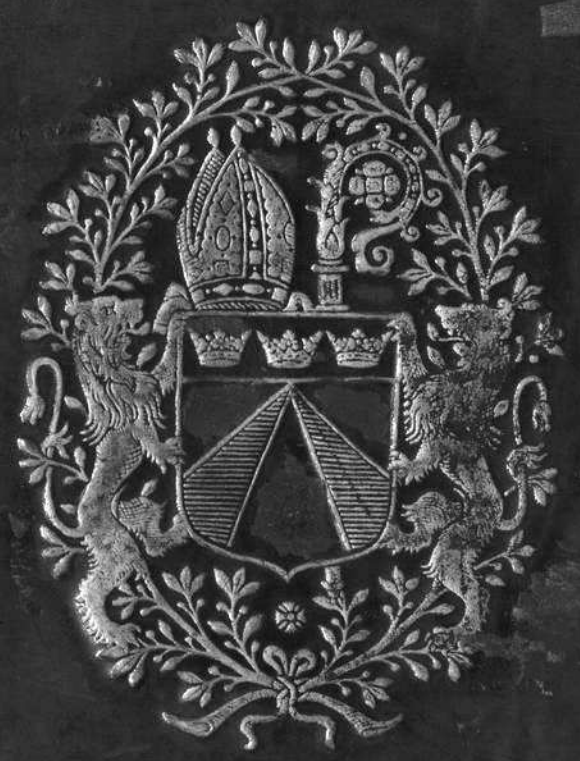

Source : BIU Cujas

20

IASONIS MAYNI MEDIOLANEN. IN PRIMAM CODICIS PARTEM COMMENTARIA.

Summa diligentia,& fide emendata,& suo candori restituta.

QVIBVS, PRAETER SOLITAS INSIGNIVM DOCTORVM PRAESERTIM PVRPVRATI ADNOTATIONES,

ACCESSERVNT EMINENTISS. I. C. BELLACOMBÆ, PANCIROLI, Trotti, Masueri, & aliorum Additamenta, receptarumq; Sententiarum, quas communes opiniones vocant, & forensium quæstionum, ac Decisionum Centuriæ, suis quibusq; locis adiectæ.

Hęc nouissima Taurinensis editio, præter characterum pulchritudinem,& totius operis venustatem, quod primo aspectu statim agnosci poterit, mendis, quibus prior non omnino carebat, perpurgata in publicum exit, ita vt nullus in posterum dubitaturus sit, quin IASONIS Commentarijs vtatur, omni ex parte correctis, & emendatis.

AVGVSTÆ TAVRINORVM.

M. D. XCII.

Bibliothèque de l'École de Droit
1577
Source : BIU Cujas

Tituli, Leges, & Paragraphi, qui in Prima Codicis parte continentur.

De ſumma Trin. & fide catho. Rubr. char. 2
l.cunctos populos. ead.
l.cunctos. 7
¶ De ſacroſan.Eccl. Rub.char.13
l.habeat vnuſquiſque. ead.
l.placet rationabilis. 17
Auth.ingreſſi. 20
Auth.ſi qua mulier. 23
Auth.qui rem huiuſmodi. 27
l.vt inter diuinum. 29
Auth.quas actiones. 31
¶ De legibus. Rub. char. 35
l.non dubium. ead.
¶ De iu.& fac.ign. Rub.char.38
l.quamuis cum. ead.
l.cùm ignorantia. 40
l.ſi emancipata. ead.
l.ſi poſt diuiſionem. 41
l.cùm falſa. ead.
l.ſi non tranſactionis. ead.
l.error. 42
l.cùm teſtamentum. 44
l cùm quis. ead.
l.quamuis. 46
l.conſtitutiones. ead.
l.ne paſſim liceat. ead.
¶ De prec. Impe.off.Rub.cha.ead.
l.licèt ſeruilis. 47
l.quotiens. ead.
l.nec damnoſa. ead.
l.vniuerſa. 48
l.ſi quis aduerſus. 49
Auth.quæ ſupplicatio. ead.
l.vniuerſis. 50
l.reſcripta. ead.
l.inſtrumentorum. 51
¶ Quando libellus princ. datus. &c. Rub. char. ead.
l.dubium non eſt. ead.
¶ Vt lite pendente. Rub.char.52
l.licèt poſtquàm. ead.
l.ſupplicare. ead.
¶ Si contra ius, vel vtilitatem publicam. Rub. char. 53
l.non idcirco minus. ead.
l.præſcriptione. ead.
l.puniri. 55
l.& ſi non cognitio. ead.
l.& ſi legibus. 56
l.omnes cuiuſcunque. ead.
¶ De diuerſis reſcrip. Rub.cha.ea.
l.ſi libellum. 57
l.falsò aſſeueratur. ead.
l.ſancimus. ead.
l.ſi qua beneficia. ead.
l.ſacrilegij. ead.
l.ſacri affatus. ead.
l.vniuerſa. ead.
¶ Vt oēs iudices.&c.Rub.cha. 58
l.nemo. ead.
¶ De edendo. Rub. char. ea.
l.ipſe diſpice. 59
l.is apud quem. 68
l.edita actio. 62
l.qui accuſare. 66
l.non eſt nouum. ead.
l.procurator. ead.
Auth.ſi quis in aliquo. 67
l.& quæ à diuo. 68
¶ De in ius voc. Rub. char. 69
l.ſicut bonis. ead.
l.venia edicti. ead.
l.qui in poteſtate. 70
¶ De pact. Rub. char. 71
l.conditionis. ead.
l.poſt venditionem. 72
l.ſeruus creditoris. 73
l.poſtquàm liti. ead.
l.creditori tuo. 74
l.pacta quæ contra. ead.
l.debitori tuo. 75
l.ſi paſcenda. ead.
l.cùm poſteaquàm. 76
l.legem quam. ead.
l.ex conuentione. ead.
l.pacta nouiſſima. 77
l.in bonæ fidei. 78
l.ſi pacto quo. ead.
l.pactum quod dotali. 79
l.cùm proponas. 80
l.ſi creditores. ead.
l.licèt inter priuatos. 81
l.traditionibus. 82
l.cùm proponas. 83
l.pactum curatoris. 84
l.filius paciſcendo. ead.
l.ſi actionem. ead.
l.debitorum pactionib. 85
l.petens ex ſtipula. ead.
l.ſi certis annis. 87
l.ſi quis in conſcribendo. 88
l.de quæſtione tali. 91
¶ De tranſac. Rub. char. 93
l.neque pactio. ead.
l.cùm te proponas. 95
l.age cum Geminiano. ead.
l.actione adminiſtratæ. 96
l.cùm te tranſegiſſe. 97
l.cùm mota. ead.
l.tranſactionis. 99
l.de alimentis. 100
l.ſi ſuper poſſeſſione. ead.
l.fratris tui. 101
l.de fideicommiſſo. ead.
l præſes prouinciæ. ead.
l.interpoſitas. 102
l.ſi diuerſa pars. 103
l.vt reſponſum. 104
l.cauſas,vel lites. ead.
l.cùm proponas. ead.
l.tranſigere. 105
l.ſub prætextu. 107
l.non minorem. 108
l.cùm ea quæ. ead.
l.ſi maior tranſegiſti. ead.
l.nec intentio. 109
l.ſi quidem ex cauſa. ead.
l.ſi maiores. ead.
l.tranſactione. ead.
l.ſanum mente. ead.
l.ſiue apud acta. ead.
l.ſub prætextu. 111
l.tranſactione. 112
l.ſi de certa re. ead.
l.ſi cauſa cognita. 113
l.ſi pro fundo. ead.
l.cùm donationis. 114
l.tranſactionem. ead.
l.ſi maior annis. 115
l.promiſſis. ead.
l.tranſactio. ead.
l.quamuis eum. ead.
l.vbi pactum. ead.
l.ſi quis maior. 118
l.ſi ex falſis. 119
l.iubemus. 120
¶ De errore calcu. Rub.char.ead.
l.errorem. ead.
¶ De procur. Rub. char. 123
l.cautio ratihabitionis. 122
l.cùm rem. 123
l.eum qui res. ead.
l.quia abſente. 124
l.actionem ei. ead.
l.reum criminis. ead.
l.militem. ead.
l.quod quis. ead.
l.qui ſtipendia. 124
l.ſi procurator. ead.
l.neque tutores. 126
l.exigendi. ead.
l.ita demum. 128
l.non eo minus. 129
l litem. ead.
l.procuratorem. ead.
l.inuitus. ead.
l.alienam ſuſcipere. 130
l ſi pretium. ead.
l.nihil arbitramur. ead.
l.maritus citra. 131
l.procuratoribus. ead.
l.nulla dubitatio. ead.
l.licèt. 132
l.quicunque. 133
l.in pecuniarijs. ead.
¶ Ne lice potē. &c.Rub.char.ead.
l.diuinè. ead.
l.ſi cuiuſcunque. ead.
¶ De his, qui potē.no.Rub.cha.ea.
l.animaduertimus. ead.
¶ Vt nemo priua.ti. Rub.cha.134
¶ Vt nemini liceat ſine iudi. Rubrica. char. ead.
¶ Ne fiſcus, vel reſpu.Rub.cha.ead.
¶ Si aduerſus vend.Rub.cha.135
Auth.ſacramenta puberū. ead.
¶ De iudicijs. Rub. char. 140
l.iudicio cępto. 141
l.licèt iudice. 142
l.quoties quæſtio. ead.
l.ſi cùm tibi. 143
l.à iudice. ead.
Auth.ad hæc ſi. 145
l.ſeruus in. ead.
l cùm debitoris. ead.
l.placuit. ead.
l.iudices. ead.
Auth.iubemus. 146
l.nulli prorſus. 147
l.properandum. 148
§.& ſi quidem. 149
§ ſinautem reus. 151
§.ſiue autem alterutra. 152
§.ſinautem vtraque. 154
§.illo proculdubio. 155
l.rem nouam. ead.
Auth.hodie iurant. 156
l.ſancimus. ead.
l.poſt iuſiurandum. 157
l.apertiſſimi. 158
Auth.ſi verò contigerit. 159
l.certi iuris. ead.
l.cùm ſpecialis. 160
¶ De inoffi.teſta. Rub.char.161
l.cùm de inofficioſo. ead.
l.quamuis de. 162
l.ſi mater. 163
l.cùm ex cauſa. ead.
l.ſi pater tuus. ead.
l.cùm quæritur. ead.
Auth.nouiſſima. 164
Auth.vnde,& ſi parens. 168
l.neptem defuncti. 169
l.parentibus. ead.
l.de inofficioſo. ead.
l.ſi hæredem. ead.
l.in arenam. 170
l.ſi pater puellæ. ead.
l.cùm duob. 171
l.eum qui de. ead.
l.filiam præteritam. ead.
l.contra maiores. ead.
l.cùm filium tuum. ead.
l.cùm te pietatis. 172
l.ſi filiam tuam. ead.
l.ſed ſi poſt. ead.
l.filia in orbitate. ead.
l.fratris, vel ſoror. 173
l.ſi maritus. ead.
l.teſtamenti. ead.
l.filijs matrem. ead.
l.ex tribus. ead.
l.fratres aut. 174
l.liberi de. 175
l.quoniam nouella. ead.
l.omnimodo. 176
§.imputari verò. ead.
l.quæ nuper. ead.
l.quoniam in priorib. ead.
l.ſi quis in ſuo. 177
§.legis autem. ead.
l.ſi quis filium. ead.
l.ſi quando talis. 178
§.illud etiam. ead.
§.& generaliter. 179
l.ſcimus antea. ead.
§.cùm autem. 180
§.illud præterea. ead.
l.cùm antiquis. ead.
¶ De rei vendi. Rub.char.181
l.quoties. ead.
¶ Familiæ erciſc.Rub.char.184
l.filium quem. ead.
¶ De iure emphy. Rub.cha.188
l.ius emphy. 189
l.in emphyteuticarijs. 197
l.cùm dubitatur. 220
¶ Præludia feud.Rub.cha. 232
¶ Qui feu.dare poſ.Rub.cha.243

FINIS.

Source : BIU Cujas

IASONIS MAYNI MEDIOLANENSIS, IVRISCONS. PRÆSTANTISS.

In Primam Codicis partem commentaria, longè plurimum quàm anteà, præter exactiſſimam caſtigationem, & illuſtrata, & additamentis locupletata.

PRAEFATIO.

MVltę ſunt ingenuarũ artium inſtitutiones, quibus mortales ad altos gradus, ſummosque honores cum nominis, & famæ gloria extolluntur. Inter cæteras profeſſiones Cæſareæ, Pontificiæq; cenſuræ inſtitutio altum, & eminentem locum tenet. Nam præter mentis illuſtratationem, iter ad honores, magiſtratus faſces, & magna clementia faciliè aperit, rerum priuatarum & publicarum adminiſtrationem cum dignitate, & gloria comparat. Qui in hac diſciplina conſpicui euadunt, patriæ, parentibusque claritatem conferunt, publici, priuatiq; decoris ſpecimen gerunt, vrbes, & populos æquitate, iuſtitiaque moderantur. In adminiſtranda, augẽdaque Republica iuſtitiæ æquilibrio innocenter, & ſine cuiuſque iniuria verſari norunt. Iuris peritiam non modo in publicis actionibus, ſed etiam in priuatis quibuſcunque negotijs, in amicorum ſuffragijs, in cõmercijs cum hominibus obeundis eſſe quammaximè neceſſariam liquet. Iuris prudentia ad componendas hominum voluntates, & ſub iuſti, & æqui obſeruantia, non quidem mortalium inſtitutis, ſed diuina ſuggeſtione proceſſit. Cicero in ſecundo de legib. Sapientiſſimorum hominum ſentẽtiam *fuiſſe affirmat, non hominum ingenijs excogitatam, nec ſcitum aliquod eſſe populorum, ſed æternum quoddam, quo imperandi, prohibendique ſapientia vniuerſus mundus regeretur. Idem Cicero Philip. 9. Lex, inquit, eſt à numine Deorum tracta ratio, imperans honeſta, prohibens contraria. Demoſthenes orator Græcus, vt refert Iuriſconſ. in l. 2. ff. de legi. Lex, inquit, eſt, cui omnes homines decet obedire, propter multa, & varia, & maximè, quia omnis lex eſt inuentio, & donum Dei. Quare in recto humanæ vitæ curſu dirigendo inter varia literarum, & ſtudiorum genera, eorum optio commendanda eſt, qui vtriuſque cenſurę diſciplinam complexi ſunt, quæ certiſſimos lubricæ, nutantisque fortunæ gradus conſtituit. Ibi ſolidum iuſtitię reſidet fundamentum, quam Priſci non immeritò Aſtręam dixerunt, quaſi ex aſtris, & cœlo ad homines demiſſam, & quam omnium virtutum Reginam Cicero in tertio offic. appellat. Commendabilis igitur viri fratres, & auditores dilectiſſimi videtur iſte legalium ſtudiorum delectus, & ad conſequendos ineſtimabiles iuris theſauros acceſſus. Pergite quam cœpiſtis, ſequamini optimam vitæ inſtitutionem, qua calcatis popularibus illecebris ad ſacratiſſimi iuris ſtudia conſcendentis. Tantum perficite, quantum animo, & opinione conſequi inſtituiſtis. Nam pręter animi cultum, & optimam vincndi rationem, & domi, & foris in quibuſcunque publicis, priuatisque actionibus, amplam authoritatem cum multa prębent dignitate. Hac pręfatiuncula vſus in primo lectionum congreſſu pro more, inſtitutoque maiorum, condeſcendo ad interpretationem primi libri Codicis.

* Scientiam.

SVMMARIVM.

1 *Si quis ſimpliciter credat, quod credit Sancta mater Eccleſia, ſi credat in ſpecie in Trinitate, Patrem eſſe maiorem Filio, vel credat eſſe quaternitatẽ errore ductus, quia ſic credebat tenere Eccleſiam, dummodo non pertinaciter duret in hac opinione, non eſt hęreticus, nec poteſt de hæreſi puniri.*
2 *Non eſt hæreſis, facere contra articulos fidei, ſed ſentire & credere.*
3 *Credere, quòd committere ſimoniam, non ſit peccatum, eſt ſpecies hæreſis.*

De ſumma Trinitate, & fide Catholica, & vt nemo de ea publicè contendere audeat. Rubr.

¶Gl. Rubricę diuiditur in tres partes. In prima ponitur prima ſubordinatio ad ſequentes tit. quę tangit tantum ſecundã partem Rub. In ſecunda ponitur alia ſubordinatio, quę tangit tantum primam partem Rub. In tertia ponitur alia, quę põt vtrãque tangere. Secunda ibi, vel ſic poteſt. Tertia ibi, vel ſic continua. Dic, vt in gl. ¶Non omitto illud, quod vult Inn. in c. firmiter. in fi. extra eod. referunt, & ſequuntur Bal. & Pau. de Ca. hic,
1 & D. Ant. de But. in c. 1. §. ſanè. extra eo. †q ſi aliquis ſimpliciter credit illud, quod credit Sancta mater Eccleſia, ſi in ſpecie credat in Trinitate, Patrem eſſe maiorem Filio, vel crederet eſſe quaternitatem, errore ductus, quia ſic crederet tenere Eccleſiã, dummodo non pertinaciter duret in hac opinione, non eſt hę
a reticus, nec poteſt de hæreſi puniri, quod eſt valde notãdum, ſm Bal. ad defendendum ruſticos, vel idiotas perſonas, quę ſępè impetuntur ab Inquiſitoribus hęreticę prauitatis. Adde ad hoc tex. no. in c. dixit Apoſtolus. cum gl. in verbo pertinacis. 24. q. 4. & glo. in c. hęc eſt fides. in verbo emendari. 24. q. 1. & l. omnes. in verbo argumento. ff. de hęre. D. Barth. Veron. in cau. 105. & 237. vbi refert Alb. de Roſ. in 3. parte ſtatutorum. q. 32. defendiſſe in curia Rumana coram Papa quoſdam Mediolanenſes de hęreſi impetitos. Quando autem dicatur pertinaciter aſſerere, habes tex. in l. 3. §. tutores. in verbo pertinaciter. cum gloſſ. & ibi no. Barto. ff. de ſuſpec. tuto. quamuis aliter dicat glo. in c.
2 1. de malefic. ¶ †Nota etiam, quòd non eſt hęreſis, facere contra articulos fidei, ſed ſentire, & credere, & ideò committere ſi-
3 moniam, & exercere vſuras, non eſt hęreſis. ¶†Sed credere, q committere ſimoniam non ſit peccatum, iſtud bene eſt ſpecies hęreſis, ita declarat Bald. in cap. at ſi clerici. in 8. colum. de iudi. alleg. Arch. in cap. fertur. 1. q. 1. quod dicit eſſe bene notandum. Iaſ. Paduę.

ADDITIO.

a ¶Hæreticus. Adde, quæ ſcribit Catel. verſic. hæreticus, & dic, quòd hæreticus quis dici poteſt tribus concurren. Primò, falſa credulitate in rationali. Secundò, peruerſa voluntate in cõcupiſcibili. Tertiò, impugnationis pertinacia ex parte iraſcibili, teſte Grillan. de hære. q. 2. nu. 5. & plura no. Iodoc. Prac. Crimin. c. 61. nu. 55. vel requiritur primò error in intellect. Secundò, quòd talis error ſit circa ſubſtantialia fidei, & contra determinationem S. Matris Eccleſiæ. Tertiò, q talis ſit profeſſus catholicam veritatem poſt baptiſma. Quartò, q talem errorem pertinaciter ſuſtineat, aliter non. 24. q. 4. c. dixit Apoſtolus. Quid de hæretico occulto. i. qui corde tantum deuiat à fide catholica, nõ tamen verbo, aut facto aliquod ſignum hæreſis oſtendit? & dic, eum non incidere in pœnam hæreſis in foro exteriori ſecundum communem Theolo. ſententiam, vt pet Clar. inter comm. opi. ver. hæreticum, & an igne comburi debeant, vide Coraſ. Miſcel. lib. 3. c. 8. vbi de hoc diſputat poſt Iodoc. Prac. crim. c. 61. nu. 58. vbi videtur concludere pro affirmatiua, pro qua dicit in hoc conuenire legem diuinam, canonicam, & ciuilem, ex doct. Abb. & aliorum ibi alleg. & ex Caroli Quinti edicto ibi relato.

SVMMARIVM.

1 *Imperator religioſiſſimus appellatur.*
2 *Relatiuum quis, vel qui, iunctum antecedenti ſine copula, ſtat reſtrictiuè regulariter, fallit tamen in pluribus caſibus infra notatis in nume. 3. 4. & 5.*
6 *Imperator eſt de iure dominus totius mũdi, nam ei ſubſunt Reges, Principes, & omnes nationes, & nu. 8.*
7 *Imperator dicitur ab imperando.*
9 *Qui ſint illi, qui non ſubſunt Imperatori.*
10 *Rex Francorum an de iure ſit ſubditus Imperatori.*
11 *Rex Hiſpaniæ non ſubeſt Imperio, nec etiam dominium Venetorum.*

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Prima Codicis.

12 *Verbum volumus, an & quando diſponat in contractibus, & vltimis voluntatib. & nu. 13.*
14 *Dato termino ad deliberandum, verbum volo eligere, vel volo adire, important diſpoſitionem.*
15 *In codicillis teſtes non debent eſſe rogati.*
16 *In contractibus verbum volo, iunctum cum infinitiuo, quod habet tractum in futurum, non diſponit.*
17 *Statuta non ligant forenſes.*
18 *Forenſes tenentur ſoluere gabellam ex contractu, ſtante ſtatuto, quòd de quolibet contractu ſoluatur gabella.*
19 *Stante ſtatuto, quòd contractus celebrati per minorem. 20. annor. non valeant, niſi interueniat conſenſus duorum propinquorum, & authoritas iudicis, ſi forenſis minor contrahat, tenetur ſeruare formam ſtatuti.*
20 *In reſpicientibus ordinem iudiciorum, & modum procedendi in lite, attẽduntur ſtatuta loci, in quo iudicium agitur.*
21 *Si cauſa laici tractatur coram iudice eccleſiaſtico, de qua potuiſſet cognoſci à iudice ſeculari, quo ad appellandum, & an appella. procedat, attenditur ius cano. & non ciuile.*
22 *In reſpicientibus deciſionem litis, ſemper iudex debet ſeruare ſtatuta loci, in quo celebratus eſt contractus, & non loci iudicij.*
23 *Stante ſtatuto, vel conſuetudine, quòd ſcripturæ priuatæ, ſeu apochæ mercatorum eorum manu ſcriptæ, vel libri rationum faciant plenam fidem, ſtabitur conſuetudini illius loci in ſcripturis priuatis ibi factis, quamuis in alio loco iudicium agatur.*
24 *Si ſtatutum loci vxoris ea mortua ſine liberis ſolùm defert lucrum tertiæ partis dotis marito, & in loco mariti deferat lucrum totius, attenditur ſtatutum loci mariti, & non vxoris.*
25 *An verbum domicilium, intelligatur de domicilio originis, an verò de domicilio habitationis.*
26 *Si maritus tempore contractus matrimonij habeat vnum domicilium habitationis in vno loco, vbi erat ſtatutum vno modo, poſtea mutauit domicilium ad alium locum, vbi erat diuerſum ſtatutum, quod domicilium eſt attendendum, an primum vel ſecundum.*
27 *Statuta loquentia de ſponſis, ſi ſunt diuerſa, attenditur ſtatutum ſponſæ, quia ſponſa non ſortitur forum ſponſi, ſallit tamen, vt infra nume. 28. & 29.*
30 *An in delictis ſint attendenda ſtatuta, & conſuetudines loci, vbi delictũ committitur.*
31 *Statutum puniens factum damnabile à iure communi, an liget foreſem, & probabiliter ignorantem.*
32 *Forenſis, niſi diutius conuerſatus fuerit in loco, præſumitur ignorare ſtatuta loci idem etiam eſt dicendum in ciue nouo.*
33 *In vltimis voluntatibus quæ ſtatuta, vel conſuetudines ſint ſeruandæ.*
34 *In teſta. requiruntur ſeptem teſtes ratione falſitatis euitandæ.*
35 *Quando lex reprobat conſuetudinem, reprobare videtur non ſolùm præteritam, ſed etiam futuram.*
36 *Hæc verba nullo modo, quid important.*
37 *Vbi ſtatutum, vel conſuetudo conſeruarentur expreſſo conſenſu principis, valent non vt ſtatutum, ſeu conſuetudo, ſed vt priuilegium.*
38 *Imperator poteſt ſtatuere, quod teſtamentum valeat cum duobus teſtib. nam quæ ſunt iuris ciuilis, poteſt Imperator cum cauſa, & ſine cauſa tollere.*
39 *Per ſtatutum poteſt tolli ſolennitas teſtamentaria numeri teſtium inducta à iure ciuili, ſed non inducta à iure gentium, vel diuino.*
40 *An ſtatutum tollens ſolennitates teſtamentarias, comprehendat forenſes ibi teſtantes.*
41 *In contractibus attenduntur ſtatuta loci, vbi fit contractus, quia contrahendo quis ſortitur forum.*
42 *Statutum prohibens maritum legare vxori, non comprehendit maritum forenſem.*
43 *Nõ omnis l. ciuilis poſita inter Canones, vel libros Decretalium, ac Decreti eſt canonizata.*
44 *Teſtamenti factio eſt de iure gentium.*
45 *Actio competens ad fundum, vbique habet vigorem.*
46 *Actus, qui ſortitur effectum in vno loco, & ſtatuto illius loci, habet effectum vbique.*
47 *Vſuræ prohibitæ de iure diuino, & canonico, hodie ſunt prohibitæ de iure ciuili.*
48 *Imperator non poteſt ſtatuere contra legem Dei.*
49 *An valeat ſtatutum diſponens, ꝙ ſi hæredes mariti ſint in mora reſtituẽdi vxori dotem, quòd vxori ſoluant octo pro centenario.*
50 *An ſint vſuræ prohibitæ omni iure, & an poſſint aliquo caſu peti.*
51 *Maritus licitè petit vſuras dotis non ſolutæ in tempore.*
52 *Scholaris, qui habebat libros ſuos pignoratos ſub vſuris, & dum vellet luere libros, ſocius rogauit eum, vt ſibi mutuaret pecunias, et quòd pro eo ſolueret vſuras, licitè petit tales vſuras à ſocio.*
53 *Stylus curiæ eſt volubilis, & mutatur ad mutationem Pontificum, & Auditorum Rotæ.*
54 *An Papa poſſit diſpenſare ſuper vſuris exigendis per Iudæos.*
55 *Papa non poteſt ſtatuere contra Euangelium.*
56 *In dubijs opinionibus tenenda eſt illa, quæ reſpicit fauorem animæ.*
57 *Meretrices tolerantur in ciuitatibus, vt grauiora ſcandala euitentur.*
58 *Valet ſtatutum ciuitatis, ꝙ Iudæi qui mutuant ſub modicis vſuris, habeantur, & tractentur pro ciu.bus.*
59 *An teſtator poſſit in teſtamento indicere vſuras, caſu quo hæres eßet negligens in ſoluendis legatis. & nu. 60.*
61 *Pecunia, quæ percipitur ex redditu montis Florentiæ, vel Ianuæ, vel ex impreſtitis ciuitatis Venetiarum, an dicatur redditus licitus.*
62 *An liuelli, qui quotidie emuntur, ſint liciti.*
63 *Si quis pro certa quantitate pecuniæ emat magnos redditus fundi, ſed pro vita ſua tantum, vel dedit monaſterio quingentos ducatos, vt alatur toto tempore vitæ ſuæ, an talis contractus ſit licitus.*
64 *An cambia mercatorum ſint licita.*
65 *Infamis infamia iuris non poteſt eſſe teſtis, niſi in grauioribus, & in caſu proprio deponendo contra ſe. & nu. 67.*
66 *Vnus teſtis in quacunque dignitate conſtitutus non plenè probat.*
68 *Infamis infamia facti an poſſit eſſe teſtis tam in criminalibus, quàm in ciuilibus.*
69 *Minor. 18. ann. in criminalibus admittitur in teſtem, quando alij teſtes haberi non poſſunt.*
70 *Fœmina admittitur in teſtem in ſubſidium.*
71 *Socius criminis admittitur in teſtem in ſubſidium.*
72 *Teſtes inhabiles, qui admittuntur in ſubſidium, qualiter hoc intelligatur, quòd poſſint admitti.*

LEX PRIMA.

Vnctos populos. ¶ Dicunt Cy. & Bal. ꝙ iſta lex, quia fuit prima filia, quæ venerit ad nuptias, ideo amplam à Doctoribus eſt dotem conſequuta. Diuide, vt in glo. in tres partes prin. Subdiuide tertiam ſubtiliter in tres partes, vt facit Bar. in 3. col. Sũma
a tex. vt per Bar ¶ In tex. ibi, religione, [a] capias largè, †nam etiam
1 Imperator religioſiſſimus appellatur, vt in l. vnum ex familia. §. fi. ff. de leg. 2. & in prœmio Inſti. in prin. ¶ Circa tex. in relatiuo
b quos, ponunt Bar. & alij hic materiam relatiui, [b] quomodo, & quando reſtringat, & quando ampliet. & idem Bart. in l. omnes populi. in 1. col. ff. de iuſti. & iu. & in l. ea tamen adiectio. ff. de legat. 3. Bal. in l. præcipimus. in prin. C. de appel. Angel. de Are. in §.
2 ius autem ciuile. in princ. Inſti. de iu nat. gen. & ciui. † Tu autem fac regulam, ꝙ relatiuum quis, vel qui iunctum antecedenti ſine copula, ſtat reſtrictiuè. d. l. ea tamen adiectio. ¶ Amplia, vt reſtringat antecedens non ſolùm in quantitate, ſed etiam in tẽpore. tex. habes & exemplum in l. à filio. §. teſtator. & ibi Barto. no. ff. de alim. & cib. leg. ¶ Limita iſtam concluſionem primò, vt per Bar. hic, & in locis præalleg. ¶ Secundò limita, ꝙ reſtringat ſuum antecedens, verum eſt ſolùm, ad quod refertur, non aliàs; tamen habes exemplum in d. l. à filio. §. fi. & ibi Bart. no. & idem Bar. in l. ſi quis legauerit. per illum tex. ff. de auro, & argẽ. lega. obſtat tamen fortiter tex. in l. hæres. §. vxori. ff. de leg. 3. ſed Bar. ibi dicit, quod relatio fit ad omnia, quamuis relatiuum qđ,
3 eſſet in ſingulari, & aliqua ex antecedentibus in plurali. ¶ † Tertio limita, ꝙ reſtringit antecedens, ad quod principaliter referẽ, non autem aliud, quod venit acceſſoriè, tex. habes, & exemplũ in l. ſi. §. Titia. ff. de lib. leg. declarat in ſpecie Pau. de Caſt. in l. Stichum, qui meus erit. in lec. Bonon. ff. de leg. 1. ¶ Quartò limita,
c quòd relatiuum [c] reſtringit antecedens, quod eſt poſitum diſtinctiuè, non aũt illud, quod eſt poſitum exceptiuè, quamuis ſit magis proximum. tex. habes mirabilem in l. nam quòd. §. fin.
4 & ibi Bar. ff. de penu. leg. ¶ † Quintò limita, quando per relatiuũ adijcitur aliqua demõſtratio enunciatiuè ad certam ſpeciem, vel corpus determinatum, vt ſi vendo prædium Tuſculanum pro mille ducatos, quod eſt iugerum viginti, illud relatiuum enunciatiuè poſitum nõ reſtringit antecedens determinatum, quia ſi eſſet plurium iugerum, totum cenſetur venditũ, quando venditio eſſet facta ad corpus, & non pro numero iugerũ, niſi ex exceſſu pretij aliud colligeretur, ſecundum Bald. in rub. infra de contrahen. emptio. in 22. q. bonus tex. in l. Iulianus. §. ſi Titius. ff. de act. empt. de quo per Oldra. Laud. in conſilio 197.

inci.

ADDITIONES.

a ¶ Religione. Adde, quot modis capitur religio. vide in c. Eccl. S. Mariæ. de conſti. & in rub. de regular. b.

b ¶ Materiam relatiui. Adde Inſti. de inutil. ſtip. in §. alteri. Bar. in l. legato. ff. de condi. & demonſt.

c ¶ Quòd relatiuum. Adde Abb. in c. & ſi Chriſtus. de iureiur.

Source : BIU Cujas

inci. In conceſſione cuiuſdam donationis. Spe. & Io. And. in tit. de emp. & vend. §. 1. ver. pen. Alb. de Roſ. in l. comprehenſum. ff. de contrahen. empt. & Bal. in l. ſicut. ad fi. C. de act. & obl. & in l. 1. in 4. opp. C. de peric. & commo. rei vend. Sali. in l. 2. C. de cõtrahen. emp. Pau. de Caſt. in l. ſi ſeruum. §. 1. ff. de act. emp. Alex. in conſi. 133. incip. Viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Marcũ. in 8. col. in 1. vol. & in conſi. 120. in 2. vol. incip. Omiſſis argumẽtis. in vlti. col. & in conſi. 127. in 2. vol. incip. Viſo proceſſu cauſę principalis. & in conſi. 72. in 3. vol. incip. videtur prima conſideratione dictum D. Barnabã. in 2. col. & in conſi. 122. lib. 3. inci. Videretur fortaſſe. Io. Pet. de Ferra. in prac. ſua Papienſi, in forma libelli empt. & ven. in verbo perticarum. ponunt Can. Petr.
5 de Anch. Imo. & Pan. in c. per tuas. de dona. ¶†Sextò, & vlt. intellige, quando ponitur ſolùm vnum relatiuum, ſi autem ponerentur duo, vnum cum copula, aliud ſine copula, quod eſſet attendendum? Exemplum, inſtrumentum inueſtiturę dicit, quòd concedit in emphy. perpetuam omnes poſſeſſ. quas habet in tali territorio, & quibus cohæret flumen Padi, vltimum relatiuum propter copulam ſtabit augmentatiuè, vt veniat poſſeſſ. cohærens flumini, quamuis non ſit in territorio, quem caſum ſolùm ponit Mar. Lau. nec alibi legi, in l. omnes populi. in 2. char. ff. de iuſt. & iur. Tu conſidera, quòd vltima copula
6 eſt poſita non reſpectu relatiui, ſed quia duæ clauſulæ nõ poſſunt ſtare ſine copula. ¶†Item inquantum Bart. & alij examia nant, an Imperator[a] de iure ſit dominus totius mũdi, dic *communiter teneri*, quòd ſic. Ita tenent Cy. Bar. Bal. & Sali. hic, gl. in c.
* per venerabilem. qui filij ſint legi. & gl. in c. Adrianus. el ſecundo. 63. diſt. Hoſt. in ſum. in tit. de offi. ordi. §. 1. in ver. ſed Imperator. per tex. in l. deprecatio. ff. ad l. Rhodiam de iact. nam Principes, & Reges ſubſunt de iure imperio. c. in apib. 7. q. 1. latè Oldrad. Lau. in conſi. 69. incip. conſueuit dubitari. ¶Item omnes nationes de iure ſubſunt Imperatori. d. c. Adrianus. & omnia ſunt ſub eius ptãte. 8. diſt. c. quo iure. & 23. qõ. 8. c. conuenior. & idem firmat Spec. in tit. de appel. §. nunc tractemus. circa principium. Alibi dicit Bal. in prœm. Digeſtorum, in 3. col. in fi. quòd Imperator imperat de iure in vniuerſa ditione, quæ aſcendentem videt, & deſcendentem ſolem, & ex vtroque latere meridie, & Septentrione. §. hæc conſiderantes. in Auth. vt oẽs obed. iud. prouin. collat. 5. Item imperat in omnibus inſulis vſque ad
Oceani receſſus. §. quòd igitur. in Auth. vt Eccleſia Roma. col-
7 lat. 2. †Et dicitur ab imperando, prout eſt imperium in altiſſimo ſuo ſitu, & circulo, quòd eſt ſumma poteſtas nullis circun
b cluſa limitibus, vt ibi plenius per eum. [b] Et iſtud eſt in tantum verum, quòd Bar. in l. hoſtes. in 2. col. ff. de capti. firmat, q̃ ſi aliquis diceret, Imperatorem non eſſe Dominum, & Monarchã totius orbis, eſſet hæreticus, quia contra Euang. Luc. 3. Exijt edictũ à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis, quãuis in hoc vltimo reprehendatur Bar. per Bal. in c. ſolitæ. de ma
8 io. & obed. † Tene ergo, quòd Imperator de iure eſt dominus totius mundi, quamuis Io. Fab. Raph. Fulg. & nonnulli Mod. contrarium teneant per l. mercatores. cum glo. 1. C. de cõmer. & mer. vbi dicitur, q̃ Rex Perſarum non ſubeſt imperio. facit. l. 1. C. de offic. præfec. prætor. Afri. & l. 2. C. de vet. iur. enu. In quibus dicitur, quòd tempore Conſtantini Imper. Vandali nõ ſuberant Imperio. facit bene tex. in l. ſi. C. de eunuchis. in verbo, extra loca noſtro Imperio ſubiecta. ſuadetur, quia habet confœderatores, & hoſtes, in l. non dubito. & l. hoſtes. ff. de cap. Ad iſta reſpondetur vno verbo, q̃ procedunt de facto. Sed fortius ſtringit, q̃ etiam ſit de iure, ex quo Imperator multas ciuit. donauit Eccleſiæ, illæ de iure non ſunt ſubiectæ Imperio, ſecun-
9 dum Bar. & Mod. in l. omnibus. ff. ad Trebel. ¶†Præterea aliqui de iure non ſunt ſubiecti Imperatori, quos ſtatim referã, ſed ad hoc reſpondeo per ea, quæ no. Bar. in l. 1. §. fi. per illum text. ff. de rei ven. & in prœ. ff. orum in princ. & in extrauag. qui ſint rebel. in verbo totius orbis. Ang. in l. ſi hæredis ſeruus. ff. de leg. 1. vbi Bal. & Ang. & Bal. in l. bene à Zenone. C. de quadri. præſcri. Bal. in c. 1. in prin. de pac. iur. fir. colla. 10. q̃ mundus dicitur
c quid vniuerſale, & non repugnat, q̃ Imperator[c] dicatur vniuerſalis dominus, quamuis in particulari aliqua ad alios ſpe-
10 ctent, vt eſt tex. in d. l. 1. §. fi. ¶†Nunquid autem Rex Frãcorũ[d]
d de iure ſit ſubditus Imperatori? gl. tenet, quòd ſic. in d. cap. 1. in prin. de pac. iur. fir. latè Nic. de Neap. in lecturis Bar. in l. ſi duas.
* §. 1. ff. de excuſ. tut. & inſti. de pa. pote. in prin. *communiter tenetur contrarium.* per tex. in c. per venerabilem. & ibi glo. qui fil. ſint legi. vbi omnino videas Panor. in vlti. col. tenet Spec. in tit. de appel. §. nunc tractemus. in prin. Bar. in d. l. hoſtes. in 2. col. & Bald. in c. 1. in prin. reprobata gl. ibi, de pa. iur. fir. & ibi ponit Andr. de
11 Iſer. alibi firmat gl. in c. Adrianus. el ſecundo. 63. diſtinc. †quòd
e Rex Hiſpaniæ[e] non ſubeſt Imperio. In Sereniſs. Dominio Ve
f netorum[f] dic, q̃ eſt exemptum ab Imperio Roma. ex priuilegio Imperatoris, ſecundum Bar. in d. l. hoſtes. & Bal. in c. ſicut, vltimo. in 3. col. de iureiu. & dicit Alber. de Roſ. hic ſe vidiſſe priuilegium Imperatorum libertatis Venetorum bullatum bulla
g aurea, ſed etiam abſque priuilegio, quòd Veneti[g] ſint exempti ab Imperio, firmat Bal. in rub. ff. de rer. diui. in 4 colu. motus hac ratione, quia ciuitas Venetiarum non eſt fundata in ſolo, ſed eſt ædificata in mari, ſed de iure gen. & ciuili ſtatutum eſt, quòd ciuitates ædificatæ in mari communiſſimo omnib. animantibus, ſunt eorum, qui eas ædificant. l. in tantum. in princ. ff. de rer. diui. & hac ratione, quia Veneti ſunt fundati in mari, & non in ſolo iuriſdictionali alicuius, meritò de iure prætendũt libertatem ab Imperio. ſequitur Iac. Alua. in c. 1. in princip. in penul. colum. quis dicatur Dux, Comes, vel Marchio. in vſib.
12 feu. ¶†Tertiò principaliter pondera tex. in verb. volumus.[h] cir
h ca quod Barto. quærit, an & quando diſponat, & quando non, & idem Bar. vbi alij in l. ſerui elec. in princip. ff. de leg. 1. & facit quinque caſus. adde ex tex. decidi illud, quod no. Bal. in Authẽ. ei qui. C. de temp. & re. app. in 7. col. in ver. quæro vlterius, quãdo per hæc verba iudicis, volumus te ire in poſſeſſionem &c. inducatur diſpoſitio, & effectus primi, & ſecundi decret. docto. Barto. hic facit, q̃ ſic, in tertio caſu, ex quo actus miſſionis debet explicari per alium, & ad iudicem proferentem ſpectat ſola declaratio voluntatis. ¶Item in vlti. membro Bar. vbi con
13 ſiſtit difficultas, †inquantum conſtituit differentiam inter vltimas volun. & contractus, ſiue verbum volo proferatur in præſenti ſiue in futuro. nam ratio diuerſitatis per eum aſſignata non infert illud, quod vult Barto. per verbum volo, iunctum cum infinitiuo, quod habet tractum de futuro, ideo magis diſponit in vltimis volun. eo quia etiam vltimæ volun. habeant tractum in futuro. nam hæc diſpoſitio etiam de præſenti eſt perfecta, quamuis quo ad reuocationem ſit ambulatoria vſq; ad mortem. l. cùm hic ſtatus. §. ait oratio. ff. de don. inter vir. & vxo. & caue propter tex. l. fin. in fi. ff. communia prædio. l. ſed & ſi quis. § interdum, cum gloſſ. ff. de vſufr. & quemad. quis vta. ¶Item inquantum Bar. vult, quòd ſi dico volo, vel vellem relinquere Titio fundum, q̃ iſta verba diſponunt in vltima volun. ſecus in contractibus per text. l. Pamphilo. §. propoſitum. ff. de leg. 3. qui eſt ad hoc ſing. ſecundum Ang. in d. l. ſerui elect. in prin. Lud. Ro. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verb. ob. contrarium tenent alij omnes in d. l. ſerui elec. & Pau. de Caſt. hic, quia etiam in vltimis volun. talia verba non diſponunt, niſi de deliberatione præcedenti appareat. l. fi. & ibi ad hoc no. Bar. ff. de teſt. Bart. in l. gerit. ff. de acqui. hære. in 4. col. in ver. quæro, quid ſi conuocatis. facit. l. diuus. ff. de teſta. mil. §. planè. inſti. eod. ſcilicet de mi
14 li. teſt. ¶†Sic etiam eſt in contractibus: nam dato termino ad deliberandum, ſi quis dicat volo eligere, vel volo adire, talia verba diſponunt, argum. l. ſed & ſi alio. ff. ad Trebel. & l. ſi quis ſuus. ff. de iure deliberan. ſecundum Barto. in d. l. gerit. & in alijs

locis

ADDITIONES.

a ¶An Imperator. Adde gl. in l. deprecatio. ad legem Rhod. de iact. Bald. in prima conſti. ff. in §. omnem. in l. ſi duas. in §. grammatici. de excuſ. tut. Spe. tit. de feud. in §. 2. ver. 24.

* Et vide, quæ ſcribit Gabriel. commu. opin. lib. 5. titu. de acqui. rer. dom. conclu. 3. vbi ponit Reg. cum Ampl. & limita. quòd autem ſit princeps orbis, & corporalis in mundo Deus, no. Catel. ver. Imperator. vbi infert ad plura no. cui adde, quòd nulla in lege ſe erga ſubditos tam beneuolum oſtendit, quam in l. ſi quis filium. infra de inoff. teſt. à quo diſcant Chriſtiani principes, & fœlici er regnabunt. MASVER.

b ¶Per eum. Vide Ioan. Bapt. de S. Seuerino. in l. imperium. 14. quæſtione. PVRPV.

c ¶Quòd Imperator. Adde Bar. in l. 1. in §. per hanc. de rei vend.

d ¶Rex Francorum. Adde gl. in ver. vtuntur. & ibi Abb. in c. ſuper ſpe. de priuileg. Io. de Imo. in l. infamem, ff. de pub. iud. in pen. col. Ang. in l. hoc autem. ff. de ſer. vrb. præd. Alb. de Roſ. in l. imperium. ff. de iuriſ. omn. iud. Inn. in c. bonæ. de poſtul. præla. Ant. de But, & Io. de Imo. in c. 1. de conſti. Card. Zabar. in cle. 1. in ver. vt illud. de iureiu, eundem Card. in clem. paſtoralis. in §. rurſus. de re iud. Rota deciſ. 229. incip. Si dicamus. in antiquis. Io. de Imo. in c. auditis. de præſcr. Abb. in c. q̃ ſedes, de offi. ordi. Abb. in c. cùm veniſſent. de iudi. c. cùm contingat, de foro compe. in c. innouamus, de cenſi. in c. nouit. de iud. Bar. conſi. 172. inci. Ex facto proponitur. Oldra. conſi. 24. incip. Ad obiecta. idem conſi. 121. incip. vt eius de quo quæritur. Bal. in q. diſputata per eundẽ inci. Quædam ciuitas.

e ¶Quod Rex Hiſpaniæ. Adde Doct. in cap. cauſa. el ſecundo. qui fil. ſint legit. Nico. de Vbal. in tract. de ſucceſ. ab inteſta. 12. char. verſicu. vltimus legitimandi modus.

f ¶Dominio Venetorum. Adde, an tales non recognoſcentes ſuperiorem poſſint conueniri coram Papa. Vide Abb. in c. nouit. 10. col. de iud. Anch. in trac. de hæreſi. inci. Sanctiſſimo in Chriſto patri. in 2. char. PVRPV.

g ¶Idem per omnia de Venetis dicit in l. 1, §. nunc videamus. 2. nota. ff. de noui oper. nunc. & in l. ex hoc iure. in 4. col. de iuſti. & iur.

h ¶Volumus. Adde de iſto ver. volumus in cle. vnica. de offi. vica. Abb. in c. ex ratione, in vlt. no. de appel. in c. ſedes. de reſcr. Cardi. Zab. in c. 1. de conſeſ. idẽ in c. audientiam. de reſcrip.

Iaſ. ſuper j. Cod.

Source : BIU Cujas

locis præalleg.¶Non obſt.§.propoſitum.qui decepit Bart.quia ibi multa concurrunt.Primo conuocatio amicorum,per quã deliberatio perpenditur,ſecundum Barto.in d.l.gerit.& d.l.fin. & in l.1.§.ſi quis ita.in princip. ff.de verborum oblig. Secundò ibi erat miles,& in articulo mortis conſtitutus,vt in gloſſ. ibi in
a verbo contubernali. Tertiò ibi fuerunt verba geminata, [a] quæ multum important.l.Baliſta.ff.ad Trebel.iuncto eo,quod dicit Barto in l.cùm ſcimus.§.fina.C.de agric.& cenſi.lib.11.Quartò ibi fuerunt verba prolata ad interrogationem notarij,iuxta gl. in l.iubemus.C.de teſtam.Quintò talia verba fuerunt prolata erga perſonam veriſimiliter multum dilectam,argum. l. in teſtamento.cùm glo,ff.de fideicom.lib.not.Bald. in l. cùm teſtamento.C.de teſtam.man.conclude ergo contra Bart.quòd iſta verba volo,vel vellem relinquere Titio talem fundum,non di
15 ſponunt,niſi alia concurrant.†Iſtam concluſionem limitat mirabiliter D.Alex in d.l.ſerui electione.vt procedat,qñ talia ver-
b ba eſſent prolata in codi. in quibus teſtes [b] non debent eſſe rogati,l.fina.C.de codi.vel ab inte.ſecus ſecundum eum,quando talia verba proferentur in teſtamento ſolẽni,quia diſponerent, ex quo requiritur,quòd teſtes ſint rogati.l.hac conſultiſſima.in princip.C. de teſt. & illa rogatio oſtendit de libera voluntate, iſtud idem tenet ante eum Ioan.de Imo.in d.l.gerit. in 2. colu. Tu caue,cùm non requiratur,quòd teſtes à teſtatore ſint rogati, ſed ſufficit à quocunque eſſe rogatos, ſecundum Dyn. & Pau.de Caſt.in l.hæredes palàm.§.in teſtamentis.ff.de teſt. Ioã. Fab.in §.fin inſti.eo.ſcilicet de teſtam.Dom.Alexan.in conſ.47. in 2.volum.incip.Abundè per celeberrimos. in 2. colum. & in conſilio 33. in 3. volum. incip. Ponderatis verbis vltimi teſtamenti.in 8.colum.præterea ſufficit, quòd teſtes poſt teſtamentum ſint rogati incontinenti,vt ſing.tenet Bal.in l.fina.in 3. col.
16 vbi dixi. C. de fideicommiſ. ¶ † Item aduerte pro limitatione
c doctr.Barto.ea retenta,quòd verbum volo, in contractib. iunctum cum infinituo, [c] quando habet tractum in futurum nõ diſponit,nam fallit quando iungitur cum verbo eſſe,nam ſi dico volo adire hæreditatem,non inducitur aditio,ſed ſi dico volo eſſe hæres,tunc ſtatim fit aditio, ita tenet Barto. in d. l. gerit. in 3.colum.Iſtam differentiam reprobat Dom.Franc.de Aret. in d.l.ſerui elect.quia non videt rationem differentiæ attento, quòd non refert,quibus verbis adeat.l.ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit.ff.de acquir. hæred. tu autem vide ſubtiliter Bald.in l.1.in 7.colum.in verſic.pone,quòd reus non dixit confiteor.C.de confeſſ.confirmat iſtam differẽtiam,& dicit, quòd quando verbũ volo, iungitur cum infinitiuo ſignificante aliquem actum futurum,tunc de præſenti nihil perfectum diſponit,vnde ſi reus accuſatus dicat volo confiteri delictum,non p hoc cenſetur confiteri,cùm requiratur actus extrinſecus futurus,ſcilicet confeſſionis:ſed quando verbum volo iungitur cũ infinitiuo ſignificante eſſentiam , vt volo eſſe hæres , vel volo eſſe maritus,diſponit ſtatim,cùm eſſentia ſit in eius voluntate abſque facto extrinſeco futuro, quæ verba ſunt ſubſtantialia ſecundum eum.facit,quod vult Bald. hic. in 3.colum. & in 3. oppo.quòd ſi dico volo eſſe hæres,verbum eſſe, informat verbum volo ſuper preſenti eſſentia actus,ideo diſpoſitionem inducit.ad quod adde Domi. Anton. de Butr.in cap.ex literis. el
17 primo.de ſpon.¶Capio glo.in verb.quos.†ex qua no.quòd ſta-
d tuta [d] non ligant forenſes,qui non ſubmittuntur ciuitati ſtatuti.Iſta glo.hic indiſtinctè malè diceret, ideo diuide hanc materiam quotidianam in tres articulos principales. Primus, quid in contractibus.Secundus,quid in delictis.Tertius, quid in vltimis voluntatib.¶ Et circa primum Bartol hic poſt Cyn. ponit vtilem theoricam , quam etiam formaliter repetit in repet. l. de quibus.in 19.colum.ſi eſt repetitio Bart. ff. de legi. ad quam reſpond.Bald.in cap.fin.in pen.colum.de feu. & habet tria mẽbra princip.In prima concludit Bar.quod in his, quæ reſpiciũt ordinationem,vel ſolennitatem actus, ſemper attenduntur ſtatuta loci,vbi actus celebratur,per iura allega. per eum.quibus adde tex.in l.1.§.fin.ff.de vent.inſp.qui eſt optimus ad hoc, ſe-
18 cundum Bald.in cap.fina.præalleg. † Ex iſto primo membro Barto.infertur,quòd ſi ſtatuto huius ciuitatis cauetur,quod de
e quolibet contractu ſoluatur gabella, [e] & duo forenſes faciant hic contractum , tenebuntur ſoluere gabellam , quia iſtud eſt de reſpicientibus ordinationem actus, & quia ratione contractus ſortimur forum in principali , ergo & in gabella , quæ eſt conſecutiua.ita per hanc doctri. decidit Bald. in l. 1. in 4. & 5. quæſt.C.de contrahen.empt.facit in ſimil.text.in l.magis puto. §.illud.quem Bald.reputat ſingul. ff. de rebus eorum.contrariũ in hoc vltimo tenet ipſemet Bald.in l.multum intereſt.in pen. col. & ibi poſt eum Sal.ad fi. C. ſi quis alte.vel ſibi. ¶Secundò per hanc doctr.decidit Bal.in repe.l. extra territorium. quæ cõ-
19 muniter non habetur.ff.de iu.omn.iudi. † qp ſi ſtatuto huius ciuitatis caueatur, qp contractus celebrati per minorem 20. ann. non valeant, niſi interueniat conſenſus duorum propinquorũ, & auctoritas iudicis,ſi forenſis minor hic contrahat,tenetur ſeruare formam iſtius ſtatuti,quia in actibus hominum , & in eorum confectione debet ſeruari forma ſtatuti illius loci, in quo actus celebratur,ſed in h.d.contra,quia doctri.Bar.loquitur,qñ forma traditur à ſtatuto circa actum, ſed quando ſtatutum inhabilitat perſonam aliàs habilem de iure communi, tale ſtatutum non compreheudit forenſes , cùm ſtatutum diſponat de perſona inhabilitanda, & perſona forenſis non eſt ſubdita.l.1.in fin.& ibi Bartol.ff.de tut.& cur.da.ab his.& ita tenet Bar. hic in 8.col.& Bald.in 15.& Petr.de Anch.in com.c. canonum ſtatuta.de conſti.in 12.q.in princip. in ver.quid dices de obligatione perſonali.d.Fr.de Aret.in conſil.73. incip. Diligenter,& maturè
20 conſideraris omnibus actis.in 6.col.¶†Secundum membrum
f Bar.eſt,qp in reſpiciẽtib. ordinẽ iudiciorum, [f] & modum procedendi in litem , ſemper debent attendi ſtatuta illius loci, in quo iudicium agitur.Adde.l.cum clericis.cum gl.C.de Epiſ.& cler.& l.1.C.de eman.libe.§.fin. inſti.de ſatiſd. Ex iſto membro infertur,quòd ſtante ſtatuto in loco vbi iudicium agitur,qp inſtrumenta habeant executionem paratam, hoc eſt, qp non requiratur libellus,nec lit.conteſta. certè inſtrumentum alibi factum productum in iudicio,in hoc loco habebit executionẽ paratam,cùm iſtud reſpiciat ordinem iudicij.Ita per hanc doctri.colligit Bar.in l.1.in 4.q.C.ne fil.pro pat.idem tenet Bald.in c.fi.in pen.col.de confeſ.Pet.de Anch.in com. c. cano. ſtatuta. in verſ.iuxta prædicta quæro, quid ſi ſtatutum.Lud.Roman.in conſi.263.incip.Ad prædictorum corroborationem. Paul. de Caſt.in l.2.C.quemad.teſt.aper.faciunt verba Bart. in l.à diuo. §.ſententiam.ad fi.vbi Moder.ff.de re iudi. ¶Secundò per hãc doc. decidit D. Ant.de But.in c. qp clericis. circa medium. poſt
21 gl.ibi.de foro compe. † qp vbicunque contingat coram iudice eccleſiaſtico tractari cauſam laici , de qua potuiſſet cognoſci à iudice ſeculari,etiam quo ad appellandum,ſi appellatio procedat,attenditur ius cano.& non ciuile,quia iſtud reſpicit ordinem iudiciorum,ſequitur D.Alex.in conſi.188.in 2. vol.incip. Viſo toto proceſſu.ad fi. ¶Tertiò per iſtud membrum decidit Bal.poſt Inno in c.fi.in pe.col.de fer. qp iudex debet ſolũ ſeruare ferias,quæ vigent in loco,vbi coram eo iudicium agitur,& nõ ferias loci partium,aut teſtium,cùm iſtud reſpiciat ordinẽ iudiciorum,& idem latè ponit Spe.in ti.de fer.§.1.ver. ſed pone,
22 in loco.¶†Tertium principale membrum Bart. eſt valde vtile,qp in reſpicientibus deciſionem litis ſemper iudex debet ſeruare ſtatuta loci,in quo celebratus eſt contractus, & non loci iudicij.Ex hoc membro not.ſequitur, qp ſi ꝯctus ſit celebratus in loco,vbi ꝯ inſtrumentum nulla poſſit opponi exceptio, iudex debebit ſeruare illud ſtatutum,quamuis iuſtm ibi factum producatur hic.ita ſing. no. Bal. & reputat tenendum menti,in l.1.in 5.q.C.ne fil.pro pat.Pau.de Caſt.& alij Mod.in d. l.à diuo
g Pio.§.ſententiam. [g] quamuis aliter tenuerit Pau.de Caſt.& malè in l.1.in prin. in vlti.col. ff.de eo, quod certo loco.nam cùm iſtud reſpiciat deciſionem cauſæ,debent attendi ſtatuta loci,in quo confectum eſt inſtrumentum,quamuis alibi producatur,
23 ſecundum doctr.Bart.hic.¶†Secundò ex hoc membro [h] pul-
h chrè infertur,qp ſtante conſuetudine vel ſtatuto,prout eſt in ci-
i uitate Venetiarum,qp ſcripturæ priuatæ , [i] puta apochæ mercatorum ſcriptæ eorum manu,vel libri rationum plenã fidem faciant,certè ſtabitur cõſuetudini illius loci in priuatis ſcripturis ibi factis,quamuis in alio loco agatur iudicium , & ſic alibi producantur.ita tenet Io. And. in addi. Specu.in titu.de inſtru.
edi.

ADDITIONES.

a ¶Geminata.Adde de iſtis verbis geminatis Anton.Cor. in tracta. de ver. geminatis.

b ¶ Teſtes. Adde Lanfranc.in repetitio.capitu.quoniam contra falſam.de probatio.

c ¶ Infinitiuo. Adde Doctores in l.facta. in §. ſi ſub conditione. ff. ad Trebellian.

d ¶Quòd ſtatuta.Adde gl.cum qua concordat Inn.& Hoſt.in c.à nobis. el primo.de ſent.excommu.Inno.ſuper Rubr.de conſuetu.Io. Fantu. & Doct.in c. quæ contra.8.col.Pet.de Anch in repe.c.canonũ. de conſti.ver.venio ad tertium art.Doc.in c.vt animarum.de conſti.lib.6.in Marg.in verb. ſtatutum. & ibi alleg.Inn.in d.c.à nobis.

e ¶Gabella.Bertachin.trac.gabel.par.7.q.5. PVRPV.

f ¶Iudiciorum.Adde Alex.in l.1.ad fi.de leg.2.& Bald.in capitu.fina.de reſcrip. PVRPV.

g ¶Limita in forenſe,qui probabiliter ignorat ſtatutum,quia poterit petere reſtitutionem in integrum ex clauſula generali,ſi qua &c.Inn.Io.And.& Anto. in Rub.de conſue.& Alex.lib.2 conſi.37.in 2.dub. PVRPV.

h ¶Hæc repetit in l.ſi non ſpeciali.2.col.infra de teſt.col.1.& in l.ſi arrogator, col. 16.ff.de adopt.& in l.admonendi.17.col.ff.de iureiu.

i ¶Quòd ſcripturæ priuatæ.Adde Doc.in l.1.C.de emanc. Doc.in c.cùm dilectus.de fide inſtr.

Source : BIU Cujas

edi. §. nunc dicendum. in addi. magna, quæ incip. in priuatorũ. circa fi. D. Ant. de But. in c. 2. 3. col. de fide instr. quod est perpetuò no. dignum, & valde quotidianum. facit quod dicit Bal. in l. si non speciali. in 2. colu. C. de test. ꝙ scriptura facta in aliquo loco, seruat priuilegium illius loci vbicunque. facit quod dicit Bal. in l. exemplo. post med. C. de proba. vbi reprobando Nico. de Mutina dicit, ꝙ consuetudo loci, quæ dat robur scripturæ mercatorum, habet locum nedum intra illud territorium, sed etiam extra, vt ibi plenè per eum, intellige tamen sanè secundum ꝙ declarat Bal. in c. dilectus. de fide instr. vbi dicit, ꝙ si statuto caueatur, ꝙ credatur scripturis mercatorum debet intelligi de scripturis factis per mercatores in locis, vbi viget tale statutum, non autem alibi. ¶ Istud tertium membrũ limitat Bart.
24 duob. mod. † Primò fallit in dote, per l. exigere dotem. [a] ff. de iu
a di. quæ lex est sing. & peregrina, licèt omnib. no. secundum Bal. ibi, & in c. iurauerit. in 1. col. de proba. Et per hoc infert Bar. ad
b statuta de dote lucranda. [b] Nam si statutum loci vxoris mortua vxore sine liberis solùm deferat lucrum tertiæ partis dotis, in loco verò mariti deferat lucrum totius dotis, certè attenditur statutum loci mariti, & non vxoris. idem tenent Bar. Bald. Ang. & alij in d. l. exigere dotem. Bal. in c. 1. §. fi. de inuesti. fac. de re alie. in vsib. feu. Arch. in c. illud. 12. dist. & Do. Anto. de But. &
* Panor. in c. 1. de spon. Pano. in c. fi. 17. col. de foro compe. *& ista est communis sententia*, quicquid teneat Alb. in 2. par. stat. q. 10. quã extende, vt no. per Bar. in d. l. exigere dotem. ad fi. ¶ Circa hanc conclusionem cadunt duo dubia, quia tex. in d. l. exigere dotẽ.
c dicit, ꝙ attenditur domicilium [c] viri, † an intelligat de domici-
25 lio originis, an verò de domicilio habitationis. dubium facit, quia quando concurrunt in vna persona domicilium originis, & domicilium habitationis, attenditur domicilium originis, tex. est no. in l. libertus. §. præscriptio. ver. cùm filius. ff. ad mu ni. gl. in l. ciues. C. de incol. lib. 10. & in l. 1. C. de mu. & orig. libro 10. Et facit ratio, quia magis debet attendi causa naturalis, quã accidentalis. l. qui habet. in prin. ff. de tut. & ibi Bart. tenet contrarium, ex quo tex. in d. l. exigere dotem. facit mentionem de domicilio, & in dubio intelligitur de domicilio habitationis. gl. est no. in c. statutum. §. cùm verò. super vers. vnam dietam. de rescri. in 6. Imo. & alij in c. fi. de foro cump. Bal. in l. fi. in 11. col. ℣. de edi. diui. Adr. Facit, qd̃ vult gl. no. in cle. 1. in ver. subditos, de foro cõpet. quam no. sequitur Bal. in l. omnes. §. executorib. vers. verum si apparitor. C. de Episc. & cler. & pro hoc facit rõ. d. l. exigere dotem. quæ est in traductione mulieris ad domum mariti, ergo debet intelligi de domicilio, in quo habitat maritus, & ita latè tractat D. Alex. in consi. 100. in 3. vol. incip. ex inspectione dictorum statutorum. Nõ obst. d. §. prescriptio. quia procedit quo ad munera personalia ipso iure iniuncta ratione originis, non sic quo ad alia, quæ incidenter contingunt, ita declarat Bal. in l. 1. C. de mu. & orig. lib. 10. ¶ Secundum dubium
26 est, † quid si maritus tempore contracti matrimonij habeat domicilium habitationis in vno loco, & ibi erat statutũ vno modo, postea mutauit domicilium ad alium locum, vbi est diuersum statutum, quod domicilium attendemus, an primum, ꝙ erat tempore matrimonij, an vltimum? Salic. hic tenet, ꝙ vltimum, cùm maritus lucretur ex morte vxoris, ergo debet attendi domicilium vltimum, in quo vxor est mortua, sequitur D. Alex. in prælleg. consi. 100. Tu confirma ex eo, quod tenet Sali. hic in 6. col. inferens se ita consuluisse in vxore Domini Bartho. de Regio, cùm in ciuitate statutum prohiberet maritũ relinquere vxori, & maritus transtulisset domicilium ad aliũ locum, vbi non erat tale statutum, quod attendatur secundũ domicilium, & ante eum idem tenet Bald. in l. si arrogator. in 10. col. ff. de adop. Sed in prima deci. quod debeat attendi illud primum domicilium, & non secundum, tenet D. Anto. de But. in c. 1. circa fi. & ibi Pano. de sponsa. per tex. cum gl. in l. si vxor. ff. de iudi. & quia debet attendi tempus ℈ctus. ¶ In secundo ẽt ℈riũ tenet Alb. de Ros. hic, per tex. no. in arg. in l. nulli. ℣. de Epis. & cle. refert, & sequitur eum Lud. Rom. in consi. 39. inci. in p̃dicta quæstione not. viri. circa fi. & adde, quod dicetur in 2. fal-
27 len. ¶ † Limita communẽ conclusionem non habere locũ in
d sponsis, [d] quia si essent duo statuta loquentia de sponsis, attenderetur statutum loci sponsæ, & non sponsi, ratio quia sponsa
c non sortitur forum sponsi, sicut vxor [e] mariti. [f] glo. in d. l. cùm
f quædam. in princ. ff. de iurisd. omn. iud. ita in specie limitat Bal. in Auth omnes peregrini. in 1. col. in fin. C. commu. de succes. ¶ Secundò limita, quando maritus traduceret vxorem ad do-
g mum sui domicilij, [g] secus si eueniret è contra. ita tenet singul. Bal. in l. fi. in 1. col. C. si à non compe. iud. fue. appel. Addo, quod contrarium de directo tenuit idem Bald. in d. l. cùm quædam
28 puella. in prin. ¶ † Tertio limita dictam conclusionem nõ pro-
h cedere, quando extraneus, puta mater daret dotem, [h] & conueniret in casum dotis restitnendæ sibi reddi, tunc attenderen-

tur statuta loci contractus, & non alia. ita limitat Bal. in rubri. C. de priuileg. do. 1. colu. & ibi limitat. ¶ Quartò, quod tantum locum habeat in contractu dotis, sed non in alijs contractibus celebratis inter maritum, & vxorem. ¶ Quintò singul. limita in muliere verisimiliter ignorante statutum mariti, quod est, quando contrahit matrimonium cum forensi. ita sing. Bald. & bene signa, in c. 1. §. fi. de inuesti. de alie. re fac. in vsib. feud. simpli
29 citer sequitur D. Alex. in dicto consi. 100. ¶ † Sextò limita, quando matrimonium tenet, secus in matrimonio putatiuo, quia per illud vxor non mutat forum. l. de iure. §. fi. ff. ad munici. ita limitat Bal. in c. iurauit. de proba. limita etiam, vt per Ang. in d. l. exigere. ¶ Not. etiam, quod istud statutum de dote lucranda non habet locum in re feudali data in dotem. text. est singul. & ibi Bal. no. in c. 1. §. fi. de inuest. de re alie. fac. in vsib. feudo. facit c. 1. & ibi Bal. an ma. suc. vxor. in benefi. Bal. in Auth. res quæ. 2. colum. C. communia de lega. & in c. imperialem. in princ. in 4. colum. de prohi. feud. alie. per Fede. in vsib. feudo. Ludo. Rom. & Dom. Alex. in Auth. præterea. C. vnde vir, & vxor. ¶ Vltimò attende, quòd prælegatum statutum de dote lucranda extenditur etiam ad bona alibi existentia extra locum statuti, secundum Bald. in c. 1. de iuramen. calum. ¶ Secundò principaliter limitat Barto. tertium membrum, vt procedat in his, quæ veniunt ex natura contractus, secus si aliunde propter morã, infe rens per hoc ad statutum, cum quo alij tenent, præcipuè Sali. in 3. colum. vbi limitat idem aliam quæstionem, quam per hoc decidit in facto Bartol. in l. 1. in princip. per illum text. ff. de vsu.
30 ¶ † Secunda quæstio principalis est, quid in delictis, puta statutum est Paduæ, quod qui furatur rem valoris decem librarũ, suspendatur, an habeat locum in forensi. Bartol. facit duos casus principales adde in primo Bartol. velle duo, vnum clarè, quòd quando statutum punit illud, quod omnino de iure cõ-
i muni erat delictum, [i] comprehendit etiam forensem ibi delinquentem. adde tex. in l. sacculatij. §. sunt quædam. ff. de extraordin. cri. de quo facit festum Bald. in multis locis. Et dicit esse meliorem tex. de iure, quòd in maleficijs puniendis debeant attendi statuta, & cõsuetudines loci, in quo fit delictum. ita Bal. in capitu. fina. in vltima colum. de feud. & in l. 2. ad fi. C. de noxa. in l. si quis non dicam rapere. in 3. colum. C. de Episcop. & cler. & in l. & si seuerior. C. de infa. & in l. quicunque. & in Au-
31 then. sed nouo iure. infra de seru. fugi. ¶ † Secundò [k] subtilius
k pondera Barto. velle, quòd statutum puniens factum damnatum à iure communi ligat forensem, & probabiliter ignorantem. Et quòd Bart. ita velit colligere ex secundo membro principi. qui alias non differret à primo. sequitur solus Fulg. hic post Cyn. facit bene glos. magna in capitu. à nobis. el primo. de sententia excommunic. & ibi Dom. Ant. de But. idem tenet Imol. post Ioan. de Ligna. in capitu. 2. & in cap. fina. in 4. colum. de consti. Petr. de Anch. in commen. cap. canonum statuta. in 12. quæstio. de consti. contrarium, & melius tenet Ioan. And. & ibi Gemin. in cap. 2. de consti. in sexto. Idem Ioan. And. in additio. Spec. in titu. de consti. in ver. quid si extraneus. & versic. sequen. Domin. Anto. sibi contrarius in dicto cap. cognoscentes. & Panorm. in d. capitu. à nobis. quia non debet forensis puniri vltra mensuram delicti. c. si verò. el secondo, de senten. excommun. iuncta. l. verum. & l. qui iniuriæ. ff. de furt. Attento, quòd dum delinquit, tacito consensu obligatur. l. Imperatores. ff. de iure fis. Bartol. in l. ex hoc iure. in vltima columna. ff. de iustitia & iure. ergo debet puniri secundum ius commune, non aũt secundũ statu-

ADDITIONES.

a ¶ L. exigere dotem. Adde his limitationib. Felin. in cap. 1. colum. antepen. de sponsi.

b ¶ Dote lucranda. Phil. Cor. consi. 9. 1. dub. Alex. lib. 3. consi. 101.

c ¶ Domicilium. Adde Spec. in tit. de compe. iud. §. 1. vers. 42. glo. in c. ex parte. de foro compe. Dom. in c. accedens. vt lit. non contes. Doc. in c. nullus. de tẽpo. ord. lib. 6. & gl. in ver. orig. in cle. pastoralis. de re iudi.

d ¶ Sponsis. Fely. in c. 1. col. antepe. & pen. de sponsi.

e ¶ Sicut vxor. Adde gl. in c. illo vos. 32. dist. gl. & Io. And. in c. is qui. de sepul. lib. 6. in c. 1. de cle. coniug. eod. lib. in nouel. Ioan. de Fan. & Docto. in cap. clericus. 11. q. 1.

f ¶ Ista limitatio est contra mentem Doc. in qua præsupponitur, matrẽ esse alterius domicilii, & consequenter forensis. Dec. qui saluat vno casu, consil. 19. primo dub. PVRPV.

g ¶ Domicilii. Declara, ꝙ hoc casu in dote lucranda seruaretur statutum viri, vt no. Barb. nu. 4. consi. 50. col. 7. clementissimum. allegat Anch. in c. statutũ. §. cùm autem. de test. PVRPV.

h ¶ Dotem. Vide Alex. in l. fi post dotem. in fi. ff. sol. matr. Fely. in c. 1. colu. 13. de sponsi. Barb. in l. cùm quædam. col. pe. ff. de iurisd. omn. iud. Camp. in tract. dotis. 5. par. q. 10. PVRPV.

i ¶ Delictum. Vide Bar. nu. 2. consi. 4. PVRPV.

K ¶ Ampliatio primi membri de ignorante factum. Bar. in l. si adulterium cum incestu. 2. col. ff. de adult. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Ias. super Prima Codicis.

a ſtatutum, [a] quòd probabiliter ignorabat. Et pondera, q̃ in iudicando debet in pęnalibus mitior pars teneri. l. ſanctio legum.
32 & l. interpretatione. ff. de pęn. ¶† Circa ſecundum membrum adde, quòd illud, quòd tenet in forenſi, vt niſi fuerit conuerſatus diutius in loco, præſumatur ignorare ſtatuta loci, habet locum in ciue nouo. l. qui cum vno. §. fi. ff. de re mili. quẽ ad hoc reputat ſing. Lud. in ſingu. ſuis 74. incip. nunquid ciui nouello. Sed adde meliorem tex. in l. qui commeatus. §. tyroni. ff. eod. ſ. de re mili. Bal. in l. data opera. in 10. col. C. qui accuſa. non poſ.
33 ¶† Tertia quæſt. princ. eſt in vltimis voluntatibus, [b] puta in ci-
b uitate Venetiarum adeſt ſtatutum, vel conſuetudo, quòd valeat teſtamentum conditum coram duobus teſtibus, notario, & parrochiano. Ex hoc themate de tribus dubitatur. Primò de validitate, vtrum talis conſuetudo, vel ſtatutum valeat. Secundò poſito, quòd valeat, an comprehendat forenſem ibi teſtantem. Tertiò, an extendatur ad bonà alibi exiſtentia, & iſta tria dubia aliàs diſputaui publicè in alieno ſtudio Papien. Capio primum dubium, an talis conſuetudo, vel ſtatutum valeant. Iſtam q. diſputauit Iaco. de Are. & inc. illa diſputatio, ſecundũ conſuetudinem Venetiarum, & eſt poſita inter conſilia Bart. vbi arguit ad partes, finaliter concludit de iure non valere. ſequitur Oldra. Lau. in conſi. 248. incip. Præſuppoſita conſuetudine. Io. And. in addi. Specu. in titu. de inſtr. edi. §. compendioſè. ver. ſed nunquid de conſue. cum ver. ſeq. Iſtam partem latè defendit Imo. in l. 3. ff. de teſta. in eam inclinant Domi. Anton. de But. & Panorm. in cap. 2. de conſti. Pro iſta parte ſtringit ratio,
34 †nam in teſtamentis requiruntur ſeptem teſtes ratione falſitatis euitandæ. l. iubemus. C. de teſt. l. fi. C. de fideicom. ergo conſuetudo, vel ſtatutum in contrarium non debent valere, tanquam ſint nutritiua falſitatis. §. pen. in Auth. vt nulli iudic. collat. 9. c. ex parte. de conſue. Niſi reſpondeas ex verbis no. p Bar. hic in 7. col. in ver. ad contrarium reſpondeo. nam aliud eſt. Secundò ſtringit tex. in l. fi. C. de teſt. quem inducas quatuor modis. Primò in omnibus autem alijs attento, q̃ lex ſemper loquitur, & eſt in viridi obſeruantia. l. Arriani. C. de hære. Secundò ſtringit, quia per illam. l. reprobatur conſuetudo diminutiua numeri ſeptem teſtiũ, niſi ruſticanis, in quibus locis non eſt
35 copia perſonarum. †Modo ſic eſt, quòd quando lex reprobat conſuetudinem, intelligitur reprobare non modo præteritam, verumetiam futuram, vt per Bar. & Moder. in l. ſi mihi & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. cum concor. ibi traditis. Cyn. & Bald. in l. 2. C. quæ ſit long. conſue. Cano. omnes in c. fi. de cõſue. & Can. reprobata glo. ibi in clem. ſtatutum. in princ. de elect. & ex hoc patet, q̃ non eſt bona ſolutio hic data per Bar. dum dicit, q̃ illa l. fi. limitat conſuetudinem præteritam ruſticorum, ſed non prohibet futuram, & ſi dicis, quòd ibi nulla conſuetudo reprobatur, ponderat Imo. in l. 3. ff. de teſt. aduerſatiuam ibi, in illis verò locis, quæ vt denotet diuerſitatem in iure, & in facto debet ſenſum habere, quòd omnis conſuetudo ſit reprobata excepta ruſticana. ¶ Sed reſponde, q̃ licèt derogatio expreſſa tollat certas conſuetudines futuras, ſecus eſt in tacita, vt no. Bart. in l. fi. in princ. per illum tex. ff. de leg. 2. Dom. Fran. de Are. in cap. 2. de proba. ¶ Tertiò ſtringit text. ibi, minus autem nullo modo,
36 †nam illa verba nullo modo, habent effectum, vt nulla diſpoſitio in contrarium valeat, glo. eſt ſing. in cle. vt hi qui. in ver. concedamus. de æta. & quali. quam pro ſing. alleg. Ang. & Imo. in l. ſi quæramus. ff. de teſt. Inno. in c. 2. de hær. & etiam Bar. quamuis illam glo. non alleget, in l. omnes populi. in 3. q. tertiæ. q. princip. ff. de iuſti. & iur. ¶ Ad hoc nouiter reſpondeo, quòd fundamentum procederet, ſi tex. in d. l. fi. loqueretur prohibitiuè, q̃ diceret, q̃ nullo modo valeat, ſed tex. loquitur non permittendo, quia dicit nullo modo concedimus, ad hoc ſpecialiter põdero l. pe. iuncta l. fi. inducendo, vt ibi ſubtiliter per Salic. C. de ſent. ex breui. reci. ¶ Quartò faciunt verba toties geminata in l. fi. ibi, modis omnibus adhibeantur, & ibi, minus autem nullo modo, cùm geminatio multum operetur. l. Baliſta. ff. ad Treb.
37 cum ſimil. † Tenendo iſtam partem eam limita, niſi conſuetudo, vel ſtatutum conſeruarentur expreſſo conſenſu principis, tunc valeret, non vt ſtatutum, ſed vt priuilegium, ita propriè loquitur tex. in l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. Vtilitas magna eſt, q̃ in generali derogatione omnium ſtatutorum non intelligeretur his derogatum. l. decurionib. C. de ſilen. lib. 12. Bald. in cap. ſancimus. in fi. quo tempore miles. in vſib. feud. & in l. non plures. C. de ſacroſanc. Eccl. & in l. 1. in 1. colum. ff. de conſti. princip. & in §. ſi qua verò. per illum tex. C. de nouo codi. confir. facit c. cũ
* ordinem. de reſcript. ¶ Contrariam opi. *tenent communiter Doct.* Cyn. Bar. Saly. & Fulg. hic. Spec. in titu. de inſtru. edi. §. compendioſè. verſ. ſed nunquid de conſue. cum ver. ſeq. Bar. in repe. d. l. de quib. ſi eſt Bar. in 19. colum. & ſeq. ff. de leg. Bar. Bald. Salic. & Moder. in l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. & in l. fi. eo. tit. Bal. in l. ſed cad. in 2. lect. ff. de legi. Ang. & Pau. de Caſt. in l. 3. ff. de teſt. Ang. in conſi. 126. incip. Teſtamenti factio publici iuris eſt. & in cõſi. 133. incip. Punctus eſt, quædam domina. in 1. colu. vbi dicit, q̃ iſta eſt communis ſententia, & q̃ ita practicatur in iudicijs, & in ſcholis. ¶ Pro iſta ſententia Bar. Doct. allegant tria fundamẽta, quæ parum faciunt. Primum de publ. teſtamenti non facit, cùm ibi ita ſit periculum falſi propter præſentiam iudicis, & teſtium, ſicut tempore quo fit teſtamentum, ſi non interueniret debitus numerus. Secundum fundamentum de parte nihil obſtat: nam cùm filij ab inteſta. omnino ſuccederent patri, ecce cauſa inteſtati adiuuat cauſam teſtati, quæ ratio ceſſat in propoſito. Vltimum fundamentum confunditur per l. fina. C. de
38 teſta. ¶† Pro communi ſententia ego facio iſtud fundamentũ. Nam cùm Imperator poſſit ſtatuere, q̃ valeat teſtamentum cum duobus teſtibus, prout diſponit in militibus, & patre teſtante inter liberos, ratio quia ea quæ ſunt iuris ciuilis, poteſt Imperator, & ſine cauſa tollere, ſecundum gloſſ. & Docto. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. & in l. fi. cum ſim. C. ſi contra ius vel vtil. publ. & eſt de hoc tex. qui ita per omnes intelligitur, in l. ſi non ſpeciali. C. de teſta. Cùm ergo Sereniſſimum dominiũ Venetorum non recognoſcat Imperatorem de iure, vt tenui in tex. in 1. no. & per conſequens habeat vim ſuprem. Imperatoris in ſuo territorio, ſecundum Bar. in l. relegati. ff. de pœn. & in l. hoſtes. ff. de cap. & poſtli. reuer. in l. 1. C. de bon. dam. lib. 10. ergo non eſt dubium in dominio Venetorum, qu in ita potuerint ſtatuere, vnde quia Docto. dicunt exemplificari in alijs ciuitatibus, vel quando Venetijs eſſet hoc inductum abſque ſciẽ
39 tia dominij. ¶† Limita iſtam communem ſententiam, quòd p ſtatutum de quo ſupra poteſt tolli ſolennitas teſtamentaria numeri teſtium inducta à iure ciuili, ſed non inducta à iure gentium, vel diuino, vnde non poſſet per ſtatutum, vel conſuetudinem induci, quòd valeat teſtamentum conditum corã vno teſte tantum, quia nec Imperator poteſt ſtatuere cõtra ea, quæ ſunt iuris gentium, vel diuini, per gloſſ. prę allegatas. ita limitant Imo. Ang & Pau. de Caſtr. in l. 3. ff. de teſt. Et ibi limitant ſecundo modo in ſolennitate inducta ratione peccati euitandi, puta quòd vſurarius manifeſtus non poſſet facere teſtamentum, niſi prius præſtita cautione. cap. quamquam. de vſu. in 6. Quod vltimum intellige in Imperatore, ſecus eſt in Papa, qui bene poſſet ſtatuere contra diſpoſitionem. d. cap. quamquam. vt latè firmat Bal. in c. 1. in vlti. colum. de confirm. vtil. vel inutil. ¶ Tertiò limita ſecundum Doc. præalleg. quando actualiter induceretur falſitas, puta quòd teſtes non ſint in conſpectu teſtatoris,
40 vt in l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. ¶† Secundum dubium eſt attẽto, quòd talis conſuetudo, vel ſtatutum valeat, an comprehendat forenſes ibidem teſtantes. Iac. de Are. & Old. Lau. in d. conſ. 248. tenent, q̃ non, per quatuor fundamẽta, quibus reſpondet,
* vt hic per Barto. *Contrarium tenent magis communiter Doc.* Cyn. & Bar. & Sali. & Fulg. hic, & in alijs locis in præcedenti dubio allega. mouetur Bar. quando ſtatutum diſponit in his, quę ſunt voluntarię iuriſdictionis, vt eſt teſtamenti factio, comprehendit etiam forenſes, per l. 1. vbi etiam no. Barto. C. de eman. lib. ¶ Tu aduerte, quamuis Sali. non tangat, quòd illa l. 1. videtur malè allegari per Bar. per duo fundamenta, quia Bar. loquitur, quando ſtatutum ſimpliciter loquitur, ſed in d. l. 1. ſtatutum expreſſam mentionem faciebat de forenſibus, vt ibi dicit tex. in verb. etiã alienigenę. Secundò & fortius, ſi vera eſſet regula Bartol. non fuiſſet opus, quòd ſtatutum de quo in d. l. 1. faceret expreſſam mentionem de forẽſi, prout ibi præſupponit tex. & ſi dicis, quę poterat eſſe rõ dubitandi in illo tex. q̃ forenſis ibi potuit emancipare filium, ex quo ſtatutum expreſſam mẽtionem faciebat de forenſibus? reſpon. dubium fuiſſe, quia videbatur ſtatutum non valere, ex quo diſponebat de perſonis non ſubditis, vt infra proxi. per Bar. vt ſtatim dicam. ¶ Quintò Barto. etiam ponit rationem decidendi, quia in d. l. 1. ſtatutum non diſponebat circa perſonas forenſium, eas habilitando, ſed bene dabat formã actui. ¶ Quid dicemus? ego puto mentem Bart. fuiſſe, quòd in d. l. 1. duo ſunt conſideranda. Primò, q̃ ſtaturum municipij faciebat mentionem expreſſam de forenſibus, & iſtud nihil releuat, quia ſtatutum cùm ſit iuriſdictio, nihil poteſt diſponere de perſona non ſibi ſubdita, vt infra proximè per Bar. Secundò cõſiderandum eſt, q̃ ibi ſtatutum erat circa ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, & hoc reſpectu comprehenduntur forenſes, illud credo ponderaſſe Bar. ibi. Secundò Bar. alleg. ibi tex. in l. fi. ff. de teſta. mili. qui potius probat ꝯrium, quia loquitur in caſu neceſſitatis propter diſcrimen belli, quæ ratio ceſſat in propoſito.

ADDITIONES.

a ¶ Statutum. Franc. Cremen. ſing. 66. ſtatuto Florentino. PVRPV.
b ¶ Quod in vltimis voluntatibus. Adde Doc. in c. cùm eſſes. de teſt. & ibi diffusè per Barb.

Source : BIU Cujas

to. Tertiò arguit Bar. à contractibus ad vltimas voluntates, q̃ arg. in præsenti proposito non procedit, cùm subsit diuersa ra-
41 tio. † Nam in contractibus ideo attenduntur statuta loci, vbi fit contractus, eo quia contrahendo quis sortitur forum ibi. c. Romana. §. contrahentes. de foro compet. in 6. sed testãdo quis nõ sortitur forum ibi. Limita communem conclu. secundũ Bart. vt procedat, quando statutum, vel consuetudo disponens in his, quæ sunt voluntariæ iurisd. disponeret circa ipsum actum, puta, q̃ testiñ valeat sine numero septem testium, vel sine alia publicatione. Rõ, quia solennitas actus in illo loco spectat ad iurisdic. ipsius statuentis, secus autem si statutum disponeret habilitando, vel inhabilitando personam, tunc non comprehẽderet forenses, vnde si statutum disponeret permittendo, q̃ fi-
a liusfam. a possit testati, certè filiusfam. forensis existens in hac
42 ciuitate testari nõ posset. Eodem † modo si statutum disponat prohibendo personam, puta q̃ maritus non possit legare vxori, non comprehenderet maritum forensem. alleg. Spe. in tit. de sententia. §. qualiter. vẽr. pone quidam. No. istam elegan. doctri. quam simpliciter sequitur Sali. hic, & Bar. ĩ. in 7. q. prin. ad fi. & in d. l. 1. §. fi. per illum tex. ff. de tut. & cura. da. ab his. Bald. hic in lec. & in repe. Pet. de Anch. in com. c. cano. statuta. de consti. in 12. q. & est gl. no. in l. etiam. ff. de tutel. ¶ Contra istam regulam allego fortem tex. in Auth. si qua mulier. ĩ. de sacrosan. eccl. vbi Imperator habilitat ad testandum personam sibi non subditã, de persona specialiter disponendo. Ibi. n. habilitat personã monachi ad testandum, & loquitur post factam professionem, &
43 valet vt testiñ, vt ibi per gl. & plenius Bar. in vlti. colu. † Nec dicas, q̃ sit canonizata. 19. q. vlt. in cap. si qua mulier. quia dico, q̃
b non omnis b lex ciuilis per hoc, q̃ sit posita inter Can. vel in libro Decretaliũ, ac Decreti, est canonizata, vt colligitur ex gl. in c. 1. in gl. 2. de excep. glo. in c. super eo. & ibi Panor. in fi. de testi. & gl. ordi. in c. 1. in versi. tractat. quam ibi no. Gem. in 4. colu. de reb. eccl. non alien. in 6. Io. And. & alij in c. 2. de rescri. Dom. Cardi. in cle. 1. in 2. opp. ad fi. de sequest. pos. & fru. secus quando lex ciui. esset inserta in cano. gl. in c. in primis. in verb. lex. 2. q. 1. quam sequitur Panor. in c. nouit. in 15. col. de iud. & in c. 1. in 1. not. de præsump. Io. And. & alij in d. c. 2. de rescri. Imo. in c. 1. in 1. col. de consti. Nisi diceres, prout dicunt Bald. Fulg. & Pau. de Cast. in l. iubemus nullam. ĩ. de sacrosan. Eccl. q̃ tempore legũ. C. Eccleſiæ erant sub iurisdictione Imperatoris, tamen caue qa est Auth. & sic ius magis nouũ sumptum ex Auth. de sanctiss.
c Epis. ¶ Secundò c limita communem conclu. vt sing. per Bar. in l. qui à latronib. circa fin. ff. de test. per illum tex. quando quis testaretur in loco hostili, vel rebelli populo Romano, puta in terris Sarracenorum, qui perdiderunt ea, quæ sunt iuris ciuilis, vt est testamenti factio, sequitur Ang. in l. de die. in prin. ff. qui sa tisd. cog. Limita secundum Bal. in rub. ff. de rer. diui. in 6. col. vt procedat, quando fieret in terris Saracenorum, secus in portu maris, quia licèt fabrica sit Soldani, tamen portus est communis omnium, & sic facere testamentum ibi in portu, est ac si es-
44 set factum in loco Christianorum, vt ibi plenius per eũ. † Tene contra Bart. quia eius fundamentum est falsum, quia testamenti factio est de iure gen. vt per Bar. in l. interdum. ff. de condi. indeb. vbi alij & Cano. in rub. de test. Et propterea Bal. in l. ius ciui. ff. de iusti. & iur. & in l. 2. vbi etiam Ang. & Pau. de Castr. C. quemad. test. ape. refert valuisse testamentum conditum à quodam mercatore in terris Soldani cum solennitate iurisgen. & sic cum duob. testib. Vnde etiam contra Bar. tenet Lud. Rom. in l. si non speciali. C. de test. ¶ Tertia qõ principalis est, quando testamentum ibi cõditum habebat effectum vbiq; etiam quo ad bona alibi existentia. Bar. hic succesſiuè non examinat, sed in 7. q. prin. Spe. post Antiquos in tit. de instr. edi. §. compendiosè. vẽr. quid de consuetudine. & ibi Io. And. in addi. in prin. Cyn. & Bal. in l. fi. C. de test. Io. de Imo. in l. 3. ff. eod. & licèt Iac. de Are. Pet. & Cy. tenuerint, q̃ non, & nixus sit sequi Bar. in l. si arrogator. in pe. col. & ibi plenius Bal. ff. de adop. tamen Barto. non firmat, sed remittit se ad hanc l. & ita facit etiam ibi in repe. in 10. col. tamen communis sententia est, q̃ vbique valeat, & habeat
* effectum, quã opi. tenet Iac. But. Gul. Bar. *& communiter alij omnes* hic, & in locis præallegatis, tamen fundamẽta Doc. nihil valent, & disputando de facili potest teneri pars contraria. Nam fundamenta Doc. procedunt, quando ista valent de iure communi, nos loquimur, quando valent ex speciali statuto, vnde ius commune facilius extenditur, quàm ius sing. l. eius militis.
45 §. militia missus. ff. de test. mili. † Item fundamentum Doctorũ, quòd actio competens ad fundum habet vbique vigorem, ẽt nihil obstat. Nam ratio est, quia actio non circumscribitur loco l. Caius. in prin. ff. de leg. 2. ¶ Aliud fundamentũ, in quo Docto. faciunt vbique fundamentum, nihil concludit, quia etiam testamentum conditum Venetijs à forensi faciet fidem vbiq;, quia ibi est factum. Sed qõ est, an habebit effectum. Nam faci-
lius habet quis effectum prohibendi quàm disponendi, & sortiendi, gl. est in l. sed & si possessori. §. fi. & ibi dixi. ff. de iureiurã. ¶ Aliud fundamentum de l. omnium. & de l. si non speciali. C. de test. nihil facit, cùm nihil dicatur de bonis alibi existentibus, præcipuè vt dixi ibi, quia testamentum valebat de iure cõmuni. Similiter nihil facit. l. fi. C. de test. quia loquitur in ipsismet rusticis non in alijs. ¶ Vnde pro communi sententia melius facit tex. in l. in hac. & ibi Bal. in 1. not. ad hoc no. & in l. data. in fin. C.
46 don. † Vbi actus, qui sortitur effectum in vno loco, ex statuto illius loci habet effectum vbique. Et ibi per hoc no. Bal. ad præsens propositum, quòd testamentum conditum à forensi Venetijs habebit effectum vbique, nisi dixeris, q̃ illi text. loquuntur in insinuatio. cuius solennitas vbique est vniformis. l. sancimus. & ibi no. Bal. C. de diuer. rescrip. solennitates autem instrumentorum sunt variæ, secundum varias consuetudines locorum. ¶ Ad idem pro communi potest allegari. l. propter litem. §. licèt. ff. de excus. tut. vbi tutor legitimè datus in vno territorio administrat bona alibi existentia, nisi se excuset. Ad idem l. magis puto. §. non passim. ff. de reb. eorum. vbi decretum iudicis in vno loco extenditur ad bona alibi sita, sicut interdictio administrationis bonorum facta per iudicem in certo loco extenditur ad bona alibi sita. l. is cui bonis. ff. de verb. obl. iuncta l. Iulia. ff. de cura. fur. Ad ista potest responderi, vt prędixi, quòd in omnibus valebat actus de iure communi, præterquam in decreto iudicis, vbi vertitur modicum prę iudicium pupilli, cùm possit si lædatur restitui. l. si quidem. C. de prædi. mino. ¶ Capio glo. in verbo Petrum Apostolum. Diuiditur in quatuor partes. In prima gl. colligit aliud extra tex. ad qõ. In secunda refert opinio. Azo. In tertia respondet ad hunc tex. dupliciter. In quarta, & vltima ponit veram distinctionem. Secunda ibi, vnde D. Azo in summa. Tertia ibi, veruntamen ad istam legem. Quarta & vlti
47 ma ibi, sed distingue. ¶ † In ead. gl. ibi, ne capiant vsuræ in quatuor concilijs. vide gl. declarantem in Authen. de eccle. titu. in prin. colla. 10. & gl. in Auth. ad hęc. C. de vsur. Nam intentio gl. est, quòd cum Imperator præcipiat obseruari, quæ statuta sunt in quatuor cõcilijs, scilicet, Niceno, Cõstantinopolitano, Ephesino, & Calcedonensi, de quibus est tex. in c. can. 15. dist. & in illis concilijs non sint prohibitæ vsuræ, nisi ex concilio Niceno in clericis. c. quoniam. 47. dist. c. quoniam. 14. qõ. 4. ergo in alijs personis vsuræ non sunt prohibitæ. ¶ In ead. glo. ad fi. habes ex tota gl. duo principaliter. Primum est, an vsuræ, quæ sunt prohi
d bitæ de iure cano. d & diuino, e (& istud est indubitatum) etiã
e hodie sint prohibitæ per ius ciuile, f postquam imperium de-
f uenit ad Imperatores Christianos, & sic an sint correcti tituli. ff. & C. de vsur. Et licèt glo. hic, & in alijs locis præallegatis nõ clarè firmet. Io. And. plenius in regula peccatum. in mercu. disputat, & concludit, quòd sint permissæ secũdum ius ciuile. ¶ *Com-*
* *muniter concludunt Docto.* hic, Iac. But. Bar. Bal. Sal. & Pau. de Cast. quòd de mente iuris ciuilis est, quòd vsuræ possint exerceri in-
48 tra modum legitimum, sed non fuit de potestate, † quia Imperator cùm sit inferior, non potuit statuere contra legem Dei. c. cùm inferior. de maio. & obed. l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Treb. l. nam & magistratus. ff. ad arbi. Hinc dicit Bal. in 4. col. q̃ cùm vsurę sint prohibitæ in Euangelio, vt habetur sexto Lucæ, Mutuum dantes nihil inde sperantes, quòd Papa, vel Imperator non possint vsuras permittere, quia Papa non potest dispensare contra dispositionem Euangelij. c. literas. de resti. spol. Multominus communitates, vel alij inferiores Principes po-
49 tuerunt statuere super vsuris permittendis. † Et per hoc infert in specie Pau. de Cast. hic non valere statutum huius ciuitatis Paduanæ, quo cauetur, quòd si hæredes mariti sint in mora restituendi dotem vxoris, soluant ad rationem octo pro centenario: tu adde licèt non dicat, quòd contrarium in terminis tenet

ADDITIONES.

a ¶ Filiusfam. Adde Doc. in rub. de test.

b ¶ Non omnis. Adde Docto. in cap. fina. de feu. & per Cardin. Alexan. in prælud. feudo.

c ¶ Istam limi. tenet Ias. in contrarijs in l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur. colum. fina. PVRPV.

d ¶ De iure canon. Adde tex. in c. quia in omnibus iuncta glo. 1. de vsu. & in c. super eo. de vsu. & in c. quoniam multi. & ibi Doct. 44. dist. S. Tho. 2. 2. quæst. 76. aliàs 78.

e ¶ Et diuino. Adde, q̃ habetur Leui. 25. cap. Exod. 22. Deute. 23. ¦ Psal. 14. incip. domine quis habitabit. Ezechiæ. 17. c. Lucæ. 6.

f ¶ Per ius ciuile. Adde gl. & Bar. in Auth. ad hoc. C. de vsu. gl. 1. & ibi Abb. in c. quia in omnibus. de vsu. gl. 1. in c. quid dicam. 33. q. 4. gl. in ver. animas. in c. 1. de vsur. lib. 6. Io. de Imo. in cle. 1. super verbo humana. de vsur. Cardin. Alex. in c. 1. in 4. col. in ver ergo & hodie vsuræ. in 10. dist. Card. Zaba. consi. 78. incip. amice & maior charissime. in vlti. col. Archiepiscopus Flor. in 2. par. suæ summæ. c. 6. col. 6. ver. ad rationem vsurarij.

Source : BIU Cujas

net Bal. ℘ imò tale statutum valeat in l.fi.§.præterea.C.de iure dot.vide quæ traduntur per Barto.& alios in l.in insulam.§.vsuras.ff.sol.mat.& in l.at qui natura.§.non tantum.ff.de neg. gest. & in consi.128.quod incipit Franciscus habuit in vxorem quãdam nomine Thomasiam &c.Can.in c.salubriter.de vsur. latè Lud.Rom.in consi.417.quod incip.In casu propositæ consultationis circa celeberrimorum Doctorum consilia. in secundo dubio principali.in 2.col.in ver.secundo videndum nũquid ratione dotis.Pet.de Anch.in consi.150.quod incip.In qõ.quæ vertitur inter nobilem dominam.D.Alexan. in consi. 61. in 2. vol.quod incipit.Viso processu causæ vertentis inter Ioãnem.
50 ¶†Secundo princip.habes ex glo.retento pro firmo qđ vsuræ omni iure sunt prohibitæ,an aliquo casu possint peti,& glo.distiuguit,aut petuntur vt lucrum, & tunc sunt prohibitæ, aut vt damnum,& interesse,& tunc sunt permissæ.¶ Circa primũ membrum addit Pau. de Cast. hic,℘ imò & vsuræ possunt licitè peti aliquando vt lucrum, si creditor erat mercator consuetus lucrari ex pecunia posita in mercibus,& lucrum est verisimiliter secundum communem cursum mercatorum,nam istud lucrum tanquam interesse licitè potest peti etiam in foro cano.adde,quod idem firmat Panor. in c. conquestus. & in c. nauiganti.de vsur.Pet.de Anch.in regula peccati venia. in 7. q. ad fi.de reg.iur.in 6.& clem.1.§.sanè.de vsur.Cy.in Authen. ad hoc.in pe.q.& ibi latius Bal.C.de vsur.Bar.in l.vnica.in 7.col.in ver.venio ad vlti.partem,& ibi Bald.C.de sent.quæ pro eo, ℘ interest.Bal.in l.nũmis.ff.de in lit.iur.Imo.in l.in insulam.§.vsura.ff.sol. matr.& in l.Paulus,la prima.ff.de sol.Lud.Rom.in l. si constante.§.quoties.ff.sol.matr.¶ Limita,℘ etiam adhuc aliud requiritur. ſ℘ talis mercator solitus lucrari habuit præ manib. mercantiam,de qua fuisset lucratus,si pecuniam recepisset.ita egregiè limitat Pau.de Cast.in l.3.§.fine.ff.de eo,quòd certo loco,& est bon.text.in l. quemadmodum.§. item Labeo.ff.ad l. Aquil.quem ad hoc repu.sing.Lud.in sing.suis.637.incip.tu habuisti in l.¶Circa secundum memb.glo.℘ quando vsura petitur vt damnum,seu interesse licitè petitur etiam in foro cano, Adde gl.in c.conquestus,& ibi Doc.de vsur. & tex. in c.peruenit,cum gl.in ver,indemnem.de fideiuſ.& 14. q. 4. c.quoniam
51 multi.confirmo per quatuor.† Primum est, ℘ maritus licitè petat vsuras dotis non solutæ in tempore,quia petit tanquam damnum,hoc est propter onera matrimonij,quæ sustinuit.ca. salubriter.de vsur.& Doc.in loco præalleg.in membro præceden.Secundò facit,quia venditor,qui rem tradidit, ex qua emptor percipit fructus,si pretium non soluatur in tempore,licitè petit vsuras propter fructus.l.curauit.C.de act.empt.l.Iulia.§. si fructib.ff.eo.Tertiò,quod volunt Inn.& alij post eum in c.1.de vsur.℘ si teneris mihi soluere pecuniam ad certũ diem, & qa non soluis capio ab alio tantundem pecuniæ sub vsuris, tales
52 vsuras licitè à te peto.†Quartò facit,℘ de scholare deciditur,q̃ habebat libros suos pignoratos sub vsuris, & dum recepisset à patre pecuniam,& vellet libros luere, socius rogauit, ℘ talem pecuniã sibi mutuaret,& ℘ pro eo vsuras solueret. Certè tales vsuras à socio licitè petit.ita Arch.14.q.3.c.vsura.Io.Cald.Pet. de Anch.& Card.Flo.in c.nauiganti.de vsur.Petr. de Anch. in regula peccati venia.in 9.q de reg.iur.in 6.Sali.in Auth.ad hęc, in 16.q.C.de vsur. Lud.de Ro.in repet. c.consuluit.de vsur. in 34.q.1.partis prin.Iuxta istam gl.Bal.& Fulg.hic enumerant ali
a quos casus,in quibus vsuræ sunt permissæ, a quos plenius ponunt Can.in c.cõquestus.& in c.salubriter.de vsu.¶Vltra quos adde vnum sing.quæ communiter non ponitur in istis locis,qũ princeps,vel communitas pro necessitatibus, puta belli cogit subditos ad mutuandum ad rõnem sexdecim pro centenario, isto casu vsuræ licitè capiunt,ita Alb.de Ros.in rub. C.de vsur. in 1.col.referens ita audiuisse determinari in publica disputatione per quendam generalem magistrum Eremitarum, & ℘ ita postea de facto obtinuit in Collegio iudicum Bergomi, quibus commissa erat ista qõ.ratio quia intentio, & voluntas facit quem vsurarium.cap.consuluit.de vsur.cùm ergo coactè mutuent,ipsi non paciscuntur de vsuris,sed ciuitas ordinat,ergo tales vsuras licitè capiunt,nec per hoc sunt vsurarij, quod no.quia casus quotidianus est.¶Item attende dum ista gl.in fi. subdit,℘ ita obseruatur in Curia Rom.circa hoc dicit solenne verbum Alb. de Ros.in suo dictiona.in ver. curia.nõ debemus dicere, ita obseruat Curia Romana, nisi illa obseruantia sit
53 firmata constitutione Apostolica,quia stylus† curiæ est volubilis,& mutatur ad mutationem Pontificum, & Auditorum Rotæ,qui faciles sunt in mutandis institutis prædecessorum.al leg.Io.And.in c.1.super glo. 3.de elec.in 6. dum enumerat post Compost.varios,& contrarios ritus curiæ Rom. in materia illius Decretalis,℘ teneas fixum cordi,& ita multum limita tex. in c.quam graui.de crimine fal.ĩ ille tex.multum obstat,quia mandat stylum curiæ obseruari,nec apparet, ℘ aliter esset approbatum constitutione Apostolica ¶Circa istam glo.forma
54 duas pulchras qõnes.†Prima est, nunquid Papa b posset dispẽ
b sare super vsuris exigendis per Iudæos, & permittere principibus Christianis, ℘ in eorũ territorijs tales Iudæi mutuent sub vsuris,& omissis leuibus pro parte negatiua, ℘ Papa dispensare nõ possit, tria stringunt.¶Primò, quia vsuræ sunt prohibitę iure diuino.c.quia in omnib.c.super eo.de vsur.14.q.3.c.pleriq;. item sunt prohibitæ in Euangelio,vt habetur Lucę.6.c.ibi,mutuum dantes, nihil inde sperantes. Sed sic est, ℘ Papa non põt
55 statuere ℨ ius diuinum.c.literas.de resti.spol. † Item Papa non potest statuere ℨ Euangelium.36.dist.c.dandæ.43. dist.c. sicut. extra de celeb. mis.c cum Marthæ.Spe.in tit.de leg.§.nunc breuiter.in ver.3.quia inferior non potest derogare legi superioris. e.cùm inferior,de maio.& obed.l.nam magistratus.ff.de arbi.l. ille à quo.§.tempestiuum.ff.ad Treb.¶Secundò pro hac parte est text.formalis,cui durum est respõdere,in c.sup eo.de vsur. vbi apertè dicit tex.℘ Papa non potest dispensare super vsuris ętiam pro redimenda vita illius, qui dispensationem quærit. & D.Ant.de But.in 1.no.& alij post eum no. ℘ contra prohibitũ in nouo,& veteri testõ,prout sunt vsuræ,Papa dispensare non põt. ¶Tertiò facit tex.in cle. 1.de vsur. vbi dãnantur oĩa statuta,& consuetudines,quib.præstatur fauor exactioni vsurarũ,& per illum tex.D.Card.Flo.in 15.q.& Io.de Imo. determinãt in specie,℘ Rex Aragonum non iustè accipit tributum à Iudęis, & Sarracenis,eo quia permittitur eis,℘ in suo territorio vsuras exerceant,℘ incidit in excommunicationem per illum tex.cũ gl.in verbo si quis,& ℘ censura ista procedit non solũ in Christianis sed ẽt in Iudæis,quia ẽt Iudæi debent p Principes Christianos cogi ad restituendum vsuras.ca. post miserabilem.& c. quanto.de vsur.Istam partem per plura tenet Io.And. in regu. peccatum.in merc.vers.3.quærebatur.& eam tenet D. Ant. de Prato veteri inter consilia.D.Alex.in cons.49.in 4.vol.℘ incip. paucis vtar.referens, ℘ dum legeret Senis,ita consuluit magistratibus illius populi,& idem pluries consuluit in ciuitate Bononiæ, præcipuè Epo Concordiensi ibidem legato Apostolico,qui Iudæis concesserat amplissimum priuilegium, per qđ poterant ibidem turò fœnerari,& ℘ monuit eum,℘ præcaueret à iudicio Dei,& post paucũ tempus fuit turpiter expulsus ex ciui.Bon.facit bĩ,℘ dicit Bal.hic.in 4.col.& in Auth.ad hęc. in 2.col.C.de vsur.& ℘ Papa, vel Imperator propter bonum publicum (& hæc verba bene pondera) non possunt permitte re,℘ vsuræ exerceantur,& pro certo ista opinio est verior,põi
56 puę per tex.d.c.super eo.†& in dubijs opinionibus tenenda est illa,quæ respicit fauorem animæ.l. sunt personæ. ff. de relig. & sump.fun.c.fi.de re iud.& ista opinio semp mihi placuit.¶Cõtrariam opi.visus est tenere Pet.de Anch.ℨsi.243.℘ inci. Christianissime,& Illustr.Princeps, vbi concludit,℘ licèt Princeps temporalis non possit concedere, tamen Papa potest dispensare,& quidem cùm Iudæis:nam superuacuæ rei operam dat,q̃ coercere vellet Iudæos à peccato, quia iam damnati pp eorũ perfidiam tolerandi sunt.c.qui sincera.45. distin. & certè Papa potest hoc dispensare,vt Iudæi vsuras exerceant, aliàs necesse esset Christianos fœnerari,& est cã,vt maius scandalum euitetur,quia nisi esset in ciuitatibus,qui egẽtibus pecunias sub vsuris mutuaret,fierent furta,latrocinia, & similia,ergo pp maius
57 scandalum Papa ita dispensat.†Sicut tolerat meretrices in ciuitatibus,vt grauiora scandala euitentur,iuxta gl. in c. inter opera charitatis est subuenire egentib.in gl. 1.de spon.facit 4.dist.c. denique.55.distin,c.quam sanctę.& pro certo hęc videtur satis æqua rõ,quia respicit publicam vtilitatem,& necessitatem,& p hoc satis rnderetur ad dictum,℘ Papa non potest statuere re ℨ legem Dei,verũ est indistinctè, nam si Papa vellet statuere, ℘ vsuræ indistinctè sint licitæ,non põt, sed ex cã põt limitare legẽ Dei,vt probatur in c.fi.de consue.& in c.fi.de fer.no. Bart.

in

ADDITIONES.

a ¶In quibus vsuræ sunt permissæ.Adde gl.summæ.14.q.3.Host.in sum.titu. de vsur.in §.annali.Ioan.de Ana.in cap.1.de vsur.in 9.colum.verficu. ex prædictis patet.

b ¶Nunquid Papa. Adde Pau.de Cast consi.367.non videtur expediens.

* In qua q.Iason.hic,licèt Doc.communiter videantur concludere pro affirmatiua,mihi tamen magis placet Rolan.sententia consi.55.num.16.lib.2. ℘ non possit,cùm vsuræ prohibitæ sint per Euangel.Luc.5. quam sententiam adiuuant no.per Cur. Iup.in l.eius qui in prouincia.ff.si cer.peta.quòd Iudæi non possunt licitè vsuras exercere.secundum communem Theolog. & Canonist. sententiam,de qua per Alex.de Nęuo.consi.100.nu.9.& 13,& consi.seq.post nu.14.consi.202.nu.13.licèt de consuetudine seruetur contrarium,quæ consuetudo improbatur d.consi.102.pro quo facit,quæ habentur in Antiq.subalpinæ huius patriæ Ducal.Decretis, lib. 3. titu. de vsur.& quæ scribit Osasc. decisio.137.nume.10.& 17.post Clar. in pract.in §.vsura.versi.hæc autem.

MASVER.

Source : BIU Cujas

in l. omnes populi. in 3. q. prin. ff. de iusti. & iur. gl. & Doc. in l. fin. C. si contra ius, vel vtil. publ. & in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. tamen Pet. de Anch. in prædicto conſi. non clarè firmat iſtã opin. Iſtam opi. tenet Pau. de Caſt. in conſi. 258. ꝙ inci. quoddã commune conuenit &c. vbi tenet, quòd ſunt laudabiles, & ſine onere conſcientiæ conuentiones, quas populi, & communitates ineunt cum Iudęis, & fęnerantib. in eorum. territorijs, prout inoleuit mos, & conſuetudo per totam Italiam, & dicit, ꝙ de hoc extabat priuilegium Rom. Pontificum. ſ. Marc. V. & Eugenij IIII. & conabatur reſpondere ad d. cle. 1. vt ibi per eũ. eandẽ opi. latè tenet D. Alex. qui ita conſuluit Illuſtri, & Excelſo Marchioni Man. in conſi. 1. in 2. volu. ꝙ incip. circa primum dubium primò arguitur. & in conſi. 107. in 2. vol. ꝙ incip. pro inueſtigatione prædictorum. vbi multa alleg. & conatur reſpõdere ad tex. ſ. in propoſito adductum, præcipuè ad tex. in d. c. ſuper eo. ſed non ſufficienter reſpondet. ¶ Vltra per eum addu
58 cta potes addere illud, quod tenet Bal. in Auth. ſed omnino. in 5. col. C. ne vxor pro marito, † vbi tenet valere decretum ciuitatis, ꝙ Iudæi, qui mutuant ſub modicis vſuris, habeantur, & tractentur pro ciuibus imò fortius conſuluit D. Alex. in conſi. 57. 1. vol. incip. quoniam in q. propoſita. ꝙ valet decretum Prin cipis ſęcularis diſponens, ꝙ quando Iudæi mutuant ſub vſuris ſine pignore, ꝙ eis reddatur ſuper ſorte, & vſuris ius ſumma rium. non obſt. aliquo iure ciuili, vel diuino, vel cano. poſt mul ta ibi per eum alleg. Sed in hoc credo, ꝙ malè dixerit. contrarium, & in ſpecie tenet Pau. de Caſt. in conſi. 213. ꝙ incipit. ſup
59 prædicto pignore. ¶ † Secundò quæro, nunquid teſtator poſſit in teſtamento vſuras indicere, caſu quo hæres eſſet negligens in ſoluendis lega. Bar. concludit, ꝙ non in l. 2. ad fi. ff. de his, quæ pœ. nom. per tex. no. in l. 3. §. fi. & ibidem Bar. ff. de ann. leg. Idem tenet Bar. in l. Iulia. §. idem Papinianus. ff. de act. emp. reprobat Pau. de Caſ. hic in pe. col. & in l. apud Iulia. aliàs incipit Aphri. lib. 20. epiſtolarum. §. fructus. in lect. Bono. ff. de leg. 1. & ibi dicit, ꝙ miratur de prima deciſ. Bar. quia teſtator poteſt adijcere pœnam hæredi. l. vnica. C. de his, quæ pœ. nom. & ſic iſto caſu non eſt propriè vſura, ſed relictum nomine pœnæ. Adde licèt Pau. de Caſt. non dicat, ꝙ idem ante eum tenet Bal. in d. l. vnica. in 3. q. & in l. cùm allegas in pe. col. in 9. & 10. opp. C. de vſur.
60 † niſi pœna adijceretur per dinumerationem temporũ, & hoc vltimum etiam tenet Bar. in l. cùm ſtipulati. in fi. ff. de verb. obl. Bal. in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. Innoc. in c. tuam. de pœnis. Adde etiam gl. in Auth. de eccle. tit. in prin. in gl. mag. ad fi. collat. 9. ¶ Tu tene opi. Bar. per eius fundamentum, & per tex. in d. l. vnica. in fi. in ver. vel legib. interdictum. attento, ꝙ hodie quę libet vſura eſt de iure interdicta. idem tenet Ang. in d. l. vnica in vtraque lect. & Raph. Cuman. in l. 2. & in l. 3. § fin. ff. de ann. leg. Lud. Rom. in l. ſtipulatio iſta §. alteri. & ibi Do. Alex. in penult. col. ff. de verb. obl. & per hoc dicit Iac. But. in d. l. 4. §. fin. ſe conſuluiſſe, & obtinuiſſe in ciuitate Papiæ, dum teſtator legaſſet vni 100. ducatos. & ſi eos nõ daret, quouſq; differret ſoluere, teneretur ſoluere hæres ſex ſaccos frumenti ſingulo anno, & iã plures anni præteriti erant, quòd ille legatarius non poterat petere quantitatem frumenti, quia erat vſura, ſed ſolùm ſortem principaiem. Ad prædicta etiam adde, quod conſuluit Domi. Franc. de Are. in conſi. 152. quod incip. viſo them. ad me tranſmiſſio. cùm teſtator in teſtamento vni legaſſet quingentos aureos, deinde ordinaſſet, ꝙ eius executores ſoluerent, quòd ſi nõ poſſent, aut minimè commodè, ſoluerent omni ann. 40. duca. vſquequo ſummam princip. ſoluerent, hæc diſpoſitio non valet, quia eſt vſuraria. Adde etiam Bar. in rub. C. de vſur. & fruc. leg. ¶ Nec obſt. fundamentum Pau. de Caſt. quòd non ſit propriè vſura, ſed relictum nomine pœnæ per d. l. vnicam. C. de his, quæ pœ. nom. quia procederet, quando legata eſſet res in ſpecie, vel aliquod factum; ſed quando relinquitur quãtitas pecuniæ, pœna quę adijcitur, eſt vſura, vt not. Doc. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de verb. obl. Bar. in l. cùm ſeruus. ff. de condi. & de-
61 mon. ¶ † Tertiò quæro, quid de pecunia, quæ percipitur ex redditu montis Flo. vel Genuæ, vel ex impreſtitis ciui. Venetiarũ, an talis redditus ſit licitus Bald. hic in 5. col. concludit, ꝙ ſic. & in l. 2. §. mutui. ff. ſi cer. pet. & in l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecun. nup. Imo. in l. ſi maritus. ff. ſolu. matr. Pau. de Caſt. in conſi. 19. quod incip. præſens dubium. & in conſi. 683. Cano. in c in ciuitate. de vſur. & plenè Lau. de Rod. de Flo. in ſolenni repet. c.
62 conſuluit. de vſu. in 3. par. prin. 1. q. ¶ † Quartò quæro, quid de liuellis, qui quotidie emuntur, an ſint liciti, an ſit vſura, puta do tibi mille ducatos, & tu ſoluis noïe liuelli de aliquo prędio. 50. vel 60. aureos, an ſit vſura, tangit Bal. in c. 1. in vlti. col. ſi vaſ. de feu. ab aliquo interpel. fuerit. vbi dicit illum tex. facere, ꝙ non, tamen refert quoſdam tenere, quod ſit vſura, & propterea cõſuluit, quòd illa pecunia ordinetur ad emptionem prædij, vnde dubitat, an hoc modo illaquearet animas, & aliter non firmat. Idem Bal. in l. vnica. in 3. q. C. de his, quæ pœn. nom. vbi plenius tangit, & tandem concludit, ꝙ eſt licitus, attento, ꝙ de conſuetudine frequentatur etiãm per bonos mercatores, & graues viros, per glo. in l. 3. §. 1. ff. de eo, quod cer. loco. de qua quęſtione vide etiam Io. And. in c. in ciuita. de vſur. & in addi. Spe.
63 in titu. de vſur. ſuper rubric. ¶ † Quintò quæro, quid ſi aliquis [a]
a pro certa quantitate pecuniæ emit magnos redditus fundi, ſed pro vita ſua tantum, vel dedit monaſterio quingentos ducatos, vt alatur toto tempore vitæ ſuæ, an talis contractus ſit licí-
* tus? *communiter concluditur*, quòd ſic propter incertitudinẽ quantum viuere debeat, ſecundum Cy. & Bal. in l. ſi pater puellæ, ꝙ illum tex. C. de inoffic. teſta. Cyn. & Bal. in l. ſi ea pactione, & ibi Ang. & Sali. C. de vſur. Inn. in d. c. in ciuitate. Ioan. Andr. in titu. de vſur. ſuper rub. Lau. de Ro. in d. c. conſuluit. in 2. par. in q. 15. Pau. de Caſt. & Dom. Alex. in l. de fideicommiſſo. C. de tranſa. Lud. Rom. conſi. 520. quod incip. pro pleniori diſcuſſione. in 3.
64 dubio. ¶ † Sexto, & vlti. quæro, an cambia mercatorum ſint licita. conclude, quòd ſic, quando non excedunt communẽ conſuetudinem, ſecundum Bal. in rubr. C. de conſti. pec. in 1. glo. in l. 3. & ibi clarius Bal. & Sali. C. de exer. Bal. in d. l. 2. in princ. C. de vſur. rei iudi. & in c. 1. in 5. colu. de plus peti. & in quæſtione per eum diſputata, quæ incipit, ſtatuto cauetur, quòd fœnerator. in prin. Sali. latè in Auth. ad hoc. in 11. q. C. de vſu. Can. in d. c. in ciuitate. Arch. 13. q. 3. c. 1. Lau. de Rod. in d. c. conſuluit, in prima parte. q. 56. & ſeq. & in 3. parte. q. 1. Io. de Ana. in c. nauiganti. de vſur. Io. Calder. in conſi. 11. poſito ſub tit. de vſur. D. Alex. in cõſilio 61. lib. 2. quod incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Io. in vlt. col. ¶ Capio gl. ſuper verbo, diuina. quam diuide in 4. par. In prima declarat tex. In ſecunda infert ex tex. In tertia opponit, & quadrupliciter ſoluit. tene primam ſolu. quæ vera eſt. In quarta, & vlti. ponit vnum dictum. Secunda ibi, & quod dicit. Tertia ibi, quòd lex inter eos. Quarta, & vlt. eſt ibi, hodie verò omnes. ¶ Pro clara intelligentia ſecundæ partis facias duos
65 caſus prin. † Primus eſt de infame infamia iuris, [b] nũquid poſ-
b ſit eſſe teſtis, & conclude regulariter quòd non, ſecundum glo. & Barto & alios hic, & in l. Caſſius. ff. de Sena. & eſt tex. in c. pręterea. de teſt. cog. & in c. teſtimonium. & in c. licèt ex quadam. de teſt. adeo, quod nec indicium faceret. ſecundum Bal. in rub. extra eo. de ſum. Trin. in vlti. col. ¶ Fallit, quando deponeret in cauſis grauiorib. vt in crimine hæreſis, ſacrilegij, læſæ maieſta. fraudati cenſus, fraudatæ annonæ, & in crimine ſimoniæ, ſecũdum Io. And D. Ant. de But. & Pan. in c. fi. de teſt. Spe. in titu. de accu. §. 1. in fi. ¶ Secũdo fallit, quando deponit de facto ſuo proprio, hoc eſt de eo, quod ipſe fecit, ita ſingul. Pau. de Caſt. in l. 2. §. ſi abſens. per gl. ibi. ff. ſi ex nox. cau. aga. & ibidem ſingul. ſequi-
66 tur Dom. Alex. † Confirmo, [c] nam licèt aliàs vnus ſolus teſtis
c in quacunque dignitate ſit conſtitutus, tamen non plenè probat. l. iuriſiurandi. C. de teſt. c. cùm à nobis. & c. licèt vniuerſis. cum ſimil. extra eod. tit. ſ. de teſt. iſtud procedit, quando deponit de facto alieno, quod ipſe vidit, vel audiuit, ſed quando deponit de eo, quod ipſe fecit, & conſequenter de facto ſuo proprio, tunc vnus ſolus teſtis plenè probat, ita tenet Pau. de Caſt. in l. quicunque. in vlti. colum. C. de ſeru. fugi. & in l. ſeruos. C. de teſt. & in conſi. 330. quod inci. viſa petitione prædicta. in 1. colu. ad fi. in conſi. 363. quod incip. viſis actis, & actitatis. ad fi. in quibus locis dicit Pau. de Caſt. quòd licèt non inueniat tactum, tamen ſemper putauit ita eſſe veritatem, quia ſi plenè creditur dicto vnius ſerui deponentis de facto proprio. l. quæro. §. fina. ff. de ædi. edi. multò fortius debet credi dicto vnius liberi deponentis de facto ſuo: nec obſt. quod ibi text. dicit de tormentis, quod procedit propter vilitatem perſonæ, quia eſt ſeruus, & licèt Pau. de Caſt. non dicat, quòd ante eum tenet Salicet. in l. ſi quis decu. in 3. opp. per illum tex. C. de fal. tamen reprobat D.
67 Alexan. in d. l. 2. §. ſi abſens. ¶ † Tertiò limita ſecundum Bartol. & Docto. hic, & in locis prælleg. in ſubſidium, & cùm tormẽtis, ſi viles ſint perſonæ l. ſerui reſponſo. ff. de teſt. l. quæro. §. fina. ff. de ædil. edic. & quæ dicantur iſtæ viles perſonæ, quæ torqueri debeant, declarat Barto. in l. ex libero. ff. de quæſtio. ¶ Quartò fallit, quando iſte infamis eſſet rogatus ab vtraque parte ex cõtrahentibus in teſtem, tunc cenſetur eius fides approbata. gloſ. eſt no. in §. licere. in ver. fœliciſſima, in Authen. de teſt. collat. 7. quam ſequitur Bald. in l. parentes. C. eodem. & eam reputat ſingul. & non reperi alibi Bald. in cap. 2. de teſt. & Bald. & Imo. in l.

ad

ADDITIONES.

a ¶ Quid ſi aliquis. Adde Lau. de Ro. in trac. de vſur. q. 11.

b ¶ Infamia iuris. Adde Spe. tit. de teſt. in §. 1. ver. item excipitur, ꝙ eſt infamis. Old. conſi. 191. incip. viſo diligenter proceſſu habito. PVRPV.

c ¶ Confirmo. Adde, quòd contrarium tenet Ial. in l. 2. §. ſi abſens. ff. ſi ex nox. cau. aga.

Source : BIU Cujas

ad teſtium.§.conditionem.ff.de teſt. de cuius veritate, & quomodo procedat, vide in addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.in rub.in 6.
a col.& per D.Ant.de But.& Imo.in c.ex literis.de tranſac.[a] ¶Secundus caſus eſt de infame infamia facti, & iſtum diuide in
b duos.¶Primus eſt in cauſis ciuilibus, [b] & tales teſtes infames infamia facti admittuntur, licèt eis diminuatur de fide, ſecundum glo.in l.2.§.duæ autem cauſæ.ff.de Carbo. edic. Barto. & Docto.hic,& in d.l.Caſſius,& Bald.in rubr.extra eo.in 5.col. & ideo vbi requirerentur teſtes omni exceptione maiores, iſti nō admitterentur, ſecundum Bal.in l.optimam.ĵ.de contrahen.&
c commit.ſtip,Cy.& Bal.in l.qui accuſare.C.de eden. [c] fallit quo ad probandum ingratitudinem.c.1.in verſi.integræ opin.& ibi Bal.ad hoc no.in tit.quot teſtes ſint neceſſarij ad proban. feu.in gra.in vſib.feu.& illum tex.ad hoc reputat ſing.Lud.Roma. in conſi.364.quod incip.dubitatio eſt magna.facit, quod no. Bal. in l.fi.per illum tex.in fi.C. de ſecun.nup.q̃ vbi agitur de proba. ingratitudinis,non defertur iuramentum in ſupplementum p̃bationis,ſequitur Lud. Rom.in comm.l.admonendi.in 26.col. ff.de iureiu.¶Secundò fallit contra Cardi.c.præſul.in fi. 2. q. 5. ¶Tertiò facit illud,quod glo.& Doct.volunt, quod teſtis infamis infamia facti bene admittitur,ſed aliquid diminuitur de fide,quando habet conteſtem multū notæ,& ſpectat fidei, tunc eius defectus ſuppleretur per conteſtem,ita no. Bald.Angel. & Moder.in l.ſi quis ex argentarijs.§.cogentur.per illum tex.ff. de eden.Bal.in l.1.in 2.col.C.de teſti.Bali.in l.in bonæ fidei.C.de re bus cred.Lud.Rom.in conſi.290.q̃ incip. in caſu propoſitæ cō ſultationis breuiter dictum Franc.in vlti.col.Do.Alex. in conſi. 66.in 2.volum.quod incipit, viſo proceſſu cauſæ vertentis in-
68 ter Anto.¶†Alius caſus eſt in criminalibus, in quibus teſtes infames infamia facti non admittuntur,per regu. l. ſciant cuncti. C.de probat. & ideo in criminalibus meretrix non admittitur ad teſtificandum,ſecundum Dom.Alex.in conſi.11.in 1. volu. q̃ incip.circa primum dubium quo quæritur, an aliquis teſtis. extende idem eſſe in cauſa mixta,vt patet in cap.ex parte.de teſti.¶Secundò extende,vt idem ſit in cauſa ciuili ardua,q̃ æquiparatur criminali.c.licèt cauſam.ver. quidam verò. de probat. quem ad hoc ibi no.Bal.in 7.colu.& dicit, quòd non reperitur melior tex.in iure.& eum ad hoc reputat ſing.Bal.in cap.ad noſtram.de proba.& q̃ idem ſit in cauſa ciuili ardua, q̃ in criminali,tenet Bal.hic in 6.col.in 5.opp. facit.l. propter litem. ff. de excuſ.tut.no.Bar.poſt gl.in l.admonendi.in pe.col.ff.de iureiur. limita duobus modis.¶Primò,q̃ in criminalibus licèt teſtis in
d famis infamia facti non probet,tamen facit indicium, [d] ſecundum Old.Bal.& Sali.& Fulg.hic.& Bar.in l.1.§.quæſtioni.ff. de quæſtionib.¶Secundò fallit in ſubſidium,ſecūdum Bar.& Do
69 cto hic.& in d.l.Caſſius.†Confirmo per tria. Primò per ſimile de minore, 18. annis, qui in criminalib. admittitur in teſtimonium,quando alij teſtes haberi non poſſunt,ſecundum gloſ.& Abb.in l.in teſtimonium.ff.de teſti.ſequitur Io.And.in additio. Spec.in titu.de teſt.§.1.verſi. item excipitur,quòd eſt impubes.
70 ¶Secundò ſimile facit†de fęmina, [e] quæ & in criminalibus in
e ſubſidium admittitur,ſecundum Io.And. ibi, & vtrumque ſequitur D.Alex.in conſi. 166. quod incip. animaduer.in 3.colu.
71 lib.2.¶†Tertiò facit,quod licèt aliàs ſocius criminis nō admittatur in teſtem.l.qñ.C.de teſta.l.fi.in fi.C.de accuſ.c. 1. de confeſ.c.veniens.de teſt.¶Fallit in ſubſidium, quando crimen per alios probari non poteſt. probat tex.no.in c.fi.de teſt.cog.dom. Ant.& alij in c.qñ.de teſt.Bal. in l.quoniam liberi.C.eo.D.Frā.
72 de Are.in conſi.11.¶†Limita iſta multum ſignanter,vt procedant,qñ ex natura negotij veriſimiliter habitu,& actu plures interuenire non potuerunt,aliàs ſecus, quia licèt ex accidenti cō tingat,q̃ alij teſtes non fuerunt p̃ntes, in potentia veriſimiliter plures interuenire potuerunt,& tunc non dicuntur in ſubſidiū
f poſſe admitti, [f] ita egregiè limitat D.Ant.de But.in c. tertio loco,per gl.ibi,de proba.& in conſi. ſuo, q̃ incip. quæſtio noſtra dubia,vulgaria habet,Pan.in c.fi.in 2.no.de teſti.cogen.D.Alex.
g in conſi.64.quod incip.viſo thema.& dubijs. [g] & per iſta cum lande Dei ſit impoſitus finis huic.l. Iaſ. Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶Quintò limita,quòd ſi infamis examinetur,faciet aliquod indicium, ex eo, q̃ vult Bar.in l.maritus.ff.de quæſtio.& in terminis cauſæ matrimonialis vult Alex.lib.2.conſi.24.animaduerſis.col.2.Sextò limita, quando produceretur ad probandum innocentiam,ex eo,quod vult Spe.tit.de inquiſitio.§. 1.ver.& generaliter.Ad quòd vide in lib.de teſt.per me facto.7.q.in fi. Septimò limita dummodo probetur, quòd tempore depoſitionis habebatur pro tali, vt per Bartol.in l.1.de teſt.& ita Alexan.lib.2.conſil.24.in princip.colum. pen. PVRPV.

b ¶In cauſis ciuilibus.Adde Abb.antiq.in capitu.teſtimonium.de teſt. & Bal. in Marg.in ver.infamis,ſed non in cauſa criminali,vt per Doc. in d. c.teſtimonium. PVRPV.

c ¶Limitatio Iaſ.de qua in repet.l.admonendi.col.139.ff.de inreiu.Fely.in c.licèt.8.no.de proba.

d ¶Indicium.Adde Alex.lib.4.conſi. 25.col.fi.

e ¶Fœmina.Adde glo.in verſic.nam fœmina.in c.forus.de verborum ſignifica. Hoſt.in ſum.tit.de teſte.in §.quis poſſit eſſe teſtis.Doc.in cap.literas. de reſti. ſpolia.

f ¶Facit,q̃ vult Alex.poſt Bar.in l.admonendi.col.12.ad fi. verſ. ſecundo fallit. de iureiuran.

* Et in hoc diſtingue,vt per Alex.conſi.64.col.2.nu.5.lib.1.conſi.148.nume.6. conſ.151.nu.4.& conſ.ſeq.col.3.in fi.nu.11.lib.5. quando autem non poſſunt haberi teſtes integri,ſeu habiles,ne veritas occultetur, dic, q̃ admittuntur inhabiles,ſiue cauſa ſit ciuilis,ſiue crim.vt no.Matheſ.ſing.189. quam concl. declara,vt per Pariſ.conſi.61.num.20.lib.4.fac.no. per Dec.conſil.342.363. MASVER.

g ¶Sublimita ſecundo,vt admittatur cum tormentis.Alex. in l. ex libero. ff. de quæſt. PVRPV.

Sequitur Rub.de ſum. Trin. & fide catho.cum l.cunctos populos.ſecundum ſeeundam lect.

De ſumma Trin. & fide catho. Rubr.

¶Super hac Rubr.nihil ſcribo, quia dictum fuit in quinterno præcedenti,& fruſtratorium eſſet ibidem ſcripta denuò hic repetere. Iaſ.May.I.V.D.legens iſtam primam partem.C.in hac inclyta & fœliciſſima Ticinenſi Academia.Anno ſalutis Domi nicæ. 1482. die 5.Nouembris.

SVMMARIVM.

1 *Relatiuum quis,vel qui quando ſtet reſtrictiuè, & quando ampliatiuè. vſque ad nu.8.*
2 *Imperator de iure eſt dominus vniuerſalis totius mundi.*
8 *Leges Imperatoriæ ligant etiam illos,qui de facto non recognoſcunt Imperatorem.*
9 *Imperium proceſſit à Deo.*
10 *Tempore Conſtantini Imperatoris Vandali, nondum erant ſubiecti Imperatori,ſed poſtea eos ſubiugauit Imperator.*
11 *Rex Franciæ non ſubeſt Imperatori.*
12 *Clementia eſt res peculiaris & propria Imperatorum, & Principum.*
13 *Verbum volo,regulariter non diſponit,nec in vltimis volun.nec in contractib.vide vſque ad nu.24.*
25 *Imperator appellatur religioſiſſimus.*
26 *Eodem delicto an quis poſſit puniri duplici pęna.*
27 *An de iure ciuili ſint prohibitæ vſuræ.& nu.28.*
29 *An teſtator poſſit in teſtamento licitè permittere vſuras,adeo quod effectualiter debeantur de iure canonico.*
30 *Teſtator poteſt adijcere hæredi in teſtam. quācunque pęnam voluerit, & non dicetur vſura,ſed relictum nomine pœnæ,niſi pœna adijceretur per dinumerationem temporum,& nu. 31.*
32 *Papa an poſſit diſpenſare ſuper vſuris exercendis per Iudæos, & permittere,quòd licitum ſit principibus Chriſtianis tenere Iudæos in ſuis ciuitatib,qui mutuens ad vſuras, & propter hoc accipiant ab eis tributum,& nu.35.& 37.*
33 *Non valeret diſpenſatio ſuper vſuris,etiam ſi concedatur pro redimendis captiuis.*
34 *Iudæis,& Sarracenis prohibitum eſt accipere vſuras à Chriſtianis.*
36 *Tolerabile eſt bonum,quod ex aliquo malo deſcendit.*
37 *Valet ſtatutum laicorum,quòd Iudæi qui mutuant ſub leuibus vſuris habeantur pro ciuibus.*
38 *An valeat ſtatutum,quòd in cauſa dotis marito mortuo,ſi hares negligens ſit in reſtituendo dotem,teneatur ſoluere ad rationem decem pro centenario.*
39 *Cambia mercatorum licita ſunt.*
40 *Pecunia,quæ percipitur ex reditu montis Ianuæ, vel Florentiæ,licitè percipitur.*
41 *An liuelli ſint liciti.*
42 *Si quis dat fundum eccleſiæ,vt quoad viuat,teneatur eum alere,an talis contractus ſit licitus.*
43 *Infamis infamia iuris non poteſt eſſe teſtis,& nu.46.*
44 *Quid ſit infamia facti.*
45 *Conuentus aliquo delicto actione non famoſa, deſcendente tamen ex delicto,eſt infamis infamia facti.*
46 *Infamis infamia iuris non poteſt eſſe teſtis,niſi in certis caſibus. numero 47.*
48 *Quædam ſunt cauſæ ciuiles,quædam criminales, & quædam mixtæ.*
49 *Minor.20.annis non admittitur in teſtem,niſi in ſubſidium, idem eſt in fœmina.*
50 *In ſubſidium admittuntur teſtes,qui aliàs non admitterentur,quod qualiter intelligatur,vide eod.num.*
51 *In criminalib.infames de facto admittuntur in ſubſidium, non vt probent,ſed vt ſolùm indicium faciant.*

Infa-

Source : BIU Cujas

52 *Infames de facto non admittuntur, vbi requiritur, quòd testes sint omni exceptione maiores.*
53 *Licèt infami de facto credatur, tamen diminuitur de fide.*
54 *Meretrix an possit esse testis in criminalibus.*
55 *Statuta ciuitatum non ligant forenses.*
56 *In respicientibus ordinationem, & solennitatem contractus, debet attendi statutum loci, in quo contractus celebratur.*
57 *In respicientibus ordinem iudiciorum, semper attendendum est statutũ illius loci, in quo iudicium agitur.*
58 *De iure communi instrumenta notariorum non habent paratam executionem.*
59 *In his, quæ respiciunt executionem, & condemnationem super natura contractus, attenditur statutum loci, in quo iudicium agitur.*
60 *In dote restituenda, vel lucranda attendimus statutum, in quo maritus habet domicilium, non in quo celebratus est contractus. extende & limita, vt in nu. 61. vsque ad nu. 65.*
66 *In his, quę veniunt prꝛeter naturam ex aliqua mora vel negligentia, attendi debet statutum loci, in quo debet fieri solutio.*
67 *An statuta ligent forenses in delictis.*
68 *Statutum puniens, quod est de iure communi prohibitum, ligat forenses.*
69 *Bonum est argu. de contractibus ad delicta.*
70 *In criminalibus, quando opiniones Doc. sunt varię, debemus sequi illam, quæ imponit minorem pꝛenam.*
71 *An in vltimis volun. statutum comprehendat forenses.*
72 *Quod in testam. requirantur septem testes, fuit inductum ratione falsitatis euitandæ.*
73 *Si lex reprobat consuetudinem, intelligitur reprobare tam præteritam quàm futuram. & nu. 74.*
75 *Exceptio debet esse de contentis sub regula.*
76 *Hæc verba nullo modo, quid importent, & nu. 77.*
78 *Quando lex prohibet, siue procedat vltra annullando, siue non, semper actus est nullus.*
79 *Consuetudo, vel statutum si sint inducta de consensu expresso Imperatoris, valent non in vim statuti, vel consuetudinis sed in vim priuilegij, & nu. 80.*
81 *Imperator potest tollere ea, quæ sunt iuris ciuilis, non autem quæ sunt iuris gentium sine causa.*
82 *Non posset statutum inducere, quòd valeat testamentũ coram vno teste.*
83 *Testamentum dicitur esse voluntariæ iurisdictionis.*
84 *Bonum est arg. de contractibus ad vltimas volun. & ècontra.*
85 *Quando statutum disponit circa ea, quę sunt voluntariæ iurisdictionis, semper statutum comprehendit forenses, limita, vt nu. 88.*
86 *Si statutum habilitet, vel inhabilitet personas, non comprehendit forenses, & nu 87.*
89 *Testamenti factio est de iure gentium, & non de iure ciuili.*
90 *Statutum vel consuetudo comprehendit forenses circa testa. factionem, sed an trahantur ad bona alibi existentia.*
91 *Quis non potest decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus.*
92 *Actio competens pro fundo, potest alibi intentari, & acta facta in vna ciuitate, faciunt fidem vbique.*
93 *Actus, qui fortitur vires in vno loco propter statutum illius loci, habet etiam vires in toto mundo.*
94 *Tutor datus in vno territorio, extenditur ad bona vbicunque existentia.*
95 *Interdictio administrationis facta alicui tanquam prodigo in vna ciuitate, extenditur ad bona vbique sita.*
96 *Decretum iudicis super alienatione rerum immobilium minoris, extenditur ad bona sita in quocunque territorio.*

LEX PRIMA.

CVnctos. Ista lex est subtilis, & vtilis, & repetibilis multum: dicunt Cy. & Alb. ꝙ ista lex, quia fuit prima filia, quæ venit ad nuptias, amplam dotem in materia sortita est, tamen Bald. in l. falsus. in vlt. verbis. C. de fur. dicit, quod alijs. ll. nõ debet subtrahi sua dos, & ita obseruabo in hac. l. in qua nihil attingam, ꝙ non sit de propria dote huius. l. ¶ Diuide istam. l. in tres partes prin. vt facit gl. 1. Rursus prima pars prin. subdiuiditur secundum Bar. & alios in duas. vide Bar. Rursus tertia pars potest subtiliter subdiuidi in tres particu. prout facit Bar. in 3. col. ad fi. & summa, vt per Bart. Casum etiam nõ expedit figurare, quia litera plana est. ¶ No. 1. ibi, cunctos populos, quos. quòd hoc relatiuum quos, adijcitur illi vniuersali cũ
1 ctos, sine copula, & nos habemus istam regulam, †quòd quan
a do post qualitatem subijcitur relatiuum, quis, vel qui, [a] sine copula, stat restrictiuè, & restringit illam vniuersalitatem. Si autẽ relatiuum ponatur cũ copula, tunc stat ampliatiuè, & augmẽtatiuè. tex. habetis no. cum exemplo in l. ea tamen adiectio. cũ l. præcedenti. quæ incipit, hoc legatum. ff. de leg. 3. ergo cùm illud relatiuum quos, hic ponatur sine copula, debet stare restrictiuè, ergo denotat, ꝙ aliqui populi non subsint Imperio, & ꝙ
2 non reguntur legib. Imperatoris. †Istud autem præsuppositum
b est falsum, [b] quia Imperator de iure est dominus vniuersalis totius mũdi, vt dicit tex. expresè in d. l. deprecatio. ff. ad l. Rho. de iac. ¶ Pro solu. istius contratij aduertendum est, secundum Bar. & Docto. hic, quæ sit natura istius relatiui quis, vel qui, an stet restrictiuè, vel ampliatiuè, dicunt Cyn. Barto. & Doc. hic, & Bar. in l. omnes populi. in pen. col. ff. de iusti. & iur. & in d. l. ea tamen adiectio. & Ang. de Are. in §. ius autem ciuile. in prin. inst. de iu. nat. gen. & ciui. & vide Barto. per te, qui clarè loquitur, & subdit Cy. ꝙ putat, ꝙ leges Imperatoris non ligent populos, ꝙ de facto non recognoscunt Imperatorem duobus fundamentis, fortè dicam infra. ¶ Pro clara intelligentia, & emologatione tria breuiter examinanda occurrunt, quibus breuiter absolutis remanebit præsens materia expedita. Primum est de natura istius relatiui quis, vel qui. Secundum erit, nunquid leges ligent non recognoscentes Imperatorem. Tertiò, & vlt. erit nũquid Imperator de iure sit dominus totius mundi, ita ꝙ de iure nulli sint exempti ab Imperio. Circa primum de relatiuo quis, vel qui, an & quando restringat vniuersitatem præcedentem, an vero augeat. Ego ponam reg. & fallentias relatiuorũ, &
3 sic percipies istam materiam. †Regula est infallibilis, ꝙ quando relatiuum ponitur sine copula, tunc istud relatiuum stat restrictiuè, & restringit, & limitat qualitatem præcedentem. d. l. ea tamen adiectio. Amplia istam regulam, vt relatiuum positũ sine copula non solùm restringat antecedens generale præcedens in quantitate, sed ẽt in tpe, tex. habetis no. & ibi Bar. in l. à filio. §. testem. ff. de alim. leg. ¶ Ista regula fallit fm Bar. & Doct. hic, & Doc. in locis præal. quando per relatiuum adijcitur quę dam certa qualitas, quæ naturaliter inest cuicunque contento in genere præcedenti, tunc non stat restrictiuè, sed declaratiuè. ¶ Secundò ego limito, ꝙ relatiuum quis, vel qui positum sine copula restringat, est verum, ꝙ restringit solũ illud antecedens ad quod principaliter refertur, & non alia. tex. habetis not. & exemplum in d. l. à filio. §. fi. & ibi Bar. ff. de alim. leg. ita etiam dicit Bar. in l. si quis legauerit. per illum tex. ff. de auro, & arg. leg. in contrarium habetis terribilem tex. & durum est rodi, in l. hæres. §. vxori. & ibi Bar. & Scrib. ff. de leg. 3. & tamen vide Bar. ali-
4 ter dicentem in l. cùm filiofam. in prin. ff. de leg. 1. ¶ †Tertiò limito sing. ex eo, ꝙ pulchrè decidit Bal. in rub. C. de contrahen.
5 empt. in 22. q. vbi quærit, pone, †ego vendo tibi tale prædium, quod est iugerum. 20. istud relatiuum quod, est sine copula, deberet stare restrictiuè, pone, quòd istud prædium sit iugerũ. 25. vel plurium, an veniat totum, an stet restrictiuè, & intelligatut tantum de 20. iugerib finaliter Bal. ibi disputat ad partes, & arguit, & postea concludit, si possessio venditur principaliter p numerum perticarum, quia mercatus sum tantum pro singula pertica, tunc ꝙ plus est, non dicitur mihi vendere, sed si vendo sub vniuersalitate, tunc non stat restrictiuè, & dicit ibi Bald. ꝙ Io. And. in addi. Spe. in tit. de empt. & vend. sub rub. ita determinat. & alleg. præceptorem suum Mar. Sil. ita tenere. addè ẽt Saly. in l. 2. C. de contrahen. empt. & vide tex. in prin. in l. Iulia. §. si Titius. & ibi Bar. ponit eandem doc. ff. de act. empt. & Pau. de Cast. no. in l. si seruum. §. 1. in eod. tit. ff de act. empt. Cardin. Pet. de Anch. Imo. & Panor. in c. per tuas. de don. & Bald. in l. 1. in 4. oppo C. de peric. & commo. rei vendi. Pau. de Leaz. in cõmen. in c. si venditor. in pen. col. de emp. & vendi. & Do. Alex. Imo. in consi. 12. in 2. volum. incip. viso processu causæ verten. inter Mar. in 7. colu. ¶ Quartò ego limito doc. cõem, ꝙ relatiuum sine copula restringit, & limitat antecedens, ꝙ præcedit, est verum antecedens principale, non aũt illud, ꝙ accessoriè ponitur cum antecedenti. tex. habetis no. & ibi exemplum in l. fi. §. Titia. in fi. & ꝙ ibi Bar. ff. de lib. leg. ita in indiuiduo limitat solus Pau. de Cast. non hic, sed in l. Stichum, qui meus erit. in prin ci. in lec. Bono. ff. de leg. 1. ¶ Item attende, ꝙ prædicta oĩa procedunt, & erit 5. limitatio, vt procedant, qñ relatiuum ponitur de per se sine copula, tunc stat restrictiuè, si autem ponitur cũ
6 copula, tunc stat augmentatiuè. ¶ †Quid iuris esset, si ponerẽt cum copula, & sine copula, & sic est casus mixtus, an tunc staret augmentatiuè, vel restrictiuè? Et subijcio casum, qui fuit in facto:

ADDITIONES.

a ¶ Quis, vel qui. Adde Bal. in l. præcipimus. §. nostri. C. de appel. Ang. de Aretino. de act. in §. omnium. 51. col.

b ¶ Est falsum. Adde, ꝙ est dominus vniuersalis: alij principes, & Reges sunt domini particulares suarum terrarum, secundũ Bar. in §. per hanc. in l. 1. ff. de rei vendi. in extrauag. ad reprimen. in ver. totius orbis.

Source : BIU Cujas

facto.pone,concedo tibi in emphy. omnes possessiones meas, quæ sunt in tali territorio,& quibus coheret flumen Padi,euenit,ꝙ reperitur vna mea possessio, quæ nō est in tali territorio, sed ei cohæret flumen Padi,an intelligatur venisse in illa concessione? si nos consideramus primum relatiuum,stat restrictiuè,quia est sine copula,& tunc solùm venient,quæ sunt in territorio,si autem consideramus secundum, tunc stat augmentatiuè,& veniunt omnes possessiones,quibus cohæret flumen Padi.Istam quæstionem ponit in specie D.Mar.Laud.in l.omnes populi.in 2.cha.ff.de iust.& iur.& dicit,ꝙ Doc.alleg. istam doct.Bar.Finaliter dicit se putare, ꝙ veniant illæ , quæ sunt in illo territorio,non autem illæ,quibus cohæret flumen Padi, ꝑ tex.in l.æde sacra.§.1.ff.de contrahen.empt.& no.per Bart. in l. demonstratio falsa.in princ.ff.de condi.& demon. ¶Credo, ꝙ decisio sit bona,& multum consonet rationi , tamen ipse non respondet ad doctr.Doc. ¶ Ego respondeo,& dico aduertendum esse,ꝙ illi secundo relatiuo, quibus, adijcitur copula, &, non quia relatiuum debeat stare augmentatiuè,sed quia secūdum Grammaticos non possunt illæ duæ orationes stare sine copula,non ad hoc vt relatiuum augeat,& per hoc ego limito quintò aliud membrum Doct. dum dicunt, ꝙ relatiuum, quis,vel qui,cum copula staret augmentatiuè, est verum , nisi copula apponeretur ex necessitate, puta quia essent duæ orationes,quæ non possent simul stare sine copula,tunc non face
7 rent stare augmentatiuè. ¶ † Vnum no.quòd quando præcedunt multa antecedentia,deinde subijcitur relatiuum quis,vel qui cum aliqua qualitate, licèt relatiuum possit ad omnia referri secundum grammaticam,tamen si per relatiuum importatur aliqua qualitas, quæ non congruit cuilibet antecedenti, certè illud relatiuum quis,vel qui, nō facit relationem ad omnia antecedentia,ad quę referri potest,sed ad illa tantum, quibus illa qualitas congruit.Istam regu.pulchrè colligit Dom.de S.Gem.in c.2.per gl.ibi,super verb.ex quib.de elec. in 6.& istud dicit esse valde no.pro statutis.alleg.etiam Arch.8.q.1. in c. verum.¶ Sextò pro limitatione doctr. communis no. ꝙ relatiuū sine copula restringit antecedens,ꝙ præcedit,est verum quando illud antecedens ponitur principaliter,secus si ponatur exceptiuè , tunc relatiuum sine copula non restringit antecedens immediatè precedens,ꝙ stat exceptiuè,sed restringit aliud remotum,quòd stat principaliter.tex.habetis,& exemplum in l. nam ꝙ liquidè.§.fi.& ibi Bar.multum miratur de illo tex.ff. de
8 pec.leg.¶† Secunda conclu.est,ꝙ leges Imperatorię ligant etiā illos, qui de facto non recognoscunt Imperatorem. ita dicit Bal.contra Cy.motus sola sua authoritate,aliud non alleg.pro Cy.videtur facere tex.in l.2.C.de incest.nup.Teneo opi.Barto. quam etiam tenet Sali.hic in 2.col.& pro ea alleg. text.expressum in l.1.in prin.C.de condu.& procu.præ.fis.lib.11.dum tex. dicit expresse,ex legum ordine, quibus similiter omne hominum.genus tenetur.¶ Tertia,& vlti.concluſ. est, ꝙ Imperator de iure est dominus totius mundi.Cy.Bar.& Bald.Saly.Pau.de Cast.hic,& Host.in summa sua in tit.de offi.ordi.§.1.in ver.sed Imperator.& no.Nic.de Neap.in lectu.Bar. quem omnino videas,in l.si duas §.1.per illum tex.in ver. vniuerso autem orbi &c.ff.de excus.tut.Nam de iure omnes Principes subsunt Imperatori.ç.in apib.7.q.1.item omnes nationes.63.dist.c. Adrianus.& omnes sunt in potestate Imperatoris. 8. dist. c. quo iure, 23.q.8.c.conuenior.ita pulchrè Spe.in tit.de appel.§.nunc tra-
9 ctemus.circa prin.¶† Confirmatur, quia imperium processit
a a Deo,in Auth.quomodo opor.Epis.in prin.coll.1.& procedit tripliciter innentione,approbatione,& confirmatione, vt pulchrè declarat Bar.hic in 2.col.per totam.Et ita teneo,quamuis Fulgos. studio disputandi tenuerit contrarium , ꝙ Imperator de iure non sit dominus totius mundi, cuius opi. sequuti sunt eius discipuli Do. Guar. de Castil.& Dom.Cato.Sachus hic.Et istam opi.ante eos tenuit Io.Fab.hic latissimè,moti per l.mercatores.& ibi gl.1.C.de commer.& mercatorib. vbi est text. ꝙ Rex Persarum non subest Imperatori. Ad idem fortior videt tex.in l.fi.C.de eunu.dum dicit ad fi.extra loca nostro Imperio subiecta. Allegatur etiā l.non dubito.& l.hostes.ff.de capti.vbi Imperator habet confœderatos. Sed ad ista omnia respondetur vno verbo,ꝙ verum est , ꝙ de facto multi erigunt cerui-ces contra Imperatorem,quia nolunt subesse de facto , & per hoc sequitur,ꝙ habeat confœderatos.Facit etiam.l.1,C.de of-
10 fic.præfe.præt.Afri.& l.2.C.de vet.iu.enu.† ex quibus apparet, ꝙ tempore Constantini Impe.Vandali populi nondum erant subiecti Imperatori,sed postea eos subiugauit Imperator: mouebantur etiam,quia nemini dubium,ꝙ alij Principes possunt præscribere ꝯ Imperatorē,secundum præfatos Doc.hic,& Nico.de Neap.in loco,de quo.s.ꝙ tamen non est verum,per l.cō petit.C.de præscr.30.ann.& c.cùm ex officio de præscr. ¶ Teneo communem sententiā per superius alleg. & per text. cui responderi non potest,in l.deprecatio.ff.ad l.Rho. de iac. quic quid diuinando ad illum text. respondeant præfati Moderni. ¶Et pro communi sententia alleg. text. meliorem de iure,qui non allegatur per alios hic, per quem tolluntur omnia obiecta,in l.1.§.fi.cum l.seq.ff.de rei vēd.& ibi Bar. princeps Legistarum expressè no.& dicit,ꝙ ille est melior tex. de corpore iuris ad probandum,ꝙ Imperator sit dominus totius mundi de iure,ita etiam no.Bar.in proœ.Digestorū in princ. & in extrauag. ad repri.in ver.totius orbis.Bal.& Ang.vbi etiam ipsi no. illam. l.1.§.fi.in l.bene à Zenone.C.de quad.præscri.Ang.in l. si hære-
11 dis seruus.in prin.ff.de leg.. ¶†Nunquid autem Rex Franciæ
b de iure sit subiectus Imperatori,prædicta facerent,quòd sic,& ita expressè disputando firmat Nic.de Neap.insti.de patria po. & si bñ recolo ibi,in Insti.de patria pot.est vna gl. quæ dicit, filij Francigenarum non sunt in potestate parentum, quam bene solebam notare,quando ibi legebam institutiones , ita etiā firmat Nic.de Neap.in lect.Bar.in d.l.si duas.§. 1. vbi multa alleg. ad hoc. Contrarium expressè , ꝙ Rex Franciæ non subsit Imperatori,firmat Spe.in tit.de appel.§.nunc tractemus. circa princ.alleg.tex.in c.per venerabilem.qui fil.sint leg. de quo vltimo vide per And.de Iser.summum feudistā, & Nic. de Neap. in proœm.feu. ¶ Secundò pondera text.ibi,nostræ clementiæ.
12 †Clementia.n.est peculiaris,& propria.Imperatorum, & Principum, vnde dicit eleganter tex.in l.fi.ad fi.C.de don. inter vir. & vxo. aliàs est sub tit.de don.Regis in Reginam.ibi,nihil aliud est &c.ita alle.gl.in l.imperialis,in prin.& ibi habes alium bon. tex.C.de nup.& tex.in §.ideoque. in Auth.vt iudices sine quoquo suffr.collat.2.& Seneca in lib.de clementia Principis inter cætera no.& sic inquit.Nulli clementia debetur magis , quàm Regi,& Imperatori,& idem scribit Senec.ad Neronem ,, licèt omnes apes habeant aculeum,tamen Rex caret aculeo,& ꝑpterea habetis alibi tex.aureum,& singularem,licèt vulgarem in l.si vindicari.C.de pœn.ꝙ si princeps scriberet officiali,ꝙ faciat suspendere aliquem,nisi videat subesse causam, debet expectare per 30.dies.Et Can.habent tex.diui Ambros.in c. cùm apud Thessaloniam.11.q.3. referentem,quis fuerit Imperator, qui fecit illam.l.si vindicari.& quare fecerit. Alibi Can.habent tex.in c.si quando. & ibi per Abb.Pan.de rescri.vbi est text.ꝙ si Papa, vel Imperator aliquid scribant , ꝙ videatur contra ius, aut irrationabile,non debent statim exequi , sed expectare secundas literas,seu secundam iussionem,quia clementia Princ. est temperata cum potestate vlciscendi.Pondera illud, cū potestate vlciscendi,quia verificatur illud,ꝙ dicit gl.nostra,& ista est propriè diffinitiuo,licèt aliàs diuersimodè diffiniatur. ¶Ter
c tio pondera tex.ibi, in verbo volumus,c contra quem pōt op-
13 poni,†nam verbum volo,regulariter non disponit,& ideo data mihi elect.plurium seruorum,si dico volo eligere istum seruum,ista verba non disponunt,glo.est ordi. & approbata in l. serui elec.in prin.ff.de leg 1.Timore huius contrarij Franc.Accurs.supplebat ad text.volumus, & prœcipimus.Ista suppletio non est necessaria,quia secundum Bart.& Doc. quando verbū volo,profertur in dispositione legali in l.latiorem.importat dispositionem.§.sed & quod principi placuit.insti.de iure nat.gē. & ciu.sicut secundum Bar. quando profertur in vltā. voluntate.de quo statim infra.Tu responde melius, ꝙ aliquando verbum volo,profertur cum infinitiuo,& tunc procedit gl. in d.l. serui elec.Aliquando verbum volo,profertur sine infinitiuo,& tunc quid sit,statim aperiam.¶Pro clara ergo intelligentia operæpretium est videre,an & quando verbum volo, inducat dispositionem,vel ne,varię traduntur theoricæ per Docto. hic, vnam & pleniorem omnibus tradit Barto. hic , & in d. l.serui elect.

ADDITIONES.

a ¶Imperium processit. Adde glo.in l.digna vox.C.de leg. Specu.in proœm.§. cæterum.Old.consi.79.inci.consueuit cubitari.Anch.consi.310.inci.tres domini.tex.Augu.in c.quis culpatur.23 q. 1. & de ista materia est extrauagans Bonifacij VIII.quæ incipit vnam sanctam.

* Quòd autem imperia,& magistratus à Deo sint,no.Fernand.Tolos.in repe.l. in quartam.4.præfat.nu.4.ff.ad l.Fa.c. vbi hoc latè prosequitur. Rob.de ordi. iud.3.par.prin.c.3.nu.30.& alijs seq.Declara, vt per Viui.inter commun.opi. lib.9.ver.Imperatores. Quæ in re magis placet sententia Pau.ad Roma.13.& quod habetur Io.19. MASVER.

b ¶Rex Franciæ.Adde,quòd Rex Franciæ potest conferre beneficia in suo Regno secundum Alex.consi.74.nu.10.lib.4.sed contrarium tenent Præpo. Mediolan.in c.Imperium.10.dist.Abb.in c.dilectus,colum.2.extra de præbend. BELLAC.

a ¶ In verbo volumus.Adde,quæ dixi supra in 3.colum.& ibi dedi remissiones.

* ¶Et de hoc verbo volo , vide quæ scribit idem Ias.in l.captatorias.col. vlti. ff. de test.& in l.quoniam.eo.tit.in l.serui electione.nu.44.in l.huiusmodi.§.Stichū.ff.de leg,1. Quòd aūt hoc verbum volo,sit fons,& radix omnium dispositionum,& dicatur verbum dispositiuum,no.Alex.consi.190.nu.32. lib.6.& vide eundem consi.168.col.1.lib.5. MASVER.

Source : BIU Cujas

elec. in princ. aliam ponit Bal. ex medulla tamen Barto. aliam Raph. Fulgo. in qua effectualiter concludit, ꝙ non poteſt dari certa doctr. ſed relinquitur arbitrio iudicis. Ego complector doct. Bar. ſed quia duriuſcula eſt, & nihil facilè percipitur à iuuenib. aliter expedio, quam ipſe faciat, & dico ſic, verbum vo
14 lo ſimpliciter, & de per ſe prolatum, nihil importat, † oportet ergo, ꝙ verbum volo, habeat adiunctum, ꝑꝑ quod poſſit inducere diſpoſitionem, & in hoc dico, ꝙ verbum volo, cū adiūcto, ſi ponatur ſine infinitiuo, ſemper diſponit, quatenus eſt in poteſtate volentis, & ideo ſi ſit data mihi optio plurium ſeruorum; ſi dico volo iſtum ſeruum, inducitur diſpoſitio, allegat ad hoc corruptè Bart. l. 2. ff. de opt. leg. quæ nihil facit, debuit allegare l. apud Aufidium. vbi Bar. etiam no. ff. de opt. leg. & ratio eſt ſm Bar. hic, & ibi, quia in claris non eſt opus coniecturis. l. continuus. §. cùm ita. in fi. ff. de verb. obl. & iſti duo caſus ſunt clari. Difficultas tota eſt, qñ verbum volo, eſt cū adiūcto, & cum verbo infinitiui modi, an & quando diſponat. In
15 hoc facias ēt vnam reg. infallibilem, † ꝙ quotieſcunque verbū volo, iunctum cum infinitiuo reſpicit actum explicandū per alium, quàm per proferentem, ſemper verbum volo, diſponit. Rō eſt, quia ex quo actus debet per aliū explicari, ſufficit, ꝙ proferens declaret voluntatem, & aliud non habet facere, & tunc verbum volo, ſemper diſponit. Exemplum, teſtator in teſtamento dicit, ego volo hęredem meum dare Titio centum. Iſtud verbum volo, tunc diſponit, quia reſpicit actum explicādum per hæredem, & non à ſe proferente. l. qm̃ indignum. C. de teſt. l. 2. in prin. C. communia de leg. ad hoc ēt alleg. Barto. corruptè l. 1. ff. de manumiſ. quæ nihil facit, debet allega. l. 1. ff. mand. vbi ſi dico, volo Titium gerere negotia mea, verbū volo, diſponit, & ille dr̃ conſtitutus procurator, quia eſt iunctum cum infinitiuo, & reſpicit actum explicandum per alium, & ex hoc ego confirmo, & pondero nouiter illud, quod decidit Bal. in Auth. ei qui. in 7. vel 8. colum. in verſicu. quæro vlterius,
16 † an per hęc verba iudicis volumus te ire in poſſeſſionem &c. C. de bon. auth. iud. poſſ. vbi quærit Bal. pone iudex in licentia, quam concedit, vtitur iſtis verbis, volumus te ire in poſſeſſionem talis fundi, an ꝑ iſtud verbū te ire volumus, intelligatur concedi licentia intrandi poſſeſſionem ex primo decreto, arguit ad partes. Et primò dicit videri, ꝙ non, per gl. in d. l. ſerui elec. in prin. in contrarium dicit facere. l. Pamphilo. § propoſitum. ff. de leg. 3. Finaliter concludit, ꝙ inducit diſpoſitionem, quia eſt iunctum cum infinitiuo, & reſpicit actum explicandū per alium, & diſponit, nihil alleg. debuit allegare doctr. Bar. hic
* in *terminis, & communem*, quæ expreſsè decidit illum caſum. iſte
17 caſus Bar. ēt eſt indubitatus, ſed † difficultas reſtat, quando verbum volo, iunctum cum infinitiuo reſpicit actum explicandum ab ipſo proferente, vel ab ipſō, & alio, nō à tertio. In quo puncto Bar. intricatè vī mihi, ꝙ ponat tres caſus, in quib. nihil diſponit. Primus eſt indubitatus, quando verbum volo, reſpicit actum, qui non poteſt expediri ſola voluntate, ſed requiritur actus facti, tunc verbum volo, nihil diſponit, & in hoc non eſt dubitandum, vt ſi dico, volo aſcendere arborem. gl. eſt ord. in l. in vendentis C. de ℨh emp. & iſte caſus eſt caſus indubita-
18 tus † Secundus caſus eſt, & in hoc iacet lepus, qñ verbum volo, iunctum infinitiuo reſpicit actum explicandum ab ipſo ꝓferente, & poteſt explicari ſola voluntate, an tunc verbum volo, inducet diſpoſitionem, & in hoc Bar. mirabiliter facit differentiam inter vltimas volunta. & alios actus, & dicit, ꝙ in vltimis volun. illud verbum volo, cum infinitiuo diſponit, & ideo ſi teſtator dicat, volo relinquere Titio talem fundum, diſponit, & habetur ac ſi dixerit, relinquo. Et dicit Bar. ℨ. ꝙ iſtud procedit, nedum ſi verbum volo, proferatur in præſenti, ſed etiā ſi ꝓferatur in futuro, vt ſi dicat̃, vellem relinquere Titio talē fundum. alleg. tex. valde no. vbi tex. propriè vtitur verbo vellet. in l. Pamphilo. §. propoſitum. ff. de lega. 2. ſecus dicit eſſe in aliis actib. quàm in vltimis volun. vnde ſi dico, volo eligere iſtam rem, verbum volo, iunctum cum infinitiuo reſpicit actum, ꝙ poteſt expediri ſola voluntate, & à proferente, tamen non diſponit, gl. eſt ordi. & approbata in d. l. ſerui elec in prin. & multo minus diſponeret, ſi proferretur in futuro, & diceretur, vel-
19 lem eligere, minus diſponeret. ¶ † Et ſi tu ſubtilis diceres, quæ eſt ratio diuerſ. inter vltimas volunta. & alios actus, cùm regulariter ſit bon. arg. ab vno ad aliud, quando non adeſt ratio diuer. l. ſeruum filij. §. eum qui chirographum. & l. quæ de legato. ff. de leg. 1? Reſpondit Bar. hic, & in illa. l. ſerui. elec. ꝙ ratio diuer. eſt. Et pondera tu prouecte, an iſta ratio Bar. aliquid cōcludat, mihi nihil concludit. dicit Bar. in vlt. volun. diſponit, ꝙa vltimæ volun. poſſunt ſtare in ſuſpenſo, & poſſunt habere dependentiam à futuro, ſecus eſt in ℨctib. quia non poſſunt ſtare in ſuſpenſo, neſcio quid inferatur ex hoc. Iſte eſt pulcher, & ſubtilis paſſus, an in vltimis volunta. ſi dicatur volo relinquere Titio talem rem, vel in futuro vellem relinquere, an iſta verb diſponant, & an inducant legatum, vel fideicom. quia in contractib. res eſt clara, ꝙ nō diſponūt. gl. in d. l. ſerui elec. dicit, qđ non. Dubium eſt, quid in vlt. vol. & cōcludit Bar. ꝙ diſponūt ꝑ illum ſing. tex. in d §. propoſitum. Idem tenet Cy. & Bal. in d. l. ſerui elec. in prin. & Lud. Rom. in l. 1. §. ſi quis ita ff. de verb. ob.
* *in hoc reprehenditur communiter Bart.* & meritò eum reprehendūt Ang. Imo. & Pau. de Caſt. & D. Alex. & alij Moder. in d. l. ſerui elec. in prin. & Pau. de Caſt. hic, quia quemadmo. in ℨctibus, ſi dico, volo vel vellem eligere, nihil diſponitur, per gl. approbatam proximè alleg. idem eſt in vltimis volun. cùm non poſſit
20 reddi bona ratio diuer. † Imò in vltimis volun. niſi aliàs appareat de præciſa, & deliberata volūtate ſic faciendi, verbum volo, non diſponit, ita dicit ipſemet Bar. rectius conſiderans in l. fi. per illum tex. ff. de teſt. & no. Barto. in l. gerit. vbi omnes Moder. tenent. ff. de acqui. hær. in 4. col. in ver. quæro quid ſi conuocatis. & vnum verbum Bar. rectius conſiderans in d. l. ſerui. electio. in prin. vbi variauit ab eo quod dicit hic. Facit bene in arg. l. diuus. ff. de re mili. §. planè. inſti. de mili. teſta. Et non obſt. d. §. propoſitum. qui decepit Bar. hic, pro certo tex. ille eſt ſolennis, & ſingularis in corpore iuris, ſecundum Ang. & Mod. in l. ſerui elec. vbi fortius verbum vellem in tempore futuro inducit fideicom. Reſpondetur per omnes, ꝙ tex. ille decepit diuinum iudicium Bar. quia in illo tex. multa concurrebant propter q̃ inducitur fideicom. Primò conuocatio amicorum facta ad iſtum finem tantum, vt dicit ibi tex. in ver. accerſitis amicis, ꝑ quam conuocationem apparet deliberatio ad hoc, vt expreſsè ad illum tex. dicit Bar. met in d. l. fi. ff. de teſt. & in d. l. gerit. in 4. col. & in d. l. 1. §. ſi quis ita. in prin. ff. de verb. obl. Item ibi erat miles in arti. morris conſtitutus, vt probat tex. in ver. contuber
21 nali. iuncta glo. Tertiò ibi adſunt verba geminata, † & gemina tio multum operatur, & declarat enixam voluntatem. l. Baliſta. in prin. ff. ad Treb. & arg eius, quod pro ſing. dicit Barto. in l. cùm ſcimus. in fi. C. de agri. & cenſi. lib. 11. cum ſuis concord. Quarto ibi poſt prolationem illorum verborum fuit denuò interrogatus à notario, qui ita ſcripſerat, an ſic vellet. Quintò ibi diſponebatur erga perſonam veriſimiliter dilectam, quia erat contubernalis, & communiter conſocius. Et clarum eſt, ꝙ magna dilectio perſonę, cui relinquitur, operatur tunc ſing. effectum, ꝙ habet vim clauſulæ codicillaris, gl. eſt ſing. & approbata in l. in teſtamento. ff. de fideicom. lib. cum ſuis cōcor. & multum ſing Bal. in l. ex teſtamento. C. de teſta. mili. ſi malè non memini Ibi ergo in illo text. tot, & tantis concurrentibus præſertim ex quib. colligitur deliberatio voluntatis, nimirum ſi inducitur fideicom. quæ omnia ceſſant in caſu Bar. & Doct. hic, vbi loquitur, qñ verbum volo, ſimpliciter proferr̃, & aliæ
22 coniecturæ non concurrunt. † Ex iſtis omnib. facias vnam cōclu. pro vera ℨ Bar. & ſequaces, ꝙ nedum in ℨctib. ſi dico volo eligere, iſta verba nihil diſponunt, gl. in d. l. ſerui elec. in princip. idem eſt in vltimis volun. ſi teſtator dicat volo, vel vellem relinquere Titio talē rem, verba iſta nihil diſponunt, quia ſi animus deliberatus eſſet ſic relinquere, non diceret volo, vel vellē relinquere, ſed diceret relinquo. Fallit, qñ dictæ coniecturę veriſimiliter declarantes deliberatam voluntatem aliud inducerent, caſus eſt ſingu. qui propriè loquitur in his terminis in d. l.
23 Pamphilo. §. propoſitum. & iſta eſt pura, & mera veritas. † Intellige prædicta omnia ℨ Bar. procedere tam in omni voluntate q̃ in teſtō, puta in codicillis, & in dona. cā mortis, quia in omni alia vltima voluntate, licèt requirantur teſtes non rogati, ſed fortuiti ſufficiunt. l fi. in fi. cum gl. C. de codi. ſed in teſtamento in quo teſtes debent eſſe rogati ad hoc, tunc verbum volo relinquere, bene induceret fideicō. ſecus tñ eſt in codicillis. ita limitat aureus Doctor. D. Alex. Imo. in d. l. ſerui elect. in prin. & licèt ipſe non dicat, iſtud idem in terminis dicit Io. de Imo. in l. gerit. in 6. col. ff. de acq. hære. & non inuenio aliquem ℨ dicere in hoc. Sed credo, ꝙ limitatio ſit falſa, & teneo cū cōmuni, ſiue iſta verba proferantur in teſtō, ſiue in codicillis, put expreſsè tenet Ang. ſic declarans in illa. l. gerit. licèt Imo. eū reprehendat. ¶ Nec obſt. fundm̃. D. Alex. dum dicit, ꝙ in teſtō teſtes debent eſſe rogati, fateor, ſed dico, & no. quòd in teſtamē-
a to [a] ſufficit, ꝙ teſtes ſint rogati uel à teſtatore, uel à notario, uel à quocunq; alio præſente teſtatore, ſecundum Dy. & Pau. de Caſt. in l. hæredes palàm. §. in teſtamentis. ff. de teſta. & no. ꝑ Io. Fab. in §. teſtes. inſti. de teſta. & D. Alex. in conſi. 48. in 2. uolu. incip. abinde. in 2. colu. Pone ergo, quòd notarius rogauit teſtes,

ADDITIO.

a ¶ Quòd in teſtamento. Adde Authen. ingreſſi. C. de teſt. & gloſſ. fina. in cap. teſtes. 3. q. 9. Specu. in titu. de teſte. in §. item, quòd non fuit. Alber. Mal. in tracta. de teſte.

Source : BIU Cujas

ſtes, deinde per hoc non apparet de libera voluntate teſtatoris, dicit velle, quòd per hoc diſponat, quia rogatio poteſt fieri poſt teſtamentum completum, vt no. Bal. in l. fi. C. de fideicō.

24 ¶† Tertius, & vlt. caſus Bar. eſt, & planus, ꝙ quādo verbū volo cum infinitiuo reſpicit actum, qui non poteſt fieri ſecundum voluntatem vnius, ſed requiritur conſenſus duorum, tunc nō diſponit, vt ſi dico, volo vendere, vel emere, tunc non inducit diſpoſitionem, niſi interueniret conſenſus vtriuſque p iſta verba, quia tunc induceretur venditio, ita dicit gloſſ. ordin. in l. in vendentis. C. de contrah. empt. & in hoc Bar. optimè loquitur. Reliqua de hoc verbo volo, vide plenè per Do. Ant. de But. in c. ex literis. primo de ſpon. Et de verbo volui, & de verbo vellem, recurre ad gl. & Bal. in d. l. in vendentis. ¶ In text. ibi, reli-

25 gione, capias iſtum terminum largè, † nam & alibi Imperator appellatur religioſiſſimus, vt in l. vnum ex familia. §. fi. ff. de lega. 2. & in proœ. inſti. in prin. non autem capias ſtrictè, prout capitur in Auth. ingreſſi. ĩ. tit. j. Succeſſiuè noto ex tex. ibi, Chriſtianorum Catholicorum, & c. ſecundum quod no. Cyn. in 2. no. ꝙ magnum eſt habere pulchrum, & laudabile nomen, & propterea Accur. in l. facta. §. ſi in danda. ff. ad Treb. multum gloriatur de nomine ſuo, & dicit, ego ſum Accur. quaſi accurrens contra tenebras iuris ciuilis, & dicit Saly. hic no. ꝙ parentes debent filijs imponere nomina honeſta, & authoritatis, nō autem nomina turpia, & quodammodo infamiam importātia, & refert Io. And. in c. grauis de depoſ. ꝙ vxor ſua dicebat, ꝙ etiam ſi pulchra nomina venderentur, deberent emi, & D. Card. Flo. in c. cùm ſecundum Apoſtolum. de præben. in 2. no. per illum tex. inuehit multum contra parentes, qui nomina turpia progenitorum repetunt in filijs, & dicunt expreſsè Io. And. & D. Card. Flo. & idem Imo. in 1. col. in c. grauis per illū tex. in ver. vir Belial. ꝙ imputandum, eſt illi, qui contrahit cum habente tam deforme nomen, quia ſi decipiatur, ſibi eſt imputandum. Tamen tex. noſter non facit ad iſta, quicquid præfati Doct. ponunt, quia tex. iſte non loquitur in proprio nomine,

26 ſed in cognomine. ¶† Vlt. no. ex fi. ꝙ pro eodem delicto quis punitur duplici pœna. In contrarium facit regula. l. Senatus. ff. de accuſ. Hinc ſumpta occaſione Bal. hic in ver. oppo. Fulg. & Pau. de Caſt. intrant materiam, an & quando quis poſſit pro eodem delicto duplici pęna affici, vide hic per eos, & per Bar. in d. l. Senatus. & per gl. & ibi latius Bar. & adhuc latius Saly. in l. qui de crimine. C. de accuſa. & quantum ad propoſitum noſtrum iſta eſt vera reſolutio, ꝙ quando eſt vna pęna fori pęnitentialis apud Deum, alia fori iudicialis, ambæ ſemper concurrunt, ita loquitur iſte tex. Sed quando ambæ pęnę eſſent imponendæ in foro iudiciali, procedit tunc lex contraria. ¶ Nunqd

a autem punitus [a] in foro canonico (non dico apud Deum) p̄ iudicem eccleſiaſticum, poſſit eam puniri per iudicem ſeculārem in foro ſeculari, vide D. Ant. in c. tuæ. de procu. Io. de Ana. in c. de his. de accuſ. & an pro eodem delicto poſſit vterq; iudex procedere ſimul & ſemel, tam eccleſiaſticus, quam ſecularis, vltra Bar. hic, vide ēt Bal. in l. placuit. ĩ. de ſacroſ. Eccl. ¶ Gl. in ver. Pet. Apoſtolum. quam diuido in 4. par. In prima colligit argu. tex. ad quæſtionem. In ſecunda refert op. Azo. In tertia reſpondet ad hunc tex. dupliciter. In quarta, & vlt. ponit veram diſtin. Secunda ibi, vnde Do. Azo. in ſum. Tertia ibi, verūtamen ad iſtam. l. Quarta, & vlt. ibi, ſed diſtinc. ¶ Pro introitu gl. opp. ſic, nam videtur, ꝙ Iuſtinia. Imperator, qui fecit iſtam

27 l. malè obſeruauerit illud, quod præcepit, † nam præcepit ſeruari fidem traditam per Apoſtolos, & Euangeliſtas, ſecundū quam vſuræ ſunt prohibitæ, & tamen ipſe Imperator permittit expreſsè vſuras in l. eos. ĩ. de vſur. declarando vſque ad quā ſummam vſuræ ſint licitæ. Propter hoc gl. diſputat, an de iure

b ciuili [b] vſuræ ſint permiſſæ, nam clarum eſt de iure fforum, & conſtat, ꝙ ſic. Punctus eſt ergo videre, nunquid iſto iure Codicis ſint permiſſæ. Et ſi volumus tenere, ꝙ ſint permiſſæ, reſpondetur ad hunc tex. ꝙ illud, quod in eo dicitur, eſt quantum ad fidem, non quantum ad vſuras. Vel dicit gl. ꝙ non ſecundū legem Apoſtolicā, & Euangel. vſuræ non ſunt prohibitæ. patet, quia in quatuor concilijs de quibus in Epiſtola, victor. aliàs incipit nos reddentes. in ver. ſuſcepimus. ĩ. eo. in quib. ꝓtinebantur ea, quæ ad fidem noſtram ſpectant, & quæ ſeruare, & vitare debent Chriſtiani, de vſuris nihil dicitur. Tamen gl. mag. in Auth. ad hæc. circa fi. ĩ. de vſur. dicit, quòd imò vſuræ prohibentur ex concilio Niceno, quòd eſt vnum ex illis quatuor. c. quando. 47. diſt. Tñ in illo concilio Niceno ſolùm interdictæ ſunt vſuræ clericis, & eccleſiaſticis perſonis, vnde arguendo à ſpeciali, tex. ille probat ꝯriū, de quo vide ēt gl. plenè in Authē. de eccleſia. titu. in princ. collat. 9. ¶ Breuiter quid tenendum?

28 † dicunt Iac. But. Bar. Saly. & Pau. de Caſt. hic, ꝙ verè de mente Imperatorum fuit permittere vſuras, vt apparet in d. l. eos. tamen non fuit de poteſtate, quia inferior non poteſt permittere illud, quod ſuperior vetat. c. cū inferior. de maio. & obe. l. nam magiſtratus. ff. de arbi. vide Bar. ¶ Et ſic concludunt, ꝙ de iure ciuili Imperatores bene permiſerunt vſuras, ſed non potuerunt permittere, quicquid teneat Cy. in Auth. ad hoc. latè Fulgoſ. hic, latè diſputat Ioā. And. in reg. peccatum. in mercu. Sed diſputatio eſt inutilis, ex quo de iure canonico expreſsè ſunt prohibitæ, cui ſtandum eſt in foro ciuili, cùm tractetur de peccato. Bal. tamen hic, & Fulg. enumerant aliquos caſus, in quib. vſuræ ſunt permiſſæ ēt de iure canonico, tamen ex toto non ſunt propriè vſuræ, videatis hic per eos. ¶ Vltra eorum dicta

29 formò aliquas vtiles, & neceſſarias qōnes. † Prima eſt, nūquid teſtator in teſtō poſſit licitè pmittere vſuras, adeo ꝙ effectualiter debeantur ēt de iure cano. exemplum pone, teſtator legat Titio mille ducatos, & ſi ſibi non ſoluantur per hæredē intra menſem à tempore mortis, diſponit, ꝙ abinde in antea ſoluat tātum nomine vſurarum. Bar. no. in l. 2. ad fi. ff. de his, quæ pęn. nom. affert tex. expreſſum. in l. 3. §. fi. ff. de annu. leg. vbi formaliter quærit tex. an teſtator in teſtō poſſit permittere vſuras, ſi hæres non ſoluerit intra tps, & decidit tex. ꝙ ſic, dummodo illę vſuræ ſint ſ̄m ordinem taxatum à lege, cùm de iure ciuili vſuræ eſſent permiſſæ vſque ad certam ſummā, modo dicit Bar. cùm de iure can. quælibet vſura ſit prohibita, & in nulla ſumma ſit vſura permiſſa, apparet per illum tex. ꝙ nulla vſura pōt in teſtō permitti. Ita ēt tenet Bar. in d. l. 3. §. fin. & in d. l. Iulian. §. idem Papin. ff. de act. emp. Iſtam deciſ. reprobant Pau. de Caſt. hic, alij non tangunt, & idem Pau. in l. apud Iulian. aliàs incip. Aphricanus. §. fructus. in lectu. Bono. ff. de lega. 1. & ibi dicit ſe

30 multum mirari de dicto Bar. † cùm teſtator poſſit in teſtamēto adijcere hæredi quamcunque pœnam velit, & non dī vſura, ſed relictum nomine pœnæ, prout loquitur titu. ff. & C. de his, quæ pœn. nom. facit. l. 1. ff. de pen. leg. ¶ † Addo, licèt ipſe nō dicat, ꝙ idem ante eum tenuit Bal. in l. vnica. in 8. col. in verſi. 3. quæritur, teſtator mandauit. C. de his, quæ pœn. nom. & idem Bal. in d. l. cū alleg. in pen. col. in 10. opp. C. de vſur. l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cer. pet. per illam rationem, quia non eſt propriè vſura, ſed relictum nomine pœnę, niſi pœna adijceretur per dinumerationē temporum, tūc diceretur bene vſura, & bene eſſet p̄hibita, puta, ſi teſtator diceret, ſi non ſoluitur. ĩ. ūm tempus, volo quòd quolibet menſe tantum ſoluat, eſſet tunc propriè vſura, & iſtud in terminis declarat idem Bar. in l. ſi ſtipulanti. in fi. ff. de verb. obl. Ita etiam tenet Inn. in c. tuam. in princ. de pœn. ¶ Quid tenendum? teneo opin. Bar. per eius fundiñ, quam etiā tenet Raph. Cum. in d. l. 2. fi. de his, quę pęn. nom. in d. l. 3. §. fin. ff. de annu. leg. & ibidem ætatis noſtræ memoriæ obſeruandiſſimæ. D. Iac. Pute. vbi per illam deciſ. dicit ſe obtinuiſſe in ciuitate Papiæ, & conſuluiſſe. Pone, teſtator in teſtō legauit Sēpronio mille Flo. deinde dixit, ꝙ pro maiori commodo hęredis, qñ non poſſet tam citò ſoluere, ſolueret oī anno vnam begūdiam vini. Iam tranſacti tres erant anni, legatarius petebat tres begundias uini. dicit Do. Iac. ſe obtinuiſſe, ꝙ non deberentur, quia erat uſura, nihil aliud alleg. niſi Bar. poterat ēt allega. om-

31 nes præfatos Doc. † quia qñ pęna adijcitur ſub dinumeratione temporum omni anno, omnes concor. ꝙ dī uſura. idem cum Bar. tenet Lud. Rom. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. & ibi Do. Alex. in 9. col. in fi. & ſeq. ff. de uerb. obl. ad titulum. ff. & C. de his, quę pœn. nom. ubi ſi hęres non ſoluat, pōt teſtator adijcere quancunq; pęnam. Rñdet uerum, qñ pęna adijceretur alicui facto, uel dationi alterius rei, q̄ quantitatis, quo caſu non eſt uſura, in iſtis terminis poſſunt procedere illi tituli ēt de iure can. Sed ſi pœna adijceretur dationi quantitatis pecuniæ, eſt mera uſura, & nihil ualet, & pondera tu prouecte multum, ꝙ tex. allega. ꝫ Bar. in l. 5. C. de his, quæ pęn nom. ſtringit incuitabiliter p̄ Bart. dum tex. in fi. dicit, niſi teſtator præcipiat aliquid probroſum, uel legib. interdictum, prout hodie eſt uſura, ſ̄m ius can. & ſic concludo, ꝙ teſtator in teſtō non poteſt permittere uſurā, nec grauare hæredem ad uſuram, qñ eſſet p̄priè uſura, hoc eſt pœna adiecta dationi quantitatis, ut declarant omnes in d. §. alte-

32 ri. ¶ Secundò quæro, & iſta eſt alta, & profunda quæſtio, in

c qua mallem diſcere, quàm docere. † Nunquid Papa [c] poſſit diſpen-

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid autem punitus. Adde Bal. in l. ſi quis in hoc genus. C. de Epiſcop. & cler. Pet. de Anch. in reg. iu. ea quæ. de reg. iur. lib. 6. in 37. col. ver. 9. quærit. dicens Bal. ita conſuluiſſe. Card. Zab. Petr. de Anch. & Io. de Imo. in c. 2. de adult. Abb. in c. cùm ſit. in 2. no. de foro compe. & Io. de Imo. in c. 1. de offi. ordi. Abb. in c. de cauſis. in pen. col. de offi. deleg.

b ¶ An de iure ciuili. Adde, quæ poſui ſupra in 10. col. ver. primum eſt, an vſurę. & ibi vide remiſſiones in iſta materia.

c ¶ Nunquid Papa. Adde, quæ poſui ſupra in 12. col. ver. primò eſt, nunquid Papa, & ibi dedi remiſſiones in iſta materia.

Source : BIU Cujas

diſpenſare ſuper vſuris exercendis per Iudæos, & permittere, ꝙ licitum ſit principibus Chriſtianis Iudæos in ſuis ciuita. habitare, qui mutuent ad vſuras, & propter hoc accipiant ab eis tributum. In quo puncto videretur dicendum, ꝙ Papa non poſſit, quia vſuræ ſunt prohibitæ de iure diuino. c. quia in omnibus. de vſur. 14. quæſt. 3. c. plerique. ergo Papa, qui eſt inferior, non poteſt permittere illud, quod Deus vetat. Sed non eundo per mendicata ſuffragia, de hoc eſt text. formalis in c. ſuper eo. de vſu. vbi formaliter dicit text. quia pagina vtriuſq; teſtamenti prohibet vſuras, & non eſt licitum committere peccatum ẽt
33 pro tuenda vita alicuius, † non valet etiam diſpenſatio ſuper vſuris, ẽt ſi concedantur pro redimendis captiuis, & ſic pro publica vtilitate, facit ẽt cle. 1. de vſuris, vbi damnantur omnia ſtatuta, & omnes conſuetudines, quib. fauor aliquis prẽſtatur exactioni vſurarum. Et per illum tex. & gl. determi. ibi expreſsè do. Card. Flor. in 15. quæſtio. & ibi Io. de Imo. poſt Lauren. ꝙ Rex Aragonum non iuſtè accipit tributum à iudæis, & Sarracenis pro eo, quod eis permittat in ſuo territorio vſuras exercere, & quod nedum peccat, imò ꝙ eſt excommunicatus per illũ text.
34 iuncta gl. in verbo cenſura. ¶† Nam etiam iudæis,[a] & Sarrace
a nis prohibitum eſt capere vſuram à Chriſtianis, iuxta. ca. poſt miſerabilem, & c. quanto. de vſu. & ita etiam per plura latè cõcludit princeps canoniſt. Io. And. in regula peccatum. in merc. in ver. 3. quærebatur, vbi per plura concludit, ꝙ Papa etiam ꝓp publicam vtilitatem non poteſt concedere, ꝙ licitum ſit principib. ꝙ in eorum ciuitatib. vſuræ exerceantur, & dicit Bal. hic in 4. col. ꝙ Imperator non poteſt etiam propter bonum publicum permittere, ꝙ vſuræ exerceantur, per illud, quod dictum eſt, quia inferior non poteſt permittere illud, quod ſuperior ꝓhibuit, & ita etiam tenet Bal. in Auth. ad hęc. in 2. col. C. de vſur. Iſta ſunt, quæ ſtringunt multum pro parte negatiua. Contrariũ latè viſus eſt tenere Pet. de Anch. in conſil. 243. incip. Chriſtianiſſime, & illuſtr. princeps, &c. vbi concludit in effectu, ꝙ licèt princeps temporalis, prout eſt Imperator, non poſſit iſtud concedere etiam pro bono publico, in quibus terminis propriè loquitur Bal. hic, & in d. Auth. ad hoc. cùm iſtud reſpiciat ſpeciali
35 tatem, † tamen Papa poſſet diſpenſare propter publicam vtilitatem, non quidem ꝙ Chriſtiani mutuent ad vſuras, iſtud nõ poſſẽt, & ita licèt ipſe non dicat, intelligitur text. in illo. c. ſuper eo. qui eſt fortiſſimus tex. Sed bene poteſt diſpenſare, quod Iudęi, & Sarraceni in ciuitatibus Chriſtianorum mutuent ad vſuras propter publicam vtilitatem: nam vt pulchrè inquit text. in c. qui ſincera. 45. diſt. ſuperuacuę rei operam dat, qui coercere nititur Iudęos à peccato, quia omnino damnati ſunt propter
36 eorum perfidiam, ideo tolerandi ſunt. allegat etiam, † quia tolerabile eſt bonum, quod ex aliquo malo deſcendit. 4. diſt. c. denique. allegat etiam illud, quod no. gl. in c. inter opera. in glo. 1. de ſpon. Tamen Pet. de Ana. in veritate ibi dubitat, & nihil firmat. Pro eadem parte affirmatiua expreſsè conſuluit minoris conſcientiæ Pau. de Caſt. in conſi. 358. incip. quoddam commune conuenit. vbi expreſsè concludit, quòd ſunt laudabiles, & ſine onere conſcientiæ conuentiones, quas faciunt populi, & communitates, ciuitates, vel principes, ꝙ Iudæi vel Saraceni in eorũ locis mutuent ad vſuras. Et ꝙ iſte mos, & iſta conſuetudo inoleuit per totam Italiam, & dicit, ꝙ de hoc extat priuilegium Marcelli V. & Eugenij. IIII. & ibi dicit nõ obſtare cle. 1. de vſu. ꝙa reſpondet, ꝙ illa cle. quę tollit oĩa ſtatuta, omnes conſuetudines, & omnes ll. ſuper vſuris, intelligitur, qñ Chriſtiani mutuarent ad vſuras, & credere ꝙ Chriſtianis licitum ſit mutuare ad vſuras, eſſẽt hæreticum, vt ibi dicit tex. Sed permittere Iudęis ex cauſa publica, ne ſequantur furta, vel rapinæ, & ne ipſi Chriſtiani mutuent, iſtud eſt bene permiſſum cum diſpenſatione Papæ, & temporib. noſtris Illuſtris, & excelſus princeps Marchio Mantuę, Ludouicus nuper defunctus, voluit ſuper hoc habere conſilium, an ſibi liceret cum licentia Papæ tenere Iudæos in ciuitate ſua ad mutuandum ſub vſuris, & præſertim attenta vetuſtiſſima conſuetudine, cuius initij memoria non erat in contrarium. Et per multa conſilia diffusè admodũ aureus Doctor. d. Alex. Imol. mihi tñ incertum eſt an vacillante conſcientia, in conſi. 1. in 2. vol. incip. circa primum dubium primò arguit. & ꝓp iſta parte multũ facit, quod ſing. inquit Arch. in c. hac ratione. 31. q. 1. vbi tenet, ꝙ quando Chriſtiani vſurarij non poſſunt
37 aliter † ſine ſcandalo coerceri ab vſuris, tunc poteſt Papa diſpenſare cum Iudęis, & quando Papa diſpenſat, præſumitur ex iuſta cauſa diſpenſare, per illud, quod dicit gl. no. in l. relegati. in fi. ff. de pœn. Ad prędicta vide, quod ſingu. decidit Barto. in Auth. ad hęc. in 3. col. C. de vſu. vbi mirabiliter tenet valere ſtatutum laicorum, quo cauetur, ꝙ Iudęi, qui veniunt ad mutuandum ſub leuib. vſuris, puta ad rationem duorum denariorum ꝓ centenario, tractentur, & habeantur pro ciuibus, ſuper quo tñ cogita per d. cle. 1. Imò plus conſuluit d. Alex. in conſ. 57. incip. qm̃ in q. propoſita, &c. valere decretum principis ſecularis, quo cauebatur, ꝙ licitum eſſet Iudæis fœnerari ſub vſuris, & ꝙ eis mutuantib. ſine pignore ſub inſtr̃o reddatur ius ſummarium, & executiuum tam ſuper ſorte, q̃ ſuper vſuris, concludit tale ſtatutum valere, allegat aliqua ex prędictis, ꝙ ego tñ non firmo ꝓp diſpoſitionem d. cle. 1. & vltrà prædicta, an ſtatuta vel conſuetudines laicorum poſſint permittere vſuras, vt valeant, vide gl. in l. eos. §. in traiectitijs. ſuper gl. parua in verbo cõſuetudinis. C. de vſur. & ibi Bal. eam expreſsè no. ad hoc, & Bal. in l. 2. C. de vſur. rei iud. & in l. cũ allegas. ff. de vſur. & aliquid per Fulg. hic, & quid ſi talia ſtatuta eſſent iurata, vide Petr. de Anch. in d. cle. 1. per illum tex. tenere, ꝙ non valent, & gl. magiſtrã. & not. in d. Auth. ad hæc, in gl. mag. ad fi. C. de vſu. quæ mouetur per regu-
38 lam. l. non dubium. in fi. C. de legi. ¶† Quid autem ſit in cauſa dotis, nunquid valeat ſtatutum diſponens, quòd in cauſa dotis ſi mortuo marito hęres ſit negligens in reſtituendo dotem, teneatur ſoluere ad rationem. 10. pro centenario, an iſtud ſtatutum valeat ſaltem fauore dotis. Nam ècõtra non eſt dubium, ꝙ marito ſuſtinenti onera matrimonij licitè debentur vſuræ, quia non ſunt propriè vſuræ, ſed verius damnum, & intereſſe, iuxta. c. ſalubriter. de vſuris. certè Bal. in l. fi. §. præterea. C. de iure dot. concludit tale ſtatutum valere. Contrarium expreſsè determinat ipſemet Bald. & Pau. de Caſt. hic per rationem ſuperius tactam, quia princeps laicus cùm ſit inferior, non poteſt ꝓmittere illud, quod prohibitũ eſt à ſuperiore. Veritas pendet ex traditis per Bar. & alios vbi fortè videbitis, in l. in inſulam. §. vſuras. ff. ſol. matrim. Bar. in l. atqui natura. §. non tantum. ff. de neg. geſt. in conſi. 118. quod incip. Fran. habuit in vxorem quandam nomine Thomaſiam, &c. Can. in præalleg. c. ſalubriter. & multum latè, & diffusè Ludo. Roma. in conſi. 517. incip. in caſu propoſitæ conſultationis, circa celeberrimorum Doctorum conſilia, &c. in ſecundo dubio principali. Petr. de Anch. in conſi. 150. incip. in q. quæ vertitur inter nobilem dominum. & do. Alex. in conſi. 203. incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Ioannem.
39 ¶† Nunquid autem cambia mercatorum [b] ſint licita? *commu-*
b *nis concluſio eſt*, ꝙ ſic, dummodo non excedant communem
* conſuetudinem, & curſum. ita determinat Bal. in rub. ff. de conſti. pecu. in prin. gl. faciens mentionem de iſtis cambijs in l. 3. C. de exercito. & idem Bal. ibi, & Sal. idem firmat, & Bald. in l. 2. in prin. C. de vſur. rei iud. Dy. in c in ciuitate. de vſur. d. Lau. de Rodul. Doctor Florentinus in ſua ſolẽni repe. c. conſuluit. de vſur. in 2. parte. in quæſt. 26. & ſeq. & in 3. parte. in q. 1. Dico ergo, an cambia mercatorum ſint licita. Communis concluſio eſt, ꝙ ſic, dummodo non excedant communem conſuetudinem, & curſum. ita determ. Bal. in in rub. C. de conſt. pec. ita etiã firmat Arch. 14. q. 3. c. 1. & multum latè Sal. in Auth. ad hæc. in 11. q. C. de vſur. Bal. in q. per eum diſputata, quæ dicit ſtatuto cauetur, quod fęnerator. in prin. Io. de Ana. in c. nauiganti. de vſur. Ioan. Cal. in conſi. 11. poſito ſub rub. de vſu. & d. Alex. Imol. in conſil. 61. in 2. volu. incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Ioannẽ.
40 in vlt. col. † Quid autem de pecunia, [c] quæ percipitur ex reddi-
c tu montis, vt eſt Genuæ, Venetijs, & Florentiæ, an talis redditus
* ſit licitus, *communiter etiam concluditur*, ꝙ ſic, ita expreſsè firmat Imol. in l. ſi maritus. 2. ff. ſolu. matrimo. de quo vide Bal. in l. 2. §. mutui ff. ſi cert. pet. & in l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecund. nup. Pau. de Caſt. in conſi. 534. Cano. in d. c. in ciuitate, & multum plenè per præalleg. d. Lau. in repet. d. c. conſuluit. in 3. par. in q. 1. quam ponit de monte Genuæ. ¶Quid autem de pecunia, quæ datur pro aliquo annuo redditu. exemplũ, do tibi mille florenos, & tu das mihi quolibet anno. 50. florenos ad rõnẽ quinque pro centenario, & nos vernacula lingua appellamus liuellos, nunquid ſint licita? tangit Bal. in c. 1. in vlt. colum. in titu. ſi de feud. vaſal. ab aliquo fue. interpel. & ibi dicit illum text. facere, ꝙ talis contractus ſit licitus, tamen dicit multos tenere, ꝙ ſit vſura, quia lucrum ex pecunia proueniens eſt certum, & infallibile, ideo conſilium eſt ſecundum eum, ꝙ agatur inter partes, ꝙ ex tali pecunia ematur prædium; tamen ſubdit, caueas ne per tales cautelas animam tuam illaquees. idem Bald. in l. vnica. in 8. colum. in 3. quæſt. C. de his, quę pœ. nom. dicit, quòd iſte contractus multum frequentatur in ciuitate Aſtẽſi, & multi dubitant eſſe cõtractum vſurarium propter lucrum certum & infallibile, præſertim, quando emptor coloratus eſt ſolitus fœnerari. ¶Tandem concludit putare ſe, ꝙ contractus ſit licitus, quando in ciuitate, & regione frequenter exercetur per bonos

ADDITIONES.

a ¶Iudæis. Adde Ioan. de Ana. in c. 1. & in c. conqueſtus. de Iudæ.
b ¶Cambia mercatorum. Adde Io. de Ana. in c. fi. in 61. col. de vſu.
c ¶De pecunia. Adde, quæ poſui in præcedenti. l. in 13. col. in ver. 3. quæro, quid de pecunia, & ibi poſui remiſſiones.

Source : BIU Cujas

bonos,& graues viros,& legales mercatores,a lleg.ad hoc gl.in l.3.§ fi.ff.de eo,quod cer. loc. de quo puncto vide etiam Ioan. And.in d.ca.in ciuitate.& in addi.Spec.in tit.de vſur. ſuper rub.

41 ¶† Quid ſi aliquis emat [a] pro certa pecunia annuum redi-
a tum magnum, quoad vixerit pro vita ſua tantum, vt puta, ſi aliquis dat Eccleſiæ fundum, vt quoad vixerit teneatur eum alere,poſteà,fundus ſit Eccleſiæ, an talis contractus ſit licitus propter incertitudinem, quia poſſet mori,& ℈.annum,& poſt.50.an.& quid ſi iſte tantum viuit, vt redditus percepti ſint maiores, quàm pecunia quam dedit, an in foro conſcientiæ teneatur reddere illud plus, quod accepit vltra pecuniam datam? de his vide Cyn.Bald.& Saly.in l.ſi pater puellæ. per illum tex.C.de inof. teſtam. Cyn. Bald. & Sal.in l.ſi ea pactione.C.de vſur. Ioan.And. in d.c.in ciuitate.& in addi. Spec.in tit. de vſur. ſuper rub. & d. Lau. in d. c. conſuluit.in 2. parte.in 2.q.Pau.de Caſt.& d.Alex.Imo.in l.de fideicom.C.de trāſ. Lud. Ro.in conſil.423. incip. pro pleniori diſcuſſione. in 3. dub. ad fi.& iſta ſufficiant quantum ad materiam vſurarum. ¶ Glo.in verbo diuina. diuiditur in tres.In 1.declarat tex. In 2. opp.& quadrupliciter ſol. In 3.& vlt.ponit vnum dictum.¶Secunda ibi,& quod dicit eos infames.Tertia,& vlt.ibi, hodie verò.¶In eadem. glo.

42 ibi,ſolu.loquitur de infamia facti.† Iſta.1.ſolu.eſt *vera, & com-*
* *muniter approbata*,℘ infamis [b] infamia iuris non poteſt eſſe teſtis.
b ita loquitur regula.d.§.1.l.Iulia.alleg.in gl. Sed hæretici iſto iure non ſunt infames infamia iuris, ſed ſolùm infamia facti, nimirum ſi poſſunt eſſe teſtes.Hodie autem,vt gl.in fin. dicit, & bene omnes hæretici cuiuſcunque ſectæ ſunt infames ipſo iure,& repelluntur à teſtimonio, ideo de eis non eſt diſputandum. ¶Ex iſta prima ſol.gl.habes tu iuuenis duas concluſiones,& ita faciam duos articulos.Prima concluſio eſt, ℘ infamis infamia iuris non poteſt eſſe teſtis.Secunda concluſio eſt, ℘ infamis in-

43 famia facti poteſt eſſe teſtis.¶†Et ne laboretis in æquiuoco,debent ſcire iuuenes,quid ſit infamia facti, & infamia iuris,& qui ſint illi,qui ſunt infames de iure, & qui ſunt illi, qui ſunt infames infamia facti:ego reſpondeo vno verbo, ℘ omnes illi,qui numerātur à prætore in l.1.ff. de infam.omnes illi ſunt infames de iure,& text.ibi in illa.l.1.nihil aliud facit.Et vltra illam. l. 1. ſi fieret hodie.l.vel ſtatutū, quo caueretur,℘ faciens tale quid vltra caſus ibi expreſſos eſſet infamis, diceretur infamis infamia iuris. Et ex iſtis infamibus infamia iuris, quidam ſunt qui efficiuntur infames ipſo facto,quidam verò ſequuta ſententia.In-

46 fames†ipſo facto ſunt illi,qui ſtatim eo ipſo,℘ aliqd fecerunt, lex infamat eos,& de iſtis cum maximo miniſterio loquitur prima pars illius. l. 1. ff. de infam. Quidam ſunt infames infamia iuris ſequuta ſententia, hoc eſt poſt quam fuerunt condemnati,& iſtos enumerat tex.in illa.l.1.in 2.parte, & ſic quidam ſunt, in quibus lex infamat ipſum factum de iure, abſq; aliqua ſententia,vt in prima parte illius.l.Quidam ſunt,quos lex infamat demum ſequuta ſententia,vt ibi in 2. par.illius.l. 1. vt ibi etiam magiſtraliter declarat Bart. Quędā eſt infamia facti,& infames infamia facti dicuntur,quando aliquis non eſt de numeratis in illa.l. 1. tamen communiter eſt tale quid,propter quod eorum opin. grauatur apud graues viros, exemplum pone, eſt aliquis ſcholaris,qui in princ.ſtudij non intrat, & non aliter impeditus

45 eſt infamis infamia facti. ¶† Eod. modo quis conuenitur pro aliquo delicto ex actione non famoſa, deſcendente tamen ex delicto, iſte non eſt infamis infamia iuris, ſed eſt infamis infamia facti,& iſtud eſt melius exemplum quod poſſit dari.Exemplum pone,pater, vel patronus commiſit dolum erga filium, vel libertum ſuum, vel aliquid per vim abſtulit filio vel liberto,ſcitis bene,quod ſi eſſet alius, competeret actio de dolo,ſed pater vel patronus ob reuerentiam tenetur actione in factum, pone,quod quis cōdemnatur actione in factum, eſt infamis infamia facti, & ipſe apud graues viros eſt infamis,acſi eſſet condēnatus in actione de dolo,tex.eſt in l.1.ff.de obſeq. à liber, &c. ¶Eodem modo pone, ego ago cōtra te interdicto vnde vi,interdictum non infamat, tamen apud graues viros læditur opinio,& exiſtimatio hominis, ideo dicitur infamis infamia facti, eſt verum,quod infamia facti eſt multiplex,vt declarat Bal.hic in 5.oppo. & in c. 1.an remo.deb.teſt.quia pat. cur.eſſe deſic.Et vide declarationem iſtorum terminorum per Dyn.& Io.And. in regula infamibus.de regul.iur.in 6.¶His præmiſſis, venio ad

46 primam conclu.glo.† quòd infames infamia iuris non poſſunt eſſe teſtes,per l.3.§.l.Iuli.in fin.ff.de teſtibus.melius facit.l.quęſitum.eo.tit.Iſtud limitat Bart.mirabiliter,niſi in ſubſidium cum tormentis,alleg.Barto. in l. ſerui reſponſo, & l. ob carmen.§. 1. qui incipit ſi ea rei conditio.ff.de teſt.bona eſt limitatio,ſi eſt vera, nunquid ſit vera,tu prouecte conſidera, quod leges alleg. per Barto.nihil probant,quia. l. ſerui reſponſo. dicit quòd in caſibus,in quibus creditur reſponſo ſerui, nunquam creditur,niſi cū tormentis.d.l.ob carmen.§. 1. Pone,quòd aliquis ſit in caſu, in quo etiam nō creditur,tū ſumus in caſu ſpeciali,vbi propter atrocitatem criminis admittitur,vt in crimine læſę maieſta.crimine hæreſis,vel ſimoniæ, tunc nunquam admittitur ſine tormentis, ſed ℘ admittatur in ſubſidium,ille tex. verbum nullū, ideo illud,quod dicit Barto.debet intelligi,& ſaluari, quod infamib.infamia iuris ſit credendum, eſt verum non quantum ad

47 probandum,vt dicam nunc vltra Bar.†Adde aliquos ſpeciales caſus,in quib.infamis infamia iuris poteſt eſſe teſtis cum tormē tis,& gl.alleg.tres caſus in d.§.in verbo palàm. Tu vide octo caſus,quos enumerant Io.And.do.Ant.de But.& Panor. in c.fi.de teſti.poſt Spec.in tit.de accu.§.1.ad fi. ¶Circa *fm* de infami infamia facti,gl.concludit,quòd poſſit eſſe teſtis.idem no.glo.in l. nullam.C.de infa.& l.1.in prin.ff.de infa. bene dicunt illæ glo.℘ infamia facti repellit à dignitatibus, & ſi frater inſtituat hęredē infamem infamia facti,& fratrem prętereat,frater poteſt quærelare teſtm̄, quando turpis perſona eſt inſtituta, puta infamis de facto.l.fratris.C.de inoffi.teſt.iſtos duos effectus habet infamia facti,ſed non repellit à teſtimonio.Contrarium,quòd imò infamis infamia facti repellatur à teſtimonio,tenuit gl. in l.2.ff. de Senat.Alibi glo.in l.3.§. duæ autem ſunt cauſæ.in verbo non eandem.ff.de Carb.edi.concor.illas duas gl. & dicit infames infamia facti bene poſſunt eſſe teſtes, ſed eis diminuitur de fide, vide Bar.qui no.loquitur.Adde in quantum dicunt Bar.& Doc. quòd infames de facto poſſunt eſſe teſtes,ſed diminuitur eis de fide,niſi eſſent multum viles,& abiectæ perſonæ,tunc eis non creditur ſine tormentis. Quæ dicantur eſſe perſonæ ſic viles, quib.non creditur ſine tormentis,vide magiſtraliter Bar. in l.ex

48 libero.ff.de quęſtio.¶† Item in quantum Bar.vult quod in cauſa criminali infames de facto non admittantur,& nihil probāt, imò non faciunt indicium,vt dicam nunc.Adde,℘ idem,ſi cauſa eſſet mixta,quia ſcitis,℘ quædam ſunt cauſæ ciuiles, quædā criminales,& quædam mixtę.nam cauſa ciuilis dicitur, quādo pœna applicatur parti,etiam ſi ageretur pro delicto.Vbi autem pœna venit applicanda fiſco,dicitur cauſa criminalis,& debet procedi criminaliter,vt declarant Cano.in rub.de iudi. quando autem pœna veniat applicanda fiſco,vel parti.declarat Bar.in l. agraria.ff.de ter.amo.mixta dicitur,quando pęna venit pro parte applicanda parti,& pro parte fiſco. Dico,℘ illud,quod dicit Bar.in cauſa criminali,habet etiam locum in cauſa mixta, probatur in c.ex parte.de teſti.¶Item no quod dicit Bar.& Docto. quod non ſolùm in ciuilibus,ſed etiam in criminalib. cauſis infames etiam infamia iuris admittuntur in teſtes in ſubſidium

49 cauſa neceſſitatis,qui aliàs non admitterentur. ¶† Confirmo, nam in criminalib.minor.20.ann.non admittitur in teſtem.l.in teſtimonium.ff.de teſtib.Fallit ſingul.in ſubſidium, quando per alios probari non poſſet,tunc in criminalib. minor 20. ann. admittitur in teſtimonium.gl.eſt ſing.in d.l.in teſtimonium,& ibi Albe.de Roſa.eam ſequitur.Idem expreſsè tenet Io.And.in addi.Specu.in tit. de teſti.§.1. ver.item excipitur,℘ eſt impubes.&

c ibidem ſubdit Io.And.quòd idem eſt in fœmina [c] in caſibus,in quib.non poteſt eſſe teſtis,fallit in ſubſidium, quando alij haberi non poſſunt, & iſtud vlt. de fœmina ſequitur dom. Alex.in

50 conſ.24.in 2.volum.incip.animaduerſis.in 4.colum.¶† Ex iſtis omnibus fac regulam, quod in ſubſidium, quando aliter probari non poteſt,admittuntur teſtes, qui aliàs non admitterentur,& ita tota die obſeruatur.¶Limita multum ſing.*ſm*.d.Ant. de Butr.in d.c.tertio loco.per illud, quod ibi vult gl.verè ℘ Bar. & no.in conſi. ſuo quod incip. Quæſtio iſta dubia vulgaria habet.& dom.Abb.Panor.in c.fi.in 2.not.de teſti.cogen. & no.do. Alex.Imo.in conſi 64.in primo volum.incip. Viſo themate,& dubijs,vt procedat, quando teſtes aliàs inhabiles in ſubſidium admittuntur,eſt verum,quando ex natura negotij vel facti habitu, & actu plures teſtes veriſimiliter non poſſunt interuenire,tunc procedit regula ſup. tradita: ſed quando negotium eſt tale, quòd habitu, & potentia potuiſſent interuenire plures teſtes,dato,quòd actu non interuenerint, iſti non admittuntur

tunc

ADDITIONES.

a ¶Emat.Adde apoſtil.quam poſui in præced.l.in 14.colum.verſi. 5. quæro. PVRPV.

b ¶Quod infamis.Adde apoſtillam,quam poſui in præce.l.in 14.col.verſi.proclara intelligentia.
Declara,vt per Villal.inter commun.opin.lib.9.ver.Infamis,& vide quæ ſcribit Capel.Tholoſ.q.174.& dic, ℘ ad hoc vt teſtis in totum repellatur à teſtimonio,oportet,℘ ſit infamis infamia iuris,ſed vt minus ei credatur, ſufficit infamia facti:Doct.in c.teſtimonium.de teſti,Quæ autem, & qualis infamia vitiet dictum teſtis,vide Neuiz.conſi.27.num.26.27.Abb.in c.dilectis.de fid. inſtr.Alex.conſ.152.col.3.lib.5. MASVER.

c ¶In fœmina.Adde apoſtillam,quam poſui in præcedenti.l.1, vlti.col.in verb. 2.ſimiliter fac.de fœmina.

Source : BIU Cujas

tunc in ſubſidium, ita expreſsè dicunt præfacti doct. ¶ Declaro quando negotium eſt tale, quod habitu, & actu, &c. Exemplū, dicunt Doct. aliquid eſt factum in capitulo alicuius Eccleſiæ, vel in domo alicuius, vel aliqd ſecreti inter ꝓſpirātes, iſtis caſib. ex natura negotij veriſimiliter habitu, & actu nō poſſunt multi teſtes haberi, iſto caſu inhabiles in ſubſidium admittuntur. Sed quando eſt tale factum, ex natura cuius habitu poſſunt interuenire multi teſtes; Exemplum, aliquis media die occidit vnum in platea, ibi veriſimiliter habitu potuerunt multi interuenire, pone, caſu euenit, ꝙ ibi tm̄ affuerunt duo minores. 20. ann. in ſubſidium an iſti admittantur? dico, ꝙ non. Ita mirabili-
51 ter limitant Doct. per doct. Bart. † Secundò limita illud, quod vult Bart. quod in criminalib. infames de facto admittuntur in ſubſidium, intellige ſanè, ꝙ admittuntur, non vt probent, ſed vt ſolùm indicium faciant, ita loquitur lex alleg. per Bart. in l. qui. vlt. in fi. ff. de pęn. Ita expreſsè declarant Old. & Bar. hic, & etiam Sal. in fi. commenti ſui, & etiam Fulg. ¶ Item quod dictum eſt infames de facto admitti in ciuilibus ſed aliqualiter diminui de fide, limita ſing. quando agitur de probanda ingratitudine, certè ad probandum ingratitudinem infames de facto nihil penitus probant, ita eſt tex. in c. 1. in verbo integræ opi. & ibi expreſsè no. Bal. in tit. de notis feudorum. in vſib. feud. facit text. in l. fi. C. de ſecund. nup. per quem text. Bald. ibi in fi. no. ꝙ ſi agitur de probanda ingratitudine, nunquam defertur iur. infamib. in ſup-
52 plementum probationis. ¶ † Item quod dictum eſt infames de facto admitti, limita in caſib. in quibus requiruntur teſtes om-
a ni exceptione maiores, [a] quib. nihil poteſt opponi. glo. eſt in §. item verborum. inſti. de inutil. ſtipu. & in c. fi. de conſtan. & affini. quia ſi requiruntur teſtes omni exceptione maiores, infamis infamia facti non eſt huiuſmodi, quia poteſt ſibi obijci iſta macula. Iſtam regulam ponit Bal. in l. optimam. C. de ꝺhen. & commit. ſtipu. Cy. Bal. & omnes in l. qui accuſare. C. de eden. Bart. in l. admonen. & ibi latè dixi. ff. de iureiur. ¶ Item inquantum di-
53 cunt Doct. † ꝙ infami de facto licèt credatur, tm̄ diminuitur de fide, limita ſing. niſi defectus iſtius ſuppleretur per ſuperabundantiam bonitatis alterius conteſtis, tunc nihil diminueretur de fide. Exemplum, ad probandum requiruntur duo teſtes, ego ꝓduco duos teſtes, quorum vnus eſt infamis infamia facti, ſed vnus homo multum notæ, & ſpectatæ fidei in ciuitate, & religioſus, certè ſuperabundantia iſtius ſupplet dictum alterius, & facit, ꝙ ei nihil diminuitur de fide, & facit quod plenè probat Bald. in l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur, per illum text. ff. de eden. in vtraq; lect. ſed nō in antiqua. & ibi Ang. & d. Alex. Imo. & Bal. in l. 1. in 3. col. C. de teſt. Sal. in l. in bonæ fidei. in 10. col. C. de reb. cred Lud. Rom. in conſi. 270. inci. in caſu propoſitæ conſultationis; breuiter dictum Fran. &c. in vlt. col. d. Alex. in conſi. 198. & eſt in conſi. 56. in 2. vol. incip. viſo proceſſu cauſæ verten-
54 tis inter Ant. ¶ † Nunquid autem in criminalibus. [b] meretrix
b poſſit eſſe teſtis, eſt doct. *Bar. communiter* ꝙ non: quia in crimina-
* lib. debent eſſe probationes, &c. meretrix non eſt huiuſmodi. ita in ſpecie conſuluit d. Alex. in conſi. 11. in 1. volu. incip. circa primū dubium quo queritur, an aliquis Rex, &c. alię duę ſolutiones gl. nihil valent, quia nimium reſtringunt hunc text. ¶ Eod. modo 4. ſolutio eſt bona in ſe, ſed nō ad iſtum tex. eſt infamis, & ideo pōt teſtificari. Iſtam reprehendūt Bar. & Doc. quia imò pœna infamiæ imponitur ipſo iure abſque alia ſnīa, vt hic per Bar. ¶ Gl. 2. ſuper verbo quos, quę. eſt multum vtilis gl. Nota ex
55 hac gl. † ꝙ ſtatuta [c] ciuitatum non ligant forenſes, qui non ſub-
c ſunt ciuitati, & quotidie allegamus hanc gl. Iſta concluſio indiſtinctè non procedit, quia multi ſunt caſus, in quibus ſtatuta ligāt forenſes. Et quia iſta materia eſt multum alta, & profunda, & tradita in varijs locis. ¶ Diuido eam ſecūdum Cy. Bar. & ſcribentes in tres artic. principales, quibus expeditis erit finis de iſta lege. Primò videbimus, quid in contractib. Secundò quid in delictis. Tertiò, & vlt. quid in vlt. voluntatib. ¶ Circa primum an in contractib. ſtatuta ligent forenſes. Bar. hic poſt Cyn. tradidit au-
* ream doctrinam, cum qua omnes *ſimpliciter tranſeunt*. eandem formaliter repetit de verbo ad verbum ipſe Bar. in d. l. de quib. in repe. ſi eſt Bar. in 19. col. ff. de leg. In contractib. ergo an ſtatuta ligent forenſes, Bar. hic, & vbi s̄. facit tria membra principalia, vide Bar. Aduertendum eſt diligenter in vtroque membro
56 Bart. † inquantum Barto. poſt Cyn. in primo membro concludit, ꝙ in reſpicientibus ordinationem, & ſolennitatem contractus debet attendi ſtatutum loci, in quo contractus celebratur. Ex hoc infertur in ſpecie, ꝙ ſi duo forenſes faciant cōtractum in iſta ciuitate, & in iſta ciuitate adſit ſtatutum, quòd quando celebratur contractus, de eo ſoluitur certa gabella principi, an quo ad iſtos forenſes debeat attendi iſtud ſtatutum, & an liget ipſos forenſes? videretur prima fronte, ꝙ non, quia ſtatuta non poſſunt ligare forenſes. ¶ Contrarium eſt verum per iſtam doctrinam Bart. quia in reſpicientibus ſolennitatem, & ordinationem actus attendimus locum, in quo celebratus eſt actus, ergo, &c. Et ita per iſtam doctrinam decidit expreſsè Bal. in l. 1. in 4. & 5. quæſt. C. de contrahen. empt. Et ſicut forenſis contrahendo in iſta ciuitate ſortitur forum quo ad principalem contractum. l. hæres abſens. in princip. ff. de iudi. c. Romana. §. contrahentes. de foro compet. in 6. ita etiam quo ad gabellam, quæ eſt conſecutiua contractus. Et pro iſta concluſione facit in ſimi. bon. text. in l. magis puto. §. illud, & ibi Bald. expreſsè not. ad id, quod proximè dixi. ff. de rebus eo. Eſt verum, ꝙ aliter dicit Bald. in l. multum intereſt. in penul. colum. & ibi per Saly. ad fi. C. ſi quis alte. vel ſibi. Teneo, quod proximè dixi ex doctrina
57 Barto. hic. ¶ † Secundum membrum Barto. eſt, ꝙ in his, quæ reſpiciunt ordinem iudiciorum, ſemper attendendum eſt ſtatutū illius loci, in quo iudicium agitur. Ideo ſi hic eſt ſtatutum, ꝙ à centum libris. ℈. procedatur tali modo. certè debent ſeruari ſtatuta iſtius ciuitatis, per text. in l. 3. §. fina. ff. de teſt. bene facit text. in l. cùm clericis. C. de Epiſco. & cler. l. 1. C. de eman. lib. vbi extenditur iſtud etiam quo ad ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis. ad idem text. in §. fina. inſtit. de ſatiſda. & aliqualiter tex. in l. fin. C. de in iniur. Ex iſto membro Barto. ſingu. infero, ꝙ ſi ſit ſtatutum in ciuitate iſta, ꝙ inſtrumenta habeant executio-
58 nem paratam abſque alio libello, † de iure communi inſtrumenta notariorum non habent executionem paratam, tex. eſt in l. minor ann. 25. cui fideicom. in verbo ad initium alterius petitionis redegerat. ff. de mino. ſtante prædicto ſtatuto, pone, inſtrumentum eſt factum in alia ciuitate, in qua non eſt iſtud ſtatutum, ego produco contra te inſtrumentum in iſta ciuitate Papiæ, an habebit executionem paratam virtute iſtius ſtatuti? videretur ꝙ non, quia ſtatutum diſponens, ꝙ inſtrumenta habeant executionem paratam, videtur intelligendum de inſtrumentis confectis per notarios iſtius ciuitatis. Contrarium deciditur ex iſta doctrina Barto. quia in his, quæ reſpiciunt ordinem iudiciorum, inſpicimus ſtatutum loci, in quo iudicium agitur etiam quo ad forenſes. Et ita in ſpecie per iſtam doctrinam Barto. & Docto. colligit, & decidit Bald. qui nihil ignorauit, in l. 1. in 4. quæſt. C. ne filius pro patre, & in l. vnica. ad fi. C. de confeſ. Pet. de Anch. in commen. c. canonum ſtatuta. de conſti. in ver. iuxta prædicta quæro, quid ſi ſtatutum. Paul. de Caſt. in l. 2. C. quemad. teſt. aper. Ludou. Roma. in conſil. 263. incip. ad prædictorum corroborationem, &c. Et ſi tu prouecte diceres, quod imò iſtud ſtatutum videtur reſpicere executionem, & ſic condemnationem non ordinem, & ſic ſumus in tertio membro Barto. reſponde, vt dicam nunc. Et vide, quòd contra decidit ſingu. Barto. & non obliuiſcaris, in l. à diuo Pio. §. ſententiam, in fin. ff. de re iudi. Vbi quærit, quid èconträ: ſi autem ſtatutum diſponeret, ꝙ inſtrumenta habeant executionem paratam ſine aliquo libello, & nulla poſſit opponi exceptio etiam peremptoria, tunc iſtud ſtatutum reſpiceret executionem, & condemnationem, & conſequenter tunc eſſemus in tertio mēbro Barto. vt dicam nunc. Et ita patet ſolutio ad obiectum.
59 ¶ † Tertium membrum [d] Barto. eſt in his, quæ reſpiciunt exe-
d cutionem, & condemnationem ſuper natura contractus, in iſtis non attenditur ſtatutum loci, in quo iudicium agitur, ſed ſtatutum loci, in quo celebratus eſt contractus, per d. l. ſi fundus. Et intellige vbi verè celebratus eſt contractus, non fictè, fallit in dote. Et cum Barto. tenent alij præſertim Saly. hic in 3. colum. qui diſputat, & in effectu cum eo tenet per duas leues rationes, quas non refero. Aliter viſus eſt tenere Paul. de Caſt. in l. 2. in princip. ff. de eo, quod cert. loco. per gloſſ. ibi, quam dicit non ponderaſſe Barto hic. Finaliter tamen tenet cum Barto. ſed cum reuerentia ſua Barto. multum bene in ſeq. colum. ponderauit illam gl. & de ea oppo. ac dupliciter ſolu. vt hic per eum. ¶ Ex iſta doctrina Barto. infertur, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ contra inſtrumentum nulla poſſit opponi exceptio peremptoria, certè qnia iſtud ſtatutum reſpicit condemnationem, & executionē non ordinem iudicij, ſi eſſet confectum in alio loco inſtrumentum, & produceretur in iſta ciuitate, non attenderetur ſtatutum iſtius ciuitatis, quia iſtud ſtatutum reſpicit executionem, & con-

ADDITIONES.

a ¶ Omni excep. maiores Adde Bar. in l. admonendi. de iureiur. Alex. de Imol in conſi. 18. incip. viſo proceſſu cauſæ. in fi. 3. col. in 1. vol.

b ¶ Nunqd autem in criminalib. Adde gl. in verſi. palàm. in l. 3. §. lege Iul. & ibi Alex. de Imol. ff. de teſt. Inn. in P. cum 1. manconella. de accu. Cardi. Alex. in c. tanta. de ſimo.

c ¶ Statuta. Adde apoſtillam, quam poſui in l. præcedenti, in 4. colu. verb. capio gl. in ver. quos.

d Tertium mem. de reſpicientibus deciſi. vide Soc. conſi. 176. col. 4. Alex. lib. 2. conſi. 21. viſis his. lib. 5. conſi. 37. col. 2. vbi de moneta, &c. & lib. 2. conſi. 37. viſo, & optime. col. 2. & 3. verſi. 3. vbi de datione in ſolutum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

& condemnationem, nec iſta condemnatio prouenit propter aliquod factum extrinſecum inſurgens ex aliqua mora, vel ne-
a gligentia, vti in ſeq. membro ſm Bar. hic, ideo attendi debent [a] ſtatuta loci, in quo eſt celebratus ℨctus, & ita ſingu determinat Bal. ex iſta doctrina in l. 1. in 5. q. C. ne fili. pro patre. Et iſtud refert, & reputat multum tenendum menti, & ſequit Paulus de
b Caſt. in d. l. à diuo Pio. §. ſententiam. quicquid in hoc vltimo [b] dixerit idem Pau. in d. l. 2. in prin. in vlt. colu. ff. de eo, quod cer.
60 loc. † Fallit ſm Bar. in dote vel reſtituenda, vel lucranda, in qua non attendimus ſtatutum loci, in quo celebratus eſt cõtractus dotis, ſed ſemper attendimus ſtatutum loci, in quo maritus habet domicilium, per l. exigere dotem. ff. de iud. vbi expreſsè tex. dicit, ꝙ eſt ſpeciale in dote. Item quæ ſit ratio ſpecialitatis, ibi vide gl. & Doct. Et dicit ibi Bal. in prin. ꝙ illa lex. eſt ſingu. & peregrina ſecundum communem doctri. tu dic, ꝙ concor. ſunt in tex. in c. 1. de ſpon. inducendo, vt ibi inducunt d. Ant. de Butr. & & d. Abb. Panor. Et per hoc infert Bar. ad practicam, ꝙ ſi circa lucrum dotis ſtatuta variè diſponant, puta Mediolani eſt ſtatutum quod decedente vxore in matrimonio ſine liberis, lucretur vir tertiam partem dotis, Papiæ eſt ſtatutum, ꝙ lucretur totam dotem. Pone, Papien. accepit vxorem Mediolani, ibi celebrantur nuptiæ, & inſtrumentum. dico, ꝙ attendimus ſtatutum loci, in quo habet domicilium maritus, & ideo lucratur totam dotem. Et in hoc nullus diſcrepat, & dicit Fulg. ꝙ ita contigit in perſona ſua, quia erat Placentinus, & vxor ſua erat Papien. de Becaria, & ea mortua dicit, ꝙ debet attendi ſtatutũ Placentiæ. Ita etiam concludunt Bar. & Bal. Ange. & alij in d. l. exigere dotem. Arch. in c. illud. 12. diſt. & no. Bald. in c. 1. §. fin. de inueſti. de re alien. facta in vſib. fend. d. Anto. d. Abb. & alij in c. 1. de ſpon. vbi etiam examinatur iſta materia, & ita teneas, quic-
61 quid tenuerit Alb. in 2. parte ſtatutorum, in qu. 10. ¶† Extende
* *iſtam communem concluſionem*, ꝙ attendendum ſit ſtatutum loci mariti quo ad dotem vel reſtituendam, vel lucrandam, etiam ſi maritus in inſtrumento tali promiſiſſet reſtituere dotem non ſolùm in loco ſuæ originis, ſed etiam in loco vxoris, & vbicunque fuerit petitum, per iſta generalia verba nõ recedimus, quin ſemper ſit obſeruandum ſtatutum loci mariti. Ita ſing. extendit Bal. nec alibi vnquam legi, in d. l. exigere dotem. ad fin. ¶Iſtam communem conclu. limitat ſing. Sal. hic in 4. colum. in prin. vt procedat, & nunquam obliuiſcaris, quando maritus perſeuerauit in domicilio ſuæ originis vſque ad mortem ipſius vxoris: ſed quando maritus ante mortem vxoris mutaſſet domiciliũ, & iuiſſet ad habitandum in loco, in quo nõ eſt ſtatutum, etiam dicit ſing. Sal. ꝙ non attendimus ſtatutum originis mariti, ſed ſtatutum vltimi domicilij, in quo reperitur maritus habere domicilium tempore mor. vxoris, non allegat aliquam. l. in mundo, niſi ſolùm iſtam rationẽ poſitiuam, quia lucrum dotis delatum à ſtatuto prouenit ex morte vxoris, ergo attendi debet ſtatutum loci, in quo mortua eſt vxor. nullus tangit hic præter eum. ¶Inuenio, ꝙ in ſpecie in iſto caſu contrarium tenet dom. Ant. de But. in d. c. 1. ad fi. de ſpon. per tex. cum gl. in l. vxor. ff. de iud. idem tenet d. Abb. Pan. ibi, & nouiſſimè reueren. d. Præpoſitus Sancti Ambroſij in illo. c. 1. nihil allegant, nec faciunt mentionem de Sal. hic. Addo pro Saly. facere illud, quod ipſemet Sal. dicit ſe conſuluiſſe, & obtinuiſſe in ciuitate Florentiæ cum pleriſq; Doct. in hac. l. in 7. col. fi. vbi ſing. dicit, ſe conſuluiſſe. Statutum eſt in iſta ciuitate, quòd maritus nihil poſſet legare vxori quo ad proprietatem, pone, aliquis Papien. origine habens vxorem in iſta ciuitate, mutauit domicilium, & iuit ad habitandum Vercellis, ideſt tranſtulit domicilium, vbi nullum eſt ſtatutum, quo prohibeatur maritus legare vxori, dicit Saly. ſe conſuluiſſe, & obtinuiſſe, ꝙ attendi dẽt ſtatutũ vltimi domicilij, &
c maritus poteſt legare vxori, quia attendi debet ſtatutum [c] domicilij, quod quis habet tẽpore mortis. Et iſtæ ſunt no. & quotidianæ deciſiones in varijs locis tactæ, teneo in vtraq; contra
d Sal. vna ratione. Nos habemus regulam, ꝙ quãdo quis [d] habet duo domicilia, vnum originis, & aliud domicilium, quod poſteà ex accidenti habuit, & in vno domicilio ſtatutum contrariatur alteri, vel eſt diuerſum, iſta eſt regula, ꝙ ſemper debet attendi ſtatutum originalis domicilij, non accidentalis. tex. eſt, qui decidit vtrunq; caſum, in l. libertus. §. præſcriptio. ver. fi. qui incipit, cum ſimul. ff. ad municip. nec ibi dicit text. ꝙ attendatur illud domicilium, in quo moritur. ¶Et ita in primo caſu contra Sal. tenent Cano. in d. c. 1. ¶ In ſecundo caſu contra Sal. tenet Ludo. Roma. faciens mentionem, & reprehendens per rationem proximè adductam, & per quædam alia, quæ non curo referre, in conſi. 29. incip. in propoſita quæſt. nobilis viri. circa fi. idem tenet Alb. de Roſa. hic per bon. tex. in ſimili in l. nulli. C. de Epiſco. & cler. ¶ Ex iſtis reprobata limitatione Sal. amplia ſing. communem deciſionem, vt procedat, quòd attendi debet ſtatutum domicilij mariti, etiam ſi maritus mutaſſet domicilium, & mortuus eſſet in loco domicilij mutati, adhuc attendi debet ſtatutum originis, ego limito communem doct. in marito, & vxore procedere, prout Doc. loquuntur, ſecus eſſe
62 in ſponſis. † Pone tale ſtatutum dicit, ꝙ mortua ſponſa, [e] ſpon-
e ſus tantum lucretur, quia tunc attendit ſtatutum loci, vbi celebrata ſunt ſponſalia, non ſtatutũ loci originis, quia tunc ceſſat ratio. d. l. exigere dotem. quia per ſola ſponſalia nõ attendimus locum mariti, nec domicilium mariti. ita ſingulariter limitat
f Bal. [f] ad literam in Auth. omnes peregrini. in 2. colum. ad fin. C. commu. de ſuc. Secundò limita ſingulariter communem concluſionem, vt procedat, quando maritus ducit vxorem ad locum domicilij ſui, ita propriè loquitur tex. & ratio. d. l. exigere dotem. Si autem è contra vult vxor trahere maritum ad locũ vxoris ſuæ, tunc non attendimus ſtatutum loci mariti, ſed ſtatutum loci vxoris, ita ſingulariter limitat Bal. in l. fi. in 2. col. C. ſi à
63 non compe. iud. fu. appel. ¶† Tertiò ſingulariter limita, vt procedat ſolùm quo ad ipſam vxorem, ita propriè loquitur ratio. d. l. exigere. Secus eſſet quantum ad alium, puta matrem, quæ dediſſet dotem, & cõueniſſet de ea reſtituenda, ſm ꝙ ius diſponit, nunquid tunc in dote lucranda attendemus ſtatutum loci mariti? certè non, ſed ſtatutum loci, in quo celebratus eſt ℨctus dotis, quia mater non intendit ire ad habitandum cum ſuo genero, prout facit vxor, & ſic ceſſat ratio. d. l. exigere dotem. ita ſing. limitat Bal. in rub. C. de priuil. dotis. in 2 colu. in fi. & ibi tradit illam not. limitationem ad d. l. exigere dotem, & ꝙ habeat locum non ſolùm in ℨctu dotis, in quo ſpeciale eſt, vt omnes dicunt. Secus eſt in omnib. alijs ℨctib. celebratis inter maritum, & vxorem. Super quo vlt. cogita tu proueẽte, an ratio ſpecialita
64 tis militet in alijs ℨctibus. ¶† Quartò limita, niſi vxor errauerit, puta, quia vxor ignorabat maritum eſſe forenſem, vel alterius domicilij, vel ignorabat in loco mariti eſſe aliud ſtatutum iuris communis, fiducia confiſa ſimpliciter ℨxit, tunc ſibi non obſtaret ſtatutum domicilij mariti, ita ſing. limitat Bald. in c. 1. §. fi. de inueſt. de re alien. fac. in vſib. feud. ¶ Quintò, & vlt. pro nunc limitat ſing. & mirabiliter Ang. in d. l. exigere dotem. niſi bona data in dotem eſſent ſita in ciuitate vxoris, tunc in dote lucranda quo ad bona alibi ſita ideo attenderetur ſtatutum originis mariti, & iſtud procedit tenendo vnum intellectum, quem tradit
* Ang. ad d. l. exigere dotem. ſed *communiter non tenetur*. Veritas pẽdet ab his, quæ ponit Bar. hic. in 2. q. prin. dum tractat, an ſtatutũ porrigat effectum ſuum quo ad bona alibi ſita extra territo-
65 rium. † Vltimò not. ꝙ ſtante prædicto ſtatuto, ꝙ decedẽte vxore in matrimonio maritus lucretur dotem, iſtud ſtatutum non habet locum quo ad res feudales datas in dotem. tex. eſt not. & ſignandus in c. 1. §. fi. & ibi Bal. eum ad hoc not. de inueſt. de re alien. fac. in vſib. feud. ad idem facit tex. in c. 1. & ibi Bal. ad hoc. no. an maritus ſucce. vxori in beneficium. Bal. in Auth. res quę. in 2. col. C. commu. de leg. & in c. imperialem. in prin. c. in 4. col.
66 de prohib. feud. alien. per Fede. quod multum not. ¶† Item inquantum Barto. concludit, ꝙ in his, quæ veniunt præter naturam ex aliqua mora, vel negligentia attendi debet ſtatutum loci, in quo ſolutio debet fieri, per l. vinum. ff. ſi cert. pet. l. pen. & fi. ff. de tritica. & expreſſus in l. 1. in princip. iuncta glo. ff. de vſu. Per hoc infertur ſecundum Barto. ad quęſt. ꝙ ſi in ciuitate Bononien. ſit ſtatutum, ꝙ ſi creditor ſteterit. 10. ann. ad petendum creditum, præſcribatur: pone, Bono. exiſtens Romæ promiſit Florentino ſoluere in ciuitate Bononiæ. pone, Florentinus ſtat per. 10. ann. quòd non petit, certè erit excluſus virtute ſtatuti Bono. quòd attendi debet, ex quo Bononię debebat fieri ſolutio, & ibi commiſſa eſt negligentia per creditorem. Et ita cum Bart. tranſeunt alij. iſtud limitat Sal. hic in 3. colum. ad fin. vt procedat in terminis Bar. ꝙ ſolutio erat deſtinata in vno loco tm̃, puta Bon. vbi eſt illud ſtatutum. Secus ſi ſolutio fuiſſet deſtinata in plurib. locis. nam debitor conuentus in alio loco non poſſet opponere de ſtatuto Bono. quod non habet locum extra ſuum territorium,

ADDITIONES.

a Attendi debent. Vide. l. fundus. ff. de euict. & l. 2. C. quemad. teſta. aperi. Doct. in c. ꝙ clericis. de for. compe. PVRPV.

b Vide, quia ratio Pauli vera videtur per l. 1. ff. de re iudi. iũcto, ꝙ ſi ſoluatur indebitè, ex tali ſtatuto datur repeti. PVRPV.

c ¶Statutum. Adde, ꝙ contrarium tenet Alex. conſi. 102. col. 3. lib. 3.

d Quando quis. Adde apoſtillam, quam poſui in l. præcedenti. in 5. colum. ver. dubium facit.

e Mortua ſponſa. Adde Pet. de Anch. in c. quemad. de iureiur. per eundem in repe. c. canonum. de conſti. Card. Zab. in c. ex tenore. de teſta. Matheſi. in c. ſi vero. de ſent. excom. Signorolum de homod. conſ. 146. incip. in q. vertente.

f ¶Bal. Adde eundem Bal. conſi. 199. lib. 3. conſi. 110. lib. 2. & iſtud dictum Bald. dicit ſingu. Felyn. in c. 1. colum. penul. ver. limita ptimo. extra de reſcrip. BELLOT.

Source : BIU Cujas

ritorium per d.l.fi.ff.de iuriſ.omn.iud. & l. ex ea. cum glo.ff.de poſtu.& bene dicit,nec aliud voluit.¶Vnum tñ perpetuò not. pro limitatione huius ſtatuti, & doct.Bart.hic, q̃ ſi iſte Florentinus creditor ſtetit per 10.ann. ad petendum creditum ſuum, & dum petit Bonon. opponitur ſibi de ſtatuto Bonon. quod erit remediũ?certè huic creditori forenſi,qui veriſimiliter ignorauit iſtud ſtatutum Bonon. ſuccurritur per reſtitutionem in integrum ex clauſula generali aduerſus tale ſtatutum, iſta eſt ſing.deciſio Inno.in rub.de conſuetud.quam ibi ſequuntur, & commendant Io.And.& do.Anto.de But.& inuenio,q̃ eam refert,& ſequitur Io.Fab.hic,in 6.col.& d.Alex.Imo.in conſi.179. incip.viſo,& opportunè diſcuſſo proceſſu.in 8. col. in 5. volu. quod multum no.ad iſtud ſtatutum. ¶Item per hanc doctrinam deciditur alia quæſtio,quam Barto.dicit ſe habuiſſe de facto in l.1. ad fi.prin. ff. de vſu. vbi videas.Et per iſta ſit expedita
a prima quæſtio Bar.quid in contractibus. ¶Secunda [a] principa-
67 quæſtio Bar. eſt,quid in delictis, † an ſtatuta ligent forenſes in delictis:exemplum pone,q̃ Paduæ eſt ſtatutum,q̃ ſi quis furto ſurripuerit rem valentem.10.libras, q̃ iſte fur debeat furca ſuſpendi,pone,forenſis Paduæ ſurripuit rem valentem.10.libras, an debeat furca ſuſpendi?Bar.facit duos caſus principales, vide Bar.qui dicit ſic:aut illud quod facit forenſis,erat omnino delictum de iure communi, vt in quæſtione proxi. s̃.& tunc debet puniri ſm ſtatutum loci,in quo deliquit,tex.eſt in Auth.qua in prouincia.C.vbi de crim.agi opor.quem tex. Cy. hic inducit in verbo illic etiam iuri ſubiaceat,intelligunt, iuri,ſiue communi, ſiue ſtatutario,alleg.etiam Bar.gl.expreſſam in c. à nobis. el 1.in glo.magna. de ſent. exc. vbi glo. expreſsè firmat.deberet hic allegare Iac.de Are.& Dyn.in l.ſi cui.§. pe.ff.de accu. ¶In contrarium tamen dicit ſtringere tex.in l. 1. C. vbi Senato. vel clariſſi. & dicit Barto. reſpondẽ,vt ibi per Cyn. Credo q̃ Bart. puderet referre ſolutionem Cyn. dicit text.ibi,publicis legibus ſubiugetur.exponebat Cy.ſcilicet iuris communis,vel ſtatutarij illius regionis.Aut verò illud,quod facit forenſis,de iure communi nõ eſt delictum,ſed bene ratione ſtatuti,puta ſtatutum punit euntem de noctè cum armis,iſto caſu dic clarius,quàm Bar.ſi quæras,an iſtud ſtatutum comprẽhendat forenſem, dic q̃ ſi forenſis fuit ignorans,non punitur.l.fi.ff.de decret. ab ord.fac.Secus ſi fuit ſciens,aut ignorantia fuit craſſa,& ſupina.tex. eſt no.in c.2. de conſti.in 6. ¶Præſumitur autem ſciuiſſe forenſis ex duobus ſm Bar.primò ſi diu fuit conuerſatus in illo loco, per tex.in l.2. in verbo degit, cum glo. in tertio intellectu. C.vbi de crim.agi opor.¶Item præſumitur ſciuiſſe,qñ illud regulariter eſt prohibitum,per tex.not.in l.fi.§.quoties quis, quem ibi not. Bar.ff.de publi.& vecti.in primo membro.Bar.ergo facit not.concluſio-
68 nem,† q̃ ſtatutum puniens illud,quod eſt delictum de iure cõmuni,ligat forenſes etiam probabiliter ignorantes,ita not.vult Bar.tex.tamen,quem allegat Bart. non multum ſtringit,videlicet illa Auth.qua in puincia, quia ſi intelligeretur ibi in tex.illic
69 etiam iuri,ſcilicet etiam ſtatuto, eſſet magna violentia.¶† Poteſt etiam comprohari ſm Cy. nam bonum eſt arg. de ꝯctibus ad delicta.l.omnem. ff.de iud. ſed in ꝯctibus attendimus ſtatutum loci,in quo ꝯhitur.l.ſi fundus. ff. de euict. dictum eſt. s̃.ita idem erit in delictis,quia attendimus ſtatutum loci, in quo delinquitur, præſertim quia ita quis ſortitur forum delinquendo ſicut ꝯhendo,glo. eſt in l.hæres abſens.§.1.ff.de iud.¶Et ſi dicis, iſte forenſis grauius punitur,quàm credebat,& tñ in delictis p̃poſitum delinquentis multum debet attendi, tñdetur ex quo dabat operam rei illicitæ, non curamus propoſitum, an erret, iſtud probat tex.no.in l.vulgaris.§.ſi quis æs.ff.de fur. bene facit tex.in l.eum qui.§.ſi iniuria.ff.de iniur. poteſt etiam allegari tex. in l.ſaccularij.§.ſunt quædam.ff.de extraord. cri. & dixit Bal.in l.3.in fin.C.de nox. q̃ ille tex.eſt melior de iure, quòd per conſuetudinem genera pœnarum taxari poſſunt, bene fateor, q̃ non aperit,an forenſes ligentur.iſtam concluſionem Bart.tenet ſimpliciter Fulg.hic,& alij non tangunt;ita etiam tenet Petr.de Anch.in commento. c. canonum ſtatuta.in 12. q. de conſtit.& in c.2.de conſti.in 6.& gl.magna in d.c.à nobis. el 1. & ibi dom. Anton.de But.de ſent.excom.idem tenet Io.de Imo.poſt Io.de Lignano in c.cognoſcentes de conſti.& in c.fi.in 4.col.eod.titu. ſed dura nimium eſt iſta deciſio Bart.Contrarium tenuit Ioan. And.in d.c.2.de conſti.in 6.& ibi Dominicus de Sancto Gemi. in 2.col.& Io.And.in addi.Specu.in titu.de conſti. in ver. quid ſi extraneus,& ver.ſeq.per text. in d.c.2.iungendo principium cũ fine.Et quia habens animum delinquendi,etiam ſi dat operam rei illicitæ,non tamen debet puniri vltra menſuram animi,tex. eſt in cap.ſi verò.el 1. de ſenten. excommu. Ad idem bon.text. in l.verum.2.in princip.& in l.qui iniurię.ff.de furt.nam bene verum eſt,quod ex quo dat operam rei illicitę, quòd debet puniri de iure communi,ſed ſecundum ſtatutum,quod ignorat,nequaquam.ita tenet dom.Anto.de Butr.in d.capitu.cognoſcentes.d.Pan.in d. capitu. à nobis. de ſenten. excommu.dicit,quòd licèt ſententia Barto.hic videatur de rigore iuris verior, tamen
70 ſecunda eſt æquior. ¶†Et pro iſta vltima in contingentia facti multum ſtringere videtur, quia in criminalibus, quando opiniones Doct. ſunt variæ,debemus ſequi illam opin. quæ imponit mitiorem pœnam.l. ſi de interpretatione. & l. ſanctio legũ. ff.de pœ.Et dicit Cyn.hic in princip.quæſtio.quòd licèt Petr.dubitando viſus ſit tenere primam opin. tamen iudicando alia eſt melior. ¶Item inquantum Bart. in ſecundo membro loquitur de forenſi.Adde quòd ea quę ipſe dicit in forenſi,habent locum
b etiam in ciue nouo, [b] allegatur text.pro ſing. in l. qui cum vno. §.fin.ff.de re milit.quem pro ſingulari exclamat Ludo. Roma. in ſingularibus ſuis ſingu. 74. incip. nunquid ciui nouello. Tu adde meliorem text.in l.qui commeatus.§.tyroni.ff.de re milit. firmat Bal.in l.data opera. in 11.colum. C.qui accu.non poſſ.in reliquis ad hanc materiam vide Barto. idem tenentem q̃ hic, in l.de quib.in repe.ſi eſt repe.Barto.in 18.col. ff.de legib. Ludo. Roma.in conſ. 228. incip. pro plena diſcuſſione.in 3.colum. & in conſi.331.incip. in caſu propoſitę conſultationis breuiter dictum.Et per iſta ſit expedita ſecunda quęſtio principalis Barto.
71 ¶† Tertia principalis quæſtio eſt in vltimis voluntatibus, an ſtatutum comprẽhendat forenſes, puta in ciuitate Venetia-
c rum [c] eſt ſtatutum, vel conſuetudo,quòd teſtamentum poſſit fieri cum duobus vel tribus teſtibus. In iſto themate dubitatur de tribus,primò an iſtud ſtatutum valeat.Secundò poſito,q̃ valeat,an compẽrhendat forenſem Venetijs teſtantem;Tertio poſito,quod compræhendat,an extendatur ad bona alibi exiſtentia quàm Venetijs,& iſti tres paſſus ſunt multum ſubtiles,& diſputabiles,& aliàs publicè diſputaui. Circa primum, an valeat talis conſuetudo,vel ſtatutum diminuens ſolennitatem numeri teſtium,quòd valeat cum duobus,vel trib.teſtib. Iſtam quæſtio.latè diſputauit Iac.de Are.& incipit iſta diſputatio, ſm conſuetudinem ciuitatis Venetiarum,& eſt inter conſilia Bar.& ibi Iac.de Are.ſubtiliter arguit ad partes,finaliter concludit non valere iſtud ſtatutum,vel conſuetudinem,ita etiã tenet Old. Lau. in conſ.148.incip.præſuppoſita conſuetudine.ſequitur Io.And. in addi.Spec.in tit.de inſtr. edi. §. compendioſè.in ver.ſed nunquid de conſuetud.cum ver.ſeq. Eam latè defendit Imo.in l. 3. ff.de teſt.Et ad eam inclinant.d.Ant.de But.& d. Abb. Pan.in c. 2.vbi eſt locus ſuus.de prob.Pro iſta ſententia diſputationis gratia multa adduci poſſunt, quę aliàs particulariter inducebam, nunc omiſſo multiloquio,& non neceſſarijs prętermiſſis, refe-
72 ro illa fundamenta,quę ſtringunt.† Primò ſtringit ratio,nam q̃ in teſtamentis requirantur ſeptem teſtes,fuit inductum ratione falſitatis euitãdæ,tex.eſt in l.fi.C.de fideicom. tex.in l. iubemus. C.de teſt.ergo ſtatutum, vel cõſuetudo diminuens numerum ad tres,eſſet inductiuum falſitatis,non ergo valet. c. ex parte.de conſuetud.in Auth.vt nulli iudiciũ.in prin.collat.9.¶Ad hoc ſolebam aliàs multipliciter rñdere, mihi placet illa elegans ſolutio,quæ colligitur ex verbis no.Bar. in alio propoſito in 14. col. in ver.ad ꝯrium rñdeo.nam illud eſt,&c.vbi dicit Bar.q̃ ſtatuẽtes,qui ſtatuunt q̃ in teſtamentis duo teſtes ſufficiant,non ſtatuerunt,vt inducerent falſitatem,nec præbeant materiam falſitati,ſed eo quia confidebant de fide,& legalitate ciuium ſuorũ, & in ſtatuentib. pręſumendum eſt, q̃ iuſta cauſa ita ſtatuerint. Secundò pro iſta parte ſtringit multum tex.in l.fi.C.de teſt. quę infinitis modis inducitur,inter cęteros multum obſtat ſic inducendo, nam per illam. l. reprobatur conſuetudo,per quam diminuit numerus ſeptem teſtium in teſtamentis, niſi in ruſticis, quibus confirmatur conſuetudo diſponens,quòd cum quinq; teſtibus poſſint ipſi ruſtici teſtari non ſimpliciter, ſed in illis lo-
73 cis tantum,in quibus non habetur copia perſonarum.† Modo ſic eſt, q̃ vbicunque lex reprobat conſuetudinem,intelligitur reprobare non ſolùm conſuetudinem præteritam, ſed etiam futuram,ita colligitur ex doctri.Bart. & aliorum in l. ſi mihi, & tibi.in §.in legatis.ff.de leg.1.Cyn.& Bald.in l. 2. C. quæ ſit long. conſuetud.Cano.omnes in c.2.de conſuetud. & Cano. omnes reprobata gl.ibi,quæ tenet contrarium in c.ſtatutum.in prin.de elect.in 6.ergo etiam illa. l.fi.intelligitur reprobare illas conſuetud.præteritas,cõſequenter intelligitur habere clauſulas derog. ad cõſuetudines futuras, ergo ꝯſuetudo poſteà facta Venetijs non valet Auth.nauigia.C.de fur.cũ ſuis concor.Et p̃ hoc appareret,q̃ ſolutio,q̃ dat Bar.hic ad illã.l.fi.ſequẽdo Cy.ĩ l.dudũ.C.de ꝯh.emp.dum dicit,q̃ illa.l.fi.non tollit ꝯſuetudines futuras,ſed tñ p̃teritas,eſt falſa.Et de hoc fundamẽto facit magnũ capitale dom.

ADDITIONES.

a ¶Quæſtio de delictis forenſium.vide Cor.lib.1.conſi.214.& 299. PVRPV.
b ¶Ciue nouo.Alex.in l.ſi pater.col.3.ff.de acquir.hære.PVRPV.
c Venetiarum.Adde Doct.in c.cum omnes.de teſt.& ibi diffuſè per Barb.

Source : BIU Cujas

dom. Alex. in l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. & Illuſtris Doct. d. Fran. de Aret. in d. c. 2. de proba. videns, ꝙ difficultas huius paſſus reducitur ad hoc fundamentum, latè diſputat an verum ſit, ꝙ l. ſimpliciter reprobans conſuetudinem, intelligatur reprobare ẽt futuras conſuetudines, vt ibi latiſſimè per eum. ¶ Tenẽdo communem ſententiam, à qua turpe eſt recedere, ꝙ lex ſimpliciter reprobans conſuetudinem, intelligatur reprobare non ſolùm præteritas, ſed etiam futuras. Iſtud fatendo reſpondeo in forma ad illam. l. fin. & dico ꝙ per illã. l. fin. nulla reprobatur conſuetudo, ſed tantum conſuetudo præterita ruſticorum, limitatur vt non poſſit valere cum minori numero quinque teſtium, & in illis locis tantum, in quibus eſt penuria perſonarum, & ꝙ ibi nõ reprobetur aliqua conſuetudo patet, text. enim dicit in ver. ſancimus itaque in omnibus ciuitatibus, & caſtris vrbis Romanę, vbi & leges noſtræ manifeſtæ ſunt &c. & ſic illa. l. non infirmat aliquam conſuet. ſed tantum confirmat præteritã, vt dicit Bar. Ioan. de Imol. proculdubio eximius. s̃. omnes Mod. perpendit de iſta ſolu. in l. 3. ff. de teſt. & ſubtiliter inducit, ꝙ imò iſta. l. fin. prohibeat omnes conſuetu. & ponderat tex. in illa aduerſatiua, in illis verò locis. nam aduerſatiua debet aduerſari præcedentibus in iure, & in facto. l. hoc amplius. §. de his autem. vbi Bart. ff. de damn. infect. cum ſimi. ergo vt illa aduerſatiua aduerſetur in facto, cùm ibi confirmet conſuetudinem ruſticorum, ergo dicitur infirmare alias conſuetu. aliàs non bene aduerſaretur in
75 facto. ¶ † Item nõ eſſet bona exceptio, cùm exceptio debeat eſſe de contentis ſub regula, vt declarat Bart. in l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. ¶ Ad iſtud reſpondet dom. Fran. de Aret. in d. cap. 2. ꝙ ibi illa aduer. ſtat impropriè, & non aduerſatur in facto. & iſtud eſt ne inducatur correctio aliarum cõſuetudinũ. Vel dicit, ꝙ ſatis aduerſatur in facto in alijs, licèt non quantum ad conſuetudinem. Vel aliàs, & melius reſpondetur, ꝙ regula communis, quæ habet, ꝙ lex prohibens ſimpliciter conſuetudinem, intelligitur prohibere nedum præteritas, ſed futu. conſuetudines, eſt verum, quando lex expreſsè prohibet, ſecus eſt qñ tacitè, vt in caſu noſtro ſecundum inductionem Imol. quia tacita prohibitio non impedit conſuetudinem, expreſſa verò ſic, text. eſt de hoc ſolennis, & not. in l. fin. in princip. & ibi expreſsè not, Barto. ff. de leg. 2. inducendo, vt ibi per Bart. & iſtam ſol. etiã ſentit dom Franc. in d. cap. 2. ¶ Secundò, & fortius ſtringit text. in ead. l. fin. in illis verbis, minus autẽ nullo modo conçedimus.
76 † Nam iſta verba nullo modo, ſunt tantæ importantiæ, ꝙ impediunt poſſe diſpenſari contrarium ab inferiore ab Imperatore, & impediunt quamcunque conſuetudinem, vel ſtatuta in cõtrarium, & ſic iſta verba habent clauſulam derogato. expreſsè, gloſſ. eſt de hoc fin. in clem. vt hi qui. in verbo concedamus. de æta. & quali. quam pro ſin. alleg. Angel. & Imol. in l. ſi quæramus. ff. de teſt. Imol. in cap. 2. de teſt. & propterea dicunt, quòd cùm in l. fin. in fin. C. de teſt. mil. dicatur, ideoq; hoc fieri nullo modo concedimus, non valeret diſpenſatio. l. vel ſtatuti in contrarium, ſi non eſſent Imperatores, & in terminis iſta eſt doctri. Barto. licèt illam glo. non alleget, in l. omnes populi. in 3. quæſt. in princip. ff. de iuſti. & iu. ergo apparet per illa verba, minus autem nullo modo concedimus, non valere conſuetudinem teſtandi cum duobus, vel tribus teſtibus, prout eſt conſuetudo Venetiarum. iſta fuit ſubtilis inductio de illo text. d. Alexand. in d. l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. & tanto magis cùm. l. ſemper lo-
77 quatur, & ſit in viridi obſeruantia. l. Arriani. C. de hære. ¶ † Ad iſtud ego reſpondeo, & eſt mea noua reſponſio, quam nullibi inuenies, & ita dico, quòd eſt aduertendum, aut lex vtens iſtis verbis nullo modo, loquitur prohibitiuè, & tunc eſt veriſſimum fundamentum, quòd non poteſt diſpenſari per ſtatutum, vel conſuetudinem: aliquando lex non loquitur prohibitiuè, ſed loquitur non permiſſiuè, & tunc eſt ſecus. nã ſi tex. in l. ſi. dixiſſet minus autem nullo modo valeat, vel dixiſſet nullo modo fieri poſſet, tunc procederet argum. & tunc lex loquę retur prohibitiuè, & dicẽdo nullo modo, importaret bene tũc, quod non valeret diſpenſatio, vel conſuetudo in contrarium, ſed tex. in d. l. ſi. non loquitur per verba prohibitiua, ſed per verba non permiſſiua, dicit enim text. ſic, minus autem nullo modo conçedimus, & ſic Imperator nullo modo vult permittere, per hoc non obſtat, quin alius poſſit permittere, & ꝙ ita ſit, videas verba Barto. quæ iſtud volunt rectè intuenti, quia ſi lex loquitur prohibitiuè, & c. in d. l. omnes populi. in 3. q. in princip. Iſtud probo per duos tex. ſimul iunctos in l. pen. & fin. C. de ſen. ex bre. reci. inducendo, vt ſin. inducit ſolus Sal. in illa. l. fin. C. de ſen. ex bre. reci. dicit text. in l. pen. ꝙ ſententiæ proferantur in ſcriptis. Iſtud idem dicit. l. fin. Saluo, ꝙ addit pœnam. nam dicit, ꝙ ſi non proferantur in ſcriptis, ſententia ſit nulla, dicit Sal. in d. l.
78 fin. videtur, ꝙ iſta ſit ſuperflua. † Quia quando lex aliquid prohibet, ſiue procedat vltra annullando, ſiue non, ſemper eſt actus nullus. l. non dubiũ. vbi Bar. & omnes no. C. de legib. ergo cùm. d. l. pen. loqueretur prohibitiuè, licèt non adijciat pęnam nullitatis, tamen intelligitur apponere pœnã nullitatis, ad quid poſteà facta eſt. l. fin. quæ ponit pęnam nullitatis? Reſpondet Saly. ſingulariter, & iſtud eſt propoſitũ noſtrum, quod qñ lex vtitur verbis prohibitiuis, bene dicitur annullare actum, etiam ſi non dicat. Sed in l. pen. Imperator non vtitur verbis prohibitiuis, ſed verbis non permiſſiuis, quæ non habent importare annullationem actus, ideo fuit opus. l. ſi. quæ addidit annullationẽ actus. Et iſtam fin. limitationem not. ad regulam. d. l. non dubium. ita dicam in propoſito. ¶ Vltra alios poteſt induci. d. l. ſi. in illis ver-
a bis geminatis, a quæ ego multum pondero ibi, quinque teſtes modis omnibus adhiberi iubemus, minus autem nullo modo, quæ verba geminata multum ſolẽt importare. l. Baliſta. in prin. ff. ad Treb. tamen nec iſtud neceſſariò concludit, quin conſuetu
79 do poſſet ℨrium inducere. † Et tenendo iſtam partem, ꝙ non valeat conſuetudo, vel ſtatutum, de quo. s̃. limitant omnes, & in hoc nullus diſcordat, vt procedat niſi talis conſuetudo, vel tale ſtatutum eſſent inducta de cõſenſu expreſſo Imperatoris, quia ex quo Imperator ſcit, & conſentit, intelligitur eis concedere in priuilegium, & iſto caſu valeret talis conſuetudo, vel ſtatutum non in vim ſtatuti, ſed in vim priuilegij, in iſtis terminis procedit propriè tex. in l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. qñ ergo ciuitas induceret conſuetudinem, vel faceret ſtatutum, ꝙ valeat teſtamentum cum duob. teſtib. ſciente Imperatore, valeret iſtud ſtatutum in vim priuilegij, ac ſi Imperator conceſſiſſet priuilegiũ, ſed non valeret in vim ſtatuti. Et ſi diceres tu ſubtilis, quæ vtili-
80 tas eſt, an valeat in vim priuilegij potius quã ſtatuti? † Rñdeo not. ꝙ vtilitas eſt, ꝙ ſi Imperator non tolleret omnia ſtatuta, nõ venit ſtatutum, ꝙ valeat in vim priuilegij, quaſi habeat aliquid plus, text. eſt in l. decurionibus. C. de ſilen. lib. 12. bene facit text. in c. cùm ordinem. de reſcri. hanc regulam tradit Bal. in l. ſancimus. ad fi. in tit. quo temp. miles. in vſi. feud. & in l. non plures. ℨ. de ſacroſ. eccleſ. & in l. 1. in 1. col. ff. de conſti. prin. facit tex. in §. ſi quæ verò. & ibi Bal. s̃. de no. Cod. confir. Eſt verum, ꝙ iſtud poſſet limitari, ſed non declaro modo. ¶ Contrariam opin. ꝙ im ò valeat ſtatutum de quo. s̃. tenẽt Cy. Bar. Bal. Sal. & Fulg. hic, Bar. Bal. & Sal. in l. ſi non ſpeciali. & in l. fi. C. de teſt. Bald. in l. ſed & ea. in ſecunda lect. ff. de leg. Ang. & Paul. de Caſt. in l. 3. ff. de teſt. firmat Spec. in tit. de inſtru. edi. §. compendiosè. in ver. ſed nũquid de cõſuetudine. cum verſ. ſeq. Bar. in repe. l. de quibus, ſi eſt Bart. in 19. col. ad fi. & ſeq ff. de leg. vbi formaliter ponit ea oĩa, quæ ponit hic, ita etiam tenet Ang. in conſil. 126. inci. teſtamenti fa-
* ctio publici iuris eſt, & *iſta eſt communis.* ¶ Pro iſta cõi ſententia Bart. & Doct. faciunt tria fundamenta, quib. facilè eſt rñdere, & p̃ſertim dum dicũt, ꝙ in teſta. militis, & in teſt. patris inter filios fuit ita ſtatutũ, rñde, ꝙ illud fuit ſtatutũ ab Imperatore, in quo nemo dubitat. Omiſſis leuibus pro cõi adduco fortè fundamẽtũ, & eſt meũ nouũ arg. Nemini dubiũ eſt, & omnes fatẽtur, ꝙ Imperator poſſet iſtud ſtatuere, ſicut ſtatuit in milite, & inter
81 patrẽ, & filios, & ideo eſt, ꝙa iſta ſolẽnitas eſt de iure ciui. † de iure aũt gẽtiũ ſufficiũt duo teſtes. c. cũ eſſes. & c. relatũ. de teſt. ſed Imperator põt ſine dubio tollere ea, quę ſunt iuris ciui. non ea, quæ ſunt iuris gen. ſine cauſa. not. gl. & Doct. in l. fi. C. ſi ℨ ius, vel vtil. publ. Bar. in proœ. fforũ. Cano. in c. q̃ in eccleſiarũ. extra de cõſti. modo ego habeo, ꝙ ciuitas Venetiarum cũ non recognoſcat Imperatorẽ, ſaltem de facto, habet vim Imperatoris, & põt in terris ſuis ea omnia, quæ põt Imperator, ſm Bart. in l. hoſtes. ff. de cap. & poſtli. reuer. & in l. relegati. ff. de pẽn. & Angel. in l. 1. C. de bon. vac. lib. 10. vnde ſi quid dubitationis eſſet in alijs ciuitatib. recognoſcentib. Imperatorẽ, certè in ciuitate Venetiarũ, quæ habet vim ſupremi Imperij, iſtud habeo pro indubitato, niſi fortè dixeris, ꝙ Doct. non loquantur in dñio Venetorũ, ſed in ipſa ciuitate, vel ipſis ciuib. Tene ergo cõem ſnĩam, ꝙ p̱ ſtatutũ, vel conſuetudinẽ ciuitatis, etiã recognoſcẽtis ſuperiorem põt diminui ſolennitas numeri teſtiũ in teſtĩs, intellige tñ verũ, qñ diminueret ſolennitatẽ numeri inducti à iure ciuili, iſtud po teſt. Secus in numero inducto à iure gen. vel diuino, hoc eſt, in
82 numero duorũ teſtium. d. c. relatũ. † nam non poſſet ſtatutum inducere, ꝙ valeat teſtm̃ coram vno teſte, ratio eſt, quia etiam Imperator non poteſt tollere ea, quæ ſunt iuris gen. vel diuini, quanto minus ciuitas inferior, ita limitant, & bene Ang. Imol. Paul. de Caſt. & Raph. Cuma, in d. l. 3. ff. de teſt. vbi etiam ponũt duas aliàs limitationes, quas vide per eos ibi. Et per iſta ſit abſolutus primus articu. Secundum dubium eſt retẽta cõi ſentẽtia,

quæ

ADDITIO.

a ¶ Verbis geminatis. Adde Anto. Corſetum in tractatu de verbis geminat.
* Fely. in cap. ſi cautio nu. 40. de fide inſtru. Rol. conſil. 60. nume. 23. libr. 1. Aym. conſil. 105. nume. 4. Neuiz. conſil. 33. nume. 7. conſil. 87. nume. 11. & ſequen. Nat. conſil. 398. col. fin. eundem Rol. conſil. 56. nu. 21. lib. 3. MASVER.

Source : BIU Cujas

quæ eſt vera, ꝙ valeat ſtatutum, vel conſuetudo, an cõprehendat forenſes exiſtẽtes in loco illo. Iac. de Are. in diſputatione ſuperius relata, tenuit ꝙ non, & idem tenuit Oldr. Laud. in præalleg conſil. 248. moti per quatuor fundamenta, quibus reſpõde, vt hic per Bart Cõtrariã opi. tenet Cy. Bar. & alij Docto. allegati in præcedenti. q. & Saly. & Fulg. hic, & Bar. in d. repe. l. de quibus. in 20. col. & ſeq. vbi reaſſumit formaliter ea omnia, q̃ hic, ꝙ dictum ſtatutum comprehendit etiam forenſes. Mouetur iſta ratione, quia quando ſtatuta diſponunt in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, comprehendunt etiam forenſes ibidem exiſtentes, per text. in l. 1. C. de eman. liber. ſed condere teſtamentũ, eſt voluntariæ iuriſdic. ergo ſtatutum in hoc diſponens com-
83 prehendit forenſes. † Et voluntariæ iuriſdic. dicuntur, quæ partes faciunt de voluntate coram iudice, ad quæ non poſſunt neceſſitari. Ea verò, quæ in inuitum redduntur, ſunt contentioſæ iuriſdic. vt eſt glo. in l. 2. C. de offic. proconſ. & leg. In propoſito ergo mirandũ videtur, quomodo Bar. & Docto. allegent illam l. 1. ad hoc, & nullus vnquam aduertit, qa illa lex prima ineptè allegatur, & probat contrariũ, quia illa. l. 1. loquitur, quando lex municipij expreſſam mentionem fecit de alienigenis, & ſic de forenſibus: ſed Bar. & Docto. loquuntur, qñ ſtatutum ſimpliciter loquitur, an comprehendat forenſes. item illa. l. 1. probat contrarium, quia ſi vera eſſet regula Bart. & Docto. ꝙ ſtatutum diſponens in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdict. compræhenderet etiam forenſes, ad quid illa. l. 1. faceret expreſſam mentionem de forenſibus? certè cùm expreſſam mẽtionem faciat, apparet, ꝙ forenſes non veniunt. Et ſi tu ſubtilis diceres, ſi verum eſſet, ꝙ in illa. l. 1. illa. l. municipij faceret expreſſam mentionem de alienigenis, quam dubitationem habebit illa. l. 1. ꝙ emancipatio valuiſſet? ergo vt illa. l. 1. habeat dubium, dicas tu ſubtilis, ꝙ imò illa. l. municipij non faciebat mentionem de alienigenis, ſed loquebatur ſimpliciter, & fuit dubitatum, an comprehenderet forenſes, & deciditur quòd ſic, quia ego dico, ꝙ imò text. ibi expreſsè dicit, ꝙ lex municipij expreſsè faciebat mentionem de alienigenis. Et dubium erat in illa. l. quia videbatur, ꝙ ſtatutum illius municipij non poſſet aliquid diſponere circa forẽſes, ſed ſtatutum eſt iuriſdict. ſed ſtatuentes nullam iuriſdictionem habent in perſonas forenſium, ergo &c. Et iſtud eſt, ꝙ tangit Bar. hic, ad fi. huius q. vt nunc referam allegando. l. fin. ff. de tu. & cu. da. ab his. Ratio decidendi fuit, vt tangit Bar. hic, dum reſpõdet ad illam. l. 1. ꝙ ibi in l. 1. ſtatutum non diſponit circa perſonas forenſium eas habilitando, ſed dat formam emancipationi fiẽdę, & ſic diſponit circa actum non circa perſonas. iſtam ſolutionẽ ſtatim declarabo. Et ſic pro certo in d. l. 1. vehementer eſt dubitandum, & miror ꝙ nullus aduertat. ¶ Suſtinendo Bar. puto, ꝙ ita debeat dici, & niſi iſta fuit mens Bart. & Docto. ad illam. l. 1. fateor me neſcire, quid reſpondeatur: nam in d. l. 1. verè ſtatutũ municipij loquebatur etiam de forenſibus, ſed non ideo comprehendit forenſes, eo quia de forenſibus expreſsè loquatur, & quia in forenſes, & ſic in perſonas non ſubditas ſtatutum nihil poteſt diſponere, ſed ideo comprehendit forenſes, quia ſtatuebatur in materia voluntariæ iuriſdict. Secundò pro communi ſententia alleg. Barto. text. in l. fin. ff. de teſta. mili. mihi videtur, ꝙ ille text. etiam probet contrarium, ille tex. loquitur in caſu neceſſitatis, patet, quia aliàs priuilegiũ militis extra caſum neceſſitatis ad alios non extenditur, ſed nos non ſumus in caſu neceſſitatis, ſed in caſu conſuetudinis, vt in ſtatuto Venetorum.

84 ¶† Tertiò confirmãt Bar. & Docto. bonum eſt argumentum [a]
a de contractibus ad vlt. voluntates, & è contra, iuribus vulgarib. ſed in contractibus celebrandis attẽditur ſtatutum loci, in quo celebratur ipſe contractus. l. ſi fundi. ff. de euict. & dictum eſt. ſ. ergo eodem modo in teſtamentis condendis attendi debet cõſuetudo illius loci, in quo ordinatur teſtamentum. ¶ Ad iſtud ego reſpõdeo, & not. quòd ideo in contractibus attendit̃ ſtatutum loci, in quo contractus celebratur, quia contrahendo ſortitur quis forum in illo loco, & efficitur de illo foro, ſed teſtando non contrahit forum in illo loco, & ſic vides, quòd ad ar-
85 gumẽta Doc. clarè poteſt reſpõderi. ¶† No. bene regulam Bar. & Docto. quòd quando ſtatutum diſponit circa ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſdi. puta circa teſtamenta, circa emãcipationes, circa arrogationes, circa legitimationes, ſemper ſtatutum com-
86 prehendit forenſes. † Limita tamen communem concluſionem, vt procedat, quando ſtatutum, vel conſuetudo diſponerent circa ipſum actum teſtamenti, tunc comprehenderet forenſes. Secus eſſet ſi ſtatutum diſponeret circa perſonas teſtantium, puta habilitando alios inhabiles, puta ſtatuendo, quòd filiusfam. poſſit teſtari, iſto caſu, licèt ſtatutum diſponat circa ea, quæ ſunt voluntariæ iuriſd. tamen quãdo diſponit circa perſonas habilitando, vel non habilitando, & perſona forenſis nullo modo ſubiecta eſt ſtatuentibus, iſto caſu non comprehendit forenſes: vnde ſecundum Barto. ſi ſtatutum diſponat, quòd filiusfam. poſſit teſtari, an vnus filiusfam. forenſis exiſtens in iſto loco poſſit teſtari? certè non, quia ſtatutum non ligat forenſes in perſona. ¶ Eodem modo ſi ſtatutum inhabilitet perſonam, non trahitur ad forenſem: exemplum, ſtatutum eſt Papiæ, ꝙ maritus non poſſit legare vxori, certè ſi forenſis ſit Papię, poterit vxori legare. alleg Barto. optimum tex. in l. 1. in fin. ff. de tu. & cu. da. ab his. vbi etiam Barto. not. iſtam regulam, & alleg. Spec. decidentem in marito in titu. de ſenten. §. qualiter. in verſic. ſed pone quidam. poterat allegare bon. gloſſ. in l. etiam. ff. de tute. ¶ Not. perpetuò, & tene cordi iſtam differentiam Barto. quòd ſi ſtatutum diſponit circa actum teſtamenti, puta, quòd valeat cum minori numero, vel ſine publicatione, & ſimilibus, comprehendit forenſes ibidem teſtantes: ſed quando ſtatutum, vel conſuetudo aliqua diſponit circa perſonas teſtantium, puta habilitando, vel inhabilitando habiles etiam, nunquam comprehendit forenſes ibi teſtantes, ratio diuerſitatis pulcherrimè affertur per Bartol. nam ſolennitas actus ſpectat ad iuriſdictionẽ ſtatuentis, ideo videmus, quòd ſolennitas actuum variatur ſecundum diuerſitates locorũ, ſed idoneitas circa perſonas, quæ ſunt forenſes, non ſpectat ad iuriſdi. ſtatuentium. Ideo forenſes non comprehendit. Nec obſt. d. l. 1. C. de emancip. lib. reſpondet Barto. mirabiliter, quòd in d. l. 1. non habilitantur perſonæ inhabiles, quia pater erat habilis ad emancipandum, ſeu ſtatuitur circa actum, & formam ipſius emancipationis fiendæ, ꝙ emancipatio poſsit fieri coram duobus viris, nimirum ſi comprehenduntur forẽſes. iſtam doctri. ſequitur ſimpliciter Sal. hic, & Barto. infra in 7. quæſtio. princip. ad fin. prope. 8. quæſtio. Bal in repe. magna huius. l. in 22. colum. in verſicu. ſed circa hoc dubitatur, quid ſi ſtatutum diſponat circa perſonã. & idem Bald. in lect. ordina. huius. l. in 14. colum. in princip. in verſicu. circa hoc quæro primo de ſtatu. ſequitur Petr. de Ancha. in com. c. canonum ſtatuta. de conſtitu. in ver. ex quo infertur ad ſtatutũ. nec ab hac doctr. inuenit vnquam aliquem diſcrepare. Contra iſtam doctri. ego pondero nouum tex. quem ad hoc nunquam
87 aliquis ponderauit, nec ego vnquam legendo niſi nunc, † vbi eſt text. quòd ſtatutum poteſt habilitare perſonam non ſubditam ad teſtandum, & multum me turbat tex. ille, tex. eſt in Authen. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. eccleſ. vbi Imperator ſta-
b tuit, quòd ſi aliquis [b] vel aliqua ingrediatur monaſterium, & faciat profeſſionem quia illa Auth. loquitur propriè poſt profeſſionem, vt ibi declarat Barto. in vltim. colum. & omnes tenent, ſi habebat filios in ſeculo, poteſt poſt profeſſionem facere teſtamentum inter liberos computato monaſterio pro vno filio, & valet teſtamentum, vbi expreſsè declarat Barto. in vlt. colum. poſt gloſſ. ecce ergo ibi qualiter perſona monachi, quæ eſt inhabilis ad teſtandum, quia non habet velle nec nolle, & quæ nullo modo ſubiecta eſt Imperatori, & tamen Imperator habilitat perſonam monachi inhabilem, eſt verum quòd Bal. Sal. Paul. de Caſt. & Fulgo in l. iubemus nullam. C. de ſacroſan. eccleſ. dicunt, quòd tempore iſtarum legum. C. Eccleſiæ erant ſubiectæ Imperatoribus vel de facto, vel quomodocunque, ideo Imperatores faciebãt iſtas leges circa Eccleſias, vel earum bona, nimirũ ſi poterat ſtatui circa ipſas Eccle. Iſta ſol. aliquando mihi placuit, & eſt mea noua ſolutio, nunc non ſatisfacit, quia dato, ꝙ tempore. ll. C Eccleſię eſſent ſubiectę Imperatori, vt dicunt præfati Doct. tamen iſta non eſt lex. C. ſed eſt nouiſſimè collecta, vt in rub. patet. Cogitabis de illo text. donec lege-
88 mus illam Auth. ¶†† Secũdò limita ſing. ꝙ cõſuetudo vel ſtatutum de quo ſ. procedat, quando forenſes teſtarentur in aliquo loco ſubiecto populo Rom. vel Imperatori, poſſet tunc habilitare. Secus tamen eſſet, quando teſtaretur in loco hoſtili, vel rebelli populo Roma. quia ſi teſtaretur ſecundum conſuetudinem illius loci, non valeret teſtamentum. Ita ſin. dixit Bartol. quem omnino videas, in l. qui à latronibus. circa fin. ff. de teſta. motus iſta ratione, quia ex quo ſunt rebelles populi Rom. perdiderunt ea omnia, quæ ſunt iuris ciui. & conſequenter ſi ſtatuant, vel conſuetudinem habeant, nihil valet, ergo forenſis reperiens ſe in illis locis, & faciens teſtamentum ſecundum ſtatutum, vel conſuetudinem illius loci, nihil valet. & idem ſequitur Angel. in l. de die. in princip. ff. qui ſatisd. cog. Sed iſta de-
* ciſ. Bartol. eſt falſa, *& communiter reprehenditur*, † quia teſtamenti
89 factio nõ eſt de iure ciui. imò de iu. gent. bene verum, eſt quòd cum iſtis ſolemnita. eſt de iure ciui. ſed in ſe eſt de iure gen. ſecundum Bar. & alios vbi dixi in l. interdum. ff. de cõdi. indeb. ergo dato, ꝙ hoſtes populi Rom. perdiderint ea, quæ ſunt iuris ciuil. non ꝑdiderũt tñ ea, quę ſunt iuris gen. puta circa teſtam. Ita patet

ADDITIONES.

a ¶ Argumentum. Adde gl. inſti. de leg. fuſ. ca. tol. Bar. in l. fi. C. de leg. Doct. in l. ſeruum fil. j in §. eum qui chirographum ff. de lega. primo.

b ¶ Quod ſi aliquis. Adde Doct. in cap. in præſentia. de proba.

Source : BIU Cujas

patet ex not. per Bal. in l. ius ciuile. ff. de iuſt. & iur. & idem Bal. in l. 2. quemadm. teſta. aper. & Ludo. Roma. vbi reprehendit Bart.
90 in l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. ¶† Tertia princ. quæſt. eſt retento pro vero, ꝙ ſtatutum vel conſuetudo comprehendat forenſem ibi teſtantem, ſi forenſis ibi fecerit teſtamentum, an trahatur ad bona alibi exiſtentia, ita ꝙ teſtamentum vbiq; valeat, acſi eſſet conditum de iure communi. Iſtam quæſtionem examinat Bart. hic non ſucceſſiuè, ſed ĩ. in 7. quæſt. prin. & ante eum Spec. poſt Antiquos ibi relatos in tit. de inſtr. edi. §. compẽdiosè. in ver. quid de conſuetud. vbi nihil clarè firmat. Iac. de Are. Pet. & Cy. in lect. antiqua tenent, ꝙ inſtitutus hæres in tali teſtamento habebit ſolùm bona exiſtentia in illo loco. In alijs verò bonis ſuccedent venientes ab inteſta. & ſic teſtator decedet pro parte teſtatus, & pro parte inteſt. per tex. in l. pupillo. ff. de tut. & cura, da. ab his. vbi propter bona pupilli exiſtentia in diuerſis
91 prouincijs, dantur diuerſi tutores à diuerſis iudicib. † Non obſt.
a ſi dicatur, ꝙ teſtator non poteſt a decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſt. l. ius noſtrum. ff. de reg. iur. reſpondent, quòd iſtud toleratur propter diuerſitatem conſuetudinum, ſicut tollerantur plura teſtamenta in eo, qui habet patrem naturalem, & patrem arrogatorem. l. ſi arrogator, ff. de adop. quia dato vno inconuenienti plura ſequuntur. Iſtam opin. viſus eſt ſequi Bar. non hic, ſed in l. ſi arrogator. ff. de adopt. in penul. colum. & ibi Bal. eſt verum, ꝙ Bar. ibi non firmat, ſed dicit, dic melius, vt nota. in iſta. l. cunctos popu. & ita etiam ſe remittit in repe. illius. l. ſi
* arrogator. in 11. colum. ¶ *Alia eſt opin. communis* originaliter Iac. But. & Guil. quam ſequutus eſt Cy. in addi. quas facit ad lectu. ſuam. Et iſtam tenet Bar. & indifferenter omnes. Mihi autem videtur, ꝙ diſputationis gratia poſſit vtraque opin defenſari, & ſuſtineri optimè. Prima eſt opi. pro qua facio vnum fundamẽtum, per quod redeo ad omnia allegata per Bart. nam illud, ꝙ valet de iure communi, cùm ſit efficacius & firmius, poteſt facilius extendi, quàm illud, quod valet de iure ſpeciali, vt probatur in l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſt. mil. vbi propriè loquitur tex. in his terminis, quando teſtamentum valet de iure communi, & quando de iure ſingu. Modo conſidera, quæcunque alleg. ſunt ad oppoſitum, loquuntur ſemper quando actus valet de iure communi, tunc extenditur ſemper ad bona exiſtentia alibi, ſed non dabunt Docto. l. probantem, quando teſtamentum valet de iure ſingulari alicuius ſtatuti particularis, ꝙ extendatur ad bona exiſtentia extra illum locum. Videamus nunc fundamẽta Docto. primum fundamentum reprehendit
92 Bart. vt hic per eum. ¶† Secundò mouentur, quia actio competens pro fundo exiſtente in iſto loco poteſt tamen alibi intentari. l. fi. C. de præſcrip. long. temp. Reſponde, ꝙ ideo eſt, quia actiones non circunſcribuntur loco. Ideo ſi teſtator leget alicui omnia, quæ habet in tali loco, certè non venient nomina debitorum, quia actiones non circunſcribuntur loco. tex. eſt not. licèt vulg. in l. Caius. in prin. ff. de lega. 2. ¶ Tertiò mouentur, quia acta facta in vna ciuitate, faciunt fidem vbiq; l. is apud quem. C. de eden. cum multis alleg. per Bar. hic. plenè Barto. in l. cum lite mortua. ff. iud. ſolu. reſponde, ꝙ aliud eſt fidem facere, aliud diſponere: nam notorium, & ſententia æquiparantur quo ad ꝓbandum, & faciendum fidem. l. emptorem. in prin. ff. de actio. emp. ſed non æquiparantur quo ad diſponendum. Ita dicit glo. no. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. itẽ ſi iurauero. ff. de iureiur. ¶ Quartò allegant d. l. omnium, & l. ſi non ſpeciali. C. de teſt. reſponde, ꝙ in illis locis nihil dicitur, vtrum teſtamentum tale trahatur ad bona alibi exiſtentia, ideo in illis. ll. non poteſt fieri ſtringens fundamentum, propterea in l. omnium. teſtamentum valet de iure communi. ¶ Vltimò allegatur tex. in l. fin. C. de teſt. reſponde, vt dixi, quia ibi de bonis nihil dicitur. Vel melius rñde, ꝙ illa. l. fi. loquitur in ipſiſmet ruſticis, quorum conſuetudò erat cõ firmata ab Imperatore. ſi ipſi faciant conſuetudinem approbatam, fateor, ꝙ valeat vbiq;. ſed nos loquimur non in ciuib. quorum eſt ſtatutum, vel conſuetudo, ſed bene loquimur in forenſibus teſtantib. ſecundum illam conſuetudinem, & ſic ille text. probat, ꝙ ſi vnus ciuis Venetiarum teſtetur ſecundum conſuetud. Venetiarum in loco Venetiarum, bene trahitur ad bona alibi exiſtẽtia: ſed nos diſputamus, an teſtiñ forenſis, ꝙ ibi teſtat, habeat locum quo ad bona alibi ſita. Vltrà Doct. pro communi ſententia addo text. qui non allegatur in communi in l. in hac. C. de dona. & ibi Bal. in 1. no expreſsè not. ad hoc, ꝙ actus qui ſortitur vires in vno loco propter ſtatutum illius loci, ha-
93 bet etiam vires in toto mũdo. † Et iſtud facit ſecundum eum ad forenſem teſtantem Venetijs cum duobus teſtibus, quòd illud teſtamentum vbique valebit. ſimilem text. addo in l. data. in fi. C. de dona. vbi formaliter inquit tex. geſta autem confici etiã ſuper rebus alibi collocatis ſufficit. Sed reſponde, ꝙ illa iura loquuntur quo ad inſinuationem donationis, cuius ſolennitas vbiq; eſt vniformis. l. ſancimus, & ibi expreſsè no. Bald. C. de di-
94 uer. reſcr. vltra hæc etiam facit, † quia tutor datus in vno territorio, extenditur ad bona vbicunq; exiſtentia in alijs territorijs, licèt poſſit ſe excuſare. l. propter litem. §. licèt. ff. de excu. tuto.
95 ¶† Eo. modo interdictio adminiſtrationis facta alicui tãquam prodigo in vna ciuitate, extenditur ad bona vbicunque ſita, vt probatur in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. iuncta. l. Iul. ff. de cur. fur. Sed reſponde etiam per fundamentum, quod feci, ꝙ loquitur in actu facto, & valido de iure communi, qui bene vbicun-
96 que extenditur. Vltimò adduci poteſt, † ꝙ decretum iudicis ſuper alienatione rerum immobilium minoris extenditur ad bona alibi ſita in quocunq; territorio, l. magis puto. §. non paſſim. ff. de reb. eorum. reſponde, vt dixi, quia ibi in actu valido de iure communi. Vel reſponde, ꝙ ideo illud decretum extenditur ad bona alibi ſita, quia iſtud non poteſt præiudicare minori, nam ſi ex hoc fuerit leſus, non obſtante decreto poteſt in integ. reſti. tex. eſt magiſtralis in l. ſi quidem. C. de præd. minorum. & ex iſtis videtis articulum eſſe diſputabilem, & de facili poſſe de-
* fendi vtranq; opin. *Tamen communis opin.* eſt, ꝙ trahatur ad bona vbicunque exiſtentia, & hæres vbicunq; ſuccedet. In quo puncto vide etiam per Io. And. in addi. Spec. in d. §. compendiosè. in addi. quæ incipit Cy. in l. 1. Bal. in l. fi. C. de teſt. & Imo. in l. 3. ff. eo. Et per iſta cum laude Dei ſit impoſitus finis huic. l. 1. Papiæ. Iaſ. May. Iur. Vtri. Doct.

ADDITIO.

a ¶ Teſtator non poteſt. Adde Bar. in Auth. ſi qua mulier. in 6. q. infra eod.

SVMMARIVM.

1 *Relictum Eccleſiæ, vel venerabili loco non vitiatur ratione incertitudinis.*
2 *Si teſtator relinquat cẽtum Eccleſiæ, & non dicat cui de qua eſt intelligendum.*
3 *Dictio liber, quid importat.*
4 *Si nouitius ſteterit in religione per plures annos, & nunquam fecerit profeſſionem, & velit ad ſeculum reuerti, non tenetur ſoluere expenſas monaſterio.*
5 *Qui poteſt libere actum facere, poterit ſine cuiuſdam requiſitione, vel licentia facere.*
6 *Stante ſtatuto, quòd Poteſtas poſſit in criminalibus liberè inquirere, nõ tamen poteſt non præcedente fama, vel plus quàm fama, vel indicijs inquirere, & quid poterit tunc facere.*
7 *Fideiuſſor promittens ſoluere liberè ſine aliqua exceptione, non per hoc intelligitur renunciaſſe beneficio de fideiuſſo. quin prius excuti debeat principalis debitor, cùm iſtud veniat ex natura actus.*
8 *Stylus quot modis capiatur.*
9 *Multæ ſunt perſonæ, quæ teſtari non poſſunt.*
10 *Inhabiles ad teſtandum non habilitantur per hanc legem.*
11 *Vbi tractatur de fauore publico, verba generalia non reſtringuntur ad perſonas habiles, imò intelliguntur etiam de inhabilibus.*
12 *Stante ſtatuto, quòd forenſis non poſſit acquirere immobilia in ciuitate, ſi fiat proclama, quòd quicunque cꝛperit talem malefactorem, conſequatur talem domum, ſi forenſis cœperit, non obſt. tali ſtatuto conſequetur talem domum.*
13 *Quando tractatur de fauore publico, lex quantuncunque pœnalis, cenſetur fauorabilis, & extendenda.*
14 *Si princeps concedat priuilegium, & in conceſſione addit verbum liberè, tale verbum importat, vt vltra ius commune indulgeatur.*
15 *Priuilegium principis nemini damnoſum, latiſſimè eſt interpretandum.*
16 *Priuilegia principis conceſſa motu proprio, aduꝛnguem ſunt ſeruanda, prout ſonant verba abſque vlla reſtrictione.*
17 *In dubio priuilegium præſumitur conceſſum ad poſtulationem partis.*
18 *Priuilegium etiam contra ius commune, & alteri nociuum debet tamen intelligi ſecundum quod verba ſonant, & importare poßunt ex proprio ſignificatu verborum.*
19 *Solennitates requiſitæ à iure ciuili in teſtamentis, non intelliguntur ſublatæ per hanc. l. quando quis teſtaretur ad pias cauſas.*
20 *Fauore liberorum valet teſtamentum patris ſine aliqua ſolennitate iuris ciuilis.*
21 *Legatum libertatis eſt pium.*
22 *Nedum ſuſtinetur inſtitutio ad pias cauſas coram duob. vel trib. teſtib. ſed etiam relicta in illo teſtamento alijs perſonis priuatis merè laicis.*
23 *Filius fam. cum conſenſu patris poteſt ad pias cauſas teſtari.*
24 *Si in teſtamento minus ſolenni eßet inſtitutus extraneus, quamuis multa legata eſſent facta pijs cauſis, tamen nihil valerent.*
25 *An. l. noſtra ſolùm loquatur in conſtituto in articulo mortis.*
26 *Verba. l. enunciatiua nihil diſponunt, niſi legislator principaliter ſe fundet in iſto enunciato.*
27 *Si l. facit mentionem de aliqua dictione ratione frequentioris vſus, per hoc non intelligitur excludere de alijs.*
28 *Qui dicantur in extremis laborare.*

Source : BIU Cujas

29 *An legata ad pias cauſas hæreditate non adita debeantur.*
30 *In eccleſia, & pia cauſa ſeruandum eſt ius commune ſicut in alijs, niſi expreſsè contra rium ſit ſtatutum.*
31 *Libertas, & pia cauſa æquiparantur.*
32 *Per exiſtentiam ſuitatis ſicut ſuſtinentur legata libertatum, ita & legata ad pias ca uſas.*
33 *Legata ad pias cauſas, quæ non recipiunt dilationem, debentur hæreditate non adita.*
34 *An, & quando dicatur relictum ad pias cauſas.*
35 *Relictum cauſa ſtudij non dicitur relictum ad pias cauſas, niſi ſit pro ſtudio ſacræ Theologiæ, ideo non valet ſine inſin uatione.*
36 *Statuta loquentia de teſtamento non comprehendunt teſtamenta condita ad pias cauſas. & nu. 38. 39. & ſeq.*
37 *Verba generalia ſtatutorum non includunt caſum contra libertatem.*

De ſacroſan. Eccleſ. & de reb. & priuilegijs earum. Rub.

LEX PRIMA.

Habeat vnuſquiſque.

Ad euidentiam præmitte, ꝙ iſta lex legitur altero de duobus modis. Vno modo ſecundum glo. & Doct. ꝙ per hanc. l. nihil deroge tur iuri communi, nec circa perſonam teſtatoris, nec circa ſolennitates teſtamenti. Et ſic intelligitur tex. vnuſquiſque. ſ. habilis, & in teſtamento aliàs ſolenni. Secundo modo legitur ſecundum Bart. in rep. in 2. & 4. col. & eius intellectus diſcrepat à communi in tribus. Primò in generalitate ibi, vnuſquiſque, quia intelligitur etiam inhabilis. Secundò iſta lex intelligitur de quacunque vlt. voluntate etiam non ſolenni. Tertiò quia Barto. reſtringit iſtam. l. vt ſolùm procedat in teſtatore conſtituto in art. mortis p tex. in verbo decedens. Et ita inferius faciam tres art. principales. ¶ Diuide iſtam. l. in tres partes, vt per Barto. Caſum in hac. l. amplè figurat Bar. in rep. in 3. col. & Saly. & Pau. de Caſ. Sed tu vide omnino text. ponentem à quo, & ob quàm cauſam facta ſit iſta lex, in c. futuram eccleſiam. 12. q. 1. ¶ Not. 1. ſecundum
1 Barto. & Doct. †ꝙ relictum Eccleſiæ, vel venerabili loco non vitiatur ratione incertitudinis. facit. l. id quod pauperibus. ff. de
a epiſco. & cle. Quid ergo ſi teſtator[a] relinquat eentum Eccleſiæ pro anima, & non dicat cui Eccleſię, de qua in dubio intelligitur? Videretur dicendum, ꝙ de Eccleſia maiori, & ſic cathedrali, p tex. in §. ſi quis in nomine. in Auth. de eccl. tit. collat. 9. & ita tenent Io. Fab. & Ang. de Are. in §. ſed ius quidem ciuile. per illum tex. Inſt. de iu. na. gen. & ciui. Veritas eſt, ꝙ in dubio intelligitur de Eccleſia parochiali, ex quo ab ea percipit ſacramẽta Eccleſiæ. c. fi. de ſepul. Ita tenet Cyn hic in 5. q. Sal. & Pau. de Caſt. hic, argu. tex. no. in l. quę conditio. §. fin. & ibi Bar. idem tenet. ff. de cond. & demon. Spe. & Io. And. in ti. de inſtr. edi. §. nũc verò aliqua. ver. quid ſi teſtator. Pet. de Anch. & Imo. in c. relatum. 2. de teſt. Io. And. in c. cùm quis. de ſepul. in 6. in nouel. An-
2 ge. in §. ſi uerò. in Auth. de nõ alie. colla. 2. †Si autẽ haberet duas parochias, vel in vna eſſent duo presbyteri, in dubio cenſetur relictum pauperiori, per tex. no. in §. ſi quis in nomine. in Auth. de eccl. titu. colla. 9. de quo uide per Cy. hic in 6. q. Sal. Pau. de Ca. hic. Cyn. & Bald. in l. cùm multę. C. de do. ante nup. Can. in c. fi. de ſepul. & quod in ſimili determinant Bald. & Imo. in l. ſi domus. in prin. ff. de leg. 1. ¶ Secundò pondera tex. in verbo bonorum. hic probari, ꝙ ẽt quando quis teſtatur ad pias cauſas, tamen non poteſt grauare hæredem ultra vires hæreditarias, cũ bona intelligantur deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona, & l. princeps bona. ff. de verbo. ſignifi. & l. non poſſunt. ff. de iu,
b fiſ. ¶ Tertiò pondera tex. [b] in ver. liber. †nam Bar. hic in rep. in
3 in 6. q. prin. intelligit liber ab omni ſolennitate iuris ciui. quia p hanc conceſſionem liberam intelliguntur ſolennitates iuris ciui. remiſſæ. facit quod vult Bal. in c. 1. in 1. col. ſuper illo text. in
c verbo liberè. [c] de reſcr. ꝙ dictio liber, ſignificet libertatem ab omni ſolennitate legum per iſtum tex. noſtrum. facit quod vult idem Bald. in c. quæ in eccleſiarum. 1. col. de conſt. ꝙ liberum dicitur illud, quod ab omni neceſſitatis obſeruantia, & ſolennitate eſt abſtractum. l. 1. ff. de teſta. mi. Alibi tamen idem Bal. in c. 1. §. ad hoc. in fin. de pa. iu. fir. in vſi. feu. no. ex illo tex. in uer. liberam facul. ꝙ licèt verbum liberam, videatur ſignificare præciſam libertatem, tamen intelligitur obſeruato ordine iuris. Adde etiam ꝙ iſte terminus liber, importat ꝙ ſine vlla diminutione, & contradic. res effectum ſortiatur, ita probat tex. in c. 1. in prin. in ver. liberè. cum ibi notatis per Io. And. de regula. in 6. Per quod verbũ dicit ibi Gem. ita ſemel probari illud,
4 de quo vidi aliàs dubitari. † Si nouitius[d] per plures annos ſteterit in religione, nunquàm in profeſſionem fecerit, & velit ad ſeculum reuerti, ꝙ non teneatur monaſterio aliquas expenſas ſoluere, cùm tex. ibi permittat, quòd liberè poſſit exire. de quo vltimo dubitat. d. Alex. & tenet, quòd iſte text. hoc non probet, in conſi. 12. in 2. vol. quod incipit viſo themate ante ſcripto. in 3. col. Iſtis adde tex. in c. cum Epiſcopus, in ver. liberè. de off. or. in 6. iuncta expoſitione Io. And. & Arch. ibi, qui exponunt liberè. i. ſine alicuius contradictione. glo. & Doct. in c. Romana. §. 1. ver. liberè. de cenſi. in 6. & in c. cùm plures. de offic. deleg. co. lib. d. Alexan. in conſi. 156. quod inci. viſo, & cõſiderato themate ſubſcripto. in 2. col. in 2. vol. alibi dicit Bald. in c. irrefragabili. in prin. in 1. col. de offi. ord. per aduerbium liberè impediri appellationem. quod multum no. adde ẽt tex. in c. de multa. in
5 ver. liberè confirmat. de præben. & ibi Pan. in 1. col. †ꝙ qui liberè poteſt actum facere, certè poterit ſine cuiuſq; requiſitione, vel licentia, quod ſemper eſt not. ſecundum eum, & Bald. in d. c. quæ in eccleſiarum. in 2. col. per illum tex. in verbo liberum. dicit, ꝙ iſtud verbum ſignificat, quòd non tenetur conſenſum dñi requirere, & ibidem d. Ant. de But. in 4. no. adde etiam tex. in c. 2. in ver. liberè, cum glo. de arb. in 6. ubi habes, quòd uerbum liberè importat, quòd ſolus ſine ſocio poſſit procedere. adde etiam glo. in cle. dudum. in ver. liberè. de ſepul. & quæ dicam. ff. in glo. ¶ Pro modificatione tamen prædictorum duo
6 bene no. †Primum, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ Poteſtas poſſit in criminalibus liberè inquirere, tamen pp iſtud aduerbium liberè, nõ poterit inquirere non præcedente fama, vel plus quàm ſit fama, vel indicia, text. eſt no. in c. 1. cum glo. 1. & ibi Bald. ad hoc no. de offi. ord. ¶ Confirmo pulchro ſimili, quia Poteſtas vel iudex, qui ex forma ſtatuti habet amplum arbitrium procedendi in criminalibus, tamen per hoc quantumcunque amplum arbitrium habeat, non poterit aliquem ponere ad torturã non præcedentibus legitimis indicijs ſecundum Pau. de Eleaza. in ca. grauis. in vlt. col. de depo. & ante eum Alb. de Gan. in tract. malefi. dum tractat de tormentis, in rub. an Poteſtas qui habet arbi. d. Alex. in conſi. 65. quod incip. habita ſuper contentis. in 2. col. in primo volu. ꝙ bene & perpetuò not. Quid autem poſſit facere Poteſtas, qui ex forma ſtatuti habet liberum arbitriũ? eſt diffuſa materia, quam ponunt Bar. & alij. in l. filiusfa. in prin. ff. de do. & in extraua. ad repri. in ver. videbitur, cum concord.
7 traditis per d. Alex. in l. milites. C. de teſt. mili. ¶ †Secundò aduerte, ꝙ fideiuſſor promittens ſoluere liberè ſine aliqua exceptione, non per hoc intelligitur renunciaſſe beneficio de fideiuſ. quin prius excuti debeat principalis debitor, cùm iſtud veniat ex natura actus. l. quæro. §. inter locatorem. ff. loca. & illa verba ſine aliqua exceptione, intelliguntur ſolum de friuola. c. ex parte. 2. de offi. deleg. ita Lud. Rom. in conſi. 102. quod in-
8 cip. allegatione eximij Doctoris. in 2. col. ¶ † Quartò pondera tex. in ver. ſtylus. glo. intelligit de teſtamento in ſcriptis fortè à ſtylo ferreo, quo ſcribitur, ſed Bart. ff. in rep. in 6. q. princ. intelligit iſtum tex. ibi ſtylus idem quod ordo. l. ſi quando. C. de bon. vac. li. 10. c. graui. de cri. fal. Tu dic, ꝙ dictio ſtylus, multipliciter capitur, vt patet ex dictis per Bar. in rep. l. de quibus. in 7. colũ. ff. de legi. Bal. in rub. extra de reſc. in 4. col. Ang. ĩ l. teſtamẽta omnia. C. de teſt. Can. in c. fin. de conſue. vbi Io. And. declarat, quid differat ſtylus à conſuetudine. ¶ Sed quantum ad propoſitum aliquando ſtylus capitur pro diſpoſitione in ſcriptis redacta, vel redigenda, ita capitur in hac. l. iuncta gl. aliquando capitur pro conſuetudine iudiciali alicuius curiæ, vt in c. graui. de cri. fal. & in c. ex literis. de conſt. declarat Cyn. in l. 2. C. quæ ſit lon. conſue. ¶ Capio glo. primam paruam in ver. vnuſquiſq; quæ
9 exponit ſcilicet habilis. † Hoç ideo facit, quia multæ ſunt

per-

ADDITIONES.

a ¶ Quid ergo ſi teſtator. Adde gl. in uer. in loco, & ibi Doct. & maximè Bar. b. in c. nos quidem. de teſt. Pe. de Anch. in rep. c. canonũ ſtatuta. de conſti. Doc. in c. 1. de ſol.

Et vide Didac. in c. cum tibi. nu. 14. de teſt. eundem Iaſ. in l. qui inſulam. ff. de verbo. obl. in l. non vtiq;. §. ſi qs inſulã. ff. de eo qđ cer. lo. fac. quæ ſcribit Dilec. de arte teſt. ti. 6. caut. 7. De legato aũt facto ſacerdoti, vel eccleſiæ, vide tex. ĩ l. annua. la 2. §. fi. ff. de annuis leg. Quid de legato facto Eccleſiæ religioſorũ, & dic, ꝙ cenſetur factum contemplatione religioſorum, teſte Neuiz. conſi. 55. nu. 12. Quid de legato ſub conditione celebrandi miſſas, & vide Abba. conſ. 99. lib. 2. MASVER.

b ¶ Tertiò pondera tex. Adde Iaſ. in l. ſi filiam. in fi. C. de inof. teſ. plenè Sal. in l. precib. 51. pagina. C. de impub. & aliis ſubſtitu.

c ¶ In verbo liberè. Adde gl. in verbo liberè. in cle. fi. de æta. & quali. gl. in verbo liberè. in cle. dudum. de ſepul. gl. in c. ordinarii. de offi. ordi. li. 6. Docto. in c. licèt Epiſcopo. de præben. lib. 6. Raph. Cum. in conſilio 115. incip. Aut. Bened.

d ¶ Si nouitius. Adde Doct. in c. cauſam matrimonii. de probat.

Source : BIU Cujas

a perſonæ,[a] q̃ teſtari nõ poſſunt, enumeratæ per gl. in l. ſi quæramus. ff. de teſt. per conſequens nec poſſunt codicillari. l. 2. de lega. 1. Et ſic habes ex hac glo. ꝙ per iſtam. l. inhabiles ad teſtandũ non habilitantur, vt poſſint teſtari ad pias cauſas. Et cum glo. tranſeunt omnes, vt ĩ. dicam. ſolus Bar. in repe. in 2. col. & melius in 4. reprobat iſtum intelle. & intelligit text. prout iacet, vnuſquiſque. ſ. cẽt inhabilis, per quinque fundamenta, de quibus hic per eum. ¶ Sed caue, quia præſupponit, ꝙ ante hanc. l. poſſet relinqui collegio chriſtiano, ſeu religioſo, quod non videt bene dictum per tex. in c. futuram eccleſiam. 13. q. 1. Limita tamen niſi eſſet inhabilis ad teſtandum propter defectum intellectus, vt in furioſo, mentecapto, & infante, in illis non intelligitur diſpenſatum per hanc. l. ſicut nec in militibus. l. fi. C. de te ſta. mili. & probatur in hoc tex. in ver. iudicia. & in ver. voluntatis. quæ non cadunt in talibus perſonis. ſimiliter ſecundum eum non eſt diſpenſatum per hanc. l. in damnatis ad mortem, cùm ſint ſerui pœnæ, nec bona habeant, ſicut nec in milite. l. ex militari. in princ à contrario ſenſu. ff. de teſt. mil. nec in monacho, aut ſeruo. Nec in eo qui eſt dubius de ſtatu ſuo, ſicut nec in milite. d. l. ex militari. §. ſi miles. In filio autem familias diſtingue, vt hic per eum. & de hoc vltimo dixi in l. ſeruum. C. qui teſt. fac. poſ. Iſta omnia proſequitur Bart. in ſua rep. per ſex quæſtiones, & vnumquodque egeret particulari examinatione. ¶ Reſtringit tamen hanc l. vt ſolum procedat in eo, qui eſt in artic. mortis conſtitutus per iſtum tex. in verſi. decedens. de
* quo vlt. ĩ. particulariter dicetur. *Communiter tenetur opi. glo.* †ꝙ
10 inhabiles ad teſtandum non habilitentur per hanc. l. ita tenet Bart. met hic in lect. & in l. 1. §. nunciatio. ff. de ope. no. nun. & in l. omnibus. ff. ad Treb. & in l. non dubium. in 2. col. C. de legi. Bal. præſertim in repe. & præſertim in 1. col. & ſeq. vbi truffatur de opi. Bar. contraria, idem latè tenet Sal. hic in 6. col. & quinq; ſequentibus, ubi pro hac parte decem rationes adducit. Sed eis prætermiſſis pro iſta opi. contra Bar. duo ſtringunt. Primò, qa eccleſia vtitur iure communi quando non eſt expreſsè priuilegiata. c. 1. de na. feu. facit quia fiſcus, & Eccleſia æquiparantur. l. fi. ĩ. eo. Sed in fiſco nihil eſt ſpeciale niſi expreſsè cautum ſit. l. item veniunt. § in priuatorum. cum glo. ff. de pet. hær. & in l. 1. C. eo. ¶ Secundò, quia Imperator in hac. l. ſolùm intendit concedere licentiam, ꝙ Eccleſijs, & eccleſiaſticis collegijs poſſit relinqui, cùm ante hanc. l. ſecus eſſet, vt dicit tex. clarè in c. futuram Eccleſiam. 12. q. 1. & ab iſta communi ſentẽtia non eſt recedendum. Ego tamen pro intellectu Bar. contra omnes addu co octo fundamenta. Primò moueor, & iſtud mihi valde ſtrin
11 git. †Regula eſt, ꝙ vbicunque tractatur de fauore publ. verba generalia non reſtringuntur ad perſonas habiles, imò intelligũtur etiam de perſonis inhabilibus. tex. eſt no. in l. ſi quis in graui. §. vtrũ. ver. is quoq;, ad Syll. Vnde per illum tex. & per hanc re
12 gulam decidunt Bart. & Bal. †ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ forenſis non poſſit acquirere immobilia in ciuitate, ſi fiat proclama, quod quicunque ceperit talem malefactorem, conſequatur talem domum, certè ſi forenſis ceperit, non obſtante ſtatuto debet conſequi, quia cùm tractetur de fauore publico, verba generalia non reſtringuntur ad perſonas habiles, imò intelliguntur & de inhabilibus. ſequitur Bal. in l. 1. in fi. & ibidem. Sal. & Fulg. C. de preci. impe. offe. Sal. in l. 2. in 4. col. C. de noxa. Item per illum tex. & dictam regulam determinant Gul. de Cu. And. de Piſ. Alb. Bald. in lec. antiqua. Sal. Lud. & d. Alex. in l. ſi filiusfa. ff. ſi cer. pet. ꝙ ſi fiat publicum proclama, quòd quicunq; ceperit talem rebellem, cõſequatur tale feudum, quod ſi ceperit eũ vnus, qui eſt inhabilis ad feudũ, puta quia ſurdus, mutus, claudus, vel aliter imperfectus, iuxta. c. 1. in ti. an mutus, vel ſurdus, in vſi. feud. tamen iſto caſu admittetur. Et ita ſin. limitatur. d. c. 1. quia fauore publico verba generalia non reſtringuntur, ſed comprehenduntur etiam inhabiles. ſed in hac. l. tractatur de fauore publico, & diuino, igitur & c. facit quod no. Bart. in l. quẽadmodum. circa medium. C. de agri. & cenſ. lib. 11. & in l. 2. §. exercitum. ff. de infam. Bal. in l. non ſine. C. de bo. quæ libe. Pau.
13 de Caſt. in l. bona fides. ff. depoſi. †quod quando tractatur de fauore publico, lex quãtumcunque ſit pœnalis, tamen cenſetur tunc fauorabilis, & extendenda. Secundò pondera verba gemi nata ibi, vnuſquiſque iuncta doctr. Bal. in rub. C. qui accu. non poſ. in pe. col. in uer. quæro ſi ſtatutum dicat de homicidio &c.
b vbi quærit circa hanc dictionem vnuſquiſque, [b] ſi ſtatutum di cat, quòd vnuſquiſque poſſit accuſare, an intelligatur etiam inhabilis, & concludit in effectu, quòd illa uerba vnuſquiſque, recipiant reſtrictionem quo ad ea, quæ ſunt iuriſgentium, vel diuini, non autem iuris ciuilis, & ſic inhabiles de iure ciuili admittuntur. Tertiò facit doct. glo. in l. promittendo. in princ. in glo. 1. ff. de iure do. quòd iſta verba geminata vnuſquiſque, vel
c quicunque, [c] prolata à iure ciuili comprehendunt perſonas aliàs inhabiles, puta clericos. Et illam gl. pro ſing. ad hoc ponderat ſolus d. And. Barba. inter conſilia. d. Alex. in conſi. 123. in 4. vol. quod incipit, ſcribit eccleſiaſticus. in 3. col. ſed quantum ad clericos ipſe reprobat, & in contrarium eſt tex. clarus vltra eum in c. 1. ad fi. de iureiu. in 6. ¶ Quartò moueor ex alia regu-
14 la, † nam quando princeps concedit priuilegium, & in cõceſſione addit verbum liberè, vt in hoc text. certè iſta verba neceſſariò important, ut vltra ius commune indulgeatur. c. 1. in verbo liberè. cum glo. & ibi Hoſt. & Io. And. de reſcrip. Hanc regulam tradit do. Fran. de Are. in conſ. 76. quod incipit diligẽ-
15 ter viſis, & ponderatis priuilegijs. in 1. col. ¶ †Quintò moueor: nam priuilegium principis, qñ nemini eſt damnoſum, & non reſpiciens præiudiciũ tertij, latiſſimè interpretandum eſt, ſecũdum Inno. & Cano. in c. cum dilecti. de dona. & in ca. olim. de priui. & in c. ex tuarum. de autho. & vſu pal. Bar. in l. ſi quando prima. C. de bo. uac. lib. 10. ¶ Sextò facit regula, quam ponit
16 Io. And. in c. 2. ad fi. de immu. eccle. & ibi Pan. in penul. col. †ꝙ iſta priuilegia principum conceſſa motu proprio ſeruãda ſunt ad vnguem, ſicut ſonant abſque vlla reſtrictione, ſecus ſi per partes ſint obtenta, quia tunc debent ſtrictè intelligi: modo
17 ſic, †licèt in dubio præſumatur priuilegium conceſſum ad poſtulationem partis, & non motu proprio principis. c. ſi motu proprio. de præben. & digni. in 6. no. Bar. in l. 1. C de pet. bo. ſubla lib. 10. Iſtud eſt verum niſi priuilegium ſit conceſſum ſtatuẽ do ius generale, prout hic, tunc præſumitur conceſſum ex mera liberalitate principis. gl. eſt in Auth. quas actiones. & ibi Bar. in 2. col. & alij ĩ. de ſacroſan. eccl. Bar. in l. 1. C. de bo. vacum. an. lib. 10. & in l. 1. C. de pet. bon. ſubla. li. 10. Mod. in l. 3. in prin. ff. qđ quiſque iur. ¶ Septimò facit regula, quam tradit Pan. in ca. ex parte. 3. de deci. in 2. no. per illum tex. quem ad hoc reputat mi
18 rabilem, †quòd priuilegium etiam cõtra ius commune (imò quod fortius eſt) etiam alteri nociuum, debet tñ intelligi ſm ꝙ verba ſonant, & importare poſſunt ex proprio ſignificatu verborum. ¶ Octauò & vlt. facit, quia in dubijs debet teneri ille intellectus, & illa opinio, quæ fauet Eccleſiæ, & religioni. l. ſunt pſonæ. in fi. ff. de reli. & ſump. fune. & in c. fi. de re iudica. ¶ Capio
19 gl. in ver. non ſint caſſa. †ex qua habes, ꝙ ſolennitates requiſitæ à iure ciuili in teſtamentis, non intelliguntur ſublatæ per hanc. l. qñ quis teſtatur ad pias cauſas. hanc opin. ſequuntur omnes alij excepto Bar. qui in repe. huius. l. in 2. col. & melius in 3. & in antepe. col. in 6. q. prin. tenet contrarium, per aliqua ex fundamentis, de quibus in gl. præcedenti. Item per iſtum text. in verbo liber ſit ſtylus. attento ꝙ liberum dĩ id, quod ab omni iuris
20 ſolennitate eſt abſtractum, vt dixi in tex. ¶ †Secũdò & fortius, ſi fauore filiorum valet teſtũ patris ſine aliqua ſolennitate iuris ciuilis, quantò magis debet valere fauore Eccleſiæ, quia excepta legitima magis fauetur Eccleſiæ, quàm filijs. Not. bene iſtam regulam, quam comprobaui per tria, ſeu quatuor in l. licèt inter priuatos. C. de pact. Nec ob. ſol. Sal. qui dicit, ꝙ in filijs ideo eſt, quia filij omnino ab inteſtato ſuccedũt, non ſic eſt in Eccleſia. Nam conſidera, ꝙ Bar. in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. & Bald. in Authen. ꝙ ſine. in 10. col. C. eod. dicunt ibi aliam rationem, quia in teſtamento patris inter liberos non attenditur dictum ius ciuile, ſed merum ius gentium, quæ ratio militat ẽt in pias cauſas. ¶ Contra iſtam opin. Bar. duo ſtringunt. Primò doct. glo. no. in l. ſi qñ. in princ. C. de inoffi. teſt. Ad quam rñdet no. Bar. ĩ. in repe. in 3. q. 5. quæſtionis prin. ꝙ dictum glo. procedat, qñ priuilegium teſtandi conceditur vni, ſecus ſi plurimis, aut infinitis, quorum aliqui ſunt habiles, aliqui non. Signa bene hanc limitationem ad doctrinam illius glo. quam limitationem reprobat Bald. hic in 3. col. per regulam. l. iam hoc iure. ver. ſed ſi alter. ff. de vulg. & pup. ¶ Secundò contra opi. Bar. ſtringit tex. in l. generali. in verbo, quòd tamen alia omni iuris ratione munitum ſit, allegatus in gl. infra. eod. Bar. conatus eſt reſpondere ad illum text. ſed nihil fecit. Nam in lec. in vlt. col. reſpondet, ꝙ ille defectus, qui vitiaret teſtamentum militis, ẽt vitiat teſtamentum ad pias cauſas, ꝙ nihil eſt. Alijs duobus modis reſpondet Bar. ĩ. in repe. in 6. q.
* prin. ſed nihil eſt. Tene opin. glo. *& communem doct.* hic. Et adde gl. in §. j. Inſti. per quas perſ. nob. acquir. oblig. & in ſimili glo. in Auth. omnes peregrini. C. communia de ſucceſ. quam etiã tenet Barto. met in lec. ad fi. Et propterea Bald. hic in repe. in 2. & in 16. col. truffando de fundamentis Bart. dicit, ꝙ omnes tenent opin. glo. excepto quodam ſaturnino. ſ. Barto. & Ang. dicit in conſi. 223. quod incipit punctus talis eſt, quædam domina

ADDITIONES.

a ¶ Multæ ſunt perſonæ. Adde Abb. in rubr. de teſt. allegando d. glo. in d. l. ſi quæramus.

b ¶ Vnuſquiſque. Adde Doct. in l. 2. C. com. diuid.

c ¶ Quicunque. Et gl. 1. in fi. in cle. 2. de deci. de quocunque religioſo, vt veniat prælatus Eccleſiæ.

Source : BIU Cujas

ma Margarita.in 5.col.q opi.Bar.eſt reprobata in ſcholis, & iudicijs.Et contra Bart. vltra fundamenta Bal.ſtringit inequitabili-
21 ter.d.l.generali. † Item,qa legatum libertatis eſt pium, vt not. Bart.j.proximè in princ.per illum text.ff.de his, quæ in teſt.delen.& in l.ſi vnus.cum ſim.C.de teſta.& tñ relictum libertatis in teſtõ non ſolenni non valet.l.non dubium. in fin.C.de teſt. l.2. C.ſi quis omiſ.cauſa teſtam.Ad hoc reſpondet ſing.Bart.in repe.in 3.q.5. q.prin.iq relictum libertatis ita demũ cenſetur piũ, qñ libertas relinquitur ſeruo amore Dei,aliàs ſecus.¶Not.iſtã pulchram limitationem ad regulam prædictam,tñ non eſt vera,cùm legatum libertatis ſemper ſit pium.l.1.circa.fin.in verſ. ad hanc rationem pietatis.& ibi Bal.ad hoc not.C.de communi ſeruo manu.& text. in l.j voluntatem. in verſ. iura pietatis. C. de teſta. manu. & iſtam limitationem in terminis reprobat Imo.in l.captatoriæ.ff.de leg.1.adde Spec. in titu.de inſtru.edi. §.nunc aliqua.verſ.ſcias ſecundo.ſed in hoc artic. non eſt inſiſtendum,ex quo de iure canonico clarum eſt,q ceſſant ſolennitates iuris ciuilis in teſtõ condito ad quacunque piam cauſam.c.cùm eſſes,&c.relatum.de teſt. quæ iura procedunt non ſolùm in foro canonico,ſed etiam in foro cinili,& in terris non
* ſubiectis Eccleſiæ, ſm glo. *& magis communem opin.Doct.* in d.c. cùm eſſes,& Bart.hic in lect.in 1.col.& latius in repe.in vlt.col.
22 & vlt.q.& Doct.hic præſertim Saly.in 13.col.† Pro extenſione iſtius concluſionis ſing. not. q nedum ſuſtinetur inſtitutio ad pias cauſas coram duobus,vel trib.teſtib.vt dixi, ſed etiam relicta facta in illo teſtõ alijs pſonis priuatis merè laicis, ita ſing. tenet d.Ant.de Butr.in c.q clericis.in antepe.col.de for. comp. Sal.in Auth.caſſa.in 9. q.j.eod.d. Alex.in conſ. 41.in 1.vol.inc. viſo tenore allegati,& producti inſtrumenti.in 3.col.& in cõſ. 113.in 4.vol.q incipit viſo,& diligenter conſiderato themate. in 5.& vlt. col. Et per hoc addo bene facere text.in Auth. q ſine.in fi.C.de teſt.Ego tñ multum dubito per text.fortiſſimum in l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.j.de teſt.cui Sal.in d.Au
23 then.caſſa.conatur tripliciter reſpondere, ſed nihil eſt. ¶ † Se-
a cundò,quia filiusfam. [a] cum conſenſu patris põt ad pias cau-
* ſas teſtari, ſm *magis communem ſententiam*, vt dixi in l.ſenium.C.
b qui teſt. face.poſſ.Et tñ ſi in tali teſtõ [b] faceret legata extraneis, nihil valerent, ſm Bald.hic in repe.in 9.col. & in d.l.ſenium.C. qui teſt.face.poſſ.circa fin.& ibi Sal.Pau.de Caſt.& d.l.Alexan.
24 idem tenet Imo.in l.tam is.§.1.ff.de don.cauſa mor.¶ †Econtra autem ſi in teſtõ nõ ſolenni eſſet inſtitutus extraneus,quãuis multa legata eſſent facta pijs cauſis, tñ nihil valerent,ſm.d. Ant.in d.c.q clericis. Sal.in d.Auth.caſſa. in 9.q. ſequitur dom. Alex.in conſ.177.in 2.vol.q iucipit viſo themate mihi exhibito.in 4.col.& in conſ.209.in 2.vol. q incipit ſtatutum.in 7.col.
25 ¶† Nunc videndum reſtat,an iſta.l.ſolùm reſtringatur,vt habeat locum in conſtituto in artic. mortis.Bart. hic repetit in 4. col.& latè in 3.q.princ. & concludit, q ſic, per.5.fundamenta, præcipuè per iſtum text.in verſ.decedens,& in alijs duobus locis,vt hic per eum.Bald.hic in repe.in 2.col.dixit, q ridiculum eſt ita diſtinguere. Contrarium tenet etiam Saly. hic in 10.col. quia lex appellat teſtatorem decedentẽ,vel deficientem quocunque tempore teſtatus ſit.l.cùm quis decedens. in prin.ff.de legat.3.l.cùm quis decedens.in princip.ff.de admi.tut. Fulg.hic in 6.colum.qui propterea inquit, quod Barto. nimis ſubtiliter
c inſpexit illud verbum decedens. [c] Teneo contra Bartol. du-
26 plici fundamento. † primò quia verba. l. enunciatiua nihil diſponũt, niſi Legislator ſe principaliter fundet in iſto enunciatiuo.ca.ſi Papa.de priuil.in 6.iuncta cle. literis.cũ gl. de proba. ita Fede.de Senis in conſ.39.q incipit viſo puncto,& motiuis. Saly.in l.qui ſe patris.in 6.colum.vbi Moder.C.vide lib. & in l. accuſationis. C.de accu.Lud.in l.4.§.Cato.in 6.colu.ff.de verbor.oblig. & in conſ. 191.quod incipit ſpectabilis domine mi. do.Ant.de Butr.& Imol.in cap.cùm in apoſtolica.de his, quæ fiunt à præla.ſine conſen.cap. Ego pro hoc allego glo. not.in c. 2.in verbo non teneris.de dolo, & contu.Bart. in l.extat.in vlt. colum.ff. quod met cau. Sed ad hoc potes reſpondere, quod hæc verba enunciatiua ſunt geminata,imò triplicata, vt ponderat Bartol.vnde verba enunciatiua, quando ſunt geminata, ſemper diſponunt, vt ſing.tenet Bart. in l. cùm ſcimus. in vlt. colum.C. de agri. & cenſit. lib.11. Sequitur Pan. in c.ſi cautio. de fid.inſtrum.& in repe.cap. per tuas.in 9.colu. de arb.Pau.de Caſtr. in l. ex hac ſcriptura. ff.de dona. Lud. Ro.in l. gerit.ff.de
27 acquir. hæred. ¶ † Secundò moueor : nam quando lex facit mentionem de aliquo ratione frequentioris vſus, per hoc lex non intelligitur excludere de alijs. Iſta eſt doctr. glo.in cle.1.in verbo Præſidentes,& ibi do.Ant.& Imo.in 5.colu. ad hoc not. de reſcrip.melior glo.in l.1.in glo.1.C.de his,qui ad Eccle.confug.& in l.vnica.in verſ.ſponſam.C.de rap.vir. Vnde hic.l.fecit mentionem de decedente,quia communiter contingit, quòd quis inducitur ad teſtandum præcipuè pro anima , qñ dubitat, vel timet decedere, vnde per hoc non excludit text. quin etiam ſanus ſi teſtaretur haberet locum iſta l. Tenendo tamen intellectum Bart. quòd iſta lex reſtringatur ad conſtitutum in artic. mortis. ¶Adde inquantum Bartol. intelligit quem dici conſtitutum in artic.mortis,quando inſtabat periculum mortis ratione infirmitatis, vel quia latrones, qui eum deprehenderunt,volebant occidere, idem tenet Bald. in cap. paſto.in 7. colu.de offic.ord.Facit,quod ſing.vult.Bald.in cap.1. in vlt.co-
28 lum.de pace conſtan. vbi quærit, † pone ſtatutum diſponit, quòd in extremis laborantes non poſſint contrahere ſine præ-
d ſentia ſuorum propinquorum . Quis dicatur in extremis [d] laborare.Et reſpondet, quòd omnis ille,qui ex tali infirmitate decedit ſine ſanitatis interuallo, de hoc dicit eſſe text. vnicum in iure.l.alumnæ. §.fin.ff. de adi.leg. ¶Extra glo. quærit Bart.in
29 lect. † an legata ad pias cauſas hæreditate non adita debeantur.alleg.Spec.& aliud clarè non decidit, ſed idem Barto.in repe.in 4.quæſt. 5.partis in princ.determinat,quòd ſic,idem Bartol.in l.1.C.de bon.vacan.lib.10. ſentit.& in l. eam quam.C.de fideicom.Bald.in l.id quod pauperibus.C.de Epiſ.& cler.¶Te-
e ne contrarium [e] per duo.† Primò,quia in Eccleſia,& pia cau-
30 ſa ſeruandum eſt ius commune ſicut in alijs, niſi contrarium
31 expreſsè ſit ſtatutm.cap.1.de nau.feu.in vſi.feu.¶ † Item libertas,& pia cauſa æquiparantur,vt ſupra dixi.Sed legatum libertatis hæreditate non adita extinguitur.l. ſi nemo. ff.de reg. iur. iuncto,quod ſtatim dicam,ita tenet Bald. & fortius Sal. in 31. quæſt.& Fulg.hic,latè Bald.in dicta.l.eam quam.& ibi Flo.dicit,q ita ſeruatur in practica,& Bald.in l.fina.C.de teſt. manu. Angel.Imol. & Moder. in l.qui filio.§. 1.ff. de hæred.inſtit. vbi Angel. refert ita.fuiſſe de facto Bononiæ determinatum, latè Lud.Rom.per4.colum. in repe. Auth. ſimiliter. C.ad.l.falc.in 20.ſpeciali piæ cauſæ inter vlt.voluntates, & in conſ. 65.quod incipit in terminis propoſitæ conſulta.& in conſ.493.quod incipit in caſu conſultationis propoſitæ aduertendum. idem te
* net do.Alex.qui *dicit hanc eſſe communem opin.*in conſil.254.aliàs. 208.in 1.vol.quod incipit ſtatutis.in pen. colum. cum concor. per eum alleg. ¶ Limita hanc communem ſententiam tribus
32 modis. ¶ † Primò niſi filius in poteſtate eſſet inſtitutus, quia licèt abſtineat, tamen per exiſtentiam ſuitatis ſicut ſuſtinentur legata libertatum.l. cùm quaſi. §. ſed & ſi quis.ff.de fideic. lib.eodem modo ſuſtinentur legata ad pias cauſas, cùm æquiparentur.Ita limitat Bald.in Auth.hoc amplius.in 2.colu. C.de fideicom.Ang.& Imo.in l.ſi filius, qui patri.in princ. ff.de vulga.& pupil.& dom.Alexan.in conſil.206.in 2.vol. Et in iſtis ter
33 minis ſalua primam opin. ¶ † Secundò limita, niſi relictum ad pias cauſas eſſet tale , quod dilatio afferret periculum animæ teſtatoris, vt eſt quando eſſet pro reſtitutione vſurarum. Vel non reciperet dilationem, puta , quia eſſet pro ſepultura, vel ſuſtentatione infirmorum, ibi tunc nulla requiritur aditio, ſecundum Bald.hic in repe.in 18.colu. verſ. ſuper noua quæſt. Bald.in dicta.l.eam quam.in 2.colum.& ibi Angel.in repe.in 8. colum.& Bald.in d.Auth.hoc amplius.in 2.colum. & in l.nulli.in 3.colu.C.de Epiſ.& cler.¶Tertiò limita ſecundum Barto. hic in lect.referentem ſe ita de facto conſuluiſſe, vt bona adijcerentur alicui,vt conſeruarentur legata ad pias cauſas ſicut in leg.libertatum,per tit.Inſt.de eo cui liber.cau. bon.adijci. cum ſimi.idem tenet Barto.in d.l.eam quam.in vlt.colu. & in l.1.C. de bon.vac.lib.10.& ante eum Ioann. And.in addi.Spec. in tit. de inſtr.edi.§.nunc verò aliqua.in verſ.ſed pone,quod eo teſta
mento.

ADDITIONES.

a Filiusfam.Adde Bald.in l.1.§. 1.de leg.3. in l.ſenium.C.qui teſt. fac.poſſ.Pau. de Caſt. conſ. 125.incip .viſo libello. idem conſ. 199.incip. in caſu præſenti.

* Et hanc ſequitur, & magis communem dicit Clar.§. teſtamentum. quæſt. 5. verſ.ſed nunquid filiusfam. de qua vide etiam Dilec.de arte teſt.tit.1.caut.1. num.1.in fin.quam declara,vt per Clar. vbi ſupra. MASVER.

b Amplia tertiò,vt ſicut ad pias cauſas valet teſtamentum coram duob.teſtib. ita adimi legatum coram duob. poteſt.contra Car. & Imol. in cap. relatum. de teſt.Alex.lib.2.conſ.202.ſtatutis.colu.pen.verſ.vltra. vbi confirmat.Iaſ.in rub.ff.de acq.poſſ.colu. 1. PVRPV.

c Addidit multa Iaſ.in rub.de actio.2.col.& adde hic Alex.lib.2.conſ. 17.colu. 2.verſ.confirmantur.

d ¶Extremis, Adde Catel.verſ.extremo mortis tempore.

e Tene contrarium.Iſtam atteſtatur communem Ale.lib.2.conſ.209.ſtatutum, &c.colum.4.

* Pro qua vide Boer. q.41.& 93. par. 1. Didac. in cap. Raynaldus. §.3. nu. 11. de teſtam,Capel.Toloſ.quæſt.89.& 214.Natt. conſ. 231. colum. fin. & quod dicitur legata ad pias cauſas hæreditate non adita non deberi, verum eſt in caſib. tantum,quibus teſtamentum non valet, quia in eo ſolennitas deficit, vel cùm ex teſtamento hæreditas,vel bon.poſſeſſio peti non poteſt, vel in caſu.l.1.§.pen. & fin.ff.ſi quis omiſ. cauſ. teſta. in alijs verò caſibus ſecus: Boer.d.quæſt.93.in fin.& vide, quæ ponit Guid. Pap.q.604. Rom.conſ.493. Mathe.ſing.163. MASVER.

Source : BIU Cujas

mento. in addi. incip. hic omittit auctor. Idem tenet Ioann, de Platea. in d. tit. inſtit. de eo cui libe. in prin. Et ita tene, quamuis Sal. hic, in vlt. colum. teneat contrarium. Et talis ſucceſſio dicitur noua, & miranda, & eſt anomala, & extraordinaria, cùm non ſuccedatur nec ex teſtamento nec ab inteſtato, ſed ex diſpoſitione. l. ſicut in Auth. hoc amplius. C. de fideicom. ſecundum Azo. in ſumma tit. præalleg. quem refert, & ſequitur Bald. in l. ex teſtamento. C. de teſt. man. Tu adde de hoc gl.
34 expreſſam in d. titu. de eo, cui liber. in verſ. ſucceſſor. ¶ † Quæ-
a ro ſecundò an, & quando dicatur relictum [a] ad pias cauſas. Iſtud examinat. Barto. hic in repe. 2. quæſtio. princ. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua, verſ. & ſcias. Pro quo conclude, quod omne illud, quod relinquitur pauperib. videtur in dubio relictum ad pias cauſas. l. ſi quis ad declinandam. circa fin. C. de Epiſco. & cler. cap. non ſatis. 86. diſtin. Bald. in Auth. ſimiliter. C. ad l. falc. Item omne relictum pro anima. gloſ. not. in l. ſi quis Titio. ff. de leg. 2. quam ad hoc reputat ſing. Bal. hic in lect. in 3. colum. Dicit tamen gloſ. not. in l. illud. in verbo, alia cauſa. & ibi Bald. & Pau. de Caſtr. ℨ. eod. quod illud, quod donatur, vel relinquitur conſanguineo, vel amico non dicitur ad pias cauſas relictum, etiam ſi in donatione hoc fuerit expreſſum, idem tenet Bald. in cap. de priore. de appel. & in l. ſi hæres. ff. de
b condi. ob cauſam. ¶ Quod vltimum [b] limitat Bald. hic in lect. in 2. colum. & Pau. de Caſt. in fin. niſi talis conſanguineus eſſet pauper, per gloſ. quam ad hoc reputat ſing. Bald. in cap. 2. de ſepul. ſequitur Pan. in rub. extra de teſt. Adde Ioann. And. in addi. Spec. in titu. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua. in addi. incip. ad iſtum. vbi refert fuiſſe diſputatam quæſtionem per Gul. de Suza. quod ſi ſtatuto cauetur, quod minor. 18. ann. non poſſit legare niſi pro anima, & minor legauit matri ſuæ centum, dicens ſe legare pro anima, & dubitatum fuit an valeat ſicut legatum factum pro anima. Arguit ad partes, & cõcludit, quod ſi mater reuera erat pauper, tunc dicatur relictum pium. d. l. ſi quis ad declinandam. ſecus ſi erat diues, per gloſ. in d. l. illud. ¶ Not. quod ſi mihi relinquitur aliquid, & cogor illud reſtituere amorei Dei, non ſolùm fideicom. cenſetur ad pias cauſas, ſed etiam relictum mihi factum. Et idem fauor vtrique attribuitur. Ita probat in argum. tex. not. in l. auia. §. Titio. ff. de cõd. & demon. Et ita per illum text. not. ibi ſing. Bald. ſequitur Lud. in repe. Auth. ſimiliter. C. ad l. falc. do. Fran. de Are. in conſ. 97. ℭ incipit diligenter, & maturè conſiderato teſtõ. in pen. colu. vbi addit text. not. in l. ſed ſi non ſeruus. circa medium. ff. ad l.
35 falc. & in ſimili text. in l. ſi patroni. §. 1. ff. ad Trebel. ¶ † Adde tñ, ℭ relictum cauſa ſtudij non dicitur relictum ad pias cauſas, niſi pro ſtudio ſacræ Theologiæ, ſecundum Bal. in repe. l. 1. in 6. col. ff. de leg. 2. Facit, ℭ tenet Raph. Cum. in conſ. 28. inc. de fundo dato in præmium emancipationis, &c. vbi tenet, ℭ donatio facta cauſa ſtudiorum non cenſetur pia, adeo, ℭ ſine inſinuatione valeat, ſicut valent donationes factæ ex cauſa pietatis. l. pen. C. de don. item ad hæc dicta per Bart. vide per Alex. in cõſ. 125. in 1. vol. inc. viſo themate præmiſſo. Adde etiam, ℭ ſi teſtator reliquit pro anima conſanguineis ſuis, non præſumitur relictum ad pias cauſas, ſm Bald. in c. de priore. de appel. & in l. ſi
36 hæres. ff. de cond. ob cauſam. ¶ † Vltimò pro complemento huius. l. not. ℭ ſtatuta loquentia de teſtamentis non comprehendunt teſtamenta condita ad pias cauſas, quia debent iudicari non ſm leges humanas, ſed ſm iura diuina, & ſacros canones. c. cùm eſſes. & c. relatum. de teſt. & probat latè Bart. hic in repe. in vlt. col. Ego probo à partib. ſufficiẽter enumeratis. Aut ſtatutum ſimpliciter loquitur, & ſic nullam facit mentionem de pia cauſa. Et tunc dico, ℭ ſtatutum non debet intelligi iſto
37 caſu de pia cauſa. † Primò per illud, ℭ not. Bald. in l. iubemus nullam. in ſecundo not. ℨ. eo. ℭ verba generalia ſtatutorũ non includunt caſum ℘ libertatem Eccleſiæ, vel piæ cauſæ. Secundò per regulam, quia qñ aliquid eſt ſpecialiter ſtatutum in certo caſu, lex noua generaliter aliquid diſponens, non intelligitur loqui in illo caſu ſpeciali, vt per gl. & Doct. in l. ſciendũ. in prin. ff. qui ſatiſd. cog. & in Auth. de hær. ab inteſt. in prin. in verſ. vacantib. coll. 10. Aut ſtatutum expreſſam facit mentionẽ de pia cauſa, & tunc non valet, qa relicta ad pias cauſas, vel pro anima cenſentur ſpiritualia, cùm tendant ad remiſſionem peccatorum. c. requiſiſti. de teſt. ergo de eis non põt ſtatutum laicorum diſponere, per ea, quæ habentur in c. Eccleſia Sanctæ Ma-
38 riæ. de conſt. facit, ℭ dicit Bald. hic in lect. circa fin. † ℭ ſi ſtatutum diſponeret, ℭ non poſſet legari etiam ad pias cauſas, niſi coram 7. teſtib. tale ſtatutum tanq̃ contra ſalutem animarum non valet, & ita refert conſuluiſſe Bart. ¶ Confirmo prædicta
39 per illud, ℭ in ſpecie tenet Bald. in l. generali. ℨ. eod. ℭ † ſtatutũ diſponens, ℭ mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu proprinquorum, non comprehenderet teſtm̃, in quo mulier inſtituiſſet Eccleſiam, quia eſſet contra priuilegium piæ cauſæ, ℭ reſpicit ipſum Deum. Et idem dicit in ſtatuto diſponente, ℭ mulier non poſſit alienare ſine conſenſu propinquorum. ſequitur Pau. de Caſt. hic circa fi. Pet. de Anch. in com. c. canonum ſtatuta. de conſti. in 22. col. in verſ. decidit etiam Bald. & not. Pan. in c. relatum. el. 1. per illum tex. de teſt. & in repe. c. Eccleſia Sanctæ Mariæ. de conſt. in pen. char. Et in iſtis locis adde illud, ℭ not. Io. And. in c. fin. de immu. Eccl. in 6. in nouella, ℭ ſtatutum diſponens, ℭ bona immobilia non poſſint alienari in forenſes non ſubditos iuriſdictioni ſtatuentium, tale ſtatutum non cõ-
40 prehendit alienationem, quæ fieret in piam cauſam. ¶ † Ad
c prædicta [c] facit etiam, ℭ tenet Bald. iu Auth. caſſa. in 9. q. ℨ. eod. ℭ ſtatutum diſponens, ℭ teſtamenta non valeant, niſi ſint inſinuata, vel niſi ſint repoſita in archiuis publicis, non comprehendit teſtamenta, in quib. Eccleſia ſit inſtituta, quia ſic eſſet contra priuilegia conceſſa à canone, qui non requirit aliam ſolennitatem quàm duorum teſtium. d. c. cùm eſſes. & c. relatum. idem tenet do. Ant. de Butr. in c. ℭ clericis. de for. compe. & in d. c. relatum. primo, vbi dicit ſe de facto conſultum ita reſpondiſſe. ¶ Contra prædicta fortiter videtur ſtringere text. in l. generali. ℨ. eod. in verſ. ℭ tamen alia omni iuris ratione munitum ſit, qui vult, ℭ ſolennitates requiſitæ à iure ciuili habeant locum etiam in teſtamento ad pias cauſas, & ita per illum tex. hic tenet Bald. tenet Lud. Rom. in rep. Auth. ſimiliter. C. ad l. falc. in 16. ſpeciali piæ cauſæ inter contractus. Et in conſ. 166. ℭ in c. viſa diligenter propoſiti thematis conſultatione. in primo dubio. ¶ Reſponde, quod d. l. generali. procedit antequam emanaſſent. d. c. cùm eſſes. & d. relatum. quib. iurib. diſponitur,
41 † ℭ leges ciuiles amodo locum non habeant in teſtamentis conditis ad pias cauſas. Item ad prædicta vide Alex. in conſil. 113. in 4. vol. incip. viſo, ac diligenter conſiderato themate. in 3. colu. ad fin. & toto. ſeq. Iaſon Paduæ.

ADDITIONES.

a Quando dicatur relictum, Adde l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſ. & cler. & in §. fin. in Auth. de Eccleſ. titu. cap. ſuper quibuſdam. de verb. ſign. & in c. non ſatis. 86. diſtin.

b Adde Bald. in titu. qui feu. dar. poſſ. in 4. colu. verſ. 5. vltra alios. PVRPV.

c Adde eundem Iaſ. in Auth. ingreſſi. in 2. colum. infra eod. verſ. 2. moueor. PVRPV.

¶ Sequitur ſecunda lectura in ſtudio Papienſi compilata.

SVMMARIVM.

1 *Ius eſt duplex, publicum videlicet, & priuatum.*

De ſacroſan. Eccleſ. Rub.

¶ Rub. cum legib. ſeq. eſt duplicatè poſita, quia iſtæ. ll. alio ſtylo fuerunt hic Papiæ lectæ. Hanc Rub. continua, vt in gl. vel melius ſubordina ſecundum Ang. hic, in quibuſdam lecturis. Im-
1 perator tractaturus in hoc lib. de iuſtitia, conſiderauit, † ℭ du-
a plex eſt ius, publicum [a] ſcilicet, & priuatum. l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſti. & iur. & §. huius ſtudij. inſt. eod. de iuſti. & iur. Itẽ ius publicum eſt duplex, quoddam eſt diuinum, hoc eſt, ℭ vertitur circa res diuinas, quoddam eſt humanum, & illud, ℭ eſt di-
b uinum, [b] eſt dignius. l. ſancimus. ℨ. eod. Idem Imperator incipit ab iſto titu. cum titulis ſeq. vſque ad titulum de legi. excluſiuè tractare de iure pub. diuino, poſtea à tit. de. ll. vſque ad fin. primi libri, vbi præcipuè tractat de officijs, & magiſtratib. publi. expedit ius pub. humanum, ℭ debet omnib. patere. Deinde. in 2. lib. & ſucceſſiuè tractat poſteà de iur. priuato. Et iſte ordo multum mihi placet.

ADDITIONES.

a ¶ Ius publicum. Adde l. 1. §. ius publicum. ff. de iuſt. & iur. & in cap. ius publicum. 1. diſtin.

b Diuinum. An appellatione iuris diuini veniat ius canonicum, & ciuile, vide in c. minus. de iureiur. & in c. qualiter, & quando. el. 2. de accuſ. Doct. in c. 1. de iura. cal. in. c. non debet. de conſan. & affi. in cap. quo iure. 8. diſtin. Card. Alexan. ſuper rub. Decreti, in 3. col. Fel. in c. humanum genus. 1. diſt. in princ.

* Et diſtingue, vt per Rob. de ord. iud. 3. par. prin. c. 3. à nu. 1. vſque ad 80.

SVMMARIVM.

1 *Terminus Eccleſiæ, capitur tribus modis.*
2 *Conſtantinus fuit primus Imperator inter Chriſtianos.*
3 *Relictum Eccleſiæ, vel venerabili loco non vitiatur ratione incertitudinis.*
4 *Si teſtator relinquat pro anima ſua centum Eccleſiæ, & non dicat cui, an debeatur Eccleſiæ maiori, vel cui.*
5 *Si teſtator habeat duas Eccleſias parochiales, & relinquat Eccleſiæ, de qua intelligatur.*
6 *In dubio relictum Eccleſiæ, quando ſunt duæ, intelligitur pauperiori.*
7 *Si teſtator habeat multas domos, & in teſtam. dicat, relinquo Titio domum meam, de qua intelligetur.*
8 *Teſtator etiam relinquendo ad pias cauſas, non poteſt grauare hæredem vltra vires hæreditarias.*

Source : BIU Cujas

9 *Hæres non tenetur creditoribus, vel legatarijs vltra vires hæredit. ſi cõficiat inuentarium.*
10 *Multæ ſunt perſonæ, quæ non poſſunt teſtari.*
11 *Qui non poteſt teſtari, non poteſt codicillari.*
12 *Per l. noſtram non habilitantur inhabiles ad teſtandum.*
13 *Vbi tractatur de fauore publ. verba generalia vnuſquiſque, vel quilibet, non reſtringuntur ad habiles.*
14 *Statutum, quòd quicunque fecerit tale quid, habeat tale caſtrum in feudum, comprehendit inhabilem ad feudum.*
15 *Mutus, cæcus, fœmina. & ſimiles ſunt inhabiles ad feudum.*
16 *Eccleſia in dubio vtitur iure communi, quando non reperitur in ipſo priuilegiata.*
17 *In teſta. ad pias cauſas non eſt ſublata ſolennitas teſtamentorum. & numero 22.*
18 *An ſit magis fauendum teſtamento ad pias cauſas, quàm teſta. inter liberos.*
19 *Qui vult Eccleſiam inſtituere, & filium exhæredare, alium quærat pro conſilio, quàm Auguſtinum.*
20 *Si Imperator concedat alicui facultatem teſtandi, an intelligatur ſeruata ſolennitate iuris ciuilis.*
21 *Si priuilegium teſtandi concedatur multis, quorum quidam ſunt habiles, quidam inhabiles, inhabiles trahunt ad ſe habiles.*
23 *Non valet relictum, vel inſtitutio etiam facta ab Imperatore non ſeruata debita ſolennitate. l. ex imperfecto. C. de teſtam.*
24 *Eccleſia, & Imperator fraternizant.*
25 *Imperator eſt ſolutus legibus.*
26 *Legatum libertatis dicitur pium.*
27 *Verbum liberè, quid importat.*
28 *De iure cano. valet teſta. ad pias cauſas, cum duobus teſtibus.*
29 *Si fiat teſt. ad pias cauſas coram duobus teſtibus, & in d. teſtamento fierent legata perſonis laicis non ad pias cauſas, talia legata valerẽt.*
30 *Teſtamen. factum ad pias cauſas coram duobus teſtibus, vel inter liberos, an ſit propriè teſtamentum.*
31 *An l. noſtra ſolum habeat locum in teſtatore conſtituto in articulo mortis.*
32 *Quando l. vel canon vtitur aliqua dictione ratione frequentioris vſus, non per hoc excludit, nec ſtat excluſiuè.*
33 *Verba l. narratiua, vel enunciatiua nihil diſponunt.*
34 *Legata ad pias cauſas non debentur hæreditate non adita.*
35 *Remedium l. datum pro conſeruandis legatis libertatum, habet locum etiam pro conſeruandis legatis ad pias cauſas.*

LEX PRIMA.

HAbeat. Iſta l. fuit altè repetita per Bar. hic, & eius æmulatione per Bal. † Præmitto, ꝙ terminus Eccleſia,[a] capitur in iure nr̃o tribus modis, vt declarãt Bal. & Sal. hic. Et quid ſit Eccleſia, notatur in c. cùm cleri. de verb. ſign. per Io. Fab. s̃. in rub. huius titu. Secundò præmitto, & propius ad tex. ꝙ iſta l. legitur altero de duobus modis. vno modo legitur ſecundum gl. & omnes Doct. & Bar. in lect. niſi, vt inquit Bal. quidam ſaturninus. ſ. Bar. in repe. huius l. ꝙ per hanc l. in relictis ad pias cauſas nihil derogatur iuri communi, neq; circa perſonas teſtantium, nec circa ſolennitatem teſtamentorum. Et ſecundum iſtum communem intel. tex. in illa vniuerſalitate vnuſquiſq;, intelligitur. ſ. habilis ad teſtandum. Item intelligitur in teſtõ ſolenni. Item intelligitur de quocunq; teſtatore, ſiue teſtatur exiſtens in artic. mor. ſiue nõ. Iſte eſt verus, *& communis intellectus*, & iſtum teneo. Et eum tenet Bar. in lect. ordinaria, & tenuit vbiq;, vt ſ. referam. ¶ Secundo mõ legitur iſta l. nouiter ſm Bar. in ſua diuina repe. huius l. & iſte intellectus Bar. diſcrepat à cõi intellectu in tribus. Primò dũ text. dicit, habeat vnuſquiſq;, intelligit ipſe vniuerſaliter, prout litera iacet, ẽt qui aliàs ſit inhabilis ad teſtandũ, dummõ in eo non ſit defectus naturalis, puta, q̃a infans, vel furioſus, oĩs alius ẽt inhabilis poſſet teſtari ad pias cauſas. Secũdò intelligit tex. vt procedat in quacunq; vltima volun. ẽt non ſolenni, & ꝑñr Imperator in iſta l. priuilegiat Eccleſias in duob. Primò habilitando perſonas aliàs inhabiles, vt teſtari poſſint ad pias cauſas. Secundò diſponendo, ꝙ valeant teſtamenta ad pias cauſas, q̃uis aliàs non ſolennia, ſine ſolennitatibus iuris ciuilis, & ꝑ hoc non irritentur, & iſtud etiã cũ myſterio ſubiungit tex. ibi, non ſint caſſa iudicia. Nam poſtq̃ dixerat, ꝙ vnuſquiſq; poſſet relinquere ad pias cauſas, poſſet dubitari, quid ſi teſtm̃ eſſet minus ſolenne, & minus ſolenniter factum, & rñdet tex. & non ſint caſſa iudicia, aliàs illa verba nihil operarentur. Tertiò reſtringit Bar. iſtam l. in iſtis priuilegijs., vt ſolùm habeat locũ, qñ exiſtẽs in artic. mor. teſtatur, & non aliàs, & iſtud eſt, qđ vult dicere tex. in ver. decedens, quod aliàs eſſet ſuperfluum. Et ſic videtis qũo Bart. enucleatè, & medulli tus conſiderauit ſingula verba text. vt ſint magno cum myſterio, q̃ ſm communem ſenſum non important myſterium iuris, quia ſm cõem ſenſum habet locum, ſiue ſit factũ teſtm̃ in arti. mor. ſiue non. ¶ His præmiſſis diuiditur hæc l. in tres partes. In prima ponitur dictum generale. In ſecunda reſpondet tacitæ qõni In 3. ponitur ratio deciſionis. Secũda ibi, & non ſint caſſa. Tertia ibi, nihil. n. eſt. Et verè litera multũ applaudet intel lectui Bar. ibi, dũ dicit in ratione, quæ eſt aĩa. l. vt inquit Bald. in l. ſi quis ſeruo. C. de fur. ibi, poſtq̃ aliud velle non poſſunt, iſta verba denotant, ꝙ ſit in art. mor. aliàs malè diceret, quia aliàs poſſet aliud velle, & mutare, quia ambulatoria eſt volũtas vſq; ad mortem. l. cùm hic ſtatus. §. ait oratio. ff. de don. inter vir. & vxo. & dicetur. ſ. Caſum in iſta l. figurat amplè Bart. ſm ſuum intellectum in repetitione huius l. in 3. col. vbi videas. Figurant ẽt Sal. & Pau. de Caſt. hic. Et tu debes aduertere, ꝙ iſta l. fuit edita à Conſtantino Imperatore ad vniuerſum Popul. Rom. vt
2 apparet ex ſupraſcriptione, quã habet, † qui Conſtantinus [b] fuit
b primus Imperator inter chriſtianos. Alij ſuperiores fuerunt infideles, tex. eſt in l. diui. C. de natu. lib. & vſq; ad tempus Conſtãtini Imperatoris primi chriſtiani, fides chriſtiana paſſa erat infinitas perſecutiones. Item infinitæ hæreſes erant in fide Chriſti, ad quas comprimendas, & euellendas, congregata ſunt illa quatuor generalia concilia tot Sanctorum, de quibus in epiſtola victor. §. ſuſcepimus. s̃. tit. 1. Et vſq; ad tempus Conſtantini Eccleſiæ catholicæ, & earum viri religioſi multiformiter vexabantur, & de relictis nihil, aut parum admodum cõſequi poterant, & propterea Imperator Conſtantinus edidit hac l. ad Popul. Rom. ſtatuẽs generaliter, qđ vnuſquiſq; poſſet relinquere ſacr. ſan. eccl. non limitatè vſq; ad certam ſummam, (prout olim erat,) ſed quantum vellet de bonis ſuis, ꝙ teſtamenta ſint
3 firma, & habeant effectum, vt in litera. † ¶ Not. ex iſta l. ſm Bar. in 2. not. & omnes Doct. hic, ꝙ relictum Eccleſiæ, vel venerabili loco non vitiatur ratione incertitudinis, q̃uis teſtator nõ expreſſerit, cui Eccleſię relinquat. Deus ſcit, an iſtud fuerit de mẽte huius l. tm̃ veriſſimũ eſt, ꝓꝓ l. id quod pauperibus. ſ. tit. 1. ¶ Re
4 tento ergo iſto no. ſuccedit neceſſaria. q. † Quid ſi teſtator [c]
c relinquat pro anima ſua centum Eccleſiæ, & non dicat cui Eccleſiæ, quæro cui Eccleſiæ debeantur, an Eccleſiæ maiori, & ſic Epiſcopo. tex. vĩ probare, ꝙ ſic, & eſt ſolennis tex. in §. ſi quis in nomine. ad fi. in Auth. de eccleſ. tit. collat. 9. dũ tex. expreſsè dicit, ꝙ in dubio debetur Eccleſiæ ciuitatis, & ſic Epiſcopo. Tamen Cy. hic. in 5. q. determ. ꝙ in dubio debeatur Eccleſiæ parochiali, à qua teſtator ſacramenta Eccleſiæ percipiebat. Et idem tenet Sal. hic in 3. col. in fi. & ẽt Pau. de Caſt. per tex. not. in ſimili in l. quæ conditio. §. vlti. & ibi Bald. expreſsè per illum tex. idem tenet. ff. de cond. & demon. idẽ expreſsè tenet Ang.
* in §. ſi verò. in Auth. de non alie. collat. 2. *& iſta eſt communis.* Eſt verum, ꝙ Ioan. Fab. & Ang. de Aret. in §. ſed ius quidem ciuile. inſti. de iu. natu. gen. & ciuili. tenent per illum tex. ꝙ in dubio præſumatur relictum Eccleſiæ maiori ciuitatis, de qua in dubio debet intelligi tanq̃ de principali, ſicut in dubio intelligit̃ de iure ciuili, de quo puncto vide etiam Spe. & Io. An in tit. de inſtr. edit. §. nunc verò aliqua. in ver. quid ſi teſtator. Pe. de Anc. in c. relatum. el 2. & ibi Imo. ad fi. de teſta. Io. And. in c. cùm qs.
5 de ſepu. in 6. in nouella. † Quid ergo, ſi teſtator haberet duas parochiales Eccleſias, cui tunc legatũ debeatur? vide per Cyn. hic in 5. q. vbi etiam per eum, quid ſi in Eccleſia parochiali eſſent duo presbyteri, cui eorum deberetur, & per Sal. hic aliter decidentem q̃ Cyn. in 3. col. & Pau. de Caſt. per Cano. in c. fi. de ſepul. Et dicunt Cyn. & Bald. in l. cùm multæ. C. de dona. ante
6 nup. † ꝙ in dubio, qñ ſunt duæ Eccleſiæ, intelligitur relictum pauperiori. Et de hoc eſt ſolennis tex. in d. §. ſi quis in nomine. Nã pone, ꝙ in ciuitate ſint multæ Eccle. ſub tit. ſanctæ Mariæ, vel ſub tit. San. Io. & teſtator dicat, lego mille Eccleſiæ San. Io. in dubio intelligitur de pauperiori. Et qñ reperientur duæ Eccleſię eiuſdẽ Sancti æquè pauperes, & in vna habitarẽt moniales, & in alia habitarent viri, in dubio præſumitur relictum Eccleſiæ monialium. Ita expreſsè determinat Cy. & Bal. in d. l. cũ
7 multæ. † ¶ Quid aũt eſſet ſi teſtator haberet multas domos, & ĩ teſtõ dicit, relinquo Titio domũ meã ſimpliciter, de qua intelligitur in dubio? Rñde, ꝙ in dubio teſtator intelligitur relinquere illam domũ, in qua habitabat, & domiciliũ habebat, tex. eſt de

ADDITIONES.

a ¶ Eccleſia. Adde gl. fi. in c. fi. ne præla. vices ſuas. gl. in c. dilecti. de verb. ſign. Doct. in c. Eccleſia. de conſe. di. 1. Io. And. in addi. Spe. in rub. de immu. eccle. Doct. in c. fundamenta. de ele. lib. 6.

b ¶ Conſtantinus. Adde. c. ſacerdotibus. 11. q. 1. & beatum Ambroſiũ in quodam ſermone inc. Conſtantino.

c ¶ Quid ſi teſtator. Adde Doct. in c. 1. de ſol. Pe. de Anc. in rep. c. canonũ ſtatuta. de conſt. Io. An. in c. cù quis. de teſta. li. 6. in nouella. Doc. in c. fi. de ſepul.

Source : BIU Cujas

de hoc valde no. probans in d.l. quę conditio. §. vltimo. Vbi aũt testator habitaret in varijs domibus, & in varijs ciuitatibus, & diuersa domicilia haberet, & relinqueret domum suam alicui pauperi, tũc est in electione hæredis assignare legatario, quàm domum velit. Ita pulchrè determinauit Bal. & Imo. in l. si domus in prin. ff. de leg. 1. ¶ Vltimo no. in ver. bonorum, ꝙ optauerit. hic esse tex. no. subtiliter inductum, † ꝙ testator etiã relinquendo ad pias causas, nõ potest grauare hæredem vltra vires hæreditarias. Ita probat tex. in ver. bonorum, qđ optauerit. Nã bona intelliguntur deducto ęre alieno. l. subsignatum. §. bona. & in l. princeps bona. ff. de verb. sign. l. nõ possunt, ff. de iure fisci. plenè not. in l. non amplius. §. cùm bonorum. ff. de lega. 1. l. si quis seruũ. §. fi. cum glo. ff. de leg. 2. Et certè debetis scire, ꝙ de iure Digestorum testator nõ poterat relinquere vltra vires patrimonij sui, grauando hæredẽ vltra. l. 2. §. si is qui quadringenta. & l. qui quadringenta. ff. ad Treb. nisi cã sit singularis. l. in q̃ri-
9 tate. ff. ad l. Fal. † hodie aũt de iure Codicis, & Authẽticorũ statutum est, ꝙ si hæres adeat hæreditatẽ confecto prius solenniter inuentario, non teneatur creditoribus, vel legatarijs vltra vires hæreditarias, sinautem adeat hr̃ditatem sine inuentario, tũc lex suspicatur de occultatione bonorũ, & tũc indistinctè teneẽ creditoribus, & legatarijs vltra vires hr̃ditarias de suo proprio satisfacere. l. fi. per totam, maximè in §. & si præfatam. C. de iure delib. §. 1. & §. sancimus. in Auth. de hære. & Fal. collat. 1. ¶ Ista sufficiant in tex. omissis no. vulgarib. ¶ Gl. prima sup verbo habeat, quã simul legam cũ gl. mag. in ver. cassa. Pro cuius expe-
10 ditione opp. ꝙ tex. malè dicat, ꝙ vnusquisq; possit testari, † q̃a
a multæ sunt personæ, a q̃ non possunt testari, quas enumerat gl.
11 in l. si quæramus. & ibi Bar. ff. de test. † & qui nõ possunt testari, non possunt codicillari. l. 2. ff. de leg. 1. huius timore gl. 1. restringit generalitatem tex. vnusquisq; . l. habilis. ¶ Posteà in gl. in ver. cassa. restringit tex. alio mõ, dummodo testm̃ sit fulcitum cum alia debita solennitate, & sic ex istis duabus gl. habes duas conclusiones, & duas restrictiones ad hũc tex. Prima cõclusio est, & restrictio, ꝙ gñalitas illius verbi vnusquisq; , restringitur ad
12 habiles tm̃, & ex hoc sequitur correlariè, † ꝙ per hanc l. nõ habilitantur personæ inhabiles ad testandum, vt possint testari ẽt ad pias causas. Secunda conclusio, & restrictio est, ꝙ de iure ciuili demum testamenta valent, dummõ adsint debitæ solennitates, ex quo sequitur correlariè, ꝙ per hanc, l. non est sublata solennitas testamentorum ẽt in testamẽtis conditis ad pias cãs. ¶ Circa primam conclusionẽ, & restrictionem gl. adde, ꝙ cũ gl. transeunt cẽs ẽt Bar. in lect. posteà idẽ Bar. in repe. in 2. & melius in 4. col. tenuit oppositũ, ꝙ illa dictio vniuersalis vnusquis-
b que, b stet vniuersaliter comprehẽdendo ẽt inhabiles, non aũt restringat, vt facit gl. ¶ Mouetur Bar, pleriq; medijs, prę̃sertim quia non solũ Ecclesiæ sunt priuilegiatæ, sed ẽt priuilegiantur testatores existentes in articulo mortis, & talia priuilegia intelligi debent, vt aliquid operentur vltra ius cõe, vulgata l. 1. in fi. ff. ad municip. Sed si tex. intelligeret vnusquisq; . l. habilis, istud non esset priuilegium nec Ecclesiæ, nec existentis in articulo mortis, quia quilibet habilis sine ista l. põt testari. Et ꝙ ista l. cõtineat priuilegium, arguitur ex rub. vt hic per eũ. Secundò mouetur, & fortius: nos habemus regulam, ꝙ signũ vniuersale q̃libet, vel vnusquisq; , iunctum verb. futuri tpis. aut cõtinęt extẽsionem actus iã concessi de præterito, & tũc non restringitur ad idoneitatẽ, ergo gñaliter intelligitur ẽt de inhabilibus, istud probatur in l. 1. §. nunciatio. in uer. oĩbus dieb. cũ gl. ff. de ope. no. nun. ad idem tex. in l. 3. §. dari. ff. de tute. si aũt contineat concessionẽ noui iuris, tunc q̃a satis operat, restringit ad idoneos. Ita loquitur tex. in l. vt gradatim. §. & si lege. ff. de mu. & hono. Mõ in proposito nostro, istud signũ vniuersale vnusquisq; , iungitur actui iã cõcessõ, ergo non restringitur ad habiles tm̃, imò generaliter intelligitur ẽt de inhabilibus, aliàs frustrà cõcederetur. Quod aũt adijciat actui inconcessõ probat Bar. quia ante hanc l. poterat relinqui collegio clericorũ, vel monachorũ, cũ fides Christiana aũ hanc l. esset approbata, vt probat ex l. 1. ff. de col. illici. Et ad hoc multa verba ponit ꝛ repetitione, q̃ nõ curo referre. Tertiò & fortius istud probat in milite, cui est data libera facultas testandi. l. 1. ff. de test. mili. sicut & hic in verbo, libet sit stylus, certè miles ẽt inhabilis, puta q̃a mutus, & surdus põt testari. l. iure militari. ff. de test. milit. ergo eodẽ mõ ad pias cãs, vbi relaxata est libera facultas testãdi, potuit ẽt inhabilis testari, aliàs ista l. esset de indubitabili, ꝛ l. qđ labeo. ff. de car. edic. & nulla necessitas nos vrget, quare gñalitatẽ verborũ restringerę debeamus, ergo à propria significatione recedere nõ debemus. Pondera ẽt illam geminationẽ vnusquisq; , q̃ geminatio multum operatur. l. Balista. in prin. ff. ad Treb. Hic aũt nihil operaret restringendo. Ex istis oĩbus cõcludit sin. Bar. contra gl. & cõem intellectum, ꝙ per hãc l. habilitãtur aliàs inhabiles, vt possint ad pias cãs testari, qui aliàs testari non possent. Limita tm̃. & restringe illã conclusionem, vt non passim procedat in his, in q̃bus adest defectus intellectus, & ꝑnr defectus naturalis, quia in illis non dispensatur per hanc l. vt in furioso, mẽtecapto, infante, & ẽt pupillo: patet per simile, quia pupillus ẽt miles, tm̃ non non potest testari. l. fi. C. de test. mili. & quia in his nõ cadunt iudicia, & voluntates, vt dicit tex. noster: similiter nec cũ cõdemnatis ad mortem pro delicto, in his non est dispensatũ, q̃a serui pœnę sunt. l. qui vltimo. ff. de pę. iuncta. l. qđ attinet. ff. de reg. iu. Item quia non habent bona, cũ applicent fisco, vt requirit tex. noster in verbo bonorũ, & quia simile videmus in milite dam nato ob crimen cõe. l. ex militari, in prin. à ꝛrio sensu. ff. de test. mili. eod. mõ in monacho, & seruo non est per hanc legẽ dispẽsatum, quia nõ habent bona Auth. ingressi. ĵ. eo. In filio aũt fami. distinguit, ꝙ si habet bona aduentitia, quorũ vsusf. non q̃ritur patri, iuxta Auth. excipitur, & Auth. idem est in his. cũ gl. ĵ. de bo. quælib. tunc in vlt. voluntate poterit disponere sine consensu patris. Si aũt sint bona aduentitia, quorũ vsusfr. quæritur patri, tunc filiusfa. cum consensu patris põt testari ad pias cãs, q̃a ad pias causas testm̃ põt pendere ex alieno arbitrio. c. cũ tibi. de test. sed sine consensu patris non põt. In eo aũt, qui est dubius de statu suo, quia istud ẽt est impedimentum iuris ciuilis, non dispensatur per hanc l. sicut in milite. l. ex militari. §. si miles. ff. de test. mil. Ista sunt, q̃ pulchrè, & seriosè examinat Bar. ꝑ sex. q. in repe. huius l. 1. per totam. Doleo, ꝙ necesse sit præterire has decisiones egentes pluribus modificationib. & ampliationib. prout ẽt ampliat, & disputat Bald. hic in lect. Restringit tm̃ Bar. istam legẽ, vt solũ procedat in testatore constituto in artic. mor. & non aliàs, de qua restrictione dicetur tertio loco, & erit tertia cõclusio, q̃ disputabit in hac l. Videamus, an hęc opinio Bar. noua, & peregrina sit sustẽtabilis: scio, ꝙ oẽs eã reprehendunt. Ego pro opinione, & intellectu Bar. adduco nouum fun
13 damẽtũ, qđ est meum: nos habemus regulam, † ꝙ vbi tractat de fauore publico, ista verba generalia vnusquisq; , vel quilibet non restringuntur ad habiles, imò ẽt intelliguntur de inhabilibus, & generaliter intelligi debent, text. est solẽnis in l. si quis in graui. §. vtrum. ver. is quoq;. & ibi Bar. & alij not. ff. ad Sylla. & per illum tex. dicebat ibi Pau. de Cast. ad fi. ꝙ si fiat proclama, ꝙ quicunq; possederit talem domũ, habeat tale quid, pone, ꝙ sit Titius forensis, qui per formam statuti non possit possidere, an illa verba restringantur quicunq;. ſ. habilis? & dicit Bart. ibi, quia tractatur de fauore publico, intelligitur ẽt de inhabilibus. Idem expresè tenet Bal. in l. 1. ad fi. & ibi Sal. & Fulg. C. de preci. Imp. offe. & per illum tex. in verbo is quoq;. deter. no. Gul. de Cu. And. de Pisis. Alb. de Ro. Bald. in lec. antiqua. Sal. Lu. & do.
14 Ale. Imo. in l. filiusfa. ff. si cer. peta. † pone, fit statutum, vel ꝑclama, ꝙ quicunq; fecerit tale quid, habeat tale castrũ in feudũ,
15 pone, aliquis qui de iure est inhabilis ad feudũ, † puta mutus, c
c cæcus, d fœmina, e & similes personæ. c. 1. an mutus, vel surdus.
d in vsib feud. nunqd si iste inhabilis ad feudum fecerit illud, de-
e bebit habere feudum? deter. sing. ꝙ sic, quia illa verba vnusquisque gñalia, cùm tractetur de fauore publico, non restringũtur ad habiles, imò ẽt intelliguntur de inhabilib. & ita sing. limitat tex. in d. c. 1. ergo cùm in casu nr̃o tractetur de fauore publico. l. sunt personæ. ff. de reli. & sump. fun. ergo ista verba generalia vnusquisq; , non restringent ad habiles, sed ẽt intelligentur de inhabilib. Secundò pro intellectu Bar. adduco pulchrã doctrinam Bald. per eum comprobatam bonis legibus in rub. C. qui accu. non pos. in pe. col. in ver. quæro si statutũ dicat de homicidio. vbi q̃rit Bal. optimè ad propositum nostrũ. Pone, ꝙ in statuto ponatur dictio vniuersalis vnusquisq; , de qua in tex. nr̃o, nunquid restringetur ad personas habiles, an intelligetur generaliter, aut de personis inhabilibus, & affert exemplũ. Pone, statutum disponit, ꝙ vnusquisq; admittat ad accusandũ de homicidio, an intelligatur vnusquisq; habilis, an ẽt intelligatur de inhabilibus? Arguit ad partes, & finaliter tradit magistralẽ doctrinam, q̃ confert in proposito, & dicit, ꝙ illa dictio vniuersalis vnusquisq; , recipit restrictionẽ quo ad ea, q̃ sunt naturæ iurisgen. vel iuris diuini, & sic qui prohibent natura, vel iure gentium,

ADDITIONES.

a ¶ Quia multæ sunt persona. Adde Abb. in rub. de testam.

b ¶ Dictio vnusquisq; . Adde Bal. in rub. C. qui accu. non pos. in pe. col. ver. q̃ro si testamentum dicat. Doct. in l. 2. C. communi diuidundo. Et dic, vt per Paris. cons. 6. num. 14. lib. 1.

c ¶ Mutus. Adde Bal. in extrauag. de pace const. in ver. liuellarius. in vsib. feu. & tex. & Doct. in c. 1. in §. mutus. in tit. an Episcop. vel Abb.

d ¶ Cæcus. Adde Bal. in l. quoties. C. de suis, & leg.

e ¶ Fœmina. Adde. c. primum. in §. hoc aũt, qui feu. dare pos. in vsib. feu. Bal. in l. sed si hac. in §. liberos. ff. de in ius vo. Io. de Imo. in l. si ita scriptũ. ff. de leg. 2. Bal. in l. 2. C. de iur. emph. sed Io. de Imo. in c. potuit. in fi. cõmen. 1. de locato. dicit, ꝙ si ꝙs stipulat emphyteusim ꝑ se, & filijs suis, ꝙ nõ succedit filia fœmina, & alleg. ad hoc Archi. in c. si quis suadente. 17. q. 4.

Source : BIU Cujas

tiũ,vt infantes,& minores,qui prohibentᵉ iure gen.vel naturali, vel iure diuino, vt excõicati, iſti non intelliguntur habilitati à ſtatuto, ſed quo ad illos qui prohibentur à iure ciuili, intelligitur facta diſpenſatio, nec reſtringitur illa vniuerſalitas. Et iſtã doctrinã vide ibi ꝑ eum,qa multũ facit in ꝓpoſito iunctis limitationibus Bar.Iſta ſunt,q̃ mihi videtur multum ſtringere pro intellectu Bar. *communiter damnato*, omiſſis leuibus,qui habent melius argiñ in propoſito,illud proferant. Quid tenendum? teneo opinionem gl. *approbatam communiter*, ꝙ ꝑ hanc l. perſonæ inhabiles non habilitentᵉ ad pias cãs teſtando.ita vbiq; tenuit Bar.præter q̃ in allegata repetitione,tenet in primis Bar. hic in lect.& in l.j.§.nunciatio.ff.de ope.no.nun. Idem ẽt tenet Bar.in l.oĩbus.ff.ad Treb.& in l.nõ dubiũ.in 3.col.C.de legi.Idẽ tenet Bal.hic,ꝑſertim in repe.vbi truffatur de opi.Bar. nã in repe.in 2.col.dicit,ꝙ verba,& fundamenta Bar.ſunt ambages.In ea.repe.in 2.col.dicit,ꝙ intellectus Bar.eſt vna truffa. Ita ẽt latè tenet Sal.hic ĩ 6.col.& quinq; ſequẽti.idẽ tenet Ful. & Mod. hic legentes, vt euitetur legũ correctio iurib. vulgarib. & iura
16 iuribus concordentᵉ.†Et quia Eccleſia in dubio vtitur iure cõi,
* qñ non eſt in *ipſo priuilegiata.c.1.de natura feudi. in vſi. feu. & per.10.ſimiles rationes,quas in ſpẽ adducit Sal. hic, & ꝑ iſta cõi ſnĩa,vnũ eſt,quod ſtringit: nã ante iſtam l. nullibi apparet, ꝙ collegiũ clericorũ,& monachorũ eſſet expreſsè approbatũ in iure, ita ꝙ ei poſſet relinqui,vel legari, & iſtud ſpãle inducit iſta l.vt dixi in figuratione caſus.Et ad hoc vide no.tex. 12. q.1. in c. futuram Eccleſiã per quẽ tex.apparet nos non egere vltra teſti.quia apparet ibi qũo Conſtan.Impe.fecit iſtam l.no.vt inde poſſet relinqui Eccleſijs,quibus ante relinqui nõ poterat.Et per hoc apparet,ꝙ ceſſant fundamenta Bar. quia iſta lex ponit caſum dubitabilem, & affert priuilegium, & loquitur in caſu antea non conceſſo,& ꝓpà reſtringendum eſt ad perſonas habiles.¶Nõ obſt.aliud,quod dicit Bar.de milite,quia miles aliàs inhabilis, quia mutus,& ſurdus,põt teſtari.Rñdeo,ꝙ in milite leges magis in ſpecie diſpoſuerunt hoc,vnde non eſt veriſimile,ꝙ per verba generalia huius.l.Imperator voluerit derogare legibus.l.ſi qñ.in prin.C.de inof.teſt.¶Et ſic concludo, ꝙ verus eſt intellectus gl.& cõis ꝓtra Bar.ꝙ tex.nĩ in verbo vnuſquiſq;, reſtringat̃,vel intelligatur,vnuſquiſq;.ſ.habilis, & conſequẽter, ꝙ per iſtã l.non habilitantᵉ inhabiles ad teſtãdũ ad pias cauſas.
17 ¶Secunda concluſio eſt in gl.in verbo caſſa.ꝙ per hanc l. in teſtamentis ad pias cauſas non eſt ſublata ſolennitas teſtorum. hanc opi.gl.ſequuntur oẽs,vt inquit Bal.excepto quodã ſaturnino.ſ.Bar.Sed in repe.huius.l.in 2.col.inſurrexit contra oẽs,& tenuit,ꝙ per hanc l.ſint ſublatæ ſolennitates req̃ſitæ à iure ciuili,qñ teſtñ fit ad piam cãm.& ſic pro aĩa teſtatoris, motus per tria ex fundamentis adductis in præcedenti arti. quib. rñde,vt ibi rñſum fuit,& in ſpecie rñdent Bal.Sal.& Ful.hic.¶Eandẽ ẽt opi.& plenius tenuit ipſe Bar.in hac repe.in antepe. col. in 6.q. prin.vbi ponderat tex.nĩm in verbo,liber ſit ſtylus:nã ſm eum quicquid dicant gl.nĩæ,ſtylus idem importat.ꝙ ordo l.ſi qñ.C. de bo.vacã.lib.10.c.q̃q̃.de crimine fal.ergo eſt perinde,ac ſi tex. diceret in teſtamentis ad pias cãs liber ſit ordo.ſine ſolẽnitate. Secundo quia in teſtõ condito à patre inter filios ſunt ſublatæ ſolennitates iuris ciuilis.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.cũ Auth.ibi poſitis.C.de teſt.l.ſi.C.fam.ercis.ergo multo magis dicit Bar.intelliguntur ſublatę ſolennitates iuris ciuilis in teſtõ cõdito ad pias cãs,vbi tractatur de fauore aĩæ, qui fauor ꝓponen
18 dus eſt fauori liberorum.l.ſancimus.j. eod. ¶†Not.multũ iſta verba Bar.& ſigna,& facias longam manum ad ſcripta Bar. ꝙ magis fauetur teſtõ condito ad pias cãs, q̃ teſtõ condito inter liberos,quia in primo tractatur de fauore aĩæ,q̃ ꝓponẽda eſt ſi lijs,& ita inuenio,ꝙ ponderat aureus Doctor pr̃, & præceptor meus do.Alex.Imo.in l.pactum,qđ dotali.in 4.col.C.de pact. vbi plenè declarat iſtum paſſum.& in conſ.66.in 2.vol.in ci.vi-
19 ſo teſtõ.in 3.col.in fi.†Et ſi tu dicas,nõne in cõtrariũ habemus authoritatẽ Auguſtini canonizatã in c.fi. 19. q.4. vbi dicit tex. Aug.quicunq; vult Eccleſiam inſtituere,& filium exhęredare, alium q̃rat pro conſilio,q̃ Aug.& recitat gl.in l. ſi quis ad declinandã.in prin.in ver.ſimili mõ.C.de Epiſ.& cle.& gl.in l.Papi.in prin.ff.de inof.teſt.& ſic vr̃,ꝙ magis faueat̃ filijs, q̃ Eccleſiæ, qa rñdeo,ꝙ illa authoritas procedit quãtum ad legitimã in filijs, quia ſi quis vellet priuare filios legitima eos exhæredando, & inſtituere Eccleſiã, malè faceret. Sed quantum ad alia,dico ꝙ magis fauet̃ teſtõ condito ad pias cãs,q̃ inter liberos. ergo & c. Et ſi tu dicas,contra intellectũ Bar.ſtringit regula gl. magiſtra-
20 lis in l.ſi qñ.in prin.iũcto tex.C.de inof.teſt.vbi quærit.† Pone, Imperator concedit alicui liberã facultatẽ teſtandi. Nunquid iſta verba intelligantᵉ ſeruata ſolennitate iuris ciuilis, an intelligantur ẽt non ſeruata ſolennitate? dicit illa gl. ꝙ ſi iſte,cui erat conceſſa libera facultas teſtandi erat aliàs habilis ad teſtandũ, tunc verba Imperatoris nihil operarentᵉ, vt ergo aliquid operentur, intelliguntur ẽt non ſeruata ſolennitate. Sed ſi iſte non erat habilis ad teſtandum,& tunc Imperator intelligitur cõcedere ſeruata tñ ſolennitate iuris. Modo ſic,in iſta l. ſm intellectum Bar.Imperator hic habilitat ẽt inhabiles,& ſic priuilegiũ multum operatur,ergo neceſſariò intelligitur ſeruata tñ ſolennitate iuris ciuilis,aliàs priuilegiũ nimis importaret,quia habilitaret inhabiles. Item tolleret ſolennitates iuris ciuilis. ad iſtud arg.rñdet Bar.in 15.col.in 3.q.5.q.prin. vbi multũ ſing. limitat, & nunquam obliuiſcaris doctrinam dictæ glo.in d.l.ſi qñ.dicit Bar.ꝙ doct. huius gl.procedit,qñ libera facultas teſtandi cõceditur per Imperatorẽ vni priuatę perſonę,debet tũc diſtingui, vt in illa gl.Sed qñ Imperator cõcedit liberã facultatem teſtãdi non vni perſonæ priuatæ,ſed omnibus,vel cuilibet, & inter iſtos aliqui ſunt oĩno habiles, aliqui ſunt inhabiles, tunc ꝑ iſta verba non ſolũ intelligitur habilitare inhabiles,ſed ẽt tollere ſolennitatem teſtorum. In iſtis terminis propriè ꝓcedit iſta ſing. l.quia ſi non ẽt intelligeretur tollere ſolẽnitatem teſtorum, certè illud priuilegium nihil operaretur quo ad eos, q̃ oĩno habiles ſunt.Iſtud probat Bar.ꝑ exemplum ſimile. Imperator conceſſit militib.liberam facultatẽ teſtandi.l.1.ff. de teſt.mili.Iſtud priuilegium non eſt conceſſum vni,ſed multis:inter milites aliqui ſunt,q̃ oĩno põt teſtari de iure cõi,aliqui habilitanᵉ,vt eſt mutus,& ſurdus.l.iure militari.ff.de teſt. mil. & l. ex militari.in prin.& §.ſi miles.ff.de teſt.mil. & tñ licèt aliq̃ inhabiles habilitentur,tollunᵉ ẽt ſolennitates iuris ciuilis, qñ miles teſtatur exiſtens in bello.Ita in propoſito,qñ exiſtens in arti. mor. teſtatur ad pias cãs,non ſolùm qui eſt inhabilis habilitatur,ſed ẽt tollũtur ſolennitates iuris ciui.per hanc l. ¶No.perpetuò iſtã aureã limita.Bar.ad gl.d.l.ſi qñ. ¶Iſtam limi. reprehendit Bald.hic in repe.in 3.col.per totam,vbi reprehendit Bar. & de iſta doctri. multa dicit.Sed in propoſito nr̃o no.vnum,quod eſt notabile,
21 nam dicit,†ꝙ qñ priuilegium teſtandi cõcedit multis, quorũ quidam ſunt habiles,quidã inhabiles,inhabiles trahũt ad ſe habiles,& faciunt cenſeri, ꝙ priuilegium iſtud principaliter ſit cõceſſum ꝓ inhabiles.allegat in arg.l.iã hoc iure. in princ.in ver. ſed ſi aliter.ff.de vulg. & pup. Si ergo priuilegium Imperatoris principaliter intelligitur cõceſſum ꝓ inhabiles habilitandos, ergo non debet vltra operari, vt ẽt tollat ſolennitates iuris ciui.ſatis eſt colorata rõ contra Bar.Et tenendo opi.Bar.difficultas eſt rñdere ad tex.qui ineuitabiliter vrget ad l. gñali. j.eod.in verbo,ꝙ cum alia oĩ iuris rõne munitum ſit. Bar.ęſtuauit vſq; ad extremos ſudores in rñſione illius terribilis tex. nã primò in lect. huius l.in vlt. col. rñdet ad illum tex. penitus à remotis,ꝙ dum tex.ibi dicit,ꝙ cũ oĩ alia iuris rõne munitũ ſit,debet intelligi,& quidem barbarè, hoc eſt dummõ nõ ſit furioſus, vel infans,& ſic non adſit impedimẽtum, qđ ẽt impediat milites teſtari.Credo,ꝙ ille tex.oĩa velit niſi iſtud. Et ꝓpeà idem Bart.in rep.huius l.in antepen.col.rñdet diuinando,ꝙ in illa l.generali. teſtator qui teſtabatur ad pias cãs non erat in vlt. articulo vitæ cõſtitutus,ideo illi nõ ſunt ſublatæ ſolẽnitates iuris ciuilis, ꝓut hic in verb.decedens.Vel aliter,& tertiò tñdet ibi Bar.ꝙ tex.ille debet intelligi,ꝙ cũ oĩ alia iuris rõne munitum ſit,hoc eſt dicere ſm eum, ꝙ aliàs ſit rationabile, vel aliter, quia ſi teſtator vellet priuare filium ſine cã inſtituendo Eccleſiam, iſtud nõ eſſet ratione iuris munitum, & ſic non valeret. Ita intelligit ipſe
22 illum tex †Quid tenendũ? [a] teneo *communem opi.*gl. & Doc.ꝙ
a per hanc l.in teſtõ condito ad pias cauſas in nihilo ſit derogatum ſolennitatib.iuris ciui.& Bar.met in lect.huius l.ad fi.dicit, ꝙ licèt diſputando poſſet alia opi. teneri, tñ minimè mutanda ſunt,quæ interpretationem certam habuerunt, & ꝙ iſta opin. cõiter tenetur.eam tenẽt Bal.Sal.& Ful.hic,& Pau.hic repetẽs dicit,ꝙ plures truffantur de opi. Bar.nam in 2.col.in repe.dicit, ꝙ fundamẽta Bar. ſunt ambages, & in eadẽ rep.in 3.col. dicit, ꝙ omnes Doc.ſequuntur opi. gl.excepto quodam Saturnino, & ꝙ opi. Bar. eſt vna truffa.ita etiã dicit Bald.in ea. repet.in 20. col.in 1.q.3.patris prin.Pau.de Caſt.hic refert opi.Bar.& eius argumenta,& poſteà aliud nõ dicit,Ang in conſ.233.incip.punctus talis eſt. Quædam dña Margarita.in 5.col.dicit,ꝙ opin.& intentio Barto. damnatur vbique, & in iudicio, & in ſcholis.

ADDITIO.

* In ſpecie.

a ¶ Tenendum. Adde,ꝙ cõis eſt cõtra Bar. hic,& dic, ꝙ in teſtõ ad pias cãs in nihilo derogatum eſt ſolennitatibus iuris ciuilis,ꝑ diſpoſitionẽ huius.l.1.teſte Iaſ.hic. & Alex.conſ. 182.in fin.libr.5.de quo plura no.Boer.q.93.pag.1. Clar.§.teſtñ. q 6.vbi cõcl.declarat,dicit tñ verũ eſſe, ꝙ ĩ teſtamẽtis ad pias cauſas non requirantur ſolennitates iuris poſitiui, ſed ſufficit ſolẽnitas iuris gentium,ſecundũ cõem ibi,pro qua vr̃ facere, ꝙ in diſpoſitione ad pias cauſas non attendit̃ prohibito iuris ciuilis,ſed cano.ẽt in terris Imperij,& cõſequẽter in relictis pijs ẽt in foro Cæſaris volũtas captatoria toleratur, ſcđm magis cõem ꝑ Ale.cõſ.14.col.fi.li.1.Soc.cõſ.49.li.4.Boer.d.q.93. MASVER.

Source : BIU Cujas

lis,& ſic indifferenter oēs tenent cum glo.contra Bart.¶Addo glo.idem determinantem.in §.1.Inſti.per quas perſo.nobis acqui.& in ſimili bona gl.in Auth.oēs peregrini,in verbo,liberā. C.cōia de ſucceſ.& pro iſta ſnīa ſtringit ineuitabiliter tex. in d. l.generali.in ver.omni alia iuris rōne munitū ſit.ĩ. eo.pondera illam vniuerſalitatem omni alia iuris rōne . Et ſolutiones Bar. ſuperius relatæ ad illum tex.nihil valent. Secundò aperiè atteſtantur iura canonica,quibus credendum eſt, q̄ in teſtamentis ad pias cauſas leges requirunt ſolennitates,in c.cùm eſſes, & in c.relatum.de teſt.quibus iurib.credendum eſt. Tertiò,quia facultas conceſſa per hanc l.teſtandi ad pias cās multum operatur,quia vt dixi in præcedenti articulo (allegando bonum text. in c.futuram Eccleſiam. 12.q.1.) ante iſtā l. non poterat relinqui liberè collegio clericorum,vel monachorum,vt ibi decla
23 raui. †Quarto iſtud confirmatur,quia non valet relictum, vel inſtitutiō ēt facta ab Imperatore non ſeruata debita ſolennita
24 te.l.ex imperfecto. C. de teſt. †ſed Imperator,& Eccleſia [a] fra
a ternizāt,tex.eſt in Auth.qūo oportet Epiſcopos.in prin.coll.j. expreſsè Bar.in ꝓœmio Digeſtorum.in pen. col. & tanto plus, quia Eccleſia in dubio vtitur iure cōi. Ita dicit tex.in c.1. de na
25 tura feudi.†Sed Imperator eſt ſolutus legibus.l.princeps, cū ſi.
26 ff.de legi.Quintò,& vltimò iſtud probo. † nam legatum libertatis dicitur pium,& ad pias cauſas factum,& ideo bonum eſt arg.à libertate ad piam cauſam,& ècontra. l. proximè. §.1. de his,quæ in teſt.delen.l.Titio vſufr.§.1.ff.de cond. & demonſt.& Bar.in l.ſi vnus.C.de teſta.ſed ego habeo, q̄ non valeret rel.ctū libertatis factum in minus ſolenni voluntate.l.non dubium. C. de teſt.l.2.C.ſi quis omiſ.cā teſt.ergo etiam nō debet valere relictum ad pias cās in minus ſolenni voluntate. ¶Tamen huic artic.potes ſing.reſpondere,& nunquam obliuiſcaris,prout ſin gu.reſpondet Bar.hic in 18.col.in 4.q.quintæ partis princ.dum examinat,an valeat diſpoſitio captatoria ad pias cauſas,in vltimis verbis,dicit ſing.Bar.q̄ legatum libertatis cēſentur ad pias cauſas,dicit Bar.q̄ eſt verum,qñ libertas relinquitur ꝓ anima, aliàs ſecus,& hoc multum not. pro ſing. limitatione iſtius determinationis.¶Credo, q̄ limitatio non ſit bona,& in contrarium pondero tex.vbi legatum dicitur pium,& ĩ non relinqtur pro anima.in l.1.ad fi.in verbo ad hanc pietatis rōnem . C. de communi ſeruo man.& ibi Bal.no.ex tex.in l.contra volun tatem.in verb.iura pietatis.C.de teſt.manu.& in terminis Bart. hic ponderat,& reprehendit Io. de Imo. qui nihil ignorauit,in l.captatoriæ.ff.de leg.1.& contrarium tenet Spec.in tit.de inſtr. edi.§.nunc aliqua.in ver. & ſcias.el 2. Et tenendo communem ſnīam non obſtant alle.per Bar. Et primò text.noſter in verbo liber ſit ſtylus,intelligendo ſm eum ſtylus.i. ordo, dico, q̄ glo. noſtra aliter intelligit,i.pro volūtate in,ſcriptis à ſtylo,quo ſcribimus.Item retento intellectu Bar.aduertendū eſt, q̄ tex. non dicit,q̄ ſit liber ab ordine,ſed dicit,quod ſit liber ſtylus, hoc eſt eſt ſine timore caſſationis,& irritationis, prout eueniebat ante.
27 l. iſtam. † ¶Et no. bene verba declarantia, quid importent iſta
b verba,liber &c.¶De verbo autem liberè, [b] quid importet,declarant Cano.in c.1.in prin. in verbo liberè.de regular.lib.6.Et ibi in ſpecie Io. And. & Ge. & eſt text. in c. cùm Epiſcopus. in verbo liberè.de offi.ord.lib.6.gl.& Doct.in c.Roma.§.1.in verbo liberè.de cenſi.lib.6.glo.& Doct.in c.cùm plures.de offi.deleg.lib.6.declarat d Alex. in contingentia facti in conſ. 14. in 2. vol.incipi. viſo,& conſiderato thema. ſupraſcrip. in 2. col. Et dicit ſing.Ge.in d.c.1.in prin.de regularib. probari ſingu. ex illo tex.in verbo liberè reuerti poſſit ad ſeculum.vbi dicit,pone,aliquis ſtat in monaſterio per annum,& vltra,& ſemper dicit expreſsè,q̄ non vult facere profeſſionem, poſteà vult reuerti ad ſeculum,nunquid teneatur ſoluere impenſas factas ſibi in monaſterio?dicit ibi Ge.per illū tex.in ver.liberè,q̄ nō tenetur, eſt verum,q̄ iſtud vltimum refert,& reprehendit.d.Alex. in conſ. 12.2.vol.inci.uiſo thema.anteſcripto.in 2.& in 5.col.in fi.& dicit,q̄ ille tex.non probat in hoc uerbo liberè , & reſpondet ad verbum liberè.Nō obſt.argu.& limitatio Bar.& gl.in l.ſi qñ. C. de inof.teſt.quia credo,q̄ limitatio ſit falſa.vt ſ.dixi per regulā liam hoc iure.in prin.in ver.ſed ſi aliter.ff.de vul.& pup. & expreſsè reprehendit Bal.hic in 3.col.vt ſ.retuli.¶Non obſt. vltimum arg.Bar.dum dicit,q̄ ſi valet teſtīm conditum à patre inter liberos ſine ſolennitate iuris ciuilis iurib.præallegatis, quātò magis debet valere teſtamentum conditum ad pias cauſas pro anima, cùm magis faueamus teſtō ad pias cauſas, quàm teſtamento patris inter liberos,quia rñdeo , q̄ ideo valet teſtamentum patris inter liberos ſine aliqua ſolennitate iuris ciuilis, eo quia liberi omnino erant ab inteſtato ſucceſſuri patri , & ſic cauſa inteſtati fouet , & adiuuat cauſam teſtati licèt minus ſolennem,ſicut aliàs diſpenſatur , vt teſtamentum non ſolenne non habeat tollere aliud præcedens ſolenne , eſt verum,niſi in teſtamento eſſent inſtituti venientes ab inteſtato , text.eſt in l.2.ff.de iniu.rup,& irri.teſt.& in l. hac conſultiſſima.§.fin. C.de teſt.bene facit text.ſing. in l.poſthumus. in princ. in verſ. idem & circa.ff.de iniu.rup.non ſic eſt in pia cauſa,quia illa ab inteſt. non ſuccederet , & ſic in pia cauſa , cauſa inteſtati non poteſt adiuuare cauſam teſtati ſicut in liberis , ergo non eſt bonum argum.de vno ad reliquum. Et ſi tu ſubtilis inſtares,& diceres, decipis me in iſta ſolutione : nam q̄ teſtamentum patris inter liberos valeat,non eſt ex illa ratione,quam dixiſti , ſed eſt,quia in teſtamento patris inter liberos ſeruatur ſolùm ius gen.& ceſſat ius ciuile,vt expreſsè dicit Bart.in d.§.ex imperfecto. in fin. Bald.in Auth.quod ſine.circa medium.C. de teſt.iſtud idē habet locum in teſtamentis ad pias cauſas, in quibus ſeruatur ſolum ius gentium , & ceſſat ius ciuile , vt dicit Barto.hic in alio propoſito in repe.huius. l. imo de iure ciuili nondum erat inuentum , q̄ in teſtamentis ad pias cauſas ſeruaretur ius gen. imò ius ciuile. Iſtud fuit bene poſteà inuentum per c. cùm eſſes.& cap.relatum.de teſt. ¶Et per iſta remanet defenſata communis ſententia gl.& Doct. contra Bartl. quòd in teſtamentis conditis ad pias cauſas per iſtam l. non ſunt ſublatæ ſolennita-
28 tes iuris ciuil.l.generali.ĩ.eod. ¶† Adde, quòd tamen ſecus eſt de iure cano. per quod ſtatuitur , quòd valet teſtamentum ad pias cauſas cum duob. vel tribus teſtibus.c. cùm eſſes. & c. relatum.de teſta. Et veritas eſt , quòd illud ius canonicum obtinet etiam in foro ciuili.vt dicunt gl. & Doct. in d.c.cùm eſſes, & Bart.hic in lect.in 1.colu.vbi dicit,quòd ius canoni. ſeruatur vbique,& expreſsè Salyce.in 13.colu.¶Vnum ſingulariter nota pro extenſione illius iuris canonici , quòd ſi fieret teſtamentum pro anima,vel ad pias cauſas,& in eo inſtitueretur Eccleſia,vel pius locus corā duobus teſtib.tantum.pone,q̄ poſteà in iſto teſtamento fierent multa legata perſonis laicis nō ad pias cauſas,nunquid valerent iſta legata? dico,q̄ ſic,ſecus eſſet ècōtra.Ita ſing.decidit do. Ant. de Butr. in c. q̄ clericis , ſi bene inſpiciatur.circa antep.colu. de foro compe. expreſsè etiam not. Sal.melius quàm aliquis de mundo in Auth.caſſa.& irrita.in 9. q.ĩ.eo.do.Alex.Imo.in conſ.41.in 1.vol. inc. viſo tenore allegati,& producti inſtrumenti.in 3.colu. in princ. facit Auth. q̄ ſine.in fi.C.de teſt.Iſtud diligēter not. tu Legiſta,& tu Cano.pro extenſio.d.c.cùm eſſes,& c.relatum. Dices tu ſubtilis , iſtud eſt expreſsè contra caſum. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C.de teſtamentis. Sal.in illa Auth. caſſa.in 9.q. conatur rñdere ad illum text.trib.modis.& in veritate nihil eſt,& non bene reſpondet.Primò dicit , q̄ qñ teſtīm fit ad pias cauſas cū duobus teſtibus,illud teſtīm valet de iure cōi , ſed qñ eſt teſtīm factum à patre inter liberos,ſecus eſt.Malè dicit in vtroque, quia qñ quis facit teſtīm ad pias cauſas cum duobus teſtibus, nō eſt propriè teſtīm,nec vti teſtīm propriè , ſed vti vltima voluntas in genere. Ita expreſsè determinat Bar.in repe.huius.l.in pen.col.in verſ.4.
29 quæro , † an vltima voluntas. & teſtīm conditum inter liberos taliter valet.gloſ.Bart. & Doct.in d.§. ex imperfecto. & gl.ord. in l.filij.in verbo ab inteſtato.C.fam.ercīſ.niſi tu dicas, q̄ teſtamentum patris inter liberos non appellatur ſimplex teſtamentum,ſed cum iſta qualitate imperfectum.d.§.ex imperfecto.ergo apparet,q̄ non eſt propriè teſtīm , eſt doct.Bart. in l.Lucius. §.quæſitum.ff.de leg.3. ſed teſtīm ad pias cauſas non appellatur imperfectum . ¶Ego tamen vehementer dubito propter.d.§. ex imperfecto.cogita tu prouectè . ¶Nunc poſtremò vidēn-
30 dum eſt,† an iſta lex ſolùm habeat locum in teſtatore conſtituto in articulo mortis.Barto. hic in repe.in 3.colu. determinat,quòd ſic.Ita etiam,& plenius tenet Bart.in repet.in 10. colum.in 3.quæſtio.princip.vbi ponderat ſubtiliter text.noſtrum in tribus, & verè verba literæ multum amicantur Bartol. Primò pondera participium decedens,iuncta.l.qui duos.in princ. ff. de manu. teſt. Secundò pondera text. ibi,poſtquam aliud iam velle non poſſunt , quæ verba pluſquam clarè volunt , q̄

erat

ADDITIONES.

a Imperator,& Eccleſia. Adde Bald.in l.fin.in fin. C.de quadrien.præſcr.Card. Alex.in cap.cauſam quæ.el.2.qui fil.ſint legi.

b De verbo autem liberè.Adde glo.in verbo liberè.in cle.fin. de æta. & quali. & gl.in cle.dudum.de ſepul. Doct.in c.de multa.de præben. Raph.Cu. conſ. 115.incip.Ant.benedicto.* Et dic , quòd hoc verbum liberè,excludit impedimentum,& requiſitionem alterius,teſte Dec. conſi.360.num.5. de quo vide,quæ idem ſcribit conſi.131.colu.1.& 2. poſt Alex.conſi.214.lib.6.quod quidem verbum etiam denotat idem , quod ſine aliqua perſonarum rerumve diſtinctione.l.procurator cui. de procur.l. iuſiurandum §.fin. de iure iur.l. libera.de pecul.Signorol.conſil.210.num.8.Item,quod non ſit alicuius requirenda licentia.cap.quæ in Eccleſiarum.vbi Bald.de conſt.cap. de multa.vbi Abb.de præb.& vide,quæ ſcribit idem Iaſ. in l. nemo poteſt. 2.lect. num.56. de leg.1.Rol.conſ.42.num.18.& ſeq.lib.1. poſt Bart.in l.1.§. permittitur. de aq.quot.& æſt.

Source : BIU Cujas

erat in artic. mortis. Tertiò, ibi, ꝙ iterum non redit arbitrium, aliàs eſſent ſuperflua. Vltimo probat, quia ſi teſtanti in hoſtili loco, vbi pro Repu. agitur de diſcriminæ vitæ l. fin. ff. de teſt. mili. quantò magis pro moriente, vbi agitur de diſcrimine animæ, debent intelligi remiſſæ ſolẽnitates iuris ciuilis, vnde per iſta Barto. reſtringit ſolùm hanc l. procedere in teſtatore ꝯſtituto in art. mor. Ita intelligit Bartol. in d. 7. quæſtio. vbi dicit, quòd ſi conſtitutus in art. mor. euaderet, teſtamentum declararetur ſemper nullum, & ſi exiſtens ſanus corpore, dum condidit teſtamentum, ſtatim moreretur, non haberet locum iſta. l. vt plenius ibi per eum. Bald. hic in repet. in 3. colum. dicit, ꝙ ridiculum eſt diſtinguere ꝯſtitutum in artic. mort. ab eo, qui non eſt in articulo mor. Et non obſtat ſimile de milite, quia reſpondet Bal. quòd illud procedit cauſa neceſſitatis, quãdo ſunt in hoſtili loco, vbi plures teſtes non reperiuntur. vnde ſi miles teſtetur domi ſecus eſt, ſed qñ teſtatur ad piam cauſam dato, quòd ſit in diſcrimine, non eſt neceſſitas teſtium, cùm plures
31 haberi poſſint, & aliud non dicit. ¶ † Contra Barto. etiam tenet Sal. hic in 13. col. ad fi. & ſequ. in 10. quæſt. quia homo in hoc mundo dicitur quotidie mori. Ideo meritò appellatur decedens. §. vt autem. in Auth. de non alienandis. vbi teſtamentum ſemper appellatur teſtamentum deficientis. Item appellatur ſemper vltima voluntas. ponderat etiam Sal. hic verbum optauit, quod eſt præteriti temporis, dato ꝙ participium decedens ſit præſentis temporis. Ful. etiam hic dicit, quòd Bar. nimis ſubtiliter inſpexit iſtum terminum decedens, cùm tamen leges ſæpè vtantur iſto termino decedens, & tamen non ſe referunt ad conſtitutum in art. mort. & bene dicit, iſtud patet in l. cùm quis decedens. in prin. ff. de admi. tuto. & in l. ſi quis decedens. ff. de leg. 3. ¶ Quid tenen? licèt verba tex. noſtri multum applaudant reſtrictioni Barto. teneo tamen cum communi. Et ad iſtũ tex. vltra prædicta reſpondeo dupliciter. Et primò ex doctri. gl. in cle. 1. in verbo præſidentes, de reſcrip. quam no. ibi do. An. de But. & Ioã. de Imo. in 5. col. ¶ Et ex ea not. pulchram doctr.
32 † quòd quando l. vel canon vtitur aliqua dictione ratione frequentioris vſus non per hoc excludit, nec ſtat excluſiuè, quin etiam habeat locum in alijs caſibus, & ita dicunt limitari. capit. nonne. de præſumpt. & l. de pretio. ff. de publ. in rem act. vbi incluſio vnius alterius eſt excluſio. ita in propoſito tex. hic vſus fuit iſto termino decedens, gratia frequentioris vſus, quia vt plurimum homines teſtantẽ, quando laborant de vita, vt expreſsè dicunt tex. præallegati. non per hoc excludunt alios, & iſta ſolutio multum placet. ¶ Vel aliter reſpondeo, & diſpu-
33 tando ita poteſt teneri, & reſpondeo, † quòd verba. l. narratiua, vel enuntiatiua nihil diſponunt. Ita expreſsè Sal. in l. qui ſe patris. in 6. colu. C. vnde libe. dum dicit, quòd in l. filii mater. ff. ad Tertul. illa verba tex. antequam conſanguineus, vel agnatus adierit, ſunt verba narratiua, vel enuntiatiua, quæ nihil diſponunt. Ita ẽt dicit Saly. in l. accuſationem. C. de accu. habent Cano. bonum textum in capitulo ſi Papa. de priuilegijs. in ſexto. per quem text. ita tenet Federicus de Sen. in conſilio 39. incipient. viſo puncto, & motiuis. Ludo. Roma. in l. cadẽ. §. Cato. in ſexta colum. ff. de verborum obligationib. & in cõſilio 191. incipien. Spectab. de Mi. &c. do. Anto. & Imo. in ca. cùm apoſtolica, de his quæ fiunt à præla. do. Alexan. in d. l. qui ſe patris. Sed ego ſolus allego de hoc gloſ. expreſſam, & miror, quòd iſti non allegent, in capitulo ſecundo. in verſi. non teneris. de do. & contu. lib. ſexto. expreſsè Barto. in l. extat. in vlti. colum. ff. quod met. cauſa. ergo iſta verba Imperatoris decedens, ſunt enunciatiua, vel narratiua, niſi tu replicares, quòd verba enunciatiua l. ſunt qñ incidenter narrant, & Legislator ſuper illis non ſe fundat, aliàs tamen diſponunt, ſi principaliter ſint prolata, & ſuper illis ſe fundat, ita glo. not. in capitu. ex literis. de probatio. quæ dicit, quod ideo in illo capitu. ſi Papa. verba enunciatiua non diſponunt, quia fuerunt incidenter prolata, & Papa ſuper illis ſe non fundat, ſed in l. noſtra videtur ſecus eſſe, nam Imperator videtur ſe fundare propter rationẽ, quam aſſignat, cogita an ſolutio poſſit teneri. ¶ Vltimò inquã-
34 tum Barto. in lect. ponit incidenter vnum verbum, † nunquid legata ad pias cauſas hæreditate non adita debeantur, cum regulariter alia corruant. l. ſi nemo. ff. de teſtam. milit. cùm ſi. refert Barto. Speculato. in titu. de inſtrumen. edi. §. nunc aliqua. in verſi. ſed pone hæres, vbi latè diſputat. Et quamuis nihil clarè firmet, tamen dicit, quòd valeant. Sed vt dicit Bald. non allegat aliquam bonam l. vel rationem, aliter non dicit, tamen ip ſe Barto. in repe. huius. l. in tertia quæſtio. 5. partis princip. multum diffuſè examinauit iſtum paſſum, & tenuit valere per multa fundamenta. Idem tenuit Barto. in l. eam quam. C. de fideicom. & in l. prima. C. de bo. vac. libro decimo. ¶ Articu-
* lus eſt diſputabilis, tamen *communis ſententia* vera eſt, contra Barto. quòd legata ad pias cauſas hæreditate non adita non debeantur, prout tenet Bald. hic, & vbique, prout latè Saly. hic 15. colum. & duabus ſequen. in 14. quæſtio. & etiam Fulg. hic. Ang. Imo. & Raph. vbi etiam Bal. in l. qui filio. §. 1. ff. de hęred. inſtitu. vbi dicit Ang. quod ita aliàs fuit de facto determinatũ contra Barto. in Bono. & Bald. in d. l. eam quam. & latè Ludo. Roma. per 9. colum. in repet. Authen. ſolent. C. ad l. Falcid. in 20. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates. & ita conſulendo, & iudicando tenerem contra Barto. in repeti. hic, quòd etiam ad pias cauſas non deberẽtur legata hæreditate nõ adita. Et propter hoc dixit hic ſignanter Barto. quòd aliàs conſuluit in facto, quòd bona adijcerentur alicui cauſa legatorum conſeruandorum ad pias cauſas, ſicut adijciuntur cauſa legati libertatum. per text. inſtit. de eo, cui lib. cauſa bo. adij. & in l. fi. C. de teſtamen. manu. & in l. quarta. ff. de fideicom. lib. & fuit peregrina, & pulchra practica illius tituli. Ita etiam tenet Barto. in l. prima. C. de bo. vacan. libro 10. Idem tenet multum not. Io And. in addi. Specu. titu. de inſtru. edi. §. nunc verò ali-
35 qua. verſiculo ſed pone ultrò in additio. his commiſit, † vbi poſt Nico. de Mutina concludit, quòd remedium legis datum pro conſeruandis legatis libertatum, habet locum etiam in conſeruandis legatis ad pias cauſas, cùm id quod ex pietate indultum eſt pro temporalibus libertatibus conſeruandis, longè magis debeatur, vbi eſt maior ratio pietatis ſcilicet pro libertate animarum, quæ ſunt omnibus præferendæ. l. ſancimus. j. eodem. §. ſi verò liber. in fi. in Auth. de ſan. Epiſco. collat. 9. & in capitu. cùm infirmitas. in fi. de pœ. & remi. iſtud idem quod Barto. tenet Ioan. de Platea in d. tit. inſtitu. de eo, cui lib. cau. bona adijciuntur. Et iſte talis ſucceſſor appellatur anomalus ſucceſſor. quia non ex teſtamento, vel ab inteſtato ſuccedit, ita gloſſa inſtitu. de eo, cui lib. cau. bona adij. in verſiculo ſucceſſor. & ante gloſſam d. Azo in ſumma illius titu. ubi inquit, quod iſta eſt noua, & miranda ſucceſſio. Ita dicit Baldus in l. ex teſtamento. C. de teſta. manu. Et per iſta ſit expedita iſta l. 1. Papiæ.

Sequitur l. placet. ſecundum lecturam Papien.

SVMMARIVM.

1 *Terminus, munus, capitur tribus modis.*
2 *Munus perſonale eſt triplex.*
3 *Munus reale eſt triplex.*
4 *Collectæ ſunt, quæ non habent certam, nec limitatam formam.*
5 *Quoddam eſt munus merè reale.*
6 *Quædam ſunt munera ordinaria, & quædam extraordinaria.*
7 *Indictum, & ſuperindictum quid ſit.*
8 *Eccleſiæ ſunt immunes à ſordibus ſuperindictis, & extraordinarijs muneribus non tamen ab ordinarijs, & num. 13.*
9 *Princeps, & Papa debent omnia ponderoſa facere non per ſe, ſed cum conſilio procerum ſuorum, vel Senatorum.*
10 *Papa ſolus non poteſt expedire negotia ardua ſine Cardinalibus, & numero 11.*
12 *Epiſcopus non poteſt expedire aliquod arduum ſine conſenſu capituli, & in omni arduo negotio ſunt citandi abſentes, etiam in locis diſtantibus.*
13 *Eccleſiæ non tenentur ad aliqua munera extraordinaria.*
14 *Superindictum eſt munus extraordinarium, quod propter neceſſitatem belli indicitur.*
15 *Res Eccleſiæ propter munera publica non ſoluta non confiſcantur.*
16 *Eccleſia cadit in naturales pœnas contr actus, ſicut alij.*
17 *Eccleſia tenetur ad ordinaria munera, & ſic ad tributa.*
18 *Eccleſiæ non tenentur ad collectas.*
19 *Eccleſia ſi acquirit rem feudalem, tenetur ad illa onera, ad quæ tenebatur vaſallus.*
20 *Clerici an teneantur ſolvere gabellas, collectas, ſeu datia pro rebus, quas habent non ab Eccleſiis, ſed ex proprio patrimonio.*
21 *Exceptio excommunicationis poteſt opponi coram iudice ſeculari.*

LEX V.

PLacet rationabilis. Iſta l. tractat, à qb. munerib. Eccleſia ſit exempta. Et eſt canonizata in
1 Decreto. 16. q. 6. in §. placet, & ibi per Arch. ¶ Ad cui
a deutiam. j. dicendorum præmitte, † quòd terminus munus[a], capitur

ADDITIO.

a ¶ Munus. Adde glo. in l. cùm plures. ff. de adminiſt. tuto. glo. in c. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. lib. 6. in capitu. ſunt nonnulli. 1. quæſtio. 1. in c. ſi quæſtiones. de ſimo.

Source : BIU Cujas

Ias. super Prima Codicis.

capitur tribus modis. l. munus à tribus. ff. de verborum ſignificatione. Et quando capitur pro dono, quid differat munus & donum, eſt tex. in l. inter donum. ff. de verbor. ſignific. Et quid differat munus, ſeu donum à xenio, declarat gl. in l. ple biſcito. ff. de offic. præſid. & in l. ſolet. §. fi. ff. de offic. proconſ. & leg. ſed munus propriè dicitur, q̃ lege, more, uel imperio, quis neceſſario ſubijt l. munus propriè. ff. de verborum ſignific. & ideo tex. hic dicit à quibus neceſſit atibus, qđ idem eſt acſi dixiſſet à quibus muneribus. Munus ergo [a] propriè ſumptũ, reperitur triplex, vt declarat Iuriſ. in l. munerum. per totam. l. ff. de mune. & hono. declarat Bar. hiç in quadam repe. huius l. q̃ multi libri non habent, Cy. in repe. l. voluntariæ tutelæ. C. de excuſ. tut. ſed melius, quàm alibi Bart. quem omnino videas, in l. 1. C. de mulier. & in quo lo. lib. 10. quem totum recitat do. Abb. in c. non minus. de immu. Eccl. Ego non oĩa proſequar, quia lõgũ eſſet, ſed quædam paucula neceſſaria ad intellectum huius tex. & ĩ. dicendorum. Quoddam eſt merè perſonale. Quoddam merè reale, & quoddam mixtum. †Munus merè perſonale eſt etiam triplex. Quoddam eſt cum dignitate, & appellatur honor, nam honor eſt adminiſtratio Reip. cũ dignitatis gradu. l. honor. ff. de mune. & hon. & qui habet immunitatem ab omnibus muneribus publicis, nõ excuſatur ab iſto onere. l. cui muneris. ff. de mune. & honor. ¶ Secundum eſt munus perſonale [b] habens vtilitatem annexam, & propter hoc appellatur munus ſordidum, & non iniungitur niſi vilib. perſonis l. ſordidorum, & l. maximarum, C. de excu. mu. lib. 10. ¶ Tertium eſt munus ſimplex, quod non eſt cum dignitate, nec ẽt eſt vile, vt eſſe theſaurarium communitatis. ¶ †Secundò principaliter reperitur munus reale [c], quod propriè ſit cum ſumptu, ſm Bart. & Sal. in d. l. l. munerum. §. patrimoniorum, & iſtud ẽt eſt triplex, & quoddam imponitur perſonæ tantum, non habito reſpectu ad patrimonium, & appellatur capitatio. l. ætatem. ff. de cen. & iſtud munus orginaliter fuit inuentum pro ſoluẽdo ſalario officialibus publicis, & ad iſtud tenebantur ſolum ruſtici, & vnicuique pro rata iniungebatur l. vnica. C. de capi. ciui. cenſi. eximen. lib. 11. Secundum eſt munus merè reale, quod imponitur perſonæ pro reb. & imponitur per æs, & librã. Nam ſm q̃ quis eſt æſtimatus in libris cõitatis pro ſingula libra, tñ imponitur, & appellatur propriè collecta. †Collectæ. n. ſunt quæ nõ habẽt certam, & limitatam formã, ſed cuilibet imponuntur ſm æſtimum, & ſm occurrentes neceſſitates. Gl. eſt in l. reſcripto. §. fi. ff. de mu. & hon. Bart. in l. 1. ff. q̃ cuiuſque vniuer. nomi. & in l. 4. §. actor. vbi Mod. ff. de re iu. & in d. l. 1. C. de mulie. in quo loco. Bal. in l. fi. C. ſine cen. vel reli. & tales collectæ de iure non poſſunt imponi forenſib. pro bonis, quæ ibi poſſident, ſm Bar. in d. l. 1. & in d. l. reſcripto. §. fi. & in l. libertus. §. ſola. ff. ad municip. & latè d. Alex. quem videas in conſ. 210. quod incipit viſo, & diſcuſſo proceſſu. in 2. vol. & latè. d. Fran. de Are. in conſ. 133. quod inci. cauſa q̃ vertitur. niſi ex conſuetudine aliud ſeruaretur, vt in ciuitatibus Italiæ, ſm Bar. in l. 1. C. de auro coro. lib. 10. & in d. l. 1. C. de mulie. & in quo loco. & d. Alex. & do. Fran. de Aret. in conſilijs præalle. ¶ Facit etiam in vſurario forenſi ſm Bar. in l. fi. §. pe. ff. ad municip. & in d. l. 1. Bal. in l. ẽt in pe. col. C. de exec. rei iud. Et aduerte, q̃ regulariter non poteſt dñs vaſſallis [d] ſuis collectam imponere, ſm Bal. in l. cum multa. ad fi. C. de bo. q̃ lib. Limita niſi in ſex cauſis, quas no. ponunt Spe. & Io. And. in tit. de feu. §. qñ. in pe. col. in ver. & no. q̃ vaſalli cõitatum. Oldr. Laudè in cõſil. 234. quod incipit factum tale eſt, quidam miles. d. Alex. in conſ. 108. in 1. vol. quod incipit viſis, & ponderatis. in 4. col. ad fin. † Quoddam, & tertium eſt munus merè reale, & iſtud eſt propriè tributum, & eſt illud, q̃ propriè & ordinariè præſtatur principi. Nam tempore Romanorũ in ſingulis prouincijs oĩa prædia fuerũt deſcripta, vt ex quocunq; prædio tm̃ ſingulo anno præſtaret Principi Rom. & ab hoc erant exẽpta p̃dia italica, q̃ non ſubiacebant tributo. gl. in l. fi. C. ſine cen. vel reli. & hæc in prin. fit dr̃ia inter prædia italca, & puincialia. Inſ. i. de vſucap. in prin. & iſtud tributum à prin. appellabatur annona militaris, quaſi impoſitum, vt ſatisfieret militib. & ex hoc tributum annona militaris, cenſus, & annua præſtatio ſynonyma ſunt, & idem important, gl. in l. 1. in prin. ff. de publ. & glo. in rub. C. de anno. & tribu. lib. 10. ¶ Tertiò ſunt munera mixta, quę participant de merè perſonali, & de merè reali, vt habes in locis ſ̃. no. ¶ †Secundò præmitte, q̃ munerum quædam ſunt ordinaria, quę ſunt impoſita à l. & habent certam, & determinatam formam. Extraordinaria [e] ſunt ècontra. l. 1. C. de vaca. mune. lib. 10. Bar. in l. hi qui. ff. de iure immu. & in l. 4. C. de anno. & tribu. lib. 10. & in l. 1. C. de agri. & cẽſi. lib. 11. ĩ d. l. 1. in vlt. col. Bal. in l. nemnem. ĩ. eo. & in l. fi. C. ſine cenſu, vel reli. Io. de Imo. in l. ſi ex toto. in prin. ff. de leg. 1. ¶ †Tertiò p̃mitte, q̃ habemus indictũ. & ſuperindictũ. Nã tpe Romanorũ ſingulis prouincijs vltra tributũ cępit à principio extra ordinẽ adiungi indictũ, q̃ nõ omni anno, ſed per ſingula luſtra præſtabatur, ñam in primo quinquennio præſtabatur tantum ferri. in ſecundo quinquennio tantum argenti, in tertio tantum auri, vt declarat gloſſ. in rub. de ind. libr. 10. Et dicit ibi gloſſ. quòd ab iſta indictione notarij ſumpſerunt modũ, q̃a in inſtr̃is ſemper apponunt indictionem [f], q̃ ſi vis ſcire computare, vide glo. C. de nouo Codi. confir. in fi. in ver. 7. & glo. in Auth. vt p̃po. nomen Impera. in prin. in ver. indictionẽ. collat. 5. lati⁹ Spe. in ti. de inſtr. edi. ĩ 2. col. in §. br̃. ver. poſt annos dñi. ¶ Superindictũ & olim, & hodie eſt extraordinarium, q̃ ſingulis prouincijs vltra tributum, & indictum imponebaẽ, & hinc denominatũ eſt ſuperindictũ, quaſi vltrà indictum, & iſtud eſt propriè, qñ ex neceſſitate belli, vel occaſione magnæ fertilitatis imponitur à principe, vt declarat gl. & Bar. in rub. C. de ſuperindicto. li. 10. Bal. in l. fi. C. ſine cenſu, vel reli. & in l. ſacroſan. ĩ. eo. Pau. de Ca. hic. Et differt ſuperindictum ab alijs munerib. extraordinarijs, quia ſuperindictum imponitur ex cauſis limitatis, de quib. eſt extraordinarium, & pro alijs emergentib. Vltimò aduerte, q̃ iſta l. ſuppleẽ per l. ad inſtructiones. & l. iubemus nullam, & l. neminem. ĩ. eod. vt dicit Pau. de Caſt. in d. l. iubemus nullam. ¶ Iſtis ſic p̃miſſis venio ad l. Gl. 1. eã diuidit in 6. partes. Tu diuide in quatuor, vt Cy. & Sal. hoc dicit. ¶ †Eccleſiæ ſunt immunes [g] à ſordidis muneribus, & ſuperindictis, & extraordinarijs munerib. non ab ordinarijs, & abhis, q̃ p̃p̃ ſubitum aduentum principis imponunt̃, & ꝫfaciẽtes puniuntur pœna excõitionis, & perpetui exilij. hoc dicit. ¶ No. 1. ex tex. ibi, rationabilis cõſilij tenore perpẽſo, ſm Bal. & Mod. †q̃ princeps debet oĩa põderoſa facere non de per ſe, ſed cum conſilio procerum [h] ſuorum, vel ſenatorũ. facit. l. dubium. ĩ. de repu. ſicut ècontra conſiliarij principum, vel aduocati debẽt de arduo dubio ꝫſulere principem. ita no. Sal. in l. fi. in 1. no. C. de pac. facit tex. no. in c. fi. circa mediũ. de dila. ¶ Eo. mõ Papa nõ nõ põt [i] expedire ardua ſine Cardinalib. Ita originaliter determinauit Ioã. monachi, cũ iam eſſet effectus Car. in cap. in c. ſup eo. de hær. in 6. vbi dicit, q̃ collegiũ Cardinaliũ eſt in quaſi poſſeſſione, vt Papa non expediat ardua ſine ꝫſilio, & cõſenſu Cardinalium, & q̃ multum ardua geſta per ſolum Papam retractata fuerunt. Adde bonũ tex. in c. per venerabilẽ. in verb. rõnib. igitur. q̃ filij ſint legi. qui eſt ad hoc melior tex. de iure ſm Pan. in c. ex geſtis. de cleri. nõ reſi. Idẽ tenet Arch. 25. q. 1. c. ſunt q̃dã. & 12. q. 2. cũ redẽptor, & c. Abbatib. Hoſt. in c. Adrianus. & Io. And. & d. Ant. de Bu. in c. antiqua. de priui. Car. & Imo. in d. c. ex geſtis. Pan. in c. quæſiuit. de his q̃ fiunt à maio. par. cap. & in c. 1. ad fi. de offi. dele. & in c. literas in 4. col. de reſti. ſpo. & in d. c. per venerabilem. in 4. col. & in q. p̃ eũ diſputata quæ incipit Eps. in 14. col. Confirmo per illud, quod vult Bal. in l. cùm multa. C. de bo. q̃ liberis †q̃ Papa ſolus non põt infeudare [k] ẽt bene meritis magna caſtra, vel ciuitatem Eccleſiæ ſine ꝫſenſu Cardinaliũ, qui ſunt capitulũ vniuerſalis Eccleſiæ. allegat Arch. in d. c. cùm redemptor. Ad idem facit tex. in l. fi. C. de diuer. reſcr. qui vult, q̃ cauſæ arduæ debent tractari in cõſiſtorio. Vnde dicit Bald. q̃ ibi eſt text. pro eo, quòd obſeruauit Vrbanus, qui Ambaſiatoribus Peruſinis requirentibus expeditionem pro factis ſuæ ciuitatis, reſpondit, quòd erat factum arduum, quod non poterat in camera expediri, ſed erat expediendum in conſiſtorio ſimul cum Cardinalibus, & refert Bald. quòd idem reſponſum dedit Carolus Imperator in ciuitate Lucana. ¶ Adde tamen, quòd Paulus de Caſtr. in l. prima. ff. de legi.

ADDITIONES.

a ¶ Munus ergo. Adde Cyn. in l. voluntariæ. in 1. q. C. de excu. tut. Spec. ti. de cenſ. in §. 2. verſi. quid autem.

b ¶ Munus perſonale. Adde quæ dicantur munera perſonalia, & vide glo. in verbo perſonalium. in l. veteratis. C. quando prouo. non eſt neceſ.

c ¶ Munus reale. Adde glo. in l. indictiones. C. de anno. & tribu. libro 10. Cyn. in l. voluntariæ. C. de excu. tu. in 1. q. Spec. in titulo de cenſibus in §. ſecundo. ver quid autem, & ſeq.

d ¶ Vaſallis. Adde Iacobi. de Sanct. Georgio in tract. de homagi. PVRPV.

e ¶ Extraordinaria. Adde glo. in verbo extraordinaria. in l. 1. C. de agri. & cen. lib. 11. Bar. in l. 2. de iure immu.

f ¶ Indictionem. Adde glo. in verbo indictionis. in capitu. inter dilectos, de fide inſtrumen. Barto. in l. ſi librarius. ff. de re iud.

g ¶ Eccleſiæ ſunt immunes. Adde Doctores in capitulo non minus. de immu. Eccleſ.

h ¶ De conſ. procerum. Adde Docto. in l. proximè. ff. de his quæ in teſt. delẽ. Bartolus in l. humanum. C. de legibus. Baldus in §. ſed quod principi. inſtit. de iure naturali.

i ¶ Papa non poteſt. Adde Fel. in rub. de conſtitutio. vbi ponit omnes remiſſiones ad vtranque partem.

k ¶ Infeudare. Adde Baldum in l. cum multa. ad finem. C. de bonis qua liberis.

Source : BIU Cujas

11 legi & in consi. 280. incip. In facto præsenti, † tenuit quòd imò Papa solus potest expedire negotia ardua sine Cardinalibus, ex quo liberè habet potestatem clausum, & istud etiam videtur tenere Pano. in d. capitu. ex gestis. per glos. valde not. in ca. ad Apostolicæ. in glo. j. de iniu. in 6. quæ dicit, quòd solus Papa potest deponere Imperatorem, Regem, & quoscunque alios. facit 15. quæst. 6. capit. alius. vbi solus Papa deposuit Regem Franciæ. Idem tenet Ioan. de Ana. in cap. firmissimè. in j. colum. de hære. & Gem. in d. capit. super eo. ¶ Imò plus tenet Panor. in d. cap. ex gestis, q̃ per consuetudinem non possit induci, quòd Papa non possit expedire ardua sine Cardinalibus, quia esset præscribere contra supremam potestatem Papæ. Ad prædicta bene facit, quòd solus Papa potest creare Cardinales, & non tenetur de necessitate requirere consensum aliorũ Cardinalium, secundum Io. And. in capit. sanè. & ibi videtur tene-
12 re. d. Anto. de conuer. coniu. † Adde, quòd eodem modò prælatus, puta Episcopus nõ potest expedire aliquod arduum sine consensu sui capituli, secundum Specu. in titu. de actore. §. 1. in pen. colum. in vers. breuiter autem. tenet Innoc. & Ioã. And. in c. magnæ. de voto. Inno. d. Ant. & Imo. in c. qđ in dubijs. de renun. Innoc. & alij in c. edoceri. de rescript. Pan. in clemen. 2. de rebus Eccles. non alienand. & dicunt Cano. in d. ca. edoceri, quòd in materia ardua non potest prælatus agere sine consensu capituli. idem tenet Ioan. And. in cap. quærelam. de procu. Ang. in l. fin. ff. de quod cuiusque vniuer. Ludo. Rom. cons. 359. quod incipit, circa primum dubium. in 7. colum. Imò fortius istud procedit etiam si bona essent discreta, & separata inter prælatum, & capitulum, adhuc in arduis vnus non potest agere sine alio, ita signanter tenet Innoc. in capitu. causam. j. in 2. glo. parua. & ibi solus Pan. in 3. colum. ad hoc multum not. de iud. Similiter Archid. etiam in his, quæ pertinent ad iurisdictionem Archidiaconatus, non potest expedire ardua sine consensu capituli. secundum Inno. & Cano. in c. ad hoc. de offic. Archid. Ad prædicta adde, quòd singu. tenet Innoc. in capitu. 2. de oper. no. nun. quòd in omni arduo, & graui negotio absentes etiam in locis distantibus sunt citandi. Licèt glo. fi. ad quem totus mundus recurrit, teneat, quòd in
a tribus tantum casibus absentes [a] sint citandi, in cap. præsentiũ. in prin in verb. ipsorum. de test. in 6. istud dictum Innoc. refert, & sequitur d. Ant. de But. in capit. cum omnes, in 6. colum. de consti. & in c. 1. de his, quæ fiunt à maio. par. capit. & in capit. fin. in 3. colum. de maio. & obed. & in capit. licèt. in 3. colum. de ele. & in capit. 1. in 5. col. de ope. nou. nun. & ibi dicit, quòd ista doctri. Innoc. est magis æqua, quàm illa glo. ad quam totus mundus recurrit. idem tenet Pan. in d. cap. 2. in vlti. colum. & in cap. 1. in vlt. colum. de his, quæ fi. à maio. par. capit. & latius in d. capit. cum omnes. in vlti. col. & ibi dicit in specie Bal. in 7. colum. quòd in alienationé magnarum rerum Ecclesiæ requiritur, quòd absentes in locis remotis sint citati. contrarium tenet Ioan. de Imo. in capit. cum apostolica. in 4. colum. de his quæ fiunt à præla. sine consen. capi. & in d. capit. 1. in 8. colum. de his, quæ fiunt à maio. parte capit. & plenius in capit. fi. in 3. col. de maio. & obed. & in d. c. cùm omnes. ¶ Prædictis etiam adde, quòd licet absens impeditus teneatur mittere procuratorem iuxtà doctri. Barto. in l. 2. §. si quis in iudicio. ff. si quis cau. & in l. 1. ff. de diuer. & temp. præscr. Tamen in causis grauibus, & ponderosis non tenetur quis mittere procuratorem. glo. in capitu. quærelam. in glo. 2. vbi Cano. de procur. Bald. in capitu. 2. de testa. Ioan. de Imo. in l. recusare. §. fi. ff. ad Trebel. Fran. de Aret. in consi. 16. quod incipit præsupponitur in facto. in 3. colum. ¶ Vltimò adde, quod dicit Bald. in Auth. sed omnino. in tertia colum. C. ne vxor pro mari. quòd repræsaliæ, q̃ sunt res arduæ, non possunt concedi per magistratum nisi de consensu totius capituli, vel cõsilij eum representantis, alleg. l. si quod extraordinarium. C. de legatio. lib. 10. ¶ Secundò no. ex text. ibi, nil extraordinarium ab hinc, superindictum úe
13 flagitetur, † quòd Ecclesiæ non tenetur ad superindicta,
b vel ad aliqua munera [b] extraordinaria. Vnde pondera istũ tex. contra illud, quod sing. decidit Bar. in l. nullus. per illum tex. C.
c de decurio. libro decimo, quòd Ecclesia [c] tenetur contribuere ad collectam, vel gabellam, uel aliud munus sordidum, quod imponitur propter societatem militum, quæ venit deprædando comitatum, & occidendo personas, quia imponitur ob publ. necessitatem. In cõtrarium facit iste text. dupliciter inducendo. Primò Ecclesia non tenetur ad munera extraordinaria, vt hic. Sed istud est extraordinarium, cùm non habeat certam formam, nec imponatur ab Imperatore, vt declaraui. s̃. in euidentialibus. ¶ Secũdò, & fortius stringit iste
14 tex. nam Ecclesia est exempta à superindicto. † Sed superindictum est munus extraordinarium, quod propter necessitatẽ belli indicitur, vt declarat glo. & Barto. in rub. C. de superindict. lib. 10. Ad idem facit tex. 23. q. 8. in capit. reprehensibile, quòd clerici non tenẽtur ad custodiam ciuitatis, etiam cõtra piratas, per rationem de qua ibi in tex. Ad idem facit, quia
d Ecclesia nõ tenetur cõtribuere ad refectionem muri [d] ciuitatis, quàmuis ista impensa respiciat publicam vtilitatem. glo. in l. ad instructionem. in glo. pe. j̃. eod. Et licèt aliqui ibi eam reprobent, tamen secundum illam glo. latè cõsuluit Pan. in cõs. 3. quod incipit casus super quo consilium petitur talis est, quidam potens dominus. lib. 1. & latè idem Pan. in d. capit. non minus. in septima colum. & sequ. Tene decisionem Bart. quã tenet Pet. de Anch. in d. capitu. non minus, & ibi in effectu Pan. in vlt. colum. cum aliquali limitatione, dummodo talis necessitas æquè immineat Ecclesijs, & imponatur non per principes seculares, sed per iudices ecclesiasticos. Facit bene text. not. in capitu. primo, & ibi Pan. ad hoc not. de immu. eccles. Vbi clerici tenẽtur ad custodiam murorum ciuitatis tẽpore imminentis belli, quia istud respicit communem necessitatem. Est verum, quòd ille tex. habet varios intellectus, de quibus ibi per Docto. Ad idem facit, quia habẽs immunitatẽ à collectis, omnino intelligitur ab his, quæ propter necessitatẽ belli indicuntur, secundum Dyn. Ray. Bald. & Moder. in l. si ex toto. in prin. ff. de leg. 1. Facit, quod not. Bald. in l. iubemus nullam. in 1. & 2. not. per illum text. j̃. eod. ad idem facit glo. in l. ad instructionem. j̃. eod. quòd Ecclesiæ tenentur contribuere ad refectionem viarum publicarum, quia communem necessitatem tangit, sequitur Saly. hic in vlt. not. Card. Flo. in cle. 1. in 17. quæstio. de vita, & honesta. clerico. do. Alexan. in cons. 68. in 2. volum. quod incipit viso, & bene discusso processu, in sexta colum. do. Bartho. Vero. in trac. seruit. rusticarum, in tit.
e de via. in quæstio. 25. ¶ Similiter [e] Ecclesiæ tenentur ad refectionem itineris, & põtium, & ad gabellam plaustrorum, quę soluitur, quia plaustra destruunt vias publicas, quas necesse est reficere, secundum Iacob. But. & Bald. in d. l. ad instructionẽ Bald. in tit. de pace constan. in 5. colum. in vers. munimenta ciuitatum. Et do. Bar. Vero. vbi s̃. secundum ista habes magnã
15 limitationem ad hunc text. ¶ † Tertiò not. ex text. ibi, nulla trãslationum solicitudo, iuncta declaratione glo. quòd res Ecclesiæ propter munera publica nõ soluta, non confiscantur. Et sic facit iste tex. quòd si Ecclesia habet fundum in emphyteusim, & cessat per triennium soluere, quod tamen non potest priuari iure emphyteutico. Bald. hic in 3. not. tenet contrarium, per glo. in Auth. qui rem. in glo. magna in verb. repelli. j̃. eod. ad fi. Et respondet ad hunc tex. quòd loquitur in priuatione pœnali, sed ibi priuatio venit ex natura contractus. adde Spec. & Io. And. in tit. de locato. §. nunc aliqua. vers. 25. cum duobus seq. Bald. in cap. 1. de alie. feu. in vsi. feu. Cano. in c. cõstitutus. de relig. dom. post glo. ibi in uersi. iuxta ratã. Et ibi uide Panor. in 4. col. respõdẽtem fundamẽto Io. An. qui tenebat cõ
16 trarium. ¶ † Cõfirmo, quia Ecclesia cadit in naturales pœnas cõtractus, sicut alij, secũdum Bal. in c. quæ in Ecclesiarum. in 2. col. de cõsti. Hinc cõcludit Bal. in præludijs feu. in pe. col. q̃ si Ecclesia recipit feudum, & nõ seruat cõuẽtiones feudorum, quòd ab ea aufertur feudum sicut à priuato. Et multipliciter ñdet ad hũc tex. Et idem Bal. in l. fi. circa fi. C. sine cẽ. vel reli. tenet, quòd si Ecclesia accipit feudum, tenetur seruare idem, qđ alij feudatarij. Et idem Bal. in l. sed si hac. §. liberos. in fi. per illũ tex. ff. de in ius voc. & c. 1. in 2. col. de cõtro. feu. apud pa. Facit, quod vult Host. in Sum. ti. de immu. Eccl. §. à quibus. ver. item hęc vera sunt, quem refert, & sequitur Io. Fab. hic, quòd quãdo princeps indicit collectam vassallis suis, & Ecclesia habet feudũ ab eo siue mediatè, siue immediatè, tenetur sicut alij vassalli.
17 ¶ † Quartò no. ī ver. postremò, quod Ecclesia tenetur ad ordinaria munera, & sic ad tributa. glo. hic dicit, quòd 'est 'correctum per Auth. Item nulla cõitas. j̃. tit. 1. & sequitur simpliciter Cy. hic. Hoc nõ vī verum ex duob. Primò quia hæc l. est canizata in Decre. 16. q. 1. §. placuit. Secũdò, quia tex. sunt clari
f de iure can. q̃ Ecclesia [f] tenetur soluere tributum. 11. q. 1. capi. tributum. & 33. quæstio. 8. capit. tributum. dic melius ex mente

ADDITIONES.

a ¶ In tribus tm̃ casibus absentes. Adde q̃ d. gl. fi. in d. c. præsentiũ. limitat, vbi tractatur aliquid de faciendo in præiudicium absentium. ita solet intelligi gl. in verbo constitutum. in c. 1. de his quæ fiunt à ma. par. cap. & ibi vide Abb. qui eleganter loquitur in ista materia, & ampliat. d. glo. fi.

b ¶ Munera. An teneatur ad realia. Alex. q̃ non, lib. 2. consi. 68. colum. 5.

c ¶ Quòd Ecclesia. Adde Doct. in cap. quamquam. de censi. li. 6. & in cle. præsenti. eo. tit. & Docto. in c. non minus. de immu. Eccle.

d ¶ Ad refectionem muri. Adde Gul. de Cu. in l. neminem. C. de sacrosanc. Eccl. Docto. in c. placet. 16. q. 1.

e ¶ Similiter. Adde Pe. de Anch. in rep. c. postulasti. in 5. q. de fo. compet.

f ¶ Quod Ecclesia. Adde glo. & Docto. in c. 1. de censi. Barto. in l. si diuina. C. de exac. trib. lib. 10.

Source : BIU Cujas

te Barto. q̃ conſiderandi ſunt tres caſus. Aut loquimur de tributo,& ſic prædium erat tributarium, antequã peruenirent ad Eccleſiam,& ſic ei erat iniunctum iſtud onus reale, & tunc Eccleſia tenetur.ſic intellige iura præallega., quicquid teneat Pau. de Caſt.hic. Si autem prædia liberè peruenirent ad Eccleſiam, non tenetur pro eis Eccleſia ſoluere tributum, nec ei imponi poſſet,prout declarat no.Barto.in titu.de pace conſtan.in quinta colum.in verſ. inimicis ciuitatum. Secundus caſus eſt,qñ eſſet ſtatutum in ciuitate, quòd omnia prædia ſint tributaria, tunc ſi prædium peruenirent ad Eccleſiam, quia habet iſtud onus reale annexum, teneretur Eccleſia ſecundum Barto.hic referentem, q̃ ita fecerunt Eugubienſes. Idem tenet Barto.in l. reſcripto.§.fi.ff.de mune.& ho. & in l.fi.C.de exacto. tribut. lib. 10.& l.1.circa fin.C.de mulie.& in quo loco. lib. 10. tenet Bald. in c.quæ in Eccleſiarum. in 4.col. de conſtitu.& in d. tit.de pace conſtan.in 5.col. Pan.in c.quod clericis. in 14.col.de for. cõpe. Io.Cal. in conſ. 2. poſito in tit.de cenſi. quod incip. ſtatuto Peruſino cauetur,& in conſi. 7. ſub tit. de conſti. quod incip.ſi ſtatuto. Ang. in cõſi. 24. quod incip. Eccleſia non tenetur ad munera. Et plenius quàm alibi Pet.de Anch.in cõſ. 303. incip. habet ſtatutum communis Piſtorij. Breuiter teneas contra Barto.& ſequaces, quia iſtud ſtatutum eſſet factum in fraudẽ Eccleſiarum, & quod non poteſt fieri directò,fieret per indirectum. Item in terminis,in quibus loquitur Barto.tributum diceretur munus extraordinarium, quia impoſitum à communitate,& ſic ab inferiore à principe, vt declarat Barto. in l.2.ff. de iure immu. Et per conſequens Eccleſia non tenetur, vt hic. facit etiam quod materialiter dicit Bald. in l. neminem,ad fi.j̃. co.etiam ponderat Pau.de Caſt.hic. cõtra Bar. tenent Bald. & Pau.de Caſt.hic,& Bal.in l.neminem.j̃.eo.& in Auth.item nulla communitas.j̃.titu.j.& plenius in l.fi. C. ſi cen.vel reli. Arch. Io.An. & Gemi.in c.1.de immu.Eccl.in 6. Imo. & Pan.in ca.fi. de vita, & hon.cleric. Lud.Roma. in l.ſi publicanus. ff.de pub. & ipſemet Barto.in conſi.ſuo 180.quod incipit ſi aliqua poſſeſſio. vnde in dubijs opi.Doct.tenenda eſt opi. quæ fauet Eccleſiæ.l.ſunt perſonæ ff.de relig.& ſumpt. fun. c.fi.de re iu. Intelligе,niſi pro tributis præteriti temporis,glo.eſt ſing.in l.incola. in prin. ff. ad muni. & Bald. hic. ¶ † Tertia concluſio eſt, q̃ Eccleſiæ non tenentur ad collectas. Idem tenet Barto.in d.l. 2. ad fi.Bal.hic,& nota.in tit.de pa.conſtan.in 5. colum.

Addi. Confirmo per id,quod vult Inn.in c.verum.de foro compet. Hoſt.in ſumma de iure immu.§. 19 à quibus.propè prin.& Io.Fab.hic, vbi, † q̃ ſi Eccleſia acquirat rem feudalem,tenetur ad illa onera,ad quæ vaſſalli,ex quo erat feudalis,antequam ad Eccleſiam peruenirent. Et ex hoc dicit Barto.in d. l. reſcripto. §. fi.q̃ eſt dare conſilium,quo mediante Eccleſiæ ſemper tenebuntur ad collectas, q̃ fiat ſtatutum, q̃ omnia prædia ſint tributaria,quia ſi poſtea prædia tranſeant ad Eccleſiam,tranſibunt cum onere collectandi, vt hic per eum ĩ lectu.adde,q̃ iſtud conſ. Bart. eſt falſum,& damnatur per omnes,vt hic per Bald. & in l.neminem. j̃.eod.& in Authen. Item nulla communitas.j̃.ti.1.& in l.fi.j̃. ſine cen. vel reli. Et contrarium tenuit Barto. conſ.180.incip.Si aliqua poſſeſſio æſtimata. Arch.& Io.And.& Gemi.in c.fi.de imm.Eccl.lib.6. Io.de Imo. in c.fi.col.pe.de vita,& honeſtate clericorum. Et adde,q̃ contra Barto.ſtringit. Nam clarum eſt, q̃ Eccleſia exempta eſt ab extraordinarijs, tex. eſt hic, ſed ſolus Impetator poteſt indicere munera ordinaria,alij inferiores quęcunq; munera indicãt, quæcunque ſtatuta faciant, ſunt munera extraordinaria. ita Bald. in l. hi qui. ff. de iure immu. & in alijs locis,de quibus ſupra,ergo in terminis in quibus loquitur, quando Peruſini, vel Eugubienſes &c. malè loquitur. Nam opinio ſua bene procederet, quando Imperator iſtud ſtatueret. Prætereà, & fortius dato pro vero, q̃ ciuitates inferiores poſſent facere prædia tributaria, tamen ad hoc, vt efficiantur tributaria, requiritur, quòd exprimatur certa ſpecifica, & determinata qualitas, aliàs non ſufficit indefinita determinatio, vt magiſtraliter declarat Bald.in l.neminem. j̃.eo.& in propoſito noſtro Pau. de Ca. hic.Et ſic concludo contra Barto. q̃ etiam ſi ciuitas ſtatueret, q̃ omnia prædia eſſent tributaria, iſtud non ſufficeret, licèt Fulg. ſolus teneat cum Bar. Et vltra Barto. dic, quòd tempore, quo res deuenit ad Eccleſiam,poſſit imponi pactum expreſsũ, q̃ Eccleſia pro tali prædio teneatur ad collectas, quia tunc vir tute pacti expreſſi teneretur. Ita Inn.in d.c.verum. & Bal. in d. l. neminem Iaſ. Papiæ. ¶ Sed pulchrum dubium eſſet videre, a an clerici[a] teneantur ſoluere collectas, vel gabellas ſeu datia pro rebus, quas habent non ab Eccleſia, ſed ex proprio patrimonio. de quo vide latè Speculat. in titu. de cleri. coniuga. §. 1.ver.ab huius autem. & verſ. ſequen. Cano. in capit. fi. de vi. & honeſtate clericorum Lud. Rom. in l.ſi publicanus.§.1.ff.de public. aduerte tamen, quòd ſi communitas habet loca paſturæ, & clericus velit mittere animalia ſua ad ibidem paſcendum, tenetur ſoluere communi, ſecundum Abb. in conſi. 6.incipien. caſus ſuper quo petitæ fuerunt alleggat. lib.1. ¶ Vltimò not. ex verſ.fi. in verſ. acrimoniam[b], iuncta expoſitione b glo. ſecundum Cyn. & alios, quòd exceptio excommunicationis poteſt opponi coram iudice ſeculari. facit text. in c. fi. de except. in 6. Tu vide de hoc glo. not. & reputatam ſingu. in l.prima. C. de iuris & facti igno. quam debuit alleg. Bal. hic. & eam reputat ſing. Raph. Fulgo. quam glo. ad hoc not. Bald.in capitu. intelleximus. de iud. & in capitu.contingit. 10. colum. de dolo, & contu. & in l.fina.in 1. col. vbi limitat. C. ſi à non compe.iud.feu.app.

ADDITIONES.

a ¶ An clerici. Adde Abba. in capitu. 1. de cenſ.Firm. tract. de gabe.in 7. parte princip. in 4.colum.ver.item quod clericus ad collectas.
Vide quæ ſcribit Bald. in l.item nulla. C. de Epiſcop. & cleric. numero 4.& 5. Guid. Papiæ. quæſtione 381.& ſequẽ. & dic, quòd res profana infecta laicali qualitate, tranſit cum ſua infectione in clericum, l. fin. C.de exac. trib. libro 10.Roma.conſi.73.colum.fi.pro quo fac. iſtud, quòd onus tributi rem ſequitur, teſte Afflic. Deci. 95. numero 4. l. Imperatores. ff. de public. licèt dixerit Bald.hic, quòd res profana reuerſa ad Eccleſiam eximatur à collectis. Brun.conſi. 91.numero 4. Alexan.conſi.35. lib.4.

b ¶ Acrimoniam. Adde, quid ſit acrimonia per glo.in c. decet, de immu. Eccle.lib.6.Archi.in c.attendendum. 17.quæſt. 4.

¶ Sequitur ſecunda lectu. in ſtudio Papienſi compilata.

SVMMARIVM.

1 *Munus capitur altero de tribus modis,& nume.2.3.4.& 9.in fine.*
5 *Collectæ propriè, & ſtrictè quæ dicantur.*
6 *Munus reale quid ſit, item mixtum,num.7.*
8 *Omnia munera,quę imponuntur ab inferiore Imperatoris, ſunt munera extraordinaria.*
9 *Indictum, & ſuperindictum quid ſit.*
10 *Eccleſiæ ſunt immunes à ſordidis muneribus, & ſuperindictis, & extraordinarijs.*
11 *Papa non poteſt ardua expedire ſine Cardinalibus.*
12 *Archiepiſcopus non poteſt expedire ardua ſine conſenſu Epiſcopi.*
13 *In graui negotio præſentes de capitulo non poſſunt aliquid ſtatuere, niſi nominatim citatis abſentibus.*
14 *Alienatio rei immobilis non dicitur negotium graue.*
15 *Quando creatur ſyndicus ab aliqua vniuerſitate, ſi ſit creatus in cauſis arduis, debent in inſtrumento ſyndicatus neceſſario poni omnia nomina creantium iſtum ſyndicum, & non ſufficeret dicere, quòd maior pars conſtituit iſtum ſyndicum, vel nominare duos, vel tres, & poſtea ſubijcere, & omnes alij, qui faciunt maiorem patrem.*
16 *Eccleſia non tenetur ad aliqua munera publica niſi ad ordinaria.*
17 *Si aliquis eſt immunis ab omnibus muneribus realibus, perſonalibus, ordinarijs, & extraordinarijs, an intelligatur exemptus à muneribus neceſſarijs.*
18 *Res Eccleſiæ,pro quibus ſoluuntur tributa principi, non confiſcantur propter munera non ſoluta, prout confiſcarentur prædia priuatorum.*
19 *An princeps,Dux,vel alius poſſit imponere collectam vaſſallis,quia natus ſit filius,vel quia duxit vxorem,vel maritet filiam.*
20 *An hodie Eccleſia teneatur ad munera ordinaria.*
21 *Si Eccleſia acquirat rem feudalem, tenetur ad onera,ad quæ tenebatur vaſſallus.*
22 *Solus Imperator poteſt indicere munera ordinaria,alia verò,quæ ponuntur per inferiores quocunque modo,ſunt extraordinaria.*
23 *An clerici,qui ſunt exempti in bonis eccleſiaſticis, teneantur ſoluere gabellas pro rebus, quas habent ab alijs, quàm ab Eccleſia titulo hæreditario tanquam laici.*
24 *Si Eccleſia in ſuis prædijs ferrum fodiat extrahendo ferrum ex monte, an ſi tale ferrum portetur in ciuitatem, teneatur Eccleſia ſoluere datium, vel gabellas.*
25 *Si communitas habet loca paſturæ, & Eccleſiæ mittat animalia ad ibi paſcendum, ita tenetur ſoluere ſicut merè laici.*
26 *Si aliquis ſit deſcriptus in æſtimo communis, & velit alienare prædia, non debet extrahi de æſtimo, niſi appareat prius, quòd ille,in quem alienauit, ſit bene ſoluendo.*

LEX V.

PLacet. Iſta erit bona,& vtilis lex. & lect. Bar. habet quandam rep.quæ nullo modo fuit Bar. & propterea alij Doc. de ea nõ faciũt mentionem.Et quia iſta l.tractat à quib. muneribus Eccle-

Source : BIU Cujas

cleſia ſit exempta, ideo ne iuuenes laborent in æquiuoco,
1 † præmitto, quòd iſte terminus munus, capitur in iure noſtro
altero de tribus modis. Aliquando munus capitur pro do-
2 no, & iſtud eſt impropriè. Et quæ differentia [a] ſit inter munus,
& donum, declarat Iuriſconſconſult.l.inter donum.ff.de ver
borum ſignific. Et de iſto nihil ad propoſitum noſtrum. Ali-
quando,& ſecundò munus capitur pro officio, vt cùm di-
co, eſt munus militare. i.officium militare, eſt munus Docto-
ris intelligo. i.officium,de iſto etiam nihil ad propoſitum no-
ſtrum. Aliquando & tertiò munus capitur propriè, & ſtrictè.
& iſto modo capimus hic in hac materia,& iſtud dicitur onus
de publico, quod ſubimus lege, vel more,ideſt conſuetudine,
vel imperio eius,cui ſubiecti ſumus.tex.eſt in l.munus propriè.
& in l.munus trib.ff.de verbo.ſign.Et ita capimus in hac mate-
ria.vnde tex.hic magiſtraliter dicit,à quibus ſpecialiter neceſſi-
tatibus, illud verbum neceſſitatibus idem importat,quod mu
neribus,cùm munus dicitur illud onus, quod neceſſariò ſubi-
2 mus. †Iſtud ergo munus propriè ſumptum eſt triplex, quod-
dam eſt merè perſonale, quoddam merè reale, quoddam, &
tertiò eſt mixtum, vt declarat Iuriſcon.in l.fi.per totam.l.ff. de
mune. & hono.Et multum not.Bart.quem omnino videas to-
tum,in l.1.C.de mulieribus,& in quo loco,lib.10.quem totum
formaliter transformauit Pan.in c.non minus. de immu. Eccl.
tangit etiam Bar.hic in aſſerta rep. ſed ineptè, & inordinatè te-
tigit. Cyn.in l.voluntariæ.C. de excu. tut. & Guil. de Cu. origi-
naliter in l.neminem. ĵ.eod.Ex quorum dictis aliqua pauca ex-
cipiam ad intellectum neceſſarium iſtius.l. ideo cum myſterio
3 legi iſtam.l. ¶†Capio primum.ſ.munus perſonale: [b] munus p-
b ſonale eſt triplex,quoddam eſt cum dignitate, ſeu habens an-
nexam dignitatem,& iſtud appellatur propriè honor,nam ho
nor eſt ad adminiſtratio Reipublicę cum dignitatis gradu.l.ho
nor.in prin.ff.de mun.& hono.vt eſt,pone, creatur aliquis De-
curio ciuitatis,eſt munus perſonale, & appellatur propriè ho-
nor. Item ſi quis eligeretur ambaſiator, ſeu legatus ad magnũ
principẽ appellatur honor. Et propterea in rub. dicitur,& ho-
noribus Quoddam eſt munus perſonale habens vtilitatẽ exer-
citij annexam, & illud appellatur munus ſordidũ, de quo ha-
bes multa exempla in l. maximarum.& in l.ſordidorum C.de
excu.mu. lib. 10.& illa non debent inungi niſi perſonis vilib.
& abiectis,vt eſt exemplum, ſi aliquis eligatur de publico, vt
vadat ad quærendum panem per ciuitatem pro carceratis, ap
pellatur munus ſordidum,& de iſto munere ſordido non lo-
quitur. l.noſtra, quia l. noſtra loquitur de munere ſordido me-
rè reali,& glo.ponit multa exempla,vt calcis conquendæ, &c.
Quoddã, & tertiò eſt munus perſonale ſimplex,quod nec ha-
bet dignitatem, nec ſorditatem, hoc eſt nec reputatur honor
in ciuitate,nec reputatur quid ſordidum: exemplũ ponit Bar.
ſi aliquis deputetur ad exigendum pecuniam per ciuitatem,&
de iſtis muneribus perſonalibus non loquitur.l.noſtra.quia cla-
rum eſt,q̃ eccleſiaſticę perſonæ ſunt exemptæ à quibuſcunq;
4 muneribus perſonalibus. ¶†Dixi ſecundo loco, quoddam eſt
munus publicũ,quod appellatur mere reale, ſeu munus patri-
moniale,ſeu ſi velis dicere,munus burſale.dicit Bal.in tit.de pa-
ce conſtan.in verbo libellorũ,q̃ Eccleſiæ non curant de mune
ribus perſonalibus,ſed tm̃ de patrimonialibus, ſeu burſalib. &
iſtud munus reale reperit̃ triplex in iure. Quoddam eſt,quod
imponitur perſonis tm̃, non habens reſpectum ad res, ſeu pa-
trimonium, vt eſt qm̃ expenſa imponitur per capita,vel per fu-
mantes,& iſta appellatur propriè capitatio.l.ætatem.ff.de cẽſi.
& ab iſto munere capitationis Imperator eximit quoſcunq; ci
ues,præſertim vrbis Romæ,& ſtatuit, q̃ ſolum ruſtici teneantur
ad munus capitale,iſtud diſponit rub.& l.vnica. C.de capi.
ciuium.lib.11.Quoddam eſt munus.reale,q̃ imponitur pſo-
næ pro rebus habito reſpectu ad res, quando imponitur per ęs
& liberam, vt eſt quantum hẽt quis in patrimonio, puta mil-
5 le libras,tunc ſoluit fortè vnum denarium pro libera. † Colle-
c ctæ [c] tamen propriè, & ſtrictè dicuntur illa, quæ non habent
certam,& determinatam formam, puta ſi eſt opus facere ali-
quam impenſam, imponuntur collectæ per æs, & libram, gl.
eſt,& ibi vide Barto. ad prædicta,in l. reſcripto. §.fi.ff. de mun.
& hono. Bar. in l.1.ff. quod cuiuſq; vniuer.& in l.4.§ Cato. vbi
alij Scribentes. ff. de verborum obligat. Barto. in d.l.prima. C.
de mulieribus, & in quo loco. libro 10. & iſtæ collectæ regu-
d lariter [d] non poſſunt imponi forenſibus, nec etiam clericis,vt
dicunt Barto. Bald. & alij hic, & in locis prælegatis. ratio
eſt, quia imponuntur perſonis pro rebus, ergo non debent
poſſe imponi perſonis eccleſiaſticis pro rebus, cùm non ſint
ſubditæ. Et propterea latè conſuluit do. Alexan.an collectæ
e poſſint imponi forenſibus pro rebus hic exiſtentibus [e], & ibi
arguit ad partes, & oſtendit quanta vis ſit in iſta materia in
conſilio 66. in 2. volum. incipiente viſo, & bene diſcuſſo pro-
ceſſu, vbi latè videas per eum. Fallit tamen in forenſi, qui eſſet
vſurarius,ſecundum Bar.in d.l.1.& in l.fin.§.pen.ff.de munerib.
& hono.Bal.in l.etiam.in pen.col.C.de execu. rei iudi.itẽ fallit,
quando ex conſuetudine,cuius initij hominum memoria non
eſſet in contrarium, ſolitum eſſet forenſes collectari, ſecun-
dum Barto.in prælleg.l.1.& in l.1. C. de auro coro. libr.10.&
multum diffusè dom.Alexan.in d.conſi.68. in 2.volum. in 3.5.
6 & 7. colum. † Quoddam, & tertiò eſt munus merè reale, &
iſtud propriè appellatur tributum, & licèt tributum largè dici
poteſt quicquid tribuitur, propriè tamen, & ſtrictè dicitur il-
lud, quod tribuitur principi, quando propriè,& ordinariè tri-
buitur principi,exemplum pone, in regno Franciæ vna ciuitas
præſtat ordinariè principi centum milia ducatorum, & non
ſolùm appellatur tributum, ſed etiam cenſus, ſeu annua præ-
ſtatio,iſta ſunt ſynonyma. Habetis etiã annonam militarem,
& erat etiam tributum ordinarium, quod tribuebatur princi-
bus: in annona exemplum. Iſta ciuitas eſt obligata dare omni
anno Imperatori mille ſaccos frumenti pro annona in ſpecie.
Et quod iſta tria idem importent, habes gl. magiſtram, quam
tu iuuenis omnino videas,in l.1. in princip. ff.de publ. & vecti.
vbi etiam declarat,quid differant vectigalia à prædictis.ita etiã
7 gl.declarat,& Bald.in l.ſacroſancta.ĵ.eo. † Habes etiam mune-
ra mixta,quæ participant de onere perſonali,& de onere reali,
qualia ſint, declarat tex.in d.l.fi.& Bar.in d.l.1.¶Secundò præ-
mitto aliam diuiſionem munerum: nam quædam ſunt mu-
nera ordinaria, quædam extraordinaria: munera ordinaria di-
cuntur illa,quæ ſunt impoſita à lege, vel à ſupremo Imperato
re,ſeu ab eo, qui vicem eius obtinet: Et habent certam, & de-
terminatam formam. Et ab iſtis Eccleſia non eſt exempta,vt
hic in text.an tamen ſit correctum videbitis in glo. Extraordi-
naria autem dicuntur èconira,quæ non habent certam,& de-
terminatam formam, ſed dato, quòd habeant determinatam,
8 non ſunt impoſita ab Imperatore.Ideo not.† quod omnia mu
nera,quæ imponuntur ab inferioribus à ſummo Imperatore,
omnia ſunt extraordinaria,& ab omnibus Eccleſia eſt immu-
nis,ita definit tex.in l.1.C.de vac.mu. Bar.in l.1.ff.de iure immu.
& in d.l.1.in vltim.colum.Bal.in l.fin. C.ſine cen.vel reli.Imo.in
9 l.ſi ex toto.ff.de leg.1.¶Item præmitte, quòd in iure noſtro ha-
bemus indictum,& ſuperindictum,de quibus tex.noſter men-
tionem facit,& habemus duos titu.ordinarios.C.de indicto,&
de ſuperindicto. lib.10. Indictum autem dicitur propriè illud,
quod à principio fuit extraordinarium, poſtea venit ordina-
rium. Et indictum propriè eſt illud, quod olim Imperatores
Rom.vltra tributum, & cenſum imponebãt,qd ſoluebatur oĩ
no,quia non omni anno tributum, ſed per ſingula luſtra,ideſt,
ſingulis quinque annis quælibet ciuitas ſoluebat tantum de fer
ro, poſtea tantum de argento, poſtea tantum de auro, & iſta
indictio, quæ ſoluebatur per ſingula luſtra, poſtea reuerſa eſt
in ordinarium munus, & ab iſta indictione ſingulis.15. ann.in-
cipiebant ad præſtationem munerum,& ab iſta indictione no-
tarij inceperunt ſtylum ſuum in inſtrumento, vt glo.declarat.
ſupra de nou.Cod.confir.in fi. ver. ſeptimæ. & in Auth.vt præ-
ponatur nomen Imperatoris. in princ.in ver. indictionis.colla.
5.& latè magiſtraliter Specu.in titu.de inſtr.edi. in princip. in 2.
colum. Superindictum, quod olim, & hodie ſemper fuit mu-
nus extraordinarium, & propriè ſuperindictum dicitur illud,
quod à principe ex aliqua, cauſa quam vult videri iuſtam, vt
tributum & indictum, imponitur ob aliquam impenſam ex-
traordinariam,puta propter tempora guerræ,vel q̃ ſit magna
ſertilitas.Et ab iſto ſuperindicto excuſat Eccleſia. Ita gl. & Bar.
in rub.C.de ſuperindicto.lib.10.& Bal.in l.fi.C. ſine cen.vel reli-
quis,& per hoc tu iuuenis habes ſublatam vnam dubitationẽ,
quæ potuiſſet tibi euenire in tex. q̃a voluit dicere, eſt immunis
ab omnib.munerib.extraordinarijs,ẽt ſi imponantur p̃p aliquã
neceſſitatem emergentem.Et quia dixi.s̃.q̃ munus propriè eſt
illud

ADDITIONES.

a Quæ differentia. Adde Doct.in l.plebiſcito.ff.de offic.preſid.& glo.in c.& ſi quæſtiones.de ſimo.& in c.1.de ma.cont. inter Eccle.

b Munus perſonale. Adde gloſſ.in l.indictiones. C. de annu. & tribu.libr.10. Cyn.in rub.C.de mun.patrimo.libr.10.Specu.in titu.de cenſib. in §.2.verſic. quæ autem.

c Collectæ. Adde Bald. in l.fin. C. ſine cenſib.vel reliq. Barto.in l.2. ff.de iur. immunit.Spec.in tit.de cle.coniug.Arch.& Ioan.Andr.in cap.1. de immunit. eccle.libr.6.Bar.conſi.incip. punctus quæſtionis talis eſt,quidam Titius olim de Peruſio.

d Collectæ regulariter. Adde l.reſcriptum. in §. fina.& ibi Barto. in l. forma. 1. §. 1. ff. de cenſibus. Bartol. in l. cùm neque. C. de iure col. libro decimo.

e Pro rebus hic exiſtentib. Adde Bal.in c.1.in vltim.colum. quæ ſint regalia.in vſib.feud.

Source : BIU Cujas

illud onus, quod iniungitur de publico, ab iſto termino deſcẽdit immunis. i. qui eſt exemptus ab illo munere publico, vt in ti. ff. de iure immunitatis, ab eo noĩe deſcendit municeps, de quo loquit. ff. ad municip. nam municipes dicunt propriè illi, q̃ munera nobiſcum capiunt, & participant de onerib. ciuitatis. Ita declarat tex. in l. 1. ff. ad municip. & tex. in d. l. munus, ꝓpriè. ¶ Vltimò aduerte, q̃ licèt in hac. l. dicatur, q̃ Eccleſia nullum munus agnoſcit niſi ordinarium, & illud quod imponit ꝓp ſubitum aduentum principis, tñ iſta l. ſuppleť per l. ad inſtructionem, & l. iubemus nullam, & l. neminem. ĵ. eo. vbi illi tex. addũt quædam alia munera, ad quæ Eccleſiæ tenẽtur, vt declarat Pa. de Caſt. in l. iubemus nullam. ĵ. eo. ¶ His præmiſſis diuide hanc. l. in 7. partes, vt facit glo. 1. quam vide per te. uel diuide melius in quatuor, ſm Cyn. & Sal. In prima ponitur proę. In ſecunda deciſi. In tertia fallen. In quarta ponitur pęna. Secũda ibi, prima quippe. Tertia ibi, poſtremò nihil præter canonicã. Quarta ibi,
10 ſi quis contrauenerit. hoc dicit. †Eccleſiæ ſunt immunes à ſordidis muneribus. & ſuperindictis, & extraordinarijs: ab ordinarijs, vel etiam extraordinarijs, q̃ ꝓp ſubitum aduentum principis imponuntur, non ſunt immunes, & ꝑfacientes puniuntur pœna excommunicationis, & perpetui exilij. hoc dicit. ¶ Item tex. ibi, rationabilis conſilij tenore perpenſo. Not. ſm Bald. & Moder. quod princeps de neceſſitate uẽt tractare cauſas graues
a cum conſilio procerum [a], & Senatorum ſuorum nõ ex ſuo capite, facit l. dubium ĵ. de rep. Adde facere illud, qđ ſingu. inquit
11 Bal. in l. cùm multa. C. de bo. q̃ lib. †vbi dicit, q̃ Papa non ꝑt [b]
b ſine Cardinalibus expedire res, q̃ ſunt arduæ, aliàs ſine eis ſi facit, actus eſt ipſo iure nullus. Alibi dicunt Imol. & Cano. in ca.
12 ad hæc. de offi. Archi. †quod Archiepiſcopus ſolus [c] nõ poteſt
c expedire negocia ardua ſine conſenſu Epiſcopi, licèt illud ſpectet ad ſolam iuriſdictionem Archiepiſcopi. Alibi dicunt Inn.
13 & Cano. in c. edoceri. de reſcrip. †q̃ in cauſis arduis nunquam aliquo caſu poteſt prælatus ſine capitulo agere, nec èconuerſa, ſecundum Inno. in c. cùm quæ. de iud. Accedat illud, quod ſing. vult Inno. in c. 2. de no. oper. nunc. vbi dicit, q̃ in graui negotio præſentes de capitulo nihil poſſunt ſtatuere, niſi nominatim citatis abſentibus, alias actus geſtus eſt ipſo iure nullus, tñ gl. ſing. ad quam totus mũdus recurrit, in c. præſentium. in prin. in ver. ipſorum. de teſti. in 6. dicit, quod abſentes non ſunt vocandi ni-
d ſi in tribus caſibus [d], vt ibi per glo. inter quos iſte nõ eſt ex illis. illud dictum Inn. ſeq. d. Ant. in c. cùm omnes. de conſt. & in c. 1. de his, quæ fi à ma. par. cap. & in c. fi. in 3. col. de ma. & obe. & in c. licèt. in 3. col. de elec. & in c. 1. in 5. col. de ope. nou. nun. & ibi dicit, q̃ iſta doctr. Inn. eſt magis æqua, q̃ doct. illius glo. in d. c. p̃ſentium. licèt ad eam totus mundus recurrat, ſm eum. Iſtud dictum Inno. ẽt tenet Pan. in d. c. 2. in vlt. col. & in d. c. 1. in vlt. col. de his, quæ fiunt à ma. par. cap. vbi latè loquitur. & in d. ca. cùm omnes. in 5. col. circa fi. ¶ Contrarium tamen contra dictũ Inn. ſequendo gl. d. c. præſentium. tenuit Io. de Imo. in ca. cùm apoſtolica. in 4. col. de his, quæ fiunt à præla. ſine conſenſu cap. & in d. cap. 1. in 8. col. de his quæ fiunt à maio. par. cap. & plenius in c. fi. in 3. col. de maio. & obed. vbi plenius, quàm alibi. & in d. c. cùm omnes. de conſtit. & dicit ibi Bald. in d. c. cùm omnes. in 6. col. & quidem ſing. q̃ in alienatione magnarum rerum Eccleſiarum abſentes ſunt neceſſariò citandi, & ſoli præſentes nihil poſſunt ſtatuere allegat l. iubemus nulli. §. 2. ĵ. eod. & quia æqui parantur cauſis ſtatus. l. ꝓp litem. in prin. ff. de excu. tuto. ſed do.
14 Abb. Pan. dicit expreſsè ꝓrium, †& dicit, q̃ alienatio rei immobilis non dr̃ negotiũ graue. Ad iſta ẽt facit, q̃ ſing inquit Spec.
15 in tit. de ſyndico. §. 1. & Bald. in l. 1. ff. de mag. conue. †in quib. locis ſing. voluit, q̃ quando creatur ſyndicus ab aliqua vniuerſitate, ſi ſit creatus in cauſis arduis, debent in inſtrumento ſyndi
e catus neceſſario poni omnia nomina [e] creantium iſtum ſyndicum, & non ſufficeret dicere, q̃ maior pars conſtituit iſtũ ſyndicum, vel nominare duos, vel tres, & poſteà ſubijcere, & omnes alij, qui faciũt maiorem partem & c. quia eſſet ipſo iure nullus, quia in cauſis arduis oportet magis deliberatè procedere.
16 ¶ Secundo no. ex l. placet. †q̃ Eccleſia non tenetur [f] ad aliqua
f munera publica, niſi ad ordinaria, hoc eſt ad ea, quæ habent ordinariam, & vniformem præſtationem. An autem iſtud ſit hodie correctum per Auth. item nulla. ĵ. tit. 1. dicetur in gl. In tex. ibi, nihil extraordinarium ab hinc, ſuperindictum ùe flagiteť, quàmuis etiam ſuperindictum ſit munus extraordinarium, tamen quia imponitur ob neceſſitatem belli, vt declarauit glo. & Barto. in rub. ĵ. de ſuperindicto. lib. 10. voluit dicere. text. q̃ Eccleſia non tenetur ad aliqua munera extraordinaria, etiam ſi imponantur propter publicam neceſſitatem belli. Et ꝑ hoc nouiter ego pondero eſſe hic text. expreſſum cõtra illud, quod ſing. decidit Barto. in l. nullus. 2. C. de curſu publico. lib. 12. vbi arg. illius text. not. q̃ quando iſtæ ſocietates gentium armata-
g rum [g] vadunt deprædando iuxta ciuitatem, & capiendo homines, & propter hoc eſt neceſſe facere exercitum ad eas expellendas, dicit Bart. q̃ propter iſtam cauſam poſſunt imponi collectæ etiam Eccleſijs. & idem tenuit Pet. de Anch. in c. non minus. de immu. Eccleſ. Ego dico, q̃ in cõtrarium eſt hic tex. expreſſus, nam collectæ, vel datia, quæ imponũtur ratione belli, vel vt prouideatur talibus gẽtibus armatis, ſunt munera extraordinaria, & propriè dicuntur ſuperindicta, quia ex cauſa neceſſitatis belli, vt per glo. & Barto. in d. rub. C. de ſuperindi. & Barto. in l. hi qui. ff. de iu. immu. ſed hic eſt tex. quòd Eccleſia eſt immunis à ſuperindictis, hoc eſt à muneribus realibus, q̃ imponuntur propter neceſſitatem belli, ergo hic eſt tex. rotundus contra illam deci. Barto. non inuenio ab aliquo ponderatam, nec ego unquam ponderaui niſi nunc, & eſt mea inductio noua. ¶ Adde etiam, q̃ d. Abb. in d. c. non minus. in pen. colum. de immu. Eccle. refert illud dictum Barto. ſing. & reprehẽdit per text. in d. c. non minus. in verb. expeditiones, exponendo vt ibi expoſuit Ioan. And. i. caualcatas militum. vbi eſt tex. contra Barto. quod ſi ciuitas velit facere neceſſariam caualcatam militum ad expellendum hoſtes, qui infeſtant ciuitatem, quòd Eccleſia, vel Epiſcopus non tenetur niſi voluntariè faciant, & in ſubſidium, quando ciues eſſent inhabiles, tamen non allegant tex. noſtrum, qui magis ſtringit. Videatis, quod benè determinat Dyn. Bal. & Moder. in l. ſi ex toto. in prin. ff. de leg. 1. & ibi. d.
17 Alex. vbi quærunt. †pone, aliquis eſt immunis ab omnibus muneribus realibus, & perſonalibus ordinarijs, & extraordinarijs, & ſm modum, quem tradit Bart. in l. hi qui. ff. de iu. imm. Et ſic etiam nunquid intelligatur exemptus à muneribus neceſſarijs, quæ imponuntur ob neceſſitatem belli, vide ibi per eos. tangit etiam not. d. An. in c. peruenit. de cenſi. vbi tangit no. an priuilegiati, & exempti intelligantur priuilegiati quo ad munera extraordinaria, quæ imponuntur ratione belli. ¶ In text. ibi,
18 nulla translationum ſolicitudo ſignetur. expone, vt in glo. †ex quo not. quod res Eccleſiæ, pro quibus ſoluuntur tributa principi propter munera non ſoluta, tamen non confiſcantur, put confiſcarentur prędia priuatorum. ¶ Vnde facit tex. quòd ſi Eccleſia habeat emphy. pro qua debeat ſoluere annuum canonem, ſi ceſſauerit per biennium, vel triennium ſoluere canonẽ, quòd per hoc non auferatur ſibi res eccleſiaſtica, tamẽ Bal. hic in tertio no. tenet contrarium, & bene. alleg. glo. ord. in Auth. qui rem. in glo. mag. in uer. poteſt. ad fi. ĵ. eod. & ad iſtum text. reſpond. & benè, quòd tex. iſte loquitur, quando fundus aufertur in pœnam non ſoluentis. & ſic ablatio rei venit ex diſpoſitione. l. in meram pœnam. ſed in contractu emphy. illud venit ex natura contractus, nimirum ſi Eccleſia tenetur ad omne illud, quod procedit ex natura contractus. Idem tenet Bart. hic in repet. in 1. colum. quæ tamen non eſt repetitio Bart. ſequitur ſimpliciter Fulg. hic, alij non tangunt. Idem tenet Spec. & Io. And. in tit. de loca. §. nunc aliqua. in verſ. 15. cum duobus ver. ſeq. & expreſsè Bald. in cap. 1. de alie. feu. in vſibus feu. d. Anto. de But. in c. cõſtitutus. de relig. dom. plura notabilia nõ colligo, quia ſunt vulgaria. ¶ Gl. in ver. dedicata. diuiditur in tres partes. In 1. ſoluit vnum ꝫriũ vno mõ. In 2. ſoluit alio. In 3. alio. partes patent in gl. ¶ Aduertendum eſt, q̃ l. fi. de qua opponit glo. obſtat ꝫ tex. noſtrum duob. modis. primò obſtat, inquantum tex.

vult

ADDITIONES.

a ¶ Cum conſilio procerum. Adde l. prox. & qđ ibi not. ff. de his quæ in teſt. del. Barto. in l. humanum. C. de legatis, & in §. ſed & quod principi. inſti. de iure natu.

b ¶ Quod Papa non poteſt. Adde Fely. in rub. de conſt. vbi alleg. ad partes, tãdem tranſit cum opi. cõi, videlicet, q̃ poſſit.

* De qua vide, quæ ſcribit Catel. ver. Papa non poteſt.

c ¶ Quòd Archiepiſcopus ſolus. Adde Inn. & Io. And. in c. magnæ. de voto. Inno. Anto. de But. & Io. de Imo. in ca. q̃ in dubijs. de renun. Spec. tit. de adopt. in §. 1. ver. breuiter autem tene.

d ¶ Niſi in tribus caſibus. Adde An. de But. in ca. licet. in 2. col. de ele. idem in c. humilis. in 3. col. de maio. & obed. adde alium caſum ſecundum Bal. in c. cùm omnes. de conſt. videlicet in alienatione magnarum rerum, puta nobilium Gangiarum, quæ æquiparantur cauſis ſtatus, vt l. propter litem. ff. de excuſat. tuto.

e ¶ Omnia nomina. Et vide Old. conſ. 100. inci. in executione. per totum. vbi diſtinguit.

f ¶ Quod Eccleſia non tenetur. Adde Docto. in c. non minus. de immu. Eccl. & Ang. in conſi. 24. incip. Eccleſia non tenetur ad munera.

* Et dic, vt per Oſaſ. Deci. 68. vbi loquitur de perſonis Eccleſ. An & quomodo teneantur. & de hoc latè differit, quam conel. plenè examinat Villal. inter. com. opi. lib. 5. verſi. Eccleſia. & aliqua ponit Pract. Maſueri ti. de Collec. poſtnu. 21. vbi inquit, viri tñ Eccleſiaſtici non tenentur ſoluere gabellam de fructibus patrimonij, vel beneficij, ſecus de his quos emerunt cã negotiationis, ex iuribus ibi allega. de quibus etiam aliqua ſcribit Boſ. titu. de principe, numero 121.

g ¶ Gentium armatarum. Adde Doct. in c. non minus. de immu. Eccleſ.

Source : BIU Cujas

vult, ꝙ prædia eccleſiaſtica non teneantur ad aliqua munera,
* ibi dī contrarium. Et ad hoc propriè opponit gl. de illo text. *& cōiter Doct.* tenet tertiam ſolutionem gl. duæ præcedentes nihil valent, ꝙ contrarium loquitur de munerib. non ſordidis. tu rīde, vt nunc dicam. Alio & ſecundo modo obſtat illa l. fi. ℈ tex. ad quod non aduertit gl. in quantum tex. noſter vult, ꝙ prædia Eccleſiæ non transferuntur in fiſcum, quamuis ceſſet in ſolutione tributorum, nam text. in illa. l. fin. dicit expreſsè ℈rium, ꝙ imò prædia Eccleſiæ transferantur in fiſcum, ſi ceſſet in ſol. glo. in d. l. fin. ponit varias ſolutiones, quas curiosè recitat Sal. hic. omiſſis illis ſolutionib. vera ſolutio eſt iſta, quæ tollit etiam cōtrarium præcedens, ꝙ text. noſter loquitur in prædijs Eccleſiæ, quæ antea nō erant tributaria, in iſtis propriè procedit tota iſta lex, ſed lex contraria expreſsè loquitur, quando prædia prius erant verè tributaria, antequam eſſent Eccleſiæ, quia ſi poſtea fiant Eccleſiæ, tranſeunt cum onere ſoluendi collectas, & ſi Eccleſia ceſſaret in ſolutione, transferentur in fiſcum, ita rīdent Iac. But. & Sal. hic. & Bart. in d. l. fin. & ita teneas, quicquid dicat Archi. 16. q. 1. c. placuit. vbi eſt canonizata. l. noſtra. ¶ Gl. in verſi. ab hinc. diuiditur in duas. In prima declarat text. literaliter. In ſecunda ponit, quæ dicantur munera extraordinaria. Secunda ibi, & dic. ¶ In fi. gl. ſimilem glo. habes. ℈. in verſi. canonicam. Et
19 iuxta has gl. quæro, an † ꝓp iſtas cauſas, quia natus ſit filius, vel ducat vxorem, poſſit dīs, puta Rex, vel Dux, vel alius imponere collectam vaſſallis ſuis, videas no. Spec. & nunquam obliuiſcaris, in tit. de feu. §. quī. in pe. col. in ver. & no. ꝙ vaſſalli Comitum. vbi dicit, ꝙ ſi dīs directus ducat vxorem, vel maritet fi-
a liam, [a] vel filius creatur miles, ex iſtis cauſis poteſt imponere collectam vaſſallis, non ècontra ſi filius principis duceret vxorem, & ibi generaliter ponit ex quib. cauſis poſſit princeps imponere collectam vaſallis, ſuis. de quo vide etiam Oldr. Lau. in cōſi. 234. incip. factum tale eſt, quidam miles. Bal. in l. cùm multa. C. de bon. quæ lib. d. Alex. in conſi. 25. in 2. volum. incip. viſo them. & dubijs. in 1. col. ¶ Gl. in verb. canonicam. quam diuido in tres. In prima declarat tex. In ſecunda oppo. & ſe remittit. In tertia remouet aliud ℈rium. Secunda ibi, & ſic contra. Tertia ibi, item hæc corrigitur. ¶ In fi. gl. pro clara intelligentia glo. & tex. quæro, an iſta lex ſit hodie correcta per Auth. itē nulla cōi-
20 tas. ℈. tit. 1. & ſic † an hodie Eccleſia teneatur ad onera ordinaria, & neceſſaria. gl. hic facit, ꝙ iſta lex eſt hodie correcta per illam Auth. & ſic, ꝙ hodie Eccleſia non tenetur ad aliqua mune ra nedum extraordinaria, vt hic, ſed nec etiam ad ordinaria, &
* idem ſimpliciter tenet Cy. Bar. autem, qui ſemper habuit veritatem ante oculos, melius dixit, *& eius opi. tenetur cōiter* per omnes Legiſtas, & Canoniſtas indifferenter. Bar. ergo hic dixit meram veritatem, & dixit quædam ſunt munera verè realia, quæ imponuntur ipſis prædijs per conſenſum principis, & appellantur propriè tributa, & ab iſtis Eccle. non ſunt immunes etiā de iure cano. 11. q. 1. c. tributum. & 23. q. 8. c. tributum. facit c. placuit, & ibi expreſsè Arch. 15. q. 1. vbi eſt canonizata iſta Auth. & in hoc nullus diſcordat: quædam ſunt munera, quæ imponuntur perſonis pro reb. & appellantur propriè collectæ, & ad iſtas collectas non tenetur Eccleſia, ſicut nec forenſes, cùm imponantur perſonis eccleſiaſticis, quæ non ſunt ſibi ſubiectæ, niſi talia prædia ante fuiſſent tributaria, & obnoxia collectis, anteq̄ tranſirent in Eccleſiam, quia tunc trāſirent cum onere. l. reſcripto. §. ſciendum. vbi etiam Bar. ponit idem, qđ hic. ff. de mun. & hono. Iſtud ego confirmo per id, qđ no. vult Inn. in c. verum. de for. comp. Hoſt. in ſum. in tit. de iu. immu. §. à quib. propè prin.
21 † In quib. locis cōcludunt, ꝙ ſi Eccleſiæ acquirant rem feudalem, teneantur ad onera, ad quæ tenebantur vaſſalli, ex quo erat feudalis, anteq̄ iuerat ad Eccleſiam, & ex hoc dicit Bar. hic, & in d. l. reſcripto. §. fin. ꝙ eſt dare conſilium, quo mediante Eccleſiæ teneantur ad collectas, ꝙ fiat ſtatutum, ꝙ omnia prædia ſint tributaria, quia ſi poſtea irent ad Eccleſiam, tranſirent cum onere collectandi, & refert Barto. ꝙ Eugubienſes, & Peruſini vſi ſunt iſto conſilio, cùm viderent Eccleſias nimium ditari. Iſtud con-
* ſilium Bart. *eſt falſum, & damnatum per omnes*, & in ſpecie reprehendit Bald. hic, & in l. neminem. ℈. eo. & in d. Auth. item nulla cōitas. & in l. fi. C. ſine cenſi. vel reli. & ℈rium tenuit ipſe Bart. in conſi. 180. incip. ſi aliqua poſſeſſio. Arch. Io. And. & Gem. in c. fi. de immu. Eccle. in 6. & Io. de Imo. in c. 2. in pen. col. de vit. & honeſt. cler. & Lud. Ro. in l. ſi publicanus. §. 1. ff. de pu. & vecti. & omiſſis arg. Docto. tanquam non multum vrgentib. ℈ Bar. vnum ſtringit. Clarum eſt, ꝙ Eccleſia eſt immunis ab extraor-
22 dinarijs munerib. vt hic, † ſed ego habeo, ꝙ ſolus Imperator poteſt indicere munera ordinaria, alij inferiores quæcunq; ſtatuta faciant, quæcunq; munera indicant, ſemper appellantur munera extraordinaria, ita declarat Barto. in l. hi qui. ff. de iure immu. & in alijs locis relatis. ℈. in euidētialib. ergo in terminis in quib. loquitur Bar. qñ Peruſini, vel Eugubiēſes ſoluerunt, malè loquitur, & opi. ſua bene procederet, qñ Imperator iſtud ſtatueret, quia tunc eſſent ordinaria. Præterea, & fortius dato pro verò, ꝙ ciuitates inferiores poſſint facere prædia tributaria, tamen ad hoc, vt efficiantur prædia tributaria, requiritur, quod conſtituatur certa ſpecifica, & determinata qualitas, aliàs non efficiuntur tributaria per hoc, quòd indefinitè determinentur, vt declarat Barto. & benè in l. neminem. ℈. eo. & in propoſito noſtro Paul. de Caſtr. hic. & ſic concludo contra Barto. quòd etiam ſi ciuitas ſtatueret, quòd omnia prædia ſint tributaria, iſtud non ſufficeret, vt efficerentur tributaria. Iſtud omnes tenent, quamuis Fulg ſolus ſimpliciter teneat cum Bart. quando expreſsè appareret, quòd tale ſtatutum non fieret in fraudem Eccleſiarum. Vltra Bar. dic tu, quòd tempore, quo res peruenit ad Eccleſiam, poſſet imponi per pactum expreſſum, quod Eccleſia pro tali prædio teneretur ad collectas, tunc interueniente pacto expreſſo bene teneretur Eccleſia. ita not. Innocen. in d. c.
23 verum. de foro competen. & Bald. in l. neminem. ℈. eod. † An
b autem clerici, [b] qui ſunt exempti in bonis Eccleſiaſticis, teneantur ſoluere gabellas pro reb. quas habent ab alijs, quàm ab Eccleſia titulo hæreditario tanquam laici, vide latè, & not. Spec. in titul. de cler. coniug. §. 1. in verſi. ad huius autem. cum verſic. ſequen. per Canon. omnes in cap. fin. præcipuè 1mo. & Panor. de vita, & honeſt. clerico. Ludo. Rom. in l. ſi publicanus. §. 1. ff.
24 de public. † Et an ſi Eccleſia in ſuis prædijs ferrum fodiat, extrahendo ferrum ex monte, an ſi tale ferrum, importetur in ciuitatem, teneretur Eccleſia ſoluere datium, vel gabellas, ponit Federic. de Senen. in conſi. 238. Petr. de Ancha. & Imo. in d. cap. fin. de vita & honeſta. cleric. quos refert, & reprehendit Ludo.
25 Rom. in d. l. ſi publicanus. §. 1. vnum tamen no. † quod ſi Communitas habet loca paſturæ, & Eccleſia mittat animalia ad ibi paſcendum, ita tenentur ſoluere ſicut merè laici, ita conſuluit Panor. in conſi. 6. incip. caſus ſuper quo quæſitæ fuerunt allegationes. in 1. volum. Aliud etiam not. quòd ſi aliquis ſit deſcri-
26 ptus † in æſtimo communis, & velit alienare prædia, nō debet extrahi de æſtimo, niſi appareat prius, quod ille in quem alienauit ſit ſoluendo, aliàs primus tenetur. tex. eſt not. in Auth. ſed periculum, & ibi Bald. declarat. C. ſine cen. vel reli. Bald. in l. incola. in princip. ff. ad municip. Iaſ. Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Vel maritet filiam. Adde Hoſt. in tit. de immu. Eccle. in §. 1. in 1. col. Mar. in c. 1. an apud iudi. vel cu. do. q. feu. deb. cer. in vſib. feu. Bald. in c. 1. §. ſimiliter. de capi. Corrad. in vſib. feu.

b ¶ An cler. Adde Abb. in c. 1. de cenſi. Bertach. tract. de gab. in 7. par. prin. in 4. col. verſ. item, ꝙ clericus à collectis.

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſi monaſterium ipſo iure bona ſua acquirunt monaſterio.*
2 *Si minor 25. ann. habens curatorem ingrediatur monaſterium, an habebit locum iſta Auth. & nu. 4.*
3 *In vltima voluntate non requiritur auctoritas curatoris.*
5 *In alienatione vniuerſali, quæ fit à l. in conſequentiam perſonæ, non requiritur aucto. curatoris.*
6 *Lex ciuilis prohibens alienationem immobilium fieri per mulierem, vel minorem, non habet locum in alienatione, quæ fit ad pias cauſas.*
7 *Monachus non poteſt condere teſtamentum, & quare. nu. 23.*
8 *Licèt conſuetudo, vel ſtatutum poſſit habilitare filiumfam. ad teſtandum, non tamen monachum.*
9 *Ea, quæ ſunt regulæ, non poſſunt ſtatuto, vel conſuetudine immutari.*
10 *Statuta habilitantia perſonam, non poſſunt habilitare non ſubditum.*
11 *Papa poteſt dare licentiam teſtandi monacho.*
12 *Papa an poſſit concedere licentiam monacho, vt capiat vxorem.*
13 *Monachus effectus Epiſcopus poteſt teſtari de bonis obuenientib. ſed non de quęſitis iam monaſterio.*
14 *Monachus effectus Epiſcopus abſoluitur à regula monachali.*
15 *Monachus effectus Epiſcopus non poteſt habere proprium, nec comedere carnes, item non poteſt habitum mutare, & ſi deponat, & aſſumat rochetum, eſt excommunicatus. nu. 16.*
17 *Monachus poteſt teſtamentum, quod fecit in ſeculo, effectus Epiſcopus reuocare.*
18 *Monachus habet teſtamenti factionem paſſiuam.*
19 *Monachus poteſt eſſe teſtis, & teſtificari de licentia Abbatis.*
20 *Fratres minores, & mendicantes poßunt eſſe teſtes etiam in teſtamentis.*
21 *Pater ingreßus monaſterium teſtari non poteſt, tamen eius filius ſic.*
22 *Donatio omnium bonorum preſentium, & futurorum facta Eccleſię valet, & tenet.*

Source : BIU Cujas

33 *Ingreſſus monaſterium nec poteſt teſtari, nec per viam contractus diſponere.*
24 *Qui ſint fratres, monachi, canonici regulares, & clerici ſeculares.*
25 *Verba legis, vel ſtatuti quamuis ſint generalia, debent tamen ſanè intelligi, & reſtringi ad id, quod eſt rationis.*
26 *Ingrediens Eccleſiam ſecularem, & renuncians tacitè, vel expreſsè ſeculo, an poſſit teſtari.*
27 *An per ingreſſum Eccleſiæ ſecularis, bona ipſo iure acquirantur Eccleſiæ abſque traditione, & quid in poſſeſſione. num. 28.*
29 *Quando quis ingreditur monaſterium, perſona eius conſecratur.*
30 *An valeat reſeruatio bonorum per pactum ab ingrediente monaſteriū, & numero 37.*
31 *Quando ſit pactum contra ſubſtantiam actus, ipſum pactum vitiatur, & quando dicatur fieri contra ſubſtantiam.*
32 *Quando in aliquo loco ſunt opi. Doct. diuerſæ, eſt tenenda illa, quæ fauet religioni.*
33 *In dubijs tenenda eſt opinio, quæ fauet matrimonio.*
34 *Pactum contra ſubſtantiam matrimo. vitiat ipſum matrimonium.*
35 *Verba debent intelligi ſecundum qualitatem perſonæ.*
36 *Verba priuilegij ſunt interpretanda ſecundum qualitatem perſonę.*
38 *An valeat relictum, vel inſtitutio facta monacho eo acto, ꝙ nil quæratur monaſterio, vel inſtituatur monaſterium hoc acto, quòd dentur fructus tali monacho in vita.*
39 *Valet relictum factum filioſam. hoc acto, quòd nihil etiam de vſufructu quæratur patri.*
40 *Bona quòd acquirantur monaſterio principaliter expreſsè in conceſſione, an verò veniant tacitè in conſequentiam, quæ ſit vtilitas.*
41 *Prouiſio expreſſa hominis facit ceſſare prouiſionem. l. quæ eſt de iure ſpeciali.*
42 *Si quis dedicat ſe monaſterio ſimpliciter, vel ſe & bona, vel cum bonis ſuis, veniunt bona præſentia, ſed an etiam futura.*
43 *Monaſterium tenetur ad onera ingreſſi, & ideo ſi ingreſſus exercuit vſuras, monaſterium tenetur ſatisfacere, itē tenetur alere filios ingreſſi.*
44 *Emphyteuta propriè quis dicatur.*
45 *Precaria quid, & quid liuellus.*
46 *Si ingreſſus monaſterium habeat precarium, vel liuellum, an tranſeat in monaſterium.*
47 *An feudum, quod habebat ingreſſus monaſterium, tranſeat in monaſterium.*
48 *An vſusfructus ingreſſi monaſterium, tranſeat in monaſterium.*
49 *Si pater emancipat filium, debet habere dimidiam vſufru. omnium bonorum filij, non tamen in caſibus, in quibus pater cogitur inuitus emācipare.*

AVTHENTICA.

INgreſſi. Iſta Auth. eſt canonizata. 19. q. 3. in c. quia ingredientibus.

Addi. Et poteſt continuari ad l. C. hoc modo. Dictum eſt in l. generali, ꝙ quęcūque perſona eccleſiaſtica cuiuſcunque ordinis poteſt condere teſtamentum, limitatur in monachis per iſtum tex. Nam cùm nihil habeant proprij, teſtari non poſſunt. Diuide vltra Bart. in tres partes, ſm Pau. de Caſt. In 1. ponitur dictum. In 2. illatio ex illo dicto. In 3 cōprobatio illationis. Secunda ibi, nec ergo. Ter
1 tia ibi, vtpotè, ¶ †Not. 1. ꝙ ingreſſi [a] monaſterium ipſo iure oīa
a bona ſua acquirunt monaſterio. [b] Limita, quando quis eſſet cō
b uentus dololis ſuaſionibus Abbatis, pp ipſius magnas facultates ad ingrediēdum monaſterium, nam licèt ingreſſus teneat, tamen bona non acquiruntur monaſterio, ſed eius agna. vel cognа. tex eſt ſing. in c. conſtituit. 20. q. 3. quem alle. glo. in c. cùm dilectus in gl. fi. quod me. cauſa. & ibi Pan. in vlt. col. dicit, ꝙ ille tex. eſt ad hoc ſin. idem dicit Bald. in Auth. ſi qua mulier. in vlt. col. j. cod. & nunquam recedatis ab illo tex. alle. Spec. in titu. de ſta. mo. in verſi. fin. poſſet tamen Abbas exhortari. c. prolatum, & ibi glo. 19. q. 3. Secundò fallit, quando quis eſſet effe-
c ctus monachus per metum reuerentialem [c] patris, cùm ipſo iure vitietur ingreſſus, glo eſt no. in c. præſens. in verſi. patrem. 20. q. 3. quę glo. non eſt alibi ſecundum Imo. in l. ſi cùm dotem. §. eo autem tempore, vbi latius. d. Alex. ff. ſolu. mat. facit text. in
2 c. cū virum. & ibi d. Ant. de But. de reg. & tranſ. ad reli. ¶ †Sed pone, ꝙ minor 25. annis habens curatorem ingrediatur monaſterium, nunquid habeat locum iſta Auth. Et ſic nunquid bona immobilia acquirantur monaſterio ſine auth. cura. & decreto iudicis, videtur ꝙ non per l. magis puto. §. ne paſſim. & toto titu. ff. de reb eo. & l. lex quæ tutores. C. de admi. tuto. cùm adultus habens curatorem æquiparetur pupillo. l. ſi curatorem habens. C. de in inte. reſt. mi. Alb. de Ro. hic tenet cōtrarium, quia talis acquiſitio cenſetur fieri per modum vltimæ voluntatis, ex quo cenſetur mortuus mundo. l. Deo nobis, j. de Epiſ. & cle
3 ricis, c. placuit. 16. q. 1. † Et in vltima voluntate non requiritur authoritas curatoris. l. Aurelio. §. Caius. cum gl. vbi Bart. not. ff. de lib. leg. & Doct. in l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Treb. facit, quod fortius voluit Bal. per d. §. Caius. & in l. 2. C. quando decre. opus non eſt, & in l. 1. ff. de reb. eo. ꝙ minor habens curatorem in teſtamento poteſt dare licentiam executoribus alienandi res immobiles, quàmuis ipſemet per viam contractus abſq; authoritate curatoris, & decreto iudicis alienare nō poſſet. ſubdit Alb. hic, ꝙ iſta Auth. ēt habet locum in prodigo, cui bonis eſt interdictum, qui aliàs prohibetur alienare. l. is cui bonis. ff. de verbo. obl. quia dedicare ſe, & ſua monaſterio, eſt bona, & ſancta prodigalitas. Tu aduerte, ꝙ fundamētum Alb. de vlt. volun. ad ingreſſum monaſterij, quo fundamento ēt vtitur Bal. in c. in præſentia. in 12. col. de prob. non vī bonum. nam ratio quare in teſtamento non requiratur authoritas curatoris, eſt, quia minor lædi non poteſt, quia poteſt teſtm̄ ſua voluntate reuocare, ideo non competit reſt. in inte. ita declarant Bar. Ang & Mod. in d. l. 1. §. fuit quæſitum. ſed iſta ratio ceſſat, quando ingreditur monaſterium, vbi non admittitur amplius reuocatio, nec pęniten
4 tia. † Tñ prædicta opi. eſt vera, ꝙ iſta Auth. habeat locum ēt in minore. 25. ann. dummodo ſit maior 14. text. eſt clarus in c. in præſentiā. de prob. & ibi Io. An. & alij Can. ad hoc no. idem tenet Spe. in ti. de ſta. mo. in ver. 41. Lap. de Ca. in alle. 106. circa med. Pro iſta conclu. Bald. in d. c. in præſentia. in 12. col. aſſignat rationem, quia eſt alienatio iuris, & laudabilis. comprobo dupli
5 ci fundamento. † Primum eſt, quia in alienatione vniuerſali, q̄ fit à l. in conſequentiam perſonæ non requiritur auth. cur. vt In ſti. de acq. per arrog. iuncta. l. ſi arrogator. ff. de ado. & l. ſi adopta uero. ff. de præc. ſed iſta acquiſitio per ingreſſum monaſterij eſt vniuerſalis, & fit ipſo iure, vt patet ex text. ibi ipſo ingreſſu, & venit in conſequentiam perſonæ. Et ita declarat Bar. in Auth. ſi qua mulier. in vlt. col. j. eod. ergo non requiritur auth. cur. Secū
6 dò moueor, † quia lex ciuilis prohibens alienationem immobilium fieri per mulierem, & minorem, non habet locum in alienatione, quæ fit ad pias cauſas. ita Bald. in l. generali. ad fi. s̄. eo. & no. Pan. in c. relatum. j. per illum tex. de teſt. Pau. de Caſt. in l. 1. s̄. eo. vbi plenè poſui in vlt. q. extra gl. Et per hoc vltimū apparet, non eſſe bonum illud, quod tenet Pan. in cap. in præ-
7 ſentia. in vlt. no. de proba. ¶ †† Secundò not. ex hoc tex. quòd mo
d nachus [d] non poteſt teſtamentum condere. concor. tex. in d. c.
8 quia ingredientibus, & ſeq. † Amplia ſecūdum Bal. hic in 1. col. ꝙ licèt aliàs conſuetudo, vel ſtatutū poſſit habilitare filiumfa. ad teſtandum, quia iuris poſitiui eſt, prout vltra cum tenet Bar. to. & alij in l. ſi quæramus. ff. de teſt. Pet. de Anch. & Imo. in c. 2. extra eo. tñ conſuetudo, vel ſtatutum non poſſunt habilitare monachum ad teſtandum, quia repugnat regulæ monaſticæ.
9 cap. cùm ad monaſterium. de ſta. mo. † Et ea, quę ſunt regulæ, non poſſunt ſtatuto, vel conſuetudine immutari. allegat Fed. de Se. in conſi. 20 Idem ſimpliciter ſequitur Ful. hic, adde Bald.
10 in l. cunctos populos in 4. col. s̄. titu. 1. † Comprobatur ratione, quia ſtatuta habi. rantia perſonam non poſſunt habilitare perſonam, quæ non eſt ſubdita ſtatuentibus, l. j. §. fin. & ibi no. Barto. ff. de tu. & cu. da. ab his. not. Bar. in l. cunctos populos. in 7. col. s̄. titu. 1. licèt in contrarium multum vrgeat text. in Auth. ſi qua mulier. & ibi Rapha. Fulg. ad hoc not. j. eod. vbi Imperator habilitat ad teſtandum monachos, & ſic perſonam non ſibi ſubditam, quod pro certo eſt mirabile, vt ibi dicetur. Tu cō
ſidera, quòd ratio hic aſſignata per Bald. oſtendit, quòd iſtud procederet etiam in conſuetudine, vel ſtatuto perſonarum
11 eccleſiaſticarum. ¶ † Limita iſtum textum, niſi de licentia Pa
e pæ, [e] quia Papa poteſt dare licentiam monacho teſtandi,
f imò quod eſt fortius, ſufficit licentiam ſuperuenire [f], ſecundum Baldum in l. finali in 9. colum. C. vnde legi. ſequitur Pau. de Caſtro in l. & militibus. C. de teſtam. milit. idem tenet not. Bald. in Authen. niſi rogati. in penul. colum. vbi tu videas. in ver. quæro quid ſi monachus habeat à Papa priuilegium. C. ad

ADDITIONES.

a ¶ Ingreſſi. Adde Docto. in c. in præſentia. de proba.
b ¶ Monaſterio. Quid ſi moriatur nouitius. Peruſ. in diſpu. petitor. & poſſeſſor. in 3. dub. Dec. in cap. in præſentia. de proba.
c ¶ Per metum reuerentialem. Adde Barb. in cap. cauſam matrimonij. de offic. delega. in 6. colum.
Et dic, quod hodie Anno 1573. quo hæc ſcribimus, nemo ferè ad dignitatem cum cura animarum admittitur, niſi qui vigintiquinque aut ſaltem 22. ſuæ ætatis annum attigerit, vt ex Sacroſan. Triden. Concilij Decreto. Seſſ. 24. cap. 12.
d ¶ Quod monachus. Adde Doct. in cap. cùm ad monaſterium. de ſta. mo. in dicto capitulo in præſentia. de probatio. Doct. in cap. quia ingredientibus. de teſtam.
e ¶ Papæ. Adde Doct. in c. in præſentia. de proba. Doct. in c. cùm ad monaſterium. de ſtat. mon.
f ¶ Superuenire. Vide Socin. in l. ſed iam facta. ff. de condition. & demonſtrationib.

Source : BIU Cujas

ad Treb.& idem Bal.in l.ſi quando.circa fi.prin.C.de inoff.teſt. & in l.1.C.ſi ſeruus exte.facit bene,ꝙ volunt Ang. & Imo.in l.ſi ſeruus communis Mæuij.in princip.ff.de ſtip.ſer. vbi volunt,ꝙ
a Papa poſſit concedere licentiam Cardinali [a] teſtandi de bonis quæſitis occaſione cardinalatus. ita teneas, quamuis contrariū de monacho teneat Pan.in rep.c.cùm eſſes.de teſt. † Et an Pa-
b pa poſſit [b] concedere licentiam monacho,vt capiat vxorem, vide & ibi etiam dixi in l.fin.ſ. de tranſa. ¶ Secundò limita,niſi
13 monachus efficiatur Epiſcopus, † quia tunc poteſt teſtari non de bonis iam quæſitis monaſterio,ſed de alijs poſtea obuenien tib.ſecundum Spec.in titu.de ſtatu monacho.in verſi.23. & ibi
14 Bal.in addi.in ver.cui quæritur.& facit ratio,† quia monachus effectus Epiſcopus abſoluitur à regula monachali.c.1. vbi glo. no.18.q.1.& glo.plenior quæ declarat à quib. abſoluitur in c.de monach.18.q.1.tamen de hoc an monachus factus Epiſcopus poſſit teſtari,dubitat alibi Bal.& inclinat ad oppoſitum,in c.cle rici.de vita,& honeſt.cleri.vbi patet in tex.ꝙ non in totum exi-
15 mitur à regula. † Confirmo, ꝙ monachus effectus Epiſcopus non poteſt habere proprium,glo.eſt no. per illum tex.in c.quia
16 in tua.in gl.1.12.q.1.† Item non poteſt comedere carnes [c], glo.
c in d.c.de monachis.non poteſt mutare habitum. gl.16.q.7.in c. in nona.gl.23.diſt.in c.ſanctimonialis.& glo.in d.c. de monach. Cano.in d.c.clerici & in d.c.ꝙ Dei timorem. vbi d.Ant.de But. de ſtat.regula.per gl.in c.quorundam.de elec.in 6.in tantum,ꝙ ſi deponat habitum monaſticum, & aſſumat rochetū, eſt ex-
communicatus,ſecundum d.Card.in cle. ne in agro.in prin.in 3.q.de vita,& honeſt.cler.per tex.in c.2. ne cler. vel monach. in
17 6.¶ Tertiò limita in caſu Auth.ſeq.vbi dicam. ¶† Quartò limi
d ta,ꝙ licèt monachus [d] non poſſit facere teſtamentum, tamen teſtamentum,ꝙ fecit in ſeculo,poteſt effectus Epiſcopus reuo-care.l.ſed ſi mors.§.1.& ibi Bar.not.ff.de dona. inter vir.& vxor. Bar.& alij in l.1.ff.de teſt.Barto.& alij in Auth.ſi qua mulier.in
18 pen.col.vbi dicetur.ſ. eo.¶† Quintò limita,ꝙ licèt monach.nō habeat teſtamenti factionem actiuam,habet tamen paſſiuam, qa poteſt hæres inſtitui,& ab inteſt.ſuccedit.l.Deo nobis.ſ.tit.1.
19 & ibi Bal.& Pau.de Caſt. † Similiter monach.poteſt eſſe teſtis, & teſtificari,de licentia tamen Abbatis,& magis creditur.§.cogitādum.vbi gl.no.in Auth.de mona.colla.1.gl.inſt.de iure pſo. in princ.in ver.aut ſerui.gl.in Auth.ſi dicatur.aliàs incip.ſi teſtis productus.C.de teſt.Spec.in tit.de teſte.§.1.ver. Item excipitur, ꝙ eſt monach.Bal.hic in 2.col.& in l.quoniam liberi. C.de teſt. Ang.no.in conſi.233.quod incip.quædam domina Margarita.
20 in 1.col.not.in c.inſuper.& in c.cum nuncius. de teſti. † Similiter fratres minores,& mendicantes poſſunt eſſe teſtes. tex.eſt in c.nuper.& ibi ad hoc no.Bal.de teſti.Imò fratres minores men-
dicantes poſſunt eſſe teſtes in teſtamentis, de quo fui ſæpenumero interrogatus.ita tenet Bal. in rep.l.1.ſ.e.in 17.col.in 10.q. 3.partis principalis,de quo vide no.dom.Fran.de Are. in conſi. 160.quod incip.longa eſt iſta conſultatio. in 13. col. & ſequen.
21 ¶ Sextò pro limitatione † adde, ꝙ licèt pater ingreſſus monaſterium teſtari non poſſit, tamen filius eius poterit teſtari,quia cùm pater per ingreſſum monaſterij cenſeatur mortuus mundo,vt prædixi,certè filius liberatur à patria poteſtate. ita Barto. poſt Gul.de Cu.in l.patre furioſo.ff.de his,qui ſunt ſui, vel alie. iur.Tertiò principaliter per iſtum tex.not.Bar.in l.ſi.in vlt.col.ſ.
22 de pac.† ꝙ donatio omnium bonorum.ſ.præſentium, & futu rorum facta Eccleſiæ valet,& tenet. Ratio eſt ſecundum Bart. ibi, quia ſicut quis poteſt dedicare Eccleſiæ ſe,& ſua bona, vt hoc text. ita & multo fortius poteſt dedicare omnia bona ſua præſentia,& futura:ſed Bar.non bene conſiderat iſtū tex.prout dixi in d.l.ſi.poſt Pan.in d.c.in præſentia.& in c.fin. de ſucceſ.ab inteſt. ¶ Quartò pondera text.in dictione nec,quæ eſt implica-
23 tiua.l.ſi filiæ.C.de don.ante nup.§.ſed neque.in Auth.de fideiuſ. colla.1.implicat ergo, † ꝙ ingreſſus monaſterium nedum nō poteſt de bonis teſtari, ſed nec diſponere per viam contractus, ſecundum Sal.& Pau.de Caſt.not. Bal.& Raph. Fulg.in Auth. ſi qua mulier.in 1.no per illum tex.ſ.eo. ideo ſi confiteretur ſe vſuras extorſiſſe, vel dotem recepiſſe, talis confeſſio nihil præiudicat,ſecundum Spec.in titu.de ſtatu monach. in verſi.56.& in verſi.60.Pau.de Caſt.hic in 3.col.¶ Quintò not.ex text. rationem, quare monachus teſtari non poſſit, quia non eſt amplius dominus rerum. ¶ Contra hoc opponit Bart.& ſoluit. Tu melius ſolue, quia qui non habet bona nec habitu, nec actu ille teſtari non poteſt.ita loquitur iſte tex.ſecus ſi actu habeat,non tamen habitu poſſet habere,ſecundum Cy.& Bald.hic, & not. Ang.in conſi.179. quod incip. viſis prædictis inſtrumentis.in 5. col.ad fi.& ſequen.eſt alia ratio,quia non habent nec velle, nec nolle.c.non dicatis.12.q.2.c.fi.de teſt.in 6. Eſt & alia ratio, quia ſunt in poteſtate Abbatis, ſeu monaſterij.19.q.3.c. quia ingredientib.& c.ſeq.& c.licèt.de ſepul.in 6.ergo teſtari non poſſunt, per regulam l.qui in poteſtate.in prin. ff.de teſt. & l. ſenium.in fin.C.qui teſt.face.poſ.¶ Sextò,& vlt.not.ex tex.ibi, vtpote nec domini,ꝙ monachi non habent dominium rerum, quia eſſet contra ſubſtantiam regulæ.c. cùm ad monaſterium. de ſtatu monach. imò non debent habere portiones priuilegiatas, ſeu diſtractas, nec cellas priuatas.c.monachum.20.q.4. Inn. in c.dilectus.2.de præb. Pan.in conſi.89. quod incip. videtur dictum
24 do.Ioan.in 3.col.lib.1. ¶† Capio gl.primam, & pro eius intelligentia,& declaratione text.noſtri debes ſcire, ꝙ quantum attinet ad propoſitum habemus monachos,fratres,canonicos re-
e gulares.Item clericos ſeculares. Et licèt monachi [e] aliquando appellentur fratres.c.dilecti.in ver.fratres.cum ſimi.de empt.& vend.In quo tamen differant monachi,& fratres declarat Pau. de Caſt.hic.in 1.col. & latius Pan.in c. cauſam quæ. in 1.not.de iudi.quicquid tamen ibi dicat Pan.propriè monachi dicuntur, qui vouent ſua, de quibus in d.c. cum ad monaſterium.& ingrediuntur religionem,quæ in communi eſt capax bonorum, licèt non in ſingulari, & de iſtis loquitur hæc Auth. quia ingrediendo monaſterium ſe, & ſua quærunt monaſterio. Fratres verò propriè dicuntur illi,qui ex regula,vel conſtitutione ſunt mendicantes,quicquid de facto obſeruent. Et ſic non poſſunt habere propria nec in ſingulari,nec in communi. Et de iſtis nō loquitur iſta Auth. quia ingrediendo religionem non acquirūt ordini ſuo,ſed agnatis, vel cognatis, & tales ſunt fratres minores,Carmelitani, ſancti Auguſti.ſanctæ Mariæ ſeruorum, & ſimiles,licèt aliqui dicant ſe habere priuilegium à Papa, quod ſi non oſtenderent,non poſſent habere proprium,vt latè per Bal. Pau.de Caſt.hic.& Bal.in Auth.niſi rogati.C.ad Treb.cum cō-
cord.poſt Bart. in tract.minoricarum. Monachi autem,& Ca-
f nonici regulares [f] quid differant, patet ex rub.de ſtatu monac. & canonicorum regulariū,& differunt.Primò ex habitu,quia canonici regulares ſunt illi,qui camiſiā deferunt. Secundò ca-
g nonici [g] regulares habent regulam laxiorem, quam monachi. ita dicit tex.in c.ꝙ Dei timorem.de ſtatu monach.gl.fi.in c.2.de poſtu.& gl.in c.cum in magiſtrum.in glo.fi.de elec.Fed.de Sen. conſi.25.quid incip.quidam fuit promotus,& in iſtis canonicis regularib.etiam habet locum iſta Auth.quia iura loquentia de monachis, habent locum in canonicis regularibus, vt dicunt text.præallegati. Alij ſunt clerici ſeculares, quos appellamus presbyteros,ſeu ſacerdotes,de quib.loquitur hæc gl. Et qui ſint
h patet.Et de iſtis fratribus prædicatoribus, [h] & de mendicantib. vide per Bal.in Auth.ſeq.in 3.col.do. Abb.in conſi.27. in 2.vol. incip.dubium ſuper quo conſi.Raph.Cum.in conſi.225. incip. viſo teſtamento.Item ꝙ Carmelitani nō poſſunt habere proprium in particulari, aut in cōmuni,niſi ex diſpenſatione apoſtolica ſit indultum,tenet Ang.in conſi.91. inci. ſancta Carmelitarum religio.Fratres autem ſanctæ Mariæ ſeruorum nō ſunt mendicantes ex regula, nec ex conſtitutionib.ideo poſſunt habere proprium in communi, ſecundum Io.And in c.vnico.de relig.domib.in 6.Lap.alleg.45.Gaſpar Cal.in conſi.107.in titu. de regula.d.Bene.Capra in conſi.24.incip.punctus fuit,quidam
i Petrus. Item adde, ꝙ profeſſus.S.Aug. eremitarum [i] ſuccedit cum reliquis fratrib.ſuis carnalib. qui in ſeculo remanſerunt in hæreditate

ADDITIONES.

a ¶ Licentiam Cardinali. Adde Doct.in c.relatum.el 2.de teſt. & Barb.in tracta. de præſtantia Cardinalium,in 3.q.Bal.in titu.de ſyndi.1.partis. in vlt.colum. Mar.Lau.in tract.de Cardi.q.8. Guidiſalus tract.de excellentia Cardinalū. q.5.8.col.ver. ſed iuxta hæc.

b ¶ Et an Papa poſſit. Adde Docto.in c.cum ad monaſterium. de ſtatu monach. Arch.in c.ſunt quidam.25.q.1.Io.And. in reg.ſemel Deo. de reg.iur. lib.6.in mercuria.Idem in reg.actus leg.eo.tit.& li.in mercu. Pet.de Ancha. in rep.c. 1.de conſti.Doct.in c.cùm olim.de cler.coniu.Car.in cle.1.in 1.opp.de conſangui.& affi.Arch.in c.cum in præterito.83.diſt.Pet. de Anch.in cle.abuſionib.de pœnit.& rem.Hoſt.in ſum.tit.qui cleri.vel vo.in §. ſi quis vouens.Spe. tit.de leg.§.nunc breuiter.ver.15. Ant.de But.in c.1.in fi.de vo.Dom. de San. Gem.in c.de illo.32.di.Abb.in c.ex publico.de conuer.coniu. Cardi. Alex.in c.ſicut exterius.verſi.an Papa poſſit.in pen.col. de ſponſali. Pet.de Monte.in tract.de poteſta.Papę.q.46 ver.quarta concluſio. Arch.Flo.in 2.par. ſuæ ſummæ, tit.11.in c.2.ver.in diſpenſatione votorum. Ric.in 4.ſent.diſt.38. qnæſt. 19.art.1. Aſteſanus in ſua ſum.lib.1.q.20.art.11.

* Euer.lib. Argum.loco à plenitudine poteſtatis.

c ¶ Non poteſt comedere carnes. Adde Benedi.Cap.in cle.ad noſtram.de cenſi. ſuper gl.in verb. conſumit.

d ¶ Monachus. Adde per Alber.male.in tract. de teſte & in c. monachi. 16.q.1. in gl.in Auth.de teſti. §. ſi vno.

e ¶ Monachi. Adde c.cum in veteri.de ele.c.legebant.de maio. & obe.cap.inſtnuante.qui cle.vel vo.

f ¶ Canonici regulares. Vide Fely.in c.in præſentia.de prob. PVRPV.

g * Canonici. Adde, quis eorum præcedere debeat, & vide Dec. in c.Nicolao. de appella.

h ¶ Fratrib.prædicatorib.Pau.de Caſtr.in Auth.niſi rogati.ſ.ad Treb.Alex.libr. 3.conſi.13.col.2. PVRPV.

i ¶ Eremitarum.Ro.cōſ.235.in 4.dub.Pau.in d.Auth.niſi. Alex.d.cōſi.13. lib.3.

Source : BIU Cujas

hæreditate patris, ſecundum Abb. in conſi. 27. in 2. volu. incip. dubium ſuper quo conſi. & c. Et ibi per eum no. triplicem ſpeciem religionum, ſcilicet Sancti Benedi. Sancti Franciſci, & fratrum prædicatorum. Iſta ſunt dicta ad habendam aliqualem notitiam in prædictis, nunc redeo ad gl. noſtram. ¶ Iſta gl. diuiditur in duas partes, prout in effectu reſpon. duab. obiectionib.

25 Secunda ibi, ergo idem. † Ex prima parte no. generaliter, ꝙ verba legis, vel ſtatuti quamuis ſint generalia, debent tamen ſanè intelligi, & reſtringi ad id, quod eſt rationis, ſecundum Bal. hic. non enim debent verba legis iudaicè intelligi, inquit gloſſ. in l. non dubium. in verſi. amplexus. ſ. de leg. & Bal. in l. quicunque. in 5. col. C. de ſer. fugi. neque enim ius ciuile debet calumniari, nec eius verba captanda ſunt. ſic inquit Iuriſconſ. in l. penult. ff. ad exhiben.

Addi. Facit, quod in ſimili dicit Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iu. in q. 6. prin. vbi ſi ſtatutum generaliter punit facientem ſanguinem in palatio, non comprehendit barbitonſorem in palatio flobotomantem. ¶ Ex ſecunda

26 parte gl. habes, † ꝙ ingrediens capellam, vel Eccleſiam ſecularem, & renuntians ſeculo tacitè, vel expreſsè, teſtari non poteſt, per hanc Auth. idem tenet glo. magn. ſequens in ſecunda parte prin. ad fi. reprobant Bar. & alij Doct. hic, & Bal. in Auth. ſi qua mulier. in 1. col. ſ. eo. vt hic per Doct. ¶ Et no. ſucceſſiuè inquan

27 tum Bart. hic examinat, † an per ingreſſum Eccleſiæ ſecularis bona ipſo iure acquirantur Eccleſię abſque traditione, & tenet Bar. ꝙ niſi facta ſit donatio, ꝙ ex ſimplici voto non transfertur dominium. Et ex hoc habes limitationem ad l. fin. ſ. eo. ꝙ illa. l. locum non habeat in voto, idem tenet Bart. in l. 2. in prin. ff. de polli. & eſt gl. in l. etiam. & ibi Bar. & Bal. C. de fur. ¶ Capio glo. magnam in ver. dedicant. quam diuide in 7. partes princi. In prima remouet contrarium, poſtea format quinque quæſtiones, deinde ſeptimò, & vltimò loco opponit contrà text. & ſoluit.

28 partes patent in glo. ¶ † Redeo ad primam partem, in qua ad-
* uerte, ꝙ Bar. & Bal. *& communiter Doct.* intelligunt glo. velle, ꝙ licèt per ſolum ingreſſum monaſterij perſona transferatur in
a monaſterium, tamen per ſolum ingreſſum dominium [a] non tranſit abſque traditione, & hoc modo intelligendo reprobant gl. & dum Bar. reſpon. ad l. 2. ff. de polli. ꝙ loquatur in voto rei ſing. ſentit, ꝙ ideo hic in caſu iſtius Auth. transferatur dominium abſque traditione, eo quia tit. ſit vniuerſalis. Sed ſic ſimpliciter intelligendo Bar. malè diceret, ꝙ etiam ex tit. vniuerſali non transfertur dominium ſine traditione. gl. eſt reputata ſing. in l. 1. in prin. in ver. vniuerſæ, & ibi Bar. ff. de vſuc. pro do. & pro illa gl. habes duos optimos tex. in l. qui tibi hæreditatem vendidit. C. de hær. vel actio. vend. & in l. qui tibi. C. de his, qui à non do. manu. intellige ergo ſanè, ꝙ ex tit. vniuerſali accedenti perſonæ bene transfertur dominium ſine traditione. ita propriè loquitur hic in Auth. iſta, ſicut etiam habes in l. ſi adoptauero. ff. de præca. iuncto tit. Inſti. de acqui. per arro. ſicut etiam habes in l. 1. 2. & 3. vbi gl. ff. pro ſoc. ita declarat Bal. hic in 3. opp. & Sal. in 4. opp. imò tunc etiam transfertur poſſeſſio ſine traditione. tex. eſt in d. l. ſi adoptauero. cum gl. in c. ſi qua mulier. 19. q. vlt. Bart. in l. qui vniuerſas. §. is qui. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. hereditas. C. de pac. conuen. & in Auth. ſi qua mulier. in pen. col. ſ. eod. & in d. l. ſi adoptauero. Bal. in Auth. niſi rogati. in fi. C. ad Treb. in c. in præſentia. de prob. item ad prædicta vide omnino Ang. in cõſ. 179. incip. viſis prædictis inſtrumentis. in 5. col. & ſeq. Ego alio modo intelligo iſtam gl. ꝙ gl. facit differentiam in dedicatione

29 reſpectu conſecrationis. † nam quando quis ingreditur monaſterium, perſona eius conſecratur, ideſt, efficitur ſacra. ad hoc alleg. gl. l. quiſquis emerſis. in verſ. conſecrauit. ſ. tit. 1. bona autẽ nunquam dedicantur, ideſt, ſacrantur, & iſtud expreſsè dicit tex. in l. 2. in prin. ff. de polli. & gl. debet intelligi ſecundum leges allegatas, dicit Barto. in l. non ſolùm. §. ſi liberationis verba. ff. de lib. leg. Sal. in l. ſi ex cautione. C. de non nume. pecu. Io. And. in c. cùm nuncius. de teſti. & hoc modo intelligendo gl. non meretur reprehendi, & ita intelligit gl. met in l. iubemus. §. ſanè. primò. in ver. ſacrilega. ſ. eo. Sal. hic in 3. oppo. ¶ Capio ſecundam

30 partem prin. gl. ibi, item quid ſi ex pacto. † Et pro clara intelligentia quæro, pone, ꝙ monachus tempore ingreſſus per pactũ
b expreſſum reſeruauit ſibi bona, an talis reſeruatio [b] valeat, & vitiet ingreſſum, quòd eſt contra ſubſtantiam regulæ monachalis, quia monachus nihil proprium habere poteſt. c. cùm ad monaſterium. de ſtatu monach? An verò è contra vitiata reſeruatione, ingreſſus purus remaneat validus? In iſta difficultate attingendo neceſſaria, & ſubſtãtialia reperio quinque opi. prin. prima eſt opin. glo. noſtræ, quæ dicit, ꝙ licèt pactum nihil valeat, tamẽ ingreſſus remanet purus, & validus, & ſi ſubtiliter inſpexeris, gl. mouetur quatuor fundamentis, quæ declaraui in voce. idem tenet gl. in §. illud. in Auth. de mona. colla. 1. & gl. in l. ſi pater. la 1. in glo. 2. de adop. & glo. in c. ſolet. 32. q. 2. Odoff. & Cyn. multos Antiquos recitant. Hoſt. & Antiqui in c. inſinuante. qui cler. vel vouen. Inno. Hoſt. Io. And. & d. Anto. in c. fin. de
* condi. appo. & ibi dicit d. Ant. ꝙ *iſta eſt communis opin.* Idem tenet Bald. in c. 1. §. nulla. per quos fiat inueſti. in vſib. feud. & in l. vnica. §. illo proculdubio. per illum tex. C. de lati. lib. tol. & in l. ſi quis ita hæres inſtitutus fuerit excepto fundo. ff. de hære. inſti. Angel. in conſi. 272. quod incip. primus punctus. in 3. col. & ſeq. Idem tenet Io. de Imo. in c. cùm M. Ferrarien. de conſti. vbi dicit hãc eſſe communem opi. eam etiam tenet, vbi diffusè examinat iſtum paſſum, in d. l. ſi quis ita hęres. & Io. Fab. hic in vlt. col. ¶ Pro iſta opin. ſtringit regula. l. cum precario. ff. de precar.

31 † quæ habet, ꝙ quando fit pactum contra ſubſtantiam actus, ipſum pactum vitiatur. Et quando dicatur contra ſubſtantiam, declarat Bal. in l. ad exactionem. C. de dot. promiſ. & vide omnino Bald. in l. ſi pater. in ſecunda lect. ff. de adop. vbi melius ponit quàm alibi. Bar. in l. vbi ita donatur. ff. de don. cauſa mortis, ad idem facit tex. in l. obligationum ferè. §. placet. ff. de act. & oblig. propter quem tex. Fulg. hic in 9. col. dicit ſe amplius non dubitare in hoc arti. Tertiò ſtringit tex. in d. c. inſinuante, qui dicit, ꝙ puella Regis metu vouit caſtitatem, & religionem, cũ pacto, ꝙ remaneret in domo paterna, & retineret bona patris, decidit ibi tex. ꝙ valet iſta profeſſio, ergo pactum nihil obſt. Ad illum tex. reſpon. Io. de Imo. in d. l. vbi ita donatur. tripliciter, & iſtas ſolu. pro magna parte capit ex dictis Bar. hic. Illas tres ſol. aſcribit ſibi Lud. Ro. in l. 1. §. ſtipulanti. in 6. col. & ſeq. ff. de verb. obl. Ego vltra eos reſpondeo alijs duob. mod. Primo, ꝙ ex his, quæ narrantur in them. poſtquam Papa non ſe fundat in illis, non eſt licitum arguere. glo. eſt de iure ciuili in l. vnica. in 3. lec. vbi dixi. C. quando non peten. partes. quam ad hoc alleg. pro ſing. Ludo. Rom. in repet. Auth. ſimili. C. ad l. Falc. in 10. ſpeciali pię cauſæ inter vlt. voluntates. & in conſi. 79. quod incip. totum fundamentum, & in cõſi. 124. quod incip. pro declaratione primæ dubitationis in 2. colu. & in conſi. 191. incip. ſpectabilis domine mi.

Addi. Et ita tenet Imol. in c. potuit. de loc. col. 8 Imo. & Cu. in l. inſulam. ff. de verbo ob. & Raph. Cu. in l. qui Romæ §. Callimachus. ff. de verb. obli. Et vltra eos ego allego de iure cano. tres glo. expreſſiores in c. auditis. in ver. ex poſt facto ad fi. de elect. glo. in c. 2. in ver. non teneris. & ibi Gem. ad hoc no. de do. & contu. in 6. & gl. in c. 1. in ver. ad tuam collationem. circa med. de rer. permu. in 6. d. Ant. in c. cum Apoſtolica. & ibi Imo. ſic declarat. de his, quæ fiunt à præla. ſine conſenſu capi. Vel quinto reſponde, vt ſtatim. ſ. dicam poſt Bar. Quartò ad idem facit tex. in c. diaconi. cum gl. 28. diſt.

Addi. Cum gl. vbi ſi tempore, quo quis creatur in Diaconum ab Epiſcopo, tẽpore ordinationis proteſtatur in ipſa ordinatione, ꝙ ſi non poterit continere, ſibi licitum ſit vxorem ducere, & Epiſcopus conſentiat huic pacto, certè non obſtante pacto, quod nullum eſt, valet creatio Diaconatus. Et reſpondent Cano. ꝙ non eſt contra ſubſtantiam diaconatus habere vxorem, patet in clericis orientalib. qui poſſunt capere vxores. 20. diſt. c. 1. & 2. & per totum, ſed illud fuit poſtea de iure poſitiuo additum, & ſic illud pactũ non eſt contra ſubſtantiam regulę. Item pro hac parte facit tex. in l. obligationum ferè. §. placet. ff. de act. oblig. quem oblitus fuit allegare Fulg in diſpu. huius art. poſtea in alio art. ſ. in 9. col. allegat. & ꝙ antequam videret illum tex. erat dubius in hoc arti. ſed eo viſo nihil poſtea dubitauit. Et iſtam opin. viſus eſt tenere Ioan. Fab. hic in vlti. colum. dicens ſimpliciter tale pactum non valere, per c. fi. qui cler. vel vouen. & c. fi. de condi. appo. Et ego teneo etiam iſtam opin. per prædicta. Et addo glo. idem tenentem in l. ſi pater. la prima. & ibi Bald. eam not. ff. de adop. Iaſ. Papiæ.

32 ¶ † Vltimò facit, quia quando in aliquo arti. ſunt diuerſæ opin. Doct. in dubio tenenda eſt illa opin. quæ fauet religioni. l. ſunt

33 perſonæ. ff. de relig. & ſump. func. c. fin. de reg. iur. † Sicut in dubijs opi. tenenda eſt illa opin. quę eſt pro matrimonio, ſecundũ Ioan. And. in c. 2. de cog. ſpiri. Pan. in c. 1. de re iud. cum concor. & iſtam tene. ¶ Secunda principalis fuit opin gl. in c. 2. in glo. 2. magna. & in c. cùm ad monaſterium. de ſtatu mona. ꝙ propter tale pactum vitietur ingreſſus. Idem tenet glo. in c. fi. de condi. appo. & in c. 1. qui cle. vel vouen. Goffre. in tit. de regu. in verſi. quid ſi aliquis. Pau. de Eleaza. Pet. de Anch & Ioan. de Ligna. in cle. fi. de regu. do. Card. Flo. & Pan. in d. c. fi. de condi. app. idem d. Car. in cle. eos. in prin. in 6. q. de regu. Ang. in d. l. ſi quis ita hæres. ¶ Pro iſta parte allegant gl. prædictæ fortem tex. in d. c. fi. de condi.

ADDITIONES.

a * Dominium. Adde, quæ ſcribit Mathef. ſing. 43. vbi Doct. in apoſt.

b Reſeruatio. Adde Pract. Pap. form. libe. Act. Real. verſi. iure dominij. nu. 60. & alijs ſequen.

Source : BIU Cujas

34 condi. appoſ. † vbi pactum contra ſubſtantialia matrimonij vitiat ipſum matrimonium, ergo idem debet in ingreſſu monaſterij, & ſic in matrimonio ſpirituali, cùm bonum ſit argumentum à matrimonio carnali ad ſpirituale, per ea, quæ habentur in c. tuæ. de ſponſa. & in c. 2. de tranſla. præla. ¶ Ad iſtud fundamentum conatur reſpondere Ioan. And. & alij Cano. in d. c. fi. & Io. de Imo. in locis præalleg.

Addi. Et dicunt, ꝙ aliud eſt in matrimonio carnali, qa vitiatur per pactum, & aliud in matrimonio ſpirituali, & ſic in ingreſſu religionis. Ratio ſpecialitatis, quia in primo interuenit ꝯ ſenſus vtriuſque partis, nimirum ſi vitiatur matrimonium, ſed in ingreſſu monaſterij ſolus conſenſus monachi paciſcentis interuenit. Et ſi diceres, interuenire conſenſum non ſolùm monachi, ſed etiam Abbatis recipientis, aliàs non valeret ingreſſus. c. ad audientiam. & c. porrectum. de reg. reſpondetur, ꝙ Abbas fungitur vice Dei, & non hominis, & nō potuit Deo præiudicare. Nec obſt. huic ſol. impugnatio, quam faciunt do. Card. & do. Abb. in d. c. fi. dum dicit tex. ꝙ Abbas, & monachi dicūtur ſerui Dei. c. vnico. de ſyndi. ſed ſeruus, & procurator poſſunt præiudicare domino in quęrendis, licèt non in quæſitis. c. tua. de his, quæ fiunt à ma. parte cap. Iubemus nullā. & ibi Doct. & ſ. eo. l. 1. ſ. de acqui. poſ. quia argumentum procederet, vbi nō tractaretur de periculo animæ, vt hic, vbi prælatus, vel monachi nullo modo poſſunt præiudicare, & in hac ſolu. *conquieſcunt coiter Legiſtæ, & Cano.* ꝙ in d. c. fi. ideo pactum contra ſubſtantiam actus vitiat actum, quia interuenit conſenſus vtriuſque in illo actu. Et licèt iſta ſit communis ſententia, tamen adhuc non quieſcit animus, & videtur eſſe contra tex. in l. cùm precario. ff. de prec. vbi pactum eſt contra ſubſtantiam actus, vt ibi declarat Bart. & plenius in l. vbi ita donatur. ff. de don. cauſa mor. & interueniebat conſenſus vtriuſque partis, & tamen pactum non vitiat precarium, imò precarium valet, & pactum reijcitur, & tamen ſecundum ſolu. Canon. deberet vitiare actum, & ſic precarium, quod eſt cōtra illum tex. cogita pro ſolu. ¶ Secundò pro iſta parte ſtringit ſecundum Ange. & Cano. quoties pactum apponitur contra ſubſtantiam actus, tale pactum vitiat actum, allega. d. l. cùm precario. ſed hic pactum apponitur contra ſubſtantialia monaſterij. d. c. cùm ad monaſterium. ergo debet ingreſſum vitiare. reſpon. & cautè, quia l. cùm precario. dicit oppoſitum. dicitur enim, ꝙ ibi pactum ne poſſit precarium quandocunque reuocari, quod eſt contra ſubſtantiam contractus, non vitiat contractum, imò vitiatur, & remanet precarium, & magis pro ea faceret. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cauſa mort. vbi pactum contra ſubſtantialia contractus benè vitiat cōtractum. Sed reſpon. vt ibi per Bar. Et aduerte quomodo in d. l. cùm precario. & in d. l. vbi ita donatur. pactum poſſit dici contra ſubſtantialia contractus. nam illa potius dicunt naturalia contractus quàm ſubſtantialia, per doctr. glo. magiſtralis in l. pacta conuenta. in prin. ff. de contrah. emp. & quando aliquid dicatur de natura contractus, declarat Bald. in l. 1. in prin. ſ. commo. & quando dicatur de ſubſtantia, declarat idem Bal. in l. ad exactionem. ſ. de do. promiſ. & in hoc multoties dubitaui, poſtea à caſu inueni Bal. in l. ſi pater. la 1. in 2. lectu. ff. de adopt. vbi in præſenti propoſito recitat quandam doctr. Cy. ibi, quam reputat multum notabilem, & verba Cyn. ſunt multum aurea, vnde Bald. ibi dicit, ꝙ in d. l. cum precario. & in l. vbi ita donatur. illa pacta non ſunt contra ſubſtantiam contractus, ſed contra naturam. tamen dicit aduertēdum eſſe, ꝙ ea quæ ſunt naturalia, & ſic pacta naturalia, quædam ſunt in ipſa re, & cenſentur naturalia habentia vim ſubſtantialium, vt in d. legibus: quædam ſunt naturalia non habentia vim ſubſtantialium: quædam ſunt naturalia extra rem nō circa rem, vt ibi per eum. Iaſ. Papiæ. ¶ Tertia fuit opin. gl. diſtinguentis, aut tale pactum fuit appoſitum incontinenti tempore ingreſſus, & vitiat ipſum ingreſſum: aut ex interuallo, & tunc pactum nihil valet. ita tenet glo. in l. per ſeruum. §. 1. in gl. mag. ff. de vſu, & habi. ſequitur Bal. in conſi. ſuo incip. in primis cōſiderandū eſt. Pro iſta opi. allego bonum tex. in c. dudum. de conuer. coniug. ¶ Quarta fuit opin. Bart. diſtinguentis, vt ibi per eum. ſequitur Bald. in 1. & 2. q. in 5. effectu. Sal. Pau. de Caſt. & Fulg. hic, Bal. in l. ſi pater. in 2. lect. ff. de adop. Iſtam diſt. Bart. tenet Ang. & dicit, ꝙ eſt ipſa veritas, in conſi. 121. quod incip. Nico. vendidit Franciſco. in pen. & vlt. col. Ludo. Rom. in d. l. 1. §. ſi ſtipulanti. Adde ad diſtin. Bart. in primo membro facere illud, qđ tenent glo. & Doct. in l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Treb. Bald. in l. vnica. in 7. q. C. de his, quæ pę. nom. quando relinquitur hæreditas monaſterio, cum hoc, ꝙ talis monachus habeat vſumfructum illorum bonorum, & ſi Abbas mouerit ei controuerſiam, ꝙ monaſterium priuetur illa hæreditate, certè intelligitur de vſufructu nudi facti. ſimiliter dicunt Bald. & Angel. in l. ſi Titius. ff. de condi. inſtit. in ingrediente monaſterium reſeruante ſibi vſumfructum bonorum, ꝙ talis reſeruatio valeat, quaſi ſenſerit de
35 vſufructu nudi facti, non autem iuris. † Tertiò facit, quia verba debent intelligi ſecundum qualitatem perſonæ. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu, & hab. per quem tex. vide inter alia illud, quod decidit Bar. in l. ſi non ſortem. §. libertus. in antepe. col. ff. de con
36 di. inde. Bal. in l. liberti libertæque. C. de oper. lib. † Quartò facit, quia etiam verba priuilegij ſunt interpretanda ſecundum qualitatem perſonæ, ſecundum Inno. & Pan. in c. paſtoralis. de don. facit bene text. in l. ex militari. ff. de teſt. milit. quem ad hoc ibi not. Bald. inferens, ꝙ ſi conceſſum eſt alicui Epiſcopo, ꝙ poſſit celebrare tempore interdicti, intelligitur, ꝙ poſſit celebrare ſolenniter, & in pontificalibus, ſecundum qualitatem dignitatis epiſcopalis. Item adde circa ſecundum, & tertium membrum Bar. ex quib. colligitur bona concordia ad duos tex. iur. cano. ſ. alleg. ad text. in cap. fi. de condi. appo. ꝙ ideo ibi pctaum contra ſubſtantiam matrimonij vitiat ipſum matrimonium, eo quia pactum ibi factum fuit ſub condi. ſed in cap. inſinuante. qui cle. vel vouen. ideo reſeruatio non vitiat matrimonium ſpirituale, quia fuit facta ſub modo, & verè vterque text. loquitur ſub dictis terminis. Secundò ex doctr. Bart. collige pulchram limitationem ad regulam. l. cùm precario. ff. de prec. vt procedat, cñ pactum fuit factum ſub modo, ſecus ſi ſub condi. & ita in ſpecie ex iſta doctr. Bart. not. Io. de Imo. in l. vbi ita donatur. in vlti. col. ff. de don. cauſa mor. iſtam doctr. Bar. recitat. d. Ant. de But. in d. c. fi. in vlt. col. & dicit, ꝙ licèt demulceat aures, tamē in primo membro non eſt vera, quia etiam intelligendo reſeruatienem bonorum pro nuda adminiſtratione facti, adhuc pactum non valet, quia licèt ſit in poteſtate Abbatis concedere nudam adminiſtrationem monacho, tamen monachus non poteſt habere vigore pacti, quia ſic haberet iure proprio, quod eſſe non pōt, ſed iſta eſt declaratio Bar. nam ita oportet intelligere Bar. prout in ſpecie declarat Bald. hic in 1. q. & in l. ſi pater. in 2. lect. ff. de adop. & plenius Ludo. Rom. in l. 1. §. ſi ſtipulanti. ff. de verb. oblig. Item in ſecundo membro Bart. eum reprobat Pan. in d. c. inſinuante. ꝙ imò pactum contra ſubſtantiam debuit facere tranſire iſtam profeſſionem in nouā ſpeciem, quæ non ſit propriè monachatio, cùm retineat proprium, ex quo verba non repugnant, motus per doctr. met. Bart. in d. l. vbi ita donatur. dum concordat illum tex. cum d. l. cum precario. ſed neſcio vnde Pan. iſtam nouam ſpeciem monachatus adinuenerit. ¶ Item adde ad primum membrum Bart. vltra quatuor, quæ addidi, illud qđ in fortiorib. terminis decidit Bart. in Auth. excipitur. C. de bonis, quę lib. & in q ſua incip. quidam reliquit, vel donauit, & in l. ſi alienum. §. 1. vbi alij. ff. de hære. inſti. Bal. in Auth. licèt teſtator. ſ. de Epiſc. & cler. Pan. in c. 2. de ſtatu mona. nam vult Bar. in iſtis locis, ꝙ ſi teſtator in teſtamento relinquat bona monacho, hoc expreſsè acto, ꝙ non acquirantur monaſterio, valet iſtud relictum, & intelligitur de nuda adminiſtratione facti, nam de iſta poteſt intelligi, vt ibi plenius per Barto. Quinta fuit opin. quæ in effectu concordat cum prima, quam tenet Bal. in c. Cumana. in 3. col. de elec. ꝙ ſi monachus tempore profeſſionis ſuæ proteſtatur, ꝙ intendit retinere vſum bonorum ſuorum, non vitiatur profeſſio, quia non eſt contra ſubſtantiam monacha. ꝙ monachus habeat proprium, ſed ſolùm eſt de conſtitutione Eccleſiæ, ita dicit eleganter notare Archid. in d. c. ſolet. 32. q. 2. Tu dic, ꝙ idem vult Io. And. in c. fi. de condi. app. vbi dicit, ꝙ abdicatio bonorum non eſt de originali ſubſtantia profeſſionis monachalis, ſed eſt additum per conſtitutiones Eccleſiæ, ſequitur Paul. de Caſtr. in conſi. 69. incip. vila
37 quadam commiſſione. † Tene primam *opinio. quę eſt communis*, * & fac concluſionem, ꝙ non valet pactum [a] factum ab ingre-
a diente monaſterium de retinendo bona propria, ſicut non valet promiſſio, vel pactum, quando quis fit monachus ſub promiſſione conſequendæ Abbatiæ, vel alterius dignitatis. c. cùm ad noſtram. vbi gl. fi. de elec. glo. in c. conſuluit. in verbo, vt hac. 74. diſt. & gl. in c. ſi officia. 59 diſt. & gl. in c. quid proderit. 61. diſt. & gl. in c. pen. in gl. fin. & ibi Pan. in fi. ad hoc not. de voto. ꝙ pro obtinendo dignitatem non poſſit quis effici religioſus, ex quo omnibus renuntiat, & propriam voluntatem à ſe abdicat. c. ſi religioſus.

ADDITIO.

a * Pactum. Ad hanc communem opin. quòd pactum factum ab ingredien. monaſterium de retinendo bona propria non valet, ingreſſus verò remanet validus, & purus, Adde Sylueſt. in ſum. ver. religio. 3. nu. 8. & dic, quòd ingrediēs monaſterium non dicitur ingreſſus, niſi profeſſionem fecerit, quia ante profeſſionem non dicitur quis ingreſſus, Bart. in Auth. ſi qua mulier. col. fin. hoc tit. Bar. Tract. de temp. vtil. & conti. c. 3. nu. 10. not. Bal. & Salyc. in l. ſi quis hæredem. C. de inſti. & ſubſt. Dec. conſi. 330. nu. 4. De principali autem artic. de quo per Iaſ. hic, vide, quæ ponit Villal. inter commun. opin. libr. 14. ver. profitens, & fac. quæ ſcribit Imbert. in Enchirid. iuris Gallię. verſic. monaſticam religionem. MASVER.

Source : BIU Cujas

religioſus. de teſtam. in ſextò. imò monachus ſtatim poſt ingreſſum intra breue tempus creatus Abbas, præſumitur factus propter præcedentem promiſſionem, ideo non valet illa creatio, ſed ea caſſata poſt tres menſes poterit poſtea eligi. c. officij. cum gl. fi. & ibi Doct. de elec. ¶ Limita iſtam conclu. ex mente Bar. & Docto. hic, niſi iſta promiſſio fieret quantum ad nudam adminiſtrationem meri facti, illa enim permittitur non vigore pacti, ſed ex benignitate Abbatis, dummodo ſit reuocabilis ad eius nutum. iuxta. c. 1. & c. cùm ad monaſterium. de ſtat. reg. aliàs niſi prædicta duo concurrant, non valeret promiſſio quo ad nudam adminiſtrationem facti, ſic intellige, & declara Bart. hic. Pro primo facit, quod determinat Ang. in l. ſeruus vxori. ff. de hær. inſti. vbi quęrit, pone, ꝙ monaſterium inſtituatur hæres vniuerſalis cum pacto, ꝙ fructus bonorum præſtentur filio teſtatoris, qui eſt monachus, concludit Ang. ꝙ licèt Abbas cogi non poſſit, tamen ex æquitate hortandus eſt, & ex benignitate debet permittere. per tex. no. in ſimili in l. pen. §. illa. vbi dom. Alex. idem refert, & ſequitur. C. de neceſſ. ſeruis hæred. inſti. Pro ſecundo facit, ꝙ vult Archid. in c. præſenti & ibi Io. And. in nouella. de offic. ordi. in 6. Io. And. in c. cum ſing. de præb. in 6. vbi dicit Abbatem non poſſe pacto ſe aſtringere, quominus ſibi liceat monachum à prioratu manuali amouere. facit, ꝙ vult gl. ſin. in c. fi. in verb. reuocatus, de proc. in 6. ꝙ nō valet conuentio etiam iurata, per quam dominus promittit non reuocare procuratorem. Secundò prædictam conclu. limitat ſing. Bal. in
a c. in præſentia. in 15. col. de prob. vbi tenet, ꝙ licèt monachus * tempore ingreſſus non poſſit per pactum ſibi reſeruare dominium aliquorum bonorum, quia illud repugnat regulę, tamen ſi reſeruaret ſibi partem bonorum, ſolùm ad hoc, vt de eis poſſit teſtari, vel contrahere, & conſequenter diſponere, bene valeret, quia non repugnat regulæ, quia de reb. alienis volente, & permittente domino poteſt quis diſponere, & teſtari. l. ſicut. §. venditionis. ff. quib. mod. pig. vel hyp. ſol. & dicit Bal. ꝙ iſta ſunt noua, & inaudita, ſed ꝙ ſunt vera. Ego non credo, ꝙ vigore pacti poſſit concedi monacho, quia ſic haberet iſtud proprium, ſed bene ex permiſſione Abbatis reuocabili quādocunque ve-
b lit, vt proximè declaraui. ¶ Tertio limitat b Pau. de Caſt. in cōſi. 99. incip. viſa quadam commiſſione. vt prædicta concluſio procedat, quando conſtat de profeſſione monachali, ſecus ſi eſſet caſus dubius, puta, ꝙa quis dedicaret ſe, & ſua alicui Eccleſiæ, vel monaſterio, nec aliter profiteretur, nec mutaret habitum, tunc reſeruationes bonorum factæ per pactum valerent, quia oſtendunt, ꝙ ſolùm vult eſſe cōuerſus, non autem monachus. alle. Bald. hic in 3. q. ¶ De iſto diſtuſo art. vltra prædicta vide per Imo. in cle. eos. in prin. & in pen. col. de reg. & tranſ. ad relig. & in l. cætera. §. item quæri poteſt. & Bal. ibi. ff. de leg. 1. Lapum in alleg. 129. quæ incip. primò quæritur. in 8. col. Archid. in c. non dicatis. 12. q. 1. & plenius in c. ſolet. 32. q. 2. Pet. de Anch. in regula nemo poteſt. de reg. iur. in 6.

38 Addi. ¶†Nunquid autem valeat inſtitutio, vel relictū factum monacho eo acto, ꝙ nihil quæratur mo-
39 naſterio, † ſicut valet relictum factum filiofam. hoc acto, ꝙ nihil etiam de vſufru. quæratur patri. Auth. excipitur. j. de bon. quæ lib. vide Bar. diſputantem, & arguentem ad partes, in q. ſua incip. quidam reliquit, vel donauit, & in d. Auth. excipitur, & in l. ſi alienum. §. 1. & ibi per omnes alios. ff. de hære. inſtit. Bald. in l. vnica. in 12. q. j. de his, quæ pœ. no. & in Auth. licèt teſtator. j. de epiſc. & cler. & vide Pan. declarantem verba Bar. in c. 2. de ſtatu monacho. ¶ Quid autem ſi teſtator inſtituat monaſterium hæredem, hoc acto, ꝙ fructus dentur tali monacho in vita, de iure nō valet tale relictum, ſed an de æquitate debeat Abbas præſtare, ſicut in ſimili, quando fit legatum ſeruo, non valet, tamen hæres ex æquitate præſtare debet. l. penult. §. illo. infra de neceſſ. ſer. hæred. inſtitu. vide Angel. ſing. ita determinātem in l. ſeruus vxori. ff. de hæred. inſtit. Iaſon Papiæ.

¶ Sum in ſecunda parte principali glo. ibi, item dedico. In qua Bart. diſtinguit, vt hic per eum, & cum eo cæteri concord. Tu autem pondera, ꝙ contra Bart. ſtringit text. hic in verſi. ipſo ingreſſu, & ſic loquitur, quando bona tacitè veniunt, & tamen dicit ſe, & ſua dedicant, ergo etiam tunc principaliter bona veniunt, quod eſt de directo contra Bart. & Doct. hic. niſi dicas, ꝙ iſta ſunt verba Irnerij, & ꝙ ex tex. bene ſumitur hæc Auth. in §. illud in Auth. de monach. colla. 1. dicit, ꝙ bona ſequuntur, & ſic acceſſoriè. Item ſecundò adde illud, quod ſing. no. Bal. in l. ſi paterfam. in 1. lect. per illum tex. ff. de adop. vbi not. ꝙ infideles, qui ſubmiſerunt ſe Regi Vngariæ, intelliguntur in conſequentiam perſonarum ſubieciſſe Regi omnes ciuitates, & eorum caſtra cum ſuis iuriſdictionib. ¶ Idem vult Ant. de Butr. in rep.
40 c. fi. in 3. char. de cauſa poſ. & propriet. ¶†Tertiò ad diſt. Bar. & Doct. cuius vtilitatis ſit, an bona acquirantur monaſterio principaliter, & expreſsè in conceſſione, an verò veniant tacitè in conſequentiam, vtilitas patet ex his, quæ dicuntur in parte ſeq. & ſeq. glo. Aliam vtilitatem nouiter conſiderauit dom. Franc. de Are. in c. in præſentia. in 12. col. de proba. ꝙ quando quis expreſsè, & principaliter dedicat ſe, & ſua bona monaſterio, iſto caſu dominium, & poſſeſſio iſtorum bonorum non transfertur ipſo iure in monaſterium abſq; traditione, prout fit quādo bona veniunt in conſequentiam, vel tacitè, alleg. do. Anto. de But. in c. fi. char. 3. de cauſa poſ. & propriet. Et mouetur. nam ꝙ dominium, & poſſeſſio bonorū tranſeat in monaſterium ſine traditione, iſtud eſt de iure ſpeciali, contra regulam. l. traditioni
41 bus. C. de pac. † ſed prouiſio expreſſa hominis facit ceſſare prouiſionem legis, quæ eſt de iure ſpeciali. l. fin. C. de pac. conuen. declarat Bar. poſt Dyn. in l. 1. §. vnde quærit. ff. de publi. dicit ta-
* men, quòd ſuper hoc eſt cogitandum, quia Docto. *communiter tenent oppoſitum.* Ego teneo dictum dom. Franc. de Are. contra Doct. non per ſuam rationem, quæ non eſt bona, vt patebit ex nunc dicendis, ſed per aliam ſubtiliorem rationem: nam quòd dominium, & poſſeſſio bonorum transferantur ipſo iure in monaſterium abſque traditione non eſt de iure ſpeciali in Eccleſia, imò eſt generale in omnibus.

Addi. Eo; quia nos habemus, quòd ex titu. vniuerſali, quando accedit perſonæ, trāsfertur dominium, & poſſeſſio ſine aliqua traditione. d. i. ſi adoptauero. & l. 1. & 2. ff. pro ſoc. & declarat Bal. hic in 3. oppo. & Sal. in 4. vt ſupra retuli, ſed ex ſolo titu. quantuncunque vniuerſali, ſi non accedit perſonæ, non transfertur dominium, neque poſſeſſio ſine traditione. l. qui tibi hæreditatem vendidit, & ibi Bal. expreſsè notat. infra de his, qui à non domino manumit. & l. qui tibi. j. de hæredi. vel actio. vendi. & eſt glo. approbata in l. 1. in verb. vniuerſæ, & ibi Bar. ff. de vſucap. pro dote. His ſic præmiſſis, quando quis dedicat ſe monaſterio ſimpliciter, bona venirent in cō ſequentiam perſonę, tunc ex iſto titu. vniuerſali accedente perſonæ transferrur dominium, & poſſeſſio in Eccleſiam ſine traditione. d l. ſi adoptauero. cum ſi. Sed qñ quis dedicat expreſsè ſe, & bona, tunc bona non veniunt in conſequentiam perſonæ, ſed veniunt principaliter de per ſe propter copulam, &, vt volunt Bar. & omnes hic, ergo cùm iſto caſu bona veniunt de per ſe, & principaliter, ſuccedit ſecunda regula, ꝙ ex titu. quantunque vniuerſali, quando non accedit perſonæ, nunquam transfertur dominium, nec poſſeſſio ſine traditione, ergo iſto caſu, quando quis dedicat expreſsè ſe, & bona ſua monaſterio, eſt veriſſimum, ꝙ dominium, & poſſeſſio non acquiritur Eccleſiæ, niſi interueniat traditio non per rationem dom. Ant. &
42 Are. ſed per has doctr. ſimul iunctas. ¶†Nunquid autem, quando quis dedicat ſe ſimpliciter monaſterio, vel ſe, & bona, vel ſe cum ſuis bonis, non eſt dubium, quòd veniunt bona præſentia, nunquid autem extendatur ad futura, ita ꝙ veniant etiam bona futura? & prima facie quilibet diceret, ꝙ ſic, tamen Ludo. Rom. in l. ſi marito. in prin. ff. ſol. mat. & in conſi. 292. incip. pro habenda ſubſtantia veritatis circa prædictam conſultationem. determinauit not. ꝙ veniant ſolùm bona præſentia, & non futura, & mouetur, quia in generali obligatione nunquam veniunt bona futura, niſi exprimantur. l. fi. j. q̄ res pign. oblig. non poſ. mouetur etiam per reg. l. ſi quis ita. ff. de aur. & arg. lega. & per l. ſi mandauero tibi. §. is cuius. ff. mandati. allegat etiā Arch. in c. vt lex continentiæ. 27. q. 1. ità etiam tenet d. Anto. de But. in c. in præſentia. ad fi. de prob. & plenius in c. fi. ad fi. de ſucceſſ. ab inteſt. vbi plenius examinat iſtum articulum: contrarium expreſsè tenet Sal. hic in 2. col. nullam de prædictis faciens mentionem, & fortè melius, alleg. gl. in §. ſi autem creditor. in Auth. de non alien. colla. 2. & quia bonorum dedicatio venit in conſequentiam perſonæ. Item venit ex diſpoſitione regulæ, per quam ingreſſus profitetur paupertatem. d. c. cùm ad monaſterium. & per hoc reprehendit quoſdam Docto. Patauinos, qui contrarium conſuluerunt, & malè ſecundum eum, per glo in l. quod traditum. & melius in l. ſeq. ff. de condi. & demonſtra. Et per hoc apparet, quòd in contrarium adducta non obſtant, quia loquuntur in diuerſis terminis, de quo vide per Barto. in quæſtione ſua incip. quidam obtulit. s̄. alleg. Iaſ. Papiæ.

43 ¶†Quartò adde, an dedicatio, quam quis fecit monaſterio de de ſe, & bonis ſuis extendatur ad bona futura, tangit Sal. hic in 2. col. Adde Bar. in conſi. ſuo. 74. in 2. vol. incip. quidam obtulit ſe, & omnia. Ludo. Rom. in l. ſi marito. in prin. ff. ſolut. mat. & in conſil. 232. quod incip. pro habenda ſubſtantia veritatis circa propoſitum conſultationis. do. Ant. in d. c. in præſentia. ad fi. &

plenius

ADDITIONES.

a * Monachus. Adde Catel. verſi. Monaſterium.

b Tertio limitat. Adde eſſe de mente Barto. in l. Lucius. §. Caio. ff. ad Trebellianum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

plenius in c.fi.de ſucceſſ.ab inteſta. ¶Sum in 4 parte gl.prin.ibi, item quid ſi ingreſſus non tenet.In qua diſtingue, vt per Barto. hic, cum quo alij communiter tenent, & Pan.in c.cauſam.in vlt.col.de proba.quicquid teneat Bal.hic.in 5.q. Adde Bald.in l. 1.per illum tex.C.de inge.& manu.& tex.in c.quo ad te. de cle. coniug.Aduerte tamen inquantum Bar.& Doct.omnes hic indifferenter tenent, q; ſi ingreſſus monaſterium ſciebat ingreſſum non valere, q; tunc acquirentur monaſterio bona, quia præſumitur donare,per regulam l.1.ff.de condi.inde.adde glo. in l.eum qui duas.in verbo prouinciæ.C.de adult. ¶Contrariũ tenet do.Franc.de Aret.in d.c.cauſam.in pen. & vlti. colum.de proba.motus præcipuè, quia duo ſpecialia concurrerent circa idem. Primò, quia oblatio facta ex falſa cauſa, cenſetur facta ex cauſa don.Secundò, q; ex ſolo titu.in donatione tacita trãſferatur dominium ſine traditione,vt ibi plenius per eum. Ego contra Bar.allego text & ibi glo.ſolennem in c. ſi quis incognitus.in ver.aut liber.17.q.2.vbi vxoratus ingreſ. eſt monaſt. & ſic ſciebat ingreſſum non tenere, iuxta cap.ex publico. de conuer. coniug.dedicauit ſe, & ſua bona monaſterio, & ſic principaliter, ibi tamen dicitur, q; repetet bona ſua, quod eſt de directo contra Bar.& Doct.¶Secundò in contrarium pondera, q; ſola ſcientia ingredientis non ſufficit,vt inducatur donatio,niſi etiã Abbas recipiens ſciret.aliàs diſſenſus impediret donationem.l. ſi ego.vbi Mod.ff.ſi cert.pet.Bar.in l.1.ff.de do. Mod.in l.1.ff.de condi.indeb.niſi diceret ſcientiam Dei ſufficere, cuius nomine fit receptio in monaſterium,per glo.not.in l.illud.ĩ.eod.¶Sum in quinta parte princi.glo.ibi,item ſi tenebatur.cum glo.tenent omnes hic,& Cano.in c.in præſentia. de proba. Lud. Rom.in d.l.ſi marito.in princ.& in d.conſi.292.Et ita tene, quicquid teneat gl. in d.l. ſi peculium.§.1. in verſic.ſed & ſi dominus. ff.de
44 pecu.leg.quam Saly.hic in 5.q.reputat ſing. † Adde,quòd mo-
a naſterium [a] teneatur ad onera ingreſſi.Bar.in l.fi.per illum tex. ff.de adop.& dum gl.dicit,quando tenebatur ex delicto, adde, q; ſi ingreſſus monaſterium prius exercuit vſuras, vel aliter bona iniuſtè acquiſiuit,tenetur monaſterium ſatisfacere,ſecundũ Specu.in titu.de ſtatu monach.in verſi.47.& ſequen.& in verſi. 60.ſequitur Ludo.Rom.in l quod ſeruus.in fi.ff.de acquir.poſſ. ¶Item monaſterium tenetur alere filios ingreſſi, qui remanſerunt in ſeculo,quibus non debetur legitima,donec pater naturaliter moriatur,ſecundum Spec.in tit.qui fil.ſint legit.§.1.verſ. quid ſi intret.Bart.in l.ſi quis à liberis.§. item reſcriptum. in fi.ff. de libe.agno.Pan.in cap.tranſmiſſæ.qui fil.ſint legit.facit, quod vult glo.in Auth.ſi qua mulier.in glo.pe.in ver. moriatur.& ibi Cy.& Sal.in vlt.col.ĩ.co. imò ſi ante ingreſſum aliquid ordinaſſet ad pias cauſas, tenetur monaſterium implere, vel ſi prohibuit bona alienari aut vendi, tenetur monaſterium ſeruare.§. ſacratiſſimas.in Auth.de ſan.Epiſ.colla.9.Ioan.An.in d.c.in præſentia. & ibi do.Anto.in 9.col. Limita iſtam gl. & prædicta niſi monachus exiret de illo monaſterio, ſecundum Bart.in l.adulter.§.fi.in fi.ff.de adult.¶Sum in 6.parte glo.ibi,Item quid ſi in-
45 greſſus habeat precariam. Vbi de tribus eſt videndum. † Primò quid ſit liuellus,vel precaria.gl. malè declarat.

Addi. Vnde omiſſis varijs opin. quas retuli in l.1.ĩ. de iur.emphy.veritas eſt, q; ſecũdum leges noſtras emphyteuta propriè dicitur, qui conducit à directò domino rem in perpetuum, & in recompenſationem aliquid annuum ſoluit.§.adeo.Inſti.de loca.& in l.1.ĩ.de iur. emphy. & Cano.in cap.potuit. de loc.& dic, q; liuellarius eſt,qui habet fundum in emphy.ab emphy.vel à feudatario.c.1.§.donare. qualiter olim feudum pote.alie.c.1.§.fi.de prohi.feu.alie. per Lotha.declarat Bar.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalib.in 3.q.ff.de dam.infec.Bal.in l. 1.vbi dixi.C.de iure emphy.cum alijs concor.

Addi. Et ita etiam dicit Iacob.de Bel. & Andr.de Iſer. ſummus feu.in c.1.de alie.feud.Et ita teneas.Largè autem emphyteuſis appellatur liuellus, & èconira, & eſt in vſu apud nos,nec in effectu eſt differentia, quia iura loquentia in emphy. habent locum in liuello, & èconira. Precaria verò non eſt propriè terminus de iur.ciuil. ſed bene precarium. Et quid differat precarium à commodato,eſt gl. magiſtra.in l.1.in prin. ff.de preca.

Addi. Et in l.in commodato.§.fi.& ibi Bar.ff.commo. ſed iſtud non eſt,de quo quærit gl.quia gl.loquitur de precaria,& eſt terminus Cano. nec vellẽ dicere,prout dicit Cy.millies,tranſeat cum cæteris errorib.Cano.Quid ſit, glo. dicit, q; eſt quando quis conducit in emphy.per errorem, quid ergo ſit,multi multa dicunt, & aliquando collegi in l.1.ĩ.de iure emphyt.habent Cano.tex.in c.1.de prec.& in c.fi.eo.tit. Precaria autem in fœminino genere, de qua loquitur tit.Cano.de prec.propriè eſt, quando fit conceſſio certæ rei immobilis pro annua penſione de quinquennio in quinquennium, vel de nouennio in nouennium cum pacto renouationis,& eſt terminus introductus ex conſuetudine quorundam locorum.c.1.de precar.& c.precariæ.& ibi glo. melior de iure.10.q.2. Barto.in d.§. ſi de vectig.4.quæſt.Bald.in cap.1.§.aut ſi liuellario. quib.mod. feud.amit.

Addi. Adde, q; precaria dicitur fieri varijs modis,ſecundum, q; homines excogitant, propriè tamen dicitur fieri,quando fit ad preces petentis, de quib.precib.fienda eſt mentio in inſtrumento.ita Bald.in l.1.ĩ.de iure emphyt.& in
46 d.§.aut ſi liuellario. ¶† Secundò videndum eſt,ſi ingreſſus monaſterium habebat liuellum,vel precarium, an tranſeat in monaſterium, clarum eſt, q; non, vbi eſſet appoſitum pactum in inueſtitura, q; non tranſeat in Eccleſiam,militem,ſeruum,vel potentiorem.gl. eſt in l.ſi ita quis.§.ea.l. ff.de verbo.oblig.ſi autem nullum pactum ſit prohibitiuum, tunc tenet Bart. q; dominus concedens poſſit in biennium reuocare,per §.ſi verò cõtingerit.in Auth. de alie. & emphyt. & malè dicit,quia ille text. loquitur, quando directum dominium erat alterius Eccleſiæ, ſecundum Bal.Sal.Fulg.& Pau.de Caſtr.& de iſto puncto vide etiam per Cano.in d.c.in præſentia.Spe.& Io.And. tit.de loc.§. nunc aliqua.verſi.120. Are.in c.ſi qua mulier.9.q.vltim.Bald.in
47 Auth.niſi rogati.C.ad Treb.¶† Feudũ aũt ſi ſolùm requirit ſeruitium reale, tranſit in monaſterium,ſecus ſi perſonale.cap.qui cler.vbi Bald.ſi de feu.fue.contro. inter domi. & agna.c.1. in fi. vbi glo.de benefi.fratris.c.1.§.fi. de cap. Corra. Cy. & Saly.c.hic in vlt.quæſt.Cano.in d.c.in præſentia.Io.And.in additio.Specu. in titu.de ſtatu monacho.ſuper verſi. 45. Bald.in l.qui ſe patris. in 8.colum. C.vnde libe.& in d.Auth. niſi rogati. & in cap.2.de mil.vaſſal.qui contu.eſt.& in cap. quæ in eccleſiarum. de con-
48 ſtitu. ¶† Tertiò videndum eſt, quid de vſufruct.dicit, quòd tranſit in monaſterium, & durat donec monachus naturaliter viuit, ſicut dicimus in ſeruo.l.ſi. C.de vſufru.ſecundum glo.& Docto. hic, & glo.in Auth idem eſt. C.de bo.quæ libe. Specu. in titu.de ſtatu monach.ver.47. Cano.in d.c. in præſentia. Imo. in l.cùm filiofam.ff.de lega.1. Limita in vſufructu,quem habet pr̃ ratione patriæ poteſtatis in bonis aduentitijs filij: nam cũ patria poteſtas extinguaẽ per ingreſſum monaſterij, vt dixi ſupra in tex.per conſequens extinguitur talis vſusfru. & ſic non tranſit in monaſterium,ſecundum Salyc.hic in vltim. colum.in 7. q.poſt Mar.Sal.& Cy.Adde Barto.in dict.Auth.idem eſt,& ibidem Sal.poſt glo.Bald.in Auth.excipitur. C. de bo.quæ liberis. ¶Secundò limita in vſufruct.partis bonorum, qui debetur patri emancipanti filium.iuxta l.cùm oportet.§.pen.C.de bo.quę libe.nam non tranſit in monaſterium, ſecundum Salyc.hic, & malè, contrarium tenet Bald. in d. Auth. excipitur.in vlti.q.& per iſta cum laude Dei eſt impoſitus finis huic Auth. Iaſ. de Mayno Paduæ legens.

Addi. † Adde tamen,& vnum perpetuò tene menti, q;
49 etiam de iure communi, quando pater emanci-
b piat filium,debet habere dimidiam vſusfruct. [b] omnium bonorum filij d.l.cùm oportet.§.pen.C.de bo. quæ libe.hoc intellige verum in bonis præſentibus filij tempore emancipationis, non autem in bonis futuris, etiam ſi pater tempore emancipationis expreſsè conueniret cum filio, q; vult habere mediatem vſusfruc.in bonis præſentib. & futuris, quia per hoc non haberet vſumfruct. in quærendis.ſing. eſt deciſio Io.Andr.& arguit ad partes in addi. Spec.in titu. de filijs natis ex legitimo matrimonio,ſuper rubr. Et adde etiam, q; in caſib.in quib.pater cogitur inuitus emancipare filios,quos enumerat gl. magiſtra inſtitu.quib.mod.ius patri.pot.ſol.§.fi. in illis caſib.pater non debet habere aliquem vſumfruct.in bonis filij,& iſto caſu non habet locum d.§.cum autem.ſing.eſt deciſio Fulg.in cõſi.incip.In Chriſti nomine inſpectis cauſis premiſſis.quàm ſequitur Cępo. in caute.159.pro qua deciſione videtur tex.in l.fi.ff. ſi quis à pa. fue.ma. Et ad materiam iſtius Auth. vide Spec.in titu.de ſtatu monach.vbi format.64.quæſtiones. Iaſ. Papiæ.

ADDITIONES.

a Monaſterium. An monaſterium teneatur ad debita. Rom.conſi.292.pro habenda.& in eo caſu idem Rom.conſi.416. pro dilucidatione.vbi not. diſtinguit.vide ſummam Ang.in verſi.monach.Gul.in 4.diſt.15.verſi.8.col.fi.adde Fely.in c.in præſentia.pen.col.de proba.

* Et quæ ſcribit Boer. quæſtio. 124. numer. 8. Abb. conſil.3.libr.2. Dec. hic nume.25.

b * Vſusfructus. Adde,quæ ſcribit Ro.ſing.309.eundem Iaſ.in l.fi.co. pen. C.de pac.Gerar.de Petra.ſing.76.nu.2.Cępol.caut.115. ſed ſi filius ſit emancipatus,an aliquid ex vſufructu patri quæratur, dic, vt per Rom.ſing.547. Quæ omnia declara,& intellige, vt per Caſt.in l. cùm oportet.§. cùm autem.ĩ.de bon.quæ lib.& in l.ſi viua matre.ĩ.de bon.mat.& dic, q; in bonis quæſitis per emancipatum poſt emancipationem,pater non habet vſumfr. fallit in bonis maternis,teſte eodem Caſtr.in l.1.ĩ.de bo.quæ lib.quem vide etiam in Auth. excipitur.e.tit.& in d.l.ſi viua matre.& ad p̃dicta omnia fac.q̃ pulchrè ſcribit Beci.Caſal.Senator Clariſs.conſi,113 nu.16.& alijs ſeq.lib.1. MASVER.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Prima Codicis.

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus monaſterium quando poſſit teſtari.*
2 *Lex ciuilis poteſt permittere monacho facultatem teſtandi.*
3 *Statutum an poſſit habilitare perſonam non ſubditam.*
4 *In teſtamento condito ad pias cauſas, non poteſt pater priuare filios ſua legitima, quia in legitima magis fauetur filijs quàm piæ cauſæ. nume. 5.*
5 *Monaſterium habetur loco filij, & in quib. nu. 20.*
6 *Donatio facta Eccleſiæ reuocatur per natiuitatem filij vſque ad legitimam.*
7 *Teſtam. ad pias cauſas nutu conditum valet.*
8 *Licèt per ingreſſum monaſterij omnia acquirantur monaſterio, tamen talis ingreſſus non impedit lucrũ dotis, vel donationẽ propter nuptias.*
9 *Si pater in teſtamento relinquit filiæ mille ſi nupſerit, ſi verò ingrediatur monaſterium 300. an ſi ingrediatur monaſterium habebit mille, vel 300. tantum.*
10 *Doctori illuſtri allegãti conſuetudinem, an ſtandum ſit.*
11 *Satis eſt allegare rationem naturalem, & rationabile dictum, quod ita debet mouere iudicem, ſicut lex.*
12 *Valet arg. de matrimonio carnali ad ſpirituale.*
13 *In iudicando, & conſulendo eſt tenenda opin. quę fauet religioni, & nume. 14.*
15 *In iudicando, & conſulendo eſt tenenda magis communis opin. quæ eſt quando plurium auctoritate Doctorum firmatur.*
16 *Fictio. l. Corneliæ non habet locum in ingrediente monaſterium.*
17 *Ingreſſus monaſterium patitur capitis diminutionem.*
18 *Sicut filius verus debet habere aliquid titulo inſtitutio. aliàs teſta. eſt nullum, an eodem modo filius fictus, vel legitimatus.*
19 *Mors ciuilis quando æquiparetur morti naturali, & nu. 27.*
21 *Opinio quæ fauet teſtam. eſt ſequenda.*
22 *Qui deliberauit ingredi monaſterium, ſi faciat teſtamentum cogitans de ingreſſu religionis, & inſtituat extraneum, poteſt prętĕrire non ſolùm monaſterium, imò & ſine cauſa poterit prętĕrire, & exhęredare filios in poteſtate, licèt filij conſequantur eorum legitimam.*
23 *Qui de proximo creandus eſt miles, habetur pro milite, & alia plura exempla vide ibi.*
24 *Non debet plus operari pendentia actus, quàm ſi ſequutus eſſet euentus.*
25 *Si habens filios fecit teſtamentum inter eos, non reuocatur teſtamentum per ingreſſum monaſterij.*
26 *An qui ingreſſus eſt monaſterium poſſit mutare, vel reuocare teſtamentum, quod prius fecerat. nu. 33.*
28 *Qui non poteſt actum facere de nouo, poteſt illud deſtruere, vel reuocare.*
29 *Non poteſt quis ſola voluntate teſtam. reuocare, niſi faciat aliud teſtamentum.*
30 *Deportatus perdit ea, quæ ſunt iuris ciuilis, retinet tamen, quę ſunt iuris gentium.*
31 *Qui intendit committere delictum, propter quod poterat deportari, vel bona publicari, poterit talis donare vxori ſub conditione, ſi contingat eum deportari, & poſtea committat delictum, & deportetur, & bona publicentur, fiſcus non poterit auferre, & maritus poterit poſtea reuocare donationem, & bona erunt ſua, & fiſcus non poterit auferre.*
32 *Donatio patris filio in poteſtate, & mariti vxori, pari paſſu ambulant, & neutra valet, ſed morte confirmatur.*
34 *Iura noua etiam limitatoria aliquid diſponentia inter liberos, non habent locum inter parentes.*
35 *Filij grauati per fideicom. poſſunt detrahere duas quartas, non tamen parentes grauati.*
36 *Collatio habet locum inter filios deſcendentes, non tamen inter parentes, & alios aſcendentes.*
37 *Auth. noſtra habet locum, quando pater ingreſſus monaſterium ſolùm vnum filium habebat.*
38 *Etiam in pœnali materia lex, vel ſtatutum loquens in plurali, habet locum in ſingulari, & ſic in vno, & nu. 39. & 40.*
41 *Subſcriptio mercatorum, quę dicebat Titius, & Socij, licèt non haberet niſi vnum ſocium, non eſt falſa.*
42 *Auth. noſtra de quibus liberis loquatur, & an habeat locum in legitimatis. nu. 43.*
44 *In emphyteuſi eccleſiaſtica non veniunt filij legitimati.*
45 *Legitimatus eſt verè filius.*
46 *Lex permittens aliquid inter liberos, habet locum in legitimatis.*
47 *Diſpoſitio. l. hac conſultiſſima, habet locum in legitimatis.*
48 *Legitimatus eſt ſuus hęres.*
49 *An dicatur teſtamentum diuiſio, quę permittitur ingreſſo monaſterium habenti liberos.*
o *Vtrum legitima debeatur filijs, quamprimum pater ingreſſus eſt monaſterium.*
51 *Dictio tunc, denotat extremitatem temporis.*
52 *Pater in vita non cogitur aſſignare legitimam filio, etiam in caſibus in quib. inuitus cogitur emancipare filium.*
53 *Filius nullum ius habet etiam in ſpe in bonis patris ipſo viuente.*
54 *Iniqua ſunt ſtatuta, quę cogunt patrem ſoluere legitimam de delicto filij.*
55 *Pro regula ſemper eſt pręſumendum, niſi probetur contrarium.*
56 *Si filius ingrediatur monaſterium, legitima non debetur per patrem in vita patris monaſterio.*
57 *Licèt filijs non debeatur in vita patris monachi legitima, tenetur tamen monaſterium eis pręſtare alimenta.*
58 *Si ingreſſus monaſterium moriatur intra annum profeſſionis, an eius bona acquirantur monaſterio.*
59 *Intra annum profeſſionis nouitius non eſt religioſus.*
60 *Si monachus intra annum profeſſionis aliquid daret monaſterio ſimpliciter, in dubio cenſetur donare cauſa mortis.*
61 *Cui ſpectabunt bona intrantis ordinem mendicantium, qui non habet filios, vel aſcendentes in ſeculo.*

AVTHENTICA.

SIqua mulier. Iſta Auth. eſt canonizata. 19. q. vlti. c. ſi qua
1 mulier. ¶ Diuide eam, vt per Bart. & Docto. † Monachus habens liberos in ſeculo poteſt teſtari ſecũdum formam hic traditam. h. d. ¶ No. primò, ꝙ quamuis mo-
a nachus * poſt ingreſſum monaſterij non poſſit teſtari per tres rationes, quas aſſignaui in Auth. ingreſſi. §. eod. tamen ſi habeat liberos, poteſt teſtari ſecundum formam huius Auth. quam limita non habere locum in ingrediente ordinem fratrum minorum, quia licèt habeat filios in ſeculo, tamen non poterit teſtari, quia prohibitum eſt, ne amplius ſe impediat de reb. mundanis. cle. exiui de paradiſo. de verbo. ſign. ſecundum Bar. hic in pen. col. in verſi. ex prædictis venio. & in tract. minoricarum. in
2 vlt. lib. c. 3. 2. diſt. ¶† Secundò no. ex hoc text. mirabile, ꝙ lex ciuilis poteſt permittere monacho facultatem teſtandi, & ſic ſecundum Fulg. hic eſt tex. contra illud, quod tenet Bal. in Auth. ingreſſi. in 1. col. §. eo. vbi tenet, ꝙ conſuetudo, vel ſtatutum nõ poſſunt habilitare monachum ad teſtandum. ibi dixi de hoc. Adde, ꝙ fortius dixit per hunc tex. gl. hic in ver. diuidere. circa medium, ꝙ etiam ſeruo poſſit lex concedere facultatẽ teſtandi. ¶ Contrarium in hoc vlti. tenet Bald. in l. ſi quæramus. in 2. col. ff. de teſt. tamen credo, ꝙ mens glo. fuerit intelligere de ſer-
3 uo, ſcilicet, de monacho. ¶† Tertiò no. ex hoc mirabili tex. confundi regulam Iuriſtarum, quæ habet, ꝙ ſtatutum non poteſt habilitare perſonam non ſubditam ſtatuentibus. l. 1. §. fi. & ibi not. Bar. ff. de tut. & cura. da. ab his, & plenius Barto. in l. cunctos populos. in 7. vel 8. col. §. de ſum. Trinit. certè hic eſt tex. ad oppoſitum vbi Imperator, qui eſt laicus, tamẽ habilitat ad teſtandum perſonam monachi, quæ non eſt ſibi ſubdita, & ſemper admiratus ſum de iſto text. niſi dicas, ſecundum Fulg. Bald. & Pau. de Caſ. in l. iubemus nullam. §. eo. ꝙ tempore iſtarũ legum Eccleſiæ, & perſonæ eccleſiaſticæ erant ſubditæ Imperatorib.
4 ¶† Quartò no. ex text. ibi, legitima nulli diminuta. ꝙ etiam in teſtamento condito ad pias cauſas pater non poteſt priuare filios ſua legitima, & ſic hic eſt text. pro dicto diui Auguſtin. qui Eccleſiam vult inſtituere, & filium exhæredare, alium quærat pro conſi. quam Aug. dicit tex. 17. q. 4. c. fi. gl. in l. ſi quis ad declinandam. in prin. C. de Epiſ. & cleri. & in l. Papin. § fin. ff. de inoff. teſt. & ſic no. ex tex. ꝙ licèt de relictis ad pias cauſas non poſſit detrahi Falc. neque Treb. Auth. ſimiliter. C. ad l. Falc. per Bar. & alios in l. Marcellus. in princ. ff. ad Treb. tamen bene detrahitur quarta debita iure naturæ, & ſic legitima. ¶ Quintò no. ex text.
5 ibi, ſua perſona filijs connumerata, ſecundum Bald. in 2. not. & Mod. † ꝙ monaſterium habetur loco filij, [b] & dixit Fulg. ꝙ nõ
b eſt text. in iure, qui melius probet quàm iſte. tu dic melius probari in c. in præſentia. de probat. & in §. ſed hoc in præſenti. in Auth. de ſanc. Epiſco. de quo puncto plenius ſ. dicetur. ¶ Sextò no. in ver. ſed ſi poſt. hic eſſe tex. not. ſecundum Bald. & Mod.
c ꝙ excepta legitima filiorum, [c] magis fauetur Eccleſiæ, & piæ cauſæ, quam faueatur filijs, quia ibi tractatur de fauore animę, quæ filijs, & omnibus rebus mundanis debet anteponi. l. ſancimus. ſ. eo. & ita tenet in rep. l. 1. in 6. q. prin. circa prin. ſ. eo. dom. Alex. in l. pactum. in 4. col. ſ. de pact. & in conſ. 208. quod incip. viſo

ADDITIONES.

a Quamuis monachus. Adde, quæ dixi in præcedenti Auth.
* Vide Dilec. de arte teſt. tit. 3. caut. 9. vbi etiam de opi. Iaſ. hic.
b Loco filij. Et ideo non poteſt ingrediens omnia bona donare in præiudiciũ legitimæ monaſterij. Bal. 1. lib. conſi. 8. nouiſſimum eſt. 4. dub.
c Filij. Cui magis fauendum Eccleſiæ, vel filijs, Iaſ. in l. tale pactum. §. fin. col. 3. ff. de pactis. PVRPV.

Source : BIU Cujas

viso testamento.in 4.col.in fi.tamen ad istum tex.potest dici,ꝙ loquatur in eo, qui est ingressus monasterium, isto casu bene magis fauetur illi Ecclesiæ, quam ingressus est, quàm filijs, eo quia secundum iuris dispos.omnia debent esse illius monasterij: tamen lex specialiter reseruat filijs legitimam tantum, sed in eo,qui non ingreditur monasterium vī dicendum, ſm Bal.
6 ꝙ lex magis faueat filijs,quàm Ecclesiæ.† Patet,quia si donauit Ecclesiæ, & postea nascatur filius, per natiuitatem talis filij reuocatur donatio in totum, per gl.in c.si quis irascitur. in glo. 1. 12.q.2.Tene contrarium, quia imò donatio facta Ecclesiæ per natiuitatem filij non reuocatur in totum, sed vsque ad legitimam tantum,per tex.17.q.4.c.vlt.cum gl.quam gl.pro sing.ad hoc sequitur Lud.Rom.in repe.Auth.similiter. C.ad l.Fal.in 8. speciali piæ causæ inter contractus.idem tenet Bar.in l.Titia.§. Imperator.in pen.col.de leg.2. Pan.in c.fi.de don. ad idem bene facit,quod tenet Pet.de Anch.in consi.41.quod incip.prima facie videtur.ꝙ dispositio.l.cùm auus.cum simil. ff.de condi.& demonst.non habeat locum,quando Ecclesia est substituta,ꝙ excepta legitima magis fauetur Ecclesiæ,quàm filijs.Tertiò ad
7 idem facit,† quia testamentum ad pias causas conditum nutu valet.gl.est sing.in c.cùm tibi.& ibi Cano. sequuntur.de test. & illam gl.ad hoc reputat sin.Bal.in l.j.in 2.col.s. eo. sequitur Pet. de Anch.in c.2.de test.Ang.& Mod.in d.l.iubemus. C.de test.& tamen testamentum conditum à patre inter filios nutu nō valet,secundum Bald.Ang.& Mod.in d.l.iubemus.qui ita dicunt fuisse iudicatum Perusij in persona patris cuiusdam Episcopi Perusini.idem tenet Ang.in l.in fraudem.§. sicut autem. per illum tex.cum gl.ff.de test.milit.Bal.& Pau.de Cast.in l.& in epistola.C.de fideicom.¶Capio glo.in versi.competere,quam diuide in quatuor partes. In prima per viam fallentiæ remouet vnum contrarium. In secunda format subtilem quæstionem, quam latè disputat.In tertia format aliam quæstionē. In quarta aliam.Secunda ibi,item quid si ante ingressum.Tertia ibi,itē quid si inter filios. Quarta ibi,item an iure hæreditario. ¶Ex
8 prima parte no.† ꝙ licèt per ingressum [a] monasterij omnia ac-
a quirantur monasterio, tamen talis ingressus non impedit lucrum dotis, vel donationem pp nup.iuxta hāc partem forma quæstionem vtilem,& quotidianam, de qua pluries fui inter-
9 rogatus de facto: † pater in testamēto reliquit filiæ mille si nupserit,si verò ingrediatur monasterium,reliquit 300.duc. pone filia ingreditur monasterium,nūquid debebit habere 300. duc. solùm,an verò mille, sicut si nuberet? ¶Ista quæstio fuit olim disputata per Richar.Malumb.& per quēdam.d. Tho. de Bon. & vterque determinat, ꝙ debeat habere mille duc. vtranque disputationem refert Ioan. Andr.in addi. Spec.in titu.de statu monac.super rub.circa med.in ver. disputata fuit hæc quæstio. & ibi Io.And.sequitur istam partē. eādem dispu.refert Alb. de Ro.in l.Deo nobis.in 2.col.in ver.sed vlterius quæro.ī.de Epis. & cler.& in tracta.statu.in 2.par.q. 104. quæ incip.adhuc ex eo. them.quæro aliam quæstionem disputatam, & ibi Albe.tenet istam partem.idem tenet Bart. qui super hoc postea dat consilium,in l.3.ff.de his quæ pę.no.d.Ant.de Butr.in c.in præsentia. in 10.col.de prob.Lud. Ro.in d.l.stipulatio hoc modo concepta.in 7.col.ff.de verb.ob.d.Math.in not.52.d. Alex.in consi.35. in vol.3.quod incip.super contentis in dicto themate. in 2.col. d.Franc.de Are.in d.c.in præsentia.in 19. col.ad fi.& seq. & dicit Ioan.de Imo.in l.Lucius.la 2.in vlt.col.ff.de hæred.insti. ꝙ vidit
b in ciuitate Bononiæ de facto iudicari pro ista opi. [b] pro ea adducitur tex.in §.sed hoc in præsenti.in Auth. de san. Epis.colla. 9.inducendo,vt per Barto.in d.l.2.Secundò adducitur text.qui magis stringit,in l. Titiæ si non nupserit. ff.de condi.& demon. ¶Contrariam opin. ꝙ imò filia ingressa monasterium debeat habere solùm 300.duc. prout pater ordinauit in testamento,& non mille,tenuit Bal.in Auth.nisi rogati.in 5.col.C. ad Treb.allegat consuetudinem, & communem obseruantiam ita esse, postea dicit,ita esse naturalem æquitatem,aliud non dicit. Tu
10 aduerte ad duo.† Primò dum Bal.attestatur consuetudinem, & cōmunem obseruantiam,an debeat credi eius dicto, & sic an Doctori illustri alleganti consuetudinem standum sit. Bart. in rep.l.de quib.in 13.col.ff.de legi.tenet,ꝙ sic,ibi ponam,& tenebo ꝯrium:sed aduerte dum Bal. fundat se in naturali æquitate,dic licèt ipse non declaret, ꝙ æquitas ꝯsistit in hoc, quia qñ filia vult nubere, requirit magna impēsa si vult inuenire maritum ꝙuenientem ipsi mulieri,sed pro valde minori impēsa pōt ingredi monasteriū, ideo pater longè plus relinquit filiæ si vult
11 nubere,quàm si ingrediatur monasterium.Et pro Bald. † facit, quia satis est allegare naturalem iustitiam, & naturalem rationem.tex.est solennis,quem ad hoc ponderat Bal.in l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excu.tut. & rationabile dictum ita debet mouere iudicem,sicut lex.ita not.dicit An.de Iser.in proœ.feudo. in pen.col. Item quærere legem, vel rationem, vbi naturaliter sentimus,nihil aliud est quàm infirmitas intellectus,secundum Aristo.quem sic refert Ang.in consi.397.quod incip.in quęstione vertente inter illustres principes. in 3.col.& in consi.275. qđ incip. thema super quo consilium petitur.in vlti.col. eandem opinionem tenet Bal.& ibi loquitur latius,in l.Deo nobis. in 1. col.ad finem.ī.de Episc.& cler.vbi etiam dicit,ꝙ ita consuetudo obseruat.Mouetur duobus bonis fundamentis, & secundū probat sic.nam quando est in potestate alicuius facere, vel nō facere aliquem actum, certè tunc si fiat,est in eius potestate, limitare prout vult.l.videamus.§.pen.& fi.& l.in actionib.§.1.ff. de in litem iuran. Et ad l.Titia si non nupserit.respon.Bald.sed non bene.eandem opin.tenet Bal. in aliquibus lectu.in l. vnica. C.de his,quæ pœn.no.idem tenet Pau.de Castr.in d.l.Deo nobis.& in d.Auth.nisi rogati.referens vtrobique se ita cōsuluisse Bononiæ. Nam quando voluntas testatoris est dubia, tunc fit interpretatio in fauorem religionis. ita loquitur d.§. sed hoc in præsenti. sed hic voluntas testatoris in vtroque casu est clara, ideo in claris non est opus coniecturis.l.continuus.§.cùm quis. in fi.de verb.oblig.idem tenet Pau.de Cast.in l.Titio centum.§. Titio genero.ff.de condi.& demon.Ioan.de Imo.in d.l.Lucius. 2.in vlt.col.vbi dicit,quòd ista opin.est æquior, quia quando filia nubit,magnæ expensæ fiunt in nuptijs,secus quando ingrederetur monasterium.Idem tenet Rapha.Cu.in l.si ita quis.§.is cui.ff.de leg.2.sed Pet.de Anch.in repe.c. nemo potest.in versi. 5.quęritur.de reg iur.in 6.distinguit,quòd aut testator relinquit primæ filiæ mille si nupserit: si verò intrauerit monasterium, relinquit 100.& tunc, qa videtur adimere à primo in pœnam ingredientis monasterium, debebit habere mille, aliàs secus, quam dist.reprobat do. Fran.de Aret.in d.c.in præsentia. in 20. col. ¶Ego circunscripta consuetudine, sequor primam opin. quam in puncto iuris semper putaui veriorē partem, per text.
12 in d.l.Titiæ si non nupserit. † arguendo à matrimonio carnali ad spirituale,quod argu.procedit, vt dicunt Docto.in c.tuæ.de spon.& in c.2.de transla.prælat.Imò magis debet faueri matrimonio spirituali,quàm carnali,per ea quæ dixi in tex.Sed dimi nutio legati facta,vt quis distrahatur à matrimonio carnali, nō impedit maiorem summam peti.d.l.Titiæ si non nupserit.ergo multo fortius in matrimonio spirituali,cui magis debet faueri
13 per ea,quæ dixi in tex.¶† Secundò multum mouet me, † quia quando sunt opi.Doct.hincinde,debet in iudicando,& consulendo teneri illa opi.quæ fauet religioni.l.sunt personæ ff.de re-
14 lig.& sump.fun.c.fi.de re iud.¶Tertiò moueor, † quia in iudicando,& consulendo debet teneri opi.magis communis,secū-
15 dum Bal.& Doct.l.fi.C.de pœn.iud.qui malè iud.† & illa dicitur magis communis opin.quæ plurium Doct. auctoritate firmatur.l.[illegible].ver.& sanè crebrior.vbi no.Bar.ff.de offi.quæst. cum similib. Sed si prima opin. firmata est plurib.& melioribus auctoritatibus præstantibus pondere,numero, & mensura, ergo illa in iudicando amplectenda est. ¶Sum in secūda parte prin. glo.ibi. Item quid si ante ingressum. pro cuius expeditione reassumo in dubium istum artic.qui est valde difficilis,& intricatus.Si aliquis ante ingressum monasterij fecit testm̄,& in eo instituit extraneū hæredem,si postea ingrediatur monasteriū,an per ingressum monasterij rumpatur testamentum prius factū.

Addi. Hæc glo.secundum rudem corticem videtur facere quatuor argumenta, ad probandum, ꝙ testamentum rumpatur,& videntur ad idem tendere, & ita de-
* clarat istam glo.Bald. *ita etiam magis communiter* alij intelligunt, postea,ꝙ non rumpatur,facit vnum fundamentum in fi. Ego autem acutius considerans gl. pp ordinem, quem in ea expedienda Bar.obseruat dico,ꝙ ex gl.inordinatè ꝓcedente eliciunt̄ tres opin.vt hic per Bar. Prima,ꝙ non obst.testamento adhuc monasterium succedat in totum,& consequenter habeat locū ista Auth.indistinctè loquens, & in effectu ex hoc sequitur, ꝙ testamentum rumpatur. Ad hoc probandum licèt glo.inordinatè loquatur,tendunt illæ duę rationes infra positæ.prima ibi, item alia ratione. Secunda ibi,item propter capi.diminu. ¶Secūda opi.ponitur in gl.ibi,sed dic ꝙ si aliquid, vbi gl.distinguit, aut aliquid relictum est monasterio titulo insti. & non rumpitur testamentum,aliàs autem sic. Et istam opi.gl.probat duab. rationib. prima,quia monasterium habetur loco filij nascituri.

Item

ADDITIONES.

a Per ingressum. Adde Doct.in c.in præsentia. de prob.

b * Pro ista opin.Adde,quòd hanc sequitur,& magis communem dicit Roland. consi.35.nu.13.lib.3.de qua plura not.Hippol.sing.215. Catel. ver.conditio adiecta.Alex.consi.35.col.2.ver.7.pro hac parte.lib.3.Boer.q.3.nu.14.Campeg.tract.de dot.1.par.q.30. Ferra.cautel.9.Dec.in c.in præsentia.col.29.extra de proba.Osasc. decis.126.nu.22.post Dilec. de arte testan. tit.6.caut.64. Euer.lib.arg.loco à matr.carn.ad spirituał. vbi sustinet pro filia contra Cast. in Auth.nisi rogati.ī. ad Treb. MASVER.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Prima Codicis.

Item per aliam rationem, quæ ſequitur: dic autem, ꝙ duæ rationes quas ſupra notaui non tendunt ad hoc, quia faciunt cõtra iſtam opi. & probant, ſi tu ſubtilis conſideras, ꝙ etiam ſi monaſterio fuit relictum titulo inſtitutionis, adhuc rumpitur teſtamentum, cùm omnia acquirantur monaſterio, & ingreſſus capite minuatur, ergo iſtæ rationes probant, ꝙ etiam ſi monaſterio legitima relinquatur, ꝙ teſtamẽtum rumpatur, ergo iſtę rationes nõn debent ſimul iungi, & iſtud eſt de quo perpendit hic Sal. & propter hoc Bar. magiſter Legiſtarum ſeparatim recitat opi. glo. ¶ Tertia, & vltima opi. ponitur ibi, èconTra videtur, per vnam rationem, quam gl. reprobat, & iſto modo videtur medulla gl. Prima ergo opin. glo. eſt, ꝙ teſtamentum antea factum per ingreſſum monaſterij rumpatur, & hanc probat per duo fundamenta, quæ glo. ponit in verſi. item alia ratione. ¶ Ad primum reſponde ſecundum Bar. hic in 2. col. & Bald. ꝙ per ingreſſum monaſterij omnia acquirũtur monaſterio, iſtud eſt verum, niſi prius teſtatus fuerit, vel niſi prius diſpoſuerit. Auth. nunc autem. ℈. de Epiſ. & cleri.

Addi. Iſta eſt vera ſolutio, & tu prouecte ſubtilius conſidera, ꝙ gl. præſupponit vnum, qđ vr̃ dubitabile, videlicet, ꝙ ſi aliquis tempore teſtamenti conditi habebat bona, deinde tempore mortis nulla habebat bona, quod teſtm̃ rumpatur, & licèt glo. nihil alleg. potuit fortè moueri duab. rationibus: prima, quia requiritur teſtatorem eſſe habilem ad teſtandum duob. temporib. ſ. tempore conditi teſtamenti, & tempore mortis. l. 1. §. exigit. & §. ſufficit. ff. de bon. poſ. ſecundum tab. ſed iſte non eſt habilis ad teſtandum tempore mortis, quia illo tempore non habebat bona nec habitu nec actu, & quia non habebat bona, nec habitu nec actu teſtari non poteſt, vt in Auth præcedenti. Secundò potuit moueri gl. quia quando res deuenit ad eum caſum, à quo incipere non poteſt, & nondum habuit effectum, vitiatur. l. plurib. §. & ſi placeat. cum ſimi. ff. de verb. oblig Sed hic deuenit ad caſum, à quo incipere nõ poteſt, quia tunc non habet bona nec habitu, nec actu, & ſi tu conſideras has rationes, ſubuertunt ſolutionem Bart. & communẽ. Iaſon Papiæ. ¶ Ad ſecundum fundamentum gl. qđ multum ſtringit, rñdet Bart. ꝙ per mutationem ſtatus, & ſic per capi. diminu. irritatur teſtm̃. §. nõ tamen. inſti. quib. mod. teſt. infir. Procedit niſi capite minuatur per actum virtuoſum, ſicut in eo, qui pugnando capitur ab hoſtib. l. lege Cornelia. ff. de vulga. &
16 pupil. Tamen illud eſt propter fictionem. l. Corneliæ, † quę nõ habet locum in ingrediente monaſterium. Secundò reſpondet Bart. per mutationem ſtatutus irritatur teſtamentum. d. §. non tamen. eſt verum niſi mutetur ſtatus in melius, ſicut videmus in filioſa. milite, qui ſit emancipatus à patre, quamuis patiatur minimam capi. dimin. tamen non irritatur teſtamentum, quia mutat ſtatum in melius, & licèt Bar. ad hoc nihil alleg. debuit alleg. de hoc tex. in l. 1. §. exigit. in ver. ſed ſi filiusfa. ff. de bon. poſ. ſecundum tabul. & tex. expreſſum in l. ſi quis filio exhæredato. §. fi. ff. de iniuſto rup. irritoque teſtam. vide tamen tex. in l. miles. cum l. ſeq. ff. de teſta. milit. & ex hoc collige no. limita. ad d. §. non tamen. quam ſequitur Bal. hic in 2. col. Sed eam reprobant Sal. & Raph. Fulg. quia ſimilia adducta per Bart. non ſunt bona. Tu ſtringe paſſum, nã in ſimili, ꝙ adducit Bart. de milite, verum eſt, ꝙ ſi filiusfa. miles fecit teſtamẽtum, ſi tamen poſtea emancipatur à patre, quamuis capite minuatur propter mutationem ſtatus, tamen eius teſtamentum nõ irritatur, quia quãtum ad actum teſtandi verum eſt, ꝙ mutat ſtatum ſuũ in melius, quia vbi prius non poterat teſtari, niſi de caſtrenſib. nunc poteſt teſtari de omnib. Non ſic eſt in ingreſſo monaſterium, quia quamuis mutet ſtatum in melius quantum ad Deum, & ſalutem animæ, tñ quantum ad actum teſtandi non mutat ſtatum in melius, imò in deterius: iſtud patet, quia ante ingreſſum monaſterij poterat teſtari indiſtinctè, ſed poſt ingreſſum monaſterij amplius teſtari nõ poteſt, niſi liberos habeat, vt hac Auth. Ergo ſimile Bar. ad propoſitum noſtrum non eſt bonum.

Addi. Præterea in milite ſpeciale eſt, ꝙ teſtamentum filiſfa. militis non rumpitur per capi. dimi. etiam ſi non mutat ſtatum in melius. nam ſi filiusfa. miles facit teſtamentum, & poſtea datur alij in adoptionem, tunc non mutat ſtatum in melius, & teſtamentum nõ rumpitur. l. miles filiusfa. cum l. ſeq. de teſta. milit. & ſic fundamentum glo. remanet inconcuſſum.

17 **Addi.** Et inquantum gl. hic tenet, † ꝙ ingreſſus monaſt. patitur capitis dimi. Adde, qđ gl. in Auth ingreſſi. ℈. eo. in glo. mag. dicit, ꝙ ingreſſus monaſterium eſt ad inſtar capit. dimi. nullum autem ſimile eſt idẽ. l. qđ Nerua. ff. depoſiti. Breuiter dicas, ꝙ verum eſt, ꝙ ingreſſus nõ patitur maximam capi. dimi. neque mediam, & in hoc nullus diſcrepat, & patet, quia poteſt eſſe teſtis. §. cogitandum. in Auth. de mona. colla. 1. Item poteſt hæres inſtitui. l. 1. ℈. eo. & ſic habet teſtamẽti factionem paſſiuam. Itẽ poteſt eligi in prælatum. Tñ ſm argñ eſt fragile, quia etiã ſeruus poteſt, ſed acquiritur dño, ſicut hic acquirit monaſterio. ¶ Punctus eſt de minima capi. dim. nunquid ingreſſus monaſterium patiatur minimã capi. dimi. Iac. de But. vt refert Bar. hic tenet, ꝙ non, quia non mutat familiam, & ab inteſtato patri ſuccedit, imò ſuccedit tanq̃ ſuus. l. Deo nobis. ℈. de Epiſc. & cler. qđ non eſſet, ſi pateretur minimam capi. dimi. & ſic mutaret familiam. Bar. hic tenet contrarium, & cõcludit, ꝙ patitur minimam capi. diminutionem, quia mutat familiã, alleg. gl. in l. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. ſed eſt in §. Pomponius, & ibi vide omnino Bart. ff. de mino. nam cùm tranſeat in poteſtatem alterius, & deſinat habere filios in poteſtate, per cõ ſequens dicitur pati minimam capi. dimin. Adde, ꝙ idem tenet not. Barto. poſt Antiquos in l. patre furioſo. circa med. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. eſt verum, ꝙ Sal. hic in 2. qõ. multum diffusè per aliqua tamen leuia tenet contrarium, ſcilicet, quòd ingreſſus monaſterium non patiatur etiam minimam capi. diminu. In idem etiam inclinat Fulg. hic, tamen nõ recedo à ſen-
* tentia Bar. *quæ eſt communis.* Nec dicas, ꝙ ingreſſus monaſteriũ efficitur ſeruus, quia bene efficitur ſeruus ſpiritu, ſed non vera ſeruitute. imò ſi aliquis ſeruus efficeretur monachus, efficeretur liber. l. ſancimus. cum Auth. ibi poſita ℈. eo. Iaſon Papiæ. ¶ Secunda prin. opin. ponitur per glo. ibi, ſed dic ſi aliquid. vbi gl. diſtinguit, ꝙ ſi teſtator aliquid reliquit titulo inſti. monaſterio, & tunc teſtamentum non irritetur per ingreſſum monaſterij, aliàs ſecus, cùm monaſterium habeatur loco filij, & per præteritionem filij etiam poſthumi ſi naſcatur rumpitur teſtamentum. l. 1. & 2. & per totum. C. de poſthu. hære. inſti. Et iſtam opi. propriè tenet gl. noſtra, dum inferius dicit, ego ſto primæ opin. quæ propriè intellexit de iſta opi. Mouetur etiam glo. ſecundum fundamentum, vt habes in ea. Iſtam opi. ſequitur gl. in § illud quoque. in Auth. de mona. colla. 1. & c. ſi qua mulier. 19. q. vlt. Pet. Cyn. & Raph. Fulg. hic, Spe. in tit. de ſtatu monac. in ver. 50. & Inno. & Io. And. in d. c. in prę ſentia. Et dicit Ioan. de
* Imo. in l. 1. in 7. col. ff. de teſtam. *quod iſta eſt communis opi.* ¶ Not. ex iſta gl. hic eſſe glo. ſing. quam ad hoc not. Saly. c. hic in 6. col.
18 † quòd ſicut filius verus debet habere aliquid tit. inſtitutionis honorabili, alias teſtamentum eſſet nullum. §. aliud quoque capitulum. in Auth. vt cùm de appel. cogno. colla. 7. gl. & Doct. in Auth. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. ita eodem modo filius fictus, vel legitimatus. gl. habes hic, quam bene ſigna. & latè dixi in Auth. nouiſſima. ¶ Iſtam opin. glo. reprobat Bart. & reſpondet ad primum fundamentum glo. ꝙ non eſt verum, ꝙ mona
a ſterium habeatur loco filij,[a] nec hoc dicitur in §. ſed hoc in prę ſenti. vt per eum, quia ſequeretur, ꝙ ſi monaſterium haberetur loco filij, quòd monaſterium eſſet in poteſtate monachi, ſicut filius eſt in poteſtate patris. Item ſequeretur, ꝙ quicquid acquireret monaſterium, acquireret monacho, ſicut quicquid acquirit filius, acquirit patri, & tamen iſta ſunt falſa. Idem ꝙ monaſterium non habeatur loco filij, tenet etiam Barto. infra in pen. col. latè Saly. hic in 2. q. qui etiam reſpondet ad c. in præſentia. de proba. ꝙ ille tex. eſt fundatus ſuper erronea opi. & ita ibi reſpondet do. Ant. in 13. col. & ſeq. Tamen ad c. in præſentia. melius eſſet reſpondere ſecundum Pan. ibi, ꝙ illa fuit narratio, & allegatio facti, ex qua non licèt arguere, vt dixi in Auth. ingreſſi. ℈. eo. ¶ Ego non diſcedo à communi reg. ꝙ imò monaſteriũ habeat loco filij, prout tenet etiam gl. in l. ſi ita quis. §. ea. l. & ibi Bar. met. & Mod. ff. de verb. oblig. & Doct. in Auth. niſi rogati. ℈. ad Treb. Cano. in d. c. in præſentia. & latè d. And. Sicul. in repet. l. cùm acutiſſimi. C. de fideicõ. Et ad fundamenta Bar. reſponde, prout declarat Bal. in l. filium. in 1. col. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. vbi dicit, ꝙ fatuitas eſſet credere, ꝙ monaſterium dicatur filius. Sed bene per quandam ſimilitudinem fingitur loco filij, hoc eſt habet illa iura, quæ haberet filius, prout etiam dicit Bal. hic in 8. col. ad fin. & ad arg. glo. reſponde aliter, vt per Bald. hic in 3. colum. ad fin. Vel ſecundò, quòd monaſterium habetur loco filij, iſtud eſt per quandam fictionem, ergo ſolùm procedit

ADDITIO.

a Loco filij. Adde Felyn. in c. in præſentia. in 19. col. verſi. tertio quæro vtrum monaſterium. de proba.

* Quam conclu. ampla, & limita, vt per Villal. inter commu. opi. lib. 11. verſi. monaſterium, & dic, ꝙ non habetur loco filij: niſi in caſibus à iure expreſſis, vt pulchrè declarat Nat. conſi. 282. col. 18. in fi. quæ conclu. ꝙ monaſterium habeatur loco filij, procedit in vlt. vol. ſecus in contract. teſte Rol. conſi. 93. nu. 21. lib. 2. conſi. 58. nu. 60. lib. 3. de qua tamen diſputat Oſaſc. deciſ. 126. & an habeatur loco filij, vt faciat deficere fideicommiſſum, no. Guid. Pap. quæſt. 477. Dec. conſi. 426. & fac. quæ ſcribit Rom. ſingul. 456. vbi quis præferri debeat in ſucceſſione, de qua ibi, an filius naturalis an monaſterium, & pro filio, vide Felyn. & alios. in d. c. in præſentia. de proba. Boer. q. 121. Quo autem ad prin. arti. de quo per Iaſ. hic, vide eundem Boer. q. 354. MASVER.

Source : BIU Cujas

a procedit quo ad excludendum [a] substitutum. Ita propriè loquitur. d. §. sed hoc in præsenti.

Addi. Et inquantum dictum est, ꝙ monasterium habetur loco filij ad excludendum substitutum, intellige verum, etiam si testator diceret, si decesserit sine filijs ex suo corpore procreatis, adhuc monasterium habetur loco filiorum, qui debebant procreari ex proprio corpore, vel saltem illa conditio reijcitur. ita dicunt Bald. & do. Ant. in d. c. in p̃sentia. & Imo. in l. si ita quis. §. si is cui. ff. de leg. 2. ¶ Ad de etiã, ꝙ si testator diceret, instituo Caium hæredem, & si decesserit sine filijs ex suo corpore procuratis, substituo Caium, & volo intelligi de filijs verè, non ex iuris interpretatione, an tunc monasterium excludat substitutum? vide pulchrè disputatũ per Bal. post Antiq. in l. Deo nobis. in 1. col. ℸ. de Epis. & cleri. Iason Papiæ. ¶ Non ergo monasterium habetur loco filij nisi in casi-
19 bus expressis in iure. † Sicut in simili mors ciuilis non æquiparatur naturali, nisi in casibus expressis in iure. gl. est reputata sing. 16. q. 2. in c. placuit. Bart. & alij in l. ex ea parte. ff. de verb. ob
20 lig. ¶ † Not. diligenter istam limitationem, ꝙ illud, ꝙ dicit, ꝙ monasterium habetur loco filij solum procedit in casibus expressis à iure, & non in alijs. Ita tenet Bald. hic in 1. col. & idē Bal. in d. Auth. nisi rogati. in 2. col. post gl. ibi. & in vlt. col. ¶ Vltra limitationes, quæ tradũtur in d. c. in p̃sentia. & in d. Auth. nisi rogati, & in alijs locis, limita secundò no. nisi duo copulatiuè requirantur, ꝙ sit filius, & illius matrimonij, ꝙa tunc bene verum est, ꝙ monasterium non habetur loco filij. Vnde si vidua ingrediatur monasterium, in repetenda eius dote non habebit monasterium illa priuilegia, quæ habent filij eiusdē matrimonij, & sic tunc monasterium nō habebitur loco filij eiusdem matrimonij, secundum Bald. in c. cùm in magistrum. in pen. q. de elect. & in c. post cessionem. in vlt. colu. de proba. vbi ad hoc alleg. tex. quem reputat pro sing. in Auth. vt exac. instã. dot. in prin. & ibi limitat hoc esse verum mortua moniali, sed ea viua bene monasterium haberet eadem priuilegia ex persona monialis viuæ. ¶ Tertiò limitat quo ad feuda, in quib. monasterium nunquam habetur loco filij. §. 1. in Auth. de alie. & emph. secundum Bald. in cap. cæterum. in antep. col. ad fin. de iud. Faciunt ea, quæ dixi in Auth. ingressi. ℸ. eod.

Addi. Quartò limita verum, nisi in ciuitate esset statutum, ꝙ verba testatorum intelligantur ad literã prout iacent, tunc si esset facta substitutio si sine liberis, & c. tũc non veniret monasterium, & non excluderet substitutum, ꝙa non potest in testõ legi, sed venit ex interpretatione iuris, intelige, qñ statutũ pōt ligare personas ecclesiasticas, puta, ꝙa cõfirmatum à Papa, ita singulariter Bald. in d. c. in præsentia. col. 3. Confirmo per illud, ꝙ sing. vult idem Bald. in l. præcib. in 5. col. C. de impub. & alijs subst. ibi, ꝙ stante statuto, ꝙ verba testatorum intelligantur ad literam prout iacent, tũc sub expressa vulgari non continetur tacita pupillaris, vel ècontra, est singulare verbum, licèt istud vltimum reprehendat Imo. & malè in repe. c. Rayn. in materia pupillaris substitutionis. de test. Cõfirmo etiam per illud, ꝙ sing. vult idem Bald. in l. fin. col. 2. C. de patribus, qui fil. distra. ibi, ꝙ si in vol. statutorum sit statutũ, ꝙ verba statutorum intelligantur ad literam prout iacent. Istud statutum facit, ꝙ in statutis cessat omnis interpretatio actiua, & passi. & extensiua, ꝙ not. ad ea, quæ ponit Bart. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. Iason Papiæ. ¶ Tertia prin. opi. ponitur per glo. ibi, èꝯ videtur tenere testm̃, ꝙ imò testm̃ valeat, & non irritetur per ingressum monasterij. Licèt glo. & Doct. pro ista opin. nihil alleg. pōt allegari, ꝙa in dubio iudicandum est pro
21 testõ. † Et qñ in aliquo artic. sunt opi. sequenda est opi. quæ fauet testõ. l. si pars. ff. de inof. test. Nam, ꝙ testm̃ conseruetur, cõcernit publicam vtili. l. vel negare. ff. quemad. test. aper. glo. melior de iure in l. Gallus. §. quid si is. in vers. vtilitatem. ff. de lib. & posth. & in dubio præsumitur testm̃ valere, & esse solenne, nisi probetur ꝯrium. l. si post diuisionem. cum gl. & ibi Bart. in fin. not. ℸ. de iur. & fac. ign. Istam opin. reprobat glo. & bene, ꝙa ingressus monasterium non habetur in omnib. pro mortuo, & patet, quia potest testari, vt dixi in Auth. ingressi. ℸ. eod. Itē potest esse in iudicio, vt in Auth. causa, quæ fit cum monacho. ℸ. tit. 1. Item, ꝙ est fortius pōt tale testm̃ reuocare, vt dicam in 3. par glo. ¶ Quarta fuit opi. Iac. de Bel. in §. illud. in Auth. de mona. coll. 1. q̃ sequitur. d. Ant. in d. c. in præsentia. in 14. col. sed tu reproba, vt p Bart. & Sal. hic. Quinta, & vlt. fuit opi. Antiq. Iac. Bald. Old. & Iac. Butr. hic, q̃ tenent Bar. Bal. & Pau. de Cast. hic, & Imo. dicit hanc opin. esse de iure veriorem in l. 1. in 7. col. ff. de test. vt sic distinguatur, si tempore quo fecit testm̃, non cogitauit de ingressu religionis, & tunc rumpatur testm̃, aliàs secus propter amplam facultatem, quam dat text. in d. §. illud. Ista opi. est falsa in primo membro, dum pro ea mouetur Bar. quia ingrediendo monasterium dedicat omnia bona monaste-
rio, ergo tacitè intelligit testm̃ reuocare. l. sancimus. C. de test. istud est falsum duplici rõne. primò, ꝙa ingrediendo monaste. verum est, ꝙ dedicat oĩa bona monasterio, nisi prius de illis disposuerit, vel testatus sit, Auth. nũc aũt. ℸ. tit. 1. & ita tenet Bar. met sibi ꝯrius. ℸ. in 2. col. & ibidē Bal. Secundò, ꝙa rõ est, ꝙ sola volũtate ēt exp̃ssa reuocet testm̃ prius factũ. §. ex eo aũt solo. vbi melior text. de iure inst. quib. mod. test. infir. Bart. in l. si iure. ff. de leg. 3. Nisi elapsus esset cursus decennij, ita propriè loqtur text. in d. l. sancimus. alleg. p Bart. aliàs, ꝙ non mutat̃ cursta re prohibet̃. d. l. sancimus. Similiter in secundo mēbro, ꝙ si testator tpe testamenti cogitabat de ingressu, ꝙ testm̃ non rūpat̃ p ingressum. Bart. vī malè dicere, & ꝯrij̃ latè tenet Sal. hic in 9. col. & seq. per. 4. fundamenta. & ad. §. illud aũt. alleg. per Bart. rñdet, ꝙ non loquit̃ de testõ, sed de actu inter viuos, vt patet in vers. vlt. Item patet ex præcedētib. & seq. itē patet ex ratione ibi assignata in text. & ita ēt ibi intelligit gl. Subdit tñ, ꝙ ex quo antiquata cõsuetudo interp̃tata est illud verbũ vti pro vltima volunta. ꝙ in consulendo nō esset ab ista opi. discedendũ. Ful. hic in 7. colu. & seq. dicit, ꝙ in disputatione sibi placet opin. ꝙ testm̃ indistinctè irritet̃, & rñdet ad d. §. illud. vt dixi, ꝙ loquat̃ de actu inter viuos, sicut in sifi exponitur tex. in Auth. vt liceat matri, & auiæ. in prin. 8. coll. Nec obst. tex. in Auth. nunc aũt. in verbo testatus. ℸ. tit. 1. qa illa fuerunt verba Irnerij. patet, ꝙa in d. §. illud. vnde sumit̃ illa Auth. non est verbũ testatus. Tñ dicit, ꝙ in iudicando tenēda est opi. Bart. ꝯ Bal. & p fundamēta Sal. consuluit Lud. Ro. in cons. 237. inc. opi. hāc. & ita inuenio tenere Io. Fab. post Iac. de Rauen. inst. quib. mod. test. infir. in fi. Ista
b opi. in pũcto iuris est defensibilis, ꝙ testm̃ [b] institinctè irritet̃ p ingressum monasterij, eo quia testator non reperitur habilis ad testandum duob. temporibus tempore testamenti, & tempore mort. ꝙ requiritur. l. 1. §. exigitur. & §. sufficit. ff. de bon. poss. fm tab. Item quia res deuenit ad eum casum, à quo incipere non potest, ergo actus debet vitiari. l. plurib. §. & si placeat. ff. de verb. oblig. Nec obst. si dicas, ꝙ ingrediendo monasteriũ moritur ciuiliter, & tempore istius mortis ciuilis reperitur habilis, & sic testm̃ habet effectum, ꝙa dico, ꝙ hoc est falsum, ex quo monachus etiam post ingressum monasterij pōt testm̃ prius factum reuocare, vel mutare. vt dicetur. ℸ. in 3. parte gl. & ad §. illud quoque. rñdet, vt pluries etiam supra dixi, ꝙ non loquitur de actu testandi, sed de actu inter viuos, & istud patet, ꝙa text. dicit pōt quomodo velit, vti substantia sua. Sic. n. testator propriè dī vti substantia sua, cum eius dispositio conferat̃ post mortem. l. verba ꝯxerunt, gesserunt. ff. de verb. sign. Et si dicis, ille text. loquitur de ꝯctib. inter viuos, certè esset frustratorius, & de indubitabili. Cui. n. dubiũ est, ꝙ ante ingressum monasterij pōt ꝯhere de bonis suis, cùm in ꝯctib. sufficiat quem esse habilem tpe ꝯctus. Dic, ꝙ dubium maximũ erat, an posset donare oĩa bona alteri, ita ꝙ per ingressum monasterij nõ reuocaretur postea talis donatio, decidit ibi, ꝙ pōt, & non reuocatur, sicut reuocaretur per natiuitatem filiorũ. l. si vnq̃. C. de reuo. don. & ita in specie tenet Bal. in Auth. nisi rogati. in vlt. col. C. ad Treb. Tñ in consulendo, & iudicando non recedas
22 ab opi. Bart. ¶ † Not. etiam diligenter, & non obliuiscaris, ꝙ si ille, qui deliberauit ingredi monasteriũ, faciat testm̃ cogitãs de ingressu religionis, & instituat extraneũ, pōt præterire nõ solũ
c monasterium, imò pōt præterire sine cã, & exhr̃dare [c] filios in potestate. Sed bene verum est, ꝙ filij consequent̃ eorũ legitimam cõdict. ex hac Auth. No. qa est aurea limitatio ad Auth. non licèt. C. de lib. præte. & miror, ꝙ d. Ale. ibi non fecerit mentionem. Istã limitationem sequuntur Bal. & Mod. hic, & dicũt Bal. hic in 4. col. Fulg. & Pau. de Cast. ꝙ si de proximò ingressus est religionẽ, præsumitur, ꝙ tpe testamenti cogitauerit de ingressu. Istam deci. sequitur. d. Ant. de Butr. in d. c. in præsentia.

in

ADDITIONES.

a Quo ad excludendum. An monasterium habeatur loco filij ad excludendum substitutum, vide Imo. post Bart. in l. si ita quis. §. ea. l. ff. de verb. oblig. & per Vin. & Antiq. in l. si ita quis. §. is cui. ff. de leg. 2. Barb. in l. cùm acutissimi. C. de fideicom. colu. 54.

* Et quòd excludat substitum, etiam filium, vel nepotem testatoris, not. Dec. cons. 426. vbi Doc. in apostil. hoc impugnant. De quo artic. plura not. Alex. cons. 121. lib. 2. vbi hoc dicit esse fictè, & ciuiliter, secundum communem, de qua ibi, licèt hoc dicat non procedere in monasterio incapaci, idem Ale. cons. 13. 1. dub. lib. 3. Dec. cons. 259. colu. fin. de qua quæst. vide, quæ scribit Osasc. Dec. 126. post Prac. Pap. for. lib. subst, vers. ex suo corpore. num. 3. vbi dixi. MASVER.

b ¶ Testamentum. Adde quo remedio non irritetur testamentum per ingressum religionis, & vide Dilec. de arte testan. tit. 3. cautel. 9. Quod autē rūpatur testamentum per religionis ingressum, not. Rom. cons. 237. colu. 1. idem Ias. in Auth. non licet. colu. fin. C. de lib. præter. Dec. in c. in præsentia. num. 60. de proba. Tiraq. in l. si vnquam. de reuo. don. vers. fuscepernt. num. 42. MASVER.

c Et exhæredare. Adde Petr. de Anch. in cap. in præsentia. de prob. & Doct. in cap. quintauallis. de iureiur.

Source : BIU Cujas

ibi pulchrè,& ſubtiliter Bartol.an fictio fingatur circa ea, quæ
46 ſunt iuris, cum ſuis concor. ¶ † Secundo moueor, quia lex permittens aliquid patri inter liberos, vt hac Auth. procedit
47 etiam in liberis legitimatis. Hic eſt, † q̃ l. hac conſultiſſima.§. ex imperfecto.C. de teſta. quæ permittit patri teſtari inter liberos cum duob.teſtibus,habet etiam locum in liberis legitimatis.Ita expreſsè dicit ſing. Bald. in c.de cauſis.in pen. col.de offi.
48 deleg.† Tertiò moueor,quia legitimatus eſt ſuus hęres,& habet iura ſuorum.ita dicit ſing.Bald. in l.eam quam. in 1. col.ad fin.C.de fideicom. Quartò, quia legitimatus præteritus in teſtamento patris, vel exhæredatus ſine cauſa habet ius contratabulandi,& dicendi nullum,& quærelandi ſecundũ Lud. Ro. in conſ. 14.quod inc.licet naturalis filius.

49 **Addi.** Glo.in verbo diuidere, clara eſt, & diuiditur in tres partes.Primò latè diſputat, † nunquid diuiſio,quæ permittitur ingreſſo monaſterium habenti liberos,dicatur teſtamentũ.gloſ.vacillat,nec clarè ſe firmat. concluditur per omnes, q̃ dicitur vltima voluntas habens vim teſtamenti;& dicit Bald.ſe mirari, quare gloſ.aliter tenuerit. videatis hic per eos.Intelligunt Doct.iſtam Auth. quando ingreſſus monaſterium,fecit profeſſionem,cui lex ex diſpenſatione permittit, vt ſi liberos habeat, poſſit teſtari ſecundum formam hic traditam,nõ aliàs; nam ſi ingreſſus monaſterium nondum feciſſet profeſſionem,ſed eſſet intra annum profeſſionis,tunc poſſet,ita tota die ſeruatur.In ſecunda parte ibi, Item videtur, q̃ nec.gloſ.opp.& ſe remittit.In tertia parte ibi, nec obſtat oppo. de Auth.ingreſſi.vbi monachus,quia non habet bona,non poteſt teſtari.& glo.voluit reſpondere, q̃ illa limitatur per iſtam, niſi monachus habeat liberos in ſeculo. Iaſon Papiæ.

50 ¶ † Capio glo.in verſ.moriatur.Iſta glo.diſputat, vtrum legiti
a ma [a] debeatur filijs quamprimum pater ingreſſus eſt monaſterium,& profeſſionem fecit, an verò debeat expectari mors naturalis,gl. nihil clarè firmat, Legiſtæ communiter tenent, q̃ debeat expectari mors naturalis patris.Ita tenent Petr. & Cyn. hic.& Bart.in vlt.col. per tria fundamenta. Sal.hic in vlt.colu.
* qui dicit, q̃ Doct.*ita communiter tenent*.Fulg.hic in pen. colu. qui etiã dicit, q̃ ita communiter tenetur. Idem tenet Bal. in repe. c.ſi pater.in vlt.col.de teſt.in 6.vbi refert tres opiniones, & tenet iſtam vltimam, præcipuè per text. in l.Statius.§. Cornelio Felici.ff.de iure fiſci.Idem tenet.d.Alex.in d.l.ſi cùm dotem.in princ.10. col. ff.ſol. matr. ¶ In contrarium fortiter ſtringit text. in c.cùm ſimus.de regul.Sal.hic dupliciter reſpõdet.Primò, q̃ aliud ſit de iure ciuili, aliud de iure cano. Secundò, q̃ text.ille debet intelligi, q̃ legitima debet dari filio, verum eſt, q̃ pater naturaliter erit mortuus. Iſta nihil valet, q̃ text. ibi in verſ.
51 tunc, † quæ dictio tunc, denotat extremitatem temporis. l.3. in fi.cum ſimili.ff.de cond,& demon. Tertiò reſpondet,& melius, & hanc tene, q̃ in d. c. cùm ſimus. pater erat naturaliter mortuus,vt probat ille text.ad fin.in verſ. ex ſucceſſione, prout etiam ponderat ibi Pan. ¶ Contrariam opin.*tenent communiter Can.*vt.j̃,referam,& Bald.hic in vlt.colu.in verſ.not. qui dicit, q̃ filij licèt de iure ciuili non poſſint petere legitimam donec pater naturaliter viuit, per hanc Auth. Tñ de iure cano. poſſunt per condictionem.d.c.cùm ſimus, qui non eſt alibi in iure, ſecundum eum. idem tenet Pau. de Caſt.hic. & Petr. de Anch.in d.c.cùm ſimus.Sed cõtra Bart.& Legiſtas tenet Pan. in d.c.in præſentia.in 10.col.& ſeq.& in c.Ray. ad fin. de teſt.& plenius in d.c.cùm ſimus.idem tenet Lud.Ro.in d.l. ſi cùm dotem.in princ.Io.de Ana.in c.2.in pen.& vlt.col. de delic. puer. Pro iſta opi.habes duas glo.vnã in Auth.nunc autẽ. in verſ.tractat.j̃.eo.aliam in §.illud quoque. in Auth. de mona. collat.1. Sed qui tenent hanc opi.contra Bar. non reſpondent eius fun-
b damẽtis.Ego teneo [b] opi Legiſtarum,& communẽ non per illud fundamentum,quia in dubijs opi.ſequenda eſt illa,quæ fauet religioni,vt dixi.ſ.in glo.2.Quia cùm hic diſputetur de legitima filij, in legitima magis fauemus alijs quã monaſterio,
52 vt hac Auth. vbi dixi in text. ¶ Moueor tertiò, † quia regula eſt, q̃ pater in vita non cogitur aſſignare legitimam filio. l.1.§.
53 impubes.ff.de coll.bon. † imò filius viuo patre nullum ius habet etiam ſpe in legitima, ſecundum Cyn. & Bart. in l.fin.ff.de lib.agno. reprobata glo. in §. ſi verò non implens. in Auth. de hær.& fal.coll.1.Idem tenet Bart.in l.poſt emancipationem.in princ.ff.de lib,leg.Bald.& Mod.in l.lex cor.ff. de vulg. & pupil. imò plus in caſibus,in quib. pater inuitus cogitur emancipare filium,qui enumerantur per glo.magiſtram in §.fin. Inſt.quib. mod.ius patr.po.ſol.in illis.n.caſib.non cogitur pater aſſignare aliquam legitimam filio,ſecundum Bald.in l. non poteſt. ff.de
54 adop. † ideo iniqua ſunt ſtatuta, quæ cogunt patrem ſoluere legitimam pro delicto filij, ſecundum Cyn. & Bald. in l.ſi qua pœna.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. & in l. ſi filius. per illum text.C.de bon.proſcrip.& in d.l.lex cor.vbi tamẽ videas Mod. ergo ſufficit habere regulam pro ſe,ſecundum Bart.in l.2.in 1. colu.in fin.ff.ſi quis in ius vocat. non ie.Facit text.in l.ſuus quoque.in verſ.puto.ff.de hær.inſt.& in c.venerabilib.in verſ.puto
55 quoque.de ſen.excom.in 6. † Item pro reg.ſemper eſt pronũtiandum,niſi probetur contrarium, ſecundum Bald.in c. 1.in 3.col.de ali.iud. mun.ca. fa.qui dicit ita eleganter notari per gl. in l.qui reſtituere.ff.de rei vend. Alibi dicit Bald. in l. ſi tutor.in fin.C.de ſeruo pign.da,manu. q̃ regulæ iuris ſunt tenaciter obſeruandæ, niſi in contrarium appareat diſpoſitio ſpecialis.Secundò, quia Eccleſia in dubio vtitur iure communi. c.1.verſ. ſed diuerſum .de ali. feu. Tertiò, quia monaſterium tenetur præſtare alimenta filijs,donec viuit in monaſterio, vt per glo. hic, & etiam vt dixi in Auth. ingreſſi.ſ. eod. Ergo filij non debent interim habere legitimam.

Addi. Quartò, quia pater monachus poteſt dum viuit diuidere omnia bona inter filios, vt dicit textus hic in verbo omnem ſubſtantiam. pondera vniuerſalem omnem, q̃ non poſſet, ſi filius poſſet conſequi legitimam in
56 vita. † Et adde, q̃ ſi filius ingrederetur monaſterium, tunc ſine dubio non debetur legitima monaſterio per patrem in vita patris,ſecundum Petr.de Anch.in c.2.de deli.puerorum. & refert,& ſequitur Ioann.de Ana. ibi colu.pen. ¶ Secunda con-
57 cluſio glo.eſt q̃ † licèt filijs non debeatur in vita patris monachi legitima, debet tamen monaſterium ipſis præſtare alimenta.addit ad hoc Bart. in l. ſi quis à liberis.§. item reſcriptum. in fin. per illum text. ff.de lib. agno. qui non allegat hanc glo. ſed Spec.in tit.qui filij ſint leg.§.1.verſ.quid ſi intret. & Pan. in cap. tranſmiſſæ.qui fil. ſint leg.qui tenet contra Bart. & ex hac glo. poteſt inferri ad quæſt. de ſtatuto excludente fœminas propter maſculos,licèt dotari debeant,& q̃ quouſque erit nubilis, habebit alimenta.& ita Petr.de Anch.& Ana.in d. c.2.colu.fin. ¶ Intelligo tamen opi.Bart.& ſequacium, quando pater ingreditur monaſterium, ſecus ſi ingrederetur religionem mendicantium, quia cùm illa mors ciuilis habeat in omnib. effectũ naturalis,credo, q̃ filij deberent tunc ſtatim habere legitimam per ea, quæ dicit Bart.hic in pen.colu. vt dixi.ſ.in glo.2.ad fin.
58 ¶ † Extra glo.quærit Bart. hic in fin.ſi ingreſſus monaſterium
c moriatur intra annum profeſſionis, an eius bona acquirantur monaſterio, an pertinebunt venientib. ab inteſtato, arguit ad partes, poſtea relinquit cogitandum,& remittit deciſioni Canoniſtarum. Sed aduerte inquantum Bart.allegat text. in cap. vlt.de ſuc.ab inteſt. ille text.nihil facit, ſecundum Fulg. hic.& Pan.in c.in præſentia.in antep.colu.in prin.de proba.Saluo niſi dicas, q̃ Bart.ponderauit, q̃ ibi non conſtabat de profeſſione,& tamen bona acquiruntur monaſterio, ſed dic, quòd ille text.loquitur in eo, qui expreſsè obtulit bona ſua monaſterio. Item adde Cyn.in Auth.ingreſſi. in 1.col.ſ.eod.q̃ refert Iacob. de Rauen.& Pet.tenere,quòd monaſterium ſuccedat, ex quo viderur eſſe ita ſua voluntas, cùm contrarium non diſpoſuerit. Et quia ſumma ratio eſt,quę facit pro religione.l.ſunt perſonæ.in fin.ff.de religio.& ſumpt. fu.& iſtam opi. tenet. d.Ant. in d.c.in præſentia.in 17.colu.in princ.ſed Cyn.ibi dicit, q̃ hæc ſententia vĩ ſibi dura, q̃ in dubio excludamus venientes ab inteſtato,cùm interim non eſſet monachus. Fulg. hic in vlt.col. dicit, q̃ iſta quæſtio pendet ab illo articulo, an intra annũ profeſſionis ſit monachus, vel ne, ſed reuocabiliter, prout tenet Io.And.in c.beneficiũ.de reg.iur.in 6. & verior videtur opin. q̃ non, prout tenet Bald.in Auth. ingreſſi. ſ.eod. Ergo bona non acquiruntur monaſterio. Idem, quod monaſterium non ſuccedat, tenet Petr. de Anchar. in d. cap. beneficium, referens ita tenuiſſe hic Paduæ in publica diſputatione. Pan. in dicto capit.in præſentia.in antepen.colum.idem tenet, niſi bona expreſsè,& principaliter dedicaſſet monaſtetio,per ea, quæ dixi-

mus

ADDITIONES.

a ¶ Vtrũ legitima. Adde Ant.Cor.in ſing.in verſ.legitima.Abb.in c.trãſmiſſæ. ſuper gloſ.in verſ.quæſtio mota.qui fil.ſint legit.in c.Ray.in fin.de teſt. Petr. de Anch.in c.1.de delict.pue.Bald.in repe.c.ſi pater, de teſta.lib.6.

b Ego teneo. Adde, an filij poſſint viuente patre,qui religionem profeſſus ſit, legitimam portionem petere, & dic, quòd ſi monaſterium capax bonorum eſt in vita monachi excluſo hærede inſtituto bona hæred. poſſidebit, adeo vt in vita patris religionem profitentis filio legitimam minimè deberi, nec monaſterium cogi poſſe eandem partem filio poſt profeſſionem patris eo viuente tradere, concludunt Bar.& Doct.hic,de quo plura no. Dec. in c.in præſenti. num. 67. vbi Fely.num.65.de proba.Abb.in c.cùm ſimus.de regular.Alex.in l.ſi cum dotem.num.13.ff.ſol.matr.licèt diſſentire videatur Bald. hic colu.fin.Abb.d.c. in præſentia.num.59. Bald. Nouel. de dote. part.1.col. 3.ex text.in d.c.cùm ſimus. & vide,quæ ponit Villal. inter com. opin. lib.6. verſ.filius. MASVER.

c ¶ Si ingreſſus monaſterium. Adde Barb. poſt Petr. de Anch. in cap. quia ingredientib.in 1.not.de teſta.

Source : BIU Cujas

poterit deportari,vel bona publicari, poterit talis donare vxori ſub conditione, ſi continget eum deportari, certè ſi poſtea committat delictum, & deportetur, & bona publicentur,fiſcus non poterit auferre, & ꝙ plus eſt, poterit maritus reuocare donationem, & bona erunt ſua, & fiſcus non poterit auferre. † Not.diligenter,& ex hoc etiam infero ſingulariter,ꝙ cùm donatio patris in filium in poteſtate, & mariti in vxorem paribus paſſib.ambulent,& neutra valeat, ſed morte cõfirmetur.l. donationes quas. in prin.C.de don.inter vir. & vxo. certè ſi pater cogitat delinquere, poterit donare filio ſub conditione, ꝙ confirmetur ſi contingat eum deportari, & bona confiſcari, tunc haberent locum omnia,quæ dixi ſupra in vxore, & licet Bald.dicat, ꝙ illa l.ſi filius.ſit ſingularis, habes concordantem in l.res vxoris.ℨ.de don.inter vir, & vxo. quam pondera, quia videtur prædictis refragari. Iaſon Papiæ.

¶Eandem opi.ℨ Bart.tenet Pan.in d.c.in præſentia. in 19.colu. Mouetur, quia excepto caſu huius Auth. nullo modo poteſt amplius monachus de bonis ſuis diſponere.§.illud. in Auth.de mon.coll.1.quia poſt profeſſionem cẽſetur mortuus mundo, & non habet nec velle,nec nolle,vt dixi in præce.¶Pro iſta parte multum ſtringit ℨ Bart. iſta Auth. & vnde ſumitur. in 2. reſpon.ibi,anteq̃ de rebus ſuis diſponat,qui vult,ꝙ ſi aliqs prius teſtatus eſt,quamuis habeat liberos, non poſſit amplius diſpore,& dicere,vt dicunt Petr.& Cyn.hic, ꝙ ad iſtum text.debet
a ſubaudiri dictio maximè, [a] eſt deſtruere text.aliter diuinando,
33 & deſtruendo text.reſpondet Fulg.hic in 11. col. † In iſto paſſu diſtingue,& iſta eſt veritas, ꝙ ſi ingreſſus monaſterium vult ſimpliciter reuocare teſtamentum,ꝙ fecit,& non poſſit,vel ſi vellet reuocare,& inſtituere extraneum, ſimiliter non poſſet, per fundamenta ſupra facta, ſed bene ſi vellet reuocare, vel mutare inter liberos, & Eccleſiam, diuidendo inter eos, tunc poſſet ex permiſ.huius Auth.quia poſſet de nouo facere,ergo, & mutare.Sicut in ſimili in l.hac conſultiſſima.§.fin.C.de teſt. Ita in effectu concludit Bald.hic in 5.col.& ſeq.Fulg. & Pau.de Caſt.hic, & hoc modo nihil obſtat iſta Auth.à cõtrario ſenſu. ¶In quarta parte glo.ibi,Item an iure hæreditario.dic melius, vt per Bart.hic in pen.col.inferentem ad duo,vt hic per eum. Idem tenet Barto. in l.qui vniuerſas. §.1.ff.de acq.poſſ.& in l.ſi adoptauero.ff.de præca.ſequitur Sal.hic in 7.q. & Mod.in Authen.ingreſſi.in q.5.ℨ.eod.¶Sed contra Bart. fortiter facit text. in d.c.in præſentia.qui dicit,ꝙ non dicitur mori ſine hærede,q̃ ingreditur monaſterium.Igitur monaſterium venit iure hæreditario,ergo contra Bart.hic.Pan.ibi,in pen.colu. dupliciter reſpondet.Tu dic,ꝙ ibi capitur ſine hęrede.i.ſine liberis propter præcedentia.¶Capio gl.in verſ.liberos,quæ diſputat,ſi ingreſſus monaſterium non habet liberos, ſed bene parentes, puta
b patrem,& matrem,an iſta Auth.locũ habeat. [b] gl. refert opin.

Addi. Et concludit, ꝙ monaſterium excludit parẽtes, & hanc opin. tenet ſubtilis Petr. prout refert hic Cyn.per argñ gl.quia monaſterium hr̃ loco filij, & ſi dicas,ꝙ licèt habeatur loco filij,tñ eſt fictus filius, reſpondet, ꝙ etiã filius fictus excludit parentes.l.2.§.parui. aliàs parum. ff.de ſuis, & leg.& vltra eum eſt texin l.2.§.liberi.ff.ad Tertu. & anno ſuperiore quidam Doct. legens conſuluit de directo ℨ illũ text. in facto occurrente in ciuit.Piſauri,& dum oſtenderetur mihi conſilium ſigillatum, dixi ꝙ erat cõtra caſum.l. Vnde tu vltra Doct. ſic diſtingue, aut quæritur an ingreſſus monaſteriũ poſſit teſtari inter parentes,& monaſterium, & credo, ꝙ non. Et hoc modo verior eſt opi.Azo.relata in glo.q̃ ſequitur gl.in 19. q.vlt.c.ſi qua mulier.& Petr.& Cyn.hic, eo qa iſta Auth.ſignan
34 ter loquitur.ſ.de liberis.† Sed ego habeo regulam, ꝙ iura noua etiam limitatoria aliquid diſponentia inter liberos non habẽt locum inter parentes.Iſtam regulam probo per tria.Primò,qa permittitur parenti teſtari inter liberos cum duob. teſt. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. Et tñ èconcra iſtud non permittitur filio teſtari inter parentes. Ita not.tenet Spec. in tit.de inſtr.edi §.compendioſè.verſ.quid ſi filius.Bald.& Saly.in l.fin.C.fam.ercis.Bald.in d.l.hac conſultiſſima. § fin.per illum tex.& in l.ſi qua Illuſtris.C.ad Orfi.d.Alex.in d.§.ex imper
35 fecto. † Secundò,qa filij grauati per fideicommiſſum poſſunt detrahere duas quartas.c. Ray. de teſta.gl. & Doct. in l.quanq̃. C. ad l. Falc. cum concor.Et tñ èconcra parentes grauati fideicommiſſo non detrahunt duas quartas. Ita ſing. Bald. in l. ſi à milite. §.fin.ff.de teſt mil.de quo latius per do.Alex. in l.in ratio
36 ne.§ ꝙ vulgò.in 9. col.poſt alios per eum relatos. ff.ad l. Falc.† Tertio, quia inter filios etiam deſcendentes habet locũ collatio, ſecus èconcra inter parentes, & alios aſcendentes, cùm iſtud nulla.l.caueatur,ſm Bald.& Alex.in l.ſi emancipati. C.de colla. Aut quæris ſi ingreſſus monaſterium habeat parentes, an tales parentes conſequentur legitimam,ſaltem per querelã inoffi.do.Et dic iſto caſu, ꝙ ſic.l.ſi filius.C.de inof. do.alleg.per Bart, quæ tñ non probat, ꝙ ꝑꝑ hoc ingreſſus poſſit facere teſtm̃.¶Iuxta hanc gl.formo duas no.qõnes, quas Doc.nõ po
c nunt.Prima quæſtio eſt, [c] † nunqd iſta Auth.q̃ loquitur in plu
37 rali,qñ plures liberos habet, prout ẽt facit tex. in corpore vnde ſumitur, habeat locũ ſi vnum tñ filium haberet,an poſt ingreſſum monaſterij poſſit teſtari.Dubiũ facit,qa vt dixi in tex. iſto, & in corpore vnde ſumitur,pluries loquitur in plurali. ſecundò,& fortius,qa vbi non conueniunt verba.l. non conuenit diſpoſitio,tex.eſt in l.ꝙ conſtitutum.ff. de teſt. mil.l.hos acuſare.§.omnib.ff.de accuſ. Bart. & Mod.in l.4.§. prætor ait.in fin.per illũ tex.in verſ.toties.ff.de dam.infect. Sed verba huius Auth.nõ conueniunt,qñ qs haberet vnum filium tñ,patet,qa text. dicit, ꝙ debet bona diuidere inter filios, &c. ſed qñ eſſet vnus filius tm̃,ibi non cadit diuiſio. puto ℨrium, ꝙ iſta Auth. locũ habeat,ẽt ſi iugreſſus monaſteriũ haberet ſolũ vnicum filium in ſeculo per reg.l.non eſt ſine liberis. cũ l.ſeq.ff. de verb.
38 ſign.& per text.not.in l.iubemus.§.pen.C.ad Treb. † Secundò moueor per regulam no.quæ habet,ꝙ etiam in pœnali materia lex vel ſtatutum loquens in plurali,habet locũ in vno,& ſic in ſiug.text.eſt in l.2.§.ſed & ſi vnus.ff.vi bon.rap. per quẽ text.
39 & alios ibi alleg. not. ibi Bart. † ꝙ ſtatutum pœnale puniens producentem falſos teſtes,habet locũ in eo,q̃ produxit vnũ ſolum falſum teſtem.Idem tenet Bart.in l.3.§. negocia.per illum text.ff.de neg.geſt.& in l.1.ff.de proc.Alb.de Ro.in ſecũda parte ſtatu.q.28.Bal.& Mod.in l.Gallus.§.qd ſi is.per glo. ibi.ff. de lib.& poſth.& Bald.in l.diuus.§.diuus.per glo.ibi.ff.de pet. hær. Petr.de Anch.& Imo.in c.relatũ.el.2.de teſt.ꝙ limita, vt ſing. per Bal.in l.iubemus.§.pen.ℨ.eo.Tertio facit, qa licèt reſcripta ſint ſtricti iuris, & ſtrictè intelligenda, tñ ſi Papa ſcribit prouideri alicui de certo beneficio,cum clauſula ſi pro alijs nõ ſcripſerit, ẽt ſi pro vno ſolo ſcripſit, adimpleta eſt illa pluralitas. Arch.in c.q̃uis.primo.& ibi Gem.de præb.in 6.Bal.in c.mandatum.in 2.col.& ibi Card.de reſcrip.facit,ꝙ volunt Io. And. & Gem.in c.1.in 2.colu.de re.permut.in 6.vbi dicit,ꝙ ille text.loquens in plurali, habet locum etiã ſi vnus tñ eſſẽt expectans. Quartò facit,ꝙ in duab notab.q.decidit Bal.in l.1. per illũ tex.
40 C.de cond.inſer.Vbi decidit, † ꝙ ſi ſtatuto caueatur, ꝙ decedente patre cum liberis maſculis,fœminæ non ſuccedant,illud ſtatutum habet locum ẽt ſi decederet cum vno filio tm̃: ſimiliter ſi ſtatutum dicat, ꝙ decedente vxore ſine liberis maritus ſuccedat, q̃uis loquatur in plurali,tñ ſi haberet vnũ filium tm̃, procederet ſtatutum,ꝙ maritus excludatur. Iſtas deciſ. Bald.re
41 fert.d.Card.in cõſ.155.inc.in ſocieta.& per eas decidit,†ꝙ ſubſcriptio mercatorum,quæ dicebat Titius, & ſocij,non eſt fal-
42 ſa,q̃uis Titius non haberet niſi vnum ſocium. ¶ † Secunda.q. eſt,de quib.liberis loquat̃ iſta Auth.& clarum eſt, ꝙ nõ habeat locum in liberis naturalib.tm̃.Ita tenet Spec.in tit.de ſta.mo.in verſ.qd ergo ſi ingreſſus.quẽ refert,& ſequitur Bald.hic in pen. col.Facit,ꝙ vult glo.ſin.in l.1. in princ.in verſ. naturales, & ibi Barr.ff.de ℨtab.q̃ gl.repu.ſing.Bal.in l.1.C.quor. bon.& in c.innotuit.in 4.col.de ele.ſequitur Bald.in l.fin.in 4.col.C.vnde leg.
43 & in l.ſi. per illum text. vbi bon.tex. C.de natu.lib. ¶†Pulchrũ dubium eſt,qd in legitimatis. Dubium facit, qa iſta Auth.videtur,ꝙ debeat intelligi de his,q̃ ſunt verè filij, & per naturã.l. ſi ita qs, & l.ſi is cui. ff.de leg.2.l.fideic. ff. de cond.& dem. iun-
44 cta.l.fin.C.de his,qui ven.æta.impe. ¶ †Secundò,& fortius fa-
d cit,qa in emphyteuſi Eccleſiaſtica [d] non veniunt filij legitimati,qa non ſunt legitimè nati. ſm Bal. in l. gñaliter.§. cùm autẽ. cir.med & ibi Bal. & Mod. C.de inſt. & ſubſt.ſub cond. fact.& idem Bald.in addi.Spec.in 9.col.in verſ.emphyteuſis Eccleſiæ, & in c.quæ in Eccle.in 19.col.& ſeq.de conſt.Imo.in l.ꝙ dicit, in antepe.col.ff.de verb.oblig.Petr.de Anch.in conſ.427.ꝙ inc. circa primum quæſitum.do.Alex.in l.ex facto.§.ſi qs rogatus. in 12.col.ff.ad Treb.& in conſ.98. & in conſ. 224. ꝙ inc.conſideratis verbis inſtr̃i.in 12.col. & ſeq.in conſ.202. ꝙ inc. viſa legitimatione.in 1.col. ¶Breuiter teneo contrariũ, ꝙ iſta Auth.
45 locũ habeat etiã in filijs legitimatis,† cùm legitimatus ſit verè filius,quamuis non ſit legitimè natus,prout tenet Bart.in l.ſi is, qui pro emptore. ff. de vſucap. circa. 15. colum. dum tractat ibi

ADDITIONES.

a ¶Dictio maximè.Adde glo.vlt.in c.cùm olim.de teſt.glo. & Doct. in cap. ad abolendam.de fil.presby. Barto.in extraua. ad repr. in verſ. maximè.Raph. Cu.conſ.89.inc.Fran.de la Canepa.

b An iſta Auth.locum habeat. An hæc Auth. procedat, ſi ingrediens monaſterium habeat parentes.iſtis adde Iaſ.in l.qui ſe patris.colu. pen.infra vnde lib. PVRPV.

c Prima quæſtio eſt.Ampliatio text.de vno filio,ſunt dicta Fely.in c.in præſentia.de proba. PVRPV.

d In emphy.Eccleſiaſtica.Adde Bald.in l.accutiſſimi.C.de fideicom.'in l.ſi quis ita,de leg.2.Petr.de Anch.in repe.c.canonum ſtatuta.de conſt. in 6. princ.q. in 37.col.filius quæſtio.verſ.quid ſi ſtatutum loquitur.

Source : BIU Cujas

ibi pulchrè,& ſubtiliter Bartol.an fictio fingatur circa ea, quæ
46 ſunt iuris, cum ſuis concor. ¶ † Secundo moueor, quia lex permittens aliquid patri inter liberos, vt hac Auth. procedit
47 etiam in liberis legitimatis. Hic eſt, † ꝙ l. hac conſultiſſima.§. ex imperfecto.C. de teſta. quæ permittit patri teſtari inter liberos cum duob.teſtibus,habet etiam locum in liberis legitimatis,Ita expreſsè dicit ſing. Bald. in c.de cauſis.in pen. col.de oſſi.
48 deleg.† Tertiò moueor,quia legitimatus eſt ſuus hęres,& habet iura ſuorum.ita dicit ſing.Bald. in l.eam quam. in 1. col.ad fin.C.de fideicom. Quartò, quia legitimatus præteritus in teſtamento patris, vel exhæredatus ſine cauſa habet ius contra tabulandi,& dicendi nullum,& quærelandi ſecundū Lud. Ro. in conſ.34.quod inc.licet naturalis filius.

49 **Addi.** Glo.in verbo diuidere, clara eſt, & diuiditur in tres partes.Primò latè diſputat,† nunquid diuiſio,quæ permittitur ingreſſo monaſterium habenti liberos,dicatur teſtamentū.glo.ſ.vacillat,nec clarè ſe firmat. concluditur per omnes, ꝙ dicitur vltima voluntas habens vim teſtamenti;& dicit Bald.ſe mirari, quare glo.ſ.aliter tenuerit. videatis hic per eos.Intelligunt Doct.iſtam Auth. quando ingreſſus monaſterium,fecit profeſſionem,cui lex ex diſpenſatione permittit, vt ſi liberos habeat, poſſit teſtari ſecundum formam hic traditam,nō aliàs; nam ſi ingreſſus monaſterium nondum feciſſet profeſſionem,ſed eſſet intra annum profeſſionis,tunc poſſet,ita tota die ſeruatur.In ſecunda parte ibi, Item videtur, ꝙ nec.glo.ſ.opp.& ſe remittit.In tertia parte ibi, nec obſtat oppo. de Auth.ingreſſi.vbi monachus,quia non habet bona,non poteſt teſtari.& glo.voluit reſpondere, ꝙ illa limitatur per iſtam, niſi monachus habeat liberos in ſeculo. Iaſon Papiæ.

50 ¶ † Capio glo.in verſ.moriatur.Iſta glo.diſputat, vtrum legiti
a ma [a] debeatur filijs quamprimum pater ingreſſus eſt monaſterium,& profeſſionem fecit, an verò debeat expectari mors naturalis,gl. nihil clarè firmat, Legiſtæ communiter tenent, ꝙ debeat expectari mors naturalis patris.Ita tenent Petr. & Cyn. hic & Bart.in vlt.col. per tria fundamenta. Sal.hic in vlt.colu.
* qui dicit, ꝙ Doct.*ita communiter tenent*.Fulg.hic in pen. colu. qui etiā dicit, ꝙ ita communiter tenetur. Idem tenet Bal. in repe. c.ſi pater.in vlt.col.de teſt.in 6.vbi refert tres opiniones, & tenet iſtam vltimam, præcipuè per text. in l.Statius.§. Cornelio Felici.ff.de iure fiſci.Idem tenet.d.Alex.in d.l.ſi cùm dotem.in princ.10. col.ff.ſol. matr. ¶ In contrarium fortiter ſtringit text. in c.cùm ſimus.de regul.Sal.hic dupliciter reſpōdet.Primò, ꝙ aliud ſit de iure ciuili, aliud de iure cano. Secundò, ꝙ text.ille debet intelligi, ꝙ legitima debet dari filio, verum eſt,qñ pater naturaliter erit mortuus. Iſta nihil valet, pp. text. ibi in verſ.
51 tunc,† quæ dictio tunc, denotat extremitatem temporis. l.3, in fi.cum ſimili.ff.de cond,& demon. Tertiò reſpondet,& melius, & hanc tene, ꝙ in d. c. cùm ſimus. pater erat naturaliter mortuus,vt probat ille text.ad fin.in verſ. ex ſucceſſione, prout etiam ponderat ibi Pan. ¶ Contrariam opin.*tenent communiter Can.* vt.ĵ.referam,& Bald.hic in vlt.colu.in verſ.not. qui dicit, ꝙ filij licèt de iure ciuili non poſſint petere legitimam donec pater naturaliter viuit, per hanc Auth. Tñ de iure cano. poſſunt per condictionem.d.c.cùm ſimus, qui non eſt alibi in iure, ſecundum eum. idem tenet Pau. de Caſt.hic. & Petr. de Anch.in d.c.cùm ſimus.Sed cōtra Bart.& Legiſtas tenet Pan. in d.c.in præſentia.in 10.col.& ſeq.& in c.Ray. ad fin. de teſt.& plenius in d.c.cùm ſimus.idem tenet Lud.Ro.in d.l. ſi cùm dotem.in princ.lo.de Ana.in c.2.in pen.& vlt.col. de delic. puer. Pro iſta opi.habes duas glo.vnā in Auth.nunc autē. in verſ.tractat.ĵ.eo.aliam in §.illud quoque. in Auth. de mona. collat.1. Sed qui tenent hanc opi.contra Bar. non reſpondent eius fun-
b damētis.Ego teneo [b] opi Legiſtarum,& communē non per illud fundamentum,quia in dubijs opi.ſequenda eſt illa,quæ fauet religioni,vt dixi.ſ.in glo.2.Quia cùm hic diſputetur de legitima filij, in legitima magis fauemus alijs quā monaſterio,
52 vt hac Auth. vbi dixi in text. ¶ Moueor tertiò,† quia regula eſt, ꝙ pater in vita non cogitur aſſignare legitimam filio. l.1.§.
53 impubes.ff.de coll.bon.† imò filius viuo patre nullum ius habet etiam ſpe in legitima, ſecundum Cyn. & Bart. in l.fin.ff.de lib.agno. reprobata glo. in §. ſi verò non implens. in Auth. de hær.& fal.coll.1.Idem tenet Bart.in l.poſt emancipationem.in princ.ff.de lib.leg.Bald.& Mod.in l.lex cor.ff. de vulg. & pupil. imò plus in caſibus,in quib. pater inuitus cogitur emancipare filium,qui enumerantur per glo.magiſtram in §.fin. Inſt.quib. mod.ius patr.po.ſol.in illis.n.caſib.non cogitur pater aſſignare aliquam legitimam filio,ſecundum Bald.in l. non poteſt. ff.de
54 adop.† ideo iniqua ſunt ſtatuta, quæ cogunt patrem ſoluere legitimam pro delicto filij, ſecundum Cyn. & Bald. in l.ſi qua pœna.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. & in l. ſi filius. per illum text.C.de bon.proſcrip.& in d.l.lex cor.vbi tamē videas Mod. ergo ſufficit habere regulam pro ſe,ſecundum Bart.in l.2.in 1. colu.in fin.ff.ſi quis in ius vocat. non ie.Facit text.in l.ſuus quoque.in verſ.puto.ff.de hær.inſt.& in c.venerabilib.in verſ.puto
55 quoque.de ſen.excom.in 6.† Item pro reg.ſemper eſt pronūtiandum,niſi probetur contrarium, ſecundum Bald.in c. 1.in 3.col.de ali.iud. mun.ca. fa.qui dicit ita eleganter notari per gl. in l.qui reſtituere.ff.de rei vend. Alibi dicit Bald. in l. ſi tutor.in fin.C.de ſeruo pign.da,manu. ꝙ regulæ iuris ſunt tenaciter obſeruandæ, niſi in contrarium appareat diſpoſitio ſpecialis.Secundò, quia Eccleſia in dubio vtitur iure communi. c.1.verſ. ſed diuerſum .de ali. feu. Tertiò, quia monaſterium tenetur præſtare alimenta filijs,donec viuit in monaſterio, vt per glo. hic, & etiam vt dixi in Auth. ingreſſi.ſ. eod. Ergo filij non debent interim habere legitimam.

Addi. Quartò, quia pater monachus poteſt dum vi-
uit diuidere omnia bona inter filios, vt dicit textus hic in verbo omnem ſubſtantiam. pondera vniuerſalem omnem, ꝙ non poſſet, ſi filius poſſet conſequi legitimam in
56 vita.† Et adde, ꝙ ſi filius ingrederetur monaſterium, tunc ſine dubio non debetur legitima monaſterio per patrem in vita patris,ſecundum Petr.de Anch.in c.2.de deli.puerorum. & refert,& ſequitur Ioann.de Ana. ibi colu.pen. ¶ Secunda con-
57 cluſio glo.eſt ꝙ † licèt filijs non debeatur in vita patris monachi legitima, debet tamen monaſterium ipſis præſtare alimenta.addit ad hoc Bart. in l. ſi quis à liberis.§. item reſcriptum. in fin. per illum text. ff.de lib. agno. qui non allegat hanc glo. ſed Spec.in tit,qui filij ſint leg.§.1.verſ.quid ſi intret. & Pan. in cap. tranſmiſſæ.qui fil. ſint leg.qui tenet contra Bart. & ex hac glo. poteſt inferri ad quæſt. de ſtatuto excludente fœminas propter maſculos,licèt dotari debeant,& ꝙ quouſque erit nubilis, habebit alimenta.& ita Petr.de Anch.& Ana.in d. c.2.colu.fin. ¶ Intelligo tamen opi.Bart.& ſequacium, quando pater ingreditur monaſterium, ſecus ſi ingrederetur religionem mendicantium, quia cùm illa mors ciuilis habeat in omnib. effectū naturalis,credo, ꝙ filij deberent tunc ſtatim habere legitimam per ea, quæ dicit Bart.hic in pen.colu. vt dixi.ſ.in glo.2.ad fin.
58 ¶ † Extra glo.quærit Bart. hic in fin.ſi ingreſſus monaſterium
c moriatur intra annum profeſſionis, an eius bona acquirantur monaſterio, an pertinebunt venientib. ab inteſtato, arguit ad partes, poſtea relinquit cogitandum,& remittit deciſioni Canoniſtarum. Sed aduerte inquantum Bart.allegat text. in cap. vlt.de ſuc.ab inteſt. ille text.nihil facit, ſecundum Fulg. hic.& Pan.in c.in præſentia.in antep.colu.in prin.de proba.Saluo niſi dicas, ꝙ Bart.ponderauit, ꝙ ibi non conſtabat de profeſſione,& tamen bona acquiruntur monaſterio, ſed dic, quòd ille text.loquitur in eo, qui expreſsè obtulit bona ſua monaſterio. Item adde Cyn.in Auth.ingreſſi. in 1.col.ſ.eod.q refert Iacob. de Rauen.& Pet.tenere,quòd monaſterium ſuccedat, ex quo viderur eſſe ita ſua voluntas, cùm contrarium non diſpoſuerit. Et quia ſumma ratio eſt,quę facit pro religione.l.ſunt perſonæ.in fin.ff.de religio.& ſumpt. fu.& iſtam opi. tenet. d.Ant. in d.c.in præſentia.in 17.colu.in princ.ſed Cyn.ibi dicit, ꝙ hæc ſententia vī ſibi dura, ꝙ in dubio excludamus venientes ab inteſtato,cùm interim non eſſet monachus. Fulg. hic in vlt.col. dicit, ꝙ iſta quæſtio pendet ab illo articulo, an intra annū profeſſionis ſit monachus, vel ne, ſed reuocabiliter, prout tenet Io.And.in c.beneficiū.de reg.iur.in 6. & verior videtur opin. ꝙ non, prout tenet Bald.in Auth. ingreſſi. ſ.eod. Ergo bona non acquiruntur monaſterio. Idem, quod monaſterium non ſuccedat, tenet Petr. de Anchar. in d. cap. beneficium, referens ita tenuiſſe hic Paduæ in publica diſputatione. Pan. in dicto capit.in præſentia.in antepen.colum.idem tenet, niſi bona expreſsè,& principaliter dedicaſſet monaſterio,per ea, quæ dixmus

ADDITIONES.

a ¶ Vtrū legitima. Adde Ant.Cor.in ſing.in verſ.legitima.Abb.in c.trāſmiſſæ. ſuper glo.in verſ.quæſtio mota.qui fil.ſint legit.in c.Ray.in fin.de teſt. Petr. de Anch.in c.1.de delict.pue.Bald.in repe.c.ſi pater, de teſta.lib.6.

b Ego teneo. Adde, an filij poſſint viuente patre,qui religionem profeſſus ſit, legitimam portionem petere, & dic, quòd ſi monaſterium capax bonorum eſt in vita monachi excluſo hærede inſtituto bona hæred. poſſidebit, adeo vt in vita patris religionem profitentis filio legitimam minimè deberi, nec monaſterium cogi poſſe eandem partem filio poſt profeſſionem patris eo viuente tradere, concludunt Bar.& Doct.hic,de quo plura no. Dec. in c.in præſenti. num. 67. vbi Fely.num.65.de proba. Abb.in c.cùm ſimus.de regular. Alex.in l.ſi cum dotem.num.13.ff.ſol.matr.licèt diſſentire videatur Bald. hic colu.fin. Abb.d.c. in præſentia.num.59. Bald. Nonel. de dote. part.1.col. 3.ex text.in d.c.cùm ſimus. & vide,quæ ponit Villal. inter com. opin. lib.6. verſ.filius. MASVER.

c ¶ Si ingreſſus monaſterium. Adde Barb. poſt Petr. de Anch. in cap. quia ingredientib.in 1.not.de teſta.

Source : BIU Cujas

mus in Auth. ingreſſi. ſ. eod. Ego teneo iſtam opi. ℣ monaſte-
59 rium non ſuccedat, † quia infra annum profeſſionis non eſt re-
ligioſus. text. eſt in c. religioſo. de ſen. excom. in 6. not. Bart. in l.
1. per illum tex. C. ne ſanc. baptiſ. reiter. & Bar. hic in vlt. col. circa med. ℣ intellige verum niſi quantum ad hoc, vt non poſſit puniri per iudicem ſecularem, ſecundum Ang. in l. 1. ff. de pœ. per text. bonum in ſimili in l. ſtatuliber. ff. de quæſtio. & per iſta eſt impoſitus finis huic Auth.

60 **Addi.** † Aduerte tamen, & not. ℣ ſi monachus infra annum profeſſionis interim aliquid ſimpliciter donaret monaſterio, in dubio cenſeretur donare cauſa mort. ita Hoſt. & Ant. de Butr. poſt eum in c. pen. de regulo q̃uis aliàs ſemper præſumatur donatio ſimplex, & inter viuos, niſi fiat mentio mortis. glo. in l. Scia. in princ. ff. de don. cauſa mort. & in l. Scia. ff. de dot. pręleg. no. plenè Legiſtæ poſt Bar. in l. quæ dotis. ff. ſol. matr. ¶ Reſtaret aliud maius dubium, ſi tempus patе-
61 retur, † videlicet ſi aliquis ingrediatur ordinem fratrum minorum mendicantium, qui non poſſunt habere bona nec in communi, nec in particulari, & non haberet in ſeculo filios, vel aſcendentes, cui ſpectabunt eius bona? aliqui dicunt, ℣ ad Papam, alij ℣ ad Epiſcopum, & alij, ℣ ad venientes ab inteſt. de quo vide per Spec. in tit. de ſta. mon. in verſ. 3. Bart. in trac. minorica. in 1. q. vlt. lib. Bal. in Auth. ingreſſi. ſ. eod. Cyn. in l. Deo nob. ſ. tit. 1. plenè per Can. in c. in præſentia. de proba. & ibi Bal. col. 4. & Pan. in 20. col. qui refert omnes opin. Ang. in diſpu. ſua incip. nobilis quidam genere. col. pen & Lud. Ro. in ſuo ſing. 439. in c. heri conſului. Et mihi plus placet illa opin. ℣ venientes ab inteſt. admittantur. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta, vel conductor rei Eccleſiaſticæ deteriorantes rem ipſam, vel non ſoluentes cenſum intra biennium, puniuntur quatuor pœnis.*
2 *De natura alternatiuæ, vel, eſt quod ponatur inter diuerſa.*
3 *Licèt emphyteuſis Eccleſiæ non tranſeat ad extraneos hæredes, tamen locatio perpetua rei Eccleſiaſticæ tranſit ad extraneos hæredes.*
4 *Emphyteuta, vel colonus Eccleſiæ per deteriorationem rei poteſt expelli à iure, quod habet, idem eſt in vaſallo, vel feudatario propter deteriorationem rei feud. num. 5. & quæ requirantur, nu. 7.*
6 *Emphyteuta priuati an poſſit expelli propter deteriorationem.*
8 *Si Emphyteuta in parte deterioraurit, in parte meliorauerit, an ſit expellendus.*
9 *Ita emphy. priuati ſicut Eccleſiæ per ceſſationem ſolutionis biennio factam perdunt melioramenta, ſecus eſt in colono, vel inquilino priuati, & etiam in conductore ad longus tempus, vel in perpetuum.*
10 *Emphyteuta Eccleſiæ ſi ceſſauerit per biennium ſoluere, poteſt expelli, ſi verò ſit priuati per triennium, ſubdit tamen, vt infra eod. titu. & num. 11.*
12 *Simplex colonus, vel inquilinus, qui conduxit ad quatuor, vel. 5. annos, ad hoc, vt poſſit expelli à tota locatione, requiritur, quòd biennio ceſſauerit.*
13 *Vbi eſt factum pactum de non expellendo colonum, expectatur, quòd ceſſauerit à ſolutione per biennium, quod pactum debet fieri ſpecificè, & non ſufficeret ſub verbis generalibus.*
14 *Verba ſpecialia plus operantur quàm generalia.*
15 *Licitum eſt domino domus claudere oſtium ſcholaribus, & eos eijcere de domo, ſi non ſoluunt penſionem.*
16 *Si emphy. tenetur ſoluere talem denarium pro cenſu, & ceſſauerit ſoluere talem denarium biennio, an poſſit expelli à iure emphyteutico tali, & an & quando de minimis ſit curandum.*
17 *Eccleſia, quæ habet rem in emphyteuſi, & ceſſat ſoluere, quanto tempore poterit expelli.*
18 *Si emphy. cadit propter culpam ſuam, perdit meliorationem.*
19 *Si res immobilis Eccleſiæ eſt conſueta dari in emphyteuſim vſque ad tertiam generationem maſculinam, vel eſt conſueta dari ad tempus, ſi concedatur in tertiam generationem maſculinam, & fœmininam, vel in perpetuum, an valeat.*
20 *In ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur.*
21 *Conſuetudo non ſe extendit vltra id, quod agitur.*
22 *Dictio penitus, idem importat, quod omnino, ſeu omni caſu.*
23 *In factis contra legem ſi non valet, quòd fit vltra, non valet etiam, quod fit intra.*
34 *Quæ res dicantur eſſe de menſa Eccleſiæ.*

AVTHENTICA.

Virem huiuſmodi. Diuidit in quatuor partes prin. prout quatuor imponuntur pœnę emphyteutæ, vel conductori rei eccleſiaſticæ deteriorantibus rem, vel non ſoluentib. cenſum intra biennium. Secunda ibi, vt tamen ſoluat. Tertia ibi, & id in quo rem læſit.

1 Quarta, & vlt. eſt ibi, nô repetiturus. h. d. † Emphy. vel conductor rei Eccle. deteriorantes ipſam rem, vel non ſoluentes cenſum intra bienniũ, puniuntur quatuor pœnis. Primò expellun tur à iure, quod habent, & penſionem tutius præteriti temporis ſoluere coguntur. Item damnantur reſarcire. Et eorum me lioramenta perdunt. Iſta Auth. facta eſt ad declarationem Au then. ſi quas ruinas. & Auth. perpetua. ſ. eod. In quib. fuit dictũ, quando res immobiles Eccleſiæ poſſint concedi in emphyteu ſim. Et ideo dum text. hic dicit, qui rem huiuſmodi, illa dictio
2 huiuſmodi, facit relationem ad prædictas Auth. ¶ † In primis pondera text. ibi, conductam, vel in emphyteuſim. cùm de natura alternatiuæ, vel, ſit vt ponatur inter diuerſa, vt eſt gl. & ibi Doct. in l. vbi pactum. C. de tranſact. & in rubr. ſi ager vect. vel emph. peta. quod hic text. præſupponit differentiam eſſe inter
a emphyteuſim, [a] & locationem, ſeu conductionem, & quando locatio eſt ad breue tempus, clarum eſt, quòd differt ab emphyteuſi, cùm per eam non transferatur aliquod ius. §. adeo. in ſtit. de loc. glo. & Doct. in l. 1. C. de iure emphy. ſecus ad long. tempus. Pulchtum dubium eſt, quid in coductione rei immobilis facta ad long. tempus, vel in perpetuum, nunquid differat ab emphyteuſi. Ioann. de Imo. in cap. nulli. in 3. colu. & in c. ad audientiam. in 1. colu. de reb. eccl. non alie. fatetur ingenuè nullam eſſe differentiam in effectu, ſed tantum in nomine. Idẽ tenet Ioann. Fab. in l. 1. in 1. colu. C. de iure emph. Dic melius, quòd imò differentia eſt etiam in effectu, vt declarat melius quàm alibi Bald. in cap. literæ. in 3. colu. de dila. Nam propriè emphyteuta eſt, qui ſoluit modicum cenſum in recognitionem dominij, non habita recompenſatione fructuum, quos percipit, vt declarat Bart. in l. 1. C. de iur. emph. Sed qui perpetuum ſoluit tantum omni anno iuxta recõpenſationem fru-
3 ctuum, appellatur conductor. † Et ſubdit Bald. ibi ſolenne
b verbum per hoc, quod licèt emphyteuſis Eccleſiæ [b] non trã-ſeat ad extraneos hæredes, vt per glo. in l. etiam. in princ. ff. ſol. matr. tamen locatio perpetua rei Eccleſiaſticæ tranſit ad extraneos hĩdes, ℣ multũ nota pro limitatione glo. & Scriben. in d. l. etiã. vbi nemo tangit. ¶ Itẽ ex prædictis reſultat alia differentia effectualis. Nam emphyteutæ propter ſterilitatem, vel
c interitum patris rei non fit remiſſio penſionis, [c] ex quo modicum ſoluit non habita recompenſatione ad fructus, quos percipit. l. 1. vbi Bart. & Doct. C. de iur. emphy. & glo. & Doct. in c. potuit. de loc. ſecus eſt in conductore perpetuo, vel ad long. tempus, cui propter ſterilitatem debet fieri remiſſio penſionis, iuxta l. ſi vno. in princ. ff. loc. & l. licèt. & l. excepto. C. eod. & ita in terminis tenent Cyn. & Bald. in l. 1. C. de iur. emphy. Ang. in §. quia verò Leonis. in Auth. de non alie. coll. 2. Pet. de Anch. & Imo. in d. c. potuit. do. Fran. de Aret. in conſ. 55. quod incipit in cauſa mihi propoſita.

Addi. Secunda differentia ex ratione prædicta eſt, quia emphyteuta ſi ceſſat ſoluere, vel deteriorat rem, perdit melioramenta, quia tenetur facere melioramenta ex na tura contractus, cùm emphyteuta dicatur ab emphy, græcè, quod meliorationem ſignificat. §. adeo. inſtit. de loca. ſecus eſt in conductore priuati ad long. tempus, qui ſi aliquid non ſoluit in termino, vel deterioret rem, non perdit melioramenta, vt dicam ſtatim in ſeq. not. Iaſon Papiæ.

4 ¶ † Secundò not. ex text. ibi, deteriorem fecerit, quod emphyteuta, vel colonus Eccleſiæ propter deteriorationem rei poteſt expelli à iure, quod habet. Adde idem eſſe in colono priuati. l. quæro. §. inter locatorem. in verſic. & vt oportet coluerit. ff. loca. Idem eſt in vſufructuario damnificante rem, ſecundũ Pau. de Caſt. hic poſt Gul. de Cun. per text. in l. hoc amplius. §. fi. ff. de dam. infect. Et text. qui tñ loquitur in fiſco, in l. cognouimus. C. de man. & colo. patrimo. lib. 11. Tu adde text. ordinariũ in l. itẽ ſi fundi. in prin. ff. de vſufr. & quemad. qs vta.
5 & frua. † Subdit Pau. de Caſt. idem eſſe in vaſallo, vel feudatario, qui pp deteriorationem rei feudalis põt expelli, & nihil alleg. Et ſimiliter dicit Pau. ℣ ſi vaſſallus malè tractat ſubditos ſuos, põt expelli à iure feudi. argu. l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie.

ADDITIONES.

a Inter emphyteuſim. Adde de iſta materia per Bertac. in reper. ver. emphy. vbi enumerat duodecim caſus, in quibus differt emphyteuſis à locatione.
b ¶ Emphyteuſis Eccleſiæ. Adde Ioann. de Imo. in l. quod dicitur. ff. de verb. oblig. idem in l. in inſulam. in prin. ff. ſol. matr. & Ant. de Butr. in cap. ſi diligenti. in pen. colu. de præſcrip.
c ¶ Remiſſio penſionis. Pau. de Caſtr. conſil. 53. verſic. Sed hic ſubuertitur dubium.
* Et vide Pract. Pap. for. lib. ad præſta. & relax. verſ. inueſtituit. num. 9. & in verſ. recuſauit. in princ.

Source : BIU Cujas

alie.iur.quæ tñ parum,vel nihil facit.Tu adde ad primum tex. in c.1.§ publici latrones,in verſ.inordinatè tractauerit. de pace ten.Per quem not.ibi Bald.q̃ vaſſallus, qui malè vtitur feudo deteriorando rem feud.perdit illam,alleg. etiam ad hoc iſtam Auth.adde etiam Bart.in l.diuortio.§.ſi fundum.in vlt. verb.ff. ſol.mat.Idem tenet Inn.in c.ad apoſtolicæ de re iud in 6.& ibi Gem.in §.ſed licet.in 3.col.Bald.in c.fin.in pen.colu.de iud.Ad fm dictum adde Bald. in d.§. publici latrones. vbi Bald. arg.illius tex.not.q̃ ſi vaſſallus habens caſtrum in feudum, malè tractat Burgenſes caſtri, dñs poteſt eum monere, q̃ eos tractet modo debito, & conſueto,aliàs pōt ei auferre caſtrum, q̃ eſt menti tenendum fm eum. Idem tenet Lud. Ro.in l.diuortio. §.ſi fundum,& ibi do.Alex.in 2.col.ff.ſol matr. Idem no.Ge.in d.c.ad apoſtolicæ.§.ſed licet.per illum text.Limitā tñ, & intellige precedente trina moni per text.cum glo.in c.1.de mil.vaſ. qui cōtu.eſt.& in c.1.§.fi.de pace iur.fir.in cle.1.de vi. & ho.cle. facit text.in c.ex literis.& ibi Bald.& alij Can. de conſt.facit bene regula,quam tradit Ang.in §.ſi quis autem.per gl. ibi.in Authen.de hær.& fal.collat.1. de qua dixi in l.2, C.de eden.& vide multa pulchra, quæ ponit Bald.in Auth. ſtatuimus.in vlt.not. per illum text. in verſ. 3.requiſiſti.C. de epiſ. & cler. Reſtat dubium. † Quid in emphyteuta priuati, an pp deteriorationem poſſit expelli? Petr.& Cyn.hic in 3.q.tenēt,q̃ ſic.ſequuntur Bal. Sal.& Pau.de Caſt.hic.& Bald.Lud.& do.Alex. in d.l.diuortio. §.ſi fundum.¶ Cōtrarium tñ ſub dubio fortè tenet ſolus Imo. in d.§.ſi fundum,quia nullibi hoc reperitur in emphy. priuati, quia ſpeciale eſt hic in emphyteuta Eccleſiæ. vnde in pœnalibus [a] non debet fieri extenſio, maximè qñ tractatur de priuatione iuris,per ea,quæ dixi latè in l.1 C.de tranſ.¶ Tene cōmunem ſententiam: nam emphyteuta priuati ſi neligat ſoluere, vel ſi non denuntiat dño,qñ vendit vni tertio,poteſt priuari iure emphyteutico.l.2.& fin.C.de iur.emphy. quanto magis debet poſſe priuari,quando deteriorat rem,tum qa iſta duo æqui parantur in iſto text. tum quia grauius eſt delictum, q̃ committitur faciendo quàm omittendo,vt eſt glo.in l. ſi mora.cū ſim.ff.ſol. matr. Item emphyteuta incidendo arbores fructiferas pōt expelli fm Bart.in l.in fraudem.§.conductor.per illum text.ff.de iur.fil.& in d.§.ſi fundum.vbi alij.Bald.hic 1.col. Alb. de Ro.in l.1.in vlt.col.C.de iur. emphy.Et q̃ arbores cædi poſſunt,& quomodo cædi debeāt,habes pulchros text.in l.æquiſſimum.§.1.& in l.item ſi fundum.§.fi. ff.de vſufr. & in l. ex ſylua.cum.l.ſeq ff.eod.¶ † Limita prædicta,q̃ ad hoc,vt emphyteuta Eccleſiæ, vel priuati propter deteriorationem poſſit expelli,tria copulatiuè requiruntur, vt egregiè declarat Bald.hic in 2.not.& ſequit Fulg.primo, q̃ deterioratio ſit in notab. quātitate habito reſpectu ad ipſum fundum, quia de minimis nō curat prætor.l.Seio.ff.de in integ.reſt.iunctis etiam his, quæ dicam in glo.ſeq.Secundò requiritur,q̃ deterioratio ſit circa ipſam rem, ſecus ſi deterioratio ſolùm tenderet in perceptionē fructuum,puta,quia malè faceret culturari,vel arari prædiū. Iſtud eſt damnum ſuum tantum, quia ex hoc pauciores fructus percipiet.tertiò requiritur, q̃ deterioratio fuerit facta dolo, vel culpa ſaltem leui,ſecus ſi leuiſſima. idem tenet Bald. in l.3. in pen.col.C.loca.

Addi. Adde Raph. Fulg.hic, & ita per doctr. Bald.hic conſuluerunt Raph.Fulg.& Cu.ſimul in cōſ.qđ inc.Ser Ant.de la Cruce, & ita etiam ego conſului Mediolani pro vno de la Cruce,& inquantum Bald.hic dicit hoc nō procedere in vinea, quia ex quo vites deſiccantur, poterit expelli. Adde,q̃ dicit Pau.de Caſt.poſt Bart.ibi,& in l.hæc diſtinctio.§. cùm fundum ff.loc.q̃ coloni, qui vltimo anno nolunt putare vites,vel totum prædium ſeminant contra naturam prædij, vt plures fructus percipiant, & dñs in ſeq.anno damnificetur,tenentur ad intereſſe. ¶ Sed contra fm requiſitum alleg. text.in l.ſi merces.§.conductor. in verſ.ne intempeſtiua cultura deteriorem fundum faciat.ff. loc. † Quid autem eſſet,ſi emphy. in parte deterioraſſet,& in parte melioraſſet, an iſto caſu excuſaretur à caducitate, tanquam melioramenta compenſarentur cum detrimento? Habes text.ſing.in hac Auth. q̃ adhuc priuari poteſt. Et q̃ plus eſt,perdit ipſa melioramenta.vide tñ text.in l.in fraudem.§.conductor.in verſ. non ſubſtitutis alijs. ff.de iur. fiſ.quem declara ſecundum Pau.de Caſt.& do. Alex.in d.§. ſi fundum.Ang. in l.ſi colonus.ff. arb.fur. cæſa. ¶ Tertiò not.hic æquiparari deteriorationem,& omiſſam ſolutionem. Tamen primum grauius eſt, cùm conſiſtat in faciendo, vt ſupra dixi. ¶ Quartò pondera tex.ibi,repelli pōt.per quem apparet, q̃ nō cadit ipſo iure.facit text.in l.2.in verſ.volenti.& in verſ.ſi voluerit.& ibi Bart.& alij not.& ibi dixi.C.de iur.emphy.text.in §.ſcire autem.in verſ.volentib.in Auth. de non alie. coll.2.gl.in l. 2. ff.ſi ager vecti.vel emphy.pet.Et patet,quia pōt mora purgari. c.potuit.de loca.& tñ ſi committeretur ipſo iure, non admitteretur purgatio moræ.l.traiectitiæ. §.de illo.ff.de act. & oblig

9 b ¶ † Vltimò not q̃ emphyteuta Eccleſiæ, vel colonus per ceſſationem ſolutionis biennij factam perdunt melioramenta. [b] Idem eſt in emphyteuta priuati.l.2.& ibi Bald.not. vbi dixi.C. de iure emphy.ſecus eſt in colono,vel inquilino priuati.l.ſi colonus.in princ.vbi glo.& Bart.& in l.dominus horreorum.§.1. & ibi Bart.ff.loca.

Addi. Et quare ſecus ſit in colono priuati, vide rationem diuerſitatis per Bart.in d.l.ſi colonus.quam declara, vt per Pau.de Caſt. ibi.Ex qua ratione ſic declarata infero vnum,q̃ non inuenio tactum, q̃ idem eſſet in conductore in perpetuum, vel ad longum tempus, quia ſi expelleretur pp penſionem non ſolutam,credo, q̃ non perdat melioramēta, quia ratio, quæ eſt in emphyteuta,ceſſat in conductore ad longum tempus,vel in perpetuum.Et ex hoc habes aliam differentiam inter emphyteutam, & talem colonum. Vnum tñ nota,& diligenter aduerte,q̃ ſi colonus, vel inquilinus aliquid ſoluant vicinio pro impenſa,puta pro reficiendę fonte, vel puteo publico,vel reficienda cloaca,vel ſtrata ſaliganda, talis impenſa debet ſpectare ad dominum,& illud, q̃ ſoluit,compenſabit in penſione,vel repetet à domino.ita Spe.in tit.de cenſib. §.1.verſ.& pone quædam vicinia.¶ Capio glo.in verſ.per biennium.ex qua collige tres concluſiones: primæ duæ ſunt claræ.

10 tertia eſt dubia,& diſputabilis.Prima eſt, † q̃ emphyteuta Eccleſiæ ſi ceſſauerit per biennium ſoluere,poteſt expelli, vt hic, & cap.propter ſterilitatem, & c.potuit. de loca.Secunda concluſio eſt, q̃ in emphy.priuati requiritur triennium,in l.2. C.de iure emphy. & ſic iſto caſu fauore Eccleſiæ minus tēpus ſtatuitur quā in emphy.priuati. ¶ Limita iſtas duas concl.trib.mod. Primo modo in re cenſuali, vbi etiā ſi ceſſaret.100.ann.ſoluere,nunquam poteſt expelli à iure cenſuali:nam conceſſio cenſualis dicitur quando Eccleſia, vel priuatus transferunt omne dominium directum,vel vtile, q̃ habent in accipientem pro annuo cenſu,ita q̃ nullum dominium remanet penes concedentem.c.conſtitutus.cum gl.vbi Doct.de relig.dom.& in ſpecie voluit Imo.in c.ad audientiam.in 2.colu.de reb.Eccleſ.nō alie.Ioann.Fab. in §.adeo.in pen. col. inſti.de loc. Bal. in Auth. ei q.in 15.col.in verſ.pone, q̃ ex conceſſione princ. C.de bon. auct.iud.poſſ.per Bal.in tit. de pace conſtan.in verſ. perſoluere fictum,& limita,vt ibi per eum.Et not.diligenter,q̃ ſi non apparet qualis fuit conceſſio, quia verba inueſtituere erant ambigua,in dubio cenſetur cenſualis. Exemplum,puta inueſtitura antiqua dicit,q̃ Abbas cum capitulo conceſſit talem fundum in perpetuum Titio,& hīdibus,& non dicit in emphyteuſim, vel aliter,in dubio cenſetur cēſualis,ita dicit Alb. de Ro. ſe de facto reſpondiſſe in l. 2.in 8. colu. in verſ. quid de quæſtione à me quæſita per quendam priorem. C. de iur. emphy. vbi dixi.

11 † Secundò limita,qñ ſolutio non eſt aliter limitata per partes. Nam ſi actum eſſet,q̃ ſingulo luſtro penſio ſolueretur,in emphyteuta Eccleſiæ requirerentur duo luſtra, & in emphyteuta priuati requirerentur tria luſtra,& ſic.15.ann. Idem quando ex qualitate rei non ſolueretur, vt puta non conſiſtentis in pecunia. Ita not.declarat Bald.in l.excepto.in 2. colu.C.loc. per text. in l.diuortio.§.ob donationes.verſ.q̃ in anno.ff.ſol.matr. & ibi do.Alex.in vlt.col.ſequitur & infert ad deciſionem quęſtionis, quam dicit de facto habuiſſe,ibi videas.Tertiò limita,niſi inter poſitum ſit iuramentum, quia emphyteuta ſtatim, q̃ primo termino ceſſaret ſoluere,propter iuramentum caderet ab omni iure,q̃ habet,nec tunc expectaretur biennium, vel trien.l.ſi quis maior.C.de tranſact. & ibi dixi de hoc vltimo, allegando

12 deciſ.Doct.in ſpecie. ¶ † Tertia concl.eſt & valde dubia,quòd ſimplex colonus,vel inquilinus,qui conduxit ad quatuor. vel. 5. ann. ad hoc, vt poſſit expelli à tota locatione,requiritur, q̃ biennio ceſſauerit.idem tenet gl.in l.2.in verſ.triennium, & ibi Alb.in 2.col.C.de iur.emphy.glo.in §.adeo. inſt.loc.& in §.fiue autē.in Auth.de non alie,coll 2. & in l.vectigalia. §. 1.ff. de public.Petr.& Cy.hic in 3.q.p iſta opi. faciūt tria iura.Primò tex. in l.quæro.§. inrer locatorem. ff.loc. Secundò, & fortius ſtringit tex hic,& in c.propter ſterilitatem.de loc. Hoc modo inducendo: nam in hac materia magis fauetur Eccleſiæ q̃ priuato, patet,quia emphyteuta Eccleſiæ poteſt expelli,ſi tñ ceſſet biennio,ſed in priuato requiritur triennium,vt ſupra dixi, & tñ in Eccleſia, cui magis fauetur, colonus Eccleſiæ expelli non poteſt, niſi ceſſauerit per biennium, ergo multò minus colonus priuati. Tertiò adducitur text. in l. cùm domini horreorum. ff.loc.

ADDITIONES.

a ¶ Vnde in pœnalibus. Adde glo.in l.furt.in §.fin.ff.de his,qui not.infam. & ibi Bart.poſt glo.

b ¶ Perdunt melioramenta. Adde Ias.in l.2.C.de iure emphy. vbi reperiuntur remiſſiones.

Source : BIU Cujas

ſi loc. vbi ſi inquilinus conducit horreum, & eſt abſens, & ignoratur vbi ſit, & non ſoluit penſionem, non permittitur domino ſolùm facere aperiri horreum locatum, niſi demum elapſo biennio, multo minus poterit eum priuare tota locatione. Secunda eſt opin. glo. in l. ædem. in verſ. ſoluiſti. C. loc. Vbi glo. diſtinguit, aut factum eſt pactum de non expellendo ſub pœna, & tunc debet biennium expectari. Ita loquitur text. in d. §. inter locatorem. aut nullum pactum eſt factum, & tunc ſtatim, ꝙ ceſſat ſoluere, poteſt expelli. l. ædem. in princ. ſumendo arg. à contrario ſenſu. C. loc. Iſtam opi. tenet Bart. hic in 1. opp. Bart. & Ang. in l. 2. C. de iur. emp. Bart. in d. §. inter locatorem. & in l. vectigalia. §. 1. ff. de pub. Ang. in §. ſcire autem. in Auth. de non alie. coll. 2. Pan. in c. propter ſterilitatem. in vlt. no. & ibi d. Ant. & Imo. de loc. Bald. in c. querelam. in 2. col. de elec. ¶ Tertia fuit opi. Iac. Butr. & Bald. qui diſtinguunt, aut agitur de expellendo à præſenti vſu, & tunc ſtatim poteſt expelli cùm ceſſat ſoluere, & ſic intelligitur d. l. ædem. à contrario ſenſu: aut. n. quæris, an poſſit expelli à totali locatione, & tunc exigitur lapſus triennij. * Ita loquuntur alia iura præalleg. Iſtam diſtin. not. tenet etiam Bal. in d. l. ædem. in 2. col. & in l. 2. in 5. col. & ibi Sal. Pau. de Caſt. & Ful. hic, & Pau. de Caſt. in d. §. inter locatorem. Tu teneas aliam, & quartam opin. & ſic teneas quarto loco diſtin. quam plenè tradit Bartol. in d. §. inter locatorem, faciendo tres caſus princ. ex qua doctr. colligitur concordia ad rationes text. præalleg. & illam doctr. ſequitur etiam Lud. Ro. in d. l. vectigalia. §. 1. Nec obſt. dum dicebatur, ꝙ in colono Eccleſię, cui fauetur magis, tñ requiritur biennium, vt hic in text. noſtro, ergo multo magis in colono priuati. Reſponde, ꝙ ideo in colono Eccleſiæ ſtatutum eſt biennium, eo quia talis colonus perdit melioramenta, vt hoc text. Vnde cùm in hoc grauetur, releuatur in alio in tempore biennij, per regulam. l. eum qui. in prin. ff. de iureiur. Secus eſt in colono priuati, qui ſi expellatur per ceſſationem ſolu. tñ nunquam perdit melioramenta, vt. §. 23 dixi in text. ¶ † Adde circa primum membrum diſtin. Bart. inquantum Bart. poſt gl. vbique tenet, ꝙ ſi eſt factum pactum de non expellendo ſub pœna, tunc ꝓꝓ iſtud pactum requiritur lapſus biennij, ad hoc, vt pactum aliquid operetur, aliàs ſine pacto poſſet ſtatim expelli, licet glo. vbique, & vbique etiam Bart. ſic teneat. Ego in contrarium fortiſſimè arguo. Nam pactum de non expellendo ſub pœna non alterat, nec mutat naturam contractus in aliquo. text. eſt in l. 2. circa med. in verſ. vel pœna opponenda, & ibi declarat glo. in verſ. opponenda. C. de iure emphy. & ibi Bar. in 3. col. & Sal. & alij colligunt iſtam reg. ex illo text. Nec poteſt dici pactum eſſe fruſtra, ex quo continet pœnam certam, propterea glo. & non ab re, in d. §. inter locatorem. intelligit illum text. in conductore ad longum tempus. Quod ego tñ nõ firmo. Cogita ſuper hac difficultate, quia durum eſt realiter reſpondere. ¶ Tenendo tamẽ communem intellectum ad d. §. inter locatorem, & ꝙ ibi biennium requiratur propter pactum de nõ expellendo, dic, ꝙ ille caſus eſt ſing. & non reperitur alibi in iure, ſm Imo. & Lud. in d. l. vectigalia. §. 1. Imo. in d. c. ꝓꝓ ſterilitatem. in 14. col. & in 26. quem mirabiliter limitat. d. Alex. in conſ. 105. in 3. vol. ꝙ incipit magnifice prætor. in 6. col. ad fin. vt procedat, qñ ſpecificè, & formaliter fuit promiſſum de non expellendo inquilinum ſub pœna. Vnde non ſufficeret in genere promittere ratam, & firmam habere locationem. Mouetur, quia traditum eſt pro forma, ꝙ illud ibi ſic exprimatur, ergo non ſufficit impleri per æquipollens, vt not. per Mod. in l. 2. ff. de lib. & poſth. Iſtud fundamentum non placet, quia ridiculum puto, ꝙ pro forma ibi tradita ſit, ꝙ illa verba ſic ſpecificè exprimantur, quia eſſet ꝯ titu. C. de for-14 mu. & impetra. Magis faceret, † quia verba ſpecialia plus operantur q̃ generalia. l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis cau. ¶ Itẽ adde circa tertium caſum diſtin. Bar. ꝙ quando nullum eſt pactum, & inquilinus, vel colonus eſt præſens, ſtatim ꝙ ipſe ceſſat ſoluere, poteſt expelli, per text. in d. l. ædem. in prin. à contrario ſenſu. ¶ Ad idem facit. l. vectigalia. §. 1. ff. de pub. & vectig. & commiſſ. Nec dicas, ꝙ hoc ſit ſpeciale fauore fiſci, vt dicunt glo. & Imo. ibi, cùm in fiſco nihil cenſeatur ſpeciale quàm in alio, niſi vbi exprimitur. l. item veniunt. §. priuatorum. vbi glo. ff. de pet. hær. glo. in l. 1. C. eod. ¶ Tertiò adde, ꝙ not. Ang. in l. eſt differẽtia. ff. in quib. cau. pig. taci. contraha. vbi per illum tex. 15 in verſ. præcludatur. not. Ang. † ꝙ licitum eſt domino domus clandere oſtium ſcholarib. & eos eijcere de domo, ſi non ſoluunt penſionem. Sed aduerte dum Bart. & ſequaces fundant ſe in d. l. ædem. à ꝯrio ſenſu, quia videtur, ꝙ ſtringat ad oppoſitum in verſ. inſolidum non ſoluiſti. Pondera dictionem inſolidum: nam inſolidum, ſeu totam penſionem non tenentur ſoluere niſi in fine locationis, vt per glo. & Doct. in d. l. ædem. facit text. in l. ſed ſi addes. §. ſi quis cùm in annum. ff. loca. ergo ille text. probat oppoſitum, ꝙ ſtatim cùm ceſſauerit ſoluere, poſſit expelli. Iſtam difficultatem tangit Io. de Imo. in d. c. ꝓꝓ ſterilitatem. in 27. col. & ibi dicit, ꝙ Doc. eam non tangunt alicubi. Et rñdet trib. modis (& pro certo ineptè) non curo referre. ¶ Sed tu clarè rñde, & bene, ꝙ glo. & Doct. loquuntur, qñ qs cõduxit domũ, vel fundum ad quinque, vel ſex ann. pro penſione, puta 25. ducatorum in ann. quo caſu ſolidam penſionẽ 25. ducatorũ tenentur ſoluere in fine cuiuſlibet anni, vt declarat Bart. in l. ſi ſeruus cõis Mæuij. §. fi. ff. de ſtip. ſer. pone, ꝙ ceſſant per vnum annum integrũ ſoluere ſolidã penſionẽ, certè ſm Doc. põt expelli à tota locatione, & hoc modo ceſſat dicta difficultas, & ita declarat Sal. in d. l. ædem. q̃ uis ibi Bal. aliã ſol. ſentiat in 1. col. ¶ Limita iſtam concl. procedere in colono, vel inquilino ad modicum tẽps: ſi autem eſſet ad longum tẽps, puta ad decennium, tũc requireretur lapſus triennij, ſicut in emphyteuta ad hoc, vt poſſit expelli, q̃a tunc habet ius in re, ſicut emphyteuta. Ita tenet Ang. in §. ſcire aũt. in Auth. de non alie. coll. 2. Dicit tñ ſe neſcire legem de hoc. idem tenet. d. Ant. de Butr. in d. c. ꝓꝓ ſterilitatẽ, & ibi Io. de Imo. in 5. col. & ſeq. & ibi Pan. in vlt. not. Fulg. hic, Bal. in c. literæ. in 2. col. de dila. & in c. ſi cautio, in pen. col. de fid. inſtr. & in c. querelam. in fin. de iureiur. & in d. l. ædem. in 1. vel 2. col. d. Alex. in conſ. 117. in 4. vol. ꝙ incipit. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter dñam Luciam, in pen. col. & ſeq. Contrarium ſub dubio fortè tenet Imo. in d. l. vectigalia. § 1. & fortè melius. Nam ſi eſſet locator perpetuus, tunc bene poſſet æquiparari in hoc emphyteutæ, iuxta ea, quæ dixi in text. Sed qñ eſt inquilinus, vel colonus ad decennium, & ſic ad longum tẽps, licèt habeat ius, tñ eſt temporale, iõ non bene argũitur ab emphyteuta habente ius perpetuò duraturũ. Non * recedas tñ à dicta limitatione, *quæ eſt communis*. ¶ Capio glo. in verſ. repelli põt. q̃ diuide in duas partes, prout duas format quæſtiones. Secũda ibi, quid ſi vna Eccleſia habet. Venio ad primã 16 quæſtio. † qñ emphyteuta ſoluit vnum denarium pro cenſu, ſi ceſſaret ſoluere talem denarium biennio, an poſſet expelli à iure emphyteutico totali, & in primis gl. & Bar. dubitant quomodo potuerit conceſſio fieri pro vno nummo per ea, quæ declarat Bart. in Auth. præterea. ſ. eod. titu. dic, ꝙ hodiernis tẽporibus omnes tales contractus emphyteutici cum Eccleſia propter conſuetudinem ſuſtinentur, ſecundum Spec. in titũ. de loc. §. nunc aliqua. in verſ. 6. do. Alex. in conſil. 79. in 1. vol. ꝙ incipit, circa primum, de quo quæritur. ſ. coram quo domino. in 9. col. Idem tenet Fulg. hic alleg. glo. in §. lex itaque. in Authen. de non alie. coll. 2. ¶ In iſta quæſtio. intelligendo eam pro* ut iacet, certè *communiter Doct.* hic tenent, ꝙ poſſit expelli pro- a pter non ſolutum canonem vnius nummi.[a] Sicut ſi magnam ſummam ſoluere deberet, & dicit Bald. ꝙ ita de conſuetudine ſeruatur. Idem tenet Bal. in l. cùm alleg. in 8. oppoſi. C. de vſur. & in rub. C. de contrah. emp. & in l, quamuis. ff. de cond. & demon. & in c. ſi proponente ad fin. de reſcrip. Pro iſta opin. facit cuidens ratio: nam talis nummus ſoluitur in recognitionem directi dominij, vt declarat Bart. in l. 1. C. de iur. emph. Si ergo emphyteuta ceſſat per triennium ſoluere illum nummum, poteſt expelli, non propter nummum tantũ, ſed propter contemptum dominij, quẽ recuſat cognoſcere. Et ſic collige ex illa concluſione, ꝙ propter omiſſam ſol. vnius nummi ſuccedit b pœna legalis.[b] Pro comprobatione adde. 12. Primò, ꝙ decidit Ang. in l. ſi ſeruum quis. §. prætor. in fin. ff. de acq. hær. vbi dicit, ꝙ theſaurarius communitatis amouens vnum ſolum denarium de pecunia communis, incidit in pœnam ſtatuti punientis amouentem pecuniam communis. Secundò facit, ꝙ not. Bal. in l. etiam. in pen. q. per illum tex. C. ad l. Fal. ꝙ qui commodauit tacitam fidem in vno nummo de reſtituendo incapaci, cenſetur indignus tota hĩditate. Hoc tñ reprobat do. Alex. in l. ex facto. §. Iulianus Longinus. per illũ text. in fi. ff. de vulg. & pupil. ꝙ pro nunc aliter non examino. Tertiò facit, ꝙ vult Bald. in l. cùm ſit. C. de ſepul. vio. ꝙ regula, qua cauetur, qui non habet in ære, luat in corpore. l. pen. ff. de in ius vocan. procedit etiã ſi quis põt ſoluere totam pec. excepto vno nummo, & ſequit̃ d. Alex. in d. l. pen. Quartò accedit, ꝙ vult Bal. in c. ſi proponente. de reſcrip. Quod ſtatutum excludens mulierem dotatam, procedit etiam ſi ſit dotata in vno nummo. Quintò adde, ꝙ ſi ſpoliato, qui debet ante omnia reſtitui, ſi vnus nummus deficeret, non tenetur in alijs reſpondere, & idem de expenſis litis, ſecundum Bald. in cap. conquerente, in 1. col. de reſt. ſpol.

Sextò

ADDITIONES.

* Aliàs biennij.

a ¶ Vnius nummi. Adde, quæ ſcribit Villa. inter. com. opi. lib. 5. verſ. emphyteuta, vbi ponit amplia. & limit. ad concl. Iaſ. hic, quam etiam declarat Suarez. lib. com opin. verſ. emphyteuta. MASVER.

b ¶ Pœna legalis. Contra reg. de minimis, quam Iaſ. proſequitur in l. ſciendum in prin. col. 4. ff. qui ſatisd. cog. & in Auth. præterea. col. 2. C. vnde vir. & vxor.

Source : BIU Cujas

Sextò adde, ꝙ propter exceſſum in vno nummo vltra dimidium iuſti prætij debet ſuppleri totum verum, & iuſtum pretium, ſecundum Bal. in c. cum cauſa, quæ inter œconomum, de teſt. Septimò adde, ꝙ per ſolutionem etiam vnius nummi factam nomine cenſus interrumpitur præſcriptio, ſecundum Bald. in c. illud. in vlt. col. de præſcrip. Octauò adde, ꝙ venditor poteſt totam rem venditam retinere etiam pro vno nummo pretij non ſoluto, ſm Bald. in l. fin. C. comm. & eſt glo. not. in l. res bona. ff. de contrah. emp. Bal. in rub. C. eod. in 10. q. & in cap. cùm adeo. in 2. col. de reſcrip. Nonò adde, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ non ſoluta gabella contractus ſit nullus, ꝙ ſi fuit defectus in vno nummo, contractus annullabitur ſm Ang. in l. qui hæredi. ff. de cond. & demon. & in l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. per illum text. ff. ſi quis cau quamuis ⁊rium in verſ. vlt. teneat Lud. Ro. in l. diuus ff. ad Syl. Decimò adde, ꝙ ſi ſtatutum diſponit, ꝙ appellans debeat ſoluere quinque denarios pro libra, & aliquis appellans omiſit in vno nummo, ꝙ dicitur appellatio deſerta. Ita valde not. tenet Bald. in addi. Spec. in tit. de appel. in verſ. ſed pone dicit ſtatutum. ꝙ bene not. Vndecimò adde, ꝙ ſi executor ad pias cauſas recipit ferè totum pretium rei venditæ, & de vno nummo habeat fidem, ꝙ non transfert dñium, vt per Bald. not. in l. inciuile. C. de rei vend. Duodecimò adde Bald. in l. 2. in 8. col. C. de rei vend. vbi tenet, ꝙ vnus ſolus nummus eſt in conſideratione, & per Alex. in l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. in fin. ff. ſi quis cau. prædicta omnia faciunt, [a] ꝙ de minimis ſit curandum, ꝙ videtur contra regu. l. Seio. ff. de in integ. reſt. & l. quamuis. ff. de cond. & demon. Sed de hoc vltimo dic, vt not. per Bart. in l. ſi proprietarius. in princ. ff de dam. infect. ¶ Reuertor nunc ad glo. noſtram, & addo, ꝙ aliter, & ſecundo modo intelligitur iſta glo. per Pau. de Caſt. in l. in execu. §. item ſi ita. ff. de verb. oblig. ꝙ loquatur in emphyteuta, qui ſoluit totā penſionem excepto vno nummo, ꝙ propter defectum vnius nūmi poteſt expelli à tota emphyteuſi, ac ſi nihil ſoluiſſet. Sed certè glo. non loquitur in his terminis, ſed loquitur, quando tota penſio erat ſolùm vnus nummus. Et in terminis, in quib. loquitur Pau. de Caſtr. contrarium tenet Bal. in d. l. ædem. in verſ. ſed nunquid pro vno nummo. vbi tenet Bald. ꝙ inquilinus, vel colonus, qui ſoluit totam penſionem excepto vno denario, ꝙ expelli non poteſt, Ego [b] in puncto iuris puto opi. Pau. de Caſtr. eſſe veriorem, & vltra ea, quæ generaliter tradi ſolent in l. 4. §. Cato ff. de verb. oblig. mouecor in ſpecie per quatuor ex his, quæ ſupra proximè retuli. Primò per illud, ꝙ vult glo. not. in l. res bona fide. ff. de contrahen. emp. Et dicit Bal. in l. fin. C. commo. ꝙ venditor poteſt totam rem venditam retinere etiā pro vno nummo pretij non ſoluti. Secundò facit, ꝙ vult Bald. in c. conquerente. in 1. colu. de reſti. ſpo. vbi dicit, ꝙ regula, quæ habet, ꝙ ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus, & prius non debet aduerſarius audiri, ꝙ procedit etiam ſi vnus nummus deficeret. Tertiò, quia propter exceſſum in vno nummo vltra dimidiam iuſti pretij habet locum remedium. l. 2. C. de reſcin. vend. ſecundum Bal. in cap. cum cauſa, quæ inter œconomū, de teſti. per gloſ. in d. l. res bona. Quartò, quia per ſolutionem etiam vnius nnmmi factam nomine cenſus interrūpitur præſcriptio, ſecundum Bald. in cap. illud. in vlt. colu. de præſcrip. ¶ Intellige tamen ſanè, niſi per errorem omiſiſſet ſoluere illum nummum. l. quamuis rationes. ff. de cond. & demon. quam ad hoc reputat ſing. Bald. in l. pro hæreditarijs. in 3. col. C. de hære. actio. & in iſtis terminis poteſt ſaluari Bald. in d. l. ædem. ¶ Prædicta not. ad materiam, an de minimis [c] ſit curandum, de qua per Bart. in l. ſi proprietarius. in prin. ff. de dam. infect. prout etiā dixi in quæſt. glo. dic, ũt dixi in l. placet. ſ. eod. vbi alleg. concor. ad hoc. ¶ † Sed quanto tempore poterit Eccleſia per aliam expelli? Sal. hic mirabiliter tenet, ꝙ requiratur triennium, quia priuilegiatus ⁊ alium priuilegiatum non vtitur priuilegio ſuo, vt traditur in Auth. quas actiones. ⁊. eod. ſed tu tene contrarium, ꝙ imò ſufficiat biennium per iſtam Auth. indiſtinctè loquentem. Ita tenet Bald. hic poſt Iac. Butr. & Petr. Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua. verſ. 15. & verſ. 22. & ratio eſt, quia Eccleſia, quæ recipit emphyteuſim, non eſt priuilegiata, ſed bene Eccleſia, quæ concedit, ergo hic non eſt priuilegiatus contra priuilegiatum, vt tradit Bart. in Auth. quas actio. ⁊. eod.

17

Addi. De iſto puncto, qñ Eccleſia habet rem in emphyteuſim, & ceſſat ſoluere, an poſſit expelli ſicut priuatus, dixi in l. placet. ſ. eo. in illo text. in verſ. nullam trāſlationem. & ibi Bald. & Bald. in c. 1. in princ. vbi alij omnes. de alie. feu. Can. in c. conſtitus. poſt gl. ibi. de reli. dom. & ibi ꝑ Pan. reſpondentem quibuſdam fundamentis Io. And. & aliorū ibi. ¶ Sed pulchrum eſt videre, quanto tpe expelli poſſit Eccleſia ceſſans ſoluere. glo. non aperit, nunquid requiratur triennium, vel biennium. Sal. hic tenet, ꝙ requiratur triennium, & ita intelligit, & apoſtillat gl. iſtam. mouetur, quia licèt Eccleſia habeat contra priuatum priuilegium, vt ex illo biennio poſſit expellere, tñ Eccleſia contra aliam Eccleſiā perdit iſtud beneficium, patet ex not. per glo. not. in Auth. niſi rogati. ad fin. in glo. mag. C. ad Treb. Aduerte, quia credo Saly. malè dicere, & ꝙ imò ceſſando biennio debet expelli per generalitatem hius Auth. vbi dicitur, ꝙ emphyteuta Eccleſię ceſſando biennio expellitur, nec diſtinguitur, an ſit priuatus, vel Eccleſia, ita decidit Bal. hic poſt Iac. Butr. & Petr. Item, quia Eccleſia accipiens non eſt priuilegiata tpe, ſicut Eccleſia concedens, ergo non poteſt vti priuilegio ſuo etiam ⁊ aliam Eccleſ. ex doctr. Bart. in Auth. quas actiones. ⁊. eo. imò plus Spe. in tit. de loc. §. nunc aliqua. verſ. 22. & ibi Io. And. in addi. tenet, ꝙ ſi Eccleſia reciperet rē in emphyteuſim non ab Eccleſia, ſed ab alio priuato, q̃is emphyteuta priuati non cadat, niſi ceſſet triennio, tñ iſto caſu Eccleſia ceſſando biennio expelleretur, qa eo iure, quo Eccleſia vtitur contra alium, debet vti contra ſe. iſtud fundamentum non videtur tutum, quia procederet, qñ Eccleſia haberet tale ius ad eius poſtulationem, tunc procedit titulus. ff. ꝙ quiſque iur. ſed Eccleſia non habet tale ius ad eius poſtulationem, ſtat ergo, ꝙ Eccleſia habens emphyteuſim, ſi ceſſat biennio ſoluere, poteſt expelli, & in hoc nemo diſcordat. In contrarium ſtringit tex. ſing. in c. 1. §. ſi. de ca. Cor. in vſi. feu. quem dicit eſſe ſing. Ang. de Aret. in §. finitur. inſt. quib. mod. ius patr. po. ſol. & ideo Sal. dicit, ꝙ ille text. fecit eum multories dubitare, ſed ſubtilius conſiderando ille text. loquitur, qñ Eccleſia habet feudum à Rege, quia ſi prælatus ſit negligens ſoluere, præiudicat ſibi prælato, non ſucceſſorib. vel Eccleſiæ: nos loquimur, qñ Eccleſia habet ab Eccleſia, quia tunc vtraque amittit priuilegium, & iſta dicit eſſe inaudita, quæ ſol. ad illum text. mihi non placet, quia eſt verum, qñ vterque eſt in ſpecie priuilegiatus, tunc priuilegiatus ⁊ priuilegiatum nō vtitur priuilegio, vt per Bar. in d. Auth. quas actiones. ſed hic non eſt ſic, quia licet Eccleſia concedens ſit priuilegiata in tpe, tñ Eccleſia recipiens non eſt priuilegiata, vnde tutius eſt dicere, ꝙ illud ius conſuetudinarium in feudis non debet extendi ad emphyteuſim, vt per Bar. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. in duob. locis. ff. de ope. lib. dixi plenè in l. 2. de iure emph. ⁊. Iaſon Papiæ.

¶ Capio glo. fin. in verſ. meliorationis. iſtam glo. diligenter not.

18 † ꝙ quando emphyteuta cadit propter culpam ſuā, tunc perdit meliorameṇta, ergo vult gl. ꝙ ſi caderet ſine culpa, puta, quia emphyteuſis eſſet finita, non perdit meliorameṇta. Et ita iſtam glo. ponderat Raph. Cu. in conſ. 57. ꝙ inc. monaſterium ture loc. in vlt. col. Pro primo caſu adde text. in l. 2. in verſ. nomine meliorationis, & ibi Bal. no. C. de iure emphy. cū cōcor. quas ibi dedi. in 7. not. quamuis aliter teneat glo. in l. colonus. in prin. ff. loc. quamuis ibi reprobet Pau. de Caſt. poſt Bart. Pro ſecundo caſu adde Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 131. Bald. in c. 1. §. ſi quis de manſo. in 5. col. de contro. inueſti. in vſib. feud. & in l. fin. C. communia de leg. & in l. Senatus. § Marcellus. vbi

19 alij. ff. de leg. 2. ¶ † Extra glo. quærit Bart. de pulchra, & ſubti. quæſt. pone, ꝙ res immobilis Eccleſiæ eſt conſueta dari in emphyteuſim vſque in tertiam generationem maſculinā, vel eſt conſueta dari ad tps. Pone, ꝙ concedatur in tertiam gñationē maſculinam, & fœmininam, vel pone etiam, ꝙ concedatur in perpetuum. Nunqd valeat? Bart. dicit ſe dubitare, nec aliter declarat, an vitietur in totū, an ſaltē valeat quo ad gñationē permiſſam. Bal. in Auth. ſi quas ruinas. in 1. col. ⁊. eo. refert Bart. hic tenere, ꝙ conceſſio ſit in totū nulla, & eū reprobat, ꝙ imò valere debeat quo ad lineam maſculinā, licèt non quo ad fœminā, & ſic ſaltē debet valere quo ad caſum permiſſum, ꝑ text. ſm eum ad literā in §. neque illud. in Auth. de non alie. colla. 2. Idem tenent Fulg. & Pau. de Caſt. hic, & dicit Pau. de Caſt. ꝙ opi. Bal. eſt verior, & æquior q̃ ſit opi. Bar. hic. q eam amplexus fuiſſet, ſi bene cogitaſſet ſm eū. Idē tenet Lud. Ro. in l. 1. §. ſi ſtipulanti. ff. de verb. oblig. vbi dicit mirandū eſſe de tanto patre, quantum fuit Bart. q dixerat ⁊ caſum d. §. neque illud, & vide omni-

ADDITIONES.

a ¶ Faciunt. Adde pro regula facere, quod teſtis varius circa modica non punitur. Iaſ. in l. 2. colum. 1. ⁊. de ſecun. tab. Attamen pro mimima parte habet locum lex falcidia. glo. in §. fin. ſuper verſi. pro rata. inſtit. de leg. Fal. Moræ quoque purgatio in minimis admittitur, vbi aliàs non admitteretur, Iaſ. in l. 1. col. 4. C. de inſt. & ſubſt. non tamen curamus de modico tempore. l. ſi fundum. in fin. ff. de fun. do. Neque etiam de modico grauamine curamus. Barto. in l. ſi prius. 6. oppo. 1. part. ff. de no. ope. nun. PVRPV.

b ¶ Ego. Adde, quòd contrarium eius, quòd tenet hic, ipſe not. in l. in executione. §. item ſi ita. colu. fin. ff. de verb. oblig. pro quo fac. quæ idem ſcribit in l. 2. quæſt. 16. C. de iur. emphy. in l. Ait prætor. nu. 8. ff. de iureiur. Rol. conſ. 17. nu. 14. lib. 2. poſt Guid. Pap. quæſt. 174. BELLAC.

c ¶ An de minimis. Adde l. Seio. ff. de in integ. reſt. Anto. Corſ. in tract. de minimis, in prima regu.

Source : BIU Cujas

ōino ibi Alex.& Aret.Idē tenet Imol.in ca.fi.in antepen.col.de fer.Motus,qa in ſeparabilib.vtile per inutile nō vitiatur.l.ſancimus. C.de don.idē tenet d. Alc.in conſ.38. in 2.vol.ꝙ inc.conſideratis. circa fi. Iſtud idē in ſimili in feudis tenet Bal. ꝑ aliqua fundamenta in c.1.in prin.in 4.col. qui feud. da. poſ.& in c. 1.§. ſimiliter.per illum tex.de lege Corra. & in l. ſi pupillorum.§.fi. ff.de re.eor.Imol.in l.ꝙ dicitur.in fi.ff.de verb.obl. Pro iſta parte bene facit tex.not. in c.dilectus,in ver.nos verò.de præb.facit glo.no.in c.querelam.in glo.mag.in ver.potuit, & ibi Panor.& Io.de Ana.in vlt.colum.de ſimo.facit,ꝙ vult Barto. in l.cotem ferro.§.dominus.ff.de publi.Bald.in l.cùm proponas.C.de nau. fœn. ¶Quid tenendum? conſidera in primis,ꝙ hic Bar.non dicit,ꝙ conceſſio ſit in totum nulla, prout malè reprehenditur, imò non aperit,an in totum ſit nulla,an in parte, & fundamenta ſua probant,ꝙ ſolùm in parte vitietur,& ita eum recitat, &
21 fideliter Imol.in c.fi.in antepen.colu.de feud.† Item bene not. fundamentum Barto.ꝙ conſuetudo non ſe extendit vltra id,ꝙ agitur.Adde,quæ pulchrè dicit ipſe Bart.in l.1. §.ſi quis hoc interdicto.per illum tex.ff.de itin.actuq; priua.alibi dicit Barto.in l.fi.C.commu.vtri. iud.ꝙ conſuetudo tantùm habet de potentia,& effectu,quantum habet de vſu, & proprios facti vſus terminos non excedit.Alibi dicit Bald.in c.1.in prin. in 4. colu.qui feu. dar. poſ. quòd conſuetudo quantum habet de actu,tantū
* habet de potentia,& non plus.*communis opin.eſt*,quòd conceſſio vitietur tantum in parte,vt patet in loco prēallega tenco in Eccleſia,quod imò vitietur in totum,per text. inexpugnabilem in §.emphyteuſim.in fin.in Auth.de non alien.collat.2. & ibi An-
a gel.per illum text.tenet, quòd in nihilo valeat. [a] Tu ſtringe illum text.Primò dum dicit neque ꝙ fit,habere aliquod penitus
22 robur ſinimus.¶† Pondera dictionem penitus, [b] quæ idem im-
b portat ꝙ omnino,ſeu omni caſu.l.1.C.de gladiato. lib. 11. not. Archi.in c.1.de ſup.negli.præla.in 6. do.Alexan.in l. qui vſumfru.ff.de verborum oblig. Ioan.And.in c.1.in verſic.penitus.de priui.in 6.Facit,ꝙ vult glo.in clem. 1. in ver. nullus. de præben. ¶Secundò pondera text.dum dicit,nullo modo permittimus, in illis verbis geminatis permittimus nullo modo, vt eſt glo.ſi. in cle.vt hi, qui. de æta. & quali. quam ad hoc reputant ſingul. Ange.& Imol.in l.ſi quæramus.ff.de teſt.& Imol.in c. 2. de teſt. Ad idem allego Bald.ſibi contrarium in l. quæcunque.in 1.col. circa medi.C.de bon.quæ lib.Vbi Bald. formaliter inquit, ꝙ ſi
23 conceſſio fiat vltra licitum,non valet etiam intra licitum,† qa in factis contra legem ſi non valet, ꝙ fit vltra,non valet etiam, ꝙ fit intra.c.dudum.de reb.eccl.non alien.in 6. & cle. monaſterium.eod.tit.ita etiam tenet Bald.in l.etiam.ff.ſolut.matrimo.& ita maximè per auct.Barto.hic,& Bal.in d.l.quæcunque, conſuluit dom.Alexan. in conſi. 52. quod incip. viſo inſtrumento loca. in 4.col.ꝙ locatio facta per Eccleſiam vſq; ad 10. ann. nō ſeruata debita ſolennitate non valet etiam in vim ſimplicis locationis factæ ad nouem annos. Vide etiam, ꝙ decidit dom. Alexan.in conſi.8.viſis ſubtiliſſimis.in 3.volum.de re emphyteutica ſolita concedi in emphyteuſim : ſi primò concedatur in feudum,non valet,& tenendo iſtam partem non obſt.d.§.neq; illud.quia ibi eſt caſus valde diuerſus,quando locatio facta eſt ad nouennium,& ſic in caſu valido,& licito. Poſteà adiectum eſt pactum,ꝙ finito primo nouennio debeat renouari ad aliud nouennum,& ſic ſucceſſiuè ibi dicitur, ꝙ iſtud ſecundum pactum vitiatur, & prima locatio facta in caſu licito valet.Item ad iſtam quæſt.Bart.pro eius perfecto complemento vide, ꝙ decidit Rapha.Cuma.in conſil.91. incip. retenta diſputatione, & not.in conſil.129.incip.quædam poſſeſſio,vbi omnino vide.
24 ¶† Vltimò iuquantum Barto.hic in fi.tangit,quæ res dicantur
c eſſe de menſa Eccleſiæ, [c] & ſe remittit ad Innoc.in c.vt ſuper.de reb.eccl.non alie.adde Bar.in l.ſi vacantia. C.de bon.vac.lib.10. Bal.in c.1.de clerico,qui inue.facit.& in c.2.in 4.colum.qui feu. da.poſſunt.in vſib.feud.latè per do.Card.in c.ex parte.de feud.& ibi per Imo.in antep. colum. Per iſta cum laude Dei remanet expedida iſta Auth. per me. Iaſ.Paduæ.

ADDITIONES.

a Valeat.Adde Alex.lib.4.conſi. 7. viſo inſtrumento locationis.col.3.Bar.conſi. 159.viſa quadam conſtitutione.ſecundum Iaſ.in l.certi conditio.§. 1.colum. 4.ff.ſi cert.pet.

b Penitus.Adde in c.ordinarij.de offi.ordi.lib.6. idem in c.1.de cler. egrot.eod. lib.inſt.de dona.in §.eſt & aliud.

c Eccleſiæ.Adde glo.ord.in verbo ad menſam.in cle. frequens. de exceſ. præla. gl. & Doc.in cle.1.de reſcrip Doc.in c.vni.de reb.eccl.non alie.Doc.in cle.1. in §.præmiſſa,de ſup.negli.præla.Doc.in cle.1.in §.ſanè, de iure pat. Inn.in c. 2. de ſtatu mo.
Et quæ dicantur eſſe de menſa Epiſcopi,vel capituli,vide Abb. in c. vt ſupra. num.8.vſque ad 11.de reb.eccl.non alien.Quid de menſa eccleſiæ?Guid.Papæ q.154.Dec.hic.nu.21. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus legis noſtræ.*
2 *Eccleſia,& ciuitas æquiparantur.*
3 *Verbum relinquo,trahitur ad inſtitutionem hæredis.*
4 *Dominium rei donatæ Eccleſiæ,ciuitati, vel redemptioni captiuorum, tranſit ipſo iure abſque traditione.*
5 *Quamuis rei venditæ nunquam transferatur dominium ſine traditione, etiam ſi fiat titulo vniuerſali,fallit tamen in Eccleſia.*
6 *Venditio facta Eccleſiæ, vel ciuitati an poſſit ſolo conſenſu reſolui abſq; contraria traditione.*
7 *Lex ista an habeat locum in permutatione, & an ſtatutum loquens in venditione habeat locum in permutatione.*
8 *Fideicom.vniuer.factum Eccleſiæ,ciuitati, vel redemptioni captiuorum tranſit ipſo iure abſque alia reſtitutione reali,vel verbali,& nu.9.*
10 *Si factum ſit fideicom.ciuitati, vel Eccleſiæ ante factam reſtitutionem poſſunt conueniri debitores,& agi rei vend.ad res. nu.11.*
12 *Verba debent intelligi in potiori ſignificatu.*
13 *Spacium centum ann.eſt longiſſimum vitæ hominis tempus.*
14 *Pro rebus venditis,vel donatis Eccleſiæ traditione non facta,poteſt Eccleſia intentare rei vendicationem;ſed an tranſeat quaſi dominium, & conſequenter an poſſit agere publiciana.*
15 *Appel.reipub.intelligitur ſtrictè ſolum de ciuitate Romana, ſed largè etiam aliæ ciuitates comprehenduntur.*
16 *Ciuitas quemadmodum æquiparatur minori, vt reſtituatur, ita quælibet villa,& quodlibet caſtrum.*
17 *Poteſtas data arbitrio,vel arbitratori prorogandi terminum toties quoties voluerit,non poterit prorogare vltra duas, vel tres vices ad ſummum,& nu.18.*
19 *Petitio hæreditatis non datur contra titulo poſſidentem.*
20 *Eccleſia,vel ciuitas gaudet præſcriptione centum ann.in trib. caſibus hic poſitis,quando agit contra eum, qui donauit, vel vendidit, vel eorum hæredes,ſecus contra tertium,ad quem res deuenit titulo non hæreditario.*
21 *Iuriſdictio non præſcribitur contra Eccleſiam minori tempore. 40.ann.ſi eſt Eccleſia Romana centum.*
22 *Actiones perſonales quare dicantur perſonales.*
23 *Hæredi competit petitio hæred.ad conſequendum res hereditarias aduerſus quoſcunque poſſeſſores.*
24 *Actio in rem,quæ competit Eccleſiæ,an ſit in rem directa, vel vtilis.*
25 *In omnib.caſib.in quib.transfertur dominium ipſo iure, nunquam transfertur poſſeſſio.*
26 *In caſib.in quib.transfertur dominium,intelligitur de directo.*
27 *Si aliquis vendidit rem vni, & conſtituit ſe poſſidere nomine ſuo, vel præcario,& poſteà venderet alteri,& traderet,præfertur primus virtute conſtituti.*
28 *Quando res eſt vendita duobus,& non apparet, cui primo ſit rradita, in dubio præſumiturc quòd prius ſit tradita primo emptori tanquam iuſtiori.*
29 *L.quoties.C.de rei vend.non habet locum in eccleſiaſticis perſonis.*
30 *Non valet ſtatutum,quòd res immobiles non poſſint alienari in eccleſiaſticas perſonas.*
31 *Quis præſumitur viuere vſque ad centum annos.*
32 *Quod dicitur in Eccleſia,habet locum in pauperib.*

LEX XIX.

VT inter diuinum.

Iſta l. erit no & ſubti-
1 lis multum.† Præmitto [a] ad euidentiam, ꝙ iſta l.le-
a gitur altero de duobus mod.vno modo ſecundum Barto.hic,quem vide in vlti colum.in prin. poſt glo. pen.hic,ꝙ in iſta l.conceditur triplex priuilegium Eccleſiæ, ciuitati, & captiuis.Primum eſt de præſcriptione. Secundum de translatione dominij.Tertium de actionibus, quæ competunt iſtis, quæ
* non competerēt priuatis, *& iſte eſt communis intellectus.* alio modo legitur,& fortè magis ſm mentem literę per Pet. & Bellap. & Cyn.hic in 2.quæſt. poſt nonnullos Antiquos, ꝙ per hanc l. vnum tantum priuilegium concedatur,ſcilicet præſcriptionis. Nec obſt.verſi.in his autem omnibus caſibus,vbi videtur concedi priuilegiū circa actiones;poteſt dici, ꝙ reſtringitur ex eo, ꝙ ibi ſequitur in text.ſm tenorem noſtrę conſtitutionis:quis ſit verior intellectus,dicitur ſuper glo.pen.interim ſequor opin.ꝙ triplex priuilegium per hanc l.concedatur. ¶Diuide, & ſumma iſtam l.vt per Bar.& omnes Doct.hic.Tu ſumma excellentius,quia iſta l.pro certo verboſa eſt,quia in trib. caſibus tribus perſonis. triplex priuilegiū conceditur per hanc l. & fuit ſummarium

ADDITIO.

a ¶Præmitto.Ad iſtam Auth.quæ Eccleſiā,& fiſcum æquiparat, vide per Math. in trac.exten.in 1.mēbro,& ſublimitat fing. Dec.in c.1.col.9.de ꝑbat.PVRP.

Source : BIU Cujas

marium Ricard.Malumb. Cremon.vt refert Fulg.hic in 2.col. ¶Declaro iſtud ſummarium, & ſic declara text.in trib. caſibus, ideſt,in relictis donatis,vel venditis competunt priuilegia iſtius l.quare autem magis in iſtis trib.caſibus ſit ſpeciale, & non in alijs, audirem libenter docentem, nec aliquis vnquam mouit dubium,tamen ſ.dicemus,an idem in permutatio. & an idem in ſimilib.Poſtea,& ſecundo modo dixi tribus perſo.ſcilicet Eccleſiæ,ciuitati,& captiuis. Poſteà, & tertiò dixi, triplex priuilegium.Primum eſt præſcriptionis. Secundum eſt translationis dominij,quia in iſtis tribus caſibus transfertur dñium ſine traditione.Tertium priuilegium eſt circa actiones,nam tres actiones ſimul concurrunt,actio perſonalis,rei vend.& hypothecaria.Iſtud ſummarium nõ videtur verum, primò dum dicitur, q̃ in trib.caſib.triplex priuilegium conceditur, non eſt verum, nam in reb.relictis etiam priuato tranſit dñium ſine traditione à morte teſtatoris,& ab adita hæreditate.l. à Titio. in fin. ff. de fur. item competunt iſtæ tres actio. cuicunque priuato. l. 1. C.communia de leg.plenè ſcribitur in l.1.ff.de lega.1. & ſic illa tria priuilegia non habent locum in tribus caſibus, ſed ſolùm in duob ſcilicet in reb.donatis,& in reb. venditis, & propterea Pau.de Caſt.hic circa prin.qui perpendit de hoc,dicit,q̃ in reb. relictis Eccleſiæ,ciuitati,vel captiuis,titulo legati vel fidei. non eſt niſi vnum priuilegium in hac l. ſcilicet præſcriptionis: alia duo ſic competunt priuatis ſicut Eccleſiæ. Saluando ſummarium. ſ. ſcriptũ potes tenere, q̃ iſta l.intelligatur de relictis per fideicom.etiam vniuerſale,& tunc erit bene magnum priuilegium in omnib. trib. q̃ non competit priuatis, quia in fideicõ. vniuerſalib.non tranſit dñium ſine reſtitutione reali, vel verb. & conſequenter non competit nec rei vend. nec actio hypothecaria,& tunc erit in hoc maximum priuilegium Eccleſiæ, ciuitatis,& captiuorũ,de quo an ſit verum,diſputabitur ſtatim in nom. & erit ſubtilis paſſus: ſed aliud eſt, in quo videtur mihi,q̃ ſummarium Richar.Crem.non poſſit ſuſtineri,non videtur verum q̃ in trib.caſib.trib.perſo.concedatur. caſus tres ſunt iſti,in rebus relictis, vel donatis, vel venditis Eccleſiæ,inter alia priuilegium eſt, q̃ dominium tranſeat ſine traditione. Iſti tres caſus non poſſunt conuenire redemptioni captiuorum, quia ille caſus de venditione non poteſt conuenire, nec adaptari redemptioni captiuorum,nam poteſt bene legari,vel donari pro redemptione captiuorum,& iſti caſus bene conueniunt ita redemptioni captiuorum ſicut Eccleſiæ,vel ciuitati,ſed venditio bene poteſt conuenire Eccleſiæ,vel ciuitati,ſcilicet,q̃ transeratur dñium ſine traditione, q̃ captiuorum redemptioni poſſit adaptari nequaquam. Et q̃ ſit verũ pondera q̃ verſi. ſiue itaq;. repilogat caſus. ſ. dictos, vt tollat caſum de captiuitate, qñ loquitur de Eccleſia,vel ciuitate,tunc ponit tres caſus.Sed poſteà quando loquitur de redemptione captiuorum,ponit tantùm duos, dum dicit vel vendita, prout immediatè præcedentibus verbis dicit,religioſis domib.vel ciuitatib.relictum,vel donatio vel venditio præceſſerit,ad denotan. q̃ caſus de vend. vt per eã ſolo titulo ſine traditione transferatur dñium, ille bene conuenit Eccleſiæ vel ciuitati,ſed non conuenit redemptioni captiuorum,ergo ſummarium non bonum.niſi fortè multum diuinando poneres caſum reſtringendo,qñ pro redemptione captiuorum expediret,q̃ aliqua res venderetur neceſſariò tradenda hoſtibus,q̃ etiam ſit priuilegium,vt transferatur dñium ſine traditione.iſta dixi, vt acutius inſpiceretis verba text. ¶† Not.ex iſto tex.in princ.q̃ Eccleſia, [a] & ciuitas æquiparantur, & ita tota die allegatur iſte text.Intellige verum quantum ad tres caſus poſitos hic in tex.aliàs æquiparatio non procedit,patet, quia in dubijs iudicandum eſt contra fiſcum.l.non puto. ff.de iur.fiſ.ſecus in Eccleſia, quia in dubio eſt iudicandum pro Eccleſia l.ſancimus.ſ.eo.c.fi.de re iud.¶Item diſpoſitio pœnalis loquens in Eccleſia non habet locum in fiſco,vel in ciuitate. glo.eſt not.in §. item mixta.in ver.iudicium.inſt.de act.de quo an Eccleſia,& ciuitas æquiparentur, vide per doc.Bal.Ang. & Imo.in l. fructus. ff.ſolu.matrim.¶Secundò no.ex tex.ibi, aliquam reliquerit hæreditatem,ſm Alb.Bal.Sal.Fulg.& Pau.de Caſt.hic,† q̃ verbum relinquo,trahitur ad inſtitutionem hæredis, & hoc ideo, quia adiectum vniuerſitati,ſecus ſi fuiſſet adiectum ſing.rei qa trahit ad legatum non ad inſtitutionem,gl.eſt ord.& ibi Doct.in l.his verbis.ff.de hęr.inſt.dixi ordinariè in Auth.nouiſſima. ſ.de inof. teſt.non pono hic,ibi dicta ſufficiant.¶Tertiò no.ex tex.ibi, vel donationis [b] titulo,iuncto ver.in his autem omnib. q̃ † dñium rei donatæ Eccleſiæ,ciuitati,vel redemptioni captiuorum,tranſit ipſo iure abſq; traditione, & hoc eſt magnum priuilegium. Intellige tamen tex.in donatione vera facta perſonis,de quib.ſ. ſecus eſt in donatione ficta vel præſumpta,ita in pulchra. q.decidit not.Bart.quẽ omnino videas.in l.ſi aliquam rem.ff.de acq. poſſ.in 3.colu.in ver.habui in hac ciuitate hanc qu.&c.& ibi per Alex.col.15.in fi.de quo ẽt per d.Ant.in c. ex parte. in 7. col. de confeſ.& latè Specu. in titu. de loca. §.nunc aliqua.in ver.52.& pulchrè Bal.in addi.Spec.in tit.de loca.in 8. col.in ver.ſed an qs ſoluens,vbi ſing.tenet ſi aliquis diu ſoluit Eccleſię, quo caſu inducitur fictus,vel pręſumptus titulus,iuxta.l.ſi certis annis.ſ.de pact. tñ ex iſto ficto titulo non oriretur translatio dñij niſi ex vera traditione.¶Quartò no.[c] ex text.ibi, vel vendiderit,† q̃ cuius rei venditæ nunq̃ transferatur dñium ſine traditione.§.venditę,& §.per traditionem.inſt.de rer.diuiſ.ẽt ſi venditio fiat titulo vniuerſali,vt dixi in Auth.ingreſſi. ſ.eod.tñ iſtud eſt ſpeciale, cùm in venditione facta Eccleſię, vel ciuitati ſit magnum priuilegium,quia ex ſolo titu. dñium transfertur, caſus eſt hic.de quo per gl.in c.2.extra de conſuetud.& ibi Doct.¶Limita ſing. q̃ hoc verum eſt, qñ venditio immediatè celebratur cum Eccleſia,tunc ex ſolo tit.transfertur dñium ſine traditione,ſecus ſi cum procuratore Eccleſiæ,tunc nõ transfertur dñium ſine traditione.Ita ſing.Ang.in l.1.§.per procuratorem, & ibi vide per alios.ff.de acq.poſſ.Et ſic habes,q̃ ex ſolo conſenſu in venditione trãsfertur dñium in Eccleſiam,ſicut ſi traditio interueniſſet. ¶†Pulchrum dubium eſſet,an venditio facta Eccleſię,vel ciuitati poſſet ſolo cõſenſu reſolui abſq; ꝫria traditione, ſicut ſolo conſenſu perficit ſine traditione,iuxta l.1.& 2.C.qñ lic.ab emp. diſced.& l.ab emptione.ff.de pact.Bal.ſing.in l.ſi tibi.§.de pigno re.in pen.col.ff.de pac.decidit ſing q̃ licèt ex ſolo tit. venditionis transferatur dñium in Eccleſiam,nec requiratur traditio, tñ non poſſet reſolui ſolo conſenſu,niſi retraditio actualis interueniret,q̃ bene no.[d] ad hunc tex.† Nũquid aũt iſta lex loquens in venditione habeat locum in permutatione, Bal.hic in 3.col.& q.3.poſt.Gul.de Cun.determinat,q̃ ſic,quia permutatio ꝓxima eſt emptioni,& vend.l.1. ff.de rer.permu. l.ſtatuliberi à cęteris. §.quintus.ff.de ſtatulib.Nec obſt.ſi dicatur, q̃ in hac. l. ſunt tres caſus in relictis,donatis,vel vend.ergo non debet fieri extenſio. Rñde, q̃ tñ iſta inducta ſunt fauore publ. & quę fauorem publicum reſpiciunt,debent extendi ad ſimiles caſus, per gl.ordi. in l.illud.ſ.eo.& iſtud tenet gl. noſtra hic in verbo captiuorum, dum extendit l.noſtram, & dicit, vel ſimili cã.¶Intelligitur tñ ſm eos,qñ Eccleſia impleuiſſet pro parte ſua,alias ex permutatione nunquam poſſet trãſire dñium.l.ex placito. C.de rer.permu.& poſſet inueſtigari quę ſit ratio, quare iſta lex ſtatuit hæc in iſtis trib.caſib.& non alijs.ratio eſt quia alij caſus veriſimiliter non occurrunt,ſi qui tñ ſimiles ſunt,iſta l.haberet locum.ita tenet Fulg.hic in 13.col.dubitatiuè tñ,alij non tangunt. ꝫrium expreſsè tenet ipſe Bal.in l.1.ad fin.ſ.de rer.permu.q̃ iſta l.non haberet locum in permutatione, & ꝫrium colligitur ex his, quæ tenet gl.& Doct.in Auth.quas actiones. ſ. eo. dũ voluit,q̃ illã Auth.loquens in Eccleſia, non extendatur ad ciuitatem, quod qualiter procedat,ibi videbimus,vide tamen tex. in l. ſciẽdum. §.deinde.in verſic.ſed ſi quis permutauerit.quem Ange.ibi dicit eſſe mirabilem.ff. de ædil. edic. & pondera verbum haberi, ibi poſitum,& tex.in c.1.vbi Cano.de his,quæ fiunt à præla.ſine cõſen.cap.¶Et an ſtatutum loquens in venditione habeat locum in permutatione,dixi in l.1.ff.de rer.permu.ponit d.Alex.remiſſiuè in l.fi.in pen.col.ff.de condi. ob cauſam. ¶Adde etiam, q̃ dominium bonorum caduc.ipſo iure tranſit in fiſcum ſine apprehenſione.ita probat tex.mihi not.in l.vnica. ante fi. in verbo ad caducorum vendicationem vocari,& ibi not.Bal. C.de cad. tol.¶Quintò habes diligenter not. ex hac l. ſm q̃ ſubtiliter, & acutè ponderauit Barto.in q.per eum diſputata, quæ incipit fiſium adultum.probari in hac l.† q̃ fideicom.vniuerſale factum Eccleſię,ciuitati,vel redemptioni captiuorum, tranſit ipſo iure abſque aliqua reſtitutione reali,vel verbali. Et ne iuuenes æquiuocent,ſciendum eſt,q̃ in legato,vel fideicom.particulari tranſit dñium ipſo iure in legatarium abſque aliqua traditione.l. à Titio.in fi.cum vulgarib.ff. de fur. tamen ſecus eſt in fideic.vniuerſali, in quo nõ tranſit niſi facta reſtitutione reali, vel ſaltem verbali.l.reſtituta,& l.facta.in princip.ff.ad Trebel.traditur plenè in l. 1.ff.de leg 1. Et ſi dicas,quæ eſt ratio diuerſitatis, multoties quæſiui in locis præall.& maximè in l. 1.ff.de leg. 1. nuſquã inueni.puto,q̃ ratio diuerſ.ſit clariſſima,nam in fideicom. vniuerſali tranſeunt non ſolùm commoditates,& ſic dñia, ſed ẽt onera

ADDITIONES.

a Eccleſia.Adde Bal.in l.fructus.ff.ſolu.matrimo.licet Io.de Imo.ibi teneat contrarium.
Sed contrarium ſcribit Iodoc.in Enchirid.ſimil.iuris.ver.Eccleſia,vbi Eccleſia,& Reſpub.à pari procedunt, vide ibi plura not.

b Donationis.Adde gl.ſi. in c.2.de conſuetud.Doct.in c.Abbate ſanè.de re iud. lib.6.Petr.de Anch.in regula cuilibet.de reg.iur.lib.6.

c Quarto no.Singulariter limitat Cor.lib.4.conſ.288. verſi. quamquam.col.fi. PVRPV.

d ¶Nota.Adde eundem Iaſ.idem dicen.in l.ab emptione.colum.pen.in vlt.par. ff.de pact.

Source : BIU Cujas

oncra hæreditaria passiuè, & lex noluit vnquam, ꝙ aliquis ipso iure obligaretur sine facto suo, ideo in fideicom. vniuersali non transeunt nec iura, nec dñium actiuè, vel passiuè, nisi sibi fiat restitutio re, aut verbo, quo casu acceptando obligatur. nō sic est in legato, vel fideicom. particulari, in quo nullum onus hæreditarium est. l. si hæreditatem. §. 1. ff. mand. quia ergo in legato, vel fideicom. nullum est onus annexum, nulla obligatio hæreditaria, sed solùm emolumentum, ideo ibi transit dñium ipso iure absq; traditione. Hinc videmus, ꝙ in hærede opus est ꝙ ipse adeat, & sic factum suū interueniat; tunc posteà in eum transit dñium ipso iure, aliàs non. Barto. ergo ponderat esse hic tex. ꝙ fideicom. vniuersale transit in Ecclesiam, & ciuitatē absq; aliqua restitutione reali, vel verbali, & isto modo esset priuilegium in trib. casib. ꝙ in fideic. vniuersali transeat dñium sine restitutione. nam in legato particulari non esset priuilegium, qa
9 idem in quocunq; priuato. † Ad hoc primò pondera text. nostrum in verbo, aliquam reliquerit hæreditatem. ista verba pñt conuenire fideic. vniuersali, pñt enim intelligi reliquerit hæreditatem scilicet directò. item reliquerit hr̃editatem scilicet per fideicom. Item pondera tex. in ver. fideicom. ꝙ ēt potest intelligi tam de vniuersali fideicom. q̃ particulari. pondera, & tertiò tex. in verbo relictorum, ex cuius significatu ita venit fideicom. vniuersale, sicut particulare, & ita gl. hic in verbo relictorū, vnde iungendo ver. in his autem. j. ea. l. cum his verb. est hic casus rotundus ſm eum, ꝙ etiam fideicom. vniuersale transit in Ecclesiam, vel ciuitatem absq; traditione. Secundò pro hac parte dicit Bar. est expressum in §. si quis autem pro redemptione. in Auth. de eccl. tit. collat. 9. vbi Episcopus executor legatorū, vel fideicom. pro redemptione captiuorum habet ipso iure rei vē-
10 dicatio. † Et per hoc infert Bar. ꝙ si sit factum fideic. Ecclesiæ, vel ciuitati, ꝙ ante factam restitutionem possent conuenire debitores, & agere rei vendicatione ad res. Iste passus est necessarius pro intellectu huius. l. istam opi. Bart. refert, & reprehendit Bal. hic. in 4. col. ante fi. & seq. in ver. 2. Bar. disputando per hāc. l. tenuit. motus per tex. expressum in l. omnib. cū l. seq. ff. ad Treb. vbi est text. ad literam, ꝙ fideicommissum vniuersale factum ciuitati, non transit in ciuitatem sine restitutione reali, vel verbali. Secundò mouetur quia tres sunt casus speciales, in quib. fideicom. transit sine restitutione in fideicom. qui ponuntur in l. pen. §. fi. C. ad Treb. ergo extra illos tres casus sing. in ꝯrium est ius commune. Tertiò pondera text. nostrum in ver. in his autē omnib. dum dicit ſm tenorem nostræ constitutionis. Item ꝯ Bar. tenuit latè Fulg. hic in pen. & vlt. col. & latè Ludo. Rom. in repe. Auth. similiter. C. ad l. Falc. in 21. speciali piæ causæ inter vltimas volunta. vbi dicit mirandum esse, ꝙ tantus pater quantus fuit Bar. sic errauerit in intellectu istius l. fi. idem tenet Ludo. Roma. in l. 1. §. sed & quoties. ff. ad Trebel. & ꝯ Barto. retorquet subtiliter istum tex. in vers. in his autem omnib. dum text. subiungit ſm tenorem nostræ constitutionis, & sic ista lex refert se ad l. 1. & 2. C. communia de leg. vbi bene dicitur, ꝙ in legato, vel fideicom. particulari transit dominium ipso iure, & tres actiones competunt. Secus ergo in vniuersali. Ergo eodem modo lex nostra referens se ad illam l. 1. & 2. debebit intelligi tantum in legato, vel fideicom particulari, non in vniuersali, & si tu dicas, istud ergo non esset priuilegium aliquod in Ecclesia, vel ciuitate, quia etiam in priuato in legato vel fideicom. particulari transit ipso iure dominium: rñdent ipsi, ꝙ verum est in hac l. quantum ad legatum, vel fideicom. particulare nullum est priuilegium quantum ad Ecclesiam, ꝙ dñium transeat, sed bene priuilegium est in reb. donatis, vel venditis, ꝙ dñium ipso iure transeat, & sic ista l. probat ꝯ Bar. ¶ Ad §. si quis autem pro redemptione, rñdent dupliciter, vt ibi per eos. ¶ Pro ista opi. vltra eos videtur stringere ratio, quam prædixi, quare fideicom. vniuersale non transeat sine restitutione, ne quis obligetur sine facto suo, quæ ratio militat etiam in Ecclesia, & magis in ciuitate. ¶ Quid tenendum? teneo sententiam Bart. ꝙ in hoc consistat priuilegium huius l. ꝙ etiam fideicom. vniuersale transit in Ecclesiam, vel ciuitatem sine vlla restitutione, per istum tex. inducendo, vt facit Bar. & licèt Ludo. Roma. in d. 21. speciali dicat, ꝙ Bart. nullibi istud dixit in lect. suis, sed tantum in illa sua disputatione, dico, ꝙ imò Bart. expressè idem firmat in repet. l. 1. §. eo. in 6. q. 5. q. princ. per l. nostram. idem tenet Bal. sibi contrarius in l. penul. in vlt. col. C. ad Treb. & in repe. d. l. pen. §. eo. in 28. colum. in lect. impressis. in ver. super secundo quæsito, ꝙ est valde dubitabile, vbi expressè tenet, ꝙ l. omnib. pālleg. est correcta per istam l. Idem ꝙ §. tenet Bal. in l. id, ꝙ pauperibus. 17. q. j. tit. 1. Petr. de Anch. & Imol. in c. cum tibi. extra de test. Imol. in l. Centurio. in 20. col. ff. de vulg. & pupil. tenet do. Alex. in d. l. 1. §. sed quoties. ff. ad Treb. vbi ponderat l. nostram. in ver. siue itaque, dum dicit, hæreditas. item dum dicit, fideicom. fuerit relictum, posteà subiungit, perpetua vendicatio, & sic præsupponit dominium translatum, & tamen ibi non dicit text. ſm tenorem
* nostræ constitutionis. ¶ Et tenendo istam partem, *quæ est communis*, & vera, quomodo respondebimus ad text. nostrum in verb. ſm tenorē nostræ constitutionis, quem originaliter ponderat Bald. hic, licèt sibi ascribant Fulg. & Ludo. Roma. vbi. s. quamuis nemo respondeat, ego respondeo sic, & credo dicere veritatem, & dico, ꝙ illud ſm tenorem nostræ constitutionis facit relationem quantum ad modum, sed non quantum ad casus, & hoc est dicere, vt ſm illum modum positum in d. l. 1. & 2. & in legatis, & fideicom particularibus competunt tres actiones, & ipso iure transfertur dominium, ita sit hic. Non autem facit relationem quo ad casus tantum ibi positos, ꝙ demonstro, quia illa l. 1. & 2. solùm loquuntur in legato, & fideicom. particulari, & text. noster dicit in omnibus autem casibus, ergo & in venditione & donatione. ergo non facit relationem ad casus ibi positos, sed ad modum. ergo licèt illa l. 1. & 2. solùm loquantur in legato, & fideicom. particulari, per hoc l. nostra non restringetur, cū loquatur vltrà illos casus. ¶ Non obst. d. l. omnib. quia respondeo, vt s. dixi ſm Bald. ꝙ est correcta per l. nostram. Non obst. secundum Bal. ꝙ tres tantum sunt casus, in quibus transit fideicom, vniuersale sine restitutione. d. l. penul. §. fi. solùm ponit tres casus, tamē dico, ꝙ sunt multi alij casus, vltra illos tres enumeratos per glo. in l. 1. §. res quæ, & in l. 1. §. quoties. ff. ad Treb.
11 & Bart. enumerat in d. l. penul. §. fi. † Conclude ergo veram esse communem sententiam, ꝙ fideicom. vniuersale transit in Ecclesiam, vel ciuitatem ipso iure sine restitutione, per l. nostram, & istud est magnum priuileg. Licèt ita sit tenendum, tamen duo me valde turbant ad oppositum. Primò, ratio quam feci, quæ militat in Ecclesia sicut in priuato, & multò magis. Secundo, & fortius cùm habeamus casum l. expressum in d. l. omnib. cum l. sequ. certè per subauditos intellectus non debet induci correctio legum, iuxta glo. sing. in c. cupientes. §. ꝙ si per viginti. de elec. in 6. intelligere ergo relictorum, scilicet per fideicom. vniuersale, istud est corrigere. l. omnibus. per subauditos intellectus, potius debent iura iuribus concordari; & text. hic in verbo
12 reliquerit hæreditatem, intelligitur scilicet directò, † cùm verba debeant intelligi in potentiori significatu. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. si ager vectig. vel emphy. pet. posteà tex. in verbo fideicom. & in verbo relictorum, intelligitur de fideicom. & legatis particularib. ne inducatur legum correctio, & disputando potest teneri vtraque pars, tñ in iudicando fauendum est religioni. ¶ Sexto no. ex tex. ibi, sed ne videamur in infinitum. illud vulga
13 re, ꝙ infinitas est euitanda. de quo dicetur. j. in gl. vestra. ¶ †
a Septimò no. ꝙ spacium centum ann. [a] est longissimum vitæ hominis tempus, facit l. an vsusfru. in fi. ff. de vsufru. & quemadm. quis vta. frua. concord. sunt in gl. ideo ſm Albe. & Sal. hic in 3.
b no. quilibet in dubio præsumitur viuere [b] vsque ad 100. ann. nisi probetur mors. Nunquid ergo elapsis 100. ann. præsumatur mortuus? iste tex. videtur probare ꝙ sic, dic vt per Sal. hic, per glo. Bar. & Doct. in l. 2. §. si dubitetur. ff. quemadm. test. ape. dum ponunt, qualiter probetur mors, in l. si quidem. C. solu. matrim. cum suis concord. ¶ Octauò not. ꝙ contra Ecclesiam, & ciuitatem in tribus casibus hic positis non prę̃scribitur minori tempo
c re centum annor. [c] hodie verò. 40. ann. contra relictum præscribit. Auth. quas actiones, j. eo. excepta Ecclesia Rom. c. de quarta, & c. illud. de præscrip. ¶ Limita multum sing. & nota. tu Canonista. s. scrip. iura, ꝙ contra Ecclesiam non præscribitur minori tempore. 40. ann. d. c. de quarta. istud est sing. verbum in rebus immobilibus, quæ sunt veri dominij Ecclesiæ, secus in his, quæ sunt solùm quasi dominij Ecclesiæ, & sic pro quibus Ecclesiæ non competit rei vend. sed tantum publiciana, tunc contra Ecclesiam ita præscribitur. 10. ann. inter præsentes, & 20. inter absentes, sicut contra quemlibet priuatum. ita ad literam dicit

ADDITIONES.

a Centum annorum. Adde gl. in c. posse. 16. q. 1. glo. in verbo perfectus. in proę. sexti. Inno. in c. veniens. de filijs presby. Io. de Ana. in rub. de delic. puę.

b Viuere. Alex. in l. sed & si de sua. ff. de acq. hæred. limita dummodo allegetur. Bal. & Fel. in c. ex tenore. in fi. de testi.
Et vide, quæ scribit Vin. com. opi. lib. 2. concl. 318. vbi ad partes artic. disputat: affirmatiuam tamen sequitur, quam declarat notabiliter, & aliqua no. Pra. Pap. for. lib. ex test. ver. possidebat. nu. 2. vbi dixi, & vide eundem Iaſ. in l. si is, qui pro emptore. nu. 192. ff. de vsucap. Por. lib. 1. conclus. 11. Coras. Miscella. lib. 5. c. 19. vbi declarat, post Paris. consi. 86. col. fi. lib. 4.

c Centum anno. Adde cap. si diligenti. de præscrip. gl. in verbo legitimam. in c. cum dilecta. de confir. vti. vel inutil, glo. in c. fi. de præscrip. lib. 6. Archi. in §. 2. 16. quæst. 4.
Et dic ꝙ præscriptio contra Ecclesiam finitur 40. annis, vt in c. de quarta. de præscript. teste Rom. sing. 457. vbi dicit, ꝙ non est idem in re clerici, nam à die præscriptionis cęptę, 30. annis contra eos præscribitur. glo. 16. q. 4. c. possessiones, & fac. quæ de præscrip. an currat contra Eccl. pauperes, aut alios, scribit Boer. q. 39. MASVER.

Source : BIU Cujas

dicit no. Ang. in l. 2. C. ne rei dominicæ, vel templorum, vbi dicit, ꝙ ita dicebant Bar. & frater suus Bal. in l. si finita. §. si de vectigalibus, vbi nihil inuenio. ff. de dam. infec. vide Ang. & ibi Imo. in l. vsucapionem. ff. de vsuca. ¶ Vltimò no. in ver. in his autem,
14 † ꝙ pro reb. donatis, & venditis Ecclesiæ, vel ciuitati absque traditione aliqua competit actio in rem, quæ præsupponit dominium in agente, & sic dominium transit sine traditione, & sine traditione competit rei vendicatio, ꝙ est mirabile ſm Barto. Nunquid autem sicut in Ecclesiam, & ciuitatem transit dominium sine traditione in reb. venditis vel donatis, & consequenter competit rei vendicatio, an eodem modo in rebus venditis, vel donatis transeat quasi dominium, & consequenter publiciana sine aliqua traditione, si ille, qui vendidit, vel tradidit Ecclesiæ non erat dñs? prima fronte vr̃ dicendum, ꝙ sic, quia si in Ecclesiam vel ciuitatem sine traditione transit dñium, quando qs emit à domino, quantò fortius debet transire quasi dñium, & sic publiciana? Sal. hic in 3. col. circa fi. in vers. sed post prædicta quæro. refert Spec. in tit. de loca. in § nunc aliqua. in vers. 58. tenere, ꝙ non, sed ipse Bald. distinguit, & bene, vt ꝯ. referam eum ampliando; sed Canonistę scilicet Io. And. & d. Ant. de Butr. & Card. Flor. in c. 2. de consuetud. tenent opi. Spec. ꝙ sine traditione non transferatur in Ecclesiam quasi dñium, & sic publiciana. idem tenet Bal. in l. quoties. C. de rei ven. idem in l. si autem. reprobata ibi gl. ff. de publ. & vide ibi Ange. in l. 1. in 1. colu. C. si plur. vna sententia. d. Alex. in cons. 240. inci. viso. & considerato integro processu, in 3. col. ad fi. & in prin. seq. in 2. vol. aliàs cons. 98. Mihi placet distinctio Imol. in d. c. 2. de consuetud. quam in effectu tenet Bal. hic, ꝙ aut ille, à quo habet cām Ecclesia, habebat ipse publicianam, quia tunc Ecclesiæ sine traditione cōpetit publiciana ex persona auctoris, aliàs secus, si fortè auctor fuisset in mala fide. istud probat bon. tex. in l. cùm sponsus. §. 1. ff. de publicia. ¶ Glo. 1. diuiditur in duas, prout duo remouet ꝯria, & eam expedias ſm Bart. & Docto. & clara est, & partes de se patent. ¶ Gl. super verbo priuata commoda. diuiditur in quatuor. In prima declarat text. In secunda ponit vnum dictum. In tertia aliud. In quarta per viam not. distinguendo remouet ꝯriū, Secūda ibi, inter duo prima. Tertia ibi, & sic not Quarta, & vlt. est ibi. item no. hic, quòd ius pub. ¶ Est aduertendum, ꝙ ista gl. fuit facta timore l. eum qui vect. in fi. ff. de verb. signifi. vbi appel
15 latione Reipub. † intelligitur solùm de ciuitate Rom. aliæ ciuitates sunt iuris priuati, dic verum esse capiēdo Rempub. strictè: sed si capiatur largè, venit quælibet villa, & quodlibet municipium, vt hic per Doct. omnes. Et subdit signanter Bar. ꝙ in hac l. capitur largissimè, & ꝙ priuilegium huius l. habet locum in quacunq; ciuitate, oppido, vel villa, ꝙ multum no. ad extensionem huius l. idem tenet Sal. hic in 2. col. & Pau. de Cast. in pen. col. Addo bene facere, ꝙ vult gl. no. in l. Respub. in gl. 1. in fi. C.
16 ex quib. cau. mai. vbi tenet, † ꝙ quemadm. ciuitas æquiparatur minori vt restituatur, ita quælibet villa, & quodlibet castrum. facit etiam identitas rationis: nam ideo ciuitatib. priuilegia indulgentur, quia per alios gubernantur, quia in reb. publicis administratores ſegnius se exercent, nisi vbi agitur de commodo priuatæ rapinæ, vt in simil dicunt Doct. in l. ciuitas. ff. si cert. pet. ¶ Contrariū tenet Bar. in l. si finita. §. si de vectigalib. ff. de dam. infec. & istam tenet Fulg. hic: nam tantum priuilegij merentur
* municip. sicut ciuitates *prima tamen communis est*, de quo vide ēt Ang. in Auth. de hęre. & Fal. super rub. in 2. colu. collat. 1. & latè Ang. de Aret. in §. res fisci. insti. de vsucap. ¶ Glo. super verbo in infinitum. diuiditur in duas. In prima colligit no. ex tex. allegando concor. In secunda tripliciter opp. & nihil sol. Secunda ibi, arg. ꝯ. in Auth. de non alien. ista ꝯria solue, vt per Cyn. Barto. & alios Doct. hic. In fi. gl. de hac materia an, & qñ infinitas toleretur, vide latissimè Bal. hic, & Sal. reassumentem distinctionem Bar. in l. qui bona. §. de illo. ff. de dam. infec. & Cyn. in l. vnica, & ibi Bal. in 5. opp. C. de sent. quæ ꝓ eo, ꝙ interest. ponunt Canonistæ in c. cùm in multis. de rescrip. in 6. & not. Ludo. Roma. in repe. rub. ff. de arb. in 20. col. vbi recolligit 13. singularia dicta in-
17 uenta ratione infinitatis cuitandæ. † Vnum tñ no.[a] in quo ego
a consului, ꝙ si factum sit compromissum in arbitrium, vel arbitratorem duraturum certo tpe, & sit data facultas arbitro, vel arbitratori prorogandi terminum compromissi toties quoties volunt, semel, bis, decies, aut pluries, tñ ne res tendat in infinitū, non potest prorogare vltra duas vices, aut tres ad summum, ita no. Bal. in c. tua nos. ad fi. de appel. & in c. prę̃sentata. in pen. col. de test. & in c. cum tanto. in 10. col. de ꝯsuetu. & in c. olim ex literis. in 2. col. de rescrip. de quo etiam vide Bal. in c. 1. quib. modis. feud. amit. in quadam add. magna, quam multi libri non habent, vide Bald. in l. 1. C. vt in pos. lega. Ludou. Roma. in loco proximè allega. & in repet. l. 2. ff. de re iudic. in penul. char. in versicu. sed pro maiori declaratione, & in l. si finita. in princip. ff. de dam. infect. dom. Alex. in consi. 70. in 2. volum. incip. viso consilio aliàs per me reddito. in 2. colum. Alibi decidit Specu. in titu. de arbitr. §. excipitur. in versicu. sed quid si fuerit actum in compromisso. quod si factum fuerit compromissum duraturum per tres menses, data tamen facultate prorogandi, & non sit dictum semel, bis. sed simpliciter prorogandi, dicit ibi singu.
18 Specu. ꝙ non potuit nisi semel prorogare. ¶ † Item not. ꝙ si factum sit compromissum, & in eo apposita sit clausula solita apponi, ꝙ pœna toties committatur, quoties fuerit conuentum, tamen ratione infinitatis nō poterit pęna committi nisi semel, aut ad summum bis. ita Specu. in titu. de arbi. §. fi. in ver. quid si fuerit dictum in compromisso. Bal. in l. cùm antea. C. de arbi. & in l. si duo. ff. de arbi. qñ autem quis promisit præsentare aliquē iudici toties quoties fuerit requisitus, habes gl. fi. in l. duob. §. si ei in glo. parua. ff. de iureiur. & ibi multa dixi, quæ dici possent hic. ¶ Gl. in verbo centum. diuiditur in quatuor. In prima declarat tex. & allegat concor. In secunda opponit, & quinq; modis
* soluit. tene pen. solutionem, *quæ est vera, & communis.* In tertia oppo. & bene soluit. In quarta, & vlt. etiam oppo. & bene soluit, partes patēt. ¶ Gl. in verbo moueatur, quæ est multum obscura, & Doct. multum laborant in intellectu, Deus scit, si illud ꝙ dicunt fuit de mente gl. Bar. mirabiliter intelligit, & declarat
19 gl. & sic dicit Barto. † ꝙ petitio hæreditatis non datur ꝯ titulo possidentem. l. regulariter. ff. de peti. hæred. & quæ sit ratio, vide Bar. & Doct in l. hęreditas. ff. de peti. hęred. & solùm considerabimus an conuentus possideat, quia si possideat, põt conueniri. l. de eo. § fi. ff. ad exhib. quid vult dicere Bar? vult dicere, ꝙ si Ecclesia ageret petitione hęreditatis contra possidentem titulo, non esset tractandum de præscrip. centum ann. quia excludere tur alia ratione; non sic est, si ageret rei vendicatione, vel hypothecaria, tunc procedit ista lex. aut non intelligo quid velit Bar. aut illud, ꝙ dicit, est prorsus alienum à mente gl. nam qñ Ecclesia ageret petitione hæreditatis ꝯ possidentem titulo, vt dicit Barto. tunc non repelleretur possidens ratione prescriptionis, & sic non sumus in materia huius l. sed ex eo, quia haberet titulū. Alij aliter intelligunt, & reprobant glo. vt Sal. aliter vt Fulg. post Old. Laud. qui dicit, ꝙ ista videtur sibi vna terribilis glo. licèt sit paruula, & apostillat singula verba glo. ¶ Quicquid alij dicant, quia eorum intellectum non teneo, ideo non refero, puto, ꝙ ista sit mens gl. nam gl. duo principalia vult; in primis glo. vult vnum, ꝙ etiam expressè vult tex. à contrario sensu, & est necessaria limitatio ad text. † ꝙ Ecclesia vel ciuitas gaudeat præscri-
20 ptione centum annorum in tribus. casib. positis in text. quando ageret contra illum, qui donauit, vel vendidit, seu contra hæredes, vel successores eius: sed si Ecclesia ageret contra tertium, ad quem talis res peruenisset alio tit. non hæreditario, vel aliter quomodocunque, dicit tunc glo. ꝙ minori prescrip. posset repelli, istud vult tex. noster à contrario sensu, & hoc est verum, & istud expressè firmant Gul. de Cun. & Bal. hic in 2. col. in fin. & prin. Ange. & Imo. in l. vsucap. ff. de vsucap. & licèt Bald. alleget ad hoc. l. fi. C. de prescri. long. temp. allega tu bon. tex. in l. cū notissimi. in prin. C. de prescrip. 30. ann. ad idem tex. no. in proposito multum in l. cùm sponsus. §. in vectigalib. ff. de publi. in rem act. per quem tex. dicit ibi sing. Bar. & not. tu Canonista ad c. de quarta. & c. illud. de rescrip. & Auth. quas actiones infra eo.
21 ꝙ si † Ecclesia habeat iurisdic. contra eam non præscribitur minori tempore 40. ann. & si est Ecclesia Roma. centum anni requiruntur: pone, ꝙ Ecclesia concessit iurisdic. vni Comiti, quanto tempore prescribetur contra istum Comitem? dicit ibi Bar. ꝙ prescribetur 10. vel 20. ann. aut 30. illis modis, quibus contra priuatum. idem tenet Bal. & Ang. in l. sicut. in pen. col. C. de præscrip. 30. vel 40. ann. & Imo in d. l. vsuca. ¶ Ego intelligo verum quantum ad excludendum istum Marchionem habentem ab Ecclesia, dummodo iste præscribens recognoscat Ecclesiam: sed si vellet excludere Marchionem & Ecclesiam, bene tunc requirerentur centum anni, habent gl. Cano. mihi valde not. in c. ad audientiam, in ver. principaliter, quam multum no. Cano. de præscrip. & quantum ad hoc gl. bene dicit. ¶ Secundum est, ꝙ voluit gl. dum dixit, ꝙ in petitione hęreditatis aptari potest, & non in alijs, istud est valde obscurum, nam ego credo, ꝙ glo. voluerit tollere vnum contrarium fortissimum, nam text. vult, ꝙ in trib. casib. positis in text. actiones competentes Ecclesiæ, vel ciuitati durent centum annis, si intentantur contra principales personas, aut eorum hæredes, vel successores, ergo à contrario sensu si intententur contra alios, vult ꝙ minori tempore præscribantur, & gl. fatetur, quomodo est possibile hoc? nam istæ actiones sunt actiones personales, act o ex vendito, ex donato,
22 ex testō, quæ dant legatario pro legato ꝯ heredē, † & nos habemus, ꝙ actiones ꝑsonales ideo dicunt personales, ꝙa non egrediuntur

ADDITIO.

a Vnum tamen, Vide Alex. consi. 145. primum circa Ecclesiæ.

Source : BIU Cujas

diuntur perſonas principalium, vel earum hęredum, & ſic non poſſunt intentari ⁊ alios, puta ſingulares ſucceſſores, vel aliter poſſeſſores bonorum. tex. eſt in l. fi. C. de hære. vel actio. ven. ideo dicimus vulgo, ꝙ obligationes, & actiones perſonales ſunt affixæ perſonę ⁊hentium, & hęredum, & non ſequuntur rem, vulgata l. 1. § ſi hęres. ff. ad Trebel. & ſolennis tex. in l. fi. C. de ⁊hen. emp. quomodo eſt poſſibile, ꝙ iſtæ actiones perſonales ex empto, donato, & ex teſtamento competant ⁊ alios quàm principales hæredes? impoſſibile eſt, glo. voluit dicere, quia nō dēt, ꝙ iſtud poteſt ſolùm procedere in petitione hæreditatis, & non in alijs: vult dicere gl. pone, ꝙ Eccleſia, vel ciuitas ſit hæres inſti-
23 tuta, vt dicit tex. in prin. in ver. hīditatem.† ſcitis, ꝙ hæredi competit petitio hæreditatis ad conſequendum res hæreditarias, & iſta competit aduerſus quoſcunque poſſeſſores. l. item videndum. per totam. l. ff. de pet. hęre. & ſic vult dicere gl. iſto caſu, petitio hęreditatis poteſt bene ⁊ alios competere, & ſic ⁊tra alios poſſeſſores, & ſic ad hunc caſum bene poteſt adaptari. l. noſtra à ⁊rio ſenſu, non ſic in alijs, vt in actione ex teſt. quæ datur legatario, non competit niſi ⁊ hęredem inſtitutum, actio ex vendi. & ex donato non competunt contra alios, ſed ſolùm ⁊ donatorem, vel venditorem, quia ſunt merè perſonales, & ſic in alijs non poteſt adaptari l. noſtra à ⁊rio ſenſu. Iſtud, quod dicit glo. non vī bene dictum, quia non poteſt adaptari ad tex. noſtrum, nam gl. intelligit in petitione hęredit. quæ cōpetit Eccleſię, vel ciuitati hęredi inſtitutę, iſta competit ⁊ quoſcunq; poſſeſſores, ſed iſta non conuenit ad tex. noſtrū, quia tex. loquitur de actionib. quæ poſſunt intentari ⁊ principales, vel eorum hęredes, & ſucceſſores, petitio hæreditatis non eſt talis, illa non intentatur ⁊ principalem, quia ſic intentaretur ⁊ teſtatorem, quod eſt fatuum, nec competit ⁊ hęredem, quia imò competit hęredi, & ſic ad iſtum caſum non poſſunt adaptari verba text. & propterea Sal. licèt nihil tangat de prædictis, fortè preſenſit, & dicit, ꝙ in iſto tex. non debet ſumi arg. à ⁊rio ſenſu. Et licèt nullus Doc. adhuc mihi declarauerit, puto quòd alius ſit ſenſus, nam aduertendum eſt, quod pro reb. venditis vel donatis Eccleſiæ, ſi ſolùm competeret actio perſonalis ex vendito, vel ex donato, ꝓcederet arg. glo. iſtæ cùm ſint merè perſonales, non competunt niſi ⁊ principales, & eorū hæredes, contra alios non & ſic arg. à contrario ſenſu ſumi non poſſet, ſed dico ꝙ Eccleſia ſingulariter eſt priuilegiata, vt non ſolùm competat actio ex empto, & ex donato, ſed etiam actiones reales, ſcilicet rei vend. & hypothecaria: bene verum eſt, ꝙ contra ordinem rerum eſt, ꝙ pro ⁊ctibus oriuntur actiones reales, & in iſtis realibus voluit dicere tex. ſi moueantur ⁊ principales, vel hæredes, durant centum annis, ergo à ⁊rio ſenſu ſi contra alios poſſeſſores, in hoc Eccleſia non eſt priuilegiata, tunc excl̨ditur minori præſcriptione, quia ſatis eſt, ꝙ Eccleſiæ iſtę actiones reales ⁊ ordinem mundi competunt abſq; eo, ꝙ etiam priuilegientur in centum annis, & iſtam puto eſſe veritatem. ¶ Gl. in verbo in rem. primò decla-
24 rando tex. reſpondet tacitæ qu. quæ eſt iſta:† actio in rem, quæ competit Eccleſiæ, vel ciuitati eſt ne actio in rem directa, vel vtilis? dicit gl. ꝙ eſt vtilis, & malè dicit, vt dicam nunc in fi. glo. In ſecunda quæ eſt ibi, ſed quid ſi precium non fuit ſolutum. glo. format. quæſt. Ex iſta glo. no. limitationem ad iſtam l. quòd ex venditione rei facta Eccleſiæ, vel ciuitati ita demum tranſfertur dominium, ſi Eccleſia ſoluit precium vel eſt habita fides de pretio, aliàs ſecus: nam in caſibus in quibus ex venditione facta priuato ſequuta traditione transfertur dñium, quod eſt, qñ pretium eſt ſolutum, vel habita fides de pretio, in illis transfertur dñium in Eccleſiam ſine traditione. Et pro concluſione glo. vide duo bona fundamenta, quę adducit Bal. hic in 3. col. in 4. q. ¶ In tertia parte gl. ibi, item nunquid poſſeſſio. gl. format aliam q. Ex qua no. ꝙ licèt in Eccleſiā ex ſolo tit. ſine traditione trāsfe-
25 ratur dñium, tamen non transfertur poſſeſſio. ¶† [a] Ex hoc no.

a Bar. circa fi. in pen. quæſt. ꝙ in omnibus caſibus in quibus transfertur dominium ipſo iure ſine traditione, nunquam tñ transfertur poſſeſſio, vt in l. commiſſa. ff. de publ. cum ſim. ¶ Limita verum, niſi ex titulo vniuerſali accedente perſonæ, tunc non ſolùm dñium ipſo iure, ſed etiam poſſeſſio transfertur l. ſi adoptauero. ff. de preca. Bar. & Doct. in Auth. ſi qua mulier. ſupra eo. & in Auth. ingreſſi. vbi limitaui. ſupra eo. Ponunt Cano. in c. in præſentia. de probatio. In quarta, & vltima parte. glo. noſtra format aliam pulchram quæſt. & eſt ibi, item quid ſi vni Eccleſiæ. Ex iſta gl. no. diligenter limitationem ad reg. l. quoties. ⁊. de rei ven. & ſimilis tex. eſt in l. ſiue autem. §. ſi duobus, vbi glo. plenè. ff. de publ. in rem act. vt procedant in priuatis ſicut in Eccleſiis. idem
26 dicit glo. in illo §. ſi duobus. præalleg. ¶† Concluſio gl. eſt vera, & approbata per omnes, ſed ratio glo. eſt falſa, dum dicit, ꝙ in primam Eccle. ex ſolo contractu ſolùm transfertur vtile dominium, prout etiam dicit gl. in prin. falſum eſt, quia imò in caſibus, in quib. transfertur dñium ipſo iure ſine traditione, intelligitur de directo. l. 1. & 2. cum ſeq. ff. de publ. Cy. hic in vlt. queſt. & no. Bal. in 5. q. no. per glo. & Doct. in l. 1. ff. de leg. 1. & antequam veniam ad concluſ. glo. oportet primò inueſtigare, quæ ſit ratio. d. l. quoties. C. de rei vend. & d. l. ſiue antē. dicam in ſeq. glo. Ratio eſt, quia ex venditione facta primo ſine traditione, & ſic ex ſolo titu. non transfertur aliud ius in re, ſed ſolùm venditor obligatur ad intereſſe: ſed quando res venditur & traditur, iſto caſu transfertur dominium, vel quaſi dominiū in re, nimirum ſi ſemper præfertur ille, cui res traditur. Iſtam rationem ſentit Cyn. in d. l. quoties, & expreſsè d. Abba. Panor. in conſ. 82. incip. quo ad primum dubium nunquid ſtante prædicto ſtatuto. in 9. col. in 1. volum. Confirmo per text. ſolennem: nam in pignore, quia conſtituitur ius ſola conuentione, nos habemus text. ꝙ ſi quis pignorauit rem duobus, & prius tradidit ſecundo, tamē præfertur primus, quia ſola conuentione conſtituitur ius in pignore. text. eſt in l. ſi prior. §. fi. in fi. ff. qui pot. in pign. habea. ¶ Ex iſta ratione infertur, ꝙ vera eſt deciſio gl. noſtræ: non per rationem gl. nam in Eccleſiam ex ſolo tit. transfertur, quamuis prius
27 ſit ſibi tradita. ¶† Ex iſtis verificatur, & declaratur alia quotidia
b na deciſio, quòd ſi aliquis vendidit [b] primo rem vni, & conſtituit ſe poſſidere nomine ſuo, vel precario, non facio vim, certè ſi iſte venditor venderet poſteà iſtam rem alteri, & traderet, tamen præferretur primus virtute conſtituti. Ratio eſt, quia per conſtitutum ſolùm transfertur vera poſſeſſio in emptorem, vt pulchrè ingt Bar. in l. ab emptione. circa fi. ff. de pac. p tex. in l. certè. in prin. ff. de preca. & ꝙ virtute ⁊ſtituti p̄fertur primus emptor. fuit originalis deciſio Gul. de Suz. in l. hac, & in d. l. quoties. & expreſsè Io. And. in addi. Spec. in tit. de empt. & vend. §. ſciendum. ver. no. ꝙ ſi aliquis expreſsè. d. Ant. de But. in c. cùm veniſſent. in 3. col. de reſti. ſpol. d. Abb. Panor. in c. 2. in vlt. col. de conſuetud. & in d. conſ. 82. in 9. col. d. Alex. in conſi. 14. quod incip. circa primum dubium quo quæritur, nunquid dicta donatio, &c. ad fi. lib 1. Et ad hoc vide omnino Bald. in rubr. C. de ⁊hen.
28 emp. in 16. q. ¶† No. tamen, ꝙ in dubio, quando non apparet, an eſſet prius tradita primo, vel ſecundo, in dubio præſumitur prius fuiſſe tradita primo emptori tanquam iuſtiori, vt eſt de mente Iac. de Are. & Cyn. in d. l. quoties. quod eſt verum, quando vterq; numerauiſſet pretium venditori, ſed ſi vnus tantum numeraſſet pretium, alius non, in dubio præſumitur prius tradita illi, qui numerauit pretium. Ita not. multum decidit Bald. in c. 1. § ſi facta. in titu. ſi de feud. fuer. contro. inter do. & agna. quem videas, vbi refert ſe ita conſuluiſſe, vide tamen ad hoc Bal. in d. rub. C. de contrahen. emp. in 19. q. ¶ Item adde, ꝙ ſi aliquis vendidit rem eandem duobus, & prius tradidit ſecundo, quamuis ſecundus præferatur iurib. præalleg. tamen ſi ſecundus ſciebat, ꝙ eſſet vendita primo, poteſt primus emptor ab eo rem auocare. iſta fuit ſingularis deciſio Bald. in rub. C. de reuo. his, quæ in fraud. cred. circa prin. ꝙ diligenter no. ad illam l. quo
29 ties.† Item adde, ꝙ illa iura non habent locum in Eccleſiaſticis perſonis, quia ſi venderent vnam rem duobus dato ꝙ prius traderent ſecundo, tamen præferretur primus emptor, quia Eccleſia in ſuis ⁊ctibus non amat iſtum rigorem. Ita determinat Hoſt. & Io. And. in c. continebatur. per illum tex. de his, quæ fi. à præla. ſine conſen. capi. quod dictum ſequitur & ſummè exclamat Ludo. Roma. in repe. Auth. ſimiliter. C. ad l. Falc. in 12. ſpeciali, quod habet pia cauſa inter ⁊ctus, vbi dicit, ꝙ iſtud dictū eſt ſingulare, & cōiter incognitum Legiſtis, & Can. & ꝙ putat verum, & æquum duab. rōnib. ibidem per eum aſſignatis. iſtud dictum non eſt verum, nec tenendum. Illud reprobant omnes Canoniſtę d. Ant. de But. Pet. de Anch. & latè Imo. in d. c. ⁊tinebatur, & ibid. Panor. vna viua rōne. quia cum regula ſit. d. l. quoties, & d. §. ſi duob. & ab iſta regula non ſit tex. qui excipiat eccleſiaſticas perſon. certè debet ſeruari ēt in foro canonico inter eccleſiaſticas perſo. in quibus. non eſt immutatum. c. 1. & 2. de oper. nou. nunc. & no. Bar. in l. priuilegia. ⁊. eo. ſaluat tñ Panor. dictum Hoſt. & Io. And. in duob. caſib. Primus in caſu, quē ponit gl. noſtra hic, & qñ venderetur aliq̨d ſpirituale in caſu licito, ex ſolo tit. tranſerī ius c. cùm tibi. de p̄b. & ibi videbis plenius p̄ eum, & ita diligenter no. ¶ Gl. ſuper verbo hypothecariam, diuiditur in duas partes, prout duas opi. ponit ad tex. ſeu duos intel-
* lectus, partes patent in gl. *communiter tenetur*. Scda opin. quam ēt tenent gl. & Doct. in c. 2. de conſuetud. fm quam ſequitur, ꝙ in hac l. ponuntur tria priuilegia, vt declaraui. ⁊. in ſumma, quis

Petr.

ADDITIONES.

a Adde Alex. in l. ſi mora, in 1. colu. ff. ſolu. matrim. Purp. in l. 1. nu. 75. ſupra hoc eod. tit. PVRPV.

b Vendidit. Adde l. ſi aūt in §. ſi duob. ff. de pub. Deci. in l. contractus. ff. de regul. iur. nu. 14. vbi etiam ponit quaſdam fallentias ad iſtam regulam. PVRPV.

* Vendidit. Adde, quæ ſcribit Gabr. com. opi. lib. tit. de empt. & vend. concl. 2. vbi ponit Reg. cum amplia. & limit. & no. Nat. conſ. 176. poſt Ias. in §. item ſi quis in fraudem. nu. 116. inſti. de act. Plot. in tract. de in lit. iur. §. 4. nu. 60.

Source : BIU Cujas

Petr.& Cyn.hic in 2.q.tenuerint,ꝙ in hac l.ſolùm ponatur vnũ priuilegium. ſ. de p̃ſcriptione. 100.anno.ſed non recedas à cõi.
30 † Per iſta infert Bart. ꝙ non valeret ſtatutum diſponens, ꝙ res immobiles non poſſint alienari in eccleſiaſticas perſon. quia ſta
a tuta, [a] quæ ſunt p̃ priuilegia eccleſiarum,ſunt nulla. Auth.caſſa. s̃.eo. c.nouerint.de ſent. excõ. ſed Eccleſia eſt priuilegiata in venditione rerum ſibi facta,&c. vt hoc tex.vide Bal. circa prin. Puto Bar.bene dicere,ſed non bona ratione,ꝙ ſtatutum ſit nullum,eſt tex.clarus in c.fi.de immu.eccl.lib.6.Sed ratio Bar.non eſt bona,ſm Fulg.& Pau.de Caſt.hic,& bene, quia ꝙ poſſit vendi Eccleſiæ,iſtud non eſt priuilegium , ſed de iure cõi , ſed ꝙ ex venditione transferatur, dn̄ium ſine traditione,iſtud eſt bene priuileglum Eccleſiæ , p̃ priuilegium eſſet ſi fieret ſtatutum, ꝙ ex venditionc facta Eccleſiæ non transferatur dn̄ium ſine traditione,tamen Bar.conſiderauit,ꝙ ſaltem iſtud priuilegium venit in conſequentiam.¶Subdit Bal.hic, ꝙ ſi ſtatutum ſimpliciter diſponeret , ꝙ res immobiles non poſſint alienari in forenſes,vel in non ſubditos , iſtud ſtatutum ſic ſimpliciter loquens non cõprehenderet eccleſiaſt. perſon.& ita dicit ſe conſuluiſſe. Bar.loquitur,quando ſtatutum expreſsè faciebat mentionem de Eccleſia,nihil alleg.Bar.ego allego bonum tex. in c. à nobis. el 1.& ibi Panor.in 3.no.de ſent.excom.& tex.in c.tua nuper.& ibi ad hoc no.d. Ant.de But.de dona.& ad q.Bar.hic, adde Bart. & alios in l.dudum.C.de p̃hen.emp.& in l.filiusfam.§.diui.ff.de legat.1.vbi etiam de ſecundo,ꝙ tangit Bar.ꝙ valet ſtatutum, ꝙ res immobiles non poſſint alienari in forenſes , & confirmatur iurib.& rationibus,vt in d. §. diui. Et limitatur multis modis illud ſtatutum,vt ibi per Mod.& latiſſimè per Barb. in repe.rub. de reb. eccle. non alien. ¶Vltimò pro perfecto complemento
31 iſtius.l.fi.inquantum iſta l.ſemper allegatur,† ꝙ quis præſumitur viuere vſque ad 100.annos,de hoc dixi. s̃.in text. in not, vbi allegaui tex.concordantes ibi dictis.Adde,ꝙ homo põt viuere. 100.& 20,ann.tex.eſt in §.1.& ibi no.Ang.in Auth.de mona.collat.1. Et ꝙ quis præſumatur viuere.100.annis, eſt etiam glo.in l. ſed & ſi de ſua.ff.de acquir.hæred.& ibi ſequitur Ang.& Imo.& Mod.iſtud ſolet eſſet commune dictum; tamen in contrarium videtur facere tex.in l.hæreditatum.ff.ad l.fal.nec iſta l. aut concordantes obſtant,quia licèt dicant,ꝙ homo poſſit viuere. 100. annis,non tamen dicunt,quòd iſtud preſumatur,quia non omne quod eſt poſſibile preſumitur.Item quia viuere.100.an.rarò contingit,vt docet experientia. Ideo potius eſſet ſumenda præſumptio in contrarium.l.non dubium.C.de leg.l.nam ad ea.ff. de legi.Retenta tamen communi regula, ꝙ quilibet præſumatur viuere vſq; ad 100.annos.Adde,ꝙ tamen ad hanc præſumptionem oportet allegare. l. ſi adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni.ff.de adult.ſm Bal.in c.ex tenore.in 2.col.de teſta.facit quod vult Bar.in l.cùm quid.in vlt.col. ff.ſi cert. pet. cum concor.quas ibi dedi.Adde etiam,quòd vnus teſtis de viſu mortis tollit hanc præſumptionem,quamuis non probet ipſam mor-
32 tem,ſm Bal in c.1.§.fi.qui feud.dare poſ. † Succeſſiuè ad iſtã l. adde,ꝙ illud,quod hic dicitur in Eccleſia,habet locum in pauperib.ſecũdum Bal.& Ang.in l.ſiue autem.§.ſi duob.ff.de publ. ¶Vltimò inquantum in ſuperioribus tactum eſt, an in Eccle-
b ſiam [b] tranſeat publiciana ſine traditione , ibi dictis adde Alex. in conſ.98.in 2.vol.incip.viſo,& conſiderato integro proceſſu, in 3.col.cum concor.ibi per eum alleg.Ange.in d. §.ſi duobus, & quæ dixi in §.ſed iſte.col.10.inſt.de actio. Iaſ.Papiæ.

ADDITIONES.

a Statuta.Adde Abb.in c.Eccleſia S.Mariæ.de conſtit.Card.in repe. c. perpendimus.de ſent.excom.in 17.col.ver.& principaliter quæro.

b In Eccleſiã.Adde Cardi.Zab.in ca.ex literis.de conſue.in vlti. col. ver. quæro in eo,quod dicitur.

SVMMARIVM.

1 *In caſibus,in quibus contra priuatum præſcribitur.10.20.vel 30.annis. contra Eccleſiam nunquam præſcribitur minori tempore 40.ann.idem etiam eſt in pauperibus,limita nu.2.& 3.*
4 *Res mobiles Eccleſiæ ita vſucapiuntur triennio , ſicut res priuatorum, idem etiam in præſcrip.quatuor ann.nu.5.*
6 *Intellectus l.bene à Zenone.C.de quadr.præſcri.*
7 *Contra Eccleſiam Roma.non præſcribitur niſi.100.annis.*
8 *Refugium eſt miſerorum allegare ſpecialitatem,& non eius rationem.*
9 *Succedenti de iure ſpeciali non competunt ea,quæ competunt ſuccedenti de iure communi.*
10 *Bona rapientis monialem applicantur monaſterio.*
11 *L.noſtra loquens de præſcriptione 40.ann. competente Eccleſiæ,habet locum nedum quando priuatus præſcribit contra Eccleſiam , ſed etiam quando vna Eccleſia præſcribit contra aliam.*
12 *Eccleſia eſt bene priuilegiata in præſcri. paſſiua non tamen in actiua.*
13 *An,& quando priuilegiatus poſſit vti contra pariter priuilegiatum priuilegio ſuo.*
14 *Si Eccleſia præſcribat rem priuati ſufficit tempus,30.annorum.*
15 *Quando dicatur priuilegium conceßum motu proprio principis, item quando motus principis nocet tertio.*
16 *Eccleſia Nouãtulana quæ habet priuilegium,quòd contra eam non præſcribatur niſi.100. annis , ſi ipſa vellet præſcribere contra priuatum, priuatus poteſt vti retorquutione , quia tale priuilegium præſumitur conceßum ad poſtulationem partis,*
17 *In correctorijs an,& quando ſit licita extenſio,& nu.22.vſq; ad nu.26.*
18 *Quæ dicatur ratio impulſiua in lege.*
19 *Quando duo caſus æquiparantur à l.antiqua. l. noua corrigens in vno, intelligitur corrigere in alio.*
20 *Quando duo vitia deſcendunt ab vna l. lex noua tollens vnum ex illis vitijs intelligitur aliud ſuſtuliſſe.*
21 *Per ſubauditos intellectus non debet induci.ll.correctio.*
27 *An filius poſſit exhæredari ex alia cauſa, quæ non ſit de 14. enumeratis in §.aliud quoque capitulum.in Auth.vt cum de appel.cog.*
28 *Præſcriptionum quædam ſunt fauorabiles,quædam odioſę,quædam mixtę,quædam natura ſua currentes.*
29 *Res de facili reuertitur ad ſuam naturam.*
30 *Quælibet l.correctoria ſemper intelligitur habere clauſulam derogatoriam ad ll.futuras.*
31 *Non tantum opus eſt ad tollendam exceptionem peremptoriam iam natam,quod apponatur clauſula non obſt.iurib.præalleg.ſed etiam quando agitur de excepeione peremptoria nondum nata,ſed naſcitura.*
32 *An per pactum poſſit renunciari cuicunque præſcriptioni.*
33 *An Eccleſia poſſit reſtitui in integ.aduerſus præſcriptiones.*
34 *Eccleſia habet reſtitutionem in integ.in contractib.in quib.interuenit verus,& expreßus conſenſus Eccleſiæ.*
35 *Quadricenninm intra quod Eccleſia debet reſtitui aduerſus præſcrip. non currit probabiliter ignoranti.*
36 *Si Eccleſia priuilegiata in præſcrip.40.ann.ſuccedat priuato, contra quẽ erat inchoata præſcrip.10.vel 20.ann.an iſta præſcri.10.vel 20.ann. inchoata contra priuatum perficietur contra Eccleſiam.*
37 *Princeps bene poteſt concedere debitori reſcriptum, per quod differatur ſolutio,& debitum,ſed non poteſt concedere reſcriptum,per quod in totum tollatur debitum,*
38 *Si priuilegiatus ſuccedat non priuilegiato,an vtetur priuilegio ſuo.*
39 *Si clericus ſuccedat laico , non per hoc poterit conueniri coram iudice laico.*
40 *Si Eccleſia vendidit rem priuato,à quo euicta eſt, ſi comparet ad defendendum,coram quo iudice debebit comparere.*
41 *Si priuatus ſuccedat priuilegiato , an vtetur priuilegioeius cui ſucceſſit.*
42 *An pro bonis liuellarijs,ſeu emphyteuticis,quæ quis habet ab Eccleſia, teneatur ſoluere collectam.*
43 *Licèt Eccleſia,& minor æquiparentur,tamen quantum ad præſcriptionem differunt.*
44 *Res fiſci nullo tempore præſcribuntur.*
45 *Clerici in bonis proprijs patrimonialibus non gaudent priuilegio 40.ann. quo ad præſcriptionem.*

AVTHENTICA.

Q Vas actiones. Iſta Auth. quicquid dicant Fulg.& Mod. hic,ſm quod habet tria dicta , ita fuit ſumpta per Iren. ex tribus Auth.& iſtud ſit loco diuiſionis.Primum dictum ſumitur ex §. pro temporalibus. in Auth. de eccle. tit. collat.9. Secundum dictum ibi, vſucapione triennij,ſumitur ex §.fi.in Auth.hęc conſtitutio innouat conſtitutio.collat.8. Tertium dictum, quod eſt in ver.ſola Romana. ſumitur in Auth.vt eccl.Rom.gau.100. ann. præſcrip. collat.2.
1 ¶† Not.ex 1.dicto huius Auth.ꝙ in caſib. in quibus contra priuatum preſcriberetur 10.20.vel 30.ann. contra Eccleſiam nunquam preſcribitur minori tẽpore 40. an. concordat. c.de quarta,& c.illud.de præſcrip. ¶Adde, quod idem eſt in pauperib.
a perſonis, ſi aliquando eſſet relictum , donatum , vel aliter venditum,vel aliter debitum pauperibus,non preſcriberetur minori tempore 40.ann.ſm Bald.hic,& eſt text.in §.pro temporalib. in Auth.de eccle.tit.eſt tex.in c.2. & ibi Panor. de preſcrip. Imò generalius dico,ꝙ omnia priuilegia conceſſa eccleſiaſticis perſonis competunt etiam pauperibus , & miſerabilibus perſonis, quatenus poſſunt conuenire. Ita expreſsè inquit Bald.in l. pen. §.cùm autem.vlt.col.C.ad Trebel.per illum. §.pro temporalibus.

ADDITIO.

a Pauperib.Adde Auth.de eccle. tit. in §. pauperibus.& Ioan. de Imo.in c.fi.de præſcrip.

Source : BIU Cujas

bus.idem Bal.in l.illud.§.eod. & est bona gl. parua in verbo cap-
1 tiuorum.in l.vt inter diuinum. §.eo. ¶† Limita istud notabile verum in re, quæ sit veri dominij Ecclesię, secus si res sit quasi dñij Ecclesiæ, & sic competeret publiciana, tunc ⁊ Ecclesiam præscribitur sicut ⁊ priuatum. Ita concludunt Bart.& Doct.in l.si finita. §.si de vectigalib.ff.de dā.infec.in 1.col, post med.vbi abundantissimè videas alios Mod.Ang.in l.2.C.ne rei dñicæ vel templorum.Bald.in l. siue autem.§.si duobus.ff.de publiciana.
3 ¶† Limita secundò quantum ad ipsam Ecclesiam, sed quantum ad habentes causam ab ipsa Ecclesia præscribitur sicut ⁊ merè priuatum, vt dixi in l.precedenti.Item ista iura limitantur in personalib.consuetudinibus, puta baptizandi in aliena parrochia, vbi non præscribitur etiam 40.an.ita Io.And.& do.Ant.de But.in c.quia nonnulli.de cle.non resi.¶Quæro ex secunda par
4 te tex.ibi, vsucap.triennij, † q res mobiles Ecclesiæ [a] ita vsucapiuntur triennio, sicut res priuatorum, concor.c.illud.de presc.
a Bald.in l. 2. in 1.lect. C.ne rei dom.vel tempo.Adde tu generalius,& not.q in omnibus præscriptionibus annalibus, vel semestribus, vt sunt regulariter omnes actiones prætoriæ, item actio de dolo.l.fin.C.de dolo.item quanto minoris, eo.modo in prescrip. semestrib. quæ durant sex mensibus, vt in redhibitoria.l. cùm sex.ff.de ædil. edic.in omnibus istis ita præscribitur contra Ecclesiam sicut contra priuatum. Istam extensionem, & ampliationem tradit Panor.in c.cum causa.in 3.colum.de emp.& vend. vbi dicit istud colligi ex gl ibi iuncto text.mihi nihil probat.& dicit esse no. pro intellectu totius tituli extra de præscrip. Sed magis pro extensione text.nostri addo, quod idem expressè tenet gl.hic in verbo durantibus.expressè Io.Fab.hic,& istud expressè dicit glo. in ver. pen.in Auth.hæc constitutio innouat
5 constitutionem. ¶† Tertiò pondera multum tex.ibi, quadriennij præscriptione q prescriptio quatuor annorum ita currit ⁊ Ecclesiam sicut contra priuatum. Prescriptio autem quatuor annorum dicitur, quotiescunque Imperator vendit, vel donat rem alterius, si dominus cessat quadriennio vendicare, excluus est, ne possit agere nec contra fiscum, nec aduersus emptorem.l. 2. & l. benè à Zenone.C. de quadri.prescrip.ergo hic est text.q si Princeps, vel Imperator donet, vel vendat alicui rem Ecclesiæ, lapso quadriennio Ecclesia in totum excluditur. text. est hic,& ita expressè exemplificat glo.hic in verbo præsc.istud est verum attento iure ciuili, sed de iure Cano. quod est seruandum, istud non procedit, text. est in c.quicunq; militum,& ibi gl.in verbo consensu.12.q.2.glo. & Doct.in c.2.de reb.eccl.non alien. similiter è contra. si princeps, vel Imperator donaret vel venderet rem alterius vni Ecclesiæ, Ecclesia non gaudet beneficio d.l.2.& l.bene à Zenone,& sic quadriennio non excludere tur dominus.glo.est not.in c.2.16.q.2.in versic.30. & facit ratio,
* quia Ecclesia non est cultrix, * & amatrix iniustitiæ.c.1.de alie. feud.¶Item diligenter aduerte, quod d.l.2.& l. bene à Zenone. non habent locum nisi in solo Imper.& vxore eius, ita ad literā dixit singulariter Bal.in c.fi.circa fi.de re iud. & nunquam obli-
6 uiscaris.† Item ad hoc vt illa iura locum habeant requiritur, q Imperator donet, vel vendat bona fide suam rem vt suam, credens esse suam, si autem donet rem alienam, non habet locum d.l.bene à Zenone, gl. est not.in l.2. C.de commu. re. alie. Bald. expressè in l.1.in 1.colum.in fi.C.de hære.vel act.vend.Item requiritur, quòd fiscus tempore donationis, vel vend. possideat rem, aliàs non haberet locum, ita expressè Bal.in d.l.1. in 1.col. in fi.C.de hære.vel ac. vend.& in l.2.C.de commu.re. alie. & ibi Pet.& Cyn.ego pondero Bart. idem expressè volentem si bene inspicias in l.fi.circa med. C. si contra ius vel vtil. publ. ¶Quid autem in dubio, an in dubio præsumatur fiscus possidere, vide not.Bal.in d.l.2.prealleg.& ista teneas multum cordi, quia quo-
7 tidiana sunt.¶† Vltimò no.in versi.fi. q contra Ecclesiam Ro-
b ma. [b] non præscribitur nisi centum annis; limita vt procedat.in iuribus immediatè pertinentibus ad Ecclesiam Roma. secus si ad subditos Ecclesię Roma. & tunc sufficit tempus commune.glo.& Doct.in c.ad audientiam.de prescri.& in c. volumus, & ibi Arch.16.q.4.d.Abb.in consi.18.in 2.volum. incip. in causa,& quæstione quæ vertitur seu verti speratur. ad fin. & dixi ēt sn l.prece.¶Glo.magna.in ver. excluduntur. diuiditur in duas. In prima ponit duas fallen.ad text.In secunda format quæstiones. Secunda ibi, sed quid si Ecclesia contra Ecclesiam. Illa secnnda subdiuiditur in septem, prout septem format quæst.par
8 tes patent in glo.† Ex prima parte princip.not.duos casus speciales, in quibus contra Ecclesiam præscribitur anno, vbi contra priuatum non præscriberetur nisi 30.& sic magis fauetur priuato, quam Ecclesiæ, quod est directò contra istum tex. Sed quia dicere, quod est speciale,& non assignare rationem specialitatis, est refugium miserorum, vt dicit gl.in l.filium quem habentem. C.fam.erc.ideo operę pretium est videre, quæ sit ratio specialitatis.Bar.hic circa prin.in 1.oppo.dixit, q ratio specialitatis in illis casib. est, quia Ecclesia succedit iure quodā singulari, q facilius tollitur quàm ius commune, vulgata l.eius militis.§.militia missus.ff.de test.mili.Credo, q Bart. didicerit istam rationē à Cy. hic in 1. oppo. licèt eū non alleget assignans aliam rationem, tamen in idem recidit.¶Pro ista ratione Bart. licèt nullus
9 dicat, ego adduco bonum fundamentum. † Nos habemus, q succedenti de iure speciali non competunt ea, quæ competerent si succederet de iure communi.text.est solennis in l.mulieri,& Titio.& ibi Bart.dicit, q est solennis tex.ff.de condi.& demon. ergo cùm Ecclesia in illis casibus succedat iure singulari, nimirum si non competunt ea, quę competerent si succederet de iure communi, & isto modo ratio Bart. confirmari videtur pulchrè. Istam rationem Bart. Fulg. reprobat subtilius hic; nam dicit Fulg.in istis duob.casib.alleg. in gl.imò succedit de iure cō muni non singulari; nam in §.si verò liberi. alleg.in gl. mortuus est pater relictis filijs hęredib.si non sunt filij, mulier succedit de iure cōi.tex.est in l.si quis presbyter. ⁊.titu.1.eod. modo, & for-
10 tius,& istud est plus in §.antepe.in Auth.de san.Epis.collat.9.†si aliquis rapiat monialem existentem in monasterio, q bona rapientis applicentur monasterio, istud non est ius singulare, imò est ius cōe. Pone, q quis rapiat virginem non existentem in monasterio, omnia bona rapientis applicantur illi puellę.text. est in l.vnica.circa medium.C.de rap.virg.¶Vltra Fulg. ego nouiter pondero ⁊ Bar.tex.in l.fi.§.eo.iuncta Auth. nostra.vbi rei vend. & hypothecaria competunt Ecclesię pro rebus venditis, & donatis iure singulari, istud negari non potest (vt ibi dixi) & tñ in isto quod competit Ecclesiæ iure singulari, non præscribitur minori tpe.100.an. hodie 40. per istam Auth. quę corrigit illam l. ergo hic est text. ⁊ Barto. q in his, quę competunt Ecclesię iure sing.tñ est priuilegiata prescriptione centum, vel hodie 40.ann. istud multum mihi stringit ⁊ Bar.cogita propter illam. l.mulieri,& Titio.quę multum faciebat pro Bar. Aliam rōnem persuasiuam, sed leuem assignat Albe. de Rosa. hic, q in illis duobus casib. ideo statutus est annus Ecclesię, ad hoc vt Ecclesia sit celerior,& magis solicita ad consequendum, verba sunt ad Ephesios. Aliam rationem assignat glo.in d. §.si verò liberi. alleg.hic, quam expressè tenent Fulg.& Pau.de Cast.hic, q illi duo tex. loquuntur in reb. acquirendis Ecclesiæ, in quib. nec ipso iure est actio acquisita, nec aliàs fuit quęsitum dñium ipsi Ecclesiæ, nimirum si facilius excluditur; sed in l. fi.§.eo. ibi dñium acquiritur ipsi Ecclesię ipso iure, vnde in rebus. in quib. Ecclesia habet dñium, non prescribitur nisi.40.ann. vt hic,& fortè ista est bona, nescio tñ an generaliter procederet, si omnes casus considerare mus; quicquid sit illi duo casus hodie sunt correcti per c. 2. de prescrip. in 6.¶Sum in secunda parte gl.ibi, sed quid si Ecclesia
11 ⁊ Ecclesiam. habes pulchram extensionem ad tex.nostrū,† q ista lex loquens de prescrip.40.ann.competente Ecclesiæ, habet locum nedum qñ priuatus prescribit ⁊ Ecclesiam, sed etiam
c qñ vna Ecclesia [c] prescribit ⁊ aliam Ecclesiam, vtroq; casu nunquam prescribitur minori tempore.40.ann. non obst. q vtraq; sit Ecclesia, bene facit l.fi.alleg.in gl.licèt gl.nostra nihil clarè firmet.¶Ista conclusio mihi placet, dicat Bar.quicquid velit, quā probo triplici ratione. Prima est. Nos habemus regulam, q qñ duo sunt priuilegiati,& vnus tractat de damno, alius de lucro, ille, qui tractat de damno, gaudet priuilegio, alius non. l.verum. §.fin.ff.de mino. sed ita formaliter contingit in casu nostro, vbi sunt duę Ecclesię, vna vult prescribere aduersus aliam, quę prescribit, tractat de lucro; illa ⁊ quam prescribitur, tractat de damno, ergo ipsa Ecclesia ⁊ quam prescribitur, debet gaudere priuilegio.¶Secunda ratione moueor. nam quando duo sunt priuilegiati in vna materia, sed vnus est priuilegiatus in genere, alius in specie,& in casu de quo quęritur, semper attenditur solùm priuilegium eius, qui in specie priuilegiatus est, & non alterius. istud apertè probat text.in l. fin.ff.ex quib.cau.maio.& expressè Barto.hic in sua doctri. sed ita est in proposito, quia Ecclesia, ⁊ quam prescribitur, est priuilegiata in specie in hoc casu, alia in genere, ergo attenditur ante priuilegium speciale, vt sic minori tpe non præscribatur.¶Tertia ratione à fortiori idem concludo istis posthabitis, nam Ecclesia, ⁊ quam prescribitur, bene est priuilegiata, vt ⁊ eam non prescribatur minori tpe 40. ann. casus est hic. Sed q Ecclesia prescribens sit priuilegiata, istud nul-
12 libi hētur, nam † Ecclesia est bene priuilegiata in prescriptione passiua non in actiua, vt hic, ergo dato q sint duæ Ecclesię, tamen

ADDITIONES.

a Ecclesiæ. Adde in Auth.de eccle.titu. §. pro temporalibus. Innoc. Hostien.& Docto.in c.1.de restit.in integ.Host.in sum.tit.de prescrip.in §.1.Spec.tit.de resti.in integ.in §.2.ver.vt autem.Dy.in regula possessor.de reg.iur.lib.6.

* Fautrix.

b Romanā. Adde c.cùm à nobis,& in c.fi diligenti.de prescrip.gl.in verbo legitimam.in c.cùm dilectu.de confir.vtil.vel inutil.gl.in c.2.de præscrip.lib.6.

c Quando vna Ecclesia. Adde tex.& ibi Doc.in c.ad aures.de præscrip.

Source : BIU Cujas

tamen Eccleſia præſcribens nullum habet priuilegium, ſed bene Eccleſia ℈ quam preſcribitur, vt hic, ergo nihil curamus qs ſit, qui præſcribat ℈ Eccleſiam, an alia Eccleſia, vel priuatus, & ita concludit Cy. hic in 4. q. Bal. in l. 1. Sal. & Pau. de Caſt. hic, & ita teneo, quicquid dicat Bar. Item adde, ꝙ de hoc eſt tex. in c. illud. de præſcrip. per quem tex. dicit Io. Fab. ꝙ non eſt amplius de hoc quæſtio. Sed tu vide contra cõem opi. tex. expreſſum. 16. q. 3. c. placuit. el 2. ver. in Canonib. niſi dicas, ꝙ eſt tex. Gratiani. Et
13 iſta etiam. ℈ proxi. addidi. † Hinc ſumpta occaſione examinat hic Bar. an & qñ priuilegiatus poſſit vti priuilegio ſuo ℈ æquè priuilegiatum, dicit vt hic per eum. Cyn. hic in 4. q. Sal. & alios. Bar. in l. verum. §. item quæritur. ff. de mino. Bal. in Auth. habita. in 9. col. C. ne filius pro patre. Ang. de Aret. in §. rurſus. in 3. col. inſti. de act. Pau. de Caſt. in conſ. 312. inci. viſo puncto. ℈. ſcripto. in vltimo dubio. Item adde illud, quod tenet glo. 1. in Auth. niſi rogati. in gl. magna. in fi. C. ad Treb. & Bal. in l. iubemus. in prin. in 1. no. in eo. tit. C. ad Treb. Et pro cõi ſententia, ꝙ etiam Eccleſia ℈ Eccleſiam præſcribat, ꝙ tamen habeat locum iſta preſcri pt. o 40. ann. eſt bonus tex. in c. illud. de preſcri. per quem text. dicit Io. Fab. ꝙ non eſt amplius quæſtio de hoc. Ego tñ in ℈ riũ allego tex. in c. placuit. el 2. circa fi. in verſi. in Canonib. 16. q. 3. & eſt mirabilis tex. ℈ prędicta, ꝙ ſi Eccleſia preſcribat ℈ eccle. 30. ann. ſufficiunt, ſi autem monaſterium ℈ Eccleſiam, tunc bene requiruntur. 40. anni. nec video quid poſſit rñderi, niſi diceres, ꝙ ille ſit text. Gratiani, nec video vnde Gratianus ſumpſerit il-
14 lam differentiam, cogita. ¶ Sum nunc in 3. parte glo. ibi, † item
a quid ſi Eccleſia ℈ priuatum. a Ex qua habes, ꝙ ſi Eccl. præſcri-
* bat rem priuati, ſufficit tempus. 30. ann. & priuatus poteſt * vti rerorq. iuris ℈ Eccleſiam, cum priuilegium huius Auth. ſit con-
b ceſſum Eccleſiæ motu proprio b principis, & non ad poſtulationem. ¶ Et ſi dicatur, vbi apparet, ꝙ iſtud priuilegium ſit conceſſum Eccleſiis motu proprio principis, & non ad poſtulationem, cùm in dubio ſemper præſumatur concedi ad poſtula. c. ſi motu proprio. de præb. in 6. reſponde, vt hic no. per Bar. dum dicit, qñ conceditur priuilegium alicui, ius cõe ſtatuendo, &c.
15 Vide Bar. ¶ † No. diligenter iſtam limitationem Bart. ad regulã c. ſi motu proprio. de præb. in 6. quia non habet locum, qñ princeps concedit ſtatuendo ius cõe, & iſtud eſt inſertum in corpore iuris, tunc in dubio præſumitur conceſſum motu proprio principis, & tunc nõ eſt locus retorquutioni. addo ad hoc text. in l. 1. & ibi Bar. ad hoc no. C. de pen. bon. ſubla. lib. 10. & Bart. in l. 1. in fi. C. de bon. vac. lib. 10. ¶ Iſtud tamen not. limita, niſi illud, quod conceditur à l. vel ſtatuto in priuilegium, reſpiceret ordinem, & proceſſum litis ſeu iudicij, quia iſtud quamuis ſit conceſſum legem ſtatuendo, & eſſet inſertum in corpore iuris vel ſtatutorum, licèt præſumatur conceſſum motu proprio principis, & non ad poſtulationem, tamen fieret retorquutio iſtius iuris contra aduerſarium, & vterque poſſet vti iſto iure. l. fin. & ibi not. Barto. C. de fru. & lit. expen. facit. l. die Sabbato. cum ibi not. per Bar. C. de Iudæis, & tex. in c. ſacramentum. §. in quib. & ibi Bal. de conſue. recti. ſeu. in vſib. feud. Docto. in c. 2. de mutuis peti. ¶ Illud etiam perpetuò teneas cordi, ꝙ ſi ſuper aliquo priuilegio, vel reſcripto interuenerunt geminata reſcripta, geminatio facit, vt intelligantur conceſſa motu proprio principis, & ceſſat omne vitium ſubreptionis. Fuit ſing. dictum Bal. in l. nec damnoſa. C. de preci. impe. offer. vbi mouetur per tex. in §. iubemus. in Auth. vt nulli iud. collat. 9. qđ diligenter nota ad limitationem d. regulæ. c. ſi motu proprio. ſequitur Ludo. Roma. in l. ſi verò. §. de viro. in 31. fal. ff. ſolu. matrimo. vbi dicit, ꝙ iſtud eſt notum, & ſingulare dictum, & ꝙ non inuenit alibi. Idem tenet Ludo. Rom. & d. Alex. in d. l. 3. in princ. ff. quod quiſq; iur. tenet Fulg. in d. l. nec damnoſa, & in l. reſcripta. in vlt. colu. C. de preci. Imper. offe. nec vnquam reperi contradicentem in hoc. facit, ꝙ voluit Io. And & Can. in c. nec porrecta. de confir. vti. vel inutil. dicetur latius, vbi ſingulariter limitabitur, in illa. l. nec damnoſa. ¶ Vltra Bar. ego aliter rñdeo ad d. c. ſi motu proprio, ex mente Bald. hic in 2. quæſt. & iſta magis placet, ꝙ in dubio reſcriptum præſumitur conceſſum ad poſtulationem partis. ſed in caſu noſtro priuilegium huius Auth. eſt conceſſum omnibus Eccleſiis de mundo, quomodo eſt veriſimile, ꝙ omnes Eccle. ſupplicauerint principi? ideo præſumitur motu proprio. Et propterea in Eccleſia Nouantulana potuit illa veriſimilius ſupplicare principi, & in ea præſumitur, ꝙ ad poſtulationem Eccleſiæ princeps conceſſerit. ¶ Adde in materia, quòd motus proprius principis non nocet tertio. Ita tenent Hoſtien. & dom. Anto. & alij in c. cauſam. el 2. de teſt. dom. Anto. in c. per venerabilem. in 34. colum. qui fil. ſint legi. dom. Abb. in c. 1. in 13. colum. de iud. Gemi. in c. ſi propter. in 6. colum. de reſcrip. in 6. hinc eſt, quod in beneficialibus motus proprius non facit ſecundum impetrantem præferri primo, niſi in eius literis mentio fiat. ita tenet Imol. poſt Cald. & Anto. de Butr. in c. mandatum. in penul. colum. de reſcrip. Idem dicit Gemi. in repe. c. poſtulaſti. in 26. col. de reſcrip. quòd motus proprius non præiudicat vnioni factæ per ordinarium etiam nondum ſortitæ effectum, quia motus proprius non tollit ius quæſitum alteri in re, vel ad rem. alleg. gl. 3. in d. c. ſi motu proprio, & ibi Ioan. And. Et vide, quod vult dom. Abb. in conſ. 4. in 2. volum. incip. in quæſtio. quæ vertitur.
16 in 8. colum. ¶ † Item inquantum Barto. concludit, ꝙ Eccleſia Nouantulana, quæ habet priuilegium, ꝙ contra eam non præſcribitur niſi. 100. annis, tenet Barto. ꝙ ſi ipſa vellet præſcribere contra priuatum; priuatus poteſt vti retorquutione: ratio quia præſumitur conceſſum ad poſtulationem. Adde, ꝙ idem tenet Fulg. hic. Pau. de Caſt. in l. 2. in princip. ff. quod quiſque iur. tangi tur in glo. in c. fin. de mutuis peti. Iſtud teneo ℈ quis Bald. hic in 2. quæſt. tenuerit contrarium, quibus reſponde, vt hic per Fulg. Et per iſta ſit expedita tertia pars glo. ¶ Pro clara inteligentia huius quartæ partis glo. reaſſumo articulum in dubium, qui eſt ſubtilis, & diſputabilis. An iſta Auth. & in corpore vnde ſumitur corrigens. l. fi. §. eod. in Eccleſia, intelligatur etiam corrige re in ciuitate. glo. refert duas opin. Aſſumam ſecundum opin. Placen. tenentis, ꝙ ſic, cùm maior ratio corrigendi ſit in ciuitate quàm in Eccleſia. ¶ Reſpondetur per omnes, ꝙ in correctorijs non eſt licita extenſio etiam ex maioritate rationis, vt di-
17 cam nunc. ¶ Pro iſta opin. Placent. multa adducuntur. † Sed vnum eſt, quod valde ſtringit, quod adducit Bald. in 3. queſt. nã quando ratio eſt expreſſa in l. cõrigente, tunc etiam in corre-
c ctoriis ex identitate illius rationis licita eſt extenſio, c quia iſta non dicitur propriè extenſio, ſed lex ipſa dicitur loqui. l. his ſolis. in verbo ſatis tacitè cautum putamus, & ibi Bald. C. de reuo can. dona. modo ſic, in l. corrigente, vt eſt in Auth. hæc conſtitutio innouat conſtitutionem. circa medium vnde ſumitur iſta Auth. dicitur, quod præſcrip. 100. anno. quæ competebat Eccleſiæ ideo corrigitur, quia tanto tempore nec integritas documentis, ideſt, inſtrumentis, nec fides actis, nec teſtib. valent ſuffragari: iſta ratio ſcripta in l. corrigente militat etiam in ciuitate, ergo debet fieri extenſio etiam in correctorijs. Tamen huic fundamento reſpondet mirabiliter ipſe Bald. poſt Gul. de Cun. & Cyn. hic in addi. illud, quod dicitur, quòd ſi ratio eſt ſcripta in l. corrigente, licita eſt extenſio, dicit ſingu. Bald. quod eſt verum, niſi in lege corrigente eſſet appoſita dictio taxatiua tantum, quia tunc licèt ſit ſcripta ratio in l. tamen non fit extenſio propter taxatiuam impedientem, prout eſt in illa Auth. hæc conſtitutio, & ſi eſt vera ſolutio, eſt valde not. & tenenda menti. Puto tamen diſputationis gratia poſſe reſponderi aliter, & forte melius, & reſpondeo in forma, quando ratio quæ eſt expreſſa in l. corrigente eſt finalis, ſecus quando eſt impulſiua, tũc non eſt licita extenſio, prout eſt ratio, quæ ponitur in illa Auth. hæc conſtitutio innouat conſtitutionem. & quòd illa ratio ſit impulſiua non finalis, & conſequenter non ſit licita extenſio, ita tenet in terminis ſubtilis Doct. Bonon. d. Mathe. Mat. in ſuo tracta. extenſionum in 2. colum. vbi ad hoc allegat illùm text.
18 in d. Authen. hęc conſtitutio innouat. † quòd autem illa dicatur cauſa impulſiua non finalis, & conſequenter, quòd non ſit licita extenſio, probo, licèt ipſe non dicat: nam ſecundum veritatem illa dicitur eſſe ratio impulſiua, quando deciſio l. eſt magis generaliter, quàm ſit ratio, tunc quia ratio generaliter non limitat, cenſetur, quòd iſta ratio fuerit tantum impulſiua, & non finalis: ſed quando ratio eſt generalior deciſione, vel æquè generalis, tunc dicitur ratio finalis non impulſiua. Iſtud patet in l. 1. §. ſexum. ff. de poſtul. vbi illa Calphurnia non poteſt aduocare propter ſexum, iſta ratio eſt impulſiua, quia ſequeretur, ꝙ vna ſenex poſſet aduocare, quod tamen eſt falſum, vt ibi, ideo videtur impulſiua. ita declarat Bal. in l. generaliter. in 3. colum. ℈. titu. 1. Barto. in extrauagan. ad reprimendum, in verſi. nec ex eorum: modo ſic ratio aſſignata in illa Auth. non eſt generalis, imò deciſio eſt generalior, quia inſtrumenta poſſunt ſeruari 100. annis, ſequitur ergo, quòd Eccleſia habens inſtrumenta. 100. annorum deberet gaudere præſcriptione. 100. annorum, quod eſt falſum. Ideo cùm ratio ſit impulſiua, non erit licita extenſio. ¶ Tertiò pro opin. Pla. adducit iſtud fundamentum,
19 nos habemus regulam, † ꝙ quando duo caſus æquiparantur à l. anti-

ADDITIONES.

a Priuatum. Adde Hoſt. in ſum. tit. de præſcrip. in §. quæ exigantur. Abba. & Io. de Imol. in c. ſanctorum. de preſcrip. & per eoſdem in c. de quarta, & c. illud. eo. tit. Doct. in c. 1. eo. ti. lib. 6. Ioan. And. in c. qui ad agendum. de reg. iur. lib. 6. in mercu.

* Non poteſt, legendum videbatur.

b Proprio. Adde de iſta clauſula, & vide gl. in verbo facta. in cle. 2. de off. ord. in verbo directas. in cle. per literas. de præben.

c Extenſio. Adde tex. in c. inter corporalia. in prin. de tranſ. Epiſc. PVRPV.

Source : BIU Cujas

l. antiqua. l. noua corrigens in vno, intelligitur corrigere in alio. allegatur vulg. gloss. in l. si quis seruo alieno suaserit. C. de fur. est melior gl. in l. quod verò ℈. ff. de legi. sed malè allegãtur istæ glo. quia loquuntur in exorbitantibus, non in correctorijs, tamen, ℘ etiam in correctorijs habeat locum ista regula, tenet Bartol. in d. l. iuris gentium, & cum eo alij in l. Marcellus. in princip. ff. ad Trebel. & in Auth. sed cum testator. C. ad legem Falcid. & in l. 2. vbi etiam alij ff. de leg. 1. & vbique, sed sic est, ℘ à l. antiqua, videlicet in l. fin. s. eod. quantum ad præscrip. centenariam Ecclesia, & ciuitas æquiparantur, ergo lex noua corrigens in vno, scilicet in Ecclesia præscriptionem centenariam, intelligitur corrigere in ciuitate, præsertim cum minus faueatur ciuitati, quàm Ecclesiæ. Posset responderi, quod ista regula non sit vera in correctorijs, sed tantum in exorbitantibus, prout gloss. præalleg. loquuntur, & Bartol. qui mouetur per illas gl. malè dicit, & ℘ ista regula non habeat locum in correctorijs, soleo allegare glo. in terminis in §. fin. in versic. impleuerit, & ibi Angel. de Aret. ad hoc not. insti. quib. ex cau.

* manum. non lic. tamen, qa Doct. *ita communiter dicunt*, & turpe est negare communes regulas, ego aliter respondeo, & pulchrè omissa solutione Io. de Imol. qui in hoc se inuoluit in l. si verò. §. de viro. ff. solut. matrimo. in 5. fallen. in materia extensionis correctoriæ, & assumo veram solutionem, quam ponit dom. Math. in tract. præalleg. extensionum. in 6. colum. vbi dicit veritatem, quando duo casus in materia de qua agitur sunt in illa materia parificati in omnibus, & per omnia, tunc lex noua corrigens in vno, bene intelligitur corrigere in alio. Ita loquuntur Doctor. in locis præalleg. non sic est in casu nostro, nos sumus in materia præscrip. in qua Ecclesia, & ciuitas per l. fi. s. eod. non parificantur in omnib. & per omnia, sed tantum in trib. casib. in relictis, venditione, & donatione. Ergo si superueniat lex noua, quæ generaliter corrigat in omnibus casibus, prę̃terquam in illis trib. in Ecclesia, non per hoc extenditur ad ciuitatem. Et primò hic infero nouiter, & non inuenio tactũ, cùm in illa l. final. in fin. in illis tribus casibus Eccle. & ciuitas in omnib. & per omnia æquiparẽtur, teneo, ℘. §. pro temporalib. in Auth. de eccl. tit. collat. 9. qui corrigit præscriptionem in relictis Ecclesiæ per legatum, vel hæreditatem, quòd etiam extendatur ad don. & vend. & per istam rationem Salyc. hic in 4. colum. non solùm tenet opin. Pla. ℘ etiam lex fin. sit ita correcta in ciuitate sicut in Ecclesia, sed tenuit plus, ℘ in ciuitate habeat locum prę̃scrip. 30. an. in Eccl. 40. pondera tex. in Auth. hæc constitutio innouat constitutionem. circa medium, ibi, iubemus in negotijs, quæ ante hanc constitutionem. 30. an. excludebantur etiam induci hodie, nisi in sola Ecclesia, cui addimus. 10. an. Nam secundum eum etiam ante illam constitutionem contra ciuitatem præscribitur. 30. ann. l. 2. & l. omnes. ℈. de præscrip. 30. an. tamen dicit, quòd licèt istud posset teneri vi verborum illius Auth. tamen propter æquiparationem. l. fin. & huius Auth. tenet, ℘ contra ciuitatem. 40 an. requirantur, sicut contra Ecclesiam, ita resident Salic. videbitis text. quem ipse allegat, qui in veritate contra eum stringit, quia ante illam constitutionem in ciuitate. 100. anni requirebantur, præsertim in trib. casib. enumeratis per istam l. item per doct. glo. in l. sciendum. in princ. ff. qui satisda. cog. vbi lex noua generaliter corrigens, nunquam intelligitur corrigere legem specialiter lo-

20 quentem. ¶† Quintò pro ista opin. Pla. mouetur Fulgos. in 2. colum. & in 5. nos habemus regul. quando duo vitia descendunt ab vna l. lex noua tollens vnum ex illis vitijs, intelligitur aliud sustulisse, allegat. l. fin. C. de nup. debebat allegare l. penult. in fin. C. de nupt. Sed quòd non præscribatur nisi. 100. annis, reputatur vitium in illa Auth. hęc constitutio innouat, circa medium. ergo illa Authen. tollens istud vitium in Ecclesia, intelligitur etiam sustulisse in ciuitate: potest responderi, ℘ regula sua non procedit in correctorijs. ¶ Istam opin. Pla. tenuerunt subtiles Vltramon. & etiam Pet. & Cyn. hic in lect. antiqua, & etiam Bald. & Fulgos. in eam etiam inclinat Bald. in 3. q. quamuis clarè non firmet, & disputando ista opin. Pla. satis est sustentabilis, & pro ea disputando moueor: nam licèt in correctorijs non sit licita extensio etiam ex maioritate rationis, secundum omnes hic, & dicam nunc, illud est verum, nisi lex correctoria corrigendo reduceret ad ius antiquum, tunc etiã in correctorijs licita est extensio, quia res de facili reuertitur ad naturam suam, tunc licèt sit materia correctoria, tamen ita fit extensio, sicut si essemus in materia fauorabili: istam doctrin. tradit glo. fin. in c. statutum. in verbo numerandum. de præben. dom. Ant. de Butr. in capit. olim. de verbor. signific. & multum commendat dom. Alexand. in l. si constante. in princip. in 5. colum. in fin. ff. solut. mat. Sed ista Auth. & vnde sumitur corrigens præscriptionem centenariam, reducit nos ad ius antiquum, & ad primum statum, ergo licita est extensio.

¶ Posset responderi, ℘ imò non reducit nos ad primum statũ, quia reduceret ad 30. an. sed cùm reducat ad 40. annos, non reducit ergo ad statum antiquum. ¶ Contrariam opin. tenet

* Pil. & Io. *& ista est vera, & communis sententia, quod. l.* fin. correcta in Ecclesia, non est correcta in ciuitate, & adducunt solùm

21 vnam rationem, † quia in correctorijs non est licita extensio etiam ex maioritate rationis, vt dicam nunc, & ita tota die allegamus istam Auth. facit, quia per subauditos intellectus non debet induci legum correctio. glo. est not. in c. cupientes. §. ℘ si per 20. de elect. in 6. Ex quibus stat communis, & vera conclu-

a sio, & regula, ℘ in correctorijs non est licita extẽsio ẽt ex maioritate rationis. Ita tenent Doct. hic cõiter, & in locis. ℈. allegandis, licèt Salic. hic, & in l. si serui vestri. C. de noxal. alleget quasdam gl. in ℈rium, quæ non loquuntur in correctorijs, sed in exorbitantib. ¶ Non omitto, ℘ Fulgos. studio ℈tradicendi in l. cùm de nouo. C. de leg. & in l. non sine. C. de bo. quæ lib. & in l. de quib. ff. de leg. tenuit nouam opi. ℈ omnes, ℘ etiam in correctorijs licita est extensio ex identitate rationis, per text. expressum, cui ſm eum nunquam potuit rñderi, in l. non sine. C. de bon. quæ lib. vbi fuit dubitatum, nunquid lex Iulia deferens lucrum inter vir. & vxor. ad correctionem iuris, an extendatur ex identitate rationis in sponso, & sponsa, ibi sunt iudicia, pro & ℈, finaliter est dicendũ, ℘ sic ex identitate rõnis, ergo ibi est tex. rotũdus ſm eum, ℘ in correctorijs fit extensio ex identitate rõnis, & ad iura alleg. per Doct. dicit ipse facile est rñdere te. ¶ Teneas cõem, & ad d. l. non sine. dupliciter rñde. primò, ℘ ibi loquitur in exorbitantib. non in correctorijs, in quibus bene licita est extensio, vt declarat Bart. in l. si constante. in prin. in 6. q. 1. partis princ. ff. solut. matr. Vel rñde, & melius, ℘ ibi fit extensio ab ipso Imperatore, qui habuit ptãtem. l. condendæ, prout vult, quia ita potuisset extendere Auth. nostram, quæ loquit in Ecclesia, vt ẽt haberet locum in ciuitate, sed nos loquimur in inferiorib. ¶ Sit ergo firma regula, ℘ in ll. correctorijs nõ est licita extensio ẽt ex maioritate rõnis. tex. est hic, & gl. in l. tam is. §. 1. ff. de don. causa mor. firmat Barto. in l. præcipimus. §. fi. per illum tex. qui parum facit. C. de appel. allegatur ẽt. l. sancimus. C. de test. quæ parum facit. l. si furioli. C. de nup. quæ parum facit. Ego allego text. meliorem de corpore iuris in Auth. de administrãtib. offi. in sacris appe. colla. 3. & ibi glo. expressè not. illum text. ad hoc. ita etiam tenent Bartol. & Doct. in d. l. si constante. in 9. q. 1. partis prin. Adde vltra Scribentes, ℘ Paul. de Cast. in consil. 436. incip. præsens casus modicã dubitationem habet. in 2. col. in 2. volum. dicit, quòd ista glo. malè allegat ad hoc, ℘ ꝑpter identitatem rationis non debet induci legum correctio, quia ista glo. hoc non dicit, sed debet allegari ista glo. secundum eum, ℘ à paritate, vel similitudine

22 rationis non est licita extensio in correctorijs. † Et quòd in statutis correctorijs non sit licita extensio per similitudinem rationis, sed bene per identitatem rõnis, tenet idem Paul. de Cast. in consil. 39. in causa capturæ. in pen. col. in fin. Sed non recedas à communi regula, quam s. firmaui. ¶ Ista regula fallit, nisi ratio esset scripta in l. corrigente, tunc licita est extensio, ita Bald. hic in 2. colum. per d. l. his solis. in versic. satis tacitè cautum putamus. Ad idem facit text. in l. cùm mulier. §. 1. ff. solut. matrimo. inducendo, vt ibi subtilis Raph. Cuman. qui ad hoc no. illum tex. tenet Pau. de Cast. in l. quamuis. ad fi. C. de fideic. facit gl. in cle. 1. in versic. eligatur, quam ibi not. dom. Anto. de Butr. de elec. ¶ Nec huic fallentiæ obst. glo. in cle. auditor. in versicul. Romana. iuncto text. de rescri. gloss. in clemen. 1. in vers. prælatũ. de elec. quia ad has gl. respondet, vt per Imo. in d. §. de viro. in 2. fallen. materiæ correctoriæ. ¶ Adde idem esse, quando vnica tantum ratio potest assignari in l. corrigente, clarum est, ℘ tunc illa habetur pro expressa. allegatur glo. pro singulari in l. quamuis. C. de fideicommiss. & ibi expressius Bal. & Paul. de Castr. Bal. in l. maximum vitium. in 4. col. C. de liber. præt. Bald. & Imol. in l. fi. ff. de hære. instit. Et ℘ isto casu, qñ vnica tantum ratio potest assignari in l. corrigente, ℘ nedum habeatur pro expressa, vt in Auth. proxi. adductis, sed ℘ sit licita etiam extensio, tenent Pau. de Cast. & Raph. Cum. in d. §. de viro, & expressè d. Alex. Imo. in cons. 50. l. in 2. vol. incip. visis actis causæ. in 5. col. & expressè do. Alex. in d. l. si constante, in princ. in 6. col. & Pau. de Cast. in consil. 434. & dicit Brix. in rep. in ver. lex. in 4. col. ad fin. ℘ glo. in d. l. quamuis. ad hoc alias fecit sibi magnũ honorem, & ℘ per eã obtinuit in magna causa. Et qd erit

ADDITIO.

a In correctorijs. Adde Anto. de But. in c. fin. de consue. Mathe. in tracta. extensionum. Adde Iaſ. in l. prætor. in princip. colum. 3. in princ. circa med. de nouoper. nun. Ant. de But. in consil. 77. visis. Iaſ. in l. si pater. col. 2. infra de instit. & substi. & in l. fin. col. 2. in fi. C. vnde vi. & in l. illam. vbi etiam Alex. vlt. not. C. de collat. Iaſ. in l. fin. 2. col. illo eod. tit. PVRPV.

Source : BIU Cujas

erit tunc, ſi vnus aduocatus dicat, quòd nõ poſſit aſſignari niſi vna ratio, aduerſarij verò dicunt, quòd imò plures, quid præſumatur in dubio? Iſtum paſſum tangit ſin. ſolus Saly. nec alibi ſcriptum legi, in cõmento. d.l. ſi ſerui veſtri. in 9. col. in fi. C. de noxal. & ibi ſin. decidit, quòd in dubio non debet pſumi, quòd vnica tantum ratio poſſit reddi, vt ſit licita extẽſio, imò debet præſumi oppoſitum, quod verbum eſt multum not. ſecundũ Alex. in præalleg. l. ſi conſtante. in 6. colũ. Intellige tamen iſtam fallentiam, quòd quando ratio eſt expreſſa in l. corrigente, vel habetur pro expreſſa, quia vnica tantum, quòd licita eſt extenſio etiam in correctorijs. iſtud eſt ſing. verbum, niſi talis lex eſſet correctoria, & etiam pœnalis, tunc ſi ratio eſſet ſcripta in l. non eſſet licita extenſio. Ita colligitur ex gl. ſing. iuncta cũ tex. in cle. vt ij, qui. & clem. 2. in verſi. in eiſdem. de æta. & quali. & per illam glo. ita expreſsè firmat Lud. Rom. in conſil. 129. incip. licèt magna apud me fuerit dubitatio, &c. Idem d. Ant. de Butr. in commento. c. fin. de conſue. in 1. & 12. fallen. Ita etiã per illam gl. firmat d. Alex. in d.l. ſi conſtante. in princ. in 6. col. Sequitur etiam Lud. in d.l. ſi conſtante. in princip. ff. de iuriſd. omn. iud. Gem. in c. j. in 5. col. & in 1. fal. de temp. ord. in 6. ¶ Secundò limita iſtam fal. niſi lex correctoria loqueretur taxatiuè, quia quamuis habeat rationem expreſſam, tamen non fieret extenſio, ſecundum Bal. hic in 2. colum. poſt Gul. & Cyn. hic, qui ita intelligit text. in Authen. hæc conſtitutio innouat. &c. ¶ Tertiò limita iſtam fallen. quando ratio expreſſa in l. corrigente eſſet finalis, ſecus ſi impulſiua, ſecundum d. Math. in tracta. extenſionum in 2. col. qui ita rñdet ad text. in d. Auth. hæc conſtitutio innouat. alleg. etiam not. per Io. And. in nouella, & Cano. poſt glo. ibi in c. 1. in glo. in verſi. Italiæ. de tempo. ordin.
23 in 6. Et ſic habes primam fallen. bene declaratam. ¶† Secundò principaliter limita regulam prædictam, quando duo caſus æquiparantur in illa materia per l. antiquam in omnibus, & per omnia, tunc lex noua corrigens in vno intelligitur corrigere in alio, de quo dic in omnib. vt ſ. dixi. ¶ Tertio principa. fallit in correlatiuis, quia lex noua corrigens in vno, puta, in marito, extenditur, vt etiam corrigat in alio, & ſic in vxore. text. eſt in l. fin. in princip. & ibi not. Bartol. & alij. C. de indict. vidui. tollen. Bal. hic in 2. colum. Petr. de Anchar. in com. c. canonum ſtatuta. de conſtit. in 10. char. in verſ. vlterius quæro vtrum iſta correctio. Hinc videmus, quòd lex corrigens in actore, extenditur, vt etiam corrigat in reo, & èconta. glo. eſt in l. per interuallum. ff. de iud. & glo. in Auth. qui ſemel. in verſ. interualla. 10 dierum, & ibi Doct. omnes. C. quomodo, & quã-
24 do iudex. ¶† Quartò limita, niſi lex noua corrigens reduceret nos ad ius antiquum conſuetum, quia cùm res de facili reuertatur ad naturam ſuam, cenſeretur materia fauorabilis, ideo extenderetur quamuis correctoria. glo. eſt in cap. ſtatutum. in verſic. nu. verandum. de præben. in 6. d. Anton. in c. olim tibi. de verbor. ſignifi. do. Alex. in d.l. ſi conſtante. in princip. in 5. col.
a in fin. ¶ Quintò, & vlt. a fallit, quando reſultaret vitium, niſi in correctorijs fieret extenſio, tunc extenſio fit, glo. eſt, quæ ſic debet intelligi, in clem. fin. in gloſſ. 1. 2. & 3. de reſcrip. iuncta gloſ. fi. per quam gloſ. limitat Io. de Imol. in d.l. ſi verò. §. de viro. in
25 1. fallen. materiæ correctoriæ. ff. ſol. matr. ¶† Sextò limita, vbi agitur de ſalute animæ, & de euitando peccato, tunc diſpoſitio correctoria, & odioſa extenditur ex identitate rationis. iſta fuit theorica Io. And. in c. ex tenore. qui filij ſint legit. & ſequitur ibi do. Ant. & d. Abb. in c. quæſiuit. de diuor. d. Ant. in c. ad eminentiam. in fin. de ſen. excommunic. Gem. in c. pro humani. §. 1. in 1. col. de homi. in 6. Idem not. Bar. in Auth. ſacramenta pub. C. ſi aduer. ven. in pen. col. in fi. in verſic. quæro vtrum iſta Auth. Lud. in l. ſequitur. §. viam. ff. de vſuc. Imol. in repe. c. cùm contingat. in 27. char. de iureiurand. facit, quia vbi tractatur de fauore animarum, debet extenſio fieri etiam iuris pœnalis, vt not. gl. in c. ſciant cuncti. de elect. in 6. & in c. fi. eod. titul. d. Abb. in conſi. 113. in 2. vol. incip. in quæſtione moueuda inter Anto-
26 nium. ad fin. ¶† Septimò limita, b quando lex, vel conſtitutio
b aliàs eſſet elnſoria, ſi non extenderetur, tunc etiam ſi ſit correctoria extenditur. Ita probatur ex glo. in cle. 1. in verſicul. ſepelitur. in fin. de ſepul. & eſt bona glo. in c. quamquam. in gloſſ. fi. de vſur. in 6. hanc doctr. ponit, & multum not. Ioan. de Ana. in rub. de apoſta. in 6. col. & dicit dom. Math. in ſuo not. tractatu extenſionum, quòd iſtam doctr. habuit à domino Anton. de Butr. dum ſub eo publicè diſputaret. c. ſi ciuitas. de ſenten.
27 excommu. in 6. & c. commiſſa. §. 1. de elect. in 6. † Item ad iſtã
c materiam poſſet aggregari illa diſputabilis quæſtio, an filius c poſſit exhæredari ex alia cauſa, quæ non ſit de 14. enumeratis in § aliud quoque capitulum. in Auth. vt cum de appel. cogn. collat. 8. ſed ſit maior, vel æqualis, de qua quæſtione latè dixi poſt Gul. de Cun. & Moder. in Auth. non licèt. C. de libe. præte. ¶ Sum nunc in 3. parte gloſſ. ibi, item nunquid poterit hodie concedi. ¶ Ex iſta parte habes, q hodie poſſet cõcedi Eccleſiæ, vt contra eam non præſcribatur, niſi 100. ann. mouetur gloſſ. tribus medijs, de quib. in c. 2. de præſcrip. lib. 6. idem tenet gloſſ. in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. verſ. quod & in ſpecie. in glo. fin. in verſic. redditur. ff. de pact. Iſtæ rationes gloſſ. nihil valent. Prima ratio, quòd fuit conceſſum Eccleſiæ Nouantulanæ, nihil
28 concludit, quia eſſet multiplicare inconueniens. † Secunda ratio, quòd præſcriptiones ſunt odioſæ, ideo reſtringendę, reprobatur per Bald. hic. in 4. quæſt. & Paul. de Caſtr. quia non om-
d nes præſcriptiones ſunt odioſæ, d imò quædam fauorabiles, quædam mixtæ, quædam odioſæ, quædam natura ſua currentes. text. eſt magiſtralis. 16. q. 3. c. placuit. in §. præſcriptionum, quod eſt c. 2. glo. in l. fin. in princ. vbi Doctor. C. de edict. diui Adr. tol. & iſta eſt veritas, quicquid dicat Fulg. hic. Tertia ratio
29 gloſſ. etiam eſt falſa, dum dicit, † quòd res de facili e reuertie tur ad naturam ſuam. d. §. pactus ne peteret, verſi. quod in ſpecie, quia ille. §. procedit, quando primus ſtatus erat eliſus ſolũ, ſed nõ in totũ ſublatus, tũc res bene de facili reuertitur ad ſuũ ſtatum, qui adhuc durat, licèt ſit eliſus, ſed hic primus ſtatus erat ſublatus in totum, quia præſcriptio centenaria eſt in totum ſublata, per hanc Authen. quo caſu non reuertitur de facili ad naturam ſuam, ita eſt text. in d. §. pactus ne peteret, verſ. quod ſi pactum. Ita approbant Cyn. hic in vlt. q. Bal. & Iac. hic, & Bart. in d. §. pactus ne peteret. in fin. poſt Marti. Sil. & Iacob. Butr. ibi. Ego reprobo aliter, quia non eſt verum, q res reuertatur ad antiquum ſtatum, quia tunc olim non habebat locum illa præſcriptio 100. an. niſi in trib. caſib. l. fin. §. eod. vnde ſi hoc concederetur, generaliter non reuertitur ad antiquum ſtatum imò ad ſtatum generaliorem. ¶ Quid tenendum? reſpondẽt Bartol. & Doctor. per verba obſcura, q Eccleſiæ poſſet generaliter concedi præſcriptio centenaria, ita demum ſi diceretur non obſtante iſta Authen. & vnde ſumitur, aliàs non per l. nec damnoſa, & l. reſcripta. C. de precib. Impera. offerend. Et ſubdit
30 ſingul. Cyn. hic poſt Pet. in vlt. queſt. rationem eſſe, † quia quęlibet lex correctoria ſemper intelligitur habere clauſulam derogatoriam ad leges futuras per dict l. nec damnoſa, & l. reſcripta. ideo ſi fiat noua lex, opus eſt, quòd expreſsè dicatur non obſt. l. corrigente, aliàs nihil valet. Iſtud eſt ſingulare dictum ſi verum eſt. Et ex hoc infertur vnum nouum, & ſingulare, quòd contra legem corrigentem nunquam poſſet induci cõſuetudo, quia quando lex habet clauſulam derogatoriam, nõ valet conſuetudo contraria, prout plenè dixi in l. 1. ſupra de ſum. Trinit. & fide catho. reſpondendo ad l. final. C. de teſt. & iſtud dictum Cyn. perpendit ſolus Salicet. hic in quarta columna. Et dicit, q eſt multum not. ſi eſt verum, quòd lex corrigens ſemper intelligatur habere clauſulam derog. tamen dicit ſe dubitare, quia iura allegata per Cyn. nihil probant. Et in contrarium habetis gloſſ. expreſſam in l. hac conſultiſſima. in principio. in verb. conſcriptam. C. de teſtamen. & verè iura, quę allegat Cyn. ad hoc nihil faciunt, ſcilicet. l. nec damnoſa, & l. reſcripta, vt in eis dicetur. not. tamen dictum Cyn. quia ſing.
31 eſt. † Vide etiam aliud, quòd ex hac doctr. infert Fulgoſ. hic in ſexta colum. & reputat valde tenendum menti, & not. dignũ, quòd non tantum ad tollendam exceptionem peremptoriam iam natam eſt opus, quod apponatur clauſula non obſtan. iuribus præallegat. ſed & quando agitur de exceptio. peremptoria nondum nata, ſed naſcitura, & ita ſit expedita hæc pars gloſſ. ¶ Sum in ſexta parte gloſſ. ibi. Item an hoc poterit concedi, in qua dum gloſſ. allegat. §. quæſitum. dicite,
f quòd nihil facit, vt per Bald. Raphael. Fulgoſ. hic, f vnde dicunt Doctor. quòd cùm dicatur in l. final. ſupra eodem. quòd iura non debent eſſe perpetua, etiam in Eccleſia, & ciuitate capiendo perpetua propriè, non valeret conceſſio in contrarium, q nulla penitus præſcriptio poſſet opponi, niſi apponeretur
32 clauſula, non obſt. iſta. l. final. ¶† Nunquid autem per pactum poſſet renunciari cuicunque præſcriptioni. Et circa præſcriptionem iam lapſam non eſt dubium: de futura præſcriptione, nunquid illi pacto renunciari poſſit, eſt altum, & magnũ dubium, videtur, quòd ſic per illum textum ſingul. in l. q ſi nolit. §. ſi quid ita. ff. de ædi. edic. Bald. hic in 3. colum. format iſtã q. & reſpondet ad illum text. q loquitur in præſcriptione, quæ

ſumit

ADDITIONES.

a Quintò, & vlt. Adde Iaſ. in l. fratres. in 2. col. infra de inoffi. teſt. PVRPV.
b Septimò limita. Adde Iaſ. in l. 1. in princip. 3. not. colum. 3. ff. de verbor. oblig. facit, q vult Pan. in c. licèt. col. 3. de voto. PVRPV.
c An filius. Adde Doct. in c. Quintaual. de iureiur.
d Odioſæ. Adde Bal. in l. non dubium. in 4. col. C. de leg. In. in c. tua. de decim.
e Res de facili Adde cap. ab exordio. 35. diſtin.
f Fulg. hic. Alexand. lib. 5. conſil. 16. col. 9. verſi. nec ad hoc. PVRPV.

Source : BIU Cujas

sumit originem ex ipso contractu, sed nos loquimur in præscriptione, quæ oritur post ℈ctum. Breuiter, quia non est locus suus hic, an per pactum possit tolli præscriptio futura, vide per Bald. & alios omnes præsertim Angel. & latius Lud. Rom. in l. 1. ff. de vsuc. vbi in effectu concludit Bartol. à partib. sufficienter enumeratis, q̃ si tale pactum fuit interpositum, q̃ in effectu præscriptio non procedit. Ita etiam tener in l. nemo potest. in pen. colum. ff. de leg. 1. & cum eo Cy. & Bal. in l. Centurio. ad fin. ff. de vulg. & pup. & Bal. in infinitis locis, prout refert d. Alex. in d. l. nemo potest. in antep. col. vbi tenet cum Bart. Est verum, q̃ ℈rium tenent Dy. Bal. & Imol. in d. l. nemo põt, vbi per eos videatis, quia nolo trahere hic materiam illam. ¶ Sum in septima parte gl. ibi, item nunquid ℈ has præscriptiones. Pro
33 clara intelligentia istius quæstionis, quæ quotidiana est, † an
a Ecclesia[a] possit restitui in integrum aduersus istas præscriptiones, in hoc puncto omissis non necessarijs inuenio tres princ. opin. ¶ Prima est, q̃ non potest petere restitutionem in integ. hanc tenet Petr. & Cyn. hic in 6. q. idem refert Cyn. q̃ idem tenet Inn. & Host. nec refert in quo loco, tu aduerte, quia Host. in c. contingit. de transactio. & in cap. 1. de præscrip. tenet, q̃ imò Ecclesia restituatur intra quadriennium à tempore læsionis, & præscriptionis completæ, & non vltra. idem tenet Inn. in cap. 1. de in integ. resti. vnde dicit Pan. in c. 1. de præscrip. q̃ Cyn. hic infideliter recitat Cano. Est verum, q̃ glo. in c. auditis. de in integ. rest. licèt vacillet, finaliter tamen tenet idem, q̃ Cyn. hic, idem tenet Sal. hic in 3. col. referens idem tenere Inn. & Host. in d. c. auditis. & in effectu dicit sibi videri text. de hoc in Auth. hæc constitutio innouat constitutionem. circa me-
* dium. in vers. conquiescunt. ¶ Secunda est *opin. vera, & communis*, quam glos. nostra dicit communiter Doct. tenere, licèt ipsa non clarè firmet, q̃ imò Ecclesia intra quadriennium re-
b stituitur[b] aduersus præscriptionem à tempore læsionis, hanc expresse firmat glo. in §. pro temporalibus. in Auth. de eccles. tit. collat. 9. & gl. in c. placuit. 16. quæst. 3. & Inn. & Host. in locis prælleg. & Host. in summa sua in tit. de in integ. resti. §. & quoniam. vers. fin. Spec. in titu. de in integ. resti. §. 1. in vers. hoc autem notandum. Pau. de Eleaz. in cle. 1. de in integ. restit. Bart. Ioan. Fab. & Pau. de Cast. hic, & etiam Bald. in 6. quæst. in Ecclesia, licèt in ciuitate aliter teneat. Idem tenet Pan. post varias opin. per eum relatas in cons. 33. incip. casus contingentia, quidam iam defunctus. & in c. 1. de præscrip. Et idem latè per multas rationes concludit Lud. in cons. 166. inc. visa diligenter propositi thematis consultatione. in pen. dubio, & in cõs. 307. inc. cùm præsupponatur, q̃ hæred. terræ prati. & idem Lud. in cons. 166. visa diligenti propositi thematis consultatione. in pen. dubio, & c. & hanc tene, quia communis est per text. opti.
34 in d. cle. 1. de in integ. rest. † Item, quia Ecclesia habet restitutionem in integrum in contractibus, in quibus interuenit verus, & expressus consensus Ecclesiæ. c. 1. de in integ. resti. in 6. & c. 1. eo. tit. in antiquis. quãto fortius habebit restitutionem aduersus præscriptionem, vbi non interuenit verus consensus Ecclesiæ, sed tãtum tacitus, & fictus. Item Ecclesia restituitur aduersus præscriptiones iudiciales, quæ sunt fauorabiliores, vt litium finis imponatur. c. 1. & 2. de in integr. restitu. in 6. quanto magis restituitur aduersus præscriptiones extraiudiciales, hanc tene, quia communis est. ¶ Tertia tamen fuit opinio Fulg. hic, in 7. colum. qui refert Cano. ita distinguere: aut loquimur in præscriptionibus longis, vel longissimis. 20. 30. vel 40. annorũ, & in his non restituitur Ecclesia, ita procedat prima opin. Cy. hic: aut loquimur in præscriptionibus quatuor annorum, vel breuioris temporis, & tunc Ecclesia bene restituitur, ita loquitur text. in d. cle. 1. secundum eum, ita refert tenere Inn. Host. in
35 d. c. auditis. & Ioan. And. in d. cle. 1. de in integr. rest. ¶† Vnum tñ tene perpetuò cordi, quòd istud quadriennium, intra quod Ecclesia debet restitui aduersus præscriptiones, non currit probabiliter ignoranti, ita sing. Bald. in l. falsam. C. si ex fal. instr. refert, & sequitur d. Alex. in consi. 4. in 2. vol. incip. videretur inspectis, in 14. colum. & in consi. 89. in 2. volum. incip. viso puncto, & instrumentis, in 4. colum. idem tenet. dom. Card. Flor. post varias opin. hincinde relatas, licèt de Bal. non faciant mẽtionem in d. cle. 1. de in integr. restit. in vlt. col. in 25. q. Paul. de Castr. in l. fin. C. de dolo. Pan. in consil. incip. ad claram decisionem. in 1. volum. in vlt. col. quod diligenter not. idem tenet d. Abb. quem vide in c. 1. in fin. per illum tex. de præscrip. Ita etiã tenet domin. Alexand. in consil. 69. in 2. volum. incip. viso themathe suprascripto. ad fin. & in consil. 69. in tertio volum. in causa, & lite vertente inter Romeum. vbi reputat istud dictum Bald. esse valde solenne. Et idem do. Alexand. in consil. 1. in 4. vol. incip. ponderatis his, de quib. in themate fit mentio in sexta colum. & in consil. 63. in 4. vol. incip. stantib. his. in 6. colum. & etiam in 8. colum. ¶ Sum in vltim. parte glo. ibi, item
36 quid si prescri. concludit gl. † q̃ si Ecclesia priuilegiata in prescrip. 40. an. succedat priuato, ℈ quem erat inchoata præscr. 10. vel 20. ann. q̃ ista præscriptio inchoata ℈ priuatum perficeretur ℈ Ecclesiam, nec in hoc Ecclesia vtetur priuilegio suo.
* 1. præscrip. 40. ann. ista ℈clusio gl. *reprobatur communiter* per oẽs per text. not. in Auth. q̃ si quis quibusdam. C. de præscr. 10. vel 20. ann. quem inducã nunc, pro cuius rei intelligentia videndũ est, qñ ℈ aliquem est inchoata præscriptio, & illi succedit aliqs priuilegiatus in materia præscriptionis, an ille vtatur priuilegio suo, attende, quia loquor in priuilegio, quantum ad præscrip. qd in alio. ℑ. subijciam. Cyn. hic cuius doctr. de verbo ad verbum ascribit sibi Bart. & oẽs sequuntur, facit tria membra, quoddam est priuilegium, q̃ in totũ tollit prescriptionẽ, &c. vide Bart. quæ aũt sit ratio diuersitatis inter istos casus, statim dicam. hanc doctr. sequitur ẽt Fulg. & Pau. de Cast. hic. ¶ Hanc doctr. reprobat Sal. hic in 5. col. dicens formaliter sic, q̃ ista verba Cy. nõ ædificant, sicut nec arena sine calce, & quatuor fundamentis satis leuibus nititur impugnare hanc cõem doct. sed in effectu vnum est, q̃ vr̃ aliqualiter obstare: nam potentius est priuilegiũ, per q̃ in totum tollitur prescriptio, quàm sit illud, per q̃ tantum differtur, aut mutatur, sed nihil allegat, sed habens istud priuilegium per q̃ tollitur præscriptio, si succedat priuato, eo non vtitur. d. l. si fundum. ff. de fun. do. quanto minus debet posse vti ille, q habet priuilegium minus potens, & minus efficax, qa si quis non põt vti remedio efficaciori, quãto minus debet posse vti remedio minus efficaci, nihil allegat, & ad Auth. q̃ si quis quibusdam. respondet Sal. & debiliter, q̃ illa Auth. loquitur in eadem persona, ℈ quam præscribitur, qa bene verum est, q̃ pro tpe quo fuit pñs, bene præscribatur. 10. an. pro tpe quo fuit absens 20. & sic in eadem persona bene variatur præscriptio, nos autem loquimur in diuersis personis, quarum vna succedit alteri, & propterea dicit Sal. q̃ in hac materia debet tradi alia theorica, ℓm Iac. Butr. quam poteris hic videre per eum, quia non curo. ¶ Teneo doct. Cyn. & sequacium, & per rationẽ, quæ optimè ꝓbatur in iurib. per eos allegatis, quib. Sal. non rñdet. ¶ Ad fundamentum Sal. rñdeo, & intelligetis rõnem diuersitatis: dicit Sal. q̃ potentius est priuilegium, per q̃ in totum tollitur præscriptio, q̃ per q̃ mutatur, vel differtur, fateor. Et dum dicit ille, qui habet priuilegiũ, per q̃ in totum tollitur prescriptio, si succedit priuato, non vtitur priuilegio, &c. Rñdeo, q̃ ius non vult, q̃ in totum tollatur ius præscribentis per istam successionem, sed quod bene differatur, vel mutetur, prout ẽt dicunt Bald. & Fulg. hic, & probo
37 ꝓ simile: † nã Princeps bene põt concedere debitori rescriptũ, per q̃ differatur solutio, & debitum, sed non põt concedere rescriptum, per q̃ in totum tollatur debitum. text. est in l. quoties, & in l. vniuersa. C. de precib. impe. offe. Ita in proposito si habet priuilegium succe. non potest vti, quia in totum tolleretur debitum. Teneo communem sententiam, & in quæstione gl. teneo, q̃ debeat distingui secundum Auth. q̃ si quis quibusdam. superius adductam. ¶ Istud confirmo per illud, quod in optimo simili decidit Sal. in l. 3. in penult. quæst. C. de iure emphyt. vbi quærit, pone aliquis erat emphyteu. priuati, ad hoc, vt possit expelli, requiritur, quòd triennio cessauerit, pone illi priuato succedit Ecclesia, emphy. Ecclesię si cessat biennio potest expelli. Auth. qui rem. supra eod. quid erit hoc casu, cùm iste erat primò emphyteuta priuati, nunc est emphyteuta Ecclesiæ, & distinguit, vt dixi, q̃ pro illo tempore quo fuit emphyteuta priuati, antenditur triennium, post bien-
38 nium, vt ibi plenè per eum. ¶† Quid autem sit in illa ma-
c teria præscriptionis, vt si priuilegiatus[c] succedat priuato non

ADDITIONES.

a Ecclesia. Adde Bal. in l. generaliter. in princ. C. de reb. cred. Bald. in c. 1. §. ité sacra. de pac. iur. fir. in vsib. feud. Abb. in c. si diligenti. col. 2. de fo. compe. in c. dilecti. in 1. not. eod. tit. & in c. cùm veniissent. col. 3. de insti. Pau. de Castr. cons. 133. viso instr.

b Restituitur. Are. consil. 15. vlt. col. & Alex. lib. 5. consi. 1. col. fi. * Et dic, q̃ etiã Ecclesiæ contra præscrip. 40. annorum conceditur restitutio in integ. scdm cõem per Alex. consi. 168. col. pen. lib. 2. Dec. consi. 29. in prin. consil. 36. col. pen. & fin. Fely. in c. placuit. num. 8. de præscrip. de quo plura not. Rol. consil. 123. col. 4. & fin. consi. 166. num. 12. quæ restitutio conceditur per iudicẽ eccl. teste Abb. in c. cùm sit gñale. nu. 10. de for. compe. q̃ autem ita competat Ecclesiæ, sicut minori, scribit Rom. sing. 272. vbi Doct. in apostil. plenè disputant. MASVER.

c Priuilegiatus. Adde Bart. in l. cùm filius. §. in hoc. ff. de verbor. oblig. Ant. de Butr. in c. quia is. de iud. * Guid. Papæ. q. 382. & dic, q̃ res non priuilegiata perueniens ad priuilegiatum, assumit eius priuilegium, teste Abb. cons. 9. nu. 2. lib. 1. quando autem mutata persona mutetur priuilegium, vide quæ scribit Catel. vers. priuilegia. colum. 2. Alex. consil. 35. num. 16. lib. 4. & fac. quæ ponit Cagnol. in l. in omnibus officijs. §. non debeo. de regul. iur. & in Reg. qui in ius. eod. titul. Roman. consi. 516. num. 6. Anch. consil. 217. num. 1. Chassa. consil. 15. col. 7. MASVER.

Source : BIU Cujas

non priuilegiato, an vtatur priuilegio ſuo, vide per Cyn. Bal. & Fulg. hic per Bartol. & omnes in l. cùm filius. §. in hac. ff. de verbor. oblig. tex. & Doct. in l. Polla, C. de his quib. vt indig. text. in l. fiſcus. ff. de iure fiſc. alleg. in gl. & Bald. in rub. C. de priuileg. fiſci. Et ꝙ ſi res nō priuilegiata pueniat ad priuilegiatos, ꝙ aſſumat eorum priuilegium, probatur in c. vno. de iurepat. in 6. c. cum ibi not. per Io. And. in nouella, & in c. dilectis. de præben. ſecundum Pan. in conſil. 9. in 1. vol. incip. hic cadunt quatuor dubia. ¶ Inter alia not. illud, quod voluit Cyn. & Bald. in 5. col.
39 & Fulg. hic, † ꝙ ſi clericus ſuccedat laico, non per hoc poterit conueniri coram iudice laico, nec perdit priuilegium fori, ēt ſi conueniatur ex perſona laici cui ſucceſſit, quia conceſſum eſt priuilegium fauore publico, & rōne totius ordinis clericalis, ꝙ Cyn. & Bald. reputant not. dignum. nihil allegant, ego allego glo. in terminis in c. clericum nullus. in verſi. ſecularem. 11. q. 1. & gl. in c. ſi quis in ius. de reg. iur. in 6. Idem voluit. d. Anto. & omnes Cano. in c. quia V. de iud. Bal. & Sal. in l. 1. C. ſi pen. app. mors interue. Bald. in rubr. ff. de rerum diui. in 7. col. Lud. & d. Alex. in l. ſi conſtante. §. fin. ff. ſol. mat. Iſtud limitat ſing. Io. de Imol. in l. cùm hominem. ff. de fideiuſ. vt procedat quo ad inſtantiam de nouo incohandam, ſecus ſi inſtantia eſſet iam inchoata ꝫ priuatum, & ſic iudicium apertum, quia clericus tunc ex perſona priuati cui ſucceſſit poteſt conueniri coram laico. Iſtud tamen dicit cum aliquali dubitatione, de quo remitto vos ad Cano. in d. c. quia V. vbi locus ſuus ordinarius.
40 † Quid autem eſſet, ſi Eccleſia vendidiſſet rem priuato, quę ab illo priuato euincitur, Eccleſia comparet ad defendendum, coram quo iudice debebit comparere, an ſeculari iudice, vel eccleſiaſtico? nos Legiſtę habemus text. not. in l. venditor. ff. de iud. vbi eſt tex. magiſtralis, ꝙ ex ꝑſona comparentis, vel citati non mutatur iudicium. Quid autem in Eccleſia, vide Specul. in titul. de primo, & ſecundo decreto. §. refert. verſi. quid ſi. do. Ioan. in c. quoniam frequenter. §. ꝙ ſi ſuper. vt lite non conte. & not. Ang. & Imol. in l. non ſolùm. §. ꝙ vulg. ff. de vſuc. vbi ēt
41 per eos ponitur alia not. quæſtio. ¶ † Quid autem è ꝫ ſi priuatus ſuccedat priuilegiato, an vtatur priuilegio eius, cui ſuccedit? vide tex. no. ꝙ non in l. licitatio. §. fina. ff. de publi. & vectig. Et ad illum text. remittit etiam ſe Bald hic in 5. colum. & ad not. per Dyn. in regula priuilegium perſonæ. de regul. iur. lib. 6. Et per illum text. determant ibi Dyn. & Bartol. Eccleſ. Roma. habet ſalinas in Romandiola, vendit iſtas ſalinas, mercatores volunt facere deferri Romam, petitur Fauentiæ, quòd ſoluāt vectigal, dicunt, ꝙ non tenentur, quia Eccleſia nihil ſolueret, dicit Bart. fuiſſe determinatum per illum text. ꝙ iſti tenentur ſoluere, de quo habent Cano. gl. in c. præſenti. de cenſi. no, Doctor. in c. quamquam. de cenſi. in 6. Io. And. in addi. Spec. in tit. de immun. eccl. in fin. ¶ Vide etiam, quod ſingul. decidit. Bart.
42 in l. priuata. C. de exc. mune. lib. 10. vbi quærit Barto. † an pro bonis liuellarijs, ſeu emphyteuticis, quæ quis habet ab Eccleſia, teneatur ſoluere collectam, dicit Bart. ꝙ ille text. probaret, ꝙ non, tamen dicit, de conſuetudine iſtud Peruſij non ſeruatur. ponit etiam Bald. in l. 1. C. de iu. emphy. Item ad iſtam materiam adde, ꝙ ſi res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatos aſſumit priuilegium eorum, vt in capit. vno. de iurepatr. in 6. & ibi no. per Io. And. in nouella, & in c. dilectus. de præb. ſm d. Abb. in conſil. 9. incip. hic cadunt quatuor dubia. in 1. volum. ¶ Glo. in verb. durantib. In prima declarat text. In ſecunda extendit. In tertia remouet vnum contrarium. Secunda ibi, & idem in qualibet præſcriptione. Tertia, & vltima ibi, ſecus in
43 minore. ¶ In fin. glo. not. ex gloſſ. † quòd licèt Eccleſia, & minor æquiparētur, tamen quantum ad præſcriptiones differūt, quia contra Eccleſiam currunt, non contra minorem, donec eſt minor. idem tenet gl. in §. pro temporalibus. in Authen. de eccleſ. titul. collat. nona. & glo. in §. ſi minus. in Authen. de non alien. collat. 2. rationem differentiæ dic vt per Bart. hic in penult. colum. Aduertendum eſt, quòd illud, quod dicunt glo. & Doctor. quod præſcriptiones minoris temporis à quatuor annis. ſ. currunt contra Eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas ſicut contra priuatos, iſtud eſt verum de iure ciuili. An iſtud procedat de iure cano. gloſſ. in c. de redditibus. 12. quæſt. 2. tenet, quòd ſic. idem Imol. & dom. Card. in cap. 1. de in integr. reſtit. vbi locus princip. & facit ratio, quia iſtud eſt clarè deciſum, vt hic, & in corpore, vnde ſumitur, vnde cùm ſit dubium de iure canon. ſtandum eſt iuri ciuil. etiam in foro cano. capit. 1. & 2. vbi not. de oper. nou. nunc. Bartol. in l. priuilegia. ſ. eodem. idem tenet Dyn. in regula poſſeſſor. de regul. iur. in ſextò. Hoſt. in ſum. in titu. de vſucap. §. qui non. verſicul. quidem. Spec. in titul. de in integr. reſtitut. §. 1. circa tertiam colum. & credo, quòd iſta ſit veritas. ¶ Contrarium tenet glo. 16. quæſt. 3. c. vlt. §. quas actio. vbi eſt canonizata iſta Authen. idem tenet Hoſt. qui ſe correxit, in d. c. 1. de in integ. reſt. & ibi Imo. & Pan. poſt glo. & alios ibi, moti per c. illud, & c. de quarta. de præſcri. vbi minor præſcr. 10. ann. non habet locum contra Eccleſias, & ſi tu Legiſta diceres, illi text. debet diſtingui, & declarari per Auth. noſtram, & in corpore, vnde ſumitur. Reſpondent ipſi, eſt regula ſingular. tradita per Innoc. in c. 1. de reb. Eccleſ. non alien. vbi quando Papa ponit vnam regulam, illa regula non
44 debet declarari per leges ciui. ſed tātum per iura cano. ¶ † Secundò mouētur, quia res fiſci nullo tempore præſcribuntur. §. res fiſci. inſtitu. de vſucap. ergo, nec Eccleſiæ, quæ ęquiparatur. Sed aduerte, ſi iſtud argum. eſſet verum, ſequeretur, quòd Auth. noſtra procedere non poſſet. Mouentur etiam tertio loco, quia in dubijs tenenda eſt illa opin. quæ fauet Eccleſiæ. l. ſunt ꝑſonæ. ff. de relig. & ſumpt. fun. ſed tu dicas, ꝙ non eſt dubium, cùm habeamus clarum text. de iure ciui. & non debet induci correctio iuris ciuilis in dubio, præſertim per ſubditos intellectus. vnde teneant Canonic. quicquid velint, placet mihi magis prima ſnīa. Extra gloſ. reſtat vna quæſtio, quam for-
45 mat Salic. hic in fine in vlt. q. † nunquid clerici in proprijs bo-
a nis * pīmonialib. non dico eccleſiaſticis gaudeant iſto priuilegio. 40. an. determinat, ꝙ non, per tex. not. in l. de his. j. de Epiſ. & cler. & quia iſta præſcriptio ſolū habet locū in eccleſiaſticis bonis. c. de quarta, & c. ad aures. de præſcrip. ¶ Nec obſt. ſm eū. c. fi. de vita & hon. cleri. quia ibi ſm eū loquitur in alio priuile. ¶ Addo, ꝙ Cano. habent de hoc duas gl. in terminis, gl. eſt 16. q. 3. in c. poſſeſſiones. & gl. Arch. & alij in c. quamquam. de cenſi. in 6. Idem not. tenet. d. Ant. de But. in c. ſi diligenti. in vlt. col. in princ. de for. compet. Pan. in c. Eccleſia ſan. Mariæ, ſuper gl. 2. de conſt. de quo puncto vide Imo. latè diſputantem, ad quem te remitto, in c. fin. ad fin. de præſcrip. Et per iſta remanet expedita hæc Auth. lecta in iſta alma, & Regia ciuitate Papiæ. Faciā iam tranſitum ad l. non dubium. C. de leg.

ADDITIO.

a * Bonis. Adde gl. in ver. obligata. in c. ex literis. de pigno. Ant. de But. & Io. de Imo. in c. 1. de conſue. Ant. de But. in c. non minus. in 3. not. de immu. Eccl.

SVMMARIVM.

1 *Habemus tres terminos, facere contra legem, committere in legem, & facere fraudem legi. num. 2. & 3.*
4 *Ita punitur, qui facit contra ſolam mentem legis, ſicut qui facit contra mentem, & verba.*
5 *Lex noſtra non loquitur de contractibus ſimulatis, ſed de contractibus, qui verè fiunt contra legem.*
6 *Dicitur factum contra legem, quando non eſt ſolenniter actum.*
7 *Annullatio actus quando eſt pęna.*
8 *Quando lex prohibet actum fieri, ſi fiat, non oritur naturalis obligatio.*
9 *Quando contractus fit contra legem, aut contra mentem legis, habetur fictione iuris perinde, ac ſi nunquam eſset celebratus.*
10 *Lex noua an, & quando trahatur ad præterita, vſque an num. 14.*
15 *Statuta nunquam trahuntur ad pendentes lites, etiam ſi ſtatutum expreſsè iſtud diceret.*
16 *Quando contractus fit contra legem, an ſit nullus ipſo iure.*
17 *Quando lex, vel ſtatutum prohibet actum fieri, licèt non procedat vltra annullando, tamen contractus eſt nullus, quod limita, vt numer. 18. 19. 20. & 22.*
18 *Vbi aliquid ſtatuitur pro forma, non poteſt tolli partium conſenſu.*
21 *Si fit compromiſſum, & defertur iuramentum iudici, quòd iuſtè iudicabit, iſto caſu ſi iniuſtè iudicat, & per dolum, non facit litem ſuam, quia Deum habet vltorem.*
23 *Dictio ex, denotat cauſam proximam, & immmediatam, idem eſt de dictione, de, num. 24.*
25 *Hæ dictiones ſimul iunctæ, ſcilicet caſsum & inutile, ſignificant ipſo iure.*
26 *Iuramentum interpoſitum ſuper contractu à iure reprobato, eſt nullius momenti*
27 *Verba ſunt, quæ declarant mentem, & voluntatem noſtram.*
28 *Verba ſtatuti non ſunt intelligenda iudaicè.*
29 *An leges recipiant interpretationem extenſiuam.*
30 *Conſuetudo etiam extenditur ad caſus ſimiles.*
31 *An lex generaliter loquens recipiat reſtrictionem. & nume. 32. 33. & 34.*
35 *Non licèt reſtringere legem, quando ex hoc aliquis indebitè damnum pateretur.*
36 *Verba generalia legis, vel ſtatuti ſemper reſtringuntur ad id, quod eſt rationis.*
37 *Statum quantuncunque generaliter loquens de præſcriptione, intelligitur interueniente bona fide.*
38 *Vbi lex, vel ſtatutum non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*
39 *An, & quando licitum eſt recedere à proprio ſignificatu verborum legis, & num. 41.*

Source : BIU Cujas

40 *Eccleſia polluitur, & diſconſecratur per ſanguinis effuſionem.*
42 *Statutum fauorabile extenditur ad caſum, qui largè, & impropriè continetur.*
43 *Legata ſunt fauorabilia, ideo extendenda.*
44 *Statuta delicta punientia ſunt fauorabilia, ideo extendenda.*
45 *Quot modis fiat fraus legi.*
46 *Statutum puniens extrahentem vinum de ciuitate, non comprehendit extrahentem vuas, licèt comprehenderet extrahentem acetum.*
47 *Si ſtatutum prohibet ne maritus poſſit relinquere vxori vltra certam quantitatem, vel vt non poſſit relinquere quo ad propritatem, ſed ad vſumfructū, non poterit dari facultas à marito ſoli vxori diſtribuendi pecuniam pro anima teſtatoris.*
48 *An, & quando emancipatio præſumatur fieri à patre in fraudem, ita quod non valeat.*
49 *Vbi actus longo tempore ſtetit occultatus, præſumitur factus in fraudem, & nihil valet.*
50 *Fictio nunquam habet locum, niſi vbi ſubeſt æquitas.*
51 *Contractus dolo factus, vel mutuum factum filiofam. contra legem, non redditur ipſo iure nullum, quia lex vltra procedit, &c.*
52 *Quidam ſunt contractus, de quorum natura oritur duplex obligatio, primitiua ad rem, ſecundaria ad intereſſe, ſi res non præſtetur.*
53 *Quæ ſit pœna aperientis literas alienas, & corrumpentis ſigillum alienum.*
54 *An, & quando actus factus contra legem ſit nullus, & habeatur pro infecto.*
55 *Ex inutili contractu dominium non quæritur ex ipſo contractu immediatè, ſed ex ipſa traditione.*
56 *Si non valet actus principalis, an & quando valeat acceſſorius.*
57 *Pœna promiſſa in cōtractu, vel cōpromiſſo, vel in alio actu, intelligitur, ſi actus principalis valebit.*
58 *Statutū quod eſt in principali, cenſetur ſtatutum in acceſſorio, & extincto principali, an ipſo iure extinguatur acceſſorium.*
59 *Si quis ſtipulatur alteri, nihil valet, & tamen ſi adiiciat pœnam, valet.*
60 *Vniuerſalis negatiua præpoſita verbo poteſt, importat omnem impoſſibilitatem.*
61 *Licèt quis non poſſit alteri ſtipulari, poteſt tamen ſibi ſtipulari pœnam.*
62 *Si quis ſtipuletur alteri rem, & etiam ſtipuletur alteri pœnam, neutrum valet.*

De legibus. Rubr.

LEX V.

NOn dubium. Iſta lex ſm Bartol. eſt multum not. in qua Paul. de Caſtr. hic exorditur, ꝙ iſta lex ſic ſe habet ad alias leges, ꝑut ſe habet mare ad alia flumina, ꝙa ſicut oĩa flumina concurrunt ad mare, ita multæ leges, & earum materiæ ꝯcurrunt in hac lege, & in ea examinant̃ materiæ infinitarum legū. ¶† Ad euidentiam præmitto, ꝙ habemus tres terminos, facere ϗ legē, ꝯmitere in legem, & facere fraudē legi, ꝑut ēt declarat Bar. hic in 1. col. & cæteri poſt eū. ¶Nã facere ϗ legē eſt, qñ qs facit de directo ϗ verba, & mentē legis, vt in hoc exemplo, lex ꝑhibet minorem alienare res immob. & ſine auth. tut. & decreto iudicis, ſi ergo minor alienaret ſine iſta ſolennitate, dī facere ϗ legem, ꝙa facit directo cōtra verba, & mentem legis, & iſtud patet ad ſenſum. ¶† Facere fraudem * legi eſt, qñ quis non venit ϗ verba legis, ſed contra mentem, imò verba legis obſeruat, exemplum. lex prohibet ne pecunia numerata mutuetur filiofam. aliquis non mutuat pecuniam, ſed frumētum, vel aliam rem, vt poſteà filiuſfa. vendat, & pecuniã habeat, iſte nō facit ϗ verba legis, ſed cōtra mentē, ideo fraudē legi facit. l. ſed & Iul. §. mutui. ff. ad Maced. Eod. modo lex prohibet officiales accipere munera, niſi eſculēta, & poculēta, b certè poſſet officialis accipere tot eſculenta, ꝙ faceret fraudem legi. l. ſolent. §. fin. ff. de offi. procon. & leg. l. plebiſcito. ff. de offi. præſid. & c. ſtatutum. §. inſuper. de reſcrip. in 6. iſtud eſt facere fraudem legi. De hoc habes pulchrū exemplum, in c. q̃to. de priui. & vix credo, ꝙ poſſit inueniri melius exemplū. † Cōmittere in legē, eſt terminus gñalis ad duo ſupradicta, ſiue. n. directò faciat ϗ legē, ſiue faciat ϗ ſolā mentem, vtroq; caſu eſt ꝯmittere in l. quia eſt terminus, qui ambo ſupra dicta ſub ſe ꝯprehendit, & de hoc propriè loquitur lex noſtra. ¶ *Diuiditur cōiter* in quinq;, vt hic per Bar. Summa ēt vt per Bart. & Doct. hic. Caſum figurat in terminis Bal. & breuiter multum, tu potes figurare caſum ſm c. q̃to. de priuil. Et aduerte, quia text. vī habere aliquam ſuperfluitatem, dum in 3 parte dicit, nullum ꝑactum, nullam conuentionem, nullum ϗctum tenere, poſtea in fi. dicit, neque ſtipulationē, neq; mandatum vllius eſſe momenti. nonne iſtud erat ſatis dictum. s. quare ergo Imperator adhuc repetit? cogita. ¶Not. ex princ. huius legis, ſm Doct.† ꝙ ita punitur, qui facit ϗ ſolam mentē. l. ſicut, qui facit ϗ mentem & verba, & vtroq; caſu dī cōmittere in legē. concor. text. ſumptus ex l. noſtra. in c. fin. de reg. iur. in 6. in d. c. q̃to. vbi vide glo. & in c. ſi poſtquam. in verſic. mente, & Archi. & Doct. de elect. lib. 6. & ratio eſt ſm Bald. hic in 1. not. quia virtus legis non conſiſtit in verbis, ſed in mente, & mens, & ratio legis idem ſunt, ſm vulg. l. ſcire leges. ff. de legib. & in l. nominis, & rei. §. verbum ex legib. ff. de verb. ſigni. l. fin. C. de indi. vidui tol. verba. n. debent deſeruire intentioni, & menti non ècontra, dixit tex. in c. intelligentia. de verb. ſig. Et alibi dicunt Cano. in c. Marchion. 1. q. 1. ꝙ non in verbis, ſed in ſenſu, non in ſuperficie, ſed in medulla, non in folijs verborum conſiſtit virtus Euangelij. Et ſicut animus præferē corpori, ita ſnīa, & mens præfertur verbis. 38. diſtin. c. ſedulo. 22. q. 5. c. humanæ. Et propterea non minus verè quàm eleganter admonet Ful. hic in 10. col. ꝙ ſcholares non debent inſpicere ſolùm corticem legum, ſed debent intus penetralia cordis in l. rimari. Alibi inquit Sali. in l. ſi ex cautione. in 3. col. C. de non nu. pecu. ſileant, qui ſcripta tantum diſcurrunt, & propter frigiditatem ſtomachi contenta in eis digerere non poſſunt. Et ꝙ virtus legis conſiſtat in mente, & ſenſu, quę dicuntur ratio legis, vide pulchrè ꝑ Bal. in conſi. incip. Martinus. quod extat inter conſil. Ang. de Peru. in conſ. 68. in 1. col. per totam. ¶Et de iſtis, qñ fiat ϗ legē, vel mentē legis, vide exempla tradita ꝑ gl. in l. ϗ legē, & in l. fraus. ff. de legib. ꝑ Dy. in d. c. fin. de reg. iur. in 6. Tñ inter alia Bar. hic in 1. col. reprehendit vnum exemplum ibi poſitum in gl. qñ partes verè faciunt vnum ϗctum, & ſimulant alium, ꝙa ſm Bartol. illud, ꝙ ſimulatè fit, verè non agitur. l. emptor. ff. de aqua plu. arcen. l. imaginaria. ff. de reg. iur. † ſed lex noſtra non loquitur de ϗctib. ſimulatis, ſed loquitur de ϗctib. qui verè fiunt, ſed ϗ legem, aut in fraudem legis. Adde ad hoc magiſtralem dr̃iam, quam in ſimili ponit Bart. in l. poſt ϗctum. in 4. col. ff. de dona. vbi dicit Bar. ꝙ eſt dr̃ia inter ϗctum ſimulatum, & ϗctum factum in fraudem hominis, quia ϗctus ſimulatus eſt ipſo iure nullus, ſed contractus, qui fit in fraudem hominis, valet, ſed poteſt reuocari per actiones reuocatorias, & ϗctus ſimulatus factus in fraudem hominis non firmatur etiam iur̃o. gl. eſt vnica, & ſing. in l. emptione. C. plus valere, ꝙ agitur. De cuius veritate vide per Bal. in l. 1. C. de bo. lib. & in Auth. ſacramenta pub. C. ſi aduer. vendi. latè Cano. præſertim Imol. in c. cùm contingat. de iureiur. ¶† Adde etiam ad hunc tex. ꝙ illud dī factum c ϗ legem, ꝙ nō eſt ſolēniter actū. c. 2. & ibi ad hoc not. Bald. de teſtib. Adde etiam, ꝙ mirabiliter dicit Bald. ſi eſt verum, in c. in Geneſi. in vlt. col. de elect. ꝙ paria ſunt aliquid fieri ſine lege, vel ϗ legem. ¶Secundò pondera tex ibi, nec pœnas inſertas legib. & c. ꝙ qui facit contra verba, & mentem legis, incidit in pœnas legum. Et ſi dicatur, quæ ſunt iſtæ pœnæ legū, in quas incidit faciens ϗ legem, rñdetur, ꝙ duplex eſt pœna, quædam intrinſeca, quædam extrinſeca, pœna intrinſeca eſt, quam ponit iſta lex, ꝙ ſi fiat ϗ legem, vel mentem non valet, nec ꝑactū, nec ϗctus, nec ſacr̃m, nec principale, nec aliquod acceſſorium. Iſta eſt pœna intrinſeca. Pœna aũt extrinſeca, qua punitur faciens ϗ legem, vel in fraudem legis eſt, qñ pœna eſt ſcripta in lege, vt l. hodie. ff. de. pœn. Si autem non eſt pœna expreſſa in lege, tunc punitur extraordinariè arbitrio iudi. per regulam. l. 1. §. expilatores. ff. de effrac. & expil. ſm Bald. hic in 2. not. poſt Iac. de Are. & Bald in l. nemo martyres. s̃. de ſacroſan. Eccleſ. & in l. legis virtus. ff. de leg. & Io. And. in c. relatum. ne cler. vel mona. 4. diſtinct. cap. denique, & ibi Arch. 25. quæſtio 1. c. violatores. & ibi etiam Arch. ¶ Tertiò not. ex cod. text. ibi, nec pœnas. hic videri text. ſecundum Bald. in 2. colum. in vlt. notab. poſt Iacob. Butr.† quòd annullatio actus eſt pœna. Idem not. Fulgoſ. & Paul. de Caſtr. hic, & Bart. in l. turpia. in princip. in 1. not. ff. de legat. 1. & in l. ſanctio legum. ff. de pœn. Canon. præſertim Pan. in cap. 3. extra de conſtitu. ¶Contrarium tenet Ioan. Andr. in c. vlt. de elec. in nouella. & ibi Petr. de Anch. & Bald. ſibi contrarius in l. nemo martyres. s̃. de ſacroſan. Eccleſ. ſed Bald. & Fulgoſ. hic diſtinguunt, aut actus annullatur propter ſolam prohibitionem legis, & tunc annullatio actus bene eſt pœna, ita loquitur text. hic, & text. melior de iure in l. Senatus. ff. de contrahend. emptio. Si autem actus aliter annulletur, quàm per ſolam prohibitionem legis, tunc annul-

ADDITIONES.

a * Fraudem. Adde, & plures modos, quibus fit fraus legi, vide per Iacob. à ſancto Georg. tract. de Royd. num. 36. BELLOT.

b * Poculenta. Adde Doct. in c. cū ab omni. de vita & honeſt. cler. Arch. in c. offeratur. 3. q. ſecunda.

c Factum. Adde Doct. in c. vides. 10. diſt. Doc. in regula, q̃ cōtra. de reg. iu. lib. 6.

Source : BIU Cujas

annullatio non eſt pęna,& ita ſequitur. d. Alexand. in d. l. turpia. in 1. not. vbi vide perinfinitas concor. Doct. ad hoc. Ad aliam diſtinct. Imol. in c. fin. de reſcrip. me non extendo, quia text. iſte non multum probat. ¶Quartò not. ex tex. ibi, nullum enim pactum, nullam conuentionem. iunctis ſequentib. vnũ,
8 ad quod tota die allegamus iſtam legem, † ꝙ qñ lex prohibet actum fieri, ſi fiat, non oritur etiam naturalis obligatio, concor. l. ſi non ſortem. in prin. ff. de condi. indeb. vbi poſui nouã opin. in hoc,& text. in l. cùm lex. ff. de fideiuſ. tamen iſta lex melius probat, quàm lex, quæ ſit in corpore iuris. ¶Et ex hoc habes not. quòd quamuis lex ciuil. non poſſit tollere obligationẽ naturalem, poſtquam eſt ineſſe deducta. l. Iul. verum debitorem. ff. de condi. indebit. tamen antequam ſit ineſſe deducta, poteſt impedire. Et ratio eſt per l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. ¶Quintò not. ex text. ibi, nullum contractũ inter eos videri volumus ſubſequutum. hic eſſe text. valde no.
9 ꝙ † quãdo contractus fit contra legem, aut contra mentem legis, habetur fictione iuris perinde ac ſi nunquam eſſet celebratus. Et per hoc infert Bar. hic in 2. not. & ſequitur Pau. de Caſt. hic, ꝙ ſtante ſtat. ꝙ de quolibet contractu ſoluatur gabella, pone, ꝙ fiat ⁊ctus ⁊ legem, vel ⁊ formã ſtatuti, nunquid de tali ⁊ctu debebit ſolui gabella? determinant, ꝙ nõ per iſtum text. quia habetur perinde ac ſi nunquam factus eſſet. Addo, licèt hoc non dicant, Bart. in l. fi. §. fi. per illum text. C. cõia de legat. Bald. in ead. l. fin. §. 1. Bal. in l. 2. ad fin. per illũ tex. C. de concu. Ang. in l. Marcellus. §. res, quæ. ff. ad Trebel. Puto, ꝙ deciſio ſit bona, ſed non fundata bona ratione, nec bono text. quia quod dicitur in hoc text. ꝙ contractus factus contra legem eſt nullus, & habetur pro non facto, iſtud procedit quantum ad cõmodum, & vtilitatem contrahentis contra legem, actus eſt bene tunc nullus, ſed quo ad ea, quæ reſpiciunt damnum, & incommodum, bene valet in odium contrahentis ⁊. l. vt hic, in glo. mag. & Bart. in pen. col. vbi dicetur, ſed ſoluere gabellam, iſtud reſpicit damnum, ergo quantum ad damnum valeret, & ſic ratio Doctor. probaret oppoſitum. Sed pro iſta deciſ. facit melior ratio, ſecundum Fulgoſ. hic in 10. col. quia ſtatutum diſponens, ꝙ de quocunque contractu ſoluatur gabella, debet intelligi de quolibet contractu ſortiente effectum, quia
a verba ſtatuti [a] debent intelligi cum effectu. l. 1. §. hæc verba. ff. quod quiſque iuris. ſed iſte conttactus non habet effectum, igitur, &c. ¶Sextò not. ex text. ibi, ꝙ ad omnes etiam legum interpretationes tam veteres, quàm nouellas, &c. text. valde not. ſecundum Bald. hic in 3. not. Fulg. Paul. de Caſtr. & alij nõ
10 tangunt, † ꝙ quamuis lex conſtitutoria noui iuris non trahatur ad præterita, quia de eſſe legis eſt dare formã futuris negotijs, & non præteritis. l. leges, & conſtitutiones. ⁊. eo. tamen quãdo lex eſt declaratoria, trahitur ad omnes leges, non ſolùm futuras, ſed præteritas, & iſtud ideo eſt, quia qui declarat, nihil de nouo dat. l. hæredes palàm. §. ſi quid poſt. ff. de teſt. & text. & ibi glo. ordinar. quam allegat Bald. hic in §. fin. in Auth. de fil. ante do. inſtru. na. collat. 3. & Ioan. And. in c. fi. de verb. ſign. in no-
b uella. dicit, quòd declaratio [b] ſe habet in plus quàm conſtitutio, quia declaratio reſpicit: & præterita, & futura conſtitutio ſolùm futura. adde Bald. in d. l. leges, & conſtitutiones. in 1. & vlt. col. ⁊. eod. Adde Bart. plenè allegantem multos text. ad hoc in cõmento. l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. in 2. q. 5. q. princ. in 2. col. illius. 2. q. Iacob. de Bel. in Auth. vt cum de appel. cog. in prin. in 1. q. collat. 8. Io. And. Io. de Lig. & oẽs Cano. vſq; ad vltimũ in cap. fin. de conſt. Lapus, Imol. & Gemin. in c. deliberatione. §. volentes. de offic. leg. in 6. Fed. de Sen. in conſil. 112. incip. Amice chariſſime. Lud. Rom. in conſi. 65. incip. viſo themate propoſito circa id, de quo quæritur, &c. d. Alex. in conſil. 7. in 2. volum. incip. viſis, & diligenter animaduerſis. in 2. col. & eſt glo. in c. cùm tu. in glo. 4. verſic. etiam, & ibi Doctor. de vſur. & eſt bonus text. fortè melior, qui poſſit allegari, in Auth.
11 de raptis mulierib. in fin. collat. 9. ¶† Et quid ſi partim eſſet declaratoria, partim conſtitutoria, an trahatur, tunc ad præterita? ponunt omnes Canon. in d. c. fin. de conſti. ¶Limita ſingul. iſtud not. niſi per tempora præterita lex ſemper fuerit intellecta, & practicata alio modo, quã declaretur per legem nouã, tunc lex noua declaratoria non trahitur ad præterita, quia minime mutanda ſunt, quæ certam legem habuerunt, ita dicit glo. in c. 1. in verſi. de cætero. de poſthu. prælato. in 6. quam ad hoc multum not. Paul. de Caſtr. in d. l. leges, & conſtitutiones. accedat gl. in c. cùm in cunctis. de elect. in 6. & gl. in c. 1. quam ad hoc ibi ponderat Dominicus de S. Gem. de cleri. non reſid.
12 in 6. domin. Anto Imol. & Panor. in d. c. final. de conſtit. ¶† Secundò ſingul. limita, niſi lex noua declaratoria adijceret pœnam extrinſecam, tunc quantum ad pœnam non trahitur ad præterita. text. eſt cum glo. valde not. in clem. 1. in verſi. de cætero. de vſur. quam glo. d. Card. ibi in 2. col. ad hoc no. & reputat ſing. vbi etiam Pan. in apoſt. ſuis. idem tenet Pan. in c. ſignificaſti. in 4. col. de for. compe. & in c. fin. de ſponſa. duorum. d. Anto. Pan. & Io. de Ana. in c. quoniam. per illum text. quem ad hoc not. de ſimo. Dominicus de S. Gem. in c. 1. in princ. in 2. col. per illum tex. ꝙ met. cau. in 6. Io. de Ana. in c. 1. in 2. col. per illum tex. quem ad hoc not. ne præla. vices ſuas. Cano. in c. fin. de conſti. facit optimè elegans, & ſolennis regula Io. And. in c. diſpendia. de reſcrip. in 6. in nouella, quam ibi multum not. Gem. in 3. colum. & idem Io. And. in c. ſi fortè. de elec. in 6. & ibi Gem. in 4. colum. multùm not. ad hoc, vbi voluit, ꝙ conſtitutio, quæ aliàs extenditur ex identitate rationis, nunquam tamen extenditur reſpectu pœnę, & idem voluit Imol. & d. Anton. in c. fin. de reſcrip. d. Ant. in c. fin. in 12. col. de conſuet. facit etiam illud, quod ſingul. vult Pano. in c. 1. in vlt. col. de locat.
13 † vbi licèt in correlatiuis [c] ſemper fiat extenſio ex identitate
c rationis, tamen iſtud non habet locum in pęna, ideo pęna impoſita locatori, non habet locum in conductore. Iſtud non firmo, & ⁊rium vult in l. fin. in princip. C. de indi. vidui. tol. & in l. fin. per illum text. ff. de acceptila. & alibi ſæpè, & text. melior de iure in l. fin. C. de cupreſſ. lib. 11. Stat ergo limitatio, ꝙ lex noua declaratoria ſi adijciat pœnam, reſpectu pęnæ non trahitur ad præterita. ¶In contrarium tamen habent Canoniſtæ fortem, & terribilem text. in c. cùm ex. de vſur. pro cuius ſolutione ne longior ſim, vide Imol. & Panor. diuerſis modis reſpondentes. (Deus ſcit an bene reſponderunt) in c. fin. de conſtitut. Io. de Ana. qui eos reprehendit, in c. cùm Chriſtus. de hæret.
14 † Tertiò, & vlt. limita, ꝙ lex declaratoria nũquam trahitur ad præterita, quæ ſunt iam deciſa, quia deciſa amplius non poſſunt in dubium reuocari. l. cauſas. ⁊. de tranſac. vnde dicit Bald. in l. fin. ff. de iuſt. & iur. ꝙ ſi aliquis iudex ferat ſententiam ſm vnam opin. ſatis probabilem, deinde fiat lex noua, vel ſtatutũ, ꝙ illa opin. ſit falſa, per hoc non vitiatur illa ſententia, quia iã erat lata. Idem voluit Io. And. & d. Ant. & Imol. in præalleg. c. fi. de conſti. Ego allego pro hoc meliorem text. de iure in l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de interd. & releg. & credo, ꝙ non ſit text. notus Cano. vnde Dominicus in c. humanum genus. 1. diſt. in 13. col. dicit, ꝙ nõ eſt imputandũ Doct. qui ſequutus eſt opin. probabilem, dato, ꝙ illa poſteà ſit expreſsè reprobata per
15 legem, vel ſtatutum. ¶† Illud etiam teneas perpetuò cordi, ꝙ ſtatuta, vel reformationes ciuitatum nunquam trahuntur ad pendentes lites, etiam quod eſt ſingularius, ſi ſtatutum iſtud expreſsè diceret, niſi ſit lex Imperatoris, ita dicit Bar. in l. ſancimus. la 1. ad fin. ⁊. de ſacroſ. Eccle. & in l. omnes populi. in 2. q. quintæ quæſtionis princip. ff. de iuſtit. & iur. vbi pulchrè inquit Bartol. quòd licèt lex Imperatoris poſſit aliquid ſtatuere, & diſponere, quod trahatur ad lites præteritas, quòd ſtatuta ciuitatum, quæ communiter ordinantur per procuratores, canes curiarum, & deuoratores omnium communium, non trahuntur ad lites pendentes, etiam ſi expreſsè diceretur. per text. notab. in Authen. in medio lit. & c. collatio. 8. quod tamen not. quando ſtatutum aliquid de nouò induceret ad deciſionem cauſæ, tunc non trahitur ad lites pendentes etiam ſi expreſsè diceretur. Secus ſi ſtatutum aliquid diſponeret circa ordinem, & proceſſum iudicij, tunc extenderetur ad lites pendẽtes, etiam ſi nihil diceretur in eo, ita probat text. in l. ſecunda. §. final. & ibi Bart. C. de iura. calum. Bald. & Paul. in dicta l. ſancimus. & iſta teneas bene menti, quia quotidiana ſunt. ¶Septimò not. ibi, non ſolùm inutilia, ſed etiam pro infectis
16 habeantur. ſecundum Barto. & alios omnes hic, † quòd quãdo contractus fit contra legem, eſt nullus, nunquid autem ſit nullus ipſo iure, vide auream, & ſingular. doctrin. Bartol. & Bald. in l. vniuerſa. vbi dicetur. C. de precib. impera. offerend. & illam teneas, quicquid dixerit Paul. de Caſtro hic. ponit etiam Bartol. hic in penultima columna circa finem, & latè Imol. in l. cùm lex. ff. de fideiuſſorib. dicam in illa l. vniuerſa. ¶Octauò not. text. meliorem de corpore iuris, ibi, nec ſpecialiter dixerit inutile eſſe debere. ſecundum Bartol. in
17 tertio not. & alios omnes hic, † quòd quando lex, vel ſtatutum prohibet fieri actum, vel contractum, licèt non procedat
d vltra annullando, tamen actus eſt nullus. [d] Ad idem facit text. ſupra eadem l. ibi, quod fieri non vult, tantum prohibuiſſe ſufficiat. Ex hoc correlario not. hic eſſe text. meliorem de iure, ꝙ

ADDITIONES.

a Verba ſtatuti. Adde. c. relatum. & ibi Doct. de cler. non reſi. & in §. hæc autem verba. de pęn. diſtin. 1. c. ſi quis ſuadente. 17. q. 4. & in l. 2. C. com. de lega.

b Declaratio. Adde Sal. in l. leges. C. de lega. Dom. de San. Gem. in capit. ex Antiquis. in 3. colum. 54. diſtin.

c In correlatiuis. Adde Math. in tracta. extenſionum.

d Actus eſt nullus. Quando lex ſimpliciter prohibet, actus eſt nullus. Felyn. in c. 2. colum. 1. & 2. de teſt.

Source : BIU Cujas

re,quòd lex prohibitiua ſimpliciter loquens, ſemper intelligitur habere clauſulā derogatiuam, & annullatiuam actus, vnde non eſt neceſſe, ꝙ lex vltra annullet, quia prohibendo ſatis dī annullare,& ita not.Bal.hic in 4.no.& reputat eſſe bene notandum,& idem Bald.in prin. huius legis in figuratione caſus, & Fulg.hic in 3.no.& Paul.de Caſt.& ad hoc vide Bart.in l.fin. in prin.ff.de diuor.Sed aduerte, quia pōt attentari,ꝙ licèt vtro que caſu ſiue lex ſimpliciter prohibeat,ſiue procedat vltra annullando, ꝙ actus factus ſit nullus, tñ primo caſu conſenſus partium poſſit aliud operari, ſecundo caſu non. Iſtud probo, quia vbicūq; in aliqua diſpoſitione apponitur à ſuperiore clau ſula decreti annullatiua actus, vt quia dicitur,& ſi ſecus factū fuerit,ſit irritum, & inane, certè tunc conſenſus partium nihil poteſt operari.glo.eſt not.in c.ſtatutum. ad fi. prin. in verſi.cōmittatur.de reſcrip.lib.6.& in c. 1. in glo. 2. & in c.diſpendia.in verſi.proceſſus.eod tit.Gemin. poſt Arch. in c.cùm de beneficio.de præbē.in 6.& gl.iuris ciui.in l.à diuo Pio. in glo.2. in ver. actionem.ff.de ritu nup.de qua gl.meminit Bal.hic in 10. col. & in l.iubemus.§.ſanè. poſt prin.s̄.de ſacroſan.Eccle. & in l.ea, quæ.C.de dona.ante nup.& in c.lator.ad fin.de re iud. Facit ſolennis text. in c.dilecto.circa fin. in verſi. niſi fortè. & ibi Cano. multum notant pro ſingu.de præben.Et poteſt eſſe ratio prædictorum, quia vbi apponitur clauſula decreti annullatiua, tunc illud vī datum pro forma.ita Bald.Ang.& Mod.in l. 1. ff. de lib.& poſthu.ſequitur Pet.de Anch.in com.c.canonū ſtatuta. de conſtitu. in ver.quæro ſi ſtatuto cauetur, ꝙ notarij, &c.

18 † ſed vbi aliquid ſtatutum eſt pro forma,non poteſt conſenſu partium tolli.ſm Bar. in l. de his.ff. de teſt.Bald.in Auth.iubemus.C.de iud.& in l.fin.§.& hæc quidem.C.de iure delib. ¶ Li-

a mita iſtam regulam, [a] & iſtud not.vt procedat quando lex, vt dixi,loquitur prohibitiuè. Ita propriè loquitur iſte text. & pōdera tu prouectè, quòd ita propriè loquitur Barrol. hic. in ſecundo not.ſecus eſſet ſi lex loqueretur non prohibitiuè, ſed loqueretur permiſſiuè,tunc non intelligeretur annullare actum, ſi non expreſsè diceret, ita probat text. in l. final. ad fin. iuncta l.præcedenti. & ibi ſingul. ponderat ſolus Sal. C.de ſent.ex breui.reci.& ita dixi in l.1.s̄.de ſum.Trin.circa intellectum. l.fi. C.de teſt. ¶Secundò limita per gl. ſing.in cle. 1. in verbo inhibentes.de iurepa.vt procedat in perpetuo prohibitis per l. aliàs diſtingui debet, vt ibi per glo.illam ſolennem, & ſingularem.

19 ¶† Tertiò limita iſtam regulam,vt procedat, quando lex ſtaret in terminis prohibitionis, ſecus ſi lex prohiberet, & poſteà vltra procederet diſponendo, quòd actus valeat, text. eſt, & exemplum in l.1.§.biduum. ff. quando app.ſit, & text.not.in l. relegatorum §.ad tēpus. ff. de interd.& releg & text.melior de iure in l.1.§.1.ff.de fer.text.in l.ſi donatio §. 1. ff. de donat. inter virum & vxor.in l.græcè.§.à tutore.ff. de fideiuſ. Ita tenet Bart. hic in 4. & 5.col. & etiam Ioan.Fabr. Eodem modo, quando lex vltra procederet dando alia remedia ad infringendum, tūc apparet,quòd actus non eſſet nullus, vt patet in l. & eleganter.

20 §.1.ff.de dolo.in l.ſi his.C.de præd.mi.¶† Quartò ſingu.limita, & hoc attēde, quando lex prohibet ſubſtantiam ipſius actus, vel ipſius contractus, ſecus eſſet ſi lex ſolùm prohiberet qualitatē in aliquo actu, vel contractu,tunc actus factus contra legem non eſt nullus,imò valet. Ita probat ſolennis text.quem videas iuncta gloſſ.ſecundum vnum intellectum, in Authent. decernit ius.C.de arbitr. per quem text.ita limitat regulam noſtram Paul.de Caſtr.hic in nona colum.& licèt ipſe non dicat, vide tu hic plenius Bald. in ſeptima columna, & in ſeptima oppoſit.poſt Petr.de Bellaper.& in dicta Auth. decernit ius.eſt

21 tex.mirabilis, † quòd quando fit compromiſſum,& defertur iuramentum iudici, quòd iuſtè iudicabit, iſto caſu ſi malè iudicaret, & per dolum, quòd non faciat litem ſuam, quia ſatis eſt, vt ibi dicit text. quòd imo ſolùm Deum vltorem habeat', & ſi eſt verum,eſt magna limitatio ad regulam, quæ vult, qđ

b iudex [b] malè iudicando faciat litem ſuam,text.eſt, & ibi Bald. latiſſimè in l.fin.ff.de var.& extraord. cogn. & iſtud habet locū in arbitro, & arbitratore malè iudicando, quia faciunt litem ſuam. l. penult. j̄. de pact. & de intellectu. d.Authen. decernit ius.ſed de iure can.quomodo procedat,vide Pan.in c.2.in glo.

22 ſecunda. de arbi. ¶†† Quintò, & vlt. limita in prohibitione legis ciuilis, ſecus ſi lex prætoria prohiberet, quia tunc non eſt nullus,vt de prohibitione eſt glo. nota. iuncto text. in l.3.§.ſed vtrum.in verſi.& non puto. ad fin.ff.de minor.iunctis his, quæ not.Bartol.in l.Iulia.verum debitorem.ff.de condi.indeb.ita limitat Paul.hic in nona colum.Et pro hoc facit ratio, quia ius prætorium non eſt ita potens ad annullandum, ſicut ius ciuile,iuxta gl.in l.in ſubſtitutione.ff.de vulgar.& pupillar.¶Et per hoc pulchrè infero, quòd cum ſtatuta Epiſcoporum, Comitum, Ducum, Marchionum cenſeantur ius prætorium non ius ciui.ſecundum Bart.in l.5. in prin.ff.de verb.oblig.cum in-

finitis concord. ibi ſignatis per Doct. certè ſi ſtatutum talium prohiberet, nō eſt ipſo iure nullus actus,ſed bene annullaretur actus,ſi expreſsè haberet clauſulam annullatiuam, ꝙ bene no. ¶Nonò not.ibi,ex eo,vel ob id.illud, ad quod tota die allega-

23 tur iſta lex. † ꝙ dictio ex, [c] denotat cauſam proximam,& im-

c mediatam.Sed dictio ob, [d] denotat cauſam remotam,& me-

d diatam,& ſic vult dicere text.quòd ſi actus fiat contra legem, vel mentem legis,eſt nullus ipſo iure, & quicquid ex eo ſequitur ſiue immediatè, ſiue mediatè ſequatur, & ita not. Bartol. hic in vltim.col.& alij omnes,& adde Imol.in cap. qualiter.de elec.Can.in c.2.vbi tex.de oper.nou.nun.& in c. inter dilectos.

e vbi Panor. not. de fide inſtr. Et quòd dictio ex, [e] denotet cauſam proximam, & immediatā,adde text.in l. 1.vbi Doc.no. & ibi latiſſimè Bald.de varijs dictionib. C.ſi ſeruus extero. Bartol. dicit, quòd quandoque fallit, & Bald. in l.ex hoc iure.in 6. col. ff.de iuſtit. & iur. & latè Bar. in l.cùm filius.§. hæres.ff.de leg. 2. & in l.prætor ait.§. 1.ad fi.ff.de bon.auth.iud.poſ.Bal.in l.ex arrhali.C.de act. empt.& in l. 3. §. quacunque. ff. de iureiurand.

24 ¶† Adde idem eſſe in dictione de, quæ denotat cauſam proximam, & immediatam, ſed dictio propter,denotat cauſam remotam, & mediatam.text. eſt de vtroque valde not. in l. 1. § nunc videamus.ad fin. ff.de coniung.cum eman. liber. & dicit ibi ibi Bartol.in §.emancipatus, ꝙ non habemus alibi text. ita expreſſum. Per quę decidit not. Bald. hic poſt Iacob. Butr.

f in 5. not. quòd ſtante ſtatuto, quòd bannitus [f] de homicidio non poſſit rebanniri, pone,aliquis mandauit homicidium, & factum eſt, propter quod fuit bannitus, an poterit rebanniri, non obſt. ſtatuto? & dicit, ꝙ ſic, quia ſtatutum dicit de homicidio, & dictio de, denotat cauſam proximam, & immediatam. aliud bene eſſet ſi ſtatutum diceret, bannitus propter homicidium, cùm dictio propter,denotet cauſam remotam. ¶Confirmo per aliud,quod not.decidit Bald. in l. de pecorib. C.ad leg.Aquil.vbi determinat,ſtante ſtatuto, ꝙ de percuſſionibus ſanguinolentis non poſſit fieri pax, ſed imponatur certa pœna, pone,percuſſi vnum pugno, propter percuſſionem cecidit in terram,& fregit ſibi caput cum ſanguine, an erimus in terminis illius ſtatuti? & determinat ſingul. quòd non, quia oportet, quòd immediatè fecerit ſanguinem. ¶In contrariū tamen, quod dictio de, etiam denotet cauſam remotam, & mediatam,allego text. quem ad hoc ibi expreſsè not.Bartol.in l.ſi finita.§. 1. inc. deinde.ff.de dā. infect. ¶Decimò not. ex tex. ibi,caſſum, & inutile, ſecundum Bald. ſolum hic in 2. colum.

25 in 5.not. † quòd iſtæ dictiones ſimul iunctæ caſſum, & inutile,ſignificant, ꝙ ipſo iure,& hoc propter virtutem geminationis. Alij non ponunt.¶Sed caue tu ꝓp Auth. caſſa. s̄. de ſacroſan.Eccl.vbi ſunt iſte duæ dictiones geminatę ſimūl iūctæ caſſa & irrita,tñ gl. parua ibi ſubaudit.ſ.ipſo iure. ¶Fortius, & ſingularius voluit Bal.in tit.de pace ϙſtan.in 10.col.in verſ.& in irritum deducantur.per illum tex.ꝙ not.ꝙ licet regula ſit, ꝙ qñ lex vtitur verbo futuri tp̄is nunquam intelligitur ipſo iure,ſed requiriť ſnīa,gl.eſt in l.in criminali.C.de iuriſd.omn.iud.& in l. iubemus nulli.§.ſanè.1.vbi Barto. & alij. s̄.de ſacroſ.Eccl.tñ qñ lex geminatè vteretur verbis futuri tēporis, vt quia diceret,vt in illo text.annullentur,& in irritum deducantur,certè intelligeretur ipſo iure. idem dicit Bald. probari in illo text. vbi non requiritur ſnīa,ꝙ diligenter no.tñ ϙ regulam prædictam,ꝙ qñ lex vtitur verbo futuri temporis,nō intelligitur ipſo iure, ſolitus ſum allegare tex.in ϙrium in l.improbum fœnus. C. de infa. vbi lex vtitur verbo futuri tp̄is geminatè, & tñ intelligitur ipſo iure, & ibi gloſſ. in verſi. irroganda. cogita ſuper illo text.

26 ¶†† Vltimò not.ex fin. tex. ꝙ iurm [g] interpoſitum ſuper ϙctu

g reprobato à lege eſt nullius momenti.Et ex hoc not.Bald. hic, quòd ius ciuile poteſt reprobare iuramentum, ex quo infert, quòd valent ſtatuta,quę in certis caſibus iuramentū reprobāt.

Et dein-

ADDITIONES.

a Limita iſtam regulam.Not.Fely.in c.ſicut.col.11.in princ.de re iud.Alex.lib. 4.conſil.24.ſuper eo proceſſu. col. 2. verſi. ſed ad hoc.Et ſublimita,quando prohibitio eſt propter hominem, ſecundum Abb.in c. decernimus.de iud.& Dec.in c.conſuluit. col. 8.in fin.de offi.deleg. PVRPV.

b Iudex.Adde Doct.in c.ſi Epiſcopus. 11.q.3.

c Dictio ex.Adde Bart.in l.1.in §.ex incendio.ff.de incen.ruina.in l. ex hoc iur. ff.de iuſtit.& iur.in l.ex placito.C.de rer.permu. in l.1.C.ſi cert.pet.

d Dict.ob.Adde l.ob maritorum.C.ne vxor pro ma.& in l. 1. in fi.ff.de teſt.

e Ex,denotat.De dictione ex,vide concordantem.l. fin.& ibi, glo.in verſic.ex parte.1.de edend.not.ſequitur Iaſ. in l. illud. col. 4 j̄. de collat. De dictione propter,habes text.& glo.in l.dominus Sticho.de pecul.leg. vbi cauſam remotam denotat,licèt ſecus de dictione pro hac,per Bar.conſi.102.in fi.primi dubij. PVRPV.

f Quod bannitus.Adde Nellum in tract. de bannitis.

g Iurm.Lita qñ contineret turpitudinē,vel malos mores, aliàs ſecus.Alex.in l. qui Romæ. §. duo fratres.col.31. de verbor. oblig. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Et deinde ſubdit, ꝙ ſtatutum ſiue. l. habet vim apoſtolici. i. Papæ in remittendo iuſm, alleg. gl. not. in l. adigere. §. fi. ff. de iurepatr. ¶ Circa primum, ꝙ ſtatutum poſſit reprobare [a] iuſm, adde Bald. in l. nec patronis. C. de ope. lib. & in l. 3. C. ſi aduer. ven. & in l. 2. ad fi. C. de indi. vidui. tollen. & in l. 1. C. ſi aduer. do. Bar. in conſil. ꝙ incipit, dicit ſtatutum, ꝙ minor, &c. per oēs in l. ſi quis pro. ff. de fideiuſ. & adde glo. in d. l. adigere. § fin. ꝙ ſit ſing. adde Bal. in c. 2. in pen. col. de proba. & in l. 2. C. de indi. vid. toll. Et iſta ſufficiant pro textualibus. ¶ Glo. in ver. amplexus. diuiditur in tres partes prin. In prima timore vnius p̄rij, ꝙ formabo nunc, declarat text. In ſecunda, quæ eſt ibi, immutantur. n. qñque. glo. ponit, an & quando liceat recedere à verbis legis. In tertia, & vlt. quæ eſt ibi. Item dic, quot modis, quærit glo. quot modis fiat fraus legi, & ſe remittit. Venio ad primam partē gloſſ. in qua timore contrarij gloſſ. declarat text. & contrarium eſt iſtud, nam videtur poſſe ſtare text. ꝙ quis amplectatur ver-
27 ba legis, & poſteà faciat p̄ mentem, & voluntatem, † nam verba ſunt illa, quæ declarant mentem, voluntatē & noſtram, tamen verba ſunt notę intētionis noſtrę. l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de ſup. leg. l. de quibus. ad finem. ff. de leg. l. nepos proculo. ff. de verbor. ſignifi. huius timore facta eſt glo. quæ dicit, ꝙ verbum amplexus, capitur in malam partem tanquam circumplexus, pro eo, qui circuit exterius corticem verborum, & ſenſum interiorem dimittit, ſicut faciunt perfidi Iudæi, qui obſtinatè inhærent cortici verborum legis diuinæ, & propterea in damnationem pergunt. verba ergo ſanè intellecta bene ſunt illa, quæ declarant mentē, non ea, quæ malè, & perfidè intelliguntur. Et no. bene iſtā glo. pro eo, quod ingt Bal. in l. qui-
28 cunque. in 6. col. C. de ſer. fug. vbi inquit, & millies allegat, † ꝙ verba ſtatuti non ſunt intelligenda iudaicè, pro quo bene facit gloſſ. hic, nec. n. ius ciuile calumniari debet, vt pulchrè inquit Iuriſc. in l. pen. ff. ad exhi. & ſic expedita eſt prima pars gl. ¶ Sum in ſecunda parte ibi, immutatur. n. qñque. quam ſubdiuide magiſtraliter in quatuor particulas, prout facit Bart. cum magno intellectu. In prima ponit glo. qñ verba legis habent vnum intellectum, & quis vult trahere ad alium. In ſecunda, qñ verba legis ſunt gñalia, & quis ea vult reſtringere. In tertia, qñ verba legis loquuntur vno caſu, & quis vult ea trahere, vel extēdere ad alium. In quarta, & vlt. gl. reuertitur ad ſ̄m, an & qñ verba legis poſſint reſtringi. Secūda ibi, item vbicunque verbum gñaliter. Tertia ibi, qñque. n. extenditur. Quarta, & vlt. ibi, ſic ergo non licet mentem offendere. ¶ Pro declaranda iſta parte glo. Bart. facit tres arti. principales, in quib. adeo perfectè, & magiſtraliter loquutus eſt, vt alij Scribentes eum tantum referant, & nihil addant. Sed turpe eſt ſcripta aliorum tñ referre, vbi nihil habeas dignum additione, ſ̄m Bal. in repe. l. 1. in fi. ſ̄. de ſacroſ. Eccleſ. & pulchrè Io. Fabr. in §. adeo. in fin. inſtit. loca. Ideo omiſſa recitatione, ſi quid erit addendum, non præ-
29 termittam. ¶ † Primus artic. eſt, an & quando liceàt legem extendere, & q̄r, an leges recipiant interpretationem extenſiuam. Bar. hic facit quatuor membra, & eius doctrinam ſimpliciter referunt, Saly. hic in 2. col. ad fin. Fulg. in 4. col. ad fin. & ſeq. & ad eam etiam ſe remittit Paul. de Caſtr. Si conſideras, Bar. vult, ꝙ in omnib. ſemper licita eſt extenſio legis, niſi quādo induceretur correctio, & ita etiam concludit Bald. in 3. col. in princ. Caue tñ inquantum Bart. in 2. membro loquitur de extenſione, quę non fit per l. ſed à ſeipſo, & allegat. l. ſi ſtipulatus fuero, per te non fieri. ff. de verb. oblig. & l. 2. ff. de iurisd. om. iud. quia imò videtur fieri extenſio ibi per ipſam legem. Item dum dicit Bartol. de ſtatutis, adde plenè per eundem in commento. l. omnes populi. in 6. q. prin. per totam. ff. de iuſtit. & iur.
30 † Dum poſteà ſubdit, ꝙ etiam conſuetudo extenditur ad caſus ſimiles, allegat text. not. in l. 1. C. quæ ſit long conſue. dixi in l. de quibus. ff. de legi. & in hoc ſecus eſt in præſcriptione, quæ nunquam extenditur, vt eſt glo. no. in l. 1. §. Iul. ff. de itine. actuque priua. quam allegat Bald. hic, in 3. col. & Fulg. in 6. & Bart. in Authen. qui rem. circa fin. ſupra de ſacroſan. Eccleſ. ¶ Nota tamen, ꝙ quando adeſſet ſtatutum diſponens, ꝙ ſtatuta intelligantur ad literam, prout iacent, tunc nullam reciperent interpretationem extenſiuam, ita ſingular. Bartol. in l. 2. in 3. colum. C. de patr. qui fi. diſtra. quod eſt multum no. ¶ Secundus articul. eſt, an lex generaliter loquens recipiat reſtrictionem.
31 glo. noſtra refert opin. finaliter concludit, † quòd lex generaliter loquens non reſtringitur niſi per aliam legem, quod eſſet modici effectus, ſecundum Bartol. hic, ideo ipſe aliter diſtinguendo facit quatuor caſus principales, & eius doctr. formaliter referunt, & ſequntur Bald. Fulgoſ. & in effectu Salycet. hic, ita etiam in ſtarutis diſtinguit Bartol. in dicta l. omnes populi. in ſecunda quæſtio. 6. quæſt. principal. Et in effectu vult Barto. quòd lex generaliter loquens ſemper reſtringi poſſit ſuadente aliqua ratione, vno caſu excepto, quando quis vellet reſtringere legem ad hoc, vt aliquis lucretur, quia de iſto lucro lex non curat. Ideo propter hoc non reſtringitur, ita intelligit. l. proſpexit. in princip. ff. qui, & à quibus. vbi ſeruus perdit lucrū libertatis, quod licēt iniquum, & durum ſit, & contra rationē, tamen per hoc non reſtringimus legem, ſic inquit Iuriſconſultus in illa. l. proſpexit. ¶ Pro clara intelligentia huius intellectus Bart. ad illam. l. proſpexit, quia varij varia dicunt, aduertendum eſt, quod in illa mirabili. l. proſpexit. ponitur talis ca-
32 ſus, † vbi ſi maritus faciat diuortium propter adulterium, vel ſuſpicionem adulterij, ſtatutum eſt, quòd vxor, quæ debet accuſari de adulterio, non poſſit intra 60. dies manumittere aliquem de ſeruis ſuis, quia ſerui ſubijcientur torturæ, & per eos tanquam domeſticos veriſimiliter veritas aperietur, cùm liberi torqueri non poſſent. l. non ſolùm verba. C. de adulter. ¶ Quæritur ibi, ſunt aliqui ſerui vxoris, qui ſemper ſteterunt abſentes in prouincia valdè remota, an iſti poſſint manumitti per vxorem? decidit ille mirabilis text. ꝙ non, & ſubdit, quod licèt durum ſit, tamen lex ita ſcripta eſt, plus ſubiungit, quod ſi poſt diuortium iſta mulier teneret aliquos ſeruos de nouo, quòd adhuc eos non poſſet manumittere, & ſic lex generaliter loquens non reſtringitur, quamuis contineat duritiem, & abſurditatem. Barto. hic, ſi bene videtis, reſpondet, ꝙ ibi ſeruus perdit commodum libertatis, & ſic lucrum, tamen lex de lucro non curat, nec vult, quòd ad hoc, vt quis poſſit lucrari, reſtringatur lex generaliter loquens. Iſtum etiam intellectum, & clarius tradidit idem Bartol. in l. omnes populi. in 2. q. 6. q. prin. & in l. adigere. §. quamuis ff. de iurepat. & in d. l. proſpexit, & ſequitur Ioan. de Imol. in l. vbi purè. §. 1. ff. ad Trebellian. Bald. verò hic in tertia colum. primò refert Iacob. de Are. dicere, ꝙ illa lex caret ſpiritu, & ratione, ſed ipſe Bald. dicit, quod ratio
33 illius legis eſt, † quia generalitas cuiuslibet. l. debet attendi in generib. ſingulorum, non autem in ſingulis generum, nec in aliquo caſu ſingulariſſimo non videtur poſſe procedere, tamen reſtringi debet, ſed iſtud non eſt ſoluere diffi. Bald. in l. 1. in 2. colum circa prin. C. quæ ſit long. conſue. dixit, ꝙ illa. l. proſpexit. eſt ſingul. in iure, & quòd quamuis Iacob. de Are. putet illam legem carere ſpiritu. i. ratione', tamen ſecūdum eum adeſt vera ratio, & ita confusè loquitur, & inter dentes, ꝙ vix intelligi poteſt, quid velit, tamen in effectu vult, quod non licèt reſtringere. l. qñ reſtrictio tendit contra principale propoſitum legis, quòd nihil eſt. Aliter inquit Bart. hic in 2. col. aliter etiam dicit Fulg. hic in 4. col. alibi Bal. in l. 1. in 7. col. ff. ſol. mat. dicit, quòd vbi ratio non eſt expreſſa in l. ſed per aliam. l. ſubintellecta, tunc ratione ceſſante non ceſſat lex, ſi illa ratio non eſt
34 neceſſaria, ſed probabilis, ſic intelligit. d. l. proſpexit. ¶ † Ego autem puto, quod ratio, & mens illius legis, licèt dura videatur, tamen fuerit iuſta: nā l. Iul. prohibuit ſeruos vxoris per eā manumitti, quia ſubijci poſſunt tormentis, & adulterium veriſimiliter non poteſt probari, niſi per perſonas domeſticas. liberi autem torqueri non poſſunt, vnde nunc dato, ꝙ ſerui eſſent abſentes in ꝓuincia remota, vel dato, ꝙ ſerui poſt diuortium empti ſint, tamen quia poſſibile eſt, quòd ipſi ſerui aliquid poſteà ſciuerint, vel audiuerint à conſeruis, & ſic faciunt indicium, vt ſerui manumittantur, tunc conſiderato hoc poſſibili, & conſiderato, quòd ſunt ſerui, & ſic conſiderata qualitate perſonæ, item conſiderato, ꝙ iſta prohibitio non durat, niſi 60. diebus, iſtis omnibus ſimul conſideratis ſtatuit illa. l. licet prima fronte durum videatur, ꝙ etiam ſerui, qui ſteterunt abſentes, vel poſteà empti, non poſſint manumitti, credo, ꝙ iſta ſit vera mens, & vera ratio illius legis, & ſic tria concurrūt in illa l. proſpexit. potētia, quia potuit in præſenti, vel in futuro aliquid audire à domina, vel conſeruis, ꝙ faciet indicium ad torquendum grauius alios ſeruos. ſecundò vilitas perſonæ, qa ſeruus. tertiò breuitas temporis, vt prædixi. Et vltra iſta de intellectu. d. l. proſpexit. vide aliquid per Bal. poſt Cy. in l. ſi quis ſeruo alieno ſuaſerit. C. de fur. Bal in l. acceptam. in 4. col. C. de vſur. Bald. & Imol. in l. fi. ff. de hæred. inſtit. Saly. in l. 2. C. de nox.
35 Imol. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolut. matr. ¶ † Item inquantum dicit Bartol. quòd non licèt reſtirngere legem, quando ex hoc aliquis indebitè damnum pateretur, adde, quòd de hoc eſt ſolennis glo. in l. final. §. in computatione. quam Bartol. ibi tantum extollit. C. de iure delib. & allegat Bald. hic, per quam gl. diximus, quòd potius ſtatuta ſunt intelligenda, vt nihil operentur, quàm aliter intelligendo quis indebitè damnum patiatur. ¶ Item adde, quòd verba generalia legis, vel ſtatuti nunquam reſtringuntur etiam ad habiles, vbi tractatur de fauore publico. text. eſt ſingular. in l. ſi quis graui. §. vtrum. in verſi.

ADDITIO.

[a] ¶ Reprobare. Alex. lib. 2. conſi. 59. viſo inſtrumento. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in verſi. is quoque. & ibi Bartol.ff. ad Syllan. de quo oportunè dixi in l. 1.§ de ſacroſ.Eccl.ibi dicta potes adaptare hic. quibus addo,quod ſing.decidit Bart.in l. quemad. circa medium per glo. ibi.C. de agri. & cenſi.lib. 11. vbi dicit, quòd ſtatuta, quæ puniunt delicta,cùm faciant fauore publico,debent cenſeri fauorabilia, & extẽdi ſicut in materia fauorabili, ꝙ teneas mul-
36 tum cordi.¶† Adde etiam ad iſtam materiam, ꝙ verba generalia legis,vel ſtatuti ſemper reſtringuntur ad id,ꝙ eſt,eſt rationis, ita dicit Bal.in Auth.ingreſſi.in 1.colum.§.de ſacroſ. Eccle. facit,quòd dicit Bald.in c.1.in 6.col.de ꝓſti.quòd omnia ſtatuta recipiunt interpretationem per punctum rationis. Item
a adde, quòd licèt concilia [a] ſint tanquam euangelia cuſtodienda,tamen recipiunt interpretationem.c.poſt tranſlationem.& ibi Bal.in 1. no.de renun.Item adde, quòd ſtatutum quãtumcunque generaliter diſponens de præſcriptione, tamen intelligitur interueniente bona fide, ſm.d.Abb.in conſil. 77.in 2.
37 vol. incip. in q.quæ ad præſens vertitur inter Iac.in 4.col.† Itẽ adde, ꝙ licèt ſtatutum generaliter puniat committentem homicidium, tñ debet intelligi,niſi habuerit iuſtam cauſam, ſm Alex.in conſ.144.in 2.vol.incip. poſt redditum.cum multis cõ cor.per eum alleg.quæ poſſent hic aſſignari. Item adde, & diligenter not.quia licèt.l. vel ſtatutũ ſimpliciter, & gñaliter puniat homicidium, tñ ſemper debet intelligi, qñ homicidiũ eſt commiſſum dolo, aliàs homicidium caſuale, ꝙ eſſet cõmiſsũ ſine dolo,non ita debet puniri.text.eſt melior de iure in l. cùm autem.§.excipitur.el 1.in verſi.capitale.ff.de ædi.edic. & in l.1. & ibi Bal.Ange.& Pau.de Caſt.ff.de leg.vbi latè dixi de hoc, & multa accumulaui ad iſtud propoſitum, quæ hic poſſent re-
38 ferri, ſed quia ibi ſcripſi, non tranſcribo hic. † Item ad iſtam materiam adde,ꝙ regulariter vbicunque lex, vel ſtatutum nõ diſtinguit, ſed gñaliter loquitur, nec nos debemus diſtinguere. vulgata.l de pretio.ff.de publicia.& ibi Bal.glo.in l.liberti. ff. de offi.aſſeſ.glo.in l.3.ff.de offi.præſi. Bart. & alij in l. quamuis.vbi dixi.ff.de in ius vocan.Facit optimè quod not. Bal.in l.in fraudem.§.final.per illum text.cum gl.ff.de teſtam. mili. quòd vbi ſtatutum nullum caſum excipit,nec iudex debet excipere. facit etiam,quod not.Bald.in l.3.§.final.per illum text. ff. ne quis eum,qui in ius voc.eſt vi exi. quòd lex debet ſimpliciter intelligi, prout iacet, nec debet ſubaudiri aliquid extrinſecum. Et ideo infert ibi Bal. ꝙ ſi ſtatutum dicat, quòd ſi quis percuſſerit aliquem,puniatur in centum, ꝙ non requiritur dolus,ex quo ſtatutum non facit mentionem doli.an tamen iſtud vltimum ſit verum, ibi dixi: nam videtur refragari his, quæ. §. proximè
39 dixi.¶ Tertius,& vltimus articul.ſit,† an & qñ licitum ſit recedere à proprio ſignificatu verborum legis,& extendere ad improprium, in quo fac regulam ſm Bart. ꝙ in dubio non licet, niſi mens legis aliud ſuadeat, ꝙ ex tribus colligitur, vt hic per Bart.Et iuxta hoc infert Bart.ad quæſtionem,quę fuit de facto
b Bononiæ, vbi ſtatuto cauetur, ꝙ faciens ſanguinem [b] in palatio, decapitetur, ſi Barbitonſor flebotomauerit infirmum in palatio,& fecerit ſanguinem, ad debeat decapitari, concludũt Bart.& Docto.ꝙ non, per ea, quæ hic dicuntur, & quia verba legis non debent captari.l.pen.ff.ad exhib.¶Sed ne iſta queſtio Doct.videatur rediculoſa,forma eam fideliter,prout formãnt Iac.But.& Alb.in l.quamuis.ff. de in ius voc.vbi referunt,ꝙ caſus fuit talis tempore, quo regimen Bononiæ erat in maximo diſcrimine: facta ſunt aliqua ſtatuta, inter cætera erat ſtatutũ, ꝙ verba ſtatutorum præcisè, & ad literã intelligerẽtur abſque vlla interpretatio, ſub maxima pœna officialis: poſteà erat aliud ſtatutum, ꝙ faciens ſanguinem in palatio decapitetur, Barbitonſor fecit ſanguinem flebotomando, dicunt Iacob.de Butr.& Alb.ꝙ vix potuit Barbitonſor euadere, ne decapitaretur propter iſtud ſtatutum, ꝙ verba ſtatuti ſunt intelligenda abſque vlla interpretatione, tñ propter nimiam abſurditatem aliter fuit iudicatum, vt hic per Bart. Iſta deciſio mihi multũ placet:pro qua adduco id,quod vult glo.noſtra, & Bald.in d.l. quicunque, quòd verba ſtatuti non ſunt iudaicè intelligenda inhærendo cortici literę, iſtud erat fortius fundamentum, qđ
40 poſſet fieri pro hac parte.¶†† Secundò facit oppoſitum ſimile:
c nam Eccleſia [c] polluitur, & deconſecratur per ſanguinis effuſionem, intelligitur de ſanguinis effuſione iniurioſa. gl.in cap. is,qui in Eccleſia.in glo.2. de ſenten. excommunic.in 6. & in c. vnico.de conſecra.Eccle.vel alta.in 6.Arch.de ꝓſecra.diſt.1.c. Eccleſijs, & multum facit: nam ſtatuta potius debent intelligi, vt ſint ſuperflua, & nihil operentur, quàm quis indebitè damnum patiatur, vt eſt gloſſ.ſingular.& ibi latè dico de hoc, in dicta l.fin.§.in computatione.C.de iure deliber. quanto magis ne quis indebitè decapitetur, vel patiatur damnum in perſona, cùm perſona cunctis rebus præferenda ſit. l. in ſeruorum.in fin.ff.de pęn. & de iſta quæſtione vide etiam Bartol. vltra præallegata in d. l. omnes populi.in 2. quæſtio. 6.q.princip.
& in l.1.in fin.C.de agri.& cenſit.lib.11.Bal.in l.benignius. ff. de legi. & in l. Graccus. C. de adulteri.& in l.decuriones.vbi ponit mirabile verbum. C. de infa. & ibi etiam quid de medico, qui cauſa medendi fecit ſanguinem in palatio, de quo etiam per Bart.in Auth.ingreſſi.in 2. col. C.de ſacroſan.Eccle.Et not. diligenter ex iſta deciſione Doct. ꝙ ſtatutum puniens facientem ſanguinem, vel vulnerantem, debet intelligi, & reſtringi ad eum, qui iniuriosè facit. ¶Et iſtud facit ad quæſtionem de ſtatuto puniente vulnerantem, vel occidentem, ſi aliquis in ſomnis dormiens occideret aliquem, vel vulneraret aliquem, quam ponit Bartol. in l. pen. ff.ad leg. Pom. de parri. & in l. vt
41 vim.ff.de iuſt. & iur.& ibi dicam ſeq.anno.¶†† Circa iſtam materiam,in qua Bart.tradit regulam, ꝙ non eſt licitum recedere à propria ſignificatione verborum legis, vel ſtatuti, niſi mens legis, vel ſtatuti aliud ſuadet,ꝙ ex trib.colligitur, vt hic per eũ, licèt alij Scribentes nihil addant. Tu adde,quod not. domin. Abb. in c. ad audientiam. per illum text. de deci.in 1. & 2.not. vbi notat,& dicit tenendum menti, quòd licèt priuilegium alteri nociuum ſit ſtrictè interpretandum, vt in c. præcedenti, non tamen adeo, vt recedamus à propria ſignificatione verborum,& ſubdit, quòd ille text. ſolet quotidie allegari contra peruertentes intellectum iurium, & impropriantes vocabula legum, nam ſine neceſſitate hoc fieri non debet.deinde latè ſũ per hoc diſtinguit poſt Ioan. de Lig.ponendo ſuper hoc notabilem doctrinam, quæ hic poteſt formaliter referri, ſicut in voce eam retuli. ¶Secundò adde, quòd iſta regula vltra Scribentes poteſt ſecundo modo limitari, & eſt noua, &
42 pulchra limitatio, † quando ſtatutum eſt fauorabile, tunc enim extenditur ad caſum, qui largè, & impropriè continetur. ita Bald. in l.qui ſe patris.in vlti.colum.C.vnde lib. vbi tenet,ꝙ ſtatutum diſponens,ꝙ agnati teneantur compromittere,quia fauorabile,extendendum eſt, vt comprehendat filium emancipatũ,& nepotem natum,& conceptum poſt emancipationẽ,& alios ex eis deſcendentes, quamuis largè,& impropriè ſint agnati,& cum illa deciſione tenet ibi Pau. de Caſt.in pen.col.& eam reputat ſingularẽ, & ſequuntur Lud. & Alex. ibi,& vide ad cõfirmationẽ, ꝙ ex illa doctrina dicit ibi Pau.de Caſt. ſe conſuluiſſe in ſtatuto cogẽte affines ad cõpromiſſum, vt cõprehendat (cũ ſit fauorabile) etiã illos, qui improprijſsimè ſunt affines, de quibus ibi per eum. Sed pro iſta limitatione facit,quod voluit Bal. Sal. & Mod. in l.2. C.de in ius vocan.quòd ſtatutum diſponens,quòd extantibus filijs maſculis filię fœminę non ſuccedant, quia eſt fauorabile ex parte maſculorum, extenditur ad nepotem,qui largè, & impropriè dicitur filius, vt per Bartol.in l.liberorum. ff.de verb. ſign. in 2.q. princip.& l.filium habet.ff.ad Mace.Tertio facit, quod dicam in ſeq. limitatione. ¶ Sed aduerte, quia contra iſtam limita-
43 tionẽ fortiter facit. † Nã legata sũt fauorabilia. l. in teſtamentis. ff. de reg.iur. c. cùm dilecti.de donat.& tñ ibi verba debent propriè accipi,& non impropriè.l.non aliter.& ibi glo. & Bar. in l.librorum.§. quod tamen Caſſius. & l.ille.aut ille. §.cùm in verbis.ff.de leg.3.niſi dixeris,quòd illud ſolùm ibi ſit,quia teſtator præſumitur minus grauare hæredem quàm ſit poſſibile. Vel ſecundò, & fortè melius, ꝙ quando agitur de ſuſtinendo ipſo teſtõ,tunc bene fit larga, & impropria interpretatio, quia ad publicam vtilitatem pertinet, quòd teſtamenta ſuſtineantur.l.vel negare.ff.quemad.teſt.aper.gl.no.in l.Gallus.§. quid ſi is.in verſi.vtilitatem.ff.de liber.& poſthum. ſecus autem ſit in legatis.Confirmatur, quia fauorabilior fit interpretatio in inſtitutione,quàm in legato,vt not.per gloſſ.in l. ſi plures. in glo. fin.ff.de condi.inſtit.& probatur clarè in l. pen.§. 1. iuncto.§.illo.C.de neceſſ.ſer.hære.inſti. Hinc eſt, ꝙ in legatis conditio apposita debet ſtatim impleri quamprimũ põt,aliàs habetur pro defecta. l. hęc conditio ſi in capitolium.ff.de condi. & dem.& tñ ſecus eſt in inſtõne,vbi tractatur de maiori pręiudicio,vt eſt gl.no.in l. ſi quis inſtituatur hæres in diem.in prin.in verbo pręfinit tps.ff.de hære.inſti. Bartol. in d. l.hæc conditio. Conſidera tamẽ,& diligẽter rumina in prædictis,quia non reperio,quòd
44 ſint ab aliquo tacta.¶† Tertiò principaliter limita prædictam regulam, vbicunque tractatur de fauore publico principaliter,puta, quòd delicta puniantur, tunc ſtatutũ trahitur ad caſum

ADDITIONES.

a ¶Licet concilia. Adde c.ſicut.15.diſt. & in c.canones.& in cap.facta.cum c. ſeq.16.diſt.

b ¶Sanguinem.Adde Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſt. & iu.in 6.q.princip.

c ¶Nam Eccleſia.Adde,quòd ſecus eſt pro effuſione ſanguinis alicuius Sancti, & tunc non deconſecratur ſecundum Arch.in cap.fundamenta.de elect.lib. 6.ſuper glo.ſua in verſic. conſideratur.

* Et dic, quòd Eccleſia polluta ſanguine, vel aliter violata, reconciliatur per aquam vino,& cinere benedictam. cap. propoſuiſti.& cap. fin. vbi Abb. de conſecr.Eccleſ.& ibi cuius expen.fieri debeat.

Source : BIU Cujas

ſum improprium ſecundum Bar. in l. quemad. circa medium. C. de agri. & cenſi. lib. 11. ſicut dicimus qñ tractatur de fauore publico fit extenſio, ſecundũ Bar. in l. ſi conſtante. in 9. q. primę partis. ff. ſolut. mat. bonus text. in l. hoc modo. in fi. ff. de condi. & demonſt. ¶ Quarto limita propter qualitatem perſonæ, ad quam verba referuntur, tunc recedimus à proprietate vocabuli, & intelligimus etiam in caſu improprijſſimo. ita tenet Alex. in l. 1. in prin. in 4. col. ff. ad legem Falci. & ponderat Bart. ibi ita velle. ¶ Quinto limita cauſa honeſtatis ſeruandæ, tunc recedimus à proprio ſignificatu, vt probatur in l. 4. §. prętor ait. cum gl. in verſ. in infinitum. ff. de in ius vocan. & ibi expreſsè Ang. Ful. & Alex. ad hoc notant. & bene facit tex. ibi in verbo, quod & honeſtius eſt. ¶ Sextò limita, quòd ratio iuncta facit recedi à proprio ſignificatu verborum antecedentium, ſecundum Bal. in l. ſi ſeruus. §. qui quinque. per illum tex. ff. de leg. 1. facit tex. in l. filium habeo. ff. ad Macedo. & in l. libertum. §. 1. ff. de ritu nupt. ¶ Septimò limita, quod verba, vt aliquid operentur, quandoque trahuntur ad improprium ſignificatum, ſecũdum Bal. in c. paſtoralis. in 1. col. ad fi. de appel. per tex. quem ad hoc reputat ſingularem, in l. hæredib. § fi. ff. ad Treb. Facit l. ſi quando. in prin. cum ibi no. ff. de leg. 1. Imò plus etiam in materia pœnali verba contra ſuam ſignficationem latè interpretantur & impropriè, quando aliàs diſpoſitio redderetur fruſtratoria. text. eſt in c. ſi ciuitas. de ſen. excom. in 6. quem ſic allegat Abb. in c. fi. ad fi. de præb. ¶ Sum nunc in 3. & vlt. parte gl. ibi,
45 item dic. & c. † In qua videbimus practicã, & vtilitatẽ huius. l. & quærit gl. quot modis fiat fraus legi, & ſe remittit breuiter, vt declarat gl. in d. l. fraus. ff. eo. & Dy. in c. fi. de re iud. in 6. Fraus fit legi quatuor modis, de re ad rem, de perſona ad perſonam, de contractu ad contractum, & de modo ad modum, quæ omnia proſequere, vt latè per Bal. & Ful. hic. & dicta Bal. refert & ſequitur Pet. de Anch. in repe. c. canonum ſtatuta. de conſti. in 10. charta. in verſ. ſed iuxta prædicta congruè. ponunt Canoni. in c. quanto. de priuile. 13. q. 3. c. plerique. Inter alia no. illud, quod dicunt Doct. hic, an ſtante ſtatuto, quòd quis non poſſit extrahere frumentum extra ciuitatem, an cadat in pœnam extrahendo farinam? certè dic, quòd ſic, quia aliàs fieret fraus de re ad rem. Adde Bar. in l. quæſitum. §. illud fortaſſe. ff. de leg. 2. Bal. in l. 1. in 2. col. C. de fruc & lit. expen. quicquid teneat Bal. in l. quod non ratione. ff. de leg. Et ad hoc vide, quod in ſimili
46 decidit Bart. in l. triticum. ff. de verb. obl. ¶† Eod. modo, ſi ſtatutum prohibet ſub pœna extrahi vinum de ciuitate ſub pęna, eadem puniretur extrahens vuas ſecundũ Bal. in d. l. q non ratione, & tñ non comprhenderet extrahens acetum, ſm Bal. in l. 2. C. de peri. & commo. rei vend. & Bar. in l. 1. per illum tex. C. de erog. mi. an. li. 12. Imò plus, ſi ſtatutum puniret ſub pœna extrahentem vinum de comitatu, ſi quis ſolum portaret vnam amphoram vini cauſa guſtus, incideret in pœnam ſtatuti. ita Bal. in l. 1. per illũ tex C. quæ res expor. non poſ. & facit ratio, quando aliquid prohibetur, intelligitur prohibitum & omne illud, per quod peruenitur ad illud. l. oratio. ff. de ſponſa. Ad iſta etiam vide ridiculam deciſionẽ Bar. in l. ab Anaſtaſio.
47 C. man. Vltra Docto. no. perpetuò, † q ſi ſtatutum prohibet, ne maritus poſſit relinquere vxori vltra certam quantitatem, vel non poſſit ſibi relinquere quo ad proprietatem, ſed ſolùm quo ad vſumfructũ, prout eſt ſtatutum in hac ciuitate, an per maritum poſſit dari facultas ſoli vxori diſtribuendi pecuniã pro anima mariti teſtantis? dic quòd non, ne fiat fraus ſtatuto. Ita expreſsè determi. Ioan. An. in addi. Spec. in tit. de inſtru. edi. §. non verò aliqua poſt medium. in addi. quę incipit, ad iſtum. Alb. de Roſ. in ſecunda parte ſtatutorum in q. 94. inc. ſtatuto cauetur, q nullus & c. iuncta. q. ſeq. d. Alex. Imo. in conſi. 57. in ſecundo volum. incip. proſpectis. in tertia column. & ſequen. quicquid teneat Paul. de Caſtro in l. cogi. §. hi qui ſolidum. vbi tu vide domin. Alex. ff. ad Trebel. & no. iſtam deciſio. quia
48 quotidiana eſt. ¶† An autem, & quando emancipatio præſumatur fieri à patre in fraudem, ita quòd non valeat, vide text. in l. prima §. is quorum. & ibi not. Bartol. in fin. ff. de coll. bon. Bald. in l. cùm oportet. §. cùm autem. C. de bon. quæ lib. in l. ſecunda. C. plus val. quod agitur. & in l. fraus. ff. de legib. vide etiam, quod multum pulchrè decidit Bald. in rubr. C. de reuo. his, quæ in frau. cre. in ſecunda column. in verſicul. quæro pone cùm concepiſſem, & c. vbi Bald. ponit quotidianum caſum: quidam propoſuit mercari, ſeu facere mercantias per mare, dubitans ne mercantiæ periclitarentur ex ſubmerſione nauis, & ſic deueniret ad egeſtantẽ, emancipauit filium, & donauit ſibi maiorem partem bonorum, & incepit mercari, & accepit pecunias, & merces ſub credito, tandem ſiniſtrè ſucceſſit ſibi: creditores volunt habere regreſſum. aduerſus bona ſua, filius defendit, q fuit ante mercatus, & bona donata ſibi ante eos, quid iuris ſit, iſtud Bal. ibi examinat, & recitat Bartol. finaliter de cidit, quòd emancipatio non valet, & nihil nocet creditori bus, quia cenſetur facta in fraudem, quia quotidana eſt, not. e am bene. inuenio Bald. idem in terminis tenere in titul. de don. in verſicul. ſi pater eman. & in verſicul.
49 item de eman. occulta. ¶† Item not. quòd vbi actus longo tempore ſtetit occultatus, puta emãcipatio, pręſumitur facta in fraudem, & nihil valet ſecundum Bald. in d. l. fraus. ff. de legi. poſt lac. de Are. ibi per eum alleg. & ibidem Bald. in prædicto verſi. item de emancipatione occulta, & reliqua dic, vt per Doct. hic. ¶ Adde pdictis id, q in hac materia decidit Bald. in l. nõ intereſt. ad fi. C. q met. cau. vbi decidit, q ſtãte ſtat. in ciuitate, q concordia facta per pecuniam nihil valet, ſi recipiens eam pecuniam dedit, quid ſi non dedit, ſed tertius eo ſciente? dic, q erit idem, ne fiat fraus ſtatuto. ¶ Alibi etiam decidit in l. cùm allegas. in 4. colum. C. de vſufru. Si vigore ſtatuti in contractu non poteſt apponi pœna, & inſtrumentum dicat, promiſit nomine intereſſe, eo. modo erit nullum, ne fiat fraus ſtatuto. ¶ Gloſſ. in verſi. pro infectis. diuiditur in 7. prout. 7. format oppo. contra text. partes patent in glo. ¶ In prima parte gloſſ. ibi, ſed hic loquitur in his, quæ de iure ſortiuntur effectum. Iſtam ſolu. reprehendunt omnes, quia ſequeretur, q in contractibus factis cõtra. l. quia illi aliàs de iure ſortiuntur effectum, nunquam quis puniretur, quia haberentur pro infectis, tamen iſtud eſt contra l. nemo martires. cum gl. & l. iubemus. §. ſanè. ſ. de ſacroſan. Eccle. Bart. hic recitat tres ſolutiones Antiquorum, quas reprobat. vide per eum. Vera ſolutio eſt ſecundum
50 Bartol. q iſta verba habeantur pro infectis, intelligantur. ſ. per fictionem, vnde ſuccedit regula, † quòd nunquam fictio habet locum, niſi vbi ſubeſt æquitas. l. denique, & l. nec vtilem. ff. ex quib. cau. ma. vnde, quo ad ea quæ reſpiciunt cõmodum facientis contra legẽ, actus bene habetur pro infecto, quia iſtud eſt æquum, ſed in his, quæ reſpiciunt dãnum, & pœna facientis, contractus non habetur pro infecto, quia non eſſet æquũ. Ideò in tex. reprhendit quãdam rationem Bald. & Docto. Sed non eundo per mẽdicata ſuffragia, mihi vĩ, q text. noſter ponat ſolutionẽ, & tollat ꝫrium. nam dicit text. quòd ea, quę fiũt contra legem, habentur pro infectis, ſed non quautum ad pę nam. h. d. rotundè text. ibi, nec pœnas euitabit, prout etiam volunt Bald. & alij hic, & ratio diuerſitatis ſit, quam aſſignat Bart. hic, & proximè dixi. ¶ In ſecunda parte glo. ibi, ſed illud non eſt contra legem, ſed præter legem. reſponde melius, quòd in d. l. 1. §. biduũ. lex, quæ prohibuit ſententiam ferri ſub conditione, non ſtetit in terminis prohibitionis, ſed vltra, poeſſit confirmando, ſi ſecus fiat. facit. l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de interd. & releg. l. 1. §. 1 ff. de ferijs. & in ſimili. l. ſi donatæ. §. 1. ff. de don inter vir. & vxo. & dixi in text. ¶ In terria parte gl. ibi, ſed ea prohibita ſunt fieri, vel inchoari, non confirmari. Iſta ſolutio eſt bona, & bene intellecta: nam lex prohibet officiales contrahere nuptias, vel facere alios contractus cum ſubditis durante magiſtratu. Ratio eſt propter metum impreſſionis. l. ſi per impreſſionem C. q met. cau. Si tamen poſtea finito magiſtratu confirmenrur, confirmatio valet, quia illo tempore ceſſat ratio prohibitiua, ſcilicet impreſſionis metus. ¶ In quarta parte glo. ibi, perinde eſt, ac ſi ſint ipſo iure inutilia, quo ad effectum. Hanc ſolutionem reprobãt Bart. & Doct. quia text. dicit, q ſunt inutiles, ergo ipſo iure, quia lex non reſpicit finalem effectum ſecundum Bar. & Doct. tamen conſequentia Doctorum non eſt bona, quia non ſequitur, ſunt inutilia, ergo ipſo iure, iſtud non ſequitur, melius probatur propter geminationẽ ibi caſſum, & irritum, quę geminatio ſignificat ipſo iure, ſecundum Balhic in 5. notabili, vbi dixi. Reſpondet ergo Bar. ſecun
51 dum Dyn. † q ideo cõtractus factus dolo, vel mutuum factum filiofami. contra legem non redditur ipſo iure nullum, quia l. vltra procedit dando alium modum infirmandi in effectu, ſcilicet exceptionem doli, vel exceptionem Macedoniani. Tu reſponde melius ſecundum Bartol. in l. cùm lex. ff. de fideiuſſorib. & refert etiam Pau. de Caſtr. hic in 8. oppoſi. quòd regula huius legis procedit, quando lex prohibet ipſum actum, vel ex actu obligationem, ſed contraria loquuntur, quando lex non prohibet actum, ſed quando prohibet eius effectum. ¶ In quinta parte gloſſ. ibi, hic deliquit vterque, ibi alter tantum. Bartol. aliter reſpondet, quòd lex non prohibet venditionem liberi hominis, ſed bene prohibet tranſlationem dominij, allegat gloſſ. in l. liber homo. 1. ff. de verbor. obligat. Tamen reſpondet notabilius ſecundum Bald. hic in 9. oppoſi. & ante eum in effectu vult glo. not. in l. & liberi hominis. ff. de contrahenda empttio. † quòd quidam ſunt contractus, de quorum natura oritur duplex obligatio, primitiua ad rem, ſecundaria ad intereſſe ſi res non præſtetur, prout videmus eſſe in contractu emptio. & venditio. vt l. 1. in princip. cum ſimi. ff. de act. empt. & in iſto lex non prohibet ꝫctum liberi

homi-

Source : BIU Cujas

hominis,quia primitiua obligatio non hēt effectum,tm̄ ſecundaria de intereſſe poterit habere effectum, & tunc valet ſi fiat inter ignorantes. Quidam ſunt contractus,de quorum natura non oritur niſi vna obligatio,quæ eſt ad dandum, vt patet in contractu ſtipulationis, & iſto caſu liber homo nullo modo poteſt in ſtipulationem deduci l.ſi in emptione.§. liberum.& §.ſeq. ff.de contrahen.emp. ¶ In ſexta parte gl.ibi, ſed actione in factum aufertur iſtam ſol. ponit gl. in l. Titio.in prin. ff. ad munici. quòd ex falſitate non conſequeretur Titius ſalarium, & ſic commodū,quia auferreť ab eo,ꝓbant Bar. & Doct. quia iſta lex annullat ipſo iure,& non ſolum effectū,vt.s̄.dixi. Vera ergo ſolutio eſt, quòd in d. l. Titio. illud ſalarium erat deſignatum cauſæ.ſ. pro negotio impetrandæ confirmationis priuilegij, non autem erat deſignatum perſonæ, & ſic ibi Titius nō conſequitur ſalarium immediatè ꝓpter delictum, ſed eo quia geſſit negotium Reipub.verum eſt, quia ipſe non eſt qui debebat gerere, ſed alius, ideo poſteà in effectu ab eo aufertur.Ita reſpondet Bar.in d.l.Titio.& Bald.hic in 16. oppo.
53 qui dicit, ꝙ illa.l.Titio. eſt ſing. in iure. † Tamen aduertendū eſt, ꝙ tex. in illa l. Titio quærit,quæ ſit pœna aperientis literas alienas,& non decidit.Bar.ibi videtur velie,& malè,ꝙ ſit pęna
a falſi.Veritas eſt, quòd ſi quis aperit literas,[a] etiam ſi ſint literæ Imperatoris, vel Papæ non incidit in pœnam falſi.tex. eſt in c. cùm olim magiſter. 2.& ibi Cano. no. de offi.deleg. & ibi do. Card.Flo.ponderat eſſe tex.contra opi.vulgarium,qui credūt, quòd ſi quis aperiret literas,vel reſcriptum Papę,eſſet excommunicatus,ibi eſt tex. ꝙ non, bene verum eſt, ꝙ iſte aperiens literas alienas,punitur extra ordinem arbitrio iud.per regulā.l. 1.§.expilatores.ff.de effrac.& expi.niſi quis aperiret literas alienas,& reſponderet aduerſę parti, bene tunc incideret in pœnam falſi,ita determinat Bar.in l.2.ff.de fal. quē ſequitur Pan. in c.cùm olim magiſter.Idem eſt ſi corrumperet ſigillum, teneretur tunc falſi, vt ibi in text. Et adde, quod no. Bart. in l.ſi quis aliquid.2.§.inſtrumenta. per illum tex. ff.de pęn. & bene, vbi no.ꝙ ſi aduocatus,vel procurator vnius partis oſtenderet iura clientuli ſuo aduerſario,incideret in pœnam falſi, & deberet puniri de falſo,per illum tex.Adde etiam,quod no.Bar.
54 in l falſus.ff.de falſis. ¶† In ſeptima,& vltima parte glo. bene reſpondet, & Bartol poſtea reaſſumit an,& quando actus fa-
b ctus contra legem [b] ſit nullus, & habeatur pro infecto, dic vt hic per eum, & adde gl. in c. licèt Canon. & in c. prouida. de elect.in 6.Io. An.in c.ad apoſtolicam.de reg.& tranſ. ad relig. latè Imo.in c cum contingat.in 50.charta.in 8.memb. prin.de iureiur.& in l.cùm lex.ff.de fideiuſ.¶ Gl.in verſi. ex eo. diuidit in 4.partes princi.In 1.declarat text. In 2.opp.& ſol. In 3.idem facit.In 4.idem partes patent. ¶ In ſecunda, & tertia parte gl. quia gl.malè reſpondet,dic ſecundum Bar.& alios,& no. Bal.
55 in 10 oppo. † ꝙ ex inutili contractu dominium non quęritur ex eo ipſo ϗctu,immediatè,ſed ipſa traditione immediatè cū cauſa patiua, ideo dñiū transferrè poteſt.Hinc eſt,qđ ſi dominium immediatè transferretur ex ipſo ϗctu, vt eſt in Eccleſia. l.fi .s̄.de ſacroſan.Eccl.tunc ex inutili ϗctu non transferretur dñium,ſic ēt videmus in poſſeſſione,qa poſſeſ.aliqñ immediatè acquiritur ex ipſo contractu, & tunc ſi contractus ſit inutilis,etiam annullatur poſſeſſio,vt eſt videre in precario.l.ſi quis ante. ff.de acqui.poſ. aliquando poſſeſſio non acquiritur immediate ex ipſo contractu, ſed mediante traditione, vel apprehenſione,prout regulariter contingit in omnib.contractib. & tunc quamuis ϗctus ſit nullus,tm̄ ex inutili ϗctu bene acquiritur poſſeſſio.l.1.§. ſi vir. ff. de acqui. poſ. Et licèt dominium non acquiratur ex inutili contractu,ſed ex traditione, tamen acquiritur ob ipſum ϗctum,& qñ contractus ſit ϗ legem,non valet nec quod ſequitur ex eo, vel ob id. rñdet Bart. ꝙ iſta lex debet intelligi in his,quæ acceſſoriè veniunt, & de per ſe ſtare non poſſunt, vt eſt pignus, & fideiuſſio, tunc ſicut annullatur principale, ita & iſtud acceſſorium, ſed hoc dñium bene pōt ſtare per ſe. ¶ In vltima parte gl.reſponde melius, ꝙ mutuare filioſa.non eſt prohibitū, ſed ſi mutuās velit repetere,tunc bene obſt.Macedonianū.¶ Gl.in verſic.ob id.diuiditur in quinq; partes.prin.In 1.exemplificat tex.dando duo exempla.In 2.opp. & dupliciter ſol.In tertia etiam opp.& tripliciter ſolu.reuerten do adhuc etiam ad præcedens contrarium.In quarta opponit & ſolu.In quinta,& vltima idem facit. Secunda ibi, ſed opp. ϗ.de prædi. mino. Tertia ibi, ſimiliter oppo. & reſpondetur. Quarta ibi oppo. item de l.Barbarius. Quinta & vlt. ibi, item oppo. de §. alteri ſtipulari. ¶ In ſecunda, & tertia parte gloſſ. vera ſolutio eſt illa, quam ponit gloſſ. ibi, dico ergo prohibi-
56 tum eſſe. quam omnes tenent. † Hinc Bald. breuiter tangit,ſi
c non valet actus principalis,[c] an & quando valeat acceſſorium & ſic appoſitio pœnæ,dic, vt hic per eum,cui adde gloſſ. not. in l.ſi patronum.§. patronum.ff. ſi quid in frau.pa. & text. ſing. in l.fi.ff.de conſti. pec.vbi eſt tex. valde ſing. quòd ſi non valet prin.actus,non valet etiam aliqua conceſſio inde procedens, & illum.text.pro ſingu.allegat Bal.in l.abſentis.circa fi.C.ſi cer. pe.& in rub.C.de conſti.pecu.in 2.col.ꝙ ſi nō valet actus prin. non valet etiam confeſſio acceſſoria,nec inſtrumētum guarentigiæ propterea ϗfectum.Item adde, ꝙ ſi ϗctus principalis eſt nullus,eſt etiā nullum pręcarium,& conſtitutū in eo appoſitum,prout tenet Bal.in l.ex teſtamēto. & ibi dixi.C.de fidei-com.& in c.2.de feudo dato in vicem.l.cōmiſſo.in vſi.feu.Tertiò adde gl.not.in c.ſignificātibus.in glo. fin.de offi.deleg.& ibi
57 Docto.vbi gl.vult, † quod pœna promiſſa in contractu, vel in compromiſſo, vel in alio actu,intelligitur,ſi actus principalis valebit. Quarto adde, quod dicit Bald. in l. ſi diuerſa. circa med.& ibi Raph. Fulg. C.de tranſ. ꝙ renuntiationes appoſitæ in compromiſſo, intelliguntur ſi actus principalis habebit effectum,quod dictum ſequitur,& commendat Alex.in cōſi. 22.inci.viſo inſtrumēto ſyndicatus.in 1.col.1.vol.Card.in c.cū olim.poſt prin.de præſcr. Quinto adde, ꝺ vult Lud.Ro.conſi. 246.incip.clariſſime aſſeſſor,& in conſi.171. incip.pro deciſione conſultationis. quod quando contractus in ſuo principali eſt ſimulatus,& fraudem continet,ita etiam quælibet clauſula, & conſequenter conſtitutio precarij ibi adiecta. alleg. Bart. in l.nemo poteſt. in 3. colum. ff. de legat.1. & quædam alia,de
58 quibus ibi per eum. ¶† Sextò adde, ꝙ illud, quod eſt ſtatutum in principali, cenſetur etiam ſtatutum in acceſſorio. text. eſt not.in l. 3.§.ſed ſi quid.& ibi Bald.pulchrè not. ff. de negot.geſt.facit text.in l.etiam, & ibi Bart.& Bald.C.de iur. dot.& in l. inter ſocerum. §. cùm inter. in fin. ff. de pact. dota. ¶ Et de hoc puncto, ſi non valet principale, an valeat aliquod acceſſorium,vide per gloſſ.Cyn.& Bald.in l.ſecunda.ff.de iur.omn. iud.Bald.in d.l. & ſi is.C. de prædi.mi. Can.in c. ſi diligenti. de for.comp.& in c.inter dilectos.de fid. inſtr. Et nunquid extin-
d cto principali,[d] an ipſo iure extinguatur acceſſorium,ponunt Cyn.& alij in l.1.C.de iud.vide plenè in l. final. ff. de eo, quod cert.loc. vbi multas deciſiones poſui circa hoc, quæ poſſunt repeti. ¶ In 4.part. gloſſ. ibi, ſed ibi error cōis. Hanc ſol. tenet ſimpliciter Bartol. ſed non eſt bona propter l. ſecundā. C. de ſen.per quam etiam confunditur ſolutio aliorum,qui dicunt, quòd in l.Barbarius.erat illud fauore publico,quia in l. ſecūda etiam nō erat fauor publicus. Reſponde aliter, vt per Bald. hic in 20.oppo.quem omnino videas. ¶ In 5.& vlt. parte glo. ibi,ſed ibi præter legem. pro clara intelligentia huius partis,
59 † quia ſemper dubitaui in hoc contrario, ſi quis ſtipuletur alteri, nihil valet, & tamen ſi adijciat pœnam valet.gloſſ. reſpondet,quòd ibi eſt præter legem nō contra, & ſic vult gloſſ. quòd ſi actus fit contra l. appoſitio pœnæ non teneat, ſecus ſi fit præter.l.iſtam ſolutio.tenet expreſsè Cyn.hic in 4.oppo.
* Bartol. circa fin. *& communiter alij.* Ita etiam reſpondēt gloſſ. Barto.& communiter alij in l.ſtipulatio iſta.§.alteri ff.de verb.
* obl. gl. & *communiter* Docto.in §.alteri.inſtit. de inu.ſtip. Iſtam ſol.reprehēdit Bal.hic in 14.opp.quia ſm eum iſta ſol.preſupponit,ꝙ ſi actus fit præter.l.appoſitio pœnæ valet,iſtud ſm eū eſt cōtra l.Seius & Augerius.ff.ad l.fal.nam fal. non eſt ϗ l.ſed præter legem,patet,quia iſtud,quod pōt per falc.detrahi, ſaltē naturaliter

ADDITIONES.

a Literas. Adde Barb.in d.c.cùm olim.el 2. & ibi Felyn.poſt eum.

* Et qua pœna puniatur literas alienas aperiens, & eas oſtendens aduerſario mittentis,vide Iaſ.in §.pœnales.num.36.Inſtitu. de act.vbi plura in materia. & quòd teneatur pœna falſi,not.Bart.in l. qui teſtamentum. ff.ad leg.Cornel.de fall. Bart. & Ang. in l.ſi quis in graui.§. ſi quis tab. ff.ad Syllan.Felyn. in c. com olim magiſter. de offic. deleg. Aperiens autem literas ad aliquem directas, quomodo puniatur, vide Rom. conſil. 365. num. 3. & 4 Iodoc.in Pract.Crim.c.122.nu.19.c. 123.nu.20.c.124.num.3. MASVER.

b Contra legem. Adde Bald.in l.1.ff.de lib.& poſthum.Bald. in l. fin. 13. op.C. de edict.di.Adr.tollen.Spec.titul.de exec.ſen. in verſic.bannum.

c Principalis. Adde Pet.de Anch.in regul. acceſſorium.de reg. iur. lib.6. Adde Iaſ.in l.ſub prætextu la 1. col. fin.infra de tranſact. PVRPV.

d Nunquid extincto principali. Adde Dyn.& Docto.in d. regula acceſſorium.

* Et fac.quæ idem Iaſ.ſcribit in l.1.§.ſi quis ita.colum.fin.in fin.de verb. oblig. & ſi non valet principalis contractus, an valeat acceſſorium, vide eundem in l.eius,qui in prouincia.§.quas verò.num.3.ff.ſi cert.pet.& in l. qui Romæ. §.Chryſogonus.num.48. de verb. oblig. Gabriel.qui hæc omnia plenè examinat,commu.opin.libr.6.tit.de clauſul.conclu.10.Illud tñ notandum eſt,ꝙ quotieſcunque diſpoſitio, vel principalis contractus irritatur aliquo ſpeciali fauore, non tamen irritatur obligatio illi acceſſoria, quæ non ſit æquè fauorabilis,vt not.Alexand.conſil.59.colum.final. numer.11.libr. 1. Quid in iuramento, quòd eſt acceſſorium actus, an eo deſtructo collabi debeat? & dic, quòd ſic, ſecundum Caſtr.in l. ſi quis pro eo.colum.2. ff.de fideiuſſorib. adeò, vt ſi vir conſenſerit vxori donanti cum iuramento, ſi donatio irritetur propter ſuperuenientem ſobolem, maritus in nihilo tenetur, etiam ꝙ iurauerit,teſte Anch.conſil.327.Soc.cōſi.215.col.1.de quo vide, q̄ no Dec. conſi.193.nu.25.& ſeq.Gabriel.com.opi.lib 2.tit.de iureiur.cōclu.5.nu.6.& fac.q̄ ſcribit Oſaſc.Deciſ.172.nu.23.Rol.conſ.57.nu.57.lib.3. MASVER.

Source : BIU Cujas

* naturaliter debetur, ſm *communem ſententiã*, vt videbitis in l. cũ qs. ℈. de iur. & fac. ign. pone ergo, ꝙ teſtator prohibeat detrahi fal. iſtud non eſt contra. l. ſed præter. l. tñ ſi adijciat pænã, nihil valet. d. l. Seius & Augerius. & eſt text. in l. quod de bonis. §. 1. ff. ad l. fal. Tamen quia ad hoc poſſet reſpõderi, ego reprehẽdo iſtam cõem ſol. communiter approbatam, quam ẽt ponit gl. melius quàm alibi in l. cũ principalis. ff. d re iu. & dico imò eſt ℈. l. patet, quia tex. dicit, alteri ſtipulari nemo poteſt, & nos ha-
60 bemus, † ꝙ vniuerſalis negatiua prępoſita verbo poteſt, importat omnem impoſſibilitatem. gl. eſt in c. 1. de re iu. in 6. Bar. in l. 1. ff. de iniuſt. rup. Scdo fortius facit tex. in §. alteri. in verſi. nihil agit. inſt. de inuti. ſtip. & in l. certi condi. §. qm̃. ff. ſi cer. pet. Iſtam difficultatem ſenſit, & vidit Io. Fab. in d. §. alteri. in 4. col. & ibi conatur reſpondere ſuſtinendo ſol. gl. tñ illud, quod dicit mihi non ſatisfacit. Prætereà, & fortius ſi ſtipulatio facta alteri non eſſet ℈ l. ſed præter. l. certè ex ea oriretur ſaltem naturalis
61 obligatio, vt declarat Bar. in l. cùm lex. ff. de fideiu. † tñ nos habemus, ꝙ ex iſta ſtipulatione facta alteri nõ oriẽ ẽt obligatio natutalis illi, vt probant text. præalleg. & text. ſing. in l. ſtipu. §. Chryſognus, in verbo nullam obligationem, & ibi no. Ang. ff. de verb. obl. cũ multis ſimilib. bene verũ eſt, ꝙ quantum ad ipſum ſtipulatorẽ multi tenent, quòd ſibi quæratur naturalis ogligatio, ꝙ ego hic aliter non diſputo. vide plenè per d. Alex. in illo §. alteri, & dixi anno præced. in l. certi condictio. §. quoniam. ff. ſi cer. pe. Mihi ergo placet alia ſolutio, vt dicamus, ꝙ ſi non valet actus principalis, quia factus ſit ℈ prohibitionem l.
62 non valet etiam appoſitio pœnę, vt hoc text. ¶† Reſpondeo quòd verum eſt, qñ ratio prohibendi ita militat in pęna, ſicut in principali, ita propriè loquitur iſta l. ſed in §. alteri. non militat eadẽ ratio prohibendi: nam ſi aliquis alteri ſtipuletur, ideo lex prohibet ſtipulationem, quia ſua non intereſt, ꝙ alteri quæratur ex ſtipulatione. Si poſteà ſtipuletur pœnam ſibi, valet bene ſtipulatio, quia ratio prohibendi ceſſat iſto caſu, nã licèt nõ potuerit alteri ſtipulari rem principalem, tñ bene potuit ſtipu
63 lari ſibi pęnã. † Hinc eſt, ꝙ ſi aliquis ſtipularetur alteri rẽ, & ẽt ſtipularetur alteri pęnã, neutrum valeret, quia tũc eadẽ ratio prohibendi militaret in pęna, ſicut in re, ex quo neutro caſu intereſt ſtipulantis alteri acquiri. ſed in iuribus prędalleg. licèt qs ſtipularetur alteri rẽ, tñ pęnã ſibi ſtipulabatur, ergo apparet, ꝙ nõ eſt eadẽ ratio ꝓhibendi in pœna, quę eſt in principali, meritò valet ſtipulatio pœnę perinde ac ſi ſolùm pœnam ſtipulatus eſſet. ¶ Et aduertendum eſt, quòd iſto caſu ſtipulatio pœnæ non cenſetur acceſſoria, nam eſſet acceſſoria, ſi vni, & eidem ſpectaret, vt hoc text. Iſtam putaui ſemper verã ſolutionem reiecta ꝓmuni, quæ nihil eſt, quam etiam voluit Bart. in l. ita ſtipul. mag. ff. de verb. ob. in 12. opp. 1. par. prin. & Bal. hic in 14. opp. ¶ Vltimò circa gl. fin. dum opponit de l. 1. C. ſi aduer. ven. quia glo. non bene reſpondet, reſponde, vt per Cyn. & Bald. hic. & clarè Bart. vbi plenè dicetur in d. l. 1. C. ſi aduer. vendi. & quia ibi ponam, non pono hic. Et per iſta ſit expedita iſta. l. in ciuitate Papiæ, in qua eſt floridiſſimum ſtudium in omnibus diſciplinis. ℈. omnes vniuerſitates. Et fuit completa die. 20. Decembr. Anno ſalutis dominicæ. M. ccccl xxxiij. per me Iaſonem de Mayno Mediol. vtriuſque cenſuræ Doctorem.

De iuris, & facti ignorantia. Rubr.

¶ Gl. rubricæ continua, vt in glo. & per Docto. & quæ differentia ſit inter ignorantem, neſcientem, & ſimiles, vide gloſſ. in rub. ff. cod. & in l. de ſtatu. ff. de teſta.

SVMMARIVM.

1 *Miles armatæ militiæ poteſt poſt ſententiam diffinitiuam ante tamen executionem opponere exceptiones peremptorias. & nu. 3.*
2 *Indebitum per errorem ſolutum poteſt repeti, ſi tamen eſt ſolutum auctoritate ſententiæ, vel tranſactionis non poteſt.*
4 *Exceptio, quæ non excluditur per ſententiam, excluditur tamen per ſententiæ executionem.*
5 *Ille incipit ex ſententia conueniri, qui citatur.*
6 *Priuilegium. l. noſtræ an competat ruſtico.*
7 *An priuilegium noſtræ. l. competat militibus noſtri temporis auratis.*
8 *Priuilegium. l. noſtræ non oompetit militib. celeſtis militiæ.*
9 *An remedium huius. l. competat ipſo iure, an mediante reſtitutione in integrum.*
10 *Priuilegium. l. noſtræ competit militi ſue ſit actor, ſiue reus.*
11 *Quæ exceptiones peremptoriæ poſſunt opponi poſt ſententiam, quę tranſiuit in rem iudicatam.*
12 *Exceptio nullitatis non eſt propriè exceptio.*
13 *Sententia nulla non dicitur propriè ſententia.*
14 *Exceptio ineptitudinis libelli poteſt opponi etiam poſt ſententiam, ad impediendum eius executionem.*
15 *Exceptio ne quis exigatur vltra quàm facere poteſt, eſt dilatoria, & temporalis.*
16 *Exceptio compenſationis, quæ non fuit oppoſita ante ſententiam, poteſt opponi poſt ſententiam ad impediendum executionem.*
17 *Exceptio peremptoria, quæ competit hæredi ex confectione inuentarij, poteſt opponi poſt diffinitiuam.*
18 *Stante ſtatuto, quòd contra inſtrumentum publicum non poſſit opponi aliqua exceptio niſi ſolutionis, tamen poterunt opponi omnes exceptiones, quæ non tendunt contra ipſum inſtrumentum, ſed ſolùm limitant, ſeu moderatur eius executionem.*
19 *Si iudex ſtatuit terminum ad opponendum omnes exceptiones peremptorias, dilatorias, & anomalas, tunc non poſſunt opponi exceptiones peremptorię poſt ſententiam, quæ aliàs poterant opponi, vel ſi ante ſententiam eſſent oppoſitæ, & iudex eas reprobauit.*
20 *Exceptiones, quæ poſſunt opponi poſt ſententiam, poßunt opponi poſt quadrimeſtre, quod datur condemnatis ad ſoluendum.*
21 *Ad impediendam executionem laudi, vel ſententiæ ordinarij non poteſt opponi exceptio, quòd debitum eſt vſurarum.*
22 *Omnis exceptio peremptoria inducta principaliter odio creditoris agentis, poteſt quandocunque opponi etiam poſt ſententiam.*
23 *Exceptio excommunicationis poteſt quandocunque opponi, idem etiam in exceptione banni.*
24 *Sentẽtia lata à iudice excommunicato publicè, eſt ipſo iure nulla, idem etiam decretum per eum interpoſitum.*
25 *Excommunicatus, & tutor non poteſt interponere auctoritatem in contractu pupilli, & ſi interponit eſt nulla.*
26 *Notarius publicus excommunicatus non poteſt conficere inſtrumentum.*
27 *Excommunicatus poteſt contrahere matrimonium, & facere teſtamentum.*
28 *Excommunicati an ſint capaces hæreditatum.*
29 *Exceptio excommunicationis poteſt opponi etiam in foro ſeculari coram iudice lacio.*
30 *An. l. noſtra habeat locum in exceptionibus dilatorijs.*

LEX PRIMA.

1 Vamuis cùm. Iſta l. ſcdm Bal. eſt multum notabilis. † Permiſſum eſt militi armatæ militiæ etiam poſt ſnĩam diffinitiuam, à qua non appellauit, ante tamen factã executionem, opponere exceptiones peremptorias. h. d. iſta lex, quæ eſt ſing. in iure, nec alibi reperitur, ſm Bart. hic in 2. col. Pau. de Caſt circa prin. & ꝙ ſit vnica, & ſing. dicit ẽt Bal. in c. fi. in 6. col. de confeſ. ¶ Not. 1. vnũ ſpãle priuilegiũ in milite, ꝙ poſt ſnĩã diffinitiuã in eius executione põt opponere exceptiones pemptorias, r̃r eſt ℈ l. perẽptorias. C. ſen. reſcin. nõ poſ. c. inter monaſteriũ, & c. ſuborta. de re iud. Ratio iſtius regulæ eſt, ſm Bal. hic circa prin. qa lata ſnĩa in re diffinitiua, ex ipſa ſnĩa oritur nouum ius, & nouum remedium, & tales exceptiones non obſtant. l. ſi fundus. §. ſi pluries. ff de pig. l. nepoti. cum gl. ff. de fund. inſtr. Hinc eſt, ꝙ ſi lata ſnĩa ageretnr ex ipſo iure, & prima actione, omnes exceptiones peremptoriæ poſſent tunc opponi, ſicut prius poterãt ante ſnĩam, per gl. not. in l. duob ff. de excep. rei iud. ſm Bart. & Bald. in 2. col. ¶ Hinc infero, ꝙ cùm ex ſnĩa formaliter lata ſuper aliquo ℈ctu oriatur ne dum ex ſnĩa, ſed etiam ex illo ℈ctu actio vtilis, prout tenet ſing. Bar. in l. Iulianus verum debitorẽ. circa 10. col ff. de cond. ind. certè ſi lata ſnĩa ageretur actione vtili ex ℈ctu, poſſent tunc opponi exceptiones peremptoriæ, ſicut poterant ante ſententiam. Adde aliam rationẽ, quare exceptiones peremptoriæ non poſſint opponi poſt ſnĩam, quia dato, ꝙ ante ſententiam eſſet in effectu indebitũ, ꝓ exceptionem peremptoriam, quæ obſtat, certè nunc effi-
2 citur nouũ debitum ex ſnĩa, † & ideo dicimus, ꝙ licèt indebitum per errorem ſolutũ poſſit repeti, tñ ſi eſt ſolutum auctoritate ſnĩæ, vel auctoritate tranſactionis, non poteſt repeti. l. 1. C. de cond. inde. Ratio, quia nunc effectum eſt debitum auctoritate ipſius ſnĩæ, vt declarat Bar. in l. eleganter. §. fin. ff. de cond. ind. ¶ Adde ad hanc. l. ꝙ ſicut militi ꝓceditur priuilegiũ, de quo in hac. l. ita è ℈ eius aduerſario, per reg. l. petendæ. C. de temp. in integ. reſt. peten. ſm Bart. in l. admonendi. 2. col. in 3. lect. ff. de iureiur. Secundò pondera tex. ibi, cauſam tuam age-
3 res, qui probat à ℈rio ſenſu duo. † Primò, ꝙ ſi miles ageret cauſam alienam, quod poteſt, ſi ſibi non opponatur, non haberet priuilegium huius. l. & eſt verum in caſu iſto, ſecus ii

alijs

alijs duob. positis in l. filiusf. §. veterani. ff. de pcu. fm Antiquos, & Cyn. hic in 7. q. Io. Fa. & Sal. in 8. qstio. & seq. & Raph. Fulg. in prin. ¶ Secundò probat iste text. qp si alius, puta procurator rexisset istam causam nomine militis, & omisisset opponere exceptionem peremptoriam, qp miles non haberet tunc priui legium huius. l. sed deberet agere ad damna, & interesse cõtra procuratorem, fm Io. Fab. hic. vide Spe. in ti. de excep. §. dicto. versi. quid si proc. ¶ Tertiò pondera tex. ibi, si nondum satisfe
4 cisti. fm Bal. & Pau. de Cast. hic, † qp exceptio, quę non excludi tur per sententiam, excluditur tñ per executionem sententiæ. Ex quo habes, qp. l. facilius permittit aliquid post sententiam ante executionem, quam postq̃ facta est executio. ¶ Puto, qp idem esset si non satisfecit, sed petijt tempus ad satisfaciẽdum seu terminum. l. ad solutionem, iuncta l. 1. C. de re iud. c. qp ad consultationem. eo. tit. quę iura strictius sic induco. Nam ibi remedium, quod competit de iure communi post sententiã. s. remedium appellationis tollitur petendo terminum ad soluendum, quanto fortius debet tolli priuilegium huius. l. cùm facilius tollatur ius singulare quàm ius commune. l. eius militis. §. militia missus. ff. de test. mil. ¶ Quartò pondera text. ibi, si
5 cœperis sententia conueniri. † Nam ille incipit ex sententia conueniri, qui citatur. §. fi. insti. de pœ. tem. litigan. ergo hic est tex. qp in executione sententiæ debet pars citari, & ita no. Bald. hic in vlt. col. In quo puncto distingue, vt per Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo, executionẽ. plenius Bar. in l. à diuo Pio. §. in venditione. vbi latè Mod. præsertim d. Alex. ff. de re iud. cum concord. ibi signatis, & Bartol. docet practicam in l. defendente. ff. de aũct. tut. ponunt latè Cy. & alij in l. ab executione. C. quorum appellatio. non recip. Canon. in cap. ex insinuatione. de appellatio. Et si iudex faceret executionem parte non citata, potest talis pars appellare, secundum Cyn. in d. l. ab executione. in fi. & Bar. in d. §. in venditione. & si iudex nõ vult admittere appellationem, sed vult exequi, potest ei resisti de facto. Ita in terminis tenet Cy. hic pen. q. facit. l. prohibitum. & ibi Bart. no. C. de iur. fis. lib. 10.

Addi. Adde ẽt, qp si ex forma statuti instrumenta guarentigiata habent executionẽ paratã, qp ẽt tunc 2. requirit citatio partis. ita exp̃sè Bal. in d. l. ab executione. col. Quid aũt si sit lata snĩa, & p reũ ꝓdẽnatũ interposita appellatio, q̃ appellatio est deserta, nunqd primus iudex à quo possit mandare executioni snĩam suã, faciendo executionem in illa re, in qua facta est condemnatio? dic, qp non, & ita limita prædicta. Et ita tenet singulr Bart. in l. 1. ad fi. ff. nil no. appel. pen. p tex. optimũ in l. si ꝫ. j. de appel. vbi qñ appellatio est deserta, debet istud liquere iudici, ergo parte citata. & idem no. Bal. in d. l. si ꝫ. & in l. 2. j. de temp. app. vbi dicit esse text. meliorem de iure. Iason. Papiæ.

¶ Reliqua dic, vt habes per Mod. in d. §. in venditione.

Addi. ¶ Quintò no. ex tex. ibi, ignorantia iuris. innuit iste tex. qp si miles ex certa scientia iuris, & facti omisset opponere exceptionem peremptoriam, non haberet priuilegiũ huius l. qđ est valde no. fm Bal. hic in 3. col. pp practicam huius l. nam si probaretur militem scieniam habuisse iuris, puta, quia probaretur, quòd cõsuluit aduocatos, vel si probaretur, qp iste qui est miles, aliter dederit operam iuri, nõ haberet locum ista l. fm Bal. facit, qđ no. gl. in l. professio. C. de mun. pa. lib. 10. ¶ Vltimo no. ex tex. ibi, allegationes competentes. gloss. & Docto. exponunt. i. exceptiones peremptorias, & sic intelligunt tex. pro allegationib. facti non iuris. Sic etiã alibi exponit gl. in l. minor. 25. ann. omissam. in prin. ff. de minor. glo. in Auth. qui semel. C. quomodo, & qñ iud. quamuis gl. alibi, videlicet in Auth. iubemus. j. de iud. aliter intellexerit, & malè. Quid ergo in allegationib. iuris. capiendo terminum propriè, nunquid haberet locom ista l. Exemplum, miles conuẽtus opposuit exceptiones facti, posteà in iure fuit malè allegatũ, & sic lata sententia contra eum, quæ transiuit in rem iudicatam, vnde alius aduocatus dixit militi, tu debebas opponere in iure, qa sunt decisiones Doctorum pro te, quas aduocatus tuus nescIuit allegare, & petatur executio sententiæ, an possit dicere miles, volo, quòd denuo allegetur in iure? Raph. Fulg. hic in 2. colum. dubitat, & reliquit cogitandum, puto, tamen, quòd idem sit dicendum, quia si in allegationibus facti, multòmagis in allegationibus iuris, vbi cadit propriè ignorantia. Vnum addo, quòd in simili tenet Bartol. in l. minor. 25. ann. omissam, & ibi gloss. in vno intellectu. ff. de minorib. & p hoc text. potest intelligi tam de allegationib. iuris quàm facti. Ias. Papiæ. ¶ Glo. 1. in verbo, ageres, timore cuiusdam contrarij, quia text. noster videtur sibi contrarius, ex quo in princip. dicit ageres, & sic præsupponit militem fuisse actorem, posteà in fine dicit defensionibus tuis, & sic præsupponit eum fuisse reum, ponit duas expositiones ad tex. nostrũ Teneas primam. ¶ Glo. in verbo armatæ. diuiditur in tres par. princip. In prima assignat rationem ad text. In secunda formatvnam quæst. In tertia ponit vnum dictum. Secunda ibi, sed qd
6 si rusticus. Tertia, & vlt. ibi, aliud in alijs. ¶ † In ead. glo. ibi, sed quid si rust. habes magnam extensionem ad hanc l. vt priuilegium huius. l. competat etiam rustico, quando non potuit cõsulere peritiores. cum glo. tenet Io. Fab. & Fnl. hic, & vltra eos potes comprobare. Nam ista l. ponit exceptionem à regula communi, vt dixi in text. Sed sic est, quòd lex, quæ ponit exceptionem, seu fall. extenditur ex identitate rationis. text. est not. in c. cum dilecta. ver. nos igitur. de confir. vel vtili, vel inutili. & ibi ad hoc not. Panor. in c. ad audientiam. in 1. not. de cle. non resid. & text. in c. post translationem. in ver. quamquam, & ibi Bald. ad hoc not. de renun. Breuiter alij omnes tenent contrarium, quia cùm ista. l. contineat priuilegium, non debet extendi. ¶ Confirmatur, quia rustico non subuenitur nisi in casibus expressis in iure. l. fi. j. eo. Salua tamen gloss. vt per Bar. & notab. Sal. hic, & Petr. de Anch. in consil. 393. quod incip. visa diligen-
7 ter gratia. Paul. de Castr. in l. iur. igno. C. q̃ admit. ¶ † Sed nunqd priuilegium huius. l. competat militib. nostri temporis auratis?
* *communis conclusio* est, qp non, cùm non vacent armis, sed tota die stent in plateis, fm Cy. in 6. q. & alios omnes, & generaliter in omni materia, an ea, q̃ dicunt in militib. armatæ militię habeant locum in militib. nostri temporis, qui non sunt bellatores, vide latè d. Alexand. alios cumulatè referentem in l. Centurio. in 8. colum. & seq. ff. de vulg. & pupillar. Vno tamen casu æquiparantur, quòd sicut milites bellatores torqueri non
a possunt. l. milites. C. de quæstio. Ita nec milites * aurati, secundum Salic. hic in vlt. colum. & Bartol. in d. l. milites, qui dicit qp ita fecit de facto seruari, & sequit. d. Alex. ĩ d. l. Cẽturio. in 9. col. imò non valet consuetudo, vel statutũ in contrarium, qp milites possint torqueri. Ita not. Bartol. in l. omnes iudices. per illum text. C. de decur. lib. 10.

Addi. ¶ Adde, qp idem priuilegium competit Doctoribus. f. quòd torqueri non possunt. l. 1. & ibi not. Bar. j. de aduoc. diuers. iudic. expresè Cyn. in d. l. milites. in 2. q. facit text. in l. medicos. C. de profes. & med. lib. 10. Adde etiã, quemadmodum milites habent priuilegium, vt non possint pro debito incarcerari, quia non tenentur vltra quàm facere possint. l. miles. in princip. ff. de re iud. quòd milites nostri temporis habent idem priuilegium. ita tenet Bald. in l. 1. ad fin. j. qui bon. ceder. pos. quod multum not. & sequitur Alexand. in d. l. Centurio. col. 9. Et idem priuilegium sine dubio habent Doctores, text. est cum glo. in dicta l. medicos. ¶ Item quæro, nunquid ista. l. habeat locum in militib. inermis militiæ, vt sunt aduocati, & Doctor. Dic indubitanter, quòd non, secundum Cyn. & Salyc. & Fulg. hic, in eis enim cessat præsumptio ignorantiæ iuris, quia vt dixit Iurisc. in l. secunda. §. Seruius autem, Sulpitius. ff. de orig. iur. Seruius turpiter obiurgatus est à Lucio Sceuola Iurisc on. quòd esset turpe vni patritio, & causas oranti, ea in quib. quotidie versatur, ignorare. facit, quòd dicit text. in l. professio. infra de muner. patr. libr. 10. Ias. Papiæ.
8 ¶ † Quid autem in militibus cœlestis militiæ, quales sunt clerici, vel sacerdotes, an eis competat priuilegium huius legis, videretur, quod sic, per æquiparationem quam facit gloss. no. in l. miles. in princip. ff. de re iudica. & tenet solus Fulgos. hic, & alij omnes tenent contrarium, & domin. Mathes. in notab. 61. & notat Imol. in l. si verò. §. de viro. in 14. colum. ff. soluto matrimonio, & ratio, quia in eis cessat ratio huius. l. cùm non præsumatur ignorare iura. l. repetita. cum gloss. C. de Episcop. & cler. attento, quod ista regula est etiam de iure canon. capitul. inter monasterium, & capitul. suborta. de re iudic. ¶ Capio gloss. in verbo permitto, quæ refert duas opinio. & nullam firmat. Secunda ibi, alij. Ista gloss. vt dixi, ponit duas opin.

ADDITIO.

a Milites. Adde Docto. in l. diuo. C. de quæstio. Bartol. in l. omnes iudices. C. de decur. lib. 10. & quibus casibus Doctores torqueri possunt, vide Ioan. And. in c. cùm in contemplatione. de regu. iur.

* Et quæ scribit Clar. inter commun. opin. versic. milites, vbi declarat conclu. procedere in æquitib. seu ductorib. militum, secus inquit ipse in militibus priuatis. Accedit, quòd miles non exercens militiam nõ gaudet priuilegio, teste Neuiz. consil. 59. nu. 4. & 20. de quo vide quę not. Roman. consi. 43. col. 2. consil. 506. colu. 1. in princip. & plura in materia Capel. Tolos. q. 131. 141. Dec. in rub. & Cast. in l. scriniarios. C. de test. milit. idem Dec. consi. 578. num. 2. Euer. lib. argum. loco à mil. arm. mil. Rip. in l. centurio. num. 9. ff. de vulg. Ioan. Fabr. in rub. Insti. de test. m. l. l. pen. vbi glo. ff. ex quib. cau. maio. Bal. in l. sancimus. C. quib. non obst. long. temp. præscrip. & in l. 1. num. 11. C. qui bon. ced. poss. text. in l. milites. C. loc. Boer. q. 355. Iodoc. in Enchirid. simil. Iuris, vers. miles. Tremol. ad pract. Bonacur. titul. de peremp. excep. post senten. num. 1. & 2. MASVER.

Source : BIU Cujas

9 opin. † An remedium huius.l.competat ipſo iure,an mediãte reſtitutione in integ.vtilitas eſt magna,quia ſi cõpetat ipſo iure, ꝙpetet in perpetũ.inſt.de perpet.& temp.act.in prin. Si aũt requiritur reſtitutio in integ. eſt neceſſe, quòd petatur intra quadriẽnium,aliàs peti non poſſet.l.fi.C.de temp.in integ.reſt. pe. ¶ Veritas eſt, quòd competit ipſo iure, ſecundum Cyn. Bart.Saly.& Mod.hic.Et ad hoc pondero tex. in verbo premit to,quòd eſt preſentis temporis,Nam quando lex vtitur verbo preſentis temporis,intelligitur ipſo iure.'gl. in l.in criminali.C. de iu.om.iu.& Bart.in l.iubemus nulli.§.ſanè.ſ.de ſacroſ.Eccl. Bar.in l.Imperator.ff.de iur.fiſ. Hinc dicit Bart. hic in 2. col. ꝙ differentia eſt inter militem,& minorem.Nam militi competit priuilegium huius. l. ipſo iure abſque reſtitutione in integ. per iſtam legem ad hoc ſing. Sed in minore requiritur reſt. in integ.ergo magis fauetur militi quàm minori.¶ Capio gl.fi.in verb.vti.quã diuide in tres.In 1.ponit tres rationes decidendi & duas rationes dubitandi ad hunc text. In 2. quæ eſt ibi. Item not.hic caſum.gl.timore contrarij ponit octo fallen. ad reg. l. peremptorias,alleg.in gl.In tertia,qũç eſt propè fi.ibi,dilatoria. gloſſ. quærit de exceptionibus dilatorijs, quando opponi de-
10 beant, & ſe remittit. ¶† Redeo ad primam partem gl. ibi, & quia reus. Tenet glo. quòd iſta l. loquitur in milite reo, & ſic vult, ꝙ ſi miles eſſet actor, non haberet priuilegium huius. l. facit regula.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.l.Arrianus.ff.de act.& ob.c.ex literis.de prob. Contrarium tenent Pet.Cy .Bart. Bald. & Saly.hic per text.in verbo ageres, & in verbo allegationes, quæ verba ita ꝙueniunt actori,ſicut reo;ſed certè Bar.& Doct. non bene ponderarunt ſingula verba huius text. in verbo ſatisfeciſti,& in verbo ex ſententia conueniri,quæ verba conueniunt ſoli reo,& non actori,prout ẽt no.Raph.Fulg.hic. ¶ In 2.par.glo. habes octo fall.ad regulam. l. peremptorias.alleg.in glo.Cuius regulæ aſſignaui rationem.ſ. in text.in 1. not. ſimilis gl.eſt in §. appellantur.inſt.de excep. ¶ Pro clara intelligentia
11 huius glo. † videndum eſt,quæ exceptiones peremptorię poſſunt opponi poſt ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatã ad impediendum eius executionem, iſta materia eſt vtilis, frequens,& tota die verſatur in palatijs. Bart. hic ponit notabilẽ doctrinam, & facit tres caſus prin. Circa primum caſum, inquantum concludit Bart. ꝙ exceptio nullitatis ſententiæ põt ſemper opponi poſt ſententiam ad impediendam eius execu tionem,vndecunque nullitas procedit, ſiue ex defectu iuriſdi ctionis iudicis,ſiue ex perſona falſi procuratoris, ſiue propter inordinatum proceſſum.¶ Adde,quòd triplex poteſt aſſignari
12 ratio. Prima, quia † exceptio nullitatis non eſt propriè exceptio,quia non præſupponit ius. Ita dicit expreſsè gl.hic,quam multum not. Vnde refert Bal.in 3. col. quòd ſi à iudice, vel à ſtatuto ſit aſſignatus terminus. ad opponendũ oẽs exceptiones, elapſo termino poterit adhuc opponi exceptio nullitatis, quod eſt not.dignum ſm eum.Ego pro hoc alleg.tex.in l.ſcire debet.§.fi.& ibi Bald.idem no.ff.de excu.tut.facit.l.4.§.condemnatum.ff.de re iud.facit, quod not.Bar. in l. diuus. per illum text.ff.de teſt.mil.& in l. 1.§.& parui.ff.quod vi aut clam,& in l. non putaui.§.non quæuis.per illum text.ff.de contratab. & no. Bart.in l.2.§.fi.per illum text.ff. qui ſatiſ. cog. Accedat, quod vult gl.reputa ſin.in cle.1.de ſequeſtra.poſ.& fruc.de cuius veri tate habes latè per Inn.& Mod.in l.de pupillo §.qui opus.ff.de ope.no.nun.¶ Secunda ratio eſt, quia talis exceptio nullitatis ſententiæ oritur ex ipſa ſententia,& ſic quia non potuit oppo ni ante ſententiam, poteſt opponi poſt.l. & poſt rem.§. 1.ff.de
13 tranſactio. ¶† Tertia ratio eſt,quia cùm ſententia eſt nulla,nõ dicitur propriè ſentetia.d.l. 4.§. condemnatum, & ſic non ſumus poſt ſentetiam,meritò talis exceptio poteſt opponi, ſecundum Iac.But. & Bald. hic in 1.col. Sal.in 7. & 9 opp. Et ex
14 iſto primo membro Bart. † ego infero, quòd exceptio inepti tudinis libelli poteſt opponi quandocunq; etiam poſt ſententiam,ad impediendum eius executionem,licèt Bald.in l.exceptionem.in 3.col.C. de prob. & in l.licèt.in pe.col. C.de proc. teneat,ꝙ exceptio ineptitudinis libelli debeat opponi ante ſen tentiam,ſed verius eſt,quòd etiam poſt ſententiam,quæ tranſiuit in rem iudicatam poteſt opponi exceptio ineptitudinis li belli, ad impediendum executionem ſententiæ, prout tenet ipſemet Bald. in Auth. ſi quis litigantium. in 2. not. C. de epi. audi. per text. quem ad hoc reputat not. in capit. cùm dilecti. de emp. & vendi. idem tenet Bald. in l. 1 in penult. col. C. vt quæ deſunt aduo.& in l.edita.in 25.col.C.de eden. Ang. in l.1. fi.de offic.procur.Cæſ.Io.de Imol.in d.c.cùm dilecti. in 2.col. vbi refert Pet. de Anch. dicere, quòd ſæpius audiuit Bald. in ſcholis allegantem dict.c.cùm dilecti.ad hoc. idem tenet Pet. de Anch.in clem. conſtitutionem. de elect. Sed quando nullam auctoritatem haberemus, iſtud clarè colligitur ex doctri. Bartol. hic in primo membro, cùm ſententia lata ſuper inepto libello ſit ipſo iure nulla,vt eſt glo.inſti.de obl. in princ.in verbo ſecundum. ad fin.quę glo.eſt ad hoc ſingularis in mundo,ſecundum Bald. in l.actori. circa fin. C.de reb. cred. illam glo. etiam not.ad hoc Bald.in locis pr oximè allegat. & in l.ex hoc iure.in penult.colum. & in l.ius pluribus. circa princip.ff. de iuſtit.& iur.¶ Facit bene,quod dicit Bal. in dict.l.actori.circa fin. quòd quando ſententia eſt lata ſuper inepto libello, adeo eſt ipſo iure nulla, quòd ex ea non oritur nec actio in fa ctum, nec officium iudicis. ¶ Circa ſecundum caſum princi-
15 palem Bartol. aduerte, quia gloſſ. & Bartol. volunt, † quòd exceptio ne quis exigatur vltra quàm facere poſſit, eſt exceptio peremptoria,& malè dicunt,quia imò eſt exceptio dilatoria, & temporalis, prout tenet gloſſ. ordin.per bonas rationes in §. appellantur, in glo. mag. in verbo ſemper.ad fi. inſtit. de excep.& Bartol. in l.3.ff.de excep.Bartol.& Doctor. in l.ex diuerſo.§.fina.ff.ſolut.matr.Barto.in l.quòd nomine.in fin. per illum text.ff.de condict.indeb.¶ Succeſſiuè not.diligenter reg. Bartol.& Docto.hic,quòd omnis exceptio peremptoria,quæ non venit ad impugnandum ſententiam, ſed venit ad limitandum,ſeu moderandum executionem, poteſt opponi poſt ſententiam.iſtam regulam reaſſumit Bartol.in omnib.ll.alleg. per eum. ¶ Ex iſta regula infero in ſpecie. 5. notabiles deci-
16 ſiones. ¶† Prima, quòd exceptio compenſationis, [a] quæ
a non fuit oppoſita ante ſententiam, poteſt opponi poſt, ad impediendum executionem, cùm ſe compatiatur cum ſententia.l.2.& ibi Bald.C.de compen.& idem Bald.in d.l.peremptorias.facit, quod vult Bartol. in l. ſi cum dos. in principio. ff.rer.amot.& in l.qui inuicem.ff.de cond.indeb.Paul.de Caſt. hic. ¶ Secundò infero, quòd exceptio deductionis impenſarum,q̃ factæ ſunt in re vendicata, poteſt opponi poſt ſententiam latam in rei vendica.quamuis ante oppoſita non ſit, ſecũdum Bar.in l.in fundo.vlt.colum.ff.de rei vend.& in l.Paulus.ff.de excep.doli.Specul.in titul.de excep.§.dicto.verſic.ſed pone ædificaui,& in titul.de excep.ſententiæ.§.poſtremo. ver.
17 quid ſi bona fide ædificaui. ¶† Tertio infero, quòd exceptio peremptoria, quæ competit hæredi ex confectione inuentarij,poteſt opponi poſt ſententiam diffinitiuam, in qua eſt condemnatus ad ſoluendum integra legata, ſecundum Bartol. Bald.Angel.& communiter Modern.præter Imo.in dict.l. ex diuerſo.§.fina. & in d. l. Neſennius.§.fin. ff. de re iud.Bald.in l. pen.per illum text.ff de confeſ. Spec. & Io. And.in tit.de inſtr. edi.§. dicto. verſic.ſed nunquid.Bald.hic,& in d. l. peremptorias. in 1. col. Bald. & Salic. in l. ab executione.C.quor.appel. non recip.& in effectu Pau.de Caſtr hic,licèt dicat ſe aliquan-
18 do multum dubitaſſe.¶† Quarto ex iſta doctr.infertur,quòd ſtante ſtatuto, quod contra inſtrumentum publicum non
b poſſit opponi aliqua exceptio niſi ſolutionis, [b] tamen non obſtante iſto ſtatuto poterunt opponi omnes exceptiones, quæ non tendunt contra ipſum inſtrumentum, ſed ſolùm limitant,vel moderantur eius executionem, & ita in ſpecie tenet ſingular.Bartol.in l.filiusfam.ff. quòd cum eo. limitando, vt ibi per eum. ¶ Quintò, & vltimò per iſtam regulam confunditur illud,quod decidit Bartol.in l.ſi duo patroni.§.ſi quis iurauerit. 1.in fin.ff.de iureruran.ſecundũ Bald.ſ. in 2. colũ.& in d.l.peremptorias.in 3.colum quamuis Paul.de Caſtr.hic te-
19 neat cum illa deciſione Bartol. ibi dixi. ¶† Limita iſtam regulam,& prædicta, niſi iudex ſtatuiſſet terminum reo ad opponendum omnes exceptiones peremptorias, dilatorias, & anomalas,tunc poſt ſententiam iſtæ exceptiones opponi non poſſent, ſecundum Bal. in dict.l.ab execu.in penul. colum.& eſt bene ſingulare, & ſignandum, & ſequitur d. Alex.in d.l. ex diuerſo.§.fi.vbi ad hoc allegat tex.in c. paſtoralis.de excep.qui non loquitur de exceptionibus peremptorijs, ſed dilatorijs. ¶ Secundò limita, niſi iſtæ exceptiones fuiſſent ante ſententiam oppoſitę, & per iudicem reprobatæ, quia ex quo iudex ſemel reprobauit, dicerentur poſteà opponi contra ſententiam.gloſſ.eſt in dict.l.Neſenius.§.final.Bartol. & Bald. in dict. l.ex diuerſo.§.final.Bald.in dict. l.ab executione.in penult. col.
20 ¶† Item extende prædicta omnia,quòd in omnibus caſibus, in qui-

ADDITIONES.

[a] Compenſationis. Adde Bart. in l.aufertur. §.qui compenſationem. ff.de iur fiſ.Alex.lib.4.conſi.93. PVRPV.

b Solutionis.Exceptio ſolutionis.Dec.in l.bona fides.ff.de reg.iur.in l. non eſt nouum.in fin.C.de edend.in c. ſuper eo. el 2.colum. penulti. de offi.delega. verſicul.25.

* Et dic.quòd ea exceptio ſolutionis opponi poteſt poſt ſententiam,& in executione,per tradita per Capel.Tholoſ.q.170. quòd autẽ impediat litis conteſtationem, ſcribit eadem Capel.q.335. & quòd in qualibet parte iudicij opponi poſſit, no.Caſtr.hic,& Dec. in l. bona fides.nu. 2.& 3. ff.de reg.iur

MASVER.

Source : BIU Cujas

in quibus dixi, ꝙ poſt ſententiam, quæ tranſitur in rem iudicatam, poſſunt opponi exceptiones peremptoriæ. Iſtud procedit etiam poſt quadrimeſtre tempus, quod conceditur condemnatis ad ſoluendum, gl. eſt in d. l. ab executioue. in verbo excedat. circa med. quam Bart. ibi multum no. ¶ Circa tertium principale membrum Bart. in quo in effectu facit regulam, & 5. fal. Adde pro ſolutione, quòd à tali regula colligitur illud, quod decidit Pet. de Anch. in conſi. 98. quod incipit iſtam quæſtionẽ dubiam facit. vbi decidit, & eſt caſus quotidianus, † quod ad im
21 pediendum executionem laudi, † vel ſententiæ ordinarij, non poteſt opponi exceptio, quòd debitum eſt vſurarium. ſequitur dominus. Alexan. in conſi. 91. in 2. volu. quod incip. viſis actis
a mihi tranſmiſſis. Sed caue [a], quia poſſet in contrarium dici, qđ ſicut fauore militis, & minoris iſtud permittitur, vt hoc tex. & hic per Barto. & Doct. quare non idem eſt dicendum in debito vſurario fauore animæ, cùm anima ſit cunctis rebus præponenda. l. ſancimus. C. de ſacroſan. Eccl. & tex. in c. prę̨cipimus. in
b princ. 12. q. 1. Quid enim prodeſt [b] homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentũ patiatur, dicit text. in c. Matheus. in fi. de ſimo. ¶ No. etiam multum vltimam fal.
22 Bart. ex qua fac pulchram concluſionem, † quòd omnis exceptio peremptoria, inducta principaliter odio creditoris agentis, poteſt quandocunque opponi etiam poſt ſententiam, ad hoc allegat Bar. in l. tamen ſi non oppoſita. ff. ad Macedo. Credo quod velit allegare doctrinam gl. ibi, quia quando exceptio eſt principaliter odioſa, ei non poteſt renuntiari, nec expreſsè,
23 nec tacitè. ¶ Ex iſta concluſione infero, ꝙ exceptio excommunicationis ſemper, & quandocunque etiam poſt ſn̄iam poteſt opponi. cap. pia. de excepti. in 6. Secundò infero idem eſſe in exceptione banni, quia eſt merè odioſa, & ita in terminis tenẽt Bar. & Bal. in l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de cond. ind. Bal. hic, & in d. l. peremptorias. ¶ De iſta materia vltrà prædicta vide per Bal. in l. exceptione. C. de prob. & in l. ſi filius. ff. ſi cer. pet. Ang. & Imol. in l. ſi fideiuſſores. §. idem reſpondit. ff. de fideiu. vbi quid de exceptione diuiſionis. Pau. de Caſt. in l. fi. in prin. ff. ſi cer. pet. vbi quid de exceptione excuſſionis, & de iſta materia ponunt etiam Can. in c. exceptionem. de exce. ¶ Vltimò inquantũ iſta gl. dicit de exceptione excommunicationis iudicis. Not. ex iſta
24 glo. duas conclu. † Prima eſt, quòd ſententia lata à iudice excõmunicato eſt ipſo iure nulla, etiam de iu. ciui. Iſtam conclu. intellige in publicè excommunicato, ſecus ſi excommunicatio erat occultà. cap. ad probandum. de re iud. not. glo. in c. decernimus. de ſen. excom. in 6. no. in c. pia. de excep. in 6. Bal. & Pau. de Caſt. hic.

25 Addi. Adde idem eſſe in interpretatione decreti facta per iudicem excommunicatum, † vel authoritate interpoſita in contractu pup. per tutorem excommunica-
26 tum, quia nulla eſt, ſecundum Bald. hic, † quemadmodum notarius excommunicatus non poteſt conficere inſtrumentum, ſi excommunicatio eſt notoria, vt no. Io. And. in d. c. pia. in no
27 uel. facit text. in c. 1. de reſcri. in 6. † Contractum verò matrimonij, & teſtamentum bene facere poteſt excommunicatus, ſecundum Bal. hic, in vlt. col. & no. Io. And. in c. decernimus. de ſen. excom. in 6. in nouel. Et ego allego tex. & ibi vide per Bart.
28 in Auth. ctedentes. s̄. de hær. & mani † & nũquid excommunicati ſint capaces hæreditatis, vide per Can. in c. 2. ad fi. de teſta.
29 ¶ † Secundò no. ex hac glo. ꝙ excep. excommunicationis [c] põt
c opponi etiam in foro ſeculari coram iudice laico. & ad hoc iſtam gl. multum no. Bal. in c. intelleximus. de iud. & in c. cũ cõtingat. in 10. col. de dolo. & contu. Idem tenet Bal. in l. quoties. C. de iud. & in l. placet. ad fi. C. de ſacroſ. Eccl. facit tex. in c. poſtulaſti. de homi. vbi excommunicatio fuit oppoſita corã Rege, & ſic coram iudice ſeculari, & illum tex. ibi no. ad hoc. Ioan. de Ana. in 1. no. idẽ tenet Gem. in c. 1. §. 2. in 5. col. de exce. in 6. Bal. in l. fi. in 1. col. C. ſi à non compe. iu. fu. app. Et ibi Bal. limitat per gl. ibi, niſi à ſn̄ia excommunicationis fuiſſet appellatum, tñ aduerte, ꝙ licèt exceptio excõicationis poſſit opponi etiam in foro ſeculari, tamen ſn̄ia excommunicationis non põt ferri per iudicem ſecularem, quia non habet ordines, gl. & Pan. in c. dilecti. de ma. & obe. ¶ Sum in tertia parte gl. ibi, de dilatoria, in qua gl. ſe remittit ad l. exceptionem. C. de p̄b. ibi ponitur de except.
30 dilatoria competente de iure communi, & ſic nihil ad propo-
31 ſitum. † Videndum eſt ergo, an iſta. l. quæ indulget priuilegiũ militi circa exceptiones peremptorias, habeat etiam locum in dilatoriis, Doct. hic tenent, quòd non, quia priuilegium principis eſt ſtrictè interpretandum, vt hic per eos. Credo tamen, quòd poſſit teneri contrarium, quòd imò iſtã. l. loloquatur etiam in exceptionibus dilatorijs, prout tenent Raph. Fulg. hic, & vltra fundamentum Fulg. multum mouet me, ꝙ volunt glo. Barto. & omnes in l. minor 25. ann. omiſſam allegationem. ff. de min or. vbi intelligunt illũ tex. in verbo allegationem, nedum de exceptione peremptoria, ſed etiam de dilatoria contra regulas iuris communis, ſi ergo ita intelligitur ille text. qui loquitur in ſingulari, & dicit allegationem omiſſam, quanto magis ſic debebit intelligi iſte text. loquens in plurali, dum dicit allegationes competentes, & iſtud magis ſtringo, quia lex in iſta materia magis fauet militi, quàm minori, vt dicunt Bar. & omnes Doct. hic.

ADDITIONES.

a Sed caue. Et ita Rodul. in c. conſuluit. q. 135. de vſu. vbi limitat quo ad vſuram, non ſortem. adde Alciatum in l. 1. § ſed ſi mihi. ff. de verb. obl. col. 8. verſi. Secunda principalis concluſio. PVRPV.

b Quid enim prodeſt. Adde, quòd iſta verba habentur originaliter Math. 16. Mar. 13. c. Luc. 9. c.

c Excommunicationis. Adde Iaſaon. in l. placet. ad fin. ſupra de ſacroſanctis. Eccleſ. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Maiori repudianti hæreditatem maternam per ignorantiam iuris non ſuccurritur.*

2 *Legitimatio filij facta poſt mortem patris, & aditam hæreditatem an teneat, quantum ad auferendum bona his, qui hæreditatem adiuerunt.*

LEX II.

CVm ignorantia. Licèt gl. & Bal. hic examinent materiam. l. fin. ſ̄. de repu. hær. quia tamen ibi ordinariè dico, hic non ponam. ¶ Et præmitto, quod Fulgo. intelligit iſtam. l. loqui in filia fœmina maiore, quæ per ignorantiam iuris renunciat hęreditati matris, vnde no. hic eſſe text. quod etiam per ignorantiam iuris non ſuccurritur. neſcio vbi ſomniauerit hæc Fulg. quòd iſta. l. magis loquitur in fœmina, quàm in maſculo, & omnia verba tex. ſi libentur, ita conueniunt maſculo, ſicut fœminæ, verum eſt, quod l. ſequens benè loquitur in fœmina, intelligo ergo tam in maſculo, quàm
1 in fœmina. ¶ † Et hoc dicit in ſumma. Maiori repudianti hæreditatem maternam p̄textu ignorantiæ iuris nõ ſuccurritur. Vltra ſummarium potes not. ex iſto tex. ſecundum Fulg. tardè venere bubulci. Et vltra rationes aſſignatas in glo. in fin. alia ratio eſt, quia remittentibus iura ſua non eſt concedendus regreſſus. l. quæritur. §. ſi venditor. ff. de ædi. edic. facit. l. fin. C. de remiſ. pig. Item text. iſte ideo loquitur in maiore 25. ann. quia ſi eſſet minor, ei ſuccurreretur beneficio reſtitutionis in integrum. l. 1. & toto titul. C. ſi minor ſe ab hære. abſti. ¶ Capio glo. in verbo, deſideras, quam diuide in duas partes. In prima fortiter opponit contra text. & tripliciter ſoluit. In ſecunda per viam not. ponit rationem decidendi ad tex. Secunda ibi, & not. tria. ¶ Circa primam partem adde, quòd primam ſolutionem defenſatam, vt in glo. approbant Bart. Bald. & Sal. hic, & plenius Ang. in repet. l. qui ſe patris. in 2. colum. C. vnde libe. Iſta ſolutio non eſt bona, quia ſi in, d. l. filij mater. §. 1. ibi filij non repudiaſſent, non potuiſſet ſequens admitti, vt ibi dicit tex. Item non excluderetur anno, vt ibi dicit text. ſed poſſet venire de iure ciuili, vſque ad
30 ann. per Senatuſcon. Tertul. Et propterea Bar. ſeipſum correxit in l. ſi quis ſuus. ff. de iure deliberan. & in d. l. filij mater. dixi plenè in l. qui ſe patris. C. vnde lib. ¶ Secunda ſolutio glo. eſt vera in ſe, & eſt multum not. vt dicam in l. ſequen. ſed non eſt bo-
* na ad iſtum text. qui dicit renunciaſti. *Communiter tenetur* tertia ſol. licèt diuinet. Aliter reſpondet Barto. hic poſt Iaco. de Are. ꝙ iſta. l. loquitur, quando repudiatio fuit facta in iudicio, quo caſu propter rigorem iudiciorum non admittitur amplius reuocatio, ſed in l. contraria repudiatio fuit facta extra iudicium. Iſta ſolutio diuinat ad hanc legem. Item eſt contra generalitatem. d. l. fin. ideo eam reprobat Fulg. hic, & Bald. met. & dom. Alex. in d. l. fi. in vlt. col.

2 Addi. ¶ Vltimò quærunt Bald. & Fulg. hic de ardua quæſtione, in qua ſufficeret remiſſio. ¶ † Nunquid teneat legitimatio filij facta poſt mortẽ patris, & aditam hæreditatem, quantum ad auferendum bona his, qui hæreditatem adiuerunt. Et concludunt, quòd non, quia poſtquam eſt adita hæreditas, non dicuntur amplius bona patris. de qua quæſtione vide Bald. in cap. domino guerram. in princ. in titu. hic finitur lex. in vſib. feud. & in l. Deo nobis. §. fin. ſupra de epiſ. & cle. in l. nam ita diuus. ff. de ædo. & in l. 1. C. de iur. aure. an. & in l. 2. ad fi. ſ̄. ſi quid in frau. pa. & in l. 1. in prin. ſ̄. de reuo. do. Bal. & Ang. in l. ſi alienum. §. in extraneis. ff. de hær. inſt. Imo. Paul.

de

Source : BIU Cujas

de Caſt.& Alex in l.Gallus.§.& quid ſi tantũ.ff.de lib.& poſth. Imo.& Pau.de Caſt.in l.3. ff.de teſt.& in l. cùm hæredes. ff.de acqui.poſ.& Pau.de Caſt.in l.fi.C.de repu.hæredi.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia iuris non excuſat à lucro.*
2 *Illud,quod habet originem à cauſa, oneroſa non cenſetur eſſe lucrum, imò onus,dato quòd lucrum afferat.*
3 *Renuntiatio tacita,quæ fit à l.per lapſum temporis, magis præiudicat, & excludit quàm renuntiatio,vel repudiatio expreſſa.*
4 *Hæreditas patris,vel aliorum aſcedentium nedum viuo patre, ſed nec etiam poſt mortem patris dicitur debita filio,ſed quaſi debita.*
5 *In materia ſucceſſionum prætor fecit quatuor gradus ſuccedentium.*

LEX III.

1 SIemancipata. ¶† Ignorantia iuris nõ excuſat in lucro. h.d.concordat.l.iuris ignorãtiam.vbi plenius Doc. C.qui admit.¶ Adde idem eſſe in trahentibus originem à lucro,ſi damnum inferant,vt eſt hæreditas.l.inter ſtipulantem.§.ſi rem,& ibi no.Dy.& Ang.& Mod.ff.de verb.obl.
a & l.ſi hęreditatẽ. in prin. ff. mand. Ibi etiam iuris ignorantia a non excuſat,ſicut ſi eſſet merum lucrum, dato quòd hæreditas in effectu eſſet damnoſa,glo.eſt not.in l.ſi duo.vbi Mod.ad hoc not.ff.de acquir.hære.Adde,quòd eodem modo eſt ècõ-
2 tra. † Nam illud, quod habet originem à cauſa oneroſa, non cenſetur eſſe lucrum, imò onus dato, quòd lucrum afferat, nam dos reſpectu mariti dicitur oneroſa, quia datur propter
b onera matrimonij. b l.pro oneribus,C.de iu.do. declarat Bar. in l.fin.§.ſi à ſocero.ff.de his,quæ in fraud. cred.& l.Meuia.§.fi.
c poſt gl.ibi.ff.ſolu.mat. vnde ſtante ſtatu.ꝙ mortua vxore c in matrimonio,vir lucretur dotem, quia tale lucrum trahit originem à cauſa oneroſa,de eo iudicamus non prout de lucro, ſed prout de onere.glo.eſt ſing.in l.ſi donaturus. §.fin. in gloſſ. vlt.& ibi Bald.& Mod.ad hoc notant. ff.de condi. ob cauſam cum concor.quas ibi dedi.¶ Glo. 1.diuiditur in duas par.In 1. remouet vnum contrarium, ponendo duas ſolu. ſed ambæ debent ſimul iungi,quia tendunt ad idem. In 2.per viam not. ponit rationẽ decidendi ad hunc tex. Secunda ibi. Item no. ꝙ tria.¶ Circa primam partem dic,quòd ſolutio glo.non eſt bo
* na,quia *communiter tenetur* contrarium,quòd d.l.fi.C. de repu. hære.habeat locum etiam in filio emancipato, vt ibi dixi.Reſponde ergo not. ſecundum Bart.hic, & in l. ſi quis ſuus.ff. de iur.delib. quòd d.l.fi.loquitur,quando filius expreſsè abſtinuit ab hæreditate patris, tunc bene poteſt intra triennium abſtenſionem ſuam reuocare.Hic autem loquitur text.quando filia fuit excluſa per lapſum anni, & ſic per tacitam repudiationẽ, tunc non admittitur reuocatio,nec tunc habet locum.d.l.fin. quod not.pro limitatione illius.l.iſtam ſolu.ponit glo.in l.2.in
3 2.ſolu.ſ.eod.¶† Not.diligenter iſtam ſolu.glo.& Doct. ex qua no.Bal.hic in 1.no.ꝙ renunciatio tacita, quæ inducitur à l.per lapſum temporis, magis prę̃iudicat, & magis excludit quã renuntiatio,vel repudiatio expreſſa, limitãdo vt hic per eũ.Facit quod in ſpecie dicunt Bal.& Pau. de Caſt.in d.l. ſi quis ſuus.ff. de iur.deli.Pau.de Caſt.& d.Alex.in d.l.fi.C.de repu.hære.ꝙ ſi filius ſe abſtinuit ab hæreditate patris,põt intra triennium abſtenſionem ſuam reuocare.d.l.fi.& tñ ſi fuit excluſus tempore per lapſum.30. ann. cenſetur funditus excluſus, adeo ꝙ intra triennium non admittitur reuocatio,nec habet locum.d.l.fin. Iſta eſt pulchra doctr.ꝙ magis præiudicat,& fortius operatur tacita repudiatio inducta per lapſum temporis, quã expreſſa. ¶ Confirmo bono ſimili.nam ſi eſt delata hæreditas filiofa.& filius eam expreſsè repudiet, iſta expreſſa repudiatio non prę̃iudicat patri,quin pater ex ſua perſona poſſit adire.l.fi. in prin. C.de bo. quę lib. & tñ ſi filius excludatur per lapſum tẽporis, præiudicatur non ſolùm filio, ſed etiam patri.l.fi. ff.quis or. in bo.poſ.ſerue.l. 1.& ibi Bar. ad fi.qui admi.Bar.in l. is qui hæres. §.neque filiusf.vbi limitat.ff.de acqui.hęre.& in l.ſeruus.§. fi.ff. de bon.poſ.Ad idem facit tex.in l.aduerſus. cum gl. C.de vſu. iuncta.l.præſes.vbi Docto.not.ff.de tranſ.Ad idem facit text.in capitul.de quarta.de præſcri. iuncto capitul. ſecundo.de don. ad idem facit gloſſ. not. in l.ſed ſi inter me. in princip. ff. de ſerui. vrb. prædio. ¶ Sed in contrarium pondero, quòd imò expreſſa repudiatio plus nocet,quàm tacita, quæ inducitur per lapſum temporis,nam filius excluſus de iur. præto.per lapſum anni, vel de iur.ci. per lapſum 30.ann. intelligitur ſolũ excluſus à primo capite, & non ſequen. l.1.§. ſed videndum. ff.de ſuc.edi.& gl.fi.hic in fi.vbi dicetur.Et tamen ſi expreſsè repudiat,& ſimpliciter,excluditur ab omnib.capitib.glo.eſt no. in d.l.1.§.ſed vidẽdum.in verbo ſuccedat.quam ad hoc rẽputat ſingularem Pau.de Caſtr.in l.1. in 5.colum.C.qui admi. & ibi ex hoc not.in ſpecie Pau.de Caſt. quòd expreſſa repudiatio plus operatur,& plus nocet,cùm excludat ab omni capite,eo quia habet veram voluntatem, quàm tacita, quæ inducitur per lapſum anni, per quam excluditur ſolum à primo capite. Cogita de concordia ſuper prædictis, & iſta not.ad regulam.l. cum quid.ff.ſi cer.pet.dum dicitur, quòd par eſt virtus taciti, & expreſſi.nam dicta regula non ſemper procedit,vt patet ex prædictis, & dixi plenius in d. l. cùm quid. ¶ Capio gloſſ. in verbo nullis rationib. quam diuide in tres, prout in effectu remouet tria ꝛria. Secũda ibi, ſed vĩ. Tertia ibi, item admitti
4 poteſt.¶† Circam.2.partem not. perpetuò iſtam glo.quæ mil lies allegatur, quod hæreditas patris, vel aliorum aſcendentium,nedum viuo patre, ſed nec etiam poſt mor. patris dicitur debita filio, ſed quaſi debita, ideo ſi ea priuatur,non dicitur verè pati damnum. Et ad hoc iſtam gloſſ. multum not. Bartol.& Bald.hic, Cyn.Bald. & alij in l.iuris ignorantiam. C. qui admi. Ludo. Rom. in conſil. 125. quod incip. mater, & ſoror & prædictæ.& eam reputat ſing.Paul.de Caſtr. in dict.l. iuris ignorantiam, ſed habes concordantem in l. ſi duo.ff. de acqui.hæred.& eſt text.in l.fi.§.finautem perpetuus, in verbo quaſi debita. C. de cur. furio. allegata in gloſſ. & text. in l. & quia plerunque,in verbo,quaſi debita. ff. pro ſoc. ¶ Venio ad
5 tertiam partem gloſſ. ¶† Pro cuius intelligentia debes ſcire, quòd prætor in materia ſucceſſionũ fecit quatuor capita, ſeu gradus ſuccedentium.Primum fuit vnde liberi,per quod vocantur liberi, qui tenent primum gradum. Secundum, vnde agnati. Tertium,vnde cognati. Et quartũ vnde vir, & vxor,vt patet in 6. lib. C. & in vlt. lib. Infor. vbi ponuntur quatuor ti. ſeparati de hoc; verùm quia filius habet tres qualitates, quia eſt de liberis, & iſtud patet. Item eſt de agnatis, quia iungitur per lineam maſculinam.§.final. inſti.de legit. agn.tut. Item eſt de cogna. quia quilibet agnatus eſt cognatus, ſed non ècontra.l.inter agnatos.ff.vnde legit.filius ergo poteſt venire ad ſucceſſionem patris ex triplici capite, & ideo ſi per lapſum anni de iur. præt. excludatur à primo capite, poteſt venire intra ſequentem annum ex 2. capite, & intra tertium annum ex tertio capite, quando non eſſent alij filij, qui venirent ex primo, text.eſt in l. 1.§. ſed videndum. ff. de ſuc. edi. & iſtud eſt, quod vult dicere iſta gloſſ.in fin.Et per hoc dicit Bald. ſing.in l.licèt.C. de iur. deli. conſuluiſſe Bart. ꝙ filia excluſa à ſucceſſione matris ex teſtamento per lapſum. 30.ann. poteſt venire ab inteſt.intra alios 30 an.& adhuc elapſis iſtis 30. an. & ſic 60. quamuis ſit excluſa à primo capite vnde liberi, adhuc intra alios 30. ann. poteſt venire ex ſeq. capite.ſequuntur Angel. & Moder.ibi,& multum eam exclamant, & reprobant Saly.qui ſolus tenet ꝛrium.Iſtam deciſ. etiam ſequuntur,& commendant Raphael.Cuma.Paul.de Caſtr.& do. Alex. in l. quandiu inſtitut.ff.de acqui.hære.& ibi do. Alex. refert ſe ita bis conſuluiſſe,& ita inuenio, quòd conſuluit in conſil.89. in 2.volum. quod incip.viſis inſtrumentis,in 2.& 3.col. & in conſil.90.in 2. volum.quod incip.in cauſa, & lite vertente coram arbitris.in 2.colum. Intellige iſtam gloſſ. & prædicta procedente in tacita repudiatione,quæ inducitur per lapſum temporis,ſecus eſt in expreſſa. Nam qui expreſsè repudiat,intelligitur repudiare, & renuntiare omnibus capitibus, vt eſt glo.ſing.in d.§. ſed videndum.in verbo ſuccedat,prout dixi in glo.præcedenti.

ADDITIONES.

a ¶Iuris ignorantia.Adde Docto.in l.ſi idem.ff.de iur.omn.iud.
b Propter onera matrimonij.Adde Docto.in rub.de ſponſ.& ibi Cardi. Alex. &. vide Dec. in l. in eo, quod. infra de regul. iur.vbi declarat, quæ dicatur cauſa lucratiua.
c Quod mortua vxore.Adde Card.Zaba. in c. ex tenore.de teſt.in c. cum dilectus.de conſue.Anch.in c.quemad.de iureiu. in rep. c. canonum.de conſti. Mar.in c.ſi verò.de ſen.excom.Abb.in rub.de ſpon. in c.tertio loco.de præſum.in cap.ex publi co.de conuer.coniu.in c. ſi inter vir. de ſponſ. in conſil. incip.Facti contingentia.in 1.volu.conſi.69.incip.Caſus in his terminis proponitur.in 2.vol.Sign.de homod.conſi.146.incip.In quęſtione vertente inter do.Viuianum.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio per ignorantiam facta cum hærede putatiuo, non preiudicat veritati.*
2 *Teſtamentum in dubio præſumitur ſolenne, & validum, ideo oportet oſtendi contrarium.*
3 *Præſumitur error probando veritatem aliter ſe habere.*
4 *Diuiſio etiam ſi facta ſit per iudicem, & poſtea appareat teſtamentum eſſe falſum,retractabitur beneficio reſti.in intcg.*
5 *Filij non tenentur in foro conſcientiæ dare extraneo partem hæreditatis,& relictam in teſta.quod poſtea apparuit non eſſe ſolenne.*

6 *Vbicun-*

Source : BIU Cujas

6 *Vbicunque l. canonica, vel ciuilis disponit per rationem, & non per solã præsumptionem, talis l. seruatur non solùm in foro iudiciali, sed etiam in foro conscientiæ.*

7 *Etiam in foro conscientiæ, & animæ leges ciuiles, & cano. attendi debent, licèt non apices iuris.*

8 *Statuta sunt seruanda etiam in foro conscientiæ.*

9 *Acquisita per præscriptionem possunt licitè retineri salua conscientia, dato, ꝙ post præscriptionem superueniat scientia, quòd talis res erat aliena.*

10 *Ille, cuius conscientiæ causa committitur, non potest leges transgredi.*

11 *Qui habet potestatem disponendi secundum conscientiam suam, debet sequi conscientiam publicam legum, & non priuatam.*

12 *Quando actus valet de iure gentium, licèt non sit seruata forma à iure positiuo, tamen est tutus in foro conscientiæ.*

13 *Professio facta non seruata forma, quæ traditur per regulam religionis, ligat quo ad Deum in foro conscientiæ.*

LEX IIII.

SI post diuisionem. Ista est pulchra, & subtilis. l. & hoc dicit in summa. † Diuisio per ignorantiam facta cum hærede putatiuo, non præiudicat veritati. hoc dicit. ¶ Et habet duas partes. In prima ponitur dictum in genere, ex quo colligitur theorica. In secunda ponitur practica. Secunda ibi, ostende. Et attende, ꝙ tex. non aperit, an ignorantia iuris, an ignorantia facti: si intelligamus tex. de ignorantia facti, procedit sine scrupulo, si intelligatur de ignorantia iuris, tunc subtilis erit passus, qũ possit text. procedere,

2 videbitis. ꝯ. in gl. magna. ¶ † Nota ex 2. par. ꝙ testamentum in dubio præsumitur solenne, & validum, ideo oportet ostendi ꝯrium, vt dicit tex. & ita no. gl. 2. & Bar. hic in simili est in quocunque instrõ pub. l. cum precib. C. de prob. ideo dicit Bal. in c. 1. §. si instrm. de na. feu. in vsib. feu. quòd pro instrumento pub. duæ oriuntur præsumptiones, imò duæ probationes. s. ꝙ sit verum, & quòd sit solenne. & idem Bal. in c. illud. circa fi. de præsump. dicit, quòd in publicis instrumentis non præsumit̃ fraus, neque simulatio. Adde tamen secus esse in scrip. priuata, ꝙ qua in dubio non præsumitur, secundum Bar. in l. 1. C. de iur. calũ.

3 ¶ Secundò no. ſm Bar. & Doct. † ꝙ probando veritatem aliter se hre, error præsumitur. est gl. no. in l. de ætate. §. fi ff de interrog. act. & l. non fatetur. ff. de confes. Bar. in l. error. ad fi. ꝯ. eo. D. Ant. de But. in c. fi. de confes. ¶ Limitat Bal. hic, vt procedat in facto alieno, secus in facto proprio, vbi censetur lata culpa. l. fi. ff. de pro soc. Adde gl. in l. si quis delegauerit. ff. de noua. & glo. in l. si res obligata. in prin. ff. de leg. 1. Bar. in d. l. error. ad fi. & ibi Bal. in pe. col. & Salice. in 4. q. ¶ Ista limitatio est vera in se, sed quantum ad istum tex. eam improbat Raph. Fulg. hic in 1. colum. quia etiam in facto proprio, qũ tractatur de damno, error toleratur, ſm Bar. in l. sed & si me putẽ. in prin. ff. de condi. indebi. Tu adde Bar. in terminis in l. non fatetur. in 4. col. ff. de ꝓfes. dicentem, ꝙ ideo in hac l. tolerabilis est error in facto proprio, quia hic tractatur de damno. ¶ Credo, ꝙ malè dicant ad hanc. l. vbi etiam si esset hæreditas patris, perdere hæreditatem patris, non est tractare de damno, cũ sit solùm quasi debita. glo. est ab omnib. approbata in l. 3. ſ. eo. nisi iam esset acquisita per filium. ¶ Capio gl. in ver. obtineas. quam diuide in quatuor partes. nã format tres oppositiones, & postea quærit de vna qõne. partes

4 patent. † Ex prima parte no. quòd ideo in hac l. solutum repetitur, quia diuisio fuit extraiudicialis. Adde, ꝙ etiam si facta esset per iudicem, & postea appareat testm̃ esse falsum, retractaretur beneficio resti. in integ. per l. diuus. ff. de re iud. & toto tit. C. si ex fals. instr. sed qñ testamentum pronunciaretur non esse solenne, tunc diuisio facta per iudicem non retractaretur pp authoritatem rei iudicatæ. l. cùm putarem. allegata in gl. secundum Doc. hic. ¶ Extende dictam l. cùm putarem. ff. fam. ercisc. non solùm vbi interuenit res iudicata, sed ẽt authoritas iuri, vel transactionis, ſm Bal. in l. 1. C. plus vale. quod agitur. Eam limitat Ang. de Are. in §. quædam. in 4. col. insti. de act. vt procedat in terminis suis, qñ verus hæres egit ꝯ putatiuum, secus esset ècontra, secundum eum, sed errat, quia neutro casu iudiciũ diuisorium fam. ercis. procedit, nisi ambo sint veri hæredes, vt habes per Bar. & Doc. hic, & est tex. in illa. l. cũ putarem. in ver. sed tu videris, & ꝯ Ang. de Are. tenet Bar. in l. si Titius, & Seius. in 1. col. ff. de verb. obl. ¶ In tertia par. gl. Bar. & Docto. sustinent primam sol. quam gl. improbat, & concludunt, ꝙ ex testamento non solenni inter filium, seu alium legitimum hæredem, & istum hæredem putatiuum nulla cadat obligatio naturalis. facit bene tex. in l. si in testamento. in prin. & ibi Bal. & Ang. ff. si quis omis. cau. test. Idem tenent Bal. & Pau. de Cast. in l. ex parte. ff. de acquir. hæred. Bal. in l. sed & si in conditione. §. fin. ff. de hæredi. instit. u. Dom. Alex. in consi. 212. quod incip. viso consi-

5 lio. in 7. col. ¶ † Ex ista conclusione a inferuntur Bal. & Fulg. hic,

a ꝙ filij etiam in foro conscientiæ non tenentur dare illi extraneo partem hæreditatis ei relictam in testõ, quod postea appa ruetit non esse solenne, ex quo inter eos non oritur obligatio ẽt naturalis. Adde Bal. idem tenentem in l. cùm quis. in 4. col. in ver. 10. probatur. ꝯ. eo. & in q. per eum disputata, quæ incipit sta tuto cauetur, ꝙ fœnerator. in 3. char. Ang. in disputatione, quæ

b incipit Astẽsis miles. in 12. col. quia cùm filius b retineat ab inte sta. l. ꝓmittente non peccat. 23. q. 4. c. qui peccat. D. Ant. de But. in c. nouit. in 12. col. de iud. & in c. quia plerique. de immu. Ecc. Idẽ tenet Imo. in l. nemo põt. ff. de leg. 1. & ibi plenius. D. Alexã. in 10. col. & seq. & in cons. 212. in 7. col. lib. 2. Iste est pulcher passus, & apud me dubius pro ista parte, quæ *communiter tenetur.*

* **Addi.** Et ex istis etiam infertur, ꝙ magis fauetur legatis, & fideicom. relictis in testõ non solenni, quã faueatur institutioni directæ, quia talia legata, & fideicom. debentur saltem naturaliter, vt not. glo. & omnes in l. cùm quis. ꝯ. eò. & ideo debentur in foro conscientiæ per denunciationem Euangelicam. c. nouit. de iud. secus in institutione directa. simile videmus in Auth. ex causa. ꝯ. de lib. prẽt. Iason Papiæ.

¶ Adde illud, qđ vult Bal. in Auth. ingressi. in 7. col. ſ. de sacrosc. Eccl. in hæreditate, quæ ex dispositione testatoris debebat peruenire ad fratres Mendicantes, qui sunt incapaces, ꝙ filius põt

6 eam retinere licitè, etiam in foro conscientiæ, ꝓ regulam, † qa vbicunque lex ciuilis, vel cannnica disponit per rõnem, & non per solam præsumptionem, talis lex seruatur non solùm in foro iudiciali, sed etiam in foro conscientiæ, & animæ, & dicit ita tenere beatum Tho. istam regulam etiam tradit Bal. in l. pen. §.

7 illo. C. de necess. ser. her. insti. & l. cũ quis. in 8. col. ꝯ. eo. ¶ † Secun

c dò moueor, quia etiam in foro conscientiæ, c & animæ leges ciuiles, & canonicæ attendi debent, licèt non apices iuris, vt inquit Bal. in l. vnica. in 3. col. C. de confes. sicut nec pœnæ legales dupli, vel quadrupli locum habent in foro conscientiæ, vt est

8 gl. sing. 12. q. 2. in c. fraternitas, † Item statuta sunt seruanda etiã in foro conscientiæ, vt vult gl. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & ibi Bal. in 1. col. ad hoc no. & dicit, quòd non reperitur ali

9 bi. † Hinc videmus, quòd acquisita per prescriptionem possunt licitè retineri salua conscientia, dato etiam, ꝙ post prescriptionem superueniat scientia, ꝙ ista bona erant aliena, secundum Bal. in Auth. ad hoc. C. de vsu. in 5. col. in ver. reuertor igitur ad q formatam. allegat Inn. in c. cura. de iure patr. idem tenet Bal. in c. de causis. in 6. col. de offi. deleg. & in c. vigilanti. in 2. col. de

10 præsenti. ¶ † Tertiò facit, quia ille, cuius conscientiæ cã committitur, non põt. ll. transgredi, quia intelligitur de cõscientia ll. publica, & non de priuata, ſm Bal. in prædicta qõne, quæ incipit, statuto cauetur, ꝙ fœnerator, in vlti. col. quam no. sequitur D. Alex. in cons. 209. in 2. vol. quod inci. visis verbis testamenti. in

11 3. colu. ¶ † Item, qui habet ptãtem disponendi, & prouidendi ſm cõscientiam suam, debet sequi conscientiam publicam legum, & non priuatam. tex. est iuncta gl. in c. iudicet. 3. q. 7. Cyn. in l. quisquis. C. ad l. Iul. maie. Bald. in l. 1. C. qui accusa. non poss. ¶ Quartò, & vlti. pro ista parte facit, quod disputãdo tenuit Io. Cal. in q. per eum disputata, quæ incipit, statuto Bonon. quòd hæres ab intest. successurus licitè potest ẽt in foro conscientiæ retinere hereditatem illius, cuius testm̃ est factum irritũ, eo qa non fuit positum in memorialib. publicis, ſm formam statuti, quia tale statutum est editum pp cõe bonum, vt occurratur falsitatib. est seruandum ẽt in foro conscientiæ, dummodo nõ nutriat peccatũ. 8. dist. c. quo iure. Ex istis habes corroboratam

d istam cõem ſniam. ¶ Ego aũt in ꝯrium d fortiter arguo, quòd imò ex testõ non solẽni de iu. ciu. filius sit obligatus naturaliter dare partem extraneo heredi scripto, prout testator disposuit, nam testm̃ inuentione est de iure gen. licèt per ius ciuile addite sint solennitates, ſm Bar. & Doc. in l. interdum. ff. de cõdi. indeb. & in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. Sed istud testm̃ est validũ de iure gentium, & habet voluntatem testatoris, quæ probatur ex testamento inualido. l. fin. ff. de reb. eor. l. in testamento. ff. de fideic.

ADDITIONES.

a ¶ Ex ista conclusione, Illatio ad conscientiam. dixi in l. 1. C. de bo. pos. secundum tabu. distingue, vt per Ang. consi. 182. Ang. fecit testamentum. in 2. dub. PVRPV.

b ¶ Quia cùm filius. Adde Doc. in c. Ray. de test. & Petr. de Vbal. in repet. c. Ray. eod. titu.

c ¶ In foro conscientiæ. Adde Io. de Imo. in l. stipulatio. ff. de ver. ob. Mathes. no. 25. sed miror de Io. de Imo. in d. l. stipulatio, ꝙ nihil ad hoc alleget & ego vero allego gloss fina. secundum Bald. ibi in cap. quæ in ecclesiarum. de const. & est prima in ordine, & idem tenet Petr. de Anch. in regula possessor. de regu. iur. lib. 6.

d ¶ Ego autem in contrarium, Cor. lib. 2. consi. 117. placet mihi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

deicom.lib.ergo cum ſit validum de iure gentium, eo iure debet induci communio, per quam filius naturaliter obligeꝫ extraneo hæredi dare ſibi illam partem, quæ in teſtamento relicta eſt, quamuis non inducatur cõmunio, quæ cauſet obligationem efficacem. ¶ Secundò, & fortius moueor per regulam notabilem, quam tradit Inno. in c. quia propter. de elect. in c. ſi
2 celebrat. de cle. excom. mi. †ꝙ quando actus valet de iure gentium, quia habeat voluntatem, & conſenſum partiũ, licèt non ſit ſeruata forma tradita à iure poſitiuo, tamen eſt tutus in foro conſcientiæ. Ideo infertur, ꝙ electio facta in prælatum per electores, valet in foro conſcientiæ, ex quo interuenit conſenſus eligentium, quamuis non fuit ſeruata forma requiſita à iure poſitiuo, ſequitur Pan. in c. 1. ad fi. de in integ. reſti. vbi ex hoc generaliter not. ꝙ in omni actu, in quo eſt prætermiſſa forma
a requiſita à iure poſitiuo, tñ in foro conſcientiæ [a] non debet qs ſibi facere conſcientiam, ex quo non interuenit deceptio, ſed conſenſus, & voluntas requiſita à iure genriũ. Idem tenet Gemi. in c. 1. in princip. de ſponſ. in 6. per illum tex. probantem, ꝙ actus põt eſſe nullus de iure poſitiuo, ſed valere de iure gentiũ, idem tenet Pet. de Anch. in regula beneficium. in 7. q. de regu. iur. in 6. ¶ Facit, quod vult Pan. in c. porrectum. in 2. col. de reg.
3 per glo. 2. ibi, †ꝙ profeſſio facta non ſeruata forma, quæ tradit per regulam religionis, tamen ligat quo ad Deum, ẽt in foro conſcientiæ. ¶ Ad idem facit, ꝙ in ſpecie tenet egregiè Pan. in c. relatum, primo. in 6. col. de teſt. ꝙ ſtante ſtatu. ꝙ ℨctus mulierum non valeant niſi ſeruata certa forma, certè ℨctus factus cum muliere, dummodo ſit factus ſine fraude, quamuis nõ ſit ſeruata forma ſtatuti, valet in foro conſcientiæ. Ad idem facit, quod diſputando concludit Pet. de Ancha. in regula poſſeſſor bonæ fidei. in 1. q. de regu. iur. in 6. ꝙ hæres inſti. in teſtõ carente ſolennitatib. iuris ciui. ſed habente puram voluntatem teſtatoris, poteſt licitè in foro conſcientiæ dummodo fraus ceſſet, talem hæreditatem obtinere. idem vult Bar. in l. 2. in 1. col. C. de teſt. Pau. de Caſ. in l. ad teſtium. §. ℨditione. ff. eo. de teſt. ¶ Poſſet in prædictis diſtingui. Nam ſi filius poſſideat iſta bona, non tenetur in foro conſcientiæ dare extraneo hæredi partem ei relictam in tali teſtõ non ſolenni. Ita propriè loquitur Bald. hic. Si autem ècontra ille extraneus hæres poſſideret illam partẽ ſibi relictam, quamuis in teſtõ non ſolenni, poſſet in foro conſcientiæ eam licitè retinere, ad hoc videntur facere allegata in ſecũdo loco. Secunda ſolutio gl. eſt vera, ſed exemplum non eſt bonum, quia talis ignorantia facti eſſet ſupina, quæ non excuſaret. l. ſupina. ff. eo. Ideo exemplifica, quando præſentaretur teſtiũ, in quo verè eſſent deſcripti ſeptem teſtes, ſed aliqui erant ſerui, vel inhabiles, nam tunc iſte error facti eſt probabilis: potes ẽt dicere, ꝙ tertia ſolutio ponitur in gloſ. referens Pla. ita, ꝙ illa opi. Pla. non referatur ad qõnem immediatè præcedentẽ, ſed ad iſtam tertiam oppoſitionem, quam tamen reprobat Salyc. hic. ¶ In quarta parte gl. adde tex. in l. cùm ſolus. & ibi gl. & Bar. ff. de vſucap. quam allegat Bal. hic in fi.

ADDITIO.

a ¶ Conſcientiæ. Adde facere quæ idem Ias. ſcribit in l. 1. col. 4. nu. 7. infra de teſta. vbi ꝙ hæres inſtitutus in teſtamento inualido propter detectam inhabilitatem teſtium, poteſt res hæreditarias furari, & eas in foro conſcientiæ retinere. vide ibi concor. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Si confiteor fundum qui eſt meus, eſſe tuum, an iſta confeſſio mihi præiudicet.*
2 *An ſi aliquis per errorem aſſignauit fundum proprium, qui erat allodialis pro emphyte utico ſibi præiudicet.*
3 *An confeſſio extraiudicialis requirat cauſam.*
4 *Contearietas, quæ reperitur in actis, debet reduci ad concordiam, quantum eſt poſſibile, referendo prima ad vltima, & ècontra.*

LEX V.

CVm falſa. Iſta etiam eſt pulchra, & ſubtilis lex, hoc dicit in ſumma. Falſa confeſſio, vel erronea non præiudicat confitenti contra veritatem. h.d. Et pone caſum, vt dicit gl. 1. in act. reali. Filius fuit hæres tam patris, quàm matris: aliqs creditor habebat hypothecata oĩa bona matris, filius cõfeſſus eſt aliquam rem, quæ in veritate erat patris, ꝙ eſſet matris ſuæ, an iſtud præiudicet? potes ẽt intelligere tex. in actione perſonali ex teſtõ pp creditores, & legatarios, qui volebant hr̃e rem tanquã eſſet matris, prout filius confeſſus eſt, licèt in veritate eſſet patris. ¶ Et legitur in gl. dupliciter. Primò, ꝙ loquatur, quando cõ feſſio eſt ignoranter, & ſic per errorem facta. Iſta lec. eſt plana, & congruit titulo. ¶ Secundò modo legitur per glo. Bar. & Doct. ꝙ loquatur etiam in confeſſione ſcienter facta, quæ ideo non præiudicat, quia facta eſt ſuper eo, quod non pendet à ſolo conſenſu, nec à ſola voluntate confitentis, vt hic declarat Bar. ¶ Contra iſtum ſecundum intellectum fortiter facit: nam gl. 1. exemplificat iſtum tex. in filio conuento hypothecaria, ſed hypotheca põt tolli, & induci ſola voluntate. l. 1. ff. de pign. act. cum ſim. huic difficultati reſpondet Bar. non hic, ſed in l. cùm teſtamentum. in fi. ĩ. eod. ꝙ iſte tex. debet intelligi, quando confeſſio non fuit facta circa ius hypothecæ, ſed circa quoddam adminiculum eius, quod eſt diuinare & reſtringere iſtum text.
1 ¶ †Iuxta prædicta quærit Bar. hic, pone confiteor fundum, qui eſt meus, eſſe tuum. Nunquid iſta confeſſio mihi præiudicet, & diſtinguit, vt hic per eum, & plenius in l. ſi aliquam rem. vbi Mod. ff. de acq. poſ. Bal. in l. ad probationem. C. de proba. & no. Bal. in addi. Spe. in tit. de loca. in 8. col. Ang. de Are. in §. ſic itaq;. in 4. xhar. inſti. de act. & inquantum præſupponit Bar. ꝙ ẽt ſi vltra confeſſionem interueniret conſtitutum, adhuc non præiudicaret, dic melius, vt per Bald. hic circa fi. quem ſequitur Pau. de Caſt. hic latè Mod. in d. l. ſi aliquam rem, ad quos recurras ꝓ hac materia. ¶ Quid autem ſi confiteor fundum meum eſſe cenſualem, an mihi præiudicem? ponit Bal. hic, cui adde tex. in l. cenſualis. & ibi Bal. no. C. de don. idem Bald. in l. ſi certis annis.
2 in 5. col. C. de pac. & in addi. Spe. in tit. de loc. in 8. colu. ¶ †Quid autem ſi aliquis per errorem aſſignauit fundum proprium, q erat allodialis pro emphyteutico, an ſibi præiudicet? ponit Ioã.
3 And. in addi. Spe. in tit. de loc. §. nunc aliqua. in ver. 60. ¶ †Succeſſiuè quærunt Cyn. Bar. & alij, an confeſſio extraiudicialis requirat cauſam, diſtingue, vt per gl. magiſtram in l. 1. in fin. ff. de interrog. act. per Bar. & omnes in l. generaliter. C. de non nume. pec. Can. in c. fi. de confeſ. Vltimò ſigna illud, quod no. Bal. hic
4 ad finem poſt Petr. & Cy. & reputat no. dignum, †ꝙ contrarietas, quæ reperitur in actis, ſeu in proceſſu, debet reduci ad concordiam quantum eſt poſſibile, referendo prima ad vltima, & ècontra. ¶ Adde Pau. de Caſt. & D. Alex. in l. 1. in prin. per illum tex. ff. ne quis eum qui. Saly. in l. cùm prẽcum. C. de libe. cauſ. & no. Pet. de Anch. in conſi. 268 Sic etiam fit in iuramento. c. fina. cum glo. de iureiur. in 6. Bald. in l. fina. in princip. C. de reb credi. ¶ Idem in inſtrumentis, ſecundum Bar. in l. ſcripturæ. ad fi. §. C. de fide inſtrum. ¶ Idem in teſtib. ſecundum Barto. in l. fin. idem quæſijt. ff. de condi. indeb. ¶ Idem in teſtib. c. cùm tu. de teſt. Bar. in l. inter ſtipulantem. §. 1. cum ſim. ff. de verb. obl. Idem in §. quibus. & ibi Bal. no. ſ. in 1. conſti. C. Idem in ſtatutis, ſecundũ Bart. in l. omnes populi. ad fi. tertiæ. q. prin. ff. de iuſti. & iu. Bal. in l. fi. in fin. C. per quas perſo. no. acqui. & no. Bar. in l. ſed & poſteriores. ff. de legibus.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio eatenus reuocatur, quatenus eſt plus debito facta.*
2 *Quando ſtipulatio eſt pro parte inutilis, & pro parte valida, ita demũ poteſt condici liberatio à parte indebita, ſi prius ſoluatur, & adimpleatur pars debitè promiſſa.*
3 *Quotieſcunque ex vno, eodemque negotio oritur obligatio hincinde, qui vult agere, & ſic petere liberationem in parte, debet prius implere cõtractum pro parte.*
4 *Si contra petitionem porrectam opponatur exceptio, quæ tantum concernit partem petitionis, partem verò non, iſta exceptio non impedit, nec ſuſpendit iudicium.*
5 *An litis conteſt. poſſit fieri in parte petitionis, & in parte non.*

LEX VI.

1 SI non tranſactionis. ¶ Pone caſũ †in eo, qui in veritate debebat tantum. 50. cados olei, & per errorem facti, vt dicit tex. ſiue etiam iuris, vt dicit gloſſ. promiſit centum cados per ſolennem ſtipulationem, certè ſolutis. 50. prout debet, condicet reſidui liberationẽ, dũmodo illud plus non promiſerit ex cauſa tranſactionis, nam ſi promitteret ex cauſa tranſactionis, licèt antea illud plus eſſet indebitum, nunc ex cauſa tranſactionis efficeretur debitum. l. 2. C. de condi. indeb. Sicut qñ authoritate ſnĩæ aliquis condemnatur. l. 1. C. de condi. indeb. & nunc habes clarè enucleatũ iſtũ tex. & hoc dicit in ſumma. Promiſſio eatenus reuocatur, quatenus eſt plus debito facta, niſi ſit facta ex cã tranſactionis. h.d. ¶ Et rõ vltimi eſt, quia poſtquam cã eſt ſemel deciſa trãſactione, vel ſententia, li s non poteſt amplius inſtaurari prætextu erroris, vel aliter. l. fratris. vbi dixi. & l. cauſas. C. de trãſa. Vel aliter põt sũmari ſm Bar. hic. Qui ſoluit in debitũ, illud repetit, prius ſoluto-

Source : BIU Cujas

ſoluto quod debet.hoc dicit. ¶Et attend,equia Bar. non videtur bene cõſideraſſe tex.in hoc ſummario,& miror, quòd alij non aduertant,inquantum dicit Bar. qui ſoluit, quia loquitur tex.in eo,qui promiſit,& ptopterea in hoc text. non agitur de repetitione ſoluti.Sed agitur de condicenda liberatione ab eo,
2 cui fuit promiſſum.¶†No.ex tex.ibi, *reddito quod debetis*, quòd quando ſtipulatio eſt pro parte inutilis,& pro parte valida, vt eſt in hoc tex.in quo pro parte ſtipulatio valebat in ſumma vtè debita,in parte erat inutilis,quantum ad plus debitum,tunc ita demum poteſt condici liberatio à parte indebita, ſi prius ſoluatur,& adimpleatur pars debitè promiſſa. iſto modo debet no.intelligi,& limitari.l.3.ff.de condict. ſine cauſa. vbi dicit tex.quòd quando quis per errorem promittit plus debito, vel in parte, vel in totum,vt condicat liberationem, debet intelligi dummodo prius ſoluatur pars debita.Et ratio eſt in prom-
3 ptu,quia†quotieſcunq; ex vno,eodemque negotio oritur obligatio hincinde,vt eſt hic,certè qui vult agere, & ſic petere liberationem in parte,debet prius implere contractum pro parte ſua,& ſic implere aliam partem ſtipulationis per regulam.l. Iulian.§.offerri.ff.de act.empt.†Secundò not. hic eſſe text. not.
4 †quòd ſi contra petitionem porrectam opponatur exceptio, quæ tantum concernit partem petitionis, partem verò non, certè iſta exceptio non impedit, nec ſuſpendit iudicium in
5 alia parte.¶ †Ex quo infertur ſecundum Barto.hic, quòd litis conteſta.poteſt fieri in parte petitionis, in parte verò non, de quo plenè ſcribitur in l.quidam exiſtimauerunt. vbi ſoleo dicere.ff. ſi certum petatur.

SVMMARIVM.

1 *Error facti ante finitum negotium poteſt reuocari, non autem poſt. & num.2.*
3 *Confeſſio expreſsè acceptata per partem, ex qua acceptatione ius eſt quæſitum parti,non poteſt reuocari.*
4 *Teſtes producti ad probandum confeſſionem fuiſſe factam parte præſente,non proſunt,niſi dicant expreſsè acceptatam à parte.*
5 *Renunciatio non nocet,quando aduerſarius non acceptauit.*
6 *Qui non acceptat verba aduerſarij,non poteſt ex illis verbis ſe iuuare, idem ſi diſſimulet.*
7 *Renunciatio facta abſente parte, in præſentia iudicis, quando præiudicet.*
8 *Confeſſio facta viua voce poteſt reuocari,ſecus ſi eſt facta per aliquod inſtrumentum in iudicio productum,in quo continetur confeſſio, quia tunc non poteſt reuocari.*
9 *Confeſſio quælibet etiam iudicialis,abſque eo, quòd probetur de errore, poteſt incontinenti reuocari.*
10 *Minor. 25. ann. qui confeſſus eſt in iudicio debitum, de quo aliter non erat probatum,debet reſtitui in integrum aduerſus talem confeſſionẽ, abſque aliqua probatione alicuius erroris.*
11 *Lata ſententia non poteſt amplius tractari de reuocatione, prætextu erroris.*
12 *Regula noſtri tex.procedit in confeſſione facti erronea,tam iudiciali quã extraiudiciali.*
23 *An l.ſi is.ff.de confeſſis.habeat locum quo ad puniendum aliquem criminaliter.*
14 *Confitens in iudicio ſe occidiſſe hominem,non eſt condemnandus,niſi conſtet de corpore occiſi.*
15 *Propter pœnam,quam paſſus eſt innocens, non eſt parcendum malefactori.*
16 *Licèt exceptiones dilatoriæ debeant opponi ante litem conteſtatam, tamen ſi ſint omiſſæ per ignorantiam,& ſic per errorem facti,poſſunt opponi quandocunque vſque ad ſententiam.*
17 *Si ſuperueniat ſcientia poſt lit.conteſt.exceptiones debent opponi antequam fiat aliquis actus,aliàs per primum actum qui fieret,ſibi præiudicaret non opponens.*
18 *A ſententia,quæ continuum grauamen infert, poteſt quandocunque appellari.*
19 *Si quis reſpondet poſitionibus,dolo aduerſarij inductus ad confitendum, poteſt talem confeſſionem reuocare quandocunque.*
20 *Simplices homines,qui inducuntur perſuaſionibus ad ſoluendum, ita poſſunt repetere per condictionem indebiti, ſicut ſi ignoranter ſoluiſſent.*
21 *Error in facto proprio non eſt tolerabilis, niſi in aliquibus,caſibus eodem num.*
22 *In facto alieno ſemper error probabilis excuſat, niſi in certis caſibus. eod.num.*
23 *Si aliquis fuit confeſſus in iudicio ſe debere,& iudex facit præceptum de ſoluendo intra 10.dies,adhuc poteſt ſuam confeſſionem reuocare,cùm illud præceptum tendat ſolùm ad executionem.*
24 *An quis poſſit reuocare prætextu erroris confeſſionem factam.*
25 *Quæ dicantur inſtrumenta guarentigiæ.*
26 *Aliquando notarij habent iuriſdictionem habitudine,aliquando ex forma ſtatuti,aliquando quia ita creantur per Comites Palatinos.*
27 *Quæ differentia ſit inter inſtrumenta guarentigiata, & confeſſionata.*
28 *Lex noſtra non habet locum, quando ſtatutus eſt terminus à iudice ad deliberatè reſpondendum,tunc error allegari non poteſt.*
29 *Confeſſio etiam pluries multiplicata, poteſt prætextu erroris reuocari.*
30 *Confeſſio etiam iurata poteſt non obſtante iuramento prætextu erroris reuocari.*

LEX VII.

2 ERror. [a]Iſta.l.habet materiam multum vtilẽ, & quotidianam, & ſcholaribus cõmuniter incognitam,& ponit duas regulas,vnam affirmatiuam,aliam negatiuam. Et ſic habet duas par-
1 tes, nec poteſt breuius ſummari,niſi ſummes hoc modo.† Error facti ante finitum negotium poteſt reuocari, non autem poſt.hoc dicit,& præmitte pro intellectu gloſſarum ea,quæ pmittunt Cy.& Bar.hic.¶No.ergo ex iſta.l. primò regulã,quòd quando aliquid eſt dictum,vel factum, vel omiſſum per errorem facti,poteſt reuocari vſque ad ſententiam, probato erro-
b re facti. [b] Adde,ꝙ illud,quod hic dicitur in errante,habet locũ in dubitante,quia à pari procedunt.l.fin.§.finautem neſcius. & ibi Bar.C.de fur.&in ſpecie ad terminos noſtros Cy.& Bal. ibi. facit.l.fi.& ibi Bar.& alij. C.de condi. indeb. bonus tex.in l.2. in prin.ff.quis ord.in bon.poſſeruc.gl.in rub.ff.eo.Sali.in l.licèt.C. de procu.quamuis gl.mag.ibi,quam ſimpliciter ſequitur Bar. videatur tenere ꝓrium. ¶ Quid aũt ſi in inſtrõ adeſſet clauſu-
c la,quæ per notarios conſueuit apponi,Titius ex certa ſcĩa, [c] & nullo errore iuris, vel facti motus ita dicit &c. An talia verba impediant reuocationẽ erroris,& ſic remedium huius.l?Bald. tenet,ꝙ ſic in l.mater.C.de rei vend.in 2.col.in verſi. quid ergo ſi tabellio dicit in inſtrumento.

Addi. Dicit videri,ꝙ non ſit ſtãdum talibus verbis notarij,quia vtrum pars erret,vel ne,pendet ab animo, ſed notarius non poteſt teſtificari de his, quæ pendent ab animo,hoc tamen non obſtante determinat,quod ſtatut talibus verbis,& præiudicatur parti.mouetur,quia iſta verba,quæ proferuntur à notario, proferuntur in perſonam partis, ergo parti præiudicant.l.cùm oſtendimus.§.fina.ff.de fideiuſ.tut. Secundò,& fortius,ex quo notarius profert iſta verba in præſentia partis,ſi parti diſplicent,debet contradicere.arg.tex. in l.fin. §.primo.infra arbir.tutel.ergo non contradicendo videtur cõſentire, & ſic videntur dicta verba apponi de conſenſu partis, ergo præiudicant.l.ſi filiusfam. patre. ff. ad Macedo. ſingularis eſt limitatio ad l.noſtram. ¶ Tamen iſta deciſio mihi non videtur vera,& contrarium iudicarem,& conſulerem.Moueor, quia ſicut per errorem promittitur principale,ita per errorem apponuntur illa verba de conſenſu partis,& ſic idem error, q eſt in principali,idem eſt in acceſſorio illorum verborum, ſicut ergo errori principali non nocet,vt hoc tex.ergo nec in aſſertione illorum verborum,tex.eſt in l.doli.verſicu. diuerſum. ff.de noua.¶Secundò moueor ex eo, quod ſingulariter determinat Bartol.in l.fin.§.item quæſitum.ff.de condict.indebi.vbi ſi quis per errorem ſoluit indebitum,& notarius dicat, quòd ſoluens renunciat condictioni indebiti,& ſine cauſa &c. quòd talis renunciatio notarij facta parte præſente non præiudicat, quia idem error,qui eſt in ſolutione, eſt etiam in renunciatione.Idem tenent Gul. Iacob.But.& Alber.in l.1.ff.de condictio. indebi.quicquid teneat Imo.in cap.cùm contingat.de iureiur, colum.27 & in cap.pe.colum.15.de emptio. & venditio. Et de iſta clauſula notarij vide Barto.in l.ſi dari. ff. de verb.obl. & in l.ſed & ſi quis.§.fi.ff.ſi quis cau. Iaſon Papiæ.

2 ¶†Limita iſtam primam regulam quinq; no.modis,primò,ꝙ confeſſio põt reuocari prætextu erroris facti, procedit dũmodo expenſæ litis actualiter prius reficiantur parti aduerſæ, *ſm* Bar.

ADDITIONES.

a ¶Error.Adde de hac materia.l.de ætate.de interrog.act.Alex.de Imo.in l.2.in §.quòd obſeruari.de iureiu.propter calum.infra.

b ¶Errore facti. Ampliat Iaſ.in l.ſi per errorem.prima colum.ff.de iuriſd.omn. iudic.

* Et dic,quòd etiam non probato,dummodo incontinenti, de quo per eũdem Iaſ.in l.quicquid aſtringendæ.in prin.col.vlt.ver.de parte.ff.de verb.oblig.& hic.4.limit. BELLOT.

c ¶Ex certa ſcientia.Adde Do.de Rot.deciſ.334.in nouis.

Source : BIU Cujas

Bar.in l.rura.ad fin.C.de omni agro deſer.lib.10.ſequitur Ang. de Are.in §.ſi minus.in 20.col.inſti.de act.Facit,quod vult Bar.
3 & ibi dixi,in l.edita.in vlt.col.C.de eden. ¶ †Secundò notab. limita,niſi talis confeſſio fuerit expreſsè acceptata per partē aduerſam,tunc non poterit amplius reuocari,quando ex tali ac-
a ceptatione ſit acquiſitum ius parti.l.fin.ff.de pac. ſm Bal. a in l. Gallus.§.quidam rectè.in 2.col.ff.de lib.& poſth. ſequitur Ludo.Rom.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter.de verb.obl.& D. Alexā. in conſi.90.quod incip.ferè omnis vis iſtius conſultationis. in primo vol.¶Tu pondera Bal.velle,ꝙ ad hoc,vt confeſſio præiudicet,non requiritur,quòd expreſsè acceptetur per partē. *Contrarium communiter tenetur*,ꝙ confeſſio facta parte pñte, ad hoc
* vt præiudicet confitenti, requiritur ꝙ expreſsè ſit acceptata ꝑ partem aduerſam,ſm Cy.in l.vnica.in 6.q. C. de confeſ. & ibi plenius Sali.in 15.opp.& in l.generaliter.in 6.q.C.de non num. pec.& in l.iubemus.C.de lib.cau.vbi refert ſe ita ſæpius conſul-
4 uiſſe.¶†Et propterea egregiè infert,ꝙ non ſufficit,ꝙ teſtes producti dicant,confeſſionem fuiſſe factam parte pñte, niſi etiam dicant expreſsè acceptante,quod multum teneas cordi.ſequit D.Alex.in conſi.9.in 3.vol.quod incip. viſo ſuperiori themate. in 5.col.ad fi.& ſeq.in conſ. 20. in 4.volum.quod incip. in cauſa appel.& in conſ.82.in 3.vol.quod inci.in cā, & lite vertente inter prouidum mercatorem.¶Confirmo ex trib.Primò ex eo quod vult Bal.in c.cū veniſſent.in 4.col.per gl. 3. ibi,de cā poſſ.
5 & proprieta.†ꝙ renunciatio non nocet, quā aduerſarius non acceptauit,& eſt no.dignum ſm eum. ¶Secundò confirmo ꝑ illud,ꝙ not.Bald.in l.3.in 4.no.per illum text.C.de repu.hæred.
6 †ꝙ qui non acceptat verba aduerſarij, non poteſt ſe ex illis verbis iuuare,idem ſi diſſimulet,quod eſt bene notandum,ſecundum eum.¶Tertiò facit,quod vult Bald.in l. poſtquam liti. in
7 pe.col.& ibi dixi.C.de pac.†ꝙ renūciatio facta abſente parte in præſentia iudicis ita demum præiudicat, ſi per iudicem ſit ex-
8 preſsè acceptata nomine abſentis,aliàs ſecus. ¶ †Tertiò limita
b iſtam.l.vt procedat in confeſſione facta viua voce, b ſecus ſi in iudicio aliquis produceret aliquam ſcripturam,in qua continetur confeſſio,talis confeſſio tanquam fortior,& deliberatè facta non poſſet reuocari per allegationem erroris. ſm Inn. in c. cùm olim.ad fi.de cenſi.& in c.cùm venerabilis. de except.An ſit verum,pendet ab his,quæ dicam ſ.extra gl. ex quibus habe-
9 bis alias limitationes ad hanc regulam.¶†Quartò limita,quando reuocatio fit incontinenti.Nam quælibet confeſſio ēt iudicialis , abſque eo,ꝙ probetur de errore,poteſt incontinenti reuocari.gl.eſt no.in c.fi.in verbo iuſta cā,& ibi ſequuntur Doc. de iureiu.in 6.Bal.in l.edita.C.de edendis pen.char.in verſ. ſæpè accidit,ꝙ quis vult emendare poſitiones. & in l. 1. in 7.colu.in
c ver.& no.ꝙ interdum.C.de fur.& dicetur c incontinenti corrigere,ſi eam corrigat,antequam talis confeſſio redigatur in ſcriptis per notarium.gl.eſt reputata ſingu.in c.apud miſericordē. 32.q.1.Spe.in ti.de poſitionib.§.fi.ver.itē ponens. Io.Mon.in c. fi.de iureiu.in 6.Io.And.& Do.Ant. de But. in c.ex literis.de diuor.D.Ant.de But.in c.fi.vbi limitat.de confeſ.D.Alex.in cōſi.
d 70.in 2.vol.quod incip.clariſſimè mi domine iudex.in 2. col. d
10 ¶†Quintò limita in minore.25.anno.qui confeſſus eſt in iudicio delictum,de quo aliter non erat probatum.Nam dēt reſtitui in integrum aduerſus talem confeſſionem, abſque aliqua probatione alicuius erroris , quia ex hoc apparet eum eſſe læſum.Ita ſing.Ang.in l.certum.§.in pupillo.ff. de confeſ. allega. tex.cū gl.2.in c.2.de in integ.reſti. in 6.& reputat hoc eſſe valde no. & quotidianum. idem ſequitur, & dicit eſſe diligentiſſimè notandum.D.Alex.in l.nam poſteaquam.§.ſi minor.in pe. col. ff.de iureiu.in conſi.116. in 2.volu. quod inci.in cauſa inquiſi-
11 tionis formatæ ꝯ D.Helenam.¶†Secundò no.ex hoc tex.ſecūdam regulam,ꝙ lata ſnīa non poteſt amplius tractari de reuocatione prætextu erroris,vel aliter cā deciſa,ratio eſt,quia Imperator non vult cauſas ſemel deciſas poſſe amplius inſtaurari.l.cauſas.& l.fratris.C.de tranſac.Quid autem ſi non eſſet lata
e ſententia,ſed eſſet in cauſa concluſum?Bal. e hic in 4.q.dicit,ꝙ idem eſſet,quia cōcluſio in cauſa eſt terminus diſceptationis, vt hic per eum,quem ſequitur Ludo.Rom.in conſi.346.quod incip.in hac cauſa.in 2.col.¶Tu adde rationem pleniorem,qa paria ſunt,vel ꝙ ſit lata ſententia, vel ꝙ ſit in cauſa cōcluſum, ſm Bar.in l.ſi mater.§.eandem.in fi.ff.de excep.rei iudi.Pano.in c.paſtoralis.de except. Quid autem ſi eſſet lata ſnīa arbitri,vel arbitratoris,an diceretur cā deciſa, & haberet locum ſecunda regula huius tex?vide per D.Ant.de But.in c.fi. de confeſ. in 12. col.in fi.& prin.ſeq.poſt Spe. & Io.And.ibi alleg.per eū.¶Gl.1. in verbo error.diuiditur in 7.par.prout ſeptem formant oppoſitiones contra primam regulam huius tex.

Addi. ¶Gl.in ver.error.Iſta gl.ſm Cy.Bar.& Doct.non eſt gl.Accur.ſed eſt quædam addit. Et diuiditur in ſeptem par.Primò declarando text. eum ampliat,vt procedat in quocunque errore facti,ſiue iudiciali,ſiue extraiudiciali, in alijs ſex partibus format ſex opp.per ordinem,& ſoluit. par-
12 tes patent in gl. Ex prima parte†no.duas regulas,prima ꝙ regula.l.noſtræ ampliatur,vt procedat in confeſſione facti erronea,tam iudiciali quàm extraiudiciali, & in hoc gl. bene dicit. Secunda concluſio glo.eſt,ꝙ eſt differentia inter confeſſionem facti erroneam,quando eſt extraiudicialis , & quando eſt iudicialis,quia ſi eſt extraiudicialis,præſumitur erronea abſque eo, ꝙ error probetur,ſed ſi eſt facta iudicialiter, præſumitur vera, & non poteſt reuocari niſi probato errore.l.2,alleg.in glo.ſ. de errore aduo.Iſta differentia gl.ſi eſt vera,eſt multum no.& Docto.ad eam communiter non aduertunt.Saly. hic in 5. colu.in
a 1.q.reprehendit iſtam differentiam gl.& dicit,ꝙ non eſt paſſim vera,ꝙ confeſſio extraiudicialis præſumatur ſic ſimpliciter erronea,nam dicit ipſe,ſi quis extraiudicium confeſſus eſt ſe hæredem cuiuſdam debitoris mei, hæreditas aditur ſolo animo. l.ſi auia.C.de iure delib.l.pro hærede.in prin.ff.de acq. hære.pone,ago contra eum in iudicio tanquam contra hæredem debitoris mei , an dicemus cum gl.noſtra, ꝙ conuentus poſſit dicere,ego erraui,quando confeſſus ſum extra iudicium? certè nō; imò oportet,ꝙ oſtendam cām erroris,ergo differentia gl.non eſt vera,vnde dicit Saly.ſe putare,ꝙ debeat diſtingui. Aut confeſſio extra iudicium procedit circa ea,quæ procedunt à nuda voluntate confitentis,vt eſt aditio hæreditatis, & tunc ei ſtatur ſicut iudicialiter factæ,niſi probetur de errore . Aut confeſſio extraiudicialis proceſſit circa ea,quæ non pendent à voluntate confitentis,tunc gl.noſtra verum dicit.Iſta opi.Saly.cet.mihi non placet,primo inquantum præſupponit,ꝙ aditio hæreditatis poſſit fieri ſolo animo,iſtud eſt verum,niſi fieret ab errante, vt in terminis noſtris, tunc error impedit animum , & ſic aditionem hæreditatis.item inquantum Saly.facit differentiam,an confeſſio procedat in his , quæ pendent à voluntate confitentis,an non.Iſta opi.eſt contra id,quod tenent omnes in l. cùm falſa.ſ.eo.quia in his,quæ non pendent à voluntate partis, confeſſio etiam ſciēter facta nihil præiudicat,& ſic non placet iſta diſtin.Saly.Nec etiam placet ſnīa glo.dum dicit,non ſtari confeſſioni extra iudicium,etiam ſi nihil in ꝓrium probetur.Nam vt inquit ſolus Fulg.hic in 1.col.iſta gl.traheret ſcholares in maximos errores,cùm habeamus , ꝙ in dubio ſemper ſtandū ſit confeſſioni,niſi contrarium probetur.l.Publia.in fi.ff. depoſi.l. cum de indebito.§.fi.ff.de proba.imò plus tenent Bar.& Doct. in l.cùm falſa.ad fi.ſ.eo.ꝙ ēt in his, quę non pendent à voluntate confitentis,licèt confeſſio nō poſſit operari illum effectū, ſaltem operatur,vt ei ſtetur,donec probetur ꝓrium,& ſic licèt Doc. non aduertant,gl.malè dicit,vnde teneo,ꝙ ſi ſit facta cōfeſſio extraiudicialiter per errorem in actione perſonali, cū expreſſione cauſæ,ꝙ ei ſtatur,donec probetur ꝓrium, ſed ſi eſſet confeſſio extraiudicialis ſuper debito, & ſic actione perſonali, & eſſet ſine cā,tunc quia eſſet indiſcreta,vt dicit tex in d.l.cùm de indebito.§.fi.& no.omnes in l.generaliter.C. de non nume. pec.poſſet procedere gl.noſtra,quia ei non ſtaretur etiam ſi nihil probaretur in contrarium, ſed attende , quia tunc idē eſſet in iudiciali,& aduerte,quia habes ex prædictis declaratam veritatem primæ partis gl.cum qua alij tranſeunt. Iaſ.Papiæ.
¶In 2.par.dic,ꝙ ſolutionē gl.reprobant Doc.per text.in d.l. de ætate.§.fi.in dictione maximè,implicatiua.ff.de interro. act.vñ vltra ſolutionē Bar.& Bal.hic, rñde,ꝙ ibi error fuit ꝓmiſſus circa ꝑparatoria iudicij, q̄ non ſunt tanti præiudicij, ſicut qñ confeſſio fit circa merita cauſę,ſm Bar.in l.non fatetur. ff. de ꝓfeſ. Bal & Sal.hic,iſta tñ ſol.vī reſtringere gñalitatem huius. l. quæ gñaliter procedit in quocunq; errore, ſiue circa deciſoria, ſiue circa prę̨paratoria cauſæ,vt plenius declarant Bar.& Doc.hic.
13 ¶Sum in tertia parte gl.& gl bene reſpondet. ¶ †Sed pulchrū dubium eſt,nunquid d.l.ſi is cum quo.ff.de confeſ.habeat locū quo ad puniendum aliquem criminaliter.Ioan.Andr.in addit. Specu.in titu.de confeſ.in §.poſtremò.in verſi. cæterum. refert omnes Doct.Collegij Pergomen.determinaſſe,quòd ſic,per illum tex.& in l.inde Neratius.§.fin.ad l. Aquil. ſed eos reprobat

Io.

ADDITIONES.

a ¶Bald.Adde Bertach.in reper.ver.confeſſio habet vim.q.33.& in ver. reſpondere.q.22. vbi dicit,ꝙ Bal.hoc non dicit , licèt Doc. eum allegent , ſed vide eundem Iaſ.in l.quicquid aſtringendæ.in princ.colum.vlti.ff.de verb.obligat. BELLOT.

b ¶Viua voce.Vide eundem infra nu.29.qui tenet contrarium.

c ¶Dicetur.Adde Lanfr.in repe.c.quoniam contra falſam.de proba.Lud.Rom. conſi.227.incip.in propoſito caſu.Barb.in conſi.43.in 2.vol.

d ¶In 2.col.Alex.lib.7.conſi.80.in cauſa &c. PVRPV.

e ¶Bal.Adde,quòd hoc dictum Bal.commendat Barb.trac.de præſt. Cardi. 5.q. 2.par.col.2. BELLOT.

Source : BIU Cujas

Io.And.& bene per l.1.§.fi.ff.de quæſtioni. & ad iura præalleg. reſpondet,q̃ loquuntur quo ad puniendum ciuiliter.idem tenent Iac.de Are.& Ang.in d.l.ſi is cum quo.& no.Ioã.de Imo. in l.is qui reus.in 34.col.ff.de publi.iud. Adde, quod vult nota. Ang.in l.vnica.in 2.col.C.de confeſ.& in l.certum. in princ. ff.
14 de confeſ. † quod ſi aliquis in iudicio confiteatur ſe occidiſſe hominem,niſi conſtet de corpore occiſi, non poteſt condemnari ad mortem.idem tenet Bald.in cap.at ſi clerici. in 3. colu. de iudi.& ſi aliquis confeſſus eſt ſe occidiſſe talem hominem, ideo Poteſtas fecit eum decapitari, poſtea reperitur, q̃ alius fuit malefactor,ſecundus debet mori,nec liberatur propter pę nam primi.tex.eſt ſing.in l.qui ſeruũ.in princ. ff.de interrog.act. quem ad hoc no.Bal.in l.2.ad fi.C.quib.res iud.non no. & in c. 1.§.iniuria.in vlt.col.de pace iur.fir.in vſib.feu. facit quod decidit Bar.in l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pig.act. ¶ In 4.oppo. gl.licèt Pet.Cy.& Bar.hic teneant primam ſol.tamen nõ eſt bo
15 na,†quia habenti remedium ordinarium non competeret beneficium Velleia.quod eſt extraordinarium.Ideo reſpõde melius,vt per Modernos hic,& q̃ ibi mulieri etiam abſque probatione erroris , & etiam poſt ſententiam ſubuenitur beneficio Velleia.& in hoc eſt ſpeciale in muliere, prout etiam reſpõdet Bal.hic in vlt.par.reſponde melius,vt per Moder.hic,& ibi, &
a glo. in c.olim.[a] in glo.2.de cenſi.

* Addi. ¶In vlt.par.gl.ibi,item no.q̃ dicit Pla. in qua gl. opp.& eſt terribile ⁊rium.*communiter gl.& Doctο.* ibi dicunt,q̃ ſnĩa fuit lata intra triduum,nimirum ſi debuit error aduocati intra triduum reuocari,antequam feratur ſnĩa,& iſtum intellectum tenent glo.Bar.& Bald.& alij cõiter ibi,& tñ iſte intellectus mihi non placet,quia tex.ibi ponit regulam.Salic. hic in 3.colu.dicit,q̃ ibi ponit quædam contingentia facti, ſed non myniſterium iuris:durum eſt rñdere,tñ teneo pro minus periculoſo intellectu,quem ponit Inn.in c.cũ cãm.de app. quem ſibi aſcribit Fulg.hic,& Fulg.& Pau.de Caſt.in d.l.fi.ff.de erro.aduo.dicens,q̃ qñ error committitur parte pñte per aduocatum,pars poteſt dicere, domine iudex non eſt verum,qđ dicit aduocatus meus , & ſtatur eius dicto abſque probatione erroris aduocati intra triduum,elapſo autem triduo,ſi vult reuocare probando errorem poteſt vſque ad ſententiam,vt hic, poſt ſententiam verò non poteſt,vt ibi. Iaſon Papiæ.
¶Capio gl.in verbo facit,quæ tripliciter exemplificat text. noſtrum.Scđa ibi,item in qualibet exceptione. Tertia ibi, item in
16 indebito ſoluto.no.ex iſta gl.q̃ quãuis regula ſit , † q̃ exceptiones dilatoriæ debeant opponi ante lit.cõteſt.tñ ſi ſint omiſſæ p̃ ignorantiam,& ſic per errorem facti , poſſunt opponi qñcunque vſque ad ſnĩam,per hanc legem.Ex iſta gl.infert Bart.q̃ ẽt ſi à iudice ſit aſſignatus alicui terminus ad opponendum exceptiones ſuas,q̃ ſi per errorem facti , ſeu ignorantiam non opoſuit in termino,poterit poſtea qñcunque vſque ad ſentẽtiã opponere.idem tenent Bal.Saly.& Mod.hic.⁊rium tenet glo. in l.qui procuratorem.§.1.ver.ſi quis omiſerit,& ibi Bal.ſequit. ff.de procu.& glo.in c.paſtoralis.de excep. q̃ ſiue ſcienter, ſiue ignoranter quis omiſit opponere exceptiones dilatorias ante litem conteſt.non poſſit poſtea opponere,idem tenent Ang.& Pau.de Caſt.in l.de die.§.ſi ſeruus.ff.qui ſatiſd.cog.per illũ text. intelligendo eum,q̃ loquatur ẽt in ignorante,Fulg. & Pau. de
* Caſt.in l.ita demum.C.de procu.¶Tene primam opin. *quæ eſt communis*,per tex.clarum in d. c. paſtoralis. & ita tenet Ang. ſibi ⁊rius in d.l.qui procuratorem dat.& in l.Pomponius. §.ratihabitio.ff.de procu.Iac.de Are.Alb.& Ful.ſibi ⁊rius in d. l.de die. §.ſi ſeruus. Sali.& D.Alex.in d.l.ita demũ.Spe.in tĩ.de recuſ.§. ſi autem.in prin.D.Ant.de But.in c.2.de procu.¶Intellige tamen ſanè,qñ reus fuit diligens ante lit. conteſta. in inquirendo tales exceptiones,aliàs ſi fuit negligens,diceretur in lata culpa, & ſic ſibi non ſubueniretur.l.de ætate.§.pe.ff.de interroga.act.ita declarat Io.Cald.in repe.c.fi.in 2.col.de ordi.cogni.D.Ant. & Panor.in d.c.paſtoralis.& in d.c.2.de ordi.cog.D.Alex. in l. ſi mulier.ff.ſol.mat.Stat ergo communis concluſ. q̃ exceptiones dilatoriæ, quæ per ignorantiam,ſeu errorem facti nõ fuerunt oppoſitę ante lit.conteſt.ſi poſt ſuperueniat ſcientia,poſſunt quãdocunque opponi vſque ad ſententiam, tamen per iſtam legẽ
17 tia puto,†q̃ gl.& Doc.in hoc errant, quia imò ſi ſuperueniat ſciẽtia poſt lit.conteſt. debent opponi antequam fiat aliquis alius actus,aliàs poſt primum actum,qui poſtea fieret, ſibi præiudicaret,tex.eſt in l.2.& ibi Bar.& alij.C. de cõſor.eiuſdem lit.Bar. & alij in l.Pomponius.§.ratihabitionis.in 1.opp.ff.de procurat. Bal.in l.nulla.per illum tex.C.de procu.Io.An.in c.cùm M. Ferrarien.& ibi plenius Do.Ant. de But.in 3.char.& eſt tex.melior de iur.in c.inſinuante.de offi.deleg.& ibi Bal.reputat no.dignũ,
b & menti tenendum.¶ Salua [b] communem ſententiam in dilatoria habente grauamen ſucceſſiuum,puta,in exceptione dilatoria loci non tuti,ſeu loci ſuſpecti,iſta poteſt quandocunq; opponi vſque ad ſnĩam.Arch.in c.hortamur.3.q.9.Bal.in l. peremptorias.in 3.col.C.ſen.reſcin.non poſ.D.Ant.& alij in c.dilectus.ſecundo,de reſcr.D.Alex.in l.de ætate.in 5.col.ff. ad Trebel.Adde,quod idem tenet Archi.in c.ſtatuimus.ſecũdo.& ibi Gemin.de offi.deleg.in 6.Spe.in tit.de appel.§.reſtat.ver.& not. ſm Vincen.& in tit.de cita.§.1.ver.quid ſi reus. D. Ant.& Imo. in c.exceptionem.de excep.Bal.& Ang.in l.1.in prin.& ibi Do. Alex.in §.1.ff.de fer.& eſt text.melior de iure in cap.ex parte.1.
18 in verb.quoties,& ibi D.Ant.de But.& Imo.de appel. ¶†Sic in ſimili à ſententia , qua grauamen continuum infertur, poteſt quandocunq; appellari etiam poſt decendium , ſecundum Spe.in d. ver.& no.ſecundum Vincen.hinc eſt,q̃ licèt à captura , vel à præcepto de capiendo non ſit appellatum intra decẽ dies,tamen quia donec reus tenetur in carceribus, continuò dicitur grauari, poteſt ſemper appellare etiam poſt decem dies, ſecundum Bal.in l.2.in 2.q.C.de epiſ.audien.& in l.1.circa fi.C. ſnĩam reſcin.non poſ.& eſt optimus tex.in d.c.ex parte.primo. & iſtam doct.in terminis noſtris tradit no.Bal.poſt Iac.Butr.in l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff.de condi.indeb.in 3.col.in verſic.ſed pone poſt lit.conteſt.ſuperuenit exceptio.¶Capio gl.fi. in ver. tali.Iſta gl.primò declarat tex.deinde format ſex oppoſitiones contra ſecundam regulam huius text.poſtea ponit extenſionẽ ad hanc.l.& ſic diuide eam.in 8.partes,quæ de ſe patent.

Addi. ¶In ſecunda parte gl.quæ eſt ibi,ſed cõtra. ⁊.de errore calcu.dic,q̃ gl.bene rñdet,quia illa lex cõcordat,& magis placet iſta ſolutio,quàm reſpõſio Bar.& Fulg. hic,qui dicit,q̃ ibi error fuit expreſſus in ſnĩa, ſed iſtud nón dicitur in illo tex.tñ declarando illud,qđ volunt dicere Barto. & Doc. nunquid rõne pluries calculata inter mercatores, & poſtea virtute calculi lata ſnĩa,quæ tranſiuit in rem iudic. an poſt ſnĩam poſſit adhuc error allegari , dic,q̃ aut error calculi non eſt expreſſus in ſnĩa,& tunc ſnĩa eſt valida,& poſtq̃ tranſiuit in rem iudi.non põt vlterius error allegari,ita loquitur lex noſtra: ſed ſi in ſnĩa eſſet expreſſus error calculi,& ſic ꝓtineret expreſſum errorem,eſſet ipſo iure nulla , ẽt ſi non fuerit appellatum. l.1.in prin.ff.quæ ſen.ſine app.reſcin.tunc bñ poſſet poſt ſnĩam error allegari, & iſtud eſt,qđ dixit Bar.hic,& rõ eſt , q̃a qñ ſnĩa eſt nulla,non dr̃ ſnĩa.l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi. & d.l.1. in prin.ff.quæ ſent.ſine app.reſcin.nimirum, ſi põt error allegari,quia non dr̃ poſt ſnĩam,ex quo ſnĩa eſt nulla,& ſic non obſt. regula.l.noſtræ.¶In 3.par.gl.ibi,Item contra.⁊.de reb.cred. licèt
* Doc.*communiter tranſeant cum ſol.*gl.tñ quia iſta ſol. multum reſtringeret iſtas leges,vt loquantur,qñ dolus aduerſarij interceſſit,imò illæ leges procedunt ẽt ſine dolo aduerſarij , licèt bona fide factum ſit,ideo licèt Fulg.& Pau.de Caſt.hic rñdeant,q̃ in illis legib.error poſſit allegari ẽt poſt ſnĩam , non ipſo iure, ſed mediante reſti.in integ.& ſic non obſtat iſta lex , tamen q̃a iſta opinio non eſt ſine difficultate,quia eſt magnum dubium , an requiratur reſtitutio in integrum,vt dixi in l.admonendi. ff. de iureiu.rñde,q̃ in l.admonẽdi. nullum verbum de reſtitutione in integrum,nec in l.diuus.ff.de re iudi.ſed dic,q̃ ideo eſt , quia ſnĩa fuit lata ex probatione priuilegiata, hoc eſt ex iuro ꝓprio partis,quæ in facto proprio eſt teſtis , certè talis ſnĩa nunq̃ trãſit in rem iudi.quin ſemper comperto errore poſſit reuocari, vt ibi copioſè declaraui.¶In 4.par.gl. ibi,item ⁊. ⁊. ſi aduerſ.rẽ iudi.gl.bene rñdet,tñ aduerte , qđ ẽt maiori daretur reſtitutio in integrum aduerſus ſnĩam,qñ ſubeſſet iuſta cã ex cła gñali, ſi qua mihi iuſta cã,& c.l.cũ fideic.& ibi no.Bar.iuxta fi.ff.de confeſ.& Bal.hic in 3.col.¶In 5.par.gl.ibi,item ⁊. ⁊. de fur. licèt oẽs indifferenter tranſeant cum iſta ſol.gl.mihi vr̃,q̃ illa lex concordat,quia ibi in tex.non apparet,q̃ eſſet adhuc lata ſnĩa ⁊ commodatarium,nimirum ſi poteſt agere cõtra furem. ¶In 6.parte gl.ibi,item contra.ff.qñ act.de pecul.iſta glo. ponit duas notabiles ſol.ad ⁊rium in ea formatum , & licèt in ſe ſint notabiles,tñ eas non teneo,quia diuinant.Nam ⁊rium eſt de l.2.aliàs prima.§.fi.quæ incipit quæſitum.vbi creditor filijfam.habentis peculium per errorem credidit filium eſſe mortuum , quo caſu pater non tenetur de peculio niſi intra annum poſt mortẽ filij,vt ex toto tit.ff.quando actio de pec. eſt annalis. & ſic egit actione de peculio annali ex titulo præallegato, & quia iudici per errorem fuit probatum , q̃ erat pluſquam annus , q̃ filius erat mortuus,ideo per ſententiã patrem abſoluit, quæ ſententia tranſiuit in rem iudicatam, ſi poſtea filius reuertatur, nunquid non obſtante ſententia prima poſſit creditor denuò ꝓtra patrem

ADDITIONES.

a ¶Et gl.in c.olim.Adde Bar.in l.poſt legatum.ff.de his quib.vt indig. Alexã.de Imo.in l.non fatetur.ff.de confeſ.

b ¶Salua.Quando exceptio habet grauamen ſucceſſiuum. Iaſ.in l.ita demum. infra de procu. PVRPV.

Source : BIU Cujas

patrem agere de peculio, quia viuente filio pater tenetur in perpetuum de peculio? gl.1.respondet,q̃ ibi erat communis error,quia per omnes credebatur filius mortuus,ex qua solutione habes pulchram limitationem ad secundam regulam. l.nostræ,vt post sententiam non possit error allegari,est verũ,quando est error particularis,sed quando est error communis,quia est iste multum probabilis, & vnumquemque caperet, certè potest etiam post sententiam allegari,est magna limitatio, & eam omnes tenent,tamen dato,quod in se sit vera, tamen diuinat,quia quòd ibi esset error communis, non constat.Secunda solu.in se est valde no.& sing.ad aliam limita.huius.l. quod post sententiam non potest error allegari, est verum nisi error processerit ex falsis persuasionibus aduersarij, tunc etiam post sententiam allegari potest.idem dicit glo.in d.l. 2. Ias.Papiæ.

19 ¶Et ex ista secunda solutione infert not.Bart.†q̃ quando quis respondet positionibus,& inducitur dolo aduersarij ad confitendum,puta,quia aduersarius eas firmauit suo iuramẽto, vel aliter persuasit aduersarium ad confitendum, potest talem cõfessionem reuocare quandocunque,quod est valde no. in hac materia positionum,& idem tenent Bal.& Moder.hic,& Bart. & Mod.in l.1.in princip.ff.de eo.per quem factum, & in l. non fatetur,in 3.col.ff.de confess.& in l.post legatum. in princip.in penul.columna.ff.de his,quib.vt indi.Bald.in l.si quidem. C.de excep.& in l.de tutela.C.de in integ.resti.min.Imo.in l.fi.§. iussus.ff.de appel.bona gl.in c.fi.de iureiu.in 6.

Addi. Et per hæc dicit Bar.in l.Celsus,in 2.colum.ff.de vsucap.q̃ quando quis persuasionib. aduersarij inducitur ad aliquid credendum,talis error dicitur iustus,& iustissimus. a Ias.¶Facit quod sing.dicit Bal.in l.1. circa princ. C. ne fil.pro pat.sequitur,& commendat.D.Alex.in l.1.ff.de con-
20 di.indeb.†q̃ simplices homines,qui indueuntur persuasionib. ad soluendum,ita possint repetere per condictionem indebi. sicut si ignoranter soluissent.

Addi. ¶Et tenendo,q̃ dictum Bar.sit verum,limita fm Bal.& Ang.in l.super longi.col.1.ff.de præscr.lõg. temp. nisi aduersarius esset talis, cui verisimiliter non deberet credere,vel alia concurrebant,propter quæ non debebat credere.Et aduerte,quia credo,q̃ doc.Bar.sit sanè intelligenda cũ grano salis,& cũ modificatione, quam tradit Bal.hic, vt procedat,non simpliciter, quando quis respondet positionibus, sed quando apparet de dolo facientis positiones, & q̃ dolo fuerit inductus ad sic respondendum,tamen verum est dictum Bar. & in istis terminis loquitur gl.nostra hic allegando. l. si prætor. §.Marcellus.ff.de iud.idẽ tenet Bal.in l.de tutela.ff. de in integr. resti.& istis adde gl.in c.fi.de iureiu.lib.6. Ias. Papiæ.
¶Vel potes tertio respondere vltra gl.vt per Bal.hic in 3.oppo. & similiter ad sequens contrarium gl.responde,vt per Bal.in 4. opp.Pau.de Castr.hic.

Addi. In septima parte gl.ibi,& sic soluitur.in qua glo. opponit de l.habebat.ff.de instit.actio.vbi seruus habebat duplex mandatum à dño ad merces, & ad pecuniam mutuo capiendam,creditor ignorabat, & credebat,q̃ solùm vnum mandatum haberet.ad merces, & egit institoria cõtra dñm,cũ illa qualitate,q̃ pecuniam dedisset ad merces, & quia hoc probare non potuit,fuit lata sententia ꝯ eum, postea creditor comperto errore,q̃ seruus haberet mandatum ad pecunias mutuo accipiendum,non obstã. sententia potest dennò agere contra dominum.Et pondera,q̃ tex. ibi dicit,vtili actione non directa.ergo post sententiam error reuocatur.Gl.dupliciter respondet.Prima solutio diuinat. Secunda est falsa, quia imò ibi erat eadẽ actio in genere,& eadem cã agendi,licèt diuersa qualitas,& subdit Bar.si non est corruptus,q̃ ideo potest post sententiam agere,quia eadem est actio,licèt diuersa qualitas.Ista solutio sic intellecta esset de directo ꝯ regulam. l. nostræ,tamen Bal.in 4.opp.aliter respondet,aliter Raph.Ful. Sed tu iunge simul has solutiones,& habebis veritatem,veritas est, q̃ ibi creditor rectè egit contra dominum institoria,quia verè contra dominum competebat,sed malè egit addendo illã qualitatem, quòd pecuniæ erant datæ seruo ad merces emendas, cùm non sit verum,sed bene mutuauerat, ideo agẽdo dennò institoria,licèt duret eadem actio in genere, & eadem cã in genere,tñ in specie est diuersa qualitas agendi,tñ quia non ex toto est diuersa,nõ competit directa,sed vtilis,vt ibi,esse magno mysterio,dicit tex.& ista est vera,quam teneo. Ias. Papiæ.
¶In vlt.parte gl.no.magnam extensionem ad hanc legem, q̃ generaliter intelligatur,non solùm in errore facti alieni, sed ẽt in errore facti proprij,istud vltimum reprobãt subtiles Vltra-
21 montani,†cùm error in facto proprio non sit tolerabilis.l.fin. ff.pro suo imò cadit in latam culpam,ergo nõ excusatur. l.de ætate.§.pe.ff.de interrog.act.Salua glo.in casib.in quib.ertor in facto proprio est tolerabilis,fm Bar.in d.l.non fatet.Sali.& Ful. hic,puta,qñ factum proprium est de longinquo,quia memo-
b ria hominum ᵇ est labilis.l.peregrè.in prin.ff.de acq.pos.vel qñ est factum implicitum,& intricatum.arg.l.pen.ff.de confes.vel quando aduersarius persuasisset,de quib. casib. habes per Bart. post gl.in l.si quis delegauerit.ff.de noua. & in l. si res obligata. in prin.ff.de leg.1,& in l.qui fundum.§ seruus meus.cũ simi. ff. pro empto.¶Cane tñ inquantum gl. indifferenter præsuppo-
22 nit, † q̃ in facto alieno error probabilis sit semper excusabilis. Limita trib.modis.Primo, nisi per inuestigationem facilè potuisset cognoscere.c.innotuit.de elec.Bal.in l.1. C. ad Macedo. Secundo limita,nisi esset publicè factum,quia ignorare, quod publicè scitur,culpa est.c. 1.de postul.præla.glo.no.in l. si tutor petitus.C.de pericu.tut. Tertio limita,nisi factum álienum fuerit sæpè cum eo discussum,fm Bal.in l.cùm rem alienam.C.de leg.Imo.in l.si domus.§.de euictione.ff.de leg.1. latè Cano.Do. Ant.& Imo.in c.ab excommunicato.de præscr. Extra gl.no.il-
23 lud,quod vult Bar.in vlt.col.pro ampliatione huius.l.†q̃ si aliquis sit confessus in iudicio se debere, & iudex facit præceptũ de soluendo intra decem dies, q̃ adhuc potest confessionem suam prętextu erroris reuocare,cùm illud præceptum tendat solùm ad executionem,& idem in confessione,& præcepto cõtentis in instro guarentigiato, idem tenet Bart.in d.l.non fatet. in 3.col.vbi limitat D.Ant.de But.in rub.de regu.iu. & plenius in c.fi.de confes.in 11.& 12.col.vbi aliter limitat,& Bal.in l.fin. §.1.C.de bon.quæ libe.& Raph. Fulg.hic in 1.colum. ita tenet, quamuis Bal.hic.in 4.q.reprobet dictum primũ Bart.& sequacium. Secundum per tria leuia fundamenta,quæ vide per tex.
24 ¶†Et vltra Bar.quæro nunquid regula huius. l.quæ loquitur in confessione vera, vt possit vsque ad sententiam reuocari prætextu erroris,habeat etiam locum in confessione ficta, puta si statutum disponat,q̃ contumax habeatur pro confesso, & cõuicto,nunquid ista ficta confessio possit prætextu erroris reuocari vsque ad sententiam,habes gl.ordinariam,& bene notabilem,quod sic in l.quoniam.ff.de his,qui no. infa. quam ad hoc propositum allegant,& sequuntur Can.præsertim Io.Andr.in c.fi.de confes.& ibi D.Ant.multum no.in col.pen.& Io.Andr. in addi Spe.in tit.de depos.§.nono.& idem Bal.hic in vlt.colu. circa fi.sui comment. dicit tñ,q̃ non procederet, si statutũ vltra loqueretur,& disponeret,quod contumax habeatur p cõuicto,& confesso,& non possit aliquid vltra opponere, & ita etiam Bal.in l.iubemus nulli.§.sanè.el primo.in 2.colu. ꝟ. de sacrosanc.Eccle.Et in l.ita demum.ꝟ.de ptocu.Ang.in l.2.vbi põderat tex.ad oppositum.ꝟ.qui testa.face.poss.Imo.in l.fin.§.iussus.ff.de app.& facit ratio,quia plus non debet operari ficta cõfessio in casu ficto, quam veritas in casu vero. Ias.Papiæ.
25 ¶No.etiam pro verbis Bart.† quæ dicantur instrumenta guac rentigiæ, ᶜ & per eundem Bar.in d.l.non fatetur.& in l. possessio quoque.§.& si possessio.ff.de acq.pos.& clarius Imo.& Do. Alex.in d.l.ait prætor.in prin.ff.de re iudi.¶Tu aduerte,q̃ istud verbum guarentare,est verbum inductum ex modo loquendi Tuscorum,& de isto verbo habes vnicum tex.in c.si autem inter pares.in verbo guarãtizare,& ibi Bal.no.C.de l. Corra. in vsib.feud.& ibi declarat Bar.guarentizare idem est,q̃ francare, & ideo instrumentum guarentigiæ idem est,q̃ instrm fiachisiæ,seu firmitatis,& instrm guarentigiæ est obseruantia alicui iniuncta per mandatum tabellionis,ita diffinit Bal.in l.pen. C. de fideiuss.& in l.iubemus nulli.§.1.C.de sacrosanct.Eccl. ¶Dic clarius,q̃ guarentigia est illud præceptum de soluendo intra decem dies,qd facit notarius in instro parti, quæ coram eo confessa est debitum,ex potestate sibi attributa per statutum,nam
26 sciendum est,†q̃ notarij habent iurisdictionem habitu, aliqñ ex forma statuti,aliquando quia ita creantur per Comites Palatinos,nam in partib.Lombardię,qñ Comites Palatini creant aliquem notarium,faciunt etiam eum iudicem, & isti sunt p-priè iudices chartularij,de quibus facit mentionem gl.in l.rem non nouam.C.de iudi.& in l.1.in prin.ff.eo.quando ergo notarij sunt iudices chartularij,partes possunt voluntariè prorogare eorum iurisdictionem,& voluntariè coram eis litigare, vbi aliàs consensus priuatorum non posset ꝯferre iurisdictionem

non

ADDITIONES.

a ¶Iustissimus,Adde, q̃ ei subueniendum est, si sit læsus, post multos quos allegat D.Aym.consi.157.nu.15.

b ¶Memoria hominum.Adde c.præterea.23.dist.Spe.tit. de aduoc. in §. nunc. in 2.col.ver.habito igitur.

c ¶Instrumenta guarentigiæ,Adde Bar.in l.eum qui.ff.de iureiu.Pau.de Cast.in l.fi.C.de edi.diui Adr.tollen.

Source : BIU Cujas

non habenti ſaltem habitu. l. priuatorum. C. de iuriſd. om. iudi. Pone modo, ꝙ ambæ partes vadant voluntariè ad notarium habentem talem iuriſdictionem, & vna pars in præſentia talis notarij, & teſtis confiteatur ſe debitorem de centum, notarius de voluntate partium ſcribit inſtrumentum, & in inſtrumento ſcribit confeſſionem, & poſt notarius ex ſua iuriſdictione facit præceptum parti confitenti, ꝙ ſoluat intra decem dies, aut faceret iudex ordinarius. l. ſi debitori. ff. de iudi. certè iſtud præceptum factum à notario in inſtrumento contra confeſſum appellatur inſtrumrntum guarentigię, ſeu firmitatis, & ſtatuta Tuſciæ diſpoſuerunt, ꝙ mandentur executioni omni exceptione remota, prout ẽt declarat Io. de Ana. in conſi. 50. qđ incip. in q. Euſtachij de Florentia, in 2. col. Alibi dubitant Doct. nunquid de iure communi, quãdo nõ adeſſent ſtatuta Tuſcię, ꝺicta procederent, ponit Bal. in l. adoptio non iure. ff. de adop. & plenius Imo. in l. ait prætor. ff. de re iud. & tale præceptum factum in confeſſum à notario, ex poteſtate ſibi per ſtatutum attributa, equiparatur præcepto iudicis ordinarij, ſecundum Bar. & alios hic, & in locis præalleg. Cy. in l. 1. in 2. q. C. de cõfeſ. Bar. in l. iubemus nulli. §. ſanè. el 1. ad fi. C. de ſacroſ. Eccl. Bald. in l. ſi cut. C. de repu. hær. & dicit Bar. hic, ꝙ tale pręceptum guarentigię cenſetur ſnĩa interlocutoria, & non diffinitiua, de qua eſt gl. in l. fi. §. & filius. ver. neceſſitate. & ibi Bal. in 3. col. C. de bon. q̃
27 lib. gl. no. 2. q. 1. in ſumma. † Quæ aũt dr̃ia ſit inter inſtr̃a guarentigiæ, quæ ſunt in vſu Tuſcorum, & inſtr̃a confeſſionata, quib. vtuntur Peruſini, declarat Bal. in l. ẽt in 1. col. C. de execu. rei iudi. & in c. dudum. 2. in 7. col. de elec. ¶ Secundò principaliter vl
28 tra Bar. & Doc. adde, † ꝙ iſta lex non habet locum, qñ prius ſtatutus eſt terminus ad deliberatè reſpondendum, tunc error allegari non poteſt, gl. eſt ſolennis, & reputata ſing. in c. ex literis. in verbo admonita. de diuor. quam ſequitur Bal. & reputat ſingularem in l. ſi quidem. C. de excep. & in l. cũ precum. ad fi. C. de lib. cau. & in l. vnica. in 10. col. C. de confeſ. & in c. dudum. 2. in pe. col. de elec. & in l. non ſolùm. in prin. in 3. col. vbi limitat. ff. de procu. Arch. in c. fi. de iur. iurã. in 6. D. Ant. de But. in c. fi. in 13. col. de confeſ. Flo. in l. de ętate. §. fi. ff. de interrog. act. Ang. de Are in §. ſi minus. inſti. de act. D. Barth. Veron. in caut. 51. & 213. Hinc infertur, ꝙ idem eſſe debeat in confeſſione geminata, qa reiteratio præſupponit deliberationem. c. ſi quis iratus. vbi glo. no. 2. q. 3. facit. l. ſi mulier perfectè. C. ad Vellcia. & text. in l. cordi. in ver. noſtri. C. de emẽda. Iuſti. cod. iuncto eo, qđ tenet Bar. in l. cũ ſimus. in fi. cũ ſim. C. de agri. & cenſi. lib. 11. & ita in ſpecie tenet Lud. Ro. in conſ. 346. quod incipit, in hac cã. in 3. col. ¶ Tene in prędictis ꝟrium, quia ẽt in deliberando põt quis errare. l. de ętate. §. ex cã. ff. de interrog. act. licèt tunc non ita de facili admitti debeat allegatio erroris, ſm Bar. hic in pen. col. qui reprobat gl. in d. c. ex literis. q̃ ẽt reprobat Bal. in c. fi. in 6. col. ad fi. de confeſ. idem tenet Bal. in l. iuſiurandum, & ad pecunias. ff. de iureiu. & ibi plenius Lud. Rom. in l. ſi verò. §. de viro. in 31. fal. ff. ſol. mat. vbi dicit ſe ita de facto conſuluiſſe Florentiæ, &
29 ita conſuluit in conſ. 391. quod incipit, vt propoſita cõſultatio reddatur clarior. Pro hoc optimè facit, † ꝙ confeſſio etiam pluries multiplicata, tamen poteſt prętextu erroris reuocari. text. optimus in l. 1. & ibi Bal. & Mod. ad hoc no. C. de erro. calcu.

Addi. Et per hoc ẽt infero, ꝙ dictum Inn. in c. cũ olim. de cenſi. quod ſupra in textualib. retuli, nõ eſt verum, dum dicit, ꝙ regula prima huius legis procedit, qñ cõfeſſio erronea fuit emiſſa viua voce, ſecus ſi quis produceret confeſſionem erroneam per inſtr̃m, quia talis confeſſio præſumit deliberata, & fortior, q̃ qñ emittitur viua voce. iſtud ſequitur expreſsè D. Ant. de But. in c. fi. col. 13. de confeſ. nec recolo me alibi vidiſſe, qui ꝟrium teneat, ſed puto, ꝙ non ſit verum, & ꝙ confundatur ex prędictis, quia licèt inſtr̃m arguat maiorẽ deliberationem in confitentem, q̃ ſi eſſet viua voce, tñ deliberatio ſequens non tollit effectum huius. l. vt pater ex prædictis, & ita
30 teneo. ¶ † Confirmo per ſimile: nam confeſſio ẽt iurata põt nõ obſtan. iuſo prętextu erroris reuocari, ſm Bal. hic in pen. col. & in l. de tutela. in 2. col. C. de in integ. reſti. mino. D. Ant. de But. in c. fi. in 13. col. de confeſ. Lud. Rom. in d. §. de viro. in 31. fallẽ. & in d. conſ. 391. quamuis ꝟrium in hoc vlti. teneat Io. Fab. hic in fi. ¶ Nec obſt. tex. in c. cũ dilecti. de accu. quia vltra reſponſionẽ Bal. potes dicere, ꝙ ibi nõ allegabatur aliquis error facti, ita ibi expreſsè intelligit Inn. in gl. vlt. & ſequitur Panor. ¶ Ex prædictis habes tres magnas ampliationes ad iſtam legem, vt proce-
* dat, etiam ſi confeſſio ſit facta poſt triennium * aſſignatum ad deliberatè reſpondendum. Idem etiam ſi fuerit geminata confeſſio. Item, & tertiò ſi fuerit iurata, & ita cum laude Dei ſit impoſitus finis huic legi. Iaſon Padvæ.

Triendium.

SVMMARIVM.

1 *Erronea confeſſio etiam in cauſa libertatis non præiudicat confitenti, nec eius hæredi.*
2 *Nunquam poteſt ab inteſtato ſuccedi, donec poſſibile eſt ex teſtam. ſuccedi.*
3 *Quare hęres non tranſmittit hæreditatem non aditam.*
4 *Qui recipit aliquid tanquam à tali, an videatur confiteri eum eſſe talem.*
5 *Erronea confeſſio poteſt reuocari, nedum per illum qui errauit, ſed etiam per eius hæredem.*
6 *Declaratio libelli obſcuri non tranſit ad hæredem.*

LEX VIII.

Cùm teſtamentum. Præmitto ſm Bart. quis dicatur libertinus orcinus, vt hic per eum. h. d. in ſumma ſm Bar. & alios. Verba enunciatiua erro-
1 nea ẽt fauore libertatis non diſponunt. h. d. vel ſic. † Erronea cõfeſſio, ẽt in cã libertatis, non præiudicat confitenti, nec eius hæredi. h. d. cũm l. ſeq. Circa iſtam. l. cũ teſtm̃. moueo dubitationẽ, quam nemo tangit: dr̃ in tex. quòd iſte ſucceſſit ab inteſtato, qa erat proximior agnatus teſtõris, & qđ per errorẽ facti credens teſtm̃ valere confeſſus eſt libertatem relictã ſeruis in teſtõ, iſta erronea ꝓfeſſio non præiudicat. Sed ꝟ, ex quo iſte ſucceſſit ab
2 inteſt. apparet, ꝙ ſciebat teſtm̃ eſſe nullum, † quia nunq̃ põt ab inteſtato ſuccedi, donec poſſibile eſt ex teſtõ ſuccedi. l. quãdiu põt. ff. de acq. hær. & l. quamdiu. ff. de reg. iu. imò q̃diu dubium eſt, an ſuccedatur ex teſtõ, & dubitaẽ de virib. teſtamẽti, nunq̃ põt ab inteſt. ſuccedi. l. cùm falſum. & l. cùm quidam. ff. de acq. hęr. Si ergo iſte ab inteſtato ſucceſſit, vt dicit tex. dubitare poſtea de teſtõ, non eſt probabilis dubitatio, & ſic erat error ſupinus, & non probabilis, quia ſi aditio ab inteſtato valebat, ergo teſtm̃ neceſſariò erat nullum, ſi non valebat aditio ab inteſtato, fruſtratoria erat dubitatio huius legis, qũo ſeruabimus tex? Nõ video, qũo ſuſtinendo tex. aliud dici poſſit, alij non tãgunt, niſi quod iſte agnatus fecerat iſtam confeſſionem. ſ. ſeruos manumiſſos ex teſtõ anteq̃ adiret ab inteſta. poſtea cõperto, ꝙ teſtm̃ erat nullum, adiuit ab inteſt. tm̃ nec iſtud ex toto ſatisfacit, nec tollit difficultatem, quia ſi iſte agnatus fecit confeſſionem antequam adiret, certè ante aditionem nullum ius habet in hæreditate, tex. eſt ſing. in l. pretia rerum. in princ. ff. ad l. Falc. quẽ ꝓ
3 ſingulari ad hoc alleg. Bal. in l. 2. in fi. s̃. co. † Et ex hoc colligitur rõ, quare hæres non tranſmittit hæreditatem non aditam, quia cùm nullum ius habeat, non põt tranſmittere illud, quod non habet. Si ergo hic iſte agnatus nondum adiuerat, per ꝓns nullum ius habebat tpe confeſſionis, certè confeſſio nihil debuit præiudicare, niſi dixeris, ꝙ poſtea adeundo, ex ſuperuenientia iuris dicatur confeſſio confirmata. ¶ No. ex hac l. & l. nõ idcir-
4 co. pulchram regulam, † ꝙ ille qui recipit aliquid tanquam à tali, non vr̃ eum confiteri eſſe talem, per hoc infert no. Bal. ꝙ ſi Abbas recipiat ſolutionem ab aliquo tanq̃ emphyteuta, nõ per hoc vr̃ eum confiteri eſſe emphyteutam: ſimiliter èconira, ſi aliquis ſoluat tanquam emphyteuta alicuius fundi, non ꝓ hoc vr̃ confiteri ſe eſſe emphyteutam, præcipuè, ſi referat ſe ad inueſtituram antiquam, ſm Bal. hic, qui tm̃ non firmat, quia dicit ꝙ tũc de facto pendebat ardua qõ de hoc in patria ſua. Teneo in hoc vlt. ꝟrium, per regulam quam tradit Bal. in l. ſi certis annis. in 4. col. C. de pac. quod qualis apparet ſolutio, talis præſumitur conceſſio, ꝙ eſt multum no. ſm eum pro emphyteutis, qui perdiderunt inſtr̃a emphyteutica. idem Bald. in l. indicia. in 1. col. C. de rei ven. no. poſt Iac. de Are. ꝙ ex ſolutione cenſus p̃ſumitur, ꝙ ille cui ſoluitur, ſit proprietarius, & ideo ſi ſolui tibi penſionem de aliquo fundo, indicium eſt, quod à te habui, &
5 ꝙ proprietas ſit tua. l. litib. C. de agri. & cẽſi. lib. 11. ſm eũ. ¶ † Se-
a cundò no. regulam, quam neſcio alibi, ꝙ erronea cõfeſſio a poteſt reuocari nedum ꝓ illũ qui errauit, ſed ẽt eo mortuo ꝓ eius hæredem, & dicit Bal. in l. error. in fi. s̃. eo. ꝙ iſta lex eſt valde no.
6 ad hoc, † ſecus in declaratione libelli obſcuri, quæ non trãſit ad hr̃dem libellantis. Nã libellum potuiſſet declarare, ſed non eius hæres. gl. eſt no. in l. idem Pomponius ſcribit ſi frumentum. §. fi. ff. de rei vẽ. no. Bar. & alij in l. inter ſtipulantẽ. in prin. ff. de verb. obl. cum concor. ibi ſigna. & iſtud eſt, quod poterat facere dubitationem in hac lege. ¶ Capio gl. in verbo non potuerunt. quã diuide in duas. In prima opponit ꝟ tex. & ſoluit, aliam ſolu. ponit gl. in ꝟrio, aliter ſoluunt Cy. & Saly. & Fulg. hic. In ſecũda, q̃ eſt

ADDITIO.

a ¶ Confeſſio. Adde Spe. tit. de confeſ. §. 2.

Iaſ. ſuper j. Cod.

Source : BIU Cujas

est ibi, item no. q̃ Irn. gl. vt respondeat tacitæ quæstioni, refert quandam gl. Irnerij valde obscuram, & obtruncatam, pro cuius intellectu gl. ponit duas opin. Pro intelligentia huius partis gl. videndum est, nunquid istæ leges, quæ loquuntur in confessione hæredis ignorantis, habeant locũ in hærede sciente. Pro solutione Irnerius posuit glo. suam, quæ dicit cum ex ignorantia deficit &c. In ea intelligendæ sunt duæ op. contrariæ, vna Io. recitata in fi. gl. quæ tenet, q̃ istæ leges procederent etiam si hæres fuisset scienter confessus, per quatuor fundamenta, quibus respondet, vt hic per Bar. Secunda opin. est Pla. & sequitur glo. nostra, & est verum, q̃ istę leges non habeant locum in hęrede scienter confitente, cùm loquantur in ignorante, & fundant se, quia errantis nulla sit voluntas. ergo à contrario, secus est in sciente, cùm tunc hęres videatur approbare voluntatem defuncti. l. non dubium. in fi. C. de testa. Ias. Pad.

SVMMARIVM.

1 *Indebitum ciuiliter, sed naturaliter debitum, solutum per errorem iuris non repetitur, secus si per errorem facti.*
2 *Error iuris licèt noceat, quando tractatur de lucro perdendo, tamen quãdo sumus in damnis, aliquando excusat.*
3 *Quando lucrum est iam quæsitum, & incorporatum, perdere illud, est pati damnum.*
4 *Error iuris non nocet, quando tractatur de damno, ita etiam quando tractatur de iure iam radicato.*
5 *An quarta, quæ potest defalcari per hæredem, sit debita legatarijs saltem naturaliter.*
6 *De iure Codicis testator non poterat prohibere Trebellia. secus de iure Authent.*
7 *Duplex obligatio naturalis est potens ad producendum actionem.*
8 *Quando lex non resistit actui, dato quòd non assistat, si adijciatur pœna, valet promissio pœnæ.*
9 *Quarta Trebel. debetur fideicommissarijs naturaliter.*
10 *Pro forma testam. traditum est, quòd interueniant septem testes.*
11 *Forma est, quæ dat esse rei.*
12 *Solennitas probatoria non attenditur, quando constat de actu per confessionem partis.*
13 *Aliud est esse nullum, aliud haberi pro nullo.*
14 *Legatarij quibus sunt relicta legata in testa. minus solenni, poterunt petere, & consequi in curia episcopali per denuntiationem Euangelicam dicta legata.*
15 *Indebitum naturaliter sed ciuiliter debitum, quocunque errore soluatur siue iuris, siue facti semper repetitur.*
16 *Contractus iuris gentium nominati, solo cõsensu absque implemento statim producunt vtranque obligationem.*
17 *Exceptio non num. pec. in foro cano. an debeat opponi intra biennium, an verò perpetuò.*
18 *In foro canonico proceditur de æquitate, reiectis subtilitatibus iuris ciuilis.*
19 *Debitor in diem soluendo ante tempus, nunquam repetit, siue soluat per errorem iuris, siue facti.*
20 *Idem iudicamus de dubio, quòd de perpetuo.*

LEX X.

CVm quis. Ista l. est subtilis, & bene glossata, quam repetijt Bar. hic, sed vitio librariorum eadem repetitio inserta est de verbo ad verbum ante lect. Bar. in l. 1. ff. de condi. indeb. & malè, quia Bar. sequitur ordinem gl. hic, & non illius gl. ibi, ideo expediam repetitionem suam hic, non ibi. hanc. l. etiã repetijt Fulg. publicè, dum legeret in excelsa ciuitate Senarũ,
1 & habeo repetitionem suam hic insertam in lect. † Indebitum ciuiliter, sed naturaliter debitum, solutum per errorem iuris non repetitur, secus si per errorem facti. hoc dicit cum necessaria suppletione secundum *communem intellectum glo.* & Doct. & diuiditur in duas. In prima loquitur in errore iuris. In secunda in errore facti. Secunda ibi, per ignorantiam enim facti. ¶ Glos. vnica diuiditur in quatuor partes. In prima timore. contrarij, quod formabo nunc, ponit duplex exemplum ad tex. In secũda ponit perfectam distinctionẽ enumerando in effectu octo species indebiti. In tertia opponit contra tex. & contra superius dicta. In quarta per viam fallen. remouet aliud contrarium. Secũda ibi, & distingue. Tertia ibi, itẽ opp. in casu huius. l. Quarta ibi, sed in minore dic. ¶ Venio ad primam partem, vbi gl. exemplificando tex. eum restringit, vt procedat, quando illud, quod est solutum, non erat omnino indebitum, nam erat debitum naturaliter, licèt non ciuiliter, videndum est quare gl. & Doct. sic restringant istam. l. generaliter loquentem, dic quòd gl. istud facit timore taciti contrarij, quod contrarium sic induco: dicitur hic, si aliquis soluit indebitum per errorem iuris non repe-
2 tit: † contra, error iuris, licèt noceat, quando tractatur de lucro perdendo, tamen quando sumus in damnis, error iuris q̃nq̃e excusat. l. error. & l. regula. ff. eo. gl. & Doc. in l. 3. s̃. eod. sed quando quis soluit indebitum, hic tractatur de damno, ex quo perdit illud, quod suum est, ergo iuris ignorantia debet eum excusare, & tamen contrarium dicitur in hoc tex. glos. propter hoc restringit istam. l. quasi diceret, q̃ contrarium procedit, quando illud, quod est solutum, erat omni iure indebitum, tunc dicitur tractari de damno, sed in hac. l. erat debitum saltem naturaliter, sed ciuiliter indebitum, ergo soluere non est tractare de damno, ex quo liberat se ab illo debito naturali. Bald. aliter, & subtilius respondet, quòd hæres antequam adeat hæreditatẽ, si aliquid perderet, dicitur perdere lucrum, sed postquam hęreditas est adita per eum, & sic est effectum vnicum patrimoniũ cum suis bonis proprijs. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulg. & pup. perdere aliquid esset tunc damnum, cùm damnum sit diminutio patrimonij. l. damnum infectum. ff. de dam. infect. & in hoc reprobatur Pet. qui dicebat idem per errorem iuris non concedi in hac. l. repetitionem, quia hæres semper tractat de lucro, sed Sali. hic. in 7. col. reprobat Bar. q̃ imò post aditam hæreditatem, & sic postquam est effectum vnum patrimonium, adhuc dicitur solùm perdere lucrum, attẽta origine hæreditatis, quæ est titulus lucratiuus. ¶ Tu tene Bar. duplici fundamento. Pri-
3 mum est, quia † quando lucrum iam est quæsitum, & incorporatum, perdere illud, est pati damnum. l. liberto octoginta. ff. de bo. lib. gl. in l. 1. §. si quis propter inundationem. in verbo per integ. restitu. ff. de itine. actuq̃ priua. & in l. non amplius. in prin. & ibi Bal. Ang. Imo. & Mod. ff. de leg. 1. Cy. & Bal. in l. cùm te sponsæ. C. de don. ante nup. Pau. de Cast. & D. Alex. in l. 2. §. fi. cum l. seq. per illum text. ff. qui satisd. cog. Alex. in l. cùm emptor. ff. ad l. Falc. & in l. damnum infectum. ff. de damn. infecto.
4 ¶ † Secundò & specialius moueor. Nam sicut error iuris [a] non
a nocet, quando tractatur de damno, ita etiam quãdo tractatur de lucro iam radicato, gl. est no. in l. qui fideicommissum. ff. de leg. 2. ¶ Sum in secunda parte principali gl. ibi, & distingue. vbi gl. enumerat quatuor species principales indebiti. circa primã speciem, quãdo est indebitum ciuiliter, sed naturaliter debitũ, glo. in princip. ponit duo exempla valde dubitabilia, de quorũ
5 veritate Doc. latè disputant. ¶ † Primũ est, [b] an quarta, quę po-
b test defalcari per hæredem, sit debita legatarijs saltem naturaliter attenta voluntate testatoris, quæ videtur fuisse, quòd legata integra præstarentur. In ista difficultate gl. vbique tenuerunt talem quartam deberi legatarijs naturaliter, ita tenet gl. hic, & in l. error. C. ad l. Falc. & in l. 1. ff. de cond. indeb. Idem tenẽt Gul. de Cu, Iac. But. Bar. & Saly. hic. Barto. Ang. & Salyc. in l. 1. ff. de condi. indeb. Bar. in l. si patronus. in fi. ff. de don. & in l. 1. §. si quis
* ex mortuis. ff. quorum legatorum. *& communiter Cano.* in c. fi. de solu. & ista est magis communis opin. & istam tene. ¶ Omissis leuib. Bar. adducit tex. vbi dicit esse expressum, in l. 1. C. ad legẽ fal. inducendo dupliciter, vt hic per eum. Imo. & Lud. Rom. in locis infra alleg. & Raph. Fulg. hic tripliciter respondent ad illum tex. Primo, quòd tex. ibi vtitur verbo non videri, quod verbum denotat fictionem. l. retrò. & l. in omnibus. ff. de capti. Bar. in l. 1. C. quomodo, & quando iud. Ista responsio non est bona, quia quando verbum videtur, profertur à Legislatore, importat veritatem, nisi subiecta materia aliud vrgeat, vt declarat Bar. in l. si is, qui pro emptore. ff. de vsucap. glos. in l. seruum filij. in prin. ff. de leg. 1. probat tex. in l. 3. §. ex contrario. & ibi Angel. no. ff. de acqui. pos. Bal. in rub. extra de præscri. in 2. col. Secũdò modo respondent, quòd quando hæres soluit integra legata absque detractione Falcidiæ, dicitur pleniorem fidem testatori præstare, vt dicit tex. in d. l. 1. & sic intuitu pietatis soluere, pp hanc pietatem dr̃ soluere debitum. l. cũ is. §. simulier. ff. de condi. indeb. iuncto. §. non aũt dabimus. & §. si verò expressim. in Auth. de hære. & falc. facit tex. valde solẽnis in l. si spõsus. §. si quis rogatus. ff. de dona. inter vir. & vxor. & in l. patrem. & in l.
6 debitorem. ff. de his, quæ in fraud. credi. † Tertiò respondent, q̃ illa lex procedit secundum iura. C. secundum quæ testator nõ poterat prohibere detractionem Trebellianicæ, hodie secus est, per Auth. sed cùm testator. C. ad leg fal. ¶ Tu vltra eos contra fundamentum Bar. alleg. fortem tex. in l. si legatus. §. fina. in verb. donata, & ibi Lud. Rom, ponderat. ff. ad Treb. si enim verum esset, quod quarta, quæ potest detrahi, esset debita saltem natu-

ADDITIONES.

a ¶ Error iuris. Adde gl. Bar. & Doc. in l. Labeo. ff. de aqua plu. arcen. Cæpol. in trac. de serui. rusti. tit. de pascuis.

b ¶ Primum est. An falcidia debeatur naturaliter legatarijs, & idem quod in Falcidia tenet in Trebellianica. Barto. consilio 93. præsuppono, & cætera.

Source : BIU Cujas

naturaliter, hæres non dicitur donare, vt ibi dicit text. quia donari dicitur, quod nullo modo debetur. l. hoc iure. §. pen. ff. de dona. & l. donari. ff. de reg. iu. D. Alex. ibi respondet, quòd verbum donata, capitur impropriè secundum subiectam materiam. l. si vno. in prin. ff. loca. debuit allegare tex. clarum de hoc in d. l. si sponsus. §. si quis rogatus. vbi propriè Iurisconsultus disputat, an si hæres omittat detrahere quartam, sit propriè donatio, vel ne. ¶ Secundò pro communi sententia stringit, quia si talis quarta esset indebita omni iure, certè quocunque errore solueretur, siue errore iuris, siue facti, semper & indistinctè posset repeti, vt infra dicit l. & tamen text. in l. error. C. ad leg. fal. distinguit, quòd si errore iuris soluatur, non potest repeti, secus si per errorem facti, ergo propter hanc distinct. necesse est inuitis dentibus fateri, quòd talis quarta non est omnino indebita, sed clarum est, quod ciuiliter nō debetur, ergo necessariò concluditur, quòd est naturaliter debita. istud fundamentum bene stringit, tamen Imo. Raph. Cum. & Ludo. Roma. qui tenent contrarium, vt infra referam, conantur respondere altero de duobus mod. Primò, ꝙ repetitio non impediatur propter naturalem obligationem, sed quia hæres soluens tractat de lucro, & in lucris iuris ignorantia neminem excusat. ista solutio non est bona, & eam reprobaui in prin. huius gl. Secundò modo respondent, ꝙ est causa pietatis, quæ impedit repetitionē, vt respondi in præcedenti fundamento. ¶ Tertiò pro communi sententia Lud. in l. 1. in 3. col. ff. de condi. indebi. allegat text. fortem, quem sibi ascribit tacitè Dom. Alex. in illa. l. 1. in 2. col. scilicet tex. in l. fi. C. ad leg. falc. secundum intellectum Bald. & Ang. ibi, qui intelligunt, quòd illa promissio hæredis de soluendis legatis integrè erat facta pacto nudo, & producit actionē, vt ibi text. eo quia illa quarta erat prius debita legatarijs naturaliter, & sic ibi est tex. singul. † ꝙ duplex obligatio naturalis est 7 potens ad producendum actionem, de quo dixi in l. si pacto quo pœnam. C. de pac. ¶ Ego dupliciter respondeo. Primò, ꝙ ibi promissio hæredis nō fuit facta pacto nudo, vt ipsi dicunt, imò per stipulationem, vt patet in verbo cautionem, quòd importat stipulationem. l. sancimus. cum gl. C. de verb. signifi. tamen caue, quia intelligendo isto modo, ille casus esset de indubitabili: nam si hæres promisisset per solennem stipulationem, cui dubium, ꝙ ex stipulatione posset agi contra eum, vt ergo ille tex. sit dubitabilis, debet intelligi, quando promissio fuit facta pacto nudo. ¶ Secundò disputatiuè respondeas, quòd ibi ex promissione nuda facta pacto nudo potest agi, eo quia fomentata est specialiter ab illa. l. fi & sic dicitur legitima conuentio, quæ pacto nudo producit actionem. l. legitima. ff. de pact. ¶ Contrariam opi. tenuerunt subtiles Vltramontani, vt Pet. ꝙ talis quarta nullo modo sit debita legatarijs, nec ciuiliter, nec naturaliter. istam opi. tenent Cy. & Fulg. hic, Io. de Imo. in l. 1. in prin. & in l. lineam margaritarum. ff. ad l. falc. & in c. fi. in 3. & 4. col. de sol. latè Ludo. Rom. in l. 1. ff. de condi. indebi. per octo fundamenta, quæ fuerunt pro magna parte Bald. hic, qui inclinat in istam partem. idem tenet Raph. Cuman. in l. 1. in princ. ff. ad l. Falc. ¶ Omissis leuibus pro ista parte stringit vnum fundamentum Petr. de Bellaperti. quòd quando lex ciuilis resistit actui, non oritur nec ciuilis, nec naturalis obligatio. l. cùm lex. vbi Bar. ff. de fideiuss. l. si non sortem. in princ. & ibi dixi. ff. de cōdi. indeb. sed l. Fal. resistit, vt est text. cui non potest responderi, vt respondet Bar. hic, scilicet insti. ad l. Fal. in princ. quem tex. al leg. Bar. & Imo. in l. 1. in prin. ff. ad l. Falc. Huic fundamento respondet Saly. hic in 2. col. & sibi ascribit D. Alex. eo tacito in l. 1. in 3. col. ff. de cond. indeb. ꝙ quando lex resistit actui, nulla oritur obligatio, est verum, quando simpliciter resistit, secus si vltra procedat disponendo. l. 1. §. biduum. ff. quādo appel. sit. declarat Bar. in l. non dubium. C. de leg. sed ita est in illo tex. insti. ad l. Fal. in prin. ibi enim bene. l. resistit, tamen vltra procedit disponendo, eo casu, quo actus aliter fiat. Ista solu. est pulchra, & subtilis primo aspectu, sed non est bona, quia ea attenta talis quarta deberetur non solùm naturaliter, sed etiam ciuiliter. Nam ideo non debetur ciuiliter, dicunt Doct. quia l. ciuilis resistit, si ergo verum est, ꝙ non resistat simpliciter, sed vltra procedat disponendo, ergo ita debebitur ciuiliter, sicut naturaliter, istud multum stringit. ¶ Secundò pro ista parte facit tex. in l. qđ 8 de bonis. §. 1. ff. ad l. Falc. hoc modo inducendo: nam † quando lex non resistit actui, dato etiam, quòd non assistat, certè si adjiciatur pœna, valet promissio pœnæ l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obl. §. alteri. insti. de inutil. stipul. sed in d. l. quod de bonis. §. 1. dicitur, quòd si hæres, qui promisit non detrahere Falcidiam, promisit pœnam, talis promissio pœnæ nihil valet, ergo est quia. l. resistit, nisi respondeas limitando regulam d. §. alteri. ꝙ quando lex non resistit, nec assistit, valet promissio pœnę, est verum, nisi lex non assistat fauore publicę vtilitatis, d. l. ꝙ de bonis. §. 1. ita respondet D. Alex. in l. 1. ff. de condi. indeb. tutius est respondere, ꝙ d. l. ꝙ de bonis. §. 1. nihil facit, quia correcta est p Auth. sed cùm testator. & ibi Bal. declarat. C. ad l. Fal. sed in stricta disputatione ista pars posset defendi. tamen non recedas à
* prima, *quæ est magis communis*, reiecta distinctione Bal. hic. ¶ † In
9 quarta autem Treb. dicit Bar. non esse dubitandum, quòd debeatur fideicommissarijs naturaliter, per text. sic secundum eū rotundum ad hoc in d. l. debitorem. & in l. patrē. ff. de his, quæ in fraud. credi. poterat allegare meliorem tex. in d. l. si sponsus. §. si quis rogatus. ff. de don. inter vir. & vxo. ¶ Secundum vero exemplum glo. est non minus disputabile, quàm præcedens de relictis factis in testamento non solenni, quòd talia legata debeantur legatarijs naturaliter, ita tenet gloss. hic, & in l. 1. ff. de condi. indeb. Iac. But. hic, Canonistæ omnes in c. fi. de solu. vbi etiam Imo. idem tenet in 5. col. & seq. attento, ꝙ istud testamē tum saltem valet de iure gen. & obligatio naturalis est de iure gentium. l. cùm amplius. §. is natura debet. ff. de regu. iur. & per alia fundamenta, de quibus hic per Bart. quibus tamen potest facilè responderi, prout etiam respondet Ludo. Rom. in l. 1. ff. de condi. indeb. ¶ Contrariam opi. ꝙ talia legata relicta in testamento nō solenni, nullo modo debeantur, nec naturaliter, nec ciuiliter, tenent Pet. de Bellaper. & alij subtiles Vltramontani, & Cy. hic, & Raph. Fulg. in repe. huius. l. & Ludo. Rom. plenius in d. l. 1. ¶ Omissis leuibus pro ista parte stringit vnum fundamentum Pet. de Bellaper. cui Bar. non videtur sufficienter respondere: nam quando actus, qui geritur, peccat in sua forma, non oritur ciuilis, nec naturalis obligatio. l. 1. §. si quis ita. ff. de
10 verb. obl. l. 1. §. eum qui. ff. de consti. pecu. † Sed pro forma testamenti traditum est, quod interueniant septem teste s. l. hac consultissima. in prin. C. de test. iuncta. l. fi. C. de fideicom. ergo si nō est seruata ista forma, nulla debet oriri obligatio. Ad istud fundamentum respondent Iac. But. & Bar. hic, ꝙ in testamentis requiritur duplex forma, prima est substantialis, vt est voluntas testatoris, & si ista deficeret, puta, quia testator esset pupillus, vel furiosus, certè nulla oriretur obligatio etiam naturalis, ita loquuntur contraria. quædam est forma probatoria, vt est numerus septem testiū, & tunc dummodo adsint duo, vel tres testes, qui probent voluntatem testatoris, oritur naturalis obligatio, licèt non ciuilis. Istam solutio. reprobat Dom. Alex. in d. l. 1. in 4. col. duplici fundamento. Primo, quia sicut in stipulatione forma substantialis est, ꝙ præcedat interrogatio, & sequatur responsio, & si non seruetur, nulla obligatio oritur. d. l. 1. §. si quis ita. ita pro forma substantiali testamenti debet esse numerus septem testium, aliàs sequeretur, ꝙ si hæres confiteretur testatorem legasse, sed non solenniter, ꝙ non teneretur, naturaliter & ciuiliter, cōtra no. in l. 2. ĩ. de bo. pos. fm tab. Secundò moue tur, & est fundamentum Bal. hic, licèt D. Alexan. eo tacito sibi ascribat: nam si ita esset, sequeretur, ꝙ talia legata deberentur non solùm naturaliter, sed etiam ciuiliter, quia ius non deficeret, sed probatio. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tutel. istud etiam cō probat Bal. hic, quod imò numerus septem testium sit de forma substantiali, cùm ponatur in diffinitione testamenti tradita in l. 1. ff. de testam. nam clarum est, ꝙ diffinitio est, quæ ostendit essentiam rei. ¶ Ad ista inuenio, quod respondet notabiliter Bal. in repe. l. 1. C. de sacrosan. Eccle. in 19. col. in versi. super primo quæsito. vbi dicit non esse verum, quòd numerus septē te-
11 stium sit de forma testamenti: † nam forma est, quæ dat esse rei. l. Iulia. §. sed & si quis. ff. ad exhib. sed testes non sunt de esse testamenti, sed bene solennitas requisita ad testamentum. l. fin. C. de fideicom. nam est de forma testamenti, quòd fiat vno cō textu, & quod testator ore proprio nominet hæredes. l. iubemus. C. de test. & istud etiam vo uit dicere Bar. hic. ego tamen in contrarium pondero ipsummet Bar. in duob. locis. ¶ Primò in l. nemo potest. in 1. oppo. ff. de leg. 1. vbi dicit, ꝙ numerus septem testium, item institutio hæredis sunt de substantia, & essentia testamenti, quia sine eis testamentum esse non posset, vt ibi latius per eum, & sic Bar. ibi de directò vult cōtrarium eius, quod hic. ¶ Secundò pondera Bar. in l. vniuersa, circa med. C. de preci. impe. offer. vbi dicit, ꝙ quando lex iubet, ꝙ aliqua solennitas adhibeatur tempore actus, tunc si aliter fiat, ipso iure non valet. allegat. d. l. hac consultissima. in princ. requirentem numerum septem testium, si ergo non valet ipso iure, ergo ēt naturalem obligationem non producit, quia si produceret naturalem obligationem, non esset nullus ipso iure. ¶ Item aduerte, quia si numerus septem testium in testamento esset de solennitate probatoria, & non de substantiali, certè sequeretur, quòd sufficeret confessio hæredis ad eum obligandum, quando te-
12 stamentum non est solenne, † quia solennitas probatoria non attenditur, quando constat de actu per confessionem partis, vt no. Bal. in Auth. nouo iure. C. si cer. pet. & tamen istud consequens est falsum, vt per gl. & Doc. in l. 2. C. de bo. pos. secūdū tab. & antecedens. ergo & ad hoc vide subtiliter Are. in d. l. ne-

-mo

Source : BIU Cujas

mo poteſt.ff.de leg.1.& in l.hæredes palàm.in princ. ff. de teſt. Sed tu reſponde, quod aliquando requiritur ſolennitas probatoria ſimpliciter, & tunc procedit arg aliquando lex procedit vltra annullando actum, ſi non adhibeatur talis ſolennitas, & tunc non ſufficit confeſſio partis, vt eſt in caſu noſtro, vbi lex annullat teſtamẽtũ non ſolenne.l.hac conſultiſſima.in prin.C. de teſt.& ita colligitur ex dictis Bal.in c.1.qui teſt,ſunt neceſſ.ad no.inueſti.proban.in feu.& Aret.in d.l.hæredes palam.in princ. facit bene,quod vult Bal.in rub.C.de proba.& Cano.in rub.extra eo,quod quando requiruntur duo teſtes ad probandum ꝑ forma, tunc confeſſio partis non ſufficit: confirmatur & ſtrictius,ſi numerus [a] ſeptem teſtium eſſet de forma ſubſtantiali, non ſufficeret confeſſio hæredis iurata, ex quo deficit forma ſubſtantialis,& tamen id eſt contra tex.in l.fi. C. de fideicõmiſ. qui ſtringit,& de quo etiam facit mentionem Are.nec dicatur, ꝙ ideo ibi ſit,quia teſtator noluit ſolenniter teſtari,quia in his, quæ ſunt de ſolennitate,voluntas teſtatoris nihil operatur. l.nemo poteſt.ff.de leg.1.Item vltra ſtatuta, ꝙ numerus ſeptem teſtium in teſtamento ſit de forma eſſentiali & ſubſtantiali,& nõ probatoria ſolùm,pondera tex.in l.ſi vnus.C.de teſt. dupliciter inducendo,vbi ſi deficiat vnus teſtis de ſeptem, teſtamentum eſt ipſo iure nullum,& tamen poſſet probari per ſex, maximè iuncta confeſſione venientium ab inteſta.ergo apparet, quòd eſt de forma ſubſtantiali teſtamenti, & ita tenet Bald. hic in 2. char.¶Secundò & fortius,quia tex.ibi annullat ipſo iure teſtamentum,ergo apparet,ꝙ eſt de forma ſubſtantiali, quia aliàs ipſo iure non annullaret.l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.tut.& quòd lex vltra procedat,patet etiam in d.l.hac conſultiſſima. §.ex imperfecto.¶Pro iſta opi.vltra Ludo.Roman.in d.l.1.alleg.tex.in d.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.in ver. pro nullo haberi. & tex.in l.fi.in ver.nullo modo concedimus. C.de teſt. facit vltra eum l.2.in ver.nullo iure.quamuis glo. ibi deſtruat tex. C.ſi
13 omiſ.ſit cauſa teſt. ¶† Sed reſponde, ꝙ aliud eſt eſſe nullum, aliud haberi pro nullo.l.mercis.1.ff.de verb.ſign. declarat Bald. in l.ſi maritus ſit.§.legis.ff.de adult.¶Tu pro iſta opin.pondera tex.in l.ſi veritas.C.de fideicom.in ver.ſtipulantibus.Nam ſi ex inutili teſtamento oriretur naturalis obligatio, certè ſufficeret, quòd hæres nudo pacto promitteret, quia duplex obligatio naturalis eſt potens ad agendum,vt dixi in l.ſi pacto quo pœnam.C.de pac.tamen tex.ibi requirit ſtipulationem in deciſione,& non potes dicere,quòd denotet contingẽtiam facti.¶Et licèt in ſtricta diſputatione poſſet iſta pars defendi,non recedas
* tamen ab opinione,*quæ eſt magis communis*,quamuis Bal.hic ponat diſtinctionem ſatis coloratam,quam ſequitur Saly. hic.Salyce.& Lud.Rom.in l.1.ff.de condi.indeb.Tamen iterum contra communem opin.ꝙ non oriatur naturalis obligatio, vtor nouo fundamento aliter inducendo tex. in d. l. hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.in verb.liberis accreſcere.nam ſi deberetur naturaliter,non haberet locum ius accreſcendi, quia portio ipſo iure non deficeret,vt eſt gloſſ.ordin.& approbata in l.ſi duo patroni.in princip.ff.de iureiuran. dixi de hoc vltimo latius in dicto.§.ex imperfecto.

Addi. ¶Adde dum Bal.hic pro opin.Pet.inter alia dicit,ꝙ ſi opi.glo.& Bar.eſſet vera,ſequeretur,ꝙ ſi talia legata ad ipſos legatarios peruenirent, quòd hæres non poſſet vendicare,vel auferre à legatarijs, quia naturalis obligatio eſt potens ad retinendum, & impediendum repetitionẽ. l. etiam.ff.de compenſa.iſtud autem eſt falſum ſecundum eum, ſed nec lege,nec ratione hoc probat,credo ꝙ Bal.errat,& ſi caſus mihi contingeret,audaciter conſulerem contra Bal.quòd ſi legatum ſit relictum in teſtamento non ſolenni, licèt efficaciter peti non poſſit,ſi tamen perueniat ad legatarium, propter talem naturalem obligationem illud poſſet retinere, & hæredem agentem repellere.pro hoc contra Bal.allego tex.in l.militis codicillis.§.veteranus.in fi.ff.de teſta.milit. & ita etiam tenet Bar.in l.nemo poteſt.pen.col.ff.de leg.1.& Bal.met. ſibi contrarius in repe.l.1.col.25.ſupra de ſacroſanc.Eccle. ¶Et etiam ad-
14 de dum Bal.hic in 5.col.†tangit,nunquid legatarij, quibus ſunt relicta legata in teſtamento minus ſolenni, poterunt in curia Epiſcopali per denunciationem Euangelicam legata petere, & conſequi,& concludit,ꝙ non:adde,ꝙ contrarium eſt verũ, de quo etiam per eundem Bal.in q.per ipſum diſputata incip. ſtatuto cauetur,quod fœnerator.in 7.col.& Ang. in q. incipiẽ. Aſtenſis miles.col.7.& faciunt,quæ dixi in l.ſi poſt diuiſionem. ſupra eod.& dicit ſingulariter idem Bal.in l.1.in 2.colum.infra de teſtam.ꝙ legatarij, quibus legata ſunt relicta in teſtamento non ſolenni,quando alia via conſequi non poſſunt legata,licitum eſt eis furari, & furto res legatas ſubripere: motus per dictum Innocen.in cap.quia plerique.de immun. Eccleſ. vbi dicit, quòd ſi aliquis habens rem meam negat, nec ego poſſum probare,licitum eſt mihi furto ſubripere,modo ſcandalũ non oriatur,de quo vltimo vide not.per D.Ant.de Butr. & alios in c.olim.1.col.7.de reſti.ſpo.& D.Alex.in conſi.135.inci. circa primum dubium.col.2.lib.1. Iaſon Papiæ.

¶Vltra glo.poſſunt addi plura exempla, in vero debitore per ſententiam abſoluto tollitur enim ciuilis obligatio,& remanet naturalis,iſtud exemplum tradit glo.in l.1.ff. de condi.indebit. Bal.& alij.Hæc pendent ab intellectu.l.Iulian.verum debitorẽ, vbi per Bar.in 10.colum.& duab.ſeq.ff.de condi.indeb.Ang.in l.vbicunque.ff.de fideiuſ.& in repe.l.1.in 4.& 5.char. C.de iudi. per Cano.in c.fina.de ſolu.Aliud exemplum eſt in promiſſo ꝑ pactum nudum,ex quo ſolùm oritur naturalis, & non ciuilis obligatio.l.iuris gentium.§.ſed cùm nulla. verſic. igitur nuda. ff.de pact.idem in pupillo contrahen.ſine tutore, nam obligatur naturaliter,ſed non ciuiliter. l. 1. vbi latè Barto. ff.de noua. ſimiliter in ſeruo.l.ſi id quod.in princip.ff.de condi.indebi.ſimiliter inter patrem, & filium in poteſtate, vel duos fratres exiſtentes ſub poteſtate eiuſdem patris.l.frater à fratre.ff.de condictio.indebit.

Addi. Et adde,ꝙ ſi tale debitum naturaliter,ſed ciuiliter indebitum ſoluatur per errorẽ, an poſſit repeti.Bar.hic diffusè examinat,refert opi. deinde ſequitur opin. glo.noſtræ,quæ vera eſt,ꝙ ſi debitor ſoluat errore iuris,non repetit,ſecus ſi errore facti, vt hic,& l.error.infra ad l.Fal.& reprehendit opin.Pet.& Vltramon.& diſtinc. Gul. de Cu. vt hic per eum.contra hanc rationem videtur text. in l.fina. §. 1. ff. rem rata hab. vbi verus debitor per præſcriptionem. 30.anno. præſcripſit debitum ſciens,quòd præſcriptione tollitur ciuilis obligatio,& naturaliter non,& ſic ibi erat debitum naturaliter,ciuiliter non,& tamen ibi eſt tex.ꝙ ſi ſoluat errore iuris, nedum facti poteſt ſolutum repetere,& omiſſis multis, quæ in hoc referri poſſent, limita communem opin. ꝙ per præſcriptionem, 30.anno.non ſolùm tollitur ciuilis obligatio, ſed eliditur naturalis,nimirum ſi ſolutum quocunque errore poteſt repeti, acſi eſſet penitus indebitum,ex quo ciuilis ibi eſt ſublata, & naturalis eliſa,ita declarant Dyn.& Barto.in d.l.fin.§.1.& Barto. in l. Iulian.verum debitorem.colum.7.ff.de condi. indebi. Bald. & Ang.in l.ſicut.ſ.de præſcrip.30.anno.& Imo. in c. fina. de præſcrip. Iaſon Papiæ.

¶In ead.glo.ibi,item èconcontra,ſi debitum eſt iure ciuili, ſed naturaliter indebitum.habes ex glo.concluſionem, & tres fallen-
15 tias.†Concluſio eſt,ꝙ indebitum naturaliter,ſed ciuiliter debitum,quocũque errore ſoluatur,ſiue errore iuris, ſiue facti ſemper repetitur,videnda ſunt exempla de hoc.glo.in l.1.ff.de condi.indebi.ponit exemplum in literarum obligatione, & ſic in chirographo confeſſionis mutui facto ſub ſpe futuræ numerationis. Nam ex eo ante biennium nata eſt ſolùm ciuilis obligatio,& non naturalis,*& iſta eſt communis ſententia*, quam approbant Iac.But.Bar.& Ang. Salic. & communiter Citramontani hic.Cano.in c.fi.de ſol.pro iſta communi ſententia eſt tex. clarus ad literam.1.q.4.§.fin.licèt diſputando reſpondeatur, ꝙ ſit tex.Gratiani,qui non habuit facultatem.l.condendæ.& ratio diuerſitatis eſt,quare oriatur ciuilis obligatio,ſed non naturalis, quia ibi adeſt obligandi forma.ſ.promiſſio ſolennis,ex qua oritur ciuilis obligatio,ſed deficit cauſa,vel materia,quia non intẽdo obligari,niſi interueniat numeratio.l.qui pecuniam.ff.ſi certum peta.ergo cùm deficiat conſenſus,per conſequens deficit obligatio naturalis,ſed elapſo biennio inducitur tacitè conſenſus à lege.l.ſi ſub ſpecie.& ibi ad hoc no.Bal.C. de poſtul. & ſic oritur naturalis præſumpta,ſecundum Bar.& Docto.hic,& in l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.in 6.colu.ff.de pact. ¶Contrariam opi.ꝙ imò etiam ante biennium ſit orta vtraque obligatio tã ciuilis,quàm naturalis,ſed obſtet exceptio,tenent Pet.de Bellapert.& ſubtiles Vltramontani,& Bal.hic,& Imo.in l.1. ff.de fideiuſ.¶Pro iſta opi.faciunt duo fundamenta,quibus non bene reſpondetur.Primum eſt, quòd vbi contractus habet ſuã formam,licèt non ſit ſecutum implementum,tamen ex eo mero iure oritur vtraque obligatio,& actio.l.Iulia.§.offerri. ff.de act. empt.Ad hoc reſpondet Bar.& Salyc.hic,ꝙ in illo.§. offerri.cõtractus eſt reſpectiuus,& correlatiuus hincinde,ſed non fit ſub ſpe futuræ numerationis,vt hic,quæ ſolu.nihil valet. Tu reſpõ de clarè,quod d.§.offerri.loquitur in contractu iuris gen.nomi
16 nato,†& contractus iuris gen. nominati ſolo conſenſu abſque implemento ſtatim producunt vtranque obligationem, & actionem.l. iuris gen.in princ.ff.de pac.nos autem loquimur in literarum obligatione,& ſic in contractu iuris ciuilis,vt eſt glo.

in

ADDITIO.

a ¶Si numerus. Adde Doc.in c.cùm eſſes.de teſtib.

Source : BIU Cujas

in l. ex hoc iure. in fi. ff. de iuſti. & iu. ſed contractus iuris ciuilis etiam nominati non producunt ſolo conſenſu actionem, ſecundum Bar. in d. l. iuris gentium. §. quinimo. in pen. col. ¶ Secundò pro iſta opi. facit, nam ſtipulatio, & literarum obligatio æquiparantur. l. non figura. ff. de act. & oblig. ſed ex ſtipulatione facta ſine cauſa mero iure oritur vtraque obligatio & actio. l. 2. §. circa. cum gl. ff. de excep. doli, ſed obſtat exceptio doli, vt ibi, ergo ſimiliter in obligatione literarum, ante ſecutam cauſam, & ſic ante ſecutam numerationem, mero iure vtraq; obligatio debet intelligi nata. Iſtud arg. eſt Bal. in antepe. colu. hic, ſed reſponde, ꝙ in obligatione literarum expectatur numeratio futura, ideo de præſenti non adeſt conſenſus, prout in ſtipulatione, quamuis ſine cauſa. ¶ Teneas ergo concluſionē glo. quæ eſt communis, quam limita vt dixi in l. ſi pecuniam. ff. ſi
17 cer. pet. ¶†Sed hic moueo pulchrum dubium, quid iuris ſit de iure cano. an exceptio non num. pecu. debeat etiam in foro cano. opponi intra biennium, an verò poſſit perpetuò opponi? Dy. in regula locupletari. de reg. iur. in 6. tenet, quòd aliud ſit in foro ciuili, aliud in foro canonico, vbi exceptio non num. pec. poteſt perpetuò opponi. Bal. hic in antepe. col. ad fi. tenet contrarium, ꝙ imò etiam in foro canonico ſit tantum biennalis, allegat Spec. in titu. de excep. & ꝙ quidam Papa ita pronuncia uit, eſt corruptus Bal. debuit allegare Spe. in tit. de in integ. reſti. §. 1. ver. hic autem nondum eſt. vbi Spec. refert, quòd Clemens Papa IIII. pronunciauit contra Treuerenſem electum, ꝙ poſt biennium non poſſet contra certos mercatores opponere exceptionem non nume. pec. vel doli, quæ ad idem tendit. ita ēt refert, & ſequitur Archi. 3. q. 6. in c. ſi quis Epiſcoporum. in vlti. col. ¶ Contrarium, ꝙ imò, de æquitate canonica exceptio non num. pec. ſit perpetua, tenet Bal. in l. ſi ex cautione. in 9. q. & notabilius in l. in contractib. in princip. in 2. no. C. de non num. pecun. ibi tamen loquitur, quando reus opponens aſſumit in ſe onus probandi. iſtam opin. ꝙ de æquitate canonica poſſit talis exceptio non num. pecu. perpetuò opponi, contra eum q̃ non poteſt ignorantiam prætendere, tenet Ang. in conſi. 156. quod incipit Domina Angela olim Angelucij de Medicis, & ibi ſubdit, ꝙ iſta æquitas canonica ſeruanda eſt in terris Eccleſiæ, in quibus Eccleſia habet temporalem iuriſdictionem, allegando Io. And. in c. 1. de reg. iur. in 6. ¶ Confirmo, nam exceptio non num. pecu. perpetuò competit Eccleſiæ, ita no. Bal. in Authen. hoc ius porrectum. in 4. colum. ad fi. per illum tex. C. de ſacroſanc. Eccle. ſequitur Ang. in conſi. 245. quod incipit, quia omne datum optimum. in 3. colum. Lud. Rom. in repe. Authen. ſimiliter. C. ad l. falc. in ſeptimo ſpeciali, quod habet Eccleſia in iudicijs. idem Lud. Rom. in l. ciuitas. in 2. no. ff. ſi cer. pet. Bald. in l. 2. §. fi. circa med. ff. ſi cer. pet. Idem tenent Hoſt. & Io. Andr. in c. fi. de ſolu. & Hoſt. in c. 1. de depoſi. Tu autem cōſidera, ſi poſſet attentari, quòd imò exceptio non num. pecu. nullo modo poſſit opponi in foro canonico, quia vbi proceditur de æquitate, non videtur, ꝙ habeat locum iſta exceptio non nume. pecu. hinc eſt, ꝙ nec in curia merca. nec campſorib. vel argentarijs competit iſta exceptio non num. pec. vt videtur probare gloſſ.
18 ſing. in §. fi. ver. argentariorum. in Authen. de fideiuſ. ¶†Sed ſic eſt, in foro cano. proceditur de æquitate reiectis ſubtilitatibus iuris ciuilis. c. cùm dilecti. & c. cùm examinata. de iudicijs. tamē
* veritas eſt, ꝙ etiam in materia *mercatorum, & etiam cāpſoribus, & argentarijs competit exceptio non nume. pecu. quando conueniuntur ex propria obligatione, ſecus quando pro alijs promittunt, ſic intelligitur glo. in d. §. fin. ver. argentariorum. q̃ ita limitant Bal. & Sali. in l. fruſtra. C. de non num. pec. & quod ita ſit, patet per pulchrè dicta per Bal. in l. ſi pro ea. in vlti. col. C. mand. poſt Bar. in l. ſi fideiuſſor conuentus. §. quædam. & in l. Quintus. ff. mand. ¶ Concludendo teneo circa iſtam exceptionem non num. pec. quòd aliud non ſit de iure cano. quàm ciuili, ſed vtrobique ſit biennalis, quia quando aliquid eſt clarè deciſum de iure ciuili, & non reperitur immutatum de iur. cano. ſtamus iuri ciuili, etiam in foro cano. vt no. in cap. 1. & 2. de ope. no. nunc. gl. in c. per venerabilem. qui fil. ſint legi. & in c. licèt ex ſuſcepto. de foro compe. ¶ Nec eſt verum, quòd Eccleſiæ, vel eccleſiaſticis perſonis excep. non num. pecu. competat perpetuò, imò intra biennium, ſicut in alijs, ita concludunt D. Ant. de But. Imo. & Pan. in c. fi. in vlt. col. de ſolu. per fundamētum, de quo ibi per eos.

Addi. ¶Et adde in iſta materia, & no. diligenter, ꝙ ſi debitor in chirographo, vel inſtrumento cōfeſſionis mutui etiam expreſsè diceret, qualiter confiteretur ſe recepiſſe, non ſub ſpe futuræ numerationis, vel ſimilib. verbis, aut quibuſcunque verbis vteretur, per hoc non tolleretur ſibi exceptio non num. pecu. quia illa fragilitate, qua inducitur ad p̄mittendum, & confitendum, inducitur ad apponēdum ſimilia verba, ita ſingulariter dicit Bar. in l. ſi ex cautione. in 1. col. in 2. lect. infra de non num. pecu. & dicit ibi menti tenendum, & illa verba formaliter refert, & ſequitur Imo. in c. ſi cautio. de fide inſtr. licèt dicat, & verum dicit, quod Iaco. But. contrarium teneat in d. l. ſi ex cautione. & adde, quæ dixi in l. error. ſupra eo. ¶ Secundò adde, ꝙ hæc exceptio non num. pec. nō competit campſorib. vt ſupra dixi, & tenet Bal. & Sali. in l. fruſtra. infra de non num. pec. & Ang. de Are. in §. item ſi quis in fraudē. in verbo poſſeſſis. inſti. de act. moti per illud, quod vult gl. in d. §. fina. ver. argentariorum. s̃. alleg. ¶ Et idem etiam eſſet, ſi adeſſet confeſſio geminata receptionis mutui, quia talis excep. tolleretur. gl. eſt ſing. in l. in contractib. in §. ſed quoniam. in glo. magna. infra de non num. pec. & dicit Bal. in l. cùm fidem. eod. tit. & Ludo. Rom. in l. ſi verò. §. de viro. fal. 31. ff. ſol. mat. Iaſ. ¶ Aliud exēplum eſt in vero debitore, cui fit pactum de non petendo, ibi tollitur naturalis obligatio, & remanet ciuilis. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. idem eſt in ſententia condemnatoria, per quam ſolùm inducitur ciuilis obligatio, ſed non naturalis, vt plenè tangitur per Bar. & alios in d. l. Iulian. verum debitorē. ¶ Circa fal. quas gl. hic ponit, adde gl. pleniorem. §. 1. inſtit. qb. mod. re contrahi. oblig. & in §. item is cui. inſti. de oblig. quę ex quaſi contractu, & in l. 1. C. de condi. indeb. & in l. eleganter. §. fi. ff. de condi. indebi. & dic, vt ibi per Bar. ¶ In ead. glo. ibi, ſi quidem eſt dilatoria. debitum ſolutum per errorem facti repetit.
19 Bar. hic tenet contrarium, †ꝙ imò debitor in diem, ſoluendo ante tempus nunquam repetit, ſiue ſoluat per errorem iuris, ſiue facti, vt hic per eum. idem tenet Saly. hic in 9. col. poſt Ricar. patruum ſuum. idem Bal. Ang. & Sali. in l. in diem. ff. de cōdi. indeb. Dom. Alex. in l. 1. in vlti. char. ff. de condi. indeb. vbi dicit eſſe veram opi. ¶ Teneas opi. glo. contra Bar. & ſequaces, ꝙ imò debitor in diem tutus excep. temporali, & ſic dilatoria, ſi ſoluit per errorem facti, poteſt repetere non illud, quod ſoluit, ſed interuſurium medij temporis, & ſic vtilitatem, ita tenēt gl. & Bal. hic ad fi. & latè Fulg. in repe. in vlt. char. idem tenet gl. in l. ſi fideiuſſor. §. quamquam. ff. mand. Bar. ſibi contrarius in l. ſi ſocer. §. Lucius & ibi Imo. & Moder. ff. ſolu. matr. Iaco. de But. Mart. Saly. Alb de Roſ. & Raph. Fulg. in d. l. in diem. Imo. in c. fi. de ſol. ¶ Pro iſta opin. vltra alios moueor: nam condictio indebi. habet iſtam ſpecialem naturam, quòd competit ad omne illud, in quo factus eſt recipiens locupletior, tex. eſt in l. ſi nō ſortem. §. libertus. in ſecundo reſpon. & ibi Bar. in 3. colu. multum no. ff. de condictio. indebi. & Bart. in l. quod nomine. ff. de condi. indeb. ſed recipiens eſt effectus locupletior interuſurio, ſeu vtilitate medij temporis, ergo tale interuſurium poteſt repetere per condi. indeb. vide tex. in l. ſed ſi vir. §. quod vir vxori. ff. de dona. inter virum, & vxo. ¶ In ead. glo. ibi, ſi autem perpetua, ſi quidem fauorabilis, ſed contra iſtud membrum opponit Bal. de l. ſi teſtamento. §. 1. ff. de fideiuſ. & cōcludit, quod fideiuſſ. tutus exceptione diui Adria. quocunque errore ſoluat, nunquam repetit, & concludit, quòd talis exceptio eſt inducta ad rigorem iuris conſeruandum, vt infra dicam. ¶ Cōtrarium tenet glo. in l. ſi reus. ff. de condi. indeb. quam glo. ibi ſequuntur Iaco. But. Bar. Saly. & Pau. de Caſt. & dicit ibi Pau. de Caſtr. ꝙ Bar. hic non fuit recordatus de illa glo. & ꝙ in dubio debemus adhærere gl. quando non reperiuntur per Doct. reprobatæ. tene cum Barto. hic, per tex. clarum in d. l. ſi teſtamento. §. 1. vbi Bar. & alij idem tenent, & in l. qui exceptionem. in princ. ff. de condi. indeb. Alb. Ang. Fulg. & Dom. Alex. in d. l. ſi reus. vbi di-
* cunt, ꝙ illa gl. *eſt communiter reprobata.* ¶ In ead. gloſſ. ibi, ſi vero odioſa, vt Macedoniani, intellige quando talis exceptio odioſa eſt inducta de rigore iuris contra naturalem æquitatem, vt patet in exceptione Macedoniani, ſecus ſi talis exceptio odioſa eſſet inducta ſecundum naturalem rationem, vt eſt exceptio, quod metus cauſa, vel doli, quia tutus tali exceptione ēt ſi ſoluat per errorem iuris, tamen repetit, ſecundum Bar. & Docto. in l. 2. C. quod met. cau. ¶ In ead. ibi, ſi verò dubitetur. adde
20 rationem, † quia idem iudicamus de dubio, quod de perpetuo. l. iuriſperitos. ff. de excuſ. tuto. c. ſi gratioſæ. de reſcrip. in 6. ideo officialis poſitus ad beneplacitum æquiparaī perpetuo, ſecundum Bar. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. in 3. q. cum ſuis concor. ff. de oper. no. nunc. ¶ In ea. ibi, idem ſi eſt tutus excep. quæ ſit inducta ad rigorem iuris conſeruandum. illa glo. vult duo, vnum expreſsè, ꝙ tutus exceptione inducta ad rigorem iuris cōſeruandum, quocunque errore ſoluat, nunquam repetit, & in hoc bene dicit. Secundò vult glo. tacitè per leges, quas allegat, ꝙ exceptio rei iudic. dicatur exceptio inducta ad rigorem iuris conſeruandum. dic melius ſecundum Bal. quando eſt exceptio, quæ non tangit actionem, & obligationem,

ſed

* Curia.

Source : BIU Cujas

ſed reſpicit ſolùm ordinem,& proceſſum iudicij, & excipiendi facultatem,vt exceptio pendentiæ litis, exceptio fori, item exceptio fideiuſſoria,vt hic plenius per eum.In alijs gl. bene dicit, & per iſta cum laude Dei remanet expedita iſta lex.

Iaſon Paduæ legens.

SVMMARIVM.

1 *Magis ſubuenitur imbecillitati ætatis,quàm ſexus.*

LEX XI.

1 QVamuis. Mulieribus tractantibus de lucro non ſuccurritur ꝓꝓ ignorãtiam iuris, ſed bene ꝓꝓ ætatem.h.d. & iſta lex videtur ſuperflua propter l.2.& 3.s̃.eo.¶††Not.ꝙ magis ſubuenitur imbecillitati ætatis,quàm ſexus,licèt aliquãdo ęqui parentur.l.1.§.fi.ff.de eden.

SVMMARIVM.

1 *Quæ differentia ſit inter leges,& conſtitutiones.*
2 *Valet ſtatutum diſponens,quòd non liceat allegare ignorantiam ſtatuti, quando eſt iniuſta.*

LEX XII.

1 COnſtitutiones. †Circa hanc legẽ, quæ differentia ſit inter leges,& conſtitutiones,dic vt declarat Bar. in rubr.s̃.de leg. & quæ differentia ſit inter deciſionẽ, & conſtitutionem,ponit gl.in l.1.§.1.in verbo deciſiones.C.de emen. Iuſti. C.& cum iſta l.cõcordat.l.3.& l.leges ſacratiſſimę.
2 ſupra de legib.imò†valet ſtatutum diſponens,ꝙ nõ liceat allegare ignorantiam ſtatuti,ita no.Bartol.in l.diuus Claudius. ad fi.princip.per illum.text.ff.de fal.Bald.in l.1.in vlti.colum.ff. de leg.Pano.& Ioan.de Anan.in c.ad falſariorum.de crimine falſi. Imo.in l.de pupillo.§.nunciationem.ff.de oper.no. nunc. facit tex.in l.ſicut.in fi.C.de præſcri.30.vel 40.anno. & in §. penul. in Auth.in med.lit.non fie.ſac.for.& tex.in Auth.vt fac.nouæ cõſti.ſed limita pulchrè tale ſtatutum,vt intelligatur de ignorantia iniuſta,quæ procedit à culpa,ſecus ſi eſſet ignorantia iuſta. ita limitat Saly.in l.Senatuſconſulto.C.de his,qui ſibi aſcrib.& in l.ita nobis cordi pudor.C.de adul.ſequitur Ludo.in l.1.§.occiſorum.ff.ad Senatuſc.Sylla.& in l.1.§.nunciatio ex hoc.ff. de oper. no. nuncia.& ante eos Bald.in l.vnica.in princ. in vlti.col. C.de caducis tollendis.

SVMMARIVM.

1 *Mulieribus non ſubuenitur propter iuris ignorantiam magis quàm maribus,niſi in caſibus expreſſis in iure.nume. 7. 8.& 9.idem de ruſticis. num.2.*
3 *Quando mulier renunciat beneficio Velleiani, debet prius certificari, quale ſit iſtud beneficium.*
4 *Iuri quod quis ignorat non intelligitur renunciare, imò nec iuri, quòd quis dubitat,an ſibi competat.*
5 *Si mulier renunciat Velleiano cum iuramẽto,non requiritur certioratio Velleiani.*
6 *Statuta generalia,& indefinitè condita,ita ligant mulieres, ſicut maſculos,niſi ſpecialiter excipiantur.*

LEX XIII.

1 NE paſſim liceat. †Mulierib. nõ ſubuenitur propter iuris ignorantiam,etiam in damnis magis quàm maribus,niſi in caſibus expreſſis in iure. h.d. Et ſic hic eſt tex.pro illa regula,quam ponit gl.1.q.4.c.fi.in prin.quam allegant Moder.in l. iuris ignorantiam. in princip. C. qui admit.
2 ¶†Adde idem eſſe in ruſticis, [a] quibus non ſubuenitur magis
a quàm alijs,niſi in caſibus expreſſis in iure,ſecundum D.Anto. de But.in c.2.in 4.col.de conſti.quem ſequitur Do. Alex.in l.ſi quis id,ꝙ in 4.col.ff.de iuriſd.omn.iud.ſed eſt de hoc gl.expreſſa in præalleg.c.fi.in prin.Idem tenet D.Alex.in l. iuris ignorantiam.C.qui admit.ſed in contrarium videtur facere tex. in l. fi. in prin.C.de teſt.qui dicit,ſemper ruſticitati conſultum eſt,niſi reſpondeas ad illam dictionem ſemper,vt hic per Alb.in 1.no.
¶No.ſubtilius ex hoc tex.ſm Ricar.Malumb.& Fulg.hic vide-
3 ri tex.ꝫ vnam concluſionem Doc.ꝙ†qñ mulier renunciat beneficio Velleiani, debet prius certiorari,quale ſit iſtud beneficium,quia iuri,ꝙ quis ignorat,nõ intelligitur renunciare.l.ma-
4 ter decedens.in prin.& ibi Bar.no.ff.de inoff.teſt.†imò iuri,ꝙ qs dubitat an ſibi competat,non intelligitur renũciare,ita no.Bar. in l.fi.§.ſinautem neſcius.per illum tex.C.de fur.& quod in muliere requiratur certioratio Velleiani,tenent Doc. in l. ſciendũ. ff.de verb.obl.& in l.fi.in prin.ff.ad Velleia.hic eſt tex.ad oppoſitum,cùm circa ignorantiam iuris non magis prouidetur fœminis,quã maribus,niſi in caſib. ſpecialiter expreſſis, & prima fronte iſte tex.vĩ ſatis ſtringere, tñ reſponde ex doctrina quam
b tradit Bar.hic in 1.memb.quod in fœmina [b] facilius præſumit ignorantia iuris,quàm in maſculo,& propter hoc in ea potius requiritur certioratio,imò fortius tenet Io.And.in addi. Spec.
5 in titu.de obli.& ſolu.§.1.in addi.incipiente Vbertus,† ꝙ etiam quando mulier renunciaret Velleiano cum iuramẽto, adhuc requiritur certioratio, per text.in §.igitur ordinandus.in Auth. quomodo opor.Epiſ.qui tex.nihil facit, & in hoc vlt.tene cõtrarium,ꝙ iuramentum tm̃ operatur quantum certioratio, ꝑ tex.in c.ex reſcripto.vbi gl.de iureiur.& ibi Bal.in 2.col. in duobus locis no.illum tex.ad hoc.¶Item no.ſecundum Bal. quod
6 ſtatuta [c] †generaliter,& indefinitè condita, ita ligant mulieres
c ſicut maſculos,niſi ſpecialiter excipiantur.Adde D.Ant.de Bu. in c.fi.de conſue.vbi dicit idem eſſe de conſuetudine. ¶ Capio gl.in verb.authoritas.quam diuide in duas. In prima enumerat decem caſus ſpeciales,in quib.ſubuenitur fœminis potius,quã maſculis.In ſecunda,quæ eſt ibi,ſed nonne.gl.opp.contra text. & reſpondet,ita etiam reſpondet gl.1.q.4.c.fi.in princ. ¶Circa primam partem gl.diſtingue,vt hic per Bar.facientem tres caſus.¶Circa primã,adde,ꝙ ſimiliter minor metus excuſat mulierem quàm maſculum,glo.eſt no.in c.cùm locum.in gloſ. de
7 ſpon.¶††Adde etiam,ꝙ mulieri non ſuccurritur,vbi cadit contrarietas,puta,quia produxit inſtrumenta ꝫria, vel deponit teſtimonium ꝫrium ſecundum Io.And.referentem ita fuiſſe deciſum in quadam Abbatiſſa,in c.cùm Io.de fid.inſtru.ſequitur
8 Bal.in l.ſcripturę.in vlti.col.C.de fid.inſtr.†Similiter nec qñ facit actum clam.gl.eſt no.in l.1.& ibi Bar.no.C.de interdic.matr. & ratio vtriuſque caſus eſt,quia vtrobique præſumitur dolus,
9 †& in dolo præſumpto nedum mulier, imò nec minor excuſatur.l.vbi.ff.de eden.ſic etiam eſt in iure quaſi naturali.l.venia. vbi Cy.& Doc.C.de in ius vocan.

ADDITIONES.

a ¶Ruſticis. Adde,ꝙ ruſticis non ſuccurritur,niſi in caſibus,quos ponit idẽ Iaſ. in l.ſi quis id quod.5.not.ff.de iuriſ.omn.iudic.de quo vide,quæ ſcribit Alex. conſi.14.lib.2.conſi.165.lib.6.in d.l.ſi quis id quod.Dec.conſi.284. Rip. de peſte.c.4.nu.209.& dic,ꝙ ruſticitati parcitur.l.2.ff.ſi quis in ius voc. præterquam in iure naturali,teſte Rol.conſi.54.nu.8.lib.1.l. venia. de in ius vocan. infra. & quando excuſetur Ruſticus in maleficio, vide not. in d.l. ſi quis id quod.& per Iaſ.in l.ex quacunque.num.11.ff.ſi quis in ius voca. non ierit. BELLAC.
b ¶Quòd in fœmina.Adde gl.in Auth.de inceſt.nup.in prin.colla.2.gl.in l.error. ff.de iu.& fac.igno.
c ¶Quod ſtatuta.Adde Bar.in l.fi.ff.de accep.tex. in c.2.de diuor.gl.Ioan.And. in c.1.de relig.do.lib.6.in mer.Docto.in clem.1. de ſepultu. quæ iura volunt, quod ſic.contrarium tenet glo.in clem. 2.de ſta. monac. & per Dec. in l.2.ff. de reg.iur.colum.13.

De precibus Imperatori offerendis. Rub.

¶Glo.Rubricę continua,vt in glo.tua.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum à ſeruo ſuper nece domini ſui valet,etiã quantum ad proſequendum accuſationem ſuper impetratis.*
2 *Propter atrocitatem,& enormitatem delicti quædam permittuntur cõtra regulas iuris,quæ aliàs non permitterentur.*
3 *Ex cauſa licitum eſt leges tranſgredi,quod intellige,vt infra nu.8.*
4 *Epiſcopus nihil poteſt ſtatuere contra ius cano.niſi ex magna cauſa.*
5 *Poteſtas poteſt ex cauſa tranſgredi ſtatuta etiam iurata.*
6 *Dans alapam Poteſtati,poteſt furca ſuſpendi.*
7 *Pro vno furto magno æquiualenti tribus,an poſſit quis furca ſuſpendi.*
9 *Aliqua conceduntur, vt ſint exemplo alijs, quæ aliàs non concederentur.*
10 *Fides eſt laudanda,& facit de non capace capacem.*
11 *Cauſæ capitales, & ſic ſanguinis an poſſint delegari.*
12 *Licèt regulariter ad impetrandum reſcriptum requiratur ſpeciale mandatum,ſecus tamen ad impetrandum literas inquiſitionis.*
13 *Quando princeps aliquid facit ex certa ſcientia, tollit omne obſtaculum iuris.*
14 *Supplicatio principi oblata,& iudici inſinuata, & per eum parti cognita,habet vim libelli etiam in cauſis criminalibus.*

LEX

Source : BIU Cujas

LEX PRIMA.

1 LIcèt ſeruilis. † Reſcriptum impetratum à ſeruo, ſuper nece domini ſui valet nedum quantũ ad ipſum reſcriptum, ſed etiam quãtum ad proſequendum accuſationem ſuper impetratis, quamuis aliàs ſeruus reputetur inhabilis. h. d. Et præmitte ſecundum Bal. pro figuratione caſus, quòd antequã literæ exirent de cancellaria principis, fuit oppoſitum coram auditore contradictorum, quòd literæ concedi non debebant propter defectum perſonæ ſupplicantis, tamen deciditur, vt in litera. Iſta l. quamuis ſit cõglutinata vno ſtructu verborum, tamen ſm Sali. habentibus acumen ingenij iſta. l. præſtat. 4. partes. In prima ponitur dubitatio, quare ſupplicatio iſtius ſerui non deberet admitti. In ſecunda ponitur rõ, quare fuit admiſſa. In tertta ponitur conceſſio ipſius reſcrip. In quarta ponitur effectus ipſius conceſſionis. Secũda ibi, tñ admiſſi ſceleris. Tertia ibi, vt pfecto prætorio. Quarta ibi, vel auditis his, quæ in libello contuliſti. ¶ No. 1. ex text. ibi,
2 atrocitas. regulam no. † ꝙ propter atrocitatem, & enormitatẽ delicti quædam permittũtur ɔ regulas iuris, quæ aliàs nõ per
3 mitterentur. ¶ † Vnde facit iſte tex. ſm Bal. in 2. no. pro regula,
a quam tradit Inn. in c. 1. de conſti. quòd ex cã a licitum eſt leges tranſgredi, iſtud dictum Inn. ſępè alleg. Bal. in varijs locis, alij vero raro. idem Bal. in l. & ſi ſeuerior. & ibidem Sali. C. de infa. & idem Bal. in Auth. ſed nouo iure. in pe. col. C. de ſer. fugi. & idẽ Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. in 11. q. ff. de offi. proconſ. & leg. & in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de infa. & in c. Obertus. in quib. cau. feu. amit. in vſib feu. & in c. 3. ad fi. de re iudic. & alibi Spe. ſed Lud. Rom. in repe l. ſi verò §. de viro. in 46. fal. ff. ſoluto mat. non tenet iſtud dictum Inn. ſed dicit, ꝙ tunc debet ſuperior conſuli, per tex. ſm eum ſing. in l. diuus. vlt. in ver. Imperatori reſcribat. ff. de fal. facit tex. in l. 1. §. ſi quis vltrò. ff. de qõnib. & puto, ꝙ tutius eſſet ita facere, tamen teneo dictum Inn. & ꝓ eo allego. 4. tex. in l. ſi quis filio exhæredato. §. hi autem oẽs. ad fi. vbi Bal. & alij no. ff. de iniuſt. rup. & irri. teſt. & tex. in c. fęlicis. §. cæterum. de pę. in 6. & tex. in l. fi. in ver. nec tamen. C. de modo mulct. & tex. valde ſolennem. in l. ſi hoĩem. ff. mand. quæ l. eſt vnica, & ſingularis in iure, ſm Bal. in c. 1. in 8. col. vt lit. nõ cõ teſt. & illum tex. Doct. in varijs locis allegant, ſed non curo referre, tã per illum tex. Bal. in l. oẽs populi. in 6. col. ff. de iuſti. &
4 iur. dicit limitari oĩa iura canonica, q̃ volunt, ꝙ † Eps nihil põt ſtatuere ɔ ius canonicum, quia ſic inferior diſponeret ɔ l. ſuperioris, limitatur niſi ex magna cã. iſtam limitationem ſequit̃, & exclamat Pan. in c. dilecti. vlt. de appel. in c. at ſi clerici. §. de adulterijs. in 5. col. de iudi. & in c. ſtuduiſti. de off. deleg. Item per
5 illam. l. ſi hoĩem. tenet Bal. in rub. C. qui admi. circa prin. † ꝙ Poteſtas ex cã põt tranſgredi ſtatuta, ẽt iurata. Item per illam. l. ſi
b hoĩem. dicit gl. 1. in c. 1 pa pęnitudinis. 26. q. 7. ꝙ ſi Papa b iniunxit alicui pęnitentiam, Eps q̃is ſit inferior, põt diminuere, & idem dicit gl. in c. latorem. 33. q. 2. ¶ Et per dictum Inn. in d. c. 1.
6 tenet ſing. Bal. in c. 1. §. iniuria. in prin. de pac. iur. fir. in feu. † ꝙ ſi aliquis daret alapam Ptãri, poſſet ptãs facere eum furca ſuſpendi, quia ex tam magna cã licitum eſt leges tranſgredi. ¶ Sed caue, quia vĩ, ꝙ ipſe Ptãs hoc non poſſet, ne ſit iudex in cã ꝓpria per tex. in c. dilectus. & ibi Inn. de pę. Item per dictum Inn. in d.
7 c. 1. tenet Bal. in Auth. ſed nouo iure. in 3. not. C. de ſer. fug. † ꝙ
c licèt pro vno furto non poſſit quis furca ſuſpendi, ſed requirantur tria furta, tamen ſi eſſet vnum furtum multũ enorme, poſſet furca ſuſpendi, cùm æquipolleat trib. arg. l. ſi is q̃ tres. §. fi. ff. de excuſ. tut. & quia ex cã licitum eſt leges tranſgredi, vt prædixi. idem tenet Bal. in c. 1. §. iniuria. in 2. col. in fi. de pac. iur. fir. in vſib. feud. Ang. in l. ꝙ ſi nolit. §. quia aſſidua. ff. de ædil. edic. Ang. de Are. in §. ex maleficijs. in 4. col. inſti. de actio. & inſti. vi bon. rap. in prin. & in trac. malefi. in ver. veſtem cęleſtem abſtulit. vbi dicit, ꝙ ita practicauit Peruſij, dum ibi aſſideret. idem tenet Pan. in c. inter alia. in vlti. col. de immu. Eccl. ¶ Adde, quod dicit. D. Io. Bapt. de Caccialupis Doc. Senen. in l. cùm ſeruus. ff. de condi. ob cau. qđ vidit quendam, qui commiſerat furtum mille ducentum ducatorum, qui euaſit pœnam mortis, licèt furtum eſſet magnum, & quod tñ fuit punitus pro vno furto, & ꝙ ita conſuluerunt quidam Doc. Peruſini, & plerique Ferrarienſes. ¶ Tene ɔrium, cùm attendatur conſuetudo furãdi magis, quàm ipſum furtum, & ɔ Bald. tenet Salic. Fulg. & Pau. de Caſt. in d. Auth. ſed nouo iure. Io. de Ana, in c. fi. de fur. D. Aug. Ariminen. in addi. quas fecit in dicto verb. veſtem cęleſtem abſtulit. Et dicit Are. in d. Auth. ſed nouo iure. in 2. col. ꝙ multi nõ tenent illam deciſionem Bal. & quòd non ſeruatur in practica. niſi fortè dicas ſecundum eum, quòd ita demonſtratur malus animus pro vno furto enormi, & exceſſiuo, ſicut pro multis mediocribus, & exceſſiuis. pro iſta parte ſoleo allegare bonum tex. in c. furtum. 14. q. vlt. & tex. in §. qñ verò cõtingit. in Auth. vt nul. iudi. & iſta vltima eſſet conſulendo, & iudicando tenenda, quia in criminalib. quando reperiuntur variæ opi. Doc. debet teneri mitior. l. interpretatione. & l. ſanctio legum. ff. de pęn.
8 ¶ † Limita dictum Inn. ſ. relatum duob. mod. Primò prout ſingulariter limitat Bal. in Authẽ. hodie. C. de iudi. vt procedat in maioribus magiſtratibus, qui bene ex cauſa poſſunt leges trãſgredi, ſecus eſt in minoribus magiſtratibus, qui iurant ſtatuta præcisè obſeruare. ¶ Tu in hac limita. aduerte, quod Bald. met in d. c. 1. in 2. col. de conſti. intelligit maiores magiſtratus ſ. Præſides, & Poteſtates, qui habent merum, & mixtum imperium, & ſic altam iuriſdic. item pondera, quòd Bal. met vult contrariũ. in c. 3. ad fi. de ſent. & re iudi. vbi dicit, ꝙ iſtud verbum Innocẽ. multum defendit aſſeſſores, qui pro bono publico quandoq; ſtatuta tranſgrediuntur, pondera illud aſſeſſores, & ſic iudices inferiores. item adde, ꝙ Pau. de Caſt. in d. Auth. hodie. dicit, ꝙ maiores magiſtratus in hoc propoſito intelliguntur, qui ſunt perpetui, vt Epiſcopi, Marchiones, & ſimiles, vt Comites: alij autem magiſtratus, vt ſunt Poteſtates, cenſentur inferiores, de quo etiam dixi in d. Auth. hodie. ¶ Secundò limita ſm Sali. in d. Auth. hodie. vt dictum Inno. ſolùm procedat in cauſis arduis ſtatum publicum Reipublicæ concernentib. prout etiam eſt de mente Bal. in d. c. 3. ad fi. ¶ Facit, quod pulchrè vult Bal. in c. 1. §. ſi quis quinque. per illum tex de pace tenen. in feu. & ꝓ hãc limitatio. confunderetur, qđ vult Bal. in d. Auth. ſed nouo iure.
9 vt ſ. retuli. ¶ † Secundò no. ex tex. ibi, laudabilis fidei exemplũ. ſm Cy. Bar. & alios, quòd aliqua conceduntur, vt ſint exemplũ alijs, quæ aliàs non concederentur, facit tex in l. aut facta. §. fi. ff.
10 de pęn. ¶ Tertiò no. ex eiſdem verbis, ſm Bal. † ꝙ laudat̃ fides, & facit de non capace capacem, quod eſt menti tenendu ſm
11 eum. Quartò no. in verbo demandaremus. hic videri tex. † ꝙ cauſæ capitales, & ſic ſanguinis poſſunt delegari, contra regulam. l. 1. ver. huius rei. ff. de off. eius, cui mand. eſt iuriſd. Sed nd. dupliciter, ſecundum Doc. hic. Primo, ꝙ iſta delegatio fuit facta à principe, & ſic fuit permiſſa. l. 1. ad fi. C. qui pro ſua iuriſd.
d Secundo rñde, & melius, d quod iſta non fuit delegatio, ſed excitatio iuriſdictionis ordinariæ præfecti, vt dĩ poſt Bald. in l.
12 pe. ff. de iuſt. & in. habetur in c. licèt vndiq; de off. dele. ¶ † Quintò no. ſubtilius ex iſto tex. ꝙ licèt regulariter ad impetrandum reſcriptum requiratur ſpeciale mandatum. c. nonnulli. de reſcr. tamen hic eſt text. quòd literæ inquiſitionis poſſunt impetrari ſine ſpeciali mandato, ad hoc no. iſtum tex. Bal. in c. ex parte. el ſecondo, in vlt. col. de reſcri. tamen ſubdit Bal. quòd hic in prin.
13 ex certa ſcientia conceſſit. † Confirmo, quia quando princeps aliquid facit ex certa ſcientia, tollit omne obſtaculum iuris, ſecundum Bar. in conſi. 196. quod incip. ciuitati Camerini, & nõ poteſt reuocari in dubium diſpoſitum à principe ex certa ſciẽtia, ſecundum Bar. in l. conficiuntur. in prin. cum multis cõcor. ff. de iure codicil. ¶ Sextò no. ex tex. ibi, vt auditis his, quæ in libello contuliſti. optimum tex & fortè alibi non ſic expreſſum
14 ſecundum Fulg. † quòd etiam in cauſis criminalibus ſupplicatio Principi oblata, & iudici inſinuata, & per eum parti cognita habet vim libelli, & ſufficit pro libello, ſed Bal. hic dicit hoc eſſe verum quo ad iudicem, ſed quo ad ipſam partem requiritur libellus conuentionalis, & ita tenent Bald. & ipſemet Fulgoſ. in l. 1. vbi plenè dicam. infra titu. primo. ponunt Cano. in cap. præterea. de dila.

ADDITIONES.

a ¶ Quod ex cauſa. Adde Spec. in titu. de conſti. in §. 1. in vlti. colum. in fi. verſic. aut ordinarij.

b ¶ Si Papa. Adde Rom. ſing. 454. aliàs 460. inc. Papa imponit. Barb. in c. ſtuduiſti. in 2. col. de off. deleg. eundem conſi. 429. incip. in terminis propoſitæ conſultationis. in vlt. col.

c ¶ Pro vno furto. Adde Bal. in l. nemo deinceps. C. de epiſ. aud. Bar. in l. capitalium. ff. de pęn. ſ.

d ¶ Ita iſtum tex. declarat Iaſ. in l. 1. in prin. col. 15. ff. de off. eius.

SVMMARIVM.

1 *Per reſcriptum Principis poteſt concedi debitori dilatio ad ſoluendum.*
2 *Literæ ſalui conductus, quod quis non poſſit intra certum tẽpus inquietari, non extenduntur ad debitum iuratum.*
3 *Reſcripta, & priuilegia principis ſunt intelligenda abſque graui præiudicio alterius partis.*
4 *Forma reſcripti non eſt ſeruanda, quando ex hoc læderetur ius alterius tertij, qui non eſt nominatus in reſcripto.*
5 *Princeps de ordinaria poteſtate non poteſt per reſcriptum tollere exceptionem peremptoriam alicui competentem.*
6 *Dominium ſemper eſt de iure gentium, licèt modi per quos acquiritur,*

Source : BIU Cujas

tur, poſſint eſſe de iure ciuili.

7 *Dilatio ad ſoluendum conceſſa principali, an extendatur ad fideiuſſorem.*

LEX II.

QVoties. Ad euidẽtiam præmitto, quòd iſta lex legitur in glo. altero de duobus modis, Bar. Bal. Sal. *& communiter alij* expreſsè tenẽt vtranque lec. primus eſt in debitore ſupplicante, & petente dilationem, ſed caue, quia licèt iſte intellectus ſit in ſe verus, tamen litera eum non patitur, vt etiam dicit Cyn. patet in tex. in verbo remittit. Et ſic ꝯgruit creditori ſupplicanti non autem ipſi debitori, niſi intelligeres tex. remittitur. i. concedit, ſed certè eſſet ponere album pro nigro, tamen intellectus eſt in ſe verus, & hoc dicit in ſumma. Valet reſcriptum, per quòd dilatio ad ſoluendum conceditur, vel remittitur, ſecus eſt in exceptione peremptoria. hoc dicit ſecundum vtrunque intellectum. ¶ No. ſecundum Cy. Bar. & alios illud vulgatum, quod
a differtur † non aufertur. ¶ † Secũdò no. ex hoc tex. ꝙ per reſcriptum Principis poteſt concedi debitori dilatio ad ſoluen. quia
1 in mora modici temporis non poteſt eſſe magnum damnum. l. ſi debitori. ff. de iudi. & ita tota die principes concedunt literas ſalui conductus mercatoribus, vel debitoribus, qui fugam arripuerunt, quòd nõ poſſint intra certum tempus inquietari,
b vel conueniri. b Et iſto caſu aduerte, quòd tales literæ ſalui cõ
2 ductus † nõ extenduntur ad debitum iuratum, ita per plura cõ ſuluit D. Alex. in conſi. 38. in 3. vol. quod inci. viſa petitio. Ang. de Ro. facit bene gl. ſing. in c. cùm non deceat. in gl. fi. de elec. in 6. quòd clauſula non obſtante, vel alia clauſula derogatoria nõ
c to. lit actum iuratum. c facit. c. conſtitutus. de reſcript. & quod vult gl. no. in cle. dudum. §. pe. in verb. pacta. de ſepul. ¶ Secundo limita data idonea fideiuſſione. l. vniuerſa. ſ. eo. ¶ Tertiò no ex hoc tex. ibi, ſine graui partis alterius diſpendio. ſecundũ Bar.,
3 & Doc. † quòd reſcripta, d & priuilegia Principum debent in-
d telligi abſque graui præiudicio alterius partis. adde, ꝙ Bald. in l. 1, ff. de conſti. princ. no. ſingular. ex hoc text. ꝙ ſi Princeps expreſsè excedat iuſtitiam partis, præſumendum eſt, & ita debet intelligi, quod voluerit in modico excedere, reaſſumit Bal. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. alibi Bal. in rub. extra de reſcri. in 2. col. no. quòd ſi reſcriptum in modico læderet partem, non eſt neceſſe, ꝙ pars citetur, quia Princeps poteſt in modico ſine citatione partem lædere. ¶ Regulariter autem Princeps nunq̃ præſumitur velle præiudicare iuri alicuius. l. nec anus. vbi glo. & Bal. C. de eman. lib. l. 2. §. meritò. & §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loco publ. l. cùm filius fam. ff. de teſta. mili. l. impuberi. ff. de admi tut. gl. & Bal. in c. 1. quid ſit inueſti. in feud. c. quãuis.
4 de reſcri. in 6. c. ſuper eo. de offic. deleg. † Ex tex. ibi no. Bald. in vlt. col. quod forma reſcripti non eſt ſeruanda, quando ex hoc læderetur ius alicuius tertij, qui nõ eſt nominatus in reſcripto, ꝙ eſt menti tenendum, & no. dignum ſm eum, & iſta regula procedit, qñ ſolùm tractaretur de modico præiudicio partis, ita probat glo. not. in c. cùm olim. in verbo præiudicium, & ibi Gemin. ad hoc. no. de conſue. Imò ſi appareat, ꝙ Princeps velit derogare iuri tertij iuxta dictum. §. ſi quis à Principe, vt quia Princeps exprimat in reſcripto, & dicat non obſtante præiudicio tertij, intelligitur de paruo, & non de magno præiudicio. gl. eſt no. in l. ſed cùm ab hærede. in gl. fi. ff. ad Treb. facit, ꝙ vult gl. in l. ſeruitutes. quarta. §. publico. in verbo incommodo. ff. de reſcri. D. Barth. Veronen. in tract. ſerui. ruſti. in tit. de aqueduc.
5 ¶ Quartò no. quòd † Princeps de ordinaria ptãte non poteſt p reſcriptum tollere exceptionem peremptoriam alicui competentem. facit tex. in c. ex parte. B. vbi Cano. de fo. compe. habetur in c. 1. de lit. conteſt. in 6. Inn. in c. ſuper literis. de reſcri. Spe. in tit. de reſcri. præſent. §. ratione autem formæ. ver. illud no. D. Alex. in conſi. 136. in 2. vol. quod incip. in cauſa, & litę vertente inter Iac. in 2. col.

Addi. Gloſ. vnica primò ponit primum intellectum ad tex. In ſecunda, quæ eſt ibi, vel pone caſum, ponit ſm intellectum. In tertia, quæ eſt ibi, ſed quæro. format qõ. Rurſus ſecunda principalis ſubdiuidit in tres. In prima facit, ꝙ dictum eſt. Secundò opp. & dupliciter ſoluit. Tertiò ẽt opp. & ſoluit. Secunda ibi, & ſm hunc caſum. Tertia ibi, item contra. ¶ In prima parte dum gl. dicit, & ſic nihil eſt contra, dic, quòd imò eſt contra tex. noſtrum in verbo remittitur, qui non patitur iſtum modum, vt dixi ſupra in euidentialib. tamen in ſe eſt verus. ¶ In ſecunda parte dum gl. opp. de l. antepen. ſ. de pac. inter empt. & vendi. Aduerte, quia illa lex poteſt dupliciter intelligi. primò, vt ſenſit gl. hic. & gl. ibi expreſsè declarat, quòd loquatur in venditore, qui ſupplicauit Principi, vt aſſignaretur ſibi longum tempus ad redimendum domum prius venditã, & tunc oportet tenere ſolutionem gl. quam tenent Cyn. Bart.
* *& alij communiter*, quòd ibi nimis longum tempus poſtulabat, tamen iſtud multum diuinat, ideo ſecundo modo poteſt intelligi, quòd erat emptor, qui ſupplicabat, quòd quia erat ſibi vendita domus cum pacto, quòd ſi venditor intra certum tẽpus ſolueret pretium, quòd emptor teneretur vẽdere, & quia emptor nolebat ſtare in dubio, fortè deliberat ædificare in domo, ſed propter pactũ non audebat incipere, ſupplicauit Principi, quòd tolleret illud pactum, tunc ſolutio eſt clara, quã ponit Bal. hic in 1. opp. quòd non potuit concedi, quia eſſet tollere totum ius partis, & ſic eſſemus in ſecũda regula tex. iſto modo iſta lex nihil obſtaret, imò concordaret cum ſecunda regula huius tex. tamen poſtea conſideranti illum text. mihi viſum fuit, quòd illa litera aduerſetur, nec patiatur iſtum ſenſum, dicit enim tex. ſi à te &c Et ſic ex verbis apparet, quòd erat venditor qui ſupplicabat, & non emptor, vnde oportet tenere primum intellectum. ¶ In vlt. parte gl. de hoc dicetur. ſ. in l. fi. vbi gl. non omitto tamen quòd Raph. Fulg. in vno reprobat gl. dũ gl. dicit, quòd Princeps etiam ex certa ſcientia non poteſt auferre dominium rei, quia dominium eſt de iure gent. Nam dicit Fulg. quòd imò dominium poteſt eſſe de iure ciui. alleg. tex.
6 in §. fi. inſti. de vſu, & habi. & in §. fi. inſt. de vſucap. ſed errat, † qa licèt modi, per quos acquiritur dominiũ, poſſint eſſe de iure ciui. vt dicunt tex. per eum allegati, & gl. ordin. in l. 1. in princ. ff. de acqui. rer. domi. tamen ipſum dominium eſt ſemper de iure gent. vt declarat Bal. in l. reſcripta. in 1. col. ad fi. ſ. eod. ¶ Extra
7 gl. Cy. hic examinat multas. q. & præcipuè, † an dilatio ad ſoluẽdum conceſſa principali, extendatur ad fideiuſſorem, de qua per Bald. & Saly c. & vide Barto. in l. cùm filiusfam. §. in hac. ff. de verb. oblig. & ibi alios, & per Bald. in l. tam mandatori. ſ. de non num. pec. Iaſon Papię.

ADDITIONES.

a ¶ Quod differtur. Adde l. quamuis. ff. de arbi. tex. in c. ancillam. 32. q. 2. & in c. nemo deſperandus eſt. de pęn. diſt. 7.

b ¶ Conuenri. Vide Iaſ. in l. fi. infra ſi contra ius. & Fely. in c. conſtitutus. in ver. ſtatuta iurata. col. 4. ver. conſidera duo. vbi limitat. PVRPV.

c ¶ Actum iuratum. Adde Roman. conſil. 425. incip. in præſenti conſultatione. Alexan. de Imo. conſi. 27. incip. viſo libello. in 1. volum. in vlti. colum. verſic. confirmo. conſi. 125. incip. viſis, & conſideratis ſtatutis de quibus ſupra. in 9. col. ver. confirmo per no. in 1. vol. conſi. 102. incip. cùm ſtatutum dirigit. in 2. col. in 4. vol.

d ¶ Adde l. 2. in §. ſi quis à Principe. ff. ne quid in loco publ. Bal. in l. ex facto. ff. de vulg. & pup. niſi in eo reſcribatur directò contra ius tertij, vt in c. quamuis. de reſcr. lib. 6. & in c. cùm in tua. de conſue. eo. lib. Inn. in c. ꝙ in dubijs. de renunc. Domi. de Rota deciſ. 320. in antiquis.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum in damnum fiſci non valet.*
2 *Literæ remiſſionis condemnationum non valent, niſi cauſa, & quælibet facti qualitas exprimatur.*
3 *Habens gratiam de vno homicidio, ſi poſtea fecit ſecundum homicidiũ, & impetrauit gratiam de ſecundo non facta mentione de primo, nihil valet.*
4 *Motus proprius Principis debet exprimi in literis, aliàs non præſumitur.*
5 *Clauſula ex certa ſcientia, & clauſula motus proprij equiparantur.*
6 *Geminatum reſcriptum habet vim clauſulæ ex certa ſcientia.*

LEX III.

1 NEc damnoſa. No. quòd † reſcriptũ impetratum in damnum fiſci non valet, nec obſtat. l. reſcripta. in fi. ſ. eo. quia illud ibi non reputatur damnum, cùm fiſcus in pœnis fiſcalib. habeat cauſam lucratiuam, vt in l. vnica. C. pœn. fiſ. cred. præf. lib. 10. l. apud Celſum. §. Labeo. el ſecõdo. ff. de exce. doli. ꝙ limita ſecundum Bal. hic, niſi tales pęnæ fiſcales iam eſſent incorporatæ fiſco. de quo vlt. no. dixi in l. cùm quis. ſuper prin. gl. s̃. tit. 1. & ex hoc infert Bal. hic, quòd ſi aliquis impetrat à Papa, vel Imperatore aliquam compoſitionem, vel remiſſionem ſuper pœna iam exacta per fiſcum, & non facit mentionem de exactione, & incorporatione pœnæ, non valet reſcriptum, tum quia ſubreptitium, tum quia damnoſum fiſco. adde notabilius Bal. in l. pręſcriptione. in 9. col. ſ. ſi ꝯ ius, vel vtilita.
2 publ. vbi tradit regulam, quàm reputat tenendam menti, † ꝙ literæ remiſſionis condemnationum non valeant, niſi cauſa, & quælibet facti qualitas exprimatur, & ideo ſi quis fuit condemnatus in mille libris, & impetrauit à Principe gratiam, & remiſſionem huius pœnæ, non valet talis impetratio, ex quo nõ

fecit

Source : BIU Cujas

fecit mentionem, ex qua cauſa fuit condemnatus, & iſtud eſt, quod dicit Papa, literas facti ſeriem non continentes nihil valere, in c. ſuper eo. de coha. cleri. & mulie. & in c. dilectus filius Abb. Sancti Stepha. & in c. ad audientiam. el 2. de reſcr. & ante Bal. fuit deciſio Old. Lauden. in conſ. 22. ℣ incip. ad qõnem. ad fi. ſequitur. D. Alex. in conſ. 29. in 1. vol. ℣ incipit ponderatis his,
a quæ narrantur in themate. in 2. col. ad fi. [a] Adde, ẽt ℣ pulchrè
3 no. Gul. de Cu. in l. 3. per illum tex. C. de epiſc. audi. † ℣ qui habuit gratiam de vno homicidio, ſi poſtea fecit ſecundum homicidium, & impetrauit gratiam de ſecundo homicidio, nihil valet, niſi fecerit mentionem de primo homicidio, & prima gratia. ¶ Et per iſtum dictum refert D. And. Sicu. in c. ſuper literis. in 34. col. de reſcrip. ℣ in ciuitate Bononiæ fuit de facto decapitatus vnus, qui impetrauerat gratiam remiſſionis ſecundi homicidij, non facta mentione de primo homicidio & eius gratia. iſtum text. limita niſi impetraretur geminatum reſcriptũ, per tex. in §. hoc verò iubemus. in Auth. vt nulli iud. alle. in gl. ¶ Per quem tex. ſing. Bal. hic tenet, ℣ idem operatur ſecunda iuſſio Principis, ℣ motus proprius, quo caſu quando Princeps concedit reſcriptum motu proprio, ceſſat omnis exceptio ſubreptionis, & obreptionis. No. diligenter, quia per illud obtinui in ciuitate Papiæ ſententiam, cùm multa opponerentur contra reſcriptum præcipuè de ſubreptione, & aderat reſcriptum geminatum, dixi, & obtinui, ℣ tales exceptiones ceſſabant. ſequitur Raph. Fulg. hic, & dicit eſſe bene notandum, & idem Raph. Fulg. in l. reſcripta. in vlt. col. ℣. eo. Lud. Rom. in l. ſi verò. §. de viro. in 31. fal. ff. ſol. matr. vbi dicit, quòd iſtud dictum Bal. eſt nouum, & ℣ alibi non legit, & ℣ ex eo limitatur
4 regula quæ habet, ℣ † motus proprius [b] Principis debet exprib mi in literis, aliàs non præſumitur, nec põt per teſtes probari. c. ſi motu proprio. de præbẽ. in 6. Certè geminatum reſcriptum habet vim motus proprij, ſm Bal. hic. idem tenet Lud. Roma. in l. 3. in prin. ff. quod quiſque iur. & ibi D. Alex. in 1. no. & in 1. fal. vbi optimè confirmat. nam † clauſula ex certa ſcientia, &
5 clauſula motus proprij æquiparantur, vt colligitur ex gl. no. in
6 c. ſtatutum. §. 1. in verbo literarum, in fi. de reſcri. in 6. † & certè geminatum reſcriptum habet vim clauſulæ ex certa ſcientia, ita tenẽt Io. An. & alij Can. in c. porrecta. de ℘fir. vtili, vel inuti. per tex. in d. §. & hoc verò iubemus. ¶ Tu aduerte, licèt oẽs teneant cum iſto dicto Bald. ego pondero in ℈rium eſſe tex. in c. conſtitutus. de reſcri. vbi erat geminatum reſcriptum, & geminatum mandatum Papæ Cęleſtini, & tñ ibi deciditur, ℣ non valet, ꝓꝓ vitium ſubreptionis, quia non eſt facta mentio de iuramento, ergo geminatio reſcripti non hẽt vim motus ꝓprij, nec tollit vitium ſubreptionis, & Bal. met ibi in 1. col. no. ex illo tex. ℣ ſecunda iuſſio nõ dat robur literis nullis, & ſubreptitijs, niſi diceres, ℣ ibi ſit ꝓꝓ iurm. Sed tenendo regulam Bal. quę eſt valde ſingularis, eam valde vtiliter limita, vt procedat, qñ ſecũdum reſcriptum facit expreſſam mentionem de primo, aliàs geminatio non haberet iſtum effectum, ita ſingulariter ad literam limitat ſolus Bal. in l. 2. C. de peti. bono. ſubla. lib. 10.

ADDITIONES.

a ¶ Comproba per dicta Iaſ. in l. ſi idem cum eodem. col. 2. ff. de iuriſd. om. iudi. Scar. in Auth. ex teſtamento. char. 3. infra de collа. Et adde tex. in c. 2. de filijs presby. in 6. Iaſ. in l. præſcriptione. in fi. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. tex. in c. ita nos. vbi gl. 1. 25. q. 2. Comprobat, & limitat Dec. in l. bona fides. ff. de reg. iur. PVRPV.

b ¶ Motus proprius. Adde clem. ſi Romanus. de præben. glo. in clem. per literas. eodem titulo.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum ſolutionis dilatorium ita demum habet effectum, ſi reus fideiuſſorem idoneum præſtet, quòd adueniente tempore ſatisfiet, & num. 5.*

2 *Quando lex vel ſtatutum requirit, quòd præſtetur certa fideiuſſio, aliter actus non valeat, debet ſtatutum intelligi, ſi petatur à parte.*

3 *Præſtatio fideiuſſoris requiſita à ſtatuto, non poteſt peti à parte, niſi vſque ad litem conteſtatam.*

4 *Statutum diſponens, quòd Poteſtas debeat compellere agnatos ad compromiſſum, intelligitur ſi petatur.*

6 *Verbum non valeant, prolatum à lege, vel ſtatuto, intelligitur cùm effectu, non autem ipſo iure.*

7 *Quando lex iubet aliquid fieri poſt actum iam perfectum, etiam ſi dicat, quòd aliter non valeat, tamen eius omiſſio non vitiat ipſo iure, & num. 8.*

8 *Omiſſio ſolennitatis, quæ debet interuenire à principio in actu, vitiat ipſo iure.*

9 *Vbicunque formę præfixio traditur à principio iuriſdictionis, eius omiſſio vitiat ipſo iure.*

10 *Qualitas, quæ poteſt interuenire poſt actum, non dicitur de ſubſtantia actus.*

11 *Illa dicuntur eſſe de ſubſtantia actus, quæ contemporaneè cum actu introducendo concurrere debent, non quæ poſt actum ordinatum requiruntur.*

12 *Stante ſtatuto, quòd in contractibus minorum, vel mulierũ interueniat conſenſus duorum propinquorum, talis debet interuenire à principio, aliàs actus eſſet ipſo iure nullus, nec ſufficeret, quòd poſtea adhibeatur talis conſenſus.*

13 *Dicuntur aliqua de forma actus, & aliqua præter formam, aliqua ante formam, & aliqua poſt formam.*

14 *Teſtamentum vſurarij factum non præſtita cautione, an reconualeſcat ſi poſtea præſtetur.*

15 *Fideiuſſio, quæ debet præſtari per debitorem, qui impetrauit dilationem à Principe, poteſt per ipſum Principem tolli.*

LEX IIII.

1 VNiuerſa. † Reſcriptũ ſolutionis dilatoriũ ita demum habet effectũ, ſi reus fideiuſſorem idoneum præſtet, ℣ aduenientę tempore ſatisfiet. h. d. vel ſic. Dilatio per reſcriptũ Principis conceſſa debitori, non proficiet ei, niſi ſuper ſolutione idoneè ſatisfecerit. h. d. & habes iſtum tex. in Decretis. 25. q. 2. in c. dicenti. §. vniuerſa. vbi etiam habes quaſi omnes leges huius tituli, & titulorum ſequentium. ¶ No. 1. ex hoc tex. ℣ dilatio ſolutionis conceſſa per Principem non habet effectum, niſi debitor fideiuſſorem idoneum præſtet, & ita limita. l. quoties. ſ. eo. ¶ Sed hic quæro, nunquid debeat præſtare talem fideiuſſorem etiam ſi non petatur à parte? iſte tex. innuit, ℣ ſic, dum dicit, ℣
a aliter non valeat, ſed gl. hic no. dicit, ſi aduerſarius poſtulat. [a] vn de ex iſto tex. iuncta gl. collige pulchram regulam, quam Pau.
2 de Caſt. hic dicit eſſe perpetuò tenendam menti. ¶ † Quod qñ lex, vel ſtatutum requirit, ℣ præſtet certa fideiuſſio, aliter actus non valeat, debet ſtatutum intelligi, ſi petatur à parte, vnde infert ad ſtatutum huius ciuitatis Patauinæ, quo cauetur, ℣ ſi forenſis conueniat ciuem, debeat præſtare fideiuſſorem idoneũ de ſoluendis expenſis, aliàs proceſſus factus non teneat, dicit Pau. de Caſt. ſe allegaſſe, & obtinuiſſe per hanc legem cum gl. ℣ tale ſtatutum debet intelligi, ſi talis fideiuſſio petatur à forẽſi, aliàs ſi nõ fuit petita, & proceſſum eſt in cã, valet proceſſus. Idem, ℣ in hac lege intelligitur, ſi fideiuſſio petatur, tenet Do. Alex. in conſ. 210. in 2. vol. quod inci. viſis his, quæ narrantur in themate. vbi conatur limitare, & ſubiilius. D. Franc. de Aret. in conſi. 167. ℣ inci. clariſſime domine Collateralis, ad dubia mota &c. vbi dicit, ℣ iſta eſt exceptio dilatoria, quæ ſi non fuit à principio oppoſita, non põt amplius opponi. No. multum ad
3 intellectum huius legis, ℣ † talis fideiuſſio non poteſt peti niſi vſque ad litem conteſt. pro dicta regula adde de iure ciui. bonos tex. in l. ſi quis filium. §. ſtipulatio. in verbo cùm interpellatus. ff. de col. bo. & bonum tex. in l. 2. §. ℣ ait prætor. ff. quor. leg. in verbo non ergo offerre debet ſatiſdationem, ſed petenti moram non facere. & tex. in l. 1. §. non exigit. in ver. quare ſi nõ fuerit qui interpellet. ff. vt in poſ. leg. cum alijs. ℣. allegandis: ſimiliter de iure cano. adde tex. in c. 1. ad fi. in verbo ſi fuerit requiſitus. de ſen. excom. in 6. & in c. 1. ad fi. in verbo ſi petantur. de ſepul. in 6. & tex. in c. cùm perſonæ. §. 1. in verbo à locorum ordinarijs requiſiti. in prin. de priuileg. in 6. & tex. in c. ab eo. de app. in 6. bonam glo. in c. cupientes. §. ſi verò. in verbo contempſerint. de elect. in 6. cum alijs. ℣. ſtatim allegandis. ¶ Secundò principaliter adde tex. no. in l. peto. §. fi. in verbo, ℣ ſi cautio non fuerit ab eo, qui primo loco admiſſus eſt, deſiderata. ff. de leg. 1. per quem tex. no. Pau. de Caſt. ibi ad fi. ad ſtatutum huius ciuitatis Patauinæ diſponens, ℣ qui appellat à ſententia, vel petijt reſtitutionem in integ. debet cauere cum fideiuſſore de reſtituẽdis expenſis, & aliter proceſſus factus non teneat neque valeat, certè ſi talis cautio non fuit petita per aduerſarium, & ſic nõ obla ta, valet proceſſus, quia tale ſtatutum debet intelligi, ſi cautio fuit petita, & non ꝑſtita, tunc bñ proceſſus eſſet nullus, vt dicit ſtatutum, & dicit Pau. de Caſt. ℣ eſt tenendũ menti, qa pluries vidit de facto. ſequit D. Alex. in cõſi. 96. in 4. vol. ℣ inci. viſis narb ratis in themate. ¶ Tertiò principaliter facit, [b] ℣ dr in l. Iulia. §.

offer-

ADDITIONES.

a ¶ Facit. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Limitat ſing. Alex. in l. ſi finita. §. Iulia. col. 22. ff. de dam. infec. & duas limitationes tradit ipſe lib. 2. cõſ. 205. viſis his. col. 2. PVRPV.

b ¶ Principaliter facit. Adde Alex. & Iaſ. in l. filiæ licèt. in 1. not. infra de collatio. PVRPV.

Source : BIU Cujas

offerri.ff.de act.empt.tex.enim ibi dicit offerri debet pretiū ab emptore,intelligitur ſi petatur à parte,& ſic lex loquens p verbum præciſum,debet tamen intelligi ſi petatur,ſecundū Bald. in l.2.C.de his,quæ ſub mo.leg. & in l. 1. C. ne lic. in vna & ea. cauſa ter.prouo.& in l.ſi traditio.in 3.q.C.de act.emp. & in l.1. in vlt.col.C.de vſu.& fru.leg.¶†Quartò confirmo, quia ſi ſta-
4 a tutum diſponat, q Poteſtas a debeat compellere agnatos ad compromiſſum,intelligitur ſi petatur.ſm D.Ant. de But. in c. venerabilis.de iud.quem refert,& ſequitur D.Alex.in cōſ 82.q inci.in cauſa vertente inter Petrum & Io.in pe.col.in 1.vol. facit bene tex.in l.1.§.fi.in ver.ſi tempus ad deliberandum petet. ff.de iu.delib.¶ Quintò facit,q vult gl.no.in c.fi.in gl. fi.in prin. & ibi Cano.eam notant.de reſcr.q iudex tenetur condemnare partem victam in expenſis,eſt verum ſi ſint petitæ.& idem dicunt Bar.& Legiſtæ in l.properādum.§.ſinautem alteru tra.vbi latè D.Alex.C.de iudi.Bar.& Doc.in l.4 §. hoc autem iudiciū. ff.de dam.infe.& illam gl.no.ſequitur Pan.in c.ſignificauerunt. in 4.col.de excep.& in c.cùm ſit generale.in 2. col. de foro cōpe.& in c.auditis.in fi.de procu.& in c.licèt cauſam. in 6.col.de proba.& in c.finem litib.in antepe.col.& ibi D. Ant. de Butr.in 21.col.de dolo,& contu.Bal.in §.hæc autem oīa inſti. de pę.teme.litig.¶Sextò facit,quia ſtante ſtatuto,q Capitaneus teneaī
b ferre ſententiam ſm conſilium ſapientis,b & aliter lata non valeat,intelligitur ſi pars petierit conſilium,ſm D.Ant.in c.pe. de iud.per no.per gl.& in d.c.fi.de reſcri.quem refert,& ſequit. D. Alex.in conſ.122.in 2.vol.q incip. viſo proceſſu vtrinſque cauſæ.in vlt.col.¶ Septimò facit,quia ſtante ſtatuto,q iudex teneatur cās terminare intra certum tps ſub pęna,intelligitur ſi pars petierit,ſm D.Ant.de But.& Pan.in c.pe.in pe.col.de iud.Cal. in conſ.3.poſito ſub tit.de pęn.Pau.de Caſt.& D.Alex.in l properandum.in prin.C.de iud.Facit,q dicit Bald. in c.1.§.iudices. in 3.col.de pac.iur fir.in feu.q iudex negligens facit litem ſuā, ſed non dī negligere,ſi pars non petijt,allegat gl.in l. quicunq;. in ver.interrogatione.C.de fer.fug.¶Octauò facit,q ſi ſtatutū diſponat,quod priores ciuitatis teneantur cauſas appel. committere ſub certa pœna,tale ſtatutum intelligitur, ſi fuerit po-
c ſtulatum,c imò plus debet talis requiſitio fieri cum importunitate, ita notat Ang in conſ.140 q incip.quidam Matheus.ſequitur D.Alex.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.in 2.col.ff.de ope.no.nunc.& in conſ.119.in 1.vol.q inci.viſo proceſſu. in 4. col.¶Nono facit, nam dilatio quatuor menſium debet ſtatui condemnatis ad ſoluendum.l.fi.C.de excep.rei iudi.eſt verum ita demum ſi petatur ab ipſo condemnato.ita no.Ang. & Do. Alex.in l.debitorib.per illum tex.ff.de re iudi. ¶ Decimò facit, quia ſi quis promiſit præſentare aliquem iudici intra octo dies ſub pęna,intelligitur ſi fuerit requiſitus.ita egregiè Pau.de Caſ. in conſ.166.q incip.vī dictus Io.Pau. ¶ Vndecimò facit, quia obligatus ad defendendum aliquem, intelligitur ſi fuerit interpellatus,nec ſufficit,q ſciat,ſecundum Pau.in conſ.38.in 2.volum.quòd inci.in qōne quæ vertitur.in 2.col.¶Duodecimò facit,quod no.Io.And.in c.ego.N.de iureiu.per illum tex.in verſ. vocatus,quòd ſi Epiſcopus videret oēs cocpiſcopos ire ad ſynodum,ipſe tamen non tenetur ire,ſi non vocetur.¶ Tertiodecimò facit,quòd ſi teſtator in teſtō diſponit, q fratres ſtarēt in cōione,& lucra cōicarent ſub pęna priuationis hæreditatis, intelligitur,ſi fuerint interpellati,quod talia lucra cōicarent,vt eſt bona gl.in d.c cupientes.§.ſi verò.quam ad hoc no.Bald.in l.1.in 1.col.C.ne li.in vna & eadem cā tertiò prouo.& ita in ſpecie conſuluit.D.Alex.in conſ.102.in 3.vol.q incip.circa primū dubium,in quo quæritur,an magiſter Ang.in 2.col.¶Quartodecimò,& vlt.facit,quod vult Bar.in l.admonendi.in vlt.colu. ff.de iureiu.quòd ſi pars ſemiplenè probauit intentionem ſuā, iudex debet ſibi deferre iuramentum in ſupplementum probationis,eſt verum ſi ab eo petatur,aliàs ſecus, & ibi dixi referendo aliqua ex prædictis.¶Vltra ſupradicta adde etiam,quòd iſta exceptio ſatiſdationis non præſtitæ, eſt exceptio dilatoria, quæ ſi non fuit à principio petita,intelligitur tacitè remiſſa,ſecundum Franc.de Are.in cōſi.136.inci.clariſſime domine Col
5 lateralis ad dubia mota.¶†Secundò no. ex tex. quòd ille,cui à Principe conceditur dilatio ad ſoluendum,non pōt ea vti, niſi ſatiſdet cum fideiuſſoribus de ſoluendo adueniente termino, iō eſt,quia Princeps non vult ex ſuo priuilegio alicui damnū inferre,vt dixi in l.2.ſ.eod.Idem eſt,ſi dilatio conceditur à teſtatore,vt in legatis relictis in diem,vel ſub conditione, hæres tenetur ſatiſdare,quòd eueniente die, vel conditione ſatisfaciet legatis,toto tit.ff.& C.vt leg.no.caue.l.inter omnes. ff. qui ſatiſ. cog.idem in dilatione conceſſa a iudice. l. ſi debitori. in verbo competenti cautela.ff.de iudi.Idem ſi dilatio concedatur à lege.l ſi conſtante.§ quoties.ff.ſolu.matr. niſi remittatur propter difficultatem præſtationis.l.2.§.pe. de iudi. de quo vltimo dic vt per Cy.& latius Bal.hic.Bald.Imo.& Moder,in l.2.in prin. ff. ſolu.mat.vbi limitant multis modis:ſi autem dilatio ſit cōceſſa ex conuentione partium, & ſuperueniat noua cā ſuſpitionis,poteſt peti ſatiſdatio,aliàs ſecus.l.in omnib.ff.de iud.iuncta l.ſi creditores ff.de priuileg.cred.no.Bar.& Doc.in l.2.in princi. ff.ſolu.mat.& in l.ſi is à quo.§.fin.cum l.ſeq.vt in poſ.leg. ¶Ter tiò no.ex iſto tex.in ver.non valeant.iuncta gl.quę exponit,id-
6 eſt non ſortiantur effectum.ſecundum Bar.& Doc. †quòd verbum non valeant,prolatum à lege,vel à ſtatuto, intelligitur in effectu,non autem ipſo iure. Adde Io.And.in addi.Spe.in titu. de inſtru.edi.§.compendiosè.in ver.item vide,ſi eſt ibi clauſula.Pan.in c.nonnulli.§.ſunt & alij.per glo.ibi,de reſcrip. Bal. in c.cùm ordinem.in 8.col.eod.titu.& facit ratio, quia iſta verba non valeant,videntur reſpicere futurum tempus, ſed quando lex,vel ſtatutum vtitur verbo futuri temporis, non intelligitur ipſo iure.iuxta gl.in l.in criminali.C.de iuriſd.omn. iud. & in l. iubemus nulli.§.ſanè.el primo.vbi Bar. C.de ſacroſanc. Eccleſ. idem Bar.in l.Imperator.ff.de iur.fiſ.glo. in regula in pœnis. de reg.iur.in 6.in contrarium pondero tex.in cap.quia propter. in verbo,non valeant.de elec.& ibi Doc. concludunt, q electio aliter facta non valeat ipſo iure,propter illum tex.qui dicit nō valeant.Ex hoc no.ibi Pan.in 3.col.& ibidem Gemi. quòd iſta verba non valeant, inducunt nullitatem ipſo iure. facit quod vult gl.in c.diſpendia.in verb.proceſſus.de reſcrip.in 6.Pro concordia dic,q quando lex ſimpliciter dicit,non valeat,intelligitur regulariter ipſo iure,niſi lex dicat non valeat,propter aliq quod debeat fieri poſtea per partem poſt actum perfectū, tūc procedit iſta gl. & not.Bart.quòd non intelligitur ipſo iure, ſed in effectu,vt dicam in gl.ſeq.vbi rationem aſſignabo. ¶ Capio gl.in verbo non valeant,quæ exponit tex.i. non ſortiantur effectum,quare glo. ſic expoſuit,dic,quia tex.videbatur continere contrarietatem,primò dicit vniuerſa reſcripta non valeant, & poſtea ſubdit,niſi fideiuſſio præbeatur.certè illud,quò non valet à prin.non poteſt ex aliquo actu ſuperuenienti conualidari. l.quod ab initio.ff.de reg.iur.ſi ergo reſcriptum non valet,qūo poteſt poſtea conualidari per ſatiſd.præſtitam, quia quòd nullum eſt,ex actu ſubſequenti poſtea conualidari non pōt: ꝓpter iſtud ꝓrium. gl.exponit tex.non valeant. i. non ſortiantur effectum,& ſic fatetur ꝓrium, bene ergo valet reſcriptum impetratum eſſe virtualiter,ſed non quantum ad vtilitatem, & cōmodum impetrantis,niſi fideiuſſorem præſtet.iſtam gl. multū no.Bar.& Doc.hic,quòd verbum non valeant appoſitū in aliqua.l.vel ſtatuto,non intelligit ipſo iure,ſed in effectu. de quo dixi.ſ.in 3.no.¶Capio gl.in verbo præbeatur, quam diuido in duas partes.In prima qrit,an datio fideiuſſorum,de qua in tex. debeat fieri tpe,quo impetratur reſcriptum,an verò poſſit præſtari poſtea ex interuallo,& ponit duas opi.In ſecunda,quæ eſt
d ibi,ſed an hoc onus. gl.format aliam q. d Redeo ad primam, quare tene ſecundā opi.approbatam per Doc.vnde ex text. &
7 hac glo.no.q†qñ lex jubet aliquid fieri poſt actum iā perfectū, ēt ſi dicat,quòd aliter non valeat,tñ eius omiſſio non vitiat ipſo iure,ſed in effectu,ideo pōt illud qñcunque interponi, & ad hoc iſta gl.eſt multum ſolennis,& commendatur à Doc.in locis.ꝯallegandis.Bar.hic plenius tradit bonam doct.quā ſequuntur alij Doc.hic,adde Bar.in l.ſi ita quis promiſerit.§.ea lege.in 1.col.ff.de ver.obl.& in l.cùm lex.in 3.col.ff.de fideiuſſo.& in l. 1.in 3.col.vbi ēt Imo.ff.de teſt.& in l.2.C.de cano.frumen. vrbis Rom.lib.11.& in l.his ꝯnr.§.1.ff.fam.erci.ſequitur Bald.in l. non dubium.in pe.col.C.de legi.& in l.cū mulier.in 11. col. & ſeq.ff.ſol.ma.& in l.ſi tutor.ad fi.C.in qb.cau.in integ. reſti. non eſt neceſſaria,& in l.q crimen.in 7.q.C.qui accu. non poſ. & in c.qōni,in fi.de app.Pan.in c.2.in 3.col.de teſti.ſubtiliter Ang.in conſ.36.quod inci.pro deciſione quęſitorū.Pet.de Anch.in ꝯſ. 158.quod inci.ex narratis in facto.in vlt.col.Lud.Ro.in ꝯſ.233. quod inci.quo ad primum ꝯſultationis articulū.vbi qrit in ſecundo

ADDITIONES.

a ¶Quod Poteſtas. Adde l.4.in §.hoc autem iudicium. ff. de damno infect. & Docto.in cap,fin.de reſcrip.& talis petitio debet fieri, ſeu produci parte aduerſa præſente,vel citata.ſecundum Bal.in l.ſi ea.in fi.C.qui accuſ.non poſ.& Doc.in c.car.3.q.9.

b ¶Sapientis.Adde l.prætor.la ſeconda in §.hæc autem actio.in ver. docere.& ibi Doc.ff. vi bon.rap.Bal.in l.ſi quis non dicam rapere.in 3.col.C.de epiſ.& cle.Io.And.in c.1.de hom.lib.6. in nouel.

c ¶Poſtulatum.Adde pro ornatu huius regulæ,q teſtamentum in quo filius eſt prætē.eſt nullum,ita demum ſi filius dicat.gl. in l.filio. ff. de iniuſt. rupt. cum alijs allega.per Alexan.in l.2.colum.5.infra de ſecun.tabu.& Felyn.in c.plerunque.col.3.de reſcr.Marſi.in l.vnius.§.cogniturum.ff.de quæſtionib.col.2. & ſeq. PVRPV.

d ¶Quando lex iubet aliquid fieri poſt actum ,an ſit ſolennitatis, adde Bartol. volentem poſſe præſtari vſque ad ſententiam conſilio 49. viſo ſtatuto. PVRPV.

Source : BIU Cujas

cundo dubio,& in d.l.cùm mulier.in vlt.char.Ang. de Are.inſtit.de excep.in princ.34.col.Flo.in l.1.§.interdum.vlti.col.ff.de
* vſufr.accre.¶Tu ex iſta doctr.Bar. & *communi* collige duas no-
8 tabiles concluſiones. Prima eſt, ꝙ † omiſſio ſolennitatis, quæ debet interuenire à principio in ipſo actu,vitiat ipſo iure.Secũda concluſio eſt,ꝙ quando lex, vel ſtatutum mandat aliquam ſolennitatem interuenire poſt actum iam celebratum, & perfectum,eius omiſſio non vitiat ipſo iure,ſed bene in effectu,vt hoc tex.cum glo.ratio diuerſitatis eſt, quia actus,quando eſt in fieri,facilius impeditur, quàm ſi quando iam eſt perfectus tollatur.l.patre furioſo.ff.de his,qui ſunt ſui vel alie.iur.c.quemadmodum.de iureiur. ¶Pro confirmatione huius doctrinæ, quã totus mundus ſequitur,adde illud,ꝙ dicit Bald.hic, ſecundum Ariſt. & Auerroem, ꝙ forma ſubſtantialis aduenit rei exiſtenti in potentia, forma verò accidentalis aduenit rei exiſtenti iam in actu.alibi idem Bal.in rub.C.de reſcinden.ven.poſt medium dicit,ꝙ illa dicitur ſolennitas ſubſtantialis,quæ requiritur tempore contractus, vt conſenſus propinquorum ex forma ſtatuti, ſed ſi requireretur poſt contractum in eſſe fundatum, non dicitur ſubſtantialis, ideo contractus nõ eſt ipſo iure nullus per iſtam.l.cum gl.Alibi idem Bal.in c.cùm adeo.in pen.col.de reſcrip.dicit,ꝙ defectus conditionis ſiue expreſsæ ſiue tacitæ,impedit literas impetratas,ne producantur in eſſe,quando conditio ineſt ex parte ante, hoc eſt ante rem productam in eſſe, ſecus ſi ex parte poſt, ſcilicet, poſtquam origo præceſſerit, tunc opus eſt exceptione,per iſtam gl. Alibi idem Bald.in l. hi qui.in vlt.col.C.de app.dicit,ꝙ ſi lex dat formam actui iam facto,quę forma non dat eſſe rei, ſed habeat conſeruare in eſſe iam productum,tunc ſi lex vltra non procedat annullando, valet mero iure talis actus,etiam forma non ſeruata, & dicit, ꝙ iſta fuit doctrina Bonadei non recordatus tunc de glo.hic. ¶Secundò principaliter pro iſta doctrina Bar.& communi allego tres no. glo.Primò doctrinam glo.ſing.in cle.1.in verbo, inhibentes.de
9 iure patro.quæ dicit,ꝙ † vbicunque formæ [a] præfixio traditur
a à principio iuriſdictionis, eius omiſſio vitiat ipſo iure, ſed vbi traditur in exercitio, non vitiat ipſo iure, ſed in effectu,& credo,ꝙ nihil melius poſſet allegari,& illam gl. in varijs locis commendant Scribentes,pſertim Pet.de Ancha.in cle.1. de ſequeſt. poſ.& fruct.¶Secundò facit,ꝙ vult gl.in c.1.in ver. 3.75.diſt.ex
10 qua colligitur,ꝙ † qualitas,quę poteſt interuenire poſt actum, non dicitur de ſubſtantia actus.ſequitur Gem.in c.vt circa.§.1. in vlt.col.de elec.in 6.vbi idem probant verba Io.And.ex quib. infert ibi Gem.ꝙ illud, ꝙ poteſt ſequi actum,dicitur potius de ſolennitate,quàm de ſubſtantia actus.illam gl.etiam not.Gem. in c.cùm conſuetudinis.in vlt.col.de conſue.inferens, ꝙ vbi cõ ſenſus poteſt interuenire poſt actum, non intelligitur, ꝙ ſit de ſubſtantiali ſolennitate.ad idem allegat gl.hic,& gl.in clem.cauſam.in verbo deuoluta. de elec.vbi Io. de Imo.in vlt.char.not.
11 † ꝙ illa dicuntur eſſe de ſubſtantia,quæ contemporaneè cum actu introducendo concurrere debent, non quæ poſt actum ordinatum requiruntur,per gl.hic. ¶Contra iſtam communẽ doctr.ab omnib.approbatam,pondera facere gl.valde no. in c. vxoratus.in gl.1.quam Doctores ibi approbant.de conuerſ.coniuga.quæ vult,ꝙ licèt iura requirant,ꝙ ſi maritus vult profiteri religionem,debeat à principio vxor promittere continentiam, & ſic iſta ſolennitas requiritur à principio,& tamen vult illa gl. ꝙ ſi fiat profeſſio abſque iſta ſolennitate, ꝙ valeat, ex quo lex non dicit vltra,ꝙ ſit nulla,& pro illa glo.eſt tex.in c. ex parte.& ibi Pan.in 2.no.de conuerſio.coniuga.niſi diceres,ꝙ ibi text.requirens talem ſolennitatem,vltra procedit declarãdo,quid iuris ſit,ſi talis ſolennitas non interueniat,& hoc modo debeat limitari doctrin.Bar.& Docto.hic. ¶Examinata eſt iſta doctrina ſufficienter,vt puto,quantum ad theoricam,nunc reducamus eam ad practicam:ex iſta doctrina Barto.infert in practica duas
12 deciſ.quas vide per te. ¶Adde, ꝙ ex ea infertur, † ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ in contractib.minorum,vel mulierum interueniat conſenſus duorum propinquorum,certè ſi aliquis faceret contractum cum minore, vel muliere non ſeruata tali forma ſtatuti, contractus eſſet ipſo iure nullus, nec ſufficeret, ꝙ poſtea adhiberetur talis ſolennitas, & ita in terminis decidit Bald in l.1.in
b antep.col.per totam.C.qui admit. [b] vbi in effectu concludit,ꝙ ſtante prædicto ſtatuto,non ſufficeret, ꝙ poſtea conſanguinei ratificarent incontinenti,quia quæ incontinenti fiunt,videntur ineſſe.l.lecta.ver.dicebam.ff.ſi cert.pet. & ibi declarat Bal.quòd
13 † aliqua dicuntur de forma actus, aliqua præter formam,aliqua ante formam,& aliqua poſt formam, & illam doctr.Bald. ſequuntur Pau.de Caſt.& do.Alex. in l.ſi cùm dotem.§. eo autem tempore.ſolut.mat.& do.Alex.in l.1.§.fuit quæſitum.ff.ad Treb.& d.Ant.de But.& Imo.in c.cùm conſuetudinis. de conſue.& Card.in c.fi.de maio.& obed.facit, ꝙ decidit Bart.in l.de vnoquoque.in fi.ff.de re iud.& Bar.in l.executorem. in 5.col.C. de execu.rei iudi.¶Item ex iſta doctri.ſequitur,ꝙ cùm in teſtamento, in quo filius exhæredatur,debeat inſeri cauſa legitima, quæ ſit de enumeratis in §.cauſas. in Auth. vt cum de app.cog. & debeat probari per hæredẽ,certè omiſſio cauſæ vitiaret ipſo iure teſtamentum. Secunda autem poſſet quandocunque interuenire,prout etiam dicit Sal.hic.¶Caue tamen dum Barto. vult,ꝙ ſi numerus ſeptem teſtiũ requiſitus à prin.in teſtamento,non interueniat,ꝙ teſtamentum ſit ipſo iure nullum. Contrarium vult in l.cùm quis.s.titu.1.dum tenet, ꝙ ex teſtamento
14 non ſolenni oriatur naturalis obligatio,ibi dixi, † & vide, quæ dixi in l.ſi poſt diuiſionem.s.titu.1. ¶Item facit iſta doctr. ad q. de teſtamento condito per vſurarium manifeſtum non præſtita cautione.iuxta.c.quamquam.de vſu.in 6.an ſi poſtea prẽſtetur,teſtamentum reconualeſcat? de qua qõne dic vt per Bal.& Pau.de Caſt.hic,& Bar.in l.filio prẽterito. in vlti.col. ff.de iniuſt. rup.& per Bald.in l.poſthumo.in vlt.col.C.de bon.poſ.contra-tab.cum concor.ibi traditis per d.Alex. ¶Item per iſtam theoricam decidit pulchrè d.Card.in c.ſignificauerunt. in vlt.col.de teſta.quod ſtante ſtatuto, ꝙ maritus non poſſit conſtituere dotem vxori,niſi de his,quæ euidenter recipit, ꝙ ſi maritus prius conſtituit dotem,& poſtea recipit ex interuallo,ꝙ tamen valet inſtrumentum propter verbum recipit, ꝙ eſt futurum ſubiunctiui,& ſic poteſt verificari ex poſt facto, vt patet ex doctr.huius gloſſ. ¶Item refert fuiſſe publicè determinatum in ciuitate
c Ferrariæ,ꝙ valeat teſtamentum [c] vſurarij manifeſti, qui deceſſit non præſtita cautione.iuxta.d.c. quamquam. de vſu.in 6.ſed dimiſit procuratorem ad præſtandum talem cautionem poſt eius mortem,qui procurator ſi poſtea prẽſtabit, iuſtificabit tale teſtamentum,& reputat nouum dictum,quod repetit,& latius idem Card. in cle.1.in 23.q. de ſepul.

Addi. Item circa iſtam doctrinã,in qua vidiſtis, quando lex dicit non valeat, an intelligatur ipſo iure, vel in effectu, quid ſi lex, vel ſtatutum diceret, ꝙ actus ſit, vel fiat ipſo iure irritus, vel ꝙ actus ſit inutilis, an intelligatur ipſo iure,vel in effectu? ex gl.alibi colligitur differentia, quia ſi vtatur verbo irritum,intelligitur ipſo iure, ſi termino inutili,intelligitur in effectu.glo.eſt in l.verbis.ff.ad leg.Fal.Cogita etiam ad prædicta, quia habemus regulam, ꝙ ſi lex vtitur verbo futuri temporis,non intelligitur ipſo iure, ſecus ſi verbo præſentis tẽporis,gl.in l.in criminali.j.de iuriſd.om.iud.gl. Bar.& Doct.in l. iubemus nulli.§.ſanè ſi hæc.de ſacroſ. Eccle. quare ergo in propoſito non diſtinguimus,an lex vtatur verbo futuri temporis, & non valeat,an prẽſentis temporis,& non valeat ipſo iure.Iaſ.
15 Papiæ. ¶In ſecunda parte gl.no.ꝙ † fideiuſſio, quæ debet præſtari per debitorem,qui impetrauit dilationem à principe,non poteſt per ipſum principem tolli,quia eſt grauis præiudicij,ſed glo.malè dicit,quia cùm iſta ſolennitas ſit inuenta à iure ciuili, poteſt tolli per reſcriptum principis, ſecundum doctrinam gl. & Docto.in l.fi.vbi dicetur.j. ſi contra ius,vel vtili.pub. Dicunt tamen Cyn.Bald.Sal. & Fulg.hic, ꝙ in tali reſcripto requiritur clauſula non obſtante. Tu pondera, ꝙ Bar.in 1.not.vult contrarium in reformatione conceſſa mercatoribus, ꝙ poſſint ſtatuentes remittere onus ſatiſdationis, & tamen ibi non requiritur clauſula non obſtante. Iaſ. Paduæ.

ADDITIONES.

a Formæ.Adde Abb.in diſputa.incip. Augerio.col.13.ver.2. proba.
b Vide,quæ dixi in l.petens. C. de pac.in nouo intellectu.
c Teſtamentum.Adde Pau.de Eleaz.in clem.vnic.de vſu. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter à ſententia cuiuſcunque poteſt appellari,niſi ſit perſona poſita in dignitate, & nu.3.*
2 *Quinque ſunt differentiæ inter appellationem,& ſupplicationem.*
4 *Licèt à ſententia præfecti prętorio non liceat appellare, tamen licitum eſt ſupplicare.*

LEX V.

Si quis aduerſus. A ſententia præfecti prętorio po
1 teſt ſemel tantum ſupplicari.h.d. ¶Et ad euidentiã præmitte, ꝙ † regulariter à ſententia cuiuſcunque
a poteſt appellari, [a] & appellatio eſt remedium ordinarium; tamen

ADDITIO.

a Appellari.Vide Guid.Papę conſi.1. & Imo.conſil.145. viſis ac diligenter. & duobus conſi.ſeq. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tamen ſi ſententia feratur à perſonis exiſtentibus in excelſa dignitate, puta à principe à Senatu à præfectis prætorio propter eorum dignitatem, non eſt licitum appellare. l. 1. in princip. ff. à quib. appel. non licet, iuncta l. præfecti. ff. de mino. & l. 1. in prin. ff. de offi. præfe. præto. & l. 1. C. de ſen. præfe. prætorio. tamen licitum eſt ſupplicare aduerſus talem ſententiam, vt hic, & iurib. præalleg. ¶ Et inter appellationem, & ſuppli. ſunt quinque differentiæ. † Nam appellatio facit ſententiam iniquam, vel iniuſtam, ſupplicatio autem conceditur ex gratia, & eſt ſpecies reſtitutionis in integr. & præſupponit ſententiam, ſed ſe debere denuo admitti, ideo prima non permittitur contra ſententias illuſtrium perſonarum, ſecunda ſic. d. l. præfecti. ¶ Et ex hoc ſequitur ſecunda differentia, quia appellatio deuoluit cauſam ad ſuperiorem, ſupplicatio ad eundem, ratio diuerſitatis, quia cū per ipſam app. ſententia dicatur iniuſta vel iniqua, ſi iudex; qui eam tulit, cognoſceret de appellatione, eſſet ſuſpectus, qa vellet defendere ſuam ſententiā ab iniquitate, ſed ſupplicario præſupponit ſententiam valere, ideo proceditur coram eo, vt in Auth. ſeq. & in iuribus præalleg. Tertia differentia eſt, quia appellatio debet interponi intra decem dies. [a] Auth. hodie. C. de appel. ſupplicatio autem poteſt interponi intra decem dies, & tunc habet effectum Authen. ſeq. poteſt etiam interponi intra duos ann. d. l. 1. C. de ſent. præfe. præto. ¶ Quarta differentia, quia licitum eſt ſaltem bis appellare, [b] aliquando ter, vt in tit. ne lice. in vna ea. cau. tertio prou. ſed non eſt licitum ſupplicare niſi ſemel, vt hoc tex. ¶ Quinta no. differentia eſt, quia appellatio ſuſpendit executionem ſententiæ, quia pendente appellatione nihil debet innouari, toto. tit. ff. nil noua. appel. pendente, & ratio eſt, quia appellatio reſcindit pronunciatum. l. 1. §. fi. ff. ad Turpi. ſed ſupplicatio, quia non tangit, nec reſcindit ſententiam, non impedit eius executionem, ſed interpoſita intra decem dies, facit, ꝙ victor debet præſtare fideiuſſionem, & poſtea ſententia mandatur executioni, vt in Auth. ſ. proximè ſeq. vbi dicetur. ¶ Et not. diligenter, † ꝙ quando propter dignitatem perſonæ nō poteſt ab eius ſententia appellari, iſtud procedit etiam ſi ex commiſſione partium ferret ſententiam, vel ex prorogatione, text. eſt in l. epiſcopale. & ibi Bar. multum not. C. de epiſc. audi. not. Ang. in l. 1. in 2. col. ff. de iudi.

Addi. Et ita aliàs in contingentia facti conſului, & obtinui in Decreto Mediolani diſponente, ꝙ à ſententijs latis per conſilium, vel aliquem de conſilio non poſſit appellari, & fuerat commiſſa vni conſiliario per partes tanquā amico, ꝙ ab eius ſententia non potuerit appellari. Iaſ. Papiæ. ¶ †Not. etiam ex hoc text. ꝙ licèt à ſententia præfecti prætorio non liceat appel. tamen licitum eſt ſupplicare, vt hic, & iuribus præalleg. an iſtud regulariter ſit verum, dicam in Auth. ſeq.

ADDITIONES.

a Intra decem dies. Adde, an poſt decem dies poſſit aliquo modo app. vide Docto. in c. ad reprimendam. de offi. ordi. Paul. de Leaz. in clem. quamuis. de foro compe. do. de Rot. deciſ. 58. in antiq.

b Appellare. Adde gl. in ver. fuerint. in cle. 1. de re iud. Spec. de app. in §. quoties. in prin. Doct. in c. ſua nobis. de appell. item not. caſus in quib. non licet appel. vide in glo. ſummæ. 2. q. 6. gl. in c. non ſolùm. de appel. lib. 6. Spec. eod. tit. in §. in quibus. Docto. in cap. qua fronte. eodem titul. Docto. in cap. paſtor. §. præterea. de offic. delega.

SVMMARIVM.

1 *Supplicacio, quæ porrigitur contra ſententiam prefecti pretorio debet ipſimet prefecto offerri, & nu. 2.*
3 *Supplicatio poteſt non ſolùm prefecto pretorio, ſed etiam eius officialibus porrigi.*
4 *Supplicatio porrecta aduerſus ſententiam non impedit eius executionē.*
5 *Tempus dicitur de forma actus.*
6 *In caſibus in quibus non eſt licitum appellare, non eſt licitum ſupplicare.*
7 *Sicut appellatio debet fieri in ſcriptis, ita etiam & ſupplicatio.*
8 *Aduerſus ſententiam debet quis ſupplicare intra decem dies.*

AVTHENTICA.

1 a **Quæ ſupplicatio.** [a] † Iſta Auth. ſecūdum Odof. & Cy. non ſe habet ad l. C. corrigendo, ſed declarando. nam cùm in l. C. eſſet dictum, ꝙ aduerſus ſententiā præfecti prætorio eſt licitum ſupplicare, hic declarat corā quo debeat porrigi iſta ſupplicatio, & intra quæ tempora, & quis ſit eius effect. Supplicatio porrecta coram præfectis prætorio, vel eius officialib. intra decem dies impedit executionem ſententiæ, niſi victor præſtet idoneam fideiuſſionem, ſed vltra tempus decem dierum porrecta ſupplicatio, executionem nō impedit. h. d. ¶ Et diuiditur in tres partes, vt hic per Bart. ¶ No. 1. ex
2 hoc tex. ibi, gloriofiſſimis præfectis. ꝙ † ſupplicatio, quæ porrigitur contra ſententiam præfecti prætorio, debet ipſimet præfecto offerri, & in hoc differt ab appellatione. l. eos qui. in prin. C. de app. alleg. in glo. 1. & ratio differentiæ eſt, quia app. detegit iniquitatem ſententiæ, ideo abſurdum eſt, ꝙ ille, qui tulit ſententiam, cognoſcat de iniquitate ſententiæ ſuæ; ſed ſupplicatio eſt quædam venia, quæ miſericorditer imploratur. l. prefecti. ff. de mino. ¶ Secundò no. ex text. ibi, vel eorum conſiliarijs.
3 † ꝙ ſupplicatio poteſt porrigi nō ſolùm prefecto prætorio, ſed etiam officialib. ſuis, intellige tamen vt dicit gl. 1. non vt ipſi cognoſcant, ſed vt referant, quia inferior non poteſt ſe impedire de facto ſuperioris. l. præfecti. & l. minor autem magiſtratus. ff. de mino. c. cùm inferior. de maior. & obe. Ex iſto tex. iuncta gl. pdicta not. Bar. hic, ꝙ libellus, acta, & exceptiones poſſunt produci notario, ſicut iudici. adde text. gl. Bar. & Doct. in l. eos qui. §. ſuper his. C. de appel. Bar. in l. ſi finita. §. Iul. in 6. col. ff. de dam. infect. facit, ꝙ vult gl. in l. iuſiurandum, ꝙ ex conuentione. §. pupil in gl. mag. in ver. debet. circa fin. ff. de iureiur. ex qua not. ibi Pau. de Caſtr. ꝙ actus poteſt dici iudicialis, licèt non ſit factus in præſentia iudicis. Et Bal. in l. pen. ff. de fideiuſſno. ex illo text. ꝙ ceſſio facta coram notario actorum dicitur facta in iudicio; per iſta inferunt Guid. de Suza. Bal. & Mod. hic, ꝙ appellatio in ſcriptis, quæ debet fieri intra decem dies. Auth. hodie. C. de app. poteſt fieri coram notario illius iudicis, qui tulit ſententiā, præcipuè, quando non poteſt haberi copia illius iudicis, ꝙ no. quia quotidianum. Per iſta refert Raph. Ful. ſe conſuluiſſe in ciuitate Vicentiæ, vbi ſtatutū diſponit, ꝙ ſnīa mittatur executioni niſi appellatio interponatur intra decem dies, & libellus porrigatur intra viginti, & præſtetur cautio de ſoluendis expenſis, ꝙ la-
b tis fuit talem cautionem fuiſſe præſtitam ipſi notario. [b] ¶ Limita prædicta non habere locum, quo ad probationes, vel inſtrumenta probatoria, quæ non debent fieri notario, ſed ipſi iudici, vel de commiſſione iudicis. l. quinquaginta. ff. de proba. gl. in l. iubemus. C. de lib. cauſa. gl. in l. hac conſultiſſima. in fi. vbi dixi. C. de teſta. facit. l. inſtar. C. de iur. fiſc. lib. 10. Cano. in c. quoniā contra falſam. de proba. Bal. & Mod. hic, Bald. in l. 2. C. de eden.
4 Ange. & Imo. in d. §. Iul. l. ſi finita. ¶ † Tertiò not. ꝙ ſupplicatio porrecta aduerſus ſententiā, non impedit executionem ipſius ſententiæ. eo. modo nec reſtitutio in integrum. c. ſuſcitata. de in integ. reſtitu. & rationem diuerſitatis dixi in l. præcedenti. Quid autem ſit in nullitate ſententiæ, an impediat executionem, licèt Bal. & Pau. de Caſt. hic ponant, tamen quia ordinariè traditur per Bar. & Mod. in l. 4. §. cōdemnatum. ff. de re iudi. remitto me
c ad ibi dicta. [c] ¶ Quarto diligenter nō ex tex. ibi, niſi ſub hac for-
5 ma. iunctis præcedētib. ſecundum Bal. & Sal. hic, ꝙ † tempus
d dicitur de forma actus, vnde infert Bal. ꝙ ille, qui non obſeruat tempora conſtitutionis, non dicitur ſeruare formam, ꝙ dicit eſſe notandum propter cōſtitutiones Eccleſiarum, quæ imponunt metas temporis. ad idem alleg. tex. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tut. ſequitur Pau. de Caſt. in l. qui Romæ. §. Callimachus. ad fi. ff. de ver. obl. & in l. ſi in lege. in prin. ff. loca. inferēs ad ſtatutum, vt ibi per eum. ¶ Contrarium tenet Pau. de Caſtr. hic, quia propriè loquendo tempus non concernit formam, licèt largo modo dicatur de forma. Tu pro Bald. adde, ꝙ dicit idem Bal. in l. omnes populi. in pen. col. fi. de iuſti. & iur. quòd à forma ſtatuti, non eſt recedendum. l. conſtitutionib. ff. ad municip. vnde ſi ſtatutum requirit tempus, & tu require tempus. l. Titius. ff. de teſtam. mili. ¶ Limita ſecundum Pan. in conſi. 94. incip. ſtatuto ciuitatis Groſſetanæ. in vlti. col. in 1. vol. quamuis de Bal. hic non faciat mentionem, quando tempus eſſet appoſitum, vt eſſet de ſubſtantia, ita ꝙ eo remoto remouereī actus, iuxta glo. in c. 3. de conſti. in 6. ſecus ſi tempus apponeretur ad bene eſſe, vt in caſu ſibi occurrenti, quando ſtatutum diſponit, ꝙ de menſe Ianuarij priores teneantur eligere medicū ſub pœna. Nā ſi illi negligentes ſunt, alij ſequentes de menſe Maij poterunt eligere, quia tps ibi non eſt de ſubſtantia, tñ contra iſtam limitationē allego, ꝙ vult Bal. in c. licèt. in 1. col. de ſup. neg. pla. ꝙ vbi in ſtatuto ſunt aſſignati menſes non in genere, ſed determinatè, puta talib. Kal. tale tempus certo modo determinatū alterius temporis functionem non recipit. l. ſi vſusfruc. mihi in biennium.

ADDITIONES.

a Quæ ſupplicatio. Amplia iſtam Auth. habere locum in ſtatuto diſponente ſuper remiſſione alicuius actus, quia non impedit executionem præſtita cautione ad formam huius Auth. Bar. in l. Iul. in fi. ff. de dam. infec. & ad materiam huius Auth. vide Præpoſi. in c. ex ratione. col. pen. de app.

b Adde Alex. contra in l. ſi finita. §. Iul. 12. col. ff. de dam. infec. PVRPV.

c Adde Fel. in Rubr. de proba. ad fi. Pan. in c. 3. in 7. not. eo. tit. PVRPV.

d Quādo tempus ſit de forma. Fel. in c. cùm dilectus. de reg. limitat Iaſ. in Rub. C. qui admi. 2. col. PVRPV.

Source : BIU Cujas

biennium.ff.de vſu,& vſufr.leg.¶Prædictis adde,ℭ qui recedit à tempore,recedit à forma ſecundum Bal.in l.obſeruare.§.fi.in 3.q.ff.de offi.procon.& in l.liberti libertæque.in 5.col.C.de ope. liber.¶Item adde,ℭ ſi ſtatuta aliquid diſponunt tam in tempore,quàm in forma,ℭ ſunt ſeruanda ad vnguem,& ſi contra fieret,eſſet irritum ipſo iure,ſecundum Bald. in l.ordo.circa med. C.de execu.rei iud.item dicit Bald.in Auth.qui ſemel. in 4.col. in fi.C.quomodo & quando iud.ℭ quando ſtatuta volunt certa tempora ſtatui, alioquin ponatur reus in banno, ita ſunt præcisè ſeruanda,ℭ nihil addi, vel minui poteſt, quia eſt data forma iudici,ita ibi dicit Bal.¶Quintò no.ex iſta Auth.& l.prę
a cedenti regulam, [a] ℭ † in caſibus in quibus non eſt licitum ap-
6 pellare à ſententia,tamen eſt licitum ſupplicare, & ita iſtam regulam tradit gl.in c.ex literis.in ver. ſupplicauit.de in integ.reſt. Iſtam regulam intellige eſſe veram,quando à ſententia nō poteſt appellari propter excellentiam eius, qui ſententiam tulit, tunc bene poteſt ſupplicari, ita loquuntur iſta iura: ſed quando de iure communi non poteſt appellari, non poteſt etiam ſupplicari,niſi beneficio ætatis, aut fauore matrimonij, ſecundum Inno.& Cano.in d.c.ex literis.Cyn.in l.fin.vbi glo.C.vt lit. penden.Bald.in l.vnica.C.ne lic.in vna ead. cauſa tertio prouo. Bal.in l.fin.§.illud.& notabilius in §.fi.ad fin.C.de tempo.appel. & in l.nemo.C.de iuriſd.omn.iud. dom.Ant.de But.in c.paſtoralis.in 3.nota.de appel.Imol.in l.1.§.fin.in 20.colum.ff. à quib. appel.non licet. Pau.de Caſt.in l.præcedenti. & in l.fi.C.de edi. dim.Adri.tol.& notabiliter Imo.in l.ex conſenſu.§.fi.in pen. & vlt.colum.ff.de appel.vbi tangit illam notabilem quæſtionem, quam dicit longo tempore fuiſſe agitatam in curia Regis Aragonum,an verus contumax,qui non poteſt appellare,vt ibi,an
7 poſſit ſupplicare. ¶Glo.in verbo offerenda. dicit, † ℭ ſicut ap-
b pellatio debet fieri in ſcriptis, [b] ita ſupplicatio. limita ergo verum, niſi ſupplicatio interponeretur eadem die, qua lata eſt ſententia,ſicut in appel.quando interponitur illa die, qua fertur ſententia,poteſt fieri viua voce.l.1.in fi. & l.ſeq. ff. de appel. ſecundum Cyn.hic in 1.q.& Sal.¶Glo.in verbo retractationis, diuiditur in tres.In prima remouet vnum contrarium,dupliciter reſpondendo.In ſecunda ponit vnum dictum. In tertia per viam not.remouet aliud contrarium.Secunda ibi, item fit hæc retractatio. Tertia,& vltima ibi,item no. hic pendente ſupplicatione.¶In prima ergo parte,quia tex.videtur ſibi contrarius, nam dicit in prin. ℭ ſententia per ſupplicationem retractanda ſit intra decem dies:in fi.vult,ℭ poſſit quandocunque retractari.Glo.concordando reſpondet, ℭ ſi ſententia ſit lata cōtra ius ſcriptum,poſſit quandocunque retractari, ita loquitur finis, ſi autem ſit lata cōtra ius litigatoris,,tunc debet intra decem dies retractari,ita loquitur principium. ¶Licèt Bart.ſimpliciter videatur tranſire cum hac ſolutione,tamen eam reprobant Cyn. & Sal.hic, quia ſi ſententia eſſet lata contra ius ſcriptum, non cōueniret verbum retractationis,in tex.poſitum: præterea tex. iſte à principio vſque ad fi.ſemper loquitur eo. caſu, & tamen
8 ſecundum hanc ſolutionem multum diuerſificaretur.¶ † Aliā ſolutionem tenuit gl.& iſta eſt vera,& hanc teneo, ℭ aduerſus ſententiam debet quis ſupplicare intra decem dies, ſi vult habere commodum fideiuſſionis præſtandæ, ita loquitur principium tex.aliàs poteſt quandocunque ſupplicare, ſed non impediet executionem, & non habebit commodum fideiuſſionis,& ita loquitur finis text. & iſte eſt verus intellectus ad hunc tex.¶Alium intellectum tenet Bar.qui fuit glo.in l.1. C.de ſen. præf.prẹto.quòd intra decem dies poteſt aduerſus ſententiam ſupplicari porrigendo ſupplicationem ipſi præfecto prætorio. ita loquitur principium tex.ſed poſt decem dies vſq; ad duos annos licitum eſt ſupplicare, porrigendo ſupplicationem principi,non præfecto prẹtorio,ita loquitur finis.Iſtam ſolutionem etiam tenet gl.in c.ex literis. ſuper verbo ſupplicauit.de in integrum reſtit.tenent Odof.& Io. Fab.ſed quia diuinat,& diuerſificat text.tene præcedentem,quæ vera,& clara eſt. In alijs partibus glo. bene dicit.

ADDITIONES.

a Regulam. Adde Scar.in l.omnes populi.in 4.q.3.q.prin. Bar.ff.de iuſti.& iur. & in l.1.in 1.char.in prin. ff. de offi.eius. PVRPV.

b In ſcriptis. Adde l.3.ff.de app.& ibi Doct.Bar.Bal.Ang. & Doct. in l.litigatoribus.C.de appel.Bar.in l.eos.in §.ſi autem.C.eod. tit. Spec.tit.de appel.§.6. ver.item cautus.Doct.in c.cordi.de appel.lib.6. Dom. de Rot.deciſ.413.inci. fuit dubitatum.in nouis.

SVMMARIVM.

1 *Non refert, à quo reſcriptum impetretur, etiam ſi ſit ſeruus.*
2 *Quando reformatio fit in conſilio, non refert, an ille qui fecit propòſitā eſſet infamis, vel ne, poſtquam apparet de conſenſu populi.*
3 *Forma non ſeruata actus nihil valet.*

LEX VI.

1 VNiuerſis. † Nō refert à quo reſcriptum impetretur, ēt ſi ſit ſeruus.h.d. ¶Limita niſi ſibi eſſet oppoſitum tpe porrectæ ſupplicationis.l.1.arguendo à ſpeciali, & ibi Bald.s̄.eo. Et ex hoc no.ſubtiliter Bal.hic poſt Iaco. But.ℭ dilatoria exceptio,qualis eſt iſta, quæ opponuntur contra impetrātem, ſicut aliàs tollitur per lit.conteſt.l.ita demum.C.de procu.l. Pomponius.§.ratihabitionis.ff.eod. ita hic tollitur per impetrationem reſcripti.¶Secundò limita, quando reſcriptum eſſet impetratum ab excommunicato.c.2. de reſcript.in 6.ad hoc, vt citius redeat ad gremium Eccleſiæ, & hoc, quando impetrauit pro ſe: ſi autem nomine alterius,habes gl.not.in c.fi. in glo.1.& ibi Docto.de procu.¶Tertiò limita, niſi mendacium ſupplicantis obſtet.c.ex parte decani. & c.nonnulli.§. ſunt & alij de reſcrip. ſecundum Bar.hic.¶Secundò per iſtam.l.decidit Bar.hic in fin.
2 † ℭ quando reformatio fit in conſilio,non refert,an ille,qui fecit propoſitam,eſſet infamis,vel ne, poſtquam apparet de conſenſu populi.referunt,& ſequuntur Pau.de Caſt.& d.Alex.in l. 1.in prin.ff.ad l.Falc.¶Adde,ℭ vult Bar.in l.obſeruare.circa medium.C.de decur.lib.10. ℭ licèt in conſilio generali populi debeat fieri propoſita per vnum de populo,tamen ſi de ea nō apparet,& conſtet de voluntate populi,valet ordinamentum,ſequitur Pau.de Caſt.in l.1.in prin.ff.de conſti.princi. & in d.l.1.in prin.ff.ad leg.Falc. ¶Sed aduerte,ℭ Bart.hic non aperit,quid ſi ſtatutum requireret pro ſolennitate,ſed Pau.de Caſt.hic tenet, ℭ idem eſſet; vnde ſi ſtatutum diſponat, ℭ conſilium generale populi debeat congregari ad ſonum campanæ,& vocē prẹconis,& propoſitio debeat fieri per ptiorem Antianorum,certè ſi reperiatur conſilium fuiſſe congregatum, item appareat de voluntate populi,quamuis non appareat,ℭ in congregatione fuerit ſeruata forma ſtatuti, tamen valebit ordinatio, poſtquam apparet de conſenſu populi. Et iſtud dicitur eſſe notandum pro congregationib. ſcholarium, quæ fuerunt factæ illo anno ſuper facto Rectoris. Nam licèt ſtatutū vniuerſitatis Paduæ diſponat, ℭ vniuerſitas in electione noui Rectoris debeat congregari de iuſſu Rectoris,tamē valuerunt geſta per vniuerſitatem in electione noui Rectoris,quāuis aliter nō fuerit congregata iuſſu veteris Rectoris,poſtquam vniuerſitas fuit cōgregata,& apparet de electione ſcholarium, per not.per Bart.hic, & in d.l.obſeruare. ¶Ex iſta deciſione no.pulchram limitatio-
3 nem ad regulam,quæ habet,ℭ † forma non ſeruata actus nihil valet.l.cùm hi.§.ſi prætor.ff.de tranſa.c. cum dilecta. de reſcrip. Limitatur,quando talis ſolennitas,vel forma non eſſet magnæ importantiæ conſiderato effectu. Adde bene facere illud,quòd vult Cald.in conſi.11. poſito in tit. de iure patro.& nihil melius in mundo poſſet alleg.vbi tenet, quòd dato, quòd vniuerſitas fuerit ineptè congregata, tamen valet præſentatio facta per maiorem partem omnibus præſentibus, ſed in contrarium facit, quod vult Bald.in l.1.in 2.col. ff.de legi. vbi quærit,ſtatuto ciuitatis Peruſij cauetur, ℭ omnes propoſitæ fiant per priorē, & aliter non valeant,pone facta congregatione generali populi prior nō vult facere propoſitam, fortè quia iurauit, vel quia eſſet ſibi pœnale,alius fecit propoſitam, & populus concorditer ordinauit, an valeat, dicit videri, quòd ſic, quia poſtquam populus conſenſit, non eſt curandum,à quo ſit facta propoſita,vt per Bar.in d.l.obſeruare.determinat Bal.quòd ſi ſtatutum requirit pro forma,ℭ actus non valeat, ſaluo niſi populus habuiſſet poteſtatem derogādi illi ſtatuto, quia intelligitur ei derogaſſe,argum.l.fi.in princip.ff.de lega.2.& l.ſi quis in principio teſtamenti.ff.de leg.3.Facit, quod vult idem Bal.in l. Barbarius. in 5.colum.ad fin.ff.de offic.præto.imò dominus Alexan.in l.1. in princip.in 2.colum.ff.ad leg. Falcid.tenet contra Bald.in hoc vltimo, quòd etiam ſi populus habuit poteſtatem derogandi tali ſtatuto, non per hoc intelligitur illi derogaſſe,motus per aliqua,de quibus ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Reſcripta contra ius impetrata non debent per iudices obſeruari.*
2 *Quæ ſint ſoli principi reſeruata.*
3 *Inferior à ſupremo principe,etiam ſi ſit legatus de latere,non poteſt reſcribere,quòd procedatur ſummariè, ſimpliciter,& de plano.*
4 *Quæ ſint ſoli Papæ reſeruata.*
5 *Quod nemini nocet,& mihi prodeſt,de facili concedendum eſt.*
6 *Si aqua exit de molendino vnius, & alter vult eam capere, & ducere ad ſuum molendinum,ita quòd primum molendinum non impediatur, non poteſt duci inuito domino.*
7 *Quando nulli principaliter prẹiudicium infertur,& eſt commodum alicuius,tunc dictum vnius teſtis tantum facit plenam probationem.*

Source : BIU Cujas

8 *Princeps poteſt remittere pœnam delicti.*
9 *Reſcriptum contra ius valet, ſi neminem lædat.*
10 *Reſcrip. per quòd princeps concedit pupillo facultatem teſtandi, non valet.*
11 *Pupillus etiam doli capax, & cum auctoritate tutoris, non poteſt facere aliquem actum vltimæ voluntatis, etiam pro anima, vel ad pias cauſas.*
12 *Contra defectum naturalem non poteſt princeps diſpenſare.*

LEX VII.

REſcripta. Iſta lex ponit regulam, & duas fal. Secunda ibi, niſi fortè. & eſt
1 in Decre. canonizata. 25.q.2. in cap. reſcripta. ¶†No. primò regulam, ꝙ reſcripta contra ius impetrata non debent per iudices obſeruari, & gl. inuehit contra miſeros prælatos, qui non audent obſeruare hanc. l. vel ſimilem, in l. puniri. vbi dicam. ĵ. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam. Sed nun quid iſta regula procedat ex defectu poteſtatis principis, quia non poſſit, vel ex defectu voluntatis, Bal. hic in 2. col. & Pau. de Caſt. dicunt, ꝙ ex defectu voluntatis, quia nō præſumitur principem aliquid velle, ꝙ ſit contra ius, & ſi aliquid conceſſit, præſumitur per importunitatem conceſſiſſe, & ideo ſi princeps vellet, poſſet reſcribere contra ius adiecta clauſula non obſtante, de qua dicitur in l. fin. ĵ. ſi contra ius vel vtilita. publ. ponunt
2 Old. Cy. & Bald. hic. ¶†Hinc ſumpta occaſione tractat Bal. hic de poteſtate principis, & quæ ſint ſoli ſupremo principi reſeruata. adde Bal. in l. 1. in prin. C. de iu. aur. annul. & in c. 1. quæ ſint reg. in vſib. feud. & in l. imperium. in 3. col. & ibi plenius Ludo. Rom. ff. de iuriſd. omn. iud. & Bald. in proœ. feud. in 12. col. vbi inter cætera dicit, ꝙ quādo princeps aliquid vult ex certa ſcien
a tia, nemo poteſt ei dicere, cur ita facis [a], & eſt dictum, quo aduocati ſæpius in palatijs vtuntur, & fuit ante Bald. dictum Spe. in titu. de leg. §. nunc oſtendendum. verſi. 89. per tex. in c. quamuis. de pœnit. diſtinctio. 3. ibi, quis tamen audeat dicere Deo, quare huic, &c. & gloſſ. ibi in verbo Deo, idem dicit in Papa, & idem Bald. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ. in penult. colum. vt lite pendente dicit, ꝙ cùm ipſe princeps ſit cauſa cauſarum, non eſt de eius poteſtate inquirendum, cùm primæ cauſæ nulla ſit cauſa, cùm id, ꝙ primum eſt, aliud ante ſe habere non poſ ſit. & idem Bald. in c. cùm ſuper. in 1. col. de cau. poſ. & propri. dicit, ꝙ Papa, & princeps ex certa ſcientia ſupra ius, & contra ius, & extra ius omnia poſſunt, ideo ſacrilegium eſt de poteſta te principis diſputare. l. diſputare. C. de crimi. ſacri. ¶ Inter cæte-
b ra not. illud, ꝙ dicit Bal. ꝙ ſolus [b] ſupremus princeps poteſt in reſcripto apponere clauſulam non obſtante, alius verò inferior non poteſt. adde Bal. in l. cunctos populos. in 10. col. C. de ſum. Trinit. Ange. Imo. & Mod. in l. nemo poteſt. per illum text. ff. de leg. 1. vbi do. Alex. in 1. col. & in conſi. 101. ꝙ incip. viſis infraſcriptis exemptionib. in 6. col. in 1. vol. facit bon. text. in l. formam. C. de offic. præfe. præto. orien. & illiri. & quia inferior non po-
3 teſt reſcribere contra legem ſuperioris. c. cùm inferior. de ma-
c ior. & obed. † ſicut in ſimili inferior à ſupremo principe, etiam ſi ſit legatus [c] de latere nō poteſt reſcribere, ꝙ procedatur ſum marie, ſimpliciter, & de plano. gl. eſt reputata ſing. in c. fi. de hęr. in 6. eſt etiam ſimilis gl. in cle. ſæpè. in princip. in verbo mandamus, de verb. ſignific. idem eſt in clauſula ex certa ſcientia, quæ non poteſt per inferiorem apponi in reſcripto. gl. in clem. & ſi principalis, in glo. fin. de reſcrip. ſimiliter etiam ſolus ſupremus princeps poteſt in totum tollere ius alicuius cum clauſula non obſtante, inferior autem nō poſſet, etiam ſi ſupremus princeps poſſet. ita tenet Arch. 25.q.2. in ſumma. refert, & ſequitur Alb. de Roſ. in l. quoties. ff. eo. & ibi Pau. de Caſt multum exclamat, & dicit, ꝙ habuit de facto tempore quo d. Pandul. tenebat imperium Bergomi: nam vni ex partialibus ſuis remiſit per reſcri ptum, quicquid debebat ciuibus Bergomen. cum clauſula nō obſtante, dicit ſe conſuluiſſe, ꝙ nō potuit, dato, ꝙ fuiſſet iuſtus princeps, & idem dicit in Duce Mediolan. & in Marchione Ferrariæ, quod tu diligenter no. ad ea, quæ traduntur per glo. & Doct. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. & in l. fi. ĵ. ſi contra ius,
4 vel vti. publ. ¶†Succeſſiuè tangit Bal. hic de poteſtate Papæ, & de his, quæ ſunt ſoli Papæ reſeruata. Adde glo. ordi. in c. tranſlationem. de offi. leg. & glo. in c. ſicut vnire. de exceſ. præla. & plenius, quam alibi Spec. vbi enumerat octuagintanouem in titu. de leg. §. nunc oſtendendum. & in §. nunc breuiter dicendum eſt. ponunt Cano. in c. propoſuit. poſt gl. ibi, de conceſ. præben. & dicit Hoſt. qui ſæpè allegatur in c. cùm veniſſent. de iudi. ꝙ Papa poteſt mutare quadrata rotundis. ¶ Adde, ꝙ Bal. in c. Ec-
d cleſia ſanctæ Mariæ. in 3. col. de conſt. dicit, quod Papa [d] eſt do minus dominantium, & habet ius Regis Regum in ſubditos, & idem Bald. in c. 1. in 1. col. de proba. dicit, quòd apud Papam eſt ſuprema poteſtas, in qua non habet parem, & idem Bald. in l. Barbarius. in fi. ff. de offic. pręto. dicit, quòd Papa eſt omnia, &
e ſuper omnia in ſpiritualibus. [e] idem Bald. in l. 2. in 6. queſt. C. de
f ſeruit. & aqua. hinc eſt, quòd Papa tanquam pater [f] patrum concurrit cum omni prælato in iuriſdictio. & poteſtate, & ita originaliter dicit Ioan. Mon. qui poſtea fuit Card. in cap. ſi eo tempore. de elec. in 6. quem refert, & ſequitur Bald. in cap. 1. in prin. 1. col. de his qui feu. dare poſ. & in c. 1. in prin in 1. col. quis dicatur Dux, Marchio, vel Comes. in vſibus feudo. & in proœ. Decre. in 1. colum. & in cap. 1. in 4. col. de offi. ord. & no. & melius quam alibi Bald. in c. dilecti. 2. in penult. col. de appel. intellige tamen, quæ dicta ſunt de ſuprema poteſtate Papæ cum grano ſalis, ſcilicet, clauę diſcretionis non errante. ita dicit glo. not. in c. quanto. in glo. 2. de iureiuran. vbi Cano. commendant præcipuè Bald. qui dicit, quòd illud verbum eſt fixè tenendum
5 cordi. ¶†Secundo not. regulam, quod illud, quod nemini no
g cet, [g] & mihi prodeſt, de facili cōcedendum eſt, concordat tex. in l. 1. §. ijdem aiunt aquam. ff. de aqua plu. arcen. & text. not. in l. 2. §. item Varus. in fin. eod. tit. de quo dic, vt per Bar. & Docto. in l. 2. in verſi. nec cogitur. ff. ſolut. matrimo. & per Bart. in l. 1. C. de metal. lib. 11. & per hoc Bononiæ fuit determinata quæſt. inter fratres prædicatores, & fratres minores: nam commune Bo noniæ primo loco conceſſerat fratribus prædicatoribus, vt tra herent aquam ex flumine publico, ad ducendum fabam tempore quadrageſimæ: idem poſtea conceſſit fratribus minoribus reclamantibus primis, fuit determinatum, quòd ex quo aqua ambob. ſufficiebat, certè, quod nemini nocet, & alij prodeſt, facile concedi debuit, ita dicunt Bart. & Docto. in l. 4. C. de ſerui. & aqua. & Bart. in repet. l. quominus. in 5. q. princip. ad fin. ff. de flumin. Bald. in c. cùm olim. de conſuetu. bene facit text. in l. 2. §. fin. & ibi Albe. & Ange. ff. de ſeruit. ruſtico. prædio. & vide, quod ampliando in fortioribus terminis tenet Barto. in l. non modus. per illum text. C. de ſerui. & aqua. ¶ Adde tamen, quod vult Barto. in l. quominus in 12. quæſt. ff. de flumin. in quæſt. de
6 qua dicit, quòd ſæpè vidit dubitari, † quòd ſi aqua exit de molendino vnius, alter vult eam capere, & ducere ad ſuum molendinum, ita quòd primum molendinum non impediretur, tenent, quòd cùm illa aqua ſit priuata, quòd inuito domino ducere non poſſit, per l. in concedendo. ff. de aqua pluuia arcen. ſequitur dominus Alexand. in conſil. 108. in 1. volum. incip. in cauſa, & lite vertente inter dominos. vide dictum not. Bald. in l. 4. C. de ſeruit. & aqua. vbi decidit, quòd ſi ex flumine publico duco aquam per prædium meum ad meum molendinum, poſſum illam aquam quo volo diuertere, nec teneor de ea gratiam facere vicino habenti inferius molendinum, niſi ei deberem ſeruitutem. aliter tamen tenet in prædictis Bal. in l. item
7 lapilli. in 2. colum. ff. de rerum diui. ¶ † Item ad iſtam regulam adde, quod quando nulli principaliter præiudicium infertur, & eſt commodum alicuius, tunc dictum vnius teſtis tantum facit plenam probationem, puta, quòd aliquis ſit baptizatus, vel Eccleſia conſecrata. cap. cùm itaque. & c. paruulo. de conſecra. diſtin. 4. glo. in cap. licèt vniuerſis. in glo. fin. de teſtib. & glo. not. in cap. nuper. in glo. fin. ſuper verbo niſi iuratus. eod. titu. Spec. in titu. de teſte. §. reſtat. in 9. & 16. fallen. dom. Anto. de Butr. in c. veniens. primo in 1. colum. in fin. de teſtibus. ¶ Et per illas glo. infert in ſpecie not. Bald. in d. c. licèt vniuerſis. & in d. c. nuper. quòd clericatus poteſt probari per vnum teſtem ſolùm, quia

actus

ADDITIONES.

a Cur ita facis. Adde c. in memoriam. & ibi Do. 19. diſt.
b Quod ſolus. Adde glo. in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtilita. public. glo. in verbo literarum. in cap. ſtatutum. de reſcrip. libr. 6. glo. in verbo noſcatur. in cap. 1. de conſtitu. libro 6. Ioan. And. in cap. 1. de exceſ. prælat. libro 6. in nouel. idem Ioan. Andr. in cap. nonnulli. de reſcrip. Anto. de But. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti.
c Etiam ſi ſit legatus. Adde Spec. tit. de leg. §. ſuper eo. verſicu. ſed nunquid legatus. Ioan. de Anan. in c. olim. de accuſa. Abb. in c. niſi ſpecialis. in 3. not. de offi. leg. Dec. in c. paſto. de appel. 11. col. Alex. de Imo. conſi. 106. inci. proſpectis his quæ. in 2. col. in 2. vol.
d Quòd Papa. Adde Bal. in proœ. Greg. in fi. 4. col.
e Spiritualibus. Adde cap. per principalem. & cap. cuncta per mundum. 9. quæſtio. 3. text. in cap. ſacroſanct. in proœm. 6. Bald. in extrauag. ad repri. in verb. totius orbis.
f Pater. Adde Bal. in c. 1. qui feu. da. poſ. in vſib. feud.
g Regulam, quòd illud quod nemini nocet. Iaſ. in l. 2. ff. ſolut. mat. in prin.
* Et vide Gerard. ſingu. 49. num. 1. & 2. vbi quòd teſtis vnius dictum facit plenam probationem, quando nulli principaliter præiudicium infertur, & eſt commodum alicuius, vt in exemplis de quibus ibi, & per Alex. in l. 2. num. 6. ff. ſolut. mat. & facit alia Reg. ꝙ compellitur quis facere id, quod alij prodeſt, & ſibi non nocet, no. in d. l. 2. Rom. ſing. 559. num. 2. quæ Reg. non procedit in caſib. de quib. per Doct. ibi. & in l. 2. §. mutui datio. ff. ſi cer. pet. in l. plus cautionis. de reg. iur. MASVER.

Source : BIU Cujas

actus iste de se, & sui natura inspecta nulli principaliter præiudicat, quod bene no. quia multum limitatur regula, ꝙ vni testi non debeat plenè credi, ẽt si sit magnæ dignitatis. l. iurisiurandi. C. de testi. d. c. licèt vniuersis. & c. licèt ex quadam. & c. in omni.
8 de testibus. ¶ † Tertiò not. quòd princeps potest remittere pœnam delicti. Istud procedit in pœna pecuniaria applicanda fisco, nondum tamen applicata, vt dixi in l. nec damnosa. post Bal. ibi. s. co. Si autem pœna pecuniaria esset applicanda parti, tunc princeps non posset per rescriptum tollere, vt est gl. no. in l. 2. & ibi. Docto. & ibi multa dixi. C. de in ius voc. Si autem pro delicto venit imponenda pœna corporalis, & tunc pro delictis futuris non posset per rescriptum remitti, quia inuitaret ad delinquendum contra. l. conuenire. ff. de pact. dota. Item esset contra publicam vtilitatem, ꝙ delicta remaneant impunita. l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. iuncto eo, quod not. dicit Bald. in l. quemadmodum. circa medium. C. de agri. & censi. lib. 11. cum concor. Si autem esset delictum de præterito, pro quo venit imponenda pœna corporalis, tunc potest per rescriptum remitti, prout tota die fit, ita propriè loquitur text. hic, secundum Bald. & Moder. hic, & in l. nec damnosa. sup. eod. ¶ Capio gl. primam super verb. Rescripta cõtra ius. quam diuide in tres. In prima ponit primum exemplum ad text. quod est bonum, quicquid hic dicat Ful. Alia exempla ponit gl. in d. c. rescripta. 25. q. 2. In secunda, quæ est ibi, non autem potest intelligi. gl. remouet aliud contrarium. In tertia, quæ est ibi, & pone exem-
9 plum. gl. ponit remissiuè secundum exemplũ ad tex. ¶ † Venio ad secundam partem gl. ex qua habes limitationem ad istum tex. qui vult, ꝙ rescriptum cõtra ius valet, si neminem lædit. est verum nisi lex specialiter prohibeat impetrationem talis rescripti. prout facit. l. vnica. C. si nup. ex rescrip. pe. allegata in glo. secus si simpliciter lex disponat. nec ad hoc ob. l. pacisci. ff. de pac. per quam lac. de Are. & Vltramon. reprobant gl. quia licèt Bar.
* *& communiter Doct.* dicant, ꝙ aliud sit in rescripto, contra quod semper est clausula, ne impetretur rescriptum contra ius. l. nec damnosa. s. eo. aliud in pacto. nam ista differẽtia non est bona, cùm etiam pacta ꝫ ius non valeant. l. pacta quę ꝓtra. C. de pac. ideo dic meliorem rationem differentiæ esse, qa in pacto adest ꝓsensus vtriusque partis. l. 1. in prin. ff. de pac. secus in rescripto: item intellige. d. l. pacisci. procedere, eo quia illud pactum solũ respiciebat priuatam vtilitatem, secus si fuisset contra publicã vtilitatem, vt declarant Bar. & Doct. in d. l. pacisci. ¶ In secunda
10 parte gl. no. † quòd non valet rescriptum, per qđ princeps concedit pupillo facultatem testandi sequuntur Bar. & Bald. hic, & subdit Bal. ꝙ istud est duplici ratione. Primo, quia est cõtra ius, ergo non valet, iuncta. l. qua ætate. ff. de testa. Item, quia est præiudiciale legitimis successorib. pupilli. ad h. c etiam allegat. l. fi. C. de testa. milit. Pau. de Cast. hic ponderat Bal. velle, quod tale rescriptum concedens pupillo facultatem testandi nõ valeret, etiam si in rescripto adesset clausula non obstante, vel æquipollens, cùm tendat in præiudicium venientium ab intestato, sed ipse reprobat, & fortius tenet contra gl. & Docto. ꝙ valet tale rescriptum etiam sine clausula non obstante, quia nemini præiudiciale est, cùm tales agnati viuente pupillo nullum ius habeant, vt dixi post Bar. in l. fin. C. de pac. & sic cùm tale rescriptũ nemini sit præiudiciale, quamuis sit contra ius, valet etiam sine clausula non obstante, per hanc legem. Tene contra eum, & in primis alleg. Bal. in l. vnica. in 20. colum. in ver. quæro, quæ sint exempla. C. de confes. vbi tenet, ꝙ est impossibile pupillũ posse testari, etiam ex principis priuilegio. ad idem facit tex. in d. l. fin. C. de testa. milit. hic allegata per Bal. quam fortius stringe, dum in fine dicit, nullo modo concedimus: nã illa verba nullo modo, operantur prohibitam esse dispensationem in contrarium, vt est gl. sing. in cle. vt hi qui. in verb. cõcedatur. de æta. & quali. & per illum tex. sic inductum fortius tenet Ange. in l. si quæramus. ff. de test. & Io. de Imo. in c. 2. eo. tit. ꝙ etiam si esset pupillus doli capax, & proximus pubertati, adhuc princeps nõ posset per rescriptum ei concedere facultatem testandi. ¶ Tertiò facit, quod tenet Bart. in repet. l. 1. C. de sacrosan. Eccle. in 2. q. 1.
11 quæstionis prin. vbi per aliqua fundamenta concludit, † quòd
a pupillus [a] etiam doli capax etiam cum auctoritate tutoris sui non possit testari pro anima, vel ad pias causas, & dat regulam generalem, ꝙ pupillus etiam doli capax, & etiam cum auctoritate tutoris non potest facere aliquem actum vltimæ volun-
b tatis, etiam pro anima, [b] vel ad pias causas, sicut nec potest sibi eligere sepulturam. c. licèt. de sepult. in 6. & sequitur Bald. in l. si
12 frater. ad fi. C. qui testa. fac. pos. Cano. in c. 2. de test. ¶ † Quartò facit, quia contra defectum naturalem, & sic intellectus nõ potest princeps dispensare, secundum Inno. in c. sciscitatus. de rescrip. quem refert, & sequitur Bald. in l. bonorum. in 2. q. C. qui admit. & in l. Barbarius. in 15. col. ff. de offi. præt. ¶ Concludendo puto, ꝙ si est pupillus, qui non sit doli capax, princeps non potest per rescriptum eum habilitare ad testandum, etiam cum clausula non obstante, & de isto propriè loquitur tex. in d. l. fin. C. de testa. milit. in verbo stabilem mentem nondum adeptus est. quia in isto propriè cadit defectus naturalis. sicut nec statutum posset habilitare ad testandum talem pupillum non capacem doli, secundum Bar. & Mod. in l. si quæramus. ff. de testam. quem sequuntur Cano. præcipuè Petr. de Anch. & Imo. in c. 2. de testam. sed si esset pupillus doli capax, & proximus pubertati, in quo malitia suppleret ætatem, iuxta. l. 3. C. si mi. se maio. dixe. tunc puto, ꝙ princeps per rescriptum posset ei concedere facultatem testandi, sicut posset & statutum, secundum Bar. & Moder. in d. l. si quæramus. & Docto. in d. c. 2. de testa. quia tunc non est defectus naturalis, sed ciuilis, vt expresè dicit Ang. in d. l. fi. C. de testa. milit. vbi etiam videas per d. Alex. qui aliter concludit, & distinguit inter supremum principem, & alium inferiorem. ¶ Tene, quod supra tenui, & per hæc est expedita ista lex solenniter, quam vt subdit Dom. Ias. illo mane audiuit magnificus prætor Patauinus, cui in fine lectionis idem Dom. Ias. fecit ex improuiso breuem orationem valde ornatam, & hoc fuit de anno Domini. 1477. die 27. Maij.

ADDITIONES.

a Pupillus. Adde l. si frater. C. qui testa. fac. pos. Spec. tit. de pig. in §. 2. ver. verũ impositione rei.

b Anima. Adde Bar. in l. 1. in 2. q. de sacrosan. Eccle. in repe. Bald. in l. fi frater. C. qui testam. fac. pos.

SVMMARIVM.

1 *In supplicatione debet poni effectus instrumenti, vel verba, super quibus dubitatur, non autem totus tenor.*

2 *Quando quis appellat à sententia, sufficit, quòd in appellatione apponat in substantia effectum sententiæ, non tamen requiritur, quòd ponat formaliter tenorem totius sententiæ.*

3 *Si legatarius petit à notario copiam testamenti, non debet sibi notarius dare copiam totius testamenti, sed solùm illius particulæ legati.*

4 *Si notarius fuit rogatus de instrumento testamenti, & peto, qnòd ostendat mihi in protocollis instrumentum, vt videam si in eo aliquid contineatur, quod ad me pertineat, & notarius non vult dare nisi copiam, si soluam mercedem, & ego nolo copiam, nec soluere mercedem, tunc possum illum citare coram iudice, vt portet protocollum iudici, qui videbit si in illo testamento contineatur aliquid, quod spectet ad me, & illius particulæ dabit mihi copiam.*

5 *Tutor, cui opponitur, quòd non fecit inuentarium, non tenetur dare copiam totius inuentarij cum expressione rerum pupilli, sed dabit copiam in genere sine dicta expressione.*

LEX VIII.

1 INstrumentorum. † In supplicatione debet poni effectus instrumenti, vel verba, super quibus dubitatur, non autem totus tenor. h. d. ratio est, quia Imperator abhorret verbositatem. l. fin. §. 1. C. de appella. ¶ Et per istum text. dicit Bal. in l. 2. in 1. col. ad fin. j. vt lit. pend. ꝙ
2 † quando quis appellat à sententia, sufficit, ꝙ in appellatione apponat in substantia effectum sententiæ, non autem requiritur, ꝙ ponat formaliter tenorem totius sententiæ, & idem dicit Pau. de Castr. hic, quamuis de Bald. non faciat mentionem.
3 ¶ † Item per istum tex. dicunt Cy. Bar. Bal. & alij hic, ꝙ si legata-
a rius [a] petit à notario copiam testamenti, nõ debet sibi notarius dare copiam totius testamenti, sed solùm illius particulæ legati, quæ ad eum spectat, & habes text. not. de hoc in c. contingit
4 de fid. instru. & ita consuetudo obseruat. ¶ † Sed quotidianum dubium est, quid ècontra, notarius fuit rogatus de instrumento testamenti, ego vado ad notarium, & peto, ꝙ ostendat mihi in protocollis illud instrm testamenti, vt videam, si in eo aliquid cõtinetur, qđ ad me pertineat, & notarius dicit, ego nolo tibi ostendere, sed bene dabo tibi copiam, si soluas mercedem, & iste dicit, ego nolo copiam, nec volo soluere impensam, quia fortè nihil interest mea. Qud iuris de isto casu? istum casum in specie ponit solus Pau. de Cast. in l. 1. C. quemad. test. aper. & ibi

ADDITIO.

a Legatarius. Adde tex. iuncta gl. in l. fi. & ibi Bart. C. de fid. instrum. facit c. cùm personæ. de priuil. lib. 6. ad dicta autem Ias. hic nu. 4. vide, quæ scribit Purp. in l. 1. col. vlti. j. de edend. Imol. in cap. 1. de simo. Bald. in cap. cùm P. tabellio. de fid. instrum. Dec. in Rubr. de proba.

Source : BIU Cujas

ibi dicit, ꝙ non poſſum cogere notarium, vt mihi oſtendat: ſed bene poſſum eum facere citari coram iudice, & iudex faciet ſibi portari protocollum, & videbit ſi in illo teſtamento contineatur aliquid, quod ad me ſpectet, & illius particulæ faciet mihi dare copiam, & dicit, ꝙ ita conſuetudo obſeruat, & ſequi
5 tur ibi. do. Alex. Item per iſtum tex. dicit hic Bald. ꝙ † tutor, qui conuenit aliquem nomine pupilli, ſi ſibi opponatur, ꝙ non fe-
a cit inuentarium, non tenetur dare copiam [a] totius inuentarij, cùm expreſſione rerum pupilli, quia hoc eſſet damnoſum pupillo, cuius intereſt, ne ſecreta ſui patrimonij pandantur. l. 2. C. quando, & quibus quarta pars debe. libr. 10. debebit ergo dari copia inuentarij in genere, non expreſſis rebus in ſpecie. Adde, quòd idem plenius tenet Batto. in l. 1. ff. de cur. bono. dan. facit. l. 2. C. de alim. pupillo. præſtan.

ADDITIO.

a *Copiam. Adde, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. in illa ſtipulatione. col. 5. nu. 16. ff. de verb. obl. Pract. Pap. for. libe. ad redd. rat. tutelæ. verſi. in ſuo vltimo. nu. 18. & quòd tutor agens non teneatur edere niſi caput inuentarij ſui aduerſario, no. Bar. & Dec. in l. fi. C. de ali. pup. præſt. Nat. conſi. 9. nu. 3. & faciunt quæ ſcribit Bar. in rubr. de nou. ope. nun. Boer. q. 253. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit perpetuare actionem.*
2 *An ſupplicatio porrecta principi, & eius reſcriptum habeatur pro lite conteſt. ad perpetuandum actiones.*
3 *Contractus, & quaſi contractus tranſeunt ad hæredes noſtros actiuè, & paſſiuè.*
4 *Supplicatio porrecta principi impetrato reſcripto, in actionib. prætorijs, & annalib. operatur duplicem effectum.*
5 *Reſcriptum habetur pro libello, & conteſt. litis quantum ad effectum huius tit.*
6 *Si impetratum eſt reſcriptum, & ille qui impetrauit mortuus eſt antequam produceret in iudicio, tamen tale reſcriptum tranſit ad hæredes actiuè, & paſſiuè.*
7 *Perpetuatio eſt propriè extenſio vitæ actionis, vt vbi prius erat temporalis, efficiatur perpetua.*
8 *Reus citatus ſuper actione criminali ſi quærit ſubterfugia, ne lis conteſtetur, eius contumacia habetur pro lit. conteſtatione.*
9 *Qualiter in cauſis criminalibus interrumpatur præſcriptio inducta à ſtatuto.*
10 *Vbi per ſtatutum aſſignatus eſt terminus ad aliquid producendum, in tali productione non requiritur partis citatio.*
11 *In productione cuiuslibet inſtrumenti debet pars citari.*
12 *Si ſtatutum requirat, quòd intra ſex menſes donatio inſinuetur, an in tali inſinuatione requiratur partis citatio.*

Quando libellus Principi datus facit lit. conteſta. Rubr.

LEX PRIMA.

DVbium non eſt. Ad cuidētiā p̄mitte, † quid ſit perpetuare actionem, quo
1 termino vtitur. l. 2. in verbo perpetuantur, & dic perpetuare propriè eſt extendere actionem, cuiuſcunque temporis eſſet vſque ad 40. ann. & facere, ꝙ efficiatur. 40. ann. l. fi. ad fi. C. de præſcrip. 30. vel 40. ann. l. 1. in verbo exceptis. C. de anna. excep. & iſta perpetuatio fit mediante litis conteſta. declaraui hoc anno latè in l. nam poſteaquam. §. ſi is qui temporali. ff. de iureiur. & in l. fi. in princ. vbi etiam declarat do. Alex. ff. de eo per
2 quem facta erit. ideo fuit dubitatum, † an ſupplicatio porrecta principi, & eius reſcriptum habeatur pro litis conteſt. ad perpetuandum actiones, & in effectu deciditur in hoc tit. ꝙ ſic, q̄tum ad actiones annales, & p̄. q̄tum verò ad alias non. l. ſicut. in prin. C. de præſcr. 30. ann. ¶ Item attende in l. 1. in verſi. eaſque aduerſus hæredem Cy. hic expreſsè intelligit tex. velle, ꝙ actiones efficiantur tranſitoriæ ad hęredes actiuè, & paſſiuè per ipſum reſcriptum, & ꝙ iſtud velit dicere tex. in verbo eaſque. idem expreſsè dicit Io. Fab. qui apoſtilat tex. eas. ſ. actiones, verum eſt in ſe, ꝙ reſcriptum facit actiones perpetuas, & ſic tranſitorias ad hæredes, vt dicit lex ſequens in verbo perpetuantur. ſed iſta lex iſtud non poteſt dicere, nec litera patitur iſtum ſenſum, nec dictio eas, poteſt facere relationem ad actiones, quia de actionibus illucuſque verbum nullum, ſed facit relationem ad verbū preces, & ſic vult, ꝙ reſcriptum ſit tranſitorium ad hæredes actiuè, & paſſiuè, & volunt omnes Doct. hic, vt declarabo infra. ¶ Et antequam ponam ſummarium, pone caſum ſic, actio iniuriarum tantum durat anno. l. ſi non ꝙuicij. C. de iniur. & non tranſit ad hæredes nec actiuè, nec paſſiuè, niſi lis fuerit conteſt. l. iniuriarum actio neque hæredi. in prin. ff. de iniur. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. & ratio eſt, quia actio iniuriarum nō eſt in bonis noſtris, quia reſpicit vindictam, dicit tex. no. in l. cū emancipati. §. emancipati filius. ff. de coll. bono. Ad hæredes autem tranſeunt ea, quæ ſunt in bonis noſtris, lite autem conteſt.
3 quaſi contrahitur. l. 3. §. idem ſcribit. ff. de pecu. † Contractus autem, & quaſi contractus tranſeunt ad hæredes noſtros actiuè, & paſſiuè. l. ex contractib. ff. de actio. & obli. Item inſtantia cœpta tranſit ad hæredes. l. ſi eum hominem. in princ. cum ſi. ff. de fideiuſ. Iſtam rationem aſſignat ſolus Ange. nec alibi vnquam legi, in d. l. ſi eum. §. qui iniuriarum. in 1. not. ff. ſi quis cauſ. ratio autem quare ſit annalis, eſt, quia inuenta eſt prætore. Et regulariter ea, quæ ſunt inuenta à prætore, non durant niſi anno, ſicut officium prætoris non durabat niſi anno. inſti. de perpe. & tēp. actio. in prin. ¶ Pone nunc, intuliſti mihi iniuriam, & dum vellē agere contra te, porrexi ſupplicationem principi, in qua petij, ꝙ committeret iſtam cauſam alicui, princeps conceſſit mihi reſcriptum, habito reſcripto ſteti per annum, ꝙ nō egi. Item ego mortuus ſum, vel ille, qui intulit iniuriam, trāſacto anno, dum ego, vel hæredes mei vellemus agere actione iniuriam coram iudice impetrato per reſcriptum principis, opponebātur duo, primò, ꝙ erat lapſus annus, & ꝙ actio iniuriarum cùm ſit prætoria nō durat niſi anno Item, ꝙ non trāſit ad hæredes actiuè, vel paſſiuè ſiue ſit mortuus paſſus iniuriam, ſiue inferens, ergo ex duplici capite erat extincta. Imperator in iſtis duabus. ll. determinat oppoſitum, & dicit, ꝙ ſupplicatio porrecta principi habito reſcripto, habetur pro lit. conteſtatio. ſed ſi litis conteſt. facta fuiſſet in iudicio, fuiſſet operata duos effectus, de quibus opponitur. primò operata eſſet, ꝙ actio iniuriarum, quæ ſui natura eſt annalis, ſcilicet, per lit. conteſt. fuiſſet perpetua, ideſt, extenſa vſque ad 40. ann. Item per lit. conteſt. per quam quaſi contrahitur, actiones ex delictis, quæ dantur ad vindictam, & non tranſeunt ad hæredes actiuè, & paſſiuè, propter lit. conteſt. bene tranſeunt, ergo iſtos duos effectus operatur ſupplicatio porrecta principi ſimul cum reſcripto, cùm obtineat vim lit. conteſta. & ſic reſcriptum principis cum ſupplicatione, cùm obtineat vim lit. conteſt. operatur duos effectus ſicut vera lit. cōteſt. ſed non in omnibus actionibus, ſed in actionibus annalib. tantum, illæ enim facilius perpetuantur, quàm actiones longioris temporis, quia in alijs ad hoc, vt perpetuentur, requiritur vera lit. conteſt. nec ſupplicatio ſufficit. d. l. ſicut. in prin. & ſicut poſui exemplum in actione iniuriarum, potes ponere exemplū in actione quanti minoris prætoria, & competente pro rebus vitioſis venditis, quæ durat anno. l. 2. C. de ædil. acti. & in alijs ſimilibus, & multo magis in actionib. prætorijs, quæ ſunt breuioris temporis, vt eſt redhibitoria, quæ durat tantum ſex menſib.
4 d. l. 2. C. de ædi. act. & l. cùm ſex. ff. de ædil. ædi. ¶ † Et hoc modo habes enucleatum verum ſenſum huius tit. Supplicatio porrecta principi impetrato reſcripto, in actionibus prætorijs, & annalib. operatur duplicem effectum, primus eſt tranſmiſſionis ad hæredes actiuè, & paſſiuè; ſecundus eſt perpetuandi actiones, hoc eſt extendendi eorum vitam, vt vbi prius non durabat niſi anno, nunc durat perpetuò, acſi verè lis eſſet con-
a teſtata. hoc dicit cum l. ſequen. ¶ Not. primò, quòd [a] ſupplicatio porrecta principi, ſi obtineat reſcriptum operatur, acſi eſſet lis conteſtata, quo ad duos effectus, de quibus in text. ¶ Limita iſtum text. procedere in reſcripto impetrato à ſummo principe, puta, Papa, vel Imperatore, vel alio populo non recognoſcente ſuperiorem de iure, vel de facto, tale reſcriptum habet vim litis conteſt. ita loquitur iſte titu. ſecus eſt ſi impetretur ab inferiore, puta, Rege, Proconſule, Duce, vel Marchione, text. eſt in l. 1. & ibi Barto. & Fulg. ad hoc not. j̄. de offic. præfe. præto. ori. & illiri. vbi text ita diſponit in præfe. prætorio, qui æquiparatur Regi. vt eſt glo. in l. 1. ff. de offic. præfe. prætor. ¶ †
5 Secundò not. ex hoc text. ꝙ reſcriptum habetur pro libello, & conteſtatione litis, quantum ad effectum huius tit. ſed non habet vim libelli conuentionalis, ideo ſi cauſa eſt ordinaria, in qua requiritur, ꝙ actor porrigat libellum ſolennem reo, certè reſcriptū principis, vel Papæ cùm ſupplicatione non habet vim libelli, ſm Bal. & Ful. hic, & Bald. in l. 1. ſ̄. tit. 1. & in l. eleganter. §. ſi quis poſt. in 1. & 2. col. ff. de condi. inde. & in l. fi. in 1. col. ff. de conſti. princi. & in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. procu. & leg.

ADDITIO.

a Quòd. Vide. Et limitationem, quam ponit idem in l. 1. colum. penultima. ff. de fer. PVRPV.

Source : BIU Cujas

a leg.in 16.col.in 3.& 4.not.latè.Canoni.in c. præterea. de dilat. a ¶ Fallit in cauſis,in quib.vel de iure communi,vel ex forma reſcripti debet procedi ſummariè,ſimpliciter,& de plano, ratio quia in illis cauſis non requiritur ſolennis libellus, ſed ſufficit qualiſqualis petitio.cle.læpè.in prin. de verb.ſig. ideo in illis reſcriptum cum ſupplicatione ſufficit loco illius petitionis.ita tenet Inno.in c.dudum.2.de elec.,Spec.in titu. de libel. concep.§. nunc oſtendendum.in ver.6.& in tit.de præb.§.1.ad fi. Bald.& Imo.in l.ſi quis filio exhæredato.§.hi autem.ff.de iniuſti.rup.Cano.maximè.d.Ant.de But.in d.c.præterea.d. Alex. in conſi.201. in 2.vol.ꝙ incip.in cauſa,& lite vertente inter magiſtrum Petr.

6 ¶ † Tertio not.ex iſta.l.1.ſecundum Bal.Fulg.& Pau.de Caſt.ꝙ ſi eſt impetratum reſcriptum, & ille, qui impetrauit, mortuus eſt,antequam illud produceret in iudicio,tamen tale reſcriptū tranſit ad hæredes actiuè, & paſſiuè, credo, ꝙ notabile ſit verū per tex.in c.quia.V. vbi Doct.ponunt.de iud.tamen ad iſtam.l. iam fortè alius eſt ſenſus:nam actiones annales, quæ oriuntur ex delictis, non durant niſi anno, & non tranſeunt ad hæredes, nec actiuè nec paſſiuè,niſi lis verè ſit conteſta.nam lit.conteſta. prouidet in vtroque.l.1.ff.de priua.delic.certè iſta.l.2. cùm.l.1. vult oſtendere,ꝙ ſupplicatio porrecta principi obtento reſcripto, habet vim lit.conteſt.& ſic idem operatur, ac ſi verè eſſet lis conteſtata, quantum ad hoc, vt actio tranſeat ad hæredes actiuè,& paſſiuè, vt dicit. l. 1. & quantum ad perpetuandum actionem,vt dicit.l.2.& ita in ſpecie intelligunt iſtum tex.Cyn. & Io.Fab.hic.tamen tenendo no.Bal.& Mod. quod eſt in ſe verum,illud limita dupliciter. Primò,quādo in reſcripto eſſet expreſſa perſona,contra quam impetratur,ſecus ſi quis impetraret reſcriptum contra Titium,& quoſdam alios,nam quātum ad illos alios reſcriptum non tranſit ad hæredes,tex.eſt no.in c. ſignificauit.de reſcrip.iuncta gl.1.in fi.& ibi Doct.cum diſtin.de qua ibi per Doct.& in d.c.quia.V. Secundo limita,niſi tempore impetrati reſcripti perſona, p̃ quam impetratur, eſſet tunc mortua,non valet,neque tranſit contra eius hęredes,ſicut in ſimili dī in ſententia in l.pen.ff.quæ ſententiæ ſine appel. reſcind. ſm Fulg.hic.¶ Quarto no.ex l.2.in verbo perpetuantur,intelligendo iſtum tex.de perpetuatione propriè,licèt Od of. & Saly.

7 hic aliter intelligant. † Nam perpetuātio eſt propriè extenſio vitæ actionis, vt vbi prius erat temporalis, efficiatur perpetua, & ſic 40.ann.l.fi.C.de præſcrip.30. ann.l.1.§. exceptis j̃.de anna. excep.c.placuit.2.§.hoc de præſcriptionib.16 q.3 glo.in c.cùm notiſſimi.in prin.in ver.ſolum.C.de præſcr.30.ann.declarat Bar. in l.fi.in prin.ff.de eo, per quem fa.erit. ꝙ etiam ſi prima actio erat ſolùm vnius anni, tñ perpetuatur ad 40.ann. & ſic perpetuare non eſt ſolùm addere.10.ann. prout tenet Ang.in l.2.§.fi rem.ff.de vſucap.pro emp.& contra eum tenet ibi Imo.& in l. ſi ſeruum §.ſequitur.ff.de verb.ob.& Ang.met in l.ſicut.in prin. C.de præſcri.30.ann.Ad idem facit tex.in l. nam poſteaquam. iuncta gl.1.vbi plenius dixi.ff.de iureiur. ponit d.Alex.in d.l.fi.in prin.ff.de eo,per quem fact. erit.quamuis iſtos tex.non alleget. ¶In gl.in verb.oblatæ.Iſta gl.opponit contra tex. & dupliciter ſoluit.¶In eadem gl.ad fi.iunge vtranque ſol.conſiderando duplicem libellum,vt per Iac.But.& Bar.hic. ¶ Capio gl in verbo exerceri,quam diuide in duas.In prima timore contrarij ponit vnum dictum, in quo dat intellectum ad l.conſtitutionib.ff.de act.& oblig.in verbo quaſi lit.conteſt.Quid ſit iſta quaſi lit.conteſt.ſuper quo multi multa dicūt,habes in l.fi.in prin.ff.de eo ꝙ quem fact. erit. gl. vult, ꝙ debeat intelligi ſecundum iſtum tit. vbi reſcriptum principis cum ſupplicatione habetur pro quaſi conteſt.lit.Dic melius ſecundum Io.Fab.in §.pœnales.inſtit.de

3 act. † ꝙ in actionib.pœnalib.quæ mediante vera conteſt.lit.efficiuntur trāſitoriæ ad hæredes actiuè, & paſſiuè.l.1.ff.de priua. delic.certè ſi citato reo, & oblato libello reus vadit per ſubterfugia,ne lis conteſtetur,certè eius contumacia habetur pro cō teſtatione litis,tex.eſt melior de iure in l.ſi cum.§. qui iniuriarū. in fi.ff.ſi quis cau.& ibi Bald in 6.no.dicit,ꝙ non reperitur alibi, & in Auth.habita. C.ne fil.pro pat.& in l.more. C. de rei vendi. Bar.in l.1.in 3.col.ff.de priua.delic.Sal.in d.l.ſicut.in 4.opp.& de iſta quaſi lit.conteſt.propriè loquitur tex.in d.l. conſtitutionib. In ſecunda parte,quæ eſt ibi, & facit arg.contra.gl. opp. contra text.& nihil ſoluit, ſed ſe remittit: vera ſolutio eſt,ꝙ quantum ad hoc,vt quis incidat in pœnam.50.ducatorum tanquam temerariè vocauerit in ius patrem, vel patronum ſuum, ſupplicatio porrecta principi etiam obtento reſcripto non ſufficit,vt ibi,aliud eſt quo ad effectus huius titu.¶ Capio gl.in ver.annali.in l.2.quam diuide in duas partes. In prima ponit tria exempla ad tex.In 2.gl.opp.contra tex.& dupliciter ſol.Secunda ibi, item contra.j̃.de anna.excep.¶ In fi. glo. Doct.tenent primam ſolutionem,dic melius,ꝙ ibi ſolùm loquitur de interruptione præſcriptionis,hic autem de perpetuatione. Iuxta iſtam glo.

9 quærit hic Bal.† qualiter in cauſis criminalibus interrumpatur præſcriptio inducta à ſtatuto,an ſufficiat ſola productio accuſationis, vel inquiſitionis abſque citatione partis, refert Bart.o tenere,ꝙ ſic.Adde,ꝙ ita tenet Bar.in l.mariti.§.quinquennium ff.de adult.& in l.naturaliter.ad fi.ff.de vſuc. Bal.in l.fi.ad fi.prin. ff.de eo,per quem fact. erit. Lud.Rom.in l.1.in prin.ff.de a.bit.

10 ¶ † No.diligenter Bal.hic velle,ꝙ vbicunque per ſtatutum aſſignatus eſt terminus ad aliquid producēdum,in tali productio

b ne non requiritur citatio partis, & ita limita regulam b, quæ

11 habet,ꝙ in † productione cuiuſlibet inſtrumēti ſemper debet pars citari,tex.eſt in c.chartæ.3.q.9.no. Bal.in l.iudices.in 4.not. per illum text.C.de fid.inſtru.& ratio eſt, quia in omni actu, in quo pars poteſt lædi,ſemper debet citari l.de vnoquoque.ff.de re iud.l.nam ita diuus.de adop.certè illa regula limitatur,quando talia inſtrumenta producerentur ad finem probationis, tūc requiritur citatio partis,ſecus ſi ſolùm producātur,ne tranſeat tempus præfixum à ſtatuto,& idem notabilius vult Bald.in l.ſi quando.ad fi.C.de teſtib.& in l.ſi ea.ad fi.C.qui accuſ.non poſ.

12 & in l.1.ad fi.ff.de fer.Ang.in l.omnium.C.de teſt.¶ † No.etiam illud,quod tangit Bal.hic,ſi ſtatutum requirat, ꝙ intra ſex menſes donatio inſinuetur,an in tali inſinuatione requiratur citatio

* partis. Adde,ꝙ in inſinuatione donationis,quamuis adiuncta * ſit ad tollendas fraudes, tamen non requiritur alicuius citatio, ſecundum Bar.in l.in hac.per illum tex.C.de don.in l.Modeſtinus.ff.eo.Bal.in Auth.eo decurſum. C.de don.ante nup. & in l. illud.C.de ſacroſan.Eccle.& in l.fi.C.qui admit.& in l.1.in prin. C.de lit.cōteſt.& in l.fi.§.illud.C.de temp.appel.Pau.de Caſt.in l.teſtamenta omnia. C.de teſt. Iaſ. Paduæ.

ADDITIONES.

a Fallit in appellante,cui ſufficit producere appellationem in ſcriptis loco libelli,& ita ſingulariter loquitur Bal.in l.ſi quis filio.§.hi aūt.ff.de iniuſto rup. Et iſtam fallentiam Iaſ.declarat Abb.in d.c.præterea.col.3.verſi. ſed pro declaratione, &c. PVRPV.

b Regulam.Alex.in l.ſi finita.§.Iul.colum.3.ff. de dāmn.infect.

* Et vide Pract.Pap.for.produc.inſtr.ver.in illis.vbi in apoſtil.plura dixi.Quibus adde Rom.conſi.155.& 59.vbi ponit ſingu.pract.producen.inſtrumenta. doctrinam autem Iaſ. hic ſequitur Hippol. ſingu. 81. vbi pulchrè, & Oſaſc. deciſio.1.nu.51. Rober. de ord.iudi.cap.44.nu.35.& ſeq. MASVER.

* Adinuenta.

SVMMARIVM.

1 *Tres caſus,in quibus non eſt licitum ſupplicare principi.*

a Vt lite pendente. a Rubrica.

ADDITIO.

a Vt lit.pend.Adde hic, quando dicatur lis pendere, vide gl. in c.2.vt lit.pend. Alex.in l.cùm nouiſſimi.C.de præſcr.30. anno.

¶ Glo.rub.iſta rub.habet tres partes,quas declara conſtruendo, vt hic per Bar.& vltra eum clarius loquendo,aduerte, cùm Imperator.s̃.tit.2.declarauerit,de quib.licitum ſit ſupplicare prin-

1 cipi,& quando non; † nunc in iſta rub.ponit tres caſus, & poſtea tres leges,in quib non eſt licitū ſupplicare principi.Primus caſus eſt lite pendente.ratio eſt,quia obſtat exceptio pendentię litis,qua pendente nil eſt innouādum.l.defenſionis facultas. C. de iure fiſc.lib.10.declarabo.j̃.in l.2. ¶ Secundus caſus eſt,quia quando lata ſententia eſt appellatum,& pendet appellatio per illam rationem,quia pendente appellatione nihil eſt innouandū.l.1. & toto tit.ff.nil no.appel. & l.app interpoſita.ff de app. ¶ Tertius caſus eſt,quando lata eſt ſententia, à qua nō fuit appellatum,& tranſiuit in rem iudicatam, quia ſicut poſtea non eſt licitum appellare,ita non eſt etiā licitum ſupplicare, prout dicit.l.2.in fi.j̃.eo.& no.in l.fi.C.de erro.aduo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non retractatur virtute reſcripti impetrati poſt ſententiam latam,licèt ſupplicatio prius fuiſſet porrecta.*

2 *Arripere iter ad principem, non habet vim prouocationis interpoſitę ab ipſo iudice.*

LEX PRIMA.

1

Icèt poſtquam. † Sentētia nō retractatur virtute reſcripti impetrati poſt ſententiam latam,licèt ſupplicatio prius fuiſſet porrecta.h.d.Et ſic ſupplicatio non ſuſpendit proceſſum.item nō inſpicitur tempus porrectę

Source : BIU Cujas

ſupplicationis, ſed tempus conceſſi reſcripti, ſecundum Bal. & Pau. de Caſt. hic, & plenius Cano. in c. dilectus. de præb. & in cle. 1. de reſcri. Io. And. ſuper data 6. lib. Bal. Ang. & Imo. in l. ſi quis filio exhæredato. §. eius. qui ff. de iniuſto rup. ¶ No. ex hac l. ſubtiliter ſecundum Raph. Fulg. hic, videri tex. ꝙ arripere † iter ad
2 principem non habet vim prouocationis interpoſitæ ab ipſo iudice, quod videtur contra text. in c. vt debitus. & in c. dilecti.
a il 2. de appel. vbi arripere iter ad Papam, [a] habet vim appel. interpoſitæ, adeo ꝙ quicquid fieret medio tempore, deberet reuocari. ſed dic vt declarant Bart. & Docto. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. in vlt. col. ff. de oper. no. nun. per illum text. ſecundum ſecundam lect. ꝙ arripere iter ad Papam, & proteſtari, ne aliquid noui interim fiat, bene habet vim prouocationis, quod non interuenit hic. Iaſ. Paduæ.

ADDITIO.

a Ad Papam. Adde Lap. alleg. 39. in 1. col. & dicit Io. de Imo. in d. c. dilect. el 2. hoc procedere, quando ante cœptum iudicium fit itineris arreptio.

SVMMARIVM.

1 *Lite pend. non eſt licitum ſupplicare, niſi vt detur copia actorum, vel alicuius ſententiæ, & nu. 2.*
3 *Licitum eſt ſupplicare lite pendente, quod detur adiunctus ordinario, ratione ſuſpicionis.*
4 *Quando iudex ordinarius eſt negligens, poteſt per reſcriptum impetrari commiſſio alteri.*
5 *Appellatione actorum non venit ſententia.*
6 *Omnium actorum eſt fienda copia parti, & ſic articulorum, & poſitionum.*
7 *Sententia poſtquam tranſiuit in rem iudicatam, amplius non eſt licitum ſupplicare, & ſupplicans incidit in pœnam.*
8 *Qui ſupplicat, quod retractetur ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, incurrit infamiam.*

LEX II.

SVpplicare. Diuiditur in duas. In prima loquitur, quando quis ſupplicat ante ſententiam. In ſecunda quando poſt ſententiam. Secunda ibi, qui autem terminatam. Prima ſubdiuiditur in duas. nam primò ponitur regula. In ſecunda ponitur exceptio. Secunda ibi, niſi vel actorum. hoc dicit in
1 ſumma. Lite penden. † non eſt licitum ſupplicare, niſi vt detur copia actorum, vel alicuius ſententiæ: lata autem ſententia à qua nõ eſt appellatum, nec amplius poteſt appellari, ſi ſit ſupplicatum, qui ſupplicat incidit in pœnas, de quibus hic, hoc dicit cum l. ſeq. & ſi. & pro intellectu ver. qui autẽ terminatam. aduerte, quia Docto. & in ſpecie Sal. & Pau. de Caſt. hic intelligunt iſtum tex. cum l. ſi. ꝙ quando ſententia tranſiuit in rem iudicatam, ita ꝙ amplius appellari non poteſt, ſi pars victa ſupplicaret, incideret in duplicem pœnam. primò in æſtimationẽ totius litis, & ſic ſi in ſententia fuit condemnatus in mille, propter ſupplicationem incidit in pœnam aliorum mille, & iſta pœna imponitur per iſtam l. 2. Item incidit in pœnã infamiæ, & iſta pœna imponitur per l. ſi. dicit tamen Pau. de Caſtr. ꝙ primam pœnam de æſtimatione totius lit. nunquam vidit practicari: ſed tu melius intellige has leges ex mente Rapha. Fulgo. hic, ꝙ iſtæ pœnæ non procedant eo. caſu, nec concurrant, ſed imponuntur in diuerſis caſib. nam l. 2. procedit, quando cauſa fuit determinata per conſultationem, vel reſcriptum principis, tunc qui in contrarium ſupplicaret, bene puniretur in æſtimatione totius litis, ſic loquitur l. 2. ſed l. fin. loquitur, quando cauſa fuit diffinita per ſententiam alterius iudicis, tunc qui ſupplicaret elapſo tempore appel. punitur ſolùm pœna infamiæ,
2 & iſte eſt verior ſenſus. ¶ † Not. ꝙ lite penden. non eſt licitum ſupplicare, & recolligẽdo dicta gl. & Doct. diſtingue, vt p Bar. & alios hic, & originaliter Odof. qui in effectu non diſcrepant à glo. ¶ Circa quam doctr. adde pro magna ampliatione huius
a tit. ꝙ reſcriptum, [a] vel priuilegium impetratum à principe lite pend. etiam motu proprio principis non nocet parti aduerſæ, quia princeps non intendit præiudicare tertio, etiam ſi faciat motu proprio, ita latè concludit Io. And. in addi. Spec in tit. de dolo & contu. §. fi. in verſ. porrò. in additione inci. de hoc intereſſe. Hoſt. d. Ant. de But. Imo. Pan. & d. Frã. de Are. in c. cauſam. ſecundo. de teſt. ſed contrarium tenet Bal. in l. qui autem. per gl. ibi. ff. ſi quis cautio. & ibi Pau. de Caſt. & d. Alex. vbi tenet, quòd pars poteſt vti in medio lit priuilegio principis emanãte motu proprio, ſed tene præcedentẽ opi. per doctr. gl. in cle. 2. in ver. directas. & in cle. ſi Romanus. in verb. validum. de præben. confirmatur ratione: nam. ll. generales fiunt motu proprio principis. l. humanum. C. de legi. Bar. in Auth. quas actio. in 2. col. ſ. de ſacroſanct. Eccle. & tamen non trahuntur ad lites pend. l. leges & conſtitutiones C. de legi. §. 1. in Auth. de hære. quæ ab inteſt. §. 1. in Auth. in me. lit. non fie ſa. for. ¶ Item intellige iſtum tit. & dictam gl. & Docto. procedere, quando in reſcrip. impetrato non fieret expreſſa mentio de pendentia litis: ſecus ſi fieret expreſſa mentio, vt fieri debet, & apponeretur clauſula non obſtante, ſecundum Sal. & Pau. de Caſt hic, & vltra eos, ꝙ reſcriptum ſit ipſo iure nullum, niſi in eo fiat mentio de vero ſtatu cauſæ, & ſic de proceſſu pendente, eſt text. in c. inter monaſterium. & ibi Pan, in 4. not. de re iud. gl in c. vt debitus de appel. & gl. in c. prudentiam. §. ſexta. vbi Pan. de offi. deleg. imò plus tenet Saly. hic, in 1. col. ꝙ non ſufficeret ſupplicare cum clauſula generali, videlicet non obſtante litis pendentia: ſed eſt neceſſe facere mentionem de proceſſu & ſtatu cauſæ, & ꝙ nihil agunt, qui ita ſupplicant ſecundum eum, imò plus tenet Pet. de Ancha. in conſi. 16. incip. viſo proceſſu facto coram nobili, & potenti milite, non ſufficere expreſſionem generalem, ſed requiri ſpecialem, & expreſſam de principalib. articulis cauſæ, de perſonis litigantib. & iudicib. allegat Io. And. in d. c. inter monaſterium. Dicunt tamen Canoniſtæ, vt Hoſt. Imo. & Pan. in d. c. inter monaſterium. non eſſe neceſſariam extrinſecam mẽtionem proceſſus, ſed ſufficere commemoratiuam, relinquens hoc ad arbitrium iudicis. ¶ Item limita, vt no per Bald. in l. 1. in fi. C. de rela. vbi dicit, ꝙ curia Romana obſeruat, ꝙ debeat fieri mentio, ſi lis erat conteſt. aliàs ſecus, qđ eſt rationabile ſecũdum eum, quia ante lit. conteſt. cauſa non eſt in aliquo ſtatu. Tu tñ caue, cùm per ſolam citationem dicatur perpetuari iuriſdi. per ea, quæ habẽtur in c. gratum. & in c. relatum. de offi. deleg. & in l. more. & in l. & quia ff. de iuriſd. om. iud. ſatis dubitabile videtur, ꝙ de hoc non debet fieri mentio, ideo dic melius, vt per Archi. & Gem. in c. inducias. §. ſpaciũ verſi ei autem. 3. q. 3. ¶ Item pro ampliatione huius tit. & eorum, quæ tradunt gl. & Docto. adde, ꝙ ſola pendentia litis, etiam ſi dolosè non taceatur, tñ impedit vires priui legij, ita ſin. not. Bal. in c. fi. per illum tex. extra eo. vt lite pend. qđ
3 bene not. quia alibi non legi. ¶ † Item inquantum gl. & Docto. volunt, ꝙ licitum eſt ſupplicare lite pend. ꝙ detur adiunctus ordinario ratione ſuſpicionis. Adde mirabile, ꝙ etiam iſto caſu non valeret impetratio collegæ adiuncti ordinario, niſi fiat mentio de ſtatu litis, & cauſa, tex. eſt valde ſolennis in c. coram. & ibi gl. 2. de offi deleg. & ibi not. d. Ant. de Butr. in 3. not. Pan. in pen. col. & d. And. Sicul in 6. col. quamuis ꝓrium tenuerit Bald. in c. cùm dilecta. in vlt. col. de reſcri. dicens, ꝙ quãdo iudex aditur ordinariè, non debet facere mentionem de proceſſu, & idẽ
4 tenet Arch in ver. ei qui. ¶ † Itẽ adde inquantum gl. & Doct. tenent, ꝙ qñ iudex ordinarius eſt negligens, põt per reſcriptum impetrari cõmiſſio alteri, nam tangit Bald. hic in vlt. col. qñ lis eſt conteſt. & iudex eſt negligens in ꝓcedendo, an ab iſta negli-
b gentia [b] poſſit appellari, allegat tex. in §. ſuper hoc. in Auth. de quæſto. & dicit, ꝙ quæſtio erat tunc de facto in ciuitate Tuder. adde Spec. tit. de iud. delega. §. ſequitur. ad fi. Bald. in l. fi. in 2. col. C. de ſen. & in l. fi. §. illud. C. de temp. app. & in l. ſed & ſi per prætorem. §. ait prætor. el 2. ff. ex quib. cau. maio. Io. Andr. in c. dile-
5 cto. de appel. Pan. in c. ex parte. vlt. in 1. col. de appel. ¶ † Secũdò not. ex tex. ibi, actorum communium, vel pronunciationis. ꝙ
c appellatione actorum [c] non venit ſententia, vt patet in alternatiua vel, quæ cadit inter diuerſa. Veritas eſt in contrarium, ſecundum Guid. de Suza. Cy. Bald. Saly. & Mod. hic per tex. in l. acta. & in l. actorum. vbi Doct. præcipuè do. Alex. ff. de re iud. in c. quoniam contra falſam. vbi Cano. de proba. & eſt glo. in l. in fraudem. §. neque inſtrumenta. in glo. 1. in fi. & ibi Bart. not. ff. de iure fiſc. Cano. in c. in præſentia. de renun. & in c. prudentiam. in prin. ff. de offi. deleg. ¶ Subdit etiam Bald. hic, quòd appellatione actorum nedum veniunt, quæ fiunt à iudice, in his, quæ ſunt contentioſæ iuriſdictionis, ſed etiam in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, vt eſt emancipatio, & datio tutorum, ideo etiam in his debet fieri copia cum die, & conſule. ita dicit eleganter

ADDITIONES.

a Quòd reſcriptum. Adde Io. And. in c. ſi motu proprio. de præben. lib. 6. in no uel. Ant. de But. in c. per venerabilem. qui fil. ſint legit. in 29. col. Ioã. de Imo. in c. conſtitutus. de reſcri. dom. de Rot. deciſ. 3. in nouiſſi. Card. Zab. in conſi. 38. incip. Papa vniuit quandam Abbatiam. Pet. de Anch. in conſi. 128. incip. viſis conſilijs famoſiſſimorum Doctorum. Idem conſi. 20. incip. dominus noſter Papa. Idem in conſi. 374. incip. viſo prædicto puncto.

b Negligentia. Adde pro iſta parte gl. in c. legitima. de appel. lib. 6. & facit glo. relata ad tex. in c. ad aures. de ſimo. Bal. in c. per tuas. de teſtib. Cyn. in l. in criminali. C. de iuriſd. omn. iudic. In contrarium, quòd à negligentia iudicis non poſſit appellari, ſed recurri ad ſuperiorem, tex. eſt in §. ſuper hoc. in Auth. de quæſtor. col. 6. quem ad hoc ponderat Bal. in iſta l. 3.

c Actorum. Adde Doct. in c. quoniam contra falſam. de probat.

Source : BIU Cujas

elegãter notare Inn.in c.1. de proba. & ſequitᷣ ſimpliciter Pau. de Caſt.hic.¶Tu adde fortius,ꝙ omnis ſcriptura, quæ fit corã iudice,dicitur de actis. l.illud cum gl.in verb. actorum , & ibi not.Bald.in 2.col.C.de ſacro.ſan.Eccl.imò plus no.Bald.in l.interrogatam.per illum tex.cũ gl.C.de lib. cauſa ꝙ appel.actorũ veniunt omnia, quæ fiunt in præſentia iudicis, licet non in figura iudicij. ¶Tertiò not.ex eodem tex. ſecundum Bald. in 2.
6 col. & Pau.de Caſt.†ꝙ omnium actorum debet fieri copia parti,& ſic articulorum, & poſitionum. Adde Bald.& Mod.in l. 2. C.de eden. vbi dixi de iſtis, & alijs multis ſimilibus, ideo non re
a peto. ponunt Can.in c.per tuas.de teſti. Quartò no.[a] ex text.in verb.protinus.ſecundum Bald.in 2.col. & Pau.de Caſtr. ꝙ qui producit inſtrumentum prohibitum ,pduci à ſtatuto ſub certa pœna,abſq; alio proceſſu debet condemnari ad talem pœnam. ita oſtendit iſta dictio protinus, allegat in ſimili gl. de dictione mox,in Auth.de inceſt.nup.in prin. debuit allegare glo. quæ loquitur de dictione protinus,in l.3. §. ex cõtrario,vbi Bar. & Doct.ff.de acquir.poſ.Barto.in l.pen.per illũ tex.in verb. pro
7 tinus. C.depoſi. ¶†Quintò no.[b] ꝙ poſtquam ſententia tranſi-
b uit in rem iudicatam,amplius non eſt licitum ſupplicare, & ſupplicans incidit in pœnam.concordat.l.fi.ſ.de erro.aduo. & ex hoc Bald.hic in 2.col. dicit, quòd iſta eſt præciſa regula, ꝙ poſtquam ſententia tranſiuit in rem iudicatam, impoſſibile eſt poſteà ſupplicare,vt hic,niſi princeps reſcriberet cum clauſula non obſtante. Alibi dicit Inno.in c.cùm inter. de re iud.quem refert Bald.in l.præſcriptione. in 10.col.ver. & præmitte ad euidentiam.ſ.titu.j. ꝙ in vanum dicitur impetratum , quicquid impetratur contra ſententiam,quę tranſiuit in rem iudicatam, & dicit Pau.de Caſt.ꝙ facit contra illos,qui poſt latam ſententiam vadunt Venetias,& ſupplicant, quòd cauſa iterum reuideatur,non obſtãte , quòd elapſum ſit tempus ad appellandũ, nam non debet iſtud concedi,niſi ex magna cauſa.¶ Item adde,quòd iſta regula procedit , quòd non eſt licitum appellare, quãdo elapſum eſt tempus appellandi,ſed ſi eſt intra tempus, quis non poteſt appellare , quia eſt verus contumax, qui non appellat.l.ex conſenſu.§.fi.ff.de appel. glo. & Docto. in l.fi.ff.de in integ.reſti.nam iſte etiam ſupplicare non poteſt.glo.eſt ordi. & valde nota. hic in l.fi.vbi Cyn. eam ſequitur, de quo vltimo refert Io.de Imo.fuiſſe quæſtionem in dominio Regis Aragionæ diutius ventilatam.in d.l.ex conſenſu.§.fi.in pen. & vlt. col.
8 ¶† Vltimò not.ex l.fi.ꝙ incurrit infamiam ille,qui ſupplicat,ꝙ retractetur ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam , vnde ſi produceretur in teſtem , poſſet repelli , quia eſt infamis , & ſit inhabilis, quod dicit Pau. de Caſt. eſſe tenendum menti , quia poſſet facere honorem ſi caſus occurreret , cùm pauci ſint,qui de hoc aduertant, & ſciant. de hoc excipere ſecundum eum, & ita eſt expeditus iſte titu. Iaſon Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶ Adde Iaſ. in l.fi. 5. not. infra de edi. di. Adria. tollen. PVRPV.
b ¶ Quando ſententia tranſiuit in rem iudicatam non licet ſupplicare. Limita quo ad illam litem.Fel.in cap.1.col.10.ver. fallit 6.de reſcrip.Secundo limita in cauſa, quæ non tranſit. Fel.in c.certum.colum. ſecunda.verſ.ſecundo limita.de reſcript. PVRPV.

¶Si contra ius,vel vtilitatem publicam. Rubrica.

¶ Iſta Rub.habet tres partes.de prima & ſecunda parte tractat ſolum l.fi. de tertia parte tractant aliæ quinque leges huius tit. & iſtas leges habes in Decretis.25.q.2.per totum. ¶Gl.rub.continua, vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum non vitiatur,licèt aliqua de contingentibus in facto fuerint in ſupplicatione omiſſa.*
2 *Reſcriptum vitiatur,nedum quando tacetur cauſa fin. quæ ſi fuiſſet expreſſa princeps nullo modo conceſſiſſet,ſed etiam quando tacetur cauſa,quæ ſi fuiſſet expreſſa, adhuc princeps conceſſiſſet, ſed non ita de leui, vel de facili.*
3 *Cui commiſſa eſt cognitio cauſæ,poteſt iudicare, & ſibi intelligitur cõmiſſum,quod iudicet.*

LEX PRIMA.

1 NOn idcirco minus.† Licet aliqua de exiſtentib.in facto fuerint in ſupplicatione omiſſa,non per hoc vitiatur reſcriptum.hoc dicit. Et pone exẽplum, quando creditor impetrauit reſcriptum non facta mentione in ſupplicatione,ꝙ debitori fecerit pactum de non petẽ. eo quia debitor poſteà fecerat pactum de petendo,certè reſcriptum valet,ratio eſt,quia in ſupplicatione non eſt neceſſe fieri mentionẽ exceptionis,quæ tollit replicatione, imò generalius non eſt neceſſe facere mentionem alicuius actus elidibilis exceptione,vel replicatione,glo.in cap.ex tenore.in glo.1. ad fi. vbi Doct.& in c.1.& in c.in noſtra. de reſcrip.& gl. no.in c. cũ nris. in ver.de facto.& ibi Pan.de conceſ.præben.& gl.in c.ſuggeſtũ. in ver.poſterius.de iurepa.& gl. in regula non præſtat impedimentum.de re. iur. in 6.& ita limita tex.in c.ſuper eo.de coha. cleri.& muli.qui dicit non valere literas facti ſeriem non conri nentes. alibi tenent d.Ant.de But.Imo.& Pan.in c. dilectæ. de
a exceptio.ꝙ de attentatis[a] poſt appellationem per iudicem à quo non eſt opus facere mentionem, cùm veniant retractanda.c.non ſolum.de appe.in 6.potes etiam exemplificare tex. ſecundum Odo. & Bald. quando quis impetrauit executionem ſententiæ non facta mentione de appellatione, eo quia erat deſerta,vel ei erat renunciatum,vel erat caſus, in quo nõ poterat de iure appellari.adde d.An.de But.& Imo.ĩ c.ex parte,primo. in vlt.col.de reſcrip.ubi tenent , ꝙ non eſt opus facere mentionem de appel. aduerſarij deſerta. ¶ Alibi Pan. poſt Hoſtien.in c.per veſtras.in 3.col.de do. inter vi. & vxo. tenet, ꝙ de ſententia nulla , vel de proceſſu nullo non eſt neceſſe facere mentionem. ¶ Et Old. Lau. in conſi. 299. ꝙ incipit quidam Hu. circa princ.tenet,ꝙ de lite quæ eſt nulla,non eſt neceſſe facere mentionem.& Lud.Roma.in conſi. 483. ꝙ incip. dubitatur primò in pe.col.tenet,ꝙ valet impetratio confirmationis beneficij,nõ facta mentione de prouiſione alteri facta,quæ erat nulla.& vide de prædictis glo. no. in d.regula non præſtat impedimentũ. Item pro confirmatione prædictorum adde , ꝙ de actu elidibili,ſeu qui poteſt tolli per exceptionem , vel replicationem , non eſt neceſſe facere mentionem.gl.in c.ex ex tenore.in glo.1. ad fi. & ibi Doct.& in c.ĩ noſtra. de reſcrip. & gl.in ca.cum noſtris. in verb.de facto.& ibi d.Abb.de conceſ. præben. & glo.in c.ſuggeſtum.de iu. pat.¶Et dicunt Ant.de Bu. Imo. & Abb. in c.dilectæ.de excep.ꝙ de attentatis poſt appellationem per iudicem à quo non eſt opus facere mentionem,cùm etiam veniãt
2 retractanda.c.non ſolùm.de app.in 6. ¶† Sed pro limitatione huius text. & prædictorum diligenter no. quòd vitiatur reſcriptum, nedum quando tacetur cauſa fi. quæ ſi fuiſſet expreſſa princeps nullo modo conceſſiſſet , ſed etiam quando tacetur cauſa,quæ ſi fuiſſet expreſſa, adhuc princeps conceſſiſſet , ſed non ita de leui,vel de facili vitiatur reſcriptum. tex.eſt in c. paſto.in verb.de leui.de reſcr.& ibi Pan.multum no.pro ſin.& idẽ Pan.in ca.cæterum.in j.no.de reſcr.d.Alex.in conſi. 114. ꝙ inciponderatis his,quæ narrantur in themate.in 2.col.in 1.vol.ad fi. facit tex.in c.ſi motu propriò.in verbo. modicum . de præb. in 6.tex.in c.ſi proponente.de reſcrip.& uide quod not.Pan. in c. conſtitutus.in 4.not.de relig.domi. & in c. ex conquæſtione. in j.col.de reſtitu.ſpolia.¶Item limita iſtam l. alio ſecũdo modo,
3 vt per Bal.in l.2.in 1.col.C.de iure fiſc.lib.10.¶†No.ex iſto text. ibi,cognitio delata.hic eſſe tex. expreſſum , quod ille cui committitur cognitio cauſæ poteſt iudicare , & ſibi intelligitur cõmiſſum,quod iudicet,ꝙ eſt de directo contra gl. in l. qui procuratorem dat.ff.de proc. Bart.hic,& in l.à diuo Pio.in prin.in 3.col.ff.de re iud.concordando diſtinguit , ꝙ aut committitur alicui cauſa ſimpliciter,& tunc poteſt cognoſcere,& iudicare. ita intelligit iſtum tex.aut committitur cognitio cauſę,& tunc non poteſt iudicare . ita procedit gl. in d. l. qui procuratorem dat. quæ mouetur per tex.in l.vbi.C.de falſ.iſtam diſt. Barto.ſequuntur Sal.Ful.& Pau.de Caſt.hic. & dicit Pau. de Caſt. ꝙ ita obſeruat curia Roma.quæ committit cauſam cognoſcendã, & fine debito terminandam.aliàs ſi ſolùm committeret cauſam cognoſcendam , non poſſet diffinire , ſed deberet referre Papæ.Auth. ad hæc.C.de iudi.idẽ tenent Bart. Bald. & alij in d. l.qui procuratorem dat.Bal.& Sal.in d. l.vbi. iſta doctrina mihi non placet.In primis quantum ad iſtum tex.quem intelligũt ꝙ hic cauſa erat commiſſa ſimplicirer , non autem erat commiſſa cognitio,iſtud eſt de directo cõtra tex. qui dicit à noſtro reſcripto cognitio delata eſt,& tamen dicit,ꝙ poteſt iudicare, ergo hic eſt tex.ineuitabilis contra gl. Bar. & ſequaces , ꝙ ille
4 cui committitur cognitio cauſæ,poteſt etiam iudicare. ¶†Secundò per tex.per quem mouetur gl.in d.l.qui procuratorem dat.vbi loquitur,quando commiſſio erat factat taxatiuè, vt ibi dicit tex.quæ ſolum audiendi mandat officium , vnde in puncto

ADDITIO.

a ¶ De attentatis. Adde,quod hoc non habet locum in ſententia excommunicationis. ſecundum Doct.in cap.venerabilib. de ſententia excom.in §.porro.Doct.in c.pro illorum.de præb. Domi.de Ro. deciſ. 185.

Source : BIU Cujas

Ias. super Prima Codicis.

cto iuris mihi plus placet, ꝙ siue committatur causa simpliciter, siue etiam committatur cognitio causæ, ꝙ possit etiam iudicare, per istum tex. in euitabilem. & ita tenet Spe. in ti. de iud. dele. §. sequitur videre. vers. quid si in commissione. Inno. in c. ad hæc. de offi. Arch. Bald. in titu. de pace const. in ver. ad cognitionem. & in l. 3. §. cognoscit. per illū tex. ff. de offi. præfec. vigi. Ang. in l. de qua re. per illum tex. ff de iud. Imo. & d. Alex. in d. l. à diuo Pio. in prin. & vltra prædicta faciunt aliquæ rationes alleg. per Ioā. And. in addi. Spe. in loco prealle. quamuis ad eas respondeat d. Alex. in d. l. à diuo Pio. in addi. sed non respondet ad istum tex.

SVMMARIVM.

1 *Triplex reperitur rescriptum.*
2 *Exceptio mendaciorum non impedit iurisdi. iudicis delegati, sed debet de causa secundum veritatem cognoscere.*
3 *Rescriptum surreptitium, vel obreptitium tribuit iurisdictionem ipso iure, ideo opus est exceptione.*
4 *Mendacium ita potest committi tacendo veritatem, sicut exprimendo falsitatem.*
5 *Testis ita debet puniri pœna falsi, qui scienter tacet veritatem, sicut quando exprimit falsum, quod fallit quatuor modis. infra num. 8.*
6 *Testis studiosè assignans causam non concludentem, tenetur pœna falsi, item etiam si dicit se non recordari, quando verisimiliter debet recordari.*
7 *Notarius incidit in falsum, non solùm aliquòd falsum scribendo, sed ēt aliquid principaliter omittendo.*
8 *Testis iuratus, qui non dicit veritatem, conuenitur actione in factum ad interesse.*
9 *Grauius est delictum, quod committitur faciendo, quàm omittendo.*
10 *Surreptio iuris communis non vitiat rescriptum.*
11 *Licèt princeps præsumatur habere omnia iura in scrinio pectoris, tamen non præsumitur habere notitiam de consuetudinibus particularibus locorum, imò eas præsumitur ignorare.*
12 *Per statutum, & consuetudinem potest prorogari tempus appellandi.*
13 *Quicquid potest fieri per pactum, potest multo fortius induci per statutum, vel consuetudinem.*
14 *Appel. iuris nō solum venit ius commune, sed etiam ius consuetudinarium. & num. 17.*
15 *Consuetudo est ius.*
16 *Si actor in libello facit mentionem de statuto, & postea probet, quòd sit consuetudo, debet succumbere.*
18 *Compromissum factum in arbitros, vel arbitratores cum potestate pronuntiandi de iure tantum, an intelligatur de iure communi.*
19 *Si pater instituat filios masculos, & fœminas in eo, quod de iure eos tā git, intelligitur. s. de iure communi, non autem statuario.*
20 *Si partes referant se ad consuetudinem simpliciter, & consuetudo sit multiplex, intelliguntur se referre ad eam, quæ aliis derogat.*
21 *Stipulatio de dote reddenda in casu, in quo de iure debet restitui, intelligitur nedum de iure communi, sed consuetudinario, vel municipali.*
22 *An delegatus à principe, & impetratus per falsam supplicationem nō obstante exceptione mendaciorum possit cognoscere de causa principali.*
23 *Quando aliquid est dubium de iure ciuili, & clarè decisum de iure ca no. statur iuri cano. etiam in foro ciuili.*
24 *Rescriptum omnino falsum an tribuat iurisdictionem.*
25 *Notarius, qui nunquam fuit creatus tabellio, si facit instrumenta tanquam tabellio, debet puniri pœna mortis.*
26 *Indulgentiæ concesse à prelato penitus falso, qui putabatur verus, non minus operantur ad salutem animarum, quam si essent concessæ à prælato vero.*
27 *Iudex falsus frustra iudicat, quia semper potest opponi ista exceptio.*
28 *Quando contra rescrip. opponitur exceptio respiciens merita causę principalis, an erunt his admitendę probationes, & bis iudicandæ.*
29 *Non tenet legitimatio dicentis se natum ex soluto, & soluta, cùm natus esset ex adulterino complexu.*
30 *Tempus appel. vel prosequendi appel. potest per consuetudinē, vel statutum prorogari.*
31 *Non valent literæ remissionis condemnationum, nisi causa, & quælibet facti qualitas exprimatur.*
32 *Qui semel habuit gratiam de vno homicidio, quod commiserat, deinde obtinuit secundam gratiam pro secundo homicidio, non valet secunda, quia tacuit de prima.*
33 *Surreptitia impetratio non tenet, etiā si Sanctus sit ille qui impetrauit.*

LEX II.

PRæscriptione. Ista est famosa, subtilis, & difficilis lex, & habet apparatum difficilem, & profectò ista l. est difficilis, præcipuè propter glo. fi. quæ inordinatè procedit. ¶ † Ad euidentiam præmitte, quòd quantum attinet ad præsentem materiam, triplex reperitur rescriptū, quod-
a dam est subreptitium, quoddam obreptitium, [a] & quoddam falsum. inter rescriptum surbeptitium, & obreptitium dicunt aliqui esse differentiam, quia rescriptum subreptitium est, quādo exprimitur scienter falsitas: obreptitium verò, quando tacetur veritas, quasi obripere consistat in taciturnitate veritatis. l. si quis obrepserit. ff. de Fal. Ista differentia non est bona, quia obreptitium dicitur siue exprimatur falsitas, siue taceatur veritas, ſm Bal. hic in 3. col. & in l. 1. C. si nup. ex rescrip. petan. eodē mō subreptitium dicitur, quādo exprimitur falsitas, vel tacetur veritas, ſm Bar. hic in 3. colum. in vers. quæro vtrum rescriptum impetratum. de quo etiam aliquid per Cyn. hic. in 1. col. Aliā differentiam ponit Inno. in c. cùm dilecta. de rescrip. & ibi refert, & sequitur Pan. in 3. col. ꝙ rescriptum subreptitiū dicitur, siue exprimatur falsitas, siue taceatur veritas: obreptitium verò dicitur, quando sub inuolucro verborum sic inuolutè supplicatur, ꝙ Papa non percipit veritatem. alibi d. Ant. de But. in c. ex parte. de capel. mona dicit, ꝙ maius est vitium obreptionis, quàm subreptionis. Mihi autem videtur, ꝙ Doc. promiscuè vtantur istis vocabulis, & non faciant differētiam inter subreptitium, & obreptitium, & ad hoc facit tex. in l. 1. C. si nup. ex rescrip. petā. vbi tex. illud, quod appellat obreptitium, inferius dicit subreptitium, & sic capit pro eodem, & Bal. ibi no. & ita capiam in materia huius legis. Quoddam est rescriptum falsum. & est illud, quod verè nunq̄ processit de cancellar. a Papæ, vel principis, sed aliquis priuatus falsò fabricauit, sed de isto non loquitur ista lex, sed ¶ sequens ſm vnum intellectum, & vide gl. in c. memoriam. 19. dist. & in c. licet. de cri. fal. ¶ Secūdò ad euidē tiam præmitte, ꝙ licèt glo. fi. videatur ponere quinque intellectus ad hanc legem, tamen sunt tm̄ duo principales, & vnus postea subdiuiditur in quatuor. Primus est intellectus Pla. secundum quem tex. in ver. datum iudicem, intelligitur non à principe, sed à lege, & sic ordinarium, & ſm istum intellectum est sensus huius l. ꝙ rescriptum obreptitium, vel subreptitium non tribuit iurisdictionem delegato, sed iudex ordinarius cognoscit, per text. in l. & si legibus. in verb. penitus careat impetratis. ĵ. eod. Alio modo legitur ſm Io. & Azo. ſm quem hoc di
2 cit in summa, ‡ Exceptio mendaciorum non impedit iurisdictionem iudicis delegati, sed debet de causa ſm veritatem cognoscere. hoc dicit. & tunc concor. l. & si nō cognitio. ĵ. eo. sed fortè obst. l. & si legib. ĵ. eo. pp istam varieratē emanauit c. sup literis. de rescript. sed ad euadendum tot amaritudines, & difficultates, cogitabam, quòd alio, & tertio modo potest intelligi ista lex, secundum quem intellectum text. erit planus, & cessabunt omnia contraria, quòd tex. velit dicere, aliquis supplicauit principi, & dolosè mendacium exposuit, tamē princeps concessit rescriptum, non ex falsitate deprecantis, sed quia voluit prius cognoscere de veritate, certè iudicem datum pro tenore veritatis, & non pro falsa affirmatione deprecantis debere de causa cognoscere, & sic illa verba pro tenore veritatis, nō pro deprecantis affirmatione, debent referri ad participium datum. & hoc modo litera est plana, & omnes difficultates cessant, non autem debet referri ad verbum cognoscere, prout tenent omnes Doct. sine teneas primum intellectum Pla. siue intellectum Io. & Azo.

Addi. Adde, ꝙ aliàs primo anno, quo ordinariā legi, occurrebat mihi alius nouus intel. ſm quem cessant oēs difficultates, & omnia contraria remouentur. vnde ego intelligo tex. sic: pone aliquis in supplicatione porrecta principi narrauit falsum, & tacuit verum, princeps concessit sibi rescriptum non propter mendacia sua, sed ſm veritatem, tūc hic est casus, datum iudicem, hoc est delegatum, pro tenore veritatis, non deprecantis affirmatione, hoc est dicere, princeps motus fuit ad dandum iudicem, non propter mendacia alicuius. isto casu non obstante, ꝙ opponatur exceptio mendaciorum, delegatus cognoscet, & iudicabit in causa. & aduerte, ꝙa in cōstructione ego aliter intelligo, quàm alij, nam omnes intelligūt quòd illa verba pro tenore veritatis, referantur ad verbum cognoscere, sic intelligit Pla. in suo intellectu, sic Io. & Azo. & sic iudicem debere cognoscere pro tenore veritatis, non deprecātis affimatione: ego verò aliter construo, & refero non ad verbum cognoscere, sed ad datum iudicem pro tenore veritatis, non deprecantis affirmatione, ꝙ si iudex fuit delegatus, pter veritatem, cognoscet in causa, nec obstat exceptio mendaciorum, & isto modo non obstat l. & si legibus. ĵ. eo. quia loquitur, quando rescriptum fuit impetratum propter mendacium,

ADDITIO.

a ¶ Quoddam obrepti. Adde Bal. in l. 3. de epis. aud.

Source : BIU Cujas

cium,ita ꝙ mendacium fuit in cauſa impetrandi reſcriptum, & ſi ita intelligatur text.ceſſant difficultates,& contraria,& omnia plana remanent,& pone caſum ſecundum communem intellectum. Nota in primis ibi,præſcriptione,& pondera, quòd videtur,ꝙ Imperator ineptè dicat præſcriptione, quia præſcriptio propriè eſt acquiſitio iuris,quæ fit mediante lapſu temporis l.1.& per totum.ff.de præſcrip.long.tem.& inſti.de vſuc.per totum,& ideo glo.1.exponit præſcriptione.i.exceptione, & vt dixi,Imperator rarò vtitur termino exceptione,ſed vtit termino præſcriptione. patet in l.fi.ff.de excep.in l.quoties. ſ. de preci.Impe. offe.& in l.ſi quis in conſcribendo.ſ.de epiſ.& cle.& ff. de pact.& alibi ſæpè. & propter hoc Sal. hic poſt patruũ ſuum in 1.col.ponit quot modis in iure capiat terminus præſcriptio. non curo referre, tamen quantum ad nos attinet,præſcriptio aliquando capitur pro acquiſitione iuris mediante lapſu temporis:aliquando pro exceptione,& hoc ideo ſecundum Odof. quia per præſcriptionẽ,qualiſcunque ſit,ſemper acquiritur exceptio,nam qui habet præſcriptionem,habet exceptionem. Iaſon Papiæ. ¶ Item no.ex text.ibi,præſcriptione mendaciorum
3 oppoſita.hic videri tex.clariorem de iure,† ꝙ reſcriptum ſubreptitium,vel obreptitium tribuit iuriſdictionẽ mero iure, ideo opus eſt exceptione.& ita ponderat iſtum tex.Bar.hic in 3. col. & Raph.Ful.in 1.no.& ex hoc infertur, ꝙ reſcriptum ſubreptitium,vel obreptitium tamen non eſt ipſo iure nullum,quicqd teneat Bal.in l.fi.in 1.col.C.ſen.reſcin.non poſ.& in l.quæ ex re-
4 lationis.in prin.C.de legi.de quo.ff.plenius diceť. ¶†Secũdo no. ex tex.ibi,ſiue in tacendi fraude.ꝙ mendacium ita poteſt committi tacendo veritatem,ſicut exprimendo falſitatem. Ex hòc
5 not.Bart.hic ad fi. & Raph.Ful.poſt Iac.But.ꝙ † teſtis ita debet
a puniri pœna falſi,quando ſcienter tacet veritatem [a], ſicut qñ exprimit falſum.Adde tex.in c.1. & ibi ad hoc no. Pan. de cri. fal.& tex.not.in c.quiſquis.11.q.3.& Bar. not.in l. ea,quæ commendandi.per illum tex.ff.de contrahen.emp. Bal.in l.nullum. C.de teſti.& in c.fraternitatis.in fi.extra eo. facit,quod in ſimili vult glo.in c.ſi quis de clericis.in verbo ſupprimere. 11. q. 2. & quod vult Bald. in l.iubemus. circa fi. C. de teſta. & quod vult Archid.in c.hortamur.3.q.9.facit qđ vult Ang.in l.argentarius. §.fi.ff.de eden.Bal.in c.de teſtibus.extra de teſti. ¶ Adde etiam Bald.in l.præsbyteri in 4.not.per illum tex.C.de Epiſ.& cle. vbi
6 etiam inferius infert, † quòd teſtis ſtudioſè aſſignãs cauſam nõ
b concludentem tenetur pœna falſi. [b] Item ꝙ teſtis,qui dicit ſe non recordari,punitur de falſo, quando veriſimiliter debet re-
7 cordari. ¶ †Tertiò adde, ꝙ notarius incidit in falſum non ſolũ aliquod falſum ſcribẽdo,ſed etiam aliqd principaliter omittẽdo.ita no.Bal.in l. defenſionis facultas.circa fi. per iſtum tex. C.
8 C.de iure fiſ.lib.10.¶†Quartò adde,ꝙ teſtis iuratus,qui non dicit veritatem,conuenitur actione in factum ad intereſſe,ſecundum Bald.in c.de teſtib.extra de teſti. & dicit, ꝙ eſt ſubtile dictum.¶Limita prędictum notabile quatuor modis.Primo,qñ teſtis aſſumpſit officium teſtificandi,aliàs ſecus,ita probat tex. cum gl.in c. ne quis arbitretur. 22. q. 2. & ita in ſpecie limitant Gof.& d.Ant.de But.in c.1.de cri.fal.¶Secundò limita, quando teſtis iurauit,ſecus ſi recedat, vel ſe occultet antequam inret,ſecundum Ang.in d.l.argentarius.§.fi.& ibi clarius Bal.in c. j.in prin.ſi de inueſt.inter Dom.& vaſal.lis oria.in feu.& ĩ l.data opera.in 10. col.C.qui accu.non poſ. & in l. præsbyteri. in vlt. col.de epi.& cle.& in l.4.§.ſi tibi.ff.de condi.ob tur. cau.Pet.de Anch.in d.c.1.de cri.fal.ſed non eſt ſine dubio, cùm nihil referat quantum ad pœnam falſi, an teſtis deponat cum iuramento,uel ſine,vt cõcludit Bar.in l.ſi quis legatum.in prin.in vl.col. ff.de fal.& latius Io.And.in regula nõ eſt ſine culpa,in mercur. Cy.& Bald.in l.1.C.de ſepul.vio Bal.in l.iuriſiurandi. C.de teſti. do.An.de Butr. in c. cùm cauſam. in vlt.col.poſt Io.And. de teſti.Pan.in c.de teſtibus.in vlt.col.eo.tit.¶Tertiò limita, quando teſtis iuraſſet dicere plenam veritatem, aut ſimpliciter, ſecus ſi iuraſſet ad interrogata reſpondere,per text. not. in c. cùm dilecti.el 1.de accu.per quem tex.ita limitat d.Ant.de But. in commento.c.ſuper literis.in 1.not.de reſcrip.Pan.in c.1.de cri. fal.q̃uis reprobet Ioan.And.Imo.in d.c.ſuper literis.¶Quartò limi-
c ta dictam concluſionem procedere in teſte, [c] ſecus eſt in parte. gl.eſt in d.c. ne quis arbitretur.in glo.1.mag.ad fi.¶Item ex præ
* dictis habes nouam limitationem ad gl. *communiter approbatã.*
9 in l.ſi mora.ff.ſolut.mat.†quæ dicit,quod grauius eſt delictum, quod committitur faciendo,quàm omittendo. fallit quãtum ad puniendum teſtem de falſo,qui æquè punitur de falſo ſi deliquit omittendo, & ſic tacendo veritatem, ſicut faciendo, & ſic dicendo falſum. ¶ Capio glo. in verbo iuris.quam diuido in tres,prout tres ponit intellectus ad iſtum tex. Secũda ibi,dic ergo.Tertia ibi,& dic iure.¶In ea gl.ad fi.tene ſecũdum,qui planus eſt.ex primo tamen intellectu not. regulam generalem,
10 † quòd ſubreptio iuris communis non vitiat reſcriptum, eo
d quia Imperator non dicitur decipi, cùm omnia iura [d] cenſeatur habere in ſcrinio pectoris.l.omnium.C.de teſt. c.1. de conſti.in 6.& c.ſæpè.in prin.de appe. & licèt aliquando princeps erret in iure.l.3.ad fi.cum glo. ff. de ſup. leg. tamen præſumptio eſt in contrarium, vt declarat glo. in cap. præterea 23. diſtin. Alibi dicit Bald.in c.1.in vlti. col. de conſeſ. quod licèt Papa ſit Doctor vtriuſque iuris, eo ipſo, quòd eſt Papa,tamen eſt Doctor authoritate, ſed non ſcientia. Pro iſta conclu. glo. facit, quod tenet Ludo.Roma.in ſin.37. quod incip. vtrum nobilis, vbi refert fuiſſe Romæ quæſtionem de facto coram dominis Auditoribus. Rotæ in perſona cuiuſdam nobilis de Francia, q effectus monachus ſupplicauit Papę pro quodam beneficio
e eccleſiaſtico,dicens ſe eſſe nobilem,cùm tamen ſua nobilitas [e] per profeſſionem monachatus expirauerit.glo.in c.1.de purg. can.& in c.ea,quæ. de ſta. regu. fuit pronunciatum per dominos de Rota,tale reſcriptum valere,ꝙ talis ſubreptio fuerit circa ea,quæ in iure conſiſtunt,in quibus Papa non potuit decipi ab impetrante.Ex ſecundo intellectu glo.not.quatuor concluſiones.†Primò no.ſecundum Bart.in fi.commenti ſui,quòd licèt princeps præſumatur habere omnia iura in ſcrinio pectoris,tamen non præſumitur habere notitiam de conſuetudinibus ſpecialibus locorum,imò eas præſumitur ignorare, vt hac gl.& expreſsè tex.in c.1.de conſti.in 6.Limita dupliciter.Primò niſi conſuetudines ſint multum vulgatæ, vel multum generales,quia princeps præſumitur eas ſcire, ſecundum Bal. in l.2.ad fi.C.quæ ſit lon.conſue facit,quod dicit Bald.in rub.de conſue. rec.feu.in vſi.feu.ꝙ ſicut non licet ignorare leges, ita nec cõſuetu.generales.Secundò limita,niſi tales conſue. eſſent inſertæ in corpore iuris,vt ſunt conſuetudines feudorum, ſecũdum Bal. in c.cùm ordinem.in 10.col.de reſcr. Secundò no.aliud ex iſta
12 gl.ut per Bar.hic in fi.¶†Tertiò,& notabilius not.ex iſta glo.ſingulariter,ꝙ per conſuetudinem,& per ſtatutum poteſt prorogari tempus appellandi.& ad hoc no.iſtam glo.Bald.in 7.colũ. hic.& dicit,ꝙ rarò alibi reperitur. iſtam gl. etiam ad hoc repu-
13 tant ſin.Ang.& Imo.in l.2.ff.de re iud.† Confirmo ratione, qa quicquid poteſt fieri per pactum partium,multò fortius poteſt induci per ſtatutum,vel conſuetudinem.gl.& ibi Bar.in rub.C. de decre.decu.lib.10.& in l.non impoſſibile.ff.de pac.& eſt tex. in l.fi.ad fi.& ibi Bald.no.C.de fideiuſ.ſed per pactum ipſarum partium poteſt prorogari tempus appellationis.Auth.ſi tamẽ. cum glo.ibi.C.de temp.app. cle.quandiu.de appel. eod.modo tempus appel.poteſt abbreuiari per ſtatutum, vel conſuetudinem,ſecundum Bald.hic in 7.colum.& Pau.de Caſt. adde Bal.
14 in l.fi.C.commi.vel epiſtolas. ¶ † Quartò not.ex iſta gl.iuncto tex.ſecundum Pau.de Caſt. hic in 3. colum. quòd appellatione iuris non ſolum venit ius commune,ſed etiam ius conſuetudinarium:& per hoc infert,quod ſi partes fecerint compromiſſum in arbitros,vel in arbitratores,data eis poteſtate procedendi de iure,& de facto,ſed pronuntiandi de iure tantum, ꝙ intelligitur non ſolum de iure communi,ſed etiam ſtatutario, vel conſuetudinario,ſi ſtatutum,vel conſuetudo derogent iuri communi. ad hoc bene allegatur,quod vult Innoc.in cap.certificari. de ſepul. quod qui petit quartam, quæ ad eum de iure ſpectat,intelligitur non ſolùm de iure communi,ſed etiam cõſuetudinario,vel ſtatuario,refert tamen contrarium tenere Docto.præcipuè Ioan.And.quem corruptè allegat, ſed ſtatim. ſ. allegabo. Adde circa primum, quòd appellatione iuris etiam
15 veniat conſuetudo. facit † quia conſuetudo eſt ius.1. diſt. cap. conſuetudo.cum ſimilibus.adde etiam Bald. in tit.de pace conſtan.in 9.col.in uer.nos Romanorum.vbi dicit, quòd etiam cõſuetudines lòcales quo ad ipſum locum dicuntur ius commune,eo quia iure communi confirmantur. adde etiam Bald. in c.cùm

ADDITIONES.

a ¶ Tacet veritatem. Adde Barto.in l.1.ff.de fal.Angel.in tract.malefi.in ver. falſariorum.Fel.in cap.1.quod incip.cauſam.in 1.col.ver.vtrum autem teſtis extra de teſt.cogen.

b ¶ Idem quando per malitiam obſcurè deponit. Barto.in l.ea quæ. ff.de contrahen.empt. PVRPV.

c ¶ Teſte. Adde Panor.in cap. 1. colum. 6. ver. fallit 1.de probatio. in cap. ſi duob. 5.col.de app.

d ¶ Cùm omnia iura. Adde glo.in ver.inſufficientem.in ca. 1.de renun. lib. 6. Abb.in c.cùm ex literis.de reſt.in integ.

e ¶ Sua nobilitas. Adde,ꝙ licèt tales perdant nobilitatem per ingreſſum religionis,tamen tenent iura ſanguinis,vt in c.fi.19.quæſt.3.& in c.vnico. 18.q. 1.glo.in ver.in locum.in c.præſens clericus 20.q.3.Lap. alle.101.& ratio eſt, quia ius ſanguinis eſt immutabile, nec reperitur, quòd mutetur per aſſumptionem religionis, vt in l.iura ſanguinis.ff.de reg.iur.Abb.in conſi.27.inci. dubiũ ſuper quo.in 2.vol.& an p monachatũ qs definat eſſe ciuis ſuæ ciuitatis,dic,ꝙ non,ſcđm Pe.de Anch.in c.fi.in 2.col.ver.ego addo.de of.dele.lib. 6.& hoc per l.ordine.ad mun.nec perdit iura ciuilia per l. Deo nobis. C. de epiſc.& cler.

Source : BIU Cujas

c. cũ veniſſent in 2.col.de eo qui mit.in poſ.& Pan.in proę.cle. quem j referam.imo plus,appellatione ſtatuti venit etiam cõſuetudo, quia conſuetudo idem eſt,quod ſtatutum. l.de quib. ff.de legi.ita dicit ſing. Bald. in l. 2. circa fin. C. de bo.quæ libe. quem ſequitur do. Alexan.in conſi.190.in 2. volu. quod incip.
16 maturè.in 3.colum.¶†Sed ego in contrarium allego Barto. in l.de quibus.in fi. ff. de legi. vbi in fortioribus terminis tenet, qđ ſi actor in libello faciat mentionem de ſtatuto, & poſteà probet,quòd ſit conſuetudo, debet ſuccumbere, & tamen in libellis verba impropriantur,& largo modo intelliguntur, vt libellus ſuſtineatur, vt dixi in l.ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero. ff.de iureiu.imò plus adde,quòd ècontra appellatione conſuetudinis venit ius commune. ita videtur velle Bald. hic in 8. col.in verſ.reſtat videre exempla. vbi tenet, quòd ſi aliquis in ſupplicatione, vel in libello faciat mentionem conſuetudinis, non videtur per hoc excludi ius commune, imò omne ius videtur intentatum, per illud,quod not. Innoc.in d.c.certificari.
17 qui tamen non ſic dicit,vt ſ.retuli. † Sed contra primum not. quod appellatione iuris non veniat conſuetudo, videtur facere tex.in cap.cùm veniſſent. in verb. ſecundum ius, & bonam terræ conſuetudinem. de eo qui mitti.in poſ. iuncta doc. glo. in rub.ff.de iur.& fac.igno.& ad hoc idem d.And.Sicul.ponderat pleroſque alios tex.ſed parum faciunt, quia quando exprimitur genus, & aliqua ſpecies apparet, quod de mente proferentis ſit,quòd talis ſpecies non contineatur tunc ſub illo gene
18 re.l.quæſitum.§.fi.& ibi latè Barto.ff.de fun.inſtructo. ¶†Circa verò quæſtionem Pau.de Caſt.de compromittentibus in arbitros, vel arbitratores cum poteſtate pronuntiandi de iure tantum,an intelligatur de iure communi, an etiam de omni alio iure etiam ſtatutario,vel conſuetudinario. Adde, quòd eſt alia quæſtiõ,& frequenter occurrit in facto, in qua Ioã. And.in addi.Spec.in tit.de arb.in §.excipitur.in verſi.item ꝙ eſt corruptus.in addi.inci.Guid. tenet, ꝙ talia verba debent intelligi de iure.ſ.communi,non autem de iure conſuetudinario tãquam de iure excellentiori.§.ſed ius quidem.verſi.ſed quoties.Inſt.de iure natu.gen.& ciui. & quia verba in dubio debent intelligi in potentiori ſignificatu.l.1.§.qui in perpetuum.ff.ſi ager vec. vel emphy.pe.& refert ita determinaſſe Guid.de Suza.vnde ſecũdum eum errant,& ponunt ſe in magno periculo, qui ſecundum ſtatuta,vel conſuetudinem patriæ debent obtinere, & faciunt compromiſſum de iure tantum. idem tenet Ang.in q.p eum diſputata,quæ incipit duo adinuicem litigantes.in 17.col. in verſ.hic etiam ſubiungitur.d.Car.in c.fin.de conſue.Albe.de Roſ.in 1.parte ſtatu.q. 133. quæ incip. ſi compromiſſum factũ
19 eſt in aliquem, quòd pronunciare debeat ſecũdũ iura. ¶†Pro iſta parte bene facit,quod tenet Bald.in l.quicunque.4. col. C. de ſer. fug. quòd ſi pater inſtituat filios maſculos, & fœminas in eo,quod de iure eos tangit, intelligitur.ſ.communi,non autem ſtatutario, & ideo tunc non attenderetur ſtatutum diſponens, quòd exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant, ſed debeant dotari. ad idem facit,quod tenet Bald.in l. ſed & ſi quis.§.quæſitum.in vlt.col.ff.ſi quis cau.quod qui renũtiat omni beneficio iuris,intelligitur.ſ.communis, nõ ſtatutarij,vel cõſuetudinarij per d.§.ſed ius quidem.ver.ſed quoties.Inſti.de iure natu.¶ Tene contrariam partem,& ita in terminis compromiſſi tenet Bal.in l.illa inſtitutio. ff.de hære. inſti. & quòd talia iura ſtatutaria, vel conſuetudinaria habentur vt iura communia in illo municipio,& derogãt iuri communi vniuerſali. idẽ tenet d.Ant.de But.in commento c. Quintauallis.in vlt. col.de iureiu.latè Pan.in rub.extra de cõſue.& in c.ius generale. 1.diſt. & in c.1.vt lite penden.& in c.cùm veniſſent.in 1. col. de eo ꝙ mit.in poſ.& no.in c.cumana.in antepe.col.de elec.idem tenet Pau.de Caſt.hic,licet prędicta non referat.& idem Pau.de Ca. in l.ius pluribus.ff.de iuſt.& iur.eandem opi.tenet Ludo. Rom. in l.poſt dotem.in 13.col.in vẽr.tertiò dubitatur, quid ſi ſtipulatio. ff. ſolu.mat. Et mouetur per aliqua,præcipuè per ſimile,
20 † quia ſi partes referant ſe ad conſuetudinem ſimpliciter,& cõſuetudo ſit multiplex, intelliguntur ſe referre ad eam,quæ alijs deroget,& ſic ad poſteriorem.l.mela.§.fin.ff.de alim. leg.ca.cũ beneficio.de præben.in 6. ergo ſimiliter compromittentes,qui ſe referunt ad ius, intelliguntur ſe retuliſſe ad illud,quod derogat alijs. & conſequenter ad conſuetudinarium,vel ſtatutariũ, quod derogat iuri communi.l.omnes populi. ff. de iuſti. & iu. & refert ſe ita pluries in hac quæſtione conſuluiſſe, & ita tenet in conſ. 251. quod inci. chariſſime,dicitur ſer Dominicum. & idem tenet d.Alex.in d.l.poſt dotem.in 23.col. ¶Tene iſtam vl
* timam op.*quę eſt magis communis*, pro qua adde illud, quod no. Bald.in rub.de reg.iur.in 6.quòd compromittentes in aliquem vt iudicem de iure,vidẽtur cogitaſſe de omni ſpecie iuris. Ad idem facit,quod vult glo. in proœ. cle. in verſ. iuris.per quam not.ibi Panor.quòd appellatione iuris, venit nedum ius ciuile,
a vel canonicum,ſed etiam municipale,[a] & per hoc infert, ꝙ quando cauſa mandatur decidi ſecundum ius, intelligitur nõ ſolùm de iure communi,ſed etiam municipali,& conſuetudinario,cùm etiam conſuetudo ſit ius. 1.diſt. c.cõſuetudo. ¶Ad idem & tertio facit text.not.in c.1.in fi.cum glo.& ibi Pan.no. vt lit. non conte. vbi probatur, quòd ſi princeps in reſcripto ſe referat ad ius,intelligitur nedum de iure communi, ſed etiam ſpeciali,& ſtatutario. & illum tex.etiam ad hoc allegat Pan.in d.rub.de conſue.¶Quartò facit,quod not.vult Bald. in.l. maximum vitium.C.de ſo.præte.in 5.col.in ver. vlterius quæriť de tali quæſtione.& iſtud contradicit ei, quod tenet Bald.in d.l.q. cunque. ¶Quintò facit,quod vult Bald.in l.conſtitutiones.C.
21 de bo. quæ lib. † quòd ſtipulario de dote reddenda, in caſu in quo de iure debet reſtitui,intelligitur nedum de iure communi,ſed conſuetudinario, vel municipali, & ſequuntur Moderni ibi, & in l.poſt dotem.ff.ſolu.mat. ¶ Sextò, & vltimò facit, quod decidit Bald.in l.vnica.C.de confeſ.in 16.col.in verſ. quinimò dico,quod ſi per ſtatutum &c.quòd ſi aliquis accuſat extrahentem frumentum de ciuitate, & in fine accuſationis petat eum condemnari ſecundum formam iuris communis,intelligitur.i.iuris ſtatutarij, quia de iure communi nõ eſt aliqua pœna, tamen ibi loquitur in libello, vt ſtatim dicam. ¶ Iſtam communem concluſionem limita ſecundum Lu. Ro. in repe. rub.ff.de arbi.in 6.col.15.q.quando intelligendo ſecundum ius commune,cauſa poſſet clericus expediri, quàm ex forma ſtatutorum, ſecus ſi ècontra, ex quo compromiſſa fiunt, vt lites citius expediantur.l.1.& l.quamuis. ff.de arb. allegat etiam, qđ no.Bald.in l.rerum quidem amotarum.ff. re. amota. & Bald.in l.Gallus.§.ſi eius.ff.de libe.& poſthu.quando quis in libello petit aduerſarium condemnari ſecundum formam iuris, vel ſtatutorum, nam intelligitur intentaſſe illud,quod vtilius ſibi eſt, ſed tu caue, quòd ſingulare Lud. de libello non eſt bonum ad propoſitum, eo quia in libellis verba impropriantur,vt prædixi. Item intelligitur in fauorem libellantis. l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iud.& ita in ſpecie dicit d.Alex.in d.l.Gallus.§.ſi eius.non ſic eſt in compromittentibus. Secundò videtur limitanda communis concluſio,quando in cõpromiſſo fieret mẽtio de iure ſimpliciter, ſecus ſi adijceretur de iure communi, aliàs illud verbum communi, eſſet ſuperfluum, ita videntur ſonare verba d.Alex.in d.l.poſt dotem.in 23.col.& male, quia Doctores.ſ.allegati, & præcipuè Bald.in locis.ſ.notatis loquũtur,quando dicitur de iure communi, nam ius conſuetudinarium in illo loco dicitur ius commune. ¶Capio glo.in verbo, debere.iſta glo.non eſt Accurſij, ſed eſt gl. nouã, quæ ſummat glo.ſi.ideo ibi reſeruo. ¶Capio glo. magnam in verbo ſententiam,quam diuide in quinq; partes. In prima ponit intellectũ Pla.In ſecunda ponit intellectum Azo. In tertia contra vtrunque intellectum opponit, & tripliciter ſoluit, adhęrendo intellectui Pla. In quarta formataliam opi. & tripliciter reſpõdet. In quinta ponit illationem ex prædictis. Secũda ibi, vel dic ſecundum Azo. Tertia ibi, ſed ſecũdum hoc eſt cõtra. Quarta, ibi,item contra.ſ.l.proxima. Quinta ibi,& ſic patet per omnes ſol. ¶In fi.gl. pro clara intelligentia totius gl.& pro habẽdo intellectum huius l. reaſſumo in dubium deciſionẽ huius legis.
22 Nunquid † iudex delegatus à principe, & impetratus per falſam ſupplicationem, non obſtante exceptione mendaciorum poſſit cognoſcere de cauſa principali. difficultas principaliter conſiſtit in duabus legibus, quæ adinuicem fortiter contrariantur.ſ.iſta l. quæ videtur dicere, quòd iudex datus, & ſic iudex delegatus non obſtante exceptione mendaciorum cognoſcit de cauſa principali.Contrarium de directo decidit text.in l.& ſi legibus.j.eo.in ver.mendax precator attulerit,penitus careat impetratis.ponderando dictionem penitus. in iſta difficultate variæ fuerũt opiniones, quas recitat Cy.hic,& plenius d.Ant. de But.in c.ſuper literis.in 4.col.& ſex ſeq.de reſcr. quas videas per te.In gl.duo ſunt principales intellectus de directo contrarij, primus eſt intellectus Pla.qui tenet, quòd delegatus nullo modo poſſit cognoſcere de cauſa principali oppoſita exceptione mendaciorum,& iſtum tenent Can.in d.c.ſuper literis vbi verè Papa approbat iſtum intellectum, & pro eo ſtringi. tex.in d.l.& ſi legibus. Item quia in omni reſcripto ſubintelligitur clauſula,ſi preces veritate nitantur.l.fi. j.tit.j.ergo ſi conditio non eſt vera,reſcriptum eſt nullum: tenendo iſtum intellectum,difficilè eſt reſpondere ad iſtum text.in ver.datum iudicem.

ADDITIO.

a ¶ Sed etiam municipale. Adde Abb.in rub. de conſue. Fel. in c. ius generale. col.3.j.diſ.Iaſ.in l.omnes populi.col.1.ff.de iuſt.& iur.in Lhemo.2.q.1.partus. de leg.1. Adde tex.in l.ab executione.2.reſp.j.quo.ap.nõ recipiuntur.vbi appellatione iuris non venit conſuetudo, ergo nec ſtatutum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

dicem.non impropriando literam.gl. ponit, quatuor ſolutiones,primam in prin.gl.& alias tres in 3. parte prin. quas omnes reprobat Bar.& bene.Secundus principalis intellectus eſt Azo. & Io.quem approbant Legiſtæ.& eſt tex.in l.& ſi non cognitio. ℨ.eo.& tex.ineuitabilis hic,& tenendo intellectum Azo.q̃ imò delegatus cognoſcat de cauſa principali nõ obſtante exceptione mendaciorum,ad l.& ſi legibus.ℨ.eod. reſpondent Barto. & *communiter Docto.* hic,& plenius Cyn.ibi,vt hic per Bart.quæ ſol. vltra reprobationem Bald.confunditur clarè per illum tex. dũ dixit,quòd legibus conſentaneum reſcriptum impetrauerat,ſi erat ſecundum leges,ergo non contra ius, vt reſpondent Doc. & glo.hic in 4.parte.in 1.ſol.dicit totum èconTra, quàmuis Cy. in illa l.& ſi legibus.diuinando conetur reſpõdere ad aliud fundamentum,quòd in omni reſcripto ſubintelligitur clauſula,ſi preces veritate nitantur. Bart.in 2.col.multa verba effundit, & obſcurè loquitur,ſed eius intentio eſt,quòd ſi alicui committitur cognitio cauſæ,tunc in reſcripto nõ ſubintelligitur illa clauſula,ſi preces veritate nitantur, ita loquitur hic, ſecus quando committitur executio,quod eſſet mulum reſtringere illam regulam,reſponde ergo aliter,vt per Bald.hic in 4. col.& Pau.de Caſt.& d.Ant.de But.in d.c.ſuper literis in 6. col. ¶Et tenendo iſtum intellectum,limita quando eſſet reſcriptum cauſam ſolùm præparans,vel committens, ſecus ſi eſſet reſcriptum cãm terminans,vel diffiniens,tunc eſſet ipſo iure nullum ita ſingulariter not. Bal.in l.j.per illum tex.C.de collu.detegenda.ſequitur Lud.Rom.in conſi.330.quod incip.circa primum propoſitum conſultationis arti.dicendum eſt. in 4. col. & ibi Lud. in conſi. præcedenti ponit aliam limitationem.

Addi. Ad tertium fundamentum ſ.ad d.c.ſuper literis. reſpondent Odo.& Pe.& Cy.hic, q̃ illa decretalis proceſſit per errorem Canoniſtarum,qui crediderunt,quòd opin.Pla.eſſet vera.& ideo dicunt,quòd illa decretalis, quæ ab errore Canoniſtarum proceſſit, ſeruetur in foro canonico,nos in foro ciuili ſeruabimus communem. Pan.ibi dicit, quòd iſte fuit mos Cy. quando neſciebat reſpondere ad text. iuris cano. dicebat,quod proceſſerat errore, ſed truffa eſt. Barto. hic in 3. colum.conatur aliter reſpondere, & dicit, quod illa decretalis fuit facta ad tollendam præſentem dubitationem, & poteſt cõcordari cum legibus noſtris,hoc modo:aliquando reſcriptum mandat cognitionem, & tunc ex quo ſupplicans petit, quòd cognoſcatur de cauſa,videtur aſſerere rem eſſe dubiam, ergo dato,quòd narret mendacium,ex quo petit, quod cognoſcat, non poteſt in eo argui dolus,ergo reſcriptum valet,ita loquit̃ text.noſter:aliquando in reſcripto committitur executio,& p-cedit diſt.d.c.ſuper literis,quia ſi apparet de dolo ſupplicantis, reſcriptum eſt in totum nullum,vt dicit. ibi tex. Bald. hic in 4. col.dicit,quòd iſta ſolutio eſt vna truffa,quia tex.in d.ca.ſuper literis, quod proceſſit ad tollendam dubitationem, de qua in tex.noſtro, quomodo Papa loqueret̃ in diuerſis terminis quã loquatur tex.noſter,ſi vult tollere dubitationem de qua hic?Secundo dum dicit,quòd in l.noſtra non poteſt argui dolus ſupplicantis,eſt contra tex.in verbo mendaciorum, quia mendacium propriè dicitur doloſa aſſeueratio,cum intentione fallẽdi,glo.in l.de ætate.§.qui tacuit,aliàs.§.fi. ff. de interro. act.Sal. hic in v.col.in fi.& Panor.in d.c.ſuper literis.in 3. col. defendũt Bart.& dicunt,quòd mendacium poteſt capi largè, & ſtrictè, ſed ſtrictè bene includit dolum,ſed largè poteſt dici mendaciũ etiam ſine dolo.allegant tex.22.quæſt.2.c.is autem qui.& ſic volunt,quòd in tex.noſtro capiat̃ largè, quod nihil eſt, vnde quaſdam alias opi. refert Ant.de But.in d. c. ſuper literis. vbi videatis.Quicquid ſit,ego teneo opi. Plac.quòd delegatus nullo mo
23 do cognoſcit,& pro eo ſtringit ineuitabiliter:† nam quando aliquid eſt dubium de iure ciuili, & clarè deciſum de iure can. ſtatur iuri canonico,etiam in foro ciuili.c.1.& 2. vbi not.de no. ope.nun.& no.in l.priuilegia.ſ.de ſacro.ſan. Eccl. ſed ſic eſt, q̃ iſte punctus eſt dubius de iure ciuili, propter opinionum varietates.& tex.qui ſunt de directo contrarij, & clarè deciditur in d.c.ſuper literis.ergo illi ſtat̃, & ibi ita concludunt Anto. de But.& Pan.& tenendo hanc opi.reſtat reſpondere ad text. noſtrum, & ſol. Pla.nihil valet. Pan. ibi dicit, quòd oportet text. noſtrum concordare cum illo tex. hoc modo, quòd in iſto tex.fuerit mendacium ſine dolo, & ſic largè, quod eſt impropriare, nec ſibi placet,tamen poteſt reſponderi tenendo intellectum nouum,quem in prin. ſ. dedi ad hanc l. conſtruendo tex.datum iudicem pro tenore veritatis,non ſupplicantis affirmatione debere cognoſcere,& iudicare de cauſa,non obſtante oppoſitione mendaciorum,& ſic illa verba pro tenore veritatis,refero ad proxima.ſ.ad uerbum datum iudicem,non ad illud cognoſcere debere, & ſic erit ſenſus, quòd quando princeps fuerit motus ad dandum iudicem ex veritate non ex mẽdacijs, & iſtud perpendi poteſt ex verbis reſcripti,tunc delegatus cognoſcit, non obſtantibus mendacijs, ſic intelligo iſtum text. ſed quando princeps fuit propter mendacia motus, tunc mendax precator caret penitus impetratis, ſic procedit l. & ſi legibus.ℨ.eod.& opi.Pla.quam limitabis per iſtum tex.& ſic intelligendo ceſſant omnia contraria, vt ergo iura iuribus concordentur,quæ aliter concordari non poſſunt,tenendus eſt iſtẽ
24 intellectus,quem dedi.Iaſ.Papiæ.¶† Extra gl.quærit Bar.an reſcriptum omnino falſum tribuat iuriſdictionem,concludit mirabiliter,quòd ſic,quando non habet manifeſtam falſitatem, cùm propter dubium conſtituat in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis Bald.hic in 8.q.reprobat.& plus tenet,quod etiã ſi pars confiteretur reſcriptum eſſe verum,cùm in veritate ſit penitus falſum, adhuc non conſtitueret in quaſi poſ. iuriſdictionis, vt hic per eum. contrarium etiam tenet Ful.hic,& plenius in l. ſequen.quia dicit,quod non poteſt ſibi in mentem cadere,quòd ſi literæ eſſent funditus falſæ,quod tribuant aliquam iuriſdictionem,imò ſemper poteſt opponi per l. licèt. C. de iudi. contra
* Bar.*etiam tenent communiter* Can. in d.c.ſuper literis.Inno.in c.cũ venerabilis.de excep.& in c. 2. de dila. quia falſificator reſcripti non debet ex ſua fallitate aliquod commodum ſentire. c. licèt cauſam.de proba.& l.in cauſæ. ff.de procura. & ſemper poteſt opponi, quòd iudex erat falſus,& ſic quòd omnia per eum geſta ſunt nulla,per doctrinam Barto.in l. 1.ſ.de iur. & fac. ign.& ad iura allegata per Bart.reſpondent, quòd loquuntur in actu celebrato à ſuperiore concurrente communi errore. & idem tenent Ioan.Fa.hic,& Ang.in l.2.in 7 fallen. ff.ſi quis in ius voc. non ie. Imo.in l.quidam conſulebant.in 14.& in 25. colum. ff. de re iud. ¶Pro ſo.Can.addo duo.Primò iſtud, quod dicit Bal. in l.2.C.de ſeruit.& aqua.in vlti.col. in ver. nunc de octauo, q̃ obediẽdum eſt prælato minus iuſto, qui eſt in paciſica poſ.dũmodo concurrat authoritas ſuperioris,ſecus eſt in eo,qui nunquam fuit fretus authoritate ſuperioris, ſed per falſas literas
25 obtinuit reputari prælatus. ¶† Secundo adduco ſimile de notario,qui ſi nunquam fuit creatus tabellio, & faciat inſtrumenta tanquam tabellio, quia eſt penitus falſus, debet puniri pœna mortis, ſecus ſi fuit creatus notarius à principe, licèt creatio fuerit inualida propter defectum perſonæ, tunc non punitur pœna mortis, ſi conficiat inſtrumenta propter primordium veritatis.l.cũ filius.§.hæres meus.ff.de leg.2. ita determinat ſingulariter Bal.in l.data opera.in 16. colũ.in verſ.ſed dubium eſt, an puniatur pœna mortis. C. qui accu. non poſſ.ſequitur Ioan. de Ana.in cap.accedens.in vlt.colum.de cri.fal.¶ Tenendo iſtã partem contra Barto.eam ſing. limita non procedere, quo ad reſpicientia ſalutem animarum,per illud,quod no.tenet Pe.de
26 Anch.in cle.abuſionibus.de pœni.& remiſ.† quod indulgentiæ conceſſę a prælato penitus falſo,qui putabatur verus,non minus operantur ad ſalutem animarum, quàm ſi eſſent conceſſæ à prælato vero. & per hoc infert ad quoſdam quæſtuarios, qui Venetijs multa extorſerunt cùm falſis bullis, idem eſt acſi eſſent veræ bullæ, quantum ad ſalutem animarum. ¶ Tu aduerte licèt omnes & Legiſtæ,& Cano. *communiter reprobent* Bar.
* ego eum defendo,& puto, quòd opinio Bar.ſit vera,quam ſequitur ſolus d.Card.in d.cap.ſuper literis.& vltra eum pro Bar. allego tex.optimum in c.ex parte.il 1.de reſcri. & ibi Pan. in 3. nota ad hoc multum exclamat, & dicit nunquam tradas obliuioni,quòd etiam vbi contenditur de omnimodo defectu iuriſdictionis., tamen ratione dubitationis conſtituitur in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis,vt hic dicit Bart.nec obſt.cùm contra
27 Bar.allegatur, quòd † quando iudex eſt penitus falſus, dato q̃ iudicaret,fruſtrà iudicaret,quia iſta exceptio ſemper poſſet opponi, per dictam.l.iuncta doctri.Bar.in d.l.1.quia ad hoc dupliciter reſpondeo. Primò, quòd Barto. iſtud non negat, ſi bene inſpexeris. Secundò, quòd ex quo ſemel iſta exeeptio fuit oppoſita,amplius opponi non poteſt l. fin. C. de fid. inſtru. & ex-
28 preſsè Bal.in d.l.1.¶† Secundò quærit Barto.de practica huius l.quando contra reſcriptum opponitur exceptio reſpiciẽs merita cauſæ principalis,an erunt bis admittendæ probationes,& bis iudicãdæ,refert quatuor opiniones,vera eſt prima opinio. De quo articulo,quia tangitur per Barto.& ordinariè per omnes in l.2.ff.ſi quis in ius voc.non ier.ideo ibi reſeruo. ¶ Vltimò pro complemento iſtius. l.& eius materiæ inquantum Bald.in
29 4.col.in fi.decidit,† quidam petijt à principe ſe legitimari, dicens ſe natum ex ſoluto,& ſoluta, cum natus eſſet ex adulterino complexu,quòd talis legitimatio nõ tenet,per l.1. ff.de nat. reſt. Adde,quòd contrarium tenet Ang.in conſi. 204. inci. quidam Bart.& ibidem ad hoc,quod decidit Bal. in l. eam quam-
30 C. de fideic.in 9. col. in ver.ſed pone q̃dam.¶† Secundò inquã tum Bal.hic in 7.col.circa fi.ponderat hic eſſe gl.quam dicit raro alibi reperiri,ex qua no.quòd tempus appellandi, vel proſequendi appellationem poteſt per conſuetudinem,& ſtatutum prorogari,adde Ang.& Imo.in l.2.ff.de re iud.vbi reputat iſtam

glo.

Source ; BIU Cujas

glo. eſſe ad hoc fin. Facit, quia etiam per pactum contrahentiũ poteſt tempus appellationis prorogari. Auth. ſi tamẽ. & ibi Bar to. C. de temp. appel. cum ſuis concor. ſed an poſſit abbreuiari,
31 vide Bal. in l. fi. ad fi. C. com. vel epiſ. & hic per Bar. ¶ †Quartò
a inquantum Bal. hic in 10. col. concludit, q̃ non valent literæ remiſſionis condemnationum niſi cauſa, & quælibet facti qualitas exprimatur, quod reputat tenendum menti. adde Old. in cõ ſil. 212. inci. ad quæſtionem. ad fi. Alex. in conſi. 114. inci. ponderatis his, quæ narrantur in themate. in 2. col. ad fi. in 1. vol. itẽ adde, quod dicit Bald. in l. nec damnoſa. s̃. de preci. Imp. offe. quòd ſi aliquis impetrat à Papa aliquam compoſitionem ſuper pœna iam exacta per fiſcum, non facta mentione de exactione, re
32 ſcriptum eſt nullum. adde etiam, quòd nota. Gul. de Cu. in l. 3. p illum tex. C. de Epiſc. aud. †quòd qui ſemel habuit gratiam de vno homicidio, quod commiſerat, deinde obtinuit ſecundam gratiam pro ſeçundo homicidiò, non valuit ſecunda, quia tacuit de prima. & per hoc dicit And. Sic. in cap. ſuper literis. in 33. col. de reſcrip. ſe vidiſſe Bononiæ decapitari quendam non obſtante gratia, quam obtinuerat tacito de primo homicidio, & hoc valde teneas cordi. ¶ Vltimò circa iſtam materiam de reſcriptorũ ſubreptione, & obrepti. adde illud, qđ pulchrè no.
33 Bald. in c. fi. in fi. per illum tex. vt lit. pend. †quòd ſubreptitia impetratio non tenet, etiam ſi ſanctus ſit ille, qui impetrat ſicut erat ibi bea. Tho. Cãtuarienſis, vnde propter merita vitæ nõ eſt recedendum à iuris diſpoſitione, ſecundum eum, & ad hoc vltimum vide, quæ dixi in l. qui iuriſdictioni. ff. de iu. omn. iu. & in rep. l. admonendi. ff. de iureiu.

ADDITIO.

a ¶ Adde Iaſ. in l. Gallus. §. quid ſi. 1. colum. ff. de libe. & poſthu. Alex. lib. 1. conſi. 114. ponderatis. col. 2.

SVMMARIVM.

1 *Iudex delegatus punitur in decem libris auri, quando contra reſcriptũ non vult admittere exceptionem falſitatis.*
2 *Olim 72. ducati faciebant libram auri, hodie verò ducati Veneti, & Florentini nonaginta ſex faciunt libram auri.*
3 *Licèt donatio, quæ excedit quingentos aureos, ſine inſinuatione non valeat, tamen hodie attenta varietate ponderis, plures ducati requiruntur ad faciendum quinque centum de illis antiquis.*
4 *Si Papa mandat monachis, vt aliquem recipiant, poterunt tamen ei opponere crimina, vel defectus.*
5 *Si princeps præcipiat aliquem decapitari, vel ſuſpendi, & non apparet cauſa, debet iudex ſuperſedere per 30. dies, niſi interueniat ſecunda iuſſio principis.*

LEX III.

PVniri. Iſta lex legitur per Bar. & Bald. hic, & Bar. in l. præſcriptione in pen. colũ. s̃. eod. Primò, quando opponitur de falſitate ſupplicationis, & iſte eſt bonus intellectus, vt patet ī tex. ibi, precum argui falſitatem. Secundo modo intelligitur, quando opponebatur non contra ſupplicationem de falſitate, ſed contra ipſum reſcri. immediatè, quòd fuit falsò fabricatum, & nũquam emanauit de cancellaria principis, & iſte intellectus nõ
1 conuenit literæ, quæ dicit precum argui falſitatẽ. ¶ †Not. ex iſta l. q̃ iudex delegatus punitur in 10. lib. auri, quando cõtra reſcri-
2 ptum nõ vult admittere exceptionem falſitatis, & adde †quòd
a 72. ducati[a] faciebant libram auri, ſecundum gl. in l. quotieſcunque. C. de ſuſ. præpoſitis. & arca. lib. 10. & alibi, & ſic ſi bene cõ-
b putas, vnus ducatus habebat ſextam partẽ vnicæ, hodie verò ī ducatis Venetis, ſeu Florent. quia ſunt minoris ponderis, nonaginta ſex ducati faciunt libram auri, & ſic quilibet ducatus hẽt ſolùm octauam partem vnciæ, ſecundum Bald. in d. l. quotieſcunque. & in rub. C. de vet. numiſ. pote. lib. 11. Pan. in c. conque-
3 rente. de offi. ord. ¶ †Et dicit Pau. de Caſt. bonum verbum in l. fi. in princ. C. communia de leg. q̃ cùm donatio, quæ excedit quingentos aureos, ſine inſinuatione non valeat. l. ſancimus. C. de don. certè attenta varietate ponderis, hodie multò plures ducati requiruntur ad faciendum quinque centum de illis antiquis. ¶ Contra iſtum tex. fortiter obſtat tex. in l. 2. in fi. s̃. de leg. vbi deciditur totum contrarium eius, quod hic, quòd iudex, q̃ admittit tales exceptiones cõtra reſcriptum principis, punitur in 30. lib. auri, hic autem punitur in 10. ſi non admittit. eſt durum contrarium. Alb. ibi reſpondet, quod illa l. 2. loquitur quãdo opponebatur contra potentiam principis, q̃ princeps non poterat. Nam ſi iudex admitteret talem exceptionem de poẽtia principis, puniretur, vt ibi, hic autem opponebatur contra voluntatem, q̃ princeps bene poteſt, ſed quia fuit ibi narratum falſum, & ſic fuit deceptus, nõ præſumitur, quòd iſta ſit ſua voluntas, ita tene quia melius non põt reſpõderi, q̃uis Pau. de Ca. hic alijs duob. modis reſpondeat. ¶ Vltimò per iſtam l. glo. inuehit contra miſeros prælatos, qui propter reuerẽtiam ſedis apoſtolicæ nolunt admittere aliquas exceptiõnes contra reſcripta Papæ. Adde gl. in §. deinde competens. in Auth. de man. princ. quæ colligit ex illo tex. arg. contra miſeros prælatos, exequẽtes ſtatim literas Papæ iniuſtas, nec audentes ſuperſedere, etiam ſi rationabilis cauſa opponatur. alibi dicit Io. de Lig. in c. ad apo-
4 ſtolicam. in 2. col. de regula. q̃ † ſi Papa mandat monachis, vt aliquem recipiant, poſſunt tamen ei opponere crimina, vel de-
5 fectus. ¶ Item adde tex. ſing. in l. ſi vindicari. C. de pœn. quòd† ſi
c princeps præcipiat[c] aliqnem decapitari, vel ſuſpendi, & nõ apparet cauſa, debet iudex ſuperſedere per 30. dies, & dicit text. in cap. cùm apud Theſſalonicam. 11. q. 3. quod S. Ambro. fuit, qui fecit ab Imperatore condi illam legem, intellige niſi interueniret ſecunda iuſſio principis. cap. ſi quando. vbi Cano. de reſc. d. Bart. Vero. in cautela. 7.

ADDITIONES.

a ¶ Ducati. Adde glo. in l. 2. C. de ſportu. glo. & Bald. in l. fin. C. communia de leg. glo. & Doct. in capit. 2. de maledi. gl. & Doct. in capi. fi. de deci. Bald. in l. quicunque. C. de ſer. fug. Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de inſtru. edi. in §. porrò. in fin.
b ¶ Hodie verò. Adde Pau. de Caſt. in l. fi. C. communia de leg.
c ¶ Præcipiat. Adde Hip. de Marſi. in l. 1. §. fi. col. 15. ff. de quæſt.

SVMMARIVM.

1 *Si alicui committitur executio ſententiæ, & re vera nulla vnquam ſententia fuit lata, poteſt iſte cognoſcere de principali.*
2 *Cui committitur executio, intelligitur etiam committi cognitio.*
3 *Quę ſunt meri, vel mixti imperij, delegari non poſſunt.*
4 *An executor poſſit cognoſcere de cauſa, & negotio principali.*

LEX IIII.

ET ſi non cognitio. Ille, cui per reſcriptum principis cõmittitur executio ſuper negotio nondum diſcuſſo, nec terminato per ſententiam, ſi coram eo opponatur, quòd executio fieri non debet, & quòd principi fuit narratum falſum, poteſt de his exceptionibus cognoſcere, & ſecundum veritatem pronuntiare, licèt cognitio non fuerit expreſsè demandata, quia cenſetur tacitè mandari. hoc dicit, cùm neceſſarijs ſuppletionibus. Poteſt etiam exẽplificari iſte text. ut per Bald. in l. præſcriptione. in 10. colum. in fi. s̃. eod. & neſcio alibi deciſionem huius tex. in iure pontificio, vel ciuili, niſi hic, & reputo valde ſin. ¶ Not. ex iſto tex. ſecundũ
1 Cyn. & Raph. hic eſſe tex. valde ſing. quòd † ſi alicui committitur executio alicuius ſententiæ, & re vera nulla vnquam ſentẽtia fuit lata, poteſt iſte cognoſcere de cauſa principali. Sal. hic ī 2. q. & duabus ſeq. videtur aliter tenere. & Bar. hic, ſi bene conſideres, contradicit, dum vult, quòd iſta lex non poſſit intelligi,
2 quando mandata eſt executio ſententiæ. ¶ † Secundò not. ex hoc tex. quòd illi, cui committitur executio, intelligitur etiam committi cognitio, & ſic hic videtur text. quòd merus executor debeat cognoſcere de meritis cauſæ principalis, ſed intellige ſanè iſtum tex. quando prius non fuit cognitum de cauſa, & plenius per Barto. & Mod. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iud. ¶ Tertiò no. hic videri tex. fortem in verbo de omni negotio. pro op. Azo. contra Pla. de qua in l. præſcriptione. s̃. eod. tamẽ caue, quia tex. imperſonaliter dicit cognoſcat. vnde Pla. reſpondet. ſ. ab ordinatio. ¶ Capio glo. in ver. ſed executio. quam diuide in quatuor partes, nã oppo. & tres dat ſolutiones. oppo. autẽ venit hoc modo, nam in l. 1. in prin. ff. de offi. eius, cui mand. eſt
3 iuriſd. traditur regula, quòd † ea quæ ſunt meri, vel mixti imperij, delegari non poſſunt, ſed mittere in poſſeſſionem, & ſic facere executionem eſt mixti imperij. l. iubete cauere. ff. de iuri. omni. iu. alle. in glo. ergo executio non poteſt delegari, cuius contrarium dicitur hic in tex. gl. ponit tres ſol. prima eſt bona, alias reprobant Doct. hic: tu pro veritate iunge tres ſolutiones ſimul, & diſtingue per te, vt diſtinguit Sal. hic in 1. opp. ¶ Gl. fi. in ver. de omni. diuiditur in tres. In prima declarat text. In ſecũda format q. & ſol. In tertia opp. & tripliciter ſol. Secũda ibi, ſed à quo. Tertia ibi, item contra. ¶ In vlt. parte gl. dic, quòd prima ſolutio poteſt tolerari, & etiam ſecunda. Tertia autem ſolutio, quòd executor ſolùm cognoſcat, hoc de mendacio eſt contra tex. noſtrum in verb. de omni negotio. aliter reſpondet
4 Bar. ſed reprobaui. s̃. in 1. not. †De hoc tamen puncto, quia eſt

latiſſima

Source : BIU Cujas

a latiſſima materia, nunquid executor a poſſit cognoſcere de cauſa, & negotio principali, vide per Barto. & Doct. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iud. examinat latè Sal. & Fulg. & glo. & Doct. in c. paſtoralis. §. quia verò. de offi. deleg. Pet. de Anch. in cle. 1. de re iud.

ADDITIO.

a ¶ Executor. Adde gl. in §. ſunt quorum. 2. q. 6. & ibi Dom. de S. Ge. gl. in c. & ſi non cognitio. 25. q. 2. Doct. in c. ſicut. ad fi. 2. q. 1.

* Et an in executiuis requiratur libellus, & ſeruari debeat ordo iudiciarius, dic, q̃ non, ut per Neuiz. conſi. 4. Alex. in l. à diuo Pio. §. ſententiam. col. 4. 3. limi. de re iud. Et an iudici, cui mandatur executio in ſubſidium iuriſdictionis, competat etiam cognitio ſuper obiectis contra executionem, diſtingue, ut per Miſing. Cent. 3. obſer. 69. ex no. in l. à diuo Pio. §. in venditione. §. ſi ſuper reb. & §. ſeq. de re iud. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum impetratum per mendacium, etiam ſi non ſit iuri contrarium, tamen non valet, & mendax precator punitur, ſi in eo reperitur improbitas.*
2 *Si probetur quem dolo alium accuſaſſe, vt decapitaretur, qui in verita te nullum crimen fecerat, poterit iudex probato dolo doloſum accuſatorem ſuſpendere, ſeu decapitare.*
3 *In pœnis arbitrarijs iudex an poſſit arbitrari vſque ad mortem incluſiuè.*
4 *In arbitrarijs iudex non poteſt arbitrari pœnam publicationis bonorum.*
5 *In criminalibus calumnioſus accuſator debet puniri ſimilitudine ſupplicij.*
6 *Teſtis deponens falſum, debet ſubire illam pœnam, quam de iure patetur ille, contra quem depoſuit, ſi verum eſſet.*

LEX V.

1 ET ſi legibus. † Reſcriptum impetratum per mendacium, etiam ſi non ſit iuri contrarium, tamen non valet, & mendax precator punitur, ſi in eo reperitur im-
* probitas. i. dolus. h. d. Iſtam legem intelligunt. Cyn. *& communiter Doct.* hic, & Bar. in l. præſcriptione. in j. col. ſ̃. eod. & Arch. 25. q. 2. in c. dicenti. §. & ſi legibus. procedere in priuilegijs a contra ius, quæ princeps præſumitur conceſſiſſe propter ſupplicationem, ſecus ſi in reſcriptis ad obſeruantiam iuris communis, in quibus princeps delegat cauſam terminandam ſecundum ius. d. l. præſcriptione. ſ̃. eod. Iſte intellectus nullo modo congruit huic. l. quæ dicit, quòd reſcriptum erat conſentaneum legibus, ergo non erat priuilegium, quia priuilegium eſt contra ius. c. 1. de reſcr. dic ergo melius ſecundum Pau. de Caſt. hic, & in d. l. præſcriptione, quòd iſta lex loquitur in reſcripto gratioſo, ī quo princeps concedit aliquam gratiam, vel ſecundum, vel præter ius. puta concedit feudum, vel concedit beneficium eccleſiaſticum, vel cõcedit gratiam alicuius delicti, certè ſi ſupplicatio arguitur de falſo, reſcriptum redditur nullum, imò poteſt puniri falsò ſupplicans, quia lex præſumit, q̃ princeps cõceſſerit gratiam propter ſupplicationem. Iſte eſt propriè ſenſus huius. l. ſed l. præſcriptione. ſ̃. eo. loquitur in reſcripto ad obſeruantiam iuris communis, quando princeps delegat cauſam terminandam ſecundum ius, tale reſcriptum valet, dato quòd ſupplicatio ſit falſa, quia concedere delegatum in cauſa, non proceſſit propter ſupplicationem ſolam. Item per iſtam legem in ſecun
a do reſponſo dicit Bal. † ſe vidiſſe quendam fuiſſe de facto decapitatum, qui propter inimicitias capitales, quas habebat cũ aliquo, iuit ad Poteſtatem, & dixit, q̃ erat bãnitus in capite, & deſcriptus in libro publico bannitorum, nam vocabatur Titius Petri, ſed non erat ille, qui erat bannitus, & accuſator bene ſciebat, Poteſtas per famlliam fecit eum apprehẽdere, & fuit in magno periculo, ne occideretur propter idem nomẽ, certè Ptãs comperta iſta improbitate fecit decapitari accuſatorem p̃ iſtã legem, quæ dicit q̃ ſi nimia mentientis inueniatur improbitas, ſeueritati ſubiaceat iudicantis. dicit tamen Bal. oportere p̃bari, q̃ accuſator dolo iſtud fecerit, & cùm iſta deciſione Bald. rranſeunt Ful. & Pau. de Caſt. hic, alij non tangunt, nec hic, nec alibi. ¶ Pro veritate huius dicti duo videnda ſunt. Primò, vtrum iſte tex. probet deciſionem Bald. Secundò poſito, quòd non p̃bet, an deciſio Bald ſit vera, & alibi poſſit probari. ¶ Circa primum videretur, quòd ſic, ex quo in hoc tex. pœna in ſpecie nõ
3 taxatur, ergo relinquitur arbitrio iudicis, † ſed in pœnis arbitrarijs iudex poteſt arbitrari vſque ad mortem incluſiuè. gl. eſt ſin. in §. in ſumma. Inſt. de iniu. quam ad hoc reputat ſin. Bal. in c. 1. in prin. in 5. col. de pac. tenẽ. in vſi. feud. eam ſequitur Bal. in l. 1. per illum tex. C. de his qui latro. occul. & in pulchra deciſione ca. 1. §. iniuria. circa prin. de pac. iura. fir. eam tenent Imo. & Panor. in c. ex literis. de conſti. Pan. in c. veritatis. in 10. col. de do. & contu. & in c. 2. in 1. intellectu. de confeſ. & in c. cùm te. in 2. col. de re iud. & in c. tuæ. de pœ. Io. de Imo. & Io. de Ana. in ca. inquiſitionis. in prin. de accu. Pro iſta gl. allegãtur duo boni tex. in l. ſacrilegij. ff. ad le. Iul. pec. & in l. ſaccularij. §. ſunt quædam. ff. de extraor. cri. niſi dicas, quòd in iſtis iuribus lex vltra procedit diſputando, ſed illa gl. non eſt vera per tex. not. in l. 1. & ibi Old. Lau. & Alb. not. ff. de fur. balne. vbi tex. vult plus, q̃ in arbitrarijs iudex non poteſt imponere aliquam pœnam perpetuam, ſed temporalem, & illum tex. ad hoc reputat ſingularem d. Cardi. Flo. in d. c. ex literis. de conſtitu. & in c. de cauſis. de offi. delega. Ad idem facit tex. in l. 1. §. expilatores. ff. de effra. & expila. & gl. in d. c. inquiſitionis. in verſ. alioqui. de accuſ. & ita illam glo. reprobat Io. de Imo. in l. 2. ff. de pub. iud. & Lud. Rom. in rep. rub. ff. de arb. 12. col. in ver. item an ſit ſtatutũ, & diffusè d. Ale. Imo. in conſ. 111. quod inci. ponderatis verbis inquiſitionis. in pe. & vlt. col. poſt multos Doc. per eum relatos, quos per te videas in d. l. 1. bene facit, quod no. Bar. in l. 1. per illum text. C. nemini lic.
4 ſig ſalu. Chriſti, q̃ † in arbitrarijs iudex non poteſt arbitrari pœnam publicationis bonorum, & ita iſta ſecunda pars in iudicãdo eſſet tenenda, quia in pœnalibus ſemper mitior pars eſt ſequenda. l. interpretatione. ff. de pœnis, & hoc modo iſta lex nõ probat deciſionem Bald. imò probat contrarium, tamen veniẽ
5 do ad ſecundum, puto quòd deciſio Bal. ſit vera per tria. † Primò, quia etiam dicunt Mod. hic, quòd in criminalibus calumnioſus accuſator debet puniri ſimilitudine ſupplicij. l. fi. C. de ac
b cu. b † Secundò, quia teſtis deponens falſum in cauſa criminali,
6 debet ſubire illam pœnam, quam de iure pareretur ille, contra quem depoſuit ſi verum eſſet. text. eſt ſin. in l. 1. poſt prin. in ver. qui vel falſum teſtimonium. ff. ad legem Cor. de ſica. quem ad hoc reputat ſingularem Bald. in c. 1. in §. iniuria. in vlt. colũ. de pac. iur. fir. in feu. & ita per illum tex. tenet Bald. in l. 2. C. de reb. credi. in l. presbyteri. in 2. col. C. de Epiſc & cler. & in l. data opera. in 10. col. C. qui accu. non poſ. & in ca. 1. in prin. de pa. tenen. Tertiò facit tex. in l. ſaccularij. §. ſunt quædam. in fi. in verſ. quia & ipſa res mortem comminatur. ff. de extraor. crimi. Iaſon Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶ Procedere in priuilegijs. Adde Bald. in l. 1. ſup. eod.
b ¶ Adde Archi. in c. hæc imago. 34. q. 5. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Reſcripta contra ius, vel publicam vtilitatem, à nullo iudice maiori, vel minori debent ſeruari.*
2 *Dominium rei meę non poteſt princeps per reſcriptum auferre, niſi in certis caſibus infra notatis.*
3 *Qui aufert ius alteri, debet de proprio recompenſare.*
4 *Clauſula non obſtante, non tollit ea, quæ ſunt ordinata in generalibus concilijs.*
5 *Clauſula non obſtante, non tollit actum iuratum.*
6 *Clauſula non obſtante, nihil operatur, quando ſunt plura obſtantia.*
7 *Vbi requiritur ſpecialis derogatio, & in reſcripto dicatur, quod tenor obſtantium habeatur pro expreſſo, iſtud ſufficit.*

LEX VI.

1 OMnes cuiuſcunque. † Reſcripta cõtra ius, vel contra publicam vtilitatem, à nullo iudice, vel maiori, vel minori debent ſeruari. h. d. ¶ In
a tex. ibi, pragmaticã ſanctionẽ. a quid ſit, & vnde dicatur, eſt glo. in c. peruenit. 1. diſt. glo. in l. iubemus nullam. ſ̃. de ſac. ſan. Eccl. & in l. fi. vbi Ful. j̃. ti. 1. ¶ Capio gl. magnam in verbo generali, quam diuide in duas partes principales. In prima allegat ſeptem concordantes leges ad iſtum textum. In ſecunda po·
b nit diſt. ibi, & diſtingue. Illa ſecunda habet ſex particulas. b Primò

ADDITIONES.

a ¶ Pragmaticam ſanctionem. Adde gl. in c. dicenti. 25. q. 2. Inn. in c. j̃. de re. permu. Card. Zab. in c. ſup literis. in 11. col. ver. item de pragmatica ſanctione. Car. & Io. de Imo. in cle. 2. de vi. & hon. cler. Domi. in c. omnes 19. diſtin.
b ¶ Adde, quòd conſuetudo non valet contra ius diuinum. cap. 2. & ibi Pan. 3. not. de prob.

Source : BIU Cujas

mò loquitur, quando princeps reſcribit cõtra ius diuinum. Secundo, quando contra ius naturale, vel gentium. Tertiò, quando contra ius ciuile. Quartò, quid ſi apponeret in reſcripto clauſulam non obſtante. Quintò quid ſi ſcribit contra publicam vtilitatem. Sexto, & vltimò ponit, an reſcriptum impetratum per mendacium valeat. partes patent in gl. ſimilem gl. habes in l. 1. ff. de conſti. prin. ¶ In ea. gl. ibi, ſi verò contra ius humanum. habes regulam cum quatuor fallen. regula eſt, ad quã
2 milies allegatur hæc glo. ꝙ † dominium rei meæ [a] non poteſt
a princeps auferre per reſcriptum. ¶ Adde Bart. in proœ. Digeſtorum. glo. & Can. in cap. quæ in Eccleſiarum. de conſti. glo. in c. conſtitutus. & ibi Pan. de relig. dom. Adde, quòd iſta regula procedit non ſolùm in dominio directo, & ſic proprio, ſed ẽt in dominio vtili, quod habet emphyteuta, vel feudatarius, vel ſuperficiarius, quia etiam dominium vtile non poteſt auferri per reſcriptum principis, ita no. ſing. Bar. in l. 2. in fi. C. de fun. patrimonio. lib. 11. ſequitur Pau. de Caſt. vbi per hoc infert in conſ. 156. inci. viſo & examinato proceſſu. ad fi. & ſi dicas contra, qa dominium vtile non eſt de iure gentium, imò eſt inuentum à iure ciuili. Ad hoc reſponde, vt no. per Barto. in extrauag. qui ſint rebelles, in verb. rebellando. in ver. item quæro, quid de dominio bonorum. vbi dicit magiſtraliter Bar., quod licèt dominium vtile ſit de iure ciui. quo ad nomen, tamen effectus eſt
b de iure gen. ¶ [b] Vltra quatuor limitationes gl. limita quintò ſecundum Bar. ratione publicæ vtilitatis. l. item ſi verberatum. in prin. ff. de rei vend. l. Lucius. ff. de euic. dixi in l. 2. C. de in ius voc. intellige facta debita compenſatione, ſecundum Barto. & alios in l. fi. §. fi. ff. de pig. act. Bald in d. l. item ſi verberatũ. in prin. & clarè Ang. in conſi. 139. quod inci. viſis omnib. ſtatutis, quicquid dicat glo. in l. ſi locus. §. fi. ff. quemad. ſeru. amit. facit text. in c. cũ
e inferior. in fi. de maio. & obed. per quem not. ibi Bald. quòd † q aufert ius alteri, tenetur illi de proprio recompenſare, vide no. Bal. in l. 2. per illum tex. C. quibus ex cau. ſer. pro prẽmio lib. acci. vbi vult, quòd ſi ciuitas vult facere foſſatũ per prẽdiũ meũ, tenetur mihi ſoluere æſtimationem damni, vel ſi propter delictum vult comburere domum, quæ ſit mihi communis, tenet ſoluere æſtimationem partis meæ, & ſimiliter quando vult mihi auferre dominium. ¶ Facit bene, quod vult Bald. in ca. 1. §. ad hæc. in 5. col. per glo. ibi, de pac. iur. fir. quòd ſi Papa contulit mihi beneficium, & poſtea de plenitudine poteſtatis mihi auferat, & dat alteri, tenetur mihi prouidere de æquè idoneo. Ad idem facit, quod vult Inn. in c. niſi cùm pridem. de renun.
c ꝙ ſi Papa [c] cogat ſine cauſa Epiſcopum inuitum renuntiare
d epiſcopatui, debet ei prouidere de bono cambio. ¶ Sextò [d] limita niſi de plenitudine poteſtatis, cui nihil occurrit, per ea q̃ dixi in l. reſcripta. §. de preci. Imp. off. & ita in ſpecie tenent Ang. in d. l. item ſi verberatum. in prin. vbi animosè dicit, quòd mentiuntur per gulam, qui dicunt, quòd Imperator de plenitudine poteſtatis non poſſit mihi auferre dominium rei meæ. ¶ Et per hoc infert ad conceſſiones factas per Papam de bonis plebeiorum, vt ibi per eum. idem tenet Ang. in l. 3. §. ſi is pro quo. ff. qđ quiſque iur. Bal. & Ang. in l. 2. C. de quadri. præſcr. & Ang. in l. Antiochenſium. ff. de priui. credi. ¶ Septimò ſing. limitat Bal. in l. fi. in 2. col. C. ſen. reſcin. non poſ. quando dominium eſſet acquiſitum per actus ciuiles, puta per vſucapionem, vel per ſententiam, tunc poſſet tolli per reſcriptum principis, ſed malè dicit, quia licèt antiqui modi acquirendi dominium ſint de iu. ciui. quos enumerat gl. magiſt. in l. 1. in prin. ff de acqui. rer. dom. tamen dominium ſemper eſt de iure gen. prout declarat ipſemet Bald. in l. 1. circa fi. C. de iur. aur. anul. in l. ſcripta. in 2. col. §. de preci. Imper. offe. facit, quod vult Bart. in extrau. qui ſint rebelles, in verb. rebellando. in 5. col. quem. §. retuli. in 1. extẽſione. ¶ Prædicta omnia intellige, vt procedãt in ſupremo principe, & ſic in Papa, vel Imperatore, ſecus in inferiore, puta in Duce, Marchionibus, & ſimilibus, vt dixi in l. reſcripta. §. de preci. Imp. offe. ¶ In ea. ibi, quid aũt ſi dixerit Imperator non obſtante. circa iſtam clauſulam non obſtante, & ea quæ tradunt Doct. hic, & latius Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verbo non obſtãtibus. in j. & 2. col. & Bal. in multis locis, præcipuè in l. fi. C. ſen. reſcin. non poſ. Cano. in c. quę in Eccleſiarum. de conſt. & latè Io.
4 And. in c. 1. de exceſ. præla. in 6. ¶ † Nota quatuor. Primò, quòd talis clauſula non obſtante, non tollit ea, quæ ſunt ordinata in generalibus concilijs, allegatur dictum Archidia. pro ſingulari in c. 1. de conſti. in 6. quod refert, & ſequitur Bald. in l. humanũ. C. de legi. & ibi Ful. & Pau. de Ca. hic, quàmuis hic, & ibi dicat, quòd non reperit Archid. iſtud ibi velle. adde Ioan. And. referentem Arch. & plenè ſequentem in capit. 1. de exceſ. præla. in 6. ſequitur Old. Lau. in conſi. 226. incip. quòd articuli lati. & in conſi. 323. quod incip. ad idem 1. Lud. Roma. in l. ſi verò. §. de viro. in 23. fal. ff. ſolu. mat. vbi de hoc alle. tex. in cap. pe. de capel. mona. & tex. in cap. cùm te. de æta. & qual. idem tenet Ioan. de Ana. in cap. cùm in diœceſi. in vlt. colũ. de vſur. & Iac. alua. in cap. 1. poſt princ. in ti. conſt. feu. in vſib. feud. facit, quod vult Bald. in tit. de pac. conſtan. in verb. nos Romanorum. Secundò, quòd licèt leges contra alias leges valeant, tamen lex vel conſuetudo, vel ſtatutum aliquid introducens contra ea, quæ ſtatuta ſunt in ſacris concilijs, nihil valent, alle. Ioan. And. in c.
5 cùm clericis. de rebus Eccle. non alienan. ¶ † Secundò aduerte, e
e quòd clauſula non obſtante, nunquam tollit actum iuratum, f
f vel coſtitutionem iuratam, ſecundum Cyn. & Pau. de Caſt. hic, & eſt glo. reputata ſing. in cap. cùm non deceat. in glo. fin. de elect. in 6. facit tex. in capit. conſtituta. de reſcr. idem tenent do. Anto. Imol. & Panor. in cap. 1. de his quæ fiunt à maio. part. ca. quia non eſt veriſimile, quòd ſuperior tollens ſtatuta cogitet de ſtatutis iuratis. idem tenet Ioan. And. in capit. 1. de fil. presb. in 6. in noue. Ioan de Imo. in cap. dilecto. de præben. Ang. in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. qua. re. act. non datur. do. Alex. in conſilio 125. in 1. colum. quod inci. viſis, & ponderatis ſtatutis. in pen. colum. & latius in conſi. 37. in 2. volu. quod inci. viſo & opportunè diſcuſſo proceſſu. in 9. colum. & ſequen. quemad. clauſula non obſtãtib. capitulis, vel pactis quibuſcunque, non extendit ad pacta, uel capitula iurata. glo. in clemen. dudum. §. pen. in verb. pacta. de ſepul. Ludo. Roma. in conſ. 393. quod inci. præſens conſultatio in hoc reincidit. in vlt. colum. & in conſ. 404. quod incip. in caſu propoſitæ cõſultationis, videtur prima frõte dicendum, & in conſi. 426. quod incip. quia indultum. in 4. colum. ad fi. & conſi. 516. quod inci. in caſu propoſitæ cõſultationis cauſæ celeberrimorum. ad fi. facit, quod dixi in l. quoties. §. de preci. Impe. offe. quòd ſaluuſconductus generaliter cõceſſus debitori non extenditur ad debitum iuratum. ¶ Limita duobus modis, & vtrunque reputo mirabilem. Primò niſi ſtatuta tollerentur per viam legis, quia tunc tolluntur etiam iurata, ita firmat Gemi. in d. capit. cùm non doceat. ¶ Secundò limita, niſi adeſſet duplex clauſula, ſcilicet clauſula non obſtantib. ſtatutis, & clauſula motu proprio. ſecũdum Imo. & Gem.
6 in capit. 1. pen. colum. de fil. presby. in 6. † Tertiò aduerte, quòd clauſula non obſtante nihil operatur, quando ſunt plura ob-
7 ſtantia, ita dicit ſin. Bal. in l. 1. in 6. colum. C. de fur. ¶ † Vltimò teneas fixum cordi, quòd vbi requiritur ſpecialis derogatio, & Papa in reſcri. dicit, quòd tenor obſtantium habeatur pro expreſſo, quòd iſtud ſufficit, ſecundum Bald. in capitu. cùm dilecta. in vlt. colum. de. reſcrip. Bald. & Ang. in l. omnes. in princ. per illum tex. C. de præſcr. 30. an. Ang. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. in vlt. col. ff. ſi quis caut.

ADDITIONES.

a ¶ Rei meæ. Adde Pau. de Caſt. conſi. 281. inci. primum dubium procedit.
b ¶ Alex. in lib. 1. conſi. 101. viſis. col. 6.
c ¶ Si Papa. Adde Io. An. in reg. quod ob cauſam. de reg. iur. lib. 6. in mercur. & Lud. Ro. conſi. 345. inci. circa primum in 6. col. ver. ex his igitur. & dicit Abb. in c. conſtitutus. in 3. col. de relig. dom. ꝙ ſtatutũ fuit tempore ſuo in concilio Baſilienſi, vt nec Epiſcopus, nec Abb. poſſit transferri inuitus ſine cauſa rationabili. Idem tenet idem Abb. in c. fi. de poſt. præla. dicens ita fuiſſe ſtatutũ Piſis in concilio, cui præfuit Ale. Papa.
d ¶ Sexta limitatio. Ale. lib. 1. conſ. 101. viſis inſtrumentis. col. 6. ſublimita tamen in non ſubdito. Ale. lib. 1. conſi. 107. in cauſa. col. pe. Adde Iaſ. in l. cunctos populos. col. 7. §. de ſum. Trin. PVRPV.
e ¶ Aduerte. Facit, quod dicit Fel. in cap. 2. & ibi Pan. 2. no. de prob. PVRPVR.
f ¶ Actum iuratum. Adde Lud. Rom. conſ. 435. inci. in præſenti conſultatione. Alex. de Imo. conſ. 27. in c. viſo libello. in 1. vol. conſ. 125. incip. viſis, & conſiderat. in eo. vol. conſi. 102. inci. conſtitutum dirigit prohibitionem. in 4. volumine.
* Cur. Iun. conſi. 98. nu. 7. ubi dicit glo. in d. c. deceat. communiter approbatam, & vide Ro. conſi. 404. in fi. 436. nu. 14. 517. ante fi. Fel. in c. conſtitutus. col. pe. & in c. nonnulli. nu. 25. 10. concl. de reſcr. eundem Iaſ. in l. ſi mihi. §. fi. 1. lec. 3. not. de leg. 1. Bertrand. conſ. 131. 149. 375. lib. 1. in antiq. MASVER.

De diuerſis reſcrip. & pragmaticis ſanct. Rubrica.

¶ Continua rub. melius quàm gl. ſecundũ Odo. Cy. Sal. & Ful. hic. Supra ti. p̃c. Imperator tractauit de reſcr. in ſpecie, nũc autem tractat in genere. ¶ Et ideo ſubijcit de diuer. reſcr. qa non eſt inconueniens, qđ enumeratis plurib. ſpecieb. poſteà clauſula gñalis ſubijciatur. l. ſi ſeruus ſeruũ. §. inquit. ff. ad l. Aqui. vetũ quia reſcriptorum duæ ſunt ſpecies, vna appellatur ſacra annotatio, alia appellatur pragmatica ſanctio, vt declarauit in l. fi. §. ti. proxi. ideo in rub. ſubijciuntur aliæ duæ ſpecies.

SVMMARIVM.

1 *Reſcriptum communiter impetratum cenſetur vtrique conceſſum, quãuis de vno ſolo faciat mentionem, uide pulchros caſus num. 2. & 3.*
4 *Conſultor dans vnicam reſponſionem duab. queſtionib. uidetur ambabus*

Source : BIU Cujas

bus reſpondere, ſi vtrique adaptatur reſponſio.

5 *Vbi ſiunt duæ interrogationes, & vna habet dependentiam ab alia, reſpondens principali affirmando, videtur ſimiliter reſpondere acceſſoriæ affirmando.*

6 *Si petitio fuit indeterminata, & conceſſio determinata, debet attendi conceſſio.*

7 *Reſcriptum ambiguum debet intelligi ſecundum ſupplicationem.*

8 *Si fuerit petita generalis abſolutio à pluribus, excommunicationibus, & concedatur ſimpliciter, cenſetur concedi quo ad omnes petitas.*

9 *In contrarijs qui fatetur vnum, non intelligitur aliud contrarium fateri, imò intelligitur negare.*

LEX PRIMA.

1 SIlibellum. † Reſcriptum communiter impetratũ, cenſetur vtriq; conceſſum, quamuis de vno faciat mentionẽ. hoc dicit. Ratio eſt propter tria, quæ concurrunt, ꝙ cauſa erat cõmunis, & ſupplicatio porrecta communi nomine, item quia tractabatur de modico præiudicio, aliàs ſecus eſſet. l. in hoc iudicio. ff. fam. ercis. & l. non idcirco. ff. de iud. ¶ Circa iſtam. l. quærit Bal. de vtili quæſtione, † ponę, ꝙ debitor fecit inſtrumentum de duplo verę ſortis, in quo ſe obligauit de ſoluendo in termino, & dedit fideiuſſorem, vadit ad Epiſcopum, vt reſcindat tale inſtrm tanquam vſurarium, & petit inhiberi iudici ſeculari, ne interim procedat ꝓtra eum nec ꝯ fideiuſſorem, iudex eccleſiaſticus in inhibitoria ſolùm facit mentionem de debitore principali, creditor ergo facit carcerari fideiuſſorem, nunquid valuerit talis incarceratio? vī ꝙ non per iſtam l. ex quo ſupplicatum eſt nomine vtriuſq;, & cauſa eſt communis. ¶ Contrarium determinat Bal. per glo. in l. creditor. in prin. ff. mand. quod alibi Bal. reputat ſing. in l. am
3 pliorem. circa fi. prin. C. de appel. ¶† Adde Bald. in pulchriorib. terminis, qñ duo ſe obligarunt inſolidum cum iuramento in inſtrõ, & vnus petit abſolutionem à iuramento in foro eccleſiaſtico, volens probare inſtrm eſſe vſurarium, & propterea facit inhiberi iudici ſeculari, ꝙ poterit fieri executio ꝯ alium debitorem iuratum, per gl. in d. l. creditor. in prin. ſm Bald. in c. ex parte. in 7. col. de conſti. ¶ Adde etiam in ſimili Bal. in l. fi. per illum tex. C. de fideiuſ. & in l. per diuerſas. in 15. q. C. mand. poſt Io. And. in addi. Spec. in ti. de ceſſio. & act. ad fi. ¶ Item ad iſtam l. adde, quod dicit Ang. in §. hinc nobis. ad fi. in Auth. de hær. &
4 fal. ꝙ † conſultor dans vnicam rñſionem duab. quæſtionib. videbitur ambabus rñdere, ſi vtriq; adaptatur rñſio. ¶ Adde etiã regulam, quam etiam not. do. Ant. de But. in c. 1. per illum text.
5 de pac. ꝙ † vbi ſiunt duæ interrogationes, & vna habet dependentiam ab alia, rñdens principali affirmando, vī ſimiliter rñdere acceſſoriæ affirmando, & per hoc infert, ꝙ ſi aliquis interrogatur, an promittat centum, & in caſu quo non det, promittat dare certam pœnam, ſi rñdeat promitto centum, vī etiam rñdere de pœna, ſed iſtud reprobat ibi Imo. quia ſi rñſio fuiſſet ſimplex, quia ſolùm dixiſſet promitto, verum diceret do. Ant. ſed ex quo rñſio fuit determinata, quia dixit ꝓmitto centum, non debet extendi vltra illud, quod expreſſit l. quicquid aſtringendę. ff. de verb. obl. ¶ Confirmo per regulam, quam expreſsè tradit Pan. in c. inter dilectos. §. cæterum. in 3. col. de fid. inſtr. &
6 in c. 2. de treug. & pace. ꝙ † ſi petitio fuit indeterminata, & conceſſio determinata, attendi debet conceſſio, ꝙ dicit eſſe notandum, quia ſæpè Papa ſignando ſupplicationem reſtringit petitionem, & tunc non prodeſt impetranti dediſſe gñalem petitionem, & dicit Pan. ꝙ pridie habuit in facto. ¶ Item ad iſtam l. adde, ꝙ dicit Bar. in l. ſi ita ſtipulatus fuero ſi Titius. §. Chryſogonus. ff. de verb. obl. ꝙ ſi dico promittis mihi & Titio, & rñdes promitto, intelligit de vtroq;, & hoc clarum eſt ſm cum per tex. inſti. de duob. reb. in prin. Item ad iſtam legem vide tex. no. in §. ad hoc. in ver. ſi autem pater. in Authent. vt liceat matri, &
7 auiæ. ¶ No. ex iſta l. regulam, ꝙ † reſcriptum ambiguum debet intelligi ſm ſupplicationem, facit l. ſi defenſor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. act. §. præterea. inſti. de inutil. ſtipu. Imol. in l. iudex. in 8. col. ff. de re iud. Adde etiam text. not. in c. inter dilectos. §. cæterum, quem ibi no. Bal. in antepen. col. de fid. inſtr. ꝙ pro intellectu priuilegij conceſſi recurrendum eſt ad formam ſupplicationis. ¶ Facit, ꝙ vult Panor. in c. cùm pro cauſa. in 2.
8 col. de ſent. excom. ꝙ † ſi fuerit petita gñalis abſolutio à plurib.[a] excommunicationib. & concedatur ſimpliciter, cenſetur concedi quo ad omnes petitas. ¶ Similiter in appellante à pluribus grauaminib. ſm Io. And. in c. cùm cauſam, de appel. & Io. Fab. hic. ¶ Similiter ſi bannitus petijt ſaluum conductum pro 15. dieb. & concedatur ſimpliciter, intelligitur cõcedi pro 15. dieb. ſm Bar. in l. 1. ff. ad leg. Iul. maieſt. Ange. in l. vtimur. ff. de ſepul. viol. ¶ Item adde, ꝙ cõſuluit. d. Alex. in conſ. 84. ꝙ inci. in cauſa vertente inter cameram. in vlt. col. in 1. vol. ꝙ ſi petatur à Papa cauſam committi tali iudici, ꝙ in ea procedatur ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſola facti veritate inſpecta, ceſſantibus quibuſcunq; dilationib. ſi Papa nihil caſſet, ſed ſubſcribat, dicendo fiat, vt petitur, omnia petita intelliguntur conceſſa. allegat dom. Rot. in tenere in deciſione. 24. quæ incip. itẽſi petatur. per c. olim. de reſcri. & c. cùm dilecti. de dona. Contrarium de directo tenet idem d. Alex. in conſi. 94. in 2. vol. ꝙ incip. in cauſa, & lite vertente coram arbitris. in 1. col. allegat do. de Rot. in deciſ. 366. quæ inci. item ſi in commiſſione. ¶ Gl. in ver. proſpectum. diuiditur in tres partes principales. In prima aſſignat rationem ad tex. In ſecunda colligit ex tex. vnum not. & ad illud allegat concord. In tertia opponit, & nihil ſoluit. Secunda ibi, item no. ꝙ beneficium ratione conſortis. Tertia vlt. eſt ibi, ſed ꝯ. prima, & ſecunda pars ſunt claræ. ¶ In vltima parte, in qua glo. oppo. de l. ꝙ ſi minor. §. ſi ſeruus. ff. de minor. & de l. 4. ff. de condi. fur. quib. iurib. cauetur, ꝙ ſi Imperator de duob. interrogetur, vni rñdendo, nõ tamen intelligitur idem in alio rñdiſſe, nam in illis legib. interrogatur princeps de filio, & ſeruo delinquentib. vel circonuenientib. minorem, qualiter prouideatur, ſi ipſi nihil habent in peculio, nec aliquid ꝓuenit ad patrem vel dominum, rñdet Imperator, ꝙ ſeruus debet tradi verberãdus ꝓ noxa, de filio nihil ibi rñdet, non tamen intelligitur idem de filio rñdiſſe. facit cap. nonne bene dicimus. de præſump. rñdent Bar. & Doct. ꝙ lex noſtra procedit concurrente identitate rationis, quæ in prædictis legib ceſſat, nam ſeruus bene poteſt dari pro noxa. Filius autem famil. vel liber homo nunquam pñt pro noxa dari. §. fi. inſt. de noxa. Aliter rñdet Bald. hic tractando aliam theoricam, ꝙ in connexis procedat iſta l. ſecus in ſeparatis. d. ca. nonne bene dicimus. † In contrarijs autem, qui fatetur
9 vnum, non intelligitur aliud contrarium fateri, imò intelligitur negare, & iſtud dicit Bald. facere ad reſponſiones, quæ tota die fiunt poſitionibus, quia ipſe reſpondens, & confitens non intelligitur confiteri alias poſitiones, quæ ſunt diuerſæ, vel quæ ſunt contrariæ, imò potius contrarias intelligitur denegare. ita etiam dicit idem Bald. in d. l. & ſi ſine. §. ſed quòd Papinianus. ff. de mino.

ADDITIO.

a ¶ Abſolutio à plurib. Adde. S. Tho. in 4. ſent. diſt. 18. quæſtio. 2. art. 5. circa. §. Limita iſta iura, dummodo abſoluens poſſit abſoluere ab iſtis excommunicationib. ſecundum Pet. de Anch. in cle. grauius. de ſenten. excommu. & ibi Card. Zab. poſt eum in 18. quæſt.

SVMMARIVM.

1 *Reſcripta, & priuilegia regulariter ſunt perpetua, niſi aliud tempus in his ſit diffinitum.*

2 *Ciuitas, quæ tenetur mittere ſuis expenſis exercitum, quando princeps facit bellum, & ſtetit per centum ann. ꝙ nunquam miſit, quia non fuit expediens, per hoc non liberatur.*

3 *Priuilegiatus, vt non teneatur ſoluere gabellas, aut dacia, ſi ſcribatur in libro debentium ſoluere, & iſtud ſciat, & non appellet intra decem dies, ſibi præiudicat, & perdit priuilegium.*

4 *Priuilegium conceſſum Eccleſiæ, vel loco pio, non perditur per contrauentionem, niſi decurrat ſpacium. 40. annorum.*

LEX II.

1 Alsò aſſeueratur, † Reſcripta ad iuris obſeruantiam ſunt perpetua, niſi aliud tempus ſit in reſcripto diffinitum. hoc dicit. Limita duobus alijs modis, vt per Bar. & Docto. hic poſt gl. Adde, ꝙ idem eſt in reſcriptis gratioſis, quia regulariter ſunt perpetua. c. ſi ſuper gratia. de offi. deleg. in ſexto. Idem in priuilegijs, vt per gl. & Doct. in c. cùm acceſſiſſet. de conſti. Cyn. & Sal. hic. Bar. in l. fi. ad fin. ff. de conſti. prin. Cy. & Sal. in l. voluntariæ. C. de excu. tut. ¶ Quod vltimum limita not. niſi in priuilegio concedatur facultas aliquid faciendi, quia priuilegium, in quo indulgetur facultas faciendi aliquid, tollitur per decennium. iſta eſt not. doc. glo. hic per text. in l. 1. ff. de nundi. quam ſequuntur Cyn. & Saly. hic, & Bar. in l. licitatio. §. earum. ff. de publ. glo. & Doct. in c. cùm acceſſiſſent. de conſti. Io. And. in c. 2. de immu. eccl. in ſexto. Petr. de Anch. in conſ. 260. quod incip. In quęſtione, quæ vertitur. ad fi. Et ꝓptereà dicit Bar. in d. l. 1. ff. de nund. ꝙ Are. qui habebant priuilegium doctorandi, perdiderũt per lapſum decẽnij: iſtud vltimũ not. limita, qñ intra decenniũ oblata eſt facultas vtẽdi priuilegio, tunc per nõ vſum lapſu decennij perdiť, ſecus ſi nũ-

Source : BIU Cujas

quam ſe obtulit facultas vtendi. hoc probat tex. no. in l. & Attilicinus. ff. de ſeru. ruſti. prædi. per quem tex. ita dicit gl. ord. valde ſolennis in c. Abbate. S. Siluani. in verbo ibidem. ad fin. vbi Cano. multum not. de verb. ſign. ℘ qui non eſt vſus priuilegio voluntariè illud perdit ſecus in non vſu neceſſario, quia qui nequit vti, non eſt in culpa, vel mora. ¶ Confirmo per quinque bona ſimilia. Primò per illud, quod volunt Can. in c. 10. de cle. coniung. ℘ per non vſum legis, vel ſtatuti nunquam etiam mille ann. tollitur. l. vel ſtatutum, quando homines non ſunt vſi eo, quia caſus non accidit. ¶ Secundò facit text. in l. in filijs,
2 C. de decu. lib. 10. per quem not. ibi Bart. † ℘ ſi aliqua ciuitas tenetur mittere exercitum ſuis ſumptibus, quando princeps facit bellum, & ſtetit per centum ann. ℘ nunquam miſit, quia non fuit expediens, per hoc non liberatur, & ſimile dicit Barto. in habente ius eligendi rectorem Eccleſiæ, ſi ſteterit centum ann. ℘ rectorem non eligit, quia non expediuit, ſibi non præiudicat. ¶ Tertiò facit tex. no. in l. cum ſcimus. C. de agri. & cenſi. lib. 11. quem Barto. ibi circa med. multum not. ℘ terræ recommendatæ, quæ tenentur ciuitati Peruſij in ſuis caualcatis concedere gentes armigeras, ſi ſteterunt per centum ann. ℘ nihil conceſſerunt, eo quia Peruſini erant de ſuis gentibus copioſi, nihil facit, ſequitur Bal. in l. Imperium in 7. col. ff. de iuriſ. omn. iud. Lud Rom. in repet. rub. ff. de arbi. in 21. col. ¶ Quartò facit, quod tenet Ang. in conſi. 196. quod inci. iam ſunt. 80. ann. ad fi. ℘ Ianuenſes obtinuerunt contra Florentinos repræſalias, quib. multis annis vſi non ſunt, quia nullus Florentinus traſiuit per eorum diſtrictum, nihil eis præiudicat. ¶ Quintò facit, quod volunt Bal. Ang. & alij in l. hæc autem iura. in prin. ff. de ſeru. vrb. præd. ℘ ſi princeps, vel dominus ſtetit per centum ann. ℘ vaſallis ſuis non impoſuit aliquod onus, vel non eſt vſus in Caſtro iuriſdictione, quia non occurrit caſus, in nihilo præſcribitur. idem tenet Inno. in c. dilectus. de cape. mona. Cyn. in l. 1. in 6. q. C. de ſeru. & aqua. Ioan. And. in addi. Specu. in tit. de feu. ſuper rub. Panor. in c. ad audientiam. in vlt. col. de præſcrip. Facit bona gl. in clem. 1. in gl. pen. de foro comp. & glo. in c. plerunq; in gl. 2. de reſcrip. ¶ Et ſecundum prædicta limita illud, quod vult Bar. in l. vſum aquæ. C. de aquæduc. lib. 11. vbi per illam l. no. ℘ habens priuilegium multum largum de aliquo faciendo, ſi eo vtatur multum ſtrictè, ſibi præiudicat. ¶ Limita ſecundò, vt procedat in ſciente, ſecus in ignorante. per text. not. in l. is, qui vſumfructum. ff. quib. mod. vſusfru. amit. vbi Albe. Bald. & alij inducunt ad plures no. quæſtiones, habetur in l. vna eſt via. ff.
3 de ſeru. ruſtic. præd. ¶ Item in materia teneas fixum cordi, † ℘ ſi aliquis habet priuilegium exemptionis, ℘ non teneatur ſoluere gabellas, aut datia, vel collectas, ſi deſcribitur in libro de-
a bentium ſoluere, & iſtud ſciat, & non appellet. a ℣. 10. dies, ſibi præiudicat, & perdit priuilegium exemptionis. ita probat text. in l. 1. §. ſi quis tutor. in verbo cauſas immunitatis. ff. quando appel. ſit. & ibi not. Ange. & Imol. & Ange. de Are. dicunt, quòd ibi eſt de hoc caſus in terminis, quamuis à multis ignoretur. ſequitur. dom. Alex. Imo. in conſi. 101. quod incip. in inſtrumentis exemptionis. in 10. colum. in 1. volum. & in conſi. 136. quod incip. in cauſa, & lite vertente inter Iaco. in 5. colum. aliàs. 278. lib. 2. idem tenet And. de Barulo in l. 1. C. de his, qui ſpon. publ. muner. ſube. lib. 10. facit bene tex. in l. 1. in prin. ff. de vac. mune. & quod tenet Bald. in l. hi, qui ad ciuilia. in 1. quæſt. C. de appel. Sed in contrarium pondero facere, quod vult Barto. in l. forma. §. fina. ff. de cenſi. per l. qui grauatos. C. eod. lib. 11. & quod vult Panor. in c. quia indicante. in 3. queſt. de præſcrip. & quod
4 vult Spec. in titu. de cenſi. §. 2. in verſi. porrò. ¶ † Item tene menti perpetuò, quòd priuilegium conceſſum Eccleſiæ, ſeu pio loco, non perditur per contrauentionem, niſi decurrat ſpatium. 40. ann. dictum eſt ſingulare. Innocen. in c. accedentibus. de priuileg. quod dictum pro ſingu. exclamat, & ſequitur Panor. in c. pro illorum. de præben. ¶ Quid autem ſit in alijs priuatis, ponunt Cy. & Sal. in l. voluntariæ. C. de excu. tuto. Barto. & alij in l. fin. ad fin. ff. de conſtitu. princip. ¶ Glo. in ver. perennia, diuiditur in duas partes princip. In prima declarat text. In ſecunda oppo. & ſoluit. Secunda ibi, ſecus autem ſi ad faciendum. ¶ In fi. glo. habes ex glo. & text. quòd regulariter reſcripta ſunt perpetua, intellige tamen ſm naturam actus, ſuper quo conceduntur, vt hic in gl. eodem modo gratiæ ſunt perpetuæ. c. ſi ſuper de offi. deleg. in 6. reliqua dic vt latè dixi in tex.

A D D I T I O.

2 ¶ Appellet. Adde ſecus eſſe ſi poſt priuilegium aliquando ſoluerit, quia non perdit illud, niſi ſpatio 30. vel 40. annorum ſecundum Corſet. ſingu. 269. Ianuenſis. de quo vide quæ idem Iaſ. ſcribit in l. ſi. col. fin. ff. de conſti. prin. Catel. ver. exemptus à datijs. BELLAC.

S V M M A R I V M.

1 *Originalia reſcripta non autem exempla probant.*

L E X III.

1 S Ancimus. † Originalia reſcripta, non autem exempla probant, & ipſa originalia inſinuanda ſunt. hoc dicit ſecundum vtranque lect. gl. & Doct. materiam vidiſti in Auth. ſi quis in aliquo. C. de eden.

S V M M A R I V M.

1 *Non valent reſcripta ſine die, & conſule.*
2 *An in l. vel ſtatutis requiratur dies, & conſul.*
3 *In inſtrumentis publicis an requiratur dies, & conſul.*
4 *In priuata ſcriptura non requiritur dies, nec conſul, niſi in libris priuatarum rationum.*

L E X IIII.

1 S I qua beneficia. † Non valent reſcripta ſine die, & conſule. hoc dicit. Et quamuis text. loquatur de reſcriptis perſonalibus tamen idem eſt in realibus ex identitate rationis, ſecundum Petr. Cyn. & Ioan. Fab. hic. ¶ Limita niſi ſit clauſum in corpore iuris. ita loquitur text. in §. pen.
2 in fi. in 1. conſti. C. de quo text. glo. hic oppo. ¶ † Quid autem in ll. & ſtatutis, an in eis requiratur dies, & conſul? ponunt Doc. & præcipuè Bald. in §. fin. in 1. conſtit. C. Bar. in extrauagan. qui ſint rebelles. in verb. data, & Ioan. And. in data ſexti libri. ¶ Et an valeant literæ Papæ, ſi annus, & dies expeditionis non ſint poſiti in plica bullæ, prout ſolent poni, ſed alibi, tenet Ludo. Roma. ℘ ſic in conſi. 340. incip. circa primum arti. in quo que-
3 ritur vtrum literæ. ¶ † Quid autem in inſtrumentis a publicis,
a an in eis requiratur dies, & conſul? dic, vt per Cyn. & Bal. & Io.
4 Fab. hic. ¶ † In priuata autem ſcriptura non requiritur dies, neque conſul. l. cum tabernam. §. pen. & ibi not. Bar. in 1. not. ff. de pigno. latius Bal. poſt Iaco. But. in §. quib. in 1. conſti. C. Spec. in tit. de procu. §. ratione autem formæ. ver. ſed quid in priuato. Ang. in Auth. ℘ ſine. C. de teſt. ¶ Fallit in libro priuatarum rationum. ſecundum Bal. in rub. C. de fide inſtru. in 8. colum. & ſeq. dixi in l. admonendi. ff. de iureiur.

A D D I T I O.

a ¶ Quid autem in inſtrumentis. Adde gl. in Auth. vt præpo. nom. imper. Doc. in c. inter dilectos. de fide inſtru. Et an valeat conſuetudo, quod non apponatur dies, vel conſul, vide dom. de Rota. deciſ. 45. in nouis. incip. vtrum valeat, & ibi concludunt ℘ non, & circa hoc de die eſt gl. in c. ſi qua beneficia. 25. q. 2. Et plura ſcribit Pract. Pap. form. pet. cop. inſtru. ver. cum anno. colu. 1. Catel. ver. actus, & verſi. dies in libris. Idem Iaſ. in l. 1. §. editiones. ff. de eden. Quid de hora, vide Hippol. ſing. 319. Cagnol. in l. in ambiguis pro dote. de reg. iur. declara, vt per Matheſ. ſing. 45. vbi de tempore, loco, & die, & dic, quòd inſtrumentum non probet, ſi in eo deſit locus, & dies, niſi probetur eos in originali adeſſe, teſte Rom. ſing. 165. 238. Fely. in ca. 1. col. 5. de fide inſtru. MASVER.

L E X V.

1 S Acrilegij. † Negare principem non poſſe, eſt crimen ſacrilegij. hoc dixi in l. reſcripta. §. de preci. Impe. offe. Iaſ. Papiæ.

L E X VI.

1 S Acri affatus. † Reſcripta Imperialia debent ſcribi purpureo colore, & in membranis, & ſubſcribi manu ppria Imperatoris. aliàs non valent. hoc dicit, ſed non ſeruatur de conſuetudine.

S V M M A R I V M.

1 *Non valent reſcripta principum, niſi in eis apponatur clauſula, ſi preces veritate nitantur, aliàs puniuntur dictantes talia reſcripta.*
2 *Pragmatica ſanctio non requiritur in cauſis priuatorum, ſed in cauſis vniuerſitatum.*

L E X VII.

1 V Niuerſa. † Non valent reſcripta principũ, niſi in eis apponatur clauſula, ſi preces veritate nitantur, aliàs puniuntur dictantes talia reſcripta, & ſcribentes. Item pragmatica ſanctio non eſt adhibenda in cauſis ſingularium perſonatum, ſed vniuerſitatum. hoc dicit. Diuiditur in quatuor. In prima ponitur vna no. regula, ℘ non valet reſcriptum qualecunq; ſit, niſi in eo apponatur illa clauſula, ſi preces veritate nitantur, vel ſimiles. In ſecunda parte puniuntur dictatores ipſius reſcripti,

qui

Source : BIU Cujas

qui non appoſuerunt illam clauſulam. In tertia parte puniũtur Scribæ, ſeu cãcellarij. In quarta, & vlt. parte declarat in quib. cauſis requiritur pragmatica, ſeu cõſiſtorialis ſanctio. Secunda ibi, & viri ſpectabiles Tertia ibi, & qui illicitè dicta. Quarta, & vltima ibi, pragmaticas præterea ſanctiones. hoc dicit in ſumma. ¶ Not. q̃ non valet reſcriptum principis qualecunque ſit, niſi in eo expreſsè ſit appoſita clauſula, ſi preces veritate nitantur, vel ſi ſupplicata vera sũt, vel alia ſimilis; ſed de iure can. omiſſa ſubintelligitur. c. 2. de reſcrip. alleg. in glo. quod etiam procedit de iure ciuili, ſecundum Bar. in l. à diuo Pio. in prin. in 2. col. ff. de re iud. ¶ Limita vt per Bar. in l. præſcrip. in 1. colum. in fi. vbi dixi. s̃. tit. 1. ¶ Secundò limita in contractibus, vel alijs actibus priuatorum, in quibus non intelligitur iſta clauſula, ſi narrata ſunt vera, gl. eſt no. in l. pen. in ver. præcipimus, & ibi Bal. & Paul. de Caſt. C. de tranſ. Bal. in l. 1. in 1. opp. in fi. C. de manu. vin. & Pau.
2 de Caſt. hic in fin. qui reputat iſtam gl. eſſe ad hoc ſing. ¶† Vlt. not. q̃ pragmatica, ſeu conſiſtorialis ſanctio non requiritur in cauſis priuatorum, ſed in cauſis vniuerſitatum, & ſic vbi ſuppli catur Papæ, vel Imperatori, in cauſis ciuitatum, non poſſunt per ſe reſpondere, ſed cum conſilio procerum, vel Senatorum, ſeu Cardinalium, & ita referunt Bal. & Mod. hic Papam Vrba num reſpondiſſe Ambaſiatoribus Peruſinis, qui venerant pro factis ciuitatis, q̃ erat negotium conſiſtoriale explicandum cum Cardinalibus, & non poterat à ſolo Papa expediri, per hanc. l. & idem refert reſpondiſſe Carolum Imperatorem in ciuitate. Lucana. Et ſic cum laude Dei eſt expeditus hic tit.

a Vt omnes iudices [a] tam ciuiles, quàm militares. Rub.

ADDITIO.

a ¶ Vt omnes iudices. Adde, q̃ rub. inci. vt eſt ſummarium nigri, ſecundum Dio. de Peruſio, qui hoc audiuit à Bal. in voce, vt refert Barba. in repet. rubr. de fid. inſtru. in 2. colum.

¶ Iſta Rubri. vt dicit Rapha. Fulg. hic, eſt ſumma nigri. Ideo ſumma tex. vt in ea.

SVMMARIVM.

1 *Quæ differentia ſit inter proconſulem, & præſidem.*
2 *Si finito officio aliquis eligatur ad aliud officium, & habeat literas, per hoc non liberatur, quin debeat ſtare per 50. dies ad ſyndicatum.*
3 *Officialis, qui fugit ſyndicatum, qua pœna ſit puniendus.*
4 *Contra offi. qui fugit, probantur furta, & robariæ per ſolùm iuramentum.*
5 *Si intra 50. dies, intra quos officialis debet ſtare in ſyndicatu, non ſit finitus ſyndicatus, poterit recedere, ſi dimittat procuratorem in ciuilibus, ſecus in criminalibus.*
6 *Licèt ſyndicator debeat ferre ſententiam intra 20. dies, ſi tamen non fecit, per hoc inſtantia non perit, quamuis ipſe puniatur pœna decem librarum auri.*
7 *Poteſtas, qui eſt in ſyndicatu, ita debet honorari, ſicut ſi eſſet in officio.*
8 *Si ſtatutum dicat, q̃ quicunque offenderit Poteſtatem, puniatur pœna capitis, debet intelligi de eo, qui eſt in officio, & non de eo, cuius offi. eſt finitum, licèt ſit in ciuitate.*
9 *De leuibus non eſt Poteſtas ſyndicandus.*
10 *Officialis non poteſt ſyndicari, niſi de his, quæ geſſit in officio, vel contemplatione officij.*
11 *Officialis in ſyndicatu non tenetur niſi de dolo, de culpa autem etiam lata non tenetur.*
12 *Probationes contra officiales debent eſſe claræ, & euidentes, ideo ſacramentum in defectum probationis in iſto caſu non poteſt, nec debet deferri.*
13 *Si officialis ferat ſententiam nullam, non poteſt in ſyndicatu per hoc ſyndicari, niſi illam executioni mandaſſet.*
14 *Poteſtas non punitur criminaliter ex robaria aſſeſſoris, niſi ſit particeps facinoris.*

LEX PRIMA.

EMO. Diuiditur in 11. partes. In prima circa officiales ſyndicandos, ponit quanto tempore debeant ſtare in ſyndicatu. In ſecunda ponit, in quo loco debeant ſyndicari. In tertia ponit de modo loci. In quarta ponit de cautione, quam debet præſtare ſyndicandus. In quinta traditur no. regula, q̃ ſyndicandus. j̃. 50. dies nulla cauſa de mundo põt recedere, etiam ſi habuerit aliud officium, & ſi haberet literas licentiæ à principe non valerent. In ſexta imponitur pœna ꝯſacienti. In ſeptima imponitur eadem pœna ſucceſſori ſuo, qui non fecit iſtam. l. obſeruari. In octaua ponitur vnum dictum, ſcilicet q̃ officialis non põt deponere adminiſt. donec alius veniat, ẽt ſi ſit functus officio. In nona imponitur alia pœna officiali ſubterfugienti ſyndicatum. In decima deciditur, qñ ſyndicandus poſſit comparere per procuratorem, & qñ requiratur, q̃ præſentialiter, & p̃ſonaliter compareat. In vndecima, & vlt. decidit Imperator intra quantum tempus debeant ſyndicatores expedire negotium, aliàs puniuntur. 10. lib. auri, Secũda ibi, ſed per id tempus præſides. Tertia ibi, ſpectabiles. Quarta ibi, ita vt ab omni defenſus iniuria. Quinta ibi, nec vllam ante præfinitum tempus. Sexta ibi, q̃ ſi quis temeritate. Septima ibi, ſimili pœna plectendo. Octaua ibi, adminiſtra. autem deponere non volumus. Nona ibi, ipſe autem qui præſentem. Decima ibi, q̃ ſi intra. 50. Vndecima, & vlt. ibi, ſciant aũt vniuerſi. Et iſta diui.
1 ſufficit pro decla. literæ ſ. p̃ ſummario. ¶† Et dĩa eſt inter proconſulẽ, & præſidem, quia procõſul dicebatur ille, q̃ eligebatur à ciui. Rom. & mittebatur ad regendam prouinciam multum remotam. Et præſes eo. modo dĩ ille, qui eligebaṫ à ciui. Rom. ſed mittebatur ad regendam quandam prouin. non multum diſtantem, ita declarat glo. in l. 1. ff. de offi. præſi. de qua tñ differẽtia plenius dixi in rub. ff. de offi. cius, cui man. eſt iuriſ. ¶ Et ciuitas metropo. dĩ illa, quæ habet Archiepiſcopum tp̃e noſtro; ſed ſi dicas, quæ erat ciuitas metropol. tp̃e Iuriſcon. quia tunc non erãt Archiepiſcopi, rñde vt declarat Bar. in l. 1. C. de metropol. berito. vbi opt. decla. lib. 11. ¶ No. 1. ex iſto tex. ibi, *vel codicilli*
2 *alterius adminiſtrationis.* hic eſſe tex. no. & expreſſum, † q̃ ſi finito officio aliquis eligatur ad aliud officium, & habeat literas, per hoc nõ liberatur, quin debeat ſtare per 50. dies ad ſyndicatum, tex. eſt hic expreſſus, & ad literam, dum dicit, q̃ non poteſt recedere, & ita expreſsè no. iſtum tex. Barto. & Fulg. hic. alij non legunt, & ſm hoc habetis hic tex. & Bart. vult, licèt non dicat, q̃ intra tp̃a ſyndicatus poteſt ſyndicandus ad aliud officium eligi, ſed non poteſt illud adminiſtrare. ꝯrium tenet ipſe Bar. q̃ nõ poſſit eligi ſyndicãdus, & ſi eligaṫ non valet, in l. reſcri. §. debitores. ff. de muner. & hono. & iſtud dicit obſeruare Peruſinos, circa hoc non inſiſto, quia vos habetis tex. de iure Auth. qui corrigit iſtum tex. in §. pen. qui inci. ſi quis autem. in Auth. de collaquem text. alleg. etiam Raph. Fulg. hic. ¶ Scđo not. ibi, licèt & Maieſtatis reus non immeritò iudicetur, attamen. 50. lib. auri. & c. hic eſſe tex. no. & neſcio concor. vbi quis committit crimen læſę Maieſta. & tñ punitur niſi ſolùm pecuniaria pœna, & ſic ꝯ
3 l. quiſquis. C. ad l. Iulia. maieſt. ¶† Tertiò no. ex tex. ibi, *ipſe autem qui præſentem fugiens, &c.* qua pœna puniatur officialis, qui fugit ſyndicatum, quia punitur in 50. lib. auri, ſed de hoc habetis tex. no. in l. conſiliarios j̃. de aſſeſſorib. & domeſti. in l. lege Corn. & ibi Bar. ff. ad Sena. Syl. vbi quamuis fuga regulariter faciat indicium, tñ iſto caſu ſi officialis fugit, fuga facit plenam probationem, & ille officialis habetur pro conuicto in omnib. his, in q̃b. erat inculpatus. Et dicit ibi Bar. in d. l. cõſiliarios, q̃ ille caſus eſt ad hoc ſin. in iure. ſed tu aduerte, quia Bart. nõ bene aduertit ad illum tex. qui re vera non loquitur quantum ad ipſum officialem fugientem, ſed loquitur de ſubtrahente, & faciente fugere ipſum offi. prout etiam loquitur tex. in l. 3. C. de exact. tribu. lib. 10. & ita dicit, & melius Sal. in l. in bonę fidei. in 10. col. C. de reb. cred. & in l. admonendi. ff. de inreiur. & ibi refert, & ſequitur Lu
4 do. Rom. in 25. col. in fi. no. † tñ, q̃ cõtra officialem, qui aufugit, probantur furta, & robariæ per ſolum iuramentum, ita ſingu. no. Ang. in §. oportet. per gl. ibi. in Auth. vt iud. ſine quo. ſuffrag. cùm per fugam ſit redditus ſuſpectus, vt poſſit ad torturam p̃ueniri, vt ibi per eum. ¶† Quartò no. ibi, q̃ ſi intra 50. dies. hic
5 eſſe tex. q̃ ſi intra 50. dies, intra quos officialis debet ſtare in ſyndicatu, non ſit finitus ſyndicatus, tamen poteſt recedere, ſi dimittat procuratorem in ciuilibus, ſecus in criminalibus, quia tunc ſemper debet adeſſe perſonaliter. ¶ Vltimò no. ex ver. fin.
6 fin Bar. & Fulg. † q̃ ſyndicator, qui debet ferre ſententiam intra 20. dies, ſi tñ non ferat, per hoc inſtantia non perijt, q̃uis ipſe puniatur pœna. 10. lib. auri, & dicit Bart. q̃ iſtud tempus non eſt de ſubſtantiæ cauſę; videbitis in l. properandum. in prin. j̃. de iudi. Rõ. huius eſt, quia eſt ſtatutus terminus iudici, non aũt inſtantiæ cãæ. ¶ Extra gl. volo vos notare aliqua pro practica in ma-
a teria ſyndicatus; [a] tempus. n. ſyndicatus vocatur tp̃s digeſtionis

ADDITIO.

a ¶ In materia ſyndicatus. Adde per Cataldin. de Boncompagn. in tracta. ſyndicatus.

Cuius cognomen, & familia hodie Anno 1573. à Gregorio 13. Pontifi. Max. quondam Hugone Boncompagno. I.C. ac patricio Bononienſi illuſtratur, & adhuc regnat hodie Anno 1576. menſe Maij, quo inter Henricum 3. Gallorum Regem afflictum ex vna, & prætenſæ reformatæ religionis profeſſores in Gallia ex altera, inita, & publicata fuit pax, actu verè incompatibilis non duratura.

Source : BIU Cujas

nis officij, ſm Bal. in rub. extra de procur. in 11. col. in fi. ¶ Primò præmitto, q̃ de iſta materia multa ſcribuntur per Bart. & Ang.
7 in l. nec quicquam. §. proficiſci. de offi. proconſ. ¶† Et notate, q̃ Poteſtas, qui eſt in ſyndicatu, ita debet honorari, ſicut ſi eſſet in officio, ita inquit Bal. in d. §. proficiſci, in 7. q̃ princ. Alibi tamen not. idem Bal. in l. tribunus. in princip. in 2. no. per illum tex. ff. de
8 teſt. milit. † q̃ ſi ſtatutum dicat, q̃ quicunque offenderit Poteſtatem puniatur pœna capitis, debet intelligi de eo, qui eſt in officio, non de eo cuius officium eſt finitum, licèt ſit in ciuitate.
9 ¶† Secundò habetis not. q̃ de leuibus non eſt Poteſtas, vel officialis ſyndicandus, etiam ſi in eis non ſeruauerit iura, vel ſtatuta, dicit Bal. in l. quamuis, per illum tex. de condi. & demonſt. &
10 reaſſumit Bal. in eo. §. proficiſci. in 23. quæſt. ¶† Tertiò habetis diligenter aduertere, q̃ officialis non poteſt ſyndicari, niſi de his, quæ geſſit in officio, vel contemplatione officij, de alio non poteſt ſyndicari, quia quantum ad illud non ſortitur forum. Iſtud eſt, quod ſingul. ad literam dicit Saly. in l. ſecunda. per illum tex. C. vbi de ratioci. & propterea ſi officialis aliquid feciſſet in patria, vel feciſſet ante officium, vel poſt finitum officium, non poteſt ſyndicari. ¶ Eodem modo pone, q̃ adulteraſſet mulierem, nunquid debeat ſyndicari? certè dicendum eſt, q̃ non. Eodem modo ſi haberet mutuam pecuniam, non debet
11 ſyndicari. tangit Bald. in d. §. proficiſci. in ſecunda, & quarta quæſtio. & Saly. c. in dicta l. 2. ¶† Quarto habetis notare, quòd officialis in ſyndicatu non tenetur niſi de dolo, de culpa autem et lata non, & in dubio præſumitur ſemper ignorantia, & non dolus. ſunt verba Bal. in dicto §. proficiſci. in 25. & etiam in 28. quæſtio. imò fortius dicit ſing. Ange. ibi, q̃ officialis non poteſt ſyndicari de negligentia, & iſtud ſeruatur de conſuetudine, ſaluo
12 niſi eſſet tanta negligentia, quæ caderet in dolum. ¶† Quintò habetis aduertere diligenter, q̃ probationes contra officiales debent eſſe claræ, & euidentes, quia multum præſumitur pro eis, text. eſt multum not. in l. ſi quis. C. de offic. ciuil. iud. & ita in ſpecie dicit Bal. in d. §. proficiſci. in 10. quæſt. & ideo ſacramentum in ſupplementum probatio. in iſto caſu deferri, non po-
13 teſt, nec debet. ¶† Sextò not. q̃ ſi officialis ferat ſententiam nullam, per hoc in ſyndicatu non poteſt ſyndicari, ſaluo niſi miſiſſet executioni illam ſententiam, ita Bar. in l. fi. ff. de var. & extra-
14 ordi. cogni. & ſequitur Bal. in d. §. proficiſci. in 21. q̃. ¶† Vltimò adde, q̃ Poteſtas non punitur criminaliter ex robaria aſſeſſoris, niſi ſit particeps facinoris, ſed ſi Poteſtas myniſterio aſſeſſoris facit robariam, vterque tenetur. l. in comites. ff. ad l. Iul. repetund. ita tenet Bal. in l. placet. in fin. C. de excuſa. mun. lib. 10. Et ita eſt impoſitus fin. ad collec. in 1. lib. C. — Ias. Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Præparatoria ſunt præmittenda.*
2 *Exhibitio libelli, & aliorum præparatoriorum fit ante iudicium inchoatum.*
3 *Faciens in libello mentionem de inſtrumento, vel libro rationum, tenetur illud edere ante litem conteſtatam.*
4 *Editio libelli nõ eſt præparatoria iudicij, cùm iudicium incipiat à citatione, & quæ ſint præparatoria iudicij.*
5 *Nulla citatio poteſt fieri abſque ſpeciali commiſſione iudicis.*
6 *Appellatione inſtrumentorum quæ veniant.*
7 *Nomen verbale habet actiuam, & paſſiuam ſignificationem.*
8 *Si quis in accuſatione dicat, q̃ Titius fecit inſultum vulnerando, non intelligitur accuſare de vulnere, ſed de inſultu, vnde iudex non poteſt condemnare niſi de ſolo inſultu, quamuis vtrunque probatum ſit.*
9 *In libellis ciuilibus, & criminalibus an ſit fienda interpretatio pro actore.*

De edendo. Rub.

¶ Capio glo. Rub. de eden. quam diuide in quatuor partes. In prima continuat Rubricam ad præcedentes. In ſecunda per viam notabilis declarat de quotuplici ſpecie editionis tractet iſte tit. In tertia ponit etymologiam iſtius termini de edendo. In quarta format duas quęſtiones, & ſe remittit. Secunda eſt ibi, & no. q̃ tripliciter. Tertia ibi, & dic de edendo. Quarta ibi, & dic vt diximus. Redeo ad primam partem. Et potes plenius continuare, quàm gl. Supra in lib. præcedenti, Imperator tractauit de reb. diuinis, vt in tit. de ſumm. Trinit. & tit. de ſacroſan. eccl. Item tractauit de miniſtris earum in titu. de Epiſ. & cler. in tit. de epiſ. aud. & ſeq. Item tractauit de omnibus magiſtratibus ſecularib. à tit. de offi. præfec. præt. Aphricæ, vſque ad fi. 1. lib. Nunc in hoc lib. tractaturus de iudicijs, vt habes in glo. præmittit de eden. q̃ eſt præparatorium iudiciorum. Cum iſta continuatione tenent

1 omnes, † quia præparatoria præmitti dicunt. l. 1. ff. de orig. iur. l. ordinarij. C. de rei ven. ¶ Contra glo. & Doct. obſt. tres difficultates Prima eſt, quod actio ad exhibendum eſt præparatoria rei vend. glo. in l. ad rem mobilem. ff. de procur. & l. 1. & ibi Barto. & Bald. no. C. ad exhib. Et tamen in C. & ff. ponitur prius titu. de rei vend. quàm tit. ad exhiben. Niſi dixeris, quod iſte non ſit ordo neceſſarius, ſed ad bene eſſe, iuxta doctri. Barto. & aliorum in l. 2. §. prius. ad fin. de vulgar. & pupil. l. nec enim ff. de ſolu. præcipuè, quia non eſt de neceſſitate, quòd actio ad exhibendum prius intentetur, quàm rei vend. cùm ipſa rei vend. de per ſe poſſit intentari. l. vnica. C. de alien. iud. cap. examinata. de iud.
2 ſed bene neceſſitatis eſt, † q̃ exhibitio libelli, & aliorum præparatoriorum fiat ante iudicium inchoatum. l. edita. ĩ. eod. ¶ Secunda difficultas eſt, quia ſola editio actionum, & ſic libelli bene eſt præparatoria iudicij, ſed non aliæ ſpecies editionum, quæ non ſunt præparatoriæ, ſed inſtructoriæ cauſæ, & ſic fiunt poſt lit. conteſt. l. 1. ff. de fid. inſtru. c. peruenit. primo de teſt. cog. l. fin. ibi, quibus ſe inſtruere poſſe contendit. ĩ. eodem. Franc. Tig. Bal. Fulg. Pau. de Caſt. & dom. Alexan. hic fatentur, q̃ ſola æditio actionis ſit præparatoria iudicij, aliæ non. Sed caue, quia hoc modo confunderetur continuatio glo. attento quòd de editione libelli loquitur ſolùm. l. ædita. ĩ. eod. Ideo dic, quòd omnis
3 editio poteſt potentia eſſe præparatoria, † quia faciens mentionem in libello de inſtrumento, vel libro rationum, tenetur illud edere ante lit. conteſt. ſecundum Innocen. & alios in cap. 1. de proba. Barto. in l. poſtquam. §. ſi dies. ff. vt leg. nõ. caue. & in l. edita. in 1. colum. ĩ. eodem. Hinc eſt, quia ceſſionarius faciens in libello mentionem de ceſſione, debet ante lit. conteſta. edere inſtrumentum ceſſionis, ſecundum Bald. in l. qui ſtipendia. ad fin. C. de procurator. ¶ Tertia difficultas eſt, quia editio libelli non
4 eſt præparatoria iudicij, † cùm iudicium incipiat à citatione. §. fina. inſti. de pen. tem. litig. modo Specul. in titu. de præpara. iudicio. appellat illa eſſe præparatoria, quæ præcedunt primam citationem, vt eſt conducere aduocatos, procuratores, & ſimilia. Vnde Franciſ. Tig. vt ſaluaret hanc gloſſ. dicit, quòd in prima citatione debeat copia libelli mitti, & hoc modo eſſet præparatoriorum, ſed eius aſſumptum eſt falſum, vt latè per dom. Ale-
5 xan. hic, qui ſaluat glo. † Alio ſecundo modo: nulla citatio poteſt fieri abſque ſpeciali commiſſione iudicis. l. fin. & ibi Barto.
a not. C. de execu. rei iudi. cum ſim. Et eſt ratio, a quia in qualibet citatione debet apponi terminus ad comparendum, ſed aſſignatio termini ſpectat ad iudicem ſolùm. ita declarat Bald. in cap. quoniam contra falſam. de proba. in 12. colum. Sed bonus iudex non debet committere citationem primam, niſi prius videat petitionem actoris, an ſit honeſta, & iuſta, prout dicit Odo fred. in l. cum clericis, & ibi Bald. reputat no. dign. C. de Epiſco. & cler. & hoc modo reſpectu iudicis editio libelli erit præparatorium primum ante citationem. Sed iſtud non eſt ex neceſſitate, ſed ad bene eſſe. Vnde tertio modo reſpondet dom. Anto. de Alexan. hic, quòd nedum prima citatio, ſed etiam oblatio libelli eſt de præparatorijs iudiciorum, & eſt glo. ſing. in §. fin. in verbo, ex procœmijs. in Auth. in med. lit. non. fie. fac. for. quam pro ſingulari ad hoc not. Ange. in l. 1. C. de præſcrip. long. temp. & in l. 1. C. de iud. Sequitur Bald. in Auth. clericus. in vlt. colum. C. de epiſ. & cler. & in l. vnica. §. ſimilique modo. el 2. C. de lati. liber. tol. ¶ Hinc eſt, quòd ſtipulatio de iudicio ſiſti, eſt etiam præparatoria iudiciorum, ſecundum Barto. in l. ſi inſulam. in 8. oppo. primæ partis. ff. de verborum obligat. Et q̃ libelli oblatio ſit præparatorium intrandi iudicium, dicit Bald. in rub. C. de in ius vocan. Sed æquiuocat. Nam bene verum eſt, q̃ iſta ſunt præparatoria: ſed primum præparatorium eſt citatio. Ideo ab ea nõ * erat inchoandum prout in ff. ponitur tit. de in ius voc. ante titu. de eden. Vnde dic quartò, quòd idem debuiſſet hic fieri, ſi eſſet titu. de citatione generali, prout eſt in ff. nam titu. 1. ſequens, vt ibi declarat Barto. ſuper rubr. ſpecialiter tractat de citatione facta ad inſtantiam filij, vel liberti, quæ concedi non debet, niſi neceſſariò videatur tenor libelli, vt ibi declarat Barto. ¶ In ſecunda parte glo. videtur defectiua, quia etiam eſt quarta ſpecies ſcilicet editionis actorum, de qua propriè loquitur. l. 2. ĩ. eo. & Fulg. & do. Alex. ſaluant gl. q̃ dum alleg. illam. l. ſecundam. voluit appellatione inſtrorum acta contineri. Idem glo. & ibi Fulg.

ADDITIONES.

a ¶ Et eſt ratio. Quia iudicium incip. à lit. conteſt. Ias. in l. cùm fundus. 3. not. ff. ſi certum petatur.

* Et ita ſeruat in hac Subalpina patria ſub Sereniſs. Emanuele Philiberto Duce Sabaudiæ, & hodie Anno 1573. equitum, ac militum Diuorum Lazari, & Mauritij religionis præfecto, ac primario, vt ex Ciuil. Decre. lib. 3. c. 3.

* Ita legitur in omnibus vulga. Sed diſpungenda videbatur hęc negatio.

Source : BIU Cujas

6 Fulg.in rub.ff.eo.† Et ꝙ appellatione inſtrumentorum veniant acta,probat.l.1.ff.de fide inſtru.c.peruenit.de reſtit.ſpol.no.Bart. in l.in fraudem.§.neq; ff.de iur.fiſ.& in l.1. §.editiones. poſt gl.ff. eo. Sed caue, quia rationes eo modo veniunt appellatione inſtrumentorum,iurib.præalleg.ergo de his gl. debuiſſet etiam facere mentionem.¶In vlt.parte glo. quare rubrica ſic eſt poſita,
a per gerundium [a] de edendo,& non per nomen verbale de editione?Gl.in rub.ff.eo.dicit,quia neceſſitatem importat, ad denotandum,ꝙ reus neceſſitatur edere.ſequitur Odo. hic, Ioan. Fab.inſti.de act.in prin.Bal.& Ang.in rub.de lib. & poſthu. facit rub.C.de iur.cal.& in rubr. de ven.inſpi. & in rub. de lib. ho.ex-
b hiben. [b] Alij omnes reprobant glo. per tit.de in ius voc. iuncta rub.vt nemo inuitus,& per rub.de poſtu.iuncta.l.quiſquis.C.de poſtul. Sed poteſt ſaluari gl.,ſecundū Bal.& Saly.hic,& ante eū Ray. de Forli. hic,vt refert Nicol. de Neapo. inſti. de act. ſuper
7 rub.tenet Bal.in addi.Spec.in tit.de confeſ.in 2.col.in fi.† Quod gerundium ex parte actoris, & ſic in ſignificatione actiua non importat neceſſitatem,nemo enim cogitur agere.Sed in ſignificatione paſſiua,ex parte rei,qui cogitur venire ad iudicium,cogitur edere,vnde neceſſitatem importat.d.Alex.reprobat hanc ſolu.quia nomen verbale etiam habet actiuam, & paſſiuam ſignificationem.§.in extraneis.in verbo, teſtamenti factio. inſtit. de hære.qua.& diff.ſed æquiuocat: quia nomen verbale etiam in paſſiua ſignificatione non importat neceſſitatem, d.l.quiſqs. ¶Aliam rationem aſſignant Cy.Bar.& alij hic,pro qua facit gl. inſti.de act.in rub.quæ dicit,ꝙ gerundia ſunt facti,hoc eſt denotant actū,prout eſt in facto.¶Huic rationi obſt.Rub.C.de exec. rei iud.quæ eſt poſita p nomen verbale: tamen ibi tractat prout eſt in actu;præterea.l.2.l.edita, & l. non eſt nouum. tractant de effectu editionis,vnde fortè non eſt magna vis,patet ex titu. C.de ſatiſd. qui ponitur per gerundiū, & tamen in inſti.de ſatiſ. ponitur per nomen.Intellige. ſ.ſcripta omnia, quando gerundium ponitur de per ſe, qa nullā determinationē facit,ſm Iac. Butr.& Sal.in l.1.C.de his,qui latro.occul. vbi per hoc mirabili-
8 ter inferunt,† quod ſi aliquis in accuſatione dicat,ꝙ Titius fecit inſultum vulnerando,non intelligitur accuſare de vulnere, ſed de inſultu, vnde iudex non poteſt condemnare niſi de ſolo inſultu,quamuis vtrunq; probatum ſit.ſequitur Bal. in l. id quod pauperib.in 1.q.C.de epiſ.& cler.vbi limitat prædicta. do. Iaco. Butr.& idem Bal.in addi.Spec.in tit.de confeſ.in 2.col. facit bene quod volunt Bar.& Ang.in l.ſi tu ex parte.in fi.per glo. ibi.ff. de acquir.hære.Bal.in l.falſus.C.de fur.in 3.col.¶Teneo contra-
c rium per tria.¶Primò quia in ſpecie [c] contrarium tenet Ioan. And.in addi.Spec.in tit.de lib.concep. §. nunc videndum. circa prin.vbi quærit,an in ciuili,vel criminali cauſa procedat libellus per gerundium,quaſi gerundium per ſe nihil ponat; arguit ad partes,finaliter concludit,ꝙ ſic, vnde infert ꝙ ſi aceuſo, ꝙ Titius inſultauit Caium proiiciendo in eum haſtam, ita procedit libellus ſuper vtroque,& gerundium reſoluitur in verbum, ac ſi diceret,inſultauit,& proiecit, per text. in l. quiſquis. C.de dona.facit bene.c.1.§.1.de offi.cuſto. & ꝙ gerundium reſoluatur in verbū,eſt gl.in Auth.de non elig.ſecun.nuben.ſuper rub. ¶Secundò moueor ex deciſione Bart.in l.ſi præſes.de pę. quando accuſo,ꝙ proiecisti in terram inferendo violentiam, vt ibi
9 per eum.¶† Tertiò,quia in libellis debet fieri interpretatio pro actore,ſecundum eius intentionem. l. ſi quis intentione ambigua.ff.de iud.gl.in c.cum ad ſedem.in gl. 2. de reſtit.ſpol.& in c. ex literis.2.in vltim. gl. de ſponſ. & ſi dicis verum eſſe in ciuilib. ſecus in criminalibus,prout expreſsè tenet Ludo.Roma.in l.diuortio.in prin.ff.ſolu. matrim. cum in criminalibus libellus ſit ſtrictè interpretandus,ſecundum Bal.in l.1.ad fi. C.de verb. ſig. quia dico, ꝙ imò etiam in criminalibus cùm procedatur ad ſimilitudinem ciuilium.l.abſentem.in prin.ff.de pęn.fit interpretatio pro accuſatore.ita ſing.Bar.in l.libellorum.in prin.vlt.col. ff.de accu.ſequitur d.Alex.in d.l.diuortio.in prin.in vlt.col.

ADDITIONES.

a ¶Per gerundium.Adde de natura gerundij,& vide hic per Doct. & Bar. in l.1. ad fi.ff.de condi.& inde.in extrauag.ad repri.Io.de Imol. in c.1.de poſtu.prælat.Io.And.in addi.Spec.in tit.de libel.concep.in §.nunc videndum, in princ. Iaſ.in Rub.inſti.de actio.

b ¶Alex.lib.3.conſ.28.col.2. PVRPV.

c ¶In ſpecie. Caue, quia Saly. loquitur, quando gerundium ad nihil refertur, ſed Barto.Bald. & Io.And.& eorum ſequaces ponunt generalitatem ſpecificam, cui gerundium adaptatur,&c. vide Alex.lib.3.conſi.1.col.6.

SVMMARIVM.

1 *Reus non tenetur regulariter edere actori, niſi ex cauſa, cuius indagatio ſpectat ad iudicem.*

2 *Depoſitum poteſt probari non ſolùm per inſtrumentum publicum, ſed etiam per teſtes,& per omnem aliam ſpeciem probationis.*

3 *Liber rationum quamuis non probet pro ſcribente, bene tamen probat contra eum.*

4 *Etiam in contractu depoſiti reus non tenetur edere actori librum rationum ad fundandum intentionem actoris,licèt depoſitum ſit valde priuilegiatum,quæ priuilegia vide infra.*

5 *Reus ex cauſa poteſt cogi ad edendum.*

6 *Editio petitur officio iudicis.*

7 *Dos,& fiſcus æquiparantur.*

8 *In cauſis criminalibus fiſcus non habet priuilegium editionis.*

9 *Vſurarius an, & quando teneatur edere librum rationum, & an, & quando deſiit exercere vſuras,& quid de eius hærede.*

10 *Conſtitutio in ſynodalis diſponens,ꝙ omnia inſtrumenta celebrata cū vſurario cenſeantur fictitia,& ſimulata,habet locum in eo,qui deſiit vſuras exercere, ſcilicet ad inſtrumenta prius facta.*

11 *Stante ſtatuto,ꝙ notarius non poſſit creari decurio, ſi fecit ſe cancellari de matricula notariorum,an poterit creari.*

12 *Ars publicanorum non eſt prohibita.*

13 *Vſurarius,qui deſiit vſuras exercere, & reſtituit vſuras, non compræhenditur ſub iuribus loquentibus de vſurarijs, ideo poterit teſtari, & eſſe teſtis.*

14 *An in caſibus, in quibus proceditur ſimpliciter, & de plano, poterit actor petere à reo,ꝙ ſibi inſtrumenta edat,vel librum rationum.*

15 *Mercatores an teneantur edere codicem rationum.*

LEX PRIMA.

IPſe diſpice. Præmitte aliqua pro intellectu literæ. Et primò,ꝙ tex.in verb. quemadmodum.legitur in gl.duob.mod.vno modo,ꝙ determinet verbum deberi,& ſic reſpiciat cauſas debendi,hoc eſt ex qua cauſa debeatur. Et iſte intellectus non eſt bonus,quia text. ſpecificè declarat cauſam. ſ. ex cauſa depoſiti. ¶Scdo modo legitur, ꝙ determinet verbum probet,& ſic reſpiciat ſpecies probationū. Et iſta eſt vera lect.& hanc tene. Scdò promitte, ꝙ tex.in verb. rationes.legitur in gl.altero de duob. mod.vno modo de rationib.propriè,hoc eſt de libro rationum, & iſte eſt verus,& hunc tene, qui timore ꝯrij variatur quatuor mod.vt ſ. dicetur in gl. ¶Scdo modo intelligitur verbum rationes, pro inſtrīs. Et dicit Bar.ꝙ vtraq; lect.eſt bona.ſed d.Alex.& d.Ant. de Alex.dicunt, ꝙ iſte intellectus in ſe eſt verus,ſed ꝙ violat literam exponendo rationes pro inſtrīs,niſi tu vltra eos ſalues,ſm Sal.in 1.colu. in fi.ex communi vſu loquendi, quo vulgares homines appellant inſtrumenta rationes ſuas, vnde dicunt iſtæ ſunt rationes meæ,hoc eſt ſunt mea iura.¶Vltimò præmitte,ꝙ text.in verb.
* *ad iudicis officium.*intelligitur ſm gl.*Bar.& Doct.communiter*, vt velit editionem peti officio iudicis, non autem iure actionis, & propter hoc gl. & Docto. multum laborant in hoc paſſu. Sed verè tex.iſte hoc non vult dicere,ſed cùm dixerit reum non cogi exhibere rationes, niſi ex aliqua cauſa ſpecialiter, ſubiunxit, ꝙ ad officium iudicis bene ſpectet inueſtigare,an ſubſit cauſa, non autem ꝙ eius officio fiat editio.¶His præmiſſis, hanc.l.diuide in duas partes prin.In prima ponitur quæſtio facti,cui Imperator non reſpon. cùm ſuper facto non ſit interrogandus. l. eum,quem temerè.§.1. ff.de iud. quia ea, quæ ſunt facti,etiam prudentiſſimos fallunt.l.2.ff.de iur.& fac.ign.c.1. de conſti.in 6. In ſecunda ponitur quæſtio iuris, cui Imperator bene reſpon.
1 Scda ibi,nam ꝙ deſideras.† Reus non tenetur regulariter edere actori, niſi ex cauſa, cuius indagatio ſpectat ad iudicem.h. d.
2 ¶No.1.ex tex.ibi,quemad.ſm verum intellectum, † ꝙ depoſi-
a tum [a] poteſt probari non ſolùm per inſtrm publ.ſed etiam per teſtes,& per omnem aliam ſpeciem probationis. Hinc dubitauit gl.an valeat pactum,ꝙ depoſitum non poſſit probari niſi p inſtrumentum pub.gl.eſt in §. quia verò. in Auth. vt ſi. prohib. matr.debi.ponunt Doc. in Auth.iubemus. C.de iudi. Can.in c. 2.de prob.Alibi tamen tex.dat conſilium,quando quis vult cautè deponere,in §.ſi quis igitur vult cautè deponere.in Auth. de inſt.cau.& fid.& in Auth.ſi quis vult cautè deponere.C.qui potior.in pigno.hab.¶No.2.in verſ.*nam quod deſideras.* hic probari,
3 † quòd liber rationum quamuis non probet pro ſcribente, tamen bene probat ꝯ eum,aliàs fruſtrà hic peteretur editio, quā materiam Bal.& plenius Saly.hic ingrediuntur. Sed quia tetigi plenè in l.admonendi.ff.de iureiur.ibi me remitto,& ibidem te tigi de dicto ſin.Gul.de Cun.approbato per Bal.Sal. & d. Alex. hic, an liber rōnū cōtinens veriſimilia in parua quātitate,pbet
4 ēt in fauorē ſcribentis.¶No.3.ſin.ex hoc tex. † ꝙ ēt in ꝯctu depoſiti

ADDITIO.

2 ¶Quod depoſitū. Adde Bal.in l.generaliter.C.denon num.pec.Doc.in c.2.de depo.Pau.de Caſt.conſ.212.inc. paſſus in quo quæritur.

Source : BIU Cujas

poſiti reus non tenetur edere actori librum rationum ad fundandum intentionem actoris,& hoc modo per iſtum tex.ſing. ampliatur dicta regula, quamuis depoſitum ſit ℘ctus magis priuilegiatus quàm aliquis ℘ctus vltra dotē.[a] ¶Hinc eſt,q̄ inſtr̄m depoſiti habet de iure cōi executionē paratam,text.eſt in l pen. in ver.illico,in verb.quam celerrimè,& in verbo, quam citius, & ibi Bar.& Ang.ad hoc no.C.depoſi.d.Alex.in l.ait prætor.§.1. ff.de re iud.quamuis ℘rium teneant Bald. & Sal.in d.l.pen.Item ℘ depoſi.non poteſt opponi exceptio nō num. pecu.l.in ℘ctib. §.ſed quoniã.C.de non num.pecu.Item contra depoſitum non poteſt opponi compenſatio de debito liquido. tex.eſt ſingu.in d.l.pen.cum gl.C.depoſi.declarat Bar.in l.ſi alienam.ff.ſol.matr. & iſta ſunt quæ faciebant dubitationem in hoc tex.Amplia iſtū text. vt procedat etiam ſi aliunde non poſſet actor probare depoſitum,quàm p̄ librum rōnis aduerſarij,quia licèt editio fundetur ſuper æquitate.l.planè,& l.ſi.ff.de peti.hær. & l.iuſtum,& l.fin.in verb.æquitatis rationib.℘.eo. & æquum ſit veritatem inquirere.c.iudicantem.30.q.5. tñ ſola ratio inquirendæ veritatis non eſt ſufficiens cauſa, per quam reus cogatur edere. ſm do. Ant.& reliquos in c.1.de prob.cùm ſpeciale ſit, q̄ inſtr̄a perdita ſunt caſu fortuito, ita q̄ veritas aliunde inquiri non poteſt. ſm Spec.in tit.de inſtr.edi.§.videndum. ver.ex præmiſ. Cano.in d.c.1.Et imputet ſibi deponens,q̄ tpe depoſiti non adhibuit teſtes,vel inſtr̄a, vt dixi in 1.not. & ſic generaliter procederet regula.l.qui accuſare, & l.ſi.in ſi.℘.eo. & in l.nimis graue.C.de teſtib.¶† Not.4.ibi,ex cauſa,q̄ reus ex cauſa poteſt cogi ad edendū, & iungēdo.dicta gl.& Doc.ex quinq; caſus poteſt cogi,rōne officij publ.ratione ſucceſſionis,quia ſucceſſiſſet gerenti officium pub.rōne ℘ctus,ratione delicti,item ratione conſuetudinis,quas cauſas. ℘.videbitis. Adde, q̄ generalius intelliguñt iſtū tex.d.Alex.& d.Ant.de Alex.in l.ſi.in 16.fal.℘.eo. q̄ iudex ex officio poteſt ex aliqua cauſa cogere reum, q̄ edat inſtr̄m, vel librum rationum actori.alleg.do.de Rota in deciſione.208.dicetur in d.l.ſi.¶† No.vlt.ex tex.ibi, *iudicis officium.* hic videri text.q̄ editio actionis petitur officio iudicis, ſic intelligunt glo.Bart.& Docto. qui propterea in hoc laborant. ſed vt iſta ceſſent,poteſt intelligi tex. q̄ ad officium iudicis pertinet inueſtigare cauſas, an iuſtæ ſint ad cogendum edere reum.¶Capio.gl.in verbo,id ex cauſa. quam diuido in quatuor partes prin. In prima declarat tex ponendo, quæ ſint iuſtæ cauſæ,quib. reus poſſit cogi.In ſecunda per viam quæſtionis opponit ℘ text.& reſpon. ponendo primum intellectum ad tex.In tertia opp. contra tex.& iſta oppoſitio tendit ad vtrunq; intellectū.In quarta,& vlt.gl.ponit ſm intellectum. Scda ibi, ſed quomodo. Tertia ibi, item qūo. Quarta ibi,alij qui intelligunt.Ex tota gl.habes duos intellectus. Primus eſt,q̄ tex.loquat̄ in rōnib propriè, & ſic in lib.rationū, & intelligit de libro publico,quem reus tenetur exhibere,& ꝙ tex.hic loquitur de muliere,gl.intelligit, q̄ iſta mulier ſucceſſerat argentario,tu potes intelligere, quòd mulier exerceret argentariam,[b] non per ſe ipſam,ſed mediante ſeruo ſuo.l.prętor. §.ſed & ſi ſeruus.ff.eo.Doct.intelligunt text.in libro priuato rationum.Et dicunt, q̄ ex tribus caſib. poteſt reus cogi ad edendum actori.¶Primus eſt,priuilegio perſonæ ſ.fiſci.l.3.ff.eo.Adde,q̄ iſto modo intelligit iſtam l.gl.in cle.1.§.cæterum.de vſur. in verb.rationum.Et quod dicitur in fiſco,videtur extendendū ad dotem,† cùm dos,& fiſcus ęquiparentur.l.2.C.de priui.dot. ita tenet Io.And.in add.Specu.in titu.de inſtr.edi.§.videndum. ver.ex premiſſis.d.Ant.in c.1.de prob.Pau.de Caſt. & Ludoui. Roma.in l.1.ff.ſol.matrimo.& ibi.d.Alex.in 22.colu. & in l.fin. in 13.fal.℘.eod. ¶Contrarium in hoc vlt.poteſt de facili teneri, prout tenet Bal.in l.1.§.editiones.in 4.colum. ff.eod. d. Franciſ. de Aret.in cap.primo.in 14.colum.de prob. quia dos, & fiſcus non ſemper æquiparantur,[c] vt not.in l.1. ff.de priui. dot. Item quia dos non eſt pia cauſa,niſi à pietate proceſſerit, vt declarat Bar.in l.cùm is.§.ſi mulier,& ibi dixi.ff.de condictio.indeb. Vnde non etiam recedendum à regula ſupradicta,ex quo non reperitur mutatum. dicit tamen alibi ſingulariter Bal. in d.cap.1. de probat.in 3. colum. q̄ illud, quod dictum eſt in fiſco,habet etiam locum in Eccleſia,cùm habeat priuilegium. l. fina. C.de ſacroſ.eccl.quod bene no.quamuis fiſcus,& Eccleſia non ſemp̄ æquiparentur, vt habetur in d.l.fin.& Auth. quas actiones.C.de ſacroſan.eccl.[d] ¶Limita,q̄ dictum eſt de fiſco, [d] vt procedat in cauſis ciuilib.ſecus quando eſt cauſa criminalis, quod eſt,quotieſcunque pœna pecuniaria venit applicanda fiſco, iuxta.l. & Docto.in l.agraria.ff.de termi. mot.latè Cano.in cap.1.de iudic. Eò quia in cauſis criminalibus non reperitur in fiſco hoc eſſe immutatum,& nunquam habemus dicere aliquid eſſe ſpeciale in fiſco,niſi.l.expreſsè dicat.gl.in l.1.C.de pet.hęre.& in l.item veniunt.§.in priuatorū.ff.eo.de pet.hęre.† & q̄ in cauſis criminalib.fiſcus non habeat priuilegium huius editionis,tenet glo.in l. 2.§.item diui.in gl.magn.in verbo agatur,& ibi Ange. ff.de iur. fiſ.Pan.in c.1.de prob.dom.Alex.in conſi.83.in 3. volum.quod incip. viſa facti narratione.in vlt.col. tu autem conſidera,q̄ tex. in d.§.item diui.in verbo nummaria quæratur, non ſi de capitali, &c. vbi clarè Barto. non voluit eſſe differentiam in fiſco in hoc inter cauſas ciuil.& criminales,ſed bene inter cauſas pecuniarias,& capitales,vnde in omni cauſa pecuniaria,dummodo non ſit capitalis,fiſcus habet priuilegium,& ſic ſiue ſit cauſa ciuilis,vel criminalis, dummodo non ſit capitalis. Prætereà diligentius conſiderabis illum tex.¶Secundus caſus,in quo poteſt exemplificari tex.iſte,ponitur per Barto. quando mulier fuiſſet vſuraria,[e] nam ratione delictię poteſt cogi ad edendum,per cle. 1.§.cęterum.de vſur.dom.Ange.Imo.& dom. Ant.de Alex.reprobant iſtud exemplum ad hunc tex.quia Imperator,qui condidit hanc.l.non potuit diuinare de d.clem.1. quæ fuit condita poſt 100.ann.l.iubemus.C.de teſt.Tu ſalua, nam iſte text.ponit vnum dictum in genere. ſ. q̄ reus ex cauſa poteſt cogi edere. ¶Et iſtud exemplum poteſt exemplificari in quolibet caſu, vnde cùm iſta.l.loquatur,& ſemper ſit in viridi obſeruantia.l. Arriani.C.de hære.poterit ergo exemplicari nunc in caſu. d. cle.1. quamuis Imperator de ea non cogitauerit.¶Ex alio fundamento fortiſſimo reprehendo iſtud exemplum Bart. ad hunc text. quia propter hoc ſolùm q̄ quis ſit vſurarius, non cogitur edere,ſed quando quæſtio eſt de vſuris, vel de aliqua vſuraria prauitate.Ita eſt tex.clarus in d.cle.1.§. cæterum. in verbo cùm de vſuris agitur,& ibi expreſsè Petr.de Anch. & Card. in 4. not.ad hoc no.& per hoc expreſsè dicunt,q̄ ſi contendatur cum vſurario de aliquo contractu quamuis cauteloſo, ſi nō objcitur de vſuraria prauitate,nō habet locum.d.cle.1.Sed ſic eſt, q̄ in iſta. l.dato,q̄ iſta mulier eſſet vſuraria, non haberet locum d. cle.1. quia hic de vſuris nulla erat quæſtio, ſed tantum de ſorte principa.ſcilicet de pecunia depoſita,& pondera q̄ tex.in d. cle.1.§. cæterum,dicit, q̄ de vſuris agitur, & ſic illa dictio cum, facit conditionem,ſi agitur de vſuris,[f] ergo ſi non agitur de vſuris, ceſſat diſpoſitio. d. clementi. 1. & iſtud mihi multum ſtringit, quamuis alij non aduertant. ¶† Extende diſpoſitionem. d. cle. 1.ſex not. modis. Primo vt habeat locum etiam in Iudęis exercentib.vſuras.Ita tenet ibi gl.in verbo cenſura,& ibidem alij Cano. ¶Et ex hoc ponderat ibi Panor. quia hęc materia eſt proportionabilis tam Iudæis quàm Chriſtianis,licèt non fiat mentio de Iudęis,tamen etiam in eis locum habet. idem tenet do. Fran.de Aret.in conſ.158.quod incip.copioſè,ſubtiliter,& eleganter.in 4.colum.¶Facit,quod dicit Bal.per illam cle.in l.1.§. rationes.ad fi.ff.eo. Quod ſi famulus ſcholaris portauerit librū, vel eius veſtes ad Iudęum,poteſt cogi Iudæus edere librum rationum. ¶Facit etiam illud, quod refert fuiſſe eleganter conſultum in ciuitate Bononiæ, Laur. de Rodulphis de Floren. in commento c.conſuluit.de vſur.in q. 146. q̄ diſpoſitio capituli, quia fruſtra.de vſur. habeat locum etiam in Iudęis. Conſuluit tamen.d.Fran.de Aret.in conſi.158.quod incip. copioſè,& ſubtiliter.℘.proxi.alleg.& dicit, q̄ eſt noua deciſio, q̄ diſpoſitio capituli quamquam, de vſur. in 6.irritans teſtamentum vſurarij manifeſti non præſtita ſatiſdatione,non habet locum in Iudæis exercentib.vſuras.¶Secundò extende.d.cle.1.vt habeat locum non ſolùm in verè vſurarijs,[g] ſed etiam in his,qui carius vendunt merces ſub credentia,quàm faciunt,ſi pecunia eſſet in prę ſenti,& ſic vendunt tempus,nam in effectu ſunt vſurarij,iuxta. c.nauiganti.in fin.de vſur. glo.expreſſa in ca.in ciuitate.in verb. venditores.in eod.tit.ſi tamen publicè cum omnibus exercent, iura loquentia in vſurarijs manifeſtis, habent in eis locum, vt eſt tex.in d.c.quamquam,& in d.cle.1.Ita conſuluit.Panor.& reputat nouam deciſ. in conſ.22.quod incip. quamquam conſultum.in 1.volum.& idem tenet referens ſe ſic conſuluiſſe in ca. ad noſtram.in 1.colum.de empt. & vend. ¶Tertiò extende, q̄ vſurarius non ſolùm tenetur edere librum rationum, ſed omnem ſcripturam,& omnem ſchedulam, vt colligitur ex glo.d. cle. 1.§. cæterum. in verb. compellendos. expreſsè Ange. in l.ſi quis ex argentarijs.§.rationem.ff.eod.& do.Alex.hic. ¶Quartò extende etiam ad hæredē vſurarij, ad cuius manus codices p̄ ueniſſent,

ADDITIONES.

a ¶Et condemnatus ex depoſito non habet quadrimeſtre.Bal.in l.pen. C.depo. Alex.in l.1.§.1.col.fi.ff.de verb.oblig. PVRPV.

b ¶Argentariam.l.ſi mihi,& tibi.§.rogo.ff.de leg.1. PVRPV.

c ¶Æquiparantur.Facit dictum Alex.in l.1.col.18.ff.de offic.eius. PVRPV.

d ¶Fiſco.Facit.l.non puto,& quod ibi.not.ff.de iur.fiſ. PVRPV.

e ¶Ratione delicti.Exemplum de vſurario,vt declarat.Aret.conſ.158.copioſè, in 1.dub. PVRPV.

f ¶Vſuris.Vide gl.& Ioan.de Imol.in cle.1.de vſur.Soc.conſ.70. in cauſa.Dec. in ca.1.de conſuetud. PVRPV.

g ¶Vſurarijs.Adde Panor.volentem,quod habeat locum in occulto vſurario,in c.1.colum.2.de proba.vbi Fel.col.10.fal.8.& Soc.conſ.70.facit.PRVPV.

Source: BIU Cujas

ueniſſent, vt eſt ibi glo. in verbo ipſos, & ibi Cano. & præſertim Panor. ad hoc not. idem tenet Bald. & Ang. hic, & Bald. in l. fi. C. de fide inſtru. & in l. alio. C. de in lit. iur. [a] ¶ Quintò not. extende, vt locum habeat etiam in vſurario, qui deſijt vſuras exercere, per tex. no. in l. prætor. §. is etiam, & ibi Bart. Ange. & Moder. ad hoc no. ff. eod. Bar. in l. quis ſit fugitiuus, per illum tex. ff. de ædil. edic. Ang. in quæſtione aſtenſis miles in 17. colum. Io. de Ana. in c. quia in omnibus. in 12. quæſt. de vſur. Confirmo ꝑ tria. Primò per illud, quod proximè dixi de herede vſurarij, qui tenetur edere, quamuis ipſe non exerceat vſuras. Secundò facit, † quod decidit Bart. in l. palàm. §. non ſolùm. per illum textt. ff. de ritu nupt. ꝙ conſtitutio ſynodalis diſponens, ꝙ omnia inſtrumenta celebrata cùm vſurario cenſeantur fictitia, & ſimulata, habeat locum in eo, qui deſiit vſuras exercere ſcilicet ad inſtrumenta prius facta, licèt Barto. dicat ſe non firmare, quia pendebat de facto, ſed Docto. firmant in locis præalle. Tertiò facit, quod decidit Barto. in l. 2. per illum text. C. de primice. lib. 12. quòd ſtante ſtatu quòd notarius non poſſit creari decurio, † etiam qui fecit ſe cancellari de matricula notariorum, non per hoc poſſet creari decurio. ¶ Dictam cle. 1. extendit ſing. Bald. in l. diſſolutæ. ad fi. C. de condi. ex l. vt habeat locum etiam in publicanis, ſeu datiarijs, & nauta, caupone, & ſtabulario propter eorum improbitatem. ſequitur dom. Alexan. per text. in l. 1. §. 1. ff. nau. cau. ſtabu. iuncta. l. quantæ. ff. de publ. Ludo. Roma. in d. l. quantæ. facit [b] mentionem de dicto Bald. & aliter non firmat. [b] Puto, quòd ſit falſum, per duo. Primò, per illud quod dicit hic Barto. ꝙ d. cle. 1. habet locum propter delictum, quod eſt vſuras exercere, † ſed publicani, & ſimiles per ſolùm officium non delinquunt, quia eorum ars non eſt prohibita à iure, ſicut in vſurarijs. Secundò, quia d. l. cle. 1. non habet locum, niſi quando de vſuris agitur, vt ibi clarè dicit text. Cano. not. & dom. Franc. de Aret. in præſenti propoſito in c. 1. in 23. colum. de proba. quod no. in iſtis terminis, igitur. & c. illud tamen ꝙ decidit Bald. in datiarijs, poteſt firmari alia ratione: quia qui exercent officium publicum, & de iure, & conſuetudine librum conficiunt. l. apparitores. C. de exac. tribut. lib. 10. ergo tenentur edere, per regulam. l. quædam. §. nummularios, & l. argentarius. in princip. ff. eod. ¶ Limita dictam cle. 1. duobus modis. Primò, vt procedat quãdo agitur de vſuris, aliàs ſecus, vt ſ. dixi. † Secundò limito, niſi [c] vſurarius [c] deſiiſſet vſuras exercere, & reſtituiſſet vſuras, tunc iura loquentia de vſurarijs, non habent in eo locum. c. cum tu. in verbo donec. extra de vſur. Ita limitat, & refert ſe cõſuluiſſe Bal. in rub. C. de vſur. in 2. quæſt. ſequitur Ange. in l. ſicut. §. ſuperuacuum. in vlt. colum. ff. quibus modis pigno. vel hypo. ſolu. Io. de Anna. in c. quia in omnibus. in 12. quæſt. de vſur. facit text. in c. teſtimonium. cum glo. not. in verbo emendatus. de teſt. quicquid not. Barto. & Bald. in l. imperialis. in princip. C. de nup. licèt Barto. non firmet. ſic in ſimili talis vſurarius, qui deſijt vſuras exercere, & exactas reſtituit, quemadmodum poteſt teſtari. ca. quanto. de vſu. in 6. ita poteſt eſſe teſtis, ſecundum Bal. in c. paſtoralis, in vlt. colum. de offic. ord. & in l. Caſſius. in vlt. colum. ff. de Sena. quamuis contrarium teneat in hoc vlt. Bal. in l. improbum. C. de infa. ¶ Vlt. pondera, ꝙ in d. cle. 1. probatur vnum, de quo quærit Barto. in extrauag. ad repri. in verb. ſine figura. in penul. colum. ¶† An in caſibus, in quibus proceditur ſummariè, ſimpliciter, & de plano, poſſit actor petere à reo, ꝙ ſibi inſtrumenta edat, vel librum rationum; tenet ꝙ non, quia etiam iure naturali prohibitum eſt. l. fin. quæ hoc non probat. j. eod. & melius facit illa cle. 1. nam in cauſa vſuraria proceditur ſummariè, & de plano. cle. diſpendioſam. de iudi. & glo. in cle. 1. in verbo agitur, & tamen reus non cogebatur edere, niſi ſtatutũ fuiſſet per d. clemen. 1. ¶† Tertium, [d] & vltimum exemplum [d] eſt in mercatore, [e] qui de conſuetudine librum rationum con- [e] ficit, ſecundum Iaco. Butr. & Bart. Alber. Sal. Ange. & Flor. hic. Barto. in l. quædam, in princip. & in §. nummularios. ff. eo. dom. Anto. de But. in c. 1. & ibi Pan. cum limitatione. de prob. d. Card. Flo. in cle. 1. de vſur. vbi dicit iſtam opin. ſeruari de facto, prout etiam dicit Alb. hic. Idem tenet Pau. de Caſt. in l. prętor. in prin. & l. argentarius. in princip. ff. eod. Et dicit Ang. hic, ꝙ ex hoc apparet, quòd practica conſulum mercatorum ciuitatis Peru. qui cogunt mercatores ad oſtendendum librum mercantiarum ſuarum, eſt nulla. ¶ Fundamentum Docto. eſt ſolùm propter conſuetudinem, ex qua inducitur tacitum mandatum, tamen ſecundum dom. Franc. de Are. in c. 1. in 4. colum. de proba. leges allegatæ per Doct. nihil faciunt, quia loquuntur de conſuetudine mandantis. Sed iſta quæſtio eſt in conſuetudine eius; cui tacita fit commiſſio: melius facit tex. in l. fi. in fin. iuncta gloſſ. C. de fideiuſ. & dicit Bald. ibi, quòd ibidem melius probatur, quã alibi, iunctis multis quæ ad idem cumulaui in l. certi condictio. §. ſi nummos. ff. ſi cer. pet. ¶ Tenete contrariam partem, quę verior eſt in puncto iuris, quam tenet Bald. hic in vlt. colum. & in l. 1. in 4. colum. C. de fal. cau. adiect. leg. & in l. 1. §. rationes. ff. eo. Fulg. hic, & Pau. de Caſt. cum aliquali diſtinctione, qui dicit, ꝙ de facto ſeruatur Florentiæ, quòd mercatores non tenentur edere codicem rationum, niſi quis haberet ſcriptum de manu mercatorum, in quo ſit deſignaum illud folium, in quo ſit ratio ſua. Idem tenet Ang. ſibi contrarius in l. argentarius. in princip. per illum text. in verbo neque alios vllos abſimiles eis. ff. eo. glo. & Io. And. in cle. 1. de vſur. & Petr. de Ancha. & Imo. in c. 1. de proba. & ibi latè Dom. Fran. de Aret. cum aliquali diſt. in 4. colum. & quatuor ſequen. Pro iſta parte ſtringunt tria. Primò text. in d. clemen. 1. nam vſurarij de conſuetudine conficiunt libros rationum, & tamen non tenebantur edere, niſi edita fuiſſet. d. cle. 1. quæ aliter eſſet fruſtratoria. niſi reſpondeas, quòd ibi ſpeciale ſit in vſurario, quòd teneatur exhibere etiam librum, quem domi ſecretè facit ad ſuam recordationem, ſecundum Panor. & Card. ibi. Item tenetur edere quamcunque ſcripturam, & ſchedulam, vt ſ. dixi in 3. extenſione. Secundò ſtringit text. in l. ſi quis ex argentarijs. §. pertinere. ff. eo. nam & de conſuetudine, & etiam de iure tenebantur argentarij conficere librum rationum; & non tenebantur eum edere, niſi quando mandatum erat à parte, vel eius procuratore, licèt dom. Alex. diuinando, & reſtringendo illum text. reſpondeat. Tertiò ſtringit text. in l. argentarius. in princip. ff. eod. in d. §. ideo autem. iuncto eo, quod not. glo. in l. quædam. §. nummularios. eod. titu. [f] ¶ Capio glo. fin. [f] in verbo officium. Iſta gloſſ. non eſt Accurſij, ſed Ceruoti eius filij. ſimilis gl. eſt in l. 1. §. officio. ff. de tutel. & ratio. diſtra. & in l. quædam. in prin. ff. eo. ¶ Et iſta gl. plenius reaſſumit oppo. formatam in gl. præcedenti. in 3. parte prin. Nam iſte tex. videtur innuere, ꝙ editio fiat mediante officio iudicis, dum dicit, ad iudicis officium pertinere, ſed officium iudicis cùm ſit remedium extraordinarium, preſupponit, ꝙ nulla actio cõpetit. l. in cauſæ. 2. in prin. ff. de minorib. & tũ iſtud eſt falſum, quia imò editio petitur mediante actione. l. ſi quis. §. ex hoc edicto. ff. eo. Aliqñ enim competit actio tutelæ: aliquando actio pro ſocio: aliquando actio mandati, vt in iurib. in hac additione allegatis. Concluſiuè in iſta additione reſpondetur, ꝙ iſta lex debet intelligi, quando ſcholaris non mandauit argentario, ꝙ rationes ſcriberet, tunc enim oriretur actio mandati, ſed ſimpliciter dixit argentario, ꝙ rationes ſcriberet, tunc non contrahitur mandatum, nec alia actio poteſt competere, meritò com- * petit officium iudicis. Iſtam *glo. reprobant Bar. & Doct. indifferenter*, quia mandatum contrahitur per quęcunque verba, vt hic per Bar. qui aliter reſpon. vt per eum. Et ex eorum ſol. Bar. & Doct. ſunt contrarij: quia in iſta ſol. intelligunt, ꝙ iſta lex loquitur in argentaria, & tamen ſimpliciter reprehendunt glo. quæ tenebat hoc. Item attende ſubtilius, quia Bar. & Doct. hic volunt, quòd ſi aliquis ſcriberet librum rationum non ex neceſſitate officij, nec conſuetudinis, quando ego, qui depoſui pecuniam penes eum, dixi ſibi ꝙ ſcriberet, iſto caſu competeret actio mandati contra eum, qui tenetur edere, ita volunt Bar. & Docto. hic. Et iſtud ponderauit ſolus Pet. de Anch. in cle. 1. de vſu, & dicit, ꝙ iſto caſu non competeret actio mandati, ſed depoſiti, quia qñ mandatum ſubordinatur ad depoſitum, oritur actio depoſiti, non mandati. l. 1. §. ſi te rogauero. ff. depoſi. & dicit, quòd ita tenet præceptor ſuus Bal. in iſta. l. Tu aduerte, quia Bal. hic in pen. col. bene arguit, ꝙ deberet oriri actio depoſiti, non mandati, tñ neutrum tenet, ꝙ nec actio mandati, nec depoſiti locum habet, & iſtud probatur vna pulchra ratione, quam tene menti pro fundamento totius materiæ. Nam ad editionem ita demum oritur actio ex contractu, quando contractus eſt genaralis, vel vniuerſalis, ita ꝙ ex natura, & virtute talis vniuerſitatis tenetur quis conficere librum rationum: patet in actione tutelæ, & actione pro ſocio, nam natura tutelæ eſt, vt quilibet tutor teneatur facere librum rationum, iſto caſu bene competit actio: natura ſocietatis eſt, ꝙ ſocius teneatur facere librũ rõnũ, iſto caſu bene cõpetit actio tutelæ, vel pro ſocio, ita propriè loquitur

tex.

ADDITIONES.

a ¶ Adde Iaſ. in d. §. etiam. & vide contra eum in l. in arenam, & in l. ſi pater. C. de inoffi. teſta. Fel. in c. 1. col. 10. de proba. PVRPV.

b ¶ Firmat. Adde, quod dictum Bal. ampliat Fely. in ca. 1. ver. 3. amplia iſtam fall. extra de proba. vbi etiam Dec. 1. colum. 15. vbi dicit communem. BELLOT.

c ¶ Niſi vſurarius. Adde Ange. in l. palàm. in §. non ſolum. ff. de rit. nup.

d ¶ Tertium exemplum hic de mercatore ſequitur, & quatuor mod. limitat Fel. in c. 1. colum. 6. de proba.

e ¶ In mercatore. Adde Doct. in l. fi. ff. quod cum eo.
Et vide Deci. in c. 1. extra de probat. & dic, quòd ille dicitur mercator, qui maiorem partem ſuarum fortunarum habet in mercibus, vt not. Barto. in l. ſemper. §. negotiatio. ff. de iure immuni. BELLOT.

f ¶ Glo. fin. Quo iure petatur editio, Panor. latè in c. 1. colum. 6. de proba. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tex.in l.quædam.in prin. ff.eod. Sed qñ ego depono pecuniam penes te,iſte eſt ℈ctus particularis,& pro vno ℈ctu particulari non debet mercator facere vnum librum, iſto caſu non competit pro illo ℈ctu actio mandati,vel depoſiti ex illo ℈ctu,ſed actio in factum ex hoc edicto,vel officium iudicis, vt ĵ.declabo.tex.eſt in l.ſi quis ex argentarijs.§.rationem. ff.eo.iſtud eſt,℘ voluit dicere Barto.in ſua doctri.licèt non declaret: clarè ponit Bal.hic in pen.col.& clarius Pau. de Caſt. in l. procurator. ĵ.eo. quod tamen intellige ſm ℘. ĵ.declarabo. ¶Vnde pro perfecta intelligentia præſentis materiæ punctus eſt videre,quo iure peti debeat editio inſtr̃orum,rationum,actorum,aut cuiuſcunq; ſcripturę.Bar.hic,& in l.quædam.in prin. ff. eo. tradit doc.quæ non eſt perfecta,eam tradit Fulg.hic,& plenius Pau. de Caſt.in l.procurator. ĵ. eo. Ego autem ex omnium dictis ſic diſtinguo, Aut volo petere inſtr̃m,quod eſt meum proprium,& mihi cõ petit rei vend.item actio ad exhibendum. l.3.§.fin. ff.ad exhib. Aliquando inſtr̃m non eſt totũ meum, ſed mihi cõe cum alio, puta,ſunt plures fratres,vel conſortes, & tunc qũo ratione cõmunionis agere debeant,eſt tex.in l.procurator. ĵ.eo.text.in l.ſi quæ ſunt cautiones. ff. famil. erciſ. Aliquando inſtr̃m non eſt meum proprium, nec etiã in eo habeo communionem cum alio,tamen mea intereſt tale inſtr̃m edi, vel exhiberi,& tũc aut iſtud intereſſe ꝓcedit ex vlt.voluntate, aut ex actu inter viuos: primo caſu qñ ex vlt.volũta.vt quia ſunt legatarij,quorum intereſt videre teſtamentum, & tunc aut hæres vel alius penes, quem eſt teſtamentum,confitetur ſe illud habere,ſed non vult oſtendere,& tunc competeret actio ex edicto. ff.& C.quemad. teſt.ape.Si autem neget ſe habere,tunc habet locum titulus de tab.exhib.& ſic vides,quæ differentia ſit inter tit.ff. & C.quẽad. teſt.aper.& titulum de tabu. exhib.& iſtam dr̃iam ponit glo.in l.1.ff.quemad.teſt.aper.& in l.1.ff.de tab.exhi.aliquando prętendo intereſſe ex actu inter viuos, & iſta eſt propria materia noſtra,& tunc aut præceſſit ℈ctus vniuerſalis, vel generalis,cuius occaſione tenetur quis conficere librum rationum,vt eſt videre in ℈ctu ſocietatis. Item qñ intercedit mandatum generalis adminiſtr.eo. modo in materia tutelari, iſtis caſib.cõpetit actio vniuerſalis,ſiue generalis ex illo ℈ctu. ita loquitur tex.in l.quædam.in prin.ff.eod.ſi autem interceſſit ℈ctus particularis,cuius occaſione non debet fieri vnus liber rationum,vt eſt, quando depono pecuniam,vel rem penes te, propter iſtud particulare depoſitum non debes facere librum rationum,quia officium depoſitarij non eſt conficere,ſed cuſtodire. Aut iſte confecit librum rationum ex neceſſitate officij,℘ habebat,vt quia argentarius,vel numularius,iſto caſu ſm Bart. tenetur officio iudicis nobili ad edendum.ſic intelligit iſtam.l. in verbo ad iudicis,& l. argentarius.in prin. ff.eo. ſi autem non tenebatur ex neceſſitate officij,tunc cogi poteſt officio iudicis mercenario, quando incidenter peteretur editio,vt hac.l.ſm aliũ intellectũ.Iaſ.Papiæ.

* Sed caue inquantum *Bar.& communiter Doct.* hic volunt, & gl.& Doct.in l.1.§.editiones.in glo.mag.ff.eo.Quod notarius,vel argentarius,vel alij,qui ex neceſſitate officij, vel conſuetudinis ꝛficiunt librum rationum, teneantur edere officio iudicis nobili,ſi principaliter petatur,vel officio iudicis mercenario,quia petit illud incidenter, & ſi nolit exhibere, competit actio in factũ ad intereſſe.Contrarium,℘ imò ipſum edere petatur per actionem in factum,tenet Spec.in tit.de inſtru.edi. §.videndum.ver. pen.d.Ant.de But.in c.1.de proba.d.Alex.hic per tex.in l.prętor. in prin. ff.eo. niſi verba referantur ad partem non ad iudicem, & per tex.in l.3.§.pen.cum gl.in verb. conſcripſit.ff.ad exhib.dicit tamen do. Alex. ſecus eſſe in editione actorum,quæ petitur officio iudicis,per l.2. ĵ.eo. vbi verba diriguntur ad iudicem,& ſequitur.d.Ant.de Alex. hic, ſed non aſſignat rationem diuerſitatis.Dic tu,℘ ratio eſſe poteſt,cùm acta fiant ad banchum ipſius iudicis,magis ſpectat ad eius officium facere, vt exhibeantur,quàm alia inſtrumenta,vel alij libri rationum, qui ſeorſum fiunt,& ita habetis expeditam iſtam.l.1.

SVMMARIVM.

1 *Acta tam ciuilia,quàm criminalia debent edi ad veritatis indaginem.*
2 *Quę differentia ſit inter editionem actorum,quę fit iudicis officio,& editionem rationum ſeu inſtrumentorum,quæ fit per actionem in factum.*
3 *Notarius banchi non poteſt alicui dare copiam actorum,imò nec oſtendere ſine licentia iudicis.*
4 *Acta dicuntur publica,& quæ veniant appellatione actorum, & an ſit differentia inter acta,& geſta.*
5 *Acta publica tam ciuilia,quàm criminalia debent edi cuicunq; petenti, cuius interſit,& de quibus ſit danda copia.*
6 *Allegationum iuris,vel conſiliorum productorum iudici ab vna parte, an danda ſit copia.*
7 *Sententia lata per falſas iuris allegationes productas ab actore, poteſt quandocunque retractari.*
8 *Iudex debet laborare pro veritate inquirenda.*
9 *Iudex appellationis poteſt mandare iudici à quo,vel parti appell.vt exhibeat ſententiam,vel copiam actorum.*
10 *Quando pars negat ſententiam fuiſſe latam,ſibi præiudicat, quaſi tacitè renunciando.*
11 *Vbi quis debet incontinenti priuari iure ſuo,per lapſum termini,requiritur bina monitio iudicis durante termino, ſecus quando ex interuallo.*
12 *Iudex propter contumaciam poteſt denegare audientiam ad tempus.*
13 *Quando pars eſt præſens in iudicio non debet ſibi dari terminus ad capiendum copiam actorum,ſicut debet dari actori, vel alij parti, quæ fuit abſens.*
14 *Mortuo, vel remoto iudice,debent acta reproduci coram eius ſucceſſore: aliàs non valet ſententia lata per ſucceſſorem, tanquam lata non viſis actis.*
15 *Sententia lata in tam breue tempus, ℘ veriſimiliter iudex non potuit acta videre,eſt ipſo iure nulla.*
16 *Non valet decretum iudicis interpoſitum in alienatione bonorum minoris,quando fuit interpoſitum dum peteretur.*
17 *Inſtrumenta ciuilia,& criminalia an ſint edenda fiſco.*
18 *Teſtes debent deponere pro vtraque parte.*
19 *Acta facta in vno iudicio an faciant fidem,vel habeant effectum inter eaſdem perſonas in alia inſtantia.*
20 *Sententia arbitri non impedit alienationes.*
21 *In omnibus caſibus,in quibus teſtes poßunt examinari lite non conteſtata,non publicati probant.*
22 *Teſtes examinati,& publicati faciunt fidem in alio iudicio inter eaſdẽ perſonas,fallit pluribus modis.*
23 *Acta facta in vna cauſa quo ad alias perſonas, an faciant fidem in alio iudicio,fallit multis modis.*

LEX II.

SI apud quem. Ad euidentiam p̃mitto pro iuuenibus, quòd iſta.l. timore vnius contrarij, quod formabo nunc ſuper gl.legitur,& variatur quinq; modis.Et licèt,vt dixi,gl.videatur ponere quinque prin.intellectus; tamen re vera ſunt tantum duo. Primus intellectus eſt, quod iſte tex.loquatur de editione actorum,quæ debet fieri parti. Secũdus intellectus eſt,quòd loquatur de editione actorum, quæ debet fieri iudici, quia text. in ambiguo locutus eſt. Iſta editio, quomodo debeat fieri ipſi iudici,variatur in gl.quatuor modis, ibi latè dicam.Dicit Pau.de Caſt.℘ iſta.l. allegatur tanquam ſingularis ad infinitos caſus, & ita inferius videbitis. hoc dicit in
1 ſumma.† Acta tam ciuilia,quàm criminalia debent edi ad veritatis indaginem.hoc dicit.Primò pondera tex.ibi,is apud quẽ, quòd editio actorum tam ciuilium,quàm criminalium fit officio iudicis,cùm verba hic ad iudicem referantur. glo.in l.ſi ſoror.C.de colla.& in l.ſi res obligata.in princip.ff.de legat. 1. latè Bar.in l.vnica.in 5.col.ff.de condict.ex l.facit tex.in l. metum.§.
2 ſed quod prętor ait. & ibi Barto. not. ff.quod met.cau.¶† Et ex hoc habetis vnam differentiam inter editionem actorum, quæ fit officio iudicis,vt hic,& editionem rationum, ſeu inſtrumentorum,quæ fit per actionem in factum, vt firmaui in l. præcedenti.ad fin. & ibi aſſignaui rationem diuerſitatis. Adde ſecundò differèntiam, quia editio rationum non fit ſine cauſa. l. 1.in verb.ex cauſa.ſ.eo.Ideo requiritur, ℘ eius mandato ſint factæ. l.ſi quis ex argentarijs.§.rationem.ff.eo.ſecus eſt in actione, quę indiſtinctè abſque alia cauſa debet edi cuilibet, cuius intereſt. Ideo tex.hic non dicit ex cauſa,prout in l.præcedenti.Ita declarat Io.And.in addi.Spec.in tit.de inſtr.edi. ſuper rub.in ver.de ſeptimo Bar.in l.1.§.editiones.ff.eo.in 1.col.poſt gl. ibi, & in l.2.§. diuus Adrianus.in 2.col.ff.de iur.fiſ.Pet. de Anch.in cle.1.de vſu. bonus tex.in l.2.C.vt lit.pen.idem in ſcripturis exiſtentib. in archiuis publicis,ſm d.Ant.de But.in c.1.de prob ſentit Bart.in d. l.2.§.diuus.arg.l.illatæ.C.de fid.inſtrum. ¶Tertia differentia eſt, quia acta,quę peruenerunt ad tertium dominum,per illum tertium debet edi.gl. eſt no.in d.l.2.§. Item diui.in verb.agatur, circa fi.quam Ang.ibi reputat ſing.ſecus eſt in inſtrumẽtis, quę ad manus tertij peruenerunt.gl.eſt no.dig.in l.in fraudem.§.neq;.ff. de iur.fiſ.quam etiam multum not.Ang.in l.1.§.edenda.ff.eod. ſequitur Panor.in c.1.quicquid ibi teneat dom. Anto.de prob. aliquid Barto.in l.quædam.in princip. ff.eod.¶Quarta differentia eſt, quia inſtrumenta, & rationes non debet edi niſi ſemel, niſi probetur amiſſio caſu fortuito. l.ſi quis ex argentarijs.§.fin. in fi.cum l.ſequen.ff.eo.ſecus eſt in actis, quorum debet fieri copia toties quoties requiritur, etiam non probata amiſſione.Ita dicunt notabiliter Ange.& Paul.de Caſt.in l.veluti. §. hæc vox. ff.eodem.alleg. Innocen. in c. quoniam contra falſam. de proba.& licèt dom.Alexan.ibi dubitet, adde etiam Bald. idem tenentem in addi.Specu.in titu.de inſtru. edi.in ver. an notarius.

¶† Secun-

Source : BIU Cujas

3 ¶† Secundò not. ℘ cùm edictio actorum ſpectet ad officium iudicis, hic probari fi. Gul. de Cun. Bal. Fulg. & Pau. de Caſtr. hic, ℘ notarius banchi non poteſt alicui dare copiam actorū, imò nec oſtendere ſine licentia iudicis, tamen text. iſtud non
4 probat, q̃ loquitur, qñ notarius nolebat edere. ¶† Tertiò no.
a ℘ acta dicuntur publica, [a] & quare dicantur publica, declarat Io. And. in addi. Spec. in tit. de inſtr. edi. ſuper q. in 3. col. Pau. de Caſt. & do. Alex. hic. ¶Item adde, ℘ ſcriptura, quæ fit coram iudice, dicitur de actis. l. illud. in gloſ. in verb. actor. & ibi not. Bald. in 2. colu. C. de ſac. ſan. Eccleſ. imò plus etiam not. Bald. in l. interrogata. per illum text. cum glo. C. de lib. cau. ℘ appellatione actorum, veniunt omnia, quæ facta ſunt in præſentia iudicis, licèt non in figura iudicij, ſed ſcripturæ factæ per ſolū notarium abſque commiſſione iudicis, vel eius præſentia, non ſunt de actis. & ita not. Bald. in Auth. quæ ſupplicatio. C. de præ cib. Imp. off. ſed contra hoc vltimum habes text. in l. præcipi-
b mus. circa med. in verſ. in his. & ibi Bald. met expreſsè not. C. de appel. Et generaliter, quæ veniant [b] appellatione actorum, habes text. in c. quoniam contra falſam. & ibi Doc. extra de prob. glo. & Doct. in l. acta. ff. de re iud. & in l. 2. C. vt lit. pen. cum alijs
c concor. traditis per dom. Alex. an autem ſit differentia [c] inter acta, & geſta, text. innuit, ℘ ſic in l. 1. in princ. ff. de offic. procu. Cæſ. Bart. ibi tenet contrarium, & dicit, ℘ ibi eſt inculcatio verborum, tamen Lau. Val. in 3. lib. elegantiarum ſuarum in cap. 291. aliàs eſt 191. dicit, ℘ geſta ſunt publicæ adminiſtrationis, vt cùm dicimus geſta Cæſaris: acta autem priuatos reſpiciūt. ¶Inter facta, & geſta quamuis ſubtilis videatur differentia, tamen non eſt, ſecundum Iuriſcon. in l. licet inter geſt. ff. de verb.
5 ſign. ¶† Quartò [d] ex hac l. generaliter not. regulam, ℘ acta pu-
d blica tam ciuila quàm criminalia debent edi cuicunque petenti, cuius interſit. Et ex hoc not. Bald. & Mod. hic, ℘ copia in quiſitionis, & articulorum ſuper fama debet dari reo. c. qualiter, & quando. el. 2. §. debet. de accuſ. ſimiliter & copia indicio-
e rum. [e] Bart. in l. ſi. ff. de qõnib. Ang. in repe. l. ſi vacātia. in 28. col. C. de bon. vacan. lib. 10. Can. in c. cùm oporteat. de accuſ. not. do. Alex. in conſ. 65. in 1. vol. ℘ inc. habita ſuper conten. in ſupra ſcripto themate. vbi etiam not. per eum, an interim debeat ſuperſederi à tortura, & an Poteſtas, qui ſecus faceret, teneretur in ſyndicatu. Similiter debet parti dari copia capitulorum, vel articulorum, aliàs teſtes dicuntur recepti ſuper impertinentib. ita Bald. poſt Inn. in c. per tuas. de teſt. ¶Fallit in interrogatorijs
f teſtium, [f] quorum ſi daretur copia parti, præſtaretur materia ſubornandi teſtes. glo. eſt not. in c. 2. in verb. interrogatoria. de teſtib. in 6. ſentit glo. 2. quæſt. 1. c. in primis. Spec. in tit. de teſte. §. iam de interrogatorijs. in prin. cum concor. per d. Alex. ¶Fallit ſecundum do. Alex. & do. Ant. de Alex. hic in parte, quæ debet reſpon. poſitionib. pẽdentib. de facto proprio, q̃a nõ debet dari copia, ſed tantum legi, ne inſtruatur ab aduocato qualiter reſpondeat, contra glo. in l. 2. in princ. C. de iur. cal. & in c. 2. de confeſ. in 6. & ita allegant tenere Bald. in l. 2. C. vt lite pen. ¶Tene contrarium, prout de conſuetudine videmus, & tenet etiam Bald. met in add. Spec. in titu. de teſte in verſ. copia. & in margari. ſua in verb. interrogatoria. ¶Tres aliàs fal. ponit do.
6 Alex. hic. Vltra Scribentes quæro, † nunquid debeat dari copia de allegationibus iuris, vel de conſilijs productis iudici ab vna parte. Lud. Ro. in ſing. ſuis in ordine ſing. 266. incip. fuit interrogatus. refert, ℘ Ioann. de Imo. de hoc Bono. interrogatus obmutuit, ipſe tenet, ℘ non, cùm ipſa tendant ad inſtructionẽ ſolius iudicis, allegat ita ſingulariter tenere Innocen. in cap. per tuas. de teſt. ¶Ego teneo contrarium, & reperio contrarium tenere Ioan. Petr. de Ferra. in Practica Papien. in tit. de for. pet. cop. inſtru. circa prin. vbi formaliter tenet, ℘ quemad modum de omnib. actis debet fieri copia parti, ita de allegationib. iuris, & conſilijs, ne iudex circunueniatur ex falſis allegationib. vt l. 1. C. ſi ex fal. alleg. & l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſ. ¶Confirmo per duo fundamenta: primò, allegationes iuris ſunt de actis, & debent in actis redigi. c. dudum. 1. de elect. Spec. in tit. de diſputa. & alleg. §. porrò. verſ. & not. ℘ inter acta. ergo ſumus in regu-
7 la huius. l. † Secundò, quia ſententia per falſas iuris allegationes productas ab actore, poteſt quandocunque retractari. l. ſi prætor. §. Marcellus. cum ſim. ff. de iud. & l. 1. C. ſi ex falſ. alleg. ergo reo debet fieri copia, aliàs quomodo ſciri poſſet, alleg. iuris eſſe falſas? Nec obſt. auctoritas Inn. in c. per tuas. allegata per Lud. quia Inno. loquitur in his, quæ dantur ad inſtructionem examinatoris, & ſic loquitur de interrogatorijs, in quib. verum eſt, vt ſupra dixi, vt non debeat dari copia parti, non autem lo
8 quit de alleg. iur. ¶Vltimò not † ℘ iudex debet laborare pro veritate inquirenda. facit. c. iudicantem. 30. quæſt. 5. Veritas. n. ſæpius examinata magis ſplendeſcit in lucē, text. eſt in c. graue. 35. quæſt 9. quem alleg. glo. antepe. in cap. cùm Ioannes. de fid. inſtr. ¶Ex iſto not. glo. fin. tria elicit, Bart. ibi addit quartum, ibi dicetur in glo. ¶Capio gl. primam in verb. is apud quem, q̃ diuiditur in duas partes princ. In prima exponit text. & eſt clara. In ſecunda videtur ponere quinque intellectus ad text. ſed
g ſed re vera ſunt duo principales. Partes patent. [g] ibi res. i. cā ap-
9 pellationis. ¶† Not. ℘ iudex appellationis poteſt mandare iudici à quo, vel parti appellatæ, vt exhibeat ſententiam, vel copiam actorum. Hic quærit Bart. quid faciet iudex, ſi pars nolit exhibere, & tradit practicam, de qua hic per eum, poſt Inn. in c. G. perpetuus. de fid. inſtr. Adde, ℘ idē tenent, Ang. & Sal. hic. Bart. in l. 1. §. edenda. ff. eod. & in l. ſi appellationem. C. appel. Petr. de Anch. in c. cordi. de appel. lib. 6. vbi commendat hanc practicam pro omni inſtrumento, ℘ quis tenetur exhibere. idē tenet Lap. de Caſtel. alleg. 10. Bald. in l. hi, qui ad ciuilia. C. de appel. vbi pro hoc originaliter alleg. bonum text. in l. fin. verſ. ℘ ſi prædictum. C. de fid. inſtr. iſtud dictum Inn. etiam refert, & ſequitur Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc dicemus. verſ. ſed pone
10 pero. ¶Tu aduerte ſecundum Mod. ℘ Inn. non loquitur in ter-
minis Bart. † ſed quando pars negat ſententiam fuiſſe latam, tunc ſibi præiudicat, quaſi tacitè renunciando. l. duob. ff. de excep. rei iud. & in iſtis terminis cum Inn. tenet Ioan. And. in c. Roma. §. ſi verò. dẽ appel. in 6. not. Bald. in l. 2. in 1. colum. C. vt lit. pen. in l. fin. ad fin. ĩ. eod. & in l. noſtram. in vlt. col. C. de teſt. ¶Contrarium tenet Fed. de Sen. in conſ. 202. ℘ inc. audiui ſæpè vos conſuluiſſe. per fundamentum, cui reſpondet Pan. in d. c. G. perpetuus. Sed in terminis in quib. lòquitur Bart. adde, ℘ idem tenent do. Ant. & Pan. in d. c. G. perpetuus. & do. Ale. hic, & Inn. ibidem cum aliquali diſtin. mouetur per fundamenta Bart. ¶Ego vltra Scribentes conſidero, ℘ fundamenta Barto. non ſunt tuta. Nam contra primum obſt. doctr. glo. bene intel-
11 lecta in §. ſi quis autem non implens. in verbo admonitus, &
ibi clarius Ang. in Auth. de hæred. & fal. † ℘ vbi quis debet incontinenti priuari iure ſuo per lapſum termini, requiritur bina admonitio iudicis durante termino, ſecus quando ex interuallo. ¶Et ex hoc Ang. ibi colligit regulam generalem. Quòd ius mihi quæſitum non debet iudex per ſuam interlocutoriā, caſu quo aliquid non fecero. ĩ. terminum, auferre, niſi ſaltem bis me moneat durante termino. Et per hoc infert, ℘ licèt iu-
h dex [h] poſſit aſſignare terminum actori. ĩ. quem agat, & elapſo termino non plus audiatur, iurib. allegatis hic per Barto. Item poſſit aſſignare terminum reo, infra quem ſuas exceptiones opponat, & eo elapſo amplius non admittere, tamen requiri-
i tur bina admonitio [i] infra talem terminum, aliàs eius lapſus non præiudicaret. Ita tenet Ang. in §. ſi quis autem pro redemptione. 2. verſ. ſi autem qui. per illum text. in Auth. de Eccleſiaſti. tit. Eſt verum, ℘ vbique relinquit cogitandum, & glo. in d. §. ſi quis autem non implens. ſequitur, & reputat valde not. Bald. in l. qui crimen. in 8. quæſt. C. qui accuſ. non poſſunt. ¶Itẽ prędictam doctr. ſequitur, & de ea facit magnum feſtum Ang. de Are. in tract. malefi. in gloſ. ſuper verbo nec non ad querelam. d. Bart. Vero. in cautela. 152. eam ſequitur, & reputat ſing. d. Alex. in conſ. 108. ℘ inc. viſo them. & diligenter conſideratis verbis, ad fin. in 1. vol. Quamuis contrarium teneat idem d. Alex. in l. fin. in 1. colu. ff. de fer. dicens, ℘ text. allegati per Ang. non probant, quia loquuntur in caſib. ſpecialib. Lud. Ro. in l. quandiu inſtitutus. §. 1. ff. de acquir. hæred. multis rationib. conatur damnare iſtam regulam, ſed dicit, ℘ in quæſtione de facto non potuit tantum clamare coram iudice, ℘ potuerit cõtrarium obtinere. ¶Tu contra illam doctrinam pondera text. in cap. licet. de accuſ. vbi ſemel monitis, vt accuſarent, vel procederent in accuſatione, fuit impoſitum perpetuum ſilentiū, niſi reſpondeas limitando prædictam doctrinam per illū text.

quòd

ADDITIONES.

a ¶Publica. Adde Lanfr. in rep. cap. quoniam contra. de prob.

b ¶Veniant. Adde glo. in l. in fraudem. de iur. fiſ.

c ¶Differentia ſit. Adde Lanfr. in repe. c. quoniam contra. de prob.

* Et differentiam inter acta, facta, & geſta, vide per Guid. Pap. quæſt. 616. vbi etiam, quòd veniat appel. actorum, & dic, quòd actorum appellatione veniunt non ſolùm ea, quæ ſunt contentioſæ, ſed etiam voluntariæ iuriſdictionis, vt eſt emancipatio, & datio tutorum, item dicuntur omnes ſcripturæ notarij actorum de iudicis commiſſione factæ, teſte Rol. conſ. 38. num. 10. & 12. lib. 1. MASVER.

d ¶Adde Fely. in c. 1. colu. 2. verſ. fallit nono. de prob. PVRPV.

e ¶Copia indiciorum. Adde Bart. in l. cuſtodias. ff. de publ. iud. Bald. in l. 2. C. de eden.

f ¶Teſtium. Adde Angel. in l. non quicquid. ff. de iud. & Bald. in l. data opera. in 19. colum. C. qui accuſ. non poſ. PVRPV.

g ¶Adde gloſ. in l. 1. §. editiones. ff. eod. Pan. in capit. 1. colum. 8. de prob.

h ¶Licèt iudex. Adde Doc. in l. à procedente. C. de dila. & Doc. in l. de vnoquoque. de re iud.

i ¶Bina admonitio. Adde Angel. in Authen. de hæred. & falc. in §. ſi qui autem.

Source : BIU Cujas

quod ibi illud fuerit propter eorum reſponſionem, quia interrogati dixerunt, ſe nolle amplius procedere. Per illud, q̃ in ſimili diximus de citato, reſpondente ſe nolle venire, iuxta glo. in l. fin. ff. de in integ. reſt. & in cap. de illicita. 24. quæſt. 3. Eo modo ſecundum fundamentum Bart. de de negatione audientiæ iuxta glo. in l. ſed & ſi per prætorem. §. ſed & ſi dum decreto. ff. ex quib. cau. ma. quam reputat ſing. Bald. in cap. 1. in 6. col. de rapto. & alibi ſæpè, non videtur tutum propter limitationem, quæ colligitur ex gloſ. in l. 1. §. fin. ff. ſi quis ius dice non obtempe. & ibi clarè Bald. in lect. antiqua, quem ſequitur ibi do. Alex.
12 in 6. colu. † Quòd per contumaciam iudex poſſit denegare audientiam, verum eſt ad tempus, ſed non in perpetuum, & Bart. hic vult, q̃ in perpetuum. Hic per te ſalues ex diuerſitate
* terminorum. ¶ Tenendo tamen ſententiam Bart. *communiter approbatam*, eam limita duob. mod. Primò, quando pars appellans poſſet habere copiam ſententiæ, vel actorum aliunde, puta, à notario, tunc non poſſet actor cogi, ſecundum Inn. in d. c. G. perpetuus. bene facit, q̃ notabiliter vult Bar. in l. fin. ad fin. ff.
a eod. Secundò intellige dummodo petens [a] copiam velit expenſas pro rata reſarcire, ſecundum Bald. Fulg. & Pau. de Caſt. hic, idem tenent Inn. & do. Ant. de Butr. in c. 1. de prob. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. videndum. verſ. ex premiſſis. & eſt bonus text. in l. fin. in fin. in 1. colu. C. de bon. auct. iud. poſſ. in verſ. & expenſas ſecundum quantitatem debitorum perſoluant. ¶ In ea. ibi, ſed exhibentur acta, quia diu abfuerat actor. Ex iſto ſecundo intellectu glo. not. ſecundum Bart. q̃ quando pars eſt præſens in iudicio, & litigat, non debet ſibi dari terminus ad capiendum
13 copiam actorum, † ſicut debet dari actori, vel alij parti, quæ fuit abſens. cum Bart. tenet Ang. in l. 1. §. editiones. vbi ſimilis glo. ff. eod. ¶ Contrarium videtur tenere Fulg. Pau. de Caſtr. & d. Alex. hic. Mouetur Ful. quia contumax non debet eſſe melioris conditionis quàm pars, quæ fuit in iudicio. l. non ſolùm. ff. de noxa. l. ſeruus. ff. q̃ vt, aut clam. adducit do. Alex. glo. not. in c. 1. in verbo requiſitis. de ſen. exc. in 6. quæ vult, q̃ etiã poſt lapſum termini poteſt quandocunque peti copia actorum. facit. l. 2. in generalitate ſui. ſ̃. vt lit. pen. ¶ Ad iſtam glo. reſpon. d. Alex. dupliciter. Primò, q̃ hic ponitur contingentia facti. Iſta nihil valet. Secundò, q̃ iſta glo. loquitur de editione actorum, quæ debet fieri iudici. Nec iſta placet, quia glo. ſequens declarat, q̃ loquitur de editione, quæ fit actori. ¶ Tene cum Barto. [b]
b & pondera, q̃ Bart. non negat, quin etiam præſenti debeat fieri copia actorũ, ſed bene negat, q̃ debat aſſignari terminus prout abſenti. Adde bonum text. in l. de die. §. fin. ff. qui ſatiſd. cog. & vide, q̃ per illum text. decidit ibi Ang. Nec obſt. q̃ melioris conditionis ſit abſens contumax, quia non eſt verum, cùm ita demum audiatur, ſi expenſas reficit alteri parti. l. ſancimus. ſ̃. de iud. expreſsè Raph. Fulg. hic, ſecus ſi non fuiſſet contumax, ſed impeditus abſque ſui culpa. vt in l. 2. §. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis caut. tunc non reficit expenſas, vt probat text. in d. l. ſancimus. in fin. in verb. mala conſcientia. tenet Bal. in l. & ſi poſt
14 tres. ff. ſi quis cau. ¶ † Ex tertia [c] lect. glo. not. ſecundum Bart.
c q̃ mortuo, vel remoto iudice, debent acta reproduci coram eius ſucceſſore, aliàs non valeret ſententia lata per ſucceſſorẽ, tanquam lata non viſis actis, vt hic per eum. ſequitur Angel. & Sal. hic, qui pro hoc allegat bonam glo. in l. quoties. §. fi. in verb. ſolum hæredem. ff. de prob. Tene contra Bart. quia ex quo cẽſetur idem tribunal. l. proponebatur. ff. de iud. & acta producta coram primo iudice valent, & inſtantia cauſæ continuatur in ſucceſſorem. l. mortuo. ff. de iud. iuncta. l. ſi cùm hæres. ff. quando dies lega, vel fideicomm. ced. certè non eſt opus noua reproductione actorum, ſed bene iudex debet per ſe acta videre, ſecundum Bald. & Mod. ibi, & Bald. in d. l. quoties. §. fin.
d No. tamen caſum quotidianum, in quo eſt neceſſaria [d] iſta reproductio actorum, quando ſunt talia acta, quæ faciunt fidẽ in alio iudicio, & inter eaſdem perſonas, vt dicam in glo. fina. ibi opus eſt reproductione. Ita ſing. Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 2. quæſt. in 7. combinatione. ff. de acq. poſſ. quam referr, & ſequitur do Ant. de Butr. in c. cùm dilectus. in antep. col. de cauſa poſſ. & proprieta. d. Math. in not. 160. ſequitur d. Alex. & reputat dictum egregium in conſ. 82. inc. in cauſa vertente inter Petrum Io. And. in pen. colu. in fin. in 1. vol. & idem do. Alex. hic in fin. ¶ Item adde inquantum Bart. tenet, q̃ ſen-
e tentia lata [e] non viſis actis ſit ipſo iure nulla, tanquam ſit lata ſine cauſæ cognitione. Idem tenet in l. 2. in princ. ff. de iud. latè Cano. in c. cùm Bertoldus. per illum text. de re iud. & in c. Eccleſia. S. Mariæ. de conſt. cum concor. traditis per do. Alex. hic,
15 & in l. properandum. §. 1. in 3. not. C. de iud. † bene facit, q̃ dicimus, ſententiam latam in tam breue tempus, q̃ veriſimiliter judex non potuit acta videre, eſſe ipſo iure nullam, quia ex hac brevitate temporis præſumimus, q̃ ſit lata ſine cauſæ cognitione. ita not. Barto. in l. prolatam. ad fin. & l. ex ſtipulatione. C. de ſent. & interlo. & dicit dom. Alex. q̃ iſtud dictum tenent vbique Doct. in locis per eum allegatis. Adde text. in c. ponderet
50 diſtin. vbi glo. dicit, q̃ tempore egemus, vt aliquid matu-
f rius agamus, per quam arguit ibi Gem. contra iudices, [f] quibus de mane mittitur proceſſus, & in veſperis ſententias ferunt, q̃ ſint ipſo iure nullæ, quia non præſumitur, q̃ de cauſa cognouerint. ¶ Item adde text. in cap. ad noſtram. de conſue. per quẽ Bald. inuehitur contra iudices fabricantes ſententias non rumi nato proceſſu. Sed caue dum Bart. in d. l. prolatam. allegat tex. in cap. cùm ex literis. de in integ. reſt. quia ille text. probat contrarium, ex quo contra talem ſententiam latam prçcipitanter, concedit reſtitutionem minori, ergo præſupponit ſententiam valere, ſecundum Pan. ibi in 3. colu. ſaluantem Bart. cum vna limitatione, de qua ibi per eum in cap. afferte. in 2. col. de præſum. ¶ Adde etiam, q̃ per illam deciſ. Bart. in d. l. prolatam. cõſuluit ſingulariter Petr. de Anch. in conſ. 82. inc. viſis diligenter
16 actis. † Non valere decretum iudicis interpoſitum in alienatione bonorum minoris, quando fuit interpoſitum dum peteretur, prout quotidiè faciunt iudices, cùm enim in interpoſitione decreti requiratur cauſæ cognitio. l. magis puto. §. non paſſim. ff. de rebus eor. certè ex breuitate temporis præſumitur non interueniſſe, q̃ bene teneas cordi. & ſequitur do. Alex. in conſ. 17. in 2. vol. incip. viſis verbis, &c. Adde etiam, q̃ ſi ſit factum compromiſſum cum ampla, & pleniſſima poteſtate, tamen non poteſt arbiter immediatè poſt compromiſſum pronunciare, quia ſic pronunciaret ſine cauſæ cognitione, q̃ eſſet contra ius. Ita tenent Iacob. Butr. & Bal. in l. 1. ſ̃. de ſen. quæ pro eo, q̃ intereſt. ¶ Capio gl. in verb. exhiberi. quã diuido in quatuor partes. In prima declarat text. In ſecunda fortiter oppo. & videtur dupliciter reſpondere, ſed re vera eſt vna ſolutio. In tertia colligit ex text. not. & ex illo not. infert ad duo. In quarta, & vlt. format no. quæſtionem. Secunda ibi, ſed videtur. Tertia ibi, & ſic eſt argumentũ. Quarta ibi, item an ex his actis. Redeo ad ſecundam partem, in qua glo. videtur ponere, q̃ hic loquitur in actis, ibi in inſtrumentis, bene verum eſt, q̃ dat duas ſolutiones. Sed non eſt niſi vna. Nam in vtraque ſolutione dicit, q̃ hic loquitur in actis, ibi in inſtrumentis. bene verum eſt, q̃ circa inſtrumenta gloſ. variat in prima, & ſecunda ſol. Nam in pri-
17 ma tenet, † q̃ inſtrumenta ciuilia edantur fiſco, non crrmina lia, ſed in ſeq. ſolutione tenet, q̃ tam criminalia quàm ciuilia edantur fiſco, niſi diuerſi ſint effectus, de quo dixi in l. 1. ff. eod. breuiter hæc ſolutio nihil valet, quia licèt in l. contraria tex. loquatur de inſtrumentis, tamen appellatione inſtrumentorum veniunt acta, etiam in materia ſtricta, & pœnali, vt notabiliter tenet Bart. in l. in fraudem. §. neque. ff. de iur. fiſ. ¶ Vnde vera ſolutio eſt ſecundum Bart. & Mod. hic, Bar. & Ang. in d. §. diuus, q̃ acta etiam criminalia debent edi fiſco per notarium, vel per alium tertium, vt hic, non autem per ipſum met reum, q̃ a
18 hoc nimis graue eſſet. ¶ † In ea. ibi, & ſic eſt argumentum, q̃ te-
g ſtes debent iurare [g] pro vtraque parte. adde ad hoc text. glo. & Bart. in d. Auth. ſed iudex. ſ̃. de Epiſ. & cle. ſ̃. allegata. melior gl. in c. fraternitatis. de teſti. Spec. in tit. de teſte. §. ſequitur, in prin. dicit Bald. hic, quem ſequitur Fulg. & Pau. de Caſtr. quòd ſi teſtes producti à me nolunt contra me deponere, repelluntur. facit, quod vult glo. not. in l. Lucius. ff. de inſa. Bald. in cap. fin. ſi de inueſt. inter do. & vaſal. lis oria. in vſi. feu. ¶ In eadem ibi, q̃ minor iuret. Dic clarius, vt per gló. no. in l. 2. §. quod obſeruari, in verbo ſcire poſſunt. C. de iura. calum. ¶ In vlt. parte glo. habes ex glo. q̃ teſtes recepti inter aliquas perſonas non probant inter alias. Falit ſecundum glo. in duobus caſibus. Primus eſt, niſi cenſeantur eædem perſonæ, vt ſunt plures hæredes. Secundò fallit quo ad qualequale præiudicium. ¶ Et quia Cyn. &

Bart.

ADDITIONES.

a ¶ Petens. Adde Alex. hic in 3. fal. PVRPV.
b ¶ Adde, quòd fuit conſideratio Fel. in cap. 1. colu. 2. 9. fal. de proba. PVRPV.
c ¶ Productio actorum eſt neceſſaria coram ſucceſſore. adde alium caſum per Alex. in l. 1. col. 3. C. vt quæ deſunt aduo. PVRPV.
d ¶ Neceſſaria. Adde Doct. in l. cùm antea. C. de arbi. Doc. in l. naturaliter. ff. de acq. poſſ.
e ¶ Sententia lata. Adde Doct. in cap. veſtra. de cohab. cle. & mul. Petr. de Anch. in cap. 1. de re iud. lib. 6.
f ¶ Adde Iaſ. in l. iudices. ſ̃. de iud. PVRPV.
g ¶ Teſtes debent iurare. Adde, an iſti teſtes, qui debent iurare, debeant tangere ſacra. vide glo. in verſ. tacta. in cle. 1. de conſtit. gl. in verſ. corporali. in cap. vt circa. de elect. lib. 6. & an ſufficiat tangere quamlibet aliam ſcripturam, vide per Doct. in cap. & ſi Chriſtus. de iureiur. Doct. in cap. fin. de iura. calum. Petr. de Anch. in d. cap. vt circa. Bald. in l. 1. §. ſacramenta. C. ſi aduer. vend. Abb. in cap. laudabilem. de frig. & malefic. & an tales poſſint iurare per alium, dic, quòd non, ſed per ſeipſos, ſecundum Ant. de Butr. in cap. licet ex quadam. de teſtib.

Source : BIU Cujas

Bart. multa immiſcendo confundunt materiam, fac duos articulos principales. ¶ † Primus [a] eſt, an acta facta in vno iudicio, faciant fiddem, vel habeant effectum inter eaſdemmet perſonas, ſed in alia inſtantia, & ſequendo doctrinam Bart. hic, & clarius in l. 2. ff. iudi. ſol. Adde inquantum vult acta ordinaria litis reſpicientia proceſſum, & inſtantiam cauſæ, non habere effectum in alio iudicio, ſed bene illa, quæ reſpiciunt merita cauſæ, vt ſunt effectus inſurgentes ex lit. conteſt. vt eſt perpetuatio actionis, vitium litigioſi impediens præſcriptionem. ¶ Limita notabiliter, niſi inſtantia cauſæ eſſet perempta per expreſſam renunciationem partium, glo. eſt not. in c. ſignificauerunt. in glo. fin. quam ad hoc ibi not. Pan. de teſt. Bart. in l. cùm mota. C. de tranſ. glo. Bart. & Doct. in l. 1. C. de præſcrip. long. temp. ¶ Secundò limita, q̃ perempta inſtantia adhuc durat vitium litigioſi, verum eſt quo ad reſpiciendum perſonam ipſorum litigantium. Nam ille, contra quem eſt lis conteſt. non poſſet amplius ptæſcribere, niſi 40. an ſecus eſt quo ad effectus reſpicientes rem. Nam poſſet fieri alienatio perempta inſtantia, quæ ea durante fieri non poterat. ita probat tex. ſecundum vnam lect. in l. 1. & ibi gl. in verb. long. temp. & ibi Doc. C. de præſcrip. long. temp. Bart. in l. 1. §. fin. ff. de litig. & in l. fin. vbi etiã Saly ĩ. eod. ¶ Reſpondeo, q̃ vitium litigioſi non afficit rem, ſed ſolum perſonas litigantes. l. 1. §. 1. vbi glo. & Bar. ff. de litig. Ang. in Auth. de litig. in princ. Nota tamen perpetuò, q̃ vitium litigioſi non habet locum coram arbitro, ita ſing. Bald. in l. 1. ad fi. & ibi Sal. C. com. diui. † Per rationem, quia etiam ſententia arbitri non impedit alienationes. cap. Rayn. de teſt. q̃ an ſit verum, vide per Bart. in l. filiuſ. §. diui. in fin. aliter dicentem. in vlt. colu. ff. de leg. 1. & ibi Mod. ¶ Item adde ad ſecundum caſum Bart. dum tenet, q̃ teſtes non publicati [b] non faciunt fidem l. geſta. vbi glo. & Doct. C. de re iud. glo. inl. 1. ff. de his, quæ in frau. cred. ratio eſt, quia priuata ſcriptura non habet auctoritatem iudicis, ſecundum Pau. de Caſtr. hic, intellige niſi iudex alterius iudicij per eius ſententiam faceret eam publicari, tunc bene probaret plenè, ſecundum Bart. in l. 2. in pen. col. vbi Raph. Cum. ff. iud. ſol. poſt Inn. in c. Albe. de teſt. tenet Pan. & Imo. in cap. cauſam. el. 1. eod. titu. ¶ Tene contrarium, quia imò iſte iudex non poteſt facere publicari, ſed debet facere de nouo examinari, niſi eſſent mortui. l. fin. ĩ. de teſt. ita gloſ. Bart. Bald. & Saly in d. l. geſta. Bald. hic in pen. colum. do. Alex. & ita Bald. in d. l. fin. do. Ant. de Butr. in d. c. cauſam. & d. c. Alb. ad fin. do. Alex. in conſ. 82. in 3. vol. q̃ inc. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter vniuerſitatem. in vlt. colum. vbi dicit, q̃ iſta eſt verior opin. ¶ † Secundò limita in omnibus caſibus, in quibus teſtes poſſunt examinari lite non conteſtata, qui caſus ponũtur in capitu. quoniam frequenter. extra vt lit. non conteſt. ponit Spec. in titu. de teſt. §. nunc tractemus. per totum: nam in illis caſibus teſtes non publicati probant, & in iſta, & in alia inſtantia inter eaſdem perſonas, text. eſt ſecundum vnam lectu. in Auth. ſed & ſi qus. C. de teſtib. quem Bart. ibi in vlt. colu. ad hoc not. & reputat mirabilem. ¶ Tertiò limita, q̃ teſtes non publicati [c] non faciant fidem in alia inſtantia, verum eſt æquè principali, ſecus ſi ſucceſſiua, vt appellationis, ſecundum Pau. de Caſt. & dom. Alex. hic, Bal. in l. prolatam. C. de ſen. & interlo. & in tit. de pace conſtan. in verſ. in cauſis. vbi multa bona dicit. Pan. in d. c. cùm cauſam. de teſt. † Item adde inquantum Bart. concludit, q̃ teſtes examinati, & publicati faciunt fidem in alio iudicio inter eaſdem perſonas. c. cauſam. 3. de teſt. in l. iubemus. C. de lib. cauſa. Bart. in l. 2. ff. iud. ſol. & in l. 2. §. 1. ff. vi bon. rap. quamuis glo. teneat contrarium in l. properandum. §. fin. ĩ. de iud. quam Cyn. ibi reprobat, & Bart. in l. fin. C. de teſt. ¶ Limita. 4. mod. Primò dummodo actualiter reproducantur in hoc ſecundo iudicio, vt dixi in glo. præceden. in tertio intellectu. ¶ Secundò, quando alia cauſa non eſſet omnino diuerſa. iuxta. l. fundi. & l. fundum. ff. de excep. rei iud. & l. duob. §. colonus. ff. de iureiur. ſecundum Cyn. Bald. & d. Alex. hic. plenius proſequere, vt per eum. ¶ Tertiò limita, quando teſtes eſſent examinati, & publicati coram ordinario, ſecus coram arbitro, tunc tene diſtin. l. fin. C. de teſt. & c. præſentatæ. eod. tit. ¶ Quartò limita in probatione ficta, quæ nunquam egreditur illud iudicium, nedum inter aliàs perſonas, ſed nec inter eaſdem. text. eſt not. in l. 2. §. 1. ff. de iur. fiſ. quam ad hoc multum not. Bart. in l. eius, qui delatorem. circa fin. princ. eod. titu. & Bald. hic. ¶ Quintò limita in his, quæ mutantur tempore. l. cura. §. 1. & ibi ad hoc not. Bald. ff. de mun. & hon. Idem Bar. in l. 1. §. 1. per illum tex. ff. de vaca. mun. & plenius Nico. de Neap. in lect. Bart. in l. ſpadonem. §. qui absolutus. per illum text. de excu. tut. Sed dic melius, vt per eundem Bart. hic, quem per te videas. ¶ Capio ſecundum princ. artic. qui propriè tangitur in hac gloſ. † An acta facta [d] in vna cauſa, quo ad alias perſonas faciant fidem in alio iudicio. In quo fac reg. negatiuam, toto titulo res inter alios acta. c. inter dilectos. de fid. inſtr. [e] ¶ Limita ſecundum Bart. quantum ad probandum factum, vt in exemplo hic tradito per eum. Ex hoc infert Bald. q̃ ſententia lata ſuper executione inter creditorem, & princ. debitorem, probat in præiudicium fideiuſſoris. Sed errat, quia licèt probet iſtud factum, hoc eſt factam executionem, vt dicit Bart. tamen non habet effectum contra fideiuſſorem, qui non fuerit citatus ad hoc, ſecundum Bart. & alios in l. decem. ff. de verb. oblig. Pau. de Caſt. & latius d. Alex. hic. ¶ Secundò limita, quo ad qualequale præiudicium, vt eſt ſimilis glo. in l. ſi duo. in princ. in verbo prodeſſe. ff. de iureiur. vbi plenè dixi. hic non repeto. ¶ Tertiò limita in omnibus caſib. in quib. ſententia præiudicat tertio, in ijſdem præiudicant omnia acta, ſecundũ Bart. & Doct. hic, per l. ſed & ſi poſſeſſori §. fin. & ibi Fulg. & Lud. Ro. ad hoc not. ff. de iureiu. Idem tenet Bart. in l. 2. in vlt. colu. ff. iud. ſol. & in l. ſæpè. in princ. in pen. quæſt. ff. de re iud. Bal. in l. cùm cauſam. in 1. col. de teſt. ¶ Quartò limita, quando tertius, qui prætendit ius, fuiſſet pro ſuo intereſſe citatus, vel præſens in iudicio. gloſ. in c. dilectus. el. 2. in verbo dantes. de ſimo. Cyn. in l. 1. C. de aduo. diuer. iu. & vnum verbum Bart. in l. cùm filiuſ. in princ. ff. de verb. oblig. de quo dic, vt plenius per Can. in cap. cùm ſuper. de re iud. per Imo. in l. à ſententia. in prin. in 1. colu. ff. de appel. imò fortius videtur velle Bart. in l. præuarications. ff. de præua. q̃ ſententia de falſo lata contra notarium, præiudicat parti citatæ. Tamen dom. Ant. de Butr. & clarius Pan. in d. c. cùm ſuper. intelligunt prædictam limita. eſſe veram, quando tertius intereſſe prætendens, non ſolùm fuit citatus, ſed comparuit, & fuit præſens in iudicio, & cauſæ aſſiſtens. † ¶ Quintò limita, quando teſtes eſſent mortui, quia eorum dicta recepta inter alios faciunt ſemiplenam probationem, quo ad tertias perſon. ita ſing. Barto. in l. admonendi. in 12. colu. verſ. quæro, quid ſi dicta teſtium recepta. ff. de iureiur. Ang. hic. Imo. in cap. fin. in 4. colu. de iureiu. Quòd an ſit verum, dixi in d. l. admonendi. ¶ Sextò limita in dicto vnius teſtis examinati in vna cauſa: nam facit fidem contra eundemmet teſtem deponentem contrarium in alia cauſa, inter diuerſas perſo. Ita limitat hanc materiam not. Bald. in l. eos. in princ. in 1. colu. ff. de fal. do. Ant. in c. cùm in tua. de teſt. Fed. de Sen. conſ. 265. inc. d. Ale. Reliqua ad hanc materiam videre per d. Alex. hic, & in repe. l. ſæpè. in prin. ff. de re iudi.

ADDITIONES.

a ¶ An acta vnius cauſæ ſprobent in alia inter eaſdem, latè per quatuor regulas Fel. in c. cauſam quam. de teſtib. PVRPV.

b ¶ Teſtes non publicati. Adde glo. & Bart. in l. ſolam. C. de teſt. Cyn. in l. properandum. in §. fin. C. de iud. Ant. de Butr. in c. fraternitatis. de teſtib.

c ¶ Quòd teſtes non publicati. Adde Doct. in l. quoniam. C. de hæret. Doct. in c. quoniam contra falſam. de proba.

d ¶ An acta facta. Adde, quæ not. Fely. in c. cauſam quæ. el. 1. de teſtib. in 1. colu. vbi examinat per quatuor regulas, & fallen.

e ¶ Adde Panor. in cap. 1. colum. fin. de fid. inſtr. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Libellus actoris, qui editur reo, debet clarè continere id, ſuper quo eſt litigandum.*
2 *Actio de iure ciuili an ſit exprimenda in libello.*
3 *Si in libello factum ſit apertè narratum, & deinde ſit propoſita actio inepta, an libellus totum vitietur.*
4 *In libello non debet exprimi cauſa, & tamen ſi exprimatur ineptè, vitiat libellum.*
5 *Iudex non tenetur in ſententia exprimere cauſam, tamen ſi exprimat, & ineptè, vitiatur ſententia.*
6 *Libellus debet ita clarè concipi per actorem, quòd reus intelligat figuram futuræ litis, & ſupra num. 1.*
7 *Per oblationem libelli non dicitur lis conteſtata.*
8 *Variatio an, & quando admittatur.*
9 *Quando libellus emandatur, vel mutatur per actorem, debet remanere ſaluum ius deliberandi reo, & de nouo ſi opus eſt habere nouam dilationem.*
10 *Iudicium vniuerſale quid ſit, & quid iudicium generale.*
11 *Genera non poſſidentur.*
12 *An reſtitutio rerum petatur iure actionis intentatæ, an verò ſolùm officio iudicis.*
13 *In iudicijs ſingularibus licita eſt emendatio libelli, vſque ad litem conteſtatam, & non poſt.*
14 *Quando quæſtio eſt momenti, ea quæ fiunt poſt litem incontinenti, non videntur ineſſe.*
15 *Plures caſus, in quibus ea, quæ incontinenti fiunt, ineſſe videntur.*
16 *An ſit licita emendatio libelli.*
17 *Defectus libelli, qui non vitiat libellum ipſo iure, ſed demum parte oppo-*

Source : BIU Cujas

opponente, talis defectus poteſt emendari per actorem vſque ad ſententiam, niſi prius opponatur à reo.

18 *In criminalibus, ſi in libello non apponatur locus, & tempus, libellus eſt ipſo iure nullus, dato, quòd non opponatur à parte: quid ſi agatur ciuiliter de delicto, infra num. 22.*

19 *In ciuilibus ſi in concluſione apponatur cauſa inepta, vitiat libellum.*

20 *In criminalibus quando libellus eſt nullus ipſo iure, an poſſit emendari ante litem conteſtatam.*

21 *Statutum diſponens, quòd de quolibet libello ſoluatur gabella, debet intelligi de libellis validis, & habentibus effectum.*

23 *Quando libellus eſt ipſo iure nullus, an poſſit nullitas ex probationibus purgari.*

24 *Acceſſoria, quæ emergunt poſt litem contaſtatam, non ſpectant ad actionem.*

25 *Dictio mox, quid ſignificat*

26 *Sicut hæres non poteſt declarare libellum defuncti, ita dominus non poteſt declarare libellum à procuratore porrectum.*

27 *Libellus non poteſt niſi ſemel emendari, etiã ante litis conteſtationem.*

28 *Mutatio quid ſit, & vſque ad quantum tempus fieri poſſit.*

29 *Cumulatio regulariter permittitur vſque ad litis conteſtationem.*

30 *An poſſim petere in eodem libello à principio, vel ex poſtfacto, cumulando rem, & fructus.*

31 *Quando acceſſoria debentur iure actionis, nec à princ. nec ex poſtfacto poſſunt cumulari cum re principali, niſi peterentur conditionaliter.*

32 *Duo iudicia non poſſunt cumulari purè, & ſimpliciter, conditionaliter tamen ſic.*

33 *Si acceſſoria debentur ſolùm officio iudicis mercenarij, prout regulariter, debet neceſſariò fieri cumulatio cum principali.*

34 *An plures actiones ex diuerſis cauſis ad diuerſa contra eundem competentes, poſſint ſimul in eodem libello cumulari.*

35 *An in caſibus, in quibus prohibetur cumulatio, ſit neceſſe opponi à parte.*

36 *Dictio prout, quot modis capiatur.*

37 *Actor non poteſt emendare libellum, niſi ſoluat expenſas, & damna reo.*

38 *Damna, & expenſæ, quando fit mutatio inepti libelli, petuntur per actionem in factum.*

39 *Pupillus, mulier, & ruſticus, ſi emendant libellum, non tenentur ſoluere expenſas.*

40 *Grauius eſt delictum, quod committitur faciendo, quàm omittendo.*

41 *Clauſula, ſaluo iure addendi, & diminuendi, poſita in libello, quid operatur.*

42 *Si producens inſtrumentum, vel teſtem proteſtetur, quod producit inquantum facit pro ſe, & non aliter, non eſt curandum de tali proteſtatione.*

LEX III.

EDita actio. Iſtam l.Bal.bis repetijt. Et ſecũdum Pau. de Caſt.volauit altè per aera, licèt diceret, ꝙ intendebat loqui vtiliter, & ſine pompa. [a] Tamen omnia, quæ dixit æmulatione Bart.tendunt ad pompam. Et ſecundum Pau. de Caſt.tantum ſubtilizauit, ꝙ ſeipſum fregit. Vnde ſequẽdus eſt Bart.qui clarè, & intelligibiliter loquitur. ¶Iſtam l.diuidit Bart.in duas.diuide plenius ſecundum Bald.& Saly.in tres. In prima ponitur effectus libelli, qui tendit ad fauorem rei. In ſecunda datur facultas actori mutandi, vel emendãdi libellum. In tertia limitatur dicta facultas actoris duobus concurrentibus. Secũda ibi, quam emendari. Tertia ibi, prout edicti perpe-
1 tui.h.d. † Libellus actoris, qui editur reo, debet clarè continere id, ſuper quo eſt litigandum, & hoc modo oſtendere, quæ lis, & qualis ſit futura, hoc primò. Et actor poteſt emẽdare ſupplendo, vel aliquid detrahendo, vel in totum mutare libellũ, dummodo fiat ſecundum mentem edicti prætoris, quæ eſt, ſaluum remanere ius deliberandi ipſi reo, & expenſas, ac intereſſe rei conuenti propter hanc mutationem præſtet, quia ſic conuenit æquitati debentis iudicare. h.d. cum neceſſaria declaratione ad iſtum text. Et figura caſum in terminis, vt per Cyn. & Bart.& clarius Odof.hic. Et illa verba text. quæ ſunt obſcura, ibi, prout edicti perpetui. cum ſeq. declara, vt per Bart.hic in vlt.col. ¶In text.ibi, *edita actio*, iſte terminus actio, ſtrictè ſumptus ſolùm comprehendit perſonales actiones, quia propriè actio eſt in perſonam, petitio eſt in rem. l. actio in perſonam, & l. actionis verbo. in prin. & l. actionum genera. ff. de actio. & oblig. Largè autem comprehendit etiam reales actiones, vt in his. ll. Hic autem ponitur largiſſimè, & ſic ponitur pars contenta pro toto continente; nam ponitur actio pro ipſo libello, vt hic declarat Odof.

Addi. Adde, ꝙ hoc idem tenent Iacob. Butr. Mart. Sil. & Saly. hic, & cæteri, vt ſummaria demonſtrant, & credo, quòd in effectu ſit illud, quod voluit dicere glo. dum exponit actio, id eſt actionis editio, quæ fit mediante libello, & ſic non ipſa actio, quæ eſt ius, ſed ipſa libelli oblatio, quæ eſt facti, oſtendit futuram litem, & iſto modo intelligendo, iſte text. non probat illud, quod not. do. Ant. de Alex. in 1. not. dum not. hic eſſe text. quòd de iure ciui. actio debet exprimi, & ſpecificari in libello, quamuis aliud ſit de iur. can. c. dilecti. de iud. nam capiendo actionem pro libello, tex. non probat hoc, niſi dicas, quòd libellus contineat actionem neceſſariò. *communiter tenetur*, quòd ſufficiat à parte narrare factum, & * nomen actionis non debet neceſſariò exprimi, vt infra dicam in 1. not. ¶In text. ibi, *quam emendari, vel mutari*, quid ſit emendari, & quid mutari, latè dicetur infra loco ſuo, & pro nũc emendare in text. capitur, quando prima actio intentata in libel. remanet, ſed ea remanente, quia libellus non erat ſolenniter formatus, actor vult emendare, id eſt extra mendam, & defectũ ponere, vt infra declarabitur, addendo, declarando, vel detrahendo, puta, formaui libellum contra te in actione depoſiti, petendo centum, volo diminuere, & non petere niſi quinquaginta, vel addendo plus, remanente tamẽ prima actione, iſtud propriè appellatur emendare. Sed quando volo mutare actionem, puta, egi in libello actione depoſiti, volo nũc agere actione ex teſtamento, vel ex mutuo, iſtud appellatur mutare, vt infra declarabitur, & dicitur in text. quòd actori eſt licitum, non ſolùm emendare libellum, ſed etiam mutare, cum limitatione tamen, modo faciat, ſecundum, quod diſponit edictum prætoris perpetuum, hoc eſt generale, & ſecundum, quod decerneret æquitas iudicis, qui diſponit edictum prætoris. Dicũt Doc. quod eſt verum, modo reo conuento ſit ſaluum ius deliberandi, hoc eſt poſtquam libellus per actorem fuit oblatus iudici, & per iudicem reo, reus habito libello habet à iure dilationem. 20. dierum, intra quam non poteſt vltra procedi, ſed reus habet deliberare, quid velit facere, an litigare ſuper petitis in libello, vel non. §. ſancimus. in Auth. de exhi. reis. Auth. offeratur. infra de lit. conteſt. Pone ergo, quòd poſt oblatum libellum lapſi ſunt multi dies ex iſtis. 20. qui dantur reo ad deliberandum, certè ſi actor vult mutare, vel emendare libellum, poteſt hoc facere, modo ſaluum ſit ius reo ad deliberandum, hoc eſt modo prouideatur ſibi de alio termino ad deliberandum. Item dummodo prouideatur circa expenſas, quas reus paſſus eſt, ita. n. ſecundum Doct. continebatur in edito prætoris, cuius verba non habemus, & ita congruit æquitati iudicantis. Deus ſcit, ſi text. habuit hunc ſenſum, & ſi diuinauit de eo, quod poſtea diſpoſuit. d. Auth. offer. vnde crederem, quòd text. ſit aliter intelligendus, prout edictum prætoris monet, quia in mutatione, vel emendatione libelli, ad hoc, vt fieri poſſit, multa requiruntur, quæ infra declarabuntur. Primò dummodo tempora patiantur, regulariter vſque ad lit. conteſt. vt infra dicetur, fortè hoc dicebat edictum. Item quando ſunt actiones, quæ electione tolluntur, vna intentata, & electa, non eſt licitum variare, niſi ſecundum, quod infra dicetur. Item ſi actor noluit pro furto intentare actionem famoſam, & pœnalem furti. l. non poteſt. ff. de furt. & l. 1. ff. de infam. ſed intentauit certi conditionem generalem pro furto. Nam nulla cõdictio infamat. l. ceſſat. ff. de actio. & oblig. Eodem modo ſi pro dolo, vel metu actor non intentauit actionem famoſam de dolo, ſed actionem in factum, quæ non infamat. l. honori. ff. de obſe. à liber. certè ſi vellet mutare, & intentare actionem famoſam: nam iſtud vertitur in præiudicium rei conuenti, fortè, quod edictum prætoris iſtud vetabat, & quando edictum prætoris iſtud non prohiberet, ſatis conuenit æquitati iudicantis, quomodo ergo loqueretur edictum prætoris, in hoc non poſſumus niſi per coniecturas diuinare, vel ſi vis tenere communem intellectum gloſ. & Doct. declara text. vt per Bart.hic in pen. colu. in verſ. quæro, quid vult dicere edictũ. Iaſon Papiæ. ¶In text. ibi, *emendari*. dic, quando libellus remanet firmus, ſed aliquid detrahitur, vel additur, & dicitur emendare ſecundum Cyn. quaſi extra mendam, ſeu vitium ponere. Mutare autem eſt in totum, prout infra plenius dice-
2 tur. ¶ † Not. 1. ex text. ibi, *edita actio*, hic videri text. ſecundum
b Ioann. Fab. & do. Ant. de Alex. hîc, quod actio de iure ciuili †

eſt

ADDITIONES.

a ¶Adde, quòd idem dicit Iaſ. in l. vnica. in 5. colum. quando non peten. part. PVRPV.

b ¶Iure ciuili. Adde Bart. in l. cùm mota. C. de tranſact. Bald. in l. fin. C. de interdic. Bald. in addi. Specul. tit. de act. o. §. 1. verſ. 2.

Source : BIU Cujas

est exprimenda in libello, tamen vt prædixi, actio hic ponitur
* pro libello, *& communis sententia* est, quòd sufficiat factum aptè narrare absque expressione actionis, per text. in cap. dilecti. de iud. Nam cùm ibi sit clarè decisum de iur. can. & sit dubium de iure ciui. standum est iuri canoni. etiam in foro ciuili. glo. in cap. per venerabilem. qui fil. sint legi. & in cap. licet ex suscepto. de for. compe. & not. in cap. 1. & 2. de oper. no. nun. & ita tenet Cyn. hic in 5. colu. Bald. & alij post eum. glos. & Doct. in l. 1. in princip. ff. eod. vbi Bart. in vlt. colu. dicit, quòd consuetudo sic obseruat. Bart. in l. Gallus. §. si eius. in fin. & ibi plenè Imo. ff. de liber. & posth. latè Spec. in titu. de act. & peti. §. 1. Intelli-
3 ge tamen, nisi esset consuetudo, quòd actio apponeretur, secundum Bald. in l. maiorib. in fin. C. communia vtriusq; iud. vbi dicit sic esse consuetudinem in ciui. Auenionen. ¶ † Sed oc-
2 currit subtile dubium, pone, quòd in libello [a] factum sit aptè narratum, deinde proponatur actio inepta, an libellus in totum vitietur? Inn. in cap. examinata. & ibidem Imo. & Pan. de iudi. tenent, quòd non, quia vtile per inutile non debet vitiari. Idem tenet Barto. subtiliori, & firmiori ratione, in l. 1. in princ. in vlt. colum. & ibi Bald. & Mod. ff. eod. Bart. in l. insulam. per illum text. ff. de præscrip. verb. Ang. & Pau. de Castr. hic, Bald. & Angel. in l. Gallus. §. 1. ff. de lib. & posth. Imo. in l. si ita stipulatus fuero si Titius. §. Chrysogonus. ff. de verb. oblig. Ioann. And. in addi. Specu. in titu. de act. & peti. §. sequitur. super vers. pen.
* *Et ista est communior sententia omnium Legistarum, & Cano.* quia si actio non debet de necessitate exprimi in libello, vt proximè dixi, ergo si exprimatur, & ineptè, non debet vitiare. per reg. l. vnicæ. in princip. C. de rei vxo. act. ¶ Contrariam opin. tenent Bald. & Ang. sibi contrarij in l. 2. per illum text. qui multũ obst. C. de formu. & Angel. in l. 1. in princ. ff. eod. & Bald. in l. & si sine. in vlt. col. C. ad Trebell. & in l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cert. pet. Spec. in titu. de actio. & pet. §. sequitur. in vers. pen. ¶ Et ista opin. in puncto iuris est sustentabilior per text. in d. l. 2. & per text. fortiorem in l. 1. & ibi Bar. not. ff. si mens. fal. mod. dixe. in verbo nec tenere intentionem. vbi text. & glos. volunt, quòd inepta actio inficiat intentionem. Licèt Barto. in dicta l. 1. in princ. ff. eod. respondeat diuinando, quòd ibi factum erat ineptè narratum, quod non patitur ille text. dum dicit propter libellum non tenere intentionem, erat ergo intentio de se apta. ¶ Secundò facit text. in l. si cum ea. in verbo competentib. actionib. vsus. & ibi ad hoc not. Ange. C. de dot. promis. & text. in l. debitores, in verbo competentib. actionib. C. de pign. & in l. pen. in vers. competenti actione. C. si vend. pign. aga. in quib. iurib. pondera, quòd si actio inepta non vitiaret libellum, frustra tot leges requirerent actionem competentem. facit, quod vult Cyn. in l. 2. C. loca. quod si quis narrat in libello, quòd locauit, & postea agit actione ex conducto, debet succumbere, & tamen intentio erat aptè narrata, quia verè locauerat. ¶ Et tenendo hanc partem, potest responderi ad fundamentũ Bald. & Doct. quòd quando aliquid non requiritur de necessitate, si illud exprimatur, & ineptè, non vitiat actum. l. vnica. in princ. C. de rei vxo. actio. cum multis sim. Ista regula redditur dubita-
4 bilis ex multis. ¶ † Et primò in libello non debet de necessitate exprimi causa, & tamen si exprimatur, & sit inepta, vitiat libellum secundum Bart. hic in 3. colu. & in l. 1. in princ. ff. eod.
5 do. Ant. de Butr. in cap. dilecti, in 3. colu. de iur. ¶ † Secundò fa-
b cit, quia iudex non tenetur [b] in sententia exprimere causam. c. sicut. de re iud. & tamen si exprimat, & ineptam, vitiatur sententia. cap. cùm super. de offic. deleg. gl. & Doct. in l. si is ad quẽ. ff. de acq. hæred. etiam si sententia potuisset ex apta causa iustificari. Nam expressio ineptæ causæ adhuc sententiam vitiat. Ita no. Pan. post Doc. in cap. ex parte. in vlt. col. de concess. præben. facit bene, quod vult Inn. in cap. in præsentia. de renunt. cum suis concor. ¶ Tertiò facit, quod vult glo. sing. in l. proinde. 2. in gl. fin. ff. ad l. Aqui. quam not. & reputat singularem, & dicit non esse alibi Bald. in l. diffamari. in 3. colu. & de inge. infra manu. ¶ Alibi Bald. in hoc artic. distinguit, quod aut vno structu verborum ponitur inepta actio cum apta narratione facti, & tunc in totum vitiatur libellus. aut separatim, & tunc secus. ita distinguit Bald. in rub. extra de officio iud. in 7. col. ¶ An
c autem necesse sit in libello exprimere, an quis agat directa, vel vtili actione, disputat latè Spec. in tit. de actio. & oblig. §. sequitur. vers. sed nunquid teneatur quis dicere, & Bald. tenet, quòd sic, in l. prima. ad fin. C. de actio. & oblig. & in l. si quis in rem. ff. de procu. ¶ Tene contrarium, vt not. per Barto. in l. si duo rei.
6 ff. de solu. sequitur dom. Anto. in cap. dilecti. de iud. ¶ † Secundò not. ex text. ibi, *speciem futuræ litis demonstrat*, quòd libellus debet ita clarè concipi per actorem, quòd reus intelligat figuram futuræ litis, & hoc modo possit deliberare, an velit cedere, vel contendere, iuxta l. 1. in princ. s̃. eod. Hic est, quòd libellus obscurus, vel incertus seu generalis parte opponente non procedit. l. fin. in prin. C. de anna. exce. cap. fin. de lib. oblat. Ni-
d si in causis summarijs, [d] vt sing. tenet Bart. in extraua. ad repri. in vers. figura. in 3. colu. & licet dom. Alexan. in consil. 22. in 4. vol. quod incip. in causa executionis motæ contra Barto. in 4. colum. dicat, quod illud dictum Barto. debet intelligi, si non opponatur à parte, aliàs quod non sit verum, & refert, quòd ita vidit de facto iudicari Bononiæ eo existente aduocato, tamen quia hoc modo nihil esset speciale in causis summarijs, prout ibi præsupponit Barto. ideo intellige etiam parte opponente, prout in specie tenet idem dom. Alexan. sibi contrarius in consil. 187. in 2. vol. quod incipit, in hac causa, & lite. in 2. colum. & in l. si ita stipulatus fuero si Titius. §. Chrysogonus. in 9. colu. ff. de verb. oblig. Ioann. de Lig. & Petr. de Anch. & Imo. in
e cle. sæpè. in prin. de verb. sign. ¶ Item aduerte in practica, [e] quod dicit magistraliter Spec. in tit. de lib. concep. §. fin. in vers. cautus, ꝙ quando offertur libellus generalis, vel incertus, non debet pars in specie excipere, ꝙ libellus sit incertus, vel generalis: nam hoc modo instrueret partem, sed debet solùm excipere, ꝙ libellus est ineptus, & ꝙ inepto libello non tenetur respondere, & similiter iudex debet pronunciare, sequitur do. Ant. de Butr. in c. fi. de lib. oblat. Pau. de Cast. & do. Alex. in l. 1. in princ. ff. eod. Pau. de Cast. hic. & debet talis exceptio obscuritatis, vel ineptitudinis libelli opponi ante lit. contest. aliàs postea opponi non posset, secundum Bald. in l. exceptionem. in 4. colum. de
7 proba. ¶ † Tertiò not. ex eo. text. s̃m Cyn. hic, ꝙ per oblationem libelli non dr̃ lis contestata, patet, q̃a text. dicit *futuræ litis*, ergo non dicitur litis contest. Idẽ not. Bart. in l. causas. vbi dicẽ. j̃. de transf. ¶ Quartò not. ex text. ibi, *emendari*, s̃m Bald. ꝙ actor potest corrigere libellum suum absq; probatione erroris. facit. §. si minus. instit. de act. ¶ Contra istud not. & text. fortiter oppono. assertioni factæ in libello statur contra libellantem. l. cum precum. C. de lib. cau. l. 2. in fin. vbi Bart. & alij. C. de inst. & subst. etiam data absentia partis, secundum Bar. in l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. quomodo ergo mutatio admittitur? Respondet do. Alex. ꝙ iste text. debet intelligi, quando mutatio fieret circa respicientia formam libelli, vel dicta in fauorem actoris, si autem respiceret fauorem rei, & esset enunciatiuè dictum, adhuc idem esset. text. est melior de iure in l. qui familiæ. iuncto tertio intellectu gl. ibi. ff. fam. ercis. quẽ multum exclamat Bart. in l. ex hac scriptura. ad fin. ff. de don. cum concor. de quib per Alex. hic, si in libello aliquid dispositiuè diceretur in fauorem rei, tenet d. Ale. ꝙ non haberet locum ista l. quia tunc non admitteretur emendatio, nisi probato errore. ¶ Confirmo, quia quoties ex productione libelli est acquisitum aliquod ius aduersario, ibi non admittitur emendatio, text. est not. in c. ab eo. de elect. in 6. facit, ꝙ volunt Doct. in l. q̃uis. per illum tex. ff. de in ius vocan. ¶ Hinc est, ꝙ si aliquis plus debito petijt dolosè in libello, quo casu incidit in pœnam. l. 1. C. de plus peti. & §. plus. insti. de act. non potest libellum emendare, secundum Bart. hic in 3. colum. per d. l. 1. C. de plus peti. ¶ Illud tamen, ꝙ dixi, ꝙ assertio libelli plenè probet contra libellantem, limitat mirabiliter Io. de Imo. in c. si cautio, ante med. de fide instr. vt procedat, quando libellus est scriptus manu propria libellantis, secus si manu notarij, vel alterius tertij, ita ponderat velle Bar. in l. nuda ratio. in 2. col. ff. de don. melius allega-

ADDITIONES.

a ¶ Libello. Adde Angel. Aret. in §. si minus. Instit. de act. Bald. in capitu. ex parte decani. in fin. de rescrip. Dom. in cap. fin. de iureiur. lib. 6. Abb. in cap. fin. de confes. Ludo. Roma. cons. 23. & 91. Raph. Cum. consil. 73. Abba. consil. 71. incip. Primò dictum can. in 1. vol. consil. 73. incip. circa primum. in eod. vol. consil. 38. in 2. vol. cons. vlt. in eo. vol. Lud. Rom. consil. 59. inc. Ad discutiendam veritatem. consil. 70. incip. Visis them. & quæst. suprapositis. consil. 104. incip. Pater reuerende. consil. 235. incip. Quo ad primum quo quæritur. consil. 329. incip. Præsens consul. Ioann. de Ana. consil. 82. incip. Viso. stat. Floren. Ioann. de Imo. consil. 227. incip. In casu præmisso dubitari potest. Alexan. de Imo. consil. 83. incip. In causa, & lite verten. inter Ioann. de Blan. in primo vol. consil. 133. incip. Viso processu causæ verten. in eodem vol. consil. 80. incip. Examinato processu querelæ. in 2. vol. consil. 108. incip. In causa, & lite verten. in eod. vol. consil. 131. incip. In causa vertente coram prætore ciuitatis. eod. vol. consil. 70. incip. Charissime domine Iudex. in 3. vol. consil. 54. incip. Viso puncto subtiliter. in 4. vol. consil. 113. incip. Viso, & diligenter considerato, in eod. vol. consil. 14. incip. Viso processu causæ verten. inter Io. Coda. in 5. vol. Fran. de Aret. consil. 13. incip. Viso diligenter the mate. & per Cremen. not. 104.

b ¶ Non tenetur. Adde Ang. in l. prætor. §. Marcellus. ff. de iud. Inn. in c. in præsentia. de renun. Io. de Imo. in c. 1. de re iud.

c ¶ Necesse. Adde Io. de Imo. in l. Gallus. in §. si eius. ff. de lib. & posth. Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de accus. in §. 1. vers. porrò. Lap. alleg. 70. in 1. col. Docto. in cap. quò iure. 8. dist. n.

d ¶ Summarijs. Vide Ias. in l. vinum. ff. si cert. pet. PVRPV.

e ¶ Practica. Vide Cepol. caut. 106. vbi addo. PVRPV.

Source : BIU Cujas

allegaſſet text.in c. 1. in verſ. veſtris manib. roboratum. de lib. oblat. ¶ Teneo contrarium per text.not.in l. diuus Claudius. §. item Senatus, ad fin. ff. de fal. ibi, videri enim ait ipſius domini manu ſcripta, cuius voluntate ſcripta ſunt, & propterea Can. in d.c. 1. dicunt, quod text. ibi, in verſ. veſtris manib. non loquitur de neceſſitate, ſed ad bene eſſe, nec Bart. in l. nuda ratio, loquitur in libello, ſed in lio. rationum, in quo etiam reprehenditur per Doct. ibi. ¶† Quintò not. ex hoc text. quod admittitur
8 variatio. facit. l. non nunquam. in princ. ff. de coliat. bon. Ideo licitum eſt Doct. qui conſuluit pro vna parte, variare, & mutare conſilium, ſi videt veritatem ad oppoſitum, ſecundum Bal. in l. fin. §. ſed cùm in ſecundam. ad fin. C. de fur. & in cap. ne innitaris. in vlt. colu. de conſt. Ang. in l. Labeo. ad fin. ff. de ſerui. ruſt. præd. vbi tamen monet eſſe cauendum tanquam ab igne, propter malignitatem linguarùm, non in bonam partem, ſed potius in falſitatem trahentium. ¶ De qua tamen materia, an & quando variatio admittatur, dic, vt per Bald. in l. de rebus. ff. re. amo. per Bald. Imo. & alios in l. ſi cùm dotem. §. eo autem tẽpore. ff. ſol. matr. Ioann. And. in reg. mutare. in mercur. ¶ Et at-
a tende diligenter, quod in caſib. [in quib. admittitur variatio,] non admittitur niſi ſemel. Bald. in Auth. habita. in 9. col. in §. quæſt. C. ne fil. pro patr. per text. in l. ſi quis iuſiurandum. C. de reb. cred. & per quem dicit ad l. noſtram Bald. in cap. 2. de lib. oblat. quòd emendatio, vel mutatio libelli ſemel tantum admittitur, & non plus. Sic in ſimili de declaratione libelli obſcuri, glo. eſt ſing. in l. quicquid aſtringendæ, in glo. mag. in verbo ſecundum promiſſorem, circa med. ff. de verb. oblig. quam
9 pro ſingulari ad hoc not. Ang. in l. ſi quis intentione ambigua. in vlt. colu. ff. de iur. ¶† Vlt. not. ſecundum vnam declarationem text. quam ponit Bald. ſ. in pen. colu. quod quando libellus emendatur, vel mutatur per actorem, debet remanere ſaluum ius deliberandi reo de nouo, & ſi opus eſt, debet habere nouam dilationem. de quo tamen vide text. in cap. literæ. de dila. Ang. & Mod. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. ff. de verb. oblig. ¶ Capio glo. mag. in verſ. emendari. ¶ Iſtam glo. diuide in quatuor partes prin. In prima ponit materiam emendationis libelli. In ſecunda materiam mutationis. In tertia materiam cumulationis. In quarta format tres. quæſtio. Secunda ibi, ſubijcit de mutatione. Tertia ibi, ſed cumulatio. Quarta ibi, ſed nunquid ſuper noua. Redeò ad primã partem, quã ſubdiuido in quinque partic. In prima declarat per exemplum, quid ſit cumulatio libelli. In ſecunda vſque ad quantum tempus fieri poſſit. In tertia per viam. q. opp. In quarta format aliam opp. In quinqua, & vlt. format aliam. Secunda ibi, ꝙ dictum fieri poſſe. Tertia ibi, ſed quare non poteſt. Quarta ibi, ei autem, ꝙ dixi.
10 Quinta, & vlt. ibi, item nec dictus. §. ¶† Pro declaratione hu-
b ius glo. debes ſcire, quid ſit iudicum [b] vniuerſale, & quid iudicium generale, de quib. plenius per glo. in l. 1. in prin. ff. eod. glo. & Doct. in c. 2. de lib. oblat. & in c. conquerente. ff. de offic. ord. ¶ In quo reiectis declarationib. aliorum dic, ſecundum Bald. in l. 1. in princ. in 3. col. ff. eod. & hic in repe. Peruſina, ꝙ iudicium vniuerſale dicitur illud, ꝙ fit ſuper omnib. quæ recipiũt augmentum, vel diminutionem, vt ſuper hæreditate, patrimonio, peculio, dote, & iuriſdictione. vt per glo. in l. ꝙ dicitur. ff. de impen. in reb. dot. iuncta gl. fin. in l. Lucius. ff. de fun. inſtr. ¶ Iudicium verò generale eſt, vbicunque petitur ratio adminiſtrationis, cùm ibi præſupponantur plura negotia implicita, vt eſt iudicium generalis adminiſtrationis, item tutelæ, vel ſocietatis. l. pro ſocio arbiter. ff. pro ſoc. Alibi dicit idem Bald. in
11 rub. extra de iud. in 7. col. ad fin. ꝙ non reperitur actio generalis, quæ ſit in rem, ſed ſemper in perſonam. † Ratio, quia genera non poſſidentur, ergo ibi non cadit actio in rem, quia actio in rem cauſat poſſ. l. vnica. C. de alien. iud. mun. cau. fac. Alibi dicit Bald. in c. cùm Eccleſia Sutri. in pen. col. de cauſa poſſ. & proprieta. ꝙ vniuerſale non diſtinguit in ſpecies, dialectico modo ſumptas, generale verò eſt illud, ꝙ habet ſpecies ſub ſe, quia eſt quoddam prædicamentum. ¶ In ea. gl. ibi, nunc plus, vel è contra. habes ex. glo. exemplum, quando dicatur emendari libellus. Iſtud exemplum non eſt bonum, quia iſta dicitur mutatio, & nouus libellus. Niſi exprimeretur, ꝙ iſta addita eſſent de eadem ſumma, & ex eadem cauſa, aliàs. n. cùm cenſeatur diuerſa quantitas, eſſet mutatio, & non emendatio libelli, iuxta doctr. glo. in l. ſcire debemus. in princ. vbi Bart. ff. de verb. oblig. ¶ Dic ergo melius ex mente Cyn. hic in 1. col. & plenius
c in vlt. quæſt. princ. ꝙ verbum emendare, [c] poteſt capi & propriè, & ſtrictè, tunc idem eſt, ꝙ extra mendam, ſeu extra vitiũ ponere: vnde quando aliquid vitioſum in libello immutatur, propriè eſt emendare. Largè autem capitur, vt hic per Bart. intellige tamen ſecundum Bald. in 3. col. niſi actus eſſet nullus,
d quia tranſire de nullo ad aliquid, non eſt emendare, [d] ſed mutare, quia emendare eſt, quando remanente ſubſtantia rei aliquid additur, vel detrahitur. Ex quo apparet, ꝙ Bart. ſ. dum loquitur de libello, qui eſt ipſo iure nullus, non propriè dicit de emendatione. ¶ In ead. glo. ibi, vſque ad litẽ conteſt. non poſt. Habes ex glo. tres conclu. Prima eſt, quòd in iudicijs vniuerſalib. licita eſt emendatio libelli vſque ad ſententiam. Doct. reprobant, quia iura alleg. per glo. nihil dicunt de emendatione libelli, ſed illud procedit ex natura actionis vniuerſalis, vt eſt peti. hæreditatis, quæ reſpicit augmentũ, & diminutionem, ſecundum quod reus reperitur plus, vel minus poſſidere, iurib. alleg. in glo. Niſi ſecundum Bart. poſt Petr. & Cyn. aliquis egiſſet, petitione hæreditatis ad vnam rem tantum, tunc idem eſſet, prout in iudicijs ſing. Et ſic videtur Bart. intelligere iura alleg. in glo. quòd loquantur, quando generaliter fuit actum, & cum eo videtur concordare Spec. in tit. de libel. concep. §. nũc oſtendamus. in princ. approbat d. Alex. declarando, vt hic per eum, & reprobat opin. Fulg. contradicentis Bartol. ¶ Tu pro veritate conſidera, quòd quando agens petitione hæreditatis, vel alia actione reali, in libello petit ſe declarari hẽdem, quòd actiones reales competunt, vt quis declaretur hæres, vel dominus, vel aliud ius habere. l. & ex diuerſo. §. 1. ff. de rei vend. &
12 hoc eſt clarum. Dubium autem eſt, † an reſtitutio rerum ſimiliter petatur iure actionis intentatę, an verò ſolùm officio iud. Doct. hic præſertim Mod. tenent, quod ſolùm officio iud. & hoc tenet Bart. in l. harum. ad fin. & ibi Bald. ff. li ſer. vend. & in terminis noſtris in peti. hæred. tenet Barto. in l. licèt. ff. de peti. hær. Dic melius, quod etiam reſtitutio rerum venit iure actionis, & ita peti debet. d. l. & ex diuerſo. ita tenet Bart. ſubtiliter intuenti in l. ſi priusquam. in 2. q. vbi ponderant Imo. & Mod. ff. de oper. no. nun. Sed ego allego Bart. clarè volentem, in l. 1. C. de furt. & in l. 1. in fin. princ. ff. eod. bene verum eſt, quod lata ſententia poſtea ipſa executio facti fit per officium iudicis. l. qui reſtituere. ff. de rei vend. ita notab. declarat Ang. l. ſi quis vi. §. differentia. in 19. col. ff. de acquir. poſſ. & Mod. poſt Imol. in l. ſi priusquam. ſ. alleg. Vnde in propoſito, ſi quis egiſſet petitione hæreditatis ad vnam rem, vt dicit Bart. hoc eſt petijſſet ſe declarari hæredem, & iure actionis fieri reſtitutionem illius rei, non poſſet condemnatio fieri in plus, ſecus ſi petitio hęreditatis fuiſſet generalis, ſic intellige iura alleg. in glo. ¶ Secunda concl. eſt, quòd in iudicijs generalib. admittitur emendatio libelli vſque ad ſententiam. l. licet. ſ. de iud. quæ lex nihil facit ad hoc. Vnde dic melius idem eſſe in iudicijs generalib. prout in ſingu
13 larib. vt ſtatim dicam. Tertia conclu. eſt, † quòd in iudicijs ſingularib. licita eſt emendatio libelli vſque ad lit. conteſt. & non poſt, & in hoc gloſ. noſtra bene dicit, & hoc modo intellige iſtam. l. Pro iſta concl. addit do. Alex. rationem, quia ſi poſſet addi libello poſt lit. conteſt. certè ſuper addito ferretur poſtea ſententia ſuper eo, ſuper quo non eſſet lis conteſt. & ſic ſententia eſſet nulla. l. prolatam. C. de ſent. & interloc. & iſta ratio non mihi placet, quia non eſt gnalis, & præſupponeret, ꝙ poſſet emendari libellus diminuendo, etiam poſt lit. conteſt. Vnde tu aſſigna meliorem rationem: nam libellus debet ita concipi, vt reus poſſit deliberare, an velit cedere, vel cõtendere. l. 1. in prin. ff. eo. iſtud nunq̃ eſſet, ſi poſt lit. conteſt. & ſic poſt tps ad delibe
randum poſſet libellus emendari. ¶ Iſta concl. gl. procedit, qñ
e lit. conteſt. actor [e] ex interuallo poſt vellet libellũ emendare, tunc non poſſet. Quid ergo ſi incontinenti, an poſſit? d. Ale. hic tenet, ꝙ ſic, qa paria ſunt aliqd fieri ante lit. conteſt. vel incontinenti poſt. gl. eſt no. in l. Pomponius. §. ratihabitionis. in gl. 1. in verſ. conteſtationẽ. ff. de proc. q̃ ad hoc reputat ſing. Imo. in l. ex conſenſu. §. fi. in 25. col. ff. de appel. & in l. 2. §. prius. ff. de vulg. & pupil. Tu alleg. concor. in l. 2. in prin. in verbo narrationẽ. C. de iur. calum. Adde, ꝙ Bal. in d. §. ratihabitionis. reprobat illam gl. niſi in conreſt. litis ſit facta reſeruatio l. fideiuſſor. ff. qui ſatiſd. cog. aliàs etiam incontinenti poſt non admittitur. l. ſed & ſi ſu ſceperit. in prin. quæ nihil facit. ff. de iudi. Ang. etiam in d. §. ratihabitionis. reprobat illam glo. cùm lit. conteſt. ſit terminus præ
* fixus, [*] & ſic excluſiuus. nihil alleg. adde bene facere, ꝙ vult Bald.

ADDITIONES.

a ¶ Variatio. Vide Fely. in c. præſentium. de teſtib. PVRPV.

b ¶ Iudicium. Adde Spec. titu. de iud. in prin. Doct. in cap. cùm Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. & Doc. in c. certificari. de ſepul.

c ¶ Verbum emendare. Adde. l. nec quicquam. in §. de plano. & ibi Doct. ff. de offic. procon.

d ¶ Aliquando emendare, idem eſt, quod ſupplere. inſt. de bon. poſſ. in princ. & ibi glo. 4. & idem de verbo corrigere. text. in Auth. de non alien. in princ. & ibi glo. in verſ. correctione. PVRPV.

e ¶ Actor. Adde, & limita, vt hic per Bald. ſi actor in productione libelli proteſtatus fuit, quòd ſit ſibi ſaluum ius, & arbitrium addendi, vel minuendi, quia ſi pars non opponeret, videtur acceptare tacitè talem proteſtationem. BELLOT.

* Præciſus.

Source : BIU Cujas

Bald.in c.cùm dilectus. 1.col.de fid.inſtr. vbi mirabiliter tenet, ꝙ inſtrumenta poſſunt produci vſque ad ſententiam,etiam ſi iudex incepiſſet legere ſententiam , ſed nondum dixiſſet abſoluo,vel condemno , ſi poſt ſententiam etiam incontinenti nō
14 poſſet. † Ratio ſm eum eſt, quia qñ eſt quæſtio momenti, ea, quę fiunt poſt,licèt incontinenti,non videntur ineſſe.l.Thais.§. intra.ff.de fideicom.lib.¶Ego teneo doctr.glo.in d. §.ratihabitionis.& idem tenet Inn in c.paſtoralis,de excep.Spec. in tit.de
15 ſatisd.§.vito,verſ.debet autem præſtari. ¶ † Confirmo per ſex principalia. Primò per illud,ꝙ voluit gl.in l.1.in glo.mag.circa prin.& ibi Bart.C.de oper.lib.& in l.fin.ff.de lib.cau.& in l.vt iu riſiurandi.in prin.in verſ.manumiſſionem.ff.de ope.lib. Quod paria ſunt,ꝙ libertus iuret de operis an tè manumiſſionem,vel incontinenti poſt.Et vide,ꝙ per illas glo.dicit Bart.ſe dixiſſe de facto in d.l.vt iuriſiurandi.in prin. quem ſequitur ſimpliciter.d. Alex.in l.diuortio,in prin.in 4.col.ff.ſol.matr.¶Secundò addu co illud,ꝙ voluit gl.in §.tutor.in verſ.poſt tp̃s, inſt.de auct.tut. & in l.obligari.§.tutor,& ibi Bart.ff.eo.& Bart.in l. ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff. de acq. hær.ꝙ q̃uis in l. requiratur.auth. tut. debere præcedere , tñ idem eſt, qñ ſequitur , ſed incontinenti. ¶Tertiò facit,ꝙ not.Bald.in c.officij.de elect. per illum tex.in verbo incontinenti ſubſecuta ſunt , ꝙ prius actum videtur illud,ꝙ incontinenti ſubſecutum eſt.¶Quartò facit,ꝙ vult Bal. in c.cùm veniſſent.in pen.col.de iud. ꝙ reconuentio debet fieri ante lit.conteſt.c.1.& 2.de mutu. per.intelligitur, vel parum poſt,anteq̃ ſit iuratum de calumnia.¶Quintò facit, ꝙ ſignanter vult Bald.in l.fin.in 3.col.ff.de fer. ꝙ poſt terminum peremptorium datum ad probandum,admittitur, qui incontinenti vult probare,nedum per inſtrumenta , ſed ꝙ notab. eſt etiam per teſtes,vt ibi per eum,& per eundem in l.diffamari.in 1.col. vbi limitat.C.de inge.& manum. & not.Bald. in Auth.ad hæc. in pen.col.C.de vſur.¶Sextò facit, ꝙ ſingulariter decidit Bald. in l.fi.in pen.col.ad fi.in verſ.modo.circa teſtes.C.de fideicom. teſtes in teſtō debent eſſe rogati ad hoc,& non fortuiti.l.hæredes palàm.§.in teſtamentis.ff.de teſt.tenet ſing.Bal. ꝙ perfecto teſtamento ſufficiat incontinenti rogare teſtes , ꝙ an ſit verum,ibi dixi ¶Accedat vltimò illud vulgatum, quæ incontinenti fiunt,cenſentur ineſſe.l.lecta.ff.ſi cert.per.glo.& Doct.in l. petens.C.de pact.

Addi. Adde,ſi quæratur,quid ſit emendatio, dicitur ſi primò petebam decem, nunc peto.20. vel ècō tra,caue,quia iſta non eſſet emendatio , ſed mutatio, quia iſta ſecunda ſumma cenſetur penitus diuerſa à prima , niſi fieret ſub commemoratione primæ,iuxta glo.ord.l. ſcire debemus. in princ.ff.de verb.oblig.Bart.dicit,ꝙ emendare eſt reſecare ſuperfla,corrigere,addere detrahere, & declarare , ſententia prima firma manente,vt hic per eum.Tu dic melius ſm Cyn.hic in 1.col.plenius in 6.q.prin.& tangit etiam Pau. de Caſtr.in diſcurſu in 2.col. Nam iſte terminus emendare , poteſt dupliciter capi,primò ſtrictè ,& ꝓpriè, & tunc emendare eſt extra mendam ponere,vt ſupra dixi:vbicunque ergo eſt defectus in ſubſtantia, vel forma,ibi ꝓpriè dicitur emendatio, quaſi extra mendam poſitio , ſed ſi iſte terminus capiatur largè , tunc
16 procedit illud,ꝙ dicit Bart. ¶Si vero quæratur , † an ſit licita[a]
a emendatio libelli,& vſque ad quantum tempus.Bart.poſt Cy. ponit plenam doct.in qua facit.quatuor caſus prin.Aliqñ quę ritur de emendatione libelli circa ſubſtantialia,aliqñ circa rem petitam in libel.Aliqñ,& tertiò circa aliquā qualitatem.Quartò,& vlt.circa declarationem obſcuritatis.¶Circa primum caſum , qñ quæritur de emendatione circa ſubſtantialia libelli. Adde dictis Bart.primò inquantum vult,quædam eſſe ſubſtantialia quorum omiſſio non vitiet ipſo iure , ſed ita demum , ſi opponatur à parte , hoc non videtur bene dictum , capiendo ſubſtātiale ꝓpriè: nam ſubſtantialia ſunt,ſine quib.actus nō
17 poteſt ſubſiſtere. l.2.ff. de vſur. ¶† Secundò adde inquantum vult Bart.ꝙ qñ eſt defectus libelli, qui non vitiat libellum ipſo iure,ſed demum parte opponente,vt qñ eſt libellus obſcurus, vel incertus,& tenet Bart.ꝙ talis defectus poteſt emendari per actorem vſque ad ſententiā,niſi prius opponatur à parte. Adde, ꝙ talem oppoſitionem non poteſt reus facere , niſi vſq; ad litem conteſt.ſm Bal.in l.exceptionem. in 4.colu. C.de proba. Pau.de Caſt.hic,qui fortius,& plus ſubdit,ꝙ non ſufficeret opponere ante lit.conteſt. niſi etiam in lit. conteſt. proteſtaretur ſaluam eſſe exceptionem oppoſitam ſuper obſcuritate libelli.Quia lit.conteſt.ſimpliciter , intelligitur talem exceptionem remittere,vt hic per eū . Sed bene eſt verum,ꝙ qñ libellus eſt
b ipſo iure nullus,tunc exceptio[b] inepti libelli poteſt qñcunque etiam poſt ſententiam opponi , vt dixi in l. eleganter. §. ſi quis
18 poſt.ff.de cond.indeb.¶†† Tertiò adde inquantum vult Barto.
c ꝙ in criminalib.[c] ſi in libello non ponatur locus & tempus,libellus eſt ipſo iure nullus,etiam ſi non opponatur à parte. Cū Bart.tenet Pau.de Caſt.hic,& Bald.in l.vnica.in 14.col. in verſ. ſed iuxta hoc pone dicit ſtatutum.C.de confeſ.not .Bald.in c. quoniam cōtra falſam.in 13.col.vbi pulchrè limitat.de prob. Raph.Fulg.hic in 7.col.tenet contrarium per text. in l.libellorum.§.fin.in verſ. poſtulante reo. ff.de accuſ. Nam illi ablatiui reſoluuntur in conditionem,ſi reus poſtulauerit.l. à teſtatore, vbi Bart.not.ff.de cond.& demon.cum ſim. & ita tenet glo. in d.l.libellorum.§.1.in verbo aboletur, quæ ſubaudit.ſ.poſtulante reo.idem per d.§.fin.tenent Iac.Hoſt.& Io.And. in cap.1.de pur. can.Adde bene facere illud , ꝙ tenet Bart. in l.1.§.accuſationem,per illum text.ff.ad Turpil.ꝙ ſi in libello aliquis accuſat,qui non poteſt accuſare,vel aliquis accuſatur,qui non poteſt , & idem in plurib. tamen ipſo iure non vitiatur libellus , ſed ita demum ſi opponatur à parte, Bald.hic in rep. Peruſi.in 6.& 11.colu. via diſtinctionis concordat opin. vt hic per eum. Tu tene cum Bart. per text. in d.l.libellorum. iuncto verſ.ꝙ ſi libellꝰ, dum dicit text. aboletur , & ſic vtitur verbo præſentis tēporis,& ſic intellige ipſo iure,gl.in l.in criminali. C.de iuriſd. omn.iud.cum ſim. Non obſt. d.§.fin.in verbo reo poſtulante, quia non loquitur , quando libellus non fuit legitimè conceptus,ſed mutatur caſus,quando accuſator eſt mortuus , vel ſi viuit , & elapſum eſt tempus accuſandi , aut alia ſimilis cauſa
19 interceſſerit. ¶†Quartò adde inquantum Bart.vult, ꝙ in ciuilib.ſi in concluſionē apponatur cauſa inepta , vitiat. libellum. Idem tenent Bald.Pau.de Caſt.& do.Alex.hic,do.Ant.in c.dilecti.de iudi.Raph.Fulg.in 7.col.reprehendit. Nam actor non tenetur apponere aliquam cauſam,niſi opponatur à parte, & libellus licèt incertus procedit.l.fin. in princ.C. de anna. excep. Ergo ſuccedit regula, ꝙ quando aliquid de neceſſitate non requiritur,ſi exprimatur,& ineptè,non vitiat, vt dixi.in text.in 2. not.Pau.de Caſt.reſpondet,ꝙ eſt magna differentia, quia quā do actor nullam cauſam expreſſit,poteſt in probationib.iuſtificare quam velit,ſecus quando ineptam expreſſit , quia ad eā ſe ſtringit , & ꝙ iſtum reſpectum habuit Bart. quem indebitè reprehendit Fulg. aliter dicit do. Alex. ꝙ quando actor exprimit cauſam omnino ineptam,conſtat tunc iudici,ꝙ malitioſè agit , vnde ex officio etiam parte nō petente debet libellum lacerare,glo.in l.qui cum natu maior.§.ſi partis.in verſ. vel calumnioſam. ff.de bon.liber.& glo.in l.1.in verbo libellis, & ibi dixi. ff. de offic. aſſeſſ. ſecus enim eſt , quando nullam cauſam
20 expreſſit. ¶ † Quintò adde inquantum Bart. vult , ꝙ quando libellus in criminalib.vel in ciuilibos eſt ipſo iure nullus,ꝙ poteſt emendari ante lit. conteſt. ſi tempora patiantur, hoc eſt ſi adhuc durant tempora ſtatuta à iudice, vel à lege ad agendū.l. accuſaturus.ff.de adul.Facit,ꝙ in ſimili vult Ioann. And.in addi.Spec.in tit.de teſte.§.nunc tractemus.in addi. magna.ſequitur do.Ant.in c.licet cauſam.de probat;ꝙ ſi ſit datus terminus ad producendum articulos, licèt poſt terminum non poſſint alij produci , tamen producti bene poſſunt emendari. Iaſon. ¶Tu conſidera duo:primò ſi libellus eſt ipſo iure nullus,quomodo potuit lis conteſtꝰ ſecundò quando libellus eſt ipſo iure nullus,non eſt ꝓpriè emendatio,imò mutatio de nullo ad aliquid,vt ſupra declarani Tenendo tamen Bart.limita,vt procedat, quando emendatio fit circa aliquod ſubſtantiale: ſi autem emendatio fieret circa aliquod non ſubſtantiale, præfixio termini non impediret talem emendationē , ſic intellige Bart. in l.qui fundum.in princ.per illum text. ff.de contrahen. emp. ¶Sextò adde , inquantum Bart. ponit vtilitatem de gabella non ſoluenda,ꝙ in duob.malè dicit. Nam præſupponit , ꝙ libellus eſſet ipſo iure nullus , ergo non debuit ſolui gabella ,
21 † quia ſtatutum diſponens, ꝙ de quolibet libello ſoluatur ga-
d bella,debet intelligi[d] de libellis validis , & habentibus effectū, vt tenet idem Bartol. in l.fin.§. ſinautem.C. com.de leg.& eſt text.in l.2.& ibi Bald.ad hoc not. C.de eunuch.Bald.& Fulg.in l. non dubium. C. de leg. Secundò inquantum præſupponit Bart. quòd quando emendatur libellus in ſubſtantialibus,non

d ebet

ADDITIONES.

a ¶An ſit licita.Adde Spec.in titu. de lib. conce.in §. octauo. in titu.de ex pen verſ.30.Ang.in Auth.de liti.in §.omnem verò.colla.8.Bald.in Auth, hoc ſacramentum hodie,in fin.C.de iur. calum.

b ¶Exceptio.Fely.in cap.paſtora.colu.7.& in c. exceptionem. de excep. Ang. in §.appellamus.col.27.inſt.de excep. PVRPV.

c ¶Quod in criminalib.Adde Lanfran.in repe.c.quoniam contra.de prob.

d ¶Intelligi.Adde,quæ idem Iaſ.ſcribit in l.non dubium.num.9.3.de legib.in l. cauſas.num.10.in l.vbi pactum.num.22.25.3.de tranſ.in l. ſeruo legato.§.ſi ſeruum.num.6.& 7.de leg.& dic , quòd ſtatutum , quòd de contractu ſoluatur gabella non habet locum in contractu nullo,& inutili, teſte Alex.conſ. 104.colu.2.num.5.lib. 1.& fac. quod nullitas contractus excuſat à commiſſo,vt ſcribit Guid.Pap.conſ.192 quæſt.590. MASVER.

Source : BIU Cujas

debet pro eo gabella ſolui, ex quo primò ſoluta eſt. illud non eſt verum, quia libellus emẽdatus in ſubſtantialibus, cenſetur nouus libellus, ita not. Gul. Bart. & Bald. in l. ius ciuile. per illum text. de iuſt. & iur. Bald. hic in repe. Peruſi. in 6. quæſt. prin. ¶ Succeſſiuè, quia dictum eſt, quòd in criminalib. ſi in libello omittatur locus, & tempus, libellus eſt ipſo iure nullus, procedit quando pro delicto criminaliter agitur. † Quid ſi pro delicto agatur ciuiliter, quo caſu etiam debet apponi locus, & tempus, iurib. hic alleg. per Bart. hinc eſt, quòd ſi contra teſtes opponatur, quòd ſint criminoſi in cauſa ciuili, etiam in talib. exceptionib. debet apponi locus, & tempus. c. præſentium. §. 1. de teſtib. in 6. expreſsè Bart. in l. 1. in 2. colu. in verſ. quæro pone, quòd aliquis excipiendo. ff. de excep. & in l. 3. §. lege Iulia. ff. de teſt. & in l. prætor. in princ. ff. de iniur. not. Bald. in Auth. ſi teſtis productus dicatur. circa fin. C. de teſtib. Quamuis contrarium teneat idem Bald. hic in 10. opp. ponunt etiam latè Cano. in d. cap. præſentium. & in cap. fin. de pur. cano. An ſi omittatur, libellus ſit ipſo iure nullus, etiam parte non opponente? dicit Bart. ſe dicturum in l. 1. ff. cod. ſed ibi nihil dicit, nec hic. Tangit Bald. & nihil firmat, in cap. 1. in 6. colu. quib. mod. feu. amit. in vſi. feu. do. Alex hic in 7. col. tenet, quòd libellus ſit ipſo iure nullus, cùm in eo requiratur expreſſio loci, & temporis, ſicut in criminalibus, ergo pariter debet ipſo iure vitiare. ¶ Tenco contrarium, & pondero Bald. ita velle hic in 8. opp. dum dicit reo petente. idem tenet Fulg. hic per generalitatem reg. l. ſi. in prin. C. de anna. excep. idem tenet do. Fran. Aret. hic ſubtili fundamento, quia ſi inſpiciatur. l. prætor. in princ. de iniur. & l. item exigitur. ff. de dol. non dicunt, quòd pro forma requiratur locus, & tempus, ſed quia non debet vagari actor in tanto crimine, & ſic pro certitudine rei conuenti, vnde qua ratione in ciuilib. actor debet reddere reum certum, tamen procedit ipſo iure libellus, vt ſupra dixi, ita etiam hoc caſu, nec ſimiliter dictum Alex. eſt bonum, quia in criminalib. agitur ad vindictam publicam, glo. in l. 3. ff. de ſep. vio. nec poteſt reus renuntiare defenſionib. glo. eſt ſing. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. & ibi l. vltra procedit annullando ipſo iure, vt ſupra declaraui, quæ omnia ceſſant, quando pro delicto ciuiliter agi-
23 tur. ¶ † Vltra Bart. cadit neceſſaria dubitatio, an [a] quando libellus eſt ipſo iure nullus, poſſit nullitas purgari ex probationibus aptis, puta, in libello accuſatorio eſt omiſſus locus, & tempus, an ſuppleatur ex probationib. aptis. Bald. hic tenet, quod non, in 8. opp. niſi per confeſſionem partis. c. 1. de accuſ. in 6. & idem Bald. hic in 9. colu. quærit an probatio apta ſuffragetur libello inepto, concludit, quòd non, quia non eſt medium ſine princ. alleg. Ioan. And. in c. examinata. de iud. in nouel. Contrarium tenent Pau. de Leaz. & Petr. de Anch. in cle. conſtitutionem. de elect. Tene primam partem, & pondera idem velle Bart. ſi bene inſpexeris, in l. ſi præſes. de pœ. poſt medium. Et dicit idem Bald. in l. 1. in vlt. colu. ff. de iur. omn. iud. quòd ſi libellus eſt ineptus, & probatio apta, vel ſi exceptio rei eſt inepta, & probatio apta, iudex tamen non poteſt ſupplere ex probationib. aptis, niſi per confeſſionem partis, quod reputat not. dignum. Facit, quod vult idem Bald. in l. 1. ad fin. C. de pign. act. vbi dicit Bald. quòd quando eſt malè actum, & bene probatum, debet denuo agi. facit, quod vult gloſ. not. in l. verbum oportere, aliàs eſt in l. præceden. ff. de verb. ſign. quam not. Bal. in cap. 1. in 2. colu. de mil. vaſ. qui contu. eſt in vſi. feu. Ad idem bene facit, quod nota. multum dicit Angel. in l. Claudius. in 1. colu. poſt med. ff. qui pot. in pign. hab. quod quando in libello eſt actum ex cauſa inepta, & iudex in proceſſu videt probatam cauſam aptam, debet tamen abſoluere reum reſeruata actori facultate agendi ex cauſa apta. text. eſt quem dicit, quod. d. ſuus Bald. ſemper habere ſolebat in ore, in l. Bebius Marcellus. ff. de pact. dot. bene verum eſt, quòd quando libellus eſſet ambiguus, incertus, vel obſcurus, qui procedit ipſo iure, declaratur ex probationib. aptis. in his terminis procedit gl. ſing. in l. 1. §. ſi quis argentum. ff. depoſi. Barto. in l. in actione. ff. de furt. & ſecundum iſta intellige, quod tenet Lud. Rom. contra Raph. Cum. in l. non ſolùm. §. ſed vt probari. ff. de oper. nou. nun. quod ſi in libello omiſſa ſit qualitas, vt locus, vel tempus, quòd non poſſit ſuppleri ex probationib. & ex his habes expeditum primum caſum Bart. hic. ¶ Secundum caſum vide per
24 te vno excepto, † quòd acceſſoria, quæ emergunt poſt lit. conteſt. non ſpectant ad actionem, vt præſupponit Bar. ſed veniunt offic. ind. mercenarij, vt per Cyn. hic in 6. quæſtio. ad fin. ¶ Tertius caſus Barto. eſt, quòd ſi per emendationem qualitatis libelli mutatur actio, vel ſubſtantia facti, non ſit licita emendatio. Credo, licèt nemo tangat, Bart. malè loqui, imò licita eſt ante lit. conteſt. ſi tempora largiantur, per illud, quod Barto. met tenet ſupra in primo membro, quod in criminalib. quando libellus eſt ipſo iure nullus, tamen admittitur emendatio ante lit. conteſt. ſi tempora largiantur, ergo idem debet eſſe hic, & ſi dicis Barto. ibi loquitur de emendatione, ſed hic eſſet mutatio, quia vt ibidem dixi, quando libellus eſt nullus, de nullo ad aliquid eſt mutatio, & non emendatio. Fortius Barto. ibi firmat, quòd ante lit. conteſt. libellus poteſt in totum mutari, ergo & hic. fortius volunt Doct. in ſeq. part. gloſ. quod mutatio libelli ante lit. conteſt. ſit licita. Vnde credo Bartol. indiſtinctè loquutum non bene conſideraſſe, & ita hoc mane feci publicari hanc concl. contra Bartol. indiſtinctè loquutum: nam debebat diſtinguere poſt lit. conteſt. ¶ Nec obſt. fortiter tex. in l. denuntiaſſe. §. quid tamen. ff. de adul. in verſ. mox. alleg. per
25 Barto. † Quia dupliciter reſpondeo. ſ. quod dictio mox, [b] debet aliter intelligi ſecundum ſubiectam materam, per not. per Bart. & alios in l. fructus. ff. ſol. matr. Secundò realius reſpondeo, vt per Bart. circa princ. quòd ex eadem denuntiatione ſic variata, licèt mox, non poteſt ſequi confirmatio, ſed bene ſi mutaretur, & daretur nouus libellus. Item adde inquantum Bart. tenet. ℘ quando per mutationem qualitatis non mutatur actio, nec ſubſtantia facti, quamuis augeatur, vel minuatur condemnatio, licita eſt emẽdatio vſque ad ſententiam, prout etiam tenuit glo. hic, & Bart. in d. l. in delictis. §. ſi detracta. Errat Barto. quia mutatio illius qualitatis. ſ. ſcientiæ., vel ignorantiæ domini, non facit mutari ipſam condemnationem, cùm vtroque caſu ſemper dñs condemnetur inſolidum ad damnum, bene verum eſt, ℘ poſtea moderatio fit in executione talis ſententiæ, quia ſi dñs fuit ignorans, habet in executione ſententiæ facultatem dandi ſeruum pro noxa, ſecus ſi fuit ſciens. l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iud. ¶ Item adde, ℘ contra Bart. multum obſt. l. ℘ in hæredem. §. eligere. ff. de tribu. ſecundũ Imol. in l. 1. §. 1. ff. de pub. in. rem act. qui dicit, ℘ iſtud contrarium nõ reperit formatum à Doct. & ℘ d. §. eligere. debet intelligi, & limitari ſecundum d. §. ſi detracta. & ita dicit ſentire Cyn. hic in 6. q. Sed Inn. in c. 1. de lib. oblat. quem refert, & ſequitur Bald. in d. §. ſi detracta. dicit, ℘ ibi actor non expreſſit in libello qualitatem ſcientiæ, vel ignorantiæ, ideo variatio admittitur, ſecus ſi expreſſiſſet. d. §. eligere, ſed iſta ſol. eſt contra text. d. §. ſi detracta. in verſ. de ſcientia domini arguenda pœniteat, ſm Ioann. de Ana. in c. fin. de collu. deteg. ¶ Veritas eſt, quam ponit dom. Ant. in c. 2. de lib. oblat. Bald. hic in rep. Peruſina. in 6. q. & Alb. in d. §. ſi detracta. ℘ vbi variatio illius qualitatis ſcientiæ, vel ignorantiæ domini non mutat condemnationem, cùm ſemper fiat inſolidum, vt proximè declaraui, ideo admittitur, ſecus in d. §. eligere. & hãc tene. ¶ Quartus caſus Bart. circa emẽdationem, eſt in declarando obſcuritatem libelli, vt hic per
26 eum. Adde, † quòd ſicut hæres non poteſt declarare libellũ defuncti, vt hic per Bart. ita dominus non poteſt declarare libellum à procuratore porrectum. glo. in l. idem Pompo. ſcribit. ff. de rei vend. hic alleg. per Bart. iuncta gl. in §. ſi quis aliud. inſt. de act. & ſi ſemel declarauit libellum, non poteſt amplius declarare, vt dixi in text. in pen. not. ¶ Vltra Bart. in hac materia emendationis libelli, vltra limitationem dictam in text. in 1. not. & aliam dictam in pen. not.

27 **Addi.** Secundò limita, † vt actor ſemel tñ poſſit libellum emendare, & poſtquam ſemel emendauit, non poſſit amplius etiam ante lit. conteſt. emendare, ita ſing. Bald. in c. 2. de lib. obla. per text. not. in l. ſi quis iuſiurandũ. ff. de re cred. Confirmo per illud, ℘ fortius vult ſing. Ang. in l. ſi quis intentione ambigua. col. fin. de iud. vbi dicit, ℘ licèt actor poſſit declarare libellum vſque ad ſententiam. d. l. ſi quis intentione ambigua, & Bart. hic in quarto caſu proxi. præcen. tñ dicit ibi Ang. ℘ poſtquam ſemel declarauit, non poteſt amplius declarare, de hoc dicit eſſe glo. ſing. in l. quicquid aſtringendæ. ff. de verb. oblig. non inuenio tamen, ℘ illa gl. dicat hoc. Confirmo per aliud in ſimili. Nam dicit Bald. in Auth. habita. C. ne fil. pro patr. col. 11. verſ. 3. dubitatur. in fin vbi dicit, ℘ ſi aliquis habeat plures iudices, vt ſunt ſcholares, dato, ℘ ſit verum, ℘ vno electo poſſit. variare, tamen iſta mutatio, vel variatio non poſſet fieri niſi ſemel, alleg. d. l. ſi quis iuſiuran. ¶ Tertiò limita, niſi ſtatuto diſponeretur, ℘ productio libelli habeat vim lit. conteſt.

ADDITIONES.

[a] ¶ Quæſtio, Iaſ. remiſſiuè in §. ex maleficijs. colu. 15. inſt. de act. & in §. curare. 4. colum. eod. tit. in l. 1. colu. 2. de offic. aſſeſ. & in l. 2. vt nemo priuatus. Dec. conſ. 83. PVRPV.

* Et vide, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. 2. §. ſi quis Epheſi. ff. de eo, quod cert. loco vbi dixi, & declarat Miſing. cent. 2. obſer. 32. & 40. & fac. q̃ ſcribit Pract. Pap. for. inquiſ. verſ. Anno præſente. vbi addo, & not. Rob. de ord. iud. c. 31. num. 12. 13. & ſeq. Boſ. tit. de inquiſ. num. 90. idem Iaſ. in l. quid ſit nominatim, nu. 12. 13. & ſeq. ff. de lib. & poſth. MASVER.

[b] ¶ Quod dictio mox. Adde glo. in verſ. incontinenti. & ibi Doct. in c. præterea. de teſt. cog. gl. in c. an ſit. de appel. Hoſt. in cap. veniens. el. 2. de teſt. Abb. in cap. quia propter, §. 1. de elect. in c. 1. de mutu. peti.

Source : BIU Cujas

conteſt. ſecundū Bal. in l. accuſationem. in fi. ĩ. qui accuſ. non
a poſ. & in l. 1. col. 16. eo. tit. [a] Iaſon Papiæ.
¶Et adde, q̃ in omnib. caſib. in quib. dictū eſt emendationē libelli non admitti poſt lit. conteſt. ſemper intellige, qñ iuratum eſt de calumnia, ita ſing. tenet Spe. in tit. de li. conce. §. nunc oſtendamus. in verſi. emendari, & licèt Bal. in l. error. in 6. col. C. de iu. & fac. ign. & d. Alex. hic in 7. col. eum reprehendant, adde q̃ idem ad literam tenet Inn. in c. 1. in prin. vlt. col. de lib. obl. Item adde, q̃ in caſib. in quibus non pōt fieri emendatio poſt lit. conteſt. procedit ēt ſi vtraque pars conſentiret, ita ſin. Bal. in Auth. hodie. ad fi. C. de iura. cal. quod putat perpetuò tenendū mẽti. Et loquitur, qñ emendatio fieret circa ſubſtãtialia libelli, & ratio huius eſt, quia ſubſtantialia iudicij non ſtant in diſpōne partiū, gl. in c. de cauſis. de off. deleg. Bartol. in Auth. offerat̃. in pe. q. C. de lit. ꝫteſt. Itē ſi emendatio fieret addendo, ferret̃ ſnīa ſuper eo, ſup̃ quo nō eſſet lis ꝫteſt. ꝯ l. prolatam. C. de ſen. & interlo. ¶Itē adde, q̃ ea q̃ dicta ſunt de emendatione libelli, procedunt non ſolūm in libello porrecto in cauſa prin. ſed ēt in libello porrecto in cauſa appel. ſm Bald. in l. ſi quis libellos. C. de app. & in l. per hanc. in 3. col. C. de temp. app. & in l. idem Pompo. ſcribit. vbi ēt Ang. ff. de rei vend. Bal. in lect. Peruſi. in pen. char. ſed libellus datus in 1. inſtantia non poſſet poſteà mutari, vel emendari in cauſa app. ſm d. Ant. de Bu. in c. 2. in vlt. col. de lib. obl. quem per plura fundamenta ſequitur Lud. Ro. in conſi. 381. quod inci. quæſtio eſt nunquid libellus in inſtan. 1. ¶Sum in 2. par. prin. gl. ibi, ſubijcit de mutatione. cum qua lege ſimul illam partem gl. ĩ. ibi, quod dixi non fieri mutationem. & gl. declarat, quid ſit mutatio, & vſque ad quantum tempus. fieri poſſit, demum opponit & ſoluit, & ſic
28 diuiditur in 4. part. ¶† De primò, quid ſit mutatio, dic ſecūdū hanc gl. & Bar. quando omittitur actio propoſita in libello, & noua intentatur. & aduerte ex mente Cy. in 7. q. Saly. & Pau. de Caſt. q̃ mutatio fit tripliciter, aliq̃ fit mutatio cauſę, qñ in libello egi ad pecuniā ex cā mutui, volo nunc mutare, & agere ex cauſa depoſiti. Aliq̃ fit mutatio actionis, remanente eadē cā, qñ ꝓ damno dato egi actione l. Aq̃lię, nunc volo mutare, & agere ex titulo, arborū fur. cæſa. Aliq̃ fit mutatio ſolius rei, remanente cauſa, & actione, qñ egi actione depoſiti ad veſtes, poſtea certioratus à teſtib. q̃ non fuerunt depoſitæ veſtes, ſed libri, volo mutare, & agere actione depoſiti ad libros. Vſq;
b autem ad quantum tempus [b] fieri poſſit hæc mutatio, de iure fiorum. & C. clarum erat, quòd vſque ad lit. conteſt. ſed gl. hic tenet, q̃ hodie ſit correctū per Auth. qui ſemel. C. quomodo, & quando iud. idem tenēt Pet. & Cy. hic. Io. Andr. in addi. Spe. in 4. parte, in tit. de accuſ. ſuper rub. & in tit. de lib. ꝫcep. §. nunc oſtendamus. in prin. ¶Dic melius ſm alios omnes hic, & in d. Authen. qui ſemel, q̃ illa Auth. quæ ſumitur ex §. omnem. in Auth. de litig. nihil obſt. quia loquitur in actore ꝓcraſtinante, & differente procedere, vt inſtantia pereat: hic autem vult procedere renuntiando in totum primæ actioni, & aliam intentando, certè poteſt ante lit. conteſt. ¶Sum in teritia par. prin. gloſ. ibi, ſed cumulatio. ex qua habes regulam cum duab. fal.
29 ¶†† Regula eſt, q̃ cumulatio regulariter permittitur vſque ad lit. coteſt. & ſm Bart. & Docto. hic, cumulatio eſt vnius actionis cum alia coaceruatio. Vel melius, ſm Bal. in l. 1. in vlt. col. C. de fideicom. cumulatio eſt plurium actionum ſe inuicem contingentium in vno, vel plurib. libellis coaceruatio. Contra fal. glo. obſt. fortiter tex. in §. ſed neque. in Auth. de fideiuſ. Bar. refert duas ſol. Antiquorum, quas reprobat, deinde reſpondet tertio modo, vt hic per eum, & in l. fundum. ff. de exce. & hāc tenet, licèt Fulg. & Pau. de Caſt. dicant, q̃ ſol. Bart. proceſſit per mendicata ſuffragia. ¶Quarto modo reſpondet Bald. hic in vtraque lect. q̃ ideo in d. §. ſed neque. admittitur cumulatio, quia ambæ actiones tendunt ad eundem finem. ſ. vt debito ſatisfiat, nec per hypothecariam quis cōſequitur in effectu pluſquam per principalem, ſecus eſt in d. l. fundi. ¶Iſtam tenet d. Alex. ſed non placet, ex quo per hoc non tollitur regnla huius gloſſ. approbata per d. l. fundi, & d. l. fundum, quòd quando actiones ſic ſe habent ad inuicem, quòd ſententia abſolutoria lata in vna, facit præiudicium in alia, ibi non admittitur cumulatio, & fortius quando idem per vtranque conſequimur. ¶Quintò modo reſpondet Fulg. quòd hypothecaria poteſt aliquando de per ſe ſtare abſque principali. l. 2. C. de luitione pig. non ſic eſt in d. l. fundi. Sed hoc nihil valet. quia nos conſideramus ſolam potentiam, per quam poſſibile ſit fieri præiudicium. ¶Sextò modo rñdet Pau. de Caſt. vt ſtatim referam. ¶Sepimò rñdet Bal. in l. fi. C. de act. & oblig. q̃ in d. §. ſed neq;. ideo admittitur cumulatio actionis perſonalis, & hypothecariæ ꝓp naturalem coniunctionem, quam ad inuicem habent.
30 ¶†† Tene ſol. Bar. & pōdera Bar. & Doct. velle, q̃ nō poſſū petere in eodē libello nec à prin. nec ex poſt facto cumulando rē, & fructus, eo quia ſententia abſolutoria lata ſuper re princip. prę̃iudicat in fructibus, & quòd iſta cumulatio non procedat, eſt text. clarus in dict. l. fundi, quem ad hoc reputat ſing. Bald. hic. in 16. col. Eodem modo per d. rationē volunt Bar. & Doc. q̃ ab initio in eodem libello non poſſum petere fortem cum vſuris, vel cum damnis, & intereſſe, quia talia acceſſoria non poſſunt cumulari, nec in eo. libello, nec in diuerſis, nec à principio, nec ex poſt facto, per rationem prædictam, in vtroque tñ ex conſuetudine libellantium videmus totum oppoſitum. ¶Item ēt de iure in eo. libello poſſum petere rem cū fructib. perceptis, vel percipiendis, ſm Cy. in l. cùm propria. C. ſi quis alteri, vel ſibi. Bar. & Bal. in l. 2. C. de pet. hære. no. latè Bar. & alij in l. & ex diuerſo. §. vbi autem. ff. de rei ven. Eodem modo poſſum petere ſortem cum vſuris, vel cum damnis, & intereſſe, ſm Cy. in l. 1. in 4. oppo. C. de iud. bon. text. in c. dilecti. de for. comp. ¶Quid dicemus? Pau. de Caſt. hic in vlt. colum. dicit ſe habere in hac materia nouam conſiderationem, non viſam nec tactā ab aliquo, quam dicit eſſe meram veritatem, q̃ aut in diuerſis libellis eodem tempore productis quis vult cumulare rem principalem, & iſta acceſſoria, & tunc non poteſt, ēt ſi cōditionaliter cumularet, quia quo ad acceſſoria libellus in totum penderet à futuro, ita dicit ſe intelligere. d. l. fundi, & l. fundum. Aut in eo. libello vult cumulare rem principalem, & iſta acceſſoria, & tunc ſi cumulat purè, & æquè principaliter, iſtud non poteſt, iurib. præall. Aut vult cumulare ſub conditione, hoc modo, peto rem principaliter, ſi & quatenus apparebit me habere ius in re prin. peto fructus, vel peto damna, & intereſſe, hoc modo & conditionaliter bene admittitur cumulatio, alleg. gl. no. in l. qui de inoffic. in gl. magn. ad fi. ff. de inoffic. teſt. Cy. & Mod. in l. 1. C. de iud. & dicit Pau. de Caſt. ſe intelligere. §. ſed neque. in Auth. de fideiuſſ. q̃ ibi admittatur cumulatio actionis perſonalis, & hypothecariæ, eo quia hypothecaria fuit conditionaliter cumulata. Sed eſt nimia diuinatio, & reſtrictio ad illum tex. p̃tereà ratio illius tex. militat vtroq; caſu. Bal. hic in 21. col. dicit, q̃ quis nō poteſt diuidere acceſſorium iudicium à principali, & iſtud eſt principaliter cumulare, & ita dicit eſſe tex. in d. l. fundi. ſed acceſſoriè ſic, & ita dicit conſuetudinem obſeruare, & hoc eſt, quòd in effectu etiam voluit Pau. de Caſt. hic. Ego autē ſic dico, q̃ aut fructus debētur iure actionis, & non officio iudi. mercenario, vt eſt in actionib. bonæ fidei, vbi fructus debentur iure actionis, non dico vſuræ. gloſſ. eſt ſingular. in §. actionum. in gloſſ. magna vltra medium. inſtitut. de act. quam multum not. domin. Mathe. in not. 90. ſequitur Bald. in l. ſi marito. §. final. ſolut. matrimon. quamuis Ang. & d. Alex. ibi reprehendant. Etiam dicit d. Alex, q̃ illa gl. *communiter reprobatur*, quia nulla. l. probatur. Ego ēt puto, q̃ illa gl. ſit falſa, pro vt meliori ratione ꝓbatur tenet Bald. non allegans iſtam gl. in l. ſi. ad fi. C. de vſu. & fruct. leg. Vnde melius exemplū pone, qñ iſta acceſſoria eſſent promiſſa per ſolennē ſtipulationē, vt eſt gl. in l. tertia §. ſitem. ff. de leg. 3. & l. non ſo-
31 lum. de rei vendi. † & iſto caſu, quando acceſſoria debentur iure actio. teneo, quòd nec ab initio, nec ex poſt facto poſſint cumulari cum re principali, ſed oportet expectare finem ſuper re princip. deinde acceſſoria petere de per ſe iure actio. in iſtis terminis propriè loquitur text. in dicta l. fundi. Bartol. & Doctor. hic, tenet Imol. in l. Paulus. la prima. in 1. columna. ff. de re iudic. facit bene text. in l. ſi in iudicio. cum gloſſ. 1. & 2. ff. de excep. rei iud. ¶Limito tñ, niſi illa acceſſoria peterent̃ conditionaliter, eo modo, quo ſupra retuli. ſecundum Paul. de Caſtro, eo quia regula generalis eſt in hac materia, quòd vbi
32 aliàs † duo iudicia non poſſunt cumulari purè, & ſimpliciter, tamen conditionaliter ſemper admittitur cumulatio. glo. eſt in l. conductores. C. loc. & l. non ab re. C. vnde vi. gl. in dict. capitul. Raynaldus. in gloſ. quæ incipit, ſed nunquid. de teſt. Cyn. in l. ordinarij. in ſecunda quę̃ſtio. C. de rei vendic. plenè Angel. in l. qui de inofficioſo. ff. de inoffi. teſtam. d. Alexan. vbi etiam alle. in l. 1. in 1. col. C. de iud. vbi etiam vide Pau. de Caſt. in 2. col. ¶Cogita tamē tu proueẽte, quia iſtud eſſet imponere. l. verbis, & nō rebus, contra l. 2. in fi. C. communia de leg. & d. l. fundi.

ADDITIONES.

a Eodem titul. Adde, & limita niſi aduerſarius poſt productionem libelli illum acceptauerit in parte, & paſſibus pro ſe tantū facien. nam tunc etiam ante lit. conteſt. mutari non poterit, quia libellus habet vim tacitè confeſſ. l. cùm precum. C. de liber. cauſ. vbi Bald. loquitur de confeſſione acceptata, & ideo practi. eſt, quòd ſemper dicatur, acceptando, &c. iuxta not. per Bald. Imol. & Cum. in l. Gallus. §. quidam rectè. de liber. & poſthum. BELLOT.

b ¶ Quantum tempus. Adde Specula. titul. de expen. in verſicul. 30. Angel. in Authen. de litig. in §. ommnem verò. collat. 8. Item poteſt fieri iſta mutatio poſt lit. conteſt. de conſenſu partium ſecundum Bal. in Auth. hoc ſacramentum hodie. in fin. C. de iur. calum.

* Et vide, quæ ſcribit Pract. Pap. for. libel. Act. Real. verſic. ſaluo iure addendi.

Source : BIU Cujas

fundi.& l.fundum.& earum ratio nõ procederet quandot, cõ
33 ditionaliter fieret cumulatio. ¶† Aut verò acceſſoria debent ſolum officio iudicis mercenario, ꝓut regulariter cõtingit. l. 1. cum gl. C. de iud. l. ædiles §. item ſciendum. ff. de æd. edi. & tunc nedũ poteſt fieri cumulatio, imò debet neceſſariò fieri, quia debet in libello petere rem cum fructibus, vel petere ſortem cum expenſis, vel damnis & intereſſe, ita procedũt auctoritates, quas ſuperius adduxi, aliàs qñ acceſſoria ſolùm veniũt officio iud. mercenario, & non iure actio. niſi petita eſſent, cũ lata ſententia expiret officium iud. non poſſent amplius de per ſe peti. glo. in l. 4. C. depo. not. in l. 1. C. de iud. & in l. fi. ff. de eo, ꝙ cer. loc. tñ non eſſet propriè cumulatio, qu ia non eſt plurium actionum coaceruatio. ¶Iſtam differentiã in terminis, quòd ſi acceſſoria, puta fructus debeantur iure act. non poſſit fieri cumulatio, ſecus ſi officio iudi. facit Bal. in c. cùm dilectus. in vlt. col. de cauſa poſ. & ꝓprieta. & hoc modo habes clarè veritatẽ huius paſſus. ¶Secundò principaliter limita gl. per l. 1. §. quia autem. ff. quor. leg. ſecundum Bar. & Docto. hic, quando actor eſt dubius propter factum aduerſarij, idem tenet Bart. in l. vbi autẽ non apparet. §. qui illud. ff. de verb. obl. & eſt gl. in l. nemo ex his. §. 1. ff. de reg. iu. gl. in c. Abbate ſanè. in gl. mag. de re iud. in 6. Can. in c. 2. de lib. obl. & in c. tertio loco. de ꝓbat. Reliqua circa, genera cumulationum vide per Bar. & Doct. hic, & in l. naturaliter. §. nihil commune. in 9. col. vbi plenius Mod. ff. de acq. poſſ. d. Ant. in c. cũ dilectus. in 6. col. de cauſa poſſ. & prop.
34 ¶Tangit etiã hic Bart. † an plures actiones ex diuerſis cauſis ad diuerſa contra eundem competentes poſſint ſimul in eod. libello cumulari, & diſtinguit, vt hic per eum, & repetit in 9. col. & in l. per hanc. in 2. col. C. de tẽp. appe. & in ſimili in l. libel. §. ſed & ſi aliud. ff. de accuſ. Tene contra Bart. quòd etiã ſi ſint plures actio. differentes ſpecie, quæ competant contra vnum, poſſunt in eo. libello cumulari, per text. qui ſic debet intelligi, aliàs eſſet de indubitabili, in l. ſi idem cum eo. in prin. & ibi Bal. Ang. & Mod. ad hoc no. ff. de iur. om. iu. Bald. hic in 15. q. Pau. de Caſt. & d. Alex. idem tenet Saly. in l. ſi quis homicidij. C. de accu. per illum tex. cum gl. in verſi. non putauerit. in fi. & eſt gl. in c. diſpendia. in verſi. perſonales. de reſc. in 6. gl. in c. querelam. in gl. 3. in verſi. petens. iuncto text. de elect. ¶Tangit etiam Bar.
35 † an in caſibus, in quibus prohibetur [a] cumulatio, ſit neceſſe
a opponi à parte. & concluſiuè vult, quòd ſic, niſi actiones ſint contrariæ, vel quæ electione tollantur, vt hic per eum, & in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſ. & in l. hos accuſare. §. Iul. ff. de accuſ. & in l. 1. §. accuſationẽ. in 1. col. ff. ad Turp. per gl. in l. ſi accuſationib. C. de accuſ. latè Bald. in l. ordinarij. in 4. col. C. de rei ven. & in l. 2. ad fi. C. de pet. hære. Quartam part. glo. vide per te.

Addi. Sum in 4. par. prin. gl. ibi, ſed nũquid ſuper noua. quam ſubdiuido in 3. part. vt gl. tres format. q Secunda ibi, item nunquid ſuper eo. Tertia ibi, item an in noua. In prima. q. An ſuper actione cumulata denuo iurandum ſit de calumnia, ponit tres opin. Tu dic melius concordando, vt hic per Bart. cum quo alij tenent. In 2. q. teneas, quòd ferenda ſit ſententia etiam ſuper prima, vt hic per Bart. & Doct. In vlt. q. gl. dic, quòd concluſio gl. eſt vera, quòd danda ſit noua dila-
* tio per c. literæ. de dila. ſed *communiter reprobatur* exemplum gl. nec talis cumulatio videtur permiſſa, vt hic per Bartol. & Doctor. Iaſon Papiæ.
b ¶Capio gl. in verſi. prout. [b] quam declara, vt per Bar. qui dicit, quòd eſt noua gloſſ. & antiqui libri eam non habent. Et tene primum intellectum, quòd dictio, prout, ſtet in hoc tex. limita tiuè circa tempus, quo poteſt fieri emendatio, & circa qualita
36 tem, hoc eſt dummodo ſaluum ſit ius reo, &c. ¶† De iſta dictione prout, quot modis capiatur, ponit latè Bal. in antepe. colum. Bartol. in extrauagan. ad repri. in verſi. prout. Can. in c. prout. de dol. & contum. Et vide, quod dicit Bald. in l. 2. in penultim. not. C. de erro. aduo. quando quis confitetur, prout in tali inſtrõ continetur, ſi in illo inſtrumẽto nihil contineatur, confeſſio nihil ꝓiudicat, & ꝙ no. dicit Bal. hic in antepe. col. in verſicul. quid dicimus de practica Vicentina, quando quis petit certam ſummã in libello, deinde dicit plus, & minus, ꝓut per teſtes probabitur in proceſſu? ¶Iuxta hanc gloſſ. dubitat Bartol. ſi actor in libello per dictionem prout, faciat mentionem alicuius inſtrumenti, an ante lit. conteſt. teneatur illud
c edere, [c] Inn. in c. 1. de probat. tenet, quod ſic, ſequitur Spec. in titul. de inſtru. edi. §. nunc dicamus. in pluribus verſicul. idem in effectu vult. Bartol. niſi vno caſu, quando reus veriſimiliter eſt inſtructus, vel habet copiam talis inſtrumenti, vt per Bart. hic, & in l. poſtquam. §. ſi dies. ff. vt leg. nom. ca. cum multis concor. traditis per d. Alex. hic, & in pe. col. ita tene, quamuis Alberic. de Roſ. in l. 1. §. editiones, in vltim. colum. ff. eod. re-
probet dictum Inn. & dicat ꝫrium de cõſuetudine obſeruari. ¶Capio gl. in verſi. perpetui, quam diuido In 3. par. In 1. timore taciti conrrarij exponit tex. perpetui. i. generalis, timore ꝫrij, quia nihil põt eſſe perpetum ſub ſole. l. eum debere columnã. ff. de ſer. vrb. prædi. In 2. declarat tex. In 3. pnoit fal. Secunda ibi, cuius mentem habes. Tertia ibi, niſi perſonæ ratio. In ea. in fi.
d Ex tota gl. habes tres concl. [d] ¶† Primò habes, ꝙ actor nõ põt
37 emendare libellum, niſi ſoluat expenſas, & damna reo, intellige, & limita, vt per Bar. in vlt. col. & Mod. ſequitur d. Ant. in c. 1. ad fi. de libel. obl. & dicit Bald. hic in rep. Peruſina, quẽ ſequũt Sal. & d. Alex. hic, ꝙ talis emendatio non admittitur, niſi prius expẽſæ actualiter reſtituãtur, arg. l. ſancimus. C. de iud. & ſicnõ ſufficeret ſi vellet dare pignus, vel fideiuſſores. Tu põdera, ꝙ Bart. in l. rura. C. de omni agro deſer. lib. 11. alleg. iſtam. l. cum gl. & vult vnũ, quod reputo bene ſingulare, ſi rectè inſpexeris omnia verba Bart. ẽt ſi in libello ſit per errorem aliquid dictũ, quòd dato, ꝙ error ſit probabilis, & iuſtus, tñ adhuc prętextu talis erroris non admittitur emendatio libelli, niſi ſolutis expen. & ſi iudici videatur, ita pondero iungendo illud, quod Bar. in fi. dicit de libello. Secundò habes ex hac gl. ibi, actione
38 in factum, † ꝙ damna, & expen. qñ fit mutatio inepti libel. petuntur per actionem in factum, iſtam gl. reprobat Bart. quia
* imo petuntur officio iud. facit bene text. ibi, *ius dicentis*. ¶Tu conſidera, quòd gl. no. loquitur, prout Bart. intelligit, nã non negat gl. quin damna, & expenſæ veniant officio iudicis, ſed bene dicit, quòd in eo caſu, quo damna non præſtarentur ante emendationem libelli, tunc competeret actio in factum
* ad id, quod intereſt. Magis tñ placet ſententia *Bart. & communis.*
39 ¶Tertiò habes ex gl. ibi, niſi perſonæ ratio, † ꝙ quamuis regulariter actor emendans libellum teneatur ſoluere expenſas, fallit in pupillo, muliere, & ruſtico, ita tenet Bal. hic 2. col. Sed iſtam gl. reprobat Bar. & Sal. in 10. col. & d. Alex. hic, quia l. 1. §. fi. alle. in glo. loquitur in omittente edere, hic autẽ in faciẽte.
40 † Vnde grauius eſt delictum, quòd committitur faciendo, q̃ omittendo, gl. in l. ſi mora. ff. ſol. ma. Tu conſidera, quod Bart. ſubtiliter intuenti conſtituit differentiam in tutore, qñ libellus emendatur nomine pupilli, debet tutor, & non pupillus condemnari in expen. & contra tutorem fit executio, ſed qñ pupillus ad pręceptum iudicis non edit librum rationum publicatum, innuit Bart. ꝙ condemnatio ad intereſſe non fiat, nec contra eius tutorem. l. 1. §. fi. ff. eo. alle. in gl. Cogita, quæ poteſt eſſe ratio diuerſitatis, & ſi dicas, quia in caſu. d. l. 1. §. fi. delinquitur omittendo, vt dicit Bart. hic faciendo, ſed primum eſt leuius ſecundo, vt per gl. in d. l. ſi mora. ideo tutor excuſatur, ſecus in ſecundo caſu. Iſta differentia non placet, quamuis alij non aduertant, quia illud quod dr̃, quod grauius eſt delictum in faciendo, q̃ in omittẽdo, procedit data paritate terminorũ, ſed hic eſt magna diſparitas, nam in d. l. 1. §. fi. contemnitur iudex, & eius præceptum, non ſic qñ formatur libellus ineptus, ergo primo caſu fortius debet teneri tutor pro pupillo, quàm in ſecundo caſu, quia tutor, qui ad pręceptum iudicis non edit librum rationum, eſt ipſe in dolo vero, ergo magis puniendus q̃ hic, vbi offertur libellus ineptus. Et licèt in pupillo ſit ſolùm prætuptus dolus, vt eſt gl. no. in l. vbi. in prin. ff. eo. declarat Bal. in d. l. fi. §. fi. tñ in ipſo tutore eſt verus dolus. l. non põt dolo ca-
41 rere. ff. de reg. iur. ergo fortius debet ad intereſſe teneri. ¶† Extra gl. quærit Bart. qd ſi in libello apponatur clauſula, ſaluo iure addendi, & minuẽdi, de qua cl'a eſt tex. in c. inter dilectos. de fid. inſtru. an eius vigore poterit libellus mutari, vel emendari poſt lit. conteſt? cõcludit, ꝙ non, per rõnem, de qua hic per eũ. Cum quo alij tenent, & iſtud tenet gl. ſing. in d. c. inter dilectos. Bar. in l. non ſolùm. §. morte. in 5. col. & in l. cùm procurator. §. ſi dñs, in 1. col. ff. de ope. no. nun. & in l. Neſennius. in 1. no. ff. de neg. geſt. Ang. in Auth. de non alie. in prin. & in §. oẽs. in Auth. de lit. & in l. ſi quis intentione ambigua. in vlt. col. ff. de iud. do. Anto. de But. in c. cum M. Ferra. in 28. col. de conſti. Quamuis ꝫriũ, & malè teneat idẽ Ang. in l. ius ciuile. vlt. col. arg. gl. ibi. ff. de iuſt. & iur. ¶Tene cõem ſiñam, pro qua facit illud, ꝙ vult Bal. in l. tres denunciationes. ad fi. C. qũo, & qñ iud. Facit bene,
42 ꝙ vult idem Bal. in c. pñtium. in 2. col. de teſtib. † ꝙ ſi ꝓducens inſtr̃m, vel teſtem ꝓteſtatur, ꝙ producit inquantum facit pro ſe, & non aliter, non eſt curandum de tali proteſtatione. & idẽ vult Bald. in l. vnica, & ibi Paul. de Caſtr. & Modern. C. vt quæ deſunt

ADDITIONES.

a In quibus prohibetur. Adde Bart. inl. cum filius. de leg. 2.

b ¶Gl. in verſ. prout. Vide Bart. in l. ita demum. ff. de fideiuſ. Alex. in l. ſed hoc ita. ff. dere iud. PVRPV.

c ¶Edere. Vide Rot. deciſ. 489. in Antiquis. PVRPV.

d ¶Adde Fel. in c. ad audientiam. el 2. colum. 11. de reſcr. Iaſ. in l. error. colum. 1. ſup. de iur. & fact. ign.

Source : BIU Cujas

def. aduo. ¶Limita d. communem conclu. trib. mod. Primo ſm Bal. hic in 23. col. in verſi. item dubitatur an clauſula ſaluo iure, &c. niſi reus cõſentiat huic proteſtationi. alle. l. fideiuſſor. in prin. & ibi Iac. Bu. ff. qui ſa. cog. Puto cõtrarium per id, quod ſing. tenet idem Bal. in Auth. hoc ſacramentum hodie, ad fi. C. de iur. calum. vbi dicit not. Bald. quòd libellus, qui eſt defectus in ſubſtãtialib. nõ poteſt lit. conteſt. emendari, etiam de cõſenſu vtriuſque partis, & ratio eſt, quia conſenſus partium nihil poteſt diſponere, vel operari circa ea, quæ ſunt de ſubſtantia, gl. in c. de cauſis. de offi. dele. Secundò moueor, nã ratio quare lit. conteſt. libellus nõ poteſt emẽdari addendo, eſt, quia ſentẽtia ferretur ſuper eo, ſuper quo non eſt lis ꝓteſt. & ſic ꝓtra ſubſtantiam iudicij, & ſic non valeret. l. prolatam. vbi Bart. C. de ſenten. Iſta ratio militat ẽt ſi ambę pãrtes conſentirent. Scdò limtat ſing. idem Bal. hic, & in loco præalleg. qñ proteſtans diceret ſaluo iure addendi, vel minuendi, ex quo ſe refert ad ius. l. 3. in verſi. ad ius retulit. C. de hęred. inſt. ſed ius diſponit, ꝙ lit. conte. nõ poteſt amplius mutari, vel emẽdari libellus, ſecus ſi diceret ſaluo ſibi arbitrio addendi vel minuendi, cùm arbitriũ reſpiciat abſolutam volũtatem, ꝙ reputat no. dignum. ¶ Iſtã limitationem reprobat expreſsè Ang. de Are. in §. 1. in 14. col. inſt. de act. per tex. in l. codicillis. §. fi. cum gl. ff. de leg. 2. iuncta l. nemo poteſt. cum ibi no. ff. de leg. 1. & quia verbum arbitrio, non importat liberam volunta. vt declarat Barto. in extraua. ad repri. in verbo. videtur. Doct. in l. ſi ſic. ff. de leg. 1. Ego teneo quod etiam, ſi clauſula conciperetur per verba importantia liberam volun. adhuc limitatio Bald. nõ eſſet vera. Primò per rõnem Bar. hic, quia cùm iſtud nõ pendeat à voluntate proteſtantis, ſed ſit expreſsè limitatũ à iure, certè proteſtatio verbis quibuſcunque concepta nihil operatur. Secundò, quia ſi non põt de ꝓſenſu vtriuſque partis, vt proximè dixi, multominus ex ſolo conſenſu proteſtantis qualitercunque verba concipiã-
a tur. Tertiò limita [a] ſm Bal. in l. Neſennius. in vlt. col. ff. de neg. ge. & Bal. hic in duob. locis. in 3. col. & in 13. quod q̃uis dicta clauſula nihil operetur circa libellum, tñ operatur circa probationes, quia ille, qui ſic proteſtatur, non vĩ cõnexè agere, ſed diuiſim, ideo vĩ ad aliquid ſe aſtrĩgere, aliàs actor, q plura deducit, tenet omnia probare, aliàs ſuccumbit, ſm Bar. & Doct. in l. diuus. ff. de re iudi. Cano. in c. 2. de reſcri. & per iſta cum laude Dei eſt impoſitus finis huic. l.

ADDITIO.

a *Tertio limita. Adde pro hac limit. Dec. in c. licèt cauſam. in col. 18. nu. 25. verſic. ſeptimo illud. de probat. & vide Docto. in apoſtil. ad Abb. in c. inter dilectos. col. 7. litera. D. de fid. inſtr. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Qui vult agere, debet habere probationes in promptu.*
2 *Si aliquis propria pecunia redimat inſtrumentum à notario, dicitur ſuum proprium, etiam ſi alterius vtilitatem contineat, ideo non tenetur ſibi edere.*
3 *Occultans proprium inſtrumentum, per quod probaret intentionem ſuam, non iniquè facit, nec incidit in falſum.*
4 *Notarius celans protocolum ſuum, & negans ſe de inſtrumento rogatum, tenetur pœna falſi.*
5 *Actore non probante reus debet abſolui, quamuis nil præſtiterit.*
6 *Si datis legitimis dilationib. ad probandum actor nihil probauit, tunc reus debet diffinitiuè abſolui, aliàs ſolùm ab obſeruatione iudicij.*
7 *Si l. facit mentionem de probatione, intelligitur de plena.*

LEX IIII.

Vi accuſare. Hoc intendit in sũma. Actor nõ poteſt cogi
* petente reo * facere editionem ad intentionẽ ſuã fundandam, quia probationes debet habere, quo non probante, reus eſt abſoluendus. h. d. & diuiditur in tres partes. In 1. ponit dictũ. In 2. rationẽ dicti. In 3. ponit cõfirmationẽ rõnis. Scda ibi, cũ neque iuris. Tertia ibi, actore. n. non
‡ probante. ¶†† No. ex 1. parte, quòd qui vult agere, debet habere probationes in promptu. concor. l. 1. s̃. eo. & l. actor quod aſſeuerat, C. de proba. facit l. ſi quando. C. de dila. ¶ Secundò no. ex
* tex. ibi, *alienorum inſtrumentorum*, ſecundum Pau. de Caſt. & d.
a Alex. hic eſſe tex. pro eo, quod vult Inn. in d. c. 1. de proba. † ꝙ ſi aliquis propria pecunia redimat inſtrumẽtum à notario, dr̃ ſuum proprium, ẽt ſi alterius vtilitatem contineat, ideo non tenetur ſibi edere, ſequitur Bar. in l. fi. & ibidem Bal. ꝯ. eo. & in l. 1. §. editiones. ff. eo. cum alijs concor. de quib. per d. Alex. hic.
3 ¶ Tertiò no. ſm Bal. Sal. & Mod. hic eſſe tex. valde no. † quòd occultans proprium inſtrm, per quod probaret intentionem ſuam, non iniquè facit, nec cõmittit dolum, & conſequenter nõ incidit in falſum. Secus eſt in occultante inſtra cõia vel alie na, quia tenetur pęna falſi. l. Paulus. ff. de fal. Ang. & Imo. in l. 1. ff. de pub. iudi. & tex. no. in l. eum qui. C. de fal. per quẽ tex. not.
4 Bal. ibi, & hic, † ꝙ notarius celans protocolum ſuum, & negãs ſe de inſtro rogatum, tenetur pœna falſi. ¶ Iſtud vltimũ valde ſing. limitat Io. And. in addi. Spec. in tit. de inſt. edi. §. intrm. in prin. niſi eſſet lapſum long. tempus, & notarius eſſet bonę famę. ſequitur d. Alex. hic, & ratio eſt, quia præſumitur obliuio ex lapſu tantis temporis. l. peregrè, in prin. ff. de acqu. poſ. Confirmo, quia falſum non committitur abſque dolo. l. nec exemplum. C. de fal. ſed obliuio, & quęlibet cauſa ẽt in iuſta excuſat à dolo, gl. in l. plagij criminis accuſatio. 2. cum ſi. ad l. Flaui. de plagia. notabil. Ang. in l. 1. in prin. ff. de eo per quem fac. Facit bene, quod no. Bar. in l. quoties. §. 1. in 3. not. ff. de hęred. inſti. ꝙ in notario potius præſumitur error quàm dolus, vel falſitas, pro quo alle. optimum tex. in l. quod adhibitus. in fi. C. de his qui ſibi aſcri. in teſt. quem multum no. Bal. in l. 1. in fi. ff. de leg. In dubio. n. debet capi præſumptio excluſiua delicti. l. merito.
a ff. pro ſoc. ¶ Quartò [a] & vlt. no. ex fi. regulã, † ꝙ actore nõ pro
5 bante [b] reus debet abſolui, quamuis nihil præſtiterit, concor-
b dantes de iure ciu. alle. gl. in verſi. iuris. adde tex. in c. fi. de iureiu. & in c. inter dilectos, circa fin. de fid. inſtru. & in c. 1. vt eccle. benefi. ¶ Extende iſtam regulam duob. modis. Primò, vt procedat ẽt ſi reus ſe aſtrinxiſſet ad aliquid probandum, gl. eſt no. in l. circa. in gl. mag. circ. med. quam Bar. ibi multũ no. ff. de prob. idem Bar. in l. diuus, in vlt. col. ff. de re iud. & eſt ſimilis glo. in c. ex inſinuatione, in verſi. probare. de proc. Bal. & Sal. hic, & Bal. in l. 1. C. ſi aduer. cre. & no. in l. fruſtra. C. de prob. Pan. in c. 2. in pe. col. de reſc. & in c. 1. vt eccle. benef. Ang. de Are. in §. 1. in 9. col. inſt. de act. ¶ Conſidera, quia per hoc neceſſariò limito regulam, quam ponit Bar. in l. 1. §. item quæſitũ. ff. de aqua quoti. & æſti. ꝙ quando aliquis aſtrinxit ſe ad aliquid probandum, ſi non probet, perdit cauſam. Illa regula, quam etiam ponunt Can. in c. 2. de reſcrip. procedit ſolùm in actore, ſed non in reo, per proximè dicta, & hoc in ſpecie vult Bar. ſi bene inſpexeris, in d. l. diuus. in vlt. col. de re iud. Secundò extende iſtam regulam, vt procedat non ſolum in cauſis ciuilib. ſed etiam in cri-
* minalib. vt per glo. hic in verſic. actore, *approbatam communiter*. ¶ Ad iſtam regulam Iac. Butr. Bal. & Sal. hic tradunt. 7. fall. Tu vide glo. ponentem plures fal. in d. c. vt eccl. benefi. ponit Spec. 11. fallen. in tit. de prob. §. probare, ver. nunc ad propoſitum, & inter cæteras not. illam, qñ ꝛ reum eſt pręſumptio legis, ſecus ſi hominis, & potes ponere pulchrum exemplum in caſu de quo valde dubitat Aulus Gellius in 14. noctiũ Atticarum. ca. 2. vbi dicit, ꝙ cùm fuiſſet ipſe creatus Romę iudex cauſarum priuatarum, euenit ſibi iſte caſus, ꝙ quidam probus vir optimæ conditionis, & famæ, & qui in vrbe Romæ reputabatur legalior de mundo, petebat. 100. ab alio, qui erat vir infamis, periurus, & peior, quam poſſet dici, ſed iſte improbus negabat, homo bonæ conditionis nihil poterat probare, dicit Aulus Gellius, ꝙ ipſe nunquam auſus fuit pronunciare in illa cauſa, ſed ꝙ iurauit ſe non inſtructum de cauſa. In quo tene, ꝙ reus debebat abſolui, per regulam huius legis, & l. iuriſiurãdi. C. de
6 teſt. ¶† Limita [c] etiam, qñ datis legitimis dilationib. ad pro-
c bandum nihil probauit, tũc reus debet diffinitiuè abſolui, aliàs ſolùm abſolui debet ab obſeruatione iudicij, ſm Cyn. Bart. & alios. in l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iud. & Bar. in l. admonendi. in 4. col. ff. de iureiur. vbi latè dixi, & declaraui diuerſitatem in effectu. ¶ Capio gl. 1. in verſi. qui accuſare, quæ exponit. 1. agere, ne text. ſit ꝛtius, cùm ꝯ. dicat actore. n. non probante, & ſic loquitur de actore, & non de accuſatore. Tu intellige text. in vtroque, ſecundum Odof. & Salic. hic, in dubio tamen vbi in libello dicitur accuſare, intelligitur criminaliter, ſm Spec. in tit. de accu. in prin. verſi. quid ſi primo, Bal. in l. viro. ff. ſolu. matr. d. Alexan. hic. ¶ Capio gl. in verbo non probante.

pro

ADDITIONES.

* Horum correlatiuorum conuerſio fieri debebat, & aliter legendum, ex mente text.
a ¶ Amplia in iudiciaria cauſa. Pan. in c. 3. col. 5. de procu. PVRPV.
b ¶ Actore non probante. Adde gloſſ. in ca. mulieri. de iureiu. quæ alleg. concordantes.
* Et vide Catel. verſi. Actore, vbi ponit ampl. ad reg. de qua, ẽt per gl. in c. 1. vt eccle. benef. Spe. tit. de proba. §. probare. verſi. nunc ad propoſitum. & intellige d. reg. quòd abſolui dẽt diffinitiuè, & nõ aliter: exemplũ ponit Hippol. ſing. 169. 170. Declara, vt per Rol. conſi. 67. nu. 1. 2. & 3. lib. 2. poſt Deci. cõſi. 3. col. fi. & dic, quòd procedit reg. etiã ſi reus principaliter petat ſe abſolui à petitis, & aduerſario ſilentiũ imponi, per hoc tamen nõ efficitur actor. Dec. d. conſi. 3. nu. 9. conſi. 43. col. 2. vbi delarat. item procedit etiam ſi aſſumpſiſſet onus probandi, Dec. d. conſi. 3. nu. 10. conſi. 43. col. 2. MASVER.
c ¶ Adde Alex. in d. l. properandum. §. 1. col. 3. verſi. & poteſt etiam. PVRPV.

Source : BIU Cujas

7 pro cuius introitu potes opponere, † qñ l. facit mentionem de ꝓbatione, intelligitur de plena. gl. in clem. ꝙſtitutionē, in verbo fides, de elec. ergo innuit text. ꝙ niſi actor plenè ꝓbet, reus de
* beata bſolui, ſed hoc eſt falſum, qñ reus * ſemiplenè ꝓbaret, vt habes in gl. ex qua no. iuncto tex. ꝙ nō ſemper appellatione ꝓbationis prolatę à l. intelligitur de plena, qñ ſubiecta materia repugnat. ¶ Capio glo. in verbo fieri debeat, quam diuide in tres, prout tria format cōtraria. Et quia gl. bene ſoluit, nō indiget declaratione. Iaſon. de Mayno Paduæ legens.

1 Diſpungenda videbatur hæc dictio, cū ad actorē, & proximè dicta referatur

SVMMARIVM.

1 *Licèt reus non teneatur edere actori, tamen actor etiam ſi ſit fiſcus, tenetur edere ipſi reo, quod qualiter intelligatur, vide infra.*

LEX V.

1 NOn eſt nouum. † Actor edit reo codicem rationum ad eius defenſionem fundandam, etiam ſi ſit
* fiſcus, h.d. cum l. ſeq. No. ex iſtis. ll. ſecundum *communem intellectum*, ꝙ licèt reus non teneatur edere actori. l. 1. §. eo. & l. fi. ℣. eo. Tamen è ℣ actor, ēt ſi ſit fiſcus, bene tenet̄ edere ipſi reo. ad hoc vide tex. no. in l. ne caſu. cum gl. C. de diſcu. lib.
* 10. & ex hoc videtur cōfundi *communis doct.* q̄ habet, qđ actori in prin. litis circa ꝓparatoria magis fauetur quam reo, in fi. aūt tempore ſnīæ magis fauemus reo, ꝙa fauorabiliores ſumus ad abſoluēdum q̄ ad cōdemnādum, vt in reg. fauorabilio res, de reg. iu. & l. Arrianus. ff. de act. & obl. & c. ex literis, de ꝓb. Item circa media cauſæ, & ſic circa probationes, pariter fauea mus vtrique tam actori quā reo. ¶ Iſtam doct. [a] ponit Azo. in ſum. in tit. de reb. dub. gl. no. in c. cùm ad ſedē, in gl. 2. de reſt. ſpo. & in c. ex literis. de ſpon. & in c. qui ℣. & in c. eū qui. de reg. iu. in 6. Bar. & Doct. in l. de die. in prin. ff. qui ſat. cog. & in l. inter ſtipulātem, in prin. ff. de verb. obl. ſed hic ſumus circa probationes, & circa med. cauſæ, & tñ magis fauetur reo, cui fit editio, q̄ actori. Pau. de Caſtr. hic ĩndet, ꝙ arma actoris tendūt ad offendēdum, ſed arma rei tendunt ad defendendum, ideo. l. magis fauet reo tanquā defendēti. d. l. fauorabiliores. Iſta ſol. nihil valet ex duob. Primò quia. d. l. fauorabiliores. loquitur in fine cauſę tempore ſnīę, ſed hic loquimur circa med. Scđò ſi vera eſſet ratio Pau. ſequeretur, ꝙ circa probationes eſſet magis fauēdum reo q̄ actori, & hoc eſt falſum, ex doct. ſuperius relata. ¶ Scđò rñdet. d. Alex. in l. fi. in 3. col. ℣. eo. & d. Ant. de Alex. hic, ꝙ circa med. cauſę pariter fauetur vtrique, verum eſt, vbi eſt eadem ratio, ſed in reo eſt diuerſa q̄ in actore. Nam actor hēt in facultate qñ agat, & ſic pōt præparare probationes, nō ſic in reo. l. ſi qñ. C. de dila. iuncta l. purè. §. fi. ff. de exce. do. Iſta nihil valet, quia ea attēta ſemper magis eſſet fauēdum reo circa probationes, q̄ actori, & tñ eſt falſum, & ℣ doct. cōem. s̄ relatam. ¶ Tu clarè rñde, & verè, ꝙ circa probationes pariter fauemus actori ſicut reo, & ita in iſta materia editionis. Nā ſicut actor tenetur edere reo ad fundādum exceptionem rei iud. vt hic, eodem modo reus tenetur edere actori ad fundādum replicationem actoris. l. fi. & ibi clarè Bar. ℣. eo. in quib. replicationib. actor efficitur reus. l. 2. ff. de exce. ergo sūt pares: bene verū eſt, ꝙ reus nō tenetur edere actori ad fundādum prin. intentionē, l. 1 s̄. eo. & l. fi. in verſi. originē petitionis. ℣. eo. quia tunc actor eſſet longè melioris cōditionis, & hæc eſt veritas. ¶ Capio glo. in verſi. ſolutū, quam diuide in tres par. In prima declarat text. In ſecunda per viam notabilis remouet vnum contrarium, nā iſta l. videtur ſuperflua, cùm dicat idem, quod pręcedens, & reſpondet gl. In 3. contra text. opp. & tripliciter ſoluit. tene quam ſol. vis. 1. & 2. clarius procedunt. Iaſon Paduæ legens.

ADDITIO.

a ¶ Adde eundem Iaſ. in l. properandum. §. 1. infra de iud. & in l. 1. col. 2. ff. de eo, per quem fac. erit, & in rub. ff. de acquir. poſſeſſ. in l. de die. in princ. vlt. col. ff. qui ſatiſd. cog. Parpa. in l. ſi prius. ff. de oper. nou. nunc. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Princeps, vel Imperator poteſt habere duplica bona. ſ. bona publica & priuata.*

2 *Procurator Cæſaris, quamuis habeat publicam adminiſtrationem, & ſic mandatum cum libera à l. tamen non poteſt alienare, vel tranſigere, ſecus ſi habet mandatum generale, & liberam ad homine.*

3 *Inſtrumenta, quæ ſunt communia ratione dominij, & vtilitatis, debent eſſe penes digniorem.*

4 *Dignitas ſuperueniens non infirmat, quæ ritè acta ſunt.*

5 *Originale eſt edendum, quando exemplo non adhibetur fides.*

LEX VII.

1 PRocurator. † Præmitte ſecundum Cy. quòd Princeps, vel Imperator poteſt habere duplicia bona. Quędam habet ex electione tanquam Imperator, vel Princeps, & iſta ſunt publica, & in iſtis habet procuratorē fiſcalem. Quædam ſunt bona priuata, quæ. habebat tanquam quilibet priuatus ante principatum, vel poſt, & in iſtis habet procuratorem priuatum, qui appellatur procurator Cæſaris, vel Federici, prout nominatur, & iſte eſt procurator priuatę rationis, vt dicit tex. hic, & ſi ſit queſtio inter Principem, & priuatum, procurator Cæſaris eſt iudex. l. 2. C. vbi cauſæ fiſca. & de iſto procuratore Cæſaris, qui eſt tanquam procurator merè priuati, & ſi non egerit cauſam publicam, loquitur propriè ti. ff. de offi.
2 proc. Cæſa. vnde Bal. ibi. no. † quòd procurator Cæſaris, quāuis habeat publicam adminiſtrationem, & ſic mandatum cum libera à l. non poteſt alienare, vel tranſigere, vt ibi, ſecus ſi habet mandatum generale cum libera ab homine. l. procurator, cui genetaliter libera. ff. de proc. ¶ Erant nanque adminiſtratores publici, qui cē ſentur habere à l. mandatum generale cum libera, quia poſſunt traſigere, & facere alia, quę requirerent mā datū ſpeciale, vt no. Bal. & omnes Mod. vbi dicam, in l. præſes. ℣. de tranſac. Vnde dico, ꝙ in d. l. 1. in verſicul. denique. de offi. procu. Cæſa. ille procurator Cæſaris non habet publicam adminiſtrationem, ſed eſt tanquam priuatus procurator cuiuslibet priuati, ideo non poteſt alienare, nec tranſigere, licèt gl. ibi viedatur aliter dicere, & ad hoc vide omnino Bal. no. declarātem in c. ꝙſtitutus. ad fi. de teſt. Item ad declarationem prædictorū, & ad intellectum huius text. adde duos eſſe Comites rerū priuatarum, vnus qui ſtabat in prouincia, & eius officiū erat capere bona vacantia fiſco incorporanda, alius qui erat præpoſitus ꝙſiſtorij imperialis, ita declarat Bal. in l. 2. C. de peti.
a bon. ſubla. lib. 10. ¶ His præmiſſis [a] pone caſum in terminis breuiter in hac. l. quòd duo erant fratres, qui mortuo patre hæreditatem pr̄is ſimul in communi pro indiuiſa tenuerunt, vnus iſtorum fratrum cōmiſit poſteà delictum, propter quod eius bona fuerunt confiſcata, & conſequenter eius portio hæreditatis paternæ fuit applicata fiſco, clarum eſt, ꝙ inſtrumenta communia debent ſtare penes digniorem, & conſequenter penes fiſcum, pone nunc, quòd alter frater vult litigare cum aliquo tertio, certè procurator Cæſaris debet ei facere dari copiam inſtrumentorum, & ſi exemplum non ſufficit, & expediat habere originale, debet etiā ei facere edi originale. Iſte eſt caſus
3 in terminis. Diuide iſtam l. in duas, ꝓut duas deciſ. ponit. † Secunda ibi, & ſi qñ. h.d. Inſtrumenta, quæ ſunt communia ratione dominij, & vtilitatis, debent eſſe penes digniorem, & conſequenter penes fiſcum, ſeu procuratorem Cæſaris, qui eſt dignior priuato, tñ alteri habēti cōmunionem debet dari copia. hoc primò, & ſi res exigat, ꝙ originale exhibeatur, ꝙa reus conuētus nō vult credere exemplo, tunc originale debet exhiberi. h.d. ſecundò & vltimò. ¶ Cum 1. parte concor. tex. in l. fi. ff. de fi. inſt. bo. tex. in l. ſi quæ ſunt cautiones. & in l. 4. §. fi. ff. fam. erc. & in l. cùm pater. §. pater plurib. ff. de leg. 2. Iuxta hoc Bart. poſt Gul. de Cun. format duas q. in 1. bene loquitur Bar. in terminis ſuis, quando ex conuentione partium erat firmatum, ꝙ inſtra remanerent penes vnum, & iſta conuentio ēt futurum reſpicit, ergo fiſcus ſuccedens nihil immutat. l. ſi fundum. ff. de fun. do. iuncta doct. Bar. in Auth. quas actio. ad fi. C. de ſacroſ. Eccl.
4 Item, quia ſ̄m Bald. † dignitas ſuperueniens non infirmat, quæ ritè acta ſunt. l. fin. C. de nup. l. miles, ita. in fi. ff. de teſt. mil. Secus, quando ſine conuentione inſtrumenta communia eſſent poſita penes vnum tanquam digniorem, quia ſi fiſcus poſteà ſuccedat, ex quo diſpoſitio continet actum ſucceſſiuum, certè pro tempore quo fiſcus ſuccedit, debebunt apud fiſcum repo
* ni. l. cùm quidam. §. ſi debitores. ff. de vſur. ſ̄m Sal. Flor. & *communiter Mod.* hic: confirmo arguendo de reb. ad perſonas, iuxta. l. miles ita hæredem. in princip. ff. de teſt. mil. nam qñ res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatos, aſſumit priuilegium eorum. c. vnico. de iure patr. in 6. & ibi Ioan. And. in nouel. ca. dilectus. de præben. Panor. in conſil. ſuo. 9. quod incip. hic cadunt quatuor dubia. in 1. volum. ¶ Not. ex hoc. text. ꝙ inſtrumentum cōe debet edi, intellige, qñ eſt cōe ratione dñij, & vtilitatis, ſecus ſi ratione vtilitatis tm̄. l. qui accuſare, & ibi dixi s̄ eod.

ADDITIO.

a ¶ Adde Fely. in c. 1. col. 6. verſi. fallit quinto. de proba. PVRPV.

Source : BIU Cujas

5 eo. † Item no. ꝙ originale eſt edendum, qñ exemplo non adhi betur fides, quod qñ ſit, dicã in Auth. ſeq. ¶ Capio gl. fi. in verb. conuenitur. Iſta gl. intelligit tex. ꝙ iſte qui habebat inſtrumẽta communia cum fiſco erat reus, quia text. in fi. dicit, quòd qui conuenitur, ſed errat gl. quia imò erat actor, vt patet ibi ad fi. petitionis tuæ, vnde vult tex. dicere, quia tu, qui habebas inſtru menta cõmunia cum fiſco, eras actor, & petiſti alium iudicẽ, & produxiſti exmpla inſtrumentorũ, vnde qui conuenitur à te, deſiderat originalia, iſta eſt cauſa, per quã tu petas à procu. Cæſa. originalia proferri.

SVMMARIVM.

1 *Triplex reperitur ſcriptura publica.*
2 *Regulariter exemplum inſtrumenti non probat, niſi originale exhibeatur.*
3 *Si in citatorio apponitur tenor literarum delegationis, illud citatorium faciens mentionem de tenore deleg. probat contra partem.*
4 *Subſcribens ſe ſcripturæ per alium factæ, ita ſibi præiudicat, ac ſi totum ſcripſiſſet.*
5 *Dictio velut, importat fictionem.*
6 *Quando originale eſt deperditum, tunc exemplum facit ſemiplenam probationem.*
7 *An inſtrumentum faciens mentionem de alio inſtrumento, faciat fidem abſque eo, quod originale exhibeatur.*
8 *Si Papa, vel Imperator confirmat priuilegia, vel iura, vel conceſſiones alicuius Eccleſiæ, an ſit neceſſe, quòd priginalia iura, vel priuilegia quæ ſunt confirmata, exhibeantur, an verò ſufficiant iſta priuilegia confirmatoria, ſi fortè originalia ſint deperdita.*
9 *Inſtrumentum faciens mentionem de alio inſtrumento, facit fidem inter eaſdem perſonas.*
10 *Dictiones ſicut, vel ſecundum, an faciant conditionem.*
11 *Si in ſententia dicatur, lite corã nobis conteſt. iura. de calumnia, &c. an talis ſententia probet litis conte. & iur. de calum.*
12 *Inſtrumentum dotis faciens mentionem de matrimonio an probet matrimonium.*

AVTHENTICA.

1 Si quis in aliquo. Præmitte ad euidentiam, & ex mente Pau. de Caſt. † quod in iure noſtro tri plex reperitur ſcriptura publica. Quædam eſt originalis, quæ fit manu publici notarij rogati à partib. in præſentia teſtium, & iſta proculdubio plenam fidem facit l. cùm precib. C. de prob. & appellatur trib. nominib. de quib per gl. in l. 2. ff. de fi inſtr. Quædam, & ſecundò appellatur exemplum, quando alius notarius, qui non eſt rogatus de principali contractu, exemplificat de verb. ad verbum originale, & de iſto exemplo loquitur propriè. l. præcedens, ſed non iſta Auth. quamuis gl. & Gul. de Cun. intelligant iſtam Auth. loqui de exemplo, & malè. Tertiò eſt ſcriptura publica, quæ facit ſolam mentionem, ſeu relationem alterius inſtrumenti publici, ſed non ponit de verbo ad verbum, vt ſi in inſtrumento dicatur, talis procurator Titij, prout conſtat in inſtrumento publico confecto manu talis notarij. & de iſto inſtrumento relatiuo alterius propriè loquitur iſta Auth. quæ diuiditur in quatuor partes. In prima ponitur regula. In ſecunda vna fal. In tertia alia. In quarta ponitur comprobatio per ll. antiquas. Secunda ibi, niſi aliud documentum. Tertia ibi, aut alia, & ſecũdum leges. Quarta & vlt. eſt ibi, hoc. n. & in veterib. ll. ¶ Iſtam Auth. amplia, & limita, vt ſ. dicam. ¶ Capio gl. in verſi. documento, quam diuido in tres. In 1. ponit primum intellectum Aldr. ꝙ iſta Auth. loquatur in documento priuato. In 2. ponitur ſecũdus intellectus Io. qui eſt verus, ꝙ iſta Auth. loquitur etiam in documento publico. In 3. ponitur limitatio, per quam reſpondetur ad tres. ll. allegatas per Aldr. Secunda ibi, ſecundum Io. cõtra. Tertia ibi, niſi originale. ¶ In ea gl. ad fi. ſimilem gl. habes de verbo ad verbum in l. 2. ff. de fid. inſt. ¶ Pro clara intelligẽtia ſequendo Bart. examinandæ ſunt duæ materiæ. Prima eſt, an exemplum inſtrumenti probet, & reducendo omnia dicta Bar. ad ordinem fac regulam, duas extenſiones, & quatuor fal.
2 & totum habebis. ¶ † Regulariter exemplum inſtrumẽti [a] nõ
a probat, niſi originale exhibeatur. l. procurator ad fi. ſ. eod. l. 2. ff. de fi. inſt. l. ſi quę ſunt cautiones, & l. Pomponius ſcribit. ff. fam. erc. ratio eſt, vt hic in gloſſ. & in dict. l. 2. ſed melior ratio eſt, quia notario non creditur, niſi de his, de quibus eſt rogatus à partibus. §. nos autem. in Auth. de tabel. & non poteſt rogari niſi de his, quæ fiunt à partibus, vt declarat Bartol hic in 2. colum. Sed iſte notarius, qui exemplat inſtrumentum, nõ fuit
b rogatus, ergo, &c. ¶ Tres aliàs [b] rationes aſſignat Bald. hic circa princip. vide per te. ¶ Iſta regula fortius procedit in
c exemplo [c] exempli. l. 3. C. de diuer. reſcr. Bartol. hic in vltim. colum. ¶ Secundò not. extende hanc regulam, & bene ſigna, nõ ſolũ qñ vnus notarius exemplaret, imò ſi tres, vel quatuor notarij imò centum, ẽt ꝙ eſt fortius, ſi illi plures notarij, qui exemplaſſent, aſſererent ſe vidiſſe inſtrumentum originale, & ſine macula, & ſic ceſſaret ratio gl. item ſi aſſererent ſe auſcultaſſe exemplum concordari cum originali, adhuc tale exemplum non probaret, ita Spec. in tit. de inſtr. edi. §. oſtẽſo. in verſi ſed nuunquid creditur. quem ſequitur Bart. hic, per duas bonas rationes, Bal. in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. verſi. quid enim. in fi. ff. eo. d. Ant. de Bu. in c. 1. in 8. col. de fi. inſt. & Pau. de Caſt.
* hic, q dicit, *ꝙ iſta eſt communis opi.* de quo ẽt per Io. And. in addi. Spe. in tit. de ſent. §. vt aũt. in addi. quæ incipit ſupple. Subdit tñ Bar. ſecus eſſe in plurib. teſtib. deponentib. ſe vidiſſe inſtrm talis tenoris ſolẽne, & publicatũ manu talis notarij, nã plenè probãt tenorẽ ipſius inſtrĩ, ſi tria copulatiuè cõcurrunt. Primò, ſi probẽt, ꝙ originale inſtrm ſit perditũ. Scdò, ꝙ tales teſtes ſint periti, vt notarij, vel aduocati. Tertiò, ꝙ literas illius notarij cognoſcãt, per tex. in c. cũ olim. de priui. aliàs ſecus l. teſtiũ. C. de teſti. niſi ꝯ furem, vt hic per eũ. & in l. 2. §. diuus Adria. ff. de iure fiſ. Et ratio diuerſitatis inter notarios, & teſtes eſt, qa teſtes deponũt ſolẽniter, & cũ iuꝛo ſuper literã prẽſtito ſuper hoc, caue tñ qa tex. in d. c. cũ olim. nõ probat cùm ibi plura adminicula concurrant vltra teſtes, vt no. declarat Ang. hic. ¶ Iſtam regulã limita. Primò ſ̃m Bar. in 1. opp. contra eũ, qui exemplũ dedit cũ auth. iudicis, vt hic ꝑ eũ, & in l. 1. §. ſed & ſi in duob. in fi. ff. de bo. poſ. ſ̃m tab. d. Ant. in c. 1. de fi. inſt. Ang. in §. & hoc inſuꝑ
3 in Auth. vt ſponſa. largi. Vbi per hoc infert, † ꝙ ſi in citatorio apponatur tenor literarum delegationis, illud citatoriũ faciẽs mentionẽ de tenore delegationis probet ꝯ partem. Secundò
d fallit, [d] ſ̃m Bart. in 2. opp. qñ exemplum eſt ſumptum ab illomet notario, qui originale ſcripſit, & ita practicatur, & alij tenent per l. ſi quis ex argentarijs. §. prohibet. ff. eod. qui text. non bene probat neceſſariò, melius facit. l. ſi vnus. cum gloſſ. quam ad hoc ibi not. Bald. C. de teſt. & text. in capitul. dudum. de conuer. coniug. idem tenent Bartol. & alij in locis hic allegat. per d. Alexand. & Bald. in addi. Specul. in titul. de inſtru. edi. in verſi. exemplum. Adde, quòd Bart. viſus eſt tenere contrarium in l. 1. §. ſed & ſi in duob. ff. de bon. poſ. ſecundum tab. per illum text. in verſi. ſed & ſi vnum. per quem Pau. de Caſtr. hic, & in l. fi. in 2. colum. C. de edi. diui. Adri. tol. tenet contra communẽ ſententiam, & Lud. Roma. in l. ſciendum. in penult. char. ff. de ver. oblig. Ang. de Are. in §. nihil autẽ. inſt. de teſt. d. Alex. reſpõdet ad illum text. ꝙ ibi illud exemplum eiuſdem notarij non fuit ab eo authenticatum, aliàs fidem faceret. Et tu ad hoc alleg. Bartol. in d. l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait. in 1. notab. ¶ Sed caue, quia hoc modo ille tex. eſſet de indubitabili. Adde, quòd iſta ſolut. Bartol. procedit, nedum ſi idem, qui ſcripſiſſet exemplum, ſcripſit originale, ſed etiam ſi alius exemplaſſet ex
e originali, & notarius ſe ſubſcriberet, nam eandẽ fidẽ facit, [e] gl. eſt not. in §. his verò. in Authen. de inſtr. cau. & fid. per quam gloſſ. ita not. Angel. in dicta l. ſi quis ex argentarijs. §. prætor ait, & plenius in l. quædam. §. nihil intereſt. vbi aliqua bona di-
4 cit. ff. eodem. ¶ † Confirmò, quia ſubſcribens ſe [f] ſcripturæ
f per alium factæ, ita ſibi præiudicat, ac ſi totum ſcripſiſſet, ita not. Bartol. in l. emptor. §. Lucius. in ſecundo notab. per illum tex. cum gl. & ibidem Angel. ff. de pact. & quòd ſola ſubſcriptio tantum importet quantum ſi totam ſcripturam ſcripſiſſet, facit text. in l. cùm antiquitas. §. cùm autem, & ibi ad hoc not. Pau. de Caſt. & d. Alex. C. de teſtam. facit. l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. in verb. ſubſcribere. ff. eo. & l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus.

ADDITIONES.

a Exemplum inſtrumenti. Adde, quòd hoc fallit, quando originale eſt prædictum, quod tunc exemplum ſemiplenè probat ſecundum Bart. in l. admonendi. ff. de iureiur. in 7. col. & Flo. in l. in lege. C. ad l. Aquiliam.
b Extendit Alex. 1. lib. conſi. 158. col. 3. 2. exten. oportunè Bal. in addi. Spe. tit. de inſt. edi. verſi. etiam ſi in ſubtil. & c. Iaſ. in repe. l. admonendi col. 66. Soc. conſi. 121. rep. 221. cùm in præſenti. primo dub. PVRPV.
c Exemplo. Extendit Alex lib. 1. conſi. 80. col. 3.
d Aret. in l. procur. 3. not. ſ̃. eodem. vbi adde Ro. conſil. 105. viſo themate. 3. dub. PVRPV.
e Ita in l. cùm antiquitas. infra de teſt. & in l. emptor. §. Lucius. colũ. 1. ff. de pac. Fel. in c. cùm inter. col. 3. verſi. ad illud. de re iud. Iaſ. in l. ſi quis. §. ante. in 2. no. verſi. vlt. ff. eo. Ro. conſi. 303. hæc ſcriptura. PVRPV.
f Subſcribens ſe. Adde Bar. in l. ſi cut. in §. non videtur. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. Bar. in l. quæ dotis. ff. ſol. mat. Bal. in l. ſi pater. C. de fideicom. Pau. de Caſt. in l. ſi ita ſtipulatus. de verb. obl. * Eundem Iaſ. in l. prætor ait. §. cogentur. nu. 14. ff. de eden. in l. emptor §. Lucius Titius. nu. 3. ff. de pac. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chriſog. de verb. obl. Gabriel. com. opi. lib. 1. tit. de preſump. conclu. 3. vbi ponit Reg. cum ampl. & limi. & no. Pra. Pap. for. opp. contra. inſtr. verſi. quòd negatur. vbi dixi. MASVER.

Source : BIU Cujas

ſogonus.in verbo ſub ſcribente, & ibi Ang. & plenius Mod.ad hoc not.ff.de verb.oblig facit text.in Auth. quod ſine.C.de teſta.iuncta Auth.ſi modo C. fam. erciſ. vbi æquiparatur, vel ꝙ pater ſcripſerit totam ſchedulam teſtamenti conditi inter liberos,vel ꝙ ſolùm ſe ſubſcripſerit. Vltra omnes facit text.quē reputo ſolennem in l.ſi ego.§.dotis.ff.de iure dot. in verbo ſubſcribat, & velut chirographum eius. † Pondero nouiter illum
5 a text.in dictione velut, [a] quæ importat fictionem, ſm Bald.in l. pe.C.de interdi. matri. & ſic ſcriptura tm̃ ſubſcripta manu alicuius fingitur tota ſcripta eius manu, & non per veritatem. Vnde per illum tex.reprobo illud,ꝙ tenet ſingulariter Ang.in d.§.Cryſogonus,& ibi Imo.in 3.col.& in effectu d.Alex.ꝙ ſtāte ſtatuto in ciuitate Flor. ꝙ ſchedulæ ſcriptæ manu propria mercatorum plenam fidem faciant,& habeant executionem, ꝙ illud ſtatutum habebit locum, ēt qñ ſchedula eſſet ſcripta manu alterius, & ſolùm ſubſcripta manu mercatoris,eo quia ſubſcribens virtualiter dī totam ſcripturam ſcripſiſſe, & ſic refert, ita fuiſſe obtentum in ciuitate Flo. ¶Puto, ꝙ ſit falſum per text. præal. ponderando dictionem velut, quæ denotat fictionem,& in ſtatutis non habet locum caſus fictus,ſed debēt ſtatuta intelligi in caſu vero.l.fi.C.de his,qui ve.æta.impe.not. Bar.in l. 3, §.hæc verba. el 2. per illum text.ff.de neg.geſt.& per Bart. in l.1. §. hoc interdictum. ff. de flu.& maximè cùm iſtud ſtatutū ſit ℨ ius cōe. Et ℨrium in terminis tenet ipſemet Ange. quem nemo allegat,in l. cùm antiquitas. §. cùm autem. C. de teſt.eſt verum,ꝙ Bart. in Auth. ℨ qui propriam.in 2.col.C. de non num. pec. tenet, ꝙ pœna illius Auth. quæ loquitur in negāte ſcripturam propriam, habet locum etiam ſi ſcripta fuiſſet manu alterius, ſed à ſe ſubſcripta, & credo, ꝙ malè dicat per prædicta,& ℨrium tenet ibidem Saly.in 2.col. ¶Iſtam fal. Bart. limita non procedere in ℨctu, in quo de neceſſitate re-
b quiritur ſcriptura, [b] in caſibus enumeratis per glo.mag. in c.1. de cenſi. in 6. quia exemplum eiuſdem notarij non probaret,
c niſi originale exhibeatur, cùm in ſcriptura originali [c] conſiſtat ſubſtantia,ita ſingulariter Bald.in rub. C. de fid.inſtr. in 10.col. in 2.q.& licèt d.Alex.hic,& in l.2.C.de teſt.reprehendat,& bene, tm̃ adde,ꝙ cum Bal.tenet Lud.Rom.in conſil.174. ꝙ inci. ampliſſimè Doct.in 3.col.& in l.ſciendum.in penult.char.ff. de verb.oblig.

Addi. Adde ꝙ ea, quæ dicta ſunt de notario rogato, qui poteſt facere exemplari per alium notariū, modo ipſe ſe ſubſcribat, & eſt perinde ac ſi totum exēplaſſet, procedunt, qñ notarius eſſet impeditus, aliter non poſſet, & ita obſeruat conſuetudo, ſm Ang.in d.l.quædam.§. nihil, qui dicit, ꝙ iſto caſu ſemper notarius in ſubſcriptione ſua debet facere mentionem de impedimento, alleg.not. per Inno.in c. qñ ℨ.de prob.per Bar.in l.diuus Claudius.§. item Senatus.ff.de fal. refert, & ſequitur Alex.in conſil.129.incip. ponderatis his, quę in p̄ſcripto themate. in vlt.col. fortius volunt d. Card. & Imo.in c.fi.de offi.deleg.ꝙ iſto caſu notarius ſe ſubſcribens, debet in ſubſcriptione non ſolùm facere mentionem de impedimento, ſed ꝙ etiam inuenit exemplum cum originale concordare,& ita notarij obſeruant,& ad id,quod dixi de impedimento,vide Bar.in l.qui cum vno.ff.de re mili. & in l.2.§.quod diximus.ſi.ſi quis cau. ¶Tertiò principaliter ſecundum ordinē Bart.fallit regula, quando exemplum eſſet ſumptum per aliū
d notarium, [d] ſed auctoritate iudicis,vt hic in glo.& per Docto. Bart.in l.chyrographis.in princip.ff.de admi.tut. Angel.in d.§. & hoc inſuper. in Auth. vt ſponſ.larg. intellige parte legitimè
e citata, [e] vt per Bart. & alios hic,& in l.adoptio non iure. ff.de adop.& in d.l.chyrographis,& in l.fi.in vlt.col.ff. de tab.exhib. & in l.2,vbi etiam Bal.in 6.q. C.de teſt.Ang.in d.§. & hoc inſuper.Imò fortius tenet Bart. hic in vlt. col. ꝙ iſtis concurrentib. etiam exemplum exempli bene probaret. Intellige tamen ꝙ dictum eſt de citatione partis, vt ſit verum niſi periculum eſſet in mora in perdendo originale, ſm Inn.in c.fi. de fid. inſtr. ſequitur Ang.hic,& reputat ſing. Adde Spec.in tit.de inſtr.edi. §.oſtenſo. verſic. ſed nunquid citatio. ¶Item limita iſtam fall. ſm Bald.in l.probatorias.per glo.ibi multum not.in verbo authenticis.C.de diuerſ.offic.libr.12.ſequitur Angel.in d.§.& hoc inſuper.

Addi. ¶Item limita iſtud de citatione, niſi conſuetudo aliter ſe haberet, ſecundum Bald. hic. Adde etiam, ꝙ tertio modo limitat d.Anto.de Alexand.hic iſtud de citatione, niſi exemplum ſumeretur per illum met notarium, qui fuit rogatus de inſtrumento,quia tunc quando tali exemplo iudex non interponit auctoritatem, requiritur citatio partis,allegat ita tenere domin. Anton.de Butr.in capitul. fi.de fide inſtr.poſt.Dom.de Rota in locis,de quibus ibi, ſed nihil eſt, quia qñ notarius,qui fuit rogatus de inſtro, exemplat, non requiritur aliqua auctoritas iudicis, & ſic nec citatio, vt ſ.dixi, nos loquimur,qñ alius notarius exemplat.nota tñ,ꝙ qñ exemplum eſt multum antiquū,pręſumitur factum cum debita citatione partis,quamuis de ea aliter non conſtet,ita Inno. Abb. & alij in d.c.Alb.de teſti.Doctor.in c.fi.de fid.inſtr.facit, ꝙ dicit Bal.de iſtis inſtrīs antiquis in Auth.quas actiones.ſ.de ſacroſan. Eccl.iunctis his,quæ in hoc latè,& diffusè ſcripſi in l.admonēdi.ff. de iureiur. q̃uis ℨrium teneat Bal. hic, & in d.c. fin.& minus bene.Nunquid autē iſto caſu ſufficiat citatio generalis, an verò pars aduerſa debeat in ſpecie citari,ponunt Bald. & Ang. hic poſt Inn.in d.c.fin.ponit Ang.in d.§.& hoc inſuper. ¶Quar
f tò [f] principaliter fallit ſm Bart. & alios hic, qñ exemplum ſumeretur de voluntate partium extra iudicium affirmantium inſtrm̃ eſſe iuridicum,& ſolēne,vt hic plenius per eos.ſequitur Spec.in d.§.oſtenſo.in verſic.hoc etiam.no. Ang.in d.§.& hoc inſuper.d.Ant.de But.in c.1.de fid.inſtr.Panor.in c.Alb.de teſti.

Addi. Succeſſiuè circa iſtas quatuor fal.Bartol.format tres q.In prima in effectu concludit, quòd plures teſtes deponentes ſe vidiſſe inſtrm̃ talis tenoris, ſolenne, & publicatum manu talis notarij,plene probant tenorem ipſius inſtrī,ſi tria copulatiuè concurrant. Primò,quòd originale inſtrumentum ſit deperditum. Secundò, ꝙ tales teſtes ſint valde periti, vt notarij, vel aduocati, qui cognoſcant defectus inſtrorum. Tertiò, ꝙ literas illius notarij cognoſcant, vt colligitur ſm eū in c.cùm olim eſſemus.de priuileg.iuncta.l.teſtium. ℨ.de teſt. aliàs ſi quòd iſtorum deficeret,non probarent,niſi cō tra furem illius inſtrumenti.l.2.§.diuus Adrianus. ff. de iure fiſ. ſubiungit tm̃ multum ſingulariter Bart. in ſeq.q.ꝙ quamuis illud, quod dictum eſt, procedat in teſtib. tamen ſecus eſſet in notarijs,quia ſi tres,vel quatuor notarij,imò ſi centum aſſeuerent ſe vidiſſe,& auſcultaſſe inſtrumentum originale,quod nō erat abolitum,nec ex aliqua parte vitiatum, & ſe recognouiſſe literas notarij, tamen nihil probarent.alleg. Specul. in titul. de inſtru.edi. §.oſtenſo.verſi. ſed nunquid creditur. aſſignat rationem diuerſit.quare talibus notarijs ſic aſſerentibus credi nō debeat, nec enim credi debet tanquam notarijs, quia notarijs nihil credi debet,niſi de eo in quo fuerunt rogati à partibus.§. nos autem.in Authen. de tabel. Item notarius non poteſt rogari,niſi de eo, quod coram eo geſtum eſt,quorum neutrum nunc interuenit. Item talibus notarijs non poteſt credi tanquam teſtibus, cùm non fuerint ſolenniter examinati à iudice.iuxta gloſſ. in l. hac conſultiſſima.§. fin.ℨ. de teſt.tamen aliquam pręſumptionem facerent, ſecundum eum allegantem gloſſ. in l. 2. ff. de fid.inſtrum. Adde ad primam quæſtio. eundemet Bartol.plenius in d.l.2.§. diuus Adrianus. Bal.in l.ſi quis ex argentarijs.§.1.verſicul.quid enim.in fin.ff.eod.titul. ¶Et inquantum Bart.ad fi.iſtius princ.q.dicit,niſi contra furem inſtrumenti. Bar. non aperit, an contra furem ſufficiat probare ſolū furtum inſtrumenti,an etiam oporteat tenorem probare. Ipſe tamen Bar.in l.ſicut iniquum. ℨ. de fid.inſtrum.tenet, ꝙ non ſit neceſſe probare tenorem inſtrumenti. contrarium vult Bald. in l.ſi de poſſeſſione.de proba. quia aliàs probatio eſſet incerta, & nihil ℨcluderet. Sed Cy.in d.l.de poſſeſſione. tenet, & melius, quòd ſufficiat probare furtum inſtrumenti, poſteà tenor inſtrumenti probabitur per ſolum iuramentum.iuxta.l.ſi quādo.C.vnde vi,& cap. final. quod metus cauſa.ſequuntur Ang. & do.Alex.hic,limitantes iſtud procedere contra verum furē, non autem contra fictum. habes exemplum in dict. §. diuus Adrianus, & ibi etiam Bartol. iſtud videtur velle. ¶Et ad ſecundam quæſtionem adde, quòd idem tenet Paul. de Caſtr.
* hic,qui dicit,*quòd iſta eſt commutis opin.*quando pars non fuit citata,& cum Bart.tenet do.Ant.in cap.1.colum.8. de fid.inſtru. & dicit Io.And.in addi.Spe.in tit.de ſen.§.vt autē. in addi. quæ incipit ſupple.Et inquantum Bart.in fin. dicit,ꝙ ſaltē præſumptionem

ADDITIONES.

a Velut.Adde l.ſi is qui.& ibi Doctor. in §. verum.ff.de reb.dub.Doct.in l.quoties.C.de iure dot.Doct.in c.dudum. de præben.

b Scriptura.Adde Abb.in c.ex tenore.de conceſ. præbend.in 1.notab. Ioan.de Imol.in c.cùm in iure.de offic. deleg.

c * Originali. Adde, quòd non creditur etiam exemplo ſumpto ex archiuo publico,niſi hoc fiat iud.auctoritate,teſte Bald.conſil.229. vlt. dub.libr.1. & vide eundem Bald.conſil.193. in fin.lib.2. BELLOT.

d Notarium. Vide Cepol. cautel.175. accipe. Soc. conſil. 194. col.pe.Limita hoc non procedere in his, qui tempore exempli non erant conſiliarij,ſed erant futuri, Alex. in l. filius.§.diui.col.3.vbi Iaſ.ſupra deleg.1.amplia, & limita vt not.per Alex.lib.5.conſil.207.col.pe.& fin.viſis,& inſpectis.& limitat Dec.conſil.36.1.dub.& in c.cum dilecta.col. fin.de confir. vtili. Abb.c.1. col.fin.de fid.inſtr. Adde Soc. conſ.277.in cauſa.Alex. conſi.11.li.j. in cauſa. PVRPV.

e Citata. Alex.conſil. 6.lib.4.Soc. conſ.121. Alex.lib. 1.conſi.110.viſis.col.3.

f * Quartò. Limit. contra quam videtur tenere Panor.in cap. 1. colum. fin. de fid.inſtrum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ptionem facerẽt,quæ prodeſt ad multa,alleg.gl.in l.2.ff.de fid. inſt.de veritate cuius vltimi vide latè.d.Alex.hic,& aliàs latè di xi in repet.l.admonendi.ff.de iureiu.vbi vide. Et circa tertiam quæſtionem,an exemplum exempli probet,nihil eſt addendũ & omnes tenent cum Bart. ¶Vltrà Bart. fallit quintò,quando exemplum reperitur in archiuo publico,quod eſſet diligenter cuſtoditum à perſonis fide dignis,ſecundum Ang.hic ſub dubio fortè,qui dicit,quòd alij Docto.non tangunt.Adde, quòd idem tenent Inn.do.Ant.& Imo.in ca.1.de procu. Intellige tñ quo ad illam ciuitatem tantum,& non alibi, ita ſing.Io. And. in addi.Spec.in tit.de inſtru.edi.§. nunc dicendum.in addi. magna, quæ incipit priuatorum. ſequitur Bald. in rubr. C. de fid. iuſtr.in vlt.colum.d.Ant.de But. in c. 2.in verſi.octauus caſus. cum ſeq. de fid. inſtr. ¶Sextò fallit in exemplo regiſtrato de verbo ad verbum in libro actorum banchi.l. fi.& ibi Bart. in 1. not.ad hoc not. C.de fid.inſtr.& in d.l. chyrographis. in prin.ff. de admi.tut.Bald.Ang. & Mod.hic,cum concor.alleg. per do. Alex.qui extendit,& limitat duobus mod.vide per te. ¶Septimò fallit,quando habens originale non vult illud producere, tunc exemplum plenam fid.facit, ita ſing.Bal. in l.publicati. in 8.q.C.de teſt.cum limitatione, de qua ibi per eum. ¶Octauò fallit cõtra exemplantem, contra quem plenam fid. facit ſecũ dum Bart.poſt Iac.de Aret.in l.2.§.ſi dubitetur.ad fi.ff.quemad. teſt. ape. & in l.in fraudem. §. neque. per illum tex.ff.de iur.fiſ.

a ¶Nonò fallit, quãdo exemplatio eſt antiqua,[a] tunc probat, quamuis non appareat de commiſſione iudicis, ſecundum Fran.de Aret.in conſi.36.quod incipit caſus talis eſt,præſuppo nitur in facto.in 2.dubio.per aliqua,de quibus ibi per eum.be ne facit, quia quando exmplatio eſt multum antiqua, præſumitur facta de commiſſione iudicis, & parte citata, ſecundũ Inn.Hoſt.& alios in c.Alb.de teſti.& in c.fi. de fi. inſt.quicquid teneat Bald.hic, & in d. c. fi. faciunt multa, quæ cumulaui de iſtis antiquis in commẽto.l.admonẽdi.ff.de iureiu. ¶Decimò fallit, quando morttus eſſet notarius rogatus de inſtrumento, & alij notario per iudicem, vel ex forma ſtatuti committerẽtur eius abbreuiaturæ. Nam ſi exemplaret, & ſe ſubſcriberet, tale exemplum plenam fidem faceret,ex quo iſte notarius eſt ſubrogatus loco defuncti.c.cum P. tabellio.de fi.inſtr. ita Bart. in l. 1.§. ſed & ſi duob. ff.de bon. poſſeſ. ſm tab. & in l. ſi quis ex argentarijs.§.1.& in l.quædam.§.nihil.ff.eod.& in l.diuus.§. item Senatus.ff.de fal. ¶Vltimò fallit, quo ad aliqualem probationem,vel præſumptionem.glo.eſt no.in l.2.ff. de fid.inſtr.

6 quam videtur ſequi Barto.hic in 2.col.¶† Tu intellige,quãdo originale eſt deperditum, tunc exemplum facit ſemiplenam probationem.gl.eſt no.in l.ſicut iniquum.C.de fid. inſtr.quam Ang.hic reputat ad hoc ſing.& ita declarat Bart.in l.admonẽdi.in 8.col.in verſi.quæro quid de exemplo.vbi dixi. ff.de iureiur.ſequitur d.Ant.de But.in c.1.in 8.col.de fid.inſt.& ex his habes expeditam primam materiam. ¶Secunda princ. materia

7 eſt, nunquid † inſtrumẽtum faciens mẽtionem de alio inſtrumento,faciat fidem,abſque eo,quòd originale exhibeatur. In

b iſta Auth. habes regulam, quòd non, [b] quia vbi non apparet exemplar,nec exemplatum.l. in teſtamento. 1. ff. de condi.& dem. extende iſtam Auth. vt procedat etiam ſi inſtrumẽtum redactum eſſet manu eiuſdem notarij,puta,quia notarius diceret, prout apparet in inſtrumento proc. paulò ante per me confecto.Ita ſing.Ang.in l.ſi donatio. per illum text. C. de do. facit ratio hic aſſignata in glo. ¶Iuxtà hanc regulam,& Auth. moueo duas vtiles quæſtiones.Prima eſt,pone,quòd notarius faciens mentionem de alio inſtrumẽto,atteſtatur ſe originale vidiſſe,& diceret,vt conſtat tali inſtrumento, per me viſo, & lecto,tunc plenè probat abſque eo, quòd originale exhibeatur,ita ſing.Spe.in 2.oppo.ibi relata in tit.de inſt.edi.§.reſtat.in verſic. pe.Sed Pau. de Caſtr. hic in 1. col. dicit, quòd ſemper fuit admiratus de hoc dicto Spe. quia eſt contra generalitatẽ huius Auth.& cõtra rationem hic aſſignatam in gl. & ſemper credidit eſſe falſum, & non reperit, quòd aliquis mentionem faciat niſi Alb.de Roſ.hic,qui illud teprehendit,& dicit,quòd contrarium obtinuit in practica.dicit Pau.de Caſt. quòd communis practica ſeruat dictum Spec. eo quia non oppo. ſed ſi opponatur,puta,quòd eſſet falſum,tu tene indubitanter contra Spec.quòd illa verba nihil operantur. & contrarium tenet Angel.hic in 2. col. & in repet.l. ſciendum.in 10. colum. ff. de verb.olig.do.Alex.hic,& in conſil. 5.libr.4.quod incip. ponderatis his, quæ in ſ. ſcrito themate. vbi ſolue, vt hic per eum. ¶Contra Spe.facit deci.Bart. hic in fortiorib. terminis, quòd etiam ſi tres, vel quatuor notarij atteſtarentur ſe vidiſſe, & exemplaſſe, adhuc eis non creditur,niſi originale oſtendatur per duas bonas rationes de quibus hic per eum;quãto minus credetur vni ſoli notario. ¶Secundò in contrarium fortiter facit extenſio ſupra data ad hanc Auth.ſecundum Angel.in d. l.ſi donatio.ita teneas,quicquid ſubtilizãdo referat do. Ant.de

8 Alex.hic.¶† Scdò quæro,[c] & eſt dubium quotidianum,quod

c nemo hic tangit,an ſi Papa, vel Imperator ꝓfirmat priuilegia, vel iura,vel ꝓceſſiones alicuius Eccleſiæ, an ſit neceſſe, ꝙ originalia iura,vel priuilegia quę ſunt cõfirmata exhibeantur, an verò ſufficiant illa priuilegia confirmatoria,ſi fortè originalia ſint deperdita? ſæpius in hoc caſu conſultus fui.gl. ord.in c. ſi Romanorum. 19.diſt.in gl.pe.in verbo deſunt.no. arg. illius tex.ꝙ ſi Papa in aliquo priuilegio, vel reſcripto confirmat alicui Eccleſiæ priuilegia exemptionis,vel alterius rei,quòd talia priuilegia habẽt robur,quamuis originalia quæ ſunt cõfirmata exhiberi non poſſint.Pro illa gl.bene facit,quia Princeps eſt l.animata in terris.§.pe.in Auth.de ꝓſul.gl.in l.& quia.ff. de iu. om.iu.ſed l.faciens mentionem inſtrumenti,probat,quamuis illud non exibeatur,ſecundum Bal.in l.1.C. de Epiſc. & cle.& hoc modo potes rñdere ad hanc Auth. tenendo illam gl. adde eſſe glo.no.in c.Abbate.S. Silua.in verbo fiat fides. de verb.

d ſig. Iſtum paſſum [d] tangunt Inno.& Io.An.in c.inter dilectos. de fi.inſt.ſed adeo obſcurè loquuntur,quòd verus ſenſus elici non poteſt.melius ponit Spe. in tit.de inſtr.edi.§. nunc autem videndum.verſi.item oppone.vbi arguit ad partes.deinde ponit veram doct.ꝙ ſi in priuil. confirmatorio conceſſo ex certa ſcientia,narretur ſeriosè prior conceſſio,deinde confirmetur, non ſit neceſſe exhibere primam conceſſionem,ſed ſola confirmatio ſufficiat, ſecus qñ ſimpliciter, vel generaliter fit ꝓfirmatio,non inſerto tenore priuilegij ꝓfirmati.facit vltra Spec. tex.no.in c.pe.de confir.vti. vel inut.¶Iſtam doct. Spec.ſequitur ẽt Pan.in d.c.inter dilectos.in 1.col. & dicit,ꝙ eſt notanda in practica, quia quotidie impetrantur priuilegia confirmatoria,& originalia ſunt deperdita.ſequitur Lud.Ro. in conſ.336. quod incipit circa propoſitam cõſultationem, in qua primò quæritur,nunquid dictus executor.vbi per hoc nota.infert, ꝙ ſi bulla Papæ faciat mentionẽ de ſnĩa, & non ponat totũ eius tenorem, ꝙ executor Papæ nõ debet eam exequi,niſi inſtrm dictæ ſnĩę proferat,vt ibi no.ꝑ eũ.Adde ẽt Bal.in addi.Spec.in tit.de inſtr.edi. col.9. in ver.an valeat ꝓfirmatio. vbi limitat ſignanter ꝑdicta, ꝙ cõfirmatio Papæ, vel Principis non tenet, niſi originale confirmatum exhibeatur.Eſt verũ,niſi Papa,vel Princeps ꝓfirmãs atteſtetur ſe illud vidiſſe, facit bene text. in cle.1.de prob.adde etiam Io.Pet.de fer.in Pract. Papien.in tit. de excep. contra inſtrumentum. in verbo alterius confirmatorium. ¶Prædictam regulam, & iſtam Auth.limita,ſecundum Bartol. inter eaſdem perſonas, quæ contraxerunt.per l. optimã.C.de contrahen.& commit.ſtip.quę eſt ad hoc notabilis,& ſingularis,ſecundum Bald.in c. ſeries. de teſtib. ¶Hinc

e infert Bal. hic [e] in 2. col. † ꝙ ſi creditor petit executionem in-

9 ſtrumenti fideiuſſionis pro Titio debitore pricipali, prout apparet in iſtrõ alterius notarij, non eſt neceſſe edi inſtrm debiti principalis,quia talis relatio inter eaſdem perſonas probat.idẽ tenent Bal.Ang.& d. Alex.in l.ſciendum. per gl. ibi.ff.de verb. oblig.Ang.in d.§.& hoc inſuper.in Auth.vt ſpon.larg.Flo.in l. ab ea patre.ff.de prob.¶Eo.modo infert Ange. hic,quòd ſi Titius in inſtrumento promiſit me conſeruare indemnem à quodam inſtrumento promiſſionis pro eo facto de mille libris, non eſt neceſſe oſtendere illud inſtrumentum relatum,

f quia inter eaſdem perſonas fidem facit.Intellige ſm Bar. [f] quã tum ad ea, quæ potuerunt veriſimiliter tempore confecti inſtrumenti interuenire.ita ſaluat glo. in l.1.C.de fid. inſtr. & iure haſtæ fiſc.libr.10.¶Secundò intellige ſm Barto.in perſonis, quæ poſſunt liberè diſponere & præiudicare, aliàs ſecus, vt hic

ADDITIONES.

a Iaſ.in l.præſenti.columna ſecunda.infra de teſt.libr.5. conſil. 106. columna penult.cum conſil.158.viſis inſtrumentis.colum.ſecunda. Dec.conſil.36. 1. dub.Roman.conſil.252.pro declaratione. 2. dub. ſublimitat Socin. conſil. 194.col.pen. PVRPV.

b Regulam,ꝙ non.Adde Fel.in cap 2.colum.6. de reſcrip. Amplia regulam ad libellos.Pan.in c.1.colum.7.de probat.Secundo amplia ad teſtes.Bartol.vbi dixi,in l.1.ff.ſi cer.pet.Cur. Iun.conſil.17. PVRPV.

c Limita iſtam regulam ſecundum Iaſ.in l.cùm aliquis. colum. fin. C.de iure delib.in l.admonendi.in repet.colum.126. Felyn. in cap.poſt ceſſionem. de probat.colum.8. PVRPV.

d Iſtum paſſum.Vide Fel.in c.2.col.19.de reſcr.& in c. cùm inter.de exce. * Et vide Dec. conſil. 152.ante fin. ver. non obſtat. conſil. 169. colum. 2. Bapt. Ferretus conſil.85.nu.2.

e Adde Bald.in addi.Spec.tit.de iuſtr.edi.col.7.ver.interdum.Alex.lib.3. cõſ. 6.* Et dic, ꝙ qñ petitur executio inſtrumenti contra fideiuſſorem, non eſt neceſſe, quòd creditor doceat de credito principali,vt not.Nat.conſil.262. col.4.rationem, vide ibi per eum. MASVER.

f Sublimitatio Bart.lib.1.conſil.40.colum.4.Roman.in conſil.509.col.12.vide Alexan.in l.ex hac.ff.de donat. Dec.conſil.178. colum.fin.vide additiones Bar.in d.l.optimam. PVRPV.

vt hic per Bart. & in l. ſi fortè. ff. de caſtren. pe. & in l. ſciendum. ff. de verb. obl. cum concor. ibi ſignatis.

Addi. Et per hoc infert ſingulariter Bar. q̃ ſi in inſtrumento alienationis celebratæ per Eccleſiã, dicatur præcedentib. legitimis tractatib. & præcedente auctoritate ſuperioris, tale inſtrumentum nihil de his probat, & pro hoc faciunt ambæ limtationes Bart. Et ad iſta vide Can. in c. quoniam contra falſam. de prob. & in c. 1. de fi. inſtru. Bar. & Doct. in d. l. ſciendum. ¶ Vltra Bart. limita regulã d. l. optimam. procedere, qñ in inſtrumento confecto inter partes pronunciatur aliquid, quod eſt de ſubſtantia actus, puta q̃ ille qui ſtipulatur, ſit ſeruus abſentis, tũc bene probat, aliàs ſecus, ita limitat d. An. de But. in c. illud. de præſum. d. Mathe. in not. 79. Ange. in l. iuris gentũ. §. q̃ ferè. ff. de pac. Alex. in conſi. 146. quod inci. viſo, & examinato proceſſu. in 12. col. in 6. vol. & ſeq. & in cõſi. 201. in 2. vol. quod inci. in cauſa & lite. ¶ Item limita dictã regulã, & hanc Auth. qñ relatio fit per eum, qui de per ſe põt principaliter de nouo diſponere, tunc non eſt neceſſe conſtare de relato. l. ſi donatio, & ibi Bal. in fi. ad hoc no. C. de do. probatur ex gl. 1 in l. admonendi. & Bart. in 3. col. ff. de iureiu. cum his quæ dixi. Itẽ potes limitare iſtam Auth. ex eo, quod decidit Raph. Cu. in conſi. 6. inci. creditur libris cmapſorum.

Addi. Item limita in ſcriptura principis, faciẽte mentionem alicuius inſtrumẽti. gl. no. in c. ſi Romanorũ. 19. diſt. accedit ratio, quia Princeps dicitur lex animata in terris. §. fi. in Auth. de cõſul. gl. in l. & quia. ff. de iur. om. iud. vbi lex faciens mentionem alterius. l. vel alterius inſtrumenti, probat, quamuis originale non exhibeatur, intellige, qñ Princeps in ſcriptura faceret mentionẽ principaliter, ſecus ſi incidenter, & enũciatiuè. c. ſi Papa. de priui. in 6. no. in cle. 1. de prob. ¶ Vlti mò adde circa. 2. q. proxi. factam de priuilegijs cõfirmatorijs illud, q̃ decidit Old. Lau. in cõſi. 121. q̃ incipit ad primam. q. quẽrit. in 2. dub. q̃ ſi conceſſio feudi fiat alicui per hæc verba, ſicut venerandæ memoriæ genitor noſter fideli noſtro feudatario conceſſit, ita & nos concedimus, q̃ non habet neceſſe vaſſallus ad hoc, vt ſecunda conceſſio valeat, oſtendere de prima, alleg. inter cætera d. l. ſi donatio. cum glo. ponit Pan. in d. c.
10 inter dilectos. in 5. col. ¶† Veritas dependet ab hoc, an iſtæ di-
a ctiones ſicut, [a] vel ſecundum, faciant conditionem, ſi dicatur concedo ſicut, vel ſecundum, q̃ maiores mei conſueuerunt, an iſto caſu ſi maiores nunquam conceſſerunt, per hoc vitie-
* tur ſecunda conceſſio. *communiter concluditur*, q̃ non ſm Bart. in l. 5. §. Iulianus quoque. per illum tex. ff. de conſti. pec. ponunt Doct. in l. ſi teſtamentum. vbi dixi. C. de inſti. & ſubſti. poſui plenius in commento l. admonendi. ſuper gl. ff. de iureiu. ¶ Itẽ adde inquantum ſuperius in 2. fal. 1. materiæ dixi, q̃ paria ſunt ſubſcribere, ſcripturæ factæ manu alerius, vel totam propria manu ſcribere, bonum text. in §. 1. inſti. de empt. & venditio.

Iaſon de Mayno Paduæ legens.

11 **Addi.** ¶ Vltimò quærit Bar. in fi. † ſi in ſententia dicatur lite corã nobis cõteſt. iuro de calumnia, &c. an talis ſnĩa probet cõteſtationẽ, & iurm de calumnia, concludit poſt Cy. hic. q̃ non, & ſi talis ſnĩa fuit lata preſentib. partib. plenè probat, aliàs ſecus, & ita ẽt tenet Bar. in l. 1. j̃. de rela. & in l. 1. in fi. ff. qñ app. ſit & in l. acta. in prin. ff. de re iu. Bal. in d. l. emãcipationẽ. j̃. de fid. inſtr. latè d. Ant. in d. c. qñ ꝯ falſam. de prob. Inn. & alij in c. bone. el grande. de electio. vbi Cano. latius diſtinguntur, quàm Bar. hic, per Spe. in tit. de inſtr. edi. §. reſtat. verſ. in ſumma. circa fi. §. & in tit. de ſen. §. quoniam. in verſi. in ſentẽtia. & in §. vt autẽ. verſi. & no. & plenius diſtinguit Pau. de Caſ. hic, & vide Io. An. referentem longam diſputationẽ Guido. de Suza. in addi. Spe. in tit. de re iud. ſuper rub. ¶†† Nũquid autem inſtrumentum dotis faciens mentionem de matrimonio, probet matrimonium, dubium facit, quia dos poteſt conſtitui futuro matrimonio, vt ponit Inno. in c. illud. de præſump. Tu diſtingue, vt pulchrè per Bald. & Saly. hic. & Bald. in rubr. infra de priui. do.

Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a Dictiones ſicut. Adde gl. in verbo ſicut. in c. 1. de ſacra vnctione. c. cleros. in verſi. ſicut. 21. diſt. gl. 2. in c. inquſitionis. de accuſa.

SVMMARIVM.

1 *Rationes, vel inſtrumenta debent edi per actorem reo conuento, ad fundandum eius exceptionem doli, vel ſimilem. fallit tamen vt infra nu. 2.*

3 *Vbi tractatur de periculo animæ, an reus teneatur actori edere ad fundandam eius intentionem.*

LEX VIII.

ET quæ à diuo. Præmittæ, quòd l. j. & l. qui accuſare. ſ. eo. ędite per Ant. Imperatorem, cùm diſponerẽt negatiuè editionem rationum, vel inſtrumentorũ non debere fieri, videbantur contrarię duab. ll. Alex. Imperatoris, cuius eſt etiam iſta l. & l. non eſt nouum, & l. iuſtum. ſ. eod. ideo Imperator Alex. hic ſaluat à contrarietate, & iſta ſaluatio habet duos intellectus in gl. 1. & ſeq. Primus eſt intellectus Io. & verus, q̃ non fiat differentia inter inſtrumenta, & librum rationum, cùm rationes veniant appellatione inſtrumentorum. ff. de verb. ſig. l. notionem. §. inſtrumentorum. cum ſi. & patet clarè in hac l. loquente in rationib. Et poſteà in fi. dicit, quãdo hoc caſu. & ſic proſequitur eundem caſum, & tñ in fi. dicit de inſtrumentis, ad denotandum, q̃ in hac l. non ſit dña inter inſtrumẽta, & librum rationũ, ſed dña ſit inter actorem, & reũ, quia actori non fit editio ad fundãdum eius petitionẽ, ſed bene reo ad fundandũ eius exceptionẽ. ¶ Et ſm iſtũ intellectũ,
1 qui eſt verus. h. d. † Rationes, vel inſtrumenta debent edi per actorem reo conuento ad fundandum eius exceptionem doli, vel ſimilem, ſed non ècontra. h. d. ¶ Secundo modo intelligitur ſecundum Azo. quòd in hac l. non fiat differentia inter actorem & reum, ſed paritas ſit in vtroque, ſed bene fiat differentia inter librum rationũ, de quo loquitur. j. pars huius legis, qui indiſtinctè debet edi per actorem reo, & ècontra, cũ liber rationũ dicatur, qui continet data, & recepta, & ſic vtriuſque vtilitatem, & ſic ab vtroque debet edi, ſecus autẽ eſt in inſtrumentis, quę nec per actorem, nec per reum edi debent, & de his loquitur finis huius text. Et ſecundum iſtum intellectum. h. d. Rationes indiſtinctè eduntur per actorem reo, & ècõtra, ſecus eſt in inſtrumentis. h. d. ſecundũ intellectum Azo. ¶ Iſte intellectus nihil valet propter text. in 1. parte, qui dicit, q̃ multum interſit, & ſic vult eſſe differentiam inter actorem, & reũ, & ſecundum Azo. vt glo. dicunt, oporteret exponere album pro nigro. ſ. multum interſit, nihil interſit. ¶ Item intellectus Azo. non concordaret contrarietatem. ll. de quib. ſ. quia l. 1. ſ. eod. quæ prohibet editionem, loquitur in rationib. ſicut l. non eſt nouum. & l. iuſtũ. Tertiò illud, quod vult Azo, quòd liber rationum indiſtinctè edatur etiam per reum actori, eſt contra
l. 1. ſ. eo. quæ dicit totum cõtrarium niſi ex cauſa. Vnde teneas intellectum Io. qui eſt verus. ¶ Iſte intellectus habet duas
a partes. Prima eſt, quòd actor tenetur edere [a] reo tam inſtrumẽ-
* ta quàm rationes ad fundandam eius exceptionem, *& iſtud communiter tenetur per Doct.* hic, & per gl. & Doct. in l. 1. §. editiones. ff. eo. Can. in c. 1. de prob. quamuis contrarium, & malè teneat gl. in c. G perpetuus. de fid. inſt. & aliqui Antiqui. & Alb. & Saly. hic. ¶ Pro communi ſententia alleg. Bar. in l. diſſolutæ. C. de cond. ſine cauſa, & in l. qui tabulas. ff. de fur. ſed nihil faciunt, ſecundum Bal. in c. 1. in vlt. col. de proba. patet, quia hic tractamus de editione, quæ fit per off. iu. ibi fit per cond. ſine cauſa, quando inſtrumentum eſt effectum inane, quia debitor
2 ſoluit. ¶†† Limita iſtam communem conclu. ſecundum Bal. Fulg & do. Alex. hic, & Pet. de Anch. in clem. 1. §. 1. de vſur. niſi exceptio contineret crimen actoris, vt excep. excommunicationis, vel banni. l. 2. §. diuus. Adrianus. in fi. ff. de iur. fiſ. Secũdo niſi eſſet exceptio habens vim actionis, vt exce. compenſatio nis, nam qui compenſat, dicitur petere. l. àmplius non peti. ff.
b rem rat. hab. ¶ Tertia [b] pars intellectus Io. And. eſt, quòd reus non tenetur edere actori inſtrumenta, vel librum rationum ad fuudandum eius principalem intentionem, vt hoc text. in fi. & l. qui accuſare. ſ. eod. iuucta l. nimis graue. C. de teſt. Intellige iſtud ẽt in cauſis. in quib. ſummariè procederẽt, vt dixi in
c l. 1. ſ. eo. ¶ Limita niſi eſſent inſtrumenta communia [c] ratione dominij

ADDITIONES.

a Quod actor tenetur edere. Adde gl. in c. contingit. de fid. inſtru. Specu. in titul. de teſte. in §. qualiter. verſi. quid ergo. Bald. in c. cùm dilectus. in vlt. col. de cõſu. Do. de Rota deciſi. 282. inci. Item licet quis producat. in nouis. Bar. in l. Aurelius. §. item quæſijt. ff. de lib. leg. Paul. de Caſtr. in l. Publia. §. Titius. ff. depoſi.

b Reus non edit actori ad fundãdam intentionem, vt in iudicio cõmuni diuid. & fam. ercí. Soc. conſi. 162. in fi. Bal. n. aſſignat rationem dubitandi in l. inſtrumẽta. col. fi. infra de fideic. Sequitur Marſilius in l. de minore. §. tormenta. col. pen. ff. de quæſt. PVRPV.

c Inſtrumenta communia, & in iudicio communi diuidundo, & fam. erc. Soci. conſi. 162. in fin. Bal. & Angel. in l. inſtrumenta. col. final. in fra de fideicom. PVRPV.

Source : BIU Cujas

dominij inter actorem,& reum,ſm Lud. Ro. in l. 1 .de probat. & Bar.hic in vlt.q.& in l.1.§.editiones.ff.eod.& eſt text. in l.pro-
4 curator.s̃.eo.¶† Hinc concludit Lud.Ro.in conſ.348.q̃ incip. vt clarior reddatur deci. q̃ ſi duo fuerunt ſocij, & in diuiſione patrimonij,vel ſocietatis inſtrumenta remanſerunt penes vnũ, & alter agat contra eum, poteſt cogere ad edendum fundando principaliter intentionem ſuam. Quod etiam limitat mirabiliter Lud.Rom.prædictam conclu.non procedere, vbi tra
a ctaretur de periculo animæ [a] rei conuenti, quòd ſi limitatio eſt vera, confunderentur omnes ll. Confirmo: nam in cauſa matrimonij cùm ibi tractetur de periculo animę,tenetur reus edere actori ad fundandum illius intentionem, ſecundum Io. And.in addi. Spec.in tit verſ. de inſtr.edi. §.videndũ.ver.ex præ miſ.& in capitul.1.vbi alij Canon.de probat.Breuiter intelligerem verũ,vbi ex præſumptionib.argueretur peccatũ,tunc officio iudic.ſaltem per denunciationem Euangelicam,capitul. nouit. de iud.poſſet cogi, ſecundum dom.Ant. in c.1.de proba.¶Limitat etiam Spec.in d.verſi.ex præmiſſis,quando actori perijſſet facultas probandi caſu fortuito, quamuis Panor.& plenius domi.Franciſc. de Aret.in dict. cap.1.in 12. colum.per ſex fundamenta contrarium teneant, ſed non eget referre. Et tene cum Specul.vt per dom.Alexand. hic, & vltra alios adde bon. text.in l. ſi quis ex argentarijs.§. prohibet. circa fin.ff. eod. De *alijs limitationibus* præcipuè in cauſa dotis, & alimentorum,dixi in l.1.s̃.eod.& recolligunt dom.Alexan. & do.Anto. de Alexan.hic, & Can.in c.1.de probat.¶Vltimò limitat Bart.
b q̃ reus teneatur edere actori ad fundandum replicationem [b] per l.penul.§.fin.ff.ad leg. Falc. & dicit ibi Angel. quòd ibi melius probatur quàm alibi in iure, & Bald.in capitul.1. in quarta colum. de probat. aſſignat rationem, quia vbi actor fundauit intentionem ſuam, & ſic iudex de eo bene opinatur, æquitas dictat, quòd accipiat probationem ex domo rei.ſimiliter dicit Bartol. quo ad adiuuandum intentionem actoris circa probanda confinia, & vltra Bartol. adde meliorem text. in l. Titius.la ſecunda. ff.de act. emp. & exemplifica alijs notabilib. modis,vt latè hic per Bald.& per iſta ſit expedita hæc lex.

Iaſ.Paduæ legens.

ADDITIONES.

a Periculo animæ.Sequitur Marſi.in l.de minore.§.tormenta.ff. de quæſtionib. PVRPV.

b Reus edit ad fundandum replicationem. Ex quo infertur, quòd ita fauetur replicanti ſicut excipienti, Alexand. in l. emptorem. §. final. in addi. ff.de contrahen.emp. Et ad regulam iſtam, quòd ad replicationem edat reus, adde Socin.conſil.162.communicata. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium incipit à citatione quo ad tres effectus,extra quos propriè incipit à litis conteſtatatione. num. 2.*
3 *Citatio dicitur de proceſſu libelli,oblatio non.*
4 *Qui eſt præſens in iudicio,præſumitur citatus.*
5 *Si pars eſt præſens,monitio iudicis habet vim peremptorij.*
6 *Teſtis,qui dicit ſe ſcire,quia fuit præſens,li cèt non dicat, quòd audiuerit,vel intellexerit,tamen probat.*
7 *Nulla citatio poteſt fieri ſine commiſſione iudicis, quam non debet concedere,niſi prius videat libellum actoris.*

De in ius vocando. Rubr.

1 ¶† In glo.rubric.iuncta continuatione Bartol.Salic. & Fulgoſ. habes tria notare.Primum,quòd iudicium incipit à citatione. Adde, quòd iſtud procedit non ſolùm in cauſa principali, ſed etiam in cauſa appellationis,vt not.Bartol.in l.final.§. illud. C. de tempor. appel. ¶Intellige verum quo ad tres effectus tantum. Primus, quantum ad interrumpendum præſcriptionem in cauſis criminalib. inductam à ſtatuto: vnde ſi ſtatutum diſponat, quòd de crimine debeat agi. ȝ. ſex menſes à die commiſſi delicti, certè iſto caſu citatio,imò ſola oblatio libelli ſufficiet,ſecundum Bartol.in l.mariti.§.quinquennium.per illum text.ff.de adulter. & in l. naturaliter.ff. de vſur. Quamuis contrarium, & malè teneat Angel. hic, & aliter diſtinguat Bald. in l.1. C. quando lib.princ.da.& Bald.in l.final.ad fin.princip.ff. ff.de eo,per quem fact.erit.Lud.in l.1.in princip.ff.de arb.¶Secundus eſt in cauſis ciuilib. quo ad interrumpendum præſcr. 30.anno. ſola citatio ſufficit.l.ſicut,& l.omnes.C. de præſc.30. ann.declarat Bar. in l. fin. in princip.ff.de eo, per quem factum erit. ¶Tertius effectus eſt, quo ad perpetuandum iuriſd. deleg.*ſecundum communiorem ſententiam*, quæ probatur in cap. gratum. de offic. deleg. in capitul.ſi à ſubdelegato. eod.titul.in 6. Bar.& alij in l.more. vbi dixi.ff.de iuriſdict.omn.iud.Can.in c.li
2 cèt vndique. de offic. deleg. ¶† Extra hos tres caſus iudicium propriè incipit à *lit.cõteſta.* gloſſ.in l.fi.§.illud.C.de temp.appel. Alia.n.quæ præcedunt lit.conte.dñr potius præludia, gl.eſt no. in §.fi.in verſi. ex procemijs. in Auth. in med.lit. de qua dixi in rub.s̃.tit.1.litis autem conteſtatio eſt lapis angularis iudicij, ſecundum Bald.in c.1.de lit.conteſta.¶Secunda concluſio eſt, q̃
a citatio [a] dicitur de proceſſu, & de hoc eſt text. in c. quoniam contra falſam.in verb. citationes.de prob.gl. in c.prudentiam. in verb. formam. de offic. delegat. Fallit in 1. citatione. gloſſ. eſt in cle.1.in ver.citationes.de iud. ſecundum Paul.de Caſtr.&
3 do.Alex.hic. ¶† Tertia concluſio eſt, q̃ oblatio libelli, quæ fit iudici,non eſt de proceſſu, cùm fit ante citationem, & poſſit fieri die feriata, vt hic per Bartol. & not. Angel.inferentem ad duo not.dicta,quæ proſequere, vt hic per d.Alex. & adde Bal. in l.1.ff.eod & in l.1.C.quando lib.prin.datus.¶Extra glo. quærit primò Bart.pars eſt præſens in iudicio,an valeat iudicium ſine alia citatione? remittit ſe ad ea, quæ dixit in l. 1. ff. eod. & ibi diſtinguit inter volentem,& inuitum,& idem Bar. in l. prolatam.in vlt.colum.C.de ſenten.& interlo. ¶Veritas eſt, quod data præſentia partis, non requiritur iſto caſu alia citatio, & hoc indiſtinctè per text. optimum in l. etiam ſi pater. §. fi. in verbo præſente, vel ad agendum à præſide euocato, & in l. in cauſę.§.cauſa autem agnita.ff.de minor. & in l. de vnoquoque.in verſi. præſentib. vbi Ang.& Imol.ff.de re iud.cum concor.alleg.per d.Alex.hic,& plenius ibi.latè.d.Ant.& Can.in c.1. de iud. ¶Pro iſta conclu. facit duplex ratio.Prima eſt, quia citatio fit ad fi.comparationis, ergo ſi pars cõparuit, & fuit præ-
4 ſens,non eſt vlterius citanda.† Secũda ratio, quia q̃ eſt præſens in iudi.præſumitur citatus, ſecundum Archi. in c.propoſuiſti. 82.diſtin.quem refert,& ſequitur Bal.in l.2.in pen.col. C. qũo, & qñ iud.& in l. 1. ff. de in ius voc. ¶Iſta ſecunda ratio non eſt tuta, cùm in dubio non præſumatur monitio, vel requiſitio, text.eſt not.in c.1. ad fi. de allod. in vſi.feu. Patet, quia ſpeciale eſt,quando quis miſit nuncium ad comparendũ,tex.eſt no. in c.bonæ.1.in verb.per nuncium,& ibi Bald.ad hoc not.de elec. vel qñ de longinquo quis veniſſet,ſm d.Ant.de But. in c.1. vbi Mod. de iud.Et q̃ præſens in iudicio non præſumatur citatus, tenet Bar.in l.furioſo.in fi.ff.de re iud.Bal.in l.1.C.de ſen. Adde, q̃ iſta conclu. in tm̃ eſt vera, q̃ in ſtatuto faciente mentionem de citatione,idem operatur pñtia partis, q̃ citatio,puta ſi ſtatutum dicat, quòd à die citationis vſque ad talem terminum debeat iudex ſic facere,certè ſi non interuenit citatio,ſed pñtia partis,idem operatur,ſm Iacob.Butr.& Bartol. in Auth. ſi oẽs.in 2.col.C.ſi mi.ab hær.abſti.Io.And. in c. fi. de elec.in 6.
5 in nouella.Imò fortius vbi requiritur peremptorium,† ſi pars
b eſt pñs,[b] monitio iudicis hẽt vim peremptorij, licèt ſemel tm̃ pars ſit citata.ita ſingulariter Bal.reputans no.dignũ in l.2.ante fi.C. qũo, & qñ iud. ¶Amplia ẽt hanc concl. vt procedat ẽt ſi quis ſit pñs ob aliã cauſam,vel à caſu,ſm d.Alex.in d.l.de vnoquoq;. in 1. col. per iura in prin.allegata,& licèt non dicat,adde Bal.ita tenentẽ in c.de cauſis.in 15.col.de of.deleg. Contrariũ tm̃ tenet idem Bal.in c.1.in 5. col. de iud. & in l.ſi accuſatorib.C.de accu.¶Lĩta p̃dictam q̃cl.duob. mod. Primò, vt ꝓcedat,qñ citatio fieret ſolùm ad finem ſimplicis q̃parit ionis,per rõnem.s̃.relatã, ſecus ſi ad fi.rñſionis,vel productionis,ſm Bal. in l.cùm fratrem.C. de his,quib.vt indig.¶Secundò,lĩta, dummodo qui pñs eſt certificetur à iudice de actu, qui debet fieri, aliàs dr̃ factus q̃ abſentem,ſm Bart. in d. l. furioſo.ad fi.quem ſequitur d.Ant.de But.in c.1.de iud.¶Contrarium tenẽt Ang. & Imol.in d.l.de vnoquoq;.& d.Fran.de Are.in c.1.in 9. col.de iud,& ita teneo q̃ Bar.quia pręſens præſumitur ſciens,ſm Bal. in cap.1.ſi de inue.inter dñm,& vaſ. lis oria. & in l. teſtium. ad
6 fi.de teſt.¶† Hinc dixit not.Bart.in l.1.§.fi.ff. de auth. tut. q̃ teſtis,qui dicit ſe ſcire,quia fuit præſens, licèt nõ dicat, quòd audiuerit,vel intellexerit,tamen probat,& pro hoc eſt bo.text.in §.ſi qs igitur.in verb.pñtib.& ibi ad hoc not. Ang.& in §.oportet.el 2.in verbo pñtib.in Auth.de inſtru.cau. & fi.idem tenent Imol. & Mod. in l.2.§.fi. per gl.ibi.ff.ſol. mat.Ang.& Imol.in l. hr̃des palàm.§.fi. ff. de teſta. Bald. in l. 1.ad fi.C.de bon.poſ.ſm tab. & in l. ſi non ſpeciali.circa prin.C. de teſt.& in d.l.teſtium, vbi ẽt Sal.Imol.& Pan.in c.peruenit.ſecundo.de teſtib. cogen. bene facit text.in capit. ſuper eo. il. 2. de teſti. & ibi ad hoc notant

ADDITIONES.

a Quod citatio.Adde inſti.de pę.te. liti. §. omnium.Pau.de Caſt.in l.1.ff.de in ius voc.Do.de S.Gem.in c.ſtatutum.de reſcri.lib.6.in §.cum verò.

b * Præſens. Adde,q̃ pñs citari nõ dẽt,ſcđm cõem, per eũdem Iaſ.in l. nec qcquã.§.vbi decretũ.nu.26.ff.de of.ꝓcon.& ſic actus eo pñte, & aliter non citato expediri põt,cùm pñtia aduerſarij oẽm defectũ purget. Abb.q̃ſi.38.lib. 1.Dec.conſ.6.18.num.4.Capic.Dec.1.col.fi.neq; à iudice de actu, q̃ in cauſa fit,pars certior reddi debet.teſte Soc.conſ.29.lib.3.not.Doct.in l.furioſo. ff.de re iud.in d.l.nec quicquam.§.vbi decretum. MASVER.

Source : BIU Cujas

tant d. Ant. Imol. & Card. idem tenet d. Abb. in prooe. Decretalium, idem tenet Alex. conſi. 260. in 2. vol. incip. in cauſa Ange. in conſi. 20. in 2. vol. incip. in cauſa apoſto. in 1. col. & ſeq. in l. 1. in 20. col ff. ſi cer. pet. & in d. l. 2. §. fi. ff. ſol. mat. quamuis aliter videatur tenere idem Alex. & malè in conſi. 133. in 2. vol. incip. in cauſa, & lite vertente. in 2. col. & in conſil. 120. in 3. vol. incip. viſo ſuperiori themate. in 4. colum. ¶ Secundò quærit Bartol. quare in ff. prius ponatur titul. de in ius voc. poſteà tit. de eden. hic autem fit totum è cõtra, dic vt per eum, & idem dicit Alb. in l. 1. in princ. in pen. col. ff. eod. ¶ Tu conſidera, ꝙ ratio Bartol. non eſt bona duplici fundamento: primum, quia tit. præcedẽs non loquitur ſolùm de editione libelli, niſi in l. edita. ſ. eo. Imò fortius ibi nõ loquitur de edi. libelli, quę fiat iudici, vt præſup-
7 ponit Bart. ſed parti. † Secundò, & fortius nulla citatio poteſt fieri ſine commiſſione iudicis. l. neminem. vbi Bartol. not. C. de exh. & tranſ. re. dixi in rubric. ſ. titul. 1. Sed iudex non debet cõcedere, niſi prius videat libellum actoris, ſecundum Odof. in l. cum clericis. vbi Bald. reputat not. dignum. ſ. de Epiſc. & cler. & facit feſtum d. Alex. in rubr. ſ. tit. 1. in 1. col. in fin. & ſic idem eſt ſemper, prout hic dicit Bar. in liberto, vel filio.

SVMMARIVM.

1 *Reuerentia, quæ debetur marito, debetur etiam vxori ſuæ.*
2 *In pęnalibus. l. pœnaliter loquens in vno ex correlatiuis, an habeat locum in alio, etiam ex identitate rationis.*
3 *Quod conceditur ratione reuerentiæ, durat poſt mortem.*

LEX PRIMA.

1 SIcut bonis. Hoc dicit. † Reuerẽtia, quę debetur marito, debetur etiã vxori ſuæ. hoc dicit. ¶ Not. ex hoc text. ꝙ qui non poteſt vocare in ius aliquem ſine venia, non poteſt etiam vocare in ius vxorem. Hinc infertur ſm Fulg. & do. Alex. ꝙ filius emancip.[a] ſicut non poteſt vocare in ius patrem, ſic nec vxorem patris, & ſic nouercam, qa loco matris eſt. §. ſocrum. inſti. de nup. & hoc tenet glo. in l. generaliter. ff. eod. Quod eſt verum viuo patre, aliàs ſecus. l. de his. C. de fur. & l. ſi nondum. eod. tit. C. de fur. adde ꝙ contrariũ, & melius tenent ipſi Fulgoſ. & domin. Alexan. in d. l. generaliter. ff. eod. per bonam rationem, de qua ibi per dom. Alexan.
2 ¶† Secundò not. ſecundum Bald. Sal. & Paul. de Caſtr. hic, ꝙ l. pęnalis loquens in viro, habet locum in vxore reſpectu pęnę, propter correlationem, quicquid dicat d. Alex. vel d. Anto. de Alexan. hic. ¶ Adde contrarium, ꝙ imò in correlatiuis. l. pęnalis pœnaliter loquens in vno, non habet locũ in alio, etiam ex identitate rationis, ita tenet Panor. in c. 1. in vlt. col. de loca. Eò quia pœna non egreditur proprium caſum. facit doctrina no. Io. And. in c. diſpendia. de reſcrip. in 6. in nouel. quam Gemi. ibi in 4. col. multum not. ꝙ l. quæ aliàs extenderetur ex identitate, vel maioritate rationis, nunquam extenditur reſpectu pœnæ, & idem tenet Io. And. in c. ſi fortè, & ibi not. Gem. in 3. col. de elect. in 6. d. Ant. & Imo. in c. fi. de reſcrip. Facit bene, quod vult gl. no. in clem. 1. de conſan. & affini. quod pœna impoſita contrahenti matrimonium cum moniali, non intelligitur impoſita ipſi moniali. Breuiter tene cum Bal. & alijs hic, quòd etiam reſpectu pœnæ, ſtatutum in vno ex correlatiuis, intelligitur ſtatutum in alio, ita tenet Bar. in l. 1. per illum tex. C. de cupreſ. ex lu. daph. non exci. lib. 11. & idem Bart. in l. fin. ff. de accep. & in l. fi. in prin. C. de indi. vidui. tol. & in l. 1. §. hæc actio. ff. ne vis fiat ei, & in l. 1. ff. quod met. cau. & quòd ita ſit in pœnalib. tenet idem Pano. in prœm. Decretalium. & in c. fi. in 3. col. de reſcr. & in c. quia clerici. de iurepatr. vbi dicit hanc eſſe communẽ regulam omnium Legiſtarum. Gem. in c. 1. in 2. fal. de temp. ord. in 6. ¶ Hinc eſt, quòd pœna impoſita actori, intelligitur etiam impoſita reo, & è cõtra. gl. in l. per interuallum. ff. de iud. & in c. 1. de confeſſis. in 6. intellige, quando concurrit eadem ratio, alias ſecus, glo. in c. 1. in gl. 3. de loc. & in c. debitores, in gl. fi. de iureiuran. iuncto eo, quod vult Bart. in l. multum intereſt. circa med. ff. de veb. oblig. ¶ Capio glo. ſecundam, quam diuide in tres. In prima dupliciter exponit text. ſecunda expoſitio eſt melior. In ſecunda no. In tertia per viam quæſtionis opponit contra text. & ſoluit. Secunda ibi, & not. Tertia ibi, ſed quare marito. ¶ In vlt. parte poſſet nouiter teneri cõtra gl. & Doct. hic, & gloſſ. & Doctor. in l. liberti. C. de oper. liber. alleg. in glo. quod libertus poſſit etiam vocare in ius maritum patronæ, ſicut & è contra ratione correlationis, de qua dixi in tex. & per generalitatem. l. generaliter. ff. eod. ¶ Nec obſt. d. l. liberti, quia loquitur mortua vxore, vt patet ibi in tex. dum dicit liberti libertæque defunctorum. Vnde cùm ſit vna oratio, quę regitur ab vno verbo in fi. poſito, illa qualitas defunctorũ refertur ad oĩa capitula. l. Seiæ. §. Caio. ff. de fund. inſtr. l. 1. in prin. iuncta. l. 3. §. ꝙ ait prætor. ff. de incen. rui. naufra. & eſt doctr. Bart. in l. 4. §. §. ꝙ ait prætor. ff. de incen. rui. naufra. & eſt doctr. Bart. in l. 4. §. eritque hæc differentia. ff. vi bo. rap. Andr. & Imol. in cle. vnica. de ſup. neg. pręla. ¶ Tene cum glo. & Doct. quia ſi poteſt mor-
3 tua vxore, ergo & ea viua, quia † ꝙ conceditur ratione reuetiæ, durat poſt mortem, ſicut in vita, patet in §. ſocrum. inſti. de nup. iuncta. l. parentes. ff. eod. patet in l. alia. §. eleganter. ff. ſolut. matri. iuncta. l. vnica. §. cùm autem in exactione. C. de rei vxor. act. Et hanc regulam plenius proſequitur d. Alex. in d. l. generaliter. ¶ Nec obſt. fundamentum de dicta l. liberti. in verſic. defunctorum, quia reſponde, quòd procedit, niſi mens Legislatoris poſſit verificari ſine repetitione qualitatis. ¶ Ita etiam probat ille text. in d. §. Caio. Ita probat ille text. in capit. cum ſingula. in princip. iuncta gloſſ. not. in verſ. prioratibus, & ibi Gemin. de præbend. in 6. & ita per illam glo. limitant do. Ant. & Imol. in d. clemen. 1. de ſup. neg. præla.

ADDITIO.

a Filius emancipatus. Adde Spec. tit. de actore. ver. item, quòd eſt filius.

SVMMARIVM.

1 *Reuerentia, quæ debetur patrono de non vocando in ius ſine venia, trãſit ad hæredes patroni, etiam extraneos.*
2 *Ius patronatus Eccleſiæ tranſit ad hæredes extraneos, non tamen in fideicommiſſarium, & per confiſcationem bonorum alicuius factam per iudicem ſecularem, non confiſcatur, dato quòd aliàs tranſeat cum vniuerſitate bonorum.*
3 *Ruſtico erranti in iure quaſi naturali non eſt parcendum, nec quando facit actum clam.*
4 *Statutum diſponens, quòd exiſtentib. filijs maſculis fœminæ non ſuccedant, ex parte maſculorum tale ſtatutum cenſetur fauorabile, & per conſequens extendendum, ex parte verò fœminarum eſt odioſum, ideo reſtringendum.*
5 *Statutum diſponens, quòd agnati teneantur compromitere, eſt fauorabile, & ſic extendendum, vt comprehendat filium emancipatum, & nepotem natum, & conceptum poſt emancipationem.*
6 *Neptis ex filio maſculo excluditur ſtante ſtatuto, quòd fœminæ non ſuccedant exiſtentib. maſculis.*
7 *Stante ſtatuto, ꝙ filia dotata non ſuccedat, ſi pater decedat relictis duob. filijs, & vna filia dotata, qui filij ſucceſſerunt patri, quorum vnus mortuus eſt, an filia ſuccedet fratri ſimul cum fratre.*
8 *Diſpoſitio pęnalis, faciens mentionem de vna perſona, non extenditur ad eius hæredem etiam extraneum.*
9 *L. quamuis pœnalis, tamen videtur fauorabilis, & extendenda.*
10 *Princeps per reſcriptum poteſt remittere pęnam corporalem, aut pecuniariam applicandum fiſco, ſed non appicandam parti.*
11 *Emptores rerum deprædatarum in bello, non ſunt tuti in conſcientia.*
12 *Ciuitas per ſtatutum, vel reformationem non poteſt expreſsè reſtituere bannitum ad bona applicata hæredib. interfecti.*
13 *Si clericus committat delictum, propter quod debet priuari beneficio, ſi Papa poſtea diſpenſat cum tali clerico, non intelligitur tollere ius alteri quæſitum, in caſu illius priuationis.*
14 *Princeps ex cauſa publica vtilitatis poteſt remittere pęnam applicandam parti.*
15 *Princeps pro faciendo pacem poteſt remitttere iniurias, & damna illata ſubditis.*
16 *Ciuitas pro pace habenda poteſt res priuatorum donare.*

LEX II.

VEnia edicti. Diuiitur in tres, put tria ponit dicta, vel melius. In prima ponit vnum in genere. In ſecunda rñdet tacitæ qõni. In tertia, & vlt. infert ad deciſ. ſpãlem caſus propoſiti. Secũda ibi, nec in ea re. Tertia ibi, cùm igitur.
1 ſumma, vt per Bart. † Vel ſic reuerentia in non faciendo, & ſic in non vocando in ius ſine venia, quæ debetur patrono, tranſit ad hæredes patroni etiam extraneos, hoc primò. Et erranti in iure quaſi naturali, etiam ſi ſit ruſticus, non pareitur. hoc ſecundò, & per reſcriptum principis non poteſt remitti pœna, quæ parti applicatur. Et iſta vltima pars eſt multum not. Not. ꝙ ius patronatus ꝙſiſtens in non faciendo, tranſit ad hĩdes ẽt
2 extraneos patroni. † Idẽ eſt in iure patronatus[a] Eccleſię, gl. in l.
a ſi operarum iudicio. ff. de ope. lib. gl. in cle. fi. de iure pa. not. in c. conſide-

ADDITIO.

a In iure patronatus. Adde Inn. in rubr. de iure patron. Doctor. in c. cum ſecũdum. de iure pat.

Source : BIU Cujas

considerandum, & in c. filijs. 16. q. 7. Bal. hic. adde Ang. in l. fi. C. de oper. lib. Pet. de Anch. in consi. 81. incip. prima facie vī dicēdum. dicit tū Io. de Imol. in l. si patroni. ff. ad Treb. ꝙ licèt transeat ad hērdem extraneū, non tñ trāsit in fideicom. per rationes de quibus ibi per eum. item adde gl. no. in cle. pastoralis. §. cùm & si. in versi. subiectæ. de re iud. ꝙ per confiscationem bono-
a rum [a] alicuius factam p iudicem secularem non confiscatur ius patronatus Ecclesiæ, dato ꝙ aliàs trāseat cum vniuersitate bonorum. l. quædam. ff. de acq. rer. do. & est gl. no. in l. si operarum. ff. de ope. lib. item ad istum tex. qui dicit de iure quasi naturali, quod dicatur istud ius quasi naturale, declarat gl. in l. regula. in prin. ff. de iur. & fac. ign. sed cōtra istum tex. vī obstare, quia reuerentia, quæ debetur magistratui, est de iure quasi naturali. l. veluti. ff. de iusti. & iu. & tñ ibi rusticitas excusatur. l. 2. in versi. rusticitati. & ibi Lu. Rom. in 3. no. ad hoc no. ff. si quis in
3 ius voc. non ie. ¶† Secundò no. ꝙ rustico erranti in iure quasi naturali non parcitur, sicut nec qñ facit actum clam, vt not. Bald. in l. 1. per illum tex. C. de interd. matri. ¶ Tertiò not. quod Princeps per rescriptum nō potest auferre pœnam, quæ applicatur parti. de quo dicam in gl. fi. ¶ Capio gl. in verbo liberis quam diuido in duas partes. In prima timore contrarij dupliciter intelligit tex. & vterque intellectus ad idem tendit, ꝙ liberi huius liberti erant ingenui, sed viuo liberto eorum patre, non possunt etiam ipsi patronum in ius vocare sine venia. In 2. quę est ibi, sed cur hērdib. extraneis. gl. ponit not. doctrinam. ¶ In 1. parte forma sic opp. contra tex. nam illlud, quod dicit tex. de liberis, aut est superfluum, aut malè dictum: nam aut isti liberi fuerunt etiam manumissi cum patre, & consequēter ipsi sunt liberti, aut non erant liberti, sed ingenui, & text. malè diceret, quia ingenuus potest vocare in ius sine venia. ¶ Ex secunda parte collige tres conclusiones. Prima est, quòd vna & eadem dispositio respiciens diuersas personas ex vno capite, censetur fauorabilis, & sic extēda: ex alio capite censetur odiosa, & sic restringenda: adde quatuor gl. similes, gl. in l. sed si hac. §. fi. iu versi. interueniat. ff. eo. & in l. apud Celsum. §. aduersus. in gl. vlt. in versicul. exhiberi. ff. de excep. doli. & in l. qui bona. §. si alieno. in versi. debet iurare. ff. de dam. infe. & gl. in §. pœnales. in versi. in ius vocasset. circa fi. insti. de act. Alibi tñ Bal. in l. 1. in prin. ff. de const. prin. dicit, ꝙ vbi in priuilegio cōcurrit fauor, &
b odiū, ꝙ censetur odiosū. ¶ Ex ista doctrina [b] gl. nostræ † infert
4 Bald. ad statutum disponens, ꝙ existentib. filijs masculis fœminæ non succedant, ex parte masculorum tale statutum censetur fauorabile, & per consequens est extendendum, ex parte verò fœminarum, quæ excluduntur, censetur odiosum, & sic debet restringi. Et ex his infert in specie Bal. duas notabiles conclusiones. Prima est, ꝙ cùm ex parte masculorum sit fauorabile, & loquatur de filijs, veniēt ēt nepotes ex filijs masculis ad excludendum amitas. Idem tenent Sal. & Mod. hic, & Petr. de Anc. in commen. c. canonum statuta, in versi. his ita dictis. de consti. Pau. de Cast. in l. maximum vitium. C. de lib. præt. cum alijs cōcordātijs hic alleg. per d. Alex. Ego nouiter pondero ex hac decisione Bal. Sal. & Moder. quòd qñ statutum est fauorabile, extenditur vt ēt comprhendat casum improprium, patet
c hic, vbi app. filiorum [c] largè, & impropriè venit nepos, vt declarat Bart. in l. liberorum. in 2. q. prin. ff. de verb. sign. & tñ quia statutum est fauorabile, & loquitur de filijs, comprehendit nepotes, & sic casum improprium. ¶ Confirmo per illud, quod singulariter tenet Bald. in l. qui se patris, in vlt. col. C. vnde lib.
5 vbi no. tenet, † ꝙ statum disponens, ꝙ agnati teneantur compromittere, est fauorabile, & sic extendēdum, & per hoc quia est fauorabile, extenditur, vt comprehēdat filiū emācipatum, & nepotem natum, & conceptum post emancipationem, quamuis largè & impropriè dicantur agnati, & cum illa decisione reputat singularem, tenent Pau. de Cast. Lud. Rom. & Alex. ibi. ¶ Ex illa doctrina dicit ibi Paul. de Cast. in pe. colum. se consuluisse Flo. stante statuto, quòd causæ inter affines compromittantur, & erant duo affines in secūdo genere affinitatis de iure canonico, quamuis de iure ciuili nō cognoscatur, & de iure canonico hodie nō habet effectum, vt declarat gloss. magistra. in c. nō debet. de cōsangui. & affi. quia tamen est affinitas licèt largè, & impropriè, habebit locum dictum statutum, cū sit fauorabile. ¶ Nota istam regulam, quia vtilis est, & alij non tradunt. Sed caue per l. non aliter. & ibi glo. & Bar. in l. librorū. §. quod tamē Cassius. & l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. 3. in quibus ll. dicitur, quòd in legatis debent verba accipi propriè, & non impropriè, & tamen constat, quòd legata sunt fauorabilia. l. in testamētis. ff. de reg. iur. & c. cum dilecti. de don. nisi fortasse dixeris, quòd quando agitur de sustinendo ipso testamento, tunc bene fit larga interpretatio, quia ad publicam vtilitatem pertinet, quòd testamenta sustineātur. l. vel negare. ff. quemad. test. aper. gloss. not. in l. Gallus. §. quid si is. in versic. vtilitatem ff. de lib. & posthum. quòd fauorabilior fiat interpretatio in institutione, quæ est fundamentum totius testamēti, quàm in legatis, est glo. not. in l. si plures. in glo. fi. ff. de cond. insti. & apertè probatur per tex. in l. pe. §. 1. iuncto. §. illo. j. de necess. ser. hære. inst. item in legatis conditio apposita debet ita tim impleri quamprimum potest, alias habetur pro defecta. l. hæc conditio si in capitolium. ff. de condi. & dem. tamen est secus in institutione, vbi tractatur de maiori præiudicio, vt est gl. not. in l. si quis instituatur hæres in diē. §. 1. in versi. præfinit tempus. ff. de hęre. insti. Bart. in d. l. hæc conditio si in capitolium. ¶ Secunda conclu. est, quam infert Bald. & est multum
6 singularis, † quòd neptis ex filio masculo non excludetur vigore dicti statuti, & dicit d. Alex. quòd alibi istud non legit. sequitur Pet. de Anch. in commēto. d. c. canonū statuta. in versi. his igitur quinque membris. ¶ Reprobant Ful. & d. Alex. hic triplici fundamento. Primum est, quia si excluduntur filiæ, quæ sunt in 1. gradu, & sic magis dilectæ defuncto, quanto magis neptes, quæ sunt in gradu remotiori. l. si viua matre. circa medium. C. de bo. ma. Secundum, quia aut neptis vult venire ex propria persona, & non potest, quia est in gradu remotiori. l. 2. §. 1. ff. de suis, & legi. aut vult venire ex persona patris, vt dicit Bald. & non potest, quia non est eiusdem qualitatis, put pater, quia erat masculus, quo arg. vtitur Bart. in d. l. liberorum. ff. de verb. sig. in versi. quæro pone retēto. & versi. seq. Tertium fundamentum est, quia ratio istius statuti est fauor agnationis, & sic lineę masculinæ, vt bona remaneant in familia, & agnatione patris. l. 1. §. pe. ff. de vēt. inspi. Io. And. in addi. Spec. in titul. de succes. ab intest. super rubr. Cy. in l. 1. cum si. C. de adul. sed ista ratio ita militat ad excludēdum neptem sicut filiam, quia dato, quòd veniat ex persona patris, tamē est filia, & bona exibunt agnationem patris, igitur, &c. Ego autem distinguo, prout in simili distinguit Cy. in l. 1. ad fi. C. de adul. ꝙ aut filius, idemq; pater neptis est p̄mortuus, deinde moritur auus relictis filijs masculis, & ista nepte ex filio præmortuo, & tunc teneo, quòd ista neptis excludatur vigore dicti statuti per rationes. s̄. relatas: si autem auus prius decessisset relictis filijs masculis, deindè vnus filiorum adita hæreditate moriatur relicta sola filia, & sic nepte, & tunc teneo, quòd ista neptis succederet patri exclusis patruis, & ratio est, quia adita hæreditate non dicitur amplius tractari de hæreditate aui, imò de hæreditate istius filij posteà mortui, qui solam filiam reliquit. Et quòd post aditam hæreditatem non dicatur amplius hæreditas primi, sed secundi, est tex. melior de iure in §. 1. insti. ex qui. ca. ma. non licèt. & in §. 1. insti. de hære. qua. & dif. gl. in l. eius qui in prouincia. in vlt. parte. & ibi Bart. not. ff. si cert. pet. vbi latè dixi, & multa cumulaui, quę conferunt ad præsens propositum.

Addi. Adde, quòd in terminis nostris etiam facit illud, quod decidit Lud. Rom. in l. 1. §. veteres. per gl.
7 ibi. ff. de acqu. pos. † Vbi quęrit, statutū est in ciuitate Bononię, quòd existentib. masculis fœminæ dotata non succedat in hęreditate, aut bonis patris dotantis. Contingit casus, pater habebat duos filios masculos, & vnam filiam fœmi. marit. & dotatam, mortuus est pater, clarum est, ꝙ isti duo filij nihil aliud habebant nisi ista bona, & hæreditatem patris, quam adiuerūt, mortuus est vnus ex istis fratrib. ista soror volebat succedere cum alio fratre, dicebatur, quòd non poterat, quia excluſa per statutum: in ꝺrium faciebat, quia nunc non tractatur de hęreditate patris, sed fratris, à qua statutum non excluſit sororem. Et noluit decidere, quia tunc quęstio de facto pendebat in ciuitate Bon. d. Alex. tamen per aliqua ibi addita istud expresè decidit, & miror, quod non allegaret Bald. qui istud decidit, in c. 1. §. quin etiam. in titu. Episcopum vel Abb. in vsi. feu. Facit, ꝙ decidit Ang. in consi. 51. quod incip. d. Guid. vbi consuluit de filia, quæ renunciauit successioni, & hæreditati paternæ, quòd tamen non excludatur à successione fratris, qui patri successit. fortius consuluit Ludouic. Roma. in consil. 168. quod incipit circa primum de quo quæritur, an renuntiatio. d. Cathærinæ. in 1. dubio. vbi eleganter, & pulchrè consuluit, quòd si filia fuit dotata à patre, & iurauit nullo vnquam tempore succedere

ADDITIONES.

a Per confiscationem bonorum. Adde c. satis peruersum. 56. dist. Abb. in c. nobis. in 1. col. de iure pat. & melius quam alibi in c. cùm laici. in vlt. col. versi. sed hic quæro. eod. tit. Sed contra istam opin. est glo. 1. in c. filijs. 16. q. 7. sed prima opin. est verior secundum Abb. in d. c. cùm laici.

b Ex ista doctrina. Adde Ias. in l. 1. col. 1. in fin. j. de succes. edi. & in l. qui se patris. colum. 24. j. vnde lib. in l. quod Seruius. col. 2. ff. de cond. ob cau. Alex. no. infert lib. 4. consil. 85. animaduerten. col. pen. PVRPV.

c Appellatione filiorum. Adde gl. in versi. liber. in cle. 1. de Baptismo. Io. And. in c. statutum. de hær. lib. 6. in nouell. Anton. de But. in c. ad extirpandas. de fil. præsby.

Source : BIU Cujas

dere in bonis, vel hæreditate patris, mortuo patre filij masculi adiuerunt hæreditatem, postea mortuus est vnus ex fratrib. consuluit, ꝙ non obstan. iuꝝ posset succedere in hæreditate fratris, licèt non essent nisi bona, quæ erant in hæreditate patris, quia amplius non dī hæreditas patris. Facit, quod decidit Bal. in l. si viua matre. in fi. ff. de bon. mater. vbi decidit, statutum est Mediolani, ꝙ mulier nubens extra territorium, non succedat pfi, pone antequam mulier nuberet, mortuus erat pater, & sic iam successerat, posteà nupsit extra territorium, an debeat priuari hr̄ditate? consuluit Bal. ꝙ non, quia non est amplius hr̄ditas pr̄is, allegat text. ad hoc valde notabilem in l. fin. ff. vnde lib. Et illam decisio. Bal. sequitur Lud. Ro. in consi. 40. incip. visis, & discussis puncto, & ꝯsulib. & in consi. 452. incip. vt decisionē accipiat præsens consultatio. Sequitur Raph. Cuman. in dict. §. veteres, & in l. hæres per seruum. ff. de aquir. hæred. Et ꝙ post aditam hereditatem non dicatur amplius hr̄ditas sed patrimonium, not. Ang. in Auth. de non elig. secundo nuben. in princ. per illum text. ¶ Hinc videmus, & grauiter errare in practica, ꝙ si hæres semel apprehendisset possessionem rei hæreditariæ, qa semel esset effecta sua, non competeret amplius petitio hæreditatis, sed rei vendicatio, verba sunt notab. Bart. in l. fi. per glo. magistram ibi. ff. de fideicom. hære. pet. facit gl. magistra in c. 1. de consel. libr. 6. Ad prædicta etiam facit not. decisio Bald. in l. 1. q. quinquagesima. ff. de rer. diui. sic ergo in proposito si pater adiuisset hæreditatem, neptis non excluderetur, aliàs sic ꝑ fun-
8 damenta superius adducta, & ista tene perpetuo menti. ¶†† Secundò habes ex hac gl. secundam conclusionem, ꝙ dispositio pœnalis, & sic odiosa, faciens mentionē de vna ꝑsona, non extenditur ad eius hæredem, etiam extraneum liberti. l. hæres. ff. de obsequ. à lib. quam gl. corruptè alleg. ¶ Contra istam conclusionem d. Ant. de Alex. alleg. tex. in l. libertum. in §. Senatusconsulti. ff. de rit. nup. quem ante eum alleg. Bald. hic. Tu rn̄de, ꝙ rō ibi expressa in tex. tollit ꝯrium. Nam rō quare filius tutoris ꝓhibeatur accipere pupillam in vxorem, est qa maritus pupillæ impediret eam petere rationem administratæ tutelæ. ista rō procedit etiam in hærede extraneo tutoris, q acciperet pupillam in vxorem, nimirum si ex identitate rationis expressè lex loquens in filio tutoris, habet locum in extraneo hr̄de eiusdem tutoris. Facit, ꝙ vult glo. not. in l. curatorem. C. de interdi. matrim. Io. Fab. & Ang. de Aret. in §. cùm autem. insti. quibus
9 mod. ius pat. pot. sol. ¶†† Tertiò not. ex hac gl. 3. conclusionē, ꝙ l. quamuis ꝑnalis, tn̄ vr̄ fauorabilis, & extendenda. Intellige verum actiuè respectu eius, cui pœna acquiritur, sed non passiuè, respectu eius, qui obligatur ad pœnam, cuius respectu dicitur odiosa. Adde gl. no. in c. sciant cuncti. in vers. alios. de elec. in 6. Sed qn̄ ꝑna imponitur non respectu personarum, sed respectu facti, vt qn̄. l. prohibet venditionē sub ꝑna, vel aliud factū, tunc l. pœnalis semper censetur odiosa. §. quia verò Leonis. el 2. & ibi Iac. de Bel. ad hoc not. in Auth. de non elig. Bar. & Sal. hic, & Bald. in l. illud. in 3. col. C. de sacros. Eccl. Similiter. l. priuans aliquem iure suo, ita demum censetur ꝑnalis, qn̄ talis priuatio fit ꝓp eius delictum, aliàs secus, ita not. Bald. in l. fin. C. de oper. liber. ¶ Capio gl. in vers. concedi. quam diuide in tres partes. In prima timore taciti contrarij exponit text. In secunda oppo. contra text. & non soluit. In tertia per viam limitationis remouet aliud contrarium. Secunda ibi, sed vr̄. Tertia ibi, item intelligendo. Ex secunda parte not. diligenter hic esse
10 tex. no. & glo. † ꝙ princeps per rescriptum potest remittere pœnam corporalem, aut pecuniariam applicandam fisco, sed non pœnam pecuniariam applicandam parti. Et istam glo multum not. Bart. & Doctor. pro compositionibus, quæ tota die fiunt per Principes, vel Rectores Ducatus, quòd non
a possunt[a] remitti pœnæ, quæ applicantur priuatis. adde Bald. in l. rescripta. in fin. alleg. in glo. de precib. Imper. offeren. plenè per Innoc. & omnes in c. in nostra. de iniur. Et per hoc dicit Raph. Fulg. hic ad fin. se consuluisse sereniss̄imo dominio Venetorum, cùm super acquisitione ciuitatis Vincentinæ factū esset capitulum, quòd omnia delicta essent remissa, de quibus non esset lata sententia, excepto assassinatu, & rebellione, & quidā rustici exposuissent sacco, seu fuissent depopulati quasdam domos nobilium, ꝙ istud delictum non poterat remitti, quia pœna spectabat illis nobilibus. Facit, quòd volunt Host.
b & alij Can. in c. quanto. de iureiur. ꝙ princeps, vel populus[b] habens iura principis, non potest componere cum inimicis paciscendo, ꝙ de damnis hincinde illatis non fiat per subditos querela, talis transactio non valet. sequitur Bald. in l. si domus. ff. de serui. vrban. prædior. Gemin. in capitul. auctoritate. §. fina. vbi glo. fin. de priuil. in 6. & in c. si quem. §. notandum. 2. q. 3.
11 ¶†† Hinc est, ꝙ emptores rerum depredatarum in bello non sunt tuti in conscientia, licèt per talem transactionē ꝓhibeantur subditi damnū passi petere, fm Host. in sum. in tit. de pœn. & remiss. §. quib. & qualiter. in pe. col. in vers. sed pone, ꝙ guerra. & dicit Pet. de Anch. in rep. regulæ peccatū. in 39. col. in ver. sed moueo vnā q. de reg. iur. in 6. se ita bis de facto rn̄disse, ver. 1. finita guerra inter Venetos & Ianuenses, alia nec finita guerra inter Florentinos, & Senenses. & eum referunt, & sequuntur Do. de Ro. in deci. nouis ꝯclu. 361. quæ incip. item si præsupponimus. ¶ Adde, ꝙ tenent Cy. & Bald. in l. Gallus. §. & qd
12 si tm̄. in pen. col. in 3. q. ff. de lib. & postli. † ꝙ ciuitas per statutū, vel reformationem non potest expresse restituere bannitum ad bona applicata hr̄dib. interfecti, & referunt, ita fuisse de facto determinatum per Legatum existentem Bono. sequitur. d. Alex. in consi. 190. in 6. vol. ꝙ incip. maturè. in 2. & 6. col. & in consil. 216. in 2. vol. ꝙ incip. nec arguen. in 6. col. ¶ Ad idem bene facit, ꝙ vult Pan. in c. at si clerici. §. de adulterijs. in 13. col. de ind. Io. And. in c. dudū. el 2. ad fi. de elec. Cald. in ꝯsi. 12. in tit. de
13 rescrip. † ꝙ si clericus ꝯmisit delictum, ꝓꝓ ꝙ debet priuari beneficio, ꝙ si Papa posteà dispensat cū tali clerico, non intelligitur tollere ius alteri quæsitū in casu illius priuationis. facit text. in c. quamuis. de rescrip. in 6. ad prædicta etiam adde, ꝙ vult gl. no. in l. vacuatis. C. de decur. lib. 10. Item adde, ꝙ per istam glo. sing tenet Pet. de Anch. in ꝯsi. 161. incip. viso diligenter tenore gn̄alis restitutionis, & c. ꝙ princeps non pōt abolere infamiam, in quam incurrit damnum inferens, sine consensu iniuriati.
14 ¶†† Limita istam gl. & prędicta, nisi princeps ex iusta causa publicæ vtilitatis remitteret, ꝓ not. ꝓ Bart. & alios in l. 1. ad fin. C. si ꝯ ius, & in 1. ꝯsti. fforum, & per Inn. & alios. in c. quæ in ecclesiarum. de consti. & in c. in nostra. de iniur. ¶ Bene facit, ꝙ vult Host. in d. ver. sed pone, ꝙ guerra. & Pet. de Anch. in loco ꝑalleg. ꝙ vbi pax aliter haberi non posset, nisi fieret remissio dāno rum illatorum priuatis, valeret remissio ēt in foro. conscientię. ¶ Hinc dicunt Bal. & not. Ang. & Mod. in l. conuentionum. ff.
15 de pac. † ꝙ principes pro faciendo pacem possunt remittere[c]
c iniurias, & damna illata subditis, ita ꝙ in perpetuum non possint conqueri, neque ciuiliter neque criminaliter, & dicit Ang. ita fecisse ciuitatem Peru. qn̄ pacem cum Ecclesia ꝯclusit. idē tenet Ang. in l. venditor. §. si constat. ff. com. præd. & in l. Antiochensium. ff. de priuil. cred. ¶ Ad idem facit, ꝙ volunt Bald. &
16 Ang. in l. bene à Zenone. C. de quad. præscr. † ꝙ ciuitas pro pace habenda potest res priuatorum donare. ad idem facit, qđ no. vult Bal. in l. quæcunq; ad fi. C. de fid. inst. & iu. hast. fis. lib. 10. ꝙ illi, qui emerunt à communi Peru. bona bannitorum, non coguntur illa reddere exbannitis, quando ex forma capitulorum pacis ita actum est.

ADDITIONES.

a Quòd non pñt. Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadri. præscr. in 1. col. in l. si docueris. C. de fal. in l. venditor. in §. si constat. ff. com. præd. Ant. But. & Io. de Imo. in c. nisi spālis. de offic. deleg. Petr. de Anch. in reg. peccatum. de reg. iur. lib. 6. in 4. q. prin. vers. sed moueo talem quæstionem.

b Quòd princeps, vel populus. Adde Bar. in l. 3. C. de in ius voc.

c Remittere. Adde, quòd ita factum fuit hodie de anno 1576. mense Maij per Henricum iij. Gallorum Regem, quo tempore inita fuit pax inter eum ex vna, & professores prætensæ reformatæ religionis, pax inquam non duratura ex incompatibilitate.

SVMMARIVM.

1 *Pater, & mater non possunt per filium in ius vocari sine venia, etiam si sit emancipatus, etiam si imploret offic. iud. num. 2.*

LEX III.

1 **Vi in potestate.** † Ista l. hoc intendit in sūma. Pr̄, & mater non pñt in ius vocari sine venia. h. d. Not. ꝙ inter pr̄em, & filiū in potestate nō potest esse iudicium. concordat. l. lis nulla. ff. de iud. Triplicem rationē assignat Bar. in l. frater à fratre. in 4. & 5. col. vbi aliquando dixi. ff. de condi. inde. Fallit in casib. enumeratis per gl. in d. l. lis nulla. & in illis, si filius agit, debet prius veniā impetrare, fm Cy. & Fulg.
2 hic. † Imò si filius solùm imploret offic. iud. contra patrem, debet prius veniam impetrare à iudice, glo. in l. cogi. §. si pater. in ver. contra obsequiū. ff. ad Treb. & in l. si socer. in prin. in verb. conueniri. ff. sol. mat. & melior gl. in §. pœnales. in gl. fi. circa me.
a insti. de act. ¶ Secundò not. ꝙ filius emancip.[a] non pōt vocare in ius patrem, aut matrem sine venia, tn̄ si vocet in ius sine venia, non per hoc reditur processus ipso iure nullus, fm Gul. de Cun. Cy. Ray. & Bar. hic, & ita tenet d. Alex. in consil. 166. in 2. vol. inci. viso puncto mihi transmisso. ¶ Contrarium, & fortè melius tenet Bart. in l. quamuis. ff. eod. per rationem, de qua ibi per eum. sequuntur d. Alex. & d. Ant. de Alex. hic per aliam rationem, vt hic per eos. In tantum, quòd si filius, qui vocauit sine venia, vellet soluere pœnam. l. pen. ff. eod. non propterea ex hoc

ADDITIO.

a Quòd filius emancipatus. Adde Alb. de Ros. in rubric. C. qui admi. Bald. in l. quamuis. C. de fideicom.

Source : BIU Cujas

hoc valeret ꝓceſſus.l.exceptiones. vlt.in fi.ff.de excep. ſm Cy. Ray.Alb. Fulg.& Mod.hic. Cyn.in l. ſi per alium.§. in eum.ne quis eum qui.Io.Fabr.in l.venia. s̃. eod. not.4.q.3. c.ſi teſtes. §. item liberti.Niſi pater ſponte compareret, & nihil opponeret de venia non impetrata.d.l.quamuis,vbi Bar.not.Cyn.in l.2.ff. ne quis eum qui.

Addi. Et ex his habes notare, quòd pater vocatus in ius per filium emancip.ſine venia,habet duo remedia copulatiuè actu competentia. Primò,poteſt opponere exceptionem,& ſic impedire iudiciũ.Item poteſt conſequi penam quinquaginta ducatorum à filio, nec vnũ excludit alud, & ita expreſsè Bar.hic in 2.lect.in 1.nihil dicit.

De pactis. Rubr.

¶Continua rubricam, vt in gloſſ. & plenius per Bartol. cum quo alij tranſeunt.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſsum conditionale poteſt conditione pendente per pactum remitti,& datũ pro tali remiſsone non repetitur ẽt conditione defecta.*
2 *Aequalitas ſeruanda eſt inter fratres, ideo pactum, quod reducit ad æqualitatem valet,& tenet.*
3 *Dictio incertum, quid importet.*
4 *Si teſtator in codicillis adimat conditionem fideicom. an dicatur ademiſse fideicom.*
5 *Si incertitudo conditionis adiectæ fideicommiſſo remittatur, non eſt iniquitas.*
6 *Datũ contemplatione deficientium liberorum, naſcentibus poſteà filijs non reuocatur.*
7 *Partis appel. intelligitur de dimidia, niſi addatur dictio aliqua, quia tũc intelligitur de qualibet minima parte.*
8 *De iure Digeſtorum filius eſt inſtituendus in tota legitima, ſed de iure. C.in quacunque re minima,cùm poſſit agere ad ſupplementum.*
9 *De legitima omnis conditio, & grauamen reijcitur ipſo iure.*
10 *Filius grauatus fideicom. poteſt detrahere duas quartas,quando diuerſis temporib.fit reſtitutio.*
11 *In legatis filij poſiti in conditione intelliguntur tacitè ſubſtituti.*
12 *Legata poſſunt relinqui nutu.*
13 *Sicut pactum de hæreditate viuentis non valet, ita de hære. eius, quem credebam mortuum.*
14 *Iuri de futuro poteſt renuntiari per pactum, & ſic per conſenſum tam renuntiantis,quàm aduerſarij.*
15 *Per ſimplicem renunciationem factam in abſentia partis non poteſt ius de futuro remitti,limita pluribus modis,vt infra.*
16 *Confeſſio extraiudicialis geminata, an producat actionem.*
17 *An,& quando ius de præſenti, vel de futuro poſſit remitti.*
18 *De hæreditate viuentis non eſt licitum paciſci, ſed bene de hæreditate mortui.*

LEX PRIMA.

Conditionis. Diuidit in duas. In prima ponitur dictum in genere. In ſecunda reſpondetur in ſpecie ad caſum propoſitum. Secunda
1 ibi, cùm igitur.† H.d. fideicom. conditionale poteſt conditione pendente per pactum remitti.hoc primò,& datum pro tali remiſſione non repetitur etiam conditione defecta. h. d. ſcdò, & vlti. ¶Et figura caſum clarè,vt per Odof.& Pau.de Caſt.hic, & caſus eſt talis.Pater habebat duos filios.ſ.Licinium Frontonem, & Philinum,quos æqualiter inſtituit hr̃des,& qa Fronto multos habebat filios, Philinus nullus habebat, pr̃ grauauit Philinũ per fideic.ꝙ ſi decederet ſine liberis, ꝙ partẽ ſuam hr̃ditatis reſtitueret Frontoni, & ſic video, ꝙ fideic.non fuit iniunctum ab vtraq; parte.Mortuo pr̃e,videns Philinus, ꝙ eius frater, & filij fratris nihil aliud magis deſiderabant, q̃ eius mortem, pp ſpem fideic. nolens ſub iſto periculo ſtare, fecit pactum cum fratre ſuo de dãdo ſibi ſextãte. i. duab. vncijs,& ſic frater iſtud fideic. remiſit, poſteà huic Philino mortua eſt vxor, & ſic aliã vxorẽ iuuenẽ duxit, ex qua filium ꝓcreauit, & ꝑñr nato filio ceſſauit conditio fideic. eo mortuo filius iſtius Philini volebat infringere pactum patris. Quærebatur ab Imperatore de duobus, primò, vtrum fideic. conditionale potuerit per pactum remitti, dubium faciebat,quia iuri de futuro renuciari nõ poteſt.l.ſi ita ſcriptum.§.ſi ſub conditione. ff. de leg. 2. & text.decidit, ꝙ non iniquis rationib.pactũ fuit finitum. Primò, vt tolleretur votum captandæ mortis ipſius Philini. l. de fideic. j̃.tit.
2 1.† Secundò,quia tale pactum reducit fratres ad æqualitatem, quæ ſeruanda eſt,maximè inter fratres.l.cùm pater. §. dulciſſimis.ff.de leg.2.l.illud.& l.vt liberis.C.de eo. & §.pe.in Auth. de nup.Tertia ratio, quia per pactum, & ſic per conſenſum quilibet põt renũciare ſuo iuri,ſiue ſit de præſenti, ſiue de futuro, vt infra dicetur. Secunda dubitatio in hoc text. & maior erat, an tale pactum præiudicet filio Philini poſteà nato, & ratio dubitandi fuit duplex. ¶Prima, quia Philinus ideo fecit iſtud pactum,eo quia tempore pacti nullos habebat filios, ergo ſublata cauſa finali pacti, videbatur pactum non valere. ¶Secunda fortior ratio dubitandi,quia iſtud pactum fuit factum ob remiſſionem fideicommiſſi, vt fideic.remitteretur, ſed remitti non potuit,quia deficit conditio fideic. eo quia Philinus liberos habuit, ideo videbatur,cùm non eſſet adimpleta cauſa propter quam factum eſt pactum, ꝙ non deberet præiudicare filio Philini: ꝫrium determinat Imperator:& ratio decidendi eſt, quia pactum nõ fuit factum, vt remitteretur ipſum fideic. ſed bene ſpes fideicommiſſi, & iſtud vult dicere text. ibi, conditionis incertum. Iſte eſt clarus caſus, & nitidus huius.l.
3 ex ea bene enucleatus.¶† Not.1.ex tex.ibi,conditionis incertũ. exponendo,vt facit gl.1. ꝙ conditio accipitur pro toto fideic. ego melius intelligo, ꝙ illa dictio incertum, ſit ſubſtantiuata in neutro gñe,& ſic text. velit dicere. Conditionis incertũ, hoc eſt illa incertitudo conditionis,& ꝫñr illud dubium,an conditio exiſteret, vel ne,potuit pacto remitti,put etiam tenuit glo. magna circa prin.& ẽt in 5.oppo.tenendo tñ expoſitionem gl. ꝙ conditio exponatur.i. fideic. ſub conditione relictum, & ſic
4 conditio capiatur pro toto fideic.¶† Bart.inducit ad quæſtionem,in qua dicit ſe cõſuluiſſe,vt hic per eum.ſ.vt teſtõr in codicillis adimendo conditionem fideic. dicatur ademiſſe ipsũ fideic.ꝙ in teſtõ fecerat.Idem tenet Bar.in l. ſi quis ſeruum. ff. de cond.& demon.& Ang hic.¶Tu conſidera in primis,ꝙ iſte tex.in quo ſe fundat Bar. nihil probat, ſm Bald. & Ful.hic,quia hic remiſſio cõditionis fiebat illi,ad quem debebat fideic. peruenire,& qui pecuniam acceperat pro tali remiſſione, vnde ſi hic intelligitur ſolùm remiſſa conditio, reſultaret maximum abſurdum,ꝙ iſte,qui accipit pecuniam,vt remitteret,non præiudicaret ſibi, imò multum prodeſſet, quia fideic. efficeretur purum, & ſtatim deberetur, ꝙ eſſet abſurdum, & ꝫ mentem ꝫhentium,non ſic eſt in q.Bar.qñ remiſſio fit à teſtatore. ¶Secundò conſidera,ꝙ ratio Bar.quæ vr̃ colorata, procederet, qñ filij eſſent inſtituti in portionib. æqualib. quo caſu ſi ſolùm remitteretur conditio, fideicommiſſum remaneret hincinde purum, & ſic eſſet inutile, ſed qñ inſtitutiones eſſent factæ in portionib. in æqualibus,ceſſaret fundamentũ Bar.¶Sed adhuc ſubtilius conſidera, ꝙ ẽt ſi partes inſtitutionum eſſent hincinde æquales,adhuc fundm̃ Bar.non eſt bonũ,eo qa ſublata cõditione,non eſt verum,ꝙ fideic.ſtatim hincinde ab vtroq; purè debeatur, ſed ab illo, qui prius morietur, & hoc modo non erit inutile,ſm Raph. Cum. in d.l.ſi quis ſeruum. ¶Pro veritate omnium opinionib. penſatis, diſtingue tres caſus, aut talis conditio fideic.admittitur ab ipſis partib. data pecunia vni parti,& tunc iſto caſu totum fideic.intelligitur ademptum, ita loquitur iſte text.cum gl.iuncta ratione, quam ſuperius induxi: aut talis conditio adimitur à teſtõre,& tunc aut extranei erant inſtituti cum iſta conditione fideic. & tunc teneo, ꝙ ſola ꝫditio intelligitur adempta.l.3.§.conditio.ff. de adim. leg.q cquid dicat Sal.hic, ẽt ſi partes eſſent æquales, quia per hoc fideic.nõ eſt inutile,cùm non debeat intelligi ſtatim iniunctum vtrique, ſed ei,qui primò morietur,ſm Raph.Cum.in d.l ſi quis ſeruũ. aut & tertio caſu tale fideic. conditionale erat iniunctum filjs inſtitutis, & tunc teneo cum Bart. ꝙ adempta conditione intelligitur ademptum totum fideic. non per rationem Bar. ſed per aliud fundamentum,quia nõ eſt præſumendum,quòd qñ filij teſtatoris habent filios,pater voluerit alios grauare fideic. glo.eſt no.in l.1.C.de do.cau.mor.l.cùm auus.ff.de cond.& de. quæ pręſumptio caderet hic,ſi ſolùm remoueretur cond.libe. Nã fideic.remaneret iniunctum ẽt ſuperſtitib.liberis ſm Io. de
5 Imol.in d.l.ſi quis ſeruum. ¶† Secundò not. ex text.ibi, [a] non
a iniquis rationib.ꝙ incertitudo conditionis adiectæ fideic. ſi remittatur, non eſt iniquitas, imò æquum triplici ratione, quia tollitur votum captandæ mortis.l.fin.j̃.eod.& melius in dict.l. fideicommiſſo.j̃.tit.1. item reducit ad æqualitatem, quæ inter fratres ſeruanda eſt.l.cùm pater.§.cuictis.cum ſim. ff. de leg.2. item quilibet poteſt renunciare iuri ſuo.l.penul.j̃.eodem,ideo text.hic dixit non iniquis rarionibus. ¶Tertiò not.ex hoc text. ad fin. ſecundum Bald. hic in 3. not. & ſequitur Fulgoſ. in vlti-
6 mò,ꝙ† datum cõtemplatione defieficientium liberorum,na-
b ſcentib.poſteà filijs non reuocatur.Nec obſt.l. ſi vnquam. [b] C. de reuo.do.quia dicunt, ꝙ procedit,qñ ſolùm datur contẽpla. re cipien-

ADDITIONES.

a Amplia in ſucceſſione obueniente ex pacto.Bar.in conſil. 22.ex facto.in vlt. dub.declarar Bald.lib.2. conſil.191. PVRPV.

b *L.ſi vnquam. Adde,ꝙ d.l. non habet locum in donatione,quæ fit ob causã, ſed in mera,& ſimplici donatione,teſte Dec. conſil.181. col.fin.

Source : BIU Cujas

rẽcipientis, hic autem mixta ratione tam dantis, quàm recipientis. d. Ant. de Alex. hic in vlt. not. aliter rñdet, ꝙ d. l. si vnquã. procedit, qñ quis donauit omnia bona, aut saltem mediam partem bonorum, cùm tex. ibi dicat, bona omnia, vel partem.
7 † sed app. partis intelligitur de dimidia. l. nomen filiarum. §. portionis. ff. de verb. sig. sed hic donauit tñ sextantem, ꝙ ita intelligatur. d. l. si vnquam, allegat Bar. in l. Titia. §. Imperator. ff. de leg. 2. qui nihil dicit, debuit allegare Bal. referentem, ꝙ ita vidit consultum per quosdam Doct. Bonon. in l. si cùm vel in vtero. ad fin. C. de test. mili. sequitur d. Fran de Aret. in consil. 93.
a ꝙ incipit viso legato. in 5. colum. ¶ Tene ꝫrium, ꝙ d. l. vnquã. habeat locum etiam in qualibet re minima donata, ſm Bald.
b in l. vnica. in pen. col. b C. de inof. do. & in d. l. si vnquam. Imol. in c. fi. in 8. col. de don. Gem. in c. 2. §. 1. de deci. in 6. Raph. Cum. in d. l. Titia. §. Imperator. in pe. col. d. Alex. in consil. 71. in 4. vol. ꝙ incipit consideratis. in vlt. col. Eo quod tex. in d. l. si vnquam. non dicit simpliciter partem, tunc enim bene intelligitur de dimidia. d. §. portionis, sed dicit aliquam partem, & sic propter dictionem aliquam, intelligitur in qualibet minima parte. glo.
c est sing. c in cle. 1. in ver. aut earum parte. de for. compet. quam glo. ad hoc alleg. Bald. & Doct. in locis proximè alleg. & idem Bal. in c. 1. §. cum autem. in vlt. col. si de inuest. feu. contro. fue. in vsi feu. Imol. in l. plures. ff. de dam. infect. Ego tamen contra illam gl. nouiter pondero text. in l. Gallus. §. in omnibus. in versic. ex aliqua parte. ff. de lib. & posthum. vbi est dictio aliqua, &
8 tamen non potest intelligi de minima, † quia de iure ffiorum filius debet instituí in tota legitima, licèt de iure. C. sufficiat in quacunque re minima institui, & possit agi ad supplementum. l. omnimodo. C. de inof. testam. & fuit additum à compositoribus noui iuris. in l. si non mortis. ff. eod. de inofficio. testamen. secundum gloss. & Barto. ibi, nisi dicas, quod in d. §. in omnibus. illa verba aliqua parte, intelliguntur, ideſt legitima, propter subiectam materiam. argum. l. si vno. in princip. cum gloss. ff. loca. & l. insulam. ff. de præscrip. verb. Quod in veritate non est realiter respondere. Quarto not. ex hoc text. quòd præstatio sextantis non potest reuocari prætextu deceptionis, vel lęsionis, dato, quod de præsenti probemus filios habere, quia satis est, quòd tempore dationis penderet dubium, & sic incertitudo fuerit remissa, quæ facit, vt rescissio fieri non possit, per text. in l. 2. C. de rescinden. vendi. cum attendi debeat tẽpus contractus, an tunc resultaret lęsio, vel non. tex. est in cap. cùm dilecti, & ibi gloss. 2. & cap. cùm causa. in versi. venditionis tempore. de emp. & vendi, & tex. in cap. ad aures. vbi gloss. not. de reb. eccl. non ali. Bartol. in d. l. 2. in penult. colum. & ibidem Bartol in plurib. quæstionibus, adeo quòd nec si esset minor, concederetur ei restitutio in integ. secundum Sal. hic in 3. not. per text. meliorem de iure in l. de fideicommisso. infra tit. 1. quem ad hoc reputat singul. Bald. in l. cùm Archimedoram. C. vt in possess. leg. ¶ Quintò subtiliter pondera hic videri text. expressum pro eo, quòd vult gloss. reputata singular. in l. Lucius. vltim. inducendo, vt ibi clarè per Bartolum. ff. de hæred.
d instituen. & est similis d gl. in l. si quis ita hæres instituatur si legitimus. eod. titul. nam testator grauauerat per fideicommis. Philinum, si decederet sine liberis, pone, quòd habuerat liberos, liberi non intelliguntnr tacitè substituti: patet, quia si fuissent tacitè substituti, potuissent reuocare illum sextantem datum à patre fratri, per regulam. l. fi. §. sed quia. C. communia de leg. & tamen hic dicitur contrarium, quòd filius Philini nõ potest reuocare à patruo illas duas vncias, quas eius pater illi dederat, ergo apparet hic esse text. pro glo. in d. l. Lucius. ſ. ꝙ filij positi in conditione, seu conditionaliter nominati, non intelliguntur tacitè substituti. Et ita pro illa glo. ponderauit subtiliter istum tex. Io. de Imol. in d. l. Lucius. Lud. Ro. in l. si cùm dotem. in princip. ff. sol. mat. rñdet ad istum text. ꝙ nihil probet, eo quia Philinus vigore pacti alienauit tantum quantum
9 erat sua legitima, † sed de legitima omnis conditio ipso iure reijcitur, & omne grauamen. l. quoniam in priorib. C. de inoffi.
c testam. Nam cùm essent duo filj, legitima eorum erat triens, c hoc est tertia pars hæreditatis, & sic quatuor vnciæ, & sic duæ vnciæ pro quolibet, ergo filius potuit alienare sextantem, & sic duas vnc. ¶ Sed Lud. errat, & eum reprobat. d. Alex. hic, & in consil. 185. in 2. volum. incip. viso titul. quæstionis. in 5. col. & consil. 198. in 2. vol. quod incip. viso præstanti consil. in 3. col. & ante eum d. And. Barb. in repe. l. cùm acutissimi. in 30. char. C. de fideic. eo quia de iure ffiorum, & C. legitima erat quarta pars hæreditatis l. Papi. §. quarta, & §. quoniam autem quarta. ff. de inoffic. testamen. l. parentib. & l. cùm quæritur. C. eod. si etat quarta, ergo tres vnciæ, ergo legitima Philini erat vncia cum dimidia tantum. Sed bene verum est, ꝙ per iura Auth. aucta est legitima filiorum, vt hodie fit triens. §. 1. in Auth. de trien. & semis. vnde sumitur Auth. nouissima. C. de inoffi. test.

¶ Secundò modo respondet d. Alex. hic, ꝙ iste text. intelligitur non de sextante solius patris Philini, imò totius hæreditatis, vt hic tangit glo. in ver. sextante, & in versi. dando, & hoc modo Philinus non dedit de parte sua, nisi vnam vnciã, & sic intra legitimam suam, ꝙ potuit, & hoc probatur, quia tpe factæ diuisionis, vt dicit tex. circ. fi. dedit istum sextantem, vt patet ex tex. ibi, eo tpe, & ibi, diuisione. Ista sol. mihi non satisfacit, qa frustra conuentum esset, ꝙ aliquid daret fratri de sua parte. Secundò, & fortius obst. text. ibi, pactũ eo tpe de sextante Licinio Frontoni dando. verbũ dare importat translationem dñij. §. his itaq;. inst. de actio. ergo necesse est, ꝙ totus sextans sit de parte Philini, aliàs in parte fratris non potuisset dñium transferre. ¶ Tertio modo rñdet. d. Ant. de Alex. hic, ꝙ verum est, ꝙ legitima Philini isto iure. C. erat tñ vncia cũ dimidia, sed ꝓp grauamen fideic. sibi debebatur quarta Trebel. tpe restõnis fideic.
10 † Quia cõis sñia est, ꝙ filius grauatus fideicom. põt detrahere duas quartas, qñ diuersis tpibus fit restitutio, vt tenent glo. & Doct. in l. quamquam. C. ad leg. Fal. Bar. in l. Papin. §. meminisse. ff. de inof. test. & est tex. in c. Ray. de test. & in c. si pater. cum gl. e. tit. in 6. ergo ꝓp has duas quar. potuit Philinus sextãtẽ alienare. Et dicit, ꝙ est pulchra consideratio, & noua sed ante eum fuit sol. d. And. Barb. in d. rep. l. cùm acutissimi. in 31. char. Istam sol. refet d. Alex. in consi. 135. in 2. vol. præalleg. dicens, ꝙ vidit quosdam cõsultores ita rñdere, sed ꝙ est consideratè dictum, qa quarta Treb. non hẽt locum, nisi qñ euenit casus restitutionis fideic. vt declarant Bart. & alij in d. l. quamquam. sed hic deficit condi. fideic. ꝓp superueniẽtiam filiorum. Tu autem subtiliter defende hanc solutionem ab ista impugnatione, & considera, ꝙ in hoc tex. occurrit duplex fideic. vnum expressum, ꝙ est restituendũ fratri eo casu, quo Philinus moriatur sine liberis, & istud bene deficit, qa filios habuit, & in hoc verum dicit. d. Alex. Est & aliud tacitum fideic. resultans à ꝫrio sensu, casu quo contingat ꝙ filios habeat, filij intelliguntur tacitè substituti, & hoc tenendo aliam partem, & istud tacitũ fideicõ. bene euenit, & sic cùm fuerit locus huic tacito fideic. filij, per ꝓns ad Philinum spectabunt duæ quartæ, ergo potuit sextantem alienare. Et est subtilis defensio. ¶ Sed ego ex alio fundamento reprobo hanc sol. & prædicta. Nam licèt ex gñali ꝯsuetudine ꝓius canonicum introductum sit, ꝙ filius detrahat duas quar. d. c. Ray. tñ de iure ciui. & sic isto iure expeditum erat, ꝙ non poterat detrahere nisi vnam quar. vt inqt Bart. in d. l. Papin. §. meminisse, & ꝓbant multi tex. præcipuè in Auth. res quæ. vbi Bal. no. & dixi. C. cõia de leg. Pau. de Cast. in d. l. ꝙquam, & in l. filium quem hẽtem. in 3. col. C fam. erc. ¶ Quarto põt rñderi, ꝙ in hoc text. nihil tangitur, an filius si nolit esse hrs pris Philini, possit vigore tacitę substõnis reuocare illas duas vnc. alienatas à pre, quas illa via reuocare non posset, nisi repudiata pris hrditate, sed in hoc tex. volebat reuocare ex alio capite, quia dicebat sextantem datum à pre ob istam causam, quia tpe diuisionis nullos habebat filios, vnde cùm posteà susceperit filios, & sic causa defecerit, volebat ex isto capite deficientis causæ repetere illum sextantem, & ad hoc rñdet in hoc text. ꝙ nõ põt. Iste est proprius intellectus huius text. & hoc modo nihil facit pro dict. glo. ¶ Posses, & quintò respondere, ꝙ text. loquatur de sextante suæ partis, diuidendo suam partem in 12. vncias iuxta. §. hæreditas. insti. de hæred. instit. & hoc modo in effectu erit vna vncia de illis sex. Sed quicquid sit de hoc text.
* probet vel non, conclusio gloss. in dict. l. Lucius est *magis com-*
f *muniter approbata* f & eam tenent Antiqui, & post eos Bartol. Bald. Angel. Imol. & Raph. Cuman. in dict. l. Lucius. Io. And. in addi. Spec. in titul. de test. §. 1. in versi. huic quæstioni accedit bimembris. Bar. in l. cùm dotem. in princip. & ibi d. Alexan. in 19. col.

ADDITIONES.

a Limita illam l. nisi talis filius moriatur, & pater nõ reuocet donationem. Ias. in l. 3. 1. no. infra de inoffi. testam.

* Et ad id, ꝙ Ias. dicit, vide Aquen. hic col. 2. Soc. in repe. l. cùm auus. col. 18. ff. de cond. & dem, Corn. consi. 15. lib. 3. Soc. consi. 59. lib. 4. BELLOT.

b Paul. de Cast. lib. 1. in cons. 336. super puncto. col. 2. & ponderatio. dict. l. quã Ias. hic facit, fuit Ro. in l. sicut certi. infra de testa. mili. & istam opin. restungit Soc. inter nouiter impressa, consil. 21. in facto præsupponitur. colum. final. PVRPV.

c Glo. est. sing. Adde Lud. Rom. in suis sing. in litera F. incipiente forum.

d Illam gl. sequitur Alex. lib. 3. consil. 24. col. 3. versi. nec dicatur, &c. & Cor. lib. 5. cons. 29. 3. dub. 4. col. & ea retenta limitat Cur. senior consi. 52. col. 7. & 8. sequitur Alexand. lib. 1. consi. 108. viso themate. lib. 2. consi. 109. videretur, & consi. 99. viso præstanti, &c. Cor. lib. 3. consil. 1. in præsenti ardua. colum. 7. latè Cur. Senior consil. 64. antiquissimum. colum. 2. Soc. 3. parte cons. 115. P V R P V.

e Erat triens. Adde Doct. in c. cùm esses. de test.

f * Approbata. Adde Soc. in l. cùm filiofamil. col. 2. ff. de leg. 1. & secundum hãc cõem dicit Corn. sæpius consuluisse, consil. 97. lib. 1. 243. lib. 3. & vide Bald. consil. 320. lib. 3. BELLOT.

Source : BIU Cujas

col.ff.fol.mat.Bart.in l.ſi ſic.circa medium.ff. de leg. 2. Old. in conſi.141. quod incip.thema tale eſt.dominus Canonicus.ad fin.Bald.in l.quod ſcitis. in vlt.col. C. de bon. quæ lib. & in l.ſi emancipati.in 7.oppoſi. C. de collat. & in l. cùm acutiſſimi.in vlt.col.C. de fideicom. & in l. poteſt, vbi ponderat de hoc eſſe text.expreſſum ff.de vulg.& pup. idem tenet Petr.de Anch.in c.licèt.de voto.& in d.c.ſi pr̃.in 12.not.& in rep. c.in præſentia. in 10.q.de prob.& in conſi.120.quod incip.pro clariori deciſio ne dubij,& in conſ.126. ꝙ inci.ponderanda.latè Imo.& Mod. in l.ex facto.§.ex facto,per illum tex.ff.ad Trebel. & in l. filiuſfam.§.cùm quis.per illum tex.ff.de leg.j. Raph.in l.gñaliter. §. cùm autem. C. de inſti. & ſubſti. vbi refert, ꝙ in contingentia facti ita conſuluerunt Petr. de Anch. Sal. & Zab. idem tenet Pau.de Caſtr.in conſil.36. ꝙ incipit dubium facit. idē plenius quam in lect.tenet d.Alex.in ſex conſilijs in conſ.108.ꝙ incipit viſo themate,& diligenter cōſideratis verbis.in 1.vol. & in cōſ. 66.in 2.vol.ꝙ incipit viſo teſtō,& in conſil.109. in 2. vol. ꝙ incipit. vr̃ prima fronte rñdendum.in 1.& 2. col. & latiſſimè in conſi.185.in 2.vol.ꝙ incipit viſo tit.quæſtionis,& in conſ. 197. in 2.vol.ꝙ incipit viſo præſtanti,& in conſil. 22. in 3.vol. ꝙ incipit,viſis ac perlectis verbis teſtamenti.in 5. colum. & in conſi.32.in 3.vol.ꝙ incipit,viſo proceſſu cauſę principalis,& latius quam alibi dom.And.Barb. in d. repe. l. cùm acutiſſimi. in 30.
a charta,& quatuor ſequen.¶Iſtam communem conclu.[a] limitat ſingulariter Ang.in l.in legatis.in vna lect. C.de leg. vt pro-
11 cedat in hæreditate, ſecus in legatis, † vnde ſi teſtator legaret fundum Titio, & ſi decederet ſine liberis, grauaret reſtituere Eccleſiæ, iſto caſu in tali legato, filij poſiti in conditione intelligeretur tacitè ſubſtituti.Et ratio diuerſitatis eſt ſecundū eum,
12 † quia legata poſſunt relinqui nutu. ff. de leg 3. l. nutu.non ſic eſt in inſtitutione hr̃dis.l.iubemus.C.de teſt.& de hoc dicit eſſe gl.rotundam in l.filiusfam.§.cùm qs.ff.de leg. 1. & refert ſe ita conſuluiſſe, non recolo adhuc vidiſſe aliquem,qui faciat mentionem de iſta limitatione Ang. Ego tamen dubito, quia quæ ſunt in condi.non ſunt in diſpoſitione. l. ſi quis ſub conditione dandorum decem.ff.ſi quis omiſ. cau. teſta. quæ regula procedit ita in legatis, ſicut in hæreditate. ¶Secundo modo limitat Bart. in l. Centurio. in 14. colum. in ver.quæro vlterius quid ſi teſtator dixerit.ff.de vul. & pup. niſi liberis poſitis in condi. eſſet adiectum grauamen, nam per hoc intelligerentur tacitæ
b ſubſtituti,quod non firmo,nec examino.ibi videas:[b] nam Bar.
* *ſolet communiter reprehendi* per Scribentes ibi. ¶Capio gl. in ver. finitum eſt,quæ exponit text.ſ.finiri potuit.Mihi videtur,quòd text.propriè ſtet,cùm Imperator in genere primò reſpondeat ad qonem de fideic. inter fratres remiſſo, & dicit, ꝙ non iniqs rōnibus finitum eſt ¶Capio glo. magnam in ver.te filio.iſta gl. varijs modis diuiditur à Scribentib.Ego eam diuido in 4.In prima ponit rationem dubitandi, & decidendi ad text. In ſecunda format ſex oppoſitiones, quarum quinque primæ tendunt ꝺ deciſionem tex.ſexta tendit contra ſituationem,ꝙ iſta.l.malè ſit ſituata in hoc tit.ſed debuit ſituari in tit. ſequen. In tertia format quæſtionem neceſſariam ad text.In quarta,& vlt. glo. alleg.5.concordates ad tex.quæ parum videntur facere.Secunda ibi,ſed videtur ſex rationibus. Tertia ibi. Item an poſſit agi. Quarta ibi,& facit.Illa tertia ſubdiuiditur in tres particulas.In prima format q. & rñdet.In ſecunda limitat reſponſionem. In tertia circa limitationem format quæſitum. Secunda ibi, ſecus ſi dixiſſet.Tertia ibi,ſed an cautio Mutiana. ¶In ead.glo.
13 ibi,ſed ibi error.ratio eſt, † quia ſicut pactum de hæreditate viuentis non valet.l.fi.j.eod. Ita non valet pactum de hæreditate eius,quem credebam mortuum, cùm in veritate viueret. d.l. nec nos. ſm Bald. hic in 3. opp. & alios Mod. ¶In ead.ibi, ſed repudiatio vnius voluntate tm̃,habes ex glo duas not.conclu.
14 Prima eſt, † ꝙ iuri de futuro poteſt renunciari per pactum, & ſic per conſenſum tam renunciantis,quàm aduerſarij.facit l.1.§.ſi quis ante. ff. à quib.app.nō licèt, & l.fi. in fi.C.de temp. appel.& ita loquitur tex.hic.¶Secunda concluſio gl.eſt, quòd
15 † per ſimplicem renunciationem factam in abſentia partis non poteſt ius de futuro remitti, vt iurib.hic allegatis in glo. Idem tenet glo. in l. ſi vnus. §. ſed ſi generaliter.ff. eod. Bar.in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum.in 1. colum.ff.ſi quis cautio. ¶Iſtam
c conclu. limita primò, [c] niſi ſimplex renunciatio fieret in iudicio, tunc propter præſentiam iudicis præiudicaret, glo.in l.1. ff.de cura.bo.dan.Barto.& omnes hic. ¶Quod intellige,vt ſingulariter per Bartol. in l. poſtquam liti. in vlt.col. verſic. quæro vtrum iſta renunciatio,& ibi dom.Alex.multum not.j. eo. quādo iudex tanquam publica perſo.reciperet expreſsè talem renunciationem nomnine abſentis,aliàs ſecus. Idem tenet Cy. in Authen.ſacramenta puberum.in 1.quæſtio.C.ſi aduer. vendi. ¶Secundò limita, niſi renunciatio fieret parte præſente, quia cùm tractetur de commodo eius, qui eſt præſens, & tacet,habetur pro conſentiente. l. qui patitur. ff. mand.Et ſic renunciatio propter præſentiam partis habetur pro pacto, vt j. dicetur. ¶Tertiò limita, niſi renunciatio iuris de futuro fieret
d cum iuro,[d] ita ſingulariter limitat Raph.Cu. in l.is, qui hæres. in prin.ff.de acq.hæred.quem ſequitur d. Alex.in l.ſed & ſi quis. §.quæſitum.in 1.col.ff.ſi quis cautio.allegans, ꝙ vult Bald. in l. pactum.in 9.q.C.de collat.Nec dicas de hoc eſſe text.in c.q̃uis. de pac.in 6.quia loquitur in pacto, & non in ſimplici renuncia tione.¶Adde bene facere illud,ꝙ dicit Bald.in rubr. C.res inter alios act. in vlt.col.ver.ſed qd ſi vſus.vbi tenet plus, ꝙ liberatio facta in abſentia debitoris, cum verbo in veritate, ꝙ eſt iur̃m. 1.q.7.c.quoties cordis oculus.prodeſt abſenti.¶Quartò conſidera,an hęc conclu.poſſit nouiter limitari,qñ renunciatio ſimplex eſſet geminata p illud,ꝙ vult glo.in c.ſi cautio, in glo. pe. de fid.inſtr.per quam Pan.ibi in fi.no.ꝙ vbi ſimplex actus non præiudicat, tamen ſi eſt geminatus, bene præiudicat. Confir-
e mo, qa actus geminatus [e] factus extra iudicium, idem operatur ac ſi fieret in iudi.& in figura iudicij,iſta eſt doct.Bar.in cuius verbis bene conſidera,in l.cùm ſimus.in fi.per glo.ibi.C.de
16 agri.& cenſi.libr. 11.† Hinc eſt, ꝙ licèt confeſſio extra iudiciū non producat actionem,ſed tm̃ probationem faciat. l. Publia. §.fi. ff. depoſi.tñ ſi eſt geminata, cùm æquiparetur iudiciali, producit actionem,ſm Lud.Ro.in l.ſed & ſi poſſeſſori. §. fin.ff.de iureiur.& in l.nuda ratio.in 1.col.ff.de don.& in conſil. 290. ꝙ incipit in caſu propoſitæ conſultationis breuiter dicendum.d. Fran.in 3.col.Pau.de Caſt.in d.l.Publia.§.fi. ſed ſic eſt, ꝙ renūciatio iuris de futuro,qñ fit in iud.præiudicat,vt proximè dixi, ergo idem,qñ fit extra iud.ſi ſit geminata.Tñ dubito per illud, ꝙ vult Bar.in d.l.poſtquam liti.in vlt.col.j.eod. & proximè retuli, ꝙ non ſuffificeret pñtia iudicis,niſi expreſsè reciperet no-
f mine abſentis,cogita. Ex prædictis collige,[f] qūo intelligitur regula,ꝙ appellationi futuræ pōt renunciari.l.fi.§.fi. C. de temp. appel.& l.1.§.ſi quis ante.ff.à quib.appel. nō licèt,procedit, qñ fit per pactum duorum,vel per ſimplicem renunciationem in pñtia iudicis,ſm Bald.hic in ver.opp.¶In ead.ibi, magis accedit repudiationi,quam pacto.hæc non vr̃ bona, cùm ibi interuenerit conſenſus duorum, put declarat glo in parte præced. niſi dicas ſm Antiquos,& Cyn.hic in 3.oppo.Sal & Moder. ꝙ ibi fuit conſenſus licentiatiuus,non diſpoſitiuus,qui tenet medium inter pactum, & renunciationem. Aliter rñdent Bart. & Ang.hic,& licèt Imo.in d.§.ſi quis ante.reprobet,non bene cōſiderauit verba Bart. qui non dicit,vt refert Imol.ꝙ hæres non habet ius ſpe in hæreditate, ſed bene dicit, ꝙ ibi hæres non
17 habet ius,neque re,neque ſpe in interdicto quorum leg. ¶† Iuxta iſtam glo.Bart.plenè examinat quando ius de præſenti, vel
g de futuro [g] poteſt remitti, & facit tres caſus princip. ſequuntur ſimpliciter Fulg.& Paul.de Caſtr.hic, idem tenet Bartol. in l.Pomponius.prima.ff. de neg. geſt. Adde in primo membro, quòd nimium generaliter loquutus eſt, quòd ius competens ſine facto noſtro ex diſpoſitione. l. vel teſtatoris ipſo iure poteſt repudiari, falſum eſt,quia actio, quæ competit ex delictis, acquiritur nobis ex diſpoſitione legis abſque facto noſtro, & tamen ſi eſt rei perſecutoria,vt eſt cōdictio furtiua, nō tollitur
h ipſo iure [h] etiam per pactum, vt not. Bartol. in l.ſi tibi.§.quædā,poſt gl.ibi.ff.eo.¶Similiter ſi quis malè gerat negotia abſentis, ex diſpoſitione legis abſque facto ſuo quæritur actio ignoranti, & tamen per ſimplicem renunciationem ipſo iure non tollitur. l. Pompon.1. cum gloſſ.ff.de negot.geſt. & ita latè reprobat Math.in not. 160. Sed ſalua Bartol. quòd loqui debeat copulatiuè, quando ex diſpoſitione teſtatoris, & legis abſque facto noſtro nobis acquiritur, tunc Bartol. verum dicit, ſecus qñ ex ſola diſpōne legis.In ſcdo memb. Barto. dū vult ſimplicem

ADDITIONES.

a Communem concluſionem. Adde Iaſ.in l.1.in 2.not. ff. ſi cer. pet.quem reprobat Aquen. in l.ſi cùm dotem.in prin. col.5.ff.ſolut. matr. Aliam limitationem ſingul.tradit Cur.iunior.conſil.16. colum. 5. verſi.confirmo. contra quem vide latè Soc.conſi.62. in fin. PVRPV.

b * Videas. Adde,ꝙ has duas fallen. reprobat Aquen.in l. ex facto. in princip. ff.ad Trebellia.Aliam limitat.ponit Dec.conſil. 318. quando dicit ſi deceſſerit ſine filijs maſculis, nam tunc maſculi cenſentur ſubſtituti BELLOT.

c Limita primò in c.2.ad fi.de probat. Bar.in d.§.quæſitum.vlt.oppo. PVRPV.

d Iuramento. Adde Bauer.in tract.iurament. in 83. vi iuramenti, Anan.conſil. 101.libr.1.in quæſtione Euſta.

* Et vide Roman.conſil.22.Fely.in c.ſi cautio.de fid.inſtr.

e Actus geminatus. Adde Alexand. de Imol.conſil. 2. incip. viſis codicil. in 1. vol.Ant.Corſetus in tracta.de verbis geminatis. in 12. q.

f Felyn.in c.2.ad fin.de probat. PVRPV.

g Quando iuri de futuro poſſit renunciari, & quo pacto, Rota in antiq. deciſ. 123.not. quòd vbi primo impetrans. PVRPV.

h Caue,quia Bar.non dicit.ipſo iure, nec iura Mathe. probant.

Source : BIU Cujas

cem renunciationem factam parte præsente, ideo præiudicare,quia præsentia cum taciturninate inducit consensum,& sic pactum duorum.Ex hoc patet,ꝙ pollicitatio est,qñ promittitur in absentia,nam si promittitur præsenti,& tacenti, inducitur pactum,& non pollicitatio,& gl.apertius. vult Cyn.hic in 2.oppo.& ita ponderat Imo.in com.c. cùm contingat. de iureiur.dum quæritur,an ex iuꝛo oriatur actio. Idem tenet Alb. in l.iuris gen.§.quinimo. in 3.col.ff. eod. dom. Alex.in l.1.in fin. ff.eod.¶In tertio memb.Bar.not. diligenter, ꝙ qñ quis nullum ius habet de præsenti neque re, neque spe,potest tamen renunciare iuri in futurum per pactum, concipiendo verba pacti in futurum, si qua res ad me pertineret ex causa etiam de futuro, vt hic per eum. ¶Ex hoc potest limitari decisio Bart. in l. post emancipationem.§.1.ff.de lib.leg.in l.qui cum tutorib.in prin.ff.de transac.l.ꝙ seruus.ad fi.ff. de cond.ob causam.in Authen. hoc amplius. in vlt. col.C. de fideic. in l. hæreditatem.ff. mand.in l.de his.ff.de transac.in l. si vxor.§.diuus.ff. de adulter. & in l.inter quos.ff.de dam. infec. & in l. qui Romæ.§.duo fratres.in 1.col.& in 4.q.& duab.seq.ff.de verb.oblig. Bald.in l.pactum.in 13.q.C.de colla.& in c.1.in tit. Imperator Lotarius.in l.spem.C.de dona.& in l.fi. in 2. colum.ϳ.eod. Nisi verba partis conciperentur in futurum,vt hic per Bar.facit,quod vult Bar. in d.§.duo fratres. in 5. quæst. Ad idem facit glo. not.in l. fin.in gl. vlt. C. de hæred. vel act.vendi.quando quis vendidit actionem competentem,& competituram,& illam gloss.multum not.ibi Bald.quia sæpè in contractibus fit mentio de iure competenti,& competituro. facit. l.fi. in fin.& ꝙ ibi dicit Angel.C. de dotis promis.¶Caue tamen, quia Bartol. in locis præalleg. loquitur,quando de præsenti renuncians aliquod ius habebat, quod nõn est hic, item quando vtebatur verbo sperat, quod verbum intelligitur ex causa de præsenti, vt declarat Bartol. in
18 d.l. si vxor.§. diuus, ꝙ non est hic. ¶† In ead. ibi,in alijs rebus esse hæres prohibetur.dic clarius secundum Bar.& Doct. ꝙ de hæreditate viuentis non est licitum pacisci, sed bene de hæreditate mortui.l fi.ϳ. eod. vnde cùm per fideic. succedatur defuncto.l.cohr̃di.§.cũ filiæ.ff.de vulg. & pup. certè cùm hic fiat pactum super fideicom.dicitur fieri de hæreditate defuncti,& ex hoc dicit Raph.Cum.in l. quidam.§.1. ff. de donat. se de facto consuluisse, dum aliquis vendidisset id, ꝙ sibi post mortem Titij ex causa fideicom. debebatur viuente adhuc Titio grauato forsitan decrepitæ ętatis, ꝙ valuit iste contractus,nec dicitur de hæreditate viuentis, vt hic per Doct.

Addi. Quia non dicitur solicitus de hereditate viuentis,imò magis creditor grauati,& alia multa allegat,de quib. ibi p eũ.Et adde,ꝙ hoc fallit,si error interuenisset.l.nec nos.ϳ.de capti. ¶In alijs particulis glo.dic,vt per Bart. & alios.¶Sum in 3. parte principali glo. quæ magistraliter loquitur. Sed limita dupliciter. Primò, nisi sextans esset promissus per stipulationem. l. cùm proponas. in versi.stipulatione.ϳ. titul.1. & ibi ad hoc not. Bartol. & idem Bal.& Moder. hic.facit.l.siue apud acta.& ibi Bar.& clarius Bal.ϳ.tit.1. ¶Secũdò limita, nisi cautio esset sponte suscepta, tunc bene habet vim implementi etiam in contractibus,ita notabiliter Bar.in l.Mutianæ.in 3.col.ff.de condi. & demon. qui ita saluat glo. magnã in dicta l siue apud acta. in versicul. item quid si caueam, & ibi Sal.& Pau.de Castr. ¶Not. etiam diligenter hic esse gl.not. subtiliter intuenti secundum Sal.& d. Alexan.hic, ꝙ si promisi non petere,vt des sextantem, ista promissio non potest perfectè impleri:pone, ꝙ vellem liberare te per acceptilationem, non possum, quia aliud pro alio inuita parte præstari non potest. l. 2. §. 1. ff. si cert. pet. & idem per alias rationes tenet latè Sal.in d.l.siue apud acta.¶Sum in 4.& vlt. parte glo.quæ allegat pro concordanti text. in l.si socius pro filia. adde in versic. nam si commune, vbi pactum ab initio æquale omnibus socijs, non vitiatur per hoc accidens, ꝙ alter solus filiam habebat, ita hic conuentio non debet vitiari per hoc accidens, ꝙ filios sustulerit. Ias.Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Emptor hæreditatis non cogtiur inuitus respondere creditoribus hæreditarijs, nec iudicium subire.*
2 *Actiones hæreditariæ adeo sunt infixæ hæredibus, quòd pacto, vel contractu tolli non possunt.*
3 *Hæres vendendo hæred.non se exonorat ab oneribus hæreditarijs.*
4 *Si creditores hæred. qui debent conuenire hæredem, agant contra emptorem hæreditatis, videntur feciſſe tacitum pactum de non petendo amplius ab hærede, & sic non possunt posteà redire ad venditorem, si emptor non sit habilis,limita tamen vt infra.*
5 *Quamuis in pacto vero, & expresso requiratur consensus,& sic præsentia vtriusque partis, secus tamen in tacito pacto inducto à lege.*
6 *Pactum expressum parit exceptionem pacti expressi, secus tamen in tacito,quia non parit excep.pacti taciti.*
7 *An ius accrescendi transeat ad emptorem hereditа. an pertineat hæredi,qui partem suam vendidit.*
8 *Ius accrescendi quare fuit inductum.*
9 *Ex pacto nudo de donando hodie oritur actio,vel condictio ex. l.si quis argentum. C.de dona.*

LEX II.

POst venditionem. Si credito res hæreditarij conueniant emptorem hæreditatis sponte suscipientem iudicium, cẽsentur feciſſe pactum de nõ pet. ab hærede, & ideo si ab hærede posteà vellent petere,repellerentur exceptione taciti pacti,hoc dicit. Præmitte illud,ꝙ præmittunt Iac.But.Cyn.Bald.& Paul.de Cast.hic, ꝙ si hr̃s vẽdat hæreditatem, qa qui semel est hæres,nunquam potest desinere esse hr̃s.l.& si sine.§.sed ꝙ Papi.ff.de mino.gl.est in l.in substitutione.ff.de vulg. & pupil. ꝓꝓ hoc creditores hæreditarij debent conuenire eum,non antem emptorem hæreditatis,vt iurib.in gl.alleg. si autem eo omisso couenirent emptorem,sibi præiudicarent, vt deciditur in hac. l. quæ hoc dicit in summa.Not.ex tex. ibi, spontanea volunta. à ϑrio sensu regu-
1 lã, ꝙ † emptor hæreditatis non cogitur inuitus rñdere creditorib.nec iudicium subire,concordat. l.2. C.de hære.vel act.ven.
2 & l.2.§.si venditor.ff.eod. & in l.hæreditatem.ff.de don.¶† Ratio, quia actiones hr̃ditariæ actiuè, & passiuè adeo sunt affixæ ossib.hr̃dis,ꝙ non possunt pacto,vel ϑctu tolli.l. pacto successorum. ϳ. eod. ¶Fallit in eo, qui emit hæreditatem à fisco. l.1. C.de hær.vel act.ven. ¶Scdò falit, qñ emptor promisit expressè, tunc licèt non possit cogi per creditores hæreditarios, tñ põt per ipsum hæredem.l.2. cum gl. fin. quæ sic declarat. C.de hær.vel act.vend.¶Tertiò fallit, qñ venditor non esset soluendo, tunc creditores in subsidium põt conuenire emptorem hæred.l.fin.in prin.ff.de eo,per quem fact.erit, & l.planè.2.§.qui rogatus.in fin.de leg.1.gl.in d.l.2. Et circa hoc vide ϑsilium Pet. de Anch.qñ pauperes Christi hæredes instituti cedunt,aut vẽdunt hæreditatem, an emptor possit conueniri,quasi constet pauperes Christi non esse soluendo.in consi.5.ꝙ incip. pro parte nobilis viri.d.Roberti Mauroceni Veneti.vbi notabiliter di-
3 stinguit, vt ibi per eum. ¶† Scdò not. ꝙ hæres vendendo hæreditatem non se exonerat ab onerib. hæreditarijs. Fallit in casu singulari.l.controuersia. ff. de transac. quam ad hoc reputat solennem,& singularem Bal.in l.2.ad fin.C.de hær. vel act.ven. & Ang.in illa.l.controuersia. 1.& 2.col.tñ si venditor hæreditatis conuentus à creditoribus hæreditarijs aliquid solueret,illud repeteret actione neg. gest. ab emptore. d.l. 2. eo quia ad emptorẽ hæreditatis debet in effectu spectare omne incommodum,& omne emolumentum hæreditatis.Item ad istum tex. in ver.spontanea voluntate, vide illud dictum Bald.ꝙ dicit esse suum nouum,in c.1.§.iniuria.in pen.colum. de pac.iur.firm.
4 in vsi.feu.¶† Tertiò not.ꝙ si creditores hæreditarij,qui debent conuenire hæredem,agant ϑ emptorem hęreditatis,vñr feciſſe tacitum pactum de non petendo amplius ab hærede, & sic non põt posteà redire ad venditorem, si emptor non sit habilis,ſm Pau. de Cast.hic.Tu intellige verum,qñ sciebant,aliàs secus.l.fi.ver.sin verò.C.de spon.ſm Odof.Alb.Sal.& d. Alexan. hic.Secundò not.limita,qñ creditores principaliter mouerunt litem ϑ emptorem hæreditatis,tunc ꝓcedit ista.l.secus si principaliter egissent ϑ hæredem, & posteà isti emptores se opposuissent iudicio,ita limitat sing.Bar.in l. solutionem. in 3. col.ff. de sol.Tertiò limita hanc.l.non procedere,qñ creditores hereditarij recepissent spontaneam solutionem de sorte,vel vsuris, per talem solutionem non præiudicant,sicut agendo.l.tale pactum.§.post diuisionem.& ibi Bart.not. pro limitatione huius legis.ff.eod.Pau.de Cast.& d.Alex.hic. ¶Quartò not. subtilius
5 ex hoc text.ſm Cy. & alios, † ꝙ quamuis in pacto vero, & expresso requiratur consensus, & sic præsentia vtrusque partis, aut per se,aut saltem per nuncium, vel epistolam. l. 1. & l.La-
a beo.ff.eo.gl.& Doct.in l.1.s̃.eo. secus tñ in tacito pacto [a] inducto à l.vt est hic, vbi resultat tacitum pactum de non petendo ab hr̃de,& tamen hr̃s erat absens.cõcordat.l.si creditores.& ibi Bart.in fi.ad hoc no.ϳ.eo.& in l.Item quæritur.§. q impleto.ff. loc.& in l.si cùm dotem.in princ.non cauillando tex. vbi mulier erat absens, cui acquiritur ex pacto tacito.ff.solut.matr.& ibi ad hoc not.Salic.in repe.Imol.Pau.de Castr.& do.Alexand. in 12.

ADDITIO.

a Limita text.,ꝓcedere in casib.expressis, per dicta Bal.in rub.C.qui admit.col. 7.vide Gahau.in rubr.ff.de verb.obli. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in 12.col.& ſeq.Simile dicimus in donatione expreſſa,quæ requirit præſentiam,aut nuncium,vel epiſtolam. l. abſenti. ff. de don.etiam ſi fiat ad pias cauſas,gl.in l.illud.in gl.fi.C.de ſacroſ. Eccleſ.& tamen ſecus eſt in donatione tacita inducta à lege.l. vnica.§.accedat.C.de rei vxo.act.l.3.§ fi. & ibi ad hoc no.Bart. ff.de neg.geſt.Bal.in Auth.ſi quas ruinas.in pen.col.C.de ſacroſ. Eccl.Ita teneas,quamuis contrarium,& malè teneat Bar.in repe.l.ſi conſtante.in 5.q.2.qõnis.in prin.ff.ſol.mat.& Bal. hic per tex.in l.qui ad certum.ff.loca.Ad quem reſponde, ꝙ ibi loquitur,quãdo tractabatur de damno, & erat inhabilis ad cõſentiẽ dum,nam vbi tractatur de damno, requiritur conſenſus ſaltẽ præſumptiuus,ſed hic loquimur,qñ tractatur de mera vtilitate abſentis,ẽt eius,qui erat habilis ab conſenſum, & ita primã partem tenet idẽ Bal.in rub.C.qui admit.in 8.q. ¶ Quintò no.
6 ex tex.ibi,exceptione taciti pacti,†ꝙ pactum expreſſum ſecundum Odof.parit exceptionem etiam pacti expreſſi,ſecus eſt in tacito,quando parit exceptionem taciti pacti vel doli.l. & hæredi.§.Iulia.ff.eo. Vtilitas eſt in directa exceptione pacti, quia per eam tollitur ipſo iure naturalis, & eliditur ciuilis, ſecus in iſta tacita ſubſidiaria,ita declarat Bar.& reputat no.dig.in l.pacta quæ contra.in 5.col.ĩ.eo.Salyc.in l.pacta nouiſſima.in 6. & 8.col.ĩ.eo.Pau.de Caſt.& D.Alex.in l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.in 6.col.ff.eo.Pau.de Caſt.in l.iuris gentium.§ fi.eo.tit. ¶Capio gl.in ver.taciti pacti.quam diuido in tres.In prima reſpondet tacitæ quæſtioni.In ſecunda,quæ eſt ibi,ſed videtur. glo.opponit contra tex.& ſoluit. & an in dubio cenſeatur factum animo nouandi,dic vt per Bar.in d.l.ſolutionem. ff.de ſol. Bart.& Mod.hic.¶In tertia,quæ eſt ibi,item nunquid.glo.format queſ
a tionem,& bene ſoluit.¶Extra gl. vltra Scribentes [a] quæro de
7 ſubtili quæſtione,†an ius accreſcendi tranſeat ad emptorẽ hæreditatis,an verò pertineat hæredi,qui partem ſuam vendidit. Bar.in l.re coniuncti.in 5.q.primæ partis prin.ff.de leg.3. tenet, quòd tranſeat ad emptorem hęreditatis, ad quem tranſit commodum hęreditarium,quia ius accreſcendi reſpicit rem,& nõ perſonam.l.ſi totam.ff.de acq.hære.vbi Iuriſcon. per hanc rationem determinat ius accreſcendi tranſire ad fideic.ad quem omnis vtilitas hæreditatis tranſit, non ad primum hæredem, quamuis iura directa habeat,ita hic ius accreſcendi debet tranſire ad emptorem hæreditatis,ad quem tranſit omne emolumentum hæreditatis,quamuis penès hæredem iura directa durent.¶Contrarium tenet Saly.ſub dubio fortè,licèt de Bar.non faciat mentionem,in l.vnica.in 8. q. C. quando non peten. partes.Ray.de For.& Flo.in l.1.§ interdum.in 4.col.ff.de vſufr. accreſ.¶Ego teneo contra Bar.ſubtili fundamento,quod ipſi nõ
8 adducunt:nam ſi conſideras rationem,† quare eſt inductũ ius accreſcendi,apparebit ſpectare ad hęredem,& non ad emptorem.Rõ.n.eſt duplex.Prima,ne teſtator decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus.l.ius noſtrum.de reg.iur. iſtam rationem aſſignat gl.in l.ſeruus communis. ff.de acquiren. hæredita.Barto.in l. vnica.§.his ita.C.de cadu.toll.iſta ratio neceſſariò vrget, ꝙ ius accreſcendi ſpectat hæredi ſcripto, non emptori hæreditatis,ſed quia iſta rõ ſolet reprehendi,vt dixi in d.l.vnic. melior rõ eſt, quam vult tex.in d.l.vnica.§.his ita. in verſi. cùm abſurdum eſſet &c & declarat in ſpecie Bar.in l.1.ff.de acq.hęr. quia abſurdum eſſet,ꝙ defunctus repræſentaretur in parte, & in parte non.iſta ratio concludenter probat ius accreſcẽdi ſpectare hęredi,& non emptori.¶Nec obſt. fundamentum Bart. de d.l.ſi totam.quia reſpondeo tripliciter. Primò,ꝙ illa.l.loquitur in hærede grauato reſtituere incapaci, vt ibi declarant glo. & Bar.nimirum,ſi ex delicto priuatus hæreditate, non hẽt ius accreſcendi reſpiciens rem,ſecus in ſubſtitutione, quæ reſpicit perſonam.l.ex facto.§.Iul.Longinus.ff.de vulga.& pup.ſicut in hærede,qui compulſus adijt.l.Papin.in verb. compulſus adijt. ff.ad Treb.vbi tex.à contrario ſenſu probat contra Bart. ꝙ ius accreſcendi ſpectaret ad hęredem,& non ad fideicom. quando ſponte adijſſet.¶Secundò reſpondeo ſecundum Saly. in d.
9 l.vnica.ꝙ nos loquimur in hærede,†ſicut ex pacto nudo de donando hodie oritur actio, vel condictio ex l. iuxta.l.ſi quis argentum.C.de don.qui vendidit hæreditatem, & ſic habet pretium,ſed in iſtis vniuerſalib.pretium ſuccedit loco rei.l.ſi rem, & pretium.ff.de peti.hære.l.Imperator.§.fi.cum l.ſeq. ff.de leg. 2.ergo ius accreſcendi,quod reſpicit rem,debet ad ipſum ſpectare, non ſic ad hæredem, qui reſtituta hęreditate fideicom. non habet pretium loco hęreditatis. Tertiò adhuc notabilius reſpondeo ex mente Bal.hic in 2.opp. ꝙ aliud eſt in fideicommiſſ.in quem tranſeunt iura hæreditaria vtilia actiuè, & paſſiuè ex voluntate teſtatoris iuncta diſpoſitione Senatuſconſul. Treb.& ſic repræſentat defunctum,quæ omnia ceſſant in emptore hęreditatis,& tenendo iſtam partem contra Bar. quæ in puncto iuris procul dubio eſt verior, ꝙ ius accreſcendi ſpectet hęredi,& non emptori per rationes ſupra adductas, eſſet pulchrum,& ſubtile videre,an poſtea emptor hęreditatis,ad quẽ debet ſpectare omne incommodum,& emolumentum,poſſit auocare ab hęrede iſtud, quod ei accreuit, & iſto caſu poteſt ſaluari deciſio Bar.cogita & ad iſtam.q.vide etiam text. in l.2.§.pe.ff.de hęr. vel act.ven. Iaſ.de May.Paduæ legens.

ADDITIO.

a ¶Idem in repet.l.re coniuncti. de lega. 3. dixi in l. 1. C.quando non pet.ideo omitto hic. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Seruus paciſcendo poteſt facere conditionem domini meliorem, & non deteriorem,idem in monacho.*
2 *Prælatus Eccleſiæ non poteſt in quæſitis præiudicare ſolus ſine capitulo, licèt poſſit aliquando in quærendis.*
3 *Valet ſtatutum laicorum,quòd Eccleſiæ nullo tempore præſcribant, ne ciuitas perdat datia,vel collectas,eo quia tale ſtatutum reſpicit quærenda,& non quæſita.*
4 *Seruus in iure quæſito poteſt incontinenti præiudicare domino.*
5 *Licèt ſeruo poſſit ſolui,quando ipſe ſeruus contractum fecit,tamen ſeruus non poteſt tunc facere pactum de non petendo, nec etiam dare dilationem ad ſoluendum,ſicut nec procurator,& nu. 6.*

LEX III.

1 SEruus creditoris. Hoc dicit.†Seruus paciſcẽdo poteſt facere conditionem domini meliorem, nõ deteriorem.h.d.Not.ꝙ ſeruus in preiudiciũ domini non poteſt facere pactum de non petendo. Idem in mona-
a cho, [a] qui æquiparatur ſeruo,ſecundum Inno.in c. cùm olim. de priuil.Bar.in l.1.in prin.& l.ſi vſufructuarij. ff.de ſtip. ſer. Idẽ in filiofam.l.filius paciſcendo.ĩ.eo.intellige in quęſitis,ſecus eſt
b in quærendis,vt in gl.quam [b] comproba per tex.no.in l.qui autem,in prin,ff.de his,quę in frau.cred.in l.ſi ſponſus. §. ſi maritus.el ſecondo.ff.de dona.inter vir. & vxo. in l.1.§.confertur.ff.
2 de colla.bo.¶†Simile in prelato Eccleſię, qui non poteſt ſolus ſine capitulo preiudicare Eccleſię in queſitis,ſed bene aliquando in quęrendis.glo.& Doc.in l.iubemus nullam. C. de ſacroſ. Eccl.& in regula delictum perſonę.de reg.iur. in 6. plenè Can. in c.1.de dolo,& contu.Hinc videmus, ꝙ ſolus prelatus in recipiendo canonem ab emphy.qui triennio ceſſauerat ſoluere, & ſic poterat expelli,præiudicat Eccleſię, quia ſumus in quærendis,ita tenet D.Card.Flor.in c.potuit.de loca.& Imo.in 26.
c col.& ſeq.facit magnum verbum [c] in rubr.extra de conſtit.†ꝙ
3 ideo valet ſtatutum laicorum, [d] ꝙ Eccleſię nullo tẽpore præ-
d ſcribant,ne ciuitas perdat datia,vel collectas, eo quia tale ſtatutum reſpicit quęrenda,& non quæſita.¶Secundò limita iſtũ
4 tex.†ꝙ in iure quęſito poteſt incontinenti ſeruus præiudicare domino,ita no.limitat Io.de Imo.in l.iudex poſteaquàm. in 9. col.ff.de re iud.per l.1.§.2.ff.de ſtip.ſerui.¶Secundò no. ex hoc tex.ſubtiliter intelligendo,vt per Pau.de Caſt. hic in contractu
5 per ſeruum celebrato,†ꝙ licèt ſeruo poſſit ſolui, quando ipſe ſeruus contractum fecit.l.ſi ſeruus peculiari.& ibi Barto.no.ff. de ſolu.l.quòd ſeruus.& ibi Bar.ff.depoſ.Bar.in l.eum qui ita.§. qui ita.ff.de verbo. oblig. & in d.l.filius paciſcendo.tamen ſeruus non poteſt tunc facere pactum de non petendo, imò nec
6 poteſt dare dilatio.ad ſoluen.†ſicut nec procura. l. qui Romæ. §.Callimacus.vbi Bart.& alij.ff.de verb.oblig.facit. l. ſi vnus. in princ.ff.de pact.

ADDITIONES.

a ¶Monacho,Adde,ꝙ non intelligitur de ſeruitute,quæ poteſt vendi,ſed de ſeruitute ſpiritus,quæ potius auget,quàm minuat eius ſtatum, ſecundum Bar.in Auth.ſi qua mulier.C.de ſacroſ.Eccl.in l.vxoris. C.de don.ante nup.& an iura loquentia de ſeruis poſſint trahi ad monachos,vide in l.hos accuſare.in §. in omnib.ff.de accuſ.& per Bar.in l.ſi ſeruus communis.de ſtip.ſeruo.
b ¶Infert.Alex.lib.2.conſi.83.viſa facti.col.3.Barb.in l.cùm acutiſſimi.infra de fideicom. PVRPV.
c ¶Contra Bald.& Alexan.hic in fi.Alex.ſequitur Bal.in l.ſicut.el ſecondo.infra de re iud.
d ¶ Statutum laicorum. Adde Doctor. in capitu. Eccleſia Sanctæ Mariæ. de conſtitutio.

SVMMARIVM.

1 *Renuncians liti motæ, intelligitur renunciare non ſolùm inſtantiæ, ſed etiam cauſæ,& iuri principali,niſi in cauſis beneficialibus, in quibus ſolùm intelligitur renunciare ſoli inſtantiæ.& nu.9.*

Source : BIU Cujas

2 *Confeſſio facta parte præſente, tunc demum præiudicat, quando eſt acceptata.*
3 *Renuncians liti ſimpliciter in cauſa feudali, non intelligitur renunciare iuri feudali.*
4 *Exceptio, quæ oritur ex renunciatione litis, eſt de impedientibus litis ingreſſum.*
5 *Renuncians liti non dicitur propriè ſuccumbere, & ſic non caderet in ſtatuto faciente mentionem de ſuccumbente.*
6 *Qui renunciat liti, non per hoc dicitur fateri illud ius renunciatum competere aduerſario.*
7 *Qui renunciat liti dicitur plenè defendiſſe.*
8 *Qui ponit ſe in manibus aduerſarij, non propterea dicitur liti renunciaſſe.*
10 *Iſti termini, iudicium, inſtantia, cauſa, & lis differunt inter ſe.*
11 *Renunciatio ſuper vna re non extenditur ad aliam rem.*
12 *Renunciatio facta ante litem motam non nocet renuncianti.*
13 *Renunciatio litis facta per minorem, vel prælatum in iudicio, valet mero iure, nec reſcinditur niſi ope reſtitutionis in integrum.*
14 *Licèt l. loquatur per dictionem vniuerſalem, non per hoc intelliguntur excluſa remedia per alias ll. inducta.*
15 *Generalis excluſio remediorum, vel beneficiorum quomodo intelligenda ſit, & nu. 17.*
16 *In generali derogatione non intelligitur derogatum priuilegijs, & iuri ſpeciali.*
18 *Si ſtatutum diſponat, quòd nulla exceptio poſſit opponi, poteſt peti reſtitutio in integrum.*
19 *Ius ſingulare facilius tollitur quàm ius commune, quando ſpeciaLiter derogatur, ſecus ſi generaliter.*
20 *Renunciatio litis non requirit cauſam, niſi ab aliquo adminiſtratore facta ſit.*
21 *Renuncians liti an ſit condemnandus in expenſis.*

LEX IIII.

POſtquàm liti de prędio.

Iſta l. ſm Pau. de Caſt. hēt inuolutam materiam, q̄ ponunt Can. in c. veniens. de renū. D. Ant. de But. in c. ex tenore. de reſcrip. Iſta lex diuiditur in 2. partes prin. In prima ponitur vnum themate, ex quo qō. In ſecūda rnſio ibi, cām
1 finitam h. d. †Renūcians liti motæ intelligitur renūciare nō ſolùm inſtantiæ, ſed cauſæ, & iuri principali. h. d. ¶ Limita in cauſis beneficialib. in quib. renūciando liti intelligitur renūciare ſoli inſtantiæ, quia iuri beneficiali non pōt renunciari niſi in manib. ſuperioris. c. admonet de renū. ſm Do. de Rota in deci. 301. refert, & ſequitur Imo. in d. c. veniens. D. Alex. hic in 2. col. ¶ Secundò intellige, ꝙ renunciat cauſæ quantum ad illam actionē intentatam, ſed non quātum ad dñium, ita declarat Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ſuper. 2. lect. prin. quam ibi ponit. ff. de acq. poſ. per tex. in l. ſi pro fundo. in fi. ĵ. titu, 1. refert, & ſequit Pau. de Caſt. hic in 1. col. ¶ Tertiò limita iſtum text. vt procedat, quando talis renūciatio eſt acceptata per partem, quia renunciatio nō nocet, quam aduerſarius nō acceptauit, vt colligitur ex gl. 3. in c. cùm veniſſent. de eo, qui mit. in poſ. & ibi Bal. in 4. col. ad hoc no. & reputat no. dignum. ¶ Confirmo ꝑ tria. Primò per illud, quod vult Bar. hic in pe. q. ꝙ renūciatio abſente aduerſario facta in pñtia iudicis ita demum præiudicat, ſi iudex tanquam perſona publica recipit nomine abſentis, aliàs ſecus, per regulam l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. Idē tenet Cy. in Auth. ſacra pub. in 10. q. C. ſi aduer. ven. Secundò facit, †quia confeſſio [a] facta parte pñte, tūc demum præiudicat,
2 a cm̄ eſt acceptata, aliàs ſecus, ita ſentit Cy. in l. vnica. in 6. q. C. de confeſ. & ibi clarè Saly. in 15. opp. & idem Saly. in l. generaliter. in 5. q. C. de non num. pec. & in l. iubemus. C. de lib. cau. vbi refert ſe ita ſæpius conſuluiſſe. & per hoc infert, ꝙ non ſufficit, ꝙ teſtes dicant confeſſionem factam parte pñte, niſi ēt dicant, & confeſſionem acceptante. ſequitur Do. Alex. in conſi. 112. in 4. vol. quod incipit viſo ſuperiori themate. in 5. col. ad fi. & ſeq. in conſi. 20. in 4. vol. incip. in cā appellationis. in 1. col. & in conſil. 82. in 4. volu. quod incip. in cā, & lite vertente inter prouidum mercatorem. Tertiò facit illud, quod no. Bal. in l. 3. in 2. not. per illum tex. C. de repud. hær. ꝙ qui non acceptat verba aduerſarij, non pot ſe ex illis verbis iuuare: idem ſi diſſimulat, quod eſt notandum ſecundum eum. ¶ Quartò ſing. limita iſtam. l. non
b habere locum in feudis, [b] †nam actor litigans de feudo, ſi re-
3 nunciaret ſimpliciter liti, non intelligeretur renūciaſſe iuri feudali. & licèt ab aliquo ſcriptum non inueniam, tamen credo veriſſimum, & probo per id, quod dixi in prima limita. nā feudum non poteſt renūciari niſi in manib. ſuperioris, ſecundum Bal. in Auth. in ſucceſſione. ad fi. C. de ſuis. & leg. & eſt text. licèt ipſe non alleget, in c. 1. de eo, qui finem fecit ag. in vſib. feud. & hoc no. quia hæc limitatio eſt magnæ vtilitatis ad hanc. l. Bald. in d. Authē. in ſucceſſione. opponendo de hac. l. ſentit, licèt in ſpecie non ponat. ¶ No. ex tex. ibi, cauſam finitam. ſecundum
4 Barto. in fi. †ꝙ exceptio, quæ oritur ex iſta renunciatione, eſt de impedientib. litis ingreſſum, vt probat tex. in ver. finitam. nam quælibet exceptio litis finitæ impedit litis ingreſſum. c. 1. de lit. conteſt. in 6. probat etiam tex. ibi inſtaurari. quod eſt dicere, lis de nouo inchoari non poteſt. Ex hoc no. ſubtilius ſecundum Pau. de Caſt. hic, ꝙ ſi actor renūciaret liti, cùm hoc, ꝙ aliquid ſibi daretur, quo caſu reſultat ϗctus innominatus facio, vt des, ſi ille qui promiſit dare nō adimplet, quamuis aliàs in ϗctibus innoīatis licita eſſet pēnitentia. l. ſi pecuniam. in prin. ff. de condi. ob cām. tamen iſto caſu ſecus eſſet, quia iſte ϗctus innoīatus ordinatur ad finiendum litem. tex. eſt in l. fratris. vbi Bar. & om
5 nes ad hoc no. ĵ. tit. 1. ¶ †Adde etiam, ꝙ renūcians liti nō dr̄ ꝓpriè ſuccumbere, & ſic non caderet in ſtatuto faciente mētionem de ſuccumbente. Bal. in l. alia. in vlt. no. & ibi Salyce. C. de his, quib. vt indig. gl. in l. & ſi contra. in gl. 1. & 2. ff. de vulg. & pupil. Bar. in l. poſt legatum. in prin. in 2. col. in ver. opponitur, ꝙ ille qui obtinuit. ff. de his, quib. vt indig. & vide tex. in l. deſtitiſſe.
6 ff. de iudi. ¶ †Adde ēt, ꝙ qui renūciat liti, [c] nō per hoc dicitur
c fateri illud ius renunciatum competere aduerſario. tex. eſt quē Bal. ad hoc reputat ſingularem in l. ſi te. C. de ingen. & manu.
7 Adde ēt in materia, †ꝙ qui renūciat liti, dr̄ plene defendiſſe. ita Bal. in l. ingenuum. in 2. col. ff. de ſta. hom. Item qui iurauit reſiſtere in lite vſque in fi. ſi renūciat liti, nō eſt periurus, quia renūciatio imponit finem liti, vt hoc tex. ſm Bal. in Auth. generaliter. in 3. col. C. de epiſ. & cle. Item quando aliquis renūciat liti, ſi renūciatio eſt nota iudici, nō requiritur alia ſnīa. ſm Bal. in c. dudum. 2. in 7. col. de elec. Item qui renūciat liti, nō tribuit aduerſario poſſeſſionem, imò ſi aduerſarius apprehenderet poſſeſſionem propria authoritate, poſſet renūcians agere ϗ eum interdicto recuperandæ, velut ſpoliatus. ſecūdum D. Anto. de
8 But. in c. 3. in fi. de reſti. ſpol. †Item qui ponit ſe in manib. aduerſarij, n. nō propterea dicitur liti renūciare, ſecundum Bal. in c. cū pridem. per illum tex. extra eo. de pac. Item diligenter aduerte,
d ꝙ renūciatio litis factæ in compromiſſo, [d] nō habet effectū niſi ſecuto laudo. Ita ſing. Bal. in l. ſi diuerſą, ĵ. de tranſac. cum cōcor. quas ibi ponam, & ex his habes bene locupletatam materiam huius l. ¶ Capio gl. 1. quam nō diuido, quia breuis, & in-
9 terlinearis eſt. Ex qua no. †ꝙ qui renūciat liti ſimpliciter, intelligitur renūciare nō ſolùm inſtantiæ litis, ſed iuri prin. ¶¶ Contra opp. Bar. ꝙ pactum ſuper vna re nō porrigitur ad aliam, & rūde, vt hic per eum, quem oēs reprobant. & D. Alex. in ϗ. 22. ꝙ inci. viſo inſtrō ſyndicatus. in 3. col. ver. & licèt Bar. in 1. vol.

Addi. Quia fuadamētum Bart. eſt falſum, quia ēt poſt litem conteſt. poteſt renūciari iſto iure inſtantiæ omni, abſq; eo, ꝙ renūciaretur iuri, & cauſę. l. & poſt litem. §. 1. ff. de iudi. l. proderādum. §. 1. & ibi Bar. ĵ. eo. tit. de iudic. Nam tex. ibi dicit, poſtquam actor cępit agere, & litem cōteſtari, poteſt deſinere, & pati, ꝙ inſtantia cauſę pereat, & tūc quia deſiſtit, antequam cā ſit inſtructa, nūquam habet dilationes ad ꝓbandum, nec poteſt diffinitiua ferri, nec per hoc iuri, & cauſæ renunciaſſe intelligitur, & quia hoc ſæpè eueniebat, ꝙ actor poſt litem cōteſtatam deſinebat procedere, & ſic inſtātia finiebatur, ꝓp hoc eſt facta Auth. qui ſemel. C. qūo & quādo iudex & in corpore vñ ſumitur, ꝓp ꝙ actor tenetur inſtātiam cęptā proſequi, nec poſſet ſoli inſtantiæ renunciare reo inuito, reo volente ſecus, vt eſt gl. in l. 1. C. de præſcr. lōg. temp. Nec obſt. l. edita. ſ. de eden. quia loquitur in eo, qui poſt lit. cōte. vult emē dare, vel mutare libellū, & poſtea in eadem inſtātia ꝓcedere. Nos verò loquimur in eo, q̄ renunciat liti, vel inſtantiæ, nō eſt ergo

ADDITIONES.

a ¶ Confeſſio. Adde, quòd ſufficit ſola præſentia in confeſſione liberatoria, vt idem Iaſ. no. in l. tale pactū. ff. de pac. & ita per hæc reprehendit Iaſ. hic. Aquē. col. pen. quia hæc renunciatio eſt liberatoria, idem in confeſſione obligatoria, dummodo tendat in fauorem partis, ſecundum Dec. in c. at ſi clerici. col. 11. de iud. Purp. in l. rogaſti. §. ſi tibi. col. 11. ff. ſi cer. peta. & vide Abb. in c. fin. de ſucceſ. ab inteſt. 4. no. & ibi Barb. col. 7. Soc. conſi. 218. lib. 2. Alex. in l. 3. 2. no. C. de repud. hære. BELLOT.

b ¶ In feudis. Adde Cur. conſi. 1. col. 3. Iaſ. in l. Gallus. §. quidam rectè. col. pe. ver. 2. concl. ff. de lib. & poſthu.

c Et vide Alex. conſi. 22. lib. 1. Ang. in §. ſi minus. col. 13. inſti. de act.

c ¶ Liti. Adde Bal. in l. ſicut. infra de repu. hæred. & Felyn. in capitu. olim. de reſcrip.

d ¶ In compromiſſo. Comproba, quia renuncians ſententiæ in compromiſſo nil ſibi prędiudicat non ſecuto laudo. Fely. in c. cùm olim. in fi. extra de præſcrip. D. Alex. conſi. 102. vlt. col. 3. vol. Iaſ. in l. ſub prętextu. la 1. §. 1. infra tit. 1. & in l. non dubium. col. pe. C. de legi. dixi in l. 1. §. hęc autem verba. ff. quod quiſq; iur. Et infert Soc. in l. ſi filius, qui patri. col. 12. ff. de vulg. Dec. conſi. 3. col. pe. Iaſ. in l. certi condictio. §. ſi nummos. col. 8. ff. ſi cer. pet. Alex. lib. 3. cōſ. 63. in cauſa. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ergo verum argñ Bar. ꝙ ad hoc, vt possit renunciare instãtiæ, ꝙ sit necessarium præambulum renunciare iuri, & causæ, quid
10 ergo dicemus: ¶ Veritas est ex mẽte Pau. de Cast. † ꝙ habemus quatuor terminos, qui inter se differunt, iudicium, instantia, cã, & lis: iudicium propriè incipit à citatione, & aliquib. casib. à libello, vt dixi in rub. s̃. tit. 1. & durat vsq; ad fi. & constat ex trib. personis iudice, actore, & reo. c. forus. de ver. sig. & sumpsit denominationem à iudice tanquam à digniori. Instantia est exercitatio iudicij, incipiens à lit. contest. vsq; ad sn̄iam, vel vsq; ad fi. triennij, si ante non fuit lata sn̄ia. l. properandum. in princ. C. de iud. l. Græcè. §. & post item. ff. de fideiuss. gl. no. in l. fin. §. illud. C. de temp. app. & dicit Pau. de Cast. in rub. s̃. de in ius vocan. ꝙ dr̃ia est inter instantiam & processum, quia instantia propriè incipit à lit. contest. sed processus incipit à citatione, & isti termini versantur circa tempus iudicij: causa assumitur pro iure in iudicium deducto. l. 1. cum gl. ff. sol. matr. Bar. in l. qui Romę. §. Callimachus vbi hoc limitat. ff. de verb. oblig.

Addi. Et dicit tex. in d. c. forus. de ver. sig. ꝙ causa dicitur à casu. Lis aliqñ ponitur pro instantia. l. cùm lite mortua. ff. iud. sol. Et ita intellexit Bar. hic, qui in hoc reprehenditur. Aliqñ pro ipso iure in iudicium deducto. l. litem. C. de procu. no. Bar. in l. causas. j̃. tit. 1. tamen verè comprehendit instantiam, & eius principale. l. litis nomen. ff. de verb. sign. c. ex parte. 3. de ver. sig. gl. in c. 1. §. 1. in ver. litem. de procu. in 6. quam ibi no. Gemi. ad statuta facientia mẽtionem de lite, & hoc modo cessat oppositio Bar. cùm lis de proprio significatu importet nedum instantiam, sed etiam ius in principali iudicio deductum, & sic non fit extensio ad aliam rem.

Addi. Item lis propriè dr̃ post litem contest. cã aũt dr̃ & ante, & post. l. cãs. & ibi Bar. & alij. j̃. de transa. & dicta est lis à prima contest. q̃ fuit super limite. dicit text. in d. c. forus. allegando versus Virgilij, Limes erat positus &c. Vnde istis sic præsuppositis resultat clara responsio ad opi. Bar. dũ
11 dicebatur, † ꝙ renunciatio super vna re nõ extenditur ad aliã, fateor. Et dum dr̃, ꝙ qui renunciat liti, solùm intelligitur renunciare instantiæ, cũ præsupponatur, ꝙ lis tñ importet quãtum instantia, & non plus, istud est falsum, quia lis de proprio significatu nedum comprehendit instantiam, sed ẽt cãm, & oẽ ius deductum in iudicio, & sic qui renunciat liti, intelligitur renunciare nedum instantiæ, sed ẽt causæ, & actioni non vigore necessarij præambuli, vt dicit Bart. sed ex proprio significatu huius termini lis, qui vtrumq; ex propria significatione continet. verum est, ꝙ si quis renunciet instantiæ, non hr̃et locũ ista lex, vt dicit Bar. Item videmus, ꝙ lapsa instantia actor non cadit à iure, vel à cã principali. d. l. properandũ. §. j. Istud tñ intellige verum, & no. quia multi dicerent p̃rium, ꝙ perempta instantia nõ perdatur lis, vel cã principalis, sed perempta instantia in cã appellationis bñ qs priuat iure, cã, & actione, ita declarat Bar. notabiliter. & ibi Bal. in l. petẽdæ. C. de tẽp. i̇n. inte. rest. pe. Ias. Papię. ¶ Capio gl. in ver. renunciasti. Quam magistraliter diuido in 4. par. In prima loquit in qua parte fuit facta renunciatio. In secunda quib. pñtib. In tertia p̃ q̃ verba. In quarta reprobat opi. quorundã. Secũda ibi, & fuit facta pñte. Tertia ibi, per hęc ver-
12 ba nolo amplius. Quarta ibi, non aũt placet. ¶ † Ex ista parte gl. habes magnã limitationem ad hunc tex. ꝙ ideo hic renunciatio lit. nocet renuncianti, eo quia renũciatio fãcta fuit post motam litem, & post litem p̃test. & sic vult gl. ꝙ si in hac. l. renunciatio facta fuisset ante litem motam, non noceret renunciãti, quin posset denuò agere, quia cùm lis esset futura, certè iuri de futuro non põt renũciari per simplicẽ renũciationẽ, ideo subiungit gl. ꝙ pactum ante, & post noceret, vt fuit dictum in l. 1. s̃. eo. ¶ Ista est vera mens gl. quamuis Bar. aliter intelligat, & minus bene, intellige tñ gl. sanè, nisi renũciatio lit. futurę fieret parte pñte, vel in iudicio iudice pñte, & acceptante, per ea q̃ dicta sunt in l. 1. s̃. eo. fm Pet. Cy. Ang Fulg. & Pau. de Cast. hic, quicquid dicant Bar. & alij hic. & Imo. in d. c. veniens. de renun. ¶ In ea. ibi, vel absente aduersario. habes ex gl. ꝙ in hac. l. nõ est dr̃ia, an renunciatio fiat parte pñte, vel absente, rõ quia lis erat p̃testata, & sic ius de pñti, ergo põt tolli per simplicem renunciationem, ergo non requirit pñtiam partis. limitat Bart. istud, qđ dicit gl. absente aduersario, vt procedat, si est ibi iudex pñs, tanquam publica persona recipiens pro aduersario, aliàs eo absente non prodesset, vt hic per eum. Et feci ẽt. s̃. mentionẽ. Et cum Bar. tenet Saly. hic, & multum etiã no. D. Alex. hic in vlt. colu. addens Cy. in Auth. sacra pub. in 10. q. C. si aduer. vendi. Idẽ tenet Inn. in c. cũ pridem. ext. eo. Vide oĩno, ꝙ dicit Bal. in Auth. generaliter. in pe. col. C. de epis. & cle. Adde, ꝙ p̃riũ tenet Bald. hic, & in c. debitores. de iureiu. D. Anto. de But. in d. c. cùm pridem. in fi. extra eo. Facit doctrina Ang. in §. si verò expressim. in Auth. de hær. & fal. ¶ In ea. ibi, expresse, vel tacitè. intellige glo. ne contrarietur his, quæ sequuntur secundum Cy. hic in discursu, qui dicit gl. debere intelligi secundum ll. quas gl. allegat, nã quando per lapsum termini ad agendum assignati a iudice iux ta. l. si ea. j̃. qui accus. non pos. allegatam in gl. intelligitur tacitè renunciare, secus si per lapsum triennij, vt in seq. parte glo.

Addi. Quia quando nullus terminus esset à iudice assignatus ad agendum, tũc tacitè postquam fuit lis semel contestata, non excludetur, cùm litis contesta. perpetuet in 40. annos. l. fi. & ibi Bar. j̃. de præscr. 30. ann. l. fi. & ibi Bar. j̃. si tutor. vel cura. ẽt instantia finita, & habetur per Alex. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. Et ita loquitur hæc gl. fina. ¶ Capio gl. fi. in verbo nulla rõ, quam sic expone timore contrarij. l. etiam. §. fi. ff. de mino. Ex ista gl. no. secundum Bald. in 3.
13 opp. † ꝙ renunciatio lit. facta per minorem, vel prælatum Ecclesiæ in iudicio valet mero iure, nec rescinditur nisi ope restitutionis in integr. quod est tenendum menti, secundum eum. Ego de hac gl. soleo facere magnum festum. Et ex hac colligo
14 aliàs quinque not. regulas. ¶ † Prima, ꝙ licèt. l. loquatur per dictionem vniuersalem, nulla ratio, non per hoc intelliguntur exclusa remedia per aliàs. ll. inducta, facit. l. 1. §. & parui. cũ gl. & ibi latè Bar. ff. quod vi aut clam. glo. & Doct. in l. ita nobis cordi pudor. C. de adult. tex. in c. ex parte. secundo. cum glo. in verbo nullæ. de offi. deleg. & text. in l. non erit. §. dato. cũ glo. in verbo. non aliud quæritur, & ibi dixi. ff. de iureiu. & in l. & non tantũ. §. si pro emptore. & ibi gl. in verbo. exceptio. & notabiliter Bal.
15 & Ang. ff. de peti. hær. ¶ † Secundò no. ex hac gl. ꝙ generalis exclusio remediorum, vel beneficiorum intelligitur de his, quę competunt iure communi, non autem iure speciali. Et istud comprobo per duo. Primò quia. l. generaliter loquens nunq̃ intelligitur derogare in casu, in quo aliquid specialiter est statutum. glo. in Auth. de hære. ab intest. in prin. in verbo vacantib. Bar. no. in extrauag. ad reprimendum. in verbo non obstantib. in 4. col. gl. Bar. & alij in l. sciendum. in prin. ff. qui satisd. cog.
16 Secundò facit, & melius, † quia in generali derogatione nõ intelligitur derogatum priuilegijs, & iuri speciali, text. est melior de iure in l. decurionib. C. de silentia. lib. 12. & ibi gl. quã ad hoc reputat singularem Bal. in c. 1. in fi. quo tempo. mil. in vsib. feu. & in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ. in 4. col. de consti. & in c. cũ ordinem. in pe. col. & ibi bonus tex. de rescri. hanc reg. tradit etiã Bal. in ver. si quæ verò. per illum tex. in 2. consti. C. & in l. nõ plures. C. de sacros. Eccl. & in l. fi. C. si contra ius, vel vtil. pub. & in c. 1. in pe. col. de rescr. & est gl. in c. vnico. in gl. antepe. in verbo
17 consuetudine. de capel. mo. in 6. ¶ † Tertiò no. ex hac glo. ꝙ in generali conclusione beneficiorum, vel iurium nunquam intelligatur excludi beneficium restitutionis in integ. competens minori. ¶ Quartò pondero istam glo. ad illud, quod examinat Bal. & dubitat in l. in causæ. in princ. ff. de mino. per glo. ibi, ꝙ
18 † si statutum disponat, ꝙ nulla exceptio possit opponi, an poterit peti restitutio in integ. per istam gl. puto, ꝙ sic, quia restitutio in integ. in generali exclusione nõ venit, facit quod vult gl. no. in l. vnica. in gl. pe. post princ. C. si de momentanea poss. & gl. in l. & si sine. §. fi. ff. de min. ¶ Quintò pondero istam glos. ad
19 limi. regulæ, † ꝙ ius singulare facilius tollitur, quàm ius cõmune. l. eius militis. §. militia missus. cum sim. ff. de test. mil. nã procedit, quando specialiter derogatur, sed in generali derogatione venit potius ius commune, quàm singulare, & ex his hæc gl remanet mirum in modum illustrata. ¶ Extra gl. inquãtum
20 Bal. tangit, † an renũciatio litis requirat causam, & concludit, ꝙ non, adde Bal. in l. si aduersarius. C. de fide instr. & in l. fina. C. quod cum eo. & in l. illud. C. de sacros. Eccl. & in l. si mulier. ad fi. C. de condi. ob causam. & in l. 1. C. si rector prouinciæ. Limita sing. in renunciatione facta ab aliquo administratore, quoniam tunc est necessaria expressio causæ, secundum Bald. & Angel. in l. 1. C. de apo. pub. libro 10. Item inquantum tangit
21 Bald. † an qui renunciat liti, debeat condemnari aduersario in expensis. adde Bald. in Auth. contra qui propriam. in 2. not. C. de non nume. pecu.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio potest tolli, partim per solutionem, partim per pactum. & numero 7.*
2 *In pactis, & conuentionibus requiritur causa, quando tendunt ad obligandum, secus si ad liberandum.*
3 *Si pacto de non petendo remittatur debitum quingentorum aureorum, requiritur insinuatio.*
4 *An sicut ex pacto nudo de donando hodie oritur actio, vel condictio ex l. ita ex pacto nudo de non petendo facto ex causa donationis.*
5 *Aduocato potest fieri pactum de non petendo.*
6 *Exceptio pacti de non petendo an sit de impedientibus litis ingressum.*
8 *Licèt per pactum de non petendo non sit ipso iure sublatum debitum, si tamen debitor soluat per ignorantiam, poterit repetere solutum.*

Source : BIU Cujas

LEX V.

1 CReditori tuo. † Obligatio potest tolli partim solutione, partim per pactum h.d. ¶ No. ex tex. ibi, ob causas. iun
2 cta gl. † ꝙ in pactis, & conuentionib. requiritur causa, & dicit Odof. ꝙ istud alibi clarius non inuenitur. Intellige si tendunt ad obligandum, quia non existente causa obstat exceptio doli. l. 2. §. circa. cum glo. ff. de excep. doli. secus in liberatorijs. l tale pactum. in prin. ff. eo. dicunt tamen Iac. But. Saly. Fulg. D. Alex. & D. Anto. de Alex. hic, ꝙ si in conuentionib. liberatorijs exprimeretur causa, illa deberet considerari, & ita saluant gl. hic per l. si cùm te. ff. eo. Tu caue, qa obstat regula l. vnciæ. in prin. C. de rei vxo. act. nec obst. d. l. si cum te. quia loquitur in er
3 rante. † Item per illud, quod dixi, ꝙ in conuentionibus liberatorijs non requiritur aliqua causa, infert Saly c. hic post patruum suum, ꝙ si creditor faceret debitori suo pactum de non petendo, & debitum esset quingentorum aureorum, non requireretur tamen insinuatio, quæ aliàs requireretur in donatione excedente quingentos aureos, sicut enim non requiritur causa donationis, vel alia causa, ita etiam non requiritur insinuatio, licèt in vera donatione, vel in pacto de non petendo, quando expressè fieret ex causa donatio. requiratur insinuatio. l. contra iuris ciu. §. fi. ff. eo. Et in istis terminis ꝓpriè loquit glo. sing. in l si
* gs obligatione. ff. de reg. iu. istud vltimum tenet etiã Io. And. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. porrò. in pe. col. Sed *communiter reprehenditur*, & tenetur, ꝙ vtroque casu requiratur insinuatio ad hoc, vt valeat, secundum Bar. in l. Modestinus. vbi Moder. ff. de dona. Bal. & Ang. in d. l. contra iuris. §. fi. & l. si vnus. §. pactus. in l. tale pactum. in prin ff. eo. & no. Bal. in l. pactum. in 18. q. C. de colla. cum alijs concor. ad hoc alleg. per D. Alex. hic, quibus adde Ang. expressè idem firmantem, in l. pacta quæ contra. ℨ. eo. vbi dicit, ꝙ aliàs ita vidit obseruatum, & iudicatum de facto in ciuitate Perusij. Ita dicit esse glo. sing. de hoc in d. l. si quis obligatione. & dicit sentire glo. in l. 1. ff. quæ res pig. oblig. non pos.
4 ¶ † Nunquid autem sicut ex pacto nudo [a] de donando hodie
a oritur actio, vel condictio ex. l. iuxta. l. si quis argentum. in prin. C. de don. larè Bar. in l. legitima. ff. eo. Ita ex pacto nudo de non petendo facto ex causa donationis, oriatur actio, vel cõdictio
* ex l. ad damna, vel interesse? *communiter tenetur*, quòd non, quia d. l. si quis argentum. propriè locum habet, quando conuentio donationis principaliter tendit ad agẽdum, sed pactum de nõ petendo etiam factum ex causa donationis, principaliter non tendit ad agendum, ita in effectu concludunt Cyn. & Bald. & Ang. in l. pacta quæ contra. ℨ. eo & latè Bar. in l. si vnus. §. pactus
5 ne peteret. in 6. col. ff. eo. vbi soleo ordinariè ponere. ¶ † Secundò not. ibi tuo patrocinio, ꝙ patrono causæ, & sic aduocato potest fieri remissio, & sic pactum de non petendo, eo quia in præteritum causam defendit, & tale pactum non est improbatum, & sic limita. l. item. ℨ. de procu. ¶ Tertiò no. ibi, petitio-
6 nem repellit. fortem & mirabilem text. † ꝙ exceptio pacti de
b non petendo [b] est de impedientibus litis ingressum, contra doctri. Bar. in l. nam posteaquam. in prin. vbi dixi. ff. de iureiurã. & in l. si vnus. §. pactus ne peteret. in 7. col. ff. eo. respõde dupliciter secundum Fulg. & D. Alex. hic. Primò, quòd text. intelligitur petitionem repellit. sin effectu. Secundo, ꝙ exceptio erat notoria, vt hic latè per Dom. Alex. & vltra adducta per eum, adde bonum tex. in c quoniam. ad fi. de filijs presbyt. quem ad hoc allegat Panor. in c. exceptionem excommunicationis, vbi etiam D. Ant. & alij. de excep. Io. And. & alij in c. 1. de lit. conte. in 6. Adde Pau. de Cast. in l. ait prætor. & ibi plenius quam hic Do. Alex. in 4. col. ff. de iureiu. ¶ Quartò no. ex text. ibi, partim
7 ciuili iure, partim honorario liberatus es. † ꝙ idem debitum potest in parte tolli per solutionem, & pro illa liberatur ipso iure, & sic iure ciui. Et in parte potest tolli per pactum nudũ de non petendo, quo casu non liberatur ipso iure, quia pactũ nudum non põt tollere ciuilem obligationẽ. Et sic non liberatur de iure ciui. quia ius ciui. non fomentat pacta nuda, nisi interueniente stipulatione & acceptilatione, sed solùm tolerantur de iure prætorio per edictum prætoris dispensantis, quòd pacta seruentur. ¶ Vltimò dum text. dicit, exceptio perpetua pacti cõuenti, vel doli, dic, ꝙ exceptio directa pacti, competit verè pacisceti sibi ipsi, sed excep. doli, quando alteri quæritur. l. & hæredi. §. Iulian. ff. eod. vel quando à l. tacitè inducitur, vt per glo. & Doc. in l iuris gentium. §. fin. ff. eod. & cuius vtilitatis sit, de-
8 claraui in l. 2. ℨ. eod. ¶ No. tamen finem istius. l. iuncta glo. † ꝙ licèt per pactum de non petendo non sit ipso iure sublatum debitum, tamen debitor per ignorantiam soluens, posset solutũ repetere, & dicit glo. siue soluat errore facti, siue etiam errore iuris. Ratio est, quia quando illud, quod soluitur, est omni iure indebitum, quocunque errore soluatur, semper potest repeti, vt no. in l. cùm quis. per glo. & ibi dixi. supra de iur. & fac. ignoran. Ita hic per pactum de non petendo, quia quando tollitur ipso iure naturalis, & ciuil. eliditur, est perinde ac si esset penitus indebitum, ideo quocunque errore soluatur, potest repeti. Maximè quia soluens est tutus exceptione peremptoria, & fauorabili. Sed quando esset obligatio ciu. non elisa, vel melius obligatio naturalis non elisa, tunc distinguitur, an errore facti soluatur, & potest repeti. Secus si errore iuris. l. error. C. ad l. Falcid. declaraui in d. l. cùm quis.

ADDITIONES.

a ¶ Ex pacto nudo. Adde Bar. in l. fideiussor. §. q certo. ff. de fideiuss. & in extraua gan. ad reprimendum. Bal. in Auth. ad hæc. C. de vsur. Docto. in cap. 1. de pac. Innoc. in c. nouit. de iud. Inno. in c. cùm venissent. eo. tit. Archid. in c. sunt nonnulli. 1. q. 1.

b No. quòd exceptio impedit &c. Facit Alex. in l. 4. §. condemnatum. colu. 4. ff. de re iudi. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Pactum contra. l. vel bonos mores est nullum, & dicitur contra. l. quando. l. expressè prohibet pactum fieri.*
2 *Vbicunque in aliqua dispositione apponitur à superiore clausula decreti annullatiua, tunc pactum, vel consensus partium nihil potest operari, quia vbi apponitur clausula annullatiua, illud videtur datum pro forma.*
3 *Sicut pactum contra. l. est nullum, ita contra bonos mores, & contra bonos mores aliter dicitur de iure cano. & aliter de iure ciuili.*
4 *Iuramentum contra bonos mores de iure cano. non est obligatorium.*
5 *Donatio facta inter virum, & vxorem constante matrimonio firmatur iuramento.*
6 *Donatio inter virum, & vxorem constante matrimonio, & inter patrem, & filium in potestate, æquiparatur.*
7 *Negatiua præposita verbo potest, importat impossibilitatem.*
8 *Actio bonæ fidei informata per pactum, efficitur stricti iuris.*
9 *Etiam in actione stricti iuris quando peto, quod est meum, vel fuit aliquando meum, venunt fructus à tempore moræ.*

LEX VI.

1 RActa, quę contra. † Pactum ℨ. l. vel bonos mores est inuandũ. h.d. Et ponit tres casus, in q b. pactũ est nullum. ¶ No. 1. ꝙ pactum ℨ. l. est nullũ, & dr ℨ. l. qñ. l. expressè prohibet pactũ fieri, si verò. l. non prohibeat expressè pactũ fieri, & tunc si dispositio. l. respicit fauorem partis, põt fieri pactum in ℨrium. l. paciscì. & l. pactum. ff. eo. & plenè no. ꝑ gl. & Doc. in d. l. paciscì. secus si respiceret publicã vtilitatẽ. l. iuris gen. §. si paciscar. & §. gñaliter. ff. eo. Qñ aũt pactum dr ℨ. l. & qn ꝑter, declarat Bar. in l. cũ lex. in pe. col. ff. de fideius.
2 & in l. 1. ff. de noua. Bal. in l. nõ dubium. in pe. q. C. de legi. ¶ † Et adde ad ϙfirmationem, ꝙ vbicunq; in aliqua dispõne apponit̃ à superiore cla decreti annullatiua, vt quia dicat̃, si secus factũ
a fuerit, sit irritum, [a] & inane, tunc pactũ, [b] vel ϙsensus partiũ ni-
b hil põt operari, gl. no. in c. statutum. ad fi. prin. in ver. cõmittat̃. & in c. dispendia. in verbo processus. de rescr. in 6. iuncto eo, qđ vult gl. no. in cle. 1. in verbo inhibentes. de iure pat. & est glo. de iure ciu. notabilis in l. à diuo Pio. in gl. 2. in verbo actionẽ. ff. de ritu nup. q̃ ad hoc multum no. Bal. in l. non dubium. in 10. col. C. de leg. & in l. iubemus. §. sanè. post principiũ. C. de sacrof. Eccle. & in l. ea q̃. C. de do. ante nup. & in c. lator. ad fi. de re iudic. & est tex. solẽnis in c. dilecto. circa fi. in ver. nisi forte. quẽ Doc. ibi multũ no. de p̃bẽ. & in c. executor. ad fi. in ver. nisi expressè. quẽ Doc. ibi multũ no. de ϙcef. p̃b. in 6. rõ, quia vbi apponitur cla annullatiua, tunc illud vr̃ datũ pro forma, fm Bal. & Ang. in l. 1. ff. de lib. & posth. sequit̃ Per. de Anch. ĩ cõmẽ. c. canonũ statuta. in versic. q̃ro si statuto caueat̃, ꝙ notarij. de ϙsti. sed vbi aliquid requirit̃ ꝓ forma, ϙsensus partiũ nihil operat̃. Auth. iu-
3 bemus. C. de iud. Bar. in l. de his. ff. de transa. ¶ † Sed dò no. ꝙ sicut pactum ℨ. l. est nullũ, ita ℨ bonos mores, & aduerte, ꝙ ℨ bon. mores aliter dr de iure ciu. & aliter de iure can. nã de iure ciui. quidqd est improbũ, vel inhonestũ, dr ℨ bo. mores: sed de iure can. illud solũ, quod inducit peccatũ, fm Bal. hic in secũdo no. & in l. pactum, quod dotali. in 19 q. C. de colla. & in l. non dubiũ. in 17. opp. C. de legi. c. 1. §. item facta. de pace iur. fir. in vsi. feu. & notabiliter ĩ rub. C. de ϙdi. ob turp. cãm. Et dicit Pau. de Ca. hic, ꝙ regula c. non est obligatoriũ. de reg. iu. in 6. q̃ dicit, ꝙ iura-

ADDITIONES.

a ¶ Adde ipsum Ias. in l. pe. col. vlt. infra eod. & in l. pacta quæ contra. supra eod. aliàs in l. cùm postea. infra eo. Fely. in c. cæterum. de rescri. Dec. in c. cùm accessissent. col. 4. de consti. PVRPV.

b ¶ Tunc pactum. Adde Alex. de Imol. in l. cùm lex. ff. de fideiuss. in apostillis.

Source : BIU Cujas

4 †iuramentum [a] ℨ bon.mores nō eſt obligatorium,debet intel
a ligi,qñ eſt ℨ bo.mores de iure can.& ſic qñ inducit peecatum,
5 ſecus qñ eſt ℨ bo.mores ciuiles.¶†Et per hoc infert, ꝙ dona-
b tio facta [b] inter maritum & vxorem ϙſtante matrim.firmatur
iuſo,quia licèt ſit ℨ bo.mores ciuiles.l.1.ff.de don.inter virū,& vxo.tñ nō eſt contra bo.mores canonicos, ergo firmatur iuſo. In hoc paſſu Bar.variauit,nam in d.l.1.ff.de dona.inter virum, & vxo.tenuit per illum tex.ꝙ talis donatio non firmetur iuſo, & ſentit in l.cùm quis decedens.§.1.ff.de leg.3. iſtam partem tenent Bal.Saly.& Fulg.in d.l.1.& Bal.in l.ſi quis inquilinos.§.1.ff. de leg.1.& in l.cùm multæ.in pe.col.C.de don.ante nupt. & in repe.l.2.in 5.q.prin.C.de reſcin. vend. & latè in c. cùm contingat.15.col.& ſeq.de iureiu.Pau.de Caſ.in ϙſ.62.ꝙ inci.ſup iſto puncto occurrunt tria videnda.in 2.dubio.Card.in cle.1.§.por
* ro.in 5.col.de iureiu.¶Contraria *opi.eſt magis communis*, & vera, quam tenet Bar.in l.Seius,& Augerius.ff.ad l.Falc.& in l.ſi quis pro eo.ad fi.principij.ff.de fideiuſ.hanc latè per plura fundamẽta tenent Gul.de Cun.& Alber.in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiu.Feder.de Sen.in conſi.250.ꝙ incipit punctus qõnis talis eſt,ſtante matri.Bal.in repe.l.2.in 49.col.in verſ. venio ad ſm. ff.de iureiu.Ang.in l.pe.§.mulier.ff.ſolu.matr.latè Imo.in com.c.cùm contingat.in 10.memb.& ibi Pan.in 9. col. de iureiu.& D.Abb.quem omnino vide,conſ.88.in 2.vol. inci. factum ſic proponitur quædam dña.B.Imo.& Mod.in l.ſi quis inquilinos.§.fi.de leg.1.Raph.Cum.in d.l.ſi quis pro eo.Pau.de Caſt.hic,& in conſi.99.quod incipit notandum eſt, ꝙ præfatũ ſtatutum.Lud.in conſ.44.qđ incip. ex ſupra narrato themate vnum elicitur dubium.& in conſi.203. ꝙ incip. præſuppoſito, ꝙ dictum legatum.D.Alex.vbi dicit iſtam eſſe magis commu nem opi.in conſi.8.in 2.vol.ꝙ inci.viſo,& ϙſidera. his,q̃ in the mate continentur.& in ϙſ.157.in 2.vol.ꝙ incipit viſo inſtſo do na.in pe.col.D.Fran.de Are.in ϙſ.74.quod incipit diligenter, & maturè ponderatis,vbi pro hoc adducit,quia ſi eſſet ℨ bo.mo res naturales,vel iuris gen.non ϙfirmaretur morte, quia haberet perpetuam cãm prohibitionis.l. gñaliter. & in l. ſi plagij.ff. de ver.ob.& tñ confirmatur morte.l.Papin.cũ gl.ff.de don. in-
6 ter vir.& vxor. ¶†Pro iſta parte bene facit, nam donatio inter vi.& vxo.conſtante matr.& donatio inter patrem,& filium, q̃ eſt in poteſtate,æquiparantur. l. donationes quas parentes. C. de don.inter vir.& vxo.ſed donatio inter patrem,& filiũ in poteſtate, quamuis prohibita à l.ciuili,tñ firmatur iuſo,ſm Bal.in l.ſi.ad ſi.C.de vſuc.pro don.& in repe.l.2.18.char. ff. de iureiur. D.Alex.in l.ſi donatione.vbi latè dixi.C.de colla.ergo ſimiliter firmabitur iuſo donatio inter maritum & vxor. ¶Vltra alios, pondera pro hac parte,quòd tex.in d.l.1.ff.de don. inter vir. & vxo.non dicit,ꝙ talis donatio ſit ℨ bo.mores,ſed bene dicit,ꝙ morib.& ſic conſuetudine eſt prohibita,ergo ℨrijs morib. poſſet permitti generaliter,prout ſimili inductione vtuntur Bal.& D.Alex.in l.morib.in princ.ꝑ illum tex.ff.de vulg.& pup.Ang. & Imo.in l.captatorias.ff.de hær.inſti.& in l.more. ff. de acqui. hær.& D.Alex.in l.captatorias.ff.de teſta.mil. ſicut ergo ꝑ conſuetudinem põt gñaliter permitti, ita per pactum iuratum in caſu particulari,arguendo à pacto iurato ad ſtatutum, vt per Bar.in l.fi.in 4.col. j.eo.Ang.in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iu. Bal.in repe.l.1.in 15.col.C.de ſacroſ.Eccl.¶Capio glo.in verbo mores.quam diuide in tres. In prima declarat text. In ſecunda exemplificat.In tertia ponit diſtinctionem. Secunda ibi, & da exemplum.Tertia ibi,& diſtingue.¶In ea.in fi.habes,ꝙ in l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ideo valet acceſſorium, & ſic pactum pœnale,eo quia pactum non eſt ℨ.l.ſed præter. & ſequitur Barto. hic,& gl.& Bar.in l.non dubium.ad fi.C.de legi.& in d. §.alteri.
7 †Iſtud non eſt verum.nam cùm. l. dicat alteri ſtipulari nemo poteſt,negatiua præpoſita verbo põt, importat impoſſibilitatem,gl.in c.1.de reg.iu.in 6.Bar.in l.Gallus.in prin.ff.de liber. & poſth.& licèt Bar.in l.cùm lex. in pen.col.ff.de fideiuſ.nimium ſubtilizauerit,dicens,ꝙ.l.loquitur in pñti,quia dicit nemo põt, ſecus ſi dixiſſet in futuro nemo poſſet,& aliter Sal.hic in 2.col. Tu clarè reſponde per Bal.in l.non dubium.in 14. oppo. C. de legi.Bar.in l.ita ſtipulatus.in 12.oppoſitione pen.partis.ff.de ver bo.oblig.¶Capio gl.fi.in verbo nullam vim,quæ not. enumerat vires pactorum,& inſerit,ꝙ pactum perimat,dicit,vt acceptilationes.Tu melius exemplifica in actione iniuriarum, vel furti, vel alia ex delicto ad pœnam competente,quæ per pactum ipſo iure perimitur.l.ſi tibi.§.quædam.vbi gl.& Doct. ff.
8 eod.¶In tertio effectu no.†ꝙ actio bonæ fidei informata ꝑ pactum efficitur ſtricti iuris,idem tenet gl.in l.iuris gentiũ. §.quinimo.ff.eod.Bar.hic,& ibi reprobat,& ibi vt plurimum alij ſequuntur,& Io.Fab.& Ang.de Are.in §.actionum.Inſtit. de act. per tex.in §.ſi actionem.l.videamus.2.ff.de vſu.& text.in l.2. C. de pac.inter emp.& ven.vbi in actione informata veniunt fructus à tempore moræ,& tamen ſi eſſet ſtricti iuris, venirent ſolùm à tempore lit.conteſt.d.l.videamus.2.§.ſi actionem. ff.de vſur. Reſponde ſubtiliter,ꝙ in d.l.2. ideo eſt, quia agitur ad il-
9 lud,quod aliqñ fuit meum,†vnde etiam in actionib. ſtricti iuris,qñ peto id,ꝙ eſt meum, vel aliquando fuit meum,veniunt fructus à tempore moræ.d.l.videamus.§.ſi actionem declaraui in l.cùm fundus.in prin.ff.ſi cer.pet.Iſta fuit ſubtilis reſpõſio Bal.in repe.l.petens.in pen.colum.j.eo.& in d.§.quinimo.& ibi Raph.Fulg.in 1.col.ſibi aſcribit hanc ſubtilem ſolutionem.

ADDITIONES.

a ¶Iuramentum.Adde Bar.in l.quod eis.C.de npptijs.in l.ſtipulatio hoc modo. de ver.obl.Bal.in Auth.ſacramenta.in 4.col.C.ſi aduer.ven. Adde Dec. in c. in præſentia.7.no.de proba.& lib.2.conſi.91.

b ¶Donatio facta.Adde Abb.in c.fi.de don.inter vir.& vxo.Doc.in c. licèt. de pac.lib.6.plenè Soc.in conſi.68.col.6.ver.2.obijcitur &c.Pet.de Anch.cõſi. 307.nulli dubium &c.& limita per Alexand.in l.ſi donatione. columna ſecunda.C.de collatio.Secundo limitat Socin.in conſi.65.dixi. & conſil. 375. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Quoties creditor ſuccedit debitori,vel èconta, actio confunditur ratione contrarietatis,pro parte,pro qua eſt hæres,niſi per pactum effectus ſit conſeruatus.*
2 *Si Titius recipiat fundum in emphyleuſim,cum illa conditione, vt habebat Titius,intelligitur cum illis oneribus,& pactis.*
3 *Si creditor adijt hæred.debitoris cum beneficio inuentarij, poteſt citatis citandis implorare officium iudicis,vt ſibi aſſignet aliquam rem hæreditariam pro ſuo creditore,de qua poſſit liberè diſponere.*
4 *Actio,& paſſio non poſſunt in eodem ſubiecto ſimul concurrere.*
5 *Actio ex ſtipulatu competit ad incertum, & non ad certum.*
6 *Non eſt differentia,an res tradatur,vel dimittatur.*

LEX VII.

DEbitori tuo. Iſta.l.habet materiã diffi cilem,& dicit Do. Alex. in fi.ꝙ eſt ſcrupuloſa materia.Diuiditur in duas. In prima ponitur vna deciſio in genere. In ſecunda alia deciſio in ſpecie.Secunda ibi,ſed ſi eam.hoc dicit.Si creditor ſuccedat debitori,actio cõfunditur, ſed per pactum poteſt
1 effectus conſeruari.¶†No.1.regulam, ꝙ quotieſcunque credi-
a tor ſuccedit debitori,vel èconta, actio confunditur [a] ratione contrarietatis , quia actio , & paſſio non poſſunt ſimul ſtare in eo.ſubiecto,vnde ſi ſuccedat in totum confunditur, ſi in parte
b cõfunditur,pro qua parte eſt hæres. [b] l.ſi vxor.C.de bo. autho. iud.poſſ.l.licèt.C.ad l.Fal.cum alijs allegatis in gloſſ. ¶ Amplia iſtam reg.vt procedat, etiam ſi creditor ſuccedens debitori ſit grauatus per fideicom.de reſtituendo hæreditatem, ſecũdum Ang.& Imo.in l.deducta.in prin.ff.ad Treb. Tamen in contrarium facit tex.in l.huiuſmodi.§.ædes.iuncta gl.ff.de leg.1.Limita,& declara iſtam regulam,vt habes per Pau. de Caſt. in cõſi. 162.incip.viſa facti narratione ſatis longa.in 1.col. ¶Limita ẽt alijs tribus notabilibus modis,vt hic per Do.Alexã Et adde in materia,quod decidit Lud.Ro in conſi.176. quod incipit viſis dubijs propoſiti thematis.Item adde,ꝙ creditor hæres inſtitutus à debitore, petendo debitum non renunciat hæreditati, dummodo petat cum expreſſa proteſtatione.gl.eſt in l. vt debitum.in gl.1.& ibi no.Bal.C.de hær.act.& Bal.& Pau.de Caſt.
2 hic.¶†Secundò pondera.tex.ibi,ea conditione,&c.ꝙ text. impropriè dicit conditione,quia re vera hic non eſt conditio, & ideo expone.i.eo tenore,& pacto,prout exponit gl.in l. ſocietatem mecum.in prin.in gl.1.ff. pro ſoc. vel expone conditione, ideſt onere,& hoc modo facit pro eo, quod not.Bar.in l.nihil. per illum tex.ff.de coniungen.cum emancipa. libe. quòd ſi Titius recipiat fundum in emphyt. cum illa conditione, habeat vt Titius,intelligitur,ideſt cum illis oneribus,& pactis.facit tex. in l.ea conditione.vbi Bald.& Saly.idem no.C.de reſcin.ven.& text.in §.cùm autem impubes.inſti.de adopt.& glo. in cap.verum.in gl.2.in duob.locis.de condi.appo.& ad hoc vide, quod decidit Io.And.in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi. §. nunc verò aliqua.

ADDITIONES.

a ¶Confunditur.Amplia,quòd talis confuſio parit perfectam ſolutionem.l.mutatione.in fi.iuncta.l.Meuius.ff.de condi. & demon. PVRPV.

b ¶Eſt hæres. Adde glo.fina.in l.2.§.fina.de prætor.ſtipul. quia hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto , pro ea parte pro qua eſt hæres,vt ibi: limita in duobus, quia vnuſquiſque hæres repræſentat in totum,vt not.Socin.in §. Cato.8.not.vbi Ruin.in 5.de verbor.oblig.& vide glo.in l.1. de hære. actio. BELLOT.

Source : BIU Cujas

qua.in vlti.col.in q.quam dicit fuiſſe de facto.teſtator cõſtituit quendam conſanguineum ſuum vniuerſalem hæredẽ,ea conditione,ꝙ non ſuccedat,nec apprehendat poſſeſſionem in parte,vel in totum,niſi prius per executores teſtamenti ſit ſatisfactum omnib.legatarijs,quòd licèt teſtator vſus ſit termino cõditione,tñ non fuit propriè conditio,ſed onus impoſitum hæredi prohibendo apprehenſionem poſſeſſionis ad certum tempus,vnde pondera hic eſſe tex.pro regula,quam tradit Bar.in l.cum de bonis.per illum tex.C.de don. ꝙ iſta verba ea conditione,quando ſequitur dictio vt,ſicut in hoc text. non important conditionem,ſed modum.adde text. in l. quoniam.& ibi Bal.C.de rer.permu.& tex.in l.ſocietatem mecum. ff. pro ſoc. & tex.in l.Meuia.cum gl.ff.de manumiſ.teſt.¶Hinc dicit Bart. in l.quibus dieb.§.fi.in 2.col.ff.de condi.& demon.ꝙ ſi teſtator dicat,lego Titio centum ea conditione,vt aliquid faciat,certè non obſt.ꝙ dicat conditione,tamen erit modus, & illa verba
* ea conditione,non accipiuntur propriè, cùm *teſtatores communiter* ignorent,quid ſit,ſequitur D.Alex.in conſi.102.in 1. volu. quod incip.viſis & pondera.his, quę narrantur in themate. in 1.& 2.col.& in conſi.119.in 1.vol.quod inci. viſo proceſſu ſuper cauſa vertente.in 2.col.Adde etiam Bar.in l. ſocietatem.§. arbitrorum.in prin.ff.pro ſoc.vbi per glo.iuncto tex.notat,ꝙ licèt verba diſpoſitionis dicant ea conditione, tamen illa verba non faciunt conditionem,ſi natura verborum ſequentiũ hoc non patitur.¶Vel & trtiò intellige iſtum text. conditione ſiue cauſa.i.conuentione,vt per gl.fi.in l.legem.& ibi declarat Saly. in 11.opp.j.eod.¶Capio gl.in verbo confuſa eſt.quam not. Et dicit Ang.in d.l.generaliter.ff.de fideiuſ.iſtam gl. eſſe magiſtrã, & meliorem,quæ ſit in iure.hanc gl.diuide in tres. In prima allegat ſex concordantes ad tex.In ſecunda opponit,& ſoluit.In tertia ponit notabilem diſtin.quæ habet.5. caſus. Secunda ibi, ſed contra.Tertia ibi,& diſtingue.¶In ſecunda parte vltra glo. & quæ addunt Doc.no. illud, ꝙ in practica eſt quotidianum,
3 quod ponit Bal.hic,†ꝙ ſi creditor[a] adijt hæreditatem debito-
a ris cum beneficio inuentarij, poteſt citatis citandis implorare officium iudic.vt ſibi aſſignet aliquam rem hæreditariam pro ſuo credito,de qua poſſit liberè diſponere.commendat Pau.de Caſt.hic dicens alibi non vidiſſe.& D.Alex.qui dicit,ꝙ ita aliàs fecit de facto obſeruari,& ꝙ idem tenet Bal.in l.fi.§. in computatione.in ver.venio ad oppoſitiones.C de iure delibe. Sed caue,quia Pau.de Caſt.non bene recitat Bal. & loquitur etiã antequam adiuerit,contra.l.vt debitum.j.de hære.act.Item adde, ꝙ iſtud dictum Bal.etiam ſequitur, & reputat ſingulare idem Pau.de Caſt.in l.qñ in priorib.ad fi.per illum tex. C.de inoffic. teſt.¶In tertia parte gl.no.pulchram diſtinctionem per 5. ca-
4 ſus.Ratio primi eſt propter contradictionem, †quia actio, & paſſio non poſſunt ſimul concurrere in eo.ſubiecto,vnde tunc extincta obligatione prin. extinguitur fideiuſſoria, quæ per ſe ſtare non poteſt.Rõ ſecundi caſus eſt,& tertij,quia obligationes ſunt tunc paris potentiæ,nec vna per aliam poteſt tolli,cũ ſit incertum quæ tolli debeat.Iſtam rõnem aſſignat tex.l.generaliter.ff.de fideiuſſo.In quarto caſu rõ eſt,quia fideiuſſor ſuijp ſius eſſe non poteſt.l. hæres § ſeruo.ff.de fideiuſ.alleg.in gl. quã uis Pau. de Caſtr. aliam rõnem aſſignet, quia fm eum ſuperfluum eſt dare acceſſorium,cũ vigeat principalis actio, p quã ſolam poteſt tñ conſequi quantum per ambas, & hæc rõ non placet,quia fm hanc rõnem,qñ vnus correus ſuccedit alteri, deberet extingui,quod eſt falſum,vt ſ. per glo.¶Iſtum vlti.caſum limita,niſi fideiuſſor dediſſet hypothecatam, vel pignus, tex.eſt ſing.in l.cùm quis.§.fi.cum gl.ff.de ſol. quẽ ad hoc Bart. ibi reputat ſing. ¶ Secundò limitat,niſi lis fuiſſet conteſtata ꝫ fideiuſſorem l.ſeruus.ad fi.& ibi Cyn.& Bald.ff.de infam. & ibi Ang.dicit,ꝙ ille tex.eſt ad hoc ſingu.& peregrinus.¶Tertiò limita,niſi fideiuſſor inuentarium feciſſet,cũ cenſeatur in gradu, & ſtatu,in quo erat antequam hæreditatem adiret,fm Bar.in l. generaliter.ff.de fideiuſ.Cy.Saly.& Moder. hic cum concor.de quibus per D.Alex.¶Capio gl.in verbo,ex ſtipulatu.quam diuido in quatuor.In prima timore taciti ꝫrij exponit ex ſtipula
5 tu.i.ex ſtipulatione certi condictionis.¶†Nam actio ex ſtipulatu competit ad incertum,& non ad certum.l.ſi quis certum.ff. ſi cer.pet.inſti.de ver.obl.in prin.ſed hic debita erat certa quantitas,ergo non poteſt competere actio ex ſtipulatu.gl. fatetur, nam text. non dicit actione ex ſtipulatu, ſed dicit ex ſtipulatu, hoc eſt ex ſtipulatione,& ſic denotat factum, & non actionẽ, & ſic competit certi condictio,quæ competit ad omnia certa, intellige verum reſpectu hæredis ſtipulantis ſuum creditum, ſed quatenus ſtipulatur pro alijs creditoribus, dicitur ſtipulatio continere incertum.l.liber homo.2.§.fi ff.de verb.obli.ſecũ dum Bal.& Salyc.in 4. oppo. & Pau.de Caſt.hic.¶In ſecunda, quæ eſt ibi,alioquin.gl.reſpondet tacitę quæſtioni, quando nõ interueniſſet ſtipulatio,& ponit tres caſus principales. ¶ Primus eſt clarus,quando tradidit hæreditatem pacto incontinẽti appoſito,clarum eſt, ꝙ agi poteſt ex illo pacto ſicut ex ſtipulatione,cùm pactum veſtiat cohęrentia traditionis,vt in gloſſ. dum dicit dña eſt,quando interuenit ſtipulatio,agitur certi cõdictione, quando vero pactum veſtitur cohære ntia traditionis,competit actio præſcrip.verb.l.rebus.& l.ea lege.C.de rerũ permut.¶Secundus caſus gl.eſt,quando non tradidit hæreditatem, puta quia aduerſarius poſſidebat, ſed ſibi dimiſit ex cã tranſactionis pacto incontinenti appoſito, & tunc tenet gl. ꝙ ex pacto agi non poteſt. Et ſi dicis,quare pactum non veſtitur
6 cohærentia dimiſſionis,ſicut cohærentia traditionis,cùm †nõ ſit differentia,an res tradatur,an dimittatur. l. qua ratione.§.interdum.ff.de acquir.rer.domi.§.interdum.inſti.de rer.diui.iuncta.l.ſi mulier.ff.de condi.ob cauſam.& l.ſi ſponſalibus.§. 1.de iur.dot?reſpondeo omiſſa ſolu.Bal.& Mod. quòd gloſſ. hic loquitur,quando dimiſſio eſt facta ex cauſa tranſactionis,in qua eſt ſpeciale,quòd non operetur idem quod traditio. ſ. translationem dominij,cùm non fiat animo transferendi dominium ſed finiendi litem,tex.eſt ſing.in l.ſi pro fundo.vbi Bar. & Doc. infra titu.1.quem ad hoc reputat ſing.Bal.in c.1.ad fin.de controuer.inter vaſſa.& alium de benefic.in vſib.feudo. ¶ Tertius caſus gl.eſt, quando hæres obtenta ſententia dimiſit hæreditatem aduerſario ſine vllo pacto,& in hoc gloſſ. concludit,quòd pro ſuo credito aget prima actione, & licèt ſit ſublata ipſo iure.l.in omnibus.ff.de ſol. & hoc tex.tamen cùm aduerſarius habeat hęreditatem,& ſic vicẽ hæredis obtineat, perinde eſt acſi iſta actio non eſſet confuſa.l. 2.§.pe.ff.de hær.vendi. alleg. in gl. & l.hæredem.ff.de his,quib.vt indig.¶Pro alijs creditoribus inquantum gl.vult actionem poſſe cedi,malè dicit,ex quo creditoribus ſolùm competit actio contra verum hæredem. l. 2.vbi dixi.ſ.eo.vnde tunc dic agi actione ex ſententia, vt in gl.quando dimiſſio ex aliquo contractu.puta donationis, vel venditionis non fieret.l.hęreditatem.ff.de don.

ADDITIO.

a ¶Creditor. Adde, & amplia hanc deciſ. Bal. procedere etiam ſi filius ſit grauatus poſt certum tempus reſtituere hæred.voluntariè non confecto inuentario,nihilominus in reſtitutione hæreditatis poterit deducere, quod ſibi debetur,nec erit confuſa actio,licèt non fecerit inuentarium, Socin.hic, & conſilio 44.lib.3.Fulg.conſilio 52.Caſtr.conſi.164.in antiq. & conſilio 5. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Pactum inter dominum,& paſtorem, vt fœtus naſcituri inæqualiter diuidantur,validum eſt.*
2 *Si animal ſit datum,in ſocidam,periculum eſt domini,& paſtoris.*
3 *Si in mutuo pecuniæ, in quo eſt trãslatum dominium, creditor ex pacto habet principalem vtilitatẽ, ad eum ſpectat periculum illius pecuniæ, dato quòd dominium ſit translatum in ipſum debitorem,& dato ꝙ ſit debitor quantitatis,quæ perire non poteſt.*
4 *Qui tenetur ad cuſtodiam rei ratione publici,vel priuati officij,non ſufficit,quòd probet interitum,niſi etiam probet caſum fortuitum.*
5 *Quando verba l.referuntur ad iudicem, oritur officium iudicis, & non actio.*

LEX VIII.

1 SI paſcenda. †Pactum inter paſtorem, & dominum pecorum, vt fœtus naſcituri inæqualiter diuidãtur, validum eſt. h.d.Et quomodo talis inæqualis conuentio valeat, habes tex.cum glo.in l.ſi non fuerint.in princ.ff.pro ſoc.& quia iſta.l. tractat de animalibus datis in ſocidam, vltra plures quæſtiones poſitas per Ang.de Peru.in tract.ſocietatis,& ſocidæ,in
2 ſecunda parte princ.¶†Quæro ſi animal datum in ſocidã pereat,cuius ſit periculum, conclude, quòd ſi dominus retinuit dominium,eius eſt periculum,per regulem.l.pignus.C.de pig. actio.niſi dolus,vel culpa paſtoris interuenerit. Si verò dominium eſt translatum in paſtorem,quia datum eſt æſtimatum.l. quoties.C.de iure dot. tunc videtur dicendum, ꝙ periculum debeat eſſe paſtoris,per regulam.d.l.pignus.tamen eſt commune paſtoris,& domini,tex.eſt in l. duob. §.damna.ff.pro ſoc.ſecundum Bal.Saly.& Mod.hic,& Bal.in l.1.in 8.q. C. pro ſoc. & in l.1.C.de fruc.& lit.expen.Et ſi dicis dominium eſt paſtoris,ergo etiam eius debet eſſe periculum.d.l.pignus.reſponde no.ſecundum Bal.hic melius,quàm in locis prædictis, ꝙ eſſet verũ, ſi tota vtilitas ad eum ſpectaret,ſed quia vtilitas eſt cõis,ita periculum eſt commune.& licèt Bal.nihil alleget,alleg.text.meliorẽ de iure in l.Titius.ver.ſed ne ipſius.ff.de præſcri. verb. quę

Pau.

Source : BIU Cujas

Pau.de Cast.ibi dicit esse singulariſſimum,& mirabilem,& ne
3 scire alibi concordantem,vbi est tex.† ꝙ in mutuo pecuniæ, in
quo translatum est dominium,tamen si creditor ex pacto ha-
bet principalem vtilitatem, ad eum spectat periculum illius
pecuniæ, dato quod dominium sit translatum in ipsum debi-
torem.Item & fortius dato,quòd sit debitor quantitatis, quæ
perire non potest.l.incendium.C.si cer.pet.Teneas cordi illum
tex.quia valde solennis est.item vide,quod decidit Bald. in l. si
4 patruus.in vlti.q.communia vtriusq.ind. ¶ †Item adde, quod
decidit Bal.in l.cùm ita.§.species.ad fi.ff.de leg.2.quòd ei,qui te
netur ad custodiam rei ratione publici,vel priuati officij, non
a sufficit probare [a] interitum,nisi etiam probet casum fortuitū,
& ideo non sufficit pastori,vel caprario portare pelles anima-
lium,quamquam per hoc constet de interitu; nisi probet ca-
b sum fortuitum,puta mortalitatis, [b] vel similem. sequitur Do.
Alex.in consi.158.in 2.vol.quod incipit in causa, & lite verten
c te inter Lud.¶Secundo [c] pondera tex.ibi,per iudicem compel
5 letur.tex.ℨ regulam gl.& Doc.† ꝙ quando verba legis referun
tur ad iudicem, oritur officium iudi.& non actio,glo.in l.si so-
ror.C.de colla.& in l.si res obligata.ad fi.ff.de leg.1. Bar.melius,
quàm alibi in l.vnica.in 3.col.ff.de condi.ex.l.facit.l.metum. §.
sed quod prætor.& ibi Bar.no.ff.quod met. cau. & vide, quod
per hanc regulam decidit Bar.in l.solent.in 2.col.ff.de alim.leg.
& in l.cùm satis.in 2.col.C.de agric.& censi.lib.11.nam hęc ver
ba expresse referuntur ad iudicem,& tamen oritur actio,vt in
glo.approbata per omnes, nisi respondeatur,quod verum vi-
detur,quando verba. l. referuntur ad iudicem in futurum, &
ita loquuntur omnes glo.ibi & Doct.in locis prælleg.secus si
in præsenti,& ita loquitur iste tex.¶Capio glo. in verbo com-
pelletur, ibi, si voluerunt esse socij. adde, quòd præsumitur
quando dominium est communicatum inter eos.l.si id quod.
ff.pro soc.vel quando sumus in dubio.l.si tibi areæ. ff.de præsc.
verb.& diffusè per Domin.Alexand. hic, ad quem te remitto,
sed si dominium esset in totum translatum in pastorem, cum
pacto de quo in hac.l.tunc non esset societas, de cuius natura
est non transferre dominium in totum,vt clarè dicit tex.in d.l.
si tibi areæ. in princ.& sic esset contractus innominatus do, vt
facias,vt ibi glo.Item ad istam gloss. dum tractat qua actione
compellatur,vide notabiliter Ang.in consilio 206.inci.visa di-
cta scriptura,& intellige,& declara,vt ibi per eum.

ADDITIONES.

a ¶Non sufficit probare.Adde Io. And.in c.auditis.de præscri.
b ¶Quomodo probetur mors,Ias.in l.quod te.colum.4.ff.si cer.pet.Cor. lib.1.
consi.108.videtur. PVRPV.
c ¶Adde aliam saluationem,quòd hic verba simpliciter referuntur.l.statuas.ff.
de acquir.rer.dom. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Remittens ius,quod quis habet ex sententia,per dolum aduersarij, illud non perdit.*
2 *Promittens non mouere controuersiam, quando dolus non interuenit, intelligitur facere pactum de non petendo,nec in iudicio nec extra, nec de iure,nec de facto.*
3 *Dolus dans causam pacto liberatorio,non annullat ipso iure.*
4 *Pactum initum dolo mero iure valet,sed potest rescindi.*
5 *Dictio irritum est,non semper importat ipso iure, nisi virtute geminationis.*
6 *Ex pacto de non petendo oritur obligatio naturalis.*

LEX IX.

1 VM posteaquàm. † Remittens ius,ꝙ quis ha
bet ex sentētia per dolum aduersarij, illud nō per-
dit.h.d. Et pone sic casum. Mater mea vendicabat
quosdam seruos à te,tanquam suos, lata fuit sententia pro ea,
post sententiam tu dolo induxisti matrem meam pro aliquo
minimo sibi dato,vt tibi promitteret sub pœna, quòd nullam
amplius controuersiam tibi moueret de istis seruis, & decidi-
tur,vt in text.quòd pactum est nullum.¶No.ex tex.ibi,nullam
a esse controuersiam, [a] secundum Bald.& Salyc.† quòd promit-
2 tens non mouere controuersiam, quando dolus non interue-
uit, intelligitur facere pactum de non petendo, tu dic, ꝙ plus
operantur ista verba,quòd intelligitur, nec in iudicio, nec ex-
tra,& sic etiam ante litem contesta.Item intelligitur,quòd nec
de iure, nec de facto,secundum Bar.in l.amplius non peti.in 2.
colum.ff. rem rat. habe.& aliquid in l.Lucius.§.tres hæredes.p
illum tex. cum gl.ff.ad Treb.& in l.diuus.ff.de peti.hær.Bald. in
l.1.C.de testi.& in addi.Spe.in tit.de empt.& ven.in ver.contro
uersia.& in l.1.vbi etiam Ang.C.de præscri.long. temp. & in l.
causas.ℨ.tit.1.Saly.in l.qui fundum.infra titu 1.D.Ant.de Butr.
in c.si diligenti.de præscrip.D.Alex.in consi.52.in 2.volu. quod
incipit viso testamento Bartolomæi. & talis promissio com-
mittitur etiam per oppositionem exceptionum. l. non solum.
§.si status.vbi Bar.& Doc.ff. de procu.Bal.in l.1.C.de test. Ang.
2 in l.eum qui Ephesi.§.quod exigimus.ff.de consti.pec.¶†Secū
dò no.quòd dolus dans causam pacto liberatorio,non annul-
b lat ipso iure, [b] ratio quia fit super actione iudicati, & sic stricti
iuris.Nam liberatio regulatur secundum naturam cōtractus,
super quo interponitur,secundum Barto.in l.& eleganter.post
prin.ff.de dolo.& in l.de tutela.vbi etiam Bal. C.de in integ.re-
sti.mino.Dicit tamen sing.Bal.nec alibi legi,in c.1.in vlt. col. de
plus petitio. ꝙ de iure can.omnes contractus sunt bonæ fidei,
quantum ad effectum, vnde semper de iure cano. dolus dans
causam cuicunque contractui, reddit eum ipso iure nullum,
quia non inueni tex.de iure can.facientem substantialem diffe
rentiā inter ℨctus bonę fidei,& stricti iur.& isto modo. §.actio
num.insti.de act.non haberet effectum de iure cano.Ego dubi
to,quia quando non tractatur de materia peccati, aut de ma-
teria spirituali,ius ciu.ꝙ non reperitur immutatum per ius ca
nonicum,procedit etiam in foro can.ita no.Doc.in c.fi. de so-
lu.no.in c.1.& 2.de ope.no.nunc.¶Tertiò pondera tex.in ver-
bo irritum est, ꝙ cùm sit pręsentis temporis,intelligitur ipso
iure.gl.in l.in criminali.cum sim.C.de iurisd.om.iudi.& tamē
4 postea in fi.tex.dicit liberabit,& patet,† quia pactum initū do-
lo mero iure valet, sed potest rescindi. l. dolo, vel metu.C.de
inutil.stip.respondet Sali.ꝙ verbum præsentis temporis intel-
ligitur ipso iure,nisi verba,quæ sequuntur,aliter inducant.Ad-
de,quòd eandem doc. tradit Panor.in c.quisquis. de elect. per
5 gl.in c.inolita.in gl.1.in fi.11,q.1.† Tu dic,ꝙ dictio irritum [c]
c nō semper importat ipso iure.text.est in Auth.ex causa.in ver.
irritum est.C.de lib.prete.vel exhę & ibi Bald.in 3.col. dicit,ꝙ
est generale,& potest intelligi ipso iure,& in effectu, & dicitur
irritum.i.sine ritu,seu solennitate,& idem Bald in Authen. nō
licèt.eodem titu.¶Fallit virtute geminationis, quando dicere-
tur est irritum, & cassum, tunc bene intelligitur ipso iure, vt
vult glo.sing.in Auth.cassa.in gl.1.C.de sacrosan. Eccl. no. Bal.
in l.non dubium.in 6.not.per illum tex.C.de legib.Imò fortius
verba futuri temporis si sint geminata,intelliguntur ipso iure,
si dicatur irritentur,& cassentur. Ita singul.not. Bald. in titu. de
pace constan.in 10.colum. in verbo, & in irritum deducatur.
6 ¶†Vltimò no.ex tex. in fin. ibi, liberabit. secundum Cyn.Bald.
Ang.Saly.& Fulg hic tex. expressiorem de iure, quòd ex pacto
de non petendo oritur obligatio naturalis, quia qui promittit,
obligatur naturaliter,aliàs malè diceret tex.in fi.liberabit, si nō
esset aliqua obligatio.De quo habetis per Bart. & alios,vbi est
locus suus,in lege,si vnus.§.pactus ne peteret.ff.eo.

ADDITIONES.

a ¶Controuersiam.Nata in clem.fæpe.in prin.col.13. de verb.sign. idem tenet
quod hic. PVRPV.
b ¶Ipso iure.Vide Bal.in l.2.supra tit.1. PVRPV.
c ¶Dictio irritum.Adde Spe.tit.de teste.in §.2.ver.est & alia.

SVMMARIVM.

1 *Pactum appositum iuxta traditionem dotis, vestitur cohærentia ipsius traditionis,& actionem producit.*
2 *Regulariter pactum nudum non producit actionem.*
3 *Pactum nudum appositum iuxta traditionem,vestitur cohærentia traditionis,& actionem producit,dummodo incontinenti apponatur, & traditio sit voluntaria.*
4 *Ex pacto appositio iuxta traditionem,oritur vtilis certi condictio.*
5 *Maritus fuit confessus recepisse dotem,promisit restituere patri stipulanti pro filia propria,immediatè fit aliud instramentum, in quo continetur promissio dotis dandæ viro, non obstante confessione, an ex primo instrumento adueniente casu restitutionis dotis filia possit petere dotem.*

LEX X.

EGem,quam. Ista lex fuit altè com-
mentata,& repetita p
Salyc.hic,& in aliquib.lect.fuit repetita per Bar. sed
non est propriè repetitio Barto. Et diuide in qua-
tuor partes,quę clarè patent in litera. Secunda ibi, nec obesse.
1 Tertia ibi,tunc enim.Quarta ibi,alioquin.hoc dicit.† Pactum
appositum iuxta traditionem dotis, vestitur cohærentia ipsius

Source : BIU Cujas

traditionis,& actionem producit.hoc dicit.& iſtum tex.habes de verbo ad verbum in l.1.infra de pac.conuen. ¶Not. primò ex tex.ibi,ſeruari oportet,quod iſta verba,quando proferuntur à l.ciuili,intelliguntur,vt producant actionem,& excep.facit.l. ſtatuas.ff.de acqui.rer.dom.ſecus,quando proferuntur à l. prætoria,ſic intellige.l.iuris gentium. §. prætor ait.ff. eod.quamuis Bar.ibi multum dubitauerit, etiam ſi in l. prætoria adijceretur
a dictio omnino, [a] quæ eſt præciſa, quia diceretur omnino ſeruentur.tex.eſt,quem ad hoc ſpecialiter pondero,in l.penult.in verb.omnimodo obſeruanda.ĩ.eo. & iſta conferunt ad intelle
b ctum.c.1.extra eod.¶†Secundò no.ꝙ regulariter pactum nudum [b] non producit actionem,fallit in multis caſib. quos enumeraui in l.lecta.ff.ſi cer.pet.ſolent poni in l.iuris gent. §.ſed cũ nulla.vbi etiam plenius poſui.ff.eo.¶Tertiò not.regulã, quòd
3 pactum nudum appoſitum†iuxta traditionem,veſtitur cohærentia traditionis,& actionem producit, dummodo incontinenti apponatur,& traditio ſit voluntatia,vt ſtatim dicam, & in hoc differt in tribus à veſtimento rerum interuentu,quia illud habet locum ſolùm in contractibus innominatis,ſiue traditio fiat tunc,ſine ex interuallo,ſiue voluntariè, ſiue ex neceſſitate.Iſta differentia eſt ex mente.Angel.in d.l.iuris gentium.§. quinimo.in 2 col.Iac.But.& Pau.de Caſtr.in l. traditionibus.ff. eo. Odoſ.& D.Alex.hic,quicquid dicant,& malè Bart.& Ang. in d.l.in traditionib.Cy.in l.2.in 2.q.C.de euic.& in l.ſi tibi.in fi. per illum tex.C.loc.& per hoc malè dicit gl.hic in verb. conuenit,ꝙ hic pactum nudum fuit veſtitum rei interuentu,imò cohærentia traditionis. ¶ Limita prædictam regulam, quando traditio eſt voluntaria, tunc bene veſtit pactum incontinenti appoſitum, ſecus ſi traditio fieret ex neceſſitate præcedentis obligationis,vel contractus.glo.eſt no. & magiſtra in d.l. traditionib.quam reputat ſingul.Ang.& Imo. in l. ſi cùm dotem.in prin.ff.ſol.mat.Et limita duobus modis,vt ibi per D.Alex.in 5. col.¶Glo.in ver.legem.diuiditur in duas partes.In prima timore taciti contrarij,glo.exponit tex.In ſecunda declarat qualiter facta fuerit iſta conuentio,ibi,& fuit hæc conuentio. In prima ergo glo.exponit legem.i.conuentionem.Ideo ſic expoſuit gl. quia ad priuatum non ſpectat facere leges.l.1.& l.fin.C.de leg. Imò mulieres non poſſunt intereſſe, quando fiunt leges, nec poſſunt conſuetudines inducere, vt probat text. in l.1.in verb. virorum.ff.de leg.Pro iſta expoſitione allegatur gl. in l.1.ff.depoſi.in §.ſi conueniat.mihi videtur, quòd illa lex ineuitabiliter obſtet contra glo.vt iſta expoſitio fieri non poſſit. Dicit enim ibi tex.contractus ex conuentione legem accipiunt,ſi ibi intelligeretur legem.i.conuentionem,eſſet barbara, & inepta locutio, & eſſet dicere conuentionem ex conuentione accipiunt. Et propterea per illum tex.debet ſtare propriè.l. in iſto text. Et quamuis priuatus non poſſit condere.l.quæ ſit iuris, tamen poteſt apponere.l.priuatam rei ſuæ.¶ Capio glo.ſi. in verb.conditio.quam diuide in quatuor.In prima timore taciti contrarij dupliciter intelligit tex.prout dupliciter habetur. Quod cõtra-
4 rium ſic forma,nam tex.vult,†ꝙ ex pacto appoſito iuxta traditionem oriatur vtilis certi cõdictio: contra,imò oritur actio p̃ſcrip.verb.l.reb.ĩ.de rer.permu.gl.reſpondet,ſi habeatur conditio ſine litera c, idem importet, ꝙ conuentio,prout credo, ꝙ capiatur in d.l.debito.in ver.ea conditione. s̃. eod. & tunc non denotat nomen actionis, & ſic ceſſat obiectum. Si habeatur condictio per c,& t,quæ componitur à con,ꝙ eſt ſimul, & dictio, eo ꝙ iſta ſimul tanta interpellatio in actionib.perſonalib. requirebatur.§.appellamus.inſti.de act.declaraui in l.certi condictio.in prin.ff.ſi cer.pet.& tunc poteſt intelligi de certi condictione generali,quæ concurrit cum actione præſcr.verb. ¶ In ſecunda,quæ eſt ibi,& dic cõdictio vtilis.gl.timore alterius taciti contrarij exponit tex.& illud contrarium eſt tale,nam tex. vult ex pacto appoſito iuxta traditionem oriri vtilem actionem:contra,imò oritur directa,iurib.alleg. gloſſ.fatetur,& per hoc exponit tex.vtilis.i.efficax.¶ In tertia,quæ eſt ibi,ſed cõtra. ĩ.loca.glo fortiter opp.contra tex.& ſe remittit. ¶In quarta,& vlti.quæ eſt ibi,item no.gl.per viam notabilis format tres quæſtiones,de quib.ſe remittit.¶ Redeo ad tertiam partem,in qua opp.de l.ſi tibi.C.loc.vbi aliquis ſoluit pecuniam pro colonis, tempore ſolutionis,& ſic traditionis appoſuit pactum, ꝙ dominus redderet,dicit ibi tex.ex illo pacto non poteſt agi, ergo non veſtitur cohærentia traditionis.Bar. reſpondet, ꝙ pactum appoſitum iuxta traditionem veſtitur in fauorem tradentis,vt hic,ſed non in damnum tradentis,vt in contrario, quod nihil eſt.Vera ſolutio eſt, ꝙ ibi ille ſoluit creditoribus colonorum, & fecit pactum cum domino fundi conducti,ideo pactũ non veſtitur cohærentia traditionis,quia non eſt factum cum illo, cui pecunia eſt tradita, ſed cum alio, iſta eſt vera reiectis alijs ſolutionibus.¶ Extra gl.Bal.hic format notabilem. q.quam di-
5 cit pendere de facto. ¶ † Maritus fuit confeſſus recepiſſe dotẽ, promiſit reſtituere patri ſtipulanti pro filia propria, immediatè fit quoddam aliud inſtrumentum, in quo continetur promiſſio dotis dandæ viro,non obſtante cõfeſſione, an ex primo inſtrumento adueniente caſu reſtitutionis dotis filia poſſit petere dotem? & determinat, ꝙ non, quando ſecundum inſtrumentum fuit factum incõtinenti,prout præſupponitur in themate, quia contractus poſterior connexus primo ei derogat.l. 1.§.fin.ff.de ſtip.ſeruo.ſecus quando ſequens contractus fuiſſet factus ex interuallo,tu dic totum è contra,ſm D.Alex.in l.pen. §.1.ff.ſol.mat.Et ante eum D.Abb.in conſ.23.in 2.vol.in cauſa, quæ ad præſens vertitur inter dominam Floridam. in 3. col.

ADDITIONES.

a ¶Dictio omnino.Adde gl.& ibi Bal.in l.pecunia.ff.de condi.indeb.Aret.in c. hoc ius.ro.q.2.Iaſ.in repe.l.2.in 6.col.C.de iure emphyt.& dic, quòd hæc dictio iuncta cum verbo futuri temporis denotat latam eſſe ſententiam, vt gl. in ver.carere. in c.licèt cano.de elec.lib.6.tex.in c.ſi religioſus,in verſicu.vacuetur omnino.eod.lib.glo.in verſic.vacuamus omnino.in cap.1.quod met. cau.eod.lib.Anto.de But.in c.ſi diligenter.de foro compet.Ang.in §. fina. in Auth.de litig.

* Quæ dictio omnino præciſam habet naturam.l.in hoc.§.ſi conueniat. ff.cõmuni diuid.Dec.conſi.1.nu.4.& exponitur pro totaliter,& indiſtinctè.gl.vbi Bar.in l.ſi cum exceptione.§.quatenus ff.quod met.cau.Dec.conſi.265.col.1, Rol.conſi.84.nu.23.24.li.1.& eſt vniuerſalis ex omni parte expoſita,gl.in d. l.ſi cum excep.§.quod ſi homo.no.idem Iaſ.in l.1.num.5.ff.ſi cer.pet. de quo vide Rom.ſing.1.Fely.in c.ex parte.in prin.de offi.& pot. iud.deleg. Alexan. conſi.173.col.3.nu.6.lib.7.& ꝙ intelligatur ipſo iure,gl.eſt ſecundum Bal. in l.1.§.ſi pecunia.ff.depoſ.& vide Corſ.in ſing.ver.omnino.Doc. ad Ro.d. ſingu.1. MASVER.

b ¶Pactum nudum.Vide Rom.in ſing.522.tu audiuiſti.& ſing. ſeq. Fulg.conſil. 160.lib.2.Limita in pacto iurato.l. ſi quis maior.infra tit.1.vel geminato.no. nouam regulam,& generaliter limita ſecundum ius poli.Hip. ſing.148.limita etiam in dote.glo.in l.2.infra de conſti.pe. Limita quoque in iure calum. cap.1.de pac.

SVMMARIVM.

1 *Pactum non porrigit effectum niſi ad eum,cuius intereſt.*
2 *Aeſtimatio rei dotalis,vel alterius rei in dubio facit emptionem, niſi in certis caſibus,vt infra.*
3 *Quando fundus datur æſtimatus in dotem,intelligitur datus cum omnibus oneribus, & obligationibus ſuis, niſi pactum expreſſum ſit in contrarium.*
4 *Non ſolùm ex toto inſtrumento, ſed ex qualibet eius parte inducitur probatio.*

LEX XI.

EX conuentione. Diuidit in duas partes.In prima loquitur,quando res dotalis fuit data inæſtimata, vnde cùm ſol.matr.reuertatur ad nouercam,& ſic ipſa teneatur ſatisfacere creditori fundi de vſuris,ideo ſtipulatio de releuando maritum à talib.vſuris,non tranſit ad eius hæredem,quia nihil intereſt ſua.In ſecunda loquitur, quando res dotalis datur æſtimata,& ſic facit emptionem,& ſic non reuertitur amplius ad nouercam.Secunda ibi,ſed ſi fundus. hoc di-
1 cit.†Pactum non porrigit effectum,niſi ad eum cuius intereſt.
2 hoc dicit. ¶ † Not.quòd æſtimatio rei dotalis,vel alterius rei in dubio facit emptionem,concor.l.1.cum glo.& l.quoties. & l.ſi inter.C.de iure dot.habetur in l.ſi æſtimatis.ff.ſol. matr. cũ alijs concor.de quibus per D.Alex. ¶ Limita iſtam regulã quatuor mod.¶ Primò ſm Cy.Bal.& Sali.hic,quando fit ad finem,vt faciat emptionem,ſecus ſi ſolùm ad ſi.cognoſcendi valorem rei, vt poſſit probari,ſi poſtea fundus per maritum damnificatur, vt no.Doc.in d.l.ſi æſtimatis.& in dubio vbicunque fit mentio pretij,talis æſtimatio cenſetur facta,vt faciat emptionem, glo. eſt valde no.in l.ſi inter virum.& ibi Bal.C.de iure dot.intellige quando pretium correſponderet valori rei,aliàs ſecus. gloſ.eſt valde ſing.in l.1.§.1.ff.de ſuperfi.ſecundum Bal.& Salic.hic,& Bal.in l.1.in 3.q.C.cõmo.D.Fran.de Are.in conſ. 83. quod inci. diligenter ponderatis.¶†Secundò no. limita dictam regulam, vt procedat,qñ æſtimatio fit à prin.in ipſa rei traditione, tunc bene facit emptionem,ſecus ſi poſtea fieret ex interuallo, ſecũdum Bal.& Saly.hic.¶Tertiò limita in animalibus datis in ſocidam æſtimatis,talis æſtimatio non facit emptionem, ex quo emolumentum non ſpectat in totum ad paſtorem,ſecundum Bal.in l.ſi paſcenda.vbi dixi.s̃.eo.& in addi.Spe.in tit.de loca.in 2.col.ad fin.in ver. æſtimatio bouis dati in ſocidam. ¶ Quartò ſingulariter limita,& hanc teneas cordi, ꝙ æſtimatio rei dotalis facit emptionem, qñ maritus eſt ſoluendo, aliàs ſecus,ita Bal.& Saly.in l.intereſt.ad fi.C.de vſufr. motu præcipuè per gl. ſing.

Source : BIU Cujas

ſing. in ſimili in l. in reb. in prin. C. de iure dot. Imo. in l. ſi eſtima
tis. in prin. ff. ſolu. matr. quod tu intellige, vt notabiliter limitat
Bal. hic in 3. oppo. & ita aliàs in contingentia facti obtinui in ci
5 uitate Mediolani. ¶ † Secundò not. ex hoc text. ℘ quando fun-
dus datur æſtimatus in dotem, intelligitur datus cum omnib.
oneribus, & obligationibus ſuis, niſi pactum expreſſum ſit in
contrarium, vt hic, quod intellige, & limita, vt per Bal. & Saly.
4 hic. ¶ † Tertiò no. ex hoc tex. ibi, ita vt pars inſtrumenti, quòd
non ſolùm ex toto inſtrumento, ſed ex qualibet eius parte in-
ducitur probatio. ita no. Bal. & Salyc. hic, quod videtur facere
contra ea, quæ tenet Bar. in rubr. ff. de no. oper. nunc. in vlti. col.
Cano. in c. 1. de proba. & in c. contingit. de fide inſtrum. & eſt ſi-
milis tex. in l. 1. C. ſine cen. vel reliquis. ¶ Capio gl. antepen. quã
diuide in tres. In prima aſſignat rationem ad tex. In ſecunda ti
more taciti contrarij exponit tex. In tertia opponit contra tex.
& dupliciter ſol. Secunda ibi, & dic ex vendito. Tertia ibi, itẽ
contra. In fin. gl. licèt glo. & Bar. teneant ſecundam ſolutionẽ,
& ſit vera in ſe, tamen non tollit contrarium, ex quo in vtraq;
* l. quæritur, an hoc pactum valeat contra partem, *communiter te-
netur*. 3. ſol. ibi poſita in gl. ita tenent Odof. Cy. Bal. Saly. & com
muniter Moderni hic.

SVMMARIVM.

1 *Vltima pacta valent, & derogant prioribus.*
2 *Conſtitutio generalis derogatoria, non tollit actus iuratos præcedentes.*
3 *Vltima derogant prioribus, quod habet locum in vltimis voluntatibus in pactis, codicillis, in contractibus, in ſenten. interloc. in conſtit. procuratorum, in reſcrip. in iuramentis, in legibus, in ſtatutis, in conſuetudin. in fama, in mora, in opinione.*
4 *Clauſula præcedens an ſit maioris efficaciæ ad determinationem ſequẽtium, quàm ècontra.*
5 *Quæ fiunt in iudicio, ſunt maioris roboris, & firmitatis, quã quæ fiunt extra iudicium.*
6 *Vbi decretum iudicis interuenit, omnia præſumuntur ritè, & rectè proceſſiſſe.*
7 *Propter authoritatem iudiciariam omnia præſumuntur ſolenniter proceſſiſſe, dato quòd iudex ſit vnus ribaldus.*
8 *Vbi decretum ſuperioris eſt interpoſitum in alienatione, vel alio contractu Eccleſiæ, cenſetur factus in vtilitatem Eccleſiæ.*
9 *Tutor dicitur contrahere cum pupillo palàm, & bona fide, quando facit contractum in præſentia iudicis.*
10 *Quos effectus operatur præſentia iudicis.*
11 *Quemadmodum in vltimis voluntatibus verba derogatoria appoſita in primo teſta. impediunt ſequentia, niſi ſpecialiter reuocetur illa derogatio, idem etiam fit in contractibus.*
12 *Proteſtatio verbalis non tollitur per alium actum verbalem.*
13 *Matrimonium contractum metu, eſt ipſo iure nullum, nec eſt neceſſe, ℘ reſcindatur per actionem quod metus cauſa.*
14 *Simulatio contractus qualiter probetur.*
15 *An proteſtatio in futurum concepta impediat matrimonium.*
16 *Si Vltramontanus portat literas ſui Epiſcopi, qualiter eſt clericus, an faciant fidem.*

LEX XII.

PActa nouiſſima. Præmitte ad euidentiam tri
plicem ſpeciem pactorum, vt hic per Barto. & me-
lius Bal. Salyc. & Pau. de Caſt. Et dicit Bal. hic iuxta
principium, quod Bar. & alij in hoc euidentiali impropriè lo-
quuntur, & cum eo ſimpliciter tenet Pau. de Caſt. Item figura
caſum in hac. l. vt facit Cyn. & diuide iſtam. l. in duas partes. In
prima ponitur deciſio in genere. In ſecunda infertur ad ſpeciẽ.
Secunda ibi, quapropter. Hoc dicit. In pactis contrarijs, ſeu in-
compatibilibus vltimum pactum ſeruandum eſt, & cenſetur
maioris efficaciæ, ſi ſit factũ in iudicio. hoc dicit. figura caſum
1 in terminis, vt per Cy. hic. ¶ † No. 1. in ſpecie regulam, quòd vlti
a ma pacta valent, & derogant prioribus, [a] vt hic, & l. ſi vnus. §.
b pactus ne peteret. ff. eo. ¶ Limita, [b] niſi primum pactum eſſet
iuratum, iſtud non inuenio ab aliquo in ſpecie tactum, ſed ꝓ-
bo. Nam quando primum pactum habet verba derogatoria
ad ſequentia pacta, non tollitur per ſequens, vt hic in glo. 1. ab
omnibus approbata, ſed ſic eſt, quòd iuramentum habet vim
verborum derogatoriorum, adeo quòd ſequens actus non va
leat ſine ſpeciali reuocatione. Io. And. in regula, quod ſemel. in
mercurialib. Barto. in l. ſi quis in prin. teſtamenti. circa fi. prin. ff.
de leg. 3. & in l. omnes populi. in 3. q. 3. quæſtionis principalis. ff.
de iuſti. & iu. per tex. in l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de leg. 2.
Confirmo per illud, quod vult gl. ſing. in c. cùm non deceat. in
2 gl. fi. de elec. in 6. ℘ † conſtitutio generalis derogatoria non tol-
lit actus iuratos præcedentes, quam gl. pro ſingulari no. & ſeq-
tur Ang. in l. 1. §. quæ onerandæ. ff. qua. re. actio non datur. facit
bonus tex. in c. conſtitutus. de reſcri. facit, quod vult glo. no. in
cle. dudum. §. fi. in ver. pacta. de ſepultu. Sed ad primum funda-
mentum poſſes tu prouectè ſubtiliter dicere, ℘ eſt verum in
ſe, ſed non quo ad terminos huius. l. quia in iſta. l. ſm pactũ fuit
factum apud acta, vnde ſi fuiſſet in actis inſinuatum, haberet
vim reuocationis clauſulæ derogatoriæ, vt ſing. tenet Bal. in l.
ſancimus. C. de teſt. & ibi ſequuntur Fulg. & Pau. de Caſt. licèt
3 Alex. reprobet, ibi dixi de hoc vltimo. ¶ † Scdò gñalius no. ex
hac lege, ℘ vltima derogãt priorib. Iſta regula, ꝓcedit in pactis,
vt hic. adde tex. in l. 1. §. fi. ff. de ſtip. ſeruo. & in l. clari. & ibi Bal. C.
de fideic. ¶ Secundò procedit in vltima volun. l. 3. §. pe. ff. de adi.
leg. & hic in gl. & l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. & l. ſanci-
mus. C. de teſt. c. cùm Marthæ. de celeb. miſ. gl. no. in c. 1. de con
ſti. in 6. Adeo, ℘ in vltimo teſtõ ſemper ineſt tacitè clauſula
caſſans, & irritans ẽt aliud teſtiñ præcedens, & ſic ſuperfluò po
c nitur illa clauſula à notarijs, [c] ſecundum Bal. in l. fi. in 5. q. C. de
edi. diui Adr. tol. probat tex. in d. l. ſancimus. in ver. ipſo iure. &
in §. pe. inſti. quib. mod. teſt. infir. ¶ Tertiò procedit etiam in co-
dicillis, nã vltimi tollunt priores ℈rios. l. cùm proponatis. vbi
gl. & Bar. C. de codicil. ¶ Quartò procedit in contractib. l. cùm
in plures. §. locator horrei. ff. loc. & d. l. 1. §. fi. ff. de ſtipul. ſeruo. &
d. l. clari. C. de fideicom. adeo, ℘ in ℈ctib. non eſt neceſſe appo-
nere illa verba, caſſantes, & irritantes omnem alium contractũ
præcedentem, quia hoc tacitè intelligitur, tex. eſt quem Bald.
ibi ad hoc reputat ſing. in c. 1. de tranſact. ¶ Quintò habet locũ
in ſententia interlocutoria. l. quod iuſſit. ff. de re iudic. ſecus ta-
men eſt in diffinitiua. l. 1. C. quando prouoc. non eſt neceſſ. intel
ligendo, vt per Bar. & alios in l. nam poſtquam. §. ſi damnetur.
ff. de iureiu. per Can. in c. inter monaſterium. de re iud. ¶ Sextò
habet locum in conſtitutione procuratorum. l. ſi quis cum ꝓ-
curatorio. in fi. ff. de procu. ¶ Septimò procedit in reſcriptis. c.
cæterum. de reſcri. plene no. in c. 1. eo. tit. ¶ Octauò locum hẽt
in iuramentis. l. duob. §. fi. cum l. ſeq. ff. de iureiu. ¶ Nonò proce
dit in legib. l. ſed & poſteriores. ff. de leg. gl. in c. 1. de conſti. in 6.
¶ Decimò procedit in ſtatutis. ſecundum Bar. in l. ſi certarum.
§. fi. ff. de teſtam. mil. & in l. omnes populi. in vlt. q. 3. quæſtionis
prin. ff. de iuſt. & iur. ¶ Vndecimò habet locum in conſuetudi-
nibus, nam vltima conſuetudo, ſi ſit perfecta, ſeu præſcripta
derogat præcedentib. glo. eſt no. in l. nemo alieno nomine. §. tẽ-
poralis. in pen. char. illius titu. ff. de reg. iu. no. Bal. in c. 1. de feud.
cog. in vſib feu. ¶ Duodecimò habet locum in fama, quia vlti-
ma fama tollit priorem. l. ſi mater. vbi glo. C. ne de ſta. defunct.
Bar. in l. fi. C. ſi ſer. aut libe. lib. 10. & in l. is poteſt. in 10. colu. ff. de
acqui. hære. Bal. in l. ſacroſanctæ. in fi. C. de ſacroſan. Eccle. & in
l. fi ff. de fer. & in c. cùm inter R. ſeniorem. de elec. ¶ Tertiodeci
mo procedit quantum ad moram, vltima enim mora nocet. l.
illud. ff. de peric. & commo. rei vend. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff.
de ver. obl. ¶ Quartodecimò, & vltimò, procedit, quando plu-
res opi. referuntur à legiſlatore, vel à gl. vltima in dubio cenſẽt
approbari, alijs relictis. Ita no. Bar. in l. bona fides. per illum tex.
cũ gl. ff. depoſi. glo. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Treb. no. Bal.
in l. ſi mater. per illum tex. C. ne de ſta. defun. facit tex. in §. item
pretium. & ibi Ang. de Are. ad hoc no. inſti. de empt. & vendi.
& in ſimili tex. no. in l. Mela. §. 1. ff. de alim. lega. Bal. in Auth. ex
teſtamento. in 2. col. C. de colla. vbi idem dicit de dictis Inn. &
refert Io. And. in c. 1. de pœn. in 6. in nouel. quod Hoſtiẽ. aſſere-
bat ſe viua voce audiuiſſe Inn. idem dicentem. & vlti. opin. vi-
detur per eum approbari. Iſtud limitat D. Fran. de Are. in conſ.
163. incip. diligenter & maturè diſcuſſis. quando prima opi. ſa-
peret æquitatem, ſecunda merum rigorem, tunc prima cenſe-
tur approbata, & non ſecunda, allegat ad hoc gl. pro no. in l. ſi
4 cum exceptione. §. ſed ſi quis. ff. quod met. cau. ¶ † Alibi tamen
habemus, quòd clauſula præcedens eſt maioris efficaciæ ad de

ter-

ADDITIONES.

a ¶ Prioribus. Etiam ſi geminata eſſent, Bologn. conſi. 1. Fran. in trac. de iuram. ver. 32. PVRPV.

b ¶ Limita. Adde, quòd hæc limitatio eſt falſa, & non probatur per Iaſ. hic. nam id, ℘ ipſe dicit, quòd iuramentum habet vim clauſulæ derogatoriæ, eſt verum reſpectu iurantis, ſed alius qui non iurauit, bene poterit paciſci, quia illud iu-
ramentum non operatur circa perſonam ſuam, ſed contra Bar. hic, ſtat Bar. in l. omnes populi. col. 11. ver. circa tertium. ff. de iuſti. & iur. vbi ſtatutum etiã iuratum per aliud ſtatutum tolli poteſt: præterea illud iuramentum intelligitur ſtan. terminis. l. fina. ff. qui ſatisdat. cog. & l. fina. C. de non numerata pecunia. ſed per aliud pactum ſumus extra terminos, ergo & cætera. BELLAC.

c ¶ Et in priu ata ſcriptura. Alex. lib. 3. conſi. 19. col. fi. Ampliat Barb. inter conſi lia Alex. lib. 4. conſi. 52. col. 7. PVRPV.

Source : BIU Cujas

terminationem ſequentium, quàm è contra. Ita no. Barto. in l. ſi quis in prin. ff. de leg. 3. Bar. in l. auia. in princ. ff. de condi. & demon. & in l. ſi quis ex argentarijs. §. ſi initium. in 1. col. ff. de edē. Math. in no. 150. Lud. Rom. in conſi. 104. incip. pater reuer. & in conſ. 101. incip. diligenter inſpectis. in 1. col. Pau. de Caſt. Fulgoſ. & D. Alex. in l. 1. C. de lib. præte. Alex. in conſi. 51. in 3. volu. incip. viſo themate. ſ. ſcripto. bene facit, quod egregiè dicit Iac. de Are. Parmenſis in l. 4. §. ſi ab ignoto. ff. de manumiſ. ꝙ per contractum præcedentem melius probatur ſimulatio ſequentis contractus quàm è contra, & eum refert, & ſequitur Bal. in rub. extra eo. de pac. in 1. col. Ad idem bene facit, quia condō adiecta in inſtitutione intelligitur repetita in legato poſtea facto. l. duos. & l. auia. & ibi Bar. ff. de condi. & demon. ſecus ſi legatum præcedat. l. ſi filium. in prin. & ibi glo. & Bar. ff. quando dies leg. ced. ¶ Tertiò no. ex tex. ibi, & maximè ſi apud acta præ
5 ſidis. quòd ea quæ fiunt in iudicio ſunt maioris roboris, & firmitatis, quam quæ fiunt extra iudicium. hinc dicunt Bal. Saly. Pau. de Caſt. & D. Alex. hic, ꝙ præſentia iudicis inducit magnā præſumptionem pro his, quæ coram eo aguntur, & præſumit dolus, & metus abeſſe, vbi decretum iudicis interuenit. per l. 1. C. de præd. decur. lib. 10. facit. l. tranſactione. vbi Docto. ſ. titu. 1.
a ¶ Confirmo [a] primò per regulam, quam tradit no. Spec. in tit.
6 de emp. & vend. §. nunc dicendum. ver. & breuiter. † ꝙ vbi decretum iudicis interuenit, omnia præſumuntur ritè, & rectè proceſſiſſe. ſequitur Bald. in l. cùm hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. & in c. in præſentia. in vlti. col. de renun. cum alijs concor. quas allegat. D. Alex. in conſi. 245. quod incip. viſis ſcriptis mihi trāſmiſ. in 3. col. aliàs conſ. 103. in 2. vol. ¶ Secundò facit, quod not.
7 Bal. in c. ſicut. in 2. col. de re iudi. † ꝙ propter authoritatem iudiciariam omnia præſumuntur ſolenniter proceſſiſſe, etiam ſi iudex ſit vnus ribaldus, quod reputat tenendum menti. ¶ Tertiò facit, quod ſing. multum vult Bal. in c. 1. in 2. colum. de his, qui
8 feud. dare poſ. † ꝙ vbi decretum ſuperioris eſt interpoſitum in alienatione, vel alio contractu Eccleſiæ, cenſetur factus in vtilitatem Eccleſiæ, quod dictum reputat egregium, & ſequitur Domin. Alexan. in conſi. 79. quod incip. circa primum de quo quæritur. ſ. coram quo domino. in 8. colum. in 1. vol. adde Bal. idem tenentem in d. c. ſicut. circa fin. alibi dicit Bal. in cap. 1. in vlti. colum. de confir. vtil. vel inutil. ꝙ vbi adeſt decretum iudicis, ibi præſumitur, quòd nulla deceptio interuenit. ¶ Quartò facit, quod ſing. dicit Bar in l. frater a fratre. in 16. col. ff. de con-
9 di. indeb. † ꝙ tutor dicitur contrahere cum pupillo palàm, & bona fide, iuxta l. non exiſtimo. ff. de admin. tuto. & l. cùm ipſe. C. de contrahen. empt. quando facit contractum in præſentia iudicis, quod valde not. & multum ponderat, & ſequitur Imo. in l. 1. §. fuit quæſitum. in 3. col. ff. ad Treb. & Dom. Alexā. in l. tranſactione. ſ. de tranſac. ¶ Quintò facit, quod no. Bart. & Bal. in l. 1. C. de præd. decur. lib. 10. per illum tex. in verſ. immoderatus venditor &c. quòd vbi in contractu venditionis interuenit decretum iudicis, non poteſt reſcindi venditio tanquam ſit facta citra dimidiam iuſti pretij, beneficio. l. 2. C. de reſcind. vendi. & iſtud ſequitur Ang in conſi. 142. quod inci. tutor pu-
* pilli. in fi. Tamen hoc *vltimum communiter reprobatur* per Imo. & alios Moder. in l. ſi quis cùm aliter. ff. de verb. oblig. Imo. in l. p̄cia rerū vbi Do. Alex. in 4. & 5. col. ff. ad l. Falc. Panor. in c. cùm cauſa. in 2. col. de empt. & vend. per tex. in l. 2. C. de fide inſtr. & iure haſt. fiſca. lib. 10. facit. l. ſi quidem. C. de præd. mino. ¶ Limita prædicta, vt ſing. per Bal. in l. tutores. ff. de confir. tut. vt pro-
b cedant in iudicibus maioribus, [b] ſecus in inferioribus per §. nos autem. inſti. de Attil. tuto. & dicit, ꝙ ſunt verba. D. Azo. in ſumma. C. de tut. & cur. qui non ſatiſd. ¶ Quartò no. ex hoc tex.
10 vnum effectum, quem operatur præſentia iudicis. † Adde aliū effectum ſecundum Bal. & Moder. hic, quia teſtamentum, vel dona. cauſa mor. coram duob. teſtibus valet, ſi coram iudice inſinuetur. l. omnium. C. de teſt. ¶ Item confeſſio facta in iudicio ſine cauſa valet, glo. eſt no. in l. 1. in gl. pen. ad fi. de interroga. actio. Cy. & alij in l. generaliter. C. de non num. pecu. Itē habet quartum effectum, quia vbi aliàs iuri de futuro renuntiari non poteſt. l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione. ff. de leg. 2. l. is qui hæres. & l. qui ſuperſtitis. ff. de acq. hæred. glo. & Doct. in l. 1. ſ. eo. tamen talis renunciatio facta in iudicio valet. glo. in l. in plurium. in fi. ff. de acqui. hæred. & glo. in l. 1. ff. de cur. bon. dan. Bar. & alij in l. 1. ſ. eod. ¶ Quintus effectus ſecundum quoſdam eſt, ꝙ in iudicio fingitur ſtipulatio. l. cùm oſtendimus. §. fi. ff. de fideiuſ. tut. Bar. in l. cùm quis decedens. in princip. ff. de leg. 3. de quo dic, vt latè per Scribentes in l. 1. in prin. ff. de verb. obl. ponit D. Alex. in l. ſine apud acta. in 1. not. ad fi. ī. tit. 1. ¶ Sextus no. effectus eſt, quia ſi aliquis confiteatur in iudicio ex cauſa mutui, non habet exceptionem non num. pecu. etiam intra biennium, ſecundum Saly. in l. vnica. in 1. col. per gl. ad literam ibi. C. de confeſ. quod eſt diligenter notandum ad limitationem tit. C. de non num. pecu. & inſti. de litera. obli. ¶ Septimus effectus eſt, ꝙ licèt pactum nudum non ſit efficax ad agendum. l. inriſgentium. §. ſed cum nulla. ff. eo. & l. legem. ſ. eo. tamē quādo fit in iudicio, & tendit ad iudicium adiuuadum, vt pactum de reficiendis expenſis, vel de iudicato ſoluendo, tunc veſtitur calore iudicij, & producit actionem efficacem. gloſſ. eſt not. in Auth. generaliter. in verbo conſcribit. C. de epiſc. & cler. glo. in l. eum pro quo. iuncto tex. ff. de in ius voc. per quas glo. ita concludit Bal. in repe. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in ſeptima, & melius in 11. col. ff. eod. Lud. & Dom. Alex. in l. 1. in princ. ff. de verbo. obl. & idem D. Alex. in rub. eod. titu. de verb. obli. in 2. col. Contra tamen prædicta eſt tex. in l. ſiue apud acta. infra de tranſac. & ibi Bal. in 1. col. no. ꝙ pactum nudum factum in iudicio, tamen remanet nudum. ¶ Capio glo. in verſic. nouiſſima, quam diuide in 6. In prima exemplificat tex. In ſecunda eum extendit. In alijs ponit quatuor limitationes ad text. partes patent. ¶ In ead. ibi, niſi primum deroget vltimo. Not. perpetuò iſtam partem gl. quam Doc. multum no. & Bal. & Ang. dicunt eſſe valde ſing. & Pau. de Caſt. hic in 2. col. dicit, ꝙ iſtud eſt me
11 lius, quod habeamus in hac lege, ꝙ † quemadmodum in vltimis volunta. verba derogatoria appoſita in primo teſtamēto impediunt ſequentia, niſi ſpecialiter reuocetur illa derogatio. l. ſi quis in prin. teſtamenti. ff. de leg. 3. ꝙ idem etiam ſit in contractib. Contra iſtam conclu. gl. opponit Bart. de l. cùm in plures §. locator horrei. ff. loc. & refert duas ſol. cum quib. videtur tranſire, ſed idem Bar. in l. non ſolùm. §. morte. in 6. col. in verſi. circa ſecundum. ff. de ope. no. nunc. dicit, ꝙ iſti duo intellectus ſunt veri in ſe, ſed ꝙ neuter congruit illi literæ. in d. §. locator. ibi, perinde eum futurum dixi obligatum tibi, acſi propoſitum fuerit remiſſum. ſed idem Bar. in d. §. morte. in 6. col. ſaluando primum intellectum Pet. & Cyn. hic relatum, dicit ꝙ alia pars illi proteſtationi non conſenſerat, ideo per actum contrarium ſubſequentem tollitur. iſtum intellectum ſequitur ibi Imol.
c Fulg. & D. Alex. hic. Fulg. & Pau. de Caſt. in d. §. locator horrei. [c] Alium intellectum tradit Bal. hic dicens, † ꝙ proteſtatio verbalis non tollitur per alium actum verbalem. c. ſolicitudinem. de appel. ſed bene per actum facti, vt ibi, ſicut in teſtatore, quando in primo teſtamento appoſuit clauſulam derogatoriam, non tollitur per actum verbi, ſed bene per actum facti incidendo, vel cancellando. l. noſtram. C. de teſt. iſtum intellectum latè ſequitur Pau. de Caſt. in d. §. locator horrei. ſed eum reprobat Imo. in d. §. morte. tu iunge prædictas ſolutiones ſimul, ꝙ ibi pars non conſenſit proteſtationi, & interuenit actus facti
d ex interuallo. ¶ Limita [d] concluſionem gl. vt procedat, quando proteſtatio fit non ſimpliciter, ſed per verba reſpicientia futurum tempus, tunc bene impedit actum in futurum fieri, ſecundum Bar. & alios hic, facit gl. no. in l. vt debitum. in gl. 1. C. de hær. act. & ex hoc Bar. tradit no. theoricam, quam valde ſigna, ad probandum ſimulationem contractus, & eam indiffe renter alij hic tenent, & Bal. in l. multum. in 1. & 2. col. C. ſi quis alte. vel ſi. Doc. in l. item quia. §. fi. ff. eod. Ang. & Imo. in l. ſi quis cùm aliter. ff. de verb. oblig. & in l. quoties. §. ſed ſi cū primum. ff. de hære. inſti. Ang. in conſi. 273. quod incip. quoniam dictum priuilegium. ¶ Secundò contra gl. opponit Bar. de l. ſi. §. item ſi prædixerit. in verbo, & conſenſerint vectores. ff. nau. cau. ſtabu. Et reſpōdet valde no. ꝙ ibi loquitur in actu neceſſario, in quo non ſufficit quem proteſtari in præſentia partis non ꝺicētis, ſed oportet partem expreſsè conſentire: ibi enim hoſpes ex neceſſitate officij cogebatur ſuſcipere in ſe periculū earum rerum, quas hoſpites ſibi conſignabant, vnde ſi proteſtetur in præſentia hoſpitantis, ꝙ non vult teneri de periculo, proteſtatio nihil releuat, niſi hoſpitans expreſsè conſentiat, idem repetit Bar. hic in fi. tenent Pet. & Cy. hic, ſecus quando non eſſet actus neceſſarius, tunc ſufficit proteſtationem fieri in præſentia partis non contradicentis, & ſufficit tacitus conſenſus, ita propriè loquitur Bar. in d. §. morte. in 1. col. in verſi. ſed quęro, an etiā partis conſenſus requiratur, & in vlt. colu. & iſta eſt propriè mens Bar. hic, quidquid aliàs dixerim. ¶ Limita prædicta, qñ quis nō audet

ADDITIONES.

a ¶ Fely. in c. 3. col. fi. de proba. Cor. lib. 1. conſi. 69. colum. pen. in litera E, & lib. 3. conſi. 109. in litera C. Limitat Pau. de Caſt. lib. 1. conſi. 174. contra ſuperius conſult. col. 2.

b ¶ Maioribus. Adde, & confirma: nam index poteſt ex cauſa tranſgredi leges, vel ſtatuta, vt not. Barb. tract. de præſt. Card. quæſtio. 9. 1. par. colum. fin. & vide Bald. in Authen. hodie. C. de iudi. Iaſ. in l. pen. col. fin. ff. de condi. ob cauſ. BELLOT.

c ¶ Facit l. ſi tamen. ff. de ædil. edic. vide Scar. in l. de quibus. ff. de legibus. PVRPV.

d ¶ Vide Socin. libro 3. conſi. 27. in præſenti. colum. fin. & conſi. 59. colum. 1. PVRPV.

Source : BIU Cujas

audet contradicere, vel protestari propter metum superioris, vel aduersarij, tunc valet protestatio facta in absentia partis, secundum Cy. Bar. Imo. & Pau. de Cast. in l. qui aliena, §. fina. per illum tex. ff. de acquir. hær. quamuis contrarium teneat Bart. & D. Alex. ibi. idem D. Alex. hic, sed pro oppositione præcedenti adde bene facere, quod volunt D. Ant. de But. & Pan. in c. tua nos. de spon. ℭ si quis non intendit contrahere matrimonium cum tali muliere, sed non audet contradicere propter metum
13 principis aut patris, si protestetur in absentia, talis protestatio
a iuuat, nisi sequatur copula. ¶† Et no. ℭ matrimonium [a] contractum metu est ipso iure nullum, nec est necesse, ℭ rescindatur per actionem quod met. cau. gl. in l. 1. in fi. ff. de auth. tut. gl. in l. si mulier. §. si dos metu. ff. quod met. cau. facit tex. in c. eum locum. de spon. Old. in consi. 25. Bal. in consi. schismatis posito post rub. C. si quis ali. testa. prohibue. in vlti. col. secus si matrimonium cõtrahitur dolo, quia nedum valet mero iure, imò & effectu, quia non posset rescindi actione de dolo, gloss. est in
b c. pe. in gl. fin. [b] quam Pan. bis multum exclamat pro singulari, & limitat, quod met. cau. & per illam gl. dicit ibi Imo. quod si mulier dolo persuasit se habere amplas facultates, & ita dolo circumuenit iuuenem, vt eam acciperet in vxorem, & postea reperitur nihil habere, iste dolus nihil officit matrimonio. Et simile in quotidiana. q. determinat Bal. de socero, qui promisit instituere generum hæredem, vt caperet filiam in vxorẽ, & postea eum decepit, quia nihil sibi reliquit in testamento, in l. cùm Archimedoram. C. vt in pos. leg. & similem gl. habes in c. constituit. vbi tex. sing. 10. q. 3. & in l. à diuo Pio. ff. de ritu nup. & ex his pondera, ℭ licèt æquiparentur dolus, & metus. l. dolo vel metu. cum sim. C. de inutil. stip. tamen hæc est magna instãtia, & differentia prout etiam no. glo. in c. constituit. ¶ Successiuè Bar. ponit doctrinam in materia protestationis, in qua adde in primo membro, ℭ procedit etiam in actu, qui fit ex interuallo, vt probat tex. in l. si quis in prin. testamenti. in verbo testamento, vel codicillis. ff. de leg. 3. Intellige sanè Bar. quando protestatio fit expresse in futurum, prout loquuntur iura per eum alleg. & declarat Bar. in d. §. morte. in 4. col. & in d. l. qui in alie-
14 na. §. fi. vbi Mod. ¶† No. etiam diligenter practicam Bart. ad ꝓbandam simulationem contractus, per ea, quæ ante contractũ dicta sunt inter partes. Quam declara ad actum practicæ, vt per Pau. de Castr. hic, & cum eo transeunt alij Docto. hic adde Bal. in l. multum interest. in 1. & 2. col. C. si quis alte. vel sibi. Bar. in l. item quia. §. fi. & ibi expressius Ang. ff. cod. quicquid ibi dicat Saly. idem tenet Bald. Ang. & Imo. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. oblig. Ang. & Imo. in l. quoties. §. sed si cũ primum. ff. de hæred. insti. & ibi declarat Imo. in quibus terminis intelligẽda sit ista doc. Bar. Ang. in consi. 273. inci. quoniam dictum priuilegium. ¶ Item inquantum concludit Bar. ℭ in actibus depẽdentibus ex voluntate duorum protestatio simpliciter facta, q̃ non respicit futurum, non impedit actum factum ex interual-
* lo, *idem tenent communiter alij* hic, & in c. cùm M. Ferrar. de const. Contrarium tenet Bal. hic, & in l. item quia. §. fin. ff. eo. per text. in l. ita scriptum. §. si sub conditione. ff. de leg. 1. ad quem respõde, ℭ loquitur in testamento, quod debet fieri vno contextu. l. cùm antiquitas. C. de test. l. hæredes palàm. §. fi. ff. eo. ergo nõ potest ibi dici. actus ex interuallo fieri, secundum Salyce. hic in 3.
15 col. & Mod. in d. §. morte. ¶† An autem protestatio [c] concepta
c in futurum impediat matrimonium, gl. est not. ℭ non in c. tua nos. de spon. Sed intellige illam gl. quando protestatio fit in absentia mulieris, secus si præsente muliere, & consentiente, aut saltem non contradicente aliquis protestetur, ℭ nullo modo vult eam habere in vxorem, & si in futurum venerit ad verba matrimonij, ℭ expressè protestatur, ℭ non intendit habere in vxorem, talis protestatio releuat, nisi sequatur copula, secundum Doc. in d. c. tua nos. D. Ant. de But. in c. veniens. 2. de spon. Pano. in c. per tuas. ad fi. de condi. appos. vbi etiam istud tenet procedere in foro conscientiæ. Et quod dictum est de copula, intellige sanè quando solum esset sequuta, secus si etiam antecessisset. secundum D. Ant. de But. & Panor. in d. c. tua nos. 2. in
d 1. no. Reliqua in materia [d] protestationis vltra Modernos hic, & alias dixi, habes in d. §. morte. & in d. c. cum M. Ferrarien. per Io. And. in regula in generali. in mercu. ¶ In gl. in verb. & maximè. colligit arg. pro literis sigillatis ab Episcopis Vltramonta-
16 nis. vult dicere gl. †pone, ℭ si aliquis Vltramontanus portat li-
e teras Episcopi [e] sui, qualiter est clericus, fidem faciunt propter sigillum Episcopi. Cy. dicit, ℭ essent fatui, qui ita crederent de iure ciuili, nisi in his, quæ sunt modici præiudicij. l. si qua per calumniam. cum gl. C. de epis. & cle. sed de iure can. literis maiorum iudicum, puta Episcoporum, quibus est permissum habere authentica sigilla, in his, quæ sola eorum authoritate nituntur, fides adhibetur. c. post cessionem. vbi Cano. de proba. in c. 2. de fid. instr. aliàs secus. c. significante. de appel. de quo per Bar. & Lud. in l. si publicanus. §. 1. ff. de publ. cum concor. traditis ꝑ D. Alex. hic. ¶ Gl. super verbo prohiberis. diuiditur in tres. In prima declarat tex. In secunda infert ex tex. In tertia, & vltima opponit, & pro solutione se remittit. Secunda ibi, & sic non tollitur ipso iure. Tertia, & vltima ibi, & ita est contra.

ADDITIONES.

a ¶ Matrimonium. Adde Alex. de Imo. consi. vlti. incip. Quoniam per excellentiss. in 3. vol. consi. 47. inci. Gloriosissimi redempt. in 4. vol. & an contrahens matrimonium per metum, debeat hoc protestari, ad hoc, vt dicatur nolens, vide per Alex. de Imo. in consi. 146. inci. In causa, & lite vertente. in fi. 9. col. ver. accidit ad confirmationem. in 5. col.

b ¶ Limita istum tex. per l. si tibi liberum. ff. de act. emp. Alex. 2. lib. consi. 122. 1. dub. lib. 3. consi. 27. col. 2. vide Aquen. in §. morte. col. 6.

c ¶ An aũt protestatio. Adde de ista materia per Cardin. Alexand. in dicto c. tua nos.

d ¶ Reliqua in materia. Adde Bar. in l. non solùm. §. morte. ff. de no. oper. nunc. Saly. in l. pacta nouissima. C. de pac. Doc. in c. Cumana. de elec. lib. 6.

e ¶ Literas Episcopi. Adde Inn. in c. 1. de fide instr. Fely. in c. post cessionem. de proba. in fi. 2. col. ver. secunda conclusio, vbi ponit tres fallentias.

SVMMARIVM.

1 *Ex pacto incontinenti apposito iuxta contractum oritur actio, secus si ex interuallo, nam tunc solùm paratur exceptio.*
2 *Dictio ex, denotat causam immediatam.*
3 *Ad hoc vt pactum producat exceptionem, non est differentia, an apponatur incontinenti, an ex interuallo.*
4 *Pactum etiam appositum ex interuallo, quando tendit ad actionem, cùm non possit prodesse ad actionem, non proderit etiam ad exceptionem.*
5 *Quando actus non peccat in forma, sed in materia, si non valet eo modo quo partes agunt, valet eo modo quo potest.*

LEX XIII.

1 IN bonæ fidei. Materiam huius. l. quæ est subtilis, posui in l. le
a cta. ff. si cer. pet. ideo hic non pono. † Ex pacto [a] incontinenti appositio iuxta contractum orit̃ actio, secus si ex interuallo, tunc solùm paratur exceptio. h. d. Et hẽt duo dicta, quæ patent ex summario. Secunda ibi, nam ℭ po-
b stea. ¶ No. regulam, [b] ℭ pactum appositum incontinenti iuxta ℈ctum, vestitur cohærentia ℈ctus, & actionem producit ẽt si sit contractus stricti iuris. d. l. lecta. & l. petens. vbi dicitur, ℨ. eo. istam regulam limitaui 13. modis. in d. l. lecta. Adde aliam limitationem, quando in pacto continetur pœna, tunc odio pœnæ non vestitur cohærentia contractus, glo. in l. seruus ea lege. vbi bonus tex. ff. de ser. expor. l. stipulatio ista. §. alteri. & ibi Bart.
* in 1. col. ff. de verb. obl. Pau. de Cast. hic. *Ista limitatio communiter reprehenditur.* ¶ Primò per generalitatem huius l. secundò & fortius, quia vsura dicitur pœna. l. qui sine. ff. de aeg. gest. sed vsura deducta in pacto incontinenti appositio debetur, quia pactum vestitur. l. pignorib. cùm gl. C. de vsu. igitur &c. & ita prædictas gl. reprobant alij Doc. communiter in d. §. alteri. Cy. & Bal. ſin l. quamuis. 1. C. de vsu. Bal. & Do. Alex. hic, Fulg. in d. l. petens. &
2 ibi Pau. de Cast. in 11. col. ℨ. eo. ¶† Secundò pondera tex. ibi, ex
c pacto actio. ℭ cùm dictio ex, [c] denotet causam immediatam. l. 1. §. ex incendio. vbi Bar. ff. de incend. rui. nau. & Bart. in l. non dubium. C. de leg. hic probatur oppositio Bart. & Citramontanorum, ℭ ex pacto incontinenti appositio oritur semper actio præscr. verb. dato, ℭ habita relatione pacti ad contractum non resultet contractus innominatus, de quo per Bart. in l. ex placito. C. de rer. permu. & in rub. ff. de præscr. verb. Bal. & alij in l. petens. ℨ. eo. Confirmo, quia actio præscri. verb. oritur ex contractib. innominatis. l. quoties. cùm gl. ff. de præscr. verb. sed pactũ est contractus innominatus, licèt non respectiuus, gl. est sing. in l. 1. in prin. in gl. mag. ad fi. ff. de act. & obl. quam sequitur Bal. in rub. & in l. 1. s̃. eo. & hic, & eam reputat sing. Bald. in c. Quintauallis. in 2. colum. de iureiur. & latius Bald. in d. l. lecta. in 7. col.
3 ¶† Tertiò no. ℭ ad hoc, vt pactum producat exceptionẽ, non est

ADDITIONES.

a ¶ Et in pacto de retrouendendo. D. Pau. de Ca. consi. 144. lib. 2. & limitat quo ad tertium Bal. in l. ex placito vlt. col. C. de rer. permu. Cremen. sing. 108. factus est contractus. PVRPV.

b ¶ Not. regulam in contractu locationis. Alexan. lib. 4. consilio 88. columna 1. PVRPV.

c ¶ Dictio ex. Adde Bar. in l. ex placito. C. de rer. permu. Bar. in l. ex hoc iure. ff. de iust. & iur. in l. 1. C. si cer. pet. Fulg. consi. 12.

Source : BIU Cujas

eſt dña, an apponatur incontinenti, an ex interuallo, tñ dña eſt in alio valde no. quia qñ incontinenti eſt appoſitum, iudex poteſt ſupplere ēt ſi non excipiatur à parte, vt declarat Bar. in l. eũ qui ita. §. qui ita. ff. de verb. obl. & in d. l. lecta. vbi dixi, & Bal. hic. ¶ Gl. in verb. act. ex qua habes, q̄ ex pacto incontinenti appoſito iuxta ℈ctum oriuntur duæ actiones. Prima actio ex ipſo ℈ctu informata, & extenſa ad pactum. Secunda act. præſcr. verb. quæ ex ipſo pacto inito naſcitur, & idem tenet gl. & Bar. in l. ex placito. ℨ. de rer. permu. & in l. iuris gentium. §. quinimo. *& ibi communiter Doc.* ff. eo. & ita tenent Bart. & Citramon. reprobata in hoc opi. Vltramon. vt hic per Bar. & in rub. ff. de preſc. ver. & plenius Bal. in repe. l. petens. ℨ. eo. & in l. auia. C. de iure dot. Et pro cõi ſnĩa facit bene text. in verbo ex pacto, vt ſupra dixi. ¶ Gl. in verbo, incontinenti. ex hac habes, qñ dicatur pactũ incontinenti appoſitum, & pro ea facit etymologia huius vocabuli incontinenti, quod importat idem, q̄ in actu ſimul ſe tenenti, ſm Bal. hic circa prin. & Saly. in pen. col. de quo puncto non tango hic, ſed volo dicere in l. lecta. vbi Bar. & Docto. ff. ſi cer. pet. ¶ Capio gl. in verb. non petitionem. no. ex iſta glo. cum ſeq. ſing. † q̄ qñ pactum nudum appoſitum ex interuallo tendit ad actionem, cùm non poſſit prodeſſe ad actionem, nõ poderit ēt ad exceptionem, & ita limitabuntur oēs leges, quę dicunt, pactum appoſitum ex interuallo prodeſſe ad exceptionem, vt hac. l. cum ſim. Pro gl. facit, quia actus agentium non debent operari ℈rium diſpoſitionis. l. non omnis. in princi. ff. ſi cer. pet. & quia inducta ad vnum finem, non debent alium effectum operari. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1 Et ideo ſi venditor ex interuallo promiſit pacto nudo dare fideiuſſores, iſtud pactum tendit ad actionem, ſed quia eſt nudum factum ex interuallo non poteſt actionem producere, certè ſi emptor conueniatur ad pretium, non poterit excipere de fideiuſſorib. nõ datis, & ſic tale pactum non proderit etiam ad exceptionem, & ita conſuluit Ang. in conſi. 77. inci. plures creditores. quamuis non alleget iſtam gl. facit, quod vult gl. no. in l. 2. in gl. fin. C. quando licẽ. ab emp. diſcẽ. & in l. ab emptione. in gl. fi. ff. eod. de pac. Tene contrarium per tex. hic, & tex. expreſſiorem in l. pacta conuenta. in prin. & in ver. quo quidem caſu. ff. de contrah. emp. quem alleg. Saly. hic in vlt. col. & in l. legem. ſ. eo. & ad gl. contrarias reſponde, vt hic per Salyc. Confirmo bona ratione, † quia quando actus nõ peccat in forma, ſed in materia, vt hic, ſi non valet eo modo, quo partes agunt, valet eo modo, quo poteſt, ſecundum Bar. & Doc. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verb. obli. per iura ibi allegata per eum.

a ¶ Incontinenti. Adde glo. & Bar. in l. idem eſt. ff. de vi, & vi arma. & Cy. in l. 1. C. vnde vi. Rom. in l. 1. in §. 1. ff. de verb. obl. Arch. in §. quia verò. 35. q. 8.

* Et dic, quòd incontinenti dicitur fieri, quod fit intra triduum, l. fi. C. de error. aduoc. vel illud, quod fit paulò ante, vel poſt id, de quo diſpoſitum eſt, l. 3. C. de ędil. act. exemplum ponit Rip. reſpon. 143. col. 2. in fi. & col. ſeq. & incontinenti dicitur fieri, quod fit eadem die. l. continuus. ff. de verb. obl. l. ex duob. ff. de duob. reis. de quo vide tex. in l. quod ait lex. §. fi. ff. de adult. & quæ ſcribit Zaſ. trac. feud. 9. par. nu. 5. Bar. in l. iuris gentium. §. quinimo. col. 4. circa fi. ff. de pac. Declara, vt per Aym. conſi. 156. col. pen. in fi. & col. ſeq. poſt Alexand. & Iaſ. in l. diuortio. ff. ſolu. matrimo. & in l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudicata. MASVER.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Duplex ſpecies ſtipulationis reperitur.*
2 *Quando ſtipulatio pœnalis incipit à præcedenti conuentione nuda, debet pœna peti, à qua reus liberatur ſoluendo, quod in nuda conuentione deuenit, & bona debitoris non ſeruantis conuenta, non debent in creditorem transferri de facto, ſed ordine iuris ſeruato.*
3 *Quando pactum appoſitum iuxta ſtipulationem ante, vel poſt continet idem, quod ipſa ſtipulatio, tunc pactum non veſtitur cohærentia ſtipulationis.*
4 *Ex pacto nudo geminato de eodem oritur actio.*
5 *Ex conuentione extraiudiciali non oritur actio, niſi ſit geminata.*
6 *Relicta in teſtam. minus ſolenni, debentur ſaltem naturaliter.*
7 *Stipulatio pœnalis, cùm ſit acceſſoria, non veſtit principale pactum, nec ſecundum, quod eſt de eodem.*
8 *Poſt litem motam ſuper pœna, poteſt mora purgari, & ſic euadi pœna, implendo conuentionem principalem.*
9 *Executio, quæ fit in mittendo in poſſ. bonorum debitoris, non debet fieri de facto, nam poßeſſ. etiam ſi iniuſta, nemini eſt auferenda de facto, ſine cauſæ cognitione, eo non citato.*
10 *Si iudex fecit aliquam executionem de facto parte non citata, debet etiã de facto alia parte non citata eam reuocare.*
11 *Iudex debet abſque difficultate reuocare illud, quod perperam fecit, nec requiritur aliqua cognitio in facto proprio.*
12 *Si debitor ceſſiſſet bonis, creditor non poteſt de facto apprehendere poſſeſſionem bonorum ſuorum.*
13 *Secunda obligatio ſecundi pacti pœnalis non poteſt nouare primam obligationem naturalem.*
14 *Stipulatio pœnalis nouat præcedentem oblig. niſi aliud actum ſit.*
15 *Vbi non eſt mora, ibi pœna non poteſt committi.*
16 *Promittens facere conſentire filium ſub certa pœna, cùm erit legitimæ ætatis, ſi filius nolit conſentire, an incurrat dictam pœnam.*

LEX XIIII.

SI pacto, quo. Iſta eſt ſubtilis. l. & habet materiam valde ſcabroſam. † Prœmitto, q̄ quantum attinet ad propoſitum noſtrum, reperitur ſtipulatio duplicis ſpeciei. Quædam eſt ſtipulatio coæqueua, qñ in ſtip. ęquè, & nñ deducitur, prout in ℈ctu, & nihil plus, & ꝓp hoc appellatur coæqueua. tex. habes, & exemplum, vbi Iuriſc. ſic declarat, in l. duo ſocietatem. in prin. ff. pro ſoc. & de iſta ſtip. coæqueua loquitur propriè tex. in l. fi. C. de noua. Quædam eſt ſtipulatio non coæqueua, ſed pœnalis, & eſt illa, quæ non continet idem, quod continebatur in ℈ctu præcedenti, ſed diuerſum, quia continet pœnam, & de iſta propriè loquitur hæc. l. Et in iſta erit arduum dubium, an l. fi. C. de noua. habeat locum ēt in iſto caſu, & infra loco ſuo latè examinabo, & fortè tenebo ℨ cõem, qđ ſic. ¶ Diuiditur in duas. In prima conſuluit ſupplicanti circa actionem. In ſecunda circa executionem. Secunda ibi, nam bona aduerſarij. Hoc dicit. † Qñ ſtipulatio pœnalis incipit à præcedẽti conuentione nuda, debet pœna peti, à qua reus liberatur ſoluendo, qđ in nuda conuentione deuenit, & bona debitoris nõ ſeruantis conuenta, non debent in creditorem transferri de facto, ſed ordine iuris ſeruato. h. d. ¶ In primis pondera iſtũ text. tenendo prout tenet gl. 1. q̄ in hac lege fuerunt tria pacta, vnũ nudum de conuentione principali, ſm nudum de pœna. Tertium veſtitum. ſ. ſtipulatio de eadem pœna, hic vĩ tex. pro deciſ. Bar. in l. lecta. in 2. col. ff. ſi cer. pet. q̄ † qñ pactum appoſitum iuxta ſtipulationem ante, vel poſt continet idem, qđ ipſa ſtipulatio, tunc pactum non veſtitur cohærentia ſtipulationis, & rõ eſt, quia pactum veſtiri cohærentia ℈ctus, ſeu ſtipulationis eſt, quia fingitur ineſſe ℈ctui. d. l. lecta. ſed ſi verè ineſſet, ſecũda ſtipulatio continens idem, q̄ prima, eſſet ſuperflua. l. qui bis idẽ. ff. de ver. obl. & ad hoc bene facit iſte text. vbi pactum cõtinebat pœnam ſicut, & ſtipulatio, ideo pactum non veſtitur, nec ex eo põt agi, q̃uis ℈rium teneat Bal. in l. petens. ℨ. eod. ¶ Secundò & ſubtilius retento eodem themate, pondera nouiter hic eſſe text. ℨ regulam Legiſtarum, & Canoniſtarum, quæ eſt, † q̄ ex pacto nudo geminato de eodem oritur actio, qđ patet, q̄a ex primo pacto nudo oritur obligatio naturalis. l. Stichũ. §. naturalis. ff. de ſol. ſed ex pacto nudo ſecundo quis promittit illud, ad qđ iam ipſe, vel alius erat naturaliter obligatus, & ex ſcđo pacto nudo inducitur conſtitutum, & oritur actio de conſtituta. l. 1. §. fi. iuncta. l. qui autem. §. fi. ff. de conſti. pec. §. de conſtituta. inſti. de act. & ita per hoc fundñ datur regula, q̄ ex ſecundo pacto nudo geminato oritur actio de conſtituta. Iſtam regulam ponunt Hoſt. & clarius. D. Ant. de But. in c. per tuas. de arbi. D. Ant. de But. in c. cùm contingat. de iureiu. Alb. de Roſ. in l. iuris gentium. §. quinimo. in 8. col. ff. eo. Pau. de Caſt. in l. 1. in princ. ff. de conſti. pec. Lud. Rom. in l. 1. in prin. in pe. char. ff. de ver. obl. Raph. Cum. & D. Alex. in rub. ff. de ver. ob. & D. Alex. in l. legẽ. ad fi. ſ. eo. D. Matheſ. in no. 136. ¶ Confirmo iſtam regulam per duo. Primò per tex. in l. fi. C. ad l. Falc. inducendo, vt ibi ſubtiliter per Bal. & clarius Ang. & intelligendo, q̄ ibi promiſſio hæredis fuerit facta pacto nudo. Nam ibi ex illo pacto ideo põt agi, quia adeſt duplex obligatio, & quod poteſt defalcari per falci. eſt naturaliter debitum, ſecundum cõem opi. Citramon. & per Bar. & alios in l. cùm quis. C. de iur. & fac. igno. & in l. 1. ff de condi. indeb. Can. in c. fi. de ſol. ſed ex duplici naturali obligatione oritur actio, vt ibi. ¶ † Scđò facit, nam licèt ex ꝓfeſſione extra-

ADDITIO.

a ¶ An ex confeſſione. Adde Spe. tit. de confeſ. §. 4.

* Afflic. deciſ. 12. vbi, q̄ confeſſio extra iudicium parte abſente inducit ſemiplenam probationem, ſed q̄ extraiudicialis geminata producat actionem, no. Por. lib. 1, conclu. 22. Quam habere vim iudicialis, ſcribit Rom. conſ. 290. nu. 7. Idem Iaſ in §. in perſonam. nu. 48. inſti. de act. Bertran. conſi. 175. nume. 6. lib. 1. conſi. 72. lib. 4. Grat. conſi. 50 num. 21. lib. 1. Gramma. conſi. ciuil. 79. nu. 12. & communem dicit Rob. de ord. iud. c. 42. nu. 15. Quid de confeſſione extra iudicium parte præſente, & acceptante? vide Dec. conſi. 146. colu. 3. De confeſſione autem extra iudicium parte præſente ſine cã facta, q̄ non valeat ad obliga. ſcilicet ad fidem plenæ probationis, inducat tamen ſemiplenam, no. Matheſ. ſing. 13. nu. 3. vbi plura in materia. MASVER.

Source : BIU Cujas

extraiudiciali non oriatur actio, ſed ſolùm probatio. l. Publia. §.fi.ff.depo.tamen ſi ſit geminata, oritur actio, quia æquiparatur iudiciali, ſecundum Bar.in l.cùm ſcimus.in fi.C.de agric.& cenſi.lib.11.& ita in ſpecie tenet Ludo.Rom.in l.nuda ratio.in 1.col.ff.de don.& in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.fi.ff.de iureiuran.& in conſi.290.inci.in caſu propoſitæ conſultationis breuiter dicē-
a dum.D.Fran.in 3.col.Pau.de Caſt.in d.l.Publia.§.fin. a Contra iſtam regulam pondero nouiter iſtum tex. vbi pœna erat promiſſa pacto nudo,& tamen ſi denuò promittatur, ita demum agi poteſt, ſi ſtipulatio ſubiecta eſt, ergo ſi fuiſſet pactū nudū, quamuis geminatum de eodem, nō poteſt agi, cùm tex. requirat cum myſterio ſtipulationem, & loquatur conditionaliter, ſi pacto ſubiecta eſt ſtipulatio, nec dicas, quòd hic fit odio pœnæ, ſicut quando in pacto deducitur pœna iuxta contractum, pactum odio pœnæ non veſtitur cohærentia contractus, ſm glo.in l.ſeruus ea lege.ff.de ſer.expor.& in l.ſtipulatio
* iſta.§.alteri.ff.de verb.oblig.nam illæ gl.ſunt *communiter reprobatæ*, vt dixi in l.præcedenti. Item non poteſt reddi rō, quare etiā hic non inducatur conſtitutum in vltimo pacto continente pœnam, ſicut & in præcedenti. ¶ Secundò ȝ prædictam regulam pondero nouiter alium tex.in l.ſi veritas. in ver. ſtipulan-
6 tibus promiſiſti.C.de fideicō.hoc modo inducendo: nam †relicta in teſtō non ſolenni debentur ſaltem naturaliter.l.fina.ff.de
* reb.eor.iuncta.l.in teſtō.ff.de fideic.lib.firmat Bar. *& magis communiter alij* in d.l.cùm quis.& in alijs locis proximè alleg. ergo ſi vera eſſet prædicta regula, & hæres promitteret nudo pacto, poſſet agi ex ſecundo pacto, & tamen text. ibi requirit ſtipulationem, quicquid ibi dicat Bald.in vlt. q.intelligendo cū nimia diuinatione, ꝙ ibi teſtiñ erat non ſolenne vitio intrinſeco, per quod impedicbatur obligatio naturalis. Et tenendo hanc nouā ſententiam ȝ Legiſtas, & Cano.non obſt.eorum fundiñ, ꝙ ex ſecundo pacto inducatur conſtitutum, nam hoc eſt falſum, quia non inducitur cōſtitutum, niſi appareat, ꝙ promiſſio fiat animo conſtituendi.gl.eſt in l.ſi tibi.in gl.fi.in prin. & ibidē Cy. C.loc.Alb.de Roſ.in d.l.iuris gentium.§.quinimo.in 4. col. ad fi.licèt tamen aliqualiter obſtet.l.quidam.& l.fi.ff.de conſt.pec. præterea qñ ex conſtituto oritur actio, non eſt ꝓp geminationem, ſed quia conſtituitur ȝctus nominatus, & fomentatur à l.prætoria.ita dicit ſing Bar.in d.l.iuris gentium. §. igitur nuda. non obſt.l.fi.C.ad l.Fal.quia intellectus Bal.& Ang. ad illū text. non poteſt ſtare, cùm tex.ibi dicat cautionem fecerit, & verbo cautionis intelligitur ſtipulatio.gl.in l.ſancimus.C.de ver.ſig.& ita in ſpecie reprobat Lud.Rom.in l.1.in prin.in pe.char.ff. de ver.oblig.& in l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol. matr. & in ȝrium facit
7 tex.in d.l.ſi veritas.inducendo, vt ſupra. ¶ † Tertiò not.ex hoc tex. ꝙ ſtipulatio pęnalis, cùm ſit acceſſoria, non veſtit principale pactum, nec ſm, quod eſt de eodem, & ideo tex. cùm myſterio dicit pęnā exigens, quod ſignificat ab inuito, vt in gl.vel cōuentione conſequeris, quod ſignificat à volente. Et ſic conuentio principalis nō fuit veſtita a ſtipùlatione pęnali, qa eſſet abſurdum, ꝙ acceſſorium veſtiret principale.l.quod per manus. ff.de iu.cod.l.ex pupillari.ff.de vulg.& pub. de quo plenius per Bar.poſt gl.in l.petens.ȝ.eo.¶ Quarto no.ex tex.ibi, vel id, quod
8 in conuentione deuenerat, †ꝙ poſt litem motam ſuper pœna poteſt mora purgari, & ſic euadi pœna, implendo conuentionem principalem. Vnde pulchrum eſt videre vſque ad quan-
* tum tps admittatur iſta purgatio. *Communiter Scribentes tenent*, ꝙ vſque ad ſnīam excluſiuè. ita Bal.& Pau.de Caſt.hic, & Bal. in l.vnica.in 13.col.C.de his, quæ pœ.nom.Ang.& Mod. in l. ſi inſulam.ff.de ver.oblig.vtitur Bal.hoc fundamento: nam pœna hic committitur per litis conteſt. ergo purgatio admittitur vſque ad ſnīam, cùm alium terminum non habeat.l.ſi maior. ȝ.tit.1.no.in d.l.ſi inſulam. iſta rō non eſt bona, quia qñ aliquid occurrit poſt litem conteſt. primus poſtea actus, qui fit, habet vim alterius conteſtationis litis, quo ad excludendum. l. 2. vbi Doc.C.de conſor. eius lit. ſm Lud.& D.Alex.in d.l.ſi inſulam. tu tamen pondera, quod Bar.hic in fi.ſi rectè inſpexeris, vult ꝙ in caſu huius. l. iſta purgatio moræ admittatur ēt poſt ſnīam ad euadendum hanc pęnam, quod reputo bene mirabile, nec
9 adhuc fuit ab alio ponderatum. ¶ †Quintò no.ex ſi tex. ꝙ executio, quæ fit in mittendo in poſſeſſionem bonorum debito-
b ris, non debet fieri de facto, ſed ordine iuris ſeruato, nam b poſſeſſio etiam iniuſta nemini eſt aufcrenda de facto, ſine cauſæ cognitione eo non citato, dicit Inn.in c.inter quatuor. de mario.& obe.quem ſequitur no.Bal.in l.ſi deſerta.per illum tex. C. ſi propter publ.penſita.Bar.in l.fi.C.de edic.diui Adr. toll. in 6. col.in ver.item extra gl.quęro.& ibi Bal.in 4.q.bonus tex. in c.li
c cèt Epiſcopus.de prēb.in 6.& in l.fi.C.ſi per vim, vel alio mo-
10 do.& in l.meminerint.C.vnde vi. c & dicunt Bal.Saly. & Mod. hic, †ꝙ ſi iudex fecit aliquam executionem de facto, parte nō citata, debet ēt de facto alia parte non citata reuocare, quia ſicut fuit facilis in concedendo, ita debet eſſe facilis in reuocando, tex.eſt in l.1.§.j.ff.ſi mul.ventr.nom.quē tex.ad hoc reputat ſing.Bal.in d.c.quatuor.in fi.de prædictis habes glo.no. in l.minor.in prin.ff.de euic.quam reputant ſing.Bal.& Salyc.in l.dies feſtos.C.de fer.& in l.poſt ſnīam.C.de ſentē. & interloc. ponit Bal.in c.2.in vlt.col.de reſcr.plenius Imo.& Mod.in l.1. §.nun
11 ciatio.il ſecondo.de ope.no.nunc. ¶ †Et ad hoc ſubdit hic Bal. quædam ſimilia de captura, & excommunicatione, conceſſis parte non citata, quibus adde Bald.in l.2.in 4.qō. C. de ſerui.& aqua.& in l.1.C.de execu.rei iudi.& in l.fi.2.col.C.de edic. diui Adr.tol.cum concor. de quib.per Do.Alex.hic, & plenius in d. §.nunciatio.el primo.in 11.colu. limitando, vt per eum.adde Lud.Rom.in conſi.220.quod inci. circa primum conſultationis articulum.in primo dub.& dicit Bal.in c.ab excommunicato.de reſcr. ꝙ ibi eſt tex.ſing. ꝙ iudex debet abſque difficultate reuocare illud, quod perperam facit, nec requititur aliqua cognitio in facto proprio, per illum text. ¶ Tu limita in practica prædicta, præcipuè qñ ſententia, vel tenuta conceditur à iudice non citato poſſeſſore, quo caſu non valet, facias eam cōfirmari à iudice citata parte, vel de nouo reuocari, ſm Ang. qui dicit ſe ita pluries practicaſſe, in l.ſi finita.in prin.per gl.ibi.ff. de dam.infe.vt ibi plenius per Alex.alios referentem. Ang.de Are. in §.quadrupli.inſti.de act, ¶ Capio gl.primam, ibi, de aliqua pmutatione, iſtud exemplum reprobat Bal.colorata ratione, nā aut iſte qui petit, impleuit pro parte ſua, & tunc non procederet iſte tex.quia pactum primum veſtiretur implemento rei. l.ex placito.C.de rerum permu.& ſic ex eo poſſet agi, quod eſt contra iſtum tex.aut non impleuit, & tunc non implenti non committitur pœna.l.quæro.§.inter locatorem.ff.loc. Tu tene gl.ſecundum Mod.hic, quia Bal.in arg. ſuo omittit caſum, in quo propriè procedit gl.& iſta l.nam in hac lege, iſte qui agit, non impleuit, ſed bene obtulit, vnde in contractib. innominatis oblatio non habet vim implementi, ita vt poſſit agi, ſed bene operatur, ꝙ aduerſarius incidit in pœnam glo.eſt no. in l.iuris gentium.in prin.in gl.mag.in verb.facias.circa fin.ff.eo. ¶ Capio gloſſ. fin. quam diuido in ſex. In prima dupliciter declarat tex. In ſecunda opp.contra tex.& dupliciter reſpondet, poſtea formar quatuor qōnes, quarum aliquæ poſſent expediri p oppoſitiones, vt hic per Bar. Secunda ibi, ei autem, quod dicitur. Tertia ibi, item quæro, an obligatio. Quarta ibi, item nunquid veſtitur. Quinta ibi, item qūo. Sexta, & vltima eſt ibi, ſed bene committitur. ¶ In ea.ibi, ſm quoſdam.habes ex gl. ꝙ ſi debitor ceſſiſſet bonis, tunc poteſt creditor de facto apprehendere poſſeſſionem bonorum ſuorum.gl.malè dicit, & contra text. in l. legis Iuliæ.C.qui bon.ced.poſ. ¶ In ead.ibi.l.à diuo Pio. §.in vēditione.habes ex glo. ꝙ forma, quæ traditur in executione ſnīæ diffinitiuæ, & d.§.in venditione, non habet locum, quādo fit in executione ſententiæ interlocutoriæ.gl.malè dicit per tex.in c. qñ frequenter.§.fi.vt lit.non conteſt. ſm Ang.& Mod.in d.§. in venditione.cū concor.de quib.per D.Alex.hic, & ibi. ¶ In eadē ibi, quia ſemper eſt incertum antequam conſequatur. licèt gl. & Doc.reprobent iſtam tertiam ſol.& ſequantur præcedentē, tamen Fulg.eam pulchrè defendit aliter intelligendo quam gl.
12 †Nam ideo hic dicitur agi ad incertum, eo quia licèt petitio pœnæ ſit certa, tamen ſol.eſt variabilis ex poteſtate debitoris, qui poteſt ſoluere vel rem principalem, vel pœnam, ſed quando ſolutio eſt variabilis ex poteſtate debitoris, dicitur agi ad incertum, vt declarant Bar.& alij in l.certi cōdictio.in prin. ff.ſi cer.pet.& ad hoc allegat propriè tex.in l.vbi autem non apparet.§.qui illud, aut illud.ff.de ver.oblig. Iſtam ſol.licèt ſubtilem reprobat D.Alex.in d.l.certi condictio.in 12.col.& ſeq.quia non ſufficit ſolutionem eſſe variabilem, niſi procedat virtute obligationis, in qua erat iſtud, aut illud, d. §. qui illud, aut illud.ſed hic vnum tm erat in obligatione, & ſic petitio erat certa, quāuis aliud ſolui poſſet ex permiſſione legis. ¶ Sum in tertia par-
13 te prin.gl.ex qua no.tres concluſiones. Prima eſt, † ꝙ ſecunda obligatio ſecundi pacti pœnalis non poteſt nouare primā obligationem naturalem, quia vbicunque tractatur de nouatione, ibi neceſſe eſt ſtipulationem interuenire, ideo iſta gl. quam Fulg.reputat ſing.cum myſterio quærit, an ſtipulatio poſſit nouare primum pactum, non autem quærit de ſecundo pacto.
14 ¶ †Secunda concluſio gl.eſt, ꝙ ſtipulatio pœnalis nouat præceden-

ADDITIONES.

a ¶Solutio, quia hic non fuit geminatio interuallata tempore. Galiaula in rub. ff.de verb.oblig.col.17.vbi ponit rationem. PVRPV.

b ¶Nam. Adde Doc.in c.licèt.de præben.lib.6.

c ¶Peruſin. in c.ex ratione.de appel.colu.21.ver.quarto quæritur. Dec.in l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur. PVRPV.

Source : BIU Cujas

cedentem obligationem, niſi aliud ſit actũ, iſte paſſus eſt ſum-
mè dubius, & leges multum variæ, quem latè examinat Bart.
in l. ita ſtipulatus. ff. de ver. obl. in 1. opp. vltimæ partis, & recitat
octo prin. opi. vltra quas aliæ plures reperiuntur, vt ibi per Mo
der. ſed iſta diſputatio non eſt hic neceſſaria, quia dato, q̃ mil-
lies ſtipulatio pœnalis nouaſſet præcedentem, adhuc procede-
ret iſta lex, quia licèt prima conuentio nouata deſineret eſſe in
obligatione, tñ erat in ſolutione, ex diſpoſitione. l. ita declarat
Bar. in d. l. ita ſtipulatus. in 1. oppo. vlt. partis. & Mod. hic. ¶ Ter-
a tia conclusio gl. eſt, q̃ l. fi. C. de noua. quæ loquitur in ſtipula-
tione coæqueua, i. continente illud p̃ omnia, q̃ principalis obli
gatio, vt habes exemplum in l. duo ſocietatem. in princ. ff. pro
ſoc. habet locum ẽt in ſtipulatione pœnali, quæ hodie non no-
uat præcedentem obligationem, niſi expreſsè ſit actum, ſequi-
tur ſolus Alb. hic, & alij omnes reprobant glo. & Bar. & omnes
in d. l. ita ſtipulatus. in 9. opp. 1. partis prin. quia cùm d. l. ſit cor-
rectoria, non debet extendi, præcipuè ad hunc caſum, vbi non
ſit propriè nouatio. d. l. obligationum ferè. §. fi. in ver. quaſi. alle.
in gl, Sed de facili poteſt defendi gl. contra Doc. attenta ratione
proœmiali. d. l. fi. proœmium. n. denotat cauſam finalem, vt eſt
tex. melior de iure in l. fi. & ibi Bar. & Bal. ff. de hær. inſti. no. Bar.
in l. cùm hi. in prin. per illum tex. ff. de tranſac. bene facit tex. in
l. regula. §. & licèt. ff. de iure & fac. igno. ex proœmio ergo appa
ret, q̃ illa. l. fi. eſt facta ad tollendam ꝓrietatem legum antiqua-
rum, quæ contrarietas propriè eſt in hoc, an ſtipulatio pœnalis
nouet præcedentem, vnde cũ ratio ſit expreſſa in l. corrigente,
fit extenſio ex identitate illius rõnis. l. his ſolis. in verbo ſatis ẽt
tacitè cautum putamus. & ibi Bal. C. de reuoc. don. not. Bart. &
alij in Auth. quas actiones. C. de ſacroſ. Eccl. cum ſim. ¶ Sum in
15 vlt. par. gl. in qua ſic oppone. † vbi non eſt mora, ibi nõ põt pœ-
na committi. d. l. ita ſtipulatus. ſed hic non poteſt eſſe mora, cũ
non poſſit eſſe petitio, quia conuentio fuit facta pacto nudo. l.
lecta. circa fi. ff. ſi cer. pet. iſta eſt magna difficultas, quã latè p̃-
ſequitur Bar. in d. l. ita ſtipulatus. per ſex qõues prin. deinde in 6.
* opp. 5. partis prin. propriè attingit intellectum huius tex. *qui com
muniter reprobatur*, tene ſolutionem. gl. quæ fuit Io. Cre. in l. nu-
da. C. de ℈h, & commit. ſtip. quæ probatur per regulam, quam
tradit Bar. in l. ſi Titius in 3. col. per illum tex. ff. de ver. oblig. &
ita cõcludunt Imo. & Mod. in d. l. ita ſtipulatus. magna. & Ang.
de Are. inſti. de act. in prin. ¶ Extra gl. inquantum Bal. in q. 2. tan
16 git, † ſi promitto facere conſentire filium meum ſub certa pœ
na, cùm erit legitimæ ætatis &c. adde, q̃ qui promiſit, q̃ minor
ratificabit contractum, cũ erit perfectæ ætatis ſub pœna, non
cadit in pœnam, ſi minor nolit ratificare, eo quia enormiter ſit
læſus, ita per pulchras rationes conſuluit Pet. de Anch. in conſ.
337. incip. viſa facti narratione. in 2. col. Iaſon Paduæ.

ADDITIO.

a ¶ Vide, quæ dixi in l. certi condi. §. ſi nummos. ff. ſi cer. pet. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de ſuccedendo non valet, & nullam obligationem inducit, etiã
ſi iuramentum interueniſſet. nu. 2. limita tamen, vt infra nu. 3.*
4 *Plus poteſt conſuetudo, vel ſtatutum, quàm pactum iuratum.*
5 *Quod non poteſt fieri per pactum, quia contra bonos mores, non poteſt
illud fieri per ſtatutum.*
6 *Licèt dos ſit multum priuilegiata, tamen hereditas non poteſt dari per
pactum, etiam in cauſa dotis.*

LEX XV.

1 PActum, quod dotali. Hoc dicit in ſumma. † Pactum de ſuccedẽdo non valet, & nul-
lam obligationem inducit. h. d. in effectu. ¶ Not. q̃ pactum initum inter patrem, & filiam ſuper hereditate patris,
adeo eſt nullum, quod nullam inducit obligationem, & vt ſit
dubium in hac. l. pone caſum in filia emancipata, concordat. l.
cùm donationis. ℈. titu. 1. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de
ver. obl. l. ex eo. C. de inutil. ſtipu. Hinc dicunt Bal. & Salyc. per
hanc. l. q̃ decipiuntur, qui contemplatione talis pacti capiunt
filiam alicuius in vxorem, rõ huius. l. eſt, quia tale pactum eſt
℈ bonos mores, & can. duplici reſpectu. Primò eſt, quia indu-
cit votum captandæ mortis ℈. c. ne captandæ. de conceſ. preb.
in 6. item aufert liberam facultatem teſtandi. ℈ l. 1. de ſacroſ. Ec
cleſ. ¶ Iſtam legem extende tripliciter, poſtea limita quatuor
modis. Primò extende, vt procedat nedum in pacto, ſed etiam
ſi ſtipulatio interceſſiſſet. d. l. ſtipulatio hoc modo concepta, &
2 eſt gl. & ibi Bar. in l. cũ donationis. ℈. titu. 1. ¶ † Secundò extende
ẽt ſi iũm interueniſſet, quia cũ iſtud pactum ſit ℈ bonos mo-
res, non firmatur iuro, vt in regula non eſt obligatorium. ita te
net gl. in l. ſi quando. §. illud. in verbo prægrauari. C. de inoffi. teſ-
ta gl. in l. pactum. & ibi Bal. in 5. opp. C. de colla. Bart. in l. ſi quis
pro eo. in 1. memb. ff. de fideiuſ. & d. l. ſtipulatio hoc modo con
cepta. in 1. col. & in l. fi. vbi etiam Ang. ℈. eo. & Doc. hic. D. Ant.
de But. in c. cũ contingat. in 3. col. de iureiu. Gemi. in c. quãuis.
de pac. in 6. & Iac. Alua. in c. morib. ſi de feud. defun. conten. ſit
inter domi. & agna. quamuis contrarium, & malè teneat ſolus
Bal. in d. c. morib. ¶ Tertiò extende ſecundum Bal. in l. cùm Ar-
chimedoram. C. vt in poſſ. leg. etiam ſi ſocer dolo induceret ge
nerum ad capiendum filiam ſuam in vxorem, ſub ſpe pacti re
linquendæ hæreditatis, nam non poterit gener deceptus age-
re de dolo ad intereſſe contra hæredes ſoceri, ita dicit eſſe text.
expreſſum hic, ex quo pactum non valet, quod bene not. pro
a extenſione pulchra huius. l. a ¶ † Limita iſtam legem, vt proce
3 dat, q̃ pater fecit poſtea teſtm̃, in quo ſolos maſculos hære-
des inſtituit, prout propriè loquitur iſta. l. ſi aũt ab inteſta. de-
ceſſiſſet, iſta pactio inter filios ſeruaretur ab inteſt. loco vltimæ
volun. patris. l. fi. C. fam. erciſ. & filia æqualiter ſuccederet cum
fratrib. dato, q̃ extaret ſtatutum, q̃ exiſtentib. maſcu. fœminæ
non ſuccedant, ſm D. Alex. hic, pro quo adde bonum tex. in l.
hæreditas. in ver. vice teſtamenti. C. de pac. conuen. quamuis ℈-
rium teneant Pau. de Caſt. & D. Ant. de Alex. hic. ¶ Secundò li-
mita inter milites, vt in tex. ſing. in l. licèt. ℈. eo. ¶ Tertiò à parita
te limita in pia cauſa, ſecundum Bal. in l. fi. ℈. eo. ponam latè in
b d. l. licèt. Quartò limita, b niſi per ſtatutum, vel conſuetudinẽ
tale pactum validaretur, ſecundum Bal. in d. l. cùm Archime-
doram. per tex. in c. filij nati. in verb. ex vſu tamen admittitur. ſi
de feu. defun. conten. ſit inter dom. & agna. & idem Bal. in l. de
quib. in 2. col. ff. de legi. Bene etiã facit, quòd pulchrè hic vult
Imo. in l. ille autem. ad fi. ff. de hæred. inſti. q̃ inter fratres, quos
vulgò iuratos dicimus, pactum de ſuccedendo ad inuicem fir
maretur conſuetudine, vel ſtatuto, ſicut l. ſtatuit in militib. d. l.
4 licèt. ℈. eo. ¶ † Ex iſtis infero, q̃ plus poteſt conſuetudo, vel ſta-
tutum, quàm pactum iuratum, patet, quia pactum de ſucce-
dendo non firmatur iuro, vt prædixi, ſed bene cõſuetudine, vel
5 ſtatuto. Iſta concluſio non eſt bona, † quia q̃ aliquid non põt
fieri per pactum, quia ſit ℈ bonos mores, iſtud ẽt non põt fie-
ri per ſtatutum, vel ꝓſuetudine, q̃ dr̃ ſanctio ſancta, & honeſta.
c. erit aũt. prima diſtinctione. ita no. Bar. in l. oẽs populi. in 3. q. 3.
partis prin. ff. de iuſt. & iur. ita tenet ipſemet Bal. in l. 2. in 3. col.
q̃ ſit lon. ꝓſue. D. Alex. hic, & in l. fi. ℈. eo. & in l. pactum. ℈. de col-
la. & in d. l. ſtip. ꝓ hoc mõ ꝓcepta. ¶ Quid aũt ſi fieret illud pa-
c ctũ, de quo in hoc tex. hoc acto, ſi decederet c ſine teſtõ, an tũc
valeat, cùm non auferat liberam facultatẽ teſtandi? ponit Do.
Alex. in conſi. 28. in 3. vol. in ci. ponderatis verbis inſtr̃i. tu conſi-
dera, q̃ hic ſunt duæ rõnes, vñ licèt vna ceſſet, tñ militat alia. ſ.
votum captandæ mortis. ¶ Secundò no. ex hoc tex. ſm Bald. &
6 Saly. † q̃ licèt dos ſit multum priuilegiata. l. 1. vbi Doc. ff. ſoluto
mat. tñ hæreditas non poteſt dari per pactũ, etiam in cãm do-
tis, vt hic, & l. hereditas. ℈. de pac. conuen. quia fauorabilior eſt
cã liberi arbitrij in teſtatore, quàm ſit cauſa dotis, vt hic in tex.

ADDITIONES.

a ¶ Amplia quartò, etiam ſi fieret per viam vltimæ volunt. Bar. conſil. 21. vt di-
cit. ampliat Dec. conſi. 184. declarat Prac. Pap. form. lib. quo agitur vt pacta.
ver. pacta. Limitat Bal. nouellus in trac. dot. par. 6. in 43. priuilegio, & ampliat
ad particularem rem. Dec. conſi. 293. col. 3. PVRPV.
b ♭ Limita. Adde Tiraq. de iure primige. q. 7. PANCIR.
c ¶ Decederet. Adde, an valeat pactum de ſuccedendo ab inteſt. & vide cũdem
Iaſ. in l. licèt. in fi. infra hoc titu.

SVMMARIVM.

1 *Ius fideicom. conditionalis poteſt pacto remitti.*
2 *Fauori ſuo quilibet poteſt renunciare.*
3 *Valet ſocietas contracta inter aliquos, licèt non ſit factum inſtrumenti,
ſi probetur per teſtes.*
4 *Collatio beneficij poteſt probari per teſtes, ſicut & renunciatio.*
5 *In quibus caſibus requiratur ſcriptura, remiſſiuè.*
6 *In omnibus caſibus, in quibus requiritur ſcriptura, ſi interceſſiſſet, & eſ-
ſet perdita, admitteretur probatio per teſtes.*
7 *Familia poteſtatis non poteſt facere executionem perſonalem, niſi oſten-
dat licentiam in ſcriptis.*
8 *Commiſſio citationis an requirat ſcripturam.*
9 *Magna priuilegia requirunt ſcripturam.*
10 *Si quis alienat rem ſubiectam fideicom. in præſentia fideicom. talis præ-
ſentia ſibi non prꝛiudicat.*
11 *Quando præſens actui non poteſt contradicendo impedire, ne actus fiat,
nunquam ſua taciturnitas ſibi prꝛiudicat.*

Qui

Source : BIU Cujas

12 *Qui permittit aliquem testari de re sua, sibi præiudicat.*
13 *In contractibus non requiritur scriptura pro eorum validitate.*

LEX XVI.

CVm proponas filios. Ista. l. ex vno structu verborum structa est, ideo commodã diui sionem non recipit, potest tamen breuiter ita summari. ¶ Ius fideicom. conditionalis potest pacto remitti, vel aliter. Fideicommiss. reciprocum sub conditione fratribus iniunctum potest per eos pacto inuicem remitti. h. d. & tantum valet pactum sine scriptura, quantum cum scriptura, hoc dicit. l.
2 sequens. primam materiam vidimus in l. 1. s. eo. ¶† Not. tamẽ
a illud, quod vulgariter dicitur, quòd fauori suo [a] quilibet potest renunciare, quod quomodo procedat, habetur in l. si quis in conscribendo. & ibi latè videbitis. ꝯ. eo. similiter habetur in c. si diligenti. extra de foro compe. vbi latè traditur per Can. & in l. pactum. quod bona fide. Adde, quod consuluit Lud. Rom. in
3 consi. 109. quod incip. viso themate prænarrato. † ꝙ valet societas contracta inter aliquos, licèt non sit factum instrumentũ,
4 sed probetur per testes. † Item adde, ꝙ collatio beneficij, sicut & renunciatio potest probari per testes, nec requirit scripturã. ita no. Bal. in c. 2. per illum tex. de resti. spo. & anno præterito fui
b de facto interrogatus. Regula [b] huius tex. † fallit in plerisq; casi
5 sibus, hic remissiuè no. in gl. & in l. contrahitur. ff. de pign. & est
c glo. magistra, quæ enumerat. 35. casus, in quibus scriptura [c] de necessitate requiritur in c. 1. de censi. in 6. Spec. in tit. de instru. edi. §. restat. ver. sed si alij. Bal. in l. gesta. C. de re iud. ¶ Vltra quos not. alios duos. Primò, ꝙ licentia iudicis de intrando in possessione non potest probari nisi per instrumentum, seu scripturam, & non per testes, ita sing. Bar. in l fina. in vltimis verb. C. de edi. diui Adria. toll. Lud. Rom. in sing. 6. Secundo in solutione canonis publici. l. 1. cum gl. C. de apo. pub. lib. 10. Bal. in l. 2. in 2.
6 col. C. de iure emphy. ¶†† Limita tamen omnes casus, in quib. requiritur scriptura, ꝙ si interceſſerit, & esset perdita, admitteretur postea probatio per testes. l. testium. in fi. C. de test. Ita Bar. in l. 1. §. sufficit. per illum tex. ff. de bon. pos. secundum tab. & in l. emancipatione. vbi etiam Bal. C. de fide instru. Bal. in d. l. gesta. & in l. 2. in 3. col. s̃. de eden. Bal. & Saly. in l. litigatorib. C. de app.
7 ¶†† Adde etiam alium casum notabilem, in quo requiritur scriptura, in nuncio, qui vult facere executionem personalem. Nã non potest familia Potestatis aliquem personaliter capere, nisi ostendat licentiam in scriptis. ita dicit Bald. in c. cùm parati. in 2. col. de appel. & in l. consentaneum. in 7. no. C. quomodo, & quando iud. per tex. in l. missi opinatores. C. de exac. trib. lib. 10. & in l. defensionis facultas. C. de iure fisc. eod. lib. Ibi etiam dicit Bal. ꝙ missio in possessionem non potest probari nisi p scripturam, prout supra allegaui Bar. & idem vult Bal. in d. l. fin. in
8 13. opp. C. de edic. diui Adria. toll. ¶ † Et an commissio citationis requirat scripturam, vide per Bal. in l. prohibitum. in vlt. co-
9 lum. C. de iure fis. lib. 10. † Item adde, quod magna priuilegia requirunt scripturam, secundum Bal. in c. constitutus. in vlti. col.
d de rescrip. ¶ Capio glo. in l. cùm proponas. [d] quam diuido in tres. In prima ponit rationem dubitandi, & decidendi ad hunc tex. In secunda ponit notabilem decis. In tertia timore contrarij, quia ista lex videtur superflua, contra. §. quib. in prima constitutione. C. ponit quid differat ista. l. à lege. j. s̃. eo. Secunda ibi,
10 item si vnus. Tertia ibi, item differt hæc lex. ¶†† Ex secunda parte not. diligenter, ꝙ si aliquis alienat rem subiectam fideicom. in præsentia fideicom. talis præsentia sibi præiudicat. istam glo. reprobant omnes hic. & Bal. in l. 2. in vlt. col. C. de bon. mat. vbi
* dicit Bald. *quòd ista gl. communiter reprobatur.* Et contra eam strin-
11 git primo regula, † quando præsens actui non potest contradi-
e cendo impedire, ne actus fiat, nunquam sua taciturnitas [e] sibi præiudicat. l. Caius. cum gl. no. ff. de pig. actio. l. Titia cum testamento. §. Lucia. ff. de leg. 2. Bar. & alij in l. quæ dotis. ff. sol. matr. sed sic est, ꝙ antequam eueniat tempus fideicom. interim possunt res alienari, & valet alienatio, sed eueniente postèa tẽpore fideicom. reuocatur. l. 2. §. pe. C. communia de leg. l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. ergo & interim non posset fideicom. impedire alienationem, ergo tacendo sibi nõ præiudicat, & istud fundamentum stringit, & est verum. ¶ Secũdò mouentur Cy, Franc. Tig. & Salyc. quia ius fideicom. de futuro non potest remitti per expressam renunciationem. l. si ita scriptum. §. si sub condi. ff. de leg. 2. gl. & Doc. in l. 1. s̃. eo. ergo multominus potest remitti per tacitam renunciationem. Istud fundamentũ nõ est bonum, quia procedit, qñ renunciatio iuris de futuro fieret in absentia partis, sed qñ fit parte pãte, vt hic, valet quia inducitur tacitum pactum, vt per gl. & Doc. in d. l. 1. s̃. eo. Non obstãt iura alleg. per gl. quia loquuntur in expressa renũciatione. Pro gl. tamen ꝫ Doc. facit tex. in l. si seruus cõis. ff. de don. inter virũ & vxor. vbi pñtia simul cũ coniunctione sanguinis propriè inter fratres inducit consensum, & præiudicium, rñdent Doc. ꝙ ibi loquitur, qñ frater habet ius de pñti, sed hic non habebat ius de præsenti, nisi in specie. Ista sol. non placet, & potius debet esseècontra, quia ius de pñti, quod est efficax, & in re, difficilius debet præsumi remissum, quam ius quod pendet à spe, & for-
* tuna. arg. l. Iulianus. ff. qui & à quib. cogita. ¶ Tenendo *communẽ sententiam* eam limita ſm Bald. hic, & in l. quoties ab omnib. C. de fideicõ. qñ frater præsens ignorabat fideicom. vel errabat in iure, secus si sciuisset, quia præsumitur dolo tacuisse, & sic sibi præiudicaret. arg. l. si fine. C. ad Velleia. Pau. de Castr. hic reprobat, & bene dicit, Bal. non bene considerasse rõnem Doc. & p̃cipuè primam, quæ militat siue fideicom. sciret, siue ignoraret. ¶ Tu limita melius ſm Saly. hic, qñ frater vendens affirmasset fundum nulli fideic. subiacere, alio fratre præsente, sciente, & tacente, & tunc bene sibi præiudicaret in fundo vendicando, per tex. no. in d. l. si fine. & ita saluatur gl. hic. ¶ Tertiò limita, nisi iste fideic. præsens alienationi ẽt fideiussisset de euictione, tũc sibi præiudicaret. l. exceptione. C. de euic. iuncta regula. l. vendi
12 cantem. ff. eo. Alex. cons. 8. lib. 5. ¶† No. ẽt diligenter, ꝙ qui permittit aliquẽ testari de re sua, sibi p̃iudicat. tex. est sing. in l. sicut. §. venditionis. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. latè Bart. in l. cùm quis decedens. in princ. ff. de leg. 3. & illum tex. ad hoc reputat sing. Bal. in c. 1. §. pe. quib. mod. feu. amit. in vsi. feu. & in l. venditio. C. de vsucap. pro emp. & in c. 1. §. donare. in 2. colum. quali. olim feu. pote. alie. no. idem Bal. in c. 1. in prin. in pe. col. de prohi. feu. alie. per Frid. & in l. quoties ab omnib. C. de fideicõ. & in l. si tibi. §. de pignore. ff. eo. de pac. & in l. 1. in 3. col. vbi limitat. de sacros. Eccl. & in l. fi. in 9 col. C. vnde legi. Bal. & Salyc. in l. cũ rẽ alienam C. de legat. vbi plus volunt, ꝙ ille tex. procedat etiam si testator ignorat rem esse alienam, dummodo dñs consentiens sciat: illum tex. limitat mirabiliter Do. Alex. in consi. 20. in 3. vol. quod inci. ponderatis his, quæ in themate narrantur. in 6. col. vt procedat, quando dominus expressè consensit testatori, aliàs ſm eum sola præsentia illius, ad quẽ res spectat, de qua testator disponit, non inducit consensum illius præsentis & tacentis. addo Bal. licèt ipse non alleget, in c. 1. in princ. de prohib. feu. alie. per Loth. in vsi. feud. vbi dicit, ꝙ si patior te de re mea testari non videor per hoc consentire. per l. si quando. §. fi. C. de inoff. test. ¶ Gl. in verb. ſm ius. in l. pactum, quod bona fide. quã diuide in tres. In prima declarat tex. In secunda ex text. colligit no. In tertia, & vltima circa illud no. ponit quasdam fallẽtias. Secunda ibi, sic ergo. Tertia, & vlt. ibi, sed fallit. ¶ In ea. gl. in fin. habetis ex gl. reportare conclusionem cum sex fallentijs. cõclu-
13 sio ergo est, † ꝙ in contractibus non requiritur scriptura pro eorum validitate. circa istud glo. ponit sex fallentias, quas vlterius non repeto, satis. s̃. fuit dictum in tex.

ADDITIONES.

a ¶ Fauori suo. Adde Bal. in l. 2. C. de vsufr. leg.

b ¶ Regula. Qua testes ita probant &c. & de contractu emphy. vt exigat scripturam, Alex. lib. 5. consi. 50. in cã. col. 2. limitat, nisi consuetudo esset, ꝙ nisi facto instrumento &c. Roc. in c. fi. de consue. col. 87. PVRPV.

c ¶ Scriptura. Adde Abb. in c. ex tenore. in 1. no. de concess. præbẽ. Io. de Imo. in c. cùm in iure. de offi. deleg.

d ¶ Quando quis patitur aliquem alienare, latè Corne. lib. 3. consi. 144. licèt in hac. PVRPV.

e ¶ Taciturnitas. Adde facere, ꝙ patientia, seu tollerantia cum taciturnitate inducit consensum, vt scribit Hippo. sing. 77. & plura ad rem sing. 284. 330. fallit in his, quæ requirunt scripturam, quia in illis non inducit consensum, qua de re vide Doct. ad Dy. in c. qui tacet. nu. 6. de reg. iu. lib. 6. quæ taciturnitas, ꝙ habeatur pro consensu, non procedit in re onerosa, teste Inn. in c. in Genesi. de elect. aliqua ponit Bal. in l. si fine voluntate. C. ad Vellei. an. & vide l. de æta te. §. qui tacuit. ff. de interrog. act. c. si post præstitum. de confes. lib. 6. no. in c. fi. vbi Abb. de his, quæ fiunt a maior. par. capituli. Fely. in c. cùm omnes. col. 6. de consti. fac. quæ ponit Bar. in l. si dotis. ff. sol. mat. & dixit Rom. sing. 489. ꝙ si fiat constitutio ab inferiore à principe, tertio præsente, & tacente, habetur pro consentiente, quod tamen non putat verum in puncto iuris, sed pro resolu. dic, ꝙ quotiescunque aliquis est præsens actui quem posset contradicendo impedire, si est præsens, & tacens, videtur consentire. Alex. consi. 1. col. 3. lib. 3. de quo vide eundem Iaſ. in §. item Seruiana. num. 55. insti. de act. Cæpol. caut. 86. de taciturnitate autem vide plura per Dec. consi. 98. nu. 3. Capel. Tolos. q. 125. Aym. consi. 141. nu. 5. consi. 148. col. vlt. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Triplex est diuisio.*
2 *Appellatione debitoris etiam in statuto venit fideiussor.*
3 *Creditor recipiendo solutionem pro sua parte ab vno ex pluribus obligatis insolidum, sibi præiudicat, ne possit amplius insolidum petere ab vno ex eis, sed intelligitur summam inter eos pro rata diuisisse, quod tamen limitatur, vt infra.*

Per

4 *Per receptionem partis non solùm inducitur diuisio, & sic præiudicatur quo ad illum qui soluit, sed etiam quo ad alios etiam absentes.*

5 *Hæres si vendit hæreditatem, & creditores hæreditarij agant contra emptorem hæreditatis, sibi præiudicant, & censentur fecisse tacitum pactum de non petendo ab hærede.*

6 *Validum est arg. de contractibus ad vltimas voluntates, quando non est vrgens ratio diuersitatis.*

LEX XVIII.

I creditores. Difficilis est, & not. multum secundum Barto. & quia tractat materiam diuisionis, ideo præmitte se-
1 cundum Bal. & Saly. † ꝙ triplex est diuisio. Quædã fit à principio, quando plures simpliciter se obligant, sed non insolidum. l. reos. §. cũ in tabulis ff. de duob. reis. declarando, vt per Bar. in l. 2. §. 1. & no. in l. fi. in vlti. col. ff. de duob. reis. Quædã est diuisio, quæ fit ex post facto ex dispositione legis, vt in pluribus fideiussorib. obligatis in solidum. Nam si omnes sint soluendo, beneficio epistolæ diui Adriani diuiditur inter eos obligatio pro rata. § si plures. insti. de fideiusso. l. inter eos. §. 1. cum sim. ff. eo. Idem competit hodie pluribus reis debendi, quando omnes sunt soluendo. in Auth. de duob. reis. in princ. vnde sumitur Auth. hoc ità. C. eo. de duob. reis. & de prædictis non loquitur ista lex. Quædam est diuisio, quæ inducitur ex postfacto mediante facto hominis, quando sunt plures rei debendi obligati insolidum, & qui renunciassent beneficio de duobus reis, creditor petendo ab vno ex eis partem suam virilem, intelligitur diuisisse pro rata summam inter eos, & sic fecisse tacitum pactum de non petẽdo ab aliquo, nisi pro rata, ecce qualiter ista diuisio fit ex post facto mediante ista receptione partis, & sic mediante facto hominis, & de ista propriè loquitur ista lex. ¶ Secundò præmitte, ꝙ ista lex procedit in plurib. reis debendi, quando omnes non essent soluendo, vel renunciassent beneficio Authenti. de duobus reis, & sic ista lex adhuc hodie procedit in pluribus reis debendi. Nunquid autem ista lex procedat in pluribus fideiussoribus obligatis insolidũ, Bart. hic sentit, ꝙ non, dum respondet ad l. inter eos. §. 1. ff. de fideiuss. per rationem de qua hic per eum: contrarium sentit in d. l. inter eos. §. 1. & ibi Ang. & alij, & Bar. in l. quoties vnus. ff. de solu.
2 tene istam vlti. cùm tex. dicat creditores, & debitores. † Sed appel. debitoris etiam in statuto venit fideiussor. l. & magis. ff. de sol. Bar. in l. 1. in vlt. col. cum concor. ibi traditis. ff. si cer. pet. vnde ista lex procederet in pluribus fideiussorib. obligatis insolidum, quando omnes nõ essent soluendo, vel renunciassent beneficio epistolæ diui Adriani, quibus casib. non haberent beneficium diuisionis à lege, tũc posset in eis procedere ista. l. ¶ Tertiò præmitte ad euidentiam, ꝙ in hac. l. solet dupliciter haberi litera in verbo quemquam, quia quidam libri habent dictionem quẽque, vt sit sensus, ꝙ solutio vel receptio solutionis esset facta per quẽque. i. per quemlibet ipsorum debitorum, & sic omnes pro portione sua soluissent, & iste intellectus tanquã
* indubitabilis ad hunc tex. secundum hanc literam *solet communiter reprobari*. Alia est litera quẽquam, & sic est sensus, ꝙ receptio solutionis esset solùm facta pro parte vnius, & iste intelle-
* ctus *communiter approbatur*. Et ista sunt necessaria pro intelligentia. l. nostræ, quæ hoc dicit in summa. Ex receptione partis debiti soluti per vnum ex obligatis insolidum inducitur diuisio, ex
3 qua oritur taciti pacti exceptio. hoc dicit. ¶ † No. ꝙ creditor recipiendo solutionem pro sua parte ab vno ex plurib. obligatis insolidum, sibi præiudicat, ne possit amplius insolidum petere ab vno ex eis, sed intelligitur summam inter eos pro rata diuisisse. ¶ Limita quatuor not. mod. ¶ Primò, quando ille soluit partem suam virilem, & non plus, nec minus, aliàs non induceretur diuisio. gl. est no. in l. inter eos. §. 1. in verb. soluit. & ibi Ang. Imo. & alij ff. de fideiuss. & ibi dicit Ang. quòd habuit de facto Florentiæ. idem vult gl. mag. hic in fi. Bal. & Saly. & Mod. hic. Imo. in l. 2. ff. de duob. reis. ¶ Secundò limita, & ista limitatio est substantialis. per quam tolluntur omnia cõtraria, vt ista. l. procedat, quando soluit tanquam partem ad ipsum spectantem, & creditor similiter recepit, istud est, quod propriè vult tex. ibi, pro sua persona soluentem: secus quãdo simpliciter solueret, ita loquitur l. si ex toto. §. 1. de leg. 1. allẽg in glo. secundũ Cy. Oldr. Bal. Saly. & Mod. hic, Iac. de Are. Bal. Imo. & Moder. ibi, & ratio differentiæ est secundum Bal. hic, quia quando soluit, pro parte sua tantum, hoc expressò, facit actum contrariũ obligationi, quæ est insolidum, ideo de necessitate inducitur diuisio, secus quando simpliciter, tunc censẽt facta ad diminuendum cumulum debiti principalis. arg. l. nouissimè. ff. ꝙ fal. tuto. auth. Secunda ratio est, quia requiritur ita expressè dici, qa ista diuisio cùm sit remissio, censetur species donationis, vnde nisi exprimeretur, capiendda esset omnis alia præsumptio potius quam donationis. l. si cùm aurum. ff. de sol. l. cùm de indebito. § fi ff. de prob. ¶ Tertiã limi. collige ex verbis Pau. de Cast. hic. in fi. vt ista. l. procedat, qñ creditor recepisset ab vno ex correis partem suam de sorte principali, secus si recepisset partem de accessorio, puta de vsuris, tunc non præiudicaret in sorte principali, cùm accessorium non debeat præiudicare principali. arg. l. nuda. cum gl. C. de ꝺhe. & commit. stip. gl. in l. si pacto quo pœnam. ꝺ. eo. ¶ Quartò limita, nisi creditor recepisset saluo iure solidi, secundum Gui. de Suza. Cy. in vlt. not Bal. in fi. Sal. & Pau. de Cast. hic, dicit Alb. ꝙ ibi ita vidit de facto fieri, & idem dicit Pau. de Castr. licèt ꝑm cum aliqui dubitarent, & non intelligerent qd esset dicere saluo iure solidi: idem, & multò magis, si creditor clarè ꝓtestaretur, ꝙ per talem receptionẽ non intendit sibi præiudicare, quin residuũ possit à quocũque petere, ꝑm Bar. in 2. lec. & alios hic, ꝓ Bar. in d. l. si ex toto. §. 1. bene fa
4 cit text. in l. si debitor. §. 1. ff. quib. mod. pig. vel hypo. sol. ¶ † Secundò not. ex hoc tex. ꝙ per talem receptionem partis non solùm inducitur diuisio, & sic præiudicat quo ad illum, ꝙ soluit, sed ẽt quo ad alios ẽt absentes, ꝙ est menti tenendum, ꝑm Pau. de Cast. qa ꝑm eum, qlibet diceret ꝺrium, ꝙ receptio ꝓsit illis, cum qb. nihil est actum, & dicit Pau. Cast. ꝙ tex. istud nõ dicit de alijs, sed bene Doct. tu dic, ꝙ imò tex. dicit ibi, ne alter ꝓ altero. Nec obst. ꝙ pactum requirit pñtiam partiũ, qa ꝓcedit in pacto expresso, secus in tacito, ꝙ inducitur à l. vt per Bart. in fi. in l. 2. vbi dixi ꝺ. eo. & dicit Sal. hic in vlt. col. post patruum suũ Ricar. de Sal. ꝙ iste text. ꝓcedat ẽt anteq̃ alij debitores absentes sciant, & sic etiam antequam acceptent. Nã ex qno eis ignotis est ius acquisitum, non possent creditores reuocare, per regulam. l. fi. ff. eo. & l. si post mortem. §. fi. ff. de bo. pos. ꝺtab. Bar. in l. q Romæ. §. Flauius. ff. de verb. oblig. & Bal. in l. cùm à socero. C. de iur. do. ¶ Capio gl. mag. q̃ diuido in 4. partes. In 1. declarat text. & caue dum allẽg. pro concord. l. liberum. ꝺ. de fideiuss. illa ꝓpriè loqtur, qñ creditor petijt ab vnoquoq; partem suã. In 2. oppo. ꝺ tex. & tripliciter soluit, sed oẽs solutiones sunt reprobatæ: nam ꝑm primam tex. esset de indubitabili. ꝺ. l. anciliæ. cum gl. C. de fur. Item tex. propriè est quem q̃ i. aliquem, & sic est signum particulare. l. si necessarias. §. si annua. ff. de pig. act. Secũda sol. est ꝺ illum tex. in verb. ꝓ parte. Tertia sol. diuinat. In 3. parte glo. opp. huic text. & quadrupliciter soluit. In 4. ẽt opp. ꝺ tex. & dupliciter soluit. Secunda ibi, sed ꝺ. Tertia ibi, & eisdẽ modis. Quarta, & vlt. ibi, item arg. ꝺ. ¶ Redeo ad scdam partẽ, in qua reprobatis solutionib. Bar. & oẽs Doct. Antiqui, & Noui hic, & in d. l. inter eos. §. 1. & in d. l. si ex toto. §. 1. dicũt, ꝙ iste tex. loquitur, qñ creditor recipit partem ab eo, quem poterat insolidum conuenire. Nam per talem receptionem inducitur diuisio, & sic creditor sibi præiudicat. Ita propriè loquitur text. hic, si autem creditor petat, vel agat pro parte virili ꝺ vnum ex plurib. obligatis insolidum, tunc petendo non diuidit, sed eligit, vnde sibi nõ præiudicat. ita ꝓpriè loqtur. l. reos. allẽg. in gl.
* ¶ Ego ꝺ istam sol. *ab oib. approbatãm* moueo difficultatem, ꝙ. imò deberet dici totũ è ꝺ, ꝙ petendo sibi ꝑiudicet, vt in l. 2. ꝺ. eo. sed non recipiendo solonem. l. tale pactum. §. post diuisionem. & ibi Bar. & Mod. ff. eod. Pau. de Cast. & alij Mod. post eũ in l. 2.
5 ꝺ. eo. † nam hrs si vẽdit hrditatem, & creditores hrditarij agant ꝺ emptorẽ hrditatis, sibi præiudicant, & censentur fecisse tacitum pactũ de non petendo ab hrde, & si petant, repellũtur exceptione taciti pacti. d. l. 2 ꝺ. eo. secus si recipiant solonem. d. §. post diuisionem, & sic in illis legib. de directo ꝺrium distinguit eius, ꝙ volunt Doct. hic. ¶ Rñde, ꝙ ille leges loquũtur in terminis valde diuersis in reddẽda actione efficaci. Nam ꝺ emptorẽ hrditatis actio non erat efficax, ideo requiritur petitio iudicialis. d. l. 2. ꝺ. e. & sic nõ sufficeret actus extraiudicialis mediãte receptione solõnis. d §. post diuisionẽ, non sic est in terminis nrs, in quib. à prin. actio erat efficax. ꝺ quemlibet insolidũ. ¶ Item aduerte, ꝙ non vr ꝓstituenda drĩa inter receptionẽ, & petitionẽ, put faciunt glo. & Doct. hic, sed vtrobiq; debet considerari, si recipitur, vel petitur simpliciter, & non prciudicat, si aũt recipitur, vel petit hoc expresso, ꝓ sua parte, & tunc ꝑiudicat, vt hoc tex. in ver. ꝓ sua ꝑsona. attẽto, ꝙ petitio, & receptio ẽqpa rant, vt l. si ex toto. §. 1. ff. de leg. j. & ibi tenẽt Bal. & Pau. de Cast. Et plenius ibidẽ Are. ad quẽ te remitto. ¶ In 3. parte gl. dum gl. rñdet, ꝙ ibi ꝑãle est fauore vltimæ volun. istud tenẽt Bar. Bal. & Ang. hic, & Bart. Ang. & Imo. in d. l. inter eos. §. 1. & in d. l. si ex toto. §. 1. sed eã reprobant Cy. Sal. & Pau. de Cast. & d. Alex. hic,
6 & Paul. de Cast. & d. Alex. in d. l. si ex toto. §. 1. † cùm bonum sit arg. à ꝺctib. ad vltimas volun. qñ non est vrgens ratio diuersitatis. l. seruum filij. § eum qui chirographum, & l. quæ de legato. ff. de legat. 1. præcipuè cùm text. in d. l. si ex toto. §. 1. æquiparet contractus, & vltimas voluntates, vnde tene solutionem, quam dedi. ꝺ. in text. in secunda limit.

S V M-

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Pactum de inuicem succedendo factum inter priuatos non valet, etiam in vim donationis causa mortis, sed factum inter milites habet vim vltimæ voluntatis.*
2 *Hæreditas non potest dari per donationem causa mortis, sicut nec per codicillos.*
3 *Duo possunt in eadem charta scribere suum testamen. se inuicem instituendo.*
4 *Pactum de succedendo collatum post mortem, non habet vim donationis causa mortis.*
5 *Pactũ initum inter duos milites, quòd qui superfuerit, fruatur rebus alterius, habet vim vltimi iudicij, & vltimę voluntatis, idem etiam in pia causa.*
6 *In legitima magis fauetur filio, quàm Ecclesiæ.*
7 *Valet testamentum conditum nutu ad pias causas, non tamen inter liberos.*
8 *Si miles in contractu, vel in alio actu inter viuos appellet aliquem hæredem, per istam appellationem enunciatiuam, per quam videtur in eũ suum vltimum iudicium conferre, censetur eum facere hęredem suum esse actualem.*
9 *Priuilegio. l. nostrę non gaudent milites, nisi quando tendunt ad discrimen belli.*
10 *Si duo fecerunt adinuicem pactum, quòd vnus alterum hęredem instituere ret, & ècontra, & vnus pro parte sua impleuit, hęreditas pertinet ad eum, qui est institutus.*
11 *Fides data vni ex armigeris ab alio de se inuicem instituendo, non astringit ad instituendum, nisi sint milites militantes in seruitijs imperij, vel Ecclesia.*
12 *Verbum fortuna, aliquando capitur in malam partem.*
13 *Appellatione rerũ, continetur hęreditas, quando non est datus alius cohęres vniuersalis, aliàs secus.*
14 *Verbum pertinere, est directum.*
15 *Hæreditas est nomen iuris vniuersale, recipiens augmentum, & diminutionem.*
16 *Pactum de futura successione non valet, nec firmatur iuramento.*

LEX XIX.

LIcèt inter priuatos. Dicit Bar. ꝙ ista lex est sing. multum, & ꝙ eam nescit alibi, idem dicunt
1 Bal. & Pau. de Cast. h. d. † Pactum de inuicem succe-
2 dendo [a] factum inter priuatos, non valet ẽt in vim do. cã mor. sed factum inter milites habet vim vltimæ volunt. h. d. Limita istam l. not. vt dixi in l. fi. ĩ. eo. in 3. no. in 5. extensione. ¶ Et diuiditur in duas partes. In prima loquitur in priuatis. In secunda in militibus. Secunda ibi, tñ cùm voluntas. Figura casum in termi
2 nis, vt per Pau. de Cast. hic. ¶† Not. 1. ſm Bart. Bal. Ang. & Pau. de Cast. hic, ꝙ hęreditas non potest dari per do. causa mor. sicut nec per codicil. quod est menti tenendũ, ſm Bar. & sic si dico, dono tibi hæreditatem causa mor. non valet ista donatio, an
3 sit verum, & quomodo procedat, dicam. ĩ. in glo. ¶† Secundò no. ex tex. ibi, huiusmodi scriptum, secundum Bal. & Sal. quòd duo possunt in eadem charta scribere suum testamentum, se inuicem instituendo, & dicit Bald. se ita pluries consuluisse, & Pau. de Cast. refert se vidisse, ꝙ vir & vxor in vna charta ꝑ omnia similiter fuerunt testati. facit text. in l. eo, ꝙ à multis. & ibi
4 Doct. C. si cer. peta. ¶ † Tertiò not. ꝙ pactum de succedendo collatum post mortem, non habet vim don. causa mor. cõtrarium videbatur, quia vbi fit mentio mortis, censetur don. causa mor. glo. in l. Seia. §. fi. ff. de don. causa mortis, & glo. in l. Seia. in prin. ff. de do. præl. & glo. & Doct. in l. fi. ĩ. eod. quæ autem sit ratio, quare hic non sit don. causa mor. tangit glo. & ibi dicetur. Tu considera, ꝙ tex. non negat, quin sit don. causa mor. sed bene dicit, quòd non est efficax, in verb. efficaciter. ¶ Quartò
b no. quòd pactum initum inter duos milites [b], † quòd qui su-
5 perfuerit, fruatur rebus alterius, habet vim vlti. iudicij, & vltimæ volun. idem in pia causa, secundum Bald. in l. fi. in pe. col. ĩ. eod. æquiparando militem, & Ecclesiam, vt ibi per eum. contrarium tenet Lud. Rom. in rep. Authenticæ similiter. in 7. speciali piæ causæ inter contractus. ĩ. ad legem Falcid. per text. in l. pactum, quod dotali. supra eod. vbi tale pactum non valet in filia, quantò minus valebit fauore Ecclesiæ, cùm magis faueatur filijs quàm Ecclesię: nam qui Ecclesiam vult instituere, & filium exhæredare, alium ẽrat pro consilio, q̃ Augustinum, ita dicit tex. in c. fi. 16. q. 3. gl. in l. si quis ad declinandam. C. de episc. & cle. & in l. Papin. §. fi. ff. de inof. test. Primam opi. tenẽt. d. Ale. & d. Ant. de Ale. in d. l. pactum, qđ dotali. quia magis fauẽ piæ causæ, vbi tractatur de anima, quæ cunctis reb. præponẽda est, in l. sancimus. C. de sacrosan. eccl. q̃ faueamus filijs, nisi quo ad legitimam, in qua non debet exhæredari filius, & Ecclesia instituisic loquitur auctoritas D. Aug. s. relata. & ita declarat. Bar. in rep. l. 1. in 6. q. prin. in prin. C. de sacrosan. eccles. Ego confirmo
6 per tria, † ꝙ in legitima magis fauetur filio, quàm Ecclesiæ, per tex. in Auth. si qua mulier. in verbo legitima nulli diminuta. & ibi Bal. & Sal. ad hoc no. C. de sacrosan. eccl. sed extra legitimam magis fauetur Ecclesiæ, quàm filijs, vt probat tex. in d. Auth. si qua mulier. in fi. & ibi Bal. & Mod. ad hoc no. quamuis, vt inqt Bal. propriè ille tex. loquatur in ingresso monasterium. ¶ Secũdo facit, qđ sin. tenet Per. de Anch. cons. 64. qđ inci. prima facie vr̃, ꝙ dispositio. l. cũ auus. ff. de cond. & demon. & l. gñraliter. §. cũ autem. C. de inst. & substit. non habent locum, qñ pia causa esset substituta, quia filij posteà nati non eam excluderent, quia excepta legitima magis fauetur piæ causæ, quàm filijs, vt præ-
7 dixi. ¶ Tertiò confirmo. † nam valet testamentum conditum nutu ad pias causas. Glo. est sin. & ibi Bal. in l. 1. in 2. col. C. de sacrosan. eccl. Pet. de Anch. in c. 2. de test. Ang. in l. iubemus, & ibi. d. Ale. C. eo. & tamen non valet testamentum conditum nutu à patre inter solos liberos. secundum Bal. Ang. & Mod. in d. l. iubemus. qui dicunt ita fuisse iudicatum de facto Perusij in patre cuiusdam Episcopi. idem tenet Ang. in l. in frandem. §. j. per illum tex. cũ glo. ff. de testa. milit. Bald. & Pau. de Cast. in l. & in epistola. C. de fideicom. Cogita tamen, quomodo iste tex. benè possit extendi ad Ecclesiam, cùm loquatur, qñ persona disponens actiuè erat priuilegiata. s. miles, & est alia persona in quã conferebatur. s. alius miles, non sic est in isto casu, quia quamuis Ecclesia sit priuilegiata, tamen persona disponens erat priuata persona. Et ꝙ ista lex non habeat locum ad pias causas, tenet Bald. sibi contrarius in l. 1. in vlt. col. post medium. C. de sacrosan. eccles. ¶† Quintò per istum text. dicit sing. Bart. in l. tale
8 pactum. §. fi. ff. eod. † ꝙ si miles in contractu, vel in alio actu inter viuos appellet aliquem hæredem, per istã appellationẽ enũciatiuam, per quam videtur in eum suum vltimum iudicium conferre, censetur eum facere hæredem suum effectualem, idẽ tenet in pia causa, per tex. in c. fin. de suc. abinteſt. idem inter liberos. Sed Lud. in rep. Auth. similiter. C. ad l. Falc. in 7. coliũ. in 9. speciali piæ causæ inter contractus, dicit, ꝙ istud dictum Bart. non reperitur alibi, tamen reputat falsum, per regulam. l. hæreditas. C. de pac. conuen. tamen dicit, ꝙ opi. Bar. fortè seruaretur in practica per alios, sed non per eum, quia nunquã habuit contradictorem, posteà idem Lud. in 16. col. in vlt. speciali piç causæ inter contractus, dicit, ꝙ pro Bar. est tex. in l. fi. C. fam. ercis. ꝙ quem dicit, ꝙ opi. Barto. procedit in filio, sed non in pia causa. ¶ Tu dic, ꝙ imo contra Barto. tenent Ang. Raph. Ful. & Pau. de Cast. in d. l. tale pactum. §. fi. moti, quia actus contrahendi, & actus testandi realiter, & essentialiter inter se differunt. l. verba contraxerunt. ff. de verbo. signific. & sic ex verbis prolatis in contractu, non resultat institutio: hinc est, ꝙ pacto inter viuos non potest quis fieri hæres. d. l. hæreditas. & d. l. pactum, quod dotali. item secundum Ful. iura alleg. per Bar. loquuntur, qñ verba sunt emissa principaliter propter hoc, vt patet in hoc text. Secus quando incidenter propter aliud, vt in casu Barto. nam tunc etiam in milite nihil dicuntur disponere. l. diuus. ff. de test. milit. §. planè. inst. eod. item contra Barto. tenet Ang. in l. epistola. in prin c. ff. eod. per glo. 2. ibi, vt in verbo nullam. dum dicit, non autem epistolis, quæ gl. secundum Ang. directò confundit istam opin. Bart. sed non bene considerauit Ang. quia illa gl. nõ loquitur in casibus specialibus, prout loquitur Barto. do. Alex. hic tenet decisionem Barto. per text. in d. l. fin. C. fam. erciscun. vbi inter filios nominatio qualitercunque, & quibuscunque verbis facta habet vim testamenti, nec est verum secundũ eũ illud, qđ dicit Lu. Rom. ꝙ illa l. fi. bene habet locum in filijs, sed non in Ecclesia, nam hoc est falsum, cùm magis faueatur piæ causę,

ADDITIONES.

a ¶ Succedendo. Adde Dec. consil. 225. Alex. lib. secundo consil. 83. Alciat. in l. prima. §. sed si mihi. ff. de verborum obligatio. Dec. consilio. 247. columna finali.

* Quid de promissione bonorum post mortem promittentis? & vide Aym. consi. 139. & de conuentione inter fratres, quòd altero præmoriẽte. sine lib. alter ad bona præmorientis admittatur. Dec. consil. 63. colum. 3. consilio 203. colum. 1. vbi Doct. in apostil. idem Dec. ad consilio 225. numero 5. consilio 236. colum. fin. consilio 516. in l. pactum. numero tertio. C. de collatio. Tiraquel. de iure primig. quæst. 6. numero quinto. Boer. quæst. 3. & 55. Alex. consil. 28. lib. 3. ꝙ aũt valeat pactum de succedendo in certis bonis, dummõ non fiat sub noĩe quotæ hr̃ditatis, & ẽt sub noĩe hr̃ditatis simpliciter, qñ nõ venirent bona futura, nec fit mentio de quota, scribit Aym. consi. 19. nu. 7. de quo plura no. Dile. de arte test. tit. 2. caut. 10. MASVER.

b ¶ Milites. Dicit Ro. sin. 522. ꝙ miles pôt donare cã mortis coram duob. testibus. & limitat. l. fi. C. de do. causa mor. & si miles paciscatur de donando bona post mortem, vr̃ facere hæredem. Bald. lib. 2. consi. 358. licèt. PVRPV.

Source : BIU Cujas

cauſæ quàm filijs, vt dixi in præcedentibus not. ¶ Ego firmo iſtam opi. tribus mediis. Primò per rex. in d. l. tale pactum. §. fin. in verſ. iudicium ſupremum. iuncta iſta. l. vbi per talem nominationem videtur eum hæredem inſtituiſſe, & licet quo ad alios non valeret, tamen quo ad iſtas ſpeciales perſonas habet vim teſtamenti. Secūdò moueor per illud, quod vult Bar. in l. fi. in vlt. col ſ. eod. ꝙ hæreditas non poſſit dari pactis inter priuatos, ſecus eſt in pia cauſa, quod an verum ſit, ibi dicam, ponit Pan. in c. in præſentia. in 2. col. de prob. & iſtud etiam multum facit pro his, quæ dixi in præcedenti not. Tertiò moueor, quia d. l. fi. C. fami. ercis. etiam habet locum in pia cauſa, ita in terminis tenet Bar. in d. rep. l. 1. in 6. q. prin. circa prin. C. de ſacroſan. eccleſ. vbi concludit, ꝙ ſi circa filios inſtituendos ſufficit qualecunque iudicium, multò magis ſufficit, quando teſtamentum fit pro anima, & reſpectu religionis. Ego tamen dubito, quia ratio. d. l. fi. in filijs eſt, quia omnino filij ab inteſt. ſuccedere poſſent patri, & ſic cauſa inteſtati fouet cauſam teſtati, quæ ratio ceſſat
9 in Eccleſia, quæ ab inteſta. non ſuccederet. ¶ † Sextò pondera tex. ibi, ad diſcrimen prælij pergentes, ꝙ priuilegium huius legis non habent milites, niſi quando tendunt ad diſcrimen belli, & gl. in verbo pergentes, dicit quando iam erant armati, & acies inſtructæ, & idem tenent Ang. & Sal. hic. facit text. ibi, ſuper vlt. vitæ ſpiritu. d. Alex. tenet, ꝙ imò iſte text. procedit in militibus exiſtentibus in caſtris ſub tentorio, quamuis non ſint in diſcrimine belli, & ponderat rationem text. ibi, tamen cùm voluntas militum. quæ ratio militat dummodo ſint in caſtris, vt per glo. in l. milites. ſ. de teſt. mil. illud autem quod dicit text. de iſtis pergentibus ad diſcrimen prælij, eſt narratio facti. Tu adde, quod pro prima opi. videtur facere illud, quod vult Bart. in d. rep. l. 1. in 3. q. principali. in prin. ſ. de ſac. ſan. eccl. vbi tenet, ꝙ priuilegium illius legis ſolùm procedit, quando teſtator eſt in mortis articulo conſtitutus, per tex. ibi in verbo decedens. eſt verum, ꝙ Bal. ibi in repe. in 3. col. Sal. in 10. q. & Ful. illud reprehendunt. ¶ Breuiter teneo ſecundam opi. quam probo p tria. Primo, quia quando ratio poſita in l. eſt generalis, vt hic, dato, ꝙ caſus poſitus ſit ſpecialis, tamen lex generaliter procedit, ita not. Bar. in l. regula §. ſed licèt. & ibidem Bal. ff. de iur. & fac. ign. Bal. in c. ſecundo requiris. de appel. ¶ Secūdò, quia ex narratione facti in iure poſita, non eſt licitum arguere, quando Legislator non fundat principaliter deciſionem ſuam in illa narratione facti. gl. eſt in c. 1. in verbo collationem. de rerum permut. in 6. glo. in c. auditis. in verſ. ex poſt facto. ad fin. de ele. glo. in c. 2. in verbo non teneris. & ibi Gem. ad hoc not. de do. & contu. lib. 6. gl. in l. vnica. in 3. lect. vbi plura dixi. C. quando non pet. par. niſi in verbis narratiuis fundet intentionem ſuam, ita ſingulariter tenet Gui. de Monte Lau. in cle. 1. in verbo primi anni. de exceſ. præla. quem pluries refert, & ſequitur. d. And. Barb. præſertim in repe. rub. C. qui admit. in 3 5. col. ¶ Tertiò moueor, quia quando aliquid exprimitur in l. ratione frequentioris vſus, ſeu quia illud frequentius contingat, non per hoc excluditur alius caſus. glo. eſt in cle. 1. in verbo præſidentes. & ibi no. d. Anto. de But. & Imo. in 5. col. de reſcri. & ita limitat regulam. c. nonne. de præſ. ſed eſt melior gl. in l. j. in glo. j. C. de his, qui ad eccle. confug. & gl. in l. vnica. in verbo ſponſam. C. de rap. virgi. ¶ Septimò per iſtum tex. Bal. in l. ille autem. ff. de hæred. inſti. tangit quæſtionē,
10 quam dicit habuiſſe de facto. † duo fecerunt adinuicem pactum, ꝙ unus alterum hęredem inſtitueret, & ècontra, & ita vnus pro parte ſua impleuit, & ſic ſocium inſtituit, alter non, an moriente illo qui pro parte ſua impleuit, hęreditas pertineat ad eum, qui eſt inſtitutus? videtur determinare, ꝙ ſic per iſtū text. licèt in contrarium dicat facere, quia inſtitutio debet ſimpliciter fieri, & non ſub ſpe alicuius lucri, ſicut reſignatio beneficij, vt ibi in glo. Imo. ibidem aliter diſtinguit. Rapha. Cum. in l. captatorias. ff. de hæred. inſti. faciens mentionem de iſta deciſione Bald. dicit, ꝙ ſi iſtud fuiſſet ſolum pactum, non valuiſſet niſi in milite, per hanc l. ſed ſi fuit conditum teſtamentum, & ſecuta
a inſtitutio, nihil repugnat, quin valeat, & ita potes limitare [a] iſtā. l. in 1. parte, ꝙ ſi conuentio ſtetit in terminis pacti, ꝙ inter priuatos non valeat, quia hæreditas non poteſt dari pactis, ſed ſi vigore pacti proceſſum eſſet ad teſtamentum ſolenne, & ſic ad inſtitutionem, tunc valeret, quod vltimum ſanè intellige, vt p
11 glo. & Docto. in l. cùm donationis. vbi dicetur. ſ. tit. 1. ¶† Octauò per iſtum tex. dicit Ang. in d. l. ille autem. ꝙ homines hodierni temporis præcipuè armigeri faciunt adinuicem ſocietates iuratas, & promittunt adinuicem data fide de ſe inuicem inſtituendo, certè talis fides non aſtringit ad inſtituendum, niſi ſint milites militantes in ſeruitijs imperij, vel Eccleſiæ, per iſtā. l. quam ipſe ad hoc repurat ſing. ſed errat, quia hic bene deciditur, ꝙ iſta conuentio inter milites valeat, ſed quòd per eam cogatur ad inſtituendum, non dicitur hic, nec eſt dicendum, quia ſic auferret liberam facultatem teſtandi militi, & ſic iſta. l. quæ eſt inducta fauore, & in priuilegium militum, retorqueretur in eorum odium, contra l. qđ fauore. ſ. de legib. & ita tenet Imo. ibi, & Mod. hic. ¶ Nono pondera text. ibi, ob communem mor
12 tis fortunam, quod † fortuna hic capitur in malam partem, ſicut etiam in l. fi. in fine principij, in verbo fortunæ inſidias, & ibi Bald. in l. fi. multum not. C. de tempo. appel. & ſic facit pro eo, quod decidit ſingulariter Barto. in l. ſi is qui in aliena. ff. de acquir. rer. dom. ꝙ ſi quis recipiat rem ſuo periculo & fortuna, per talia verba cenſetur in ſe ſuſcepiſſe periculum caſuum fortuitorum, attento ꝙ etiam fortuna capitur in malam partem, vt ibi per eum, ſequitur ſimpliciter. d. Alexan. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. in pen. colum. ff. ſi quis cau. ¶ Decimò no. ex hoc
13 text. ſecundum Barto. & alios †, quòd appellatione rerum continetur hæreditas, facit l. rei appellatio. ff. de verbo. ſignifi. l. nam quòd. §. fi. cum l. ſequen. & ſc. ff. ad Trebel. intellige, quando nō eſt datus alius cohæres vniuerſalis, vt hic, aliàs ſecus eſſet. l. fi. ff. de vſufru. leg. facit, quod vult glo. not. in l. his verbis. in princ. ff. de hære. inſtit. ¶ Vlt. not. ex hoc tex. ſecundum Barto. & alios,
14 † quòd verbum pertinere, [b] eſt directum, veritas eſt, quod eſt
b commune. l. verbum illud pertinere. ff. de verbo. ſignifi. ſecundum Barto. in l. centurio. in vlt. colum. ff. de vulg. & pupil. not. Barto. in l. fideicommiſſa. §. ſi filio. per illum tex. ff. de leg. tertio, & in l. Lucius. 2. §. filiam ex aſſe. per illum tex. ff. de leg. ſecundo. Barto. in l. 1. ad fi. princ. ff. de don. & in l. Seia. in fi. ff. de do. cauſa mor. Cyn. & Bald. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vend. Ange. de Aret. in §. qua ratione. inſti. de pup. ſubſt. Cōfirmo per ſimile, nā & in alia materia, verbum pertinere eſt commune, quia poteſt referri tam ad petitorium, quàm ad poſſeſſorium, & ècontra. glo. eſt no. in l. ſi quis intentione ambigua. & ibi Bart. & alij. ff. de iudi. Specu. in titu. de cauſa poſ. & propiet. §. notandum. in verſ. aliæ. Ang. vbi limitat, in l. Iulia. §. idem Iulia. ff. de rei vendi. Innocen. vbi aliter limitat in cap. cùm Eccleſia ſutrina. & ibi d. Anto. de But. & Panor. de cauſa poſſeſ. & proprieta. & in capit. 1. de ſequeſt. poſ. & fru. facit, quod vult Barto. in l. & an eadem. §. actiones. in pen. colum. ff. de except. rei iud. Bal. in l. 1. C. de excep. & in l. quod tempore. in fi. C. de teſta. milit. & in l. domum. in 1. colum. & 1. q. C. de rei vendi. facit, quod vult glo. not. in c. inter dilectos. in verbo pertinere, de fid. inſtrumen. quæ dicit, quod verbum pertinere eſt latiſſimum, & per illud deducitur in iudicium quicquid iuris quis habet, quæ glo. non eſt alibi in iure, ſecundum Ang. in conſi. 296. quod incip. viſis atteſtationibus. in vlt. colum. ¶ Capio glo. in verbo mortis cauſa. quam diuido in quatuor. In prima allegat concordantem ad text. In ſecunda ponit rationem dubitandi, quam declaraui in tex. in tertio not. In tertia aſſignat primam rationem decidendi. In quarta aſſignat aliam. Secunda ibi, huic enim donationi. Tertia ibi, ſed tamen non eſt. Quarta ibi, item donatio emolumentum. ¶ In ead. ibi, tali pacto hæredem ſibi efficere cupiebat, habes primam rationem, quare conuentio de qua in hoc text. non ſit don. cauſa mor. quia in donatione cauſa mor. non grauatur hæres, hic autem grauatur. ex iſta ratione glo. no. Bar. ꝙ per donationem cauſa mor. nō poteſt dari hæreditas, ſicut nec per codicillos, cùm requiratur, ꝙ in teſtamento detur. idem not. Bal. Ange. & alij hic. & ſic habes, quòd ſi aliquis dicat in inſtrumento, dono tibi hæreditatem meam poſt mortem, quòd non valet iſta donatio, idem vult Barto. ſed alia ratione in l. fi. in vlt. colum. ſ. eod. quia eſt perinde, acſi diceret dono omnia bona
15 præſentia, & futura, † cùm hæreditas ſit nomen iuris vniuerſale recipiens augmentum, & diminutionem. l. item veniunt. §. fructus. ff. de pe. hæredi. ſed ita eſt, ꝙ donatio omnium bono-
* rum præſentium, & futurorum non valet, *ſecundum magis cōmunem ſententiam*, quia aufert liberam facultatem teſtandi per indirectum, vt habetur in d. l. fin. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligatio. In contrarium facit. l. quęſitum. §. pe. ff. de leg. primo. iuncta gloſ. in verbo hæreditati, quæ exponit hæreditati. i. bonis nunc, quæ ſunt futura hæreditas, &

ibi

ADDITIONES.

a ¶ Limitare. Bart. conſi. 22. ex facto. Iaſ. conſi. 8. circa prin. adde ea, quæ ſcripſi in l. fi. infra. eod. PVRPV.

b ¶ Quod verbum pertinere. Adde l. ſi quis ex argentarijs. in §. pertinere. ff. de eden. l. iſti. §. 2. ff. quemad. teſt. ape. Inno. in cap. cùm Eccleſia. de cauſa poſ. & propriet. Docto. in capi. conſtitutus. de relig. dom. Doct. in cap. Abbate ſanè. de re iud. lib. 6.

* Prac. Pap. For. lib. Act. Real. verſ. ſpectat, & pertinet. & verſ. iure dominij. nume. 37. & for. lib. ſpol. poſſeſ. verſ. pleno iure. vbi dixi, & dic, ꝙ comprehendit etiam eum, cui aliquid debetur actione perſonali, teſte Rol. conſi. 51. nu. 20. lib. 2. & verificatur etiam in iure poſſeſſionis ciuilis, vt not. Paris. conſil. 58. colum. 5. circa fin. lib. 3. plura not. Nat. conſi. 235. col. 7. in fi. poſt Rom. conſil. 369. num. 35. MASVER.

Source : BIU Cujas

ibi Barto. præsupponit, ꝙ si aliquis dicat, dono tibi hæreditatē meam, quia tunc valet, idem tenent Alb. Bald. & Pau. de Cast. & Raph. Cu. ibi, Imo. nihil tangit, & ibi Albe. refert aliàs de hoc fuisse magnam controuersiam, ꝙ nec dicas, ꝙ ibi loquitur in donatione simplici, hic in dona. causa mor. cùm vtrobique militet regula. l. hæreditas. ſ. de pa. conuent. Pau. de Cast. hic in fine solus format hanc oppositionem, & nihil respōdet, aliquid tāgit. d. Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, in 7. colum. Bald. in l. fi. in pen. colum. ſ. eod. Item adde, quod Bald. dicit in c. 2. in prin. de feu. dato in vicem. l. commisso. per istum text. ꝙ per donationē causa mortis possunt dari omnia bona, & etiam hæreditas futura. ¶ Veritas est, ꝙ si donatur hæreditas tanquā ius vniuersale, & sic tanquam ius accrescendi, constat istā essē mentem donantis, & tunc nihil valet, & in istis terminis loquitur gl. & Doct. hic, facit. l. cùm donationis. in fi. ſ. ti. t. & ita in spe cie declarat Bar. ī d. l. stipulatio hoc modo cōcepta. circa med. sic etiam intellige illud, quod tangit Bald. in L. in donationibus. C. ad l. Falcid. aut quis donat hæreditatem simpliciter, & tunc, si se stringit ad præsentem, & valet, quia exponitur hæreditatē, id est bona, sic intellige glo. & Bar. in d. l. quæsitum. §. pe. aliàs secus, sic intellige Bar. in d. l. fi. in vlt. col. ſ. eo. ¶ In ead. ibi, hic autē onus habet ꝓp vicissitudinem. no. ex glo. duo, primò secundā rationem, quare in hac. l. non sit donatio causa mor. eo quia donatio causa mor. est sine onere, sed in hac. l. est onus ꝓp vicissitudinem, ista ratio fin Mod. & bene, est falsa, quia ēt in donatione causa mor. potest onus iniungi. l. ab eo. C. de fideicom. ¶ Secundò habes diligenter notare ex glo. ꝙ donatio censetur onerosa, quando in ea est vicissitudo. istam gl. no. & per eam decidit quæstionem Old. in consi. 139. quod incip. ad habendam ali qualem notitiam, sequitur Io. And. in addi. Spec. in ti. de instru. edit. §. porrò. in vlt. col. in vers. fuit etiam alia quæstio de facto, duo fratres &c. Alb. & Sal. in l. fi. ſ. eod. Ange. in l. hęreditarium. ff. de bo. antho. iud. pos. & in l. sancimus. C. de don. Imo. & alij in l. Aquilius Regulus. in pen. col. ff. de dona. Duo fratres habētes bona paterna communia fecerunt talem contractum, ꝙ q-libet donauit alteri bona paterna sub hac conditione, quòd superstes altero præmortuo illa haberet, opponebatur ꝙ talis donatio non valeret, quia fuit facta sine insinuatione, contra. l. sancimus. C. de dona. & determinant præfati Docto. per hanc glo. contrarium, quia non fuit simplex donatio, sed onerosa ꝓp vicissitudinem, vt hac glo. & ita dicunt fuisse determinatum. Lu. Rom. post alios in d. l. Aquilius Regulus. refert de hoc fuisse ad duam quæstionem temporibus suis, & in contrarium adducit. l. fi. §. similique modo. cum Auth. eo decursum. C. de don. ante nup. vbi donatio propter nuptias cōstituitur respectiuè tandotem, & tamē requiritur insinuatio, & dicit ad hoc nesciradliud responsum, nisi ꝙ dicta in donatione propter nuptias e aquā exorbitantia non debent extendi. ¶ Tu dic melius, ꝙ hic nō sunt mutuę donationes, cùm dos respectu mariti sit titulus onerosus, vt no. Bar. in l. fi. §. fi à socero. ff. de his, quæ in frau. cred. & dos detur, vt restituatur. l. dos à patre profecta. C. sol. matr. duas alias rationes vltra gl. addunt Doct. quas prosequere, vt p d. Ale. hic. ¶ Capio gl. fi. in verbo compendiū. q̄ diuide in duas. In prima declarat tex. In secunda formar quæstionē, & refert duas opi. ¶ In fi. glo. habes, ꝙ in hac lege conuentio reciproca, quæ valet inter milites, nō est propriè testamētū in specie, sed quædam vlt. voluntas in genere. sequūtur Bal. & Ang. hic, & dicit Bal. ꝙ non reperitur alibi, q̄ in casu huius. l. vlt. volūtas in genere, & innominata, ad hoc etiam istam glo. reputat sing. Ang. in l. 3. §. genera. ff. de acquir. possess. & licèt Cyn. Bal. Sal. Ful. & d. Ale. teneant, ꝙ in hac. L. sit testamentum, quia nihil repugnat, ꝙ l. milites. C. de testam. mili. circa hoc non est insistendum, cùm vtroque modo sit idem effectus, vt etiam dicit Bald. hic. & tex. magis facit pro prima parte in verbo vim postremi iudicij, si habet vim testamenti, ergo non est verè testamentum, cùm aliud sit esse tale, aliud haberi pro tali. l. mercis appellatione. cūsim. ff. de verb. sig. ¶ Vltimò, quia in hac. l. & in l. pactum, quod
16 dotali. ſ. eod. habuisti, † ꝙ pactum de futura successione non valet, dubitatin contingentia facti d. Ale. in consi. 25. incip. viso testamento condito. in 3. volu. si inter duos fratres sit factum pactum de succedendo adinuicem, casu quo alter præmoriatur sine liberis nullo condito testamento, an valeat, dubium facit, quia text. in d. l. pactum, quod dotali. ideo improbat tale pactum, eo quia aufert liberam facultatem testandi, sed in isto pacto est exceptuatum testamentum, igitur &c. & circa hoc do. Alexan. non directò ponit veritatem. Tu dic, quòd duplex ratio finalis est, quare tale pactum sit improbatum à iure, & non firmatur iuramento. Prima, quia aufert liberam facultatem testandi. Secunda, quia inducit votum captandæ mortis, vt ibi dixi, vnde licèt in casu isto cessēt vna ratio, tamē ex quo militat alia, militat dispositio. l. prohibitiua, vt per glo. in l. si ventri. §. fi. ff. de priuile. credi. gl. in §. affinitatis. insti. de nup. & text. melior de iure in l. si non lex Aelia sentia. & ibi Bald. ad hoc not. ff. de hær. insti.

SVMMARIVM.

1 *Dominium non acquiritur ex sola conuentione, seu ex solo contractu, sed ex traditione, si tradens erat dominus, si verò non erat dominus, acquiritur dominium mediante vsucapione. & num. 2. & 3. secus verò est in hypotheca. vt infrà num. 7.*
4 *In feudis quamuis aliquis sit inuestitus, tamen ante traditionem non habet ius, sicut nec in alijs rebus.*
5 *Si princeps vendat, vel donet, vel aliter contrahat, an sit necessaria traditio ad transferendum dominium.*
6 *Princeps dicitur lex animata in terris.*
8 *Si res vendita signatur per aliquam signaturam, ita transfertur dominium sicut per traditionem, nisi in vegete vini.*
9 *Duplex reperitur dominium.*
10 *Proprietas, & dominium differunt.*
11 *Si in libello quis dicat, proprietatem ad se spectare, vel se esse proprietarium, & postea in processu probaret de vtili dominio, puta, ꝙ esset emphyteuta, an succumbet.*
12 *Sicut est reperire possess. & quasi possess. ita domi. & quasi dominium, & proprietatem, & quasi proprietatem.*
13 *Per præscriptionem. 10. vel 20. anno. acquiritur dominium vtile, & non directum, fallit sex modis, vsque ad num. 16.*
17 *In Ecclesia, in pauperibus, in filio, dominium transit ipso iure absque traditione.*
18 *Si hæres est grauatus ex vltima voluntate vendere, ex solo contractu transfertur dominium.*
19 *In iudicijs vniuersalibus transfertur dominium sine traditione.*
20 *In beneficialibus acquiritur ius per solum titulum, & inuestituram.*
21 *In dote transfertur ipso iure dominium in vxorem.*
22 *Ad transferendum dominium requiritur traditio, licèt non sit necesse, quòd tradatur vacua possessio secus tamen est in vsucapione. & numero 23.*

LEX XX.

1 TRaditionibus. Ista l. ponit tres regulas, duas affirmatiuas, & vnam negatiuam. hoc dicit. † Dominium non acquiritur ex sola conuentione, seu ex solo cōtractu, sed ex traditione, si tradens erat dominus, si vero tradens non erat dominus, acquiritur dominium mediante vsucapione. hoc dicit. ¶ Not. regulam, quòd ex solo contractu
a absque traditione a non transfertur dominium, concordat. §. per traditionem. insti. de rer. diu. l. pen. C. de rei vendi. allegara. in glo. & duplicem rationem huius regulæ assignat Bald. in l. ea. l. in 1. colum. C. de condi. ob causam. Pro ampliatione istius regulæ adde, quòd dominus alicuius rei pro dimidia, pro indiuiso, si emat aliam dimidietatem à socio, non acquiritur do-
2 minium sine traditione, secundum Ang in l. 2. de stip. ser. ¶ † Se-
b cundo amplia b istam regulam procedere non solum in contractu particulari, sed etiam si esset contractus vniuersalis, adhuc ex eo non transfertur dominium sine traditione, glo. est ordi. in l. prima, in princip. in verbo vniuersæ, & ibi Bald. ff. de vsucapio. pro dote, quam glo. reputat ad hoc singu. Bald. in l. nulla. C. de iure dot. & sequitur in l. prima. in 8. quæstio. C. de act. & oblig. & in l. fin. §. præterea. C. de iure dot. & est text. melior de iure in l. qui tibi hæreditatem vendidit, & ibi Bald. ad hoc not. C. de his, qui à non domino manu. & similis text. in l. qui tibi hæreditatem vendidit. C. de hær. vel act. vendi. ¶ Intellige istud vltimum, nisi titulus vniuersalis accederet personæ, tunc transfertur dominium in consequentiam personæ sine traditione. l. si adoptauero. ff. de preca. Auth. ingressi. supra de sacrosan. eccles. & ibi not. sic declarat Bald. in tertia opp. Sal. in quarta. ita intellige Barto. post glos. qui aliàs malè

ADDITIONES.

a ¶ Traditione. Adde Bal. in l. 1. C. de inof. don. Ang. in l. commissa. ff. de publi. Abb. in c. ex literis. in 2. col. de consue. & an dominium transferatur in Ecclesiam sine traditione, dic, vt in l. 2. & ibi Doct. C. de sacrosan. eccl. Bar. in Auth. ingressi. in 2. q. C. eo. tit. Bal. in l. si nondum. C. de fur. Spe. tit. de sta. re. ver. 49. & hoc etiam procedit pretio non soluto.

b ¶ Pro ampliatione regulæ, sicut pactum non transfert, ita non impedit dominij translationem, gl. in l. fi. ſ. de rebus alie. Ale. in l. filiusfam. §. diui. ff. de le. 1. Bar. in l. qui absenti. §. j. ff. de acq. pos. Brun. consi. 67. Ampliat et si partes vellent. Dec. cons. 300. col. 2. Ampliat in resolutione cōtractus. l. ab emptione. ff. de empt. Limita in pacto de retrouendendo, ꝙ dominium transfertur ex sola oblatione, l. si cùm venderet. ff. de pig. act. Ana. in c. conquestus. de vsur. Adde Ang. cons. 335. & Dec. cons. 12. consideratis. PVRPV.

Source : BIU Cujas

2 lè diceret In l.ſi ager. ff. de rei vendi. ¶ †Secundò aliter amplia
a iſtam regulam, vt procedat etiam ſi interueniat inueſtitura, [a]puta per impoſitionem anuli, vel bireti, vel traditionē enſis euaginati, vel per aliud ſignum ſimile, adhuc non transfertur dominium ſine traditione, glo. eſt no. in c. authoritate de inſti. in c. ex ore. de his quæ fiunt à maio. parte cap. in cap. accedens. & in c. pro illorum. de præben. Can. in c. ex parte. de conſti. Bal. hic, & in l. 1. C. de vſuca. pro dona. & in rub. C. de contrahen. empt. in 17. q. & in l. quædam mulier, vbi etiam Ang. ff. de rei vend. Ang.
4 in l. licèt. C. de acquir. poſſeſ. ¶ †Hinc videmus, ꝙ in feudis quāuis aliquis ſit inueſtitus, tamen ante traditionem nō habet ius, ſicut nec in alijs rebus. c. ſi facta, & ibi Bald. in 1. col. ſi de feu. defun. con. ſit inter dom. & agna. & no. Bal. in c. 2. in 1. colum. poſt And. de Iſer. de noua for. fideli. in vſi. feud. ¶ Adde etiam, ꝙ ex regula huius tex. colligitur ratio. l. quoties. C. de rei vend. & l. ſiue autem. §. ſi duobus. ff. de publi. in rem act. ꝙ ſi eadem res vēditur duobus diuerſo tempore, & traditur ſecundo prius, præfertur ſecundus, in quem transfertur dominium mediante traditione, primus autem ex ſolo titulo nullum dominium, nec ius habet in re, ſecundum glo. & Doct. in d. l. quoties. & plenius Pan. in conſi. 92. inci. quo ad primum dubium nunquid ſtante
5 ſtatu. prædicto. in 1. vol. ¶ † Nunc ſe offert pulchrum dubium, in quo ſemper dubitaui, nunquid regula huius text. habeat locum in principe vendente, vel donante, vel aliter contrahente, quòd etiam ibi ad transferendum dominium requiratur traditio. An verò ſit ſpeciale in principe, ꝙ ex ſolo cōtractu trāſfertur dominium ſine traditione, vehementer dubito, & partem affirmatiuam tenet Io. And. in cap. olim. de verbo. ſign. in nouel. Bald. in c. licèt cauſam. in 8. colum. de prob. facit, quòd dicit Ang. in l. officium. in fi. ff. de rei vend. ꝙ licèt aliàs per ſolum inſtrumentum contractus non probetur dominium, fallit niſi ſit inſtrumentum continens donationem, vel alium contractū principis, ex certa eius ſcientia celebratum: patet, quia princeps habet poteſtatem transferendi dominium pro libito voluntatis. Ad idem facit, quod vult Bald. in præludijs feudo. in 6. col. ꝙ eo ipſo, quod princeps donat, abſque alia traditione transfertur ius, & dominium. idem plenius tenent Bal. & And. de Iſer. in cap. 2. de no. for. fide. in vſi. feud. limitando, vt per eos. d. Alexan. in conſi. 187. in 2. volu. quod incip. in hac cauſa, & lite. in vlt. colum. facit, quod not. Bald. in l. fi. in princ. ff. de conſti. prin. Alibi Bald. in cap. ad audientiam. de præſcri. colligit pulchrè ex illo tex. quòd ex priuilegio principis transfertur ius ſine apprehenſione poſſeſſionis. Alibi tenet idem Bal. in c. 1. quid ſit inueſti., ꝙ ſi Papa dicit, aſſignamus tibi tale caſtrum cum plenitudine iuris, vel per alia æquipollentia verba, non eſt neceſſaria alia poſſeſſio facti, vt ibi per eum, & per And. de Iſer. pro iſta opin. vltra authoritates multum ſtringit, quia per legem transfertur dominium ſine aliqua traditione ſecundum Bart. & Doct. hic, per l. commiſſa. ff. de publica. no. Bald. in l. 1. in 1. no. C. commu. de leg. ſicut per conſuetudinem, & ſtatutum. in capit. 2. de conſue. Bald. in l. fin. in 4. colum. C. de ſacroſan. ec
6 cle. † ſed ſic eſt, quòd princeps dicitur lex animata in terris. §. pen. in Auth. de conſul. lib. gl. in l. & quia. ff. de iuriſ. om. iud. Itē quilibet contractus celebratus per principem habet vim legis, & ita poteſt allegari, ſicut quælibet alia lex. ſecūdum Bar. in l. ciuitas. in 1. colum. ff. ſi cer. pet. cum concor. quas ibi dedi. ¶ In contrarium fortiter tamen facit illud, quod dixi in feudis. ſ. attento, ꝙ feudum dicitur contractus nominatus, vt per Bar. in l. iuriſgen. §. quinimo. in pen. colum. vbi dixi. ff. eod. ¶ Secundò facit, quod ad literam dicit Bald. in cap. 2. in vlti. colum. de noua for. fideli. vbi dicit Bald. multum referre, vtrum cū principe contrahatur, & in tali contractu ſeruandum eſt ius commune, vt ante traditionem non acquiratur dominium, nec poſſeſſio, vnde ſecundū eū. l. omnes. & l. bene à Zenone. ff. de quadri. præſcri. debēt intelligi interueniente traditione: ſi vero loquitur per viam priuilegij, ſeu qñ princeps facit gratiam non p viam contractus ſed ſupplicationis, & tunc ex ſola gratia dominium transfertur, quia iſta eſt natura collationis gratioſæ. c. ſi tibi abſenti. de præben. in 6. & ſubdit, ꝙ quælibet gratia principis cenſetur priuilegium. no Io. And. in d. c. olim. de verb. ſign. in nouel. Sed caue, quia ſi in feudis, & ſic in beneficijs principis nō transfertur dominium ſine traditione, multò minus in priuilegijs, cū beneficia ſint fauorabilia, & latiſſimè interpretanda. l. fi.
7 ff. de conſti. prin. c. cùm dilecti. de dona. ¶† Limita regulam huius legis procedere quo ad dominium, quod non transfertur ſine traditione, ſecus eſt in hypotheca. l. 1. ff. de pign. act. ratio diuerſitatis eſt, vt per Bald. & Sal. hic in vlt. colum. ¶ Capio glo 1. quam diuido in quatuor, prout quatuor remouet oppoſitiones. Secunda ibi, idem intellige. Tertia ibi, vel quaſi. Quarta ibi, ſed in his interuenientibus. ¶ In ea. ibi, traditionibus, vel quaſi. habes ex glo. ꝙ quaſi traditio fit dimittendo rē, quæ erat penes emptorem. adde quòd pluribus alijs modis fit iſta quaſi traditio, de quibus per glo. magiſtram in l. 3. in prin. vbi Mod. ff. de acquiren. poſſeſſio. & l. 1. & l. licèt. vbi Ang. C. eod. declarant Bald. & Sal. hic, inter quos ille eſt per retentionem vſusfr. l. quiſquis. C. de dona. quem extende ad retentionem
8 pignoris. gloſ. eſt ſingu. in l. 1. in fin. ff. de rebus eorum. ¶ † Adde ſimiliter, quòd ſi res vendita ſignatur, per talem ſignaturā
1 ita transfertur dominium, ſicut per traditionem, vt ſi exiſtēs in nemore ſignauit conſeruari arbores, quas emit. text. eſt no. in l. ſi neque. §. fin. ff. de pericu. & commo. rei vend. quem ad hoc reputat ſingu. Lud. in ſing. ſuis. ſing. 285. incip. tu ſcis, quòd traditionibus. ¶ Fallit in vegete vini empta, quia per ſolam ſignaturam non transfertur dominium. text. eſt qui reddit rationem fal. in l. prima. §. ſi dolum. ff. eod. de peri. & commo. rei vendi. & de vtroque not. Bald. in rub. C. de peric. & commo. rei vendi. in prima colum. ¶ In ead. ibi, niſi ſatisfaciat de pretio. adde, vel niſi habita ſit fides de pretio. l. quod vendidi. ff. de contrahen. emptio. l. procuratoris. §. ſed ſi dedi. ff. de tributo. actio. quod quando, ſit declarat gl. not. in l. inciuile. C. de rei vendicatio. ¶ In ead. ad fi. habes ſuppletiones neceſſarias ad regulam text. quæ ſic plenè debent formari, per traditionem, vel quaſi, factam à domino, vel quaſi domino, ex cauſa habili ad translationem dominij, ſi ſit pretium numeratum, vel habita fides de pretio, ſemper transfertur domi
9 nium, & hoc modo regula eſt vera. ¶ † Subdit Bald. iuxtà hanc partem glo. quòd duplex reperitur dominium, ſcilicet ſuperius, quod appellatur proprietas, & inferius ſeu ſubalternū, quod appellatur vtile dominium, & exemplificat in feudis;
10 vt hic per eum. ¶ † Ex quibus verbis ego colligo differentiam
b inter proprietatem, [b] & dominium, ſuper qua differentia laborat Io. Fab. in §. ſed iſtæ. in 25. colum. inſti. de actio. & quòd ſit differentia, patet ex text. & in l. ſi procurator. §. 1. ff. de acquiren. rer. dom. in verbo. & proprietas, & dominium: nam
c copula, [c] &, cadit inter diuerſa. glo. in rub. ff. de iur. & fac. ignor. glo. in capitulo querelam. de ſimo. & credo, quod differentia ſit iſta; nam dominium eſt terminus magis latus, & comprehendit quodcunque dominium, ſiue ſit directum ſiue vtile, nam & vſufructuarius dicitur habere dominium. l. 3. §. primo. ff. de vſufruct. not. in l. prima. §. fin. ff. de iuriſd. om. iud. ſed proprietas nunquam capitur niſi ſolum pro directo, & vero dominio, prout oſtendit etymologia vocabuli. nam dicitur proprietas, quaſi propriè tuum, vnde dicit Bald. in l. cùm res. in fin. C. de probatio. quòd iſtud nomen proprietas, eſt nomen directum, & non obliquatur, & nunquam ponitur pro vtili dominio, & quod appellatione proprietatis ſemper intelligatur de directo, tenet Bald. in l. pen. in ſecunda colum. C. ſi à non compe. iudi. ¶ Alibi dicit Bald. in capit. primo. §. 1. de inueſt. de re alienan. fac. in vſib. feud. quòd ſignificatio proprietatis eſt magis ſtricta & nuda, quàm ſignificatio dominij. adde etiam quod not. Barto. in l. locorum. C. de omni agro deſer. lib. 11. per illum text. in verbo proprietas poſſeſſionis. adde etiam, quod ſingulariter dicit Bald. in l. ſecunda. ff. de
11 conditio. inſti. † quòd ſi in libello quis diceret proprietatem

ad

ADDITIONES.

a ¶ Inueſtitura. Adde, quòd inueſtitura non habet vim traditionis. Intelligendo, vt per Abb. in capitulo authoritate. colum. ſecunda. extra de inſtitutio. pro quo vide, quæ ſcribit Cur. iun. conſilio 277. numero primo. Declara, vt per Alexan. conſi. 88. numero 7. lib. quinto. Deci. conſilio 191. eundem Iaſ. in l. quoties. numero 30. & ſequen. C. de rei vendicatio. Bald. in rub. numero 17. & ſequen. C. de contrahen. emptio. Nat. conſilio 398. numero 17. & 28. Paris. conſilio 22. numero 58. libro primo. Aymo conſilio 124. MASVER.

b ¶ Differentiam inter proprietatem. Adde Bald. in l. pen. C. ſi à non competenti iudi.

* Et quòd aliud ſit dominium, aliud proprietas, not. Caſt. in l. proprietatis. in princip. C. de probatio. idem Iaſ. in l. naturaliter. §. nihil commune. numero 13. ff. de acquir. poſſeſſio. & de proprietate vide, quæ ſcribunt Doct. in apoſtill. ad Cepol. de ſeruitut. vrbanorum prædio. capitulo. 38. MASVER.

c ¶ Copula, &, Adde Caſt. in l. prima. C. de pact. Iacob. de Aret. in diſput. incip. quidam paterfamilias.

* Eundem Iaſ. in l. legato generaliter. numero 5. ff. de leg. primo. in l. re coniuncti. colum. 18. & 20. ff. de leg. tertio. Dec. conſilio 384. numero 3. poſt Rom. conſilio 104. colum. 4. & dic, quòd de natura copulæ eſt, quòd vtrunque copulatiuè verificetur. l. ſi hæredi plures. ff. de condit. inſti. l. ſi quis ita. de verbo. oblig. c. 2. de reſcriptis. Quid de copula poſita inter duo incompatibilia, & dic, ꝙ regulariter conuertitur in diſiunctam, ex not. per Rip. in l. de pupillo. §. memminiſſe. numero 22. ff. de no. ope. nun. Quid qñ ponitur inter genus, & ſpeciem? & dic, ꝙ ſpecies expreſſa nunq̃ continetur in genere, ex no. per Bar. in l. 1. ff. de reb. dub. quib. adde, ꝙ vbi duo extrema copulantur p copulā, dēr ambo exprimi principaliter, telle Alex. conſ. 2. col. fi. in prin. lib. 3. MASVER.

Source : BIU Cujas

ad ſe ſpectare, vel ſe eſſe proprietarium, & poſteà in proceſſu probaret de vtili dominio, puta quòd eſſet emphyteuta, vel vaſallus, deberet ſuccumbere. Secus ſi dixiſſet ſe dominum, quia dominium bene poteſt intelligi de vtili. & hoc modo limita Bart. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero. cum his quæ plenius dixi. ff. de iureiu. Contra prædicta videtur facere tex. in l. proprietatis. C. de prob. dum dicit proprietatis dominium. niſi exponas, vt ibi glo. facit. ¶ Quæ autem dicatur plena proprietas, & quæ nuda, patet ex tex. in l. fœminæ. §. illud. C. de ſecun. nup. & ibi no. Bal. & dicit, ꝙ non eſt alibi tex. in iure, qui ita plenè p-
11 bet. ¶ † Vlt. adde, ꝙ ſicut eſt reperire poſſeſſionem, & quaſi, item dominium, & quaſi dominium, ita eſt reperire proprietatem, & quaſi proprietatem. gl. eſt in l. 2. §. quædam. ff. de interdi. illam gl. ad hoc reputant ſingularem Bal. & Ia. Alua. in c. 1. §. 1. de inueſti. de re alie. fa. & eſt tex. in c. fi. de iure patro. ¶ Capio gl. in verbo, & vſucapionibus. iſtam glo. diuido in duas. In 1. allegat concordantem ad tex. In 2. quærit, & diſputat. Secũda ibi,
13 ſed an idem. † concludit ergo gl. quod per præſcrip. 10. vel 20. annorum acquiritur dominium vtile, & nõ directum, per tex. in l. ſi quis emptionis titulo. in verbo exceptionem, inducendo, vt ibi per glo. 2. & Saly. & d. Ale. ĩ. de præſc. 30. vel 40. ann. idem probatur in l. 1. §. fi. in verbo vtilẽ. & ibi no. Bart. ff. de aqua plu. arc. & in l. ſi duo patroni. §. 1. in verbo vtilem. ff. de iureiur. idem
* & plenius tenet gl. in Auth. niſi tricennale, *& ibi communiter Doct.* C. de bon. mater. gl. in l. 3. ff. de vſuca. gl. in l. 1. §. cùm prædiũ. el 1. & ibi Bar. ff. de pigno. Barto. in l. Sticho. ff. de vſu, & vſufru. leg. Bal. in c. licèt cauſam. in 2. col. de proba. & in l. aduerſus. C. de rei ven. Dy. & Ioan. And. in regula poſſeſſor. Imo. in repe. c.
14 fi. in 60. col. de præſcrip. ¶ Iſtam conclu. limita ſex modis. † Primò in præſcriptione tanti temporis, cuius initij memoria non ſit in contrarium, per talem acquiritur directum dominium. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quoti. & æſti. ſecũdum Bal. Saly. & Mod. hic, Imo. in l. prætoris. ff. de dam. infec. ¶ Secundò limita, quando eſſet ſtatutum, quod præſcribens acquirat dominium. Nam vt ſtatutum aliquid addat iuri communi, intelligitur, quòd acquirat dominium directum. ſecundum Bart. & Mod. in l. 2. ff. de vſucap. Bald. in c. cùm non liceat ad fin. de prę-
15 ſcri. ¶ † Tertiò limita, niſi quis præſcriberet ex titulo ſententiæ ſecundi decreti, ita ſing. Bald. in l. in poſſeſſionem. C. de bo. auto. iu. tangit Lud. in l. prætoris. in additione. ff. de dam. inf. reprobat d. Alex. hic, quia iura alleg. per Bald. non probant. ¶ Quartò limita, quando nullus apparet factis proclamationibus publicis, qui ſe dominum contenderet, tunc dominium directũ acquiritur non tam ex præſcrip. quàm ex regula iuriſgentium, q̃ eſt, ꝙ illud, ꝙ eſt in nullius bonis, primo occupanti conceditur. Ita limitat ſingu. Barto. in l. cùm res. in bona lect. C. de probat. ¶ Quintò limita, niſi præſcribatur contra ſcientem, & patientẽ, cũ ſcientia inducat cõſenſum, & ex conſenſu acquiratur directum dominium, ſecundum Bald. in d. Auth. niſi tricennale. & Lud. in d. l. 2. ſed iſtud reprobat multum latè Imo. in repe. c. fi. in
16 3. col. de reſcri. ¶ † Sextò limita in feudis cenſualib. vel tributarijs, quia ſi dominus eorum habuerit eos deſertos, & aliquis p bienniuum poſſideat, acquirit directum dominiũ. l. qui agros. & l. quicunque deſertum. C. de omni agro deſer. lib. 11. ſecundum Ang. qui reputat hoc tenendum menti in d. Auth. niſi tricennale. ¶ Capio gl. fi. in verbo nõ nudis, quam diuide in quatuor. In 1. allegat concordantem ad tex. In 2. timore contrarij, quod formatur per Bar. & alios hic, exponit text. & ſimilem expoſitionem facit gl. in §. interdum. in verbo nuda. inſti. de rerũ diuiſi. In 3. ponit quatuor fal. ad tex. In 4. ponit vnum dictum, per quod remouetur aliud contrarium. ſ. de poſſeſ. quæ perdit ſolo animo. Secunda ibi, & nudum appellat. Tertia ibi, fallit in pacto legis commiſſoriæ. Quarta ibi, item aliud in poſſeſſione. ¶ In ea. ibi. l. ſi quis ſub hoc. limita duobus modis. Primò, quãdo tale pactum fuit appoſitum incontinenti tempore contractus, ſecus ſi poſteà, per gl. quę non eſt alibi, in l. ab emptione. ff. eo. Bal. in l. 2. in 3. not. C. communia deleg. Secundò limita per gl. ſing. in l. 1. in prin. in verbo mortis, & ibi Bar. ff. de do. Bal. hic.
17 ¶ † In ea. ibi, item in Eccleſia. Adde, quod idẽ eſt in pauperib. vt hĩ in c. 2. de conſue. Bal. & Ang. in l. ſiue autem. §. ſi duob. ff. de publicia. Bal. in Auth. quas actiones. C. de ſac. ſan. Eccle. facit tex. in §. pro temporalibus. in Auth. de eccleſiaſti. titu. idẽ etiam eſt in fiſco, in quem dominium tranſit ipſo iure abſq; traditione. l. vnica. §. cùm autem, & ibi Bal. C. de cadu. tol. Bar. in l. Imperator. ff. de iure fiſci. ¶ In ead. ibi, item in manus iniectione. proſequere, vt latè dixi per d. Ale. hic. ¶ In ead. ibi, item in vltimis volun. Adde idem in donatione cauſa mortis. l. 1. in fi. cũ l. ſeq. vbi gl. ff. de dona. cauſa mor. quæ eſt ſingularis ſecundum Bald.
18 in l. 2. C. ſi quis alte. vel ſibi. Et ſic habes ex glo. quatuor fallen. ad regulas tex. & duas addi. tres alias poſui in text. ¶ † Decimò limita, quando hæres eſſet grauatus ex vlt. volunt. vendere, nam tunc ex ſolo contractu transfertur dominium ſine traditione. Dyn. in l. vxorem. §. agri plagam. ff. de leg. 3. quod reputat ſing. & ſequitur Pau. de Caſt. in l. cùm hi. in prin. ff. de tranſact. Bal. in l. 1. in vlt. colum. C. commu. de leg. ad ſimilitudinem legati, in
19 quo transfertur dominium ſine traditione, vt hic in glo. ¶ † Vndecimò fallit in tribus iudicijs vniuerſalibus fam. erciſ. communi. diuid. & fin. reg. in quibus transfertur dominiũ ſine traditione. glo. eſt in l. & ideo. ff. de condic. furti. quam ſalua, vt ibi notatur per Barto. & Ang. pro qua ſaluatione facit, quod not. Bal.
20 in l. 1. in fi. C. de inoffi. do. ¶ † Duodecimò fallit in beneficialia [a], in quibus per ſolum titulum, & inueſtituram etiam ſine traditione acquiritur ius. cap. ex ore. de his, quæ fiunt à maio. par. capi. c. propoſuit. de conceſ. præben. Dyn. in regula q̃ prior. de regu. iur. lib. 6. ſicut ad perdendum beneficium non requiritur electio, ſed ſufficit, quòd ſit priuatus titulo, vt dicatur bene ficium vacare. Innoc. in c. cùm noſtris. de conceſ. præben. Bald. Saly. & Pau. de Caſt. in l. quoties. C. de rei vend. Lud. Roma. in conſi. 298. quod in ci. circa præmiſſam dubij cõſulta. ¶ Tertio-
b decimò fallit in dote, [b] cuius dominium transfertur ipſo iure in vxorem. l. in rebus. C. de iu. do. declarat Bal. hic in vlt. colum. etiam ſi fundus eſſet datus æſtimatus in dotem, & maritus non ſit ſoluendo, glo. eſt ſing. in d. l. in rebus. in glo. 2. tamen tunc ſufficeret ſolui ipſam æſtimationem vxori, nec eſſet neceſſe tradere fundum, ita ſing. Bald. in l. ex conuentione. in 3. opp. ſ. eo. ¶ Quartodecimò fallit in caſu, quem poſuit Bar. in l. ſi fideiuſ-
21 ſor. §. meminiſſe. ff. de leg. 1. ¶ † Quintodecimò fallit in recognitione ſua tanquàm mea, ſecundum Bald. in addi. Specu. in tit. de feu. verſ. nunquid teneat promiſſio. do. Ant. de But. in cap. ſi cautio. in 4. colum. de fid. inſtrum. ¶ Sextodecimò fallit in ſpiritualibus ſecundum d. Ant. de But. in cap. cùm M. Ferra. in 4. col. de conſti. Et ſi vis ſcire rationem regulæ huius. l. quare ex ſolo contractu abſque traditione non transferatur dominium, vide Bald. qui duas rationes aſſignat, in l. ea lege in 1. colum. C.
22 de condictio. ob cauſam. ¶ † Vlt. inquantũ Bart. hic circa fin. dicit, ꝙ licèt ad transferendum dominium requiratur traditio, non tamen requiritur, ꝙ tradatur poſſeſſio vacua, ad de glo. in l. cùm res, & ibi Barto. & Bald. C. de proba. hinc eſt, quod licèt obligatus ad dandum, teneatur transferre dominium. l. vbi autem non apparet. §. fi. ff. de verb. obliga. §. ſic itaque. inſti. de act. non tamen teneretur tradere poſſeſſionem vacuam, niſi expreſſum ſit. glo. eſt de hoc in l. ſi ſtipulatus. §. 1 in verbo ſtipulatus. ff. de vſur. ratio, quia dominium poteſt transferri, quamuis non tradatur poſſeſſio vacua, vt ibi declarat Barto. & ita limita
23 regulam. d. l. vbi autem non apparet. § fin. ¶ † Adde ſecus in vſucapione, quæ non procedit niſi tradatur poſſeſſio vacua, ſecundum Cyn. hic in fi. & latius Barto. in l. Celſus. in 3. colum. ff. de vſu. quæ autem ſit poſſeſſio vacua, & quæ non, eſt glo. ibi, & Doct. in l. fi. in verbo vacuam. C. vnde vi. glo. in l. improba. in verbo in vacuam. C. de acquir. poſſeſſio. Barto. in l. 2. §. 1. & in l. 3. §. j. ff. de act. emp. & vide quod dicit gl. magiſtralis in §. quod autem. ſecundo, in verbo loci vacantis. inſti. de vſuca. quæ glo. non eſt alibi in iure, ſecundum Ang. in l. ſi me in vacuam. ff. de acqui. vel amit. poſſ.

ADDITIONES.

a ¶ In benefi. Adde c. cùm inter. de elec. & in c. Ray. de teſt. & ibi Pet. de Peru. in rep. d. cap.

b ¶ In dote. Adde Bal. in l. 1. C. pro dote. Io. de Imo. in l. de diuiſione. ff. ſol. mat. Spec. tit. de ac. ſeu pe. in §. 2. verſ. alius.

SVMMARIVM.

1 *Ex pacto nudo tranſactionis poſſidenti datur exceptio.*
2 *Linea materna in feudis nihil facit.*
3 *Tranſactio non eſt contractus nominatus.*
4 *Qui non ſeruat tranſactionem, non poteſt ſe ex ea iuuare.*
5 *Quis non tenetur ad obſeruantiam contractus, quando per aliam partẽ non obſeruatur.*
6 *Frangenti fidem licitum eſt fidem frangere.*
7 *Si duo inimici fecerunt pacem adinuicem, & promiſerunt ſe non offendere ſub pœna, ſi vnus primò offendat, incidit in pœnam, alius poteſt poſtea offendere, & pœnam petere. vt numero 9.*
8 *Satisfactio pœnę æquiparatur obſeruantiæ contractus.*

LEX XXI.

1 VM proponas inter. † Expacto nudo trãſactionis poſſidenti datur exceptio, ſi autem non poſſideat, non poteſt dari actio ex tranſactione

ne, cū fiat nudo pacto, debet ergo redire ad primam actionē, puta ad petitionem hæred. & si excipietur de transactione, non
a erit aduersarius audiendus, quia non seruanti [a] transactionem non debet seruari. h. d. & propter hoc vltimum allegatur ista l. ꝙ frangenti fidem fides frangatur eidem, & ita summatur per Bar. Bald. & Od. hic figurauit casum in hac. l. ¶ Tu clarius figura sic casum, quem nunc habeo de facto. Quidam pater ex prima vxore habuit filium, ea mortua cepit secundam vxorem, ex qua habuit quatuor filios masculos, mortuo patre isti fratres steterunt in communione, deinde mortui sunt tres fratres ex secunda vxore, nunc non supersunt nisi duo, vnus ex prima vxore, alius ex secunda, orta est inter eos controuersia tempore diuisionis super hæreditate trium fratrum mortuorum, quia frater ex vlt. vxore dicit totam ad se spectare, cùm sit coniunctus ex vtroque latere, tam patris, quàm matris per Auth. defuncto. C. ad Tertul. §. si igitur defunctus. vers. vnde cōsequēs. in Auth. de hær. quæ ab intest. ex aduerso dicebat frater ex prima vxore natus, ꝙ ista bona sunt quasi omnia feudalia, prout intendit ꝓbare, & ꝙ in bonis feudalibus frater ex parte patris tantum, cū sit agnatus, ita æqualiter succedit, sicut alius frater, qui est con-
2 iunctus ex vtroque latere, † quia linea materna in feudis nihil facit, prout declarat no. Bald. in c. 2. de gradi. suc. in feud. & in l. 1. C. de legi. hær. tandem interuentu amicorum facta est transactio inter eos, sine scrip. ꝙ in hæreditate trium fratrū præmortuorum duo superstites æqualiter succederent, quæritur quis erit effectus huius transactionis, respondet Imperator, ꝙ si tu possides partem tuam, transactio erit cum effectu, quia si alius frater modo tibi moueat controuersiam in istis bonis, repelles eum exceptione transactionis, quæ est lit. finitæ. l. fratris. ſ. tit. 1. c. 1. de lit. conte. in 6. si autem tu non possides partem tuam, sed frater tuus totum possidet, certe ex tali transactione agere non potes, quia est facta nudo pacto sine stipulatione, & ex nuda cō
b uentione actio non oritur. l. [b] iurisg. §. igitur nuda. ff. eo. est ergo necesse, ꝙ tu denuo agas petitione hæredi. ad partem hæreditatis fratrum mortuorum, & si frater qui possidet velit excipere de transactione, quam secum fecisti, non erit audiendus, quia cùm ipse non obseruat transac. etiam sibi non debet obseruari, nec ex ea potest se iuuare, iste est casus huius. l. pulcher, & nitidus. ¶ Sed videtur, ꝙ ista. l. sit malè situata in hoc titulo, quia cū loquatur de transactione, debuisset poni in tit. seq. quicquid dicat Barto. in l. 1. in vlt. col. ſ. eo. dic, ꝙ in hac. l. non quæritur de validitate transac. nam si dubitaretur an transactio valeat, vel ne, poneretur in tit. seq. sed hic solùm quæritur, an ex cōuentione nuda posset agi, cū Imperator in legibus præcedentibus tra
3 ctauerit an, & quando ex conuentione nuda possit agi, & videtur hic agi posse, tanquam esset vestita implemento, hoc respe
c ctu fuit posita in hoc tit. ¶ † Not. 1. hic probari secūdum d. Ale. ꝙ transactio [c] non est contractus nominatus, quia si esset contractus nominatus, solo cōsensu produceret actionem. l. iurisg. in prin. ff. eo. quod hic negatur, ista inductio non est bona, quia conuentiones nominatæ solo consensū producunt actionem, quando sunt de iure gen. ita propriè loquitur d. l. iurisg. in prin. Secus si sint de iur. ciu. vt hic, ita declarat Bar. in d. l. iurisg. in §. quinimò. in pen. col. ff. eod. ¶ Secundò no. ex tex. ibi, nec aduer-
4 sario, † ꝙ qui non seruat transactionem, non potest ex ea se iu-
5 uare, quia ex eo, quod quis impugnat, &c. ¶ † Tertiò no. quòd quis non tenetur ad obseruantiam contractus, quando per aliam partem sibi non seruatur. facit. l. quæro. §. inter locatorem. & ibi Barto. no. ff. loc. Bald. in l. in ciuile. C. de rei vend. facit. l. si ita quis promiserit. §. Seia cauit. ff. de verbo. oblig. l. si conuene-
6 rit. ff. pro soc. ¶ † Quartò no. secundum glo. & Doct. ꝙ frangen-
d ti fidem [d] licitum est fidem frangere. adde glo. in ca. cùm inter. R. seniorem, & ibi. d. Ant. de But. de elec. ista regula procedit etiam si iuramentum interuenisset. tex. est in c. 3. & ibi no. Inn. & Can. de iureiu. & text. in cap. sicut. in fi. & ibi Panor. not. de iureiu. facit glo. in c. 1. in glo. pe. de no. for. fidel. in vsi. feu. qui dicit, quòd si dominus non seruat fidem vasallo, ꝙ vasallus similiter non tenetur ei seruare iuramentum fidelitatis. Item ad primam regulam adde, quod dicit glo. in cap. 1. in glo. pen. de noua for. fideli. item adde, quod vult glo. in cap. cupientes. in prin. in verbo malignantium. de elec. in 6. quòd qui habet ius in causa principali, potest malitias aduersarij per alias malitias, & fraudes repellere. Item dicit do. Ant. de But. in capit. 3. de regularib. ꝙ cauillosum aduocatum licitum est cauillationibus & duplicitatibus repellere, dum tamen non repellatur falsis probationibus. Item adde, quod vult Bald. in rubri. C. de fi. instrumen. in 8. colum. in vers. incidenter etiam quæro. alibi tamen not. Bald. & Sal. in l. si te. per illum tex. C. de iur. deliberan. quòd licèt ab alio patiaris iniuriam, non tamen per hoc alijs iniurioſus eris, quod dicunt esse tenendum menti contra repre salias, tamen videntur loqui quo ad tertium, non quo ad inferentem iniuriam. ¶ Istam regulam limita non procedere in cō uentione treugæ. dictum fuit originale Vincentij Hispani in capit. 1. in fi. de treug. & pa. refert, & sequitur Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de treug. & pa. super rub. princip. vbi refert idem tenere Archi. in cap. illi. 24 quæst. 2. idem tenent Ioan. An.
* & d. Anto. *& communiter alij* in cap. 3. de iureiu. Ang. & Imo. in l. si ex legati causa. ff. de verbo. oblig. Ang. Pau. de Cast. & Raph. in l. qui seruum. ff. de verbo. oblig. adde, quòd idem tenet Bal. in cap. dudum. 2. in 2. colum. de elec. in rub. de treu. & pa. in pe. colum. & in proœmio Greg oriano. in 2. colum. tamen Imo. in d. l. qui seruum. dicit, quod istud potius procedit de consuetudine, quam de iure, per regulam huius tex. idem tenet. d. Alex. hic, & in d. l. seruum. & in l. semel mora. in vlt. col. ff. solu. mat. Sed tu pondera, quod contrarium tenet Panor. in ca. 1. de treu. & pa. tene opi. Archi. etiam de iure, & pro ea consuluit. d. Maria. Sozi. Doct. Senen. in conti. 26. quod inci. Ianuensium Dux. in 9. colum. assignans rationem differentiæ inter pacem, & treu. quia pax est finis discordiæ perpetuo duraturus, secundū Host. in sum. de treu. & pa. treuga verò ad tempus fit, & communiter ad tempus breue, bene finita treuga potest iniurias vlcisci, ideo debet expectari lapsus temporis treugæ, cùm posset seruare fidem intra tempus, & vlcisci post tempus, non sic in pace, cùm sit perpetua. ¶ Facit simile de officiali perpetuò, qui potest conueniri durante officio propter perpetuitatem officij, se
e cus est in officiali temporali, qui non potest conueniri [e] durāte tempore officij, cùm saluum sit ius post tempus. l. pars literarum. ff. de iud. l. principalibus. cū glo. ff. si cer. peta. facit bene, quod vult glo. not. in l. nisi finita. ff. de tute. & ratio. distra. considera, quia hac ratione daretur magna limitatio ad regulam huius tex. ¶ Tres alias limitationes ad istam regulam ponit do. Alex. hic, videas per te. ¶ Hoc limita, nisi prima actio esset ipso iure sublata puta per acceptilationem, quia licèt aduersarius non seruet fidem, tamen non possum frangere, ita limitāt Bald. & do. Alexan. in l. vt responsum, per illum text. ſ. de transac. ¶ † Vlt. facit iste tex. secundum Doct. hic, quòd si duo ini-
7 f mici fecerunt pacem [f] ad inuicem, & promiserunt se non offendere sub pœna, quòd si vnus primò offendat, incidit in pœnam, alius postea potest impunè offendere, idem tenet Ioan. And. in regula frustra. in mercu. & in addi. Spe. in titu. de treu. & pa. in princip. Barto. & alij in l. cùm pater. §. libertis. ff. de leg. 2. & in l. prima, §. cùm arietes. ff. si qua pau. fe. dica. cum alijs concor. de quibus per do. Alexan. hic, quibus adde Panor. in capit. primo. in 1. colum. de treug & pa. Lud. Rom. in cons. 183. quod incipit in casu proposito dicendum est pacem. & in consilio 258. ¶ Extende etiam si in instrumento pacis esset adiecta clausula, rato manente pacto, & quòd toties committatur pœna, quoties contrafactum ad hoc fuerit, secundum Bald. Sal. & Pau. de Cast. in l. qui fidem. ff. de transac. & in l. qui seruum. ff. de verbo. oblig. latius do. Alex. in consi. 115. in 4. volum. quod incip. viso themate. ſ. dicto, & attestationibus. in 3. colum. licèt secundum eum Imo. sub dubio fortè tenuerit contrarium, & malè. subijciunt Bald. & Sal. hic se credere, quòd si primus soluisset pœnam, & posteà fuisset vulneratus ab alio, ꝙ ille secun-
8 dus incideret in pœnam cōtractus, ratio † quia satisfactio pœnę equiparatur obseruātiæ cōtractus, vt plenè no. per Pet. & Cy. in l. petēs. ſ. eod. ¶ Adde tu bene facere text. in l. sed & si vnius. §. si ante iudicem. ff. de iniu. ibi, qui enim accepit satisfactionem, iniu-

ADDITIONES.

a ¶ Seruanti. Adde ꝙ hæc. l. non habet locum, quando super trāsactione interponit stipulatio. l. inciuile. vbi Bal. de rei vend. nec in cōtract. innominatis stipulatione interposita. Soc. in l. qui Romæ. §. duo fratres. col. 3. de verbo. obli. BELLOT.

b ¶ Oritur. Adde Bar. in l. fideiussor. in §. qui certò. ff. de fideiuss. & in extraua. ad repri. Doc. ī c. 1. de pa. Inn. ī c. nouit. de iud. Archi. in c. sunt nōnulli. 1. q. 1. Doc. in regu. non est obligatorium. de re iur. lib. 6.

c ¶ Transactio. Adde Bal. in rub. C. de re. permu. Bar. in l. 2. de iureiu. Bal. in l. siue apud. C. de transac.

¶ Amplia hanc regulam, quòd vno casu non seruato tota conuentio non est seruanda. Bal. in l. pacta conuenta. ff. de contrahen. emptio. consi. 260. in cā magnifici. colum. pen.

d ¶ Fidem. Adde gl. & Bal. in l. vt responsum. C. de transac. Bar. in l. pollicitatione. C. de don. ante nup. in l. qui fidem. ff. de transact.

¶ Amplia hanc regulam habere locum etiam in contractibus innominatis. Soci. lib. 5. consi. 26. col. pen. ac etiam de iure gentium. Galiau. in rub. ff. de verb. oblig. PVRPV.

e ¶ Conueniri. Adde Bar. in l. libertus. in §. in quæstionibus. ff. ad muni. Bar. in l. nec magistratus. ff. de iniur. in l. iubemus. ad l. Iul. rep. Boncompa. tract. syndi. in 5. q. princ.

f ¶ Pacem. Adde Bal. in l. fi. §. pen. ff. de eo per quem fact. erit. Ange. in l. semel. ff. solu. matrimo.

Source : BIU Cujas

iniuriam ſuam remiſit. ¶Secundò adde facere, quod vult idē Bald.in l.1.in 2.col.ad fi.C.de ædi.act. ¶ Tertiò facit, quia condemnatus poſt ſententiam ſoluens habeē pro abſoluto. glo. in l.ſi quis cum totum.§ planè.ff.de exce.rei iud. l.diuus Veſpaſianus.§.fi.ff.de iure pa. Sed aduerte, quia in contrarium facit, qđ no.vult idem Bald.in Auth.qui ſemel.in pen.col.C.quomodo
9 & quando iud. ¶† Pulchrum dubium eſt,nunquid ſecūdò vltra hoc,ꝙ impunè liceat offendere, licitum etiam ſit pœnam petere, Bald.Imo.& Lu.in l.ſemel mora.ff.ſolu.matr. tenent,ꝙ non,& Bal.& Imo.in l.cū mulier.eo.tit.per tex.in c.conſtitutus. de pœ. qui parum facit, cùm ibi non appareat quis primò offenderit. ¶ Contrarium tenent Bar.Bald.& Imo.in d.§.libertis, & Bar.in d.§.cùm arietes.& Pau.de Caſt. in d. l. ſemel mora.& d.Ale.hic tenet primam, quia in pœnis conuentionalibus quis debet altero eſſe contentus.l.reſcriptum.§.pacto ſubiecta. ff.eo. ſecus eſt in legalibus.l.ſi pro fure. ff. de cond. fur. ſic loquuntur leges in contrarium allegatæ, & ita tenet ipſemet do. Alex. ſibi contrarius in d.l.ſemel mora.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, vel curator habent ius recipiendi ſolutionem,ſed non poſſunt debitori minoris facere pactum de non petendo.*
2 *Qui habet mandatum cum libera, poteſt alienare.*
3 *Curator poteſt debitum vſurariū, vel illicitum,vel etiam non liquidum remittere.*
4 *Inanis eſt actio,quam excludit inopia debitoris.*
5 *Tutor, vel curator an poſſint facere pacem de iniuria,vel offenſa illata patri pupilli, vel ipſi pupillo.*

LEX XXII.

PActum curatoris. Diuidit in duas partes.In 1.ponitur deciſio. In 2.rō deciſionis.Scđa ibi, tutores.n. hoc dicit in ſumma.†[a] Tutor, & curator
1 a habent ius exigendi,vel recipiendi ſolutionem, ſed nō poſſunt debitori minoris facere pactum de non petendo.h.d. ¶Et conſtrue ſic.Suffragium adultę ætatis efficiet,ne pactum curatoris paciſcentis recipere minorem quantitatē,noceat minori, aliàs ſi intelligeres literam ſecundum ordinem text. eſſet malus ſenſus.¶Dubium faciebat in hac.l.quia tutor,& curator habent à l.adminiſtrationem cū libera poteſtate,gl.in l.mandato generali.in gl.fi.ff.de proc.no.Bar.in l.inter bonorum.ff.de admi. tuto.
2 ¶ſed qui habet mandatum cū libera,poteſt alienare.l.procurator cui generaliter libera. ff.de procu.ſed iſtud pactum de non petendo eſt ſpecies alienationis, cōtrariū deciditur in hoc text. ratio decidendi, quia in mandato quantumcunq; generali etiā cū libera non venit,ꝙ poſſit donare, niſi exprimat. l. cōtra iur. ciuilis regulas.§.fi.ff.eo.ſed remittere debitum liquidum gratis eſt donare,& conſequenter dilapidare,igitur &c facit gl.in l. nō
b omni.C.de admi.tuto. b ¶ Hic eſt,ꝙ tutor Regis,vel illuſtrium perſonarum poſſet donare,quia hoc conuenit perſonæ minoris,ſecundum Inno.& Io.An.in c.grādi.de ſuppl.neg.præla. lib. 6.& eſt tex.in l.cū in plures.§.pe.& in l.ſeq.in prin.ff.de admi.tu. & in l.1.§.1.ff.de tute.& ratio.diſtra. ¶Idem quod dī in tutore,
c & curatore procedit c in Epiſcopo,ſecundum Pan.in conſi.46. quod incipit,ſatis vī mihi clariſſime.in 1.vol.no.Bal.in l. præſes. ī. ti.1.¶Fallit in debito vſurario,vel illicito.glo. not. in d.l.præ-
3 ſes.¶† Secundò fallit, quando debitum eſt liquidum, ſed erat tale,quod attuliſſet plus impenſæ,quàm vtilitatis.tex.eſt ſing.in l.mediterraneæ.& ibi Barto.ad hoc not. C. de anno. & trib. lib. 10. Ang.in l.1.ff.de duob.reis facit.l.ſed an vltra.ff.de nego.geſt. ¶Tertiò fallit, quando debitum non eſt liquidum,vt hic in gl. intantum,ꝙ tutor, & curator poſſunt tunc etiam gratis remittere, glo.eſt no.in l.contra iuris ciui.§.fin. in glo.vl.& ibi Ang.ff. eo.licēt Sal.hic dubitet.Et contrarium tenet Bald.in l.1.in 4 col. ſ.eod.& Ful.ibi. Adde,ꝙ illam glo.reprobat Imo.in l. ex duob.
la 2.in 8.col.ff.de duo,reb.quam refert,& ſequitur d.Ale.in conſil.22.quod inci.viſo inſtrumento ſyndicatus.in 4. col.in 1. vol. contrarium tenet ipſemet.d.Alex,hic ſequendo prædictam gl. ſed Ang.in l.1.ff.de duob.reis.ſaluat illam glo.quando remiſſio non affert damnum, quia fortè plus expendiſſet, quàm potuit conſequi.Tene prædictam gl.quando de præſenti probari non poterat,nec in futurum ſuberat veriſimilis ſpes.l. tutor.in prin.
4 ff.de iureiu.iuncta regula.l.qui accuſare.ſ. de eden. ¶† Quartò excuſatur tutor,vel curator pp nimiam debitoris paupertatē, vt probatur in l.omnes penſitare.& ibi Bar.& l.fi.& ibi Ang. C.
d de an.& trib.lib.10.cū inanis ſit actio d, quam excludit inopia debitoris.l.nam is.in prin.ff.de dolo. ¶Vlt. ad iſtum text.adde, quod vult glo.& Bal.in l.non abſtulit.C.de noua. item inquan-
5 tum Iac.Bal.& Sal.& alij hic tangunt, † an tutor, e vel curator
e poſſit facere pacem de iniuria,vel offenſa illata patri pupilli,vel illata ipſi pupillo.adde Bald. in rub. extra de treug & pa. in vlt. col.& in l.iuriſiurandi gratiā. ff.de iureiu.Cy. & Bald.in l.1.C.de in integ.reſti.d. Ant.in c.1.extra de pac.¶Item adde tu fortius, ꝙ ſi ſtet ſtatutum,ꝙ pupillus non poſſit contrahere ſine decreto iudicis,tamen pupillus doli capax cum aucto.tuto. poteſt facere pacem abſq; decreto iudicis,cū non ſit propriè cōtractus, ſed potius quædam remiſſio ſecundum Abb.in conſi.108.in 2. vol.inci.illud in effectum de iure quæritur an pax facta. Itē dū Bal.& Doct.hic dicunt,ꝙ quando eſſet dedecus facere pacem, tunc tutor non poſſet facere pacem, nec iniuriam remittere, adde ꝙ verecundia eſt relinquere iniuriam inultam.tex.in l.miles.§.ſocer.ff.de adul.quem tex.pro optimo ad hoc alle.Ang.in conſi.248.in ſplendidiſſima ciuitate Florentiæ. in 1.colum. ¶Limita etiam deci.Doct.hic in tutore poſthumi, cuius pater fuit interfectus,qui non poteſt facere pacem cū interfectoribus,donec poſthumus eſt in vtero,quia nondum eſt tutor. l.ſi nemo. la 2.§.fin.ff.de teſt.tu.& ibi Bald.per illum tex.refert ita fuiſſe determinatum, & ibidem ſimpliciter ſequitur Raph. Cu. Capio gl. vnicam,quæ clara eſt, & eam diuide in quatuor partes. In 1.declarat text. & aſſignat rationem, poſteà format tres oppoſitiones, & ſoluit, & bene. Secunda ibi, ſed contra. ff. de fur. Tertia ibi.Item contra.ff.de iniu.Quarta ibi, item contra. ff.de iureiur.vide glo.per te.

ADDITIONES.

a ¶ Amplia etiam ſi decretum eſſet interpoſitū.Rom.conſi. 28. viſa facti ſerie. vbi ampliat ſecundo modo,& de pacto contrahentis,Bald. lib. 4. conſi. 252. PVRPV.
b ¶ Limitat Ale.& Cu.conſi.11.duciſſa Mediol.vide in repe.rub. extra de don. inter vi.char.5. PVRPV.
c ¶ Procedit in Epiſcopo. Adde glo.in c.fi.5.q.3.Inn.in c.veniens.el 1. de teſti.
d ¶ Inanis ſit act.Adde tex.in c.olim.2.de reſt. ſpo.
e ¶ An tutor. Adde Pau.de Caſt.in l.tutoris.ff.de pac.Bal.in addi.Spe. ti. de homi.ver.pen.& de treu.& pa.in §.hoc quoque.

SVMMARIVM.

1 *Filius non poteſt præiudicare patri per pactum, vel receptionem ſolutionis.*
2 *Habitatio patris cenſetur habitatio filij.*
3 *Stante ſtatu.quòd nullus poſſit eſſe prior in ciuitate, niſi ſit eſtimatus in mille,& pater in lib.communis ſit æſtimatus in mille,iſtud eſtimum prodeſt filio.*
4 *Pater, & filius cenſentur vna, & eadem perſona.*
5 *Si filius viuo patre liberauit debitorem patris, & deinde patre mortuo ſuccedit ipſi patri,an ſaltem poſt mortem patris talis liberatio nocebit filio.*
6 *Filio,quamuis ſit coniuncta perſona patris, ſolui non poteſt, limitatur tamen vt infra eo.num.6.*
7 *Quando coniuncta perſona eſt etiam legitimus adminiſtrator alicuius, tunc ei poteſt ſolui.*

LEX XXIII.

FIlius paciſcendo. Filius non poteſt præiudicare patri per pactum, vel receptionem ſolutionis.
hoc dicit. Ratio dubitandi fuit in hac l. quia filius viuo patre quodammodo cenſetur dominus.l.in ſuis. ff. de lib. & poſthu.§.ſui.inſti.de hær.qual.& diffe. Hinc videmus, quòd
a æſtimum patris a cenſetur æſtimum filij. glo. eſt notab. in l. 2. C.qui æta. vel profeſ.lib.10 quam ad hoc reputat ſing. Bald.in d.l.diximus.§.fi pater.ff.de excuſa. tuto. & in cap. quæ in Eccleſiarum.circa fi.de conſti.quam glo. ſequitur Bald. in l.fin. ad fi. C.de impub.& alijs ſubſt.& in l.2.circa fin.C.de lib. & eo. lib.& in l.non plures.in fi. C. de ſacroſan. eccleſ.& per illam glo.dicit
1 Bald.in l.1.§.illud.C.communia. de ſuc.†quòd habitatio patris cenſetur habitatio filij. alibi per illam glo.dicit Bald. in l. etiam in pe.col.C.de exec.rei iudi.quòd pater & filius, quantum ad æſtimum communis,pro vno capite computantur. Alibi not. Bart.in l.1.§.domini.el 2.arg.illius tex.ad Scna. Sylla.quòd libra ſeu cataſtrum patris prodeſt filio,ſiue in poteſtate, ſiue emancipato. ¶ Item per illam gloſ. determinat Bald. in l. ſciēdum.

ADDITIO.

a ¶ Aeſtimum patris. Adde Bald.in l.2.C.de lib.& eorum lib.Bal. in l. fi.in fi. C.de impub. & alijs ſubſti.
* Et vide eundem Iaſ.in l.ſciendum.num.28.ff.qui fatiſd. cog.

Source : BIU Cujas

3 dũ.in prin.in pe.col.qui ſatiſd.cog † ꝙ ſtante ſtatuto, qđ nullus poſſit eſſe prior in ciuitate, niſi ſit æſtimatus in mille, & pater in libro communis ſit æſtimatus in mille, iſtud ęſtimum ꝓdeſt filio. Idem per illam gl.tenet Bald.in d.c.quæ in Eccleſiarũ. circa fin. & ibi plus ſubdit, ſtante prædicto ſtatuto, quòd ſi pater habet plures filios, iſtud æſtimum de mille prodeſt omnibus filijs, & vnicuique inſolidum, donec pater viuit, quod diligenter no. Imo plus no. Barto. in l. cùm ſcimus. circa med. C. de agri. & cenſi. lib. 11. arg. illius text. in verbo patres, vel fratres, ꝙ ſtante ſtatu. ꝙ non allibrati non audiantur, nec in ciuilibus, nec in criminalibus, ꝙ libra patris imò aliorum conſortium de domo
4 proderit non allibratis. ¶ † Accedat, ꝙ pater, & filius [a] cenſentẽ
a vna, & ea. perſona. l. fi. C. de impu. & alijs ſubſti. & vox filij cen-
b ſetur vox patris, & ècontra. §. ei verò qui. inſtit. de inuti. ſtip. [b] Ratio autem decidendi eſt, quia licèt quo ad aliqua. s̃. dicta procedant, tamen ſecus quo ad adminiſtrationem bonorum patris.
5 iſte tex. clarè procedit viuo patre. ¶ † Pulchrum ergo dubium eſt, quid ſi filius viuo patre liberauit debitorem patris, deinde mortuo patre ſucceſſit patri, an ſaltem poſt mortem patris talis liberatio nocebit filio? videtur ꝙ ſic, quia ius ſuperueniens filio debet prodeſſe debitori liberato. l. rem alienam. ff. de pign. act. no. latè Bar. in l. cùm vir. ff. de vſucap. Veritas eſt in contrarium, ꝙ quemadmodum liberatio filij non nocet patri, vt hic, ita poſt mortem patris nõ nocet filio hæredi patris, vnde filius non obſtante tali liberatione poterit exigere debita ex perſona patris, ita no. tenet Bar. in l. filiusfa. ff. de ſol. per tex. no. in l. qui ſeruo. ff. qui & à quibus. limitando duobus modis, vt ibi per eum. adde Bar. in l. cùm dominus. §. fi. ff. de pen. leg. Spe. in tit. de pac. §. pe. ver. quid ſi filius. Lapus de Caſtell. & Gem. in c. quamuis. de pac. in 6. aliquid Pau. de Caſt. hic, & eſt text. ſingu. melior de iure in l. & ſuum. ver. idem probat. ff. de pac. quem multũ not. Pau. de Caſt. & d. Alex. poſt Ful. ibi in l. iuriſg. §. ſi ante ff. eo. ſed
c ante eos alleg. Barto. in d. l. cùm dominus. §. fi. [c] ¶ Sed tu aduerte, ꝙ tex. in d. l. & ſuum. ver. idem probat, loquitur in caſu contrario, i. quando filius fecit ſe liberari à creditoribus paternis, & rationem aſſignat ibi Bald. item adde, quòd decidit d. Abb. in conſi. 12. inci. caſus talis eſt magnificus d. Io. & c. in 1. vol. ꝙ ſi filiusfa. promittat dotem ſorori, tenetur etiam factus paterfami.
6 ¶ † Not. ex hac. l. ꝙ filio, quàmuis ſit coniuncta perſona patris, tamen ſolui non poteſt, & ſi debitores paterni ſoluant, non liberantur, & propter hoc cogi non poſſunt ad ſoluendum. adde gl. in l. vero procuratori. ff. de ſol. facit. l. qui aliena. §. quamquã. ff. de neg. geſt. ¶ Iſtam regulam amplia dupliciter. Primò etiam ſi actio eſſet communis patris, & filij. tex. eſt in l. non ſolùm. cũ
d gl. ff. ſol. mat. [d] Secũdò procedit etiam ſi cõiuncta perſona vellet cauere de rato. tex. eſt in l. 2. & ibi gl. ff. vt lega. no. caue. & ex his habes, quòd licèt filius, vel alia coniuncta perſona admittãtur ad agendum ſine mandato. l. exigendi. C. de procu. tamen non admittuntur ad recipiendum ſolutionem. ¶ Iſtum text. & p̃dicta limita. ſm Bar. & alios hic, niſi obligatio eſſet quæſita patri ex contractu per filium celebrato, tunc ipſi filio poſſet ſolui. l. ꝙ ſeruus. & ibi Bart. no. ff. de ſo. l. ꝙ ſeruus. vbi Bart. & alij idem no. ff. depoſi. & idem in monacho, vt per Bart. & alios hic, & in locis præalleg. ¶ Adde idem in procuratore conſtituto ad contrahendum, quia illi poteſt ſolui, quamuis mandatum non habeat ad hoc, per iura præalleg. per quæ ita tenent Barto. & alij in l. eum qui ita. §. qui ſibi. ff. de verbo. obligatio. & Mod. hic ſequuntur, & reputat mirabile Pau. de Caſt. in l. quòd ſeruus. ff. depoſi. ¶ Adde, quòd idem eſt in nego. geſto. text. eſt quem Barto. ibi ad hoc reputat ſingularem, in l. filiæ. ff. de ſolu. ¶ Li-
e mita iſta, [e] vt procedant in vera ſolutione, ſecus per fictam, puta per nouationem, vel delega. text. eſt in l. fugitiuus. ff. de ſol. Bald. in l. cùm filiusfam. in fi. ff. ſi certum peta. alias limitationes, in quibus coniunctę perſonæ poteſt ſolui, ponunt Doc.
7 præcipuè Mod. in d. l. non ſolùm. ¶ † Et vltra eos adde vnũ not.
8 quòd † quando coniuncta perſona eſſet etiam legitimus adminiſtrator, vt eſt pater in bonis aduentitijs filij, tunc ei poteſt ſolui, cùm ad eum ſpectet vſusfructus per l. cùm oportet. §. non autem. C. de bo. quæ lib. ita ſing. Ang. in d. l. qui aliena. §. quamquam. ¶ Capio glo. vnicam, quam diuido in quatuor. In 1. alle. tres concordantes ad tex. In 2. oppo. & ſoluit. In 3. per viam fal. remouet aliud ꝓrium. In 4. alibi dicta in ſeruis extendit ad filium. Secũda ibi, ſed ꝓ. Tertia ibi, item fallit. Quarta ibi, & repe. ¶ In ea ibi, vnde recipiendo eam facit, quòd pater neceſſe habuit facere, reſponde melius, quòd ibi obligatio erat contracta mediante contractu filij, ideo filius recipiendo ſeruum vitioſum redhibitum præiudicat patri, per ea quæ dixi in text. vnde crederem, quòd ſi ibi pater vendidiſſet, receptio filij non præiudicaſſet patri. Iaſon Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶ Pater, & filius. Adde inſti. de inut. ſtipu. in §. ei verò qui. tex. in c. contradicimus. in §. hac authoritate. 35. q. 2. glo. in c. ſuper eo. el 2. de teſt.
b ¶ Decius approbat in l. ꝙ ab initio. col. 2. ff. de reg. iu. PVRPV.
c ¶ Et dicit ſing. Bal. in mar. ver. pactum. §. 6. PVRPV.
d ¶ Amplia etiam iſtam. l. vt Bal. in l. 1. col. 2. ĩ. de bon. mat. PVRPV.
e ¶ Vide l. ſi vnus. in prin. ff. de pac. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum cum hęrede putatiuo, non habet præiudicare ipſi paciſcenti.*
2 *Pactum factum aliquibus ex hęredibus, prodeſt alijs.*
3 *Pactum de non petendo legatum factum hęredi putatiuo, non prodeſt vero hęredi.*
4 *Diſpoſita in actu vero, non habent locum in actu putatiuo.*

LEX XXIIII.

SIactionem. Iſta lex legitur alterò de quatuor modis. trib. in gl. & quarto modo per Vltramontanos, vt refert Bar.
1 ¶ No. tamen ex iſto tex. ſecundum 1. intellect. † ꝙ pactum factum cum hærede putatiuo non habet præiudicare ipſi paciſcenti, concordat tex. in l. ſi tibi. §. cùm poſſeſſor. ff. e. tit. ¶ Capio gl. quam diuido in quatuor. In 1. ponit primum in
* tellectum ad iſtum tex. In 2. ponit ſecundum intellectum, *qui magis communiter tenetur*, & contra illum intellectum dupliciter opponit. In 3. ponit tertium intellectum, qui eſt penitus de indubitabili. In 4. declarat tex. ſecundum vnumquemq; intellectũ de prędictis. Sc̃da ibi, vel ſi remiſit. Tertia ibi, vel dic tertio,
a Quarta ibi, dic ergo alijs. ¶ Sc̃d̃m primũ [a] intelle. gl. h. d. Pactũ
2 factum † aliquib. ex hæredib. non prodeſt alijs. h. d. Iſte intellectus eſt in ſe verus, ratio eſt quia pactum factum cum vna perſona non prodeſt alijs. l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. eod. ¶ Et ſecundum iſtum intellectum pulchrè no. ex hoc text. ꝙ ſi legatarius, vel creditor facit pactum de non petendo legatum vni ex hæredibus, intelligitur pro ſua parte tantum, nec extenditur ad alium, licèt de parte non ſit facta mentio, per l. 1. ĩ. titu. 1. & per l.
b ſi vnus. §. ante omnia. ff. eo. [b] ¶ Vnde facit ſecundum Bald. &
c Mod. quòd pactum [c] de hæreditate patris, factum per ſororẽ vni ex fratribus, intelligitur pro eius parte, & ideo ab alijs fratribus poterit partem hęreditatis petere non obſtante pacto, idẽ tenet Bal. in l. pactum dotali. in 8. & 9. q. C. de coll. quòd proſequere, vt per Pau. & plenius. Alex. hic. ¶ Sed ſecundum intel. gl.
* *magis communiter approbatum.* h. d. in ſumma. † Pactum de non pe
3 tendo legatum factum hæredi putatiuo, non prodeſt vero hæredi. ¶ Contra illum intelle. glo. oppo. de l. ſi poſt. ff. conſti. pec. & ſe remittit. ſoluunt Barto. Bald. & Ang. hic, quòd ille text. loquitur in verò hærede, à quo euĩcitur hæreditas, quia teſtamẽtum fuit poſteà expugnatum per querelam, vel per contratab. Sed iſta ſolutio non valet, prout etiam dicit Sal. hic, cũ iſte tex. loquatur de poſſeſſore, qui intelligitur putatiuus hæres, vnde reſponde ſecundum Ful. & Pau. de Caſt. hic, ꝙ contrarium loquitur in conſtituto, & ſic in pacto obligatorio, ꝙ factum eſt poſſeſſori, & ſic hæredi putatiuo, bene prodeſt vero hæredi, ſed tex. hic, & in l. ſi tibi, §. cùm poſſeſſor. ff. eo. loquuntur in pacto liberatorio. & iſtud non prodeſt poſteà vero hæredi. ¶ Ratio diuerſitatis eſt, quia pactum liberatorium, cùm ſapiat donationem, fit propter affectionem eius, cui remittitur, ideo ſi remitto hæredi putatiuo propter affectionem, quam habeo erga eũ, iſtud non prodeſt vero hæredi, & iſtud propriè vult dicere iſte tex. in verbo affectione hæredum ſed pactum obligatorium non fit propter affectionem perſonæ, ideo prodeſt vero hæredi. iſta eſt bona, & realis ſolutio, quam tene, reiecta alia ſolutione Fran. de Rampo. Sal. & dom. Alexan. hic, & licèt do. Alexan. reprobet per text. in d. l. ſi tibi. §. cùm poſſeſſor. in verbo neque nocere, neque prodeſſe. per quæ verba apparet, quòd ille text. loquitur tam in pacto obligatorio, quàm liberatorio. Reſponde, quòd vtroque modo erat pactum liberatorium. Nam vult dicere ille textus, quòd ſi poſſeſſor hæredi-

ADDITIONES.

a ¶ Primus intellectus, pro limitatione vide Bald. in l. pactum. q. 9. ſupra de collat. PVRPV.
b ¶ Limitat Are. in l. planè. §. ſi duob. de leg. j. col. 5. aliter Cor. in l. re coniuncti. col. 56. uer. quartus caſus. de leg. 3. PVRPV.
c ¶ Iaſo. in l. ſi vnus. §. ante, & in l. auus. col. 1. ff. eo. Limitat Ro. conſ. 22. 2. dubio Ale. in l. ſicut. de repu. nær. col. j. in l. ſtipulatio hoc mõ. col. 4. ver. alias. Mod. in rep. c. quamuis. & Bal. comprobat Corneus conſi. 72. not. quod. limitat Socin. lib. 4. conſi. 24. viſa renunciatione. PVRPV.

Source : BIU Cujas

hæreditatis,& ſic hæres putatiuus fecerit pactum de non petendo debitori hæreditario, vel ècontra creditor hæreditatis fecerit pactum de nón petendo huic hæredi putatiuo, neutrũ nocet, nec prodeſt vero hæredi, & ſic iſto modo nihil obſtat ad iſtum ſecundum intellectum. ¶Adde, ꝙ vult Ange.in l.fin.per illum text.ff.de conſti.pecu. ¶Item not.ex hoc text.ſm iſtum
4 intellectum, † ꝙ diſpoſita in actu vero, non habent locum in actu putatiuo.facit l.cùm hic ſtatus.§.ſi quis ſponſam.ff.de donatio.inter vir.& vxo. quam ad hoc reputat ſing. Bald.in l.eam quam.C.de fideicom.vide tamẽ, qđ vult gl. parua in l.aſſiduis. ff.qui po.in pig.ha.no.per Ang.& Mod. in l. ff.ſol.matr.itẽ aduerte,ꝙ contra iſtum tex.ſm primum intelle. vr facere tex.in l. poſthumus.§.ſi quis ex his.ff.de inoffi.teſt.& ſolue, vt per Bal.in c.nihil.in 4.col.de ele.vbi reputat ſubtile ad intelligendum.

SVMMARIVM.

1 *Pactum factum inter plures debitores principales, vel inter plures hæredes vnius debitoris principalis, quòd alter eorum ſoluat omnia debita, non prꝫiudicat creditorib. & nu.3.*
2 *Quãdo quis ſuccedit de iure ciuili lex.12.tab.diuidit ipſo iure actionem hære.actiuè, & paſſiuè pro rata.*
4 *Conuentio inter alios facta, alijs neque nocet neque prodeſt.*
5 *Creditor inuitus non poteſt cogi mutare debitorem, etiam ſi magis idoneus offeratur.*
6 *Communia ciuitatis, vel communitatis non poſſunt ſeipſa diuidere in plura ſine licentia ciuitatis, cui ſubſunt, quantum ad prꝫiudicium illius cinitatis.*
7 *Rex Franciæ non poteſt alienare vnam de ciuitatibus regni ſui.*
8 *Si ſunt plures hæredes debitores, qui ſucceſſerint ſiue de iure ciuili, ſiue prætorio, quo caſu ex l.12. tabu. ipſo iure diuiditur debitum inter eos pro rata hæredi.portionis, ſi iſti adinuicem tempore diuiſionis conueniant, quòd vnus ſolus teneatur ſatisfacere creditorꝫ, tale pactum non prꝫiudicat creditori.*
9 *Ceſſio iurium facta ob certam cauſam, cauſa non impleta poteſt reuocari.*
10 *Per traditionem inſtrumentorum intelliguntur ceſſa iura, quæ in talibus inſtrumentis continentur.*

LEX XXV.

Debitorum pactionibus.

In iſta l.cum ſeq. Imperator ſecundum Doct.procedit hoc modo, quia in prima ponit regulam, in alia exemplum regulæ,& in quo differat vna.l. ab alia, ponit gl. 1.quam hic Bart.ſequitur. Sed dic melius, ꝙ prima loquitur in pluribus debitoribus principalibus. Secunda verò loquitur in
1 pluribus hæredib.vnius debitoris.h.d. ¶† Pactum factum inter plures debitores principales, vel inter plures hæredes vnius debitoris principalis, qđ alter eorum ſoluat omnia debita, nõ prꝫiudicat creditorib. quominus vnumquenque pro rata ſua non obſtante pacto poſſit conuenire, ſed tale pactum bene ſeruandum eſt inter eos, alias duplex eſt via, vel condicendi inſtrumẽta communia illi ſoli tradita, vel agendi actione præſc.verb.ad intereſſe.h.d.cum l.ſeq. ¶In text.ibi, pacto ſucceſſorum, prima fronte videtur, ꝙ tex.deberet dicere pactum, & non pacto, propter verbum principale ibi, obligare creditori non poteſt: ſed incipe conſtructionem ibi, æs alienum hæreditarium ex l. 12. tab.ipſo iure pro portionibus diuiſum, non poteſt vnum obli-
2 gare inſolidum pacto ſucceſſorum debitoris. ¶†In tex.ibi, ꝙ & in honorario. vult dicere text. ꝙ quando quis ſuccedit de iure ciuili, clarum eſt, ꝙ l.12.tabu. diuidit ipſo iure obligationes hæ-
* reditarias actiuè, & paſſiuè pro rata habẽdi, * ratio eſt, quia pro illa parte, pro qua quis eſt hæres, pro illa parte repreſentat defunctum.glo.in l.cùm à matre.C.de rei vend. vult dicere tex. ꝙ idem eſt ſi ſuccedant de iure prætorio, quia adhuc. l.12. tabul. ſaltem ex mente diuidit inter eos obligationes pro rata ſucceſſionis. ¶In verſic.chyrographis.qui videtur obſcurus multum, pone ſic caſum: plures hæredes vnius obligati ad centum, fecerunt inter ſe pactum, ꝙ vnus ſolus exigeret debitores hæreditatis,& propter hoc illi tradiderunt inſtrumenta communia, cum hoc, ꝙ ille ſolus teneatur etiam ſoluere creditorib. iſtud pactum quantum ad creditores,& in eorum prꝫiudicium nihil valet, vt dixi, ſed inter ipſos hæredes ſeruandũ eſt: pone, ꝙ iſte non ſoluat creditoribus, certè duplex via agendi competit alijs hæredib.contra eum. Primò poſſunt agere, vt exhibeat inſtromenta communia. Secundò poſſunt agere actione.præſcr. verb.ad intereſſe, quia non implenit illud, quod promiſit in diuiſione,& tunc tex.ibi, vel non perfectis in diuiſione placitis, vult dicere, ideſt, ſi non perfecit, quæ in diuiſione promiſit: nam ab-
latiui abſoluti reſoluuntur in conditionẽ.l. à teſtatore. vbi Bar. ff.de condi.& demonſt.& l.ab emp.vbi Bar.not.ff.de pac.cum
3 ſimilib. ¶† Not: ꝙ ſi ſunt plures debitores vnius creditoris, & paciſcuntur adinuicem, ꝙ vnus totum ſoluat, tale pactum nõ valet in prꝫiudicium creditoris. Et per hoc infertur ſecundum Bal.hic,& in l.eum qui.in fin.C.ſi cer.peta. ꝙ ſi ſunt duo correi debendi obligati inſolidum, & inter eos conueniant, ꝙ vnus alium indemnem ſeruet, talis conuentio nihil prꝫiudicat creditori, quominus poſſit quem velit inſolidum conuenire, vt in
4 Auth.de duob.reis.in princip. ¶Ratio eſt duplex.prima, † quia conuentio inter alios facta alijs neque nocet, neque prodeſt.l.ſi
5 vnus.§.ante omnia.ff.eo. Secunda ratio eſt, † quia creditor inuitus nõ poteſt cogi mutare debitorem, etiam ſi magis idoneus offeratur, tex.eſt no.in l.ſi mandato meo.ad ſi.prin.ff.man. ¶Secundò per hunc tex.no.Bald.& Sal.& Mod.hic non valere pacta nec ligas factas per ſubditos, in prꝫiudicium principis, qui eſt eorum non ſolùm creditor, ſed dominus.facit tex.in c.cum tempore.vbi Doct.no.de arb. & text.in c.cùm dilecti. de maio. & obed. ¶Facit, qđ not.Bart.in l.1.in 2.col.C.de metro.Beryto.
6 libr.11. † ꝙ communia ciuitatis, vel communitatis non poſſunt ſeipſa diuidere in plura, ſine licentia ciuitatis, cui ſubſunt, quantum ad prꝫiudicium illius ciuitatis. ¶Facit, qđ tenet idem
a Bar.in l.ſi.in 2.col.ff.de colleg.illici. ꝙ ciuitates, a quæ non ſunt liberæ, ſed ſubditæ, ſimiliter populi ſubditi non poſſunt facere cõfœderationes, vel ligas ſine licentia ſuperioris. Similiter ècõtra princeps, qui habet vaſſallos ſub ſe, non poteſt ligas, vel conuentiones facere in eorum prꝫiudicium, niſi ipſi conſentiant, nec poteſt eos alienare inuitos, glo.eſt ſing.in l. inuitus. ff.de fideicom.lib.text.in c.1.§.prꝫterea ducatus. de prohi.feu.alie.per Fride.no.Bal.in c.1.§. ſi quis miles.in 1.not.in tit.quo temp.mil. in vſib.feud.& in l.in teſtamento.C.ad l.Falc.& in c.1.circa fi.de reſti.ſpol.& Spec.in tit.de feud.§.quoniam.in verſic.29. ¶Hinc dicit in ſpecie Bald. in c. in generali.ſi de feu. defunc.conten.ſit
7 inter dom.& agna.† ꝙ Rex Franciæ non poteſt alienare vnam de ciuitatib. Regni ſui inuitis illis ciuib. alleg. Hoſt.in c.dilecti filij.de maio.& obed. & ibi Io.And. in Nouel. vnde ſecundum eum quando Imperator Conſtantinus donauit vrbem Romam Papæ Silueſtro, fecit populum Roman. conſentire. Ad qđ adde, qđ pulchrè not.Bart.in l.prohibere.§.planè.ff. ꝙ vi aut clam.prædictis etiam adde facere, qđ vult Bar. in l.ſi is qui.§ fin. ff.de pign.& in l.ſi non ſortem.§.libertus.in pen.col.ff.de condi. inde. Et ſi dominus vendat rem feudalem, vaſſalli inuiti non cogentur ei promittere, vel iurare fidelitatem, ſecundum Cyn.in in l.1.C.de noua.Bal.& Mod.in l.2.§.fi.ff.ſolu.mat. ¶Tertiò no.
b in l.pacto ſucceſſorum. b ibi, vnum obligare non poteſt credi-
8 tori, † ꝙ ſi ſunt plures hæredes debitoris, qui ſucceſſerint ſiue de iure ciuili, ſiue de iure prætorio per bono. poſſeſ.quo caſu ex l.12.tabul ipſo iure diuiditur debitum inter eos pro rata hæreditariæ portionis.l.vt debitum.& toto tit. C. de hære.act.ꝙ ſi iſti plures hꝫredes vnius debitoris adinuicem tempore diuiſionis conueniant, ꝙ vnus ſolus teneatur ſatisfacere creditori, tale
c pactum nihil prꝫiudicat ipſi creditori, c intellige inuito, ſecus ſi ſponte iudicium moueat contra eum.iuxta. l.2.ſ. eo. & l. cùm ab vno.ff.de leg.2. vbi plus ſtatuitur fauore dotis. & eſt ad hoc ſing.ſecundum Pau.de Caſt.hic. ¶Secundò limita per tex.not. in l.planè.iuncta gl.fi.ff.fam.erciſc.glo.in l.ea quæ. C.eo.Ang.de
9 Aret.in §.prꝫterea.el 2.in 33.col.inſti.de excep. ¶†Quartò no. in verſi.de chyrographis, quòd ceſſio iurium facta ob certam cauſam, cauſa non impleta poteſt reuocari, nam hic inſtrumẽ-
10 ta communia erant tradita vni ex hæredibus, † & per traditionem inſtrumentorum intelliguntur ceſſa iura, quæ in talibus inſtrumentis continentur.l.1. C.de dona.certè iſta ceſſio fuit facta, vt iſte hæres ſolueret creditoribus hæreditarijs: ſi iſtud non impleat, poſſunt inſtrumenta reuocari, & ex hoc dàtur ſingularis limitatio ſecundum Saly. & dominum Alex.hic ad l.3. C. de noua.vt procedat, quando ceſſio eſſet facta ſimpliciter, ſecus ſi ob certam cauſa.n, vt hic.

ADDITIONES.

a Quòd ciuitates. Adde Bal.in §.conuẽticulas. de pace.iur.fir. in vſib.feud.& Rubr.C. pro ſoci.
b L.pacto ſucceſſorum. Vide Ancha.conſi.26.2.dubio. PVRPV.
c Facit Bar.conſi.126.Titius,& Seius.ver. ad diuiſionem. PVRPV.
* Hæreditariæ portionis.

SVMMARIVM.

1 *Informare, reformare, & transformare, an & quomodo differant, & nu.2. & 3.*
4 *Si illud, quod deuenit in pacto, deducatur in ſtipulatione, agitur ex ſtipulatione,*

Source : BIU Cujas

latione, quę est apposita causa placiti seruandi, & hoc, vt pactum habeat robur.

5 *Conclusio talis libelli, quare peto secundum me sententiam ferri, bene procedit. nu. 6.*

7 *Dictio statim, quid importet, & nu. 8.*

9 *Iuri declarandi non præscribitur etiam mille annis, & nu. 11.*

10 *Si sit factum pactum de retrouendendo, quandocunque soluatur pretium ad omnem voluntatem venditoris, non obstantibus talibus verbis, præscribitur. 30. ann.*

12 *Pactum appositum incontinenti iuxta stipulationem, continens quid diuersum à stipulatione, informat, & sic extendit actionem ex stipulatione, vt etiam competat ad deductum in pacto.*

13 *Quemadmodum in contractib. bonæ fidei pacta incontinenti apposita informant, ita etiam quando apponuntur iuxta stipulationem.*

14 *Etiam pactum nudum resolutiuum contractus vestitur ab ipso contractu.*

15 *Vbi in stipulatione deducuntur duę res æquè principales, vel plures, tunc censentur esse tot stipulationes quot res, secus quando vna res principalis, & aliæ accessorię.*

16 *Pactum appositum iuxta stipulationem, ita demum informat, quando stipulatio, & pactum sunt pro eodem, secus si stipulatio esset pro creditore, & pactum in fauorem debitoris, & nu. 18.*

17 *Vsurę omni iure sunt prohibitę, quando simpliciter sunt promissę.*

19 *Contractus mutui dicitur celebrari fauore creditoris.*

20 *Pactum nudum vestitur coherentia contractus conditionalis.*

21 *Pactum est pars contractus.*

22 *Si pactum fuit semel vestitum coherentia contractus, quamuis postea contractus ipso iure tollatur per acceptilationem, tamen remanet pactum vestitum.*

LEX XXVII.

Petens ex stipulatione.

Ista l. habet materiam difficilem, & secundum Sal. grauem, & ponderosam, adeo ꝙ humeri scholastici ferre non possunt, & propterea dicit Ful. ꝙ in materia huius l. non potest planè procedi, sicut nec in lapidosis, & scabrosis montib. & ꝙ Bal. superbo, elato, & pomposo stylo, sed minus vtili hanc l. commentauit. Pau. de Castr. dicit, ꝙ ista l. est valde
a profunda, [a] primò in intellectu sui, postea adhuc plus in ma-
1 teria. Istæ præfationes tantæ difficultatis vnumquenque deterrerent, spero saltem minus difficilem reddere. ¶ † Vnde ad euidentiam præmitto, ꝙ in iure nostro reperiuntur tres termini, informare, reformare, & transformare. Informare est nouam formam dare ampliando, seu extendendo, ita dicit Bart. in l. iurisgen. §. quinimo. in 3. col. ff. eo. ista informatio fit, quãdo iuxta contractum apponitur incontinenti aliquod pactum, continens quid diuersum, & penitus separatum à contractu, puta si iuxta contractum empt. & vendi. apponatur aliquod pactum, puta, de eundo Romam, certè tale pactum, eo quia est incontinenti appositum, & consequenter fingitur inesse contractui. l. lecta. ff. si cer. pet, dat nouam formam ipsi cõtractui, & extendit actionem ex vendito, vt non solùm competat ad pretium, sed etiam cõpetat ad factum, & sic ad deductum in pacto, & hoc modo informat, idest, extendit ad hanc nouam formam. Et de ista informatione est text. in l. iurisgen. §. quinimo. in verbo informat. ff. eo. & in l. fundi partem. ff. de contrahen. emp. & in l. si sterilis. §. si tibi fundum. ff. de act. empt. & de ista informatione
* loquitur ista l. secundum tertium intellectum gl. *magis communiter approbatum*; nam in hac l. pactum fuit appositum incontinenti iuxta stipulationem, & propterea informat stipulationem, hoc est addit nouam formam, & eam extendit, vt agatur actionè ex stipulatione ad illud, ꝙ est deductum in pacto, licèt
2 sit diuersum à stipulatione. ¶ † Secundò est reformare, ꝙ idem est ꝙ reuocare, remanente tamen substantia eiusdem contractus, & istud fit per pactum continens quid simile cum cõtractu, puta, si vẽdidi rem pro quindecim, postea facio pactum, ꝙ sit vendita pro decem, & sic minori precio, vel pro viginti, remanet substantia eiusdem contractus, sed renouatur sub noua forma, de ista reformatione loquit text. in d. l. iurisg. §. adeo. in verb. reformari. & in l. si vnus §. pactus ne peteret. in versi. idẽ dicemus. ff. eo. & est melior text. de iure in l. pacta conuenta. in princ. in versi. Paulus. ff. de contrahen. empt. & in l. si quam. ff. de rescind. vendi. & de ista reformatione propriè loquitur tex. in l. lecta, vt ibi declaraui. ff. si cert. pet. & tex. in l. si ita quis promise-
3 rit. §. Seia. ff. de verbo. obli. ¶ † Tertiò est transformare, quando
* vnus contractus in alium transmittitur,* & istud fit secundum aliquos, quando incontinenti iuxta contractum apponitur pactum contra naturam ipsius cõtractus. de hoc dicunt esse tex. in l. Titius. ff. de præscri. ver. Teneo contrarium per text. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. peta. ¶ Nec obst. d. l. Titius. quia vt ibidem declarat Bar. ibi à prin. solùm fuit contractus innominatus, vnde non credo, ꝙ per tale pactum simplex transformetur contractus, sed esse necesse, ꝙ partes expressè transformarent, seu transmutarent. ¶ Secundo præmitte, ꝙ ista lex legitur altero de sex modis, tribus in gl. duob. per Ang. & sexto modo per Saly.
* & licèt glo. *& magis communiter Docto.* teneant tertium intellectum positũ in gl. mihi plus placet primus intellectus, qui magis conuenit literæ sine vlla impropriatione, vel subauditione,
4 secũdum quem hoc dicit. † Si illud, quod deuenit in pacto, deducatur in stipulatione, agitur ex stipulatione, quæ est apposita causa placiti seruandi, hoc est, vt pactum habeat robur. h. d. Et secundum hũc intellectum pone casum pro eo, quod Antiqui communiter obseruabant, quia post pacta, seu cõtractus subijciebant generalem stipulationem, in qua promittebant per stipulationem prædicta pacta obseruare, & c. l. Titia. §. fi. de verb. obl. l. duo societatem. in princ. ff. pro soc. ¶ Eodem modo tempestibus nostris notarij in instrumentis describunt pacta inter partes conuenta, postea in fine instrumenti apponunt stipulationem hoc modo, ꝙ ambæ partes per solennem stipulationẽ promiserunt prædicta pacta obseruare, &c. fuit dubitatum an ex tali stipulatione possit agi ad contenta in illis pactis, & decidit hic, ꝙ cùm illa stipulatio sit sequta causa seruãdi placiti, hoc est dicere, vt talia pacta nuda habeant obseruantiam, & robur, cùm aliàs sine stipulatione ex eis agi non potuisset, ista decisio clarè procedit, quando pacta nuda procedunt, postea stipulatio sequitur, modo quo dixi. Dubium est ergo, quidècontra, pone notarius in prin. instrumenti dicit qualiter partes per solennem stipulationem promittunt attendere ista pacta, nun quid si postea sequantur pacta, possit ex stipulatione agi ad talia pacta? respondet tex. ꝙ sic, dummodo talia pacta statim sequantur, vnde pondera, ꝙ quando stipulatio sequitur, tex. nõ dicit, ꝙ statim, sed quando stipulatio præcedit, text. requirit, ꝙ pactum statim interponatur. Ratio diuersitatis, quia si ex interuallo apponerentur pacta, præsumerentur esse alia, quàm illa, de quibus partes cogitabant tempore stipulationis. l. non ad ea. ff. de cond. & dem. iste est casus verus, & proprius huius l. ¶ Ista l. secundum Bald. & Fulg. est indiuisibilis, quia structa vno constructu verborum, & sic potius esset scindere in frusta, quàm diuidere, licèt intellectualiter contineat thema, quæstionẽ, & responsionem, sed secundum Sal. commodè diuiditur in tres. In prima ponitur thema, ex quo resultat quæstio. In secunda, quæ est ibi, seu antecessit pactum, augetur dubitatio. In tertia, quæ est ibi, rectè secundum se, ponitur responsio ad vtrunque. nõ colligo alia notabilia propter diuersitatem lecturarum, sed
5 reseruo in gl. ¶ † Not. tamen ex fi. l. secundum Bald. Sal. & Mod. ꝙ procedit ista conclusio libelli, quare peto secundum me sententiam ferri, vt probat iste tex. in verbo postulat, in tantum, ꝙ per istum text. dicit Bald. in l. edita. in 16. col. 3. de eden. quòd ista petitio omnia necessaria continet. Sic etiam secundum Bal. & Sal. procederet conclusio libelli, peto causam fine debito terminari, similiter peto declarari actionem mihi competere, qđ idem operatur, acsi petijssem condemnari reum ad contenta in libello. l. si finita. §. eleganter. in verbo actio. & ibi Barto. in vlt. col. no. ff. de dam. infec. vtilior cunctis est illa conclusio, quare peto in prædictis mihi ius, & iustitiã ministrari, de quo est tex. in c. cùm dilectus. & ibi Cano. de ordi. cog. & in c. fin. ff. de offi. ord. in c. 1. in verbo iustitiam exhiberi, & ibi no. do. Anto. & alij. de offi. deleg. vbi Pan. in 1. not. dicit, ꝙ ista clausula, quæ hodie communiter apponitur in libello, est valde vtilis, eo quia comprehendit omnem actionem, & omne ius competens, de qua clausula est etiam tex. in c. 1. in verbo iustitiam postulant exhiberi. & in c. 2. in verbo iustitia fiat. de mutu. petitio. & text. in c. Ecclesia. S. Mariæ. & ibi do. Ant. in c. 1. no. de consti. & idem do. Anto. in c. 2. de libel. obla. & in c. examinata. in 10. col. de iud. & licèt Bald. dubitauerit de ista conclusione libelli, an sit nociua in l. fin. in vlti. col. ff. de iusti. & iur. & in l. incerti. in vlt. col. in 15.
* quæst. C. de interdi. *Communiter tenetur, quòd sit bona*, & vtilis, vt per Bald. in d. l. edita. in 13. col. 3. de eden. Ang. in l. fin. C. de anna. excep. & in l. 1. in prin. ff. de edend. Imo. in l. si cùm nulla. ff. de re
b iud. & in c. si cautio. de fid. instr. [b] ¶ † Et huius clausulæ reperio
6 in specie tres no. effectus. in primis Ioan. Cald. in d. c. cùm dilectus. de ordin. cog. refert se in quæstione facti obtinuisse: actor enim in libello narrauerat petitorium, & possessorium, sed in con-

ADDITIONES.

a Pro limitatione limitationis quando pactum fit in fauorem alterius contractus, vide Bal. Nouel. in tracta. dotis, parte 6. priuil. 65. PVRPV.

b Vide Alex. lib. 1. consi. 107. viso processu. PVRPV.

* Transmutatur.

Source : BIU Cujas

cõcluſione libelli ſolùm dixerat de petitorio,& adiecerat clauſulam a petens in prædictis ius,& iuſtitiam miniſtrari, poſtea in proceſſu probauit ſolùm de poſſeſſorio, ℣ debeat obtinere vigore illius clauſulæ, per quam clauſulam videtur omne ius ſibi competẽs deduxiſſe, & refert,& ſequitur Pan.ibi in antepe. col.inferens ex hoc,vt ibi per eum. ſequitur Ange.de Are.in §. 1.vbi aliquando dixi,inſtitu.de act.& ibi reputat valde ſingulare in practica. ſequitur etiam do.Lanfr. de Oriano de Brixia in repe.c.quoniam contra falſam.in verbo confeſſiones.de prob. ¶Item,& ſecundò operatur iſta concluſio libelli, ℣ quis ex libello alias inepto debet pro ſe ſententiam obtinere, ſi conſtat de intẽtione libellantis,& actio verè ſibi competat, licèt ineptè propoſuerit.Secus,quando nulla actio competeret,ſecundum Ioan.Cal.& Doct.in d.c.cùm dilectus.& do. Lanfr. in d.c.quoniam contra falſam.in verbo confeſſiones.Ludo.Rom.in ſing. quod incipit clauſula petens, &c.Pau.de Caſt.in conſi.165. qđ incip.Quæritur primò vtrum hæres.in vlt.col.vbi etiam tenet, ℣ ſi fideicommiſſarius vniuerſalis ante reſtitutionem ſibi factã ageret petitione hæreditatis, vel rei vendi. & apponeret illam clauſulam peto ius,& iuſtitiam miniſtrari, tunc ſuccumberet, cùm ante reſtitutionem ſaltem verbalem nullum ius ſibi competat.l.facta.in prin.ff.ad Treb.Tertiò circa hanc clauſulam dicit Ang.de Are.in §.1.inſtit. de actio. quòd quando factum eſt adeo implicitum, quod actor neſcit, quod remedium, ſeu ius intentare, optimum conſilium eſt, quòd factum ſimpliciter narret,deinde in concluſione ſolùm petat ius, & iuſtitiam miniſtrari, nam intelligitur omne ius ſibi competens deduxiſſe. ¶Capio glo.1.in verbo petens. iſtam glo.diuido in duas partes prin.In prima ponit tres intellectus ad hunc text. & iſta poteſt ſubdiuidi in tres.In ſecunda format quatuor quæſtiones, & ſic b poteſt ſubdiuidi in quatuor.Secunda ibi,ſed quid. [b] ¶In ea.ibi, & ff.de cond.inſti.l.inſtitutio.habes no.ex gl.duo. Primò habes primum intellectum,quem declara vt ſupra in text. Secundò habes reprobationem, nam gl. reprobat hunc intellectum per 7 duo fundamenta. † Primò per dictionem ſtatim, quæ innuit, quòd ſi pactum fuiſſet appoſitum, & ex interuallo, quòd non poteſt agi ex ſtipulatione,& tamẽ eſt falſum,vt in gl. Secundũ fundamentum gl.eſt valde obſcurum, dicit enim glo. præterea non ageretur ex pacto,vult dicere gl.vbicunque pactum apponitur,ſtatim agitur ex pacto.Nam ad iſtum finem quęrimus,an pactum ſit appoſitum ſtatim, quia pactum incontinenti appoſitum iuxta contractum,veſtitur cohærentia contractus,adeo, quòd ex pacto agi poteſt.l.in bonæ fidei.ſ.eo.l.2. C.de pact. inter emp.& vendi.ſed in hac.l. non agitur ex pacto, ſed ex ſtipulatione,vt dicit text.imò ex pacto agi non poſſet, quia pactum eſt relatum in ſtipulatione,ſed relatũ eſt in referente, & ad hoc glo.alleg.l.aſſe toto.ff.de hære.inſti. l. inſtitutio talis.ff. de condi. inſti.ſi ergo pactum eſt in ſtipulatione referente, ergo agitur ex ſtipulatione referente, & non ex ipſo pacto, hoc modo voluit probare gl. quòd ſecundum hunc intellectum ex pacto agi nõ poſſet,cuius tamen cõtrarium innuit tex.in verbo ſtatim, quia nunquam quærimus,an pactum ſit appoſitũ ſtatim iuxta contractum,niſi quando volumus ex pacto agere, ita voluit dicere glo.licèt valde obſcura,& diminuta.¶Vltra gl. Bar.reprobat hunc intellectum alio fundamento. Nam pactum, vel aliquid quod veniat ad implementum ſtipulationis, poteſt apponi ex magno interuallo poſt, & ad hoc alleg. ſex.ll. quib. reſpondet Bald.in 2.col.ſed eius reſponſio ſolùm eſt bona quantum ad l. qui pecuniam.ff.ſi cert.pet.non quo ad alias. ¶Tu reſponde in ſpecie,primo,ad l.ſi ita fuero ſtipulatus.§.fi. cum l.ſeq. ff.de noua.quod pro.certo iſtæ duæ.ll.probant contra Bart.in verbo incontinenti,& in verbo mox,ergo ſecus ſi ex interuallo. Ad l.ſi ita ſtipulatus à Seio.§.fin.ff.de fideiuſ.reſponde,quòd ibi partes expreſſam relationem fecerunt ad illud, quod ex longo interuallo poſt fieri debuit, vt patet ex tex.ibi in verbo qñcunque. ¶Ad l.quidam cùm filium.§.fin.ff.de verb.obl. & l. ſi verò non remunerandi.§.ſi filiofam.ff.mand.reſponde, quòd loquitur in obligatione fideiuſſoria,& ſic acceſſoria, quæ bene poteſt pendere,quia non eſt in poteſtate partium, ſicut obligatio principalis,vt in ſimili dicit Barto.hic allegando.l.cùm quærebatur.ff. iudi.ſol. Teneas ergo hunc primum intellectum gl. qui multũ 8 amicatur verbis literæ. ¶Nec obſt.tex.in verbo ſtatim, † nam iſta dictio ſtatim,ſola eſt,quæ obſtat.dupliciter reſpondeo,primò,quod non eſt inconueniens, quòd dictio ſtatim, in l.poſita nihil iuris importet.tex.eſt in l. cùm proponas. in verbo ſtatim, & ibi Rapha.ad hoc not.j.de tranſac. ¶Secundò,& melius reſponde, quòd tex.cùm myſterio ponit duos caſus. ¶Primò, quando pactum præceſſit,& tunc non requiritur, quòd ſtipulatio ſtatim ſequatur,imò idem eſſet ſi ex interuallo,ita procedunt omnia alleg.contra gl.¶Secundus eſt caſus,quando ſtipulatio anteceſſit,& tunc text.bene requirit, quòd pactum ſtatim interponatur poſt,& non dicit ſtatim ad hunc finem, vt ex pacto poſſit agi.prout glo.arg.& malè,ſed ad iſtum finem,quia ſi pacta interponerentur ex interuallo poſt, præſumerentur alia pacta,quàm illa de quib.cogitabant partes tempore ſtipulationis,arg.l.non ad ea.ff.de condi.& demon. Similem diſtinctionẽ de verbo ſtatim,prout hic,facit etiam text.in l.3.C.de inutil.ſtipul.Et tenendo iſtum intellectum,ſi dicas, quæ dubitatio eſſet in hac.l? reſpondeo.duplex,prima,quia dubium erat,an agi deberet ex pacto confirmato,an ex ſtipulatione confirmante, dubium enim eſt,an agi debeat ex declarante, ſeu ex confirmãte, an ex declarato,de quo habes latè per Bal.in 4.col. ad fi. & ſeq. per Sal.& do.Alex.& per Bar.in l.more.ff.de iuriſd.om.iudi.Secundum dubium eſſe poterat,quia ex quo pactum erat appoſitum incontinenti iuxta ſtipulationem,videbatur veſtitum cohærentia ſtipulationis.l.in bonæ fidei.ſ.eod.& conſequenter videbatur,quòd ex ipſo pacto agi poſſet,& iſtud eſt, de quo opp. hic in gl.¶Sed ad hoc reſponde, ℣ argu.procedit, quando pactum incontinenti appoſitum continet quid diuerſum à contractu: ſed ſecundum primum intellectum pactum continebat idem quod ſtipulatio, ergo non veſtitur, vt actionem producat,ita declarat Bar.in l.lecta. in 2.colum.ff.ſi cert.pet. dixi in l.ſi pacto quo pœnam.in 1.no.ſ.eod.vbi reprobaui Bal.hic tenentem cõtrarium. Et ex his remanet expeditus,& defenſatus primus intellectus glo.in quo non omitto dum glo.dicit,nam 9 per mille annos.&c. † Ex iſta glo.no. Bal.hic.in 2.colum.& Sal. in quarta, quòd iuri declarandi non præſcribitur etiam mille annis,ratio ſecundum Bald.quia nunquam præſcribitur cõtractui,cùm ſit facti,ſed actioni cùm ſit iuris.l.omnes.& l.ſicut.C. de præſcrip.30.vel 40.ann.ſed hæc actio non competit,antequã ſit declaratum.igitur,&c.Aliam rationem aſſignat Sal.hic in 3. col.nam illud, ℣ eſt in alterius arbitrio,non poſſidetur à nobis, vnde ſine poſſeſſione non currit præſcrip.vt in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.6.Iſta ratio nõ eſt bona, quia ſolùm procedit in pſcriptione.10. vel 20.ann. in qua bene requiritur poſſeſſio,vt declarat Bar.in l.naturaliter.ff.de vſuc. Secus eſt in præſcrip.30.ann. quæ propriè procedit in iurib. vbi non requiritur poſſeſſio,vel quaſi,quia procedit ex ſola negligentia non petentis.c.placuit.el 2.in §.poteſt.16.q.3. declarat Bar.in l.ſi.in prin.ff. c de eo,per quem facta erit. [c] ¶Circa iſta in materia præſcriptio 10 nis duo diligenter no.† Primum eſt, ℣ ſi ſit factum pactum de retrouendendo quandocunque ſoluatur pretium,ad omnem voluntatem venditoris,non obſtantibus talibus verbis præſcribitur 30.annis.ita no.decidit Ang.quem omnino videas,in cõſ. 55.quòd incipit Gul.& Fran.imo fortius tenuit Pet. de Anch. in conſi.331. ℣ incipit viſis diligenter actis, & actitatis.in 2.col. ℣ ſi ſit factum pactum, ℣ quoties, & quandocunque ſoluatur pretium,teneatur rem vendere, intelligitur ſi intra decem ann. d vt ibi per eum.¶Secundò no. ℣ [d] facultas, quam habet proximior agnatus recuperandi rem alienatam,durat anno tantum. text.eſt in c.Titius. ſi de feud.defun.cont. ſit inter dom. & agn. quem ibi Bal.no.per hoc ſubdit, ℣ agnati debent eſſe multum aduiſati,ne patiantur labi annum. Adde text.ſimilem in c.1.§. fi.ſi de inueſti.inter dom. & vaſſal.lis oria.facit text. in c.conſtitutus.de in integ.reſtitu. Pau.de Caſtr.in conſi.159. quod incip. iſta

ADDITIONES.

a * Clauſulam.Adde,quòd hæc clauſula non poteſt extendi ad cauſam non narratam,præſertim,vbi alia ſpecificè deducta fuit,teſte Alex.conſi.121.colum. pen.lib.1.Nat.conſi.188.col.fi.Dec.conſi.62.col.2.& vide,quæ ſcribit Boer. q.42.num.17.& ſeq.& q.74.Nat.conſi.121.Capel. Toloſ.q. 232. & per hanc clauſulam dicitur intentatum illud,quòd eſt fauorabilius actori, quæ clauſula valet etiam ad interpretandum libellum eo modo, quo fauorabilius poteſt iuuari eius intentio,teſte eodem.Iaſ.in §.omnium.nu.147. inſtit. de Acti. Neuiz.conſi.79.nu.5.vbi, quòd ea clauſula regulatur ſecundum concluſ.lib. quæ ſemper attendi debet. Dec.conſi.57.& quod dicitur de hac clauſula, ℣ operetur, vt poſſit cognoſci de dominio, ſi de eo in libello narratum ſit,intellige,volente actore,aliàs ſecus,vt idem Neuiz.concludit. d.conſi.79.num. 4.& 5.Quæ omnia plenius declarat Natt.d.conſi.120. Neuiz.conſil.15.poſt Dec.conſi.57.62.187.221. Roland.conſi.79.nume.38.libr.1.conſil.41.num. 26.lib. 3. MASVER.

b Adde Bal.in margarita.in ver.pactum.§.11. PVRPV.

c ¶Idem in l.ſi pater.in fi.j.de inſti. & ſubſti. PVRPV.

d ¶De facultate reuocandi alienata declarat Brunus conſi.67. dum quæritur an capitulum. colum. pen.

* Et vide Rom.conſi.22.nume.6. Dec.conſi.144.395.nume.12.Roland.conſi.3. num.152.conſi.21.num.10.libr.1. Pariſ.conſi.82.colum.2.libr.3.& dic,quòd feudum alienatum reuocat proximior,etiam ab agnatis intra annum, ſecus ſi in extraneum,quia tunc habet reuocãdi ſpacium 30. annorum.gl.in §. ſi quis deceſſerit.verſic. Titius filios.in gl.verſ.per annum.ſi de feudo.defunct.contentio ſit inter dom. &agnat.vaſſalli.quæ concluſ.procedit, niſi conſenſerit, ex iurib. ſupra alleg.quam tamen declara,vt per Docto.in locis prædictis,& adde Bar. inl.1.§. permittitur.ff.de aqua quotidiana, & æſti. Neuiz.conſi.10. num.4. Clar.§.feudum.quæſt.42. MASVER.

Source : BIU Cujas

iſta qõ vertitur, vt audio inter Coradum. Et ꝑ illum tex.in d.c. Titius.dicit Lud.Rom.& eſt pulchra deciſ.in l.prætor.§.fi.ff.de nou.ope.nun.& in Rubr.ff.de arbit.in 19.col.quòd iſta facultas quam habet quis finita emphyteuſi, per gñationem contẽtam in inueſtitura, vt ſibi potius quàm alij refirmetur emphyteuſis, vt not.Bart.in l.1.§.permittitur.per illum tex.cum gl.fi.de aqua quot.& æſti.& in l.1.in fi.ff.de priui.credi.& in l.ſi mihi & Titio. ad fi.cum alijs concor.ff.de verb.ob.perditur per lapſum anni. ¶Sum in 2.lect.gl.ibi,alij.ex qua habes, ꝙ iſta.l.loquitur in pacto declaratiuo ſtipulationis quem intellectum Bart.reprobat ex trib. & licèt Bald. conetur ſuſtinere, tamen, quia nihil egre-
11 gium dicit,non refero, & eum reprobant Mod.hic. † Not.tamen ex iſta gl.dum dicit per mille annos, ꝙ iuri declarandi nõ præſcribitur etiam mille annis, & ita de hoc not.iſtam gl.Bald.
a & Saly.c.hic.Adde,ꝙ ſi promitto [a] ſoluere omne id,ꝙ declaratum fuerit me eſſe debitorem, intelligitur dum tamen declaratio fiat me viuo, adeo qđ nihil operabitur contra hæredes meos.tex.eſt ſing.in l. qui Romæ.§. Augerius. ff.de verb.oblig. quem Ang.Imo.Pau.de Caſt.& alij Mod. ibi dicunt eſſe notandum pro mercatoribus Floren. qui ſe obligant ad ſoluendum omne illud,qđ declaratum fuerit Titium eſſe debitorem, quia talis declaratio debet fieri viuo Titio, qđ not. quia in hoc poſſent multi decipi.¶Sum in 3.lectu. glo.ibi,tu dic tertiò. quam
12 ſubdiuide integraliter in tres. † In prima ponit tertium intellectum,qui eſt, qđ pactum appoſitum incontinenti iuxta ſtipulationem, continens quid diuerſum à ſtipulatione, informat, & ſic extendit actionem ex ſtipulatione,vt etiam competat ad deductum in pacto, & iſto modo dictio ſtatim, poſita in text. importat myſterium iuris.Nam quando apponitur incontinenti iuxta ſtipulationem,vel alium contractum, quia ei cenſetur ineſſe,ideo tunc informat,dando ei nouam formam, & extendẽdo,vt etiam competat ad deductum in pacto,ꝙ ſecus eſſet, ſi pactum eſſet appoſitum ex interuallo. ¶ In ſecunda parte, quæ eſt ibi,& ex pacto præſcriptis verb. glo.tenendo illum tertium intellectum remouet contrarium.Nam videbatur,quòd ex pacto appoſito incontinenti iuxta ſtipulationem, & ſic veſti to cohærentia contractus,oriretur actio præſcri.verb.l.in bonæ fidei.ſ.eod. & l.2.C.de pac.inter empt.& vend. ſi ergo ex pacto competit actio præſcrip. verb. ergo ex ſtipulatione non debet competere actio ad deductum in pacto.glo. reſpondet, quòd vtraque actio competit,quia pactum nunquã informat,quin-
b etiam oriatur actio preſcr.ver.l.iuriſgentium.§.quinimo.ff.eo.[b] ¶In tertia parte,quæ eſt ibi.Item ad hoc.gl. remouet aliud contrarium,quia ſecundum iſtum intellectum ex quo pactũ continebat quid diuerſum à ſtipulatione, ergo ſtipulatio non poterat dici interpoſita gratia ſeruandi placiti, vt dicit litera, huius timore dicit glo.cum qua tranſit Bart. ꝙ eſt neceſſe intelligere, ꝙ in hac.l.fuerunt tria pacta. Primum fuit nudũ, puta,de vendendo librum, & illud idem fuit ſtipulatione vallatum, & ſic ſtipulatio fuit ſequta gratia primi pacti ſeruandi,deinde,& tertiò fuit appoſitum pactum nudum incontinenti, continens quid diuerſum à ſtipulatione, & de iſto tertio pacto loquitur
c tex.ibi, *ſeu anteceſſit pactum ſeu poſt.* [c] ¶ † Ex iſto tertio intellectu
13 habes,ꝙ quemad.in contractibus bonæ fidei pacta incontinenti appoſita informant.l.in bonæ fidei.ſ.eo. & d.l. iuriſgentium. §.quinimo. ita etiam quando apponũtur iuxta ſtipulationem, & ſic contractum ſtricti iuris,vt hac.l. & iſtud de nouo clarius, quàm alibi inducit iſta.l.ſecundum Pau. de Caſtr. tamen idem
* deciditur in l.lecta.ff.ſi cer.pet.ſecũdum intellectum gl.*& communiter Doct.* ibi. facit text.in d.§.quinimo.in verbo ineſſe bonæ fidei iudicijs, attento, ꝙ exempla non reſtringunt regulam.l. damni infecti.§.fi.ff.de dam.infect. & ſi dicatur, ꝙ ſtipulatio eſt contractus ſtricti iuris, ergo non debet extendi vltra metã verborum.l.quicquid aſtringendæ.in princ.ff.de verbo.oblig. Reſponde, ꝙ iſtud fit, eo ꝙ iuris interpretatione pactum incontinenti appoſitum fingitur ineſſe ſtipulationi. d.l.lecta. ¶ Adde, ꝙ quemadmo. pactum nudum informat contractum præcedentem,idem eſt in pacto veſtito, nam ſi ſtipulatio apponatur iuxta contractum venditionis, & contineat quid diuerſum à contractu,informat ipſum contractum venditionis,& facit,ꝙ actio ex vendito, quæ eſt bonæ fidei,extendatur, & competat ad deductum in ſtipulatione.l. prædia. ſecundum intellectum glo.& ibi Bar.ad hoc no.ff.de act.emp. & hoc eſt magnæ vtili-
14 tatis ꝓpter multa priuilegia,quæ habet actio bonę fidei.¶† Secundò adde, ꝙ etiam pactum nudum reſolutiuum contractus,veſtitur ab ipſo contractu.tex.eſt ſolennis in l.ſi conuenit. ff.de reſcind.vendi.quem pro ſingulari ad hoc ponderat dom. Ioan.Petrucius in l.lecta.ff.ſi cert.peta. & videtur etiam text.de hoc in l.ſed Celſus. §.1.ff.de contrahen.emptio. ¶ Tertiò adde, quòd etiam,quæ tacitè fiunt iuxta contractum, informant illum, vt not.in l.ſi oleum.ff.de dolo.ſecundum Bald. in l.1.in 5. col.C.de conue.fiſ.debi.libr.10. confirmatur, quia tacitum pactum ita veſtitur cohærentia contractus, ſicut expreſſum.l.hæreditatem.& ibi no.Imo.& Ludo.ff.de dona.Aret.in l.1.in prin. 6.col.ff.de verbo.oblig. ¶Circa iſtum tertium intellectum glo.
* approbatum per Bar.*& magis communiter* alios,aduerte,quia gl. exemplificat vno modo, quando per ſtipulationem quis promiſit ſcribere librum,& incontinenti per pactum promiſit corrigere, Bar. exemplificat alio modo, quando per pactum promiſit ire Romam.exemplum Bar. non eſt bonum, ſed illud gl. quia tale pactum non eſt de appendicijs contractus, ex quo eſt omnino diuerſum,& ea demum pacta inſunt, quæ legem dãt contractui, & ſic, quæ conueniunt, & habent dependentiam, non quæ ſunt omnino diuerſa. ſic inquit text. in d.§. quinimo. verſi.vt puta.in verbo ea enim pacta,& declarant in ſpecie Bal. & Mod.hic.& Mod.in l.in bonæ fidei.ſ.eod.& in d.l.lecta. ¶Secundò aduerte,qđ impoſſibile videtur,qđ pactum incontinenti appoſitum iuxta ſtipulationem eam informet, & ſic extendat,nam cùm habetur perinde acſi in prin. deueniſſet in ſtipulatione,certè tot dicuntur eſſe ſtipulationes,quot res, & ſic tot diuerſæ actiones.l.ſcire debemus.in prin. ff. de verb.oblig.non ſic eſt in alijs contractib.l.ſi duos.ff.de contrahen.empt. Pau.de Caſt.hic in 5.col. tangit hanc difficultatem, quam refert fuiſſe Doct. Papien.nec aliter reſpõdet, ſed dicit,qđ iſta ſunt ſubtilia in ſpeculando potius quàm vtilia, ſecundum Albe. hic.dom. Alex.non hic,ſed in l.in bonæ fidei.in 5.col.ſ.eod. reſpondet,ꝙ glo.hic accipit ſtipulationem largè, & in genere pro ipſa totali ſtipulatione, quamuis ſtrictè, & in ſpecie tot ſint ſtipulationes quot res,ſicut in ſimili habetur in l. cùm illud.cum gl. in verbo
15 non facit.ff.quandò dꝛ.leg.ced.ſed iſtud nihil eſt dicere.¶†Veritas eſt, & clara reſponſio, ꝙ vbi in ſtipulatione deducuntur duæ res æquè principales,vel plures, tunc cenſentur eſſe tot ſtipulationes quot res; ſecus quando vna res principalis, & aliæ acceſſoriæ,vel de appenditijs,vt in caſu noſtro, tunc vna tantũ cenſetur ſtipulatio,ſecundum gl.& Doct. in d.l.ſcire debemus. in princi.in verbo mixta.& colligitur ex not. in l. ius ciuile.ff.de iuſt.& iur.& in l.1.§.cùm adijcitur.ff.de verbo.oblig. Vltramontani reprobant iſtum tertium intellectum inquantum vult, ꝙ ex iſto pacto incontinenti appoſito oriatur actio præſcri.verb. cùm non oriatur niſi ex quatuor cõtractibus innominatis,poſitis in l.naturalis.ff.de præſcri.ver. ſed hic ſtipulatio,& pactum erant pro eodem, ergo non reſultat contractus innominatus, quia non eſt hincinde obligatio.Bar.reſpondet, & bene,qđ duplex eſt actio præſcr.verb.vt hic per eum.tenet Bar. in l.iuriſgẽtium.§.quinimo.in 1.colum. ff.eo. & in l. ex placito. C. de rer. permut.& in Rubr.ff.de præſcri.verb. & in l.Ariſto.§. Labeo.in fi.ff.de don.& in l.in bonæ fidei.vbi Sal. & Mod.ſ.eo. Bald.hic, & in l. auia. per illum text.ſubtiliter inductum. C. de iure dot. Mihi placet iſta opi.quòd ex pacto incontinenti appoſito iuxta contractũ oriatur actio præſcr.verb.dato,qđ non reſultet contractus innominatus hincinde reſpectiuus: quod probo ſic, nã ideo ex contractibus innominatis oritur actio præſcript. verb. eo quia cùm ſint contractus ſine nomine ſpeciali, vbi deficit alia actio,competit iſta actio præſcrip.verb.quę eſt ſubſidiaria. l.quoties.ff.de præſcr.verb. ſed pactum nudum eſt contractus innominatus,licèt non reſpectiuus, glo.eſt ſing.in l.1. in prin.in glo.magna in fi.ff.de actio.& oblig.quam ſequitur Bal.in Rub. & in l.1.ſ.eo.& c.quintauallis.in 1.col.de iureiuran. & in l.lecta. in 7.col.ff.ſi cert.pet. ergo ex identitate rationis debet competere præſcr.verb.ſubſidiaria,& ex his remanet expeditus tertius intellectus glo. ¶Tres alios intellectus habes extra gl.duos ponit Ang.hic,& alium Saly.quos referunt, & reprobant,& bene Raph.Fulg.& do.Alex. hic. ¶Sum in ſecunda parte princ.glo. ibi, ſed quid ſi vt aliquid. vbi glo. format quatuor quæſtiones, & aduerte, quia procedunt tenendo ſecundum intellectum
16 glo. † [d] Ex prima not.tres concluſiones.Primò limitationem
d ad hunc text.ſecundum iſtum tertium intellectum, quòd pactum appoſitum iuxta ſtipulationem, ita demum informat, quando ſtipulatio,& pactum ſunt pro eodem, ſecus ſi ſtipulatio eſſet pro creditore, & pactum in fauorem debitoris, quod an verum ſit,ſtatim dicam.¶Secundò habes ex glo.differentiã, an contractus mutui fiat gratis, an promittantur vſuræ, quia primo caſu contractus mutui cenſetur celebrari gratia vnius tantum:

ADDITIONES.

a * Promitto. Adde eundem Iaſon in l. fin. §. ſed & ſi quis.infra commmunia de leg.

b ¶ Sequitur Felyn.in cap. ſi cautio. colum. 5. verſicu. amplia quintõ de fide inſtrumen. PVRPV.

c ¶ Math. not. 207. not. quòd ſi promitto. Modern.in Rubric. ff.de verborum obligatio. PVRPV.

d ¶ Vide Rom.ſing. 520. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tantum. ſecundo verò caſu cẽſetur celebrari gratia vtriuſque. Iſta differentia quamuis aliter Docto.non impugnent, tamen videtur dubia, cùm attendi debeat ſolus principalis cõtractus, non autem fieri vis ſuper vſuris,prout alibi tenet glo.approbata in l.ſi quis nec cauſam.in glo.1.in fi.quam Bar. & alij ad hoc notant.ff.ſi cert.peta.& eſt tex.in l.rogatti. in fi.prin.ibi,maximè ſi ſine vſuris credidi,& ibi Bar.ad hoc not.ff.eo. idem Bart.in l.ſi vt certo.§.nunc videndum.in 1.oppoſitione.ff.commo.Ang.& Imo.in l.qui Romæ.in prin.ff.de verb.oblig. Puto pro concordia, ꝙ iſta ſit veritas, ꝙ ſi vſuræ promittantur per contractum mutui,hoc eſt,quia mutuatti mihi cẽtum, promiſi tibi vſuras, tunc procedunt gl.contrariæ, ſed quando debitor promittit vſuras, non propter mutuum, ſed quia creditor obligat ſe ad factum, & ſic vſuræ promittuntur propter factum,ad ꝙ creditor ſe onerauit propter vſuras,tunc procedit iſta glo.quod iſte vltimus contractus ſit mixta conſideratione, & itta eſt propriè
17 mens huius glo. ¶Tertiò no.ex hac glo.ſecundum Saly. hic in 11.col.in 4.eius quæſtione in fin.† ꝙ licèt vſuræ omni iure ſint prohibitæ,vt dixi in l.1.in gl.s̃.de ſum. Trini.& fid.catho.illud procedit,quando vſuræ ſimpliciter promittuntur:ſed quãdo creditor earum gratia ſe onerat per pactũ ad aliquid æquale faciendum, hæc mutua conuentio non erit vſura,niſi nomine,&ſiſta eſt licita, quia vicem habet permutationis. ¶Subdit
a Saly.vnum valde ſingulare, & memoratu digniſſimum poſt dominum ſuum,ſufficere paritatem eſſe vſque ad dimidiam [a] valoris dictarum vſurarum,per l.2.C.de reſcinden.vendi. & ſic dummodo pactũ ex parte creditoris æquiualeat dimidiæ vſurarum,ſufficit.Adde,ꝙ iſtam deciſio.Saly.refert, & ſimpliciter ſequitur dom.Alex.in conſi.192. ꝙ incipit egregiè, & copioſè. in 2.col.in 2.vol.not. quia per hoc datur ſingularis limitatio ad materiam vſurarum,& ad ea,q̃ dixi in l.1.s̃.de ſum.Trin.¶Cõfirmo per aliud,ꝙ vult ſing.Bal.in Auth. ex teſtamẽto.in 3.col. C.de colla.ꝙ ad hoc, vt donatio facta propter benemerita per patrem filio in poteſtate, ſtatim irreuocabiliter valeat,iuxta gl. in Auth.vnde & ſi parens.C.de inoffi. teſta.& in l.ſi donatione. C.de col.ſufficit, ꝙ benemerita non ſint infra dimidiam dictæ donationis,per d.l.2.C.de reſcin.vend.ſequitur Lud.Rom.in d. l.ſi donatione. ſed ibi ſolu.reprobatur per alios Modernos per text.in c.relatum. ſecundo, in verbo iuxta ſeruitij meritum.de teſta.& per alia de quib.ibi, per quæ puto deciſio. Saly. eſſe fal-
13 ſam,ꝙ niſi pactum æquiualeat vſuræ,in eo,ꝙ vſura excedit,ſit prohibita. † Redeo ad primam concluſionem gloſ.pro cuius perfecta intelligentia de trib.eſt videndum,primo quando contractus eſt pro vno,pactum pro alio,an tale pactum informet. Secundò an veſtiatur cohærentia contractus. Tertiò an ſaltem veſtiatur rei interuentu,& quæ differentia ſit inter veſtimẽtum cohærentia contractus, & veſtimentum rei interuentu,declarat Bar.& melius Fulg.& Mod. hic. ¶Circa primum conclude cum glo.ꝙ pactum pro vno, non informat contractum celebratum pro alio ſiue gratis, ſiue non, quia contractus celebratus fauore vnius,non debet informari contra eum.l. ꝙ fauore. C.de leg.& per eandem rationem conclude, ꝙ etiam non ve-
b ſtitur cohærentia illius contractus,gl.eſt in d.§.quinimo.in verbo in bonæ fidei iudicijs.quam Bar.& Doct.ibi tenent, & hic, [b] & per hoc alleg.Bar.l.ſi tibi.C.loc.& licèt Bald.dicat,ꝙ nihil facit,certè bene probat, quia contractus locationis,& conductionis fuit ibi celebratus inter ruſticos, & dominum fundi: pactũ autem nudum fuit factum per tertium ſoluentem cum ipſo domino,& ſic contractus cum vno,pactum cum alio.¶Vel & adhuc melius, ſolutio fuit facta tertio creditori illorum ruſticorum,pactum autem factum fuit cum domino. Ang.hic reprob.glo.in vtroque.nam dicit conſiderandum eſſe, ꝙ in quæſtione glo.fuerunt duo contractus,ſcilicet ſtipulationis, & mu-
19 tui,ſtipulatio bene fuit pro creditore, mutuum verò pro debitore,ergo pactum debet veſtire contractum mutui, vel illum informare. ¶† Tu dic vltra Fulg.& dom. Alex.ꝙ imo etiam contractus mutui dicitur celebrari fauore creditoris, quia ad cognoſcendum cuius fauore contractus celebretur,inſpici debet cui actio acquiratur ex illo contractu. Contra glo. fortius obſtat tex.in l.lecta.ff.ſi cert.pet.quem allegat ſolus Cyn.hic,vbi contractus principalis mutui erat in fauorem creditoris, pactum verò in fauorem debitoris, & ſic pro alio, & tamen ibi informat ſecundum communem intellectum Bar.ibi in 3.col. reſponde,ꝙ ibi pactum continebat duo, ſcilicet, ſolui, & hoc eſt fauore creditoris:item ſolui certa die.l.Celſus.in fi.ff. de arb. & iſtud eſt fauore debitoris. ſed iſta ſolutio non valet, cùm attendi debeat, quod principaliter agitur.l. ſi quis nec cauſam.ff. ſi certum peta. Ludo. Rom.ibi reſpondet, quòd ex illo pacto non agitur, nec agi poteſt, ergo nihil ibi dicitur de informatione; ſed malè dicit,& contra illum text.ante fin.ibi,quamuis ſententia diuerſa obtinuerit.Ego reſpondeo dupliciter,primò, ꝙ ille tex. nihil obſtat; tenendo, ꝙ loquatur de virtute reformatiua,ſecundum intellectum Moder.quem ibi tenui. Secundo reſpondeo tenendo communem intellectum glo.& Doct. ꝙ loquatur de informatione, & dico, quòd ibi actio ex pacto oritur creditori met,prout ex primo contractu, quia reſpectu debitoris non cadit actio, nec iſtud eſt nociuum debitori, ex quo omnino creditor habebat actionem ex primo contractu, & hoc modo illa.l. non obſt.cum ibi ex vtroque vni ſoli actio competat.¶Secundò contra gl.fortiter obſtat tex.in l.ex morte.§.ti.C.de pact.conuen. vbi ſtipulatio dotis promiſſæ per extraneum erat facta gratia mulieris, & tamen ibi pactum poſitum de dote reddenda ipſi extraneo erat factum gratia ipſius extranei,& ſic alterius, & tamen veſtit, vt actionem producat, & ita per illum tex.reprobant hanc glo.Cyn.& Ray.hic,niſi ſecundum eos dicas, quod ibi pactum fuit veſtitum cohærentia traditionis,quando extraneus tradidit dotem pro muliere.l.legem.s̃.eod.& l.traditionibus.cũ glo.not.ff.eod.Nec obſt.impugnatio dom.Alex.& ſubtilis ratio Bald. hic in 12. colum. quòd iſto modo mulier præferetur ex tacita ſtipulatione inducta à l. quæ tacita ſtipulatio non habet locum, quando extraneus expreſsè paciſcitur.l.auia.C.de iure dot. l. vnica.in princip. C.de rei vxorem actio. Aliter reſpondet Bald. & Pau.de Caſtr.hic. fortè etiam poſſet dici,quod dato, quòd illud pactum in extraneo remaneat nudum, tamen ſufficit, vt acquirat per pactum nudum actionem ipſi extraneo doranti.ſed in patre bene requiritur ſtipulatio.d.l.auia.rationem diuerſitatis aſſignant Bart.& alij in l.ſi cũ dotem.in prin.ff.ſolut.matrimo.& hoc modo habes defenſatam glo.pro qua adde,quòd eo.modo rei interuẽtus pro vno,nõ veſtit pactum nudum pro alio.l. ſi certis annis. & ibi Bar.circa fin.ad hoc not.j̃.eod. & eſt glo.in l. ex placito. in glo.1.in fin.C.de rer.permuta.¶Circa tertium,an iſtud pactum poſſit ſaltem veſtri rei interuentu; conclude, quòd ſi factum eſt reſpectu vſurarum, puta, quia debitor promiſit vſuras non ex cauſa mutui,qđ fortè gratis proceſſerat,ſed ex eo, quia creditor onerauit ſe ad faciendum deductum in pacto, & tunc ſi debitor ſoluat vſuras, & ſic impleat cõtractum pro parte ſua, quia hic reſultat contractus innominatus, certè rei interuentu bene veſtitur pactum nudum,vt ex eo poſſit agere contra cre-
c ditorem,& iſta eſt veritas. [c] ¶Ex ſecunda quæſt. glo.not.quòd quando pactum principaliter eſt nudum,ſiue vt ſimplex, ſiue reciprocum, nunquam veſtitur cohærentia ſtipulationis pœnalis,& ſic acceſſorij,quia abſurdum eſſet, quòd principale ſumeret robur,& veſtimentum ab acceſſorio,vt dixi in l.ſi pacto quo pœnam.s̃.eod.bene tamen poſſet veſtiri rei interuentu, vt hic per Barto.& plenius per Mod. ¶Sum in 3.q.glo.ibi,item ſi
20 nudo pacto. ex qua habes mirabilem concluſionem, † quòd pactum nudum veſtitur cohærentia contractus conditionalis. iſta concluſio procedit eueniente conditione, eo quia trahitur retrò. l. potior. & l. qui balneum. ff. qui pot. in pignor. hab. & hoc modo ſaluatur gloſſ. dum dicit, quòd ante conditionem orta eſt naturalis, & ciuilis obligatio conditionaliter, verum eſt,ſi conditio poſtea eueniat, ſed ea pendente pactum non veſtitur, nec informat.dicit tamen Barto.hic, & in l.lecta. in 3.colum.ff. ſi cert.peta.quòd pactum appoſitum iuxta contractum conditionalem,veſtitur rei interuentu: nam quia vendo ſub conditione, & conſtituo tibi hanc ſpem, tu promittis pacto nudo, certè ſecundum Bart.conſtitutio illius ſpei habet vim implementi,quantum ad hoc, vt ex pacto poſſit agi.l.ſi in
21 venditione.de peri.& commod.rei vendi.allegata in gloſſ.† alij omnes reprobant Bar.quia cũ pactum ſit pars contractus.l.fundi partem.ff.de contrahend.emptio. certè non ſufficit præſtare ſpem,ſed oportet realiter impleri contractum, ad hoc,vt poſſit agi ad deductum in pacto.l.Iul.§.offerri.ff.de act.empt.præterea in d.l.ſi in venditione.quamuis tex.dicat purum pactum valere,per hoc non dicit ex pacto agi poſſe, præterea ſecundũ Pau.de Caſtr.text.in d.l.ſi in venditione. non loquitur, quando conditio venditionis defecit,imò quando euenit, aliàs nõ poſſet agi.per hoc dicit Pau. de Caſtr.ꝙ magnam admirationem recepit de verbis Bar. qui tantum in ſpeculatione eſt tranſgreſſus,ꝙ non conſiderauit quid diceret.¶Tu aduerte,ꝙ imò tex. in d.l.ſi in venditione.loquitur,quando conditio defecit,prout etiam tenet Bal.hic in 13.col.& probo ratione, nam ſi ibi conditio extitiſſet,pactum fuiſſet ſuperfluum, quia abſque vllo pacto, quando conditio extitit, periculum eſt ipſius emptoris.l. neceſſariò.§.ꝙ ſi ſub cõditione.ff.de peri.& commo.rei vendi.

ergo,

ADDITIONES.

a ¶Dimidiam.Adde Alex.conſi.113.vol.2. PVRPV.

b ¶Et illum tex.no.Bal.in margarita.ver. pactum. PVRPV.

c ¶Limitat ècontra Bal.lib.1.conſi.445.Titius locauit operas. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ergo,vt pactum non ſit ſuperuacuum,debet intellligi,quando conditio deficit, & cùm dicat pactum valere, debet intelligi ad agendum.l.ſtatuas ff.de acquir.rer.domi. aliàs pactum nihil
22 operatur,& hoc modo defende ſubtiliter Bar.¶ † In vlt.quæſt. gl.habes, ꝙ ſi pactum ſemel fuit veſtitum cohærentia contractus,quamuis poſtea contractus ipſo iure tollatur per acceptilationem,tamen remanet pactum veſtitum.Bart.intelligit glo. eſſe veram,quando contractus, & pactum eſſent pro eodem: ſecus putat in contractibus correlatiuis, vt hic per eum,& in d. §.quinimo.in 3.col.vbi no.Ang.& ſequitur Pau.de Caſtr.hic in fin. ſed errat Bart. quia.ll.allegatæ per eum loquuntur,quando totus contractus tollitur ab vna parte, tunc virtute correlationis intelligitur etiam tolli ab alia parte,ſed nos loquimur,quando ſolùm tollitur pars cõtractus, ex quo pactum cenſetur alia pars, & tunc ſublata parte contractus, non tollitur totus contractus.l.pars.ff. de accep. ſaluo niſi in pacto contineatur quid
a acceſſorium, * qđ ſtare non poſſet ſublato principali, vt quia pactum eſſet de dandis fideiuſſoribus, vel de promiſſione duplæ in caſu euictionis, tunc ſublato contractu principali pactũ tanquam acceſſorium,qđ per ſe ſtare non poteſt, tolleretur,ſecundum Odof.Iac.But.Ang.Sal.& d.Alex.hic,& Cy.in l.in bonæ fidei.in 12.q.s̃.eod. ¶Vltimò ex dictis glo.collige per te aliquas limitationes ad hanc.l.ego. 12.poſui in d.l.lecta.

ADDITIO.

a ¶Acceſſorium.Adde reg.acceſſorium.de reg.iur.iib.6.& gl.in verſi. aſtringi. ſñ c.quia plerique.de offi.ord.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Diutina præſtatio non veſtit pactum nudum.*
2 *Tempus non eſt modus inducendæ obligationis.*
3 *Pactum nudum veſtitur cohærentia traditionis rei.*
4 *Sicut ſufficit præſtatio triennalis ad inducendam obligationem in caſu fauorabili, ita ad inducendum liberationem in caſu odioſo vſurarum.*
5 *Stante ſtatuto,quòd in maleficijs reus debeat ter citari,non ſufficit vna citatio pro tribus, etiam peremptoriè,ſed requiritur, quòd ſint factæ diuerſis temporibus.*
6 *Confeſſio ad hoc,vt dicatur geminata, non ſufficit, quòd eodem tempore ſit pluries reiterata, ſed requiritur, quòd ſit facta diuerſis temporibus.*
7 *Si quis allegat titulum ſolennem,vel legitimum,puta ſtipulatonis,quòd ex præſtatione decennali probatur tit.allegatum præceſſiſſe,adeo quòd eius virtute poteſt debitor in futurum compelli.*
8 *Ex longa patientia decennali præſumitur dominum conſenſiſſe, quòd emphyteuta alienaret ius ſuum.*
9 *Si quis per decennium rem tenuit tanquam emphyteuta, & pro ea ſoluit debitum canonem, præſumitur emphyteuta, & ſolenniter inueſtitus.*
10 *Eccleſia,vel capella iam decennio ædificata patiente diœceſano præſumitur ædificata ipſo Epiſcopo auctorante.*
11 *Ex poſſeſ. decennali præſumitur titulus diuiſionis inter fratres, qui decem annis reperiuntur diuiſim poſſediſſe.*
12 *Si filius habitauit per decem annos ſeorſum à patre, præſumitur emancipatus, ſi alleget.*
13 *Qui per decennium ſe greſſit vt notarius,præſumitur creatus ſolenniter notarius.*
14 *Stante ſtatuto,quòd minor, vel mulier non poſſit obligari ſine conſenſu propinquorum, per lapſum decennij præſumitur talem ſolennitatem ſtatuti interceſſiſſe.*
15 *Duodecim limita. ad l.cum de in rem verſo. hic alleg.*

LEX XXVIII.

SI certis annis. Diuiditur in duas. In prima ponit deciſ. In ſecunda fallentiam.Secunda ibi,niſi placitis.hoc dicit in ſumma. † Diutina præſtatio non veſtit pactũ
2 nudum.hoc dicit.Ratio eſt,† quia tempus * non eſt modus in-
a ducendi obligationem.l. obligationum ferè.§. placet. ff.de act. & oblig.Et cogita ſuper fallentia tex.In fin.ibi,niſi placitis ſtipulatio.nam iſta fallentia non videtur bona,cùm non ſit de regula,ſecundum quod notat Bar.in l.ſi eum. §.qui iniuriarum.ff.ſi quis cau.patet,quia hoc non eſſet propter diutinam præſtationem,de qua loquit text.ſed ſtatim propter ſtipulationem. ¶In tex.ibi, [obligare non potuit.] Intellige,ſcilicet,ciuiliter,& efficaciter, naturaliter autem ſic, quia ex pacto nudo quis bene obligatur naturaliter.Limita iſtam.l.vt per Bald.in c.contingit.
3 in 4 not.per illum tex.de tranſac. † Not.ex iſta.l. limitationem ad regulam,ꝙ pactum nudum veſtitur cohærentia traditionis rei.l.legem.s̃.eo.l.in traditionibus.ff.eod. illa regula intelligitur, quando pactum reſpiceret fauorem tradentis, ſecus ſi eſſet cõtra tradentem,vt hac.l.ſecundum Barto.& alios hic. & ita not. iſtum tex.ad hoc glo.in l.ex placito.in gl.1.in fin. C. de rer.permuta. Ange.in l.iuriſgen.§.quinimo.in 6.col. ff.eo.facit,quod vult Bald.in l.petens.in 1.q.& ibi dixi.s̃. eo. ¶Capio gl.1. quam diuido in quatuor. In prima ponit quatuor exempla ad text. quæ ſunt bona excepto vltimo,quod reprobant Docto.hic.In ſecunda remouet contrarium, quod forma, vt hic per Bart.& reſponde melius, vt per eum. In tertia opponit contra text.& tribus modis ſoluit,tene ſecundam ſolutionem. In quarta ſimiliter remouet aliud contrarium.Secunda ibi,ſi autem poneres. Tertia ibi, dic ergo. Quarta,& vlt.eſt ibi,& ſic etiam non obſt. ¶In ea.ibi,vel ibi duplici fauore. iſta eſt vera, & extendit Bart. illam l.1.C.de fideicom.vt procedat in alijs caſibus habentibus ſimilem fauorem, vt ex cauſa dotis, vel ad viæ refectionem. Idem tenent alij excepto Salyc. propter aliqua,quibus reſpondet dom. Alex.hic,idem tenet Bart. in l.cùm de in rem verſo.in 1.col.& ibi Raph.Fulg.ff.de vſur.& Bar. in quæſtione,quæ incipit mulier habens amplum patrimonium.in pen.col. Imo.in l. ſi vero.§.de viro.in 12.col.ff ſolut. matrimo. Matheſil. in tract. extenſionum,in 5.colum. dom. Anto.de Butr.in c.peruenit.in 6.colum.de cenſib. Sic etiam extendit Ang.hic in rep.in legato facto pro redemptione captiuorum, vel alijs pijs cauſis. ¶Confirmo iſtas extenſiones duplici fundamento.Primò,quia l.ponens exceptionem, vt in d.l.1.extẽditur ex identitate rationis.text.eſt.not.in c. cùm dilecta.§.nos igitur.in verbo æquitatis ſimilitudine.de confirmatio.vti.vel inuti.& ibi ad hoc no.Pan. & not.in c.ad audientiam.in 1.not. de clericis non reſi.ad idem tex.in c.poſt tranſlationem.in verſi. quamquam, de renunciatio.quem Bald.ibi dicit eſſe valde not.ad hoc. ¶Secundò moueor, quia vbi tractatur de fauore publico.l.quantumcunque pœnalis cenſetur fauorabilis, & extenditur ex identitate rõnis. Ita not.Bar.in l.quemadmo.circa medium. C.de agri. & cenſit. lib.11.in l.2.§.exercitum.ff.de infam.Bald.in l.non ſine.ad fin.C.
b de bon. quæ libe. Pau. de Caſtr.in l.bona fides.ff.depoſi. b facit, qđ not.Bar.in l.ſi quis in graui.§.vtrum.per illum text.ff.ad Senatuſcon. Sylla.cum concor.quas. dedi in l.1.C.de ſacroſanct.
4 Eccleſ.¶† Adde,ꝙ ſicut ſufficit præſtatio triennalis ad inducendum obligationem in caſu fauorabili. dict.l.1.ĩ.de fideicom.ita ſufficit ad inducendum liberationem in caſu odioſo vſurarũ. l.aduerſus.iuncta gloſſ.2.in fin. & ibi not. Bald. C.de vſur. Item per illam.l.1.dicit gl.in c. cum Eccleſia Sutrina. in verbo trium Epiſcoporum.de cauſa poſſeſ. & proprieta.quòd qui triennio poſſedit rem,præſumitur ius habere, ſed gl.illa poterat allegare meliorem tex. ꝙ per poſſeſſionem triennalem præſumitur ius feudale.in c. 1. §. ſi verò vaſſallus.in titu. quid ſit inueſtitura.in vſib.feudo. tamen iſtæ duæ extenſiones ex. d.l.1. non videntur bonę,cùm ad hoc,vt procedat illa.l.1.requiratur duplex fauor, ſcilicet,vltimæ volunta.& alimẽtorum,ſecundum Bar.& alios hic,& ibi. Adde ſimiliter, ꝙ qui tribus annis proximis oſtendit ſe ſoluiſſe, præſumitur vſque retrò poſtea ſemper ſoluiſſe, tex. eſt no.in l.quicũque. quem Bar.ibi reputat ad hoc ſingularem. C.de apo.pub.lib.10.& illam.l.ad hoc reputat auream Bal.in c. literæ.ad fin.de dilatio.glo.in l.2.in glo.magna. & ibi Salyc.in 2. col.C.de iure emphyt.Spec.& Io. And.in tit.de loc.§.nunc aliqua.in ver.27.Ang.not.in §.ſcire autem.ad fin.in Auth.de non alien.¶Nam.l.1.C.de fideicom.limitat Ange. hic in repe.tribus modis, quos ſequitur Flor.in l. cùm de in rem verſo.ff.de vſur. ¶Primò, quando teſtamentum erat inutile, ex eo, quòd teſtator erat inhabilis ad teſtandum ex defectu iuris naturalis, vel gentiũ, quia tunc.l.reſiſtit,adeo quòd nec naturalis, nec ciuilis obligatio naſcitur.¶Secundò limitat,quando teſtamentũ erat inualidum propter imperfectionem voluntatis, & has duas limitationes ſequitur dom. Alex.hic. ¶Tertiò limitat Ange.hic in repeti.vt illa.l.1.ſingulariter reſtringatur ad legatum alimentorum factum pauperi, ſecus ſi diuiti, quia tunc ceſſat cauſa pietatis. glo. in l.illud.in verbo alia cauſa.C.de ſacroſan.Eccleſ. Iſtam limitationem reprobat domin. Alex.hic, vide per eum, miror,quòd non viderit Salyc.in d.l.1.in fin. qui ſimiliter tenet contrarium. ¶Quartò notabiliter limita, quando præſtatio triennalis eſſet facta vnoquoque anno de per ſe, tunc propriè cadit

ADDITIONES.

a ¶Vide Anch.in conſi.10.Bal.in l.ad ſolutionem.ĩ.de re iudi. & vide Mod.in c. cum Eccleſia.de cauſa poſ.col.10. PVRPV.

b ¶Adde Iaſ.in l.1.in lect.Paduana.colum.3.C.de ſacroſan.Eccle.Alex. & Iaſ.in l.ſi filius.ff.ſi cer.pet.Alex.in l.filio quem pater.col.1.de libe.& poſthu.& in l. ſi ab hoſtib.col.1.ff.ſolu. matr. PVRPV.

Source : BIU Cujas

cadit d.l.1.ſecus ſi eſſet facta ſimul pro trib.annis.ita limitat ſo-
2 lus Io.Fab.in d.l.1.in fi.referens idem tenere Iaco.hic.[a] & quia plures actus plus ligant.l.iubemus.C.ad Velleian.adde, ꝙ ſimiliter limitatur. d. l. quicunque.& d.l. cùm de in rem verſo. per Cy.& Bal.in l.2.C.de dot.promiſ.Bar.in l.eum qui.circa fi. ff.de annu.leg.Bart.in d.l.cùm de in rem verſo. ꝑ illum tex.in verbo longo.¶ Bene facit, ꝙ vult glo.no.in l. ſi conuenerit.1.ff.de pig. act.per quam decidit Bal.in c.ex literis.in vlt.colum. de conſti.
5 ſtãte † ſtatuto,ꝙ in maleficijs reus debeat ter citari,non ſufficit vna citatio pro trib.etiam peremptoriè,ſed requiruntur tres ſeparatæ,diuerſis temporibus factæ. Item per illam gl.dicit Bal.
6 in proœmio.C.in vlti.colum. † ꝙ ad hoc, vt confeſſio dicatur geminata,& operetur effectum geminatæ confeſſionis, nõ ſufficit,ꝙ eo.tempore ſit pluries reiterata :ſed requiritur, ꝙ ſit facta diuerſis temporibus.¶ Ad idem facit, quod dicimus de bino actu requiſito ad inducendam conſuetudinem:nam requiritur,ꝙ diuerſo tempore ſit factus, ſecundum dom. Anton de Butr.in c.fi.de conſue.not.in l.de quibus.ff.de leg. pro prædictis alleg.tex.meliorem de iure non ſolitũ ad hoc alleg. in l.ſi trien nio.ff.de ſtat.libe. ¶ Quintò limita.d.l.1.procedere, quando teſtamentum redditur nullum ratione ſolennitatis concernentis teſtamentum,ſecus ſi ſit nullum propter filium ignoranter prę teritum, ita limitat Angel.in d.l.1.in lect. Floren,ſed caue,quia maior videtur defectus ratione numeri teſtium,quàm propter præteritionem filij,cùm iſto ſecundo caſu aliquando legata ſu ſtineantur per Auth.ex cauſa.C.de libe.præte.vel exhæred.non ſic eſt in primo caſu. ¶ Sextò limita,quãdo teſtamentum eſſet falſum, quia voluntas falſa nõ approbatur tacitè nec expreſsè. l.Paulus.ff.de verb.ſignif.l.auia. C.de his qb. vt indig. niſi ſuper falſo fuerit tranſactum,aut iudicatum.l. Polla.C.de his quib vt indig.l.fin.C.de ffd.inſtrum.ita limitat Ang.in d.l.1.in lect.Peruſ. in prin.¶ Septimò limita, quãdo legata erãt plura, puta annua vel menſtrua.l.ſi in ſingulos. ff. de annu. lega.l. cùm in annos.ff. quando di.leg.ced.ſecus ſi legatum eſſet vnum,& ſemel cederet dies,tunc vnica ſolutio ſufficeret reſpectu futurarum præſtationum,quæ per diuerſa fiunt tempora.l.Firmio.in fi.ff.quan do di.leg.ced.ſecundum Ang.in d.l.1. in lectu. Peruſ.in vlt.col. ¶ Octauò, & vltimò limita, quando approbatio eſſet expreſsè facta,tunc illud, quod operatur pręſtatio per triennium , operatur approbatio expreſſa in vno momento. tex.eſt. ſing in l.2. C.de dotis promiſſio. quem Bal.& alij ibi ad hoc reputant ſing. & no.¶ In ea.ad fi.reſponde melius ſecundum Bar. & alios hic, ꝙ in d.l.cùm fidem.obligatio erat ſolennis, & efficax, ſed erat dubium an obſtaret exceptio, ibi deciditur, ꝙ per ſolutionem partis ſibi præiudicat, quantum ad exceptionem : hic autem ſoluebat ex pacto nudo, & ſic ex cauſa, quam conſtabat eſſe inefficacem,& ita etiam dicit Bal.in l.1.in 3.col.C.de fideicom. ¶ Capio glo fi. in verbo obligare, quam diuido in duas partes. In prima declarat tex.In ſecunda opponit,& ſe remittit. Secunda ibi, ſed contra.ff.de vſur. ¶ In ead.gl. ad fi.vera ſolutio eſt,
* quam ibi ponit glo.in l.1.C.de fideicom. *& ſequuntur communiter Doct.* hic, & in d.l.cùm de in rem verſo.ita teneas,quamuis Ang.hic,& in repe.l.ſciendum.in 6.col.ff.de verb. oblig. & in l. 1.C.de fideicõ. alios intellectus poſuerit ad d.l. cùm de in rem
* verſo.q *communiter reprobantur* per d.Ant.in c.peruenit.de cenſi.
7 Imo.in l.1.§.fi.ff.de aqua plu.arcen.& latius do. Alex.hic. ¶ †Ex
b communi ſol.& ex d.l.cùm de in rem verſo.[b] fac ꝓcluſionem, ꝙ ſi aliquis allegat titulum ſolennem , vel legitimum, puta ſtipulationis, ꝙ ex præſtatione decennali probatur titulum allegatum præceſſiſſe, adeo ꝙ eius virtute poteſt debitor in futurum compelli:pro iſta concluſione facit,ꝙ decidit tex.ſing.in l. ſi filiusfam.C.de pet.hæred.quem Bart.dicit eſſe ſing.& neſcire alibi de poſſeſſione decennali, quæ in filiofam. facit præſumi iuſſum patris,& aditionem,& ècõtra.tex.not.in l.qui in aliena. in prin.ver.ſed ſi non adierit.ff.de acquir.hæred. & per iſta duo iura conſuluit dom.Alexan.in conſi.105.in 4.volum.quod in-
8 cipit viſo, & diligenter conſiderato themate. in penult.col. † ꝙ
c ex longa patientia decennali, [c] præſumitur dominum conſenſiſſe,quòd emphyteuta alienaret ius ſuum.facit,quod not.Bal. Ang & Moder.in d.l.qui in aliena.in prin.per illum tex. quòd ſi prelatus diu fuerit in poſſeſſione prælaturæ,præſumitur, quòd rite fuerit inſtitutus,ſed hoc non puto verum, per id, quod dicam in ſecunda limitatione, & ponit Ioan. Andr. in c.illud.de
9 præſump. ¶ †Quartò facit, [d] quod ſimiliter ſi aliquis per de-
d cennium rem tenuit tanquam emphyteuta, & pro ea ſoluit debitum canonem,præſumitur emphyteuta , & ſolenniter inueſtitus,& idem in eo,qui decem annis tanquam vaſſallus poſſedit caſtrum,præſumitur inueſtitus de feudo, glo.in l. 2.in glo. magna.vbi plenè dixi.C.de iure emphyt. Barto.in l.3.§.ex contrario.ff.de acquiren.poſſeſ.& in l.litibus. C.de agri.& cenſi.libr. 11.Bald.hic,& in c.cùm Eccleſia Sutrina.ad fi. de cauſa poſſeſ. & propriet.Sal.in d.l.cùm de in rem verſo.in 6.q. Ang.& Mod. in l.ptor.in prin. ff.de edend. & vide bonum tex.in c.1. qualiter
10 olim feud.pote.aliena. ¶ † Quintò facit,quod vult Archid.de conſecra.diſtin. 1.in c.nemo.Cardi.Floren.in c.requiſiſti.de teſt. quòd Eccleſia, vel capella iam decennio ædificata patiente dioœceſano, præſumitur ædificata ipſo Epiſcopo auctorante.
11 ¶ † Sextò facit, quòd ex poſſeſſione decennali præſumitur titulus diuiſionis inter fratres, qui decem annis reperiuntur diui-
* ſim poſſediſſe,glo.eſt ſing. *& ibi magis communiter approbata* in l. pen.C.communi diui.quam reputat ſing. Nicol.de Neap.in §. quædam.in 4.quæſt.extra glo.inſtit.de act. Cyn.& Bald.hic,qui rationem aſſignant.Bal.in l.1.in 3.col.C de fideic. & ſing.d.Ant.
12 in d.c.peruenit. ¶ † Septimò facit,quia ſi filius per decẽ annos habitauit ſeorſum à patre, præſumitur emancipatus, ſi hoc alleget,ſecundum Bald.in l.poſt mortem.ad fin. ff. de adop.& in
13 l.1.C.ſi aduer.rem iud. ¶ † Octauò facit, ꝙ vult Bal.ſub dubio tamen fortè in l.1.in 4.col. C.de fideicom. ꝙ qui per decẽnium ſe geſſit vt notarius, præſumitur creatus ſolenniter notarius.
14 ¶ † Nonò facit, quia ſtante ſtatuto , quòd minor , vel mulier nõ poſſit obligari ſine conſenſu propinquorũ,certè per lapſum decennij præſumitur talem ſolennitatem ſtatuti interueniſſe, ſecundum Bald.Ange.& Imo.in d.l.qui in aliena.in prin. per illum tex.& in l.ſciendum.in princip.ff.de verbo. oblig. hoc non confirmo,& contrarium tenuit idem Bald.in l.2.C. de leg.hær. Bald.& Sal.in d.l.ſi filiusfam.Ludo.in d.l.ſciendum.dom.Alex. in d.l.qui in aliena.in princip.& in conſi.17.in 4. volu. quod incip.viſo inſtrumento locationis.in 4.colum.¶ Extende d.l.cùm de in rem verſo. vt procedat etiam in Eccleſia quantum ad res temporales, ſecundum Salyc.ibi in 7.quæſt. per rationem, quia Eccleſia vtitur iure communi, niſi appareat de contrario, glo.in c.peruenit.de cenſi. facit text.in c.1. de alien.iud.mutan. cau.adde,cùm hic non tractetur de materia peccati,nec de materia ſpirituali,vt tenent Cano.in cap. fin.de ſolu. ¶ Et per hoc ego extendo,quòd illa.l.habeat locum etiam in fiſco, cùm fiſcus,& Eccleſia æquiparentur.l.fin.C.de ſacroſan.Eccleſ. Item quia nihil præſumitur ſpeciale in fiſco , niſi lex ſpecialiter dicat,glo.in l.item veniunt.§.in priuatorum.ff.de peti hæred.glo. in l.1.C.eo.¶ Tertiò extende illam.l. vt habeat etiam locum in ruſtico,& in muliere,ſecundum Bart.in d.l.litib. per illum text. cum glo.& in d.l. cùm de in rem verſo.in penult.colum. Bald. in penult.colum.domin. Anto.in d.c.peruenit. Pau.de Caſt.in conſil.299. quod incipit in cauſa ſpectabilium virorum. dom. Alex.in conſi.124.in 2.volum.quod incip.ſuper 1. quæſito.in 1. colum.quamuis contrarium teneat Cyn.hic in 5. quæſt. Spec. in titu.de reſtitu.ſpoliato.§.nunc dicendum.verſi.quid dices de reſtit. Bald.in l.ſolent.§.1.de offic.procon. & lega.& in c.1.§.2. quid ſit inueſti.Ludo.Rom.in d.l.qui in aliena.in princip.¶ Tene primam opin.ex eo,quia mulieri, & ruſtico nunquam parcitur,niſi in caſibus expreſſis in iure.l.fin.C.de iuris,& fact.igno. gloſſ.2.quæſt.4.§.vltim. Item iuris imperitia non excuſat ruſticum, niſi in caſibus à iure expreſſis, ſecundum Anto. in c. 2.in 4.colum. de condi.appo.dom. Alexan in l.ſi quis id,quod.in 2. colum.ff.de iuriſd.omn.iudic.facit, quod vult Bald.in l.2.C.de fideicom.dum Bal.ibi extendit illam.l. vt etiam locum habeat in ruſtico. ¶ Quartò pro extenſione.d.l. cùm de in rem verſo. vide,quòd per illam.l.ſing.decidit Salyc.in l. filiæ cuius.in 2.qõ. C. famil. erciſcund. quòd ſi filius mortuo patre dicat,certum fundum ſibi fuiſſe à patre donatum , eo quia per decennium viuo patre, & patiente poſſedit , de fructibus pro libito voluntatis diſponendo , quòd hoc modo probetur donatio. ¶ Iſtud vltimum non placet per duo. Primò, per id, quod ſtatim dicam in prima limitatione. Secundò , quia illa.l.non habet locum,quando allegatur titulus donationis,vt dicam.infra in vl-
15 tima limitatione. ¶ † Limita ergo d.l.cùm de in rem verſo.vt procedat in eo qui ſoluit, vel præſtitit per decennium : ſecus in patiente per decennium , aliàs confunderetur materia præſcriptio-

ADDITIONES.

a ¶ Adde eundem Iaſ.in l.pen.col.fi.j.eo.& in tract.emphyt.col. 71.vbi addo.in l.1.in fi.2.not.ff.de offi.eiuſ. PVRPV.

b Adde Abb. conſi. 75. quidam ciues. quem refert Barba.libr.1.conſ.50.illud. col.7.hanc concluſionem dupliciter reſtringit Alex.2.libr. conſi.140. etiam in minimis. in fi. PVRPV.

c ¶ Pacientia decennali.Bald.in tract. præſcriptionum.parte.3.col.5.verſi.quæro. Iaſ.in §.præiudiciales.col.pen.& fi.de act. Abb.libr.2.conſi.6. in quæſtio. Alex.lib.4.conſi.124. ſuper primo quæſito. PVRPV.

d ¶ Adde Felyn.in c.ſicut.de re iud.col.15. Alex.1.vol.conſi.79. Aret.conſil.25. Alex.lib.4.conſi.113 col.fi.Et ſublimita,vt per Bar.in l.non idcirco.ſ.de iuris, & fact.igno. Iacob.in inueſti.ver. compromiſerunt recognoſcere. colum.8. verſic.ſubſequenter. Et comprobat deciſio Neapo.in 324.in 1.dubio. Curt. Senior in conſi.25. in prin. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſcriptionum,in qua requiritur, quòd propbetur titulus,& poſſeſſio continuata per decennium, vt declarat Bar.in l.Celſus.ff. de vſuc.de quo puncto, quia eſt ardua quæſtio, vt hic latè per Bal.& per glo.& Doct.in d.l.cùm de in rem verſo.& Doct. varij ſunt,remitto me ad d.Alex.hic, qui latè examinat,& omnes refert.¶Secundò limita, quando cauſa legitima, quæ fundatur ex præſtatione decennali,fuit deducta in libello,aliàs verò non ſufficeret poſtea probari,ſecundum Salyce. hic in pen. colum. & in d. l. cùm de in rem verſo. in 1. quæſtio. vbi dicit hoc non eſſe à Doct,tactum,ſequitur do.Alex.in conſ.113. quod incipit ſuper.1. dubio videtur prima conſideratione dicendum.in 1. volum. ¶Tertiò limita, ꝙ licèt ex præſtatione decennali præſumatur tit.allegatus præceſſiſſe,tamen iſta eſt ſolùm præſumptio iuris,vnde admittitur probatio in contrarium. ſecundum Cyn.in 19.q.& Pau.de Caſt. Bald.in l.2.C.de dot.promiſſio.Io. And.in c.fi.de cauſa poſ.& propriet. dom.Anton.in d.c.peruenit.dom. Alex.in d.conſi.113. & eſt de mente Archi.18. quæſt. 2.in c.ſeruitium.¶Quartò limita ſecundum Bal.hic, ꝙ ex præſtatione decennali præſumitur cauſa, eſt verũ ſi expreſsè allegetur per partem,aliàs ſecus.l.ſi adulterium cum inceſtu.§.ijdẽ Pollioni.ff.de adult.facit,qđ vult Bar.in l.cùm quid.in vlt col.ff. ſi cer.pet. Secundò facit,qđ vult Bar. in l.rem alienam.in 2.col. ff.de pign.act.Tertiò facit, qđ vult Bal.in c.ſi quis per triginta.in 3.colum.ſi de feud.defunct.conten.ſic inter dom.& agna.quicquid teneat dom.Anto.in c.peruenit.de emp.& vend.¶Quintò limita, vbi tractatur de præiudicio tertij, tunc requiruntur. 30.ann.ita videtur tex.ſingularis cum glo. in d.c. peruenit.& ibi Cano.maximè Imo.in 6.colum. ſequitur dom. Alex.in conſi. 1.in 4.volu. quod incipit ponderatis his, de quibus in themate fit mentio.in 8.colum.& in conſi.17. in 4. volum. quod incipit viſo inſtrumento locationis. in 3. col. ſed hoc reprobat idem dom.Alex. ſibi contrarius in d.l.qui in aliena. in princi.in 4.col. per illum tex.¶Sextò limita, vbi agitur ad obligandũ aliquem ad ſeruitium.perſonale,puta ad ius vaſallagij, vel ſubiectionis, tunc requiruntur.30.anni,ſecundum Bart.poſt Antiquos in d.l. litibus.& in d.l.ſolent.§.1.& in d.l. cùm de in rem verſo.circa fi. Cyn.& Bald.hic in vlt.colum. dom.Anto.in d.c.peruenit. ¶Septimò limita ſpecialius,puta,in beneficijs eccleſiaſticis, ſecundum Bal.in c. ex parte Adæ.in 1.col.de reſtit.ſpoliat.& in c.contingit.in 13.colum.de dolo, & contu.vbi dicit, ꝙ illa.l.non habet locũ in titu.eccleſiaſticis,vide j̃.in pen.limitatione. ¶Octauò limita , quando omnes ſolutiones fuerunt ſeparatæ, non ſi vna pro decem annis,ſecundum Cyn. hic in 6. quæſt. dixi.s̃.in tex.¶Nonò limita,quòd licèt,qui ſoluit tribus annis,præſumatur retrò ſoluiſſe,vt dixi ſupra in tex.tamen ad probandum ſolutionem decennalem,per d.l.cùm de in rem verſo. non ſufficit probare ſolutionem trium vltimorum annorum , ſecundum dom.Anto.in c.literæ.de dilatio.¶Decimò limita, quando quis præſtitiſſet tanto tempore, cuius initij memoria non eſſet in contrarium,tunc abſque allegatione alicuius tituli prę-ſumitur obligatus ad ſoluendum in perpetuum, ſecundum Cyn.hic in pen.q.Ang.& Pau.de Caſt.hic. Barto.in d.l.cùm de in rem verſo.in 2.colum.Bald.in l.2.C.de fideicom. Ioan.And. & alij in d.c.peruenit. facit glo. 18. quæſt.vtim.in c. ſeruitium. ¶Vndecimò limita,quando ille,qui poſſedit. decem annis,haberet præſumptionem iuris contra ſe, vt in laico , qui percipit decimas longo tempore de re Eccleſiæ, nam niſi probet habuiſſe in feudum ab Eccleſia , non poteſt niti ex ſola poſſeſſione,ſecundum dom.Anto.in c.cùm apoſtolica.de his,quæ fiunt à præla.ſine conſen.cap.Cyn.in penult.quæſt.facit,quod ſtatim ſequitur.¶Duodecimò limita,quando quis prætendit titulum donationis, quia eum non probat ex præſtatione decennali, per d.l.cùm de in rem verſo. cùm habeat præſumptionem iuris in contrarium,quod nemo præſumitur donare, & ſic iactare ſuum.l.cùm de indebito.§ fin. ff. de proba. ita limitat notabiliter Bald.in l.fin. C. ne de ſtat. defun.per glo.in l.ſolent.§.fin. ff.de offic. procõ. & leg.aliquid Salyc.hic.facit,quod vult Bar.
a in d.l.cùm de in rem verſo. ante fin. a ¶ Extra glo.adde breuiter inquantum Bald.in 3.colum.not. quòd ſi emphyteuta perdidit inſtrumenta emphyteutica, quòd qualis apparet ſolutio, tales præſumuntur præceſſiſſe contractus , quod eſt multum not ſecundum eum . tu potes limitare ſecundum eundem Bald.in l.non idcirco. C. de iuris,& fact.igno. Item dum idem Bald.hic ſubdit,quòd confitens rem eſſe cenſualem,ſtatim ſibi plenè præiudicat in iure cenſus. adde text. in l. cenſualis. & ibi Bal.ad hoc no.C.de don. Ias. Paduæ.

ADDITIO.

a ¶Decimotertio limita in emphyteuta Eccleſiæ, ſecundum Bald.in c. fin.de feu.dato in uicem.l. cõmiſſo.in 2. quæſtio.Decimoquartò limita, quando ex certa ſcientia ſolutum eſt, Alex. conſi.113. Decimoquintò limita, quando ageretur de magno præiudicio. Ang. quem refert Bapt.de S.Blaſ.tract.actio. in actio.publicia.col.7. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt quis renunciare priuilegio fori.*
2 *Qui confitetur ſe non vſurum priuilegio fori,intelligitur facere pactum de non vtendo tali priuilegio.*
3 *Militia non eſt dignitas.*
4 *Doctor de iure debet præcedere militem.*
5 *Non eſt licitum contrahentem ſecum decipere.*
6 *Dictio omnimodo,idem importat,quod ipſo iure.*
7 *Quilibet poteſt renunciare iuri ſuo,& fauori ſuo.*
8 *An quis poſſit renunciare beneficio. l.ſi vnquam. C. de reuocand. donationib.*
9 *Exceptio,quæ non poteſt opponi coram ordinario, vel coram delegato, non poteſt etiam opponi coram arbitro.*
10 *Iudex,qui abſoluit ab obſeruatione iudicij,licèt per hoc nõ ſit peremptæ actio,vel ius partis,tamen facit litem ſuam.*
11 *Quando alternatiua ponitur inter genus, & ſpeciem, illa alternatiua non ſtat propriè, ſed reſoluitur in expoſitiuam.*
12 *Partes non poſſunt renunciare legi , quæ aliquid pro forma inducit.*
13 *Nemo eſt dominus membrorum ſuorum.*
14 *Regula noſtri tex. eſt vera quatuor concurrentibus.*
15 *Stante ſtatuto,quòd notarij priorum nihil ſalarij poſſint capere pro ſcripturis,quas faciunt, etiam ſi aliqua pars vltrò offerat, & velit donare,& renunciare ſtatuto, non poteſt.*
16 *Iuramento prohibitiuo renunciari non poteſt.*
17 *Vbicunque in aliquo actu apponitur à ſuperiore clauſula annullatiua actus,non poteſt conſenſus partium ei renunciare.*
18 *In criminalib.non poteſt quis renunciare defenſionib.*
19 *Quando renuncians fuit certioratus de præiudicio ſuo , poteſt bene renunciare, aliàs ſecus.*
20 *Quis poteſt renunciare nullitati, ſeu iuri dicendi nullum.*
21 *Compromiſſum nedum poteſt fieri de cauſa principali , ſed de quolibet incidenti.*
22 *Stante ſtatuto,quod quælibet cauſa commitatur conſilio ſapientis, ſi articulus iuris ſit certus, non debet committi.*
23 *Idem verbum geminatum non plus operatur, quàm ſimplex.*
24 *Geminatio mandati procuratoris nil operatur.*
25 *In actibus hominum ad hoc , vt dicatur geminata confeſſio , vel interpellatio, vel ſolutio , bene requiritur interuallum , ſed in geminatione verborum non requiritur interuallum.*

LEX XXIX.

SI quis in conſcribendo.

Quamuis Barto. Salyc.& Fulgo. diuidant iſtam.l in quatuor. tamen, quia eorum diuiſio eſt defectiua , tu diuide in ſex partes. In prima ponitur thema. In ſecunda dubitatio Antiquorum . In tertia deciſio. In quarta aſſignatur duplex ratio decidendi . In quinta extenditur ad omnes iudices ordinarios,delegatos, & etiam arbitros. In ſexta,& vltima puniuntur iudices contrafacientes . Secunda ibi , licèt antea dubitabatur . Tertia ibi, ſancimus. Quarta ibi , ſi enim.
1 Quinta ibi, omnes itaque iudices. Sexta ibi , ſcituros.¶ † Hoc dicit. Poteſt quis renunciare priuilegio fori, ſicut omni alij iuri in eius fauorem inducto,& quilibet iudex, vel arbiter admittens exceptionem declinatoriam fori , non admittendam , co quia pars renunciauerat, facit litem ſuam. hoc dicit, & iſta.l.eſt not.ad multa, vt ſtatim videbitis. ¶In primis pondera text.ibi, *ſi quis in conſcribendo.* qui videtur probare , quòd ad hoc , vt habeat locum iſta.l. reqniritur renunciatio in ſcriptis facta in inſtrumento , & ſic innuit , quòd ſi eſſet facta viua voce in præſentia teſtium , quòd non ſufficeret: tamen glo. & Docto. dicunt, quòd adhuc idem eſſet , quia tantum valet pactum ſine ſcriptura,quantum cum ſcriptura.l. pactum , quod bona fide. ſupra eodem. ¶ Secundò pondera tex. ibi , *ſeſe* , quòd illa geminatio non plus operatur, quàm ſimplex verbum . de quo
2 dixi infra in vltima colum.vbi vide. ¶ † Tertiò not.ex text.ibi, *confeſſus fuerit* , quòd qui confitetur ſe non vſurum priuilegio fori , intelligitur facere pactum de non vtendo tali priuilegio, quia confeſſio facta præſente parte habet vim pacti. L tale pactum.in princip.ff.eodem.ſecundum Salycet. & Modern. hic, Bald. in l.ſi quis in conſcribendo. ſupra de Epiſcopis , & cleri. ¶Adde,quod vult gloſſ. ſingul. & admiranda in l.1.& ibi Bart. & alij. ff. ſi quis in ius voca. non ier. quòd iſta renunciatio priuilegij fori operatur mirabilem effectum , quod in contractibus habeat locum remiſſio,hoc eſt , quòd ſi iſte , qui contraxit in iſta

Source : BIU Cujas

in iſta ciuitate, reperiretur hic, poſſet hic cõueniri, pone, quòd ſit alibi, ex eo, quod renunciauit priuilegio fori, debet remitti ad iſtum locum, & ita limitatur tex. in cap. Romana. §. contrahentes. de for. compe. in 6. gloſ. & Docto. in l. hæres abſens. in princip. ff. de iud. an tamen illa gloſ. verum dicat, ibi poſui. Tu pondera aliter iſtum text. in d. verſ. confeſſus. & conſidera an poſſet dari alius nouus intellectus ad iſtũ text. iungendo doctr. Bald. in l. ſi pater. C. ne de ſtat. defun. vbi dicit ſingulariter Bald. quòd ſi prorogatio iuriſdi. fit per confeſſionem, tunc non habet locum pœnitentia. argum. l. ſi hominem. §. fi. ff. depo. & ſequitur Alexan. in l. ſi conuenerit. in 6. fal. ff. de iud. omn. iud. in verſ. ſed æquè, quia licet text. iſte dicat confeſſus, tamen non ſe fundat in confeſſione, ſed in ratione, quod quilibet poteſt re
3 nunciare fauori ſuo. ¶†† Quartò pondera text. ibi, *militiæ, vel di-*
a *gnitatis*. hic probari, quòd militia non eſt dignitas, [a] propter alternatiuam, quæ cadit inter diuerſa, vt per gloſ. in rubr. ff. ſi ag. vectig. vel emphy. peta. ſimile habes in rub. C. qui mil. poſſ. libr. 12. & dicit, quòd ſerui, vel liberti non poſſunt aſpirare ad dignitatem, vel militiam, & text. in l. maior. de digni. libr. 12. & text. melior de iure in l. fin. in verſ. non militia, ſed dignitas. C. qui mili. poſſ. lib. 12. & quòd militia non ſit dignitas, eſt gloſ. in l. 1. C. de equeſt. dignit. lib. 12. Bartol. in l. ex eo. ff. de teſt. milit. & in repet. l. 1. C. de digni. libr. 12. in 10. colum. in verſ. 4. infertur ex prædictis, vbi plenius dicit, quod militia nedum non eſt dignitas, ſed nec nobilitas. ¶† Hinc ſume argum. quòd Doctor de
4 b iure [b] debet præcedere militem, cùm Doctoratus ſit digni-
c tas. [c] cap. quanto. de magiſt. Bart. in proœ. C. ad fin. princ. & in l. fin. C. de iudæ. & in l. omnes. in fin. C. de de decur. libr. 10. & in l. ex eo. ff de teſt. mil. & in l. generaliter. in fin. ff. de decur. & not. Pan. in cap. propoſuiſti. ad fin. de prob. & quod de iure Doctor debeat præcedere militem, cũ propria virtute fulgeat. l. ſi quid bello. in prin. cum gl. not. ff. de capitu. determinat Bal. in prooemio fforum. in vlt. colum. niſi eſſent Doctorelli, qui propriè vocantur Doct. pedanei, quia parum meruerunt, & dicit idem Bald. quòd Bononien. faciunt Doctores egregios præcedere quoſcunque milites. idem tenet Bald. in l. quòd conſtitutum. per illum text. in fin. ff. de teſta. mil. de quo vide latè do. Alex. in l. centurio. in 2. colum. & duab. ſeq. ff. de vulg. & pupil. ¶ Illud, quod dixi, quod militia non eſt dignitas, limita trib. modis. ¶ Primò in militibus vrbis Romæ, qui propriè equites dicuntur non ab equitatu, ſed ab ęquitate, quia eorum officium erat æquitatem, & ius tueri, præcipuè orphanorum, & viduarum, & ſimilium perſonarum, vt l. 1. C. de equeſt. dig. libr. 12. Bartol. in repet. dictę. l. 1. in 20. colum. in vetſic. 4. infertur ex prædictis. ¶ Secundò fallit in magiſtro militum, quem vernacula lingua conductorem armorum appellamus, tex. eſt ſing. in l. per orientem. C. de offic. ma. mili. ¶ Tertio fallit niſi militia iungatur alij dignitati: puta, ſi Doctor efficiatur miles: nam tunc militia eſt dignitas, & dicitur habere duplicem dignitatem, ita ſing. limitat Alb. de Roſi. in l. milites. C. loca. refert, & ſequitur do. Mart. Laud. in tractatu de princ. in rubr. de mil. concluſione. 14. ideo præcederet alium, qui non haberet niſi vnam dignitatem, ſicut determinat in eo, qui eſt miles, & comes, Bal.
5 in l. ſed & milites. in princ. ff. de exc. tut. ¶†† Quattò not. ex text. ibi, *& contrahentes decipere*, quòd non eſt licitum decipere contrahentem ſecum. concordat text. in l. ſed & ſi pupillus. §. ſed ſi aliàs. ff. de inſtit. actio. & in l. 1. §. magiſtrum. el. 2. de exercitor. in contrarium facit, quia imò licitum eſt contrahentib. inter ſe decipere, ita dicit text. in l. item ſi pretio. §. quemadmodum. ff. loca. & in l. in cauſæ. §. idem Pomponius. ff. de mino. Bald. in rubr. C. de contrahen. emp. in 12. quæſt. & iſtud procedit etiam de iure cano. dummodo deceptio non ſit vltra dimidiam iuſti pretij. cap. pen. de emp. & vend. Reſponde, quicquid dicat gl. hic in verſ. decipere. cum qua alij tranſeunt, quòd à prin. quando contractus eſt in fieri, licitum eſt tunc decipere, vt in pretio, vel in valore rei, ita loquuntur contraria: ſed poſtquam contractus eſt perfectus, non eſt licitum decipere in non obſeruando contractum, ita propriè loquitur text. hic. ¶ Adde tamen, quamuis licitum ſit contrahentib. inter ſe decipere in foro ciuili, & cano, vt dixi, tamen iſtud non conuenit bono viro. gloſ. eſt notabilis in l. ſemper in ſtipulationib. ff. de reg. iur. quam reputat ſingularem Bald. in cap. ſi proponente. de reſcrip. & in cap. quanto. in 3. colum. de iureiu r. Bald. in Auth. ad hæc. in pen. colum. C. de vſur. Et per hoc infert pulchrè Bald. in cap. cùm cauſam. ſecundò. de teſtib. ꝙ conſcientia idem eſt, quod bonus vir, ſi non licet bono viro, non etiam licet in foro conſcientiæ, & ideo ſubdit, quo ergo ibit anima mercatorum? & idem, quòd in foro conſcientiæ non ſit licitum contrahentib. ſe decipere, tenet dom. Ant. in d. cap. pen. & in cap. quia plerique. vbi etiam Pan. de immuni. eccleſiarum. latè Sal. in Auth. ad hęc. in 21. quæſt. C. de vſur. Item adde, quòd per illam gloſ. in dicta. l. ſemper in ſtipulationib. refert Ioann. de Ana. in cap. in ciuitate. de vſur. ꝙ retractauit quemdam ℈ctum factum cum Epiſcopo, ꝙ fecit poſitionem deceptoriam Epiſcopo, ꝙ erat bonus vir, & Epiſcopus rñdit, ꝙ ſic, ergo ſumus in caſu. d. gl. l. ſemper in ſtipulationib. ſed tu caue, ꝙ Epiſcopus non tenebatur rñdere huic poſitioni, per id, ꝙ not. Bart. in l. qui iuraſſe. §. ſi
6 pater. vbi dixi. ff. de iureiur. ¶†† Sextò pondera text. ibi, *omnimodo obſeruanda ſunt*, ꝙ quãuis. l. vtatur dictione omnimodo, quæ eſt præciſa. l. omnimodo. de inof. teſt. & glo. in d. l. ſi cum exceptione. §. quatenus. ff. ꝙ met. cau. alibi importat idem, ꝙ ipſo iure. gloſ. eſt ſingularis in l. 1. §. ſi pecunia in ſacculo. ff. depoſi. quã Lud. in l. ſingularia. ff. ſi cert. pet. reputat ſingularem, & dictio omnimodo, denotat ibi eſſe executionem paratam. ita inquit Bart. in l. 1. in vlt. colu. ff. iud. ſol. non tñ per hoc vult dicere text. ꝙ pacta producant actionem, & hunc text. valde not. ad capitulum primum. extra eo. quia licèt text. ibi dicat, ꝙ pacta ſeruentur, non per hoc ſequitur, ergo actionem producunt, quia fortius text. hic per dictionem præciſam dicit pacta conuenta omnimodo obſeruanda ſunt, & per hoc tamen non ſequitur, quòd actionem producant, ratio quia licèt verbum omnimodo, præciſæ ſit ſignificationis, vt dixi, tamen recipit determinationem congruam illi conuenientem. ſic inquit Bald. in l. ſuper reb. in 1. colu. C. de contrahen. emp. per text. in l. ſtipulatus ſum damam. & ibi Barto idem not. ff. de verbo obliga. Bald. in cap. 2. ad fin. de reſcrip. & in l. filiuſf. §. fin. ff. de procu. Et ideo per text. in dicta. l. ſtipulatus ſum damam. decidit egregiè Bald. in l. omnes populi. in 17. col. ff. de iuſti. iur. quod licèt ſtatuto ciuitatis caueatur, quòd ſtatuta præcisè intell gantur, prout iacent, tamen recipiunt interpretationem congruam, & laudabilem. ¶ Septimò not. in verſ. cum alia. regulam vulgatam, ad
7 quam tota die allegatur iſta lex, † ꝙ quilibet põt renunciare iuri ſuo, & ſuo fauori, ratio huius regulæ eſt, quia in re propria quilibet eſt moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mand. etiã in abutendo, tex. eſt ſing. in l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. in verſ. cum re ſua ſe abuti putant. ff. de pet. hær. iniquum. n. eſt, ingenuis hominib. liberam rerum ſuarum adminiſtrationem auferri, dixit Iuriſcon. in l. nõ vſque adeo. in fi. ff. ſi quis à paren. fue. manum. & iuſtum eſt vnicuique ſua com mittere. l. nemo exterus. C. de iudæ. hinc videmus, ꝙ beneficio purgationis moræ poteſt pacto renunciari. text. eſt not. in l. ſancimus. §. ſed ſi quidem. C. de fideiuſſorib. ſm Bald. in l. ſi pacto quo pœnam. ad fin. ℈. eod. ¶ Hinc etiam videmus, ꝙ ſicut beneficio appellandi poteſt renunciari. l. fin. §. fin. C. de temp. appel. ita poteſt renunciari iuri dicendi nullum, ſecundum Ioann. de Ana. in conſ. 50. ꝙ incip.
8 in ratione Euſtachij. ¶†† Iuxta hanc regulã quæro de vtili quæſtione: certũ eſt, ꝙ ſi aliqs non habens filios donat, ſi poſtea naſcantur filij, ꝑ talẽ natiuitatem filiorum ipſo iure reuocat̃ donatio. l. ſi vnq̃. C. de reu. don. 17. q. 4. c. vlt. glo. 13. q. 2. in c. ſi quis iraſcitur. an huic fauori poſſit renunciari, & ſic an poſſit renun-
d ciari [d] beneficio dictæ. l. ſi vnquam? Old. Lau. in conſ. 173. quod inc. quidam habẽs vnicum filium. tenuit indubitanter, ꝙ non.

Idem

ADDITIONES.

a ¶ Dignitas. Adde Cyr. Bartol. Bald. & Sal. in l. 1. C. de iur. & fac. igno. Bald. & Angel. in l. filiuſfam. §. veterani. ff. de procu. Bald. in l. in teſtamento. la. 1. in fi. C. de teſt. mil. Sal. in l non prohibẽtur. C. qui accuſ. Barto. in tract. de quæſtio. in fin. Ioann. And. in addi. Spec. tit. de teſte. in §. 1, verſ. item excipitur, quod miles. Ant. de Butr. in cap. Rayn. colum. 19. de teſt. Ioann. de Imo. & Abb. in §. in noſtra. de procu.

b ¶ Doctor de iure. Adde glo. & Bart. in l. quod conſtitutum eſt. ff. de teſt. mil. per Bart. in proœ. ff. in fin.

c ¶ Dignitas. Adde Pau. de Eleaz. in cle. 1. in verſ. officij. de ſen. & re iud. Abb. in c. clerici. el. 2. de vi. & ho. cler. in 6. colu. in cap. à nobis. el. 2. ſuper glo. in verſ. relaxatum. de ſen. excom. in cap. 1. de iudæ. verſ. ex his infero. in cap. cùm ſit. el. 2. in 1. not. eod. tit. in cap. 1. in vlt. not. de priui. in cap. clerici. in 2. colu. de iud. in cap. 2. in 1. colu. de pœ. & rem. & Alex. de Imo. conſ. 15. in vlt. colu. in 1. not. conſ. 18. in vlt. colu. in eod. vol. conſ. 94. in 2. colu. eod. vol. in conſ. 24. in 6. colu. in 2. vol. & Lud. de Vrbe in tract. de dig. Doct. & quod Doctoratus ſit dignitas, communem dicit Deç. conſ. 101. nu. 2. de quo vide, quę ſcribit Abb. in cap. clerici. num. 7. de vita, & honeſt. cler. Bart. in l. 2. §. amplius. ff. de excuſ. tut. Rip. de peſte. cap. 5. num. 215. Imò Doctorem dici nobilem, & ex legali ſcientia nobilitatem conſequi, dicit Viui. com. opi. lib. 2. concl. 87. MASVER.

d ¶ Renunciari. Adde Cur. conſ. 1. vbi ſtat pro negatiua, quam ſequitur Rom. conſ. 269. in fin. Rui. conſil. 98. num. 22. lib. 1. conſ. 170. num. 12. conſil. 173. nu. 14, eodem lib. Bertr. conſ. 20. colu. 2. lib. 1, conſ. 280. colu. 3. libr. 2. in nouis. Maria. Iun. conſ. 137. lib. 2. Gozad. conſ. 80. num. 16. Pariſ. conſ. 73. num. 31. & ſeq. nu. 49. lib. 1, ſed pro affirmatiua ſtat idem Bertr. conſ. 179. lib. 2. in nouis. Rip. in repe. l. ſi vnquam. quæſt. 52, vbi Tiraq. num. 88. quam etiam magis communem dicit idem Bertr. conſ. 32. 3. dub. lib. 3. in antiq. Clar. §. donatio. quæſt. 32. vbi dicit opin. Bart. magis communem in l. Titia. §. Imperator. num. 7. ff. de leg. 2. ſed opin. contrariam ſibi magis placuiſſe. qua in difficultate diſtinguit, rem temperando, pro qua aliqua ponit Gabr. com. opin. libr. 3. titu. de don. conclu. 2. MASVER.

Source : BIU Cujas

Idem tenet Ioann. And. in addi. Spec. in titu. de inſt. edi. §. porro in addi. quæ incipit hoc autem certum eſt. ſequitur Ludo. Ro. in conſ. 269. incip. non eſt dubium, quod donatio. vbi ſubdit ſequendam eſſe opin. Ioann. And. abiectis falſitatib. aliorum. Idem tenet Sal. in d. l. ſi vnquam. & Ioann. Petr. in practica Papi. in forma libelli quando agitur pro donatione. verſ. irreuocabiliter. ¶ Pro iſta parte multum facit, quia videtur concurrere duplex fauor. ſ. donatoris, item eius filiorum, ergo ſolus pater non poteſt renunciare in præiudicium filiorum, vt not. Bart. in l. hac edictali. in fin. prin. per illum text. C. de ſecun. nup. Can. in cap. ſi diligenti. de foro comp. ¶ Tene contrarium, & melius per regulam huius text. & aduerte, quòd filij ad reuocandum donationem patris habent duplex remedium, vnum per titu. C. de inoffic. don. per quem filij reuocant donata à patre, non in totum, ſed vſque ad eorum legitimam, & huic remedio non poſſet pater renunciare, quia eſt inductum fauore filiorum. ſecundum remedium eſt per d. l. ſi vnquam. & iſtud non fuit inductum fauore filiorum, ſed ex præſumpta voluntate donantis, quia. l. præſumit, quòd ille, qui non habet liberos, ideo donat, quia non credit ſe habiturum filios, & ſi crederet, non donaret, ideo ſtatuit illa. l. quod ſi naſcantur filij, reuocetur donatio, ergo ſi expreſsè renunciat, ceſſat præſumptio illius legis. l. continuus. §. cùm quis. in fin. ff. de verb. oblig. Ita tenet Bart. in l. Titia. ſecunda. §. Imperator. in pen. colu. ff. de leg. 2. Bald. in l. 1. circa fin. C. de inoffic. donat. & in addi. Spec. in tit. de inſtr. edi. in vlt. colu. in verſ. ſi quis donat. Alb. de Roſ. in d. l. ſi vnquam. Petr. de Anch. in cap. fin. in 5. colum. in verſ. quærit etiam ibi. de don. & ibidem Ioann. de Imo. in 10. & in pen. colum. Idem tenet not. Ludo. Rom. ſibi contrarius conſil. 26. quod incipit pro deciſione eorum, de quib. dubitatur. in 2. colum. Raph. Cuman. in d. l. Titia. §. Imperator. in penul. colu. & ita de facto conſului in ciuitate Papiæ anno præterito pro quodam nobili Mantuano, & ſe ſubſcripſerunt multi Doctores huius ciuitatis. ¶† Octauò not. in verſ. [omnes itaque.] hic eſſe text. not. ſecundum Sal. & Mod. quòd exceptio, quæ non poteſt opponi coram ordinario, vel coram delegato, non poteſt etiam opponi coram arbitro, & ratio eſt, quia arbitria ſunt redacta ad ſimilitudinem iudiciorum. in l. 1. ff. de arbit. & ibi Lud. Rom. reputat iſtum text. ad hoc ſing. ¶ Nonò not. ex verſ. fin. hic eſſe text. ſing. ſecundum omnes, quòd quemad. iudex malè iudicando, vel negligendo facit litem ſuam. l. fin. ff. de vari. & extra. cog. Inſtit. de oblig. quæ ex quaſi del. in prin. idem eſt in arbitro. contrarium videbatur, quia ſententiæ arbi. ſtandum eſt, ſiue ſit iuſta, ſiue non. l. diem proferre. §. ſtari. ff. de arbi. ſed illud procedit quo ad partes, non reſpectu arbitri. Imò plus probat, & decidit ſubtiliter iſte text. ſecundum, quod eũ ponderat ſolus Bald. in cap. 2. de conſti. quòd arbiter etiam non obſeruans apices iuris, facit litem ſuam: patet, quia iſte text. loquitur de exceptione declinatoria fori, quæ eſt de apicib. iuris. l. ſi fideiuſſor. §. quædam. ff. mand. ¶ Sed ad intellectum huius text. videndum eſt, an arbiter, qui facit litem ſuam, intelligatur reſpectu ſortis principalis, an reſpectu pœnæ adiectæ in compromiſſo. Bald. in cap. ne innitaris. in vlt. colu. de conſti. declarat iſtum text. quòd intelligitur reſpectu ſortis, non autem reſpe pœnæ. ibidem etiam limitat, quòd arbiter negligendo faciat litem ſuam, verum eſt circa dãnum, ſ ecus ſi omiſiſſet condemnare circa lucrum. Sed tu caue, quod quando lucrum iam eſt radicatum, idem eſt prout de danno. gloſ. in l. 1. §. ſi quis propter. ff. de iti. actuq; priua. cum multis alijs, quæ alleg. dom. Alexan. in l. non amplius. ad fin. ff. de leg. 1. & in l. 3. ff. de damn. inſect. ¶ Limita etiam iſtum text. ſecundum Auth. decernit ius. C. de arbi. de cuius intellectu dic, vt ibi per Docto. & per Abb. in cap. 2. de arbi. & glo. fin. hic, & melius Cyn. in 2. opp. & dic, vt hic per eum. ¶ Adde etiam pro ampliatione huius text. illud, quod fortius conſuluit Lud. Rom. in conſil. 338. quod incip. in caſu propoſitæ conſultationis aduertendum cenſeo, in ſecundo dubio. vbi in contingentia facti conſuluit, quod ſi iudex negligat iuſtitiam facere, nedum tenetur ipſe iudex parti, & facit litem ſuam, ſed etiam tenetur ciuitas, vel Princeps, qui creauit illum iudicem. An iſte text. habeat locum in arbitratore, dic, vt per Barto. in l. fin. ff. de var. & extraor. cog. & in l. fina. per illum text. ff. ſi menſ. fal. mod. dixe. & in l. 1. C. de diſcu. lib. 10. per Imol. in l. diuus. in vlt. colum. de re iudi. cum alijs concordantijs, de quib. per dom. Alexan. hic. ¶ Vltimò not. hic eſſe text. ſing. ſecundum Bart. † quòd iudex, qui abſoluit ab obſeruatione iudicij, licèt per hoc non ſit perempta actio, vel ius partis, tamen facit litem ſuam, & dicit Bartol. quòd eſt notandum in infinitum, & ſic vult, ꝙ tunc iudex teneatur ad totale intereſſe. ¶ Contrarium tenent Bald. & Sal. & Mod. hic, vt habes plenius per d. Alex. ad quem te remitto. caue tamen inquantum alleg. contra Bart. text. in l. ſi quando in fin. & ibi Bald. C. de teſtib. ille text. non videtur obſtare, quia dato, ꝙ ibi iudex non receperit teſtes, tamen per hoc non debet lædi ius partis, * etiam quo ad inſtantiam lit. * prout hic in caſu Bart. ¶ Capio gloſſ. in verbo dignitatis. quam diuido in duas: nam in prima dum gloſ. obſcurè dicit, dignitas eſt genus, ſacerdotium ſpecies, voluit remouere vnum contrarium, ꝙ eſt, quia text. videtur præſupponere, ꝙ ſacerdotium non ſit dignitas propter alternatiuam, quæ cadit inter diuerſa, & tamen eſt falſum, quia a ſacerdotium [a] eſt dignitas. l. ſacroſanctæ. & l. ſi quis presbyter. C. de Epiſ. & cle. & habetur in verbis domini, vt ſit illi ſacerdotij dignitas in æternum. gloſ. obſcura, vt remoueat iſtud contrarium, dicit, quòd verbum dignitatis in text. eſt genus, verbũ 11 ſacerdotij eſt ſpecies dignitatis. Confirmo per regulam, † quia quando alternatiua ponitur inter genus, & ſpeciem, illa alternatiua non ſtat propriè, ſed reſoluitur in expoſitiuã ideſt. gl. eſt in rub. ff. ſi ager vec. vel emphy. pet. ſic etiam videmus in copula, &, quæ debet cadere inter diuerſa. glo. in rub. ff. de iur. & fac. igno. & glo. clarior in c. querelam. de ſimo. tamen quando copula, &, ponitur inter genus, & ſpeciem, reſoluitur in expoſitiuam, vt patet in rub. C. de ſerui. & aqua. ¶ In ſecunda parte, quæ eſt ibi, & dic de tali ſacerdotio. gloſ. opponit contra text. & dupliciter ſoluit. 1. ſol. non eſt bona, quia imò hic ſacerdotium ponit propriè pro dignitate eccleſiaſtica, patet propter. l. ſi quis in conſcribendo. C. de Epiſ. & cler. vbi propter naturam titu. apparet, quòd ſacerdotium capitur propriè. Secunda ſol. gloſ. etiam non eſt bona, quia euitanda eſt. ll. correctio. l. vnica. in fin. C. de inoffi. don. cap. cùm expediat. de elect. in 6. reſponde ergo melius, vt per Bart. & alios. ¶ Capio gloſ. magnam in verſ. antiqui. iſtam glo. diuide in tres partes. In 1. alleg. concordantes ad text. In 2. oppo. & ſe remittit. In tertia ponit. 22. fal. ad regulam text. in quib. pro magna parte dicit, quòd eſt ſpeciale, vel quod non eſt pactum. ſimilem gloſ. habes in l. pactum. ff. eod. & in § quia verò matrib. in Auth. vt liceat matri, & auiæ. glo. & Doct. in cap. ſi diligenti. de foro compe. ponit latè Spec. in titu. de renun. & concluſio. §. 1. Secunda ibi, ſed contra. Tertia ibi, item fallit hæc regula. ¶ Redeo ad ſecundam partem, in qua glo. opp. de. l. ſi conuenerit. de iuriſd. omn. iud. & ſe remittit. tene tertiam ſol. ibi poſitam, quod in hac. l. iudex ordinarius habebat iuriſdi. ſed priuilegio ſpeciali poterat declinari, ideo pactum de quo in hac. l. valet, quia tollitur priuilegium, ſed facilius tollitur priuileglum quàm ius commune. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſt. mil. & hoc modo reditur ad ius commune, & res de facili reuertitur ad naturã ſuam. l. ſi vnus. § pactus ne peteret. verſ. ꝙ & in ſpecie. ff. eod. ſed in d. l. ſi conuenerit iudex non habebat iuriſdi. in eum, quia erat forenſis, quia per pactum promiſit, ꝙ poſſet ſub eo conueniri, & ſic quantum ad forenſem agitur de proroganda iuriſd. in iudicem non ſuum, ideo locus eſt pœnitentiæ vſque ad litem conteſt. vt ibi, & c. 1. de iud. ¶ Hinc pulchrum eſt videre, nunquid poſſet ſpecialiter renunciari illi. l. ſi conuenerit. vt non ſit locus pœnitentiæ. Alb. de Roſ. ibi in fi. in vlt. q. tenet, ꝙ ſic per regulam generalem huius. l. ſed eum reprobat d. Mart. Lau. ibi, qa partes non poſſunt renunciare. l. quæ aliquid pro forma inducit. l. nemo põt. ff. de leg. 1. firmat Bar. hic. ſed ſi ex forma. l. eſt inductũ, ꝙ declinatoria fori poſſit opponi vſque ad litem conteſt. l. fin. C. de excep. ergo illi renunciari non poteſt. addo, licèt ipſe non dicat, ꝙ idem in terminis tenet Bald. in c. P. & G. in 4. col. in fin. de offi. deleg. motus, qa d. l. ſi conuenerit. continet ius publicũ, ergo ei renunciari non poteſt. l. ius publicum. ff. eod. niſi ſecundum eum interueniret iuramentũ. c. ſi diligenti. de foro compe. ¶ Teneo primam partem, quia nihil obſtat, quare renunciari non poſſit. d. l. ſi conuenerit, per regulam huius tex. iuncta doctr. Bart. Nec obſtat primum fundamentum, ꝙ qñ. l. aliquid inducit pro forma, &c. qa dico, ꝙ iſtud non eſt pro forma: nã vt declarat hic Bart. pro forma dicitur eſſe, ꝙ in teſtamento interueniant ſeptem teſtes, ꝙ in ſtipulatione præcedat interrogatio, & ſequatur reſponſio, ꝙ non eſt hic. Non obſt. fundamentum Bal. per d. l. ius publicum, qa procedit, vt ibi declarat Bart. & hic, qñ eſſet ius publicum. i. reſpiciens publicam vtilitatem, ſed hic reſpicit priuatam. ¶ Limita tñ, ꝙ dixi, priuilegio fori renunciari poſſe, niſi ſit conceſſum miſerabilibus perſonis, vt l. vnica. C. quando Imper. inter pupil. ſecundum Cyn. Bal. & Sal. 12 ibi. ¶† Item adde inquantum iuxta iſtam glo. Bart. facit differentiam, aut in inſtrumento quis promiſit poſſe conueniri in quocunque loco, & nihil valet, quia poteſt pœnitere ante litem

ADDITIO.

* Alias, iſtam litem.

a ¶ Quia ſacerdotium. Adde text. in cap. ecce ego. 95. diſtin. & ſunt verba originalia Eccleſiaſtici. 45.

Source : BIU Cujas

litem conteſt.d.l.ſi conuenerit.aut promiſit ſoluere,& tunc ſecus, quia ratione deſtinatæ ſolutionis ſortitur forū, vt hic per eum,idem tenet Bart.& alij in d.l.ſi conuenerit.Bartol. in l.Titium.§.1.per illum text.ff. de admin.tut. & in l. non vtique.§.ſi quis ita.ff. de eo,q̄ cert.loc. Cyn.& Bald. in l. ſi quis in conſcribendo.C.de Epiſ.& cler.d. Ant. & alij in c.1.de iud. *& ita cōiter tenetur* quamuis Fulg. in d.l.ſi conuenerit. & plenius in d. l.ſi qs in conſcribendo. reprobet primum membrum diſtinctionis Bart.per tria,quib.reſpondet.d.Alex.hic. ¶Tu aduerte circa.c. dilecti. de for. compe. allegatum per Fulg. d.Alex. dat nouum intellectum, q̄ ibi mercator Anglicanus promiſit reſpondere, quod idem eſt, q̄ ſoluere.glo. not.in l.3. in verſ. reſpondere. & ibi Bald.ad hoc not.C.de procu. idem Bald. in l. eam quam.in 3.col.C. de fideicom. ideo ratione deſtinatæ ſolutionis ibi poteſt conueniri.Iſte intellectus non poteſt procedere, quia ſi ſolùm eſſet verbum reſpondere, poſſet ibi intelligi pro ſoluere, ſed cùm ibi adſit vtrunque verbum, quia ibi promiſit reſpondere,vel ſoluere,non poſſumus dicere,q̄ verbum reſpondere, ibi ponatur pro ſoluere, quia hoc modo vnum eſſet ſuperflum.Ego aliter dico ad illum text.q̄ ibi iuxta morem mercatorum promiſit in certo loco ſoluere, vel reſpondere. Nam ſoluere dicitur, quando actualiter per ſeipſum tibi ſoluit, ſed reſpondere dicitur, quando per literas cambij facit per alium tibi ſolui,& ſic vtroque modo ratione deſtinatę ſolutionis per ſe,vel per alium ibi ſortitur ibidem forū.Vel aliter,& plenius, ibi delegatus Papæ habebat iuriſdi. ſed eam poterat ille mercator Anglicanus ex priuilegio Anglicanis conceſſo declinare. vnde per illud pactum agitur ſolùm de remouendo priuilegium,ideo valet, vt hoc text. Tene doctr. Bart.vnde dicit Pau. de Caſt.hic,q̄ vidit in curia Romana de facto ſeruari in inſtrumentis,quæ fiunt, in quib.pars ſe ſubmittit iuriſdi. cuiuſcunq; iudicis ordinarij,etiam non ſui,nam hoc ſolùm ſufficit, vt coram quocunque ordinario poſſit conueniri, ſed dicit, q̄ non videt qualiter poſſit reſponderi ad d.l.ſi conuenerit, & propterea mitatur de illa Romana practica, quia eſt contra communem ſententiam Doct. ¶In tertia parte glo. in 6.fal. dum dicit, q̄ in l.nec ſi volens.C.de lib.cauſa.non fuerunt verba pacti. iſta ſol. non eſt bona, quia ſi ibi fuiſſet pactum, non potuiſſet ſibi
13 præiudicare per l.liberis.ff.de lib.cauſa.vnde ratio eſt, † quia ne
a mo eſt dñs membrorum [a] ſuorum.l.liber homo.in prin. ff.ad l. Aquil.ſm Cyn.hic.& Can.in c.ſi diligenti.de for.comp.facit, q̄ vult glo.ſing.in l.pactum inter hæredem.ff.eod. de qua ſtatim. j.dicam. Vel dic ſecundum Ang. in d.l. pactum inter hæredē, q̄ rō eſt, quia intereſt Reipub liberos homines eſſe in ciuitate, & non ſeruos.l.1.ff.ſol.matr.¶In ead.ibi,item contra.j. de quæſtio.l. ſeruos. dic melius, q̄ illud ius eſt inductum ob reuerentiam patroni, ſed iuramento reuerentiali renunciari non pōt. l.alia cauſa.§.eleganter.ff.ſol.matr.ſ.alleg.in gl. ¶In ead.ibi,itē. ff.de præca dic melius,q̄ ibi ideo eſt, quia illud pactum eſt cōtra ſubſtantialia cōtractus,vt declarat Bar.hic,& in l.vbi ita donatur.ff.de donat.cauſa mort.¶In ea.ad fin. Bart.hic, & in l.ius publicum.ff.eod.ponit longam diſtin.pro magna parte ex verbis Cyn.hic.ſequuntur ad literam Bald.Saly.& Fulg. hic:tu cla-
14 rius dic ſecundum Pau.de Caſt.hic in vlt. colu. † q̄ regula huius text. eſt vera quatuor concurrentib. Primò, q̄ ſit ius poſitiuum,& ſic non naturæ,vel ſanguinis. Secundò, q̄ ſit inductum mero fauore renunciantis. Tertiò,q̄ renunciatio non inducat aliquid contra bonos mores,vel ad delinquendum.hinc eſt,quod non valet pactum, quod facio vicino,ne poſſim vendere fundum ſine eius voluntate. hoc.n.eſt contra bonos mores,ne poſſim liberè diſponere de re mea. text.eſt in l.pen.ff.eo. quem ſing.limita, vt per Imo. in l. qui Romæ.§.cohæredes,ff. de verb.oblig. Quartò requiritur,q̄ perſona,quæ renunciat,ſit talis,quæ liberè poſſit renunciare, quia non ſit minor, vel mulier, iſtis quatuor concurrentibus procedit regula huius text. quam limita aliquib. modis ex doctr. Bart. hic. ¶Adde etiam aliam fal.quæ colligitur ex eo,quod ſing. decidit Bart.in l.inui-
15 tus.§.1.per.glo.ibi.ff.de re.iur. † quod ſtante ſtatuto, quòd no-
b rius [b] priorum nihil ſalarij poſſit capere pro ſcripturis, quas facit,etiam ſi aliqua pars vltrò offerat, & velit donare, & renunciare ſtatuto,non poteſt. facit, quod not.Bald.in Auth.ſed hodie nulla.per illum text.C. de Epiſ.& cler. quòd non excuſatur ille, qui non debitum recipit, etiam à ſponte ſoluente. facit, quod decidit idem Bartol. in l. amplius non peti. in 2. colum. in verſ. quæro pro declaratione. ff.rem.rar.hab. In contrarium de notario eſt gloſſ.not.in cap.1.de ſimo.adde, quod ſtatim ſe-
16 quitur. ¶† Item pro alia fallentia adde, quod iuramento prohibitiuo renunciari non poteſt. gloſ. in l.1. in gloſſ. magna.circa fin.& ibi Bartol. C.ne fideiuſ. dot. den. Bald. in l. de his. ff.de tranſact.in l.Modeſtinus.ff.de don. in l.ſi quis pro eo. in 3.colu. ff.de fideiuſ. gloſſ. in Auth. imò. & ibi Bald. C. de act.& oblig. idem Bald. in l. fina. in 13. opp. C.de edi.diu.Adr. tollen.& in l. quoties. el.1. C. de fideicom. facit bene tex.in l.non dubium.in verſ.prohibuiſſe ſufficiat.iūcto verbo nō ſpecialiter.C.de legib. in contrarium pondera text. in cap. nonnulli. & ibi ſolus Bald. in 1. colum. ad hoc not.de reſcrip. vbi.l.prohibet per reſcriptū quem trahi extra ſuam diœceſim vltra duas dietas, & tamen conſenſu partium poteſt rennnciari.reſponde, quod ibi.l.non ſimpliciter prohibet, ſed vltra procedit diſponendo. ¶Limita,niſi interueniret iuramentum,ſecundum Ioann,Andr.in addi.Specu.in titu.de inſt.edi.§.porrò.in addi.magna.Bald. in l.antiquæ.§.fina.C.ad Velleia.dom.Alexan.in l.ſi conſtante.§.quoties.ff.ſolu.matr.in contrarium pondera Bartol.in l. cùm hi. in
17 fin.principij. ff. de tranſact.¶† Item pro.3.fallen. [c] adde, quòd
c vbicunque in aliquo actu apponitur à ſuperiore clauſula annullatiua actus, quia dicitur, ſi ſecus attentatum fuerit, ſit vanum, & inutile, tunc conſenſu partium non poteſt renunciari, gloſ. eſt not. in cap. ſtatutum. ad fina. princip. in verſ. committantur.in cap.diſpendia. in verſic. proceſſus.de reſcrip.in 6. Gem.in cap.cùm de beneficio. de præben. in 6. gloſ. not. in l. à diuo Pio.ff.de ri.nup.quam ad hoc alleg.Bal.in dicta.l.non dudium.in 10.colu.& in \iubemus nulli.§.ſanè.el.1. poſt princ.C. de ſacro.ſan.Eccleſ.& in l.ea quæ.C.de don.ante nup.& in cap. lator.in fin. de re iud. & eſt text. ſolemnis. in cap. dilecto. circa fin. in verſ. niſi forte. de præben. quem Can. ibi multum not. pro ſing. & ratio eſt, quia quando apponitur à ſuperiore clauſula decreti annullatiua, illud cenſetur datum pro forma, ſecundum Bald. & Ang. in l. 1.ff. de lib.& poſth. ſequitur Petr.de Anchar.in com.cap. canonum ſtatuta.de conſti. in verſ.quæro
18 ſi ſtatuto cauetur, quod notarij. ¶† Item adde quartam fal. [d]
d quod in criminalib. non poteſt quis renunciare defenſionibus
e ſuis, [e] glo. eſt not. in l. pactum inter hæredem. & ibi Bart. circa fin.not.ff.eod.& illam gloſ. reputat ſing. Bald.in cap. cùm non ab homine.in vlt.colu. de iud. & in cap. cùm veniſſet. ad fin.de teſtib.cap.quoniam contra falſam. in 20.colu .de prob. & in c. paſto.in 3.colu.de excep.Et per illam glo.dicit Bald.in d.c.cùm non homine,quòd ſtante ſtatuto, quòd ſi aliquis vulnerauerit aliquem,puniatur in centum,quam pœnam ſi noluerit ſoluere,aut non potuerit ſoluere intra menſem, amputetur ſibi manus, quòd ſi reus ante menſem dicat ſe nolle ſoluere, non per hoc poterit ei amputari manus ante lapſum menſis, quia non poteſt huic fauori renunciare,per dictam glo.in d.l.pactum inter hæredem. ¶Limita iſtam gl. quòd licet teus in criminalib. non poſſit renunciare defenſionib. tamen poteſt renunciare termino, ſecundum Bald. qui dicit ita practicari in l.ſi accuſatorib.in 2.colum.C.de accuſa.& in dicto cap. quoniam contra falſam. ¶Secundò limita,niſi reus ſolenniter in iudicio ſit confeſſus.ſecundum Bald.in rubr.extra de pact.in pen.colum.quæ dicit,quòd totus mundus ita obſeruat. ¶Tertiò limita.d.gloſ. vt procedat in eo, qui eſt innocens, non in eo, quem euidenter conſtat eſſe culpabilem. ſecundum Bald. in cap. ſignificante. in 2. colum de appel. ¶Quartò limita dictam gloſ. vt procedat,quando aliquo modo conſtat,quòd aliquas defenſiones habebat, aliàs ſecus, ſecundum Bald.in l.nam poſtea quam.§. ſi minori. circa fin. per illum text. ff. de iureiuran. ¶Quintò limita ſecundum Bald. hic circa fin. vt illa gloſ. non habeat locum in exceptionibus declinatorijs fori, quibus poteſt reus in criminalibus renunciare: ratio, quia in illis non conſiſtit defenſio naturalis,vt hic per eum. Item circa doct. Bartol. inquantum concludit,quod fauori publico renunciari non poteſt, adde idem eſſe in iudæo, qui non poteſt renunciare fauori publico iudæorum. l. die Sabbati. C. de iudæ. ſecundum Bald. in l. nulla.ff.de.ll. ¶Item aduerte inquantum Bartol. vult quod ſi ſit ius priuatum inductum propter imbecillitatem renunciantis, quod ei renunciari non poteſt, ſentit
f Bartol. prout ponderat Raph. Fulgo. quòd mulier [f] non poſſit

ADDITIONES.

a ¶Membrorum. Adde l.ſed ſi.in.§.ſi ipſe ſeruus.ff.de pœ.& glo.2.in c.ex parte.de corp.vitia.

b ¶Quod notarius. Adde glo.in cap.ſicut Epiſcopum.1.quæſt.2. glo. in c.quoniam.de vita,& hone.cle. PVRPV.

c ¶Adde ad hanc tertiam fallentiam ipſum Iaſ.in l.pacta, quæ contra.1.col. ſ. ſ.de pact.Fel.in c.cùm dilecta.in 5.not.de reſcrip. PVRPV.

d ¶Quarta limitatio de criminalib. ſecundum Iaſ.in l. ſed ſi quis.§. quæſitum. col.2.ff.ſi quis cau. PVRPV.

e ¶Defenſionib.ſuis. Adde Bald.in l.1.C.de confeſſ.in l.raptorum.C.de Epiſ.& cle.Bald.& Ang.in l.1.C.de furt.

* Et vide eundem Iaſ.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum.num.8.& ſeq.ff.ſi quis caut. in l.pactum.col.2.ff.hoc tit.

f ¶Quod mulier. Adde Bartol. in l.ſi duo patroni.ff.de iureiu. Bald.in l. 1.C.ad Vellia.Ioan.And.in cap.2.de pact.lib.6.in nouella.

Source : BIU Cujas

poſſit renunciare beneficio Velleniani, ꝙ videtur contra text. in l.fin.§.pen.ff.ad Velle.Bald.hic ſaluat bene, ſi mulier non eſſet certiorata. Tu aduerte, ꝙ Bart.in d.l.fin.§.pen. firmat mulierem non poſſe renunciare Vellei. & reſpondet ad illum text. vt procedat, quando renunciatio fuit facta ex interuallo, quia
* tamen *contrarium communiter tenetur*, quòd imò mulier poteſt renunciare Velle. prout communiter firmant Doct. in l. ſciendum.ff.de verb.obliga.ideo ſalua Barto.& conſidera, quòd dictum Doctoris debet intelligi ſecundum.ll.quas allegat, vt inquit Barto.in l.non ſolùm. 2.§. ſi liberationis verba. ff.de liber. leg. Saly.in l.ex cautione.in 10.colu. C.de non num.pec. Ioann. And.in cap.cùm nuncius.de teſtib. debet ergo intelligi Bartol. de imbecillitate ratione minoris ætatis. ita loquuntur. ll. per
19 cum alleg. non autem de imbecillitate ratione ſexus. ¶† Vltimò circa præſentem materiam do.Alex.& Anto. de Alex.hic dicunt regulam huius tex.eſſe notabiliter limitandam, vt procedat, quando renuncians fuit certioratus de præiudicio ſuo, aliàs ſecus.per cap.placuit.38. diſtin.niſi eſſet iuratum, quia ad iuramentum nemo præſumitur accedere niſi certioratus. cap. ex reſcripto.de iureiur. allegat Hoſt.in ſum.in titu. de fideiuſ.§. & ſi quis.verſ.idem eſt. quem ſequitur Ioann. And.in cap. 2.de pact.in 6.¶Contra iſtam limitationem multum facit, quia ſpeciale eſt in muliere, vt propter fragilitatem ſexus requiratur certioratio, ſecundum gloſ.in l. fina. §. pen. quicquid ibi dicat
* Bartol.ff. ad Vellei. Firmant *communiter Doct.* in d.l.ſciendum.& Bald. hic, qui dicit, ꝙ ideo in muliere requiritur certioratio,
20 propter præſumptam ignorantiam,¶†Item ad materiam adde, quòd poteſt renunciari nullitati, ſeu iuri dicendi nullum. ſecundum Ioan de Ana.in conſ.150. inc. in quæſtio.Euſtachij. & ſimiliter beneficio purgationis moræ, quod non poſſit purgari, poteſt per pactum renunciari.text. eſt not. in l.ſancimus.§. ſed ſi quidem. C. de fideiuſ. ſecundum Bald. in l. ſi pacto quo pœnam.in fin.ſupra eod.¶Sed negatiuè,& ſic è contra. Adde, quod iuri præſcribendi,& ſic,quòd nullo tempore præſcribatur,non poteſt per pactum renunciari, quamuis per l. vel ſtatutum ſic,ſecundum Angel. in conſil. 55.incip. Gul. & Fran. in 2. colum. ſimiliter non poteſt renunciari iuri diſponenti,ne ex duabus cauſis lucratiuis quis eandem rem conſequatur,ſecundum Bart.in l.Meuius.§.duobus.ff.de leg.2.in pen.char.in verſ. 3.quæro.ſimiliter iuri ſtatutorum non poteſt renunciari, ſecundum Ioann.And. in addi.Spec. in titu. de appel. §. nunc breuiter.in addi.magna.Alb.in 1.parte ſtatutorum.quæſt.18 hoc intelligit Bald.in cap.tranſmiſſam. de elect. eſſe verum in ſtatutis negatiuis, & quando procedunt ad annullationem actus ipſo iure, per.l. antiquæ.C.ad Velleia.& ad hoc adde Bald.in l.fin.in 3.oppoſitio.C.de edi.diu.Adri.tollen. Item in materia vide tex. in l.pen.ff.eod.& dic,quod ideo ibi non valet pactum,quia eſſet contra bonos mores, cùm auferat facultatem diſponendi de re ſua, vt ibi dixi. facit. l. dudum. C. de contrahenda empt. ¶Capio glo. pen.quam diuido in duas, prout timore contrarij ponit duos intellectus ad text.Secunda ibi, vel dic, ꝙ de hoc.
21 ¶† In fin.glo.iſtum fin.multum ponderat Bar. ꝙ compromiſſum nedum poteſt fieri de cauſa principali,ſed de quolibet incidenti.Et per hoc ſingulariter infert, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ conſanguinei,& affines debeant cogi ad compromiſſum, ſi ſit dubium ſuper hoc incidenti,an fieri debeat compromiſſum, certè de hoc incidenti poterit compromitti,& licèt Bart.non ponat pro conſtanti,tamen hoc firmat Fulg.Pau.de Caſt.d.Alex. & d.Ant.de Alex.hic.& dicit Fulg. ſe ita obtinuiſſe de facto,dū iudex inclinaret, quòd ſuper cauſa princ. non deberet fieri cōpromiſſum, ille qui volebat fieri,petijt ſaltem compromiſſum ſuper hoc incidenti,an de iure fieri debeat compromiſſum,& dicit do.Alex.quod eſt vtiliſſima,& quotidiana deciſio in practica.ſimilis gloſ. in l. cùm proponas.C.de re.cred. & ibi Raph. Fulg. qui hoc dicit ſe obtinuiſſe de facto in pulchro caſu. ¶Itē gl.in terminis in quib. loquitur,reprobant Mod. Pap.quos etiā refert do.Ant.de Alex.hic,quia de hoc dubio an poſſit renunciari priuilegio fori, erat aperta deciſio in d. l. cùm proponas. ergo de ea non poterat fieri compromiſſum, quia quando eſt quæſtio iuris, cuius deciſio reperitur apertis libris, de ea non poteſt fieri compromiſſum, ratio quia compromiſſum debet fieri de re dubia, ſed hic non eſt dubia,ex quo reperitur deciſio libris apertis. ita Bald. Sal. & Fulg. in l. cùm proponas.C.de re. cred.Ang.in l.2.in princ.C. quando prou. non eſt neceſ. Imol. in l.ſi ſic ſtipulatus ſum. ff.de verb. oblig. Bald.in c.paſt.in prin. & ibi Pan.de reſcrip.Hinc dicit Bald.in l.ancillæ.in 2.not.per illum text. C.de furt. ꝙ ſi ſtatutum diſponit, ꝙ omnis quæſtio debeat compromitti,intelligitur de quæſtione facti,vel de quę ſtione mixta,non de quæſtione ſolùm iuris,facit, quod no.Bal.
22 in l.1.C.de relat. † & Bart. in l.ille aut ille. §.cùm in verbis.ff. de leg.3.ſtante ſtatu. ꝙ quælibet cauſa committatur conſ.ſapientis,certè ſi artic.iuris ſit certus,nō debet committi conſ.ſapien. facit etiam, ꝙ dicimus, ꝙ poſitioni iuris ideo nō eſt reſpondendum, eo quia ius ſemper eſt certum. l. ornamentorum. & ibi Bart. ff. de aur. & argen.leg.gloſſ.in l.2.§. ꝙ obſeruari.C.de iur. cal.ſalua glo. ꝙ tempore quo nondum facta erat iſta. l.nō erat iſtud certum.¶Secundò contra iſtam gloſ.& Bart.opponunt, quia ratio fin. huius ſtatuti eſt gratia litium minuendarum inter affines.l.quamuis.ff.de arbi. ſed hoc eſſet facere litem ex litib.igitur,& c.reſponde,quod obiectum procedit, quando calumniosè peteretur compromiſſum ſuper hoc incidenti, vt lis principalis protelaretur.¶Extra glo, pro complemento hu-
23 ius l.vt nihil omittatur,pondera ex iſto text.† in princ.dum di-
a cit, ſeſe. colligi regulam, ꝙ idem verbum geminatum [a] non plus operatur quam ſimplex.ſimilis text. in l.ſi quis in conſcribendo.5.de Epiſ.& cle.& in l.ſi mulier.2. circa fin.C.ad Vellia. facit optimè, ꝙ vult Bald.in cap.1.§.fin. in fin.de prohi.feu.alie. per Fride.quod ſi vaſſallus iurat fidelitatem contra omnes excepto ſeſe, quòd licèt verba ſint geminata, nihil operantur, quia ſecundum Bald.expreſſio.eius, quod tacitè inerat,nō operatur augmentum,vel diminutionem.¶Facit,quod dicit Bald.
24 in rub. extra de proc. in 5. colu. in fin. † quòd geminatio mandati procuratoris nihil operatur. per l.cùm procurator.§.ſi dominus.ff.de ope.no.nun. facit etiam ſimile, in eo, qui reſpondendo poſitionib.dicit,non non, per hoc non dicitur affirmare,& ſic geminatio eiuſdem negatiuæ ibi nihil facit, quamuis aliàs duæ negatiuæ ſoleant affirmare. l. duob. ff. de re.iu.ita tenet Cyn.in l.qui ſe patris.& ibi Bald.in 4.colu.C.vnde lib.idem Bald.in l.1.in 5.colum.C.de ſer. fug.fateor,quòd quando idem verbum non eſt geminatum ad compoſitum, plus operatur quàm ſimplex.ita loquitur.l.Baliſta. ff. ad Trebell. not. Bart.de verbo vnuſquisque, in rep. l.1. in 4.colu. 5.de ſacroſan. Eccleſ. ¶Per prædicta videtur reprobandum illud, quod ſingulariter tenet Bald.in cap.fin.de offic.deleg.quòd quando in reſcrip.de legatorio ponitur dictio tutu, vel per tete cognoſcas,primum ſtat demonſtratiuè, ſecundum arctatiuè, ſeu reſtrictiuè, propter geminatam virtutem verborum.d.l.Baliſta.& per hoc vi-
b detur, quòd delegare [b] non poſſit. & cum Bald. tenet ibi Imol. quamuis.d.Card.non firmet,puto ex prædictis confundi.¶Adde etiam, ꝙ d.And Barb.in d.c.fi.§ idem quoque. reprobat illud dictū Bal.ſed alio fundamento:nam ſecundum eū iſta non dicuntur verba geminata,ex quo ſunt ſimul prolata abſque interuallo,ergo non operantur effectum geminationis,per illud, quod vult glo.not, in l. ſi conuenerit. 1.ff.de pign.act. & per illud, ꝙ vult Bald.in prœ.C.in vlt.colu.& multa de his recolle-
25 gi in l.ſi certis ann.5.eod.¶† Tu adùerte, ꝙ in act.hominum ad hoc,vt dicatur geminata confeſſio,vel geminata interpellatio, vel geminata ſolutio,bene requiritur interuallum, ita loquuntur,quæ dixi in l.ſi certis ann. 5.eod. & glo. in d.l. ſi conuenerit. ſed in geminatione verborum non requiritur interuallum, vt patet in d.l.Baliſta.cum his quę ſupra dixi.& patet in verſ.vnuſquiſque.ſecundum Bart. in d.rep. l.1.in 4.col. de ſacroſ.Eccleſ. facit text.in.c.eam te. de reſcrip. in verb. mandatum dedimus, & præceptum, & ibi Bald. multum not.iſtam gemina.verborum,quæ ſimul facta eſt ſine interuallo, & tñ multū operatur, & per iſta cum laude Dei remanet iſta. l. ſatis vtiliter expedita die.19.Ian.1487.per me Iaſonem de Mayno,Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶Verbum geminatum. Adde de iſtis verbis geminatis Ant. Cor. tractatu de verbis geminatis.

b ¶Delegare.Adde eundem Iaſ.in l.1.in prin.col.7.limit.7.ff.de offic.eius,& in l.1.§.1.1.not.circa fin.ff.de acq.poſſ. & illud dictum Bald. ſequitur Barb.cōſ. 1.colu.25.lib.1.Corn.conſ.67.col.2.lib.1. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Paria ſunt aliquid fieri tempore licito, vel etiam illicito, & conferri in tempus licitum.& num.8.*

2 *Pactum, per quod de hæreditate viuentis certo modo diſponitur, non valet, quia eſt contra bonos mores, niſi ille de cuius bonis agitur,conſenſerit,& in eadem voluntate vſque ad mortem perſeuerauerit. limita ſeptem modis, vt infra num.7.*

3 *De arduo dubio debent aduocati conſulere ſuperiorem, qui habet poteſtatem diſponendi, & l.condendæ.*

4 *Conſenguineus viuente conſanguineo dicitur habere ſpem hæreditatis eius.*

5 *Pactiones initæ inter aliquos de hæreditate viuentis, non valent neque tenent.*

6 *Statutum diſponens, quòd omnes controuerſiæ inter perſonas vertentes debeant compremitti,comprehendit etiam controuer.quæ ſunt cum vniuerſitate.*

9 *Actus,*

Source : BIU Cujas

9 *Actus, qui non potest fieri purè, nec sub conditione, nisi fiat sub duabus conditionibus.*

10 *Conuentio facta super futura successione viuentis valet, consentiente eo, de cuius hæreditate agitur.*

11 *Prohibitus disponere de re alicuius, potest eo consentiente disponere.*

12 *Consensus præstitus in contractu celebrato per aliquos super hæred. consentientis, sortitur naturam vltimæ voluntatis, & efficitur ambulatorius, & reuocabilis vsque ad mortem ex sola voluntate consentientis.*

13 *Si filia renunciauit cum iuramento hæred. patris viuentis in manibus fratrum, & patris, potest pater solus disponere, quod non obst. iura. filia simul cum fratribus æqualiter succedat.*

14 *Licèt aliquis possit obligare omnia bona præsentia, & futura, non tamen potest obligare rem alicuius viuentis.*

15 *Non valet concessio præbendæ non vacantis.*

16 *Pactum de futura successione potest fieri duobus modis.*

17 *Si filius commisit causam ingratitudinis, propter quam possit exhæredari à patre, si reconcilietur intelligitur, remissa, adeo, quod pater non poterit illum exhæredare.*

18 *An valeat pactum initum inter dominum, & vassallum, quòd vassallus non priuetur feudo propter felloniam ab eo committendam.*

19 *Stante statuto, quòd existentibus masculis filiæ fœminæ non succedant ab intestat. posset pater per pactum initum cum filio, facere, quòd filia ab intest. succedat, non obst. statuto, & num. 23.*

20 *Duo vincula plus operantur quàm vnum solum.*

21 *Filius, & seruus in iure quærendo per eos possint præiudicare patri, & domino.*

22 *Hæreditas non potest dari per pactum extraneis, secus tamen in filijs.*

24 *An valeat statutum, quod ingrediens monasterium non succedat.*

25 *Statutun excludens à successione regni secundogenitum, existente primo, excludit illum etiam effectum clericum.*

26 *Paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel tempore licito, sed conferri effectum in tempus illicitum.*

27 *An valeat pactum de iure succeden. perdendo.*

28 *Pater emancipans filium, potest retinere dimidiam vsusfr. in bonis que fitis, sed in quærendis non potest etiam expressè conuenire de vsufr.*

29 *Si testator est mortuus, tunc post mortem patris valet pactum de non succedendo.*

30 *Pater potest legitimare filium naturalem, cum pacto, quod patri non succedat.*

31 *Si filia faceret pactum de non succedendo ipsis fratribus, & pater consentiret, & perseueraret in consensu vsque ad mortem, valeret tale pactum.*

32 *An pactum de succedendo affirmatiuum valeat, vel ne.*

33 *An valeat donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum.*

34 *Licèt minor habens curatorem non possit alienare bona immobilia sine decreto iudicis, tamen ingrediendo monasterium in consequentiam personæ suæ, potest omnia bona dedicare monasterio absque decreto iudicis.*

35 *Patrimonium est nomen vniuersale, sicut hæreditas, & peculium.*

36 *In dubijs opinionibus Doct. tenenda est iudicando, & consulendo opin. quæ fauet Ecclesiæ, vel pio loco.*

37 *Si aliquis dicat dono tibi hæred. meam, non valet, cùm hæred. sit nomen vniuersale, & perinde esset, acsi donaret omnia bona præsentia, & futura.*

38 *An valeat conuentio facta inter aliquos de hæreditate viuentis, quam sperant inter eos certo modo diuidendam.*

LEX XXX.

DE quæstione tali. Diuide in sex partes. In prima ponitur thema. In secunda, quæ est ibi, faciebat. ponitur prima ratio dubitandi pro parte negatiua, ꝙ non valeat talis conuentio. In tertia, quæ est ibi, & quia non sunt. ponitur ratio pro parte affirmatiua, quam sic forma, ista conuentio non est facta purè, sed sub duab conditionibus, & sic licèt sit facta tempore prohibito, tamen est collata in tempus permissum, quo ille mortuus erit, & hæreditas ad illos
1 peruenerit. Nos habemus regulam, † quòd paria sunt aliquid fieri tempore licito, vel etiam illicito, & conferri in tempus licitum. l. in tempus. ff. de hæred. instit. l. quòd sponsæ. C. de don. ante nup. In quarta, quæ est ibi, sed nobis. ponitur decisio, & ratio decidendi, quòd ideo talis conuentio non valet, eo quia est plena tristissimi, & periculosi euentus, vult dicere, quòd inducit votum mortis illius, de cuius hæreditate conuentum est, & illud est tristissimum: item facit insidiari eius vitæ, & istud est periculosum: ex his ergo sequitur, ꝙ ista conuentio est contra bonos mores, per consequens nihil valet, & hoc modo potest inderi ad argum. ſ. factum pro altera parte, ꝙ licèt confera-
tur in tempus licitum, tñ ideo non valet, quia de præsenti continet turpe. In quinta, quæ est ibi, nisi fortè. ponit fal. & rationem fallentiæ. ibi, tunc etenim sublata acerbissima spe. quam intellige per præsumptionem huius. l. quæ præsumit, ꝙ ex quo dominus consensit, ꝙ talia pacta fiant, cesset suspicio periculi, ꝙ paciscentes non insidiabuntur eius vitæ, quia non est verisimile, ꝙ si istud suspiciaretur, vel metueret, ꝙ cõsentiret, & quia talem consensum potest reuocare, cùm eius voluntas sit ambulatoria vsque ad mortem. In sexta, & vltima, quæ est ibi, iubemus etenim. ponitur extensio, & vult dicere, ꝙ si aliqui sperantes hæreditatem alicuius, eo viuente faciant pactum inter se, ꝙ si aliquis succedat in tota hæreditate illius, ꝙ donat tibi talem rem illius hæreditatis, vel vendit aliquam rem, certè nec donatio, nec venditio, nec obligatio facta viuente eo, de cuius hæreditate agitur, nihil valeret, & hoc vltimum habes etiam in l. quidam. ff. de don. & dicit text. ibi, ꝙ etiam anteriorib. leg. b. & constitutionibus non est incognitum. ¶ Item dum text. in fi. dicit, contra dñi voluntatem, intellige. ſ. præsumptam, quia l. præsumit etiam ignorantem videri condicere ei, ꝙ periculo-
2 sum est. Ista l. breuiter h. d. † pactum, per ꝙ de hæreditate viuentis certo modo disponitur, non valet, quia est ⁊ bonos mores, nisi ille consenserit, & in eadem voluntate vsque ad mortẽ perseuerauerit. h. d. ¶ Pro colorata figuratione casus præsuppone, ꝙ aliqui sperabant hæreditatem cuiusdam agnati, fortè patrui carentis liberis, & se depauperabant, quia quilibet nitebatur donare patruo, vt sic eum alliceret ad eum instituendũ hæredem, & qñ vnus donabat vnam rem, alius donabat duplum, ꝓꝓ hoc deuenerunt ad conuentionem, de qua in text.
3 ¶ Not. ſm Sal. † ꝙ de arduo dubio debent aduocati consulere superiorem, qui habet potestatem disponendi, & l. condendæ, & hoc bene notent consiliarij dominorum, ſm eum. a dde tex. in c. fin. post medium, in vers. tam ardua causa requirit. de dilatio. facit, ꝙ not. Bald. in l. placet. in 1. not. per illum text. ſ. de sac. san. Eccles. ꝙ Imperator debet omnia ponderosa facere cum consilio suorum procerum. facit, ꝙ vult Bald. in l. cùm multa.
a C. de bon. quæ lib. ꝙ Papa a non potest alienare res magnas Ecclesiæ sine consensu Cardinalium, de istis similib. multa dicam in d. l. placet. ideo hic non pono. ¶ Secundò not. ex text. ibi, spes
4 alienæ fuerit hĩditatis. hic videri text. † ꝙ consanguineus viuente consanguineo dicitur habere spem, intellige tñ, ꝙ ista spes non sit probabilis, patet, quia spes nõ potest deduci in ⁊ctum. l. spem. C. de don. & tñ secus est hic, vt hac. l. facit text. not. in l. 1. §. si impuberi. in vers. præmatura est. n. hęc spes. ff. de coll. bon. & text. in l. post emancipationem, in princ. & ibi Bart. ff. de lib. leg. & ꝙ ista spes non sit probabilis, declarat Bart. hic in vlt. q. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 1. opp. & plenius in 6. q. vbi latè Ang. & Mod. ff. de verb. oblig & Bart. per 5. colu. in l. is potest. ff.
5 de acq. hær. ¶ Tertiò not. ex tota hac. l. ꝙ † pactiones initæ inter
b aliquos super hæreditate viuentis b non valent neque tenent, & in hoc consistit tota substantia huius legis. ratio assignatur hic in texr. & in l. quidam. §. donationem. ff. de don. quia est ⁊ bonos mores. ¶ Amplia istam l. septem modis. Primò, etiam si
c interuenerit iurm, quia cùm sit contra bonos mores, c non debet firmari iuro, vt in regula non est obligatorium. de reg. iur. in 6. ſm Bald. Sal. & Mod. hic, & hoc etiam tenet Bart. hic in 3. col. ¶ Secundò amplia, vt ẽt habeat locum in filijs, prout tenet
* gl. hic in vers. alienæ, *communiter approbata*. ¶ Tertiò extende, vt etiam habeat locum in parentib. nam in eis licèt cesset vna rõ, quia non insidiantur vitæ filiorum. l. isti quidem. in fi. ff. de eo, ꝙ met. cã. tñ militat ratio generalis posita in fin. huius. l. ſm Bald. Sal. & Mod. hic. ¶ Quartò extende, vt ista. l. quæ loquitur in hæreditate viuentis, habeat etiam locum in hĩditate eius, de cuius morte dubitatur. l. nec mors. cum gl. & ꝙ ibi Cyn. & Bal. C. de capt. gl. in l. 2. §. fi. ff. de his, quib. vt indi. ſm Pau. de Cast. & d. Alex. hic. ¶ Quintò puto, ꝙ ista. l. etiam procedit in militib. triplici fundamento: primò per rationem positam in fin. huius. l. secundò, quia quando aliquid prohibetur ratione turpitudinis, vel quia sit contra bonos mores, comprehendit etiam milites.

ADDITIONES.

a ¶ Quod Papa. Adde Fel. in rub. de const. vbi arguit ad partes, an Papa possit exercere ardua sine consi. Cardinalium.

b ¶ Quod non valeat pactum de hæreditate viuentis, vide Fed. relatum ab Ale. in l. stipulatio hoc modo concepta. colu. 3. vers. aliàs. ff. de verb. oblig. Et de hæreditate fratris, Bald. lib. 1. cons. 17. notissimum est. in 5. dub. adde, quod sicut non licet paciſci de hęreditate viuentis, ita nec etiam de hęreditate eius, de cuius morte dubitatur. l. Lucius. ĩ. de capt. & postlim. reuer. Bald. in l. 1. ſ. eod. vbi Alex. 1. col. Bald. lib. 2. cons. 369. quædam puella. PVRPV.

c ¶ Quia cùm sit contra bonos mores. Adde Doct. in l. contractus. ff. de reg. iur. Adde Pau. de Cast. cons. 448. lib. 1.

Source : BIU Cujas

milites.l.miles ita hæredē.§.mulier.ff.de teſt.mil.facit. l.captatorias.C. de teſt. mil. tertiò, quia vbi vertitur præiudicium tertij, mīles non eſt in aliquo priuilegiatus, text. eſt not. in l. cùm filius,ad fin.ff.de teſt.mil.& ratio eſt, quia priuilegia intelligi debent ſine præiudicio tertij.l.nec auus.C.de eman.lib.cum ſim, & ex his collige pulchram limitationem ad l. licet inter priuatos.s̄.eod.¶Sextò extende iſtam.l. vt etiam procedat in Eccleſia,per rationes proximè adductas, & quia Eccleſia vtitur iure communi, niſi qñ in ea aliud ſpeciale eſt ſtatutum. c.1.de alie. feud.glo.in c.peruenit,de cenſib.facit,q̄ vult Sal. in l cùm de in rem verſo. in 7.q.ff.de vſur. q̄ illa.l. etiam habeat locum in Eccleſia, dixi in l.ſi certis annis.§. eod.¶Septimò extende iſtam.l. vt procedat in vniuerſitate,& collegio, qñ ex promiſſione habent ſpem in alterius hæreditate, & pro hoc vltra prædicta ſpecialiter pondera iſtum text.in verſ.perſonis: nam appellatione
a perſonæ [a] venit vniuerſitas,collegium, & ciuitas. l. mortuo.ff. de fideiuſ.l.ſi à te.ff. vt in poſſ. lega. c. 1.§. conuenticulas, & ibi Bald. not.ad hoc in 2.not.de pace iur.fir.in vſi.feud.Bartol. in l. metum.§.animaduertendum.ff.q̄ met.cau. Bald.not. in l.quicunque.in 4. colu.C. de ſer.fug. & in l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur.ff.de in ius voçan.& in l.2.C.de impuber.& alijs ſubſt. & in c.ſedes.in 3.colu.de reſcrip.glo.in c.vt circa. de elect. in 6.
7 † Hinc eſt, quòd ſtatutum diſponens, q̄ omnes controuerſiæ inter perſonas vertentes debeant compromitti, comprehēdit etiam controuerſiam, quæ eſt cum vniuerſitate, ſecundum Lud.Ro.in l.2.in princ.ff.de verb.oblig.& in conſ.490.q̄ incip. quæritur an ſtatutum partes compellens ad compromiſſum. alibi Bald.in c.1.in princ.de nou.for.fideli.in vſi.feud.tenet,q̄ ſi iuro fidelitatem contra omnem perſonam,intelligor etiam iurare contra vniuerſitatem.Et ſi dicas,q̄ propriè,& ſtrictè ſumpto vocabulo appellatione perſonæ non venit vniuerſitas, Auth.item quæcunque. & ibi Bald.C. de Epiſ. & cle.c.Romana.§.in vniuerſitatem.de ſen.excom.in 6.Ioann. And.in c.cùm in illis.de præb. in nouella, & ideo ſtatutum faciens mentionē
b de perſona,non comprehendit vniuerſitatem,vel ciuitatem,[b] ſm Bal. in l.omnes populi,in pen.col.de iuſt.& iur.& in rub.C. ad Trebell. Reſpondeo,q̄ ſumus in exorbitantib. in quib. licita eſt extenſio de ſtricta ſignificatione vocabuli ad latam. text. eſt not.in l.libertum.§. Senatuſconſulti. ff.de ritu nup.& in l. filium habeo.ff.ad Maced.facit,q̄ vult glo. in cle.1.in verſ. eligatur,& ibi Doct.de elect.& glo.& Doct.in cle. auditor.in verſ.beneficio.de reſcrip.& gl.in Auth.vt hi, qui oblig.ſe perhi. in prin. in verſ.ad curationem,& ibi not.Ang.& gloſ. in Auth. minoris debitor.C.qui dar. tut.poſſ. Item adde Imo. & Pan. in c.nouit. de iud.qui concludunt,q̄ in materia larga,& fauorabili,appellatione perſonæ venit vniuerſitas; poſſes tamen ad hunc text. reſpondere, quòd iſta ſunt verba narratiua facti, ex quib. non eſt licitum arguere ad deciſionem cauſarum, vt dixi allegan-
7 do multas glo.in l.licet. s̄.eod.¶† Iſtum text.limita nunc ſeptē modis. Primò, quando pactum fieret ad liberandum debitores,ſecundum Bart.hic in vlt.col.& in l.filius.ff.de ſol. & l.cùm dominus.§.1.ff.de pecu.leg.dixi in l.filius paciſcendo. s̄.eod.allegando text.in l.& ſuum.§.idem probat.vbi etiam Alb.& Bal. ff.eod.¶Secundò limita, vt per Raph. Cum.in l.ſtipulatio iſta habere licere.§.quæſitum.per illum text.ff.de verb.oblig.refert, & ſequitur d. Bart. Vero. in cautela. 252.q̄ non paciſcatur ſuper hæreditate eius,qui viuit,quia non valeret,vt hoc tex. ſed ſi ſtipuletur ab eo, qui ſperat hæreditatem, habere licere vnamquanque rem hæreditariam,& ſubijciat ſtipulationem pœnalem:nam mortuo illo de cuius hæreditate agitur, ſi promittēs contrauenerit promiſſioni, committitur ſtipulatio pœnalis.d. §.quæſitum.dicit tamen, q̄ vbi conſtaret de fraude, q̄ in fraudem huius.l.non valeret.de quo vide Azo. in ſumma huius tit. colu.4.¶Tertiò limita iſtam l.q̄ talis conuentio non valeat,verum eſt ad vtilitatem paciſcentium, ſed bene ad eorum damnum, quia fiſcus aufert ab eis tanquam ab indignis. l.2.§. fin.ff. de his,quib.vt indig.l.quidam.§.1.ff.de dona.& hic in gl. & per hoc dicit Pau.de Caſt. hic in 2.colu q̄ caueant filij,qui viuente patre diuidunt bona patris conferēdo talem diuiſionem poſt mortem patris, nam mortuo patre illa bona poterunt filijs per fiſcum auferri, & dicit ita ſentire Barto.in l. cùm dominus.§.fi. ff.de pecu.leg.¶Quartò limita iſtam l.vt procedat,quando plures paciſcuntur de hæreditate tertij. de quo vide Bartol.conſil. 212. inci.promitto tibi.ſecus ſi inter ſe paciſcuntur hoc modo, quòd ſi vnus eorum decedat ſine liberis,alio ſuperſtite,vel eius liberis,aliter ſuperſtes habeat certas res de bonis illius, iſta cōuentio non eſt improbata, quia non eſt de futura ſucceſſione, quia non peruenit ex teſtamento, nec ab inteſtato,ſed ex præſenti collatione poſt mortem, iuxta l. vnicam. C. vt actio ab hæredib.& contra hæred.ita latè conſuluit Oldr. Laud. in conſil.139.quod incipit, ad habendam aliqualem notitiam.Ioann. And.in addi.Spec.in tit.de inſtru.edi.§.porrò.in vlt.col. in verb. fuit etiam alia.q.Alb.& Sal.hic,Ang.in l.hæreditariū.ff.de bon. aucto. iudi. poſſ. & in l. ſancimus.C.de dona. Imo. & Lud.in.l. Aquilius regulus.ff. de don.d.Alex. in conſ.73.in 2.vol.in c.viſa facti narratione,in 3.col.ad fin.& duab.ſequentib. ¶Quintò limita iſtam l. quando plures paciſcuntur de hæreditate certi hominis in ſpecie, ſecus ſi incerti in genere, l.3. §.de illo. ff.pro ſoci. allegata in gloſ. ſicut in ſimili poteſt quis impetrare primam præbendam vacaturam in genere,ſed non in ſpecie præbendam Petri.cap.nulla. de conceſſ.præb.¶Sextò limita,qñ talis conuentio veniret ex neceſſitate s̄ctus liciti præambuli. l.ſi quis ſeruum.ff.de act.emp,alleg.in glo.¶Septimò limita,niſi ille,de cuius hæreditate agitur,conſentiat,vt hoc text.in verſ.niſi. & per hæc habes bene examinatam principalem materiam huius.l. ¶Item ad iſtum text.dum dicit, q̄ non eſt licitum paciſci de hæreditate viuentis,ad de,q̄ dicit Bald.in l.quoniam.C. de teſtib.q̄ eſt crimen hæreſis viuente Papa facere conuenticulam de Papatu.¶Item adde text.in c.bonæ.el.2.de electio.& q̄
8 ibi vult Bald.in 1.col. in fin. ¶† Quartò [c] not.in verbo. & quia.
c iūcto verſ.primò ſm vteres itaq; regulas. notabilē limitationē ad regulam,quæ eſt, q̄ paria ſunt aliquid fieri tempore licito, vel etiam illicito, & conferri in tempus licitum.l. in tempus.ff. de hær.inſti. Bart.& Bald. in l.q̄ ſponſæ.C.de don. ante nup.illa regula limitatur per hunc text. niſi de præſenti aliquid turpe contineatur,ratio quia tunc l.reſiſtit initio, ſic inquit Bart.in l.ſi
9 conſtante.§. quoties. ff. ſol. matr. ¶† Quintò not.ex eo verſ.& quia.limitationem ad aliam regulam,quæ eſt,q̄ actus,qui non pōt fieri purè,nec ſub conditione, tñ ſi fiat ſnb duab. conditionib.valet,& tenet:nam notarius rogatus, vt ſcribat teſtm̄, non pōt in illo teſtō aliquid ſibi aſcribere, nec purè nec ſub conditione,aliàs incidit in falſum.l.impuberem.§.1.ff. de fal. & tñ ſi ſibi aſcribat ſub duab.conditionibus valet,& tenet.text. eſt ſin. in l.diuus Cla.in §.fin.& ibi gl.& clarius Bart.ff.de fal.quem tex. pro ſingulari ad hoc not.Lud. Ro.in l.ſi verò.§. de viro.in 3.fal. ff.ſol.matr.& in l.1.in prin.ff.de verb.oblig.illam regulam limita ſing.per hunc text.volentem,q̄ conuentio de hr̄ditate viuētis etiam ſub duab. conditionib. facta omnino non valeat, qñ de præſenti inducit aliquid turpe dans materiam inſidiandi vitæ alicuius,tunc non valet etiam facta ſub geminata conditione, text.eſt hic valde ſingularis, quem perpetuò tene cordi.
10 ¶Sextò not.in verſ.niſi fortè,† q̄ conuentio facta ſuper futura ſucceſſione viuentis valet, conſentiente eo, de cuius hr̄ditate agitur.ratio,qa præſumpta vitæ inſidiatio ceſſat,ſi iſte,de cuius hr̄ditate tractatur,conſentit,vt dicit text. in verſ. [ſublata acerbiſſima ſpe.] refert tñ Sal. hic in 4. not. q̄ iſtud noluit credere Regina Apūliæ, quæ noluit conſentire Regi Vngariæ dño Carolo.Et per iſtū text.decidit hic Alb.de Ro.q̄ de conſenſu præſentis Abbatis,& monachorum valet electio futurę abbatiæ,allegat not.in ſimili per Arch.in c.ſi fruſtra.79.diſtin.ſed hoc vltimum non eſt verum,quia auferret electionem ſucceſſoribus. vt
11 habetur in c. ex parte.de offic. deleg. ¶† Septimò not. ex hoc text.q̄ prohibitus diſponere de re alicuius,pōt eo cōſentiente diſponere, & per hoc infert Bald. hic in fin.in vlt.not. q̄ ſtante ſtatu. q̄ non valeat promiſſio minoris non ſeruata certa ſolennitate,certè minor conſentiente teſtatore,pōt promittere rem teſtatoris non ſeruata ſolennitate illius ſtatuti, vt hic plenius per eum. ¶Octauò not.ex hoc text. q̄ per viā contractus poſſunt aliqui inter ſe diſponere de bonis alterius illo conſentiente, adde, q̄ iſtud etiam procedit per viam vltimæ voluntatis: nam poteſt quis legare rem alterius, vel de ea teſtari illo conſentiente.text.eſt not.in l.ſicut.§.venditionis.ff.quib. mod.pign. vel hypo.ſol.quem text.ad hoc reputat ſing. Bald. in multis locis, vt retuli in l. cùm proponas. 1. s̄ eod. ¶Nonò not. ex hoc text. in verſ. [in ea vſque ad extremum vitæ ſpatium perſeue-
12 rat,] † q̄ conſenſus præſtitus in s̄cto celebrato per aliquos ſuper hæreditate conſentientis ſortitur naturam vltimæ voluntatis, & efficitur ambulatorius, & reuocabilis vſque ad mortem

ADDITIONES.

a ¶Appellatione perſonæ. Adde Auth. item quæcunque. & ibi Bald.C.de Epiſ. & cler.& in cap.Romani. in §.vniuerſitatem, & ibi Doct.de ſen. excom.lib. 6.Ioann. And.in cap. cùm in illis. de præben. colum.1.in nouella. concluſio eſt, quod non, & ideo ſtatutum faciens mentionem de perſona, non comprehendit vniuerſitatem, vel ciuitatem ſecundum Bald. in l. omnes populi. in pen.colum.ff.de iuſt.& iure & idem Bald.in rubr. C. ad Trebell. & quid in materia larga, & fauorabili, an appellatione perſonæ veniat vniuerſitas? dic,quòd ſic,ſecundum Imo.& Abb in c.nouit.de iud.

b ¶Adde tamen, quòd contrarium in terminis tenet Parpa.in rep.l. 1.s̄.de fac. ſan.Eccleſ.in verſ.Sancto collegio.charta 41.

c ¶Quartò not. pro limitatio. l.in tempus.Secundo limita,quando aliquid requiritur de ſubſtantia,& ſolennitate præſenti.Fel.in cap.cùm dilectus. 2.colum.de accuſ.

Source : BIU Cujas

tem ex sola voluntate consentientis, & hoc infert secundum Paul. de Castr. hic, quod ex tali consensu non est acquisitum ius aliquod pacisscentibus, quia non posset in eorum præiudicium reuocare.[a] l. fin. ff. eod. ¶ Decimò istum text. pro vnico, & sing. ponderat Bald. in cap. ad nostram. 2. in 3. colu. de iure-
13 iur. † quòd si filia renunciauit [b] cum iuramento hæreditati pa
b tris viuentis in manib. fratrum, & patris, potest pater solus disponere, quòd non obst. iuramento filia simul cum fratribus æqualiter succedat, motus, quia inuito patre, de cuius hæreditate agitur, non tenuit dictum pactum, ergo requiritur perseuerantia patris vsque ad mortem, ita dicit esse casum vnicum hic, & subdit, quòd licet ista l. sit omnib. nota, tamẽ per neminem est ad hoc specialiter alleg. ¶ Sed caue, quia Bald. errat: nam, vt magistraliter declarant Barto. & ipsemet Bald. & alij hic, quadruplex est pactum in hac materia: quoddam est de non succedendo, de quo non loquitur ista l. & istud firmatur iuramento. cap. quamuis. de pact. in 6. & in hoc non requiri-
c tur consensus patris, quia cessant rationes hic alleg. in tex. [c] vt declarat Bart. in 3. colum. & iste est propriè casus Bald. quem Bald. malè retulit ad hanc l. quoddam, & secundò est pactum factum inter aliquos de hæreditate tertij viuentis, inter eos certo modo diuidenda, & de ista propriè loquitur ista l. nam in ea requiritur eius consensus, & perseuerantia, vt hic plenius habes per Bart. & alios, & sic Bald. æquiuocat ad hanc l. ¶ Vlti-
14 mò not. ex hac l. fin. secundum Bald. Sal. & Mod. † quòd licèt quis possit obligare omnia bona præsentia, & futura. l. fina. C. quæ res pign. oblig. poss. tamen non potest obligare rem alterius viuentis, de cuius hæreditate sperat, vt hic in vers. neque hypo. sicut nec potest donare, aut vendere, vel alium contractum facere, vt hic. & l. quidam. §. 1. ff. de don. Limita per text. sing. in l. fin. C. de remi. pign. & ibi Bart. exclamat. ¶ Glos. in ver. alienæ. ista glo. communiter non solet diuidi. ¶ In ead. glos. ad fin. bene dicit, quid autem è contra in parentib. an liceat parentib. pacisci super hæreditate viuentis filij, prima facie videtur dicendum, quòd sic, quia non solent parentes desiderare mortem filiorum. l. nam & si parentib. ff. de inof. test. ¶ Contrarium tamen determinant Doct. Bal. Saly. Fulg. Pau. de Cast. & Mod. hic, quia licèt in parentib. cessat ista ratio, tamen habet locum alia ratio generalis posita in fin. l. quod in reb. alienis nemo de-
15 bet posse disponere. ¶ † Glos. in ver. obseruari. not. ex hoc tex.
d non valere [d] concessionem præbendæ non vacantis, adde glo. in l. 1. C. vt act. ab hær. vel contra hæred. & glo. not. in l. si certarum. ff. de test. mil. & text. in cap. 2. de concess. præben. in 6. ideo glo. in cap. quamuis. de rescrip. in 6. dicit, quòd soli Papæ est seruata concessio vacaturæ, dic idem in legato de latere, secũdum glo. in dicta. l. si certarum. intellige in vacatura hominis incerti, sed certi hominis non conceditur etiam Papæ, secundum Bald. hic. ¶ Glo. in ver. accommodauerit. de hoc quærit, an qui non potest facere, possit facienti consentire, dic, vt per Bart. & alios hic, not. Bald. in l. 2. C. si aduer. dona. & dum glo. in fin. dicit, quòd per stipulationem tamen potest fieri, non refe-
ras ad text. quia nec conuentio nec stipulatio valet, imò nec iuramentum, vt dixi in text. sed extra text. glos. vult, quòd si aliquis per stipulationem promitteret alicui bona sua post mortem, intelligitur de præsentib. tantum, & haberetur tanquam donat. causa mort. de quo aliquid. j. dicetur, & vide, quæ dixi in d. l. licet. s. eod. ¶ Glo. in vers. pacisci, aliæ sunt claræ, diuiditur in quinque partes, prout quinque oppositiones format contra text. Secunda ibi, sed videtur contra. Tertia ibi, item cõtra. ff. de hæred. vend. Quarta ibi, item contra ff. de act. emp. Quinta ibi, item videtur, quod pactum. ¶ In ead. ibi, sol. abundat maximè, ista sol. nihil valet, quia reprehendit Iurisconsultum. Bart. & alij respondent, quòd ibi in consequentiam sub quadam vniuersitate venit substitutio pupillaris: facit, quia multa permittuntur sub vniuersitate, quæ particulariter venire non possent. l. quædã. ff. de acquir. rer. dom. l. in modicis. ff. de contrah. emp. glo. in c. querelam. in glo. mag. in vers. non potuit. de fimo. Bart. in l. Aufidius. ff. de his, quæ in fraud. cred. & in l. si mercedem. §. 1. ff. de act. emp. Bald. in c. quanto. in 2. colu. de iudi. & not. in l. à procuratore. C. mand. ¶ In ea. ibi, sol. vt ibi. vera sol. ponitur, q; permittitur ex necessitate præcedentis cõ-
16 tractus. ¶ † In ea. in fin. habes, q; pactum de futura successione potest fieri duob. modis. Bart. & alij plenius dicunt, q; imò quatuor modis: circa primum an valebit pactum de futura successione ab intestato conseruanda, Bart. facit duos casus, primus est, qñ quis venit priuandus ratione delicti, puta, filius cõmisit causam ingratitudis, per quam potest exhæredari à patre, certè si est delictum de præterito, potest pater per pactum remittere, secus si de futuro, quia inuitaret ad delinquendum,
17 contra l. conuenire. ff. de pact. dota. † adde, si filius commisit
c causam ingratitudinis, propter quam ipse filius [e] potest exhæredari à patre, si reconcilietur, intelligitur remissa, adeo, q; pater non potest exhæredare, secundum Bart. in l. 3. §. non solùm. ff. de adi. leg. Ex ista doctr. infert Bald. hic non valere pactum,
18 † quòd donatio non possit reuocari [f] prætextu ingratitudinis
f committendæ, quia inuitaret ad delinquendum, contra d. l. cõuenire. licèt ista clausula soleat semper apponi in instrumentis donationum, sed nihil valet, & dicit Pau. de Cast. quòd istis dieb. ita allegauit in quodam consilio per eum edito. adde Bald. in l. fin. C. de bon. liber. Saly. in l. pactum. C. de colla. Spec. in tit. de dona. §. 1. vers. quid si actum est. Et ibi limitat sing. Io. And. nisi interponeretur iuramentum, quia tunc cũ iuramento potest pacisci, q; etiam propter ingratitudinem committẽdam de futuro non possit reuocari donatio, per text. not. in c. quemad. ad fin. de iureiur. sequitur do. Ant. de Butr. in c. fin. de don. & ibi Imo. in 15. col. & etiam in vlt. & d. Alex. in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. & in cons. 40. in 4. vol. q; inc. super primo dubio. in vlt. col. quamuis contrarium teneat Lud. Ro. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. & in l. donationes. 2. §. 1. ff. de don. quia daret materiam delinquendi, ad text. in d. c. quemad. respondet, q; loquitur in delicto de præterito, non de futuro, sed errat, imò text. in vltima parte loquitur in delicto de futuro, nec est verum, q; ista remissio inuitet ad delinquendum, quia vt ibi dicit text. ille, qui remisit, non potest accusare ad priuatam vtilitatem, tñ ad publicam potest. ¶ An autem valeat pactum initum inter dñm, & vassallum, q; vassallus non priuetur feudo pp feloniam ab eo committendam, dic, vt not. Bald. in l. 1. in 3. q. ff. de re. diui. & in c. si cautio. in vlt. col. de fid. instr. d. Mart. Lau. in c. 1. in princ. de his, qui feu. dare poss. ¶ Secundus casus Bar. est, qñ quis priuatur successione intestati, ex dispositione l. aut statuti, nunquid per pactum possit conseruari ius succedendi non obst. illo statuto. Bart. distinguit, vt hic per eum. ¶ Aduerte inquantum tenet
19 Bart. † q; stante statuto, q; existentib. filijs masculis filiç [g] fœmi-
g næ ab intestato non succedant, posset pater per pactum initũ cũ filia, facere, q; filia ab intestato succederet non obst. statuto, cum eo tenet solus Ang. hic. Contrarium tenent Bald. & Pau. de Cast. hic, moti, qa per tale statutũ est quæsitũ ius filijs, ergo non põt tolli per solum patrem. §. fin. de leg. agn. suc. ¶ Confirmo duplici fundamento, primum est, qa etiam ius, q; habeo, vel est mihi quęsitum ex persona tua, tu non potes mihi auferre. l. si post mortem. §. fi. ff. de bon. poss. ꝯ tab. quãto fortius ius mihi acquisitum ex dispositione statuti, non debes posse mihi auferre. Secũdo, & fortius dato, q; stautum ita disponeret fauore patris, & filiorum, & sic mixto fauore, adhuc pater non põt per pactum præiudicare, vt notat Bald. in l. hac edictali. in fin. principij, per illum text. C. de sec. nup. & in l. pen. s. eod. Can. in c. si diligenti de for. comp. & q; tale statutum excludens fœminas existentib. masculis sit inductum fauore filiorum masculorũ, probat tex. in l. seruo legato. §. si testõr, & ibi Bar. & Mod. ad hoc notant. ff. de leg. 1. & text. in l. 1. §. 1. vbi Barto. not. ff. de colla. bono. Bart. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertullianum. ¶ Tertiò mouetur Pau. de Cast. quia attenta opin. Bart. sequeretur, q; hæreditas daretur pacto, contra l. hæreditas. C. de pact. conuen. Et pro ista parte contra Bart. stringit multum coloratè: nã quando filia non excluditur per aliquem rigorem iuris, vel statuti non valet pactum per filiam cum patre, q; æqualiter succedat

ADDITIONES.

a ¶ Præiudicium reuocare. Ideo si donatarius præmoriatur donanti, non nocet ei, nec eius heredib. Bald. lib. 1. cons. 115. verba dicunt. PVRPV.

b ¶ Si filia renunciauit. Adde Bart. in l. stipulatio hoc modo concepta. quæst. 2. ff. de verb. oblig. Ego autem comprobo opin. Bald. tali fundamento: pactum, quod firmatur iuramento, non dicitur contra bonos mores. cap. non est obligatoriom, de re. iur. in 6. sed pactum factum per filiam de non succedendo iuramento firmatur. c. quamuis. de pact. in 6. ergo non est contra bonos mores. Modo habeo, quòd illud pactum, per quod quis ligatur in parte bonorum, est contra bonos mores. Alex. in fin. hic. igitur idem esset si pater ligaretur, ne posset filiæ relinquere. argum. de re ad personam. Iaf. in l. vnum. ff. si cert. pet. Secundo, pro eo facit, quòd filia renuncians fratri videtur ei donare. Alex. in l. si actionem. 1. col. s. eod. & in l. sicut maior. 1. not. j. de rep. hær. sed talis donatio non potuisset fieri expressè, vt hac l. vers. fin. nisi de consensu eius, de cuius erat hæreditas futura, & cum perseuerantia, vt hoc vers. nisi, ergo si pater aliter disponat, poterit capere filia, ne plus operetur præsumpta donatio quàm expressa. l. si pater. ff. de adop. Et pro hoc not. facit Alex. lib. 3. cons. 13. & 6. vers. non obst. dum, &c. Et dictum Bald. tenet Fel. in c. 1. col. 3. vers. vnum etiam relatione dignum. de iureiur.

c ¶ In text. Adde, quòd contrarium tenet Alex. in l. stipulatio hoc modo. colu. 5. ff. de verb. oblig. Fel. in c. 1. de iureiu.

d ¶ Non valere. Adde Doct. in c. accedens. de concess. præben.

e ¶ Filius. Adde Doct. in c. quintauallis. de iureiu.

f ¶ Renocari. Iaf. in l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cau. Fel. in c. si diligenti. de foro compe. PVRPV.

g ¶ Filiæ. Alex. lib. 1. cons. 131. Iaf. in l. qui se patris. C. vnde lib.

Iaf. super j. Cod.

Source : BIU Cujas

ſuccedat cum maſculis.l. pactum, quod dotali.ſ.eod.multo-
minus ergo debet valere illud pactum, quando filia excludi-
tur vigore alicuius ſtatuti, & in hoc prima fronte videtur Bar,
grauiter errasſe.¶Ad verſ.inſti.de leg.ag.ſucceſ. allegatum per
Bart. reſponde, quod loquitur, quando illud pactum fit me-
diante diſpoſitione.l.tunc ibi valet pactum propter.l. quod nō
eſt in caſu præſenti.l.ſtam ſol.probo ex regula, quam in ſimi-
li tradit Bald.in cap.venientes.de iureiu. quòd ſtatutum ſimul
cum pacto plus poteſt,quàm ſtatutum de per ſe, vel pactum
20 ſolum, & eſt ratio, † quia duo vincula plus operantur quam
vnum ſolùm.in Auth.de conſangui.& vteri. fra.in prin. Auth.
itaque.C.communia de ſucceſ.ex quo ergo l.in illo.§.fin.de le-
gi. agna. ſucceſ. expreſsè permittit fieri illud pactum, ibi duo
concurrunt,diſpoſitio. l.permiſſiua, & poſtea ipſum pactum,
ꝙ non eſt in dicto Bart, ¶ Limitant prædicta ſupraſcripti Mo-
der. niſi etiam maſculi conſentirent expreſsè, tunc filia cum
conſenſu patris,& fratrum poteſt ſibi reſeruare ius ſuccedendi
ab inteſtato, non obſtante ſtatuto, ita etiam tenent Imol,
Lud.& d.Alex. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff.de verb.
oblig. Gem. in cap. quamuis. de pact. in 6. ¶ Tene indiſtinctè
opi.Bart. per fundamentum, ꝙ ſentit Bart. licèt lex non expli-
cet.Nam ex quo ſtatutum dicit,ꝙ exiſtentib. maſculis filię fœ
minæ non ſuccedant ab inteſtato,ergo vult,quòd ex teſtamẽto
patris poſſunt ſuccedere ſicut ergo pater teſtando potuiſſet
præiudicare filijs maſculis, prout etiam eſt text.not. in l. ſi pa-
tronus non aluerit.ff.de bon.lib. ergo eodem modo poteſt præ
iudicare paciſcendo, ſi enim eſſet acquiſitum ius filijs vigore
ſtatuti,pater non poſſet præiudicare filio, ergo cùm poſſit præ
iudicare teſtando,ergo & paciſcendo, quia de vltimis volun-
a tatib. [a] ad contractus bonum eſt argum.l. ſeruum filij.§.eum,
qui chirographum, & l. quæ de legato. ff.de leg. 1.item dato,
ꝙ ius aliquod eſſet quæſitum filijs vigore ſtatuti, tamen non
eſt quæſitum ſpe infallibili;patet,quia filij poſſent præmori vi-
uo patre,item pater poteſt teſtari, & inſtituere fœminas,vt di-
xi,item non eſt ius quæſitum, ſed quærendum mediante dota
tione patris, ergo pater qñ dotat,poteſt in iure quærendo præ-
21 iudicare filijs, † imò filius,& ſeruus in iure quærendo per eos
poſſunt præiudicare patri,& domino. glo in l.ſeruus.ſ.eod.di-
xi in l.filius paciſcendo.ſ.eod. Non obſt.fundamẽtum Pau. de
Caſt.ꝙ hæreditas daretur pacto contra l. hæreditas.C.de pact.
conuen.quia reſpondeo,ꝙ etiam quando filij conſentirent,hę
reditas daretur pacto,& tamen ipſi fatentur, ꝙ tunc valet, er-
go eorum oppoſitio confunditur ſuo fundamento,tamen qa
multiplicare inconueniens non eſt realiter ſoluere, ideo aliter
reſpondeo, vt nunc dicam. ¶ Non obſt.ergo illud, ꝙ videtur
multum ſtringere contra Bart. l.pactum, ꝙ dotali. ſ. eod. vbi
filia non poteſt paciſci cum patre de ſuccedendo æqualiter cũ
maſculis,reſponde,ꝙ text.ibi ponit rationem, quia ſi filia vigo
re pacti deberet æqualiter ſuccedere, auferret patri liberam fa-
cultatem teſtandi, quia pater non poſſet inæqualiter inſtitue-
re, & hoc reſpectu non valet pactum, quia pater poteſt aliter
teſtari non obſt.pacto. ita propriè dicit ibi text. pone nunc, ꝙ
ipſe pater non faciat aliud teſtamentum, & ſi ſit ſtatutum, ꝙ
exiſtentib. maſculis fœminæ ab inteſtato non ſuccedant,nunquid
filia vigore talis pacti ſuccedat æqualiter cum maſculis,
non obſt ſtatuto?tenet ibi do. Alex.in vlt.colu. ꝙ ſic, ergo pa-
ctum valet,allegat.l. fin.C fam. ercis. Tu ad hoc pondera text.
in d.l.hæreditas.in verſ. vice teſtamenti.C. de pact. conuen.Se-
22 cundò pondera illum text.dum in princ. † dicit,hæreditas ex-
traneis non poteſt dari per pactum. innuit ergo, ꝙ in filijs ſę-
cus eſt, in quib. per viam cuiuſlibet actus poteſt fieri.l.fina.C,
fami.ercis.& hoc modo ceſſat fundamentum Pau.de Caſt.po
tes etiam reſpondere,ꝙ hic hæreditas non datur pacto,imò fi-
lia ſuccedit de iure communi, per l.fina. C.de lib. præte. & pa-
ctum ſolum remouet obſtaculum ſtatuti, & hoc modo ha-
bes defenſatam opin.Bart.ad illud tamen, ꝙ dixi, ꝙ hæreditas
poteſt dari filijs per pactum, vide Bart, hic in 3.colu. & text.in
l.pactum,quod dotali.ſ.eod.¶ Item circa ſupraſcriptum ſtatu
tum non omitto vtilem deciſionem, quam ponit Bald.hic in
3. colu. quod ſtante dicto ſtatuto, ſi ſoror non vult dotari, vt
non excludatur à ſucceſſione, ſufficit fratrib.quòd quãtum eſt
in ipſis dotent.i.offerant ſe paratos,vt hic notabiliter per eum,
adde Bald.in l.pactum.in 20.quæſt. C.de colla. Tamen d. Abb.
in conſ.107.in 2.vol.quod incip. quatuor ſunt.in 1. colu.in vl-
timo dubio, dicit ſe firmiter putare, quòd ſtatutum diſpo-
nens,quò mulier dotata à patre, fratre, vel patruo non ſuc-
cedat matri, debet intelligi in ea, quæ tempore delatæ ſucceſ-
ſionis reperitur dotata, non autem ſufficeret, ꝙ poſtea fuerit
dotata,quia qualitas adiecta verbo,intelligitur ſecundum tem
pus verbi, cui adijcitur. l. in delictis.§.ſi extraneus, de noxa. vt
ibi per eum. dicetur aliàs latius, vbi commodius occurret.

¶ Subdit Bart, quòd ſi ſtatutum diſponeret, quod exiſtentib.
maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant, nec ex teſtõ, nec ab in-
teſtato,tunc pactum patris nõ valeret.ſequitur Ang.hic, & ad
dit gl.q̃ reputat ſing.in l.2.ff.de teſt.Pondera,ꝙ Bart.præſuppo
nit,ꝙ tale ſtatutum valeat.¶ Contrarium tenet Bald.hic,quia
auferret liberam facultatem teſtandi, ſi pater in teſtõ non poſ-
ſet inſtituere filios contra l.pactum,ꝙ dotali.ſ.eo. ¶ Limita tñ,
qñ ſtatutum ſimpliciter diſponeret, ꝙ fœminæ non ſuccedãt,
nec ex teſtõ, nec ab inteſtato, ſecus ſi limitaret in certis bonis,
puta,quia diceret, ꝙ exiſten.maſculis filiæ fœminæ non ſucce
dant nec ex teſtõ,nec ab inteſtato in bonis immobilib. tũc ſta-
tutum valeret.l.1.C.non lic.habit.metro.lib.10.l. certa forma.
b C.de iure fiſ.eo. lib. ¶ Teneo, [b] ꝙ indiſtinctè valeat ſtatutum,
quia non eſt verum, ꝙ reſtringat facultatem teſtandi, vt in ſi-
mili eſt text.not.in l.cùm ita legatum.in princ.ff.de cond.& de
mon. & ita tenet ipſemet Bald. in l.2. & in l.cùm Archimedo-
ram.C,vt in poſſ.lega.& in l.1.in 16.col.in verſ.dixi de ſtatutis.
C.de ſum.Trin.Petr.de Anch.in commen.c.canonum ſtatuta.
23 in verſ.quid ergo vtrum ſtatutum de.conſt. † Vltimò,inquan
tum in præcedenti membro Bart.defenſaui Bart.quia ſicut pa
ter non obſt. ſiatuto potuiſſet præiudicare filijs maſculis, inſti-
duendo æqualiter fœminas, ita poteſt paciſcendo, confirmo
per bonum ſimile: nam ſi filia renunciauit cũ iuramento ſuc-
ceſſioni patris,tñ pater poteſt eam in teſtamẽto inſtituere, per
text.not.in l.ſi patronus non aluerit.ff. de bon. lib.firmant Ray.
Bald.& Mod.in l.pactum dotali.in 3.q.C.de coll.& Bart.in l.ſti
pulatio hoc modo concepta.in 1.col.ad fin. vbi Ang. & Mod.
ff.de verb.oblig.& not.Bald.hic in 3.col.quem omnino videas.
Imò plus ſi filia cum iuramento renuntiaſſet ſucceſſioni pater
næ ipſi patri,& fratrib. adhuc pater ſolus poſſet in teſtõ eam in
ſtituere,vt tenet Bald.in c.ad noſtram.2.in 3.col. de iureiur. de
24 cuius deciſione feci mentionem in text.in 10.not. ¶ † Succeſ-
c ſiuè quærit Bart. nunquid valeat ſtatutum, [c] ꝙ ingrediens mo-
naſterium non ſuccedat,& diſtinguit, vt hic per eum, & dum
reſpondet ad §. ſed & hoc præſenti. in Auth. de ſan. Epiſ. pro
eius ſol.adde bonum text.in l.Titio centum.§.1.ff. de cond. &
demon.idem,ꝙ valeat tale ſtatutum loquens per participium
ingrediens, præter q̃ quo ad legitimam, tenet Bald.hic, & in l.
Deo nobis.C de Epiſ.& cle.ſequitur Petr.de Anch. in d.c.cano
num ſtatuta. in verſ.ad idem quæritur vtrum valeat. ſi autem
loquatur per participium ingreſſus, tunc indifferenter omnes
tenent ſtatutum non valere, quia non poſſet ſtatutum laico-
rum diſponere de perſona eccleſiaſtica. ¶ Hinc dicit Bald.in l.
ipſis. C. vt in poſſ.leg. ꝙ ſtatutum diſponens, ꝙ filiæ ingreſſæ
monaſterium pater non poſſit relinquere niſi certũ qd,tale ſta
tutum non valet. ¶ Pro diſtinctione Bart.duo faciunt.Primò il
lud,ꝙ poſt longam diſputationem concludit Io. And.in regu
25 la ſine culpa.in vlt.q.in mercurialib. † ꝙ ſtatutũ [d] excludens à
d ſucceſſione regni ſęcogenitum exiſtente primo, excludit illũ
etiam clericum effectum, qa ante clericatum iniecit in eum
vires,ſequitur Pan.in c.ꝙ clericis.in 13 col. de for. comp.refe-
rens ita conſuluiſſe.d.Ant.de Butr.& Petr.de Anch.idem tenet
Lap.de Caſtel.allegatione.101.quæ in c.in ciuitate Flo.do.Ant.
Imo & Pan.in c.Eccleſia S.Mariæ.de conſt. ¶ Secundò facit il
lud,quod decidit idem Bart. in l. reſcripto. §.fin.ff.de mune.&
hono.& in l.fin.C.de exact.trib.lib.10.in l.placet.vbi dicam. C.
e de ſacro.ſan. Eccleſ. quòd pro poſſeſſionib. [e] iam quæſitis Ec-
cleſiæ non poteſt ſtatui, quòd pro illis Eccleſiæ teneantur ad
collectas,ſed bene in quærendis,ſtatuendo, quòd omnia præ-
dia ſint tributaria, vt fecere Peruſini ſm Bart. ſequitur Bald.in
d.c.quæ in Eccleſiarum,in 3.col.& not.Petr.de Anch.quẽ om-
nino videas,in conſ.303.ꝙ incip. habet ſtatutum cõis Piſtorij.
Ang.in conſ.24. ꝙ inc. Eccleſia. idem videtur tenere Pan. in c.
ꝙ clericis.in 13.col.de for.compe.Tene contra Bart.ꝙ indiſtin
ctè tale ſtatutum non valeat, & ita conſultus fui in iſta ciuita-
te Paduæ,vbi eſt hoc ſtatutum, & pluries ita reſpondi. contra
Bart.

ADDITIONES.

a ¶Quia de vltimis voluntatibus. Adde Bart.in l.fin. C.commu. præd.glo.& Doct.in l.pactum. in §.fin.ff.de pact.Bald.in l.fin.C.de leg. PVRPV.

b ¶Alex.2.lib.conſ.151.viſo them.col.ſecunda. PVRPV.

c ¶Nunquid valeat ſtatutum. Adde Lud. Ro. in l.ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.oblig.Pau.de Caſt.in l.ſi quis id ꝙ.ff.de iuriſd.omn. iud. Abb. in rep.c.Eccleſia S.Marię.de conſt.Ang.in diſp.incip.quidam nobilis.Mathe. not.153.Doct.in cap.quamuis,de præſcrip.Pet.de Anch.in conſ.103. in pau cis verbis.idem in conſ.268.pro,& contra,facit Card.Zab.conſ.68.incip.in ciuitate Trigeſ. PVRPV.

d ¶Quòd ſtatutum. Adde Flo.de S. Petro. in diſputatione incip.Baro.quidam de nobili ſtirpe progenitus. Iac. Zochus de Ferraria in repe. cap. tanta. qui filij ſint legi. PVRPV.

e ¶Pro poſſeſſionibus.Adde Petr.de Anch.in cap. Eccleſia S.Mariæ,de conſtit. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Bar. tenet Ang hic, qui dicit de hoc esse casum rectè intelligendo in d. l. Deo nobis, vbi etiam antequam quis ingrediatur monasterium, sed habet solam voluntatem ingrediendi, non potest inhabilitari à potentia succedendi. Fulg. etiam hic tenet indistinctè contra Bar. quia verba l. vel statuti debent intelligi secundum tempus, quo suam efficaciam consequuntur. l. in delictis. §. si detracta. ff. de noxa. sed eo tempore quo hæreditas defertur, scilicet tempore mortis patris, erat iam ingressus monasterium, igitur, &c. idem contra Bar. tenet not. Ange. in q. per eum disputata, quę incipit, nobilis quidam genere, in antepen. colum. Imol. Ludo. Roma. & dom. Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. Bald. in l. omnes populi. in 11. col. ff. de iust. & iure. dom. Ant. de Butr. in d. c. q clericis. in penul. colum. & ibi latè Panor. in 12. colum. & seq. Gemi. & Imol. in c. quamus. de pact. in 6. Petr. de Anch. in cons. 108. quod incipit, in paucis verbis. dom. Matheſi. in not. 166. Paul. de Cast. in l. si quis id, q. in prin. ff. de iurisdi. omn. iud. vbi dicit se ita consuluisse contra Barto. & ita consuluit in consil. 335. q incip. primum dubium de quo quæritur, vbi omnino videas, vbi pondera, q licèt statutum dicat per verbum præsens, q ingrediens, &c. tamen subdit, non succedet, q est verbum futuri temporis, & sic refert se ad tempus ablatæ successionis, quo tempore est in monasterio, & sic exemptus à iurisdictione statuentium. Item si statutum valeret, retraheret volentem monachari à proposito religionis. Item ingressuri monasterium redderētur timidiores ad ingressum, si per talem ingressum efficerentur deterioris conditionis; ergo tale statutum non valet tanquam contra libertatem ecclesiasticam, Auth. cassa. & ibi Bart. C. de sacrosan. eccl. eandem opin. contra Barto. tenet dom. Alex. in consi. 139. in 2. volum. q incip. viso themate. s. scripto. in vltima colum. vbi * dicit, q *ista est communis opin.* contra Barto. ¶ Pro ista opin. con-26 tra Barto. moueor triplici fundamento. ¶ Primò, † quia paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel fieri tempore licito, sed conferri effectum in tempus prohibitū. l. q sponsæ, C. de dona. ante nup. & ibi Barto. dicit, q ista regula nunquam fallit; sed istud statutum dato, q loquatur de ingrediente, & sic de persona laica, tamen confert effectum in tempus, quo erit ingressus, ergo non valet, & istud mihi multum stringit. ¶ Secundò moueor per dictum §. sed & hoc præsenti. nec est vera solu. Barto. q ibi loquatur de damno, & non de lucro, imò loquitur de lucro, & sic loquitur etiam in quærendis, dum loquitur de relicto sub conditione. ¶ Tertiò moueor, quia in dubijs opinionibus sequenda est in iudicando illa opinio, quæ fauet Ecclesiæ. l. sunt psonæ. ff. de relig. & sump. fune. cap. fi. de reiud. l. si pars. in princip. ff. de inoffi. test. Ad idem facit, q egregiè consuluit Petr. de Anch. in consil. 223. incip. pro & contra. q non valet statutum disponens, q vxore ingrediente religionem, maritus lucretur certam partem dotis, quia per hoc statutum fortè retraheretur mulier à religione, per dictum §. sed & hoc præsenti. ¶ Non obst. illud, q tenet Barto. in d. l. rescripto. §. fin. quia reprobat Panor. in c. fin. in vlt. colu. de vi. & hone. cler. & Bald. in d. l. placet, & latius in d. l. fi. in vlt. colum. C. si. cen. vel reliqui. vbi multa allegat, quæ faciunt ad propositum, & Ludo. Roma. in l. si publicanus. ff. de publ. ¶ No. tamen diligenter regulā, quam facit Barto. q illud, q potest fieri per pactum iuramento firmatum, idem potest fieri per statutum, nihil allegat, & Fulgo. hic dubitat, tamen adde, q idem tenet Bald. in l. 1. in 15. 27 colum. C. de summa Trin. & fide cath. ¶ † Secundò principaliter quærit Barto. an valeat pactum de iure succedendi perdē a do, in hoc Barto. facit regulam, [a] quòd tale pactum non valet, fallit tribus casibus, vt hic per eum, cum quo tenent Bald. & Ange. hic, & idem Barto. Bald. Ange. & Imol. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. Tu adde in 1. fall. quando pactum habet mixturam delicti, Bar. vult, q pater accipiendo pecuniam pro emancipatione filij, delinquat, videtur contra text. expressum in l. vtrum turpem, & ibi Imol. ad hoc not. ff. de verb. obl. veritas est, q pater potest accipere pecuniam pro emancipatione filij. d. l. vtrum turpem. nec dicitur delinquere, vt dicit Barto. tamen l. adeo habet odio, q propter talem pecuniam priuat patrem successione filij per text. in simili in l. etiam. §. si quis nummos. ff. de bon. lib. & l. si quam. C. de oper. lib. ¶ Intellige, nisi acciperet illud, q l. permittit, scilicet dimidiam vsusfructus in bonis filij emancipati l. cùm oportet §. cùm autem, & ibi Barto. C. de bon. quæ lib. §. hoc quoque. insti. per quas perso. nob. acq. 28 & in specie Sal. in l. pactum. C. de collat. ¶ † Limita tamen singulariter illa iura, q pater emancipans filium potest retinere dimidiam vsusfructus, verum est in bonis quæsitis, sed in quę-b rendis [b] non potest etiam expressè conuenire de vsufructu, ita sing. limitat, & nunquam obliuiscaris Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de fil. natis ex leg. matrim. super rubr. vbi arguit ad partes, & finaliter ita determinat, & ante eum fuit in totum decisio Oldr. Lauren. in consil. 214. q incip. factum tale est in instro cuiusdam emancipationis. ¶ In secunda limitatione Bart. dicit non obstare l. si quando. §. illud. C. de inoffi. test. quia secundum glo. ibi filius accepit minus legitima, vt patet ex. §. sequenti. qa copulatiuè prosequitur, & generaliter. Item tempore C. sufficiebat habere legitimā quomodocunq;. Auth. nouissima. C. de inoffi. test. vbi glo. & Docto. Item adde Abb. in consi. 112. in 2. volum. incip. illud, de iure quæritur vtrum visa, &c. vbi dicit, q istud quando filius tantum accepit, nō reperit ab aliquo approbatum. ¶ In tertia fal. per capitulum quamuis. de pact. in 6. dic, q illud capitulum habet multas limitationes, quas ponunt Moder. præcipuè dom. Alexan. in d. l. stipulatio hoc mo-29 do concepta, quas pro nunc omitto. ¶ † Quartò vltra Bal. fallit, quando testator iam esset mortuus, tunc post mortem patris valet pactum de non succedendo, secundum Bal. & Imo. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. facit l. de fideicommisso. ff. titu. 1. & est tex. melior de inre in l. si quando §. & generaliter. & § illud. in fi. C. de inoffi. test. ¶ Quintò limita in patre legiti-30 mante filium naturalem, † quia potest legitimare cum pacto, q patri non succedat, vel succedat in certa re tantum. text. est in ca. 1. de fil. nat. ex matr. ad morga. contracto de quo text. habes per Moder. in l. pactum. C. de colla. vbi ordinariè dixi. ¶ Sextò limitat mirabiliter Cy. in d. l. pactum dotali. circa medium. 31 C. de collat. † quando filia faceret pactum de non succedendo ipsis fratribus, & pater consentiret, & perseueraret in consensu vsque ad fi. tunc valeret per hanc. l. sed caue, quia ista l. non loquitur isto casu, vt declaraui in text. in 10. not. & habes 32 per Barto. & Docto. hic. ¶ † Tertiò principaliter quærit Barto. nunquid pactum de succedendo affirmatiuum valeat nec ne; 33 & clarum est, q non valet: ¶ Successiuè tangit Bart. † nunquid valeat donatio omniū bonorum præsentium, & futurorum, & an in totum sit nulla, an saltem vitietur in parte, remitto ad Barto. & Moder. vbi plenè tangunt in d. l. stipulatio hoc modo concepta. cum concordantijs de quibus per dom. Alex. ibi, vltra quas adde Bald. in c. in præsentia. in antepenul. colum. de proba. Ludo. Roma. in consi. 117. quod incip. pro decisione cō sultationis propositæ aduertendum censeo. pulchrè Mathe. in c not. 136. ¶ Illud non omitto, quod singulariter tenet Bart. hic c sub dubio tamen fortè, q licèt donatio omnium bonorum præsentium, & futurorum facta priuato, non teneat, tamen si sit facta Ecclesiæ, vel pio loco valet, & tenet. idem sentit Bald. in Auth. si qua mulier. in vlt. colum. C. de sacrosan. eccl. & in l. 1. ff. pro soc. per tex. optimum in l. iubemus nulli. in versi. verū. in verbo patrimonium suum. C. de sacrosan. eccl. ¶ Contrariū tenet Ang. in consi. 179. q incip. visis instrumentis prædictis de eorum valore, &c. Ludo. Roma. & dom. Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. & Ludo. Roma. in repeti. Auth. similiter. C. ad l. falc. in secundo speciali piæ causæ inter contractus. Pet. de Anch. in consi. 133. quod incip. de primo dubio. ¶ Pro ista parte stringere videtur: nam ratio quare donatio omnium bonorum præsentium, & futurotum in priuato non teneat, est secundum Docto. in locis præallegatis, quia per inditectum aufert liberam facultatem testandi, & sic est contra bonos mores, ergo multò magis in Ecclesia non debet valere. c. si clientulus, de alie. feud. Nec est bonum fundamentum Barto. hic, dum dicit, q si licèt dedicare Ecclesiæ se, & sua. Authen. ingressi. ℨ. de sacrosan. eccl. ergo debet licere donare omnia bona præsentia, & futura, nam illud ideo est, quia bona veniunt in consequentiam personæ, quia eo ipso, q quis dedicat pctsonam suam monasterio, etiam si nihil dicat de bonis, tamen bona in consequentiam veniunt. cap. quia ingredientibus. 19. q. vlt Authen. si qua mulier. & Auth. ingressi. C. de sacros. eccl. Auth. nunc. C. de epis. & cler. sed multa permittuntur in consequentiam, quæ de per se non permitterentur. l. quędam. ff. de acq. rer. dom. l. in modicis. ff. de contrahen. empt. glo. no. in ca. quærelam. de simo. 34 † Hinc videmus, q licèt minor habens curatorem non possit alienare bona immobilia sine decreto iudicis. l. magis puto. § non passim. ff. de rebus. eo. l. lex quæ tutores. ff. de administ. tuto

tamen

ADDITIONES.

a ¶ Facit regulam. Ias. in Auth. præterea. C. vnde vir. & vxor. Adde, quòd tantum operatur statutum simplex quantum pactum iuratum. Barto. in l. super. ff. de acquir. hær. & in l. liberorum. ff. de verb. signifi. Eandem regulam ponit Bart. vbi de statuto excludente monachum, cons. 37. quidam Colla. Pauli, & pro eo, q dixit de firmiori validitate, statuti, Ias. in l. pactum quod dotali. supra eod. PVRPV.

b ¶ Quærendis. Adde, q videtur in contrarium esse casus in l. si viua matre. C. de bon. mater.

c ¶ Quæstio Bart. de donantibus omnia bona præsentia, & futura. Amplia etiā si retineant vsumfructum, de quo disponere possint in uita. Bar. consi. 26. pater filio.

Source : BIU Cujas

tamen ingrediendo monaſterium in conſequentiam perſonæ ſuæ poteſt omnia bona dedicare monaſterio abſque decreto iudicis, ſecundum Cyn. in d. Auth. ingreſſi. Cano. in c. in præſentia, vbi tex. de probati. dummodo ſit maior. 14. annis, minor tamen 25. vt ibi eſt text. Ad text. in d. l. iubemus nulli, in verbo patrimonium ſuum, reſpondent Ludo. Roma. & dom. Alex. vbi ſ. ꝙ intelligitur de patrimonio de præſentibus tantum. ¶Ego teneo limitationem Barto. & ita conſulerem, & addo, ꝙ etiam eam tenet, & reputat ſingu. Panor. in c. fi. in 1. not. per illum tex. cum gl. de ſucceſ. ab inteſta. & plenius in d. c. in præſentia. de proba. in 4. & 5. not. per illum text. cum gl. ibi, & ibidem Bald. in penul. colum. Et pro hoc duo ſtringunt, primò text. ineuitabilis in d. l. iubemus nulli. in verbo patrimonium ſuum, nec eſt bona ſolu. Modernorum, ꝙ intelligitur de patrimonio
35 de præſenti, ita ꝙ non veniant bona futura, † quia patrimonium eſt nomen vniuerſale, ſicut hæreditas, & peculium. l. ſi peculium. ff. de pecu. leg. per conſequens reſpicit præſentia, & fu-
36 tura. † Secundò facit, quia in dubijs opinionibus Doct. tenenda eſt in iudicando, & conſulendo opin. quæ fauet Eccleſiæ, vel pio loco, vt tenui. ſ. in 1. quæſt. princ. & eſt tex. in l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſump. fune. ¶Nō omitto etiam inquantum
37 Barto. hic ſing. vult, † ꝙ ſi aliquis dicat, dono tibi hæreditatem meam, ꝙ non valeat, & quia hæreditas eſt nomen vniuerſale, & ſic eſt perinde ac ſi donaret omnia bona præſentia, & futura, contrarium videtur tenere Barto. in l. quæſitum. §. cùm ſeruus. ff. de leg. 1. per illum tex. cum glo. quæ exponit hæreditatem. j. bona. dixi plenè in l. licèt inter priuatos, vbi etiam eſt bo-
38 nus tex. ſ. eo. ¶Quarto, & vltimò quærit Bar. † an valeat conuentio facta inter aliquos de hæreditate viuentis, quam ſperant inter eos certo modo diuidendam, & iſte eſt propriè caſus huius l. dixi in text. vbi poſui ſeptem extenſiones ad hanc l. & 7. not. fallen. Per iſta cum laude Dei remanet expedita hæc l. & per conſequens hic tit.

SVMMARIVM.

1 *Pactum quid ſit.*
2 *Quid ſit tranſactio, & quæ requirantur.*

2 De tranſactionibus. [a] Rub.

¶ Barto. in l. 1. ſ. eo. & Rapha. Fulg. hic in rubr. dicunt, ꝙ iſte titulus eſt magis vtilis, & magis ſubtilis, quàm alius, qui ſit in corpore iuris. In glo. rubricæ, quæ ponit continuationem, ha-
1 bes, ꝙ pactum, † ꝙ eſt duorum, pluriumue in idem conſenſus. l. 1. in princip. ff. de pact. poteſt ſumi in genere, & etiam continet duas ſpecies ſub ſe, ſcilicet pactum in ſpecie, & tranſactionem; ſicut in ſimili adoptio ſumitur tanquam genus, & ſpecies. l. 2. ff. de adopt. & ſi pactum ſumatur in ſpecie, in hoc diff-
2 fert à tranſactione, † quia ad hoc vt ſit tranſac. [b] duo copulati-
b uè requiruntur, primò, ꝙ aliquid detur, vel retineatur, & ſic nō poteſt eſſe gratuita. Item requiritur, ꝙ fiat de re dubia, vbi eſt, vel ſubeſſe poteſt dubium. l. 1. cum glo. ff. eod. l. 2. ſ. eo. pactum autem eſſe poteſt gratuitum, item vbi nulla eſt lis, & ſic poteſt fieri ſuper re clara. & dicit Barto. in l. ſiue apud acta. in pen. col. ſ. eo. ꝙ tranſac. componitur ex duob. à trans, & actio, ꝙ eſt tranſitus, & ſic receſſus ab actione, & ideo oportet tunc dicas, ꝙ tranſact. propriè eſt, quando actor agit in iudicio, vel agere intendit, fortè petendo centum ex cauſa mutui, vel aliter, & reus
c dat aliquid actori, vt deſiſtat à iudicio, iſta eſt propriè tranſac. [c] quæ eſt tranſitus, ideſt receſſus ab actione intentata, vel intentanda, vt declarat Bar. in l. ſiue apud acta. in penul. col. ſ. eod. & ideo actor eſt ille, qui propriè dicitur tranſigere, reus verò largè, & impropriè, ita dicit gl. in l. 2. in gl. 1. & 2. vbi Doc. no. ſ. eo.

ADDITIONES.

a ¶Tranſigens non vincit nec vincitur. Bal. in marg. ver. tranſactio. l. ſi. ff. mand. & ibi quòd tranſactio facta dicitur de proceſſu iudicij. alleg. no. in ca. ſuper literis. de reſcrip. Et materiam tranſac. ponit Cacialupus in tract. tranſac. Latè Pract. Pap. in forma libel. quo agitur vt pacta, in gl. tranſac. Spec. tit. de tranſac. vbi diffinit, & formas ponit, & quomodo a pacto differat. PVRPV.
b ¶Tranſactio. Differentiam pacti, & tranſactionis ponit Soc. lib. 1. conſ. 220.
c Tranſactio. Adde l. eleganter. §. ſi poſt. ff. de condi. indebi. l. tranſact. ff. de ver. ſign. gl. in c. ſuper eo. de decim. Hoſt. in ſumma tit. de tranſact.

SVMMARIVM.

1 *Pactio, vel tranſactio facta cum quibuſdam ex tutoribus, vel curatoribus, alijs non prodeſt.*
2 *Socius omnium bonorum habet excuſationem à munerib. publicis propter perſonam ſocij.*
3 *In habentibus connexitatem ratione officij, & in obligatis inſolidum tantum, pactio vel tranſactio facta cum vno prodeſt alij.*
4 *Illud dicitur communiter geri, quod à pluribus promiſcuè geritur.*
5 *Quo ad præiudicandum paria ſunt aliquid eſſe factum, vel fieri debuiſſe.*
6 *Quæ ſit ratio diuerſitatis, quare pluribus tutoribus competit beneficium vtilis actionis ſine ceſſione, & non ſic in pluribus fideiuſſoribus.*
7 *Quando ſunt tres tutores, vel curatores, pupillus nunc effectus maior reperitur damnificatus in centum, qualiter teneatur quilibet, an quilibet in totum, an verò pro parte, & quando tenetur in totum, quot beneficia ei competant, & nu. 8. 9. 10.*
11 *An ſi tutor, vel curator primo negauit ſe tutorem, & ſit conuictus de mendacio, perdat propter tale mendacium beneficia competentia tutoribus, vel curatoribus.*
12 *Pœna priuationis alicuius beneficij non habet locum, niſi expreſsè. l. dicat.*
13 *Pro omni contrafactione vaſſalli quamuis veniat contra iuramentum fidelitatis, tamen non perdit feudum, quod eſt beneficium, niſi in caſibus, in quibus iura hoc exprimunt.*
14 *Quando. l. copulatiuè eſt pœnalis, & correctoria, & tunc non poteſt fieri extenſio.*
15 *Pœna negantis, nunquam habet locum niſi propter dolum.*
16 *Si tutores faciant aliquem actum cum conſenſu matris pupilli, & attinentium, licèt malè ſuccedat pupillo, ipſi non tenebuntur.*

LEX PRIMA.

N Eque pactio. Iſta l. ſecundum Barto. eſt ſubtilis, & difficilis multū. Diuiditur in duas partes, ſecundum glo. & Barto. & communiter Doct. In prima ponitur vnum dictum in genere. In ſecunda ponitur vna deciſio in ſpecie. Secunda ibi, cùm igitur. hoc dicit. Libera tio gratuita, & ſic pactum, vel non gratuita, & ſic tranſactio, in qua requiritur, ꝙ aliquid detur actori, ſi ſint factæ cum quibuſdam ex tutorib. vel curatorib. alijs non proſunt. hoc dicit,
1 & figura caſum in terminis vt per Pau. de Caſt. hic. ¶† Not. 1. ꝙ pactio, vel tranſact. facta cum quibuſdam ex tutoribus, vel curatoribus, alijs non prodeſt. Alibi tamen glo. ſingularis in ca.
a 1. in glo. fina. de iure patro. in 6. [a] tenet ꝙ ſi Eccleſia habet ius commune, puta, patronatus cum priuato laico, ratione communionis priuilegium Eccleſiæ etiam competit ſeculari, po-
* nit notabiliter Panor. in c. 2. de præſcrip. * Alibi tenet glo. ſing.
2 in l. fi. C. de mune. & hono. non continuan. lib. 10. † ꝙ ſocius omnium bonorum habet excuſationem à muneribus publicis propter perſonam ſocij. Alibi tenet ſing. Bal. & eſt magnum dictum, in c. 1. quib. mod. feu. amit. ꝙ ſi ſunt duo fratres habentes feudum commune, & vnus illorum committat feloniam, per quam deberet priuari, alter non, ꝙ vterque retinebit feudum, & ita refert Bal. & ſequitur dom. Alex. de Imol. in conſil. 122. in 4. volum. ꝙ incip. viſo puncto. in 6. colum. tamen Bald. non ſic generaliter dicit, ſed bene dicit, ꝙ ſi duo fratres habent caſtrum cōmune in feudum, & vnus derelinquat dominum in prælio, feudo debet priuari, ſed ſi alius frater ſua prohibitione defendat dominum, neuter priuabitur feudo, fortis eſt pro certo deciſio, facit l. ſi poſt mortem. §. fi. ff. de bon. poſſ. contra tab. iſta ſunt, quæ vltra glo. poterant facere dubitationem not. in hoc tex. ¶Secundò not. ſecundum dom. Alex. & dom. Ant.
3 de Alex. hunc tex. not. † ꝙ in habentibus connexitatem ratione officij, & in obligatis inſolidum, tamen pactio, vel tranſact. fa-
b cta cum vno, non prodeſt alij. [b] Tu caue vt eſt de mente glo. magnæ. in prin. ꝙ hic non eſt propriè connexitas, aliàs tranſact. ratione connexitatis extenditur. gl. eſt not. in c. accuſatus. §. eum vero. in verbo iudicari. de hære. in 6. quam no. Pau. de Caſt. in l. ſi de certa, in prin. ſ. eod. Ang. Imol. & alij in l. qui Romę. §. duo
c fratres. ff. de verb. obl. nam connexorum idem eſt iudiciū, tex. [c] eſt loquens in iſta materia tutelarum in l. quid ergo. §. penul. in verbo. connexum, & ibi Bald. ad hoc no. de contrar. & vti. acti. tutel.

ADDITIONES.

a ¶Vide Iaſ. in l. ſi emancipati. ſ. de colla. PVRPV.
* Alias, de reſcrip.
b ¶Adde, ꝙ reuocato vno ex connexis, tacitè aliud reuocatur. Pet. de Bellaper. in §. ſeruus. el 1. Inſti. de her. inſti. & ibi Io. Fab. & iuramentum extenditur ad connexa. Iaſon in l. ſi quis ex argentarijs. §. rationem. vlt. no. ff. de edendo. Adde quoq; Deci. in c. tranſlato. de conſti. & Abb. lib. 1. conſ. 72. in negocio. PVRPV.
c ¶Tex. eſt. Adde tex. in l. ſi tutel. ff. de tutor. & rat. diſtra. Caſt. in l. cum venden. C. vbi cauſ. fil. Dec. in c. tranſlato. col. 2. de conſt. BELLAC.

Source : BIU Cujas

tutel. Bald. in l. cùm neceſſitatem. C. de fideicom. facit, ℘ vult glo. not. in c. quia in tantum, & ibi Panor. ad hoc no. de præb. ℘
2 diſpenſatio extenditur ad connexa, & tamen diſpenſationes[a] ſunt odioſæ, & multum reſtringendæ. c. 1. in fi. de præben. in 6. glo. in c. ordinarij, in verbo diſpenſationes, de offic. ordi. in 6. hinc conſuluit Pau. de Caſt. in conſ. 30. ℘ procurator apponēs manus ad connexa mandato, non dicitur excedere fines mandati, idem eſt in delegato, gl. in c. licèt ergo: in glo. 1. 8. quæſt. 1. idem in teſte ſecundum Bal. in l. peremptorias, circa fi. C. ſent. reſcind. non poſ. dixi in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. ff. de iureiur. & iſta ſecundo loco poterant etiam facere dubitationē in hac l. ¶ Tertiò no. ℘ pactum ad liberandū factū cum maiori parte, non prodeſt minori parti, aliquando tamen ſecus vide
4 mus, patet in l. maiorem. ff. de pact. ¶† Quartò not. ex text. ibi, communiterue, ℘ illud dicitur communiter geri, ℘ à pluribꝰ promiſcuè geritur. qūo autem, & qualiter intelligitur iſte terminus communiter, quando teſtator iubet hæredes debere cō muniter morari, declarat no. Barto. in l. Quintus. ff. de annu. leg. & conſ. inci. Victonienſis quidam. Ang. in l. ſi quis ita. ff. de condi. inſtit. ¶ Quintò not. ex text. regulam, ℘ pactum, vel tranſactio facta cum vna perſona, alij non prodeſt, nec etiam nocet, & de tranſact. adde tex. in l. Imperatores, in prin. & ibi not. Bal. & in §. fin. ff. eod. de pacto, & alia conuentione eſt text. in l. ſi vnus. §. ante omnia, & ibi Barto. ff. de pact. Limita in conuentione facta cum principe, vel cum ciuitate, quia cùm habeat vim legis, extenditur ad omnes. l. pen. & ibi Bart. & Bald. ad hoc not. C. de donatio. inter vi. & vxor. Barto. in l. ciuitas. in 1. colu. ff. ſi cert. peta. cum concordan. quas ibi dedi. ¶ Secundò limita, niſi ex præſumpta mente paciſcentium. l. tale pactum. §. fin. &
5 ibi not. Ang. ff. de pact. ¶† Sextò not. ex text. ibi, vel gerere debuerint, ℘ quo ad præiudicandum paria ſunt aliquid eſſe factum, vel fieri debuiſſe, quod limita ex his, quæ tanguntur in gl. ¶ Capio glo. magnā in verbo tertium, quam diuide in quatuor partes principales. In prima ponit rationem dubitandi, & decidendi, & alleg. aliquas leges, quarum aliquæ tendunt ad rationem dubitandi, aliquę ad rationem decidendi. adde duas alias rationes dubitandi, quas dixi in tex. Addę, & aliam per l. 1. C. ſi vnus ex plur. appel. c. pen. de appellatio. Item aliam ex l. fin. C. de duob. reis. ¶ In ſecunda parte quæ eſt ibi, ſed contra. glo. opponit contra textum, & bene ſoluit. In tertia, quæ eſt ibi, & diſtingue. glo. ponit diſtinctionem. In quarta, & vltima quæ eſt
6 ibi, item not. gl. per viam not. † quærit de ratione diuerſitatis, quare pluribus tutoribus competit beneficium vtilis actionis ſine ceſſione, non ſic eſt in pluribus fideiuſſoribus. prima, & ſecunda pars glo. ſunt claræ. ¶ Pro euidentia tertiæ partis gl. quæ eſt obſcura, & in qua conſiſtit difficultas, præmitto tria; primò præmitto ℘ glo. facta eſt ad declarandum, & ſupplendum tex. dum dicit, tertium conuenire non prohiberis, & non dicit ad quid, dubium ergo reſtat, an poſſit conueniri pro tertia parte tantum, an ad totum damnum, & ad hoc cognoſcendum de-
7 bes prius ſcire, † quando ſunt tres tutores, vel curatores, & pupillus nunc effectus maior, reperitur damnificatus in centum, qualiter teneatur quilibet tutorū, an quilibet inſolidum teneatur ad totum damnum, an verò pro tertia parte tantum, & ſic pro ſua virili, glo. facit quatuor caſus principales, ſed in effectu ſunt duo. ¶ Primus caſus eſt, quando diuiſio adminiſtrationis tutelæ fuit facta ab ipſo teſtatore, qui iſtos tres tutores dedit, vel à iudice, & iſte caſus eſt clarus, quia quilibet tenetur pro adminiſtratione ſibi aſſignata, & non pro parte aliorum, & ſic eſt perinde, ac ſi eſſent tres diuerſi tutores, & hic non eſt vltra inſiſtendum. ¶ Sęcus caſus eſt dubius, quando ſunt tres tutores, vel tres curatores, & inter ſe ipſos abſque authoritate iudicis diuiſerunt adminiſtrationem, iſta diuiſio nihil præiudicat pupillo, & ſic eſt perinde, ac ſi non diuiſiſſent, ideo gl. ſimul ponit iſtos caſus, tunc regula eſt, ℘ quilibet tenetur inſolidum ad totum damnum, ſiue omnes geſſerint, ſiue non, & hoc de rigore iuris, tamen ex æquitate competunt quatuor beneficia. ¶ Primum eſt beneficium ordinis, quādo ſunt plures tutores, vel curatores, & vnus tantum adminiſtrauit, alij ſe non impediuerunt, ordo æquitatis eſt, ℘ primo loco conueniatur qui geſſit. l. 1. & per totum. C. ſi tutor non geſs. ¶ Secundum eſt beneficium diuiſionis, nam licèt de rigore quilibet iſtorum triū tutorum teneatur de per ſe inſolidum, tamen ſi omnes tutores ſunt ſoluendo, diuiditur inter eos pro rata, quia nihil interęſt minoris, ex quo omnes ſunt æqualiter ſoluendo. l. 1. §. nunc tractemus. ff. de tutel. & rati. diſtra. alleg. in gl. ¶ Tertium eſt beneficium ceſſionis, quando ex tribus tutoribus vnus tantum eſt ſoluendo, alij nihil habent, iſte qui eſt ſoluendo ſi conueniatur, & ſoluat totum, poteſt petere à pupillo nunc maiore, cui ipſe tutor, qui reperitur ſoluendo, ſoluit, vt ſibi cedat actionem tutelæ, quā habebat contra contutores, quia dato ℘ de præſenti nihil habeant in bonis, tamen ſi in futurum contingeret eos aliquid habere, vel fieri locupletes, vult poſſe ab eis repetere
b illud, ℘ ſoluit pro eorum partib. ¶ Quartum[b] eſt beneficium vtilis actionis, quia ſi tutor qui erat ſoluendo ſoluit totum, & non fecit ſibi cedi actionem contra contutores, tamen habet à l. vtilem actionem ſine ſucceſſione contra contutores, quandocunque efficiantur ſoluendo, & ſi dicis remedium ceſſionis eſt ſuperfluum, ſi omnino à l. habet vtilem actionem ſine ceſſione, nam quando ceditur, ceditur ſolùm vtilis. Nam directæ actiones ſic finguntur affixæ oſſibus noſtris, ℘ cedi nō poſſunt, glo. in l. 3. ff. pro ſoc. Dic ℘ vtilitas eſt ex mente Bald. hic in
8 penul. colum. ¶ † Nam ille, cui ceduntur vtiles actiones, poteſt etiam exercere, & intentare directas nomine cedentis. l. qui ſtipendia. C. de procu. ſed directæ actiones habent priuilegia multa, quæ non competunt vtilibus. Item multæ exceptiones poſſunt competere contra vtiles actiones, quæ non competunt contra directas. glo. eſt. in l. emptor. & ibi Bal. C. de her. vel act. vend. glo. & Barto. in l. 1. & 2. C. de act. & obl. glo. in l. quoties, in princip. & ibi Barto. ff. de adminiſt. tuto. iſta ergo beneficia, quando competunt pluribus tutoribus, vel curatoribus, vel quando competunt vni ſolùm ex eis, operātur, ℘ in effectu qlibet tutorum non poſſit conueniri, niſi pro ſua tertia parte, & ſic pro virili. ¶ Tu autem vt clarè, & ſine inuolucro habeas veritatem præſentis materiæ, quicquid dicat glo. & latius Bar. & Doct. teneas pro conſtanti, ℘ in omnibus caſibus poſitis per glo. & Docto. iſte tertius tutor non conuenitur, niſi pro tertia parte, & ſic pro ſua virili, & nunquam inſolidum, ſic intellige
c planè text. & ℘ ita ſit, ℘ nunquam[c] conueniatur niſi pro ſua parte, conſidera omnes caſus glo. & Docto. diſcurrendo particulariter vnumquemque caſum: nam quando diuiſio adminiſtrationis fuit facta à teſtatore, vel à iudice, res eſt clara, & omnes fatentur: quando autem nulla diuiſio eſt facta, vel eſt facta ab ipſis tutoribus tantum, quo caſu nihil releuat, & non agitur ob dolum tutorum, tunc etiam res eſt clara, nā ſi omnes ſunt ſoluendo, habet locum beneficium diuiſionis, & ſic ſumma totius damni diuiditur inter eos æqualiter pro rata, ſi omnes non ſunt ſoluendo, ſed vnus tantum, ſaltem competit beneficium ceſſionis, ergo ſi pupillus liberauit contutores non poteſt cedere actionem contra eos, ergo iſte, qui eſt ſoluendo, in effectu non conuenietur niſi pro ſua tertia parte; aut iſti plures tutores doloſè verſati ſunt, & tunc cùm glo. velit ℘ non obſtante dolo habeant beneficium diuiſionis, ergo quilibet non tenetur niſi pro rata, & ſic vides, ℘ in iſta l. iſte tertius nunquam conuenitur niſi pro ſua parte, & ſic nunquam tenetur inſolidum
9 in effectu. ¶ † Fallit in duobus caſibus: primus, quando tutores doloſè verſati ſunt, & non ſunt omnes ſoluendo, ſed vnus tantum, ille tenetur in totum, nam hic non cadit beneficium diuiſionis, cùm non ſunt ſoluēdo, nec ceſſionis actionis, quia iſtud beneficium non datur doloſis, vt hic in glo. ¶ Alius caſus eſt, quando tutor conuenitur ex dolo proprio, & non ex communi, tunc tenetur in totum, vt hic declarat Barto. in 2. colum. ¶ Tertia fallen. ponetur. ſ. dum faciam differentiam, an dolus ſit commiſſus adminiſtrando, & ſic faciendo, an verò negligēdo adminiſtrare, & ita habes in paucis veritatem. ¶ Secundò proprius ad glo. præmitte, ℘ glo. vtitur improprijs vocabulis, nam dum text. vtitur vno modo loquendi, glo. vtitur alio, & iſta diuerſitas parit obſcuritatem, nam dicit text. ℘ tranſactio facta cum duobus, non eſt auxilio, & ſic non prodeſt cæteris, glo. verò quærit nunquid præiudicet, ſed debes intelligere, an præiudicet. ſcilicet pupillo, vel adulto, & erit idem in effectu. ¶ Item gl. in duob. locis dicit de electo, intellige electum, ideſt illum, cum quo facta eſt tranſactio, vel pactio, & ſic glo. intelligit de electione pacti, vel tranſactionis. item dum glo. dicit, ℘ in tertio, & quarto caſu eſt idem ius, non intelligas, prout in caſu ſuperiori, ſed vult dicere glo. ℘ illud ius, ℘ eſt in tertio caſu, illud idem eſt in quarto. ¶ His ita præmiſſis ad declarationem huius tertiæ partis glo. nunc videndum eſt de duobus principaliter, quæ ponuntur in glo. primum eſt, an inter plures tutores doloſè adminiſtrantes, non obſtante dolo competat beneficiū
d diuiſionis, [d] ſi omnes ſunt ſoluendo. gl. ſequuta Hugoli. tenet, ℘ ſic, licèt non habeat locum beneficium ceſſionis, rationem diuerſitatis aſſignant. Barto. in l. ſi plures. 2. ff. de adminiſtr. tuto.

Bal.

ADDITIONES.

a ¶ Diſpenſationes. Adde Anto. de But. in c. cùm in cunctis. in §. cum verò, de elect. Card. Zab. in c. quia circa. de conſan. & affi.

b ¶ Dec. in c. translato. de conſti. Abb. generaliter lib. 1, conſi. 72. in negocio. in 1. dub. PVRPV.

c Quod nunquam. Decius conſ. 61. col. fi. Abb. c. vt nō noceat. de transla. Epi. Abb. lib. 1. conſ. 72. ver. negans. 1. dub. PVRPV.

d ¶ Vide Are. conſi. 99. 2. dubio. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Bald.& Sal.& Moder.¶Contra iſtam conclu.approbatam per
* Bart. & *magis communiter alios*, ſtringit text. per quem tene oppoſitum,in l.magiſtratus.ff.de magiſtra. conue. & ita tenet gl. in l.2.§.fi.ff.de cura.bon. dan. & dicit Pau.de Caſt. hic,ꝙ illa.l. non allegatur per aliquem,& ꝙ per illum text. fortè verior eſt oppoſitio Azo.tu dic,ꝙ ante eum allegat Sal.hic, & relinquit cogitandum.Cyn.& Rayn.Bald.& Albe.& Rapha.Cum.in d.l. magiſtratus.dicunt,ꝙ ibi eſt text.pro Azo. & Rapha.Cuma in d.l.ſi plures,nec eſt vera ſolu.d.Alex hic,ꝙ ille text. loquitur in magiſtratibus,& non in tutoribus, quia iſta ſolu. confunditur per text.æquiparantem magiſtratus,& tutores in l.fi.in fi.eo.ti. de magiſtra.conue.Non etiam placet alia ſolu.Ray. in d.l.magiſtratus,quam ſequitur Raph.Cuma.in d.l. ſi plures, & refert Sal.hic in vlt.col.licèt non ſequatur,ꝙ tex.ille , qui dicit magiſtratum doloſum poſſe conueniri inſolidum,intelligatur mero iure,ſed ex æquitate,ſi opponatur beneficium diuiſionis,ſecus ſit.iſta ſolu.eſt contra illum tex.in 2.parte,vbi quando magiſtratus non fuit in dolo ſed culpa,bene ex æquitate permittitur diuiſio.Et tenen.opin.Azo.reſponde ad d.l.ſi plures, ꝙ loquatur,quando dolus fuit in omittendo, ſecus ſi in adminiſtrãdo, ſm gl.in d.§.nunc tractemus,& ſequitur do. Alex. hic. Tu pondera tex.ad hoc in d.§.ſi plures.in prin.in ver.non adminiſtrauerint.Secundò videndum eſt circa hanc glo. ibi, his ergo caſibus vno electo , nam glo. vult vnum, in quo ſibimet con-
10 trariatur,& ſeipſam confundit,licèt Doct.non aduertant,† nã vult glõ.ꝙ ſi plures tutores doloſè adminiſtrauerint, & pupillus cum vno tranſegerit,vel pactus ſit,ꝙ iſta tranſactio in nihilo præiudicat pupillo,nec minori, niſi in acceptis, quia alium inſolidum poteſt conuenire.cum glo.tenent Cy. & Sal.hic.certè glo.ſeipſam confundit,nam primò vult,ꝙ inter doloſos adminiſtratores competat beneficiũ diuiſionis,ſi ita eſt, quomodo quilibet tenebitur inſolidum , vt gloſſ. ſubiungit , imò pro rata tantum. Cyn. in vlt. colum. mirabiliter reſpondet,& cum eo tenet Pau.de Caſt.hic,ꝙ arg.procederet, quando beneficiũ diuiſionis ſimul competeret cum beneficio ceſſionis, ꝙ non eſt hic,ſed nihil eſt dicere , quia ſic beneficium diuiſionis eſſet fruſtra.contra dict. l. ſi plures. propterea tene cum Barto. in 2. colum.ꝙ quando ſunt plures tutores , qui doloſè adminiſtrauerunt,& omnes ſunt ſoluendo,ſi pupillus tranſigat cum vno, ſibi præiudicat quo ad partem illius, nã ex quo hic datur beneficium diuiſionis , ergo alius omnino non poteſt in effectu conueniri niſi pro ſua rata.iſta eſt veritas,quamuis Raph.Fulg. in penul.col.ſuper hoc paſſu dubitet,& relinquat cogitandum.
11 ¶† Circa prædicta moueo nouam , & vtilem quæſtionem , quã non inuenies in ſpecie tactam, an ſi tutor vel curator primò negauerit ſe tutorem,& ſit conuictus de mendacio, an ꝓpter tale mendacium perdat beneficia competentia tutoribus vel curatoribus,quę s.retuli;videretur,ꝙ ſic per multa ſimilia;
a nam qui negat [a] ſe fideiuſſorem,ſi conuincatur de mendacio, perdit beneficium ceſſionis, & excuſſionis.l. ſi dubitetur. §.ita demum, & ibi Barto. ff.de fideiuſſo. Bald. in Auth. contra qui propriam,in 3.col.C.de non num. pec.idem in ſocio.l.ſi vnus. §.fi.ff.pro ſoc.l.ſed hoc ita.in fi.ff.de re iud.Idem in hærede,qui negat rem eſſe hæreditariã, nam ſi conuincatur de mendacio, perdit beneficium Falcidiæ.l.hęreditatum.§.fin. ff. ad l. Falcid. Idem in marito,ſecundum Barto.in l.etiam. §.1.ſolu.matrim, & idem in multis ſimilibus enumeratis per glo. in l. nemo ex
b his.[b] ff.de regul.iur.& per glo.in c.nullus pluribus.de regu. iur. in 6.¶ Ego in contingentia facti conſului contrarium,& multi
12 Docto.ſe ſubſcripſerunt,& ita fuit iudicatum. motus, † quia
c pœna priuationis alicuius beneficij [c] non habet locum , niſi l. expreſsè dicat.§. cùm igitur. in Auth. de non eligen. ſecundo nuben.per quem tex.ita not.dicit Bal. in Auth. ex teſtamento, in penul.colum.C.de ſecun.nnp.dom.Alex.in d.l. etiam. §.1.in 4.col.licèt ergo reperiantur multi caſus,in quibus,ſi negans conuincatur de mendacio,perdat beneficia tradita à l.tamen iſtud non reperitur expreſſum in iure in tutoribus, vel curatoribus, igitur,& c.Facit,ꝙ vult gl.not.in c.fi.de iure patro. quam Doc.
d ibi not.& præcipuè Panor.qui ad hoc reputat ſing.ꝙ ad hoc [d] vt habeat locum pœna priuationis alicuius iuris,puta præſentandi,vel eligendi,requiritur, ꝙ expreſsè cautum ſit.¶ Tertiò facit,ꝙ vult gl.no.in c.apoſtolus.81.diſtin.ꝙ niſi lex ſpecialiter exprimat debere imponi pœnam depoſitionis, non debet vn-
13 quam quis deponi.¶ Ad idem & quartò facit , † ꝙ pro omni contrafactione vaſſallus quamuis veniat contra iuramentum fidelitatis,tamen non perdit feudum,quod eſt beneficium,niſi in caſibus,in quibus iura hoc exprimunt, vt probatur in c.1. §.illud. quæ fuit prima cauſa beneſi. amit. expſsè firmat And. de Iſern.in c.1.qual.iur. debe.vaſal.fideli.dom Alexan.in conſi. 103.ꝙ incip. videtur prima conſiderationem dicendum.in 12. col.in 1. volum. ¶Ego nunc fortiter dubito, primò per text.in cap. 1. §.porrò.in ver.prædictis, & ver. ſed quia nam. quæ fuit pri.cauſa benefi. amit. in vſib. feud. vbi propriè tex.in materia priuationis feudi,& ſic beneficij expreſsè dicit, ꝙ debet procedi de ſimilibus ad ſimilia.Bal.in d.§.porrò.in 3. colum.dicit ibi eſſe tex.meliorem de iure, ꝙ in pœnalibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia.Idem tenet Sal.in l.2.in 19. colum. C. de noxa. dom.Alex.in Auth.non licèt.C.de lib.pręte.¶ Secundò facit gl. ſing.in l.fi.C.de reuoc.dona.in verbo voluerit, quam ſequitur Cyn.& Sal.quæ gl.vult iuncto text. ꝙ etiam ſi lex pœnalis vtatur dictione taxatiua,adhuc tamen fit extenſio, licèt poſſet di-
14 ci , ꝙ ibi illa extenſio fit per aliam l.¶† Tertiò moueor,quan-
e do l.copulatiuè [e] eſt pœnalis, & correctoria , tunc non poteſt fieri extenſio.gl.eſt in clem. vt hi qui.in verbo in eiſdem.de ęta te,& qualitate.dom.Anto.de But.in c.fin.in 1. & 12.fal.de conſuetudine.Gem.in c.1.in 1.fal.de tempo.ord.in 6. Ludo.Rom. vbi reputat illam glo.ſing.in conſi.129.incip.licèt magna apud me fuerit dubitatio ſemper.dom.Alex.in l.ſi conſtante. in prin. in 6.colum.ff.ſolu.matrimo.ergo ſecus eſſe debet, quando lex
15 eſt ſolùm pœnalis. ¶† Quartò moueor , quia pœna negantis nunquam habet locum niſi propter dolum. c.vaſallus, 1.& ibi Bald.ſi de feud.defunct.controu.ſit inter do.& agna.gl. in l.fi.& ibi Ang.ff.de rei vend.ſed dolus dicitur delictum, glo. in l. 1.in prin.& ibi Barto.no.ff.de fideiuſſo.tuto.ſed ego allego tex. meliorem de iure in l. 1.§.nunc tractemus,in verſi. planè. ff. de tutel.& ratio.diſtin.hic ergo agitur de delicto puniendo,ergo de materia fauorabili,ergo debet extendi, quia regula eſt , ꝙ licèt l. ſit pœnalis,tamen ſi tendit ad puniendum delicta,cenſetur fauorabilis,& debet extendi,ita Bar.in l.quemadmodum , circa medium.C.de agri.& cenſi lib.11.l.2.§.exercitum. poſt glo.ibi. ff.de infami.Bald.in l.non ſine.C.de bon.quæ lib. Paul. de Caſt.
16 in l.bona fides.ff.depoſi.cogita.¶† Item in hac materia,in qua dictum eſt,qualiter tutores,vel curatores teneantur,not.perpetuò ad excuſationem tutorum , vt ſint cauti , quando facient aliquem actum,ꝙ faciant cum conſenſu matris pupilli, & attinentium,tunc licèt malè ſuccedat pupillo,ipſi non tenebuntur.glo.eſt not.in l.2.in glo.magna.in verbo pupillo, circa medium.C.de his,quibus,vt indig.& illam glo.Paul. de Caſt.ibi in vlt.col.ad hoc no.& reputat valdè ſing.& perpetuò tenendam menti:& ex illa glo.no.ibi Bald.in 3.opp.ꝙ ratione conſilij conjunctorum præſumitur à tutore abeſſe dolus , & culpa, ꝙ eſt not.dignum ſm eum:facit,ꝙ per illam glo. vult Bald.in rubr. C.de pœna.iudi.qui malè iudi.& Sal.in l.fi.eo.tit. ¶Sum in vltima parte glo.ibi,item not.ꝙ ſi vnus reproba rationem gl.per duo fundamenta Bar.& aliorum hic, & tene rationem diuerſitatis aſſignatam per glo.in l.ex facto.§.fi. ff.de nego.geſt. vt hic per Barto. Iaſ.Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶Qui negat. vide Iaſ.in l.ꝙ te.colũ.12.ff.ſi cert.pet. PVRPV.
b Ex his,vbi videas Dec.col.1.poſt medium.
c ¶Vide Alex.in l.nempe.col.4.de leg.2.Iaſ.in l.illam.col.3. ff.de collat. Dec.in l.nemo ex his.ff.de reg.iur. PVRPV.
d ¶Quòd ad hoc. Adde Barb. in c. ex parte.el 1.de reſcrip. in 1. colum. conſi. 36.in 2.volum.
* ¶Et eandem concl.ꝙ pœna priuationis nunquam locum habet,niſi in caſibus à iure expreſſis,comprobat Rol.conſi.27.num.14,lib.1.per tex.in Auth. de non elig.ſecun.nub.§.cùm igitur,ver.optimum,& conſi.89.nu.22.lib.2. poſt Alex.conſ.103,nu.15.lib.1.Dec.conſ.90.colum.2.138.poſt num.5.581, colum. 4. & vide eundem Iaſ. in l. quod te.nume. 30. ff. ſi certum petatur. MASVER.
e ¶Copulatiuè.Adde Bar.in l.non dubium.in 1.q.C.de legi.

SVMMARIVM.

1 *Timor litis motæ,vel mouendæ eſt cauſa ſufficiens,per quam fieri poteſt tranſactio valida de iure.*
2 *Ad hoc vt valeat tranſactio,non requiritur , ꝙ de præſenti ſit lis, ſed ſufficit ꝙ in futurum poßet ſubeßе.*
3 *Debitor ita poteſt capi propria autho.ſi timor,& ſuſpicio fugę ſit , ac ſi eſſet in actu fugiendi.*
4 *Paria ſunt aliquid fieri coactè,vel timore coactionis.*
5 *Qui ſoluit nulla coactione , ſciens ſe poſſe cogi,dicitur inuitus ſoluiſſe.*
6 *Verbum cautio,prolatum à l.qualiter ſumatur.*
7 *Tranſactio propriè dicitur ex parte actoris , & non ex parte rei.*

LEX

LEX II.

1 a SVm te proponas. † Timor litis motæ, [a] vel mouendæ, eſt cauſa ſufficiens, per quam fieri poteſt tranſactio valida de iure; & cautione interpoſita datur actio; & ſoluti inhibetur repetitio. hoc dicit. b Et pone caſum ſic, Soror minabatur fratri, ꝙ ſibi volebat mouere quæſtionem ſuper hæreditate paterna, quam ſolus frater in totum obtinebat, & hoc ſiue de iure ſiue de facto, puta quia erat ſtatutum, quòd exiſtentibus maſculis filijs fœmina non ſuccedat patri, & ſic de iure propter ſtatutum filia erat excluſa, tamen de facto volebat litigare, frater metu iſtius litis futuræ, trã ſegit cum ſorore, & ſibi promiſit ex cauſa tranſact. centum, & ſoror fecit conuentionem, & pactum de non petẽ. poſteà propter delictũ ab hac ſorore commiſſum bona ſua fuerunt publicata, & confiſcata, fiſcoq; applicata, procur. fiſci petit illa centum promiſſa ex cauſa tranſac. frater excipit, ꝙ promiſſio eſt nulla, quia facta eſt ex falſa cauſa, ſ. ex cauſa tranſact. ſed ibi nõ poterat eſſe tranſact. quia tẽpore tranſact. nulla lis de præſenti erat inter fratrem, & ſororem, & vbi non eſt lis, non poteſt eſſe tranſact. hoc non obſtante, in iſto text. deciditur contrarium, eo quia, ꝙ ad hoc vt poſſit fieri tranſact. non requiritur, ꝙ lis ſit de præſenti, ſed ſatis eſt, ꝙ in futurum poſſit moueri lis, & ad 2 hoc milles allegatur iſte tex. ¶† Not. ex tex. ibi, & ſi nulla fuiſſet quæſtio, ꝙ ad hoc vt valeat tranſact. non requiritur, ꝙ de præſenti ſit lis, ſed ſufficit, ꝙ in futurum poſſit ſubeſſe, vt hic, & l. 1. §. pactum. in glo. ff. de pact. ideo notarij ſecundum Ange. ſolent apponere in inſtrumentis clauſulã, cum de præſenti inter partes ſubſit lis, aut in futurum ſubeſſe ſperetur, &c. imò plus probat iſte tex. iuncta glo. ꝙ valet tranſact. non ſolùm quando in futurum timetur moueri lis de iure, ſed etiam ſi ſolùm de c facto, c intellige tamen ſanè, ceſſante calumnia, quæ vitiaret tranſact. niſi eſſet ex parte rei, in l. in ſumma. in princip. ff. de condi. indebi. dicam in l. ſub prætextu inſtrumenti. ĩ. eod. ¶Secundò not. ex tex. ibi, (propter timorem lit.) ꝙ idem operatur metus futuræ litis, ac ſi de præſenti eſſet lis. ſic in ſimili idem operatur timor guerræ, ac ſi guerra eſſet, quantum ad remiſſionem, quæ debet fieri ex pacto gabellarijs, ſeu datiarijs propter guerram, ſm Pet. de Anch. in conſ. 88. ꝙ incip. præmiſſa facti ſerie conſiderata. quem ſequitur do. Alex. in l. diuortio, in princ. 3 in 4. colum. ff. ſolu. matrim. ¶† Similiter idem operatur timor, & ſuſpicio fugæ, ac ſi debitor eſſet in actu fugiendi, vt poſſit ꝑ- d pria authoritate d capi. glo. in l. quæſitum. ff. de pigno. Bald. & Sal. in l. pen. per glo. ibi. C. de pigno. act. Bald. in l. ſi quis in tantam. in 6. colum. C. vnde vi. & in l. generali. C. de decu. lib. 10. quamuis de hoc vltimo dubitet Ang. in l. Ariſto. ff. de iure delib. & in l. nẽmo carcerem. C. de exacto. trib. lib. 10. ¶Similiter ſufficit timor armorum. l. 3. §. armis deiectum, & ibi Barto. & Ang. ff. de vi, & vi arma. Bald. in c. cùm dilectus, in vlt. colum. vbi limitat. de ord. cog. adeo, ꝙ ille, qui ſtat cum alio armatus, dicitur ferre opem eius delicto, quamuis non faciat aliquem actum, ſecundum Innoc. in c. continentiam. de cler. percuſ. refert, & reputat tenendum menti Bald. in l. raptores. in pen. not. C. de epiſ. & cler. & in c. 1. in princ. de benefi. fra. in vſib. feud. & in l. 1. in 2. colum. C. de ſer. fug. & in l. ob hæc verba. ff. de infa. & in l. 1. §. ſed in eo. ff. ad Sena. Syll. in l. data opera. in 12. colum, qui accu. non poſ. Ludo. Roma. in conſ. 117. ꝙ incip. ex præmiſſa ſtatuti particula. imò plus tenet Bald. in l. non ideo minus in vlt. colum. C. de accu. ꝙ licèt ſit quis in loco remoto, & longinquo à loco, in quo facio homicidium, tamen ſi propter eũ ego reddor audacior, & offenſus timidior, dicitur præſtare auxilium homicidio; imò plus Ange. in d. l. 3. §. armis. ponderat gl. 1. ibi, quam dicit eſſe diligentiſſimè notandam, ꝙ d. regula, ꝙ ſufficit timor armorum, procedit etiam ſi ille, qui cum armis e acceſſit, arma depoſuit, vnde ille, qui ſurgit e contra aliquem, licèt arma deponat antequam aliquid faciat, tamen illud, ꝙ facit, dicitur armis feciſſe. ſequitur dom. Alex. in conſi. 121. in 3. 4 volum. ꝙ incip. quoniam per excellentiſſimum. ¶† Similiter paria ſunt aliquid fieri coactè, vel timore coactionis. l. nouiſſimè, in prin. in ver. metu. ff. ꝙ fal. tuto. auct. vbi Bal. ad hoc no. & dicit, ꝙ alibi non ita bene reperitur, & per hoc infert, ꝙ idẽ eſt confiteri metu, & formidine tormentorum, ac ſi confiteretur in tormentis. infert etiam ad alia no. de quibus ibi per eum. Et Dyn. in d. l. nouiſſimè no. ex illo text. ꝙ ſuſpicio tormentorum idem operatur, ꝙ ipſorum illatio. idem dicit Bald. in l. interpoſitas. in fi. ĩ. eod. & in c. 1. §. item ſacramenta, de pace iura. firma in vſib. feud. & in c. fin. ad fi. de appel. ¶Facit, ꝙ tenet Io. 5 And. in regula bona fides. in princip. de reg. iur. in 6. † ꝙ qui ſoluit nulla coactione adhibita, ſciens ſe poſſe cogi, dicitur inuitus ſoluiſſe. ¶Et idem Ioan. And. in c. præterea, ſecundo, de iure patro. not. ex illo text. in verbo, extorquentes, quòd dicitur ab inuito extorqueri illud, ꝙ quis vltrò ſoluit petenti, ſed ſolito extorquere, ſequitur Io. de Ana. in c. 2 in 13. colu. de delic. puero. ¶Tertiò pondera tex. in verbo (cauiſſe.) nam Barto. dicit, ꝙ glo. ſecunda intelligit, ꝙ cautio fuit facta pacto nudo, & propterea opponit Barto. ꝙ ex pacto nudo agi non poteſt; & reſpondet vt hic per eum, dic melius cum glo. allegante l. ſancimus. C. de verb. ſign. † ꝙ imò intelligitur mediante ſtipulatione, quia ſic intelligitur verbum cautio prolatum à l. vt in d. l. 6 ſancimus, cum glo. 1. imò verbum cautio, non ſolùm intelligitur per ſtipulationem, imò etiam debet interuenire obligatio bonorum, ſecundum Barto. in l. ſi prius, in 10. colum, in verſi. 3. quæro nunquid cautio. ff. de oper. nou. nunc. & in l. prætoriæ, tertia, vbi etiam Ange. ff. de præto. ſtipu. & in l. 1. ff. qui ſatiſ. cog. Imo. Paul. & Moder. in l. diuortio. §. interdum. ff. ſolu. matrim. 7 ¶Capio glo. 3. quę vult, † ꝙ tranſactio propriè dicatur ex parte actoris, & non ex parte rei. Idem tenet glo. præcedens, & hoc demonſtrat etymologia vocabuli, vt dixi. ſ. in rub. vnde iſta gl. facit ad ſtatutum diſponens, quòd tranſigens teneatur ſoluere gabellam, nam cùm in ſtatutis verba debeant pròpriè intelligi, intelligeretur ex parte actoris, & non rei; tamen Docto. Peruquos refert dom. Anto. de Alexan. tenent contrarium, præcipuè ratione correlationis, & vt æqualitas ſeruetur, & dicit do. Anto. ꝙ ita ſeruatur in practica, & mihi placet, quando militaret identitas rationis, aliàs ſtandum eſſet etymologię vocabuli negatiuè conceptæ, quando diffinitio non repugnat, vt dixi in l. 2. §. appellata. ff. ſi cert. pet. Item aduerte, ꝙ iſtæ gl. factæ ſunt timore contrarij, ꝙ declara vt per Bar. hic.

ADDITIONES.

2 ¶Not. etiam hic, ꝙ tranſactio non valet, ſi lis non ſit. limita niſi ſit iuratum, quia valet vt pact. Bar. in l. ſi quis minor. ĩ. eo Ex hoc infert, non valere compromiſſum in his, quæ iuris ſunt. Iaſ. in l. pen. ſup. tit. 1. co. pen. Limitat Dec. in c. ſæpè. 2. not. de appellat. Secundò infert Cor. lib. 4. conſ. 161. viſis, ꝙ ſufficit tamen timor litis. Rom. conſi. 371. Ang. conſi. 240. inſtrumentum. Ang. conſi. 49. cùm lis, & conſi. 249. ſuper puncto, & ideo ſi dedi. 10. ne vadas ad iudicem, dicitur tranſactio. l. 3. ff. de condi. ob cau. in prin. de clauſula notariorũ, de qua per Iaſ. hic, vide Soci. conſi. 220. viſis. parte 2. de iſta clauſula, ꝙ ſuper omnibus de quibus lis, &c. vide Soci. conſi. 223. & Barb. conſi. 39. quæ tamen non trahitur ad turpia. PVRPV.

b ¶Et dicit Bal. hic, ꝙ dolus ſororum non vitiat, quia fratri notus. ſequitur Ale. & Iaſ. l. ſub prætextu, la. 1. ĩ. eo. col. fi. Soc. lib. 3. conſ. 59. in cauſa nob. Comitum, col. pen. ver. 4. PVRPV.

c ¶Alex. vbi de tranſ. lib. 1. conſi. 42. ſuper præmiſſo themate. colum. fin. latiſſimè comprobat Marſ. in l. 1. ff. de quæſt. col. 10. ver. vlterius. Corne. de tranſac. lib. 4. conſi. 265. Et ex hoc, ꝙ tranſactio fiat timore litis, renunciatio per trã ſac. non dicitur libera, & ita contra hæredem vſurarij. Abb. lib. 2. conſ. 12. & 51. col. 2. facit. Fel. in c. 1. de tranſac. in fi. Et idem firmat Abb. lib. 2. conſ. 123. tertia parte. 2. dub. PVRPV.

d ¶Propria auctoritate. Adde l. 4. in §. ſi ſe debitorem, & ibi Bar. ff. de his, quæ in frau. cred. Bar. in l. fin. C. de fer. in Auth. Imo. C. de actio. & obl. & an talis poſſit capi die feriata, vide gl. Bar. & Doct. in d. l. fi. C. de fer. & Paul. de Caſt. conſi. 39. incip. in cauſa capturæ.

e ¶Vnde ille, qui ſurgit. Adde glo. 1. in l. 3. in §. qui armati; & ibi Ang. ff. de vi, & vi arma.

SVMMARIVM.

1 *Imperatiuum relatum ad eum, de cuius commodo agitur, non importat neceſſitatem, ſed conſilium.*

2 *Infirmitas corporis præſtat vacationem, ſeu excuſationem ab his muneribus publicis, quæ corpore implenda ſunt, non quæ pecunia.*

3 *Stante ſtatuto, ꝙ conſules artium cognoſcant de cauſis, intelligitur de cauſis ſpectantibus ad illam artem.*

4 *Stante ſtatuto, ꝙ libris mercatorum adhibeatur plena fides, intelligitur de cauſis ſpectantibus ad ſuam mercantiam.*

5 *Statutum diſponens de fide plenaria adhibenda Theſaurario: non procedit, quando agitur de materia non pecuniaria, & ſic non pertinente ad officium Theſaurariæ.*

6 *Stante ſtatuto, ꝙ filius fam. mercator, vel artifex obligetur, intelligitur ſi contrahat cauſa illius mercantiæ.*

7 *Domini non tenentur de delicto ſuorum officialium, vel famulorum, quã do delinquunt extra mynisterium, quo dominus eis vtebatur.*

8 *Poteſtas, vel communitas non tenetur de delicto ſuorum officialium, quando delinquunt extra officium.*

9 *Fideiubens pro fidelitate ſeruanda à Caſtellano alicuius arcis vel Caſtelli, non tenetur de fidelitate, vel delicto, quod committit extra cuſtodiam arcis.*

10 *Fideiuſſor cambij non tenetur pro mercantia ſcripta in libris cambij.*

11 *Nuncio publico non creditur, niſi circa officium ſuum.*

12 *Statutum diſponens, bannitum haberi pro confeſſo, intelligitur quo ad maleficia ſcripta in libro banni, & non quo ad alia.*

Actor

13 *Actor, qui debet habere centum ex vna cauſa, & vna actione, poteſt petere quinquaginta, & ſic partem de illis centum.*
14 *Paſſus ſimul plures iniurias, vel plura furta, poteſt pro vno tantum agere.*
15 *Iudex ex officio etiam parte non petente poteſt cogere reum, vt declaret exceptionem ſuam obſcuram.*
16 *Reus excipiens de tranſactione, non videtur fateri debitum, quod actor petit.*
17 *Sententia debet eſſe conformis libello.*
18 *Tranſactio, & ſententia æquiparantur.*

LEX III.

AGe cum Geminiano. Iſta l. eſt obſcura in text. ideo præmitte, ꝙ legitur altero de duobus modis, vno modo ſecundum glo. in verbo nominatim, quando petitio rationis adminiſtratæ tutelæ fuit ſpecialis ſuper certa ſpecie adminiſtrationis frumenti, & ſimiliter tranſact fuit ſpecialis, & iſte eſt verus intellectus in ſe, ſed eſt de indubitabili. Vnde ſecundo modo, & melius legitur per glo. in verbo quanta pecunia, & per glo. fi. & Docto. ꝙ iſta l. loquitur, quando fuit petita generaliter redditio rationis totius adminiſtrationis, licèt poſtea tranſactio fuerit ſubſecuta ſub vna certa ſpecie tantum ex adminiſtratione, & ad hoc bene pondera rationem aſſignatam in fin. text. ¶ Not. primò ex
1 text. in verbo age. iuncta glo. † ꝙ imperatiuum relatum ad eũ, de cuius commodo agitur, non importat neceſſitatem ſed cõſilium. facit l. 2. in fi. & ibi Barto. ff. mand. & in ſimili tex. in l. Tirio centum. in prin. & ibi Bar. ff. de condi. & demonſt. ſic è contra, verbum rogatiuum prolatum à ſuperiore neceſſitatẽ importat. glo. in l. 1. ff. ꝙ iuſſu. ¶ Secundò no. ꝙ ſpecialis rranſactio ſpecialem operatur effectum, ex quo not. ſecundum Bald. & Salyce. quod limitata cauſa limitatum producit effectum, & ad hoc vulgò quotidie allegatur iſta l. concordat l. in agris limitatis, & ibi Bar. ff. de acquir. rer. dom. in bonis lecturis. hinc dixit
2 text. in l. 2. §. corporis debilitas. ff. de vaca. muner. † ꝙ infirmitas corporis præſtat vacationem, ſeu excuſationem ab his muneribus publicis, quæ corpore implenda ſunt, non quæ pecunia. facit tex. in l. antepen. ff. ex quib. cau. maio. & text. not. in l. cùm duobus. §. cùm duo. ff. pro ſoc. & in l. 3. §. eodem modo. ff. nau. cau. ſtab. Ad idem text. in l. fin. C. de iuriſd. omn. iud. per quem not. ibi Bald. in 3. no. & etiam Antiq. & Cy. & Ang. ibi, ꝙ conſules mercatorum, qui habent cognoſcere de cauſis mercatorũ, intelligitur, quando cauſæ ſunt occaſione mercantiæ, ſecus ſi aliter, & idem in conſulibus notariorum, ſecundum eos. ¶ Vnde conſuluit Ludo. Roma. in conſi. 300. ꝙ incip. in caſu propoſito, † ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ conſules artium cognoſcant de
3 cauſis, intelligitur de cauſis ſpectantibus ad illam artem, & non
4 de alijs. † Similiter videmus, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ libris mercato-
a rum [a] adhibeatur plena fides, intelligitur, quando ſcribunt de ſpectantibus ad ſuam mercantiam, puta, ſi mercator pannorũ ſcriberet de pannis traditis alicui, ſecus ſi ſcriberet de alio depoſito, vel mutuo, ſm Io. And. in addi. Spec. in tit. de inſtru. edi. §. nunc dicendum, in additione magna poſita ſuper ver. priuatorum. in 1. colum. ſequitur Ludo. Roma. in conſ. 23. ꝙ incip. pro diſcutienda veritate thematis, & in conſ. 25. ꝙ incip. in puncto propoſito breuiter dicendum. dom. Fran. de Are. in conſi. quod incip. conſultatio præmiſſa. in 1. colum. & in conſ. 43. ꝙ incip. in propoſita conſultatione viſo articulo, & dom. Alex. quamuis nihil alleget de prædictis, in l. admonendi. in 28. col. ff. de iureiuran. Hinc conſuluit Ludo. Roma. in conſ. 319. ꝙ inci.
5 in cauſa Ioan. † ꝙ ſtatutum diſponens de fide plenariè adhibenda Theſaurario, non procedit, quando agitur de materia non pecuniaria, & ſic non pertinente ad officium Theſaura-
6 riæ. † Similiter ſtante ſtatuto, ꝙ filiusfam. mercator, vel artifex obligetur, intelligitur ſi contrahat cauſa illius mercantiæ, vel artificij, ſecundum Bald. in l. fi. in 2. colum. C. ad Maced. in l. 3. §. ex hoc edicto. ff. naut. caup. ſtab. Pau. de Caſt. in l. 1. §. in filiofamil. ff. ad Mace. vbi dicit, ꝙ pluries vidit iſtum caſum de facto Florẽ. Similiter Syndici, qui habent ſyndicare officialẽ, non impediunt ſe de geſtis extra illud officium, ſecundum Bald. in l. 2. C. vbi de ratioci. & in l. obſeruare §. proficiſci. in 2. quæſt. ff. de
7 offic. proconſ. & leg. Bald. in d. l. 3. §. ex hoc edicto. ¶ † Similiter domini non tenentur de delicto ſuorum officialium, vel famulorum, quando delinquunt extra myniſterium, quo dominus eis vtebatur, ita Bar. in l. ne quid. in prin. ff. de incen. rui. nau. & in l. 1. §. familiæ. ff. de publ. Panor. in ca. 1. in 3. colum. de reſti. ſpol. Petr. de Ancha. & Gemi. in c. ſi Epiſcopus. de offic. ordin. in 6.
8 Et dicit Ang. in l. 1. C. ſi rect. prouin. † ꝙ Poteſtas nõ tenetur de malè geſtis per ſuos officiales, extra eorum officium. hinc conſuluit Ludo. Roma. conſi. 338. incip. in caſu propoſitæ conſul-
9 tionis. † ꝙ communitas non tenetur de delicto officialis à ſe electi, quando delinquit extra materiam officij; ſimiliter fideiubens pro fidelitate ſeruanda à Caſtellano alicuius arcis, vel Caſtelli, non tenetur de infidelitate, vel delicto, ꝙ committit extra cuſtodiam arcis, puta, ſi exercet robariam, ſecundũ Bal. in l. 1. circa prin. ff. de magi. conue. alibi tenet Pet. de Peru. in ſuo
10 tracta. ſocietatis. in 8. parte quæſt. 40. † ꝙ fideiuſſor cambij nõ tenetur pro mercantia ſcripta in libris cambij, & ita dicit conſuluiſſe Bald. quia fideiuſſor in cauſam limitatam non tenetur
11 extra illam cauſam. † Similiter, & nuncio publico non creditur niſi circa officium ſuum, vnde ſi dicat citatũ dixiſſe ei iniuriam, non creditur ſibi, ſm Io. And. in addi. Spec. in tit. de cita. §. 1. in prin. ſequitur Panor. in c. cùm parati. in 4. colum. de appel.
12 Alibi tenet Bald. in l. ſi aduerſarius. C. de fide inſtru. † ꝙ ſtatutũ diſponens, bannitum haberi pro confeſſo, intelligitur quo ad maleficia deſcripta in libro banni, & non quo ad alia, & iſta omnia ſunt propter hãc regulam, quia limitata cauſa limitatũ producit effectum, & hoc modo iſta regula eſt vtiliter amplia ta. ¶ Tertiò not. ſm primum intellectum Ange. & Moder. hic,
13 ꝙ † actor, qui debet habere centum ex vna cauſa, & vna actione, poteſt petere 50. & ſic partem de illis centũ, & ita practicãt periti aduocati dubitantes de iure ſuo, vt experiantur quomodo probare poſſint in illa parte. de quo per Barto. in l. in commodato. §. duobus. ff. commoda. & in l. ſcire debemus. in princ. vbi Mod. ff de verb. obl. & in l. quidam exiſtimauerunt, vbi di-
14 xi. ff. ſi cert. pet. Subdit Ange. hic, † ꝙ paſſus ſimul plures iniurias, vel plura furta poteſt pro vno tantum agere, ita dicit eſſe tex. no. in l. interdum. §. fin. de fur. ¶ Quartò no. ex tex. ibi, iudex
15 quæret, &c. ſm Bal. Sal. & Mod. hic, ꝙ † iudex ex officio etiam parte non petente, poteſt cogere reum, vt declaret exceptionẽ ſuam obſcuram, & multò fortius poteſt cogere actorem etiã reo non petente, vt declaret libellum ſuum obſcurum: ratio, quia intereſt ipſius iudicis, ad hoc vt poſſit certam ferre ſententiam, idem tenet Bald. in l. 1. in vlt. colum. C. vt quæ deſ. aduo. Panor. in c. 2. de lib. obal. licèt dom. Anto. ibi dubitauerit, & hic no. limitationem regulæ l. 2. in fi. C. de ana. excep. vbi dicitur, ꝙ procedit libellus incertus, & obſcurus parte non opponente, dixi in l. edita. s̃. de eden. Quintò no. ex tex. ibi, probatum fuerit,
16 ſm Bal. Sal. & Mod. hic, † ꝙ reus excipiens de tranſactione, nõ videtur fateri debitum, ꝙ actor petit, de quo per Bar. in l. non vtiq; ff. de excep. ratio eſt, quia inducta ad hunc effectum, non debent operari contrarium. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. ¶ Vltimò iſtum tex. alleg. & ponderat Bar. in l. 1. ad fi. s̃. eo. vt ibi per eum. ¶ Capio glo. in ver. indebiti. iſtam glo. diuide in duas partes. In prima remouet contrarium. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſed contra. ſ̃. eo. gl. opponit, & pro ſolutione ponit quadrimembrẽ diſtinctionem, de quolibet membro dicetur in l. ſub prætextu ſpecierum. ſ̃. eo ¶ Ex prima parte glo. collige duas concluſiones: prima, ꝙ in hac l. non requiritur aliqua replicatio, & in hoc bene dicit, declarando vt per Barto. Secundò vult gl. hic, & expreſſius glo. in d. l. ſub prætextu ſpecierum, in gl. fin. ꝙ differentia ſit inter ſententiam generaliter latam ſuper adminiſtratione tutelæ, vel curæ, vt illa mero iure obſtet in omnibus, vnde requiritur replicatio, aliud ſit in tranſact. generali, vt hic, ratio diuerſitatis, quia ſententia refertur ad petitionem: quæ fuit ge-
17 neralis, non autem ad proſecutionem ſpecialem ratio, † quia ſententia debet eſſe conformis petitioni. l. fi. de fideicom. liber. l. vt fundus. ff. cõmuni diuid. c. licèt heli. de ſimo. non ſic eſt in
18 tranſactione, tamen quia † tranſactio, & ſententia æquiparantur. l. non minorem. ſ̃. eo. dic, vt per Bar. hic.

ADDITIONES.

a ¶ Mercatorum. Adde Fel. in c. cùm ordinem. 2. col. extra de reſcrip. Iaſ. in l. 1. col. pen. in fi. C. vnde vir, & vxor. in l. ſi quis ex argentarijs. §. rationem. 3. no. ff. de eden. Fel. c. poſt ceſſionem. 2. col. de prob. & in c. petens. ad fi. 2. colu. de homi. c. 2. col. 9. de fide inſtru. vide Lap. in c. per veſtras. char. 73. de dona. inter vi. & vxo. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Dolus in tranſactione poteſt committi altero de duobus modis.*
2 *Tranſactio poteſt fieri nuda conuentione mediante Aquiliana ſtipulatione.*
3 *Actio extincta per acceptilationem, non poteſt amplius intentari, ſed ſi in tranſactione interuenit dolus, agitur de dolo, niſi ſuper dolo tranſactum ſit.*
4 *Confeſſus in iudicio non appellat.*
5 *Dictio niſi, quot modis ponatur in iure.*
6 *Dictio præter, quid importat.*

Dolus

Source : BIU Cujas

7 *Dolus dans causam transactioni non annullat eam ipso iure.*
8 *Ad hoc vt renunciatio doli valeat, duo requiruntur copulatiuè.*
9 *Vbi requiritur fieri expressam, vel specialem mentionem alicuius actus, non sufficit, quòd fiat generalibus verbis.*
10 *Acceptilatio inuentione, & forma est de iure ciuili.*
11 *In generali remissione non excluditur dolus de præterito.*
12 *Licèt dolus de futuro non possit expressè, & directò remitti futuro administratori, tamen potest remitti per indirectum.*

LEX IIII.

Actione administratæ.

Præmitte ad euidentiam, & intellectum ver. nisi de dolo. ex mente Bar. & clarè ponunt Bal. & Saly. hic,
1 † q̃ in p̃senti materia potest committi dolus altero de tribus modis. Primò in administrando, q̃n tutor, vel curator dolosè administrauit: de isto dolo nihil tangitur hic, sed aliquid dixi in l. 1. s̃. eo. Secundò committitur dolus in transigendo, quando dolus inducit, & dat causam transactioni, & de isto dolo propriè loquitur tex. hic in isto versi. nisi de dolo. secundum intellectum Azo. quem teneas, & planus est ad hunc text. Tertio modo committitur dolus post transact. factam in non obseruando, vel adimplendo conuenta in transact. & de isto dolo loquitur iste tex. in ver. nisi de dolo, ꝑm Placen. quem tenent Bar.
2 & Ang. hic. tene præcedentem intellectum. ¶† Item præmitte pro intellectu text. q̃ transactio potest fieri altero de duob. modis. Vno modo simplici, & nuda conuentione, & tunc si promissa in transact. non seruentur, vel non impleantur, licitum est redire ad primam actionem, quia illa non est extincta nec sublata. Secundo modo potest fieri transactio mediante Aquiliana stipulatione, & acceptilatione, per quàm acceptilationē ipso iure tollitur actio competens actori, ideo exoritur tunc arduum dubium, si reus non obseruet contenta in transact. quo remedio ipsi actori succurratur, nam ad veterem actionē redire non potest, quia illa ipso iure extincta est per acceptilanem, ideo tunc aliqui tenent, q̃ detur actio de dolo. Aliqui, q̃ actio præscr. verb. aliqui q̃ condictio ob cām, vt reponat se in prima obligatione, quam difficultatem gl. hic plenè attingit, & super ea dicitur. ¶ Diuiditur in 3. partes, vt per Bart. hoc dicit.
3 † Actio extincta per acceptilationem, non potest amplius intentari, sed si in transact. dolus interuenerit, agitur de dolo, nisi
a super dolo transactum sit. hoc dicit. ¶ Not. de dictione nisi, [a] quæ bis est posita in text. in prima ponit, & firmat: in secunda priuat seu negat. dic vt per Bar. & alios hic, & plenius Bart. in l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. & tene, q̃ dictio nisi, cùm sit exceptiua, necessariò significat oppositum antecedentis, cui immediatè aduersatur, vnde si præcedat oratio negatiua, dictio nisi ponit, & affirmat, si verò è contra p̃cedit oratio affirmatiua, dictio nisi, negat, & priuat, adde text. in l. extraneo. ff. de ven. in poss. miten. & in l. 4. ff. de custo. reo. & in c. cum accessissent. in fi. de consti. ¶ Et not. ad actum practicum vnum, ex quo potes magnum honorem reportare, q̃ sing. ponit Bal. in d. c. cùm accessissent. in 5. colum. q̃ si ego actor facio tibi positionem, q̃ debes mihi centum ex causa mutui, & tu reus respondendo positioni dicas, nego, vel non confiteor nisi probetur, illa dictio nisi ponit. ideo si probo per testes, aderit geminata probatio, scilicet per testes, & per confessionem tuam. Et hinc ergo sequitur effectus, q̃ si feratur sententia contra te, nō
4 poteris appellare, † quia confessus in iudicio non appellat. l. 2. & l. abstinendum. C. quor. appel. non reci. & dicit Bal. q̃ aduocati imperiti nesciunt aduertere, quid sit hoc dictum, nego nisi probetur. teneas bene cordi. ¶ Item ad prædictam doct. adde facere, quod per ista verba nolo aliquam in vxorem nisi te. certè isto casu dicor te in vxorem accipere, ꝑm Spec. in tit. de spons. §. 1. versi. 1. d. Anto. de But. & Panor. in c. ex parte. de sponsa. ibi fortius tenet Panor. q̃ si dico, non habebo aliam in vxorem nisi te, ista verba important matrimoniū de præsenti, licèt sint verba futuri temporis importantia habitum, & non actum. contra prædictam doctri. q̃ quando præcedit oratio negatiua, q̃ dictio nisi, non affirmet, nec ponat, facit text. in regula peccatum non dimittitur. de reg. iur. in 6. ¶ Secundò, & fortius obst. fortiter tex. in l. diuus. in princip. cum glo. ff. de pet. hæret. propterea gl. ibi declarando tex. exponit nisi, pro sed. sequitur Ric. malum. & Albe. in d. l. si eum. §. qui iniuriarum in penul. colu. vide Barto. in d. l. diuus. qui aliter latè respon. sed non ex toto satisfacit. ¶ Item inquantum Barto. opponit de l. Titia. §. fin. ff. de manum. testa. & respon. vt hic per eum, & plenius in d. §. qui iniuriarum. adde, quod vult Bald. in c. cum olim nobis. in 2. colum. de elect. qui ponit alios intellectus ad illum tex. præcipuè vnum, quē dicit esse subtilem, & posteà infert, q̃ si testator dicat, nō lego tibi seruos nisi Stichū, & Ioannē, q̃ Stichus, & Ioānes non sunt legati, quasi sint duæ negationes tendentes solùm ad priuationem. Facit, q̃ per illam l. Titia. §. fi. decidit Bal. in c. prætereà requisiti. in penul. colum. de appel. q̃ si iudex dicat ò Petre, nisi te purgaueris, te non absoluo, q̃ si Petrus se purgat, per hoc non est absolutus, per tex. quem ipse dicit non esse alibi in iure in d. l. Titia. §. fin. tamen idem Bald. in c. cum accessissent. in 5. colum. de consti. tenet, q̃ si dico, non promitto tibi centum, nisi Papa Peru. venerit, certe Papa veniente Peru. necessitor ad illa centum, vt ibi per eum. Sed dictam l. Titia. §. fi. limita sing. vt ꝓcedat, quando solùm adesset vna conditio negatiua, importata per dictionem nisi: secus si adesset prima cōditio libertatis affirmatiua, deinde alia negatiua. nam ambab. conditionibus impletis consequitur libertatem. text. est not. in l. si quis libertatem. §. fin. ff. de statulib. Vltimò adde, q̃ decidit Raph. Cuma. in consi. 84. incip. proponitur, q̃ ser Blancus. in 2. dub. ¶ Item adde circa quæstionem Barto. quando promitto
b non vendere alij [b] nisi tibi. text. not. in l. si sterilis. §. si tibi. ff. de act. empt. glo. & plenius per Bar. & alios in d. §. qui iniuriarum. Spec. & Ioan. And. in tit. de spon. §. 1. circa prin. Ange. & Innoc. in l. qui Romæ. §. cohæres. ff. de verb. obl. Nico. de Neap. insti. de act. in princ. latè Alber. de Rosa. in dictionario suo in ver. nisi. Item adde, q̃ in ista quæstione contrarium tenet Bald. in d. c. cùm accessissent. in 5. colum. motus bono fundamento, quia si illud venderet nisi tibi, solùm denotaret potentiam, & habilitatem: certè ista verba essent superflua, & contractus superfluus, quia ista habilitas, & ista potentia, q̃ posses mihi vēdere, omnino inerat à natura l. sicut. C. de act. & obl. ergo hæc adiectio debet intelligi, vt aliquid operetur. l. si stipulatus. ff. de vsu. & l. 1. in fin. ff. ad municip. nedum enim clausulæ appositæ in contractibus debent intelligi, vt aliquid operentur, imò singulæ dictiones, & syllabæ, secundum Bal. in rub. C. de contrahen. empt. in 9. q. & est gl. not. in c. solitæ. in verb. tanquam. de maio.
5 & obe. ¶† Quot autem modis ponatur in iure ista dictio, nisi, habes per Bald. & Saly. hic, & latius Alb. in d. §. qui iniuriarum. quorum dictis adde, q̃ dictio nisi, aliquando exponitur pro sine. glo. in l. sancimus. in prin. C. de dona. Et illam glo. ponderat ibi Raph. Fulg. facere ad illud, in quo dicit se consuluisse, dum esset controuersia inter Regem Vngariæ tunc electum Imperatorem, & Sereniſſimum Ducale, dominium Venetorum, fecerunt compromissum in Summum Pontificem, sub hac forma verborum, vt ipse Romanus Pontifex de omnibus, & quibuscunque eorum controuersiis nisi partium voluntate ꝓnunciare posset, dicit q̃ super illa dictione nisi, varij varia dicebant. sed q̃ ipse consuluit, q̃ ibi dictio nisi, caperetur pro sine, & esset sensus, q̃ Summus Pontifex posset pronunciare de q̃buscunque controuersijs sine partium assensu aut voluntate, per illam glo. ibi, quam dicit sibi fecisse magnum honorem.
6 ¶† Successiuè tangit Barto. de dictione præter, [c] cui adde glo.
c & Barto. in l. 1. in fi. ff. de pigno. act. & in l. Scio. §. vxori. ff. de annu. leg. & in l. qui ita. ff. de dot. prælega. & latius, quàm alibi in d. §. qui iniuriarum, & tex. in l. bona. §. si quis quia, & ibi Ioan. de Aret. Ang. & Imo. ff. de dam. infect. & tex. in Authen. hoc amplius, & ibi ponderat Bald. in 4. colu. C. de fideicom. Albe. in dictionario suo in ver. præter. latè Ludo. Roma. in consi. 328. q̃ incip. præsens consultatio in plura quæsita diuiditur. in 1. & 2. colum. & considera text. in l. 1. ff. si quis cau. vt ibi dixi.

¶ Et

ADDITIONES.

a ¶ Nisi. Adde Bar. in l. Titiæ, in §. Lucius. ff. de manu. test. in l. Scio, in §. vxori. ff. de an. leg. Innoc. in ca. dudum. el 2. de elec. Arch. in c. 1. de consti. lib. 6. Pet. Girardi sing. 46. Alex. lib. 4. cons. 2. in vlt. dub. Bal. in c. nisi. de offic. deleg. Dec. in c. prætereà, el 2. in 1. not. de appel. Ang. consi. 337. non reuocando. Corn. lib. 1. consi. 208. circa præsentem. col. 3. Dec. in c. consultationibus. colum. fi. de offi. delegat.

* Et dic, q̃ ea dictio præceden. regula negatiua affirmat, teste Deci. consi. 532. nu. 1. quandoq; excipit à præceden. Paris. consi. 17. nu. 22. lib. 1. quandoque inducit formam, vt scribit Osasc. decis. 174. num. 2. & vide eundem Ias. in l. si eum. §. qui iniuriarum, nu. 26. ff. si quis cau. MASVER.

a Non vendere alij. Bru. consi. 67. dum quæritur. col. 2.

* Adde dist. Bar. in l. si eum. §. qui iniuriarum. col. fi. ff. si quis caut, per quam confunditur ista reprobatio Bal. ad quam respondet ipse Ias. in d. §. qui iniuriarum, & vide quæ scribit idem Ias. in l. qui Romæ. §. cohæredes. nume. 24. ff. de verb. obl. in §. supereſt. nu. 2. insti. de act. Boer. q. 48. 49. parte. 1. BELLAC.

c Præter. adde Doct. in l. nullum. ff. de diuorti. Dy. in reg. peccatum. de regu. iur. lib. 6. Io. And. in c. dilecto. de testa. adde Spec. de spon. Cum. consi. 111.

* Et dic, q̃ ea dictio ponitur inclusiuè. l. 1. in fin. vbi gl. de pign. act. l. sed & hæ. §. penu. de procur. quandoque ponitur exclusiuè. l. nullus, de diuor. & repud. Pract. Bald. in fin. & sic excludit id, adq̃ refertur. l. si ita legatum sit. §. Scio. de leg. 1. no. Bald. in l. data opera. col. 16. post. prin. C. de ijs, qui accus. Ias. in l. Titiæ textores. nu. 36. ff. de leg. 1. declara, vt per eundem in l. vicena. nu. 14. ff. si quis caut. Rom. consi. 328. col. 1, MASVER.

Source : BIU Cujas

¶ Et dum Barto. hic limitat in odioſis per dictum Innocen. in cap. dudum. el 2. de elect. quod dictum in ſpecie refert Barto. in d. l. Seio. §. vxori, ℭ ſi Papa dicit, diſpenſo tecum, vt alia beneficia præter detenta poſſis licitè retinere, certè ſuper obtentis non dicitur diſpenſatū, ratio, quia diſpenſationes ſunt odioſæ. c. 1. in fi. de fil. presby. in 6. idem tenet Ang. in conſi. 294. quod incip. quoniam in vltimis volunt. in 3. colum. pro iſta limitatio. facit, quod vult glo. ſing. in clem. 1. in ver. facere, de vſur. vbi gl.
a tenet, ℭ ſi ſtatuto caueatur, [a] ℭ fœneratores non poſſint capere pro vſuris præter duos denarios pro libra, dictio, præter, non ponit, ℭ duo denarij poſſint capi, quia hoc modo ſtatuentes inciderent in excommunicationem, & de illa glo. facit feſtum Bald. in Auth. ad hoc. in 3. colum. C. de vſur. & in l. Gallus. §. ille
7 caſus. ff. de lib. & poſthu. & in d. §. qui iniuriarū. ¶† Secundo no. ex hoc text. ℭ dolus dans cauſam tranſactioni non annullat eam ipſo iure, contra ℭ oppone, & ſolue, vt per Barto. & Mo-
8 der. hic, & plenius in l. ſub prætextu, la 2. ℨ. eo. ¶† Tertiò diligenter not. ex verſic. fina. quòd ad hoc vt renunciatio doli valeat, duo copulatiuè requiruntur. Primò, ℭ renuntians ſit legitimæ ætatis, & conſequenter maior 25. ann. nam ſi eſſet minor, non valeret, quia lex præſumit, ℭ ea fragilitate, qua inducitur minor ad tranſigendum, eadem fragilitate induceretur ad renunciandum dolo. l. doli mali. in verſic. diuerſum. ff. de nou. Secundò requiritur, ℭ renunciatio ſpecialiter fiat, vt dicit text. hic in verb. niſi ſpecialiter. Non ſufficeret ergo generalis renunciatio, prout in ſpecie tenet glo. in l. Pomponius. 1. in verſicu. abſit. ff. de nego. geſt. ſpecialis enim renunciatio plus operatur, quàm generalis. l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi quis caut. not. Barto. & Docto. in l. qui Romæ. §. duo fratres ff. de verb. obl. & facit ratio, quia vbicunque lex aliquid ſpecialiter requirit, vt hic, ibi non ſufficit generalis renunciatio, vt declarat Barto. in l. 1. ad fin. ff. ſi quis in ius voca. non ierit, & in l. fina. ad fi. C. ſi contra ius, vel vti. publ. & in l. ſi quis in prin. teſtamenti. in 4. colum. in ver. quęro quid ſi teſtator. ff. de leg. 3. Ang. Pau. de Caſt. & Mo der. in l. ſi mihi, & tibi. §. in legatis. ff. de leg. 1. Adde glo. in cle. 1. in verſic. ſpecialiter. de iudi. quæ vult, ℭ quando aliquid debet
b fieri verbis ſpecialibus, [b] non ſufficit, ℭ fiat generalibus. idem tenet Petr. de Anch. in c. 1. de reſcrip. in 6. ¶ Confirmo per tex. in l. ſi quando. §. generaliter. in ver. niſi hoc ſpecialiter. C. de inoffi. teſt. per quem tex. not. ibi. Gul. de Cun. Bald. & Saly. & Alb. Bal. & Ang. in l. de his. ff. de tranſact. ℭ ſi filius vocat ſe tacitum, & contentum de relictis à patre in teſtamento, pro omni, & toto eo, quod ſibi debetur in bonis patris, non per hoc intelligitur renunciaſſe legitimæ, quominus poſſit petere ſupplementum legitimæ, & per hoc eſt melior tex. de iure in §. cæterum. in Authen. vt cùm de appel. cogno. Ad idem pondera text. in l. fin. §. omnem. in verſ. ſpecialiter. C. de adminiſt. tuto. per quem text. dicit Bar. in l. non exiſtimo. circa fi. principij. ff. de adminiſt. tut. quòd vidit multas tutelas caſſari, in quib. non interuenerat ſpecialis renunciatio, de qua in illo tex. Ad idem tex. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. in ver. in ſpecie. ff. de excu. tuto. per quem not. ibi Bal. ℭ non ſufficit generaliter dicere, oppono exceptiones, ſed debent opponi ſpecificè per illum text. ¶ Facit glo. in c. paſtoralis. de excep. quæ vult, ℭ non ſufficit dicere, oppono talem exceptionem ſaluis omnibus alijs exceptionibus mihi competentibus, ſed oportet illas ſpecialiter exprimi. Facit, quod in ſimili vult glo. valde ſing. in c. inquiſitores. in verſic. expreſsè. de hæret. in 6. ℭ vbi reſpectu certę perſonæ debet fieri mētio expreſsè, non ſufficit fieri mentio verbis generalib. contra quaſcunque perſonas cuiuſcunque qualitatis, gradus, aut conditionis exiſtant, ſed debet fieri ſing. mentio per nominationem ꝑſonæ. Facit cle. conſtitutionem. de elect. per quam no. ibi dom.
9 Ant. de But. vt refert Imol. † ℭ vbi requiritur fieri expreſſam, vel ſpecialem mentionem alicuius actus, non ſufficit, ℭ fiat generalibus verbis. ¶ Limita tamen prædicta per text. ſolennem. in l. omnes. in ver. ſpecialiter ac nominatim. C. de præſcr. 30. ann. quem ibi multum not. Bald. & Ang. reputant ſingu. & meliorem de corpore iuris, quòd ſufficit apponere clauſulam, quæ frequenter apponitur in bullis Papæ, non obſtantibus quibuſcunq;, etiam ſi eſſent talia, de quibus oporteret ſpecialem mentionem etiam in indiuiduo facere, quòd iſta clauſula ſufficiat. Idem tenet Ang. in l. diui. §. licèt. ff. de iur. codicil. ¶ In contrarium pondera fortem text. in cap. qui ad agendum. de procur. in 6. Cyn. in l. vnica. ad fi. C. quando Imper. inter pupil. & vid. quem ſequitur Ludoui. Roma. in conſi. 327. quod incip. iſtæ ſunt rationes. in 3. colum. & in conſ. 426. quod incip. quod indultum. in 4. colum. Concordat, quod d. l. omnes. procedit in diſpoſitionibus legum, vel ſtatutorum, vel in his, quæ habent vim legis, ſecus eſt in priuatis perſonis, ita propriè loquitur text. in d. cap. qui ad agendum, & ita in ſpecie tenet Ange. in l. ſed & ſi quis. §. quæſitum. ad fi. ff. ſi quis cau. quando autem ad hanc legem dicatur ſpecialiter fieri, dicetur. ℨ. in gl. fi.
¶ Capio glo. in ver. deducta. ex qua habes rationem, quare in hac. l. requiritur, quòd actio curæ fuerit prius deducta in ſtipu-
10 lationem, † quia aliàs acceptilatio, quæ inuentione, & forma eſt de iure ciui. l. actus legitimi. ff. de regul. iur. glo. & Docto. in l. an inutilis. §. fin. ff. de accep. non poſſet tollere ea, quæ ſunt iuriſgen. idem dicit glo. in l. fin. & latius Bald. C. de accep. quare autem ea, quæ ſunt iuriſgen. magis tollantur per ſtipulationē quàm per acceptilationē, dic, quia ſtipulatio nouat, & ſic non in totum tendit ad deſtruendum, prout facit acceptilatio, ſecundum glo. & clarius Barto. in d. l. an inutilis. §. fin. in verſic. honorariæ. Bald. in l. fin. C. de accept. Saly. & Fulg. hic. ¶ Capio glo. magnā in verſic. niſi de dolo. iſtam glo. diuido in duas partes princip. In prima ponitur dictum. In ſecunda format quæſtionē neceſſariam ad intellectum tex. Sed̄a ibi, ſed pro quo dolo. prima pars eſt clara. ¶ Capio ſecundam partem, quam ſubdiuido in ſex particulas. In prima quærit glo. de quo dolo loquatur text. cùm poſſit tripliciter dolus committi, vt declaratur. ſ. in euidentiali. In ſecunda reſpon. ſecundum Roger. & Azo. quòd loquitur de dolo commiſſo tranſigendo, quando quis dolo fuit inductus, vt tranſigeret, & iſte eſt bonus, & planus intellectus, & ſine ſcrupulo, & iſtum tene. Iſta ſecunda eſt ibi, reſpondeo pro dolo in tranſactione. In tertia ibi, alij dicunt. refert ſecundum intellectum Placen. quòd iſte text. loquatur de dolo poſteà commiſſo poſt tranſactionem iam perfectam, in non implendo promiſſa in tranſactione. In quarta, quæ eſt ibi, ℭ non placet. glo. reprobat intellectū Placen. per tria fundamēta, licèt Barto. Bald. & Pau. de Caſt. dicant, ℭ ſunt tantum duo fundamenta, nam ipſi credunt, ℭ glo. inducat. l. 1. §. ſi quis. ff. de dolo. ſimul cum l. ſi quis accepto. ff. de cond. cau. data. hoc modo, actio de dolo non competit, vbi alia poteſt competere. d. §. ſi quis. ſed hic competit condictio ob cauſam. d. l. ſi quis accepto. igitur, &c. ego puto ℭ ſint argumenta ſeparata, & ita ſeparatim inducit glo. d. l. 1. §. ſi quis. nam glo. vult inducere hoc modo, nam ibi dicitur, ℭ ſi actio prima fuit extincta per acceptilationem, vt hic, ibi non competit actio de dolo, tamen potes dicere, ℭ ille tex. loquitur quo ad debitum antiquum, ſed ℭ non poſſit agi ad promiſſa in tranſactione per actionem de dolo, ille tex. non negat. In quinta quę eſt ibi, ſed ſi velis tueri Placen. glo. defendendo intellectū. Placen. reſpon. ad d. l. ſi quis accepto, & l. ſi mulier. ff. de condi. ob cauſam, altero de quatuor modis. Primam ſolu. reprobant Doct. per naturam tit. in quo ſituata eſt. d. l. ſi quis accepto. Secunda, & 4. ſolu. ad idem tendunt, ℭ hic debitum non erat liquidum, ex quo erat in controuerſia, & in hoc bene dicit, ſed in l. ſi quis accepto. debitum erat liquidum, & hæc diuinat. Tertiam ſolu. ſequuntur Barto. Ange. Pau. de Caſt. & do. Alexan. hic, ℭ in hac. l. adultus duo prom i ſerat. Primò liberare per acceptilationem. Secundò amplius in perpetuum nō petere, & iſtud ſecundum nunquam potuit ꝑfectè impleri, ſed quia iſtud eſt diuinare nimium ad hanc legem, ideo circa hoc non inſiſto. In ſexta, & vlt. quæ eſt ibi, ſed primam lect. approbo. glo. & bene approbat primum intellectum Azo. & illum ſine ſcrupulo ſequaris. ¶ Capio gl. fi. in ver.
c tranſactum ſit, quam diuide in tres. In prima declarat text. [c] In ſecunda extendit, & pro extenſione allegat. l. 1. C. de plus peti. quæ nihil facit, niſi iunctis no. per glo. & Doct ibi, & per glo. & Bar. in l. in ſumma. in princ. ff. de condi. indebi. In tertia format not. quæſtionem. Sed̄a ibi, & intellige. Tertia ibi, item quærit.
11 ¶ Ex tertia parte habes duo notare. Primum expreſsè, † ℭ in generali remiſſione non excludatur dolus de præterito, & adhoc iſtam glo. reputat ſing. Bald. in l. cùm neceſſitatem. C. de fideic. ſed aduerte, iſta gl. intelligitur altero de duob. modis, vno modo ſm Cy. & Bald. Sal. Pau. de Caſt. & dom. Alex. hic. Cy. & Bal. in l. ſub prætextu. ℨ. eo. ℭ glo. velit facere differentiam inter ℨctus inter viuos, & vltimas volunta. ℭ in contractib ſeu generali remiſſione inter viuos includatur dolus de præterito, ſecus ſit in vltimis volunta. Idem tenent Bald. & Ang. in l. ſi vnus. §. illud. poſt glo. ibi. ff. de pact. Ratio differentię eſt, quia in vltimis volunt. legata relinquuntur propter benemerita. l. nec adiecit. ff. pro ſoc. quæ ceſſant in his, in quibus dolus interceſſit, quę ratio ceſſat in contractibus, de quo etiam per Bald. & Imol. in l. ſi ſeruus vetitus. ff. de leg. 1. Non puto, ℭ iſta ſit intentio huius gl. quia dictum gl. debet intelligi ſm leges quas allegat. Bar. in l. nō ſolùm. 2. §. ſi liberationis verba. ff. de lib. leg. & in l. cum quidā. ff. de his, quib. vt in dig. Sal. in l. ex cautione. in 10. col. C. de non

num.

ADDITIONES.

a ¶ Caueatur. Adde Card. Zab. in c. cùm dilectus. de conſuetud.
b ¶ Verbis ſpecialibus. Adde Bal. in l. fi. in fi. C. de hære. vend.
c Vide Pau. de Caſt. limitantem [illegible] conſ. 342. conſiderandum eſt primò.

Source : BIU Cujas

nume.pecu.Ioan.And.in c.cum nuncius.de teſti. ſed glo.in differentia quam facit, alleg.leges, quæ loquuntur ſolùm in vltima volun.vnde credo, ꝙ alia ſit mens gl.non quidem conſtituere differentiam inter contractus,& vltimas volun. ſed bene in modo conceptionis verborum, & ita intelligit Fulg.nam ſi ſimpliciter liberat, vel relinquit liberationem, non includitur dolus,ſecus ſi in ſpecie remittat quamcunq; actionem, & hanc differẽtiam propriè facit tex.in l.ſi qs rationes.de lib.leg.alleg.in glo.& quamuis tex.dicat ſpecialiter.pondera, quia non dicit in indiuiduo,ergo videtur ſufficere remiſſio,de qua in gl. p theoricam Bar.in l.1.ad fi.ff.ſi quis in ius voc.non ier.quę an ſit vera, ibi dixi,& hoc vltimum eſt magis de mente Bar.in l.Aurelio.§.
a Caius.ff.de libe.leg.[a] ¶ † Secundò ex iſta gl.ponderat Bar.intel-
12 lectum ad l.ſi quis rationes.ff.de libe.leg.vt intelligatur de dolo de præterito, tatione adminiſtrationis iam finitæ, ſecus eſt in dolo futuro pro futura adminiſtratione.Credo,ꝙ Bart.colligat ex iſta gl.hoc modo:nam gl.format quæſtionem in eo,qui per dolum malè geſſit, & ſic glo. loquitur in dolo de præterito, & allegat ad hoc.d.l.ſi quis rationes. ergo hoc modo eam glo.intelligit in dolo de præterito. Tu alleg.gl.expreſſionem in l.quidam decedens.in verſi.ſenſerit,& ibi Bar.ff.de admi.tut.& idem Bar.vbi reputat hoc valde notandum,in d.§. Caius. in pen.col. in fi. Bald.in l.cùm neceſſitatem.C.de fideicom.Sed aduerte,ꝙ reperitur Dyn.in addit.in d.l.quidam decedens. & in conſi.193. incip.Brunellus notarius,& Ray.de Forli.in d.l.ſi quis rationes.
13 qui videntur ſing.tenere, † quod licèt dolus de futuro non poſſit expreſsè, & directò remitti futuro adminiſtratori, tamen poteſt remitti per indirectum hoc modo: teſtator ordinat in teſtamento tutores,vel curatores filijs ſuis,& mandat,qđ finita tutela, vel cura non poſſit ab eis exigi aliqua ratio adminiſtrationis,& ſi cõtingeret,ꝙ ab eis exigeretur ratio, & propter hoc condemnarentur, ex nunc teſtator tantum legat de bonis ſuis proprijs, quantum eſt illud, in quo fuerint condemnati ratione tutelæ, vel curæ adminiſtratæ, vel occaſione reliquorum, iſto modo veniet etiam illud, qđ exigi poterit ratione doli de futuro, & not.ꝙ iſtam clauſulam frequenter apponunt notarij in teſtamentis.iſtam deciſ. Dyn.& Ray.refert do. Alex.ſed non firmat, in conſi.196. ꝙ incip. circa id, ꝙ quæritur an ſtante diſpoſitione. ¶Attende, quia paſſus eſt vtilis,& quotidianus. In primis dictum Dy.debet intelligi in dolo de præterito tantum, ita eum refert Bar.in d.§.Caius.in pen.col.& ſic in dolo de futuro malè dicit,qa dolus de futuro nullo modo remitti poteſt.l. ſi vnus.§.illud.ff. de pac. quia per indirectum daretur materia delinquendi,& ſpoliandi miſeros pupillos,contra.l. conuenire. ff.de pac.dota.& ita expreſsè contra Dy. & Ray. tenet Ioan.de Ana.in conſi.80.qđ incip.viſis, & conſideratis his, quæ in themate narrantur,& idem latius ante eum tenet per quinque fundamenta Sal. referens ſe ita conſuluiſſe, vt occurratur fraudibus tutorum in l.cùm neceſſitatem.C.de fideicom.Adde Ang. in conſi.144.quod incip.reuocatur in dubium.& prædicta no. quia valde vtilia, & quotidiana ſunt, & nec alibi quandoque tacta.teneas perpetuò cordi. Iaſ. Paduæ.

ADDITIO.

a Bal.lib.2.conſi.227.propter quòd tutor. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Idem operatur confeſſio partis, quod inſtrumentum publicum, quo ad probationem, & nu.5.*
2 *Tranſactio eſt contractus innominatus, & tamen re integra non eſt locus pœnitentiæ.*
3 *De ſubſtantia tranſactionis non requiritur ſcriptura.*
4 *Arbitramentum dicitur eſſe quædam tranſactio inter partes.*
6 *Poſt concluſionem in cauſa non admittitur aliqua probatio.*
7 *Contra præſumptionem iuris, & de iure non admittitur probatio in contrarium, tamen bene per confeſſionem.*
8 *Si lata eſt ſententia diffinitiua, quę tranſierit in rem iudicatam, non poteſt amplius retractari, nec aliquid probari in contrarium, tamen ſi pars, pro qua eſt lata, fateatur ſententiam iniquam, vel iniuſtam, retractabitur per eius confeſſionem.*
9 *Confeſſio non eſt propriè probatio, ſed releuatio ab onere probandi.*
10 *Licèt negatiua non poſſit probari, tamen poteſt in poſitionibus proponi, & confiteri per partem.*
11 *Probatio de credulitate regulariter non valet, & tamen confeſſio de credulitate æquè præiudicat, ſicut de veritate.*
12 *Confeſſio facta in ſupplicatione porrecta principi, etiam abſente parte plenè probat.*
13 *Scriptura, quę fit de contractu, fit ad probationem, vt facilius probari poſſit, non tamen eſt de ſubſtantia.*

LEX V.

1 Vm te tranſegiſſe. † Idem operatur ↄfeſſio partis, qđ inſtrm publi. quo ad probationem,& tranſactio facta ſine ſcriptura valet, & tenet. h. d.
2 ¶ † Not. ex tex.ibi,fruſtra deſideras, ꝙ licèt tranſactio ſit ↄctus innominatus, vt per Bar.in l.ſiue apud acta.vbi dr̃ j̃.eo.& in cõtractib.innominatis re integra ſit locus pœnitentiæ. l.ſi pecuniam.in princ.ff.de condi.ob cauſ.tamen ſpeciale eſt in tranſactione,vt in ea nunquam poſſit eſſe locus pœnitentiæ, quia in-
3 uenta eſt ad lites finiendas.l.fratris.vbi dr̃ j̃.eo. ¶ † Secundò not. ex tex.ibi,nullum inſtrm,ꝙ ad eſſe,& pro ſubſtantia tranſactionis non requiritur ſcriptura,ſicut nec in pacto.l.pactum,qđ bo-
4 na.ſ̃.de pac. ¶ † Et per illum tex.infert Ang.hic, ꝙ cùm arbitramentum dicatur eſſe quædam trãſactio inter partes,gl.& Doc. in Auth.ſi verò ↄtigerit.C.de iud.declarat Bar.in l.qđ ſi Epheſi. ff.de eo,qđ cert.loc ſequitur, ꝙ in compromiſſo, vel in laudo arbitratoris non requiritur de neceſſitate ſcriptura. Adde Bald. in l.fi.in 4.col.C.de contrahen.emp.ſecus eſt in laudo arbitri.l.1. C.de ſent.ex breui.recitan. gl. in l.cùm antea.in ver. ſubſcripſerit.C.de arbit.& ratio eſt, quia arbitria ſunt redacta ad ſimilitu-
5 dinem iudiciorum.l.1.de arbi. ¶ † Tertiò no.ꝙ quãtum ad probandum,paris potentiæ eſt confeſſio, & inſtrm.imò plus, confeſſio eſt fortior,& efficacior, quam aliqua probatio de mũdo,
a iſtud proba ex quatuor. [a] Primò, quia ex quocunque inordinato proceſſu poteſt ratione confeſſionis ferri ſententia diffinitiua valida, etiam in criminalib. ſm Barto.in l.ſi confeſſus.ff.de cuſto.re.poſt Inno.ibi,per eum allegatum.Bal.in l.1.C.de iud.& in l.mercalem.C.de condi.ob cauſ.bonus tex.in c. Piſanis.in fi. de reſti.ſpol.quem tex.ſic allegat Bal. in Auth. offeratur. in fi.C. de lit.conteſt. ſecus eſt in omni alia probatione, quia ex inualido proceſſu non poteſt ferri ſententia diffinitiua valida.l. pro-
b latam.vbi Bart.& alij.C.de ſent. [b] ¶ † Secundò facit, quia poſt
6 concluſionem in cauſa non admittitur aliqua probatio etiam per inſtrm.c cum dilectus.de fid.inſtr.& tamen poſt concluſionem in cauſa admittitur probatio per confeſſionem partis. c. cùm Ioannes eremita.de fid.inſtr.Bal.& Pau.de Caſtr.in Rub. C.de proba.d.Ant.de But.in c.licèt cauſam.in 1. char.de proba.
7 ¶ † Tertiò facit, quia contra præſumptionem iuris, & de iure non admittitur probatio in contrarium,vt per gl.in l.fi.in prin. & ibi Bar.ff.qđ met.cau.gl.& Doct.in l.ſiue poſſidetis.C.de probatio.& in c.is qui fidem.de ſponſ. tñ contra præſumptionem iuris, & de iure admittitur probatio per confeſſionem partis, glo.eſt in §.illud.in Auth. de æqua.do. vnde ſumitur Auth.ſed iam neceſſe,vbi Bar. & alij idem not. C.de don.ante nupt gl.in l.in contractib.in prin.C.de non nume. pecu.facit text.in l.1.in-
8 ducendo,vt ibi per Saly.C.de dolo. ¶ † Quartò facit, quia ſi eſt lata ſententia diffinitiua,quę tranſiuerit in rem iudicatam, non poteſt amplius retractari,nec aliquid probari in contrarium,& tamen ſi pars, pro qua eſt lata, fateatur talem ſententiam eſſe iniquam,vel iniuſtam,retractatur per confeſſionẽ partis, ita ꝙ amplius non meretur executionem,ſm Inn.in c.quia plerique. de immu.Eccl.quam ſequuntur. d.Ant.de But. & Panor.in c.is qui fidem.de ſponſ.cum mul.concor. Legiſtarum, & Canoni-
9 ſtarum,quas dedi in l.admonendi.ff.de iureiur. ¶ † Aduerte ta-
c men, ꝙ confeſſio [c] non eſt propriè probatio, ſed releuatio ab onere

ADDITIONES.

2 Adde Iaſ.& Ale.in l.fi.7.col.j̃.dc edi.diui.ante med. Scar.in l.fi.in gl. quemad. ſ̃.de eden.eundem Iaſ.in l.properandum.in princ.in pen.col. ver.3. limita.j̃. de iudicijs. PVRPVR.

b Adde, ꝙ vbi habemus cõfeſſionem, non curamus de ſolennitate probatoria Iaſ.in l.nemo.col.4.de leg.1.& in l.2.col.3.j̃.de ſecun.tab.

* Et fac.ꝙ confeſſus in iudicio, legitimè condemnari poteſt, licèt proceſſus ſit ineptus,rationem ponit Math.ſing.53. vbi Doct.in apoſtil. & not. Hippo.in Pract.§.cõſtante.in fi.& §.quoniam.de quo aliqua ſcribunt Afflic.deciſ.182. nu.2.372.nu.8.Rom.conſi.167.Anch.conſi.23.Capic. deciſ.179.& in ſpecie Rob.Maran.de ord.iud.c.42.nu.24.Idem Hipp. ſin.201.licèt hoc non ita procedere dicat Guid.Pap.q.216. maximè in Crimi. de quo tamen dic, vt per Rol.conſi.31.nu.4.6.7.lib.1.Bar.conſi.110.Bal.in l.properandum.in princ.in vlt.verb.C.de iudi.vbi ſtant pro Matheſ.prælleg. not. MASVER.

c Confeſſio. Adde tex.in c.cum cauſa.in 2.reſpon.de rap.Anto.de But.in c. licèt cãm.5.col.de prob.in c.ſi ſacerdos.in 1.col.de off.ordi.in c.in præſentia.in 2. col.de renun.Anch.in c.1.de conſecr.libr.6. Arch.in c.accuſator.6.q.vlt.Pau. de Caſtr.in l.1.ff.de cõfeſ.Lud.Rom.in repe.l.admonẽdi.in 21.col.ff.de iureiu.

* Et quòd confeſſio non ſit propriè probatio,communem dicunt Dec. in Rub. col.4.& fi.ver.expedita. extra de ꝓba.Hippo.in Rub.C.eo.ti.de qua vide,quæ ponit Fel.in d.Rub. de prob.col.3.nu.6.notat idem Hippo.ſing.110.vbi, quod non eſt probatio, ſed probationis releuatio, & ideo inquit ipſe poſt lapſas omnes dilationes,poteſt pars probare per confeſſionem, & publicatis atteſtationib.poſſunt fieri poſitiones etiam ſuper artic. ſuper quib. non poſſunt produci teſtes ad probandum, & poſt ſententiam poſſunt fieri confeſſiones, vt latius ibi declarat. MASVER.

Source : BIU Cujas

onere probandi, ſicut & iuramentum. l. eum qui. in princ. ff. de iureiur. ſm Bal. & Pau. de Caſt. in Rubr. C. de proba. Io. And. d. Anto. de Butr. & Pan. in Rubr. extra de proba. vbi per hoc inferunt, ꝙ non caderet in ſtatuto faciente mentionem de probat. præſertim in ſtatuto odioſo. Idem tenet Panor. in c. vnico. vltra medium. de ſcrutinio. Et ꝙ confeſſio non ſit' propriè probatio, ſed probationis releuatio, tenet do. Anto. de But. in c. licèt cauſam. in 6 col. de proba. & in c. ſacerdos. in 1, col. de offic. ordi. & in c. in præſentia. in 2. col. de renun. & Petr. de Ancha. in c. 1. per illum tex. de confeſ. in 6. Pau. de Caſtr. in l. 1. ff. de confeſ. & in l. Publia. ff. depoſi. inter cætera principaliter allegatur text. in c. 1.
10 de confeſ. in 6. † vbi negatiua, quæ non poteſt probari, tamen poteſt in poſitionib. proponi, & confiteri per partem; ergo cõfeſſio non eſt propriè probatio. vnde dicit Arch. 6. q. vlt. c. accuſator. circa prin. ꝙ confeſſio non eſt vera probatio, licèt præiudicet confitenti. facit tex. in c. pen. in verſic. vel ex probationib. viri, vel ex mulieris confeſſione. de rap. cùm alternatiua cadat inter diuerſa. facit, quod dicit gl. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſi cùm de hæreditate. in verſi. probatum eſſe. ff. de iureiur. quæ dicit, ꝙ
11 confeſſio, & probatio non ſunt paria. ¶ † Confirmo, quia probatio de credulitate regulariter non valet. l. teſtium. vbi glo. & Doct. C. de teſti. & gl. & Bar. in l. 2. §. item Labeo. ff. de aqua plu. arcen dixi vtiliter in Rubr. ff. de iureiur. & tñ confeſſio de credulitate æquè præiudicat, ſicut de veritate. gl. eſt ſing. in c. ex literis. in gl. ſi. de iureiur. eſt verum, ꝙ Bal. licèt non faciat mentionem de illa glo. in l. fin. §. ꝙ obſeruari. in 1. q. C. de iur. calum. tenet, ꝙ confeſſio de credulitate non eſt propriè cõfeſſio, & per hoc infert, ꝙ licèt ex confeſſione iudiciali oriatur actio, tamen ex confeſſione iudiciali de credulitate non oritur actio, quia non eſt propriè confeſſio. ſequitur Pet. de Ancha. in c. 1. circa fin. de iur. calum. in 6. Solus Salyc. in Rubr. C. de proba. tenet contra communem ſententiam, ꝙ imò confeſſio eſt propriè probatio, per tria fundamenta, præcipuè per tex. allegatum à Doct. quẽ ſubtiliter retorquet contra eos, in d. c. 1. de confeſ. in 6. vbi dicit tex. ꝙ negatiua non poteſt probari niſi per confeſſionem partis, dictio niſi ſtat exceptiuè, vt dixi in l. actione. §. ſed exceptio debet eſſe de regula. c. 1. de reg. iur. in 6. declarat Bart. in l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. ergo, vt exceptio dicatur eſſe de regula, & ſit bona, ille tex. probat, ꝙ confeſſio eſt propriè probatio. ¶ Pro iſta opin. contra communem, bene facit tex. in l. 1. §. fi. ff. de interrog. act. quem ad hoc nouiter ponderat. d. Fran. de Are. in Rubr. extra de proba. adde gl. in Auth. ſi quis in aliquo. in gl. parua. in ver. alia probatio. C. de eden. quæ dicit probatio. ſ. per teſt. vel confeſſionem, & Bart. in l. triticum. poſt medium. ff. de
12 verb. oblig. ¶ † Quartò no. ex hoc tex. ſecundum Fulg. & dom. Ant. de Alex. ꝙ confeſſio facta in ſupplicatione porrecta principi, etiam abſente parte, tñ plenè probat: regulariter autem confeſſio facta viua voce in abſentia partis non probat. l. certũ. §. ſi quis abſente. vbi Bar. ff. de confeſ. Cano. in c. ſi cautio. de fid. inſtru. niſi ſit confeſſio principis, quæ licèt ſit facta abſente parte, tamen plenè probat, & habet vim confeſſionis iudicialis. ſecundum d. Mar. Lau. in tract. de princi. in Rubr. de fiſc. concluſione. 87. alleg. d. Ant. de But. in c. ſi conſtiterit. de accuſ. puto, ꝙ ratio ſit huius no. licèt prefati Mod. non dicant, quare confeſſio facta in ſupplicatione abſente parte plenè probet, eo quia illa ſcriptura ſemper loquitur. l. Arriani. C. de hæreti. qua rõne vtitur Bar. in l. nuda ratio. ff. de don. & per hoc ſequitur Bart. ibi, idẽ eſſe in cõfeſſione facta in libello conuentionali, quia ſcriptura ſemper loquitur. facit. l. cùm precum. C. de libe. cauſa l. 2. vbi Bar. & alij not. C. de inſti. & ſubſti. Bart. in l. rura. C. de omni agr. deſer. lib. 11. idem eſt in confeſſione facta per reum in ſuis exceptionib. ita no. Bar. in l. 1. ad fi. per illum tex. C. de his, quæ pœn.
13 no. ¶ † Quintò no. ex tex. ibi, probationem rei geſt. ꝙ ſcriptura, quæ fit de contractu, fit ad probationem, vt facilius probari poſſit, non ad ſubſtãtiam. l. contrahitur. ff. de pig. niſi in caſibus,
a in quibus ſcriptura * de neceſſitate requiritur, vt dixi in l. pactum quòd bona fide. ſupra de pac.

ADDITIO.

a Scriptura'. Adde glo. in §. poſtquam. verſic. in ſcriptis. in c. 1. de cenſib. lib. 6. Specu. titu. de inſtru. edit. §. reſtat. verſic. ſed & alij. Bald. in l. geſt. C. de re iud. Ioan. de Imo. in c. cum in iure. de offic. delega. Abb. in c. ex tenore. in 1. not. de conceſſio. præben.

SVMMARIVM.

1 *Ad querelam extinctam non datur regreſſus, ſed ſi promiſſa non ſeruantur per actionem ex ſtipulatu, vel præſcrip. verb. ſuccurritur.*
2 *Obligatus ad genus ex quocunque contractu, & quomodocunque promiſerit, ſemper tenetur dare, & ſic dominium transferre.*
3 *Verbum tradere non importat dominij translationem, niſi promiſſum ſit tradere in genere.*
4 *Querela ſemel extincta per tranſactionem amplius inſtaurari non poteſt.*
5 *In obligationib. dandi agitur ex ſtipulatu ad intereſſe.*
6 *Stipulatio regulatur ſecundum naturam illius contractus, ſuper quo interponitur, & nu. 10. & 11.*
7 *Quæ ſit ratio, quare in contractib. innominatis non poteſt agi præcisè, vt detur, ſed agi debet ad intereſſe.*
8 *In contractibus innominatis locus eſt pœnitentiæ.*
9 *In contractib. innominatis habet locum condictio ob cauſam.*
12 *Quando contractus innominatus ſubrogatur loco nominati, mutat naturam ſuam, & aſſumit naturam contractus nominati.*
13 *Quæ differentia ſit inter actionem præſcrip. verbis, & actionem in factum.*
14 *Omnis actio etiam ex delictis competens propter lit. conteſta. efficitur tranſitoria ad hæredes, niſi ſit renunciatum.*
15 *Querela non præparata tranſmittitur.*
16 *An ius dicendi nullum non intentatum in vita tranſmittatur ſaltem ad liberos.*
17 *Licèt filius ſit malè exhæredatus, quia pater non expreſſit cauſam, tamen fratres poſſunt probare ipſam, & priuabitur ſucceſſione.*
18 *Reuocatio donationis inter viuos, quæ poteſt fieri propter ingratitudinẽ donatarij, non tranſmittitur ad hæredes donatoris; niſi donator in vita inchoauerit litem.*
19 *Tranſmiſſio querelæ, quæ fit beneficio. l. ſi quis filium. C. de inoffi. teſta. non habet locum quando exhæredatus in vita renunciaſſet.*
20 *In dubio quando non apparet, qualiter fuerit concepta conuentio, an ſub conditione, vel ſub modo, vel purè, in dubio non præſumitur conditionalis.*
21 *Stante ſtatuto, quòd filia dotata exiſtentibus filijs maſculis non ſuccedat patri, an iſta facultas tranſeat ad hæredem maſculi, vt excludatur fœmina.*
22 *Quę ſit actio datiua, & quę natiua.*
23 *Ex contractu innominato, facio vt des, oritur actio de dolo, quamuis ex alijs contractibus innominatis ſemper oriatur actio preſcrip. verb. & nume. 27.*
24 *Contractus innominati correlatiui ſunt quatuor tantum.*
25 *Donatio an ſit contractus innominatus.*
26 *Actio de dolo non durat niſi biennio.*
28 *Contractus innominati qualiter cognoſcantur.*
29 *Non ſeruanti fidem, non debet ſeruari fides.*

LEX VI.

CVm mota. Bar. exorditur, quòd iſta lex eſt ſubtilis, ſpeculatiua, & vtilis. Ange. dicit, quòd eſt valde difficilis, & quòd eius materia eſt de apicibus iuris. ¶ Diuide iſtam legem in duas partes. In prima decidit. In ſecunda conſulit: Secunda pars eſt ibi, verùm ſi fides. Vel aliter, & ſecundo modo poteſt diuidi in tres partes. In prima facit, quòd dictum eſt. In ſecunda conſulit. In tertia enumerat remedia. Prima, & ſecunda pars ſunt ſupra aſſignatæ. Tertia ibi, aut enim ſi ſtipulatio.
1 hoc dicit. † Ad querelam extinctam non datur regreſſus, ſed ſi promiſſa non ſeruantur, per actionem ex ſtipulatu, vel præſcr. verb. ſuccurritur. hoc dicit in effectu. ¶ Not. primò ex text. ibi, vt partem bonorum ſuſciperet. iuncta glo. parua. in verſic. ſuſciperet. & in glo. magn. in verbo danda eſt. dum dicunt, ꝙ hic fuit contractus innominatus, do vt facias, quòd iſta verba ſu-
a ſcipere, a vel recipere, important tranſlationem dominij, ſicut verbum dare. §. ſic itaque. inſti. de actio. & ita not. Bart. hic. in 2. colum. ¶ In contrarium facit tex. in l. naturalis. §. 1. ff. de præſcri. verb. Barto. ibi, & in l. 1. ff. de rerum permuta. & in l. fin. in princip. ff. de condictio. ob cauſam. & Moder. hic reſpondent, quòd iſta verba de ſe non important tranſlationem dominij, ſed in caſu huius legis ideo verbum ſuſcipere hoc importat, eo quia
2 non erat adiectum ſpeciei, ſed generi. † Nam obligatus ad genus, ex quocunque contractu, & quomodocunque promiſerit, ſemper tenetur dare, & ſic dominium transferre. Iſtud probatur per duo bona ſimilia. nam licèt venditor non teneatur dare, & ſic dominium transferre. l. fin. ff. de condictio. ob cauſ. tamen ſi vendit aliquid in genere, puta decem ſaccos frumenti in genere, tenetur transferre dominium, non ex natura ipſius contractus, ſed ex natura ipſius rei, quæ conſiſtit in genere. l. qui concubinam. §. ſi hæres. & ibi not. Bart. ff. de leg. 3. Bar. in l. ex empto. in princip. ff. de actio. emptio. & in l. 2. ad fin. princ.
ff. ſi

ADDITIO.

a Suſcipere. Adde Iaſ. in l. qui ſe patris. col. 9. C. vnde libe. & Dec. in l. non videtur. ff. de reg. iur.

Source : BIU Cujas

3 ff.ſi cert.pet. ¶ † Simile in eo,qui promittit tradere,nam verbū tradere,non importat tranſlationem dominij. l. ſi rem tradi.ff. de verb.oblig. & tamen ſi promittit tradere in genere, tenetur transferre dominium non ex natura verbi trado, ſed ex natura rei in genere promiſſę.gl.eſt ſin.in l.à ſubſtituto.§.fin.cum l.ſeq. vbi Doct. notant.ff.de lega.1.per quam ſic limitatur.d.l. ſi rem tradi.¶Cogitabam poſſe aliter rñderi, qđ ideo hoc verbum ſuſcipere,intelligitur,vt importet tranſlationem dñij,eo quia verba debent intelligi ſm naturam actus, ſuper quo interponuntur.l.ſi vno.in prin.cum gl.ff.loc. ſed iſta verba ſunt interpoſita in contractu tranſactionis,de cuius natura eſt, ꝙ reus det actori.l.tranſactio.in ver.dato.j.eo. ĩ hæc ſolutio non eſſet generaliter tuta, cùm in tranſactione non ſemper veniat dari, & ſic dominium transferri.l.ſiue apud acta.in ver. rerum tñ vendica-
4 tione pendente,& ibi Pau.de Caſt.j.eo.¶†Secundò not.in ver. inſtaurari.ꝙ querela ſemel extincta per trāſactionem,amplius inſtaurari non poteſt,facit.l.qui res.§.aream. ff.de ſolu.adde, ꝙ iſtud procedit etiam ſi interueniret conſenſus vtriuſq; partis, tex.eſt & ibi ponitur ratio,in l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.in ver. ſed ſi pactum,& in l.ſi tibi.§.quædam.ff.de pac. ¶ Tertiò not.in ver.verum.ibi,in id,ꝙ intereſt.tex.expreſſum, & pro certo mi-
5 rabilem,† ꝙ in obligationib.dandi agitur ex ſtipulatu ad intereſſe.¶In contrarium fortiter facit vulgata regula, quæ habet,ꝙ in obligationib.dandi,quia obligatio eſt præciſa,præcisè agitur vt detur,non autem poteſt agi ad intereſſe.l.vbi autem non apparet.§.fi.de verb.oblig.§.ſic itaque.inſti.de act. iſta eſt alta difficultas contra hunc text. Reſpon.Bart.hic in vlt.col.cum quo indifferenter omnes hic tenent,& Ange.& Imo. in l.ſtipulationes non diuiduntur.ff.de verbo. oblig. ꝙ iſtud ideo eſt in hac. l. quia ſtipulatio fuit interpoſita ſuper contractu innominato.
6 † vnde ſtipulatio regulatur ſecundum naturam illius contractus,ſuper quo interponitur.l.ſi ſtipulatus.in prin. ff.de vſur.ſed natura ⁊ctus innominati eſt propter eorum debilitatem, vt licèt promittatur dari, tñ obligatio non eſt præciſa, imò in contractib. innominatis debet agi ad intereſſe.l. naturalis.§.1.ff. de præſcr.verb.no.in l.cùm precib. C.de rer.permu. Bart.ibi rationem aſſignat in d.l.ſtipulationes non diuiduntur.in 11. oppo.t. partis.Cy.& Bar.in l.vnica.in 4.qō. C.de ſent.quæ pro eo,qđ inter.Cy.& omnes in l.ex placito.C.de rer.permut. & ad hoc iſte tex.eſt ſing.ſm Ang.hic. ¶Sed aduerte licèt omnes indifferenter vſque ad hæc tempora tranſeant cum iſta ſol.Bart.puto, ꝙ
7 ſit falſa.† nam ratio quare in contractib. innominatis nō poteſt agi p̄cisè vt detur,ſed debet agi ad intereſſe,eſt ſm Bar.& Doc. in locis præalleg. eo quia ⁊ctus innominati fiunt pacto nudo, & ſic ſunt frigidi, & debiles, ergo iſta ratio ceſſat, vbi ſtipulatio interuenit.Secundò,& fortius errant Bar.& Docto.dum dicūt, ꝙ quando ſtipulatio interponitur ſuper contractu innominato, ꝙ tunc ſtipulatio aſſumit ſibi naturam ⁊ctus innominati; iſtud eſt falſum,imò totum eſt èconтra, ꝙ non dī amplius contractus innominatus propter ſtipulationem.ita dicit Bart.in l.2. ad fi.de condi.ob cau.vbi per.h.d. ꝙ cùm in inſtrumentis ſemper notarij apponant ſtipulationem, vbi eſt inſtrumentum,ibi nunquam erit ⁊ctus innominatus propter ſtipulationem,imò recurritur ad materiam ⁊tractuum nominatorum. ſequuntur Pau.de Caſt.& d.Alex.in l.1.in vlt.col.ff.de pac.& in Rubr.ff.de verb.ſignif.& d.Alex.Imo.in conſi.40.in 4.vol.ſuper primo dubio quo quæritur.ad fi.& dicit Bar.in l.in ædib.§.1. ff.de dona.ꝙ licèt ſit dubium,an donatio ſit contractus nominatus,tñ quando donatio fit per ſtipulationem,tunc conſtat, ꝙ eſt ⁊ctus nominatus.l.1.in fi.ff.de pact.& ꝙ ita ſit,patet, ꝙ vbi in contractu innominato apponitur ſtipulatio, ꝙ deſinat eſſe contractus innominatus, per l.ex placito. C.de rer.permu. nam ⁊ctus innominatus non producit actionem,niſi ſequuto implemento.l.1. in fi.ff.de rer.permu.& tamen vbi eſt ſtipulatio,ſtatim producit
8 actionem.d.l.ex placito. ¶†Item in contractib.innominatis locus eſt pœnitentiæ.l.ſi pecuniam.in prin. ff. de condi.ob cau.& tñ in contractu innominato, vbi apponitur ſtipulatio,non habet locum pœnitentia, ſm Bald.in l.quamuis.j.eo. per tex.in l. Labeo ſcribit.& in l.fundi partem.ff.de contrahen.emp.iuncta. l.ſi ſterilis.§.ſi tibi.ff.de actio. empti.& dicit Pau.de Caſtr. in d.l. quamuis.ꝙ iſtud dictum eſt pulchrum,ſed cum labore,& ſub-
9 tiliter hoc extrahes de illis legib.alleg.per Bal. ¶†Item in cōtractib.innominatis habet locum condictio ob cauſam.l. fi. ff. de condi.ob cau.& tamen qñ ſtipulatio adijcitur in contractu innominato,facit ceſſare condictionem ob cauſam, vt ibi probat text.in l.cùm precib.in aduerſatiua ſi verò.C.de rer.permu. ſm Ludo.Rom.in l.ſciendum.ff.de verbo.oblig. ad idem facit tex.in l.rō.§.1.ff.de act.emp.vbi videtur eſſe tex prima facie, ꝙ ſi ſtipulatio interponatur ſuper cōtractu emp.& vendi.non veniunt fructus,qui aliàs venirent in emptio.& vend.tamen ideo ibi eſt,quia ſtipulatio non fuit interpoſita ſuper toto cōtractu, ſed ſolùm ſtipulatus eſt vacuam poſſeſſionem tradi. ¶Ad idē facit,qđ vult Bal.in l.ſingularia.in 6.ſpeciali.ff.ſi cer.pet.ꝙ quando ſuper contractu empt. & vend.interponitur ſtipulatio,talis ſtipulatio non aſſumit naturam emp. & vendi.nec efficitur bonæ fidei,imo remanet ſtricti iuris, ſicut prius, & de hoc eſt bonus tex.in l.in bonæ fidei.cum glo. in verſi. condicturum. & ibi Pau.de Caſt.ad hoc no.ff.de eo, quod cert.loc.tenet Bald.in l.ſi eum.§.qui iniuriarum.in 2.col.in fi.& ſeq.ff. ſi quis cau. Ad idē facit tex.in l.miles.§.decem. ff.de re iud. vbi ſtipulatio interpoſita ſuper actione noxali, non aſſumit naturam illius actionis,
10 imò eam mutat.† Imo.ibi in vlt.not.dicit illum tex. eſſe ſingulariter tenendum menti,per quem tex.limitantur iura,quæ dicunt, ꝙ ſtipulatio interpoſita ſuper aliquo actu, regulatur ſm naturā illius actus, ſuper quo interponitur,iſtud procedit quantum ad hoc,vt nō detur in plus, vel minus quàm competebat actio ex illo contractu, ſed bene efficacius, vt ibi eſt text.& ſequuntur Pau.de Caſt.& d.Alex.ibi.& idem. d.Alex.in l.1.in vlt. col.ff.de pac.& in l.ſtipulationes non diuiduntur.in 10.col.ff.de verb.oblig.¶Per iſta ſeptem fundamenta poſſet attentari contra doctrinam Bar.& omnium hic, ꝙ ſtipulatio interpoſita ſuper contractu innominato, non mutet naturam ſtipulationis, aſſumendo naturam cōtractus, innominati,imò totum èconтra operetur. Sed ita tenendo durum eſt reſpon. ad iſtum text. vbi actio ex ſtipulatu in obligatione dandi ſi retineret naturā ſuam,competeret præcisè ad dandum, & tamen hic competit ad intereſſe,poſſes dicere, ꝙ iſte text.expreſsè non dicit,ꝙ ex ſtipulatione agatur ad intereſſe,nam bene dicit,ꝙ ſi fides præſtita non ſeruetur,agitur ad intereſſe, non dicit qua actione, poſtea diſtinguit,aut ſtipulatio interuenit, & agitur ex ſtipulatu, aliàs agitur præſcr.verb.tamen iſta non eſt realis ſol.Quid tenendū ? dom. Fran.de Arc.in l.ſciendum.in 9.col.ff.de verb.oblig.tenet
* *communem ſententiam*, ꝙ ſtipulatio * interpoſita in quacunque
a materia,ſemper intelligitur ſecundum naturam illius actus,ſuper quo interponitur:mouetur per id,quod tenet Bal. in c.1.ad fi.de vaſſal. qui contra conſtitutionem Lotha. in vſib.feud.vbi ſtipulatio interpoſita ſuper materia feudali, mutat naturam ſuam,& regulatur ſm naturam feud. ¶Secūdò adducit, quod vult Bar.in l.fi.per illum tex.ſing.ff.de ſol.& in l.cùm quis decedens.§.codicillis.ff.de leg 3.ꝙ ſtipulatio interpoſita in vlt. volū. regulatur ſm naturam vltimæ volun. & facit ad quæſtionem, de qua ibi per Bar.& ad idem,ꝙ decidit Bart.in l fi.C.de conſti.
11 pecu.¶ †Tertiò adducit bonum tex.in l.1.& ibi Bald.C.de rer. permu.vbi qñ contractus innominatus ſubrogatur loco nominati,mutat naturam ſuam,& aſſumit naturam contractus nominati; ergo idem debet eſſe hic èconтra. ¶Adde.l.miles.§.decem.Reſpon.ꝙ illa lex loquitur, qñ ſtipulatio interponitur ſuper delictis,quæ non dependent à voluntate partium, ſed nos loquimur,qñ ſtipulatio interponitur ſuper ⁊ctu: nam æquum eſt, ꝙ ſtipulatio intelligatur ſm, ꝙ partes contraxerunt.Ego pro communi ſentētia,pro qua ineuitabiliter ſtringit iſte tex. addo text.in l.ſi.in ver.pen.vbi Pau.d. Caſt.& Mod.not.ſ.de pac. vbi conſenſus inter viuos præſtitus, ſuper eo, qđ reſpicit futuram ſucceſſionem,aſſumit naturam vltimæ volū. ſi ſic poſſit quandocunque reuocari.¶Secūdò,& fortius allego tex.in l.2.§.paruſi.ff.de priui.cred.vbi ſtipulatio interpoſita ſuper actione funeraria,aſſumit naturam illius actionis,& eius priuilegia, & ſtringe illum text. quia ibi ſtipulatio nō immutat actionem, ſuper qua interponitur quātum ad priuilegium, minus immutabit, quo ad ea,quæ competūt de iure communi, cùm facilius tollatur ius ſingulare, quàm ius commune.l. eius militis.§.militia miſſus.ff.de teſta.mil. ¶Tertiò allego bonum tex in l.1.§ belliſſimè.ff. vt leg.no.caua. vbi ſtipulatio interpoſita ſuper legatis aſſumit naturam legatorum, vt fructus veniant à tpe moræ factæ in legatis, & ſic immutat naturam ſtipulationis, in qua cùm ſit ſtricti iuris,non venirent fructus,niſi à tempore lit.conteſt.l.cùm fundus.in prin.ff.ſi cer.pet.& illum tex.in alio propoſito reputant ſing. Rom.& Pau.de Caſt. in l.certi condi.in prin. ff.ſi cert.pet. ¶Quartò facit text.in l.ſi legati.cum glo.ff.de lega.
12 primo.¶†Vltimò facit,quia ſtipulatio appoſita iuxta aliquem contractum,non nouat,nec mutat naturam illius contractus, ſuper quo interponitur, imò ſtipulatio aſſumit naturam illius contractus, & ideo quamuis remedium.l. ſecundę. C. de reſcind.vendi.non habeat locum in ſtipulatione,quia eſt ſtricti iuris, tamen habet locum in ſtipulatione, quando ſtipulatio interpo-

ADDITIO.

a * Stipulatio. Adde, quæ idem Iaſon ſcribit in l.qui Romæ.§. Seia. numer. 25. ff.de verborum obligatio. Gabriel. commun. opinio libro ſexto. titu.de reg. iuris.concluſ.2.idem Iaſ. in l.qui bis idem.numer.14.de verborum obligatio. vbi dixi. MASVER.

Source : BIU Cujas

Ias. super Prima Codicis.

* interponitur super empt.& vend.secundum Bar. *& magis communiter alios* in l.si quis cùm aliter.ff.de verbo.obliga.in 2.col. in ver.quæro circa secundum effectum. Et tenendo istam partē, quæ est communis,oportet dicere,q̄ doctr.Bart.in l.2.ad fin.C. de condi.ob caus.quamuis eam sequatur do. Alex.in consi.40. in 4.vol.quod incip.super 1.dubio. quo quæritur.ad fin. non sit generaliter vera, imò falsa,sed debeat intelligi, vt per do.Alex. in l.1.in vlt.col.ff.de pac.& in Rubr.ff.de verb. oblig.in vlti.col. cogita tamen,quia passus est valde subtilis, & disputabilis. Itē adde, q̄ si in venditione interponitur stipulatio, tamen habet locum remedium.d.l.2.C.de rescin.vend.& non actio de dolo. vt not.per Bart.in l.si quis cùm aliter.ff.de verbo.oblig. item ad propositum vide Franc.de Are.post.Imo.ibi in l.4.§. Cato.in 9. col.ff.de verbo.oblig.vide iura,quæ allegat,vbi tractat, quando stipulatio continet rem accessoriam diuersam à contractu,an
13 reguletur secundum naturam contractus. ¶ † Quartò principaliter not.ex tex.ibi,præscr.verbis rem gestam.hic probari melius,quàm alibi differentiam inter actionem præscri.verbis, &
a actionem in factum,[a] quam ponit Bar.in Rubr. ff.de præscrip. verb.licèt istam legem non alleget,quam ad hoc not.Fulg.hic in 3.not.¶Vltimo no.ex fi.ibi,rem gestam demonstrat, secundum Vltramontanos,& Cy. in l.edita.§.de eden. vt refert Bart. hic in fi. q̄ actio est factum,& malè,vt per Bal. & Sal.hic in fi. ¶Capio gl.in ver.cùm mota. quam diuide in duas partes,prout duo remouet contraria.Secunda ibi,hodie verò. Ex part.1. not.quod licèt in casu huius legis querela esset præparata propter litem motam, vt dicit tex.& consequenter per lit. contest. non tamen transmittit ad hæredes, quia ei fuit renunciatum.
14 † ex hoc not. Barto.limitari omnes leges,quæ dicunt, q̄ omnis actio etiam ex delictis competens,per lit.contest.efficitur transitoria ad hæredes.l.vnica.C.ne ex deli.defun.l.omnes pœnales. ff.de act.& obli.l.1.ff.de priua.delic.est verum, nisi sit renunciatum.& ad hoc iste tex.cum glo.est sing.secundum Ange.in d.l. 1.ff.de priua.delic.¶Facit,quod vult glo.& Bar.in l.1.C.de præscrip.long.tempo.q̄ vitium litigiosi inductum per lit.contesta. extinguitur, quando instantia perijt per renunciationem partium.idem no.glo.in c.significauerunt.in gl.fi. quam ad hoc ibi
15 not.Panor.de testib. ¶ † Ex secunda parte glo. habes, q̄ hodie querela non præparata transmittitur, quod ita generaliter non est verum,sed restringe per ea,quæ nunc dicam. ¶Secundò ex hac gl.not.solus Sal.hic, q̄ l.si quis filium.C.de inoffi.testa.allegata in gl.habet locum non solùm in filijs, qui sunt sui, sed locum habet etiam in filijs, qui non sunt sui, vt patet hic in filijs respectu matris,& quamuis Ray.& Alb.hic teneant contrariū, & ante eos glo.in l.si quis affirmauerit.§. fi. in glo.mag. in versi. hæredes.in prin.ff.de dolo.tene cum Salyc.per text.in l. scimus. §.fi.in versi.ad suam posteritatem.ĩ.de inoffic.testa.non autem transmittitur ad penitus extraneos hæredes, vt ibi in text.sicut in simili querela inofficiosæ donationis non præparata transmittitur ad liberos, sed non ad extraneos hæredes, secundum Bal.in l.1.in pen.col.C.de inoffi.dona. ¶Limita tamen sing.dictam.l.si quis filium. & consequenter gl.hic. secundum Iacob. But.Mart.Sili.& Saly.hic,vt procedat in casu suo speciali, quādo filius exhæredatus ideo in vita non intentauit querelam, eo quia scriptus hæres distulit adire hæreditatem,& querela inofficiosi testamenti non potest intentari hæreditate non adita.l. filium.§.sed cùm exhæredatio.ff.de bono.pos. contratab. tunc querela non prēparata bene transmittitur ad liberos, aliàs secus, moti, quia illa lex cùm sit correctoria,non debet extendi. ¶Ista limitatio placet,sed non ratio, quia illa lex non est correctoria,sed solùm limitatoria in casu isto,& iura limitatoria bene recipiunt extensionem,secundum Barto.in l. si constante.in prin.in 9.q.1.partis prin.ff.solu.matri. & pro hoc soleo allegare duos text.vnum in c.cùm dilecta.§.nos igitur. de confir.vti.vel inutil.quem ad hoc ibi pōderat Pan. & notabilius in c. ad audientiam.in 1.not.de cleri.non resi.aliàs est in c. post translationem.§.quamquam.& ibi Bal. ad hoc not.de renun.tene tamen hanc limit.& pondera specialiter tex.in d.l. si quis filium.in ver. in tali specie.& tex.in d.l.scimus.§.fi. & hoc bene not.ad ea,quæ dicuntur in seq.glo. ¶ Sed audi nouum dubium non tactum
16 hic,aut in locis consuetis,† quid erit de iure dicendi testamentum nullum, quando filius in potestate est præteritus in testamento patris, an ius dicendi nullum sibi competens, si non sit ab eo intentatum in eius vita, an transmittatur saltem ad liberos? Istum passum tangit singulariter solus Bal.in c.sciscitatus. in pen.col.de reseri.vbi tenuit, q̄ ius dicendi nullum non agnitum transmittat filius ex potentia suitatis ad quoscunque.allegat.l.vxoris abortu,quę parum facit. C. de posthu.hæred.instit. quia existentia sui hæredis parit nullitatem,ergo prēcedit,sicut causa præcedit suum effectum.l.in suis.ff.de libe.& posthu.& si tu diceres contra ex his, quæ supra dicta sunt in querela, potes respondere, q̄ quando filius est expressè exhæredatus,exhæredatio remouet suitatem.d.l.in suis. secus, quando filius non est nominatus in testamento patris, & consequenter præteritus. ¶Puto,q̄ Bald. verum dicat quo ad liberos, quia teneo, q̄ ius dicendi nullum,competens filio præterito, quamuis non agnitum transmittatur ad eius liberos, beneficio.l.vnicæ. C.de his, qui ante aper.tab.sicut beneficio eiusdem.l. transmittitur ad liberos ius contratabulandi competens de iure præto. filio præterito.secundum Bal.in l.filio præterito.ff.de iniu. rup.vt ibi refert, & sequitur Imo.in pen.char. do. Alex.in l. emancipata.in vlti.col.C.qui admit. sed quo ad extraneos hæredes non credo Bal.verum dicere,quia iure non probatur,& quia transmissio, quæ fit per filium ex potentia suitatis procedit, quando pater est mortuus ab intest.quo casu. l. ciuilis facit filium suum,& necessarium hæredem,vt declarat Bart.in l.si infanti. C. de iure delibe.& in l.ventre.ff.de acquir.hæred. quæ ratio cessat, quan-
17 do filius vellet transmittere contra testamentum patris. ¶† No. etiam in materia, q̄ si pater in testamento exhæredauit vnum ex filijs, sed non expressit causam, licèt filius sit malè exhæredatus,querelet testamentum,& reducat ad causam intestati,tamen si fratres probent causam exhæredationis iustam, quamuis non expressam à patre in testamento, priuabitur talis filius successione intestati.ita sing.notat Ang.nec alibi legi,in §.ingratitudinem. in Auth.de nup. per illum text.cum glo.in versi.lucrum.& propterea dicit,q̄ aduocati semper sint cauti, vt pro-
18 bent causam ingratitudinis, vt ibi per eum. ¶† Adde etiam prę
b dictis, q̄ reuocatio [b] donationis inter viuos, quæ potest fieri propter ingratitudinem donatarij,non transmittitur ad hæredes donatoris, nisi donator in vita inchoauerit litem.l.1. & l.si. circa fin.C.de reuocan.dona. cap. fin.de don.& ibi Pan.limitat hoc vltimum esse verum, quando donans sciebat talem causam,aliàs si ignorabat,& sic nō potest imputari donanti, quare in eius vita non inchoauerit litem, tunc putat esse æquum, qđ transmittatur ad hæredes,vt ibi per eum. ¶Capio gl.in vers.per vos.quam diuido in tres partes. prout gl. ponit tres solutiones
* ad contrarium in ea formatum. *Prima solutio communiter approbatur*,quia querela inoffi.testam.competebat ipsi matri. Ideo si promissa in tranſactione sibi non obseruentur, potest redire ad querelam: hic autem mortua matre,si conuenta in rranſactione non obseruentur,non possunt hæredes redire ad querelam, quia eis non competebat,ex quo mater renunciauerat, & erat mortua. Nec obst.si dicas, q̄ quamuis mater esset mortua, tamen querela transmittitur ad filios,per l.si quis filium. C. de inoffi.testa.ergo virtute transmissionis filij si conuenta non obseruentur, debent posse intentare querelam, sicut posset mater si
19 viueret. Respon.dupliciter omissis verbis aliorum. Primò, † q̄ transmissio querelæ,quæ fit beneficio dictæ.l. si quis filium.non habet locum, quando exhæredatus in vita renunciasset querelæ,vt expressè dicit ibi tex.in fi. Secundò dic,quod transmissio querelæ,quæ fit beneficio d.l.si quis filium. nō habet locum generaliter,sed solùm in casu speciali ibi posito,secundum q̄ de-
20 claraui.s. in glo.1. ¶ † Secunda solutio gl.reprobatur per omnes,quia diuinat.sed Bar.subtilius reprobat, q̄ falsa est per regulam,quam ipse ponit, q̄ in dubio, quando non apparet qualiter fuerit concepta conuentio,an sub conditione, an purè, an sub modo,in dubio conuentio non præsumitur conditionalis, & ideo si transigo tecum pro decem, non præsumitur in dubio,q̄ ista transactio fuerit facta sub conditione, si dederis decem.No.bene hanc doctr.quam sequuntur Bal.Ang.& Pau.de Cast.sed caue,quia Bart. se fundat super text. in l.quæro.§.inter locatorem.ff.loc.dum vult, quòd in conditione tacita,de qua ibi in tex.obstet exceptio,ergo non erat conditionalis.nam mihi videtur, q̄ text.probet contrarium, dum dicit,licèt nihil de pensione dictum sit, tamen verisimile est ita conuenisse, si pensioni pareatur, esse conditionem tacitam, sed conditio tacita à l.subintellecta ita impedit ortum act.& obliga. sicut conditio expressa.glo.in l.item quia. ff.de pac. & in l.2.§.fin.ff. si cert.pet. nec obst.tex.in ver.exceptio,quia secundum Fulg.hic debet intelligi de exceptione intentionis, & facti, iuxta glo.magistram in l.qui se debere, in prin.ff.de condi.ob cau. Item contra Bart. facit text.in l.à testatore.& ibi Bart.ff.de conditio. & demon.& ibidem Imo.dicit,quòd ille text.est singulariter not.ad hoc, & q̄ alibi melius non probatur. ¶Tamen respondē dupliciter ad illum

ADDITIONES.

a Ias.in l.certi condictio.4.col.ff. si cer.pet. PVRPV.

b * Reuocatio. Adde, quæ scribit Catel.versi.donatio perfecta. vbi ponit tres declarationes ad concl.quòd donatio perfecta reuocari potest ex causa ingratitudinis,& ibi an potent etiam reuocari per hæredem ex causa ante cōmissa tempore donationis, sicut per ipsum potuisset, distingue, vt ibi per eum. MASVER.

Source : BIU Cujas

illum tex. Primò ſecundum do. Alex. & bene, ꝙ ibi eſt, propter ablatiuos abſolutos, acceptis decem, qui reſoluuntur in conditionem. Secundò dic ſecundum Raph. Cuma. ibi, ꝙ ille text. in fi. probat contrarium, referendo vltimò ſententiam Claudij. Iſta doctr. poteſt eſſe vtilis ad multa. ¶ Ego induco ad quæſtionem
21 quotidianam, † Stante ſtatuto, ꝙ filia dotata [a] exiſtentibus filijs
a maſculis non ſuccedat patri, an iſta facultas dotandi tranſeat ad hæredem maſculi, vt excludatur fœmina: iſta quæſtio eſt inuoluta, nec bene declaratur à Scribentibus, & mihi ſæpius contingit in facto. Tu diſtingue tres caſus. Aliquando ſtatutum purè loquitur hoc modo, ꝙ exiſtentib. maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant patri, ſed ipſæ filiæ debeant dotari, & tunc tene, ꝙ facultas dotandi mortuo maſculo tranſit ad eius hæredem, ex quo in eius locum ſuccedit, & eius perſonam repræſentat, in Auth. de iureiur. à mori. præſti. in prin. ita in pulchra quæſtione determinat Cy. in l. 1. ad fi. C. de adul. vbi quærit ſtante ſtatu-
b to [b] prædicto, pone, quod antequam dotet ſororem, moriatur filius maſculus relicta filia, nunquid filia poterit offerre dotem, & excludere amitam ſicut eius frater potuiſſet? determinat, ꝙ ſic. Idem tenet Io. And. in addi. Spec. in titu. de ſucceſſ. ab inteſt. ſuper Rub. Alb. de Ro. in 2. parte ſtatutorum. q. 119. quæ incip. item quæritur, communiter eſt ſtatutum in ciuitatib. Pau. de de Caſt. in conſi. 109. quod incip. ſuper. 1. dub. ¶ Aliquando, & ſecundo ſtatutum loquitur conditionaliter, & incipit à præcedenti conditione, hoc modo, ſi mulier dotata fuerit à patre, vel à fratrib. non ſuccedat in bonis patris, & tunc conclude, ꝙ facultas implendi conditionem legalem non tranſit ad hæredes, vt habetur per Bart. & plenius Mod. in l. ſi decem cum petiero. ff. de verb. oblig. facit text. in l. prætor. vbi Bart. ff. de collat. bon. præcipuè cùm incipiat à conditione, vt declarat Bar. in l. à teſtatore. ff. de cond. & demon. ¶ Confirmo per bonum ſimile. nam in vlti. volun. facultas implendi conditionem non tranſit ad hæredes. §. ex conditionali. inſti. de verb. obliga. l. vnica. §. ſin autem ſub conditione. C. de cad. tol. & ſtatuta debent intelligi ſecundum leges vltimarum voluntatum, ſecundum Bart. in l. 1. ad fin. C. de his, quib. vt indig. cum alijs concor. quas ibi dedi. ¶ Aliquando, & tertiò verba ſtatuti ſunt dubia, quia poſſunt ſtare conditionaliter, vel modaliter, puta, ſi ſtatutum dicit, ꝙ filia dotata non ſuccedat patri, iſta verba filia dotata, poſſunt intelligi conditionaliter, ſi filia dotabitur. Item poſſunt intelligi, vt ſtent modaliter, vel purè, vnde recurrendum eſſet ad doctrinam ſuperiorem, an in dubio præſumatur diſpoſitio conditionalis; ſed Bald. in l. ſi plures. C. de condi. inſer. in antepen. col. in ver. iuxta prædicta formatur talis quæſtio, ſtatuto cauetur. & in ver. ſeq. videtur velle, ſi bene inſpexeris, ꝙ talia verba ſtatuti, ꝙ filia dotata non ſuccedat, ſtent conditionaliter, ſi dotabitur. ſequitur Pet. de Anch in commen. c. canonum ſtatuta. de conſtit. in ver. pone ſtatuto cauetur, ꝙ filia dotata. do. Alex. in conſi. 130. in 2. vol. quod incip. attentis verbis teſtamenti. facit doctrina, quam tradit Bal. hic in 3. col. ꝙ vbi cauſa quæ apponitur, requiritur ad originem, tunc ſtat conditionaliter, ſecus quando ad effectum. tex. habes, & exemplum in l. cum tale. §. 1. ff. de conditio. & demõ. & ibi dicit Imo. quòd de hoc non reperitur melior text. in iure. & idem Bal. in l. & ſi poſt tres. in 6. col. ff. ſi quis cau. & in l. 3. C. de arbit. No. iſta, quia quotidiana ſunt, nec alibi habes ita declarata. ¶ Tertia ſol. glo. nihil valet, quia cùm in l. contraria mater viueret fruſtra dicitur de præparatione querelæ. ¶ Capio gl. fi. in verſic. danda eſt. quàm diuide in tres. In prima declarat tex. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſed videtur. opponit cõtra tex. & ſoluit. In tertia quæ eſt ibi, item contra, dupliciter opponit contra tex. & ita dat duas ſol. quæ diuerſo modo veniũt, vt ibi ſtatim declarabo. ¶ Ex prima, & ſecunda partibus gl. ha-
22 bes tres concluſiones. † Prima eſt, quod actio de qua in text. eſt
c datiua, patet, quia tex. dicit dãda, & quæ dicatur actio [c] datiua,
d & quæ natiua, [d] habes tex. in l. iuriſgen. in prin. in ver. & ideo. ff. de pac. quem Bart. ibi ad hoc reputat ſin. & meliorem de iure. declarat idem Bart. in l. 1. in 1. col. ff. de act. & obliga. & in l. cùm quis. in col. 6. C. de iuris & fac. igno. bonus text. in l. 3. in princ. ff. commoda. & cum gl. tenet Bar. latè in penult. & vlti. col. quem ſequitur d. Alex. hic. Alij omnes tenent contrarium, quòd imò ſit actio natiua, cùm habeat præexiſtentem materiam, ex qua oriatur, vt patet ex textu ibi, rem geſtam, ſed in hoc non inſiſto,
23 quia modicæ eſt vtilitatis. ¶ † Secunda concluſio eſt, quòd ex contractu innominato, facio vt des, oritur actio de dolo, quãuis ex alijs contractib. innominatis ſemper oriatur actio præſcriptis verbis. ¶ Pro huius intelligentia debes ſcire, ꝙ omnes contractus de mundo quidam ſunt nominati, vt qui habent nomen in ſpecie, vt in l. iuriſgen. in prin. ff. de pac. quidam ſunt innominati, quando fit conuentio inter partes, quæ non cadit in ſpecialem contractum, ſic etiam reperitur diſtractus nominatus, & innominatus, nam vbi fit liberatio, & reſolutio cõtractus mediante acceptilatione, iuxta l. age. & l. actione. ſ. eo. tunc ille diſtractus dicitur nominatus. ſi autem fiat pacto nudo, tũc dicitur diſtractus innominatus. ita declarat Bald. in Rubr. extra
24 de tranſa. in vlt. col. ¶ † Item aduerte, ꝙ contractus innominati correlatiui, ſeu reſpectiui ſunt quatuor tantum, nec plures eſſe poſſent, ſcilicet, do vt des, facio vt facias, facio, vt des, & do vt facias, quos proſequitur iuriſconſ. in l. naturalis. per totam. l. ff. de præſcr. verb. alij ſunt contractus innominati, non reſpectiui, ſed ſimplices, & iſti ſunt infiniti, de quib. habes multos caſus in titu. ff. de præſcrip. verb. ſic pactum nudum dicitur contractus innominatus ſimpliciter. glo. eſt in l. 1. in prin. in glo. mag ad fin. ff. de act. & oblig. quam ſequitur Bal. in Rubr. & in l. 1. C. de pac. & in c. Quintauallis. de iureiun & in l. lecta. in 7. col. ff. ſi cer. pet.
25 ¶ † Hinc dubitatur, an donatio [e] ſit contractus innominatus,
e de quo per Bar. in l. fi. ff. de condi. ob cauſ. cum concor. ibidem traditis. Item aduerte, ꝙ ex omnibus contractibus innominatis ſiue ſimplicibus ſiue reſpectiuis regulariter competit actio præſcrip. verb. fallit in contractu innominato, facio vt des, ex quo non oritur actio præſcri. verb. ſed actio de dolo. d. l. naturalis. §. ꝙ ſi faciam. & hic in glo. ¶ Et ſi dicis, quæ vtilitas eſt, an competat actio de dolo, vel actio præſcrip. verb? Rñde ꝙ triplex eſt
26 vtilitas. † Prima, quia actio de dolo non durat niſi biennio. l. fi. C. de dolo. ſed actio præſcrip. verb. durat. 30. annis. l. ſicut. & l. omnes. C. de præſcrip. 30. vel 40. anno. inſti. de perpe. & tempo. act. in princip. ¶ Item actio de dolo infamat, & ideo non datur contra patrem, vel patronum. l. honori. ff. de obſequi. à liberis, & libertis parentibus, & patro. præſtandis. l. non debet. ff. de dolo. ſecus in actione præſcrip. verb. ¶ Item actio de dolo nõ competit pro minori ſumma duorum aureorum. l. ſi oleum. §. fin. cum l. ſequen. ff. de dolo. rationem aſſignat Bald. in c. de appellationibus. extra de appel. & ibi ſubdit, quòd fortè eſt idem in actione, quod met. cauſa, tamen non firmat, ſed actio præſcrip.
27 verb. competit pro quacunque ſumma. ¶ † Videndum eſt igitur, quæ ſit ratio ſpecialitatis, quare ex iſto ſolo contractu innominato, facio vt des, oritur actio de dolo, cùm ex alijs ſemper oriatur actio præſcrip. verb. varij varia dicunt, tene illud, ꝙ tenet glo. in l. ex placito. & ibi Cyn. in 5. q. C. de rerum permut. Bal. in d. l. naturalis. §. quòd ſi faciam. ꝙ aut ex implemento facti adeſt vtilitas aduerſario, & tunc oritur actio præſcrip. verb. ſicut ex alijs contractibus innominatis. l. cùm proponas. & ibi Bar. C. de don. ideo glo. hic fruſtra quærit, quæ conuentio fuerit in hac l. an facio vt des, an verò do vt facias, quia qualiſcunque fuerit, cùm ex implemento facti, ſcilicet, ex renunciatione querelæ multum adſit aduerſario, oritur actio præſcrip. verb. Aut ex implemento talis facti nulla vtilitas adeſt aduerſario, puta, promitto tibi decem duca. vt vadas nudus in plateam, pone, ꝙ vadis, & ſic facias, ex iſto implemento nihil mihi acquiritur, certè, quia factum non correſpondet dationi pecuniæ, ceſſat æquitas, propter quam eſt adinuenta actio præſcrip. verb. quia vbi nulla alia actio competit, & æquum eſt actionem dari, competit actio præſcript. verb. quæ ideo appellatur ex æquitate. l. quoties. ff. de præſcri. verb. tamen, quia ego adimpleui factum, ſicut inter nos conuenit, certè ſi tu poſtea non das pecuniam conuentam, decipis me, ideo mihi competit actio de dolo. ita
28 tene, quamuis multa poſſent obijci. ¶ † Tertia concluſio glo. eſt, quòd contractus innominati cognoſcuntur ex forma, ſub qua contrahuntur, non autem ex forma implementi, tu aduerte, quòd quæſtio glo. ſolùm procedit in duobus contractib. innominatis, do vt facias, & facio vt des, quomodo cognoſcemus, an ſit facio, vt des, & ſic competat actio de dolo, an verò do vt facias, & tunc competat actio præſcrip. verb? glo. vult, quòd attendatur forma contractus. ſi enim conuenio dare tibi decem, vt tu vadas pro me Romam, erit contractus, do vt facias, ſed ſi conueni ire pro te Romam, vt tu des decem, erit cõtractus innominatus, facio vt des, idem tenet gl. in l. ex placito.

& ibi

ADDITIONES.

a Dotata. Adde Bar. & Bal. in l. fi. C. de pact.

* Eundem Iaſ. in l. ſi arrogator. ff. de adopt. Fran. Are. in l. ſi quis poſthumos. §. fin. de libe. & poſthu. Bar. in l. liberis. col. pen. ff. de verb. ſign. & conſi. 44. Caſt. in l. fi. ff. de acq. hære. BELLOT.

b Stante ſtatuto. Adde Bar. Brix. in quæſtionib. dominicalib. q. 56.

c Actio. Adde Cy. in l. cùm mota. C. de tranſa.

d Per Bar. in l. 1. ff. de condi. indeb. col. antep. PVRPV.

e An donatio. Adde Barto. in l. iuriſgen. in §. 1. ff. de pact.

* Et dic, quòd olim, & hodie eſſe contractum nominatum, dixerunt communiter Docto. teſte Clar. §. donatio. quæſtio. 1. de quo vide eundem Iaſ. in l. dedi tibi pecuniam. colum. penult. in princi. ff. de condictio. cauſa dat. in l. qui Rõmæ. §. Flauius. nume. 12. ff. de verborum obligatio. Pract. Papien. for. libe. pro don. verſi. ex cauſa. nu. 10. vbi dixi, & adde Iaſ. in l. iuriſgentium. col. 3. & 4. ff. de pact. MASVER.

Source : BIU Cujas

& ibi Iac.But.& Bald.in pen.q.C.de rer.permu.Bald. & Sal.hic. ¶Vltramontani tenent contrarium,q̃ imò attendatur modus implementi per multa fundamenta, quæ referunt Bald.& Sal. hic,tene cum Bar.qui cõcordando ponit veritatem, vt hic per eum.& latius in l.cùm proponas. post gl.C.de don. & in d.l.naturalis.§.pen.& in d.l.ex placito.vbi etiam Ange.& Cyn. in 3.q. & Bar.in l.siue apud acta.j̃.eo.& in l. si quis cùm debitore.ff.de
* iureiur.& in l.si intra.ff.de pac. & ita tenent Ang. & *communiter Mod.* quamuis Bal.reprobet, quia esset de vno contractu facere duos,sed est ridiculum,vt dicit Pau.de Cast.hic,qa causa vnius non facit totum contractum, sed est idem contractus, qui variatur,sicut in empt.& vendi.in locatione, & conductione, vt habes per Bar.ita etiam reprobat Bal.in c.vnico.ad fi.quid præced.debet, an inuesti. an fidelitas. in vsib. feud. ¶Contra doctrinam Bart.Salyc.hic allegat text. cui dicit non posse responderi,in l.iurisgen.in prin.s̃.alleg.in ver.& ideo puto.nam secundum doctr.Bar.ex parte eius,qui manumisit seruum, esset contractus innominatus,facio vt des, & ex illo facto non adest vtilitas,nisi fortè affectionis,ergo deberet competere actio de dolo,& tamen tex.ibi dicit,q̃ competit actio præsc. verb.ergo doctrina Bar.est falsa,& ita Bald. & Ang.ibi per illum text.tenent contra Bar.respon.do.Alex.hic,& in l.cùm proponas.secunda, post med.C.de pac.q̃ ex parte eius, qui fecit,competit actio de dolo,verum est contra eum,qui nullo modo vult dare,quia sic dicitur esse in dolo,secus est quando dedit bona fide,quia licèt postea datum euincatur,non potest dici in dolo, & per consequens tũc competit actio præscr.verb. ita propriè loquitur d.l. iurisgen.in ver.& ideo puta.¶Huic sol.videtur fortiter obstare, quia secundùm eam melioris conditionis esset ille, qui nullo modo voluit dare,& sic implere, ex quo solùm tenetur actione de dolo, quæ non durat nisi biennio, quàm ille qui impleuit quãtum potuit, qui tenetur actione præscr.verb. & sic actione perpetua.sed respon.q̃ l. grauius putat quem conueniri actione de dolo,quia est famosa, licèt temporalis, quàm conueniri actione præscr.verb.ita habes tex.clarum in d.l.naturalis.in ver. sed si dedi.vbi contra scientem datur de dolo, contra ignoran-
29 tem prę̃scri.verb.¶†Venio ad tertiã partem gl.in qua aduerte, q̃ gl.opponit de l.cùm proponas.2.s̃.titu.1.licèt Bar. & Pau.de Cast.dicant,q̃ glo.opponit vno modo,& q̃ duæ solutiones gl. tendant ad vnum modum opponendi, tamen verè gl.oppon.
a duob.mod.Primò,quia tex.ibi vult,q̃ non seruanti fidem, [a] fides non debet seruari,sed agitur prima actione: hic autem non agitur prima actione,sed actione præscri. verb.ad istũ primum modum opponendi non potest venire.1.sol.glo. venit ergo secunda, q̃ ideo hic non potest agi prima actione, quia erat ipso iure extincta per pactum.ista sol.gl.est vera, sed non eius ratio, q̃ hic querela per transactionem factam pacto nudo,esset ipso iure extincta,falsum est per.l.si instituta.in prin.ff.de inoffi.testa. vbi si mater viueret, posset reuerti ad querelam, quæ integra durat, ergo non fuit ipso iure extincta per transactionem,& leges allegatæ in gl.loquuntur in actionibus pœnalibus,& famosis. Vera est ergo sol.gl alia ratione, q̃ hic querela erat ipso iure extincta non per solùm pactum,sed propter duo, quia tunc renuntiauerat querelæ. Item quia erat mortua, quo casu querelam repudiatam transmittere non potuit.l.si quis filium. in fin. C.de inoffic.testa.iuncta. l. nam & si parentibus.§.1.ff.eo. & ad hoc iste text.est sing.secundum Sal.hic. in pen. col. ¶Secundò modo opponit glo.de illa.l.cùm proponas.quia ibi dicitur,q̃ si
b transactio sit facta pacto nudo, q̃ ex pacto nudo [b] agi non potest,sed hic in simi.tex.dicitur cõtrarium,q̃ ex pacto nudo agitur,& competit actio præscrip.verb. ad istud contrarium vadit prima sol. gl. q̃ cùm filij sint grauati in vno, quia querela præparata ad eos non transmittitur,in alio releuantur, q̃ ex pacto nudo possunt agere.¶Ista so.gl.non est bona,quia iste text.non se fundat in fauore filiorum, quia idem esset in extraneis hæredibus,vnde respondeomissis solutionibus Bart. & aliorum, q̃ in d.l.cùm proponas. ideo ex pacto nudo non agitur, quia supererat prima actio, ad quã potest reuerti: sed cùm in hac.l.1. actio.i.querela esset extincta per renunciationem, & mortem matris, vt supra proximè dixi,filij vel etiam alij hæredes essent destituti omni alio remedio agendi, ideo ex æquitate competit vtilis actio præscri.verb.vt dicit iste tex.in fin.

ADDITIONES.

a Fidem.Adde l.cùm proponas.secunda,iuncta gl.C.de pac.Bal.in l.vt responsum.C.de transac. & quid de iur.cal. vide tex.in c.innocens.22.qõ.4.glo.in c. inter verba.11.quæst.3.glo.in c.quòd Deopari.33.q.5.glo. in c. peruenit.de iureiuran.

b Nudo.[a]Adde Bart.in l.iurisgen.§.quinimo. ff.de pac.in l.fideiuss.obligari.in §. qui certo.ff.de fideiuss.& in extrauag.ad reprimendũ.Bal.in Auth.ad hoc.C.de vsu.Doct.in c.1.de pac.Inn.in c.nouit.de iudi.Arch. in c. sunt nonnulli.1. q.

SVMMARIVM.

1 *Procurator constitutus ad agendum, non potest facere transactionem in præiudicium domini.*
2 *Quemadmodum procura.ad agendum non potest transigere, ita nec facere compromissum in arbitratorem, nisi ex forma statuti litigans posset compelli ad compromissum, quia tunc posset procurator.nu.3.*
4 *An procurator specialiter constitutus ad compromittendum, possit transigere, vel ècontra.*
5 *In mandato procuratoris non refert,quid ex æquipollentib.fiat.*
6 *Compromissum largo modo dicitur quædam transactio.*
7 *Procurator habens mandatum cum libera administratione omnium bonorum,potest transigere, secus si cum libera litis administratione,quia tunc non posset transigere,nisi super instantia causæ.*
8 *Hæc clausula,dominus promisit habere ratum, & firmum, &c. posita in mandato procuratoris,quid operatur.*

LEX VII.

1 TRansactionis. †Procurator constitutus ad agendũ, nõ potest facere transactionem in præiudicium domini. hoc dicit. [a] Similiter procurator constitutus ad
a agendum non posset solutionem recipere à debitore volente sponte soluere.l.nõ abstulit.C.de noua.Bar.in l.hoc iure.in prin. ff.de sol.ratio est, quia forma mandati est diligenter obseruanda.l.diligenter.in princip.ff.mand.c.cùm dilecta.de rescrip.imò procu.non solùm tenetur seruare mandatum,imò etiam qualitatem mandati.c.cùm venissent. & ibi ad hoc nót. Bald.de eo qui mit.in pos. causa rei seruan. ¶Sic in simili, sicut non valet sententia iudicis delegati lata contra substantiam formæ mandati,ita nec lata p̃ qualitatem.c. Pisanis.& ibi ad hoc not.Pan. in 4.not.de restit.spol.quem tex. ad hoc reputat sing. Bald.in c.
2 2.circa prin.de sent.& re iudi.¶†Per istum tex.inferunt Bal. Sal. Pau.de Cast.& alij Mod.q̃ quemadmodum procu.constitutus ad agendum non posset transigere,vt hic,ita non posset facere compromissum in arbitratorem,quod censetur quædam transactio,vt est glo.in Auth.vt diffe.iudi.in prin.Bar.& alij in Auth. si verò contigerit.C.de iudi.facit tex.in c. per tuas.de arbi.Bald. in l.mandato generali.ff.de procu. ¶Licèt Ang.ibi limitet hoc esse verum,quando procurator vellet compromittere in arbitratorem, eo quia de facto procedit, & potest auferre de iure vnius,& dare alteri,gl.in l.si de meis.aliàs incip. idem Pomponius.§.recepisse.ff.de arbit.tamen secundum eum posset facere compromissum in arbitrum. adde, q̃ totum ècontra tenet idem Ang.in l.Imperatores.1.& ibi Ful.ff.de pac. sed vtrunque
b est falsum, [b] & in vtroque contrarium tenet Bar.in d.l.mandato.& do.Alex.hic.& in l.de fideicom.j̃.eo.do. Ant. de Alex.in l.
3 præses.in 2.col.ad fi.j̃.eo. ¶†Limita istam conclusio.nisi ex forma statuti posset litigans compelli ad compromissum, tunc procurator constitutus ad agendum, posset tale cõpromissum facere, quia censetur habere mandatum ad omnia necessaria consequentia.l.ad rem mobilem.& l. ad legatum.ff. de procur. Item, quia tales compromissarij, qui ex necessitate statuti eliguntur,sunt loco iudicis ordinarij,secundum Barto. & alios in l.cùm specialis.C.de iudi.Bald.in l.si iudex.ff.de his,qui sunt sui vel alieni iur. ad idem facit, quia in generali mandato procuratoris venit omne illud,ad quòd dominus de iure, vel de consuetudine posset compelli,secundum Bald. & Ange.in l.bene à Zenone.C.de quadri.præscr. Ad idem facit, quia per interuentum procuratoris non debet fieri deterior conditio aduersarij. l.2.§.defendi.ff.quib.ex cau.in pos.eatur.¶Vltimò facit,qa aliàs excluderetur dispositio statuti, si comparendo per procurato-
4 rem,non posset procurator cogi ad compromissum.¶† Nunquid autem procurator specialiter constitutus ad compromittendum,possit transigere,vel ècontra, videretur,q̃ sic, ex quo compromissum censetur quædam transactio,vt prædixi,vnde dicit Bal.in c.si pro debilitate.in 3.col.de offi.deleg.q̃ arbitrator assumptus super lite iam inchoata,dicitur transactor.¶Secundò,& fortius facit doctrina gl.no.in c.innocens.in ver. clementior.22.q.4.q̃ si iudex delegatus facit aliquid,quòd nõ multum differt à mandato,nõ dicitur excessisse fines mandati. ¶Tertiò facit

ADDITIONES.

a Et q̃ exigitur speciale mandatum.Alex.1.lib.consi.129. & in matre pro filio transigente,Ro.consi.166.in 1.dub.limita,quando ad agendum, defendendũ, iurandũ de calumnia,& substituendũ. Rota.decis.62.no.q̃ vbi.in antiq.PVR.

b Et si dicatur ad compromissum simpliciter,contra Dec.consi.60.viso the.in prin.vbi citat Paulum consi.65.super dubio primi quæsiti,ad quem se remittit in c.consuluit.el 2.col.1.de nup.& consi.20.in col.pen. & de socio qui censetur habere mandatum.gl.in l.nemo.ff.pro soc. vide Are.in l.ex duob.2.col. 11.ff.de duobus reis.& quomodo probetur per testes mandatum, Pau.libr.2. consi.43. testes. PVRPV.

Source : BIU Cujas

facit alia regula not. quòd non dicitur excessisse fines mandati. qui facit illud, quod est vicinum mandato. tex. not. in l. iam tamen §. pen. in ver. quasi iuxta mandatum, & si non mandatum fuerit. ff. iu. sol. per quem text. ita dicit gl. in c. nullus, in gl. 2. circa fin. 61. dist. sed sic est, ꝙ compromissum non multum differt à transactione, vel è contra, sed est vicinum. igitur, &c. Quarto facit tex. no. in l. fi. §. fi. ff. mand. & ibi gl. no. ex illo tex. † ꝙ in mandato procuratoris non refert, quid ex æquipollentib. fiat, vnde Bald. & Mod. in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. ff. de acquir. hære. no. ex illo tex. & ex d. l. fi. § fin. ꝙ procurator dicitur seruare formam mandati, quando seruat in effectu, licèt non seruet in forma superficiali. ¶ Sed istis non obstantib. teneo cõtrarium, quia quando procurator facit aliud, quàm mãdatum est, non valet. l. si itaque. ff. de iureiur. ¶ Secundo, per regulam. l. si procurator ad vnam speciem. C. de procu. ¶ † Tertio, & fortius, quia licèt compromissum [a] largo modo dicatur quædam transactio, eo quia sicut per transactionem concordia partium receditur à lite, ita per compromissum, tamen multum differt compromissum à transactione; patet, quia transactio non valet, nisi aliquo dato, vel retento. l. transactio. ſ. eo. sed arbitrator posset in totum absoluere reum: item si arbitrator enormiter lædit partem vltra sextam partem, potest peti reductio ad arbitrium boni viri. l. vnde si Neruæ. ff. pro soc. declarat Bart. in l. societatem. §. arbitratorum. eod. tit. secus est in transactione, & ita per has differentias declarat Bar. in l. ꝙ si Ephesi. §. fi. ad fin. ff. de eo, ꝙ cer. loco, & in l. furti. §. qui iussu. ad fi. ff. de infami. & in d. §. arbitrorum. in 1. q. extra glo. cùm ergo compromissum, & transactio multum differant, ergo apparet in contrarium adducta non obstare, & præcipuè illud, dum dicebatur, ꝙ non excedit fines mandati, qui facit, qđ est vicinum mandato, vel respon. limitãdo, vt limitat Pan. in c. causam. in 2. col. de re iudi. dum dicit, ꝙ qui facit vicinum, & coniunctum mandato, non dicitur facere contra mandatum, pondera, ꝙ duo copulatiuè requirit, ꝙ sit vicinum mandato, & ꝙ sit coniunctum. ¶ Vlti. regulam legis nostræ limitat glo. in trib. casib. limitationes sunt in se veræ, per iura allegata in gl. & per text. in c. qui ad agendũ. in fi. de procur. in 6. & in c. contingit. in fi. de transa. sed non conueniunt ad istum tex. qui loquitur in procuratore habente mãdatum ad agendum. ¶ † Item intellige secundam limit. glo. de procur. habente mandatum cum libera, quando habet cum libera administrationem omnium bonorum, secus si cum libera litis admin. tunc non posset trãsigere, nisi super instantia causæ, nisi haberet liberam admin. litis & causæ. secundum Pau. de Cast. hic, & ante eum Bar. in d. l. mandato generali. ad fin. & in l. qui Romæ. §. Callimachus. ff. de ver. oblig. ¶ † Vltra gl. & Doct. limita quartò istam. l. quando procurator esset constitutus ad agendum, & in instrumento esset adiecta clausula, quæ de stylo notariorum semper apponi solet, ꝙ dominus promisit habere ratum & firmum, quicquid per eius procuratorẽ factum fuerit, tunc virtute huius clausulæ potest transigere. secundũ Ang. in l. si procuratorem. ff. de procur. motus est, quia tunc videtur habere mandatum cum libera, vt videtur velle Bart. qui multos decipit in l. procurator cui generaliter. in pen. col. ff. de procura. Sed falsum est, & Bar. ibi non firmat, sed remittit se ad ea, quæ dicit in l. 1. ſ. de offi. procu. Cæsa. vbi Bar. tenet contrarium, & glo. & Doct. in c. contingit. ſ. de transa. & in c. ex parte decani. de reseri. Cy. Bald. & Mod. in d. l. si procurator ad vnam speciẽ. Gemin. in d. c. qui ad agendum. Ludo. Rom. in l. in prouinciali. §. 1. ff. de oper. nou. nun. vbi refert se ita consuluisse per c. cùm causam. de iur. cal. licèt dicat se contrarium tenuisse in ista. l. ¶ Capio glos. in ver. actionem. quæ exponit, idest actum, siue exercitium. dic, ꝙ glo. sic exposuit timore contrarij. nam qui mandat actiones, videtur cedere vtiles. l. 2. C. de actio. & oblig. vbi per glo. & Doct. in l. illam. C. de don. sed cessionarius dicitur procurator in rem suã, ex quo ad eum spectat omnis vtilitas, & iste bene posset transigere, vt hic in gl. seq. ideo expone tex. ꝙ non mandauit actionem propriè, sed exercitium actionis.

6 *Ille, cui debentur alimenta, licèt seipsum aluerit de suo, tamen potest petere alimenta præteriti temporis.*

7 *Licèt mulier nupta, & dotata non possit petere, vt amplius dotetur, istud est verum in dote, quæ solùm debetur officio iudicis.*

LEX VIII.

DE alimentis. Ista lex non potest breuius summari. ¶ Not. ex hac. l. duas regulas, vt possit ista lex no. practicari ex mente Fulg. hic, & ita debes figurare casum in hac.

1 l. † Pone, maritus habens filios reliquit vxorem dominã, massariam, & vsufructuariam omnium bonorum, quo casu existentibus filijs vxor non debet habere nisi alimenta, vt est glo. approbata in Auth. hoc locum. C. si muli. secundo nupse. pone, quòd filij transigant cum tali vxore eorum nouerca, talis transactio nihil valet, nisi interuenerit decretum iudicis, & cũ
a causæ cognitione, vt hic. & l. cùm hi. per totam. l. ff. eo. [a] Intellige istam l. procedere in alimentis de futuro relictis in vltima volun. duplici fauore alimentorum, & vltimæ volun. secus si essent relicta inter viuos. d. l. cùm hi. §. planè. Et ex hoc habes rationem diuersitatis inter alimenta relicta in vltima volunta. & inter viuos: aliam rationem assignat Salyc. hic, & fuit ante eum Bar. in tracta. alimentorum in 6. colum. quia quando per industriam meam aliquid acquiro. l. præsumit, quòd ero cautior in
2 eo conseruando, quæ ratio non est generalis, quando alimenta essent quæsita inter viuos titu. donationis, & sic absque facto
b meo. ¶ † Nunquid autem valeat compromissum super alimẽtis [b] de futuro relictis in vltim. volun. videtur, quòd non, quia transactio, & compromissum æquiparantur, vt dixi. ſ. in l. proxim. tamen Spec. in tit. de arbit. §. restat. versi. sed nunquid super alimentis. disputat, & concludit, ꝙ sic, & licèt non aperiat, an loquatur de alimentis relictis in vltim. volun. vel aliter, tamen leges per eum allegatæ sic loquuntur, quod intelligit Albe. de Ros. hic in fin. esse verum, quando compromissum est factum in arbitrum. nam cùm arbitria sint redacta ad similitudinem iudiciorum. l. 1. ff. de arbit. idem operabitur auctoritas arbitri, ꝙ iudicis, secus est in arbitratore, quia aliàs esset parata fraus huic. l. de quo etiam vide per Alb. qui aliter tenet in d. l. cùm hi.
c ad fin. in prin. ff. de transa. [c] ¶ † An autem ista transactio firme-
3 tur iuramento. Bar. sing tenet, ꝙ non. in d. l. cùm hi circa fi. prin. per duo fundamenta, de quibus ibi per eum. Idem latius tenet Bald. in l. pactum dotali. in vlt. q. C. de col. Rapha. Fuig in l. qui fidem. in prin. per illum tex. in ver. licitè. iuncta glo. 1. ff. eo. ¶ Tene contrarium, prout tenet ipsemet Bar. in l. si quis pro eo. circa fin. prin. ff. de fideiuss. quia ista transactio est prohibita ob priuatam vtilitatem, ne propter modicum de præsenti quis renuntiet futuris alimentis, ergo conualidabitur iuramento. idem tenet Imo. in cõmen. c. cùm contingat. in vlti. char. de iureiur. vbi etiam tenet in simili, ꝙ l. de his. ff. eo. potest renunciari cum iuramento, & valet transactio iurata non obstante illa. l. idem tenet Raph. Cuma. in d. l. si quis pro eo. in prin. dom. Alex. in l. qui Romæ §. duo fratres. in 56. col. super 5. q. Bar. ff. de verb. oblig. & in consi. 153. alias. 11. lib. 2. incip. viso & vt oportet considerato themate. in 6. col. ¶ Facit bene, qđ fin. tenet Io. And. in addi. Spe.
4 in titu. de instrum. edi. § porrò. in addi. magna, † quòd legi prohibitiuæ potest renunciari cum iuramento, vt dixi in l. pen. ſ. titu. 1. & ita cessat fundamentum Bart. in d. l. cùm hi. & ista pars est tutior, quia iuramentum, quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, seruandum est. c. cùm contingat. de iureiur. & in c. licèt mulieres. eo. tit. in 6. ¶ Secundò not. ex hoc text. quòd li-
d cèt super alimentis [d] de futuro relictis in vlti. volunt. non possit transigi sine decreto, & auctoritate prætoris, tũ secus est super alimentis de præterito, ratio est diuersitatis, quia ex alimen-
5 tis futuris pẽdet vita hominis, Bal. & Sal. hic. ¶ † Ex isto text. Bar. hic in 2. lec. ponit duas limitationes ad duas regulas. Prima est, ꝙ in causa alimentorum procedi debet summariè, & de plano. l. si quis à liberis. §. 2. ff. de lib. agn. limitatur per hunc tex. qñ esset quæstio super alimentis de futuro; secus si super alimentis præteritis, quia tunc deberet ordinariè procedi. adde, quòd idem tenet Alber. de Ros. in d. l. cùm hi. in princip. Petr. de Ancha. in clem.

ADDITIO.

a Licèt compromissum. Adde Authen. vt diff. iu. in §. si verò contigerit. & glo. in cap. exposita. de arbit.

SVMMARIVM.

1 *Casus figuratio.*
2 *Compromissum an valeat super alimentis de futuro relictis in vltimæ voluntate.*
3 *Transactio super alimentis an firmetur iuramento.*
4 *Legi prohibitiuæ potest renunciari cum iuramento.*
5 *In causa alimentorum debet procedi simpliciter, & de plano.*

ADDITIONES.

a ff. eod. Vide ibi per Alber. & per Galiau. in Rubric. de verborum obligatio. colum. 20. PVRPV.
b Super alimentis. Adde Doct. in l. cùm hi. ff. de transa.
c Vide Cor. in Auth. sacramenta. col. 27. ver. 17. ſ. si aduer. vend. Mar. Anto. Bauer. in tract. de vir. iuramenti. ver. 46. PVRPV.
d Alimentis. Adde glo. fin. in c. si Episcopus. & ibi Archid. & Ioan. And. de præben. lib. 6.

Source : BIU Cujas

clem .1.de iure pat.Secunda regula eſt, q̃ in cauſa alimẽtorum proceditur etiam dieb feriatis.l.2. ff.de fer. iſtud debet ſimiliter limitari ſecundum Bar.hic.Adde vltra eum, q̃ ex hoc text.ſumitur limitatio ad aliam tertiam regulam. nam lex prohibens cauſam alimentorum per appellationem ſuſpendi, debet intelligi ſi petãtur alimenta futura, ſecus ſi præterita,ita decidit. Ioan.And.in addi.Spe.in tit.de app.§.in quib. ver.ſed nunquid. ſequitur Franc.de Are.in conſi.97.quod incip. in cauſa & punc-
6 to.in vlt.col.¶ † Vlti.not.q̃ ille,cui debentur alimenta,licèt ſe-
a ipſum aluerit de ſuo,tamen poteſt alimenta [a] præteriti temporis petere,& iſtud facit ſecundum Bal.hic,pro viduis ſe alentib. q̃ tamen alimenta ſuarum dotium poſſint petere,ſequitur Io. de Ana.in conſi.54.quod incip.viſis his,quæ in facto proponũ-
b tur.intellige quando alimenta [b] debentur iure actionis,ſecus ſi ſolùm debeantur officio iudicis, vt in alimentis, quæ debentur filijs à patre, quia pro tempore præterito peti non poſſunt. ſecundum Bart.in l.1.C.de indi.vi. & in d.l.ſi quis à liberis.§.ſed ſi filius.& not.in l.libertis quos.§.1.ff.de alim.leg.vbi not. limitat,
c niſi filius mutuo pecuniam accepiſſet,ex qua ſe aluit.[c] ¶Facit, quod in ſimili tenet Pau.de Caſt. in d.l.diuortio.in prin.ff.ſolut. mat.q̃ hæredes mariti,qui habent annum ad reſtituendum dotem, ſed intra illum annum tenentur præſtare alimenta vxori,q̃ ſi vxor aliunde ſe alimentat,non põt præteriti temporis alimẽta petere,ſaluo niſi interpellaſſet hæredes,qui fuerint in mora præſtandi alimenta, & ideo ſi mulier acceperit pecuniam mutuo, vt inde ſe aleret, tunc hæredes bene tenentur, q̃ dicit eſſe quotidianum, & pluries vidiſſe de facto, & ſequitur dom.
7 Alex. hic. ¶ † Et ex prædictis inferas, q̃ licèt mulier nupta,& dotata non poſſit petere,vt amplius dotetur,vt per Bar.in l.obligamur.§.lege.ff.de act.& oblig.& in Auth.res quæ.vbi dixi.C. communia de lega.iſtud eſt verum in dote, quæ ſolum debetur officio iudicis,vt in patre, qui non tenetur iure obligationis dotare filiam, ſed ſolùm officio iudicis.l. qui liberos. ff. de ritu nupt.& glo.& Bart.in d.§.lege.ſecus eſt, quando dos deberetur iure actionis, vt quando ſtatutum diſponit, q̃ exiſtentib.maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant,ſed dotentur à fratrib.certè ſi ſoror eſſet nupta, & dotata aliunde, puta à matre, tñ adhuc poteſt petere dotem ſibi debitam ex forma ſtatuti, & ſic iure act.ita in ſpecie tenet dom.Alex. Imo.in conſi.7.in 2.vol.quod incip.viſis & diligen,animaduerſis.in 4. col. ad fi.& prin.ſeq.

ADDITIONES.

a Alimenta, Adde l.1.C.de fideicom. & in l.non quemadmodum. ff.de iudi.
b Adde Bar,vbi vult hæredes poſſe petere,in l.ſolent.2.col.ff. de alimen,& cib. leg.§.1.in c. ex parte, in fin.de accuſ. & dicta hic repetit laſ. in l.diuortio. in prin.col.5.ff.ſol.mat,& ad hanc differentiam inter præterita, & futura,Felyn. in c.ſi diligenti.col.2.verſi.quartum.de for.comp. & idem de vſuris, vt tranſactio ſuper præterita valeat,Bal.lib.2.conſi.125. appoſito puncto. PVRPV.
c * Aluit.Adde Alex.conſi.72.nu.7. lib.5.

SVMMARIVM.

1 *Valet tranſactio conditionalis, & ſufficit aliquid ad tranſigentem peruenire poſſe, & tranſactio parit exceptionem, etiam contra actionem in rem.*
2 *Tranſactio nedum poteſt fieri purè, vel ſub modo, ſed etiam ſub conditione.*
3 *Valet arg.de tranſactione ad compromiſſum in arbitratorem.*
4 *In cauſa tranſactionis poteſt apponi terminus,intra quem actor det pecuniam,aliàs elapſo termino ſit excluſus.*
5 *Si aliquis ſit in poſſeſſione alicuius fundi, & timet moleſtari, vel ſibi vim inferri,poteſt implorare officium iudicis,per quod prouideatur,ne ſibi inferatur vis, quod procedit multo fortius, ſi timeat offenſam in perſona.nu.6.niſi ſit forenſis, vt nu.7.*
8 *Si pars timet probabiliter turbari in poſſeſſione, poteſt implorare officium iudicis, per quod petat ſe defendi.*
9 *In conditionibus, vel in contractibus liberatorijs non habet locum purgatio moræ.*

LEX IX.

1 SI ſuper poſſeſſione. † Valet trã ſactio conditionalis, & ſufficit aliquid ad tranſigentem peruenire poſſe, & tranſactio parit exceptionem etiam contra actionem in rem. hoc dicit. vel ſic.Valet tranſactio etiã nullo dato,dummodo res ſponderetur, & per tranſactionem etiam contra actionem realem exceptio inducitur,& primum ſummarium ſit loco diuiſionis, quia ex eo apparet, q̃ in hac.l. ponuntur tria dicta,& figura caſum,vt per Odof. hic. ¶Et duplex fuit ratio dubitandi,ſecundum Pau. de Caſtr.hic ad iſtum text.Prima, quia videbatur, q̃ tranſactio non valeret, eo quia proprie dicitur tranſactio,quando actor tranſigit, & recedit ab actione,ſecundum gl.& Doct.in l.2.ſ.eo. ſed hic reus conuentus eſt ille,qui pro pecunia tranſigebat, & recedebat, ergo non videbatur valere tranſactionem.Secunda ratio dubitandi erat, quia tranſactio nihil valet nullo dato, vel retento.l.tranſactio. ſ.eod. ſed hic de præſenti nihil datur huic reo tranſigenti, igitur,&c.Sed hoc non obſt. contrarium deciditur in tex.noſtro,
2 quia ſufficit,quòd in futurum poſſit deri. ¶ † Not.1.ex text.ibi, vt ſi intra certum diem, q̃ tranſactiones nedum poſſunt fieri purè,vel ſub modo,ſed etiam ſub conditione.ita notant Bald. & alij hic,quamuis de hoc dubitet Bart.in l.ſiue apud.ſ.eod.& ibi vide plenè Bald.in pen.colum. imò plus per iſtum tex.dicit Bald.in l.3.ad fin. C. de repud.hæredit.quòd poteſt fieri tranſactio ſub conditione dandi,ſi nauis ex Aſia venerit, ſed tu caue, quia text.iſte hoc non probat, quia facultas dandi erat in hac.l. poſita ſub conditione poteſtatiua ipſius partis, non autem ſub conditione merè caſuali.¶Et per iſtum tex.arguendo à tranſa-
a ctione ad compromiſſum in arbitratorem,[a] quod arg.tenet,vt dixi in l.tranſactionis.ſ.eod. inferunt Bald. Fulg.& Moder.hic.
3 † quòd arbitrator in eius laudo poteſt adijcere conditiones, & modos congruos,& adiacentes. adde Spec.in titu.de arbitro.§. 1.verſi.arbitrator.& in §.ſequitur.in verſi.ſed pone.Bart.not.in l. Aquiliana.ff.de tranſact.dom.Anto.de But.in c.conſtitutus. per illum tex.cum glo.de in integ.reſti.& in cap.quintaua*llis.in 2o. differentia.de iureiuran.& in c. licèt Heli.de ſimo. Hinc in ſpecie decidit Bal. in l.fi.§.1. C.communia de leg. quòd arbitrator poteſt in laudo declarare, quòd actor vendat omne ius, quod habet in re,de qua factum eſt compromiſſum. Alibi dicit Alb. poſt Iacob.de Are.in l.fin.per illum tex.ff.de offic.procu.Cæſa. quòd ſi habentes inimicitias capitales compromittant, poteſt arbiter,vel arbitrator inhibere,ne vnus vadat ad contratam alterius. ¶Alibi tenet Ludo.Rom.in conſi.55. quod incip.ſi volumus dicere hunc Bar.quòd arbiter, vel arbitrator poteſt condemnare vnam partem ad dãdum aliquid alteri parti pro partium adæquatione.per text.not.l.ſi ita legatum.1.ff.de condi.& demonſtra.ſed tu adde meliorem text.in c.niſi. & ibi Panor. in 3.not.de præben.& ita limitat regulam, quæ habet, quòd arbitri poſſunt tantum iudicare de his, de quibus factum eſt compromiſſum, & non plus.ita dicit text.in c.cùm dilecti.ad fin.de arbitr.& ratio eſt, quia poteſtas arbitri pendet à poteſtate partium, hoc eſt arbitri tantam habent poteſtatem,quantam partes eis tribuunt, & non plus.l.non diſtinguemus.§.de officio.ff.
b de arbit. [b] in tantum,quòd tenet Ludo. Rom.conſi.115.quod incip.viſo compromiſſo.in 1.dubio,q̃ ex generali compromiſſo non venit, vt arbiter, vel arbitrator poſſit laudare,pacem debere hincinde fieri de offenſis, & vulneribus hincinde illatis.
4 ¶ † Secundò not. q̃ ex cauſa tranſactionis poteſt apponi terminus,intra quem actor det pecuniam,aliàs elapſo termino ſit excluſus.adde,quod decidit text.not.in l.fi.in princip.ff.de contrahend.emptio. Bart.in l.quamuis.de ſolu.Bald.in c.1.de feud. dato in vi.l.commiſſo.in vſib.feud.¶Tertiò not.ex tex.ibi, promiſſo non ſatisfecit. hic videri text. quòd nedum ad actionem de nouo acquirendam, vbi eſt dies & pœna, non admittitur purgatio moræ, ſed nec ẽt ad actionem conſeruandam.tex.eſt hic, & dicit Pau.de Caſtr. quòd ad hoc pluries allegauit hunc tex.¶In contrarium facit text.l. ſi ita quis promiſerit.§.Seia cauit.& ibi Bart.& Ang.ff.de verbo.obliga.in l.Thays.§.intra.ff.de fideicom.lib. Bar.& alij in l.ſi inſulam.ff.de verb.oblig.¶Variæ ſolutiones dantur per domin.Pau.de Caſtr. dom.Alex. & plenius dom. Anton.hic:illa mihi placet,quòd hic tranſactio fuit facta ſub conditione,& quia conditiones debẽt impleri in forma ſpecifica.l.qui hæredi. & l.Meuius. ff. de condi. & demon. ideo in conditionibus non admittitur purgatio moræ, ſecundum Bald.hic, Cyn.in l.ſi maior annis.ſ.eod.& in l.plures.C.de condi.inſer.Bart.in l.hæc conditio ſi in capitolium.ff. de condi. & demoaſtra. & in d. l. ſi inſulam. ¶ Quartò not. ex text. ibi,
5 vim fieri prohibebit,ſecundum Bald.Salyc.& Mod.hic, † q̃ ſi
c aliquis eſt in poſſeſſione alicuius fundi, & timet moleſtari [c], vel ſibi vim inferri, poteſt implorare officium iudicis, per qđ prouideatur,ne ſibi inferatur vis.facit text.not. in l. fin. in princ. & ibi Barto. not. ff. quod metus cauſa.& text. in l. ſi ſeruus. C. quod

ADDITIONES.

a De arbitratore Soc.lib.1.conſi.124.præſens conſultatio.col.3. PVRPV.
b Adde Angel.conſil.118.conſil.220.colum.1.& conſil.251.colum.16.& conſi. 282.colum.3.& conſi.ſequen.col.4.& 5.& conſi.299.colum.1.Alexan.lib.3. conſi.94.& 110.lib.1.conſi.1.col.fi. Corne.lib.3.conſi. 191. PVRPV.
c Moleſtari. De timente offendi vide Marſil.in l.1.§.præterea.ff.de quæſtio. & Dec.in c.in præſentia.de prob. PVRPV.

Source : BIU Cujas

quod cum eo.& ponit in ſimili no.practicam Bar. in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi prætori.in vlt.col.ff.de ope no.nun. ¶ Quid ſi ſolùm eſſet in tenuta? vide no.Bar.in l.1.§.neceſſariò. ff.ſi vēt.no. mul.in poſ.& ꝙ no.Bald.in l.fi.in 2.col. C.de edic. di. Adri. tol. ¶ Item adde tex.no.in l.ſi pater.C.qui bo.ced. poſ. per quē not. ibi Bald.ꝙ ille qui timet pro debito alterius grauari, pōt ante factum implorare officium iudicis,quatenus iudex inhibeat,ꝙ
6 alibi non reperitur ſecundum eum.¶ Item adde,† ꝙ multo fortius ſi quis timet offendi in perſona, poteſt implorare officium iudicis,& eo mediante cogere aduerſarium, vt ſibi præſtet ſecuritatem de eo non offendendo.l.denunciamus.vbi Bar.C.de his,qui ad eccl. confu.no.Bar.in l.j.per illum tex.C.in quib.cau. col.cenſi.lib. 10.idem Bar.in l.capitalium.§.ad ſtatuas. ff.de pęn. Spec.& Io.An.in tit.de pig.§.ſequitur videre.ver.quid ſi timeo. & melius quàm alibi Bar. vbi in materia ponit plures quæſtiones,in l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offi. præſi. Et iſtud procedit etiam ſi culpa mea pręceſſiſſet,puta,quia ego offendi te,vel te vulneraui,& ſic culpa mea præceſſit,quia timeo ne ſimiliter me offendas,adhuc poſſum per officium iudicis te cogere, vt præſtes fideiuſſionem ſecuritatis.ita ſing.Bart. in l.qui bona.§.ſi quis iuxtà.ff.de dam. infec. ¶ Item qui timet offendi ab aliquo, poteſt petere à iudice, vt ſibi præſtet familiam, quæ eum aſſociet,per gl.fi.in l.fi.C.de eroga.mili.anno.lib.12.Bar. in l. ſanctū. ff.de re.di.Bar.in d.§.ne potentiores. in vlt. col. & ex ſolis minis poteſt iſta ſecuritas peti,quando perſona,quæ eſt minata, eſt ſolita mittere minas executioni,in quo ſtatur arbitrio iudicis. ſecundum Bar.in l.hæc autem.in prin.ff.ſi cui plusq̄ per leg.Fal.faciunt quæ no.in l.metum.C.ꝙ me.cau.per Bar.in l.famoſi.ff.ad leg.Iul.ma. & ſi tu petis à me cautionem de non offendendo, & ſimiliter ego peto à te, niſi tu caueas mihi, nec ego tenebor tibi cauere,niſi ex vna parte ſubeſſet iuſtus timor,ex alia vanus, ſecundum Bar.& alios in d.l.qui bona.§.ſi quis quia. in fi. ¶ Limita prædicta non habere locum in forenſi,nam ſi aliquis forē ſis,qui eſt inimicus meus capitalis, veniat ad iſtam ciui.ego nō poſſum implorare officium Poteſtatis huius loci, per ꝙ cogatur prēſtare mihi ſecuritatem de non offendendo me, ratio qa forenſis non eſt ſub iuriſdictione Poteſtatis loci, niſi hic contrahat,vel delinquat,vel niſi longam conuerſationem hic faciat. ita determinat ſing.Bar.in l.ſed & ſi ſuſceperit. §.fi. & ibi Bal.& Ang.ff.de iud.¶ Item ad prædicta adde Bald.in l.j.§. quies.ff.de offi.præfec.vrb.vbi dicit,ꝙ quilibet timēs vim inferri in ſua poſſeſſione,poteſt adire iudicem,& abſq; libello petere,vt obuiet,
7 ne iniuria committatur. † Alibi vide Bal.in l.ſi ſeruus.C.ꝙ cum eo. ꝙ ſi pars timet probabiliter turbari in poſſ. poteſt implorare officium iudi. per quod petat ſe defendi. & ſequitur Fran.de Are.in c.in præſentia.in 3.col.de proba. Adde etiam,quod vult Spe.in ti.de leg.§.ſequitur.in 2.col.verſ. porrò, ꝙ ſi quis actu nō turbat iuriſdictionem delegati,ſed eſt dubitatio de turbatione, poteſt delegatus ipſum cogere,vt caueat de non turbando,ſequitur d.Anto.de Imo.in c.1.de offi.deleg. ¶ Vltimò per iſtum tex.not.Bal.hic in fi.probari in hoc tex.ꝙ in conditionibus,vel in contractibus liberatorijs non habet locum purgatio moræ, facit ſecundum eum.l.Thais.§.intra.ff.de fideicom.lib.Tu vide de hoc per Alexand. in l. ſi inſulam. in 13. colum.ff.de verbor. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactione facta inter partes, lis dicitur finita, adeo quòd non poſſet actor de nouo agere.*

2 *Facta tranſactione, omnia inſtrumenta, iura, probationes, vel teſtes annullantur, & caſſantur ipſo iure, quamuis nihil dictum ſit inter partes.*

3 *Si quis egit ad fundum ex vna cauſa, & ſuper illa eſt facta tranſactio ex vna parte, deinde agat ad fundummet rei vend. vel aliter, & non adiiciat aliquam cauſam,& reus conuentus opponat exceptionem trā factionis, an iſta exceptio impediat litis ingreſſum.*

4 *Stante ſtatu. quòd de omni cauſa, & lite vertente inter coniunctos debeat fieri compromiſſum inter partes, pars quæ habet aliquam de excep.lit.finitæ,non poteſt vigore ſtatuti cogi ad compromiſſum,quia motor litis finitæ non debet ad aliquid audiri.*

5 *Licèt tranſactio ſit contractus innominatus,tamen in ea non habet locū pœnitentia,ſicut in alijs contractibus innominatis.*

LEX X.

Fratris tui. Exceptio tranſactionis, quia eſt litis finitæ,impedit litis ingreſſum.h.d.& de alijs ſimilibus ponit aliquid Bart. hic,& in l.eleganter.§.pen.ff.de condi. indeb.dixi in
a l.nam poſtea quam.in prin.ff.de iureiu. a ¶ † Not. ꝙ facta tran-

1 ſactione inter partes lis dī finita, adeo ꝙ non poſſet actor de nouo agere,vt hic,& in c.1.de lit.conteſt. in 6. adeo ꝙ ſi actor fecerit tranſactionem,eo quia videbat,ꝙ non poterat probare, ſi poſteà ſuperueniant ſibi liquidæ ꝓbationes de iure ſuo,poſtquam tñ ſemel tranſegit,non poteſt amplius lit. finitam inſtaurare,iſtud eſt quod faciebat pulchrām dubit. in hac. l. ratio autem ex aduerſo eſt,quia tranſactio non reſcinditur etiam prætextu inſtrumenti poſteà reperti. l. ſub prætextu inſtrumenti. ĵ.
b eod. b ¶ Similiter qui tranſegit,ſi poſteà reperiat ſe grauiter læſum,etiam vltra dimidiam,non per hoc poteſt reſcindere tranſactionem.l.Lucius.§.fin.vbi glo.& Bar.ff.ad Treb.gl.& Docto. in c.cauſam.de empt.& vend.Pan.in c.1.de tranſ. Bal.in l.ordo. C de execu.rei iud.d.Alex.vbi dicit hanc eſſe cōem opi. in cōſ. 41.incip.ſuper præmiſſo thema.in 3.col.& in 9. ſeq.in j.volum. quamuis aliter limitet Bar.in l.2.in 2.col. C.de reſcin. vend.quē ſequitur ipſemet d.Alex.ſibi contrarius in conſi.85.in 2.volum. quod incip.viſo puncto,& inſtrumentis.in 5.col. poſt alios per eum relatos,de quo vide plenè per Mod.in l.ſi quis cū aliter.ff.
2 de verb.oblig. ¶ † Item adde, ꝙ adeo tranſactio imponit finem liti,ꝙ omnia inſtrumenta,iura,probationes, vel teſtes facta trā factione annullantur,& caſſantur ipſo iure, quàmuis nihil dictum ſit inter partes.tex.eſt in c. 1. extra. eod.quem multū not. Bal.in rub.extra eo.in 3.col.& dicit,ꝙ eſt melior tex. de iure, ꝙ poſt tranſactionem non eſt licitum petere pœnam ex veteri, quia tranſactio omnia vetera caſſat, & annullat, & dicit, ꝙ de hoc fuit quæſtio de facto inter Regem Vngarię,& Venetos,& ꝙ inde nata eſt horribilis,& peſſima guerra. ¶ Limita iſtū text. vt procedat in tranſactione valida. nam tranſactio,quę non tenet,puta quia ſit facta ſuper beneficio eccleſiaſtico,non impedit vltra. ¶ Secundo limita,quia tranſactio fuit generalis,ſecus ſi ſpecialis ſup certa re,vel cauſa.l.ſi de certa.ĵ. eo. ¶ Circa hoc
3 vltimum vide† not.practicam,quam ponit Bar.per illum text. inl.ſi quis libertatem.in pen.col. ff. de pet.her.vbi dicit Bar.ꝙ ſi qs egit ad fundum ex vna cauſa, & ſuper illa eſt facta tranſactio ex vna parte,deinde agit ad fundummet rei vend. vel aliter,& non adijciat aliquam cauſam, & reus conuentus opponat exceptionem tranſactionis, iſto caſu exceptio tranſactionis non impedit litis ingreſſum, ſed iudex debet interloqui,cū non poſſit peti ex illa cā ſpeciali,ſuper qua fuit tranſactum, & ad hoc reputat illum tex.eſſe valde not.pro limitatione tex.no
4 ſtri. ¶ † Item per iſtum tex.dicunt not.Bar.& Bal. & Ful.hic, ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ de omni cauſa, & lite vertente inter coniunctos debeat fieri compromiſſum inter partes, certè pars, quæ habet aliquam de exceptionibus lit. finitæ,non poteſt vigore ſtatuti cogi ad compromiſſum, quia motor lit. finitæ non debet ad aliquid audiri,vt hoc tex.& iſtud exclamat d.Ale.dicēs, ꝙ non exeat de memoria tua, quia habui de facto, & obtinui. miror,ꝙ non alle. Bal.qui melius quàm alibi idem ponit in l.ſi iudex. ad fin.ff.de his, qui ſunt ſui vel alie. iu. ſequitur Lud. in rep.rub.ff.de arbit.in 18.colum.& idem Lud. in conſi. 154.inci. in caſu propoſitæ conſul. Ange.in conſi.218.viſa narratione.in 2.col.Pet.de Anch.in conſi. 183. incip. Pro clariori intellectu, aliàs incip.caſus,ſtatuto cauetur.Pau.de Caſt.in conſi.67.conſi deratis omnibus.ad fi.vbi idem tenet,ſi extat inſtrumentum iuratum,quod ſequitur Alex.conſ.37.in 2.vol.viſo & opportunè
5 diſcuſſo.in 10.col.¶ † Item no.ex tex.ꝙ licèt tranſactio ſit contractus innominatus,vt probatur in l. cùm proponas. ſecunda, ſ.tit.1.& in l j.vbi Bart.ff.de pact.& in l.2. vbi Bart.ff.de iureiur. ponit Barto.in l.ſiue apud acta.ĵ.eod.tamen non habet locum pęnitentia, ſicut in alijs contractibus innominatis. l. ſi pecuniā. in princ.ff.de condi.ob cauſam. & hoc eſt fauore litium finitarum,ne amplius inſtaurentur.concordat.l. cùm te tranſegiſſe. ſ.eod.& l.quamuis.ĵ.eod.

ADDITIONES.

a ¶ Amplia 4. vt per gl.ma.in c.1.de lit.conteſt.lib.6.Iaſ.in l.cauſas.1. col.ĵ.eo. & inter communitatem & priuatum,Ale.lib.5.conſ.30.vlt.dubio. PVRPV.

b ¶ Et ideo exceptio tranſactionis poſt ſpolium initæ impedit proceſſum ſuper remedio recuperandæ.Soci.conſi.59. in cauſa comitum, & Anguiſol. in 1.difficulta.lib.3.& idem in pacto.d.c.1.Bal.in mar.pactum.ver. 24. De tranſa.& pacto vide Specu.titu. de exceptio.§.dicto de dil. columna duodecima. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Probabilis eſt conuentio,per quam retinetur concordia fratrum, & tollitur votum captandæ mortis.*

2 *Quando aliquid ſe habet ad lucrum,& ad damnum,licèt caſualiter cōtingat damnum,non per hoc dicitur lędi,& ſi ſit minor, per hoc non debet tanquam læſus reſtitui, fallit tamen in dote.*

3 *Quid ſit concordia,& quid pax.nu.5.*

Source : BIU Cujas

4 *Pax quæ dicatur.*
6 *Vbi in aliquo actu requiritur, quod concorditer fiat, etiam à collegiatis, non eſt diſpoſitioni ſatisfactum, ſi aliquis contradicat.*
7 *Non ſuccurritur minori, quando lædit ur ex accidenti, ſed demum, quando læſio reſultat ex ſolo contractu.*
8 *Tranſactio eſt nomen generale ad refutationem, vel finem, & ad omnẽ aliam ſpeciem finiendę obligationis.*

LEX XI.

DE fideicommiſſo. Fideicõmiſſ. reciprocum poteſt per pactum remitti, nec ex hoc ſolo dī minor lædi, quãuis ex caſu poſſit ſibi eſſe damnoſum. h.d.& eſt pulchra,& no.l.multum ſecundum Barto. ¶†Not.1. probabilem eſſe conuentionem, per quam retinetur cõcordia fratrum, & tollitur votum captãdæ morris.l.cùm pater.§.euictis.cum ibi not.ff.de leg.2. ¶†Secundò no.ſecundum Pau.de Caſt.& d. Alexã.quod quando aliquid habet ſe ad lucrum, & damnum,licèt caſualiter contingat damnum, nõ per hoc dicitur lædi,& ſi ſit minor,per hoc non debet tanquam læſus reſtitui,& ad hoc iſtum tex. reputat ſing. Bald. in l. cùm Archimedoram.C.vt in poſt.leg.ſed concordat tex.in l.ſi pater puellæ.C. de inoffi.teſt.& ibi dixi. & in l.ſi ea lege. C.de vſu.Fallit in dote, tex.eſt no.in l.Attilicinus.in fi.ff.de pact. do. de quo ibi miratur Bar.propter iſtum tex.& relinquit cogitandum. Sed reſponde ſecundum Imo.in l.ſi ſocer.§. Lucius.ff. ſolu. matr. ꝙ d.Alexã. dicit,ibi eſſe ſpeciale fauore matrimonij, quando propter tale pactum retardandæ dotis poſſet contingere,mulierem tardius maritari,aliàs vbi ceſſaret iſta cauſa,ſecus eſſet per tex. in l.ſi pater.§.pe.& fi.de pact.dot. ¶ Tertiò facit iſte tex.ſecundum Pau. de Caſt.& alios Mod.hic quod ſi aliquis emerit [a] ab Eccleſia ꝓ 300.duca.redditus cuiuſdam fundi eccleſiaſtici pro toto tempore eius vitæ,ſi contingat eum tanto tempore viuere, ꝙ percepit fructus,qui aſcendant ad mille duc.nõ tenetur in foro cõ ſcientiæ, tanquam ſit lucrum vſurarium, eo quia èconcra potuiſſet mori. 1. anno, & ſic pactum fuit iuſtum, quia habuit ſe ad lucrum,& damnum, text.eſt in c.in ciui.de vſu.de qua quæſtione dixi in l.1.C.de ſum.Tri. ¶‖Quarto iſtum tex.in ver.cõcordia.ponderant Bal.& d.Alex.hic,vt ex eo poſſit colligi diffinitio concordiæ,quia eſt ſedatio diſcordiarum.poſt Are. ꝓ eos alle.adde Bald.in l.filia in orbitate.C.de inoffi.teſta. & dicit Are. in c.indemnitatibus.de elec.in 6.Bald.in l.1.in prin. ff.de pact.& in ſuo diui.conſ.ſchiſma.is poſito poſt rub.C.ſi quis ali.teſt.pro hi.in 10.colum.ꝙ concordia dicitur à cordium coniunctione, & ſecundum Bal.in d.l.1.concordia differt à pace,quia concordia appellatur quædam remiſſio, pax verò eſt plena ſedatio diſcordiarum.Ang.in d.l.1.poſt glo.ibi dicit,ꝙ pax eſt genus,concordia ſpecies, vnde qui habet pacem bene habet concordiã, ſed non èconcra, quia pax eſt perpetua, concordia poteſt eſſe tempotalis,iux.glo.in l.conuentionum.in gl.ma.in fi.ff.de pac. ¶ Ideo ſecundum Ang.ſi ſtatutum remittat pœnam offenditi,qui fecit pacem cum offenſo, non ſufficit, ꝙ habeat inſtrumentum concordiæ.ſequitur ſimpliciter d. Ale.hic, ſed Raph. Ful.& ipſemet d.Alex.ibi contrarius in d.l.1. in princ.tenuit,ꝙ imò concordia eſt genus,quia continet omnem coniunctionẽ animorum,vt ſ.dixi.pax autem eſt ſpecies. ¶ Alibi Spec.in tit. de treu.& pa.in prin.& in verſ.j. dicit, ꝙ poteſt eſſe concordia abſque pace. † Nam pax [b] dicitur quando tangunt ad inuicem manum, vel per oſculum pacis, [c] & ſic poteſt eſſe concordia, & tamen non ſit ſecuta talis pax. ¶ † Quæ autem dicatut plena concordia,tex.in c.olim.ad fi.de re iud. requirit plenam omnium præſentium concordiam. glo.fin. ibi intelligit omnium, vel maioris partis.vnde Bald.ibi ſubtiliter ex illa glo.iuncto tex. not.ꝙ plena concordia [d] dicitur eſſe maioris partis, & ꝙ omnes dicuntur eſſe in concordia,vbi maior pars concordat, ſed ipſe intelligit hoc eſſe verum in reſcripto, non in ſtatuto, ratio diuer.ſecundum eum,quia reſcriptum eſt interpretandum ſecundum ius commune, ſed ſtatuta ſunt præciſa. ¶ Credo, ꝙ malè loquatur,quia quando ſimpliciter dicitur concordia, ſeu concorditer,licèt aliquæ glo.tenuerint, quòd concorditer dicatur fieri illud, quod fit à maiori par. ita tenet glo.in ca.non poteſt.de re iud.& in c.1.de ma.& obed. & in c. vbi periculum. §. idem quoq;. in ver.ſingulis.de elec.in 6.Tamen veritas eſt,ꝙ dicitur concorditer fieri,non quando fit à maiori parte,ſed quando nemine diſcrepante.gl.in c.cupientes.§.ad hoc.in verſ.concordem. de ele.in 6.gl.in cle.ne Romani.in ver.concorditer.& ibi Imo.de ele.bo.tex.in c.cùm olim.de ele.vbi factum à maiori parte capituli,& factum concorditer, ponuntur vt diuerſa, vt patet ex etymologia vocabuli.ſ. relata,arguendo negatiuè, prout debet argui.l.2.§.appellata.vbi dixi.ff.ſi cer.peta.¶†Et ita tenet Pan.in d.c.non poteſt.in pe. col. vbi per hoc infert, ꝙ vbi in aliquo actu requiritur, quòd concorditer fiat etiam à collegiatis,non eſt diſpoſitioni ſatisfactum,ſi aliquis contradicit.idẽ tenet Pan. in d.c.cùm olim.ad fi.multò ergo fortius in propoſito, vbi adijcitur plena concordia, ſicut in ſimili,quando dī plena fides,in cle.conſtitutionem.in ver.fides plena.de ele. ¶Quintò ſubtiliter pondera tex. ibi, remoto captandæ mortis alterius voto. hic eſſe tex.ꝙ non eſt bona conſequentia,inducitur votũ captandæ mortis improbabiliter, ergo actus non valet, vnde dic hic eſſe tex. declarantem omnia iura loquentia de hoc, qđ quando votum captandæ mortis inducitur ex diſpoſitione teſtatoris,vt eſt,quando ſubſtituit filijs adinuicem,actus tamẽ valet,vt hic,ſimiliter quando teſtator conſentit.l.fin.in ver.pen.ſ. de pac.ſecus, quando inducitur ex ſola conuentione partium, tunc non valet.l.pactum,quod dotali.ſ.de pact. & l.fi.eod.titu. ¶ Et ex hoc not. ſexto Ange.per iſtum tex.ꝙ maioris efficacię eſt diſpoſitio teſtatoris, quàm conuentio ipſarum partium. ¶† Septimò no.ex hoc tex.in ver.& non poteſt,ꝙ non ſuccurritur minori [e], quando læditur ex accidenti,ſed tunc demum, quando læſio reſultat ex ſolo contractu. facit. l. verum. §.item non reſtituet.ff.de mino.& l.non videtur.C.de in inte. reſt.min. ¶ Octauò, & vlt.not. ex text.in ver.tranſactio.iuncta gl.†quòd tranſactio eſt nomen generale ad refutationem, & ad fin.& ad omnem aliam ſpeciem finiendæ obligationis. concordat. l.1. §. primo. cum glo.in verſ.tranſigendi.quod & ibi Barto.not.ff. de pact.

a ¶ Emerit. Adde eundem Iaſ.in l.ſi pater puellæ.in fi.ſ.de inof.teſt.
b ¶ Nam pax. Adde Ang.in l.1.ff.de pac.propter glo.ibi in ver.pactum.glo.fi.in c.1.de ſpon.duorum.glo.in verſ.dexteras.in c.fundamenta.de elec.lib.6.
c ¶ Pacis. Adde glo.in verſ.præbuiſſe.in c.pacem.de conſec.diſt.2.& Doct.in c. olim.in fi.de priuil.Doct.in c.dilectus.1.de præben.Doct.in ca. Cle.ſummus Pont.de ſent.excom.
d ¶ Concordia. Adde glo.in c.licèt.de elect.Doct.in c.cùm nobis olim. de ele. Doct.in c.1.de poſtu.præla.glo.& Doct.in c.ad aures.quod me. cauſa. & Fel. in c.non poteſt.de re iud.in 8.col.ver.ſimiliter dicit Bal.
e ¶ Minori. Imò aliquando cautela eſt tractare tranſactionem pro minore, vt per Barto.in l.ſi ex cauſa.§.nunc videtur. ff. de mino. Ancha.in cap.2.de del. pue. PVRPV.

ADDITIONES.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrator Reipub.poteſt de re dubia tranſigere, non autem debitũ liquidum ex gratia remittere.*
2 *Pater quando eſt legitimus adminiſtrator filij in poteſtate, in bonis aduentitijs filij ratione vſusfructus ad patrem ſpectatibus ſi pater tanquam legitimus adminiſtrator vult alienare tales res immobiles filij, in tali alienatione non requiritur decretum iudicis.*
3 *Pater quando fuit tutor, vel curator filij emancipati finita tutela, vel cura tenetur reddere rationem filio ſicut quilibet tutor, ſecus tamen eſſet, quando fuit adminiſtrator filij in poteſtate.*
4 *Epiſcopus cùm ſit pater pauperum, & quaſi legitimus adminiſtrator, poteſt alienare res immob. ſine decreto iudicis.*
5 *Pater legitimus adminiſtrator filiorum ſuorum qui habuerunt à matre hæreditatem opulentam, non poteſt inter filios, quorum aliqui ſunt pupilli, aliqui minores, diuidere talia bona ſine decreto, & auctoritate iudicis, quia talis diuiſio cenſetur alienatio.*
6 *L. quando concedit ſimpliciter licentiam alicui faciẽdi actum, quẽ prius facere non poterat, intelligitur tamen ſeruata ſolennitate.*
7 *Adminiſtratores publici dicuntur habere mandatum generale cum libera, limita, vt infra nu.8.9.10.*
11 *Licèt habens mandatum cum libera ab homine poſſit alienare, & tranſigere, tamen ſecus eſt, quando habet à lege.*
12 *Adminiſtratores publici poſſunt tranſigere de re dubia, & præiudicare ciuitati, & tamen debitum liquidum gratis remittere nõ poſſunt, & num.15.*
13 *Procurator generalis conſtitutus cum libera adminiſtratione, non poteſt renunciare appella. per eum interpoſitę.*
14 *Procurator generalis cum libera non poteſt liberare debitorem per acceptilationem.*

LEX XII.

1 PRæſes prouinciæ. † Adminiſtrator vniuerſitatis poteſt de re dubia tranſigere, non autem debitum liquidum ex gratia remittere. hoc dicit. Quia in hac l. tractatur de legitimis adminiſtratoribus, ante omnia intendo plenè examinare, an verum ſit quoddam ſingulare dictum Azonis relatum, & approbatum à Bal.

a Bal.[a] & Mod.& d.Azo.in ſum.ti.C.de bo.quę lib.vltra mediũ.[b]
b in ver.nec puto,ꝙ in alienatione immobilium: tenet, † ꝙ qũ pa
2 ter eſt legitimus adminiſtrator filij in poteſtate in bonis aduen titijs filij ratione vſusfructus ad patrem ſpectatibus,quod ſi pater tanquam legitimus adminiſtrator vult alienare tales res immobi. filij, ꝙ in tali alienatione non requiritur decretum iudi. quod aliàs requiritur ſemper in alienatione rerum immobi.minoris,iuxta.l.magis puto. §. non paſſim.& per totum titu. ff. de reb.eo.& l.lex quæ tutores.C.de admi.tuto.ſequitur Bald.hic in 1.col.& reputat perpetuò tenendum menti. Idem ſequuntur Fulg.& Pau.de Caſt.& d.Alex.hic,& dicit Pau. de Caſt.ꝙ iſtud dictum eſt ſing.& tenendum menti,ſequitur Bal.in l.j. in prin. vbi dicit,ꝙ iſtud dictum non reperitur alibi.ff.de reb.eo. & in l. ſi pupillorum.§.ſi pater.eo.ti.& in l.cùm emancipatis. C.de p̃di.mi.& in l.fi.§.ſinautem æs alienum. C.de bon.quæ lib.& in l. iuſiurandum,quod ex conuẽtione.§.fi.ff.de iureiu. Io.de Imo. in c.conſtitutus.de teſt.Lud.Ro.in l. ſingularia. in 7.col.vbi ego etiam idem tenui.ff.ſi cert.pet.Idem tenet Raph. Cum. in d.l.1. in prin.ff.de reb.eo.Lud.Rom.in l.filiusfa.in fi.ff.qui ſatiſd.cog. d.Franc.de Aret.in l.fi.§.pupillus.ff.de verbo.oblig. ¶Contrariũ tenuit ſolus Sal. hic, ſed eſt, quia æquiuocauit, & non benè intellexit dictum Azo.motus eſt per text. in d. l.cum emancipatis.poterat ad idem allegare text.in d.l.ſi pupillorum. §.ſi pater. ſed vt dixi Sal.æquiuocat, quia illi text. loquuntur,quando pater eſt tutor, vel curator filij emãcipati, quo caſu ſi vult alienare res immob. filij,requiritur decretum iud. cum cauſæ cognitione,tamen tunc iudex debet eſſe pronior ad concedendum, dicit tex.in d.§.ſi pater.nos loquimur,quando filius eſt in poteſtate,quo caſu pater eſt legitimus adminiſtrator. Quibus caſibus adeſt triplex differentia. Quia primo caſu pater non habet vſumfructum omnium bonorum filij,ſecundo ſic. Item in primo caſu non poteſt conſtituere procuratorem in iudicio ante litem per eum conteſtatam.l.neq;. C.de proc. ſed hic in 2.ca
* ſu ſic,vt dicunt Bart.& *communiter Doct.*reprobata glo.ibi in l.1.
3 C.de bon.mat. Tertiò & not.† quando pater[c] fuit tutor,vel cu
c ra. filij emancipati,certè finita tutela, vel cura tenetur reddere rõnem filio,ſicut faceret quilibet tutor,vel curator.l.ſi ſuperſtite, vbi Bal.in 1.no.& alij.C.de do.l.licèt,& ibi not.Bal.C.ad leg. Fal. l.Aurelius.§.Titius teſtamento. ff.de lib. lega.Bald.in l.cùm oportet.§.fi.C.de bo.quæ lib. ſed quando eſt legitimus adminiſtrator filij in poteſtate non tenetur reddere aliquam rationẽ, text.eſt in d.l.cùm oportet.§.nõ autem. Bar.in l.vſufructu mat. C.de vſufr. Bald.in l.filiæ.in vlt.col C.fam.ercis.& rationem diuerſita. aſſignat Bald.in l.orphanotrophos. C. de epiſc. & cler. quia ſecundo caſu non cadit obligatio efficax inter patrem, & filium,ſed primo caſu ſic,iſta eſt veritas, quamuis contrarium in hoc vltimo teneat glo.in l.his qui.in prin.& ibi Bald. ff.de tu. & cur. da. ab his. & per hæc videtur defenſatum dictum Azo. ¶ Vnum videtur in contrarium facere, quia illud dictum nulla.l.probatur,vnde erubeſcimus cùm ſine. l.loquimur. l. illam. C.de colla.& expreſſus in §.conſideremus.in Auth. de tri. & ſemiſ.vnde dicit Bald.in c.in Geneſi.in vlt.col.de cle.ꝙ paria ſunt vel facere contra.l.vel ſine.l.potes dicere, ꝙ ſatis probatur in d. l.fi.§.ſinautem æs alienum.cum ſeq. ex quo tex. ibi non requi-
4 rit decretum iud. ¶ † Pro dicto Azo. adde ſimile in Epiſcopo, qui cùm ſit pater pauperum, quaſi legitimus adminiſtrator poteſt alienare res immobiles ſine decre. iud.§. ſi quis in nomine. in Auth. de eccleſia.ti.ſecundum Bald. in l. ſi prædia. ff. de reb. eo.ſequitur Raph.Cum.in l.1.in princ. & in l.ſi pupillorum.§.ſi pater.& in l.qui neq; ff.de reb. eo.¶Ego vltra omnes pro dicto Azo. adduco nouum fundamentum : nam l. vel ſtatutum requirens aliquam formam,vel ſolennitatem in aliquo actu,non habet locum in patre faciente talem actum cum filio in poteſtate.iſtam reg. colligo ex eo, quod ſing. decidit Bald. in l. pactum dotali.in 21.quæſt.C.de colla. vbi decidit, ꝙ ſtante ſtatuto, quòd mulieres non poſſint contrahere, nec diſtrahere ſine conſenſu duorum propinquorum, etiam cum iuramento, & ꝙ actus aliter factus ſit ipſo iure nullus, certè ſi filia remittat patri ſine illa ſolennitate, valet, nec ſtatutum ſimpliciter loquẽs habet locum in patre propter naturalem affectum patris erga filium in poteſtate.l.iſti quidem.in fi.ff.quod met. cauſa. l. quidam cùm filium.cum ſi.ff.de hæred.inſti. ſequitur Lud.Roma. in l.ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mandauit. ff.de acquir. hære. Alex.in conſi.106. quod inci. quo ad præſens quæſitum dubiũ. in 1.volum.& in conſilio 29.in 3. volum. quod incip. præclarè. in pen.col.d.And.Barba.in c.cauſam matrimonij . in 3. col. de offi. deleg. quàmuis ego aliter tenuerim in d. l.pactum dotali. ita in propoſito, lex quæ ſimpliciter requirit, ꝙ in alienatione rerum immob. minoris debeat interuenire decretum iudi. nõ intelligitur loqui in patre legitimo adminiſtratore filij in pote-
5 ſtate. ¶ † Licèt temerarium eſſet ab iſta communi ſententia conſulendo, & iud. recedere, ego tamen puto legendo, quòd dictum Azo. non ſit verum, & in primis pondero, quòd contrarium in terminis adhuc fortioribus tenet expreſsè Bald. in l. generaliter.ante fi.prin. C. de ſecun.nup. vbi tenet, ꝙ pater legitimus adminiſtrator filiorum ſuorum, qui habuerunt à matre hæreditatem opulentam, non poteſt inter filios, quorum aliqui ſunt pupilli, vel minores, diuidere talia bona ſine decreto, & auctoritate iudicis, quia talis diuiſio cenſetur alienatio, ergo requiritur decretum iudi.l non ſolum. C.de præd. mino. pondera, quòd Bald. loquitur in terminis, vt dixi,fortioribus, quando pater vult ſolùm diuidere bona inter proprios filios, quorum eſt legitimus adminiſtrator, tamen non poteſt ſine decreto iud. multominus poterit alienando inter extraneos.tamen pro reſponſione poſſes fortaſſis dicere, quòd Azo loquitur de alienatione neceſſaria, quòd iſtam poteſt facere pater, quando eſt legitimus adminiſtrator,ſine decreto iud.& ita prò priè loquitur tex.in d.§.ſinautem æs alienum. ſed Bald.in d.l.generaliter.loquitur de alienatione voluntaria. ¶ Secundò contra Azo. retorqueo tex in d.l.fin.§.ſinautem æs alienum.iuncta doct. glo. not.& approbata in l.ſi quando.in prin.in glo. 1. C.de
6 inoffi.teſta.vbi glo.ponit doctrinam, † quòd quando lex concedit ſimpliciter licentiam alicui faciendi actum, quem prius facere non poterat,intelligitur ſeruata tamen ſolennitate, quia ſatis eſt,quod lex concedat licentiam prohibito, abſque eo, ꝙ etiam deroget ſolennitati,ſed ita eſt,ꝙ in d. §.ſinautem æs alienum. lex ſimpliciter concedit licentiam patri legitimo adminiſtratori,vt poſſit alienare res immobiles filij, quia aliàs alienare non potuiſſet, & in hoc diſpenſat cum patre, ergo debet intelligi ſeruata tamen debita ſolennitate, & conſequenter interueniente decreto iudicis. ¶ Tertiò contra Azo. fortiter ſtringit tex.in d.§.ſinautem æs alienum. in verſ. ſed pater quidem.in verſ.licentiam habeat ritè res filiorumfa. vendere. pondera dictionem ritè,quæ importat ideſt ſolennitate iuris ſeruata. gl. in l.non putauit.§.non quæuis,& ibi Bar.ff.de bo.poſ. contra tab. & in l.hoc colore.ff.de inoffic.teſta.Barto.in l.lecta.ff.ſi cert.pet.
7 ¶ † Not.1.ex iſto tex.ſecundum Barto.& Doct. hic, ꝙ adminiſtratores publici dicuntur habere mandatum generale cum libera,quod patet,quia poſſunt tranſigere, & in tranſactione requiritur mandatum ſpeciale,vel generale cum libera. l.tranſactionis. ſ.eod.& hoc expreſsè tenet gloſ. in l.mandato generali. in glo.fi.ff.de procu.¶Ita per hoc infero duo. Primò, ſecundũ Bald.& Ful.hic, ꝙ licèt in mandato ſing. perſonarum ſit neceſſaria adiectio liberæ,vel æquipollentis, tamen in mandato ciuitatis non eſt neceſſe,ꝙ apponatur terminus cum libera adminiſtratione,quod eſt benè notandum ſecundum eos. ¶Secundò infero, quòd adminiſtratores publici, quales ſunt ſyndici ciuitatum, vel villarum,quia à l dicuntur habere mandatum generale cum libera, poſſunt expedire omnia ea, in quibus aliàs requiritur ſpeciale mandatum, ita tenet Cyn.& Bald. in l.1. C.ẽt per procu.Bal.in l.illud. §.1. ff.de mino. & eſt multum pulchra deciſio,ſecundum d.Alexan. hic, idem tenet Pau. de Caſt.in l. iuſiurandum & ad pecunias. §.defenſor. ff.de iureiur. ¶ Hinc infertur,quòd licèt ad petendum reſti. in integ. requiratur ſpeciale mandatum. d.l. illud.§. 1.tamen adminiſtratores publici abſque ſpeciali mandato poſſunt petere reſt.in inte.cùm à l.habeant mandatum generale cum libera. ita tenet Bald. in addi. Spec.in ti.de in integ.reſt.in 1.col.in ver.legitimi,& publici ad-
8 miniſtratores.& plenius Bald.vbi limitat in d.l.illud. §. j. ¶ † Limita iſtud not.procedere in adminiſtratore publico,qui ſit electus à toto populo, vel à conſilio generali populi repræſentante totum populum,iuxta glo.in l ſed ſi ex dolo.§.1. ff.de dol.& in rub.C. quæ ſit lon.conſue. ſecus ſi eſſet electus à Decurionibus, vel ab alijs officialibus publicis,quia tunc iſti cenſentur tãquam priuati procuratores. ita declarat Bart. in d.§. defenſor. & ibi clarius Pau. de Caſt. & idem Pau. hic. facit, quod dicit Bar.

ADDITIONES.

a ¶ An dictum Azo.relatum à Bal.hic ſit verum &c.Iaſ.conatur ſaluare in l. ſingularia.col.8.ff.ſi cer.pet.& rõ huius.l.habet locum in patre.Alex.lib.2.conſi.171.viſo proceſſu cauſæ vertentis.col.fi.l.b.5.conſ.448.quæritur.in fi.& ſecundam regulam negatiuam in opera fabricæ pauperum,tenet Abb. lib. 2. conſ.25.duo ſunt quæ principaliter faciunt pro filio.primo dubio.& in omni prohibito alienare. Aquen. in l.ſi ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.oblig.col. ante pen.& in matre tutri. Ro.conſi.166.vbi ſequitur glo. in l. j. infra ſi aduer. tranſact. PVRPV.

b ¶ Imò aliqñ cautela eſt tractare tranſactionẽ pro minore,vt per Bar.in l.ſi ex cã.§.nunc videndum.ff.de mino.Ro.in c.1. col.4. de deli. puer. adde ꝑ Alex. lib.6.conſi.114.viſo proceſſu.in fin. PVRPV.

c ¶ Pater. Alex.lib.2.conſ.171.viſo proceſſu. Et quid in matre tutri.Ro. conſi. 166.Et de rectore Eccleſiæ, Bal.lib.4. conſi.6. Et de Abbate, Pan. conſi. 406. lib.1.Et de priore conuentus mendicantium.Bal.lib.4. conſi.261.

Source : BIU Cujas

Bar. in l. principalibus. ff. si cert. pet. Barto. in l. 2. §. q̃ obseruari. C.
9 de iu. cal. ¶† Secundo limita, quando est electus ab vniuersitate, quæ constituit ciuitatem, vel castrum, vel villam, & sic ab vniuersitate habente territorium, ratio quia tunc tale officium
* dicitur publicatio, * ex quo ad illud suscipiendum potest inuitus cogi. l. munerum. 2. §. defensores. ff. de mu. & hon. l. inuitus. C. de procu. secus si sit electus ab vniuersitate, quæ non habet territorium, puta, ab vniuersitate scholarium, vel ab aliquo capitulo alicuius Ecclesiæ, iste censetur tanquam quilibet alius priuatus procurator, secundum Cyn. & Bald. in d. l. 1. C. etiam per procu. Pau. de Cast. in d. §. defensor. hinc est, q̃ syndici constituti à tali vniuersitate non dicuntur habere liberam administrationem, nec dicuntur legitimi administratores, secundum Inno. in c. suscitata. de in integ. rest. Spe. eo. tit. §. 2. ver. prælatus.
10 in his terminis salua glo. in l. item magistri. ff. de pac. ¶†Tertiò limita, & intellige istum text. vt procedat in administratoribus publicis electis ad gerendum negotia publica ciuitatis, isti benè possunt transigere, vt hoc tex. secus si essent electi ad reddendum ius, vt in Potestate. secundum Cyn. Ray. & Mod. hic, propterea dicit Barto. q̃ Potestas ciuitatis non posset liberare vnũ debitorem communitatis, & ad hoc addit. d. Alex. concordantias, quas ibi per eum. Imo fortius dicit sing. Bald. in l. iusiurandum, quod ex conuentione. §. fi. ff. de iureiu. in vlt. verbis, quòd si in creatione Potestatis datur ei ampla potestas, & apponant̃ verba cum libera, nihil operantur', nisi quantum attinet ad ius
*11 reddendum. & dicit d. Ant. de Alex. hic, quòd est aureum verbum. ¶†Secundo subtiliter pondera hic esset tex. contra doc. quam tradit Bald in c. contingit. ad fi. extra eo. & in l. 1. in princ. per illum tex. in ver. denique. ff. de offi. proc. Cæsa. q̃ licèt habẽs mandatum generale cum libera ab homine, possit alienare, & transigere. l. procurator cui libera. ff. de proc. & l. si liberam. vbi Bald. C. quod cum eo. tamen secus est, quando habet liberam à lege, patet in illo ver. denique, vbi procurator fisci, qui est administrator publicus, & sic habet à l. mandatum generale cũ libera, tamen non potest vendere, nec transigere. ista doc. Bal. confunditur per istum tex. vbi administrator publicus qui habet liberam à lege, potest transigere, vt dicit text. nec obstat d. ver. denique, quia non loquitur in procuratore fisci, & sic publico, sed in procnratore Cæsaris, qui censetur tanquam procu. cuiuslibet priuati, vt ibi dicit Bart. & patet in l. procurator. &
12 ibi Cyn. s̃. de eden. ¶†Tertiò no. ex hoc tex. q̃ administratores publici possunt transigere de re dubia, & præiudicare ciuitati. limita secundum Bart. in l. cùm hi §. si cùm lis. per illum tex. ff. de transact. nisi lis fingatur, vt possit transigi. ¶ Quartò not. ex ver. fin. q̃ administrator publicus non potest debitum liquidũ gratis remittere, & ratio, quia istud esset dilapidare, seu donare: sed in mandato quantumcunque generali etiam cum libera, nunquam venit, q̃ quis possit donare. l. contra iuris regulas. §. fin. & l. sequen. ff. de pact. & l. filiusfam. in prin. ff. de don. & q̃ remittere debitum liquidum, sit species donationis, est tex. in l. si quis delegauerit. ff. de no. per quam no. ibi Bar. q̃ proc. habẽs generale mandatum cum libera, non potest remittere exceptionem peremptoriam, idem dicit Bal. & plenius in l. fi. ff. de his q̃ in frau. cred. Bal. Saly. & Mod. in l. pactum curatoris. s̃. de pact. & idem est in prælatis ecclesiasticis, secundum Can. in c. 2. per illum tex. de don. Inn. in c. 1. de depo. & in cap. cùm olim. primo,
13 de offic. delega. †Hinc est, q̃ procu. generalis constitutus cum libera administratione, non potest renunciare appellationi per eum interpositæ, secundum Ang. in l. ab executore. §. fin. ff. de appel. & in l. 1. §. 1. ff. à quib. app. non licet. & in l. bonorum. ff. rẽra. hab. Bald. in l. fi. §. 1. C. de tempo. appel. hoc etiam consuluit Fed. de Sen. in consi. 2. quod incip. quidam habet potestatem transigendi. q̃ habens mandatum ad transigendum, & componendum cum ampla, & libera facultate, non tamen potest de-
14 bitum liquidum gratis remittere. ¶† Ex istis collige rationẽ, quare procu. generalis cum libera non potest liberare debitorẽ per acceptilationem, vt est glo. & ibi clarius Bar. in l. per procuratorem. ff. de accep. ratio est, quia acceptilatio est in effectu donatio. & ista est plenior ratio, quàm illa, quam assignat Bart. in l. & per iusiurandum. §. tutor. ff. de accep. ¶ Quintò not. ex hoc tex. limitationem ad regulam, quæ habet, q̃ paria sunt habere mandatum in specie, vel habere mandatum generale cum libera. l. iusiurandum, quod ex conuentione. §. fi. ff. de iureiur. l. nam & nocere, & ibi Bald. not. ff. de pact. probatur in l. transactionis placitum. s̃. eo. iuncto. c. qui ad agendum. in fi. de procu. in 6. & not. Bal. in l. illud. §. 1. ff. de min. ¶ Ista æquiparatio nõ procedit quantum ad remittendum debitum liquidum, & sic quantum ad donandum, multominus procederet, vbi requiritur non solùm mandatum speciale, sed etiam in indiuiduo, secundum Ang de Are. in §. præterea. secundo. in 33. col. Insti. de exceptio. qui dicit, quòd ita vidit de facto Imo. & qui sint casus, in quibus requiritur non solùm speciale mandatum, sed etiam in indiuiduo, colligitur ex doctr. no. Bar. in l. filiusfa. in vlt. colũ. ff. de don. quam sequitur Pe. de Anch. in d. c. qui ad agendum, & in c. duobus. de rescri. in 6. & in c. prò curator. de ele. in 6. Pau. de Cast. in consi. 71. quod incip. dubitatio primi quæsiti. Lud. Rom. in consi. 251. quod incip. spectabiles domini Collaterales. circa fi. ¶ Capio glo. vltimam. in ver. non sinet, quam diuide in 4. In 1. alleg. concor. ad tex. In 2. quæ est ibi, sed contra.
* glo. opponit, & se remittit. *Communis solutio est*, secundum Cy.
15 Bar. & Doct. hic, & in l. Imperatores. ff. de pact. † q̃ administratores publici non possunt remittere debitum liquidum paciscendo, vt hic, sed bene negligendo, vt ibi. simile est in prælato, cuius factum non nocet Ecclesiæ. l. iubemus nullã. C. de sacros. eccle. c. delictum personæ. de reg. iur. in 6. & tamen negligendo, puta, patiendo præscribi, præiudicat Ecclesiæ. l. fi. & Auth. quas actio. C. de sacros. eccle. c. de quarta. de præscr. ¶Contra communem solutionem, & istum tex. fortiter obst. l. fi. §. si quis professus, secundum secundam lect. ff. de pub. reiecta solu. Bal. hic, & sol. Barto ibi, respondet, vt ibi per Imo. & Lud. Rom. ¶In tertia, quæ est ibi, & not. quod dicit hæc. l. glo. extendit hunc text. ad prælatum, de quo vult Bald. & plenius Sal. hic, vide per Inn. in c. de cætero. de transact. & not. in cap. 1. de depo. ¶In quarta, & vlt. quæ est ibi, sed quod. glo. format. q. tene intelligendo glo. loqui secundum tempora hodierna, secũdum quæ vsuræ sunt prohibitæ, vt dixi in l. 1. C. de Sum. Tri. q̃ possunt remitti, secundum Iaco. But. Ray. Bald. Sal. & Pau. de Cast. d. Alex. hic, Bald. in l. etiam. C. de fideicom. vbi dicit, q̃ ista glo. est ad hoc sing. Lud. Rom. in l. filiusfa. in princi. ff. de don. quia licitum est administratoribus publicis bonã fidem agnoscere. l. quoties. §. 1. ff. de admini. tuto. quamuis contrarium teneat glo. in l. Imperatores. ff. de pact. Cyn. & Bar. & Fulg. hic.

* Publicum.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facta iusto metu rata non habetur.*
2 *Casus, in quibus actus factus metu non valet ipso iure.*
3 *Actio directa ad hoc, vt competat', quod metus causa, ex verbis, & mente prætoris, requiritur, quòd sit metus mortis, vel cruciatus corporis.*
4 *Non sufficit quilibet dolus ad rescindendum actum, sed talis, qui etiam prudentissimos falleret.*
5 *Magis creditur duobus testibus deponentibus de metu, quàm mille deponentibus de libera voluntate.*
6 *Licèt quis opposuerit multas exceptiones peremptorias, sufficit tamen vnam probare, quæ sit sufficiens ad victoriam causæ.*
7 *Transactio facta inter seruum, & dominum non valet.*

LEX XIII.

1 INterpositas. †Transactio facta iusto metu, rata non habetur, & non valet transactio facta inter dominum, & seruum. h. d. vel breuius. Trãsactionem vitiãt metus, vel dominium. h. d. ¶Diuide istam legem, & subdiuide, vt hic per Bar. ¶In tex. ibi, ad vim tamen, vel dolum arguendum qualitas causæ principalis non sufficit. hoc est dicere, metus, vel dolus non probatur per solam qualitatem causæ, hoc est, quòd res, super qua est transactum, erat magni pretij, & fuit trãsactum pro modico, an istud sufficiat, vt dicatur probatus dolus, vel metus, prima fronte videtur, q̃ sic, quia non est præsumendum, q̃ quis sponte dimitteret rem magni pretij pro modico, nisi fuisset inductus metu, vel dolo esset circunuentus, & ita crederent omnes homines vulgares, tamen text. hic no. decidit oppositum, quòd ista qualitas causæ principalis non sufficit ad arguendum dolum, vel metum, eo quia non sufficit probari dolum, vel metum per indicia extrinseca, sed debet probari plenè, vel per indicia propinqua, vel immediata, de quib.
3 videbitis. j. in glo. in vers. qualitas. ¶† Not. 1. transactionem factam metu rescindi, ergo valet mero iure. idem est in omni
a alia cõuentione facta metu. Fallit in matrimonio [a] contracto per metum, quia est ipso iure nullum. l. Titia. in princ. ff. de verbo. obli. l. si mulier. §. si dos metu. ff. quod me. causa. c. cùm locũ. de sponsa. glo. in l. 1. in fi. ff. de aucto. tu. Old. not. in consi. 25. Bal. in

ADDITIO.

a ¶ In matrimonio. Adde glo. 2. in cap. 2. de eo. qui dux. in ma. quam pol. per adult.

Source : BIU Cujas

a in trac.suo schismatis.in 6.col.& gl.in c.cõstituit.20.q.3.[a] Alios casus enumerat gl.in c.cùm dilectus.quod met.causa. ¶ Secundò no.in ver.nec tamen.hic esse meliorem tex.de corpore iuris
3 secundum Pau. de Cast. † hic, ℘ ad hoc, vt competat directa actio quod me.causa ex verbis, & ex mente prætoris, relata in l.1.ff.quod me.causa.requiritur,℘ sit metus mortis, vel cruciatus corporis,quod non ita bene declaratur in illo ti.secundum eum,dic,quòd imò in illo titu.est similis tex.in l.continet,ad fi. quod me.causa,& in c.cùm dilectus. eo.tit. Non ergo quilibet metus sufficit ad rescindendum actum, prout etiam dicit glo. in c.cùm locum.in gl.1.de sponsa.tex.in l.metum,prima, & ibi
4 Bart.& no.Ang.ff.quod me. causa. † Sicut non sufficit quilibet dolus ad rescindendum actum, sed requiritur talis, qui etiam prudentissimos falleret, verba sunt singularia Inno. in d.c.cum dilectus, vbi bonus tex.Bald.in rub.C.de rescind. vendi. Minor tamen metus sufficit in fœmina, quàm in masculo, dicit glo. not.in d.cap.cùm locum.in glo.1.& iste tex. ibi,ad vim tamen, vel dolum arguendum qualitas causæ principalis non sufficit. vult dicere text. ℘ si aliquis remisit rem maximi pretij pro modico,istud non sufficit ad probandum metum,vt s. latè dixi in apost.text.ex hoc not. secundum Sal.℘ metus debet probari p indicia propinqua,non autem per remota, & extrinseca. ¶ Limita not. istum text. nisi quis remitteret minimo pretio rem magni valoris tyranno, per ista duo bene præsumeret metus secundum Bald.in l.decernimus. circa fi. C.de sacrosc. eccles.Et de modo probandi metum,habes pulchrè per Bart. in l.de pupillo.§.si quis ipsi Prætori.ff.de ope.no.nun.Bald.in l.2. in princ. C.de his,qui per me.iud.non app.& in rub.C.de rescin. vend.& in glo.magistra in d.cap.cùm dilectus. in gl.pen.& in hoc multum statur arbitrio iud. secundum glo.hic in verbo cruciatũ,
5 quam Bald.multum not. ¶ †Item not. ℘ magis creditur duo-
b bus [b] testibus deponentibus de metu, quàm mille deponentibus de libera voluntate,secundum Innoc. in c. super hoc.de renun.quem sequitur Bald.in tract.schismatis. in 10.col. Ang.in l.1.& in l.fin.in princ.ff.quod me.causa.& in l.si quis ad se fundum.C.ad l.Iul.de vi.pub.not.Bald. in l. obseruare. §.proficisci. in 13.quæst.ff.de offic.procu.& leg.Vbi per hoc infert in specie, quod si instrumentum dicatur factum sponte, reprobabitur p duos testes tantum, qui deponant metum,quod no.ad ea quę traduntur per Barto.post glo.in l.1.§.si quis neger. ff. quemad. test.ape. per Can.in cap.cùm Io.de fid.instrumen Limita istam doctr.nisi deponentes de libera voluntate adijcerent tale quid, ex quo iutis præsumptione excluderetur metus,puta, quia deponerent contractum fuisse celebratum sponte, eo quia aderat præsentia consanguineorum, quæ excludit metum, patet ex l.transactionem.& ibi Barto.& Docto.& ibi magis in specie Sal.ẽ.eod.Facit quod dicit Ang.in l.fin.in prin.ff.quod me.causa.quòd magis creditꝰ duobus test. de metu, quàm mille de libera voluntate. & est verum secundum Ang. nisi deponentes de libera voluntate, habeant aliquam aliam præsumptionem
6 pro se. ¶ † Quartò not. in vers. sed quoniam. secundum Bald. Sal.& Fulg. hic, quòd licèt quis opposuerit simul multas exceptiones peremptorias,sufficit vnam probare, quæ sit sufficiens ad victoriam causæ. nam in isto tex. mulier opposuerat cõtra transactionem exceptionem metus, item & seruitutis, licèt ergo non probauerit exceptionem metus,sufficit ℘ probet exceptionem seruitutis. Et ex hoc not.secundum Pau.de Cast.& d. Alex.hic,℘ quando plura allegantur, vel plura per modũ exceptionis opponuntur,quorum quodlibet sufficit de per se, si est verum,tunc non est necesse vtrunque probari,facit glo.no.in l. circa.ff.de prob.de qua dixi hoc anno.facit quod no.glo.& Docto.in c.2.de rescri.& in c.licèt causam. de probat. Barto.& alij in l.diuus. ff. de re iudi. Cano.in cap.examinata.de iud.Hinc in specie not.Cy.in cap.cùm te.C.de probatio. ℘ quando in libello plura narrantur,non requiritur probatio omnium, sed sufficit probare vnum de substãtialibus. ¶ Limita ex eo,quod vult Inno.in c.ex parte. de priuileg.℘ quando aliquid narratur in libello per modum causæ ad intentionem agentis,semper necesse est istud probare,tanquam sit illud substantiale, quod reputat Pau.de Cast. hic perpetuò tenendum menti, quia potest in facto frequenter contingere secundum eum. ¶ Quintò no.ex eodem vers.quòd quis potest dicere transactionem rescindendam per metum, & in eodem iudicio per modum replicationis dicere ipso iure nullam, tanquam factam inter dominum, & seruum. ita istum tex.alleg.Barto.in l.nemo.ad fi.ff.de excep.
7 ¶ † Vltimò not.quòd transactio facta inter seruum [c],& domi-
c num non valet,vnde arguendo à seruo ad monachum, quod arg.est bonum secundum Innoc. in ca. cùm olim. de priuileg. Barto.in l.1.in princ.& in §.si fructuarius.ff.de stip.seru.hic probatur, quòd non valet trãsactio efficaciter inter monachum',
d & Abbatem[d], & ita tenet Bal.& Saly. hic. Fed. de Se. in consi. 252.Archid.2.quæst.7.cap.cùm pastoralis.& Pau.in consi.89.in in 2.volu.quod incip.videtur dictum.d. Io. in 1.colum. ¶ Capio glo.1.in vers. edicto perpetuo, quam diuido in tres partes. In 1.declarat tex.In 2.quæ est ibi,sed & quandocunque.glo. timore contrarij ponit distinctionem,ex qua Barto.& Doct. postèà colligunt doct. vt hic per eos, & dicit Pau. de Cast. quòd in corpore iuris non habemus glo.meliorem. tu adde glo. similem in l.nec timorem.in princ.in ver.restitui.ff.quod met. causa.& glo.in l.si per impressionem.in glos.2.C.eo. & glo.no.in c. cùm dilectus. in glo.pen.eo.titu.In tertia quæ est ibi,item quod dicit perpetuò glo.opponit contra tex. & dupliciter soluit, tene quamuis. ¶ Capio glo. in vers. qualitas, quæ tribus modis intelligit tex.nostrum, teneas vltimum intellectum, quia notabilior est,vt declaraui in text. ¶ Capio glo. fin.in vers.non posse,quam diuide in duas par. In prima opponit directò contra tex.& soluit,deinde contra sol.opponit de l. si seruum. §. si quis dederit.alleg.in glo.& nihil respondet.Barto.& Doct.hic,& ibi, & in l.cùm affirmes.C.de lib.cau. respondent, quòd ille tex.loquitur, quando pactum fit cum futuro domino, quæ omniũ solutio apud me dubia est,primò diuinat, secundò, quia paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum. l. quod sponsæ. C. de don. ante nupt. In secunda quæ est ibi. item contra.glo. etiam opponit contra text.& bene soluit,dic, vt in ea.

ADDITIONES.

a ¶ Limitat Pau.de Cast. 1.lib. consi. 177. quantum ad ea,&c.quando solùm de euitanda pœna.l.si quis maior,quia non dicitur sponte,& aliter tenet in l.contra te.§.fin.ff.de testa.Dec.no.in cap.causam matrimonij. de offi.deleg.in l.in omnibus.in 1.art.ff.de reg.iur.vbi materiam metus prosequitur.& Ro. sequit illam glo.singu.216.tu scis, quòd conttactus.Dec.in cap. fi.de app. & in c.fi. de offi.deleg. PVRPV.

b ¶ Magis creditur duobus. Adde Lud.Rom.in repe.rub.de arb. in 8. col.

c ¶ Inter seruum. Adde Bal.in c.de cætero.& in c.statuimus. de transa.

d ¶ Monachum,& Abb. Adde Inno.& Doct.in c.in præsentia. de probatio.

SVMMARIVM.

1 *A transactione potest partium consensu recedi.*

2 *Potentior, & efficacior est consensus partium, quàm rescriptum principis.*

3 *Condictio indebiti competit,quando soluitur ex causa de præterito, quæ est falsa.*

4 *Quamuis de consensu partium recedatur à transactione, tamen transactio non est ipso iure sublata.*

5 *Lata sententia diffinitiua, quæ transiuit in rem iudicatam,non potest postèà etiam de consensu partium ferri secunda sententia diffinitiua contraria primæ.*

6 *Post sententiam,quæ transiuit in rem iudicatam, valet compromissum factum in arbitrum, vel arbitratorem, si in compromisso apponatur clausula non obstante sententia.*

7 *Compromissum fit ad tollendas lites.*

LEX XIIII.

1 SI diuersa pars. † Potest à trãsactione per consensum
a partium recedi, h. d. [a] Et ista l.secundum Barto.est subtilis,& difficilis,& erit pulchra.l. ¶ Diuide ĩ duas par.In prima ponit thema.In secunda decisio.Secunda ibi,æqtatis ratio,& in hac.l.dubium faciebat, quia in trãsactione odio litum non est locus pœnitentiæ.l.fratris.s̃.eo.& l.quamuis.j̃.eo. sed illud procedit de consensu vnius partis, sed de consensu vtriusque partis secus est,vt hic,quia exceptioni transactionis, & & sic litis finitæ potest per consensum vtriusque partis renunciari,facit regu.l.pen.s̃.de pact.¶ Not.ex isto tex. secundum do. Ant.de Alex.hic,℘ licèt transactio fuerit ex vna parte impleta, & sic processum ad traditionem, tamen potest solo consensu partium resolui transactio absque eo,℘ interueniat actus retro similis traditioni,patet,quia hic postèà agitur ad pecuniam, vt restituatur per condi.ob causam,vel sine causa, vt dicitur in gl. secus est in contractibus nominatis,qui sunt firmiores.l. 1.& 2. C.quãdo lic.ab emp.disc.& l.ab emptione.ff.de pac. Tu dic me lius,

ADDITIO.

a ¶ Quod à transactione consensu potest recedi, & idem in arbitramento,Ful. consi.119.proponitur,℘ Fed.col.2.Ro.consi.175.dictum vlt.laudum. & quando videatur tacitè recessum,Brunus consi.95.visis subtilis.col.2.& dictam ampliationem arbitri cum duabus declarationibus ponit Cor.lib. 2. consi.148. in præsenti consultatione.per totum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

lius,ꝙ imò hic requiritur, ꝙ reſtituatur pecunia data, vt poſſit diſſolui tranſactio per conſenſum partium. ita expreſsè firmāt Bal.Sal.& Pau. de Caſt. hic, & vltra eos pondera in text.ablatinos abſolutos, ibi,refuſa pecunia, qui reſoluuntur in conditionem,ſi pecunia refundatur.l.à teſtatore,vbi Bar.cum ſi.ff.de cō
a dit.& demon.ergo ſolus conſenſus[a] partium non ſufficit.¶ Vl
2 trà Scriben.no.ex iſto tex.iuncta.l cauſas.ſ.eo.† quòd potentior & efficacior eſt conſenſus partium, quam reſcriptum principis,patet hic,vbi tranſactio poteſt tolli per conſenſum partiū, & tamen non poteſt tolli per reſcriptum, vt ibi, ratio eſt, quia contractus partium ſunt producti in eſſe per conſenſum,& cō ſequenter cenſentur de iure gentium,ea autem quæ ſunt iuriſgentium non poſſunt tolli per reſcriptum principis, niſi cauſa ſubſiſtente,vt per gl.& Doct.in l.fi.C.ſi contra ius,vel vtili.pub. per glo.& Doct.in c. quæ in Eccleſiarum. de conſti. facit bene tex.in c.ex multiplici.de deci.bene autem tolluntur per conſen ſum partium, ſicut & deducunt in eſſe. l.nihil tam naturale.ff. de reg.iur.& l.prout. ff. de ſolu. Simile videmus,ꝙ princeps de ordinaria poteſtate non poteſt per reſcriptum tollere exceptionem peremptoriam competentem parti, quia eſſet tollere defenſionem partis.l.quoties.C.de pre.Impe.offe. no.d. Ant. de But.in c.ex parte B.in 1.not.de foro compe. bona glo. in c.1. de lit.conteſt.in 6.Inno.in c.ſuper literis.de reſcrip. Spec.in titu. de reſcr. præſen.§.ratione autem formæ.verſ.iilud no. & tamē per conſenſum partium poſſent tolli non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè negligendo opponere.ſ.tempus debitum.l.perem ptorias.C ſen.reſcin.non poſ.c.cùm dilectus. de fide inſtrum.& iſta no.contra æquiparationem,quæ ſemper fit,quod quicquid poteſt fieri per conſenſum partium,poteſt fieri per ſtatutum,& conſequenter per reſcriptum principis,ſed non ècontra. glo.& Bar.in rub.C.de decr.lib.10.gl.in l.non impoſſibile. in gl.mag in fi.ff.de pact.melior tex.de iure in l. fi.ad fi. & ibi Bald. not.C.de fideiuſ.declarat Bar.in l.alia.§.eleganter. ff.ſolut.mat.& plenius in l.omnes populi.in 3.q.prin.ff.de iuſt. & iur. nam iſta æquiparatio non ſemper procedit,vt ex prædictis apparet.¶ Capio gl.
3 in verſ.pecunia iſta gl.communiter non diuiditur. ¶† In ea.gl. ibi,& dic condi.indeb.competere. reprobant Doct. ꝙ condi. indeb.competit, quando ſoluitur ex cauſa de præterito, quæ eſt falſa,ſecus quando ex cauſa de futuro,tunc competit cond.ob cauſam,vel ſine cauſa.l.damus.ff.de condi.indeb.nec obſt.l.eleganter.3.reſponſ.de condi.indeb.alleg.in gl.quia loquitur,quando data erat pecunia ex tranſactione de præterito reſoluta, licèt pars ignoret,vt ibi declarat gl.& Mod.hic.¶ Capio glo.fi.in verſ.agi.iſtam gloſ.diuide in 4.par.In 1.alle. concor.ad text.poſteà format tres.q partes patent.Ex 1. q. habes,† ꝙ quamuis de
4 communi cōſenſu partes recedāt à trāſactione, tamen tranſactio per hoc nō eſt ipſo iure ſublata, ideo ſi reus cōuentus opponeret de trāſactione,& actor non replicaret, ꝙ eſt ſublata p
* conſenſum partium,ſuccumberet. & cum gl. *communiter tenent Doct.* quicquid ſubtilizādo teneat Bal.hic. ¶ In 3.q.glo.dic ꝙ leges in ea alleg.non faciunt, vt per Barto. & alios hic, qui diſtingunt hic,& in l.pupilli.§.1.ff.de ſolu.Sed caue dum Bart. hic, & ibi dicit,ꝙ in d.l.pupilli.§.1.actio in factum,quæ competit contra magiſtratum, qui dederat malum tutorem, eſt ex delicto, vel quaſi,ideo cùm eſſet per tranſactionem ſublata, nō potuit per conſenſum partiū inſtaurari, ideo agitur vtili. nam Bar.nō benè loquitur,& reprehēditur per Fulg.& d.Ale. hic, & Raph. Cum. ibi: nam actiones ex delicto, qñ competunt ad meram pœnam,quia ſunt odioſæ,non poſſunt conſenſu partiū reſtaurari,ſecus quādo competūt ad damnum,vel intereſſe.l.ſi tibi.§. quædam.cum glo.ff.de pact. ſed ita eſt in actione in factum, q̄ competit cōtra magiſtratum ad intereſſe, ſeu ad indemnitatē. l.in magiſtratus,& in l.pe.ff.de magi.cōue. Confirmo,quia ſi eſſet pœnalis ex parte magiſtratus nō tranſiret ad eius hæredes p reg.l.vnicæ.C.ne ex deli. defun.in quātū hæredes conueniātur.
b & in l.1.ff.de priua.delic.cuius cōtrarium ibi dicitur.[b] ¶ In vlt. q.gl.aduerte,ꝙ intelligitut duobus modis,vno modo per Bart.
5 & Doct.hic,† ꝙ lata ſententia diffinitiua, quæ tranſiuit in rem iud.non poteſt poſtea etiam de conſenſu partium ferri ſecūda ſnīa diffinitiua cōtraria primæ,& tamen facta trāſactione inter partes poteſt de cōſenſu partium ferri ſnīa contra trāſactionē. ratio differentiæ eſt,vt in gl.& iſte eſt bo. ſenſus gl. ¶ Alio mō intelligitur per Bald.& Pau.de Caſt.hic,ꝙ licèt non valeat ſnīa poſt ſnīam etiam de conſenſu partium in vim ſnīæ, ſed benè in vim cōuentionis.l.2.cum glo. C. communia vtri.iud.tamen poſt primam tranſactionem valet ſecunda tranſactio, quæ eſt cōtraria primæ de conſenſu partium. ratio diuerſita. vt in glo. ¶ Not.diligēter ex hac glo.extenſionē ad reg.l.1.C. quādo prouo.non eſt neceſ.vt procedat etiam de conſenſu vtriuſque partis,& ad hoc iſta glo.eſt no.digna,ſecundum Bald.hic. Iſta glo. eſt ad hoc ſing.nec alibi reperitur in iure ſecūdum Bal.in c.præſentata.in 3.col.de teſt.& in c.inter monaſterium. in 2.col. de re iudi.Imo.in l.quod iuſſit.ad fi.ff.de re iud. d.Alex.in conſi.95.in 2.vol. quod incip.viſis proceſſibus.in 1.colum.de iſta glo. facit mentionem Barto.in l.geſta.in prin. C.de re iud. Bald. in l.poſt rem. in prin.ff.eod.& in l.fi.C.ſen.reſcin.non poſ.& in l.iuriſgen.
c §.ſi paciſcar.1.ff.de pac. [c] Et licèt Lud. Rom.in l.2. in 21. colū. ff.de re iud.reprobet per aliqua,quibus habetur, ꝙ pars quæ vicit,poteſt renunciare ſententiæ in eius fauorem latæ. Salua glo. eam declarando, & intelligendo,vt per Alb.Bald.& Ful. hic,& vide omnino Bald.in d.cap.inter monaſterium. in 2.col.& ſeq. vbi pro iſta glo.adducit ſex fundamenta, deinde in oppoſitum
d adducit 4.quibus reſponde,vt per Bald.hic. [d] ¶ Not. etiam di-
6 ligenter illud,quod vult Bald.hic,& ſequitur d.Alexā.† ꝙ poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudi. valet compromiſſum factum in arbitrum,vel arbitratorem, ſi in compromiſſo apponatur clauſula nō obſt.ſentētia,declarando,vt hic per eum. idē tenet Bal.in l.poſt rem.ff.eo.& in l.eleganter.in prin. maximè in lect.anti.ff.de cōdi.indeb.& in l. 1. 2. colum. C.quando prouo. nō eſt neceſ.& in l.iuriſgētium. §.ſi paciſcar.el 1.ff.de pac. Lud. Rom.in rub.ff.de arb.in 15.colum.Paul.de Caſt. in l. cauſas.ad fi.ſ.eod.& in l.ſi cauſa cognita. circa medium. ſ. eod. vbi dicit, ꝙ per hoc datur ſingularis declaratio ad ea,quæ habētur in ca. expoſita.de arbit.idem tenet d.Alex.in conſi.22.quod incipit viſo inſtrumento ſyndicatus.in 1.[e] vol. ita teneas,quicquid Raph. Fulg.hic per duas col. dicat,ſed idem quod Bald.tenet ipſemet Raph.Fulg.in conſ.22.incip.viſo inſtrumento ſyndicatus.in vlt. colum.d.Card.Flor.in cap.cùm olim.in prin.de reſcri. facit, qđ vult glo.in c.ſignificantibus.in glo. fi. & ibi Doct. de offi.deleg. ¶ Limira not. quando in compromiſſo ſpecialiter diceretur non obſt.ſententia, ita loquitur Bald. hic, ſecus ſi apponeretur clauſula generalis,quæ ſolet in compromiſſis apponi, ꝙ intelligitur eſſe lis,quicquid fuerit laudatum, ac ſi expreſsè facta eſſet mentio ſpecialis.nam iſta clauſula generalis non ſufficeret, ſecundum Raph.hic in 3.col.referentem ſe ita de facto conſultū ex ciui.Veronæ reſpondiſſe. Motus, quia ſub verbis generalib. non veniunt ea,quæ veriſimiliter in ſpecie non faceret, vel cō-
7 cederet,per glo.in l.fi.ff.de pact. ¶† Secundò, quia compromiſſum fit ad tollēdas lites.l.quamuis.ff.de arb.hic autem fieret ad inducendas lites: refert tamen,ꝙ multi Doct. erant ad oppoſitum,& in contrarium adducebant Ang.hic,qui in lec. mea nihil dicit. Sed tu adde, ꝙ idem tenet ipſe Raph.Fulg.in conſ.66. incip. Nico. in antep. colum.& duab. ſeq. vbi not. loquitur,& in effectu addu cit eaſdem rationes quas hic. item tu adde, & vide in terminis Ang. idem pulchrè conſulentem,in conſ.249. quod incipit Phi. ciuis de Floren. vbi præcipuè mouetur per regulam,quam tradit Barto.licèt eum non alleg.in l.cauſas, vbi dicam.infra eod. idem tenet Ang. in l. eleganter.in princ. ff. de condictio.indi. & in l.cùm hi. §. ſi cùm lis. per illum text. & ibi Pau.de Caſt.ff.eod.& in l.tale pactum.§.qui prouocauit.in rep. in ſexta columna. ff. de pact. dom. Anto. in l. cauſas. in vlt.columna.ſ.eod. ¶ Extra glo. circa quæſtionem Barto. in qua dubitat, & relinquit cogitandum, diſtingue, ut per Pau. de Caſt. & do.Alexan. hic, & Pau.de Caſt. in l.ſiue apud acta. in vlti.colum.ſ.eod.

ADDITIONES.

a ¶ Conſenſus. Quando ex non implemento reſultet tacitus conſenſus reſoluendi contractum, vide Pau.lib.1.conſi.71.quia fruſtra. col.7. & Barba.lib.3. conſi.74.omnia.col.fin. PVRPV.

b ¶ Reg.l.1.C.quando prouo.&c. Cum Barto.tenet, & limitat Ro. in rub. ff. de arb. columna 13. & quando dicatur ſententiā tranſiuiſſe in rem iudicatam, ponit Decius in rubr. extra de appel.1. colum. & glo. declarat. Nata. in cle. ſæpe.de verb.ſign.in prin.col.26.5.& 6.q. PVRPV.

c ¶ Salnat Felyn.in d.capitulo inter.columna octaua. limitat primò. Deci.in capitulo quoniam. de probatio. columna decimanona.verſicu. quartus caſus. PVRPV.

d ¶ Dictum Bald. cadit in l. ſi cauſa cognita &c. & ſequitur Alexand.lib.quinto.conſilio 67. videtur ſtatim. columna ſecnnda.in fin. & declarat Bald. Adde Cro. in l.ſi is qui pro emptore columna ſexageſimaquarta. ff.de vſucapio. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio facta per acceptilationem, præcedente Aquiliana ſtipulatione, tollit ipſo iure actionem in rem, ſiue ſit particularis, ſiue vniuerſalis.*

2 *Petitio hæred.& rei vend. ſimul, & ſemel an poſſint in eodem libello intentari.*

Source : BIU Cujas

LEX XV.

1 VT responsum. †Transactio facta per acceptilationem præceden. Aquiliana stipulatione tollit ipso iure actionem in rē, siue sit particularis, vt est rei vēdicatio, siue sit vniuersalis, vt est per. hęre. h. d. Et illud qđ dicit iste tex. de Aquiliana stipulatione, & acceptilatione declara, vt per
a Bar. in l. vbi pactum. in 1. opp. ſ. eo. [a] ¶ Et ista l. secundum Pau. de Cast. instruit aduocatos, quando rustici ad eos vadunt, nec sciunt factum narrare, quia debent mōdere, vt in tex. Intellige, q̄ mulier actrix non obst. transactione volebat redire ad primam actionem, hoc est ad peti. hære. vel actionem in rem, non obst. transactione non ex capite pęnitentiæ, quia in transactione nō est locus pœnitentiæ, etiam si conuenta non seruentur odio litium. l. fratris. s̄. eo. & l. quamuis. ſ. eo. sed ex capite causę non secutę, quia aduersarius non implebat conuenta, dī hic in tex. q̄ si transactio fuit facta mediante acceptilatione, quæ ipso iure extinguit actionem, etiam si sit realis actio semel extincta, amplius instaurari non potest. Quo ergo remedio succurreretur huic mulieri, quando prima actio est ipso iure extincta, iste tex. non aperit. Dic, q̄ si mulier perfectè adimpleuit pro parte sua, competit sibi actio præscriptis verbis, vel aliàs competit actio de dolo, iuxta ea quæ vidistis in l. actione. s̄. eo. An autem possit competere condictio ob causam, vt reus se reponat in prima quasi obligatione, nā in realib. propriè non cadit obligatio, dic vt per Pau. de Cast. & multum latè, & diffusè d. Ant. de Alexan. hic. ¶ Not. q̄ ineptè, & obscurè interroganti, Imperator clarè respondet, in quo dic, vt per Bar. hic, & in l. Domitius Labeo. ff. de testa. ¶ Not. ex hac l. secundum Bald. & Mod. limitationem ad reg. l. cùm proponas. 2. s̄. de pac. vt ibi retuli. Tertiò pondera hic subtiliter probari ex fi. tex. secundum d. Ant. q̄ pet. hę-
2 red. & rei ven. simul & semel † possunt in eo. libel. intētari, & hic videtur casus pro practica, quam ponit Ang. in l. qui interroga tur. ff. de interro. act. quòd rei vē. & pet. hæred. simul cumulētur in eod. lib. ¶ Contrarium & melius, vt puto, tenet Bal. in l. 2. ff. de pet. hæred. Confirmo, quia pet. hære. competit hæredi, ante adeptam possessionem rerum hæredi. nam post adeptam pos. quia effectus est verus dominus, competit rei vendi. posteà si caderet à non possessione, non competeret amplius peti. hære. glo. est magistra. in l. fi. in vers. non competere, & ibi magistraliter Bar. ff. de fideicom. hære. pe. fa. bo. glo. in cap. 1. in glo. mag. ad fi. de confes. in 6. ergo apparet, q̄ pet. hęre. & rei vend. non possunt simul concurrere. ¶ Gl. 1. in verbo possis. clara est, & in exa mine solet diuidi in tres partes. In prima declarat tex. In secunda colligit no. & alle. concor. In tertia tacitè opponit, & soluit. Secunda ibi, & not. Tertia ibi, durius autem. ¶ Glo. fi. super verbo, vel in rem. ista glo. diuiditur in duas, prout duæ videntur quæstiones, sed in veritate sunt duæ opp. Secunda ibi, sed quomodo potero rem meam stipulari. & inducas oppo. vt hic per Barto. ¶ In ea. glo. in fi. cogita multum circa titu. de acceptilat. qa frustra, videtur Legislatorem ordinasse, q̄ debitum ex alio cōtractu deducatur in stipulationem Aquilianam, deinde fiat liberatio per acceptilationem iurib. alleg. in glo. quia sine ista acceptilatione posset liberatio fieri statim per donationem, put Iac. de Are. & Imo. in l. & vno. §. 1. ff. de acceptila. opponunt, & nihil boni respondent. Tu responde, q̄ si fieret per donationem, opus esset insinuatione. l. sancimus. C. de don. ponit Bart. in l. Modestinus. ff. eod. alij in l. illud. C. de sacrosan. eccles. item donatio esset reuocabilis saltem ex causis enumeratis in l. fi. C. de reuocan. dona. & in c. fi. de don. sed ista cessant, quando liberatio fit per acceptilationem. cogita si melius posset dici.

ADDITIO.

a ¶ No. quod positioni incertæ, vel duplici potest respōderi modo incerto, Bal. & Alex. in l. 1. ff. de vulg. declarat Ale. in l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verb. ob lig. col. 7. vet. 2. limitat, istum text. in materia incertæ supplicationis, vt red dat subreptitium reseriptum Ro. consi. 316. in præsenti. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Per reſcriptum principis legitima tranſactio non reſcinditur, ſicut nec ſententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, niſi ſit in cauſa matrimoniali, vt num. 2.*

3 *Statutum nouum expreſsè dicens, quod trahatur ad omnia negocia nedum futura, ſed etiam præſentia, & præterita, non trahetur ad negocia deciſa tranſactione, ſententia, vel iuramento.*

4 *Sententia ſi lata ſit contra me, quæ tranſiuit in rem iudicatam, & ego ſupplico principi, quòd talis ſententia eſt iniuſta, & peto de gratia remiſſionem talis ſententiæ, & Papa delegat quibuſdam iudicibus, &*

in reſcripto ſolùm dicit, fiat iuſtitia, an per hoc intelligatur dero[g]aſſe tali ſententiæ.

5 *Reſcriptum principis quando eſt dubium, debet declarari, & intelligi ſecundum ſupplicationem porrectam.*

6 *Papa, vel princeps non poteſt derogare ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam.*

7 *Si Papa mandat in reſcripto, quòd fiat iuſtitia, quid important hęc verba.*

8 *Tranſactio nulla non imponit finem litibus.*

9 *Clericus contrahendo ſponſalia nulla, non perdit beneficium eccleſiaſticum.*

10 *Emphyteuta, qui alienat ſine conſenſu domini, non poteſt priuari iure emphyteutico, quando alienatio eſt nulla.*

11 *Cauſa eſt terminus magis generalis, quam lis, quia lis intelligitur poſt litem conteſtatam tantum, cauſa verò ante, & poſt.*

LEX XVI.

CAusas, vel lites. Istam l. ex. ſ. dicendis reddam
1 no. & vtilem. †Per reſcriptum[a] principis legitima trā
a ſactio non reſcindiur. h. d. ſicut nec ſnīa, quæ tranſiuit in rem iudicatam. l. fi. C. ſen. reſcin. non poſ. Figura caſum, vt per Pau. de Caſt. hic no. ¶ No. non valere reſcriptum impetratum in cauſa, in qua eſt legitimè tranſactum, & ſi impetretur, reſcriptum eſt ipſo iure nullū, & ad hoc habes, quòd exceptio tranſactionis, quæ eſt exceptio litis finitæ. l. fratris. s̄. eo. c. 1. de lit. conte. in 6. non ſolùm opponitur ad impediendum lit. conteſt. & ſic litis ingreſſum, vt ibi, ſed etiam ad infringendum reſcriptum, & ad elidendum iuriſdictionem iudicis ſuper hoc delegati, & ita declarat glo. magiſtra in c. 1. in glo. mag. ad fi. de lit. cō
b teſt. in 6. adde, q̄ eodem modo impetratio reſcripti[b] nō facta mentione de ſentētia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, eſt ſubreptitia, & conſequenter ipſo iure nulla. d. l. fi. C. ſen. reſcin. non poſ. & eſt tex. no. in c. expoſita. de arb. glo. & Doct. in c. ſuper literis. de reſcr. no. do. Car. in c. cùm olim. in princ. per illum tex. de præſcr. referens ſe ita conſuluiſſe, & ita conſuluit in conſ. 67. qđ inci. tenor talis eſt, plebs. S. Marię de Cento. ad fi. Imò fortius cō ſuluit egregiè. d. Alex. Imo. in conſ. 94. in 2. vol. quod inci. in cauſa, & lite vertente. circa prin. q̄ non ſufficit facere mentionem de ſententia, niſi etiam expreſsè fiat mentio, qualiter talis ſnīa tranſiuit in rē iudicatam. ¶ Fallit in cauſa matrimoniali, in qua valet impetratio reſcripti non facta mentione de ſentētia prius lata, ita tenet Lap. de Caſt. in alleg. 89. inci. duo prælati. in 4. col.
2 alle. Io. An. in c. tenor. de re iud. & eſt ratio fal. † quia ſententia c,
c quæ fertur in cauſa matrimoniali, nunquam tranſit in rem iudicatam, vt ibi, & c. lator. de re iud. ¶ Limita etiam iſtum text. & prædicta, vt per gl. fi. hic, niſi in reſcripto diceretur non obſt. iſta l. imo plus dicit Pau. de Caſt. hic, q̄ nō ſufficeret ſi in reſcripto diceretur non obſt. tranſactione, cùm iſta l. apponat clauſu ſam derogatoriam, vnde neceſſe eſt, q̄ huic l. ſaltem derogetur in genere, & ſic dicatur in reſcripto, non obſt. quacunq; l. ſecundum Bar. in l. reſcripta. & in l. nec damnoſa, per illum text. s̄. de preci. Impe. offe. in ſpecie aūt non eſt neceſſe, q̄ dicatur nō obſtan. iſta l. quicquid dicat gl. vide latè per. Io. An. in c. 1. de exceſ. præla. in nouel. in 6. Bart. & alij in l. fi. s̄. ſi contra ius, vel vti. publ. ¶ Secundò per iſtum tex. & l. fi. C. ſen. reſcind. non poſ. Bart. hic,
3 & ibi tradit not. regulam, †q̄ ſi fiat ſtatutum nouum, & in eo expreſsè dicatur, q̄ habeat locum ſeu trahatur ad omnia negotia, nedum futura, ſed etiam præſentia, & præterita, tamen non trahetur ad negocia deciſa tranſactione, vel ſententia, vel iuramento quibus non præſumitur, q̄ ſtatuentes voluerint derogare, ex quo in ſpecie non fecerunt mentionem. idem tenet Iaco. de Bel. in Auth. vt cū de appel. cog. in prin. per illum text. & plenius quam alibi Barto. in l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure, in 2. q. 5. q. princ. Ang. in conſi. 259. quod incip. Phi. ciuis de Florentia, in 2. col. & in conſ. 53. incip. in q. propoſita dubium facit ordinamentum, in vlt. colum. Can. in c. fi. de conſtit. facit tex. no. in l. pen. C. de ſacroſan. eccleſ. & in cap. ex multiplici. de deci.

ADDITIONES.

a ¶ Limita, quando reſcriptum non tolleret tranſactionem, quia valeret, quaſi de ea non eſſet mentio facta, vt per Sozi. lib. 120. circa primū conſil. arti. & ex hac l. infert ad gl. in cle. dudum. in ver. pacta. de ſepul. de qua Cremenſ. ſin. 39. pone duæ villæ. Tertiò limita, vt per Soz. lib. 2. conſ. 169. circa primū. col. 4. ver. ſecūda ratio. Quartò quando euidens eſt maxima iniquitas. Fulg. conſ. 147. in cauſa verten. inter Fran. 2. art. PVRPV.

b ¶ Reſcripti. Adde vt per Docto. in cap. q̄ ad conſultationem. de re iud. & Docto. in l. cauſas. C. de tranſact.

c ¶ Sententia. Adde Ang. conſi. 306. incip. In quæſtione propoſita.

Source : BIU Cujas

deci. ¶ Extendè quomodocunq; præterita negotia ſint deciſa, ſecundum Bar. in l. 1. §. fi. ff. ad Tert. vbi per hoc refert ſe conſuluiſſe, q; ſi filia diuiſerit bona paterna cum fratribus, & poſteà fiat ſtatutum nouum, excludens fœminas à ſucceſſione patris exiſtentibus maſculis, & in ſtatuto expreſsè dicatur, q; extendatur etiam ad præterita, tamen non extendetur ad illa bona ſic diuiſa, & idem voluit Barto. in d. l. omnes populi. in q. præalleg. ¶ Iuxtà prædicta quæro de pulchra, & vtili. q. quam format ſolus Bal. & dicit, q; pendebat de facto in c. ſtuduiſti. de offi. deleg.
4 in 2. col. in ver. quæro ſupplicatum eſt, in prin. † pone lata eſt ſententia contra me, quę tranſiuit in rem iudicatam, ego ſupplico principi, vel Papæ narrando, q; talis ſententia eſt iniuſta, & peto de gratia remiſſionem talis ſententiæ, & Papa delegat q̃buſdam iudicibus, & in reſcripto ſolùm dicit, fiat iuſtitia, an p̃ hoc intelligatur derogaſſe tali ſententiæ. Bald. videtur determinare, q; ſic, quia aliàs datio iudicum eſſet fruſtratoria, vt ibi plenius per eum: & facit, quia qui vult conſequens, intelligitur velle omne neceſſarium antecedens ad illud. l. 2. cum ſi. ff. de iur. om. iud. l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff. de proc. d. And. Sicu. ibi in pe. col. dicit ſe tenere intrepidè, q; ſi talis ſententia erat cor rectione digna, poſſit reuocari, per glo. in §. exhæredatos, & ibi Ang. in Auth. de hær. & Fal. iſta ſunt, quæ inuenio tacta in hac q. in d. c. ſtuduiſti, vbi cæteri Sctibentes nihil dicunt, & quia qõ eſt pulchra & vtilis, intendo eam benè examinare. ¶ Pro opin. Bald. adde bonam regulam, quia illa verba iuſtitiam facias includunt poteſtatem cognoſcendi, & decidendi, ſecundũ Pet. de Anch. & Imo. in cle. auditor. de reſcrip. Ge. in c. quoniam. p̃ illum tex. de immu. eccleſ. in 6. Pet. de Anch. in c. in præſentia. in
5 vlt. no. de probat. ¶ † Secundò moueor, quia reſcriptum Papæ, vel prin. quando eſt dubium, debet intelligi, & declarari ſecundum ſupplicationem porrectam. arg. §. præterea. Inſtit. de inuti. ſtip. & l. ſi defenſor. §. qui interrogatus. ff. de interro. act. & ita in ſpecie dicit Io. de Imo. in l. iudex. in 7. col. in verſ. ſed hic inſurgit dubium. ff. de re iud. bo. tex. in c. inter dilectos. in verſ. cæterum. vbi Can. no. de fid. inſtru. Et ibi in ſpecie Bal. in antep. col. not. q; pro intellectu reſcripti, vel priuilegij recurrẽdum eſt ad formã peti. vel ſupplicationis. idem no. Pan. in c. 2. de treug. & pa. facit
6 bene tex. in l. 1. C. de diuer. reſcri. ¶ † ‡ Iſtis non obſt. licèt colorata & magna ſit auctoritas Bald. & do. And. Sicu. quibus nemo refragatur, teneo audacter contrarium ex regula ſuperius data, quia Papa, vel princeps non poteſt derogare ſentẽtiæ, quæ trãſiuit in rem iudicatam, niſi apponat clauſulam non obſt. vt ſuperius dixi, ergo Papa debebat delegare cauſam, & derogare ſententiæ cum clauſula non obſt. quæ clauſula non fuit appoſita, nec præſumit̃, nec poſſet probari per teſtes, vt no. in c. ſi motu proprio, per illum tex. de præb. in 6. no. Doc. præcipuè Mod. in l. 3. in prin. ff. quod quiſque iur. & iſtud fundamentum mihi multum ſtringit. ¶ Secundò moueor, quia voluntas principis in reſcripto præſumitur eſſe talis, qualis de iure eſſe debet, ita no. Bal. ex illo tex. in l. ex facto. in princ. in 4. not. & ibi Mod. ff. de vulg. & pup. Bald. in l. omnes populi. in 19. colum. ff. de iuſt. & iure, & in c. li cèt. de offi. ord. Et in dubio præſumitur princeps vti ordinaria poteſtate, & non abſoluta, ſecundum Bald. in l. teſtamentum, vbi Mod. C. de teſta. facit bene text. in l. quamquam, vbi Pau. de Caſt. & Mod. ibi latè not. C. de teſtam. milit. Et dicit glo. valde ſolennis in capit. paratus. in glo. 3. 22. quæſt. 1. quòd
a verba in reſcripto [a] poſita debent conformari æquitati, & iuri dato etiam, quòd verba reſcripti non patiantur, quod no. & ſequitur Old. Lau. in conſilio 268. incip. quæritur vtrum per priuilegium. ¶ Tertiò moueor per illud, quod tenet Bald. in
7 cap. cùm veniſſent. in vlt. col. de teſti. † vbi quærit pone, quòd Papa, vel princeps deleget cauſam, & mandat, quòd fiat iuſtiti
b a [b], quid importat hoc? & reſpondet, q; idem eſt dicere', fiat id, quod iuris eſt. l. bona fides. ff. depo. vnde per hoc non intelligitur tolli concordia, vel conuentio partium. c. cauſam quæ, 2. de teſt. not. etiam Bald. in l. iuſtitia. circa fin. ff. de iuſti. & iure, & in l. nemo. C. de ſen. & interlo. & in cap. fi. circa fi. de no. forma fid. in vſi. feud. ¶ Ad idem facit quod not. Ang. in §. exhæredatos. per illum text. cum glo. in Authen. de hæred. & Falc. quòd ſi Papa delegat cauſam, & mandat, quòd iuſtitia fiat, intelligitur mandare, quòd iuris ordinem ſeruet, & veritate comperta faciat, quod iuris eſt. ¶ Nec obſtat fundamentum Bal. quòd iſta delegatio eſſet ſuperflua, niſi Papa intelligeretur derogaſſe ſententiæ, quia reſpondeo not. quòd potius debemus intelligere, quòd verba ſtatuti, vel reſcripti ſint ſuperflua, quàm dicere, quòd tollatur ius alicuius, iuxtà gloſſ. not. in l. fin. §. in computatione. in glo. mag. ad fi. & ibi Barto. in fi. C. de iur. deliberan. vbi clarius Mod. & ibi dixi, facit bene tex. in cap. cùm dilectus, & in cap. ad audientiam. de cle. non reſid. & vtrobique
8 ad hoc not. Ant. de But. & Io. de Imo. ¶ † Tertiò pondera text. ibi, legitimis tranſactionibus. ſi enim tranſactio eſſet nulla, non imponeret finem liti, nec haberet locum iſte tex. facit tex. in capitulo conſtitutus, & ibi Bald. multum no. extra eod. & de tali tranſactione, quæ eſt nulla, non eſt neceſſe facere mentionem in reſcripto, ſicut nec de ſententia nulla. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudicata, ſecundum d. Alexand. in conſi. 95. in 2. volum. quod incipit, viſis proceſſibus. ad fi. facit tex. in l. non putauit. §. non quæuis, & ibi not. Barto. ff. de bon. poſ. contra tab. & idem
9 Bar. in l. filium. §. ſi quis cõtra. ff. de leg. præſtan. ¶ † Et dicit Imo.
c in cle. gratiæ. de reſcrip. q; clericus [c] contrahendo ſponſalia de de iure nulla, non perdit beneficium eccleſiaſticum. & Bald.
10 in l. 2. in 1. colum. ad fi. C. de Epiſc. aud. tenet, † q; emphyteuta, q; alienat ſine conſenſu domini, non poteſt priuari iure emphyt. quando alienatio eſt nulla, puta, quòd ſit facta non ſeruata ſolennitate ſtatuti, vt ibi pulchrè per eum. ¶ Capio glo. 1. ſuper verbo cauſas, quam diuide in duas. In 1. declarat, quæ differẽtia ſit inter cauſas, & lites. In ſecunda format quæſt. Scda ibi, an ergo. In prima parte dic melius contra gloſ. quòd imò cauſa eſt
d terminus magis generalis, & verificatur ante & poſt lit. cõteſt. [d] ſecundum Cyn. Barto. Ang. & Mod. hic, per text. in capit. ſuper quæſtionum. §. nos autem. cum gl. de offi. deleg. facit benè tex. in l. 2. §. fin. verſ. ſinautem cauſæ adhuc pendentes. C. de iuram. cal. per quem tex. ita conſuluit Ang. in conſi. 195. quod incip. do
11 mina Gulielmina. † Terminus autem lis, intelligitur poſt lit. conteſt. tantum. cap. ex parte veſtra. tertio. de verbo. ſignificat. l. apertiſſimi. in verſ. antequam lis inchoetur. C. de iud. in l. edita. in verbo futuræ litis. ſ̃. de eden. in d. capitu. ſuper quæſtionum, cùm glo. in verbo litis exordium, vt hic plenius per dom. Alexand.

ADDITIONES.

a ¶ Quod verba in reſcripto. Adde Docto. in c. cauſam. de reſcr. & Docto. in c. cùm dile. de conſue.

b ¶ Quod fiat iuſtitia. Adde quid importat iſta clauſula, per Pau. de Caſtr. In l. ſecunda, ff. de iuſt. & iur. Innoc. in capitu. prudentiam. de offi. dele. Matheſi. Sl. not. 1.

c ¶ Clericus. Adde Doct. in c. beneficium. de præb. lib. 6. & per Ioan. And. in ca. 1. de cle. coniug. eo. lib. in nouel. & diffusè per Car. Alex. in capitu. placuit. 32. diſt.

d ¶ Poſt litẽ conteſt. Bald. in l. fi. §. neceſſitate. col. 6. ĩ. de bon. quæ libe. Natta in clemen. ſæpe. in princ. de uerbo. ſignifi. tol. 6. Specu. tit. de reſcrip. præſenta. §. ratione formæ. col. 4. Corn. lib. 4. conſi. 267. in hac conſulta. colum. 6.

PVRPV.

SVMMARIVM

1 *Petitio alternatiua admittitur, vbi electio eſt petentis, & nu. 2.*
3 *Dictio ſtatim, quid importet.*
4 *Clauſula rato manente pacto, quid importet, & nu. 2.*
5 *Iuramentum habet vim clauſulæ rato manente pacto.*
6 *Lex pœnalis loquens in maſculo, habet locum in fœmina reſpectu pœnæ.*

LEX XVIII.

1 Cum proponas. † Quando actor venit contra tranſactionem, debet reus altero eſſe contentus, vel exceptione tranſactionis, vel rep. datorum, niſi de vtroque actum ſit, hoc dicit. ¶ In text. ibi, ac petas, vel pactum ſtari, vel reſtitui data. hic no. quòd iſtæ alternatiuæ neceſſariò reſoluuntur in copulatiuas, quia iſtæ copulatiuæ volebant habere vtrunque remedium, ſcilicet remedium exceptionis pacti. item & ſecundò volebant habere remediũ repetitionis datorum, vt patet in ſeq. ſecundum Fulgo. Pau. de Caſt. & d. Alexan. hic. No. ex tex. ibi, ac petas, vel pacta ſtari, vel
2 data reſtitui. † quòd petitio alternatiua admittitur etiam hoc caſu, vbi electio eſt petentis, vt tenet glo. fin. in vlti. parte. & hoc modo hic eſt text. contra doctr. Barto. quæ *communiter approba-*
* *tur* in l. vbi autem non apparet. §. qui illud. ff. de verbo. oblig. & in l. prætor. §. quod autem. ff. de iniur. & in glo. in cap. Abbate, de verbo. ſignifica. Bald. hic in vlt. colum. dicit, quòd ideo iſta petitio alternatiua admittitur, quia talis eſt natura contractus celebrati. d. Anto. de Alex. reſpondet, quòd regula Barto. procedit in actore, ſed hic erat reus, qui petebat. Tu caue, quia licèt in primo iudicio eſſet reus, tamen nunc agendo, & petendo eſt effectus actor. ¶ Reſponde melius, quòd iſte text. nihil probat, quia iſtæ alternatiuæ neceſſariò reſoluuntur in copulatiuas, ſecundum Fulgo. Paul. de Caſt. & dom. Alexan. hic. dixi ſupra in apoſti. text. & patet ex ſequen. in quib. deciditur, an copulatiuè
3 iſta remedia competant, vel non. † Secundò pondera text. in

verbo

Source : BIU Cujas

a verbo statim,vbi dictio statim, [a] nullum iuris mysterium importat,prout etiam aduertit Fulg.hic, & facit ad intellectum.l.
4 peteus,vbi dixi.sup.de pact.¶† Tertiò not. quòd quando actor contrauenit transactioni,reus debet altero esse contentus, vel exceptione transactionis,vel repetitione datorum, nisi in transactione fuerit apposita clausula, quod possit repetere data,& tamen transactio firma remaneat, tunc propter istam clausulam raro manente pacto,poterit copulatiuè remedijs contrarijs vti. de qua clausula habes text. in l. qui fidem , & ibi Barto. ff.eod.Barto.in l.cùm pater.§.libertis. ff. de leg.2. Saly.in l.quoties ab omnibus.ad fin.C.de fideicom.& singu. Ange. & Imol. in l.ita stipulatus.in 2.colum. ff.de verborum obligat. ¶Quartò vltra alios subtiliter pondera ex versicu. fin. in quo dicitur, quòd vtrunque remedium copulatiuè non competit,nisi quãdo apposita est clausula rato manente pacto. ex hoc subtiliter infertur,quòd ista l.debeat restringi, quando transactio fuit interposita super contractu stricti iuris , & non bonæ fidei , ꝙ probatur sic:nam quando transactio interponitur super contractu bonæ fidei,censetur transactio esse bonæ fidei, vt declarat Barto.in l.sub prætextu. 1. j̃. eod. sed in contractibus bonæ fidei semper tacitè intelligitur clausula rato manen. pacto , ita dicit singu. Bald. in l. si pacto quo pœnam. in 4. colum. supra de pact. per text. in l. prædia. ff. de actio. emptio. cogita tamen, an regula Bald. sit vera,quia eam non firmo.¶ Capio glo.fin.in ver.exceptio,quam diuido in 4. In prima alleg. concordantem.In secunda,quæ est ibi,& no.per viam not. remouet vnum contrarium.In tertia,quæ est ibi , item intellige . remouet aliud contrarium.In quarta format. quæst. quæ est ibi,
5 sed quid. ¶† Ex secunda parte glo. collige tres conclu . Prima est, quòd distinctio huius l.non habet locum , quando in transactione interuenit iuramentum , ratio quia iuramentum habet vim clausulæ rato manen pacto.l. si quis maior. vbi Barto. & alij not. j̃.eod.¶Secundò pondera hic esse glo. ordin.iuncto text.pro eo,de quo dubitant Raph.Fulg & dom. Ang. in d.l.si quis maior. an illa l. habeat locum in muliere, dubium facit, quia illa l.est pœnalis,& non habet locum in minore,ergo nec in muliere,cùm de iure aliàs æquiparentur.l. 1.in fin. ff.de eden. hic est glo.ordin.iuncto tex.in oppositum , nam text. loquitur in muliere,& glo. dicit , quòd si in transactione iurasset, haberet locum.d.l.si quis maior. ergo vult,ꝙ illa.l.etiam locum ha
6 beat in mulier.ibi dicetur.¶† Tertiò ex hoc not. per hanc glo.
b ꝙ l.pœnalis,vt est d.l.si quis maior. loquens in masculo,[b] habet locum respectu pœnę etiam in fœmina,adde tex.in l.si quis id, quod.in prin.iuncto versi. in seruos, & ibi ad hoc not. Albe.& Pau.de Cast.vbi dixi.ff.de iur.omn.iud.& illum tex.ad hoc no. glo.in c.generali.in glo.2.in ver.vniuersos.de elect.in 6. & gl.in clemen.2.in glo.1.& ibi Imol.de sepul.& not. Barto. in l. 1.§.1. & §.sed & si incertum. ff.de ven. in pos. mit. & in l.1. ff.de ver. signifi.cum concord.quas dedi.in d.l.si quis id,quod.in 3.parte caue,ꝙ tex.in l.vbi j̃.eo.alleg.per glo.videtur probare contrarium,cùm alternatiuè loquatur,sed illæ alternatiuæ resoluun-
c tur in copulatiuas, vt ibi per glo. & Docto. vbi dicetur. [c] ¶Et sic ex glo.& tex.habes tres casus,in quibus vtrunq; remedium copulatiuè competit:primus, quando adest clausula rato manen.pacto.secundus,quando interuenit iuramentum . tertius, quando transactio facta est per acceptilationem : duos etiam alios casus ponit Bar.in l.ita stipulatus. magna,in 10. & 11.opp. vlt.par.ff.de verb. obl. & refert in specie Paul.de Cast.hic. ¶In vlt.part.dic rationem esse,quia in alternatiua remediorum electio est petentis.l.3.§.& generaliter. ff.de eo, quod cer.loco.sed in alternatiua rerum debitarum electio est debitoris. l. plerunque,in fi.ff.de iure dot.quod vltimum signanter limita , nisi ta-
d lis alternatiua [d] esset apposita pro securitate creditoris,puta, debitor promittit soluere centum in festo Paschæ,vel dare tot pignora , vel se in carceribus constituere, tunc non est electio debitoris,sed creditoris,secundum Gul.de Cun.Bart.& alios in l.quamuis.ff.de pign.act.latè Sal.in l.ꝙ fauore.in vlt. col. C.de ll.Pau.de Cast.hic ad fin. & in l. 4. §. si ex conuentione. ff.de re iud.vbi etiam d.Alex.& in l.1.in 1.col.ff.qui satis. cog.facit bene tex.in l.causam.§.puellam.ff.de manumiss.& quod vult Bal. in l.fin.in 4.col. C.de pet.hæred.

ADDITIONES.

a ¶Statim.Adde Barto.in l.1.in §.qui præsens.ff.de verbor.obl.Arch.in c.3.37. dist.Doct.in c.cùm homines.de deci.

b Masculo.Adde Decium in l.2.ff.de regul. iur. in 14. colum. & quæ posui in apostillis ad eum.

c ¶Illatio Practici Papi.in forma libel.quo agitur vt pacta,in ver.transigentes. col.3. PVRPV.

d ¶Alternatiua.Adde,ꝙ contrarium tenet idem Ias.in l.4.§.si ex conuentione. col.2.ff.de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Publicum iudicium quot modis dicatur.*
2 *In correlatiuis quicquid statuitur in vno,intelligitur etiam statutum in alio, & nu.11.*
3 *In omnibus delictis publ.ingerentibus pœnam sanguinis,licitum est transigere,vel pacisci,& nu.10.*
4 *De iure canonico nunquam pro aliquo delicto imponitur pœna sanguinis.*
5 *In crimine adulterij non est licita transactio, vel pactio , limita sit numero 6.*
7 *Pœna adulterij de iure.C.est pœna sanguinis.*
8 *Super crimine falsi licitum est transigere.*
9 *Crimen capitale dicitur multis modis.*
12 *Quod sit.l.permittente,pœnam non meretur.*
13 *Super crimine raptus an licitum sit transigere.*
14 *Vbi l.punit facientem actum,& nihil disponit de nullitate actus, non videtur actum annullare, quando nullitas posset tendere in prꝙiudicium tertij.*
15 *Quando duo casus æquiparantur à l.antiqua, quicquid statuitur per l. nouam in vno ex dictis casib.parificatis, intelligitur statutum in alio.*
16 *L.prohibens transactionem,vel concordiã,intelligitur ante delictum punitum,non postea.*
17 *Super delictis priuatis an licitum sit transigere.*
18 *Quando vna clausula habet perfectam , & specialem determinationem,non suppletur ex clausula præcedenti,vel sequenti,nec tunc clausula posita in fi.refertur ad istam,& nu.10.*
19 *Reus transigendo cum accusatore super delictis,in quibus non est licita transactio,intelligitur tacitè confiteri,& sic habetur pro confesso , & conuicto,& iudex ex eodem processu poterit eum condemnare.*
21 *Dictio citrà,quid importat.*
22 *Stante statu.quòd de quolibet crimine possit fieri concordia excepto furto,homicio,& falso,an poterit fieri concordia de robaria stratæ.*

LEX XVIII.

a **Transigere.** Ista l. secundum Barto. est subtilis,& sing. & eius [a] distinctio non reperitur alibi in iure,secundum Bald. hic,& est materia vtilis, & quotidiana apud nos, & secundum Pau.de Cast.hic,quia frequenter contingit inter offendentem,& offensum,vel eius hęredes fieri concordiam interueniente pecunia,& tunc est transactio,vel fieri pacem gratis,& tunc dicitur pactio,cùm à pace descendat.l.1.in princ. ff. de pact.similiter fit transactio, vel pactum cum accusatore.in
1 hac l.declaratur in quibus criminibus liceat transigere, vel pacisci,in quibus non.¶† Ad euidentiam,& intellectum huius literæ præmitte,quòd dicatur publicum iudicium, & quot modis,vt habes per Bar.in l.1.ff.de pub.iud.declarantem, ꝙ dicitur altero de tribus modis,largissimè,largè, & strictè,vt ibi per eundem,& hic in antepen.& pen.colum.per Bal. in l.reos,in 6.col. C.de accus.per Ang.de Are.& alios Insti.de pub. iud. in prin.& ibi tex.declarat,ꝙ dicatur publicum , quasi populicum, vt ibi in tex.¶Secundò proprius ad tex. habent præmittere iuuenes, ꝙ ista l.in prin.dum dicit,transigere , vel pacisci, legitur altero de duob.mod.primo modo legitur in glo.1.interlineari,ꝙ transigere,vel pacisci ponantur tanquam diuersa, & ponatur transigere propriè,quando fit non gratis:pacisci autem,quando fit gratis.alio modo legit in gl.magna ꝙ transactio, & pactum capiantur pro eo.quis autem sit verior intellectus,dicetur.j̃.in loco suo.¶Tertiò præmitto,ꝙ tota prima regu.l.nostræ affirmatiua disponens,ꝙ super quocunque crimine capitali publ.licitum est transigere, generaliter intelligatur,adęo ꝙ talis transactio sit licita , nedum ex parte rei accusati , sed etiam ex parte accusatoris.alij verò intelligunt,ꝙ ista regula solùm habeat locũ. ex parte rei accusati , & non ex parte accusatoris, eo quia ex parte accusatoris nõ est licitum transigere, nec pacisci,imò transigendo incideret in Senatusconsul. Turpil. Et dato quòd
2 reus,& accusator sint correlatiui , † & in correlatiuis regulariter quicquid statuitur in vno , intelligitur etiam statutum in alio.l.fin. cum sim. ff. de accep. & istud habet locum etiam in pœnalibus,quia pœna apposita vni ex correlatiuis, intelligitur etiam apposita alij.text. est melior de iure in l. 1. C. de cupres. lib.11.istud etiam habet locum in correctorijs.l. fin. in princip. vbi no.Bar.& ibi plenè dixi.C.de indi.vid.tol.Tamen ista procedunt,qñ eadem ratio est in vtroque ex correlatiuis, aliàs secus

ADDITIO.

a Ad materiam huius l.vide Paridem in tracta.synd.char.40.& Ana.in c.1.colum.4.cum seq. de colluf. deteg. Ias. in l. sancimus.colum.penul.j̃.de iud. PVRPV.

Ias.super j.Cod.

Source : BIU Cujas

ſecundum glo. & Docto. in l.fi. C.de interdi. matr. Sed hic videtur diuerſa ratio: nam in reo ideo permittitur tranſactio, quia licitum eſt accuſato quomodocunq; poteſt ſanguinem ſuum redimere,quæ ratio ceſſat in accuſatore, qui tranſigendo,vel paciſcendo videtur deſiſtere, & conſequenter incidere in ſenten.contra Turpil.quis autem ſit verior intellectus,videbitis in gl.magna.in prin.vbi glo.tangit. ¶Quartò præmitto,q̃ ſecunda regula huius l.& ſic ver.in alijs,legitur altero de duob. modis, vno q̃ loquatur in tranſactione tm̃,nam aduerte q̃ in prin.l.dr̃ tranſigere,ſen paciſci,& ſic tex.facit men.de vtroq;,poſtea in ver.in alijs,ſolùm dicit tranſigere non licet, & non repetit paciſci,alij intelligunt,q̃ loquatur tam in pacto,q̃ in tranſactione,de quo in gl.in ver.non licet,& ibi videbitur.¶Quintò, & vlt.præmitte,q̃ ver.ſi.ibi,citra falſi accuſationem. legitur altero de duob.mod.vno modo,q̃ loquit̃, qñ pro crimine falſi imponitur pena pecuniaria. ſecdo modo, q̃ loquitur ſiue imponatur pena pecuniaria,ſiue corporalis.de quo tangitur in gl. fi.vbi dicetur.¶Diuide iſtam l.in duas par.vt per Barto.& alios hic,& oẽs.duo verſus in gl.fi.ad fi.ſunt loco ſummarij.¶No.1.
3 regulam permiſſiuam,† q̃ in omnib. delictis publicis ingerentib.pnam ſanguinis licitum eſt tranſigere,vel paciſci,ratio q̃a licitum eſt vnicuiq; ſanguinem ſuum quomodocunq; redimere,dicit Iuriſc.in l.2.de bon.eor. qui mor. ſibi conſci. quæ rõ etiam militat ex parte accuſatoris,qui niſi probet accuſationẽ, debet ſimilem pnam pati l.fi.C.de accuſ. ſm Bar. & alios hic. ¶Et aduerte pro intellectu tex.q̃ tranſactio cenſetur permiſſa quantum ad tres effectus:primus eſt, quia non imponitur pena,quæ aliàs imponitur corrũpenti accuſatorem.iuxta l.Imperatores.ff.de iure fiſci.¶Scdò, quia non habetur pro confeſſo, prout aliàs haberetur,iuxta l.fi.ff.de præuarica.& l.eius qui delatorem.in prin.ff.de iur. fiſ. ¶Tertiò, q̃a iſte accuſator cũ quo facta eſt tranſactio, vel pactum in caſu permiſſo,non põt aliàs amplius accuſare,vbi aliàs ex nouo proceſſu poſſet.l.3.§.ſi is.ff. de ſepult. viola.iuncta l. qui deſtitit.ff.ad Turpil.declarat Bart. in l.maritus.el 2.§.ſi negauerint.ff.de adult. & hic in vlt. col.ſed non prohibet de nouo aliàs accuſare. l.qui accuſare.§.fi.ff.ad l. Iul.de vi publ.alleg.hic in gl.magna.vbi ẽt Bar. nec iudex prohibetur de nouo inquirere.c.1.de colluſ.deteg.¶Itẽ attende,q̃ licèt iſta 1.reg.tex.loquatur in criminib. publicis,tm̃ idem eſt in priuatis,qñ imponitur pena ſanguinis, vel mortis, puta qñ ſtatutum diſponeret, q̃ pro furto imponatur pena mortis,tunc militaret ratio.s̃.dicta & debet attendi qualitas pnæ, & non titulus criminis,tex.eſt no.in l.q̃ ad ſtatum.ff.de pen.ſm Cyn.hic in 3.q.Alb.Io.Fab.Sal.in 12.col.d.Anto.de But.in c.1.de collu.
4 deteg.¶†† Secundò aduerte, q̃ iſta 1. regula non habet locum de iure cano. quia de iure cano. nunquam pro aliquo delicto
a imponitur pena ſanguinis,[a] gl.2.q.3.in c.ſi quem.§.præuaricator. Inno.in c.cũ oporteat,de accuſ. in c.crimina. de collu.deteg.& ſic ceſſat ratio huius tex.ſm Io.Fab.hic rñdentem ad capitulum.2.de pen.idem Pau.de Caſt. hic. in 2.colu. Archid.in c.ſi quem.§.in omnib.cauſis.2.q.3 & in c.ſi primates. 5. q. 2.& in c.ſtudendum.90.diſt.licèt Panor.in c.1.de colluſ.deteg.dicat q̃ poſſit procedere de iur.canon. in caſibus, in quibus imponi-
b tur pœna perpetui carceris,quia æquiparatur morti, [b] per no. per Inno.in c.qualiter,& quando.el. 2. de accuſ. & ita dicit tenere Card.in c.fi.de tranſact. ſed errat,quia pœna perpetui carceris non æquiparatur morti,ſed damnationi in metallum,ſm Bart.in l.2.ff.de pub.iud.Bal.in l.reos,in 2.colum. C. de accuſa. ideo non eſt licitum tranſigere. prout in ſpecie tenet do. Ant.
5 & Imo.in d.c.1.de collu.deteg.& d.Alex.hic. ¶†† Secundò no.
c ex tex.ibi,excepto adulterio,q̃ in crimine adulterij [c] non eſt licita tranſactio,vel pactio.vera ratio eſt omiſ.his rationib. quas ponunt Cy.Bar.& alij hic,propter honorem matrimonij.cui l. multum fauet per tex.not.in l.ſuper ſtatu. C.de quæſtioni.ſm Sal.in 6.opp.& Moder.hic,tamẽ ad rationẽ gl.adde tex.in l.co dicillis.§.mater.ff.de leg.2.& tex.not.in c.adulterij. 32. q. 7. Limita duobus modis.Primò in adulterio vero,ſecus eſt in prẽſumpto,quando præmiſſa trina proteſtatione reperitur aliquis alloqui mulierem,præſumitur adulterium,& talis prẽſumptio ſufficit ad condemnationem. §. 1. in Auth. vt liceat matri, & auiæ,vnde ſumitur Auth.ſi quis ei. C. de adult. nam ſuper tali adulterio præſumpto bene licitum eſt tranſigere,vel paciſci.ita tenet not.Iac.de Bel.in d.§. penul. ſic intelligens illum text. ſequitur Bal.hic in 10.oppo. Ange.Sal.& Mod.hic, & Ange.in l.ſi maritus.2.§.ſi negauerint.ff.de adult.facit quod vult Bart. in l.ſi
6 ideo. ff. de euic. ¶†† Secundò limita, q̃ licèt de adulterio non poſſit fieri tranſactio,vel pactum, ad fin.impediendi proceſſus criminales,tamen poteſt fieri pax, vt remittatur rancor animi, & inimicitia ſecundum Bart. in conſi.ſuo quod incip. domino Poteſtati Rochæ,&c.q̃ habes inſertum hic in 2.lect.Bart.in vlt. colum.ſequuntur.d.Alex.& d.Ant.hic, quamuis Pau. de Caſt.
7 in 1. diſcurſu dicat contrarium. ¶Tertiò not. ex hoc text. † q̃ pœna adulterij de iure C.eſt pœna ſanguinis,& dicit Sal.quòd non probatur alibi melius in iure, quod not. ad intellectum. l. quamuis adulterij.in verbo gladio.C.de adult.& §.item.l.Iulia. de adult.inſtit. de publ.iud.iuncta l.ſi quis viduam. cum glo. ff. de quæſtio.& l.Claudius.ff.de his,quib.vt indi.¶Quartò no.regulam negatiuam, q̃ in publicis criminibus non ingerentibus pœnam ſanguinis,non eſt licita tranſactio, & ne delicta remaneant impunita.l.ita vulneratus.ff.ad l. Aquil. ¶Limita.1.vt p glo.in l.1.C.de pœn. iud. qui malè iud.Barto.in l.1.§.ſed & con
d ſtitutio.ff.de calum.[d] ¶Secundò not.limita iſtam reg. vt procedat,quando quis fecit delictum, & ſic deliquit faciendo, ſecus,quando omittendo, vt in ſeruo,qui omiſit defendere dominum inſultatum.nam licèt puniri debeat,tamen poteſt trãſigere,vel paciſci,glo.eſt no.in l.2. ff.ad Senatuſcon.Syl. quam ſequitur Cy.hic in vlt.quæſt.& Bald.in penul. colum. & illa gl. non eſt alibi in iure,ſecundum Bald.in l.iuriſgen. §. ſi paciſcar. el 1.ff.de pact. & in rub.extra de treu.& pace.circa prin.& in c. quoniam frequenter.in prin.in 5.col. vt lite non conteſt.quicquid dicant Bar. & Bald.in d. l.2. & facit quia grauius eſt delictum, q̃ cõmittitur faciendo, quam omittendo.gl.in l.ſi mo-
8 ra cum ſi.ff.ſolu.matrim.¶†† Quintò no.in ver.citra falſi. q̃ ſup
c crimine falſi licèt non ingeratur pena [e] ſanguinis, tñ licitum eſt trãſigere, vera rõ eſt, quia falſarius infamat̃,vnde pena vitæ,& famæ æquiparantur,tex.eſt no.in l.iuſta,cum gl.1. ff.de manu. vin.bona gl.in §.ſuſpectus autem.el 2.in verſ. ob culpam.Inſti. de ſuſpect.tuto.facit.l.Iulia. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. facit, q̃ egregiè vult Bald.in l.ex ratione,in 2.colum.de appel.q̃ omnis cauſa famæ dicitur ardua.Item facit bene, quod vult Barto.in l.vt vim.ad fi.ff.de iuſt.& iure,& quod vult Bald.in c.1.§.ſi quis hominem,de pace te.in vſib. feud. vbi vult, q̃ ſicut pro cauſa vitæ licitum eſt prouocare ad duellum, ita pro cauſa famæ.
¶Glo.in verſi.tranſigere. facta eſt timore cuiuſdam contrarij, quod expedias,vt hic per Barto.& dic q̃ gl. bene dicit, licèt gl. magna.ĩ.aliter teneat.¶Glo.in ver. capitali, iſta glo. non ſolet communiter diuidi.¶In ea.glo.ibi,in metallum, vel opus metalli.Adde tex declarantem in l.aut damnum.§.eſt pœna.cum ſeq.& §.in myniſterium. ff. de pœn.gl.magiſtrata.in §.relegati. ver. pœnæ. & ver.in metallum. Inſti.qui mod.ius patr.pot.ſol.
9 ¶†† In fi.gl. habes,q̃ tribus modis dicitur crimen capitale. Adde quartum modum,vbi non imponitur vltimum ſuppliciũ, ſed amputatio membri, quæ dicitur mors quo ad illud membrum.§.ad hoc prohibemus.cum glo.in Auth. de colla. Bald. hic in 2.oppo.poſt Iaco. Butr. ¶Quintum vbi imponitur pœna infamiæ.l.licèt.ſecunda,cum glo. ff.de verborum ſignificat. ſecundum Sal.& dom.Alexan.hic.¶Et not.q̃ vbi l.ſimpliciter imponit pœnam capitalem intelligitur minor, & ſic perpetui exilij.glo.eſt in l.1.C.ne mancip.Chriſtiana.quam ad hoc reputat ſing.Imol in l.2.in 5. colum. ff. de publ. iud.Ioan.de Ana.in c.qualiter,& quando.el 2.§.ad corrigendos.in 4. colum.de accuſa.ſed habes ſimilem glo.in l.in criminali.in verſi.capitalem.
f C.de iuriſd.omn.iudi.[f] ¶Imò fortius,ſi ſtatutum imponat pẽnã capitis,intelligitur non de pena amputationis capitis,ſed de minori pœna capitali, & ſic de pœna perpetui exilij, ſecundum Ioan.And.& alios in c.quanto.ſuper glo. 1. de iureiuran. vbi referunt Ioan.glo.defendiſſe quendam qui falſauerat monetam Bono. vt non puniretur morte, licèt ſtatutum diceret talem puniendum pœna capitis, per text. optimum in l. qui cùm maior.§.is demum,cum.§.ſequen.ff.de bon.libe.facit tex. in l.hos accuſa. §.omnib. in ver.capitis, cum gl. ff. de accuſ.& tex.in l.cùm patronum.ff.de iur.patro.glo.in l.penul.& ibi Bal. C.quæ res vend.non poſſ.iſtã deci.ſequit̃ ẽt Panor.in c. at ſi clerici.in prin.ĩ 111.col.de iud.Pet.de Anch.in cle.paſto.in 10.no. de re iud.Io.de Ana.in c.1.in 2. colu. de homicid. & in d. §.ad corrigẽdos.in 4.col.& plenè Io.de Imo.in l.2.ĩ 5.col. ff.de pub. iud.

ADDITIONES.

a ¶Sanguinis. Adde Marianum in repe.c, ſententiam ſanguinis.ne cleri. vel monach.Pau.de Caſt.conſ.119.incip.notandum,q̃ adulterium.

b Morti. Adde hic vnam reg. q̃ quotieſcunq; de iur. cano. reperitur pena mortis,debet exponi per ſententiam excommu.vt per Abb. in c. per venerabilem.in vlt.no.qui fi.ſint leg.in c.1.vlt.col.de homi.in c.1. de fur.in vlt. col.in c.ſuper.in glo.fi.de maio.& obed.& S.Tho.2.2.q.99. art. vlti. dicit,q̃ de iure Cano.non eſt mors,ſed loco eius eſt excommunicatio.

c Adulterij. Adde Pau.de Caſt. conſ. 99. incip. notandum quòd adulterium in 2.col.

d Adde Iaſ.in l. ſancimus, colum.5.ĩ.de iud. vide not.Bald.in l. actionem. ĩ. de accuſ. PVRPV.

e Idem Iaſ.in l.vt vim.ff.de iuſt.& iure.col.penul.in fi. PVRPV.

f Iaſ.in l.diuortio,in prin.6.no.ff.ſolu.matrimonio.

Source : BIU Cujas

iud. vbi dicit, ꝙ iſta deciſio eſt tenenda menti, quia ex ea poteris lucrari vnam bonam veſtem, quia vbi occurrunt pericula perſonarum, ibi pluunt pecuniæ, ſm eum, alleg. l. 1. cum glo. in verſ. capitis. C. de fal. ſequitur Ang. de Are. in tract. malef. in ver. caput. in 5. col. d. Alex. in conſ 106. in vol. 2. ꝙ inci. in cauſa inquiſitionis formatæ ⁊ d. Helenam. Hinc eſt, ꝙ aſſeſſores in ſententijs capitalib. exprimunt, ꝙ caput à ſpatulis amputetur, ita ꝙ anima ſeparetur à corpore, de qua practica meminit Raph. Fulg. in l. præſenti. C. de his qui ad eccle. confug. ¶ Pro prædictis bene facit, quia in delictis ſemper iudex debet eligere pœnam mitiorem. l. interpretatione. l. ſi præſes, & l. ſanctio legum. ff. de pęn. gl. in c. de cauſis. de offic. deleg. & in c. ſicut dignũ. de homicid. & in reg. in pęn. de reg. iur. in 6. & in c. ſicut. in gl. fi. de iud. & in c. hoc ipſum. 33. q. 2. in ttũ, ꝙ ſi ſtatutum ſimpliciter diſponat, ꝙ aliquis tanquam falſarius puniatur, nõ intelligitur de pœna corporali, ſed de pęna arbitraria, ſm Bald. qui hoc reputat tenendum menti, in c. nonnulli. in 2. col. de reſcrip. ¶ Capio gl. in verſi. prohibitum, quæ vĩ diuidenda in 7. partes, tu autem conſidera, ꝙ iſta glo. verſatur circa primam regu. huius l. & circa eius fal. ideo eam magiſtraliter diuide in tres partes principales. In prima circa regulam huius textus format vnam oppoſitionem, & vnam quæſt. In ſecunda, quæ eſt ibi, item ⁊ in eo, ꝙ excipit. gl. ⁊ fal. de adulterio format quatuor oppo. In tertia quæ eſt propè fi. ibi, item ⁊. ff. de pact. gl. denuo opponit
10 ⁊ primam regulã. ¶† In ea. ibi, vt ff. de bon. eor. l. 1. habes magnam reſtrictionem ad regulam huius l. qua cauetur, ꝙ ſuper criminibus publicis ingerentibus pœnam ſanguinis licitum eſt tranſigere, procedit ex parte rei accuſati, non autem ex parte accuſatoris, qui tranſigendo incidit in pœnam Turpilliani. ¶ Vnde ex iſta glo. duo ſubtiliter collige. primò, ꝙ licitum eſt dare pecuniam ex cauſa tranſactionis, & tamen non eſt licitum accipere, & ſic idem actus ex parte vnius eſt licitus, ex parte alterius eſt prohibitus, & punitur: ſimile habes in c. ſuper eo.
a de vſur. vbi mutuãs ad vſuram [a] peccat, ſed non accipiens: facit, ꝙ vult gl. in cle. 1. de conſan. & affin. ꝙ pœna impoſita contrahenti matrimonium cum aliqua moniali, non intelligitur, impoſita ipſi moniali. ¶ Sedò habes ex iſta gl. ꝙ prædicta pro-
11 cedunt, eo quia diuerſa eſt ratio, † nam & in correlatiuis diſpoſitum in vno non intelligitur diſpoſitũ in alio, quando eſt diuerſa ratio. ſm Barto. in l. fi. vbi dixi. C. de indi. vid. tol. facit, ꝙ vult Bal. in l. multum intereſt ff. de verb. obl. ꝙ forenſis ex forma ſtatuti prohibitus acquirere immobilia, non intelligitur prohibitus alienare, vel vendere propter diuerſitatẽ rationis. ¶ Iſtã reſtrictionem gl. reprobant omnes: primò, quia eſt contra generalitatem huius l. ſecundò quia tranſactio propriè eſt ex parte actoris, vel accuſatoris, gl. in l. 2. ſ. eo. tertiò, quia natura correlatiuorum eſt, vt quod permiſſum eſt in vno ex correlatiuis, intelligatur permiſſum in alio. Barto. elato ſermone dicit, ꝙ per omnia ſcripta Docto. verus intellectus huius l. non apparet, ideo ipſe dicit, ꝙ iſta l. procedit tam ex parte accuſatoris, quàm ex parte rei accuſati, quia vbi aliàs tranſactio fieret in caſu non permiſſo, poſſet iudex ex eodem proceſſu condemnare. l. 2. C. de abol. certè tranſigendo in caſu ꝓmiſſo cùm tranſactio imponat finem liti, & ſic proceſſui l. fratris ſ. eo. certè nec reus nec accuſator tranſigentes poterunt puniri pœna ſanguinis, ſic intellige iſtam l. bene tamen accuſator tanquam deſiſtens poteſt puniri pęna Senatuſc. Turpil. quæ eſt pœna pecuniaria, ſcilicet quinq; librarũ auri. l. 3. ſ. fi. ff. de præuarica. ſic rñdet Bar. ad l. ab accuſatione. ff. ad Turpil. allegata in gl. idem tenent etiam Bal. Ang. Sal. Pau. de Caſt. & in effectu d. Albe. hic. Bart. in l. ſi maritus 2. ſ. ſi negauerit. ff. de adult. & in conſ. incip. domino Poteſtati Rochæ. Anto. de Butr. & Moder. in c. 1. de coluſ. deregen. Imo. in d. c. de his. de accuſ. ſentit gl. in l. accuſationis, & ibi ponderat Bart. C. quod met. cau. ¶ Iſtum commuuem intellectum impugnat Raph. Fulg. per d. l. 2. C. de aboli. quæ generaliter loquitur. d. Alex. rñdet, ꝙ licèt generaliter loquatur, tñ debet reſtringi per hanc l. Ego ⁊ Bar. & Doct. incuitabiliter ſtringo tex. in d. l. 2. nam ſi ille tex. loqueretur in caſu, in quo tranſactio non eſt permiſſa, vt volunt Bar. & Docto. certè reus haberetur pro confeſſo, & conuicto. l. fin. ff. de præuarica. ergo non eſſet opus vltra inquirere de delicto, & tñ tex. ibi dicit, ſe aduerſus nocentem reum inq ſitione facta. ergo tex. ille fortiter ſtringit contra Bar. & Doct. Non etiam placet ſolu. Bar. & Docto. ad d. l. ab accuſatione, quia ſi licita eſt tranſactio, non deberet accuſator
12 pati aliquam pœnã etiam pecuniariam, † quia qui facit l. permittente, pœnam non incurrit. l. Gracchus. C. de adult. aliàs ꝙs deciperetur ſub auctoritate l. contra. l. 1. in fi. C. de his, qui ven. ęta. impetra. vnde ex p̃dictis tutius eſt rñdere, ꝙ l. ab accuſatione. loquitur quando tranſactio non eſt permiſſa. ¶ In ea. gl. ibi, ſed illud eſt, quia habent iudicis auctoritatem. gl. bene rñdet ad l. præuaricationis. ſed non ad l. eum. qui. ſ. in popularibus, vbi non interuenit ſententia, ideo aliter rñde, vt hic per Barto. ¶ In
13 ea. gl. ibi, ergo fuit † licitum pactum, pro clara intelligentia huius partis gl. reaſſumo in dubium, nunquid iſta l. quæ excipit in adulterio, intelligatur etiam excipere in raptu, quod eſt grauius crimen l. qui cętu. ſ. fin. alleg. in glo. & glo. tenet, quòd ſic, quam ſequuntur Iac. de Aret. Cyn. & Bal. hic. ¶ Ex iſta glo. not. quod prohibitum in minori delicto, intelligitur prohibitum in grauiori, & ſic in delictis licitum eſt arguere à maiori, vt hic habes per Bal. in 7. oppo. quem ſequitur Petr. de Anch. in commento. c. Canonum ſtatuta. de conſti. in verſi. ſed venio ad quartum membrum. Bal. in l. ſi te. C. de infam. Idem & notabilius ponit Bal. in l. ſi quis non dicam rapere. in 2. not. per iſtũ tex. ſ. de Epiſc. & cle. & in l. 1. circa med. C. de interdi. facit bene tex. in l. nec in ea. in verbo. ſed qui occidere, & ibi Bart. & Ang. no. ff. de adult. Ang. & Moder. in l. ĩ ſuis. in 1. no. ff. de lib. & poſth. facit quod vult gl. in c. in literis. in verbo. prædo. quam Bal. ibi facit ſingularem, de reſti. ſpol. ¶ Contrarium tenet Iac. Butr. Bar. Ang. Sal. Ful. & do. Alex. hic, tenentes opi. Ioan. Cremo. allegatam in glo. idem tenet Bar. in d. l. qui cętu. ſ. fin. Bald. in l. penul. C. ex quib. cau. ſer. pro pręm. lib. acci. d. Anto. de But. in c. 1. de coluſ. deteg. ¶ Pro iſta opin. facit fortiter, quòd ratio aſſignata in adulterio, quæ eſt propter honorem matrimonij, vt dixi in text. ceſſat in ſtupro. ¶ Secundò facit, quia exceptio in adulterio firmat regulam in caſibus non exceptuatis. l. nam ꝙ liquidæ. ſ. fi. ff. de pen. lega. quam ad hoc reputat ſing. Imo. in l. filio præterito. in 20. colum. ff. de iniuſt. & rup. teſta. in l. quæſitum. ſ. deniq; & ibi Barto. ff. de fund. inſtru. & tex. in l. Lucius. ſ. pluribus. ff. ad Treb. quem ad hoc dicit eſſet meliorem de corpore iuris Ang. in l. 1. ff. de regul. iur. fortius dicit Bal. in l. 1. ſ. ſed excipiuntur. ad fi. ff. de ferijs. ꝙ ſtatutum excipiens tres caſus, in quibus poſſit reddi ius tempore feriato, excludit alios etiam ſimiles. quod vltimum non eſt verum, vt ſtatim dicam. ¶ Contra iſtam communem ſnĩam ſtringit text. in l. 1. ad fi. C. de rap. virg. vbi punitur pater, qui per pactum remiſit pœnam raptus. Bar. in l. qui cętu. ſ. fi. ad l. Iulia. de vi. pub. rñdet, quòd ibi pater punitur non tanquam de delicto, ſed tanquam deſiſtens ab accuſatione, ſed errat, & ibi imponitur pœna deportationis, ſed deſiſtentis eſt pœna pecuniaria. l. 3. ſ. fin. ff. de præuarica. Sal. reſpondet, quòd ibi ſpeciale eſt in parentibus, quorum maximè intereſt raptum filiarum vendicare, ideo nimirum ſi ibi ſpecialiter puniuntur. Dic melius, quod licèt tex. ibi puniat patrem tranſigentem, non per hoc ſequitur, ergo tranſactio eſt nulla, vt vult Bar. hic reſpondendo ad d. l. ab accuſatione, & ſ. retuli,
14 † quia vbi l. punit facientem actum, & nihil diſponit de nullitate actus, non videtur actum annullare, quando nullitas poſſet tendere in præiudicium tertij. l. filius. ſ. ſequens quæſt. ff. de fal. iſta eſt doctri. Barto. in l. prætor. circa princi. ff. de oper. nou. nuncia. ſequuntur Cano. in c. licèt cano. & c. fin. de elect. in 6. ¶ Tertiò licèt ab iſta communi ſententia non ſit recedẽdum, tamen puto, quòd ſententia glo. poſſit diſputatiuè teneri, pro qua facio duo fundamenta. Primum eſt, quia l. ponens exceptionem, vt hic, extenditur ad caſum ſimilem vel meliorem. gl. in l. 1. C. de condi. indebi. quam ad hoc not. Panor. in ca. quoniam frequenter. in prin. in 2. no. & ſuper glo. penul. vt lite non conteſt. & eſt text. in ca. cum dilecta. ſ. nos igitur. de confirma ti. vtil. vel inutil. quam ad hoc ibi not. Panor. & melius in ca. ad audientiam. in 1. not. de cleri. non reſid. & licèt dom. Alexan. in l. ſi conſtante. in princip. in 7. colum. ff. ſolu. matrim. tencat, ꝙ ille tex. non probet, tamen eum ad hoc allegat idem d. Alex. in l. certi cõdictio. ſ. ſi nummos. in 2. col. & in l. ſingularia. in 7. col. ff. ſi cer. pet. & in l. 1. in 30. col. ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſdi. facit bene tex. ad idem in c. poſt translationem. in verſi. quamquã, & ibi Bal. ad hoc no. de renun. ¶ Sedò moueor, quia adulteriũ, & ſtuprum æquiparantẽ in materia, & grauius cenſẽt ſtu-
15 prũ. d. l. qui cętu. ſ. fi. ſed ita eſt, † ꝙ qñ caſus ęquiparantẽ à l. antiqua, quicquid ſtatuitur per l. nouam in vno ex iſtis caſib. parificatis, intelligitur ſtatutũ in alio. gl. in l. ſi ꝙs ſeruo alieno ſuaſerit.

ADDITIO.

a ¶ Mutuans ad vſuram. Adde Doct. in c. debitores. de iureiuran.

* ¶ Et fac. illud, ꝙ idem Iaſ. ſcribit in l. fi. col. 2. circa fi. C. de indic. vid. tol. ꝙ accipiens ad vſuram ex cauſa neceſſitatis non peccat, ꝙ verum exiſtimo, maximè pro neceſſitate non cauſata à pompis, libidine, & gula. Nam vſura peccatum eſt propter quatuor, quæ enumerat Alex. conſ. 49. lib. 4. vbi refert Augu. ſententiam, ꝙ percutitur hac animaduerſione peccator, vt moriens obliuiſcatur ſui, qui cùm viueret, oblitus eſt Dei. Caſum autẽ in quo recipitur aliquid vltra ſortem ſine vſura, ponit Abb. in c. 1. in 6. de vſur. & vide gl. in c. ꝙ autem. 13. q. 3. licèt vſuræ prohibitæ ſint per euangelium contra ꝙ ſummus Pontifex ſtatuere ac diſpenſare nequit. teſte Rol. conſ. 55. num. 16. lib. 2. Quarum quæſtiones ad Canoniſtas, non ad theologos pertinere, dixit Alex. conſ. 1. nu. 10. lib. 2. de quo vide etiam quæ ſcribit Aym. conſi. 6. nu. 101. Idẽ Rolan. conſ. 75. nn. 20. & 25. lib. 1. MASVER.

Source : BIU Cujas

rit. in gl. fi. C. de fur. clariór gl. in l. ꝙ verò contra. ff. de ll. no. Bal. in l. vt tantum. in princ. per illum text. ff. de ſer. corp. facit l. 1. in argu. C. de diuerſ. reſcrip. ¶ Iſta regula procedit etiam in correctorijs ſ̄m Bar. in l. Marcellus. in prin. ff. ad Trebel. in Auth. ſed cùm teſtator. C. ad l. fal. in l. 2. ff. de leg. 1. no. Imol. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolu. matrim. in 5. fal. quam ponit in materia extenſionis correctoriæ. ¶ Item iſta regula procedit ēt in materia pœnali. vt probatur ex c. ſi poſtquam. §. fi. cum glo. vbi Docto. de elect. in 6. Panor. in c. de multa. per glo. ibi, de præb. dummodo æquiparatio fiat in eadem materia, aliàs ſecus, vt per gl. in c. 1. in verbo declaramus. ne cle. vel mona. in 6. & in cap. conſtitutionem. de regula. in 6. & in reg. ea, quæ à iure. de regu. iur. in 6. Gemi. in c. 1. in 3. fal. de temp. ordi. in 6. ¶ Nec obſt. ꝙ ratio, quæ militat in adulterio. ſ. honor matrimonij ceſſet in ſtupro, quia defendendo iſtam gl. rñdeo, ꝙ iſta non eſt ratio, ſed quia Imperator eſt amator caſtitatis, ſ̄m Odofr. & Iac. de Aret. & iſta ratio militat etiam in ſtupro. ¶ In ead. gl. ibi, ſed ad alia capitula in ea. Auth. primò poſita. Doc. tenent iſtam ſecundam ſolutionem gl. tu rñde melius, ꝙ ibi loquitur in adulterio non vero, ſed præſumpto ex trina proteſtatione præcedente, in quo bene eſt licita tranſactio, vt dixi in tex. in 2. no. ¶ In ea. ibi, vel verius ibi actum erat, & etiam mulier punita. iſtam ſolutionem tenent Doct. ex qua collige no. limitationem ad hac l. & ſimi-
16 les, † ꝙ l. prohibens tranſactionem, vel concordiam intelligitur ante delictum punitum non poſteà, & iſtam gl. pro not. ad hoc põderat Bal. in l. cùm affirmes. C. de lib. cau. & l. ęquiſſimũ. in prin. ff. de vſufr. vel reſponde, ꝙ ibi non loquitur de tranſactione impeditiua proceſſus criminalis, vt hic, ſed de reconciliatione, & remiſſione iniuriæ, & rancoris, vt dixi in tex. in 2. no. ¶ In ea. ibi, ſolutio, ibi repudiauit. hanc reprobant omnes, quia non plus poteſt repudiatio, quàm pactum, quicquid dicat Bal. hic, cuius ⁊rium tenet idem Bal. in l. 1. C. qui admi. Sali. hic, & & Bar. in l. tale pactum. in prin. ff. de pact. vnde rñde dupliciter, vt hic per Bar. vel tertio, & no. ſ̄m Pet. & Cy. hic, ꝙ ibi text. loquitur in iure ſpeciali prælationis, vt pater, & maritus præferãtur accuſando, cæteris infra 60. dies, & illud bene tollitur per repudiationem, quia ius ſingulare facilius tollitur, quàm ius cõmune. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſt. milit. ¶ In ea. in fi. tene primam ſolutionem, vt per Bar. & alios hic. ¶ Capio gl. in verbo in aliis autem publicis. quam non diuido, quia non ex-
17 pedit. Pro clara intelligentia † huius glo. reaſſùmo in dubium, nunquid ſuper delictis priuatis licitum eſt tranſigere, vel paciſci, gl. arguit ad partes, poſteà diſtinguit, vt habes in ea. Iac. But. in publica diſputatione tenuit, ꝙ etiã ſi agatur criminaliter ꝓ delicto priuato, ſit licita tranſactio, per tria fundamenta hic relata per Bar. Bal. tenet de directo contrarium, rñdendo, ꝙ nec ex parte rei accuſati, nec ex parte accuſatoris licita ſit tranſactio. idem tenet Bal. hic in penul. col. & plenius Sal. in 9. col. & trib. ſeq. Alb. Ang. & omnes. Mod. hic indifferenter. d. Anto. de But. in c. 1. in 2. col. de collu. delegen. ¶ Tu aduerte, ꝙ fundamẽtum Bar. in vtroque membro non videtur bonum, & concludens, nam ex parte rei ſolùm procedit tranſactio, in qua quia datur pecunia, & corrumpitur accuſator per pecuniam, tunc reus tranſigens bene intelligitur confiteri; ſed Iac. Butr. propriè loquitur in pacto, in quo pacto fundamentum Bar. probat ⁊rium, quia reus paciſcens non intelligitur confiteri. l. in fiſci. ff. de iur. fiſc. ¶ Item in ſecundo membro Barto. malè dicit, dum probat ex parte accuſatoris tranſactionem non valere, eo qa accuſator extra ordinem punitur; nam pro certo iſta non eſt bona conſequentia, accuſator tranſigens punitur, ergo tranſactio non valet, & Bart. met. ⁊. in glo. magna tenet ⁊rium, dum vult, ꝙ licèt accuſator puniatur pęna Turpilia. l. ſi quis repetere. ff. ad Turpil. tamen ipſa tranſactio valet, & tenet, & facit fundamentum, ꝙ ibi adduxi. ¶ Tene tñ opi. Bar. & cõem alio fundamento: nam de delicto priuato dī agi criminalite, qñ pœna eſt applicanda fiſco. gl. eſt approbara in l. 3. in prin. & ibi Bart. ff. de ſepul. viol. bon. tex. in c. tuæ, & ibi Cano. de procura. ponunt Doct. in rub. extra de iud. ergo cùm intereſſe priuatum ſit cõnexum cum publico, non eſt licitũ priuato tranſigere, vel paciſci in præiudicium publicum, ita not. Bart. in l. hac edictali. in fi. prin. per illum tex. C. de ſecun. nup. Bar. & Doct. in l. pen. ⁊. de pac. Cano. in c. ſi diligenti. de foro compe. & illud fundamentum ſentit Bart. hic, dum vult, ꝙ tale pactum eſt ⁊ publicam vtilitatem, ideo non valet, allegat l. iuriſgentium. §. & gñaliter. ff. de pac. ex iſtis apparet non eſſe verum illud, ꝙ tenet Iacob. But. ꝙ ſi iudex inquirit contra aliquem de furto, & compareat dominus rei furatæ, qui dicat furtum fuiſſe factum ſua voluntate, ꝙ impeditur iudex à procedendo in inquiſitione, falſum eſt per prædicta, & latè tenet Bar. in d. l. inter omnes. §. rectè. de fur. & in l. falſus. in 2. colum. C. eo. Sal. in l. ſi non conuicij. C. de iniur. ¶ Capio glo. in verbo non licèt. quam diuide in tres. In prima allegat concordantem, & aſſignat rationem text. In ſecunda, quæ eſt ibi, & not. ꝙ. non repetit, ſed reſpondet tacitæ quæſtioni. In tertia, quæ eſt ibi, ſed quid ſi tranſigat. glo. quærit, & bene reſpondet. ¶ Redeo ad ſecundam partem glo. ex qua collige duo. primum, ꝙ quamuis in criminibus publicis non ingerentibus pœnam ſanguinis non ſit licitum tranſigere, vt hoc tex. tamen licitum eſt paciſci gratis, in hoc dic melius, vt per Barto. & Scribentes hic. ¶ Secundò habes ex gl. ꝙ verbum paciſci. poſitum in præcedenti clauſula, non intelligitur repeti
18 tum in ſequenti. pro iſta glo. † bene facit, quia qñ vna clauſula habet perfectam, & ſpecialem determinationem, tunc non ſuppletur ex clauſula præcedenti, vel ſequenti, nec tunc clauſula poſita in princip. vel in fi. refertur ad iſtam. ita determinat Bald. in pulchra quæſtione ſtatuti Piſani in l. 1. C. de leg. hæred. & pro hoc eſt melior tex. de iure. licèt Bald. non alleget, in cap. cùm dilecti, & ibi Can. præcipuè do. Card. ad hoc no. de don. & ibidem Ioan. de Imo. in duobus locis in 2. & in 4. col. Barto. hic in vlt. col. poſt Cy. reprobat glo. vulg. fundamento, quia dicta in præcedentibus intelliguntur in ſequentibus repetita, vt
19 hic per eum. ¶ † Ego idem teneo ⁊ glo. duplici fundamento, primò, propter dictionem aduerſatiuã autem, quæ debet aduerſari præcedentibus in iure, & in facto, vt per Bart. in l. hoc
a amplius. §. de his autẽ. cum ſi. ff. de dam. infec. [2] & natura aduerſatiuæ eſt, ꝙ per eam intelligantur repetita verba, & qualitates præcedentis clauſulæ, dato, ꝙ iſta clauſula habeat de per ſe orationem perfectam, iſta eſt doctr. egregia Bald. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. in 15. col. in verſi. 3. modo poſterius trahit ad ſe prius & c. ad hęc allegat gl. in §. item lapilli. inſti. de rer. diui. ¶ Et per hoc infertur in ſpecie ad ſtatutum habens duas clauſulas perfectas, ꝙ verba poſita in prima clauſula intelligũtur repetita in 2. & hoc propter aduerſatiuam autem; vnde ſi ſtatutum dicat, exiſtentib. filijs maſculis filiæ fęminæ ab inteſt. non ſuccedant patri, niſi in dote, facto autem teſtõ non ſuccedent patri, niſi quatenus teſtator eis duxerit relinquendum, in iſta ſecunda clauſula nihil dī de exiſtentibus maſculis, certè intelligitur repetita, propter aduerſatiuam autem, quæ habet in ſe coniunctionem inductiuam repetitionis. l. Sciæ. §. Caio. ff. de fund. inſtru. ſequitur Pet. de Anch. in commento c. canonum ſtatuta. de conſti. in verſi. quærit ēt Bal. vtrum vnum ſtatutum. ſequitur ēt Alex. dicens non reperiri alibi, q̃ in l. filius à patre. in prin. in 12. col. ff. de lib. & poſthu. Et ex hoc tu collige ſingularem limitationem ad regulam d. c. cùm dilect. de dona. & Bal. in d. l. 1. C. de legi. hær. ¶ Scdo moueor per doctrinam, quæ traditur, an dicta in præcedenti clauſula intelligantur in ſequenti repetita. quatenus ſpectat ad præſens propoſitum, veritas eſt, qñ clauſulæ ſunt proximæ immediatè, & præcedens clauſula non diſponit aliquid ⁊ ius commune corrigendo, ſed præterius, tunc verba, & dicta poſita in præcedenti clauſula, intelligũtur repetita in clauſula immediatè ſeq. gl. eſt no. in §. item lapilli. in verbo inuentoris. inſt. de rer. diui. quam gl. ad hoc multum no. Bart. & Ang. vbi latè ponunt hanc materiam. in l. prætor. §. critq; differentia. ff. vi bon. rap. ſequuntur. d. Anto. de Butr. & Io. de Imo. in cle. 1. de ſuplẽ. neg. pręla. no. Ge. in c. cũ ſingula. per
20 glo. in verbo prioratibus. ſuper illa gl. de præben. in 6. ¶ † Extrà gl. quia dictum eſt pluries, ꝙ reus tranſigendo cum accuſatore ſuper delictis in quib. non eſt licita tranſactio, intelligitur tacitè confiteri, & ſic habetur pro confeſſo, & conuicto, & iudex ex eodem proceſſu poteſt eum condemnare l. 2. C. de aboli. operæpretium eſt inueſtigare, an poſſet dari modus vel cautela, ꝙ quam reus tranſigens cum accuſatore non intelligatur paciſci, nec ſibi præiudicare. Tancredus de Corneto in ſua compẽdioſa in vlt. rubr. in quæſt. 13. ponit modum, ꝙ reus expreſsè proteſtetur, ꝙ facit tranſactionem cum accuſatore, non ex eo, quia crimen ſit verum, vel crimen confiteatur, ſed vt euitet diſpendia litis, arg. l. minoribus. ff. de mino. refert, & ſimpliciter ſequitur dom. Alex. Imol. hic ad fin. facit tex. in ca. dilectus filius. cum ibi not. de ſimo. & in cap. cum pridem, & ibi not. de pact. ſequitur do. Barto. Vero. in cautela. 260. ¶ Aliam meliorem cautelam ponit Alb. de Roſa. hic, ꝙ notarius ſimpliciter ſtipuletur tranſactionem, vel concordiam cum accuſatore, nomine omnium quorum intereſt, vel intereſſe poſſit talem tranſactionem vel concordiam fieri. non aliter ſpecificando ipſum reum, vt hic pulchrè per Alex. ¶ Alia eſt etiam cautela, ꝙ fiat concordia gratis per pactum gratuitum, quia paciſcendo non intelligitur reus confiteri. l. in fiſci. ff. de iur. fiſci. l. furti. §. pactus. ff. de infam. niſi in caſibus ſpecialibus, vt not. in l. quoniam. ff. de infam. vel ꝙ fiat iuſſu iudi. d. l. furti. §. qui iuſſu. iſtas cautelas
21 reaſſùmit d. Bar. Vero in d. cautela. 240. ¶ † Vltimò pro complemento

ADDITIO.

2 ¶ Adda Iaſ. in l. 1. in prin. col. 3. in fi. ad 5. no. de iuſt. & iur.

plemento iſtius ſolennis l.vt nihil omittatur, adde dum Bal.in
a 1.col.tangit vnum verbum de dictione citra, [a] nam de tali dictione citra,habes per Bar.in l.Celſus.in penul.col.ff.de vſu.latè Bal.in l.falſus.in 4.col.C.de fur.per dom. Ant. & alios in c.licèt
b cauſam.de probat.Et de dictione vltra,[b] habes tex.in c.vt literæ.de dila.& ibi no.Bal.in 1.col.& latius.in 3.col.& in cap.cùm cauſam,quæ inter œconomum.de teſt.& ibi Bal.no.illum tex. & dicit,ꝙ ibi eſt magis expreſſum quàm alibi in iure. Item adde inquantum Bal.in 2.colu.hic dicit,ꝙ quando vnus contractus eſt illicitus vni contrahentium, non eſt illicitus alteri, ad quod bene facit tex.in c.ſuper eo.de vſur.vbi mutuans ad vſuram peccat,ſed non recipiens.¶Ad idem facit, quod vult glo. in c.1.de conſan.& aff.& quod vult Barto. in l. multum interꝛ eſt.ff.de verb.obl.† Item inquantum Bald.in 4.colu. examinat ſtante ſtatu.ꝙ de quolibet crimine poſſit fieri concordia exceꝑto furto, homicidio, & falſo, nunquid poterit fieri concordia de robaria ſtratæ,quod eſt maius delictum,quàm furtum. adde Bald.in l.ſi te.C. de infa. ſequitur Petr.de Ancha.in ꝯmento c.canonũ ſtatuta.de conſti. in verſi. ſed venio ad quartum membrum.facit ꝙ no.Bald in l.ſi quis non dicam rapere. in 2.no.per illum tex.C.de Epiſ.& cle.Et ꝙ decidit Bal.in l.1.C. de interdi.& per iſta cum laude Dei eſt impoſitus finis huic.l.

ADDITIONES.

a ¶De dictione citra.Adde l.nec filius.C.de rebus cred.l.quoties.in §.1.ff.ſolu. matrim.c.prudentiam,in ver.illa quoq;.de offi.deleg.Io.And. in c. 1. de ord. cogn.lib.6.in nouel.

b ¶De dictione vltra.Adde gl.in clem.1.de vſur.Ant.de But.in c.Rayn.de teſta. Raph.Cuma.conſ.112.incip.ciuis quidam Florentinus.

* Et dic,ꝙ ponitur ex cluſiuè.l.eos.C.de vſur.& appoſita in codicillis,eſt repetitiua præcedentium,teſte Dec.conſ.190.col.6.num 7. vbi Doct. in apoſtil. de quo vide eundem conſ.290.tex.in l.filiam.C.de coſa.Bart.in l.cum ita.in fi.ff.de dote præleg. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio facta bona fide, non reſcinditur etiam per inſtrumenta de nouo reperta,fallit vt nu.2.*

3 *Sententia,quæ tranſiuit in rem iudicatam,non retractatur prætextu inſtrumentorum de nouo repertorum.*

4 *Actori inducto ad tranſigendum doloſè,ſuccurritur per actionem de dolo,vel excep.doli.*

5 *Tranſactio facta ſuper quæſtionibus pendentibus ex teſtamen. nedum poteſt retractari,ſi poſtea reperiatur inſtrumentum teſtamenti, imò tranſactio ipſo iure non valet.*

6 *Qui occultauit inſtrumentum aduerſarij,non per hoc dicitur committere furtum,niſi illud contrectet de loco ad locum.*

7 *Verbum ſubtrahere,non importat de neceſſitate furtum.*

8 *Tranſactio inita per calumniam,vel dolum an, & quando ſit nulla ipſo iure.*

9 *Tutus exceptione odioſa ſi ſoluat,non repetit.*

10 *Euidens calumnia de dolo actoris in litigando, vitiat ipſo iure tranſactionem,niſi in 5.caſibus.*

11 *Dolus dans cauſam tranſactioni non vitiat ipſo iure tranſactionem, ſicut vitiat venditionem.*

12 *Si contractus principalis ſit ipſo iure nullus,tamen valet executio,puta traditio,vel liberatio.*

13 *Si contractus principalis ſit nullus,etiam precarium,& conſtitutum in eo redditur nullum,& ſic acceſſoria.*

LEX XIX.

Vb prætextu inſtrumẽti.

Iſta l.eſt ſing.ſm Bal.& h.d. in ſumma.Tranſac. non reſcinditur prętextu inſtrī de nouo reperti, & ſi dolus rei dat cām trāſactioni,actori per replicationẽ, vel
* doli exceptionem ſuccurritur hoc dicit *ſecundum Bar.& communiter Doct.* Diuide iſtam l.in tres.In prima loquitur quando tranſactio fuit facta bona fide. In ſecunda,quando per dolum, & prima actio non erat extincta.In tertia,quando actio ipſo iure fuit extincta. Secūda ibi,ſanè.Tertia ibi,ſi verò iam perempta.

1 ¶† No.tranſactionem factam bona fide non reſcindi, etiam per inſtrumenta de nouo reperta, & ita amplia regulam l.fratris.ſ.eo.ratio eſt ſecundum Bal.& Sal. quia eſt impoſitus vltimus finis liti,& ſic probationibus:nam poſt litem finitam amplius probationes non admittuntur. ¶Adde, ꝙ aliam rationẽ aſſignat Bald.in c.1.ad fin.extra eo.per illum tex. quem ad hoc reputat no.dignum & mirabilem,quia facta tranſact.bona fide omnia inſtrumenta,& iura ſũnt ipſo iure caſſa, & irrita, iõ cùm ſint annullata,non poſſunt tranſactionem infrigere,& ille tex.eſt ad hoc melior,qui ſit in iure,ſecundum Bald.in rub.ex-
2 tra eo.in 4.col. ¶† Limita regulam huius text. quando tranſactio eſſet facta prætextu iuramenti neceſſarij falſi, quia tunc poteſt retractari per inſtrumenta de nouo reperta, ſicut ſententia.gl.eſt no.in l.ſi ex falſis.in verbo præcipimus. ad fi.j.eod. quàm gl.reputat ſingularem pro limitatione huius l. do.Alex. in l.admonendi.in 5.col. vbi dixi. ff. de iureiur. ¶Quid autem in arbitramento,an poſſit retractari per inſtrumenta de nouo
a reperta?videretur,ꝙ non * per iſtum tex. cùm arbitramentum cenſeatur quædam tranſactio,ſm Bar.& Doct.in Auth.ſi verò contigerit.C.de iud.ſed Bal.hic determinat ꝫrium, cum in arbitramento poſſit peti reductio ad arbitrium boni viri. l. vnde ſi Neruę ff.pro ſoc.& no.in c.quintauallis.de iureiur.ideo ſi pendet reductio, poteſt laudum arbitratoris retractari per inſtrumenta de nouo reperta, ꝙ dicit Pau. de Caſt. eſſe ſingulariter notandum,& ꝙ non recolit alibi ſe legiſſe.tu vide Fed.de Sen. plenè firmantem, & limitantem in conſ.285.quod inci. Petrus rector Eccleſiæ.S.Mariæ de Flor.in 2.dub.imò pendente reductione, quæ eſt ſpecies appellationis, poſſet retractari etiam ſi inſtrumenta non eſſent de nouo reperta,per regulã l.per hanc. C.de tem.appel.ſm Pau.de Caſt.hic, & ante eum plenius Bar. in l.ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſoc.in 5.colu. in ver.quæritur vtrum arbitramentum poſſit.d.Ant.de Butr. & alij in cap.
3 quintauallis.de iureiur.† Item adde,quod illud, ꝙ dicit in hoc
b tex.in tranſactione, ꝙ non retractetur per inſtrumenta [b] de nouo reperta,habet locum in ſententia, quæ tranſiuit in rem iud. l.ſub ſpecie.C.de re iud.l.Imperatores.ff.eo.etiam quod eſt fortius,ſi eſſet lata in cauſis criminalibus, non poſſet tñ retractari per inſtrumenta de nouo reperta,per quæ apparet de innocentia rei condemnati, niſi retractetur per beneficium principis. tex.eſt quem Bar. multum no. & dicit nunquam obliuiſcaris, in l.diui fratres.ff.de pęn.iuncta l.1.§.fi.ff.de quæſtio,& idem ꝙ dicitur in tranſactione,& ſnĩa,habet locum in iuramento voluntario,& iudiciali.l.non erit. §. dato. iuncta l. admonendi.in
4 fin.ff.de iureiur.¶† Secundo not.ex hoc text. ꝙ quando actor
c doloſè inductus [c] eſt ad tranſigendum, eo quia reus inſtrumẽta probationis ſibi ſubtraxit, ſuccurritur per exceptionem doli,vel actionem de dolo.licèt tex.loquatur in inſtrumentis, tamen idem eſſet in teſtibus,quos reus dolo,vel minis ſubtraxit, ne teſtificarentur.l. prouidendum.C.de poſtulando.item quia teſtes,& inſtrumenta æquiparantur. l. in exercendis. C. de fide inſtru.ſm Bal.in 3.no.Sal.in fi.& Pau.de Caſt. ¶Tertiò not. ꝙ actio ipſo iure extincta non poteſt iuuari replicatione, quia ꝙ nullum eſt,adiuuari non poteſt, dicit Paul. de Caſt. ſe ad hoc pluries allegaſſe iſtam l.¶Capio glo.1.ſuper verbo ſub prętextu,quæ ponit quinq; fal.ad text. & ita poteſt diuidi in quinque partes.¶In ea.ibi, niſi in cauſa Eccleſiæ. adde gl.& Doc.in c.inter Monaſterium.in gl.fi.& in c.ſuborta.de ſent. & re iud.& in
5 l.ſub ſpecie.C.eo.¶† In ea.ibi,niſi ſit teſtm̃.no. ex glo.ꝙ tranſactio facta ſuper qõnib.pendentib.ex teſtõ,nedum poteſt retra-
d ctari,[d] ſi poſteà reperiatur inſtrm teſtamenti,imò tranſactio ipſo iure non valet,qñ eſt facta non viſis, cognitiſq; verbis teſtamenti.l.de his.ff.co.l.1.in prin.ff.quemad.teſt. aper. Idem eſt in iuro,ꝙ non valet tali caſu gl.in l.fi.in glo.pen. C.de reb. cred.& ideo no.Bar.hic,ꝙ qñ facis inſtrm tranſactionis, cõpoſitionis, vel alterius pacti,ſuper his,quæ dependent ex teſtamento, ſem per in inſtrumento facias apponi clauſulam, & viſis,cognitisq; verbis teſtamenti.idem dicit Barto.in d.l. de his. Ange. in l. tres fratres.ff.de pact.Io.de Imo.poſt Ang.in l.qui Romę.§.duo fratres.in 1.q.ſt.de verb.obl.¶Circa iſtud aduerte ad tria.Primum reputo nouum,& mirabile, quòd ſufficit præſumpta ſcientia teſtamenti,quæ cadit in hærede extraneo,q aliàs adire non potuiſſet,

ADDITIONES.

a ¶Quod non.Iaſ.in l.admonen.col.11.de iureiur. vbi Cacialupus. colu. 16.& Curtius.29.Et ita Soci.lib.4.conſi.66.viſo compromiſſo facto inter iudices. PVRPV.

b ¶Limita,quando aliter eſt conuentum,ſi inſtrumenta reperiantur,vide Alex. lib.2.conſi.113.in cauſa inter Ang.col.3.amplia etiam,ꝙ reus tranſigens fuerit in iuſta ignorantia,quia ex hoc non reſtituitur.Fulgo. conſ.181. in cauſa Ant.2.dubio.ſed in hoc aliter loquitur Soc.d.conſ.66.Et ex hac l.infert Ale. in l.ſi quis cùm aliter,ff.de verb.obl.ꝙ l. 2. j. de reſcind.vend.non habet locum in tranſactione.Dec.conſ.203.vt vera reſolutio.ſecundo dubio.cui addo Iaſ.in l.fratris.ſ.eo.Dec.conſ.60.col.3.Alex.lib.7.conſi.98. viſo inſtrumẽto.col.pen.Alex.lib.6.conſ.66.viſa facti narratione.colu.6. Quomodo probentur de nouo reperta,quando tranſigentes conuenerunt,ſi reperiãtur inſtrumenta.Alex.lib.2.conſ.119.in cauſa,& lite inter And.colu.3. ver.nec ad hoc obſt.ſi dicitur,ꝙ in tranſactione. PVRPV.

c ¶Inductus.Iſẽ in laudo,& in omni dolo.Soci.lib.3.& conſ.3.& 31.Ang.conſ. 28.nu.2.Idem in omnib,ſubtractis.Bal.lib.3.conſ.186.in articulo. Comenſ. conſ.158.viſa ſerie.Bar.conſi.162. PVRPV.

d ¶Retractari.An tranſigens debeat reddere,ꝙ accepit. Fulg. conſ.34. Bonacurſus.1.dub.Soci.conſilio.214.lib.2.in cauſa Corn. lib.4.conſ.139. viſo.& lib.2.conſ.138. de plurib. & quid ſi interueniat renunciatio iurata. Corn. in Auth.ſacramenta.col.29.Ale.lib.7.conſ.118.viſo inſtrumento Signorol.conſilio 189.Calca.conſi.17. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tuiſſet ad hoc, vt tranſactio per eum facta valeat, quamuis aliter non appareat, q̃ viderit verba teſtamenti, ita tenet Barto. ſi bene inſpexeris, in l. eius, qui in prouincia. in vlt. parte, in 5. no. ff. ſi cert. pet. in d. l. qui Romę. §. duo fratres ĩ 3. & 5. q. ff. de verb. obl. & ſm hoc habes mirabilem reſtrictionem. d. l. de his, & l. 1. in princ. ff. quemad. teſt. aper. vt non habeant locum niſi in ſuis hæredib. aut neceſſarijs, non autem in extraneis, q̃ durum nimis reputo, ideo cogita. ¶ Secundò aduerte, q̃ ſi partes aſſerant ſe habere notitiam contentorum in teſtõ, ſtatur earum aſſertioni, quamuis aliter non apparet, q̃ verba teſtamenti inſpexerint, ideo ſemper facias apponi in inſtr̃o clauſulam, q̃ dictæ partes aſſerentes ſe habere plenam notitiam contentorum in tali teſtõ, & c. per bon. text. in ſimili in l. ſcyphi. ff. de option. leg. ſm Bal. & Ang. in d. l. de his. ¶ Tertiò aduerte, q̃ licèt ſuper controuerſiis ex teſtõ non valeant tranſactio nec iur̃m, niſi inſpectis verbis teſtamenti, tamen ſecus eſt in ſnĩa. gl. eſt no. in l. 3. §. item ſi ipſe. in verſi. cuicerit. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. quam ad hoc ibi multum no. Ang. & Imo. & d. Alex. hic, & in l. Impe ratores. ff. de re iudic. Ex quo infero, q̃ maioris roboris eſt ſnĩa quàm ſit tranſactio, vel iuramentum, q̃ no. ad l. non minorẽ. j. eo. & l. ſcẽdam, cum gl. ff. de iureiu. ¶ Capio gl. in verbo per ſe. iſtam gl. diuide in duas, prout duob. modis rñdet ad p̃rium in ea formatum. Secunda ibi, alij non exigunt. Prima ſolutio glo. eſt vera in ſe, ſed quia diuinat ad tex. reprehẽditur per omnes,
6 ex ea tñ no. duo, † primò q̃ ille, qui occultat inſtr̃m aduerſarij, non per hoc dicitur committere furtum, niſi illud contrectet de loco ad locum. l. inficiando. ff. de fur. alleg. in gl. dr̃ tamen committere falſum. l. Paulus. cum gl. & ibi Bart. ff. de fal. l. eum qui. in verbo celauit, vbi Bal. no. diſtinguit. C. de fal. gl. in l. ſi qs affirmauerit, & ibi Bal. ff. de dolo. Bal. in l. fi. in penul. colu. C. de eden. Ang. & Imo. in l. 1. ff. de publi. iud. intelligendo, vt ſtatim dicam. ¶ Scẽdò no. & collige ex iſta gl. ſm Sal. q̃ iſta ſtant ſimul,
7 aliquid eſt ſubtractum, & tñ non eſt furtum, & ſic no. † q̃ verbum ſubtrahere, nõ importat de neceſſitate furtum, & ad hoc iſtam gl. multum no. Bal. in l. edita. s̃. de eden. & per eam infert. q̃ iſte libellus, dico Titium mihi ſubtraxiſſe centum, non concludit neceſſariò in furto, niſi ex ſuperius narratis in libello aliud appareret. facit bene tex. in l. ſubtracto. C. de fur. vbi additur furto, ad denotandum, q̃ verbum ſubtraho, de per ſe non importat furtum. facit regula l. meritò ff. pro ſoc. ¶ Quid autem ſit de verbo aſportauit, habes tex. in c. 1. & ibi Doct. de depo. ¶ Secunda ſol. gl. reprobatur per gl. & bene per l. ideoque. ff. de dolo, vbi actio ſtutelę eſt famoſa, ſicut actio furti. l. 1. ff. de infa. & tñ cum ea non concurrit actio de dolo. ¶ Subtilis Pet. de Bel. Cy. Bal. & Pau. de Caſt. hic defendunt iſtam ſolutionem gl. alio fundamento, q̃ actio furti, & actio de dolo ideo concurrunt, quia competunt ad diuerſa, nam actio furti competit ad
1 enam dupli, vel quadrupli: actio de dolo competit ad intereſſe. Bal. reprobat hanc ſolutionem, & rectè, ſi bene intelligas, nam actio de dolo, quando ciuiliter agitur, tunc competit, qñ agendo criminaliter competeret crimen ſtellionatus, aliàs ſecus gl. eſt in l. 3 ff. de crim. ſtellio. ſed ſi pro furto ageretur criminaliter, quia competit furtum, quod eſt delictũ nominatum, ceſſaret crimen ſtellio. quod eſt extraordinarium. l. 2. ver. extraordinem. ff de crim. ſtellio. ergo agendo ciuiliter ex quo competit actio furti nominata, debet ceſſare actio de dolo, ſicut agendo criminaliter ceſſaret ſtellionatus. teneas ergo ſolutionem, quam ponunt Iac. But. Bart. Sal. & Raph. Fulg. hic, conſiderando duplicem dolum, alium in furripiendo inſtrumenta, alium in tranſigendo, vt hic per eos. nam pro dolo commiſſo in tranſigendo non competit actio furti, ideo competit actio de dolo, cùm alia non competat, ſed obſt. quia committitur falſum, & ſic competit accuſatio de falſo, vel ciuiliter actio in factum. l. qui nomine. ff. de fal. ergo debet ceſſare actio de dolo; rñdet Sal. in 2. col. & ſibi aſcribit. d. Alex. q̃ actio in factũ eſt gñalis, ideo concurrit cum actione de dolo, & iſta ſolutio non eſt bona. propter arg. q̃ ſtatim feci de ſtellionatu; vnde rñde melius, q̃ quando inſtr̃m celatur ſolùm reſpectu aduerſarij, cũ quo litigatur, non committitur tunc falſum. l. 3. §. ſi quis dolo. ff. de tab. exhib. Bar. in l. Paulus. ff. de fal. & Sal. hic. ¶ Capio glo. in verb. exercere. quam diuide in quinq; partes, nam format quatuor oppoſitiones p̃ tex. poſteà quinto loco allegat concordãtes. Scda ibi, ſed cùm dolus. Tertia ibi, item quomodo. Quarta ibi, item quare non datur. Quinta ibi, & facit j̃. in quib. cau. & c.
¶ In ea gl. ad fi. pro intelligentia huius glo. reaſſumo duas diffi-
8 cultates † an, & quando tranſactio inita per calumniam, vel p dolum ſit ipſo iure nulla. gl. vbiq; tenent, q̃ ſi dolus committatur ex parte actoris, tranſactio ſit ipſo iure nulla, ſi autem ex parte rei valet mero iure, ſed non in effectu, quia poteſt reſcindi per actionẽ de dolo, ratio diuerſitatis quia fauorabiliores ſumus reis, quàm actoribus. regula fauorabiliores. ff. de reg. iur. c. ex literis. de proba. ita tenent glo. & Bald. glo. & Pau. de Caſt. in l. in ſumma. in princip. ff. de condict. indebi. & gl. in l. 2. ſupra eo. Petr. de Bel. & Cy. tenent indiſtinctè, q̃ dolus nunquam vitiat tranſactionem ipſo iure, ſiue ex parte actoris, ſiue ex parte rei, ſed bene in effectu, eo quia tranſactio eſt ſtricti iuris, & in contractibus ſtricti iuris dolus non vitiat ipſo iure, ſed bene in effectu. l. & eleganter. in prin. ff. de dolo. ¶ Iſtam opi. reprobat Bart. quia ſi valeret tranſactio mero iure, quando dolus committitur ab actore, ſequeretur, q̃ reus ſoluens non poſſet repetere, quia eſſet tutus exceptione doli odioſa, ſed tutus excep. odioſa ſi ſoluat, nunquam repetit. l. qui exceptionem. in prin. ff. de condi. indebi. & tamen iſte ſi ſoluat repetit, tex. eſt in l. in ſumma. in princip. ff. de condi. indebi. ergo neceſſẽ eſt dicere, q̃ tranſactio eſt ipſo iure nulla. ¶ Sed huic fundamento Barto. facilis occur-
9 rit ſolu. per quam retorqueretur arg. contra Barto. † nam illud, q̃ dr̃, tutus exceptione odioſa ſi ſoluat non repetit. d. l. qui exceptionem, procedit, quando eſt exceptio odioſa inducta contra naturalem equitatem, vt eſt exceptio Macedoniani, de qua propriè loquitur ille tex. ſecus, quando eſt exceptio odioſa fundata in ratione naturali, vt eſt exceptio doli, vel metus, quia tunc ſoluens bene repetit, ita not. Cyn. Barto. & alij in l. 2. C. q̃ met. cau. vnde reproba opin. Pet. & Cyn. per tex. in d. l. in ſumma. in verb. imperfecta. quia quod imperfectum eſt, nullum eſt. l. hac conſultiſſima. §. fin. C. de teſt. Vltima fuit opin. Iacob. Butr. & Barto. hic, q̃ vno caſu dolus vitiat ipſo iure tranſactionem, quando eſt ex parte actoris in litigando, quia carens actione calumniosè litigat, talis dolus ipſo iure vitiat tranſactionẽ. d. l. in ſumma. in prin. & q̃ ibi loquatur in actore, patet, quia ſibi eſt data pecunia, quæ in tranſatione regulariter datur ex parte rei, gl. & Docto. in l. 2. s̃. eo. ſi autem dolus ſit ſolùm in tranſigendo, ſeu inducendo ad tranſigendum, non vitiat ipſo iure, ſed ſolùm in effectu, ex ex parte autem rei nunquam dolus ipſo iure vitiat tranſactionem. iſtam doctri. ſequuntur Ray. Fran. Tigri. Ang. vterq; Sal. & dom. Alex. hic. Bar. in l. ſiue apud acta. j. eo. dom. Anto. & Imo. in c. 1. de depo. & vide glo. in l. 1. §. ſed & conſtitutio. in glo. magna poſt prin. in ver. ſed quid ſi ipſe dominus. ff. de calum. ¶ Contra iſtam communem opi. duo obſtant, primò fundamentum Bal. in quo titubauit Pau. de Caſt. nihil boni reſpondens: nam ſi dolus vitiat ipſo iure tranſactionem, quando committitur in litigando, quanto magis debet ipſo iure vitiare, quando committitur in tranſigendo, quia cauſa proxima, & immediata debet magis vitiare, quam cauſa remota. l. ſi mulier. §. 1. ff. rer. amot. reſpondet d. Alex. q̃ maior eſt dolus actoris in litigando, cùm duos offendat, ſcilicet iudicẽ, & partem, quàm eſt in tranſigẽdo, vbi ſolùm partem offendit, & fuit ante eum ſolu. Bal. hic in 2. oppo. ad fi. ¶ Tu clarias, & magis realiter reſponde, quando eſt dolus, & euidens calũnia in actore agente, deficit ſubiectum, quod probet cauſam tranſactionis. nam tranſactio propriè eſt tranſitus, & receſſus ab actione. l. 2. cum glo. s̃. eo. ſi ergo actor ſit in euidenti calumnia agendi, qa caret actione, tranſactio eſt ipſo iure nulla, quia de-
10 ficit ſubſtantia tranſactionis, quæ ratio ceſſat in alijs caſib. † Cõclude ergo, q̃ euidens calumnia de dolo actoris in litigando, vitiat ipſo iure tranſactionem. ¶ Iſtam communem conclu. limita quinq; modis. Primò, qñ talis calumnia adeo eſt euidens, q̃ colorari non poteſt, ſecus ſi non eſſet ita euidens, ſm Saly. Fulg. & d. Ant. hic. Ang. in l. 1. §. hoc autem. ff. de calumniato, & in conſ. 94. quod incip. cùm lis, & quæſtio verteretur. facit tex. no. in l. nec intentio, quẽ ad hoc ibi no. Sal. & Paul. de Caſt. j. eo. & Pau. de Caſt. hic. ¶ Secundò limita, niſi talis dolus actoris eſſet notus aduerſario, & hoc non obſt. reus tranſigeret, tunc volenti, & ſcienti non fit dolus. l. cùm donationis. j. eo ſm Bal. in l. 3. s̃. eo. per illum text. quem ita intelligit, & ſequitur pro ſingulari dom. Alex. hic. Pau. de Caſt. in l. poſt rem. ff. eod. Dubito de hac limitatione propter tex. in d. l. ſumma. in prin. in ver. euidens. nam ſi calumnia erat euidens, per conſequens erat nota reo, & tamen ibi tranſactio eſt ipſo iure nulla. ¶ Tertiò limita, quando ipſemet actor, qui calumniosè egit, deuenit ad tranſactionem, tunc bene eſt ipſo iure nulla, ſecus ſi poſtea conſtituiſſet procuratorem cum libera, qui tranſegiſſet, nam propter bonam fidem procuratoris tranſactio mero iure valeret, gloſ. eſt ſingularis in l. 1. §. ſed & conſtitutio. in glo. magna, quam ibi ad hoc no. Ang. ff. de calum. & d. Alex. hic. Dubito pp duo. Primò pp rationẽ, quã s̃ aſſignaui, quia tranſactio ſit ipſo iure nulla propter defectum ſubiecti, iſta ratio militat etiam ſi procurator tranſigit. Secundò, quia propter interuentum procuratoris non debet fieri deterior conditio actoris. l. 2. §. defendi. ff. quib. ex cau. in poſ. eat. ¶ Quartò limita, quando calumnia actoris fuit ante litem motam. nam actor intendebat calumniosè agere, tamen nunquam deuenit ad agendum, tunc valet tranſactio mero iure, & in effectu, ſic intellige. l. 2. ſup. s̃. e. de

quo

Source : BIU Cujas

quo tex.fortiter opponebat Pau.de Caſt.hic contra concluſionem Bar.& communem, & dicebat Docto. non aduertere, & iſtud eſt ſecundum quod dixi non obſtare, nam omiſſa ſolutione Pau. de Caſt. dicit, quod ibi calumnia nunquam fuit ad effectum deducta,nimirum ſi non vitiat mero iure,nec in effectu,quamuis calumnia fuerit in habitu, ſiue intelligas ex parte actoris,ſiue ex parte rei,& ad hoc reputat illum text.bene ſing. ¶Quintò limita in cauſis criminalib.in quibus accuſatori licèt calumnioſo permiſſum eſt tranſigere, vt ſe liberet à pęna ſimilis ſupplicij.per generalitatem.l.tranſigere.s.eo.iuncta.l.fin.C.de
a accuſ. [a] ¶Secunda principalis difficultas, glo. eſt, † quia dolus
11 dans [b] cauſam tranſactioni,non vitiat ipſo iure tranſactionem
b ſicut vitiat venditionem.l.& eleganter. in princ. ff. de dona.gl. ponit duas ſolutiones, quæ videntur contrarię, ſed concorda
* eas diſtinguendo,vt per Bar.cuius opi.*communiter reprobatur* per Doct.hic.do.Ant.& Imo.in c.1.de depo. proſequendo, vt plenius habes per d.Alex.hic.ad quem te remitto. ¶ De vno valdè dubito,inquantum gl.Bar.& Doct.hic,& gl.Bar.& Docto.in
12 l.& eleganter,in prin.ff.de dolo, volunt † q ſi [c] cõtractus prin-
c cipalis ſit ipſo iure nullus,tamen valet executio, puta traditio, vel liberatio,ideo reſcinditur per actionem de dolo,nam in ꝺrium facit,quia quando actus principalis mero iure eſt nullus, ita nullum eſt quicquid ex eo ſequitur.l.non dubium.C.de ll.facit bene tex.in l.fi.ff.de conſti.pecu. quem reputat ſing. Bal.in l. ſi abſentis.ad fi.C.ſi cer.pet.& in rub. C.de conſti.pecu. in 2.col. q ſi principale contentum in inſtrõ non valet,nec confeſſio ac-
13 ceſſoria,nec præceptum guarentigię.† Hinc eſt,q ſi ꝺctus principalis eſt nullus,etiam precarium, & conſtitutum in eo redditur nullum.Bal.in l.ex teſtamento. C. de fideicom. & in c. 2. de feud.da. in vi.leg. cũmiſſo.ad idem facit gl. no. in l.ſi patronus. §. 1.in ver.fauiana.ff.ſi quid in frau.pat.quam not. Bald. in l.1.in 5.col.C.de inoffic. don. q quando reſcinditur principalis contractus,& ſimiliter & acceſſoria.¶Ad idem facit glo.no.in c.ſi-
d gnificantib.in gl.fi.& ibi Doct.de offi.deleg.q pœna poſita [d] in contractu, vel in compromiſſo, vel in alio actu, intelligitur ſi actus principalis valebit.ad idem facit bona regula,q renunciationes appoſitæ in compromiſſo intelliguntur, ſi compromiſſum habebit effectum, & ſequeretur laudum, aliàs ſecus, ita ſing. Bal.in l.ſi diuerſa.in 2.col.& ibi Raph. Fulg.s.eo.commendat do. Alex.in conſ.22. quod incip.viſo inſtrõ ſyndicatus.in 1. col.in 1.vol.do.Card.in c.cùm olim.poſt prin.de præſcri.¶Pro ſolutione vide Bald.in l.non dubium. in 10. oppo. & ante eum Bart. ibi circa fi. C.de ll.& Bal.hic in 3.col. tamen non ſatisfacit quantum ad liberationem ex tranſactione nulla.

ADDITIONES.

a ¶Adde Soc.lib.4 conſ.59.in cauſa Comi. Arguſolis. PVRPV.
b ¶Dolus dans.Adde tex.& Doct.in l.actione.C.eo.tit.
c ¶Hęc omnia ponit Iaſ.in l.non dubium.pen.col. C.de legi.Aquen.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de verb.obl.
d ¶Poſita.Adde Bal.in l.non dubium.C.de leg.Abb.in c.ſuper eo.de condi.app. Ang.conſi.225.incip.punctus talis.Card.Zab.conſ.80.incip. d.Nic. Marchio Aſtenſis.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio habet parem auctoritatem quam habet ſententia.*
2 *Actus,qui fiunt ſolo conſenſu,valent facti de noctæ ſicut de die.*
3 *Sententia lata de noctè non valet,niſi in quatuor caſibus.*
4 *Teſtes debent cognoſcere partes,& nu.5.*
6 *Oblatio non debent fieri de noctè.*

LEX XX.

1 NOn minorem. † Tranſactio habet parem auctoritatẽ, quam habet ſententia, & valet facta de noctè ſicut de die.h.d.primam partem limita vltra gl.hic,vt dixi in l.ſub prætextu inſtrumenti.in 1.no.s.eo. ¶No.1.q tranſactio,& ſnia æquiparantur.adde, q fallit vno notabili caſu,quia ſuper his, quæ dependent ex teſtamento, non valet tranſactio niſi inſpectis cognitiſque verbis teſtamenti.l.de his. ff. eod.l.1.in prin.quemad.teſta.aper.ſicut nec valet iuramentum. gl.in l.fi.in gl.fi.C.de reb.cred.& tamen iſto caſu valet ſententia. gl. eſt no. in l.3.§.item ſi ipſe.in ver. euicerit. ff. ſi cui plus quam per l. fal. quam ibi not.Ang.& Imol.eam etiam no.Alex.in l.ſub prætex-
2 tu.la.1.s.eo.& in l.Imperatores.ff.de re iud.¶† In ſecunda parte habes,q actus,qui fiunt ſolo conſenſu,ita valent facti de nocte
a ſicut de die,vt hic,& l.ad teſtium. §. poſſe. ff. de teſta. [a] aduerte tamen, q inſtrumenta facta de noctè niſi ex cauſa neceſſitatis ſunt ſuſpecta.ſecundum Bal.in c.1.in pen. colum. de fid.inſtru.
b ¶Quid autem ſi notarius, [b] in inſtrumento dicat, actum tali die,& erat de noctè,an inſtrumentum reddatur falſum? dic, q non,quia intelligitur de die naturali 24. horarum.iuxta.l.more. ff.de ferijs.ſm Innoc.in c.conſuluit.ad fi.de offi.deleg.Bal.& Pau. de Caſt.hic.Bal.Ang.& Mod.in d.l.more,& in l.fi.C.de his, qb. vt indig.Bal.in c.2.de fer.Ang.in l.1. ff. de manumiſſio. & in l.in vſucapionib.ff.de vſucapio.& in l.Titius.§.fi.ff.de lib.& poſthu. Imo.in l.qua ætate.ff.de teſta.¶Capio gl.in verb. ſecunda hora, quam diuide in tres partes. In prima declarat text. In ſecunda no.ex tex.In tertia opponit,& non ſoluit. ¶Tu pro ſolu.diſtingue,vt per Bar.& Doct. hic,& in d.l.more Romano, & in d. ca.
* conſuluit, & pondera dum Barto. *& communiter Doctores.* hic,
3 & in locis præalleg. † tenent, quòd ſententia [c] lata de noctè ni-
c hil valet,prout etiam tenent Cano. in d.c. conſuluit,reprobata gl.ibi,& Io.And.in addi.Spec.in tit.de ſen.prola.§. iuſta.verſ.ſed
* quid.tamen iſta eſt magis *communis ſententia*,quamuis Ale.dicat, q in practica vidit ſeruari contrarium. ¶Limita quatuor modis.Primò,niſi iuriſd.delegati expiraret.ſm Bar.hic,& in d.l.more.per tex.in d.c.conſuluit.iſta limitatio eſt de directo contra dictum.c.conſuluit. quod propriè loquitur,quãdo iuriſdictio expirabat,& ita ponderat ibi Imol.in penul.col.& dom. Alex.hic. Ego credo,q Bart.ponderauit illum tex.in ver.fi. ibi,niſi neceſſitas exigat.Secundò limita,quando pars eſt abſens,vel ſi eſt præſens,& contradicit,ne ſententia feratur de nocte, ſi enim ambæ partes eſſent præſentes, & nulla contradiceret,valeret ſententia lata de nocte,propter tacitum conſenſu partium, quia qñ partes poſſunt ꝺdicendo impedire,ne actus fiat,certè tacendo intelliguntur conſentire.l.fideiuſſor. 2.§.pater. cum gl.ff.de pign. latè Bar.in l.quæ dotis.ff.ſolu.matrim. ita in ſpecie tenent dom. Ant.de But.& Imo.in d.c.conſuluit.Sal.& d.Alex.hic. ¶Tertiò limita,niſi iudex eſſet impeditus multitudine cauſarum.ita ſingulariter Bal.in §.fi.in proœ.fforum.Ludo. Rom. in l.ſi verò.§. de viro.in 45.fal.ff.ſolu.matri.¶Quartò limita, qñ ſententia fertur ſuper re tẽpore peritura. arg. l.1.& 2.ff.de fer.Bar.in d.l.more.Bal.in l.caſus.C.de teſt. An autem appellatio poſſit interponi de nocte,vide per Bal.in Auth.hodie.in vlt.colum. C.de appel.
4 ¶† Item aduerte,dum Bar.in fi.dicit,q teſtes debent cognoſcere partes,quod non poteſt de nocte fieri, niſi adſint luminaria. facit gl.no.in l.ſi cum exceptione.§.in hac. ff.quod met. cau.per q̃ gl.referunt Bal.& Ang.ibi,Old.Lau. defendiſſe quendam clericum in curia Rom.cui opponebat homicidiũ factum de nocte,nam teſtes, qui depoſuerũt ſe vidiſſe,fuerunt naturaliter reprobati,cùm non appareret,q adeſſent lumina, vel q luna luceret,adde Bal.in c.1.§.porrò. in 2. col. quæ ſit prima cã benefi. amit.in vſi.feud.& in l.Arethuſa.ff.de ſta.hom.& in l.1.ff.de his, q̃ ſunt ſui vel alie.iur.& in l.non ignorat. C.q accu. non poſ.& in l.ſi non ſpeciali.in 1.col.C.de teſt.Ang.in l.1. §. interdum. ff.ſi pars hær.pet.Ang.de Are.in tract. malefi.in ver. comparent inquiſiti in termino defenſionis.ad fi. adde ẽt Bal.C.de emenda.iuſti.Cod.vbi illũ tex.in ver.noctis obſcuritate.no.in arg.ad teſtes, quorum fides per nimiam obſcuritatem vacillat. item adde Ang.in conſ.194.q inci.viſis proceſſib.cauſæ prin.in 3.col. referentem ſe audiuiſſe Old. Laud.in curia Rom.aſſidentem, multos teſtes de falſo condennaſſe, qui deponebant ſe nocte vidiſ-
5 ſe abſq; artificio,vel lumine lunæ.¶† Limita ſingulariter Bal.in
d l.ſi non ſpeciali.in 1.col. niſi tales teſtes dicerent ſe cognouiſſe delinquentem per vocem,quia tunc facerent indicium [d] in criminalib.ſufficiens ad torturam,q bene no.¶Vltimò bene ſigna
6 limitationem,quam tradit Sal. hic in fin. † q oblatio debet fieri congruo tpe,& ſic non de nocte.l.ſi ſoluturus. ff. de ſol.aliàs nõ excuſatur debitor etiam à pœna,vt eſt gl.ſing.in d.l.more.nam procedit,qñ periculum eſt aperire oſtium de nocte propter inimicitias,vel niſi creditor diceret,q vult differre in diem ſequẽtem,vt hic pulchrè per eum,cui adde Gul.de Cun.Alb.Ang.& d.Alex.in d.l.more.cum concor.ibi traditis per d.Alex.

ADDITIONES.

a ¶Ex tex.no.q idem in pacto.Gui.ſing.983.dies inci.tangit in fin.723.ſi ſnia.
b ¶Notarius.Adde Fel.in c.conſuluit.de offi.deleg.
c ¶Quod ſententia.Adde Doc.in Auth.de iud.§.ſedebunt,& dixit Por.in §.omnis.in gl.vtriq; inſt.de verb.obl.q valet cõſuetudo, q ſnia feratur de nocte.
d ¶Indicium.Adde Alex.conſ.24.col.3.lib.2.conſ.99.lib.3.Cor.conſ.10.col.4. lib.1. & dic, q iuſtè ignoratur quod fit de nocte,& ideo eius difficilis eſt probatio,teſte Rol.conſ.7.nu.30.lib.1.De teſtib.autem deponen.de delicto commiſſo de nocte,vide Cepol.caut.231.Dec.conſ.363.col.1. 249.nu.15.& 16. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio quando verè fit pro modico, & ſimulatur emptio, valet q verè actum eſt,& non poteſt pretium ex ſimulata emptione peti.*
2 *Simulatio fit de vno contractu ad alium.*
3 *Stante ſtatuto,q contra inſtrumenta nulla exceptio poſſit opponi, tamen ſemper poteſt opponi,q eſt ſimulatum.*
4 *Simulatio non poteſt liquidè probari, ideo ſufficiunt veriſimiles coniecturæ.*

Source : BIU Cujas

5 *In his, quæ à communiter accidentibus sunt difficilis probationis, sufficit præsumptiua probatio, & verisimiles coniecturæ, in quibus sola fama facit plenam probationem. nu. 6.*

7 *Probatio mortis est difficilis, ideo sufficit fama.*

8 *Conuentio simulata adeo est ipso iure nulla, quòd actio etiam mero iure non competit.*

9 *Dictio frustrà, denotat nullitatem actus ipso iure.*

LEX XXI.

1 a GVm ea, quæ. † Quando verè fit transactio pro modico, [a] & simulatur emptio, valet, ℘ verè actum est, & non potest pretium ex simulata emptione peti. hoc dicit. ¶ Super hac l. Ioan. Cremo. fecit quandam glo. valde obscuram, quam aliter retulit do. Azo in summa huius tituli, & aliter glo. hic, & plenius Cyn. & Odo. ℘ iste scholaris gloriosus, & ignarus fuit in retinendo actor, & in dando reus, & sic ponitur dupliciter casus, quando scholaris erat actor, vel quãdo erat reus, & præsuppone, ℘ in veritate facta est transactio inter istum scholarem, & aduersarium, & conuentum est, quòd aliquid miminum daret huic scholari ex causa transactionis, tamen scholaris, vt honorem conferuaret, voluit, ℘ fieret instrumentum simulatum, ℘ ex causa venditionis factæ magno pretio, dimittebat fundum aduersario, deciditur hic, ℘ vera transa. debet obseruari, emptio autem simulata est ipso iure nulla, & ideo pretium promissum ex venditione simulata peti non potest, & dum ista glo. dicit, ℘ erat in retinendo actor, vult dicere, ℘ iste scholaris egit ad fundum contra vicinum, & sic erat actor, & conuenit, ℘ reus retineret talem fundum, tamen ne videretur succubuisse, voluit, ℘ instrumẽtum diceret, ℘ retinebat ex causa venditionis magno pretio. Item dum glo. dicit, ℘ erat in dando reus, ponit secundum casum, quando scholaris indebitè occupauerat fundum, & sic conueniebatur, & consequenter erat reus, & videns se succumbere, conuenit dare fundum aduersario, &c. ¶ Not. ergo ex isto
2 text. sic declarato, † ℘ simulatio fit de vno contractu ad aliũ: nam verè hic fiebat transact. & simulabatur venditio, de qua materia habes per Barto. & latius Bald. in l. si sub specie. C. de postu. Bart. & alios in l. post contractum. ff. de don. in l. sicut. §. superuacuum. ff. quib. mod. pign. vel hypo. sol. & not. in cons. suo 65. inc. Petr. Nic. per Cyn. & alios in l. si quis post hac. ff. de bon. proscrip. ¶ In ista materia vltra ea, quæ traduntur in dictis locis, tria diligenter not. valde vtilia ad practicam. Primò, ℘ instrumentum simulatum est tanquam corpus sine spiritu, quia consensus est remotus ab actu, ita egregiè inquit Bald. in l. 1. C. plus vale. ℘ agi. ideo tale instrumentum non retinet amplius nomen instrumenti, ita not. Bald. in l. precibus. per illum text. C. de proba. & in l. fin. §. in computatione. C. de iure delib. & in l. si non sortem. in princ. ff. de cond. indeb. Io. de Imo. in l. fi. ff. à quib. appell. non licet. & in commento. c. cùm
3 contingat. in secundo membro. de iureiur. ¶† Hinc est, ℘ stante statuto, ℘ contra instrumentum nulla exceptio possit opponi, tamen semper potest opponi, ℘ est simulatum, secundũ Bart. in l. 1. §. & parui. ff. ℘ vi aut clam. Bald. in l. 1. vbi limitat. C. plus vale. ℘ agi. & in l. ita nobis cordi pudor. C. de adul. d. Ant. de Butr. & alij in c item cùm quis. de resti. spol. ¶ Secundò aduerte, ℘ contractus simulatus adeo est nullus ipso iure, ℘ etiã si apponatur iuramentum, non firmatur iuramento, imò etiã iuramentu m est nullum, glo. est sing. in l. emptione. & ibi Bal & alij. C. plus vale. ℘ agi. quam glo. ad hoc reputat sing. Pan. in. c. ad nostram. in 6. colu. de emp. & vend. de cuius veritate vide per Bald. in l. 1. in 1. col. C. de oper. lib. & per Bald. & Ang. in l. fi. ff. qui sanis. cog. per Bald. in l. rogasti. §. fin. in vlt. colu. vbi limitat. ff. si cert. pet. Ang. in l. 2. C. de dote cau. non nu. Imo. in l. ne-
4 mo potest. ff. de leg. 1. Can. in c. cùm cõtingat. de iureiur. ¶†Tertio aduerte, ℘ simulatio non potest liquidè probari, ideo sufficiunt verisimiles coniecturæ, sicut in dolo. l dolum. C. de dolo. ita per aliqua vulgaria consuluit Pau. de Castr. in cons. 82. ℘ incip. visis his, quę superius allegantur. in vlt. col. & in cons. 326. ℘ inc. in causa mota. ¶ Ego plenè confirmo, primò per bonũ simile, deinde per regulam generalem: simile est de contractu vsurario, qui conuincitur ex præsumptionib. & coniecturis. c. cùm in dilecti. in vers. si tñ alijs argumentis. de vsur. & in specie dicit Bart. in rub. extra de offic. iud. in 6. ℘ ℈tus probatur vsurarius ex indicijs, sicut dolus per ocultas fraudes vsurariorum. ¶ Et ideo ad probandum contractum vsurarium admittuntur probationes, quæ aliàs non essent sufficientes propter difficultatem probationum, & excogitatas fraudes vsuriarorum, ita Ioann. And. in c. ex literis. de iureiur. & in c. 2. eod. titu. in 6. Petr. de Anch. in c. ad nostram. de emp. & vendo. Alex. in

5 cons. 51. lib. 2. ℘ inc. circa præsentis consilij materiam. ¶† Se-
b cundò adduco regulam gñalem, [b] ℘ in his, quæ à communiter accidentibus sunt difficilis probationis, sufficit præsumptiua probatio, & sufficiunt verisimiles coniecturæ. argum. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mil. patet in l. consensu. C. de rep. in l. si vicinis scientibus. C. de nup. in c. veniens. 2. de testib. istã re-
c gulam [c] tradit Bald. in Auth. quas actiones. in vlt. col. post medium. C. de sacros. Eccl. alleg. no. per gl. in l. qui ex liberis. in prin. ff. de bon. poss. fm tab. per Cyn. in l. vnica. C. de sen. quæ pro eo, ℘ inter. idem Bal. in c. vassallus. 1. circa fin. si de feu. defun. conten. sit inter do. & agn. & in l. si quis in hoc genus. & in l. id, ℘ pauperib. C. de Epis. & cle. Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in 8. q. ff. de oper. no. nun. Alibi dicit Bart. in l. in illa stipulatione si calendis. in fi. ff. de verb. oblig. ℘ in his, quæ non possunt liquidè probari, sufficit informatio ex præsumpta opi. per d. l. non omnes. §. à Barbaris. Et idem Bal. in l. si quis ex argentarijs. §. pen. ff. de eden. dicit, ℘ in casibus clandestinis, & occultis sufficit probatio per coniecturas, & idem Bart. in l. si qñ. C. vnde vi. Can. in c. fin. ℘ me. cau. & ℘ in his, in quib. probatio est difficilis, sufficiat probare per coniecturas, Ang. in cons. 218. ℘ inc. visa narratione facti. in 5. col. Pau. de Cast. in cons. 268. ℘ inc. viso processu. & in cons. 336. ℘ inc. in causa mota. do. Alex. Imo. in cons. 64. in 1. vol. ℘ inc. viso the. & dubijs. in cons. 24. in 2. vol. ℘ inc. animaduersis. & in cons. 29. in 2. vol. ℘ inc. viso the. & in cons. 69. in 2. vol. ℘ incip. visa facti narratione. in 2. colu. & in cons. 187. in 2. vol. ℘ incip. in hac causa, & lite. in 3. col. & in cõs. 212. in 2. vol. ℘ incip. visis, & discussis scripturis. ad fin. & in cõs. 99. in 3. vol. ℘ inc. quoniam per excellentissimum. & in cons. 80. in 5. vol. ℘ inc. viso the. s. scripto, & attestationib. in 4. colu.
6 ¶†Hinc videmus, quòd in his, quæ sunt [d] difficilis probationis,
d fama sola facit plenam probationem, ira not. Can. in c. præterea. de testib. & do. Ant. de Butr. in c. veniens. el. 1. eod. titu. & in
7 c. transmissæ. qui fil. sint leg. ¶† Ideo ad probandum mortem, [e]
e quia est difficilis probationis, sufficit probatio per famam. Cy. & Bart. in l. si quidem. C. fol. matr. Bart. in l. 2. §. si dubitetur. cum sim. ff. quemad. testa. aper. ¶ Secundò prin. pondera tex. in vers.
8 frustra. ex quo probatur, † ℘ conuentio simulata adeo est ip-
9 so iure nulla, ℘ actio etiam mero iure non competit: † nam dictio frustra, denotat nullitatem actus ipso iure. l. pen. §. ad crimen, & ibi Bart. in fin. & clarius Imo. ff. de pub. iud. Sal. in l. quãuis. la. 2. in 6. colu. C. de adul. Pan. in c. veniens. in pen. col. de accu. Gem. in c. 1. in vlt. colu. de accu. in 6. ¶ In contrarium facit text. in l. si Titius. in prin. ff. de fideiuss. & in l. 1. cum gl. & ibi Bal. in 1. opp. C. de non nu. pec. nisi dicas prout dicit Pan. in d. c. veniens. in pen. col. ℘ de propria sign dictionis frustra, est denotare nullitatem ipso iure, licèt aliquando secundum materiam subiectam importet solum in effectu, iurib. secundo loco allegatis. facit. c. quia frustra. cum gl. 1. & ibi declarat Io. de Ana. in 1. char. de vsur.

ADDITIONES.

a ¶Not, aliter istum tex. Alex. post Ange. in l. certi condictio. §. fi. 1. not. ff. si cert. pet. & de transac. simulata in fraudem vsurarum, Bald. lib. 1. consi. 225. tres facit contractus. vide addi. in l. fi. ĩ. eo. tit. de vsur. ℘ super præteritis liceat, Bal. lib. 2. consi. 185. viso puncto, &c. & istam gl. no. Ang. in l. 1. ff. de pac. quem refert Ana. in rub. de delic. pue. col. 2. & Neuzanus in syl. in tracta. de communi opi. PVRPV.

b ¶Ad ornatum huius regulæ vide Marsi. in rub. C. de proba. col. 3. & 64. & in no. casu Soc. lib. 2. cons. 285. cùm in præsenti. vbi addo. PVRPV.

c ¶Istam regulam, Ias. in l. si quis ex argentariIs. §. præter. ff. de eden. Fel. in c. tertio loco. de proba. Ias. in l. fi. ĩ. de his, quib. vt indi. & in l. 1. ĩ. de summa trin. Alex. lib. 1. cons. 64. viso them. Fel. in c. veniens. de testibus. Adde, ℘ ad probandum casum sufficiunt coniecturæ. Io. de Plat. & Por. in §. fi. instit. quibus modis re. PVRPV.

d ¶Quod in his, quæ sunt, Adde multos casus. in quib. sola fama facit plenam probationem, de quib. aliquos enumerat Fel. in cap. veniens. el 1. de test. in 3. col. versi. prima conclusio.

e ¶Ad probandum mortem, Adde tex, in l. non omnes. in §. à Barbaris. ff. de re milit. Ant. de But. in c. prætetea. de sponsi.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio doli nihil nocet, nisi probetur.*

2 *Narrata in protestatione non præsumuntur vera, nisi aliter probentur.*

LEX XXII.

1 SI maior transegisti. † Protestatio doli nihil nocet, nisi dolus aliter probetur. hoc dicit
2 secundũ Sal. Not. ℘ † narrata in protestatione non
a præsumuntur vera, nisi aliter probentur. [a] facit l. interpositas. ĩ. eo. secundum intellectum gl. ibi in verbo qualitas.

ADDITIO.

a ¶Probentur. Alex. lib. 5. consi. 110. col. 2. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Aliquando omnino indebitum si soluatur, repeti non potest.*

LEX

Source : BIU Cujas

LEX XXIII.

NEc intentio. [2] ¶Si conuentus vt hæres,non oppoſuit, quòd non erat hæres,imò tranſegit,& ſoluit vt hæres,nõ poteſt ſolutum repetere, quamuis verè non ſit hæres,imò ſi non ſoluiſſet,ſed per ſtipulationes promiſiſſet, poſſet cogi ad ſoluẽdum.h.d. ¶Limita hanc,l.niſi creditores fuiſſent in euidenti calumnia, quia clarè ſciuiſſent, eum non eſſe hæredem,tũc tranſactio non valeret,ſaltem in effectu.l.in ſumma.in princ.ff.de cond.indeb.de qua gloſ.opponit, & non ſoluit,ſolue per glo.& Doct.in l.ſub prætextu inſtrumentis ſupra
1 eod.Sal. & Mod. hic. ¶† Secundò not.caſum , in quo omnino indebitum ſi ſoluatur repeti non poteſt,quia licèt à princ.eſſet indebitum , tamen nunc eſt factum debitum ex cauſa tranſa. ſicut quando fertur ſententia.l.1.C.de cond. indeb. ¶Capio gl. fin.in verſ. non poſſes. q̃ diuide in quatuor. In prima aſſignat rationem ad text.In ſecunda opponit, & ſol. In tertia idem facit.In quarta colligit not.& alleg concor.Secunda ibi,& ſic eſt contra. Tertia ibi, item contra.Quarta ibi, item not. quod datum.¶In ea.ibi , hoc modo intelligitur.ff.de pact.l. ſi tibi.§.fin. dic melius.§.pen.qui inc. cùm poſſeſſor. habes ex gloſ. quòd in terminis huius. l. quando hæres putatiuus tranſegit , & ſoluit , nedum non poteſt repetere à creditorib. vt hic. & l. repetitio. ff.de cond. indeb. ſed nec à verò hærede, eo quia ſoluit pro ſua tranſactione,& non pro debito defuncti,quòd vltimum limita,vt per Cyn.& Mod.hic.

ADDITIO.

¶Nec intentio No. ex hac.l.regulam, quam ponit,& limitat Bald.in cap.debitore.3.opp.de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Si debitor confiteatur ſe debere quinquaginta ſolùm , vel tantum,poteſt creditor acceptare partem confeſſionis , & reſpuere taxatiuam tantum.& num.2.*

3 *Si ſolui Titio centum,in quibus eram debitor ſuus,& poſtea hinc ad aliquot dies peto ab eodem Titio centum ex cauſa mutui vel alia,an propter hoc,quod ſolui ſibi,ſit præſumptio contra me, quòd nihil debeam habere.*

4 *Si creditor confiteatur minorem ſummam , quàm ſibi verè debetur : an ſibi præiudicet.*

LEX XXIIII.

1 a Iquidem ex cauſa. †Solutio[2] partis facta ex cã tranſactionis pĩudicat in toto, ſecus eſt in confeſſione.h.d.¶Et dic caſum hoc modo.Quædã mulier tenebatur mihi in centum , moui ſibi litem in iudicio , petendo iſta centum, quæ tranſegit mecum pro quinquagenta mihi ſolutis ex promiſſione, an aliquid poſſim amplius petere?deciditur hic,& ſi alia quinquaginta petere denuo vellem, ꝙ obſtat exceptio tranſa. Et dubium faciebat in prima parte, quia videbatur, ꝙ verba tranſact.generalia , amplius non peti, reſtringerentur ad illa 50.ſoluta ex cauſa tranſact. non autẽ excluderent totum creditum, ꝙ erat de centum. per l.ſi de certa, ℣.eod. contrarium deciditur hic , quia ex quo petitio fuit generalis,quia de omnib.centum mota eſt lis,& tranſact.fuit generalis,ꝙ pro illis quinquaginta nihil amplius peti poſſet,ergo ge
b neraliter obſt. & ita limita d. l. ſi de certa. [b] ¶Ex ſecunda parte text.quæ eſt ſing.ſecundum Pau. de Caſt.not. hic eſſe text.not.
2 & omni memoria dignum, † ꝙ ſi debitor confiteatur ſe debere quinquaginta ſolùm,vel tantum, poteſt creditor acceptare partem confeſſionis,& reſpuere taxatiuam tantum, & ſic probare reſiduum,& ad hoc multum not.iſtum text.& dicunt eſſe caſum ſing.Bald.& Saly.hic. ¶Nec obſt.ſi dicatur,ꝙ confeſſio qualificata non poteſt in parte acceptari, & in parte reſpui, ſecundum Bart. in l. Aurelius. §.idem quæſijt. ff.de lib. leg. per Doct.poſt glo.in l.ſi quidem.C.de excep. quia reſpondent Bald, & Sal.ꝙ dictio taxatiua tantum,non qualificat. ſuper quo dubito.¶Imò plus per iſtum text.dicunt Bart.& Raph.Cum.in l. ſi cùm dos.ff.re.amor.& Pau.de Caſt.hic,ꝙ ſi debitor dicat creditori,ecce quinquaginta,quæ tibi tantum debeo , & creditor ſimpliciter recipiat,adhuc non fit ſibi præiudicium,quin poſſit reſiduum petere. ¶In hac l. format Bart.duas quæſtiones : pri-
3 ma eſt , † pone,ſolui Titio centum,in quibus erã debitor ſuus, poſtea hinc ad aliquot dies peto ab eodem Titio centum ex cauſa mutui,vel ex alia cauſa,nunquid per hoc, ꝙ ſolui ſibi,ſit præſumptio contra me, ꝙ nihil debeam habere? vulgares crederent,ꝙ ſic,quia non eſt veriſimile, ꝙ ſibi ſoluiſſem , ſi ex alia cauſa fuiſſet meus debitor, ſed compenſaſſem, tene contrariũ per text.in l.ſi cùm dos.vbi Bart.& Raph.ad hoc not.ff.re.amo. Bart. Bald. Sal. & Pau. de Caſt. hic, niſi ſecundum Bald.& Sal. aliæ coniecturæ concurrerent, per l. Procula. ff.de prob. ¶Secundò quærit Bart. quia iſte text. loquitur in confeſſione debi-
4 toris, † quid èconTra in confeſſione creditoris, ſi confiteatur minorem ſummam quàm verè ſibi debeatur , an ſibi præiudicet?& tenet , ꝙ ſic , ſi appoſuit dictionem taxatiuam tantum , aliàs ſecus.l.rationes.cum glo.℣.de proba. idem tenent Bal.Sal. & Fulg. hic. Bart. in d.l.ſi cùm dos, facit.l.cùm furti.ff.de in lit. iur.dicit tamen Fulg.quòd habuit iſtum caſum in practica , allegabat text. in d.l.rationes , ſed quia neſciuit allegare Bartol.& Doct.hic,ſuccubuit.Limita, niſi creditor confiteatur ſibi debe ri centum pro reſto , ſeu pro reſiduo computationis rationũ , tunc ſibi præiudicat,ſi verè plus debeatur.ſecundum Saly.hic, adde,ꝙ idem tenent Ray.& Ang.& Imo.& in l.ſi ex plurib.per gl.ibi.ff.de accept.Pau.de Caſt.& Mod.in l.2.C.de hær. inſt.do. Bart.Vero.in cautel.167.¶Pondera , quòd ex iſta deciſ. Bart.& Doct. infertur , quòd quando ſumma profertur à creditore , non ſubintelligitur taxatiua tantum,adde ſecus eſſe ſi profera tur à debitore,ita probat text.in l.rogaſti.§.ſi tibi.& ibi not.Bal. & Mod. ff.ſi cert. pet. & text. in l.pen.§.fin.de act.emp. facit.l.ſi venditor hominis.in princ.vbi not.eod.tit. ¶Quid autẽ ſi proferatur à teſte,ponit Bart. poſt gloſ. in l.fin.§.1.ff.de leg.2. Lud. Ro.in l.cùm furti. per illum text. ff. de in lit. iur. ſed tu vide do. Alex. in conſ. 206. quod inc. viſa conſultatione præmiſſa. & in conſ.356.quod inc.viſis probationib.in 2.colu.in 2. vol.

ADDITIONES.

a ¶Adde Bald.c.cùm autem.de contro.inueſti,col.2. PVRPV.
b ¶Not.Iaſ.in l.1.in princ.col.3,ff.ſi quis ius dicen. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio ob defectum cauſæ tacitæ,non reſcinditur.*
2 *Propoſitum in mente retentum nihil operatur.*
3 *Licèt donatarius non inſtiuat donentem , an per hoc reuocetur donatio.*

LEX XXV.

1 2 Imaiores. †Hoc dicit.Tranſa. ob defectum cauſæ tacitæ , non reſcinditur,& pone caſum,vt per Odo.hic.¶† Not.ꝙ propoſitum in mente retentum nihil operatur,cõcordat vulgata.l. ſi repetendi. C.de condi. ob cau. adde , ꝙ iſte text.procedit etiam ſi iſta cauſa fuiſſet expreſſa , text.eſt in l.cũ donationis.℣.eod.¶Secundò not.hic eſſe text.ſecundum Bald. quòd licet donatarius non inſtituat donantem, non per hoc reuocatur donatio, nec alibi ita expreſsè habetur , quod nota ad l.fin.C.de reuo.dona.& c.fi.de don.

LEX XXVI.

1 Tranſactione matris.
a †Hoc dicit. Tranſactio matris[a] nõ preiudicat filijs ſuper eorum ſtatu. Ex hac l. not. ſecundum Bald. & Saly. ꝙ licèt quis reſignoscat ſe in vaſallum alicuius , iſtud non præiudicat filijs,facit.l.3.§.pen.ff.de iureiur.

ADDITIO.

a ¶Vide Aquen,in tit,qui fen,dar, poſſ.col.8,& generaliter tranſactio non præiudicat non vocato. Inn.in c. peruenit.de fideiuſ. vbi Abb.& in Marga. Bald. verſ.tranſactio,& de tranſact,preleg,an tranſeat in ſucceſſorem,c.viẽens,extra eod.Guid,ſing.528. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Sanus mente,licet corpore æger,poteſt facere tranſactionem.*
2 *Notarius in ingreſſu officij iurat legaliter officium exercere, & quod non faciet inſtrumentum de actu celebrato ab homine non ſanæ mentis.*
3 *Nemo in facto proprio eſt idoneus teſtis.*
4 *Notario creditur de his,quæ geruntur coram eo,non de his , quæ ab eo fiunt.*

LEX XXVII.

1 Anum mente. †Infirmitas corporis non vitiat tranſa.h.d.¶Not.ꝙ ſanus mente, licèt æger corpore,poteſt facere tranſact. vt hic. Item teſtamentum.l.ſenium.C.qui teſta.face. poſſ.iuncta.l qui manus. ff.de teſt. ¶Limita iſtum text. ſecundũ Sal. niſi iſte infirmus tranſigeret cum medico,

Source : BIU Cujas

medico, talis tranſ. tanquam metu facta reſcinderetur per officiũ iudicis. l. medicus. ff. de var. & extraor. cog. gl. Bar. & Doct. in l. interpoſita. ſ. eo. ¶ Secundò per hanc l. dicunt Bal. & Fulg.
a hic colligi clauſulam notariorum, [a] talis ſanus mente, & intel lectu, licèt corpore languens, &c. pulchrum ergo dubium eſt, nunquid ſtandum ſit huic aſſertioni notarij, ita vt plenè probet, ſolus Io. de Imo. in l. 2. ff. de teſt. tenuit, ℭ ſic, quia notario plenè creditur de his, quæ ſpectant ad eius officium. l. ſi quis de curio. C. de fal. c. cùm parati. de appel. ſed ad officium notarij
2 iſtud ſpectat, † patet, quia notarius in ingreſſu officij iurat legaliter officium exercere, & ℭ non facier inſtrumentum de actu celebrato ab homiue non ſanæ mentis. c. ad audientiã. de præſcrip. & licèt notarius non poſſit iſtud cognoſcere immediatè, tñ cognoſcit per actus extrinſecos. l. quidam in ſuo. cum ſim. ff. de cond. inſt. Et tanto magis, cùm prę ſumptio naturæ ſit pro eo, ℭ notarius atteſtatur. Item præſumptio iuris, quia quilibet præſumitur ſanæ mentis, niſi probetur contrariũ. l. nec codicillos. C. de codi. ¶ *Breuiter communis ſententia eſt* in oppoſitum, ita tenent Dyn. Bal. Ang. & Raph. Cum. in d. l. 2. ff. de teſt. Bald. in l. vnica. 9. col. in verſ. modo ſequitur alia q. ad fin. C. de confeſ. Sal. in l. furioſum. C. qui teſt. fac. poſ. do. Alex. in conſ. 181. ℭ inc. maturè. in pen. & vlt. colu. & in conſ. 227. ℭ inc. viſo the. & dubijs. ad fin. aliàs conſ. 85. lib. 2. ¶ Ego ſequor iſtam ſententiam, & vltra allegata in locis, de quibus. ſupra, moueor triplici fun-
3 damento. Primò, per regulam not. † ℭ nemo in facto proprio eſt teſtis idoneus. l. omnibus. C. de teſt. & l. nullus idoneus. ff. eo. ſed factum dicitur proprium, qñ ex eo poteſt ſequi honor, vel verecundia, vt eſt hic in notario, iſtam regulam tradit Io. And. in addi. Spe. in tit. de teſt. §. 1. ſuper verſ. ſed pone, ℭ adminiſtrator. Doct. præcipuè Imo. in c. ex literis. de tranſa. d. Ant. de But. in c. cùm à nobis. de teſt. & in conſ. inc. q. iſta habet vulgaria dubia. d. Alex. in cõſ. 161. in 1. vol. ℭ inc. maturè. in 8. col. & in cõſ. 76. in 2. vol. ℭ inc. viſis dubitationib. elegantiſſimè formatis, vbi in ſpecie ponit de notario, & iudice, quib. nõ creditur, quia tractatur de eorum verecundia, & in conſ. 80. in 3. vol. ℭ incip. in
4 cauſa vertente inter dñm Balda. ¶ † Secundò moueor, quia no
b tario [b] creditur de his, quæ geruntur coram eo, non de his, quę ab eo fiunt. iſtam regulam tradit Fed. de Sen. in conſ. 199. ℭ inc. quædam dña Margarita. vbi per eam infert, ℭ ſi notarius in inſtrumento atteſtatur ſe certioraſſe mulierem de beneficio Vel leia. vel minorem de beneficio reſtitutionis in integ. non creditur ipſi notario, ſequitur d. Ant. de Butr. in c. quoniam contra falſam. in 13. col. de prob. Pan. in c. cùm cauſam. in 5. col. de teſtib. quamuis contrarium in hoc vltimo teneant Ang. & aliqui Mod. in l. ſciendum. ff. de verb. oblig. & d. Bar. Veron. in cautela 269. ¶ Tertiò moueor per fundamentum, ex quo tollitur ratio Imo. notario non plenè creditur, niſi de eo, de quo eſt rogatus à teſtatore, vel à partib. §. nos autem. in Auth. de tabel. Bart. in Auth. ſi quis in aliquo. in 2. col. C. de eden. Quid autem eſſet ècontra, ſi notarius per inaduertentiam diceret in inſtrumento, talis ſanus corpore, licèt mente, & intellectu languens, &c? dic, quòd non vitiaret, ſecundum Bald. in l. Imperator. prima. 2. col. ff. de ſta. homi.

ADDITIONES.

a ¶ Notariorum. Iſta Iaſ. repetit in l. Senium. C. qui teſta. fac. poſſ. PVRPV.
b ¶ Quia notario creditur. Adde Lanf. in repe. c. quoniam contra. de proba.
* Et dic, quòd notario non creditur niſi de his, quæ geſta ſunt ſub oculis eius, & quæ tempore inſtrumenti interuenire potuerunt, teſte Nat. conſ. 143. nu. 5. in quo conſ. dicit etiam, quod ei non creditur atteſtan. de commiſſione ſibi facta, & ſic ſtat concluſio, quod verba notarij redacta in inſtrumento non probãt, niſi geſta ſub oculis eius, & de quib. rogatus eſt à partib. vt etiam ſcribit Dec. conſ. 118. col. 2. in fin. neque illius aſſertio facit fidem contrà eum, qui non interfuit, & non rogauit, vt in pulchro caſu not. Alex. conſ. 6. nu. 6. lib. 4. vbi declarat opin. Spec. & ibi Doc. in apoſtil. idem Alex. conſ. 37. col. 1. num. 4. lib. 3. not. Turz. inter com. opin. lib. 12. verſ. notarius. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio tantum valet ſine actis, & ſcriptura, quantum cum actis, vel ſcriptura.*
2 *Confeſſio facta extra iudicium ſine cauſa, non valet, ſecus ſi ſit facta in iudicio.*
3 *Statutum diſponens, quòd de quo libet contractu ſoluatur gabella, non habet locum in diſtractu.*
4 *Statutum diſponens, quòd minor non poſſit contrahere ſine decreto iudicis, non habet locum, quando facit pacem.*
5 *Statutum diſponens, quòd mulier non poſſit obligari ſine præſentia propinquorum, habet locum in liberatione.*
6 *Quando in ſtatuto etiam correctorio nõ poteſta aſſignari niſi vna ratio, illa habetur pro expreſſa, & fit extenſio ex identitate rationis.*
7 *L. prohibens minorem contrahere ſuper re immobili abſque autho. tut. & decreto iudicis, habet locum etiam in diſtractu.*
8 *Tranſactio eſt contractus innominatus.*
Conuentio nuda facta in iudicio non veſtitur calore iudicij.
10 *Actor tranſigendo non perdit per hoc dominium rei, ſuper qua tranſegit.*
11 *Tranſactio ſi fiat lite inchoata, talis tranſactio non tollit inſtantiam.*
12 *Tranſactio ſi ſit facta nudo pacto, & non ſeruetur, actor agere non poteſt ex tranſactione, reus tamen ſic.*
13 *Cautio interponitur alio de tribus modis.*
14 *Condictio ob cauſam an competat ex pacto nudo tranſactionis.*
15 *Cautio Mutiana habet locum in contractibus, & obtinet vim implementi.*
16 *Cautio Mutiana quare habeat locum in vltimis voluntatibus, & non in contractibus.*
17 *Quando in conuractu facto ſub conditione negatiua deduceretur res non tranſitoria ad hæredem, habet locum tunc cautio Mutiana, etiam in contractibus.*
18 *Vltimo vitæ ſpiritu non poteſt hæreditas adiri.*
19 *Cautio Mutiana locum habet in donatione cauſa mortis.*
20 *Cautio Mutiana habet locum non in modo, ſed in conditionib. negatiuis.*
21 *Cùm tranſactiones communiter fiant ſub modo, an ſaltem habeat locum cautio modalis.*
22 *Oblatio in contractibus nominatis habet vim perfecti implementi, vt poſſit agi.*
23 *Quæ differentia ſit inter contractum innominatum, facio vt des, & tranſactionem.*

LEX XXVIII.

Siue apud acta. Iſta l. ſecundũ Bal. & Ang. eſt ſubtilis, & difficilis, & ſm Pau. de Caſt. eſt repetibilis, qa habea materiam ſubtilem. dicit tñ Sal. ℭ iſtam l. reddunt ſubtiliorem gl. præſertim glo. magna. q̃. tex. qui de ſe eſſet clarus, & in hac l. Bart. fuit prolixior quàm expediret, & multa
* poſuit, quæ non ſunt ad propoſitum tex. nec gl. ¶ *Communis diuiſio Doct.* eſt ℭ in hac l. primo ponatur dictum in genere, ſecundo inferatur ad ſpeciem. iſta diuiſio non placet, qa hic ſm non inferr̃ ex primo. Diuide melius hãc l. in duas partes. In prima ponitur de validitate tranſa. In ſecũda ponitur de eius effectu.
1 Secũda ibi, ſed quoniam. h. d. ¶ † Tñ valet tranſactio ſine actis, & ſcriptura, quantum cum actis, vel ſcriptura. h. d. & ex pacto nudo tranſac. non oritur actio, qñ tranſactio perfectè impleri non põt, ſed reo non ſeruante promiſſa in tranſactione, actor reuertitur ad primam actionem, & ſi reus excipit de tranſac. replicatur de inobſeruantia tranſac. & ita reus, vel condemnatur ex prima actione, vel cauſatiuè cogitur ſeruare conuenta in
a tranſa. h. d. [a] ¶ Not. ex prima parte, ℭ non eſt differentia quantum ad validitatem, & etiam quantum ad effectum, an tranſa. fiat apud acta, vel extra iudicium, ratio qa fit ſolo conſenſu. l. non minorem. ſ. eod. ergo præſentia iudicis nihil operatur, & ſic nota ſm Bald. ℭ ℑctus factus apud acta non magis eſt validus, nec magis veſtitur, vt producat actionem, q̃ ſi eſſet factus extra iudicium. Limita, niſi per pactum nudum factum in iudicio promittatur aliq̃d tendens ad iuuandum iudiciũ, puta, de reſtituendis expenſis, vel iudicato ſoluendo, vel aliq̃d ſimile, tunc veſtitur calore iudicij, & producit actionem efficacẽ, glo. eſt not. in Auth. generaliter. in verſ. conſcribat. C. de Epiſ. & cle. & in l. eum pro quo. iuncto text. ff. de in ius voc. per quas gl. ita concludit Bart. in repe. l. tale pact. §. qui prouocauit. in 7. & melius in 11. col. ff. de pact. Alex. in rub. ff. de verb. oblig. in 2. col.
2 ¶ Adde tñ, ℭ aliqñ actus factus in iudicio valet, qui extra † iudi-
b cium nihil valeret; nam confeſſio facta [b] extra iudiciũ ſine cã, qa eſt indiſcreta, nil valet. l. cum de indebito. §. fin. ff. de prob. c. ſi cautio. de fid. inſtr. no. Doct. in l. gñaliter. C. de non num. pec. & tñ confeſſio facta in iudicio ſine cã, valet, & tenet, gl. eſt not. in l. 1. in fin. per illum text. ff. de interro. act. rõnẽ aſſignat Cyn. in Auth. gñraliter. in 3. q. C. de num. pec. Item renunciatio iuris de futuro facta extra iudicium nihil valet. l. ſi ita ſcriptũ. §. ſi ſub conditione. de leg. 2. l. ſuperſtitis. ff. de acq. hær. & tñ facta in iudicio valet, & tenet. gl. in l. 1. ff. de cura. bon. dan. & in l. in pluriũ. in fi. ff. de acq. hęr. Bar. & alij in l. 1. ſ. de pact. rõnẽ aſſignat Bart. in l. poſtq̃ liti. eod. tit. ſ. de pact. ¶ Secundò per illũ tex. dicit not. Bal. in 6. not. ℭ ſtatuta requirentia ſcripturam in ℑctib. qa exorbitant à regula iuris cõis, debent ſtrictè intelligi, & nõ extendi, & iõ refert ſe conſuluiſſe, ℭ ſtatutum requirens in ℑctib. mulierum inſinuationem, non habet locum in liberatione, tñ opponit

ADDITIONES.

a ¶ Adde Iaſ. in l. fin. 5. col. J. vnde legit. ex quo infertur, quòd tranſactio non habet paratam executionem, & latè declarat Dec. in c. ii quando. de offic. deleg. col. fin. in verſ. extra glo. & ideo lite mota ſuper tranſactione poteſt peti cõpromiſſum inter coniunctos, ita per dictam rationem dicit Fulg. conſ. 229. proponitur, quod Fed. 1. dubio. PVRPV.
b ¶ Confeſſio facta. Adde Abb. in c. olim. de reſcrip. Ant. de Butr. & Io. de Imo. in c. ai ſi clerici. de iud.

Source : BIU Cujas

ponit de duob.& nihil ſoluit,ſed do.Alex.ſoluit.iſtam opi. Bal. ſequuntur d.Alex.& d.Ant.hic,& d. Alex.in l.more. in 2.col.ff. de acquir.hær. moti, qa appellatione contractus non venit diſtractus.l.fin.in princ.& ibi ponderat Bald.C.ſi tu.vel cur.inter.

3 ¶† Secundò,qa ſtatutum diſponens,ꝙ de quolibet ℈tu ſolua tur gabella, non habet locum in diſtractu. ſm Bart. & Doct.in l.ab emptione.in vlt.col.ff.de pact.Bald.in l.1.C.qñ lic.ab emp. diſce. tñ iſtud patum facit, qa ex quo ſemel ſoluta eſt gabella pro ℈tu,non debet iterū ſolui,ſi talis ℈tus reſoluatur. ¶ Tertio facit,qa ſtatutum loquens in ℈tu, non habet locum in reſutatione nec in renūciatione.ſm Bal.in l.tres fratres.ff.de pact. & in l. ſi donationis.C.ꝙ met. cauſa. & in l.1.ad fin. C. ſi aduer. don.Sal.in l.1.in 5.col.C.de pact.¶ Vltra Scribentes pro iſta parte facit,ꝙ vult d.Abb.in conſ.108.in.2.vol.ꝙ inc.illud in effectu

4 de iure quæritur an pax facta, &c. vbi tenet, † ꝙ ſtatutum diſponens minorem non poſſe ℈here ſine decreto iudiciis, non habet locum,qñ facit pacem,qa ibi non eſt propriè ℈tus,ſed potius eſt quædam remiſſio,vt ibi per eum. ¶Contrariam opi. tenet Bald.in rub.C.de pact. ꝙ ſtatutum prohibens mulierem ℈here ſine certa ſolennitate, puta cū præſentia propinquorū, habet locum etiā in liberatione,& idem Bald. in l.pactum dotalin 12.q.C.de col.ad fin.illius quæſtio.ꝙ tale ſtatutum,ꝙ intendit prouidere imbecillitati mulierum,quamuis loquatur in ℈tu,tñ habet locum in liberatione, refutatione, & diſtractu, pp fragilitatem ſexus muliebris, quæ militat in omnib. l.doli mali.verſ.diuerſum.ff.de noua. ¶Ego teneo iſtam partem, & moueor quinque fundamentis.Primò ex eo, ꝙ volunt Bald.& Bart.in l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.in 6.colu.ff.de pact.& Bar.

5 in l.Meuia.§.1. ff. ſol. matr. † ꝙ ſtatutum diſponens, mulier non poſſit obligari ſine præſentia propinquorum, habet locum in liberatione,licèt Bart. loquatur,qñ ſtatutum vtitur verbo obligari,ſecus ſi diceret,ꝙ non poſſet ℈here,quam differentiam facit Ang.ibi,ſed certè Bald.& d.Mart. Laud. ibi tenent, ꝙ quomodocunque loquatur ſtatutum,idem ſit vtrobique.¶Secundò moueor, qa ſtatutum loquens in contractu, ꝙ mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu propinquorum,habet locum in aditione hæreditatis, & ſic in quaſi contractu,ſm Bart. in l.more.ad fi.prin.ff.de acquir.hær. & ſequuntur Pau.de Caſt. & Lud.Ro.in l.multum.eod.tit.& ibi dicit Pau.de Caſt.ꝙ vidit iſtam opin. Bart. ſeruari in practica, & ita conſuluit Lud.Ro. in conſ.504.inc.præſuppoſito,ꝙ viua voce. & iſtam opin.pluries defendi, quamuis in hoc vltimo contrarium teneat idem Bart.in l.apud Iul.§.fin.ff.ex qui cau.in poſſ.ea. Bald.Ang.& alii qui Mod.in d.l.multum.¶ Terriò moueor, & in hoc facio ma

6 gnum capitale :† nam qñ in ſtatuto etiam correctorio nō poteſt aſſignari niſi vna ratio,illa habetur pro expreſſa,& fit extenſio ex identitate illius rationis.l.milites agrum. ff.de re mil.l.his ſolis in verſ.ſatis etiam tacitè cautum putamus.C.de reuo.do. glo.in l.quamuis,& ibi expreſſius Bald. & Pau.de Caſt.C.de fideicom.idem Bald.in l.fin.in 4.col.C.de lib.præte.Bald.& Imo. in l.fin.ff.de hær.inſti.Imo.& Pau.& Caſt.in l.ſi verò.§.de viro. ff.ſol.matr. Sed in iſto ſtatuto non poteſt aſſignari niſi vnica ratio.ſ.pp fragilitatem muliebrem,ſm Bart.& Doct. in l.tranſactione matris.§. eod. & iſta ratio militat etiam in diſtractu, & liberatione.igitur,&c ¶ Quartò facit bene text. in l. ſi ad reſol-

7 uendam. C. de præd. min. hic alleg.per Bald.† vbi l.prohibens minorem ℈here ſuper re immobili, abſque autho.tuto.& decreto iud.habet locū etiam in diſtractu, ratio qa fragilitas minoris ætatis militat vtroque caſu. ¶ Quintò facit regula Bart.in Auth.èconta ſi filijfa.per illum text.in 2.not.C.de repud.ꝙ cuius conſenſus in ℈hendo requiritur,requiritur & in diſſoluendo.¶ Vltimò facit regula, ꝙ habetur pro ſtatuto illud, ꝙ ſtatuentes veriſimiliter ſtatuiſſent, ſi de hoc interrogati fuiſſent. glo.in l.tale pactum.§.fin.ff.de pact.pro qua glo. facit text.in l. fin.ſm intel.Bart.Bal.& Ang.ibi.C.de poſth.hær.inſt. facit l.Barbarius.verſ.ſed & ſi ſciuiſſet. & ibi Bal.in 5.col.ff.de offi præſid.

8 ¶† Tertiò not.ibi,ex pacto nudo.hic probari ſm Ang. ꝙ tranſactio [a] eſt ℈tus innominatus, qa ſi eſſet conuentio nominata,ex pacto nudo ageretur.l.iuriſgentium.in prin.ff. de pact.dictum Ang. eſt veriſſimum, ꝙ tranſactio eſt ℈tus innomina-

b tus, [b] vt latè per Bart.hic in pen.col.& eſt text.in l.1.§.1.in verſ. tranſigendi.& ibi.Bart.ad hoc not.ff.de pact.& text.in l.2. & ibi Bart.ad hoc not.ff.de iureiur.tñ iſte text.inducēdo,vt per Ang. nihil probat,quia conuentiones nominatæ pacto uudo producunt actionem, qñ ſunt de iure gentium. ita loquitur d.l.iuriſgentium. in princ. ſed conuentiones iuris ciui.etiam ſi ſunt nominatæ, tñ pacto nudo non producunt actionem, vt declarat.& probat Bart.in l.iuriſgentium.§.quinimo. in pen.colu.ff. pact. ¶Quartò not. ex hoc text. iungendo prin. cum verſ. ſed

9 quoniam.hic probari melius,quàm alibi,ꝙ † conuentio nuda

c facta in iudicio non veſtitur calore iudicij, [c] ita vt actionem producat,& ad hoc ponderat iſtum text.Bald.in l.tale pactum. §.qui prouocauit.in rep.in 7.& melius.in 11.col.ff.de pac.Lud. Ro.in l.1.in princ.ff.de verb.oblig.dicit,ꝙ iſte text.nihil probat, ꝙ licèt in princ.text. fuerit locutus de tranſactione facta apud acta,tamen in verſ.ſed quoniam.mutat caſum,patet ex aduer

d ſatiua [d] ſed,quæ denotat diuerſitatem in iure,& in facto.glo.in l.ſed & ſi lege in prin.ff.de pet.hær.latè Bar.in l.hoc amplius.§. de his autem.ff. de dam. infect. ſi ergo debet denotare diuerſitatem in facto,ergo eſt neceſſe dicere,ꝙ in verſ. ſed quoniam. mutet caſum.iſta reſpònſio nihil valet, quia nec iſtud eſſet diuerſificare factum,cùm ſ.in prin.text. locutus ſit ſiue tranſa.fieret in iudicio,ſiue extra.pręterea diuerſum eſt factum,& diuerſum ius, quia in princ. ponitur de validitate tranſa.in verſ. ſed quoniam.poſtea ponitur de effectu. Ego puto poſſe aliter reſponderi. nam in prin.dubitatur,qñ tranſactio erat facta extra-iudicium,& ſine ſcriptura,an valeret,deciditur, ꝙ ſic. in verſ. ſed quoniam.dubitatur,poſito,ꝙ valeat,an habebit effectum. & iſto modo text.loquitur de eadem tranſact.facta extra iudi-

10 cium ſine ſcriptura,& hoc modo nihil probat. † Quintò not. in verſ.rerum vendi.pēdente, ꝙ actor tranſigendo nō per hoc perdit dominium rei, ſuper qua tranſegit, & ſic diuiſio rei facta ex cauſa tranſactionis non operatur tranſlationem dñij. ¶In ℈rium videtur facere regula.l. qua ratione.§.interdum.ff. de acquir.rer.dom.§.interdum.inſti.de re.diui. & l.quædā mulier. ff. de rei vend. vbi diuiſio rei titulò præcedente, operatur tranſlationem dñij,ſicut ſi interueniſſet traditio. Sed reſponde, ꝙ illa regula procedit,qñ diuiſio fit ex tit.tendente ad translationem dñij, ſed hic tranſactio ſolùm tendit ad imponendum finem liti,non autem ad transferendum aliquod dñiū,ergo diuiſio rei ex cā tranſactionis non operatur translationem dñij, vt hic,& l.ſi pro fundo.vbi dicetur.ĵ.eod.¶Et per iſtos text. infert gl.not.in l.pen.C.de vſuc.pro emp.ꝙ ſimiliter non prę ſtat cauſam vſucapiendi,qñ tranſigens, qui dimittit, non eſſet dñs. facit

11 regula.l.clanib.ff.de ℈hen.emp.¶† Sextò not.hic eſſe tex.not. [e] e ꝙ ſi lite inchoata fiat tranſactio,talis tranſactio non tollit inſtantiam,patet,qa actor poteſt redire ad eandem actionem,& cau

f ſam.de quo dubitauit Bart.in l.ſi diuerſa. in fin.vbi dixi.ſ.eod. [f] ¶Septimò not.ex fin.text.Sal.& Fulg.& d.Alex.ꝙ reus,qui fuit in mora adimplendi id,ꝙ promiſit in tranſactione, ſi conuenia

g tur prima actione, poteſt moram purgare, [g] & ſic ſatisfacere

h vſque ad ſententiam. [h] ¶Nec obſt.ſi dicatur, ꝙ purgatio moræ non admittitur niſi vſque ad litem conteſt. & non vltra. l. ſi inſulam.ff.de verb.oblig. quia eſt verum, qñ mora committitur ante litem conteſt. hic autem fuit commiſſa poſt, nimirū ſi admittitur purgatio vſque ad ſententiam, de quo dixi in l. ſi pacto quo pœnā.ſ.de pact.vel potes ſubtilius ĩndere, ſm Bal. hic in vlt. colu.ꝙ propriè hic non agitur de purgatione moræ, quia cùm actor non perfectè impleuerit, vt habes hic in gloſ. reus non poteſt dici in mora, vndè hic non agitur propriè de purgatione moræ, ſed potius de facultate, quā habet reus obſeruandi tranſactionem,vt iudicium de nouo reintegratū euitet.¶Capio gl.magnam in verſ. pacto.quam magiſtraliter diuiſ de in ſeptem partes.In prima remouet vnum contrarium, in-

12 quantum dicitur in hoc text. ꝙ † ſi tranſactio ſit facta pacto nudo,& non ſeruetur, actor agere non poteſt ex tranſactione, & tñ reus agere poteſt iurib. alleg. in gloſ. quæ fatetur contrarium.In ſecunda, quæ eſt ibi,ſed quare. gl.quærit de ratione diuerſitatis, quare reus poſſit agere ex tranſactione facta nudo pacto,actor non,& aſſinat duas rationes,& tenet vltimam prima reprobata.In tertia,quæ eſt ibi,dic ergo retenta vltima ratione. gl.format vnam quæſtionem.In quarta, quæ eſt ibi,itē quid ſi

caueam.

ADDITIONES.

a ¶Tranſact. Adde Bal.in rub.C.de rer. permu.gl. & Doc.in l. ſi intra.ff.de pact.

b ¶Innominatus. Galiau. in rubr. ff. de verbo. obliga. colum. 3.Alexan. libr.5. conſil.8.

* Et vide. Rip.Reſpon.100.colu.1.opin.autem Iaſ.hic, quod tranſactio ſit contract.innominatus,& ſtricti iuris, comprobat Affli.Deciſ.108. num 2.communem dicit Rol.conſil,79.nu.70.lib.3.& ad materiam ponit Rip.d.reſponſ. MASVER.

c ¶Iudicij.Quod imò veſtiatur,tradit Gui.fing.342.pactum.Fel.in c.1.de pact. limitat Galia,in l.1.ff.de verb.oblig.& ibi latè Alcia. & Iaſ. in l.pact.ſ.titu.1. PVRPV.

d ¶Ex aduerſatiua ſed.Adde Doct in l.2.in §.ſed & ſi agant.ff.de iud. Bar.in l.patris,& filij.ff.de vulg.& pupil. Ioann. And. in c.per tuas. de arb. Raph. Cum. conſ.114.inc. ſtatutum,quod nec in teſtamentis.in 1.col.

e ¶Decius.in l.2.ſ.de eden.num.73. PVRPV.

f ¶Prac, Papien.forma lib.vt pact.& tranſactiones.col.3.ver.queritur circa præmiſſa. PVRPV.

g ¶Purgare.Adde,quæ ſcribit Nat. conſ.133.

h ¶Vltimò not. quòd renuncians rei vendica. nō perdit dominium.Bal.in l.1.ĵ. com.de leg.col.3.vtilitas propter manum regiam.de qua in c.quæ in eccleſia rum.de conſti. PVRPV.

Source : BIU Cujas

caueã.gl. format aliã qõnem circa illã vltimã rõnẽ. In quinta, q̃ eſt ibi, nec obſt. glo. remouet aliud ꝓriũ, q̃ ꝓrium põt formari alio de duob.modis,vno modo directè ꝓ tex.alio modo, & melius ꝓ ſecundã rõnem,q̃ gl.tenuit.s̃.in ſecũda parte.In ſexta,q̃ eſt ibi,itẽ not.gl. per viam not. remouet duo ꝓria dando duas ſolutiones,q̃ nihil valent.In ſeptima,& vlt. q̃ eſt ibi,item,
13 quæ eſt differentia.gl.format qõnem.¶† Ad euidentiã eorum, quæ dr̃ in gl.& per Doc.habes aduerte, q̃ cautio interponitur alio de trib.modis.Aliq̃n ad iſtũ finẽ, & effectũ, vt actio,q̃ nũquam eſt nata,nec naſci poterat, mediante cautione naſcatur, eo q̃ talis cautio habet vim purificatæ conditionis, vt eſt, q̃n aliqs inſtituitur hr̃s ſub cõditione negatiua, ſi nunq̃ aſcenderit capitoliũ,vel fit legatũ ſub ſimili conditione negatiua,certè talis conditio nunq̃ põt in vita impleri,& non impleta conditio ne nunq̃ põt peti,nec agi.l.cedere diẽ.ff.de verb. ſign.certè Mutius adinuenit cautionẽ, vt promittatur de nunq̃ aſcendendo, & ſi in futurum vnq̃ ꝓ fiet de reſtituendo hr̃ditatẽ, vel legatũ cum oĩb.fructibus,talis cautio facit,vt actio naſcaf̃,& agi poſſit,vbi aliàs actio nunq̃ nata fuiſſet.l.Mutianę.& l.Titio fundus. ff.de cond.& dem.& l.cũ filius.§.q Mutianã.ff.de leg. 2.¶Quædam eſt cautio modalis,q̃ interponitur,q̃n aliqd relictũ eſt ſub modo,q non põt perfectè imperi in vita legatarij,ad finem,vt tollaf̃ exceptio puta,ſi teſtator legauerit vxori, vt nunq̃ diſcedat à liberis,vel vt perpetuò cũ filijs moreẽ, iſte modus nunq̃ pfectè erit impletus in vita mulieris,vnde ſi peteret legatũ, obſtaret excep.iõ adinuenta eſt cautio, per q̃ ſolenniter promittit de nunq̃ recedendo à liberis,& iſta cautio hẽt vim implementi,vt ea p̃ſtita tollaf̃ exceptio. de iſta cautione modali loquitur text.in l.q̃bus diebus.§.Termilius. & ibi latè Bart.ff. de cond.& dem.& text.in l.ſi tibi purè.ff.de leg.3.& tex. f̃m vnũ intellectũ in l.inſulã.§.fi.ff.loc.¶Quædã,& tertiò eſt cautio, q̃ interponiẽ ad finẽ, & effectũ, vt ſi alicui p teſtatorẽ ſit relictũ ſub conditione,vel in diẽ,vel in ꝯctib.ſit promiſſum in diẽ, vel ſub conditione,reddatur cautus,q̃ eueniente condõne, vel die ſibi ſatisfiet de legato,vel debito:nã poſſet euenire, q̃ pendente cõditione,vel die, hr̃s dilapidaret oĩa bona, ideo põt cogi officio iud.ad inſtantiã legatarij,q̃ ſolenniter caueat, q̃ ſi euenerit cõditio,vel dies legati,q̃ legatũ plenè adimplebit. de iſta cautione loquiẽ tit,ff.& C.vt leg nom.cau.& iſta aliq̃n p̃ſtatur in ꝯctibus, ſi ſupueniat noua cã ſuſpitionis, & ſic intelligiẽ.l in oĩb.ff. deiud.l.ſi creditores.in fi.ff.de priui. cred.vbi declarat Bart. & in l.inter oẽs.ff. q̃ ſatid.cog. & in l.2. in prin. vbi plenè Mod.ff.ſol.
14 mat.Pau.de Caſt.& d.Alex.¶†Iſtis ſic p̃miſſis redeo ad gl.& in prima parte dic,dũ iſta gl. facit dr̃iam inter actorẽ, cui ex tranſa. facta nudo pacto non cõpetit actio ꝯ reũ, ſed bene reo ad repetendũ ex pacto nudo trãſactionis oriẽ actio.ſ.cõdictio ob cãm.vt iurib.in gl.alleg gl.non bene dicit,q̃a ꝙdõ ob cãm non competit ex pacto nudo tranſactionis,q̃ dupl'r patet,q̃a datur ad reſolutionẽ tranſactionis, ergo non cõpetit ex pacto nudo tranſactionis,q̃ deſtruiẽ.§ is quoq;.verſ.ſed hæc ſpẽs.inſt.quib. mod. re ꝯhi.obilg.ſecũdo, q̃a ꝙdõ ob cãm oriẽ ex quaſi ꝯctu. §.item is.inſt.de oblig.q̃ ex quaſi ꝯctu.& ſic oriẽ extra id,q̃ agitur,in l.ſi is.§.q̃ libero homini. in fi.ff.com. ergo non oriẽ ex ipſo pacto, & ſic quẽad. actori ex pacto nudo tranſactionis non oriẽ actio, ita nec ex parte rei ex ipſo pacto nudo tranſactionis oriẽ aliqua actio,ſed bene extra id,q̃ agiẽ competit reo condictio ob cãm ad repetendũ id,q̃ dedit, q̃ remediũ nõ congruit actori,q̃ põt ad primã actionẽ redire,vt dicit text.hinc eſt,q̃ ſi prima actio fuiſſet ſublata ipſo iure per acceptilationẽ interpoſitã in tranſactione,& reus nõ obſeruaret tranſactionem,ẽt ipſi actori competeret condictio ob cãm ꝯ reũ, vt ſe reponat in prima actione.l.ſi qs accepto.ff.de cond.ob cau.illud,q̃ ego te nui ꝯ gl.tenet ẽt gl.ſi. hic circa fi. ¶In ſecunda parte gl.tene ſecundã rõnẽ,prima reprobata melius p Bart.q̃ p gl.hic.¶In tertia parte gl.diſtiugue,ſub qua forma facta ſit tranſactio, vt hic p Bart.¶In tertia parte gl.ibi,item, q̃d ſi caucã.intelligendo gl.
15 f̃m l.4.q̃ allegat,q̃ loquiẽ in cautione Mutiana,† habes,q̃ cautio Mutiana habet locũ in ꝯctib.& obtinet vim implementi. Iſtã opin.latè defendit Gul. de Cun.in l.dedi. el. 1.in princ.ff.de
* cond.ob cau.alibi gl.vbiq; tenet ꝯrium, *& in contrarium eſt cõis*
a *ſnia* a *Doct.*ꝯriũ tenet gl.in l.1.& ibi Sal.& Alex.s̃. de pact.glo.in d l.dedi.in prin.vbi latè Alb.& Lud.Ro.& gl.in l.ita ſtipulatus. ſi.de verb. oblig. & gl. in l.Mutianæ. vbi latè Bart.& Doct.ff.de cond. & dem. ¶Pro iſta opi. facit text. melior de iure in §.ſi qs ſtipuleẽ.inſt. de verb.oblig. quẽ text.allegat Fulg.hic, & Raph. Cum. in d.l.Mutianæ. & eũ ſibi aſcribit Lud.Ro. in d.l. dedi.in prin. & reputat ad hoc ſingularẽ, & non eſſe ab alio ponderatũ niſi à ſe,& dicit mirari,q̃ Antiqui,& Moderni fuerint in tanta dubitatione,cũ ibi ſit tex.aper.de hoc, tñ rñdet Raph.Cum. in d.l.Mutianæ.q̃ ille tex.procedit ante cautionẽ præſtitam,& hoc modo rñdet Bal.hic in 2.colu. ad l.ita ſtipulatus.ff.de verb. oblig.¶Tu ſtrictius iudicas illũ tex.q̃ ẽt cautio p̃ſtari non poſſet,iungendo text.in l.hr̃s meus.§.q̃uis.cũ gl.ff.de cond.& dem. nã in d.§.ſi qs ita ſtipuleẽ.dicit text.q̃ ſi qs ſtipuleẽ ſub conditione negatiua,ſi in capitoliũ nõ aſcenderit,eſt perinde ac ſi ſtipuletur poſt mortẽ,ſed ſic eſt, q̃ qñ teſtator legat poſt mortẽ legatarij,vel cũ legatarius morieẽ,non habet locũ cautio Mutia
16 na.text.eſt in d.l.hr̃s meus.§.q̃uis.cum glo. ¶† Tenendo cõem ſn̄iam, quærenda eſt rõ,quare cautio Mutiana habeat locũ in
b vltimis voluntatibus, & non in ꝯctib. b Lud. Ro.in d.l.dedi.in prin.dicit rõnẽ eſſe,q̃a vltimæ voluntates ſunt magis fauorabiles,q̃ ſint ꝯctus, ideo in eis fit plenior intetpretatio.c.cũ dilecti. de don.iſtã rõnẽ ſequitur d.Alex.in l.1.vlt.col.s̃.de pact. iſta rõ p ſe non ſufficit,cũ regulariter bonũ ſit arg.ab vltimis voluntatibus ad ꝯctus.l.ſeruũ filij.§.eũ,qui chyrographũ. & l.q̃ de legato.ff.de leg.1.aliã rõnẽ aſſignat Ray.in d.l.Mutianæ.& Lud.Ro. in d.l.dedi.in prin.q̃a vltimę voluntates non põt ſtare in ſuſpenſo,ſicut ꝯctus.l fi.ff.cõia præd.iſta rõ nihil valet, q̃a vltimæ voluntates,q̃n fiunt ſub ꝙdõne,ſtãt in ſuſpenſo, toto tit.ff.de cõd. & demon.igiẽ .&c.¶Alia tertia põt aſſignari rõ, q̃a in ꝯctib.eſt imputandũ ꝯhenti, quare paſſus eſt conditionẽ negatiuã apponi,non ſic in vltimis voluntatibus,in q̃bus nihil eſt, q̃ poſſit imputari legatario,vel hr̃di,iõ l.ſuccurrit per cautionẽ Mutianã,ſed caue, q̃a in donatione, q̃ fit ſola voluntate donantis,ẽt nihil põt donatario imputari.¶Quartã, & vltimã rõnẽ valde fundamentalẽ aſſignat Illuſtris ſubtilitatũ Princeps d. Chriſto. de Caſt.in d.l.ita ſtipulatus.refert, & ſequiẽ d.Chriſto. in §.oĩs. inſt de vetb.oblig. nã in vltimis voluntatibus ſpes conditionalis non tranſmittiẽ ad hr̃des, ſed in ꝯctib. ſic.§.ex conditionali. inſt. de verb. oblig. iõ in vltimis voluntatibus ſi non hr̃et locũ cautio Mutiana,eſſent inutiles,& nullæ,cũ non tranſmittantur ad hr̃des,iõ fuit neceſſaria cautio Mutia,ſecus eſt in ꝯcti.¶Cõfirmo per illud,q̃ tenet Bal. in Auth. cui relictũ.ad fi.C. de ind.
17 vid.tollen. † vbi tenet, q̃ qñ in ꝯctu facto ſub conditione negatiua,deduceret res nõ tranſitoria ad hr̃dẽ, puta vſusfructus, vel alimenta, haberet tunc locũ cautio Muti. ẽt in ꝯctib.quaſi tunc militet rõ,quæ in vltimis voluntatib. idem tenet Bal. in l. ex his.in fin.C.qñ di.leg.ced. in bona lect.q̃a impreſſæ ſunt defectiuæ ibi. ¶Iſta rõ eſt ſubtilis, & colorata, & aliàs mihi placuit, nunc puto,q̃ non ſit bona, & ſicut rõ eſt ſubtilis,ita eam ſubtiliter impugno: nã cautio Mutiana habet locũ non ſolùm in inſtitutionib.factis ſub cõditione negatſua, ſed ẽt in legatis, ita dicit text.in d.l.Mutianę,vnde in inſtitutionib.factis ſub cõditione nega.fateor,q̃ eſſent nullæ,niſi p̃ſtaret cau.Mutiana,eo
18 q̃a nõ implent niſi in vlt.vitæ ſpiritu,† & in vlt.vitæ ſpiritu non põt adiri hr̃ditas.gl.eſt ſing. in l.fin.& ibi Bar.ff. qñ dies leg.ced. & hr̃ditas non adita non tranſmittiẽ.l.vnica.§.in nouiſſimo.C. de cadu. tol. non ſic eſt in legatis relictis ſub conditione negatiua,q̃a cũ talis conditio purificet in vltimo vitæ ſpiritu legatarij,& ſic in eius vita,legatũ bene tranſmittiẽ ad hr̃des. l.fin.ff.de cond.inſt.& l.huiuſmodi.§.ſi Titio. ff.de leg.1. ecce qualiter legatũ valet,& tranſmittiẽ ad hr̃des,& tñ in eo habet locum cautio Mutiana,ad hoc,vt legatũ ſtatim poſſit peti,ergo p̃dicta rõ
19 non eſt bona. ¶† No.tñ,q̃ cautio Mutiana locũ habet in don. cã mort.tex.eſt in §.q̃ verò nunc ſequiẽ.in Auth.de nup.quem reputat ſingularẽ Lud.in ſingularib.ſuis.84.inc. dubitat an cautio.idẽ tenet Bal.per illũ text. in Auth. cui relictũ.in 8.not.C.de
* indi.vid.tollen.¶Stat ergo,q̃ gl.hic malè dicit,& *& cõiter reprobatur*,niſi eã ſalues, q̃n cautio Mutiana interponeret in tranſactione,& ſic in ꝯctib.de volũtate aduerſarij, ſicut aliud p alio volente aduerſario ſolui põt. l.ſi rẽ.1.§. oĩs.ff.de pig. act. ita ſaluat Bart.iſtã gl.in d.l.Mutianæ.in 2.col.Sal.& Mod.hic,& Pau. de Caſt.in l.ſi pro fundo.ff.eo.ſed Bart.hic in 3. col. ſubtllius reprobat gl.q̃a datò ẽt, q̃ cautio Mutiana haberet locũ in ꝯctib. tñ adhuc iſta gl.malè diceret,q̃a adhuc in tranſactione nõ poſ-
20 ſet habere locũ, q̃a tranſac. fiunt ſub modo, † & cautio Mutiana habet locũ non in modo, ſed in conditionib. negatiuis. Tu aduerte, q̃ imo tranſactio, ſicut & alij ꝯctus innominati', nedũ põt fieri ſub modo,imo ſub conditione.text.eſt in l.ſi ſuper poſſeſſione. & ibi ad hoc not.Bal. s̃.eod.gl.in l.ſi intra.ff.de pact.dot. in l.ſi qs cũ debitore. reprobata gl. ibi ff.de iureiur. & Bart.met hic in vlt.col.¶Salua ſubtiliter Bart.q̃ non ignorauit tranſactiones poſſe fieri ẽt ſub conditione, vt ipſemet Bart. in vlt.not.declarat,ſed voluit dicere,q̃ in hac.l.nõ apparet,an trãſactio fuerit facta ſub modo,vel conditione,& in dubio debet præſumi facta ſub modo,vt eſt doctrina not.Bar.in l. cũ mota.

in

ADDITIONES.

a ¶Communis ſententia.Pro qua vide etiam eundem Iaſ.in l.dedi, colu.2.ff.de cond.cauſ.dat.

b ¶Et non in contractibus. Adde glo.& Bart.in l.Mutiana.ff.de cond. & demon. Bart.in l.1.C.de pact.

Source : BIU Cujas

in 1.col.vbi dixi.ſ.eod.& ita regulariter fiunt,ergo cautio Mutiana in hac.l.locū habere non poſſet.¶Itē aduerte dū Bar. di-
a cit, ꝙ cautio Mutiana habet locū in conditionib. [a] negatiuis, innuit,ꝙ in conditionib.affirmatiuis locū habere nō poſſit.Sed ℈rium tenet ipſemet Bart. in d.l. Mutianæ. in 2.col. & ibi Imol. & Raph.Cu.p text.not.in l.Titio fundus.ff.de cond.& dem.ſed ille text.nihil probat:nā ibi erat duplex conditio, vna in ꝑſona primi negatiua, aliā in ꝑſona ſecundi affirmatiua,vnde ibi cautio Mutiana interponit ꝓp primā conditionē negatiuam, non autē ꝓp ſecundā affirmatiuā, cui non conuenit. ¶Teneo tñ,ꝙ cautio Mutiana ēt locū habet in cōditionib. affirmatiuis,quæ ꝑñt impleri in vita, & habent annexā negatiuā, puta lego tibi centū,ſi cū hērdib. meis ſteteris,nā habet effectū negatiuæ ſi nō receſſeris, ꝑ text.in l.pater Seuerinam.§.ſocrus. à ℈rio ſenſu.ff.
21 de cond.& dem.¶† Succeſſiuè dubitat Bart. cū tranſact. *cōiter*
* *fiant* ſub modo, an ſaltē habeat locū cautio modalis, q̄ qualis ſit.ſ.declaraui.& diſtingue,vt hic per eū.pondera,ꝙ Bart.vult, ꝙ l.inſulā.§.1.ff.loca. nō habeat locū niſi in ℈ctib. bonæ fid.idē tenet Bart.in l.naturalis.§.ꝙ ſi faciā.ff.de præſcrip.ver. ¶Cōtrariū, ꝙ imò cautio modalis habet locū ēt in ℈ctib. ſtricti iur. & ℈ñt.d. l.inſulā.§.fi. tenet ipſemet Bart. & melius in l. quib.dieb. §.Termilius.in 5.col. ff.de cond.& dem.& iſtam ℈rietatē Bart. ponderat Imo.in d.l.Mutianæ.in princ.¶Itē aduerte, inquantū concludit Bart.ꝙ cautio modalis haberet locū in tranſactione, ſi eſſet interpoſita ſuper ℈ctu bonę fidei,ſecus ſi ſuper ℈ctu ſtricti iuris.Bald. verò tenet indiſtinctè, ꝙ cautio interponi poſſit, q̄ tranſactio aliter perfectè impleri non pōt,ꝑ l. ſtatuliber rōnem.ff.de ſtatulib.Tene indiſtinctè ℈ Bart. & Bald. ꝙ in tranſactione,& in alijs ℈ctib. innominatis nunq̄ cautio modalis pōt interponi,patet,ꝙa interponitur,q̄ nata eſt actio, ſed ſolū obſtat exceptio,vt ſupra declaraui, ſed in tranſactione non eſt nata actio,niſi ſecuto implemento.l.ex placito. C.de re.permu.ergo ibi non cadit,ſm oēs Mod.hic,& Imo.in d.l.Mutianę.& dicit Pau.de Caſt.hic,ꝙ iſta opin. ℈ Bart. eſt vera, ſicut Deus eſt Deus.¶Sum in hac parte gl.ibi,nec obſt. ꝙ ſi ſtipulor. iſtā opp. forma melius,vt vadat ℈ ea,quæ ſuperius dicit gl.q̄ ℈ tex.nam ſuperius gl.formauit,& ideo in hac.l.nō pōt actor agere, eo ꝙa perfectè non pōt implere.Contra,ꝙa ſi ſtipulatus eſt, pōt agere,vt hic.& l.cū proponas.2.ſ.de pact. & tñ q̄ perfectè nō implet,non deberet poſſe agere,ſaltem in effecta,ꝙa obſtat exceptio,q̄uis ſit ℈ctus nominatus.l.Iul.§.offerri.ff.de act. emp.glo. ñdet vno modo,aliter ñdent Bart. & Doct.¶Tu autē dic clarè, ꝙ dr̄ia eſt inter ℈ctus innominatos,ex ꝙbus nō pōt agi,q̄ perfectè non implet,dato,ꝙ impleuerit eo modo, quo pōt,& inter ℈ctus nominatos,ꝙ ipſo iure abſque aliquo implemento producunt actionē,vt eſt text. melior de iure in l.iuriſgentiū.in prin.ff.de pact.ſi agens nullo modo impleret,obſtaret exceptio. d.l.Iul.§.offerri.ſed q̄ implet eo modo,quo pōt,ex ſtipulatione, vel ex ipſo ℈ctu nominato agit mero iure,& in effectu,ꝙa nulla obſtaret excep. text.eſt hic, & in l.cū ꝓponas.2.ſ.de pact. per quæ limita tex.in d.l.Iul.§.offerri.& eſt ratio diuerſitatis,ꝙa in ℈ctib.innominatis agit̄ de actione producenda, ſed in ℈ctibus nominatis agitur de actione mero iure nata defendenda, nec obſt.exceptio,vnde facilius defenditur id,ꝙ eſt in eſſe productum,q̄ aliq̄d de nouo producatur.l.patre furioſo. ff.de his,
a2 ꝙ ſunt ſui,vel alie.iur.c.quemad.de iureiur.tolle ſimile.† Nam oblatio in ℈ctib. nominatis habet vim ꝑfecti implementi, vt poſſit agi,& non obſt.exeep.ſecus eſt in ℈ctib.innominatis.glo. eſt not.in l.iuriſgen.in prin. in gl.magna.in verſ.facias.ff.de pac. & ad p̄dicta vltra Doct.hic, adde Cyn. & Mod.in l.1.ſ.de pact. ¶In ſexta parte gl.ibi,item not.ñde melius ad l. cū mota.ſ.eo. ꝙ ideo ibi agit̄ ex tranſactione facta pacto nudo, ꝙa ibi perfectè fuit impleta ex renunciatione,q̄relæ, & morte matris, quæ ambo impediunt inſtaurationē,vt ibi declaraui.¶Sum in vlt.
23 parte.gl.ibi, item q̄ eſt dr̄ia.vbi quærit gl. † q̄ dr̄ia ſit inter ℈ctū innominatum, & tranſactionē, intellige de ℈ctu innominato facio,vt des,habendo reſpectum ad caſum huius. l.glo. leuiter ñdet,ꝙ in ℈ctu innominato facio,vt des,factum pōt perfectè impleri, & poſtq̄ fuerit perfectè impletum, amplius reuocari non pōt,ſed in tranſactione,de qua loquitur iſta.l.factum non poterat perfectè impleri, iſta dr̄ia procederet reſtringēdo ſę ad caſum huius.l.ſed ſi qō gñaliter formetur,dr̄ia gl.non eſt bona. ¶Dic ergo veram dr̄iam ſm Fulg.hic, ꝙa tranſactio nunq̄ pōt fieri niſi ſuper re dubia.l. 1.ff.eod. ſed ℈ctus innominati pñt fieri vbi nulla penitus eſt lis. ¶Capio gl. in verſ. pendente. q̄ diuido in tres.In prima declarat text.vno modo.In ſecunda, q̄ eſt ibi, vel dic pendet.declarat text.alio modo. In tertia ibi,ſed arg.℈. gl. opp. non ℈ text. ſed ℈ declarationē ſecundam proximè factā, in qua dixerat, ꝙ per diuiſionem factam ex cā tranſactionis non deſinit eſſe dñs, ℈ d.l.3.§.ſed & ſi is.ff.ad l.fal. vbi ſm gl. videtur eſſe text. q̄uis verè text.clarè non dicat, ꝙ dimiſſio aliquarum rerū legatarum facta hr̄di ex cā tranſactionis importat translationem dñij.text.tñ ibi non ita clarè decidit, & q̄ſic decideret,rñde,vt per Bart.hic in fi.¶Capio gl.fin.in verſ. vrget. q̄ diuide in quatuor partes. In prima remouet tacitum ℈rium, declarando text.In ſecunda,quæ eſt ibi, ſed vſquequo.format quæſtionem,de qua dr̄ in l.ſi maior annis. ℈.eod. In tertia, quæ eſt ibi,item opponitur.gl.opponit à partib. ſufficienter enumeratis,& bene rñdet,tenendo vlt.partem reſponſionis, ꝙ q̄ cōpetit cond.ob cām,non competit ex pacto, imò ex delicto extra id,ꝙ agitur,vt declaraui.ſ.in gl. magna.in princ. In quarta, quæ eſt ibi,item ꝙ dicit dari.gl.opponit ℈ tex. & reſpondet per viam fallentiæ hic,ꝙ ratio fallentiæ eſt,quia accuſationes intentantur ad pœnam,& ſic ſunt odioſæ, & ideo ſi ſemel fiat tranſactio,quamuis poſtea non obſeruetur, non eſt licitum redire ad tales accuſationes,quæ odioſę ſunt.l.ſi tibi.§.quædā.cū gl.ff. de pact.iuncta regula.c. odia.de reg.iur.in 6.& l. cū quidā. ff.de lib.& poſth.& per iſta cum laude Dei eſt impoſitus finis huic.l.

ADDITIO.

a ¶In conditionib.negatiuis. Adde Bald.in Anth.cui relictum. in 3.col. C.de indict.vid.tollen.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio generalis generaliter obſtat in omni eo, quod ſuper actione propoſita includi poterat,non in eo,quod includi non poterat,licèt tranſigens per errorem includi putaret.*
2 *Quitatio generalis non extenditur ad res occultatas.*
3 *Tranſactio quantuncunque generalis non extenditur ad ea, de quibus non eſt cogitatum.*
4 *Bonum eſt arg. à tranſactione ad ſententiam.*
5 *Indefinita æquipollet vniuerſali.*
6 *Sententia regulatur ſecundum probationes.*
7 *Sententia generalis, & etiam tranaſactio generalis reſtringuntur ad proſecuta in iudicio,niſi ſcienter,& dolosè omiſiſſet alias ſpecies proſequi.*

LEX LXXIX.

Vb prætextu ſpecierū.

Iſta eſt ſcabroſa. l.prę ſertim in verſ.error autem.Et dicit Pau.de Caſt. ꝙ iſta.l. & ſimiles habēt materiā periculoſam, quæ licèt quotidiana ſit,pauci tñ habent illā præmanib.& in prima parte.l.pone caſum, ſm ea, q̄ vidimus in l. age.ſ.eod.ſm Pau.de Caſt.hic. In actione gñali, vel vniuerſali, puta in actione tutelæ, vel curæ, q̄ gñaliter qs intentauit ℈ eū, qui fuit tutor,vel curator ſuus,& petijt gñaliter reddi vniuerſalē rōnē de omnib.geſtis,& adminiſtratis, & conſignari reliqua, q̄ penes ſe habet, poſtea aliquo dato fuit facta tranſa.gñalis, & ille fuit gñaliter liberatus,poſtea reperitur penes iſtum quondā tuto.vel cura.certa res,vel certa ſpēs,quæ in veritate erat patris ipſius quondam pupilli, an illa tranſac. gñalis obſtet in iſta re, vel in iſta ſpē poſtea reperta?ñdet Imperator,ꝙ ſic,ꝙa ex quo petitio fuit gñalis,& tranſ.gñalis,tranſ.gñalis in omnib.prę iudicat etiam in his,quorū notitia poſtea deuenit,ideo præcauendum eſt multum à ſimilib.tranſactionib.gñalib.facit text.in l.ſi. in fi.C.de dot.promiſ.& ibi not. Ang. imputandum.n.eſt actori,ꝙ tranſactionem ita gñalem fecit. ¶† Tranſactio gñalis gñraliter obſtat in omni eo,ꝙ ſuper actione propoſita includi poterat,non in eo,ꝙ includi non poterat,licèt tranſigens per errorē includi putaret.h.d.Et diuiditur in duas partes, prout duo ponuntur dicta.Secunda eſt in verſ. error. vbi neceſſariò habes intelligere text.ꝙ ponatur exceptio à regula,ad hoc, vt aduerſariua denotet diuerſitatem in facto, & in iure, prout facere dēt. gl.in l.ſed & ſi lege.in prin.ff.de peti.hær.Bart.in l.hoc amplius. §.de his autem.ff.de dam.infect.¶No.1.regulam, ꝙ tranſactio gñaliter facta non reſcinditur prætextu ſpecierū poſtea repertarum, ſicut nec reſcinditur prætextu inſtr̄i de nouo reperti. l. ſub prætextu.ſ.eod.Et rō huius.l.eſt,ꝙa imputandum eſt actori,ꝙ ſermone nimis effuſo gñalē tranſactionē fecit.l.ſi.in fi.C.de dot.promiſ.& dicam in l.ſi de certa.℈.eo.ex hoc apparet,ꝙ iſta. l.debet intelligi,q̄ petitio fuit gñalis,& ſimiliter tranſactio gñalis,vt dicit gl.1.in prin.ſi autem petitio fuiſſet ſpālis, tunc tranſactio licet gñalis,non præiudicaret niſi in illa ſpecie,& tunc loquitur.l.ſi de certa.℈.eo. vbi autem proſecutio litis fuiſſet ſpālis ſuper certa ſpecie adminiſtrationis tm̄, tunc loquitur. l. age. ſ. eo.ſic concorda iſtas.ll.in iſta materia,quam Pau.de Caſt.dicit eſſe quotidianam,ſed periculoſam,pauci præ manib. ſm eum habent iſtas.ll.¶Pro intellectu,& practica huius regulę formo quæſtionem,quam Raph.Fulg. dicit habuiſſe de facto in perſona cuiuſdam nepotis ſui: aunculus huius nepotis adminiſtraue rat tutelam,& ſucceſſiuè curam iſtius nepotis, quib.finitis,iſte nepos egit cum auunculo, petens reddi gñalem rōnē de omnib.adminiſtratis,tam ratione tutelæ,quàm curæ,pendente lite fecit trāſactionem gñalem cum eius auunculo hoc modo, quia auunculus dedit certam quantitatem pecuniæ, & nepos

eum

Source : BIU Cujas

eum gñaliter liberauit, quib. factis accidit, ꝙ vxor huius auunculi veniens ad Eccleſiam habebat quædam localia, plerique dixerunt huic nepoti, ꝙ iſta iocalia erant matris ſuæ, & ea portauit in dotē, vel ſupra dotē, & ꝙ peruenerunt ad manus auūculi occaſione tutelæ, vnde iſte nepos intendens ea vendicare, non obſt. tranſactione gñali, petiit conſilium à Raph. Fulg. q ſibi conſuluit, ꝙ petere non poterat per hanc. l. ipſe tñ aſpernatus conſilium Fulg. petijt in iudicio, & lata eſt ſnīa ꝯ eum, per
a iſtā. l. ita rñdet Fulg. & alij non tangunt. ¶ Ego puto [a] oppoſitū, & ſic malè fuiſſe iudicatum, primò per text. in l. tres fratres. ff.
e de pact. allegat. in gloſ. † vbi quitatio gñalis non extenditur ad res occultas dolo, prout p̄ſumitur in iſtis mobilib. pretioſis, q̄ ſemper occultauit, nec eius vxor vnq̄ portauit, niſi poſt factā tranſactionē, & iſto caſu fallit regula huius text. vt hic in glo. 1.
b ¶ Secundò moueor, [b] qa in gñali rranſactio, vel gñali liberatione nō veniunt ea, quæ p̄nt vendicari rōne dñij, ratio, vt hic dicit glo fin. quia tranſactio generalis fit ab obligationib. perſonalib. ꝯctis occaſione adminiſtrationis. tutelæ, vel curæ, ergo non extenditur ad actioaes reales. & de hoc eſt text. in l. Aurelius. §. Meuia. & ibi not. Bart. ff. de lib. leg. Bart. in l. non ſolùm. 2. §. fin. eod. tit. Bald. in l. pactum. in 12. q. C. de colla. Ang in conſ. 85. ꝙ incipit, Brunellus notarius. d. Alex. in conſ. 46. ꝙ inc. viſis, & accuratè conſideratis. in 3. col. iib. 1. & in conſ. 314. ꝙ inc. circa primum dubium præſuppono. in 2. vol. 2. & 3. col. & illum text. in d. §. Meuia. reputat ad hoc ſingularē Bal. in l. cùm neceſſitatem. C. de fideic. ¶ Tertiò confirmo, & eſt idem in effectu cum præcedēti, qa gñalis remiſſio, vel tranſactio facta ſuper tutela, licèt liberet quē à dolo, vel culpa, non tñ liberat, quin reſtituere teneatur rem apud ſe conſtitutam. l. ſi ei cui. ff. de lib. leg. ſm Bart. in l. ſi vnus. §. illud. & in l. tres fratres. ff. de pact. & Bald.
3 hic. ¶† Contra principalem regulā huius text. opponit Bart. c
c ꝙ tranſactio quantuncunque gñalis non extenditur ad ea, de quib. non eſt cogitatum, & rñdet, vt hic per eum. ¶ Adde, ꝙ idem eſt in iuro, ꝙ etiam non extenditur niſi ad ea, de quibus partes cogitauerunt, & non ad alia. text. eſt in c. veniens. & ibi
d gl. cum ſi. de iureiur. [d] quamuis iuſm habeat mirabilē effectū, ꝙ vbi aliàs requiritur ſpecialis conſenſus, & non ſufficit gñalis, ſi aliquis gñaliter conſentiat, & iuret, iuſm habet vim expreſſi, & ſpecialis conſenſus, ita ſingulariter dicit Bald. in l. 1. in 2. q. C. commo. & ad ſolutionem Bart. hic, q̄ præſumatur ſaltē gñaliter cogitatum, & ex quibus, & quomodo cognoſcatur, vide Bart. not. declarantem in l. ſi de certa. in vlt. col. j. eod. quem ſequitur Pan. in c. 1. extra eod. ¶ Capio gl. primam in verſ. ſub prę textu. q̄ diuide in octo. In prima declarat, in qbus terminis procedat regula huius text. & bene dicit. In ſecunda, quæ eſt ibi, niſi dolus. ponit tres fallen. ad text. & hoc modo remouet tres opin. ¶ Prima fallen. eſt, q̄ illæ ſpecies eſſent dolo occultatæ. l. tres fratres. ff. de pact. & ratio huius fal. eſt duplex. prima, qa dolus eſt crimen, ſeu delictum, gl. in l. 1. & ibi Bart. in fi. not. ff. de fideiuſ. tut. ſed delictum nemini debet prodeſſe. l. ſiue hērditaria. in fin. ff. de nego geſt. l. relegatorum. in fi. ff. de interdi. & relega. l. itaque fullo. ff. de furt. ſecunda ratio eſt, qa cùm occultans ſit in dolo, & gñaliter tranſigens ſit in culpa, faciendo tranſactionem ſic gñalem, ergo dolus debet culpæ præponderare. l. item ſi obſtetrix. in prin. ff. ad l. aquil. ¶ Secunda fallen. eſt, q̄ pater generaliter tranſegiſſet, talis tranſactio non præiudicat in rebus, q̄ ſunt filiorum. l. de re filiorum. ff. eod. ¶ Tertia fallen. eſt in vlt. voluntatib. in quib. ſpeciale eſt, vt tranſigi non poſſit, niſi inſpectis, & cognitis verbis teſtamenti, aliàs tranſactio non valet. l. de his. & l. non eſt ferendus. ff. eod. ¶ In tertia, quæ eſt ibi, ſed ꝯrium. gl. opponit, & ſe remittit, dic, ꝙ ibi proſecutio fuit ſpecialis, vt ibi dixi. ¶ In quarta, quæ eſt ibi, item ꝯ. j. de iudi. gl. opponit ꝯ tex. & dupliciter ſoluit, ſed dicit, ꝙ prima ſol. non placet, & quamuis vltra non declaret, ratio eſt, quia ſi in d. l. 2. petitio fuiſſet ſpecialis, certè ſententia gñalis non præiudicaret etiam mero iure, niſi in ſpecialiter petitis, cùm iudex non poſſit condemnare in plus, quàm ſit petitum. §. ſi minus. cum gl. ſm communem intellectum. inſt. de actio. ita dicit gl. in d. l. 2. in effectu. Gl. ergo tenet ſecundam ſol. faciendo dñiam inter ſententiam,
4 & tranſact. & aſſignat rōnē diuerſitatis, vt habes in ea. † Iſta ſecunda non valet, cùm bonum ſit arg. à tranſactione ad ſnīam, & èꝯ. l. non minorem. ff. eod. & tñ ſtante fundamento glo. nunq̄ procederet arg. Vera ergo ſol. ſm Doct. eſt, ꝙ in d. l. ſecunda, petitio bene fuit gñalis, tñ actor non eſt proſecutus niſi vnam ſpeciē, meritò ſnīa quamuis gñalis non præiudicat in effectu, niſi in ſpecie proſecuta, an idem ſit in tranſactione, eſt pulchrū dubium, ſiatim. j. dicam. ¶ In quinta, quę eſt ibi, itē & q̄ eſt petitio. gl. remouet aliud ꝯrium, & dum dicit, ꝙ non placet, dic per rōnē, q̄ aſſignaui in parte præcedenti. ¶ In ſexta, quę eſt ibi, item huic ꝯ glo. opponit ꝯ text. & tripliciter ſoluit. prima ſol.
5 nō valet, † qa indefinita æquipollet vniuerſali. c. ſolitę. de maio. & obe. l. ſi plures. ff. de leg. 3. l. ſi plurib. & ibi latè Bart. ff. de leg. 2. glo. in c. vt circa. de elect. in 6. tene ſecundam ſol. quæ vera eſt. ¶ In ſeptima, quæ eſt ibi, ꝙ hic dixi. glo. extendit hunc text. ¶ In octaua, & vlt. quæ eſt ibi, item quære hic. gl. format quæſtionē, de qua ſe remittit. ſ. an in gñali trāſactione, vel liberatione cō-
e prehendatur, &c. [e] ¶ Redeo ad quartam partem, in qua dixi ſm Doct. ꝙ qñ actor gñaliter petijt in libello, ſed poſtea nō eſt proſecutus niſi vnā ſpeciem, ꝙ ſnīa gñalis in effectu non præiudicat niſi quantum ad illam ſpeciē proſecutā, pulchrū eſt videre, an idem ſit in tranſactione. gl. ſentit, ꝙ non, & expreſsè ſequuntur Bal. Sal. Fulg. & d. Alex. hic. Sal. in l. age. poſt gl. ſ. eo. d. Ant. de Butr. in c. 1. in 3. col. extra eod. & ibi Io. de Imo. dicit, ꝙ iſta opi. eſt de iure defenſibilis, ꝙ aliud ſit in tranſactione gñali, quæ non reſtringitur ad ſpeciem proſecutam, imò imputandū
6 eſt parti, quæ ſic gñaliter tranſegit, aliud eſt in ſnīa, † qa ſnīa regulatur ſm probationes. l. de qua re. ff. de iud. & iudex præſumitur iudicaſſe ſm probationes ſibi factas. l. 2. verſ. ꝙ non arbitramur. C. de offi. ciui. iud. ideo per acta probatoria declaratā ſnīa. l. pen. cum gl. C. de ſen. quæ ſine cert. quanti. ¶ Tene ꝯriū, ꝙ idē ſit in tranſactione, ꝙ in ſnīa, vt reſtringatur ad ſpeciem proſecutam tm̄. primò, per æquiparationem. l. non minorem. ſ. eod. quæ nunq̄ procederet, ſi eſſet verum fundamentum partis ꝯriæ. Secundò per text. in l. age. ſ. eo. & ita limita regulam huius tex. ita tenent Pet. Cy. Ray. Fran. Tigri. Bar. Ang. & Pau. de Caſt. hic. Iac. Butr. in l. ſi de certa. j. eo. Ang. in l. tres fratres. ff. de pact. Pan. in c. 1. in vlt. col. exrra eo. idem tenet Inn. in c. conquerēte. de of. ord. quē ibi refert, & ſequitur Imo. in 12. col. q eſt ſibi ꝯrius. ¶ Capio gl. fi. in verſ. pōt. iſta gl. pp ꝯrietatem, q̄ eſt in verſ. error, & principium. l. ponit duos principales intellectus, & primum ſubdiuidit in tres, & qa ille ver. error. eſt valde ſcabroſus, & gl. inordinatè procedit, ideo pro intellectu gl. & text. aduerte, ꝙ gl. ponit duos intellectus principales, qui ſunt de directo ꝯrij. Primus præſupponit tranſactionem non obſtare in re, in qua eſt erratum, & hoc modo in verſ. error. ponitur fallentia ad regulā primā text. Alius intellectus præſupponit totū èꝯ. ſ. tranſactionem gñalem nocere, ēt in eo in quo eſt erratū. ¶ Primus principalis intellectus eſt, ꝙ verſ. error. intelligitur in actore, & tunc verba text. in fi ibi, [nihil pōt nocere.] debent intelligi. ſ. tibi actori tranſigenti. ¶ Iſte primus intellectus variatur altero de trib. modis. Primis duob. intelligit, q̄ error fuit in poſſeſſione, & tunc oportet in conſtructione nimiū tranſportare literā hoc modo, error autem rei conſtitutæ apud alium nihil pōt nocere circa proprietatē, & iſtud facit nimiam violētiam literæ. ¶ Ideo tertio modo legit in fin. gl. & ille finis debet iungi cum prima parte, & ita gloſ. valde inordinatè procedit, ꝙ iſte verſ. error. intelligitur, q̄ error actoris trāſigentis fuit circa do-
* miniū rei, vt clarè dicit litera, & iſte eſt verus, *& cōis intellectus.* ad iſtum intellectum vadit quæſtio gl. ibi, ſed quid ſi actor ſcie bat. ¶ Secundus prin. intellectus ponitur per gl. ibi, alij dicunt. vbi aduerte, ꝙ ille verſ. non eſt referendus ad quæſtionem glo. præcedentem, ſed ad text. ꝙ verſ. error. intelligit in re, & verba diligantur ad reū, vbi nihil pōt nocere. ſ. reo, & tunc in verſ. error. non ponitur fal. ſed extenſio primæ regulæ. Iſtū intellectū dicit Bart. poſſe teneri, præſupponendo, ꝙ nullus dolus in occultādo talem rē ex parte rei proceſſerit, ſed error, pp aduerſatiuam, q̄ non aduerſaretur in iure, vt debet, vt ſuperius dixi, vn de tene tertium intellectū prin. ¶ Iſtis ſic præmiſſis, diuide iſtā gl. in quinque. In prima ponit primū intellectū in actore errante circa poſſeſſionē rei, vno modo. In ſecunda, alio modo, ibi, vel èꝯ. In tertia, quæ eſt ibi, ſed qd ſi actor ſciebat. format quæſtionem, quæ iungi debet vltimæ parti gl. In quarta, quæ eſt ibi, alij dñt. gl. ponit ſm principalem intellum. In quinta, quę eſt ibi, vel primò. gl. reuertitur ad primum intellectum, tene ergo pp aduerſatiuam, ꝙ text. loquatur in errore actoris errantis circa dñium, & non circa poſſeſſionem. ¶ Tu ſubtilius conſidera, ꝙ

text.

ADDITIONES.

a ¶ Puto. Pro Iaſ. facit Bartol. in l. dominus. Sticho. §. fi. ff. de pec. leg. & Aretin l. actione. ſ. eod. col. 2. latè Soc. lib. 3. conſ. 63. difficultatem, &c. facit Soc. lib. 2. conſ. 59. in præſenti. PVRPV.

b ¶ Vide not. Alex. lib. 6. conſ. 48. viſis, & accuratè. col. 2. & declarat lib. 1. conſ. 47. ſuper primo. col. 4. Ang. conſ. 187. col. 3. vbi idem tenet in l, legato. Fel. in c. fin. col. 3. de præſcrip. Alex. lib. 2 conſ. 168. requiſita. col. 2. repetito libr. 5. conſ. 20. & ad primam rationem dictam Deci. in l. contractus. ff. de reg. iur. col. antep. in fin. Barb. refert conſ. 41. 1. vol. col. 15. Bald. lib. 3. conſ. 331. quædam puella, &c. PVRPV.

c ¶ An actus extendatur ad incogitata. Iaſ. in l. cùm Aquiliana. ff. eod. Cor. lib. 3. conſ. 134. in litera P. PVRPV.

d ¶ Adde Iaſ. in l. 4. §. quæſitum. ff. ſi quis cau. Alex. 2. vol. conſ. 11. PVRPV,

e ¶ An tranſactio generalis præiudicet, quando proſecutio ſpecialis præiudicat de quo vide in fi. huius. l. † Et quæ ſcribit Rip. Reſponſ. 100. Gabriel. cō. opi. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 4. nu. 16. 21. & ſeq.

Source : BIU Cujas

text. fundat ſe in duobus: primò in errore circa dñium rei. Secundo, qa talis res tpe tranſac. erat penes tertium extraneũ, extra perſonas tranſigentium: nam ſi poſtea res perueniat ad manus eius, cũ quo tranſegit, tranſactio ſibi nihil nocet, quin poſſit talem rem petere, ſed certè neutrum vr̃ neceſſarium: nã error nihil facit, qa ẽt ſi ſciuiſſet rẽ eſſe ſuam, & non erraſſet, procederet iſte text. qa in gñali tranſactione non includitur vendicatio rõne dñij, vt dixi in primo not. s. in tex. & per hoc vr̃ non referre, ꝙ poſſeſſio eſſet penes alium, qa ẽt ſi fuiſſet penes illũ, cum quo tranſegit, tranſactio nihil noceret quo ad actionẽ realem, qa tranſactio ſuper perſonalib. obligationib. nihil nocet quo ad realem actionẽ, vt dixi in tex. pp hoc aduerte, ꝙ neceſſe habes intelligere text. ꝙ tranſactio taliter fuerit facta, ꝙ etiã præiudicaſſet in realib. & ſic etiam in dñio, niſi res fuiſſet penes alium, vt cũ myniſterio præſupponit tex. aliàs fruſtra quæreretur de dñio, vnde oportet præſupponere ſm Bal. ꝙ tranſactio fuerit gñaliter facta in oĩb. adminiſtratis, & redditione reliquorum. l. cùm ſeruus. ff. de cond. & dem. cùm ergo eſſet liberatus à reſtitutione reliquorũ, & ſic rerum, quas habet penes ſe, tolleretur vendicatio, niſi res fuiſſent penes alium, quo caſu cum tpe tranſact. ipſe non poſſet conueniri rei vend. qa non poſſidebat, ſed alius, ideo trãſactio nihil nocet, ſed caue, qa ẽt iſto modo error dñij nihil facit in tex. ¶ Vltimo, pro complemẽto huius. l. in quantũ. s. tenui in quarta parte primæ glo. † ꝙ ſnĩa gñalis, & ẽt tranſactio gñalis reſtringuntur ad proſecuta in iudicio, limita, niſi ſcienter, & dolosè omiſiſſet alias ſpecies proſequi. tex. eſt not. in l. de reb. in fi. ff. de arb. quem text. ad hoc reputant ſingularem Bart. & alij in l. 2. C. de iud. & Bald. in c. paſto. §. quia verò. circa fi. de of. deleg. & in c. exceptio. de excep. Ang. & Lud. Ro. in l. ſcire debemus. in prin. ff. de verb. oblig. idem tenet Batt. in l. & an eadem. §. actiones. in 3. col. ff. de excep. rei iud. Pan. in c. 1. de tranſact. & Saly. hic, quaſdam alias limitationes ponam in d. l. 2. C. de iud.

7

SVMMARIVM.

1 *Non auditur allegans turpitudinem ſuam.*
2 *Si iudex tulit ſentectiam contra aliquem, & poſtea ſit effectus eius hæres, an poſſit appellare, & dicere ſententiam ſuam iniquam.*
3 *Poſitioni criminoſæ quis reſpondere non tenetur.*
4 *Paria delicta mutua compenſatione tolluntur.*
5 *Dolus in contractibus bonæ fidei annullat ipſo iure contractus.*
6 *Dictio magis, quid importat.*

LEX XXX.

1 **Tranſactione finita.** † Qui aliquẽ dolo induxit ad tranſigendum, non põt petere trãſact. reſcindi occaſione ſui doli, qa turpitudinẽ ſuã allegaret. h. d. Et ita limitatur regula. l. ſub prætextu inſtr̃i. s. eod.

2 ¶ Not. ꝙ non auditur allegans turpitudinem ſuam ad ſuum commodum, de quo p gloſ. & Can. in c. inter dilectos. de don. gl. in c. tertio loco. de præſum. & in c. ex tenore. de conceſ. præben. Latè Bart. & alij in l. iuſiurandũ, ꝙ ex conuentione. §. procurator. vbi dixi. ff. de iureiur. ponit Sal. hic. † Et vide de iudice, q tulit ſnĩam ℨ aliquem, & poſtea eſt effectus eius hr̃s, an poſſit appellare, & dicere ſnĩam ſuam iniq̃, gl. habes, q̃ de iure ciui. reputatur ſing. in l. 1. ff. de excep. rei vend. & traditæ. adde tñ, ꝙ licèt ille, q commiſit dolũ, non poſſit allegare dolũ propriũ ad infringendum tranſactionem, põt tñ dicere geſtum. l. reſiſtẽte, non obſt. dolo ſuo. gl. eſt not. in l. à diuo pio. s. de ritu nup. q̃ ad hoc reputat ſingularem Bald. in l. 1. C. plus valere, ꝙ agi. & in l. non dubiũ. in 9. opp. C. de legi. & in l. filios debitoris. C. de reuo. his, q̃ in frau. cred. ¶ Secundò eſt text. ibi, ℨ quos preces fundis, ꝙ confeſſioni proprię ẽt continenti turpitudinẽ ſtandum eſt. ¶ Vltimò not. ex text. ibi, nec non criminoſum, ſm Bar. & alios

3 hic, † ꝙ poſitioni criminoſæ qs nõ tenetur rñdere, tñ iſte text. parum facit, de quo per Bart. in l. Marcellus. in prin. ff. re. amo. & in l. q iuraſſe. §. ſi pater. ff. de iureiur. & in l. 2. §. ꝙ obſeruari. C. de iura. cal. Can. in c. 2. de confeſ. ¶ Capio gl. vnicam ſuper verbo magis, q̃ diuido in duas. In prima remouet ſimul duo ℨria. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſic ergo not. colligit ex text. duo not. ad, q̃ allegat multas concordantes. ¶ Redeo ad primam partẽ, & primum ℨrium eſt, qa dictio magis, poſita in text eſt compratiua, ergo præſupponit dolum ex parte vtriuſq; ergo dolus

4 debet cum dolo compenſari. l. ſi duo. ff. de dolo. † nã paria delicta mutua compenſatione toltuntur. l. viro atq; vxore. ff. ſol. marr. pp hoc ℨrium glo. dicit, ꝙ dictio magis, ſtat electiuè, non autem comparatiuè, ſicut dñt Grammatici in illo exẽplo, volo magis eſſe diues q̃ pauper, ſed gl. inaduertenter loquitur, & dictio magis, ſtat comparatiuè ſm Cy. Bald. & Sal. hic, & hoc p arg. proprium gl. ꝙ eſt, ex quo dolus cum dolo compenſat, & ſic vterque dolus tollitur, ergo tranſac. remanet firma. ¶ Secũdum ℨrium gl. eſt, ꝙ imò non obſt. dolo trãſactio valet, ſi paſ-

5 ſus dolum vult eam valere. gl. fatetur, & bene, † vnde no. ex gl. limitationẽ ad regulam, q̃ habet, ꝙ dolus in ℨctib. bonæ fidei annullat ipſo iure ℨctus. l. & eleganter. in prin. ff. de dolo. procedit, qñ paſſus dolum vult: nã ſi vellet ℨctũ valere non obſt. dolo, valeret, ne illud, ꝙ eſt inductum in fauorem, retorqueatur in odium, & damnum, ℨ. l. ꝙ fauore. C. de leg. adde, ꝙ idem tenet gl. in d. l. & eleganter. in prin. & gl. in l. iuriſgen. §. prætor ait, ſuper verbo dolo malo, & Ang. ad hoc not. ff. de pact. Bal. in l. 1. in 3. col. C. plus vale. ꝙ agi. Pau. in c. dilecti. de emp. & vend. co gitur tñ declarare, an velit ſtare ℨctui, an verò velit, ꝙ ℨctus ſit nullus, ita magiſtraliter declarat Bart. in l. Iul. §. ſi qs à colludente. ff. de act. emp. & non eſt alibi ſm Bald. in l. dolum. C. de peri. & commo. rei vend. not. Bart. in l. ſi quos. C. de decu. Bald. in l.

6 1. in 2. colu. C. plus valere, quòd agi. † Et de dictione magis, ad de Bald. in l. iubere cauere. ff. de iud. omn. iud.

ADDITIO.

a ¶ Turpitudinem ſuam. Adde gl. & Doct. in l. ſi ſeruus plurium. in §. fi. ff. de leg. 1. fallit vbi tractatur de periculo animæ, vt per gl. in c. inter dilectos. de don. & glo. fin. in. c. conſtitutus. de tranſ. & in c. ex tenore. de teſta. vide Fel. in c. lator. in 1. col. de re iud.

SVMMARIVM.

1 *Verba generalia tranſactionis, reſtringuntur ad rem, & cauſam, de qua litigatur.*
2 *Clauſula generalis ſequens, refertur, & reſtringitur ad rem, & cauſam prius ſpecificatam.*
3 *Refutatio generalis reſtringitur per ſpecialem ſatisfactionem.*
4 *Tranſactio generalis facta per verba generalia, tamen reſtringitur ad rem, ſuper qua litigabatur, idem in compromiſſo, & in calculationibus.*
5 *Nemo compellitur facere quitationes, vel liberationes generales.*
6 *Si debitor ſoluat mihi partem debiti, & ego creditor faciam generale pactum de non petendo, reſtringitur quo ad partem ſolutam.*
7 *Quando tranſactio est generalis, & reſtringi non poteſt ſalua ratione recti ſermonis, an valeat vt tranſactio, vel vt ſimplex liberatio, & an extendatur ad incogitata. num. 8.*

LEX XXXI.

1 **Si de certa re.** Iſta erit not. l. & h. d. in ſumma. † Verba gñalia tranſactionis reſtringuntur ad rem, & cãm, de qua

a litigabatur. h. d. a Et pone caſum in hac l. ſm Pau. de Caſt. hic, qñ aliquis erat debitor meus ex diuerſis cauſis, puta ex cã mutui in certa quantitate, ex cã depoſiti in certis reb. ex cã legati in alijs, pone, ego ex cã mutui petendo quantitatẽ, q̃ dico ſibi mutuaſſe, q̃ dico fuiſſe de centum ducatis, tranſegi ſecum pro 50. & in iſta tranſactione appoſui verba gñalia, promittẽs nihil amplius petere, poſtea verò volo petere aliud debitum ex alia cã, ipſe excipit de gñali tranſactione, in qua promiſi nihil amplius petere ab eo, quæritur an iſta verba gñalia gñaliter intelligantur, ꝙ nihil poſſim petere rõne alicuius debiti, an verò reſtringantur ad cãm mutui ſpecialiter intentatam. Imperator rñdet, ꝙ hoc ſecundo modo reſtringẽtur, ꝙ nihil poſſim petere, verũ eſt. ſ. occaſione illius mutui. ¶ Not. ex iſta l. duo, primò vnũ in gñre. ſecundo aliud in ſpẽ. ¶ Primò in gñre

a not. regulã, † ꝙ clauſula gñalis ſequens refertur, & reſtringit̃ b
b ad rẽ, & cãm prius ſpecificatã. Adde text. not. in l. ſi legatorũ. §. 1. & ibi Bart. ff. de leg. 2. facit. l. ſi plurib. ff. de ſol. l. ita qs promiſerit. §. fin. ff. de verb. oblig. latè Bart. in l. quæſitũ. §. 1. ff. de fun. inſt. Et ꝙ clauſula gñalis poſita poſt quædã ſpecificata ad illa ſolũ reſtringat̃, adde Bal. in l. pactũ. in 14 q. C. famil. erc. per quẽ not. ibi Bal. in 2. not. ꝙ verba gñalia indefinitè prolata recipiũt à vet bis ſpecialib. intellectũ. Adde ẽt, ꝙ Bal in l. fin. C. de hær. vel act. vẽd. per iſtam l. & aliàs per eum allegatas dicit, ꝙ verba gñalia dñt gñaliter intelligi, niſi diſtinguantur, vel limitentur per ſpe-

3 ciẽ, vt hic. † Similiter refutatio gñalis reſtringitur p ſpecialem ſatisfactionẽ. text. eſt in l. ſi ex maiore. quẽ Bart. ibi ita ſummat. C. de excep. Similiter renunciatio gñalis reſtringitur ad ℨctum ſpecialem, ſuper quo interponitur. l. iubemus. & ibi ad hoc no. Bal. C. ad Velleia. faciunt, quæ dicã. ℨ. in ſeq. not. intellige ſemp, vt per Bart. & alios hic, qñ talia verba pñt reſtringi ſalua rõne

4 recti ſermonis, aliàs ſecus, vt dicam in ſeq. not. ¶ † Secundò no, in

ADDITIONES.

a ¶ Et adde, quòd tranſactio ſuper ſorte extenditur ad pœnam. Alex. in l. 2. ff. ſi quis cau. Marſi. in l. ſi quis viduam. ff. de quæſtioni. col. 8. Spec. in §. fin. titu. de expen, colu. pen. limitat Bauer. in tract. iuramenti. in 17. virtute. ſed obſt. ratio, l. fin. C. de non nu. pec. & contra Baue. vide Dec. conſ. 240. & conſ. 206. Brun. conſ. 82. col. 1, Ang. conſ. 171. PVRPV.

b ¶ Reſtringitur. Anch. conſ. 180. viſa. Ang. conſ. 226. Alex. lib. 1. conſ. 127. viſis. Bald. in l. fin. §. neceſſi. ℨ. de bon. quæ lib. Pau. Caſt. lib. 1. conſ. 342. Alex. lib. 4. conſ. 306. viſo. † Et dic, quòd clauſula generalis, quæ ſubijcitur, non refertur ad ea, de quib. contrahentes ſpecificam fecerunt prouiſionem teſte Rol. cõſ. 59. nu. 48. lib. 3. l. doli clauſula. de verb. oblig. l. vxorem. §. fœliciſſimo. in fi. de lega. 3. aliqua not. Catel. verſ. clauſula. declara, vt per Rip. Reſpon. 145. ante nu. 4. Affli. dec. 182. num. 13. Neuiz. conſ. 69. num. 24. MASVER.

Source : BIU Cujas

In ſpecie ex hoc text. ꝙ tranſactio gñalis facta per verba generalia, tñ reſtringitur ad rem, ſuper qua litigabatur, concordantes ſunt in gl. Simile eſt in compromiſſo. l. ſi cùm dies. §. plenũ. ff. de arbi. Simile in cõputationib. ſeu calculationib. l. emptor. §. Lucius. ſm verum intel. ff. de pact. ſic etiam in pactis. l. ſi ex plurib. ff. de ſol. l. fin. §. item quæſitum. ff. de cond. indeb. ¶ Limita, niſi ſint acceſſoria illius rei, puta, fructus, vel pœna. l. 2. in princ. ff. ſi quis cau. l. fin. ff. de eo, ꝙ cert. loc. ſm Bar. in l. Aurelio. §. Caius. circa fin. ff. de lib. leg. Saly. & Mod. hic. ¶ Secundò limita, niſi ſint de appenditijs. l. ſi cum tibi. cum glo. ad fin. C. de iud. quem text. Bart. ibi dicit neſcire alibi, & de iſto termino appenditijs, habes text. in l. ſi quis hſs inſtitutus. ff. de acquir. hær. quem Pau. de Caſt. ibi poſt Ang. dicit eſſe vnicũ iuris. Tertiò limita, ſi ſint connexa. gl. eſt ſing. in c. accuſatus. in verbo iudicari. de hær. in 6. ſm Pau. de Caſt. & d. Alex. hic. Ang. & Imo. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. & de iſtis connexis dixi in l. 1. s̃. eo. ¶ Contra iſtum text. & prædictam regulam opponunt Bart. & Doct. hic, ꝙ imò verba gñalia debent gñaliter intelligi, & à propria ſignificatione non eſt recedendum, & vltra Doct. facit. l. ſi. in fi. C. de dot. promiſ. & ꝙ dicit Bald. in l. pactum. in 14. q. & duab. ſeq. C. de collat, vbi conſuluit, ne renũciantes vtantur verbis nimium gñalib. nenimis lato ſermone in promptum periculum incidant, vt dicit text. in d. l. fin. in fin. præterea imputandum eſt iſti, qui verba ſic gñalia paſſus eſt in tranſactione appo
5 ni, vt dixi in l. ſub prærextu ſpecierum. s̃. eod. ¶† Et ideo nemo compellitur facere quitationes, vel liberationes gñales, quia captioſæ ſunt. l. aquiliana, & ibi Bart. in vlt. not. ad hoc not. ff. eod. & text. not. in l. 3. §. p̃rium. & ibi Iac. de Are. Old. & Bald. ad hoc. not. ff. de p̃ria, & vti. acti. tute. Bald. in d. l. pactum. in 16. q. Sal. in l. ſicut datam. C. de lib. cau. Lud. Ro. in conſ. 155. ꝙ inc. præmiſſum laudum. in ſecundò dubio. vbi reputat text. in d. §. p̃rium. eſſe ad hoc ſingularem. ¶ Propter has difficultates gl. reputata ſing. in l. emptor. §. Lucius. ff. de pact. tenuit, ꝙ iſta l. ſolùm procedat in tranſactione, ratio eſt, qa tranſactio non põt fieri niſi vbi eſt lis l. 1. ff. eod. ergo tranſactio gñalis reſtringitur ad rẽ, ſuper qua erat lis, ſecus autem eſt in pacto, vel alia quitatione gñali, quia ſi fiunt gñaliter, non reſtringuntur. illam glo. ſequitur Inn. in c. conquerente. ad fin. de offic. ord. illam glo. reputat ſing. & de iure veriorem Io. de Imo. in l. de pupillo. §. ſi in plurib. ff. de oper. no. nun. & in d. c. conquerente. in 13. col. & ſeq. & in c. 1. in 2. col. de tranſactio. & in iſtis locis ponderat Imo. ꝙ Bart. in d. §. ſi in plurib. in vlt. col. in dña q̃ ibi facit inter bannum, & excommunicatio. vñ approbare gl. in d. §. Lucius. & ſic eſſet p̃rius his, q̃ tenet hic, & in d. §. lucius. illam gl. expreſsè approbat Bart. in 2.
* lect. & expreſsè Io. Fab. hic. ſed illa glo. *communiter reprobatur* per Gul. de Cun. Fran. Trigri. Ang. & Sal. & Mod. hic. Gul. Bart. & Mod. in d. l. emptor. §. Lucius. Cyn. & Bald. in l. ſub prætextu ſpecierum. s̃. eod. Bald. in l. pactum. in 14. q. C. de coll. Ang. in l. tres fratres. ff. de pact. Sal. in l. age. s̃. eod. d. Ant. de Butr. & Pan. in c. 1. de tranſa. & plenius q̃ alibi d. Alex. in conſ. 111. in 2. vol. inc. viſo, & vt oportet conſiderato themate fundamentũ eſt. per. l. ſi ex plurib. ff. de ſol. iuncta regula q̃ ſupra dedi, ꝙ verba quantuncunque gñalia reſtringuntur ad rem, ſeu cãm ſpecificatã. ¶ Li-
a mitant a tñ, qñ gñalitas põt reſtringi ſalua ratione recti ſermonis, ſed ſi verba eſſent adeo gñalia, vel multiplicata, ꝙ reſtringi non poſſent ſalua ratione recti ſermonis, ſecus eſſet, puta, ſi debitor ſoluit mihi, 10 ex cã mutui, & ego promiſi amplius non petere illa. 10. nec aliam quantitatem, nec ex pñti cauſa, nec ex alia, tũc iſta verba reſtringi nõ poſſent ad cãm mutui. ad iſta ad de tres not. deciſi. in practica. ¶ Primò text. not. in l. ſi ex maiore.
6 C. de excep. ꝑ quem not. ibi Cyn. † ꝙ ſi debitor ſoluat mihi partem debiti, & ego creditor faciam gñale pactum de non petẽdo, reſtringitur quo ad partẽ ſolutã, niſi dicam gñalius, ꝙ non poſſim petere occaſione cuiuſcũque debiti, talia verba reſtringi non poſſent ſalua rõne recti ſermonis. ¶ Secundò adde not. quæſtionem, q̃ in ſpẽ format Bald. in l. ſub prętextu ſpecierum. in vlt. col. s̃. eod. vbi quærit, pone aliqs fuit adminiſtrator rerũ mearum, computauit mecum ſuper vno capitulo, & ego feci ſibi gñalem quitationem de omnib. in quib. mihi tenetur vſq; ad præſentem diem, nunquid reſtringi debeat ſolùm ad illud capitulum? arg. Bald. ad partes, finaliter concludit per prædicta, ꝙ quitatio in omnib. capirulis præiudicabit. ¶ Tertiò adde not. deciſ. Raph. Fulg. in conſ. 39. ꝙ inc. ad id de quo quæritur, videtur concluſiuè dicendũ. & ex iſta deciſi. poteris elicere not. limitationem ad prædicta: maritus in teſtamẽto relinquit vxori ſuæ varia legata, & dotẽ quam in veritate recepit, prout cõſtat: mortuo marito iſta mulier generaliter tranſegit cum hæredib. mariti, de omnib. iudicijs, legatis, & prælegatis ſibi factis in teſtamento, an ſibi præiudicet in dote? conſuluit not. ꝙ non, eo quia legatum dotis, quam maritus verè recepit, nihil valet, quia eſt legatum rei propriæ ipſius mulieris. l. proprias. C. de leg. & ideo de legato dotis non detrahitur falc. l. cùm dotem. & l. vſufruct. §. dos. ff. ad l falc. & text. not. in l. cùm ab vno. ff. de lega. 2. & propter legatum dotis mulier non poteſt in aliquo
7 grauari. l. 2. §. idem Iul. cum duob. §. ſeq. ff. de dot. præleg. ¶†† Succeſſiuè circa prædicta quærit Barto. de duob. primò, quando tranſactio eſt generalis, & reſtringi non poteſt ſalua ratione recti ſermonis, an valeat vt tranſactio, vel vt ſimplex liberatio, refert Iacob. Butr. tenere, quòd valeat vt ſimplex liberatio, & cum eo tenet Sal. hic, & in l. age. s̃. eod. Bart. ſubtiliter tenet, ꝙ imò valeat vt tranſact. vt hic per eum, quem ſequitur. d. Alex. hic. & Can. in cap. 1. de tranſact. Imo. in d. cap. conquerente. in 13. colu. ¶ Pondera ex deci. Bart. ſing. limitationem ad regulã. l. 1. ff. eod. quod tranſact. debet fieri de re dubia, iſtud procedit
8 ſiue ſit dubium in toto ſiue in parte, vt hic not. per Bart. ¶†† Se-
b cundò quærit Bart. an tranſac. b generalis, quæ non poteſt reſtringi ſalua ratione recti ſermonis, extendatur etiam ad incogitata, concludit, ꝙ ſic, dummodo ſaltem in genere ſit cogitatum, quia cognoſcitur vel ex verbis, vel ex actione intentata, quæ ſit generalis, ſequuntur Can. in d. c. 1. & Imo. in d. c. conquerente. in 14. col. Ang. in l. qui iure militari. per illũ text. ff. de teſt. mil. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. ¶ Capio gl. fin. in verbo quæſtionib. aliæ ſunt claræ, quã diuido in duas. In prima declarat text. In ſecunda, quæ eſt ibi, & poteſt intelligi. gl. diſputat not. quæſtionem, ſi petij rem ex vna cauſa, & fiat tranſact. generalis, an eandem rem potero petere ex alia cauſa non obſt. tranſactione. glo. tenet, ꝙ non, triplici fundamento. ¶ Ad primum rñde clarius quàm Bart. ꝙ diuerſa eſt ratio inter plures res, & plures cauſas, quia de plurib. reb. poteſt ſimul agi vna actione generali, vel vniuerſali, ſed non de plurib. cauſis, & ſic in l. ſub prætextu ſpecierum. s̃. eod. diuerſæ res concordantur ſub illa actione generali, ſuper qua fuit tranſactũ. ¶ Ad ſecundum fundamentum glo. reſpondent Cyn. Bart. Ang. Pau. de Caſt. & do. Alex. hic, ꝙ ibi promiſſio habere licere, fuit facta ex cauſa emptionis, vel ſimili, propter quam tenetur de euictione l. emptorẽ §. 1. ff. de act. emp. & l. habere licere. ff. de verb. ſign. iſta ſol. non placet, quia non procederet, quando quis promiſiſſet habere licere ex cauſa don. in qua non venit euictio. l. Ariſto. ff. de don. & ſic reſtringeretur text. allegatus in gl. ſimiliter non placet ſol. Iac. de Rauen. Fulg. & d. Alex. hic, ꝙ ibi promiſſio habere licere, fuit facta nulla expreſſa cauſa, quia ſic obſtaret excep. doli. l. 2. §. circa. ff. de excep. doli. ¶ Vera ſol. eſt ſecũdum Fulg. & do. Alex. hic, ꝙ text. ibi expreſsè loquitur, quando promittebat habere licere rem alienam, ideo neceſſario habetur reſpectus ad ius de futuro, aliàs promiſſio eſſet inutilis. Bart. & omnes reprobant iſtam gloſ. per text. clarum in l. ſi ita quis promiſerit. §. fi. vbi etiam Bart. ff. de verb. oblig. Pan. in c. 1. in vlt. col. extra eod. & licet Raph. Cum. in d. l. ſi quis. §. fin. conetur reſpondere ad illum text. nihil boni reſpondet, vnde tene per illum tex. communem ſententiam, contra gloſ. & ad eam vide pulchram practicam Bart. in l. ſi quis libertatem. in 6. colu. per illum text. ff. de peti. hære.

ADDITIONES.

a ¶ Limitant. Alex. lib. 1. conſ. 42. col. 4. & conſ. 46. lib. 2. cõſ. 11. lib. 5. & cõſ. 68. latiſſimè cõprobat Marſilius in l. vnius. §. cogniturum. col. 11. ff. de quæſt. Soc. no. cõſ. 288. vlti. dubio. 2. lib. Sublimitat Aret. conſ. 62. verum eſt. colu. antepe. latè Calca. conſ. 19. col. 10. verſ. vltimatè. PVRPV.

b ¶ Quæſtio de incogitatis Bart. idem Alex. lib. 4. conſ. 94. col. 4. verſ. 3. & plenè lib. 2. conſ. 11. col. 2. cum ſeq. vbi aliter limitat iſtam. l. col. 5. vide Baueri. in tract. de vir. iuramenti. col. 6. verſ. 17. Et de cogitatione generali vide, quæ dixi in rep. in verſ. cogitatio doli in genere ſufficiat. Soc. lib. 3. conſ. 59. in cauſa, &c. col. pen. verſ. præterea dicitur, &c. Ad incogitata autem not. Cyn. hic Pract. Papien. in forma lib. in quo agitur, vt pactum. in verſ. pacta. colum. 3. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Tranſigi non poteſt ſuper eo, quod eſt iudicatum, & ſententia tranſiuit in rem iudicatam, ſed benè poteſt per acceptilationem remitti.*
2 *Tranſactio, & compromiſſum æquiparantur.*
3 *Stante ſtatuto, quòd affines, vel vicini poſſint cogi ad compromißum, tale compromißum poſt publicatum proceſſum, & ſic poſt publi. atteſta. non poteſt amplius peti.*
4 *Si compromiſſum, quod ex forma ſtatuti peti debet, non ſit petitum in cauſa principali, non poteſt etiam peti in cauſa appellationis.*
5 *Pars poteſt renunciare ſententiæ pro ſe latę.*
6 *Diſpenſationes, quæ contra ius, & conſequenter, quia odioſæ, ſunt reſtringendæ, tamen ſemper intelligitur diſpenſatum ſuper antecedenti neceßario ad illud, ſuper quo eſt diſpenſatum.*
7 *Appellatio ſuſpendit iudicatum, non autem illud extinguit.*
8 *Tranſactio inutilis non impedit executionem.*

Source : BIU Cujas

9 *Executio ſententiæ debet fieri ſeruato ordine iuris.*
10 *Tranſactio, quę non valet vt tranſactio, non valet etiam vt pactum ſimplex.*
11 *Iuramentum habet vim clauſulæ, vt actus valeat eo modo, quo potest.*
12 *Acceptilatio facta ſuper iudicato per ſimplicem liberationem valet, ſecus ſi ex cauſa tranſactionis.*

LEX XXXII.

1 SI cauſa cognita. † Super iudicato non pōt tranſigi, ſed bene pōt iudicatum per acceptilationem remitti. h. d. Vel ſic, & plenius. Super iudicato nō pōt tranſigi, quia dicitur res liquida, ſed bene pōt per acceptilationem remitti iudicatum, dummodo acceptilatio fiat non ex cauſa tranſactionis. h. d. ſupplendo ad text. prout neceſſariò ſupplēt & gl. & Doct. ¶ Not. quòd ſuper eo, ſuper quo eſt iudicatum, & ſententia tranſiuit in rem iudi. non poteſt tranſigi. concordat text. in l. & poſt rem. in prin. ff. eo. in l. eleganter. in prin. ff. de condi. inde. ratio eſt, quia tranſa. debet fieri ſuper re dubia. l. 1. ff. eo. quia eſt inuenta, vt ſit litium finis. l. fratris. §. eo. ſed res iudicata facit rē liquidam, & claram. Et per hoc infert Bar. idem eſſe, quando quis habet inſtrumentum confeſſionatum, quòd ex forma ſtatuti habet executionem paratam ſicut ſententia. Adde Bar. in d. l. eleganter. in prin. d. Ant. & Imo. in c. expoſita de arbi. Ang. in l. 1. ff eo. declarando, vt ibi per eum, &
2 referunt Pau. de Caſt. & d. Alex. hic. ¶ † Confirmo, nam com-
a promiſſum [a] & tranſactio æquiparantur, ſm Bar. & Doctor. in Auth. ſi verò contingerit. C. de iud. ſed ſtante ſtat. quòd partes poſſint cogi ad compromiſſum, certè pars, quæ haberet tale inſtrumentum pub. cogi non poſſet, ſecundum Bart. in l. poſt rem. ff. eo. & in l. ambitioſa. in 8. col. ff. de decre. ab or. fa. & in proœ. C. in 2. col. ſic etiā eſſet in eo, qui haberet literas cambij, qñ ex forma ſtatuti tales literæ habent exec. para. vt nihil poſſit opponi, ſecundum Ang. in l. ſi ita ſtipulatus fuero ſi Titius. §. Chryſogonus. ff. de verb. obl. Et in materia no. illud, ꝙ ſing.
3 vult Bald. in l. 1. ff eod. † quòd ſtante prædicto ſta. ꝙ affines, vel vicini poſſint cogi ad compromiſ tale compromiſ. poſt publicatum proceſſum, & ſic poſt pub atteſt amplius peti non
b poteſt. [b] Sequitur d. Alex. hic in vltim. colum. & in conſil. 82. quod inci. in cauſa vertente inter Petrum & Ioannem. in pen. col. in 1. vol. & in conſil. 62. in 2. vol. quod inci. viſa facti narratione. circa idem tenet Pau. de Caſt. referens ſe ita conſuluiſſe in proœmio. C. in 1. col. & in l. fi. per illū tex. C. de compenſa. & in conſil. 73. quod incip. quod in cauſa appellationis poſſit. Idem tenet Lu. Ro. in l prętor. in prin. ff. de ope. no. nun. & do. Fran. de Are. in conſil. 101. inci. in cauſa Georgij ¶ Sed tu caue, quia Bal. in d. l. mouetur ex eo, quia compromiſſum æquiparatur tranſactioni. Iſtud fundamentum facit contra eum, quia tranſactio poteſt fieri etiam poſt publicatas atteſtationes. l. eleganter. in prin. ff. de condi. inde. ergo pariformiter, & compromiſſum. ¶ Dic ergo meliorem rationem eſſe ſecundum Pau. Caſt. in locis præal. quia quando ſunt publicata dicta teſtium, pars, quę vidit ſe debere ſuccumbere, preſumitur calumniosè petere compromiſſum, ideo non eſt audienda, prout in ſimili
4 dicit no. in d. l. fin. C. de compenſa. ¶ † Not. etiam diligenter, quòd ſi compromiſſum ex forma ſtatuti non eſt petitum in cauſa principali, non poteſt etiam peti in cauſa appella. ita ſingulariter tenet Pau. de Caſt. in d. conſi. 73. ſequitur d. Alex. hic in vlt. col. & in d. conſi. 82. in 1. vol. & in conſi. 72. in 3. vol. quod
c inci. videtur prima conſiderationc. in 4. colum. ¶ Redeundo [c] ad text. & not. quod collegi, Pau. de Caſt. format oppo. in qua dicit, quòd nunquam fuit bene clatus, & nunquam inuenit
5 Doctorem bene declarantem, † nam pars poteſt renunciare ſententię pro ſe latę. l. ſi diuerſa. §. eo. l. iuris gen. §. ſi paciſcar. ff. de pac. quia quilibet poteſt renunciare fauori ſuo. l. pen. §. de pact. ergo debet valere tranſactio, quaſi intelligatur renunciatum ſententiæ. ¶ Reſpondet altero de duobus mod. primò, quòd iſte text. procedat, qñ aduerſarius calumnioſè negabat ſententiam eſſe latam, & actor perdiderat inſtrm ſententiæ, ita ꝙ ſniam probare non poterat tunc ſi tranſigit, nō tranſigit, quia renunciet ſententiæ, ſed quia eam probare non poteſt, iſta ſolu. nihil valet, quia nimium reſtringeretur iſta. l. & quia quādo ſentētia probari nō poteſt, tūc bene valeret tranſactio. l. poſt rem. cum gloſ. & ibi clarè Ang ff eodem. & dom. Alex. ¶ Aliter reſpondet Paul. de Caſtr. & ſequitur dom. Alex. hic ex verbis Bald. in l. ſi diuerſacum cōcor. quas ibi dedi. §. eod. quòd ad hoc, vt valeat tranſactio, eſt neceſſe, quòd expreſsè fuerit dictum nō obſtante ſententia, & hoc modo limitatur iſta. l. quam do. Alex. poſteà limitat alijs modis, de quib. hic
d per eum. [d] ¶ Iſta ſol. mihi non ſatisfacit, & ſuper text. moueo aliam difficultatem, ſuper qua vehementer dubito, quam nō inuenio tactam, per quā videtur, ꝙ debeat valere tranſactio, quaſi tacitè intelligatur ſententiæ renunciatum, nam qui vult cōſequens, intelligitur velle omne neceſſarium antecedens ad illud. l. ad rem mobilem. & l. legatum. ff. de procu. & l. illud. ff. de acqui. hær. vbi Bar. dicit, ꝙ iſta regula procedit in his, quæ
6 depēdent à voluntate partium. ¶ † Confirmò, quia licèt diſpē-
e ſationes, [e] quia ſunt ꝯ ius, & conſequenter ſunt odioſæ, & reſtringendæ. c. 1. in fi. de fil. præsby. in 6. gl. in c. ordinarij. de offi. ord. in 6. tñ ſi eſt diſpēſatum cū illegitimo, quòd poſſit habere epiſcopatum, intelligitur in neceſſarium antecedēs diſpēſatū,
f ꝙ poſſit presbyterari, qa ſine ſacerdotio [f] nō poſſet eſſe Epiſcopus. c. ex literis. de exceſ. pręla. ita not. tenet Per. de Anch. in cle. 1. de cōceſ. pręben. in 15. col. in 5. opp. & Pan. in c. ex parte. el 3. de deci. Niſi reſpondeas ex limitatione, q̄ tradit Lu. Ro. in d. illud, ꝙ p̄dicta regula eſt vera, niſi antecedens ſit maius ipſo ꝯſequenti, ꝑ tex. no. in l. pe. §. illo. C. de neceſſar. ſeru. hær. inſt. facit, ꝙ in ſimili vult Bar. in l. 2. in 1. col. ad fi. ff. de iu. om. iud. ꝙ illi cui ꝯceditur aliquid, intelligūtur ꝯceſſa omnia, ſine quib. illud expedire nō poſſet, intelligit Bar. niſi ſint maiora. cogita, quia
7 nec ēt iſta ſol. ex toto tollit difficultatē. ¶ † Scdò no. ex tex. ibi, appellationis, vel in integ. reſt. ſolēnitate ſuſpēſa nō eſt. ꝙ appellatio ſuſpēdit iudicatū, nō aūt extinguit, intellige ꝑ futurū euētum, qa poſſet euenire, ꝙ iudex appellationis ꝯfirmaret illā ſniam, tñ cōſiderato pręſenti dr extinguere. l. 1. in fi. ff. ad Turpil. Sal. & Mod. hic, & Bal. in rub. C. de appel. Can. in c. veniētes. de iureiur. an aūt reſtō in integ ſuſpēdat, vel extinguat, dic, vt ꝑ Bart. in l. illud. 2. de appel. & in l. 1. C. ſi aduer. libe. Can. in c. ſuſcitata. de integr. reſtit. ¶ Tertiò ſubtilius no. videri tex. à cōtrario ſenſu ꝯ illud, ꝙ tenēt Ang. & d. Alex. in l. elegāter. in prin. ff. de cōd inde. vbi dicūt, ꝙ ſi lata eſt ſentētia, quę trāſiuit in rem iudi. dato, ꝙ poſſit peti reſtitutio in integ. tñ nō poſſet trāſigi, in ꝯrium vr tex. hic, & tex. in d. l. elegāter. ad fi. prin. in verbo nullo remedio, & ꝯrium tenet Raph. Fulg. in l. poſt rē. ff. eo. q̄uis nec Ang. prędicta alleget. ¶ Tene deciſionē Ang. quia ea, quę de iure ſpeciali poſſunt impetrari, vt eſt reſtō in integr. nō ſunt in ꝯſideratione, niſi actualiter ſint impetrata. tex. eſt in l. ergo. in prin. ff. de fideic. lib. Bar. in l. fi. in 2. col. C. de ſen. paſ. & in l. 1. ff. de iniuſt. rup. & in l. inter ſtipulantē. §. ſacrā. ff. de verb. obl. & iſtud eſt, ꝙ propriè vult dicere tex. hic in verbo ſuſpēſa nō eſt, & ſic requirit, ꝙ in integ. reſtō ſit actualitet impetrata. ¶ Non obſt. tex. in d. l. elegāter. in fi. principij in verbo nullo remedio, quia illa verba intelligūtur nullo remedio. ſ. iuris cōis, nō aūt iuris ſpecialis, ita eſt gl. quam ibi ponderaui pro ſing. ad ſeptem, in l. poſt q̄ liti. in gl. fi. paruula in verbo nulla ratio. §. de
8 pact. ¶ † Quarto no. ſm Bal. ꝙ tranſactio inutilis nō impedit execution̄e, facit tex. in c. ꝯſtitutus, & ibi Bal. no. extra eodem.
9 ¶ † Quinto no. ex tex. ibi (vſitato more,) ꝙ executio ſententiæ debet fieri ſeruato iuris ordine, facit. l. 1 C. de exec. rei iudi. & l. ſi cùm nulla. ff. de re iud. & ordo iuris ponitur per tex. in l. à
10 diuo Pio. in §. in vend. ff. de re iud. ¶ † Vltimò not. ꝙ trāſactio, quę nō valet vt trāſactio, quia nō eſt facta ſuper re dub. nō valet ēt vt pactum ſimplex, de quo dicetur in glo. ¶ Gl. in verb. peremiſti. diuiditur in duas. In 1. ponit vnā deciſ. In ſcda ponit alīā Secunda ibi, alij dicunt, ꝙ poſſit. In ea. gl. ad fin. habes ex. iſta gl. ꝙ ſi ſuper re iudi. fiat tranſactio per acceptillationē non valet, quia à quo remouetur genus, remouetur & quælibet eius ſpecies. l. 1. in fi. ff. de ſuis, & leg. hær. ſed tranſactio hēt duas ſpecies, vt habes in gloſſ. idem tenet gloſſ. in l. eleganter. in princip. ff. de condictio. indeb. ¶ Et ſic habes ex hac gloſſ. iuncto text. quòd tranſactio, quæ non valet vt tranſactio, quia fit ſuper iudicato, non valet etiam vt pactum ſimplex. adde text.

ADDITIONES.

a ¶ Nam compromiſſum. Adde Pau. de Caſtr. in conſil. 63. incip. ſuper primo dubio.

b * Non poteſt. Addē, ꝙ omnis exceptio, quæ impedit litis ingreſſum, impedit etiam compromiſſum, Bald. conſil. 244. libr. 2. in l. fratris tui. ad fin. §. eod. tit. Cor. conſil. 21. in vlt. verb. libr. 1. & fac. quæ idem Iaſ. ſcribit in l. eleganter. in princip. 3. not. ff. de condi. indeb. BELLOT.

c ¶ Vide dicta Iaſ. in l. ſi diuerſa. in fin. §. eod. Dec. conſil. 39. verſi. 2. Fel. in ca. inter monaſterium. 7. colum. verſi. regulariter. de re iud. Decium in c. prætera. de offic. deleg. colum. 6. PVRPV.

d ¶ Alex. declarat libr. 1. conſil. 22. viſo inſtrumento ſyndicatus. colum. 2. verſi moueor, & lib. 2. conſil. 9. in cauſa, & lit. colum. 2. & in conſil. 22. quòd ſyndicus non poteſt, &c. PVRPV.

e ¶ Licèt diſpenſationes. Adde, c. ꝙ dilecto. de conſangui. & affi. Ant. de Butr. c. cùm in cunctis. in §. cùm verò. de elec. Card. Zab. in cap. quia circa. de conſanguin. & affin.

f Sacerdotio. Adde Barth. Brix. in c. ſolicitudo. 52. diſtin. Io. And. in rubr. de cleri. per fal. promo. 61. diſtin. per tot. & ibi per Doct.

tex.in l.suus quoque,& ibi no.Bar.& Doct.C de repu.hæt.Bar. in l.1.in fi ff.eo.intellige, nisi in transactione interueniret iura-
11 mentū, sm Bar.in l.ſi quis maior.ſ.eo.& est ratio, † quia iusm habet uim clausulæ, ut actus ualeat omni modo, quo pōt. l. cùm pr.§.filius matrē ff.de leg.2.¶Contra istud opponit Bal.& soluit, ut hic,ex cuius solutione no.sing.q̄ qñ actus est mixtus ad liberandum,& ad obligandū,si non ualet,q̄ ago ut ago,nō ualet ēt eo modo quo potest, & sic iudicatur de actu mixto, prout de actu merè obligatorio,ratio est,ne illa pars, quę tendit ad obligandum,ualeat eo modo,quo pōt,ꝫ regulam.l.1.§. si quis ita.ff.de uerb.obl.Istā sol. reprobat Bal. eo quia pactum de non petendo habet in se obligationem, quia qui promittit non petere,obligatur ad non petendum.l. si unus. §. pactus ne peteret.ff.de pact.& tñ in pacto de nō petendo, si nō ualet quod ago ut ago,ualet eo modo quo potest.d.l.si unus.§.pen. Sed respondē clarè secūdum Sal. q̄ obligatio illa ad nō petēdum,est confirmatoria liberationis,ideo tota cēsetur liberatoria,aliter respōdet Bal.quem Sal.reprobat, uide per eos.¶Sed
12 aduerte,licèt gl.& Doct. intelligant istum text. † qñ acceptilatio super iudicato est facta per simplicē liberationem, & tūc ualeat,sed si acceptilatio fieret ex causa transactionis,non ualeret.Puto posse teneri oppositum,prout etiam tenet d. Ant.de Alex. hic, quia quemad. super iudicato pōt fieri acceptilatio ex alia causa,puta, donationis uel simili, nihil repugnat quin ille qui habet sentētiam, possit eam extinguere per acceptilationem factā ex causa transactionis, cū acceptilatio sit executio,& dato,quòd principalis ꝫctus non ualeat.ſ.transactio, tñ eius executio. ſ. acceptilatio debet ualere saltem mero iure, prout tenent gl.& omnes in l.sub prætextu instrumenti.ſ.eod. non recedas tamen à communi sensu.

SVMMARIVM.

1 *Transactio si facta sit inter actorem, & reum, quòd pro fundo petito alius detur actori, & petitus dimittatur reo, & contingat fundum traditum euinci,non per hoc potest lis transactione decisa instaurari. num.2.*
3 *Quæ differentia sit inter prædium & fundum.*
4 *In permutatione sicut in alijs contractibus innominatis habet loc. pœnitentia.*
5 *Dictio,per,denotat perfectionem.*
6 *Fundus quando dicatur dari liber,& quando non.*
7 *Quamuis reus non perfectè impleat conuenta in transactione,non propterea actor,potest agere contra reum prima actione.*
8 *Ex transactione inita pacto nudo,competit actio præscr.verb.*
9 *Licèt traditio, quæ fit ex causa transactionis, operetur translationem dominij,secus tamen est in dimissione.*
10 *Remittere litem non est dare.*
11 *Si quis agat rei vendi.contra tertium, ad fundum quem possidet,& postea transigat,& renunciet instantiæ & liti,non per hoc dicitur transferre in tertium dominium.*
12 *In dona.quando donans tradit non tenetur de euictione.*
13 *Non est absurdum facere transitum de numero sing.ad pluralem.*

LEX XXXIII.

SI pro fundo. Ista l.sm Bar.est vtilior, & singulatior.l. q̄ alia,q̄ sit in hoc tit.& ita referūt Raph.Ful.& Pau.de Cas. in prin.huius.l.dicit ēt Pau. de Cast.in fi.huius. l. q̄ in toto isto tit.nō vr l.subtilior ista. Ante omnia quæro de intellectu huius l. & de differentia inter primū,& vlti. casum. Ex scriptis Doct.licèt in specie non dicant,deprehendo varios intellectus:primus est intellectus,quem voluit gl. in verb.cōstitutas.& sentit Bart. in eius summario si bene inspexeris, Ang. & Sal.q̄ Imperator in hac l.nō mutet personas, sed tota ista l. loquatur in actore,& sic Imperator semper actorem alloquatur,quod patet, quia text. in secunda persona semper videtur eandem personam continuare, & differentia est inter principium & fi. quia in prin. res fuit tradita actori ex causa transactionis, sed in fi. res fuit dimissa ex causa transactionis penes
1 ipsum actorem. Et sm istum intellectum.h.d. in summa. † Si fundus ex causa transactionis actori traditus euincatur,agit de
a euictione, sed si non est traditus, [a] sed apud transigentem dimissus, eo euicto non agit. hoc dicit. ita summant Bartol. Angel.& Salyc.hic.Pondera in 2.parte dum dicunt,apud transigentem dimissus, sic enim sentiunt apud actorem, quia actor est ille,qui propriè transegit, & non reus. gloss. in l. 2.& & ibi Docto.ſ.eod. ¶Contra istū intellectum fortiter obstat, nam si res erat constituta penes actorem, quomodo actor poterat petere rem,quæ erat penes se?& si dicas,quòd erat alia res,quæ erat penes actorem,nō illa,quam petebat,obstat text. in fi.qui dicit, (ipsas res apud te constitutas,ob quarū quęstionem litis intercessit decisio,) & sic vult, q̄ illæ res, quæ erant penes te, erant illæ,super quib.litigabatur, ergo non aliæ, ergo impossibile est, q̄ essent penes actorem, ergo iste intellectus, q̄ ista l.tota loquatur in actore,procedere nō potest.¶Alium & secundum intellectum, & profectò subtilem tradit Raph. Fulg.hic,q̄ ista l.tota loquatur in actore,tam in prin. quam in fi.sed in principio loquitur tex.quando alia res fuit tradita per reum actori quàm illa,quę ab eo petebatur,sed in fine illamet res petita per actorem,fuit sibi actori restituta ex causa transactionis,& actor ꝓpter hoc dedit pecuniam reo,iuxta l.si super possessione.ſ.eo.nam tunc.si illa res euincatur, actor non agit de euictione,& ratio diuersitatis est,quia in primo casu quando datur alia res, datur ex nouo tit. [b] & ex alia causa quàm peteretur,& quàm esset in iudicium deducta per actorem, ideo reus tenetur de euictione, non sic est in vlt. casu, quando res petita per actorem illamet restituitur, eo quia cùm sibi restituatur pro illo iure,quod actor prætendit,& reus nihil de nouo agat transferre,nimirum si non tenetur tunc de euictione, istum intellectum simpliciter referunt, & sequunt.d.Alex. & d.Ant.vterque hic ad fi.¶Sed istum intellectum dato, q̄ in se posset esse verus,tñ ista litera non patitur in vlt. parteibi, apud te constitutas,ergo non fuerunt datæ, sed erant penes eum cōstitutæ.¶ Tertius est intellectus, quē ponit gl.in verbo constitutas.in prin.cui vñr magis adhærere scripta Docto. q̄ in ista l. mutentur ꝓnæ, & q̄ prin.loquat in actore, finis verò loquat in reo,& q̄ fiat mutatio apparet ex alio,nam text.in prin.legis loquitur in singulari de fundo, sed in fine loquitur in plurali ibi,si tñ ipsas res. ¶Ego nō discrepo in effectu à cōi intellectu, sed in specie do alium plēniorem intellectum in omnib. congruentem literæ huius l.nam considera,quòd in princip.huius l.fit mentio de duplici fundo, quorum vnus fuit datus actori ex causa transact.loco illius quem petebat,& in isto deciditur in princip.l.quòd si euincatur, agitur de euictione, postea in versicul.fi.quæritur de alio fundo constituto apud reum, non super quo erat quęstio & lis, & fuit dimissus apud reum, si euincatur, quid iuris sit in hoc, text. in fin.decidit, quòd nihil potest petere, & sic Imperator alloquitur vtrunque in secunda persona,& nisi ita diceremus,Imperator fuisset diminutus, quia non decidisset nisi de fundo dato actori, & non de alio fundo dimisso ipsi reo, iste est proprius, & verus intellectus
2 huius l. secundum quem. hoc dicit in summa. ¶† Si sit facta transactio inter actorem, & reum, quòd pro fundo petito alius fundus detur actori,& petitus dimittatur reo, & contingit fundum traditum actori euinci, non per hoc potest lis per transactionem decisam instaurari, sed bene actor agit ex stipulatione, vel præscr. verb. sed si alius fundus apud reum dimissus euincatur, non agit reus de euictione. ¶In primis pon-
* dera text.dum in princ. dicit,*pro fundo,quem petebat,prædium dari*
3 *placuit*, † an sit differentia inter fundum, & prædium, ponunt text.& non bene declarant in l.quæstio, & in l.fundi, & in l.locus.ff.de verbor. signific. & illi text. potius se ad inuicem confundunt quàm declarent, prout etiam dicit Laur. Val. libr.9. elegantiarum.c.456. incip. fundus, sed veritas est, q̄ prædium est terminus magis generalis patet, quia comprehendit vrbana prædia, & sic ædificia, & rustica. l. vrbana prædia. ff. de verb.sign.l.1.ff.commu.prædio. & tñ fundus non comprehendit prædia vrbana, nam istam domum, vel istud ædificium rectè appello prædium vrbanum, sed appellare fundum esset ridiculum.¶Secundò pondera,q̄ in hac.l. videtur mixtus cōtractus innominatus cum alio innominato.ſ. permutatio cū transactione, necessariò ergo est videre, quis ꝫctus innominatus fuerit in hac.l.an solum trā factio, an solum permutatio,an
4 mixtim,vtilitas est multiplex. † Nam in permutaione, sicut in alijs ꝫctib. innominatis habet locum pnīa. l. si pecuniam. in prin.ff.de condi.ob causam, secus est in transactione.l.fratris.ſ. eod.& l. quamius.ſ. eod. item actio præscrip.verb.quæ oritur ex permutatione,est bonæ fidei. §. actionum. Instit. de actio. l. 2.& ibi Bart.C.de rer.permutat. Bart.in l.1.in fin. ff. de rer. permut.sed actio præscrip. verbis, quæ oritur ex transactione,vel alijs contractibus innominatis, est stricti iur. d. §. actionum. Item in permutatione habet locum redhibitoria,& actio quāto minoris. text. est not. in l. sciendum. §. emprorem. ff. de ædil.edict.facit.l.fin.ff.de rer. permutat. secus est in alijs contractib.

ADDITIONES.

a Traditus.Pau.de Cast.consil.204.præsuppositio.Cor.libr.1.consil. 248. post consilium. PVRPV.

b ¶Datur ex nouo titul. Not. quòd personalis obligatio non dicitur alienatio.Ias.post Bartol.in l. fin. §. fin. de leg.& tamen obligatio dicitur alenatio. Rom.consil.146. viso diligen. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ctib innominatis. ¶ Putò, q̃ in hac l. sit transactio, & nõ permutatio. primò per istũ text. nam in permutione, & alijs ꝯctibus innominatis cõpetit condictio ob causam ad repetendum, & ad rescindendum ipsum contractum, ita Bartol. in l. 1. in fin. ff. de rer. permut. cuius contrarium dicitur hic in text. ibi, instaurari decisam litem prohibent iura. ¶ Secundò moueor, nam
5 permutatio componitur ex per, & mutatio, † dictio per [a] de-
a notat perfectionẽ. l. Vrbana familia. §. pernoctare. ff. de ver sig. ad hoc ergo, vt sit permutatio, oportet, q̃ hinc inde sit species, & hinc inde dominium, vt declarat gl. magistra. in l. 1. C. de rer. permu. sed hic nõ erat dominiũ, quia fundus petitus non erat actoris, imò reus negabat, & sic nedum re, sed nec opinione. ¶ Tertiò, quia attẽditur, quod principaliter agitur. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. sed hic partes agebant transigere, non aũt permutare, ad hoc specialiter facit tex. in l. 1. §. idem Pomponius. 1. ff. depos. & tex. no. in l. si sterilis. §. si tibi. ff. de act. emp. & in simili videmus, qñ pactum apponitur iuxta ꝯctum innominatũ, vt patet ex duab. legib. simul iunctis, videlicet ex. l. cui te. C. de pact. inter emp. & ven. & l. ea conditione. C. de rescin. ven. qñ
m miscetur ꝯctus nominatus cum innominato, habes. ex. & ibi Bar. & alios in l. Aristo. in prin. ff. de don. & in c. ad quæstiones. vbi Can. de rer. perm. bene verum est, q̃ in hoc tex. transactio habet similitudinem cum permutatione, ſm Saly.
6 hic. ¶ † Tertiò nõ. ex tex. ibi, [prędium liberum] iunctis seq. hic esse tex. no. ſm Sal. declarantem, qñ fundus dr̃ dari liber, & qñ non, quia qñ nõ est alreri obligatus, nec alienus in totum, vel in parte. de quo vide Bar. in l. Męuius. §. fundo. in vlt. col. ff. de leg. 2. & in l. 2. §. 1. ff. de act. emp. & in l. vim facit. per iliũ tex. de vi & vi ar. no. Ang. in l. in conuentionalib. §. fi. ff. de verb. obl. Can. in c. cum Io. super glo. 2. de fi. instr. & de dictione liberè, vide multa quæ dixi in l. 1. in versi. liber sit stylus. s̃. de sacros. Eccle. vide ẽt quod dicit gl. magistra. in §. q̃ aũt. Insti. de vsuc. quæ nõ est alibi, ſm Ang. in l. si me in vacuam. ff. de acqui. pos. sed adde gl. in l. improba. C. de acqui. pos. Adde tñ, q̃ ẽt si reus promisisset simpliciter prædium, intelligitur promisisse liberũ. l. ex his. & ibi no. Bal. C. de euictio. l. 1. §. 1. ff. de act. empt. l. quoties. vlt. ff. de ædi. edic. l. cùm venderes. ff. de ꝯtrah. emp. ſm Cy.
* Sal. & alios Mod. hic. ¶ Quartò no. ex text. ibi, *instaurari decisam*
7 *litem*. hic esse tex. expressum, † quòd quamuis reus nõ perfectè impleat conuenta in transactione, non propterea actor potest agere contra reum prima actione, vel cõdictione ob causam, vt reus se reponat in pristina obligatione, qñ prima actio est ipso iure sublata. ¶ In ꝯtrarium facit tex. in l. si quis accepto. ff. de condi. ob causam. & in l. fi. eo. tit. respondẽt Petr. & Cyn. hic speciale esse in ꝯctu transact. vt in ea nõ sit locus condictioni ob causam, vt hic, licut est specile, q̃ in ea non habeat locum pœnitentia. l. fratris. s̃. eo. Aliter, & subtilius respondent Bart. & Ang. hic, & Bart. in l. siue apud acta. s̃. eo. q̃ ꝯria procedunt, qñ reus nullo modo impleuit, quod secus est hic. Istam sol. reprobant Bal. Sal. & Mod. hic per tex. in d. l. fi. vbi paria sunt in ꝯctib. innoĩatis, vel nullõ modo implere, vel nõ perfectè, nisi dixeris defendendo Bar. q̃ speciale sit in transactione ab alijs ꝯractib. innominatis, sed contra Bart. facit, quia reus in hoc text. non fecit, quantum in eo fuit, vt dicit Bart. quia si fundus erat obligatus, debebat luere, si erat alicuius in parte, debebat redimere, nisi dicas, q̃ ignorabat, & ignorantia in dubio præsumitur. l. verius. ff. de proba. vel si sciebat, non potuit redimere, iuxta. l. nõ dubium. §. fin. ff. de leg. 3. aliter respondent Bal. & Sal. hic, q̃ in neutro casu huius. l. potest ꝯpetere, condictio ob causam, non quidem in primo casu, quando fundus traditus fuit obligatus quia per hypothecariam sola possessio, & non proprietas auferetur. l. si cum venditor. in princip. ff. de euict. similiter in secũdo casu, quando fundus erat in parte alienus, quia si locus esset condictioni ob causam, oporteret restituere partem, & sic in ea esset locus pœnitentiæ, per d. l. fratris, & l. quamuis. j̃. eod. Ista solutio non valet, quia licèt aliquid implementi sit pœnes actorem, tamen paria sunt non implere, vel non perfectè implere. d. l. fi. In contrarium etiam facit. l. 1. ff. de euictio. aliter respondent Mod. hic, q̃ ideo hic non competit cõdictio ob causam, quia alio remedio potest vti. s. actione præscrip. verbis ad obseruantiam promissorum, vel ad interesse, vnde non debet competere condictio ob causam, vt lites finitæ instaurentur, ut hic, & istud est, q̃ dicit tex. in l. siue apud acta. in versicu. nec huius. s̃. eod. & ita respondet Gui. de Suza. vt refert Cy. in l. si maior annis. j̃. eod. & idem videtur tenere Bartol. in l. si quis aliam. ff. de solut. ista solutio in effectu est
8 eadem cum prima. ¶ † Quintò not. ex tex. ibi, vel si non intercessit, quòd ex transactione inita pacto nudo competit actio præscri. verb. contrarium de directo dicit text. in l. siue apud acta. s̃. eod. & in l. cùm proponas, secunda. s̃. titul. 1. durum est contrarium Bar. Bal. & Ang. hic respondent, quòd ista l. debet intelligi, quòd contractus transactionis fuit per talia verba conceptus, q̃ actor potuit perfectè implere. hinc inferunt ex isto tex. probari, q̃ in dubio verba transactionis debent intelligi taliter concepta, q̃ actor possit perfectè implere. ¶ Ista solutio diuinat ad vtranque. l. fortius, si vera est regula Bart. & Doct. q̃ in dubio verba debeant intelligi sic concepta, q̃ actor possit perfectè implere: in l. siue apud acta. verba sunt dubia, ergo idem debet esse. ¶ Alio modo respondent Bal. Salicet. & Pau. de Castr. quod est singularis, & valde subtilis, ac speculatiua ratio, & q̃ Bart. eam non intelligit, & q̃ nullo modo potest dissolui ista contrarietas, q̃ in hac. l. interuenerit plus quàm in d. l. siue apud acta. quia hic facta transactione reus tradidit actori prædium, ex qua traditione videtur tacitè approbasse implementum actoris, & reputasse sibi esse perfectè impletũ, & istam solutionem ante eos voluit gl. hic in verbo agere. ista solu. nõ valet, & reprobatur per Fu g. hic, quia reus tradendo operaretur implementum cõtra se, quod non est dicendum, quia traditio nunquam vertitur in damnum tradentis. l. si certis annis. & ibi Bart. circa fi. no. C. de pac. l. si tibi. C. loca gloss. & Doct. in l. petẽs. s̃. de pac. gl. in l. ex placito. in gl. 1. C. de rer. permu. prẽterea traditio rei tendit principaliter ad liberandum ipsum reum, ergo non debet operari contrarium effectum, vt per hoc actori actio competat. l. si mancipia. ff. de fund. inst. & quia inducta ad vnum effectum non debent operari contra-
9 rium. l. legata mutiliter. ff. de leg. 1. & l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. difficile est sine subauditione respondere. ¶ † Sextò not. ex versi. fi. ſm Bar. & Docto. hic, q̃ licet traditio, quæ fit ex causa transac. operetur translationem dominij, secus tñ est in dimissione, & ita per hunc tex. no. gl. in l. pen. & ibi Bar. ff. de vsucap. pro empto. & gl. & ibi Bartol. in l. 1. ff. de vsucap. pro emp. & ad hoc iste text. non est alibi, secundum Bald. in cap. 1. ad fin. de controue. inter vasal. & ali. de benefi. in vsi. feu. Nec obst. si dicas, q̃ idem operatur dimissio, quod traditio quantum ad trãs ferendum dominium, vel vsuc. l. qua ratione. §. interdum. ff. de acqui. rer. dom. §. interdum. insti. de rerum diui. quia respondeo, q̃ illud est verum, quando dimissio fit ad finem transferendi dominiũ, sed hic dimissio solum fiebat, vt imponeretur finis controuersiæ. Vnde alibi dicit pulchrè Bald. in l. si inter vos. C. cõmunia vtriusque. iud. quod ista. l. in fi. procedit, qñ cõtractus operatur super instantia litis, si autem ꝯhereretur super re ipsa, tunc tribueretur tit. ei, apud quem dimitteretur. alibi dicit Bal.
10 in l. 1. in 1. col. C. de bo. ma. † q̃ remittere litem non est dare, vt hoc tex. in fi. sed bene remittere rem, vel actionem; & Bald. hic in hac. l. dicit, q̃ in hoc text. remissio non respicit rem, sed litem. aliegat Iac. But. in d. l. siue apud acta. vel potes dicere, ſm Angel. hic in verbo liberum, & in glo. seq. q̃ differentia sit inter principium huius legis, & finem: na n in primo casu ideo tenetur de euictione, quia promisit dare, & sic dominium transferre. §. sic itaque. instit. de act. l. vbi autem non apret. §. final. ff. de verbor. oblig. sed in vltimo casu promisit dimittere rem, sed qui remittit rem, & controuersiam, non tenetur dare, & sic non tenetur de euictione, nec constituit possessorem dominum, nisi iura sua cesserit. glo. est in l. siue apud acta. in verbo pendente. supra eod. quam gloss. sic not. Bald. in
11 l. 1. in prima colum. C. de bon. mat. ¶ † Septimò not. ex hoc text. secundum Bart. Bald. & alios, quòd si egi rei vend. contra te ad fundum, quem tu possides, si postea transigam, & renunciem instantiæ, & liti, non per hoc dicor in re transferre dominium, patet, quia non teneor de euictione, vt dicit text. in fin. hic. idem, & latius repetit Bartol. in l. naturaliter. §. nihil commune. in secunda lect. ff. de acquir. pos. sequitur Anton. de But. in c. cùm dilectus. in 4. colum. de cau. pos. & propriet. & in c. literas. de resti. spol. & licèt Salic. hic contrarium teneat, & Angel. & Lud. Rom. in d. §. nihil commune, tamen ad eorum fundamenta respondeo, vt per d. Alex. hic, & ibi. ¶ Sed caue vltra alios, q̃ iste tex. non probat no. per Bar. & Doct. nam licèt tex. in fin. dicat non agi de euictione, per hoc non sequitur, ergo dñium non est translatum, nam ista ꝯtia Bar. & Doct. non est bona. nam ad tollendum consequentiam sufficit dare instantiam. gl. in c. sicut vrgeri. 1. q. 1. gl. in l. creditori. ff. de oper. nou.
12 nunc. † nam in donatione quando donans tradit, non tenetur de euictione. l. Aristo. §. 1. vbi gloss. & Doctor. ff. de donat. & tamen transfert dominium, sicut in dote: sic in eo, qui vẽdit hęreditatem. l. 1. in princip. ff. de hæred. vel actio. vendi. non ergo est bona consequentia, non tenetur de euictione; ergo non transfert dominium. ¶ Octauo, & vltim. not. ex isto versicul.

fin.

ADDITIO.

a ¶ Dictio per. Adde l. 1. ff. de legat. 1. gloss. in verb. perfecto. in clem. causam. de elect. Doctor. in capitul. si constiterit. de accusa. Doctor. in capitul. cum vigesimum. de offi. deleg.

Source : BIU Cujas

ſi.in verb.ipſas res.iungendo prin.ibi,ſi pro fundo, & tenendo communem intellectum, ꝙ Imperator hic trāſit de numero ſingulari ad pluralem,nec eſt iſtud abſurdum, quia numerus pluralis capitur pro ſingulari, & è contra. text.eſt in c.accepta. vbi glo.& ibi Pan.no.& infert ad ſtatuta.de appel.& tex.in c.vt priuilegia.de priuile. ¶ Quid autem ſit in teſtatore,q tranſit de numero plurali ad ſingularem, habes tex.egregium, & ſin.in iure in l.Seruius.* ff.de verb.ſig.de cuius intellectu, quia difficilis eſt,vide d.Signorolum de homode. de Mediolano. in cōſi 172.quod inci.teſtator in ſuo ſolenni teſtamento.in 3.col.& in pe.& vlt.col.& in conſi.ſeq.

* Aliàs incipit Herennius.

SVMMARIVM.

1 *Volenti & ſcienti non fit dolus, niſi in fraudem legis contrahatur.*
2 *Volenti non fit iniuria.*
3 *An valeat pactum,quod facit ruſticus cum nobili, quod ſi amodo eum reperiat in vinea,poſſit eum impunè percutere,vel ſibi veſtes auferre, vel pignora.*
4 *Si creditor liberauit debitorem ſub conditione expreſſa, ſi eum inſtituit hæredem,an liberatio valeat.*
5 *Licèt conditio impoſſibilis vitiet tranſactionē,ſecus tamen eſt in modo.*

LEX XXXIIII.

1 **CVm donationis.** † Volenti nō infertur dolus, & pollicitatio ſuper hæreditate alicuius,quia eſt ꝯ bonos mores.nihil valet.h.d.Diuidit in duas.In 1. ponitur,qñ tranſigens volebat infringere tranſact. prętextu doli. In 2. qñ ex capite cauſæ non ſecuię infringere volebat, quia promiſerat dare hæreditatē, & non obſeruauerat. dicit text.ꝙ non pōt,quia eſt promiſſio ꝯ bonos mores.Secunda ibi, (nec ad implendū.) & differt iſta lex à l.ſi maiores.s.eo.quia ibi pro poſitum de inſtituendo nō fuit expreſſum,prout hic no.¶No. ꝙ volenti, & ſcienti nō fit dolus. limita niſi in fraudē. l. ꝯhaī. 2 ita limitat Bal.in c.1.in 3. col. de plus petitio. † ſimiliter volenti a non fit iniuria,l.1 §.vſque adeo.& ibi Bar.ff.de iniur. l.ꝙis. in fi.& ibi Bar.no.ff.de in ius voc. facit tex. not. in l. nō putauit. §.ſi quis ſua manu. ff. de bo. poſ. ꝯtab. Facit ꝙ diſputat gl.in l.ſi qñ.§.fi.C.de inoff.teſt. qñ filius nō inſtituit à patre, eo quia non vult, & ibi Bar. & Doct. ponunt,an filius volens poſſit exhæredari, abſque eo, ꝙ exprimatur vna ex.14. cauſis enumeratis in §.cauſas.in Auth.vt cū de appe. cogno.& per glo.in c. quintauallis de iureiu.de quo puncto vide per Ang. & Imo.& Mod. in l. ſi quis poſthumos. §. 1.de lib. & poſth. per Imol. in commē.l.filio pręterito.in 10.char.ff.de iniuſt.rup.per Gul.de 3 Cun.& d.Alex.in Auth.non licèt.C.de lib.pręte. ¶ †Et ad prædictā reg.ꝙ volenti nō fiat iniuria,facit an valeat pactum, ꝙ facit ruſticus cum nobili, ꝙ ſi amodo eum reperiat in vinea, poſſit eum impunè percutere, vel ſibi veſtes auferre, vel pignora,ponit Bart. in d.l.1.§.vſque adeo.Gul.de Cun.Alb.Bald. Ang. & Raph. Ful.in l. ſi vnus.§. illud.ff.de pac. ¶ Et an valeat pactum,ꝙ liceat facere vindictam propria auth. ponit Bart.in Auth. ſacramēta puberum.C.ſi aduer.ven. ¶ Tertiò pondera tex.in verbo pollicitatione. nā videtur, ꝙ impropriè ponatur pro pacto nudo,per ea quæ dixi poſt Cy.& Bar.in l.1.ſ.de pac. ¶ Capio gl.in verbo aſtringitur.quam diuido in duas.In 1.aſſignat rōnem ad tex.& eum extendit.In 2.quæ eſt ibi,& no.hic, gl.ponit trimembrē diſtinctionē.¶ In ea gl.ibi, aut dixi quidē, ſed in forma conditionis.pro clara intelligētia reaſſumo in du 4 bium, † pone, creditor liberat tutorē,vel alium debitotē ſuū ſub conditione expreſſa,ſi eū inſtituerit hæredem,nunquid liberatio valeat,paſſus eſt ſubtilis,& pulcher.in gl.referūtur duę opi.& prima differt à ſcda,quia etiā ſi debitor impleret ꝯditionem,& ſic inſtitueret creditorē hīdem,adhuc liberatio nō valeret,quia conditio eſt turpis de iure, & per conſequēs cēſetur impoſſibilis,ergo ipſo iure vitiat ꝯctum,ſeu liberationem,ſm aliam opi.impleta conditione valeret liberatio.Bar.Ang.Pau. de Caſt.d.Alex.& d.Ant.hic tenent primā opi. quia ſicut metu pœnæ teſtator non pōt cogi ad inſtituendū;ita nec ſpe pręmij vel lucri pōt inuitari ad inſtituēdum.pet tex. in l.ille aūt. cum gl.fi.ff.de hære.inſt.& dicunt aliud eſſe in matrimonio, per tex. in l.Titio centum.§.1.ff.de condi.& demon. Pro eadē opi.Sal. & d.Alex.hic addunt fundamentum:nā illud, ꝙ non pōt fieri purè,nec ſub cōditione l.Seius & Augerius.ff.ad l.fal.ſed ſi iſta cōuentio fieret purè, nō valeret, ergo nec ſi fieret ſub cōditione.Sed iſta arg.ſtringit ineuitabiliter ꝯ eos,& miror ꝙ d. Alex. nō aduertit,quia ſi iſta remiſſio fiat purè,ſub ſpe cōſequendæ hīditatis,valet remiſſio, caſus eſt hic; ergo ſm fundm eorum idē deberet eſſe,qñ remiſſio fit ſub cōditione, arguēdo à puro ad cōditionale,vt ipſi faciunt. ¶ Tene ſecundā opi. relatam in gl.quę fuit Pla.q̄ tenent Iac.But.Pet.Cy.Ray.de Forli.Alb.Bal. Sal.Ful.hic,& Raph. Cu.in l.captatorias. & in l.ille aūt.de hęr. inſt. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta.in 1.col. ff.de verb. obl.mouetur in primis Bal.quia aliàs ſequeretur,ꝙ teſta tor nō poſſet aliquē inſtituere ſub cōditione,ſi eū alimētauerit, & ſic ſub ſpe præmij,ꝯ.l.quidā cū filiū.de verb.obl.ſed certè,prout dicit Pau.de Caſt.Bal. nō loquitur ad propoſitum, quia aliud eſt quærere,an teſtator poſſit ſi vult ſub ſpe pręmij aliquē inſtituere,& de hoc non diſputatur hic:aliud eſt qurę re, nunquid ego per pactum poſſim aliquid promittere teſtatori ſub conditione ſi me inſtituerit,ita vt tale pactū valeat; an verò vitiet ꝓp conditionē turpem, quę à iure reputatur impoſſibilis, & iſta eſt propriè quęſtio noſtra, ſed pro iſta opi. ſtringit, quia libertas mrīmonij, & libertas teſtamēti equiparētur.c.gemma. vbi Doc. de ſpon. ſed in mrīmonio quis pōt inuitari ſpe lucri. d.l.Titio centū.§.1.ergo idem in teſtamēto.ad hoc facit tex.in in l.ſi maiore.in verbo ſine aliqua cōditione.à ꝯrio ſenſu.ſ.eo. quē tex.ad hoc ponderat Raph. Ful.hic, licèt d.Alex.dicat, ꝙ ibi nō eſt ſumendum arg. à ꝯrio ſenſu, quia reſultat abſonus intellectus.¶ Tenendo iſtā partem,ſolū reſtat reſpondere ad l. ille aūt.de hære.inſti.cū gl.reſpondent Bal.& Sal.hic,& Raph. Cu.in d.l.ſtipulatio hoc modo, ꝙ ideo ibi vitiatur, quia eſt inſtitutio captatoria,& licèt d.Alex.conetur oſtendere, ꝙ nō ſit captatoria diſpoſitio per duo fundamenta, fruſtratorium eſt, per tex.clarum ibi in verbo captionem,& in fi.in verbo in ſententiā Senatuſconſulti. ¶ Secundò reſponde, ꝙ ibi inſtitutio nō fiebat ſpe lucri,vt dicunt gl.ibi,& Doct.hic, nā ibi in fi.ponitur caſus,qñ inſtituo te hæredē ſub cōditione, ſi in prętеritū tu inſtituiſti Caium,& ſic ego nō inſtituo te ſub ſpe lucri ſi me inſtitues,nec ēt tu inſtituiſti ſpe lucri, & vt meam inſtitutionē haberes, ex quo loquitur ſub conditione de prętерito, & non de futuro. ¶ In ea. ad fi. habes iungendo cū opi. 1. præcedētis 5 partis gl. † ꝙ licèt conditio inſtitutionis vitiet tranſactionem, ſecus eſt in modo,& ad hoc no.iſtā gl.Bal.& Mod.hic, & eam ad hoc reputat ſing.Ang. in l.impoſſibilis.ff.de verb. obl. & ibi vide omnino.d.Fran.de Are.in 4.col.ad fi.& ſeq.facit bene tex. in l.demonſtratio.§.ꝙ aūt iuris.ff.de ꝯdi. & dem.iſtā gl.limitat Bal.vno modo,& malè,vt per Sal.Pau.de Caſt. & d.Alex. hic.

ADDITIO.

a ¶Volenti. Adde Deci. in l.nemo fraudare. ff.de regul. iur.& quæ ibi poſui in apoſt.& regiſcienti de reg. iur.lib.6. Dec.in conſil. 147.Ang.conſil. 347.in quæſtione limitat.Pau.de Caſtr.libr.2.conſi.273.quæ ſuperius.& Soc.conſi. 247.lib.2. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Interuentus amicorum facit ceſſare præſumptionem metus. limita tamen tribus modis.*
2 *Reuerentia non minor debetur per vxorem marito, quàm per filium patri.*
3 *Statuta quare requirunt, quòd in contractibus minorum, vel mulierum interueniat præſentia conſanguineorum.*
4 *Si ſtatutum requirit in contractu minorum, vel mulierum conſenſum conſanguineorum,an ſit neceſſe,quòd ſint de proximioribus.*

LEX XXXV.

1 **TRanſactionem.** † Interuentus amicorū facit ceſſare præſumptionem metus hoc dicit. ¶ In tex. ibi, (quæ dominij tranſlatio.) de hoc qñ tranſactio ſit titulus habilis ad transferēdum dominium, vidiſtis tex.in l.ſi pro fundo,vbi dixi.ſ.eo. ꝙ prętеntia, & interuentus amicorum facit ceſſare præſumptionem metus, vel doli.idē in decreto iudicis.l.1. & ibi not. Bar.C. de prædi. decurio.lib. 10.Bal.Sal.& Mod.in l.pacta nouiſſima vbi dixi. ſ.de pac. ¶ Limita,qñ perſona, quæ infert metum,veriſimiliter poteſt inferre ēt pñtib.amicis,vt in tyranno,ſm Ang.in conſil.280 ꝙ incipit,reperitur in quadam char. & fuit conſilium collegij Peruſini,vt patet ibi ex ſubſcriptione,& facit, quia fortior præſumptio tollit minus fortem.l.diuus.ff.de in integr.reſt. ¶ Secundò ex hac. l.not. Bart. ꝙ licèt actus geſtus per metum reuerentialem poſſit reſcindi.l.1.§.quæ onerandæ.ff.qua.rer.act.non dātur.not.Barto.in l.interpoſitas.ſ.eod. tamen ſi interueniāt præſentia amicorum, vel conſan. ceſſat allegatio metus reuerentialis.idem tenet Bart. in l.fi.in 1.col. ff.ſi quis ali.teſt.prohibue. Bal.in l.fi.C.eo.d. Ant.de But.in c.cām mrīmonij. de off.deleg. adde, ꝙ idē facit pñia iudicis, ꝙ amicorum, vel conſanguineorum.ſm Bart.in l.frater à fratre.in verſi.3.quæro quid de ꝯctu emprionis.ff.de cond.indeb. Ang.& Imol.in l.1.§. fuit quæſitū. ff.ad Trebel. ¶ Limitat ſingulariter Sal. hic in filia renunciante in præſentia patris, nam metus reuerētialis patris non tollitur ex præſentia amicorum, quia reuerentia patris omnibus præpon-

Source : BIU Cujas

2 prepõderat.alleg.l.veluti.quę nihil facit.ff.de iuſt.& iur.¶† Iſtã limitati.reprobat.d.Alex.hic,quia non minor reuerentia debetur per vxorem marito q̃ per filium patri. l. ꝙ in vxorẽ. C. de neg ge.Item non minor reuerentia debetur ſocero,cùm locũ parentis obtineat.l.quia parentis.ff.ſol.mat.ponderant ẽt Bald. & Pau.de Caſt.exemplificantes hanc.l.in metu reuerentiali patris.¶Adde, ꝙ iſtam limita. Saly.ẽt reprobat.d.And. Sicu.in c. cauſam matrimonij.in 3.col.de offi.dele.per text.in c q̃is. de pac.in 6.iuncto.c.cũ ꝓtingat.de iureiu. Nam ſicut filia quę renũciat patri,& iurat,tenet ſeruare,& ſic vxor,q̃ cũ iuꝛo ꝓſentit alienationi mariti,ergo apparet, ꝙ equiparãtur.Contra Sal. fortius ſtringit illud, ꝙ ſingulariter tenet Bal.in l.pactũ.in vlt.
a col.in 21.q.C.de coll.vbi tenet, ꝙ ſtante ſtatu. ꝙ mulieres[a] nõ poſſint ꝫhere ſine ꝓſenſu duorũ ꝓſanguineorũ ẽt cum iuꝛo, ꝙ Poteſtas illius ciuitatis teneatur de facto ꝓpellere recipientem,ad remittendũ talia iura,quæ inde videantur ſibi quęſita, ꝙ talis ſolennitas requiſita à ſtatuto,nõ habet locum quãdo ſi lia ꝫhit cũ patre. Et eſt ratio, quia ꝓp talẽ naturalẽ affectionẽ patris in filios omnia patri cẽſetur ꝓceſſa.ita dicit egregiè text. in l.Aurelius.§.Titius teſtõ.ff.de lib.leg.iſtã deciſi.Bal. multum no.pro limitatione dicti ſtatuti, q̃ ſequitur Lud. Ro.in l.ſi quis mihi bona.§.ſed quid ſi mãdaui.ff.de acqui.hære.Alex.in cõſi. 106.quod incip.quo ad preſens quęſitũ dubiũ.in 1.volmu. ad
3 fi.& cõſi.29.in 3.vol.qđ inci.preclarè.in pe.col.¶† Tertiò not. ſm Bar.Bal.& alios colligi ex hoc tex.rationẽ,quare ſtatuta requirunt,ꝙ in ꝫctib.minorũ,vel mulierũ interueniat preſentia ꝓſanguineorũ,vt tollat̃ preſumptio metus,vel doli.adde Bal. in l.2.circa fi.per illũ tex.C.de adoptio.& dicit Bal.in l.2.in 9.q. C.de reſcin.ven. ꝙ minores, & mulieres facile ſeducunt̃ qñq; minis,qñque blanditijs, ideo equiſſima ſunt ſtatuta, quæ in eorum ꝫctib.exigunt ꝓſenſum ꝓiunctorũ. ¶Subijciũt Bar. & Bal.hic, ꝙ quãdo ſtatutum requireret conſenſum proximiorum cognatorũ,tũc ratio ſtatuti eſſet, quia proximior,ad quẽ ſpectat ſucceſſio,veriſimiliter erit diligentior, quàm alius re-
4 motior: pondera Bart. & Bald. hic velle,† quòd q̃ ſtatutum ſimpliciter requirit in ꝫctib.minorum vel mulierũ cõſenſum propinquorum, ſufficit duos propinquos conſentire, q̃is nõ ſint de proximiorib.& dato, ꝙ alij proximiores reperirentur,quia ita demum requiritur, ꝙ ſint de proximiorib.qñ ſtatutum expreſsè requirit proximiores, quod diligẽter no.& adde Ang.in cõſi.170.quod inci.item ſtatuimus.Contrariũ expreſsè ꝙ imo ſemper debeãt interuenire duo proximiores,tenet formaliter Bal.in l.ſi.per illum tex.C.de verb ſig.& ibidem Sal.& Ang.in lec.Peru.Iac.But.& Sal.in l.1.C. vnde vir.& vx.Sal.in l. ſi.per illũ tex.C.de teſt.mil.& in l.viduę.C.de nup.Pau.de Caſ. in l.ſi cum dot ẽ.§.ſi patri.ff. ſol.mat. Ang.in conſil.160. quod incip.domina Catherina.facit bene tex. in l.peto.§. fratre. ff.de leg.2.dicit tamen Iac.Bu. magnum verbum in l.1.C. vnde vir & vx.quòd iſtud vltimum de conſuetudine nõ ſeruatur, imò ſeruatur contrarium, quia dummodo adſint duo conſanguinei,quamuis non ſint de proximiorib.ſuficit. Iaſon Paduæ.

ADDITIO.

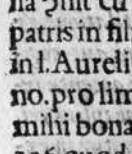
a ¶Quod mulieres.Adde Bal.& Pau.de Caſt.in l.1.C.vnde vir & vxor.Bald.& Ang.in l.cum hæres.ff.de acq.hęr.Bal.in l.ſi furioſi.C.de nupti.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio cùm ſit ſtricti iuris, vſuræ non veniunt à tempore moræ, ſed ſolùm à tempore lit.conteſt.*

2 *In tranſactione poteſt reus moram purgare vſque ad ſententiam.*

LEX XXXVI.

Imaior annis. Premitte,ꝙ legitur altero de ſeptem modis ꝓp magnam iniquitatem,q̃ continere vĩ,&
1 tñ tex.dicit æquitas. † nã in iſta.l.vĩ decidi, quòd ſi actor,qui petebat,centũ,tranſigit cũ reo pro quinquaginta, & reus iſta quinquaginta non ſoluat, nec offerat, & actor velit tota centum petere dicit text.ꝙ reus, qui nec ſoluit nec obtulit conuenta in tranſac.poteſt tñ ſe iuuare exceptio.tranſac.& dicit tex.ꝙ eſt æquitas:cõtra,imò videtur iniquitas,ꝙ reus habeat excep.ex tranſactione,quam non ſeruat.¶In gl.ponuntur
* duo intellectus,primum *communiter tenent Doct.*ſecundum quẽ hoc dicit.Etiam poſt terminum reus offerẽdo promiſſa in trã ſactione, habet exceptionem traſac. hoc dicit.& ſic licèt reus non ſoluerit,nec obtulerit in termino, ſi tamen obtulit in lite,
a poteſt purgare moram[a] in tranſactione.¶Intelllge, & limita primò, niſi propter moram ſententia tranſiuiſſet in rem iudi. quia tunc virtus tranſa. eſſet extincta.l.tale pactum.§.qui prouocauit.vbi Bart. & Doct.ff.de pac.& Bal.hic.Secundò limita, niſi tranſactio eſſet facta ſub ꝓditione, quia ex quo conditi debet impleri in forma ſpecifica.l.Meuius.& l.qui hæred.ff.d cond. & demonſtr. ibi non admitteretur purgatio moræ.text eſt not. in l. ſi ſuper poſſeſſione. vbi dixi. ſ. eod. & ad hoc nor Pet.Cy.& Bal.hic,& ibi.iſte primus intellectus dato, ꝙ in ſe ſit verus,tñ nõ ꝓgruit verbis literę,pp.tex.in verbo (nec offerãt.) nam oporteret ſubaudire nõ offerant.ſ.in termino, offerũt tñ poſt terminũ in lite.quod eſt multũ ſupplere ad tex. ¶Secundus intellectus gl.eſt,ꝙ ſi reus ex cauſa tranſ. promiſerit ſolue re in certo termino, & ꝓueniat̃ ante terminũ, quia nihil interſit ſua prius ſoluere, quia fortè ſit multũ dies,hic deciditur, quòd tñ ſibi proficit æquitas exceptio.tranſa.Iſte intelectus eſt de indubitabili, & ꝓcederet ita in minore ſicut in maiore, cuius ꝫrium dr̃ in hoc tex.¶Tertiũ intellectũ ponit Gul.de Suza, quẽ referunt & ſequuntur Cy.Iac.de Are.& omnes Mod.hic, & in l.ſi pro fundo.ſ.eo.¶Quartum intellectũ ponit Fulg.ꝙ ſi reus,à quo petebantur centum,tranſegit pro quiuquaginta,& illa quinquaginta non ſoluit, imò nec obtulit in termino, & propterea actor vult redire ad primam actionem, nõ poterit per eam amplius petere in effectu quã illud,quod eſt promiſſum in tranſactione. ¶Quintum intellectum ponit Lud. Ro. in l.ſi inſulam. ff.de verb. obl. ꝙ licèt reus non repreſentauerit promiſſa, nec obtulerit, tñ nondum fuit in mora, ſi actor ex capite penitẽtię velit reſcindere tranſactionem,& petere totũ, quod prius petebat ,tamen non poſſit in effectu.¶Sextum intellectum tradunt Mart. Sal. & Iac.But. vt refert Cy. ꝙ ſi reus non ſoluat,nec offerat promiſſa in termino tranſa. per hoc tñ actor non põt amplius petere,hoc eſt non poterit petere vſu-
2 ras, vel intereſſe,† quia cùm tranſactio ſit ſtricti iur. non veniunt vſuræ à tempore moræ, ſed ſolùm à tempore litis conteſtatæ.l.cùm fundus.in prin. ff. ſi cert.per. & ſecundum iſtum intellectum opporteret reſtringere hanc. l. quando tranſactio eſſet interpoſita ſuper ꝫctu ſtricti iur. nam ſi eſſet interpoſita ſuper cõtractu bonæ fidei,cenſeretur bonæ fid.vt declarat Bar. in l.ſub prætextu inſtrumenti,& ibi dixi.ſ.eo.¶Vltimum intel
3 lectum tradit Iac.de Are.& eũ refert Cy.hic,vide per te.¶† Redeundo ad primum intellectum,qui communiter tenetur, ꝙ in tranſactione poteſt reus moram purgare, videndum eſt
b vſque ad quod tempus,conſidera duos caſus, [b] aut tranſactio fuit facta ante lit.conteſt. & tunc Bar. hic poſt Antiquos tenet, ꝙ purgatio moræ admittat̃ vſq; ad lit. ꝓteſt. & non poſt, per l.am.l.ii inſulam.ff.de verb.oblig.vbi Bar. Ang.& Imo. in 1.q. idẽ tenẽt Bar.& Ang in l.q fidẽ.ff.eo.& Ang.hic.¶Cõtrariũ,& melius tenent Bald. & oẽs Mod.hic, gl. Iac.But. & Sal.in l.ſiue apud acta.ſ.eo Bal.in rep.l.& ſi poſt tres.in 5.col.ff.ſi qs cautio. ꝑ iſtã.l. & d.l.ſiue apud acta, q̃ indiſtinctè loquuntur. nec obſt. d.l.ſi inſulam,qa loquitur in pęna, q̃ effectualiter incipit deberi ex mora,& ſic ex litis conteſt. nimirum ſi mora vlterius non purgatur,ſm Bar.hic, cuius intellectũ ꝓmendat Pau. de Caſt. & dicit,ꝙ eſt ſubtilis,& ſing.¶Sc̃us caſus eſt,qñ tranſactio eſt
* facta poſt lit.cõteſt. *& tunc cõis ſententia* Bar. & aliorũ hic, & in d.l.ſi inſulam,& in d.l. ſiue apud acta eſt,ꝙ purgatio morę admittit̃ vſq; ad ſnĩam excluſiuè,q̃is Pet.& Cy.in d.l.ſiue apud acta.& Pau.de Caſt.hic,& latè Fulg.in l.q fidem.ff.eo. teneant, ꝙ imò tunc purgatio moræ admittatur vſq; ad primũ actũ, qui poſteà fit:nam talis primus actus pro lit.conteſt. habetur.l. 2.C.de cõſorti.ciuſd.lit.l.nulla.C de proc.Sed nũde, ꝙ talis primus actus habetur pro conteſtatione, q̃tum ad excludendũ exceptionẽ tranſactionis in vim dilatoriæ, ſed cùm ex tranſactione oriatur exceptio peremptoria.c.1.de lit.conteſt.in 6.certè non põt excludi à lit. conteſt. nec ab actu hñte vim lit. conteſt.l.perẽptorias.C.ſen.reſcin. non poſ. ¶Ex prædictis fac gñalem concluſinem,& neceſſariã ad iſtũ titulũ,ꝙ ſiue tranſactio ſit facta ante litẽ conte. ſiue poſt, ſemper admittitur purgatio moræ vſque ad ſnĩam,& ita limit.l. ſiue apud acta.ſ.eod.

ADDITIONES.

a ¶Moram.Vide Alex. in l.ſi quis maior.ĵ. eod. & Iaſ. in l.ſiue apud acta.ſupra eod. PVRPV.

b Caſus.Fulg.conſil.154. ſuper eo.col.3. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſa in tranſactione ſi non impleantur, pœna cum effectu peti poteſt,& quid in compromiſſo.nu.2.*

LEX XXXVII.

1 Romiſſis. † Si non impleant̃ ꝓmiſſa in
a trſãactione, pęna cũ effectu peti põt. h. d. [a] intellige,qñ in trãſactione deuenit ſpecies,ſi aũt q̃titas,cẽſeret̃ adiecta in fraudẽ vſurarum,& ſic hodie peti nõ poſſet.ſm Iac.Bu.& Mod.hic,& plenius in l.

ADDITIO.

a Sublimitat Ful.conſi.160.Io.col.3.& vide Come.conſi.179. PVRPV.

Source : BIU Cujas

nius in l.ſtipulatio iſta. §. alteri.ff.de verb.obl.& habes plenius per Alex.hic,& ibi.¶ Quid autem in pœna adiecta in compromiſſo,per Iac.Bald.& alios hic,per Raph.Cu.in conſi.166. inci.facta fuit quædam traſanctio.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactiò dicitur non ſolùm quando datur totum pro toto, ſed etiam quando totum pro parte,imò etiam ſi plus detur quàm petatur.*
2 *Inſtrumentum traſactionis,in quo non continetur quid datum ſit, vel retentum ex cauſa tranſactionis,nihil valet.*
3 *Solennitas extrinſeca non preſumitur.*
4 *Inſtrumentum venditionis non faciens mentionem de pretio an valeat.*
5 *Si teſtes deponunt de contractu emp. & vend. ſed non recordantur de ſumma pretij,an probent titulum neceſſarium ad præſcrip.*

LEX XXXVIII.

a **TRanſactio.** [a] Iſta lex breuius ſummati non poteſt; adde ꝙ in hoc differt ab arbitramento, vt declarat Bar. in l. quòd ſi Epheſi.ad fi. ff.de eo,ꝙ cert. loc.& in l.furti.§.qui iuſſu.ff.de infa.& in l.ſocietatem.§. arbitrorum.in 1.q.extra gl. ff.pro ſoc.¶Item adde,ꝙ huic l.nō poteſt ēt ſpecialiter renuntiari.ſm Ang.in cōſi.94.inci.cum iis & quęſtio.in 7.col.Tertiò
1 adde Bald.in l.fi.in 2.col.C.de exe.rei.iu.vbi ait, † ꝙ eſt tranſa. non ſolum qñ datur totum pro toto,ſed & qñ totū pro parte,
b imò ēt ſi plus detur q̄ petatur, vt hic per eum. [b] Quartò adde ad hanc.l.illud,ꝙ no.Pau.de Caſt.in l. ſuus hæres.C.de rep.hī.
2 per illum tex. quē ad hoc reputat ſing. † ꝙ ſi reperiatur inſtrm tranſactionis,& in eo non cōtineatur,quid datū ſit, vel retentum ex cauſa tranſa. ꝙ nihil valet, & eſt ratio, † quia iſta eſt ſolennitas extrinſeca, quæ non preſumitur,vt per Bar.& Doc. in l.ſciendum.ff.de verb.obl.facit, ꝙ volunt Ray.& Cy. in l.1.
4 C.de inut.ſtip. † de inſtrō continente venditionem, & non faciente mentionem de pretio.adde ēt ꝙ vult Bal. & ibi plenius
5 Pau.de Caſt.in l.1.C.de reb.alie.nō alie.† qñ teſtes deponunt de
c ꝯctu emp. & vend. ſed nō recordantur de ſumma pretij, [c] an probent titulum neceſſarium ad pręſcr.facit. ꝙ vult Bar.in l.ſi duo patroni.§.Marcellus.in fi.vbi dixi.ff.de iureiu.

ADDITIONES.

a No.Dec.in c.ſi quando.col.fi.de offi.deleg PVRPV.
b Iaſon in l.admonendi col.118.ff.de iureiur.& in §. item ſi quis.col. 6.de act. PVRPV.
c * Pretij.Adde facere,quę ſcribit Rom.conſi.30.col.2.vbi teſtes ſunt ſingulares in pretio, & ſic cū non deponant de quantitate pretij promiſſi, & deficiant in eo,quod eſt ſubſtentiale contractus,depoſitio redditur inutilis, ſecundum gl.in l.Lucius.ff.de his qui no.infa. Alex.conſi. 28.col. 2.conſi. 98. col.1.lib.2.conſi.39.nu.7.lib.5.de quo per eundem Rom.conſi.91. nu.7.vbi Doct. referunt communem, ꝙ teſtes de quantitate pretij non deponen.nullo modo venditionem contra venditorem, eiusuè hæredem probent, probant tamen contra tertium,velut ſi de preſcriptionis titulo quæſtio referatur,Alex, inl.ſciendum.ff.de verb.obl.conſi.18.lib. 1.Iaſ. in l.ſi duo patroni. §.pe.ante fi.& in rep.l.admoneudi.1.lect. nu.203. ff.de iureiur.Fel.in c.ſicut ante.ff.de re iud.Quid de inſtrumento, ſi de vendi. non de pretio mentionē faciat,&dic,vt per Rom.conſi.305.nu.8. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Contractus tranſactionis non poteſt reſolui ex penitentia.*
2 *Tranſactio non poteſt reſcindi per reſcriptum principis, nec prætextu enormis læſionis.*
3 *In tranſactione non habet locum exceptio non num.pec.*
4 *Pactum.l.commiſſoriæ in tranſactione an valeat.*

LEX XXXIX.

1 **QVamuis eum.** † Hoc dicit Cōtractus tranſactionis non poteſt reſolui ex pęnitentia.hoc dicit.¶ No.ꝙ in tranſac. eſt ſpeciale, vt licèt ſit contractus innominatus,& res ſit integra;tñ non eſt locus pęnitentiæ, ne lis ſemel extincta per tranſactionem amplius inſtauretur.concor.l. fratris.ſ.eo. & iſtud procedit ēt ſi tranſac. tenderet non ſolùm ad liberandum,ſed ad obligandum.l.ſi ſuper poſſeſſione.ſ.eo. ¶Quid autem ſit in alio actu tendente ad liberandum,ponūt Bar.& Doct.hic.dixi in l.2.in prin.vbi ēt Bar.ponit.ff.de condi.
2 ob cauſam.¶† Adde,ꝙ quemadmo.tranſac.nō reſcinditur ex
a capite pęnitentiæ, [a] vt hic, ita nec per reſcriptum principis.l. cauſas.ſ. eod.nec prętextu inſtrumenti de nouo reperti. l. ſub prętextu inſtrumenti.ſ.eo.nec prætextu ſpecierum poſtea repertarum.l.ſub prętextu ſpecierum.ſ.eod. nec prætextu enormis læſionis,& ſic remedio.l.2. C.de reſc.vendi. ſecundum gl. in l.Lucius. §.final.ff.ad Trebel. Bald. in l.ordo.C. de excep.rei iud.& in l.fi. in 2.oppo.C.de contrah. emp.glo. & Can. in cap. cùm cauſam.de empt.& vend.quamuis aliter tenuerit Bart. in d.l.2.de quo vide latè per Doct. præcipuè Mod. in l.ſi quis cū
3 aliter.ff.de verb.oblig.¶† Item in tranſac.nō habet locum exceptio non nu.pec.l.ſi tranſa.C.de non nume. pecu.quem tex. voluit allegare Bal.in rub.extra de tranſa.in 5.col.¶Itē & ſecū dò extende iſtam. l.vt procedat, etiam ſi reus fuit in mora implendi ea,quæ continentur in tranſa. adhuc non eſt locus pęnitentiæ,ſecundum Pau.de Caſt.poſt Gui. de Suza. in l.ſi maior
4 annis.ſ.eod.†ſed an pactum.l.commiſſoriæ valeat in tranſ. uide per Raph.Cu.tenentem,ꝙ ſic,in conſi. 166. incip. facta fuit quædam tranſactio. Iaſon Paduæ.

ADDITIO.

a Peruſinus ampliat ad compromiſſum factum in arbitratorem.in c.ex ratione.de appel.col.9.verſicul.vlt.limita quia eſt quædam tranſac. vt per Ia.ſ.in l.tranſactionis. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Si tranſactio fuit vallata Aquiliana ſtipulatione & acceptilatione,& pœna eſt ſubiecta, & actor contraueniat tali tranſactioni,aut cogitur conuentionib.interpoſitis ſtare,aut pœnam ſoluere, & accepta reſtituere,antequam de cauſa cognoſcatur,& eſt in electione ipſius rei.*
2 *Alternatiua quando ponitur inter genus,& ſpeciem, reſoluitur in expoſitiuam.*
3 *Prohibitum quod eſt ſimpliciter,eſt etiam prohibitum alternatiuè.*
4 *Si Papa mandet capitulo, vt recipiat Titium ſupra numerum iuratum,ſi eum recipiat,an ſit periurum.*
5 *Si Papa confert beneficiū alternatiuè illi, vel illi, vterque admittitur.*
6 *Quæ vincula ſint in acceptilatione.*
7 *Verba præſentis,vel præteriti temporis præcipuè enunciatiua,non ſunt obligationis inductiua.*
8 *Obligatio naturalis oritur aliquando ex ſola æquitate, abſque conſenſu partis.*
9 *Actor poſtquam contrauenit tranſactioni, & pœna committitur propter aliquod malè factum,ibi non admittitur purgatio moræ ad euadendum talem pœnam.*
10 *Nemo ſine actione experitur.*
11 *Iudex etiam parte non petente tenetur repellere actorem carentem actione,quando ſibi conſtat ex confeſſione partis,vel ex actis.*
12 *Si ex forma ſtatuti bannitus poſſit impunè offendi, iudex cui liquet de banno,non poteſt condemnare etiam ſponte confeſſum.*
13 *Statutum excludens omnes,exceptionesnon excludit officium iudicis.*
14 *Renuntiatio partis cum iuramento,productioni teſtium, vel inſtrumentorum,valet & tenet.*
15 *Statutum ſi excludat defenſionem, excludit etiam officium iudicis.*
16 *Statutum, quòd bannitus poſſit impunè offendi,continet publicā vtilitatem,& conſequenter valet,tamen in foro conſcientiæ quis peccat.*
17 *Banniti qui tolerantur in ciuitate,non poſſunt impunè offendi,vel occidi ſtante ſtatu.quòd bannitus poſſit impunè offendi, vel occidi.*
18 *Bannitus captus extra territorium per familiam Poteſtatis eſt relaxandus.*
19 *Index,qui non repellit actorem carentem actione, an teneatur in ſyndicatu.*
20 *Actor vt poſſit de facto agere, quando actio erat ipſo iure ſublata, an detur remedium.*
21 *Remedia quæ habeat reus, quando actor venit contra tranſactionem.*
22 *Conſtitutus in ſacris,ſi contrahat matrimonium, quamuis nulliter, & de facto,tamen priuatur beneficijs.*
23 *Emphyteuta,qui alienat irrequiſito domino,punitur à l. quia priuatur omni iure emphyteutico.*
24 *Prohibitus alienare ſub pœna,an ſi alienat,incidat in pœnam.*
25 *Clericus in minoribus conſtitutus contrahens matrimonium nulliter, priuatur beneficijs.*
26 *Notarius conficiens inſtrumentum falſum,ꝙ aliàs erat nullum,an debeat puniri de falſo,& quid in teſte.*
27 *Si aliquid de iure non valet, tamen ſi princeps faciat ſeruari de facto, perinde eſt quo ad ſubditos,acſi de iure valeret,*
28 *Cautio Mutiana vt locum habeat,an ſufficiat contrafacere de facto.*
29 *Statutum diſponens, quòd ille dicatur inteſtatus deceſſiſſe, qui nullum fecit teſtamentum,intelligitur etiam ſi de facto teſtatus ſit.*
30 *Impoſitio decimarum facta pro prædijs religioſorum, comprehendit etiam religioſos habentes prædia de facto, & non de iure.*
31 *Clauſula Papæ appoſita in reſcriptis. ſ. contradictores auctoritate noſtra compeſcas, intelligitur quando contradicunt de facto, ſecus ſi de iure.*

LEX XL.

VBi pactum. Iſta l.ſecundum Barto.eſt multum difficilis, & ſing. & Raph. Fulgoſ. ſic exorditur, quòd iſta l.propter eius breuitatem eſt in textu incerta, & obſcura, propter glo. redditur obſcurior,& propter diuerſa Doct. commen-

Source : BIU Cujas

commentaria redditur obscurissima,& dubitatissima. ¶Ista l. in singulis quasi dubitationibus text.multum variatur in intellectu,recolligendo simul omnes varietates,sunt 29.intellectus ad istam.l.sed non circa idem,sed circa diuersa. ¶Præmitte secundum Bart.& communiter Doct. ꝙ in legibus præcedentibus Imperator declarauit, quando reus non obseruat transactionem,quo remedio prouideatur actori contra reum, vidistis in l.actione.in l.cùm mota.in l.siue apud acta, & in l. si pro fundo. ſ. eod. verùm, quia aliquando ècontra reus obseruat transact. sed actor contrafacit, ideo quomodo prouideatur tunc reo cõtra actorem,declaratur in hac. l.& iste est verus intellectus, tamen Raph.Fulg. putat, ꝙ ista lex posset generalius intelligi tam in actore,quàm in reo, non obstante, ꝙ tex.infra dicat data restitui, nam etiam aliquando reo datur ab actore ex causa transactionis.l.cùm ea.supra eodem.¶Item aduerte, quod ista. l.in verb. pactum, vel transact. variatur quatuor mod. vt dicitur in gl.1.Item text. in verbo acceptilationis vinculis, quia videtur ℈rietatem continere, ꝙ acceptilatio, quæ soluit vincula,habeat vincula,ideo variatur in intellectu. 4.modis,vt habetur in glo.in verbo innixa. Item illa verba, secundũ leges intelliguntur in gloss. patua. 2. mod. sed hoc parum refert. Item text. in verbo ante cognitionem causæ.legitur altero de octo mod.per glo. & Doct. vt dicitur in glo. mag. Item text. ibi, si aduersarius maluerit, legitur in gl. magna altero de duob.modis.Item quia text.præsupponit, quòd transact.est facta per acceptilationẽ, per quam actio ipso iure tollitur, ideo summa difficultas oritur, quando actor possit amplius agere, & in hoc gl.mag.ponit quinque intellectus. Item dum text. in decisione ponit duas alternatiuas, hic sunt duo intellectus.

* Primus est Azo.*communiter approbatus*, quòd illæ alternatiuæ resoluantur in coniunctas,& sic omnia ista remedia competãt reo copulatiuè. Alius est intellectus Antiquorum,vt alternatiuę stent propriè,& sic omnib.istis simul iunctis habes 29.intellectus ad hanc.l.sed tamen sunt circa diuersa. ¶Vltimò attende,ꝙ licèt text. loquatur, quando transa. est facta per acceptilationem, tamen idem esset si facta esset pacto nudo, in casib. in quib.tollitur ipso iure per pactum simplex,quia esset in effectu idem, quòd in accepti. puta in actionibus ex delictis, quæ cùm sint odiosæ, ipso iure tolluntur per pactum simplex.l.tibi.§.quædam.l.si vnus.§.pactus ne peteret.versi. sed si pactum. ff.de pact.ita tenet Pau.de Castr.hic circa princip. & ante eum Bart. in vlt. colum. ¶Istis sic præmissis diuide istam. l. in duas partes princip. In prima ponitur forma contractæ transac. In secun da ponitur eius effectus. Secunda ibi, aut subsecutis. &

1 non recedendo à verbis literæ, hanc. l. ita summo.† Si transactio fuit vallata Aquiliana stipulatione, & acceptilatione, & pœna subiecta,& actor contraueniat transactioni,aut cogitur subsequutis, idest conuentionibus interpositis stare, aut cogitur pęnam soluere, & accepta restituere, antequam de causa cognoscatur,& est in electione ipsius rei.hoc dicit iste tex.propter tot diuersitates non colligo alia no. ¶Capio glo.primã in verbo transactio.Ista gl.timore contrarij hic formati per Bart. & ꝙ statim. ℈. formabo, ponit duos intellectus ad illa verba pactum,vel transac.Secunda ibi,vel dic,vel,pro id est. ¶In ea. gl.ad fin.pro expeditione istius glo.nostræ oppono contra tex. quia aut text.est superfluus,aut malè dicit,quia dum dicit,vbi pactum, vel transac. aut terminus pactum, capitur tanquam genus, & tunc comprehendit sub se transac. ergo superfluus est text.dum posteà dicit,vel transac.aut terminus pactum capitur pro pacto in specie,quando est gratuitum, & istud stare non potest,quia text.℈.dicit data restitui, ergo non loquitur in pacto gratuito.¶Glos. hic dupliciter respondet, primò,ꝙ terminus pactum, capitur pro pacto in specie, & consequenter pro pacto gratuito: istæ intellectus stare non potest propter tex. qui.℈.dicit data restitui, ergo pactum non erat gratuitum: secundam sol.approbant Bart. & Angel. & per eam inferunt, ꝙ

2 † quando alternatiua ponitur inter genus,& speciem, resoluitur in expositiuam,intelligendo, vt hic per Bart. adde glo. in l. 2.ff.ad leg.Aquil.& in simili gl.in l.j.& ibi Bar.ff.de pact.¶Tertio modo,& plenius intelligunt istum tex.Bal.Sal.& Fulg. hic, ꝙ pactum capiatur in specie, & ꝙ transac. sit de re dubia, & non gratuita,pactũ sit de re liquida, sed non gratuitum. ¶Vel quartò secundum Fulg.& Pau. de Castr. hic, dum text.℈.dicit data restitui, refertur ad transactionem, & non ad pactum.

3 ¶† Circa materiam alternatiuę,quia tota die allegatur ista gl. not.pulchram regulam,quòd illud,quod est prohibitum simpliciter, est etiam prohibitum alternatiuè, dato,quòd illud alternatiuè adiunctum sit de per se permissum, vnde qui iurauit non venire contra contractum, licèt posset de per se petere, vt suppleatur precium, in quo fuit deceptus, tamen si peteret alternatiuè contractum rescindi, vel pretium suppleri, est periurus.text.est not.in l. quæ sub conditione.§. si quis.ff. de condi. insti. quem ad hoc ibi not. Alber.de Ros.Bald. Paul.de Castr.& Raph.Cum.facit, ꝙ vult gl.aliegando illũ.§.si quis. in l.2.in gl.mag.& ibi Cyn.in 5.q. C.de rescin.vend. ¶Ego dubito de ista regula sic generali,per text. in l. fin. §.1. ff.qui, & à quib. qui probat ℈rium, ꝙ imo prohibitum simpliciter,est permissum sub alternatione,& ibi glo.opponit de illo.§.si quis,& non soluit.ad idem glo. in c. multorum.in verbo aut certè.27. q.2. quæ not. ex illo text. ꝙ illud, quod non potest impetrari simpliciter,potest tamen sub alternatione, & ibi etiam glo.opponit de d.§.si quis,& non soluit.¶Tu considera, ꝙ text.in d.§. si quis,fundat se in periculo periurij,& sic videtur ibi speciale propter timorem periurij.Adde etiam aliam regulam, quam ponunt Can. in c. constitutus. de rescrip. & originaliter ibi ponit

4 Vincent. Hispan.† ꝙ si Papa mandet Capi.facta mentione numeri iurati,hoc est, qui iurauerunt nõ recipere aliquem in can. vltra numerũ. 12. vt recipiant Titium in can.vel soluant. 100. dato, quòd possent seruare iuramentum in soluendo centum,tamen possunt recipere Titium, nec erunt periuri, quia eligunt viam auctoritate superioris, dato, quòd superior eos non astringat. ¶Aliam regul.tradunt Archi. & Gemin.in cap.

5 pastor.7. quæst. 1.† quod si Papa confert beneficium alternatiuè illi, vel illi, vterque admittitur, & sic alternatiua stat copulatiuè,& vno eorum repudiante totũ accrescit alteri, sed de hoc est text. in l. cùm quidam. C. de verbor. signification. ¶Capio glo.in verbo,innixa. Diuiditur in tres partes princip. In prima declarat text. In secunda declarat, quæ vincula sint in Aquiliana stipulatione.In tertia ponit,quæ vincula sint in acceptil.partes patent.Primæ duæ partes sunt claræ,ista tertia est

6 difficilis,† pro cuius intelligentia occurit difficultas, quæ vincula sint in acceptil. nam malè dictum videtur, quia per eam soluuntur vincula, & non inducuntur. in hoc quatuor sunt opin.vna glo.& aliæ tres hic relatæ per glo. quæ tenet, ꝙ in acceptil. sit vinculum naturalis obligationis sicut in pacto de nõ petendo,istud simile gl. non est bonum, quia in pacto de non petendo ideo inest obligatio naturalis, quia verba diriguntur in futurum,promitto non petere,& verba in futurum conueniunt ad probãdum obligationem, sed in acceptil. verba sunt

7 de præsenti,vel de præterito acceptum fero, vel tuli,† sed verba præsentis,vel præteriti temporis,pręcipuè enunciatiua non sunt obligationis inductiua.glo.in l.5.§.satisacceptio. ff.de verbor.oblig. Pro gl. melius facit, quia qñ quis potest à petitione remoueri,obligatur non petere.l.Meuia. §.fin.in verbo non teneri.vbi Bart.post Antiquos not. ff.fol.matr. & idem Bart.hic. ¶Breuiter omissis alijs opin. relatis per Bartol. tene sententiam Bar.quæ est vera.& eam Ang. & Mod.sequuntur, ꝙ facta acceptil.creditor obligatur naturaliter nõ petere ex acceptil. nec ex consensu, sed ex quadam æquitate. Et istud vltra Bar.clarè ostenditur: nam obligatio naturalis quamuis cẽseatur ex consensu partium.l.Stichum aut Pamphilum.§ naturalis.ff. de so-

8 lut.† tñ aliqñ obligatio naturalis oritur ex sola æquitate absq; consensu partis,vt patet,qñ quis gerit negotia furiosi, furiosus non potest verè consentire, nec fingi. l. qui ad certum.ff.loca. certè obligatio causatur ex sola æquitate.l.3. §.furiosi. ff.de negot. gest. declarat magistraliter Bart. in l.Iulianus verum debitorem.ff.de condi.indeb.& in l.1.ff.eod.& in l.cùm quis.C.de iur.& fact.ignor.Can.in c.fi.de solut. ¶Capio gl. magn.in verbo pœna.ista gloss. secundum Bartol.est difficilima, quam diuido in octo partes princip.In prima declarat text. In secunda ibi,& dic eã peti,remouet vnum contrarium. In tertia ibi, qñ autem.gl.respondet tacitæ quæstioni,se remittendo.In quarta, quæ est ibi,item,& hæc verba.ſante cognitionem. glo. timore contrarij.l.qui prior. ff. de iud. ponit duos intellectus ad illa verba text.ante cognitionem.In quinta ibi,item,quod dicit.gl. timore alterius contrarij ponit duos intellectus ad illa verba, si aduersarius maluerit.In sexta,quæ est ibi,ex prædictis patet.gl. format difficile ℈rium contra text. nam si actio erat per acceptil. ipso iure sublata, quomodo actor potuit amplius agere? & circa hoc ponit quinque opin. In septima, quæ est ibi, quomodo ergo.gl. opponit ℈ text. & obscurè rñdet. In octaua, & vltima ibi,item contra gloss.etiam opponit contra text.& soluit. ¶Pro clrara intelligentia totius gloss. aduerte, quòd in glo.ponuntur tres princip.difficultates contra tex.Prima difficultas est,quia text.vult, quòd si actor cęperit agere, prius debent data restitui cum pœna, antequam cognoscatur de causa mota per actorem, istud videtur contra regulam. l. qui prior. ff. de iudi.timore huius contrarij varij varia dixerunt,& sunt octo intellectus ad ista verba literę ante cognitionem causæ. ¶Primus intellectus est gloss. quòd sit speciale in transact. & ratio specialitatis est in odium veniẽtis contra transactio. sic solenniter factam alia subtili ratione defendit Iacob. de

Source : BIU Cujas

Are.hic per regulam.l.eum qui certarũ. §.fi.cum gl.ff.de verb. oblig.ſed rñde,vt per Cy.& Bar.hic. Vel & ſingularius rñde,ꝙ reg. d. l. eum qui certarum.§ fi. procedit, qñ alternatiua prouenit ex mera diſpoſitione hominis, ſed vbi alternatiua procedit ex mera diſpoſitione. l. ibi non admittitur variatio, per text.valde not.in l.cuius bonis.ff.de cura.fur. quem ad hoc no. & ꝑmendat ſolus.d.Fran.de Are.in d.l. eum qui certarum.§.fi. facit text.in c.2.in fi.de reſcrip.in 6. ¶ Secundus intellectus glo. approbatur per Bar.& Ang.hic,ſed nihil valet, quin referendo verba ante cognitionem cauſæ, ad participium data,illa verba nihil importarent,ſecundum Fulg.& do.Alex.hic.¶ Alium tertium intellectum ponit Petr. de Bellaper.quem refert,& reprobat Bar.duos alios intellectus ponit Iac.But. quos referunt Bald. & Sali.duos alios intellectus, & ſic ſunt ſeptem, ponunt Bal.Salic. & d.Alex. hic.octauũ ponit Fulg.ſed non curo referre. ¶ Secunda princip. difficultas gl. eſt ibi,item, ꝙ dicit, nam actor, qui tranſegit, ſi poſteà contraueniat tranſact. efficitur reus, & ſic debitor, ergo in alternatiuis eius debet eſſe electio, per regulam.l.plerunque.in fin.ff.de iur.dot.glo. in prima ſolutione fatetur contrarium, & ita intelligit iſtum text. & malè, quia in alternatiuis rerum debitarum bene electio eſt ipſius debitoris, ſed in alternatiuis remediorũ electio eſt ipſius actoris.l.2.§.Sceuola.ff.de eo,quod cer.loc. ſecundum Bart. & alios hic,& in l.cùm proponas.ſupra eod.¶ Secundo,& ſubtilius reprobat Bart. † quia poſtquam actor contrauenit tranſactioni, & pœna cõmittitur propter aliquod malè factum, ibi non admittitur purgatio moræ,ad euadendum talem pœnam. l. qui ea mente.ff.de fur. not. diligenter hanc deciſionem Bart. valde neceſſariam ad intellectum huius. l. ꝙ poſtquam actor ꝫuenit tranſact.non poteſt amplius moram purgare ad euadendum pœnam. idem tenent Ang. & Sal.hic, & Bartol.& Angel. in l. qui fidem.ff.eod. ¶ Contrarium tenent omnes Moder. hic per text.ſingul.in l.ſi in lege.§.colonus.ff.loc. ad quem text. reſpondeꝫ vt per Bart.in l.ſi inſulam.in 6.q.ff.de verb. oblig. & ibi Bart. in 3.opp.2.partis reſpondet ad d.l. qui ea mente, ꝙ loquitur in pœnis legalib. nos in pœnis conuentionalibus, & iſtam ſolut. ſequitur dom. Alex. ¶ Mihi non placet per regulam vulgatã, quæ habet,ꝙ mitius agitur cum l. quàm cũ homine. l. Celſus. in fin.ff.de arbitr.per quam.l.dicit glo. in l.ſi quis rem. §. voto. ff.de polli.ꝙ mitius agitur cũ Deo, quàm cum hominib. facit doctr.Bart.in l.amplius non peti. in 1. colum. ff. rem rat.habe. & in d.l.ſi inſulam.in pen.opp.primæ partis,ꝙ ſi non agitur de pœna annullationis, ſed de alia pœna, ſemper mitius agitur cum l. quàm cum homine. Non etiam placet reſpõſio Raph. Fulg.& domin. Alex.hic,ꝙ d.l. qui ea mente. loquitur in delicto,ſeu in pęna loco delicti,hic in pęna loco trãſact.non eſt bona reſponſio, cùm bonum ſit argum. à delictis ad contractib. & èconꝛa.l.omnem.ff.de iud.not. tamen deciſionem Bar.pro limitatione.l.ſi maior annis.cum his,quæ dixi.ſ.eodem. ¶ Tertia principalis difficultas eſt in glo. ibi, ex prædictis ergo patet:
10 nam regula eſt, † quòd nemo ſine actione experitur. l. ſi pupilli.§.videamus. ff.de negot.geſt. ſed in hoc text. actio erat ipſo iure per acceptil.ſublata.§. eſt autem. inſtit. quib. mod. tol. obl.quomodo ergo actor poteſt agere? ſi fateris argum.ſuccedit maior difficultas, ſi enim actor repellitur ab agendo, ergo reus habet iſta remedia copulatiuè, & tamen iſta.l. concedit alternatiuè,& l.cùm proponas.ſupra eodem. ¶ In gloſſ.ſunt 5.
a intellectus, [a] ſecundum primum, & vltimum agitur de facto, ſed in primo volente reo, in ſecundo etiam inuito, ſecundum alios tres intellectus agit de iure. Item aduerte dum glo. illatiuè venit,& dicit ex prædictis. ergo patet iſta illatio ſumitur ex dictis in parte præcedenti gloſſ. circa intellect. illorum verborum,ſi aduerſarius maluerit,quæ dupliciter fuerunt intellecta, dicit ergo glo.ſiue teneas, quòd electio ſit actoris, ſiue rei, apparet, quòd actor poteſt agere. ¶ Primus eſt intellectus Azon. quem approbant Antiqui,& latè Bartol. Bald.Angel. & Salic. Pau.de Caſtr.& dom.Alexand.hic, gloſſ.Bartol. & Ang. in l.reſcripto. §.ſi pacto ſubiecta. ff. de pac.ſecundum quem intellectum, quando tranſac. fit per acceptilationem, & actor contrauenit,reus habet iſta tria remedia copulatiuè, ſicut quando fit tranſact.cum iuramento,vt ſ.l.proxima. Iſtum intellectum reprobant Pet.Cy.Ray.& Fulg.hic,pręcipuè per iſtum tex.qui fortiter obſtat in duabus alternatiuis. Fulgoſ. hic laborat ad probandum,quòd non ſunt alternatiuè, ſed nihil eſt: finaliter dicit, quòd licèt in alternatiua hominis ſufficiat alteram partem eſſe verã,ſecus eſt in alternatiua legis.ſed obſtat. l.cùm ꝓponas. ff.eodem, & l.ſi pacto quo pœnam. ſ.de pact.Breuiter tene,ꝙ opin.Azo. eſt in ſe vera, & aduerte, quia ipſe non fundat ſe in hoc tex.ſed per tres rationes relatas in gloſſ.præcipuè, quia repelli debet à iudice, cùm videat eum actione care-
11 re. ¶† Not. ergo diligenter iſtam gloſſ. quæ quotidie allegatur ad hoc, ꝙ iudex [b] ẽt parte nõ petente tenetur repellere actorem carentem actione,qñ ſibi conſtat ex confeſſione partis,vel ex actis.idem tenet gl.in l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.in verbo in pactis,& ibi clarius Bar.ff.de pact.& no.Bart.in l.poſt legatum.opponendo in prin.in 4.col.ff.de adi.leg.& in l.ita ſtipulatus.ad fi.ff.de verb.obl.& in l.ſi Titius vbi ẽt Imo.& Mod. eo.tit.Imo.in l.4.§.hoc aũt iudicium.ff.de dam. infec.vbi dicit ſic debere limitari regulam illius.§.ita tene,quamuis Ang. hic contrarium teneat,& malè.¶ Per doct. iſtius gl.dicit Bart.ſe dixiſſe in q.ſibi de facto occurrenti,ſtatuto cauetur, ꝙ bannitus poſſit impunè offendi,aliquis occidit bannitum, iudex format inquiſitionẽ ꝫ eum,non audebat comparere,alius cõparauit, & alle.bannum occiſi,& facit bannum iudici liquidum,iudex debet eum abſoluere,ex quo ei conſtat clarè, ꝙ ex forma ſtatuti puniri non põt,ꝫ Bar.tenent Ang.Sal.& Mod.hic,& Cy.in l.reos.in 6.q.& ibi Bal. in 14.col.C.de accu.adde Ang. de Aret. inſti.de excep. ſuper rub.in 11. char. vbi dicit, ꝙ bis habuit de facto,de quo ẽt ꝑ Bal.in l.1.in 2.col.C.quomodo & qñ iud.& in l.1.§.Oſſilius.ff.ne qùis eum qui. in c.1.§.iniuria. de pace iur. fir.in vſi.feu.quamuis aliter videantur velle Iac. Bu.& Bal.in l. decuriones.C.de infam.Adde,quod no.dicit Bal.in c.veritatis. in vlt.col. de dolo & contu. ꝙ ſi ex forma ſtatuti bannitus põt
12 impunè offendi,† iudex cui liquet de bãno, nõ põt cõdemnare ẽt ſponte confeſſum.alle.Cy. in d.l reos.pro opi.Bar.facit regula,quam tradit idem Bar.in l.pe.§. ad crimen.in pe.col.ff. de pub.iu.ꝙ qñ iudici eſt notorium,ꝙ non põt procedi ꝫ aliquẽ, tunc iudex ẽt nemine petente debet eum abſoluere,per.gl.no. in l.qui cũ maior. §. ſi patris.in verbo, vel calumnioſam.ff. de bo.lib.& gl.hic,ſed iſta exceptio,ꝙ occiſus erat bannitus,& ex forma ſtatuti poterat impunè occidi,eſt exceptio,quę impedit proceſſum,ne poſſit accuſatio recipi,ita not.Bart.in l.ſi ſeruus. per illũ tex.C.de his,qui ad Eccle confu.ſequuntur Raph.Ful. & Pau.de Caſt.in l.2.per illum tex.C.qñ liceat ſine iud.ſe vin.
c ¶ Vltra Bar. & Doct. põt adhiberi alia practica,[c] quam ponit Ang.poſt Richar.Malũb. in l.quos prohibet.ff.de poſtu.& in l. filiusf.§.veterani.ff.de proc.& in l.ſi.vbi ẽt no.Iac.Bu.& Alb.de Roſ.ff.de peti.hære.Lu.Ro.in conſi.214.quòd inci. venerabilis
13 domine,† ꝙ ſi ex forma ſtatuti in cauſis criminalib.nõ debeat aliquis audiri ad aliquã exception,ẽniſi inculpatus perſonaliter compareat,& ſe conſtituat in carcerib.certè cautela eſt,ꝙ nõ opponantur exceptiones,ſed compareat aliquis,qui imploret officium iudicis, ꝙ ſic iudex ex officio recipiat informationes ſuper innocentia inculpati, *fm* quod in iſta ſchedula continetur,licet iſtud ſtatutũ excludat exceptiones,nõ per hoc excludit officium iudicis.idem no.tenet Ang in l.planè.ff.de pe.hę. per illum tex.in verbo officiũ iudicis,& dicit Bar.ꝙ eo audiẽte ponderabat ad hoc illum tex.& ſubdit Ang.ꝙ iſta practica infinitis vicibus eſt vſus,quã cõfirmo ex eo,quod ſin.tenet Spec. in tit.de inſtr.edi.§ fi.verſi.quid ſi debitor.& ibi Io. An.in addi.
14 vbi volunt, † ꝙ ſi pars renunciauit productioni teſtium, vel inſtrumentorũ cum iuramento,quòd valet.c.ſi verò.de iureiu. debet procurare per mediũ alicuius amici, ꝙ iudex ex officio tales teſtes recipiat.Sequit.Io. de Imo.in c. 2.de ꝓb. Lap.de caſtel.in c. quamuis.de pac.in 6. d.Alex. in Auth. iubemus. C.de iudi.¶ Secundò confirmo ex eo,quod no.vult Bal.in l.amplio rem.in prin. C. de appel. vbi dat remedium, quod dicit eſſe nouum,ꝙ ille qui non põt producere teſtes ſuper dictis teſtificatis,iuxta cle.teſtib.de teſtib.ꝙ debet nomina teſtium dare iudici,& poſteà ſe abſentet, & tunc iudex, in quo non timetur ſubornatio,recipiat dictos teſtes ac iuramẽta,& depoſitiones, & valebit eorum teſtimonium, quod Bald. dicit eſſe mirabile. ſequitur Ludouic. Roman. in conſil. 479. incip. in eo, quòd quæritur,an in eadem inſtantia. domin. Barthol. Veronen.in cautel.216.Alexand.in l.quarta.§.hoc autem iudicium. in 4.col. ff. de dam. infect. ¶ Tertiò confirmo ex eo,quod not.

vult

ADDITIONES.

a Primum intellectum. not.Soc.lib.4.conſi.88. viſis actis col.2. PVRPV.

b Adde, ꝙ iudex,cui conſtat ex actis de exceptione parti competente,poteſt eam opponere.Bal.in l.exceptionem.C.de proba.Iaſ. in l. ita demum.5. colum.infra de procur.& ibi vide in fin.colum.Alex.in l.4.§. hoc aũt iudicium. ff.de dam.infect.in l.4.§.condemnatum.ff. de re iudica. colum.3. not. Ancha. conſil.6. viſo themate.col.3.

* Fac. quæ ſcribit Afflic. deciſ. 16. num.5. Boer. quæſt. 171. numer.21. & dic, quòd iudex ex actis ſupplet etiam parte non opponen. Roman. conſilio 51. in fin.conſil.227.num.4.Aret.conſil.48.num.6.Alex.conſil.186.ante fi.lib.2. Doct.in l.non videtur cępiſſe.num.4. de reg.iur.& vide eundem Iaſ.in §.Cato.num.47.de verbor.oblig. MASVER.

c Pet.Girardi ſing.63. fortè per totam Italiam. Paul. lib. 1. conſil. 158. ſuper primo dubio.col.3. PVRPV.

Source : BIU Cujas

vult Spec.in tit.de proba. §. videndum.in ver.ſed quid ſi debitor,vbi tenet,ꝙ ſi debitor iurauit non probare ſolutionem niſi per inſtrumentum inciſum, quo caſu iuramentum ſeruãdum eſt.c.ſi verò.de iureiur.conſilium eſt ſecundum Spec. ꝙ procuret teſtes recipi iudicis officio. ¶ Quartò confirmo per illud, qđ not.decidit Bal.in l.pen.ad fi. princi. C.de cano. largi.lib.10.

15 † Tamen iſta cautela non valeret, quando ſtatutum diceret non admitti exceptiones, vel defenſiones, nam propter verbũ defenſiones,etiam excluderet officium iudicis,ſecundum Bar. in l.1.§.& parui.ff. qđ vi aut clam.& in ſpecie Ang. in d.l.planè.

a ¶No.etiam diligenter illud, qđ dicit Bart.hic, ꝙ ſtatutum [a] diſponens,ꝙ bannitus poſſit impunè offendi, continet publ.vtilitatem,& conſequenter valet. idem not.tenet Bart.in l.2.per illum tex.vbi etiam Bal.& alij.C.quando lic.ſine iud.ſe vindi.vbi videas Bart.idem tenet Bart.in l.vt vim.& in l.omnes populi.in 2.q.3.q.prin.ff.de iuſt.& iur.& in l.amiſſione.§.1.ff. de capi.dimi. Bal.in l.Gracchus.per illum text.C.de adult. & in l. vnica.in 10. col. C. de confeſ. & ꝙ tale ſtatutum valeat, latè diſputat, & ſic concludit Ioan.And.in addi. Spec.in tit.de conſti.ſuper Rubr. circa fin.& latè Albe.de Roſ.in vlt.parte ſtatu.q.17. idem tenet Ang.in l.1.ff.de conſti.princip.do.Anto.de But.in c.ſi verò.el 1. de ſenten.excom.Pan.in c.fi.de conſue.ex hoc ſequitur,ſi iſtud ſtatutum continet publicam vtilitatem, ergo debet cenſeri fauorabile,& ſic debet extendi per doctr.Bar.in l.quemadmodũ. circa med.C.de agr.& cenſit.lib.11. cum alijs concor.quas plu-ries dedi.¶ Limita,& intellige Bar.& prædicta,quando tale ſtatutum fieret ex cauſa legitima,aliàs ſecus. vnde tenet in ſpecie Hoſt.in c.fin. de conſuet.ꝙ ſi ſtatutum permitteret,ꝙ bannitus pro pecuniario debito poſſit impunè occidi,nõ valeret, & eſt glo.no.4.q.1.in gl.ſummæ circa med.idem tenent do.Anto.de But.Imo.& Gemi.in c.quæ in eccleſiarum.de conſtit. Rayn.de For.in rep.d.l.omnes populi.ideo dicit Bald.in l.1.in 8.col.C.de ſum.Trinit.ꝙ valet ſtatutum diſponens, ꝙ bannitus pro graui crimine poſſit occidi, per l.raptores.C.de Epiſco.& cler.tamen do.Nel.de S.Gemi.in tract.bannitorum,in 1.par.2.temporis.q. 1.dicit,ꝙ licèt aliàs tenuerit , ꝙ ita demum valeat hoc ſtatutũ, quia fuit bannitus ex cauſa, ex qua veniret irroganda pœna mortis,prout tenet Ray.in d.rep.l.omnes populi. tamen nunc tenet, ꝙ indiſtinctè tale ſtatutum valeat: mouetur tali fundamento , quia iſtud non ſtatuitur propter ſolùm delictum , ob qđ fuit bannitus,ſed etiam propter contumaciã,& inobedientiam erga ſuum prinicipem,vnde qui non obedit principiſuo morte moriatur.c.2.de ma. & obed.nullam tamen mentionẽ facit de glo.& alijs tenentibus contrarium , prout & tu teneas. ¶Nec obſt.illud,qđ dicit de inobedientia, quia nõ paſſim procedit in quacunque inobedientia,ſed in tali, quæ eſt commenſurabilis ad talem pœnam , vel ſecundò reſponde , vt not. per Bal.in l.ſi mora.ff.ſolut.matri.& teneo, quod tale ſtatutum va-

16 leat. † Adde,ꝙ licèt excuſet occidentem in foro contentioſo,

b tamen talis occidens peccat in foro conſcientiæ, [b] per glo.not. 23.q.2.in c.inter hæc.ſed ea non obſtante Alb.de Roſ.in 4.parte ſtat.q.10.refert audiuiſſe à multis religioſis , ꝙ Theologi tenent contrarium, & bene,iquia talis occidens facit auctoritate ſtatuti , vnde iudex , qui eſt miniſter legis , occidendo male-

c factores non peccat [c], imò meretur.23.q.5. per totum , maxi-

17 mè in c.reos.limitando,vt ibi per Alb.¶†Aduerte etiam,quòd banniti,qui tolerantur in ciuitate,non poſſunt impunè offendi, vel occidi ſtante prædicto ſtatuto, licèt non ſint de banno cancellati,quia talis tolerantia ſecuritatem eis præbet. ita not.ſing. Sal.in l.nullis.in 1.not.per illum text.C.de iud.ſequitur Ioan.de Ana.in c.ſicut.in 5.col.de iudæ.dicens hoc eſſe ſin.dictum,& ſe vidiſſe ſeruari de facto Bono.do.Alex.in conſi.6.in 2.vol.quod incip.circa primum dubium primò arguitur.in vlti.col. ¶Vltimò aduerte, ꝙ tale ſtatutum non habet locum extra territorium ſtatuentium , & ideo qui occideret extra territorium , non eſſet tutus ab homicidio.Ita tenet Petr.de Ancha.in commen.cap.canonum ſtatuta.de conſti. in 17. chart.in verſi.tertiò prin.Io.de Imo.in clem.paſto.in 4.colum.de re iudi.Hinc eſt,ꝙ effectus bannitionis non extenditur extra territorium bannientium,glo.eſt no.in c.1.in titu.hic finitur.l. Corrad.in vſib.feudo. Bald.in l.1.in 3.col.C.de hære.inſti.& in l.executorem.in 12.col.

18 C.de execu.re.iudi. ¶ † Hinc eſt, quòd bannitus captus extra territorium per familiam Poteſtatis,debet relaxari , quia non eſt legitimè captus,ſecundum Bal.in l.2.C.de ſer.fug.¶ Limita, niſi offenderet in loco confœderato ſecundum Barto.in l. non dubito.ff.de cap.& in l.filij.§.relegatus. ff.ad municip. Bal.in d.l. executorem.in 12.col.facit, qđ ſin.vult Bart.in l.cunctos populos.8.q.prin.C.de ſum.Trin.¶Secundò limita, qñ quis offenderet extra territoriũ, ſi capiatur à Poteſtate illius loci, debet puniri ; ſed ſi offendit extra territoriũ , certè in illo territorio , vbi eſt ſtatutum,ꝙ bannitus poſſit impunè occidi, non poterit puniri,ita egregiè limitat Sal.in d.l. cunctos populos. in 8. col. in ver.ſed hic quæritur ſi bannitum.vbi refert, ꝙ ita de facto conſuluit in quodam,qui vocabatur Pichus de Sachone.idẽ tenet Bal.in Marga.ſua in verbo excommunicatus.in verſ. 12. ſequit d.Nel.de.S.Gemi.in tra.bãnitorum.in 2.par. ſecundi temporis.

19 q.57.vbi refert,ꝙ ita obſeruatur. ¶ †Vltimo [d] circa iſtã partẽ

d gl.inquantum gl.& Doct. tenent,ꝙ iudex ex officio,etiam parte non opponente debet repellere actorem carentem actione, pone,ꝙ iudex non repellat,an teneatur parti in ſyndicatu. Pau. de Caſt.hic in pe.col.dicit Bart. iſtud non tangere, & ſe putare, ꝙ ſi reus nihil dicit,ꝙ iudex non teneatur in ſyndicatu, quia licèt poſſit repellere actorem,vt hac gl. tamen non aſtringitur,p l.non quicquid.ff.de iud.& ſequitur ſimpliciter.d.Alex. hic. Tu dic,ꝙ Bar.hic in 4.col.expreſsè dicit contrarium : nam dicit,ꝙ ex quo iudex reperit actorem carentem actione, habet de neceſſitate reum abſoluere . ¶Secundus principalis intellectus in gl.reprobatur per glo.& Doct. & bene, quia cùm reus facit lege permittente,non debet pœnam mereri.l. Gracchus. C.de adul.& per hoc nõ obſt. Auth. contra qui propriam . ſ. de non nume.pecu.allegata in gl.quia loquitur in eo,qui dolosè negabat ſcripturam eſſe ſuã.Non obſt.l.j.C.qñ li.ab emp.diſc. allegata in gl.quia vltra mñſiones Bar.& Bal. hic, dic ꝙ loquitur in obligationib.quæ ſolo cõſenſu ꝯhuntur,vt in ſpecie declarat Bar. in l.ab emptione.in 1.col.ff.de pact. duos ſequentes intellectus reproba,vt per Bar.¶†Similiter quintus intellectus reprobaꝫ ꝓ oẽs,quia nõ reperitur iure cautũ ,ꝙ inuito reo poſſit actor de facto ſine actione agere, niſi quando in lit. cont.ſperatur actio. naſci.l.ſi Titius.vbi Bar.& Doct.ff.de verbo.oblig.& l.nuda.ſ.de contrahen.& comm.ſtip.alle.in gl.nec obſt.l.1ul.§.quantum.ff. ad exh.quia reiecta ſolutione Bar.veritas eſt,ꝙ ibi actor perdidit ſuam actionem propter culpam, & moram rei, vnde tunc reus debet,vel in totum condemnari, vel pati, ꝙ de facto conueniatur.& in hoc ille tex. eſt ſing. ſecundum Sal. hic [in 8.col.

20 ¶ †Iuxtà hanc partem quærit Bart.an ſit dare remedium,quo mediante actor poſſit de facto agere,quando actio erat ipſo iure ſublata,& ponit duplex remedium,vt hic per eum, & alij nihil tangunt,adde quod tenuit Ang.in conſ.187.incip.A.& B.cõtraxerunt.in vlt.col.vbi tenet,ꝙ ſi ſententia erat nulla ob defectum ſolennitatis,& per pactum conuentum ſit non opponere de nullitate ob defectum ſolennitatis, certè ſecundum eum non poterit dici nulla obſtante pacto, maximè ſecũdum eum ſi pactum eſſet iuramento firmatum,cùm poſſit ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ.c.cùm contingat.& c. ſi verò. de iureiurã. ¶ Nec obſtat,ꝙ partes non poſſunt renunciare ſolennitatibus introductis de iure pub.vt eſt glo.no.in c.de cauſis. de offi.dele. & in c.1.de lib.obla.& in c.fi.de re iud.in vj.& in cle.ſæpè.de verbo.ſignifi.& in Auth.offeratur.C.de lit. conteſt. quia reſpondet Ang.ꝙ iſtud eſt verum quantum ad hoc, vt actus valeat non ſeruata ſolennitate,tamen licèt non valeat ſententia,certè propter pactum nõ poterit dici nulla. allegat no.per glo. in l.ſi decretum.C.de ſer.pig.da.manu.iuncta ratione.l.poſt mortem.ff. de ado.ſequitur.d.Alex.in conſ.173.quod inci. opportunè con-

21 ſiderato themate.in 2.col.ad fi.lib.2.¶†Tangit etiam Bart.quæ remedia habeat reus,quando actor venit contra tranſactionẽ, & facit quatuor caſus prin.no.diligenter tertium caſum,quem alibi non legi,ꝙ quando in tranſac.eſt adiecta clauſula rato manente pacto,habet locum exceptio tranſac.& petitio pęnę,ſed data non repetuntur.quod bene no.ad l.cùm proponas.ſ.eo.& l.qui fidẽ.ff.eo.vbi ſunt tex.de iſta clauſula. & ratio eſt,qa clauſula vult,ꝙ firma remaneat tranſac. ergo data repeti non poſſunt,quia eſſet diſſoluere tranſac.& ſic no.ex dictis per Bar. hic, ꝙ iuramentum habet vim maiorem,quàm clauſula rato manente pacto,quia vbi interponitur iuramentum,ſi actor cõtraueniat tranſac.reus habet dicta tria remedia copulatiuè, vt in l. ſeq.ſed quando adeſt clauſula rato manente pacto, habet duo remedia tantum,& iſtud eſt,quod voluit dicere Bar.in l.ſi quis maior. ſ.eo.dum dicit, ꝙ iuramentum habet vim clauſulæ ra-

c to manente pacto,imò maiorem.¶In ea.gl.ad fi.Bar. [c] examinat

ADDITIONES.

a ¶ Statutum.Adde Doct.in c.1.de mil.vaſſ.qui contu.eſt.in vſib. feu. & Nel.de S.Gemi.trac.bannit.q.1.1.par.2.temporis.S.Tho.2.2.q.64. art. 2.

b ¶ Conſcientiæ.Adde Nel.de bannit.q.2.3.q. 2.par. ſecundi temporis.

c ¶ Non peccat. Adde Deci. in l.bona fides.ff.de re iudica. Limitat S. Tho. 2.2 q.4.art.6. PVRPV.

d ¶ Vltimò. Comprobat Fel.in c.exceptionem.col.7.de exce. vide Deci. in ca. ad hæc.el 1.de app. PVRPV.

e ¶ Quod de faciendo de facto,vt quis puniatur.Et de faciente de facto contra præceptum teſtatoris, Pau.lib.2.conſi.221.antequam.verſ.2. prætitto,& de alienante feudum, Cur.quarta parte feu. quæſtio. decimaſeptima. PVRPV.

Source : BIU Cujas

nat an, & quando agendo de facto incidat quis in pœnam, & & cum eo alij tranſeunt; ponit idem Bart. in l. continuus. §. cū qs. ff. de verb. obl. latè Bal. in l. aliàs. ff. de iureiu. Can. in c. nuper, de biga. Gem. in c. 1. in prin. ſuper gl. in verbo diſſoluendum. de ſpon. in 6. ¶ Ego reputo iſtam materiam valde difficilem & intricatam, nec à Doct. plenè, aut clarè examinatam. Bart. hic facit duos caſus prin. primus eſt de pœna legali, vel ſtatutaria, in qua dicit, ꝙ ſi pœna imponitur ꝓp aliqđ factum, ꝙ non pōt iure fieri, & tūc neceſſario intelligit, ꝙ ſi fiat de facto incidat in pœnam; ratio, quia Legiſlator qui imponit pœnam pro tali facto, & ſic, ꝙ illud non pōt de iure fieri, neceſſariò intellexit ſi fieret de facto. l. quid ergo. §. cùm autem. ff. de infa. ad hoc
22 bene facit, quod vult gl. & Io. And. in c. 1. de cle. coniu. † quòd
a ꝯſtitutus in ſacris, [a] ſi ꝯtrahat matrimoniū q̄uis nulliter, & de facto, tñ priuatur beneficijs, quia contrahere matrimonium de iure nō poteſt, cùm ſit in ſacris, neceſſariò ergo intelligitur ſi contraheret de facto. Idem tenet. d. Card. Flor. in cle. 1. in 8. q. per illum text. de conſan. & affi. facit tex. in c. eum qui. & in c. nuper. de biga. de quo etiam per Imo. in clem. gratiæ. de reſcr. ¶ Si autem illud poteſt fieri, & de iure, & de facto, nunquid ad hoc, vt quis incidat in pœnam. l. vel ſtatuti, ſit neceſſe, ꝙ fiat de iure, an ſufficiat de facto fieri. Bar. noluit attingere nec hic, nec alibi, ſed ſolùm dicit, ꝙ habetur in l. ſi quis non dicam rapere. C. de Epiſ. & cler. ¶ Ego habeo iſtum paſſum pro multū intricato ꝓp deciſiones hincinde, & ꝙ requiritur, ꝙ fiat de iure ad hoc, vt habeat locum pœna. l. vel ſtatuti, facit quod decidit Bart. in l. filium. §. ſi quis contra. in fine per illum text. ff. de leg. præſtan. ſtante ſtatut. ꝙ ſi pupillus cedat actiones ſuas nobili, punitur pœna priuationis; certè ſi ceſſio non valuit quia cedēs erat perſona inhabilis, non habet locum pœna illius ſtatuti. ad quod adde Bal. in l. quid ergo. §. cùm autem. ff. de infa. & quod
23 no. Bar. in l. 1. §. fi. ff. quod cuiuſ. vniuer. ¶† Secundò ad idem facit, quod ſing. tenet Bal. in l. 2. in 1. col. ad fi. C. de Epi. aud. de emphy. qui alienat irrequiſito domino, punitur à lege, quia priuatur omni iure emphy. l. fi. C. de iur. emph c. potuit. de loca. certè ſi mulier, quę habet emphy. alienet non ſeruata ſolennitate requiſita à ſtatuto in contractib. mulierum, cùm iſta alienatio ſit nulla, certè non incidit in pœnam legalem priuationis. ſequitur Raph. Ful. hic in vlt. col. ad idem facit, ꝙp onit Bart.
24 poſt gl. in l. ſeruo legato. §. 1. ff. de leg. 1. ꝙ † phibitus alienare ſub pœna, non incidit in pœnam ſi alienat. ¶ In contrariū facit quod decidit Bal. in no. q. in c. ex parte M. in 7. col. de app. vbi quærit, pone ꝙ mulier tranſiuit ad ſecun. nup. de facto, vtrum per hoc perdat tutelam? ¶ Primò dicit videri, ꝙ non, quia non dicitur matrimonium niſi teneat de iure. l. hęc cōditio filię, in prin. ff. de cond. & dem. ꝯtrarium determinat, quia pœna committitur ēt ſi fiat de facto. l. eum qui. C. de adul. & per aliam rationem, de qua ibi per eum. ¶ Secundò facit, quòd decidit Io.
25 And. in c. Io. de cler. coniu. † ꝙ clericus in minorib. [b] conſtitu-
b tus, contrahens matrimoninm nulliter, puta cum conſanguinea, priuatur tamen beneficijs, ac ſi legitimè contraxiſſet. ſequitur Lu. Ro. in conſi. 483. quod inci. dubitatur primo. in 1. col. ¶ Tertiò facit text. in c. tua nos. de iureiu. per quem no. ibi Bal. quòd ex inualido iuſo contrahitur reatus periurij. ¶ Quartò facit, quod no. d. Ant. & Pan. in c. olim. per illum text. de reſcr. ꝙ falſificans literas, quæ tamen aliàs ſunt nullæ, vel iniuſtæ, incidit in pœnam falſi. ¶ Quintò facit tex. in c. diſpēdia. de reſcr. in 6. & in cle. 1. eod. titul. vbi Impetrator reſcripti nulli punitur. ¶ Cogita pro concordia prædictorū, & vide, quod latè ponit Bar. poſt Antiquos in l. ſi quis legatum. ff. de fal. Item bene conſidera, an in prædictis ſit bona concordia. Bart. in l. quid ergo. §.
26 cùm autem. per illum tex. ff. de infa. † An notarius conficiens
c inſtrumentum falſum, quod aliàs erat nullum, [c] debeat puniri de falſo, de quo per Bald. in l. 1. C. de ſepulcr. vio. & ibi latè Saly. in 12. col. Alb. in 2. part. ſtatu. q. 176. Similiter an teſtis de-
d ponens [d] falſum, cuius dictū non valet, an puniri debeat pœna falſi, ponit Bartol. in d. l. ſi quis legatum. Bald. in l. fin. C. ſi ex fal. inſtr. d. Ant. de Butr. in c. cauſam. el 1. in vltim. colum. de teſtib. Ioan. And. in regula non eſt in mercu. cōſidera an in prędictis ſufficiat concordia Bartol. in l. quid ergo. §. cùm autem. per illum text. ff. de infam. ¶ Et quomodo intelliguntur iura, quæ dicunt, quòd ſufficit de facto fieri, vide per Ant. de Butr. in
27 conſil. 25. incip. ad primum dubium. in 1. colum. ¶† In materia iſta not. regulam vtilem, quòd ſi aliquid de iure non valet, tamen principes faciunt de facto ſeruari, eſt perinde quo ad ſubditos, acſi de iure valeret. iſtam regulam tradit Alberic. de Ros. in l. conctos populos. in vltim. colum. C. de ſum. Trin. & fid. Catho. vbi per hoc determinat, quòd ſi ſtatutum diſponit, quod debitores, & fideiuſſores conuenti ad vſuras non poſſint opponere exceptionem, quòd vſuræ non debeantur, & fideiuſſor vigore iſtius ſtatuti coactus eſt ſoluere vſuras, ſi eas repetet à debitore principali, non poterit debitor opponere, ꝙ malè fecit ſoluere vſuras, quas de iure ſoluere non tenebatur, quia poſtquàm de facto ſeruatur ſtatutum, eſt perinde ac ſi fideiuſſ. & quod no. Inn. in c. 1. & in c. ſalubriter. de vſuris, & refert ita fuiſſe de facto iudicatum. idem tenet d. Car. & Imo. in d. c. peruenit. d. Alex. in conſi. 107. in 2. vol. quod inci. pro inueſtigatione prædictorū. in 7. col. & eſt gl. no. in l. qui habebat. §. 1. ff. de man. teſt. quę colligit ex tex. vnū, ꝙ reputat mirabile, ꝙ quando aliquid non tenet de iure, & tamen non poteſt oppo ni, eſt perinde acſi valeret; ſigna iſtam regulam, quia ſeruiet ad infinita. ¶ Item in materia adde illud, qđ ponit Bar. in l. Mutia-
28 nę. ff. de cond. & dem. † dum quęrit, an vt habeat locū cautio Mutiana, ſufficiat ꝺ facere de facto, & ꝙ non attendatur contrauentio facti, quia teſtator vī ſenſiſſe de iuris effectu. l. licèt. ff. vt leg. no. c. ¶ Contrariū, & melius tenet Pet. Cy. Bald. & Imo. ibi, quia vbi ex ꝺuentione facti pars leditur, ſufficit ad incurrē dum pęnā, eſt doct. Bar. hic in fi. ¶ Item in hac materia adde, qđ mirabiliter decidit Lu. Ro. in cōſi. 99. qđ inci. prędens ſtatuti particula. vbi per plura fundamēta ꝺſuluit, ꝙ ſtatutū diſponens, ꝙ ille dicatur inteſtatus deceſſiſſe, qui nullū fecit teſtm̄, intelligitur ēt ſi de facto teſtatus ſit, puta pubes doli capax. ¶ Item in materia adde, ꝙ conſuluit Petr. de Anc. in cōſi. 109.
29 inci. ꝺ fratres minores, † ꝙ impoſitio decimarū facta pro prędijs religioſorum, comprehēdit ēt religioſos habentes prędia de facto, & non de iure, maximè per c. recolentes. de ſta. mo. idem conſuluit. d. Ant. de Bu. in cōſi. 33. qđ inci. vt ſ. ſolenniter. inducens. gl. in cle. 1. in verbo prędentes de reſcr. & in cle. 1. in gl. 1. de decimis. ¶ Vltimò adde gl. no. in c. pro illorū, in verbo ꝺdictores, de pręb. quę no. vult, ꝙ clauſula Papæ, quę ſemper apponitur in reſcriptis. ſ. contradictores auth. noſtra cōpeſcas, intelligitur quādo contradicunt de facto, ſecus ſi contradicāt de iure. Et per iſta cum laude Dei eſt impoſitus finis huic legi.

ADDITIONES.

a Conſtitutus in ſacris. Adde text. in c. decernimus. 28. diſt. Abb. in c. ſanè. in finalibus verbis. de cle. coniug. & per Car. Alex. in c. præsbyter. 28. diſtin.

b Clericus in minorib. Adde ꝓ Card. Alex. in c. placuit. 22. diſt. in fi. vlt. colum.

c * Nullum. Adde facere, quæ idem Iaſ. ſcri. in l. non dubiū. col. 2. in fi. C. de legibus. de ſtatuto, ꝙ de quolibet ꝺctu ſoluatur gabella, ꝙ non debet ſolui de ꝺctu nullo, & vide eundē Iaſ. in l. edita. nu. 21. ſ. de eden. Viu. inter. com. opi. lib. 17. ver. ſtatutum diſponens, ꝙ de contract. BELLAC.

d Teſtis deponens. Adde Doct. in c. nihilominus. 3. q. 9. Doct. in c. quia iuxta. §. prębyteri. 5. q. 1. Doctor. in c. ſi Epiſcopus. 50. diſt.

SVMMARIVM.

1 *Cotraueniens tranſactioni iuratæ eſt infamis.*
2 *Periurium non poteſt committi ſine dolo.*
3 *Cauſa quælibet etiam iniuſta excuſat à dolo.*
4 *Periurium committitur ex ſola culpa.*
5 *In iuramento veritatis, qui credit iurare veritatem, & iurat falſum, incidit in periurium.*
6 *L. loquens per dictionem quis, etiam in odioſis comprehēdit fœminam.*
7 *L. ſi quis maior, an habet locū in vniuerſitate, vel cōitate, ſeu ciuitate.*
8 *Pœna priuationis à l. non habet locum, niſi vbi. l. expreſsè dicit.*
9 *L. quantuncunque pœnalis, ſi non ſit correctoria, extenditur.*
10 *Communitas, vel ciuitas non veniunt appellatione perſonæ.*
11 *L. noſtra habet locum in omni contractu iurato, & num. 13.*
12 *Si emphyteuta iurauit ſoluere canonē, ſi non ſoluit propter periurium, priuatur iure emphyteutico.*
14 *Ad hoc, vt contraueniens tranſactioni inratæ incidat in pœnam noſtræ. l. requiritur, quòd tranſactio ſit factæ liberè, nulla coactione interueniente.*
15 *Iudex neminem poteſt cogere ad tranſact. vel compromiſſum.*
16 *Liberum arbitrium in iure noſtro capitur multis modis.*
17 *An per ſolam reſcripti impetrationē quis incidat in pœnā noſtræ legis.*
18 *An iuſſus iudicis excuſet à periurio.*
19 *Aucto. ſuperioris intelligitur exceptuata ab omni iuramento.*
20 *Iuſſus iudicis debet excuſare à periurio, & ab omni pœna.*
21 *Periurus eſt infamis.*
22 *Quot pœnas incurrat contraueniens tranſactioni iuratæ.*
23 *An de iure ciuili iuramentum veſtiat pactum nudum.*
24 *Periurus repellitur ab agendo.*
25 *Dictio mox, importat idem, quòd ipſo iure.*
26 *Vbi. l. facit ipſo iure executionem, non admittitur purga. moræ.*
27 *Pœnæ cui ſunt applicandæ.*
28 *Pœnæ noſtræ. l. habēt locū, ſi iuretur ꝓ Deū, ac ſi iuretur per principem.*
29 *Pœna conuentionalis an poſſit tranſcendere duplum.*
30 *Legatum factum alicui, cùm erit Doctor, intelligitur mediante examine Doct. non tamen ſi doctoretur à Papa.*

Doctoratus

Source : BIU Cujas

31 *Doctoratus à Papa, vel Impera. præfertur quibuscunque Doctoribus per collegia doctoratis, dum tamen sit doctoratus cum rigore examinis, aliàs secus.*

LEX XLI.

SI quis maior. Ista.l.fm Barto.& oēs est singularis,& secundum Paul. de Cast. est singularissima. Diuiditur in duas. In prima loquitur in iuro præstito per Deū. In secunda per principem. Secunda ibi, eos etiam.hoc dicit.

1 † Veniens ꝺ transac. a iuratam per Deum, vel per Principem,
a infamatur, pœnam soluit, data restituit, & ab actione cadit, & ista parti obseruanti applicantur. hoc dicit. In primis pondera ex serie text. quatuor necessaria ad hoc, vt habeat locum ista l.fm Paul.de Cast.ꝙ transigens sit maior.25. an. Quid autē sit in minore,ponit gl.1.vbi dicetur.Scdò requiritur,ꝙ transac. sit facta sponte, & sic nulla coactione interueniente. Tetiò requiritur, ꝙ sit iurata per Deū, vel per principē. Quarto, ꝙ qs ꝺuenerit. ¶Adde quintū magis necessarū, & multū speciale, quia requiritur dolus, & non sufficeret culpa, ita singulariter Bal.in l.obseruare.§.proficisci. in 3.col.ff.de offic. procon.& lega.motus duplici fundamento. Primò,quia ista.l. imponit pœ-
b nam periurij, b sed † periurium non potest committi sine do-
2 lo,& licèt Bal.nihil alleg.facit.22.q.2.c. quæritur.§. item opponitur.gl.in c.breui.de iureiur. not. Doct. in c.1. de delic.puero. Pau.de Castr.& d.Alex.in l. qui iurasse. in prin.ff.de iureiur.Secundò mouetur Bald.quia in hac.l.imponitur pœna infamię, sed ex culpa quis non efficitur infamis, fm eum nihil allegantem.istam decis.Bal.ponderat,& sequitur d.Alex.in l.fin. circa fin.ff.qui satisd.cog.& consil.92. ꝙ incip. perspectis his, quæ in themate narrata sunt. in pe. col. ¶Not. hanc decis. quia ex ea habes magnam lītationem ad hanc. l.& sequitur magnus ef-
3 fectus: † nam qlibet cā ēt iniusta excusat à dolo.l.igitur.§. pōt. ff.de lib.cau. gl. in l.1. in fi.ff. de abige.gl.in l.plagij criminis accusa.ff.ad leg.Flau.de plagia. facit tex. in l.3.§. si quis ignorans. ff.ad Sen.Syl.Imò oīs credulitas ēt fatua excusat à pœna doli. fm Ang. in l.1.ad fi.prin.ff. de eo, per quē fac.er. imo ēt ꝓꝓ temeritatem excusatur à pęna doli, ita pulchrè Ang. in d.l. plagij,est in vna lect.& in l.prætor.el 1. §.hæc actio. ff.vi bon. rap. durum esset recedere à decisione Bald. approbata ꝑ d.Alex.cū non habeat ꝺicentem.¶Ego puto de iure ꝺrium,& moueor ex ꝓprijs fundamentis Bal. quæ retorqueo hic. Clarum est, ꝙ pęna infamiæ,& aliæ pęnę de quib.hic,imponuntur ipso iure, vt ꝓbat text. in verbo mox. & oēs ita dicunt, sed sic est,ꝙ vbi pęna infamiæ imponitur ipso iure,tunc lata culpa sufficit.l. liberorum §.notatur,& ibi gl.Bar.Bald.& Ang. ff. de his qui no. infa.gl.& Doct.in §.suspectus.el 2.insti.de suspec.tut. Bar.in repe.l. ꝙ Nerua. in 10.col.fi depos. & istud multū mihi stringit
4 ꝺ Bal.¶† Secundò,quia periurium ꝺmittitur ex sola culpa, vt tenet Bal.in c.licèt.per illum text.si de feu.defun. ꝺten. sit inter do.& agna.& ibidem Iac.Alua.in 2.& 3. col.post And.de Iser. & idem Iac.Alua.in c.fi. per illum tex.de alie.feu.pr̄ni. gl.in cle. non potest.in gl.fi.& ibi Imo.circa fi.de proc. facit, ꝙ vult Bal.
5 in l.2.§.ꝙ obseruari. in 3.not. C.de iur.cal. † ꝙ in iuro veritatis
c ille, qui credit iurare c veritatem, & iurat falsum, tn̄ est periurus,sequitur Pet.de Anch.in c.2.de iur.cal.in 6. de isto tn̄ puncto nunqd periuriū possit ꝺmitti absque dolo, dixi plenius in
6 d.l.qui iurasse. ¶† Scdò pondera text.ibi, si quis: nam cum loquatur in masculino gñe,innuit,ꝙ pœnę huius.l. non habeant locum in fœmina,& istud tenet Raph.Fulg. hic in vna lec. per istū tex.in verbo si quis,Scdò quia ista.l.requirit integritatē intellectus, patet, quia in text. dicit maior.25.ann. sed in fęmina cessat.l.1.in fi.ff.qui pe.tut. Tertiò,quia minor,& fœmina æqui parantur.l.1.§.fi.ff.de eden.Quartò facit, qui cùm ista l. sit pęnalis,videtur odiosa, & per consequens restringenda, vt in regula odia.de reg.iur.in 6. l. cùm quidam. ff.de lib. & posthum.
d ¶Contrarium, d & melius tenet Raph. Fulg. hic ad fin. in alia lect.vbi dicit,ꝙ ista lex est notanda ꝓꝓ ꝺctus mulierum,in qb. interponūtur iuramenta: nam mullier contraueniens incidit in pœnas huius.l.nam licèt ista. l. loquatur in masculis, tamen quia loquitur in materia indifferenti, comprehendit etiam fęminas.idem tenet dom.Anton. de Alexan. hic in 1. not.¶Pro ista opin.bene facit, ꝙ etiam in odiosis, qn̄ odium est rationa-
e bile,lex loquens per dictionem e si quis, comprehendit etiam fęminam,tex.est in l.si quis id,ꝙ.in prin.iuncto ver. sed & vtrūque.ff.de iurisd.omn.iud.quem text. ad hoc alleg. glo. in c.generali.in gl.2.de elect.in 6.& est glo.in cle.1.in gl.1.& ibi Imo.de sepul.Bar.in l.1. ff. de verb.signific. cum. concor.Scdò mouor, & melius,quia quādo huic dictioni si quis, adijcitur terminus communis, puta homo, vel terminus maior, qui est masculini, & feminini gñis, tunc comprehenditur tam masculus quā fęmina,ita Bar.in l.1.ff.de verbo.sign.& in l.1. in princ.ff.de pecul.Cyn.& alij in l.quicunque.C.de ser.fug. Imol.in l.si ita scriptū. ff.de leg.2. ¶Tertiò facit, quia in hac.l.tractatur de obseruantia iurī, ergo debet censeri merè fauorabilis, vt dicā in seq. not.¶Quartò, quia mulieri non magis succurritur ꝙ alijs, nisi in casib.expressis in iure.l.fi.C.de iur.& fac. igno.gl.2. q.4.§. vlt. ¶Quintò pro ista parte ego allego glo.ord.in l.cùm proponas.
7 in gl.fi.iuncto text.& ibi ponderaui.s.eod.¶† Tertiò circa text. in verbo si quis.occurrit dubium,nunquid ista. l.habeat locum in vniuersitate,vel cōitate,seu ciuitate, & similib.noua est.q.in qua consului, dum essem in itinere veniendi ad hanc ciuitatē Paduæ,consultus ex ciuitate Casalen.Montisferrati.¶ Pro parte negatiua facit,quia ista.l.non habet locū in minore. patet,qa tex.dicit, si quis maior.sed cōitas, seu res publica æquiparatur minori.l.nihil.ff.ad municip.l. rem publicam.C.de iur. reipub. lib. 10.l.respublica.vbi glo.& Doctor. C.ex quib.caus.maior.c. 1.de testi.in integr.in 6.Bar.in l.nulli.ff. quod cuiusque vniuer. ¶Secundò, & fortius stringit, quia text. dicit si quis.sed quando. l. vel statutum vtitur dictione si quis, non comprehendit ciuitatem,nec communitatem, nec similes. ista est egregia,& singularis doct. Bal.in l.omnes populi. ff. de iust. & iur.in antepe.col.in versi.sed nunquid sub isto verbo si quis.Mouetur, qa cùm l.dicat si quis,ergo loquitur de persona, ergo non intelligitur de persona ficta. l.3.§. hæc verba si quis.ff. de negot. gest. sed ciuitates,& castra non sunt propriè personæ, sed funguntur vice personæ.l.mortuo.ff.de fideiuss.istam doctr.Bartol. sequitur Pet.de Anch.in commen.c.canon.statuta.de consti.circa fin.in versic. circa tertium membrum, vtrum statutum extendatur ad casum fictum. ¶Pro ista doctri. facit bene text. in l.metum.3.§.animaduertendum.ff. quod met. caus. & cogita bene super illo text.¶Tertiò facit,quia ista.l.imponit pœnam priuationis, & quidem duplicem, patet ex text. ibi, actione
8 priuatus, & ex text.ibi, rerum proprietate careat.† sed sic est, quod pœna priuationis imposita à lege,non habet locum, nisi vbi expressè dicit. § cùm igitur. in Authen. de non eligen. secundo nub. per quem text. ita not. Bald. in Authen. ex testamento.in penult.colum.C.de secund.nup.cum concord.quas dedi in l.1.supra eo. ¶Sed istis non obstantib.tene contrarium, & ita consului, quia licèt ista.l. videatur odiosa, & sic restringenda propter impositionem pęnarum, tn̄ quia principaliter facta est propter obseruantiam iuramenti,& sic propter fauorem animæ, censetur fauorabilis, & extendenda,vt per glo.& Doct.in Auth.sacramenta puberum.C.si aduer. vendi.d.Ant. de But.in c.fin.in 1.fal. de consue. Pet.de Anch.Imol.& Gemi. in c.quamuis.de pac.in 6.& idem Gem.in c.1. de temp. ordin. in 6.vnde dato, quòd pęnam contineat, tamen attento principali fauore iuramenti,& sic animarum, debet censeri fauorabilis,& extendēda per illud,quod vult Bart.in l.quemadmodum.circa med.C. de agric. & censi. lib.11.& in l.2.§.exercitū. ff.de infam.Bal.in l.non sine.circa fi. C.de bon.quæ lib.Paul. de Cast.in l.bona fides.ff. depos. & in isto fundamento facio ma-
9 gnum capitale. ¶Secundò facit,quia lex † quantuncunque sit pœnalis, dummodo etiam non sit correctoria, extenditur, vt est melior tex.de iure.in cap. 1.§.porrò, & ibi ita ponderat Bal. quæ fuerit prima causa benefi. amit.cum alijs, quæ allegaui in l.1.s.eo.Tertiò moueor, quia.l. loquens per dictionem si quis, quamuis sit pœnalis, tamen comprehendit etiam ciuitates, & communitates,ita pondero text. in l.nihil interest.ff. ad Macedon.iuncta.l.1.in princip.& per totum.ff.eod.¶Secundò pondero text.in cap.quoniam,in verbo, si quis iuuētus.47 distinct. iuncto.cap.conquestus.de vsur.¶Tertiò pondero text.meliorem.de iure in l.item ait prætor.in prin.iuncta.l. ergo sciēdum. in fin.in verbo, & ciuitates. ff. ex quib. cau. maior.caue tamen dum dicit ēt ad furiosos,& infantes, ꝑ istos tres tex.puto noui

ter

ADDITIONES.

a ¶Veniens contra transac.Amplia hanc.l.ad Iudæum iurantem.Roman.consi. 155.præmissum laudum.Amplia quoque ad hæredem iurantis. Ange.cōsil. 326.ex schema.Paul.consil.13. libr.1. Amplia etiam ad fideiussorem contrauenientem.Fulgos.consil.162.Io.Alias ampliationes tradit Corn. consil. 40. viso processu.libr.3. PVRPV.

b ¶Pœnam periurij. Adde Pisanellam in verbo periurium.

c ¶Qui credit iurare.Adde Innoc.& Host.in c.fin.de iur.calum.

d ¶Contrarium.Ripa in c.sæpè. de resti.spol. char.pen.versi.1.dubitatur.

e ¶Per dictionem.Adde glosſ.& Bart. in l.1.ff.de condi.& demon. Ioan. Andr. in c.ex parte.el 2.de rescrip.Doct.in c.mandamus.19.q.3.Doct.in c.cum inferior.de maior. & obed.* Et dic, ꝙ prolata à magistratu comprehendit fœmininum.l.si quis id.de iurisd.omn. iud. Gandi. tit. de aliquib.quæst.num. 6.& plura in materia not.Dec.consi.339.nu.2.Catel.versi.statutum loquēs. vbi refert dicta Ias.hic. MASVER.

Source : BIU Cujas

tẽr posse confundi doctr. Bald. in d. l. omnes populi. ¶ Quartò pondera facere illos tex. & alium text. in l. si familia. iuncta. l. si quis id, ꝙ. ff. de iur. om. iud. vbi etiam ad hoc notaui illum tex. ¶ Præterea considero, ꝙ Bal. vtitur ibi fundamento non tuto,
10 † ꝙ ciuitas, vel vniuersitas non veniant appellatione perso-
à næ, [a] per ea, quæ dixi in l. fi. super tex. in verbo psonis. s̃. de pac. maximè cùm saltem sublata significatione vocabuli, appellatione personæ veniat ciuitas, vel vniuersitas, secundum Bal. in d. §. animaduertendum, & in l. quicunq; in 4. col. C. de ser. fugi. & in c. 1. in princ. de no. for. fideli. in vsi. feud. ¶ Non obst. dum dicebatur, ꝙ ciuitas, vel respublica æquiparatur minori, quia dico, ꝙ non semper æquiparantur, glo. est ord. & ibi Bart. in l. 1. §. ꝙ si nemo. ff. ꝙ cuiusq; vniuer. hinc dicit Bal. in l. quoties. secunda. C. de fideicom. ꝙ tunc demum vniuersitas habet priuilegium minoris, qñ est dos dicata, ideo licèt in aliquib. casib. fiat æquiparatio, tamen ex quo in ista materia non reperitur, arg. non procedit. gl. in c. si postquam. §. fin. & ibi clarius Gem. de elec. in 6. idem Gem. in c. 1. in 3. fal. & in 6. not. de temp. ord.
11 in 6. ¶ †† Quartò pondera tex. ibi, adder sus pacta. hic colligi ſm Bart. in fin. ꝙ ista. l. habet locum nedum in transactione, sed in omni ꝯctu iurato. Nã cùm tex. dicat pacta, ergo oĩa comprehendit. item text. dicit placitis, & ſ. pactionum. sed pactum est gñale ad omnes ꝯctus. l. 1. & ibi glo. in fi. ff. de pact. glo. in l. 1. in prin. in gl. magna. ad fi. ff. de act. & oblig. idem tenet Bal. & Moder. hic. Imol. in l. insulam. in 6. fal. primæ regulæ affirmatiuæ. ff.
b de verb. oblig. ¶ Per hoc infert in specie ad practicam. [b] d. Mathe. in no. 51. ꝙ si vẽdidi tibi fundum pro centum, & obligaui me de euictione ad duplum, soluisti mihi. 50. residuum iurasti soluere in certo termino, si non soluis, potes cogi, & propter periurium perdis pretium, & ego liberor ab euictione. no. bene, quia cùm hodie in omni contractu vt plurimum apponatur iurm, potest ista. l. mirabiliter practicari ſm eum. ¶ Item per istam. l. consuluit in specie. d. Alex. in consil. 85. ꝙ incip. nõ puto id, de quo quæritur longam disputationem exigere. in 1. vol. ꝙ consilium est errore duplicatum in consil. 127. quòd
12 † si emphyteuta iurauit [c] soluere canonem, si non soluit, pro-
c pter periurium priuatur iure emphyteutico per hanc. l. nec tunc expectatur biennium, vel triennium, iuxta. l. 2. C. de iure emphy. & c. potuit. de loc. idem expressè tenet Bald. in c. querelam. de iureiur. ita teneo, quicquid aliàs tenuerim in l. 2. in 6. q. C. de iure emphy. per istum tex. puto, ꝙ licèt in terris huius serenissimi Ducalis dominij Venetorum sit statutum, ꝙ emphyteuta, licèt cesset soluere quantocunque tempore, non propterea põt priuari iure emphy. certè si emphyteuta iurasset soluere in certis terminis, si cessaret soluere, propter periurium ipso iure priuaret iure emphyteutico p hanc. l. nec isto casu ha
13 beret locum dictum statutum, ꝙ bene not. ¶ †† Limito istam. l. procedere in eo, qui facit contractum, & iurat, puta vendit cum iuramento, secus est in eo, qui promisit rem vendere, & iurauit, nam si postea vendat secundo, & tradat, transfertur in secundum dominum, & secundus præfertur. arg. c. super literis. de spon. ita tenet Imol. in com. cap. cùm contingat. in col. 184. & seq. de iureiur. pondera ergo Imol. velle, ꝙ non seruando iuramentum, non per hoc perdat dominium, & puto rationem esse, quia ex sola conuentione, vel ex solo contractu etiam cum iuramanto non transfertur dominium, vel ius in re. l. traditionib. s̃. de pac. ergo non habet locum iste tex. qui dicit, ꝙ ex pacto, vel transactione illa fuerat consequutus. no. qa
14 bona, & vtilis est lĩtatio ad istam. l. & nemo eã ponit. ¶ †† Quintò no. ex tex. ibi, nullo cogente imperio ꝙ ad hoc, vt ꝯueniens transactioni iuratæ incidat in pœnas huius. l. requiritur, ꝙ transactio sit facta liberè nulla coactione interueniente. Et ex hoc infert Bart. & alij sequuntur, quòd si iuratur super compromisso, vel transactione, quæ fiunt parte inuita, ex forma statuti, vel iussu iudicis. non habent locum pœnæ huius legis. idẽ tenet Barto in l. qui fidem. in 2. colum. ff. eod. & in l. prædia. ad fin. ff. de action. empti. Imol. in l. insulam. in 9. fal. primæ regulæ affirmatiuæ. ff. de verbor. oblig. ¶ Limitat Raph. Fulg. hic, quãdo statutum copulatiuè arctaret ad compromittendum, & ad iurandum, secus si statutum solùm cogeret ad compromissum, quia si iuretur, habent locum pœnæ huius. l. ex quo inramentum sponte est præstitum: dicit tamen Raph. se non firmare, sed istud expressè firmant Pau. de Castr. & do. Alex. hic. ¶ Puto contrarium per istum text. si bene inspiciatur, qui requirit spontaneam voluntatem circa ipsum contractum, postea de iuramento inferius subijcit, & propterea Raphael Fulgos. in d. l. qui fidem. in penul. colum. ponderat Docto. hic velle, quòd sufficiat necessitatem imponi à statuto, quo ad compromissum, licèt dicat, ꝙ posset in conrrarium argui, qa ista. l. principaliter procedit propter iurm. Adde, ꝙ consuluit idem Raph. Fulg. in consi. 62. ꝙ incip. in causa appellationis. in pen. col. ꝙ ista. l. procedit etiam si non esset iuratum in com-
15 promisso, sed postea fuit iuratum in sententia. ¶ †† Vltra alios considera dum Bart. loquitur de iussu iudicis, vt malè dicere, quia iudex neminem potest cogere ad transactionẽ, vel compromissum, vt not. Barto. in l. furti. §. qui iussu, per illum text. ff. de infam. & in l. ex stipulatione. per illum text. C. de sen. & interloc. & est tex. not. in §. quia verò. in Auth. vt liti. giur. per quẽ tex. not. ibi Ang. ꝙ nullius momẽti est transactio facta iussu, & coactione iudicis, nisi salues Bart. in casib. specialib. puta, qñ partes diu litigassent, tunc iudex potest eas cogere ad compromissum, vel transactionem, text. est not. in c. placuit. 90. distin. de quo text. dixi in l. quidam existimauerunt. ff. si cer. pet. referendo Can. in varijs locis, præcipuè d. Anto. in c. 1. de mu. pet. vel qñ subesset timor futuri scandali, ſm Bald. in c. cum Ecclesia Vulterana. ad fi. de elec. Pau. de Cast. & Mod. in d. l. quidam
16 existimauerunt. vbi dixi. ¶ †† Sextò not. ex text. ibi, sed libero arbitrio, secundum Bald. & Sal. ꝙ liberum arbitrium *in iure* nostro capitur multis modis: aliqñ liberum arbitriũ dr, ꝙ procedit ex libera voluntate, nulli necessitati subiecta, ita capitur hic: aliquando capitur liberum arbitrium, qñ quis potest præferre iniquum æquo. l. cùm quidam. el 2. ff. de leg. 2. aliqñ capitur liberum arbitrium pro eo, ꝙ est absolutum à solennitatib. iuris communis. l. 1. ff. de test. mil. ita capitur in l. 1. secundum vnum intellect. C. de sacrosan. Eccles. & ibi plenè dixi de ista
17 dictione liberè. ¶ †† Septimò not. ex text. ibi, vel interpellando iudicem. iunctis sequentibus tribus modis, quibus dicitur quis contrauenire transactioni iuratæ. Dicit tamen Pau. de Castr. sibi videri rigorosum, quòd per solam supplicationem porrectam principi, imò per solam impetrationem rescripti
d d incidat quis in pœnas huius legis, vnde fortè secundum eum practica non seruaretur, si non fuerit vsus rescripto impetrato. facit. l. libertus. secunda. ff. de in ius vocan. similiter nec in primo casu putat sufficere, quòd sit datus libellus iud. nisi pars aduersa sit legitimè citata. per not. in Auth. qui semel. C. quomodo, & quando iud. sed dom. Alexand. reprobat vtrunque propter generalitatem huius. l. & propter odium periurantis. ¶ Tu tene limitationem Paul. de Cast. hic, quæ bona est, quòd per solam impetrationem rescrip. non incidat quis in pœnam huius. l. nisi vtatur ipso rescripto, & ita tenet do. Alex. sibi contrarius in consi. 34. in 1. vol. incip. viso themate. s̃. scripto. in tertio dubio. adde d. Card. in consi. 27. incip. in causa, & quæstione Excellentissimi Doctoris. in 3. col. vbi tenet, ꝙ ille, qui prohibetur impetrare iudicem sub pœna, si impetrat, non per hoc punitur, nisi vtatur rescripto, conneniendo reum, per text. in c. cæterum. §. verum. in verbo aduersarium suum laborare coegit. de rescript. Et per hoc subdit, ꝙ qui promittit non venire contra transactionem, non incidit in pœnam impetrando rescriptum. alleg. glo. in clem. 1. in verbo vexare. de rescrip. & in illa clem. 1. in fin. d. Card. extollit illam glo. pro singulari, ꝙ non dicitur contrauentũ trãsactioni, donec aduersarius vexetur: tamen caue, quòd illa gloss. non loquitur ibi de iuramento. ad idem facit, quia per solam impetrationem rescripti nõ est acquisitum aliquid aduersario, nec cogitur vti rescripto si non velit. secundum Host. & Ioan. Andr. in cap. ex conquestione. de resti. spol. Bald. in l. postquam liti. ad fin. supra de pac. & in l. 1. C. vt lit. penden. ¶ Istam. l. limitat singulariter. d. Card. in d. consi. 27. vt non procedat, quando quis supplicauit Papę, & in supplicatione fecit mentionem de transactione iurata, nam ex quo Papa potest remittere iuramentum, si impetret rescriptum, non incidit in pœnas huius legis, per text. in simili in dict. cap. cæterum, & quia censendus est actus licitus, ex quo vult contrauenire auctoritate superioris. not. quia magna est limi-

ADDITIONES.

a Personæ. Adde Authen. itaque. & ibi Bald. C. de Episco p. & cler. c. Romana. in §. in vniuersitatem. de senten. excomm. lib. 6. Io. And. in c. cùm in illis. de præben. lib. 6. & ideo statutum faciens mentionem de persona, non comprehendit vniuersitatem, vel ciuitatem, secundum Bald. in l. omnes populi. in pen. col. de iust. & iur. in rubr. C. ad Treb. quid in materia fauorabili? & vide Inn. & Abb. in c. nouit. de iud. & ibi concludunt, ꝙ sic.

* Et dic, ꝙ personæ appellatione propria inspecta significatione, non continetur communitas, teste Rom. consil. 195. num. 3. vbi etiam, ꝙ vniuersitas dicitur persona ficta. idem consil. 400. circa med. & ideo sub statuto præsertim restringibili, & odioso non continetur, Rom. consil. 92. ad fin. Quid de collegio? & dic, ꝙ non est persona vera, sed representata. l. mortuo. ff. de fideiuss. Quid aũt sit collegiũ, & quid ad eius esse requiratur, scribit Rip. responsi. 19. num. 3. Alc. in l. collegium. de verb. signific. MASVER.

b Practicam. Vide Cor. lib. 4. consil. 40. Soc. lib. 3. cons. 26. in præsenti. PVRPV.

c Iurauit. Adde. l. ædem. C. loca. & l. quæro. §. inter locatorem. ff. de loc. vbi Bar. & Bald. in Authentic. qui rem. C. de sacrosan. Eccles.

d Rescripti. Alex. libr. 1. consil. 138. Ang. consil. 326. & de eo, qui produxit apitula vel testes. Com. cons. 256. visis. & de sola citatione, Fel. consi. 160. Adde. 141.

Source : BIU Cujas

limitatio ad istam.l.& nemo eam tangit. ¶Irem ad istum text. qui ponit tres modos, per quos ℈uenitur transact.iuratę, adde an tradendo instrumenta tertio, per quæ veniat ℈ illum, cum quo transegit, & præstando fauorem illi tertio, dicatur ℈uenire transactioni iuratæ, & incidere in pęnas huius. l. vide not. Raph.Cum.concludentem, ꝙ non, in consi.330.incip.legatarius certarum rerum, &c. cum quatuor consilijs seq. aliorum
18 Doctorum.¶† Octauò no.ex text.ibi, vel non implendo, ꝙ ille, qui fecit transactionem iuratam, & postea non implet contenta in transactione, incidit in pœnam huius legis, intellige sanè, dummodo fuerit in mora implendi, vel nisi vterque fuerit in mora, per no.per Bar.in l.si duo.§.fi.ff.de consti.pe. d.Mat. in not.51.Pau.de Cast.& d.Alex. hic. ¶Quid autem si non impleuit pp iussum iudicis? tangit solus Io.Fab.hic, qui dicit prima fronte videri, ꝙ non sit periurus per istum text. à ℈rio sensu, & quia causa superueniens excusat à periurio. c.quenit. de iureiur.l.si vehēda.§.idem iuris.ff.ad l.Rhod.de iac.ipse Io.Fab. tenet ℈rium, alleg.Host.in c. significauit. de censi. & ꝙ ibi not. Inn.no. quia magna extensio est ad hāc.l.si vera est. ¶Ego cō-
19 trariū teneo ꝑ quatuor rōnes. † Primò, ꝙa reg.est, ꝙ ab omni iuro intelligitur semper exceptuata auctoritas superioris. c.venientes.vbi Doct.de iureiur.l.Imperatores.in prin.ff.ad munic. gl.& Doct.in c.constitutus.de rescrip.gl.in c.de forma.22.q.vlt. nedum intelligitur de auctoritate Papæ, vel Imperatoris, sed de auctoritate cuiuslibet superioris, ſm Pan.in d.c.veniētes. in 2.col.& Doc.in d.c. constitutus. Pau. de Castr. in l. in operis.ff. loc.eo.modo in omni pacto,& conuentione semper intelligitur exceptuata auctoritas cuiuslibet superioris.gloss. in c. quæ
20 ℈ maiores.in gl.pe.& ibi Gem.no.8. distin.¶† Scdò facit, quia iussus iudicis dēt excusare à periurio,& ab oī pęna.l. iustè possidet.vbi gl.& Doct.ff.de acquir.pos. ¶Tertio facit text.no. in l. fi.ff.de leg.commisso.quem reputat sing.Bal. in c.fi. de sequest. pos.& fruc.vbi est text.ꝙ iussus iudicis, vel superioris excusat à mora, sed ego habeo, ꝙ quicquid excusat à mora, excusat à periurio.c.breui.de iureiur. Bart.in l. quod te.vbi dixi.ff.si cert. pet.¶Quartò in specie facit, ꝙ tenet Host.in summa sua in tit. de iureiur. §. ꝙ specie. versi.item si iuro, ꝙ qui iurauit soluere in termino, non est periurus, si iudex interdixit ne soluat, sequi-
21 tur Archi.in c.dixit.14.q.5. ¶† Nonò not. ex text. ibi, infamia
a notatur, ꝙ periurus est infamis,[a] & ita not.glo.hic in verbo infamia.Bart. & alij, intellige verum in terminis huius. l. qñ quis iurauit in ℈ctu, & promisit, aliquid in futurum, aliàs qui iurauit simpliciter, vel de præterito si ℈ueniat, ꝙis sit periurus, tñ non est infamis, ita declarat gl.not.in l.Lucius, & ibi Doc ff. de infa.q̃ gl.ad hoc reputat sing.Bal.in rub. extra de iureiur. ad fi. ideo ſm Bal. & Pau. de Cast.hic, scholaris, qui iurat obedire Rectori, si ℈ueniat, per hoc non efficitur infamis. Et de hoc, an periurus efficiatur infamis, ponunt latè Can.in c.testimonium. de testi.adde gl.in l.quæ sub conditione.§.pen. ff.de cond.insti.
22 ¶† Decimò no.ex text.in verbo ēt actione priuatus.iunctis sequentib. quatuor pęnas, quas incurrit ℈ueniens trāsactioni iuratæ, & iste pęnæ copulatiuè competunt non solùm origine,
b sed etiam secuto effectu, & hoc odio periurantis, [b] & ita in specie tenet Sal.hic in pe.col.Bart.in l.vbi pactū. in vlt.col.s.eo. ¶Ex quo infert Bar. ꝙ iurm habet vim clausulæ rato manen-
c te pacto, imò maiorem, [c] ꝙ vltimū declaratur ex verbis Bart. in d.l.vbi pactū.in vlt. col.vbi dixi.& istud est singulare, nec alibi habes ſm Imo.in l. insulam.in 6. fal. primæ regulæ affirmatiuæ.ff.de verb.oblig. ¶Subdit Bar. ꝙ iurm ēt habet vim clausulę gñalis, ꝙ actus valeat oī modo quo valere pōt, & per hoc infert, ꝙ transactio, q̃ non pōt valere, vt transactio, valet vt pactum pp iurm.idē tenet Ang.in l.cā cognita.s.eo. Pau.de Cast. & d.Alex.hic, licèt Bal.& Fulg.dubitent, & Lud.Rom. in l.1. in prin.ff.de verb.obl. tñ tene cum Bar. & eorū fundamētis rñde, vt per d.Alex hic. Limita, qñ iurm est appositū in transactione, secus si in ℘promisso pp Auth.decernimus, & ibi no.Bal.in 1.not. C. de arbit.de cuius intellectu ponunt Canon. in c.2. de arbi.¶Vndecimo no.ex eo.tex.in verbo actione priuatus, iuncto, prin.l.ibi, aduersus pacta.hic videri tex. ℈ magis cōem sen-
23 tentiā, quæ † habet, ꝙ de iure ciuili inſm non vestit pactū nu-
d dum, [d] vt ex pacto possit agi, nisi in liberto. p l.vt iurisiurandi. in prin.ff.de ope.lib.ita tenent gl. & Bar. in l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.Bal. in l.1. C.de oper. libe. in Auth.sacramenta puberū. ad fi. C.si aduer.ven. & in l. cùm anteà. C. de arbitr. per illum text.in verbo exceptis, quem ad hoc reputat sing.Ang. in l.iuris gen.§.quinimo.ff.de pac.ponunt Can.in c. cùm contingat. de iureiur. hic esse text. in contrarium, dum dicit actione priuatus. Nam priuatio præsupponit habitum. l. decem. ff. de verbor.oblig.l.remittit. ff. de iureiur. & l.manumissiones. ff.de iust.& iur.ergo præsupponit, ꝙ habeat actionem ex pacto nudō, ergo istud fuit propter iuramentum. & ita subtiliter pon-
derat istum text.Raph.Cum.in rubr.ff.de verb. oblig.Lud.Ro. in l.1.in prin.eo.tit.d.Math.no.37. sed hoc modo tex.nihil probat, quia loquitur de prima actione, super qua fuit trāsactum, & hoc vult Imol.in com.c.cùm contingat.in 14. char. de iureiur.dum dicit, ꝙ ex ista.l.non oritur actio ex iuro, nec aliter declarat, sed istud clarè probatur, ꝙ ista.l.non pōt loqui de actione ex iuro.illa.n.non oritur inrāti, qui ℈uenit, sed oritur aduersario, cuius fauore interponitur iurm. ¶Sed tu pondera fortius istum text. dum dicit de petitione pęnæ, quæ pactis probatur inserta, nam text.vult, ꝙ pęna esset promissa per pactū, & tñ pōt peti, sed istud esse non pōt, nisi per iurm, ergo hic est tex.ꝙ iurm de iure ciui.vestit pactum nudum non solùm cōtinens sortē principalē, sed ēt pęnam. ¶Rñdet.d. Alex.diuinādo, ꝙ iste tex.debet intelligi, qñ pęna fuit ꝓmissa per stipulationē, fortè posses dicere, ꝙ pactū nudum pęnale fomentatur à l. ciuili, vt producat actionem iuxta.l.ltīma. ff.de pac. sicut ēt fit in l.vbi pactum.s.eo.tñ istud non firmo. ¶Duodecimò not.ex
24 eo.tex. ibi, actione priuatus, hic probari, † ꝙ periurus repel-
e litur [e] ab agēdo, ꝙa sit priuatus actione, nā nemo sine actione pōt experiri. l. si pupilli. §.videamus.ff.de neg.gest. & ita alleg. Spec.in tit.de accus.§.1.versi.itē, ꝙ est ꝑiurus.gl.22.q.5.in c. par-
f uuli.intellige [f] verū in terminis huius.l.qñ quis venit ℈ ℈ctū iuratum, aliàs non reperitur, ꝙ periurus repellatur ab agendo, gl.& Doct.in c.dilecti.de excep.d.Anton. de Butr. in c. intelleximus.ad fin. de iud.adde prædictis fortius, ꝙ exceptio periurij est exceptio litis finitæ, ita signanter dicit.d.Ant. de But.in c.di-
25 lecti.in 3.col. de exce. ꝙ no.ꝙa incognitum. ¶† Decimotertiò not. in ver. itaq;. in verbo mox. de cuius natura est importare idem, ꝙ ipso iure, vt est gl.in Auth.de incest. nup. in prin.Bart. in l.Mæuius.§.duob.in vlt.col.ff.de leg.2. nam ex hoc text.colliguntur duo. Primò, ꝙ in hac.l.non requiritur sñia, & ita tenet glo.hic in verbo priuatus.Barto.& alij hic intelligunt sanè, ꝙ non requiritur sñia, verum est depositiua, sed bene declaratoria, ſm Bald. hic, quia oīa iura mundi quæ dicunt pęnā imponi ipso iure, intelliguntur dummodo sequuta sit sententia declaratoria, per quam declaretur illud esse commissum, aliàs pęna non habet effectum, vel executionem, illam regulā tradunt Arch. & Io. And.in c. 1. de homi.in 6. per tex. in c. cùm ſm. vbi Doct. de hær.in 6. facit tex. in l.eius qui delatorem. de iur.fis.no.Bal.in c.1.de feu.si cul.nō amit.& in Auth.qui semel, in pe.col.C.quo,& qñ iud. in Auth. hoc amplius in 1.col.de fideiuss.¶Scdò ista ſm Bal.Sal.Pau. de Cast.& d.Alex. vt hoc dictū ꝑcedat quo ad pęnā infamię,& priuationē actonis, in istis imponitur pęna ipso iure, quia non requiritur factum hominis, secus quo ad restitutionem, & solutionem pęnæ. idem tenet d.Alex.in consi.92.ꝙ incip. perspectis his, quæ in themate
26 narrata sunt.in 3.col.in 1.volum. ¶† Scdò ex eo.text.in verbo mox., ꝑbatur ſm Bar. Bal.& Ang.hic, ꝙ ex quo tales pęnæ ipso iure imponuntur, non admittitur purgatio moræ, & sic iurm impedit purgationem moræ, ratio est qa vbicunq;. l. ipso iure facit executionem, ibi non admittitur purgatio moræ. l. si is cui.ff.de leg.2. Bart & Doct.in l.insulam. ff.de verb.oblig.item istæ pęnæ imponuntur ratione delicti, ergo succedit regula, ꝙ in pęnis legalib.quæ imponuntur rōne delicti, non admittitur purgatio moræ.l.qui ea mente. ff.de fur. sed ℈ Bart. & Doct. ꝙ vbi est dictio mox, non impeditur purgatio moræ, tenet Bald. in l.cum ancillis.in vlt.col.in prin.C.de incest.nup. Sed tenendo concl.Bart. hic,& cōem pondera, ꝙ præfati Doct.volunt non admitti purgationem moræ, ad aliquam ex quatuor pœnis huius. l. idem expresè firmat Salic. hic in 1.colum. facit bene text.

ADDITIONES.

a Periurus est infamis. Et vide tres limita. Fel.in c.testimoniū.col.6.ver.4.cōcludo.de test.in c.2.col.2.de rescr.vbi dubitat.Bolog.cōs.28. idcirco dñe Vicarie, col.2.* Et vide, quæ scribit Host.in summa tit.de iureiur.§.fi. Lanfran. in c.quoniam contra.col.8. de test. nu.74.& alijs sequen.Nat.cons.19.Pract. Pap.for.opp.contra testes.ver.& periur.vbi dixi,& for. libel. vt pactaseruen. ver.fin.Pœnas autem periur.vide per Doct.in apostil.ad pract.Masuer.tit.de test.num.12.Neuiz.consil.21.col.1.Imber.in Enchi.Iuris Galliæ. versic.periurium.Rom.sing.425. MASVER.

b Effectus iuramenti, limita in compromisso iurato.Authen.decernimus,& ibi Bald.ℑ.de iud. PVRPV.

c Not.ēt ꝙ lex secularis punit periurium.& ita not.Rom.sing.425. ego coram magnis,&c.Fely.in c.1.col.6. versi. posset etiam iudex.de iureiurand.& in c. 5.col.1.vers.4.limita.de ꝓpon.

d Iuramentum non vestit pactum nudum.Galiau. in rub.ff.de verb. oblig. col. 18.adeo, quòd non habet locum pœnitentia in contractu innominato propter iuramentum.Bal.lib.1. consil.482. PVRPV.

e Periurus repellitur. Adde Spec.in tit.de excep.versi.quæro,& seq. gl.pe. in c. 1.de purg.can.* Quam concl. comprobat. Aym. cons.6. col.3. consil. 191. num.7.Rip.in c.ex par.nu.4.de rescrip.Dec.in c. dilect.3. not. extra de exce. & vide tex.in l.2.circa fi.C.de indict.vidu. tol. MASVER.

f Intellige.Ro.sing.493.tu sa.Fel.in c.1.de iureiur.col.2.in.7.q. PVRPV.

Source : BIU Cujas

text. in verbo mox, qui cùm determinet omnia præcedentia, debet æqualiter determinare. l. iam hoc iure. in prin. cum sim.
* de vulg. & pupill. *ista est magis communis sententia.* ¶ Tñ Paul. de Cast. hic, & Ang. in d. l. insulam, dicunt, ꝙ purgatio moræ solũ impedit quo ad duas pœnas. s. infamiæ, & priuationis, in quib. l. ipso iure facit executionem, secus in alijs duab. pęnis, vt proximè declaraui. ¶ Limita prædicta non procedere de æquitate can. ſm quam non obstante iuro admittitur purgatio moræ, ita singulariter tenet Bal. in l. crimen. in 11. q. C. qui accu. non pos. facit text. in c. suam. de pę. ſm intellec. Host. in summa in tit. de arb. §. sed qualiter. ver. sed nunqd religiosi. d. Ant. & Im.
27 in c. dilecti. de arb. ¶ † Quartodecimo not. ex tex. ibi, commodo eius deputabantur, ꝙ pœnæ de quib. in hac. l. applicantur parti obseruanti transactionem. ¶ Quid autem sit de alijs pęnis legalib. vel conuentionalib. an debeant applicari fisco, vel parti, traditur in l. fin. ff. de litig. plenè ꝑ Bar. in l. agraria. ff. de termi. moto. hĩ in l. si quis id, ꝙ. in prin. ff. de iur. om. iudic. ¶ Quid aũt in pœnis adiectis à testatore in vlt. volun. an applicentur parti, cuius fauore testator pęnam apposuit, vel cui applicari debeant, not. Bar. in l. vxorem. §. hæres ff. de leg. 3. post Iacob. de Bel. in §. nunc vero. in Auth. de nup. Bart. in l. si paterfam. & ibi Ang. & Mod. ff. de hæred. instit. Bal. in Auth. cui relictum. C. de ind. vid. tol. & in l. vnica. in 10. col. C. de his, quę pę. nom. Ang. in §. præfatæ. in Auth. de nup. Pet. de Anch. & Imol. in c. si hæredes. de test. d. Alex. in consil. 138. ꝙ incip. opportunè consideratis his, quæ in themate continentur. in vlt. col. in 1. volum.
¶ Quintodecimò not. ex ver. fi. ꝙ pœnæ huius. l. hñt locũ nedũ si transactio sit iurata ꝑ Deum, sed etiam si sit iurata per prin-
28 cipem. ¶ † Quid aũt si per præstationem fidei. Spec. in tit. de arb. in 1. par. §. final. versic. sed quid si compromissum per fideic. tenet, ꝙ sic, ꝙa paria sunt. c. ad aures. ꝙ met. caus. c. ꝙenit in fin. & ibi glo. expressa. de fideius. & idem, ꝙ Spec. sequuntur Io. And. & d. Ant. de But. in c. cum tpe. de arb. Io. Fab. & d. Alex. hic. ¶ Contrariam opi. tenet Io. de Imol. in d. c. cum tpe, quia maior pñia imponitur ei, qui venit ꝯ iurm, ꝙ ei, qui venit ꝯ fidem præstitam, glo. est in c. pen. de iureiu. pro ista opi. addo illud, ꝙ singulariter tenet Io. Fab. in §. si quis postulante. in pe. col. instit. de act. ꝙ licèt ex iuramento oriatur actio, & exceptio. l. actori. C. de reb. credit. tñ secus est ex prestatione fidei, quia. ll. ſm eum multum ponderant iurm. ¶ Tene primam opi. per doct. Io. And. in c. 1. de sepul. in 6. quam sequuntur Angel. & Moder. in l. 3. §. iurari. ff. de iureiur. ꝙ non est dria promittere sub fide, vel iurare ꝑ Deum, ꝙ reputant not. ꝑ armigeris, qui iuxta vulgare se reddunt sub fide. Item adde tex. optimum in c. 1. in verbo, tantum debet sacrm. de spon. duorum, nec est verum dictũ Io. Fab. per tex. in d. l. nam posteaquã. §. 1. vbi Sal. & Lud. ff. de iureiur. ſm, ꝙ dixi in d. l. nam posteaquam. §. fi. ¶ Vltimò de isto text. facit magnum festum Pet. de Anch. in consil. 148. ꝙ incip. apud Antiquos, & Mod. vtriusq; iur. professores, & & sibi ascribit Lud. Rom. in l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb.
29 oblig. ꝙ licèt dubium sit, vtrum † pœna conuentionalis, quæ succedit loco interesse, non possit transcendere duplum, vt hĩ. in l. vnica. C. de sen. quæ pro eo, ꝙ interest. tamen quando pœna apponitur in ℈tu iurato, talis pena potest excedere duplũ, vt hoc text. quia censetur habere corroborationem legalem, & pęna legalis potest ascendere vsque ad quadruplum. §. omnium. instit. de act. tñ iste text. nihil probat necessariò, cùm non appareat quanta esset ista pœna. ¶ Capio gl. 1. in versic. si quis maior. in qua conclude, ꝙ ista. l. non habet locum in minore iurante, quia etiam si iuramentum conualidet transactionem, tamen si ℈ueniat, non incidit in pęnas huius. l. quia ista. l. loquitur in eo, qui verè est maior, non in eo, qui propter iurm fingitur maior. l. 3. §. hæc verba. el 2. ff. de neg. gest. ſm Bar. Bal. Ang. & Sal. & Mod. hic, & ante eos idem tenent Iac. de Ra. Ray. vt hic refert Cyn. bene facit reg. l. fin. C. de his, qui ve. æta. impe. &
30 per illum tex. decidit ibi Ang. ꝙ si factum † fit relictum alicui, cùm erit Doctor, intelligitur mediante examine doctoratus, non si doctorabitur à Papa, vel Imperatore solo verbo: Papa enim, & Imperator creant Doctor. sine examine vno verbo, & dicunt esto Doct. secundum Ang. in l. cùm salutatus. C. de
31 sen. paf. ¶ Et aduerte, † ꝙ licèt doctoratus à Papa, [a] vel Impe-
a ratore debeat pcedere quoscunq; Doctores, qui sunt ꝑ collegia doctorati, secundum Lud. Roma. in l. si verò. §. de viro. in 55. fal. ff. solut. matrimon. per text. in l. 2. ff. de albo scriben. & c. per tuas, & ibi not. Pan or. de maior. & obed. tu alleg. glo. not. in l. restituendæ. C. de aduo. di. iudi & glo. in capitul. dominus noster. in verbo elegit. 93. distin. & in c. Episcopos. 17. distinct. intellige, quando est doctoratus à Papa, vel Imperatore cum rigore examinis, quod rarò fit, argum. text. not. in simili in l. nemini. C. de aduo. di. iud. per quam. l. ita limitat. d. And. Barb. in prœmio clc. in 14. col. d. Mar. Soc. Sen. in c. qualiter, & qñ. 2.
32 & 3. not. de accusat. ¶ † Capio gloss. in verbo iudicem, quam diuido in tres par. In prima not. ex text. & clara est. In secunda, quæ est ibi, sed contra. gloss. opponit contra text. & dupliciter soluit. Tene primam solut. vt fiat differentia, quib. verbis concepta sit conuentio, quod prosequere, vt per Bartol. in l. amplius non peti. ff. rem rat. habe. & latè Salicet. hic. Secunda solut. nihil valet, quia esset reprehendere Imperatorem. In tertia, quæ est ibi, nam in casu etiam. gloss. per viam fal. remouet aliud contrarium, sed Bartol. & Angel. respondent, quòd contrarium loquitur in pœna legali, vbi mitius agitur, quàm in pœna conuentionali, & malè, quia pœnæ huius. l. imponuntur à l. dic ergo, quòd ad hoc, vt quis incidat in pęnam legalem, requiritur, ꝙ perseueret vsqũe ad sententiam, vt in contrario, & l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. test. & fallit in hac. l. odio periurij, ſm Petr. Cyn. & d. Alex. hic, & per ista remanet valde solenniter, & vtiliter expedita ista. l.

ADDITIO.

a Licèt doctoratus à Papa. Adde Mar. Laud. in tract. de dignit. §. 20.

SVMMARIVM.

1 *Transactio iurata eatenus rescinditur, quatenus reperitur facta prætextu falsi instrumenti, nisi super falso fuerit transactum.*
2 *Acta facta in causa criminali, habent effectum in causa ciuili.*
3 *Transactio facta prætextu falsi instrumenti super vna re, vel vno capitulo, non extenditur ad alias res, vel ad alia capitula.*
4 *Subreptio in vna parte rescripti non vitiat rescriptum, nisi in illa parte, & non in alijs.*
5 *Dictio fortè, quando ponitur super contingentia facti, non importat iuris mysterium.*
6 *Transactio iurata facta prætextu falsi instrumenti, non retractatur ipso iure.*
7 *Licèt in rescripto principis subintelligatur conditio, si preces veritate nitantur, secus tamen in contractibus, & alijs actibus hominum.*
8 *Transactio, & sententia, cui falsæ probationes causam dederunt, retractantur, etiam si non interuenit dolus producentis falsa instrumenta.*
9 *Si notarius commisit falsum in vna clausula instrumenti, vitiatur instrumentum in totum.*
10 *Si notarius, vel testes dicant falsum in eo, in quo non consistit substantiale negotium, sed in circunstantijs, non per hoc vitiatur dictum, seu instrumentum, nec poterit tunc pœna falsi testis puniri.*
11 *Contra præsumptionem iuris, & de iure admittitur probatio in contrarium per confessionem partis.*
12 *An per falsitatem à notario commissam in vno instrumento alia instrumenta eiusdem notarij reddantur suspecta.*
13 *Si dictum testis reperitur in parte falsum, an vitietur in totum.*

LEX XLII.

1 **Si ex falsis.** † Transactio iurata eatenus
a rescinditur, quatenus reperitur [a] facta prætextu falsi instrumẽti, nisi super falso fuerit trãsactum. hoc dicit, & est singul. l. secundum Paul. de Cast. & ponitur limitatio ad l. si quis maior. ℈. eo. ideo successiuè posita est. Diuiditur in tres par. In prima ponitur decisio. In secunda modificatio. In tertia fallen. Secunda
b ibi, ita demum. Tertia ibi, nisi fortè etiam. ¶ Limita [b] ista in l. tribus modis, primo si instrumenta falsa fuissent talia, quæ non sufficiebant ad victoriam, tunc vani timoris non est habenda ratio. l. si quis ab alio. in princip. ff. de re iudica. l. habitatores. in fin. ff. loc. secundum dom. Alexand. hic referentem, ita limitare solùm Gui. de Suza. hic. tu adde, quòd idem plenius dicit Alber. allegando text. in c. ex literis. de fid. instrum. & in l. final. C. qui legi. perso. Secundò limita, quando instrumẽta non fuerunt producta, nec ostensa, sed aduersarius simpliciter iactauit se habere, secundum Alb. de Ros. hic, per text. in l. si maior transegisti. supra eod. Tertiò limita, quando aduersarius non commisit falsitatem instrumenti, sed alius eo ignorante, tunc prius debet agi contra illum tertium ad interesse, & postea in subsidium haberi regressus contra istum, secundum Iac. Butr. in l. fi. C. si ex falsis instrum. & hic, quem sequitur, & commen-
2 dat. d. Alex. inferius circa. 5. col. ¶ † Secundò not. ex tex. ibi, etiã ciuiliter, ꝙ transactio rescinditur prætextu falsi instrumenti, si-
ue de

ADDITIONES.

a Cor. lib. 3. consil. 2. viso isto puncto col. 2. PVRPV.
b Soc. libr. 4. consil. 59. in causa nobilium Comitum. colum. penult. versic. testio dico. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ue de falso actum sit ciuiliter, siue criminaliter, ex quo habes, q̃ acta facta in causa criminali, habẽt effectum in causa ciuili, de quo per Bar. in l. 2. ff. vi bon. rap. & in l. 2. ff. iud. fol. per Bart. & plenius. d. Alex. in l. 2. C. de eden. & ibi Bar. ¶ Tertiò not. q̃ iu-
a ramentum non nocet iuranti,[a] vbi falsitas interuenit, sicut nec nocet iurm vbi simulatio interuenit, gl. est sing. in l. emptione.
3 C. plus valere, q̃ agi. de qua dixi in l. cùm ea. s̃. eo. ¶† Quartò not. q̃ transactio facta prætextu falsi instrumenti super vna re, vel super vno capitulo, non extenditur ad alias res, vel ad alia capitula, & sic in alijs falsitas non nocet, ratio est duplex: prima,
b quia separatorum separata[b] dr̃ esse naura. l. fi. ff. de calum. & quia in his, quæ separari possunt, vtile per inutile non vitiatur. l. sancimus. C. de do. no. Bar. in l. grecè. §. illud. ff. de fideius. facit. l. si sponsus. §. gñaliter. de do. inter vir. & vxo. facit tex. no. in c. dilectus. in ver. nos. igitur. de concess. præb. & text. in c. cuma. vbi
4 Bald. ponit multa. de elect. ¶† Adde, q̃ eo. modo subreptio in vna parte rescripti non vitiat rescriptum, nisi in illa parte, & non in alijs. text. est in c. si eo tempore. de rescrip. in 6. quem ad hoc commendat Pan. in c. sedes, & in c. cæterum. in 2. colum. de rescrip. & in c. ad dissoluendum. de despon. impube. & in c. ex literis. in fin. de fid. instr. Io. de Imol. in cle. fi. in 31. colum. de rescrip. Imò plus tenet d. Ant. de But. in c. exhibita. ad fi. de iud. q̃ si inter plura copulatiuè narrata, est vna pars falsa, non vitiatur rescriptum in totum, nisi super ea totum rescriptum esset fundatum. adde etiam q̃ vult glo. in c. querelam. in gl. mag.
c & ibi Pan. & Io. de Ana. in vlt. col. de simo. ¶ Limita, nisi[c] alia capitula essẽt coniuncta, & dependentia, ita bis ponderat istũ text. Pau. de Castr. hic in verbo coniuncta, & quia de connexis idem est iudicium, vt hic per eum, sed errat in text. isto, quia text. non dicit coniuncta, sed conuicta, tamen eius limitatio est bona per glo. not. in c. accusatus. §. eum verò. in verb. iudicari. de hæret. in 6. & in specie Pan. in c. constitutns. de rescrip. & de istis connexis dixi in l. 1. s̃. eo. ¶ Secundò limitat Pau. de Castr. hic, nisi instrumentum falsum productum super vno capitulo dederit causam transactioni fiendæ super omnib. alijs capitulis, & hoc possit probari, quia deficit causa finalis, ob quam aduersarius transegit, & dicit, quòd ratio naturalis ita dictat, quamuis Doctor. non tangant, sed reprobat. d. Alex. & d. Ant. hic, quia non debuit moueri, ex quo instrumentum solum poterat nocere super vno, ideo vani timoris non est ha-
5 benda ratio, vt dixi in 1. not. ¶† Quintò not. ex tex. ibi, nisi fortè, q̃ q̃ dictio fortè ponitur super contingentia facti, vt hic, non importat iuris mysterium, ideo dicit gl. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. q̃ aduerbium fortè, varietatem facti, & non iuris dubitationẽ adducit, & ibi Bal. & Mod. eam not. pręcipuè. d. Alex. qui ad aliqua inducit, q̃ ista dictio fortè[d] apponitur in decis. iuris, secus est si apponitur in assignatione causæ, facit, q̃ illa causa non est finalis, sed impulsiua. glo. est in clem. quandiu. in verb. nisi fortè. de appel. & ibi eam no. Io. de Imol. post Ant. de But. in 9. col. & Pan. post Ant. de But. c. quoniam frequenter. in princ. in 6. col. vt lit. non coteſt. & per hanc regulam. d. Alex. in l. in ratione. §. q̃ vulgò. in 11. col. ff. ad l. Fal. reprobat dictum Bal. in l. filium quem hñtem. in pe. col. C. fa. erc. ¶ Capio gloss. mag. in versi. præcipimus. quam diuide in octo par. In prima ad decla. text. rñdet tacitæ. q. In secunda, quæ est ibi, nec. n. intelligitur, remouet tacitũ s̃rium. In tertia, q̃ est ibi, nec distinguo. gl. idem facit. In quarta, & seq. format quatuor
6 alias oppo. In vlt. format. q. par. patent in gl. ¶†† In ea. ibi, & j̃. tit. 3. l. 1. habes ex gl. q̃ transactio iurata facta prætextu instrumẽti falsi, non retractatur ipso iure, & sic in perpetuum, sed mediante rest. in integr. & sic debet implorari j̃. quadriennium. l. fin. C. de temp. in integr. restitut. pe. gl. 2. sentit s̃rium. Bart. hic
[pro concordia distinguit, & cum eo tenent Ang. & Sal. hic, & plenius Salic. in l. querela. C. de fal. *breuiter communis opin.* est, q̃ requiratur restitutio, per l. nam posteaquam. §. si minor. ff. de iureiur. & l. diuus. de iud. alleg. in gloss. in quib. durabat prima act. & tamen est necessaria restitutio in integr. ita tenet gl. sing. in l. agnitis. in gl. pe. ff. de excep. rei iud. Cy. Iac. But. & Bart. Pau. de Castr. & d. Alex. hic. Imo. & Pau. de Castr. in d. l. diuus. quic-
7 quid teneat Fulg. hic. ¶ In ead. glo. ibi, nec. n. intelligitur. † Not. diligenter ex hac glo. s̃m Bal. & Mod. q̃ licèt in rescripto prin-
e cipis subintelligatur cõditio, & clausula[e] si preces veritate nitantur. l. fi. C. de diuer. rescrip. c. 2. de rescrip. secus tamen est in s̃ctib. vel in alijs actib. hominum, & ad hoc ista gl. est diligenter notan. s̃m Pau. de Castr. hic. istam glo. pro eleganti ad hoc no. Bal. in l. 1. in 1. opp. in fin. C. de ma. vind. & istam gl. ad hoc reputat sing. Pau. de Cast. in d. l. fin. in fin. C. de diuer. rescrip.
3 ¶ In ea. ibi, nec distinguo si sciat. not. bene ex hac gl. q̃ † transactio, & sententia, cui falsæ probationes causam dederunt, retractantur, etiam si non interuenerit dolus producentis falsa instrumenta, ex quo not. s̃m Bartol. & alios hic, quòd titul. C. si ex fal. instr. & l. diuus. ff. de re iud. habent locum etiam quando non arguitur dolus partis. facit. l. 2. & 3. C. si ex fa. instr. quæ indistinctè loquuntur, & dicit Pau. de Cast. q̃ ista gl. est ad hoc singulariter notanda, de qua etiam per Bar. & Imol. in l. si is ad quem. ff. de acquir. hæred. ¶ In ea. ibi, hic tamen maior, quia falsitas. cum ista sol. tenet Bartol. & malè. cum in ista. l. vt dixi in parte præcedenti glo. loquatur etiam quando non intervenit dolus, vel falsitas producentis, vnde respondeo, prout glo. in l. contraria, q̃ ibi loquitur de beneficio resti. in integr. quod iure speciali conceditur minori, hic de restitutione in integ. quæ conceditur iure communi vnicuique, & ita etiam respondeo ad contrarium sequens. ¶ In vlt. parte glo. dic, vt dixi in l. admonendi. ff. de iureiur. vbi dom. Alexan. in 5. colum. reputat istam glo. esse singul. pro extensione. d. l. ¶ Capio gloss. in verb. firmis, quam diuido in quatuor. In prima declarat text. In secunda quærit, & soluit. In tertia per viam not. examinat aliam quæstio. & arguit pro, & contra. In quarta per viam limitationis remouet contrarium ab ista. l. Secunda ibi, sed quid si non apparet. Tertia ibi, item not. hic arg. Quarta ibi, item intellige. ¶ In secunda par. glo. Bart. eam inducit ad quæstionem statuti super restitutione dotis, & cum eo tenet Angel. hic. & Imol. in l. debitoribus. ff. de re iud. tu vltra text. hic, & ibi per Doctor. allegatos, adde text. solennem in l. si partem. ff. de ser. rusti. prædior. de cuius intellectu vide latè per decem conclusiones. d. Bartho. Veronen. in tractatu ser. rust. in titul. de ser. aquedu. in 7. colum. & trib. seq. vide etiam in proposito tex. no. in l. si duorum. ff. de act. emp. ¶ In tertia par. glo. in isto not. passu omissis opi. Docto. varijs, de quib. in hac. l. & in l. 1. §. si quis simpliciter. ff. de verbor. oblig. per Cano. in c. fraternitatis. de testib. facias
9 conclusionem veram, cum tribus fal. † quòd si notarius[f] com
f misit falsum in vna clausula instrumenti, vitiatur instrumentũ
* in totum, secundum Bartol. *& magis communiter alios*, quia quando instrumentum est nullum vitio falsitatis prouenientis culpa notarij, quia per hoc fides notarij diminuitur. l. si aliquid. C. de fusce. & arca. lib. 10. & instrumentum pendeat à fide notarij, secundum glo. in l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de de eden. per consequens fides totius instrumenti vitiatur. c. si ad scripturas. 9. distin. & in c. quanto. de his, quæ fi. à præla. sine consen. ca. ¶ Limita, quando falsitas est circa capitulum substantiale, secus si in alijs, secundum Imo. & Ioan. Andr. in d. c. fraternitatis, & Pau. de Castr. hic, facit, quod vult Anto. de But. in cap. causam. in fi. de probat. post Spec. & Ioan. Andr. in tit. de test. §. 1. versic. item, quod aliquid addit de suo. vbi volunt,
10 † q̃ si notarius, vel testes dicant falsũ in eo, in quo non consistit substantia negotij, sed in circunstantijs, puta dicunt Petr. filius Mart. de tali parochia, &c. licèt ista sint falsa, per hoc non
g vitiatur instrumentum, vel dictum testis. ¶ Circa hoc not. g in æternum ad practicam, quod ad hoc, vt testis possit criminaliter de falso puniri, requiritur, quòd falsum dixerit in eo, quod est substantiale negotij, secus si dixerit falsum super appendicijs, puta interrogatur testis, an attineat in aliquo parti, respondet, quòd non, reperitur, quòd imò est consanguineus partis, propter hoc non potest de falso criminaliter puniri, sed bene extra ordinem arbitrio iudicis, ita singul. dicit Iac. But. in l. Lucius. ff. de infam. refert Barto. hic in secunda lect. simpliciter tenet

ADDITIONES.

a Abb. lib. 2. consil. 107. quatuor sunt. in 4. dub. PVRPV.

b Et quæ dicantur separata, Decius consil. 317. visis, quæ acutissimè. colum. 2. PVRPV.

c Soc. consil. 75. col. 4. versi. sed iterum, &c. Bartol. consil. 159. visa quadam cõstitutione. vlt. dubio. PVRPV.

d Fortè. Adde Doct. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. & in l. in commodato. in §. cùm autem. ff. commo. gl. in c. 2. de test. glo. in cap. nisi. de renunc. Phil. in c. accedens. el 1. vt lite non contest. ver. vlt. dum pater.* Et dic, q̃ hęc dictio intelligitur assertiuè, seu affirmatiuè, & q̃ñ Doctor consulit per dictionem fortè, non minus intelligitur. q. decidere Aym. consil. 91. nu. 4. post Alex. consil. 19. num. 11. lib. 5. vbi Doctor. in apostil. plura not. Quid de dictione fortasis, & dic, quòd respondere per hoc verbum philosophicum est. l. cùm res. §. sed si Stichus. ff. de leg. 1. quid de forsitã? & dic, q̃ dubitationem, & conditionem inducit, teste Rebuf. par. 1. 3. par. signaturæ. versic. & cum clausulam generalem, &c. num. 7. MASVER.

e Clausula. Dec. in c. 2. de rescrip. colum. 3. & consi. 73. PVRPV.

f ¶ Notarius. Adde Bal. in l. iubemus. C. de test. Bar. in l. Quintus. ff. de aur. & arg. leg. Spe. in tit. de instr. edi. in §. instrm. versi. quid si. alleg. Inn. in c. cũ in iure. in fi. de offi. dele. Ant. de But. in c. cum Io. in 15. col. de fid. instr. Ro. in deci. suis. deci. 241. incip. item. not. generaliter. in Antiquis.

g ¶ Decius in c. licèt. col. 15. de prob. Ias. in l. si duo, §. idem. in fin. ff. de iureiur. Marsilius sing. 66. cõis constitutio. & istam, & aliam limatio. latè declarat Alc. in l. 1. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig. col. pen. Et declara, q̃ñ testis non põt reduci ad concor. vt per Soc. lib. 4. consi. 6. col. 3. & quid in teste falso super vno c. an vitiet dictũ super alijs capitulis. Vitalinus in rub. de fal. col. 5. Vide Dec. consi. 106. lib. 5. Cor. lib. 2. consil. 149. & 197. Cum. cos. 54. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ner Ang.in d.l.Lucius.vbi multum cõmendat,& reputat not. dignum,& in conſi.194.cp incipit viſis proceſſib.in 2.col. ¶Secundo limita, niſi pars aduerſa confiteatur alia capitula inſtri eſſe vera, ita ſaluatur gl. in l. 2. C. de fal. q̃ ſimpliciter ſequitur Bal.hic,ſed ſic eſt intelligenda ſm Sal.& d.Alex.hic.Bal. & Im.
11 in l.1.§.ſi qs ſimpliciter.ff.de verb,oblig.& facit ratio, † quia ēt ꝯ præſumptionem iuris, & de iure admittitur probatio per confeſſionem partis,ſm Doct.in Auth.ſed iã neceſſe.C.de don. ante nup. & glo. in corpore, vnde illa ſumitur. ¶Tertiò lĩta in falſo vero,ſecus eſt in præſumpto,vel quaſi falſo,puta in raſura inſtri in vna parte, per ea, quæ not.Bar. in l.filius.§. ſequens queſtio.ff.de fal.& eſt text.in l.iubemus.in verſi.cp ſi non fuerit obſeruatum iuncto fin.& ibi Bald. ad fi.C.de teſt.expreſsè Bal. in l.2.C.de fideic.lib.& de iſta materia vltra prædicta, vide per Spec.in tit.de inſtr.edi.§.inſtrm.verſi.quid ſi aliquid. Old. Lau.
12 in conſ.36.cp incip.ad 1.q. ¶† An autem pp falſitatē [a] à notario commiſſam in vno inſtro, alia inſtra eiuſdem notarij reddantur ſuſpecta, habes gl.no.in §.pe.in Authen. de tabel. ponit Bald.in l.2.§.miles.ff.de infa.& in l.iubemus nulli.§.ſanè.el 1.C. de ſacroſ. Eccl. & in c.1.in princ.de l. Corra.in vſi.feu. & in l.&
13 militib.vbi d.Alex.C.de teſt.mili.¶† Quid in teſte, [b] cuius dictum reperitur in parte falſum,an vitietur in totũ. vltra Doct. hic,habes gl.in c.in noſtra.vbi Doct.de teſt.Bald. in rub. de cõtro.inter do.& vaſal.de inue.& in l.fi.in 4.opp.C.de edi.di.Adr. tol.d.Alex.in conſ.44.in 2.vol.cp incip.viſo, & diſcuſſo proceſſu.in 4.col.& in conſi ſeq.2.col.vide per Are.in l.1.§.pen. in vlt. col.ff.de verb.oblig.& an ſi notarius in teſtõ ſcripſit ſibi,& alij, teſtiñ in totum reddatur falſum,vide per Bald.in l.fi. in vlt.col. C.de conue.fiſci debebit.lib.10.

ADDITIONES.

a Falſitatem.Adde Inno.in c.fraternitatis,de hæret.
b Teſte.Adde Bald.in l.2.de fideicom.liberta.Bartol.in l.Quintus.in princip.ff. de aur.& argen. leg.

SVMMARIVM.

1 *Tranſactio valet ſuper cauſa ſtatus.*
2 *An Papa poſſit diſpenſare cum aliquo monacho iam profeſſo, vt efficiatur laicus,& poſſit ducere vxorem.*
3 *Papa poteſt facere de plenitudine poteſtatis, quòd matrimonium duret ad tempus.*
4 *Tranſactio in cauſa matrimoniali an poſſit fieri.*
5 *Tranſactio in cauſa decimandi an valeat.*

LEX XLIII.

1 IVbemus. † Valet tranſactio ſuper cauſa ſtatus.h.d. ¶Capio glo.1.q̃ diuido in tres par.In prima opponit, & ſe remittit. In ſecunda,quæ eſt ibi, ſed ſi valet.gl. format. q. & ſolut.In tertia,quæ eſt ibi, item not.arg.gl. hic per viam not.& extẽſionis reſpondet tacitę qõni.¶Ex ſcda parte gl.hẽs magnã reſtrictionẽ ad hanc.l.cp tranſactio in cã ſtatus ita demũ valet, ſi fiat in fauorẽ libertatis, ſecus ſi fiat in ꝯrium per tres rõnes, & cum gl.tranſit ſolus Bar.alij oẽs reprobant, vt hic refert do. Alex.& retuli in voce.In 3.parte gl.no.cp valet tranſactio facta in cã monachationis,& cõuerſionis,interueniente auctо. Epi. ¶Iſta glo.malè dicit à partib.ſufficienter enumeratis: aut.n.fit tranſactio,vt remaneat monachus,& non valet,qa tranſactio fieri non põt,niſi aliquid detur. l. tranſactio. s̃.eo. ſed qñ aliqd datur cã monachationis,eſt ſimonia, & ſic eſt prohibitũ.c. ſuper eo.& c.fi.eo.tit.aut fit tranſactio, vt iſte nõ ſit monachus, & non valet ēt cum auctoritate Epi,quia ſm Pau. de Caſt.dubiũ eſt de Papa.c.cum ad monaſterium.in fi.de ſta.mona. nec
2 aliter examinat.¶Tu in iſto quotidiano paſſu, † nunquid Papa [a] poſſit diſpenſare cum aliquo monacho iam profeſſo,cp efficiatur laicus, & poſſit capere vxorem, dicas, cp ſtante profeſſione non poſſit,ita expreſsè loqtur tex.in d. c.cũ ad monaſterium. Sed Papa ſi vult,põt facere de monacho non monachũ, quia ſicut Papa cõſtituit ordinem monachorũ,ita poteſt ſubuertere, & multò magis cũ vno monacho diſpenſare, cp efficiaẽ laicus,ſm Inno.in c.præsby.in gl.ſua.1. in fi.de ſacram, non reite.Bal.in c.1.in vlt.col.de mili.vaſ.q contu.eſt.in vſi.feu.
* latè Io. And.in regula ſemel Deo dicatũ.de reg.iur.in 6. *Tamen tutior,& magis communis opin.*eſt, & hanc ſerua, cp Papa nõ poſſit niſi ex vrgenti,& maxima cã diſpenſare cũ monacho,cp efficiaẽ laicus,& capiat vxorẽ, & p Doct.in d.c.cũ ad monaſteriũ glo.in c. ſunt quidã, & ibi latè Arch.25.q.1. gl.in c.cũ olim. & ibi Pan.& Imol.de cle.coniu.gl.in clem.1.& ibi Car.& Imo. de conſangui.& affini.latè Ioan.And.in c.1. & ibi d.Anton. de But.extra de voto.Pan.in c.rurſus,q̃ cleri.vel vouẽ.¶Ita intel-
3 lige Bal.in l.ſi tibi filius.ad fin ff.de adop. vbi dicit, † cp Papa de plenitudine poteſtatis poteſt facere, quòd matrimonium duret ad tempus, puta, quòd monachus poſſit capere vxorem vſque ad procreationem ſobolis ne ſtirps nobilis deficiat ſine hærede, allegat Ioan. Andr. in regula actus legitimi,in nouel. ¶Fortius tenet mirabiliter Bald.in l.ſi paterfam.§.in arrogationibus.argum.illius text. ff. de adoptio. quòd filius vnicus regis ſi ingreditur monaſterium peccat, & non meretur, & Papa poteſt diſpenſare, ne regum pereat, argum. illius. §. & refert Petr.de Anchar. in conſil. 339. quod incipit pro maiori intelligentia, &c. quòd quidam Remigius monachus, & ſacerdos de ſanguine Aragonum, cum diſpenſatione apoſtolica duxit vxorem,cùm alij defeciſſent, ex qua ſuſcepit Petronillam, quæ ſucceſſit in regno nupta Raymundo Comiti, & Marchioni, ex quibus ortæ ſunt octo generationes illius domus
4 Aragoniæ. ¶† In ead. ibi, & in cauſa matrimonij, intellige verum,quando fit tranſact. vt remaneat vxor, vel maritus, ſecus ſi vt fiat diſſolutio.c.lator.de re iudicat.vt hic per Barto.& alios, & ita limta illud, quod vult idem Battol. in l. ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti. §. primo. ff. de verbor. obligationib.
5 ¶† In cauſa autem decimali valet tranſactio. capitul.ex multipli.de decim.& capit. 2. de tranſactionib. ſimiliter circa procurationem, quæ debetur viſitãti Eccleſias, text. eſt in clem. ſecunda.de teſtib.per iſta remanet expedita iſta lex,& per conſequens titul.

ADDITIONES.

a Papa.Adde Arch.in c.ſunt quidam.25.q.1.Pet.de Anch.in repe.c.1.de conſti. Dominic.in cap.de illo. 32. diſt. Pet. de Anch. in cle.abuſionib. de pœni.& rẽ.Spec.in tit.de leg.§.nunc breuiter.ver.15.Abb.in c.ex publico. in vlt.col. de conuer.coniug.in c.vt Dei Eccleſiam.in glo.fin.de ſimo. in c.quanto.in 3. no.de diuor.Card.Alex.in c.ſicut ex literis.in pe.col.de ſponſa. Pet. de Mõte Vene.in repe.c. ad diſſoluendum.in 9. col. de deſpon. impub. Idẽ Pet. in tract.de poteſt.Pap.q.46.Archi.Florent.in 2.par.ſuæ.ſum.tit.11.cap.2.. verſ. in diſpenſatione votorum.Ric.in 4.ſententiar.diſt.28.q.9.artic.1.Aſten.eum referens in ſumma.lib.1.q.20.art.11.S.Thom. in 2.ſecundæ quæſt. 88. Card. S.Sixti in tract.de poteſt.Pap.quæſt.35.
* Catel.cotta.ver. Papa poteſt, vbi concludit affimatiuè, & verſic. filius vnicus,& ita aliquando ſeruatum vidimus. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Error calculi poteſt ſæpius tractari, ſi non ſit ſequuta ſententia, vel tranſactio.*
2 *Indebitum per errorem calculi promiſſum,condicitur.*
3 *Error calculi poteſt allegari vſque ad 30.annos.*
4 *Error calculi poteſt allegari in cauſa appel. ſiue ſit deductus in cauſa principali, ſiue non.*
5 *Qui dant pecuniam mercatorib.ad dimidiam lucri, & damni, non poſſunt petere calculum, & rationem, niſi in fin.anni.*
6 *Licèt inter plures mercatores ſit ſaldata, & ſummata ratio, tamen adhuc poteſt petere debitor, vel creditor, vt iterum computetur,& videatur,an ſit erratum, etiam ſi in continenti proceſſum eſſet ad pactu [a], ſeu quitationem, quia præſumeretur eodem errore feciſſe liberationem,quo facit calculationem.*
7 *Confeſſio quauis erronea ſæpius repetita,põt reuocari pretextu erroris.*
8 *Deliberando poteſt quis errare.*
9 *Ad iurandum præſumitur quis venire cum deliberatione.*
10 *Sententia an, & quando vitietur prætextu erroris.*
11 *Sñia ex falſa cauſa conſiſtente in facto notorio, eſt ipſo iure nulla.*
12 *Stipulatio reſcinditur prætextu erroris.*
13 *Stipulatio ſine cauſa non valet in effectu.*

De errore calculi. Rubr.

LEX Vnica.

1 ERrorem. † Error calculi poteſt ſæpius retractari, ſi non ſit ſequuta ſententia, vel tranſactio, & indebitem per errorem calculi promiſſum condicitur. hoc dicit. [a]
a ¶† Not.

ADDITIO.

a ¶Amplia etiam ſi concurrat confeſſio cum calculo.Fulg.conſi.142.Titius de Senis,col.2.cp ſententia continens errorem calculi eſt nulla.l.1.ff.q̃ ſen.ſine appe.declarando,vt per Bartol.hic. quem ſequitur Præpoſitus ibi. verſi. 28. & gñalis calculus quomodo noceat ei,qui procurator calculabat ſuper redditib.epiſcopatus etiam nomine proprio,Fulgo.conſi.231. Gaſpar notarius de Verona. Amplia, vt iudex debeat dare ad vnius inſtantiam calculatores, qui rationes reuideant.Ang.in l.1.ff.de tribu. PVRPV.

Source : BIU Cujas

2 ¶†No.q licèt inter mercatores ratio fuerit ſæpè calculata, tamen allegando errorem poteſt peti, quod iterum calculetur, & ſi dicas, ſecundum hoc nunquam erit finis, reſponde, quòd poterit adiri iudex, qui dabit calculatorem, & eius relationi ſtabitur, donec contrarium probetur. l. 2. C. de vſu. & fru. leg. ſecũdum Pau. de Caſ. hic, & Bar. in l. 2. C. de iure fiſci. vbi multa po
3 nit de iſta materia. ¶†Adde, q error calculi poteſt allegari vſque ad 30. ann. gl. eſt in l. calculi. ff. de admi. re. ad ciui. perti. Bar. in d. l. 2. & limita, vt ibi per eum, & vide. l. in omnib. in fi. cũ gl.
4 ff. de diuer. & temp. præſcrip. ¶†Item error calculi poteſt allegari in cauſa appellationis, ſiue ſit deductus in cauſa princip. ſiue non, ſecundum Pau. de Caſt. in conſi. 34. quod incipit in caſu præſenti. tamen ex modico errore nõ vitiatur calculus. tex. eſt in l. quamuis. ff. de condi. & demon. per quem text. ita dicit Bal. in l. 1. ad fi. C. ſi aduer. ſol. & illum tex. ad hoc reputat ſing. Bal. in l. pro hæreditarijs. in 3. col. C. de hær. act. & in c. ſi proponi
5 nente. de reſcrip. ¶†Item in materia adde, q illi, qui dant pecuniam mercatoribus ad dimidiam lucri & damni, non poſſunt petere calculum, & rationem niſi in fin. anni, & non prius, ita no. Bar. quod reputat tenen. menti, in l. neminem. per illum tex. C. de ſuſcep. & arca. lib. 10. ſequitur Lud. Rom. in ſing. ſuis ſing. 121. incip. quæro quando poſſit. Adde, q idem tenet Bar. in l. 2. C. de naufr. lib. 11. & ibi ſubdit aliud ſingulare, quod tamen nõ firmat. Tene, q niſi aliud expreſsè ſit actum, poteſt qñcunque peti calculus, dummodo ſine calumnia petatur. l. tandiu. C. p
6 ſoc. ſecundum Bar. in l. Mutius. ff. pro ſoc. & Bal. in rub. C. eo. in 2. col. ¶†Secundò no. ex hoc tex. ſecundum Bar. & Bal. & Ang. q licèt inter plures mercatores ſit ſaldata, & ſummata ratio, tamen adhuc poteſt petere debitor, vel creditor, vt iterum computetur, & videatur, an ſit erratum in calculo, vel ne. limitat Bar. in d. l. 1. in vlti. col. C de iure fiſc. lib. 10. niſi vltra calculationem proceſſum eſſet ad pactum, ſeu quitationẽ, per l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. & l. ſi quidem. ff. de tranſac. quæ iura nihil probant. ¶Puto, q ſi incontinenti, non obſtaret, quia præſumeretur eodem errore feciſſe liberationem, quo fecit calculationem. l. doli mali. ver. diuerſum. ff. de donat. ſecus ſi ex internallo, quod tamen pendet ab his, quæ dicam in ſeq. not. & ab his, quæ dicam in gl. ¶ Quid autem ſi prius negauit in iudicio calculum fuiſſe factum, deinde probato calculo iſte cõuictus de mendacio vult oſtendere, q fuit erratum in tali calculo, ponit Pau. de Caſt. in d. conſi. 34. quod incip. in caſu præſenti. & ibi dubitat propter opin. Doc. an reus poſſit vti exceptionibus contrarijs, de quib. opinio habetur in Auth. cõtra qui propriã. C. de non num. pec. per Dy. & Io. And. in regula nullus plurib. de reg. iur. in 6. per Bar. in l. nemo prohibetur. ff. de excep. tandẽ concludit, q admittatur, ſi oſtẽdat in promptu errorem p euidentiam facti, ſecus ſi velit probare per teſtes requirentes altiorem indaginem, ita dicit ſe concordare opinio. traditas in dictis locis. ¶ Pondera Pau. de Caſt. velle, quod reus, qui negauit calculationem factam, ſi conuincatur de mendacio, non perdit beneficium huius legis, quin poſſit allegare errorem calcu
7 li, veritas huius pendet ab his, quæ dixi in l. 1. ſ. de tranſa. ¶†Tertio ſubtilius no. ex iſto tex. fm Bal. hic, q confeſſio quamuis erronea ſæpius repetita, tamen poteſt reuocari prætextu erroris, quod eſt valde no. pro extenſione. l. error. ſ. de iur. & fac. ignor. ¶In cõtrarium facit, quia reiteratio præſupponit deliberationem. 2. q. 3. c. ſi quis iratus. & ibi gl. ad hoc alleg. l. ſi mulier. la ſeconda. C. ad Velleia. ſed ita eſt, q confeſſio facta poſt terminũ datum ad deliberandum, non poteſt reuocari prætextu erroris, gl. eſt no. in c. ex literis. in ver. admonita. de diuor. quam pro ſing. alleg. Bal. in l. cũ precum. ad fi. C. de lib. cau. & in l. ſi quidẽ. C. de excep. & in l. vnica. in 10. col. C. de confeſ. Ad idem facit, quia repetita confeſſio præſupponit in ea deuenire id, quod eſt ſatis validum, ſatisque firmum, dicit tex. no. in l. Cor. in verſic. repetita. C. de emenda. Iuſt. C. ¶ Poſſet ad hoc adduci dictum Bar. in l. cũ ſcimus. in fi. C. de agri. & cenſi. lib. 11. de confeſſione geminata, & de virtute geminationis dixi in l. ſi quis in conſcribendo. ſ. de pac. & ita per iſtas rationes conſuluit Ludo. Rom. in conſi. 346. quod incipit hęc cauſa. in 3. col. idem tenet Ange de Are. §. ſi minus. inſti. de act. do. Barth. Veron. in caut. 101. & 213. ¶ Veritas eſt in contrarium per iſtum tex. qui bene facit, &
8 quia†deliberando poteſt quis errare. l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrog. actio. & iſtud patet: nam reo dantur dilationes ad reſpondendum. Auth. offeratur. de lit. conte. & tamen poteſt errorem ſuum reuocare. d. l. error. & ibi Bal. & latius Bar. in l. iuſiurandum & ad pecunias. in prin. & plenius Lud. Rom. ſibi contrarius. ff. de iureiuran. & ibidem Lud. Rom. in l. ſi verò. §. de viro. in 401. fal. ff. ſol. matr. vbi dicit ſe ita de facto conſuluiſſe Florentiæ, ita conſuluit in conſi. 391. q incipit, vt præpoſita conſ* ſultatio reddatur clarior. & gl. in d. c. ex literis. *communiter reprobatur*, & in ſpecie eam reprobat Io. And. in c. fi. de iureiu. in 6. &

9 D. Ant. de But. in c. fi. in 13. col. de confeſ. ¶†Pro communi opinio. optimè facit, quia licèt ad iurandum præſumatur quis venire cum deliberatione. l. fin. C. ad leg. Iul. de ambi. tamen confeſſio quamuis iurata poteſt reſcindi, ſeu reuocari prætextu er
a roris, [a] quia non dicitur periura pars, quæ errauit. 22. q. 2. c. homines. & c. quanto. de iureiu. ita tenet Bal. in l. de tutela. in 2. colum. C. de in integ. reſti. mino. & in d. l. error. in pe. col. ad fi. Do. Ant. in d. c. fi. in 13. col. & Lud. Rom. in loc. præal. ¶ Tamen cõtra hoc vltimum fortiter obſtat tex. in c. cùm dilecti. de accuſ. ſed Pan. ibi poſt Inn. reſpondet, q ibi non allegabatur aliquis error facti. Salua tamen gl. in d. c. ex literis. vt per Bal. in c. dudũ. ſecundo. in pe. col. de elec. iſtis concurrentib. quando parti datus eſt terminus ad deliberandum, & pars acceptauit talẽ terminum, deinde reſpondit de veritate, & in facto proprio, iſtis tribus concurrentib. non poterit amplius confeſſionem ſuam prætextu erroris reuocare. ¶ Capio gl. in verbo, vel tranſactio. quam diuide in duas. In prima infert ex tex. In ſecunda, quę eſt ibi, & ſic eſt. gl. opp. cõtra tex. & tripliciter ſoluit. In ea. ibi, vtrũ fuerit expreſſa cauſa erroris, vel non. tene iſtam ſol. per text. in l. præſens. ff. de re iud. & in l. 2. ff. quando prouo. non eſt neceſſ. iſtam ſol. tenet Bar. hic. Bar. & Ang. in l. 1. in prin. ff. quæ ſentẽtię ſine appel. reſcin. Bal. & Imo. & Raph. in l. ex diuerſo. §. fi. ff. ſol. matr. D. Ant. de But. in c. ab excommunicato. de reſcri. quamuis Iac. de Rauen. Pet. & Cy. in d. l. ex diuerſo. §. fi. & hic dicant
b nõ referre, an ſit expreſſus error in ſententia, [b] vel appareat ex actis de errore iudicis, ratio quia ſentẽtia refertur ad acta. l. 3. C. de ſen. quæ ſine certa quan. l. ait prætor. §. 1. ff. de re iudi. c. cũ ad ſedem. de reſti ſpo. gl. in l. ſi quis ad exhibendũ. ff. de exce. rei iud. & gl. in l. hæ. n. in prin. ff. de ſuſpec. tut. ¶ Huic fundamento reſpondet Bar. infra in doc. ſua, q ſentẽtia de neceſſitate bene refertur ad aliqua acta, puta ad libellũ, vel ad ſentẽtiam, à qua eſt appellatum, ſed non ad alia acta. iſta eſt magna limitatio ad iura præalleg. quam tamen Bar. non bene comprobat. ¶ Reſponde ergo planius, q ſententia refertur ad acta, verum eſt, niſi per talem relationem infringeretur, vel annullaretur ipſa ſententia. arg. l. Titia. §. fi. ff. de verb. oblig. & l. ſeruo alieno. §. ſi ab impubere. ff. de leg. 1. ¶ Hinc ſumpta occaſio. Bar. examinat
10 melius quàm alibi, †an & quãdo ſentẽtia vitietur ratione erroris, & fuit ante eum doct. Ray. de Forli. præceptoris ſui, quẽ ſequitur Fulg. hic. Imo. & Lud. Rom. & Alex in d. l. ex diuerſo. §. fi. & facit quatuor caſus principales. Adde circa primum caſum, notabilem limitationem, & valde neceſſariam, quãdo error eſt taliter expreſſus in ſententia, q oculo corporali legi poteſt, & inſpici in ipſa ſententia, tunc bene ſentẽtia redditur ipſo iure nulla, ita propriè loquitur Bart. hic, vnde nõ ſufficeret, q ex mente talis error comprehenderetur, ſeu q ſentẽtia ex mẽte reduceretur ad erroneum intellectum, ita ſing. Inn. in c. P. & G. de offi. deleg. valde no. Bal. in c. q translationem. de offi. leg. ſequitur, & reputat ſing. notandum. D. Ant. de Butr. in c. ab excommunicato. & ibi Pan. in 3. col. de reſcri. ſequuntur D. Ant. de But. & Imo. & Pan. in c. 1. de re iud. D. Ant. de But. in c. cùm cõtingat. in 1. colu. de reſcrip. & in c. 2. de teſt. cog. & in c. ſicut, propè fi. de re iud. D. Alex. Imo. in l. cũ prolatis. de re iudi. & in conſi. 89. in 2. vol. quod incipit perſpectis. circa fi. ¶ In ſecundo caſu Bar. adde duplicem rationem. Prima, quia relatum eſt in referente. l. inſtitutio talis. de condi. inſti. & l. aſſe toto. ff. de hær.
11 inſti. ¶ †Secunda eſt, & ſubtilior ratio, nam ſententia lata c ex
c falſa cauſa conſiſtente in facto notorio, eſt ipſo iure nulla, tex. eſt ſing. in c. inter cæteras. de re iud. ſed acta iudicij inducũt notorium, ſecũdum Inn. in c. ex inſinuatione. de appel. quãdo eſt cõcluſum in cauſa, gl. eſt ſing. in c. ſignificauerunt. de teſti. Aduerte tamẽ diligenter, q verba, quæ ſolent apponi in præfatione ſentẽtiæ. ſ. viſis actis, &c. nõ faciunt, q per hoc ſentẽtia referatur ad acta, ſed ideo ponuntur, vt appareat, iudicem acta viciſſe, quia non valeret non viſis actis, vt per Bar. in l. 2. & ibi dixi. C. de eden. ita in ſpecie tenet Do. Franc. de Are. in conſi. 156. quod incipit viſis diligenter narratis in puncto. in 2. col. vbi ad hoc aliam rationem aſſignat, quam ibi videas. cum Bar. tenet D. Ant. in d. c. ab excommunicato. in 2. cha. D. Ant. & Pan. in c. quo-

ADDITIONES.

a ¶ Soc. lib. 4. conſi. 97. in præſenti conſultatione. col. 3. vbi de poſitionib. & declarat Dec. in d. c. cùm venerabilis. & ibi colu. 15. quomodo error probetur, PVRPV.

b ¶ Peruſinus in d. c. dilecto. col. 7. ver. 26. & q error iuris non vitiet tranſactionem, Soc. l. b. 3. conſi. 59. in cauſa nobilium Comitum. col. 8. verſic. ſed iterum obligatur, PVRPV.

c ¶ Sententia lata. Adde Ant. de But. in repe. c. cum M. in 35. col. de conſti. in c. 1. de re iud. in c. cùm Bertoldus, eod. titu. in c. per tuas. de ſenten. excommun. in 7. col. Abb. in c. ſi quando. in 1. no. de offi. deleg. in c. cùm ad quorundam. de exceſ. præla.

Source : BIU Cujas

quoniam contra.de probat.Ioã.de Imo.in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 10.col.ff.de verb.obl.& in d.l.ex diuerſo.§.fi.& in c.in præſentia.de renun.Imo.& Lud.in l.ſi is ad quem.ff.de acq.hæred.Imo.in c.cùm Bertoldus.per illum tex.qui parum facit. de re iud.& ita conſuluit D.Alex.in conſ.122. quod inci. diſcuſſis hæſitationib.in 7.col.& ſeq.in 1.vol.& in l.ex diuerſo.§.fi.ff.ſol. matr.D.Ant.de But.in conſi.27.inci. viſis præſentibus quæſitis, & vide per Bar.in l.2.ff.de iudic. ¶Contrarium tenent Bald. & Pau.de Caſt.hic.Moti,quia licèt in ſnĩa dicatur,quia per A.& B.teſtes probatum eſt in actis Titium debere 100. ideo eũ condemno in centum,pone ꝙ illi teſtes. A.& B. dicant contrariũ, ꝙ nihil debet,per hoc ſententia non eſt ipſo iure nulla, ita tenet Inn.in c.prudentiam.de offi.deleg.Inno.Hoſt.& Io.And.in c.quoniam.de proba.Bal.in l.1.C.de manu.vindi.& in l. prolatam.C.de ſent.& interlo.& in l.2.C.de re iud.& D.Abb.Pan.in c.inter cæteras.cũ vna limita,de qua ibi per eum.de re iudi.tamen opin. Bar. & præcedens *eſt communior, & eam tene.* ¶Limita niſi talis error poſſit aliquo modo tolerari, puta ſi iudex in ſententia diceret,quia per A.& B.& teſtes nõ eſt probatũ, ideo Titium abſoluo,pone ꝙ imò teſtes probent, tamen ſnĩa valet,quia potuit iudex non credere talib.teſtib.l.3.in prin.ff.de teſti.exp̃ſsè Bar.in l.Lucius.in fi.ff.de inſa.vbi tenet Bar, ꝙ licèt teſtes plenè probent,tñ ſi ſibi videatur,põt eis nõ credere, ita tenet.D.Ant.in d.c.ab excõicato.D.Ant.& Imo.in c.in preſentia. de renun.Imo.& Ludo.in d.l.ſi is ad quem.in iſtis terminis potes ſaluare ſecundam opin.ſ. relatam. ¶Circa tertium caſum Bar.adde,ꝙ in ꝫrium fortis eſt tex.in l.poſthumus. §. ſi quis ex his.ff.de inoff.teſt.ſed nõde,ꝙ ibi error non fuit expreſſus in libello querelæ inoff.teſt.q̃uis ille,qui agebat eſſet talis,cui de iure non competebat,puta filius naturalis,ita declarat Bal. in l.2. ante fi.C.de re iudi.vbi reputat illum tex.eſſe ad hoc ſing. vnde per illum tex.dicit idẽ Bal.in l.certa.C.qñ prouo. nõ eſt neceſ. ꝙ ſnĩa lata ſuper libello tacitè inepto,valet, facit bene tex. in l. cùm putarem.ff.fam.ercis.¶In ea.gl.ibi, ſed in tranſactione. ꝑ clara intelligentia huius partis gl.& pro habendo intellectu huius tex.ꝑ ſidera duos caſus.Aliqui ꝑtendebant adinuicẽ ꝑtextu erroris calculi,vñ ſuper tali errore trãſactũ eſt inter eos,& tunc quia per talem tranſactionẽ impoſitus eſt finis huic liti de errore,& tũc amplius nõ admittitur allegatio erroris, & ſi intelligis iſtum tex.hoc modo, put intelligit D.Alex.iſte text. in hoc eſſet de indubitabili. ¶ Secundus caſus eſt,qñ partes errabant in calculo,& ſimili errore trãſegerunt, nunquid talis error annullet tranſactionẽ. *communiter Doc.* per iſtum tex.tenet,ꝙ non, & ita cõiter intelligunt ver.ſi res.& ita tene. & hoc modo figu
12 raui tibi caſum in hac.l. ¶† De iſto cõi intellectu dubitat Do. Alex.ꝑ ver.fi.vbi ſtipulatio reſcinditur in effectu prætextu erroris,ergo ſimiliter debet reſcindi trãſactio,qa bona rõ diuerſ. reddi non põt,& refert dubitaſſe Saly.& Fulg.hic,& ꝙ Sal.voluit rõnem diuerſitatis aſſignare,ſed dicit. D.Alex. ꝙ eam non capit,& ꝑ hoc recedit à cõi intellectu,& tenet præcedẽtem. ¶Ego teneo cõem intellectum, & puto multum referre inter ſtipulationem,& tranſactionem: nam trãſactio nõ reſcinditur prætextu inſtrĩ de nouo reperti. l. ſub prærextu inſtrĩ. ſupra de tranſac.nec prætextu ſpecierum poſtea repertarum.l.ſub prætextu ſpecierum.eo.tit.nec per reſcriptum principis.l.cãs.eod.
13 tit.de tranſac.iſta oĩa ceſſant in ſtipul.¶† Item, & magis in ſpecie ad propoſitum, ſtipulatio ſine cã non valet in effectu.l.2.§ circa.cum gl.ff.de excep.do.ſimiliter facta prætextu erroris,ita propriè loquitur tex.in fi.ſed aliud eſt in tranſactione,quia ipſa tranſactio eſt pro cã gl.in l.1.C.de condi.indeb.& in l.elegãter. §.fi.ff.eo.& in §.item is cui.inſti.de oblig.quæ ex quaſi ꝯctu. & in §.item is cui.inſti.quib.mo.re ꝯhi.obli. & iſtam differẽtiam inter tranſactionem erroneam,& ſtipulationem erroneam voluit facere tex.hic in ver.ſi res.& in ver.fin. & hoc voluit dicere Saly.licèt non declaret,& iſta eſt veritas, & per hoc eſt expedita iſta lex,& per conſequens iſte titulus.

SVMMARIVM.

1 *Procurator dicitur aduocatus.*
2 *Aduocatus poteſt accuſari de præuaricatione.*
3 *Quæ differentia ſit inter procuratorem, & aduocatum.*
4 *Aduocatus non poteſt eſſe teſtis in cauſa, in qua fuit aduocatus.*
5 *Minor 25.annis non poteſt eſſe procurator ad iudicia, ſed bene aduocatus, dummodo ſit maior 17.ann.*
6 *Officium procuratoris eſt vile, ideo permittitur infamibus, ſed officium aduocati eſt laudabile, & honorabile.*
7 *Salarium, quod recipiunt aduocati à clientulis, dicitur quaſi caſtrenſe, ideo non acquiritur parentibus etiam quo ad vſumfr. & ideo poſſunt de eo teſtari, quamuis ſint in poteſtate.*

De procuratoribus. Rubr.

¶ Capio gloſſ. quam diuido in ters. In prima continuat iſtum tit.ad tit.ſ.de aduo. Secundo ponit vnam dr̃iam inter procur. & aduocatum.In tertia per viam no. ponit duas differẽtias inter iſtum tit.& tit.mand.¶ Tene ſecundam diſferentiã, & iſtas differentias ideo poſuit glo.quia in parte præcedenti dixit procuratorem teneri actione mãdati.Secũda ibi,differunt. n.Ter
1 tia ibi.Item no.differentiam.¶† In ea.ibi,quia ſimiles ſunt procuratores aduocatis.adde ꝙ imò procurator dr̃ aduocatus, ſecundum Spe.in tit.de ſalario.§.nunc de procuratorum.verſic. ſed nunquid ſalarium procuratoris.facit text. in l. 1.§.aduocatos. ff.de var.& extraord.cog.ſed intellige verum de larga ſign. ſm Bar.in l.1.ad fi.C.mand.gl.in d.§.aduocatos. & patet ex dif-
2 ferentia nominum,& titulorum.l.ſi idem.C.de codi.¶† In ead. ibi,aduocatus autem de præuaricatione accuſatur. non intelligas gl.velle,ꝙ etiam procurator non poſſit de præuaricatione accuſari,quia eſſet ꝫ l.1.in fin. ff.de præuari.iuncta reg.l.3.ff. de cri.ſtellio.ſed intentio gl.fuit ſecundum Raph. Fulgoſ. & alios Mod.hic conſtituere differentiam quantum ad actionem ciuilem, quia procurator, qui colluſit cum aduerſario,tenetur domino ad damna,& intereſſe actione mandati,iurib. alleg.in gl.ſecus eſt in aduocato, in quo idem non reperitur cautum, & ratio diuer.eſt,quia procurator tenetur ratione contractus, & ſic mandati ſuſcepti,propter quod tenetur inuitus preſtare officium.l.inuitus.ſ.eo.ſecus in aduocatis, qui ideo tenebant, quia officium publicum gerebant. ¶ Tu autem vltra omnes aduerte inquantum gl.vult,& omnes ſequuntur, ꝙ procurator qui colluſit cum aduerſario,teneatur actione mandati, in ꝫrium mihi videtur,ꝙ vrgeat tex.in l.eleganter. §.ſi dolo malo.ff.de dolo.vbi ꝫ procuratorem,qui colluſit ad damna, & intereſſe datur actio de dolo,q̃ non põt competere vbi competit actio mandati,per reg.l.1.in fin. cum ſeq. ff. de dolo.& licèt gl.& Doc.in d.§.ſi dolo malo.reſpondeant quantum ad aliud propoſitum,cogita,quia ꝫ gl.& Doc hic multum ſtringit. Reſponde,ꝙ ille tex.loquitur,qñ non agitur ꝫ ipſum procuratorem,qui colluſit,ſed ꝫ partem aduerſam,tunc bene competit ſolũ actio de dolo,quia ꝫ partem aduerſam nec actio mandati,nec actio de dolo competit,quia ꝫ procu.ex quo competit actio mandati iurib.hic alleg.in glo.ceſſaret actio de dolo, nec
3 ille tex.in hoc contradicit.¶ Vltra gl.tres alias differentias † inter aduocatum,& procu.ponunt Iac.But.Bal.& Saly.c.hic:prima,quia aduocati tenentur iurare ſecundum formam.l. rem non nouam.§.patroni.C.de iudi. quod iurm non reperitur in procu.quamuis aliud ſit in iuramento calumniæ.c.2.de iur.calum.in 6.¶† Tertia differentia eſt, *ſm* Iac.But.& Bald.quia ad-
4 a uocatus [a] no poteſt eſſe teſtis in cã,in qua fuit aduocatus.l. fi. cũ gl.ff.de teſti.in c Romana.eo.tit.in 6.gl. in c.ſtatuendum. in ver.vel cognitor. 2.q.6.Bal.in l.deferre.§.idem decreuerunt. in fi.de iure fiſcus eſt in procuratore. Iſta differẽtia ſecundum Saly.non eſt bona,quia etiam procu.nõ poteſt eſſe teſtis in cã, in qua fuit procu.d.c.Romana.gl.& Bar.in d.§. item decreuerunt.nedum in cã principali,ſed nec in cauſa appellationis. gl. in d.c.Romana.Cy.in l.quoniam.C.de teſti.Bal.in l.omnib.eo. tit.& in c.ſi autem inter partes.in prin.de leg Corra.in vſi feud. Inn.Io.And.& alij.in c.inſuper.de teſti.D. Alex.in conſi.134. in 2.vol.quod incipit in cã, & lite vertente inter Albertinum. in 3.col.¶Illud tamẽ,quod dixi de aduocato, intellige verum in cauſa prin.ſed ſi inter litigantes fieret tranſactio, vel compoſitio,de tali tranſactione, vel compoſitione aduocatus põt eſſe teſtis.gl.eſt no.in c.ex literis.in gl.2.in ver.teſtis.& ibi Can.præciuè Bal. multum no ext.de tranſac. ¶ Quarta dr̃ia eſt *ſm* præ
5 fatos Doc.quia† minor 25.ann. [b] nõ poteſt eſſe procurator ad
b iudicia.l. minor.ff.eo.no.in l.exigendi.ſ.eod.ſed bñ aduocatus,
c dũmodo ſit maior [c] 17.ann.l.1.§.initium.ver.puritiã.ff.de poſtul.q̃ ętas decẽ,& ſeptẽ ann.ſufficit ad hoc,vt qs efficiaꝫ Doctor.

ADDITIONES.

a ¶Aduocatus.Adde gl.1.in c.fi.de teſt.lib.6.Inn.& Doc.in c.2.de arbi.Doc. in c.ex literis.de tranſact.Ant.de But.in c.cùm à nobis.de teſta.

* Et dic,ꝙ aduocatus nõ dicitur teſtis omni exceptione maior,vt ſcribit Aym, conſ.56. nu.4.& 13.de quo plura no.Fely.in c.cùm à nobis.de teſt.Prac.Pap. for.iur.teſtium.ver,proteſtante.nu.13.vbi dixi,& vide,quæ ponit Math. ſing. 188.nu.2. MASVER.

b ¶Annis.Adde Spe.tit.de aduo.in §.1.in verſi.item, ꝙ eſt minor. Idem tit.de procu.in §.1.ver.itẽ,ꝙ eſt minor.& ibi Io.And.& Bal.in addi.eo.tit. & §.1.in ver.procurator debet eſſe.

c ¶Maior.Adde Doc.in l.minor.ff.de procu.& eſt tex. expreſſus in c. qui generaliter.§.licèt autem.de procu.lib.6.item adde,ꝙ aduocatus minor. 17. ann. non poteſt eſſe de colleg.aduocatorum,ſecundum Io.de Ana.in rub.de deli. puer.in 2.col.

Source : BIU Cujas

ctor.secundum Bal.in c.cùm viceſimum.in 1.col.de off.deleg. quamuis Card.in prooe.cle.dicat, ꝙ non reperitur iure cautũ, cuius ætatis eſſe debeat doctorandus,& vide etiam Bal.in l. 1. §.interdum.ff.de leg.tut.Nic.de Neap.in §.fi.inſti.quib.ma.non licèt.minor autem. 17.ann.non poteſt doctorari,ita no. Bar. in l.1.§.initium.per illum tex.ff.de poſtul.Pet.de Anch.in clem.2. de magiſtris.¶†Quinta differentia eſt, ꝙ officium procuratoris eſt vile,ideo de iure a ciuili permittitur etiam infamib.glo. in §.fi.inſti.de excep.gl.in l.Pedius.ff.de arbi.Bart.in l. eadem.ff. ad l.Iul.repe.ſed officium aduocati eſt laudabile,& eſt honor. Iſtam differentiam ponit Bart.in l.1.§.hoc edicto. ff. de poſtu. Ideo aduocati non debent exercere officium procuratoris ꝓpter vilitatem,ſecundum Bar.in l.vniuerſos.& in l. ſi quis procuratorem.C.de decu.lib.10.& in l.1.C.de primice.lib.12. glo. in l.generali.C.de tabu.lib.10.Limita, niſi eſſet ꝓcurator principis,quia tunc eſt dignitas,& nobile officium. l. nemo præfectus.C.de digni.lib.12.quam multum no. Lud.Rom.in ſuis ſingul.ſing.814.inci.tu habes,ꝙ officium.ſicut eſſe notariũ Principis.l.vnica.C.de manda.princ.Bal.in c.1.de feu.gua.ſicut etiam eſſe medicum Principis,qui appellatur illuſtris.ita no.Bar.in l. 1.per illum tex.C.de comi.& Archi.lib.12.¶Sextam differentiam ponit Bal.in l.1.in fi.per illum tex.C.de erro.aduo.quam videas per te. ¶ †Ego vltra Doc. addo ſeptimam differentiam cæteris vtiliorem,quia ſalarium,quod recipiunt aduocati à priuatis clientulis,dicitur quaſi caſtrenſe,ideo non acquiritur parentibus etiam quo ad vſumfruc.& de eis poſſunt teſtari, quãuis ſint in poteſtate patris, ſicut olim erat in ſalario, quod de publico percipiebant.glo.in l.fori.C.de aduo.diuer.iudi. Bart. in l.fina.per illum tex.C.de ſilen.lib.12.Bald.in l. fina. per illum tex.C.de inoffi.teſtam.in l.cũ oportet.in prin.in pen.col. C.de bon.quæ lib.vbi reprobat Spe.qui tenebat contrarium in titu. de act.& oblig.in 5.col.in ver. nec intelligas. ſecus eſt in ſalario procu.ita Bal.ſub dubio fortè in d.l.fori. ſed clarè firmat idem Bal.in d.c.cùm oportet.in prin.in pen.col.& ibidem Angel. & Moder.C.de bon.quæ liber.

6 7

a

ADDITIO.

a ¶De iure. Adde quid de iure Cano.& tunc non poteſt,ſecundum Inno in cap. cùm deputati.de iudi.ſecus in iudicijs,vt per Abb.in c.Imperatorum. in pen. col.de iur.cal.in c.poſt ceſſionem.de proba.lo.de Ana.in c.omnipotens.in 1. no.de accu.Pau.de Caſt.conſi.223.inci.ſuper eo,quod primo loco.

SVMMARIVM.

1 *Procurator actoris,de cuius mandato dubitatur, admittitur cum cautione rati,fallit tamen in 14.caſib.*
2 *Procurator quando ſubſtituit alium procuratorem, & eſt dubium de mandato ſubſtituti,ſi ſubſtituit ex poteſtate data à domino,debet ſubſtitutus cauere,quòd dominus habebit ratum,ſi autem ſubſtituit authoritate legis,tunc debet cauere,quod procurator habebit ratum.*
3 *Vbi certum eſt procura.non habere mandatum, non admittitur etiam cum cautione rati.*
4 *De mandato ſufficit verbo fidem facere per notarium actorum, qui dicat ſe de inſtrumento mandati rogatum.*
5 *Procurator rei ſemper tenetur ſatiſdare de iudi.ſoluen.dato, quòd conſtet de mandato.*
6 *Mandatum procu.an poſſit probari per teſtes.& nu.13.*
7 *Teſtamentum debet id actis inſinuari.*
8 *Reuocatio mandati poteſt probari per teſtes.*
9 *Procur.ad accipien.ſolu.debet oſtendere mandatum per inſtrumentum publicum.*
10 *Procu.de cuius mandato dubitatur,debet cauere cum fideiuſſo. ſed tũc ſi non poteſt dare fideiuſ.non ſtabitur eius iurato.cautioni.*
11 *Tutor,qui non inuenit fideiuſ.non cenſetur idoneus,nec admitti debet, licèt velit præſtare iurato.cautionem.*
12 *Probatio non concludens,non facit rem dubiam.*

LEX PRIMA.

Cautio ratihabitiõis.

1 C †Procurator actoris tunc cauet de rato, qñ dubium eſt de eius mãdato.hoc dicit.¶No. ex iſta.l.tres conclu.vnam expreſsè in tex.& alias duas tacitè à contrario ſenſu,ſecũdum gl.hic in fi.& plenius gl.in l.non ſolùm.§.qui alieno.& ibi Doc.ff.eo.& gl.& Doc.in c.1.extra eo.& proſequitur Spe.in tit.de ſatiſd.§.3.¶Prima concluſio eſt, ꝙ procur. de cuius mandato dubitatur,cauet cautione rati. Amplia iſtã regulam duob.mod. Primò,vt procedat non ſolùm in procuratore priuatæ perſonæ, ſed etiam in procuratore pro vniuerſitate, ꝙ procu.vniuerſitatis,ſi dubitetur de eius mãdato,admittatur cum cautione rati.tex.eſt no.in l.2.§.hoc etiam. C.de iur. calum.& ibi no.Bal.in 3.no.& reputat tenendum menti. ¶Secundò amplia,vt procedat etiam coram arbitris,cùm arbitria redacta ſint ad ſimilitudinem iudiciorum.l.1.ff.de arbi. ita patet ex no.per gl.in l.non diſtinguemus.§.pe.ff.de arbi. per Doc. hic,& in terminis Spe.in tit.de ſatiſd.§.3.in ver. item quæritur, an cautio de rato debeat præſtari in arbitrijs. ¶Iſtam concluſ. limita.14.modis.Primò in hærede grauato per fideicommiſſum,nam ſi procurator fideicõmiſ.petat ab hærede, vt adeat, & ſibi reſtituat,certè ſi dubitetur de eius mandato, non admittitur cum cautione rati,propter fragilitatem cautionis.tex.eſt in l.qui ita.§.1.ff.ad Treb.per quem text.Bar. in d.§.qui alieno. dicit generalius, ꝙ vbicunque per cautionem rati,nõ eſſet plenè conſultum aduerſario,non procedit iſta regula. facit tex.in l.iuſiurandum,quod.ex conuentione.§.fin.cũ l.aliàs. ff.de iureiu.& ibi no.ad hoc Ang.& idem Ang.hic. ¶Sed in cõtrarium videtur fortiter facere text.in l.procurator ad exhibendum. §. fi.ff.rem ra.hab.& in l.non ſolùm.§.pe.& fi.ff.de procu. vbi in a cauſa ſtatus admittitur procurator a cum cautione rati, ſed intellige ſm Saly.& Pau.de Caſt. hic in procuratore veniente ex parte domini,quia cautio rati ſufficit, quia ſi pronunciabit reum conuentum eſſe ſeruum,bene quidem, ſi pronunciabit liber, ſolũ poterit agere ad damna,& intereſſe, ꝓ quib. cautio ſufficit,ſed ſi eſſet procurator ex parte ipſius ſerui,tũc nõ poſ- b ſet per rõnem prædictam. ¶ Secundò limita, qñ dñs eſt pñs b in ciuitate,vel in loco,quia ſi dubitatur de eius mandato, non admittitur cum cautione rati,cũ poſſit explorari voluntas ipſius domini,ita probat tex.no.in l.mutus. §. is qui curatorem, & ibi Bal.& Ang.ad hoc no.ff.eo.& Bal.in l. non ſolùm. §. qui alieno,& gl.in l.præſens.ff.eo.facit tex.in l.ſi procuratorem abſentem.in ver.velut præſentis ff.eo.¶Tertiò limita in mandatis publicis,puta,in mandato principis, nam ibi requiritur, ꝙ oſtendatur mandatum publicum,& ſolenne.l.vnica. C.de mãda.prin.& in l.vnic.& ibi Bar.C.de ſuperindic.lib.10. & in hoc differt à mandato vniuerſitatum,vt ſupra dixi.¶Quartò limita in procuratore in rem ſuam ſecundum Cy. Ray. Bald.Saly. & Mod.hic,& Bal.in rub.extra eo.in 6.col.ad fi.& ſeq. & Bal.in d.§.qui alieno.rõ eſt,quia iſta cautio interponitur,quãdo quis agit ad commodum alienum,vt ille tertius, de cuius commodo,vel incommodo agitur,ratum habeat. l. non ſolùm. §.ſed interdum.& Bar.no.ff.eo.¶Quintò fallit in procuratore ad ſolutionem recipiendam, qui debet plenè docere de mandato, & ſic non admittiiur cum cautione rati.ſecundum glo. in d l. non ſolùm.§.qui alieno.& ibi Gul.de Cun.& Bal.idem ſequũtur Cy.Ray.Bal.& Fulg.hic. Pau.de Caſtr.in l.ſi ſine.§.cũ autẽ. ff.rem ra.hab.illam gl.reprobat ibi Bart. & in d.§.cùm autem. Ang.Saly.& plenius D.Alex.hic,ad quem te remitto. ¶Sextò fallit in cauſis grauibus,vel arduis, vt eſſet in cauſa matrimonij,ſecundum Ang.in d.l.iuſiurandum,quod ex conuentione. §.fi.& in d.l.qui ita.§.1.& de iſtis cauſis arduis dixi in l. p lacet. ſ.de ſacroſan Eccle.¶Septimò intellige,ſi talis cautio petatur. per gl.in l.vniuerſa.ſ.de preci.Impe.offe.vbi plures tex.allegaui loquentes de cautione.¶Octauò limita,ſi petatur ante litẽ conteſt.nam lit.conteſt.legitimatur perſona procuratoris, adeo ꝙ nihil amplius ei poteſt opponi.l.ita demum.ſ.eo.l.Põponius.§.ratihabitionis.ff.eo.ratio eſt duplex. Prima, quia iſta eſt exceptio dilatoria,quæ tollitur per lit.conteſt.iurib.præallega. Secunda,& ſubtilior ratio eſt,quia procurator lit. conteſt. effi citur dominus litis,ergo ab eo non poteſt peti cautio,ſicut nõ poſſet à domino litis.iſtam rationem aſſignat Bart. ſi bene inſpexeris in l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff.de condi.indeb. ¶Nonò fallit in prælato dubio,qui non admittitur cum cautione rati, ita per tres rationes tenet Bal.in c.item cum quis.in vlt.col. de reſti.ſpol. ¶Decimò limita in procuratore conſtituto ad proteſtandum, qui non admittitur cũ cautione rati, cùm debeat oſtendere mandatum per publicum inſtrm,ſm Bal.in rub.extra eo.in 2.col.per tex.in l.ſi quis inficiatus.ff.depoſi.qui tex. an probet.ſ.dicetur,ſed diſtingue melius,vt per Bal.in ca.corã.in vlt.col.de off.deleg. ¶Vndecimò limita, qñ procurator veniret ꝓ Eccleſia,ſeu ſubiectione Eccleſiæ, tunc non admitteret cũ cautione rati,cùm Eccleſia nõ recipiat æſtimationem,iuxta

ADDITIONES.

a ¶Admittitur procurator.Quando eſt dubium de ſubſtitutione,ſubſtitutus debet cauere ſubſtituentem ratum habiturum.Ro.ſing.57. Amplia idem de mãdato ad vnum art.l.mutus.§.is qui.& ibi no.Bal.ff.eo. PVRPV.
b ¶Dominus eſt præſens. Adde Roman. ſingul. 114. duodecimo volo tibi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ta.l ſi ſine.§.cùm autem.ff.rem ra.hab.ita limitat Spe.in titu de procu.§ pe.in ver.& no.ꝙ procu.actoris.¶Duodecimò limita in actore Eccleſiæ,qui nō tenetur cauere, quod capitulum Eccleſiæ ratum habebit,ſecūdum Spe.in tit.de recōuē.§.2.in fi.tu dic per Doc.in c.1.extra.de procu. ¶Tertiodecimò limita dictam cōclu.vt procedat,quādo reus cōuentus diceret procuratorem carere mandato,tūc admittitur cū cautione rati, ſecus ſi diceret eum eſſe falſum procuratorem,ſecūdum Spe.in tit.de procu.in §.ratione quoque formæ.ver.3.ſcias.Hinc eſt,ꝙ licèt dominus poſſit ratificare geſtum à falſo procuratore, vt eſt gl.reputata ſing.in l.ſi mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iudi. tamē cautela eſt,ꝙ quando procurator admittitur cum cautione rati,ꝙ ſibi proteſtetur niſi appareat eum eſſe falſum procuratorem,ſm Bar.Ang.& alios in l.inter quos. §.ſi alieno. per illum tex.cū gl.ff.de dam.infec.& in ſpecie Ang.in l. qui bona. §.ſi alieno.ff.de dam.infec.¶Quartodecimò,limita ex cautela, quam ponit Bar.hic in fi.& in l.licèt.in 2.col.ĩ.eo.& in l.1. ff. de
2 cur.bo.dan. & Cy.hic in 1,q.¶†Vltimò circa iſtam regulā aduerte,ꝙ qñ procurator ſubſtituit alium procuratorem, & eſt dubium de mādato ſubſtituti, ſi ſubſtituit ex poteſtate data à dño,debet ſubſtitutus cauere,ꝙ dñs habebit ratum, ſi aūt ſubſtituit authoritate legis,quia hic lit.conteſt.effectus ſit dñs litis, ſubſtitutus debet cauere,ꝙ procu.habebit ratum, tex.eſt ſing. in l.2.in prin.& ibi Bar.multum no.ff.de cura.bo.dan. Paul. de Caſt.in l.quod quis.ĩ.eod.Io. Andr.in c.is qui.de procurat.in 6.
3 ¶†Secunda concluſio eſt,ꝙ vbi certum eſt procuratorem non hre mādatum,nō admittitur cum cautione rati. per iſtū text. iuncta regula.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de nego.geſt.limita trib. mod.vt hic per Bar.quarto modo,ſm Ang.& Mod.in cauſa libertatis.per l.2.& 3.& l,benignius.ff.de lib.cau. ¶Tu ex hoc inferas generaliter idem eſſe in omni pia cā,arguendo à libertate ad piam cām,ſm Bar.in l.proximè.ff.de his,quæ in teſt. delē. & in l.ſi vnus.in fi.cū ſimilib.C.de teſt.facit.l.1.§.finautem vno, in verbo ad hanc pietatis rationem.& ibi Bal. ad hoc no. C. de communi ſeruo manumiſ.¶Tertia ꝯcluſio eſt,ꝙ qñ certū eſt procuratorem habere mandatum,ibi nō requiritur cautio rati.ſm Doc.hic,& Bart.in l.ſeruum quoque.§.ait prætor. & in l. nō ſolùm.§.qui alieno.ff.eo.¶Hinc eſt,ꝙ procura. conſtitutus apud acta,nō tenetur cauere de rato,ſm Bar.in l. ne ſatiſdatio. in fi.per illum tex.ff.rem ra.hab. & in l.vnica. C.de ſatiſdan. rō eſt,quia acta faciunt notorium.c.ſignificauerunt.cū gl.de teſti.
4 ¶†Item adde,ꝙ de mandato ſufficit verbo fidem facere[a] per
a notarium actorum,qui ſe dicat de inſtr̃o mandati rogatū, ſm Raph.Fulgo.in ꝯſ.195.incipiente quidam procuratorio nomi-
5 ne,vbi oīno videas.¶†Limita ex parte actoris,ſecus eſt ex parte rei,quia procurator rei ſemper tenetur ſatiſdare de iud. ſoluen.dato,quod conſtet de mandato.l.vnic.C.de ſatiſd. & duas rōnes diuerſitatis aſſignat gl.in d.§.qui alieno.& ſequitur Bart. ibi,& Cy.hic in 1.q.ſed eas reprobat Spe.in tit.de ſatiſd. §. viſo. ver.ſed quæ eſt rō diuerſitatis,& Pau.de Caſt.hic in vlti. colu. duas alias limitationes ponunt Bar.& Doc.hic,& in d.§.q alieno. ¶ Quartò limita in procuratore uunciante nouum opus, quia etiam ſi conſtet de mandato,tñ debet cauere de rato.l,de pupillo.§.qui procuratorio.ſm vnum intellectum, & ibi Bart. & alij.ff.de ope.no.nunc.¶Quintò no.limita,quando de mandato ꝯſtaret per veritatem, ſecus ſi per ſolam præſumptionē, vnde licèt hñs inſtr̃a cauſæ præſumatur habere mandatum,& eſſe procurator,vt dicam.ĩ. in gl. tamen debet cauere de rato,
6 ſm Bar.in l.vulgò.in fi.ff.de admi.tut. ¶ † Circa prædicta dubitant Doc. an mandatum procuratoris poſſit probari ꝑ teſtes, in iſta difficultate ſunt quinque ſnĩæ.¶Prima eſt Vltramon.p̄cipuè Pet.de Bellaper.quem ſequuntur Fulg. & Pau. de Caſtr. hic,pro qua ſtringit fundamentum Pet. hic relatum per Bart. nec eſt bona ſolutio Bar.hic, quia ſimile Bar. hic, de iudice nō eſt ad propoſitum,cū ibi ambæ partes ſint præſentes, quod nō eſt hic.¶Secundò facit tex. in §. finautem per procuratorem. inſti.de ſatiſd.& in l.vnica.C.de ſatiſd. dum dicunt mandatum procuratoris eſſe in actis inſinuandum,ſed potes rñdere,ꝙ nō
7 ſit bona conſequentia,†nam ēt teſtiñ debet in actis inſinuari.l. teſtamenta omnia.C.de teſta.& tamen poteſt per teſtes ꝓbari.l.1.C.de teſt.iſtam opinionem ſequitur Io.And.in addi. Spe. in d.§.ratione autem formæ.in additione,quæ incipit,vr̃ autē, vbi dicit,ꝙ iſta conſuetudo obſeruatur,ne detur materia protelandi litem principalem,cū pro examinandis teſtibus tres dilationes concedi poſſint.l.fi.ff.de fer.vnde ſecus eſſet in lite prætexta,& ſequitur Bald.hic. ¶Pro iſta opin.arguo.nam bonum eſt arg.à mandato procuratoris ad mandatum iuriſdictionis.l. more.& l.& quia.ff.de iuriſ.om.iud. ſed mandatum iuriſdictionis,puta delegatio non pōt probari per teſtes,ſed per ſolā ſcripturam,gl.in c.1.de cenſ.in 6.Can.in c.cū in iure peritus.de offic.deleg.¶Tenendo iſtam partem eā limita, niſi dñs eſſet pñs in loco,quia cū de facili poſſit explorari eius voluntas, admittitur probatio per teſtes.iſtud in fortiorib.terminis in mandato iuriſdictionis, & ſic in delegatione tenet ſingulariter Spe. in tit. de proba.§.videndum reſtat.verſi. quid de auditoribus palatij. quem ſequitur,& multum commendat Lud.Rom.in l. ſciendum.ff.de verb.oblig.imò plus tenet D.Ant.de But.in c. ꝙ ſup
b his.de fide inſtr.ꝙ ſi legatus aſſerit[b] ſibi aliquid commiſſum à Papa,viuæ vocis oraculo,debet ſibi credi,ſi Papa eſt in illo lo-
* co.¶Secunda principalis eſt opi.*vera,& magis communis*,ꝙ imò
c mandatum procuratoris[c] ita poteſt probari per teſtes, ſicut ꝑ inſtr̃a,ita tenet gl.in l.maritus.in gl.fi.in prin.& ibi no.Bar.Bald. Saly.& Fulg.ĩ.eo.gl.& communiter Doc.in c.1.ext.eo.Spec.in d.§.rōne autem formæ.circa prin.Ray.Fran.Tig.& Bar.hic.Bar. Bal.Ang.in d.§.qui alieno.quia quantum ad probandum,parē vim habent teſtes,& inſtr̃a.l.in exercendis. C. de fide inſtru.Itē quia certi ſunt caſus ſpeciales,in quib.requirit̄ ſcriptura, quos enumerat gl.in c.1.de cenſi.in 6.inter quos iſte caſus non reperitur.¶Secundò facit bonus tex.in l.1.in prin.ff.eo.vbi eſt text. ꝙ mandatum procuratoris pōt probari per nuncium. Ad idē
8 facit bonus tex.in l.ſi procuratorem abſentem.ff.eo. ¶ †Quartò,quia reuocatio mandati pōt probari per teſtes.c.ex inſinuatione.de procu.ergo ſimiliter ipſum mādatum, vt ꝯriorū eadem ſit diſciplina.l.1.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur. c.intellecto.de iureiu.¶Tertia fuit opi.Iac.But.& Saly.hic, ꝙ aut teſtes ſunt omni exceptione maiores, & tunc admittuntur, aliàs ſecus.¶Quarta eſt opi.Bal.in l.prohibitum.C.de iur.fiſ.lib. 10. ꝙ aut procurator habet teſtes in promptu, per quos vult probare mandatum,& tunc admittitur, aliàs ſecus , qñ dilatio eſſet præiudicialis parti,puta quia eſſet cā alimentorum. ¶ Quinta eſt opi.Io.de Imo.in c.1.extra eo. quam ſequitur D. Alex. hic, & in effectu non recedunt à cōi ſnĩa. ¶ Tu ſequere ſecundam opi.*quæ eſt communis*,& aduerte ad fundamentum Pet.dum dicit,ꝙ teſtes recepti abſente dño,& nō citato ſibi non præiudicant,ſecus in inſtr̃is,hoc eſt falſum,quia ēt inſtr̃a ꝓducta parte non citata,nō præiudicant.3.q.9.c.chartæ.no.Bald. in l.iudi-
9 ces.in 3.no.C.de fide inſtr. ¶ †Limita cōem ſnĩam procedere in procuratore accipiente ſolutionem,quia cùm debeat facere primò ſecuritatem ſoluenti, debet oſtendere mandatum ꝑ inſtr̃m publicum.ita ſingulariter Bal.in l.falſus.in pe.col. C.de fur.cum quo ſimpliciter tranſit.Do.Alexā.hic, licèt rō Bald. ſit fragilis.¶Secundo limita in œconomo Eccleſiæ,qui debet ꝓbare mandatum per inſtr̃m publicum,& non per teſtes,ſecundum Bal.in l.prohibitam.C.de iure fiſ.lib.10.per text.qui parū facit in l.ſi qua per calumniam .C.de Epiſ.& cle.¶Tertiò no.limita in procuratore ad proteſtandum,qui debet facere fidem de mādato per inſtr̃m publicum,vnde non ſufficeret probare per teſtes,ſm Bal.in rub.extra eo.3.colu.& plenius in c.coram. in vlt.col.de off.deleg.& vtrobique alleg.tex.in l.ſi quis inficiatus.in verbo cognouerit.ff.depoſi.qui tex.iſtud non probat, qa cognoſci poteſt ēt aliter,q̄ per inſtr̃m,prout ēt dicit Do. And. Sicu.in c.cū in iure peritus.in 16.col.ad fi.& ſeq. de offi. deleg. quamuis.in d.c.coram.ſimiliter tranſeat cum Bald.¶Quartò limita in prælato dubio,qui non admittitur cū cautione rati, ſm Bal.in c.item cùm quis.in vlt.colu.de reſti.ſpo.& dic,vt ibi per eum. ¶Quintò limita in procuratore ad proteſtandū, ita ſingulariter Bal.in rub.ext.eo.tit.in 3.col.¶Capio gl.in ver.cautio.quam diuido.in ſeptem.In prima declarando verbum cautio.remouet vnum ꝯrium.In ſecūda rñdet tacitæ qōni.In tertia remouet aliud ꝯriū. In quarta aliud.In quinta declarat tex. qñ dicatur incertum.In ſexta format qōnē. In ſeptima, & vlti. ponit trimēbrē diſtinctionē,q̄ expediui in tex. Scđa ibi, itē qd ſi ratihabitio.Tertia ibi,itē ꝙ dicit à procuratore.Quarta ibi,ſecus in dato ad ꝯpromittendū.Quinta ibi,itē ꝙ dicit incertum.
10 Sexta ibi,itē an poſſit augeri.Septima ibi,item diſtingue.¶†Ex prima parte hēs in effectu,ꝙ ꝓcurator,de cuius mādato dubitaſ,dēt cauere cū fideiuſſoribꝫ.qd ergo,ſi nō inueniat fideiuſſores,an ſtabit̄ eius iuratoriæ cautioni? videret̄,ꝙ ſic,quia qñ quis non pōt dare fideiuſſores, debet ſtari eius iuratoriæ cautioni, Auth.gña ſr.C.de Epiſ.& cle.gl.in l.1.ĩ fi.ff.q̄ ſatiſ.cog.gl.& Doc.
d in l.3.C.de vſufr.gl.& Doc.in c.fi.de pig.[d] ¶Sed Bal.in c.1.in 4. col.

ADDITIONES.

a ¶Verbo fidem facere.Contra hoc faciunt dicta Bologni.conſi.77. PVRPV.

b ¶Si legatus aſſerit.Adde Io.And.in c.1.de off.lega.lib. 6. in nouel. Doc. in c. ad eminentiam.de ſent.excom.Spe.in tit.de leg.in §. ſupereſt.ver.quid ſi delegatus.Bal.in l.exigendi,infra eo.

c ¶Mandatum procuratoris.Adde Bar.in l.ſi procuratorem abſentem.ff.de procura.Doc.in cle. 1.eod. tit.

* Et dic,vt per Catel.ver.mandatum.vbi ponit fal.ad regul.

d ¶Adde Iaſ.in l.1.10.no.infra de carbo.edi,& in l.1.col.fi.ff.qui ſatiſdą. cogā. vbi vtrobique reprehendit Alexan.tenentem contra in l.actionem.ſupra eo. PVRPV.

Source : BIU Cujas

col.extro eo.de procu.determinat contrarium,quia leges prædictæ,quæ loquuntur de iuratoria cautione,loquuntur quando quis venit in cauſa propria,& ſuo nomine, ſecus qñ in cau
11 ſa aliena,†ideo tutor,qui non inuenit fideiuſſorem, non cenſet idoneus,nec debet admitti,quamuis velit præſtare iuratoriam cautionem.l.fi.C.arbi.tut.no.in l.vulgò.ff.de admi. tut. ſm Bal. ibi.¶Adde,q̃ idem,& plenius tenet idem Bal. faciens tria mẽbra principalia,in c.coram.in vlt.col.de off.deleg. ¶ Confirmo per regulam,quam tradit Bal.in l.2. circa medium. C.de vſur. & fruc.leg.q̃ in officijs adminiſtrandis nõ ſufficit iuratoria cautio,quando quis non inuenit fideiuſſores. facit bene tex.in l. cũ tutorem.C.de tut.vel cura.qui non ſatiſd. ¶ Prædicta cõcluſio clatius procedit,quando procu.nõ inuenit fideiuſſores,eo quia ſit rixoſus,vt inquit Bal.in l.2.in prin.ff.qui ſatiſd.cog. & in l.2. ff.ſol.mat.quia tunc ẽt in cã propria nõ ſtaretur iuratorię cautioni:nam qñ propter malos mores quis non reperit fideiuſſores,nunq̃ ſtatur eius iuratoriæ cautioni,ita dicit ſing.Bal.in Authen.cui relictum.in 3.col.C.de indi.vidui.tol. ſequuntur Can. in c.qua fronte.de appel.& Flo.in l.4.C.de vſufr.¶In ea.ibi,itẽ quod dicit incertum:dic,hoc fieri negatione conuenti. Adde, q̃ idem tenet gl.in l.non ſolũ.§.qui alieno.ff.eo.& gl.in c. corã. de off.deleg.Spe.in tit.de ceſſ.actio.§.j.ver.ſed opponitur.& tit. de ſatiſd.§.3.ver.qualiter.no.Bar.in l.poſt rem.per illum text.ff. de tranſac.& dicit Iac.But.quòd iſta opi.ſeruatur de conſuetu
12 dine.cam ẽt in puncto iuris tenent Raph.Fulg.& Pau. de Caſ. * hic per aliqua leuia,quib.reſpondet D.Alex.¶ *Communis opi.* eſt in ꝟrium, quam tenent Barto.& magis cõiter alij hic,& in d.§. qui alieno.Bar.in l.3.§.cauſæ.per illum tex.fi.de carb.edi. Ang. & Imo.in l.1.in prin.per illum tex.iuncta gl.ff. fr cui pluſquam per l.Falc.Cano.in c.1.extra eo.& latius Pan.in d.c. coram. per aliqua fundamenta,quæ ſibi aſcribit D.Alex.hic,& ideo cõcludunt,q̃ tunc dr̃ dubium de mandato,qñ aliquid eſt probatum à procuratore, licèt non plenè, vt per tria exempla declarant
12 Bar. & alij hic.¶†Tu caue,quia Bal.in l.2.in vlt.col. C. de bon. poſ.ſm tab.tenet directo ꝟrium,dum dicit,q̃ probatio nõ cõcludens non facit rem dubiam, niſi in cauſis ſummarijs, niſi dicas, q̃ loquitur in diuerſa materia, quantum ad impediẽdum venientem ab inteſta.qui non impeditur ſuccedere ab inteſta. pp tres,vel quatuor teſtes,qui deponunt de teſtõ, nam p hoc non dicitur fieri dubium,ex quo probatio non eſt plena. ¶ Itẽ vltra Bar.adde,q̃ dr̃ eſſe dubium,ex quo procu.habet inſtrã,& iura dñi facien.ad cãm,adeo,vt admittatur cum cautione rati.Ita probat tex.in c.coram.iuncta gl.1.& ibi Inn.& Cano. de off.deleg.Bar.in l.vulgò.in fi.ff.de admin.tut.in l.3.§.cauſæ.ff.de edi.edi.Bald.& Ang.in l.Męuia.in princ.& ibi expreſſus Imo.& Pau.de Caſt.ff.ſol.mat.Bal.& Pau.de Caſt. in l. ſi qua per calũniam.C.de Epiſ.& cle.Bal.in rub.de off.deleg.in 4.col.D.Anto. de But.in c.cũ dilectus.de relig.do.Io.de Imo.in c.1. de procu. & in d.c.coram.Lud. Rom. in conſi.496.quod incipit primus propoſitæ conſultationis art.quia iſte eſt. in ſecundo dub.ita tene,quamuis Bald.& Saly.hic teneant ꝟrium, cũ ſpeciale ſit in marito.l.fi.cũ gl.C.de pac.conuen.¶Tene cõem ſnĩam,quam
13 confirma: † nam ſicut per redditionem inſtrorum præſumit reuocatum mandatum procu.tex.eſt no.in l.negotiorum.in fi. & ibi no.Ang.iuncta.l.tutor.ff.de appel.ita per conceſſionẽ inſtrorum preſumitur collatum mandatum, ad hoc, vt ꝟriorũ eadem ſit diſciplina.l.1.ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iur.c.intellecto.de iureiu.¶Nec obſt.l.fi.cũ gl.C.de pac. conuen. quia ibi bene eſt ſpãle in marito, vt cũ habeat inſtrã cauſæ vxoris,admittatur ſine cautione.ſecundum Cy. & Bar.in l.maritus. j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Maritus poteſt eſſe procur.pro vxore etiam ſine mandato.*
2 *Procurator admittitur in cauſa criminali, in qua venit pęna pecuniaria applicanda fiſco.*
3 *In cauſa criminali ex parte rei accuſati nedum non admittitur ſimplex procurator,ſed etiam habens duas qualitates,videlicet,quia procura. & coniuncta perſona.*
4 *Satiſdatio poteſt peti in cauſa appellationis.*
5 *Exceptio procuratoris regulariter tollitur per litis conteſtа.niſi interue niat poſt litem conteſt.etiam in cauſa appella.*
6 *Satiſdatio de iudi.ſoluen.finitur lata prima ſententia.*

LEX II.

1 C Vm rem. †Cauſa pecuniaria vxoris p maritum legitimè ſatiſdantem,poteſt exerceri,ſiue ſit cã princ.ſiue appellationis.h. d. ſm vtranque lec.gl.ſed caue,quia ſm primam lect. violatur tex.ibi, appellationi,exponendo. i. interpellationi.Itẽ iſta lex parum hr̃et dubitationis, ideo melior eſt ſecundus intellectus.¶No.q̃ maritus põt eſſe procurator pro vxore,addeẽt ſine mandato,cũ ſit coniuncta perſona. l. maritus. vbi dicetur.j.eo.tñ non poteſt eſſe curator,vt hic in gl.& l. maritus. C. qui dare tuto.poſ. & l.virum. ff.de cur.fur.rationem diuer.aſſignant in d.l.maritus.C.quib.da.tut.poſ. quia pp affectionẽ maritalem remitteret vxor marito redditionem adminiſtrationis curæ,quę rõ non eſt bona,quia militaret in procuratione, dic ergo rationem,vt per Cy.& Pau.de Caſt.& alios Moder.præcipuè.D.Alex.hic,q̃ procu.ante litem conteſt. ſemper põt reuocari,non ſic in officio curatoris,& ſi dixeris lite conteſt. procu. cũ ſit effectus dñs litis,amplius reuocari non põt, niſi noua cã ſuperueniat.l.poſt litem.cũ ſeq.ff.eo.ergo vr̃ eadem rõ, prout in curatore,rñdet, q̃ licèt non poſſit reuocari quo ad illam litem,ſecus eſt in alijs,ideo non vertitur tm̃ præiudicium, ſicut in curatore,cuius officiũ eſt gñale ad oẽs lites.hinc eſt,q̃ maritus põt eſſe curator vxoris ſuę ad vnam litem,ſm Spe.in tit.de cur.§.fi.ver.ſed nunquid vir.Bart.in l.ſi quis cũ procuratorio.§. fi.ff.eo.Bal.& Saly.hic,& in l.maritus.j.eo.& Bal.in l.1.in fi.ff.de
2 excuſ.tut.¶Secundò ſubtiliter no.ex hac.l.q̃ in cauſa†criminali,in qua venit pœna pecuniaria applicanda fiſco, non admittitur procurator, a ita probat iſte tex.à ꝟrio ſenſu *gl.& communiter Doc.* in l.ſeruum quoque.§.publicè.ff.eo.glo.in l.abſentem. ff.de pę.& Doc.in l.pe.§.ad crimen.ff.de pub.iud.gl. & Doc. in c.veniens.de accu.& in c.ſi qñ.2.q.6.Bar.& Bal.in l.fi.C.de iniur. & dicit Bar.in d.§.ad crimen,q̃ iſta vlt.opin.nedum eſt vera de iure,ſed ẽt de conſuetudine ſeruatur,& ad iſtum tex.reſpõdet, q̃ licèt loquatur generaliter, tñ debet diſtingui per alias leges. ¶Adde,q̃ fortius tenet Bal.in l.reos.in pe.q.C.de accuſ. q̃ ſi aliqs pro delicto eſt bãniendus in pecunia, q̃uis talis ſi ſit bãnitus poſſit impunè occidi,tñ in tali cã admittitur procu.quod multum no.¶Confirmo per illud,quod vult Bar.in l.2.ver. quæro vtrum excõicatio.ff. de pub.iud.q̃ ſi per ſtatutum ciuitatis bãnitus à centum libris.ſ.põt impunè occidi,pęna non cenſetur capitalis,& ſic põt admitti procurator,ex quo bannum,& illa pęna non eſt perpetua,ex quo põt qñcunq; euadere ſoluendo pecuniam,quamuis in hoc vlti.ꝟrium teneant Angel.& Imo.
3 ibi.¶†Tertiò no.hic eſſe caſum no.à ꝟrio ſenſu, q̃ in cã criminali ex parte rei accuſati nedum non admittitur ſimplex procurator,vt dixi in pręcedenti no.ſed ẽt non admittitur,qui hẽt duas qualitates,quia procurator eſt,& coniuncta perſona, vt eſt hic in marito,qđ bene no.pro ampliatione regulę.d.l. pe.§.
4 ad crimen.cum alijs in pręcedenti no.allegatis.¶†Quartò not. q̃ in cã appellationis põt peti ſatiſdatio, & hoc ideo quia nouus procurator comparuit in noua cã appellationis, aliàs ſecus eſſet,cũ appellatio reducat cauſam in eo ſtatu,& gradu,in quo erat in cã principali poſt litem conteſt.ita not.Bart. & alij in l.ita demum.j.eo.¶Capio gl.in ver.appellationi.q̃ diuido in tres.In prima timore ꝟrij,qđ formatur in gl.à partib. ſufficienter enumeratis,gl.ponit tres ſol.In ſecunda declarat tex.In tertia colligit ex tex.no.Secunda ibi, item q̃ hic dicit. Tertia ibi, Itẽ no.maritum.In ea.ibi,& dic,q̃ de nouo interuenit. Iſta eſt
5 bona ſol.ex qua no.†q̃ licèt exceptio procuratoris rr̃ tollatur per litis conteſt.l.ita demum.j.eo.l.Pomponius.§. ratihabitionis ff.eo.quia per litis conteſt. legitimatur perſona procuratoris,cũ efficiatur dñs litis,ſm Bar.in l.elegãter.§.ſi quis poſt. ff.de condi.indeb.iſtud eſt verum,niſi interueniat poſt lit.conteſt.ẽt in cã appellationis.facit c.inſinuante.vbi Bal.no. de off.dele.intellige,qñ ſuperuenit facto aduerſarij,ita propriè loquitur glo. hic,& tex.in ea allegatus,ſecus eſt ſi ſine facto aduerſarij,vt probat tex.no.in l.2.§.numerum.& ibi Ray.& Nic.de Neap.in lec.
6 Bar.no.ex illo tex.ff.de excuſ tut.¶†In ead.ibi,vel pone tertio. habes ex gl.quòd ſatiſdatio de iud.ſoluendo finitur lata prima ſnĩa,& non durat in cã appellationis, cũ in ea muretur inſtantia,& cũ gl.tranſeunt Cy.Bar.& alij hic,& plenius Bar.& Doc. in d.l.cũ apud.ff.iud.ſol.vbi rñdet fundamentis Mart.Salyce. & Fulg.tenẽtium ꝟrium,& adde Bal.in l.eos.in §.cautione. C.de appel.Pondera ẽt,q̃ iſta gl.extendit dictam.l.cũ apud. quæ loquitur,qñ ſatiſd atio fuit data iudici ſub nomine proprio,vt pcedat etiam, ſi eſſet data ſub nomine officij, & ſub nomine appellatiuo,& ita iſtam gl.ponderat Bar.in d.l.cùm apud.

ADDITIO.

2 ¶Procurator.Adde Alex.conſi.119.lib.2.Prac.Pap.for.inquiſi. verſi. hæc eſt, nu.33.Lanfr.conclu.482.Iodoc.Prac.crimi. c. 24. & dic, quòd vbi ingeritur pœna corporis afflictiua,procu.non admittitur,teſte Rip.reſpõ. 102. vbi declarat quid in arbitrarijs,& cautel.q̃ in crim.admittatur excuſator, vide per Cæpol. caut.66.109.de quo plura notab.ponunt Doc.in apoſtil.ad Bart. in l. prætor ait,primo reſponſo.ff.de dam.infec.adde Dy.in c.põt quis per aliũ. de reg.iur.in 6.Alex.conſi.138.col.fi.nu.14.lib.6.vbi Doc.in apoſtil.diſputãt. Gerard.ſing.63,vbi ſecus eſſe dicit poſt concluſum in cauſa. MASVER.

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Citatio prima cause potest incipere à procuratore.*
2 *Administrator potest per iudicem ab administra. remoueri propter eius negligentiam, vel contumaciam.*
3 *Iudex propter negligentiam potest remoueri ab administratione.*
4 *Rex propter negligentiam potest remoueri à Regno.*
5 *Prælatus negligens circa administr. rerum eccleſiar. potest deponi à prælatura.*
6 *Licèt officium executo, ad pias causas duret per annum, tamen ſi interim eſſet contumax in aliquo præcepto ſibi per Epiſcopum facto, poſſet ſtatim priuari officio.*
7 *Priuatio adminiſtrationis an poſſit fieri ex eodem proceſſu.*
8 *Epiſcopus abſque nouo proceſſu potest priuare executores teſtamenti negligentes.*
9 *Petens in libello plus debito, potest ex eodem proceſſu condemnari.*
10 *Qui trahit alium in vetito examine, perdit cauſam, & potest ex eodem proceſſu condemnari.*
11 *Ad imponendam mulctam contra contumacem, non est opus nouo proceſſu.*
12 *Tutor, & curator poſſunt cogi inuiti exercere officium.*
13 *Doctor inuitus potest cogi ad conſulendum.*
14 *Qui promiſit reſpondere in certo loco, videtur promittere comparere.*
15 *Propter contumaciam procuratoris potest procedi contra dominum ad miſſionem in poſſeſſ. ex primo decreto.*

LEX III.

EVm, qui res. Adminiſtrator propter ſuam contumaciã poteſt ab officio remoueri, & nihilominus contra dominum poteſt ad miſſionem in poſſ. procedi. hoc dicit. Et diuiditur in duas partes, prout duas ponit deciſiones.
1 Secunda ibi, deliberabit autem. ¶† Nota, ℣ prima citatio cauſę poteſt incipere à procuratore, nam de tutore, & cura. non eſt dubium. l. 1. §. ſufficit. ff. de admin. tuto. tamen gl. in c. cauſam. de dolo, & contum. videtur velle, quòd debet citari dominus priuſquam procurator. facit ex ordine literæ tex. in l. 1. §. mulier ante dies triginta. ff. de ven. inſpi. & illa practica glo. eſt tu-
* tior, ſecundum Bar. & alios hic, tamen de iure *magis communis concluſio* eſt, vt prædixi, quòd prima citatio cauſæ poteſt à procu. incipere, ſecundum Bar. & communiter Doc. hic, & idem Bal. in l. ſolent. in vlti. not. per illum tex. ff. de alimen. leg. & in l. meminerint. per illum tex. C. vnde vi. & idem Bar. in l. quamuis. in vlt. col. ff. de dam. infec. ¶ Intellige, ſi dominus eſt abſens, ſi autẽ eſſet præſens in ciuitate, prima citatio debet ab eo incipere. l. 1. §. 1. ff. de lib. agnoſ. l. aut qui aliter. §. & ſi for. ff. quod vi, aut clam. ſecundum Fulg. & Pau. de Caſt. hic, facit tex. in l. item ait. in §. hæc autem reſtitutio. ff. ex quib. cau. maio. & tex. in d. l. meminerit. circa prin. ¶ Secundò limita, in his, quæ ſunt parui præiudicij, in quibus contumacia procuratoris poteſt nocere domino, vt in primo decreto, ſecus in his, quæ ſunt magni præ judicij, ſecundum Ang. in §. hinc nobis. in 2. no. per illum text.
2 in ver. pro eis agentes. in Auth. de hære. & Fal. ¶† Secundò not. quia adminiſtrator propter eius negligentiam, vel contumaciam poteſt per iudicem ab adminiſt. remoueri, & ad hoc iſte tex. eſt ſing. ſecundum Bal. in l. mandatum. in 6. col. C. mand. ℣ iudex, qui videt procuratorem abſentis eſſe contumacem, po teſt eum priuare officio, ne eius cõtumacia poſthac in aliquo noceat domino, & nota bene iſtam practicam, & idem dicit Saly. hic in vlt. no. Sed Pau. de Caſt. hic in 2. no. dicit, quòd iſte tex. ſolùm loquitur in tutore, & curat. & alio ſimili legitimo adminiſtratore, nam cùm iſti conſtituantur à iudice, poſſunt etiam per iudicem remoueri, procur. autem non conſtituitur à iudice ſed à partibus, ideo non debet poſſe per iudicem remoueri. adde, ℣ licèt ipſe non dicat, ℣ Bal. in l. mancipia. C. de ſer. fug. de hoc perpendens dicit eſſe mirum in hoc tex. ℣ procu. remoueatur à iudice, & iſtud etiam pro mirabili not. Bald. hic. in 4. no. ¶ Puto, ℣ iſta lex loquatur non ſolùm in tuto. & curat. ſed etiam in procu. cùm ſit ſituata in iſto tit. de procura. prout etiam dicunt Ang. & Fulg. hic, & ſecundum Bal. iſta remotio procuratoris ideo ſpectat ad iudicem, eo quia fit ratione contumaciæ commiſſæ circa proceſſum judicialem, & ſic circa ea, quæ ſpectant ad iudicem. l. ſed & ſi prætorem. §. ſed & ſi cùm decreto. ff. ex quib. cau. maio. ſecus ſi remotio fieret ob aliam cauſam. ¶ Limita iſtam. l. non habere locum in prælato Eccleſiæ, ſecundum Spe. in tit. de reo. in verſi. item & nunquid erat in prælato, idem, & eſt ratio, quia hoc onus ſolùm ſpectat ad iſtos adminiſtratores, & non emolumentum, ſed prælatus habet & onus & emolumentũ, alij non referunt, ſed dubito ex
3 infra dicendis. ¶† Adde ad iſtum tex. ℣ quemadmodum adminiſtrator ℣ eius negligentiam remouetur ab admini. eodem modo iudex propter negligentiam poteſt ab admini. remoueri, tex. eſt no. in l. ſi quos. C. de offi. præfec. præto. ori. vel illiri. cuis Bal. non recordatus de illo tex. in l. mancipia. C. de ſer. fugi. aliter videatur decidere, an officialis propter negligentiã poſſit ab officio deponi. ¶ Adde Bal. in l. 1. §. quies. in fi. ff. de off. præfec. vrb. qui no. quòd ſi officialis videt aliquos rixantes, & non interponit ſe, poteſt ab officio remoueri, allegat Petr. & Cyn. in l. ſi ſeruus. C. de noxa. & reputat tenendum menti. idem tenet
4 Bal. in l. nullus. in 2. no. C. de ſumma Trin. ¶† Similiter Rex ꝓpter negligentiam poteſt Regno priuari. c. grandi. cum glo. no. in ver. Regis, de ſupplen. neg. præla. in 6. & ibi Io. And. & Gem. dicunt, ℣ idem eſt in Ducib. Comitib. & alijs dignitatib. ſecula
5 ribus, intelligendo tamen, vt ibi per eos. ¶† Eodem modo præ-
a latus a Eccleſiæ negligens circa res Eccleſiæ, & poſſeſſiones, & earum iura, poteſt deponi à prælatura. c. dictum. cum gl. 2. 81. diſt. c. cùm ad monaſterium. §. fi. de ſtatu monach. & ibi glo. in ver. negligens, quæ limitat eſſe verum, quando eſt negligentia magna, & craſſa, & gl. in c. ſæpè. in gl. fi. in verbo priuare. 12. qõ. 2. & gl. no. in c. ea quæ. in ver. negligentia. de offi. Arch. per Ioã. And. & Gemi. in c. 1. de ſupplen. negli. præla. in 6. & Pan. in c. ea quæ. in 2. no. de ſtatu monach. ¶ Item adde, quod Bal. hic. in 4.
6 no. dicit iſtam legem præſtare optimum arg. †℣ licèt officium executoris ad pias cauſas duret per annum, ſi interim eſſet cõtumax in aliquo præcepto ſibi iuſtè facto per Epiſcopum, poſſet ſtatim priuari ab officio commiſſariæ, adde Spe. in tit. de inſtru. edi. §. nunc verò aliqua. ver. quid ſi executor eſt ſuſpectus. Bal. in l. id quod pauperibus. in pen. col. in 23. q. C. de Epiſcop. &
7 cler. in l. vnica. in vltim. colum. C. de his, quæ pœn. nom. ¶† Sed nunquid iſta priuatio adminiſtrationis poſſet fieri ex eodẽ proceſſu? Bar. hic, & alij Doc. concludunt, ℣ ſic. confirmo ꝑ quatuor. Primo, per illud, quod hic vult Bal. in 4. no. † ℣ Epiſcopus abſque nouo proceſſu poteſt priuare executores teſtamenti
8 negligentes. ¶ Secundò facit, quòd tenent Bar. & Bald. in l. 1. ad
9 fi. C. de plus pet. & in l. Athletas. §. pe. ff. de infam. † ℣ ſi aliquis in libello petijt plus debito, poteſt ex eod. proceſſu condemnari. ¶ Tertiò facit, quod volunt Bar. & alij in l. in criminali. C. de
10 iuriſd. omn. iud. †℣ qui trahit alium in vetito examine, perdit cauſam, & poteſt ex eodem proceſſu condemnari. ¶ Quartò facit, quod volunt Bar. & Doc. in l. vnica. circa fin. princ. ff. ſi qs
11 ius dicen. non obtemp. in l. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ier. †℣ ad imponendum mulctam contra contumacem nõ eſt opus
12 nouo proceſſu. ¶ Tertiò no. ex hoc text. †℣ tutor, & curator poſſunt cogi inuiti exercere officium, quia eorum officiũ publicum authoritate eſt neceſſarium. inſti. de excuſ. tut. in princ. iuncta. l. munerum. 2. §. iudicandi. ff. de mune. & hono. & ideo non bene dicit gl. hic, ℣ cauſatiuè poſſunt cogi, ſed non præciſè, quia imò poſſunt cogi præciſè pignoribus captis, mulcta indicta, vel alijs remedijs enumeratis per gl. in l. 1. in prin. in gl. 2. ff. de admin. tut. ſm Doc. hic. facit. l. fi. in prin. & ibi Cy. C. de admini. tut. & plenius Bar. in l. ſi tutor pupillo. ff. de auth. tut. Bal. in l. ſub prætextu. C. de hęr. act. & in l. 1. C. quando fiſc. vel priua. ſed in procuratore bene verum eſt, ℣ non poteſt cogi præciſè, ſed cauſatiuè, ſi non vult priuari officio. l. non cogendum. in prin. & l. filiusfa. §. fi. vbi gl. & Doc. ff. eo. & l. inuitus. in prin. ℣. eod. &
* *communiter Doc.* hic excepto Bald. ¶† Similiter Doctor inuitus b
13 põt cogi ad conſulendum. l. in ſacris. & ibi glo. & Bar. no. C. de
b proxi. ſacro. ſcrin. lib. 12. Bar. in l. proximè. in prin. vbi limitat. ff. de his, quæ in teſta. delen. Saly. in l. ſancimus. C. de aduoc. diuer. iud. D. Ant. in c. ſi pro debilitate. in 4. colum. de offi. delega.
14 ¶† Quartò no. ex hoc tex. in verbo. reſpondere. iuncta gloſ. ℣ qui promittit reſpondere in cer. loc. videtur, ℣ promittat ſolucre, vel comparere. idem no. Bal. in l. eam quam. in 2. col. per illum tex. C. de fideicom. dixi in l. pe. C. de pac. vbi dedi intelle ctum ad c. cùm dilecti. de foro compe. dum dicit ſoluere, vel rñdere, nam ibi rñdere, nõ põt capi pro ſoluere. ¶ Vltimò no. ex ver. fi, ℣ ꝓp contumaciam procuratoris poteſt procedi ℈ dñm ad miſſionẽ in poſſeſſionẽ ex primo decreto. iſtam materiam examinaui in l. 1. §. ſi procurator. ff. ſi quis ius dic. nõ obtẽ. vbi Bar. & Doc. ordinariè ponũt. Can. in c. 1. vt lit. nõ ꝑte. ¶ Capio gl. in ver. ĩ poſſeſſionẽ. ¶ In ea. gl. ibi, oĩum mitteret. Adde, ℣ idem

ADDITIONES.

a ¶ Prælatus. Adde, ℣ aut loquimur in prælatis ſecularibus, & iſti non deponuntur propter negligentiam ſolam; aut in prælatis regularibus, & iſti poſſunt deponi per ſolam negligentiam. tex. eſt in c. qualiter. el ſecondo, de accuſ. & in c. ſi quis Abb. 18. q 2. & gl. in ver. negligens. in c. cùm ad monaſterium. de ſtatu monachorum.

b ¶ Doctor inuitus. Adde Bal. inſti. de empt. & ven. in fi. Fely. in c. ex literis. in 1. col. de offi. iudic.

Source : BIU Cujas

idem tenet gl.in Auth.ei qui.C.de bo.auth. iudi.poſ. & in §. ſi. verò etiam,& ibi Ang in Auth.de exhi.reis.Bar.in l.Fulcinius. §.item videamus.ff.quib.ex cā.in poſſeſſionem ea.intellige verum,quando agitur hypo.contra omnia bona defuncti,vt omnibus incumbat pro ſecuritate,ſecus ſi ageretur hypo.pro cōſecutione vnius legati,ſecundum Cy.in l.cùm proponas.in 16. q.C.de bon.auth.iud.poſſid.lac.But & Saly.hic.Bar.in l.ſi conſtante.in prin.in 1.q.4.prin.partis.ff.ſol.matr.

SVMMARIVM.

1 *Abſens ex iuſta cauſa,ſi non fuit legitimè defenſus,reſtituitur.*
2 *Mulier non poteſt eſſe procu.pro marito etiam abſente, & indefenſo, licèt iſto caſu bene poſſit eſſe pro patre.*

LEX IIII.

1 QVia abſente. †Abſens ex iuſta cauſa, ſi non fuit legitimè defenſus,reſtituitur,& non dicitur legitimè defenſus, ſi vxor pro eo comparuit.hoc dicit, & habet duas partes,quæ patent ex ſummario, & iſtam materiā proſequere,vt per gl.mag.& Doc.in l.pe.ff.de in integ.reſti.de quib. ſpeciebus abſentiarum habes gl.ordi.in l.ſi.ff.de in integ.reſti. ponit Bal.hic.¶†Vltra duo no.Bar.hic poſt gl.no.diligenter,quòd mulier non poteſt eſſe procuratrix pro marito etiam abſente, & indefenſo,licèt iſto caſu bene poſſit eſſe procuratrix pro patre.l.fœminas. ff.eo. intellige non quantum ad totum proceſſum,ſed quantum ad allegandum ſolùm cauſas abſentiæ, bene mulier admitteretur,ſecundum Bal.in l.alienam.ſ.eo.
2

SVMMARIVM.

1 *Procurator actoris repellitur ab agendo , niſi dominum in cauſa reconuentionis defendat.*
2 *Procurator actoris habens mandatum ad agendum cum taxatiua tantum,an admittatur ad defendendum.*
3 *Inuitum,& expreſsè contradicentem poſſum defendere.*
4 *Dictionis taxatiuæ natura eſt excludere extranea.*
5 *Procurator ſimpliciter conſtitutus ad agendum, intelligitur etiam conſtitutus ad defendendum.*
6 *Si dominus ſit præſens,an procurator teneatur eum defendere .*
7 *Quando reus non vult ſtatim reconuenire procuratorem actoris , tenetur ſatisdare, quòd in futurum defendet dominum in cauſa reconuentionis.*
8 *Iurato.cautio non habet locum in procura. nec in eo , qui venit nomine alieno.*
9 *Procu.non defendentis dominum quæ ſit pœna.*

LEX V.

1 ACtionem ei. †Procurator actoris repellitur ab agendo , niſi dominum in cauſa reconuentionis defendat. hoc dicit,puto q̄ ratio ſit,quia per interuentum procuratoris non debet fieri deterior conditio aduerſarij.l.2. §.defendi.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.ſed ſi principalis ageret,poſſet corā eodem iudice reconueniri, quamuis aliàs eſſet diuerſi fori , ne reus per diuerſa iudicia diſtrahatur.c. diſpendia. §. reus. de reſcrip.in 6.c.1.& 2.de mutu.peti.l.cùm Papinianus. cum Auth. & conſequenter.vbi latè Bar.& alij.C.de ſent.& interloc.omn. iud.ergo cùm procurator agit,debet defendere dominum in cauſa reconuentionis,ne reus cogatur per diuerſa iudicia litigare,& ita declara rationem Iuriſconſ. quæ aliàs eſſet eadem cum dicto.in l.ſeruum quoque.§.ait prætor.in ver.æquum prętori.ff.eo. 2 ¶†Sed hic offert pulchra qō,ſi procurator actoris
2 habet mandatum ad agendum tantum,cum illa taxatiua tantum,an deberet admitti,an verò repelli, tanquam non habeat mandatum ſufficiens? Bar.in d.§.ait prætor.per illum tex.tenet q̄ debet repelli,cùm mandatum non ſit ſufficiens,ex quo non poteſt defendere dominum in cauſa reconuentionis.l.mutus. §.pe.ff.eo.ad hoc etiam alleg.tex.in c.conſtitutus. extra eo. vbi reprobatum fuit procuratorium , quia procnrator habebat mandatum ad agendum ſolummodo.Ludo.Roman. in l.1.in prin.ff.ſi quis ius dicē.non obtemp.nullam de Bar.faciens mentionem, tenet contrarium,quia dictio taxatiua ſolet excludere extranea,non connexa,vel ſimilia. cle. exiui de Paradiſo. §. cùm autē natura.cū gl.de ver.ſig.D.Alex.in d.l.1. in prin.tenet
* cū Bar.cū quo dicit Doc.*cōiter tenere*, & reprehēdit Ludo.Roq̄ dictio taxatiua illo modo nihil importaret.¶Ego nō inuenio vbi ſint iſti Doc.qui communiter tenent cum Barto. nam in d.§.ait prætor.neminem inuenio tenere cum Bart. quia ibi nullus tangit excepto Fulg.qui in vlt. col. tenet audacter contra Bar.quia tacita prohibitio de non defendendo cōtenta ſub expreſſa taxatiua,etiam ſi eſſet expreſſa,non valeret, quia eſſet
3 contra ſubſtantiam actus.l.1.§.1.ff.ſi vſufru. peta. ¶†Secundò, quia inuitum,& expreſsè contradicentem poſſum defendere. l.ſoluendo.ff.de neg geſt.& aduerſario nihil nocet , cùm ei ſit prouiſum per cautionem de iudi.ſol.adde etiam, q̄ Panor. in c.accedens.extra de procu.tenet contra Bar.bona ratione,quia ēt ſine mandato de defendendo quilibet admittitur ad defendendum,dummodo præſtet ſatiſdationem de iud.ſol. vt habetur in c.1.extra eo.& facit vim in modo practicandi, ſeu opponendi,vt ibi per eum.iſtam opin. Lud.contra Bar.tenet etiam D.Ant.de Alex.hic nō faciens mentionem,motus ne videatur mandatum nullum,vel inſufficiens.arg.l.3.ff.de teſt.mil.nec p illam taxatiuam tantum,intelligitur excluſa facultas defendēdi,ſed intelligit excluſas,facultas,ne poſſit poſtea facere execu tionem ſententiæ,vel recipere ſolutionem,& hoc modo taxatiua nō eſt ſuperflua,vt dicit D.Alex. ¶Ego ſequor iſtam opi. contra Bar.& in primis allego ipſummet Bart. qui in terminis tenet contrarium per bonas rationes.in d.l. mutus. §. pœna.ff.
4 eo.primò ex fundamento Lud.† quia natura dictionis taxatiuæ eſt excludere extranea,ſed ea quæ pertinent ad actum includit,tex.eſt in d.cle.exiui.ver.cùm autem natura.cum gl.quē tex.ad hoc reputat aureum,ſingularem, & peregrinum Io.de Ana.in conſi.36. inc. vtrum cophani. ad idem facit, quia verba quantumcunque generalia,nunquam vñr excludere ea, q̄ veniunt de natura actus.l.quæro.§.inter locatorem. ff.loc. per quam l.decidit no.Bar.in l.1.in vlti.no.C.de vſufr.quòd ſi proprietarius promittat vſufructuario non mouere aliquam qō. vel aliquam moleſtiam non inferre,tamen non prohibetur ab eo exigere cautionem de vtendo,& fruendo arbitrio boni viri,cùm veniat de natura actus,& ad hoc facit bonus text. in l. eum qui.§.ſi.vbi Lud.Rom.ad hoc no.& reputat ſing. ff.de iureiur.¶Facit optimè,quod vult Ioā.de Imo.& rarò alibi inuenies in l.ſi paterfamiliàs.propè fi.ff.de hæred. inſti. q̄ ſi teſtator grauet hæredem ne moleſtet fideicommiſſarium,tamen poterit petere detractionem quartæ Trebellianicæ. ¶Facit,qđ vult idem Bal in l.vnic.in 6.col.C.de his,quæ pœ.nom. accedat gl. no. in c.1.in ver.inferatis.de ſta.mona.q̄ no.dicit,q̄ prohibitus aliquid moleſtiæ inferre,intelligitur,niſi quatenus de iure infe-
5 rat.¶Secundò no.ex hoc tex.†q̄ procurator ſimpliciter conſtitutus ad agendum,intelligitur etiam conſtitutus ad defendendum,licèt non exprimatur in mandato,quia iſtud venit in neceſſariam conſequentiam,& ita tenet gl.in l.inuitus.in gl.ſi.circa medium.ſ.eo.Bar.in d.l.ſeruum quoque.§.ait prætor. ff. eo. Bal.& Saly.hic,facit bene tex.in l.vnica.in ver.quaſi abſentis in hac parte procurator.C.de ſatiſd.quem ad hoc no.Franc. Tig. in d.l.inuitus.facit regula.l.ad rem mobilem.& l. ad legatum. ff.eo.& ſic apparet malè dixiſſe Spec.in tit.de procu.§.1.in ver. item excipitur,q̄ licèt habeat mandatum.vbi tenet, quòd ad hoc,vt procu.actoris ſit idoneus,eſt neceſſe, q̄ exprimatur in mandato,q̄ habet mandatum ad agendum , & etiam ad excipiendum,& ideo Pan.in c.accedens.in vlt.col.extra eod.dicit, q̄ ad euadendas opi.ſis cautus,q̄ ſemper in procuratorio actoris facias apponi,q̄ habet mandatum ad agendum , & ad defendendum,ſed non eſt neceſſe,vt ex prædictis patet. ¶Tertiò
6 no.tex.in verbo abſentis noīe,qui vī probare,†q̄ ſi dñs eſſet p̄ſens,procur.non tenetur eū defendere, quaſi reus habeat tunc facultatem conueniendi ipſum dñm p̄ntem,facit tex. in l.vnica.in verbo,quaſi abſentis in hac parte procu.C.de ſatiſd.¶Cōtrarium tenent Raph.Fulg.Alex.& cæteri Mod. hic, per generalitatem d.§.ait prætor.& rōnem ibi aſſignat in ver. æquum. quam ſtringe,vt dixi.ſ.in 1.not.¶Capio glo.1.quam diuide in duas.In prima reſpondet tacitæ qōni.In ſecunda, per viam li-
7 mitationis remouet p̄rium.Secūda ibi,& hoc eſt verū. ¶† Ex prima parte habes,qñ reus non vult ſtatim reconuenire procuratorem actoris,tenetur ſatiſdare, q̄ in futurum defendet dominū in cā reconuentionis. idem tenet gl.in d.§.ait prætor.qđ intellige ſanè , qñ reus non habet iura ſua in promptu, quibus poſſit de p̄nti reconuenire procuratorem,tunc debet ei ſatiſdari,vt prædixi,ſecus ſi poſſet reconuenire,ita tenet gl.in l.ſed &
* hæ.§.præter ſatiſdationem,in ver.ſatiſdationem.ff.eo.*& ſequuntur communiter Doc.*hic,& in §.ait prætor.ſ.allega.¶Et ad fundamentum Pet.rñde,vt per Doc.aliter reſpondet Iac.But. & Do. Alexan. hic, q̄ ſi procurator non poterit inuenire fideiuſſores, ſtabit̄ eius iuratorię cautioni.Auth.gñaſr.C.de Epiſ.& cle.gl.in l.1.

ADDITIO.

2 ¶Adde Iaſ.in l.1.in prin.col.3.ff.ſi quis ius dicen.non obtem. PVRPV.

Source : BIU Cujas

8 l.1.in fi.ff.qui ſatisd.cog.ſed malè dicunt,†quia in procuratore, & ſic in eo,qui venit nomine alieno,non habet locum iuratoria cautio.vt dixi in l.1.ſuper glo.mag.in princ.ſupra eo. ¶ Tu aduerte,q̃ licèt communis opi.ſit cum glo. vt prædixi, tamen Io. And.in addi.Spe.in tit.de procu.§.1.in addi.quæ inci. ſed dubitatur,tenet cum Petro contra communem, fundamẽto valde colorato.Nunquam debet præſtari ſatisdatio,quæ nihil operatur.l.nec cogendum.§.quæritur.ff.eo.ſed nihil releuat,quod procurator actoris ſatisdet de defendendo eum in futurum,ex quo ſi non defendit,non eſt alia pœna, niſi quod repellitur ab agendo.l.mutus.§.pœna.ff.eo.& ſic non tenetur ad aliquod intereſſe,vel damnum,ſed iſta pœna,quod repellatur ab agẽdo, ita habet locum non præſtita ſatisdatione, ſicut ſi eſt præſtita, refert Pau.de Caſt.in d.§. ait prætor.& ſecundum hanc rationem,quæ ſecundum eum multum ſtringit, & quam dicit ſibi multum placere,tenet contra communem ſententiam, licèt ipſe Pau.de Caſt.hic teneat cum communi.¶Sed non recedo à communi ſententia,†& ad iſtud fundamentum reſpondeo, q̃ verum eſt,q̃ non eſt alia pœna procuratoris non defendentis dominum,niſi quod repellitur ab agendo. d.§.pœna. iſtud eſt verum,quando procurator non promiſiſſet aliter defendere,ſed vbi promiſit iſtud factum,debet ſuccedere obligatio ad intereſſe,per regulam.l.ſtipulationes non diuiduntur. ver. Celſus.ff.de verb.obl.l.ſi quis ab alio.§.fi.ff.de re iud. item reſpectu domini ſemper tenetur ad damna, & intereſſe. l. procuratorẽ. C.mandati.ponit in ſpecie Alber.hic.

SVMMARIVM.

1 *Accuſatus de crimine,debet ſuę defenſioni incumbere,ideo non poteſt alterius procuratorem recipere.*
2 *Prælatus accuſatus de dilapidatione in curia Romana,non poteſt interim tanquam ſyndicus monaſterij agere,vel conueniri.*

LEX VI.

1 REum criminis. † Accuſatus de crimine debet ſuæ defenſioni incumbere,ideo non poteſt alterius procurationem ſuſcipere.hoc dicit,& adde que habentur in l.1.C. de re.poſtul. lib. 10. & vide ad hanc. l. Gul.de Cun.Bar.& Ang.in l.1.§.hoc edicto.ff.de poſtul.ergo inſtrumẽto procu.poteſt opponi,q̃ non eſt legitimus procu.quia contra eum pendet accuſatio,vel inquiſitio de crimine.¶Item in- * tellige iſtam.l.ſiue crimen ſit capitale,ſiue non,*ſecundum communem doctr.*hic,& Ang.in d.§.hoc edicto.quamuis Barto.in ſummario videatur reſtringere iſtam.l.ad crimen capitale,& ratio * huius tex.aſſignatur multiplex per Doc.hic. *Illa communiter tenetur*,quam aſſignauit Pet.& Cy.hic, quia accuſatus de crimine habet neceſſe vacare defenſioni ſuæ,ideo eodem tempore nõ poteſt eſſe procu.alterius,de qua ratione dubito,quia imputãdum eſt ei,qui talem procuratorem conſtituit.l. cùm mandato.in fi.ff.de mino.¶†Per iſtum tex.determinat Bal. quòd præ- 2 latus accuſatus de dilapidatione in curia Romana,non poteſt interim tanquam ſyndicus monaſterij agere,vel conueniri,qđ eſt tenendum menti,ſecundum eum.Adde gl. in §. ſi quis aũt. & ibi Ang.de Are.inſti.de ſuſpec.tut.facit tex.in c. licèt Heli.§. quia verò.de ſimo.Sed in contrarium eſt fortiter tex. in c.venerabili.de offi. deleg.vide ibi gl.in verb.ſuſpectus.Bar. & alios in l.quod ſi fortè.§.1.ff.de ſol.Can.in c.omnipotens.de accu.¶Limita iſtum tex.fauore fiſci.tex.eſt no.in l.pe.ff.de accuſ.¶Secũdò limita,ſi accuſator deſiſtat,vel tranſactus ſit annus.l.reus.ff. de mune.& honor.l.Lucius.§. idem reſpondet, ſi per accuſatorem.ff.ad municip.

SVMMARIVM.

1 *Miles non poteſt eſſe procurator etiam pro coniuncta perſona,nec ex reſcripto principis.*
2 *Aduocatus prohibetur eſſe procurator.*
3 *Miles non poteſt eſſe procurator etiam pro patre.*
4 *Filius aduocatus debet potius aduocare pro patria,quàm pro patre.*
5 *Princeps per reſcriptum non poteſt tollere exceptionem dilatoriam in præiudicium fauoris pub vbi agitur de fauore publico.*

LEX VII.

1 MIlitem. †a Miles non poteſt eſſe procurator
a etiam pro coniuncta perſona,nec ex reſcripto principis.hoc dicit. ¶Adde idem in mo-
b nachis,b & ſic intellige glo.in l. filiusfam. §. veterani.& in l.neque fœmina.ff.eo.glo.in l.1.§.2.ver.ſexum. ff.de poc ſtul.in §,Deo amabiles. c in Auth.de ſanctiſ,Epiſ.in l. generaliter.& in Auth.presbyteros.C.de Epiſc.& cler.gl.16.q.1.c. monachus.habetur in c.1.de ſyndico.Spe.in tit.de procu.§.1. verſ. item,q̃ monachus.Cano.in c.cùm I.& A.de re iudic, ¶Intelligę,niſi fuiſſet laicus tempore litis conteſt.licèt poſtea efficiatur monachus,non expirat officium procuratoris,ſed eſt bene iuſta cauſa,per quam dominus poteſt eum reuocare.gl. eſt ſing. in l.aut religionis.ff.eo.de cuius intellectu dic, vt ibi per Angel. de clericis aũt ſecularibus dic,vt in locis præalleg.& per gl.in c. 2 religioſos.de procur. ¶†Adde,q̃ ſimiliter aduocatus prohibetur eſſe procurator, cùm ſit viliſſimum officium, vt dixi ſupra in rub.ſed milites noſtri temporis, qui non vacant armis,bene poſſunt eſſe procuratores,ſecundum Bar.& Doc.hic, & in l.filiusfam. §. veterani.ff.eo.Spe.in tit.de procu.§.1.ver.item,q̃ eſt miles.Io.And.in c.in noſtra.eo.tit.Io.Fab.in §.fi. inſti. de excep. 3 ¶†Item no.ex hoc tex.q̃ miles non poteſt eſſe procurator,etiã pro patre,ne diſtrahatur ab officio militari,& ſic habes,q̃ quis magis aſtringitur patriæ,quàm parenti.l.1.§.& generaliter.in fi. de ven.in poſ.mit.& text.no. in l. poſtliminium. §. filius. de captiuis,per quem tex.dicit Bal.in l.qui neceſſario.C.de aduo. di- 4 uerſo.iudicio,†q̃ filius aduocatus debet potius aduocare pro patria,quã pro patre,& malè dicit per text.in l.pe.ff.de poſtul. Spe.in tit.de aduoca.§.1.ver.quid ſi pater.nam vbi agitur de ſtatu publico,bene præfertur patria parenti,vt hic,& eſt tex.not. in l.minimè.ff.de relig.& ſump.fune. ſed vbi agitur de cõmodo pecuniario,debet præferri pater patriæ,ſecundum Ang. & Ray.& Fulg.in d.l.pen.ff.de poſtul.per Bar.& Doc in l.veluti.ff. de iuſt.& iur.¶Capio gl.in ver. reſcripto. quam diuide in tres partes. In prima opponit contra text. & tripliciter ſoluit. tene 5 tertiam ſol.†hoc modo declarando,q̃ vbi agitur de fauore publico, princeps per reſcriptum non poteſt tollere exceptionẽ dilatoriam in præiudicium fauoris publici.In ſecunda glo.format quæſtionem, de qua dixi in tex.In tertia per viam limitationis remouet contrarium.partes patent. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶Militem.Adde.l.filiusfam.in §.veterani.ff.eod.limita ſecundum Arch. in c. ſcriptum.6.q.3.vbi tractatur de ſalute animarum, vt in ſolutione vſurarum, & decimarum,& hanc limitationem ſequitur idem Archid.in c.duæ ſunt inquit leges.19.q.2.& eum ſequitur Lud.Rom.in ſuis ſing.in ver. miles.
b ¶Monachis.Adde Doc.in cap.2.de poſtul.Card.Zab.in cle.1. in 21. quæſt.de reſcrip.
c ¶Amabiles. Adde,quid de muliere religioſa.vide in l.fœminæ. ff. de reg. iur. niſi de licentia Papæ, prout fuit in c.cùm dilecta.de confir. vtili, vel inutil. Card.Zab.in cle.religioſus.de procu.in 1.opp.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad iudicia conſtitutus, non poteſt ante litem conteſtatam alium ſubſtituere,niſi in nouem caſibus.*
2 *Procurator ad negotia poteſt indiſtinctè,& quandocunque alium ſubſtituere,niſi in decem caſibus,in quibus tamen poteſt nuncium facere cum ſpeciali commiſſione.nu.5.*
3 *Conſcientię alicuius quando commiſſumeſt aliquid,non poteſt iſte talis alium ſubſtituere,nec ab eius ſententia appellari,vt nu.4.*
6 *Procurator conſtitutus ad iudicia poſt litem conteſtatam poteſt alium ſubſtituere.*

LEX VIII.

QVod quis. Procurator ad lites conſtitutus non poteſt ante litis conteſt.alium ſubſtituere.hoc dicit.¶No.ex hac. l. tres regulas,vnã expreſſam, & duas tacitas, & iſtas tres
1 regulas ponit clarè tex.in c.1.de procura in 6. ¶†Prima regula expreſſa eſt,q̃ procurator ad iudicia conſtitutus non poteſt ante litem conteſtatam alium ſubſtituere,ratio ſumitur ex diffinitione procuratoris poſita in l.1.in prin.ff.eo.in ver. mandato domini.nam ante lit.conteſt.non eſt dominus,vt hac gl.iſta re
a gula fallit nouem mod.¶Primò, a quando eſſet data facultas ſubſtituendi,etiam non determinata perſona.d.c.2.in fi.de procu.in 6.gl.& Bar.in d.l.1.ff.eo. ¶ Secundò fallit in procuratore in rem ſuam.d.c.1.in fi.& l.illam.C.de don.& hic in gloſſ.ratio quia cenſetur dominus, ex quo commodum cauſæ ad eũ ſpectat.l.qui ſtipendia.ff.eo.¶Tertiò fallit,quando diſputatur, an ſit procurator,iſtud cenſetur cauſa propria procuratoris,ergo quantum

ADDITIO.

a ¶Et non videtur data ex eo,q̃ promiſit releuare ſubſtitutum.Rom. ſing. 211. ver.tu ſcis.facit cle.2.de præben.vbi addo. PVRPV.

Source : BIU Cujas

quantum ad iſtum art. poteſt ante lit. conteſt. ſubſtituere. gl. eſt in l. licèt. in gl. fi. & ibi Bal. ĩ. eo. Bal. & Saly. hic. Spec. in tit. de procura. §. ratione autem formæ. ver. porro. ¶ Quartò [a] fallit in ca
a ſibus, in quibus lis non conteſtatur, nam poſt primum actũ, in quo incipit tractari de meritis cauſæ, poteſt ſubſtituere. ita Bar. in l. nulla. per illum tex. ĩ. eo. & in l. ab executore. §. fin. ff. de appel. & Bal. hic, tamen nõ eſt propria limitatio, cùm ibi primus actus habeat vim litis conteſt. limita in tex. ſingu. l. minorũ. vbi vide Bal. C. de prædi. mino. ¶ Quintò fallit in procuratore rei comparente ſine mandato, quia poſt ſatiſdationem de iudicato ſoluendo, incontinenti efficitur dominus litis. l. Titius. ff. eo. & ideo in eum fit executio ſententiæ. l. Plautius. ff. eod. & ideo poteſt ſubſtituere, ſecundum Bar. in d. l. Titius. ſecus ſi cũ mandato, vt hic habes plenius per D. Alex. ¶ Sextò fallit in procuratore conſtituto ad excipiendum, cùm ſuper exceptionib. non conteſtetur lis, quod proſequere, vt per D. Alex. & D. Ant. hic, ad quos te remitto. ¶ Septimò fallit in coniuncta perſona, quę ante litem conteſt. poteſt ſubſtituere. c. accedens. de procu. vbi pater in cauſa filiæ poteſt conſtituere procuratorem ad agendum, ergo non erat lis conteſtata. l. amplius non peti. ff. rem ratam hab. aliàs conſtituiſſet ad proſequendum litem. ¶ Contrarium tenet Spec. in tit. de procu. §. ratione conſtituentis. ver. quid ſi canonicus. ſequitur Lud. Rom. in conſi. 241. quod inci. ſpectabilis domine Collateralis D. Ant. de Alex. hic, cùm militet ratio ſupra dicta cùm coniuncta perſona ante litem conte
b ſta. non ſit dominus, tu dic, [b] ꝙ pater in bonis aduentitijs filij, in quibus habet vſumfruc. poteſt ante lit. conteſt. ſubſtituere, ſecundum Bar. & Doc. in l. 1. C. de bon. mat. reprobata glo. ibi, quam reputat ſing. Bal. in c. fi. de iuram. calum. & idem Bar. in l. 1. in prin. ff. eo. & in l. neque tutores. in prin. ĩ. eo. ergo cùm pater non poſſit, quando vſumfru. non habet, apparet, ꝙ alij coniuncti ſubſtituere non poſſunt. ¶ Tolle ſimile, licèt alij coniuncti non admittantur in his, quæ requirunt ſpeciale mandatum, ſecus eſt in patre. l. pater. ff. eod. iuncta. l. illud. in fin. ff. de minor. ¶ Octauò fallit in prælato Eccleſiæ, qui poteſt ante litis conteſ. procuratorem conſtituere, ratione vſusfructus, & emolumenti, & quia cenſetur quaſi dominus. §. ſi quando. in Auth. de ſanctiſ. epiſ. Inn. & alij in c. edoceri. de reſcri. no. Bar. in l. neque in 1. col. ĩ. eo. & in l. 1. in prin. in vlt. col. ff. eod. plenius D. Matheſ. in
* no. 30. * quamuis contrarium, & malè teneat gl. in d. §. ſi quando. ¶ Vlti. limita, niſi procurator ante litem conteſt. alium ſubſtituerit, & non fuit oppoſitum, nam lite conteſtata amplius opponi non poterit, quia iſta eſt exceptio dilatoria, quæ tollit per litis conteſtatio. l. ita demum. ĩ. eo. l. Pomponius §. ratihabitionis. ff. eo. ita in ſpecie tenet ſolus Alb. de Roſ. hic. ¶ Secunda
2 regula, quæ tacitè ſumitur, eſt. ¶ Procurator ad negocia poteſt indiſtinctè, & quandocunque alium ſubſtituere, & eſt tex. in l. ſi procuratorem. §. ſi quis mandauerit. ff. manda. alleg. in glo. & in c. 1. in fi. de procu. in 6. in l. 1. §. magiſtrum autem. ff. de exercito. & ratio eſt, ſecundum Bal. & D. Alex. hic, quia in negocijs non conteſtatur lis, nec poſſet augeri effectus per aliquem actum exercendum à procuratore ad negotia, adeo, ꝙ efficiatur dominus litis, ſicut procurator ad iudicia. l. ab executore. §. fin. ff. de appel. l. nulla. ĩ. eod. ¶ Sed caue, quia etiam negociorum geſtor per lit. conteſt. efficitur dominus lit. ſicut verus procurator. gl. in l. 1. §. antepen. in ver. cauſam egerit. ff. quando appel. ſit. quam ad hoc no. ſolus Bal. in l. dominus. C. de appel. iſtam rationem aſſignat Gemin. quæ non eſt generalis, in c. 1. de procur. in 6. quia committere alteri in negocijs non agitur de tam graui præiudìcio, ſicut in iudicijs, vt probatur arguendo à ſpeciali. in fi. de proc. in 6. ¶ Limita iſtam regulam decem modis. Primò, quando dominus prohibuiſſet procuratori, ad negociationem alium poſſe ſubſtituere. tex. eſt in d. l. 1. §. magiſtrum autem. ver. quid tamen, & ratio eſt, quia fines mandati ſunt diligenter cuſtodiendi, vt dicam in l. ſi procu. ĩ. eo. ¶ Secundò limita dictam regulam, vt procedat in procuratore ad negocia generalia. Secus ſi eſſet cõſtitutus procurator ſpecialis ad vnũ negotium, puta, ad vendendum fundum non determinato alitèr precio, non poſſet alium ſubſtituere, quia cenſetur electa induſtria perſonæ. l. in vſucap. §. 1. ver. item adijciendum. & ibi Bar. ff. de diuer. & temp. præſcrip. Secus, vbi data eſſet limitata forma, puta, vendendi pro tanto precio, tunc poſſet alij committere. c. is cui. primo reſponſo. de offi. deleg. in 6. Barto. in l. ſi
* ego. ff. quod vi, aut clam. *& communiter Doc.* hic, excepto Fulgo. ſic intellige Bar. in l. 1. ad fi. ff. de offi. procu. Cæſa. ¶ Tertiò limita, quando procurator generalis vellet facere generalem ſubſtitutionem de totali adminiſtratione, tunc non poſſet, ſicut nec ſpecialis procurator de ſpeciali, cùm idem operetur genus in ſuo genere, quod ſpecies in ſua ſpecie. l. ſi duo. ff. de ad-
3 mini. tuto. ſecundum Saly. & Dom. Alex. hic. ¶ † Quartò limi-
c ta, [c] quando aliquid eſſet commiſſum conſcientiæ alicuius, tunc non poſſet alium ſubſtituere, ita Bal. in l. & in epiſtola. in fi. C. de fideicom. alleg. gl. in l. ſicut. ff. de arbi. ſequitur D. Alexã. hic, Bal. in c. 1. §. fi. de notis feud. ¶ Ego confirmo per quatuor. Primò per tex. in l. nulli. in verbo pro conſcientia ſua. C. de Epiſco. & cleri. ſuper quo tex. diligentius tamen conſiderabis. ¶ Secundò per illud, quod ibi no. Bal. in 2. col. ꝙ executor teſtamẽti, qui debet pro ſua conſcientia exequi, non poteſt facere ſubexecutorem, quia cenſetur electa eius induſtria. ¶ Tertio bene facit, quia licèt Delegatus Papæ, vel Principis poſſit alij cãm ſubdelegare. l. à Principe. C. de iud. l. vnica. C. qui pro ſua iuriſd. tamen ſi in literis Papæ delegatorijs adeſſet clauſula, quæ communiter apponi ſolet. ſ. in quo tuam conſcientiam oneramus, tunc non poſſet alteri ſubdelegare, quia cenſeretur electa eius induſtria, ita tenent Imo. & Panor. in c. fi. per illum tex. de offic. deleg. Panor. in c. cùm in veteri. per illum tex. de elec. Bal. in c. ſi prò debilitate. in 4. col. de offic. deleg. Dom. Alex. in d. l. à iudice. & in l. more. ff. de iuriſd. omn. iudi. ¶ Quartò facit glo. reputata ſing. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcri. in 6. quæ allega-
4 tur, † ꝙ quando aliquid committitur [d] cõſcientiæ alicuius, nõ
d poteſt ab eius ſententia appellari, & illam glo. pro ſingulari ad hoc no. Pau. de Caſt. in l. de pupil. §. qui opus. ff. de ope. no. nun cia. Ang. de Are. in §. ſed iſtæ. inſti. de actio. & quando illa gloſ. hoc non diceret, allego Bal. in terminis in c. ſi ſacerdos. de offic. ordi. ¶ Quintò fallit in executorib. vlt. voluntatis, qui non poſſunt alium ſubſtituere, ſecundum Cyn. in l. id quod pauperib. de Epiſ. & cler. Ang. in l. 1. in prin. ff. de procu. vbi alleg. Spec. in titu. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua. ver. ſed nunquid, & ibi Ioã. And. in addi. ¶ Contrarium, & melius, vt puto, tenet Bal. in d. l. id quod pauperibus. in 6. q. niſi quando eſſet commiſſum eius conſcientiæ, vt proximè dixi, de quo etiam per Bal. in repe. l. 1. in 6. col. ff. de leg. 2. & in l. cùm magiſtratus. C. quando prouo. non eſt neceſ. per Iac. de Bel. in §. ſi quis ædificationem. in Authen. de eccle. titu. ¶ Sextò limita, niſi in mandato fuiſſet dictũ, ꝙ per manus ſuas exequeretur, tunc non poſſet alium ſubſtituere, ita Bar. in l. iubemus per hanc, per illum tex. in verſ. ſua manu. C. de erog. mi. ann. lib. 12. ſequitur Lud. Rom. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verb. obl. & in conſi. 352. quod incip. quæritur primò nunquid Domini Auinion. in primo dub. adde Bal. in c. 1. in fi. principij. quib. mod. feu. amit. & in c. ſi quis deceſſerit. ſi de feu. defun. conten. ſit inter dom. & agna. in c. 1. §. iniuria. de pace iur. fir. facit tex. in l. vnica. §. ne autem. in verſ. ſuis manib. C. de cadu. tol. & tex. in l. 1. in princ. in ver. ſuis manib. ff. de eo, per quem factum erit, & in l. ſi quis id quod. in ver. ſuis manib. ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. 1. §. deiecciſſe. ff. de vi, & vi arma. Facit, in ſimili tex in c. 3. & ibi gl. in ver. per ſeipſos. de præben. in ſexto. ¶ Septimò limita, niſi in mandato eſſet dictum, quòd perſonaliter faceret. glo. eſt no, in cle. 1. in ver. publicè. de vit. & hone. cle. Bal. in d. l. vnica. §. ne autem. ¶ Octauò limita in procuratore conſtituto ad matrimonium contrahendum, qui non poſſet alium ſubſtituere, propter magnitudinem præiudicij, text. eſt in c. fi. de procu. in 6. ex quo potes in ſpecie plures alias inferre. ¶ Nonò limita in procuratore conſtituto ad impetrandum, qui non poteſt alium ſubſtituere, niſi habeat ſpeciale mãdatum ad hoc. Inn. in c. ex parte decani. de reſcri. quem ſequitur Bal. in Marga. ſua in ver. procurator. ¶ Decimò limita, nam procurator ad negotia poteſt etiam agere, quia hoc eſt de negotijs, certè ſi vellet ſubſtituere alium ad agendum non poſſet, niſi lite conteſtata. l. neque tutores. ĩ. eo. vbi tutores, & curatores, qui habent legitimum mãdatum ad negocia, poſſunt etiam agere, & tamen non poſſunt ſubſtituere alium ad hoc, niſi lit. conteſt. ita limitat Pau. de Caſtr. hic, facit bene quod di-
5 cit Bal. hic de procuratore iniuſto. ¶ † Vltimò in iſtis omnibus decem caſibus aduerte, quòd procedunt, quando nollet ſubſtituere procuratorem, ſed nuncium bene poſſet cum ſpeciali commiſſione, quia cenſetur per ſe facere mediante organo nuncij. l. qui autem. §. fin. & l. ſeq. cum gl. ff. de conſti. pecun. ita ſing. Bal. in rub. C. de exercito. in 3. col. Dom. Alex. hic in vltima
6 col. ¶ † Tertia regula eſt, ꝙ procurator conſtitutus ad iudicia, poſt litem conteſt. poteſt alium ſubſtituere. fallit in cauſis criminalibus, quando in eis poteſt interuenire procura. vt dixi in

l. 2.

ADDITIONES.

a ¶ Contrarium no. Rom. conſi. 241. col. 2. vbi dicit, quòd tunc nunquam ſubſtituit. PVRPV.

b ¶ Tu dic. Adde Dec. in c. intelleximus. extra de iudi. Cagnol. in l. nemo alieno. ff. de reg. iur.

* Aliàs, 119.

c ¶ Quarta limitatio de conſcientia. Idem in l. à iudice. C. de iudi. PVRPV.

d ¶ Quando aliquid committitur. Adde Alex. de Imo. in l. in prouinciali. in §. qui opus. de noui ope. nunc.

Source : BIU Cujas

l.2.§.eo.quia in illis etiam post lit.contest.non posset aliũ subsți tuere,cùm verba sententiæ debeant dirigi in dominum, & nõ in procuratorem.l.fin. C. de iniur.secus in causis ciuilib.ita per istam rationem dubitauit Bal.sed nihil firmat,in l.reos in 9.colum.C.de accus.¶Contrarium,& melius tenet Ang. in l.1. in prin.ff.de procu.per tex.in c.1.eo.tit.in 6.vbi in causis spiritualibus,in quibus verba sententiæ non possunt dirigi in procur. laicum,sed in dominum,tamen potest fieri talis substitutio, ergo prædicta ratio non est bona.

SVMMARIVM.

1 *Miles, & mulier possunt esse procuratores in rem suam.*
2 *Procurator in rem suam dicitur altero de tribus modis.*
3 *Qualiter cognoscatur, an procurator in rem suã intentet directas actiones nomine cedentis, an vtiles nomine proprio.*

LEX IX.

1 QVi stipendia. †Miles potest esse procurator in rem suã.hoc dicit,& ita limitatur.l.militem.§.eo.¶Idem in muliere, quæ licèt regulariter non posset esse procuratrix,tamen potest esse in rem suam.l.quia absente.§.eo. & procu.in rem suam,vt declarat Spe.in tit.de procu.§.sequitur.ver. in summa.est,quando debitor creditori suo cedit actionẽ contra alium debitorem suum, talis creditor dicitur procurator
2 in rem suam.¶†Tu dic plenius,quòd procurator in rem suam dicitur altero de trib.modis.Primò,ille cui mandatæ sunt directæ actiones,& cessæ vtiles.l.1.cum glo.C.de actio. & obli. vel quando sunt cessæ vtiles actiones,sed non sunt directæ demãdatæ,secundum glo. & Bar.si bene inspexeris in d.l.1.vel tertiò quando solùm sunt mandatæ directæ, sed vtiles non sunt cessæ,secundum Bar.hic.facit bonus tex.in l.si procuratorem.§.ff. ff.manda.Bal.in l.1.ff.si cer.pet.& no.in l.si quidem.C.de actio. & oblig.D.Franc.de Are.in consi.125. quod incip. eximie domine Collateralis vidi replicationes. & iste procurator in rem suam non dicitur propriè procurator,cùm in effectu non administret negocia aliena,sed propria,ideo non caderet in statuto faciente mentionem de procuratore.gl.est ordi.in l.1.in prin cip.cum glo.mag.& ibi Bar.ff.eo.Bal.in l.1.in 5.q.C. de actio. & oblig.Bald.& Saly.hic,quamuis de hoc dubitauerit Spe. & Io. And.in tit.de procu.§.fina.in vers.vtrum autem procu. in rem suam,& iste procurator in rem suam debet facere expen. litis de suo proprio,cùm ad eum spectet emolumentum,quod nõ
3 est in alio procuratore,secũdum Bal.in l.1.C.de euic.¶†Qua-
a liter [a] autem cognoscatur,an procurator in rem suam intentet directas actiones nomine cedentis, an vtiles nomine suo proprio,dic,vt per Bar.& alios hic,& in l.si duo.ff de solu. & in l.si quis in rem. vbi glo.ff.de procu.& in l.planè.ff.famil. erciſc. Bal.in l.fi.C.quando fisc.vel priua.& veritas est,q̃ istud cognoscitur ex conclusione libelli,nam si petat condemnari procuratorio nomine,sic apparet,quòd intentat directas, si verò petat condemnari suo nomine,& ad suam vtilitatem,tunc intenb tat vtiles.¶Effectus [b] est duplex, quia quando intentatur vtilis suo nomine,exceptio quæ obstaret personæ cedentis, puta, si esset excommunicatus, qui non potest audiri agendo.c. 1. de excep.in 6.non obstaret cedenti, secus si intentaret directam, secundum Bal.& Pau.de Cast.hic. ¶ Secundò,quia priuilegia actionis,puta actionis de dote habent locum, si intentetur directa nomine cedentis, secus si vtilis nomine suo, secundum Batto.in l.post dotem.ad fi.ff.solu.matr.Bald.in l.1.in 5. colum. C.de priuileg.dot.in l.2.C. quando fisc. vel priua. & in l. hæredem.C.de hæredi.actio.

ADDITIONES.

a ¶An autem cogatur eligere,an agat directa,vel vtili,tangit Bar.in l.si mihi,& ibi in fi.prin.de leg.1.

* Et facit,q̃ ille cui cõpetit actio ex iure cesso, debet de tali iure cesso saltem in narratione expressam mentionem facere, aliàs libellus est ineptus, teste Alex.consi.137,col.2. in si.lib.2.pro quo vide Cur.hic nu. 3. qui dicit, quòd agens ex iure cesso debet narrare in libello, q̃ cedens habet directas actiones,& sibi cessit vtiles,& concludere altero de duob.modis,vel sibi dari nomine proprio,quo casu videtur intentasse vtiles, vel sibi dari procuratorio nomine cedentis,quia tunc videtur intentasse exercitium directarum actionum, ita Cur.hic post Bar.in l.certi.C.de hære.vel act.vend.Spe.tit.de procura.§.sequitur videre,ante num.7.vbi inquit, consulo, quòd agat suo nomine vtili sibi competen.& abstineat à directa,cuius solùm exercitium est ei commissum. MASVER.

b ¶Vide Ias.in l.1.ff.de transac.col.2. PVRPV.

SVMMARIVM

1 *Fines mandati sunt diligenter à procuratore custodiendi.*
2 *Mandatum non solùm seruandum est,sed etiam qualitas mandati.*
3 *Omne,quod fit præter formam commissionis, est ipso iure nullum.*
4 *Procurator habens mandatum ad acceptandum beneficium vigore vnius gratiæ,non potest acceptare ex alia.*
5 *Quando mandatum pinguius adimpletur, non dicitur egredi formam mandati.*
6 *Mandatum sufficit seruare in effectu,licèt non in forma superficiali.*
7 *Mandatum qui habet ad quæcunque necessaria, censetur habere ad ea, quæ sunt vtilia.*
8 *Qui facit illud,quod est vicinum mandato, non dicitur excessisse mandatum.*
9 *Procurator constitutus ad vnum articulum, non potest se de alijs impedire.*
10 *Procurator constitutus ad litem contestandam,potest appellare.*
11 *Per quæ verba concedatur plena administratio,vide per totum nu.*
12 *Clausula promittit habere ratum, & firmum &c. posita in mandato procuratoris,quid operatur.*
13 *Mandato quantumcunque generali licèt non veniat delictum, tamen dominus tenetur habere ratum id,quod à procuratore dolosè gestum est.*
14 *Sententia interueniente dolo procuratoris tenet.*
15 *Contra aduocatum,qui participauit de dolo,potest aquè principaliter agi,sicut contra aduersarium.*

LEX X.

SI procurator. Si procurator egreditur fines mandati,non præiudicat domino,etiam mero iure.Secus si non egrediatur,quia præiudicat domino,sed si quid dolo,vel fraude fecerit,tenetur domino actione mandati. Et sic ista lex diuiditur in tres,prout habet tria dicta. Scdm est ibi, q̃
1 si plenàm.Tertium ibi,cùm si quid fraude.¶†No.ex hac l.secũdum Bar. & Doc. q̃ fines mandati sunt à procuratore diligenter custodiendi.concordat.l.diligenter.in princ.ff.mand.c.cùm dilecta.de reserip.& tex.ad literam in c. per tuas . de arbi.& in
2 c.porrò.& ibi gl.de priuileg. adde † q̃ non solùm seruandum est mandatum,sed etiam qualitas mandati. c. cùm venissent. & ibi no.Bal.de eo,qui mitti.in pos. Facit bonum simile, nam sicut non valet sententia lata contra substantiam formæ mandati,ita nec contra qualitatem.c.Pisanis. & ibi Panor. in 4.not. de resti.spol.& ille tex.est ad hoc sing.secundum Bal.in c.2.circa prin.de sent.& re iud.†Item adde,quod omne,quòd fit præ
3 ter formam commissionis,est ipso iure nullum.l.item eorum.
4 §.sed si ita,& ibi Bar.ff.quod cuiusque vniuers. †adde etiam,q̃ procurator habens mandatum ad acceptandum beneficium vigore vnius gratiæ, non potest acceptare ex alia, secundum
5 Lud.in consi.256.incip.approbo sententias.¶ †Collige vnde-
a cim limitationes. [a] ¶ Prima est,quando mandatum pinguius adimpletur,non dicitur egredi formam mandati,tex. est no.in l.si quis mihi bona.§.pe.ver.quòd si ex parte.ff. de acquir.hær.
6 Dom.Alex.in l.puberem.C.de iure delib. ¶†Secundò, sufficit seruare mandatum in effectu, licèt non in forma superficiali. tex.est no.in l.fi.§ fi.ff.mand.& tex.in d.l.si quis mihi,§. sed quid
7 si mandauit.& ibi Bal.& Mod.ad hoc no. ¶ †Tertiò,qui habet mandatum ad quæcunque necessaria, censetur habere etiam ad ea,quæ vtilia sunt.c.fi.& ibi no.Bal.de dolo,& contum. qđ videtur mirabile,quia sic sequeretur,q̃ procurator, qui habet mandatum ad faciendum expensam necessariam,posset face-
8 re expensam vtilem,dicam in l.2.ff.de iurisd.om.iud. ¶†Quartò,qui facit,quod est vicinum mandato, non dicitur excessisse mandatum,tex.est no.in l.iam tamen.§.antepen.ff.iudi.solu.in verbo,quasi iuxta mandatum.& si non mandatum fuerit. per quem tex.ita no.gl.in c.nullus.in gl.2.61. dist. idem tenet Pan, licèt alleg.tex.aut gl.prædictam,in c.causam.in 2.col. de re iudi.& limita, vt ibi per eum.facit gl.no.in c. innocens. in verbo clementior,22.q.4.quæ dicit, q̃ si iudex facit aliquid, qđ non differt multum à mandato,non dicitur excessisse fines mandati.adde glo.in c. licèt ergo.8.q.1. facit tex.in c.in causis.& quod ibi glo.de elec.& c.post translationem.de renunc.Abb.in consilio 169.cùm controuersia orta inter Ducem Burgundiæ.in 4.col.

ADDITIO.

a ¶Contra vide Felyn.in c.cùm dilecta.de teseri.Alex.lib.2. consi. 2. visis duobus.in prima ratione primi dubij,& 26.in fi.Ias.in l.fina.col.4. infra qui admit. PVRPV.

Source : BIU Cujas

4.colum.¶Quintò fallit in connexis, per ea quæ dixi in l.1.C. de tranſac.¶Sextò fallit, quando aliquid veniret in neceſſariũ antecedens, vel neceſſarium conſequens mandati, l. ad rẽ mobilem, & l.ad legatum.ff.eo.l.illud.ff.de acqui here.¶Septimò limita, quando procurator habens mandatum limitatum excedit fines mandati domino ſciente, tunc ei prẽiudicat, ita tenet Ioan.And.in c.cùm quis.de ſent.excommũ. in 6.Do. Ant. in c.cæterum.ad fi.de iudi.Imo.in c.ex parte Decani.de reſcri. & in l.2.§.voluntate.ff.ſolu.matr.Gemi. in c. qui ad agendum. de procu.in 6.Facit dictum vulgatum Inn.in d.c.ex parte Decani.de cuius veritate latè per Alex. in l.ſæpè.ff.de re iudi. Item facit tex.in l.fi.& ibi no.Bar.C.de exactione & translatione militaris annonæ.lib.12.¶Octauò limita, quando procurator facit ea, quæ ſunt de conſuetudine, per plura, quæ cumulaui in l. certi condictio.§.1.ff.ſi cer.pet.& prẽſertim per illud, quod decidit Lud.ſe de facto obtinuiſſe in l.3.§.iurari.ff.de iureiu. cum ſingulari limita, vt iſta regula procedat in committendo. Secus in omittendo, quia rõne omiſſionis pĩiudicat, qui non pĩiudicaret ratione commiſſionis.ita ſing.Bal.in c.1.in 3. col. in fin. vt lit.non conteſt.¶Decimò pro limitatione adde, ꝙ põt procurator prorogare mandatum ad acceſſoria mandati ſine ſequela.l.cuicunque.§.ſi ei quem ad vendendum.ff.de inſti.gloſ. not.in c.cùm olim.el primo.de offi.deleg.¶Vndecimò pro limitatione[a] adde, ꝙ mandatum ad eligendum extenditur ad poſtulandum.in c.in cauſis.de elec.gl. in c.ſi compromiſſarius. in verbo eligendi, de election. in 6.¶†Secundò not.ex hoc tex. ꝙ procurator conſtitutus ad vnum articulũ nõ põt ſe de alijs implere.¶ Limita niſi eſſet ꝯſtitutus ad vnũ articulum, in quo ſubſtãtiaretur totum iudiciũ, puta ſi eſſet ꝯſtitutus ad litem cõteſt.poſſet in tota cauſa procedere, tex.eſt in l. qui procuratorẽ dat.ff.eo.ſecundum Cy.Bal.& Mod.hic.adde fortius, qđ Bald. in c.Nicolao.in fi.de appel.ponderat in d. l. qui procuratorem dat.eſſe tex.ſing.†ꝙ procurator conſtitutus ad conteſtandum litem poteſt etiam appellare.intellige, niſi eſſet aopoſita dictio taxatiua tantum, puta, quia eſſet conſtitutus ad litem conteſt. tantum, tunc non poſſet vlterius ſe impedire, ſecundum Inn. in c.1.de procu.Spe.eo.tit.§.ratione autem formæ.verſ.quid ſi dedi.Arch.in c.1.de procu.in 6.& Mode.hic.¶†Tertiò not. in ver plenam.iuncta gl.ꝙ per iſta verba concedo plenam[b] poteſtatem, intelligitur concedi libera adminiſtratio, ſecundum Bar.& Doc.hic,& eundem Bar.in l.procurator cui generaliter. ff.cod.& in l.creditor.§.Lucius.in fi.ff.mand.& in l. inter bonorum.ff.de admin.tut.& propterea text.in l.quàm Tuberonis.§. alia.ff.de pecu.dicit, quòd nunquam homo videtur concedere liberam, niſi exprimat, quem tex. dicit eſſe meliorem ad hoc, qui ſit in iure ciuili.Bal.in c.contingit.de tranſac. & debet intelligi, niſi apponatur æquipollens liberæ. Stat ergo concluſio, ꝙ ꝯcedere plenam adminiſtrationẽ idem eſt, ꝙ ꝯcedere liberã. ¶ Adde idem eſſe ſi in mandato procuratoris dicatur, ꝙ poſſit omnia, quæ dominus facere poſſet.d.l.creditor.§.Lucius.& ibi Bar.no.& in l.1.in princ.iuncta glo.mag.in fi.ff.de offi.procura. Cæſ.Bar.& alij hic,& in d.l.procurator cui generaliter.Bal. in l. 1.in vlt.col.C.de bon.mater.D.Ant.de Butr.in c.5. de dila. Gemin.in c.qui ad agendum.in fi.de procu.in 6.facit bene tex. in §.ad hoc prohibemus, in ver.quæ poſſent ipſi,& ibi ad hoc no. Ang.in Auth.de colla.idem eſt, ſi in mandato diceretur commiſimus tali, ꝙ nomine noſtro faciat quicquid velit, per illud, quod decidit Bal.in l.fi.poſt prin.C.ꝙ cum eo.¶ Idem ſi ſit dictum, ꝙ habeat mandatum ad faciendum quicquid domino viderit expedire, per illud, quod tenet Bald.in tit. de pace conſtan.in 34.col.in verbo nomina.ad fi.Idem ſi ſit dictum, ꝙ habeat totalem poteſtatem, ſecundum Ang.in l.illud. §.ſi talis. ff. de mino.cuius lect.apud paucos in illo tit.reperitur.Idem ſi ſit dictum, ꝙ poſſit vti tanquam re ſua, vel quod ponit eum in locum ſuum, per illud, quod vult Barto.in l. in prouinciali.§. ſi ego.circa medium.ff.de ope.no.nunc.per quæ verba etiam intelligitur conſtitni procu.in rem ſuam, ſecũdum Bar. & alios. in l.qui quadringenta.in prin.per illum tex.ff.ad Treb. & in l.ſi procuratorẽ.§.fi.per illũ tex.ff.mãdati,& in l.planè.ꝑ illũ tex.ff. fam.ercis.Ang.in l.ſi cum emptore.ff.de pac.facit tex.in l. ſed ſi tantum.ff.de pac.¶Idem eſt, ſi dominus promittit habere ratum,& firmum quicquid per procuratorem factum fuerit.gl. in c.contingit, in glo.2.de tranſac.gl.in c.per tuas.de arbit.& in c.conſtitutus.de religio. dom.Bar.in d. l. procurator cui. Ang. in l.inter procuratorem.ff.eo.Pau.de Caſt.in d.l. quam Tuberonis.§.alia.¶Tene in hoc contrarium, nam talia verba ſunt ſuperflua, cùm tacitè intelligantur, ita dicit gl.in d.l. ſi procuratorem.in gl.parua, in verbo ratum, quam ad hoc reputat ſingularem Ang.in l.ſi procurator.ff.de cond.indeb.ita tenet Specu.in titu.de procu.§.1.ver.item opponitur contra procuratorem.Pet.Cyn.Bal.Saly.& Dom.Alex.hic, Doc. in d. c. contingit.& in d.c.conſtituus.& in c.ex parte Decani.de reſc.plenius Bar.in l.1.in vlt.col.ff.de offi.procu.Cæſ.Lud.Rom.in l.in prouinciali.§.1.ff.de oper.nou.nunc.& in l.qui bona.§.ſi alieno.in fin.ff.de damno infect.Gemin.in d.c.qui ad agendum. in fine.

12 ¶†Si autem apponeretur illa clauſula, quòd promittit habere ratum,& firmum, quicquid legitimè fuerit geſtum à procuratore, poterit repelli procura.tanquam non habens legitimum mandatum, quia omnia tenetur ratificare, glo.eſt ordi.in cle.1. de procura.& in c.relatio.21.q.1.Spe.in tit.de procur.§.ratione autem formæ.ver.item excipitur, ꝙ in procuratore.Barto.in l. quæ omnia.§.planè, per illum tex.ff.eo.Bal.& Saly.hic. Bald. in l.cùm mandati.C.mandati.Io.Fab.in §.cùm autem.inſti. de ſatiſda.Lud.Rom.in d.l.qui bona.§.ſi alieno.Cano.in c.fi. de dila.vbi Dom.Anto.de But.circa fi.ſingulariter limitat, multo magis ſi diceretur in mandato, ꝙ non intendit per eum obligari, niſi vtiliter contrahat, ſecundum Bal.in rub. C. de exercito.in 2.col.Item vide in materia ſingularem deciſionem Bal. in c.ꝙ translationem.de offi.lega.in 6.col.in ver.quero in quo-
13 dam procuratorio.¶†Quarto no.ex hoc tex.ꝙ licèt in mandato quantumcunque generali non veniat delictum.l.ſi procurator, in fine principij.vbi Bar.& alij no.ff.de condi.indebi. & dolus ſit delictum, ſeu crimen, vt eſt glo.in l.1.& ibi Bar.in fi.no.ff. de fideiuſſorib.tu.& eſt melior tex.de iure in l.1. §.nunc tractemus, in verſi.planè.ff.de tutel. & rõnib. diſtra. tamen hic habes tex.valde no.& ſignandum in ver.fi.ꝙ dominus tenetur habe-
14 re ratum id, quod à procuratore dolosè geſtum eſt.¶†Quintò no.ex eo.ver.fi.ꝙ ſententia lata interueniente dolo procuratoris, tamẽ valet.¶Quid autem ſi procurator eſſet corruptus pecunia? habes glo.& ibi Doc.in l.1.C.de aduo. diuer. iudic. & glo.in l.1.C.de ſen.aduer.fiſ.lat.lib.10.& in l.1.C.de pœ. iudic. qui ma.iudi.Imo.& Moder.in l.diuus.ff.de re iudi.¶In gloſ. in in verſ.cùm ſi quid, in fi.oppone de l.ſi plures. ff.de dolo. & reſponde, vt hic not.per Barto. ex cuius doctrina infertur, quòd
15 aliud ſit in aduocato, quàm in procuratore, † quia contra aduocatum, qui participauit de dolo, poteſt æquè principaliter agi, ſicut contra aduerſarium, non autem in ſubſidium tantũ, tex.eſt in l.1.non cauillando tex.vt faciunt Bar.& Bal. C.de aduoc.diuerſo.iudicio.& ratio ſumitur ex doc.Bar. hic, quia aduocato non competit alia actio, quàm de dolo,& ſic tam aduocatus, quàm aduerſarius quilibet tenetur actione de dolo, ideo quilibet eorum poteſt æquè principaliter conueniri. Secus in procuratore, vt hic per Bartol. & ita declarat Ioan. de Imo.in l.diuus.ff.de re iudica.ſequuntur Dom. Alexan. & alij Moder.hic. Iaſon Paduæ.

ADDITIONES.

a ¶Limitatione. Adde aliam limit.ad hanc, vt procedat in committendo, vel faciendo, ſecus in omittendo, quia tunc præiudicatur domino, teſte eodem Iaſone poſt Bal.in l.1.§.ſi procurator.colum.1.ff.ſi quis iuſdic. non obtemp. BELLAC.

b ¶Idem ſi dicatur, ea quæ ipſe conſtituens facere poſſet. Dec.in cap.intelleximus.col.7.de iudicijs. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratores legitimi non poßunt ante litem conteſtatam procuratorem conſtituere ad iudicia, ſed bene poßunt conſtituere actorem eorũ periculo.nu.2.*

3 *Minor cum autho.tut.vel curato, poteſt conſtituere procura.ad iudicia, quem an ſolus tutor poſſit reuocare.nu.4.*

5 *Actor poteſt ad vnum ſolùm actum conſtitui.*

6 *Procurator fiſci poteſt conſtituere procur.ad vendendum rem fiſco obligatam, & ad faciendum fieri ſubhaſtationem.*

LEX XI.

NEque tutores. Tutor, vel curator ante litem conteſtatam non poſſunt conſtituere procuratorem ad iudicia, ſed bene actorem.hoc primo.Pupillus verò, vel adultus cum authoritate ſui adminiſtratoris poteſt procu
a ratorem conſtituere, [a] hoc ſecundò. Item tutor & curator poſt litem conteſt.poſſunt procuratorem ad iudicia conſtituere.h.d.tertiò,& vlt.¶Et ſic iſta lex habet tres partes, quæ patẽt ex

ADDITIO.

a ¶Ergo non ante.Limitat Alex.1.lib.conſi.86.viſis.col.2. Secundò limitat tex. Gemi.in c.1.§.1.extra eod.lib.6. PVRPV.

Source : BIU Cujas

1 ex ſummario.¶†No.1.q̃ legitimi adminiſtratores, vt ſunt tutores,& curatores,non poſſunt ante litem conteſta. conſtituere procuratorem ad iudicia,ratio ponitur hic in gl. 1. ſed bene ad negocia.l.ita autem.§.geſſiſſe.ff.de admin.tuto. rationem diuerſitatis aſſignat hic Barto.ſed non eſt bona,cùm etiam cauſa pupil.ſpectet ad curam,& ſolicitudinem tutoris.l. fi. C. de admin.tuto.l.quoties.§.1.& 2.ff.eo. melior eſt rõ, quam aſſignant Iac.But.& Ang.in l.2.ff.eod.& Raph.Fulg.hic, & patet ex his,
2 quæ dixi in l.quòd quis.§.eo.¶†Secundò no.q̃ tutores,& curatores licèt non poſſint conſtituere procuratorem ad iudicia,tamen bene poſſunt conſtituere actorem eorum periculo, ratione diuerſitatis aſſigna,vt per Bal.hic in 2. q. & confirma per
3 regulam.l.ſiue apud acta.in prin.C.de tranſac.¶†Tertiò not. q̃ minor cũ authoritate tutoris, vel curatoris poteſt conſtituere procuratorem ad iudicia: ex hoc infertur, q̃ ſolus adultus nõ poteſt procuratorem conſtituere, & iſtud etiam clarè procedit,quando habet curatorem,quia æquiparatur pupillo.l.ſi curatorem habens.C.de in integ.reſti. mino. ſed ſi adultus careat cura.videtur,q̃ poſſit procuratorem conſtituere, ſicut poteſt omnia alia facere,ſicut maior,quamuis ſi lædatur,poſſit reſtitui in integ.d.l.ſi curatorem habens.Veritas eſt in contrarium, & ita extende ad hunc tex.quia illud,quod dicitur, quod adultus carens tutore,poteſt omnia facere,ſicut quilibet maior,verum eſt circa extraiudicialia,ſecus in iudicialib. cũ non habeat legitimam perſonam ſtandi in iudicio.l.1.C.qui leg.perſo. ſtandi.in iud.non habent.¶Et ex hoc ſequitur, q̃ in omnibus caſibus,in quibus adultus habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio,quos enumerat glo.magiſtra.in c.ex parte.de reſt.ſpolia. Spe.in tit.de act.§. 1. per totum. in illis poſſet ſolus conſtituere procuratorem ad iudicia.l.3.§.1.ff.rem rata hab.ſecundũ Bart. & alios hic,& in l.mutus.§.is qui.ff.eo.facit bene tex.in c.fin.de iud.in 6.& ita limita iſtum tex.¶Secundò limita, quando vellet conſtituere ad totam cauſam,ſecus ſi ad vnum actum tantum,gl.eſt valde no.in l.3.§.curatores.in ver. per procuratorẽ. ff.qui pe.tuto.ſuper cuius verita. cogita, quia non confirmo.
4 ¶†Et an ſolus tutor poſſit reuocare talem procu.conſtitutum à minore eius authoritate,dic,vt per Bar.hic,& in l. actor. ff.rẽ rata.habe.declarando,vt latè per Domi. Alex. hic,ad quem te remitto.¶Capio gl.in ver.debent,quam diuide in quatuor. in
a prima ponit modum conſtituendi actorem, [a] quãdo,& quomodo poſſit conſtitui,& tradit duplicem practicam,quælibet eſt bona,ſecundum Doct.hic,& Bar.in l.actor.ff.rem ra. habe. Bal.in l.ſi actor.C.de appel. Io.And.in addi.Spe.in tit.de actore ab vniuerſi.conſti.§.1.in addi.quæ incipit hæc forma.In ſecunda extendit dicta in tutore,& curato. ad Epiſcopum. In tertia ponit quinque differentias inter procura.& actorem. In quarta,& vltima format quæſtionem,& ſe remittit. Secũda ibi,idẽ in Epiſcopo.Tertia ibi,no.q̃ differt.Quarta ibi, quomodo autem ſyndicus.¶In ea.ibi,ſi impediti fuerint,adde gl.in §. fi.inſt. de cura.& in l.curatorem.C.qui da.tuto.poſ.Pet.Cy.& Mod. hic,& plenius Bar.in d.l.actor.quamuis Bar.hic,& malè,teneat q̃ actor poſſit ex voluntate conſtitui.¶In ea.ibi, Idem in Epiſcopo.adde,q̃ idem tenet gl.in d.l.1.in prin.ff.eo.& in §.ſi quã-
5 do.in Auth.de ſanctiſ.Epiſco.ſed *communiter reprobatur* per Bar. & alios hic,cùm habeat plus iuris,quàm tutor,vel curator, cũ ad eum ſpectet emolumentum vſusfr. ſicut in patre legitimo adminiſtratore,qui ratione vſusfru. poteſt ante litem conteſta. procurat.conſtituere,vt dixi in l.quod quis.§.eod.& proſequere,vt hic per Dom.Alex.& in conſi.186.in 2.vol.quod inci. viſis ſubtiliſſimis dubitationib.in 4.col.cũ concor. per eum allegatis,ponit D.Matheſ.quẽ videas, in notabili.190.¶†In ea.ibi,
6 actor ad omnia. reprobatur à Doc.quia etiam actor poteſt ad vnum actum conſtitui.l.ſi actor.& ibi glo.C.de appel.& glo.in l.1.§.quib.ff.quod cuiuſq.vniuer.Barto.in l.item eorum.§.ſed ſi ita.eo.titu.Io.And.in addi.Spe.in titu.de acto.ab vniuerſi. conſti.§.1.in addi.quæ incip.hæc forma.Item adde,inquantum gl. Bar.& Doc.hic volunt,q̃ officium actoris finiatur finito officio tutoris,limita niſi in iam cœptis per lit. contęſt. & connexis,vt no.per Raph.Fulg.in conſi.182.incip.Titius fecit teſtamẽtum.¶Item pro ampliatione materiæ, adde,† quòd procurator fiſci poteſt conſtituere procuratorem ad vendendum rem fiſco obligatam,& ad faciendum fieri ſubhaſtationem,ita not. Bald.in l.1.in prima colum.C.de fide inſtrumentorum, & iure haſtæ fiſc.libro 10.per gloſ.ibi in verſicu.facultas. & ex hoc no. argum.pro commiſſarijs, vt poſſint vendere per procuratorem. Iaſon Paduæ

ADDITIO.

a ¶Quomodo finiatur poteſtas actoris,& ex eius facto tutor obligetur, ponit Are.conſi. 29.diligenter,& maturè.& dum glo.hic vult,q̃ ad eum actum poteſt minor conſtituere, quem ipſe facere poteſt, adde Soc.de iuramento. lib. 4.conſi.pe.præſentis conſultationis difficultas. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Extraneus quilibet ex parte rei admittitur ad defendendum ſine mandato,cum ſatiſdatione de iudi.ſoluendo.*
2 *Nemo admittitur ad defendendum ſine ſatiſdatione de iudi. ſoluendo, niſi in quinque caſibus.*
3 *Coniuncta perſona admittitur ſine mandato ad agendum pro coniuncta perſona, vel pro amico non leui amicitia coniuncto, nume.4.facit nume.10.*
5 *Ardor liciti amoris operatur vim clauſulæ codicillaris.*
6 *Amicus ſingularis venit appella. ſuorum.*
7 *Contra ſpoliatum amicus pro amico admittitur ſine mandato.*
8 *Statutum loquens de compromiſſis inter conſanguineos, & coniunctos, an habeat locum in amicis magna amicitia coniunctos.*
9 *Si coniuncta perſona appellat,requiritur ratificatio.*
11 *Minor poteſt eſſe procurator ad iudicia, quo ad defendendum patrem abſentem, contra quem poterat peruenire ad ſententiam diffinitiuam.*
12 *Actori magis quàm reo fauetur in principio litis,in medio verò pariter vtrique,ſed in fine magis reo quam actori.*
13 *Appellatio à princ.in dubio eſt fauorabilior,in medio eſt par,in fi. autem magis fauetur ſententiæ.*
14 *An ea,quæ dicuntur de coniuncto, habeant locum in amico valde dilecto.*
15 *Si teſtator in teſtamento inſtituit hæredem vnum amicum valde ſibi dilectum,& ſimpliciter grauauit, vt poſt mortem ſuam reſtitueret talẽ hereditatem Titio,ſi iſte amicus procrearet ſibi filios,tales filij excludunt ſubſtitutum.*
16 *Suorum appella.non venit perſona valde dilecta.*
17 *Poſt litem conteſtatam poteſt opponi procuratori exceptio minoris ætatis.*
18 *Minor 25.ann. non poteſt eſſe procura. ad iudicia, ſed bene ad negotia,dummodo ſit maior 17. ann. & quæ ſit ratio huius, numero 19. & 20.*
21 *Stante ſtatuto, q̃ in contractibus minorum requiratur conſenſus conſanguineorum,debet intelligi,quando contrahit nomine proprio,quo caſo poteſt lædi,ſecus ſi nomine ulieno.*
22 *Si filius minor fuit admiſſus ad defendendum patrem abſentem, contra quem erat lis conteſtata, finito proceſſu, an iudex debebit ferre ſententiam condemnatoriam contra patrem, an verò contra ipſum filium.*
23 *Minoris perſona vbi legitimatur ad iudicium, non per hoc tollitur ſibi beneficium reſtitutionis in integr.*

LEX XII.

1 EXigendi. †Quilibet etiam extraneus admittitur ad defendendum reũ, cũ ſatiſdatione de iudicato ſoluendo: ad agendum verò admittitur coniuncta perſona, etiam ſine mãdato.Item minor.25.ann.eſt legitimus defenſor patris, contra quem poteſt ferri ſententia diffinitiua. hoc dicit, eſt vſitabilis, & ſingu.l.ſecundum Bar.& alios hic. ¶Not. primò,q̃ ex parte
a rei quilibet admittitur [a] ad defendendum ſine mandato, quia publicè intereſt.l.ſeruum quoque.§.pub.ff.eo. extende nedum ad totam cauſam,ſed etiam ad vnum capitulum tantum.l. 2.
2 & ibi Bar.ad fi.C.de neg.geſt.¶†Secundò not. q̃ nemo admittitur ad defendendum ſine ſatiſdatione de iudicato ſoluen-
b do, [b] vt hic,& l.qui proprio.§.qui alium,& l.minor.ff. eo. & l. rectè.ff.de iud.& §.fi.inſti.de ſatiſda.etiam ſi conſtet de mandato.l.vnica.C.de ſatiſda.dixi in l.1.§.eo. ¶Limita quinque modis.Primò,in comparente ad vnum articulum tantum, puta, ad allegandum cauſas abſentiæ. glo.eſt repurata ſingnlaris in l.in eo quod plus.§.nemo.ff.de reg.iur.Bar.in l.pe.§. ad crimen. in 8.col.ff.de pub.iud.Bal.hic,& in l.reos.in pe.colum. C.de accuſ. Imo.& Modern.in c.veniens. de accuſ. ¶Secundò limita, quando vellet defendere reum ex actis cauſæ, tunc non tenetur ſatiſdare,quia iudex ex officio ſuo etiam nemine comparente tenetur defendere,ita Ang in l.filiusfam.ff.qui ſatiſd. cogan.Pau.de Caſt.hic.Lud.Rom.in l. de pupillo. §. ſi procurator.

ADDITIONES.

a ¶Quilibet admittitur.Adde Inn.in c.venera.de relig.do.in ſua glo.2. Ioan.de Fantu.in c.non ſolent.2.q.6.Inn.in c.ſuper his,de accuſ.in prin.Inn.in c.conſtitutus.in gl.fi.de procu. PVRPV.

b ¶Ampliat Socin.lib.1.conſi.120.in præſenti,repe.libro ſecundo.conſil.23. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tor. ff. de ope. no. nunc. Imò plus tenet ibi Ang. quòd isto casu etiam inhabilis, puta minor, vel mulier admittuntur, alleg. Innoc. in d. c. veniens. quod an sit verum, ibi dixi. ¶ Tertiò fallit in prælato comparente ad defensionem suæ Ecclesię, nam admittitur sine satisda. de iudicato soluen. ita tenet Innoc. in c. cũ inter. de excep. Ang. in d. l. filiusfam. in fi. licèt dicat aliquos ibi tenere contrarium. ¶ Quartò fallit, quando pater venit ad defensionem tanquam legitimus administrator. l. fin. §. vbi autẽ. C. de bon. quæ lib. iuncta. l. fi. §. defensionem. C. de admin. tuto. secundum Bar. in d. l. filiusfam. & in l. 2. §. fin. ff. sol. mat. ¶ Quintò fallit, quando esset releuatus à principali, qui ꝓmisisset pro eo de iudicato soluendo, & dedisset fideiuss. quando non possideret immobilia, & ita obseruat consuetudo. §. si verò aliquis. insti. de satisd. Bar. in l. si defunctus. §. 1. ff. de procu. & in rubr. ff.
a iud. sol. [a] & ista promissio domini sufficit ad releuandum pro curatorem, etiam si statutum expresse disponeret, ꝙ nullus ꝓcurator, vel similis persona audiatur, nisi prius, & ante omnia satisfederit per idoneos fideiussores, ita per plura consuluit Ludo. Rom. in consi. 62. quod incip. Florentina constitutio. & in eodem casu idem consuluit Io. de Ana. in consi. 82. quod incip.
3 statuto Florentino. ¶ † Tertiò no. ꝙ cõiuncta persona [b] admit-
b titur sine mandato ad agendum pro coniuncta persona, istam regulam extende quatuor modis. ¶ Primò extende, nam licèt iste tex. loquatur in filio, tamen idem est in alijs personis enumeratis in l. sed & hæ. in prin. ff. eo. & in l. 1. in fi. cum l. seq. ff. de
c postul. ¶ Secundò [c] extende, vt procedat in omnibus transuersalibus vsque ad decimum gradum, vsque ad quẽ succedunt, secundum Inn. in c. nonnulli. de rescrip. Spec. in tit. de coniun. perso. Bar. in l. sed & hæ. in prin. & in l. 2. in prin. ff. de accus. facit. l. patri. in prin. ff. de mino. ¶ Tertiò extende etiam si constat coniunctum nullum habere mandatum. d. l. sed & hæ. in prin. dixi in l. 1. §. eo. idem in marito, quia admittitur pro vxore sine mandato. l. maritus. ʒ. eod. qui dicitur coniuncta persona vxoris. & ècontra. l. manifestissimi. §. fi. & ibi Doc. no. de fur. idem in pluribus consortibus secundum l. secundam. C. de consort.
4 eiusd. ¶ † Quartò [d] extende ad amicum non leui amicitia cõ-
d iunctum, iuxta. l. latæ culpæ. cum gl. ff. de verb. signifi. quia talis amicitia præponderat coniunctioni sang. l. cùm allegas. C. de castren. pec. lib. 12. facit. l. 2. in versi. amici. ff. qui pet. tut. & ita in specie tenent Cy. & Salyc. hic, Gul. de Cun. in d. l. sed & hæ. in prin. Spe. in tit. de aduo. §. obijcitur. versic. est etiam quartus ordo. Io. in c. fi. de postu. Cy. in l. inuitus. ʒ. eod. Bar. in l. non solùm. §. qui alieno. ff. eo. ¶ Et puto, ꝙ etiam in puncto iuris possit ista opi. defendi, pro qua facit, quia illud, quod disponitur inter cõiunctos, vel propinquos ratione affectionis habet locum inter amicos magna amicitia iunctos, vt no. gl. in c. requisisti. iuncta. gl. in c. 2. in gl. pe. in fi. de testi. expresse no. Panor. in d. c. requisi-
5 sti. ¶ † Secundò facit, [e] quia ardor liciti amoris operatur vim
e clausulæ codicil. vt si in testamento sit instituta persona valde dilecta testatori, & non affuerunt nisi quinque testes, talis dilectio personæ habet vim clausulæ codicillaris, ita singulariter Bal. in l. si iure. per gl. ibi. C. de testa. manumis. & licèt Bal. ibi dicat, ꝙ non audet firmare, nisi vbi tractaretur de fauore libertatis, tamen hoc firmat Lud. Rom. in consi. 189. quod incip. am-
f plissimè Doc. in pen. col. [f] & ibi plus dicit, nec alibi legi, ꝙ ardor liciti amoris habet vim reuocationis clausulæ derogatoriæ appositæ in primo testamento, quod multum not. ad l. si
g quis in principio testamenti. ff. de leg. 3. ¶ Tertiò [g] facit, quod
6 tangit Bal. in l. 1. C. qui accus. non pos. in 16. col. in ver. quid de singulari amico, † ꝙ amicus sing. venit appellatione suorũ, per gl. in l. 2. C. in quib. cau. co. do. accu. pos. lib. 11. tamen Bal. dicit, ꝙ istud non probatur iure, & ꝙ dicta gl. loquitur abusiuè, &
h non propriè. ¶ Quartò facit, quia propter magnam amicitiã [h] repellitur quis à testimonio, secundum Spec. in titu. de teste. §. 1. in principio. Barto. in l. eos. in aliquibus lecturis. C. de testi. & idem Bal. in l. si quis. in vlti. col. eod. tit. Ang. in §. fi. per illũ tex. in Auth. de nup. & in §. cogitandum. in Auth. de mona. D. Alex. in cons. 78. quod incip. in causa, & lite vertente inter Bartholomeum. in 2. & 3. col. in 1. vol. ¶ Contrariam opi. in principali passu tenet per plura Ray. de For. hic, Ang. in l. sed & hæ. in prin. ff. eo. Bal. in l. 1. in 20. col. C. qui accus. non pos. Ioan. de Imo. in l. ex facto. §. si quis rogatus. el primo. in 18. col. ff. ad Trebel. Lud. Rom. in l. si verò. §. de viro. in 26. fal. ff. fol. matr. Raph. Fulg. hic, & in l. tuto. per illum tex. C. de nego. gest. idem tenet Dom. Alex. hic, & in l. 1. §. lex falcidia in 1. & 2. col. ff. ad l. fal. & in repe. l. fæpè. ff. de re iudi. idem apud Cano. tenent D. Anto. & Panor. in c. coram. de offi. deleg. D. Ant. & alij. in c. fi. de postul. & D. Anto. in c. cùm M. Ferrarien sis. per illum tex. de constitu. Gemin. in capitu. qui ad agendum, in princip. de procura. in 6. quia non reperitur iure cautum, & quia non est eadem ratio, & quia amicitia de facili tollitur, sed coniunctio sanguinis tolli non potest. l. ius agnationis. ff. de pac. ¶ Tertiò facit tex. in l. tutori. in versi. amici. iuncto verbo, nec agendi. C. de neg. gest.
7 vbi amicus non admittitur ad agendum sine mandato. ¶ † Ad idem facit. l. 1. C. si per vim, vel alio modo. vbi specialiter est odio spoliantis, vt contra eum amicus pro amico sine mandato admittatur. ¶ Ad idem facit tex. in d. c. cùm M. Ferrarien sis. cum gl. vbi canonicus non potest agere sine mandato pro canonico, & tamen inter eos præsumitur amicitia. c. cùm R. canoni. de offi. deleg. Item adde, quæ dicam. ʒ. in vlti. char. ¶ Sed tenendo primam partem, ad ista clarè respondeꝙ loquuntur in amico simplici, sed nos loquimur in amico magno, & singulari, & in materia vide nouam quæstionem, quam disputat.
8 D. Alex. in d. §. lex falcidia. in 1. & 2. col. † An statutum loquens de compromissis inter consanguineos, & coniunctos, habeat
9 locum in amicis magna amicitia coniunctis. ¶ † Istam regulã sic ampliatam limita septem, & decem modis. Primò, vt procedat in coniunctione licita, secus in illicita, vnde filius incestuosus, vel spurius non posset agere sine mandato pro patre,
* secundum Inn. *& communiter Canon.* in d. c. nõnulli. Bal. in l. cùm acutissimi. C. de fideicom. & in l. id quod pauperibus. C. de epis. & cle. ponunt Moder. in l. ex facto. §. si quis rogatus. el primo vbi omnino videas D. Alex. in 32. col. ff. ad Treb. ¶ Secundò fallit, quando coniunctus haberet tutorem, vel curatorem, quia ad eos spectat agere, secundum. Bal. in l. Senatusc. C. qui accus. non pos. per illum tex. secundum vnum intellectum: confirmatur duplici fundamento, primum est, quia mandatum expressum facit silere tacitum. l. 3. ver. sed & si fortè. ff. iud. sol. iuncta regula. l. fi. C. de pac. conuentis. Secundò, quia qui veniunt de iure speciali, nunquam admittuntur, donec illi, qui veniunt de iure communi, sint in mora constituti. tex. est in l. sepulchri violati. ff. de sepul. viola. ¶ Tertiò limita, nisi coniunctus procuratorem dimisisset, quia per hoc videretur prohibuisse coniunctum. l. cùm prætor. & ibi no. Ang. ff. de iudi. Spe. in tit. de coniun. person. ver. item quod agit. Imo. in c. ex parte decani. in pe. colu. de rescrip. quia coniunctus nunquam admittitur contra voluntatem cõiuncti etiam tacitam, vt infra in vlti. fal. ¶ Quar
i tò fallit [i] in omnibus casibus requirentibus speciale mandatũ. l. patri pro filio. & in l. illud. §. 1. ff. de mino. & hic in gl. ideo coniuncta persona non potest pro coniuncta deferre iuramentũ, nisi habeat speciale mandatum, vel nisi ratificetur delatio. l. nec filius, & ibi Bal. no. C. de reb. cred. Item coniuncta persona non petit restit. in integ. pro coniuncta. Spe. in tit. de in integ. restit. §. 2. ver. prælatus. nisi pro filio prodigo, vel furioso, vt est tex. singul. in d. l. patri. vel nisi ad impetrandum rescriptum. c. cũ nonnulli. & c. ex parte. de rescr. gl. in c. constitutus. s. de in integ. restit. vel nisi veniat tanquam legitimus administrator, secundũ Bar. & Bal. in l. 1. post gl. ibi. C. de procu. ¶ Quintò fallit in casib. spiritualib. secundum Spe. & Io. And. in tit. de coniuncta persona. in fi. facit tex. in c. fi. circa fi. de iudi. in 6. item facit ratio, quia in causis spiritualib. requiritur speciale mandatum, vt est gl. in d. c. qui ad agendum, sed in requirentib. speciale mandatum coniunctus non admittitur, vt proximè dixi. Tamen in contrariũ videtur facere tex in c. accedens. extra eod. vbi pater in cã matrimoniali filiæ interuenit vt coniuncta persona ad agendum. ad idem est gl. in c. cũ pridem. in gl. 2. iuncto tex. de pac. ¶ Sextò fallit, quando coniuncta persona egisset tanquam coniuncta persona, si autem egisset vt procu. nec posset ostendere de mãdato, non valeret iudicium, tanquam agitatum à coniuncto, secundum Bal. & Saly. in l. 1. ʒ. eo. quia debet attendi forma cõparendi, allegant gl. fi. in l. fi. in §. filiusfa. ff. qui satisd. cog. adde, ꝙ idem

ADDITIONES.

a ¶ Declara, vt tamen procuratorem pro coniuncto non constituat. Roman. consi. mihi 164. no. quòd coniuncta persona, quem Fely. refert in c. cùm I. & A. col. 5. de re iudi. Limitat etiam sing. Ang. consi. 94. visis processib. in 2. dub. de affine per lineam transuersalem. PVRPV.

b ¶ Coniuncta persona. Adde Bar. in l. si quis apud, in §. 1. ff. iudi. sol. Abb. in c. cõstitutus. in 6. col. de resti. in integ.

c ¶ Secundò. Adde ad istam secundam ampliatio. quæ in contrarium adducit Hippol. singul. 133. Ang. §. penul. propè fin. versic. quæro. institu. de exceptio. BELLAC.

d ¶ Ias. comprobat in l. cùm alienam. secundo not. versic. limita. 3. infra de lega. PVRPV.

e ¶ Adde Ias. in l. sancimus. col. pe. infra de test. PVRPV.

f ¶ Pen. col. Adde eundem Ias. in l. cũ alienam. C. de leg. Soc. in l. cũ auus. nu. 11. ff. de condi. & demon. Tiraq. in l. si vnquam. in gl. ver. libertis. nu. 104. C. de reuoc. dona. PANCIR.

g ¶ Adde pro istã parte, quia amicus appellatur frater. l. nemo dubitat. §. fin. ff. de hære. insti. PVRPV.

h ¶ Propter magnam amicitiam. Adde Doc. in c. in literis. de test. Do. 4. q. 5. in glo. summæ. Lanfran. in repe. c. quoniam contra. in ver. testes. & in ver. quæro subsequenter. de proba.

i ¶ Quarto fallit. Adde Dec. in c. cùm M. col. 5. de consti.

Source : BIU Cujas

idem tenet Bal.in d. c. nulli.§.ſunt & alij. quia allegãdo mãdatum,facit ſe alienum à ꝓuiſione legis.l.maritus.ff.eo. hoc modo ẽt rñdet ad l.3.ff.de teſt. mil.quæ vr̃ obſtare.idem tenet Bal. in c.ex parte.Decani.in 5.col.de reſcri.¶ Et conſuluit Lud. Ro. in ꝙſi.466.quod incip.primus propoſitæ conſultationis articulus ille eſt.in 1.colu. ꝙ ſi maritus agit tanq̃ procurator vxoris, deinde repertum fuit eum nõ habere mãdatum,ꝙ nõ valet iudicium tanq̃ agitatum à cõiuncta perſona,nullam authoritatem allagat de prædictis,ſed mouetur per regulam, qđ potui nolui &c.gl.in l. multum intereſt.C.ſi quis alteri,vel ſibi,& in c. cũ ſuper.de off.deleg.alleg etiam.l.ſi is ad quem.ff.de acq. hær. & bon.tex.in l.quæro.ff.de eo,qui pro tut.& in l.3.§.ſed & ſi qdem tut.ff.iudi.ſol.quod proſequere,vt ibi plenius per eum.facit,quia ꝙiuncta perſona nõ eſt propriè procurator. tex. eſt in l.3.§.1.& ibi ad hoc no.Bar.ff.iud.ſol.qui te x. eſt ad hoc ſingularis,ſecundum Bal.in c.fin.circa fi.de eo,qui mitti.in poſ.facit gl.in d.l.ſed & hæ.in prin.Bal.in l.1.C.quib.res iudi. non nocet. ¶ Quinque alias limitationes ponit.D.Alex.hic, quas vide per te.¶ Tu 12.limita dummodo coniunctus poſtea ratificet, ſm Bar.in l.3.§.ſi ff.iudi.ſolu.Hoſt.& Io.And.in d. c. ex parte,& ibi
10 Imo in 1.col.†vnde ſi cõiuncta perſona appellat,requiritur ratificatio,ſm Inn.in c.auditis.de elec.quem ſequitur Bal.in Margarita ſua,in ver.ratificatio,idem tenet Spe.in tit.de appel.§.1. poſt principium.vbi plus tenet, ꝙ talis ratificatio debeat fieri intra tempus appel.per l.bonorum.ff.rem ra.hab.¶ Tertiodecimò limita dictam regulam in cõiunctis ꝙiunctione ſanguinis,ſecus eſt in ꝙiunctis cõiunctione ſpirituali, ita limitat Pan. in d.c,cùm M.Ferrarienſis.in 3.col.per gl.ibi, & ibidem alij Cano.& idem Pan.in c.coram.in 2.col.de off.deleg.& in c.fi. in 3. col.de poſtul.& in c.cũ dilectus.in 3.col.per gl.ibi, de conſuetudi.D.Ant.Imo.& Panor.in c.fi.de procu.Imo.in cle. religioſus,per illum tex.de procur.¶ Quartodecimò limita,quando agit nomine coniunctæ perſonæ, ſecus ſi ſuo nomine, ſecundum Bar.in l.ſancimus.C.de ſacroſan. Eccle. vbi idem dicit in quolibet prælato,qui debet agere nomine Eccleſiæ, & nõ ſuo, per Bar.in l.vero procuratori.in prin.ff.de ſolu. ¶ Quintodecimò limita,quo ad iurandum in litem, vbi cõiuncta perſona nõ admittitur,ſecundum Bar.in l. vulgò.per illũ text. de in lit. iur.¶ Sextodecimò limita iſtam regulam,vt procedat, ſi coniuncta perſona velit agere,nam inuita nõ compellitur ad agẽdum p;o cõiuncta,ita no.Barb. & alij in c.ex parte.el ſecondo. de appel.tu pondera hic eſſe tex.in verſi.vltrò. ¶ Decimoſeptimo limita,ſi coniunctus cõſtituat cõiunctum procuratorem ad vnam cauſam,in alijs cauſis nõ admittitur, quia ꝙſtituẽdo cum procuratorem ad vnam cauſam,in alijs cenſetur prohibuiſſe,tex.eſt in l. maritus.in verſ. fi. ſecundum verum intellectum gl.& Doc.ibi.ſ.eo.iuncta.l.Pomponius.§.fi.ff.eo.& ita tenet Io.And.in addi.Spe.in tit.de coniun.perſo.in addi. quæ in-
11 cipit. Vbertus dicebat.¶†Quartò no.ex ver. fi. caſum ſingularem,in quo minor 25.ann.poteſt eſſe procurator ad iudicia,ꝙ regula.l.minor.ff.eo.ſ.quo ad defendendum patrem abſentem,contra quem poterat perueniri ad ſententiam diffinitiuã per rationem,de qua hic in tex. Adde idẽ,ſi pro matre, & alijs aſcendentibus,gl.in d.l.minor.quam Ang.ibi ad hoc no.& reputat ſingularem pro ampliatione huius.l.Pau.de Caſt.& Do. Alexã hic.Idem ſi pro tranſuerſalib.vſque ad quartum,ſecundum Bal.Sal.& D.Alex.hic.arg.l.petitionem.ſ.de aduo.diuerſ. iudi.& ibidem Bal.ad hoc not.illum text.¶ Quintò vltra alios no.ex iſto tex.hic videri tex.contra communem doctrinã gl.
12 & Doc.iur.ciuilis, & canonici, †ꝙ in princ.lit.magis fauetur[a]
a actori,quàm reo:in medio pariter fauetur vtriſque, ſed in fin. poſtea magis fauendum eſt reo,quàm actori.Iſtam doctr. tradit originaliter.D.Azo in ſumma Pandectarum,in titu.de reb. dub.ſequitur gl.magiſtra in c.cùm ad ſedem.de reſti. ſpolia.& glo.in c.cùm ſint partium iura.& in c.contra eum.de regu.iur. in 6.& gl.in c.ex literis,& ibi Doc.de proba.Bart.& alij in l. de die.in prin.ff.qui ſatiſd cog.& in l.inter ſtipulantem: in §. ſi Stichum.ff.de verb oblig Et ideo dicit Bal.in l.edita.in 23. col. C. de eden.referendo Azo.vbi ſupra, ꝙ libelli actoris ſunt fauorabiliores in litis ingreſſu,pares in progreſſu, & odioſi in egreſſu. ¶ Et alibi in ſimili dicit idem Bal.in addi.Spec.in tit.de appel.in
13 11.col.in verſ.†in dubio.quòd appellatio à prin. eſt fauorabilior,quàm ſentẽtia,in medio eſt par,in fi.autem magis fauetur ſententiæ. ¶ Contra iſtam doctrinam facit multum iſte text. vbi in prin.vel in medio magis fauetur reo quàm actori,contra theoricam prædictam:nam ex parte rei admittitur procurator,quem conſtat non habere mandatum, dummodo præſtet ſatiſdationem,tex.eſt hic,& tamen ex parte actoris nõ admittitur procurator,quem ꝙſtat nõ habere mandatum,quãuis velit ſatiſdare.l. 1.cum gl.vbi dixi ſupra,& quamuis gl. in l. non ſolùm.§.qui alieno.ff. eo. aſſignet duas rationes diuerſitatis,tamen ſunt falſæ,vt remiſſiuè dixi in l. 1.eo.tit.& dato,ꝙ eſ-
14 ſent veræ,non tollerent obiectum.cogita de rñſo. ¶ †Vltimò inquantum ſuperius tetigi,an ea quę hic dicuntur de ꝙiuncto, habeant locum in amico valde dilecto,& tenui,ꝙ ſic,quia ꝓp æquiparationem,quæ fit inter ꝙiunctam perſonam, & perſonam valde dilectam,vltra ibi allegata adde,ꝙ eandem ęquiparationem facit Bar.in l.Titia.in prin.in 1.col.& 1.q. ff.de verbo. oblig.¶ Adde ẽt illud,quod nouiſſi.attentauit D.And. Sicu. in repe.l.cũ acutiſſimi.in 14.col.& ſeq. C. de fideicom. vbi tenet, & dicit,ꝙ eſt inaudita concluſio,à nemine conſiderata, ꝙ diſpoſitio.d.l.cùm acutiſſimi.& l.cũ auus.ff.de condi.& demon. & l.generaliter.§.cũ autem.C.de inſti.& ſubſti. habent locũ ẽt
15 in perſona valde dilecta teſtatori,& ideo†ſi teſtator in teſtõ inſtituit hæredem vnum amicum valde ſibi dilectum, & ſimpliciter grauauit poſt mortem ſuam reſtituere talem hæreditatem Titio,ꝙ ſi iſte amicus procrearet ſibi filios,tales filij excludunt ſubſtitutum,Mouetur per aliqua ex prædictis, & præcipuè per gl.quam ad hoc dicit eſſe auream,in d.l.2.C.in quib.
16 cau.colo.do.acu.poſ.lib. 11.†quæ ſm eum vult,ꝙ appellatione ſuorum venit perſona valde dilecta,ſed vt dixi.ſ. Bal.reprobat illam gl.in l.1.in 16.col.C.qui accuſ.non poſ.quia illa gl. loquitur abuſiuè,& non propriè,ideo iſtud vltimum nõ ſequor, quia rationes aſſignatæ in illis. ll. non militant iſto caſu. ¶ Capio gl.in ver.non iniuſtè.quam diuide in tres.In prima timore contrarij ponit tres intellectus.Nam iſta ſunt contraria,admittere,& non admittere, ſed ſi vnum contrariorũ eſt iuſtũ aliud debet eſſe iniuſtum,& tamen tex.dicit, ꝙ iuſtum fuit repellere filium minorem,iuſtius non repellere, iſta non poſſunt ſimul ſtare.Glo.ponit tres intellectus, ꝙ iſta procedant diuerſis caſib.¶ In ſecunda,quæ eſt ibi,ſic ergo.gl.infert ex tex. & cõtra illud dupliciter opponit,& ſoluit.¶ In tertia,& vlt.quæ eſt ibi, item no.hic aliquid.gl.colligit no.allegando cõcordãtes. ¶ In
17 ea.ibi,ſed poſt iuſtius eſt eum admitti.ex iſta gl.no.Bar.†quòd poſt lit.conte non poteſt opponi procuratori exceptio mino-
b ris ætatis, [b] quod eſſet valde notabile,ſi eſſet verum. Idem tenet Bar.de quo alij non faciunt mentio.in l.licèt.in 2. col.ſ. eo. Bal.in l.ita demum.per gl.ibi,ſ.eo. Ang & Pau.de Caſt.vbi notabiliter limitant in l.minor.in prin.ff.eod.& Ang hic,& Ioan. And.in c.non iniuſtè.de procu.& in c.qui generaliter.eod.titu. in 6.¶ Contrarium tenet ipſemet Bar.in d.l.minor. in princ. ff. eo.& omnes Mod.hic.Saly.Fulg.& Pau.de Caſt. in l.ita demũ. ſ.eo.Io.de Imo.in d. c.non iniuſtè. Arch.in d.c.qui generaliter. Et fundamentum Bar.& tenentium iſtam partem eſt,quia qñ quis non poteſt eſſe in iudicio,nec pro ſe,nec pro alio, iſta exceptio ſemper poteſt ſibi opponi.l.non idcirco.§.1.ff.de iudic. ¶ Sed ad iſtud fundamentum reſpondet clarè Bar.in d.l.licèt. in 2.col.ꝙ procedit in ſeruo,& ita loquitur.d.l.non id circo.§.
c 1.quia ſeruus [c] nec pro ſe, nec pro alio poteſt eſſe in iudicio,
18 †ſed minor bene põt eſſe in iudicio pro ſe,ſaltem cum authoritate curatoris ſui,vel etiam ſine curatore, quando iudicium tendit ad fauorem ſuum,l.non eo minus.ſ.eod. & hoc modo poteſt defendi prima pars,tamẽ aduerte,ꝙ Bar.non bene not. hic ex iſta gl.nam alius eſt ſenſus huius glo. quàm intellexerit Bar.prout gl.met infra ſe declarat in gl.mag.in prin. ꝙ ſi lis nõ erat conteſtata cum patre, tunc ante litem cõteſtatam iuſtũ eſt filium repelli,quia tunc nõ poterat perueniri ad ſn̄iam diffinitiuam ꝓ patrem.l.fi.§.illud.C.de tempo.appel.ſed poſt litẽ conteſtatam cum patre iuſtius fuit filium minorem admitti, per rõnem aſſignatam in tex.& ita iſtam gl.intelligunt Mode.
* hic.¶ In ea.gl.ibi ſol.ibi,ad negotia.*iſta eſt communis opi.*† ꝙ mi-
19 nor 25.[d] ann.non poteſt eſſe procurator ad iudicia, ſed bene
d ad negocia, dummodo ſit maior 17.ann. per text.ad literã de vtroque in c.generaliter.§.fi. de procu.in 6.& licèt ſubtiles Vltramon.& cum eis Old.& Cyn.hic tenerent ꝙrium, reſponde

eius

ADDITIONES.

a ¶ Fauetur. Adde eundem Iaſ.in l.de die. 1.reſpon.col.1.& 2.ff. qui ſatiſd. cog. in l.1.nu.10.ff.de eo per quem fac.e it.in l.inter ſtipulantem.§ ſi Stichum.nu. 2.de verb.obl.quibus in locis de hoc latè differit declarans quid in ciui.quid in crim.& dic,ꝙ circa acta medij iudicij, hoc eſt circa probationes facien. non plus fauetur reo,quàm actori,teſte Alex.conſi.68.col. 2.num. 5. lib.3.de quo vide,quæ habentur ad Dy.in c.cùm ſint partium, de regu. iuris. libro 6. MASVER.

b ¶ Exceptio minoris ætatis. Adde Fely.in c.poſt ceſſionem.col.6.verſ.3.declara.de probatio.

c ¶ Quia ſerus. Adde Spec.tit.de acto.ver.item,ꝙ eſt ſeruus. idem tit.de ſta.re. ver.26.Card.in c.ſciſcitatus.de reſcr.in 3.q.in c.conſtitutus.eo.tit.in vlt. col. Abb.in c.tanta.de ſimo.

d ¶ Quod minor 25.ann. Adde Spe.in tit.de procu.in §.1.in ver.item,ꝙ eſt minor.& ibi Bal.in addi.Spe.ver.procurator debet eſſe.Spe.in tit.de aduo.§.1. ver.item,quòd eſt minor.

Source : BIU Cujas

eius fundamento, vt per Bar. hic, & pro eius solu. q᷑ ad hoc, vt minor possit manumittere seruū, sufficiat cā honestatis, quāuis non subsit necessitas, pondera tex. in l. etiam. §. 1. in ver. quib. honestum sit. ff. de manu. vindi. tamen pro opi. Vltramon. con
30 tra communem facit tex. in l. minor. in prin. ff. eo. † vbi in tex. assignat ratio, q᷑ minor 25. ann. non potest esse procu. ad iudicia ad defendendum, eo quia posset restitui in integ. & ipse, & eius fideiussor, ista rō cessat in procuratore ad agendum, de cuius mandato constet, qui nō potest restitui in integ. quia nec lędi, cū sit imputandum domino, qui eum constituit. l. cū mandato. ff. de mino. Secus in procuratore rei ad defendendum, con
31 tra quem fit executio sententiæ. l. Plautius. ff. eo. ¶ † Tolle simile. Stante statuto, q᷑ in c̄ctibus minorum requiratur cōsensus consanguineorum, debet intelligi, qñ contrahit nomine proprio, quo casu pōt lædi. Secus si c̄hat noīe alieno, quia cū imputandum sit ei, qui illum constituit, non requiritur ilia solennitas statuti, ſm Ang. in l. quamuis, in prin. ff. de acq. pos. p̄ text. in l. quæsitum. vbi Lud. & D. Alex. idem tenent. ff. de in ius vocan. Pau. de Cast. in l. cuicunque. §. si ab alio. ff. de instito. quamuis c̄rium, & malè dicat se consuluisse Raph. Cuma. in l. apud Iul. §. fi. ff. ex quib. cau. in pos. ea. quem reprobat. Do. Alex. in d. l. quæsitum. ¶ Huic fundamento respōde dupliciter, q᷑ licèt tex. in d. l. minor. assignet rōnē prædictā, tñ aliam rōnem assignat tex. hic, quia non habet legitimam ętatem, vnde succedit regula, q᷑ qñ in aliqua dispositione militant duæ rōnes finales, licèt vna cesset, si tamen militat alia, habet locum. l. dispositio. §. affinitatis. insti. de nup. gl. in l. si ventri. §. fi. ff. de priuileg. credi. & est text. melior de iure in̄ l. si non lex Aelia Sentia. & ibi Bald. ad hoc no. ff. de hære. insti. ¶ Secundò, & notabilius respondeo, q᷑ rō assignata in d. l. minor. habet locum etiam in procuratore ex parte actoris, cū procurator actoris teneatur eum defendere in cā reconuentionis. l. q᷑ quis, c̄. eo. ¶ Capio gl. in ver. condē natione, quā diuide in quatuor partes. In prima declarat text.
22 In secunda, quæ est ibi, an autē. format qōnem, quæ est, † pone, q᷑ filius minor fuit admissus ad defendendum patrem absentem, contra quem erat lis contest. finito processu, an iudex debebit ferre sn̄iam condemnatoriam contra patrem, an verò c̄ ipsum filium? dubium facit, quia qñ lis est conte. cum domino, si postea comparet procurator, debet ferri sn̄ia c̄ dn̄m, & non contra ipsum procuratorem. l. 1. cum gl. C. de sen. & in-
* terlo. omn. iud. veritas est, *& ita communiter tenetur*, q᷑ debet ferri sn̄ia contra ipsum filium, ex quo plenam defensionem pro patre susceperit, per l. liberto. §. fi. de neg. gest. allegatam in gl. ¶ In tertia, quæ est ibi, si ergo condemnatur, quærit gl. retenta præcedenti opi. q᷑ sn̄ia condemnatoria debeat ferri contra ipsum filium minorem, an minor habebit restitu. in integ. & tenet, q᷑ non duplici rōne, vt in ea habetis. ¶ Ex ista tertia parte gl. colligeno. limitationem ad reg. quam tradit gl. in l. vnica. in gl. fina.
23 post medium. C. si de momen. pos. fue. app. † q᷑ vbi persona minoris legitimatur ad iudicium, non per hoc tollitur sibi beneficium restitutionis in integr. sicut in simili, qñ minor facit con-
24 tractum legitimè cum † authoritate curatoris, & decreto iudicis, non per hoc tollitur resti. in integ. imò propriè tunc habet locum. l. si quidem. C. de prædi. mino. illa regula limitatur per istam gl. qñ minor legitimatur ad iudicium pro se, si autē pro alio, tunc non habet restit. in integ. duplici ratione. Prima, quia tunc repræsentat maiorem. Secunda, quia restitutio non prodesset sibi, sed alij, & ad hoc no. etiam istam gl. Bal. hic in 3. qō. & Pau. de Cast. In quarta, & vlt. quæ est ibi. Item quare succurritur. gl. adhuc retenta prædicta decisione format aliam qōnē, quare minor si defendat patrem, non debet restitui in integr. sicut, quando fideiubet pro patre, dic vt in ea. Iaſ. Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio procurato. vel dilato. debet opponi ante litem contestatam, postea verò non potest opponi, idem etiam est in alijs exceptionibus, nu. 2.*

2 *Aduocatus, qui non opposuit ante lit. contest. excep. procura. si postea vult eam opponere, punitur in vna libra auri.*

3 *Exceptio dilatoria non potest opponi post litem contest. fallit tamen in 16. casibus.*

4 *Instrumenta possunt produci vsque ad sententiam exclusiuè.*

5 *A sententia interlocutoria, quæ continuè grauat, potest appellari etiam post decem dies, quandiu grauamen durat.*

6 *Exceptio dilatoria, qnæ non fuit opposita in causa principali ante litem contestatam, non potest amplius opponi in causa appellatio. dato quòd in causa appellat. nondum sit lis contesta. fallit tamen in 5. casib. nu. 7.*

7 *Si sit appellatum à diffinitiua sententia, aduocatus non tenetur pro eodem salario prosequi, secus si ab interlocutoria.*

LEX XIII.

Ta demum, Exceptio procuratoria debet opponi ante litē contest. postea opponi non potest, ēt in cā appellationis. h. d. Et est multum notabilis, ſm Bar. vt c̄. dicā, & est vnica, & singularis in iure. Et diuiditur in tres partes, prout tria habet dicta. Secunda ibi, quod nec. Tertia ibi, nam
1 si integra. ¶ No. ex ista. l. regulam, † quòd exceptio dilatoria, vel procuratoria debet opponi ante litem contest. postea verò opponi non potest, concordantes sunt in gloss. & rōnem assignat Bar. bene intuenti in l. eleganter. §. si quis post. vbi dixi. ff. de condi. indeb. ¶ Et pondera, q᷑ ista lex notabilius probat, etiam si talis exceptio sit inuenta ob publicam vtilitatem, vt est exceptio
2 militiæ, vt hic iuncta. l. militem. c̄. eo. ¶ † Et adde, quòd aduocatus, qui ante lit. conte. non opposuit talem exceptionem dila-
a toriam, si postea vult opponere, punitur in vna libra auri, [a] q̄ est hodie. 96. ducatorum. tex. est in l. pe. C. de excep. Spe. in titu. de aduo. §. 1. ver. item post. & in tit. de excep. §. 2. ver. porrò. ad fin. ¶ Tertiò pro ampliatione istius regulæ adde, q᷑ idem est in exceptione declinatoria fori. tex. est in c. inter monasterium. de re iud. ¶ Quartò adde idem esse in exceptione pendentię litis, quæ post litem contest. opponi non potest, ſm Bal. in l. peremptorias. in vlt. q. C. sen. rescin. non pos. ¶ Quintò adde idem esse in exceptione præuentionis, quia est declinatoria fori, & debet ante lit. conte. opponi. secundum Bal. in Auth. sed nouo iure. in pe. col. in ver. sed pone in ciuitate Perusij. C. de ser. fug. ¶ † Sextò adde idem in exceptione de delegatione facta vltra vnam dietam, cùm sit dilatoria, ſm Ant. de But. & alios in c. dilectus filius Sarracenus. de rescrip. intelligendo, & limitando, vt ibi p̄ D. Ant. & D. Franc. de Are. in consi. 58. incip. diligenter considera-
tis, in 4. col. in prin. Et adde, quod vult gloss. in c. nonnulli. in ver. vltra duas dietas, de rescri. & gl. in c. cū in multis. in versic.
3 quorum. de rescri. in 6. ¶ † Istam regulā limita. 15. modis. [b] ¶ Pri
b mò, nisi talis exceptio superueniat post litem contesta. l. 2. vbi Bar. & Doc. C. de consor. eiusd. litis. c. insinuante. de offic. deleg. tunc poterit opponi vsque ad primum actum, quo de meritis causæ tractari cœperit, secundum Doc. in d. l. 2. Bar. in l. Pōponius. §. ratihabitionis. in prima oppositione. ff. eo. Bal. hic, & in l. nulla. per illum tex. c̄. eo. & notabilius in d. c. insinuante. per illum tex. limitando, vt per Ray. & Nico. de Neap. in lect. Bart. in l. 2. §. numerum. per illum tex. ff. de excu. tut. ¶ Secundò limita, nisi talis exceptio opponeretur incontinenti post lit. conte. quia paria sunt, vel opponi ante litem contest. vel incontinenti post, glos. in d. §. ratihabitionis. quam hic reputat singularem Imo. in l. ex consensu. §. fi. in 25. col. ff. de appel. sed adde cōcordantem in l. 2. in prin. in versi. nisi post narrationem. C. de iura. calum. tenet Spe. in tit. de satisdatione. §. viso. in ver. debent autem præstari. Inno. in c. pastoralis. de except. Imo. in l. 2. §. prius. de vulg. & pup. quamuis aliter teneant Bal. & Ang. in d. §. ratihabitionis. Ego post istam gl. & istam doc. allegaui octo bona similia in l. edita. c̄. de eden. vbi videas. ¶ Limita tamen ex eo, q᷑ notabiliter tenet Bal. in c. cùm dilectus. in 1. col. de fide instru.
4 † Certum est, q᷑ instramenta possunt produci vsque ad sententiam exclusiuè, vt ibi est tex. An eodem modo poterunt produci incontinenti post sn̄iam? determinat Bald. q᷑ non, motus, quia quando est quæstio de momento, ea, quæ fiunt post, licèt incontinenti, non vñr inesse. l. Thais. §. intra. ff. de fideicom. lib.
c ¶ Tertiò limita, [c] qñ talis exceptio per iguorantiam facti non fuit opposita ante lit. conte. tunc potest opponi post. glo. ordi. in l. error. in ver. facti. vbi Bar. & Doc. c̄. de iur. & fac. ignor. & ibi dixi. Sex alias fal. ponit D. Alex. hic, & cæteri Mod. post eū, videas per te. ¶ Vltra eum limita. 10. qñ est exceptio, quæ si opponatur post litem contesta. quamuis non annullet processum prius factum, tñ impedit in futurum vltra procedi, vt est exceptio excōicationis. c. 1. de excep. in 6. ista potest post lit. conte. contra procuratorem excōicatum opponi, ad impediendum ne in futurum vltra procedat, ſm Pau. de Cas. hic allegantem Bart. in l. eleganter. §. si quis post. & ibi dixi. ff. de condi. indebi.
d ideo hic non pono. Vndecimo [d] notabiliter limita, & est inter omnes

ADDITIONES.

a ¶ In vna libra auri. Adde Pau. de Cast. in l. fi. C. com. de leg. & per Fely. in c. conquerente. in 1. col. de offi. ordi.

b ¶ Comprobat Marsilius in l. 1. §. si quis. vlt. col. 5. ff. de quæstio. extendit, & sublimitat Alex. in l. si mulier. ff. solu. matrim. addidi in d. l. 2. de consor. eiusd. lit. PVRPV.

c ¶ Perusinus in c. cùm cessante. de appel. col. 10. 13. limita. PVRPV.

d ¶ Plenè declarat Fely. in c. accedens. el 2. colum. 4. ver. quarta conclusio, vt lit. non contest. & in c. exceptione. ver. 3. limita. de excep. tangit in c. dilectus, el 2. in fi. de rescrip. PVRPV.

Source : BIU Cujas

omnes valde neceſſaria, in exceptione dilatoria habente grauamen ſucceſſiuum, quæ licèt non ſit oppoſita ante lit. conte. poteſt tamen quandocunque opponi vſque ad ſentẽtiam, qa cùm quotidie grauet, eſt perinde ac ſi eſſet quodammodo nata poſt lit. conteſt. vt eſt exceptio loci nõ tuti, vel ſuſpecti, quæ eſt dilatoria, ita tenet Arch. in d. c. hortamur. 3. q. 9. Bald. in l. peremptorias. in 3. col. C. ſent. reſcin. nõ poſ. Dom. Ant. de But. & alij Canoniſtæ in c. dilectus. ſecundo. de reſcrip. D. Alex. in l. de ætate. in 5. col. ff. ad Treb. & vltra ibi allegata per eum, idem tenent Arch. & Gemi. in c. ſtatuimus. in 2. colu. de offi. deleg. in 6. Bal. in l. eleganter. §. ſi quis poſt. in 3. col. ff. de condi. indebi. Do. Ant. & Imo. in c. exceptionem. de excep. Spe. tit. de citatio. §. 1. ver. quid ſi reus. & in tit. de appel. §. reſtat. verſ. & no. ſecundum Vincen. facit tex. melior de iure in c. ex parte, primo. verſ. quoties. vbi Can. de appel. ¶ †Simile videmus in ſentẽtia interlocutoria, quæ continuè grauat, nam poteſt appellari etiam poſt decem dies quandiu grauamen durat, ſecũdum Spe. in d. verſ. & no. ſecũdum Vincen. & ideo licèt à captura perſonæ, vel à præcepto de capiendo nõ ſit appellatum intra decem dies, tamẽ quia reus ſtando in carceribus dicitur eſſe in ſucceſſiuo grauamine, poteſt quotidie appellare, ſecũdum Bald. in l. 2. in 2. q. C. de epiſ. audien. & in l. 1. circa fi. C. ſent. reſcin. nõ poſ. & eſt optimus tex. in d. c. ex parte, primo. facit, ꝙ dicam in ſequẽti limitatione. ¶ Duodecimò limita in exceptione feriarum, quæ ſi nõ eſt oppoſita ante lit. conteſt. poteſt opponi poſt, ad impediendum poſt, ne alij actus fiant, quaſi habeat ſucceſſiuũ grauamẽ, ita tenet Ang. in l. 1. in prin. & ibi. Dom. Alex. in §. 1. ff. de fer. Imo. in c. fi. de fer. Spe. in tit. de fer. §. fi. verſi. quid ſi reus. ¶ Tertiodecimò limita iſtam regulam, vt procedat quantum ad partem, ſed iudex poteſt & ante, & poſt lit. conte. tales exceptio. opponere. ſecundum Pau. de Caſt. hic, per l. quos prohibet. ff. de poſtul. ſed malè dicit, quia iudex in talib. exceptionib. nõ poteſt ſupplere vltra tempus limitatum parti, gl. eſt not. in l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. eod. & ibi Ang. ad hoc not. & reputat ſingularem, nec alibi melius reperiẽ ſecũdum eum, & dicit idem Ang. in repe. l. ſi vacantia. ad fi. C. de bo. vacan. libro decimo. ſe audiuiſſe in ſcholis Bartol. illam gloſſ. reprobantem aliam gloſſ. in l. querelam. C. de fal. quam etiam Docto. ibi *communiter reprobant*, quæ vult, ꝙ querela falſi licèt non poſſit vltra 20. ann. inſtitui à parte, tamen poteſt per iudicẽ vſque ad 30. ann. facit, quia factum iudicis cenſetur factum partis. l. ſi ideo. ff. de euict. potes ſaluare Pau. de Caſt. in caſu, quem ponit Bal. in l. exceptionem. in 2. col. in ver. ſed reuocatur in dubium. C. de proba. quando iudici conſtaret ex actis, quo caſu iudex ex officio poſſet quãdocunque opponere, diſtinguendo vt ibi per eum ¶ Quartodecimò limita, niſi iudex reſeruaſſet ius opponendi poſt lit. cõteſt. ſecũdum Iaco. Butr. in l. ſi fideiuſſor. in prin. per illum tex. ff. qui ſatiſd. cog. Bal. in d. l. exceptionem. in vlt. col. facit tex. in c. ex conquæſtione. iuncta gl. & ibi Anto. de But. & Pan. de reſti. ſpo. ¶ Quintodecimò limita in tertio comparente ad defenſionem cauſæ pro ſuo intereſſe, quia ex perſona rei poteſt declinatoriam opponere poſt litem conteſ. ſm Inn. in c. capitulum Sanctæ Crucis. in gl. ſua. quæ inci. ſed dices nõne. de reſcri. quem latè ſequitur Ang. in l. vẽditor. in princ. ff. de iudic. ¶ Sextodecimò limita, quãdo eſt exceptio dilatoria, cui ius reſiſtit, puta exceptio ne cõtinentia cauſæ diuidatur, quia poteſt opponi etiam poſt lit. cõteſt. ſecũdum Iac. de Bel. & Alex. in l. nulli. C. de iud. licèt Raph. Fulg. ibi teneat contra, 6 quia debet ſequi naturam aliarum dilatoriarum. ¶ †Secundò no. in ver. quod nec. † ꝙ exceptio dilatoria, quæ nõ fuit oppoſita in cauſa principali ante lit. cõteſt. nõ poteſt amplius opponi in cauſa appellationis, dato ꝙ in cauſa appel. nõdum ſit lis cõte. & ad hoc iſte tex. nõ eſt alibi, ſm Bal. & Pau. de Caſt. ¶ Ex iſto no. & ex hoc tex. infero ſeptem egregia dicta. ¦ Primò infertur ſecũdum Bar. ꝙ per appellationem reſcinditur pronũciatum, & reponitur in eo ſtatu, vt poſſit ea oĩa facere, quæ poterat in cauſa principali poſt litem cõte. ad illum enim ſtatũ reducitur, nõ ad eum, qui erat ante cõteſt. litis, quod eſt tenẽdũ menti ſecũdum Bar. addo Imo. & Pan. in c. ad audiẽtiam. el 2. per gl. ibi, de reſcri. ¶ Secũdò per iſtum tex. infert Bal. hic in vlti. col. ꝙ licèt appel. ſuſpẽdat pronũciatum, & ea quæ ordinant̃ ad ipſum, nõ tñ ſuſpendit lit. cõteſt. nec ea, quæ ordinãtur ante lit. cõteſt. caſus eſt hic, no. Io. Mona. & Io. And. in c. fi. de app. in 6. in nouel. ¶ Tertiò per iſtum tex. limitatur regula. l. ꝑ hanc. C. de tempo. appel. & c. per tuas. de appel. vt procedat in exceptionib. peremptorijs, nõ autem in dilatorijs per hũc tex. ſecũdum Bar. & Doc. hic. ¶ Quartò per iſtum tex. infertur, ꝙ exceptio præpoſterationis ordinis, puta, ꝙ prius cõueniatur principalis debitor ante fideiuſſorem, ſi nõ fuit oppoſita in cã principali, non poteſt etiam opponi in cauſa appel. ſecundum Cy. in d. l. per hanc. in 2. q. & ibi expreſſius Bal. in 5. col. in ver. vel pone exemplum in exceptione præpoſterationis. D. Alex. in conſilio 34. in 4. volu. quod incipit conſultus aliàs in cauſa principali. ¶ Quintò per iſtum tex. infert ſignanter Bal. in c. cũ veniſſent. in pe. col. de iud. ꝙ in cauſa appel. etiam ante litem conteſt. nõ poteſt fieri reconuentio, quæ nõ fuit facta in cauſa principali, quia quod excluditur per lit. cõteſta. in primo iudicio, nõ poteſt amplius repræſentari in cauſa appel. ita dicit eſſe tex. ſolẽnem hic, remittit tamen ſe ad no. per Cy. in d. l. per hanc. & ad no. per Inn. in d. c. 1. de mutu. petitio. ¶ Sextò per iſtum tex. infert Bar. in l. 1. in prin. in pe. q. ff. de act. emp. ꝙ ſi aliquis promiſit factum, vel aliquam rem, & quia nõ fecit, fuit ꝙuentus ad intereſſe, & condemnatus, ꝙ in cã appel. nõ põt præſtando rẽ, vel factum liberari ab intereſſe, per regulam huius tex. ex quo iſtud nõ poterat fieri in cauſa principali, niſi vſque ad lit. conteſt. l. ſi inſulam. ff. de verb. obl. & idem tenet Bal. in l. ſi traditio. in 7. q. C. de act. emp. & in c. 1. §. porrò. ad fi. quæ fuit prima cauſa. benefi. amit. in vſi. feu. & in l. alia. in vlti. col. C. de his, quib. vt indig. ¶ Septimò per iſtum tex. conſuluit Pau. de Caſt. in cõſil. 73. incip. ꝙ in cauſa appellationis nõ poſſit peti compromiſſum &c. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ poſſet peti compromiſſum, antequam aſſignetur terminus ad faciendum teſtes deponere, ꝙ ſi nõ fuit hoc factum in cauſa principali, nõ poterit etiam in cã appellationis peti compromiſſum, dato ꝙ ibi adhuc nõ ſit aſſignatus talis terminus, ſequitur Do. Alex. in l. ſi cauſa cognita. in vlti. col. ſ̃. de trãſact. cum cõcordantijs, quas ibi dedi. ¶ Sed aduerte prædicta omnia procedunt tenendo intellectum Bar- a to. a & *communem ad hunc* tex. quòd in cauſa appellationis non- * dum erat lis conteſta. ſed iſte nõ eſt bonus intellectus ad hunc tex. & litera refragatur, vt ſtatim oſtẽdam, ideo melior eſt intellectus, quem ſentit Raph. Fulgo. hic, ſed nõ explicat. Ego eũ planè referam, nam iſta lex vult dicere, quòd ſicut in cã principali nõ põt poſt litẽ conte. opponi exceptiones dilatoriæ, ita ẽt nõ poſſunt opponi in cauſa appellationis, data paritate terminorum, quando. l. etiam in cauſa appellationis fuit lis conteſt. iſtud dicit clarè tex. ibi, cùm appellatio agitur, nam agi dicitur lit. cõteſt. l. amplius nõ petirum. ff. rem ra. hab. & eſt gl. expreſſa in l. ſi poſtea. in gl. 1. ff. de pecu. quam reputat ſingularem Bald. in c. quoniam cõtra falſam. in 7. colu. de proba. hoc etiam clarius patet, dum ſequitur in tex. nam ſi integra res eſt, hoc eſt, ſi nõdum fuit lis cõte. qui ver. refertur ad vtrũque caſum, & potiſſimè ad caſum appellationis. Iſtum intellectum ſibi aſcribit Lud. Rom. in l. ſi inſula. in 7. col. de verb. oblig. & dicit, quod erroneè aliter allegatur per Doc. Iſtum intellectum etiam tenet Io. de Imo. in c. per tuas. de appel. & dicit Anto. de Alex. hic eſt bonus intellectus, & mihi placet, & fuit de mẽte Bald. in d. cap. cùm veniſſent. in pe. col. in ver. ſed nũquid in cauſa appellationis. vbi videtur intelligere iſtum tex. quãdo ſumus in cauſa appellationis, ſed poſt lit. cõte. ¶ Ex hoc infero cõtra Bar. & alios b hic, ꝙ dilatoria [b] exceptio, quæ nõ fuit oppoſita in cauſa principali ante litem ꝙte. poteſt opponi in cauſa appellationis, antequam lis ꝙteſtetur in ipſa cauſa appellationis, & nõ poſt, & ideo exceptio procuratoria, tu nõ potes eſſe procurator, quia es miles, ſi nõ fuit oppoſita in cauſa principali ante lit. cõteſta. nõ poteſt poſtea opponi durante illa cauſa principali, ſed ea finita, & lata ſentẽtia, ſi in cã appellationis iſte miles denuò cõpareat vt procu. poterit ante litem ꝙteſt. in cauſa appellationis repelli, cùm ſit noua cauſa, & alia inſtãtia. l. cùm apud, vbi Bar. ff. iud. ſol. & hoc modo gñaliter procedit regula. l. per hãc. C. de tempo. appel. quę nõ facit differẽtiam inter exceptiones peremptorias, & dilatorias. facit bene tex. in l. 2. à ꝙtrario ſenſu. ſ̃. eo. nec video, vbi Bar. & Doc. põt colligere in hoc text. ꝙ in cauſa appellationis nõdum eſſet lis ꝙteſt. in illo verſi. ꝙ nec. 7 imò verba repugnant. ¶ †Tenẽdo tamẽ intellectum Bar. & cõmunem ad hũc tex. ꝙ exceptio dilatoria, quæ nõ fuit oppoſita in cã principali, nõ poſſit etiam opponi in cã appellationis, etiam ante lit. ꝙteſt. limita quinque notabilibus modis, vt procedat in appellatione, ſecus in reſti. in integr. impetrata aduerſus ſnĩam, quæ reſcindit ẽt ꝙteſtationẽ litis, & ſic facit, ꝙ tũc exceptiones dilatoriæ poſſint opponi, ſm Bar. in l. fi. C. ſi aduer. Idem iud. per gl. no. ibi, quæ dicit, ꝙ plenius eſt remedium reſtitutionis in integ. quàm appellationis, quæ gl. eſt ad hoc valde notabilis & ſingularis, ſm Bal. in c. cũ Bertoldus. in 2. col. de re c iudi. & in c. ꝑterea. in vlt. col. de dilatio. ¶ Secundò limita, [c] niſi in

ADDITIONES.

a ¶ Vide Decium in materia, extra de appel. PVRPV.

b ¶ Specialiter limita in caſibus, in quibus poteſt dilatoria opponi poſt lit. cõteſt. de quibus in c. paſtora. de excep. ita Fely. in c. cũ Io. de fide inſtru. col. 10. ver. 3. limita. PVRPV.

c ¶ Peruſinus in c. cũ ceſſante. de appel. col. 10. ver. 23. limita. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in cauſa appellationis opponatur exceptio dilatoria, reddens iudicium retrò nullum, vt exceptio falſi procuratoris, quia licèt nõ fuerit oppoſita in cauſa prin. poteſt opponi in cauſa appellationis, ſecundum Bal. hic. in 2. col. per tex. in c. fin. de app. in 6. & iſtud voluit gl. magna hic. Confirmo, quia etiã ſi non eſſet appellatum, & ſententia tranſiuiſſet in rem iud. tamen in ipſa executione ſententiæ poſſet ſemper talis excep. opponi. iſta eſt doct. Bar. in l. j. vbi dixi. C. de iur. & fac. igno. ¶ Tertiò pulchrè limita, niſi exceptio dilatoria bene fuiſſet oppoſita in cauſa prin. ſed per negligentiam non fuit probata, tunc poteſt probari in cauſa appellationis, ita probat tex. in cap. venerabilib. §. ſecus. & ibi Gemi. ad hoc no. de ſententia excomm. in 6. intelligendo, vt ibi in tex. ¶ Quartò limita in termino ſtatuto à iudice ad opponendum exceptiones dilatorias, quia licèt intra illum terminũ pars non oppoſuerit exceptionem dilatoriam in cauſa prin. tñ poterit opponere in cauſa appellationis, per regulam. d. l. per hanc. Secus eſt in termino legali, vt lit. conte. ita loquitur text. hic. & limitat. d. Anto. de But. in c. paſto. de excep. in 5. colum. in ver. quæro an poſt lapſum termini, ſed reprobat Pan. ibi in vlt. col. quia terminus hominis ſuccedit loco termini legalis, ſequitur. d. Alex. hic motus, quia dato, ꝙ non excluderetur vigore termini præfixi à iudice, ſaltem erit excluſus per litis conte. factam in cauſa prin. per iſtum tex. Ego etiam reprobo, quia mitius deberet agi cum termino legali, quàm hominis. l. Celſus, in fi. ff. de arbi. Bart. in l. amplius non petitũ. ff. rem ra. hab. ¶ Quintò limita, niſi talis dilatoria per ignorantiam facti fuerit omiſſa in cauſa prin. tũc poterit opponi in cauſa appellationis, ita probat gl. no. in c. ad audientiam. el 2. in gl. magna circa medium, & ibi ad hoc no. Imo. & Pan. de reſcr. & facit clara ratio, quia tunc etiam in cauſa principali poſſet poſt lite. conteſta. opponi. gl. in l. error. vbi Bar. & Doct. & ibi dixi. C. de iur. & fac. igno. ergo ſimiliter in cauſa appellationis. ¶ Capio gl. 1. in ver. militiæ. quam diuide in duas. In 1. declarat tex. In 2. format quæſtionẽ. Secũda ibi, ſed an idem in quolibet. In ea. ibi, à parte, vel à iudi
a ce. [a] iſtud quod dicit glo. de iudice, videtur mirabile, quia ex quo pars non opponit, etiam iudex non poteſt ſupplere, per regulam. l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. reſponde, ꝙ in caſu de quo loquitur iſta lex de milite cum iſtud reſpiciat publicam vtilitatem. l. militem. §. eo. certè in his, quæ reſpiciunt publicam vtilitatem, iudex poteſt ex officio etiam nemine opponente repellere. glo. in l. 2. §. ſed quia veremur. C. de iuramen. calum. declarat Bar. in d. §. hoc autem iudicium. ſed in alijs exceptionib. procuratorijs reſponde, vt per gl. no. in l. filiusfa. §. veterani. vet. prætermiſſum. ff. eo. ꝙ ideo eſt, quia in lite hoc euenit, & ſic iſtud reſpicit rectitudinem iudicij, ſicut etiam iudex ex officio nemine opponente poteſt libellum ineptum, vel calumnioſum proprijs dentib. lacerare, glo. in l. j. ff. de offi. aſſeſſo. & glo. in c. ſacerdotib. 11. q. 1. ¶ Capio gl. in ver. agitur. quam diuide in quatuor partes. In 1. declarat tex. In 2. colligit vnũ not. ex tex. allegando concordantes, & remouet vnum cõtrarium. In 4. colligit ex text. aliud no. In 4. inducit ad quæſtionem ſab-
3 batinam, & in iſta vltima dic *communiter teneri*, † ꝙ ſi ſit appe. à diffinitiua ſententia, aduocatus non tenetur pro eo. ſalario pro ſequi. Secus ſi ſit ab interlocutoria per l. inuitus. §. eo. ita glo. in l. vnica. & ibi Docto. C. de ſuffra. & in l. fin. ff. de poſtu. & in l. qui proprio. §. item quæritur. in gl. magna. ad fi. ff. eo. gl. in c. Romana. in prin. de teſti. in 6. Spec. in tit. de ſala. §. ſequitur, ver. ſed nunquid aduocatus.

ADDITIO.

a Adde Iaſ. in l. alienam. 2. col. ſ. eo. Alex. ſequitur gl. libr. 1. conſi. 121. viſo proceſſu. col. fi. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata pro procuratore minoris, quamuis non legitimè conſtituto valet; & tenet, licèt contra eum lata non valeret, quod procedit nedum in adulto, ſed etiam in pupillo, & in Eccleſia.*

2 *Iudicium poteſt aliquando claudicare.*

3 *Solennitas certa vbicunque à l. vel ſtatuto in aliquo actu requiritur fauore alicuius, valet actus ſine illa ſolennitate, quando tendit in eius fauorem.*

4 *Pater prohibitus alienare bona aduentitia filij, poteſt tamen alienare pro vtilitate filij.*

5 *Iudicium, quod quis geſſit tanquam procurator, an valeat cùm mandatum erat inualidum, & velit valere tanquam geſtum à coniuncta perſona.*

LEX XIIII.

1 NOn eo minus. † Sententia lata pro procuratore minoris, quamuis non legitimè conſtituto, valet & tenet, licèt contra eum lata nõ valeret. h. d. Et habet duas
1 partes. In 1. ponitur deciſio. In 2. ratio decidendi. Secunda ibi, minorib. enim. Et ratio eſt, quia quo ad acquirendum, & quo ad fauorabiliter geſta, minor habetur pro maiore. l. neque. C. de contrahen. & commit. ſtipu. vt per Cyn. hic. ¶ Extẽde iſtam.
a l. quatuor modis. [a] Primò, vt nedum habeat locum in adulto, de quo loquitur tex. ſed etiam in pupillo, glo. eſt in l. neque tu-
b tores, in glo. pe. §. eo. Bald. Saly. & alij hic. [b] ¶ Secundo extende etiam ſi nemo comparuit pro minore, ſecũdum Doct. hic per rationem. §. relatam, niſi eſſet adeo minor, ꝙ careret intellectu, tunc idem eſſet, quod in furioſo. l. furioſo. & ibi Bar. ff. de re iud. Bal. in l. neque. in fi. C. de contrahen. & commit. ſtipula. ¶ Tertiò extende iſtam. l. ſi minor pro parte obtinuiſſet, & pro parte ſuccubuiſſet, quia ſi capitula ſint diuerſa, valet in fauorem minoris, in alijs capitulis eſt nulla. arg. l. etiam ſi pater. §. j. ff. de mino. & l. ſi ex falſis. C. de tranſac. ſecundum Alb. hic. ¶ Quartò extẽ-
c de ad Eccleſiam, cùm minor & Eccleſia [c] æquiparentur. c. 1. de in integ. reſtitu. glo. & Doct. in l. Imperatores. ff. de re iud. & ita in terminis iſtis *tenent communiter Can.* in c. cauſam. de iud. Imo. in l. quæſitum. ſuper gl. 1. ff. de re iud. ¶ Limita iſtam. l. ſecundũ Bal. in c. 1. in 5. col. de reſcr. vt procedat, quando non fuit oppoſita exceptio minoris, ſed ſi fuiſſet oppoſita, & per iudicem neglecta, ſecus eſſet, & tamen intelligis iſtam. l. quam prius non in
2 tellexiſti, ſecundum Bal. ibi. ¶ † Secundo no. caſum, in quo iudicium claudicat, quia ſi feratur ſententia in fauorem minoris, valet, ſecus ſi in damnum. ſimile in l. pen. ff. quæ ſenten. ſi appel. reſcindan. & illud, quod hic dicitur in iudicijs, procedit etiam in contractib. qui facti cum minore ſine auctoritate curatoris claudicant. l. Iul. §. ſi quis à pupil. & §. ſi quis colludẽte. ff. de act. emp. glo. not. in l. j. ff. de reſcin. vend. ¶ Tertiò vltra alios collige
3 ex hac. l. not. regulam, † quòd vbicunque à l. vel ſtatuto in actu requiritur certa ſolennitas fauore alicuius, valet actus ſine illa
d ſolennitate, [d] quando tendit in eius fauorem, aliàs illud, quod eſt inductum in fauorem, redundaret in damnum, contra. l. quod fauore. ſup. de ll. ¶ Iſtam regulam confirmo ex quinque. ¶ Primò per tex. in l. neque. C. de contrahen. & commit. ſtipul. quem reputat tenendum menti Bal. ibi ad ſtatuta, quæ diſponunt, quòd contractus mulierum non valeant ſine præſentia propinquorum, nam talia ſtatuta intelliguntur de contractib. damnoſis non vtilib. ¶ Secundò facit tex. in l. cum hi. §. eam trã ſactionem. ff. de tranſac. nam licèt lex inducat pro forma & ſolennitate, quòd non valeat tranſactio ſuper alimentis de futuro relictis in vlt. volun. niſi interueniat decretum iudicis cum cauſæ cognitione, tamen valet talis tranſactio vtilis abſque illa ſolennitate. per illum text. ¶ Et glo. & Barto. ibi not. quòd ſi Eccleſia, vel minor vendunt rem immobilem non ſeruata ſolennitate à iure requiſita, valet talis venditio, ſi cedat in vtilitatem Eccleſiæ, vel minoris, idem no. Bal. in l. cõtra iuris ciuilis regulas. in fi. principij. ff. de pact. quamuis contrarium in hoc vltimo teneat idem Bal. in c. 1. de tranſact. de quo vide Cano. in c. 1. de his, quæ fiunt à maio. parte capituli. & glo. not. in c. 1. ne ſe de vac. ¶ Tertiò facit, quod volunt Ang. Imo. & Mod. in l. multum. ff. de acq. hære. Raph. Cuma. in l. more. eo. tit. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ mulier non poſſit ſe obligare ſine conſenſu duorum propinquorũ, quia ſi ſit delata hæreditas mulieri, quæ ſit ſine onere, poterit eam adire abſque dicta ſolennitate ſtatuti. dicit tamen Pau. de Caſt. in d. l. multum, ꝙ aliàs habuit iſtum caſum de facto Floren. ꝙ ita conſuluit, ſed non potuit tantum cantare, ꝙ iudex voluerit pro eo ferre ſententiam, quia neſciuit tũc allegare deciſionem Ang. ¶ Quartò facit gl. no. in l. quæcũque. C. de bo. quę libe. quam Bal. ibi exclamat, & dicit eſſe perpetuò
4 tenendam menti, † ꝙ pater prohibitus alienare bona aduentitia filij, poteſt tñ alienare pro vtilitate filij, quod inducit ad conceſſiones in emphyteuſim factas per Eccleſiam, vt ibi per eum. ¶ Quintò facit glo. in l. 2. ff. de accep. per quam ibi not. Ange. & Imo. ꝙ perſona prohibita obligari ſine certa ſolennitate, poteſt tamen ſe obligare abſque illa ſolennitate, ad fin. conſequendæ liberationis. ¶ Vltimò ex iſto text. not. ſubtiliter dom. Anto. de

ADDITIONES.

a Extende, quinto etiam ſi tutor illegitimus comprobat. Abb. in c. cauſam. el 1. col. fi. de iud. Declarat Ana. conſi. 93. viſo proceſſu inter nob. de dotis. col. 2. PVRPV.

b Et de curatore dato in teſtamento non confirmato, Alex. li. 2. conſi. 3. in fi. & ibi de actis idem. PVRPV.

c Cum minor & Eccleſia. Adde Spe. in ti. de loc. in §. 6. ver. 14. & ſeq.

d Rom. conſi. 453. viſa prin. conſtitutione. Latè Decius conſ. 331. pro reſoluti. col. 2. ver. 2. principaliter. PVRPV.

Source : BIU Cujas

5 to.de Alex.hic probari,† ꝙ non valet iudicium,quod quis geſſit tanquam procura. cùm mandatum erat inualidum,& velit valere tanquam geſtum à coniuncta perſona,patet hic in marito, qui tanquam coniuncta perſona vxoris poteſt agere ſine mandato.l.maritus. ĩ.e.& tñ ſi egiſſet vigore mandati inualidi, non valuiſſet iudicium ex alio capite, quia fuit coniuncta perſo:patet,quia hic ſuſtinetur fauore minoris ætatis. ¶Tu aduerte,ꝙ not.eſt in ſe verum,prout dixi in l.exigẽdi.ſ.eo.ſed iſte tex. malè ponderatur ad hoc,quia non eſt verum,ꝙ in hac.l.maritus ſine mandato potuiſſet agere tanquam coniuncta perſona actoris,cùm in iſta.l. vxor haberet curatorem, vt expreſsè dicit text.quò caſu coniuncta perſo.non admittitur. l.ſenatuſcõ.vbi Bal.no.C.qui accu.nou poſ.dixi in l.exigendi.ſ.eo.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de quota litis etiam eſt in procura. reprobatum, & hæc exceptio eum ab agendo repellit.*
2 *Officium procuratoris debet eſſe gratuitum.*

LEX XV.

1 a ITem. † Pactum de quota litis etiam in procuratore eſt reprobatũ, [a] & iſta exceptio eum ab agendo repellit.h.d. Iſtud vltimũ clarè non dicitur in tex.ſed Docto.ita tenent,& Spec.in titu.de proc.§.j.verſi.item,quod eſt proc.facit.l.ſi remunerãdi.§. Maurus. ff.man. Ratio huius prohibitionis eſt,ne detur materia delinquẽdi,quia procurator,qui taliter pactum feciſſet, vellet obtinere per fas, & nefas, ſm Cyn. hic, & per hoc apparet,quòd non valeret pactum,ſi non eſſet de certa quantitate in caſum victoriæ vltra ſalarium debitum, gl.in l. ſumptus.& ibi Bart.ff. de pact.& Doct.in l.ſi qui. reprobata gl.ibi. C.de poſtu. Spec.in tit.de ſalario.in §.ſi quis.ver.certum. & ibi Io. And.in addi.quæ
2 inci.& no. ¶† Et no.ex tex. ꝙ officium procuratoris debet eſſe gratuitum,facit.l.j.& ij.ff.man.adde,ꝙ eod.modo officium tutoris,& curatoris debet eſſe gratuitũ, & ſic tutor & curator nõ debent habere aliquod ſalarium,quia tutela eſt onus; inſti. de excuſ.tuto.in prin.niſi iudex ex aliqua cauſa in certo actu ſalarium conſtitueret,ſecundum Bar.in l.à tutorib.§.ſi, ff.de admi. tuto.gl.in l.j.§.j.& ibi Bar.ff.man. quantum tamen ad procuratorem,vt cognoſcas,quę actio contra eum detur,diſtingue,vt per Bar.& alios hic,Cyn.in rub.ſ.eo.in 1.q. Bart.in l.j. in prin. in vlt.q.ff.eo.& in l.naturalis.§.pen.de præſcrip.verb.in 1.no.per illum tex.quem Pau. de Caſt. ibi ad hoc reputat ſingularem.per Bar.in l.j.in pen.q.C.mandati.

ADDITIO.

a [*] Reprobatum. Adde,ꝙ eſt prohibitum fauore publico,teſte Neuiz.conſi.21. nu.21.& not.Bar.Caſt.& alij in l.ſumptus quidem. ff.de pact. & dicitur pactũ de quota,quando paciſcitur quis de parte aliqua rei controuerſæ; vt per Bar. ibi,& quando aliquid procuratori ſeu aduocato promittitur, quod immobile ſit:eo caſu,quo promiſſio ſubſiſtit, non valet, niſi in ſcriptis ſit celebrata, tex.in l.vnic.§.quod ſi præd.ruſti.vbi gl.& Bar. C.de ſuffra. & dic, ꝙ aduocatus paciſcens de quota litis,priuatur officio aduocationis, l. ſi qui aduocatorum. C.de poſtul. Quæ omnia plenè examinat Bart. in l.j.ff. de præuaricatio. Guid.Papæ.q.102. Plot.tract. de in lit.iur. §.16.Iaſ. in l.cùm procurator.ff.de ope.no.nun.omnium copioſius Rolan. Caſalen.Senatus præſes meritiſſ.cõſi. 36.num.20.& ſeq.lib.3. & poſt eum.Franciſ. Beci,ibidem Senator.conſi.49. lib.1. MASVER.

LEX XVI.

1 PRocuratorem. † Procurator, vel actor ſine ſpeciali mandato non poſſunt vendendo rem trãsferre dominium.h.d.& vide per te.

SVMMARIVM.

1 *Nemo inuitus cogitur ſuſcipere officium procuratoris, ſecus tamen eſt in aduocato.& nu.2.*
3 *Procurator tenetur appellare,ſed non proſequi appellat. fallit tamen in quatuor caſib. vt infra nu.4.& 10.*
5 *Procurator quantumcunque generalis non poteſt appellare ab executione ſententiæ, niſi habeat poteſtatem appellandi in indiuiduo ab executione.*
6 *Procurator,qui ſuſcepit mandatum in vna cauſa, non tenetur ſe impedire de alia.*
7 *Procurator dicitur inuitus,niſi probetur conſenſiſſe.*
8 *Simplex procurator propter paupertatem excuſatur, ſi non appellauit.*
9 *Paupertas excuſat à proſecutione appellationis, & etiam vt non currant fatalia.*

LEX XVII.

1 NUitus. † Nemo inuitus cogitur eſſe procurator actoris,& q ſuſcepit mãdatum in vna cauſa,nõ cogitur aliam exercere,niſi
a in prima ſuccumbat,quia cogitur appellare; [a] ſimiliter ex parte rei etiam abſentis non cogitur eſſe procurator ad defendendum. h. d. Et quòd iſta pars loquatur in procuratore actoris,patet ex aduerſatiua ſed nec,quę debet denotare diuerſitatem in facto,vt per Bar.in l.hoc amplis.§. de his autem, cũ
2 ſi.ff.de dam.infe. ¶† Not. quòd nemo inuitus cogitur ſuſcipere officium procu.ſecus in aduocato.l.j.§. ait prætor.el 1.ff.de poſtula.& l.prouidendum.verſi.ſi quis verò monitus.C.de poſtu. & duplicem rationem diuerſi.aſſigna,vt per Bald.hic in primo no.¶Item ſecus eſt in Doctore, qui poteſt inuitus cogi ad conſulendum.l.in ſacris, vbi gl.& Bar.no. C.de proxi.ſacro.ſcrinio. lib.12.dixi in l.eum qui.ſ.eo.Fallit iſta. l.in procuratorib. palatij ſolitis operas locare,ſecundum Raph.& Pau.de Caſt.hic,Imo. in l.damni.j.§.ſi is qui.ff.de dam.infe.quicquid ibi teneat Ludo. Rom. & dubitat d. Alex. hic, Item fallit fauore reipu. vel fiſci, argu.l.hi qui ad ciuilia. C.de app. & l.ſi magiſtratus.ff.de mune. & hon.ſecundum Sal.& dom.Alex.hic. ¶ Secundò not.ex hoc
3 tex. † quòd procurator tenetur appellare, ſed non tenetur appellationem proſequi, tamen iſtud vltimum non clarè deciditur in hoc text. ſed in c. non iniuſtè. de procu.& in l.ſi actor.C. eo. ¶Tu no. ex his, & ex hoc tex. correlaria duo,primò, quòd procurator appellando non fit dominus litis, & ita vide Bald. in l.dominus litis.C.de app.ſecundò collige, quòd appel. eſt de appenditijs cauſæ princ. ſed non proſecutio app. ratio diuerſi. eſt,quia appellatio interponitur coram eo.iudice,ſed proſecutio fit coram diuerſo.l.cùm apud Sempronium. ff.iud. ſol.Limita iſtum text. dum vult, quòd procu.tenetur appellare niſi ſit conſtitutus ad vnum actum,puta ad audiendum ſententiã. l.liberto.§.litem.ff.de neg.geſt.ſecundum Io.And. & Imo.in d. c.non iniuſtè,ſaluo niſi ſit actus, in quo ſubſtantiatur totum iudicium,puta ſi ſit conſtitutus ad litem conteſtandam,nam debet appellare.l.qui procuratorem dat.ff.eo.quę eſt ad hoc ſing.
4 ſecundum Bal.in c.Nicolao. in fi.de appel. ¶† Item quod dixi, quòd procurator non tenetur appellationem proſequi, limita quatuor modis. Primò in appellatione ab interlocutoria,ſecũdum Bart.& alios hic,& Bar.in l.non cogendum.in fi.ff. cod. & in l.cùm procurator.in fin.prin.ff.de ope.no.nun. Saluo niſi appel.ab interlocutoria veniret tractanda in loco remoto, ſecundum Sal. *& communiter Mod.* hic,& Spec. in titu. de appel. in 2. parte. in verſicu. illud. Innocen. in d. c. non iniuſtè. facit bene text.in l.ſed & hæ.§.non ſolùm.in ver.eadem prouincia.ff. eod. & text.in l.ſancimus,el 1.in verſi.eo.duntaxat loco. C.de aduo. diuerſor.iudicio. quod diligenter not. pro appellationib. ab interlocutorijs, quæ quotidie fiunt ad Romanam curiam. ¶Secundò fallit in procuratore generaliter conſtituto ad omnes cauſas, vt per Bart.& alios hic,& infra dicetur.¶Tertiò fallit in tutore & curato. l.j. C. vt cau. poſt pu. tu. adſit. & d.l. ſi actor. Specu.in titu.de procu.§.j.verſic.& breuiter.ratio eſt,quia mandatum eorum eſt generale ad omnes res,& ad omnia loca extenditur, ſecundum Cyn. & Pau. de Caſt.hic. ¶Quartò limita in cauſa reſtitutionis in integ. quam bene procurator tenetur proſequi.l. proprio. §. procurator, vt in cæteris. ff.eod.alleg.in glo. ratio eſt, quia debet expediri coram eo.iudice. l.prætecti. & l.illud. ff. de mino. ideo cenſetur eadem cauſa, ſecus in appellatione,vbi perſona iudicis,& tribunal mutantur, vt prædixi. ¶† Not. tamen ad materiam, quòd non poſſet procurator
5 appellare ab executione ſententiæ,dato,quòd eſſet generaliter conſtitutus ad omnes lites,& cauſas tam præſentes,quàm futuras,etiam cum poteſtate appellandi ab omni ſententia, ſed eſt neceſſe, ꝙ in indiuiduo habeat poteſtatem appellandi ab exe-
b cutione, & ratio eſt, [b] quia qui appellat ab executione ſententiæ,& ſuccũbit,debet puniri pœna.50.lib.argenti.l.ab executione.C.quo.appel.non reci.& procurator non poteſt facere dñm incidere in pœnam,niſi in indiuiduo habeat ſpeciale mandatũ ad hoc.l.3.§.ſi procurator,vbi Bar.& alij.ff.quod quiſq; iur. no. Barto.in l.ſi procurator.in prin. vbi dixi.ff.de condi.ind.& ita in iſtis

ADDITIONES.

a Et adde Bal.hic limitantem cle.appellanti,Præpo. in c.vt debitus.col. antep. in 12.requiſito.de app. PVRPV.

b Idem Ial.in l.ſi procurator.col.j.ff.de condi.inde.Fely.in c. quod ad conſultationem,col.13.de re iu.Ang.vbi ampliat.in §.præterea,col.19.inſti.de exce. no.Dec.in c.nouit.col.pe.de appel.vbi addo. PVRPV.

Source : BIU Cujas

iſtis terminis tenet Ange. de Aret. in l. ab executione. in prin. 3. col. ff. de app. vbi dicit, quod habuit de facto, & ꝙ ita obtinuit,
6 all. Ang. in conſi. quodam, quod non inuenio. ¶† Tertiò not. ꝙ procurator, qui ſuſcepit mandatum in vna cauſa, non tenetur ſe impedire de alia, & ſic non cogitur mandatum prorogare. accedat doctri. quæ colligitur ex gl. ſolenni in cle. ſæpè. ad fin. in ver. partib. de verbo. ſigni. ꝙ in iudicialib. qui conſentit tacitè in vno actu, nõ conſentit in alijs, & illam gl. ad hoc multum no. Pan. in c. quoniam. in vlt. col. de prob. & in c. præſentium. in 4. col. de teſti. & in c. ſi quis ⁊. in 26. col. de ſo. compe. ¶ Accedat alia regula Inno. in c. cùm veniſſent, circa fi. de teſti. d. Anto. de Butr. in c. olim. in 11. col. de cenſi. ꝙ cauſata renunciatio in vna inſtantia non nocet in alia. ¶ Glo. 1. in verſi. inuitus. eſt clara. ex qua habes, ꝙ procu. dicitur inuitus, niſi probetur eum conſenſiſſe, & ideo dicunt Bald. hic in 1. q. & Pau. de Caſt. † ꝙ ſi in in-
7 ſtrumento dicatur, talis conſtituit Titium procuratorem ſuũ ibi præſentem & intelligentem, per iſta verba non colligitur procuratorem conſenſiſſe, niſi dicatur, & acceptantem, limita trib. modis, vt per Pau. de Caſt. & d. Ale. hic. ¶ In gl. 2. in ver. nec eandem. Bar. reſpondet ad. l. eum qui. ſ. e. ꝙ loquatur in tutore vel cura. non autem in procuratore. nam tutor & cura. bene poſſunt cogi inuiti ad acceptandum onus tutelę. vel curæ, quia eſt munus publicum. Sed malè intellexit Bart. quia iſto modo. d. l. eum qui. nihil faceret ad iſtum tit. vnde intellige illam l. ꝙ ẽt loquatur in procuratore, ſm Ang. & Ful. & Pau. de Caſt. hic, iõ aliter reſponde, ꝙ illa. l. loquitur poſt ſuſceptum officiũ, & tũc cogitur, vel precisè, vel cauſatiuè, vt ibi dixi, hic autem loquimur ab initio, & re integra. ¶ Capio gl. in ver. extendere tex. quã diuide in duas. In 1. declarat, & per viam limitationis remouet vnum ⁊rium. In ſecunda opponit referendo opin. Pla. per tria
8 fundamenta, quib. reſpondet, & bene. Secunda ibi, ſed vr̃. ¶†Ex prima parte habes duas concluſiones, prima eſt, ꝙ ſimplex procurator propter paupertatem excuſatur, ſi non appellauit, per textum in l. ſi procuratorem. §. ſi ignorantes. ff. manda. alle. in gl. iſtam concluſionem reprobat Bar. nam cùm appellatio fiat vi ua voce l. litigatoribus. C. de appel. l. j. in fi. & l. ij. vbi latè Bart. ff. eo. certè non poteſt eſſe tanta paupertas, quę poſſit excuſare ab appellando in voce; imò nec poteſt eſſe tanta paupertas, quæ debeat excuſare ab appellando in ſcriptis, cùm illa ſit minima impenſa, & ſic non eſt vera ſolutio Sal. d. Ale. hic, Ricar. Malũ. & Ful. ibi. & Can. in c. non iniuſtè. extra eo. Reſpõdet gl. & Bar.
9 quòd iſte tex. debet intelligi de proſecutione appellationis, † nã paupertas bene excuſat, ſi appellationẽ non proſequatur: imò facit, vt non currant fatalia. i. tempora data ad proſequendam appellationem, gl. in c. ſi ægrotans. 5. q. 3. & in c. cùm dilecti. de dolo & contu. Inno. in c. ex ratione, de appe. Bal. in l. fi. C. de cõdi. inſer. & in l. acceptam. in 22. q. C. de vſur. & in c. ſi qui teſtiũ. in fi. de teſt. facit in arg. tex. in l. cum non facile, & quod ibi Bar. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. & dicit Bal. in l. 2. §. ſi quis in iudicio. ad fi. ff. ſi quis cau. ꝙ Guil. de Cu. euaſit quendam pauperem à à pœna furcarum, quia appellauit, & propter paupertatem nõ erat proſecutus. ſicut excuſatur, qui ratione paupertatis non fa cit proteſtationem, ſecundum Bal. in c. 3. de reſc. tamen text. in d. §. ſi ignorantes. propriè vr̃ loqui de actu appellandi, patet in
10 ver. prouocauerunt. non autem de proſecutione appellationis, & tunc oportet reſpondere diuinando, vt per Bart. ¶ Secunda concluſio gl. eſt, † ꝙ ſimplex procurator quamuis teneatur ap pellare, non tamen tenetur appellationem proſequi, in hoc diſtingue tres caſus, vt per Bar. hic, & in l. furti. §. ſed & ſi furti. & §. ſi quis alieno. ff. de infa. & in d. §. ſi ignorantes. iunctis limitatio nib. quas dixi in tex. ¶ Glo. fi. ver. ſed nec. vr̃ ponere quatuor intellectus, ſed ſunt duo tm̃ principales, & iſta gl. tota eſt facta timore cõtrarij. Nam tex. vr̃ velle, ꝙ procurator, qui accepit mãdatum ad agendum in vna cauſa, non tenetur extra illam cauſam ſe impedire, adeo ꝙ nec defenſionem ſubire compellitur, ratio, quia ſatis eſt, ꝙ fidem ſuſceptam in cauſa in qua promiſit impleat. iſtud eſt contra regulã, quæ habet, ꝙ procurator actoris in vna cauſa tenetur eum defendere in alia cauſa penitus diuerſa. l. actionem. ff. e. l. ſeruum quoque. §. publicè. & l. mutus. §. pœnam. ff. eo. ergo vr̃, ꝙ iſte tex. malè dicat in verſi. ſed nec defenſionem. iſta oppoſitio procedit tenẽdo primum intellectũ, qui fuit Antiquorũ, ꝙ tota iſta l. loquatur in procuratore actoris, & tunc gl. conatur trib. modis reſpondere, & reſponſiones impugnat, & bene. ¶ Ideo teneas ſecundum principalem intellectum, ſecundum quem contrarium nihil obſtat, quòd iſta l. in principio loquatur in procuratore actoris, poſteà in ver. ſed nec, loquatur in procuratore rei. ¶ Et ita diuide iſtam glo. in 2. partes prin. In 1. ponit intellectum Antiquorum, quòd tota iſta l. reſpondet trib. modis. Et ita ſubdiuide primam partem in tres particulas. In 2. quæ eſt ibi, tu dicas, glo. ponit ſecundum intellectum verum. deinde ſubdit, quòd in hac. l. ponantur quinque caſus, & quòd in j. & vltimo loquitur ſine mandato. vult dicere, ꝙ loquitur, quando procurator noluit mandatum acceptare, ſed in alijs trib. acceptauit mandatum. quos caſus pone in
1 ſpecie, vt per Bal. hic in j. no. Iaſ. Pad.

SVMMARIVM.

1 *Lex generaliter loquens recipit reſtrictionem de habilitate.*
2 *Mater non admittitur in iudicio ad defendendum etiam filium pupillũ: fallit tamen in multis caſibus.*
3 *Mulier in caſibus, in quibus admittitur ad procur. an debeat renunciare Velleia.*
4 *Mater admittitur pro filio in cauſa appell.*

LEX XVIII.

ALienam ſuſcipere. Mater non poteſt filiũ pupillum in iudicio defendere, quia virile officium
1 eſt, ſed debet ei tutorem petere. hoc dicit. ¶† No. ex iſta l. ſubtiliter ſecundum d. An. de Ale. hic, ꝙ licet l. generali-
a ter dicat, ꝙ quilibet admittitur [a] ad defendendum præſtita ſatiſdatione. l. exigendi. ſ. eo. & hoc ſit inductum ob publicã vtili-
b tatem. [b] l. ſeruum quoque. §. publicè. ff. e. tamen recipit reſtrictionem ad perſonas habiles, vt hic, & l. quia abſente. ſ. e. quod
* eſt de directo contra regulam Bar. *communiter approbatam* [c] in l.
c ſi quis in graui. §. vtrũ. per illum tex. ff. ad Sena. Syl. & in l. j. §. nũciatio ex hoc. ff. de ope. no. nun. ſequuntur Gul. Bal. Sal. & Mod. in l. filiusfam. ff. ſi cer. pet. Bal. in l. j. in fi. C. de preci. impe. offeren. Saly. in l. 2. in 3. col. vbi not. limitat. C. de noxali. d. Alex. in l. ſi ab hoſtib. §. j. in j. col. vbi alio modo limitat. ff. ſol. mat. ¶ Tu reſpõde, quòd iſti tex. nihil obſtant, quia loquuntur vbi vertitur publica vtilitas ſecundariò, nam quòd quilibet admittatur ad defendendum, eſt principaliter vtilitas priuata, ſed ſecundariò eſt publicæ vtilitatis, vnde attenditur, quod principaliter agitur. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. ſed regula Bart. & Docto. in locis præal. procedit, vbi vertitur vtilitas publica principaliter, non autem ſecundariò, quòd quando ſit, declarat idem Bar. in l. j. ff. ſol. matri. magis obſtat tex. in l. de pupillo. in prin. iuncta. l. præ-
2 cedenti. & ſi præcedentis. ff. de ope. no. nun. ¶† Secundò not. ex
d tex. quòd mater non admittitur [d] in iudicio an defendendum etiam filium pupillum, ratio ponitur in tex. vt dicit gl. quia debet ei petere tutorem. Vnde à ceſſante ratione iſta l. limitatur
* in filiofam. maiore, abſente, & indefenſo, *ſecundum communiter Doct.* hic. poſt gl. & Doct. in l. fœminas. ff. eo. in l. j. in fi. ff. de appel. reci. & ita declaratur tex. in l. 2. ad fin. ff. ad Velleia. licèt omnes ita tranſeant, mihi non placet, quia iſta l. loquitur etiam in filio maiore, patet, quia poſteà conditionaliter dicit, ſi pupillus eſt. Secundò, & fortius, quia ratio quare mater nõ admittatur, non eſt, vt dicunt gl. & Doct. quia debeat petere tutorem, ſed ratio eſt in tex. quia eſt virile officium, & non muliebre, quæ ratio militat vtroque caſu. ¶ Secundò limita iſtum tex. ſimiliter à ceſſante ratione huius tex. quando non poſſet per tutorem cõſuli, ſm Bar. & alios hic. ¶ Tertiò limita, qñ mater vellet venire ad plenam defenſionem totius cauſæ, tunc non poſſet, vt hic, ſed ad vnum articulum, puta ad allegandum cauſas abſentiæ filij, bene mater admitteretur, ſecundum Bald. hic, ſic intellige Barto. in l. 2. ad fin. per illum text. C. de nego. geſt. qui aliàs malè diceret contra iſtum tex. ¶ Quartò limita iſtam l. dum vult, ꝙ mulier non poſſit eſſe procuratrix, ſi ei opponatur ante lit. con teſta. aliàs ſecus. glo. eſt ordinaria in l. ita demum. in glo. 1. ſup. e. ¶ Quintò limita, quando deberet procedi ſecundum æquita-
e tem, vbi non attenduntur apices iuris, [e] ſecundum Bart. in l. ſi fideiuſſor cõuentus. §. quędam. ff. man. nã iſta exceptio, tu non potes eſſe procuratrix, quia es mulier, eſt de apicib. iuris. ita expreſsè dicit gl. in d. §. quædam. patet, quia non concernit veritatem facti principalis, nec merita cauſæ, ergo dicitur eſſe exceptio de apicib. iuris. ſecundum Bar. in l. cũ quis. ad fi. C. de iur. & fac. ign.

ADDITIONES.

a Quilibet admittitur. Adde gl. fi. in c. conſtitutus. de procu. Inn. in c. venerabilis. de religio. domi. in glo. 2. in c. ſuper his de accu. Docto. in c. non ſolent. 2. quæſtio. 7.

b Et idem in alio coniuncto. Alex. in d. l. exigendi. colum. 2. verſic. 11. vbi addo. PVRPV.

c Approbatam. de qua vide Dec. in l. ſeruus ff. de reg. iur.

d Mater non admittitur. Adde Doct. in l. j. ff. de appella. reci.

e Apices iuris. Adde l. ſi fideiuſſor conuentus. ff. man. gl. 1. in prin. in cle. Romani. de iureiu. Archi. in c. non nos. 40. diſt.

Source : BIU Cujas

facign. & in l. j. ad fi. ff. de condi. inde. ¶ Et dicit Bald. in c. 1. in 2. col. de conſti. quòd apices iuris videntur, quicquid bonam fidē non tangit, ſed extrinſecus vētilatur. ¶ Hinc infertur in ſpecie, quòd cùm in curia mercatorum procedatur de æquitate, non attentis apicib. iuris, ſecundum Bar. in d. l. ſi fideiuſſor conuentus. §. quædam. in d. l. cùm quis. & not. Bal. & Sal. in l. ſi pro ea. in vlt. col. C. manda. certè in curia mercatorū mulier poterit eſſe procuratrix. ¶ Hinc etiam videtur poſſe inferri, ꝙ cùm in foro canonico procedatur de æquitate non attentis iuris apicib. ca. cùm deputati. vbi glo. j. de iudi. ꝙ in foro canon. mulier poſſit eſſe procuratrix. ¶ Tolle bonum ſimile, in exceptione excuſſionis, quæ cùm ſit de apicib. iuris, ſecundum gl. in l. ſi mancipiū. §. j. ff. de euic. per rationem prædictam non habet locum in foro can. ſecundum Bal. in d. l. ſi mancipium. §. j. in lectu. antiqua, quem ſequitur Lud. Rom. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſol. matri. vbi per hoc dicit ſe conſuluiſſe, quòd idem ſit in iudicio dotis: in quo proceditur de æquitate, ꝙ vltimum reprobat ibi d. Ale. in 19. col. & ſeq. ſed iſtam vl. limitationem non audeo firmare, quòd mulier poſſit eſſe procuratrix in foro cano. cùm ſpeciale ſit in Abbatiſſa, vt ſtatim dicam. ¶ Item, quia dicit no. Archi in c. ſcriptum. 6. q. 3. ꝙ in cauſis, in quib. vertitur periculum animarum, non debent attendi apices iuris, vt in cauſa vſuraria, ergo per hoc oſtendit, ꝙ non indiſtinctè de iure canonico repellā tur apices iuris. cogita tamen. ¶ Item conſidera, ꝙ iſta l. fundat ſe ſuper honeſtate, & reuerentia: nam inhoneſtum eſt mulieres verſari in foro, vt hic. & l. maritus. ℨ. e. certè iſta ratio videtur mi litare in omni foro, etiam mercantiæ. ¶ Sextò potes limitare in cauſis, in quib. vertitur periculum animæ, puta in repe. vſurarum. per dictum Arch. proximè relatum. ¶ Septimò limita in Abbatiſſa, quę pro ſuo monaſterio poſſet eſſe procuratrix. c. cū dilecta. circa fi. vbi Can. de confirma. vti vel inuti. ¶ Octauò limita [a] in iudicio voluntariæ iuriſd. l. j. §. illud quoque, & ibi ad hoc no. Bal. C. communia de manu. ¶ Vltimò limita, quòd licet mulier [b] non poſſet eſſe procuratrix ad iudicia, tamen poteſt eſſe ad negotia. ſecundum Alb. de Ro. hic, Ioā. An. in addi. Spec. in tit. de procu. §. j. circa prin. & eſt tex. in l. ſed & ſi quis. §. parui. ff. de inſtito in l. 3. § j. de neg. geſt. in l. idemque. §. ſi cui mā dauero. verſi. ſi mater. ff. manda. ¶ † An autem iſtis caſib. ſpecialib. quib. mulier admittitur, debeat renunciare Velleiano, Bart. tenet, quòd ſic, per tex. cui non poteſt reſponderi, in Auth. matri, & auiæ. C. quando mu. tute. offi. fun. poteſt, & ſequūtur Bal. & Sal. hic, licet Pau. de Caſt. & alij Mod. teneant contrarium, per doct. gl. quæ bene facit in l. exigendi. ℨ. eo. ſed ad text. Barto. malè reſpondent, quòd loquatur, quando mulier de iure ſpeciali admittitur, cùm etiam nos loquamur in caſib. ſpecialib. ℨ communem regulam. ¶ Capio gl. in verbo tutorem pete. quā diuide in quatuor. In j. declarat tex. In 2. remouet vnum cōtrarium. In 3. per viam quæſtio. remouet aliud contrarium. In 4. colligit aliud notabile ex tex. Secunda ibi, ſed licet nō audiatur. Tertia ibi, ſed quæritur. Quarta ibi, item no. etiā quibus cauſis. ¶† Ex ſecunda parte habes, quòd mater licèt non admittatur pro filio in j. cauſa, tamen admittitur in cauſa appellationis: rationem diuerſitatis aſſignat Bar. ſm Iac. But quæ falſa eſt, ſecundum Bal. & alios, quia etiam in cauſa appellationis non poteſt procedi contra minorem indefenſum. l. ſi præſes quaſi deſertā. C. quomodo, & quando iudex. tu reproba ex alio, quia Barto. præſupponit, quòd in d. l. j. in fi. ff. de appel. recipien. filius eſſet minor, ꝙ nullatenus apparet in illo text. vnde plana ratio eſt, ſm Cyn. Sal. & Mod. quia cauſa appellationis eſt magis præiudicialis, cùm ea ceſſante non ſubſit aliud remedium ordinariū: non ſic eſt in cauſa principali, vbi ſubeſt remedium appellationis. ¶ In ea. ibi, quia eis poteſt conſuli per tutores. licèt omnes ita tranſeant, ego dubito, quia ratio huius tex. non eſt, quòd mater non admittatur pro filio, eo quia poſſit petere tutorem, vt dicunt gl. & Doc. ſed ratio in tex. eſt, quia eſt virile officium. & ſi dicis, quòd ſunt duæ rationes, dicas aliud, quia qñ adſunt duæ rationes, licèt vna ceſſet, tamen ſi militat alia ratio, militat adhuc diſpoſitio. gl. in §. affi. inſti. de nup. gl. in l. ſi ventri. § fi. ff. de priui credi. & eſt tex. in l. ſi non lex Aelia Sentia. & ibi Bal. no. ff. de hære. inſtit.

ADDITIONES.

a Limita octauò in muliere procuratrice in rem ſuam. l. quia abſente. ſup. eod. PVRPV.

b Licèt mulier. Adde tex. & gl. in c. non ſolent 2. q. 6. & per Doct. in c. de crimine, & ſeq. 15. q. 3.

* Et vide, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. quæſitum. ff. de in ius voc. Mathef. ſingu. 98. Ro. ſingu. 691. Dic, ꝙ fœmina non poteſt eſſe procuratrix, niſi pro affinibus, & cum cauſæ cognitione, l. fœminas. ff. de procu. l. fœminæ. de reg. iur. nec ēt pōt defendere filiū pup. ſed ei tutorē petere debet, l. alienā. hoc tit. fallit, quo ad appellan. & appel. proſequen. l. j. iuncta gl. ff. de appel. recip. Caſt. hic. MAS.

LEX XIX.

1 SI pretium. † Venditio facta per geſtorem nō nocet domino, qui non cōſenſit nec ante, nec poſt, tñ pretium in eius vtilitatem cōuerſum, dominus reſtituere tenetur. hoc dicit. Et cū hoc vltimo concordat l. emptor. ff. de rei ven. Et per iſtum tex. dicit Pau. de Caſt. ſe proximis dieb. conſuluiſſe in q. de facto, cùm executores teſtamenti pro ſoluendis legatis, & pro ſatisfaciendo creditorib. hæreditariis vendiderūt vnū fundum hæreditarium, non ſeruata debita forma, certum eſt, ꝙ hæres poteſt illum fundum vendicare, ſecundum Bart. in l. alio. ff. de alimen. & cib. leg. certè tenebitur reſtituere pretium emptorib. ex quo erat verſum in vtilitatem hæreditatis, per iſtū tex. Adde Bal. in terminis de executorib. in l. 2. C. de vxo.
2 mi. per illum tex. cum gl. ¶† Secundò no. ex tex. iuncta glo. quæ dicit furtum hic eſſe commiſſum. limitationem ad l. inciuilem. C. de fur. niſi pretium fuiſſet verſum in vtilitatem domini. facit l. ij. vbi Bar. & Doct. C. quod met. cauſa. ¶ Tu potes ſecundò no tabilius limitare, ſecundum Ho. in ſum. in tit. de pœni. & remiſ. §. ſi ver. quid ſi emit rem deprædatā. quem ſequitur do. Barth.
* Vero. in cautela. 25. * & ibi tertio modo limitat per text. in l. mulier in opus ſalinarum. ff. de capti.

* Aliàs, xj.

SVMMARIVM.

1 *Non refert procu. an à principio conſtituatur, an poſt lit. conteſt.*
2 *Dominium rei corp. licet non poſſit eſſe penes duos inſolidum: tamen ius incorporale, vt eſt ius litis, bene poteſt eſſe penes duos inſolidum.*

LEX XX.

1 NIhil arbitramur. † Nō refert, an procurator à principio conſtituatur, an poſt lit. conte. h. d. Dubium faciebat, via quam elegiſti, hæc tibi pateat. l. l. ſi mulier. §. fi. ff. quod me. cauſa. ¶ Gl. 1. diuiditur in 2. In j. gl. comprobat per 5. veram eſſe æquiparationem tex. ſ. ex facultate conſtituendi, conueniendi, cauendi, ſententiandi, & euitandi infamiam. In 2. quæ eſt ibi, porrò differunt. videtur ponere differētiam, ex qua reſultat tacita obiectio contra tex. ¶ In iſta vltima dic, ꝙ imò non eſt differentia, quia etiam procurator conſtitutus poſt lit. conte. per primum actū, quem fecerit, qui habetur pro lit. conte. conſtituetur dñs litis, vt no. Bar. in l. nulla. per illum tex. ℨ. eo. & in l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. eo. ergo tunc poterit alium ſubſtituere. *ita tenent communiter Doct.* hic, licet Bar. & Ang. teneāt contrarium. quia ex quo per lit. conte. principalis eſt effectus dominus litis, certè alius non poteſt poſteà fieri dominus litis, quia duo inſolidum domini eſſe non poſſunt, niſi reuocarentur omnia acta, iuxta gl. in l. mutari. ff. eo. vel niſi dominus cederet ius inſtantiæ procuratori, vt hic plenius per Bar. ¶ Sed reſponde fundamēto Bar. tripliciter. Primò ſm Bal. ꝙ non eſt inconueniens dominiū litis eſſe apud duos inſolidum, ſicut qñ conſtituuntur duo procuratores. l. in cauſæ. §. j. ff. eo. ¶ Secundò reſponde, ſm Ful. ꝙ eo. tēpore duo non poſſunt eſſe dñi eiuſdem litis inſolidum, ſed bene diuerſo tempore, vt eſt hic, nam dominus conteſtando litem effectus eſt dominus litis, poſtea conſtituendo procuratorem, in eum tranſfert dominium huius litis, vt patet hic in tex. in verbo, trāſitū fecerit. ¶† Tertiò reſponde ſm Pau. de Caſt. ꝙ dñium rei
2 corporalis non poteſt eſſe penes duos inſolidum, ita procedit fundū Bar. ſed ius incorporale, vt eſt hic ius litis, bene poteſt eſſe apud duos inſolidum, ſicut ſeruitus prædialis l. viæ. ff. de ſer. no. in l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de ver. ob.

SVMMARIVM.

1 *Maritus poteſt agere pro vxore ſine mandato.*
2 *Affinis admittitur pro affine ſine mandato.*
3 *Idem iudicamus de principio, quod de deſcendentib. à principio.*
4 *Si quis accepit emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis, per dictionem filijs, fœminæ non veniunt.*
5 *Appel. liberorum generalior eſt quam filiorum.*
6 *Matrimonium putatiuum, reſpectu mulieris, habet priuilegia, quæ habet verum.*
7 *Si maritus egit nomine vxoris, non tanquam coniuncta perſona, ſed vt procurator vxoris, ſi poſtea non appareat de mandato, vel non ſit legitimum, an iudicium ſuſtinebitur ex alio capite tanquam coniuncta perſona.*

Maritus

8 *Maritus tanquam coniuncta persona non solùm potest agere pro vxore, sed etiam potest facere omnia, quę requirunt speciale mandatum.*
9 *Mulier si concedat marito mandatum in una causa, videtur prohibere, ne in alijs agat tanquam maritus.*
10 *Quod in vno conceditur, in alio prohibetur.*
11 *Vxor potest habere bona triplicis speciei.*
12 *Si maritus sciente, & patiente vxore per multos annos administrauit bona, puta hæreditatem delatam vxori constante matrim. facit, vt censeantur paraphernalia.*
13 *Bona parapher. poßunt repeti ab vxore à marito, etiam constante matrimonio.*
14 *Bona parapher. non gaudent priuilegijs dotis.*
15 *Maritus vel eius hæredes sol. mat. tenentur nedum ad restitutionem rerũ parapher. sed etiam ad fructus extantes, & etiam ad æstimationem eorum, qui consumpti sunt, nisi fuerint industriales, vel consumpti in communem vsum de expressa voluntate vxoris.*

LEX XXI.

1 MAritus citrà. † Maritus potest interuenire in iudicio pro vxore sine mandato, præstita satisdatione; sed non vltra mandatum, ideo si habuit mandatum ad vnã causam, in alijs non potest interuenire, quasi tacitè prohibitus.
a hoc dicit. ¶Not. ꝙ maritus [a] potest agere pro vxore sine mandato, sic & alibi, vbicunque protestatio, vel denunciatio debet fieri vxori, tantum importat si fiat marito. l. aut, qui aliter. §. sed & seruius, vbi glo. no. ff. ꝙ vi aut clam. ideo emphy. vxoris, qui priuaretur iure suo, si alienaret sine licẽtia domini, si denunciat marito, sufficit, acsi denunciasset vxori, vt dixi in l. fi. C. de iure emphy. ¶Antequam vlterius procedam, quæro quæ sit ratio, quare maritus pro vxore possit agere sine mandato. Bar. & Sal. in diuisione huius tex. dicunt, ꝙ hic ponitur ratio quare maritus sine mandato possit agere, sed certè inepta esset rõ ad hoc, ꝙ ideo non requiritur mandatum, ne mulieres cogantur irrue re in conuentum hominum, nam dare mandatum nõ est versari in palatijs, cùm possit fieri domi, item per nũcium, vel per epistolam. l. j. in prin. ff. eo. vnde dicant Bar. & Sal. quicquid velint, ratio in tex. posita non est, quare non requiritur mandatũ, sed bene est quare mariti debeant in iudicijs interuenire, & non vxores. cõsidera, quia ratio assignata in tex. vr̃ probare, ꝙ vxor non possit esse in iudicio suo nomine cuius contrarium probat tex. in l. quia absente. in fin. ſ. eo. Bart. in l. licet in 2. col. j. eo. ¶Ratio quare sine mandato maritus admittatur est, ſm Bal. & alios hic, quia est de coniunctis perſo. l. fi. §. cum autem in con finio. in verbo tam cõiunctas personas, & ibi Bal. & Sal. ad hoc no. C. de fur. Bar. & Ang in l. j. §. fi. de postu. Bart. in l. cui eorum. §. affinitatis. eo. tit. de postu. sed coniunctus admittitur pro con iuncto sine mandato. l. sed & hæ. in prin. ff. eo. l. exigendi. sup. eo.
2 ¶† Secundam rationem assignat Cyn. hic, nam affinis [b] admit-
b titur pro affine sine mandato. d. l. sed & hæ. in prin. sed maritus,
c & vxor [c] licet non sint propriè affines, sed principium affinitatis. l. non facilè. §. affines. ff. de grad. gl. in l. affinitatis. C. communia de successio. gl. & Doc. in l. non ideo minus. C. de hæ. inst. vn de idem iudicamus de prin. & causa, ꝙ de ipso causato. Istud inducit Pau. de Cast. hic in vlt. col. ad quæstionem, in qua ſm eum multum Doct. cespitabant. Pone, aliquis accepit rem in emphyteusim pro se & liberis suis ex linea masculina descendentib. mortuus est relicta sola filia, & nullis masculis, nunquid filia admittatur ad talem emphyteusim, quidã Doct. dicebant, ꝙ sic, ex quo filia est de liberis, & de descendentib. per lineam masculinam, cùm descendat à patre. dicit Pau. de Cast. se consuluisse ℈rium per rationem proximè dictã, & ꝙ sua inductio fuit visa illis Doct. pulchra & concludens. Nam linea non incipit in patre, sed in filio. vnde si habuisset filium masculum, filius masculus fuisset principium lineæ, & qui descendissent ab eo, dicerẽtur descẽdisse per lineam mascu. filia ergo est principium
3 lineæ fœmininæ. † sed idem iudicamus de prin. ꝙ de descendẽ tib. à prin. sed qui descendissent ex filia, nõ successissent, quia descendissent ex linea fœminina, ergo similiter non debet admitti ipsa filia, quæ est principium lineæ fœmininæ, cùm idem iudicemus de prin. ꝙ de causato. & ita refert velle Spe. in tit. de loc. ver. nunc verò aliqua. in ver. 146. Sed Spe. ibi loquitur in terminis multum diuersis. Adde, ꝙ istam deci. Pau. de Cast. refert, & sequitr̃ d. Alex. in l. Gallus. §. nunc de l. Velleia. ff. de lib. & posth. & plenius in consi. 43. in 3. vol. ꝙ incip. consideratis his, quæ in præscripto themate narrantur. ¶In ℈rium videtur fortiter face re, quod vult gl. not. in §. nunc de l. Velleia. in ver. nam & si. ad fi. quæ vult, ꝙ neptis ex filio quamuis sit fœmina, tamẽ dicitur de descendentib. ex linea virili. & per illam glo. inferunt Bald. & Mod. ibi, ꝙ si aliquis accepit rẽ in emphyteusim pro se, & suis descendentib. per virilem sexum, ꝙ comprehenditur neptis ex filio masculo, quia licèt ipsa sit fœmina, tamen descendit ex linea virili, & sic consideratur solùm à quo descendat. ¶Sed responde, quòd hic loquimur in filia, quæ cùm sit caput lineæ fœmininæ, quamuis descendat à masculo, tamen ideo excludi tur, quia est initium lineæ fœmininæ, cùm idem sit de initio, ꝙ de causatis ab initio, & sic hic solùm excluditur, quia filia est ini tium lineæ fœmininæ. Sed in terminis glo. præal. neptis nõ erat initium lineæ, cùm fuerit filius masculus initium, & sic cùm ne ptis non sit initium lineæ, & descendat à filio, & sic virili sexu, admittitur ibi. Ita debuit respondere d. Alex. in d. §. nunc de l. Velleia. cuius verba per impressores sunt deprauata, & intelligi non possunt. ¶Istæ considerationes mihi nullo modo placent, & sunt contra rationem æquitatis, ꝙ filia, quæ est in primo gra du, non admittatur ad emphyteusim paternam, & tñ admittatur neptis, quæ est in secundo gradu, cùm vtraque sit fœmina, & vtraque descendat à masculo, & tamen neptis sit remotior, contra. l. si viua matre. ver. nam licet. C. de bo. mater. & ꝙ solũ obstet, quia filia est principium lineæ, & non neptis. ¶Considerabam aliàs legendo istam legem, ꝙ decisio. Pau. de Cast. posset melius defendi ex alio, quod ista filia non admittatur ad em phyteusim paternam, quia in contractib. & sic in emphyteusi appellatione filiorum, & sic appellatione masculorum non ve niunt fœminæ, quia imputandum est contrahentib. quare legẽ apertius non dixerunt. l. veterib. ff. de pact. ita Arch. in c. si quis suadente. 17. q. 3. & hoc modo non admitteretur etiam neptis ex filio, contra gl. d. §. nũc de l. Velleia. & Bal. & Mod. ibi. ¶Nũc autem melius dico, quòd si aliquis accepit emphyteusim pro
4 se, & filijs suis, † per dictionem filijs, verum est, quòd tunc fœminæ non veniunt, per dictum Arch. s̃. relatum, & ita in termi nis in emphyteusi tenet Io. de Imo. referens se ita consuluisse, in commem. c. potuit. in vlt. col. de loca. & in l. si ita scriptum. ff. de leg. 2. & in l. cùm vir. ff. de condi. & dem. Lu. Rom. in l. 2. in prin. in 17. col. ff. de ver. obli. & in consi. 35. quòd incip. visa facti serie mihi proposita. in 2. dub. & in l. sed si hac. §. liberos. el j. & ibi d. Alex. ff. de in ius vocan. & plenius idem dom. Alex. in consi. 61. quod inci. super eo de quo quæritur. in 1. vol. videlicet an si ab ecclesia, & in consi. 204. in 2. vol. quod incip. consideratis. in 4. col. ¶Si autẽ quis accepit emphyteusim pro se & liberis suis, vt est quæstio nostra, tunc veniunt filiæ fœminæ, & neptes ex
5 filio, † quia appellatio liberorum generalior est, quàm filiorũ. §. fi. insti. qui da. tuto. poss. l. ꝙ si nepotes. ff. de testa. tut. & l j. C. de condi. inser. & ita in terminis, ꝙ si aliquis acceperit emphyteusim pro se & liberis, per illam dictionem liberis, veniant filiæ fœminæ, tenent Bal. & plenius. d. Alex. in d. l. sed si hac. §. liberos. el j. & idem d. Alex. in consi. 81. quod incip. viso & opportunè animaduerso. in pen. colum. licèt dubitauerit in d. consi. 61. idem etiam tenet Pet. de Ancha. in consi. 125. quod incip. visis, & diligenter ruminatis. no. prædicta, quia valde vtilia, nec ita inuenies alibi declarata. ¶Extende istam. l. vt habeat etiam locum in marito putatiuo, secundũ Albe. hic post Vber. de Bobio. per l. dote. ff. de ritu. nup. quæ parum facit, & l. si vxor. §. j. ff. de adul.
6 ¶† Vltra eum melius facit, quia matrimonium putatiuum re spectu mulieris habet priuilegia, quæ habet verum. l. si cùm do tem. §. fi. vbi glo. Bar. & plenius Mod. ff. sol. mat. Specu. in rit. de do. inter vir. & vxo. §. firmatus. ver. sed si matrimonium. ¶Tene ℈rium, quia licèt matrimonium putatiuum habeat priuile gia circa dotem vt verum, tñ circa alia non æquiparantur. l. si cõcubina. in prin. & ibi Bar. ad hoc no. ff. re. amo. Imol. & Mod. in l. diuortio. §. impendia. ff. sol. mat. ¶Secundò extende istam. l. vt habeat locum in sponso per verba de præsenti, ſm Alb. de Ros. hic per l. non sine. C. de bon. quæ lib. & l. si vxor. §. 2. ff. de adul. ¶Confirmo, quia priuilegia vxoris habent locum in spõ sa per verba de præsenti. l. 2. §. fi. ff. de priuil. cred. tamen illud est respectu dotis, non in alijs, ideo caue propter illud, quod tenet Bar. in l. quod Seruius. per illum tex. ff. de cõd. ob causam. ¶Ta men ista l. non haberet locum in concubinis ſm Alb. de Ros. hic per d. l. si vxor. §. j. & quia concubinatus est prohibitus, saltẽ attento iure can. vt per Bar. in l. 2. ff. de concubi. d. Ant. in c. cùm sit. de foro compe. tu caue per text. in l. item legato. §. parui. ff. de leg.

ADDITIONES.

a Maritus. Adde Bar. in l. fi. C. de pa. conuen. in l. filius. C. de pact.
b Nam affinis. Adde, quòd admittitur sine mandato si sint ascendentes, vt socer pro socero, gener pro genero, sed affines collaterales non admittuntur, vt so rorius. i. habens sororem in vxorem, ita dicit Inn. & ibi Abb. post eum in ca. nonnulli. in §. sunt & alij. in gl. fi. de rescri.
c Maritus & vxor. Adde gl. super arbore affin. & ibi Card. Zab. in q. 1. & diffusè per Car. Ale. super d. gl. & Abb. in c. quòd super. de consan. & affi.

Source : BIU Cujas

7 de leg.3. ¶† Quid autem si maritus [a] egit nomine vxoris, non
a tanq̃ coniuncta persona,sed vt procurator vxoris, si posteà nõ appareat de mandato,vel non sit legitimum,an sustinebitur iudicium ex alio capite,tanq̃ à coniuncta persona?disputat Lud. Ro.& determinat,q̃ non,in consi.446. quod inci. Primus propositæ consultationis articulus iste est.in j.dub.& in consi.496. quod inci. primus consultationis articulus dubius redditur ex quatuor. dixi in l exigendi. s̃.e. ¶Secundò pondera tex. in ver-
8 bo liberam.s̃m d.Ant.de Ale.hic.† q̃ maritus tanquam coniũcta persona non solùm potest agere pro vxore, sed etiam põt facere ea oĩa,quæ requirunt speciale mandatum,cùm dicatur habere liberam,vt hic.iuncta l.procurator cui generaliter.ff.eo. dixi in l.si procurator.s̃.eo. & ex hoc infertur s̃m eum, q̃ coniunctus potest recipere sol. p̃ communem opi.¶Tene p̃rium, imò coniuncta persona non potest ea, quæ requirunt speciale mandatum.l.patri.ff de mino.gl.& Doct.in l.exigendi. vbi dixi. s̃.eo.ideo non potest solutionem recipere,s̃m Bar.& Doct.in l. vero procuratori.ff.de sol.& in l.non solùm.ff.sol.mat. nec obstat iste tex.in verbo liberam.quia intelligitur liberam.i. absolutam.& non necessitatam, quasi dicat habere libertatem agẽdi si velit,patet ex ver. fi.in versi. exequi debet, ibi,tunc habet ne-
9 cessitatem.¶† Tertiò no.ex ver.fi.q̃ mulier concedens marito mandatum in vna causa, vr̃ prohibere ne in alijs agat tanq̃ maritus,quia vnius inclusio, aliorum est exclusio. vt ll.allegatis in gl.& c.nonne bene dicimus.de præsum. q̃uis Vltram.& cũ eis Cy.& Sal.p̃rium tenuerint.sed eorum opi.& intellectus reprobatur per Bar.& alios hic, quamuis fundamenta Doct. parum vrgeant. Tu tene cõem intellectũ per tex.met, dum dicit,licèt maritus sit,quasi dicat, q̃ non admittitur tũc ẽt quasi maritus. & ita ponderant Alb.& Ful.hic,& nihil melius potest adduci p̃ Vltramon.¶Quartò no.ex hoc tex illud vulgare,ad q̃ semper
10 alle. † q̃ illud,q̃ in vno [b] conceditur, in alijs prohibetur. ꝙcor.
b l.cùm prætor.§.j.& ibi vide gl.quæ limitat.ff.de iud. sic permissum ad tempus,intelligitur post tempus prohibitum.l.Imperator.cũ si.ff.de postu.limita, q̃n permittens habuit oĩum cognitionem,s̃m Bal.in l.tribunus.§.fi.per illum tex.ff.de test.mili.vbi no.q̃ si Potestas cassauit vnum processum assessorum, q̃ alios dr̃ approbasse,q̃n omnes alij sibi fuerunt prẽsentati,& de eis cognitionem habuit,idem dicit in Papa, q̃ si cassauit vnũ statutũ vnius ciuitatis,q̃ vr̃ alia approbasse, si eorum omnium habuit cognitionem,& non aliter. ¶Gl.in verbo obseruatione, diuidi tur in duas.In prima timore p̃rij,q̃a tex.vr̃ superfluus,gl. declarat tex.& excũsat à superfluitate.In secunda p̃ tex. opponit, &
11 soluit.Secunda ibi,sed in marito.¶In ead.in fi.habes ex glo.† q̃ vxor potest habere bona triplicis speciei declarando, vt per la. But.Bar.& Pau.de Cast.hic,& plenius Bal.in consi.inci. sciendũ est,q̃ mulier.q̃ consilium refert in specie.d.Alex. in l. maritus. in prin.ff.ad l.fal.& in consi.42. q̃ inci.super præmisso themate. in 1.col.in 1.vol.& in 12.col.& sequenti, & in consi.43.in 2.vol. q̃ inci.super primo dubio. ¶Et aduerte,q̃ ad hoc, vt dicantur bona paraphernalia,requiritur,q̃ administratio sit concessa per vxorem marito expressè aut tacitè,tradendo instrumenta. s̃m Bar.& alios hic,& gl.& Doct.in l.fi.C.de pac.conuen. Bal.in l.fi. C.qui po.in pig.hab.& in l.fi. C.de fen. quæ sine cert.quanti.vbi tenet,q̃ ècontra si vir tradat vxori, non dr̃ constituere bona pa
12 rapher.per l.Titia cum testõ.§. Caius.ff.de leg.2. ¶† Itẽ maritus sciente, & patiente vxore per multos annos administrando bona,puta hæreditaria delata vxori constante matrimonio,facit, vt censeantur paraphernalia, cùm illa patientia habeatur pro traditione.vt latè consuluit Raph.Cu.in consi.203.q̃ incip.legatarius certarum rerum.& in quatuor consilijs seq. Item omnes res,quas secum portauit mulier vltrà dotem,præsumuntur paraphernales, nisi maritus probet, q̃ ipse sibi eas commodauit.
13 s̃m Bal.in c. iurauit.in vlt.col.de prob. † & ista bona paraphernalia possunt à marito per vxorem repeti q̃cunque,etiam cõstante matrimonio.s̃m Bal.in l.vbi adhuc.in pen.col. C.de iure do.& in l.fi.C.de pact. conuen. & non possunt administrari per maritum inuita,vel p̃dicẽte vxore.l.hac lege. & ibi Bal.ad hoc
14 no.C.de pact.conuen.† & ista bona paraphernalia non gaudẽt priuilegijs dotis,nisi in vno casu, quod bona mariti intelligunt̃ tacitè hypothecata pro bonis paraphernalib. sicut pro dote. d. l.fi.C.de pac.conuen.ita tenet gl.sing.in l.si ergo.§. dotis. in ver.
15 sed condici. ff. de iure do. ¶† Item maritus, vel eius hæredes sol.mat.tenentur nedum ad restitutionem rerum paraphernalium, sed ad fructus [c] extantes, & etiam ad æstimationem eo-
c rum, qui consumpti sunt,nisi fuerint industriales, vel consumpti in communem vsum, aut de expressa voluntate vxoris. l. maritus. in princi.vbi Barto.& plenius Mod. ff.ad l.fal. cũ concord.ibi alleg.per dom.Alex.quib.adde Bal.in c. ex parte Adæ. in vlt.colum.de testi.d.Fran.de Are.in consi. 160.quod inci. longa est ista consulta.in 1.& 2.colum.& latè Rapha. Cuman.in d. consi.203.incip.legatarius certarum rerum,& quatuor seq. do. Alex.in dictis duob.consilijs.

ADDITIONES.

a Facit c.cum super.de offi.deleg.l.multum.p̃.si quis alte.vel sibi.
* Et vide Fel.in c.nonnulli. §.sunt & alij.post.nume.54.ver.ad idem.de Rescrip. Rob.de ord.iud.4.par.16.dist.siue c.29.nu.29.Deci.in l.si donatione.post nu. 23.C.de coll. MASVER.
b ¶In vno. Adde, q̃ fallit hæc Reg. quando essent duo connexa : quia concesso vno conceditur aliud.item fallit, quando prohibetur vnum, q̃ est magis frequentatum,quia tunc videtur etiam prohibitũ id,q̃ est minus frequens,quas duas limi.tradit Corset.sing.24.tu habes.litera A. BELLAC.
c Fructus.Alex.consi.48.li.5.Soci.lib.4.consi.82.in quæstione.3.dub.
* Alex.consi.42.li.j.vbi Doct.in apostil.pulchrè differunt.prac.Pap. for. lib.ad vsumfr.ver.tanquam bona parapher.

SVMMARIVM.

1 *Lite cum procuratore contestata dominus non potest litem in se transfer re sine causa.* 1
2 *Per litis contest.procu.efficitur dominus litis.*
3 *Ad reuocan.procu. sufficiunt inimicitiæ etiam non capitales, & quæ dicantur capitales.nu.4.*
5 *Inimicitia capitalis ex verbalibus iniurijs contrahitur.*

LEX XXII.

1 PRocuratoribus. † Lite cum procuratore contestata non potest dominus sine causa litẽ in se transferre.h.d. Et ratio est, quia transferendo in se litem, censetur reuocare procuratorem, quòd non potest sine causa, quando litem est contestatus.l.post litem.& l.mutari.& l.filiusfami.§.fi.ff.eo.& c.si quem.de procu.in 6.glo.ordi.in c.2. eo.tit. in 6.& vide practicam huius.l.per do. Bartho. Vero.in cautela. 165. quæ incipit. si tu aduocatus. ¶Item limita istam. l. vt per
2 Bart.in l.Paulus & in l.mutari.ff.eo.tit. ¶† Item not.ex isto tex. quòd procurator per lit.contesta.efficitur dominus litis. Addè quòd dicit glo. pe. in l.si procurator, la. 2.ff.de exce. doli. quòd post lit. conte. procurator & dominus censentur vna persona. ¶Item pondera tex.in ver. capitales. secundum Alber. de Ro.
3 hic,contra glo.in c.2.de procu.in 6. quæ dicit, quòd † ad reuocandum procu.sufficiunt inimicitiæ etiam nõ capitales. & pro illa facit tex.in l.vel exilio.ff.eo.& in d.c.2.per quæ iura ampliatur ista l. ¶† Quæ autem dicantur inimicitiæ capitales, [a] decla
4 a rat glo.in l.licet.in ver. capitales.ff.de arb.& in §.si verò quis dicat odiosum.in Auth.de testi. Ang.& Imo.in l.is, qui reus. ff.de pub.iud.Bal.in Auth. si testis productus. C.de testi. vbi dicit relinqui arbitrio iudicis.bo.tex.in c.accedens.2.& ibi d. An.& alij, vt lit.non conte.& vide omnino Bart.in l.4.§.fin. ff.de adimen. lega.& ibi etiam declarat, quid differant inimicitiæ capitales à
5 grauissimis inimicitijs. ¶† Ex dictis à Docto. in locis prædictis adde fortius, q̃ etiam ex verbalib. iniurijs contrahitur inimicitia capitalis,ita no.sing. Bal.in c.veniens.in fi.per illum tex.de iureiu.quod no.quia quilibet diceret contrarium. Ias.Paduæ.

ADDITIO.

a Inimicitiæ capitales. Adde glo. in cap. per tuas. de simon. in l. edicto. ff. de bono.posses.

SVMMARIVM.

1 *Post litis contesta.factam à procuratore, per mortem domini non extinguitur mandatum, ex quo procurator est effectus dominus litis. & nume.3.*
2 *In causis,in quibus non contestatur lis,incipere tractare merita causæ, habetur pro litis contest.*
4 *Sententia qualiter ferri possit in procuratorem mortuo domino.*

LEX XXIII.

1 NVlla dubitatio. † Post contesta. litis factã à procura. per mortem domini non extinguitur mandatum, ex quo procurator est effectus dominus litis, quod patet, quia potest alium substituere. hoc dicit. ¶No. 1.ex tex.ibi,post causam in iudicio agitatam.hic probari
2 s̃m Bar.& omnes indifferẽter,† q̃ in causis,in quib.non p̃testatur lis,

Source : BIU Cujas

tur lis,incipere tractare merita cauſæ,habetur pro litis conteſt. ita vult dicere iſte tex. poſt cauſam in iudicio agitatam.i. quãprimum incipit tractare merita cauſæ.iſtud patet per l. præcedentem. vbi fuit dictum, ꝙ per litis conte. procurator efficitur dominus litis,vt ergo iſta.l.aliquid addat legi præcedenti,& nõ ſit ſuperflua,debet ſic intelligi,vt dixi.& ita in ſpecie ſequuntur Bal.Pau.de Caſt.& do.Alex.hic.Credo,ꝙ regula ſit vera,quam Doc.tenent in varijs locis hic relatis per do.Alex.& eſt bona gl. in c.1.in ver.abſentia.de elect.in 6.ſed credo, ꝙ nullatenus probetur in hac.l.primò,quia diuinare eſt,dicere,ꝙ iſta.l.loquatur in cauſis,in quib.lis non conteſtatur.ſecundò,& fortius iſta l.venit ad ponendum regulam generalem,ꝙ per mortem domini non finitur mandatum poſt cauſam inchoatam.dicere ergo,ꝙ iſta regula ponatur in cauſis,in quib.non conteſtatur lis,eſſet ridiculum.Tertiò,& fortius, quia tex. dicit poſt cauſam in iudicio agitatam . cauſa enim dicitur agitata, qñ lis eſt conteſtata, gl.in l. ſi poſteà.in glo.1.ff. de pecul.in l.nam poſteaquam.circa prin.ff.de iureiu.¶Nec obſt. fundamentũ Bart. ꝙ iſta.l.eſſet ſuperflua propter.l.præceden. nam aduertendum eſt, ꝙ iſta.l. & præcedens non veniunt ad decidendum principaliter,ꝙ procurator per conteſta.lit.efficitur dominus litis:ſed l.præcedens venit ad decidendum,ꝙ lite conteſt. non poteſt dominus viuens reuocare procuratorem . hic autem deciditur,an tunc ſaltem tacitè reuocetur per mortem domini. ¶Secundò no.in verbo
3 poſt exceſſum,† ꝙ quando procurator eſt litem conteſtatus,licèt moriatur dominus,non finitur mandatũ, ratio eſt,quia per mortem domini re integra finitur mandatum, aliàs ſecus.l.mãdatũ.C.mand.l.more.& l.& quia.vbi Doc.ff.de iuriſd.om.iud. ſed qñ procurator eſt conteſtatus litem,cùm ſit effectus dominus litis,vt hic,mandatũ non reuocatur per mortem dñi.¶Limita no.in prælato, vel rectore eccleſiæ, qui conſtituit procuratorem ad agendum nomine eccleſiæ ſuæ , vel pro ſuo beneficio,quia quamuis procu.ſit litem conteſtatus,tñ per mortem illius prælati finitur mandatum,tex.no.in cle.fi.de procu. ¶Vl-
4 timò Bar.dubitat,& relinquit cogitandum, † mortuo domino qualiter ſententia poſſit ferri in procu. quia ſi fertur procuratorio nomine mortui, nihil valeret tanquam lata ⁊ mortuum.l. pe.ff.q̃ ſentẽtiæ ſin. appel.reſcin.in hoc varij varia dicunt, quos refert per ordinem.d.Alex.Sed miror de Bar. & cæteris dubitãtib.de eo,de quo eſt tex.clarus hic ante oculos , qui nihil aliud decidit:dum dicit,procuratorem mortuo dño poſſe inchoatã cauſam finire. pondera verbum finire,ꝙ eſt per ſententiam,ratio ponitur in tex.quia procu.lit.conte.eſt effectus dominus litis,ideo in eum poteſt ferri ſententia. facit.l.ſi defunctus.ff.cod. ſed quando non eſſet procu.qui per lit.conte. eſſet effectus dominus litis , ſententia lata in ipſum mortuum non valeret , ita loquitur.d.l.pe.allegata per Bar.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio falſi procu.reddit iudicium retrò nullum,& ideo poteſt quandocunque opponi,niſi concluſum ſit in cauſa.*
2 *Concluſum in cauſa dicitur, quando partes renunciant omnibus probationib.& exceptionib.*
3 *A pari procedunt,ꝙ ſit concluſum in cauſa,vel quod ſit lata ſententia.*
4 *Falſus procurator quot modis dicatur.*
5 *Litis conteſt.nulla non interrumpit præſcriptionem.*
6 *Citatio nulla nihil operatur.*
7 *Exceptio falſi procu.poteſt quandocunque opponi, ſiue aduerſarius fuerit ſciens,ſiue errans,ſiue dubitans.fallit in multis caſibus nu.8.*
9 *Exceptio procuratoria quotuplex ſit.*
An iudicium agitatum cum falſo procu.ſit nullum.
10 *Geſtum à falſo procu.poteſt dominus ratificare , fallit tamen in multis caſibus.*

LEX XXIIII.

1 LIcet. †Exceptio falſi proc. quia reddit iudiciũ retrò nullum,poteſt quandocunque opponi.h.d.ratio eſt,vt dicit gl.quia li.conte.& omnia acta iudicij ſunt nulla , & ſic eſt ꝓinde ac ſi eſſemus in prin. ¶Limita,niſi eſſet concluſum in cauſa , tunc iſta exceptio falſi procuratoris non poſſet opponi ad impediendũ ferri ſententiam, ita tenet ſin. Bal.in l.quamuis indubitati. in vlt.col. per illum tex.ſm vnum intellectum.C.de adult.ſequuntur do.
2 Alex.& d.Anto.hic.Et poteſt firmari ratione. † Nam ⁊cludi in cauſa dr̃,qñ partes renunciant omnib.probationib.& exceptionib.& dicunt,ꝙ nolunt aliud opponere,vel dicere.gl. in §.quia vero multi.in verbo concluſerint.in Auth.de teſti.& gl.in c.cũdilectus.de fi.inſtr. & plenius declaraui in l.admonendi. ff.de iureiur.ergo nõ debent poſſe opponere iſtam exceptionem , cui renunciauerunt cõcludendo in cauſa. ¶Breuiter teneo ⁊rium. Nam ratio quare exceptio falſi procu. poteſt opponi poſt litẽ ⁊te.eſt,quia lit.conte.eſt nulla,vt hic in gl.ergo ſimiliter cõcluſio in cauſa eſt nulla.ſicut ergo dicimus eſſe ante litem conteſt.
3 cùm ſit nulla,ita ante concluſionem in cauſa. ¶† Secundò,qa à pari procedunt,vel ꝙ ſit cõcluſum in cauſa,vel ꝙ ſit lata ſententia,ſm Bar.in l.ſi mater.§.eandem.in fi. ff.de exce.rei iudi,cũ concordantijs,quas dedi in l.j.s̃.de iur. & fac.igno. ſed lata ſententia poteſt opponi iſta exceptio falſi procuratoris, ſm Bar.& Doct.in l.j.vbi dixi.C.de iur.& fac.ign.ſicut ergo poteſt opponi poſt ſententiam,ita & poſt concluſionem in cauſa, nec aliquid facit tacita renunciatio,quia nec expreſſus conſenſus aliquid fa
4 ceret,vt declarat Bar.hic in j.col.¶† Et dr̃ falſus procurator altero de quatuor modis,vt per Bal.hic.in 2.no.& in l.falſus.poſt gl.ibi.C.de fur.gl. in c.ex parte Decani.in verbo procurator. & ibi Doct.de reſcri.cum concor.de quib.per do.Ale.hic,quibus adde,ꝙ etiam dicitur falſus procurator,qui ſolùm habet mandatum generale, vbi requiritur ſpeciale, & nihilominus ſciẽter agit.ita no.Bal.in c.nõnulli.in j.col.per illum tex.& in c.ex parte Decani.in j.col.in fi.de reſcri.facit,quod dicit Bal. hic.& in l. falſus.ꝙ dicitur falſus procu. qui non habet ſufficiens mandatum.Quatuor alias fall.ad iſtum tex.ponam in gl.¶Capio glo. in verbo inueniatur. quæ vr̃ diuidenda in ſex partes , prout ſex ponuntur ſolutiones ad ⁊rium regulæ.l.ita demum.s̃.eo. tñ re vera non ſunt niſi quinque ſolutiones,quia tertia eſt ratio præcedentis.¶Vel potes ſubtilius,ex medulla Bar.diuidere in duas partes.in prima remouet ſpecialem opp. ꝙ exceptio procuratoria non debet poſſe opponi poſt lit.conte. & dat tres ſolutiones;tñ tertia eſt ratio ſecundæ . in ſecunda remouet oppoſitionem magis generalem,ꝙ exceptio dilatoria poſt lit.conte.opponi non poteſt,& dat tres alias ſo.Secunda ibi,alij dicunt.¶In ea.ibi probare quandocunque velit. iſtam primam ſol. reprobat Bar.quia cùm iſta ſit merè negatiua,nõ eſt probabilis.¶Tu caue,ꝙ Bar.met.⁊.in 2.col.in duobus locis dicit contrarium ,ꝙ imò iſta negatiua quem non eſſe procuratorem,eſt probabilis probando mandatum reuocatum,vel probando, ꝙ inſtrumẽtum eſt falſum,& ita etiam Bar.hic reprehendit Franc. de Are. in l.ſciendum.in 10.col.ff.de verb.obli. ¶In ea.ibi. Item not.hic ſpeciale . iſta eſt vera ſol. & ratio ponitur in ſequenti particula glo.ꝙ ideo exceptio tu es falſus procurator,vel alia ſimilis poteſt quandocunque opponi,quia cùm iudicium ſit nullum,vt dicit text. hic in fi. ſemper dicitur eſſe à prin. & ad hoc tota die allegatur iſta gl.& idem dicit Bal.in l.nulla.s̃.eo. ¶Facit, ꝙ vult gl.in l.ſi pater.C.ne de ſta.defun.& in c.vt debitus. in glo.2.in fi.
5 de app.† ꝙ lit.⁊te.nulla non interrumpit præſcriptionem.† Si-
6 militer citatio inualida nihil operatur, glo.in l.ſi accuſatorib.in glo.fi.C.de accu.quam ſequitur Bald.in c.quoniam.in 6.col.de proba.& in c.in nomine domini.in 4.no. extra de teſti. facit bene tex.in c.propoſuiſti.in ver.legitimè citatus.de fo. comp. Siſr per citationem nullam quis non conſtituitur in contumacia, glo.eſt in c.de cauſis. de offi. dele. Similiter libellus nullus non interrumpit præſcriptionem.l.accuſaturus. & ibi Bart. ad hoc no.ff.de adul. & facit regula non præſtat impedimentũ. de reg. iur.in 6. Et ad id,quod dixi de lit. conte.adde etiam glo. in c. extuarum.de purg.cano.& 16.q.3.§.poſt quingentos.Similiter publicatio teſtium non ritè facta nõ operatur aliquid,ita no. Bal. in c.j.per illum tex.vt lit.non conte.Alibi tñ no.Bald.in c.1.in 3, col.de mili.vaſ.qui contu.eſt in vſi.feu.ꝙ proceſſus nullus inducit interpellationem.¶In ea.ibi,ꝙ nõ placet. & dic & bene per l.2.in fi.de excep. ¶In ea.ibi,alij,vt H.licet glo.Barto. & Doct.fa
7 ciant tria membra , tamen idem eſt in omnib. † quod ſiue aduerſarius fuerit ſciens,ſiue errans,ſiue dubitans, ſemper poteſt
a opponi iſta exceptio , a tu es falſus procurator. per regulam, quam ponit Bar.in j.membro,& alij ſequuntur, quæ fortius militat in alijs duob. membris, quòd cùm iudicium agitatum cum falſo procuratore ſit nullum, vt hic, conſenſus & ſententia partium nihil poteſt operari,vt hic per eum.¶In fin.glo.pro clara intelligentia Bar.hic,& in l. Pomponius.§. ratihabitionis.
8 ff.eo. dicit, quòd quintuplex eſt exceptio procuratoria . † Tu dic

ADDITIO.

a Exceptio. Adde, ꝙ exceptio procuratoris illegitimi ſemper opponi poteſt, & litigans tanquam cum procuratore non fatetur eum talem, teſte Ale.cõſi. 72.lib.4. vbi plura ponit notab. ad prac. huius l.pro qua adde etiam,ꝙ geſt falſi procuratoris ſunt nulla , & reddunt iudicium etiam retro agitatum nullum,in quacunque parte iudicij id fuerit oppoſitum.c.in noſtra.in fi. de procur.Nat.conſi.217.nu.2.& qui in conſi.126.col.3.in aliquib. reprobat. doct. Iaſ.in hac l. & an proceſſus habitus cum falſo procuratore poſſit haberi ratus dic, ꝙ in mei præiudicium ſic,ſecus ad commodum. Declara tamen, vt per Capel.Tolo.q.125.271.pro qb.oĩb.vide quæ ponit prac. Pap.for. rñ.Rei conuen.ver.Simoninus.nu.2.3.& ſeq.vbi dixi. MASVER.

Source : BIU Cujas

dic melius, quòd eſt duplex. quandoque enim opp.tu non potes eſſe procurator, quandoque oppo. tu non es procurator. ¶Primo, ſcilicet tu non potes eſſe procurator, poteſt contingere ex quatuor cauſis: aliquando ex defectu perſonæ ipſius procuratoris, puta quia eſt ſeruus, vel pupillus, vel ſimilis: aliquando ex defectu perſonæ conſtituentis eum, vt quando ſolus pupil. ſine tutore conſtituit procuratorem. l. neque. ſ. eo. Aliquando ex natura cauſæ, puta, quia ſit criminalis, in qua non admittitur procurator, vt dixi in l. reum. ſ. e. Aliquando ex defectu ſatiſdationis, & proſequere in iſtis, vt hic clarè per Barto. Secunda principalis ſpecies eſt, tu non es procurator, in iſta recolligendo dicta Bar. & Doc. clarius quam ipſi fac regulam, & tres fall. & omnia habebis. ¶Regula eſt, exceptio tu nō es procurator, poteſt per aduerſarium quandocūque opponi, & qñcunque oppoſita reddit iudicium retro nullum, & repellit procuratorem à proſecutione iudicij, vt hic. Fallit niſi procurator ſemel fuerit admiſſus cum cautione rati, quia poſteà amplius non poteſt opponi iſta exceptio, tu non es procurator. text. eſt in l. inter quos. § alieno. in fi. ff. de dam. infect. quod limitat Bar. niſi incontinenti opp. Idem tenent Cyn. Ray. Saly. & Fulg. hic. Imo. in d. §. alieno. Pan. in c. quoniam contra. in vlt. charta. de proba. Contrarium tenent Ange. & d. Alex. per text. in d. §. alieno. in fi. vbi ſi procu. præſtitit cautionem rati, nō poteſt ſibi amplius opponi exceptio procuratoria. Sed certè non eſt alienum limitare, qñ incontinenti opponitur, cùm paria ſint aliquid fieri ante, vel incontinenti poſt, vt eſt gl. in l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. eo. quam multū ampliat per octo ſimilia in l. edita. C. de eden. ¶Secūdò fallit niſi per iudicem eſſet pronunciatū, ipſum eſſe legitimum procuratorem, & pronunciatio tranſiuiſſet in rem iudicatam, vt hic Bart. & alij in l. j. C. de iur. & fact. igno. Ideo Spec. in tit. de excep. §. nunc vid endum reſtat. circa fi. dat conſilium, quòd fiat iſta pronunciatio. & refert Pau. de Caſt. hic in pen. col. tangit etiam Bald. in l. falſus. in pen. colum. in ver. ad quartam venio. C. de fur. ¶Tertiò fallit, quando inſtrumentum procuratoris fuiſſet in iudicio productum, & tacitè approbatum, ſecūdum Bar. poſt Inn. ideo ſecundum Pau. de Caſt. hic cauti procu. & aduocati, qñ producitur in actis inſtrumentum procurationis, contradicunt. ego dubito de iſta tertia limitatione, licèt alij ſequantur: nam Bart. ſ. in j. col. tenet de directo contrarium, dum dicit, ꝙ conſenſus partium, quando eſt fall. proc. nihil operatur, cùm non pendeat ab eorum cō ſenſu; & tamen hic dicit oppoſitum, ꝙ tacita approbatio facit, ꝙ exceptio falſi procuratoris amplius oppon. nō poſſit. ad iſtā ⁊rietatem Bart. nemo aduertit, niſi ſalues, ꝙ Bart. hic loquatur, qñ interuenit tacita approbatio & partis & iudicis, ibi ſolius partis. ¶Quartò vltra Bar. limita vt dixi in tex. ¶Quintam limitationem dicam in gl. ſeq. ¶Capio gl. in verbo ſolent. quam diuide in tres. In prima remouet contrarium. In ſecunda reſpondet quæſtioni. In tertia remouet aliud ⁊rium. partes patent. †Prima oppo. eſt, ſi iudicium eſt nullum, vt dicit tex. ergo iudex nō poteſt pronunciare procu. eſſe legitimum, quia quando iudicium eſt nullum, nulla ſuper eo poteſt ferri ſententia, & tamē iſtud eſt falſum, vt dixi in gl. præce. in 2. fall. gl. reſpondet & bene, ꝙ iſte tex. dum dicit iudicium eſt nullum, intelligitur de iudicio cauſæ principalis, ſed quantum ad iudicium ſuper perſona proc. bene valet; quia illud iudicium ſolùm tangit perſonā proc. non autem factum domini. ¶Ex iſta glo. inferuntur duo, primum ꝙ proc. de cuius mandato diſputat, poteſt ſuper hoc ante lit. conte. procuratorem conſtituere, quia iſta eſt ſua propria cauſa, ſm Bal. & Pau. de Caſt. hic, dixi in l. ꝙ quis. ſ. e. ¶Secundò infertur ſm Bar. ꝙ ſi eſſet proc. minoris, & ferretur ſentē tia ⁊ eum, quæ repelleret proc. non poſſet minor reſtitui, quia iſta tantum non tangit eum, ſed procurat. ¶In vltima parte gl. ibi, niſi habuit ratum. vult gl. † ꝙ geſtū à falſo procu. dominus poſſit ratificare ad ſui prę̃iudicium, ſed an ad ſui commodum, puta lata eſt ſententia in fauorem falſi procuratoris, nunquid dominus poſſit ratificare, gl. in l. ſi tutor. ⁊. in quib. cau. in integr. reſti. non eſt neceſ. tenuit ꝙ non, niſi eſſet minor fauore minoris. quam gl. dicit eſſe ſolennem Bald. in c. 1. in vlt. col. de ordin. cogni. ¶Breuiter *communis opi.* eſt, quòd proceſſum & ſententiam latam in fauorem falſi procuratoris, poteſt dominus ratificare, ſiue ſit minor, ſiue ſit maior. per text. in l. licet. vbi Bart. & Doct. ff. de iudi. & eſt glo. reputata ſin. in l. ſi mater. §. hoc iure. & ibi Bar. hoc approbat. ff. de exce. rei iudi. & no. Bar. in l. Iulianus. q. 5. ff. qui ſatiſd. cog. Imo. in l. rectè. in 25. col. ff. de iudi. & in l. ij. §. voluntate. ff. ſolu. mat. & in c. cùm in iure peritus. de offi. deleg. ¶Sed tunc reſultat magna difficulras ⁊ hunc text. nam ſi dominus poteſt ratificare, ergo amplius non poterit opponi exceptio falſi procuratoris, ꝙ eſt de directo contra iſtam l. dubito multum, & dico, quòd iſta l. neceſſariò intelligitur anteq̃ dominus ratificet litem in caſib. in quib. dominus ratificare nō poteſt. ¶Pro cuius intelligentia fac regulam, [a] ꝙ geſtum à falſo procuratore, vel cum falſo proc. dominus poteſt ratificare, & ſic ſententiam latam in fauorem falſi proc. Limita 13. modis, & in omnib. procedit generaliter l. noſtra. Primò, niſi excepto falſi proc. ſit oppoſita antequā dominus ratificet, vt hic. ¶Secundo niſi proc. obrepſiſſet iudici falſum, probando mandatum per falſos teſtes, vel per falſum inſtrumētum, cùm iſtā probationem fecerit ſuo nomine, & non nomine domini, vt in gl. præcedenti, tunc dominus ratificare non poteſt ſecundum Bal. in l. falſus. C. de fur. ſequit Pau. de Caſt. in d. l. ſi tutor. ¶Tertiò limita, quando procu. ſemel habuit, mandatum, & dominus illud reuocauit, tunc geſta per eum nō poteſt amplius dominus ratificare, quia quod ſemel reprobauit, amplius approbare non poteſt. l. diſpenſatorem. ff. de ſolu. ſecundum Ange. & Pau. de Caſt. in d. l. licet. Bal. in d. l. falſus. in 2. col. Pau. de Caſt. in d. l. ſi tutor. Per. de Anch. in d. c. ex parte Decani. de reſc. ſed contrarium firmiter tenet Bar. in l. Pomponius. circa fi. principij. ff. de neg. geſt. ¶Quartò notabiliter limita in caſib. requirentibus ſpeciale mandatum. glo. eſt no. in c. nonnulli. in ver. ſpeciali. de reſcr. quamuis contrarium teneat Ange. non faciens mentionē de illa glo. in d. l. licet. per tex. in c. j. de homi. in 6. & per gl. Ioan. And. in c. cupientes. § ꝙ ſi per 20. de elect. in 6. ¶Quinto limita, vbi requiritur iuſſus vel cōſenſus, ratihabitio ſequens nihil operatur. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. vbi Doct. ff. de acq hær. Bal. in l. obſeruare. §. fin. in 14. q. ff. de offi. procon. & leg. & no. in l. ſi. in 3. fal. & trib. ſequentib. C. ad Maced. Ang. & Pau. de Caſt. in d. l. licet. ¶Sextò limita quo ad præiudicium tertij. l. ſi quis offerēti. §. fi. & l. cùm decem. § j. ff. de ſol. ſecundum Bal. in d. l. obſerua. re. §. fi. in 3. col. in ver. circa quintum quæritur. & Bal. in l. fi. circa prin. vbi pulchrè limitat. C. ad Mac. poſt Io. And. in regula ratihabitio. ¶Septimò limita, quando ſententia lata pro falſo procuratore eſſet lata cōtra aduerſarium præſentem, ſecus ſi eſſet lata contra abſentem citatum, tunc dominus non poſſet eam ratam habere, ratio quia citatio non arctauit aduerſarium, ex quo ille non erat procurator, & ſic lata fuit contra abſentem non contumacem, ergo eſt nulla ratione defectus ſolemnitatis. l. ea quæ. C. quomodo & quando iudex. ergo dominus ratificare non poteſt. ita no. limitat Ang. in d. l. licet, referens ꝙ eo audiente ita limitabat Bal. & ꝙ opinio eſt veriſſima, quam etiam ſequitur, & limitat Pau. de Caſt. ibi. ¶Octauo limita, qñ eſſent geſta per falſum procuratorem in audientia principis, tunc nō poſſunt ratificari à dño, & ſi ratificentur, non reconualeſcunt, quaſi in auditorio principis deteſtabile ſit & punibile, falſum procuratorem comparere. arg. l. ſi. C. de his, qui à non domino manu. ſecundū Inn. in d. c. ex parte Decani. quem ſequitur Bal. in d. l. falſus. in j. col. & Pau. de Caſt. in d. l. licet. quamuis illud reprobent Car. Imo. & Pan. in c. nonnulli. §. ſunt & alij. de reſcriptis. per generalitatem. d. l. licet. ff. de iud. & l. 3. §. falſus. ff. rem ra. hab. ¶Nonò limita, niſi ſtatutum requireret mandatum, puta ſi ſtatutum dicat, quòd proceſſus procuratoris ſine mandato non valeat, tunc dominus ratificare non poſſet. ſecundum Bal. in l. ſi vxor. in 2. colum. in prin. C. de condi. inſer. & in d. l. falſus. in 10 colum. ¶Decimò limita, niſi iudex pronunciauerit, eum non habere legitimum mandatum, ſecundum Bal. in Auth. ei qui. C. de temp. appel. facit, ꝙ dixi in glo. præcedenti. in 2. fall. vt contrariorum eadem ſit diſciplina. c. intellecto. de iureiu. & l. j. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. quamuis de hoc dubitet Pau. de Caſt. in d. l. licet. ¶Vndecimò limita, niſi falſus procurator fuerit admiſſus cum cautione rati, ſed ſibi fuerit proteſtatum à parte, niſi apparuerit eum non habere mandatum. Nam talis proteſtatio operatur, vt dominus poſteà ratificare non poſſit, ita dicit ſingu. Barto. in l. inter quos. §. alieno. circa fin. de damn. infect. & ſequuntur Ange. & Imo. ibi. & Imo. dicit, quòd iſtud eſt ſingu. conſilium. ſequitur etiam d. Barth. Vero. caut. 30. & Lud. Rom. in ſingularib. ſuis. ¶Duodecimò limita, quando

ADDITIO.

[a] ¶Regulam. Adde Ro. ſing. 686. vbi ponit reg. ꝙ procuratoris falſi geſta in iudicio à domino ratificari poſſunt. Quam limita vt per Doct. in apoſt. ibi, quibus adde, quòd geſta per falſum procuratorem ante prolationem ſententiæ à domino ratificari poſſunt. Sed quid ſi procuratore agen. ſine mandato ſententia proferatur, poterit ne is cuius nomine actum eſt poſt latam ſententiā omnia habere rata? & dic, quòd non, quia ratihabitio tum demum operatur, ſi debito tempore interueniat. l. bonorum. ff. rem ra. hab. ita concludit Myſin. Cent. j. obſer. 44. ex Prac. Pap. for. reſponſ. rei. ver. Simoninus. Geſta verò per falſum procuratorem, tametſi regulariter poſſint per dominum ratificari, ſiue in commodum ſiue in ſui præiudicium. ſecundum Bal. hic, Capel. Toloſa. q. 271. tamen in auditorio principis facta per falſum procuratorem, ratificatione non conualeſcunt, iuxta Bal. in l. falſus procurator. C. de fur. de quo vide etiam quæ ponunt Turz. inter com. opi. li. 14. ver. procur. Suarez. lib. ſent. eodem verſi. MASVER.

Source : BIU Cujas

quando falsus procu.erat talis, qui nõ poterat esse procurator, puta seruus,vel monachus,fm gl.in d.l.licèt in glo. c.& ibi Bar. assignat rationem. sequitur Pan. in c.1.de re iudi.¶Tertiodecimò,& vltimò fallit in nuncio falso, cuius gesta non potest dñs ratificare.fm Bar.vbi rationem diuersitatis assignat, in l.qui autem.§.constituere.ff.de consti.pecu. & in l. Pomponius scribit. ante fin.principij ff.de neg.gest.Cyn.Barto. & alij in l. multum. C.si quis alteri,vel sibi. Bald.in d.l. falsus. in 4. column. quamuis contrarium , & malè not. idem Barto. in l.certè. §. primo. per illum text. cum gloss. ff. de precar. & per ista cum laude Dei est expedita ista lex.

SVMMARIVM.

1 *Quę personę non poßunt esse in iudicio ratione dignitatis.*
2 *Episcopi non sunt illustres , sed spectabiles.*
3 *In quibus casibus quis cogatur constituere procuratorem, remissiuè.*

LEX XXV.

1 QVicunque. † Personæ in dignitate cõstitutæ enumeratę in hac l.nõ possunt esse in iudicio per se, sed coguntur mittere procuratorem, aliàs ipsi, & iudices puniuntur, sed hodie restrictum est ad solos illustres. hoc dicit cum Auth. sequen.& exemplificat Pau.de Cast.istum tex.in Episcopo,qui vellet agere cum debitore episcopatus coram iudice sæculari. Nam tenetur constituere procuratorem, aliàs faceret verecundiam dignitati , sed errat per text.in c.fi.de iura.cal.vbi Episcopus potest eligere,vel litigare per se ipsum, vel mittere procuratorem,& patet,quia ista iura solùm loquuntur in illustribus,
2 † sed Episcopi non sunt illustres,sed spectabiles, vt not. Bar.in l. ad similitudinem.C.de Episc.& cler.Ideo Spec.in tit.de actore. versic.item illustris , melius exemplificauit istum tex. in Cardinalib.qui bene sunt illustres, vt declarabo in tracta. quem edidi de magistratib.antiquis,& nouis,in Rub.ff.de offi.eius,cui man.
3 est iurisdictio.† plures alios casus,in quib.quis cogitur cõstituere procuratorem, habes per gl.& Doc.in c.pastoralis.de iud.

SVMMARIVM.

1 *Citatus in causis pecuniarijt potest per se, vel per procurato. comparere.*
2 *Citatio facta per iudicem dicitur sententia.*
3 *Iudex non potest aliquem citare, vt personaliter cogatur comparere,nisi ex causa vehementi.nu. 4.*
5 *Quando quis citatur die feriata, in casibus specialibus , debet ille casus specialis exprimi.*
6 *Quando quis citatur tanquam coniunctus, vel consanguineus , ad prestandum consensum requisitum ex forma statuti, in contractib.mulierum, vel minorum, tenetur personaliter comparere.*

LEX XXVI.

1 IN pecuniarijs. † Citatus in causis pecuniarijs , potest vel per se, vel per procuratorem comparere, quãuis istud in citatorio non fuerit expressum, nisi sit citatus,vt personaliter compareat , ꝙ iudex potest ex causa facere.hoc dicit.¶In tex.ibi,maximi iudices.intellige, quòd omnes habentes iurisdictionem in illa causa siue sint ordinarij,siue delegati,dicuntur respectu partium maximi.c.1. de iudi.in 6.iuncta gl.in l.apud eum.in prin.ff.de manumiss. secundum Bal. hic. ¶Not. ꝙ in omni citatione simpliciter facta, intelligitur alternatio,vt quis per se compareat,vel procuratorem mittat,facit. l.1.in §.vsus.ff.eo.in c.fin.de dila.in c.dilecti. & c.pen. de iur.cal.
2 ¶†Secundò pondera tex.ibi, vel sententiæ, ꝙ citatio facta per iudicem,dicitur sententia,imò generaliter quodlibet præceptũ iudicis faciens ad causam, est sententia interlocutoria. glo. in l. cum clericis.C.de Episco.& cleri.& glo.in §.ad excludendas.in Auth.de litigiosis.& dicit gl. magistralis in cle.1. in verbo diffinitiua.de seq. pos. & fruc. ꝙ quicquid fit à iudice inter principium,& finem causæ in his,quæ incidunt,& emergunt,dicitur sententia interlocutoria: diffinitiua verò est, quæ vltimo loco
3 principalem quæstionem diffinit,& terminat. ¶†Tertiò not.ꝙ iudex non potest aliquem citare,vt personaliter cogatur comparere , nisi ex causa vehementi , & sic licèt quis expressè citetur, vt personaliter compareat , non tamen tenetur personaliter comparere,nisi iusta causa inserta. ¶Confirmo arguendo à iudice,ad vltimas volun.l. non est mirum. ff. de pignor. actio præceptum testatoris sine causa non valet.l. filiusfam.§.diui. esecundo.ff.de lega.1.& per hoc confunditur cautela,quam tradit Barto.in l.cum eo.ff.ad l.Iul.pecu. quando quis habet debitorem , qui nunquam exit domum , quem non potest facere capi in domo pro debito priuato.l.nemo de domo. ff.de regu. iur.l.plerique.ff.de in ius vocan.cautela est secũdum Bar.quòd faciat eum citari, vt compareat sub certa pœna fiscali cameræ applicanda, nam si spreuerit præceptum, poterit pro illo debito fiscali capi in domo.l.nemo carcerem.C.de exac.trib.lib.10. vnde cùm erit incarceratus propter illud debitum fiscale , poterit eum facere recommendari in carcerib. pro suo debito priuato,quam cautelam sequuntur Ang. Pa.de Cast. & d.Alex.in d.l.plerique.Pet.de Anch. & Imo.in c.2.de pign. Ange.de Are.
a in §.fin.ad fin.insti.de actio.credo , quòd cautela non sit bona, a per istum tex.iunctis his,quæ dicam statim in seq.no.& eam ita
4 reprobant Imo.& Pan.in c.ad petitionem.de accu. ¶†Quartò not.quòd iudex ex causa potest quem personaliter citare,vt nõ compareat per procuratorem , & quæ sint istæ causæ,habetur hic per glo.& per Doct.in l.si actor.ff.eo.& in c. querelam. eod. titu.& in c.fin.de maio.& obedien. & in cap.1.de iudi.in 6. inter quas not.præcipuè illam , quando persona principalis est legalior,nam per istam glo.dicit Bald. in l.1.in vlt.colum. C.de sent. & interloc.om.iudi. quod licèt infamis possit esse procurator, vt dixi in Rubr. s. eod. tamen potest tunc cogi principalis , vt compareat tanquam legalior. item adde , quòd isto casu tenetur iudex exprimere illam causam in citatione , secundum Io. And.in c.1.de iudi.in 6.Bal.in l.1.§.vsus.in fi.ff.eo. Gui.de Suza.
5 & Cyn.† hic,sicut quando quis citatur die feriata in casibus specialibus , debet ille casus specialis exprimi in citatione , secundum Inno in c.præterea.de dilatio. glo.& Docto.in l.2.ff. si quis in ius voca. non ier. ¶Item adde , quòd quando citatur quis cum causa,vt personaliter compareat,adhuc sufficit,vt mittat procuratorem habilem,& bene instructum cum mãdato speciali, quando causa est ciuilis , secus si esset criminalis,vt iudex videat quo vultu , & qua trepidatione respondeat. ista est vera concluſ. Barto. quicquid alibi dixerit in l. qui bona.§. si alieno. vltim.colum.ff.de dam.infec.sequuntur Ange.Pau.de Castr.& plenius dom.Alexan.hic. & Ange.in l. si actor.ff.eo.vbi dicit, ꝙ ista opinio seruatur in practica.Ioan.And.in c.fi.de iura.calum. Panor.in c.in pertractandis.eod.titu.Rapha.Fulg. in consi.244. incipien.ad primum quo quæritur. quod vltimum de criminalibus intellige, quando sunt indicia contra reum, & est causa,in qua potest peruenire ad torturam.ita not.Bald.in l.seruum quoque.§. publicè. ff. eod. Alber. Bald. & dom. Alexand. hic. ¶.Vltimò dom. Alexand.hic ponit alium casum , in quo quis
6 tenetur personaliter comparere. † quando quis citatur tanquã coniunctus, vel tanquam consanguineus ad præstandum consensum requisitum ex forma statuti in contractibus mulierũ, vel minorum.allega. Bald. in l.1.in vltima colum. C. qui admi. Tu adde Angel.in l. Titius.ff.quibus mod.pign. vel hypo.solu. do.Anto.& Imol.in cap. cum consuetu.de consuetu. Panor.in cap.cùm parati.de appella. Lud. Rom.in d.l. 1.C. qui admi.& tex.not.in simili in l.minorum.& ibi Bald. C. de prædijs mino. tamen aduerte , quòd licèt talis consensus requisitus ex forma statuti,non possit præstari per procuratorem,vt prædixi, tamẽ potest præstari per nuncium,vel per epistolam.secundum Bar. in l.filiusfam.ad fin.ff.de dona.& plenius in l.fin.§.& filius.versi. necessitate.in vltim.quæstio. & ibi Cyn.& in l.3. C.de bon.quæ liber. Barto.in l.1. C.de decur.libr.10.& in l.si quis mihi bona.§. iussum.ff.de acquiren.hæredi. Cyn.& Bald.in Auth.causa,quæ fit cum monacho.C.de Episco.& cler.Spec.& Ioan. And.in tit. de acto.§.1.versi.sed nunquid pater per epistolam. & est glo.in l.si cùm dotem.§.si patri. & ibi Moder.ff.solut. matrimo.& per ista remanet expeditus iste titul. Iason Paduæ

ADDITIO.

a Non sit bona.Adde,quòd eandem damnat Suarez.libr.commun.opin. versic. carceri.Idem Ias.in l.plerique.post nume.27.versic. sed dominus Abbas.ff.de in ius vocando. & in l. sed eximendi. quam legit cum l.1. in §. quòd prætor. in quarto notab.ff.ne quis eum qui. Gabriel.commun. opinio. libro 7. conclusio.10.num.37.38. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Recipiens patrocinium potentioris , punitur in amissione causę , limita tamen, vt infra nu.2.*

Ne

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Prima Codicis.

Ne liceat potentioribus patrocinium, &c. Rub.

LEX PRIMA.

DIuinè admodum, Reciens patrocinium potentioris, punitur in amiſſione cauſæ, & ille potentior arbitrio iudicis ordinarij, etiam dato, ꝙ aliàs eius iuriſdi, non ſubeſſet. hoc dicit. Diuiditur in duas. In prima ponit conſtitutionem diui Claudij, & eius effectum. In ſecunda reſpondet quæſtioni principaliter
1 propoſitæ ibi, quare cùm interſit. ¶ † Not. ꝙ aſſumens patrocinium potentioris, punitur in amiſſione cauſæ. Similiter comitatenſes, qui faciunt ciuem emere aliquam rem pro eis, vt ſub titulo ciuis non ſubſint onerib. eis impoſitis. Nam puniuntur in amiſſione talis rei emptæ, quæ debet publicari, ita not. Bar. in l. 1. per illum tex. C. de nauib. non exc. libr. 11. ¶ Extende iſtam l. trib. modis. Primò, vt habeat locum tam in actore quam reo, ſecundum Cyn. Bart. Ang. & Mod. hic, quamuis glo. ſ. in Rubr. tit. 1. & in l. penult. in fi. ff. de alie. iud. teneat, quod ſolùm habeat locum in actore. ¶ Confirmo per duo, quia dato etiam, ꝙ illa l. loqueretur in actore, cùm tamen generaliter loquatur, extenderetur tamen ad reum, cùm ſint correlatiua, & etiam correctoria, loquens in vno ex correlatiuis, intelligitur etiam loqui in alio. l. fi. & ibi Bar. & Doct. ad hoc no. C. de indicta vidui. tollen cum concor. quas ibi dedi. ¶ Secundò, quia l. etiam pœnalis, & loquens in actore habet locum in reo. gl. in l. per interuallum. de iudicijs. & glo. in c. 1. de confeſ. in 6. ¶ Secundò extende ſiue palàm ſiue occultè patrocinetur etiam per interpoſitam perſonam, ſecundum Bart. & Pau. de Caſtr. hic, qui dicit facere contra eos, qui faciunt ſcribi literas per dominos Priores inferioribus iudicibus, vt incidant in hanc conſtitutionem. ¶ Tertiò extende etiam ſi procurauit patrocinium familiaris potentiorum, ſecundum Bart. Ang. Salyc. & dom. Alex. hic, per fundamenta de quibus per eos. Contrarium, & fortè melius tenent Fulg. Pau. de Caſt. & dom. Anto. de Ale. hic, cum iſta l. ſit pœnalis. & non ſubſit tanta ratio incutiendi terrorem in familiari, ſicut in principali, p̃cipuè, quia iſta l. principaliter eſt indu-
2 cta fauore priuatorum, vt hic in ver. quare. ¶ † Limita iſtam l. quatuor modis. Primò, vt procedat in potentiore ratione officij, ſecus ſi ſit potentior alia ratione, puta diuitiarum, vel quia ſit de primatibus ciuitatis. ſecundum glo. hic. & ſ. l. proxi. & glo. & Doc. in c. fi. de alie. iud. Spec. in tit. de ceſſio. actio. §. 1. in 1. col. ¶ Secũdò limita, niſi eſſet officium, ex quo veriſimiliter timor non incutitur ceſſante ratione huius l. puta quia eſſet tabellio, qui eſt iudex chartularius, ſecundum Bal. ſ. l. proxi. in fin. Tertiò not. limita, niſi ille, qui aſſumpſit patrocinium potentioris, litigaret cum æquè potentiori, quia tunc videtur feciſſe, non vt metum inferat, ſed vt excludat. l. cùm pater. §. Titio. ff. de leg. 2. ſecundum Pau. & Moder. hic, qui dicit, ꝙ vidit de facto Bononiæ in perſona cuiuſdam mulieris viduæ. Facit, qđ vult Bald. ſ. l. proxi. vbi dicam. Facit, qđ volunt Bart. & Doct. in l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſd. omn. iudi. & Bar. in l. non ſolùm. §. de vno. per illum tex. ff. de ritu nup. & in l. repeti. ff. de quæſtionib. & eſt glo. in c. poſtremò. de appellationibus. Ad idem facit, qđ not. vult Bar. in l. qui teſtamento §. quæcunque autem. in pen. q. ff. de teſt. & eſt glo. in c. conſanguinei. in verbo parentes. 3. q. 3. ¶ Quartò limita in cauſis criminalibus, in quibus ingeritur pœna ſanguinis. Nam licitum eſt ſanguinem ſuum qualitercunque redimere. l. 1. in fin. C. de bo. eo. qui mor. ſi. conſci. glo. & Doct. in l. tranſigere. C. de tranſac. Et qui obuiat Cardi. dum ducitur ad patibulum, debet liberari à pœna mortis, ſecundum Bald. & Pau. de Caſt. in l. addictos. C. de appel. dom. Bartho. Veron. in cautela ſecunda. ¶ Capio gl. in verſi. ſpecialiter. quam diuide in tres. In prima infert ex tex. In ſecunda, quæ eſt ibi, nec obſtat. gl. opponit, & ſoluit. No. iſtam ſolutionem, ex qua habes pulchram limitationem ad regulam l. à iudice. vbi dicetur. C. de iudi. In tertia, quæ eſt ibi, & quia de ceſſione. glo. magiſtraliter ponit materiam ceſſionis, de qua Specu. format plures quæſtio. in titu. de ceſſione action. Bald. & Salyc. infra l. proxi. Barto. & alij. in l. per diuerſas. & in l. ab Anaſtaſio. C. mand. Canon. in cap. fi. de alien. iudi. & iſta glo. declarat, quid differt iſte titu. à tit. de alienatione iudi. item quid differat à titu. de litigio. Item quando ceſſio valeat, & quæ requirantur, nota eam, quia vtilis glo. eſt. ¶ Et dum iſta glo. in fin. dicit, quod titulus ceſſionis debet poni in inſtrumento. Barto. in fi. eam multum notat, & eam ad hoc reputat ſingu. Bald. in c. conſuetudinis. in penult. colum. in fin. de conſuetudine. & dum plus vult, quod debeat poni in princip. inſtrumenti. Angel. in fi. eam reprobat. ſed ſalua intelligendo eam ſanè, vt per Bald. & Salyc. infra l. proxima.

Iaſ. V. Iur. Doct. Paduæ legens.

LEX II.

1 SI cuiuſcunque. † Cedens actionẽ potẽtiori ratione officij, eam perdit. hoc dicit. Intellige, etiam ſi non ceſſit, ſed procur. illum in rem ſuam facit, quia præſumitur in fraudem, gl. in l. iuriſgentium. §. prætor ait. in gl. vlt. vbi Doct. & præcipue notabiliter Ang. ff. de pac. Fallit niſi ceſſio fieret æquè potenti. arg. l. ſed & milites. in princ. ff. de excuſ. tuto. ſecundum Bald. Sal. & Mod. hic. Facit c. ex parte. vbi Doct. præcipuè Imo. de feud. Quicquid dicat Specul. & minus bene in tit. de ceſſio. actio. §. fi. ver. quid ſi quis plebeius.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia reputatur de numero potentiorum.*
2 *Quando libellus eſt ineptus, ſeu non ſolennis, nulla pœna poteſt ſequi reo ex oppoſitione alicuius exceptionis, vel ex negatione.* 1
3 *Sicut chartula continens petitionem actoris dicitur libellus, ſimiliter chartula continens exceptionem rei, dicitur libellus.*
4 *Sicut confeſſio facta per actorem in libello ſibi præiudicat, ita confeſſio facta per reum in libello exceptionum ſibi præiudicat.*

De his, qui potentiorum nomine titulos, &c. Rubr.

LEX PRIMA.

ANimaduertimus. Qui titulos, ſeu inſignia potentiorum prędijs ſuis, de quibus litigant, affigunt, vel eorum nomina in lite prætendunt, ſuo iure priuantur, & in metallum damnantur, & potentior ſi conſenſerit infamatur. hoc dicit. Et ponit exemplum Bar. quando aliquis prælatus volens euadere curiam, ponit nomen, vel titulum alicuius Eccleſiæ exemptæ prædijs ſuis, nam ſi appareat, ꝙ in fraudem fecerit, punitur per hanc conſtitutionem. ¶ Item ſecundum Bal. poteſt poni exemplum in reo conuento rei venditione, qui ad euadendum iudicium, nominat quẽdam Epiſcopum in iudicio, pro quo dicit ſe tenere, & poſſidere. Tu pondera Bart. & alios velle, ꝙ iſte tit. habeat locum in potẽtiore, at alia ratione quàm officij, ſecus in tit. præceden
1 ti, vt ibi dixi. ¶ † Secundò pondera Bar. & alios velle, ꝙ Eccleſia reputetur de numero potentiorum. facit, ꝙ vult gl. in c. potuit. de loc. Sed caue, quia Bart. loquitur, quando Eccleſia habebat priuilegium exemptionis. ¶ Confirmo per illud, quod no. vult Spec. in tit. de ceſſio. actio. §. 1. ver. ex proximè dictis. ꝙ clericus non intelligitur eſſe potentior laico, nec laicus cedens clerico debet perdere cauſam, niſi clericus ſit talis, qui habeat poteſtatem ſupra laicum, contra quem fit ceſſio, ſequitur Lud. Rom. in conſi. 518. quod incip. in caſu propoſito breuiter dicendum, ꝙ iſtæ naues. ¶ Secundò iſtum tex. in verbo ſolenniter, à
2 contrario ſenſu no. Bald. in l. edita. in pen. col. C. de eden. † quòd quando libellus eſt ineptus, ſeu non ſolennis, nulla pẽna poteſt ſequi reo ex oppo. alicuius exceptionis, vel ex negatione, vel aliter, qđ dicit eſſe multum notan. ad ſtatuta imponentia pœnam reo excipienti. ſequitur dom. Alex. hic, & in l. etiam. §. 1. in vlt. colum. ff. ſolut. mat. Ludo. in conſi. 59. ꝙ incip. ad diſcutiendum. in vltimo dubio. ¶ Tertiò not. ex text. ibi. nec repetendæ actionis. ſecundum Barto. ꝙ pœnæ huius l. habent locum nedum in reo, ſed etiam in actore, ſequitur do. Alex. hic, faciunt, quæ dixi in l. 1. ſ̃. titu. 1. licèt Rapha. Fulgo. hic teneat, ꝙ iſta l. ſolùm habeat locum in reo, per aliqua verba tex. ibi in ius vocantur, & in verbo pulſatus, & in ver. poſſeſſor. idem tenent glo. & Bald. ſ̃. in Rubr. Tu aduerte, ꝙ prima pars huius rubricæ poteſt loqui in vtroque, ſed in ſecunda parte Imperator ſolùm loquitur de reo, qui ad euadẽdum litem nominauit aliquem potentiorem in iudicio ad effugiendam litem, iuxta l. ſecundã. C. vbi in rem actio. declarãt Pau. de Caſt. in Rub. ſ̃. eo. & iſta ſecunda pars nullo modo põt adaptari actori. ¶ Quartò not. ex text.
3 ibi contradictorijs libellis. ſecundum Bart. & alios, † quòd ſicut chartula continens petitionem actoris, dicitur libellus, ſimiliter chartula continens exceptionem rei, dicitur libellus, & ex hoc
4 infert Bart. † ꝙ ſicut confeſſio facta per actorem in libello ſibi

præiu-

Source : BIU Cujas

prę̃iudicat,ita confeſſio facta per reum in libello exceptionum ſuarum præiudicat reo.adde Bar.in l.certum. §. ſi quis abſente. ff.de confeſ.vbi ad hoc ponderat iſtum tex.& extendit etiam ſi confeſſio ſit facta abſente parte.Adde etiam Lud. Rom.in cõſ. 9.qđ incip.ad diſcutiendum.in vlti.dubio,& in conſi.225.ꝙ incip.quo ad primum, quo quæritur an Stichus.in 7.dubio.

SVMMARIVM.

1 *Inſignia principis ſi quis ſupra parietem domus ſuæ, vel ſuæ poſſeſſionis facit depingi,ne aliquis audeat ei mouere litem, talis domus debet confiſcari.*
2 *Delictum vbi non eſt punibile, non debet iudex talem accuſationem admittere.*
3 *Iudex non debet admittere libellum ineptum.*

Vt nemo priuatus titulos prædijs,&c. Rub.

1 ¶ † Ad intellectum iſtorum titulorum vide gl.magiſtram.in §. titulos.in Auth.de man.prin.l.1.huius tit.loquitur,quando quis ſupra parietem domus ſuæ, vel ſuæ poſſeſſionis facit depingi inſignia, aut vexilia principis,ne aliquis audeat ei mouere litẽ, nam talis domus debet confiſcari: nam ſigna principis non debent depingi,niſi ſuper reb.quæ ſunt principis, & hoc videmus in armis Sancti Marci,quę nõ pinguntur ſupra oſtium domus, niſi ſint dominij. Lex ſecunda loquitur,quando quis facit depingi nomina,vel ſigna principis, aut Reipublicæ ſuper poſſeſſione,vel domo alterius ad illius inuidiam, & infamationem, vt appareat, quod illa non eſt poſſeſſio ſua, ſed eſt communis, nam ſi eſt plebeius,vltimo ſupplitio afficitur, ſi eſt nobilis,de-
2 portatur. ¶ † Nota ex iſta l.2 ꝙ vbi delictum non eſt punibile, non debet iudex talem accuſationem admittere, aliàs punitur, & ſic iſta exceptio,delictum de quo accuſor eſt impunibile,impedit litis ingreſſum, & ita not.Bar.in l.ſi ſeruus per illum text. C.de his,qui ad Eccle.confu.dixi poſt Bar.in l.nam poſteaquã. in prin.ff.de iureiur.quamuis aliter diſtinguat Bart.in l. Senatus. ff.de accuſ.de quo etiam per Bal.in l.decurionum. C. de infa.&
3 in l.1.§ Offilius.ff.ne quis eum qui.¶ † Secundo no.ꝙ iudex nõ debet admittere libellum ineptum, vel qui aliàs de iure non procedit.Adde gl.& Doct.in l.1.ff.de offi.aſſeſ.& glo.in c.ſacerdotib.11.q.1.idem quando eſſet libellus calumnioſus, gl.not.in l.qui cùm maior. §. ſi patris. in verbo; vel calumnioſam. ff de bo.liber.Inno.in c.1 de offi.vica.idem,quando libellus eſſet cõceptus contra conſuetudinem. glo.in l de quib. in verbo inueterata.ff de legi.& glo.in l.diuturna.& ibi ad hoc no.Ang.eo.tit. Tu pondera ex prædictis,ꝙ libellus ineptus non poteſt ſupplere ex probationib.contra illud, quod vult glo.reputata ſing.in l. 1.§.ſi quis argentum ff.depoſi. qđ latè examinaui in d l. 1. ff. de
a offic.aſſeſ. ¶ Secundo extende prædictum notabile, ꝙ iudex a poſſit reijcere libellum ineptum, ſeu dentibus lacerare etiam parte non citata.ita dicit Bal.in l.edita.in pen.col.C.de eden.per iſtum text Adde etiam, ꝙ illud poteſt iudex facere ex offic per doctrinam gl.no.in l.filiusfa.§.veterani.ff.de procu.de qua glo. dixi in l.ita demum.ſupra de procu.

ADDITIO.

a Iudex.Adde ſing.dictum Inno.in c.1.de offi.iudi. ordi.

SVMMARIVM.

1 *Inſignia ſua non poteſt quis ponere in reb. ab alio poſſeſſis.*
2 *Scholares debent inſignia doctoratus à Doctorib. petere.*
3 *Scholaris indignus petendo inſignia doctoralia peccat mortaliter.*
4 *Auctoritate iudicis poteſt quis eſſe executor, & nuncius in cauſa propria.*
5 *Qui non eſt Doctor,non poteſt alium Doctorem creare.*

Vt nemini liceat ſine iudicis auctoritate,&c. Rubr.

1 ¶ † Iſte titu.loquitur, quando quis vult apponere ſua inſignia, vel ſua nomina reb.per alium poſſeſſis,quas prętendit ad ſe ſpectare,deciditur hic, ꝙ non poteſt, antequam ſit iudicatum,ita ꝙ non ſit locus appellationi, & dicit Pau.de Caſt.ꝙ iſtũ caſum vidit de facto Senis, cũ eſſet quædam fraternitas, in qua etiam multi ciues potentes litigarent cũ vno notario, ſuper vna poſſeſſione per illum detenta,lata ſententia in fauorem fraternitatis,à qua notarius appellauit, fecerunt depingi arma illius fraternitatis,notarius verò conuocatis pluribus hominibus armatis,de facto fecit illa arma abradi. Illi de fraternitate accuſauerunt apud iud.malefic.quia de facto,& propria authoritate fecerat,fuit iudicatum per hanc l.ꝙ impunè fecit,nam quicquid depingitur,vel imponitur in re mea,vel in re à me poſſeſſa,poſſum propria authoritate deſtruere, vt hic, & l.quemadmodũ. §.ſi protectum.ff.ad l.Aquil.& l.ſi vitem.§.qui ad ianuam ff.qđ vi aut clam.& l.fideicommiſſa.§.ſi quis illicitè.ff.de leg.3.Bar.in
2 l.1.§.nunciatio ex hoc.ff.de ope.nou.nun.¶ † Item iſtum tex.dicit Bart. ſe ſæpè allegaſſe in examinib.ſcholarium, qui debent inſignia doctoratus petere à Doctorib. non autem propria authoritate ſibi conferre,& idem tenent Ang.& Pau.de Caſt.hic.
3 † Et ſcholaris indignus a petendo inſignia doctoralia,mortaliter peccat gl.eſt in cle.2.in verbo honorem. de magi. Pan.in c. cũ in cunctis.§.1.in 2 col.de elec.¶ Tu pondera Barto.hic velle iunctis præcedentib. ꝙ ex licentia ſuperioris poſſet ſcholaris ſibimet conferre inſignia doctoratus.dicit enim ſuperius Bart.ꝙ
4 à contrario ſenſu huius l. patet, † ꝙ cũ authoritate iudicis poſſit quis eſſe executor, & nuncius in cauſa propria: facit, quia in his,quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, poteſt quis ſuſtinere vi-
5 cem duorum.l.ſi conſul. vbi latè Bar.& alij.ff.de adopt.¶ † Sed caue,quia qui non eſt Doctor,non poteſt alium Doctorem facere,nec ſibi inſignia doctoratus conferre,ſicut qui non eſt miles,non poteſt alium militem creare, ſecundum Bal. & Imo.in
b l.qui in aliena.§.interdum. b per illum tex.ff.de acq.hære. Bal.in proœ. Decr.in 10.col.niſi dixeris, ꝙ faciat authoritate ſuperioris, ſuper quo tamen cogita; alibi tamen habemus, quod qui non eſt benedictus,poteſt alium benedicere. c.1. & ibi ad hoc no.Bal.de ſupplen.negli.prælatorum.

ADDITIONES.

a Scholaris indignus.Adde Archid.& Ioan.de Fan.in c.in ſcripturis.7.quæſt.1. Marianus in cap.quanto.de magi.

* Et fac.quòd doctoratus corruptela Doctorum non dicitur Doctor,teſte Bar. in l.Athletæ.1.reſpon. 2.lect.ff.de excuſ.tut.vbi dicit,quòd laureandi ter certare debent, ſemel in examine priuato, ſemel in publico, & ſemel, quando doctorantur. Qua in re quid etiam ſeruan. ſit,pulchrè monet Sal.in l.nemo. C.de legi.tuto. quæ omnia ſi hodie in Doct. collegijs ſeruarentur,longè melius Reipub.conſuleretur,& non vileſceret Docto. turba, ex no.per Rip.in c. cum M.Ferrar.nu.13.de conſti.poſt Abb. in c.1.de priuileg.

b ¶ Interdum.vbi vide eundem Iaſ.col.2.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus non debet preſtare patrocinium in cauſis debitori ſuo.*
2 *Creditor poteſt eſſe teſtis in cauſa ſui debitoris.*
3 *Ad æmulationem priuati licitum eſt de proprio, & in proprio facere quod ſibi licet.*

Ne fiſcus,vel Reſpublica procur.&c. Rubr.

¶ Iſte titulus habet quatuor ll.& licèt Bar. in ſummarijs ſuis videatur eas intelligere, ꝙ loquantur in ceſſione iurium facta fi-
1 ſco,vel Reipub.† tamen reuera l.1.& 3.& 4.diſponunt,ꝙ fiſcus non debet præſtare patrocinium in cauſis debitori ſuo, quãuis videatur in hoc verti intereſſe fiſci, ſecus videtur in priuato.l.ſi
2 cui.C.de non nu.pecu.& ita Pau.de Caſt.hic. ¶ † Adde fortius, ꝙ imò creditor poteſt eſſe teſtis, & teſtificari in cauſa ſui debitoris,quamuis intereſſe in hoc prætendat.ſecundum Iac.But.& Ang.in l.non ſolùm.§.item quæritur.per illum tex. ff.de procu. vbi Ange.reputat hoc eſſe valde tenendum menti, & bene, ſequitur dom.Alex.in conſi.78.qđ incip.in cauſa, & lite vertente inter Bar.in 2.col.in 1.vol.Sed reſponde,ꝙ iſta loquuntur in priuato non potentiore,aliàs crederem idem ꝙ in fiſco,per generalitatem.l.1.ſ̃.ne lic.potentio. & quia in fiſco nihil præſumitur eſſe ſpeciale,niſi exprimatur.l.item veniunt.§ in priuatorum.& ibi gl.ff.de peti.hære.gl.in l.1. C.eo.tit. ¶ Lex ſecunda huius tit.
a diſponit,a ꝙ rem litigioſam non debet fiſcus, vel Reſpu.etiam ex cauſa dona.admittere, cum pacto de aliquo dando ipſi cedenti,nam talem ceſſionem ipſa l.abhorret, vt hic, & l.fin.ſ̃.ne lic.poten.¶ Vnde per iſtum tex.infert Bar.hic, ꝙ ſi ſunt duo fratres habentes caſtrum commune, & vnus expellatur ab alio, & expulſus vadat ad ciuitatem proximam, vel ad principem, & ei velit ſua iura cedere pro aliquo, ꝙ ſibi detur, non eſt admittendus.ſequũtur Raph.Fulg.Pau. de Caſt.& d.Alex.hic,quamuis Raph.Fulg dicat,ꝙ iſtud non bene probetur hic, & melius facit

ADDITIO.

a ¶ Diſponit. Adde, quòd per iſtum tex.dubitat idem Iaſ.an donatio facta pro fabrica Domicilij Mediol. valeat, quando fit propter litem,quam habet donans.in §.ex eo.inſti.quib.mod. teſt.infir.

Source : BIU Cujas

facit l.fi.ſupra ne,lic.poten. & dicit Pau. de Caſtr. q̃ vidit iſtum caſum de facto Florentiæ in quodam,qui litigabat cum fratre, & volebat donare communitati Florentiæ omnia ſua iura, nõ fuit auditus per iſtam l.Adde vltra alios,quòd fortius tenet ſin. Bal.in l.1.ante fi.C.qui teſta.fac.poſ.q̃ ſi duo fratres habeant caſtrum commune,q̃ vnus non poteſt vendere iuriſd.[a] ſuam ad æmulationem alterius,q̃d eſt ſpecialiſſimum in iuriſd.q̃ etiam in proprio non poteſt quis facere ad æmulationem alterius id, q̃d ſibi placet,ſi per hoc non prodeſſet ſibi,& alij noceret.l.quicunque caſtellorum.C.de fund.limitro.lib.11.Solus Ang.ibi in lect.Peruſi.tenet contrarium,† quia ad æmulationem[b] priuati licitum eſt de proprio,& in proprio facere,q̃d ſibi libet.l.cũ eo. ff.de ſer.vrb.præd.ſed ad æmulationem Reipu. non licèt.gl. eſt no.in l.per prouincias.C.de ædi.priua. & ita ſecundum eum loquitur.d.l.quicunque caſtellorum. Sed tu caue, q̃ imò etiam ad æmulationem priuati non videtur verum,quòd ſit licitum facere, quod alij nocet, & ſibi non prodeſt, prout firmat latè Barto.in l.quominus.in 1.q.ff.de flumin. & in l. ſi manifeſtè.vbi etiam Cyn. & alij. C. de ſeru. & aqua.cum ſuis concord.Et per iſta eſt impoſitus finis iſtis tit.

a b

ADDITIONES.

a ¶Vendere iuriſdi.Adde eundem Iaſ.in l.1.q.vlt. j̃.qui teſta.face. poſſ. vbi iſtud dictum reſtringit.Alibi tamen ſimpliciter refert, & ſequitur in l. ex hoc iure. col.2.ver.tertio facit.ff.de iuſt.& iur.Fel.in c.cùm acceſſiſſent.col.fin. verſi.2. limita.extra de conſtit. BELLOT.

b ¶Aemulationem. Adde,quòd etiam ad æmulationem alterius non licèt etiã in proprio facere feneſtram,ſi non concurrat vtilitas, vt per Bald. in l.altius. C.de ſer.& aqua.quem ſequitur Hippol.ſing.154. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Iſta Auth.quare condita fuit.*
2 *Decretum iudicis non tollit beneficium reſtitutionis in integrum.*
3 *Quando iuramentum interponitur à minore ſuper contractu rei immobilis,valido vel inualido,ſi ſit læſus, an habeat reſtitutionem in integ. & nu.4. & ſeq.*
6 *Iuramentum interpoſitum à minore ſuper contractu rei immobilis,obligat minorem ad obſeruantiam iuramenti,& validat contractum,qui aliàs erat inualidus,& facit eum irrenocabilem.*
7 *De iure ciuili iuramentum non eſt inductiuum obligationis.*
8 *Triplex eſt ſpecies iuramenti.*
9 *Ex iuramen. promiſſorio non oritur actio nec obligatio, ſecus tamen eſt ex iuramento deciſorio,& confirmatorio,& nu.11.& 12.*
10 *Iuramentum de futuro non obligat de iure ciuili efficaciter, ſed iuramentum deciſorum litis ſic,quia habet vim rei iudicatæ.*
13 *Sacramentum capitur varijs modis.*
14 *In dubio illud eſt propriè iuramentum,vbi ſacræ ſcripturæ manibus tanguntur.*
15 *Proximus pubertati maſculus dicitur à decimo anno cum dimidio, fœmina autem à nono cum dimidio.*
16 *Vbi agitur de obſeruantia iuramenti,cenſetur materia fauorabilis, & extendenda.*
17 *Iuramentum interpoſitum ſuper contractu, operatur tria: nam validat contractum,tollit beneficium reſtitu.in integrum, & addit forum foro.*
18 *Pupillus doli capax obligatur delinquendo, quando dolus committitur de præſenti.*
19 *Prodigus iurando non obligatur, tamen delinquendo ſic.*
20 *Ad hoc, vt Auth. noſtra habeat locum,non eſt neceſſe,quòd iuramentum præſtetur in præſentia partis.*
21 *Si impubes proximus pubertati contraheret cum aliquo, qui dubitaret eum minorem,& ipſe dolosè ſibi perſuaſit ſe adultum, ſi poſtea iuraret,habebit locum hæc Auth.*
22 *Proximus pubertati aliter dicitur in delictis, & aliter in ciuil.b.*
23 *Proximus pubertati non poteſt teſtari,etiam ad pias cauſas.*
24 *In materia iuramenti ſtandum eſt iuri Cano.*
25 *An ſit falſum inſtrumentum notarij,qui dixit, quod talis fuit voluntariè confeſſus, cùm eſſet in tormentis.*
26 *Iuramentum, de quo in Auth. noſtra quomodo, & quando interponi debeat.*
27 *Iuramentum interpoſitum à minore,ita demum habet locum,& effectũ huius Auth.quando interponitur ſuper contractu rerum ſuarum.*
28 *Minor an ſit neceſſe,quòd iuret per hæc verba, non retractare.*
29 *Iuramentum interpoſitum à minore ſuper contractu, repræſentat eum maiorem, niſi ſit interpoſi. per vim vel metum, quia tunc eſt nullius effectus.*
30 *Iuramentum interpoſitum per vim, & iuramentum interpoſitum per metum an differant.*
31 *Si quis poſt iuramentum extortum vi vel metu, iurauerit non facere querimoniam de tali vi,tale iuram. non valet.*
32 *Iuramen. de non inducendo querelam ſuper maleficijs, regulariter non valet.*
33 *An iſta Auth.habeat locum,quando iuramen.eſt interpoſitum tam ſuper contractib.validis,quàm inualidis, & nu.36.& 37.*
34 *Iuramentum eſt quid ſpirituale.*
35 *Quod nullum eſt, retractari non poteſt.*
38 *Magna eſt differentia, quòd l.dicat iuramentum appoſitum in contractu firmare contractũ,an ſolùm dicat iuram.debere ſeruari, & nihil diſponat ſuper confirmatione contractus.*
39 *Si in pacto l.commiſſoriæ, quòd eſt in pignorib.reprobatum, reperiatur apponi iuramentum,contractus non validatur, tmen iuramentum debet ſeruari.*
40 *Iuramentum cenſetur quid ſpirituale.*
41 *Si minor ſoluit ratione iuramenti,poteſt ſolutum repete re.*
42 *Abſolutio a iuramento an peti poſſit per minorem,& relaxari per iudicem eccleſiaſticum.*
43 *Eno rmis læſio quæ dicatur.*
44 *Iuram. exortum per vim,eſt nullius momenti,ita extortum per dolum.*
45 *Venditio ſi fiat citra dimidiam iuſti pretij, quo caſu interuenit deceptio re ipſa,non poteſt contractus reſcindi ſi iuratum ſit.*
46 *Auth.noſtra procedit,etiam ſi contractus minoris ſit inualidus.*
47 *Si filiusfa.alienat rem,in qua pater habet vſumfr. & iurat non contrauenire,an habeat locum Auth. noſtra.*
48 *Si quis conceſſit feudum,& non adhibuit pares curiæ,deinde iurauit,an conualidetur contractus per iſtam Auth.*
49 *Si ſtatutum prohiberet perſonam minoris,vel mulieris alienare, ſi contrahunt cum iuramento, non habet locum iſta Auth.*
50 *Statutum quando prohibet perſonam minoris, vel mulieris contrahere, non poteſt minor iurans compelli ad obſerua. iuramenti, propter peccatum.*
51 *In prohibitionib. vna perſona prohibita,intelligitur alia prohibita.*
52 *Quando lex vel ſtatutum prohibet aliquid, quod principaliter reſpicit publi.vtilitatem, contrafaciens peccat mortaliter, ſecus ſi priuatam, quia tunc dicitur potius conſilium quàm præceptum.*
53 *Mulier ſi intercedat pro alio cum iuramento, obligatur.*
54 *Auth.noſtra procedit,quandocunque minor fuit certioratus de beneficio reſtitutionis ſibi competenti, aliàs non.*
55 *Iuramentum non trahitur ad illud,de quo quis tempore iuramenti veriſimiliter non cogitauit.*
56 *Sacramenta non preſumuntur,niſi probentur.*
57 *Iuramen.indiſtinctè repreſentat minorem maiorem.*
58 *Si mulier bis intercedat pro alio, non iuuatur Velleiano.*
59 *Soluens per errorem indebitum, etiam ſi expreſsè renunciet condictioni indebiti, ſibi non preiudicat.*
60 *Iuramentum extortum à minore, per vim vel metum, eſt ipſo iure nullum.*
61 *Iuramento vltimo ſtandum eſt, niſi primum habeat clauſulam derogato.ad ſecundum.*
62 *Prælatus licèt iurauerit contractum,tamen per hoc non tollitur beneficium reſti.in integ.*
63 *Simulatio remouet conſenſum, & per conſequens iuramen. ſuper ipſo interpoſitum nihil valet.*
64 *Auth.noſtra habet locum in ciuitate,& communitate, ſicut in minore. quantum ad tollen.beneficium.*
65 *Minori iuranti ſoluere mutuum ſub ſpe futuræ numerationis,non currit præſcriptio biennij, propter iuramentum.*
66 *Iuramentum an,& quando ſit iudæo ſeruandum.*
67 *Minor,qui dolosè,& ſcienter in iudicio negauit veritatem cum iuramento,poteſt petere reſt. in integ.*
68 *Minor in teſt. vel vltimis volun. ſi iurat non contrauenire, per hoc non ligatur iuramento, & nu.69.*
70 *Auth.noſtra an habeat locum,quando minor generaliter iurauit nunquã contrauenire alicui contractui, quem faciet.*
71 *Auth.noſtra habet locum non in contractib. propriè, in quibus hincinde oritur obligatio, ſed etiam in contractibus improprijs, vt in dona. & ſtipulatione.*
72 *Vbi tractatur de obſeruantia iuramen. dato, quòd l. vel ſtatu. inducat magnas pœnas,tamen illa l.cenſetur merè fauorabilis, propter obſeruan. iuramen.*
73 *Statutum loquens in contractu, an habeat locum in diſtractu.*
74 *Auth.noſtra habet locum nedum ſi minor contrahat cum iuramento, ſed etiam ſi alij contrahenti aſſentiat cum iuramento.*
75 *Auth.noſtra an procedat, ſi minor coram aliquib.iurauit, quòd nunquã veniet contra aliquem contractum quem faciet.*
76 *Auth.noſtra an habeat locum in iudicijs.*
77 *Bonum eſt arg. de contractib. ad iudicia.*
78 *Authen. noſtra procedit ſolùm,quando iuramentum concipitur in futurum.*
79 *Si contractus poteſt reſcindi aliàs,quàm fauore minoris ætatis, ſi minor iurauit, an habebit locum Auth.noſtra.*
80 *Statuta laicorum an poſſint derogare diſpoſitioni huius Auth.*

Iura-

Source : BIU Cujas

81 *Iuramentum omne de iure Cano. quod potest seruari sine interitu salutis eternę, est seruandum.*
82 *L.ciuilis an habeat locum super iuramento nondum præstito.*
83 *Leges,quę statuerunt iuramen.non esse seruandum,non valent,nec sunt seruandę, nisi iuramentum sit contra bonos mores, vel nutritiuum peccati.*
84 *Per statutum laicorum an possit adhiberi cautela,per quam statutum posset per indirectum tollere dispositionem huius Auth.*
85 *Iuramentum non firmat contractum simulatum.*
86 *Statutum si simpliciter disponeret, quòd contractus factus per minorem sine decreto, fingatur factus dolo, vel simulatione,tale statutum non extenditur ad contractus iuratos, nisi statutum faceret expressam mentionem de iuramento.*

Si aduersus venditionem. Rubr.

AVTHENTICA.

2 Sacramenta[a] puberum.

¶Ista est noua cōstitutio Imperatoris Federici originaliter situata in c.1. §. item sacramenta. de pace iur.fir.in vsib.feud. & ibi gl.plenè commentauit, & secundum Bart.hic habet materiam profundissimam,subtilem,& vtilem, dicit Cy. hic, ꝙ ista Auth.deduxit ad inferos animas multorū, quia præbet facilem materiam captandi puberes maiores. 14. ann.mino. 25.qui aliàs non sunt habiles ad cōtrahendum, propter imbecillitatem intellectus,& iuramentum facit eos haberi pro maioribus,& ideo dicunt Alb.Fulg.& Pau.de Cast.quòd Henricus septimus Romanorum Imperator, propter multas querelas,quas habuerat de hac Auth.decreuerat eam tollere, sed morte præuentus non potuit, ideo in multis ciuitatibus est est statutum, ꝙ Auth.sacramenta puberum, non habeat locū, & istud statutum est hic Papiæ, & Paduæ secundum Pau.de
1 Cast.¶ † Ad euidentiam huius Auth.præmitto,ꝙ ista Authen.
* *secundum magis communem sententiam* fuit condita propter altam, & longam differentiam, quæ fuit inter Martinum, & Bulgarū glo. Antiquos,circa intellectum.l.1. C.eodem.Nam minor.25. ann. vendidit prædium, & in contractu iurauit, ꝙ non posset recedere à contractu.Dubitatum fuit,nunquid illa.l.procedat, quando contractus fuit validus. Nam sciendum est, ꝙ minor non potest alienare rem immobilem sine aucto.tuto. vel cura. & decreto iudicis,toto tit.ff.de reb.eor.aliàs contractus,& alienatio est ipso iure nulla,nec hic est opus rest. in integ. Et hoc si pupillus velit contractum esse nullum. ideo dicitur tunc contractus claudicare.l.Iul.§.si quis à pupillo.ff.de act.emp.Si autē minor alienat rem immobilem cum aucto. tut.vel cur. & etiā cum decreto iudicis,contractus valet,& si reperiatur lęsus,non
2 obstante decreto iudicis habet resti.in integ.† Nam decretum iudicis non tollit beneficium resti.in integ.de vtroque est tex.in l.si quidem. C. de prædijs mino.fuit ergo dubitatum, nunquid illa.l.1.debeat intelligi, quando minor vendidit prædium cum aucto.tuto.& cura.& decreto iudicis, quo casu venditio valet, sed minor potest restitui.nam Bulga. tenebat, ꝙ l.1.intelligeretur, quando iuramentū fuit interpositum à minore super contractu valido,& hoc casu tantum habere locum.d.l.1.sed Martinus tenebat,ꝙ loqueretur generaliter, quando iuramentum erat interpositum super contractu valido, & inualido, & propter eorum auctoritatem turbarunt totum mundum, & Fed. Imperator habuit coram eo ambos disputantes,& fuit conclusum pro Martino, vt referunt Cyn.& Fulg. hic, & istam opin.
* Mart. *communiter approbant* gl.& Doct. Citramontani hic, ſm
3 quam habes,† ꝙ nedum, quando iuramentum interponitur à minore super contractu rei immobilis valido, quo casu licèt contractus sit celebratus cū aucto.tuto.& cur. & cum decreto iudicis,quo casu valet,tñ si sit læsus,habet resti.in integr.tñ si interueniat iurm, istud iurm tollit minori beneficium restitutionis in integr. & in hoc nemo variat,sed qñ iuramentum interponitur à minore super contractu rei immobilis inualido,hoc est celebrato sine curatore,vel sine decreto iudicis, & hic est pū ctus,nam ſm intellectum Martini communiter approbatum, adhuc isto secundo casu habet locum hæc Auth.& tunc iuramentum operatur duos effectus. Primò,quia validat talem cō tractum inualidum,perinde acsi auctoritas curatoris, & decretum iudicis interueniſſet. Secundò facit,ꝙ talis ℈tus sit irretractabilis,& hoc etiam beneficio resti.in integ.& hoc dummodo iurans sit pubes,& spōte iuret,& iste est communis intellectus, secundum quem videtis quanta iactura,& deceptio ordinetur versus minores, & propterea dicit hic Raph.Fulg. ꝙ vidit multos diuites, qui per istā Auth. redacti sunt ad magnam pauper-
4 tatē.¶†Secūdus est principalis intellectus,ꝙ in ista Auth.approbetur opin.Bulg.de qua in l.1.ſ.eo.& consequenter non habeat locum ista Auth.quando iuramentum interponitur à minore super contractu rei immobilis valido,in quo interuenit auctoritas curatoris, & decretum iudicis, & tunc tale iuramentum operatur vnum effectum, quia facit contractum irretractabilem,& consequenter,ꝙ minor non habeat beneficium restit.in integr. & istum intellectum tenent subtiles Vltramon.& Cyn. hic,& dicit Cy.ꝙ licèt Docto.referant,vt dixi, ꝙ Mart.& Bulg. fuerint in disputatione coram Federico Imperatore, dicit Cy. ꝙ istæ sunt fabulæ,imò & iste intellectus habet magnam æquitatem, & minus potest præiudicare minorib. propter auctoritatem curatoris,& decretum iudicis,pro eo multum facit tex. in ver.non retractandis. ¶Inuenio vltra Vltramon.Doct.ꝙ tertium intellectum ponit do. Christopho. Porc. in §.extraneus. insti.de hære.quali.& diffe. quem in ſi.habuit à Canoni. & istū teneo,videlicet,ꝙ in ista Auth.Feder.Imperator non approbet
5 opin.Mart.nec Bulg.† ꝙ per istam Auth.contractus minoris si sit inualidus,propter iuramentum non validatur, vel si sit validus,non tollitur minori bñficium resti.in integ. per iurm, quia si bene aduertis in ista Auth. & vnde sumitur nullum ponitur verbum de validitate ℈tus, vel ꝙ tollatur beneficium restitutionis, sed bene tex.dicit, ꝙ vult inuiolabiliter iurm obseruari, & sic aliud est dicere, ꝙ iuramentum validet ℈tum, aliud ꝙ iuramentum seruetur,& ℈tus maneat in sui validitate. ¶Et si dicas,quæ dria est in effectu,vel ꝙ contractus valeat, vel ꝙ iuramentum seruetur? dic,ꝙ vtilitas est magna,quia si ista Auth. disponit,ꝙ iurm seruetur,& relinquit ℈tum in sua validitate, certè mortuo minore, cùm iurm sit merè personale, hæres suus posset ℈uenire:sed si diceremus,ꝙ iuramentum validaret contractum,vel tolleret resti.certè nec hæredes possent venirè ℈. ¶Secundus effectus est,quia si dicimus, ꝙ iuramentum tm̄ debeat obseruari, certè minor impleto ℈tu poterit tanquam læsus repetere, sicut dicimus in eo, qui iurauit soluere vsuras, qui tenetur soluere ꝓp iuramentum,& solutas potest eas repetere.c.debitores.de iureiur. Et istum intel.quem.ĵ.examino,teneo, & sic videas, ꝙ Federicus Imperator fecit istam Auth.vt tolleret driam Mart. & Bulg. sed non sustulit, imo reliquit nos magis in dubio. ¶Secundò præmitto ad euidentiam secundæ partis huius Auth. ibi,per vim autem, vel per iustum metum. in illo vers. ibi, maximè ne quærimoniam maleficiorum faciant.habent præmittere iuuenes, ꝙ illa verba leguntur altero de trib.modis.¶Primo aliqui dicunt,ꝙ Imperator assignet rōnem eius, qđ dixerat in secunda parte.ſ.ꝙ iurm extortum per vim,vel metum sit nullū, assignatur ratio ne passi vim,vel metum haberent querelam. Alij, & melius intelligunt, ꝙ in illis verbis non assignetur ratio,sed ponatur augmentatio deci.hoc modo,ꝙ iurm extortum per vim, aut metum nullius sit momenti,etiam à maiorib.ēt si ille,qui passus est vim, vel metum in iurō, iuraret non facere quærimoniam, ꝙ iurm istud fuerit extortum vi,vel metu,& sic duplex fuit iurm,vnum super principali ℈tu,vi vel metu extortum, aliud in quo iurauit non facere querelam,ꝙ fuerit vi,vel metu factus ℈tus,& iste intellectus placet mihi,& hos duos recitant Cy.Bald.& alij. ¶Tertio intelligitur per Sal.alio modo, ꝙ in hoc ver.ponatur regula generalis,ꝙ iurm nedum per vim,vel metum sit nullum,sed etiā interpositum gñaliter, ne querela fiat de maleficio commisso, vel committendo est nullum, & istud sequitur Pau. hic in lect. & in repe.& Bal.in d.§.item sacramenta.mihi magis placet primus intellectus. ¶Vltimò præmitte, qualiter ista Auth.veniat ad l.C.aliqui dicunt,ꝙ declaratiuè,aliqui decisiuè, aliqui cōfirmatiuè. Bar.dicit,ꝙ venit correctiuè.videbitis.ĵ. ¶Diuiditur in duas par.In prima loquitur de iurō minoris valido. In secunda de iuramento inualido. Secunda ibi,per vim autem,vel per iustum metum.nec pōt breuius summari. legendo,& figurando casum sequar opi.Mar.quia magis cōis,licèt mihi non placeat.
6 ¶† No.ꝙ iurm interpositum à minore super ℈tu rei immobilis, obligat minorem ad obseruantiam iuramenti, & validat ℈tum, qui aliàs erat inualidus, & facit eum irretractabilem, ſm opi.M.magis communiter approbatam. Pro clara intelli-
7 gentia opponebat Bar.† Nam de iure ciuili iurm non est introductiuum obl.nisi in liber.vt l.vt iurisiurandi.ff.de ope.lib.ergo arguendo

ADDITIO.

a ¶Sacramenta. Adde,ꝙ hæc Auth.procedit ēt in conuentionibus liberatorijs. gl.est no.in l.quid ergo.§.1.in gl.ver. liberationē.ff.de contr.act.tut. & quòd non habeat locū data enormi læsione,cōem dicit Dec.consi.45.col.1.de cuius Auth.materia vide, quæ scribit Abb. cons.108.libr.2. Dec.in l.pupillum. ff.de reg.iur.& consi.349.Alex.in l.qui iurasse.in prin.ff.de iureiur. Alc.in c.cū contingat.nu.141.de iureiur. Affli.c.decis.322. Pract. Pap.for.libe.vend.ver. & sub eius iuramento.& for.libe.rest.in integ.ver.tunc iurauit.vbi dixi,& vide Euer.lib.Arg.loco à vi iuramenti effectu 53.omnium plenius Gabrie.commun.opi.lib.2.tit.de minor.conclu.5.Rolan.consi.76.nu.10.lib.4. Bec. Casal. consi.59.nu.11.consi.100. & 108.lib.1. MASVER.

Source : BIU Cujas

arguendo à ſpeciali in contrarium debet eſſe ius commune. reſpond. Bart. hic, & in d. l. vt iuriſiurandi. & in l. ſi quis pro eo. in prin. de fideiuſ. & in l. iuſiuran. † qđ ex conuentione. in prin. ff. de iureiur. vbi Lud. latè dicit, triplicem eſſe ſpeciem iuramenti, vt hic per eum, licèt Bal. in d. §. item ſacramẽta. dicat duas eſſe tm̃ ſpecies iuramenti, & ſm̃ iſtam doctr. habes, ꝙ licèt ex iuramento promiſſorio de iur. ciui. non oriatur actio nec obligatio, niſi in libertо, tm̃ ex iuramento deciſorio litis, oriatur actio, & obligatio. toto tit. ff. de iureiur. cod. modo ex iuramento confirmatorio, vt hic. ¶† Et ſi dicis, quæ eſt ratio diuerſitatis, quare ex iuramento promiſſorio non oriatur actio, nec obligatio, ex iuр̃o deciſorio, & confirmatorio ſic? Bal. in d. §. item ſacramenta. in in vltim. col. dicit, ꝙ ratio eſt, quia iuramento promiſſorio non ſubeſt cauſa efficax, quia ille qui promittit ſimpliciter, & ſine cauſa promittit, iuр̃m de per ſe non veſtit, niſi iuramentum hincinde interueniret, arg. l. naturalis. de præſcr. ver. Iſta rō mihi non placet, quamuis non inueniam eam reprobari. nam pone, ꝙ in iuramento litis deciſiuo non ſubſit cauſa, ſed tu iuras ſimpliciter deberi tibi decem, ſiue deberi centum, ex iſto iuр̃o informiter præſtito, oritur tibi actio in factum. l. actori. cum gl. C. de reb. credi. l. ſi duo patroni. §. Marcellus. cum gl. de iureiur. tm̃ Bald. in d. §. item ſacramenta. dicit, ꝙ duæ tm̃ ſunt ſpecies iuramenti, vt hic per eum. ¶† Quæ autẽ ſit ratio diuerſitatis, quare iuр̃m de futuro obliget de iur. ciui. efficaciter, ſed iuramentum deciſorium litis ſic; Rn̄. Bal. in d. §. item ſacramenta. rationem eſſe, quia iuр̃m deciſorium litis habet vim rei iudicatæ. l. qui iuraſſe. in fi. de iureiur. ſed iuramentum promiſſorium eſt quædã pollicitatio, ſeu quoddam pactum nudum, & vnum pactũ nudum non poteſt aliud veſtire, niſi promiſſio cum iuр̃o fieret ab vtraq; parte, tunc reſultaret ℈tus innominatus, & oriretur obligatio. iuxta. l. naturalis. ff. de præſcrip. ver. Iſta ratio Bal. non vr̃ tuta, dum dicit, ꝙ iſtud iuр̃m eſt quoddam pactum nudum, & vnum pactum nudum non veſtit aliud, falſum eſt, imò ſecundum cõia geminatum pactum nudum de eadem re producit actionem, vt plenè dixi in l. ſi pacto quo pœnã. C. de pac. & in l. iuriſgen. §. ſed cũ nulla. ff. eo. Et propterea ſubtiles Vltramon. in l. 1. ff. de ope. libe. tenuerunt, ꝙ imò iuр̃m promiſſorium ita obliget, ſicut iuр̃m deciſorium litis, quia cauſa immediata, & proxima debet eſſe potentior ad inducendum obligationem, quã cauſa remota. Nam ſi promitto cum iuр̃o immediatè, iſta promiſſio tendit ad obligandum, ſed ſi promitto tibi ſine iuр̃o, iſta promiſſio obligat, ergo multo magis prima. Et ſi dicas, ꝙ in prima nulla eſt obligatio, niſi iuр̃m, dico ꝙ idem eſt in iuramento deciſorio litis, pone, qđ delato mihi iuр̃o, iurem mihi deberi nulla expreſſa cã, & ſic informiter, certè ex iſto iuramẽto oritur obligatio, & actio in factum. l. actori. cũ glo. C. de reb. cred. gl. in l. nam poſteaquam. §. 1. & in l. ſi duo patroni. cũ gl. ff. de iureiu. diſputando poſſet faciliter hæc opin. teneri, † *tamen* * *cõiter tenetur præcedens*, ꝙ de iure cõi iuramentum non producat actionẽ efficacem niſi in liberto, & latè defendit Ludo. Ro. poſt. Ang. in l. 1. in prin. de ver. obl. & plenius in l. iuſiurandũ qđ ex conuentione. in prin. ff. de iureiur. & d. Ant. in c. cũ contingat. eo. tit. ¶ Et rō diuerſitatis ſit, ꝙ iuр̃m deciſorium litis, habet vim quaſi ℈tus, confeſſionis, conuentionis, & rei iud. d. l. qui iuraſſe. nimirum ſi pōt oriri obligatio, quæ oĩa ceſſant in iuр̃o promiſſorio. Ad prædicta vide, q̄ ponit Pau. de Caſt. in Rub. ff. de iureiur. inquantũ declarat, quæ dr̃ia ſit inter titulum illum de iureiur. & tit. de iureiur. qui ponitur in Decretalib. & dicit, ꝙ titu. de iureiur. in Decretalib. tractat de iuр̃o promiſſorio in futurum, eo quia de iure Can. tale iuр̃m producit obligationem, & actionem, ſed in Digeſto titulus de iureiur. principaliter eſt de iuramento litis deciſiuo, non autem de iuр̃o promiſſorio in futurum, rōne prædicta; † limita tm̃ illud, qđ dixi. §. ꝙ iuр̃m promiſſorium de futuro de iur. ciui. non producit actionem, vt procedat, qn̄ vnus iurat: ſed qn̄ partes mutuo iurant, tunc fortè oritur actio præſcrip. ver. quia reſultat ℈tus innominatus, iuro vt iures. arg. l. naturalis. ff. de præſcr. ver. ita ſing. dicit Bal. in c. 1. §. itẽ ſacramenta. in vlt. col. de pac. iur. fir. nec alibi iſtud legi. faciunt, quæ ad hęc cumulaui in l. ſi pater. ℑ. de inoffi. teſt. ¶ Nunc venio propius ad tex. apoſtillando ſingulas dictiones tex. iuxta eius ordinem. ¶ In tex. ibi, ſacramẽta. impropriè dicit ſacramenta, ſm̃ Bar. hic, † cum ſcr̃m * propriè ſi rei ſacræ ſignum, toto titu. de ſacram. non iteran. ſed hic capitur ſcr̃m pro iuramento: puto, ꝙ melius dicat Saly. qui dicit, ꝙ ſacramentum poteſt capi variis modis, ſed hoc ſacramentum eſt per aliquam rem ſacram aſtringendum, ita capitur hic, & vbique, vbi fit mentio de ſacramento habito reſpectu ad iuramentum, & propterea tenet Bal. & Sal. hic in primis quæſtionib. qđ ad hoc, vt iſta Auth. habeat locum, requiritur, ꝙ ſuper ſacro lib. Euangeliorum * ſit preſtitum iuр̃m, licèt nō ſeruetur, ſicut dicunt in cauſis arduis, in quib. ſemper debet præſtari iuramentum ſuper libro ſacro non obſtante conſuetudine, de qua vide plenius Bal. in d. §. item ſacramenta. & idem, ꝙ in iſta Auth. debeat præſtari ſacramentum ſuper libris Euangeliorum, tenet Io. Fab. licèt dicat, ꝙ de iure Cano. non ſit vis, per c. ad aures. qđ met. cau. c. peruenit. vbi gl. no. de fideiuſſor. c. clericus. de iureiur. not. Archi. in c. 1. de ſepul. in 6. * ¶ Dicunt etiam Bar. Bal. & Saly. ꝙ ad hoc, vt habeat locum iſta Auth. non ſufficeret præſtari ſacramentum verbo, ſed tactis corporaliter ſcripturis, licèt ſm̃ eum Cano. aliter dicant, quia cùm iſta Auth. veniat ad interpretand. l. 1. ſ̃. eod. ergo ſecundum eam debet intelligi, de quo etiam per Bal. in d. §. itẽ ſacramenta. & ibi And. de Iſer. in 2. col. idem tenet Bald. in l. 1. ſ̃. eo. facit bene illud, qđ inquit Bal. in l. generaliter. §. in omnib. C. de reb. credi. † vbi dicit, ꝙ in dubio illud eſt propriè iuramentum, vbi ſacræ ſcripturæ manib. tanguntur. allegat no. in clem. 1. de vſur. vbi eſt melior gl. de corpore iuris. ¶ Sequitur in text. puberum. nam impuberes iurare non tenentur, vt dicit gl. Pulchrum ergo, & diſputabile dubium eſt, quid de impubere doli capace, & ſic proximo pubertati, an in eo habeat locum iſta Auth? eſt paſſus valde ambiguus, & multum neceſſarius, quẽ intendo plenè examinare: † dr̃ autem proximus pubertati in maſculo, à 10. anno cum dimidio ſ̃. in fœmina autem à nono cum dimidio. ita declarat gl. in §. pupillus. inſtit. de inuti. ſtipul. & alibi gl. iſtud intellige ſing. verum in cauſis ciuilib. ſecus in criminalib. preſertim acriter puniendis, in quib. nunquam eſt doli capax proximus pubertati in 13. annis. ita no. Bal. in l. excipiuntur. ff. ad Senat. Sylla. per illum tex. iũcta. l. 1. in fi. ff. de lib. exhi. & idem Bald. in l. properandum. §. ſi verò cauſæ. C. de iud. & iſtud confert ad ea, quæ. ℑ. dicentur. In iſto paſſu gl. hic, & in d. §. item ſacramenta. videntur ſentire, ꝙ hæc Auth. non habeat locum * in impubere, * etiam proximo pubertati, dum indiſtinctè dicunt, ꝙ hæc Auth. non habet locum in impubere. ¶ Iſtam opi. expreſsè firmant Pet. Cy. & Iac. But. moti per iſtum tex. in verbo puberum. per qđ denotatur, ſecus eſſe in impubere, vnde cùm iſta Auth. ſit odioſa, ſm̃ eos, item cùm ſit correctoria, ſecundum eos, non debet extendi vltra caſum ſuum, iurib. vulgarib. item melior eſt rō diſcretionis in pubere, quàm in impubere: tm̃ diſputando potes dicere, ꝙ in iure æquiparantur, vel ꝙ quis ſit pubes, vel ꝙ ſit proximus pubertati. d. §. pupillus. cũ gl. nec vr̃ verum, ꝙ hæc Auth. ſit odioſa, imò eſt fauorabilis, & extendenda. ideo gl. & Doct. in verb. cõtractib. extendunt iſtam Auth. loquentem in cõtractu, vt habeat locum in diſtractib. & quaſi ℈tib. † Item vbi agitur de obſeruantia iuramenti, cenſetur materia fauorabilis, & extendenda, ſm̃ d. Ant. in commen. c. fi. in 1. fal. de conſuet. Pet. de Ancha. & Imo. in c. quamuis. de præben. lib. 6. & Gem. in c. 1. de temp. ordi. in 6. Confirmatur, qa * vbi tractatur de animarum fauore *, debet fieri extenſio etiam iuris pœnalis, vt no. gl. in c. ſciant cuncti. de elect. in 6. & in c. fin. eod. tit. Abb. in conſi. 114. in 2. vol. incip. in quæſtione mouenda inter Ant. circa fi. ¶ Eandem opi. tenet Bal. hic, & in l. pactum. in 1. col. C. de colla. & in d. §. item ſacramenta. motus, quia hac in materia iuramentum eſt quoddam vinculum aſtringens ad obedientiam, ergo non debet ligare impuberem, quamuis doli capacem. † Confirmatur etiam, quia iuр̃m interpoſitum ſuper contractu, tria operatur. Primò validat ℈tum. Secundò tollit * beneficium reſti. in integ. vt hoc tex. *ſm̃ intellectum Mar. communiter approbatum*. Item addit forum foro, vt not. Io. And. in c. fi. de for. comp. in 6. ergo iſta nō debent habere locum in proximo pubertati, & iſta conſequentia infertur ex præmiſſis. eandem tenet Ang. hic, qui dicit, ꝙ ita vidit teneri Bononiæ in publica diſputatione, & in d. l. qui iuraſſe. & in l. ſi quis pro eo. ff. de fideiuſ. in prin. eandem tenet * Fulg. hic, qui generaliter tenet, ꝙ iſta

ADDITIONES.

a ¶ Sacramentum. Adde Cardin. Zab. in cle. 1. de priui. in 9. q. & per S. Tho. in 4. ſent. diſt. 1.

b ¶ Sacro libro Euangeliorum. Adde, quòd in inramentis, quæ deferuntur à iudice ſeu parte, ex neceſſitate requiritur tactus Euangeliorum, vt in c. hortamur. 3. q. 9. & in c. fin. de iur. cal. in alijs autem ſufficit tangere quemlibet librum, ſeu quamlibet ſcripturam, & ita hodie habet conſuetudo Italiæ; vbi autem exigitur ſimpliciter iuramentum, & non fit mentio de tactu corporali, ſatis eſt iurare ſine tactu, vt eſt gl. in ver. tacta. in cle. 1. §. porrò. de hæret. & gl. in ver. tacta. in cle. vni. in §. porrò. de iureiur. gl. in c. 1. in §. item ſacramenta. de pac. iu. firm. in vſi. feud.

c ¶ De ſepul. in ſexto. Vide Ioan. Andr. in additio. Specul. titul. de teſta. §. ſequitur. PVRPV.

d ¶ Hæc Auth. non habet locum in impubere. Adde l. qui iuraſſe. ff. de iureiur. & in c. paruuli. cum c. ſeq. & ibi Doct. 22. q. 5. Doct. in c. 1. de deli. puer.

e ¶ De animarum fauore. Adde gl. in l. 1. C. de condi. inde.

f ¶ Amplia ad communitatem iurantem, & limita in Eccleſia. Felyn. in c. cùm ſit generale. colum. 6. verſic. ſexto limita. de foro compe. vide in 8. limitatione. faciunt dicta Ias. in l. ſi quis maior. C. de tranſa. col. 2. & lib. 1. conſi. 118. in quæſtione. PVRPV.

Source : BIU Cujas

iſta Auth. locum non habeat in pupillo doli capace, etiam de iure Cano.per hunc text.in verſi.puberum. vt ſ.dixi. Item per
18 fundamentum,per qđ tollit obiectum Bart. † Nam licèt pupillus doli capax obligetur delinquendo, vt dicit Bart.& bene in l.impuberem.ff.de fal.in c.1.de delic. puero.l. auxilium.in fi. de mino.illud eſt verum, quando dolus committitur de præſenti, tunc propter dolum de præſenti bene obligatur, prout etiam obligaretur, quando falſum de præſenti iuraret, ſed qñ dolus non committitur de præſenti, vt qñ iurat in contractu,ſi diceremus eum obligari, non obligaretur propter dolum de præſenti,ſed obligaretur propter conſenſum, ſed propter conſenſum obligari non poteſt,quia in eo deficit vnum de concomitantijs iuramenti enumeratis in Auth.ꝙ eis.C.de nup.¶Cõ
19 firmatur per optimum ſimile. † nam prodigus iurando non obligatur,vt nõ.in l.is cui bonis.ff.de verb.oblig. & tñ prodigus delinquendo bene obligatur, puta inuadendo rem propria auctoritate,iuxta glo.& Doct.in l.ſi quis in tantam. C.vnde vi. vr etiam facere tex.in c.paruuli. 22.q.5. Pro iſto fundamento Ful. multum facit ſingularis limitatio, quam. ſ. proximè referam; eandem tenet Fed.de Sen. in conſil.31. incip. minori: eandem tenet Pau.de Caſt.in d.l.qui iuraſſe.in prin.& latius in conſ.216. in Chriſti nomine.motus, quia licèt proximus pubertati obligetur ex delictis,vt iurib.præalleg. tñ punitur tanquam impubes,& non tanquam pubes,& hoc modo reſpon. ad c.1.de deli. puer.Et ſm eum licèt doli capax,& ſic proximus pubertati debeat compelli ad obſeruantiam iuramenti.d.c.1.de deli.pue.& c.ex literis.el 2.de ſponſali.tamen ſm eum eſt verum in alijs caſibus,& non in iſto, qñ iuramentum interponitur ad conualidandum contractum nullum,cùm tex.iſte cum miſterio dicat puberum, & cõcluditur, ꝙ etiam de iure canonico iſta Auth. non comprehẽdit impuberem doli capacem. ¶Omiſſis leuib.
20 vnum multum ſtringit,& eſt valde no. † Nã ad hoc,vt habeat locum hæc Authen.non requiritur,qđ iſtud iuramentum præſtetur in præſentia partis,imò poteſt præſtari abſente parte,ſiue tempore contractus ſiue ex interuallo,quia eſt quædam ratificatio,ita concludit Bar.hic in 2.col.& Bal.in pen. & cæteri omnes hic per regulam.l. Pomponius ſcribit. ff.de neg.geſt. ſi ergo poteſt præſtari abſente parte, ergo eſt actus, qui ex ſola vnius voluntate dependet.ſed ego habeo regulam,ꝙ licèt aliàs pupillus doli capax poſſit obligari ſicut pubes,tñ non poteſt obligari in his,quæ ex ſola voluntate procedunt,& propterea non obligatur voto.l.2.§.voto.ff.de polli.per quem tex. Bar.tradit mirabilem limitationem in repe.l.1.in 2.q.C.de ſacroſan.eccl.ꝙ im-
a pubes a doli capax non poteſt teſtari ad pias cauſas, quia teſtũ pendet ex ſola vnius voluntate,& in obligationib.pupillus doli capax non obligatur,& ſi iſtud fundamentũ Bar.eſt verum,neceſſariò concludit pro opin. noſtra, nec poteſt reſponderi. te-
* nendo hanc opin.quam Legiſtæ *communiter tenent*. ¶Limita ſin
21 gulariter eam non procedere vno caſu ſinguiari,† quando impubes proximus pubertati contraheret cum aliquo, qui dubitaret eum minorẽ, & ipſe dolosè ſibi perſuaſiſſet ſe adultum, tunc ſi poſtea iuraret, haberet locum hæc Auth. quia concurreret dolus, qui faceret eum obligari ex delictis, ita ſingulariter limitat Gul.de Cu.in d.l.qui iuraſſe.in prin.motus per l.3.ad fin. C.ſi mi.ſe maio. dixerit. quia tunc dolosè perſuadendò dicitur delinquere,& delinquendo dicitur obligari,ita dicit Ang. licèt de Guli.non faciat mentionem,& ibidem Pau.& dom.Alex.& dicit Pau.ꝙ non recordatur ſe alibi legiſſe. Idem cõcludit Gui. de Suza.in iſta Auth.vbi arguit ad partes,& ſic concludit.¶Sed iſtud ſing.limita,niſi contrahens cum iſto eſſet perſona ſibi con iuncta,quia nõ eſt veriſimile,ꝙ debuerit ignorare, per l.octaui. ff.vnde cogna.l.de tutela. C. de in integr.reſtitu. ¶Contrariam opin.ꝙ imò iſta Auth.habeat locum in pupillo doli capace,ſicut & in pubere, tenet Bar.hic, & in d.l.qui iuraſſe.in prin.motus,quia delinquendo obligatur, ergo etiam non obſeruando
22 iuramentum,quo caſu dicitur delinquere. ¶† Sed aduerte, & nouiter conſidera propter iſtud fundamentum,ꝙ cùm proximus pubertati aliter dicatur in delictis, aliter in ciuilib. vt ſ.declaraui, quomodo debet intelligi quæſtio noſtra de proximo pubertati, nunquid prout in ciuilib.à decimo ann. cum dimidio ſupra? & credo, ꝙ Doct.ita intellexerint, præſertim cùm in delictis acriter puniendis, proximus pubertati non intelligatur, niſi per ſex menſes propè, & non prius: conſidera, quia à nemine tactum inuenio, & ſi eſt verum,mirabiliter limitaret, & reſtringeret iſtam Auth.tamen non pono pro conſtanti.Eandem opin.tenet Sal.hic, & in d.l.qui iuraſſe.in princ.cum vna tamen limitatione, per quam partim tenet iſtam opin.partim aliam; nam dicit ipſe, ꝙ ſi contractus erat validus, puta, quia factus à tutore,& cum decreto iudicis,tenet cum Bar.ſed ſi cõtractus eſſet inualidus,tunc tenet contrarium, & ſic opin.præcedentem,multum tamen vacillat.Iſtam opin.Bart.tenet Pau. de Caſt.ſibi contrarius, dicens verum eſſe, ꝙ de iure ciuili impubes licèt proximus pubertati,non obligatur ciuiliter, ſed naturaliter,tamen in eo non habet locum iſta Auth. attento iure ciuili,quia iſta Auth.figit pedem ſuper pubere, nec eſt verum, ꝙ proximus pubertati in omnibus æquiparetur puberi, nam bene obligatur quantum ad hoc, vt efficaciter obligetur, vt in faciendo teſtamentum,nam pubes poteſt teſtari,proximus pu
23 bertati non.l.qua ætate.ff.de teſt. † imò proximus pubertati nõ poteſt teſtari etiam ad pias cauſas, ſecundum Bar.in d.repe.l.1. in 2.q.in prin.C.de ſacroſan.eccl. Item proximus pubertati nõ exit tutelam,pubes ſic.inſtit.quib.mod.tut. finitur. Sed de iure cano. quod ius conſiderat periculum animæ,& peccatum,qđ non conſiderant iura ciuilia,certè proximus pubertati non obſeruando iuramentum delinqueret, & peccaret, quia eo ipſo, ꝙ non ſeruat iuramentum peccat,haberet locum iſta Auth.& iſta opinio probatur in tex.& gloſſ.in c. ex literis.el 2. de ſponſa. iuncto.c.1.de delic.puer. & iunct. not. ſecundum eum per Io. And.in c.cùm contingat.de iureiurand.in 6.& per Arch. in c.2. de pac.in 6.& text.in d.c.ex literis.el 2. eſt text. qui principaliter allegatur in propoſito. Eandem opin.firmat Lud. Rom.in d.l. is cui bonis. motus principaliter per d. cap. ex literis. el 2.idem tenet Andr. de Iſern. in d.§.item ſacramenta. Hoſtien.& Ioan. And.in d.c.cùm contingat. Archid.in c.quamuis.de pac.in 6. eandem opin.tenet domin. Abb. quem omnino vide in conſi. 108.in 2.volum. incip. illud in effectu de iure quæritur, an pax facta.eandem opin.firmat Imo. in d. commen.c.cùm contingat.in tertio mẽbro principali.in 10.col.in ver. iuxta p̃dicta poteſt quæri. vbi inter cætera fundatur principaliter ex tex.in d.c. literis.el 2.idem tenet dom. Alex.in d.l.qui iuraſſe. in princi.vbi
* dicit, quòd licèt Legiſtæ *communiter teneant* contrariam opin. tamen iſta poteſt de iure ſuſtineri, motus, quia iſta Auth.cùm reſpiciat fauorem animæ, eſt extendenda, ideo glo.& Docto. hic extendunt eam ad diſtractum,& quaſi contractum.Tamẽ potes reſpondere, ꝙ in diſtractu, & quaſi contractu adeſt ſemper diſcretio,quæ requiritur in iuramento, quæ nõ reperitur in pubere doli capace.¶Mouetur etiam,quia vbicunq; agitur de obſeruantia iuramenti,dicitur agi de materia fauorabili,& ex-
24 tendenda,vt ſuperius dixi.¶† Item,quia in materia iuramenti ſtandum eſt iuri cano. c.2.de iureiur.in 6. ſed de iure cano. impubes doli capax obl.iuramento,vt probatur in d.c. ex literis.el 2.¶Pro iſta opi.vltra alios multum facit, quia in iudicando in dubijs opi.prout eſt iſta,debet teneri illa opi quæ fauet animæ, & religioni.l.ſunt perſonæ.ff.de reli.& ſump. fune.arg.c.fi.de re iud.tamen ſi bene conſidero effectualiter fundatur in tex. in d. c.ex literis.el 2.de ſponſa.Cogita ſi poſſet diſputatiuè reſponderi,ꝙ tex.in d.c.ex literis.el 2.non facit ad propoſitum noſtrum, quia loquitur in diuerſis,loquitur autem in iuramento promiſſorio de futuro, & ſic in terminis diuerſis,nos loquimur in iuramento confirmatorio,& ſic deciſorio litis, & magna eſt differentia inter promiſſorium, & cõfirmatorium iuramentum, vt declarat Bar.hic,& no.Bald.in d.§. item ſacramenta.& iſtud non ſatisfacit,quia iſta differentia procedit de iure ciuili, nõ de iure cano. ſecundum, ꝙ iuramentum promiſſorium de futuro,eſt ita obligatorium,ſicut alia iuramenta. ¶Sequitur in tex. ſponte,qđ dictum eſt ad differentiam eorum,quæ fiunt vi,vel metu,vt in ſecunda parte huius Auth.Item vt excludatur ſi qd per conſenſum concederetur,ſñ error conſenſum remoueat.l. ſi per errorem.de iuriſd.om.iud.ſecundum Ang.hic. ¶Et circa iſtum text.in ver.ſponte.no.tu.celebre dictum;Bal.in c.1.§.iniu
25 ria.in vlti.col.de pace iur.fir.in vſib.feud.† vbi quærit, vtrum falſum ſit inſtrumentum notarij,qui dixit, talis fuit voluntariè confeſſus, cùm eſſet coram tormentis, & diſtinguit, aut dixit ſponte confeſſus, tunc inſtrumentum eſt falſum, aut dixit voluntariè confeſſus, & eſt inſtrm verum, quia per hoc non probatur, ꝙ ſponte fuerit confeſſus, per ea quæ notantur in l. velle non creditur.ff.de re.iur.& dicit Bal. ꝙ iſtud eſt ſuum nouũ di-
26 ctum.¶†In tex.ibi,ſuper contractib.quomodo,& qñ interponi debeat iſtud iuramẽtum,declarat gl.in iſto verbo ſuper,quę dicit ſufficere, ſiue in ipſo contractu, ſiue prius, ſiue poſt,ſiue qñcunque,ex quo no.ſecũdum Bar. ſignificatum huius dictionis, & dicit Ange. ꝙ iſtud eſt multum notandum ad multa, & præſertim ad ſtatutum diſponens, ꝙ non valeat ꝯctus niſi ſuper eo aliquid fiat,nam non requiritur,ꝙ interueniat tempore contractus,vt hoc tex.iuncta gl.qđ eſt no.dignum ſm Ang.Tu dic melius in hoc vlti. ſm egregiam doctr.Bar.in l.vniuerſa.C. de preci.impe.offe.& de iſta dictione ſuper, vide Bart.in l.fundus.ff.de annuis leg. vbi quæritur, ſi teſtator legat alicui decem annua ſuper tali fundo,nunquid ille cenſeatur obligatus,& determinat,ꝙ ſic,per tex.in l.codicillis.§.inſtituto. ff.de lega.2.ſequitur Pau.de Caſt.in l.reſcriptum.§.ſi pacto.ff.de pac.& ibi habes glo.ponit latè Io.Fab.in §.item Seruiana.in vlti.col. inſti.de

act.&

Source : BIU Cujas

act.& ſimiliter habes quęſtionem per Spec.in tit.de loc.§.nunc verò aliqua.ver.119.& ſic vides gl. & omnes Doct. hic tenere,
a ꝙ dictio ſuper,[a] non denotet ꝓtingentiam actus,vel temporis, imò ſi fiat ex interuallo,vel ante,vel poſt, ſatis eſt ſi dicatur ſuper fieri. ¶Contrarium dicit Lauren. Vallenſis in lib.2.elegan. c.91. vbi dicit differentiam eſſe inter dictionē ſuper, & dictionem ſupra:nam ſi vis ſignificare contiguitatē, debes vti dictione ſuper: ſi autem vis ſignificare interuallum,debes vti dictione ſupra,& propterea debemus dicere,auis eſt ſupra nos,& nō ſuper:ſedeo ſuper lapidem,& nō ſupra: ex eo,quia ex hoc ſignificat contiguitatem: ècontra nebula, vel auis eſt ſupra nos, &
27 non ſuper nos. ¶ † Sequitur in tex.ibi, rerum ſuarum.habes,ꝙ iuramentum interpoſitum à minore, ita demum habet effectum iſtius Auth. qñ interponitur ſuper contractu rerum ſuarum. Bart hic in vlt.col. circa medium referens Roffredū iſtud examinare,dicit quamuis dictio ſuarum, referatur ad dñium.l. 2.in prin.ff.de relig.& ſump. fun.l.ſeruos.de lega.3.tñ iſta Auth. habet locum etiam in ꝯctib.rerum alienarum factis à minore: dic,ꝙ ſi res aliena poſſideretur à minore bona fide, & tit.ita,ꝙ ei competit publiciana, tunc ſicut prohibetur alienare res immobiles ſine decreto, ita etiam tales res alienas bona fide poſſeſſas,tex.eſt in l.magis puto.§.1. vbi eſt bona glo. ff.de reb.eo.& iſto modo procedit iſta Auth.tam in reb. alienis quàm in pro-
28 prijs,alias ſecus.¶ † In tex.ibi, [non retractandis] an ſit neceſſe, ꝙ hæc verba apponantur in iuramento, vt habeat locum hæc Auth.ſ.ꝙ minor iuret non retractare? dic,ꝙ non,ſed ſufficiunt æquipollentia verba,ſi iurat obſeruare,& non contrauenire,ſecundum Bart.in vlti.col.poſt.Roſt.¶In text.ibi, [inuiolabiliter obſeruentur,] quid importent hæc verba,declarat gl. quæ millies ad hoc allegatur,ibi reſeruo dicendum. ¶Not. ex ſecunda
29 parte in ver. [per vim autem,] † qđ licèt iuramentum interpoſitum à minore in contractu,repræſentet iſtum minorem maiorem, tamen ſi ſit interpoſitum per vim, & metum nullius eſt effectus.Adde idem eſſe ſi ſit interpoſitum dolo. gl.eſt ordi. in l.1.in gl.fi.in prin.quam ibi ad hoc notat Bald.ſ.eo.& Imo.in commen.d.c.cùm contingat.& no.Bal.in c.1.§.item ſacramenta.4.q.de pace iur.fir.d.Abb.in conſi.107.in 2.vol.inci. quatuor ſunt in cauſa.in 4.dubio.Et facit ratio, quia dolo deceptus non conſentit,& ſic deficit vnum ex ſubſtantialib. per glo.in Auth. qđ eis.C.de nup. ¶Item no.ex eo.tex. ꝙ iuſm extortum ꝑ vim vel metum, nedum à minore, ſed à maiore eſt ipſo iure nullū abſque reſtitutione. ¶Ex quo habes notare, ꝙ licèt de iure ciuili quilibet actus factus metu valeat mero iure, ſed poteſt reſcindi actione qđ met.cau.tñ iuramentum interpoſitum metu,redditur nullum,ratio eſt ſecundum Bald.in d.§.item ſacramenta.in vlt.col.poſt glo.ibi propter reuerentiam iuramenti, in
30 quo debet interuenire libera, & abſoluta voluntas.† Pau.hic tam in lect. quàm in deciſione conſtituit magnam differētiam inter iuramentum interpoſitum per vim, & interpoſitum per metum, attento iure cano. quia ſecundum ius ciuile non eſt differentia, nam ſi ſit interpoſitum per vim,eſt ipſo iure nullū, vt c.ſacris.cum ibi no.qđ met.cau.Ioan.And. in c.verum.de iureiur.ſed iuramentum extortum metu, licèt ſit nullum de iure ciuili,vt hic, tamen de iure cano. non debet ſperni auctoritate propria,ſed debet peti abſolutio,ita no.in c.ad audiendam.vbi text.qđ met.cau.& ante eum ita declarat Sal. hic in 5.col.tenet Inno.in c.venerabilis.de elec.& in c.ad aures.qđ met.cau.Arch.
31 in c.2.de pac.in 6. ¶ † Item not.ver [quærimoniam.] ꝙ ſi poſt iuramentum extortum vi, vel metu, quis iurauerit non facere quærimoniam de tali vi, tale iuramentum ſecundum Salyc.& Pau. hic non valet, qđ intellige verum ſi tempore ſecundi iuramenti durabat idem metus, & eadem vis,alias per ſecūdum iuramentum purgaretur præcedens l.2.vbi gl.qđ met.cau. ¶Et ſecundum alium intellectum, quem retuli ſupra in euidentia-
32 lib.habes, † ꝙ regulariter iuramentum de non inducēdo querelam ſuper maleficijs non valet, quia inuitaret ad delinquendum, contra l.conuenire. de pac.dota. facit regula. l. ſi vnus.§. illud.de pac.& qđ not.Inno.in d.c.ad noſtram.de iureiur.¶Glo. 1.in verb.cōtractus.diuiditur in quatuor partes, prout quatuor format.q.partes patent.¶Pro clara intelligentia,quia hinc pendent Leges, & Prophetæ, intellectus huius Auth. reaſſumo in
33 dubium,† nunquid ſolùm habeat locum iſta Authen. quando iuramentum eſt interpoſitum ſuper contractib. minorum validis,an etiam inualidis,quando minor alienat ſine decreto,contractus eſt nullus.l.ſi quidem. C.de prædi.mino. nunquid ſi iuret, contractus valeat, & ſic nunquid ſi minor.25. ann. maior tamen.14.habens curatorem, vendidit, vel alienauit rem immobilem ſine auctoritate curatoris, vel decreto iudicis eſt nulla ipſo iure,pone, ꝙ iurauerit in contractu, nunquid iuramentum firmet illum contractum,& conſequenter habeat locum iſta Auth? gl.hic,& in l.1.ſ.eo.tenent,ꝙ hæc Auth.procedat generaliter in quocunque contractu minoris, ſiue valido ſiue inualido, & quando eſt inualidus,iuramentum operatur duos effectus.Primo validat contractum.Secundo tollit beneficium reſtit.in integr.hanc opin.tenent omnes Citramon. ab antiquis vſq; ad nouiſſimos omnes inclusiuè, videamus eorum fundamenta,quæ quidem leuia ſunt, & pauca. ¶Primo per generalitatem iſtius Auth.¶Secundò,quia ſi hæc Auth.ſolùm intelligeretur de contractib.validis,eſſet ſuperflua, quia non adderet ad l.1.ſ.eo.quæ idem dicebat. ¶Tertiò mouentur per rationē poſitam in l.1.ſ.eod.ſ.propter metum periurij, quæ rō militat, ſiue ꝯctus ſit validus ſiue non. ¶Quartò vī magis ſtringere. nam iuramentum eſt quid ſpirituale.c.2.de iureiur.ſed in ſpiritualib.minor habetur pro maiore.c.ſi annū.de iud.in 6.¶Quintò,ꝙ hęc Auth.confirmet contractus inualidos, probatur,præſertim iungendo iura cano. patet, nam alienatio fundi dotalis ſtante matrimonio eſt nulla,toto tit.ff.de fun.dot. tñ ſi interueniat iuramentum, valet.d.c. cùm contingat.& c.licèt mulieres.
34 de iureiuran.in 6.¶† Item pactum l.commiſſoriæ eſt ipſo iure nullum,ſed ſi interponatur iuramentum,validatur.c.ſignificāte.de pig.¶Eodem modo pactum de non ſuccedendo non valet.l.pactum.de colla.& l.pactum qđ dotali.ſ.de pac.& tñ ſi interponatur iuramentum,valet c.quamuis.de pac.in 6.¶Secun-
b da principalis opi.eſt Bulg. [b] relata plenius per glo.in l.1.ff.eo.ꝙ iſta Auth.ſolùm habet locum in contractibus validis, quando minor alienat cū decreto iudicis,& auct.curatoris,valet contractus,& minor poſſet reſtitui ſi eſſet læſus, ſed iuſm tollit ſibi beneficium reſti.in integ.per iſtam Auth.¶Cū iſta opin.tenent Vltramon.& Cyn.hic in 2.q.& in ſtricta diſputatione iuris iſta vī verior opi.& ſubtilior. ¶Videamus eorum fundamēta,quæ ſunt magis fortia,& magis ſtringunt. Primò,ponderant text.in ver.contractib.nam in dubio debet intelligi de validis,ſicut dicimus in ſententia l.4.§.condemnatum.de re iud.¶Secundò,&
35 fortius ponderant dictionem retractandis, † nam qđ nullum eſt,retractari non poteſt,l.nam & ſi ſub cōditione.ver. poſt defectum.ff.de inſt.ſt.rupt.c.ad diſſoluendum.de deſp.impu.l.iul. ff.de repudijs.cum ſi.¶Tamen hic Ang.& Sal. reſpon.non ſine violatione,ꝙ tex.intelligitur retractandis.ſ.de facto.& ꝙ ita exponitur in l.1.ff.de ferijs.no.in l.ex empto.§.is qui vina.ff.de act. emp.¶Tertio facit,nam lex interpretans debet intelligi ſm terminos legis interpretatæ. in Auth.de fil. ante dota. inſtru.na. in prin.ſed l.1.ſ.eo.loquitur de contractib.validis,ergo eod.modo intelligitur hæc Authen.cùm veniat ad eius interpretationem, ſed ſi dicis quomodo probatur, ꝙ l. 1. loquatur de contractu valido? Reſpondeo,ꝙ neceſſariò ita debet intelligi,ex quo titulus ſub quo ſituata eſt loquitur de reſti. & ſecundum naturam tituli debet lex, ſub quo eſt ſituata,intelligi.l. Imperatores.ff.de
36 in diem addi. ¶ † Quartò dicunt, ꝙ dicta Auth.debet intelligi ſuper contractib. inualid. qñ iuramentum interponitur ſuper contractu inualido,iuramentum eſt nullum.regula eſt in l.non dubium.de leg. Glo.in l.1.ſ.eo.rñ. ꝙ l. non dubium.procedit in perpetuò prohibitis,etiam declarando comprehenſis.¶Tu rñ. melius ſecundum Sal.hic,& ante eum Bal. in l.1.ſ.eo.vbi eſt vera ſolutio,& ſing.limitatio ad regulam.d.l.non dubium.in fi.vt procedat, qñ actus reprobatur à iure communi, & de iure cōmuni,tunc iuramentum interpoſitum eſt nullum; ſecus ſi reprobetur de iur.ſin.tunc iuramentum non eſt nullum. ¶Quinto ſtringit,quia ea facilitate,qua inducitur minor ad cōtrahendum, eandem fragilitate, & facilitate inducitur ad iurandum, ergo iuramētum nihil debet operari, per regulam.l.doli mali. ver.diuerſum.ff.de noua. ¶Sextò idem ſtringit,nam iſta Auth. poteſt intelligi altero de duob.mod.vno modo,ꝙ loquatur,qñ contractus minoris erat inualidus,ſm opi.Mart. & Citramon. ſecundum hoc iuramentum operatur duo.Primò contractus nullus validatur.Secundò tollitur beneficiū reſti.in integ.¶Poteſt ſecundo modo intelligi ſm Bulg.& Vltramon.ꝙ ꝯctus minoris erat validus, quo caſu non læditur ius cōmune in duob. ſed in vno tantum, quia tollitur reſti.in inte.ipſi minori, debet ergo intelligi iſto ſecundò caſu, cùm minus lædatur ius commune

ADDITIONES.

a ¶Dictio ſuper.Adde gl.& Bal.in l.1.C.cōia.de leg.Calc. cōſi.1.in Rub.de reſt. ſpol.† Et hic,ꝙ ea dictio ſuper,importat quandoq; obligationem bonorum, puta,ſi dixero, dono tibi centum capien.ſuper bonis meis,teſte Natt.conſi. 109.col.8.in prin.poſt Alex.conſi.156.nu.3.lib.6.quandoq; operatur pignoris obligationem,puta,ſi teſtator dicat, lego centum ſuper tali fundo.text.in l.codicillis.§.inſtituto.de leg.2.Rom.ſing.631.conſi.388.508. Alex.& Iaſ.in l.reſcriptum.§.ſi pacto.in fi.ff.de pac.Rom.in Rub. ff.de pig.col.2. Crem.ſing. 46.& ſuper,pro vltra,exponit Tiraq.de vtro.retract.tit.1.gl.12.nu.78.text.in l.pen.iuncta. gl.ff.de peric.& commod.rei vendi.l.uc.de pen.in Rub.C.de ſuperexac.lib.10.& in l.ſi.in prin.C.de manc.& col.lib.11. MASVER.

b ¶Adde Io.Fab.inſtit.quib.mod.re.in prin.col.1.in fi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

munc,& iudicaꝫ multũ odioſa minorib.& correctoria. ¶Et te nẽdo hanc opi. ſubtiliũ Vltramon. q̃ fortiorib.fundamẽtis niti tur,facilis eſt reſponſio ad argumenta contraria.¶Et primò,dũ dicitur nihil adderet iſta Auth. ad l. i.ſ.eod.niſi intelligeremus, ꝙ loquatur generaliter,dico,ꝙ multa addit, ſed fortius, quod lex nona,vel ſtatutum nouum debet potius reſtringi, & taliter intelligi,vt nihil addat iuri communi,& nil operetur, & ſit ſuperfluum,quàm generaliter intelligendo facere, quod quis indebitè damnum patiatur. vt probatur in l.fin. §. in computatione.in glo.mag.ad fin.C.de iur.delib. quam Bar.in ſpecie exclamat, & magis in ſpecie ſunt text. iuris canonici, vt ibi ſoleo dicere, tunc ſi minor faciendo contractum ſine decreto lædi tur indebitè,ergo Auth. noſtra debet reſtingi quantum ſit poſſibile,etiam ſi nihil operetur vltra ius commune,& ſic vltra.l. i. ſ. eod. & ſit ſuperflua quàm minor indebittè damnum pa
* tiatur.¶Quid tenendum? *communis opin.* in practica vbique obſeruatur de conſuetudine, quando non ſunt ſtatuta in oppoſito.minimè ergo mutanda ſunt,quæ legem certam habuerunt. l.ꝙ ſi nolit.§. quia aſſidua.ff.de ẽdil. edic.& l.minimè. ff.de leg. ſed ego legendo non teneo opin.Citramon. nec Vltramon.ſed nouam,quam clariſſimè tenuit do.Chriſto.Porcius in §. extraneus.inſti.de hær.quali.& dif. & licèt ipſe dicat, ꝙ in communi ita teneant aliqui Cano.in c. cùm contingat. de iureiur. tamen ego dico, quòd ante eum fuit ſubtilitas Raph. Cum.in l.ſi quis pro eo.in prin.in 3.colu.ff.de fideiuſ. licèt non ita plenè exami-
37 net,† & credo,quòd licèt ipſe non referat,fuerit opin.d.Chriſto.de Caſt. eorum præceptoris. ſ.ꝙ iſte text. ſolùm diſponat, ꝙ ſi iuramentum ſit interpoſitum à minore ſuper contractu, ꝙ ſit inuiolabiliter obſeruandum,& ſic teneo,ꝙ per iſtam Authen.ſolùm diſponitur de obſeruantia iuramenti, ꝙ autẽ contractus ſi erat inualidus virtute huius Auth.conualidetur, non dicit iſta Auth. nec text.iuris cano. vt ſtatim dicam, nec etiam dicit iſta Auth. ꝙ tollatur beneficium reſti. qñ contractus erat inualidus,ſed bene vult, ꝙ iuramentum inuiolabiliter obſeruetur.ergo nulla.l.de mundo dicit illud,ꝙ dicunt Vltramon.nec Citramon. ergo nec nos habemus dicere.l. ſi verò.§. de viro.ff. ſol.matr.& maximè cùm hæc Auth.ſit correctoria, non debet extendi vltra quàm verba patiantur,& ſi tu ſubtiliter diceres,ſi text.vult,quod iuramentũ inuiolabiliter obſeruetur, ergo tollitur benefi.reſti.patet, ꝙa ſi poſſet peti reſt in inteſt.iuramentũ inuiolabiliter non obſeruaretur,quia reſpondeo, ꝙ non eſt ve-
38 rum, vt oſtendam nunc.¶† Vnde dico aduertendum eſſe, ꝙ magna differentia eſt, an lex dicat iurm appoſitum in contractu firmare contractum,an ſolùm dicat iuramentũ debere ſeruari,& nihil diſponat ſuper confir. ℈tus,& perfectò ſi nos cõſideremus iura can.& ciuil. dicunt, ꝙ iurm debet ſeruari ſolũ, non autem dicunt de inualiditate ℈tus, nec de validitate,& ſic dimittitur cõtractus in ſui validitate,ſi eſt validus, in ſua inualiditate, ſi eſt inualidus:nam habent in hoc propoſito Cano. quatuor text. in c. cùm contingat.extra de iureiur. & in c. licèt mulieres.de iureiur.in 6.c.ſignificante.de pign.& c.apquamuis. de pact. in 6.iſta iura bene debent ſeruari, ꝙ poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, vt infra dicam,& ſi dicas, q̃ vtilitas eſt, an iura dicãt iurm debere obſeruari,an verò ℈tus,&c? reſpon. ꝙ reſultant tres not. effectus ſecundum d.Chriſto.in d. §.extraneus.¶Vnus effectus tangitur ex his,dum dicitur, ꝙ ſi iuramẽtum ex parte iurantis tantum obſeruari debet,eſt merè perſonale,verum eſt,ſi eſt informiter prẽſtitum,ſed ſi aliquẽ ℈tum validaret,tunc tranſiret ad hæredem, ſed ſi non firmat, vt hic, eius effectus non tranſit ad hæredem.¶Secundus not. effectus eſt non ſolùm quo ad hæredes minoris,ſed quo ad ipſius iurantis,&c.& ſi iſte effectus eſſet verus,iſta Auth.parum nobis prodeſſet. Iſta opin. comprobatur optimo ſimili de muliere, quæ alienat rem dotalem, vel conſentit alienationi cum iuramento:nam propter iuramentum non eſt verum,ꝙ ℈tus validẽt, ſed bene ſtandum eſt iuramento,ita dicit text.in d.c.cùm contingat,& in c.licèt mulieres, & ita in ſpecie declarat Bald.in l.ſi prędium.C.de prędi.min.Raph.in d.l.ſi quis pro eo.eſt verum, ꝙ Bart.in d. l.ſi quis pro eo.in 3. mẽbro principali tenet expreſſe ℈riũ, ꝙ imò ℈tus firmetur, & idem in diſcurſu tenet Pau. hic,& Bald.in l.pactum.C.de collat.& Imo. in l. qui ſuperſtitis.
39 ff.de acquir.hær.¶† Facit etiam aliud ſimile, quia ſi in pacto.l. commiſſoriæ, ꝙ eſt in pignorib.reprobatum,reperiatur apponi iurm, certè licèt ℈tus ipſe non validetur,tñ iurm debet ſeruari.c.ſignificante. vbi Inn. de pign. & ita expreſsè Bart. in d.l.ſi quis pro eo.in quarto membro prin.Et pro iſta noua opi. multum facit, ꝙa ſi diceremus, ꝙ iurm præſtitum à minore validaret ℈tum,& tolleret beneficium reſtitutionis,fruſtra eſſet illud beneficium reſt. in integ. quia qua facilitate inducitur mi-
40 nor ad ℈hendum, ea induceretur ad diſtrahendum. ¶† Et tenendo iſtam partem,ꝙ iurm cẽſeatur quid ſpirituale,& in ſpiritualib. minor habeaꝫ pro maiore, reſpon. verum eſt quò ad iuramentum ſeruandum, quia tenetur illud ſeruare, ſed quo ad ℈tum non, quia contractus non eſt quid ſpirituale, ideo non eſt ſeruandum. ¶Tñ vnus text.facit me aliqualiter dubitare,in c.q̃is.de pact. in 6. vbi dicit text. ꝙ ſi filia renunciat hr̃ditati patris,non valet,pondero text.ibi,pactũ ſeruari, & ſic prę ſupponit non ſolùm ſeruandum eſſe iurm,ſed ℈tum validandum.Item addunt circa tres effectus, & circa primum,inquantum dictum eſt,ꝙ iurm non firmat ℈tum,quia eſt quid ſpirituale,quia non ligat hr̃dẽ, ſecus ſi firmat ℈tum, de hoc vltra ſuperius dicta,vide etiam Bald.hic in fin.& propterea reſpectu hr̃dis non addit forum foro, qa ſi eſt laicus,non facit eum fieri de foro eccleſiaſtico,licèt ſecus ſit in iurante,alleg.Io.And.in c.
41 fi.in fi.de for.comp.in nouel. ¶† Circa ꝫm effectũ, ꝙ poſtq̃ ſoluit,& ſic impleuit iurm,poteſt ſolutum repetere,adde,ꝙ idem in terminis firmat Bart.in d.l.ſi quis pro eo.in quarto membro principa.de quo etiã per Bal. & Imo. in l. hæc ſcriptura.in prin
42 ff.de cond.& demon.¶† Circa verò tertium effectum,nunqd poſſit peti abſolutio à iuramento, & debeat relaxari per iudicem eccleſiaſticum,tenet d.Chriſto.ſimpliciter, ꝙ ſic,quando iurm nõ validat ℈tum, & ſequitur Raph.in loc. præalleg.iſte paſſus eſt multum vtilis, & Doct. multum variant. ¶Hinc ſumpta occaſione poſtquam minor iurauit in contractu,nunquid poſſit ire ad iudicem eccleſiaſticum, & petere relaxationem a tali iuramento, & iudex debeat ſibi concedere, ſi dicimus,ꝙ ſic,tex.noſter in verſ.inuiolabiliter cuſtodiantur,non bene diceret, quia iuramentum non cuſtodiretur inuiolabiliter, niſi intelligas reb. ſic ſe habentib. & in eodem ſtatu durantib. l. pen.qui ſatisd.cogan.c.quemadmodum.de iureiuran.intelligitur ergo, ꝙ inuiolabiter ſeruetur, niſi petatur abſolutio, & illud, ꝙ quæro in hac Auth. ſit dictum ad c.ſignificante.ad cap. cùm contingat.ad c.quamuis.& ad c.licèt mulieres.de iureiur. ¶Iſtum caſum tangit Petr. de Anch. in commen.c.cano. ſtatuta.de conſti. in 11.artic. princ. in verb. quid dices de iura.vbi refert ſe conſuluiſſe in ciuitate Senarum in pulchro caſu. Quidam patruus habebat neptem ex fratre præmortuo, iſtam neptem collocauit in matrimonio, & dedit quingentos aureos in dotem, & fecit, ꝙ iſta renunciauit hr̃ditati patris cum iuro, quæ hr̃ditas erat magna, per hanc Auth. reputatur maior, & per d. c. q̃is. debet excludi, fuit dubitatum nunqd tali nepti cõpeteret aliquod remediũ aduerſus tale iurm? dicit Pet.ſe cõſuluiſſe,ꝙ ſic,qa debet petere abſolutionẽ à iuro, qa iurm nõ debet eſſe vinculũ talis iniquitatis, & qa ipſa eſt decepta re ipſa,vt no.in l.ſi qs cùm aliter.de verb.oblig.ſaltẽ enim reipſa patruus recepit dotẽ,& dolũ commiſit,qa fecit renunciare, ergo debet poſſe abſolui à iuro. Ponderat ẽt opinio. Vincen.relatã in iuro,vnde conſuluit expreſsè,ꝙ in caſu Auth.noſtræ.& d.c. cũ contingat.põt peti abſolutio à iuro,& dẽt concedi. Ita etiã concludit in d.c. q̃is.de pact.in 6.& in ſua diſputatione,q̃ inc. cum C.laicus.ponit ergo,ꝙ non paſſim,& indiſtinctè, vt dicit d.Chriſt.in caſu huius Auth.debet concedi diſpenſatio à iuro,
a ſed ita demũ, ſi appareat de enormi læſione. [a] ¶† Et ſubiungit
43 Petr.de Anch. ꝙ dr̃ enormis læſio, [b] qñ eſt vltra dimidia eius,
b ꝙ accepit,iuxta.l.2.C.de reſcin.vend.ſaluo niſi tpe iurı facta eſſet mentio de enormi læſione, quo caſu pp enormen læſionẽ cui eſſet renunciatum,non põt peti abſolutio à iuro ,ſaluo niſi eſſet enormiſſima. ita Petr. de Anch.in locis ꝓallega. Idẽ,& fortius tenet d.Ant.de Butr.in d.c.cùm contingat. in quarto membro.de iureiur.vbi ſubijcit d.Ant.ꝙ ſi aliquis facit contractum, deinde iurat in contractu ſimpliciter,certè ſemper intelligitur tacita conditio,niſi dolus adſit, quia nunquam intelligitur dolus excluſus.l.omnes.§.Lucius.ff.de his, quæ in frau.cred.l.qui teſtamentum. ff. de proba.l.creditor. §. fin. ff. mandati, ſi ergo appareat de dolo aduerſarij, & enormi læſione, tunc ſine aliqua abſolutione iuramenti non tenebitur obſeruare iuramentum.

ADDITIONES.

a ¶Limita data enormi læſione.Dec.conſ.45. PVRPV.

b ¶Læſio.Adde glo,ſing.in verſ.membri. in cap. cùm illorum.de ſent. excom Fel.in c.peruenit.el.1. 1.not.de appel.Catt.in l.3. ex quib.cau. maiores.Aym. conſ.11.col.fin.& dic, quod læſio magna reſpectu pretij conſiderari poteſt illa,quæ aſcendit ad tertiã partem,iuxta not.per Abba.in cap.1.de reſti. in integ.in cap.requiſiuit.colu. 2.num.7.eod.tit. Alex.conſ.47. colu.3.& colum.7. libr.1.Pariſ.conſil.55. colu.pen. in princ.lib.1.de quo plura not. idem Aym. conſil.152.colu.2.& pen.num.24.vbi lęſioni enormiſ.renunciari non poteſt, quominus obtenta abſolutione contraueniri poſſit, & quid operetur læſiõ enormis,& ibi an iuramentum tollat remed.l. 2.de reſcind.vend.rurſus, quæ dicatur enormis,enormior,& enormiſſ.læſio. declarat Gabr.com. opin. lib.4.titul.de emp.concl.1.nu.7.8.& ſeq.Rol.cõſ.7.nu.54.55.lib.3.MASVER

Source : BIU Cujas

44 tum. † poterat allegare illud, quod dicebam in notabil. q̃ ſicut iuramentum extortum per vim eſt nullius momenti,
a idem eſt in iuramento extorto per dolum, ª glo. eſt ordi. in l. 1. quam ibi ad hoc not. Bald. ff. eod. tamen loquitur in dolo ex propoſito, non in dolo reipſa. & in iſtis terminis loquitur do. Ant. & in iſtis conſulerem cum eo, non per eius fundamentū, ſed per illam glo. ordi. quod iuramentum extortum dolo non valet; ſi autē aduerſarius arguitur de dolo, tunc tenet do. Ant. quòd propter enormem læſionem poteſt peti abſolutio à iuramento, niſi iuraſſet non petere abſolutionem à iuramento, præſertim prætextu enormis læſionis, niſi eſſet enormiſſima læſio, vt ibi per eum, & dicit, quod conſuluit in caſu cuiuſdam puellæ, quę renunciauerat cuidam ſucceſſioni in manib. cuiuſdam affinis. ¶ Iſtam opin. tenet do. Alexan. in conſil. 79. in 2. vol. inc. viſo puncto, & inſtrumentis. in vlt. col. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. in 3. fal. de verb. oblig. vbi dicit, quòd iſta opin. eſt æqua, & ſubtilis. Nec obſt. ſecundum eum Auth. noſtra in ver. inuiolabiliter. & text. in d. c. cùm contingat. & in d. c. q̃uis, q̃a reſpon. q̃ illa iura non loquuntur, q̃n reperitur deceptio facta reipſa. ¶ Contra iſtam opin. multum ſtringit illud, q̃ tenent glo. ord. in cap. pen. de emp. & vend. & glo. in l. 2. C. de reſcin. vend.
45 In iſtis locis tenent gloſ. † quod ſi fiat venditio citra dimidiam iuſti pretij, quo caſu interuenit deceptio reipſa, poteſt contractus reſcindi, niſi iuratum ſit, propter illas gloſ. multum dubitat Imo. an præcedens opin. ſit vera, & multum dubitat in cōmen. cap. cùm contingat. in 21. char. & in cap. quintauallis. in antepen. char. eod. titu. de iureiur. & in d. c. quamuis, & in l. qui ſuperſtitis. de acquir. hæred. ¶ Sed aduerte, quia glo. illæ nihil loquuntur circa abſolutionem, vel relaxationem iuramenti, ſed ſolùm loquuntur, an habeat locum remedium d. l. 2. quando iuramentum fuit interpoſitum, & ſic non ad propoſitum noſtrum. Præterea loquuntur, quando iuramentum fuit interpoſitum à maiore, nos verò loquimur in minore. ¶ Contrariā opin. quòd ſi ſit læſio re ipſa, non poſſit fieri relaxatio à iuramento, tenet Pan. in d. c. cùm contingat. & ibi etiam, licèt vacillet, in effectu videtur tenere Imo. ¶ Idem etiam in diſcurſu tenet Pau. hic in 3. colu. ſed tu vide plenius quàm alibi d. Alex. in conſ. 125. incip. viſis, & conſideratis ſtatutis. in 1. & 3. colu. in 1. volum. circa prædictas deciſiones Petr. de Anchar. & d. Ant. de Butr. poſtea. in 7. & trib. ſeq. proſequitur iſtum paſſum, & determinat contrarium, reprobando Petr. de Anch. & dom. Ant. quorum ſententiam in hoc alibi ſemper tenuit, & ſequitur opin. Imo. & Pan. reſpondendo ad omnes rationes Petr. & do. Ant. licèt ipſe non dicat, iſtam opin. etiam tenet d. Pan. cōſ. 71. in 1. vol. incip. quinque dubia informabo. in vlt. col. vbi tenet, quod in contrarium diſpoſitionis huius Auth. non poſſit peti abſolutio per text. noſtrum in verb. inuiolabiliter. & per text. in d. cap. quamuis. quamuis ſecundum eum contrarium teneat Vincen. in d. c. cùm contingat. dum dicit mulierem poſſe inſtare, vt abſoluatur, & ita dicit Pau. ſe ſemper tenuiſſe legendo, & conſulendo, quia ſi contrarium diceremus, q̃ contra talia iuramenta poſſit peti abſolutio, certè iſta iura ſeruirēt nobis de venito, & ſic vides caſum multum dubiū, & de prædicto artic. an peti poſſit abſolutio à iuramento in caſu iſtius Auth. & ſimilium, vltra prædicta vide per Abb. in d. cap. cùm contingat. in 19. colu. & ibi per Imo. in tertio membro princ. per Abb. in conſ. 8. in 2. vol. incip. Laurentia mulier. & in conſ. 17. incip. quinque dubia. & in conſ. 72. incip. in hac cauſa, quæ ad præſens vertitur. ad fin. in 1. vol. Arch. & Gem. in cap. quamuis de pact. in 6. per illum text. in ver. omnino. Imo. in c. quintauallis. in pen. char. de iureiur. & in l. cùm vir in 15. colum. ff. de vſucap. & not. Lud. Rom. in conſil. 438. incip. in caſu propoſito aduertendum cenſeo. in vlt. colum. & in l. qui ſuperſtitis. ff. de acquir. hęred. Pau. de Caſtr. hic, in 3. colu. & in conſil. 222. in 2. vol. incip. viſa facti narratione. in 3. & 4. colu. Ex prædictis apparent tres principales intellectus ad hanc Auth. accōmodati, & mihi multum placet vlt. opin. quam retuli, quia maximè
* in practica obſeruatur opin. Mart *communiter per Citramon.* & gl.
46 approbata, ſi quis vellet ab ea recedere durum eſſet. ¶† Retenta ergo opin. Mart. ſquod iſta Auth. locum habeat, etiam ſi cōtractus minoris eſſet inualidus, inuenio, quod Bartol. hic. in 2. colum. & ſeq. eam limitat trib. not. modis, quos infra referam. ¶ Primò limitat Bartol. quando contractus eſſet inualidus ſolùm ex defectu ætatis, tunc iuramentum interpoſitum, quod reputat minorem maiorem, bene validaret contractum, & ſic haberet locum iſta Auth. ſed ſi contractus minoris eſſet inualidus non ſolùm ratione minoris ætatis, ſed etiam alia ratione, tunc ſi minor iuraret ſimpliciter, non haberet locum iſta Authen. ſaluo niſi iuraret non. cōtrauenire ratione minoris ætatis, nec alia quauis ratione, vt hic per Bartol. qui ad hoc nihil allegat, nec aliter exemplificat, alij nihil tangunt. ¶ Ego addo pro hac limitatione bene facere illud, quod oportunè decidit Bald.
47 in l. fin. §. filijs autem. C. de bon. quę liber. † circa practicam, vbi dicit, pone q̃ ſi filiusfam. alienat rem, in qua pater habet vſumfructum, & iurat non contrauenire, nunquid habebit locū iſta Auth.? & dicit, q̃ filiusfam. etiam ſi ſit maior, nō poteſt alienare res, in quib. pater habet vſumfructum, & ſic contractus eſt inualidus alia ratione, quàm minoris ætatis, imò plus, ſi filius iuraret non contrauenire ratione minoris ætatis, adhuc non valeret propter præiudicium tertij, arg. l. miles. C. de teſta. mili. Facit etiam optimè illud, quod decidit Bal. in d. §. item ſacramenta. in 3. col. in verſi. pone adultus conceſſit feudum. vbi dicit Bald.
48 † pone aliquis conceſſit feudum, & non adhibuit pares curiæ, deinde iurauit, nunquid conualidatur cōtractus per iſtā Auth. & dicit q̃ non, non tamen ratione minoris ætatis, ſed quia non adhibuit pares curiæ, qui dicuntur illi, qui etiam habent feudū ab eodem Principe, & ibi ſecundò modo poteſt exemplificari fallentia Bart. Secundò ſi ſubtiliter inſpicias, limitat multum not. & mirabiliter Bar. opin. Mar. vt procedat attento iure communi, licèt Bar. non videatur venire limitando, ſed formando quæſtionem, quo iure attento lex nō prohibet formam ipſam
* ſi inualidat contractum, * & contractus inualidus propter iu-
49 ramentum conualidatur per hanc Auth. † ſed ſi ſtatutum prohiberet perſonam minoris, vel mulieris alienare, & contrahere cum iuramento, non haberet tunc locum iſta Auth. Nam per Italiam ſunt ſtatuta, q̃ nullus contrahat cū minore, niſi in præſentia duorum affinium, ſi fieret contractus, non firmatur iuramento, & mouetur duplici ratione, vt hic per eum; & ſecunda auctoritas Petr. de qua ſecundo loco mouetur, habetur. 23. q. 1. cap. paratus. & ſic Barto. in effectu conſtituit differentiam, ſi lex vel ſtatutum non prohibet perſonā, ſed bene inualidat contractum, nam lex nō prohibet, quòd minor poſſit alienare, ſed ſi alienat, tunc contractus bene firmatur iuramēto, & habet locum iſta Auth. ſed ſi lex vel ſtatutum prohibet perſonam contrahere, quia tunc contrahendo peccaret mortaliter, quo caſu non firmaretur iuramento, non haberet locum iſta opin. ¶ Et propterea ſunt ponderanda diligēter verba ſtatuti, an prohibeant contractum, vel perſonam. Iſtud idem tenet Bart. in d. l. ſi quis pro eo. in princ. in tertio membro prin. & ita conſuluit in conſil. incip. quęro, dicit ſtatutum. idem tenet Bar. in l. 1. in vltimis verbis per illam gl. ibi. C. ne fideiuſ. do. den. ¶ Alibi idemmet Barto. in illa. l. ſi quis pro eo. in 5. membro principali videtur, corrigere errorem ſuum hic, & ibi. Nam inquantum hic, & in tertio membro viſus eſt ponere exemplum, quando ſtatutū dirigit verba prohibitiua in perſonam maioris, diſponendo, q̃ non audeat contrahere cum minore, certè ſtatutum tūc prohibet minorem, & tūc ſi maior eſſet ille, qui iuraret, non iurat contra præceptum ſtatuti, quia ſtatutū non loquitur de minore, nec dirigit verba ſua ad minorem, vt dicit hic, & ibi, tamen dicit Barto. q̃ ſtatutum debet intelligi, quando dirigit prohibitionem in perſonam minoris, tunc prohibet perſonam minoris, & tunc ſi minor contraheret contra prohibitionem ſtatuti, non valeret. ¶ Et cum iſta vlt. exemplificatione Bar. tenet Ang. in d. l. ſi quis pro eo. in princ. & in conſil. 160. incip. domina Ca-
50 therina. vbi fortiùs concludit, † q̃ quando ſtatutum prohibet perſonam minoris vel mulieris contrahere, non poteſt minor iurans compelli ad obſeruantiam iuramenti propter peccatū, quod ex iuramento reſultat. & credo quòd iſtud ſatis fuerit de
* mente Bar. & dicit. d. Angel. quòd *iſta eſt communis opin.* Legiſtarum, & Canoniſtarum, & allegat plures Docto. præſertim Bar. in l. Seius, & Augerius. ad leg. Falcid. & Bald. in pleriſque locis, qui nihil penitus allegant. tamen nō eſt verum hoc apud Legiſtas, nec apud Canoniſtas, & ſic nec cōmunis nec vera. ¶ Conſiderabam, an melior ſit conſideratio, prout vnicuique videretur, quam habuit Bar. in illo quinto membro, quādo ſtatutum dirigit verba prohibitiua in minorem, an etiā ſit bonum exemplum illud, quod ponit hic, & in d. l. ſi quis pro eo. non inuenio declarantem. Videretur, q̃ vtrunque exemplum ſit bonum, & q̃ non ſit conſtituenda differentia, quam facit in quinto mem
51 bro, an ſtatutum prohibeat perſonā minoris, vel maioris. † cū regula ſit, quòd in prohibitionibus vna perſona prohibita intelligitur alia prohibita, tex. eſt in l. 1. C. de cu. ref. lib. 11. vbi eſt melior tex. de iure. facit quod voluit gl. in c. potuit. de loc. Et licèt Barto. in l. multum intereſt. in fi. de verb. oblig. videarur contrariare,

ADDITIO.

a Per dolum. Adde Anto. de Butr. in cap. ad aures. in vltim. colum. de iureiurān. Bened. Cap. in capit. cùm contingat. eodem titul. Cal. conſil. 8. & 9. in rubr. de reſtitu. ſpolia.

* Lex non prohibet perſonam ipſam, ſed inualidat contractum.

Source : BIU Cujas

riare, & in l. in quorum ff. de pig. ſalua, vt dixi in l. fi. C. de indict. vid. tollen. ¶ Cogita etiam ſi Bartol. poteſt ſaluari à contrarietate ſuperius aſſignata, quia non eſt veriſimile, quòd Barto. ſit ſibi tam citò contrarius in tertio, & quinto membro eiuſdem legis, & ideo conſiderabis, licèt ponat exemplum, non voluit facere differentiam, an ſtatutum dirigat verba prohibitiua in perſonam maioris, licèt in minore ponat exemplum, ſed verè conſtituit differentiam, an contractus prohibeatur alio alicuius, an prohibeat̃ principaliter in fauorē, ſi prohibeat̃ principaliter odio, vt in pacto l. cōmiſſorię, ꝙ principaliter prohibet̃ odio creditoris, tunc quis lex prohibeat ꝯctum, firmatur iuramento. c. ſignificante. de pig. & no. quia iſtud multum limitat doctr. ſuam hic, ſed ſi ſtatutum prohibeat contractum fauore alicuius, vt eſt quando ſtatutum prohibet ne minor, vel mulier, &c. iſta eſt propria differentia, quam ibi vult facere Bartol. & in d. l. Seius, & Augerius. ff. ad l. fal. hoc modo non erit contrarius, ſed erit magna limitatio ad doctr. ſuam hic. Cogita, quia vtroque caſu militant fundamenta Bartol. ¶ Quid tenendum? teneo contra Bartol. indiſtinctè, quòd quomodocunque ſtatutum prohibeat contrahere, ſi interponatur iuramentum, tale iuramentum firmat contractum, & hoc *tenendo communem opin.* contra Bartol. ad hanc Auth. ita firmat Sal. hic in vlt. colum. qui dicit, quod differentia Bartoli eſt verbalis, & non realis, idem tenet Fulg. hic, qui dicit, quod vidit plura conſilia Canoniſtarum contra Barto. & pluries dicit ſe conſuluiſſe, idem tenet Pau. hic, & in dicta l. ſi quis pro eo. in princ. Cano. d. Ant. Ioann. de Ligna. Imo & Pan. in d. c. cùm contingat. *& iſta eſt communis ſententia* Legiſtarum, & Canoniſtarum contra Bart. & contra Bartol. multum ſtringit, quia in caſu ſtatuti relati per Bartol. illud præceptum legis, vel ſtatuti ſolùm emanauit ad fauorem minoris, ſed ſic eſt, quod quando lex, vel ſtatutum præcipit aliquid, quod reſpiciat fauorem eius cui præcipit, iſtud cenſetur potius conſilium quàm præceptum. l. 2. §. iin. ff. manda. ſicut videmus in teſtatore, qui aliquid præcepit in fauorem hæredis. l. cùm pater. §. mando. ff. de lega. 2. l. filiusfa. §. dini. el. 2. de leg. 1. Nam ſtatutum iſtud non agit illaqueare animam iurantis, ſed agit ſolùm prouidere priuatæ vtilitati minorum, vel
52 mulierum. ¶† Et per hoc clarè colligitur fundamentum Bart. quòd contrafaciens peccat mortaliter, &c. eſt verum quando lex, vel ſtatutum præcipit aliquid, quod principaliter reſpicit publicam vtilitatem, ſed ſi reſpicit priuatam vtilitatem, tunc dicitur potius conſilium quàm præceptum, & contra faciens non dicitur peccare, imò iuramentum tenetur obſeruare, ita Bartol. & bene in l. fin. §. fin. C. de bon. quæ lib. Cano. in illo cap. cùm contingat. Mod. & Pau. de Caſtr. in dicta l. ſi quis pro eo. Item non eſt bona conſequentia Bartol. dicere, qui facit contra legem, vel ſtatutum peccat, patet: nam ſi quis iurat per demones peccat, tamen poſtquam iurauit tenetur iuramentum obſeruare. cap. & ſi Chriſtus. de iureiur. 22. quæſt. 1. cap. mōnet. ¶ Præterea tunc demum non tenetur obſeruare iuramentum, quando illud obſeruando induceretur peccatum, & ſi obſeruare illud, quod eſt iuratum non eſt peccatum, debet obſeruari, dixit Inno. in cap. 1. de his, quæ fi. a maio. par. cap. Item ſecundum Bald. Sal. & Fulg. Barto non bene conſiderauit in iſta differentia, an ſtatutum prohibeat perſonam, ſed contractum, & dicit, quod in minore lex non prohibet perſonam, ſed contractum, iſtud eſt falſum, quia eo ipſo, quod prohibet contractum, ita & perſonam in conſequentiam per regulam. l. illud. ff. de acquir. hæred. ¶ Et contrarium patet in Se-
53 natuſcon. Velleiano † Nam Senatuſcon. Velleianum prohibet perſonam mulieris, ne poſſit ſe pro alio obligare, tamen ſi mulier intercedat pro alio, & iuret, obligatur iuramento. cap. ex reſcripto. de iureiur. Item adde, quod Raph. Cum. inducit ſubtiliter contra iſtam doctr. Bartol. text. in l. 1. §. & cùm lex. de rei vxor. actio. iuncto d. cap. cùm contingat: nam text. in dicto. §. & cùm lex. prohibet perſonam, & tamen ſi iurat, firmatur iuramento, ſecundum communia. d. cap. cùm contingat. ergo eſt de directo text. contra doctr. Bartol. Sed poteſt de facili reſponderi ex doctr. Bartol. in dicta l. ſi quis pro eo. in quinto membro, quia nos loquimur, quando lex, vel ſtatutum prohibet vnam perſonam contrahere, & illa perſona prohibita contrahere contrahit, tunc peccat. ſed in illo. §. & cùm lex. matitus prohibetur alienare fundum dotalem, ſed in d. cap. cùm contingat. eſt mulier, quæ iurat, ſed in iurib. allegatis per Rapha. vna eſt perſona prohibita, alia eſt, quæ iurat, & ſic nihil ad propoſitum. ¶ Contra Barto. etiam tenet dom. Alexan. in conſil. 102. in 1. volu. incip. viſis, & ponderatis ſupraſcriptis. in 11.
* colum. vbi dicit, quòd opin. Bartol. in hoc *eſt communiter damnata*. Idem tenet, & plenius quam alibi legerim, do. Alex. in conſ. 27. incip. viſo libello producto per procuratorem Petri. in antepen. colum. 1. vol. & duab. ſequentib. vbi contra Bartol. adducit decem principalia fundamenta, quæ ſi rectè ponderentur, reducuntur ad vnum, vel duo, & ideo contra Bartol. per illa 10. fundamenta tenet idem Alexan. in conſil. 102. in 4. volu. incip. cùm ſtatutum. Fran. de Are. in conſ. 54. incip. in cauſa magiſtri Blaſij. vbi etiam ipſe dicit, quod communis opinio eſt contra Bart. & contra Bart. etiam tenet Sal. hic in vlt. colu. qui dicit, ꝙ differentia Bart. eſt verbalis, & non realis, & ſic eſt expe dita ſecunda limitatio Bart. ſatis perfectè, vt puto, enucleata.
54 ¶† Tertiò principaliter limitat Dyn. in conſ. inc. quæſtio talis eſt, quidam. d. Goffredus minor. 20. ann. cuius conſilium refert Cyn in l. 2. C. de reſ. vend. & formaliter ponit Alber. hic, & iſte eſt, etiam ſubtilis, & diſputabilis paſſus, vt iſta Auth. procedat, ſi tempore iuramenti minor fuit certioratus de beneficio reſtit. ſibi competenti, aliàs ſi non fuit certioratus, ſecus eſt. ¶ Ratio, quia iuri, ꝙ quis ignorat ſibi competere, nunquam intelligitur renunciare. l. mater decedens. cùm vulgarib. ff. de inoffic. teſt. Imò plus, iuri, quod quis dubitat, an ſibi competat, nunquam dicendum eſt, quod quis intelligatur renunciare, ita probat text. in l. fin. § ſinautem neſcius, & dubitans, quem ad hoc not. Bart. & Bald. j. de furt. ſed minor præſumitur ignorare iura. l. regula. ff. de iur. & fac. igno. l. 2. in fin. ff. de iure fiſ. conſequenter præſumitur ignorare beneficium reſtitutionis, ergo renunciando non præſumitur illi renunciare, niſi fuerit certioratus,
55 & verè iſtud argu. multum mihi concludit. ¶† Secundò, quia iuramentum non trahitur ad illud, de quo quis tempore iuramenti veriſimiliter non cogitauit. l. fin. in princ. ff. ad municip. & iſta opin. vt infra ſubijciam, eſt multum æqua, & ſuſtentabilis. ¶ Contrarium tenet Bart. hic dicens ſe ita conſuluiſſe, & quod ita obſeruatur. Mouetur primò, quia ſufficit iurare ſuper facto, & iuramentum porrigitur ad omne illud, quod ex facto competere poſſet. l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus ff. de iureiur. ¶ Secundo dicit eſſe text. ſi bene inſpiciatur, in l. ꝟ. eo. credo, quod voluerit inducere in generalitate illius. l. ibi. n. iuramentum præiudicat minori, & tamen non apparet, quod fue-
56 rit certioratus. Probatur, ꝙ certioratio eſt quid facti, † & facta non p̃ſumuntur niſi probentur. l. in bello. §. factæ. ff. de capitu. Idem tenent Ang. & Sal. hic, idem Sal. hic in 9. colu. quamuis non firmet. idem tenet Pau. hic in repe. in prin. & in lect ad fin. vbi dicit, quod licèt rationes Barto. non ſint multum vrgentes, tamen reperit Arch. in c. 2. de pact. in 6. tenere illud, quod Bart. primo fundamento. Nam licèt ſimplex renunciatio non teneat, niſi præcedat certioratio, tamen quando renunciat cum iuramento, propter iuramentum ſibi præiudicat, quia preſumitur ſaltem implicitè, vel in genere cogitaſſe de quocunque remedio ſibi competente, & iſtud per l. ex militari. de teſt. mil. per quem text. idem tenet Ang. hic. idem tenent Bart. & Ang. in repe. l. ſciendū. ff. de verb. oblig. & ibi Raph. & Lud. Ro. idem Bar. & Ang. in l. 1. C. de reſcin. vend. Bart. Sal. Fulg. Pau. & do. Alex. in d. l. ſi duo patroni. § idem Iul. Pan. in c. 2. de emp. & vend. Bal. in l. 1. C. de reb. cred. Bald. in l. 1. §. fin. ff. ad Velleia. Lud. Ro. in l. in repudianda. ff. de acq. hær. d. Alex. in d. conſ 27. inc. viſo libello producto. in 4. col. & ſeq. & in conſ. 42. inc. ſuper præmiſſo themate diligenti animadiuerſione habita. in 9. col. in 1. vol. & ibi etiã
* dicit, ꝙ *iſta eſt communis ſententia*, quam cōmunis ſtylus approbat. & in conſ. 127. in 2. vol. inc. viſo proceſſu cauſæ principalis. circa fi. & in conſ. 222. in 2. vol. inc. viſa facti narratione. vbi omnino videas, quia melius quàm alibi ponit. ¶ Et licèt Ioann. de Imo. teneat contrarium, tamen atteſtatur, quòd iſtam opin. Bartol. practica, & conſuetudo approbauit. Ita dicit in c. cùm cauſam. de emp. & vend. & in dicta l. ſciendum. & in commen. cap. cùm contingat. in 31. char. Et ab hac opin. temerarium eſſet recedere. eam etiam tenet Angel. in l. qui iure militari. ff. de teſt. mil. Archi. & Ioann. And. in c. 2. de pact. in 6. Pau. de Caſtr. in l. fi. §. fin. ff. ad Velleia. ¶ Pro iſta opin. allegatur optimus text. in cap. ex reſcripto. quem originaliter allegat, & ponderat Bal. de iureiur. quem Pau. & Lud. ſibi adſcribunt, vbi ſi mulier intercedat pro alio, & iuret, obligatur, quamuis non fuerit certiora-
57 ta de beneficio Velleia. ¶† Secundò facit ſecundum Saly. nam iuramentum indiſtinctè repræſentat minorem maiorem, ergo indiſtinctè tollitur ſibi beneficiū reſtitutionis, ſiue fuerit certioratus, ſiue non. Sed caue, quia iſta conſequentia non eſt bona, iuſm repræſentat minorem pro maiori, ergo perdit beneficium reſtitutionis, non eſt bona conſequentia. do inſtantiam, nam in poſſeſſione minor hī pro maiore, tñ ſi lædatur, nō perdit beneficium reſtitutionis. glo. eſt not. in l. 1. quam ad hoc ibi commendat Bald. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. & Bald. in l. 1. C. qui legiti. perſon. non habent ſtan. in iudi. & in l. exigendi. C. de procu. ¶ Præterea aliter dicit Bald. in Auth. ſi capti. C. de Epiſ. & cler. ꝙ ſi ſtatutum repræſentat minorem pro maiori, per hoc non tollitur ſibi beneficium reſti. in integ. ¶ Pro iſta
58 communi ſententia vltra alios moueor. † Nam ego habeo, ꝙ

Source : BIU Cujas

si mulier intercedat pro alio, non obligatur in effectu, quia habet exceptionem Velleia. tamen si bis interueniat, obligatur, nec iuuatur Velleia. ratio, quia bis interuenieudo dicitur cum deliberatione intercedere, & delibliberatio tollit sibi beneficiū. l. si mulier, secunda. C. ad Velleia. sed ego habeo, ꝙ quādo quis accedit ad iurandum, præsumitur accedere cum deliberatione, vt, declaraui in l. error. C. de iur. & fac. igno. quemadmo. mulier per simplicem renunciationem non obligatur, tamen iurando debet astringi. ¶Et licèt ista sit communis sententia, tamen text. per quem mouetur Bart. nihil facit in proposito ſm Fulg. Pau. & d. Alex. ibi, & Pau. de Cast. hic, & in repe istius Authen. in prin. & ego plenius quàm ipsi ostendam, ꝙ ille. §. nihil facit, ibi. n. loquitnr text. quando iuramentum est super facto tollendo, & sic loquitur in iuſo abnegatiuo facti, tunc bene verum est, ꝙ sublato facto, tolluntur necessariò omnino remedia, quæ ex illo competerent, sed nos loquimur, qñ iuratur non super illo facto, sed super ꝺcto, & sic est totum oppositū, ꝙ ibi. Præterea ille text. loquitur in persona priuilegiata, dicit tñ Bart. in d. l. sciendum, ꝙ quamuis ista sit communis, tamen in practica tutum esset minorem certiorare, & licèt ab hac sententia non sit recedendum, tñ æquior est opin. Dyn. & fortè de iure verior, quam multi tenent non mediocris auctoritatis, ita tenēt d. Ant. Io. And. & Card. in cle. pen. de emp. & vēd. & dicit
* d. Ant. *quod ista est communis opi.* & verum dicebat tempore suo. idem tenet Cyn. in l. 2. C. de rescin. vend. & ibi etiam Sal. quamuis hoc non clarè firmet. idem simpliciter tenet Bal. in d. §. idē Iul. & do. Alex. sibi contrarius in d. l. sciendum. in lect. mea, & quamuis Imo. in d. c. cùm cōtingat. in 35. chart. inclinet in hāc opin. tamen eam non est ausus firmare in d. l. sciendum, & dicit Lud. Ro. ꝙ ista opin. Dyn. est æquior, & melior, licèt opin. Bart. de iuris rigore sit verior, & in hanc multum inclinat animus meus, quia cùm minor præsumatur ignorare iura, præsumere certiorationem est facti, & certioratio est solennitas extrinseca, quæ non præsumitur nisi probetur. l. quæcunque. in fi.
59 ff. de pub. not. in d. l. sciendum. præterea pone: † aliquis per errorem soluit indebitum, & expressè renuntiauit condictioni indebiti, nunquid sibi præiudicet? certè non. l. fin. vbi text. not. §. item quæsitum. ff. de cond. indeb. ¶Non obst. generalitas huius Auth. & l. 1. s̄. eod. & d. c. ex rescripto, quia licèt generaliter dicant, ꝙ minor iurando sibi præiudicat, & ꝙ mulier iurādo sibi præiudicat in Velleia. tamen illa iura debent intelligi, qñ minor prius fuit certioratus de beneficio restitutionis, & mulier de Velleia. tñ in specie, ꝙ mulier non perdat Velleianum, nisi fuerit certiorata, tenet in specie Io. And. in addi. Spec. in tit. de obl. & sol. §. 1. in addi. quæ inc. Vbertus. per §. igitur ordinandus. in Auth. quomodo oporteat Episcopos, qui text. nihil facit, quia ibi iuramentum non interuenit. Est verum, ꝙ in hoc vltimo tenet d. Ant. in c. si dilecti. de for. comp. Non recedas tamen iudicando, & consulendo à communi opin. non omitto tamen, ꝙ Bald. in 9. q. concordat has opi. fędere distinctionis, & dicit, aut tempore iuramenti præstiti interceſſit consensus curatoris, qui habet supplere defectum intellectus in impubere. l. pupillus si fari. ff. de acq. hær. tunc non requiritur alia certioratio propter curatorem suum. Sed hoc reprobat Sal. hic, & Imo. in d. c. pen. de emp. & vend. & Imo. in d. c. cùm contingat. in 3. chart. Raph.
60 & Lud. Ro. in d. l. sciendum. ¶†† Vltra tres limitationes Bart. limita quartò, qñ iuſm fuisset extortum per vim, vel metum, vt hoc text. in secunda parte, & dixi in not. vbi ad hoc etiam plura addidi, & est exemplum multum vtile in hac materia, quando iuſm fuisset extortum à minore per dolum, certè tunc iuramentum fuisset ipso iure nullum, per glo. ord. in d. l. 1. quā ibi not. Bald. & Pau. s̄. eod. ¶Quintò sing. limita, vt non procedat ista Auth. qñ minor iurasset nunq̄ facere talem ꝺctum nisi cū decreto iudicis, & auctoritate curatoris sui, quia si postea faciat contractum sine decreto iudicis, tale iuſm non valeret, & ideo consilium est, ꝙ patres faciant filios suos iuuenes iurare, ꝙ nunquam alienabunt sine consensu curatoris, vel decreto iudicis. ista limitatio colligitur ex glo. sing. in c. licet mulieres. in glo. in verb. teneantur. de iureiur. in 6. vbi dicit, ꝙ licèt mulier cum iuſo possit alienare, est verum nisi prius iurasset non alienare in manib. patris, tunc ꝓp istud primum, ſm nihil valet, & ideo qñ pater dotat filiā suam, facit eam iurare, ꝙ nunq̄ alienabit rem dotalem, & cum illa gl. tenet Io. And. in c. cùm contingat. & ibi vide per Imo. circa. 5. col. idem expressè tenet Bart. in mille locis in l. si quis pro eo. in 3. membro. ff. de fideiuſ. & Bart. in l. si prędium. C. de iur. dot. & in l. is cui bonis. in fin. ff. de verb. oblig. Et pro ista limitatio. habent Can. text. in c. intellecto. de iureiur. De veritate huius intellectus adde Spec. in tit. de emp. & vend. §. tertio loco. verſ. & not. generale consilium. Ioann. de Imo. in c. dilecto. de præben. in l. cùm vir. de vſucap. & in l. si estimatis. sol. matr. latè Lud. & d. Alex. in l. duob. §. fin. de iureiur. & ibi vide sing. limita. ad illam glo. quam ibi ponit Bald. & refert
61 do. Alex. ¶† Et pro ista limitatione facit aperta ratio, quia licèt regulariter vlt. iuramento videatur standum. l. duob. §. fin. ff. de iureiur. quia regulariter vltima derogant priorib. l. pacta nouissima. C. de pact. verum, est nisi primum habeat clausulam derogatoriam ad secundum, vt dicimus in simili in l. si quis in prin. testamenti. de lega. 3. ¶Sextò principa. limita non
62 procedere istam Authen. in prælato Ecclesiæ, † quia licet sit validus, vel inualidus contractus, & iuret prælatus, tale iuramentum non tollit beneficium rest. in integ. per cap. primum, de in integ. rest. in 6. facit, quod dicam. ꝯ. in 8. fal. secundum Pau. de Castr. hic. ¶Septimò fallit, quando iuramentum interponeretur super contractu simulato. glo. est in l. emptione. C. plus valere, quod agi. quia tunc iuamentum est ipso iure nullum, de cuius veritate vide in l. 1. de oper. lib. per Can. in d. cap. cùm contingat. & de illa glos. diximus in l. si ex falsis. s̄. de tran-
63 sact. ¶†† Ratio est, quia simulatio remouet consensum, ergo iuramentum interpositum super ipso nihil valet. Adde Bald. & Ang. in l. fin. q satisd. cog. Bald. in dicta. l. emptione. & in rub. ff. de iureiur. Ang. in l. 2. C. de dote cau. non nu. Imo. in l. nemo potest. de lega. 1. in d. cap. cùm contingat. in 11. char. & ita in terminis limitat istam Auth. Bar. in cons. quod inc. quęro dicit
64 statutum, quod minor, &c. ¶†† Octauò aduerte, ꝙ ista Auth. habet locum in ciuitate, & in qualibet communitate interposito iuramento, sicut in minore quantum ad tollendum beneficum rest. in integ. secus est tamen in Ecclesia, quia per nullum iuſm potest fieri, cùm Ecclesia habeatur loco minoris, & non maioris, hoc est quin sibi competat beneficium restitu. & illud est speciale in ipsa, ita pulchrè dicit Bald. in l. generaliter. C. de reb. cted. & in l. 1. in 4. colu. C. de pact. & in d. §. item sacramenta. in 5. colu. vbi ad hoc alleg. Io. And. in c. grauis. de depos. & est glo. quam allegaui. s̄. in 6. fal. in cap. 1. de in integ. rest. in 6. de quo vide omnino, & plenius per ea, quæ dixi in præ
65 ludijs feu. in 69. col. ¶†† Nonò limita istam Auth. in minore iu-
a rante soluere [a] mutuum, sub spe futuræ numerationis, quia licèt aliàs maior elapso biennio efficaciter teneat. inst. de literar. oblig. & in l. in contractib. in princ. C. de non num. pec. Tamen minori propter iuramentum non currit ista præscrip. biennij, nec propter iuramentum reputatur maior. ita not. Bald. in l. fi. ad fin. C. de non num. pecu. & ratio istius limitationis est, quia cùm isto casu deficiat consensus, eo ꝙ pecunia non numeratur, certè non habet locū ista Auth. ¶Decimò limita istā Auth. non habere locū in iuſo iudæorum, hæreticorū, & excōicatorum, ita sing. Bald. in d. §. item sacramenta. in 4. col. in fi. mouet, ꝙ cùm tales personæ non sint de nodo ciuili, non merent laqueo capi. Bald. dicit se non firmare hanc conclu. & melius tenet Lud. Ro. in l. pactū dotali. C. de coll. & in l. q superstitis. de
66 acq. hær. † De hoc tñ an, & qñ iuſm Iudæo [b] sit obseruandū, &
b quomodo debeat iurare, ponit Bart. in l. 3. §. iurari. de iureiu. & in rub. de iust. & iur. & in l. spadonem. §. is autem. per illum tex. ff. de excu. tut. Bal. & Ang. in l. nō erit. §. diuus. de iureiu. Spec. in tit. de iura. calum. §. restat. in verſ. sed pone Iudæus. Inn. & Imo. in c. si Christus. de iureiur. d. Ant. in prooe. Decre. Pau. de Cast. in cons. 98. inc. visa quadā scriptura. & multum sing. Lud. in cons.
67 155. inc. præmissum laudum. ¶†† Vndecimò limita in minore, qui dolosè, & scienter in iudicio neget veritatem cum iuſo, & per hoc incurrit pœnam alicuius statuti, quia non obstante iuramento potest in integ. rest. Nec obst. ista Auth. quia loquitur quando quis veniendo contra iuramentum est periurus. Nam lex non vult esse causa periurij, vt dicit text. in l. 1. s̄. eod. Sed iste dato, ꝙ restituatur, non incidit in periurium: nam in periuriū incidit iurando falsum, non petendo restitutionem. Ita not. d. Math. in no. 164. Tu vide de hoc no. Bald. in l. 1. C. si aduer. deli. ¶Confirmo, licèt ipse non dicat, per illud, ꝙ decidit Bart. & est duodecima lītatio ad hāc Auth. in cons. suo. 101. ꝙ inc. Bernar. de Tuderto. vbi limitat istā Auth. procedere, qñ minor iurat aliquid respiciens in futurum, puta, ꝙ non ꝯueniet in iudicio,
* secus si iuret de præsenti, vel de futuro. * Nam si ex tali lædatur iuſo. põt restitui in integ. non obstante iuſo, & istam līta, po-
68 nam. ꝯ. super vlt. parte glo. & ibi reprobabo. ¶†† Tertiodecimò limita

ADDITIONES.

a ¶Fely. in c. si cautio. col. 1. de fid. instr. PVRPV.

b Iudæo. Adde, quod iuramentum obligat Iudæos sicut Christianos, vt scribit Abb. cons. 39. nu. 3. lib. 1. de quo vide Dec. in l. pactum. num. 12. C. de collat. Gabriel. com. opin. lib. 3. tit. de don. concl. 3. num. 26. sed an Iudæi cogi possint ad obseruantiam iuramenti, distingue, vt per Rol. cons. 155. colu. fin. num. 8. vbi Doct. in apostil. satis pulchrè, & eruditè loquuntur, quibus adde, quæ ponit Suarez. lib. com. opin. verſ. Iudæorum. MASVER.

* Præterito legendum potius.

Source : BIU Cujas

limita iſtam Auth. non habere locum in iuramento præſtito per minorem in teſtamentis,& vlt.voluntatib.quia ſi minor iurat non reuocare,vel non ℈uenire, non ligatur iuramento, qa eſt ℈ bonos mores,imò etiam nec maior ligatur. Nec obſt.iſta Auth.quia pondero,℘ text.dicit ſuper ℈ctib.ſed verba contraxerunt,vel geſſerunt non conueniunt teſtanti,dicit text.in l.verba contraxerunt.de verb. ſign.ita limitat Cyn. hic in 11.q. Bart. in pen.col.Sal.in 8.firmat Bald.in l. ſi quis in prin.teſtamenti.de leg.3.in l.cùm duob.§.idem ſcribit. ff.pro ſocio. & in l.ſtipulatio hoc modo concepta.de verb.oblig.& in conſ.ſuo, ℘ incip. maritus fecit teſtamentum.Bald.in Auth. hoc inter liberos.C. de teſt.& in l.3.ad fin.C.de ſac.ſan.Eccleſ.& in addi. Spe.in tit. de inſtru.edi.in 10.& 11.col.& multum pulchrè in d. §.item ſa
69 cramenta.† vbi circa iſtam limi.examinat arduam quæſtionẽ de rege Aragonum, qui dum haberet duos filios, diuiſit inter eos regnum,aſſignando vni, ſcilicet primogenito regnum maioricarum,alij aliud,& fecit filios iurare,℘ ſtarent huic diuiſioni, poſtea idem Rex mutata voluntate aliud teſtamentum fecit,& in ipſo teſtamento aliter diſpoſuit intet filios de regno, q̃ fecerat in diuiſione,quærit Bal. de plurib.maximè nunquid filij teneantur ſtare diuiſioni iuratæ,an releuentur à iuramẽto pro-
70 ter teſtamentum patris. ibi videas plenè per eum. ¶†Quartodecimò limita iſtam Auth. non procedere, quando iurm fuit ſpecialiter præſtitum ſuper aliquo ℈ctu,ſecus ſi minor iurauit gñ,aliter℘ nunquam contraueniet alicui contractui,quem faciet,iſtud non ſufficit,ita limitat Pau.hic in repe.ſed eſt quęſtio quam tangit gl.hic in 3.q. vbi reſeruo dicendum, & ſic haburiſtis multas limitatio.ad hanc Auth.multas extenſiones,& am-
71 pliationes dicã in ſeq. parte gl. ¶† Sum nunc in ſequenti parte gl.ibi,item dicunt quidam.ex qua habetis amplitationem, &
a extenſionem ad hanc Auth. [a] ℘ iſta Auth.habet locum nõ ſolùm in contractib.proprijs,quib.hincinde oritur obligatio, ſed in contractib.etiam improprijs,& ſic in don.& ſtipul.imo plus dicebat Roſ.in ſuis libellis, vt hic refert Bart. in vlt.colu. ℘ iſta Auth.habeat locum in contractibus improprijſſimis, & ſic in realib.l.omnem obligationem.ff.de iudi.de quo vide Bald.in l. 1.C.ſi aduer.donatio.Bald.& Ang.in l.ſi quis emptionis.in prin. C.de præſcrip.30.an.Bart.dicit, ℘ veritas huius pendet ab hoc, an iſta Auth.cenſeatur fauorabilis,an odioſa, ſi eſt fauorabilis, ſine dubio extenditur ad omnes contractus,ſi odioſa,debet reſtringi quantum ſit poſſibile, per regulam.l.cùm quidã.de lib. & poſth. ¶Concludit Bart. ℘ licèt iſta Auth. multum auferat minorib.quo ad res, quia tamen inducit obſeruantiã iuramenti,& ſic prouidet animæ minoris,& anima quibuſcunque reb. præferenda eſt.l.ſancimus.ſ.de ſac. ſan.Eccleſ. ideo ſecundum Bart.cenſenda eſt iſta Auth.fauorabilis,& conſequenter debet extendi.¶Et cum Bart.tenent omnes hic,excepto Cyn.in 12.q. qui multum ſtomachatur contra iſtã Auth.dicens, ℘ eſt ſummè odioſa,& ſummè iniqua,& multorum animas deducit ad infernum,& ℘ huic iniquitati adhæſerunt Cano.inducendo.d. c.cùm contingat.& c. quamuis.de pact. in 6. propter quæ iura multæ mulieres remanent indotatæ, & poſtea vehemẽter exclamant, vt hic per eum quem Bart. refert in d.§. item ſacra-
72 menta.& tamen,vt dixi,alij omnens tenent contra Bart.¶†Ex iſta doctr.Bart.cum glo. elicio not.regulam,quam bene not.℘ vbicunque tractatur de obſeruantia iuramenti dato,℘ illa lex, vel ſtatutum induceret magnas pœnas,tamen illa lex cenſetur merè fauorabilis,propter obſeruantiã iuramenti, & debet extendi quantum ſit poſſibile, non autem cenſetur odioſa, quia principalius debet attendi obſeruantia iuramenti, quàm aliæ
* pœnæ.ita vult Bart.hic,cum quo *alij communiter tenent.* Iſtam regulam etiam tradit dom.Ant.in commen.cap. fi.in 1.fallen.de conſue.Petr.de Anch.& Imo.in c.quamuis de pact. in 6. per illum text.& do.Alex.in l.qui iuraſſe.in princ.ff.de iureiur. & facit ad ea, quæ dixi in l. ſi quis maior.in 1.not.ſ.de tranſact. vbi multum pondcraui hanc regulam. Item ad iſtam regulam ad de etiam ea, quæ dixi in Auth.quas actiones. C.de ſac.ſan.Eccleſ. Confirmatur etiam, quia vbi tractatur de fauore anima
b rum, [b] debet fieri extenſio etiam iuris pœnalis, vt not.glo. in c.ſciant cuncti.& in c. fin.de elect.in 6.do. Abb. in conſ. 114.in 2.vol.incip.in quæſt.mouenda inter Ant. circa fin. ¶Vltra glo. adde,℘ hæc Auth.extenditur etiam, vt habeat locum,quando iuramentum minoris ſit interpoſitum ſuper diſtractu, & ſic ſuper liberatione,ſi minor ſit læſus non reſtituitur in integ.propter iuramentum,ita extendunt Bart.& Doct. hic per gl. quæ reputatur ſing. in l.3. §. contrarium.ff.de contra.& vtil.acti.tutel.ſequitur do.Ant.in c.2.de ſpon.Imo.poſt Ang.in l.Pomponius.§.ſi is,qui præcario. in fin.per illum text.ff. de acquir.poſſ. vbi dicit,quod glo.in d.§.contrarium. eſt ad hoc ſing. ¶Confirmo per illud,quod tangit Bar.in l.ſi vnus.§.pactus.in 6.col.
73 ff.de pact. † dum quærit,an ſtatutum loquẽs in contractu, ha-
c beat locum in diſtractu, [c] & ſic in liberando, puta ſtatutum diſponit, ℘ mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu duorum propinquorum,nunquid poſſit liberare,vide ibi per eum, & per Bald.in rub.& in l.1.C.de pact. & in l.pactum.in 21.q.C. de coll.& in l.ſiue apud.vbi latè videas per do.Alex.C.de tranſa.in 2.not.cum multis concor.ibi per eum aſſignatis.¶Confirmo etiam,℘ illud, ℘ dicitur in contractu habeat locum in diſtractu.Nam videmus, ℘ ſicut contractus præbet iuſtum titulum, & iuſtam cauſam ad præſcribendum, vel vſucapiendũ, eo. modo diſtractus, & ſic liberatio præbet titu. præſcribendi.tex.eſt in d.l.Pomponius.§.ſi is,qui præcario, & ibi no.Ang.
d Imo.& Mod. Sicut etiam videmus, ℘ quis per contractum [d] ſortitur forum in loco, in quo contrahit.c.Romana. §.contrahẽtes. de for.comp.in 6.ita per diſtractum quis ſortitur forum. l.exigere dotem. vbi Bart. & alij. ff. de iudi.& in l. qui loco. vbi Bart.ff.de condi. indeb. latè per Bart.vbi dixi, & limitaui in l.1. C.de ſum. Trin.& fid.cath.¶Adde quintã extenſionem, ℘ hæc Auth.habet locum in quaſi contractu,puta,in aditione hæreditatis,& ſimilib.ideo ſi minor ſine curatore adiret hæreditatem, & iuraret,quamuis læderetur, ꝑꝑ iurm nõ reſtitueretur in iſto quaſi contractu, ita voluit glo.bene ponderata. ℈.in vlt. parte, dum allegat.l.3.§.idem ſcribit.ff.de pec.¶Et vide, ℘ iſta Auth. habet locum in iudicijs,in quib. quaſi contrahitur, & idem tenent omnes.Ad hoc facit, ℘ alibi tangitur, nunquid ſtatutum loquens in contractib.habeat locum in quaſi contractib.puta, ſtatutum dicit, ℘ non poſſit mulier contrahere ſine conſenſu duorum propinquorũ,nunquid poſſit quaſi ℈here, & ſic adire hæreditatem ſine conſenſu duorum propinquorum ? Bart. fuit ſibi ℈rius,quia in l.more. ff.de acquir.hær.tenet vnum,ſed in l.apud Iulianum.ff.ex quibus cau.in poſſ.ea.tenet ℈rium,nõ examino nunc,ſolet examinari in d.l.more.& l. mutum.§.1.ff. de acquir.hær.alias plenè examinaui,& feci aliqua fundamen-
74 ta noua in l. ſi vnus.§.pactus. de pact. ¶† Adde ſextam extenſionem, ℘ iſta Auth.habeat locum, nedum ſi minor cõtrahat cum iuramento, ſed etiam ſi alij ℈henti aſſentiat cũ iuramento:imo plus,pone filiusfa.habet bona aduentitia, in quib.pater habet vſumfructum, & ſic eſt legitimus adminiſtrator, in non poteſt alienare ſine conſenſu filij, pone filius cõſentit patri alienanti, & iurat,habet locum iſta Auth.non ſolùm quo ad hoc, vt filius ſi ſit læſus non reſtituatur in integ.imò ꝑꝑ iurm nõ poteſt allegare metum reuerentialem patris, & dicere conſenſi metu reuerentiali patris,& ita dicit glo. valde ſing.quam ſigna ad hanc Auth.in §. ſed ℘ ſancitum.in verſ. neque ſcriptum.in Auth.de nup. quam gl. Ang.ibi in vlt. col. multum commendat pro extenſione huius Auth. ¶Item illud de metu reuerentiali patris non pono pro conſtanti,imò puto contrariũ, quia iuramentũ non purgat metum, imò metus annullat iuramentum,vt eſt text.in hac Auth.in ſecunda parte,non dico,℘ metus reuerentialis annullet ipſo iure,ſed dico,℘ mero officio iudicis,vt per glo.Bart.& alios in l.interpoſitas.ſ.de tranſ.& ſic ſit expedita iſta ſecunda pars glo. ¶Sum in terria parte glo. item
75 quid ſi generaliter iuret. diſputat hic glo.† nunquid iſta Auth. procedat,ſi minor coram aliquib.gñaliter iurauit, ℘ nunq̃ veniret ℈ aliquem ℈ctum quem faciet, quæ concludit, ℘ iurm ſic gñaliter præſtitum ſufficit,& poſtea qñ ℈hit,non requiritur ali quod iurm ſpeciale, & cum gl.tenet Iac.de Are. per text. in §. pen.in Auth.de hær.ab inteſt.vnde ſumit Auth.matri, & aliæ. C.qñ mulier tute.offi.idem tenet Bart.hic in vlt.col. cùm non requiratur præſentia aduerſarij in hoc iuro, vt ipſe firmat. ſ.in 2.col.& Bald.in vlt.vt ſupra retuli,vt hic per eum,ſequitur etiã Fulg.eo quia qñ quis iurat, Deus ſupplet præſentiam aduerſarij.allegat.c.fm.de pact.in 6.Addo,℘ hanc partẽ ſequitur Imo. quam dicit veriorem de iure in d.c.cùm contingat. in col.132. in verſ.item vlterius,& reſpondeo fortius in contrariũ. ¶Con-
* trarium, & melius tenent Cyn. *& communiter omnes* Vltramon. per regulam alteri per alterum quæri non poteſt, niſi iſtud iuramentum generaliter eſſet præſtitum in manib. perſonæ publicæ nomine,& vice quoruncunque intereſt, vel in futurum

poterit

ADDITIONES.

a ¶An iſta Auth.habeat locum in contractib. improprijs, & quid in don.Alex 1.lib.conſ.125.viſis,& conſide.Deci. conſ.232.col.2.Fely.in c.in præſentia. de proba.col.3.& 4.Soc.in conſ.279.viſa donatione.primo dubio.in 2.libr. PVRPV.

b ¶De fauore animarum adde glo. in l.1. C.de cond.indeb.

c ¶Diſtractu.Adde eundem Iaſ.in l.ſi ego.colu.2. in prin.ff.ſi cert. pet.vbi concludit,quòd non,& in l.Pnmponius.§.præterea.ff.de acq.poſſ. & an appellatione contractus veniat diſtractus, dic, vt per eundem Iaſ.in l,ſiue apud acta, col.1.& 2.ſ.de tranſact.& fac.quæ ſcribit Caſt,in l.ſi maior.num.2.ſupra de dolo,& in l.de tutela.ſ.de in integ.reſt.min. MASVER.

d ¶Per contractum.Adde Doct.in l.contraxiſſe. ff.de actio. & oblig. & Spec.in titu.de compe.iud.verſ.quid ſi ſit debitor.

Source : BIU Cujas

poterit intereſſe ſtipul. puta, in manib. iudicis, vel notarij, quia per tales perſonas poteſt alteri quæri etiam abſenti. l. non enim aliter. l. his verbis. ff. de adop. & gl. 1. in §. ſi quis alij. inſti. de inutil. ſtip. & ita concludit glo. in l. 1. in glo. mag. §. eod. ſequitur laſè, & diffuſè Saly. hic, quem per te videas, & ita teneas, quicquid teneat Pau. hic, qui diſtinguendo concordat opi. vt hic per eũ.

76 ¶† Sum in vlt. part. glo. ibi, item, ꝙ in iudicio. in qua glo. diſputat, nunquid iſta Auth. habeat locum in iudicijs, quæ loquitur in contractib. ita, ꝙ ſi minor 25. annis habens curatorem, qui ſine curatore non habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio. l. 1. & per totum. C. qui leg. perſo. non habent. pone, ꝙ ſine curatore compareat in iudicio, & iuret non contrauenire neque iudicio, nec ſententiæ, nunquid ꝓꝓ tale iuramentum conualidatur iudicium, ꝙ aliàs eſſet nullum ex defectu legitimæ ætatis ſine curatore? gl. tenet, ꝙ ſic, quia in iudicijs quaſi contrahitur. l. 3. §. idem ſcribit. ff. de pec. Ergo vult dicere gl. ꝙ hæc Auth. loquens in contractib. habet locum in quaſi contractib. allegat etiam ad hoc. l. fin. C. de temp. appel. quę venit hoc modo: nam in iudicijs ille, qui eſt maior, poteſt per conſenſum ſuũ ſibi præiudicare, patet, quia per conſenſum poteſt perdere remedia appellationis, hoc dicit ibi text. cùm ergo per iuramentum minor repræſentetur maior, vt hic, ergo ſicut maior ſibi præiudicat in iudicijs, etiam minor cum iuramento, & cum gl. tenent omnes. hoc firmat Bart. in l. minor. 25. annis. ff. de procu. & in l. minor. 25. annis omiſſam. ff. de mino. Bald. in l. 1. in 14. col. C. de confeſ. & in d. §. item ſacramenta. in pen. col. † Facit, quia bo-

77 num eſt argumentum de contractib. ad iudicia. l. non eſt mirum, ff. de pign. act. ¶Nec obſt. ꝙ iudicium reddatur in inuitũ. l. inter ſtipulantem. §. 1. de verb. oblig. & text. hic dicit, ſponte facti, quia reſpondetur, ꝙ licèt iudicium reddatur in inuitum, tñ ipſum iuramentum ſponte præſtitum eſt, & ſic minor non cogitur iurare in iudicio præcisè, ſed cauſatiuè, ſi vult comparare ſine curatore. ſm Bart. hic, expreſſius Cyn. & Saly. Addo Imo. in d. c. cùm contingat. in 137. colu. in verſ. an autem dicta. ¶Not. perpetuò iſtam extenſionem glo. & Doct. & nunquam obliuiſcaris, quia ex ea habes mirabilem cautelam, & practicam, quando minor comparet in iudicio ſine curatore, facias eum iurare de non veniendo contra proceſſum, & ſententiã, ſi minor iurat, valebit iudicium, ſententia, & proceſſus, & ita limitatur totus tit. C. qui legi. perſo. non habent. iſtud limitat ſing. Bart. in conſ. 101. ꝙ incipit Bernardus de Tuderto minor. de quo feci mentionem. ſupra in prima parte glo. in 11. fallen. vt procedat, quando verba iuramenti ſunt concepta in futurum, puta, quia minor iurauit non contrauenire iudicio, tunc procedat, quod dixi: ſed ſi minor aliquid confeſſus eſt in iudicio, quod ſit de præſenti, vel præterito, & iurauit, puta, confeſſus eſt poſitionem cum iuramento eſſe veram, tunc non habet locum iſta Auth. nec glo. imò ſi reputatur læſus non obſtãte iuramento poteſt reſtitui in integ. ¶†† Et mouetur, quia iſta

78 Auth. ſolùm habet locum, quando iuramentum concipitur in futurum, puta, iurat non contrauenire, ſecus ſi de præſenti iurat, vel de præterito, non ſumus in terminis huius Auth. & iſtam limitationem refert, & ſimpliciter ſequitur do. Ant. de de Alex. hic, in vlt. colu. alij non tangunt, dixi. §. in 11. fal. primæ partis glo. & ſi caſus contingeret, conſidera quantum valeret auctoritas Bart. in conſilijs, quę non habet contradicentem, nec inuenio, quod aliquis contradixerit vnquam. ¶Ego dubito, ꝙ ſit falſa limitatio: mouet me, quia rõ huius Auth. eſt, quia iuramenrum repræſentat minorem maiorem, & propter hoc, quia virtute iuramenti habetur minor pro maiore, & maior regulariter non reſtituitur in integ. iſta ratio videtur mihi militare ſiue minor in iudicio iuret in futurum non contrauenire, ſiue conſtituatur aliquid de præſenti, vel præterito, & iuret, cùm iuramentum repræſentet eum maiorem. ¶Secundò mouet me multum ratio, quam ponit text. §. eod. l. 1. nam maior non reſtituitur, quia Imperator non vult eſſe cauſa periurij, & perfidiæ, iſta ratio militat hoc caſu. Conſidera tu prouectè, quia forte propter iſtud ſecundum poſſet defendi Barto. quia quando iurat non contrauenire in futurum, ſi poſſet reſtitui, eſſet bene cauſa periurij ſui, non ſic quando confeſſus eſt cum iuramento aliquid de præterito, vel de præſenti, quia ſi ſit læſus, eo quia confeſſio non ſit vera, videtur ceſſare periurium, quando verum eſt, quod periurauit, ſed contraueniendo, non aperitur tamen via periurij, & in hoc fundamento pro, & contra, credo, quòd conſiſtat veritas huius limitationis. ¶Tertiò mouet me multum contra Bart. nam dato, quòd iſta Auth. loqueretur, vt ipſe dicit, tñ cum agatur de obſeruantia iuramenti, & ꝓꝓ hoc iſta Auth. cenſetur fauorabilis, vt dicit ipſe, & debeat extendi, vt ſupra ponderaui, ſi extendatur, ergo erit extendenda, ſiue quis iuret in futurum non ℈uenire, ſiue de præſenti, vel de præterito, quia merè fauorabilia extenduntur de vno caſu ad alium caſum, niſi reſponderes ex ſecundo fundamento, ꝙ feci, ꝙ non ſit eadẽ rõ ad periurium. ¶Pondera etiam, ꝙ contra Bart. tenet expreſsè Bald. in d. §. item ſacramenta. in pen. col. verſ. modo quæro, qd in iudicijs. ¶Cogita, qa nihil pono pro firmo. ¶Secundò limitat hanc concluſionem Pau. de Caſt. hic pulcherrimè in rep. & ſequitur. d. Ant. de Alex. in pen. col. ꝙ ad hoc, vt iſta Auth. habeat locum in iudicijs, non ſufficeret tunc iuſm gñale, cùm iudicium habeat plures partes, veritas pendet ab his, quæ ſupra dixi in parte præcedenti. ¶Gloſ. in verſ. cuſtodiantur. diuiditur in tres. In prima declarat text. In ſecunda format quæſtionem. In tertia aliam. Secũda ibi, ſed quæ actio. Tertia ibi, item ſi vltra. ¶Ex prima parte gl. not. illud, ad ꝙ tota die alleg. iſta gl. ꝙ vbi lex dicit debere cuſtodiri, vel ſeruari aliquid, intelligitur ad dandam actionem, vel exceptionem. ¶Contra regulam gl. fortiter obſtat text. in l. iuriſgentium. §. pretor ait. ff. de pact. vbi dicit text. pacta, quæ non inita ſunt dolo, vel metu debere ſeruari, & tñ non intelligitur quo ad hoc, vt actio competat. Bart. ibi vehementer dubitat, & dicit, ꝙ iſtud ℈riũ nullus format, & ꝙ nunq̃ vidit ſol. huius ℈rij. ¶Fortifico per text. in l. ſi quis in conſcribendo. in verſ. pacta omnimodo obſeruanda

a ſunt. §. de pact. vbi text. non ſolùm ſimpliciter dicit pacta [a] de-

b bere ſeruari, ſed fortius addit dictionẽ omnimodo, [b] & tñ non intelliguntur quo ad actionem. Bart. vt dixi in d. §. pretor. dicit, ꝙ non põt rñderi niſi diuinando, vt colligitur ex quadã gl. ibi. ſ. ꝙ in edicto prætoris erãt plura verba q̃ ibi ſint relata in tex. per quæ declarabatur, quæ pacta producerẽt actionẽ, & q̃ non: tñ, vt ibi ſoleo dicere, nihil eſt, nec ſolutio illa ſatisfaceret ad d. l. ſi qs in conſcribendo. Tñ quia modicæ eſt vtilitatis, nec occurrit oportunior ſolutio, pro nunc aliter non dico, licet Fulg. in d. §. prætor. aliter rñdeat, &c. ¶In ſecunda parte glo. dic, vt in ea, qa

79 bene dicit. ¶†† In tertia, quærit glo. quid ſi ℈ctus celebratus per minorem ſit inualidus, & poſſit reſcindi aliàs q̃ ratione minoris ætatis, puta, qa venditio fuit facta citra dimidiam iuſti pretij, an ſi minor iurat in ℈ctu non venire ℈, habeat locũ iſta Authen. gl. ſe remittit ad ea, quæ dixit in l. 2. ℈. de reſcin. vend. Ibi gl. bene quęrit de maiore, ſi maior vendit cũ iuſo, an habeat locũ illa. l. 2. ſed in minore illa. l. nihil dicit. Bene dicunt Doct. hic, ꝙ ad hoc, vt iſta Auth. habeat locum, ℈ctus debet eſſe inualidus ſolùm ratione minotis ætatis, qa iuſm facit minorem cenſeri maiorem. Sed ſi ſit alius defectus, vel alia inualiditas, iuſm non ſupplet, niſi minor iuret non venire ℈ ℈ctum ratione minoris ætatis, vel alia quauis ratione, vt declarat Bart. hic in 1. col. & dixi in prima fallentia gl. præcedentis. ¶Ad hoc facit text. melior de iure in l. 1. C. ſi minor fac. ma. ¶Extra glo. pro complemen-

80 to huius Auth. quæro de vtili, & neceſſaria. q. † Nunquid per

c ſtatuta laicorum [c] poſſit derogari diſpoſitioni huius Auth. & an talia ſtatuta laicorum valeant. Nam ſi in iſta ciuitate Papiæ, & Paduæ, vt dicit Pau. de Caſt. & eſt etiam Parmæ, ſtatuta derogant iſti Auth. nunquid valeant. Eſt pulcher, & neceſſarius paſſus, videtur proculdubio dicendum, ꝙ talia ſtatuta nihil valeant, quia iuramentum eſt quid ſpirituale. c. 2. de iureiur. lib. 6. ſed ſtatuta laicorum nihil poſſunt diſponere de ſpiritualib. c. tuam. cum ſim. de ord. cogni. Secundò ſi ſtatutum valeret, inuitarentur minores ad delinquendum. ſ. ad periurandum. l. 1. §. eod. ergo non debet valere per. l. conuenire. ff. de pact. dot. Tertiò cum iſta Auth. ſit edita à Friderico Impe. vt dixi in euidentialibus, quomodo inferiores per ſtatutũ poſſunt tollere. l. ſuperioris. l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Trebell? ¶Tamen huic vltimo poteſt reſponderi, ꝙ inferior non poteſt tollere iſtam Auth. quæ fuit Imperatoris, quin habeat locũ per vniuerſum orbem, tamen poſſunt facere, ꝙ non ſeruetur in eorum loco. Bal. hic in 5. col. dicit, antiqui aduocati tenebant, ꝙ quando ſtatutum reprobat & contractũ, & iuramentum ſuper eo interpoſitum, tunc valet. per. l. ſi quis poſthumos. §. fin. ff. de liber. & poſth.

ADDITIONES.

a ¶Pacta. Adde l. iuriſgentium. in §. pretor ait. ff. de pact. Spec. tit. de ſala. in §. 3. verſ. quid ergo, & titu. de fru. & intereſſe. in §. 3. & quid ſi ſint contra ius, dic, quòd non ſunt ſeruanda, vt eſt glo. in l. 2. §. exactis. ff. de ori. iur. & in l. 1. in §. illo. ad fin. C. de rei vxo. act. niſi de conſuetudine approbentur.

b ¶Dictionem omnimodo. Adde gloſ. ſecundum Bald. in l. 1. in §. ſi pecunia. ff. depoſi. Fel. in c. Rodul. de reſcrip.

* Et dic, quòd eſt ſpecificæ, aliàs præciſæ ſignificationis. l. precibus. C. de impub. & eſt geminata, & habet latiſſimum ſignificatum, recipitque interpretationem à iure communi, vt ex pluribus exemplis docet Rol. conſ. 75. num. 13. & 14. & 21. lib. 3. MASVER.

c ¶Per ſtatuta laicorum. Adde Doct. in c. Eccleſia S. Mariæ. de conſtit. vbi Fely.

* Et dic, quòd ſtatutum expreſsè impugnans iuramentum non valet, ſecundum communem per Rol. conſ. 99. num. 11. lib. 3. de quo vide, quæ ſcribunt Alex. conſ. 27. num. 7. conſ. 59. num. 3. 125. lib. 1. Ferrat. cautel. 16. Rip. reſponſ. 136. num. 3. 198. num. 3. Curt. Iun. conſ. 67. in princ. Neuiz. conſ. 77. nu. 17. & 20. MASVER.

Source : BIU Cujas

posth. aliàs secus, & licèt Bald. non dicat, tu dic, quòd istud expresse dicit Bart. in cons. quòd incip. quæro dicit statutum, ꝙ minor, ad proposirum Auth. nostræ. ¶ Sed illa. l. si quis posthumos. in fin. nihil facit secundum Bald. & Saly. hic, primò ibi iuramentum reprobatur propter vtilitatem publicam. Item reprobatur à iure communi, & non à statuto particulari. Bald. hic concludit, quòd si statutum habeat in se rationem naturalem, & æquitatem, quòd tunc valeat, puta, secundum eum si in illo loco homines erant multum proni ad decipiendum minores mediante iuramento, propter istam Auth. certè si ad obuian. fuit factum statutum, tunc valet, & dicit, quòd ita seruatur in facto. istam opin. Bald. refert hic Sal. in pen. colu. sed eam non firmat, & dicit super ea cogitan. esse. Pau. in pen. colum. dicit, quod quamuis ista opin. Bald. vbique seruetur de facto, tamen est falsa, eo quia per ius canonicum correctæ sunt om-
81 nes. ll. quæ dicunt non debere seruari iuramentum: † nam secundum ius Canon. omne iuramentum, quod potest seruari sine interitu salutis æternæ, seruandum est, quicquid dicant leges ciuiles. c. cùm contingat. de iureiur. cap. licèt mulieres. eod. titu. in 6. & in materia iuramenti, quia spiritualis, est standum iuri canoni. & Imperator in hoc subest Ecclesiæ, & Papæ, vt hic per eum. ¶ Nec obst. secundum eum illud, quòd dicit glos. in l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. quæ est sing. & dicit, ꝙ statutum quo ad subditos illius loci, habet vim apostolici hoc est ita potest statutum remittere iuramentum, & super iuramento ipso dispensare, sicut Papa, & illam gl. reputat Bal. sing. in cap. 2. in pen. colu. de prob. & in l. non dubium. C. de legib. in 2. colum. & in cap. venerabilem. in penul. colum. de elect. per Bald. in l. nec patronus. C. de oper. liber. pro qua glo. est text. in l. quæ sub conditione. ff. de cond. instit. §. si quis sub. dicit Pau. hic, quod illa glo. procedit attento iure ciuili, quo poterat ius ciuile disponere circa iuramentum, & attento iure ciuili bene verum est, quod statutum laicorum habet vim apostolici in remitten. iuramentum, vel dispensando, sed considerando ius Cano. quòd debet attendi in materia iuramenti, non procedit illa glo. & antequam viderem Pau. hic, semper fui in hac opin. quod glo. illa bene non procederet. Sed ego aliter dico circa illam gl. sequendo quandam distinctionem, quam refert Gem. in cap. quamuis. in pen. colum. in vers. sed quæritur. de pact. in
82 6. hoc modo, aut quærimus † nunquid lex ciuilis habeat potestatem super iuramento nondum præstito, sed quod veniat præstan. super aliquo actu, & tunc lex ciui. potest illud remittere. dicta. l. quæ sub conditione. §. quoties. & ita intelligo glos. d. §. quamuis. aut loquitur super iuramento iam præstito, & tunc lex ciuil. non potest super illo disponere, nec illud tollere, ita procedit alia opin. Et puto, quòd ratio diuersit, quia facilius tolluntur concedenda quàm iam concessa. argum. l. patre. cum sim. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & sic vides, quod illa glo. bene loquitur, quia pro ea est text. ad literam in dicta. l. quæ sub conditione. §. si quis sub iurisiurandi. ff. de condi. instit. & semper fui in ista opin. ¶ Adde, quòd idem, quod hic tenet Pau. ipse in l. si quis pro eo. in vlt. colum. ff. de fideiuss. vbi formaliter tenet, quòd statutum hodie non potest disponere super iuramento, quia cùm sit quid spirituale, & sic de foro Ecclesiæ. cap. fin. de foro compen. in 6. cap. venerabilem. de elect. certè statutum laicorum non debet posse procedere. cap. Eccles. San. Mar. de consti. Sed aduerte, quòd opin. Bald. tenet Petr. de Anchar. in cap. canonum statuta. de constit. vers. quid dices. in materia iuramenti, & idem vbique firmauit Bald. in d. §. item sacramenta. in l. nec patronis. C. de oper. liber. in l. pactum dotali. in 2. colum. C. de coll. in dicta. l. non dubium. in 1. colum. & in l. 1. C. si aduer. don. in l. 2. §. fin. in 6. not. C. de indi. vidui. vbi ex illo text. disponente, quod lex, vel statutum non debet aperire viam maleficijs hominum, vel periurijs. not. illum text. facere contra statuta terrarum, quæ frequenter inuitant minores, & mulieres ad periurandum, permittendo eis, quod non obst. iuramento possint venire contra contractum: nam tale statutum est irrationabile, ergo non habet vigorem. limita nisi motiuum statuti constet ex aliqua rationabili causa, & tunc secundum eum statutum haberet vim apostolici, & in istis terminis intelligitur procedere glos. in dicta. l. adigere. §. quamuis. ¶ Breuiter opin. Pau. verior est, quòd statutum non potest directò disponere contra iuramentum, vel eius obseruantiam. Item si moueatur ex causa rationabili, sed per indi-
* rectum, istud potest facere, vt tenet Bartol. *& communiter omnes* in locis infra allegandis. Confirmatur dicit Ioann. And. in cap.
83 tua nobis. el. 1. de decim. in nouel. & ibi sequuntur Doct. † vbi tenent, quòd omnes leges ciuiles, quæ statuerunt iuramentum non esse seruandum, non valent, nec sunt seruandæ, nisi sit iuramentum contra bonos mores, vel nutriat peccatum, quia laico non pertinet dispositio de spiritualib. & sequitur simpliciter Fran. de Aret. in consil. 8. incip. abundè, & de hoc vide no. Paul. de Castr. in l. fina. ff. qui satisda. cog. cum multis concor. ibi signatis per Dom. Alexan. & vide etiam, quod dicit Paul. de Castr. in l. fina. ad fin. C. si contra ius, vel vti. public. confirmatur, & aliter, quia nullus Princeps secularis potest remittere iuramentum, & super ipso dispensare. vt est de mente Cyn. & Saly. in l. fina. C. si contra ius, vel vti. public. expresse Alexan. in consil. 88. in 3. colum. incip. visa peti. Anto. de Roma. nam istud spectat ad Ecclesiam, vel Romanum Pontificem. cap. venerabilem, de elect. cap. nouit. de iudi. not. Host. in c. quemadmodum. de iureiuran. imò fortius si iuramentum sit sponte, & licitè præstitum, non potest Papa sine causa [a] dispensare, sed bene cum causa possibili, vt plenè per glos. 15. quæst. 6. cap. authoritatem. per glos. & Docto. in cap. quanto. de iurciur. Inn. in cap. cùm inter. de renun. Specu. in titu. de loc. §. nunc ostendendum. versic. 24. Alexan. in d. consil. 38. & vide etiam de prædictis Alexan. in consil. 39. in 4. vol. incip. viso statu. in 3. colum.
84 & consil. 79. in 4. volum. ¶ † Sed pro pleniori inielligentia quæro, cùm secundum veritatem per statutum laicorum nihil possit disponi circa iuramentum, & sic contra istam Authen.
b Nunquid possit adhiberi cautela, [b] per quam statutum posset per indirectum tollere dispositionem huius Authen? Bald. hic. in 2. colum. refert, quòd sic, quia statutum laicorum potest disponere, quòd si minor faciat contractum sine decreto iud. etiam cum iuramento, quòd talis contractus fingatur factus per vim, vel per metum, vel dolum, quo casu etiam de iure Cano. tunc iuramentum nihil valet, vt dixi supra in not. in secunda parte text. & dicit Bald. quòd ista cautela est noua. Idem tenent Paul. & Sal. hic vterque in penul. colum. Idem esset si
85 statutum fingeret contractum simulatum. † Nam iuramentum non firmat contractum simulatum, iuxta glos. sing. in l. emptione. C. plus valere, quod agi. cum concor. supra assignatis. Adde, quod istam doctr. ante eos, quod statuentes non possunt directò statuere contra iuramentum, licèt possint per indirectum, fingendo contractum dolosè, & malitiosè factum, quo casu erit nullum, tenet Bartol. in 2. quæstio. 3. quæst. princ. ad fin. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. vbi dicit, quòd ita vidit iudicari, & licèt contra Bartol. teneat Bald. in locis præalleg. & in dicta. l. iurisgentium. §. & generaliter. Dom. Ant. in dicto cap. cùm contingat. in 5. colum. qui tenet istam partem. d. Pau. prout refert Imol. ibi in colum. 85. ¶ Tu teneas opin. Bartol. quam etiam tenet Pau. in consil. 72. quod incipit Quinque dubia, in 1. volum. Ludo. Rom. in consil. 12. quod incip. viso facto proposito cæterisque consilijs & dom. Alexan. in consil. 59. quod incip. viso instrumento quæstionis. in 1. vol. &c. quòd
* opin. Bartol. *est communis*, & quod ab ea in iudican. non est recedendum. Et ita teneas, quicquid teneat Bald. sibi contrarius in dicta. l. omnes populi. qui reprehendit Bartol. & istam eandem opin. Bartol. vltra auctoritates supra alleg. tenet latè. do. Alexan. in consil. 38. in 3. volum. incip. visa peti Ant. de Ro. in 5. colum. & in consil. 39. in 2. volum. incip. viso statuto, & thema. & latè per Abb. in dicto cap. cùm contingat. in 9. colum. &
c trib. sequen. de iureiur. [c] ¶ † Not. tamen, quòd si statutum simpliciter
86 disponeret, quòd contractus factus per minorem sine decreto, fingatur factus dolo, vel simulatione, talè statutum non extenditur ad contractus iuratos, nisi statutum faceret mentionem expressam de iuramento. Ita latè determinat Alexand. in consil. 170. libr. 2. viso, & opportunè considerato processu. in 9. colum. & sequen. vbi vide aliam cautelam, per quam statutum laicorum possit facere, quòd iuramentum in ista Authen. non valeret, nec haberet aliquem effectum, quando statutum laicorum prohiberet non ipsum contractum, sed personam contrahere, quia contrahendo peccaret, & vbi iuramentum est causa peccati, nihil valeret, ita Bartol. hic in 2. colum. & in alijs locis alleg. supra in secunda fallen. quæ cautela, & limitatio est falsa, vt latè dixi supra in dicta. 10. fallen. Et per ista cum laude Dei puto expeditam esse hanc Authen.

Iason Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Sine causa. Adde Arch. in cap. qui sacramento. 22. quæst. 3. Card. Zab. in cle. 1. ante fin. de iureiur. S. Thom. 2. 2. q. 80. art. 9. in responsione ad 3. art. Astesanus in sua sum. lib. 1. tit. 18. art. 11. Archi. Flor. in secunda parte suæ sum. titu. 10. cap. 5. Car. S. Sixti in tract. de poss. Papæ. quæst. 38.

b ¶ Cautela, Bald. libr. 1. cons. 147. statutum præsupponit. Dec. in c. Ecclesia. col. 2 o. de const. Ro. cons. 12. viso facto. Corn. lib. 1. cons. 135. visis artic. Alex. lib. 1. cons. 196. perspectis. Iason in l. qui iurato. ff. qui satisd. cog. Alex. lib. 7. cons. 151. viso themate. PVRPV.

c ¶ Adde Ias. in l. fin. ad fin. C. si contra ius. vide Alex. lib. 3. cons. 58. visis, & consideratis. PVRPV.

Source : BIU Cujas

INCIPIT LIBER III. C.

SVMMARIVM.

1 *Iudiciorum multæ ſunt ſpecies, & varijs modis capitur. num. 4.*
2 *Cauſa ciuilis dicitur, quando agitur pro pœna applicanda parti, etiam ſi ageretur pro delicto, quando verò agitur ad pœnam applicandam fiſco, dicitur agi ad vindictam publicam.*
3 *Mulier propter adulterium perdit dotem, & bona paraphernalia.*
5 *Bonum eſt argumentum de iudicijs ad vltimas voluntates, & è contra.*
6 *Iudicia magis æquiparantur contractui, quàm vltimæ voluntati.*
7 *Verba ſententiæ ſunt ſemper ponderanda ſicut verba contractus.*

De iudicijs. Rub.

¶Continuationem gl. amplia, vt per Bar. in rub. ſ. de pact. Quæ
1 ro circa iſtam Rub. quare poſita eſt in plurali. † Reſponde, quia iudiciorum multæ ſunt ſpecies, quas proſequitur Spec. in titu. de iudic. §. 1. & ſecundo, & ſunt ſeptem princ. ſpecies. ¶ Prima
2 ſpecies eſt, quia quoddam eſt iudicium vniuerſale, [a] qñ agitur petitione hæreditatis, vel actione de peculio, vel actione de dote: quoddam eſt iudicium generale, quando agitur actione generali tutelæ. l. 2. ſ. eod. vel quando agitur actione neg. geſt. quoddam eſt iudicium particulare, quando agitur ad vnam rem. de iſtis eſt glo. mag. in l. 1. in prin. in glo. mag. ff. de eden. declaraui in l. edita. ſ. de eden. ¶ Secunda ſpecies eſt, quia quædã ſunt iudicia ſimplicia, quædam ſunt iudicia duplicia, & dicuntur iudicia duplicia, quando vnus ſuſtinet perſonam actoris, & rei, vt in trib. iudicijs fam. ercis. communi diuid. & fin. reg. quæ propter hoc appellantur duplicia, in l. in tribus. ff. de iud.
b ¶ Tertia diuiſio eſt, quia quoddam eſt iudicium ordinarium, [b] quoddam extraordinarium, vt declarat glo. in c. quoniam cõtra falſam. in verſ. extraordinario iudicio. de proba. & gloſ. in c. dilecto. de ſen. excom. in 6. & in l. cùm filiusfamilias viaticum. ff. ſi cert. pet. ¶ Quarta eſt diuiſio, quia quoddam eſt iudicium plenarium, quoddam ſummariũ, cle. diſpendio. de iudi. ¶ Quinta diuiſio eſt, quia quoddam eſt iudicium incidens, quoddam emergens, vt declarat gloſ. in l. q̃ iuſſit. ff. de re iudi. & gloſ. in l. 1. C. de ord. iud. ¶ Sexta diuiſio eſt, quia quoddam eſt iudicium
c merè temporale, [c] quando litigatur de re prophana, quoddam merè ſpirituale, puta de re eccleſi. quoddam eſt temporale annexum ſpirituali, vt eſt iuſpatro. in aliqua Eccleſia. cap. quanto. de iud. & quale ſit, declarat glo. mag. in c. piæ mentis. 16. quæſt. 7. ¶ Vlt. diuiſio eſt, quia quoddam eſt iudicium merè ciuile, quoddam merè criminale, & quoddam mixtum, quod quando ſit, glo. variant, quas recitat Bart. in l. 3. in princ. ff. de ſepul. vio. ¶ † *Vera concluſio eſt, & communis,* q̃ quando agitur pro
2 * pœna applicanda parti, etiam ſi ageretur pro delicto, dicitur
d cauſa ciuilis; quando agitur ad pœnam applicandam fiſco, [d] quia dicitur agi ad vindictam publicam. l. licitatio. §. q̃ illicitè. ff. de pub. cauſa dicitur eſſe criminalis, & ita tenet glo. in l. prætor. in princ. ff. de ſepul. vio. quæ gloſ. eſt ad hoc ſing. ſecundũ Imo. in rubr. ff. de pub. iud. ſed eſt ſimilis glo. in l. 1. in glo. fin. & ibi Sal. not. C. de ſepul. vio. & glo. in l. aut damnũ. in princ. ff. de pœ. firmat Bart. in d. l. 3. C. de ſepul. vio. Cyn. & Bald. in l. ſi qua
* per calumniam. reprobata gloſ. ibi. C. de epiſ. & cler. *communiter Cano. in rubr.* extra. eod. ſi vero pœna in parte applicatur fiſco, & alia in parte ipſi parti, dicitur cauſa mixta, text. eſt ſing. in c. tuę. vbi. do. Ant. & alij. de proc. ibi. n. contra vxorem adulteram agebatur ad ſeparationem thori, & hoc reſpectu videbatur criminaliter agi. Item maritus petebat lucrum dotis: † nam mulier
3 e propter adulterium [e] perdit dotem, quæ applicatur marito. l. conſenſu. C. de repu. Imo etiam perdit bona paraphernalia, vt eſt glo. ſing. in cap. plerunque. de don. int. vir. & vxo. & iſta ratione videbatur ciuilis, ibi deciditur, quòd ſit mixta, quamuis Imo. aliter ibi declarat. Iſtam communem doctr. impugnat. d. Abb. Pan. in rubr. extra eod. in vlt. colu. per text. in cap. per tuas. de ſimo. & in cap. ſuper his. de accuſ. in quib. iurib. agitur ad priuationem beneficij eccleſiaſtici propter ſimoniam commiſſam, & tamen dicunt illi text. quod dicitur ciuiliter agi, & tamen ibi pœna non applicatur parti. ¶ Sed reſponde, quod iſta eſt ſpecies media, quando pœna non applicatur parti nec fiſco, vt eſt quando agitur ſolùm ad fin. vt quis remoueatur ab officio, vel remoneatur ab adminiſtratione, tunc dicitur ciuiliter agi, patet, quando agitur contra tutorem ſuſpectum, ſi. n. agitur ſolum, vt remoueatur ab adminiſtratione, dicitur ciuiliter agi, ſi verò, vt puniatur, tunc bene dicitur agi criminaliter. iſtam doctr. tradit Bart. in l. non ſolùm. §. fin. in 2. not. per illum text. ff. de proc. & plenius Bart. in l. 1. §. 1. ff. de ſuſpec. tut. Bald. in l. 1. C. ſi tutor non geſſe. ¶ Sed caue, quia iſto modo deſtrueretur intellectus Cano. quem retuli ad dictum capitulum tuæ. quomodo. n. ex ſeparatione thori poteſt dici cauſa criminalis, cùm ſolum agatur ad remotionem, & nihil applicetur fiſco? cogita. & ſic ex prædictis patet, quare iſta rubr. ſit poſita
4 in plurali. ¶ † Item aduerte, quòd iſte terminus iudicium, [f] varias habet ſignificationes, [g] & varijs modis capitur, vt declarat
f glo. mag. in §. præterea, ſecundo, in verſ. iudicium. inſti. quib. nõ
g eſt permiſ. fac. teſ. & glo. in l. 1. in princ. ff. de don. & in rubr. ff. de public. iud. & ibi Imo. & glo. in reg. in iudicijs. de reg. iur. in 6. & Pau. de Caſt. hic, qui refert nouem ſignificationes, & pro dictis glo. quòd iudicium capiatur etiam pro ſententia, not. Bald. in l. 1. per illum text. cum gloſ. C. ſi aduerſus rem iud. facit. l. epiſcopale. & Auth. ibi poſita. C. de Epiſ. audi. ¶ Sed capiendo iudicium prout capitur in hoc titu. pro cauſa ſeu inſtanria, quæ regulariter conſiſtit ex tribus perſonis, actore, reo, & iudice. c. forus. de verb. ſign. dic, quòd iudicium habet tres partes. i. principium, quod durat vſque ad lit. conteſt. incluſiuè; medium, q̃ durat vſque ad concluſionem cauſæ; & finem. i. ipſam ſententiam. vt declarat Bart. in l. 2. ff. de furt. & ſic iudicium regulariter conſiſtit ex lit. conteſt. concluſione in cauſa, & ſententia, tanquam ex partib. principaliorib. ſed iudicij fundm̃ eſt lit. conteſt. ſecundum Spec. in tit. de iud. in prin. & dicitur lapis angularis iudicij, & eius fundamentum, ſecundum Bald. in c. vnico. in 1. col. de lit. conteſt. ¶ † Vlt. pro introductione tit. aduer-
5 te, quod licèt bonum ſit argum. [h] de iudi. ad vltimas volun. & è contra. l. non mirum, & ibi Bart. not. ff. de pign. act. l. 2. & ibi Bald. not. C. de diuiden. tutel. l. 1. §. ſi pupillus. in verſ. ergo. & ibi Bald. not. ff. de tut. & ra. diſtr. Bart. in l. centeſimis. §. fin. de verb oblig. facit bene text. in l. qui teſtamento. §. eum qui. ff. de teſt vbi qui non poteſt eſſe teſtis in iudicio, non poteſt eſſe teſtis in teſtamento, & per illum text not. ibi Bart. valere argumentum
6 à iudicijs ad vltimas volun. † Tamen dicit Bald. in l. 1. in vlt. colu. C. de fal. cauſa adie. leg. quod iudicia magis æquiparantur contractui, quàm vltimæ voluntati. l. 3. §. idem ſcribit. ff. de pecu. l. verba contraxerunt. ff. de verb. ſign. & idem Bald. in l. 1. in 1. not. C. de ſen. quæ ſine cert. quan. ¶ Not. quod iudicia ſunt redacta ad inſtar contractuum. l. omnem. ff. de iudi. Ideo infert, quod ſicut contractus incertus non valet. l. triticum. & l. ita ſtipulatus, magna. ff. de verb. oblig. ita nec iudicium, & idem Bal. in l. ab executione. in vlt. colu. C. quorum appel. non reci. arguit
7 de contractibus ad iudicia, † & dicit, quod verba ſententiæ ſunt ſemper ponderanda, ſicut verba contractus. l. fideiuſſores magiſtratuum. §. pro Aurelio. ff. de fideiuſ. hinc dicimus, quòd in iudicijs quaſi contrahitur. l. 3. §. idem ſcribit, & l. depoſiti. §. 1. ff. de pecu. & iudicia ſunt quaſi contractus, ſecundum Spec. in titu. de acto. verſ. quid ſi curator. & in titu. de feu. §. quoniam. verſ. primo autem. ahbi tamen aliud eſt in contractibus, aliud in iudicijs. glo. in l. inter ſtipulantem. §. 1. vbi Bart. & Doct. ff. de verb. oblig.

ADDITIONES.

a ¶Iudicium vniuerſale. Adde Spec. in tit. de iud. in princ. Doct. in c. 2. de libel. oblat. Doct. in c. cum Eccleſia. de cauſa poſſ. & in c. conquerente. de offic. ord.
b ¶Iudicium ordinarium. Adde Abb. in rub. de iudic.
c ¶Iudicium merè temporale. Adde Abb. in ea. rub.
d ¶Ad pœnam applicandam fiſco. Adde Barb. in rub. de iud.
e ¶Propter adulterium. Adde Doct. in Auth. vt lic. matri, & auiæ. in §. quia verò ita coperiuntur. & in Auth. ſed nouo iure. C. de adul. Bald. in cap. tuæ. de procur. & gl. 1. in cap. 1. vt lit. non conteſt.
f ¶Terminus iudicium. Adde Ioann. And. & Ant. de Butr. ſuper ea. rub. Arch. & Doct. in c. ſtatutum. in §. inſuper. de reſcrip. lib. 6.
g ¶Quot autem partes habeat iudicium, vide Pau. & Iac. in l. poſtquam liti. 2. col. ſ. eod. PVRPV.
h ¶Bonum ſit arg. Adde Bald. in l. 1. C. de ſufr. in l. fin. C. de leg. Doct. in c. cùm à nobis. de teſta. & per Petr. de Vbal. in repe. c. Raynutius. de teſta.

SVMMARIVM.

1 *Creditor petẽdo in iudicio ſortem principalem, non præiudicat in vſuris, intereſſe, damnis, nec in alijs acceſſorijs, niſi recipiat ſortem, quia tunc bene ſibi præiudicat in iſtis acceſſorijs. & num. 2.*
3 *Per ſolutionem extinguitur obligatio principalis in totum, & mero iure.*
4 *Expenſæ ſi ſolùm debeantur officio iudicis mercenario, non poſſunt de per ſe peti.*
5 *Quando appella. eſt à ſententia lata ſuper principali, in qua omiſſum eſſet illud, quod veniebat officio iudi. mercenario, iudex appel. poterit cognoſcere ſuper acceſſorio, & principali.*
6 *Appella. tantum reſcindit pronunciatum in eo, quod eſt malè iudicatum.*
7 *Principali debito ſublato per ſententiam, acceſſoria non poſſunt peti officio iudicis mercenario, ſecus ſi per mortem.*

Source : BIU Cujas

8 *Si iudex reseruauit expresè in sententia sibi facultatem condemnandi in accessorijs, poterit postea condemnare, aliàs secus.*

9 *Accessoria nisi sint promissa per stipulationem, licèt expresè non debeantur nisi officio iudicis mercenario, fallit tamen in fructibus, quia in actionibus bonæ fidei debentur iure actionis.*

10 *Actiones vniuersales sunt, quæ recipiunt augmentum, & diminutionem, & in principali, & in accessorijs.*

11 *Nouatio impedit cursum vsurarum.*

12 *Creditor, qui egit in libello ad sortem principalem, sed non egit ad vsuras futuri temporis, an poterit implorare officium iudi. vt condemnet in vsuris, quæ post litem contest. pendente iudicio decursæ sunt.*

13 *Officium iudicis potest habere locum, vbi competit actio.*

14 *Nouatio quotuplex sit.*

15 *Sententia si transiuit in rem iudi. & agatur actione in factum, habebit executionem paratam.*

16 *In executione sententiæ non requiritur alicuius citatio.*

17 *Si plures correi obligati in solidum sint condemnati in sententia, non tenebuntur amplius nisi in partes viriles.*

18 *Creditor si proroget terminum debitori absente, & ignorante fideiussore, an liberetur fideiussor.*

19 *Prorogatio termini intelligitur facta cum omnibus suis qualitatibus.*

20 *Per nouationem tollitur pœna promissa, non tamen per prorogationem termini.*

21 *Nouatio non fit hodie nec ipso iure, nec ope exceptionis, nisi expresè agatur.*

LEX PRIMA.

* IVdicio cœpto. Glo. & Doct. *communiter legunt* istam. l. altero de duobus modis, vt in glo. 2. vel in vsuris committendis, vel in commissis. Tu lege in vtrisq; simul, quòd si † aliquis petijt sortem, & partem de vsuris 1 præteritis, vt innuit ver. (supereſt.) de futuris nihil dixit, quæritur in vsuris præteritis, an sibi præiudicauerit in alia parte non petita, & an præiudicauerit in vsuris in futurum decurrendis, de quib. nihil dixit. respondetur, ꝙ in neutris præiudicat, quando erant per stipulationem promissæ. h.d. Litis contest. facta super sorte principali, & super parte vsurarum præteritiarum non præiudicat, quin alia pars possit peti. Item & vsuræ, quæ in futurum decurrent, quando sunt per stipulationem promissæ. hoc dicit. ¶ Et habet duas partes. In prima præmittitur antecedens generale. In secunda infertur ad 2 casum specialem. Secunda ibi. supereſt ergo. ¶† Not. regulam, ꝙ creditor petendo in iudicio sortem principalem, non præiudicat in vsuris, interesse, damnis, nec alijs accessorijs; secus videtur in receptione solutionis, quia recipiendo sortem simpliciter. sibi præiudicat in istis accesso. l. fin. in fi. ff. de eo, ꝙ cer. loco, iuncta distinct. Barto. ibi, & l. 2. in princip. ff. si quis cau. Facit, ꝙ vult glo. no. in l. 2. vbi dixi. C. de iure emph. ꝙ dominus recipiendo simpliciter censum temporis præteriti, videtur remittere pœnam caducitatis, etiam si esset prælatus Ecclesiæ, vt ibi dixi, facit glo. in l. si quo. in princip. ff. si quis cau. Aliàs considera- 3 bam, ꝙ ratio diuersita. esse poterat, † quia per solutionem extinguitur obligatio principalis in totum, & mero iure. institu. quibus modis tol. oblig. in princip. vnde sublato principali tollitur accessorium l. cum principalis. ff. de regu. iur. sed petendo in iudicio non tollitur obligatio principalis, imò magis fortificatur, vt hic in glo. ¶ Nunc melius dico, ꝙ data paritate terminorum, non est differentia quantum ad hoc inter petitionem iudicialem, & receptionem solutionis. nam ideo in d. l. fin. in fi. ff. de eo, ꝙ cer. loco. recipiens sortem princip. sibi præiudicauit in accessorijs, eo quia ibi accessoria solùm veniebant officio iudi. mercenario, vt ibi expresè dicit Barto. & sublato principali, officium mercenarium de per se stare non potest. l. 4. cum glo. C. depo. Nam idem etiam esset in hac. l. si vsuræ non essent promissæ per stipulationem, quo casu in contractibus bonæ fidei debentur officio iud. mercenario. l. 1. §. 1. ff. de vsur. & tunc non haberet locum ista lex, quia tunc petendo sortem princ. de per se, non posset postea petere ista accessoria. d. l. 4. & l. qui per collusionem. in fi. ff. de act. emp. ¶ Hinc infero, ꝙ si in d. l. fi. pœna, vel interesse fuisset promissa per solennem stipulationē, recipiendo tunc sortem princip. simpliciter non præiudicaret in illis accessorijs, cum iure obli. de per se peti possint. l. si mari 4 to. §. fin. ff. soluto matrimo. † Similem differentiam faciunt gl. in expensis, quæ si solùm debeantur officio iudi. mercenario, non possent postea de per se peti; secus quando promissæ sunt per stipulationem. glo. in l. 3. §. si rem, & ibi Barto. ff. de leg. 3. gl. in l. non solùm. in glo. fin. ff. de rei vend. & sic habes vnam limitationem ad hunc tex. quando accessoria non essent promissa per stipulationem, sed solùm venirent offic. iud. merce. ¶ Secò limita in his accessorijs, quæ veniunt officio iud. merce. secus, si offic. iudi. nobili, puta, per restitutionem in integ. text. est not. in l. fin. §. Lucius, & ibi glo. magna, & Barto. ff. de condi. indebi. ratio est, quia tunc officium tale succedit loco actionis. l. ꝙ si minor. §. fin. ff. de mino. glo. in d. l. 4. C. depositi. & sic est perinde, ac si illa accessoria iure actionis deberentur, vt hoc text.

5 ¶† Tertiò limia, quando appellatum est à sententia lata super principali, in qua omissum esset illud, ꝙ veniebat offi. iud. merce. puta, condemnatio expensarum, vel interesse, vel damna. nam iudex appell. poterit cognoscere super accessorio, & condemnare. cap. 1. secundum intellectum Hostien. de calum. facit. l. per hanc. C. de temp. appel. & quia appellatio rescindit pronunciatum. l. 1. in fin. ff. ad Turpil. Sequitur dom. Alex. hiç, & Io. de Imo. in l. cùm in vna. in princ. ff. de appel. Sed Ange. de Aret. ibi in vlt. colum. reprobat, & subtiliter. primò per reg. lā Barto. in l. ita demum. per illum text. vbi dixi. C. de procura. ꝙ appellatio reducit nos ad terminos causæ principalis post lite conteſt. & non ante, sed in causa principali post litē conteſt. ista accessoria, quę veniunt offic. iud. merce. peti non possunt, ergo 6 nec in causa appel. ¶† Secundo, quia appellatio rescindit pronunciatum, verum est in eo in quo est malè iudicatum. Breuiter tene limitationem prædictam, intelligendo eam sanè, ꝙ accessoria bene fuerunt petita in iudicio principali à parte ante litē conteſt. sed si iudex causæ principalis omisit condemnare, tunc iudex appel. potest supplere, secus quando pars etiā non petijsset, tunc procedunt fundamenta Ange. de Are. not. quia casus frequens est, & malè declaratus, si condemnatio expensarum non sit facta in iudicio principali, an & quando 7 fieri possit in causa appel. ¶† Quartò fallit, quando principale debitum est sublatum per sententiam, sed si esset sublatum per mortem, tunc accessoria possunt de per se peti offic. iud. mercenario. l. vtique. ff. de rei vend. quam ad hoc reputat sing. Imo. in l. Atteius. §. fin. ff. de aqua plu. arcen. & do. Alex. hic. Dic melius, ꝙ ibi loquitur lite conteſt. quo casu firmatum est officiū iudi. mercenarium, ideo extincto principali, amplius non extinguitur offic. iud. merce. iam firmatum in esse. ita dicit, & me 8 lius gl. 1. ibi circa med. & ibidem Barto. & alij. ¶† Quintò limita, nisi iudex in sententia expresè reseruasset facultatem condemnandi in accessorijs, prout tota die fit in expen. secundum glo. & clarius Barto. in l. terminato. C. de fru. & lit. expen. & not. in l. ab executore. in penult. colum. ff. de appel. vbi etiam not. per eum, an istud possit fieri à delegato, qui lata sententia siue bene siue malè dicitur functus officio suo. l. Paulus. ff. de re iud. & primum etiam tenent Spec. & Io. And. in titu. de dispu. & alleg. §. satis breuiter. ver. quid sit de fruct. Ang. Imo. & Mod. in l. Paulus. prima. ff. de re iud. ¶ Et circa istud not. diligenter, ꝙ si iudex in sententia reseruauit sibi facultatem condemnandi in expensis, vel taxandi expensas, si semel taxauit, potest reuocare talem taxationem. ita tenet Innocen. in cap. super eo. ꝙ met. causa. quem refert, & sequitur Bal. in l. eleganter. §. si quis post. in penult. colum. ff. de condi. indebi. ꝙ no. pro extensione. l. ꝙ a iussit. ff. de re iudic. & non sunt multi dies, ꝙ fuit in facto, [a] & multi credebant contrarium, non recordati de auctoribus, prædictis. ¶ Sextò limita, nisi de nouo ageretur prima actione, tunc possent accesso. peti in isto nouo iudicio, quia tunc non 9 stant de per se, secundum Bald. in d. l. 4. C. depos. ¶† Vltimò circa prædicta aduerte, ꝙ licèt accessoria nisi sint expresè promissa per stipulationem, vt hic, non debeātur nisi officio iud. merce. fallit in fructibus, quia in actionibus bonæ fidei debentur iure actionis, & iure actionis peti possunt. glo. est singu. in §. actionum. in glo. magna. institu. de act. ꝙ multum no. d. Math. in no. 60. & eam ad hoc reputat singularem Bald. in c. cum venerabilis. in 7. colum. de excep. sequitur Bald. licèt illam gl. non alleg. in l. si marito. §. fin. per illum text. ff. solu. matrimo. ¶ Contrarium tenet Bald. licèt non faciat mentionem de illa glo. in l. 1. in fin. C. de vsu. & fru. leg. vbi rationem reddit, quia fructus veniunt ex mora, quæ transcendit naturam actionis propositæ, ergo actio non potest ad hoc competere; idem tenent Ange. & dom. Alexan. in d. l. si marito. §. fin. moti, quia iure non patur illud, ꝙ dicit illa glo. ¶ Nec obst. d. l. si marito. §. fina. per quem mouetur Bald. quia loquitur in iudicio vniuersali de dote, in quo accessiones tanquam pars rei bene veniūt iure actionis vniuersalis, vt ibi, & l. item veniunt. §. fructus. ff. de pet. hære. 10 & ratio rationis, † quia actiones vniuersales sunt, quæ recipiūt augmentum, & diminutionem, & in principali, & in accessorijs, vt declaraui post glo. in l. edita. s̄. de eden. ideo nimirum si

fructus

ADDITIO.

a In facto. Adde Hippol. in Pract. crimin. §. supereſt modo. in fi. Pract. Pap. for. lib. act. real. ver. & expensis. nu. 15. & alijs sequen. vsq; in fi. MASVER.

Source : BIU Cujas

fructus ibi veniunt iure actionis, nos loquimur in actio. ſingularibus. ¶ Capio glo. in verbo vſurarum, quam diuide in tres. In prima ponit primum intellectum ad text. In ſecunda aſſignat rationem dubitandi. In tertia ponit ſecundum intellectū, illa ratio dubitandi clarius, quam glo. venit hoc modo. Nam
1 per litem conteſt. fit nouatio, vt dicitur in glo. fin. † Sed nouatio impedit curſum vſurarum. l. nouatione. l. emptor, & l. ſi creditor. ff. de nouat. Glo. dicit, ꝙ hoc eſt contra. voluit dicere, ꝙ contrarium procedit in nouatione voluntaria, quæ fit mediante ſtipulatione, ratio eſt, quia p illam extinguitur prima actio, ergo neceſſariò extinguitur curſus vſurarum competentium ex prima: ſed nos loquimur in nouatione neceſſaria, quæ fit per litem conteſt. vbi prima actio non tollitur, imò fortificat, & adduntur plures effectus, vt in glo. fin. ideo per eam non impeditur, nec tollitur curſus vſurarum. iſta eſt intentio huius gl. Capio gl. in ver. deductū. iſtam gl. diuide in duas partes prin. In prima retento primo intellectu gl. 2. aſſinat rationem ad tex. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſecundum alium caſum, glo. retento ſecundo intellectu glo. ſecundæ aliter declarat text. & aliam rationem aſſignat. ¶ Rurſus prima pars princi. ſubdiuiditur in 4. parti. In prima facit, ꝙ dictum eſt. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſed tamen ad offidium. glo. ſecundum Barto. opponit. dic melius ſecundum Cyn. in 3. quæſt. ꝙ glo. reſpondet quæſtioni, quam formabo nunc. In tertia remouet vnum contrarium. In quarta remouetur aliud. Secunda ibi, ſed tamen ad officiū iud. Tertia ibi, nec dicas. Quarta ibi, nec mirum. Nam ſecundam parti.
2 ſic expedias per viam quæſtionis. † Pone, creditor egit in libello ad ſortem principa. ſed non egit ad vſuras futuri temporis, quia agere non poterat, ſecundum glo. & malè, vt per Barto. & alios in l. vbi autem non apparet. §. penul. ff. de verb. obl. Cyn. & Paul. de Caſt. hic. Pendente lite, quæ multo tempore durauit, multę vſuræ decurſæ ſunt, an poſſit implorare officium iud. vt condemnet in talibus vſuris, quæ poſt litem conteſt. pendente iudicio decurſæ ſunt? dubium facit, quia ad tales vſuras habet actionem ex ſtipulatione, & ſic remedium ordinarium, ergo non debet competere officium iudi. & ſic remedium extraordinarium. l. in cauſa. el 2. in princip. ff. de mino. glo. tamen tenet contrarium per regulam. l. ediles. §. item ſciendum. ff. de ædil. ędic. quæ habet locum non ſolùm in actionibus bonæ fidei, ſed etiam ſtricti iuris, per l. non ſolùm. ff. de rei vend. & ad obiectum, ꝙ feci, reſpondet glo. non realiter, ſed multiplicando in-
3 conueniens, ꝙ non eſt abſurdum, † ꝙ officium iudicis locum habeat, vbi competit actio per d. l. non ſolùm. melius reſpondeo, ꝙ officium iudi. nobile, quod datur in locum actionis, vt heri declaraui, non competit, vbi competit actio, per rationē. s̃. aſſignatam; ſed officium iudi. mercenarium, cùm deſeruiat actioni intentatæ, vt declaraui in tex. concurrit cum ea: breuiter Docto. reprobant iſtam glo. quia quoties acceſſoria poſſunt peti iure actionis, nunquam officio iudi. peti poſſunt. l. ſi qs miſſum. §. fin. à contrario ſenſu, & ibi Bar. ad hoc not. ff. de dam. infect. l. Atteius. §. fin & ibi Barto. no. ff. de aqua plu. arcen. ad d. l. non ſolùm. in qua ſe fundat glo. reſpondet dupliciter, vt per Barto. hic poſt Cyn & Ang. in d l. non ſolùm. in 1. no. ¶ Capio glo. fin. in ver. poſſis, quam diuide in duas partes princip. In prima reſpondet tacitæ quæſtioni, & declarat texi & in quantum concludit, ꝙ acceſſo. poſſunt in eodem iudicio peti, glo. malè dicit, imò debent peti in alio iudicio, quia à principio petij ſortem prin. & de acceſſo. nihil dixi: non poſſum amplius durante iſto iudicio petere iſta acceſſo. ratio eſt, quia poſſet ferri ſententia abſolu. ſuper ſorte, quę etiam prę iudicaret in acceſſorijs, ideo impeditur cumulatio. l. fundum, & l. fundi. ff. de excep. & plenè declaraui in l. edita. vbi omnino videas. s̃. de eden. ponunt Pau. de Caſt. & plenius do. Alex. hic. ¶ In ſecunda, quæ eſt ibi, & quia nouatione. gl. ſub compendio ponit materiam nouationum, & eſt glo. valde magiſtralis, ad quam ſemper remittitur. Iſta ſecunda pars ſubdiuiditur in 4. parti. In prima tractat de nouatione voluntaria, quæ fit dupliciter, & declarat, quare dicatur voluntaria, & quis fuit eius effectus: In ſecunda proſequitur de nouatione neceſſaria, quæ fit per litis conteſt. creditoris, declarando quare dicatur neceſſaria, & qui ſint eius effectus. In tertia tractat de nouatione neceſſaria, quæ fit per ſententiam abſolutoriam. In quarta tractat de nouatione neceſſaria, quæ fit per ſententiam condemnatoriam, & ſic gloſſ. pulchro ordine procedit. Secunda ibi, neceſſaria autem. Tertia ibi, fit quoque neceſſaria. Quarta ibi, ſi autem damnetur debitor. ¶ Ad euindentiam huius glo. & faciliorem intellectum ha-
4 bes tria præmittere, primò, ꝙ † nouatio capitur dupliciter. primò ſtrictè, & propriè, quando prima obligatio tollit, & tranſfunditur in aliam nouam, & iſtud fit ſemper in nouatione voluntaria. Secundo modo dicitur nouatio magis largè, quando prima obligatio, & prima actio non tollitur, imò magis fortifi-
catur: ſed quia ei adduntur noui effectus, ratione nouæ formæ 2
additę, dicitur fieri nouatio, & iſtud contingit aliquando in nouatione neceſſaria, vt habes in gl. ¶ Secundo debes ſcire, ꝙ duplex eſt nouatio, quædam voluntaria, & iſta fit dupliciter. Primò mediante ſtipulatione, quando illud, ꝙ debetur certo modo ab vno, ſtipulor animo faciendi nouam obligationem ſub alia forma ab eo, vel alio, dicitur fieri per ſtipulationem, ratione frequentioris vſus; an tamen poſſit fieri per alium contractum, puta per conſtitutum, dic vt per Barto. in l. ſingularia. in 5. colu. vbi dixi. ff. ſi certum petatur, & aliquid per Paulum de Caſt. hic. ¶ Secundo modo fit nouatio voluntaria perlitem conteſt. quando creditor debitorem in iudicio conuenit, & quidam tertius pro eo comparet, & in ſe ſuſcipit iudicium, & in ſe transfert omnes oblig. & promittit cum fideiuſſorib. ſoluere de ſuo ſi condemnabitur; certè primus debitor liberatur, & noua obligatio inducitur in perſona huius ſuſcipientis in ſe iudicium, & transferentis in ſe obligationem, & vtraque nouatio ideo dicitur voluntaria, quoniam fit ex mera voluntate: de prima conſtat, quando fit per ſtipulationem, quia contractus ſunt merę voluntatis. l. in commodato. §. ſicut ff. commo. & l. ſicut. C. de actio. & oblig. & propterea dicit Specu. in tit. de procur. §. 1. verſi. ſed nunquid defenſor, ꝙ nouatio voluntaria non fit niſi vtroq; volente, & idem dicit Bal. in l. vnica. in 7. col. C. de his, quæ pœn. nomi. ſimiliter nouatio, quæ fit per litem conteſt. ideo dicitur voluntaria, ꝙ licèt quilibet tertius poſſit venire ad defendendum reum, ſuſcipiendo in ſe inſtan. iudicij inuito creditore, tamen nō poteſt in ſe transferre oblig. niſi creditore volente, & conſentiente. l. ſi mandato. in fin. princip. ff. mand. & propter hoc appellatur voluntaria. ¶ Nouatio autē neceſſaria fit ex neceſſitate non præciſa, ſed cauſatiua, altero de tribus modis, vt proſequitur glo. ¶ Secundò debes ſcire, ꝙ duplex eſt nouatio, quędam eſt priuatiua, ſeu extinctiua, quædā eſt accumulatiua: nouatio extinct. eſt ſemper illa, quæ eſt voluntaria quomodocunque fiat, eo quia extinguit primam obligatio. & actio. cum omnibus ſuis qualitatibus, & omnib. acceſſorijs, & nouam inducit. nouatio autem accumulatiua eſt, quę non extinguit primam oblig. imò eam fortificat, & quia addit nouos effectus, appellatur accumulatiua, & hoc modo per ſententiam condemnatoriam inducitur nouatio accumulatiua, quia vltra primam actionem ex contractu, quæ durat, accumulatur noua actio ex ſententia, vt hic in glo. & glo. in l. duobus. ff. de excep. rei iudi. & in glo. in l. nepoti. & ibi Bar. ff. de fund. inſtru. & hoc modo per iuramentum inducitur nouatio. l. qui iuraſſe. §. fi. ff. de iureiuran. vt ibi. quia vt magiſtraliter declarat glo. vltra primam actio. accumulatur noua actio ex iuramento. ¶ Vltimò, quia dixi ꝙ nouatio voluntaria fit duobus modis, vel per ſtipulationem, vel per litem conteſt. quando tertius ſuſcipit in ſe iudicium, & in ſe transfert obligationem: aduerte, quia differentia eſt, nam quando nouatio fit per ſtipulationem, directæ transfunduntur in ſecundā oblig. ſed quando fit per litem conteſt. ſolùm transferuntur, & transfunduntur vtiles, glo. in l. delegare. ff. de noua. & ſolus Cyn. hic, & magna vtilitas eſt, ꝙ transferantur directæ potius, quàm vtiles, vt declaraui in l. qui ſtipendia. s̃. de procura. ¶ In ea. glo. ibi, niſi in poſteriori obligatione ſint repetita, habes ex glo. ꝙ per nouationem voluntariam tollitur prima oblig. & omnes eius qualitates, intellige, quando tales qualitates cōpetebant ex ordinatione creditoris, puta fideiuſſores dati, vel pignora, vel pœna, ſi autem eſſet priuilegium, ꝙ competeret ipſi actioni ex natura ipſius actionis, tunc non tolleretur per nouationem, imò tranſiret in ſecundam obligationem, text. eſt ſingularis in l. 2. §. 1. ff. de priuile. cred. glo. in l. aliam, & ibi no. Bart. ff. de nouat. & idem Barto. in l. ſi quis cum aliter. circa med. ff. de verbor. obl. Ange. hic in repe. & Ang. de Aret. in §. actionum. in antepen. char. inſtit. de actio. & vide quæ dicam. ſ̃. ad fin glo. ¶ In ead. ibi, currit tamen nihilominus vſuca. intellige, & declara vt per Barto. in l. fin. in princip. ff. de eo per quem fac. erit. ¶ In ea. ibi, alioquin vti lis, dic vt per Barto. & Moder. in l. miles. §. fin. poſt glo. ff. de re iud. glo. Barto. & alios in l. nam poſteaquam. §. fin. ff. de iureiur. & quare oriatur tunc vtilis rei vendi. & non directa, dic, quia fundat ſe ſuper dominio non vero, ſed præſumpto occaſione ſententiæ, vt declarat Barto. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fi de iureiuran. ¶ In ea. glo. ibi, quia ſine cauſæ cogni. mandabitur execu-
15 tioni. habes ex iſtis verbis duo ſubtiliter notare. ¶† Primò, ꝙ ſi ſit lata ſententia, quæ tranſiuit in rem iudi. & agatur actione in factum, habebit executionem paratam, ita vult glo. referendo eam ad ſuperiora, & malè, quia vbicunque intentatur actio, ibi requiritur libellus. l. minor. 25. ann. cui fideicommiſſum. in prin. ff. de mino. ſed dictum glo. procederet, quando implo-raretur officium iudi. pro executione ſententiæ, ſecundum Bart. & alios in l. intra. ff. de re iudic. in l. 2. C. de executio rei iudi.

¶† Se-

Source : BIU Cujas

16 ¶† Secundò habes ex ista glo. ꝙ in executione sententiæ non requiritur alicuius citatio. Istud vult glo. dum dicit, ꝙ sine causæ cognitione mandabitur executioni, ergo sine citatione, qa vbi requiritur causæ cogni. ibi est necessaria citatio. l. in causæ. el 1. §. causa autem cognita. ff. de mino. l. 3. §. causa cognita. vbi glo. magna, & ibi Barto. ff. de bon. pos. de isto passu dixi in l. 1.
17 C. de iur. & fac. igno. ¶† In ead. glo. ad fin. habes ex glo. ꝙ si plures correi obligati insolidum, sunt condemnati in sententia, ꝙ non tenebuntur amplius, nisi in partes viriles, intellige verum, si conuenirentur actione in factum ex sententia, ita loquitur d. l. 1. C. si plures vna sententia. secus si conuenirent prima actione, quia non est extincta per sententiam, cùm sententia habeat vim nouationis accumulatiuæ, & non extinctiuæ, vt s̃. declaraui. ¶ Limita etiam vt per dom. Alex. hic in fi. post Iaco. Butr. in d. l. 1. C. si plures vna sententia. ¶ Extra glo. inquantum glo. s̃. in prima specie nouationis in effectu tenet per nouationem extingui fideiussores datos in prima obligatione, facit ad
18 pulchram quæst. † an si creditor proroget terminum debito-
a tori, absente, & ignorante fideiussore, liberet̃ fideiussor, [a] quasi censeatur facta nouatio. Istum arti. tetigi anno præterito in l. lecta. ff. si certum petatur. Sed nunc plenius attingam, & aliter concludam quàm ibi. ¶ Considera duos casus princip. Aut loquimur in termino finiendæ obligationis, puta principalis conduxit domum vsque; ad annum, nisi pro eo aliquis fideiussit, prorogatur ille annus ad alium annum, vel ad duos absente, & ignorante fideissoure, an fideiussor liberetur? & in hoc indubitanter conclude, ꝙ sic, quia cum eueniente termino finiatur obligatio fideiussoris, certè absq; eius consensu non potest denuo obligari. l. fin. ff. de pact. & ad hoc bene facit text. in l. si cùm Hermes. C. loc. & in l. item queritur. §. qui impleto. ff. loc. & hoc tenet Bal. in lect. antiq. Ang. & Mod. in l. si vnus. in princip. ff. de pact. vbi dicunt hoc esse vtile pro Castel-
b lanis, qui dederunt fideiussores, vsq; ad certum tempus, [b] ꝙ si vltra illud tempus remaneant, fideiussores vlterius non teneantur, & hoc vltimum etiam tenet not. Barto. in l. Lucius. la 2. §. Paulus. vbi refert, ꝙ hæc quæstio fuit de facto Veronę. ff. de administra. tuto. & ibi sing. limitat, & refert se ita consuluisse Floren. vt ibi per eum; sequuntur Cano. in c. constitutus. de fideiuss. Bald. in d. l. si cùm Hermes. per illum tex. & in simili quæstione idem tenet Albe. de Rosa. in 2. parte statu. in quæst. 163. quæ incipit, & quæro etiam statuto cauetur. ¶ Simile videmus in cõpromisso facto sub pœna duraturo per duos menses datis fideiussoribus: nam si tale tempus compromissi postea proroge tur de consensu partium, fideiussores vlterius non tenentur. l. Labeo. 2. §. si per fideiussores. ff. de arbi. & no. Nico. de Neapo. in lect. Barto. in l. Titius, in princip. ff. de excu. tuto. & ibi Bald. in d. l. si cùm Hermes, & in d. l. item quæritur. ¶ Secundus casus princip. est in termino designato ad soluendum, quo elapso fideiussor non liberatur, imo remanet obligatus, & constituitur in mora, si creditor proroget talem terminum debitori principali, absente & ignorante fideiussore, an fideiussor liberetur, quasi sit facta quædam nouatio, iste passus est pulcher, & subtilis, in quo Specu. in tit. de fideiuss. §. 1. versic. illud. tenet fideiussorem liberari, quamuis posteà aliqua in contrarium adducat; idem clarè firmant Ioan. And. & dom. Anto. de Butr. in c. constitutus. de fideiusso. moti per tex. in d. l. si cum Hermes. & in d. l. item quæritur. §. qui impleto, quæ iura nihil faciunt, quia vt prædixi loquuntur in termino finiendæ obligationis, & propterea contrarium tenent Host. Petr. de Anch. & Imol. & Pan. in d. c. constitutus. Archid. in c. te quidem. 11. q. 1. Bald. Ange. & dom. Alex. in d. l. si vnus. in prin. per illum tex. sed primam opi. Spec. tenet fortissimo fundamento, & valde colorato. d. Anto. de Alex. Doctor Neapolit. & sine controuersia insignis: nam siue nouatio fiat ipso iure, siue ope exceptionis, liberat̃ fideiussor, tex. est not. in l. vbicunq;. ff. de fideiuss. sed quando creditor prorogat debitori terminum ad soluendum, fit nouatio ope exceptio. ita ad literam tenet Barto. in l. penul. in vlt. colum. ff. de præto. stipu. Imol. & Mod. in l. qui vsumfructum. ff. de verb. oblig. ergo fideiussor debet liberari; istud fundamentum aliàs mihi multum placuit, quia in omni membro videtur concludere. ¶ Limita tamen duobus modis. primò, quando prorogatio termini fieret non simpliciter, sed per nouationem contractus, de nouo stipulando, tunc bene fit nouatio ope exceptio. aliàs secus, ita sing. declarat Bald. in l. tam mandatori. in 2. colu. C. de non num. pec. secundò, nisi fieret prorogatio termini expressa renouatione, ꝙ nisi soluatur in 2. termino. 1. obligatio remaneat in suo esse, tunc fideiussor non liberaretur, ita singu. Barto. in l. si quis aliam. post prin. ff. de solu. sequitur istud vltimum dom. Bartho. Vero in caut. 191. & dicit dom. Ant. ꝙ ista opin. est vera sicut Euangelium, & quòd aliàs vidit in facto. ¶ Quid tenen. in isto subtili passu? q cquid aliàs tenuerim, nunc melius considerans teneo pro firmo, ꝙ per prorogationem termini assignati ad soluendum fideiussores non sint liberati,
c moueor, 7. fundamentis. [c] ¶ Primò quia actus agentium non debent operari vltra intentionem eorum. l. non omnis. ff. si cer. peta. ¶ Secundò, quia inducta ad vnùm effectum, non debent operari contrarium, vel alium diuersum effectum. l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. & l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. ¶ Tertiò, quia per simplicem prorogationem termini, accessoria non tolluntur, secundum Bald. in d. l. tam mandatori. in 2. colu. vbi ad hoc alleg. Innoc. in c. præterea requisisti. de appel. & text. in l. Aemelius. in prin. ff. de mino. quæ cum difficultate istud pro-
19 bat. ¶† Quartò moueor, quia prorogatio termini intelligitur facta cum omnibus qualitatibus suis, secundum Barto. in l. 1. §. & post operis. circa med. ff. de oper. nou. nunc. Pau. de Cast. in l. cùm stipulatus sim mihi à Proculo. in princip. ff. de verb. obl. ¶ Quintò moueor per tex. qui mihi stringit si non cauilletur, in l. in nouatione. C. de fideiusso. vbi tex. declarat, quando per nouationem liberetur fideiussor. ¶ Sextò moueor, quia volo probare, quòd prorogatio termini non est nouatio, & probo sic.
20 † nam per nouationem tollitur pœna promissa. l. solutum. §. nouata. ff. de pigno. act. Sed per prorogationem termini non tollitur pœna, vt no. firmat Bal. in l. acceptam. in 7. quæst. C. de vsur. & in l. vnica. in 10. quæst. C. de his quę pęn. nom. Paulus de Cast. in l. insulam. §. 1. per illum text. ff. loc. & in l. lecta. ff. si cert.
21 pet. facit. l. Celsus. §. 1. ff. de arb. ¶† Septimò moueor, quia hodie non fit nouatio nec ipso iure, nec ope excep. nisi expresè agatur. l. fi. C. de noua. §. præterea. insti. quibus modis tol. & dicam statim. ſ̃. ¶ Et tenendo istam partem respondeo ad fundamentum dom. Anto. in vtraque parte, primò inquantum presupponit, ꝙ siue nouatio fiat ipso iure, siue ope except. liberetur fideiussor per d. l. vbicunq; dico, ꝙ illa lex hoc nullatenus dicit, sed bene dicit, quòd vbi omnis obligatio tollitur in genere, tunc fideiussor liberatur vel ipso iure, vel ope excep. & hoc modo nihil facit. ¶ Secundò fatendo, ꝙ istud assumptum sit verum, non obst. 2. pars argumenti, dum dicit, ꝙ quando creditor prorogat debitori terminum ad soluendum, fit nouatio ope excep. secundum Barto. in d. l. penu. quia dico Barto. malè loqui per sextum fundamentum, ꝙ feci, & magis per septimũ, quia nouatio hodie non fit nisi expresè agatur. propter hoc Barto. in illa. l. pen. fatetur, ꝙ non fit ipso iure sed ope except. quia Barto. tenet, ꝙ in casibus in quibus olim fiebat nouatio
* ipso iure, hodie saltem fiat ope excep. sed *istud est communiter reprobatum*, & pluries consului contrarium, quia hoc modo d. l. fi. esset imposita verbis, & non rebus, & ita contra Barto. communiter tenetur in l. singularia. vbi dixi. ff. si cer. petatur. & in l. qui vsumfru. ff. de verbor. obl. & ita habes subtiliter, & verè discussum præsentem arti. & sic est expedita ista lex.

ADDITIONES.

a Fideiussor. Adde, quæ ponit Pract. Pap. for. lib. contra plures reos. versi. solutionem. vbi dixi, & vide eundem Ias. in l. lecta. nume. 9. & 10. ff. si cert. peta. vbi diuidit quæst. in duo membra, & latè prosequitur Viui. com. opin. lib. 2. conclu. 110. vbi refert duas opin. contrarias, & nihil decidit. de qua plura scribit Por. lib. 3. conclu. 14. Gabri. com. opin. lib. 3. tit. de fideiuss. conclu. 3. vbi dicit magis communem, ꝙ non dicatur liberatus fideiussor, si tempus prorogetur debitori. Quam conclu. limita, & declara, vt plenè per eum ibi, & an prorogato termino, censeatur repetitum iuramentum, vide Soc. consi. 99. col. 2. lib. 3. eundem Ias. in l. 1. §. & post operis. num. 8. & seq. ff. de nou. oper. nunc. MASVER.

a ¶ Fideiussores vsq; ad certum tempus. Adde Bal. in l. acceptam. C. de vsur. Ant. de Butr. in c. 1. in penul. colum. de off. deleg. & per Rotam decis. 90. in nouis. dom. Alex. in l. si mora. 7. col. ff. de solu. matrimo.

c ¶ Adde in his duob. fundamentis Ias. in l. 1. §. in opere. ff. de noui oper. 1. opp. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Prosecutio specialis restringit sententiam generalem ad prosecuta, fallit tamen in 5. casibus, & nu. 2.*

LEX II.

1 L Icet iudice. † Sententia generalis lata super petitione generali, si prosecutio fuit specialis, ope replicationis ad prosecuta restringitur. hoc dicit secundum verum intellectum, Istam materiam vidisti in l. sub prætextu specierum. s̃. de transact. ¶ In tex. ibi, rursum eundem iudicem petieris. occurrunt duo dubia. primum, an ex necessitate feceris. glo. dicit, ꝙ sic, ne continentia cauſę diuidatur, & malè, postquam finitum est primum iudicium. cap. dispendia. de rescrip. in 6. no. Cyn. in l. nulli.

Source : BIU Cujas

l.nulli.ſ.cod.¶Secundò obſt.quoniam iudex delegatus,ex quo ſemel tulit ſententiam, non potuit amplius cognoſcere, quia ſiue bene ſiue malè iudicauit,ſemel eſt functus officio ſuo.l.iudex,& l.Paulus.ff.de re iud.ſolus Saly.hic reſpondet, q̃ verum eſt, quando delegatus plenè iudicauit, q̃ nihil eſt.dic ergo, q̃ fuit cauſa ei denuo delegata, vt dicit text. ibi,rurſum eundem iudicem petieris. vel ſecundò licet gl.& Doct.intelligant iſtum text. in indice delegato, potes intelligere in ordinario,& tunc contrarium ceſſet.nec obſt. tex.in ver. accepto, quia licèt glo. exponat,ideſt delegato,tu potes exponere, ideſt accepto, ſeu
2 electo,cùm plures eſſent ordinari ſ̃m Odofre. hic. ¶†† Not. ex hac l. regulam, q̃ proſecutio ſpecialis reſtringit ſententiam
a generalem ad proſecuta;ratio eſt, [a] quia licèt verba ſententiæ ſint generalia,& propterea de rigore obſtet exceptio; tamẽ q̃a intentio iudicis præſumitur fuiſſe ſententiare in proſecutione, cùm ſententia referatur ad acta.l.ſi ex teſtamento.in fin.cum l. ſeq.& ibi gl.ff.de excep.rei iudi. ideo ex æquitate ꝯ exceptionẽ
b datur replicatio,vt hic.[b] ¶Limita iſtam.l.quinq; mod.primò, niſi aliæ ſpecies ſcienter,& dolosè ſint prętermiſſæ,vt aduerſarium pluribus iudicijs vexet, tunc ſententia non reſtringitur ad proſecuta,imò generaliter in omnib. præiudicat, quia tunc ceſſat æquitas huius.l.text.eſt ſingularis in d. l. de reb.ff.de arbi. quem Barto.& omnes in fi.tex.in ver.malignè,reputant ſingularem hic,& ibi.& Bald.in c.paſtoralis.§.quia verò.circa fin. de offi.deleg.& in c.exceptionem.de excep.¶Secundò limita, q̃ alias ſpecies in nihilo eſſet proſecutus in aliquo, ſententia in omnibus præiudicaret,niſi fauore minoris,text.eſt ſingularis in l.ſi minoris.ff.de adminiſtra.tuto.quem Bart.ibi poſt gl.no.pro limitatione huius.l.¶Tertiò limita, niſi alia eſſent connexa ,proſecutioni.text.eſt ſing.in l.ſi cùm tibi,ſecundum Barto.& omnes ibi.ſ̃.eo.dixi de iſtis connexis in l.1.C.de tranſac. ¶Quartò limita, quando actori eſſe ſtatutus terminus ad probandum ſuper omnibus capitulis, quia tunc vi termini ſententia generalis in omnibus præiudicaret.l.ſi ea. C.qui accuſ.non poſſ.& l. Titia.ff.de accuſa.ſecundum Bal.hic in fin. q̃ ſing.limita per gl. & Ang.in §.ſi quis autem.in Auth.de hęre. & fal. dixi latè in l. 2,C.de eden.¶Quintò limita iſtam l. quando actor aliquas ſpecies fuiſſet proſecutus,aliquas non:ſecus,ſi nullas, tunc ſententia in omnibus præiudicaret,cùm non poſſet tunc reſtringi,ad ſpecificata,& imputandum eſt actori.l.petendæ.§.ſin. vero,cũ ibi not.C.de temp.in integrum reſti.peten. ſecundum Bal.hic. ¶Vltimò per iſtum tex.dicunt Ange.& Paul.de Caſt. hic, not. tu, qui practicas palatium, quando opponitur exceptio, quæ eſt propriè actionis excluſio;debes in actis replicare, vt hic dicit tex.nec iudex poſſet ſupplere, quamuis ex actis ſibi liqueret,ſecus quando non eſt propriè ecceptio actionis excluſio,ſic loquitur gl.in l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.in gl. quæ incipit id eſt opponendo.ff.de pac.

ADDITIONES.

a ¶Ratio eſt.Vide Alex.lib.2.conſi.111.colum.penul.verſi.non obſtat l.licet. PVRPV.

b ¶Limitat. Bar.& Iaſ.in l.ſub prætextu.la.1.§.de tranſ.Alex.lib.2.conſi.11.colum.1. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex,qui de cauſa ſtatus principaliter cognoſcere non poteſt,poteſt tamen incidenter.*
2 *Qui eſt iudex cauſæ principalis,eſt etiam iudex cuiuſcunque cauſæ ibidem incidentis.*
3 *Qui eſt iudex cauſæ præparantis,eſt etiam cauſæ præparatæ.*
4 *Ratione matrimonij quod eſt ſpirituale, iudex eccleſiaſticus cognoſcit etiam de dote.*
5 *Abſolutio facti non poteſt extendere iuriſdictionem.*
6 *Iudices,qui non poſſunt de cauſa principaliter cognoſcere, poſſunt tamen incidenter.*
7 *Vſurarius vt ſit contractus,quæ requiruntur.*
8 *Iudex ſecularis licet de cauſa ſpirituali non poſſit ſe intromittere, tamen poterit interrogando.*
9 *Compromitti in laicum an poſſit de cauſa vſuraria.*
10 *Quædam permittuntur in conſequentiam,quæ principaliter non permitterentur.*
11 *Procur.ad peten. reſtit.in integ.debet habere ſpeciale mandatum,niſi reſtitutio petatur incidenter.*
12 *Legatarius poteſt eſſe testis in cauſa teſtamentaria.*
13 *In cauſa vniuerſitatis quilibet de vniuerſitate poteſt eſſe teſtis.*
14 *Creditor poteſt teſtificari in cauſa debitoris ſui.*
15 *Aduocatus,procurator,& proxeneta non ſunt idonei teſtes.*

LEX III.

1 QVoties quæſtio. † Poteſt quis de cauſa ſtatus incidenter cognoſcere,qui aliàs principaliter nõ poſſet.hoc dicit. Et præmitte, q̃ cauſa ſtatus perſonę, an quis ſit liber, vel ſeruus, dicitur quodammodo cauſa vitæ, quia ſeruitus eſt mors ciuilis.l.quod attinet.ff.de regu.iur. ideo cenſetur cauſa mixti imperij maioris, vt declarat Bart.in l.imperium.ff.de iuriſd.omn.iud.& ideo iudices inferiores, quales
a ſunt iudices pedanei,[a] non poſſunt de ea cognoſcere.l. 2. C.de pedane.iudi.dubitatur ergo in hac.l.ſi coram iud. pedaneo vertatur principalis quæſtio de hęredi.& penden. lite opponatur actori, q̃ eſt ſeruus,an de iſta cauſa ſtatus poſſit ille iudex inferior incidenter cognoſcere.& deciditur, q̃ ſic,quamuis principaliter non poſſit. ¶Et ratio eſt triplex,ſecundum Bal.primò, ne continentia vnius cauſæ diuidatur. l.nulli.ſ̃. eo.ſecundò ratione neceſſariæ conſequentiæ, vel rõne cuiuſdã deſeruientię. ¶Tu dic quartò melius, q̃ ratio eſt, quia non poſſet procedere vltra in cauſa princip. quia cauſa ſtatus eſt præiudicialis. §. præiudiciales.inſti.de act.l.1.& ſeq.C.de ordin. iudicio. ideo in neceſſarium conſequens permittitur, q̃ cognoſcat, ita dicit Barto.ad iſtam.l.1.in prin. ff. de aucto. tuto. ſimile videmus in arbitrio, qui non poteſt cognoſcere de cauſa ſtatus. l. non diſtinguemus.§.de liberali.ff.de arbi.tamen incidenter poteſt cognoſcere de cauſa ſtatus. l. cùm proponas. C. de rebus cred.ſecundum vnam lect. glo. ibi, quæ eſt ad hoc ſingu. ſecundum
2 Ang.& Mod.hic. ¶† Item not. ex hoc tex.no. regulam, q̃ ille, qui eſt iudex cauſæ principalis,eſt etiam iudex cuiuſcunq; cãæ ibidem incidentis, dato, q̃ de eis non poſſet principaliter cognoſcere.¶Confirmo per optimum ſimile.nam quando ſtatutum aliquid diſponit circa princi. intelligitur idem ſtatuere ſuper acceſſorijs,& incidentibus,ideo ſi ſtatutum diſponat, q̃ de
b damnis, & intereſſe ſtetur iuramento damnum paſſi, [b] quæcunque cauſa ibi incideret, deberet per iuramentum decidi, ita not.Barto.in l.ſolent.in vlt.colum. ff. de ali. & cib.leg. limitando,vt ibi per eum,ſequitur Bald.in l.1.in 1. colum. C.de rebus cred.& in l.1.in 2.colu. C.communia de leg.Pau.de Caſt. in l.cùm hi.in prin.ff.de tranſact.dom. Franc.de Aret. in conſi. 83. q̃ incip.quia multa.in 2.col.ad fi.& Bald. in l. ſi quando.circa princ.C.vnde vi.ex illo tex.in verbo manifeſtet, q̃ ſi principale probatur ſacramento, ergo & incidens ſeu acceſſorium, q̃ eſt not.dignum ſecundum eum,& illum text.alleg. Barto.in d.l.ſolent.In contrarium fortiter facit, q̃ vult Barto.in l. 2.in fi. per illum tex.cum gl.C.de edi.diui.Adr.tol. vbi dixi,non repe-
3 to.¶†† Similiter, qui eſt iudex cauſæ præparantis, eſt etiam iu-
c dex cauſæ præparatæ. [c] l.ordinarij.C.de rei vend.per quam.l.infert ibi ſing.Bal.in 2.no. q̃ ſi aliquis dicturus inſtrumentum ſimulatum,vel vſurarium, vadat ad Epiſcopum pro abſolutione iuramenti contenti in inſtrumento, q̃ Epiſcopus dẽt poſteà etiam eſſe iudex in cauſa prin. ſimulationis. facit in ſimili bon. tex.in l.minor.in fi.in prin ff.de euict.& quod no. Bal.in l.cùm vendente.C.vbi cauſæ fiſ.quæ iura ad hoc alleg. Paul. de Caſt. in conſi.68. q̃ incip.viſis, & ponderatis omnibus de quibus. ſ̃. videndum eſt ante omnia vtrum compromiſſum.aliàs eſt.71.
4 ad idem facit tex.in c.plerunq;.de dona. inter vi. & vxo.† vbi ratione matrimonij, quod eſt ſpirituale, iudex eccleſiaſticus cognoſcit etiam de dote,iſtud dictum Bal. ſequitur d. Alexan. hic,& in conſi.197.in 2. volum. q̃ incip. circa primum quæſitum,ad fin.& in conſi.63.in 3.volum. q̃ incip. in cauſa, & lite verten.inter Homa.dom.Anto.de Alex.in l.nulli.ſ̃.eo. ſed Pau. de Caſt.in d.l.ordinarij.dicit, q̃ iſtud dictum non videtur omnino verum,quia Bal.illud fundat in d.l.ordinarij, quæ nihil facit. Nam vbi habet iuriſdictionem in cauſa prin.meritò etiam habet in incidenti;non ſic eſt in propoſito, vbi iudex eccleſiaſticus non debet cognoſcere de cauſa ſimulationis vertente inter laicos, & quamuis cognoſcat de iuramento incidenter, certe cauſa incidens non debet ad ſe trahere cauſam principalem,arg.optimum in l.ſi quis ſciens.in ver. domini enim. C. de rei vend.ſubdit tamen Pau.de Caſt. q̃ ſemel habuit de facto in Brixia,& actor qui petebat executionem inſtrumenti,ne occaſione iuramenti traheretur ad curiam eccle. vbi cauſæ nunq̃ finiuntur,& ne appellaretur poſteà ad curiam Roma. remiſit iuramen-

ADDITIONES.

a Pedanei.Adde, q̃ inaduertenter Iaſo.errauit, quia cauſa ſeruitutis eſt ſimplicis iuriſd.reſte Bar.in 1.gradu iuriſd. in l. imperium. de iuriſd. omn.iud.& in l.nec quicquam.§.vbi decretum. de offi.proconſul. BELLOT.

b ¶Damnum paſſi.Facit tex.in c.cauſam quæ.in fi.de reſcrip. Pet.Girar. ſingu. 23.notant Bal.& alij. PVRPV.

c ¶Cauſæ præparatæ.Fel.in c.cùm ſit generale.colum.7.de foro compet. Petr. Girar. ſing.88. PVRPV.

Source : BIU Cujas

iuramentum,quod facere potuit,cùm eſſet præſtitum ad eius vtilitatem,vt per Barto.in l.1. §. & poſt operis. ff.de oper. nou. nunc.& in l.Labeo,vbi dixi.ff.de iureiuran. Sed pars non obſt. remiſſione à iuramento,petijt abſolutionem iuramenti ab Epiſcopo,& poſteà volebat trahere cauſam prin.ibi certè non potuit ex eo, ꝙ iuramentum iam erat remiſſum, & non potuit
5 abſolutio fieri niſi de facto: † ſed abſolutio facti non poteſt extendere iuriſdictionem.arg.not.per gl.in l.ſi pater. C. ne de ſta. defun.& in c.cùm in plures.de offic.delega.in 6. pro certo fuit pulchra limitatio,& cautela ad illud dictum Bal.& ita conſuluit idem Paul. de Caſt. in præalleg. conſi.68. & ſimpliciter ſe-
6 quitur dom.Alex.hic.¶† Tertiò not.ex hoc text.ꝙ iudices,qui non poſſunt principaliter de cauſa cognoſcere,poſſunt tamen incidenter;limita niſi ſit cauſa ſpiritualis,puta,matrimonij,vel
a vſurarum,de qua iudex ſecularis [a] nec principaliter nec incidenter poteſt cognoſcere.c.lator.qui fi.ſint leg.c.tuam. de ord. cog.& ca. ſi iudex laicus. de ſenten. excommu.in 6.ꝙ intellige
b verum,quando eſt quæſtio ſuper iure,ſecus ſi ſuper facto.[b] ſecundum Barto. hic, & in l. omni innouatione. C. de ſacroſan. eccl.& in l.2. ff.de iur.omn.iud.& in l.Titia.ff.de ſolu. matrim.
* Sequuntur *communiter Cano.*in d.c.tuam. & in c.cùm ſit generale.de foro compe.& dicit Bald.in l.filium. ff. de his,qui ſunt ſui vel alie. iur. ꝙ ita ſeruatur de conſuetudine. ſequuntur Raph. Cuma.& dom.Alex.in d.l.Titia,& dom.Alex.in conſi. 9. in 3. volum.ꝙ incip.præſtantiſſime dom.Pau.de Caſt. in d.l. omni innouatione.¶Et vltra Doct.potes exemplificare in caſu quotidiano.nam ſi dico, ꝙ feciſti mihi pactum de retrouēdendo, tu dicis,ꝙ non eſt verum,iſta eſt quæſtio facti,de iſta poterit iu-
7 dex ſecularis cognoſcere. † Sed ſi dico, ꝙ contractus de iure cenſetur vſurarius, per iſtud ſolùm,ꝙ feciſti pactum de retroueniendo,tu dicis,ꝙ non,ſed ꝙ requiruntur tria,modicitas pretij,pactum de retrouendendo , & ꝙ ſit perſona ſolita fœnerari,vt habetur in c.ad noſtram.de empt. & vend. & in cap.cùm contra.de pigno.certè iſta eſt quæſtio iuris, & tunc de ea iudex ſecularis cognoſcere non poterit,ſed tantùm eccleſiaſticus.iſtā limita.reprobat Bald.& Raph.Fulg.hic,& in d.l. omni innouatione.Ray.in d.l.2.Imo.& Ludo.Roma.in d.l.Titia, & Imol.in d.c.cùm ſit generale.moti præcipuè , quia ex facto ius oritur.l. ſi ex plagis.§ in cliuo. ff.ad l. Aquil. vnde non poteſt eſſe quæſtio de facto,quin etiam ſit de iure ; ego reſpondeo,ꝙ ex facto bene ius oritur,ſed non ius ſpirituale,prout quando contenditur, an de iure ſit vſura,vel nc.¶Ego ex alio dubito , quia doc. Barto.videtur impoſita verbis , & non reb. ℨ.l. 1. in fin.cum ſi. C.de leg.& docet nos mentiri. nam qui vellet trahere cauſam ad curiam eccleſiaſt. opponet via iuris. ¶ Limita tamen nouem modis, vt per dom.Alex.in d.l.Titia.ex quibus aliquos,& no.ponit Bald.hic.¶Tu vltra illas 7.limita.ibi traditas per Alex.
8 adde aliam limitationem , † ꝙ licèt de cauſa ſpirituali non poſſit iudex ſecularis cognoſcere, tamen poteſt ſe intromittere interrogando,ita tenet Bald.in l.vbicunq;. ff.de interrog.act. ¶Adde aliam nouam limitationē, & eſt valde pulchra,quando per ſtatutum ciuitatis inſtrumentum præſumeretur vſurarium,& pars fundat ſe in dicto ſtatuto, tunc cùm non ſit quæſtio iuris canonicalis ſed municipalis , ſeu ſtatutarij, poteſt iudex laicus cognoſcere,ita Pau.de Caſt. in conſi.71. ꝙ incip.viſis,& ponderatis omnibus de quibns. ℨ. in 1.colum. ¶Decimò limita,vbicunq; ſufficit probare quaſi poſſeſſionem, talis cauſa nunquam dicitur ſpiritualis,ideo indiſtinctè poteſt iudex ſecularis cognoſcere.ſecundum Bald.in Auth. qui iurat. in 6. vel 7.col.C.de bon.auct.iud.poſ.¶Vndecimò limita,vbicunq; in cā ſpirituali pronunciatur per modum cauſæ. ſecundum Bal.
9 in l.1.C.de lati.lib.tol.Pau.de Caſt.in conſi.151. ¶† Iuxta prædicta tangit dom.Alex.hic, an de cauſa vſuraria poſſit compromitti in laicum;& concludit ꝙ non , ſi compromittatur vt in arbitrum.c.contingit,& ibi dom.Anto.de arbi.expreſſius Imo. in c.innotuit.eo.tit.ſed bene vt in arbitratorem , alleg. Petr.de Anch.in duob.conſi.& Bal.in c.1.§. ſimiliter, ſi de inueſt.feu.in
c vſib.feu.¶Tu adde ad primum , ꝙ in arbitrum laicum [c] non poſſit compromitti nec de cauſa vſuraria,nec de alia ſpirituali.Panor.in d.c.contingit.Bald. extra de re iud. in rub.in 2.colu. & in c.ad noſtram.de emp.& vend. & in c. ex literis. in 2. col. de iureiuran.dom. Alex. in conſi. 91. in 2. volum. ꝙ incip. viſis actis mihi tranſmiſſis.& omnino Bal.in c.fi.in 2.colum.de arbi. vbi limitat duobns modis.Primò, niſi compromiſſum in arbitrum laicum fieret cum auctoritate Epiſcopi.arg.c.per tuas.de arbi.Secundò , vbi non eſſet quæſtio de vſuraria prauitate, ſed de ſimulatione contractus; quantum autem ad ſecundum, ꝙ in arbitratorem bene poſſit fieri. Adde Spec.in titu.de arbi. §.reſtat videre, ver.item de ſenten. excommu. Bald. in c.ſacroſan. de elect.Lap.alleg.75.Pau.de Caſt.in conſi.71.Ludo. Roma.in conſi. 299. quod incip. in propoſita conſultatione videtur prima fronte dicendum.dom. Alexan.in d.l.Titiā. ¶Quid autem de re ſpirituali , an poſſit compromitti in laicum tanquam in arbitratorem.Pan.in d.c.contingit.tenet ꝙ non , ſequitur Lud. Rom.in prealleg.conſ.299.Contrarium, & plenius tenet idem Ludo.Roma.in conſi. 173. incip. pro deciſio. propoſitæ quæſtionis eſt breuiter aduertendum.dom. Alex.in conſi. 21.quib. adde,ꝙ idem expreſsè tenet Bald. in titul. de pace conſtan. in ver.poſſeſſiones,& in l. vnica. in 9. colum. C. de confeſſ. & de tranſactione an fieri poſſit in cauſa vſuraria, ponit Bald. in l. cum allegas.in 2.colum.C.de vſuris.¶Quartò not.ex iſto text.
10 regulam,ad quam pluries allegatur,ꝙ † quædam in conſequē tiam permittuntur,quæ principaliter non permitterentur.concord.tex.no.in l.1.in prin.& intellige,vt ibi per Bar.ff. de aucto. tuto.quando venit in neceſſariam conſequentiam. Cyn.& Saly.& Pau.de Caſt.hic.ad idem facit , quia dolus de fututo non poteſt principaliter remitti,ſed bene in conſequentiā. l.ſi vnus. §.illud.ff.de pact.Ad idem facit,quia iudex vel arbiter,qui non poſſunt cognoſcere de cauſa reſtitutionis in integrum,verum eſt principaliter,tamen incidenter poſſunt.tex. eſt in l.fi.in fi.C.
11 vbi & apud quos.in c. 1. de in integrum reſtit. ¶† Similiter licèt procurator ad petendum reſtit.in integ.debeat habere ſpeciale mandatum.l.illud. ff.de mino. tamen ſi reſtitutio petatur incidenter,non eſt neceſſe, ſm Barto. in l. cùm procurator ad fi.princip.ff.de nou.oper.nunc.& in l.1. C. etiam per procur.& in d.l.illud.in prin.& no.in l.indebitum. ff.de condi.indeb.& ibi generalius not. ꝙ in omnibus caſibus requirentibus ſpeciale mandatum debet intelligi,ſi principaliter intententur, ſecus ſi
12 incidenter per illum tex.vbi dicit eſſe caſum ſin.de hoc. ¶† Facit ſimile de legatario,qui poteſt eſſe teſtis in cauſa teſtamentaria,quia non principaliter,ſed in conſequentiam ad eum ſpectat commodum.§.legatarijs.inſti. de teſt. l. qui teſtamento.in princ.ff.eo.& l.dictantibus. C. eo. imò generalius, quilibet poteſt eſſe teſtis in cauſa,in qua non principaliter ad eum ſpectat commodum,ſed incidenter,ita not.Bar.in l.ſi quis duos.per illum tex.ff.de reb.dub.& in l. ſi cui legetur. per illum text. ff.de leg.1.& in d.l.qui teſtamento.in prin.Io.Fab. in d. §. legatarijs.
13 Bal.in d.l.dictantib. in 1.col.& in l.omnibus.ad fi.ff.de teſta.† Et
d ideo in cauſa vniuerſitatis [d] quilibet de vniuerſitate poteſt eſſe teſtis, quia commodum principaliter non ſpectat ad eum, ſm Bar.in l.in tantum.§.vniuerſitatis.ff.de rer.diui.& in l. ſed ſi hac. §.qui manumittitur.ℨ.de in ius vocan. cum concor.de quibus per dom.Alex.ibi.¶Confirmo per id, quod not.tenet Io. And. in regula ſine poſ.in mercur.ꝙ ſi Epiſcopus petit decimam ab vna eccleſia,Rector illius Eccleſiæ poteſt probare conſuetudinem eſſe in contrarium per alios Rectores aliarum eccleſiarū. Ad idem facit,ꝙ pulchre no.Iac.But.& Ang.in l.non ſolùm.§.
14 quæritur.per illum tex. ff. de procu.† ꝙ creditor poteſt teſtificari in cauſa debitoris ſui,ex quo principaliter non eſt ſua,ſequitur dom.Alex.in conſi.78. ꝙ incip. in cauſa,& lite vertente inter Bartho.in 3. colu. in 1.volu. ¶Sed contra prædicta valde
e dubito, per id ꝙ dicimus de aduocato procuratore, [e] & pro-
f xeneta, [f] qui non ſunt idonei teſtes, ratione ſolius affectionis.c. Rom.

ADDITIONES.

a ¶Secularis.Adde glo.in ver.vſuris,in cle. diſpendioſam. de iud. & ibi Dom. Lanfran. in repet.gl.fi.in c.ex literis.de iureiuran.Arch. in c. quid dicam.13. quæſt.4.Bal.in c.1.de vſu.lib.6.Abb.in c.poſt miſerabilē.in 1.no.de vſur.Lap. alleg.55.56.& 70.Laurent.de Rod.in tract.vſur.q.131.Bar.in l.omni in nouatione.C.de ſacroſan.eccl.Bar.& Lud.Roma.in l.Titia.ff. ſolu. matrimo. Bal.in l.eos.C.de vſur.Fed.de Sen.conſi. 96. incip. apparet quædam lex. conſ.245. Anch.conſi.335.incip.Calder.conſi.53.ſub ti.de foro compet.Card.Zab.conſi.120.Bald.conſi.16.in 3.vol.Raph.Fulg.conſi. 134.Alex. de Imol.conſi.91. viſis actis. in 2.vol.

b ¶Facto.Adde gl.vlt.in c.ex literis,de iureiuran.gl.ſummæ.11.q.1. Io.de fan.in c.1.6.q. 2.Docto.in c.de cauſis.de offi.deleg.

c ¶Laicum.Adde Bal.in c.1.in §.fi.de controuer.inueſt. in vſib. feud. & Petr.de Anch.in conſi.94.incip.iſta q.dubium fecit.

d ¶In cauſa vniuerſitatis. Adde Inn. in c.inſuper.de teſt.& Spec.in tit. de teſte. in §.1.ver.ſed nunquid in cauſa vniuerſita.& in ver.quid ſi omnes.

e ¶Procuratore.Adde Fran.de Are.in c.inſuper.in vlt. verſi. de teſt. Io. And.in regula cum quid vna.de reg. iur. in 6. in mercur.Abb.in c. fraternitatis.in fi. de cler.non reſid.dom.de Rota deciſ. 222. incip. item procurator. in nouiſſimis.

f ¶Et proxeneta.Adde Spec.in tit.de teſt.in §.1. ver. quid de proxeneta.Sal.in in l.teſtium.de teſt.Bal.& Saly. in l. omnib. C. de teſti. Anto.de But.in c.dilecti.de elect.Alb.de maletis in tracta.de teſtib.

* Gabriel. com.opi.lib.1.conclu.20.vbi tenet, ꝙ poſſit teſtificari etiam altera parte inuita,& in hoc ſit diuerſitas,quia altera parte contradicente non poteſt compelli,ſed tunc neceſſe eſt,ꝙ vtraq; pars conſentiat, vt compellatur, voluntariè autem deponere poteſt etiam altera parte inuita,contrariam tamen dicit magis communem,ꝙ altera parte inuita teſtificari non poſſit, pro qua vide,quæ no.Capel.Tolof.q.93.Alex.conſi.13.nu.14.lib.1.Neuiza.conſil.47.nu.27.Por.lib.1.conclu. vbi ponit regu. cum ampliā. & limita.& not. Pract.Pap.for.iuramenti teſtium,ver.proteſtante.nu.19. MASVER.

Source : BIU Cujas

Rom. eum glo. de teſtib. in 6. glo. & Bar. in l. deferre. §. item decreuerunt. ff. de iur. fiſ. cum concor. quas dedi in rub. ℣. de procu. etiam ſi proxeneta nullum commodum expectet, ſecundũ Io. And. & dom. Anto. & Imo. in c. dilectorum. de teſti. cog. & tamen cauſa principaliter non ſpectat ad eos, & maior affectio propter vtilitatem debet eſſe in caſibus prædictis, cogita.

SVMMARIVM.

1 *Sententia generalis parit exceptionem etiam in non proſecutis.*

LEX IIII.

1

I cùm tibi. †Sententia generalis parit exceptionem etiam in non proſecutis, ſi tamen ſint de appendentijs proſecutorum. hoc dicit, & eſt ſing. ſecundum Bart. & omnes hic, & ita limitatur. l. 2. ℣. eo. de qua gl. opponit, & tripliciter ſolu. vera eſt 3. ſolu. dixi in d. l. 2. & plenius in l. 1. C. de tranſact. ¶Sed aduerte ad text. in verſic. quæſtionem omiſſæ euictionis, quomodo debeat intelligi, Bald. & Pau. de Caſt. exemplificant hoc modo. Adoleſcens petebat à quodam curatore ſuo rationem de pecunijs receptis: curator oſtendit, quòd ex eis emit prædium, & ita adoleſcenti tradidit inſtrumentum emptionis, & ita fuit abſolutus à iudice; poſtea adoleſcens reperit fundum fuiſſe euictum: vult agere de euictione contra quondam eius curatorem, deciditur hic ℘ non poteſt poſt abſolutoriam latam, ex quo omiſit tunc mouere quæſtionem euictionis, quam ignorabat; dubius eſt iſte caſus, vnde melius exemplifica ſecundum Odofre. altero de duobus modis, ſtantibus termi nis prius narratis. Curator fecerat pactum venditori, ne teneretur de euict. vel quando fundus fuit euictus, curator omiſit agere de euictio. abſoluto curatore, adoleſcens tunc maior vult mouere tales quæſtiones de euict. nunquid poſſit, deciditur, quòd non, quia ſunt de appendicijs cauſæ principalis, ideo ſententia generalis ſicut præiudicat in principali, ita in iſtis appendicijs. ita eſt tex. hic.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus non ſubdelegat, niſi ſit delegatus principis.*
2 *Iudex ordinarius poteſt delegare cauſam ad ſuam iuriſdictionem pertinentem.*
3 *Delegatus ab ordinario non poteſt ſubdelegare.*
4 *Delegatus nullam propriam habet iuriſdictionem, ſed fungitur munere iudicis delegantis.*
5 *Delegare poteſt ille, qui habet propriam iuriſdictionem.*
6 *Delegatus ab ordinario non poteſt ſubdelegare, fallit tamen in octo caſibus.*
7 *Cardinales æquiparantur proconſulibus.*
8 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum quis dicatur.*
9 *Delegari non poſſunt ea, quæ conceduntur à lege ſpecialiter, ſeu in priuilegium iudicib. ordinarijs.*
10 *Si dominus ſcit cauſam ſuam agi à falſo procuratore, et patitur, valet, ac ſi ſibi mandaſſet.*
11 *Delegatus principis poteſt ſubdelegare, fallit tamen in 14. caſibus.*

LEX V.

1

A Iudice. Iudex †delegatus non ſubdelegat, niſi ſit delegatus Principis. hoc dicit, & habet tres partes, quæ patent in tex. Ex iſta. l. collige tres regulas, in quibus expediam quicquid tangitur in glo. & per Docto. & vltra eos plura bona addam.
2 ¶Prima reg colligitur in prin. † ℘ iudex ordinarius poteſt delegare cauſam ad ſuam iuriſdictionẽ pertinentem. iſtud expreſſius dicit tex. in l. vnica. C. qui ꝑ ſua iuriſd. in l. & quia. ff. de iur. omn. iud. Adde, ℘ iſtud procedit etiam ſi iuriſdictio ordinaria eſſet priuilegiata, adhuc poteſt delegari, ita probat text. no. in c. fi. de offi. ord. & ibi Bal. in fi. ad hoc not. & dicit, ℘ vix alibi reperies. ¶Limita iſtam reg. per l. 1. in prin. vbi dicitur. ff. de offi. eius, cui mand. eſt iuriſd. & no. ℘ ſi pars ſuꝑ cauſa delegata adeat ordinarium, non poteſt amplius redire ad delegatum, glo. eſt no.
3 in c. cum dilectus. in glo. fin. de purg. cano. ¶† Secunda reg. eſt, ℘ delegatus ab ordinario non poteſt ſubdelegare, rationem aſſignat text. quia iudiciario munere fungitur. ¶Iſtam rationẽ dupliciter declarat gl. in ver. munere. vno modo quia eſt neceſſarium munus, & ſic poſt delegationem habet de neceſſitate impleri. Iſtam ſequitur Ioan. And. in c. is cui. de offi. deleg. in 6. ¶Iſta ratio non eſt bona, quia militaret etiam in ordinario, qui habet neceſſitatem iudicandi. l. munerum. el 2. §. iudicandi. ff. de muner. & honorib. & tamen delegat, vt hic. Vera ergo
4 ratio eſt, † quia delegatus nullam propriam habet iuriſdictionem, ſed fungitur munere iudicis delegantis. l. 1. §. qui mandatam. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iur. Iſtam tenent Doct. hic, & in c. cum Bertol. de re iud. ¶Tertiã notabiliorem rationem aſſignat Ang. in d. l. more, quæ tamen eſt declaratio præcedent.
5 † Nam ille poteſt delegare, qui habet ꝑpriam iuriſdictionem. ita dicit tex. in d. l. qui mandatam. hoc eſt, qui habet proprietatem in iuriſdictione; ſed delegatus non habet ꝑprietatem, ſed ſolùm vſum, ſicut ergo vſuarius non poteſt alijs cedere. inſtit. de vſu, & habi. in prin. ita nec delegatus, & multum gloriatur Ang. de iſta ſua ratione, quam dicit ante eum neminem maiorum cogitaſſe. Iſtam ſimilitudinem inter vſuarium, & delegatum reprobat Raph. Fulg. in d. l. more. nam ordinarius poteſt delegatum quandocunque reuocare. l. iudicium ſoluitur. ff. de iud. & tamen qui concedit vſum, non poteſt reuocare. Tu conſidera, ℘ iſtud obiectum magis fortificat rationem Ange. quia ſi vſuarius, qui habet fortius ius, & irreuocabile, non poteſt alij cedere, multominus poteſt delegatus. ¶Quàrtam rationem aſſignat Raph. in d. l. more. nam ordinarius habet propriam iuriſdictionem, ſed in re propria quilibet eſt moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mand. l. nemo exterus. C. de iud. delegatus autem nihil proprium habet, ſed fungitur iur. delegantis. d. §. qui mandatam. ergo in re aliena non debet plus poſſe quàm ſibi commiſſum eſt, facit quod dicam. ℣. in 3. limi. ¶Iſtam regulam amplia tribus principalibus modis. Primò amplia, vt procedat, ℘ nec etiam de conſenſu partium poteſt ſubdelegare, ſecundum Bald. poſt Innocen. in c. cum Bert. in 4. colum. de re iud. & ibi per dom. Ant de But. in 12. colum. Spec. in tit. de iud. deleg. §. 1. ver. ſed nunquid. Secundò amplia etiam ex cauſa abſentiæ, vel neceſſarij impedimenti non poteſt delegatus inferioris ſubdelegare, ita tenet not. Bart. in l. legatus, circa fi. ff. de offi. proconſul. & leg. quamuis ex iſtis poſſit ordinarius cauſas meri, vel mixti imperij ſubdelegare. l. 1. in princ. ff. de offic. eius cui mand. eſt iur. l. placet nobis. C. de pena iud. Tertiò amplia iſtã reg. vt procedat etiam poſt litem conteſt. glo. in c. 1. de procur. in 6. & gl. in c. cum cauſam. per illum tex. de appel. & gl. in d. c. cùm Bertol. Docto. hic, Bar. in d. l. more. in 4. col. quamuis contrarium teneat glo. in l. fin. in verſic. non habent. C. vbi & apud quem. & gl. in l. & quia. in gl. magna. in fi. ff. de iuriſ. omn. iud. & in l. legatus. ff. de offic. proconſul. arg. de procur. ad legatum, ℘ arg. procedit in iure noſtro, vt eſt text. in d. l. & quia. ſed procurator litem conteſt. poteſt alium ſubſtituere. l. neq; l. procuratorib. & l. nulla. ℣. de procu. igitur, & c. ſed iſtud ſimile non eſt bonum, quia procur. per conteſt. lit. efficitur dominus litis iuribus prælleg. ſecus eſt in iudice, ratio diuerſitatis, eſt, quia per lit. conteſt. quaſi contrahitur. l. 3. §. idem ſcribit. ff. de procura. ſed partes ſunt, quæ dicuntur quaſi contrahere, non autem iudex,
6 ſecundum Raph. in l. fi. C. vbi & apud quem. ¶† Iſtam 2. regulam limita octo modis. Primò in delegato proconſulis. l. cùm prætor. §. 1. ff. de iud. & hic in glo. 1. & rationem ſpecialitatis aſſignat Barto. hic. ¶Aliam aſſignant Sal. & Mod. hic, quia legatus proconſulis dicitur delegatus ad vniuerſitatem cauſarum. l. obſeruare. §. fin. cum l. ſeq. de offic. procon. & leg. ergo poteſt ſubdelegare, vt in d. l. ſeq. & hoc modo non erit ſpeciale in legato proconſulis. d. l. cùm prætor. §. 1. in ver. cæterique Romæ magiſtratus, & licèt dom. Alex. in d. l. more. in 2. colum. iſtud reprobet, tamen poſtea in 10. colum. mutat, & ſeipſum corrigit. hinc eſt, ℘ ſi proconſul delegaret ſpecialiter vnam cauſam legato, non poſſet eam ſubdelegare. l. legatus, vbi glo. & clarius Barto. ff. de offic. proconſul & lega. glo. in c. ſuper queſtionum. §. ſi verò, in ver. delegare. de offic. deleg. Saly. hic in 1. oppo. gl.
7 & Rapha. Fulg. in d. l. more, & gl. in d. l. cùm prætor. §. 1. ¶†Subdit per iſta Bald. hic idem eſſe in legato Cardinalium, ex quo
a Cardinales [a] æquiparantur proconſulibus. c. 2. de offic. leg. in 6. idem tenet Ange. in d. l. cùm prætor. §. 1. Panor. in d. c. cùm Bertoldus, & dicit Albe. hic, ℘ vidit ita ſeruari in facto, quamuis contrarium putet de iure, & contrarium tenet Ludo. Roma. in d. l. more, quem ibi reprobat dom. Alex. in 2. colum. ¶Secundo fallit in delegato ad vniuerſitatem cauſarum, vt hic in gl. per l. 1. in fin. ſecundum verum intellectum. ff. quis & à quo.
* idem tenet. gl. in d. c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò, *& communiter Doct. hic*, & in d. l. more, & ratio eſt, quia talis delegatus habetur pro ordinario, gl. in c. cùm cauſam. in ver. delegatus. de appel. gl. fi. ℣. e. Bal. in l. ſi vt proponis. 1. C. quomodo, & quando iud.
8 & dicitur † delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, quando fit dele-

ADDITIO.

a ¶Cardinales. Adde Spec. in tit. de lega. in §. 3. ver. facit, & ver. ſeq. & per Phil. de Perug. in c. cauſam. in 7. q. de appel. Ant. de Butr. in c. ſuper quæſtionum. de offic. deleg.

Source : BIU Cujas

delegatio ſub nomine territorij, puta, delego omnes cãs talis caſtri. gl. eſt in d. l. 1. & ibi Bar. Bal. & Saly. hic, intellige, quando delegaret vnam cauſam, ſecus ſi totam vniuerſitatem, tunc non poſſet, ſm Hoſt. in ſumma tit. de iud. deleg. §. quis poſſit. quem refert, & ſequitur do. Anto. in d. §. ſi verò, & ibi Imo. reputat valde no. & do. Alex. hic, ſic etiam videmus iu ordinario, qui licèt poſſit delegare vt in præce. regula, tamen totam iuriſdictionem non poſſet à ſe abdicare inconſulto principe. l. penul. ff. de offi. præſi. ¶ Tertiò limita, quando delegato eſſet data expreſſa poteſtas ſubdelegandi per ordinarium. argu. l. non diſtinguemus. §. quæſitum. ad fin. ff. de arbit. ſm communiter Doct. hic, Bar. in d. l. more. in 4. col. & in l. ſolet. poſt glo. ibi. ff. de iuriſd. om. iud. latè gl. in c. is cui in gl. fi. de offic. deleg. in 6. Alb. in d. l. more. in 6. colu. & ibi Raph. Fulg. qui dicit, ꝙ iſta opin. eſt intrepidè tenenda, ſequitur Pan. in c. cùm Bertol. Imo. in cle. 1. de offi. deleg. vbi dicit, ꝙ *iſta eſt communis opi.* quam etiam conſulendo tenet d. Alex. referens, ꝙ eſt communis opin. in conſi. 157. in 2. vol. ꝙ inci. viſo inſtrumento donationis. in 4. vol. in fi. ¶ Contrarium tenet Petr. de Bellaper. hic, quem aliquando ſecutus eſt Cy. ſed poſteà in addi. mutauit propoſitum. idem tenet Spec. in tit. de iud. deleg. §. 2. ver. ſed nunquid ſubdelegatus. iſtam opin. latè defendit do. Card. in d. cle. 1. in 12. q. Imo. in d. c. ſuper quæſtionum. §. porrò. & in §. ſi verò. d. Alex. & do. Anto.
9 hic, & mouentur vrgenti fundamento: † nam ea, quæ conceduntur à l. ſpecialiter, ſeu in priuilegium iudicibus ordinarijs, non poſſunt delegari. l. 1. in prin. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. ſed l. ſpecialiter concedit ordinario, ꝙ poſſit delegare, vt hic, ergo iſtam facultatem non poterit concedere delegato, & per hoc fundamentum dicunt poſſe reſponderi ad omnia in contrarium adducta. ¶ Teneo contrarium, per iſtud, ꝙ dicam in ſeq. limitatio. nec obſt. eorum fundamentum, quia retorquetur fortiter contra eos. nam dicunt, ꝙ ea, quæ conceduntur ſpecialiter ordinarijs, celegari non poſſunt, verum eſt, quando concenuntur maioribus ita ꝙ minoribus denegentur, ita dicit tex. in d. l. 1. in prin. & ibi gl. in ver. ſpecialiter, & in ver. tribuuntur. in fi. & in ver. magiſtratus. aliàs dicerentur competere iure cuiuslibet magiſtratus, & poſſent delegari, prout dicit tex. in d. l. 1. in ver. quæ vero. ſed quilibet ordinarius etiam minimus poteſt delegare. d. l. cùm prætor. §. 1. & d. l. 1. in prin. & ver. quæ verò. ergo debet poſſe concedi delegatio, ideo dom. Alex. in d. l. more. in 10 colum. perpendens de errore ſuo ſeipſum corrigit. ¶ Teneas ergo veram eſſe limitationem, ꝙ delegato poſſit concedi facultas ſubdelegandi; fallit in delegato principis, qui ſi ſubdelegaret alij, non poſſet ei dare facultatem adhuc ſubdelegandi, quia ſic res iret in infinitum. glo. in d. c. ſuper quæſtionũ. §. porrò, in ver. transfert totam. quam pro ſingulari ad hoc not. Panor. in d. c. cùm Bertol. & gloriatur, ꝙ ſit à ſe ſolo ponderata. idem tenet Albe. in d. l. more. in 5. colu. & do. Alex. hic cùm concord. de quibus per eum. ¶ Sed contrarium, & fortè melius tenuit ſolus Fulg. in d. l. more. in 4. col. nam delegatus principis habet maiorem poteſtatem in ſubdelegando, quàm ordinarius, ergo ſi ordinarius poteſt dare iſtam facultatem, multò fortius poterit delegatus principis; probo maiorem, nam ordinarius non poteſt delegare cauſas meri, vel mixti imperij. l. 1. in prin. ff. de offi. eius, cui mand. eſt iuriſ. ſed delegatus principis bene poteſt. l. vnica. in fin. in ver. nullo perſonarum, cauſarumue habito tractatu. C. qui pro ſua iuriſd. & dicam. ſ. nec eſt verũ, ꝙ res iret in infinitum, quia non tranſibit vltra primum. ¶ Quartò no. limita, niſi delegatus ſubdelegaret ſciente, & patiente ordinario, ſecundum Gul. de Cun. in d. l. 1. §. magiſtrum. el 2. per illum tex ff. de exercito. iuncto eo, ꝙ dixi in præced. limita. refert, & ſequitur Alber. de Roſa. in d. §. magiſtrum. idem tenet Bal. in d. l. more. in lect. antiq. d. Alex. in conſi. 157. in 2. vol. inci. viſo inſtrumento donationis. in 4. colu. ¶ Facit bonum ſimile,
10 † quia ſi dominus ſcit, & patitur cauſam ſuam agi à falſo procuratore, valet acſi ſibi mandaſſet, ſecundum Inn. in c. ex parte decani. de reſcrip. & in c. inter dilectos. de fide inſtr. in gl. in ver. inter alios. in c. in noſtra. in gl. pen. de procu. & in c. cùm in iure. in gl. magna. de offic. deleg. Arch. & Io. And. in c. qui ad agendum. de procur. in 6. Bal. in l. licèt. in vlt. col. C. de procur. in l. Iulianus. in q. 5. ff. qui ſat. cog. in l. 2. §. voluntate. ff. ſol. matrimo. & in l. cauſæ. §. 1. ff. de procu. & in l. ſi tutor. C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt neceſſ. & in l. falſus. C. de fur. & in l. 1. vbi bon. glo. C. de neg. geſt. & latè dom. Alexan. in repe. l. ſæpè. ff. de re iudi.
a ¶ Quinto limita,[a] quando partes non oppoſuiſſent delegationi, quia lite conteſt. coram ſubdelegato amplius opponi non poſſet, cùm ſit exceptio dilatoria, quæ lite conteſt. tollitur. l. Pomponius. §. ratihabitionis. ff. de procu. & in l. ita demum. ſ. de procu. Sicut nec poſt litem conteſt. poteſt opponi declinatoria fori. in c. inter monaſterium. de re iud. Sicut nec exceptio pendentiæ litis, ſecundum Bal. in l. peremptorias. in vlt. q. C. ſen. reſcin. non poſ. & in q. per eum diſputata, quæ incip. accuſatus de vi turbatiua. in 11. colu. Imo. in l. cùm procurator. §. dominus. ff. de oper. nou. nunc. do. Alex. in conſi. 106. in 4. volum. ꝙ incip. magnifice prætor. in 10. colum. ſic etiam exceptio. præuentionis cùm ſit declinatoria fori, non poteſt poſt litem conteſt opponi, ſecundum Bal. in Auth. ſed nouo iure. in pen. col. verſi. ſed pone in ciui. Peruſij. C. de ſer. fug. ¶ Sextò limita, quando vellet ſubdelegare vnum arti. cauſæ, poteſt, ſicut poteſt delegatus ad vniuerſitatem vnam cauſam ſubdelegare, vt dixi ſupra ſecundum Bar. in d. l. more. in 4. col. & in d. l. ſolet. in Auth. ad hæc. in fi. infra eo. per tex. in cle. vnica. de offic. deleg. ¶ Contrarium tenent omnes alij hic, cum concord. de quib. per do. Alex. hic, cùm idem iuris ſit de parte, quod de toto. l. quæ de tota. ff. de rei vend. & per text. in d. c. ſuper quæſtionum. §. nos autem. qui optimè probat ſecundum Imo. ibi, inquantum dicitur, quòd poteſt ſubdelegare vnum artic. non iuriſdictionalem. nec bonum eſt ſimile de delegato ad vniuerſitatem, cùm æquiparetur ordinario, vt prædixi; non obſt. etiam text. in d. cle. 1. quia loquitur in delegato Papæ, & ſi tu replicas ſubtiliter hoc modo, ille text. eſſet de indubitabili. nam delegatus Papæ poſſet ſubdelegare totam cauſam, vt hic, ergo cui dubium de articu. cauſæ: ſed reſponde, quòd ibi erat delegata cauſa grauis per inquiſitionem, quæ ſubdelegari non potuiſſet, vt infra dicam, ideo magnum fuit dubium, an ſaltem vnum artic. illius cauſæ poſſit ſubdelegare, & deciditur quòd ſic. ¶ Septimò limita, niſi conſuetudo patriæ aliud diſponat. d. l. cùm prætor. §. 1. in verſicu. quibus id more conceſſum eſt. quam ad hoc ibi ponderat Ange. & dicit eſſe meliorem de iure. facit text. in d. l. more. in verſicu. more. & ibi dom. Alex. in 10. colum. in fi. Item aduerte, quòd in caſibus prædictis poteſt fieri ſubdelegatio, etiam inuitis partibus quia nemini iniuriam facit, qui vtitur iure ſuo. c. cùm Eccleſia Vulterana. de elect. l. iniuriarum. §. 1. & §. ſi quis. ff. de iniur. niſi malitioſè ſe èxoneraret. ſecundum Spec. in titu. de iud. deleg. §. 2. in verſi. caſibus autem, licèt poſtea dubitet Specu. quando vtraque pars contradicit. Tu tene, quòd etiam inuitis ambabus partibus. glo. eſt ordin. in d. c. ſuper quæſtionum. §. penul. in glo. magna. in verſi. ſi non poſſunt ambo. Innocen. & Hoſtien. in c. quoniam contra. de proba. Arch. in c. ſi à ſubdelegato. de offic. delega. in 6. Octauò limita iſtam reg. nouiter ſecundum Rapha. Cuma. quia eſt noua limitatio vltra omnes in l. 1. in 2. colum. ff. quis & à quo appel. vt regu. huius l. procedat, quando alicui eſt delegata cauſa, vel cogniito cauſę, tunc poteſt alteri ſubdelegare. ita propriè loquitur iſta lex; ſecus ſi alicui eſſet cõmiſſa iuriſdictio, tunc poſſet alteri delegare cauſam, quia iuriſdictio eſt iudicis dandi licentia. l. imperium, in fin. ff. de iur. omn. iud. & ſic quando alicui committitur iuriſdi. intelligitur committi, vt poſſit dare iudicem, & iſto modo intelligitur text. in illa. l. 1. in fin. non prout intelligunt glo. & Doct. quòd ibi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, quia eſt diuinare, ſed quia ibi erat commiſſa iuriſdictio, vt dicit tex. ideo poteſt ſubdelegare: noua profecto & admirabilis eſt limitatio, nec per alium cogitata. Sed ego puto, quòd non ſit vera, quia fundatur in d. l. Imperium. in fi. quæ dicit, ꝙ iuriſdictio eſt iudicis dandi licentia, ſed loquitur in iuriſdictione ordinaria, & non delegata per rationes, quas ſuperius aſſignaui, & ſic per iſta remanet expedita iſta ſecunda regu. text. ¶ Tertia princip. regula
11 eſt, † ꝙ delegatus principis, vel Papę poteſt ſubdelegare, & duplex ratio eſt, quia in cauſa delegata cenſetur maior quocunque ordinario. l. minor autem. §. pen. in fin. ff. de mino. c. paſtoralis. §. 1. & capitu. ſanè. de offic. deleg. ſi ergo ordinarius poteſt delegare, ergo multo fortius delegatus principis. Secunda ratio eſt, quia hæc iuriſdictio ſapit de vi ordinaria, cùm habeat immediatè iuriſdictionem ab eo, qui dat ordinariam. ſecundũ Barto. in l. legatus in 2. lect. circa fin. ff. de offic. proconſul. & leg. ¶ Extende iſtam regulam quinque modis; primò, vt procedat ſiue princeps ex officio, & motu proprio, ſiue etiam de conſenſu vtriuſque partis dederit delegatum, vtroque caſu poſſet ſubdelegare, text. eſt no. in c. fi. in princ. & ibi Panor. in 1. not. de offic. deleg. ¶ Secundò extende, nedum quando ſubdelegat ex iuſta cauſa vt c. ſi pro debilitate. de offic. deleg. ſed etiam non exiſtente aliqua iuſta cauſa, poteſt ſubdelegare, glo. in c. paſtoralis. in prin. in verb. exonerare, & ibi clarius Panor. de offic. deleg. limitando vt ibi per eum. ¶ Tertiò extende etiam inuitis partibus, vt dixi in præcedenti nota. ¶ Quartò not. amplia non ſolùm quãdo vnus ſolus eſt inſolidum delegatus, ſed ſi habeat collegam, qui velit per ſe procedere, hoc non obſtante poteſt ſubdelegare, tex. eſt in cap. quamuis, quem ibi ad hoc no. Pan.

de

ADDITIO.

b Quintò limita. Adde, ꝙ hanc limi. reprobat Aquen. in l. more. col. 7. verſic. in ea glo. ff. de iur. omn. iud.

Source : BIU Cujas

de offic.deleg. ¶ Quintò extende, & dic, ꝙ delegatus principis poteſt cauſam pluribus ſubdelegare, dato quod ſibi ſoli fuerit delegata, ſecundum d. Ant. de Butr. in c. cum te. & in c. ſuper quæſtionum. in prin. in 4. col. de offic. deleg. Nunc limita iſtam regulam. 14. modis. Primò in ipſo delegato principis, vel Papæ immediato, ſecus eſt in ſubdelegato delegati, ille non poteſt vltra ſubdelegare. tex. eſt in c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò duo. & ibi Cano. de offic. delega. ¶ Secundò limita iſtam regul. vt procedat, quando delegatus, vult delegare totam cauſam, & tunc poteſt; ſecus ſi vult delegare ſolùm audientiam, & ꝓceſſum cauſę, reſeruata ſibi ſnīa, de iure ciuili non poteſt, Auth. ad hęc. in ver. pen. cum glo. vbi Docto. ꝯ. eo. & propter hoc illa Auth. fuit poſita poſt. iſtam l. ſecus eſt de iur. canon. d. c. ſuper quæſtionū, & dicam in d. Auth. ad hæc. ¶ Tertiò limita, & hāc bene ſigna, vt procedat in delegato à ſummo principe, puta Imperatore, vel Papa, vel alio non recognoſcente ſuperiorem de iure, vel de facto; ſecus eſt in deleg. Epiſcoporū, Comitum, Marchionum, vel Ducum. Nam iſti non poſſent ſubdelegare, & eſt ratio, quia eorum ll. vel conſtitutiones cenſentur ius prętorium, & non ius ciuile, vt per Bar. in l. 5. in prin. ff. de verb. obl. cum concord. ibi traditis, ſed ad hoc vt delegatus à principe poſſit ſubdelegare, & ſic ad hoc vt habeat locum regula huius tex. eſt neceſſe, ꝙ delegatio fiat à tali principe, cuius conſtitutio cenſeatur ius ciuile, & non prætoriū, ita ſingulariter dicit Bald. rectè inuenti in l. 4. §. 1. circa fi. ff. de dam. infec. & ibi Io. de Imo. multum no. & dicit ſe neſcire alibi: & alij Mod. poſt eum. ſequitur etiam d. Alex. in l. 1. in 3. colu. ff. de off. eius, cui mand. eſt iuriſ. & in d. l. more. in 6. col. ¶ Quartò limita iſtam regulam, vt procedat quo ad cauſas, quæ aliàs ſui natura ſunt delegabiles, ſecus ſi non ſint delegabiles, prout regulariter ſunt de iure ciuili cauſę meri, vel mixti imperij. d. l. 1. in prin. ff. de offi. eius. tunc delegatus principis non poteſt eas ſubdelegare, ne duo ſpecialia circa idem concurrant, ſm Iac. But. & d. Alex. hic, Cyn. poſt Antiquos, Sal. & Fulg. in l. 1. C. qui pro ſua iuriſd. Io. And. in addit. Spec. in tit. de iud. deleg. §. fi. ver. item, ꝙ eſt delegatus, & latè d. Alex. in l. 1. in pen. & vlt. char. magna. ff. de offi. eius. ¶ Tene contrarium, per tex. ineuitabilem in d. l. vnica. in fi. in ver. nullo ꝓſonarum, cauſarumue habito tractatu. C. qui pro ſua iuriſd. & ibi gl. Bar. Bal. Ang. idem tenent. & Ange. hic, & Bar. in l. 1. in prin. ff. de offi. eius. vbi latè defendi iſtam partem multipliciter inducendo d. l. vnicam cum alijs ibidem alleg. ¶ Quintò limita, niſi eſſet electa induſtria perſonæ delegati, & hoc appareret ex verbis delegantis, item ex qualitate facti, text. eſt melior de iure in c. fi. de offi. deleg. & ibi plenius declaratur per gl. & Doc. quando dicatur electa induſtria perſonæ, & ibi eſt text. not. ꝙ
a etiam conſentientib. partib. non poteſt iſto caſu fieri [a] deleg. inter cætera dicit ibi Io. de Imo. & Panor. ꝙ per illa verba conſcientiam tuam oneramus, quæ quotidie apponuntur in reſcriptis Papæ, cenſetur electa induſtria perſonæ, adeo ꝙ tunc ſubdelegare non poſſet, ꝙ multum exclamat d. Alex. hic, quia multum vtile, & quotidianum. ſequitur etiam do. Alex. in d. l. more. ¶ Sed aduerte, quia Ang. de directo tenet contrarium, in Auth. ad hæc ꝯ. eo. vbi dicit in contingentia facti fuiſſe dubitatum, ſi in reſcripto Papæ apponantur iſta verba, in quo conſcientiam tuam oneramus, an poſſit ſubdelegare; & dicit fuiſſe obtentum, ꝙ ſic, eo quia Papa cōmittendo cauſam alicui, cenſetur eius conſcientiam onerare, ergo expreſſio eorum, quę tacitè inſunt, nihil operātur. l. non rectè. C. de fideiuſ. & l. 3. ff. de leg. 1. & de hoc dicit eſſe tex. apertum in cle. 1. de verb. ſign. rectè intelligendo, vbi Papa multum grauat guardianos, & gene rales fratrum minorum circa ipſorum conſcientias, & tñ quotidie, vt videmus, delegant, & ſubſtituunt. ſequit Paul. de Caſt. hic. ¶ Breuiter tene primam opi. ꝙ per talia verba, tuam conſcientia oneramus, prohibetur delegatio. ita tenet in terminis Bal. in c. ſi pro debilitate. in 4. col. de offi. deleg. Pan. in c. cùm in veteri. per illum text. de elect. ¶ Confirmatur per duo ſimilia, nam executor teſtamenti, cuius conſcientiæ commiſſum eſt, non poteſt alteri ſubdelegare. l. nulli. in ver. pro ſua cōſcientia, & ibi clarius Bal. in 2. col. C. de epiſ. & cle. Bal. in l. & in epiſtola. circa fi. C. de fideicom. ¶ Secundò facit, ꝙ vult gl. ſing. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. in 6 ꝙ quando aliquid commit
b titur conſcientię alicuius, [b] adeo cenſetur perſonale, ꝙ etiam ab eius ſententia appellari non poteſt, & ibi not. & ſequuntur Imol. & Gemi. & illam glo. ad hoc reputat ſing. Paul. de Caſt. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de oper. nou. nun. Ang. de Aret. in §. ſed iſte. inſti. de act. idē tenet Bal. in c. ſi ſacerdos. de offi. ord. latè Io. de Ana. in conſ. 34. ꝙ inci. viſis, & diligenter conſideratis. ¶ Conclude ergo, ꝙ ſi in reſcripto adſint iſta verba, quæ communiter apponuntur, in quo conſcientiam tuam oneramus, prohibita eſt ſubdelegato. Iſtam concluſionem limitat mirabiliter Pan. in d. c. fi. §. 1. in fi. de offi. deleg. vt procedat, quando deciſio cauſæ fuit commiſſa conſcientiæ alicuius, quia tūc ſumus in caſu gl. d. §. aſſeſſorem. ſecus ſi ſolùm eſſet clauſula generalis, in quo conſcientiam tuam oneramus, tunc poſſet ſubdelegare, quia ſatis eſt, ꝙ in delegando non faciat contra conſcientiam ſuam, & refert ſe ita de facto conſuluiſſe Floren. de Archiepiſcopo Flor. cui fuit per ſedem apoſtolicam commiſſa cauſa. Sed credo, ꝙ non eſt bona limitatio, quia contra iura, & omnes auctoritates prælleg. not. tamen quia magna eſt auctoritas Panor. ¶ Sextò limita, quando in delegatione eſſet dictum, vt perſonaliter exequatur, vel eſſet dictum, per teipſum cognoſcas, tunc etiam conſentientib. partib. non poſſet alteri ſubdelegare, quaſi tunc electa ſit eius induſtria per d. c. fin. vbi Pan. idem tenet Spec. in tit. de iud. deleg. §. excommu. ver. item ꝙ iniunctum eſt, vbi etiam alleg. c. cùm dilecti. de reſcri. idem tenet Ang. in d. l. more. & Pau. de Caſt. hic. facit, ꝙ vult Spec. in tit. de iud. deleg. §. iam nunc dicendum. ver. pen. qui incip. item quid ſi receptio. vbi tenet, ꝙ ſi Papa deleget examinationem teſtium tribus cum clauſula, ꝙ per ſe examinent, non poſſunt alteri ſubdelegare. ¶ Septimò limita, quando princeps in delegatione diceret, ꝙ talis, & nullus alius cognoſcat. tex. eſt not. in l. 1. §. de his, cum glo. ff. de ſeparatio. quem ita alleg. Bened. de Plum. in l. Imperator. ff. de fideic. lib. dom. Alex. in l. 1. in vlt. col. poſt medium de offi. eius cui mand. eſt iuriſd. & in d. l. more. in 6. col. ¶ Octauò poteſt nouiter limitati, quando princeps in reſcripto diceret, auctoritate noſtra cognoſcat, quia quod fit per alterum ſcilicet per perſonam mediatam, non propriè dicitur auctoritate noſtra fieri, arg. l. qui liberis. §. fin. ff. de vulg. & pupil. ita finaliter in ſimili tenet Bald. in c. fin. in penul. col. de dolo, & contu. Si iſta limitatio eſt vera, eſt valdè ſolennis, quia frequenter imò ſemper talia verba apponuntur in reſcr. Papæ. tamen non pono eā pro conſtanti. ¶ Nonò limita, quando in reſcripto eſſent poſita verba geminata, tu tu, vel per te te, nam primum eſt demonſtratiuum, ſm reſtrictiuum propter geminatam virtutem. l. Baliſta. ff. ad Treb. ſm Bar. in d. c. fi. in 2. col. de offi deleg. & ibi ſequuntur Imol. & d. Card. & idem Bal. in d. c.
c coram dilecto. in 2. col. de offi. deleg ſed ego [c] reprobaui in l. ſi quis in conſcribendo. ſupra de pact. per text. in ver. ſeſe, & per alia plura, quæ ibi cumulaui. Decimò no. limita dictam regulā, vt procedat, quando delegatio fit per verbum mandamus, ſi autem fieret per verbum iubemus, vel præcipimus, quæ verba neceſſitatem important, tunc non poſſet ſubdelegare, glo. eſt quæ dicit ita diſtinguere curiales Romæ, in l. ſæpè adiui Cæſarem. ff. de offi. præſi. & ibi Bar. ſequitur illam gl. & Bal. qui dicit eam non eſſe alibi. eam etiam ad hoc reputat ſing. Imo. in cle. ſæpè. in prin. in 6. col. de verb. ſign. & in cle. procuratorem. in 2. col. vbi etiam Card. de procu. ſequitur Bar. in l. 2. iuxta princ. C. commuia de leg. Bal. in c. eam te. de reſcr. & no. in l. 1. in 3. col. C. quomodo, & quando iudex. & dicit do. Alex. in d. l. more. in pen. col. ꝙ totus mundus approbat illam glo. idem ſentit gl. in l. & quia. in ver. antequam. in 2. ſol. vltimi contrarij. ff. de iuriſd. omn. iud. facit, quod vult gl. no. in c. cum aliquibus in ver. concedimus. de reſcr. in 6. limita vt dicam in ſeq. limitatione. ¶ Vndecimò limita, quando delegatio eſſet facta per iſta verba, poſſit & debeat, quia iſta duo verba ſimul iuncta neceſſitatem important. c. 1. in verſi. poſſumus, & debemus. vt eccleſiaſt. benefi. l. prætor. in prin. ff. de eden. cle. 2. cum gl. in ver. debent. de ſtatu. monach. d. Alex. in conſi. 223. in 2. vol. quod inci. viſis verbis dicti teſtamenti. in fi. ſic etiam eſt, quando ſimul in reſcripto apponitur verbum mandamus, & præcipimus. c. eam te. in verſi. mandatum dedimus, & præceptum, & ibi Bal. in 1. not. ad hoc not. de reſcr. ¶ Duodecimò limita, quando princeps delegat officium ſine iuriſdictione, & ſic actum nudi myniſterij, puta ambaſiatam, vt probatur in d. c. fi. vbi plenius Docto. de offic. deleg. & ibi Bald. in 1. colum. dicit, ꝙ ille tex. eſt ad hoc ſing. no. in cle. 1. eo. tit. facit l. ſciendum. ff. de leg. 1. Bar. in l. imperium. in 8. oppo. ff. de iuriſd. omn. iud. ¶ Tertiodecimò limita, quando princeps delegaret ea, quæ ſunt ſibi reſeruata in ſignum ſupremæ poteſtatis, quæ enumerat Bald. in l. 1. C. de iure aureo. anul. & in l. reſcripta. vbi dixi. C. de precib. impe. offe. tunc non poſſet alteri ſubdelegare, quia ex grauitate negotij præſumitur electa induſtria perſonæ, & potes ponere exemplum in legitimatione. ita ſingu. tenet dom. Anto. & Imo. in c. ꝙ ſedem. de offic. ordi. ſequitur dom. Alexan in l. 1. in vlt. colum. ff. de offic. eius. & in d. l. more. ¶ Quartodecimò, & vlt. limita iſtā regulā, vt procedat, qñ delegatio fit per principem ſimpliciter, ſecus ſi fa-

ADDITIONES.

a Adde Iaſ. in l. fi. col. pen. ꝯ. vnde legitimi. PVRPV.

b Alicuius. Adde Alex. Imo. in l. in prouinciali. ff. de nou. oper. nunc.

c Idemmet Iaſ. aprobat ſecundum Bald. & ad contraria reſpondet in l. 1. in prin. in 2. no. col. 8. ff. de offi. eius. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſi faciendo.l.ſcriptam, quia tunc facit eum ordinarium, gloſſ. eſt multum ſolennis.in l.1.C.ne lit. pot.in gloſſ. final.in verbo ſpecialiter.in princip.vbi Pau.de Caſt.& ibi ſignauit,& ſi dicis, efficitur ordinarius, ergo multo fortius poteſt delegare, per iſtam.l.ſed reſponde ſecundum Paul.de Caſt.hic, & ibi, quòd eſt verum, quando fit ordinarius vniuerſaliter,vel generaliter, ſecus quando fit ordinarius ad vnam cauſam, & hoc reputat tenen.menti,ſi ſtatutū ciuitatis diceret,quòd de tali cauſa Poteſtas ſit cognitor, nam cùm efficiatur ordinarius in ſpecie illius cauſæ, non poteſt ſubdelegare, quod poteſt frequenter contingere, ſecundum eum.& poſſet confirmari per ſimile in delegato proconſulis, iuncta ratione hic tradita per Bartol. in quo tamen dic melius, vt ſupra dixi in ſecunda regula, & per iſta cum laude Dei eſt ſolenniter expedita iſta lex Antenorea ciuitate.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius quando eſt impeditus publi. occupationibus, poteſt delegare proceſſum reſeuata ſibi ſententia.*
2 *Iudicium habet tres partes.*
3 *Iudex etiam in dubio debet admittere appellat. & articulos circa probationem.*
4 *Appel.quælibet cenſetur permiſſa, niſi reperiatur prohibita.*
5 *Iudex appell. non poteſt committere audientiam cauſæ reſeruata ſibi ſententia.*
6 *Maiorem poteſtatem habet ordinarius in delegando, quàm delegatus principis.*
7 *Pœna pecuniaria dicitur grauis pœna.*
8 *Quælibet pœna corporalis quantuncunque minima, cenſetur maior pecuniaria.*
9 *Pœnæ appellatione grauiſſimæ poſitæ in ſtatuto, venit pœna mortis naturalis.*

AVTHENTICA.

AD hæc ſi. Diuiditur in qnatuor partes. In prima loquitur de ordinario.In ſecunda de iudice appellationis. In tertia de delegato. In quarta ponitur pœna contrafacientibus.Secunda ibi, item iudex appel. Tertia ibi, delegat autem: Quarta, & vlt.ibi, ſed.ſi ꝯ hoc factū. & ſm cōem ſenſum iſta Auth.venit limitatiuè,non correctiuè ad l.C.¶Et legitur duo-
1 bus mod.pp verbum conſiliarijs. ¶† Et vno modo ſm glo. ꝙ capiatur ꝑ deleg.& ſic eſt ſenſus,ꝙ iudex ordinarius,qñ eſt impeditus publicis occupationib.pōt delegare ꝓceſſum reſeruata ſibi ſnīa,& alijs,de quib.hic in tex. ſ. ꝙ lis conteſtetur coram eo, & coram eo fiat concluſio in cā, ſed iudex appellationis, vel deleg. principis hoc non poſſet, & ita limitatur. l. à iudice. s̄.eo.vt ibi dixi in ſecunda limitatione tertiæ regulæ, & iſta eſt vera ſolutio omiſſis alijs ſolutionib.gl.fi.eſt bene verum,quod aliud eſt in hoc vlt.de iure can.c.ſuper qōnum.de offic.deleg. ¶Scdò modo legitur, & melius ſm Vltramon.Bartol.& alios hic, ꝙ intelligatur de conſiliarijs, ideſt aſſeſſorib. prout capiatur.in l.conſiliarios. C.de offi.aſſeſ.gl.& Bar.in l.1.ff.de offic.aſſeſ.& iſte eſt melior ſenſus,quia qñ iſte tex. vult facere mentionem de deleg.eos in ſpecie nominat, & tunc eſt ſenſus, ꝙ ordinarius poteſt expedire cauſam, & proceſſum per ſuos aſſeſſores,reſeruata ſibi ſnīa,& alijs de quib.hic. & ita tota die fit in practica, ſecus in iudice appellationis, & delegato, & rationē
2 diuerſi.ſtatim dicam. ¶† Not. ex iſta Auth. ꝙ iudicium habet tres partes,prout not.Bar.per iſtum tex.in l. 2. ff. de furt. dixi in rubr.s̄.eod. ¶Secundò not. ex text.ibi, & appellationem ſi fiat
3 ſuſpiciat,† ꝙ iudex debet appellationē admittere, aliàs punit. l.qm̄.C.de appel.imò plus,vbi eſt dubiū, an appellatio debeat admitti, vel ne, iudex dēt in dubio admittere, & deferre appellationi.ita Spe.in tit.de appel.§.nunc dicamus.verſ. 1.d. Io. And.& d.Ant.in c.vt debitus. de appel. Arch. in cùm cordi.& in c.ſi à iudice.de appel.in 6.d.Car.in cle.1.in 5.col.de dol.& cō tu.no.Bal.in l.de ſtatu.ff.de teſt.& l.properandū.§.ſinautē reus. C.de iud.&in c.paſt.in prin.in 2.col.de off.deleg.ſicut in dubio debet iudex admittere articulos circa probationem,ſm Hoſt. & Imol.in c.per tuas.de teſtib.& dicit Pau.de Caſt.in l.1.ff.ſi qs cau.ſe aliàs dixiſſe de facto,per illū text. cùm eſſet dubiū inter partes,an appel.eſſet deſerta,vel non, & eſſent rationes pro, & contra, quòd in dubio debet iudex pronunciare, quòd appel. non ſit deſerta,& idem ibi tenent Lud.& dom.Alexan. & vide conſil.quod in hoc tradit Spec. in d. §.nunc dicamus. verſic.1. quòd ſequitur Lud.Rom. in conſil.101. quod incip. vt declarationem accipiat propoſita conſultatio.in 2.colum.ſed quā-
do non eſſent auctoritates prædictæ, probo per rationem .re-
4 gulariter† quælibet appellatio cenſetur permiſſa, niſi reperiatur prohibita.gl. in l.qui reſtituere. in glo.fi.ad fi.ff.de rei vend. quam ad hoc dicit eſſe valde not.Bal.in c.paſt.in prin.in 3.col. de appe.& gl.in §.audiēt.in Auth.de iud.facit. l.& in maiorib. C.de appel.Spe.in tit.de appel.§.2. vbi pp hoc enumerat 37.caſus, in quib.appel.eſt prohibita: præterea, an appellationi ſit deferendum,dēt cognoſcere iudex ad quem, & nō iudex à quo, gl.& Doc.in cle.1.de dol.& ꝯtu.gl.& Bar.in l.1.ff.nil nou.appe. penden.Bar.in l. chyrographis. §.1. ff.de admi.tut.vbi per hoc infert,ꝙ qñ iudex à quo non admit. appel.debet inſerere cām. limita dictam reg.niſi appel. ſit friuola.c.cùm appellationibus
5 friuolis.de appel.in 6.Ang in d.l.& in maio.¶† Tertò no.ꝙ iudex appellationis non poteſt committere audientiam in cauſa reſeruata ſibi ſententia, vt hic, & in corpore, vnde ſumitur, vbi gl.& Iac.de Bel.ſecus in iudice ordinario,& eſt ratio diuerſi.quia hic tractatur de maiori præiudicio, quia in cā appellationis ſnīa magis tēdit ad peremptionem,ſm Sal.& Mod. hic,
6 quicqd teneat Ang.¶† Quartò no.ſm Sal.& Mod.intelligēdo tex.et in delegato principis,ꝓut intelligunt gl.& Doct. hic, & in corpore vnde ſumitur, ꝙ maiorem ptātem habet ordinarius in delegando,q̄ habeat deleg.principis,de quo plenè dicet in l.1.in prin.ff.de off.eius¶Quintò, & vlt. pondera tex. in ver-
7 bo,graues pœnæ.ad duo.† primò, ꝙ pœna pecuniaria dr̄ grauis pœna.alibi tn̄ dicitur,ꝙ quælibet pœna corporalis quantuncūq; minima, cenſetur maior quacunque pecuniaria.l. in ſeruorū. ff.de pœ.gl.in l.hæ operæ.in fi.ff.de ope.lib, limitando, vt ꝑ Bar. in l.1.ad fi.ff.de pœ.& in l. Ieuia.in vlt.col. ff.de accuſat. ¶Scdò pondera,ꝙ pœna 20 libra.dicitur grauis pœna,& ideo ſi ſtatutū ſimpliciter diceret, pro tali delicto imponatur grauis pœna, ſufficeret pœna,20.libr. auri, maximè cum in pœnis mitior interpre. debeat capi. l. interpretatione, & l.ſanctio legum. ff.de pœn.niſi diceres,ꝙ hic text.vltra procedit declarando: ſi autem
8 l.vel ſtatutum diceret,† ꝙ imponatur pœna grauiſſima, intelligitur de pœna mortis naturalis,ſecundum glo.in l.1.C.nemini. li.ſig.Sal.& gl.in l.1.C.de eunuchis.

SVMMARIVM.

1 *Seruus an, & quando poſſit eſſe in iudicio.*

LEX VI.

SEruus in. † Seruus in iudicio eſſe non poteſt, & ideo ſnīa condēnatoria ꝯ eū lata nō valet,ſicut eſt nulla ſnīa,q̄ fertur ꝯ mortuū.l.pen. ff.quæ ſnīæ ſine appel. reſcin.cùm ſeruus habeatur pro mortuo.l.ꝙ attinet.ff.de reg.iur. ¶Extende iſtam.l.trib.mod.primò, ſiue ſeruus compareat ſuo nomine,ſiue etiam nomine alieno,& lis ſit conteſt.& nihil ei ſit oppoſitum.ſm Iac.But.hic,& in hoc iſta.l.redditur.ſing.ſm Angel.hic, & ratio eſt, quia quando quis non poteſt eſſe in iudicio,nec alieno nomine, nec etiam ſuo, vt ſeruus,litis conteſt. nihil facit, quin ſemper poſſit de nullitate opponi, ſecundum Bart.in l.licet.in 2.col.s̄ de procu.¶Secundò extende, ſiue ſeruus conueniatur ex perſona ſua, ſiue ex perſona domini defuncti, vt in l. ſeq. ¶Tertiò extende,etiam ſi putabatur liber. l. non idcirco.§.cùm poſteà.ff.de iud.¶Limita in caſib.enumeratis per glo. in l.lis nulla. ff.de iud. ¶Quid autem ſit in monacho,not.in Auth.cauſa,quæ fit cum monacho. vbi Doct.C.de Epiſ.& cler.glo.in l.ſi longius.in gl.fi.de iud.

SVMMARIVM.

1 *Contra hæreditatem iacentem poteſt peruenire ad primum decretum.*
2 *Habens pignus conuentionale poteſt petere à iudice, quod mittatur in poſſeſ. per quam conſtituitur pignus prætorium.*
3 *Dominium non eſt ius multiplicabile, hypotheca tamen poteſt multicari.*

LEX VII.

CVm debitoris. Cōtra ſeruum pignori obligatum detinentem bona domini mortui non poteſt fundari iudicium ex perſona domini defuncti, ſed ſi non defendatur hæreditas, mittitur actor offic. iud. in poſſeſſionem bonorum.h.d.¶Not.ex verſic.ad poſſeſſionem, ſcdm
1 Gul.Bald. Sal. & Mod. ꝙ † contra hæreditatem iacentem poteſt peruenire ad primum decretum. facit.l. ſi bona.& ibi Bartol.C.de bon.author.iud.poſſid.Barto.in l.quarta.§. prætor ait. in verſi.toties. ff.de dam.infect.Confirmo, quia in materia iſta hæreditas iacens, & pupillus æquiparantur.l. 1. de bon.autho.

Source : BIU Cujas

iud. poſ. ſed ℨ pupillũ põt ꝙueniri ad primũ decr. l. Fulcinius. in prin. §. 1. ff. ex qb. cau. in poſ. ea. ſecus eſt in ſcẽto decre. ꝙ eſt pre-
iudiciale, ideo non ɔceditur, niſi prius conſtituat̃ curator hr̃di
tati iacenti. l. ſi diu. ff. ex qb. cau. in poſ. ea. Bar. in l. ſi qs hæres in-
ſti. in fi. per illum text. ff. de acquir. hær. cum ɔcor. per d. Alex.
hic alleg. & dicunt ſignanter Ang. & Imo. in l. ſi ſeruus. ff. de ac-
qr. hær. ꝙ cauere debent habẽtes inſtr̃a guarentigionata, ne pe
2 tant executionẽ ℨ hr̃ditatem, non dato prius curatore. ¶† Se-
cundò not. ſm Cy. & Sal. & Mod. hic, ꝙ hñs pignus conuetio-
nale põt petere à iudice, ꝙ mittat̃ in poſſeſſionẽ, ꝓ quam cõ-
ſtituitur pignus prætorium. l. non eſt mirum. de pig. act. facit. l.
fundus quem. ff. de an. leg. & eſt vtilitas ſm præfatos Doct. qa
in venditione pignoris conuentionalis requiritur maior ſo-
lennitas. ſ. tradita. in l. fi. C. de iur. do. impe. non ſic in pignore
prætorio, item ſm Bal. hic in fi. ad pignus conuentionale non
adaptatur ſm decre. prout facit primum. iuxta gl. magiſtram
in l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de dam. infect. ¶ Et ex hoc tex. inferunt
3 Bal. & Pau. de Caſt. ‡ hic, ꝙ licèt dñium non ſit multiplicabile,
quia eſt ius plenum. l. 3. §. ex plurib. ff. de acq. poſ. tamen hypo-
theca poteſt multiplicari, vt hic, quia eſt ius ſemiplenum, &
quia tendit ad diuerſos effectus, vt prædixi.

SVMMARIVM.

1 *Aequitas præfertur rigori, fallit tamen, vt num. 3.*
2 *Aequitas quid ſit, & quid rigor.*

LEX VIII.

1 a **PLacuit.** Hoc dicit in sũma. † Aequitas p-
fertur rigori. [2] & materia huius. l.
traditur in c. 1. de tranſ. & in l. 1. C. de leg. & vltra
exẽpla gl. potes exemplificare p l. 2. ſ. eo. Item p il-
lud, ꝙ decidit Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua. verſi. 95. & qd ſit
b æquitas, [b] & quid rigor, [c] habes per Spec. in tit. de leg. §. diſpen-
c ſatio. ver. notandum. cum ſeq. p Bart. in l. 1. in fi. vbi ẽt alij. C. de
legib. ¶ Et ſm Sal. hic ex mente diui Cipriani, æquitas eſt iuſti-
tia dulcore miſericordiæ temperata. Alibi Bal. in l. 1. in 3. col. ff.
de iuſt. & iur. dicit, ꝙ æquitas eſt iudicium, in quo circunſcri-
ptis regulis iuris ſtatuit̃ ad dictamẽ rõnis naturalis. alibi, & bre
uius dicit Bal. in l. 2. C. de dot. ꝓm. ꝙ æqtas nihil aliud eſt, quã
naturalis ratio. l. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excu. tu. de quo ẽt
per Abb. in c. 2. de re iud. ¶ No. ex iſta. l. ꝙ æquitas eſt præferẽda
rigori. adde text. in c. fin. in fi. de tranſ. & oĩno tex. on. moralẽ in
c. diſciplina. 45. diſtin. ideo iudex debet ſemper hr̃e æquitatem
ante oculos. l. ꝙ ſi Epheſi. in fi. ff. de eo, ꝙ cer. loc. nam in ſubtili-
d tatib. iuris perniciosè ſæpius erratur. [d] l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff.
de verb. oblig. adde glo. in l. inter filios. C. fam. erciſc. quam ibi
multum not. Bald. ꝙ iudex ſicut lector debet ſequi æquitatẽ,
licèt aliqñ non ſequatur, oculo iudicis caligante. alibi dicit tex.
per quem multũ ibi no. Lud. in l. 2. §. item Varus. in ver. & hoc
æquitas ſuggerit, ẽt ſi ſtricto iure deficiamus. ff. de aqua plu. arc.
& dicit Bald. in l. ẽdem. per iſtam. l. C. locati. ꝙ vbi aliquid com-
mittitur, cenſetur committi de æquitate, niſi lex ſcri. repugnet.
c. 1. de tranſa. & de multiplici æquitate habes per Bald. in c. 1. §.
ad hoc. de pac. iur. fir. in vſi. feu. & in l. ſi defunctus. C. de ſuis, &
legit. ¶ Item extende iſtam regulam in ℨctib. vbi æquitas ſimi-
liter præfertur rigori ℨctus. l. 2. & ibi not. Bald. C. de reſcin. ven.
Item ad iſtam regulam adde, ꝙ licet vlt. opi. gl. vel alteris Doc.
cenſeatur per eum approbata, vt not. Bar. in l. bona fides. cum
ſuis concord. ff. de poſi. fallit, quando prima opin. ſapit æquita-
e tem, vltima rigorem, tunc prima potius cenſetur approbata. [e]
ſecundum d. Fran. de Are. in conſil. 163. ꝙ incip. diligenter, &
maturè diſcuſſis. in 7. col. vbi ad hoc alleg. gl. pro no. in l. ſi cum
excep. §. ſed & ſi quis. ff. ꝙ met. cau. ¶ Item ad extenſionem ad-
de, ꝙ ſignanter tenet Arch. in c. ꝙ à partib. 75. diſtinct. ꝙ ẽt in
ſpectantib. ad forum canonicum attendimus ius ciuile, quan-
do diſponit æquitatem, & ius canonicum diſponit rigorem,
& ponit exemplum in clerico, qui iurauit ſoluere tali die, ꝙ
attẽdamus diẽ ſm ius ciuile, & ſic ſm. l. more Roma. ff. de fer.
f quia æquius eſt quàm ius canonicum. [f] ¶† Limita iſtã. l. qua-
2 tuor modis. ¶ Primò, qñ æquitas non eſſet ſcripta, rigor ſic, tũc
pſertur rigor ſcriptus. l. proſpexit. ff. qui, & à quib. l. 1. vbi Doct.
C. de legib. & hic in glo. ¶ Scdò limita, qñ æquitas eſſet ſcripta
in gñe, vt eſt neminẽ debere locupletaricũ aliena iactura, rigor
verò ſit ſcriptus in ſpecie, vt in vſucapionib. & præſcrip. tunc
præfertur rigor æquitati, vt ſpecies gñi, ita probatur in l. 1. vbi
Doct. ff. de vſuc. iuncta. l. nam hoc natura. vbi Bar. ff. de condi.
indeb. Dyn. in regula poſſeſſor. Io. Andr. in ca. fin. de ſolutionib.
Lud. Ro. in l. ſi inſulã in 7. col. ff. de verb. oblig. ¶ Tertiò lita, qñ
rigor ſcriptus eſt pbitus in l. poſteriori, qa derogat æquitati. l.
præcedentis. glo. eſt not. in c. extirpandæ. de præben. & ibi Do-
ctor. præſertim Imol. in 7. col. & do. Alex. hic. ¶ Quartò limita
in arbitrarijs, in quib. iudex poteſt ſequi rigorem ſcriptum,
& non ſequi, prout libet, ſecundum d. Anto. in cap. 1. in 6. col.
de conſtitut. Bald. in l. 1. C. de legib.

ADDITIONES.

a Rigori. Adde gl. in c. paratus. 23. q. 1. Bald. in l. ſi defunctus. ad fin. C. de ſuis, & leg. Abb. in c. cùm monaſterium. in fi. de ſta. mon. in 6. ſi clericus. in 2. col. de for. compe. & per Anto. de Butr. in capit. dilecti. de iud. Dec. in l. in omnibus quidem. ff. de regul. iur. & ibi in apoſtillis.
b Aequitas. Adde glo ff. in capit. vt conſtitueretur. 50. diſt. Bartol. in l. nulla. ff. de legi. Doct. in c. fi. ff. de tranſactionib.
c Quæſtio Abb. in c. in literis. vltim. not. de reſti. ſpolia. PVRPV.
d Adde, quòd iuris apices non attenduntur, vbi agitur de ſalute animæ. Archi. in capitul. ſcriptum. 6. quæſt. tertia. Dec. in capit. cum dilecta. colum. 6. de confirm. vti. Et ad materiam huius. l. vide Decium in l. in omnibus. ff. de reg. iur. PVRPV.
e * Approbata. Adde eundem Iaſ. in l. filio pater. nu. 8. ff. de leg. 1. & in l. ſeruum. §. ſequitur. nu. 3. de verbor. obligat. in l. 1. §. & poſt operis. num. 12. ff. de nou. op. nunc. vbi declarat dictum gloſſ. in l. qui filium. §. ſabinus. ff. ad Trebellia. MASVER.
f Vide contra Budæ. in annotatione. l. 1. ff. de iuſt. & iur. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet diligenter, & cum plena cauſæ cognitione ferre ſententiam.*
2 *Sententia lata in tam breui tempore, quòd acta non potuerunt veriſimiliter bene videri, eſt ipſo iure nulla.*
3 *Si curator creatus à iudice, eo tunc interponat auctо. alienationi rei minoris, non valet talis auctoritas.*
4 *Compromiſſum ſi factum ſit cum plenaria poteſtate, non tamen poteſt immediatè poſt compromiſſum pronunciare.*
5 *Plena, vel pleniſſima cauſæ cognitio quando requuiratur.*
6 *Interrogatoria quando fiunt circa merita cauſæ, pars non tenetur reſpondere, ſed tantum quando fiunt circa præparationem cauſæ.*
7 *Poſitiones qui facit, debet prius iurare, quòd credit eas eſſe veras, aliàs aduerſarius non tenetur reſpondere.*
8 *Poſitiones, ſicut & aliæ probationes admittuntur, niſi poſt litem conteſta. interrogatoria verò quandocunque.*

LEX IX.

1 **VDices.** † In cauſis, in quib. ſnĩa lata parit
plenum præiudiciũ, debet adhi-
beri plena cauſæ cognitio. h. d. ſm Bar. vel ſic, & me
lius. Iudex poſt plenam cauſæ inquiſitionẽ debet
partes ſæpius interrogare, an velint aliqd noui addere, ſiue iu-
dex debeat ipſe ſnĩam ferre, ſiue ad ſuperiorem referre. h. d. &
iſta. l. optimè inſtruit iudices, & pleniorem text. ſumptum tã
ex verbis huius. l. hẽs in ca. iudicantem. 30. q. 5. ¶ Not. ꝙ iudex
debet diligenter, & cum plena cauſæ cognitione ferre ſnĩam,
concor. tex. in d. c. iudicantem. 30. q. 5. aliàs ſnĩa eſt iniqua, & ab
ea põt appellari, & iſtud pẽpenditur ex breuitate tpis, ſm An-
2 gel. hic poſt Inn. in c. cùm Bertoldus. de re iud. ¶† Dic melius,
a ꝙ ſnĩa lata [a] tam breui tpe, ꝙ acta nõ potuerunt veriſimiliter
bene videri, eſt ipſo iure nulla, ſm Bart. in l. prolatam. ad fin. &
in l. ex ſtipulatione. C. de ſen. & interloc. om. iud. ſequuntur. d.
Ant. Imo. & Pan. in c. 2. de re iud. & in c. Eccleſia S. Mariæ. poſt
gl. ibi. de ɔſt. in c. cùm ex literis. ꝓ illũ tex. vbi Pan. limitat. de in
integr. reſt. facit gl. in l. ſed & ſi per prætorem. §. quoties. in ver.
vnius. ff. ex quib. cau. maiores, & tex. in l. ſi finita. §. non autem
ſtatim. ff. de dam. infect. ¶ Confirmo ex quatuor. Primò per
tex. in c. ponderet. 50. diſtin. & ibi gl. dicit, quòd tempore ege-
mus, vt aliqd maturius agamus. ꝓ quam gloſſ. ibi Gem. arguit
ℨ iudices, quib. de mane mittitur ꝓceſſus, & in veſperis ferunt
ſnĩas, ꝙ ſint ipſo iure nullæ, qa non præſumitur, ꝙ de cauſa
cognouerint. ¶ Scdò facit text. in c. ad noſtram. de cõſue. ꝓ quẽ
Bal. ibi inuehit ℨ iudices fabricantes ſnĩas non ruminato ꝓceſ-
ſu. ¶ Tertiò facit, ꝙ ꝓ iſta egregiè ɔſuluit Pet. de Anch. in ɔſil.
3 85. inci. viſis diligẽter actis, & actitatis, ꝙ † ſi curator creatus à
iudice, eo tũc interpoſuit auctoritatẽ alienationi minoris, ex
breuitate tpis nihil valet, cum requiratur cauſę cognitio. l. ma
gis puto. §. non paſſim. ff. de reb. eo. ſequit̃ d. Alex. in ɔſ. 359. in-
cip. viſis verbis. circa fi. lib. 2. idẽ ɔſuluit Raph. Cum. in ɔſi. 170.
quod

ADDITIO.

a Quod ſnĩa lata. Adde Bald. in c. 1. §. item ſi vaſſallus. in 1. col. verſi. ſed nunqd
tenet ſnĩa. de controuer. inueſti. in vſib. feud. Bal. in l. prolatam. in 2. col. C. de
ſen. & interloc. om. iud. in l. mancipia. in 2. col. C. de ſer. fug. & Abb. in cap. 1.
in 2. colum. de cau. poſ. & proprieta.

Source : BIU Cujas

quòd incip. vī prima fronte. in pe. col. & vide, ꝙ tenuit Pau. de Caſt. conſi. 89. ꝙ inc. ſuper eo, ꝙ quæritˉ, & ꝙ volunt Bal. & Sal.
a in l. 1. C. ſi aduer. don. quos ſequitur [a] Ang. de Are. in §. tripli. in 3. col. inſt. de act. Quartò facit, ꝙ volunt Iac. Butr. & Bal. in d. l.
4 prolatã. in vlt. col. † ꝙ ſi ſit factum compromiſſum cum plenaria poteſtate, tñ non poteſt immediatè poſt compromiſſum pronunciare, quia faceret ⁊ ius, ſequitur Raph. Fulg. in conſil. 11. ꝙ incip. quidam Petr. & dicit d. Iac. in voce, ꝙ iſtud facit ⁊ ruſticos, qui illamet die qua factum eſt cõpromiſſum, proferunt laudum, ꝙ nihil valet. ¶ Scdò not. ex iſto tex. ꝙ iudex
5 dēt in cauſa adhibere plenam cauſæ cognitionem, † qñ aũt requiritur plena, & qñ pleniſſi. item qñ ſufficiat ſemiplena, dic, vt in gl. & per Bar. hic, & in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his. ff. de lib. agn. cum alijs concor. traditis p̃ d. Alex. q̃ ēt multum exclamat illud, ꝙ ſing. vult Bar. in l. 2. in fi. C. de edi. diui Adr. tol. de quo ego ſemper dubitaui pp̃ duo. Primò, pp̃ illud, ꝙ vult Bar. in l. ſolent. in vlt. col. ff. de alim. & cib. leg. dixi in l. quoties. s̃. eod.
¶ Scdò, quia qñ cā prīcipalis eſt ſummaria, ſic ēt sũmariè debent tractari oēs articuli incidentes, vel emergentes, ſm Bar. in extrauag. ad reprimendum. in verſi. ſummariè. in 6. col. di-
6 cam plenius in d. l. 2. C. de edi. diui Adr. tol. ¶† Vltimò nõ omitto vnum, ꝙ valde exclamat Pau. de Caſt. hic, ꝙ qñ fiunt interrogatoria circa merita cauſæ, puta interrogatur pars, an habuerit centum mutuo, non tenetur rñdere, ſed ſolùm, qñ fiunt in-
b terrogatoria [b] circa præparationem cauſæ, puta, an ſit hīs, vel an poſſideat, debent ergo fieri capitula, vel poſitiones, in quib. ille, qui ponit, affirmat, & iſtud poteſt prodeſſe parti, & dicit hoc eſſe tenen. menti, & ꝙ habuit de facto, & pauci ſciunt, & ꝙ faciet honorem, qñ practicabis. tu adde in terminis Bar. in l. 1. ff. de interro. act. & in l. vnica. circa princip. C. de confeſſ. & in l. 2. §. quod obſeruari. circa 3. col. C. de iuram. cal. ¶ Et vltra eũ alia vtilitas eſt, & differentia, quia qui facit poſitiones, debet
7 prius iurare, ꝙ † credit eas eſſe veras, aliàs aduerſarius non tenetur reſpondere. gl. eſt in l. vnica. in gl. mag. ad fi. C. de confeſſ. quam ad hoc reputat ſing. Bald. in c. in pertractandis. de iura. cal. ſecus in eo, qui facit interrogationem, quia non affirmat. Alia etiam differentia eſt, quia poſitiones, ſicut & aliæ probationes admittuntur, niſi poſt lit. conteſt. interrogatoria quandocunque, ſm Bald. in c. ex parte. el 2. in 2. colum. de reſcrip. tu cauc per text. in c. 1. de lit. conteſt.

ADDITIONES.

a Limitat multipliciter Soc. libr. 3. conſil. 121. in cauſa Reclaman. in ſecundo art. libr. 1. PVBPV.
b Interroga. &c. Limitat Abb. in c. cum cauſam. col. 8. vbi addo. extra de iurõ calumniæ. & idē tenet Bal. in l. data. col. 12. j. qui accuſ. non poſ. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex debet iudicare non ſolum ſecundum ll. ſed etiam ſecundum conſuetudines patriæ.*
2 *Ita punitur tranſgreſſor conſuetudinis, ſicut tranſgreſſor legis, & nu. 3.*
4 *Sicut iudex ſupplet circa ea, quæ ſunt in legib. ita ſupplet circa conſuetudinem.*
5 *Teſtes, vel inſtrumenta quis producere poteſt non obſtan. renunciatione, niſi renunciauerit cum iuramento, vel in iudicio. num. 6.*
7 *Reus accuſatus non poteſt renunciare aliquibus probationibus, vel defenſionibus.*
8 *An propter magnam legalitatem perſonarum recedendum ſit à regulis iuris.*
9 *Publicatis, & didicitis atteſta. non poſſunt alij teſtes produci.*
10 *Qui eſt bonæ vitæ, & magnæ opinionis, poteſt poſt didicita teſtificata producere teſtes, & corrigere dictum ſuum.*
11 *Vir bonæ vitæ, & magnæ opin. poteſt eſſe iudex in cauſa propria, vel ſuorum, & etiam teſtis in cauſa fratris, vel conſanguinei.*
12 *Litigans magnæ, & approbatæ fidei, & vitæ, quamuis ſuccumbat, non debet in expenſis condemnari.*
13 *Tutori legitimo, ſi eſt perſona multum fida & honeſta, remittitur ſatiſdatio.*
14 *Perſona multum fidelis, & conſueta promiſſa ſeruare, licèt non poſſideat immobilia, dicitur idoneus fideiuſſor.*
15 *Propter excellentiam hominis receditur ab omni iure, & ſtatuto.*

AVTHENTICA.

Vbemus. † Qñ vna pars renunciat allegationib. iuris, debet iudex alteri parti ſtatuere terminos, ſm formam huius Authen. h. d. tñ tales termini non ſunt de ſubſtantia iudicij, nec ſeruantur de conſuetudine, ſm Bar. & Bald. hic. ¶ Ex iſta Auth. potes colligere tria not. vt habes per Doctor. & præcipuè per d. Alexand. hic. ¶ Item ex fi. text. ibi, legib. & morib.
2 not. duo primò, ſecundum Bal. & Sal. hic, quòd † iudex debet iudicare non ſolùm ſecundum ll. ſed etiam ſecundum cõſuetudines patriæ, & iudicando ⁊ conſuetudinem ita facit litē ſuam, ſicut ſi iudicaret contra ius cõe, ſm eos. ¶ Confirmo, qa ita punitur tranſgreſſor conſuetudinis, ſicut tranſgreſſor legis. c. in his. 11. diſtin. gl. in c. ex literis. in gl. 2. de conſuet. Bal. in l. 1. in 2. col. C. quæ ſit lon. conſue. & in c. cum oēs. in 6. col. de conſtitutionib. & idem Bal. in l. ſi quis non dicam rapere. in 3. col. in
3 prin. C. de Epiſ. & cler. vbi dicit, † ꝙ aſſeſſores ita debent obſeruare conſuetudinem, ſicut ll. & ſtatuta, & ita debent puniri de tranſgreſſione conſuetudinis, ſicut de tranſgreſſione l. ſcriptæ, dummodo ſit conſuetudo publica, & notoria. ¶ Facit ēt, quod vult idem Bald. in rubric. extra de dilat. ꝙ ſi iudex non ſeruat conſuetudinem patriæ (cùm ex ea ius fiat,) ita poteſt appellari, ſicut ſi non ſeruaret ius commune. Alibi tñ idē Bal. in tit. de pace conſtan. in 9. col. in verſi. Romanorum t. enet, ꝙ ſnīa lata ⁊ conſuetudinem valeat tanquam lata ⁊ factum, licèt poſſit appellari. c. cùm veniſſent. de eo, q̃ mittitur in poſ. ꝙ intellige pp̃ dubium facti, ſecus ſi eſſet conſuetudo notoria, vt declarat Bald. poſt Cy. in l. 2. in vlt. not. C. qñ prouo. non eſt neceſ. ¶ Secundò no. ex eo. tex. ſm Bal. & Sal. † ꝙ ſicut iudex ſupplet circa ea, quæ ſunt in legib. per tit. C. vt quæ deſunt aduo. ita ſupplet circa conſuetudinem, intellige, qñ conſuetudo eſt notoria, aliàs ſecus, vt declarat idem Bal. in l. vnica. ad fi. C. vt quæ deſunt aduo. d. Ant. in c. fi. in pen. col. de conſuet. vide etiam, ꝙ vult Bartol. in l. lege Iulia per illum text. ff. de teſtib. ¶ Glo. in
5 verſic. renunciauerit. not. † ꝙ ſi quis renunciauerit teſtib. vel inſtrumentis, non obſt. renunciatione poteſt, & teſtes, & inſtrumunta producere, & ſic talis renunciatio nihil præiudicat, idem tenet gloſſ. in §. quia verò multi. in gloſſ. magna. in Auth. de teſtibus, & gloſſ. in Authen. at qui ſemel. in gloſſ. penul. C. de probat. & gloſſ. in §. quia verò matribus. in Authen. vt ſine prohi. ma. de. & cred. ¶ Iſta concluſ. gl. eſt vera, & procedit qñ renunciatio eſt facta extra iudicium, & ſequuntur Docto. hic, ideo clauſula notariorum ſolita in inſtrumentis apponi, quòd pars renunciauit probationib. teſtium, vel inſtrumentorum, nihil præiudicat. hoc dicit gloſſ. ſingul. in §. quia verò matrib. in Auth. vt ſi. prohibi. ma. de. & cred. quam ſequuntur Bart. & Doctor. hic, quòd non valet conuentio, quòd debitor non poſſit probare ſolutionem, niſi per inſtrumentum, & non per teſtes, & cum illa gloſſ. tenent Iacob. de Bel. & Angel. ibi, Ang. & Pau. de Caſt. in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. vbi reputant illam gloſſ. ſingul. eam etiam ſequitur Paul. de Caſt. in l. fi. ff. de præto. ſtipul. Can. in c. ſi diligenti. de foro compet. ¶ Limita, niſi interueniat iuramentum. capit. ſi verò. de iureiuran. & pro hoc tu ſubtiliter pondera, quòd ratio per quam mouetur gloſſ. in §. quia vero matribus, & ſequuntur Doctor. non videtur vera, dum dicit, quòd probatio per teſtes eſt inducta ob publicam vtilitatem, ideo ei non poteſt renunciari, nam ſi iſta ratio eſſet vera, his, quæ inducta ſunt ob publicam vtilitatem, etiam cum iuramento renunciari non poteſt, vt habetur in dict. capitul. ſi diligenti, & ſi dicas, quod eſt publica vtilitas non principaliter, ſed ſecundariò, iuxta doctrin. Bartol. in l. prima. ff. ſoluto matrimonio, ergo poterit per pactum renunciari. cogita. ¶ Dicit tamen ſignanter Specul. in titul. de inſtrum. edi. §. final. verſicul. ſed quid ſi debitor. & ibi Ioan. Andr. quod iſto caſu, quando quis renunciauit teſtib. cum iuramento, debet procurare teſtes recipi ex officio iudi. ſequitur Imol. in c. 2.
a de probationib. & domin. Alexan. hic, dixi in l. vbi pactum. [a] vbi plura addidi ad hoc. C. de tranſactionib. ¶ Secundò limita illam gloſſ. quòd licèt per conuentionem partium fieri non poſſit, tamen poteſt fieri per ſtatutum, quòd ſolutio debiti non poſſit probari, niſi per inſtrumentum, ita latè concludit Bald. in l. vacuatis. C. de decurionib. libr. 10. Angel. in Authent.
b vt ſi. prohibi. ma. de. & cred. in fin. facit, quia argumentum [b] de pacto ad ſtatutum negatiuè non tenet, ſecundum Bartol. in l. alia. §. eleganter. ff. ſoluto matrimonio. & in Authentic. ſed omnino. C. ne vxor pro marito. facit. l. non eſt ſingulis. ff. de re-
6 gulis iuris. ¶† Ex prædictis habes colligere aliam concluſionem, quòd ſi quis in iudicio renunciaret probationi teſtium, vel inſtrumētorum, talis renunciatio valeret, & ſibi præiudicaret, & ſimiliter valeret conuentio facta in iudicio, quòd quis non poſſit probare, niſi per inſtrumentum, & ꝙ valeat talis conuentio facta in iudicio, eſt text. in c. de teſtib. & in c. cùm veniſſent. de teſtib. quæ loquuntur quantum ad teſtes, quantũ ad inſtrã eſt text. in c. cùm dilectus. de fid. inſtr. & in l. 3. C. eod. facit. l. ſi qus iuſiurandum. C. de reb. cred. ita concludunt Doct. hic,

ADDITIONES.

a Adde, ꝙ eſt in 4. col. Et idem vult in l. 1. col. 6. ff. de iuriſ. om. iud. PVRPV.
b Argumentum. Adde Flo. in l. ſi ædes. in prin. de ſer. vrb. præd.

Source : BIU Cujas

hic,& ita practicatur.¶Et est ratio, nõ illa,quam assignat Ray. circa quam multum insistit d. Alex. sed quia fortior est actus, qui fit in iudicio,quàm qui fit extra iudicium, iuxta gl. Auth. generaliter.C.de Epis.& cler.iunctis his, quæ dixi in l.siue apud
7 acta,C.de transl.¶Lita istam cõclusionem duob.mod.¶† Primò, vt procedat in causis ciuilib. secus est in causis crialib.in quib.non põt reus accusatus renunciare aliquib. probõnib.vel defensionib.suis gl. est sing.in l.pactum inter hrdem. vbi Doct. præcipuè Ang.ff.de pact.Bar.& Ang.& Imol. in l.custodias. ff. de pub.iud.& illam glo.reputat vnicam, & sing.in iure Bald.in c.cùm non ab homine.in vlt.col.de iud. & in c.cùm venissent. ad fi.de testi.& in c.qñ ꝑ falsam. in 20.col. de proba. & in c.pastoralis.in 3. col. de excep. Limita multis modis, vt ibi dixi, & posui.in l.si quis in conscribendo.C.de pac. ¶Secundò limitat
a not.[a] Spec.in tit.de instr.edi. §. fi. versi. sed quid si debitor. nisi qualitas testium aliud suadeat iudici, puta, quia sint testes legalissimi, puta religiosi, tunc non obstante renunciatione,aut conuentione, potest iudex eos admittere.arg.l.diui.ff.de liber. cau.& l.si quis ex argentarijs.post princ. ff.de eden. sequitur Io. And.ibi in addi.d.Ant.in c.2.in fi.de proba.saltem de æquitate can.sequuntur etiam,& commendat d.Alex.& d.Ant.hic.sed d.Franc.de Are.in d.c.2.in 6.col.refert, ꝙ aliter sentit d. Ant.de But.in c.cũ Io.eremita.in 1.char.de fid.instr.& aliud non dicit. Ego autem pro veritate huius limitationis & similium, duxi
8 examinandum nouum passum,† an ꝓꝓ magnam legalitatem ꝓsonarum recedendum sit à regulis iuris, est mihi noua, & indubitata quæstio. præfati Doct. volunt, ꝙ sic, & arguam pro vtraq; parte ad hoc, vt veritas sæpius exagitata magis explendescat in lucem,prout dicit gl.fi.in c.cùm Ioan.erem.de fid.instr. & est text.Decret.ibi allegatus in glo. ¶In contrarium ego fortissimè adduco,ꝙ vult idem Bald.in cap.iurauit.in 3.col.de
9 prob.† regula est, ꝙ post publicata, [b] & didicita dicta testium
b non pñt amplius alij testes produci timore subornationis. cle. 1.de testib.Auth. at q semel. vbi gl. & Doct.C.de prob.vbi tenet Bal.ꝙ si aliquis sit ita sanctæ vitæ, ꝙ non timeatur eum subornari, tñ ꝓꝓ statum causæ, & regulas iuris non admittetur post didicita testificata. ¶Scdò, quia iudices, & Potestates iu-
c rant seruare. ll. & statuta, [c] in Auth. iusiur.ꝙ præsta.ab his. in prin.ergo debent ll.tenaciter obseruari,nec possunt ll.transgredi,nisi ex causa pub. vtilitatis,vt inquit Sal.in Auth.hodie.ĩ.eo. facit. l. si quis filio exhæredato.§. hi autem. de iniust. rup.an tñ sit verum dictum Sal.dixi in l.1.C.de preci.imp.offer. ¶Tertiò accedat, ꝙ dicit glo.in epistola inter claras.§.nos reddentes.in versi.archimandritæ. C.de sum. Trin.ꝙ Abbates,qui præsunt ouib.i.monachis, qñque sunt lupi rapaces. ¶Quartò fortiter facit illud,ꝙ pulchrè not.Bald. in c.1.in fin. per illum tex.vt lit. pen.ꝙ subreptitia impetratio rescripti non tenet,etiam si sanctus sit,qui impetret, sicut erat ibi beatus Tho. Cantuariensis. vnde ꝓꝓ meritum vitæ non est recedendum à iuris dispositione, ita ibi Bald. ¶Et ista decis. multum quadrat in proposito. Quintò accedit illud, ꝙ dicit gl.in l.illicitas. §. illicita.in versic. concutiendos. ff.de offic. præsid. ꝙ multi accedunt ad nos sub vestimentis ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Istis non obstantib.sequor limitationem prædictam,& fundo hanc nouam regulam, ꝙ ꝓꝓ magnam legalitatem personarum licitũ
10 est recedere à cõib. regulis. ¶† Istam conclu. firmo ex decem vltra prædictam decisionem Spe. Primò ex eo, ꝙ vult singul.
d Bal.in c.præterea. de test. cog.ꝙ ille,qui est bonæ vtæ,[d] & magnæ opi. põt post didicita testificata producere testes, & corrigere dictum suum, & sic videtur contrariari his, quæ supra retuli.¶Secundò facit, ꝙ vult Spec.in tit.de iud.deleg.§. superest. versi. quid si non est consanguineus, vbi tenet, quòd licèt
11 † quis non possit esse iudex in causa propria, [e] vel suorum.l. ꝙ
e iurisd.ff.de iurisd.omn.iud.fallit, [f] nisi esse talis qualitatis, ꝙ ve-
f risimiliter non caderet in eo suspicio, puta secundum eum, quia esset monachus Cisterciensis, seu Cartusien.alleg. l. non omnes.§.à Barbaris.ff.de re mil.& l.3. in princ. vbi bon.text.in ver.nam si careat suspicione.ff.de testi. sequitur simpliciter do. Alex.in d.l.qui iurisd.in 5.fall. ¶Tertiò facit,ꝙ vult Io.de Imo. in c.cùm R.canon.de offic.deleg.ꝙ licèt frater,vel consanguineus, qñ producuntur in testem pro fratre,vel consanguineo, sint suspecti,vt ibi est text.tamen si talis frater esset laicus,multum notæ,& spectatæ fidei,vel esset religiosus S.Mariæ Oliueti,nihil sibi diminueretur de fide, & ita isto anno dixi in ciuitate Fer.in causa ardua, & pro hoc allego bon.text.in simili in c. in literis.in fin.de test.¶Quartò facit,quod vult d.Ant.de Butr. in c.postremo. de appel. quòd licèt coniunctus parti, si sit impetratus in iudicem, possit recusar vt suspectus propter coniunctionem sanguinis, vt ibi est text. tamen si est homo magnæ sanctimoniæ,non potest recusari, quia non est præsumptio,ꝙ propter cõiunctionem declinet à semita iuris. ¶Quintò facit,ꝙ vult Host.in cap.finem litib.in pen.colum. de dolo,
12 & contum.† ꝙ si litigans est vir magnæ,& approbatæ fidei,& vitæ, quamuis succumbat, non debet in expensis condemnari,quia non est verisimile,quòd calumniosè litigauerit. arg. capit.2.§.super ea.de oper.nou.nunc.sequuntur Io.And. Pet. de Ancha.& d.Ant de But.in 8.col.in d.c.finem litib.do. Alex.in l. properandum.§.sinautem alterutra.in 4. col.ĩ. eod. facit bona gl.in c.expedit.in gl.in versi.si scirent. 12.q.1.quæ dicit,quòd tales personæ præsumuntur semper iustam litem mouere. ¶Sextò facit text. in l.si à bonæ fidei. in versi. integrę opin.ff.de rei vend. & ꝙ ibi pulchrè dicit Angel.se obtinuisse, vt absolueretur Potestas, quia traditum sibi nobilem magnæ, & spectatæ fidei non sic diligenter custodiuit, & aufugit. ¶Septimo facit, ꝙ not.Bald.in l.legitimos.in secundo, & tertio not. ff. de legit.
13 tut. † ꝙ licèt tutor legitimus teneatur satisdare, tamen si est persona multũ fida,& honesta remittitur ei satisdatio.¶Octauò facit,ꝙ vult Pau. de Cast.in l.si quis Stipulatus sit Stichum. §. fin. per illum textum.in fin. ff. de verborum obligationib. ꝙ
14 † qui est inops, & possidet immobilia, tamen si est persona multum fidelis, & consueta seruare promissa, est idoneus fideiussor, & ita limitat. l. 2. in principio. ff. qui satisda. cogan. ibi tamen domin.Alexan. hoc reprobat. ¶Nonò facit, quòd vult Bald.in l.abstinendum C.quor.appel.non rec. quòd si statutum disponat, quòd damnatus debeat satisdare secundum qualitatem personæ, licèt verbum satisdare, intelligatur cũ fideiussorib.vel pignoribus.l.prima. ff. qui satisda. cog. tamen si est homo honestæ vitæ, & probatæ fidei, sufficit iuratoria cau.per gloss. in l.prima. ff. qui satisd. cogan. vbi gloss.fin.ibi,si autem vult, quòd virtus hominis sufficiat pro satisdatione, & eam multum not.Bald.in capit.2.in 2.colum.de iud. & in rub. extra de eo,qui mit.in possess.¶Decimò facit text.not. in l.sed & reprobari. §. amplius. in versi. valde tamen disciplinatos.ff. de excus.tutor.per quem not.ibi Bald.in fin.princip.quòd pro-
15 pter excellentiam hominis † receditur ab omni iure, & omni statuto,quòd reputat not.dignum.sequuntur.Ludouic. & domin. Alexand.in l. cùm quid.ff.si cert.peta. facit bene text. in l. adbestias.ff.de pœn.prædicta diligenter no.quia inseruient ad multa, & exornabunt quodcunque consilium. Capio gloss.in versi. tres menses. quam diuide in tres. In prima alleg. simile. In secunda oppon.& malè soluit. melius respondet secundum Doctor. quòd l. contraria loquitur in dilatione ad probandũ. ista in dilatione ad allegandum. In tertia format aliud contrarium,& soluit.Secunda ibi,sed non videtur. Tertia ibi,item ꝑ.ff.de iud. & per ista cum laude Dei remanet expe. ista Auth.

ADDITIONES.

a Vide dicta Decij in c.2.col.12.versi.5. limita.de probation. latè comprobat Marsil.in l.1.§.si quis vltrò.col.4.ff.de quæstio. PVRPV.

b Publicata. Adde cap. intimauit,& cap.fraternitatis.de test.& vtrobique per Doct.

c Adde pro hac prima parte Ias.in l.qui accusare.ĩ.de edendo.2. colum.versic. & inter cæteras.& in l.cunctos populos.pen.colum.versic.2. confirmo.ĩ.de sum.Trin.text. & ibi glo. de teste in capit. ego. 9. distinct. ibi,circunscripta consuetudine non creditur regi quantuncunque honesto,in capi.cum.dilect. de fid.instru. PVRPV.

d Bonæ vitæ. Adde Ias.in l.2.ff. si quis in ius voc. non ier. Pan.in cap.super eo. de testib. cap. quia non est verisimile.de præsump.cap. fin.7. distinct.Pan.in c.fi.de appel.Fel.in c.si literas.de test. PVRPV.

e Iudex in causa propria. Adde. l.1.C. ne quis in sua causa.Bar.in l.proximè. ff. de his,quæ in testam.delen.Inn.in c.vestri.de elec.Docto.in c.cùm venissent, de iud.

f Fallit. Adde Bartol.in l.si quis fortè.in §.si quis.ff.de pœn. Specul.tit.de actore.in §.1.versi. item fallit.

SVMMARIVM.

1 *Causæ dicuntur continentes altero de trib.modis.*
2 *Quæ pœnæ sint mutantis iudicium.*
3 *Diuisio propriè cadit circa ea,quæ se contingunt.*
4 *Continentia causæ non debet coram diuersis iudicibus diuidi.*
5 *Exceptio continentiæ eiusdem causæ impedit litis ingressum, quæ non potest opponi,nisi vsque ad litem contest.num.6.*
7 *An lite mota coram iudice seculari possit ratione iuramenti eundem conuenire coram iudice ecclesiastico.*
8 *Iuramentum habet executionem paratam.*
9 *Qui impetrat diuersos iudices in causa possessorij & petitorij,debet puniri.*
10 *Qui in vno loco subijcit se examini,non potest alibi doctorari.*
11 *Interdictum retinen.poss.potest simul intentari cum petitorio.*
12 *Si impetrauit iudicem delegatum contra Titium in causa possessorij, deinde finita causa non possum in causa petitorij alium impetrare.*
13 *An iudex delegatus in causa poss. possit cognoscere de proprietate.*

LEX

Source : BIU Cujas

LEX X.

NVlli prorſus. Iſta.l.habet bonam materiā, ſed malè à Doct. declaratam.¶† Ad euidentiam præmittunt Bartol. & Ang.hic, ꝙ cauſæ dicuntur cōtinentes altero de duob.mod.Bal.verò,& Sal.dicunt, ꝙ altero de trib.mod.¶Tu aūt clarius pręmitte, ꝙ interdū qs vult mutare iudicium, interdū diuidere: mutare iudiciū eſt, qñ cā erat cępta corā vno iudice,& tu vis mutare,& agere coram alio iudice, certe non potes,quia non debet reus pro eadem cā coram diuerſis iudicib. trahi. iſto ergo caſu obſtaret exceptio pendentiæ lit. & de iſta mutatione iudicij loquitur.l.vbi cęptum, & l.ſi quis poſtea. ff. de iud. ¶† Quæ aūt ſit pęna iſtius ſic mutantis. Pet.& Cyn.hic dicunt in amiſſione cauſæ, per text.in l.1.in fi.C.de aſſer. tol.idē tenet gl.in c.dilectus.in gl.fi.de purg.can.& gl.in c.placuit.11.q. 1.& gl.in l.nemo.C.de iur.om.iud.Ang.in l.procurator.§. dñs. ff.de oper.nou.nunc.& in l. quamuis ff. de dam. infect.¶Tenē ꝫrium, ꝙ ſolū puniatur arbitrio iudcis,& nō in amiſſione cauſæ,& ꝙ ſpeciale ſit in cauſa libertatis, per text.in d.l.1.in fi. quæ cùm ſit pęnalis, non debet extendi ad cauſam minus fauorabilem, ita tenet glo.& Can.in c.ex tenore.de reſcrip. Bal.& Sal. & Mod.hic.Bald.& Sal.in d.l.1.C.de aſſer.tol.d.Ant.de Butr. in c.j.in fi.de ſequeſtra.poſſ.& fru.Imo.in d.§.dñs.& in d.l.quis,& de iſta mutatione iudicij nō loquitur iſta lex, neceius materia. ¶† Aliquando quis vult diuidere iudicium, diuiſio propriè cadit circa ea, quæ ſe contingunt, * iſtud poteſt tripliciter contingere. ¶Primo ratione ſubiecti, qñ duo iudicia competunt ad eandem rem, licèt diuerſis vijs, prout eſt iudicium poſſeſſorium, & petitorium, quæ competunt ad eundem fundū. Iſtæ duæ cauſæ appellātur continentes, quia ad eandem rem, vt dixi, competunt. Item, quia cognitio vnius affert aptiorem intelligentiam alterius, nam iudex, qui primò cognouit in poſſeſſorio, quis ſit poſſeſſor, commodius intelliget in petitorio, quis debeat agere, & contra quem debeat agi, prout declarat glo.in c.cùm Eccleſia.de cauſa poſſeſ.& proprieta. ¶Secundò dicuntur cauſæ continentes ratione generalis actionis, quando diuerſæ res, vel cauſæ continentur omnes ſub vna actione generali, puta ſub actione tutelæ, vel ſub actione neg. geſt. vt hic in gl.2. in iſtis duob. caſibus propriè loquitur iſta.l. & eius materia. ¶Tertiò dicuntur cauſæ continentes, b ratione pluralitatis perſonarum, quando ſunt plures ſocij, vel fratres habentes res communes, vel hæreditates indiuiſas, nam vnus eorum non poſſet conueniri coram vno iudice, alius coram alio, ſed neceſſarium eſt, ꝙ iudicium omnium coram vno terminetur. de iſto propriè ita loquitur titulus. ff.de quib. reb.ad eund.iud.ea. qui titulus non ſolùm habet locū in cauſis ciuilib ſed etiam in cauſis criminalibus, & ideo ſi quis intulit plura vulnera, de vno non poteſt vnus iudex cognoſcere, & alius de alio, ſed neceſſe eſt, quod vnus cognoſcat de omnibus vulneribus: ſimiliter, qui commiſit homicidium, nō poſſet accuſari coram Poteſtate, & auxiliator, vel mandator coram Capitaneo, ſed omnes coram eodem iudice. ſm Bald.in c.1.in vlt.col.de ꝫtro.feu.apud par.ter.& in l. non ideo minus. ad fi. C.de accuſ. Imò plus ſi in ciuitate ſunt plures iudices ordinarij,& habeo aliquem debitorem obligatum diuerſis actionibus, ſi omnes iſtæ cauſæ poſſunt coram vno iudice tractari, non poſſum adire diuerſos ordinarios pro diuerſis debitis. gl. eſt not.in cap.fi. in verſi. per varias literas.de reſcrip.& ibi Pan. multum not.& declarat.& Gemin.in c. diſpendia.de reſcrip.in 6. ſuper quo diligentius cogita. ¶Item aduerte, inquantum conſtitui differentiam inter mutationem iudicij, pro qua cōpetit exceptio pendentiæ litis, & diuiſionem iudicij, ex qua oritur exceptio, ne continentia cauſæ diuidatur, de qua loquitur iſta.l. Adde aliam notab. differentiam, quia exceptio pendentiæ litis nunquam habet locum, niſi quando ſententia lata in primo iudicio pareret exceptionem rei iudicatæ in ſecundò. ita dicit ſignanter Bald.in c.1.in fi.de contro. feu. apud par.ter. non ſic eſt in exceptione diuiſionis iudicij, de qua loquitur iſta. l. patet in poſſeſſorio, & in petitorio, vbi ſententia lata in vno non præiudicat in alio. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſ. & hic in gloſſ.¶Vltimò præmitte, ꝙ iſta.l.legitur in glo.magna princip. altero de duob.mod.primò, quando diuerſi iudices ſuper eadem re à diuerſis ſunt impetrati, qui intellectus eſt verus in ſe, ſed non conuenit huic literæ, quæ loquitur, quando idem impetrauit. Vnde ſecundo modo legitur, & bene quando vnus, & idem impetrauit diuerſos iudices, ſed iſte intellectus variatur in glo dupliciter. primò, quando idem impetrauit diuerſos iudices, ſed durante adhuc prima cauſa. ſecundò, quando idem impetrauit diuerſos iudices, ſed non eo.tempore, ſed poſt finitam primam cauſam impetrauit ſecundum: tene, quem vis exiſtis duob. vltimis.¶Iſtis ſic præmiſſis venio ad l.quæ hoc dicit † Continentia cauſæ nō debet coram diuerſis iudicib. diuidi, hoc primo & contra faciens punitur arbitrio iudicis. hoc ſecundò.& ideo non pōt ſuper cā poſſeſſionis vnus iudex,& ſuper cauſa ꝓprietatis alius iudex impetrari. hoc dicit tertio, & vlt. & ex ſummario patet diuiſio.l.quæ habet tres partes. In prima ponitur regula prohibitiua. In ſecunda ponitur pœna contrafacienti. In tertia ſubijcitur exemplum regulæ. Secunda ibi, pœna ex officio. Tertia ibi, atque alium. ¶In primis pondera text. ibi, nulli audientia præbeatur, ſecundum Angel. Paul.de Caſtr & alios Mod.hic,† ꝙ iſta exceptio, tu diuidis continentiam eiuſdem cauſæ, impedit lit. ingreſſum, cum text. præcipiat denegari audientiam. Sunt & aliæ multæ excepiones impedientes litis ingreſſum, quarum aliquæ enumerantur per Bald.in l. poſtquam liti. C.de pact. per Moder.in l.nam poſteaquam.in princip.ff.de iureiur.per Can.in c.1.de lit.conteſt.in 6. ¶Secundò not.regulam, quod continentia cauſæ non debet diuidi coram diuerſis iudicib. ¶Limita iſtam regulam ſex modis. Primò, vt procedat ſi opponatur à parte, aliàs valeret proceſſus coram vtroque, ſecundum Inn.& Pan. in c.cùm M.Fer.de conſtitut. ſequuntur Bald.Paul.de Caſtr. & reliqui Mod. hic, d. Ant.de But.in c.1.de cau.poſ. & proprieta.† Sed pulcrum dubium eſt, vſque ad quantum tempus poſſit hæc exceptio opponi. Iac.de Bel.quē refert,& ſequitur Albe.de Roſ. hic, tenet, ꝙ etiam poſt lit.conteſt.cùm iſta.l.reſiſtat,& imponat pęnam, ergo quicquid ſequitur eſt nullum.l.non dubium. C. de legib. per hoc non obſt. ſi dicatur, quòd exceptiones declinatoriæ fori cùm ſint dilatoriæ debent opponi ante lit. conteſtat. poſteà verò opponi nō poſſunt.l.pe.& fi.C.de excep.c.inter monaſterium. de re iud. reſpondetur, quòd verum eſt, niſi.l. vltra procedat reſiſtendo, vt hic facit. iſtam opi. ſequuntur domi. Alex.& d. Ant. quamuis Raph.Fulg. dicat, ꝙ ſit ſcrupuloſa, propter regulas iuris, quæ ſunt in contrarium. ¶Ego teneo contrarium, ꝙ imò iſta exceptio diuiſionis iudicij non poſſit opponi, niſi vſque ad litem conteſt. & non poſt, ſicut aliæ declinatoriæ, vt prædixi: moueor forti fundamento, nam maior eſt continentia huius cauſæ ad ſeipſam, quàm diuerſarum cārum, vt expreſsè dicit Cy.hic, ſed ego habeo, ꝙ ſi vna cauſa ſit cępta coram vno iudice, poſtea trahatur ad alium, ꝙ exceptio debet opponi ante lit. conteſt. poſteà opponi non poteſt, ſecundum Bald. in l. peremptorias, in vltim.colum. C.ſen.reſcin. non poſſ. & in diſputatione accuſatus de vi turbatiua. in 11.col. Imol.in l.cùm procurator.§.dominus. ff.de oper. nou. nun.d.Alexan.in conſil.205. ꝙ incip. magnificè prætor. in 10. col.libr.2. exceptio pręuentionis fori poteſt opponi poſt lit.cōteſt. ſm Bal.in Auth.ſed nouo iure.in pe.col.C.de ſer.fug. ¶Secundò limita iſtam. l. not. qñ actor, & reus ſunt eiuſdem fori. ſecus ſi diuerſi, vt quia vnus ſit laicus, alius clericus, tunc in cā poſſeſ.& proprietatis poterunt diuerſi iudices adiri, ſm forum cuiuslibet, tex.eſt not.in c.fi.& ibi clarius Can.de iud. Imol.in l. exitus. ff.de acquir.poſſ. Pau.de Caſtr. & d.Alex.hic, ſed caue, quia glo. magna in primo intellectu Pla. quem omnes dicunt eſſe verum in ſe, vult ꝫrium, inquantum loquitur de Bono.& Mutinen. qui ſunt diuerſi fori, niſi dicas, ꝙ ambo tamen ſunt laici, ſecus in d.c.fi. Tertiò not.limita, qñ reus conuentus eſſet contumax, tunc non haberet beneficium huius l. nec d. l.vbi cęptum, ſecundum Bar. in l.ſepulchri. in 1. colum.ff.de ſepul. viol.in dict.l.vbi cęptum,& in l.quamuis.ff.de dam.infect.Pau. de Caſtr.hic,& in l.quamuis.per illum textum.ff.de in ius.voc. & Panor.in capit.propoſuiſti.ad fin.& in cap. dilecti.in pe. colum.de for. compe. Imò plus etiam ſi contumax vellet reſarcire expenſas, adhuc non admitteretur ad opponendum talem excep. ſecundum Barto.in d.l.quamuis, quem ſequitur d. Ant.in c.propoſuiſti.quamuis Ang & Imo.in dict.l. quamuis. teneāt contrarium.ibi videas plenius per Moder. ¶Quartò, qñ eſt iudex, & non haberet iuriſd. ſuper tota lite, & ſic vltra id, quod eſt petitum, tunc ex neceſſitate oportet diuidere, & agere coram alio, ſecundum Bartol. in l. in commodato. §. duo.ff.commo. ¶Quintò cogita, ſi poſſet limitari, quando interueniſſet iurm, an vigore iuramenti poſſit creditor adire iudicem

ADDITIONES.

a Not.etiam ex hoc text. & ſua ratione, quòd ſententia non valet, quæ ſuper toto non pronun.ita Bal.lib.1. conſil.481. vertente quæſtione iuriſdictionis inter nobiles de Gabiano.& conſil.290.pro Claudio Songeyo.

b * Continentes. Adde, quæ & qūo dicantur cauſæ continentes, & connexæ, & vide, quæ ſcribit Nat.conſil.135. vbi ponit exemplia notab.& ad reg.huius. l.ꝙ cauſæ continentia non debet diuidi, allegatur. l. 1. in fin. C. de aſſer. tol. Alex.conſil.65.num.11.lib.7.& vide Afflic. deciſ.454. Aym.conſil.182. nu. 5.vbi de materia vnionis cauſarum. MASVER.

Source : BIU Cujas

dicem ſecularem,& etiam iudicem eccleſiaſticum, & in hoc nō eſt dubiū, ꝙ iurm addit forū foro.c.fi.vbi Io.And.& alij.de foro comp.in 6.c.ad nrām.2. de iureiur.Bal.in l.ſi cùm patruo. in fi. C.cōia vtriuſ. iud.& in tit. de pa.conſtan.in verbo vaſſalli, primo.& in l.j.& in l.liberti.in vlt.col. C.de ope.lib.& in l.ordinarij. C. de rei vend.& in c.1. §. item ſacra,in 4.col.de pac.iur. fir.& in Auth.ſacra.in 3.col. C. ſi aduer. ven. Spec.in tit.de cōpe.iud.adi.§.1. in prin.d. Ant. de Butrio c. cùm ſit gnale. de for.
7 comp.& iſtud credo veriſſimum.¶† Sed dubium remanet,an ſimul, & ſemel poſſit vtrunque cumulari. Bal.in terminis in l. 1. in vlt. col. C.de reb. credit. format in ſpecie.q. an lite mota coram iudice ſeculari, poſſit rōne iurī eundem conuenire coram iudice eccleſiaſtico; & videtur determinare, ꝙ ſic, & ita aliàs in contingentia facti allegabam, ſed rndebatur ꝑ aduocatos partis aduerſæ, ꝙ Bald.dicit poſſe adiri iudicem eccleſiacū, vt moneat iudicem ſecularem, ꝙ faciat obſeruari iurm,& verè ita ſonant verba Bald. tn caue, quia ea per quæ mouetur Bal.proceduut q̄tum ad totam cām.Adde nunc Bal. in d.Authen. ſacra pub.in 3. col.vbi formaliter dicit, ꝙ iurm addit forum foro, nam Eps.pōt cogere partem, & ēt iudicem ſecularem ad obſeruationem iurī,ita dicit not.Io. And.in d.c.fin. de
8 for.comp.in 6.Ecce qualiter Bal.hic melius ſe declarat.¶† Cōfirmo ratione, nam iuramentum habet executionem paratā,
* *vt eſt magis communis a ſententia*, firmat Bart.& ibi dixi in l.2.in fi.
a ff.de iureiur.ſed in executiuis ceſſant iſtæ.ll. vt dicā in ſeq. lītatione.¶Sextò, & vlt.cogita ſi iſta. l. pōt limitari in executiuis, & an ibi poſſit diuerſos iudices adire, ſicut ſimul, & ſemel impetrare diuerſas vias executiuas.ſ.miſſionis in poſſeſ. pignoris, capturæ perſonalis, & ſimilium,donec ſibi actualiter ſatisfiat, quia imputandum eſt debitori, quare non ſoluit. Ita Bart. in l. conſentaneum.in vltim.colum. C.quomodo, & quando iud. not.Bal.in l.qui legati.per illum text.C.vt in poſſ.leg. & in Authen.quæ ſupplicatio.C.de precib.imp.offe.& in l.2.in fin.C.de reſt.mil.& in c.contingit.in 10.col.de dol.& contum. & in l. fi. §.ſed ſi cum Seio.ff.ſi cer.pe.& in l.vnic.§.fi.vbi Mod. ff.ſi quis ius dic.non obtemp.Ang.in l.qui reſtituere. vbi not.limitat. ff. de rei vend.& in rep.l.nemo carcerem.circa princip.C.de exactor. tribu. libr. 10. Gemin.in rubr.de eo, qui mit.in poſ. cauſa rei ſeruan.libr.6.facit pulchrum verbum Bal.ꝙ aduocati ſæpè habent in ore in l.etiam.circa princip.C.de execu.rei iud.quòd in executiuis non requiritur ſtrepitus iudiciorum, niſi dixeris, ꝙ prædicta procedunt coram eo.iudice,& non diuerſis; cogitabis opportunius. adde etiam ad iſtam materiam illud, ꝙ dicit Bal.in.c. 1. §. item ſi vaſſallus.in 1.col. ſi de inue.feu.con-
9 tro.fu.¶† Tertiò not. ex hoc tex.[b] puniri eum, qui impetrauit
b diuerſos iudices in cauſa poſſeſſorij, & petitorij. vnde infert Sal.ꝙ cùm iſta.l. ſit pēnalis non haberet locum in eo, qui adiuiſſet plures ordinarios iudices.reprobat do.Alexand. eo quia tex.in princip.loquitur generaliter.Tu confirma per id, ꝙ not. Bar.in l.regula.§. & licèt. per illum text. ff. de iur. & fac.ignor. ſecundò, quia tex.in fi. ponit exemplum, exempla autem nō reſtringunt regulam.l.damni infecti ſtipulatio pertinet.§.fin.ff. de dam.infect.l. 1.§.Labeo.ff.de aqua quoti. & æſti.non eundo per mendicata ſuffragia, ꝯ Sal. eſt glo. in c. fin. & ibi Panor.de reſcr.¶Vltimò adde,ꝙ ꝑ iſtum tex.dicit Bal. in l.qui indignus.
10 ff.de Sena.† ꝙ qui in vno loco ſubijcit ſe examini,non poteſt alibi doctorari, quia non debet continentia cauſæ diuidi, per hunc text.ſed tunc ꝯ, ſubeundo nouum examen ēt ſi iuraſſet, ſm d.Ant.& Imol.in c.cùm inter. P. per illum text.de renunc. ſubdit etiam Bal.in d.l.qui indignus,ꝙ ſi vnus Doctor preſentauit ſcholarem, ꝙ alius Doctor non poteſt ei dare inſignia, niſi ſit ſubſtitutus,vel ex cauſa.l.1.ff.de offi.conſul.& ita obſeruatur hic Papię,& Piſis,ſed ꝯrium ſeruatur Papię.¶Capio gl.in ver. nulli.quam diuide in quinque partes.In prima declarat tex. In ſecunda ponit primum intellectum Pla. In tertia ponit alium intellectum eiuſdem Io. In quinta format quæſtio. Secunda ibi,& pone caſum ſm Pla. Tertia ibi, vel pone ſm Io. Quarta ibi,vel dic tertiò.Quinta,& vlt.eſt ibi,ſed an ſine noua. ¶In ea. ibi, tu autem approba. iſte primus intellectus eſt verus in ſe, ſm omnes per duas rōnes, de quib. per Bart. ſed non conuenit ad iſtam. l. quæ loquitur,qn̄ idem impetrauit diuerſos iudices. ¶Tu aduerte,ꝙ imò etiam congruit ad hanc.l. nam iſta.l. primò ponit deciſionem in genere, & huic gnalitati cōgruit exēplum Pla.quia genus poteſt verificari in qualibet ſpecie.eſt bene verum,ꝙ poſtea tex. in fin.ponit exemplum,quando idem impetrauit, & ad iſtū exemplum non congrueret intellectus Pla. ſed exempla non reſtringunt regulam, vt dixi in text.
11 ¶† In ead.ibi, vel ſecundum Ioan. dic.habes, ꝙ interdictum retinendæ poſſeſſionis poteſt ſimul intentari cum petitorio, ſed in hoc malè dicit, ratione contrarietatis, quia qui agit interdicto retinendæ poſſeſſionis, præſupponit ſe eſſe poſſeſſorem, ergo non poteſt ſimul, & ſemel agere rei vend. contra alium,quia agendo rei vend. præſupponit aduerſarium poſſidere.l.vnica.C.de ali.iud.mut.cau.fact..c.examinata. de iud.& ſic ratione contrarietatis iſta remedia concurrere non poſſent, vt probatur in l.ſi de vi.ff.de vi,& vi arm.niſi quis ageret interdicto retinendæ, ratione ſolius ciuilis poſſeſſionis, quam tenet animo, tunc nil eſſet contrarium, quin poſſet agere rei vendi. ratione naturalis poſſeſſionis, aut detentationis, quæ eſt apud aduerſarium, vt plenius declarat Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. in tribus primis conbinationib. ff. de acquir. poſſ. & in l. incerti. C. de interdict. ſecus eſt in interdicto recuperandæ,vel adipiſcendæ poſſeſſionis,vbi ceſſat illa ratio contrarietatis.l.cùm fundum.§.fin.vbi glo.plenè. ff.de vi, & vi arma. c.paſtoralis.de cauſa poſſ.& proprieta.¶In ead. ibi, vel dic ter-
* tiò.iſte tertius intellectus eſt bonus,& *approbatur communiter per*
12 *Doct.* † ex quo habes notare, quòd ſi impetrauit iudicem delegatum contra te in cauſa poſſeſſorij,deinde finita cauſa impetrem alium in cauſa petitorij, non poſſum, ita etiam tenet do. Anto.in c.1.de cauſa poſſ. & proprieta. & in c.1. de ſequeſtratione poſſ.& fru.quamuis contrarium, & malè teneant Vltramont.& Cyn.hic,per dict.Authen.& conſequenter, vbi finita prima cauſa permittitur reconuentio coram diuerſo iudice, ſed ibi loquitur, quando cauſæ ſunt penitus ſeparatæ, & non contingentes ſe in aliquo,vt hic,& in hoc vide latè dom.Franciſc.de Are.in conſil.209.quod incip.diligenter,& maturè cō-
13 ſideratis.in 18.colum.& duab.ſequen.vſque ad fin. ¶† In ead. gl.in fi.iſta eſt pulchra q̄ſtio,nunquid iudex delegatus in cauſa poſſeſſorij, poſſit cognoſcere de proprietate. glo.ſe remittit ad l.3.C.ſi à non compe.iud.vbi gloſſ.format quæſt.contra.vide text.in cap.1. vbi glo.magiſtralis in verſi. indiſtinctè. de ſeq.
* poſ.& fru.*communiter concludit* in vtroque caſu,ꝙ non,per Can. in d. cap.1. Cy.& alios in d. l.3.& Sal. hic cum limitationibus, de quibus in dictis locis.

ADDITIONES.

a * Magis communis. Adde, quòd hanc ſequitur, & dicit communem idem Ias. conſil.9.col.fi.lib.1.Hippo.ſingul.336.& præciſam inducit obligationē, ſcdm communem per eundem Ias.conſil.85.eodem lib.1. MASVER.

b Ampliat Socin.l.libr.1.conſil.38.colum. 8. verſic.5.pro deciſione,& 141.antequam ad quæſtionem.

SVMMARIVM.

1 *Cauſæ criminales habent inſtantiam biennij.*
2 *Inſtantia cauſarum ciuilium durat triennio.*
3 *Cauſæ pecuniariæ quamuis ſint maximæ quantitatis, non æquiparantur cauſis criminalibus.*
4 *Etiam cauſæ ciuiles, quæ ventilantur ſuper ſtatu perſonæ alicuius,habent inſtantiam triennalem.*
5 *Inſtantia triennij incipit currere à die litis conteſta.*
6 *In his, quæ emergunt ante lit.conteſta. non eſt dare peremptionem inſtan.etiam ſi duraret mille annis.*
7 *In caſibus,in quibus lis non conteſta. quando incipit inſtan. triennalis.*
8 *An cauſæ executiuæ habeant inſtantiam trienna.*
9 *An cauſæ ſummariæ habeant inſtantiam trienna.*
10 *Cauſa poſſeſ. eſt ſummaria.*
11 *Exceptio facit, vt regula extendatur ad caſus, qui aliàs non cadebant ſub regula.*
12 *Sententia ferenda ſuper iudicio ſummario, etiam in quo lis non conteſtatur, eſt diffinitiua.*
13 *Inſtantia triennij habet locum coram quocunque iudice ordinario, ſeu delegato.*
14 *Iudex poteſt ſtatuere omnes terminos vno contextu ad articulandum.*
15 *Si ſtatutum imponat certam pœnam iudici, niſi cauſam finiret infra certum tempus, intelligitur ſi petatur a parte.*
16 *Dilatio vna in cauſis ciuilibus in ſingulis capitulis datur,ſed in criminibus pro ſingulis capitulis dantur reo tres dilationes, accuſatori duæ.*
17 *Vbi eſt breuis meta iudicij, ibi breuiores debent eſſe dilationes.*
18 *Vbi tota inſtantia eſt breuis, ibi oportet ſingula eius membra eſſe breuiora.*
19 *Inſtantia triennalis non poteſt de conſenſu partium prorogari, & nume. 21.*
20 *Facilius permittitur prorogatio eius, quòd durat, quàm de nouo conceſſio.*
22 *Licèt de conſenſu partium cauſa prorogari non poſſit, tamen poteſt per viam compromiſſi.*
23 *Donec durat compromiſſum,non currit interim tempus inſtantiæ.*
24 *Conſenſus partium poteſt aliquando contra ſtatutum, quando volunt redire ad ius commune.*

In cor-

Source : BIU Cujas

25 *In correctorijs licita est extensio, quando reditur ad ius commune.*
26 *Sententia lata post lapsum triennij, & sic finita instantia est ipso iure nulla.*
27 *De iure cano. causæ non habent instantiam limitatam, nisi in causa appellationis.*

LEX XI.

PRoperandum. Diuide totã istã. l. quæ est prolixa in sex partes, vt per Bar. & Bal. hic, deinde istud principium subdiuide ſm eosdem in quinq;, sed caue dum dicunt, ꝙ in quarta repilogat, istud esset arguere tex. de superfluitate, ideo dic melius, ꝙ Imperator nõ repilogat, imò addit, nam Imperator supra gñaliter statuerat in oĩbus causis, in ista quarta statuit gñaliter in oĩbus iudicibus, & sic addit. hoc dicit in summa. Causæ ciuiles debent à tempore lit. con-
a testa. j̃. triennium terminari, aliàs perit instantia, [a] exceptis causis fiscalibus, & publicarum functionum. hoc dicit vsque ad
1 §. & si quidem. ¶† No. 1. ꝙ causæ criminales habẽt instantiam biennij. Adde, ꝙ istud fallit, qñ talis causa est cum clerico, quia tunc durat tantum duobus mensibus, tex. est in Auth. vt cler. appel. prop. Epis. collat. 6. & ibi Ang. in fi. ad hoc no. illum tex.
2 ¶† Secundò not. ꝙ instan. causarum ciuilium durat tantum triennio. Contra istum text. qui vult, ꝙ in criminalib. instantia duret biennio, sed in ciuilibus triennio opponitur, quia imò debet esse totum ẽ ꝯ, per id, ꝙ deciditur in l. fi. ff. de ferijs, & ibi gl. & Doct. assignant rõnem, qa in criminalib. non est ita currendum. Bar. ibi in fi. ñdet, ꝙ toti instantiæ statuitur breuius tp̃s, ad hoc, vt magis solicitè intendatur, vt hic, sed ad ꝓbandũ statuitur maius tp̃s, vt veritas clarius habeatur, vt ibi, aduerte tñ, ꝙ vbi alter ex litigãtib ꝑ subterfugia cãm ꝓtelaret, vĩ, ꝙ instan. non currat alteri parti, in qua non esset culpa, ita vĩ velle gl. & ibi plenius Can. in c. cum venerabilis. de excep. dum dicit, sed per subterfugia, & cauillationes cã fuit prorogata, sed de hoc est glo. not. & expressa in l. intra vtile. in prin. in ver. egressi ætatem. ff. de min. facit tex. in l. qnquennium. ff. de adul. & text. in l. si cùm ipse. & ibi Bar. ff. de excu. tut. ꝑ quem tex. no. ibi Bal. post Antiquos, ꝙ si statuto ciuitatis caueatur, ꝙ q̃libet causa j̃. tres menses decidatur, & aduersarius cã testium producendo rum, quos dicit hr̃e in longinquis partib. petit dilationem, q̃ vltra tres menses extenditur, ꝙ non obst. statuto cã post tres mẽses erit decidenda. ad idẽ est bo. tex. in l. fi. ad fi. C de adul. ꝑ quã not. ibi Cy. Bal. & Sal. ꝙ si cã debet expediri intra certum tp̃s, illud non currit impedito per dilationem aduersarij. idem no. Iac. Butr. & Bal. in Auth. clericus. C. de Epis. & cler. sed caue ꝑ tex. in l. arbitrio. §. dolo. vbi gl. & Bar. ff. de dolo. nisi intellexeris, ꝙ ibi sit dolus tertij, & non partis, sed an in prædictis sit verũ, ꝙ instantia non currat ꝓp̃ subterfugia aduersarij, an verò currat, sed concedatur restõ, ponit gl. & ibi Bart. & Bal. in §. finautem vtraq;. vbi dicam. j̃. ea. l. Can. in cap. venerabilis. extra eod.
¶ Tertiò pondera text. ibi, quantecunque quantitatis. ex quo
3 not. iunctis præcedentib. † ꝙ causæ pecuniariæ, q̃uis sint maximæ q̃titatis, non æquiparantur causis crĩalib. quantum ad tp̃s instantiæ, ꝙ videtur facere ꝯ illud, ꝙ volunt Bart. & Doct. in l. admonendi. in pen. col. ff. de iureiu. vbi dicunt, ꝙ causæ ciuiles magnæ æquiparantur criminalib. iste tex. vĩ facere in oppositum. facit, ꝙ vult Bart. in l. 3. §. fi. ff. de adi. leg. dum facit dr̃iam
5 inter causas capitales, & causas grauissimas: nam causę ciuiles, quæ sunt de omnib. bonis, vel de maiori parte, sunt gauissimę, sed non capitales. hinc est, ꝙ Can. in c. cum oporteat. de accus. & Io. de Ana. in consi. 59. incip. visa inquisitione formata. in 3. col. dicunt, ꝙ inimicitia, quæ resultat occasione oĩum bonorum, vel maioris partis, dr̃ solum quasi capitalis. facit ẽt, ꝙ quę libet pęna corporalis quantuncunq; minima censetur maior quacũq; pecuniaria. l. in seruorũ. in fi. ff. de pę. nisi in p̃sonis vilib. ſm Bar. in l. j. in fi. ff. de pę. & in l. leuia. 2. oppo. ff. de accu. vide tñ
4 ꝙ dicit glo. in l. hæ operę. ff. de oper. lib. ¶† Quartò not. ex isto tex. in ver. ꝯditionib. iuncta glo. ꝙ etiam causæ ciuiles, quæ vẽtilantur super statu persõnæ alicuius, habent instan. triennalẽ. hinc infertur idem esse in causa filiationis, quamuis solus Alb. de Ros. hic in hoc vltimo teneat contrarium, quòd imò causa filiationis habet solùm instantiam duorum mensium, per tex. in c. lator, qui fil. sint legit. sed ille text. in proposito nihil facit, quia loquitur in delegato, cui erat limitatum tempus duorũ mensium, secus ergo vbi delegatio fuisset facta simpliciter, vt
5 hoc text. iuncto versi. fin. ibi, vel ex nostra aula dati. ¶† Quin-
b tò not. ex tex. ibi, post lit. contest. quòd instantia [b] triennij incipit currere à die litis contest. vt hic, & infra. §. proxim. not. Angel. in Authen. de exhib. re. in princip. ¶ Hinc dicit not. Bald. in Authen. clericus. C. de Episcop. & cleric. ꝙ si statutum disponat, quòd causæ ciuiles terminentur intra 40. dies, ꝙ intelligitur à tpe lit. contest. pro ista. l. facit, qa statuta recipiunt interpretationem à iure cõi. gl. in l. fi. §. in ꝓputatione. vbi Doct. C
6 de iur. delib. l. 2. cum si. C. de nox. ¶† Sextò subtilius not. ex co.
c tex. [c] ꝙ in his, q̃ emergunt ante lit. cõtest. nõ est dare pemptionem instan. ẽt si duraret mille annis, & ideo si mille annis contenderetur super legitimatione persõnarum ante lit. contest. nunq̃ currit instantia triennalis, ſm Bald. in l. post edictum. §. circunducto. ff. de iud. ita refert velle Gul. de Cu. hic, & reputat Bal. esse no. dignũ, & quoti. & simpliciter sequitur d. Alex. hic, facit, ꝙ volunt Doct. reprobata gl. ibi, in c. prudentia. §. 6. de offi. deleg. & gl. & Bar. in l. 1. j̃. de lit. contest. dum ponunt, an sup̃ exceptionib. sit dare instantiã, & refert Spe. in tit. de appe. §. breuiter. ver. sed iuxta. ꝙ Romæ fuit sibi cõmissa quædam cã, in qua nondum erat lis ꝓtest. & erat inchoata ante natiuitatem suã, cùm tunc esset an. 34. in quo pondera, ꝙ Spe. tã breui tpe ætatis iam euaserat in tã summum virũ, ꝓut ẽt dicit Paul. de Cast. Nobiscũ aũt dici põt illud diui Ambrosij, qd nos ventris animalia vnquam tale fecimus, quos si scda hora vigilantes
7 offenderit, oscitamus, & manib. faciem defricamus. ¶† Iuxta p̃dicta quæritur, qd in casib. seu in causis, in qb. lis non contest. qñ incipiet currere ista instãtia triẽnalis? dicit, ꝙ à primo actu, qui fiet, nam in causis in quib. lis non contest. primus actus, qui respicit merita causæ, habet vim lit. contest. vt not. Bar. in l. nulla, & ibi dixi. C. de proc. & ita ad terminos nr̃os tenent Cy. Bal. Sal. Pau. de Cast. & alij Mod. hic. Bar. & Sal. j̃. §. proxi. Pan. & alij
8 in c. pe. in vlt. col. extra eod. ¶† Sed hic cadunt duæ no. dubitationes. prima, nunquid causæ executiuæ habeant instantiam, puta, qñ instr̃a haberent executionẽ paratam, vel ex forma statutorum, vel de iure cõi, puta, qñ adest iur̃m, ſm Bart. in l. 2. vbi dixi. ff. de iureiur. vel qñ essemus in executione sñæ. Bar. sing. in in l. litib. in vlt. col. C. de agr. & censi. lib. 11. tenet ꝙ in executiuis instr̃orum vel sñarum, non est dare aliquã instantiam, inducendo istum tex. vt ibi per eum. idem tenet Ang. ibi, & Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. in 10. q. in fi. ff. de pact. Petr. de Anch. in l. 1. C. de iur. cal. qui dicit, ita vidisse consultum per Bal. & ꝙ ita obtinuit de facto. idem tenet Ang. de Are. in l. ab executione. in prin. in 6. col. ff. de appel. dum refert opin. istam pro vltima. idem tenet d. Fran. de Are. in c. pen. de iud. motus, quia in executiuis non expectatur sñia diffinitiua, ergo ibi non est instantia, cùm non sit propriè iudicium. c. forus. de verbor. sig. idem not. Bal. in l. consentaneum. in fin. C. quomodo, & qñ iud. vbi dicit, ꝙ non putat, ꝙ primum decretum pereat lapsu triennij, quia executio non habet instantiam triennnalem, cũ ista l. requirat litem ante esse contest. sed in executiuis non cadit lit. coest. ¶ Istam opi. limitat Bal. in l. 2. C. de execu. rei iud. & in l. vnica. §. 1. ad fi. ff. si quis ius dic. non obtem. quam sequitur Lud. Rom. in rep. rub. ff. de arb. in ver. sed pone, ꝙ pars vellit appellare. qñ pro executione sñæ imploratur offic. iud. secus si actio iudicati, vel in factum, sed certè tunc non haberet executionem, imò requireretur libellus, & alius ordo iudiciarius, vt declarat Bart. in l. intra dies. ff. de re iud. ¶ Breuiter tene
d ꝯriam opi. ꝙ imò causæ executiuæ [d] habent instantiam triennalem, vt non possint vltra durare, quia si causæ ordinariæ nõ possunt durare vltra triennium, & ratio est, ne lites sint immortales, vt hic, quanto minus causæ executiuæ, in quibus debet procedi velo leuato, & istam opin. tenet Bald. in l. 1. per illum text. in versic. instantia. C. de iuram. calum. Pau. de Castr. in l. 2. §. ꝙ obseruari. eod. titul. & idem Paul. de Cast. hic, qui dicit, ꝙ ita vidit iudicari, & terminari. idem tenet Ludo. Roma. in consil. 174. quòd incip. amplissimè Doct. in 1. dub d. Alexan. hic, & in consil. 50. ꝙ incip. visis actis causæ. in 3. 4. & in vltim. col. in 2. volum. vbi dicit, quòd semper est arbitratus, quod in causis executiuis sit dare instantiam, etiam si expediantur offi. iud. & ꝙ legendo, & ita ꝓtinuò consueuit tenere. ¶ Pro ista sententia mouet: nam ob publicam vtilitatem est inductum, ꝙ ista instantia non duret vltra triennium, vt hic, ergo cùm sit in-

ADDITIONES.

a Instantia perit actori, & non reo. Rol. consil. 217. res ista. Socin. lib. 4. consil 109. præstantissi. Doct.
b Instantia. Adde Bar. in l. 2. C. vbi in rem act.
c Alex. lib. 3. consi. 23. in 3. dub. PVRPV.
* Idem tenet in l. fi. 8. col. j̃. de edi. diui. PVRPV.
d *Executiuæ. Adde, quòd hanc sequitur Soc. consilio 95. primo dubio. lib. 1. Ioan. de Amic. consil. 66. ante fin. Rob. de ordin. iudic. 5. part. cap. 26. nume. 8. in 3. ampl. post Rom. consil. 174. post num. 5. licèt contrarium not. Curt. in l. 1. 4. not. C. de iuram. calum. Mil. in repe. verificul. instantia finitur. de quo cùm esset quæstio coram Excell. Subalpin. Senatu ann. 1569. & causa esset executionis prætextu collec. inter communitatem Sancti Michaelis contra vnum ex dominis, opponen. aduersario de lapsu instantiæ, censuit Senatus non esse peremptam, ex Afflic. deci. 346. num. 12. Alexan. consil. 50. libr. 2. & alijs per nos alleg. MASVER.

Source : BIU Cujas

sit inducta ob publicam vtilitatem, est fauorabilis, ergo debet extendi, fm Bar. in l. si constante, in 9. q. 1. partis princip. ff. solut. matr. & in l. 2, §. exercitum. per illum tex. cum gl. ff. de infam. & in l. quemadmodum. C. de agri. & censi. lib. 11. in quib. locis dicit Bar. q etiam si esset lex pœnalis, deberet extendi, & si dicas, q doctrina Bar. loquitur, vbi tractatur de fauore publico principaliter, prout re vera loquitur Bar. vt delicta puniantur, ego dico, q etiam qñ tractatur de fauore publico secundario, adhuc illa lex tanquam fauorabilis debet extendi. per tex. not. in l. hoc modo. in fi. ff. de condi. & demon. iuncta doctr. Bar. in l. 1. ff. sol. mat. facit bene gl. in d l. si constan. in prin. in versi. mariti. vbi gl. extendit illam. l. exorbitantem, quæ loquitur in vxore, vt etiam extendatur ad socerum, quia tractatur de fauore publico, & tñ est secũdario. ¶ Ad idem facit, q consuluit Paul. de Castr. in consil. 23. viso puncto. in 3. col. q statutum ciuitatis Brixiæ disponens, q Ptās pōt committere appellationem à snīa diffinitiua, extenditur ēt ad appellationes à snīijs interlocutorijs, quia in hoc versatur publica vtilitas, ne cogantur ire Venetias pro impetratione commissionis, & tñ ista publica vtilitas est secũdario. ¶† Secundò quæritur, nunquid causæ summariæ [a] habeant istã instantiam triennalem. Solus Abb. Pan. in c. pe. in vlt. col. de iud. tangit, & dicit, q aliàs vidit in facto dubitari, sed q non meminit se alicubi legisse, & determinat, q sic, q habeant istam instan. per tria fundamenta, quæ parũ stringunt; alij ibi non tangunt, istam decis. sequitur d. Alex. in consi. 50. q incip. visis actis causæ. in 5. col. in 2. vol. ¶ Sed qñ nõ haberemus auctoritatem Pan. nec alterius, ego confirmo istã partem per tria fundamenta, quæ mihi valde stringunt. ¶† Primò pondera esse text. hic in versi. seu super possessione. cùm causa possessorij sit summaria, vt no. gl. & Doct. in l. 1. C. quor. leg. Bar. in extrauag. ad reprim. in verl. summariè. in 3. col. ¶ Secundò subtiliter pondero istum tex. ibi, exceptis causis fiscalib. vel publicarum functionum. nam causæ fiscales sunt summariæ. l. pen. & ibi latius Bart. C. de conuen. fisc. debito. lib. 11. similiter causa publicarum functionum est summaria. l. 1. & l. missi opinatores. C. de exacto. trib. libr. 10. per istas exceptiones, probo, q regula gñalis hic tradita, q omnes lites habeant instantiam triennalem, procedit etiam in causis summarijs, & probo sic. † Nam exceptio facit, vt regula extendatur ad casus, q aliàs non cadebant sub regula, ad hoc, vt exceptio sit bona, & ideo si constituo te procurato generaliter ad omnes causas, excepta causa restitutionis in integr. certè, quia excipio casum requirentem speciale mandatum, ista exceptio facit, vt intelligaris habere mandatum ad omnes casus requirentes speciale mandatum, q aliàs non habuisses, istud operatur exceptio, ita tenet Gemi. in c. qui ad agendum. §. j. de procur. in 6. Imol. in l. fi. in 12. col ff. quis, & à quo app. & plenius d. Alex. vbi soleo tangere in l. fi. ff. quod quisq; cum concor. quas ibi dedi. ¶† Tertiò, & adhuc fortius moueor: nam sententia ferenda super iudicio summario, etiam in quo lis non contestatur, est diffinitiua, vt probat text. sing. in cle. sæpè. de verb. sign. Bar. in extrauag. ad reprim. ver. summariè. in 1. col. & plenius in l. si qs à liberis. §. si quis ex his. ff. de lib. agno. ergo necessario ibi cadit instantia, quia sententia diffinitiua non potest sequi sine instãtia præcedente. l. prolatam. vbi Bart. & alij. C. de senten. & inter loc. & in l. 1. cum sim. C. quando prouoc. non est necel. ¶† Septimò not. ex versi. sed omnes, q instantia triennij habet locũ coram quocunque iudice siue ordinario, siue deleg. q autem coram arbitro, an instantia sit limitata ad triennium, quando tempus non esset aliter limitatum à partibus, Odofr. hic in fi. tenet, quòd sit idem, cùm arbitria sint redacta ad instar iudiciorum. l. 1. ff. de arbi. dom. Alex. hic in 3. col. alleg. de hoc glo. in l. 2. & in l. sed si compromissum. in quadam addi. ff. de arbitr. quam etiam alleg. Cyn. qui idem tenet in §. finautem in medio. in fin. ff. ead. l. ego non inuenio istam glo. & ideo allego gl. expressam in l. item si vnus. §. 1. in versi. si multò. ff. de arbi. quã alleg & sequitur Bald. in l. si de meis. §. fin. eod. titul. idem tenet Spec. in tit. de arb. §. differt. versi. vt intra trienniũ. Bal. in l. 2. C. de diuers. rescrip. Bald. & Imol. in l. multum. ff. de condi. & dem. Pan. in c. pe. in pe. col. de iud. ¶ Et ita teneas, quamuis contrarium tenuerit Ioan. Andr. in addi. Spec super d. §. differt. Bald. etiam in c. fin. in vltim. col. de arbit. dicit, quòd istud non est. l. cautum, an coram arbitro locum habeat instan. huius. l. tamen putat post Andr. de Pisis, quòd instantia bene finiatur triennio, sed non ius cognoscedi, vnde cogetur sententiam omni tempore dicere, per l. item si vnus ff. de arbitr, quòd nihil est. ¶ In arbitratore autem certum est non esse instan. sicut nec iudicium, secundum Specul. in loco præalleg. & Pan. in d. cap. pen. ¶† Octauò not. in versicul. hic. n. quòd iudex potest statuere omnes terminos vno cõtextu ad articulandũ, ponendum, capitulandum, producendum, & probandum, & hoc ne iudici currat terminus instantiæ, fm Bald. Sal. & Mod. cum concor. quas addit. d. Alex. ¶ Dicit ēt Iac. But. in l. 2. C. de fal. & refert Pau. de Castr. hic in 2. col. q vbicunq; index videt aliquid fieri ad procrastinadum litem, pōt ex officio occurrere, imò plus tenet Bar. in l. Seius, & Augerius. ff. ad l. Fal. q si iudex videt perire instan. causæ, pōt ferre snīam ēt partib. non petentib. q est fortè dictum. sequitur Bal. in l. 1. C. vt quæ desunt aduoc. Imol. in commen. ca. cùm contingat. de iureiur. in 10. memb. in 3. q. Pau. de Castr. & alij Mod. hic. ¶† Si tñ statutum imponeret certam pœnam iudici, nisi causam finiret intra tñ tps, intelligitur si petatur à parte, fm d. Ant. in c. pe. de iud. Pau. de Cast. & alios Mod. hic, dixi plenè vbi multa cumulaui, in l. vniuersa. vbi est glo. not. s̃. de precib. impe. offer. ¶ Vltimò pro complemento huius text. inquantum vult, q causæ criminales durent biennio, ciuiles triennio, opponitur fortiter, & videtur, q deberet esse totum ècontra, q instantia causarum criminalium esset longior quàm ciuilium, per text. in l. fin. ff. de fer. † vbi in causis ciuilib. & in singulis capitulis non datur nisi vna dilatio, sed in causis criminalib. pro singulis capitulis dantur reo tres dilationes, & accusatori duæ. ratio diuersitatis est fm gl. & Doct. ibi, quia in causis criminalib. non est ita cunẽdum, sicut in ciuilib, sicut ergo plures dantur dilationes in criminalib. ita longior deberet esse instantia. Bart. in d. l. fi. circa fi. sentit istam difficultatem, & rñdet, q in causis criminalib. tota instantia est biennij ad hoc, vt citius expediantur, sed dantur plures dilationes, vt melius veritas habeatur, aliud non dicit. alij ibi nihil tangunt, sed ista solu. non tollit mihi ex toto pruritum aurium. ¶ Capio glo. magnam in ver. triennij. quam diuido in octo. In prima ponit remissiuè plures fallen. ad text. & sunt 10. & sic gloss. enumerat 10. casus, in quib. non habet locum instantia triennalis. de qua in hac. l. In secunda opponit ꝫ text. & de sol. se remittit. In tertia per viam not. ponit quadrimembrem distinctionem ad text. postea format quatuor quæstiones, deinde. in octaua, & vltima opponit contra tex. & soluit, partes patēt. ¶ Venio ad primam partem, vbi ponit 10. fal. prima de l. fin. vt intra certum tempus. non est bona, quia ibi dicitur idem, q hic, quòd causæ criminales durant biennio tñ item dum gl. alleg. l. fi. C. de ædifi. priua. est corrupta, debuit alleg. l. 1. tit. seq de ope. nou. nun vbi cã nunciationis noui operis durat tñ per tres menses, sed gl. allegauit pro. l. fi. quia fortè non habet illam rub. ¶ Sed aduerte, q istæ fallentiæ gl. non cõueniunt ad tex. istum, qui solùm dicit, q causæ non pñt durare vltra triennium, nunquid aũt breuiori tpe, text. non dicit, sed bene tacitè innuit, q pñt durare vsq; ad triennium, & non vltra, & ad istum casum tacitum gl. ponit istas fal. Adde alium casum, in quo instantia solùm durat trib. dieb. in l. 1. ff. de glan. legen. vbi not. Bar. & rationem assignat in illo interdicto, quia fructus, qui ceciderunt ex arboribus. non possunt durare vltra triduum, & per hoc infert ibi Bar. q si officium in ciuitate nõ duraret nisi vno mense, & litigaretur de illo officio, instantia deberet esse multum breuis, sequitur Bald. in c. de causis. in 6. colum. de offic. deleg. [b] Ludo. Rom. in l. stipulationes non diuiduntur. in 34. colum ff. de verbor. oblig. & in l. si verò. §. de viro. in 4. fal ff. sol. mat. ¶ Adde, q dicit Bal. in c. fin. in 6. colum. de iureiur. † q vbi est breuis meta iudicij, ibi breuiores debent esse dilationes, non tamen ita arctæ, quòd penè sint impossibiles, allegat not. per Innoc. in c. de causis. in princip. de offic. deleg. ¶ Alibi dicit Bald. in l. 1. in princip. C. de temp. appel. quòd vbi tota instantia est breuis, ibi oportet & singula eius membra esse breuiora. ¶† Vltra gl. adde propriam fallentiam, in qua instantia durat vltra triennium, in §. finautem in medio. infra ead l. ¶ Aliam fallen. ponit Salic. in l. fin. C. de tempo. in integr. restitu. pet. per illum text. scilicet in causa restitutionis in integ. quæ durat quadriennio, sed errat, quia licèt ibi dicatur, q restitutio in integr. debeat impetrari intra quadriennium, non sequitur, ergo instantia durat quadriennio, vt ibi declarat Pau. de Castr. & melius ¶ In secunda parte respondeo, quòd d. Authen. qui semel non loquitur de tempore instantiæ, vt hic, sed in casu diuerso. s. de tempore, vsque ad quòd debet expectari actor, qui lit. contest. se absentauit. ¶† In ead. ibi, item an pōt prorogari. habes ex glo conclusionem, q instantia triennalis, ga est inducta fauore publico, non potest de consensu partium prorogari. idē tenet gl. in d. l. 2. §. sed si iudex. ff. eo. & oēs sequũtur, & per hoc consulnit d. Alex. in consil. 82. in 3. vol. q inci. viso processu causæ vertentis inter vniuersitatem, q non valet sen-

ADDITIONES.

a Summariæ. Adde Pau. de Castr. in Auth. quæ supplicatio. C. de prec. imper. offer. Francis. de Are. in c. dilecti. de iud. Lud. Rom. consil. 312. incip. in casu propositæ consultationis.

b Adde, quæ ponit Bar. & ibi Alex. in 4. col. in l. 2. ff. de re iud. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſnĩa lata de conſeſu partium, qua pronunciatur ſupereſſe de inſtantia, cùm in veritate non ſuperſit, ex quo conſenſus partiũ nihil facit, vt hac.gl.mouet ēt per tex.ſingu.in l.ſi ſponſus §. ſi vxor.2.ff.de don.inter vir.& vxo.quē Bar.ibi multũ no.p̃ infinitas fraudes,& in ſpecie Bal.ibi dicit, ꝙ prętſtat ar. ad reuocationē multarũ ſnĩarum,quæ ſunt latę per ꝓſenſum partiũ, vbi lex ꝓhibeat:nam ēt ſine appellatione ſemper poſſunt retractari,quē text.ēt reputat ſing.Bal.in l.cũ allegas.in 4.oppo.vbi videas. C.de vſur. ¶† Ego fortius induco iſtā gl. nā facilius permittitur ꝓrogatio eius, ꝙ durat, q̃ de nouo ꝓceſſio.l. ſed & ſi manēte.ff.de prę.ſed ſic eſt,ꝙ qñ adhuc durat inſtātia,nō pōt ꝓrogari ꝓſenſu partiũ, vt hac gl. ergo minus operabit ꝓſenſus partiũ,qñ inſtātia verè erat finita,vt in caſu d.Alex. ¶† Tu aũt colligēdo dicta Bar. & omniũ, & aliqua addēdo ad iſtam ꝓcluſionem gl.ēt ſi partes ꝓmitterent nō allegare, ꝙ inſtantia ſit peremꝑta ſm Bar.& alios hic,adde ꝙ nō valeat ſnĩa lata de ꝓſenſu partiũ, qua pronũciatur ſupereſſe de inſtantia,cũ in veritate nō ſuperſit.ſm Alex.no.in ꝓſi.82.in 3.vol.inc.viſo proceſſu cauſæ vertetētis inter vniuerſitatē. [a] Imò plus ēt ſi promitterēt ſub certa pœna. l. Seius & Augerius. & ibi in ſpecie no.Bar.ff.ad l.Fal.d.Ant.in c.pe. ad fi.de iud.Bal.in l.1. C.de indic.vid.tol. ¶Tertiò amplia,[b] ēt ſi interponatur iurm, ſm Bar. hic,& in l.ſi qs ꝑ eo.in 2.membro.& ibi Raph.& Pau.de Caſt. ff.de fideiuſ.Bal.in c.cũ ꝓtingat.in 8.col.& ibi d. Ant.de iureiu. d.Ant.& Pan. in c.pen.de iud.q̃uis de hoc dubitauerit, & relinquat cogitandũ Bar.in d.l.leuia. vbi plenius per d.Alex. ¶Iſtam cōcluſionē limita quinque modis. † Primò, ꝙ licèt inſtantia ꝓrogari nō poſſit per ꝓſenſum partiũ, tñ pōt prorogati per viā cōmpromiſſi. Auth.ſi tñ.C.de temp. app.& cle. quamdiu. de app.& hoc in cauſa appellationis, vt dicũt illi text.non aũt in cauſa principali. vbi hoc nō reperitur ſtatutũ.ſm Bar. hic & in l.ſi.§.fi.C.de temp.app.Tu aduerte, ꝙ neutro caſu fit prorogatio inſtantiæ, nec pōt fieri per compromiſſum, † ſed bene verũ eſt, ꝙ donec durat cōpromiſſum, interim nō currit tempus inſtātię,prout ꝓpriè dicunt tex.alleg. per Bar.& verũ eſt,ꝙ cōpromiſſum ſolum impedit curſum inſtantiæ in cauſa appellationis,& nō in cauſa principali,vbi hoc nō eſt ſtatutũ,eo q̃a in cauſa principali nō agitur de tāto prę.iudicio, cũ adhuc ſuperſit remediũ appellādi, prout eſt inſtantia cauſæ appellationis, qua peremptā perijt ius cauſę. cle. ſicut. de appel. ita in effectu tenent Doct. hic excepto Bal. & Can. in d.c.pe.de iud. Spe. & Io.An. in tit.de iu. deleg.§.reſtat. verſi. ſed nunquid de tempore Imo.in c.de cauſis de offi. deleg. ¶Scđò limita,qñ de nouo reuocarētur vno ictu omnia acta,iuxta gl.in l.mutari.ff. de procu.ſm Bar.hic,tñ iſtud nō eſſet prorogare,ſed de nouo inchoare,ſm Raph.Ful.hic.& Imo. in d.c.de cauſis. ¶Tertiò limita, ꝙ licèt per ꝓſenſum partiũ nō poſſit inſtātia triennalis prorogari,tñ bene pōt per ꝓſuetudinem,vel per ſtatutũ, gl.eſt in l. præſcr.in gl.1. vbi dixi.C.ſi p̃ ius vel vti.pub. vbi Bald. in 6. col. & dicit rarò reperiri alibi, & illam gl.ad hoc reputat ſing. Ang.& Imol in l.2.ff.de re iud. ¶Quartò limita, ꝙ licèt prorogari non poſſit, tñ bene poteſt de conſenſu partium abbreuiari, q̃a tale pactum eſt conſonum publicæ vtilitati.l. fi. §. fin.C.de temp.appel.ita latè firmat Lud.in l.2.ff.de re iud.cum concor. de q̃b.ꝑ d.Alex.hic. ¶Quintò no.lĩta,vt ꝓcedat in inſtātia triēnali inducta à iure cōi, ſed inſtan.breuior inducta per ſtatutũ pōt ꝓrogari de conſenſu partiũ vſq; ad trienniũ, & ſic vſq; ad tp̃s iuris cōis,ita tenet Sal. [c] hic,ꝙ not.q̃a valde quotidianum, nam vbicunque cōiter ſtatutum lĩtat inſtan. cārum vſque ad duos,vel tres menſes,talis inſtant.ſtatuti pōt prorogari vſq; ad tp̃s iuris cōis ¶Contrarium tenet Io.And.in addi. Spe.in tit.de appel.§.nunc breuiter.ver.illud aũt.Io.de Imo.in l.3.in prin. ff. de dam.infe. motus, q̃a inſtantia ſtatuti eſt ſubrogata loco inſtantiæ iuris cōis, vt hic per Bal.ergo debet eſſe eiuſdem naturæ q̃a ſubrogatum ſapit naturam eius,cuius loco ſubrogatur. l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ff. ſi quis cau. c. 1. vt eccleſiaſtica benefi. ſed inſtan. iuris cōis non pōt ꝓrogari conſenſu partium, vt hac gl. ergo nec ſtatutaria. ¶Do. Alex.& d.Ant. hic tenent opi.Sal.quia qñ inſtantia reducitur ad ius cōe, non eſt p̃ pub. vtilitatem,ex quo non cōceditur triennium,& per hoc patet, ꝙ non obſt. ratio Imol. cùm ſubſit diuerſa ratio. Sed caue,q̃a ipſemet d.Alex.conſulendo tenet opi.Imo.& ſic eſt ſibi p̃rius, ꝙ imò etiam inſtan. ſtatuti non poſſit conſenſu partium prorogari,ita tenet d.Alex.in conſil 24. in 4.vol.quòd incip.inſpecto proceſſu cauſæ vertentis. in vlti. colum. motus auctoritate, & ratione Imol.¶† Ego teneo opin. Salicet.noua ratione, quia conſenſus partium poteſt aliquando contra ſtatutum, quando volunt redire ad ius commune,vbi aliàs non poſſunt. iſtud patet ex eo,ꝙ decidit Bar.in l.omnes populi. ff. de iuſt.& iur.in 4. q. quæſtionis princip. in verſic. iuxta prædicta formo. Secundò facit, ꝙ licèt cauſa ordinaria de ꝓſenſu partium nō poſſit fieri ſummaria.gl. in c.de cauſis.vbi Doct. de offi deleg. tñ ècōtra cauſa quæ eſt ſummaria pōt de ꝓſenſu partiũ fieri ordinaria,q̃a iſto modo redit ad ius cōmune, gl.eſt no. in cle. ſępè.in gl.ñ.& ibi Imo.in 41.col.de verb.ſig. ¶† Tertiò facit, ꝙ ēt in correctorijs licita eſt extenſio,qñ reditur ad ius cōe. gl.eſt no. melior de iure in c.ſtatutum. §. aſſeſſorem. in verb.moderando.de reſcr.in 6.d. Ant.de But.in c.olim.de verb.ſig.d. Alex. in l.ſi conſtante.in prin.in 6.col.ff.ſol.matr.& tñ in correctorijs eſt prohibita extenſio, iurib.vulgari. Cogita tñ, q̃a nimis gñale eſſet attentare,ꝙ partes de cōi conſenſu poſſint recedere à ſtatutis,& redire ad ius cōe. ¶In quinta parte gl.ibi, item q̃d ſi eſt lata ſnĩa poſt triennium.habes, † ꝙ ſnĩa lata poſt lapſum triēnij, & ſic poſt finitam inſtantiam eſt ipſo iure nulla, [d] & licèt gl.nihil alleget, probatur rōne ſm Bart. nam peremꝑta inſtantia,oĩa acta iudicij corruũt.l.2.ff.iud.ſol.ſed ſnĩa lata ſine libello,ſine lit. conteſt.& ſine aliis actis iudiciarijs eſt ipſo iure nulla.l.prolatam.vbi Bart.& alij.C.de ſen. & interlo.Contra gl.facit text.in l.vnica.in fin. C.vt oēs iud.tam ciuiles,quàm milita. Pro cuius ſol.Bar.hic tradit no.doctrinam,q̃ cæteri oēs ſequũtur,eandem ponit Nic.de Neap.in lect.Bar.in l.ſcire oportet.§. p̃ns.per illum tex.ff.de excu.tut.Io.And. in addi. Spec.in tit. de appe.§.nunc breuiter.ſuper verſi.licèt.Pan.in c.pe.in antepen. col.de iud.& in d.c.de cauſis.de offic.deleg. Lud.Rom.in conſil.415.ꝙ incip.quo ad primum, an ſyndicus, in ſecundo quæſito.de quo etiam per Spec.& Io.And.in tit. de iud.deleg.§.reſtat.verſi.q̃d ſi ſtatuto.cum ver. ſeq. Tu aũt fac concluſionem cum gl.q̃ ſnĩa lata vltra tp̃s inſtantiæ eſt ipſo iure nulla per rationem.s.dictam. ¶Limita 1.ex doct.Bart.qñ tp̃s ſolum ſtatuetur iudici,& non iuriſd.vt hic, ꝑ eum. ¶Sed o lĩta q̃tum ad ſnĩam diffi.q̃ ferri non pōt finita inſtan. ſed bene pōt ferri ſnĩa abſolutoria ab obſeruatione iudicij, & condemnari pars aduerſa in expenſis,cuius occaſione iſtud contingit,ita no.Bar.in §.illo.ad fi.vbi dicetur.p̃.ead.l.ꝑ text.in l.2. vbi ēt Bar.C.vt intra cert.temp.q̃ eſt ad hoc ſing ſm Ang hic. ¶Tertiò lĩta, niſi ſnĩa diffi.feratur in confeſſum, q̃a ēt peremꝑta inſtā. pōt ferri tanq̃ ſuper notorio,in quo non requiritur ordo iuris.ita ſing. Bal.hic ad fi.quem refert,& ſequitur Pan.in c.pe.in pe.col.de iud.facit, ꝙ not.Bar.in l.ſi confeſſus.cum ſuis concor. ff.de cuſto.& exhi. reor. ¶Quartò limita,qñ dubiũ eſſet de peremptione inſtātiæ, ſm Bal.hic,& in Auth.clericus.C.de Epiſ. & cler. & in l. ſuperuacuam.C.de temp.in integr. reſt. peten. ¶Quintò, & vltimò limita,qñ ꝑ magnitudinem cauſæ, & propter exigentiā multarum dilationum non potuit cā intra triennium expediri,tūc poterit vltra, ex quo nihil pōt imputari iudici, aut partib. ſm Bal.in l.ſi cùm ipſe.per illum tex. ff. de excu. tut. Cyn. in l.1.in trib.vltimis quæſtio.C.qui accuſ.non poſ.& ibidem Bal. Ioan. Andr.in d.§.reſtat.verſi.ꝙ ſi ſtatuto.in vlt.q.Pan.in d.c.pe. in 5. q. ¶Not. etiam in materia, [e] ꝙ vbi partes ſe in tantum aſtrinxerunt,ꝙ labitur tempus inſtantiæ,nec iudex poteſt informari de meritis cauſæ ꝑ breuitatem tp̃is, omnia tamen ſunt in iudicium producta, poteſt iudex ita pronunciare,abſoluo,vel condemno,prout de iure facere debeo, & ex actis apparet, q̃a ſatis eſt,quòd ſententia ex actis certificetur.l.1. C. de ſent. quæ ſine cert.quanti.ita ſing.Iac.Butr.in l.iudices.C.de ſent.& interloc.ſequuntur d.Anton.& Pan. in c.pen.de iud.vbi Pan.in pen. colum.reputat valde ſing.in practica. ¶† In cad.glo.in fin. habes,ꝙ de iure can.cauſæ non habent inſtātiam.[f] limitatam,idē tenet gl.in c.fi.de dol.& cōtu.gl.& Can.in d.c. venerabilis. Spe. in tit.

ADDITIONES.

a Alex.lib.2.conſil.32.oppo.col.2.verſi. præterea,&c. PVRPV.
b Alex.libr. 2.conſil.137. in cauſa, & lite vertente inter Laur. PVRPV.
c * Tenet Salicet.Adde,quòd hanc ſequitur,& dicit magis communem Rob.de ord.iud.5.par.cap.26.num.25.de qua vide,quæ ſcribit Rol.conſil. 21. nu. 13. & ſeq.lib.3.vbi elegãter, & copioſè ſuo more artic. examinat. MASVER.
d Nulla. Alex.conſil. 137. in cauſa.lib.2. Dec.in c.de cauſis. colum. 7. verſi.2. Abb.concludit.de offic.deleg.* Et vide Rob.de ord.iud.5.part.c.26. nu.58.& quid poſſit facere iudex peremꝑta inſtantia, Rom.ſing 795.
e Practica, qñ inſtantia breui eſt finienda, ꝙ poteſt ferri ſnĩa, condemno tibi talem ſi probaueris.Fel.in rub.de prob.verſi.2.concludo. PVRPV.
f Inſtantiã,& in terris Eccleſiæ ſubiectis.Alex.libr.3. conſil.23. 4.dubio.
* Et dic, quòd inſtantia cauſæ emergentis non finitur triennio, ſed eſt perpetua, & de iurecanon. nunquam perit, teſte Rom. ſingul. 280. Rob.de ordin. iud part.5. capitul.26. num. 39. quòd autem iure cano. nunquam pereat inſtantia,allegatur text.in capitul. venerabilis. vlt. vbi Doct.de iud.Rot.deciſ. 241.in nouis.Caſſiad.deciſ.5.num 4. vt lit. pend.& communem dicit Abb.d. cap.venerabilis.vbi Fel.Barb.in cap.de cauſis. de offic. deleg. rationem ponit Franc.in cap.ſuper eo.de appellat. quod locum habet nedum in foro eccleſ.ſed etiam vbique locorum Eccl ſubditorum,& tam in crimi.quam ciuil. teſtis eſt Cor. conſil.210.in fin.lib.4.Fel.d.c.venerabilis. in princ.licèt contrarium teneat Rom.conſil. 220. col. fin. cui non aſſentit Rob. loco.ſ.alleg. nu.14.Suarez.lib.com.opin.verſi. inſtantia. MASVER.

Source : BIU Cujas

in tit.de iud.deleg.§.restat.versi.item,q̃ instantia. Inn.in c.consuluit.de offi. deleg. istud *communiter tenetur*, & ita seruatur in curijs.ecclesiasticis.& dicit Lud. in l.2.ff.de re iudi. de hoc esse meliorem text. de iure, & miratur, quòd Canon. non ponderent,in c.cùm olim propter qõnes.in vers.iudices.de priuile. vbi iudex condemnat ad expensas factas in lite per quadriennium,ergo instan.de iure cano. durat vltra trienniũ.Tu dic,q̃ illum tex.ad hoc ponderat Pan.in d.c.pe. in 3.col. sed ille text. non concludenter obst. quia nõ loquitur de eadem instantia, quia potuissent expensæ fieri per quadriennium coram diuersis iudicib.magis facit text.quem gl.alleg.in d.c.venerabilis.cui tñ respondè secundum Odof.& Raph.hic, & gl.ibi, q̃ ibi per subterfugia,& cauilationes partis,vt ibi expresè dicit tex.causa non potuit terminari intra triennium,ideo durat vltra, quia illud etiam esset de iure ciui.vt dixi.s̃.in text. in 2.not. Et ratio diuer.inter ius cano.& ciuille est secundum Host.& Can.in d. c.pe.quia de iure cano.ab omni interlocutoria põt appellari, sed non de iure ciuili. l.2. ff. quo. app. non recip. ideo de iure cano.non potuit instantia limitari triennio, prout de inre ciu. ista ratio est fragilis,secundum Lud.Ro.in l. 2.ff.de re iud.quia in causa appellationis de iure can.est limitata instan.c.cùm sit. de appel. & tamen in causa appel.ab omni interlocutoria põt appel.¶ Aliam rationem assignat Bal.quæ nihil est,in c.fi.circa prin. de dol. & contu.non recedas ab ista opi. quamuis disputando posset teneri, q̃ etiam de iure can. causæ habent instan. trienalem, quia ex quo est dubium de iure cano.& est clarum de iure ciui.vt hic,& nõ sumus in materia peccati,aut spiritua li,ergo standũ est iuri.ciuil.etiam in foro cano.c.1.vbi Doct.de ope.no.nun. Can.in c.fi.de sol.& ita consuluendo tenuit Lud. Ro.in consi.220 quod inci. circa primum consultationis articulum.in vlt col.& Raph.Ful.hic. Iason Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Instantia triennij præfixa causis ciuilibus incipit currere post litem contesta.& non ante.*
2 *Illud dicitur prope finem,quando non superest nisi semestre.*
3 *Reus semper dicitur fugitiuus,dato tamen,quòd instet contra actorem, quia reorum natura est semper fugere.*
4 *Iudex non potest procedere contra partem absentem, nisi procedat ad instantiam alterius partis præsentis,& instantis,vnde vtraque parte absente iudex non potest peruenire ad difinituam.*
5 *Si iudex ferat sententiam, & non appareat,quòd sit lata parte instante,sententia est ipso iure nulla,fallit tamen,vt infra nu.6.*
7 *Reus non dicitur contumax in non comparendo, nisi pars aduersa expresè accuset eius contumaciam.*
8 *Nuncio publico plenè creditur in his, quæ spectant ad eius officium,iudici tamen non,nisi quatenus apparet in actis.*
9 *Nuncio referenti de contumacia citati an credatur,puta quia dixit nolo venire,& etiam si dicat se personaliter eum citasse,& citatus cum iuramento dicat contrarium nu.10.*
11 *Præceptum peremptorium præcedere debet,quando peruenitur ad diffinitiuam.*
12 *Non sufficit mittere procuratorem,nisi mittatur instructus.*
13 *Victor condemnatur in expensis parti victæ.*
14 *An & quando absens contumax possit appellare à sententia contra eum lata.*
15 *Quando actor est absens & contumax,reus non potest absolui diffiniti uè,secus quando est præsens,& non contumax.*
16 *Absoluere diffinitiuè quid sit, & quid ab obseruatione iudicij, & eius effectus.nu.18.*
17 *Absolutoria ab obseruatione iudicij est duplex.*
19 *Per litis contest.res efficitur litigiosa,adeo, quòd si alienetur, alienans perdit ius,quod habet.*
20 *An peremptа instantia per absolutoriam,pereat fides actorum.*
21 *An reus actore absente, & contumace possit in se assumere onus probandi,vt absoluatur diffinitiuè.*

§. Et si quidem. Propter actoris absentiam lit.iam cõtest.non differtur diffinitio causæ vltra triennium, sed si de causa non liquet, absoluitur reus ab obseruatione præsentis iudicij, & actor absens condemnatur in expensis legitimis sacramento rei taxandis:si aũt de causa liquet, fertur sentẽtia in fauorem illius, quem constat iustitiam fouere,sed semper actor absens, quãuis obtineat sententiam pro se,condemnatur tamen in expen
1 sis, nec habet facultatem appe. hoc dicit. ¶† Not. 1. ex isto text. ibi, post lit. contest. quòd instantia triennj præfixa causis ciuilibus incipit currere post lit.contest.& non ante, vt hic, & supra eadem.l.in princip.& ibi tetigi illud, quod ponunt Bart. & Bald. hic, quid sit in causis, in quibus lis non contestatur.
2 ¶† Secundò not. ex text. ibi prope fi. vt semestre tempus, secundum Bart.& alios hic, quòd illud dicitur prope fi. quando non superest nisi semestre tempus, & propterea faceret, quòd
a pupillus dicatur proximus pubertati,[a] quando est propè per sex menses, & hoc expressius dicit text. in l. non tantum. in
* prin.de exc.tut. *Communis conclusio* est, quòd dicatur proximus pubertati à 10.an. cum dimidio. s̃.in masculo:in femina à nono cum dimidio, quia inter infantiam, quę durat vsque ad septennium, & pubertatem, quæ durat vsque ad 14. ann. sunt 7.anni,ideo si excedit medium de 7. an. dicitur magis proxim. pubert. quam infantiæ, & sic quando de 7. an. excedit tres cum dimidio,& consequenter. 10.an.cum dimi. ita gl. & Doct.in l.1.ff.de noua.& in §.pupillus.insti.de inuti.stip. & in §. in summa.insti.de obli. quæ ex deli.& in l. contra pupillum .in prin.ff.de re iudi.Bal. in l.si quis in tantam. in 2.col. C.vnde vi. & in c.si pater.in 9.col.vbi multa bona dicit,de testa.in 6. Nic. de Neap.in d.l.non tantum.Can.in c. 1.de delic. puero.& in c. continebatur.& in c.attestatione.de despon.impub.¶Intellige & limita, primò nisi malitia suppleret ætatem, iuxta.l.3. C.si mi.se maio. dixe. prout narrat gl. auctoritate Gregorij Papæ. 20. q. 1. in summa.de puero, qui in 9. an. nutricem grauidam fecit.Pan.in c.1.de delic.puero. ¶Secundò multum not. limita,vt procedat in ciuilibus, sed in criminalib. nũ quam dicitur proximus pubertati, nisi quando est propè per sex menses, ita singu.dicit Bald. in l.excipiuntur. & ibi sequitur Lud. Rom. ff. ad Sena.Sylla.¶Item,& 3.no.ex tex. ibi, parte fugiente.iuncta
3 glo.† quòd semper reus dī fugitiuus,dato tñ, q̃ instet ꝯ actorem,eo quia natura reorum est semper fugere, iuxta vulgare
4 prouerbium.¶† Quartò not. ex tex. in verbo requrente parte. secundum Bartol. & alios Doctor. hic, quòd iudex non potest procedere contra partem absentem, nisi procedat ad instantiam alterius partis præsentis, & instantis. facit text.in Authen. qui semel.in vers.reo postulante.C. quomodo, & quando iudex.not.Bartol.in Auth.ei,qui.ad fin.C.de tempor. appel. ¶Et ex hoc duo inferuntur: primum, quòd quando vtraque pars est absens, non potest iudex peruenire ad sententiam diffinit. quia nemo est qui petat,vt tenet glo.s̃.in princip.huius legis in glos. mag. verbic. triennij. in tertia parte.& glos.hic in verbic.
5 licentia.¶† Secundò infertur, quòd si iudex ferat sententiam, & non appareat, quòd sit lata parte instante, sententia est ipso iure nulla,secundum Bartol. & alios in l. vnica. C. vt quæ des. aduo.Ang.& Imol.in l.de vnoquoque.in princip. ff. de re iudi. & dicit Pau.de Cast.s̃.ead.l.1.in princ. & in 2.colum. quòd aliquando vidit processum,in quo continebatur sententia, & qa non apparebat ad cuius instantiam fuisset lata,fuit pronunciatum,quòd esset nulla.facit gl.not.in l sancimus. §.cùm autem. in verb per contumaciam.C.ad Trebel.quæ dicit, quòd iudex debet facere scribi in actis ad cuius petitionem faciat actum
6 iudicialem.¶† Prædicta fallunt in quatuor casib.primo in causis fiscalib. text. est in l.2.§. Senatus.ff.de iur. fisc.quem Bartol. ibi ad hoc not.& reputat mirabilem. ¶Secundò limita,nisi lata snīa appel.fuisset deuoluta ad Papam, nam potest Papa ferre sententiam,etiam sine requisitione partium.ita tenent Ang. & Imol.in l.de vnoquoque.ff. de re iud.per c.cupiens. §. cæterum.& ibidem Ioan. And. de elect.in sexto. sequitur simpliciter do. Alex.in l. vnica.C. vt quæ desaduo.¶Tertiò limita,nisi iudex videat instantiam causæ perire, tunc ne iudicium agitatum reddatur illusorium, potest ferre sententiam etiam neutra parte petente. ita singu. Bartol. in l. Scius & Augerius. ff.ad l.falcid.dixi in prin.huius legis. ¶Quartò limita qñ ambæ partes sunt pręsentes, & sententia fertur pro actore, quamuis aliter non appareat ex processu, quòd actor petierit à iudice sententiam ferri, tamen valet, quia sufficit petitio generalis facta per actorem in libello,vbi petijt sententiam pro se ferri, quæ petitio semper durat,secundum Ang.hic,& in prin huius legis.Bal.in l.vnica.& ibi Pau.de Cast.& plenius per alios.Mod. C.vt quæ desaduo. ¶Quintò not. ex text. ibi, actoris absentiam incusante. text. meliorem de iure, secundum Raphael.
7 & Pau. de Cast.hic,† quòd citatus facta relatione per nuncium,quamuis non compareat,non per hoc habetur pro contumace, nisi alia pars compareat, & eius contumaciam expresè accuset,& ita ad hoc istum text.alleg.Bartol.vbi not.videas in l.ꝙsentaneum.ad fin.C.quomodo & quando iud.& in l. si finita.§. Iul.in 4. colũ. ff. de damn. infe. & in l. 2.in vlt.col. ff.si quis in ius vocatus non ier.¶Ideo Barto.in l.arbiter. 1. per illum text.ff. de arbitr. dicit, quòd hinc sumpta est practica, quòd in termino citationis pars comparet,& absentis contu-

contuma-

ADDITIO.

a Pubertati. Adde capitul. puberes, & ca. literas.& vtrobique per Doct. de despon.impub.

Source : BIU Cujas

maciam incuſat. ¶Hinc infero falſam eſſe gloſſ. quæ reputatur ſin.in l.ſancimus.§.cùm autem.in verſ.per contumaciam. circa fi.C.ad Treb.quæ dicit,ꝙ contumacia probatur ex actis notarij, in quib. conſtat de eius citatione, & non apparet de comparitione,nam per iſtum text. illa glo.malè dicit,quia ad
a hoc,vt quis dicatur contumax, [a] non ſufficit, ꝙ ſit citatus, & non comparuerit, ſed requiritur, ꝙ pars aduerſa eius contumaciam accuſauerit in actis.tex.eſt hic, & ideo Bal.ibi melius dicit,ꝙ ad conuincendum contumaciam non ſolùm ſufficit non comparitio, vt ibi gl.ſed contumaciæ accuſatio, per iſtū tex.¶Adde, ꝙ iſta regula procedit nō ſolùm in cauſis ciuilib. ſed & in crimina.qñ proceditur per accuſationem.Nam ibidē ēt requiritur, ꝙ accuſator expreſsè in actis accuſet cōtumaciam rei,aliàs nō cenſeretur contumax,quia in criminalib.proceditur ad ſimilitudinem cauſarum ciuilium.l.abſentem. §.1. ff.de pēn.ita tenet Bart.in l.inter accuſatororem.in vlt. col. & ibi latius Imo.ff.de pub.iudi.& Bart.in extrauag. ad reprimendum,in verſi.neglexerit.Saly.in l.abſentem.C.de accu. ¶Limi
b ta no. [b] quātum ad hoc vt iudex poſſit procedere ꝯ aliquem tanquā ꝯ contumacem, ſecus quo ad effectus, qui ipſo iure inducuntur à lege,vel à ſtatuto,vnde ſi ex forma ſtatuti contumax habetur pro confeſſo,& conuicto,ſi aliquis citatus nō comparuerit, dato quòd pars aduerſa non accuſauerit eius cō tumaciam,tñ habetur pro contumace quantum ad effectum ſtatuti.Ita ſing.tenet Bal.in l.ſi tutor.C. de interdi. mat. per illū tex.vbi dicit melius probari quàm alibi.¶Sextò no.tex.ibi,nec ita actoris pars fuerit inuenta. iunctis verbis. s̄. per executores negocij.hic eſſe tex.ſecundum Bal.ꝙ creditur relationi nuncij publici,qui dicat ſe citaſſe aliquem ad domum, & non inue-
c niſſe perſonaliter, [c] & ideo ſm Bal. quando iudices committūt nuncio pub. vt citet aliquē perſonaliter ſi eum inuenerit, aliàs citet ad domum,ſtatur relationi nuncij,quòd eum perſonali-
8 ter nō innenit,ideo citauit ad domū. ¶†† Adde,quòd *communis*
* *concluſio* eſt,ꝙ nuncio publico [d] plene creditur in his,quę ſpe-
d ctant ad eius officium,puta, ꝙ aliquem perſonaliter citauit. c. cum parati. vbi gl.& Doctor. de app.ſecus ſi deponeret extra officium.Et no.Bar.in l.1.§.cura carnis.ff.de offi.præfec.vrb.& in extrauag.ad reprimen.verſic. per nuncium.ad fin. ¶Quare
c autē [e] credatur nuncio, & non credat iudici,iudici. n.aliqd aſſerenti non creditur,niſi quatenus appareat in actis.c.qñ ꝯ falſam.de proba. Rñdet not.Bald. in d.c.qñ contra falſam.in 15. col.rationem diuerſitatis eſſe,eo quia iudex non debet eſſe iudex & teſtis,ſed nuncius tantum teſtis eſt actus ſibi commiſſi. Dicit etiam no.Io.And.in addi.Spec.in tit.de cita.§.1.in prin.ꝙ nuncio publ.non.creditur niſi circa offi.ſuum,vnde ſi dicat citatum intuliſſe ſibi iniuriam,vel ꝙ cum lapidib.ſalutauit,non creditur ſibi.Sequitur Pan.in d.c.cùm parti.in 3.col.¶Pulchrū
9 & quotidianum dubium eſt. † Nunquid credatur [f] nuncio re-
f ferenti de contumacia citati,puta,ꝙ citatus dixit nolo venire, quo caſu cenſetur verus contumax.Bald. in pleriſque locis tenet,ꝙ non, in d.c.cùm parati,vbi multa bona dicit. & in addi. Spec. in tit.de ſen.in ver.citatio debet eſſe legitima & Io.And. in addi.Spec.in tit.de citatio.& in verſi. ſed nunquid.& in ti. de cōtuma.§.1.in addi.mag.d.Ant.& Imo. in d.c.cùm parati. vbi Pan.diſtinguit,& Imo.in cle.ſi ante.in 14.col.de dolo, & cōtu. Facit,ꝙ vult gl. in c. venerabilib.§. ſecus.in verſi. in iudicio.de ſent.excommuni.in 6.¶Contrarium eſt de mente gl.& Bar.in l.ex cōſenſu.§.fi. ff.de app.& in l.fi. ff.de in integ.reſt. & ꝯrium expreſsè tenet Bar.in l.tres denunciationes. circa fi. C.quomodo,& quando iud.pro quo facit,quia ex quo commiſſum eſt nuncio officium citandi,& ei creditur, videntur ēt commiſſa ea,quæ veniunt in cōſequentiam citationis,& cōſequenter reſponſio citati.arg.c.prætera.de offic.delegat.l.2.cum ſim.ff.de iur.om.iud.Sed caue,ꝙ iſta vera contumacia eſt quid grauius quàm ſimplex citatio, & ideo quādo cōſequens eſt maius, nō videtur concedi ei,cui permititur antecedens,ꝙ eſt minus,ita expreſsè dicit Bar.in d.l.2.§.1.ita expreſsè limitat Lud. Ro.in l. illud.ff.de acqui.hęre. per text.not. in l.pe.§.illo.C.de neceſ.ſer.
10 hęr.inſt.¶†† Quid autem ſi nuncius dicit ſe citaſſe perſonaliter Caium,Caius verò cum iuramento dicit cōtrarium,cui magis debet credi? gl.in d.c.cùm parati.dicit,ꝙ potius debet credi nuncio ratione officij.idem tenet Cy.in l.ſi quis decurio.C.de fal.ſed Io. And. in d. c.cùm parati, & ibi Hoſti. & Pan. tenent melius, ꝙ ſit in arbitrio iud. conſiderata qualitate facti. Item conſiderata qualitate perſonarum tam nunciꝭ quàm citati, poteſt credere potius parti quàm nuncio, vel ècontra.idem tenet Archi.in capitul.propoſuiſti.82.diſti.Sal.in l.tres denunciationes.C.quomodo, & quando iud. Angel. de Are.qui fuit magnus practicus,in §.quadrupli.inſt.de act.& in trac.ſuo malefic.in verſi.Petro publico nuncio.vbi propter.h.d. ꝙ cautela eſt,quòd mittantur duo nuncij.¶Septimò not.ex tex.in verſi. per tres vices. iuncto text. ibi ab obſeruatione iudicij. hic eſſe
11 tex. no. ſm Sal. Pau. de Caſt. & alios Mod. hic, † ꝙ ſicut qñ peruenit ad ſnīam diff. debet præcedere præceptū peremptoriū, vel trina citatio, quę habet vim peremptorij,aliàs ſnīa nihil valeret.l. ad peremptoriū.cum ſeq. ff.de iudi. iuncta. l. tres denunciationes.C.quomodo & qñ iu.ita qñ peruenitur ad ſen tētiam abſolutoriā ab obſeruatione iudicij, & ita ad hoc iſtū tex.no.Inn.in c.conſuluit.de offi.deleg.idem tenet Bar.licèt nō alleget iſtū tex.in l.ꝓſentaneum.C.quomodo, & qñ iud.& in Auth.qui ſemel.circa mediū.vbi no.limitat.C.qūo, & quādo iud.d.Ant.de But.in c.cauſam quę.de dolo,& ꝓtu. ¶Tu aduert e,ꝙ iſte tex.nihil facit, nam iſtud de trina citatione nō diſponitur pp ſnīam,ſed pp abſentiam actoris,& ſic non dicit,ꝙ re-
12 quiritur iſta trina citatio pp ſentētiam. ¶†† Octauò no.ibi,procuratorē inſtructum, ꝙ non ſufficit mittere procu.niſi mittatur inſtructus,& ex hoc correlarie infertur,ꝙ nō debet dari dilatio procuratori,vt inſtruatūr de cauſa à domino,vt hic,iuncta.l.ſi qñ.C.de dilatio.de quo habetur per Bar.in l.qui bona.§. ſi alieno.ff.de dam.infec.& in c.fi.de iud.in 6.per Can.¶Nonò no.ibi,iudicē negocij.ſm Bar.& Doct.hic,ꝙ ad validitatē ſententiæ nō ſufficit,ꝙ acta cauſæ ſint facta,ſed eſt neceſſe, ꝙ iudex ea diligenter videat,aliàs ſnīa lata nō viſis actis,eſt ipſo iure nulla.l.hęc aūt.in prin.vbi Bar.pulchrè no.ff.ex qb. cauſis in poſ.ea.idē Bar.in l.multū.per illū tex.ff.de cōd. & dem.& in l.ſi finita.§.Iul.ff.de dam.infec.¶Imò ſentētia lata tam breui tempore,quòd iudex veriſimiliter nō potuit bene videre,& ꝓſide rare omnia acta cauſæ,eſt ipſo iure nulla,ſm Bar.in l. prolatā. ad fi.& in l.ex ſtipulatione.C.de ſen.& interlo. dixi in l.iudices. s̄.eo.¶Limita no.in actis,quę ſunt de ſubſtantia iudicij, vt eſt libellus,lit.conteſt.citatio peremptoria,& ſimilia,que enumerantur per Bar.& alios in d.l.prolatā,ſecus eſt in actis probatorijs,qa valeret ſnīa iudicis nō viſis actis,tñ iſta eſſet iuſta cauſa appellandi.ratio,quia valet ſnīa,quamuis nulla probatio facta fuiſſet, ita limitat Bal. in l.2. C.de eden.per eundem in l.ab eo. C.qūo,& qñ iud.Pau.de Caſt.hic quædam alia not.quæ litera-
13 liter pñt colligi,vide per Doct. ¶†† Vltimò no.in ver. expenſis.
g tex.qui ſolet allegari pro ſing.ꝯ regulam cōem, ꝙ victor [g] cōdemnatur in expenſis parti victæ, ſed iſtud non eſt verum tenendo intellectum Io.poſitum in glo.in verſi. excipiendis, qui
* *communiter tenetur* per Doct. hic,& per Io. And.in addi.Spe. in tit.de expen.§.nunc de expenſis. ſuper verſi. ꝙ aūt dixi. d.Ant. & alij in c.calumniā.de pēnis. bene verū eſt, ꝙ de hoc eſt alibi caſus, in quo victor cōdemnatur in expenſis victo ꝯ regulam cōem,in §.& iudicare. in Auth. de defenſo.ciuita. & ibi gloſſ. dicit,quòd eſt ſpecialiſſimus caſus. dicetur in §. ſinautem alterutra.ꝯ.hac eadem.l.¶Capio gloſſ.in verbo licentia.ad euidentiam huius gloſſ. & aliarum gloſſ. præcipuè gloſſ. in verbo decem. & in verbo. euacuabitur, quia illæ gloſſ. non bene dicunt,debes ſcire, quòd tria iura debent eſſe in conſideratione.¶Primum fuit ius fforum,quo iure lite conteſt. ſi reus poſteà ſe abſentabat, ꝓtrahebatur eremodicium; hoc eſt habebatur iudicium pro derelicto,& ſententia condemnatoria poterat ferri contra eum, ſi autem ècontra fit. conteſt. actor ſe abſentabat,nō ꝯhebatur eremodicium, imò fortius ſi expedito toto proceſſu emiſſum fuerat præceptum peremptorium ad inſtantiam actoris,ita ꝙ nihil reſtabat,niſi ferre ſententiam, ſi miſſo peremptorio actor ſe abſentet, adhuc non poterat ferri ſententia, ſed duntaxat circunducebatur edictum. l. & poſt edictum.§. circunducto. ff.eod. allegata hic in gloſſ.hoc eſt dicere,citatio facta de reo habebatur pro nō facta, & vltra procedi

ADDITIONES.

a Contumax. Adde Bal.in l.conſantaneum.C.quomodo,& quando iudex.in l.ſi finita.ff.de dam.inf.Inn.in c.calumniam.de pēnis.Ant.de But. in c.1.de iud.

b Contra hanc limitationem facit, quòd voluit Alex.in addi.ad Bar.in l.ſi finita.§.Iul.verſi. quid ſi actor. ff.de dam.infect. PVRPV.

c Adde Iaſ.in §.pen.huius.l.1.col.in fin. PVRPV.

d Publico. Adde Bar.in l.præſes.ff.de offi.præſid.in l.eum qui.in §.final.ff.commo.Bald.in l.ſciendum.ff.de verbor.oblig.in c.cùm dilecti.de dolo, & contu. Fed.de Sen.conſil.144.Card.Zab.conſil.10.

* Et dic, quòd nuncio referen. ſe citaſſe ſecundum communem non creditur, niſi conſtet de commiſſione.teſte Rol.conſi.90.nu.32.libr.1. creditur autem ei de commiſſione ex conſuetu.vt idem Rol.not.conſi.94.nu.14.lib.2. quam conclu.declara,vt per eum ibi,& vide Neuiz.conſil.79. nume.22. vbi, quòd creditur nuncio dicen.ſe citaſſe de mandato iud. Qua de re plura not. Foler. practi.crimi.1.par.2.part.Alexand.conſil.137.colum.3.libr.2. Roman.conſil.497.num.5. MASVER.

e Quare autem. Adde Lanfranc.in repe.c.quoniam contra.de proba.

f Credatur. Adde Card.Alex.in c.cùm parati.de appel.

g Quod victor. Adde.l.eum quē temerè.ff.de iudic.c.finem litib.de dol.& contum.c.calumniam.de pēn.gl.fin.in c.5.de maio.& obed.

Source : BIU Cujas

procedi nō poterat, vt ibi; verū quia ex hoc reſultabat magna iniquitas, & ſic deterioris conditionis erat reus abſens quàm actor, quia ꝑtra reum abſentem poterat peruenire ad ſentētiā diffini. ſed non ꝑ actorē abſentem, & tñ debuiſſet eſſe totum ècontra, quia in fine cauſæ magis fauendum eſt reo q̄ actori, iuxta doctrinam gl. in c. cum ad ſedem. de reſti. ſpo. in c. ex literis. de prob. in c. cùm ſint partium iura. de reg. iur. in 6. cum ſi. ¶ Ideo proceſſit ſm ius. l. Imperatoris in hac. l. per q̄ derogatū eſt d. l. & poſt edictum, & ſtatutum, q̄ ēt actore abſente ꝑtrahatur remedicium, & ſic poſſit peruenire ad ſnīam, & ſi totus proceſſus eſt factus, & liquidatum negocium, debet ferri ſnīa diffi. vel pro actore, vel pro reo, qui iuſtitiam fouet, ſi aūt negocium nō eſt liqnidatum, quia totus proceſſus nō eſt completus, tunc reus non pōt abſolui diffinitiuè, ſolū ergo abſoluitur ab obſeruatione iudicij, & iſtud eſt ſm ius Codicis, & ſic huius. l. ¶ Tertiū prīcipale eſt ius nouiſſimū. ſ. Auth. qui ſemel. C. quomodo, & qñ iud. & licèt gl. hic in ver. decem, & in verbo euacuabīt. dicat, q̄ illa Auth. corrigat legē noſtrā, malè dicit, quia loquitur in terminis valde diuerſis, & fuit facta ad prouidendū in vno caſu, qui omittitur in hac. l. nā pone, q̄ actor lit. conteſt. ſe abſentauit non facto alio proceſſu, reus ſi vult, pōt facere ſe abſolui ab obſeruatione iſtius inſtantiæ, vt hoc tex. tñ actor poſtea ſolutis expenſis poſſet denuo agere ꝑ reum, & inchoare nouā litem, & nouā inſtantiam, & ſic, quia plenè non prouidebatur reo, eueniebat, q̄ reus abſente actore volebat abſolui diffinitiuè, ex qua ſententia oritur exceptio rei iudi. & ſic impediebatur in effectu actor amplius agere, ſed iſtud fieri non poterat, ex quo negocium nondum erat liquidatum in proceſſu: pone ergo, quòd reus abſente actore vult liquidare negocium, & ſic probare exeptiones ſuas, vt poſteà diffinitiuè abſoluatur, iſtud facere non poterat per iſta iura, ideo nouiter inducta eſt illa Auth. qui ſemel, ſecundum quam aſſignātur longiores termini quàm hic, & proceditur ſm formā ibi traditam. iſtud eſt tertium principale ius, q̄ debet haberi in cōſideratione, & loquitur in terminis diuerſis à. §. noſtro. ergo non corrigit. §. noſtrum. quamuis gl. hic aliter, & malè dicat, & ſic habes totam materiam declaratam, & quicquid malè tangunt iſtæ gl. ¶ In gl. in verbo licentia. diuiditur in duas partes. In 1. remouet cōtrarium, q̄ declarauit. In 2 format quæſtionem. Secunda ibi, ſed nunquid ēt antequam. Rurſus illa ſecūda ſubdiuiditur in tres, prout in hac. q. ponuntur tres opi. prima eſt Vgoli. ſecunda Placen. tertia Io. diſtinguentis. partes patent in gl. breuiter dic teneri opi. Placenti. per §. ſinautem reus. verſi. huiuſmodi ꝑ. ca. l. & per Can. relatos per d. Alex. non refero, quia nihil adderem. [a] ¶ Gl. in verbo decē. diuiditur in duas. In 1. declarat text. In 2. remouet contrarium. Secunda ibi, ſed hodie. tenet ergo gl. in 2. parte, q̄ tex. noſter quantum ad dilationes decem dierū per ſingulos tres terminos hodie ſit correctus per. §. & ſi hoc minimè. in Auth. de litigio. vnde ſumitur Auth. qui ſemel. C. quomodo & qñ iud. quia hodie quælibet iſtarū dilationum debet eſſe. 30. dierū. & cū glo. tenent Pau. & Cy. hic. ¶ Dic melius ſm Bart. cū quo omnes alij tenent, q̄ d. Auth. qui ſemel. ponit caſum diuerſum, nos. n. loquimur qñ ſententia eſt abſolutoria ab obſeruatione iudicij, ita q̄ de meritis cauſæ nihil habet ſe impedire, ſed Auth. qui ſemel. loquitur qñ reus non obſtante contumacia actoris vult facere probationes ſuas, & facere, q̄ liqueat de cauſa principali, & de meritis, qa iſtud eſt maioris præiudicij, nā requiruntur dilationes maioris temporis, vt ibi, & ad hoc vide gl. in l. conſentaneum. in gl. fi. C. quomodo, & qñ iu. & iſta eſt vera. ¶ Gl. in verſi. inuenta. diuiditur in duas. In. 1. opponit ꝑ tex. & dupliciter ſol. In 2. magiſtraliter declarat, an & qñ abſens contumax poſſit appellare à ſententia ꝑ eum lata. Secunda ibi. & ſi quidem per contumaciam. ¶ In 1. parte gl. dic, q̄ prima ſol. gl. eſt de directo ꝑ tex. qui dicit actoris pars non fuerit inuenta, & exponere, vt facit glo. eſt exponere album pro nigro, vnde teneas ſecundam ſol. q̄ valet ſententia ſi fuit citatus, licèt non inuentus pſonaliter, iurib. in gl. alleg. ¶ Ex ſecunda parte gl. ſi eam referas ad tex. habes multum diligenter not. & ſigna multum iſtam gloſſ.

14 † an & qñ abſens contumax poſſit appellare à ſententia contra eum lata. Et ſi quidem eſt verus contumax, clarum eſt, quòd verus contumax non appellat à ſententia contra eum [b] lata. l. final. ff. de in integr. reſti. & dicitur verus contumax [b] ille, qui perſonaliter inuentus per nuncium, eſt citatus, vt veniat ad audiendum ferri ſententiam, & expreſsè dicit nolo venire, iſte eſt verus contumax, ſecus ſi tacet, & contumax ſit, non dicitur verus contumax. ita gloſſ. & ibi latè Bartol. in l. final. ff. de in integr. reſtitu. Aliud vult gloſſ. relata ad text. quòd etiam ille, qui fuit citatus ad domum, ſed non fuit perſonaliter inuentus, iſte etiam non appellat, quia cenſetur verus contumax. iſta gloſſ. poſſet tollerari, ſi præſupponimus, quòd illa citatio peruenit ad notitiam ſuam, & ipſe dixerit eodem modo nolo ire. vt not. in cle. 1. de dolo, & contu. in l. ex conſenſu. §. fi. ff. de app. Tamen nos videmus tota die ſeruari contrariū, quia fertur ſententia contra aliquem, qui citatur ad domum, ſi citatio peruenit ad eius notitiam, fertur ſentētia cōtra eum, poſteà ſibi intimatur, iſte tñ tota die appellat, & ideo iſta ſecunda conclu. gl. nō eſt ſine dubitatione. de qua plene videas in locis præal. & tangit d. Alex. in §. ſeq. ¶ Capio gl. in verbo termino. quam diuide in duas partes. In 1. declarat text. In 2. quæ eſt ibi, ſed videtur. opponit à partib. ſufficienter enumeratis, & ſoluit reſtringendo regulam. l. qui accuſare. ſ. de eden. q̄ procedat, qñ vterque erat præſens, ſecus ſi actor fuiſſet abſens, quæ ſol. vltra diminutionem eſt etiam falſa, quia ſequeretur, quòd actor abſens, & contumax eſſet melioris conditionis, quàm qñ eſt præſens, & nō eſt contumax, ꝑ l. non ſolum. 1. ff. de noxa. &

15 l. Seruius. ff. quod vi aut clam. † quia qñ actor eſt abſens, & cōtumax, nō pōt reus abſolui diffinitiuè, ſm gl. & tamen qñ eſt præſens, & nō contumax, reus abſoluitur diffinitiuè, quod eſt * abſurdum. ¶ Dic ergo melius ſecūdum Cy. Bart. & *communiter alios* hic, ſi quæratur qñ actor nihil probauit, vtrum reus ſolū debeat abſolui ab obſeruatione iudicij, vt dicit iſte text. an verò debeat anſolui diffinitiuè, vt dicit dict. l. qui accuſare, aut actor lite conteſtata ſe abſentauit, antequam à iudice ſtatuerentur ſibi termini ad probandum, & iſto caſu non debet dici nihil fuiſſe probatum, ſed nihil fuiſſe actitatum, vnde ſolū poteſt abſolui ab inſtantia pręſentis cauſæ, & ſic ſolùm ab obſeruatione iudicij, ita propriè loquitur tex. hic, aut actori fuerunt ſtatuti termini ad probandum, & tunc eo non probante debet reus abſolui diffinitiuè, ex qua abſolutoria oritur exceptio rei iudic. ita loquitur. d. l. qui accuſare. ¶ Limita ſingulariter, vt per Barto. in l. admo. in 3. col. ff. de iureiur. vbi plenè poſui, ideo non repeto hic de illa limitatione, quamuis Paul. de Caſt. & d. Alex. hic ponant. ¶ Non omitto tñ pro neceſſaria intelligentia, q̄ licèt Lud. Rom. in d. l. admonendi dicat, q̄ non ſit differentia quantum ad effectum, an reus abſoluatur diffinitiuè, an verò abſoluatur ab obſeruatione iudicij, quia vtroq; caſu ſecundum eum ſolutis expenſis factis in lite per reum poterit actor denuo agere, ſed errat, imò magna eſt differētia, quia qñ reus abſoluitur diffinitiuè, ex iſta ſententia oritur exceptio rei iud. quæ impedit actorem in effectu amplius agere. §. item ſi in iudicio. inſti. de excep. plenè not. in l. Iul. verum debitorem. ff. de condi. indeb. ſed quando reus abſoluitur ſolùm ab obſeruatione iudicij, non oritur exceptio rei iud. ex quo ſolùm abſoluitur ab inſtantia cauſæ, & non a debito principali, ideo tunc actor poteſt de nouo agere ſolutis expen. litis, vt præ

16 dixi. ¶† Et vt intelligas quid ſit [c] abſoluere diffinitiuè, & quid [c] ſit abſoluere ab obſeruatione iudicij, licèt vtraque abſolutio reſpiciat reū, debes ſcire, quòd illa dicitur ſententia diffinitiua à vi vocabuli, quæ diffinit illud, ſuper quo partes litigabant, & ſic diffinit negotium principale, aliæ ſententiæ appellantur interlecutoriæ. gloſſ. in clem. 1. in verbo diffinitiua. de ſeq. poſ. & fruct. iuncta gl. in l. cum clericis. C. de Epiſc. & cler. Et propterea alibi habes text. de quo multum admiratur Bald. & dicit non eſſe alibi in c. ſua nobis. ad fi. de appel. quòd ſententia, qua pronunciatur non potuiſſe de iure appelari, eſt interlocutoria. pro certo ſi non eſſet ille tex. diceretur oppoſitum, qñ ergo dati ſunt termini actori ad probandum, & nihil probauit, vel reus probauit exceptiones ſuas, iſto caſu debet abſolui diffinitiuè, hoc eſt iudex debet diffinire negotium principale, ſcilicet quòd reus nil debet, & ex iſta ſententia tollitur ciuilis obligatio, & ex ea oritur exceptio, & iſta in effectu impedit, ne actor amplius poſſit agere: qñ verò actor ſe abſentauit lit. conteſt. ante aſſignationem terminorum ad probandum, tunc quia proceſſus non eſt factus, iudex non poteſt diffinire, & tunc nō poteſt abſoluere diffinitiuè reum, ſolùm ergo abſoluit, liberando eum ab inſtantia huius iudicij, ſicut quando abſoluit reum

ADDITIONES.

a Ego addo text. in Auth. ei qui. cum gloſſ. in verſicul. menſes. ꝑ. de temp. appel. PVRPV.

b Et dicitur verus contumax. Adde gl. in cle. 1. de dolo, & contu. gl. in c. venerabilibus. de ſen. excom. lib. 6. Bar. in l. ex conſenſu. §. vlt. ff. de app. in l. peremptorium. in §. vlt. ff. de iud.

* Et vide Rol. conſi. 94. lib. 3. Nat. conſi. 240. Rob. de ord. iud. cap. 53. nu. 274. eundem Rol. conſi. 47. num. 22. lib. 2. Fole. Prac. crimi. 4. par. 3. par. verſi. & ſi cōfitebūtur. Quib. in locis habetur, quis dicatur verus, quis fictus cōtumax. Ro. conſi. 410. col. 4. MASVER

c * Quid ſit. Adde eundem Iaſ. in l. iuſiurandum, quod ex conuentione. §. cùm res. nu. 2. ff. de iureiur. Prac. Pap. for. lib. Act. Real. verſi. per veſtram. vbi dixi, & vide quæ idem ponit for. interloq. ſuper incomp. iud. verſi. nos. num. 15. pulchrè Rob. de ord. iud. 5. par. c. 26. nu. 50. & alijs ſequen. Cagnol. in l. fauorabiliores. nu. 14. de reg. iur. MASVER.

Source : BIU Cujas

reũ propter libellum actoris ineptum, vel propter defectum
perſonæ procuratoris, iſtæ cauſæ non tangunt negocium
principale,ideo non abſoluitur reus diffinitiuè,ſed ab obſerua
tione illius iudicij,& ideo non diffinito negocio principali pōt
17 actor denuo agere,& de iſta loquitur text.hic.¶† Et iſta abſo
lutoria ab obſeruatione iudicij eſt duplex.quædam quę repu-
a tatur interlocutoria, [a] vt in exemplis.ſ. traditis. quædam quæ
habet vim diffinitiuæ, vt qñ reus pendente iudicio ſolueret il-
lud,ꝙ petitur.§.fi.inſti.de perpe. & temp. act. tunc non poteſt
abſolui diffinitiuè, cùm omnis obligatio ſit prius ſublata per
ſolutionem.ſolùm ergo abſoluitur ab obſeruatione iudicij,tñ
habet vim diffinitiuę,ita declarat magiſtraliter Bar.in l.Titia.in
2. col. ff. de accuſa.¶Gl.in verbo iudicij diuiditur in quinque.
In 1.gl.ponit vnum effectum ſententiæ abſolutoriæ ab obſer-
uatione iudicij.In 2.opp. & ſoluit.In 3. ponit alium effectum.
In 4.format.q.& ſe remittit.In 5 format aliam.q.& refert opi.
Secunda ibi, ſed argumentum contra. Tertia ibi,item poteſt
dici. Quarta ibi, item quid de atteſtationib. Quinta ibi, item
quid ſi reus.& iſta gl.magis eget declaratione quàm additio-
18 ne.¶† Quæro ergo cuius effectus ſit abſoluere reũ ab obſer-
uatione iudicij.gl.reſpondet,quòd eſt iſtius effec.quia perimi-
tur tota inſtãtia, hoc eſt pereunt omnia acta facta per actorẽ,
vt eſt datio libelli,lit.conteſt.& ſimilia,& ideo ſi actor reuerta
tur,& ſoluat expenſas contumaciæ ſuæ, opus eſt, ꝙ inchoet
nouam inſtantiam, det nouum libellum, & de nouo litem
conteſtetur. Et ſic aduerte, quòd licèt pereat inſtantia acto-
rum,tñ non perit ius principale, ꝙ periret,ſi iudex abſolueret
diffinitiuè reum, & ab illa ſententia non appellaretur.¶Hic
dubitat gl. noſtra in 3. parte, an peremptа inſtantia per iſtam
abſolutoriam, cùm pereat lit. conteſt. an pereant ẽt effectus
19 inducti per illam litis conteſt.† nam per lit. conte. res efficitur
litigioſa, & vitium litigioſi afficit rem, adeo, quòd ſi alienare-
tur,alienans perdit ius, ꝙ habet.Item cauſatur mala fides,per-
petuatur actio ad 40.an. An iſti effectus durent perempta in-
* ſtantia,& vr prima fronte dicendum,ꝙ ſic, * quia ſublata cau
ſa tollitur cauſatum. Tamen gl.mirabiliter dicit eſſe tenendũ,
ꝙ licèt ſublata inſtantia per abſolutoriam tollatur lit. conteſt.
tñ non perimuntur effectus inducti per lit.cõteſt.quia illi ſunt
iam ineſſe producti, de hoc dixi in l. 2.vbi omnes ponunt.ſ.de
20 eden.¶† Hinc dubitat gl.in 3.parte,an peremptа inſtantia per
iſtam ſententiam abſolutoriam pereat fides actorum, puta
teſtium,vel inſtrumentorum,& remittit ſe ad illam.l.2.vbi vi-
21 dimus.ſ.de eden.¶† In vlt.q.gl.an reus actore abſente,& con
tumace poſſit in ſe aſſumere onus probandi,vt abſoluatur dif
finitiuè dic,ꝙ ſm iſta iura.C.& ſtorum non poterat. Ita proce
dat opi.Ioan.relata in gl.ſed hodie per iura d.Auth qui ſemel.
põt,vt dixi in euidentialib.poſitis in gl.in verſi.licentia.¶Gl.in
verſi.euacuabitur.diuidit in tres. In 1. ſupplet & declarat text.
& iſta eſt plana.In 2.per viam not.gl. enumerat tria,quæ hodie
immutata ſunt contra hanc legem per. d. Auth. qui ſemel.&
incipit ibi,item no.tria.In 3.format quæſtionem, quæ eſt ibi,
item an idem.Dic,ꝙ in 2.gl.malè dicit, quia vt ſ.pluries decla
rauit.d. Auth.qui ſemel.ponit caſum diuerſum, & non aduer-
ſum,quia ibi reus vult,ꝙ cauſa diffiniatur,vt ſ.dixi, dic,vt ibi
in gl.in ver.decem. & dum gl.dicit, ꝙ per illam Auth. limita-
tur inſtantia triennalis limitata per hanc legem, vt tantum ſit
anni,& trium menſium.gl. errat,quia non dicit, ꝙ non duret
niſi per annum, & tres menſes inſtantia, ſed bene dicit text.ꝙ
actor abſens debet expectari per annum, & tres menſes, per
hoc non ſequitur,ergo inſtantia vltra nõ durat. In vlt.quęſtio.
dic,ꝙ gl.bene dicit.¶Gl.in verbo non mouetur.dupliciter op-
ponit,& ſoluit bene,dic,vt in ea.¶Gl.in verbo excipiẽdis.diui-
* ditum in duas, prout duos ponit intellectus.Docto. *communiter*
ſequuntur intellectum Io.communiter approbatum in gl.ꝙ in
caſu tex.noſtri expenſæ rei deducantur de expenſis actoris, nõ
de quantitate,vel de ſorte principali. Ita concludunt Iac. But.
Cy.& omnes Mod.hic, & Io.An.in addi.Spe. in tit.de expen.§.
nunc aũt de expen.in verſi.ꝙ autem dixi.& d Ant. in c.calum
niam.de pęnis. Et iſtam ſententiam gl. ſequitur.d. Alex. hic cũ
duab. limitationib. traditis per Gul. de Cu. & Fulg. hic, hanc
opin.tenuit ẽt gl.in §.ſinautem alterutra. in gl.1.ſ.ea. l. licèt gl.
ſequens in verſi.victori. in d.§.ſinautem alterutra.aliter tenere
videatur,& illas limitationes non refero, quia potes per te vi-
dere.Solus Sal.tenet contra cõem opi.& tenet opi.Pla.ꝙ imò
reus deducat expenſas, de quibus in hoc text. de quantitate
principali,non de illis expenſis,quibus poſteà condemnabitur
actori in ſententia diffi.motus per text.in capitul.calumniam.
non violando text. de pœnis. Item & fortius,quia ſequeretur
ſecundum eum,quòd ſi eueniret caſus, quòd reus in ſenten-
tia principali diffi.abſolueretur ab expenſis, eo quia habuiſſet
iuſtam cauſam litigandi, quòd tunc perderet expenſas, quas
ſibi ordinauit iſta lex propter contumaciam actoris, quia eas
non poſſet deducere de expenſis actoris, quòd eſſet multũ re-
ſtringere tex.noſtrũ. Sed rñde ad hęc obiecta, vt per d.Alex.&
d.Ant.Alex.hic,ad quos me remitto. Iaſon Paduę.

A D D I T I O.

a Quæ reputatur interlocutoria. Adde Bart.& Bal.in l.ſi præſes.C. quomodo & quàdo iud.Bar.in l.cùm res.ff.de iurem.Inn.in c.ad petitio.de accu.Inn.in c.conſulnit.de offi.deleg.Io. An.in c.examinata.de iud.

* Quòd non,videtur legendum

S V M M A R I V M.

1 *Contra reum contumaciter abſentem,debet ſententia ferri, tribus concurrentibus.*
2 *Iudex alterius territorij non poteſt mittere executioni ſententiam ab alio iudice latam, niſi ad literas, & requiſitionem illius iudicis, qui ſententiam tulit.limita,vt infra nu.3.*
4 *Epiſcopus tenetur exequi ſententiam latam à laico,& èconta.*
5 *Teſtes non poſſunt produci niſi parte aduerſa præſente, aut ſaltem citata,nec etiam inſtrumenta,& alij actus.*
6 *Verus contumax non appellat.*
7 *Quæ differentia ſit,an ſententia ſit lata in actione reali,an in perſonali, quo ad executionem.*
8 *Quando eſt facta executio ſententiæ,an poſſit victus perpetuò recuperare poſſ.præſtita ſatiſdatione.*
9 *Data-abſentia vnius partis abſque contumacia aliqua,ſiue ſit reus ſiue actor,non poteſt peruenire ad diffinitiuam.*

§. Sinautem reus. Diuiditur magiſtraliter in quatuor partes. In 1.traditur modus procedendi ad ſententiã diffi.ꝯ reũ contumaciter abſentẽ poſt lit.conte.In 2.traditur modus exequendi talẽ ſnīam,& quo modo,& in quib.reb.fieri debeat.In 3.reſpondet duab.tacitis obiectionib. In 4. determinat de tempore,quo talis ſentẽtia ferri debeat.Secunda ibi,quę ad effectum perducatur.Tertia ibi, cũ aũt eremodiciũ. Quarta ibi, huiuſmodi autem ſententia.h.d.Reo poſt lit.conte.ſe abſentante,& legitimè citato peruenitur ad ſnīam diffi. quæ mandatur executioni ſine ſpe recuperandæ poſ.& ſine beneficio appellandi, ſed talis ſententia debet ferri prope finem triennij. hoc dicit.
1 ¶† Not. 1. ꝙ ꝯ reum contumaciter abſentem debet ferri ſententia,intellige trib.concurrentib.Primò aduerſa parte petente,aliàs iudex non poteſt ferre ſnīam, vt in §.præcedenti, vbi dixi.Secundò, qñ lis fuit conteſt.ante eius abſentiam, nam lit. non conteſt.põt peruenire ad ſententiam diffi.l.fi.§.illud.C.de temp.appe.ſed bene deuenitur ad primum decret.l.ſatis. ff. de in ius voc.Tertiò,quando apparet ex actis, ꝙ ſit condemnandus, nam iudex viſis actis debet ferre ſententiam pro eo, qui iuſtitiam fouet,vt in §.præcedenti, & ꝓbat text. hic in verſi.ẽt ꝯ abſentem,in implicatiua ẽt, & text. in §. cùm aũt eremodi-
2 cium.¶Scđo no.ibi,ſiue per relationẽ.ſm Ang.† ꝙ iudex alterius territorij non poteſt mittere executioni ſnīam ab alio iu-
a dice latam, [a] niſi ad literas, & requiſitionem illius iudicis, qui ſententiam tulit,& dicit Pau.de Caſt.hic, ꝙ non habemus alibi meliorem text.in corpore iuris,quàm ſit iſte, aliàs executio facta non valeret, ita dicit glo. allegando iſtum text. in l.3.§.1. in gl.1. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit. & vide Spec. in tit.de execut.ſententiæ.in §.nunc dicendum. in verſi.ſed pone iudex
3 Peruſi.¶† Limita, quando imploraretur offic. iud.pro execu. talis ſententiæ, ſi autem ageretur actione in factum, ſeu iudicati, poſſet fieri abſque literis eius, qui ſententiam tulit, quia actio poteſt exerceri vbicunque locorum,vbi reus ſortitur forum.l.fi.in fi.C.de præſcr.30.an.ita limitat Bar.in l.à diuo Pio. §.1. ff. de re iud. Pau. de Caſtr. hic.¶Secundò limita, quando ſententia eſſet lata per iudicem, qui non præeſſet territorio, puta per dominũ Rectorem ſcholarium, tunc executio poſſet fieri per alium iudicem,abſque literis domini Rectoris,ita ſingulartter limitat Bald.in l.Epiſcopale.per illum text.ſ.de epiſc. aud.

A D D I T I O.

a Comproba per text.in l.1.§.his autem.ff.de ſer.fug. Iaſ.in l.1.col.5.ff. de iur. om.iud.& adde in terminis Iaſ.in l.pen.col.pe.illo eod.tit.gl. quam ibi tenet Bar.6.& Iaſ.6.col.& Alex.in l.fi. in ver. competentem.infra de edi. diui Adr. tol.Iaſ.vbi declarat in l.iubere.col.10.ff.de iuriſd. omn.iud.

* Et vide Pract.Pap.for.execu.ſenten.diffini. verſi. ſapiẽs. num. 13. Plura not. Tremol.ad Prac.Bonacur.tit.de imped.exec.poſt nu.8.fac.quæ ponit Hippo. ſing. 138.203.Capel.Tolo.q.411. & tunc iudex requiſitus,qd poſſit, & debeat agere,vide Guid.Pap.q. 23.574. MASVER.

Source : BIU Cujas

audi. de cuius veritate vide per do. Alex. in d.l. à diuo Pio. §. 1. ¶Hinc ſumpta occaſione tangit Cy. hic. in 7. q. an alius index alterius territorij requiſitus pro executione teneatur parere, & ſi non pareat, an poſſit mulctari, & circa hoc vide, quod tenet ſing. Bar. in extrauag. ad reprimendum in verſi. per edictum. in 4. col. pro limitatione legis extra territorium, vbi dicam. ff. de iu. om. iu. & ſequitur. d. Fran. de Are. in conſi. 58. quod inci. dili genter conſideratis omnib. in 3. col. ¶Item adde prædicta pro
4 cedere, etiam ſi iſti iudices eſſent diuerſi fori, † vnde etiam Epiſcopus tenetur exequi ſententiam latam à laico, & ècõtra ſecundum Bal. in c. 1. in 4. col. & in c. Eccleſia. S. Mariæ. in 4. col. de conſtitutionib. & in effectu Bal. in c. 1. in 3. col. ad fi. & ſeq. de offic. ordi. & not. Bald. in c. licèt vndique. in vlt. colum. de offic. deleg. vbi pro hoc alleg. glo. ſing. in l. ex ea. ff. de poſtu. quod teneas cordi, quia multi crederent oppoſitum. ¶Intellige etiam quando executio ſententiæ fit de iure communi, ſecus ſi ex forma alicuius ſtatuti municipalis, nã iudex alterius territorij cui ſcribitur, non tenetur executionem facere, quia non debet ſtatuta alterius territorij exequi. dictum fuit nouum Bald. in l. vnica. in fi. C. de confeſ. vbi reputat hoc eſſe tenendum menti. ſequitur do. Alex. in d.l. à diuo Pio. §. 1. licèt ꝯrium dicat ſentire do. Ant. de But. in c. fi. in 10. col. de confeſ. ¶Tertiò not. ex text. ibi, terribiles ſcripturæ. iunctis ſequentib. hic eſſe text. ſing.
5 notandum ſm Ang. & d. Alex. hic, † quòd quemad. non poſſunt produci teſtes niſi parte aduerſa præſente, aut ſaltem citata. l. ſi quando. C. de teſt. aliàs tales teſtes nihil probãt, idem eſt in inſtrumentis, & alijs actis, vt hic. adde text. meliorem in c. chartæ. 3. q. 9. & in l. iudicis. vbi Bald. in 3. no. ad hoc not. C. de fide inſtr. Limita trib modis. Primò quòd inſtrumentum productum in iudicio abſque citatione partis non valet ad effectum probandi, & ſic non dicitur ſatisfactum termino ad probandum, ſed valet quantum ad fi. ſimplicis productionis, ita limitat Bald. in d. l. ſi quando. in vlt. q. & in l ſi ea. ad finem. C. qui accu. non poſ. & in l. 1. in fi. C. quando libe. prin. datus. l. 1. §. 1. ff. de fer. Ang. in l. omnium. C. de teſt. quamuis contrarium vi deatur innuere Bar. in l. item illa. in 1. colum. ff. de conſt. pecu. ¶Secundo limita, quando inſtrumentum produceretur vlt. die termini, ſecundum Bart. in d.l. item illa. in 1. col. quem ſequitur Bald. licèt corruptè alleget, in l. fin. in 1. col. in fin. C. qui admit. idem tenet Bart. in l. 2. C. de temp. appel. & in l. qui ante calendas. in vlt. col. ff. de verbor. oblig. cum concor. ibi traditis. ¶Tertiò limita, niſi tale inſtrumentum poſteà remaneret in
6 actis ſciente aduerſario, ſecundum Bald. in dicta. l. ſi quando. in fin. ¶† Quartò not. quòd verus contumax non appel. ita eſt text. clarus hic in ver. cùm autem. in fin. ſecus eſt in falſo contumace. l. ab eo. C. quomodo, & quando iud. ¶Hinc ſumpta occaſione Cyn. & Salicet. latè examinant, quis dicatur verus
a contumax, [a] & plenius domin. Alexand. hic per 12. quæſtio. cum concor. de quibus per eum. Vltra quem extende iſtam regulam etiam in caſibus, in quibus ſententia non tranſit in rem iud. ſm opi. Anto. & Imo. in c. tenor. de re iud. facit, ꝙ vult gl. not. in c. ad reprimendam. in ver. ſuſpendatur. de offic. ord. intellige tñ iſtam regul. qñ eſſet contumax in non veniendo, ſecus ſi in non ſoluendo. l. creditor. §. iuſſus. ff. de appel. alleg. in gl. quia prima contumacia eſt grauior, cùm impediat cognitionem, & diffini. cauſæ, & in ꝙñam, & ſolutionem. ¶Capio gl. in verb. audiatur, quam diuide in tres. In prima opponit ꝯ text. & ſoluit, dic melius, vt per Bart. & alios hic. In ſecunda idem facit. In tertia format quæſtio. Secunda ibi, ſed vꝝ. Tertia
7 ibi, item quid ſi actor. ¶† Ex prima parte glo. habes tria princ. not. Primò habes not. differentiam, an ſentẽtia ſit lata in actione reali, an in actione perſonali, quo caſu in actione reali executio ſententiæ debet fieri in re petita, & non in alijs, an verò fiat in actione perſonali, & miſſio fiat in omnia bona ſecundum iura. C. ſecus ſecundum iura Authenticorum. Breuiter glo. bene dicit in ſeq. iuribus in ea alleg. ſed ſi referatur ad text. noſtrum, gloſſ. malè dicit, quia iſte text. loquitur lata ſentẽtia, quo caſu non fit executio in omnib. bonis, ſed pro quantitate taxata in ſententia, & non vltra, ſecundum formam. l. à diuo Pio. §. in venditione. & §. ſi ſuper reb. vbi Barto. in ſecunda colum. ff. de re iudi. procedit ergo gloſſ. quando miſſio fieret ex primo, vel ſecundo decret. non lata ſententia, ſecundum Cy. Bartol. & omnes Moder. & Bald. in Authent. ei qui. in 3. col. C. de bon. author. iud. poſſid. & in l. etiam. in princip. C. de exec. rei iud. vbi allegat ſolennem gloſſ. in l. præſenti. §. cùm autem monitus. in verſ. admodum. C. de his, qui ad Eccleſ. confu. & ita teneas, quicquid dicat Salicet. hic, quem refert, & reprehendit do. Alexan. hic, & adde gloſſ. in capitul. 1. de mili. vaſſal. qui contu. eſt, in vſi. feu. ſuper verſi. ſed. ad fi. ¶Secundò habes no. ex gl. ibi, dum dicit, & perpetuò auditur ad recuperandum
8 poſ. † ꝙ quando eſt facta exec. ſententiæ, põt victus prerpetuò recuperare poſ. præſtita ſatiſda. ſm formam Authen. ei qui. ĩ de temp. app. iſta gl. ab omnib. reprobatur, ꝙ iura gl. procedũt, qñ miſſio in poſ. facta eſt propter ſolam contumaciam, tunc ſi contumax præſtat cautionem, bene recuperat poſ. ſed qñ miſſio eſt facta virtute ſententiæ, poſ. recuperare non põt. l. ſi pecuniæ. §. fi. vt in poſ. leg. quę eſt ad hoc ſing. ſm Bar. in l. conſentaneum. in pe. col. C. quomodo, & quando iud. & idem & latius tenet Bar. in l. ſi finita. §. Iul. in 9. col. ff. de dam. inf. ¶Licèt omnes reprobent gl. tñ non meretur reprehendi, nec. gl. loquitur, prout Doct. intelligunt, qñ miſſio eſt facta vigore ſententię, imò loquitur, qñ eſt facta non virtute ſententię. patet dum dicit, niſi fuerit creditori pro debito adiudicata, vnde in illa fall. gl. tenet illud idem, quod Doct. ¶Et ex illis verbis potes tertio not. quòd poſt miſſionem in poſ. ex ſententia, vel ex ſecundo decr. non auditur reus volens poſ. recuperare, ex quo ſemel eſt adiudicata, & pro gl. eſt bonus text. in l. ſi finita. §. poſteà. ff. de dam. infec. & ibi Ang. & Imo. per illum tex. reprobãt Bar. qui ꝯrium dixerat in d. §. Iul. in vlt. col. volens, ꝙ vſque ad biennium poſſit recuperare, per. l. fi. C. de iure do. ſequitur Bal. poſt Iac. de Are. in l. 2. ff. ſi ex noxa cauſa aga. tñ præcedens opi.
✻ gl. *tenetur communiter* per Doct. hic, & per Bal. in l. fi. ad fi. C. de bo. auth. iud. poſ. ſentit gl. in c. quoniam frequenter. in fi. & ibi latè d. Ant. extra vt lit. non conte. Imo. in l. debitorib. ff. de re iu. ¶Nec ob. l. fi. alle. per Bart. quia loquitur in terminis diuerſis. ſ. quando ipſi creditori fuit adiudicatum pignus, põt intra biennium debitor pignus recuperare, in alijs gl. bene dicit. ¶Gl. in verſi. contradictionem. diuiditur in duas par. In 1. ponit duas fal. ad tex. In 2. quærit. Secunda ibi, vlt. quæro. In 1. parte dic, ꝙ prima fal. eſt vera in ſe, ſed non eſt bona ad tex. noſtrum, qui loquitur, qñ iam erat lata ſententia, & facta executio contra
9 reum. In 2. parte dic, quòd gl. reprehenditur per omnes, † quia data abſentia vnius partis abſque contumacia aliqua, ſiue ſit reus ſiue actor, non põt peruenire ad ſententiam diffi. per l. furioſo, & ibi Bar. & oẽs. ff. de re iud. nec ob. l. quãuis indubitati, quia ibi actor ſemper fuerat pſens vſque ad ſnĩam excluſiuè, & ſic erat liquidatum negocium vtraque parte præſente, vt ibi declarat gl. nimirum ſi poteſt ad ſentẽtiam peruiniri, quod ſecus eſt in q. gl.

ADDITIO.

a Contumax. Adde Bar. in l. ex conſen. in §. vlt. ff. de appel. in l. ad peremptorium. in §. vlt. ff. de iud.

¶Not. ꝙ abſentia contumacis Dei pœna ſuppletur. Alex. lib. 2. conſi. 22. col. 2.

SVMMARIVM.

1 *Victus victori debet condemnari in expenſis. extende, vt num. 2. & limita num. 3.*

4 *Vbicunque expenſæ debentur iure actionis, iuſta cauſa litigandi non excuſat, nec iudex intelligitur abſoluiſſe ab expenſis, quæ debentur iure actionis.*

5 *Quando ſtatutum diſponit, quòd victus victori, & c. intelligitur etiam ſi victus habuerit iuſtam cauſam litigandi.*

6 *Statuta debent intelligi, vt aliquid addatur vltra ius commune, niſi ita intelligendo indebitè quis damnum pateretur.*

7 *De iure communi ſi iudex non condemnat in expenſis, victus habetur pro abſoluto.*

8 *Quando dicatur quis habere iuſtam cauſam litigandi, ad hoc, vt non condemnetur in expenſis.*

9 *Quis dicitur pro certo ſcire, quando eſt certificatus ab vno fide digno.*

10 *Quando iudex abſoluit partem victam, eo quia habuit iuſtam cauſam litigandi, tenetur in ſententia exprimere illam cauſam.*

11 *Iuramentum calumniæ an excuſet ab expenſis.*

12 *Si aliquis habuit iuſtam cauſam litigandi pro parte temporis, & pro parte non, an abinde in antea debeat condemnari in expenſis.*

13 *De quibus expenſis intelligatur. §. noſter.*

14 *Si litigans eſt Doctor, & Aduocatus in cauſa propria, non poteſt petere in condemnatione expenſarum, quantum habuiſſet ſoluere alij Aduocato.*

15 *Si reus in parte obtinuit, & in parte ſuccubuit, qualiter debet fieri condemnatio expenſarum.*

16 *Si actor in parte obtinuit, & in parte ſuccubuit, ſi iudex in ſententia diceret victum victori condemnamus in expenſis, talis ſententia eſſet nulla propter incertitudinem.*

17 *Si actor petijt plus debito, & reus totum negauit, & actor obtinuit in parte, quis erit condemnatus in expenſis.*

18 *At liceat cum iuramento totam poſitionem negare, propter hoc, quòd plus debito petatur.*

19 *Victus victori an ſit condemnandus in expenſis, ſi ſuccubuit in aliqua interlocutoria.*

20 *Si aliquis fuit condemnatus in aliqua interlocutoria in expenſis, quas actualiter ſoluit, poſtea in pricipali cauſa obtinuit diffiuitiuam, an victus debebit etiam condemnari in illis expenſis interlocutorię.*

Source : BIU Cujas

21 *Victus victori an sit condemnandus in expensis in criminalib.*
22 *Iudex malè vel calumniosè inquirens, tenetur parti ad expensas, & interesse, & punitur etiam criminaliter.*
23 *Victus victori an sit condemnandus in causa appellationis.*
24 *Qui obtinuit in causa principali, & postea succubuit in causa appellationis non est condemnandus in expensis, nisi ex primis actis succumberet.*
25 *Expensæ factæ probantur per solum iuramentum partis.*
26 *A taxatione expensarum, & etiam ab omissione condemnationis expensarum an possit appellari.*
27 *Iudex, qui omisit in sententia victum condemnare in expensis, tenetur de suo resarcire victori.*
28 *Text. nosler an procedat quando expensæ sunt debitæ iure actionis.*
29 *Si iudex tempore interlocutoriæ omisit victum condemnare in expensis, an hoc possit supplere in quacunque parte litis, antequam sententiam diffi. proferat.*
30 *Iudex an possit condemnare partem victam in expensis, si non sunt petitæ, & dato, quòd possit, an teneatur.*
31 *Quæ emergunt post litem contestatam propriè spectant ad officium iudicis.*
32 *Qui petijt simpliciter ferri sententiam pro se, censetur petijsse, quòd ferat nedum super principali, sed etiam super omnibus accessorijs.*
33 *Iudex si resarciuit expensas victori, in quibus omiserat condemnare victum, an tales expensas poterit iudex postea repetere à parte victa.*
34 *Expensæ litis solùm debentur officio iudicis mercenario, quod officium lata sententia expirat.*
35 *Si iudex male iudicando facit litem suam, tenetur parti lesæ ad totale interesse, & contra partem iniustè sententiam obtinentem nullum regressum habebit.*

§. Sinautem alterutra.

Iste. §. non est difficilis, sed habet vtilem, & quotidianam materiam, quam plenius exa-
1 minandam assumpsi. h. d. † Victus victori debet cõdemnari in expensis, sacramento victoris taxandis. hoc primo. & iudex, qui omisit condemnationem expensarum in sententia, de suo resarcire tenetur. h. d. secundò, & vlt. Et sic habet duas partes, quæ patent ex summario. Secunda ibi, & non ignoran-
2 tes. ¶ Not. 1. regulam vulgarem, quòd victus [a] debet condemnari in expen. vt hic, & l. eum quem temere. ff. de iud. c. finẽ lit. de dolo & contu. c. quoniam. de pœnis. ¶† Extende istãm reg. ad eum, qui renunciauit liti. fm Bal. in l. postquam liti. in vlt. col. in 5. q. C. de pac. limitando, vt ibi per eum. & idem Bal. in Auth. contra qui propriam. in 2. not. C. de non nu. pec. quamuis renuncians liti non dicatur propriè succumbere, vt no. Bal. & Sal. in l. alia. in vlt. no. per illum tex. C. de his, quib. vt indi. ¶ Scdò amplia istam rã̃m, vt procedat ẽt coram arbitro. fm Spe. in ti. de arbitro. §. fi. versi. sed cũ. & Inn. in c. ex parte. de arbi. Host. in summa in tit. de arbi. §. qualiter ad effectũ. ver. sed nũquid põt. Ang. in rep. l. si vacãtia. C. de bo. vac. lib. 10. d. Lanf. de Oria. Brixianus in tra. de arbi. in 7. par. q. 29. & facit ratio, quia arbitraria sunt redacta ad similitudinem iudiciorum. l. 1. ff. de arbi. ¶ Tertiò amplia, vt ista regula procedat etiam mortuo eo, qui non habebat iustam causam litigan. nam eius hæres debebit in expensis condemnari, cùm censeatur eadem perso na cum defuncto, vt in Auth. de iureiu. à moriente præsti. in prin. secundum Bal. in l. si pater. C. si pen. appel. mors interue.
3 ¶† Istam regulam limita multis modis. Primò, & principaliter
b limita, [b] nisi victus habuerit iustam causam litigandi. l. qui solidum. §. etiam. ff. de leg. 2. probatur in §. oportet. in Auth. de iud. secundum gl. & Doct. hic, quæ autem censeantur iustæ causæ, dicam inferius. Adde, quòd iusta causa litigandi non solum excusat ab expen. vt prædixi, sed etiam excusat ab omni pœna iuris, & canonis. secundum Io. And. in c. 1. §. fin. de elec. in 6. in nouella, quem refert, & sequitur Bald. hic in 1. colum. & in Authen. generaliter. in 5. oppo. C. de Epis. & cler. & in ca. 1. §. si inter pares. de lege Corra. in vsi. feud. & in addi. Spec. in titul. de arbi. in 7. colum. in versicul. ex forma statuti. Ludouic. Rom. in repet. rubr. de arbi. in 28. colum. Similiter iusta causa litigandi excusat à pœna compromissi, secundum Ioan. And. in addi. Spec. in titul. de arbi. §. final. versicul. quid si compromissum. Bald. & Ange. in l. tres fratres. ff. de pac. Bal. in l. qui cum tutoribus. ff. de transac. & in l. non solùm. ff. de rei vend. & in l. quòd te. in vltim. colum. vbi etiam Ludoui. Rom. ff. si cert. pet. & in Auth. generaliter. in tertia colum. C. de episco. & cler. & in l. edita. in 11. colum. in 8. oppo. C. de eden. & in l. final. C. de arbi. & in l. eos. el 1. §. cautione. C. de app. Angel. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. Pau. de Castr. in l. Iul. verum debitorem. in 6. colum. ad fin. ff. de condi. indeb. do. Alexand. in consil. 174. quod incip. opportunè considerato themate. in 3. colum. ad fin. & in consil. 261. ꝙ incipit, tit. quæstionis. in 2. lib. Similiter excusat à pœna promissa in cõtractu, secundum Bald. in d. l. non solùm. ¶ Istam primam fal. limita
c varijs mod. [c] primò, nisi tales expensæ essent promissæ per stipulationem, quia tunc iusta causa litigandi non excusat, quominus debeat in istis expensis condemnari, & ideo est vtile semper in contractib. stipulari expensas litis, & facere, quòd apponãtur in instrumento per notarium. glo. est de hoc no. in §. opportet. in gl. mag. in versi. solo. ad fi. in Auth. de iudi. quam Bald. & Sal. hic in 1. col. & cæteteri Mod. reputant ad hoc sing. eam sequitur ibi Ang & Bal. vbi etiam reputant singul. in cap. breui. de iureiur. & idem Bald. in d. l. eos. §. cautione. & in Authen. generaliter. in 3. colum. de Episc. & cler. Bald. & Angel. in l. non solùm. ff. de rei vendi. Imol. in l. fi. in vlt. colum. ff. de re iud. dom. Anto. in d. cap. finem litib. in 7. colum. in versi. venio ad tertium. dom. Alex. in consil. 37. in 5. volum. incip. viso, & oportunè considerato processu. circa fi. & in consil. 34. in 3. vo-
4 lum. ꝙ inci. consultus alàs in causa prin. ad fi. ¶†† Imò generalius vbicunque expensæ debentur iure actionis, iusta causa litigandi non excusat ab eis, glo. in l. 3. §. si rem. ff. de legat. 3. quam Pau. de Castr. hic reputat ad hoc sing. sed habes omnino similem in l. non solùm. ff. de rei vend. sequitur Bald. hic in 1. col. & Angel. in statuto Perusino, de quo hic per eum, & Bartol. in consil. suo, ꝙ incipit Andruziolus. Pet. de Anch. in dict. capitul. finem litib. & licèt domin. Alexand. hic in 1. colum. dicat, ꝙ illa glos. istud non probat, tamen postea in vlt. colum. se emendauit, & tenuit, quod imo glos. istud dicat. ¶ Sed fortius voluit Sal. hic in 1. colum. quod si iudex absolueret victum ab expẽsis, non intelligitur absoluisse ab istis expensis, quæ debentur iure actionis, ꝙ vltimum limita, vt per dom. Alexand. hic. intellige tamen sanè, quando tales expensę essent promissæ voluntariè extra iudiciũ, secus si in iudicio, & necessariò, vt in forense iuxta Authen. generaliter. C. de Episcop. & cle. quia succederent loco earum, quæ offic. iud. mercenario deberentur, secundum Bald. hic in 1. colum. & in dicta Authent. generaliter. in tertia colum. post glos. ibi, in versicul. iniustè. & in l. eos.
5 el primo. §. cautione. C. de appella. ¶†† Secundo limita dictam
d falcin. quando adesset [d] statutum disponẽs, quòd victus victori condemnetur in expensis, nam intelligeretur etiam si victus habuisset iustam causam litigandi, secundum Alber. de Ros. hic post Old. Laud. in secda parte statutorũ. in quæst. 192. incip. quid si statuto caueatur, quod victus victori. vbi dicit se ita de facto obtinuisse, idem tenet Angel. in Authen. de exhib. re. in prin. per gl. ibi. in ver. cãsum. q̃ ad hoc dicit esse singulariter notandam. idem tenet Angel. in l. non solùm. ff. de rei vendi. & facit ratio, quia statuta debent semper sic intelligi, vt aliquid addant iuri communi, alias essent superflua, secundum Bartol. in l. 2. ff. de vsucapionib. & in l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infect. ¶ Confirmo, quia licèt in statutis nõ habeat locum arg. à contrario sensu, vt dicam in l. 1. in princip. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. tamen quando statutum in sensu directo nihil operaretur, tunc sumitur argum. à contrario sensu etiam ad correctionem iuris communis, ne statutum sit superfluum: vnde in statuto Florentiæ disponente, ꝙ non existentibus filijs mascul. filiæ fœminæ succedant patri, quia istud statutum nihil operatur, sumitur argumen. à contrario sensu ad corrigendũ ius commune, quòd existentibus filijs masculis filiæ fœminæ nõ succedant, secundũ Bald. in l. conuenticulam. in prima colum. C. de Episcop. & cleric. Bald. Angel. Imol. & Moder. in l. si cùm dotem. in princip. ff. soluto matrimo. Pan. in capit. cum apostolica. de his, quæ fi. à præla. sine ꝙ sensu. cap. Pau. de Castr. in consil. 314. quòd incip. præsens casus. ¶ Ego aliàs publicè disputaui istum articul. in ciuitate Alexandriæ. Pro ista parte facio duo fundamenta. Primum, est bonum argumentum à pacto contrahentium ad statutum. glos. & ibi Bartol. in rubr. C. de decre. decu. lib. 10 gl. in l non impossibile. in gl. mag ad fi. ff. de pact. text. in l. fi. ad fi. & ibi Bald. C. de fideiussorib. & istud argum. semper procedit affirmatiuè, secundum Bartol. in l. alia. §. eleganter. ff. solut. matr. tunc sic, quando expensæ debẽtur

ADDITIONES.

a Victus. Adde gl. in c. vlt. de maiori. & obe. & procedit regula, nisi sint compensandæ, Auth. post iusiurandum. Ioan.
b * Limita. Adde Deci. in l. qui in alterius. de regul. iur. & de expen. contumacialibus in l. sancimus. infra. & in l. 1. §. final. ff. si quis iusd. non obtemp. BELLOT.
c Extendit Alex. lib. 4. consi. 34. viso processu. ad finem. Hippo. sing. 237. expẽ. conuen. Latè in l. patre. col. 3. ff. de quæstio.
* Et adde, quòd eandem sequitur idem Jas. in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 18. de verbor. oblig.
d Alex. lib. 3. consi. 34. in fi. Hipp. sing. 207. victus victori.

Source: BIU Cujas

tur ex promissione partis, iusta causa litigandi non excusat, vt dixi in præcedenti limitatione, ergo idem quando debentur ex dispositione statuti, nisi dixeris, ꝙ diuersa ratio sit, quia partes possunt sibi præiudicare, ꝙ non præsumitur voluisse statutum. ¶ Secundo stringit, quia expensę isto casu debentur iure actionis. s. condictione ex statuto, prout tenet Bart. post gl. ibi in l. 3. §. si rem ff. de leg. 3. & Can. in c ex parte. B. de reser. & do. Alex. hic, sed ita est, ꝙ quando expensę debentur iure actionis, iusta causa litigandi non excusat, vt dixi in præced. limita. & istud est validum fundamentum, nisi tenueris contra Bartol. ꝙ imò isto casu non oriatur condictio ex statuto, sed potius officium iud. ex quo verba diriguntur ad iudicem, iuxta gl. in l. si soror. cum si. C. de colla. & ita subtiliter tenuit d. Mathes. in no. 80. quem ommino videas in hoc vlt. ¶ Contrariam opi. tenet Bal. in l. terminato, in vlt. col. C. de fruc. & lit. expen. per rationem, de qua ibi per eum. & Bal. in l. eos in §. cautione. in 2. col. in prin. C. de appel. vbi de hoc simpliciter allegat glo. in §. tripli. insti. de actio sequitur d. Alex. hic, qui dicit, ꝙ ista opi. est
6 iustior, & æquior. ¶† Pro ista parte stringit inequitabiliter: nam regula est, ꝙ licèt statuta debeant intelligi, vt aliquid addat vltra ius commune, est verum, nisi ita intelligendo quis indebitè damnum pateretur, quia potius debet intelligi statutum, ꝙ sit frustra, & nihil operetur, quàm ꝙ quis indebitè damnum patiatur. ita probatur ex gl. in l. si. §. in computatione. in gloss. mag. ad fi. quam Bart. ibi multum extollit. C. de iure delib. & ibi in specie Pau. de Cast. & alij Mod. Imo. & Mod. in l. 4. §. prætor ait. ff. de dam. infec. probat tex. in c. cùm dilectus. & in c. ad audiẽtiam. & vtrobique no. d. Ant. & Imo. de cle. non resi. ergo istud statutum debet potius intelligi, vt nihil operetur, quàm ꝙ indebitè condemnetur in expen. qui habuit iustam causam litigandi, & hoc modo clarè tolluntur duo prima fundamenta partis contrariæ. Ad idem facit, quia istud statutum vtitur eisdem verbis, quib ius cõmune, & sic est recitatorium iuris communis, & sic non est propriè statutum, ergo non debet intelligi, ꝙ aliquid addat iuri communi, secundum gl. & Doct. in c. 1. de const. in 6. Bar. & allij in l. 1. in princip. ff. ad leg. falcid. ¶ Eandem opi. tenet Raph. Fulg. in consi. 5. inc. præsuppositis duob. statutis Veronæ. in vlt. col. vbi consuluit, ꝙ statutum ciuitatis Veronæ, disponens, ꝙ victus victori intelligatur condemnatus in expensis, etiam si in sententia iudex nihil dixerit, debet intelligi nisi victus habuerit iustam causam litigandi,
7 motus, † quia ex quo istud statutum operatur vltra ius commune, quia de iure communi si iudex non condemnaret in expen. haberetur pro absoluto. l. terminato. C. de fruc. & li. expen. vigore statuti habetur pro condemnato, ergo istud statutum debet posteà restringi, vt minus lædat ius commune, quàm sit possibile. c. cùm dilectus. de consuetu. no. in l. 2. C. de noxa. ¶ Secundò mouetur, quia statuta debent intelligi secundum rationabilem intellectum, ne absurditas sequatur. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusa. tut. sed absurdum esset intelligere istud statutum, etiam si victus haberet iustam causam litigandi, quia hoc modo cogeretur quis ius suum indefensum relinquere, contra. l. illud. in prin. ff. de peti. hære. & dicit Fulg. ꝙ cùm iste casus euenisset de facto in ciuitate Placentiæ, vbi viget simile statutum, ꝙ per consilia magnorum Docto. ita vidit interpretatum, & posteà iudicatum de facto, & credo sine dubio, ꝙ verum dicat in statuto Veronen. quòd multum operatur vltra ius commune, secus est in statuto suprius relato. ¶ Tertiò prin. limita dictam fal. quòd iusta causa litigãdi excusat ab expen. fallit in expen. quæ debentur ratione cõtumaciç, iuxta. l. sancimus. ĩ. eod. secundum Sal. hic in 1. col. referentẽ ita tenuisse Fran. Accur. ista ratione, quia tales expensæ debentur iure actionis in factum. l. 1. §. pe. & ibi gl. ff. si quis ius di. non obtempe. sed quando expensæ debentur iure actionis, iusta causa litigandi non excusat, vt dixi ſ. in 1. fal. idem tenet Saly. non ista ratione, quæ tamen est bona, sed quia contumacia nõ potest includi in iusta causa litigandi. Adde, quòd de hoc est gl. ordi. in d. c. finem litib. in gl. mag. in verbo expensas, circa prin. idem tenet Spec. in tit. de expen. §. finautem. versicul. hoc autem. ¶ Quarto limita secundum Angel. hic, quando quis succumbit in aliqua interloc. tunc debet indistinctè cõdemnari in expensis, non habita differentia an habuerit iustã causam litigandi, vel ne. alleg. Inno. in d. c. finem litib. Bald. refert idem tenere Spec. in titul. de expens. §. finautem. versicul. sed nunquid deficiens, & in §. nunc de expensis. versicul. hoc autem scias. sed Bald. dicit, quòd istud procedit de stylo curiæ, non autem de iure. ¶ Quintò fallit in sportulis, quas aduersarius tenetur restituere, siue habuerit iustam causam litigandi, siue non, secundum Bald. in l. fi. in vltim. colum. C. de fruc. & li. expen. dicit tamen Bald. quòd istud procedit ex consuetudine quarundam ciuitatum, sed non de iure, vt est gloss. singu. in §. tripli. in gl. 1. mag. in st. de acti. ¶ Iuxta istam primam prin. fall.
8 † necessariũ est intelligere, qñ quis dicat habere iustã causam litigandi, & ita excusetur à condemnatione expen. Bal. in l. generaliter. §. 1. C. de reb. cred. & in l. edita. in 6. col. C. de eden. in l. 1. C. de aduo. diuerso. iudi. & in Auth. generaliter. in 5. col. C. de Epis. & cle. do. Ant. & alij in c. finem litib. de dolo & contu. dicunt, ꝙ istud relinquitur arbi. iudi. qui ex qualitate facti, & conditione personarum habeat arbitrari. ¶ Tu in hac materia, licèt non possit dari certa doctr. habeas nouem conclusio. Pri-
a ma est, ꝙ habens opi. [a] Doct. tenentem pro parte, pro qua litigat, dicitur habere iustam causam litigandi, ratio est, quia Doctor habet potestatem glossandi, interpretandi, &c. & eius opi. sunt probabiles. c. 1. cum ibi not. de postu. præla. gl. in l. 1. C. de legi. & in l. 1. C. de profes. qui in vrb. Cõstanti. lib. 12. Ita in specie tenet Petr. de Anch. post Antiquos in cle. ne Romani. in prin. de elec. Card. in cle. 2. de magi. Bal. in d. Auth. gñaliter. Doc. in c. vt debitus. de appel. no. Pan. in c. calumniã. de pęn. & lĩta, & in-
b tellige, vt ibi per eũ. Scda concl. [b] litigans, qui habet ꝑ se consilia aliquorũ Doct. authtenicorũ, quæ sint scripta, & sigillata, dr̃ hr̃e iustã cãm litigandi, & sic excusatur ab expensis, ſm Bar. in l. bonorũ. per illũ tex. ff. de bo. pos. Bal. & Sal. in l. iuris ignorãtiam. C. qui admit. Ang. & Imol. in l. si conuenerit. ff. de re iud. Quod lĩta duob. mod. Primò in personis, q̃ non hñt per se scire iura, secus si esset aliquis Doctor, ſm Barto. & aliòs in locis p̃alleg. Scdò intellige, qñ hr̃et consilia saltem duorũ Doctorũ, arg. §. ꝙ aũt. in Auth. de non alienã. scd̃m Bal. in d. l. iuris ignorantiã. in 2. q. facit, ꝙ vult Bar. in prooem. ffor̃. in fi. princ. & ꝙ vult idẽ Bar. in l. 1. §. fi. ff. de verb. oblig. ¶ Tertia ꝯclusio, qñ in
c aliquo art. [c] sunt variæ opi. Doc. puta, scd̃m Ang. in casu, quẽ ponit gl. in l. dos à pr̃e. C. sol. matr. dr̃ quis habere iustam cãm litigãdi. ita tenet Io. And. in c. vt debitus. ꝑ gl. ibi in ver. rõnabili. de appel. & in c. 1. de postu. præla. in nouel. Spe. in tit. de expen. §. nunc videndũ. in 1. col. Bal. in d. Auth. gñaliter. in 5. col. Ang. hic, & in l. destitisse. ff. de iudi. ¶ Confirmo per illud, ꝙ dicit Bal. in Auth. hodie. in 2. not. per illum tex. ĩ. eod. ꝙ qñ negotiũ est valdè intricatum propter negocij varietatem, debet vtraque pars asolui ab expen. intellige, nisi in articulo vario apparet, quæ sit communis opi. scd̃m Ant. in d. cap. finem litib. in 10. col. sed caue propter primam conclusionem, quã. ſ. dedi, & vide etiam Imo. in l. qui ante calendas. ff. de verb. oblig. & in l. fin. ff. de reg. iur. item vide tex. in d. §. oporter. versi. si tñ. in Auth. de iud. in versic. & propter negocij fortè varietatem. ¶ Quarta ꝯclu. est, qui habet semiplenã probationẽ, dr̃ habere iustã causam litigandi, ſm Can. in d. c. finem litib. Bal. in l. qui nõ probasse. in prin. C. de calum. & in l. 1. vbi limitat. C. de aduo. diuer. iud. & in d. Auth. gñaliter. in 4. & 6. col. & not. in l. admonendi. in vlt. col. ff. de iureiu. Alex. hic, & in cõsi. 108. in 4. vol. ꝙ incipit viso themate suprascripto, & attestationib. in vlt. col. ¶ Quinta concl. qui ꝑbauit per testes, qui postea reprobati sunt rõne personæ, puta, quia infames, vel aliàs falsarij, dr̃ habuisse iustã causam litigandi, nisi aliqua suspitio sit contra producentem. ita no. Spe. in tit. de calum. in fi. refert, & reputat no. dignum Bal. in Auth. generaliter. in 5. & 6. col. ſ. alleg. & in d. l. 1. C. de aduo. diuer. iud. ¶ Sexta conclu. qñ testes extraiudicialiter se iactabãt, ꝙ deponerent in fauorem alicuius, quã uis posteà producti deposuerint contrariũ, tñ ille dicitur habuisse iustã causam litigandi, ſm Io. And. in c. 1. in fi. de elect. in 6. ꝙ est no. dignum ſm Bald. in l. nõ ignoret. C. de fruc. & lit. expen. ¶ Septima concl. qui audiuit à personis fide dignis dicitur habuisse iustã causam litigandi, ſm Bart. in l. 1. in prin. in 1. col. ff.
d ad Turpil. facit gl. [d] no. in l. Titio fundus. ff. de condi. & dem. quam reputat sing. Bal. in l. indicia. C. de rei vend. & per eam no. quòd dictum nob. viri inducit iustissimã credulitatem, facit, ꝙ vult Bar. in l. fin. circa. fiu. ff. de hæred. insti. ¶ Imò plus no.
9 Gemin. in cap. de capitulis. per illum text. 10. distinct. † ꝙ quis
e dicit pro certo scire, [e] qui est certificatus ab vno fide digno.

alleg.

ADDITIONES.

a *Habens opin. Adde, quæ scribit Abb. in c. 1. in fin. de const. idem Ias. in l. interdum. §. fi. de verb. oblig. Bal. in l. fin. C. de pœn. iud. qui malè iud. in l. tres fratres. 1. lec. fi. de pact. Aret. in consil. 150. col. 8. idem Bald. in l. generaliter. colum. 2. nu. 6. C. de Epis. & cler. BELLOT.

b Limitat tertio Ful. in d. l. uris. & sequitur Fel. in c. super his. colum. fi. de accu. facit dictum Bal. in l. 2. ĩ. de fen. ex bre. recit. PVRPV.

c Adde huic tertiæ conclusioni rationem, quia opi. diuersa inter Doct. facit rem dubiam. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verbor. oblig. Bon. in 1. parte consil. 115. PVRPV.

d Illam gl. exornat Ias. in l. 1. col. 2. de eo, per quẽ fact. & plura idem Ias. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. col. 8. de nou. ope. signanter Chri. Port. in §. nouissimè. super glo. error. insti. de vsucap. PVRPV.

e Certo scire. Adde Abb. in ca. si sacerdos. de offic. ordin. Aret. in c. certum. 11. q. 3. Doct. in c. fin. de conab. cler. & mu.

Source : BIU Cujas

allegat etiam.c.ſicut pro certo.de ſimo.& Arch.in c.in domo. de pœn.diſt.4.¶Octaua conclu.qui litigat ob pudorem ſuum ſeruandum,dicitur habere iuſtam cauſam litigandi,quamuis ſuccumbat,ita no.Bar.in l.quæ omnia.§.1.in 3.no.per illū text. ff.de procu.¶Nona conclu.quando actor petijt plus debito,ratione partis plus debito petitæ habet reus iuſtam cauſam litigandi ſuper toto,ſecundum Bar.in l.qui ſolidum.in prin. ff. de leg.3.& in l.quidam æſtimauerunt.ff.ſi cer.peta. & dicam ſ. in
10 quæſtionib. ¶†Vltimò pro perfecto complemento iſtius primæ fallen.no.perpetuò, ꝙ quando iudex abſoluit partem victam,eo quia habuit iuſtam cauſam litigandi,tenetur in ſentẽtia exprimere illam cauſam,tex.eſt in §.oportet.in Auth. de iudi.ita Bal.in Auth.generaliter.alleg.Spe.in tit.de expen.§. nunc videndum.ver.quidam,vbi nihil dicit,debuit allegare in §.poſtremò.circa prin.& in tit.de ſent.prola §.qualiter.verſ.verum. Hoſt.Io.And.& alios in d.c.finem litib.Io.And.in c.ſicut. de re iud.Bal.in l.præſes.C.de ſent.& interloc.Bal.in Auth. nouo iure.in 3.no.per illum tex.ſ.eod.& ibi not.ſubdit, ꝙ niſi iudex in abſolutione expenſarū inſerat cauſam abſolutionis, facit litẽ ſuam,per iſtum tex.¶Adde etiam,quod volunt Bar.& alij. in l.2.in 1.col.ff.ſi quis in ius voc.non ierit.in dubio autem qui eſt victus,præſumitur, ꝙ non habuerit iuſtam cauſam litigandi, & ideo in dubio debet in expenſis condemnari, ſecundū Bal. Ang.& Saly.hic.Bal.& Saly.in Auth.hodie.ſ.eo.& eſt glo.in d. Auth.generaliter.ſuper verſi.iniuſtè.Io.And.in c.1.§.fi. de elec. in 6. & per iſta habes perfectè expeditam primam fallent. ad iſtum text. ¶ Secundò prin.limita regulam huius tex.in §. & ſi quidem.in ver.expenſis.ſ.eo.intelligendo, vt ibi poſt gloſſ. in ver.excipiendis.¶Tertiò limita in caſu.§. & iudicare. in Auth. de defen.ciu.vbi gl.dicit,ꝙ ille eſt ſpecialiſſimus caſus.¶Quartò ſing.limita in perſona valde honeſta,& magnæ ac ſpectatæ fidei,aut valde religioſa, quæ ſi ſuccumbat in lite, non debet in expenſis condemnari,quia non preſumitur, ꝙ calumniosè, aut temerè litigauerit.ita dicit ſing. Hoſt. in d. c. finem litib. in vlt.colu.& ibi Io.And. & alij Cano.referunt,& ſequuntur.facit bona gl.in c.expedit.in ver.ſi ſcirent.1 2.q.6.& ad hoc cumulaui nouem ſimilia in Auth.iubemus ſ.eo.¶Quinto fallit,quando quis ſemiplenè probauit,& iudex ei detulit iuramentū neceſſarium,altera pars non debet in expenſis condemnari.ita tenet ſignanter Bal.in d.Auth.gñaliter.in 6.col. & ſimpliciter D. Alex.hic.¶Tu autem aduerte,ſecus eſſe in iuramento iudicia-
a li litis deciſiuo, [a] quia ſi reus detulit iuramentum actori, & iuret,tamen reus debet in expenſis condemnari.tex.eſt valde no. in §.ſit tibi quoque tertium ſtudium.poſt medium. in Authẽ. de man.prin.ſecundum Gul.de Cun.Alb.& Ang.in l.eum qui. in prin.ff.de iureiu.& ſecundum Ang.ibi ille tex.eſt ad hoc ſingul.¶Sextò no.limita in criminalibus, quando accuſator petijt à iudice abolttionem.iuxta.l. 2. C. de abolitio. quia ſiue ei concedatur,ſiue non, excuſatur ab expen.ita dicit Bar.in l.1.in prin.ff.ad Turpil.in pe.col.in verſi. iuxta hoc quæro,quid ſi apparet euidens calumnia, quem ſimpliciter ſequitur Pan.in d.
b c.finem litib.¶Septimò [b] limita,quando actor prius extra iudicium non interpellauit reum,& reus in prima citatione cõparuit,& confeſſus eſt debitum,non debet ſoluere aliquas expenſas,puta libelli,citationis,vel aduocati, ſecundum Gul. de Cun.in l.edita.C.de eden.quem refert,& ſequitur Ang.in l. debitores.per illum tex.C.de pign. Pau. de Caſt.in l.quidam Iberus.per illum tex.ff.de ſer.vrb.præd.Imò generalius notat Bal. in Auth.contra qui propriam.in fi.per illum tex. C.de non nu. pec.quòd ſi reus in prima reſponſione agnouit bonam fidẽ,ꝙ non condemnatur in expenſis.ſequitur Do.Ant.de But.in c. 1. de libe.obla.¶Octauò not.limita, quòd qui ſuccubuit in aliqua ſententia interlocutoria, ſuper mero articulo iuris, quia cùm potuerit incontinenti expediri per iudicem.cap. ſæpè. de appel.certè condemnatus in tali interlocutoria non debet in expenſis condemnari,ſecundum Cy.in l.Polla.C.de his, quib. vt indi.quem ſequitur,& cõmendat Bal.in l.ſi.circa fi.C.quã do prouo.non eſt neceſſe.¶Nonò limita, quando reuocatur miſſio in poſſeſſionem ex aliqua rationabili cauſa, ibi non venit expen.refectio ſecundum Inn.in c.ſi aduerſarius.de eo, qui mittitur in poſ.cau.rei ſer.& ſequitur Bald. in Margarita ſua in verbo miſſio.¶Decimò limita,quando quis litigat, vt ſibi paret actionem de euictione,quæ non competit niſi lata ſententia.l.habere licere. ff. de euict. iſte non condemnatur in expenſis.l.at qui natura.§.cùm me abſente.ff.de neg.geſt.not. in l. vtique.ff.de rei ven.quaſdam alias limitationes potes colligere ex ſ.proximè dicendis. ¶Nunc venio ad expeditionem quarun-
11 dam quæſtionum,quas hic ponunt Bar.& alij.†Primò quæro,
c an iuramentum calumniæ [c] excuſet ab expenſis. Bar.hic concludit,quòd non,in alijs locis alleg.per D. Alex. cum concor. de quibus per eum,dicit Saly.in l.qui crimen.in fi.C.qui accuſ. non poſ.ꝙ totus mundus tenet iſtam opin. quamuis glo. iuris ciu.& can. teneant contrarium,& plures Antiqui,quos refert, & ſequitur Bar.in conſ.ſuo incip.Andruziolus.quem ſequitur Lud.Rom.in l.3.in prin.1.no.ff.de iureiu.Bal.in d. l. non ignoret.de quo plenius dixi in d.l.3.in princ.vbi etiam D.Alex.in 4.
12 no.¶†Secundo quæro,quid ſi aliquis [d] habuit iuſtam cauſam
d litigandi pro parte temporis,ſ.vſquequo in iudicio fuit productum inſtrumẽtum,& dic, ꝙ abinde in antea debet ꝑdemnari in expenſis ideo conſilium eſt, ꝙ tale inſtrumentum producatur,ſecundum Bar.& alios hic,plenius Bar.in l.1.in princ.in 4.col.ff.ad Turp.& in l.qui in alterius,vbi videas.ff.de reg.iu.& in l.deſtitiſſe.ff.de iud.& in l.ſi quis inficiatus.per illum text. ff. de poſtul.& in l.ſi rem alienam.el primo.§.fi.ff.de pign.act.Bal. in l.terminato.in pen.col.ad fi.de fruc.& lit.expen.¶Limita tamen,vt per Pet.de Anch.in conſ.241.quem refert,& ſequitur
e Do.Matheſ.in no.82.ſimiliter ècontra, qui malitiosè diſtulit [e] præſentare inſtrumentum, quod erat deciſiuum litis,ad hoc, vt aduerſarium fatigaret expen.debet in illis expenſis condem-
13 nari.ita tenet ſing.Cy.in l.vnica.C.vt quæ deſ.aduo. ¶†Tertio quæro,& eſt valde neceſſaria quæſtio, quomodo intelligitur regula huius tex.& de quib.expenſis.glo.magiſtralis in d.c.finẽ litibus.dicit,ꝙ veniunt expenſæ neceſſariæ,vtiles, & moderatæ,Doc.ibi in expoſitione iſtorum trium verborum multa bona accumulant,quę per te videas.¶Sed no.diligenter,ꝙ in iſta condemnatione expen. quæ fit ratione victoriæ litis, veniunt tantum expenſæ factæ in lite, non autem habetur rõ aliorum
f damnorum,ſecus qñ expenſæ veniunt [f] ratione contumaciæ, vel retardati proceſſus.gl.eſt ſolennis & ſing.in l.1.ff.de alie. iudi.in gl.fi.ver.tenebitur.quam Bart.ibi multum not.& reputat mirabilem,& idem Bar.in l.eum quem temerè. ff.de iudi. Cy. in l.ſancimus.in 3.& 7.q.& ibidẽ Bald.ſ.eo. no.Spe.& Io.And. in tit.de expen.§ fi.ver.quid ſi victor artifex. ¶ In contrarium tamen allego fortem tex.in §.hæc autem omnia.in ver. damnum,& expenſas litis. inſti. de pœ. te. liti. ad quem oportet reſpondere,intelligendo,vt nunc dicam in ſeq.limitatione.¶Limita ergo,ꝙ in condemnatione expenſarum ratione victoriæ non habetur ratio damnorum, verum eſt de damnis contingentib.circa alias res ipſius victoris,ſed in damnis tangentibus perſonam ſuam,bene habetur ratio.ita gl.& no.Bar.in d.l.1.ff. de alie.iudi.& ideo ſi artifex diu litigauit,& ſic vacauit ab officio,& labore ſuo,certè iſtius damni ex perſona ſua bene habetur ratio in condemnatione expenſarum,ita Spe.& Io.And.in d.ver.quid ſi victor artifex.D.Ant.in d.c.finem litib.in 11.colu. ſic intellige Bar.dum loquitur de damnis,in l.non ignoret.circa prin.C.de fruc.& lit.expen.ſiq; ẽt intellige illud, quod vult ſing.Bar.in l.ſi procurator.2.in fi.ff.rem ra.hab.per gl. quã Pau. de Caſt.ibi reputat valde ſingularem, & perpetuo tenendam menti.dicit.n.ibi Bart. ꝙ quando quis obtinet ſnĩam, repetit illud,in quo fuit damnificatus per hoc, ꝙ abfuit à ſuis negocijs ſequitur ibi Pau.de Caſt. & dicit, ꝙ pluries vidit in facto.Certè dictum Bar.eſſet periculoſum,& falſum per prædicta, niſi iſto
14 modo ſanè intelligeretur.¶†Adde ẽt, ꝙ ſi ille, q litigat,eſt Doctor,& Aduoca.in cã propria, non poteſt petere in cõdemnatione expenſarum quantum habuiſſet ſoluere alij aduocato. gl.& Bar.& Doc.in l.fi.C.de fruc.& lit.expen.& plenius Bart. in l.ſi ſtipulatus eſſes.ff.de fideiuſ.& in l.ꝙ ſi domus. in fi. per illũ
g tex.ff.loc.& no.Bal.in d.l.fi.in vlt.col. [g] Similiter q habuit aduocatum gratis,non debet expenſas petere,quæ communiter fiunt in aduocato,ſm Bal.in addi.Spe.in tit.de ſent.in ver. quidam nobilis.tangit Bar.licèt non clarè decidat,in d. l. ꝙ ſi domus.in fi.Similiter,ſi notarius cauſæ noluit recipere ſalarium ob reuerentiam partis,quæ obtinuit,non debet fieri ꝑdemnatio,ſm Ang.in d.l.fi.C.de fruc.& lit.expen.adde, ꝙ prædicta ꝓcedunt,ẽt ſi ille,qui fuit aduocatus in cã propria, peteret tanq̃ damnum,puta,quia diceret, ꝙ propter iſtam litem nõ potuit intereſſe aduocationib.aliorum,ſm Bal.in l.fi.in vlt. colum.C. de

ADDITIONES.

a ¶Deciſiuo.Adde Alex.conſi.184.nu.17.lib.6.

b ¶Septimò.Adde Fulg.in l.certi condi.in prin.ff.ſi cer.pet.

c ¶Calumniæ.Adde Bar.& Bal.in Auth.generaliter.C.de epiſ.& cler,Barto.in l. properandum.in §.ſiue autem.C.de iud.Spe.tit.de expen.in §. nunc de expẽſis.ver.in hoc.Lanfr.in repe.c.quoniam contra.de prob.Hoſt.in c. cùm dilectus.de elec.

* ¶Adde in materia.D.Bulgarum in l.certi condi.in prin.in 1.char.ff.ſi cer.pet. & in fi.vbi dixi. PVRPV.

d ¶Aliquis.Vide Dec.in l.qui in alterius.ff.de reg.iur.in fi.col.

e ¶Diſtulit.Adde Fely.in c.exceptio.de excep. PVRPV.

f ¶Veniunt.Vide Iaſ.in l.1.§.fi.ff.ſi quis iuſdic,non obtem.& in l.ſancimus. infra eod. * PVRPV.

g ¶Contra facit.l.ſi verò non remunerandi.in prin.ff.man.Spe.in tit. de oblig. circa fi.facit decretum Viol.figillorum emolumentum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

de fru. & li. expen. ¶ Contrarium tenet Pan. licèt de Bal. non faciat mentionem, in d. c. finem litib. in 14. col. nihil allegat. Ego teneo eius ſnīam contra Bal. & moueor, quia in condemnatione expenſarum ratione victoriæ habetur ratio damnorum ex perſona victoris, quando eſt perſona, quæ ſuo artificio ſolita erat lucrari, & propter hanc litem non potuit lucrari. certè in hoc fit condemnatio. vt eſt gl. & ibi Barto. in l. 1. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. cum alijs concor. quas ſuperius dedi, & vide Bart. in l. ſi ſtipulatus eſſes. ff. de fideiuſ. ¶ Limita tamen prædicta, quando quis habuit aduocatum gratis, vel notarium, quia ſi habuit in remunerationem beneficij præteriti, vel futuri, tunc debet haberi ratio in condemnatione expenſarum, cùm tales expenſæ non ſibi omnino ad lucrum cedant, ſecundum Spec. in tit. de expen. §. fi. in verſ. quid ſi victor. Io. And. in d. c. finem litib. & ibi Pan. in 14. col. Bal. & Ang. in d. l. fi. C. de fruc. & lit. expen. ¶ No. ēt in hac materia, q̄ in condemnatione expenſarū debent refici expenſæ ſumptus, quas quis fecit extra domum in hoſpitio, vt declarat Bar. in d. l. non ignoret. intellige ſemper facta detractione eius, q̄ veriſimiliter domi expendiſſet, nam ſi ſuper hoſpitio expendiſſet pluſquam feciſſet domi, eius pluris debet fieri condemnatio. l. ſed & ſi hæreditas. §. 1. ff. ad exhi. gl. in c. ſtatutum. §. inſuper. in ver. moderatas. de reſcri. in 6. Bar. in l. cum quem temerè. ff. de iudi. Bal. & Ang. in l. ſed & ſi lege. §. quod autem. ſecunda. per illum tex. ff. de pet. hære. q̄ intelligunt ibi Bal. & Ang. eſſe verum, quando expenſæ petuntur vt intereſſe, puta ratione victoriæ litis, ſecus ſi vt mera pœna, allegant Gul. & Cy. in §. & ſi quidem. s̄. ead. l. ¶ Adde etiā, q̄ quando ſumptus, vel expenſæ victus debentur ex diſpoſitione legis, & non per viam reſtitutionis, vt eſt in Epiſcopo, quando viſitat prouinciam, vel in delegato transferente ſe ad alium locum occaſione partium, vel in teſtib. quando trahuntur extra locum, iuxta l. quoniam liberi. C. de teſti. iſtis caſib. non debent detrahi expenſæ, quas feciſſent domi, ſecundum Ang. in d. §. q̄
a autem. el ſecondo. [a] allegat Io. And. in d. §. inſuper. ¶ † Quarto
15 quæro, quid ſi reus in parte obtinuit, & in parte ſuccubuit, qualiter fiet condemnatio expenſarum? dicunt Bald. & Salyce. hic poſt Iac. de Are. q̄ vterque condemnabitur pro ſua rata, quia vterque eſt victor, & victus, q̄ alibi gl. no. in l. generaliter. §. ſin autem non ritè. in verb. diſpendij. C. de reb. cred. q̄ dicit, q̄ cōpenſatio hinc inde fiet, intellige, quando punctualiter pro dimidia habuit iuſtam cauſam, ſecus ſi pro tertia, vel quarta, vt declarat Imo. in l. qui ſolidum. in prin. ff. de leg. 2. de qua quæſtione etiam per Spe. in tit. de expen. §. pe. in fi. Can. in d. c. finē litib. Bal. in l. eos. el primo. §. cautione. C. de appel. & in d. Auth.
16 generaliter. in 6. col. limita tamen, vt dicam in ſeq. q. ¶ † Adde
b etiam, quòd prædicto caſu, [b] quando actor in parte obtinuit, & in parte ſuccubuit, ſi iudex in ſententia diceret, victum victori condemnamus in expenſis, talis ſententia eſſet nulla propter incertitudinem, cùm vterque ſit victor, & victus, ſecundū Bar. in l. ſi legatario. §. fi. per illum tex. ff. de fideicom. lib. de quo etiam per Bal. in d. l. terminato. in pen. col. ad fi. Imo. in l. iudex poſtea quam. ff. de re iud. D. Matheſil. in no. 3. quamuis cōtrariū
17 in hoc vltimo tenuerit Lud. in l. 1. ff. de re iud. ¶ † Quintò quæ-
c ro, pone quòd actor [c] plus debito petijt, puta cùm deberentur ſibi centum petijt. reus 50. totum negauit, & litigauit ſuper toto, deinde actor obtinuit in parte. ſ. in centum verè ſibi debitis, in alijs ſuccubuit, quis debebit condemnari in expenſis, an reus victus in centum, an actor, qui plus debito petijt? Salycet. hic determinat, q̄ victus in nihilo debeat in expenſis condemnari, quia propter plus debito petitum licuit reo totum negare, & ſuper toto litigare, vt per gl. in c. præſentium. in ver. ſigillatim. de teſti. in 6. mouetur etiam per tex. in l. 1. cū gl. in ver. diſpendia. C. de plus peti. adde tex. in l. qui ſolidum. in fi. princ. in verb. parte. à contrario ſenſu. ff. de leg. 2. & ibi Barto. & Imo. ad hoc no. illum text. & ibi Imo. dicit, quòd ille text. eſt ſingul. ad
18 hoc cum limitatione, de qua ibi per eos. ¶ † An autem liceat cum iuramento totam poſitionem negare propter hoc, quòd plus debito petatur, habes per Bar. in l. 1. §. ſi ſtipulanti. ff. de ver
19 bo. oblig. cū ſuis concor. ¶ † Sextò quæro, an regula huius. §. lo
d cum habeat, etiam ſi quis ſuccubuerit [d] in aliqua interlocuto-
* ria. *Communis concluſio* eſt, quòd ſic, ita tenent Bal. Ang. Salyc. & D. Alex. hic poſt Spe. in tit. de expen. §. quid ſi tantum. verſi. ſed nunquid deficiens. Iac. But. & Bar. in l. ſancimus. ſ̄. eo. Bar. in d. l. non ignoret. per illum tex. D. Ant. & alij in d. c. finem litib. adde tex. optimum in c. ſignificauerunt. quem ſic no. ibi Bal. de teſt. & dicit Bal. hic, & in d. l. ſancimus. in 1. colu. in fi. q̄ ſi in quocūque incidenti, vel emergenti quis ſuccumbat, debet ſemper in expen. condemnari. ¶ Sed fortius vult Ang hic, quòd etiam ſi haberet tunc iuſtam cauſam litigandi, adhuc condemnaretur in expenſis, quòd an ſit verum, ſuperius dixi in 4. limita. primæ fallen. intellige tamen ſanè, quando ſententia interlocutoria fertur ſuper mero articulo iuris, vt dixi ſupra in fallentijs ad
20 iſtum text. ¶ † Septimò quæro, quid ſi aliquis fuit condemnatus in aliqua interlocutoria in expenſis, quas actualiter ſoluit, poſtea in principali cauſa obtinuit ſententiam diffinitiuam, an victus debebit etiam condemnari in illis expenſis interlocutoriæ? Saly. hic in vlt. col. poſt Gul. de Cun. tenet, quòd non. adde quòd idem, & plenius tenet Bar. vbi arguit ad partes in l. ſi pignore. in prin. ff. de pig. act. & in l. damni. §. cū pariete. in fin. per illum tex. ff. de dam. infec. ſequitur Bal. in d. l. non ignoret. circa
21 fi. ¶ † Octauò quæro, an regula huius tex. habeat locum ita in cauſis criminalib. ſicut in ciuilib? dic, quòd ſic, vt patet ex hoc tex. iūcto prin. huius legis, vbi loquitur de cauſis criminalibus. melius facit tex. in l. fi. ſecundum vnam lect. & ibi Barto. C. de fru. & lit. expen. Bart & Bal. in d. l. non ignoret. & Docto. hic, & plenius Bar. in l. 1. in prin. in vlt. col. ff. ad Turp. Bar. in l. ſi poſtulauerit. in prin. in. ff. de adult. Cy. & alij in l. qui crimen. C. qui ac cuſ. non poſ. Bal. in d. Auth. generaliter. in 8. col. Ang. in repe. l. ſi vacantia. in vlti. q. C. de bonis vacan. lib. 10. & eſt glo. 2. q. 1. c. in primis. Cano. in c. cùm oporteat. de accuſ. & in c. calumniam.
e de pœnis. Amplia generaliter hanc regulam, quòd [e] in cauſis crimi. ſiue procedatur per accuſationem, ſiue per denunciationem, ſiue per inquiſitionem victus ſiue accuſator, ſiue accuſatus condemnatur in expenſis. glo. in c. cùm dilectus. de dolo, & contum. & ibi Bal. in 8. col. no. dicens, quod alibi non habes gl. ita clarè, & ſimiliter vbi quæritur de crimine per modum excipiendi, ibi tex. dicit eſſe nota. de hoc, & q̄ quando proceditur per viam denunciationis, habeat loc. refectio expenſarum, tenet Cy. in l. ſeueriter. C. de excuſ. tuto. Bal. in l. ſancimus. in 12.
22 q. ſ̄. eo. † Similiter in iudice malè, vel calumniosè inquirente, q̄ teneatur ad expenſas, & intereſſe parti, tenet Bald. in rub. C. de pœ. iud. in prin. & nedum tenetur ad intereſſe, ſed etiam punitur criminaliter, ſecundum Cyn. & Bal. in l. ſeueriter. per illum tex. C. de excuſ. tuto. Cy. in l. ſancimus. & ibi no. Bald. in 13. q. ſ̄. eo. Bal. in d. Auth. generaliter. in pe. col. D. Ant. de But. in d. c. cū
f dilecti. ad fi. ¶ Item amplia, quòd in criminalib. [f] etiam inſtigator, ſiue accuſator debet in expenſis condemnari, ſecundum Bar. in l. 1. §. incidit. per illum tex. & in l. in Senatuſc. ff. ad Turp.
g ¶ Limita prædicta trib. not. modis. [g] Primò, niſi accuſatus cōdemnaretur ex ſola contumacia vigore ſtatuti diſponentis, q̄ in criminalibus contumax habeatur pro confeſſo, & cōuicto, tunc non tenetur parti ad aliquod intereſſe, ſecundum Bald. in l. cunctos populos. circa medium. C. de ſumma Trin. ¶ Secundò limita, niſi fama præceſſiſſet, aut præceſſiſſent indicia, propter quæ iudex ex neceſſitate officij formaſſet inquiſitionem, tunc dato, q̄ inquiſitus reperiatur innocens, & abſoluat̄, iudex ad nihilum tenetur, ſecundum Bal. in l. 1. in 4. col. C. qui accuſ. non poſ. in d. l. ſancimus. in 13. q. ¶ Et attende, quòd vnū indicium nedum excuſat iudicem, ſed etiam accuſatorē à p̄. ſumpta calumnia etiam reo abſoluto, ſecundum Ang. in repe. l. ſi vacan. in 6. q. C. de bonis vacan. lib. 10. & in l. Athletas. §. calumniator. vbi etiam Bal. ff. de infa. & idem Bald. in l. iubemus. C. de teſt. & in d. Auth. generaliter. ¶ Tertiò limita, quando accuſator petijt à iudice abolitionem, vt dixi ſuperius in fallen.
23 h huius legis. ¶ † Nonò, & vltimò quæro, an regula huius tex. habeat locum ēt in cauſa appellationis. Bart. & alij hic tenent, q̄ ſic, quando ex eiſdem actis ſuccumbit in cauſa appellationis. Adde Bar. in l. tutores. §. cura. ff. de admin. tut. & in l. generaliter. §. 1. vbi plenè Saly. C. de reb. credi. Bal. in l. fi. C. quando prouo. non eſt neceſſe. gl. & Doc. in d. c. finem litib. Doc. in c. vt debitus. & in c. ſæpè. de appel. & no. Bal. in l. eos. §. cautione. C. de appel. ¶ Adde, q̄ condemnatio expenſarum ita debet fieri per iudicem ꝯ eum, qui dixit ſententiam nullam, & ſuccubuit, ſicut ꝯ eum, qui appellauit, ſ̄m Bal. in l. omnem honorē. C. qñ ꝓ uo.

non

ADDITIONES.

a ¶ Caue ab hoc dicto Ang. propter tex. in l. ſi hæreditas. ſupra alleg. §. 1.

* Et quid de ruſtico, qui poterat venire pedeſter, an debeat hre expenſas equi. & vide gloſſ. in l. ideoque. §. idem Labeo. ff. mand. quæ valet etiam ad expen. teſtium. & nota, quòd non poſſunt peti expenſæ, quas quis facit vltra quam debuit, ſecundum Bald. in l. officio iudicis. ff. vbi pupil. educ. debe. BELLOT.

b ¶ Declarat Iaſ. in l. error. infra de teſt. col. 4. PVRPV.

c ¶ Declarat Ang. no. in §. is qui. inſtit. mandati. PVRPV.

d ¶ Iaſ. in l. ſancimus. fi. col. infra eod. PVRPV.

e ¶ Vide Bar. lib. 2. conſi. 407. Paridem de ſindicatu. in ver. inquiſitio. dixi conſ. 545. in cauſa egregij Gul. Archi. in fi. PVRPV.

f ¶ Ampliat Angel. de malefic. in gloſſ. necnon ad querelam. colum. 1. vbi addo. PVRPV.

g ¶ Imò generaliter accuſatus in crimine capitali non condemnatur. Bald. in Auth. generaliter. de Epiſc. & cleric. ſed dubitat Lancel. in l. tranſigere. C. de tranſac. col. 2.

Source : BIU Cujas

24 non est necess. ¶† Adde, ꝙ qui obtinuit sententiam in causa principali,& postea succumbit in causa appellationis, non debet in expensis condemnari, quia ex quo habuit primam sententiam pro se, dicitur habuisse iustam causam litigandi in cā appel. secundum gl.& Doc. in d.l. generaliter. §. sinautem non ritè. C. de reb. cred. Bal. in d.l. fi. in vlt. col. C. quando prouoc. nō est necesse.& in addi. Spe. in tit. de instru. edi. in ver. an in causa appel. Archi. in c. cordi. de appel. in 6. ¶ Sed tu intellige,& multi errant in hoc, nisi ex primis actis succumberet, tunc prima sententia [a] non excusaret eum à condemnatione expēsarum, secundum Bar. in d.l. generaliter. §. 1. D. Ant. de But.& Pano. in d.c. finem litib. Ang. in l. negotiorum. in prin. in pe. col. de appel. Raph. Cum.& Ang. de Aret. in l. 1. ff. de re iudi. & sic ex istis remanet absolutum primum no. huius tex. ¶†† Secundò not. ex hoc tex. in verbo, iurauerit, ꝙ expensæ factæ in lite probantur per solum iuām victoris. concordat text. in §. & si quidem. in ver, expensis. s̄. eo. gl. in l. 1. C. de sumptuum recupe. lib. 10. gl. in §. oportet. in Auth. de iudi.& tex. in c. cùm olim. el 2.& ibi gl. in verbo iuraueras. de priuileg. gl. in c. constitutus. de procu.& gl. in c. dilecti. in gl. fi. de foro compe. Spe. in tit. de expen. §. postremò. in prin.& in ti. de fruc.& interesse. §. fi. ver.& vt clarior. dēt tamen præcedere taxatio iudicis, vt in locis præalleg.& per gl. & Doc. in c. fi. quod met. cau.& in Authen. hodie. vbi dicetur. ꝯ. eo.& dicit Bal. in l. terminato. ad fi. C. de fru.& lit. expen. ꝙ si iudex in snīa dicat, condemnamus reum in expen. quas iurabit actor se fecisse, ꝙ cùm taxatio iudicis debeat præcedere iuramentum, intelligitur, ꝙ iurat non statim post snīam, sed tēpore taxationis,& ita limitat Bar. in i. cùm iudex. per illum tex. C. de sent.& interloc.& in l. generaliter. §. 1. per illum tex. C. de rebus cred. ¶ Sed nunquid à taxatione expensarum facta per iudicem possit appellari. Bal. hic in fi. remittit se ad Inn. in c. sup eo. quod met. cau. breuiter tene, ꝙ sic per tex. in l. fi.& ibi Bar.& alij in 2. no. C. quando prouo. non est necesse. inducendo illum tex. vt ibi per Bar. idem tenet Saly. hic circa fi. in pe. q. Bart. in l. ab executore. in prin. in vlt. col. ff. de app. Bal. in l. 3. C. de fruc.&
26 li. expen. no. Imo. in l. cū in vna. in fi. ff. de appel. ¶† An autem possit appel. ab omissione condemnationis expen. dic, vt per Bar.& alios in illa. l. fi. per quam dicit no. Bal. in c. fraternitatis. in 4. col. de test. ꝙ si victor appellauit ab omissione condemnationis expen. quamuis talis app. non valeat. d. l. fi. C. qñ prouoc. non est necesse. non tñ per hoc iudex negligens excusat̄, quin soluat expensas, vt hoc tex.& reputat Bald. no. dignum.& tu
b no. pro ampliatione huius tex. [b] ¶ Adde ēt, ꝙ taxatio expensarum potest reuocari ꝟrio imperio, ēt si taxentur post snīam diffinitiuam, ſm Imo. in c. super eo, ꝙ met. cau. quem sequitur Bal. in Leleganter. §. si quis post. in pen. col. ff. de condi. indeb. & idem Bal. in addi. Spe. in tit. de expen. in ver. potest iudex. ¶ Ter-
27 tiò principaliter no. ex isto tex. q† iudex qui omisit in snīa condemnare victum in expensis, tenetur de suo resarcire victori,
28 & hic occurrunt aliquæ no. q. ¶†† Primo, an istud no.& iste tex. procedat, ēt qñ expensæ debentur iure actionis, puta, quia in instrumento sunt promissæ per solemnem stipulationem, quo casu ēt lata snīa p̄nt de per se peti, iuxta gl.& Bar. in l. 3. §. si rē. ff. de leg. 3.& in l. non solū. ff. de rei ven.& gl. in §. oportet. in gl. magna. in Auth. de iud. istum passum non inuenio in specie declaratum,& est necessarius ad intellectum huius text. inuenio, ꝙ Io. de Imo.& Lud. Ro. in l. si tertius. §. Celsus. in fi. ff. de aqua plu. arcen. q̄uis non forment directò qōnem, tñ si eorū scripta bene inspiciantur, volunt, ꝙ ēt isto casu habeat locum iste. §. dicunt. n. ꝙ si expensæ debeantur iure actionis,& iudex neglexerit in snīa condemnare, cogitut ad refundendum parti victoriam reportanti, tñ iudex postea pōt habere regressum ꝟ partem victam, q̄ debuerat in expensis cōdemnari, & si est verū, est magna ampliatio ad istum tex. ¶ Ego dubito, & teneo ꝟrium, primò quia iste. §.& tota ista. l. nunquam loquūtur in expensis, q̄ debeantur iure actionis, aliqualiter tñ refragatur generalitas tex. ¶ Secundò moueor, nam rō huius text. est, quia qñ iudex omisit in snīa condemnare partem victam in expensis, certè cùm tales expensæ solū deberētur officio iudicis mercenario, ꝙ lata snīa expirat. l. 4. C. depos. per consequens tales expensæ lata snīa amplius peti non p̄nt. l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. ergo cū iudex fuerit cā huius damni, meritò ipso iure tenetur, vt hoc tex. quæ rō cessat, qñ expensæ debentur iure actionis, cùm ēt lata snīa possint de per se principaliter peti, vt prædixi. ¶ Tertiò moueor, nam ex quo tales expēsæ possunt à parte peti iure actionis,& sic via ordinaria, videtur ꝙ iudex non debeat teneri nisi in subsidium, qñ ille non est soluendo, arg. l. fi. in prin. ff. de eo, per quem factum erit. ¶ Quartò accedat, quia iudex conuenitur ex negligentia, sed pars aduersa ex dolo, vnde dolus præponderat culpæ. l. item si obstetrix. §. fi.& ibi gl. ff. ad l. Aquil. plus tñ placent præcedentia fundamēta,&
29 vide quæ dicam. ꝯ. in 4. q. ¶†† Secundò quæro, pone iudex tempore interlocutoriæ omisit condemnare victum in expensis, prout debebat, vt superius dixi, an possit hoc supplere in quacunque parte litis, antequam sententiam diffinitiuam ferat? Bal. hic circa finem, in pe. q. tangit,& se remittit ad not. per Inn. in c. sæpè. de appel. vbi Inn. tenet, ꝙ possit vsque ad sententiā diffinitiuam,& illud dictum Inn. ēt sequitur Bal. in l. sancimus. in 1. col. in fi. ꝯ. eo. Spe. in tit. de excep. §. viso. in ver. illud. tu vide no. Bar. referentem Inn. in l. terminato. in 2. col. C. de fruc. & liti. expen. vbi no. limitat, nisi esset talis interlocutoria, quæ dirimeret totam litem,& potes ponere exemplū tex. in c. sua no-
30 bis. in fi. de appel. de quo tex. Bal. ibi multū admiratur. ¶†† Tertio quæro, nunquid iudex possit condemnare partem victam in expensis, si non sunt petitę,& dato, ꝙ possit, nunquid teneatur,& sic ista quæstio habet duo capita. ¶ Circa primum Bart. hic in vlt. q. tenet, ꝙ sic, idem tenent Ray. Ang. Pau. de Cast. & D. Alex. hic, Dy.& Bar. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. Bar. in l. non quicquid. ff. de iudi. Bar.& Bal. in l. fi. C. quando prouo. non est necess. Pet. de Anch.& alij in c. finem litib. de dolo,& contu.& ita tene, q̄uis Cy.& Raph. hic teneant ꝟrium. ¶ Limita istam conclu. procedere in expensis litis factis post li-
31 tem contest. rō est, †quia ea, quæ emergunt post litē contest. p. priè spectant ad officium iudicis. l. ædiles. §. item sciēdum. ff. de ædil. edi. secus est ergo in expensis factis ante lit. contest. glo. est sing. in d.c. finem litib. cum qua tenet. D. Ant. de But. ibi,& Bart. in d. §. hoc aūt iudicium. in 5. q. Spe. in tit. de offic. iudi. §. deseruit. in ver. post li. cū ver. seq.& latè D. Alex. hic, quamuis referat aliquos tenere ꝟrium, de hoc videas per eum. ¶ Circa secundum, nunquid iudex teneatur condemnare partem victam in expensis, qñ nō fuerunt petitæ. Cy.& Bar. hic tenent, ꝙ nō. idē
* Ang. *& communiter alij hic*,& Io. And. in addi. Spe. in tit. de expēsis. §. sinautem deficiens. super ver. 1. Bar. in d. §. hoc autem iudicium. Pan. in d.c. finem litib. quamuis Saly. hic in 3. colu. teneat ꝟrium, præcipuè per istum tex. in verbo esse cōdemnandū, & Ang. in l. Paulus. 1. ff. de re iud & ibi Imo dicit, ꝙ in puncto iuris ista pars est verior, sed præcedens seruatur in practica. Tu tene præcedētem per regulam, quam ex multis simul cumulatis tradidi in l. vniuersa. per gl. ibi. C. de preci. Impe. vbi generaliter tenui, ꝙ in omni materia, in qua iudex potest aliquid facere, vel de iure cōi, vel ex forma statuti, intelligitur, si petatur à
32 parte. Subdit ēt † no. Bal. hic sufficere petitionem implicitam, puta petere ferri snīam pro se, quia censetur petisse, ꝙ ferat nedum super principali, sed ēt super omnib. accessorijs. arg l. fi. C. de fru.& li. expen. ꝙ sequitur, & reputat tenēdū menti Pau. de Cast. hic, sequitur ēt D. Alex. ¶ Tu adde, ꝙ expēsæ nō petitæ possunt peti à parte per totam illam diem, qua iudex tulit snīam, cùm per totam illam diem possit iudex supplere sentē tiam. l. Paulus. prima. in fi. ff. de re iud. ita tenet Bal. in addi. Spe. in tit. de expen. in ver. possunt expensæ non petitæ & est gl. in l. terminato. in ver. cominus.& ibi Bar. C. de fruc. & lit. expen. ꝙ
33 multum no.& teneas cordi in perpetuum. ¶ †Quartò,& vltimò quæro, pone ꝙ iudex resarciuit expensas victori, in quibus omiserat ꝟdemnare victum, vt hoc text. nūquid tales expēsas poterit iudex postea repetere à parte victa? Spe. tenet, quòd sic, in tit. de expen. §. postremò. in versic illud ēt no. per tex. no. in l. missi opinatores. C. de exac. trib. lib. 10. sequit̄ Ray. de For. hic. Bal. in addi. Spe. in tit. de expen. in d. ver. possunt. Saly. hic ad finem dicit, quòd l. alleg. per Specu. non multum vrget, quia ibi exactor soluit pro eis, qui erant obligati, & relinquit cogitan-
34 dum. ¶ Tene ꝟ Spe. viua rōne: †nam expensæ litis solùm debē tur officio iudicis mercenario, quòd officium lata sentētia expirat. l. 4. C. depos. i. dixi in l. 1. s̄. eod. ideo lata snīa amplius peti non possunt, quia nullo modo amplius debentur. l. terminato. C. de fru.& lit. expen. ergo iudex nō dēt posse petere à parte victa,& per hoc patet nihil obstare. d. l. missi opinatores. allegatam per Specu. quia ibi exactor publicus soluit pro his, qui erant efficaciter obligati, ideo habet regressum ꝟ eos & ita tenent Imo.& Lud. Ro. in l. si tertius. §. Celsus. ff. de aqua plu. arcen. idem tenet Bal. in l. sancimus. in fi. ꝯ. eod. sed ibi mouet alio fundamēto, quia iudex suo nomine,& propria culpa ꝙuenit̄, ergo non pōt habere regressum cōtra partem victam. l. mancipia. cum gloss. vbi etiam Bald. idem tenet. C. de ser. fug. sed istud fundamentum cōfunditur, per d. l. missi opinatores. nec dicas, ꝙ ibi speciale sit in fisco, quia nunquam in fisco censetur

ADDITIONES.

a ¶ Prima sententia. Adde hoc procedere, siue succumbat appellans, siue appellatus. secundum Mathe. sing. 82. vbi ponit limit.& vide Bal. in l. generaliter. §. sed iuramentum. nu. 8. C. de reb. cred. BELLOT.

b ¶ Adde fac. ꝙ no. Bar. in l. si minoris. col. 1. in prin. 2. partis. ff. de auth. tut.& in l. 1. col. fi. in pen. q. ff. quòd quisque iur. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſetur eſſe aliquid ſpeciale pluſquam in priuato, niſi.l.expreſsè dicat.l.item veniunt. §. in priuatorum.ff.de pet.hær.glo. in l.1. C.eo.¶Tutius ergo eſt fundamentum præcedens. idem tenet Ang.ſibi cõtrarius in l.ſi quis dolo. §. ſi quis creditorem.ff.de re iud.poſt Dy in l.litis æſtimatio.ff.de vſucap.pro empt.ponit ẽt Arch.2 q.1.c.in primis.¶Pro iſta opin. adde illud, quod tenet Bal.in l.obſeruare.§.proficiſci.in 22.q.ff.de offi.procon. & leg.

5 †vbi quærit, iudex malè iudicando facit litem ſuam, & tenetur parti læſæ ad totale intereſſe.l.ſi.ff.de var. & extraordi. cog. inſti.de oblig.quæ ex quaſi deli.in prin.pone, quòd ſoluit, an habeat regreſſum contra partem, quę iniuſtè ſentẽtiam obtinuit? tenet quòd non, imò quòd non poteſt petere cedi ſibi iura, per gl.ordi.in d.l.mancipia.¶Limita prædictam concluſionem, vt procedat in expen.litis, quę ſolùm debẽtur officio iudicis mercenario per rationem ſupra traditam. ſecus quando expenſæ deberentur iure actionis, ex diſpoſitione ſtatuti, vel quia promiſſæ eſſent per ſtipulationem, tunc iudex, qui eas ſoluit, poſſet repetere à parte victa.ita limitant Imo.& Lud.Rom.in d.l. ſi tertius. §.Celſus.ad finem. ¶Sed tu caue, q̃ eorum præſuppoſitum non eſt verum, inquantum præſupponunt, q̃ quãdo expenſæ debentur iure actionis, ita quòd lata ſentẽtia poſſunt principaliter de per ſe peti, q̃ ſi iudex in ſententia omittat condemnare in talibus expenſis, q̃ habeat locum iſte, §.& ſic, q̃ iudex teneatur reſarcire.nam ſuperius ego tenui contrarium per quatuor fundamenta in 1.q.huius vlti.no. & ſic per iſta remaneat ſatis plenè expeditus iſte.§. Iaſon Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Grauius punitur conſtitutus in magna dignitate, quàm in parua, quando agitur de pena pecuniaria, ſecus ſi de corporali.*
2 *Si facto, ſeu culpa iudicis labitur triennium, punitur iudex.*
3 *Quando ſtat per iudicem, & non per partem quominus cauſa terminetur, debet pars expreſsè proteſtari iudici, de qua proteſtatione debet poſtea apparere.*
4 *Ei, qui non habet copiam iudicis, non incipit currere tempus proſequendæ appel. dummodo proteſtetur.*

§. Sinautem vtraque. Iudex, qui negligit intra triẽniũ cauſam terminare, ſi ſit de maiorib.punitur in 10. libris auri, ſi de minorib.in trib.fiſco applicãdis, & ab officio remouetur, hoc primò. Item mortuo iudice, vel aliter intra triennium mutato, ſi ad litem terminandam ſuperat minus anno, ſuppletur annus integer nouo iudici, aliàs ſecus.hoc dicit ſecundò, & vlt.

1 ¶†No. ſecundum Bald.hic, quòd grauius punitur [a] conſtitu-
2 tus in magna dignitate, quàm in parua, q̃ eſt verum, qñ agitur de pœna pecuniaria, ſed quando agitur de pęna corporali, eſt totum ẽcontra.l.Pedius.ff.de incen.rui naufra. ſecundum Bar. & alios hic, Cy.& Bal.in l.ſi.C.de ſum.Tri.& eſt doctrina glo.in c.non cogantur.41.diſt.& in c.cùm quidam.vbi Doct. de iure-
2 in.§†Secundò no.ex toto iſto tex. q̃ ſi facto, vel culpa iudicis labitur triennĩ, iudex punitur, vt in tex.non tamen aperit tex. an tunc inſtantia pereat.gl.1.ponit duas opi.Prima, q̃ non. Secunda, quòd perit, ſed partes reſtituantur.ſecundam opi. tenẽt gl.Bar.& Bal.hic.Do.Ant.de But.in c.pen.de iudi. ¶Sed neutra opi.videtur vera per tex in §.fi.in ver.triennĩ fuerit elapſum, & à cã deciderint, & ille tex.fortius ſtringit arguendo à ſpeciali in minore, ꝫ quem currit triennium, & nõ reſtituitur niſi in ſubſidium, qñ contra adminiſtratores non poteſt eſſe conſultum, ita concludunt Cy.Ray.Iac.But.Saly.Raph.& D. Alexan. hic, & gl.in §.hoc quoque.in Auth.vt ſpon.largi.& gl.in Auth. de appel.& vtrobique Iac.de Bel. q̃ exacto triennio finiatur inſtantia, & non detur reſtitutio, quando ſumus in inſtãtia cauſę principalis, ſecus in inſtantia cauſæ appel.quæ eſt magis præiudicialis, vt latè proſequitur Do. Alex. hic, ad quem te remitto. Sed tamen ad tex.§ fi.ꝫ.ea.l.ſuperius inductum, potes reſpondere, q̃ nõ loquatur, qñ ſtat per iudicem, prout loquimur hic,
3 ſed ibi ſtabat per adminiſtratores minorum. ¶†No.tamẽ perpetuo practicam, quam tradit Bal.& ſequitur Do.Alex. hic, q̃ qñ ſtat per iudicem, & non per partem, debet pars expreſsè proteſtari iudici, & debet in actis apparere de tali proteſtatione, & talis proteſtatio ſm Bald.non ſolũ eſt vtilis, imò eſt neceſſaria. ¶Intendo iſtam regulam, quia maximi momenti eſt in actu
b practico, plenè examinare. [b] Adde ergo Bar.in l.Titio Seio. §. vſuras ad fi.de leg.2.& in locis infra allegandis. ¶Secundo adde gl.ſolennem in c. cupientes. §. quòd ſi per viginti. in verſic. propoſita.de elec.in 6. quæ vult, vbi aliquis eſt prohibitus expedire actum in termino, non excuſatur ratione prohibitionis, niſi expreſsè proteſtetur in actis, & per illam gl.dicit ibi Ioã. de Imo.ſe obtinuiſſe, & ſequitur ibi Gemi.in quadam cã appellationis, vbi propter defectum iudicis pars non eſt proſequuta appellationem, & promiſit labi tempus, certè, quia non fecit proteſtationem iudici in actis, ſibi præiudicauit, & fuit excluſus, adde gl.in c.plerunque.in gl.fi.ſuper verbo, vel negligẽtia, de reſcri.Bal.in c.ſi autem.in eo.tit.de reſcri.& Bal.in Authẽ. ſi appellatione.C.de temp.appel.& no.Bar.in l.2.§.dies.in vlt. no. ff.quando appel.ſit.ibi not.Bart. q̃ qñ ſtat per iudicem, tempus appellationis ipſo iure non currit, dicit tamen Bart.ſe conſulere, quòd hoc proteſtetur.¶Tertiò adde no.Bal.in d.c. plerun-
4 que.in 1.col.per gl.ibi, vbi dicit, † q̃ ei, qui non habet copiã iudicis, non incipit currere tempus proſequẽdæ appellationis, dũmodo proteſtetur, & ex hoc no.ibi Bal.optimum arg. quòd ſi in criminalibus aliquis eſt citatus, quod compareat intra talẽ terminum, aliàs ponetur in banno, qđ ſi labitur terminus banni, & vltimo die termini Poteſtas non venit ad banchum, q̃ iſte banniendus debet ſe præſentare ad banchum, & requirere præſentiam iudicis, & ſi eam habere nõ poteſt, proteſtari oportet apud tribunal, aliàs terminus ei laberetur, & ſi cauſa eſt capitalis, non poteſt ad proteſtandum conſtitui procurator, qui nec ad comparendum, & proteſtatio ſuccedit loco comparitionis, ita ibi egregiè dicit Bal.nec credo, quòd alibi melius habeas.¶Quartò adde Ang.in Auth.ſed & lis.C. de temp. appel. vbi dicit, quòd quando quis appellat ad Papam, & per conſequens cã debet eius in conſiſtorio introduci, quia nemo põt inuitis oſtiarijs intrare, introductum eſt de cõſuetudine, quòd appellantes ſi vadant ad portam, & pulſent ad eam pro cã introducẽda in conſiſtorio, & ſi oſtiarij nolunt eos introducere, rogant notarium coram teſtibus, & proteſtantur, quòd p̃ eos non ſtat, ſed quia portarius, & oſtiarius denegat ingreſſum, & dicit, q̃ ita obſeruatur in curia Romana. ¶Quintò adde, q̃ quando propter impedimentum hoſtilitatis, vel magnæ peſtis quis non egit, ad hoc, vt præſcriptio interim non tranſcurrat, oportet probari, quòd niſi fuiſſent hæ impedimenta, quòd egiſſet, & ita debet proteſtari, ſm Inn. & alios in c. ex tranſmiſſa.de præſcr. & clarius D.Ant.de But.in c.cũ non liceat. eo. tit. D.Alex.Imo.in conſ.151.1.vol.quod inci.viſo themate. ſ. ſcripto. & allegationib.elegantiſſimis, in pe.col ad fi. & ita pulchrè limitat Bar.in l.naturaliter. in pen.col.ff.de vſucap. ¶Sextò adde, quod no.Bar.in l.qui commeatus.per illum tex.ff.de re mil. & in l.2.§.quòd dicimus. ff. ſi quis cautio. q̃ quando tu allegas impedimentum, debes probare te tantum feciſſe, quòd perfeciſſes, ſi non fuiſſet tale impedimentum, & idem no. Bal.in l.fi. per illum tex.C.de adult.¶Septimò adde, quod dicit Bar.in l. damni infecti.§.Sabini.circa fi.ff.de dam.infec. quòd non præſumitur ſtare per officialem, vel per iudicem, niſi ſibi proteſtetur. facit tex.in l.ſi quis.C.de offi.ciui.iud.teneas diligenter mẽti ſupra dicta, quia in actu practico afferunt magnam vtilitatẽ cum magno honore. ¶Tu adde fortius, quòd non ſufficeret petere à iudice, & proteſtari, ſed debet petere inſtanter, & inſtantiſſimè, ſicut quando pars petit apoſtolos. ita probat text. in l.fin.in verſ.quaſi vna opi.C.de temp.appel.per quem text. ita tenet Bal.in Auth.ſi appellatione.ꝫ.de temp.appel. & Bal.in addi.Spec.in titu.de appel.in ver.more.lo.de Imo.& D. Philip. de Peruſio in c.ex ratione.de appel. ¶Confirmo per illud, qđ tenet Ang.in conſil.140. quod incip. quidam Mathe. vbi conſuluit, quòd ſtante ſtatuto in ciuitate Peru. quòd Decuriones ciuitatis teneantur committere cauſam appellationis ſub certa pœna, tale ſtatutum intelligitur, ſi petatur ab eis, & ſubdit Ang.quòd oportet, quòd talis requiſitio fiat cum magna importunitate, ſicut quando petuntur apoſtoli, ſequitur Domi. Alexand.in conſ.164.in 2.volum. quod incipit viſo proceſſu cauſarum verſarum.in pen.col. ¶Licèt à prædictis durum eſ-
c ſet, & difficilè in practica declinare [c] propter tot, & tantas authoritates, tamen caue, quia aliter tenet Panormi. in d. capitu. plerunque.de reſcri.& in c.ex tranſmiſſa.de reſcri. contrarium apertè tenet Dom.Franc.de Aret.in conſi. 152. quod incip. verum eſt, vbi ad hoc ponderat Barto. in dicta l. 2. §.quod diximus. dum dicit eſſe de conſuetudine, ergo ſecundum eum non de iure. ¶Tu potes magis ponderare Bartol. in d.l. 2. §. dies. dum dicit conſulo. & expreſſius dicit Bald. in titulo de appel.

ADDITIONES.

a ¶Grauius punitur.Adde gl.in verbo cadit.in c.homo Chriſtianus. 40. diſt.gl. in ver.ſtudioſa.in c.qui viderit.32.q.5.gl.in verbo ideo enim. in c. cõſideret. de pœni.diſt.5.Abb.in c.magnæ.de voto.Bar.in l.q̃ ſi minor. in §. reſtit. ff. de min.Cy.in l.nemo.C.de ſum.Tri.S.Tho.2.2.q.85.art.9.

b ¶Limitat hanc partem Peruſinus in c.fi.de appel.col. 2. latius Rubeus in repet. §. morte. colum. 69. verſ.vltima ſit concluſio ex Barto. in 3. membro. PVRPV.

c ¶Sumpſit, & tenet Dec.in c.fi.de appel.col.2.in glo.1. PVRPV.

Source : BIU Cujas

appel. in §. 7. in ver. item fallunt. in addi. Spe. ꝙ protestatio corā iudice appella. fieri debet de consilio, ne appellatio deseratur. Pau. de Cast. in cons. 21. inci. in causa desertionis. in 5. col. & vide, quod limitando tenet Ant. de But. in cons. 27. in ci. visis præsentibus quæsitis. ad fi. & ista secunda opin. videtur humanior. & pro ea facere, quia protestatio fit ad conseruandum ius. l. fi. ff. quib. mod. pig. vel hypo. solu. ergo licèt sit prætermissa, dummodo probetur, ꝙ stetit per iudicem, & non per partem, sola omissio protestationis non debet tollere ius parti. argu. l. id qđ nostrum. ff. de regu. iur. iuncta not. regula, quam in simili tradit Ang. in §. si quis autem. per gl. ibi. in Auth. de hær. & fal. de qua regula plenè dixi in l. 2. ſ. de eden. vbi videas. ¶ Capio gl. super ver. repleatur. q̄ diuiditur in tres. In prima remouet vnum contrarium dupliciter soluendo. In secunda not. In tertia format qō. Secunda ibi, & no. hic casum. Tertia, & vlti. ibi, quid si sex mensib. In prima parte dic, ꝙ solutio gl. vr̄ necessaria, qa aliàs illa. l. de directo huic ꝺdiceret, nisi ēt diceres ſm Moder. hic, ꝙ ista loquitur in iudice ordinario, illa in delegato. ¶ In vlt. parte gl. conclude, ꝙ ista. l. quo ad suppletionem anni habet locum in omnib. iudicibus ordinarijs, siue perpetuis, siue semestrib. siue annalib. nec obst. arg gl. de infinitate. respondet Cy. melius, q̄ aliquis de mundo, & qui optimè loquitur, ꝙ tps anni semel reintegrabitur tantum, pp infinitatem euitandam. sequuntur omnes Mod. præsertim D. Alex. quem videas per te ipsum.

SVMMARIVM.

1 *Aduocatus non debet differre causam vltra triennium, aliàs punitur.*
2 *Vnus casus, in quo iudex tenetur in sententia exprimere causam.*
3 *Tempora inducta à l. ita currunt minori, sicut maiori.*
4 *Quamuis lapsum sit triennium, & perempta instantia, tamen durat ius agendi de nouo in causis ciuilibus, secus in criminalibus.*
5 *Bona curatoris dati ad litem, sunt tacitè obligata minori, sicut bona tutoris, & curatoris generalis.*
6 *Licèt instantia sit perempta, tamen adhuc potest iudex declarare instantiam peremptam, & condemnare illam partem in expensis, cuius causa instantia periit.*
7 *Arbiter non potest pronunciare instantiam prremptam.*
8 *Instantia finita testes producti non probant in nouo iudicio, nisi de nouo examinentur.*
9 *Testes examinati coram iudice ordinario, & solenniter, fidem faciunt in alio iudicio inter easdem personas, absque eo, quòd reexaminentur.*

1 **§. Illo proculdubio.** † Si per negligentiā aduocati causa differtur vltra triennium, punitur aduocatus in duabus libris auri: officio tamen iudicis potest compelli aduocatus, vt promissum patrocinium præstet, & similiter litigator, vt præstet aduocato debitum salarium. h. d. prima pars, & si per negligentiam administratorum non expeditur cā minorum intra triēnium, eis subuenitur ꝺ administratores, & eorum hęredes, ſm formam hic traditā h. d. secundò, & vlt. vsq; ad fi. l. & dum iste tex. dicit, & hæredib. tutorum, & curatorum. intellige, vt per
2 Raph. Cum. in ꝙ. 320. inc. quæritur, an bona hæredis. ¶ † No. 1. ex tex. ibi, iudice in sua sñia hoc ipsum manifestāte. casum speacialem, in quo iudex tenetur in sñia exprimere causam, regulariter non tenetur. c. sicut. de re iudic. imò fatuus est iudex, qui
2 in sñia[a] exprimit causam, ſm Imo. in l. si is ad quem. ff. de acqui. hęr. nisi adijciat dictionem maximè, vt pulchrè Pano. in c. ex parte. de concess. præb. Sunt & alij casus speciales, in quibus requiritur expressio causæ in sñia, quos enumerat Spe. in tit. de sen. prola §. qualiter. ver. verum. Io. And. & alij in d. c. sicut. Bal. in l. si præses. C. qūo, & qñ iudi. Ang. & Imo. in l. qui Romæ. §. duo frattes. ff. de verb. obl. Ang. hic, & plenius D. Alex. tamē dicit Pan. in d. c. sicut. & in cons. 7. inci. quæsitum fuit à me. in 6. vol. Salyc. & Do. Alex. hic, ꝙ ēt in illis casib. non est de essentia sñiæ, ꝙ cā exprimatur, quia ēt in illis casib. valeret sñia sine expressione causæ, sed si exprimatur cā, operatur effectus, quos aliàs sñia non operatur, & in hac materia dic, vt per gl. & Bart. in l. 2. §. ignominiæ. ff. de iusa. ¶ Secundo no. in versic. sin verò
3 causæ. tex. expressum, ex quo colligitur regula, † ꝙ tpa inducta à l. ita currunt minori, sicut maiori, tñ posses dicere, ꝙ iste text. loquitur in tpe, cuius cursus non affert præiudicium totale, cū solùm pereat instantia, & denuò possit agi, vt hic in tex. iō hēt locum ēt in minore, & idē in Ecclesia, ſm Cardi. in cle. 1. in 10. q. de in integ. resti. Host. in sum. eiusdem ti. §. aduersus. Salyc. & D. Alex. hic, sed tu proba prædictam regulam in trib. ¶ Primò in tpe ad appellandum, vel prosequendum appellationem, qđ ita currit minori, sicut maiori. §. 1. in Auth. de appel. & intra q̄ temp. ¶ Secundò in tpe ad confectionē inuentarij, gl. est no. in l. auxilium. de mino. quam Ang. hic ad hoc reputat singularē.

eod. modo in præscriptione statutaria, vt no. in c. constitutus. de in integ. resti. ¶ Nec obst. l. fi. C. in quib. cau. in integ. resti. non est necessaria. & l. sicut. C. de præscr. 30. vel 40. ann. quia illæ leges loquuntur in præscriptionib. extra iudicialib. & sic prædicta intellige in iudicialib. ſm Ang. hic, & plenius gl. & Doc. in l. fin.
b C. si aduer. rem iud. ¶ Tertiò no. ex tex. ibi, nihilominus[b] suum
4 habere vigorem. tex. expressiorem de iure, † ꝙ quāuis lapsum sit triennium, & perempta instantia, tamen durat ius agēdi de nouo, ꝙ intellige verum in causis ciuilibus, secus est in criminalib. gl. in l. fi. C. de calum. no. Bal. in l. abolitio. per illum tex. C. de aboli. ꝙ vltimùm limita, qñ instantia causæ criminalis perijt culpa partis, ſm Saly. hic, ꝙ multū teneas cordi. ¶ Quartò no. in ver. & res eorum. hic melius probari, quam alibi secūdū
5 Bal. † ꝙ bona curatoris dati ad litem sunt tacitè obligata minori, sicut bona tutoris, & curatoris generalis. l. pro officio. C. de admi. tut. secus est in bonis actoris, vel curatoris, quia text. hic in eis non repetit de bonis, ꝙ vltimum no. limita, quando esset actor datus à iudice, secus si ab ipso tutore, vel curatore, secundum Bar. in l. actor. in 3. col. ff. rem ra. hab. ¶ Tu autem attende circa istum tex. dum dicit, hæredesque, & res eorum, & sic vel-
le, quòd ēt res hæredum ipsorum tutorum sint obligatæ minori, nunquid iste tex. intelligatur de reb. hæredum, quæ fuerūt tutoris, an ēt de alijs reb. proprijs ipsorum hæredum, non tangunt Doc. tangit solus Raph. Cum. in cons. 221. quod inci. quæritur, an bona hæredis tutoris. vbi in specie declarat istum tex. procedere de reb. hęre. quæ fuerunt tutoris, non aūt de reb. pprijs ipsorum hęredum, sicut in simili in l. Paulus, aliàs incipit generalem. ff. de pig. & in l. 1. in fi. C. cōia de leg. per quæ iura dicit sic debere declarari istum tex. sed aduerte, cū illa iura loquā tur in maioribus, non congruenter veniunt ad declarationem huius tex. loquentis in minorib. ¶ Ego aliter intelligo tex. dum dicit hęredesque, & res eorum, ꝙ illud, & res eorum, intelligitur. ſ. tutorum, vel curatorum, quia si aduertis in isto text. non erat dictum de rebus tutorum, & curatorum, nisi hic, nisi intelligas generaliter referri ad omnes, & hoc est tutius, sed tūc intelligendo, vt facit Raph. Cuman. de rebus hæredum, quę fuerunt tutoris, iste tex. seruit de vento, quia omnino bona tutorum, quæ peruenerunt ad hæredes, erant obligata prius minori, ergo oportet intelligere etiam de bonis proprijs hęredum, & tunc esset magnum priuilegium pupilli per hanc. l. super quo diligentius cogita, quia nemo hoc tangit. ¶ Capio glos. in verbo sententiæ, quam diuide in duas partes. In prima tripliciter intelligit tex. in illa dictione sententia. In secunda no. ex tex. Secunda ibi, sic no. ¶ In prima parte dic, quòd primus intellectus est planus. Secundus, & tertius possunt procedere diuersis respectibus, nam si nondum erat transactum totum triennīū, iudex tunc absoluit, aliàs solùm declarat, cum finito triennio partes sint ipso iure absolutæ. ¶ Et ex hoc no. singulariter secū-
6 dum Bar. & alios, † quòd licèt instantia sit perempta, tamē adhuc iudex potest declarare instantiam esse peremptam, & condemnare in expen. illam partem, cuius cā instantia perijt. adde Bar. in l. 2. per illum tex. C. vt intra cer. temp. qō crim. quam ad
7 hoc reputat sing. Ang in prin. huius. l. ¶ † Limita in arbitro, qui non potest pronunciare instantiam peremptam, secundū Bal. in c. sancimus. in 2. col. quo temp. mil. in vii. feu. & licèt Domi. Alex. teneat cum limitatione, de qua per eum, adde quod contrarium tenet Imo. in l. si quis arbitratu. in antepe. col. ff. de ver. obl. & Bar. si rectè inspexeris in l. admonendi. ff. de iureiur. in 2. col. in versic. quæro primò si actor. ¶ Capio glo. in versic. vigorem. quam diuide in duas. In prima declarat text. In secunda
8 format quæstionem. Secunda ibi, sed producentur. ¶ † Ex secunda part. not. duas conclusiones. Prima, quòd finita instantia testes producti non probant in nouo iudicio, nisi de nouo examinentur. ¶ Secundò not. quòd l. finali. C. de testibus quæ loquitur in testibus examinatis coram arbitro, extenditur per hanc glossam ad testes examinatos coram ordinario, & ad hoc istam glossam multum notat Bartolus, & Angelus, &
9 eam reputāt singularem, dic melius, quòd imò † testes examinati

ADDITIONES.

a ¶ In sententia. Adde eundem Ias. in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 55. de ver. oblig. vbi dixi, & no. Prac. Pap. for. sent. diffin. ver, relaxandum. nume. 4. Abb. consi. 7. lib. 1. Stat autem reg. ꝙ iudex prudens causam in sua sententia non exprimit, teste Cor. consi. 79. col. 1. lib. 3. Anch. consi. 208. nu. 8. pro quo vide Paris. consi. 102. lib. 1. quæ regula non procedit in sententia absolutoria, vt p Bar. in l. 2. §. Senatus censuit. ff. de iure fisci. neque in criminalib. teste Iodoc. in prac. crim. c. 55. nu. 10. Quibus autem casibus exprimi debeat, ponit Prac. Bal. titu. de sent. q. 1. Lanfr. conclu. 300. Viu. inter commu. opi. lib. 9. ver. iudex non tenetur. MASVER.

b ¶ Nihilominus. Adde l. cū mancipium. in §. circa. ff. de ædil. edi. in l. properandum. C. de iud. & in l. 2. in §. 1. ff. vi bon. rap.

Source : BIU Cujas

pati coram iudice ordinatio, & ſolenniter, fidem faciunt in alio iudicio inter eaſdem perſonas, abſque eo quod reexaminentur. cap.fina.vbi Innocen.de proba.Bald.& Angel. & Pau. de Caſtr.hic, & Barto. in d. l.fina. dixi plenius in l.2. ſupra de eden. Iaſon Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Iudices, & aduocati debent ſolenniter iurare ſecundum formam noſtri text.*
2 *Aduocati debent iurare ſuper libro Euangeliorum, quòd non defendent niſi cauſas, quas iuſtas putauerint.*
3 *Diſpoſitio.l.noſtræ eſt hodie correcta.*
4 *Illud, quod lege cauetur, ſi non eſt conſuetudine receptum, & omittatur, non vitiat.*
5 *Statutum, quod non eſt receptum in obſeruantiam, nec moribus vtentium approbatum, nullas habet vires.*
6 *Valet ſententia lata contra ſtatutum antiquum non vſitatum.*
7 *Si conſtitutio Papæ à principio non recipitur, ipſo ſciente, & tolerante, excuſat à peccato.*
8 *An lex tollatur per non vſum.*
9 *Ad hoc, vt ſtatutum nullius ſit effectus, ſufficit quòd tranſiuerint decem anni à tempore conditi ſtatuti, quibus non fuerit obſeruatum ſtatuium.*

LEX XII.

REm non nouam, Iſta l.licèt prolixa ſit, tñ eſt multum no.& moralis, ſecundum Cy.& Pau. hic, & eſt valde vtilis pro ſalute iudicum, & aduocatorum, ſi eã obſeruarent, ſed malè eam obſeruant, maximè aduocati, qui ſpe turpis lucri raro cauſas deſtituunt, ſecundum
1 Pau.de Caſt.hic, hoc dicit. †Iudices, & aduocati debent ſolenniter iurare ſecundum formam hic traditam, hoc dicit ſecundum Barto. Vel ſic, & plenius. Iudices in ſingulis cauſis debent
2 ſolenniter iurare ſuper libro [a] ſacrorum Euangeliorum. hoc primo. Item aduocati in ſingulis cauſis debent ſimiliter iurare, ꝙ non præſtabunt patrocinium, niſi pro iuſtitia, & ſi aduocatus poſtea cognoſcat clientulum non fouere iuſtã cauſam, debet eum derelinquere, & eius loco non poteſt poſtea pars alium aduocatum capere. ¶No.bonam l.pro iuramento iudicantium, & ad terrendum omnes iudices à malè iudicando.facit bonus tex.in c.cũ æterni.de re iudic.in 6. Alibi dicit Bald. in
b l.2 in vlt.col.C.de ſent.ex bre.reci, [b] quòd iudex debet habere duos ſales, vnum ſapientiæ, ne ſit inſipidus, alium rectę con-
c ſcientiæ, [c] ne ſit diabolus. ¶†Secundò no.in ver.patroni. quod
2 aduocati debent iurare ſuper libro Euangeliorum, ꝙ non defendent niſi cauſas, quas iuſtas putauerint. Imò fortius dicit
d Cy.in l.2.C.de iuram.calum. ꝙ etiam quando aduocati [d] allegant in iure, debent iurare de calumnia, quoniam in legibus allegandis poſſunt vti magna calumnia, ſequitur Pau. de Caſt. hic. ¶ Tertiò not. magnum præiudicium, quod poteſt facere aduocatus parti deſiſtendo, & dicendo, ꝙ malam conſcientiã habet de ſua cauſa, nam pars non poteſt alium aduocatum petere, dicit tamen Pau.de Caſt. ꝙ nunquam vidit iſtud obſeruari, & ꝙ iudex debet in hoc præſtare magnã diſcretionem. Tu adde, ꝙ Bal.in c.2.in fi.de poſtul.dicit, ꝙ in iſta.l.in §.fin.eſt text. valde no.& ſingularis, ꝙ ſi aduocatus dicit ſe habere conſcientiam læſam, & ex hoc non vult amplius illi cauſæ intereſſe, ẽt ſi hoc iuramento firmetur, non præiudicat ſuo clientulo, intellige verum quo ad merita cauſæ principalis, vt hic in fin. l. ¶Item per iſtum tex.dicit gl.in c.breui.in verbo, requiſitus. de iureiu. quòd ſi aliquis aduocatus iurauit defendere iura Eccleſiæ, & in aliqua cauſa eum remordet conſcientia, ꝙ non tenetur in illa cauſa iuuare, tamen ſubdit, ꝙ Eccleſia habebit eum pro periuro. Bal.ibi dicit, ꝙ de hoc non eſt melior text. in iure, quàm ſit iſte in fi.quia exitus cauſæ declarabit, an habendus ſit pro periuro. ¶ Vltimò diligenter no gl.hic in verbo tactis, quæ millies allegatur, dum dicit, ꝙ ſi iuretur, lege cauetur, ſed in cõ ſuetudine non habetur, prout reſpondit Bulga.iudici Fede. Imperatoris. ¶ Ex iſta gl.no.duo.primò vnum in ſpecie, quod †di-
3 ſpoſitioni huius l.derogatum eſt de conſuetudine, & ↄ ſequenter quòd aduocati attenta conſuetudine non tenentur iurare, *& ita communiter tranſeunt alij.* ſed Io. And.in c.Romana.in verbo aduocatorum.de foro compe.in 6.in nouel.poſt Hoſtiẽ.& Io.Monac.ibi dicit, ꝙ iſtud, ꝙ hic dixit Bulga.eſt adeo falſum, ꝙ nihil falſius dici poterat, & ꝙ talis conſuetudo non valet, & mouetur, quia non valet conſuetudo, nec ſtatutum, ꝙ partes non teneantur iurare de calum.c.cæterum. de iuramento calum.multominus debet valere conſuetudo in aduocatis, qui nouerunt magis calumniari, quàm partes, vt inquit glo.in l.ab Anaſtaſio.C.mand. item, quia induceret periculũ animarum, quia ſi aduocati non iurarent, impedirent ſe de omnib. cauſis etiam iniuſtis, ergo talis conſuetudo non valet, c.pe.& fi.de cõ ſue.c.extirpandæ.de præb. ¶ Secundò no. generaliter ex iſta gl.
4 †quòd illud, quod lege cauetur, ſi non eſt conſuetudine receptum, & omittatur, non vitiat, vnde refert Bal.ſe ex iſta gl. pridie conſuluiſſe, ſtante ſtatuto, quòd non valeat ſententia mercatorum, niſi omnes quatuor conſules interſint in diffinitiua, ſi conſuetudo obſeruat valere trium ſententiam ſine quarto, ex quo conſuetudine derogatum eſt ſtatuto, non attendimus ſtatutum, per hanc gl.facit text in §.fi.in verbo quoniam & nõ vtendo perempta eſt.in Auth.quib.mo.na.effi.ſui.& dicit Pet. de Anch.in conſi.268.quod inci.iuxta ordinem quæſitorum.in 2.col.quia multæ.ll.morib.patriæ non conueniunt, ideo permittitur ciuibus prouinciæ in ſuo ſenſu abundare.c.certificari.
5 de ſepul. ¶†Facit optimè, quia ſtatutum, quòd non eſt receptũ in obſeruantiam, nec morib.vtentium approbatum, nullas vires hẽt, gl.eſt ordinaria in c.1.in gl.2.ad fi.& ibi Doct. de treu.& pac. ¶ Facit bene, quod conſuluit Bar.in conſi.144. quod inci. iudex communis Aſſiſij, quod refert idem Bar.in l.fin.§.ſed cũ antiquitas.C.de cur.fu.quòd quamuis.l.ibi requirat, quòd quãdo datur curator furioſo, vt adſit præſentia Epiſcopi, quia tamen iſtud de præſentia Epiſcopi non eſt morib.vtentium receptum, valet ſine præſentia Epiſcopi, ſequitur D. Fran. de Aret. in conſ.11.ꝙ incip.procedendum.& in.conſ.154. quod incip. conſultatio propoſita.Alex.in conſ.132.in 1.vol.quòd inci. viſa facti narratione.& in conſ.40.in 3.volu.quod incipit viſis,& conſideratis.Alibi dicit Bal.in c.fi.in 7.col.de conſue.quòd iura cõia, quæ de conſuetudine non ſeruantur, pro nullis habentur. Alibi Bal.in Auth.omnes peregrini.in vlt.colu. C. cõia de ſucceſ.decidit, quòd ſi fuit facta quædam reformatio ℈ria ſtatuto, & ſtatutum ante, & poſt fuit obſeruatum, cũ iſta reformatio non fuerit more vtentium approbata, ſtatutum adhuc præualet, qm̃ adhuc non dr̃ interruptum, ꝙ ſemper viguit. allegat Arch.in c.fi.quarta diſtinctione.ſequitur Pet. de Anch. in cõmẽ.c canonum ſtatuta.de cõſtitutionib.in ver. quæro vlterius, facta fuit quædam reformatio. Alibi tenet Pet.de Ancha,
6 in cle.1.de reb.eccl.non alie. †quòd valet ſnĩa lata ℈ ſtatutum antiquum non vſitatum. ſequitur. D. Alex.in l.cũ prolatis.ad fi. ff.de re iud.tñ iſtud reprobat Ang.de Aret.in l.1. in fi.principij, & in l.ſi expreſſim.in 5.col.ff.de appel. Alibi tenet D.Cardin.in proœmio cle.in pe.col.quòd ſi ſtatutum Epi prohibet ſub pœna excõicationis, ne mulieres portent perlas, vel veſtes de ſerico, ſi à principio tale ſtatutum non fuit vſr obſeruatum, non incurritur talis pœna excõicationis.alibi tenent D.Ant.de But.
7 & Pan.in c.quia circa.de conſan.& affi. †quòd ſi conſtitutio Papæ à principio cõiter non recipitur ipſo Papa ſciente, & tolerante, tolerantia excuſat à peccato, per gl.4.diſ.in c.in iſtis.§.leges.de quo ẽt per Abb.in c.cũ olim.in 2.col.de cle.coniu. & in d.c.1.de treu.& pac.facit tex.in c.cũ iamdudũ.de præbẽ. ¶ Ad
8 prædicta accedat, quod alibi tangitur, † an lex tollatur [e] per nõ
e vſum, de quo eſt glo & ibi Bart. in §.& cũ antea.in proœmio fforum, ponunt plenius Io.And.& alij Can.in c.Io.de cler.cõiug.Ang.de Are.in §.igitur.in proœ.inſti.& tex.in l.2. in prin.in ver.inuſitato receſſit veſtigio, & ibi Bal.not. C. de conſti.pecu.
9 ¶†No.tamen diligenter pro cõplemento p̃dictorũ, quòd ſuffi
f cit, [f] qđ tranſiuerint. 10.anni à tempore ↄditi ſtatuti, quib.non fuerit obſeruatum ſtatutum, ad hoc, vt tale ſtatutũ nullius ſit effectus ẽt ſuperiore ignorante, vt eſt glo.in c.fin. de conſue.in 6.nec obſt.tex. in c. fi.de conſue. in antiquis, qui requirit p̃ſcriptio-

ADDITIONES.

a ¶Super lib. Adde tex.in c.hortamur.3 q.9.& in c.fi.de iur.calum. glo. in verbo pœna.in cle.1.de hæret.glo.in verbo tactis.in cle.vnic.de iureiu.Doc. in c.ego N.de iureiu.

b ¶Adde dicta Tullij in primo offi.c.de inimicitia ex malitia. Iaſ. in l. certi iuris.vlti.no.infra eo. PVRPV.

c ¶Rectæ conſcientiæ. Adde tex.in c.cùm æterni.de re iud. lib.6.

d ¶Quando aduocati. Adde Inn.in c.ſicut dignum.& in c.ad audientiam. de homi. Abb.in c.1.de iuram.calum.

e ¶An lex tollatur, Adde gl.in c.1.de treu.& pac. Doc.in c.ex parte. de conſti. in c.fi.de æta.& quali.in c.quia circa.de conſan.& affi.

* Et faciũt, quæ ponit idem Iaſ. in l.ſi filius, qui in poteſtate, nu.22.ff.de liber.& poſthu.& dic, ꝙ per nõ vſum tollitur ſtatutum. gl.in c.1.de treu.& pace. Are. conſi.6.lib.1. Hippol.conſi.49.nu.49.& ſeq.lib. 1. vel melius, quòd ſtatutum vel lex, licèt non tollatur per ſimplicem non vſum, tollitur tamen per contrarium vſum. teſte Nat.conſi.254.col.5.nu.6.Rolan.conſi.99.nu. 9.lib.2.qui loquitur de contrario vſu.10.annorum. MASVER.

f ¶Sufficit. Adde Fely.in c.1.nu.13.ver.7.& vltima declaratio.de treug. & pac. Alex.conſi.4.& 132.lib.1. PANCIR.

Source : BIU Cujas

ptionem.40. ann. ad tollendum. l. Canonicam, quia loquitur, quando. l. iam erat firmata per obſeruantiam, hic agitur de impediendo nec à principio firmatum, vnde difficilius tollitur illud, quod eſt in eſſe productum, quàm à princ. impediatur. l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. c. intellecto. de iureiu. ita tenent D. Ant. de But. Card. & Imo. in d. c. j. de treu. & pac. quamuis Pan. ibi requirat tempus. 40. ann. quãdo non cõcurrit ſcientia ſuperioris, de quo etiam per Imo. in cle. fin. in 2. col. de æta. & quali. ¶ Accedat, quod no. Bar. in l. 1. per illũ text. ff. de nundi. quod Aretini perdiderunt priuilegium doctorandi, quia ſteterunt per decennium, ꝙ eo non ſunt vſi, limitando, vt dixi in l. falſo. C. de diuer. reſcr.

SVMMARIVM.

1 *Iudices quomodo iurare debeant ſe iudicaturos.*
2 *Maiores magiſtratus poſſunt ex cauſa leges tranſgredi.*
3 *Qui dicantur maiores magiſtratus.*

AVTHENTICA.

1 HOdie iurant. †Iſta Authẽ. ſecundum verũ ſenſum venit correctiuè ad l. C. præcedentem, in qua dicebatur, ꝙ iudices antequam ſententiam proferant, deberent omnino iurare, ꝙ ſecundum veritatem, & legum obſeruantiã ſententiam ferent. hodie verò iſtud eſt correctum, quia maiores iudices non tenentur ſic iurare, ſed debent iurare, ꝙ iudicabunt, ſecundum quod eis melius fuerit viſum, & iuſtius: inferiores autem iudices debent iudicare præcisè ſecundum ll. per ſium ſacramentum, & iſte eſt in paucis verus intellectus, ꝙquid dicat Pau. de Caſt. ſecundum Alb. qui ponit duos intellec-
a ctus per iſtum tex. qui vult, ꝙ[a] maiores iudices iurent iudicare, ſecundum quod eis melius, & iuſtius viſum fuerit. ¶ Infert
2 Bal. ad dictum Innoc. in c. 1. de conſti. †ꝙ maiores magiſtratus poſſunt ex cauſa leges tranſgredi, non autem Poteſtates terrarum, qui iurant ſeruare. ll. & ſtatuta, & ſic Bal. limitat dictum Inn. vt procedat in maiorib. magiſtratibus. Alio modo limitat Saly. hic, ꝙ maioribus magiſtratib. non liceat, niſi in cauſis arduis publicum ſtatum concernentib. dixi de dicto Inno. & de
3 iſta vtraque limitat. in l. 1. C. de preci. Impe. offe. ¶ †Sed qui intelligantur maiores magiſtratus in propoſito, Bal. videtur variare, vt dixi in d. l. 1. ſed Pau. de Caſt. hic melius, quàm alibi dicit, ꝙ maiores magiſtratus in hoc propoſito intelliguntur, qui ſunt perpetui, vt Epiſcopi, Marchiones, & Comites, & ſimiles. Alij autem magiſtratus, vt ſunt Poteſtates cuiuſcunque ordinis, cenſentur inferiores, & iſtud placet. ¶ Adde Bar. in c. 1. in 3. col. de conſti. vbi intelligit maiores magiſtratus eſſe Præſides, & Poteſtates ciuitatum, qui habent merum, & mixtum imperium, & altam iuriſdictionem. Bal. tamen in c. 1. in 3. col. ad fi. de ſent. & re iudi. videtur aliter tenere, dum dicit, ꝙ iſtud verbum Inn. in d. c. 1. multum defendit aſſeſſores, qui pro bono publico quandòque ſtatuta tranſgrediuntur.

A D D I T I O.

1 ¶ Decius in rubr. C. qui admit. 3. col. dixi poſt Iaſ. inſtit. de actio. §. ex maleficijs. 3. colum. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Contumax non auditur, niſi reſarcitis expenſis actualiter. num. 2. & 5. quam regulam extende 12. modis. nu. 6.*
5 *Arbiter non poteſt propter contumaciam denegare audientiam.*
4 *Expenſæ ratione contumaciæ debentur officio iudicis.*
7 *Contumax non auditur, niſi reſarcitis expenſis. fallit tamen in tribus caſibus.*
8 *Expenſæ quæ debeant refici ratione contumaciæ.*
9 *Contumax abſens an poſſit per iudicem in expenſis condemnari ſine noua citatione.*
10 *Citari ſemper debet pars, quando poteſt lædi ex actu, quem iudex facit.*
11 *Contumax non poteſt mulctari à iudice, niſi de nouo citetur.*
12 *Pœna excommunicationis non poteſt ferri ex præcedenti contumacia ſine noua citatione.*
13 *Contumax ad hoc, vt de cætero audiatur, an ſufficiat oblatio verbalis expenſarum.*
14 *Iudex non debet admittere emendationem libelli, niſi prius actualiter reficiantur expenſæ.*
15 *An. l. noſtra habeat locum ſolùm in vero contumace.*
16 *Ad hoc, vt perueniatur ad primum decretum, ſufficit ficta contumacia.*
17 *Condemnatus in expenſis propter contumaciam, an poſſit appellare a tali ſententia.*
18 *Si aliquis fuit contumax in prima, & ſecunda citatione, & poſtea in tertia comparuit, an debeat condemnari in expenſis propter præceden-tem contumaciam.*
19 *Contumax an ſolutis expenſis admittatur ad opponendum contra proceſſum iam factum.*
20 *Contumacia dicitur vitium, & peccatum mortale, & etiam delictum, vel maleficium.*
21 *Iudex, qui omiſit condemnare contumacem in expenſis, tenetur de ſuo reſarcire.*
22 *Delictum grauius eſt, quod committitur faciendo, & grauius punitur, quàm illud, quod committitur omittendo.*
23 *Iudices inferiores, & eodem modo delegati an poſſint citare mediantib. nuncijs publicis, an verò per ſeipſos.*

LEX XIII.

SAncimus. Iſta l. eſt multũ vtilis, & hẽt materiam valde practicabilem, & cũ in l. properãdum. §. ſinaũt alterutra. ſ. eo. plenè ego tetigerim materiam expenſarum, q̃ debentur rõne victoriæ, in iſta. l. examinabo materiã expenſarũ, q̃ debenẽ rõne ꝙtumaciæ. licèt Cy. & Saly. hic ꝑ multas qõnes vtrãq; materiam ſimul immiſceant. ¶ Diuidit in quatuor. In prima ponit ſtatutum in gñe. In ſecunda declarat in ſpecie. In tertia punit iudices ꝯfacientes. In quarta extendit ad oẽs iudices ẽt minores, q̃uis iſti minimi iudices non habeant ptãtẽ citandi aliquem ꝑ edicta publica poſita in albo p̃toris, vel in portis Eccleſiarum, ſed oportet, ꝙ requirant per ſe, vel ꝑ nuncios. Secunda ibi, ſiue circa ingreſſus. Tertia ibi, ſcituris. Quarta ibi, ꝙ in pedaneis. h. d, Contumax reuerſus non audiẽ, niſi reficiat aduerſario oĩa damna eius iuſo cũ iudicis taxatione declaranda, hoc primo. & iudices ꝯfacientes de ſuo reſarcire tenentur. hoc ſcd̃o, ꝙ obtinet non ſolũ in maiorib. ſed ẽt in minimis magiſtratib. h. d. tertio, & vltimo. Caſus in hac. l. eſt not. & tota
1 die practicaẽ. ¶ †No. vnã pœnã ꝙtumacis, quia amodo nõ auditur, niſi reſarcitis expenſis. ¶ Adde, ꝙ ẽt ſi vellet reſarcire expẽſas, adhuc non eſt audiendus, niſi ſatisfet de iudicio ſiſti, & de obſeruatione iudicij. §. ſi vero ſemel. de exhib. re. & clarior tex. in c. 1. de dol. & contu. in 6. Item põt officio iudic. mulctari. l. 1. §. fi. vbi Bar. ff. ſi qs iuſdic. non obtẽp. Item põt perueniri ꝯ eũ ad primum, & ſecundũ decretũ. Auth. ei qui. C. de bo. auth. iu. poſ. & l. ſatis. ff. de in ius voc. Item ꝙtumax non auditur appellans. l. ex ꝙſenſu. §. fi. ff. de appel. l. properandum. §. ſinaũt reus. ſ.
2 eo. & de hoc vlt. dicẽt inferius. ¶ †Scd̃o no. ex tex. ibi, ſed oẽm claudere ei iudiciorum copiam, ꝙ ꝙtumaci debet negari iuriſdictio, & audientia, donec actualiter ſoluat expen. facit glo. in l. ſed & ſi prætorem. §. & ſi dum decreto. ff. ex quib. cau. ma. intellige non ſolũ in illa cã, ſed omni alia, quã hẽt ẽt cùm alijs perſonis coram eodem iudice. ſm Bal. in l. conſentaneũ. C. qũo & qñ iud. in 5. col. ver. deinde ad euiden. præmitto. vbi reputat no. dignum. & idem Bal. in c. fi. de mu. pet. & in c. cũ veniſſet. in
3 3. col. de iud. & in c. grauis. in 7. col. in fi. de reſti. ſpol. ¶ †Limita in arbitro, qui ꝑꝑ ꝙtumaciã non põt denegare audientiam. ita dicit Lud. Ro. in l. 1. in pe. col. ff. de arbit. nihil pœnitus alle. puto, ꝙ Lud. potuerit moueri ex duob. Primò, quia arbiter tantam ptãtem hẽt, quanta eſt ſibi tributa, ideo nõ põt denegare audientiam, ex quo à partib. non eſt attributũ. Scd̃o, quia arbiter non põt mulctare contumacem, ſicut ordinarius, vt eſt gl. no. in l. non ex oĩb. in prin. ff. de arbi. intelligendo, vt ibi per Barto. ¶ Sed caue ꝑꝑ duo. Primò, quia arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum. l. 1. ff. de arbi. Scd̃o, quia ẽt delegatus habet tãtam ptãtem, quanta ſibi tributa eſt à delegante, & non plus, & ideo debet diligenter ſeruare fines mandati. c. cũ dilecti. de reſcri. & tñ iſta. l. habet locũ in delegato ẽt ad litem ꝙteſt. ſm Cy. in 12.
4 q. & Bal. in 9. ¶ Tertiò pondera ex eo. tex. probari, † ꝙ expenſæ rõne ꝙtumaciæ debenẽ officio iud. patet, qa hæc verba. l. diriguntur ad iudicẽ, ergo competit officium iud. vt eſt gl. in l. ſi ſoror. C. de colla. & gl. in l. ſi res obligata. in prin. cũ ſi. ff. de lega. 1. Bar. in l. vnica. in prin. in 2. col. ff. de cõdi. ex l. põt ẽt peti ꝑ actionem in factũ ex edicto ſi qs iuſdic. non obtemp. ſm Bar. hic, & eſt tex. in l. vnica. §. fi. & ibidem gl. & Bar. ff. ſi quis iuſdi. nõ obtẽp. & tunc debent intra annũ peti, vt ibi eſt tex. in §. fin. & pen.
5 ¶ Quartò no. principalem regulam, † ꝙ ꝙtumax[a] amplius nõ
a auditur niſi prius ſolutis dãnis, & expenſis litis, concordat tex. in §. oẽm. & ibi Ang. in Auth. de litigio. & text. in Auth. qui ſe-
6 mel. q̃ inde ſumitur. C. qũo, & qñ iud. ¶ †Extẽde iſtã regulam 12. no. mod. Primò extẽde, vt procedat in oĩ ꝙtumace. nã trib. mod. dr̃ ꝙtumax, ſiue citatus nõ ꝙpareat, & accuſaẽ eius ꝙtumacia, vt dixi in l. properandũ. §. & ſi q̃ dẽ. ſ. eo. ſiue ꝙparet, & il licẽtiatus recedat. ſm Bar. in l. ꝙſentaneũ. in fi. C. qũo, & qñ iud. & in l. ſi finita. §. Iulianus. in 5. col. ff. de dã. infec. & l. de ętate. §. qui

A D D I T I O.

2 ¶ Contumax. Adde Spe. tit. de expen. in §. nunc de expenſis. verſ. hoc quoque. Iaſ. ſuper j. Cod.

Source : BIU Cujas

qui tacuit.ff.de interrog.act.siue compareat,& nolit respondere, in omnibus istis tribus speciebus contumaciæ habet locũ ista.l.vt patet ex eius generalitate,secundum Cy. Bal. & Saly.c. ¶An autem habeat locum in ficto ꝓtumace, vel præsumpto, sicut vero,dicam in qõnib. ¶ Tu adde, ꝙ etiam habet locũ in quarto cõtumace,& in hoc posset bene practicari ista.l.qñ citatus cõpareat coram iudice,& protestatur, ꝙ nõ intendit in cũ consentire per aliquem actum quem facit, vel in futurum faciet,quia nisi addat clausulam, quam boni procuratores semper ponunt.ſ.nisi,& quatenus arctetur à iure,iste censetur contumax,perinde ac si nõ comparuisset,secũdum Inn. vbi plenè Canonistæ in c.Cumana.de elec.Ang.qui dicit se practicasse ꝯ vnum magnum aduocatum in l.non videtur.ff.de iud. & in §. 1.in Auth.de exhib.reis.cũ multis concor.quas aliàs dedi,& posui,no,ad propositum Bal.in l.2.in vlt.no. per illum tex. C. vbi decu.vel cohor.& est tex.in c.eum qui.de dolo,& contu.in 6. & ad hoc vide omnino,ꝙ in simili decidit singulariter Pet. de Anch.in cons.32.ꝙ incip.per statutum. ¶ Similiter, & quinto põt extendi ad alium contumacem,quãdo aliquis citatus mittit ad iudicium procuratorem cũ mandato nõ sufficienti. iste censetur verè contumax,ſm Barto.in l.1.§.vsus.ff.de procu.& est bonus tex.in l.1.§.ꝙ si nemo.in ver.& quidem.vbi Bar. not. ff.ꝙ cuiusque vniuer.facit tex.in c.veniens.cũ gl.& ibi Bal. not. de renun.& tex.in c.Nicolao.& ibi Bal.no,de appel.& tex. in c.
a auditis.de procu.imò iste dicitur falsus procu.[a] ſm Bal.in c.nõnulli.& in c.ex parte Decani.de rescri.dixi in l.licèt.s̃.de procu.
7 & in isto casu posset bene practicari ista.l.¶†Secundò extende istam l.etiam qñ dominus constituit procuratorem generalẽ cũ mandato sufficienti, quia si postea procu.non compareat, dominus amplius non auditur nisi solutis expensis,ita Bar. in l. 1.§.si procurator.in 3.col.ff.si quis ius dicẽ.non obtem. ¶ Tertiò extende istam.l.etiam in minore ᵇ contumace, qui ẽt non
b auditur nisi resarcitis expen.secundum Bar.in l.si finita.§. si fortè.ff.de dam.infec.¶Et an ex contumacia tutoris,vel curatoris reficiantur expensæ per pupillum,an per ipsum administratorem,ponit Bar.in l.contumacia.ff.de re iud.& in d.l.1.§. si procurator.in vlt.col.vbi dixi.¶Quartò extende ad Ecclesiam,seu prælatum Ecclesiæ.istud non inuenio in specie, sed probo, qa
c minor,& Ecclesia ᶜ æquiparãtur,gl.in l.Respublica.C. ex quib. cau.maio.gl.in c.1.de in integ.resti. secundò quia Ecclesia vtitur iure communi,nisi specialiter reperiatur priuilegiata.c.1.§. & si clientulus.de alie.feu.& facit,ꝙ dixi in l.si certis annis.s̃.de pact.¶Quintò extende, vt locum habeat in vniuersitate, vel collegio,ita probat iste tex.in verbo persona, cũ appellatione
d personæ ᵈ veniat vniuersitas,vel collegium,vt dixi in l.fin.s̃.de pac.¶Sextò extende istam.l.vt habeat locum nedum in reo citato,vt dicit text. sed etiam in actore citante, quia si postea se absentaret,& esset contumax,iuxta.l.properandum.§.& si quidem.s̃.eod.non audiretur nisi resarcitis expen.vt hic,& fortius procederet in actore citato,sicut in reo,secundum Cy.Bal.Sal. & Pau.de Cast.hic.¶Ista conclusio confirmatur ex trib.Primò ex quo actor, & reus sunt correlatiui, etiam in materia correctoria fit extensio de vno ad alium,no Bar.in l.fi.per illum tex. vbi dixi.C.de indi.vidui.toll.item lex etiam pœnalis, quæ loqtur in reo,habet locum in actore,& ècontra.glo.in l. per interuallum.ff.de iudi.gl.in c.1,de confes.in 6. quia in iudicijs ᵉ debet seruari æqualitas l petendæ.in fi.C.de temp.in integ.resti.peten.l.fi.C.de fruc. & lit.expen. ¶ Septimò amplia,siue tales expensæ sint petitæ per partem , siue non,iudex potest tamen ex officio denegare audientiam,donec expensæ restituantur, ſm Pet.Cy.Bal.Saly.& Pau.de Cast. hic, qui tamen dicunt cautius esse,ꝙ petantur.Tu adde tex.in c. cũ dilecti.& ibi ad hoc notat Bal.in 8.col.de dolo,& contu.& facit rõ,quia tales expensę debentur pp ꝓtemptum iudicis,ergo iudex ẽt parte non petẽte potest officium impartiri,iuxta gl.in l.filiusfa.§. Veterani. ff.de procu.Bar.& alij in l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam. infec.
f cum sim.¶Octauò extende,ꝙ contumax [f] non debet audiri, ẽt si resarciat expensas,donec deficit vnus nummus, ſm Bal. in c.conquerente.in 1.col.de resti.spo. & ad hoc multa cumulaui in Auth.qui res.post gl.ibi.C.de sacrosanct.Eccl.¶Nonò no.extẽde,ẽt si contumacia nõ habuit impedire,vel retardare processum,tñ veniunt iste expensæ,ſm Spec.in tit. de expen. in §.sed nunquid deficiens.in ver.sed quid si,& ibi Bal.in addi.in 1. col. circa medium.& in ver.si contumacia.¶Cõtrarium tenet Cy. hic,sed Bald.hic in 4.q. tenet primam opi. quem omnino videas,quia vult , ꝙ tales expẽsæ veniant tanq̃ damnum, & non tanq̃ interesse.¶Decimò extende,vt ista.l. locum habeat nedũ in iudice ordinario,sed ẽt in delegato,ante lit.contest.ſm Cyn. hic in 12.q.& Bal.in 11.& dixi.s̃.in 2.no.vbi ẽt tetigi,quid de arbitro. ¶ Vndecimò extende,vt etiam locum habeat in causis criminalib.qñ proceditur per denunciationem, vel accusationem:nam si denuntians sit ꝓtumax , non auditur nisi prius resarcitis expensis,quamuis videatur tractari de fauore publico, vt delicta puniantur.l.ita vulneratus.ff.ad l.Aquil.ita tenet Cy. hic in 15.q.& seq.& Saly.in 11.arg.l.seueriter.C.de excus.tut.& l.1.C.de sump.recupe. lib.10. ¶ Duodecimò pro ampliatione adde,ꝙ contumax ꝯdemnatur in expensis, licèt in libello non fuerit petitum.c.cũ dilecti.& ibi no.Bal.in 7. colu.de dolo , & contu.¶ Limita istam.l.nisi contumax,post ꝓtumaciam incõtinenti compareret,quia purgaret contumaciam, ita sentit gl. in l.& si post tres.in gl.1.& ibi clarius Iaco.But.ff.si quis cautio. sicut & purgatur mora.l.si ita quis promiserit.§.Seia cauit.ff.de verb.oblig.sed Bal.in d.l.& si post tres.& Pau.de Cast.hic tenẽt ꝓrium , quia non dr̃ comparere, nisi legitimè compareat , sed non dr̃ legitimè cõparere,nisi.prius expẽsas soluat, vt hoc tex. ¶ Teneo hanc limitatio.per istam regulam,quia paria sunt aliquid fieri ante,vel incontinẽti post,gl.in l.Pomponius. §. ratihabitionis.ff.de procu.& gl.in l. 2.in prin. in verbo narrationẽ. C. de iur. cal.& ad istã reg.nouẽ similia cumulaui in l. edita.C.
g de eden. ¶ Secundò limita, qñ citatus non comparuit,[g] eo qa fuit impeditus,sine sui culpa,ſm Bald.in d.l.& si post tres. in 2. col.quia tunc non videretur fuisse contumax,vt ibi,& in l.2.§. si quis in iudicio.ff.si quis cautio.sicut non tenetur ad pœnam promissam,saltem ope exceptionis, qui fuit impeditus,ne iste ret. d.§.si quis in iudicio.sequitur Pau.de Cast.hic,sed non eundo per mendicata suffragia,tu pondera esse tex.hic in fi.in verbo,mala conscientia abtuerit,ꝙ nihil aliud vult dicere,& adde Pau.de Cast.in d.l.2.§.1.ff.si quis cautio.per illum tex. vbi not. ꝙ si citatus fuit iustè impeditus,& iudici cõstet de impedimẽto,non põt ꝯdemnari in expen.rõne contumaciæ, sicut nec supra per principali negotio,quicquid teneat gl. in c. venerabilib. de sent.excom.adde ẽt Io.And.& Doc.in c.1.de dolo,& contum. in 6.in nouel.vbi ẽt addunt , ꝙ an iustum fuerit impedimẽtũ, vel ne,statur arbitrio iudicis per regulam.l.1.in fi.ff.de iure delibe.¶Tertiò limita,qñ citatus personaliter,vel ad domum fuit citatus tali tempore,ꝙ potuisset in termino comparere, si voluisset.l.ex consensu.§. fi. de appel.aliàs non dr̃ mala conscientia abesse,prout requirit iste tex.in fi.ſm Saly.hic in vlt. colu.¶Itẽ adde,ꝙ in quantum.s̃.in prima extensione tenui, ꝙ citatus qui misit procuratorem cũ mãdato non sufficienti dr̃ verè contumax,& non debet audiri,nisi solutis expen.(& ad hoc allegaui quatuor tex.qui bene probãt,ꝙ verè est ꝓtumax , sed nũc addo tex.expressum,ꝙ est contumax,& non debet audiri nisi so
8 lutis expen.in c.auditis.de procu.¶†Circa istud no. & hũc tex. formo septem necessarias qõnes.Prima est, quæ & quales expensæ debeant refici rõne ꝓtumaciæ.rñdet Bal. & Salycet. hic vterque in 7.q.post Cy.ꝙ debent refici expensæ factæ in lite circa notarios,& procuratores,item expẽsę factæ in hospitio,sed non debet haberi rõ damnorum , quæ quis passus est tunc in alijs rebus suis, & multominus debet hñi rõ lucrorum,& istud probat multum tex.ibi,ex hmõi vitio aduersarijs eius inflicta. idem tenet Ang.in §.omnem.in 2.colu.in Auth. de liti. Sed tu ꝯrium pondera, ꝙ imò in expensis rõne cõtumaciæ vr̃ ꝙ veniant omnia damna,vt dicit text. hic, nõ solũ,q̃ quis passus est circa personã,vt si esset artirex,sed ẽt circa alias res, vt vr̃ velle Bar.si bene inspexeris post gl.solẽnem ibi in l.1.ff.de aliena. iud. dum facit dr̃iam inter expensas, quæ debẽtur rõne victoriæ litis,& expẽsas,quæ debentur rõne contumaciæ.& idem Bar. in l.1.§.fi.in 1.col.ff.si quis iusdi.non obtem.& plenius dixi in l.ꝓperandum.§.finautem alterutra.s̃.eo.de quo ẽt per Io. And.in c.1.de procur.& tunc dictio,ex,hic posita in tex. non denotat cãm immediatam,prout no.Bart. in l.1.§.ex incendio.ff.de in-
9 cen.rui.naufr.¶†Secundò quæro,nũquid ꝓtumax absens possit per iudicẽ ꝯdemnari in expẽsis sine noua citatione.Cyn.hic in 13.q.tenet,ꝙ non requiritur vlterior citatio, nihil tamẽ suffi ciens alleg.sequuntur simpl'r Bal.& Saly.hic.Albe. de Ros.in l. vnica.§.fi.in 2.col.ff.si quis iusdic.non obtem. licèt ipsi nõ allegent,

ADDITIONES.

a ¶Falsus procurator.Adde,quis dicatur falsus procurator.vide Bal. in l. falsus. in 1.col.C.de fur.eundem in addi.Spe.in tit.de teste.in §.4.

b ¶Alex.in d.l.si finita.§.Iulianus.col.24. PVRPV.

c ¶Minor,& Ecclesia.Adde gl.& Doc.in l.Imper.ff.de re iud.Io.de Imo.in l.quæsitum,super gl.1,ff.de re iudi.Spec.in tit.de locat.in §.6.ver.14.& seq.Doc.in c.causam.de iudi.

d ¶Appellatione personæ,Adde Auth.item quæcunque,& ibi Bal.C.de Epis.& cler.c.Romana,in §.vniuersitatem.de sent.excom.lib.6.Io.And. in c. cũ in illis.de præb.eo.lib.in nouel.

e ¶Quia in iudicijs. Adde Specu.in titu.de dila.in 4.colum.versic.sed nunquid termini.

f ¶Quod contumax.Adde tex.in §.omnem.& ibi Ang.in Auth.de liti.

g ¶Adde eundem Ias.in l.2.4.col.supra de eden. PVRPV.

Source : BIU Cujas

gent,tu adde tex.in c.conſtitutus & ibi gl. expreſsè in verbo taxatione.de procu idem tenet Inn.in c.calumniam . de pœnis. Io.And.in c.finem litib.de dolo,& contum.ponunt D.Ant. & Imo.in c.1 de iud. *& iſta eſt communis concluſio,* [a] ꝙ non requiritꝫ
a noua citatio. ¶Limita,qñ in citatione contumacis fuiſſet appoſita comminatio,ꝙ ſi non comparuerit, procedetur ad vlteriora,ſecus ſi fuiſſet ſimpliciter citatus, & fuiſſet contumax. Ita limitat Bar.in l.non ignorat.in vlt.q.C.de fruc.& lit.expē.& idem Bar.in l.impuberibus.§.fi.ff.de ſuſpec.tut. ¶ Licèt communiter Doc.ita teneant,nec inueniam ꝛrium tenentem. ego teneo contra Doc.ꝙ imo ſit neceſſaria citatio, quando iudex
10 vult ferre ſnīam condemnationis expenſarum ꝛ contumacē, & pro certo iſta opi.habet ſummam æquitatem †nam quando ex actu quem iudex facit,pars poteſt lædi, ſemper eſt citanda.l. nā ita diuus.ff.de adop.l. de vnoquoq;.cū ſi. ff. de re iudi. Modo pone ꝙ citatus fuit cōtumax, hoc eſt non comparuit, pars accuſauit contumaciam eius,ſed certè nō comparuit,qa fuit iuſto impedimento impeditus,non pōt in expenſis condēnari,vt dixi.ſ.in 2.limitatione.ergo apparet, ꝙ iudex debet facere citari contumacem,vt intelligat, an aliquo iuſto impedimento ſteterit,ꝙ iudex non poteſt ſcire,niſi partem contumacem citet,& ad hoc allego tex.no.qui fundat ſe in iſta rōne in l.3.§.ſi ad diem.ff.de re mili. & licèt Bar. ibi defendendo cōem concluſionem,reſpondeat diſtinguendo,vt ibi per eum, ꝙ ille tex.loquatur non de pœna intrinſeca ꝛtumaciæ, vt eſt pœna expenſarum,vt hic,ſed de pœna extrinſeca alicuius officij , tu pondera rōnem illius tex.& adde,ꝙ licèt lex loquatur in caſu ſpeciali, ſi tamen aſſignat rōnē gñalē debet generaliter intelligi,& non reſtringi ad caſum illum ſpecialem,vt no.Bar.& Bal. in l.regula.§.& licèt.per illum tex.ff.de iur.& fac.igno. Bal.in c. ſecundo requiris.de appel.& iſtud fundamentum mihi multū ſapit,& vt dixi habet ſummam æquitatem.¶Secundò pro eadem parte moueor per id, quod in caſu èconträrio diſputat, & tandem concludit Spe.in tit.de contuma.§. nunc dicamus. ver.ſed pone excōicatus,vbi quærit èconträ,qñ contumax ſolutis expenſis petit abſolui,& audiri, an debeat citari pars ad-
11 uerſa,tenet quòd ſic.¶† Tertiò moueor, quia contumax non pōt mulctari à iudice,niſi de nouo citetur,vt probat tex.in l. 2. in prin.in ver.ex cā.& ibi no.Bal.in vlti.col.in antepe.q.ff.ſi quis in ius voc.non ier.& idem Bar.in l.1.in prin.in vlti. col.ff.ſi quis iuſdic.non obtem.no.Imo.in l.quidam conſulebant.in vlt.col. ff.de re iud.quamuis ꝛrium in hoc inaduertenter,vt puto,not. Pan.in c.1.in 2.col.de iud.tamen ad hoc potes reſpondere , ꝙ iſtud procedit in mulcta applicanda fiſco, quæ eſt mera pœna,
12 & ſic grauior,hic loquimur in intereſſe partis. ¶ † Quartò facit,quia pœna excōicationis non pōt ferri ex præcedenti contumacia,ſine noua citatione,vt tenent Doc.in c.1. per illū tex.
13 de iudi.niſi reſpondeas,vt proxi.dixi.¶† Tertio quæro ad hoc, vt contumax de cætero audiatur,an ſufficiat oblatio verbalis expenſarum?dicit Bal.in Auth.qui ſemel.in pen.col. C. qūo,& qñ iud.ꝙ ſi expenſæ fuerunt taxatæ à iudice, & ſic ſunt liquidæ,eſt neceſſe,ꝙ offerantur verbo,& re,per iſtum tex.aliàs ſufficeret oblatio verbalis cū fideiuſſore:adde pro primo mēbro, & pondera iſtum tex.in ver.niſi prius reſtituat ei omnia dāna, & vide in ſimili latè Spe.in tit.de contu.§.nunc dicamus. verſi. ſed nunquid excōicatus,vbi diſputat,an ad hoc,vt excōicatus pp contumaciam puniatur,& deinceps audiatur,ſufficiat verbalis oblatio expenſarum.¶Adde etiam in ſimili Bal. in l. edi-
14 ta.C.de eden.in repe.Peruſina,in 14.col.& ibi Salyc.†ꝙ iudex non debet admittere emendationem libelli, niſi prius actualiter reficiantur expenſæ,& no.Bar.in l.rura.C.de omni agro deſer.lib.11.qñ autem expenſæ nondum ſunt liquidatæ per iudicem,ꝙ ſufficiat oblatio verbalis cum ſatiſda.adde Bal.in l.vnica.in 2.col.C.ne lic in vna,ea.cau.tertiò prouoc.facit text.in l. ſtatulib.& l.ſeruus,ſi hæredi.& l.fi.ff.de ſtatulib & quod p illos tex.tenet Bar.& Doc.in l.prætor.§.ſi quis paratus.ff.de ope. no. nunc.Bal.& Ang.in l.ſi reſiduum.C.de diſtrac.pig Bal.in c.1.in 2.col.de l.Corra.in vſi.feu.Ang.in l.2.C.de vſur.& fruc.lega. & in ſimili Bar.in l.pen. C.de diſtra.pigno.¶Sed occurrit nouum dubium,an ſufficiat depoſitio,& conſignatio pecuniæ,videretur ꝙ ſic,quia tantum operatur quantum ſolutio.ita no.Bald. in l.creditor.per illum tex.C.de pig.& in l. 1. C.qui pot.in pig. imò talis conſignatio , & depoſitio nedum liberat debitorem à pœna,imò etiam inuitat ad lucrū.tex.eſt in §. illud.in Authē. vt exac.inſtan.dot.& ibi Ang.ad hoc multum no. in contrariū facit,quod no.vult Bar.in l.item.§.1.ff.quib.mod.pig. vel hyp. ſolu.vbi videas per te.& facit bene tex.in l.ſolutam.in princ.ff. de ſolut. ¶Dico concludendum,ꝙ debeat pecunia numerari parti,& ſi recuſet recipere,tunc depoſitio,& conſignatio ſufficiat,& habeat vim ſolutionis,ita loquuntur præallegata,& ita
15 tota die practicatur in palatijs.¶†Quartò quæro,an iſta.l. ſolū habeat locum in vero contumace,& certè iſte tex.in fi.in verbo mala conſcientia,videtur probare,ꝙ ſolùm habeat locum in vero contumace,& hoc tenet Iac.de Are.ſm,ꝙ refert Cyn. in 3.q.idem tenet Ang.in l.ſi finita.§.Iulianus.ff.de dam.infect. Inn.c.fi.de eo,qui mitti.in poſ. cauſa rei ſer. ¶Contrarium tenent Cy.Bal.& Saly.& Pau.de Caſt.hic,& dicunt,ꝙ ita practicatur de conſue.idem latè tenet Imo.in d.§.Iulianus.D.Anto. in d.c.finem litib.de dolo,& contum.mouetur ex generalitate
16 huius.l.¶†Secundò,& fortius, ad hoc , vt perueniatur ad primum decretum,ſufficit ficta contumacia,& tamen ibi nō auditur,niſi ſolutis expenſis,Auth.& qui.C.de bo.auth. iud. poſ. ¶Tamen pro parte precedenti videtur facere,quia iudex non poteſt mulctare aliquem ex ficta contumacia,ſed requiritꝫ vera,ita no.Bar.in l.vnica.§.fi.in vlt.col.per gl.ibi.ff.ſi quis iuſdicē. non obtemp.vbi pulchrè infert ad bannum,quod dicitur mulcta.& Ang.in conſ.8.ꝙ incipit,regulatores introitus Regni,niſi
17 reſpondeas,vt ſupra reſpondi in 2.q.¶†Quintò quæro,an ille, qui propter contumaciam fuit condemnatus in expenſis,poſſit à tali ſententia appellare,nam non eſt dubium,quod q condemnatur in expenſis ratione victoriæ,poteſt appellare.l.fin.& ibi Bar.C.qñ prouo.non eſt neceſ.dixi in l.properandum.§.ſinautem alterutra.ſ.eo.prima fronte videretur dicendum,ꝙ nō, quia verus contumax nō appellat.d.l.properandum.§.ſinautē reus.ſ.eo.Cy.hic in 17.q.multum egregiè concludit,& ſequuntur Bal.& Saly.hic, ꝙ ſi comparuit ante condemnationem expenſarum,& ſic fuit præſens tempore latæ ſententiæ , pōt appellare,quia licèt non poſſit appellare à ſnīa diffinitiua , tamen poteſt à ſnīa taxationis expenſarum,imò ſufficit, ꝙ fuerit præſens tempore taxationis expenſarum,ſecundum Bar. & Salyc. hic,de quo etiam per Bal.in Authen.generaliter.in 6. col.C.de epiſ.& cle.& in l.terminato.in 3.colum.C.de fruc.& lit.expen.
18 ¶†Sextò quæro , aliquis fuit contumax in prima, & ſecunda citatione,& poſtea in tertia comparuit,an debeat condemnari in expenſis pp præcedentem contumaciam ?Iac.de Are. & Fulg.hic tenent,ꝙ non,ex quo requiritur trina citatio ad conſtituendum quem in contumacia.allegant. l. ad peremptoriū, cum trib.ll.ſeq.ff.de iudi.melius allegaſſent tex. expreſſum in l. contumacia.§.contumax.quem ad hoc ibi ponderat Bar. pro Iac.de Are.ff.de re iudi.veritas eſt in ꝛrium,ſm Cy.in 5. q. ſm Bar.& Bal.& alios hic,& in Auth.qui ſemel, vbi dicit eſſe text. C.qūo,& qñ iudi.ibi.n.citatus comparuit ante el apſam tertiā dilationem,& tñ reficit expen.idem tenet Bal.in l.qui ante calēdas.& ibi latè Imo.ff.de verb.obl.Bar.in d.l.contumacia.§. 1.& in l.vnica.§.is videtur.ff.ſi quis iuſdic.non obtē.Spe.in tit.de cita.§.viſo.ver.quid ſi tres.& apud Cano.gl.in c. qñ ꝛ falſam.de proba.gl.& Canoniſtæ in c.querela.de ꝓcu.gl. in c. honoratus. 74.diſt.D.Ant.& Imo.in d.c.finem litib.& facit rō,quia ex prima citatione ꝛhitur cōtumacia,nec alia requiritur niſi ad cōuincendum magis malitiam. Auth.iubemus.ſ.eo. & illud, ꝙ ſ. dicebatur de trina citatione,procedit quantum ad hoc, vt poſſit peruenirì ad ſnīam diffinitiuam,ſm Cy.hic,& Bart.in d. l.contumacia.§. 1.dicit tamen Io.And.in d.c.querelam,ꝙ vna ex trib.citationib.debet eſſe gratuita , motus ex ſola æquitate capitis ſui,ſed eum reprobat Imo.tanquā loquentem ſine l. in d.§.Iulianus.in 9.col.& in d.l.qui ante calendas.ff.de verb.obli. in fi.¶Septimò quæro de qōne,ſuper qua hoc anno fuit con-
19 trouerſia in circulis,†an contumax ſolutis expen. admittatur ad opponendum ꝛ proceſſum iam factum.Spe.tenet qđ non, in tit.de compar.in termino.in verſic.attendas, & in tit. de appel.§.qualiter ver.ſed pone,ꝙ proceſſum. & iſtud tenebāt aliq ſatis obſtinatè,moti ex eo,quod vult Bar.in l.q̄uis.in vlt.col.ff. de dam.infec.ꝙ ſi cęptum eſt iudicium coram vno iudice, & pars ſit contumax, & citetur corā alio,ſi poſteà compareat,& ſolutis expenſis velit,ꝙ reuertatur iudicium ad primum iudicē per.l.vbi cęptū.ff.de iud. ꝙ non eſt andiendus ex quo pp cō tumaciā vī illū iudicē ꝛtempſiſſe.l.litigatores.in princ.ff.de arbi.q̄uis ꝛriū in hoc velit idē Bar.in l.ſepulchri.ff.de ſepul. viol.

Sed

ADDITIO.

a ¶Communis conclu. Adde, quòd ad hoc,vt mulctetur contumax, adhuc citandus eſt,teſte Alex.conſi.212.col.2.nu.11.lib.6.vbi Doct.in apoſtil.de quo aliqua no.Doct.ad Bar.in l.3.§.ſi ad diem.ff.de re mili.Imò iudex procedens contra aliquem vti contumacem,debet ante omnia eum talem declarare,teſte Alex.in l.ſi finita.§.Iulianus.poſt nu.32.ff.de dam.infect.per tex. in l. hæc autem.ver.non defendi.ver.liquere.ff.quib. ex cau. in poſſeſ.ea. item vt quis mulctari poſſit propter contumaciam, debet præcedere legitima, & noua citatio, ſtatuíque terminus ad facien.defenſ.ex no.per Rolan.conſi.39.num.8. & 33.lib.1.conſi.47.nu.43.lib.2.per Bar.in l.1.col.2.ver.ſed quæro. ii. ſi quis iuſdic.non obtemp.& in l.2.vbi Iaſ.3.no.ff.ſi quis in ius voc.Caſt.in l. contumacia.nu.3.ff.de re iud. MASVER.

Source : BIU Cujas

Sed in contrarium facit, q̃ vult Bar. in l. 2. C. de eden. per illum tex. ſecundum ſecundam lect. gl. q̃ abſenti reuerſo, qui fuit cõtumax, debet dari terminus ad habendam copiam actorum, ad opponendum contra illa acta, & ſuper hoc erat nata cõtro uerſia. Ego defendendo Barto. diſtinguebam, & iſta eſt veritas, prout no. diſtinguit Ang. in l. peremptorias. in vlti. colu. C. ſen. reſcin. non poſ. poſt Inn. in c. præterea. de dila. q̃ aut illi contumaci citato fuit aſſignatus terminus ad opponendum contra certa acta, & tunc ſi reuertatur elapſo termino, quamuis ſoluat expenſas, non tamen auditur ad opponendum contra illa acta, non propter contumaciam, ſed propter lapſum termini aſſignati, quia etiam ſi fuiſſet præſens, idem eſſet, aliàs propter ſolam contumaciam cùm ſatis puniatur in expenſis, non repellitur ab opponendo contra proceſſum iam factum, & iſtis adde gl. no. in c. 1. §. ſed ſi pars. in verbo abſentiæ. de elect. in 6.

20 ¶†Quintò principaliter no. ex tex. ibi, ex huiuſmodi vitio, q̃ contumacia dicitur vitium. Adde, q̃ Pan. in c. 1. in 3. col. de iu-
a di. no. quòd contumacia eſt peccatum [a] mortale, vnde contu max dicitur infidelis. 8 1. diſtin. c. ſi qui ſunt presbyteri. & maximum eſt peccatum inobedientiæ. 8. q. 1. in c. ſciendum. Alibi contumacia dicitur eſſe delictum, vel maleficium. in l. omne delictum. & ibi Bar. no. & infert ad ſtatutum. ff. de re mil. gl. in l. vnica. § fi. in ver. meram pœnam. vbi Bar. in fi. no. & ibi dixi. ff. ſi quis iuſdic. non obtem. gl. in l. ſi filius in prin. in verbo ſuccurrendum. ff. de interrog. actio. & in l. ſi plures. & ibi Bar. ff. de admin. tut. glo. & Doc. in c. ex literis. de conſti. & gl. 4. q. 1. in ſumma. Bal. Imo. & Mod. in l. ſi mora, cum concor. ff. ſolu. matrim.

21 ¶†Sextò no. in ver. ſcituris. q̃ iudex, qui omiſit condẽnare contumacem in expenſis, tenetur de ſuo reſarcire, ſicut in ſimili in
b l. properandum. §. ſinautem alterutra. s̃. eo. Hinc infertur no. ſecundum Ang. & Pau. de Caſt. hic, quòd grauius [b] punitur iudex, qui omittit, quàm qui facit, patet ſic. nam iudex qui tulit ſententiam iniuſtam, & ſic fecit, punitur ſolùm, quantum videbitur æquum religioni iudicantis. l. ſi iudex. de var. & extraord. cog. l. ex maleficijs. §. ſi iudex. ff. de act. & obl. inſti. de oblig. quæ ex quaſi delicto. in prin. ſed iudex, qui omiſit condemnare in expenſis contumaciæ, tenetur inſolidum ad totale intereſſe, & ſic grauius, vt hic. & d. §. ſinautem alterutra. imò quando omittitur, aliquando punitur criminaliter. l. mancipia. vbi

22 Bal. & Ang. C. de ſer. fug. dixi in l. eũ qui res. C. de procur. ¶†Ex iſtis ego infero, q̃ redditur dubia regula glo. & Doc. dum dicunt, q̃ grauius eſt delictum, q̃ committitur faciendo, & grauius punitur, quàm illud, q̃ commitur omittendo. gloſſ. in l. ſi mora. ff. ſol. matr. & glo. magis expreſſa in l. lege Cornelia. ff. ad Sena. Sylla. gl. in l. 2. C. de lib. & eor. lib. facit. l. ſi ſeruum. in prin. cũ gl. ff. de ver. obl. ¶Hinc pulchrè dicit Bar. in l. 2. p̃ gl. ibi. ff. ad Sena. Sylla. q̃ ſuper delictis publicis non eſt licitum facere trãſac. vel pactum. l. tranſigere. C. de tranſac. verum eſt, quando talia delicta publica ſunt commiſſa faciendo, ſecus ſi omittẽdo, vt ibi: cogita, quia iſta regula videtur confundi per iſtud no. in ducendo, vt ſupra. Capio gl. primam in ver. damna. quam diuide in quatuor partes, ſicut ponit quatuor differentias inter hanc. l. & l. properandum. §. ſinautem alterutra. s̃. eo. ¶Ex prima differentia no. q̃ ſi ante lit. conteſta. diu litigatum eſt inter partes ſuper aliquo incidenti, vel emergenti, puta, ſuper legitimatione perſonarum, q̃ tales expenſæ ibi factæ nullo modo poſſunt peti, non quidem per d. §. ſinaũt alterutra. quia ille. §. ſecundum gl. loquitur in expenſis factis poſt lit. p̃te. tm̃, non ẽt p iſtam. l. quia loquitur ſolùm de expenſis rõne contumacię, ſed Bar. dicit, q̃ alia via peti poſſunt, ſi ex hoc proceſſus multum
* fuit retractus. *per l. non ignoret, vbi ẽt Bar. C. de fru. & li. expẽ. ſequitur Pau. de Caſt. hic. ¶Tu autem teneas p̃ glo. q̃ in omni interlocutoria, etiam ante lit. conteſt. qui ſuccumbit, debet in expenſis condemnari, per generalitatem. d. §. ſinaũt alterutra. quia militat eadem rõ, ita tenet Spec. in tit. de expen. §. ſinautẽ. ver. ſed nunquid deficiens. Inn. in c. ſæpè. de appel. Cano. in c. finem litib. de dolo, & contu. Bal. & Saly. hic, & Bal. in l. generaliter. §. his de præſentib. C. de reb. cred. & in Auth. generaliter. C. de Epiſ. & cle. dixi in d. §. ſinautem alterutra. ¶Glo. fin. in verbo nõ citati. in fi. gl. punctus ergo eſt videre, an iudices inferiores, & eod. modo delegati poſſint citare mediantib. nuncijs publicis, an verò per ſeipſos, & hæc q̃õ, vt omnes referunt, & plenius Cy. & adhuc plenius Odof. fuit inter Azonem, & Loth. quib. erat delegata quædam cauſa cuiuſdam puellæ formoſæ. Breuiter veritas eſt, q̃ cùm arbiter poſſit interpellare per nuncium. l. ſed interpellatur. §. 1. ff. de arb. qui arbiter non habet iuriſd. ſed ſolam notionem. l. 3. in prin. ff. de re iudi. multò fortius poterunt & delegari, & iudices inferiores, & ad hoc adde Bar. in l. 1. ff. de iuriſd. om. iud. & in Auth. qui ſemel. C. quomodo, & quãdo iud. & Bal. in l. 2. C. quomodo, & quando iudex. habẽtur in c. cùm olim. el 2. extra de priuileg.

ADDITIONES.

a ¶Contumacia eſt peccatum. Adde c. 2. de maior. & obed. Card. Alex. in c. Salonitanæ. in 2. col. 7 2. diſt.

b ¶An grauius puniatur iudex in omittendo, quàm in committendo, iſta repetit in d. l. ſi mora. ff. ſol. matr. PVRPV.

* Retardatus.

SVMMARIVM.

1 *Exoenſę litis hodie prius taxantur à iudice, & poſtea iuratur à parte.*
2 *Citatio alterius partis an in taxatione iudicis ſit neceßaria.*

AVTHENTICA.

POſt iuſiurandum. Iſta Auth. incipit nouo iure. aliàs incipit, hodie poſt iuſiurandum, & venit ad correctionem l. ſancimus. s̃. eod. in qua dice
a batur, q̃ iudex taxat poſt iuramentum. iſtud corrigitur, [b] & ſta tuitur totum oppoſitum in Auth. noſtra, & rationem dicam
1 in glo. & hoc dicit. †Hodie litis expenſæ prius taxantur à iudice, & poſtea iuratur à parte, poteſt tamen iudex ex cauſa vtrũque abſoluere ab expenſis. hoc dicit. ¶Capio glo. vnicam, quã diuide in duas. In prima declarat tex. In ſecũda, quæ eſt ibi, ſed nunquid. gl. per viam quæſiti opponit p̃ text. & tripliciter ſol-
* uit. & gl. & Doc. *communiter tenent* tertiam ſol. & aſſignant rõnẽ diuerſitatis, vt hic per Bar. adde gl. quæ eãdem rõnem aſſignat in c. 1. §. adijcientes. in verbo, docuerit. de elec. in 6. glo. Barto. & Doc. in d. l. videamus. §. pe. ff. de in lit. iur. ſed iſtam communẽ ſol. reproba, & aliter reſponde, vt dixi in d. l. videamus. §. penu. ¶Limita tñ iſtam Auth. vt procedat in expenſis probandis p iurm̃ partis, vbi iudex põt taxare, & moderari, ſecus in expẽſis probandis per teſtes, ſm̃ Bal. in l. ſancimus. s̃. eo. & Pau. de Caſ.
2 hic. ¶†Nunquid autem in iſta taxatione iudicis ſit neceſſaria citatio alterius partis, vltra ea, quæ dixi in l. ſancimus. s̃. eo. Bal. in ſpecie in c. 1. in prin. ſi de inueſt. inter dom. & vaſſ. lis oria. in vſi. feu. tenet, q̃ non requiritur aliqua citatio, eo quia eſt pœna præcedentis contumaciæ, iſta rõ Bal. non eſt bona, cũ iſta Authen. generaliter procedat non ſolùm in expenſis rõne contumaciæ, ſed etiam in expenſis rõne victoriæ litis, vt probatur in §. oportet. in Auth. de iud. vnde ſumitur iſta Auth. & probatur ex vlt. rñſo huius tex. & ita in ſpecie tenent Cy. Bal. & Saly. hic. ¶Imò plus tenuit Inn. in c. ſæpè. de appel. q̃ iſta Auth. quãtum
b ad taxationem [b] iudicis, habet locum etiam in expenſis, quæ debentur iure actionis, ſequitur Pau. de Ca. hic, quod multum no. pro magna extenſione huius l.

ADDITIONES.

a ¶Caue in practica, quia primò iuratur, deinde taxatur, ideo non videtur recepta in iudicio hæc Auth. iuxta gl. in c. 1. de treug. & pa. Iaſ. in l. rem non nouam. ſupra eod. PVRPV.

b ¶Taxationem. An in caſu huius Auth. poſſit contrarium probari, q̃ tantũ nõ fuit expenſum, Alex. q̃ ſic, in l. qui bona. §. qui damni. col. fi. ff. de dã. infe. PVR.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus à Principe poteſt de iure ciuili recuſari vt ſuſpectus, niſi in tribus, vt infra nu. 2. & 3.*
4 *Ordinarius an poſſit de iure ciuili recuſari.*
5 *Ordinarius de iure canonico poteſt recuſari vt ſuſpectus.*
6 *Cauſæ iuſtæ quæ ſint, propter quas poſſit iudex vt ſuſpectus recuſari.*
7 *Minor ſuſpicio eſt ſufficiens ad repellendum iudicem tanquam ſuſpectũ, quàm ad repellendum teſtem.*
8 *Mulier ſicut non repellitur ab accuſando, quando proſequitur iniuriam illatam perſonis ſibi coniunctis, ita poteſt accuſare de iniuria illata perſonæ compatris ſui.*
9 *Compater, & patrinus non repelluntur à teſtificando.*
10 *Ordinarius licèt ſit ſuſpectus, tamen eius Vicarius non poteſt recuſari vt ſuſpectus.*
11 *Allegans omnes Doct. de ciuitate ſuſpectos, præſumitur in frandem alle gaſſe.*
12 *Delegatus debet recuſari ſuſpectus ante litem conteſt. niſi cauſa ſuſpicionis poſtea ſuperueniſſet.*
13 *Præfectus prætorio poteſt condere ſtatuta.*
14 *Cardinales Legati q̃tiparantur præfecto prætorio, ideo poſſunt condere ſtatuta in prouincia, in qua ſunt legati, niſi vellent ſtatuere contra ius commune.*
15 *Libellus ſuſpicionis debet offerri coram delegato.*
16 *Delegatus quando allegatur ſuſpectus, coguntur partes eligere arbitros, qui*

Source : BIU Cujas

qui cognoſcant de cauſa principali.

17 *Princeps ſicut poteſt committere cauſam appel. remota, ita etiam remota recuſa, iudicis ſuſpecti.*

18 *Cauſa quando committitur appel. remo. intelligitur de friuola.*

19 *Princeps quando aliquid facit de plenitudine poteſtatis, nihil poteſt ei reſiſtere.*

20 *Delegatus quando de iure ciuili recuſatur vt ſuſpectus, non eſt neceſſe allegari, vel exprimi cauſam recuſationis.*

21 *Suſpicio probatur per iuramentum, quando agitur de paruo præiudicio.*

22 *Debitorem ſi alius vult facere capi, & incarcerari tanquam ſuſpectum de fuga, ſuſpcio talis fugæ non poteſt tunc probari per ſolùm iuramentum.*

23 *Verbum putat, prolatum à l. vel Statuto, intelligitur etiam ſine cauſa.*

24 *Statutum ſi ſimpliciter diſponat, ſtari putationi alicuius, intelligitur dummodo iuret.*

25 *Lex quando aliquid relinquit ſcientiæ alicuius, requiritur quòd iuret, aliàs ei non ſtatur.*

26 *Stare dicto alicuius, ſi quis promittat, intelligitur, ſi iurauerit.*

LEX XIIII.

APertiſſimi. Iſta eſt bona, & vtilis lex. ¶ Diuide iſtam l. in quinque partes, vt per Bar. & Bald. hic, licèt Ang. diuidat in ſex. ¶ Et conſidera tu iuuenis pro intellectu vlti. partis tex. ibi, quòd & ſi. nam extenſio, quàm ibi facit tex. videtur ſuperflua: nam dicit tex. ℘ ea, quæ dicta ſunt in delegato à Principe, ℘ poteſt vt ſuſpectus recuſari, quòd iſtud etiam habet locum in inferiore. iſtud non videtur habere probabile dubiũ, quia ſi delegatus Imperatoris poterat recuſari vt ſuſpectus, certè multomagis delegatus inferioris, arguere enim à maiori ad minus priuatiuè valet argu. hoc dicit in ſumma. Iudices delegati etiam à principe, propter ſuſpicionem poſſunt recuſari, hoc primò, & tunc partes coguntur eligere arbitros, qui vice delegati funguntur. Et aduerte, ℘ Imper. videtur hanc. l. feciſſe ad conſultationem præfecti prætorio, qui præfectus p̃torio in ſua prouincia fecerat ſtatutum generale, ℘ ſi iudex recuſabatur &c. vt habes in litera, ſed quia lex inferioris non poterat ligare ſuperiorem. l. ille à quo. §. tempeſtiuum. ff. ad Treb. l. nam magiſtratus. ff. de arbi. & quia potentioribus pares eſſe non poſſumus. l. 2. & 3. cũ gl. ff. de alie. iud. mu. cã fa. ideo ſtatutum prefecti non poterat ligare delegatum ab Imper. niſi Imperator iſtud ſtatuiſſet, per hanc l. extendendo illam conſtitutionem, vt habes in tex. ¶ No. 1. ℘ delegatus etiam à Principe poteſt iure ciuili recuſari vt ſuſpectus, & multo fortius de iure
1 cano. vt infra dicam. ¶ †Limita trib. mod. Primò, niſi eſſet delegatus ad inſtantiam vnius partis, quia ille non poſſet eum amplius recuſare, ex quo ſemel in eum conſenſit. tex. eſt in Auth. offeratur. C. de lit. conte. & hic in gl. 1. Adde, ℘ ẽt ſi procurator impetraſſet delegatum in ſpecie, ℘ dominus non poſſet eum vt ſuſpectum recuſare. gl. eſt no. in c. cùm olim. in gl. 2. de cauſa poſ. & propr. intellige tamen ſanè, niſi noua cauſa ſuperueni
2 ret, vt dicam in ſeq. no. ¶ † Secundò limita, cùm de conſenſu vtriuſque partis eſſet iudex delegatus, tunc recuſatio eſſet temeraria, propter conſenſum vtriuſque partis, ideo licèt de iure ciuili recuſatio poſſit fieri ſine cauſa, vt hic in gl. & dicetur infra, tamen iſto caſu non teneret recuſatio ſine iuſta cauſa. ita no. Ang. in l. quia poterat. ff. ad Treb. poſt Inn. per eum alle. iun
3 ctis no. in Auth. & ꝯſequenter. C. de ſen. & interl. om. iu. ¶ †Tertiò limita iſtam l. vt procedat in delegato particulari, ſecus eſt in delegato ad vniuerſitatem cauſarum, qui non poteſt de iure ciuili recuſari. gl. eſt in l. fi. in gl. 1. ℸ. eo. & facit ratio, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, æquiparatur ordinario, vt dixi in l. à iudice. ℸ. eo. & tamen dictam glo. reprobant ibi Iac.
4 But. Bal. Saly. & Raph. Fulg. & facit generalitas huius. l. ¶ †Nun
a quid autem ordinarius poſſit de iure. ciuili [a] recuſari, gl. 2. hic
* diſputat, & in l. quia poterat. ff. ad Treb. *vera, & communis concluſio eſt*, quia ordinarius de iure ciuili non poteſt recuſari, vt remoueatur tanquam ſuſpectus, ſed ſi eſt ſuſpectus, poteſt ſibi peti adiunctus, per Auth. ſi verò contigerit. ℸ. eo. ¶ Fallit in certis caſibus ſpecialib. puta quando in cauſa prius fuiſſet aduocatus. l. prætor. ad fi. ff. de iuriſd. om. iud. l. fi. C. de offi. aſſeſſ. ſecũdum Bal. Saly. & Pau. de Caſt. hic, & eſt glo. in c. dilecto. in verbo recuſaſtis. de teſtib. ¶ Eodem modo in caſu. l. qui iuriſdict. ff. de iuriſ. om. iud. ſm Mod. & ibi Bal. in d. l. prætor. & Paul. de
5 Caſt. hic. ¶ †De iure autem canonico põt ẽt ordinarius recuſari vt ſuſpectus. c. cũ ſpeciali. vbi gl. & Doc. de appel. c. ſi quis cõtra cle. de fo. compe. c. ſuſpicionis. de offi. deleg. & de iure cano nico eliguntur arbitri iuris, qui de cauſis ſuſpicionum cognoſcant, iurib. præalleg. & c. ſecundò requiris. §. fi. de app. & c. cauſam q̃. de offi. deleg. & dicit Bar. in l. quia poterat. ff. ad Treb. ℘ in terris imperij ſeruatur ius ciuile, ſed in foro canonico, & in
6 terris ſubiectis Eccleſiæ ſeruatur ius canonicum. ¶ †Quæ aut̃
b ſint iuſtæ cauſæ, [b] propter quas poſſit iudex vt ſuſpectus recuſari, habes gl. in c. cauſam quæ. & gl. in c. cùm ſuper. de offic. deleg. & gl. in c. accedens. ſecundo, & ibi Doc. vt lit. non conte. enumerant Can. in c. poſtremo. vbi tex. principalis. de appell. ¶ Multas enumerat Spe. in tit. de iudi. deleg. in §. ſupereſt videre. per totum. §. & Io. And. & alij in cap. legitima. de appel. in 6.
7 ¶ †Tu autem præmitte regulam, ℘ minor ſuſpicio eſt ſufficiens ad repellendum iudicem tanquam ſuſpectum, quàm ad repellendum teſtem, & ratio eſt, quia facilius eſt inuenire aliũ iudicem, quàm inuenire alios teſtes, glo. eſt in c. cũ R. canonicus. in gl. 2. de offi. deleg. & gl. & Inn. in c. inſinuante. in gl. 1. de offi. deleg. Bal. in c. de cauſis. in 9. col. eod. tit. & ideo cauſæ, quæ repellunt teſtem à teſtimonio tanquam ſuſpectum, multo fortius repellunt iudicem, quod bene no. ad infra dicenda. ¶ Hoc præmiſſo, vltra cauſas enumeratas in locis præallega. quæ non egent additione, no. in ſpecie aliquas peculiares. Prima cauſa eſt propter inimicitias. l. ſi pariter. ff. de lib. cau. & tex. no. in l. vnica. §. illo. C. ſi quacun. prædi. poteſta. quem ibi Bar. ad hoc no. & nedum inimicus, ſed etiam omnes, qui ſunt de eadem domo, vel parentela, tex. eſt ibi, quem Bar. dicit fortè non eſſe alibi ita clarum, & ℘ ita ſeruat Epiſcopus Senarum, qui cũ ſit de Maluoltis, omnes cauſas illorum de Picolhominib. cùm ſint inimici, alijs delegat, & illum tex. etiam allegat gl. in c. accedens. primo. in verbo ſubeſſe. vt lit. non conteſt. ¶ Et dicit gl. in c. Adrianus. 63. diſt. ℘ ſi aliquis me non ſalutat, poteſt recuſari, quia prę ſumitur inimicus, & ſic vult illa gl. ℘ etiam inimicus præſumptus poteſt recuſari. ¶ Adde, ℘ qui habet iuſtam cauſam inimicandi, poteſt recuſari, quia cenſetur inimicus præſumptus, ita tenet Inn. in c. cũ I. & A. de re iudi. quem refert, & ſequitur Bal. in l. præſcriptione. in 12. col. in fi. C. ſi contra ius, vel vtil. pubi. Saly. in Auth. ſi teſtis productus dicatur. C. de teſt. & in l. 1. in prin. ff. eo. Lud. Rom. in repe. rub. ff. de arbi. in 10. col. Imò fortius tenet ſing. Bar. in l. 1. in fi. de his, quib. vt indig. ℘ etiã ſi ignorat commiſſam eſſe cauſam inimicitiæ, adhuc poteſt vt ſuſpectus repelli, ℘ certè ſemper reputaui mirabile. ¶ Adde tertiò,
c ℘ etiam inimicus reconciliatus, [c] cùm quo de recenti eſt facta pax, poteſt repelli vt ſuſpectus, cùm non ſit idoneus, tex. eſt no. 3. q. 5. in c. accuſatores. el 1. no. Inno. in c. cũ oporteat. de accuſ. ¶ Adde quartò, ℘ non ſolùm inimicus, ſed etiam amicus, vel domeſticus inimici poteſt vt ſuſpectus repelli, ita no. egregiè Bar. in l. ſciendum. §. 1. per illum tex. ff. de leg. facit, qđ vult Bar. in l. 3. §. ſi tutor. poſt gl. ibi. ff. de ſuſpec. tut. & hoc patet, ℘ etiam amicus, vel domeſticus inimici repellitur à teſtimonio. c. repellatur. c. cũ oporteat. & in c. cũ P. Manconella. de accuſa. no. in l. liberi. C. de inoff. teſta. & in ſpecie Cyn. & Bal. in l. ſi quis teſtib. in vlt. col. C. de teſti. not. bene iſtam primã cauſam. ¶ Secunda cauſa ſolet eſſe, ſi iudex ſit imperitus iuris, de quo tamẽ vide Cy. in l. certi iuris. per illum tex. ℸ. eo. per Io. And. & Gem in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcri. in 6. & in alijs loc. ſupra in. prin. allegatis. ¶ Et licèt Doc. in hoc varient, tamen no. quod ſi
d cauſæ ſubtiles [d] committuntur groſſis Doctoribus, eſt iuſta cauſa, ꝓ quam poſſunt vt ſuſpecti recuſari, ita dicit Bal. in l. fi. in 16. q. C. de hære. inſti. ¶ Tertia cauſa eſt, quando iudex eſt nimium ſeuerus. Bal. in l. 1. per illum tex. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. ¶ Quarta cã, ſi eſt indiſcretus, quia poteſt ſicut iniuſtus recuſari. c. ad noſtram. de proba. & ibi Bal. in fi. no. dicit, ℘ non reperitur melior tex. in iure. ¶ Quinta cã eſt, ſi iudex eſt ingratus, tex. eſt in §. ſancimus. in Auth. de exhi. re. Cano. in d. c. poſtremo. ¶ Sexta cã eſt, ſi iudex eſt compater vnius partis. ſm Imol. in c. cũ ſpãli. in 8. col. de off. ordi. & in c. prudentiam. de off. delega. & multo fortius ſi aliquis leuauit aliquem de ſacro fonte, quem vernacula lingua patrinum appellamus, nam iſte videtur ſuſpectus. ¶ Et èconтra patet, quia tam cõpater, quàm patrinus prohibentur eſſe teſtes, quia ſuſpecti ſunt, ſecundũ Bal. in l. generaliter. per illum tex. ff. de in ius voc. Saly. in l. teſtis idoneus. ff. de teſti. facit tex. in c. ita diligere. 30. q. 3. item, quia cognatio ſpiritualis maior eſt, quàm carnalis, ſecundum glo. 27. q. 2. in c. qui dormierit. facit tex. in c. pictatium. in gl. 2. 50. q. 3. q̃ dicit,

ADDITIONES.

a ¶ Ordinarius poſſit de iure ciuili. Adde l. item ſi ſuſpectus. ff. de procur. Bar. in l. nemo. C. de iuriſd. omn. iud.

b ¶ Quæ ſint iuſtæ cauſæ. Adde Card. Alexan. in c. poſtremo. de appel. vbi enumerat. 70. caſus.

a ¶ Reconciliatus. Fely. in c. cùm oporteat. in fi. 2. col. de accuſ. PVRPV.

d ¶ Cauſæ ſubtiles. Adde Fely. in cap. ſciſcitatus. de reſcrip. in 6. col. ver. & dicit etiam Bald.

Source : BIU Cujas

dicit, q̄ pater ſpiritualis. magis eſt diligendus, quàm carnalis, tñ poſtea gl. ibi in fi. videtur aliter decidere. ¶ Facit, q̄ ſingulariter
8 vult Bar. in l. 1. antepe. char. C. vnde vi. † ſicut mulier non repellitur ab accuſando, quando proſequitur iniuriam illatam perſonis ſibi coniunctis, ita poteſt accuſare de iniuria illata in per-
9 ſona compatris ſui, † tamen aduerte, q̄ imò compater, & patrinus non repelluntur à teſtimonio; facit rō, quia edictum de teſtib. eſt prohibitorium certarum perſonarum, quilibet ergo admittitur, qui non reperitur expreſsè prohibitus. l. 1. cū glo. ff. de teſti. & gl. in l. qñ. in gl. fi. C. de hæreti. & ita tenet Bar. in cōſ. ſuo 92. incip. in qōne vertente inter D. Simonem. Bal. & Salyc. ſibi ſunt ꝯrii in l. parentes. C. de teſti. Lud. & D. Alex. in d. l. generaliter. & D. Alex. in conſ. 34. lib. 3. quod incip. viſo themate præmiſſo. & no. bene iſtud de compatre, quia ſæpè interrogaberis de facto. ¶ Septima cā eſt, ſi iudex ſit ſocius, vel cōmenſa lis alterius partis, quia ſocietas cenſetur quædam fraternitas. l verum. in prin. ff. pro ſoc. & idem ſi ſit amicus alterius partis, ſm Canoniſtas in d. c. accedens. no. in c. inſinuante. de off. deleg. ¶ Octaua cā eſt ſi iudex litigat in alia ſimili cā, nam clarum eſt, q̄ non iudicabit, niſi prout vellet iudicari in cā ſua, & ideo eſt ſuſpectus, gl. eſt no. in c. cū ſuper abbatia. de off. deleg in 6, D. Ant. de But. in c. cauſam matrimonii. de offi. deleg & in d. c. accedens. Pan. in c. cām quæ. ſecundo. de iudi, & ibi declarat p̄ exempla, qñ cā dicatur ſimilis. Nona cā, ſi eſſent partialitates, ſeu factiones in ciuitate, nam ſi delegaret cauſam vni, qui eſſet ꝯriæ factionis, poſſet vt ſuſpectus recuſari, ſm Bal. in c. de cauſis. in 6. col. de off. deleg ¶ Decima cā eſt, ſi ante dixit appa-
a rere ſuum, [a] ſm Ioan. And. in c. irrefragabili. §. exceſſus. vbi alij Can. de off. ordi. ¶ Vndecima cā, ſi delegatus occultè loquitur cum parte, ſm Spe. in tit. de diſputa. & allegationib. in fi. Cano. in d. c. accedens. q̄ ſingulariter limita, vt per Bar. in extrauagā. ti. ad repri. in verbo ſine ſtrepitu. ¶ Duodecimò in Doctore, q̄ pōt recuſari vt ſuſpectus in cā ſui ſcholaris, ſm Spe. in titu. de off. deleg. §. ſupereſt. ver. quid de magiſtro. & verſi. ſeq. ſequitur Imo. in c. cū R. canonicus. in 1. col. de off. deleg. Contrarium, & melius no. Bal. in Auth. habita. in 8. col. C. ne fil. pro pa. per illum tex. qui optimè facit. ſequit Pan. in d. c. cū R. canonicus. ¶ Aduerte tñ, q̄ licèt ordinarius ſit ſuſpectus, tamē per hoc vicarius eius non erit ſuſpectus. ita probat tex. no. in l. vni. in ver. pe. & fi. & ibi Bal. multum no. ad hoc. C. ſi quacunq; præd. pot. ſentit Bal. in Auth. clericus. C. de Epiſc. & cler. & dicit Ang. in l. aduerſus. in fi. C. ſi aduerſus rem iud. per dictam l. vnicam. q̄ non ſequitur, vicarius eſt ſuſpectus, ergo ēt dñs eſt ſuſpectus, ſed aliter tenet Saly. in d. l. vnica & ꝯrium tenet Io. de Imo. in c. inſinuante. de oſſi. deleg. & facit, quia idem cenſet tribunal vtriuſque. c. Romana. in prin. de appel. in 6. Barto. & alij in l. præcipimus. in prin. cum ſi. C. de appel. bene verum eſt, q̄ ſi vicarius, vel delegatus Ep̄i recuſatur vt ſuſpectus, adiri debet eius Ep̄s, qui de cā ſuſpicionis cognoſcat, non aūt tunc eligendi ſunt ar-
10 bitri iuris. tex. in c. ſi ꝯ vnum. ad fi. de off. deleg. in 6. ¶ † Adde ēt, q̄ qui allegat oēs Doc. de ciuitate ſuſpectos, præſumitur, q̄ faciat in fraudem. ita no. Bal. in l. hoc modo. per illum tex. ff. de condi. & demon. ſed aliter tenet Alb. de Roſ. in 2. parte ſtatutorum. q. centeſima, quæ incipit, an aūt quis poſſit dicere oēs iudices. &c. vbi dicit, q̄ vidit ſeruari in practica omnes ſapientes
11 vnius ciuitatis poſſe, vt ſuſpectos recuſari. ¶ † Secundò not. ex
b tex. ibi, antequam lis inchoetur, q̄ delegatus [b] debet recuſari, vt ſuſpectus ante lit. conte. poſtea nō poteſt, rō eſt duplex. Prima quia intelligitur aliàs in eum conſentire. Secunda rō, quia eſt exceptio dilatoria, quæ debet ante lit. conte. opponi, ita habes tex. in c. inter monaſterium. vbi gl. & Doc. de re iudi. imò talis exceptio debet ante oēs alias opponi. l. ſed & ſi ſuſceperit. in
12 prin. ff. de iud. Bal. & alij in l. quidā ꝯſulebant. ff. de re iud. ¶ † Limita, niſi cā ſuſpicionis poſtea ſuperueniſſet. l. 2. cū gl. pe. C. de conſor. eiuſdem lit. & ita tenet glo. in c. cū ſpeciali. de appel. & gl. in c. inſinuante. in verbo conſenſerit. de off. deleg. & gl. 3. q. 6. in c. ſi quis Ep̄orum. §. exceptio. Cy. Ang. Saly. & Pau. de Caſtr. hic. Bar. & alij in l. fi. C. de ſent. & interlo. Ang. & Imo. in l. quia poterat. ff. ad Treb. D. Ant. & Imo. in c. 1. de iudi. Imò ētiam ſi cauſa fuiſſet ante lit. conteſt. ſed pars ignorauit, licitum eſt op-
13 ponere poſt, & hoc tenet gl. in d. §. exceptio. ¶ † Tertiò not. ex tex. ibi, cū etiam ex generalibus formis. quod præfectus prætorio poteſt condere ſtatuta, & per hoc infert † Arg. el. quod cū
14 Cardinales Legati æquiparentur præfecto [c] prætorio. gl. in l. 1.
c ff. de offi. præfec. præto. certè Cardinales [d] Legati de latere Pa-
d pæ poſſunt condere ſtatuta in prouincia, in qua ſunt Legati, & ita ſm eum fecit Bononiæ D. Aegidius Cardinalis Sabien. dū ibidem eſſet Legatus Papæ. Adde Bar. idem tenentem in præfec. præto. & Cardinalib. Legatis, q̄ poſſint ſtatuta cōdere in l. omnes populi ff. de iuſti. & iur. in 4. q. 1. q. prin. & in l. 1. in prin. C. ff. quod quiſque iur. ¶ Limita niſi vellent ſtatuere ꝯ ius com-
e mune, [e] quia non p̄t, vt no. Hoſt. & Io. And. in c. fin. per illum tex. de off. Arch. Io. And. in add. Spe. in tit. de elec. ſuper rub. Docto. præſertim Imo. in l. ex duob. §. fi. ff. de vulga. & pup. & Do. Alex. in conſi. 16. in 4. vol. quod incipit viſo inſtrumento locationis. in pe. col. & habes tex. meliorem de iure in l. formam. C.
15 de off. præfect. præt. ori. & illiri. ¶ † Quartò no. ex tex. ibi, libello ſuſpicionis ei porrecto, q̄ libellus ſuſpicionis debet offerri coram delegato. ad idem eſt tex. in c. ſuſpicionis. de off. deleg. q̄d eſt verum, ſi eius præſentia poſſit haberi, quia fit in ciuitate, aliàs ſecus. l. ſi ꝯ. eo. ſecundum Bal. & Pau. de Caſt. hic. ¶ Quintò no. in verſic. cum poſt lit. rationem, quare de iure ciuili ante ſententiam diffinitiuam non poteſt ab aliqua interlocutoria appellari. l. 2. vbi Bar. ff. de appel. recip. & l. ante ſententiæ tempus. vbi Bal. C. quor. appel. non recip. ratio hic aſſignatur, ne lis in infinitum extendatur & dicit Bal. hic, & in c. cū cauſam. in
16 vlt. col. de appel. q̄ iſta ratio alibi melius non habetur. ¶ † Sextò no. ex ver. pen. q̄ quando delegatus allegatur ſuſpectus, coguntur partes eligere arbitros, qui cognoſcant de cauſa principali, & erit duplex practica, ſecundum Bald. hic. de iure autem cano. eliguntur arbi. qui ſolùm cognoſcunt de cauſis ſuſpicionis. c. ſecundo requiris. §. 3. de app. & gl. mag. hic in ver. recuſare. in fi. Io. And. in c. legitima. de appel. in 6. in nouel. ¶ Septimò no. q̄ arbitri electi in locum iudicis recuſati, cenſetur potius iudices, quàm arbitri, & ſecundum glo. hic cenſentur habere iuriſ. ordi. quam. l. noſtra tribuit, ſequitur D. Ant. de But. in d. c. ſuſpicionis, & iſtud eſt vtile ad id, quod tenet Bar. in l. fi. vbi diceſ. ꝯ. eo, tamen Bal. hic tenet, q̄ ſit media ſpecies inter ordinarios, & arbi. ¶ Capio gl. in ver. recuſare. iſtam gl. diuide in duas par. prin. In prima per viam fal. remouet vnum contrarium. In ſecunda diſputat, an de iure ciui. in recuſatione delegati debeat exprimi cauſa. Secunda eſt propè principium ibi, & not. hic,
17 ſm Io. ¶ † Ex 1. par. gl. habes, q̄ Papa, vel Princeps, ſicut p̄t cō mittere cauſam app. remota. l. 1. in fi. allegata in gl. ita poſſunt committere cauſam remota recuſatione iudicis ſuſpecti. & ad hoc iſta gl. eſt diligenter notanda, ſm Ang. dicit, tamē Spec. in tit. de recuſ. §. iam. ver. quid ſi cauſa committatur, q̄ iſto caſu, quando Papa, vel Princeps commirtunt cauſam alicui recuſatione remota, q̄ adhuc poterit recuſari vt ſuſpectus, ex cauſa legitima in iure expreſſa, ſecus ſi eſſet dubia cā ſequitur
18 D. Ant. de But. in c. paſtoralis. in prin. in vlt. col. de appel. † ſicut qñ committitur cā appel. remota, intelligitur de appel. friuola, & iniuſta. c. paſtoralis. & c. vt debitus. de appel. &c. ſuper eo. de off. deleg. & c. licèt. de off. ord. ¶ Confirmo ex trib. primò ex eo, q̄ vult gl. no. iuncto tex. in c. lator. in verbo excuſatione. & ibi Gemin. 2. q. 7. q̄ ſi Papa iubet aliquid fieri, ceſſante omni mora, & excuſatione, intelligitur de iniuſta, ſecus ſi iuſta, per tex. in c. ex parte. el 2. & ibi Pan. in 1. no. de off. deleg. ¶ Secundò facit tex. aureus in c. audita. de reſti. ſpol. & ibi Pan. in pe. col. & Bald. ad hoc multum no. illum tex. q̄ ſi Papa mādat immutari q̄quid à certo tempore citra fuit attentatum, intelligitur de attentatione iniuſta, non de attentatione legitimè facta. ¶ Tertiò facit, q̄ voluit Compoſtella, Ioā Andr & alij in c. cauſam quæ. de reſcri. q̄ ſi Papa confert alicui beneficium cum clauſula nō obſtante collatione huius beneficij alteri facta, intelligitur de
19 collatione inualida. ¶ † Adde fortius, quod vult gl. in c. ad hæc. in gl. mag. in fi. de reſcri. quam Pan. ibi in fi. multum commendat, q̄ Princeps etiam de plenitudine poteſtatis non p̄ōt committere cām ſuſpecto ſine facultate recuſandi, & dicit Pano. ſe neſcire alibi ita expreſsè, refert tñ, quòd Doc. tenent ꝯrium in c. cū inter. de excep. ſed quòd ipſe ibi ſequitur, & dicit bene facere cle. paſtoralis. de re iud. ¶ B̄ illa glo. ſolet reprehendi in locis prædictis, quia qñ Papa, vel Princeps aliquid facit de plenitudine p̄tātis, ni hil ei reſiſtit, aut obuiat, ſm Bald. in proœmio Decretalium. in pe. col. & in c. 1. in 11. col. de conſti. & dixi in l. reſcripta. §. ſi ꝯ ius, vel vtil. pub. nam de plenitudine p̄tātis p̄ōt Princeps. §. ius diſpenſare. c. propoſuit. de conceſ. p̄b. ¶ Ex 2. par.
20 prin. gl. habes quatuor notare. ¶ † Primò, quòd de iu. ciui. [a] qñ
f delegatus recuſat, vt ſuſpectus, nō eſt neceſſe allegari, vel expri
mi

ADDITIONES.

a ¶ Apparere ſuum. Dixi in l. prætor. ff. de iuriſd. omn. iud. PVRPV.
b ¶ Delegatus. Adde Bal. in l. fi. C. de ſent. & interloc. & gl. & Doc. in c. inter monaſterium. de re iudi.
c ¶ Aequiparantur præfecto. Adde Fely. in cap. ſuper quæſtionum. in §. ſi verò. de offi. deleg.
d ¶ Cardinales legati. Adde c. fi. de offi. leg. & ibi Scribētes. Doc. in c. 1. de locat. Card. Zab. in c. cùm omnes. de conſti. in 3. q.
e ¶ Contra ius commune. Adde Doc. in c. 1. de verb. ſig. Doc. in c. fin. de confir. vtil. vel inutil. Doc. in c. fi. de ſponſ.
f ¶ De iure ciu. Adde Lanfran. in repe. c. quoniam contra, de proba. in ver. recuſatio.

Source : BIU Cujas

mi cauſam recuſationis, ſed ſufficit, ꝙ cũ iuꝝ aſſerat ſe habere illum ſuſpectum. idem tenet gl. in l. quia poterat. in verbo neque, & vtrobique Bar. & Doc. ff. ad Treb. ſecus eſt de iure cano. vt dicit gl. hic in fi. & dixi in tex. ¶ Secundo dicit Bal. ꝙ iſta glo.
21 frequenter allegatur, † ꝙ ſuſpicio probatur per iuꝝm, tamẽ poſtea ipſe Bal. in vlt. q. intelligit iſtam gl. in terminis, in quib. non requiritur cauſa allegationis, vt hic, vel vbi tractatur de paruo
22 præiudicio. l. thetaurus. ff. ad exhib. ¶ † Vnde infert, ꝙ ſi aliquis
a vult facere capi debitorem, [a] & incarcerari tanquam ſuſpectum de fuga, ꝙ ſuſpicio non probatur per ſolum iuꝝm, ſed debet aliter ſummatim probari, & poſtea deferri iuꝝm creditori, & idem per oĩa tenet Saly. hic in vlt. col. Bal. & Mod. in l. 2. in prin. per gl. ibi. ff. ſol. matr. Bal. in l. conſentaneum. in 4. col. C. qũo, & qñ iud. & in l. creditor, qui non idoneum. ff. ſi cer. peta. & in l. ſciendum. in prin. 3. col. ff. qui ſatiſd. cog. Ang. & Imol. & Pau. de Caſt. & alij in l. qui bona. §. qui damni. ff. de dam. infect.
* *& iſta videtur communis opi.* tamen Ang. in repe. l. nemo carcerẽ. C. de exac. trib. lib. 10. tenet, ꝙ ſufficiat à prin. probari ſuſpicionem per ſolũ iuꝝm, & poſtea ſecuta captura, & ſic poſtq̃ ceſſat periculum fugæ, debet poſtea captura iuſtificari per apertiſſimas probationes, ſequitur Io. de Imo. in d. l. 2. ff. ſolu. matr. Lud. Rom. in l. ſi fideiuſſor. §. fi. ff. qui ſatiſd. cog. & licèt D. Alex. in illa l. 2. dicat, ꝙ iſta opi. non poſſit de iure ſuſtineri, tamen poſtea conſulendo eam ſequitur in conſ. 19. in 3. vol. quod incip. viſo proceſſu capturæ, & ibi no. ſubdit, quod ſic debet intelligi ſtatutum ſimpliciter loquens de captura debitoris fugitiui, & ſuſpecti. Adde, quòd Pau. de Caſt. in conſi. 28. quod incip. propleniori examine. tenet, quòd de cauſis ſuſpicionis fugæ ſufficit probatio per ſolùm iuramentum, & dicit, ꝙ ita ſeruat to-
b tus mundus. [b] ¶ † Tertiò habes ex hac gl. quòd verbum putat,
23 prolatum à l. vel à ſtatuto, intelligitur etiam ſine cauſa, tamen Iac. But. hic in fi. poſt Iac. de Are. tenet, ꝙ imò debet intelligi de putatione rationabili & iuſta, non de fatua, quod eſt notatu dignum ſm Ang. qui per hoc no. infert, ꝙ ſi ſtatutum diſponat, ꝙ creditori putanti debitorem ſuum eſſe ſuſpectum, debeat concedi familia per Poteſtatem, vt capiatur debitor abſq; alia citatione, ꝙ non ſufficit creditori ſimpliciter dicere, ego puto debitorem eſſe ſuſpectum, ſed eſt neceſſe, quod alleget, & probet cauſam ſuæ putationis, quod eſt valde tenendum menti
24 ſm eum. ¶ Quartò tu pondera ex iſta glo. † quòd licèt lex, vel ſtatutũ ſimpliciter diſponat ſtari putationi alicuius, ſeu ei qđ quis putat, intelligitur tñ dummodo iuret, facit quod vult not. Ang. in repe. l. ſi vacantia in 3. col. C. de bon. vac. lib. 10. quòd ſi ex forma ſtatuti debet ſtari ſimpliciter verbo accuſatoris, vel nuncij, aut denunciatoris, licèt ſtatutum dicat ſimplici dicto, tamen intelligitur, quod habeat iurare, per l. Theopompus. ff. de dote præleg. quam ad hoc reputat ſingularem, & ſequitur D. Alex. in conſ. 78. in 3. vol. quod incip. clariſſime dñe Vicarie.
25 in 3. col. ¶ † Ad idem facit, quod vult Ang. quòd qñ l. aliquid reliquit conſcientiæ alicuius, tamen requiritur, ꝙ iuret, aliàs ei non ſtatur, per d. l. Theopompus. & hoc vltimum etiam tenent Ang. & Pau. de Ca. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nunc. D. Alex. in conſ. 218. in 2. volu. quod inci. viſis verbis. in
26 3. col. ad fi. facit ẽt, quod dicit Bald. in c. tuis. de teſtib. † ꝙ ſi quis promiſit ſtare dicto, vel teſtimonio alicuius, ille debet iurare, & ſic intelligitur eo iurante, per d. l. Theopompus.

ADDITIONES.

a ¶ Debitorem. Adde, ꝙ ſuſpicio non probatur iuramento partis, ſed requiritur cum iuramento ſummaria cognitio, ex no. per Tremol. ad Prac. Bonacur. tit. de recuſ. nu. 3. Catel. ver. debitor non poteſt ſuſpectus allegari, vbi docet prac. quam ſeruare debent iudices, de quo vide, quæ ponit idem Iaſ. in l. ſi ab arbitro. ff. qui ſatiſda. cog. in l. 2. num. 29. ff. ſoluto matrimo. Decius conſilio 75. Neuiz. conſi. 52. Roman. conſi. 241. 320. num. 3. Rolan. conſil. 65. libro 3. MASVER.

b ¶ Mundus. Adde hoc quidem quo ad ſuſpicionem, ſed quo ad debitum de eo debet plenè conſtare iudici, antequam concedat licentiam capiendi, eſt communis opin. ſecundum Corn. conſi. 136. colum. 2. litera D. ver. ad hoc autem. TROT.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ordinarius non poteſt allegari ſuſpectus, vt remoueatur, ſed vt ei adiunctus aſſocietur.*
2 *Ratione adiuncti purgatur ſuſpicio etiam in teſte.*
3 *Duo teſtes, quorum vnus eſt infamis infamia facti, & alius multum fidei integræ, probant plenè.*
4 *Amici tres ſi prodocantur in teſtes, vbi duo teſtes integri ſufficerent, eorum defectus ſuppletur propter numerum.*
5 *Teſtes octo ſi in teſtam. ſint, quorum duo ſunt legatarij, eorum defectus ſuppletur propter numerum.*
6 *Teſtes infames non faciunt plenam probationem in cauſa criminali, vel ciuili ardua.*
7 *Iudex in cauſis criminalib. & ciuil. an poſſit partes compellere ad concordiam.*
8 *Compromiſſum licèt in iudicem ordinarium non poſſit fieri tanquam in arbitrum, tamen bene poteſt fieri tanquam in arbitratorem.*
9 *Statutum loquens de tranſactione, non habet locum in arbitramento.*

AVTHENTICA.

1 SI verò contigerit. † Iudex ordinarius nõ poteſt allegari ſuſpectus, vt remoueatur. Sed vt ei adiunctus aſſocietur, hoc dicit, ſecus eſt de iure cano. c. cũ ſpeciali. de appel. dixi in l. præceden. ¶ Circa iſtum text. dũ dicit, ꝙ qñ ordinarius allegatur ſuſpectus, debet ei adiungi Epi
a ſcopus, [a] affertur noua qõ. pone, ꝙ fuit adiunctus Archipresbyter, vel Archi. altera parte contradicente, & allegante fieri non poſſe per iſtum tex. examinat D. Alex. in conſi. 183. 2. vol. char. 328. quod incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Andream. in 2. & 3. col. vbi conſuluit, cũ non parua difficultate in caſu ſibi occurrenti, quòd valuerit, motus in effectu per tres rationes. ¶ Prima, quia Epiſcopus erat abſens ab illo loco, vnde potuit eligi alius, quàm Vicarius eius, & alleg. Iac. de Bel. in Auth. vt diffe. iudi. in prin. arg. l. vnicæ. ver. illo. C. ti quacun. præ di. pot. & in §. fi. in Auth. ſcẽni. non ſolùm. &c. & iſta eſt vna limitatio ad hanc Auth. ¶ Secundò mouetur, quia ibi Poteſtas pronunciauit Archipresbyterum debere ſibi aſſociari, & ab illa pronunciatione non fuit appellatum, & ſic amplius impugnari non poteſt, cũ pro veritate habeatur. c. ꝙ ad conſultationem. de re iud. c. cùm dilectus. in fi. de elec. & l. ingenuum. ff. de ſtatu hom. ¶ Tertiò mouetur, quia ẽt poſt dictam pronunciationem Poteſtatis fuit proceſſum ad aliquos actus coram Archipresbytero tanquam aſſociato, & per conſequens fuit facta
* pro eo. ergo. * l. ſed & ſi ſuſceperit. in prin. ff. de iudi. c. inter monaſterium. de re iudi. non poſſum non admirari, ꝙ D. Alexan. tam exactæ doct. errauerit in hoc, cũ in hoc ſit expreſſa deciſio. nam dicunt Gul. Saly. Bald. & Pau. de Caſt. hic, ꝙ iſtud de Epiſcopo non eſt in vſu, nec ſeruatur de conſuetudine, & qđ ſatis eſt, quod adiungatur alius probus hõ, vñ ſuccedit illud, ꝙ conſuluit Bart. in conſi. 144. quod inci. iudex communis Aſſiſij. & tenet. in l. fi. §. ſed cùm antiquitas. C. de curat. furio. prout retuli in l. rem nõ nouam. s̃. eo. & ſic illud, quod dicitur in text. de Epõ, non eſt hodie de neceſſitate. Secundò no. ex hoc text.
2 ſm Saly. † ꝙ rõne adiuncti purgatur ſuſpicio, & ad hoc dicit ẽt facere tex. in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. ver. quid enim. ff. de edẽdo. ¶ Tu autẽ tertiò nouiter pondera ex hoc tex. aliud, in quo peculiariter eſt ſignandus, ꝙ ratione adiuncti purgatur ſuſpicio ẽt in teſte, hoc modo inducendo iſtum text. nam facilius, & ex leuiori cã remouetur iudex ſuſpectus, quàm remoueat teſtis, quia facilius eſt inuenire alios iudices, quam alios teſtes. gl. in c. inſinuante. in gl. 2. & in c. cũ R. canonicus. in gl. 2. de off. delega. ſi ergo in iudice purgatur ſuſpicio ratione adiuncti, vt hic, multo fortius in teſte debet purgari ſuſpicio ratione adiũcti, pulchra eſt, & ſubtilis inductio, & eſt deciſio multum vtilis. ¶ Iſtam deciſionem confirmo ex ſex. Primò ex eo, quod no. Bal. Ang & plenius Mod. in d. l. ſi quis ex argentarijs. per illum
3 text. † ꝙ ſi vnus teſtis eſt infamis infamia facti, & alius teſtis ſit multum fidei integræ, ꝙ iſti duo teſtes plenè probant, quia in-
b tegra fides vnius ſupplet [b] defectum alterius, & eius ſuſpicionem remouet. idem tenet Bal. in l. 1. in 3. col. C. de teſti. Saly. in l. in bonæ fidei. in 10. col. C. de reb. cred. Lud. Ro. in conſi. 290. qđ inci. in caſu propoſitæ conſultationis bĩ dictum Franc. in vlti. col. D. Alex. in conſ. 56. in 2. vol. quod incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Ant. in pe. col. in fi. ¶ Secundò, & proprius facit, quod tenet Lud. Rom. in ꝙſ. 476. quod inci. in caſu propoſitæ conſultationis breuiter dicendum donationem &c. in fi. ꝙ licèt fidei alicuius teſtis rõne affinitatis detrahatur, illa ſuſpicio purgatur per alium teſtem deponentem, qui non eſt affinis, & ſic reſultat plena probatio, per d. l. ſi quis ex argentarijs. poſt prin.

ADDITIONES.

a ¶ Adiungi Epiſcopus. Dec. in c. cũ ſpeciali. de appel. Cur. conſi. 2. col. fi. limitatamen, quando recuſatur iudex immediatè ſubiectus Imperatori, ſecus ſi eſſet alius ſuperior in prouincia. Soci. in c. licèt ex ſuſcepto. col. 9. ver. 46. de foro compe. PVRPV.

* Approbatio de eo.

b ¶ Supplet. Adde gl. ſing. in l. teſtium. §. 1. ver. numerus. de teſti. ꝙ id, quod deficit in fide teſtium, ſupplet numerus, quam gl. allegat Alex. conſi. 78. col. 3. lib. 1. conſi. 5. poſt prin. eod. lib. Dec. conſi. 11. col. 13. Nicol. de Neap. in l. 2. colu. 1. in fi. ff. de excuſ. tut. BELLOT.

Source : BIU Cujas

4 prin. ¶†Tertiò facit, nã amici ſi producanť in teſtes, non habẽt integram fidem. l. 3. in prin. in verbo vel amicus. ff. de teſti. dixi in l. exigendi. C. de procu. tñ ſi tres amici producantur in teſtes, vbi duo integri ſufficerent, ſuppletur eorum defectus ꝑ numerũ, gl. eſt no. in l. 3. §. 1. in verbo numerus, & ibi magis in ſpecie Iac. But. ff. de teſt. ¶Quartò facit, ꝙ tenet Ang. in ꝓſ. 1. quod inci. porrecta fuit peti. ꝙ vnus teſtis domeſticus ꝑ dictũ aliorum ſuſtinetur. in ꝯrium tñ fortiter facit tex. in c. in literis. de teſti. vbi tres teſtes domeſtici non tñ probant quantum duo integri probarent, & ſic ibi numerus nõ ſupplet defectũ. ¶Quin-
5 tò facit, qđ no. tenet Io. And. in c. inſuper. in gl. 1. de teſti. † ꝙ ſi legatarius ſit adhibitus teſtis in teſtõ, ꝙ non erit teſtis oĩ exceptione maior, ex quo aliquid commodi expectat. c. perſonas. de teſti. & ſic teſtiñ non probabitur tunc ſufficienter, ſed ſi eſſent adhibiti octo teſtes, & duo eſſent legatarij, numerus ſuppleret defectũ, & illi duo ſaltem caperẽtur pro vno, & cũ alijs ſex plenè probarent. ſequiť Io. de Imo. in l. qui teſtõ. in prin. in
1 1. colu. ff. de teſt. non examino tñ aliter pro nunc, an aſſumptũ Io. And. de legatario ſit verũ, quia non eſt pñtis materiæ. ¶Sextò facit, quia vbi duo notarij ſunt rogari de vno actu, ſufficit, ꝙ vnus eorum ſit habilis, dato ꝙ alius patiatur defectum, ſm Bal. in d. l. ſi quis ex argentarijs. per illum tex. & in l. Imperator. in fi. ff. de ſta. homin. & in c. tertio loco. ad fi. vbi Bal. limitat. de
6 probatio. ¶†Tu limita prædicta non hñe locum in cã crimina li, vel ciuili ardua, vbi teſtes infames non faciunt plenam probationem, ẽt ſi eſſent plures, ſm Bal. in c. ad noſtram. de proba. per tex. quem ad hoc reputat ſing. in c. licèt cãm. §. quamquã.
7 in verbo plures. de proba. ¶†Quartò no. ex tex. ibi, per amicabilem compoſitio. ꝙ iudex põt ſe interponere, vt partes ad pacem, & cõcordiam reducantur, facit. l. 1. §. & poſt operis. ff. de ope. no. nunc. l. æquiſſimũ. in prin. ff. de vſufr. c. ſtudendum. 90. diſt. qđ eſt verum in cauſis ciuilib. ſecus eſt in criminalib. anteq̃ delinquens ſit punitus, gl. eſt in l. tranſigere. q̃ ad hoc ibi no. Bal. & Saly. C. de tranſac. & Saly. hic, Bal. in l. cũ affirmes. C. de li. cã. & in d. l. æquiſſimum. in prin. ¶Scđò intellige, ꝙ iudex nõ poſſet cogere, vel compellere partes ad concordiam, vt eſt gl. no. in l. furti. §. iuſſu. ff. de infami. per q̃ Bar. ibi no. ꝙ eod. modo iudex non poſſet cogere partes ad compromiſſum. Idem tenet Bal. in l. ex ſtipulatione. C. de ſent. & interlo. & eſt tex. ſing. in §.
9 quia verò. in Auth. vt litig. iur. & ibi Ang. no. ex illo tex. ꝙ trãſactio facta iuſſu, & coactione iudicis, eſt ipſo iure nulla. Intelligẽ, niſi diu litigaſſent, quia tunc per iudicem poſſent compelli ad concordiam, vel compromiſſum, tex. eſt ſingu. in c. placuit. 90. diſt. de quo poſt Mod. dixi in l. quidam exiſtimauerunt. ff. ſi
8 cer. pet. ¶†Quinto no. ex eiſdem verbis tex. ꝙ q̃uis in iudicẽ or
a dinarium [a] non poſſit fieri compromiſſum tanq̃ in arbitrum. l. ſed & ſi in ſeruum. §. ſi quis iudex. ff. de arbi. l. ſi qui ex conſenſu. C. de epiſ. aud. rõnẽ ponunt Doc. in d. l. 1. §. & poſt operis. tñ bene põt fieri compromiſſum tanq̃ in arbitratorem, vt hoc tex. iuncta gl. ¶Et ex hoc dixit gl. in §. ſi verò ꝓtigerit. in Auth. vt diffe. iud. vnde ſumitur iſta Auth. ꝙ compromiſſum in arbitratorem dicitur quædam amicabilis tranſactio, ſequunť Bart. & alij hic, & licèt Bal. in l. ſi. C. de except. rei iudic. dicat hoc ſibi videri mirabile, ex quo arbitrator põt in totum abſoluere, ſed tranſactio niſi aliquo dato, vel retento nihil valet. l. tranſac. C. de tranſac. intellige hoc dici largè, & impropriè, conſiderato effectu, vt declarat Bar. in l. ſocietatẽ. §. arbitrorum. in 1. q. extra gl. ff. pro ſoc. & in l. quod ſi Epheſi. §. 1. ad fi. ff. de eo, quod certo loco. & in l. furti. §. qui iuſſu. ff. de infam. & in l. ſi de meis, aliàs idem Pomponius. §. ex compromiſſo. ff. de arbi. Bar. in l. fi. in 1. opp. C. de contrahẽ. emp. & in rub. C. de rer. permu. in 1. col. circa fi. & plenius, quàm alibi Bal. in c. ſi pro debilitate. in 4. col. de offi. deleg. Pau. de Caſt. in d. l. tranſac. vbi dixi. & ibi per iſta in-
9 fert, † ꝙ ſtatutum loquens de tranſactione, non haberet locum in arbitramento. Iaſon Paduæ.

ADDITIO.

a ¶In iudicem ordinarium. Adde glo. 1. in fi. in c. cum tempore. de arbi. in c. ex parte. in 2. no. de arbi.

SVMMARIVM.

1 *Imperiti literarum poſſunt eſſe iudices, & in cauſis iudicare.*
2 *Si iudex ignarus canonum iudicat in cauſa matrimon. ſententia tenet, licèt iudex peccet.*
3 *Illiteratus, ſi malè iudicat, & credat ſe bene iudicaſſe, ductus errore iuris in foro conſcientiæ, an teneatur parti læſæ reſarcire omne damnum.*
4 *Illiteratus non poteſt eſſe aduocatus.*
5 *Illiteratus an poſſit eſſe delegatus, ſi ſit expertus negotiorum.*
6 *Approbatum de conſuetudine, habetur pro approbato de iure cõmuni.*
7 *Iudicare qui debet, debet habere duplicem conſcientiam, ſcilicet propriam, & legis, ſed in dubio debet ſequi. l.*
8 *Poteſtatem diſponendi qui habet, & prouidendi ſecundum conſcientiã, non debet ſequi propriam, ſed pub. conſcientiam iuris.*
9 *Conſcientiæ alicuius ſi aliquid committitur, non poteſt. ll. tranſgredi.*

LEX XV.

CErti iuris. Homines militares, & iuris imperiti poſſunt eſſe iudices, & in cauſis iudicare, h. d. ſm intellec. glo. & Doc. ideo magiſter militum, quem vernacula lingua appellamus Squadreriũ, ſed de iure appellatur Tribunus, põt iudicare inter milites, cùm per vſum cãrum militarium debeat cognitionẽ habere, & de iure cõi hẽt iuriſdõnem inter milites ſi-
1 bi ſubditos. l. magiſteriæ. C. de iuriſd. om. iud. ¶†No. ſm cõem
a intellectum, ꝙ imperiti literarum [a] poſſunt eſſe iudices, & in cauſis iudicare, & ꝑea videmus, ꝙ imperiti literarum eligũtur Poteſtates, & proferunt ſententias, tamen debent habere aſſeſſores literatos in iure, quorum conſilio regantur, ſecũdum Cy. Bal. & Sali. hic, & ꝙ imperiti literarum poſſint eſſe iudices, & iudicare, adde gl. in l. 2. ff. quod quiſque iuris. gl. & Doc. in l. fi. C. de ſent. ex breui. reci. gl. in c. ad noſtram. de conſuetudine. gl. in c. qui vult. de pœni. diſt. 6. Et dicit Gemi. 20. diſt. in ſumma, ꝙ ſufficit in iudice peritia cãrum, quia defectum ſciẽtiæ ſupplet aſſeſſor, per iſtum tex. dicunt tamen Hoſt. Ant. de But. & Pan.
2 in c. 1. de conſang. & affi. per illum tex. in verbo, & ſtatuta canonum non ignorent, † quòd ſi iudex ignarus canonum iudicat in cauſa matrimoniali, quòd ſententia bene tenet, ſed peccat, quia debebat alteri delegare, vel peritos conſulere. ¶ Circa
3 hoc occurrit neceſſaria qõ, † illiteratus ſi malè iudicat, & credit ſe bene iudicare, ductus errore iuris, an in foro conſcientiæ teneatur parti læſæ reſarcire oẽ damnum? diſtingue, vt per Cyn. Saly. & Fulg. & Pau. de Caſt. in Auth. hodie. ſ. eo. vbi tenent, qđ ſi ex neceſſitate iudicat, vel ex voluntate partium, q̃ ſciãt eius
4 imperitiam, non tenetur, aliàs ſic. ¶†Adde ẽt, quòd illiteratus ᵇ
b non poteſt eſſe aduocatus, ſm Bar. in l. 1. §. aduocatos. ff. de var. & extraord. cog. & in l. 1. §. 1. reprobata gl. ibi. ff. de poſtulan. gl. & Bal. in l. 2. C. de poſtul. Pan. in rub. extra eod. ¶ Qualiter autẽ illiterati ferant ſnĩas, ex quo debent proferri de ſcripti recitatio
* ne, eſt dubitatio inter Doc. tamen *magis communiter concluditur*, ᶜ
c quòd ſi faciat ſcribi, & legi ſnĩam per notarium, ſatis eſt, quòd ipſe dicat, & ita pronuncio, ſm Bar. & alios in l. fi. C. de ſentẽ. ex breui. reci. vbi Bart. dicit, quòd ex quo ciuitates cõiter eligunt viros illiteratos in Poteſtates terrarum, vñr velle, quòd ꝑ alios ſnĩas legant, & ita refert ſe de facto conſultum rñdiſſe, de quo ẽt per Io. And. & Pet. de Anch. in c. fi. de re iud. in 6. Spe. in titu. de ſen. §. ſequitur. circa principium. per Bar. Saly. & plenius D. Alex. & Mod. in l. hac conſultiſſima. C. qui teſta. facere poſ. per Bal. in l. iubemus. eo. tit. qui teſt. & Io. Fab. in §. ſimiliter. inſtit. de excuſ. tut. vbi ẽr Io. Fab inter alia limitat, & intelligit iſtam. l. vt procedat in eo, qui eſt imperitus iuris, tamen non eſt imperitus literarum, quoniam ſciat legere, & ſcribere. ¶Secundò per
5 iſtam. l. dicit gl. in c. ſciſcitatus. de reſcri. † quòd illiteratus poteſt eſſe iudex delegatus, ſi ſit expertus negotiorum, & ibi dicit. D. Ant. de But. quod illa gl. eſt notan. per Canoniſtas, qui non habent tex. expreſſum de hoc, & idem tenet Cy. hic. ¶Sed in contrarium ſtringit tex. in §. 1. in Auth. de iudi. qui dicit, quòd delegatus debet eſſe peritus, ne diſcat ab alijs, quid iudicaturus eſt. ¶Tu potes diſtinguere ex mẽte gl. ibi, & plenius Sal. hic, quòd ſi delegatio eſt facta à Papa, vel Imperatore imperito iuris, & Papa ſciret eum imperitum, tunc valet, & cenſetur ſecum diſpenſare. l. quidam conſulebant. ff. de re iud. & hic in gl. ſecus, ſi per ignorantiam. l. ſi per errorem. ff. de iuriſd. om. iud. Si autem delegatio fit imperito per inferiorem, q̃uis glo. hic innuat delegationem non valere, intellige verum, qñ fit in ciuitatib. in qb.

veriſi-

ADDITIONES.

a ¶Imperiti literarum. Adde Spe. tit. de leg. in §. excipitur. ver. item, quòd eſt il literatus. Bal. in procœmio inſtit. in §. omnes vero populi. in fi. Ang. in l. quidã conſul ebant. ff. de re iud. Abb. in c. ex literis. in 1. no. de ſponſ.

* Iſta ſunt verba Fely. in c. ſciſcita. de reſcrip. col. 5. verſi. illiteratus. vnde no. ꝙ periti in arte magis iudicant, quàm teſtificentur, Fely. in c. propoſuiſti. col. 4. de proba. PVRPV.

b ¶Quod illiteratus. Adde Spe. tit. de iudi. in §. excipi poteſt. ver. item, ꝙ illiteratus. idem Spe. tit. de aduo. in §. 1. ver. item, ꝙ non habet peritiam. & ibi Io. And. in addi. Abb. in Rub. de poſtul.

c ¶Magis communiter concluditur. Adde Bal. in l. ſtatutis. C. de ſent. ex breui. reci. Bar. in l. ſi ita ſcripſero. ff. de conditio. & demon. Arch. in cap. ſummopere. 11. q. 3.

Source : BIU Cujas

veriſimiliter adeſt copia literatorum. c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcri. in 6. aliàs toleretur. de quo ēt per Spe. in tit. de iudi. deleg. §. fi. ver. item, ꝙ eſt illiteratus. per Doc. in d. c. ſciſcitatus. Si tñ cauſæ ſubtiles groſſis Doctorib. committantur, pñt tanq̃ ſuſpecti ex hoc recuſari, ſm Bal. in l. fi. in 16. q. C. de hęr. inſti. & dixi in l. præce. ¶ Tu aũt attende, ꝙ licèt oēs ſic intelligant iſtum tex. fortè poſſet attentari alius intellectus, ꝙ in hac. l. decidatur, an præfecti militum, vel magiſtri militum, qui ſunt imperiti iuris poſſint iudicare in cauſis militarib. iux. l. magiſteriæ. C. de iuriſd. omn. iud. & deciditur in hac l. ꝙ ſic, & aſſignatur duplex rō, prima in verſic. quid. n. quòd nihil obſtat, quin de cā militari iſti qui habent peritiam rei militaris poſſint iudicare: ſecundò probatur à quotidiano vſu. iſte ſenſus multum ꝯgruit verbis
6 literæ, ꝯſidera tñ verba poſita in fi. ¶ †Tertiò no. ex iſta. l. ſecun dũ Ang. & Fulg. ꝙ approbatũ de ꝯſuetudine, hĩ per approbato de iure cōi. ¶ Tu no. quartò, ꝙ ꝯſuetudo facit licitũ, & probabile, ꝙ aliàs non eſſet. adde Bal. in l. ſi pignore. §. fi. de pigno. act. vbi no. ex illo tex. ꝙ non eſt in culpa, qui facit illud, qđ conſuetum eſt fieri. no. Lud. in l. certi condictio. §. ſi nummos. ꝑ illum tex. ff. ſi cert. pet. vbi videas, q̃ cumulaui ad iſtud propoſi-
a tum. ¶ Vlt. multum no. a illa verba tex. ibi, pro ſui, & legis ſciē
7 tia. ſm Bal. & Saly. ꝙ† ille, qui habet iudicare, debet hĩe duplicē conſcientiam, propriam, & legis, ſed in dubio debet ſequi illā legis. ¶ Adde, ꝙ iſte tex. facit ad tria. Primò ad illud, qđ probat ex tex. iũcta gl. in c. iudicet. 3. q. 7. & Cy. in l. quiſquis. C. ad l. Iul.
8 maie. Bal. in l. 1. C. qui accuſ. nō poſ. † ꝙ qui habet ptātem diſponendi, & prouidendi ſm conſcientiam, non tñ debet ſequi ꝑpriam conſcientiam, ſed publicam iuris. ¶ Secundò facit ad illud, qđ vult Bal. in q. per eum diſputata, q̃ incipit, ſtatuto cauetur, ꝙ fœnerator, in 6. col. ſequitur D. Alex. in ꝯſ. 228. in 2. vol. ꝙ
9 incip. viſis verbis. in 3. col. † ꝙ ille cuius conſcientiæ committit, non poteſt. ll. tranſgredi, quia intelligitur de conſcientia. ll. munita, non de ea, q̃ pars ſibi fabricat. ¶ Tertiò facit ad illud, quod dicit Bar. in l. fi. C. de pœn. iud. qui ma. iud. iudicem debere ſeq regulas, & deciſiones legum, non aũt conſcientiam ſuam, quæ legib. aduerſetur. ¶ Item dum dixi per hunc tex. ꝙ iudex debet hĩe duplicem conſcientiam, adde, ꝙ dicit Bal. in l. 2. in vlt. col. C. de ſent. ex breui. reci. ꝙ iudex debet habere duos ſales, vnũ ſapientiæ, ne ſit inſipidus, & alium rectæ conſcientiæ, ne ſit diabolicus, & per iſta eſt expedita iſta. l. Iaſon Paduæ.

ADDITIO.

2 ¶ Iaſ. in §. ſed iſtæ. col. 23. inſti. de act. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Duumuiri qui dicantur.*
2 *Quando abeſt à ciuitate ille, coram quo actus debet fieri, vel ſui copiã non præſtat, poteſt talis actus coram alio expediri.*
3 *Illico dicitur fieri, quod fit intra tres dies, ſicut incõtinenti dicitur fieri, quod fit intra triduum.*
4 *Iudex eligit, quando partes diſcordant in electione arbitrorum.*
5 *Delegatus non ſolùm exequitur ſententiam ſuam, ſed etiã illius, qui vice ſua iudicauit.*
6 *A ſententia arbitri de iure ciuili non appellatur, ſecus de iure cano. nu. 7. tamen ſi ſint arbitri electi ex neceſſitate iuris, magis habent vim delegatorum, quàm arbitrorum. nu. 8.*
9 *Iudex appel. mandat executioni ſententiam iudicis à quo, quando primam ſententiam confirmauit, non tamen quando per deſertionem confirmatur.*
10 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, non poteſt recuſari vt ſuſpectus, ſicut nec ordinarius.*
11 *Recuſatio non poteſt fieri viua voce, ſed in ſcriptis, ſicut appel. ab interlotutoria.*
12 *Ab arbitris electis ex neceſſitate iuris, quomodo appelletur.*

LEX XVI.

CVm ſpecialis. Iſta l. venit ad declarationem, & ſuppletionem. l. apertiſſimi. ſ. eo. in qua dicitur, ꝙ libellus recuſationis debet offerri coram ipſo recuſato, verùm quia poterat euenire, ꝙ talis delegatus non fuiſſet præſens in loco, in hac. l. ſuppletur, & deciditur coram quo debeat tũc offerri libellus, & hoc dicit omiſſis ſummarijs Doc. quæ nō cōplectuntur totum tex. Libellus recuſationis debet offerri corā iudice recuſato, ſi eſt præſens, aliàs debet offerri coram iudice ordinario eius loci, vbi eſt pars recuſans, & ille iudex debet cogere partes ad arbitros eligendos ſ. tres dies, & ſi partes diſcordant, debet ipſe eligere, & ſnīa iſtorum arbitrorum mandatur executioni per executores ad hoc deputatos, niſi ſit appellatũ, & tunc ad delegātem appellari debet. hoc dicit tota. l. ¶ In tex. ibi, incuſatus degit, non intelligas hanc. l. loqui in cauſis criminalibus propter illam dictionem incuſatus, quia capitur in cā ciuili pro reo. l. qui accuſare. iuncta gl. C. de eden. ¶ In text. ibi, Duũiros, ſuper iſta dictione, licèt glo. & Doc. variè loquantur,
1 †veritas eſt, ꝙ iſte terminus Duumuiros, eſt multum generalis, & adaptabilis cuicunque officio, cui duo præficiuntur, vt apud Romanos Duũuiri capitales, item Duumuiri claſſici. item Duumuiri ſacrorum, & ſimiles, tamē penes gloſſatorem Duumuiri capiuntur pro magiſtratib. municipalib. & ſic pro infimis, nam in ſingulis municipijs ne municipales cogerētur ſemper ire ad ciuitates pro iure, erant ſtatuti duo, qui in cauſis ciuilib. paruis poſſent cognoſcere, ita capitur in l. 1. ff. de albo ſcrib. in l. 1. & ibi gl. C. de emancipa. libero. gl. in l. 4. §. duas. ff. de dam. infec. & gl. in l. Duumuirum. C. de decuri. lib. 10. ſed habes hic expreſſiorem de iure, & ita in glo. in l. 1. in prin. vbi omnes ponunt. ff. ſi quis iuſdic. non obtemp. & ibi plenius diceſ. ¶ No. 1. ex iſta. l. ꝙ libellus recuſationis debet offerri coram delegato, qui eſt recuſatus, ſi adeſt in ciuitate, & eius copia poteſt haberi, & ita intellige. l. apertiſſimi. ſ. eo. c. ſuſpicionis de offi. dele. ſi verò abeſt, ſufficit, ꝙ libellus recuſationis offeratur corā ordinario loci, & ad hoc principaliter eſt facta iſta. l. ad ſupplen-
2 dum, & declarandum. l. apertiſſimi. ¶ †Et ſic habes ex iſto text. facere regulam, ꝙ quando abeſt à ciuitate ille, coram quo debet actus fieri, vel ſui copiam non præſtat, poteſt talis actus coram alio expediri. ¶ Similiter vidimus in appellatione, quæ debet interponi coram iudice à quo, tamen ſi abeſt, vel ſui copiam non præſtat, pōt interponi etiam coram honeſtis perſonis. c. fi. de appel. cle. 1. eo. tit. l. 1. C. de his, qui per me. iud. non appel. ¶ Secundò facit, quod no. Bar. in l. vbi abſunt. per illum tex. ff. de tuto. & cura. datis ab his, quòd vbi iudex appellationis vacat, poteſt appellari ad priores ciuitatis. idem tenet Bar. in l. 2. ff. ad municip. & in l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuer. facit tex. in §. & hoc peruenit. in verbo primatib. ciuitatum. in Auth. vt nulli iudi. quem ad hoc pro ſingulari no. Bal. in l. 3. in 3. col. C quando fiſ. vel priuatus. Bal. in l. 1. in 14. q. ff. de offi. conſu. idem tenet Bal. in c. cũ omnes. in 12. col. de conſti. & in Auth. habita in 11. col. in ver. ſed dubitatur quis eſt iudex. C. ne fil. pro pa. Ludou. Rom. in repe. rub. ff. de arbi. in 15. col. in ver. ſed pone ꝙ pars velit appellare. quamuis aliter teneat idem Lud. vbi omnino videas in conſi. 501. quod incipit, vt declarationem accipiat præ ſuppoſita conſultatio, in vlti. col. ¶ Tertiò facit, ꝙ vult Bald. in c. 1. citea fi. de eo, qui mit. in poſ. cauſa rei ſeruandæ, ꝙ ſi non
a inuenitur Eps, neq; tabellio, cui vſurarius manifeſtus a præſtet cautionem, iuxta. c. quamquam. de vſur. in 6. ſufficit eam præſtare coram honeſtis perſonis, & dicit Bal. ꝙ iſtam. q. habuit de facto. ¶ Quartò facit tex. in c. 1. in ver. abfuerit. & ibi Bal. in 1. colum. no. ſi de inueſti. inter dom. & vaſſal. lis oriatur, ꝙ propter defectum teſtium ordinar. alij admittuntur. ¶ Quintò facit, ꝙ vult Bal. in c. quia propter. ad fi. per gl. ibi, de elect. quòd ſi ſtatutum diſponat, quòd cauſæ non poſſint committi extra collegium, ſi nullus de collegio vult acceptare talem commiſſionem, poteſt & debet committi alij idoneo. ¶ Sextò facit, quòd no. vult Bal. in c. bonæ. el 2. in 8. col. de poſtulati. prælato. quòd vbi in aliqua terra non reperitur alius iudex, quàm ſpiritualis, quòd ille poteſt etiam temporalem iuriſdictionem exercere, & ibi plenius videas per eum. Septimò faciunt aliæ ſex deciſio. Ang. & tunc erunt. 12. in repet. l. ſi vacantia. in 8. col & ſequẽ ti. de bon. vacan. lib. 10. per iſtum text. iuncta. d. l. vbi abſunt. & inter cætera dicit, quòd iudex maleficiorum, qui de cauſis ciuilibus aliàs ſe non impedit. l. ſolemus. §. latrunculator. ff. de iudic. tamen ſi vacaret officium cauſarum ciuilium, puta tempore mortalitatis, cognoſceret de cauſis ciuilibus. Et idem ſi ſtatutum dicat, quòd notarius, qui non ſit matriculatus in ciuitate non poſſit ſcribere inſtrumentum, ſi non reperiantur notarij matriculati, puta, tempore peſtis, alij admittuntur. alia
3 quatuor ſimilia vide per te. ¶ Secundò no. ex tex. ibi, illico, id-
b eſt intra triduum, quòd †illnd dicitur illico fieri, b quod fit intra

ADDITIONES.

a ¶ Vſurarius manifeſtus. Adde qui dicuntur vſurarij manifeſti, vide c. cũ olim. de verb. ſig. c. fi. de coha. cle. & mulie. gl. in verbo manifeſtos. in cle. eos. de ſepul. Io. de Ana. in c. quia in omnib. in 1. col. de vſur.

b ¶ Illico fieri. Adde l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. de verb. oblig.

* Et dic, ꝙ aliquando verificatur intra decem dies. l. ab eo. quomodo, & quando iud. Barb. in c. bona fides. col. 4. de depoſ. & vide Caſt. in l. cùm ſeruum. in prin. C. de ſer. fug. vbi Doc. in apoſt. plura no. Quid de dictionib. illico, & incontinenti, vide Iaſ. in l. 2. num. 105. C. de iure emph. Alex. & Iaſ. in l. diuortio. ff. ſol. matr. in l. 4. §. condemnatum. de re iud. MASVER.

Source : BIU Cujas

ra tres dies. ſimile incontinenti dr̃ fieri, qñ fit intra triduum. l. ſi. C. de erro. aduo. alibi dr̃ illico fieri, qd̃ fit. ꝛ. decẽ dies. l. ab eo. vbi glo. & Bal. C. qũo, & qñ iud. alibi dr̃ illico fieri, qñ fit iudice adhuc ſedente pro tribunali, tex. eſt in l. litigatorib. & ibi gl. C. de appel. alibi dr̃ illico mori, qui moritur ante ſuſceptionẽ baptiſmi, ſm Bal. in c. 1. in tit. Epiſ. vel Abb. & ſic ſm diuerſas materias diuerſimodè capitur, de quo ẽt vide gl. in c. quia pp. de elec. & tex. in l. meminerint. & ibi Bar. ad fin. C. vñ vi. vide tu, ꝙ de iſta dictione illico, dicit Bar. in l. pe. per illum text. C. depoſi.

4 ¶ Tertiò no. in ver. electione, ꝙ † quando partes diſcordant [a] in
a electione arbitrorum, iudex eligit. facit. l. item ſi vnus. §. principaliter. ff. de arbitris. ſimiliter, qñ partes diſcordant in formatione puncti mittendi ad conſultorem, debet iudex formare, ſm Bar. & alios in l. iuſiurandum & ad pecunias. §. ſi de qualitate. per illum tex. ff. de iurciur. & in l. 2. C. de relatio. & in l. in venditione. §. fi. per illum tex. ff. de bon. autho. iudi. poſſidendis. Bal. in l. de dic. in fi. principij per illum tex. ff. qui ſatiſd. cog. Sal. Fulg. & Pau. de Caſt. hic, Spe. in tit. de requiſitio. conſi. §. 1. verſi. & ſcias. ¶ Similiter ſi partes diſcordant in eligendo conſultorem, iudex eligit. Bar. in l. 1. §. 1. per illum tex. ff. de ven. inſpi. quẽ tex. dicit eſſe ad hoc ſing. & vix alibi reperiri, Bal. in c. propoſui ſti. ad fi. de probatio. idem tenet Bar. in d. l. in venditione. §. fi. Similiter ſi partes diſcordant in eligẽdo aſſeſſorem, iudex eligit. gl. eſt no. in c. ſuper qõnum. §. verum. in verbo aſſenſu. de offic. deleg. Similiter habentes diſtribuere bona teſtatoris, ſi diſcordant pari numero, Eps eligit, ſm Bal. in l. & ſuum. §. fi. ff. de pac. Bal. & Lud. in d. l. iuſiurandũ & ad pecunias. §. fi. vbi de hoc vlt. dixi. Similiter ſi duo Doctores electi ſunt ꝯſultores, & dent ꝯria conſilia, iudex eligit adhærendo cui vult, ſm Bart. & Mod. in l. duo iudices. ad fi. ff. de re iud. per Bal. in l. 1. 6. q. ff. de officio conſul. Similiter ſi partes diſcordent in eligendo medicũ, vel peritos in arte, qui referant, an vulnus ſit mortale, iudex eliget, ſm Pan. in c. propoſuiſti. in 5. col. de proba. allegat Io. Andr. in addi. Spe. in tit. de homi. §. 1. ver. ſed pone. Similiter ſi illi, quibus debentur alimenta, diſcordent in modo percipiẽdi, iudex eos componet, ſm Spe. in tit. qui fil. ſint legi. in vlti. colu. ver. quid ſi diſcordant. Similiter ſi pr̃oni pñtantes diſcordant pari numero, Eps gratificat cui vult ex pñtatis. ſm Pan. in c. cũ aũt. in vlti. col. de iurepa. D. Card. Flo. in cle. 2. §. fi. in 1. q. eod. tit. ſimiliter ſi ſtatutum requireret, ꝙ in ꝯctib. mulierum, vel minorũ interueniat ꝯſenſus ꝯſanguineorum, & ꝯſanguinei diſcordent in ꝯſentiẽdo ꝯctui, iudex ſe interponit, & ſupplet, ſm Bar. & Moder. in l. ſi cũ dotem. §. eo aũt tpe. ff. ſoi. matr. cũ concor. ibi traditis per Pan. in c. tuæ. de cler. non reſid. qñ aũt conſanguinei diſcordant in puella maritanda, quid fieri debeat, hẽs per Bart. in l. fi. in vlt. col. ff. de appel. recip. ¶ Quartò no. in ver. executore. in

5 telligendo. i. delegato, hic eſſe tex. ſm Bar. ꝙ † delegatus non ſolũ exequitur ſnĩam ſuam, ſed ẽt ſnĩam eius, qui vice ſua iudicauit, intelligendo tñ in delegato principis, & dicit Ang. ꝙ Bar. de iſto tex. faciebat magnum feſtum ad hoc. idem tenet Bar. in
* l. à diuo Pio. in prin. ꝯ gl. ibi. ff. de re iud. *iſta eſt communis opi.* ſm Ang. Imo. & alios Mod. ibi, idẽ ſequitur Pau. de Caſt. hic. ¶ Ex iſto no. Bar. duo eliciuntur ſm Saly. primò, ꝙ qñ delegatus recuſatur, intelligitur recuſatus vſq; ad ſnĩam incluſiuè, ſed non lata ſnĩa: patet, quia põt exequi. Secundò infertur, ꝙ quamuis delegatus poſſit recuſari ranꝙ delegatus, nõ tñ põt recuſari, qñ eſt executor. de quo vlti. hr̃ in l. ſi vt proponis. C. de execu. rei iudi. ſed errat Bar. in intellectu huius tex. primò exponere tex. executore. i. delegato. ¶ §ecundo, & fortius iſta. l. in prin. expreſsè loquitur nedum de delegato Principis, ſed ẽt inferioris, & tñ delegatus inferioris non poteſt exequi ſnĩam. d. l. à diuo Pio. in prin. Saly. fatetur iſtud vltimum, ꝙ iſta. l. loquitur in vtroq; delegato, ſed dicit, ꝙ licèt delegatus inferioris non poſſit exequi ſnĩam à ſe latam, vt ibi, tñ põt exequi ſnĩam latã per alios loco ſui, vt hic, ſed truſta eſt. ¶ Tu intellige iſtum tex. propriè, ꝓut litera iacet, ſm Raph. Fulg. hic, ꝙ erant certi executores deputati ad exequendas ſnĩas. §. nullo quoque. in Auth. de iud. & de iſtis propriè loquitur text. hic, & text. in l. ſancimus. s̃. eod. & hoc propriè vult dicere iſte tex. ¶ Quintò diligenter no. ex tex.

6 ibi, niſi fuerit prouocatum, † ꝙ quamuis à ſnĩa arbitri de iure ciuili non appelletur. l. 1. C. de arbi. rõ, quia non habent iuriſdictionem, ſed ſimplicem notionem. l. ait prætor. in prin. ff. de re iud. & ſic ex eorum ſnĩa non oritur actio. d. l. 1. tñ à ſnĩa iſtorũ arbitrorum, qui eliguntur ex neceſſitate iuris, bene poteſt appellari, text. eſt hic, & rõ eſt clara, quia iſti arbitri ſuccedunt in locum delegati recuſati, & eius vice de cauſa cognoſcunt. ¶ Et
b ex hoc infert Bar. ꝙ [b] arbitri, qui eliguntur ex neceſſitate ſtatutorum, habent magis vim delegatorum quàm arbitrorum, ꝙ eſt vtile, ſecundum eum propter multas differentias, quæ ſunt inter delegatos, & arbitros: pondera quia Barto. vult inferendo ex hoc tex. ꝙ à ſentẽtia arbitri electi ex neceſſitate ſtatuti poſſit appellari, ẽt de iure ciuili, idem tenet Bald. hic. in 7. no. idem Saly. hic, vbi iſtud ſing. intelligit, qñ ex compromiſſo, vel ex actis apparet, ꝙ partes fecerunt tale compromiſſum ex neceſſitate ſtatuti, quod vltimum multum cõmendat, & ſequit̃ D. Alex. in l. ſi quis maior. in 1. colu. C. de tranſac. & in l. 1. in 25. col. ff. ſol. matr. idem quod Bar. tenet Ang. in l. apertiſſiml. in 3. no. per illum tex. & ibidem Pau. de Caſt. in vlt. no. s̃. eod. idem ſub dubio fortè tenet Bal. in §. quib. ad fi. in 1. conſtitutione. C. Bar. in l. 1. §. fi. & ibidem Imo. ff. à quib. appel. non licet. & ꝙ tales arbitri electi ex neceſſitate ſtatuti habeant magis vim delegatorum, q̃ arbitrorum, tenet ẽt Bal. in l. 1. in 2. col. C. de pericu. & commo. rei vendi. & ꝙ appellari poſſet, tenet etiam Petr. de Anch. in c. ab arbitris, per illum tex. de off. deleg. in 6. & ibi gl. fi. & in verbo appellandum. adde ẽt gl. expreſſam in c. à iudicib. 2. q. 6. & idem, ꝙ Bar. tenet Pau. de Caſt. in l. à diuo Pio. §. 1. ff. de re iud. Ang. de Are. in §. 1. in 5. col. in vlt. differentia. inſti. de act. D. Fran. de Are. in l. nemo poteſt. in 9. col. ff. de leg. 1. vbi dicit, ꝙ veritas huius paſſus conſiſtit in videndo, an tales arbitri habeãt aliquam iuriſdictionem, vel ne, & ponderat Ioã. Andr. in addi. Spe. in ver. ſed nunquid. quem plenius refert Pan. in c. fin. de re iudi. tenere, ꝙ ſic. ¶ Sed aduerte, quia Bart. alibi tenet per aliam rationem, ꝙ à ſnĩa talium arbitrorum poſſit appellari, quia ex forma ſtatutorum Italiæ ex ſnĩa arbitrorum oritur actio, ergo põt appellari, ita no. Bar. in l. 1. per illum tex. ff. de arbi. & in l. 2. ad fi. ff. eo. & in d. l. nemo poteſt. in 3. col. & in l. arbitro. ff. qui ſatiſd. cog. ¶ Contrariam opi. ꝙ imò à ſnĩa talis arbitri electi ex neceſſitate ſtatuti appellari non poſſit, tenet idem Bar. in 1. conſtitutione. C. in 1. col. circa fi. ſi bene inſpexeris, vbi dicit, quòd qñ quis compellitur ex neceſſitate ſtatuti ad compromittendum, perdit beneficium appellandi, ita refert, & ſequitur Do. Ant. de But. in c. cũ dilectus. in 4 col. in fi. de arbi. & plenius in c. Quintauallis. in 17. col. de iureiur. iſtam vltimam ſequitur Gemi. in d. c. ab arbitris, in vlt. col. & D. Ant. de Alex in l. 1. in 2. col. 5. fall. C. de arbit. iſtam contrarietatem Bart. ponderat Ioan. de Imo. in l. 1. in pe. col. ff. ſol. matr. & in d. c. cũ dilectus. de arbit. & concordat ponderando verba ſtatuti, vt ibi per eum. alibi concordat Imo. in d. c. Quintauallis. & eius concordiam ſequitur Dom. Alex. in l. 1. in 25. col. ff. ſolu. matr. ¶ Quid tenendum? teneo primam opin. Barto. quæ eſt magis communis. præcipuè per iſtum tex. qui fortiter ſtringit. ¶ Secundò per rationem. nã ideo à ſententia arbitri non appellatur de iure ciuili, quia partes non potuerunt tribuere aliquam iuriſdictionem arbitro. l. priuatorum. C. de iuriſ. om. iudi. & ideo arbitri nullã habent iuriſdictionem, ſed notionem tantum. l. ait prætor. in princ. ff. de re iudi. ideo eorum ſententia non eſt propriè ſententia, ſed latum, nec oritur actio, ideo non appellatur. l. 1. C. de arbi. quando ergo arbi. eliguntur ex neceſſitate ſtatuti, cùm ibi non ſit ſolus conſenſus priuatorum, certè iuriſdictio tribuitur, vt ſtatim dicam, ideo poteſt appellari. ¶ Tertiò facit tex. in c. ab arbitris. de offi. deleg. in 6. tamen ad iſtum tex. reſpondet D. Ant. in d. c. cùm dilectus. quòd loquitur in arbitris electis ſuper aliquo incidenti, vel ſuper aliquo articulo iudiciali, quo caſu etiã de iure ciuili à ſententia arbitri electi ſuper aliquo incidenti poteſt appellari. l. ſi ab arbitro. & ibi Bar. aſſignat rationem. ff. qui ſatiſda. cog. ſed hic nos loquimur in arbitris electis ad totam cauſam, & ab illis ſm cum appellari non põt de iure ciuili. ¶ Sed iſtud vltimum eſt ꝯ iſtum tex. ideo tu reſponde clarius ad d. c.

7 ab arbitris. quòd loquitur de iure canonico, & † de iure can. be-
c ne à ſententia arbitri [c] appellatur per generalitatem. c. omnis oppreſſus. & c. ad Romanam. 2. q. 6. & quia ius canonicum nõ conſiderat iſtas ſubtilitates iuris ciuilis. & ꝙ à ſententia cuiuslibet arbitri poſſit de iure canonico appellari, eſt tex. iuncta glo. in c. à iudicib. & in c. ſtatuendum. 2. q. 6. & ita tenent Bal. Sali. & Pau. de Caſt. in l. 1. C. de arbitris. & Bal. in l. cùm quidam. ff. de lega. 2. in l. ſi ſeruus pluriũ. ff. de leg. 1. Can. in c. 2. & in c. per tuas. de arbitr. & in c. Quintauallis. de iureiu. quicquid teneat Imo. in l. nemo poteſt. ff. de lega. 1. Mod. in l. ex conſenſu. in princip.

8 ff. de appellatio. ¶ † Tu tamen aduerte, inquantum Barto. facit illa-

ADDITIONES.

a ¶ Quando partes diſcordant. Adde Bal. in l. hac edictali. in §. his illud. C. de ſecun. nup. in l. 2. in pen. col. C. de reſcin. ven. glo. in c. ſuſpicionis. in 1. not. de offic. deleg.

b ¶ Adde Fely. in rub. de re iudi. col. 6. Bar. in l. filiusfam. §. Diui. cha. 253. de leg. 1. plenè etiam no. Fely. in c. fi. col. pe. de re iudi. PVRPV.

c ¶ Sententia arbitri. Adde Doc. in c. ab arbitris. de offi. deleg. lib. 6. Alber. in l. 1. C. de arbi.

* Viui. com. opi. lib. 2. concl. 18. vbi ponit Reg. negatiuam, quã amplia, & limita, vt pet eum ibi, cui adde Prac. Pap. for. lib. ex compromiſſo. ver. liceret appellare. in fi. vbi dixi, & vide eundem Iaſ. in l. nemo poteſt. 1. lec. nu. 56. ff. de leg. 1. in l. admonendi. 1. lect. nu. 46. ff. de iureiur. Rob. de ordi. iudi. c. 54. num. 270. MASVER.

Source : BIU Cujas

illationem ex hoc tex. ad arbitros electos ex necessitate statuti, vt habeant magis vim delegatorum, quàm arbitrorū, pro certo hæc illatio non bene venit ex hoc tex. nam iste tex. loquitur in arbitris, qui sunt electi loco delegati, qui arbitri succedunt in locum delegati, & habentur perinde, acsi essent delegati, ita ad literam dicit tex. in l. apertissimi. s. eo. in versi. pen. ibi quasi arbitri fuerint ab imperiali culmine delegati, & ibi bene habēt vim delegati, cuius loco succedunt, ideo ab his appellatur sicut à delegato: sed per hoc Bart. non bene infert ab arbitris, qui eliguntur ex necessitate statuti, q̄ isti similiter habeant vim delegati, ineptè dictum, ex quo isti non eliguntur loco alicuius delegati; imò melius dic, q̄ arbitri, qui eliguntur ex necessitate statuti, succedunt in locum ordinarij iudicis, & magis habent vim ordinarij, quàm arbitri, ideo potest appellari, ita dicit, & melius Salyc. hic. Ange. & Pau. de Castr. in l. apertissimi. s. eod.

¶ † Vltimo no. ex ver. fin. Bar. q̄ sententia mandatur executioni per iudicem appellationis, quod intellige verum, quādo iudex appella. confirmauit primam sententiam, si autem appellatio esset deserta, tunc quia per desertionem cōfirmatur prima sententia absque iudice appel. tunc primus iudex mittit eam executioni. l. præcipimus. §. in his autem. C. de appel. Auth. si quis litigantium. vbi no. C. de Epis. audi. Ange. & Pau. de Castr. hic.

¶ Capio gl. 1. in verbo cùm specialis, q̄ diuide in duas. In prima declarat text. In secunda format qō. Secunda ibi, sed quid si ad
10 vniuersitatem. ¶ † Ex secunda diligenter no. q̄ delegatus [a] ad
a vniuersitatem causarum, non potest recusari vt suspectus, sicut nec ordinarius, & cum glo. simpliciter transeunt Cy. hic in 1. q. & Odof. & facit tex. hic, dum in prin. dicit de delegato ad causam specialem, quasi innuat secus esse, si esset delegatus ad vniuersitatem causarum, & sic ex ista glo. not. q̄ delegatus ad vni-
b uersitatem causarum æquiparatur ordinario, [b] & hoc tenet gl. in c. cùm causam. de appe. & in c. statutum. §. insuper. in verbo moderatas. de rescrip. in 6. Bal. in l. si vt proponas. 1. C. quomodo, & quando iud. ¶ Contra istam glo. q̄ imò delegatus ad vniuersitatem causarum possit recusari vt suspectus, sicut cæteri delegati, tenent Iaco. But. Bald. Sal. & Raph. Fulg. hic per generalitatem l. apertissimi. s. eod. adde tu per rationem illius text. item & per quædam leuia, de quib. hic per Sal. Confirmo, quia imò delegatus ad vniuersitatem causarum non æquiparatur ordinario, vt probatur in l. 1. §. fi. ff. quis & à quo appel. vbi à sententia delegati non appellatur ad delegatum ad vniuersitatem causarum, qui subdelegauit, & tamen si æquipararetur ordinario, appellaretur ad eum, vt in prin. illius. l. 1. de quo puncto an æquiparetur ordinario, an subdelegato, vide per dom. Alex. in l. more. ff. de iurisd. om. iudi. cum concor. de quib. ibi per eum, & vltra eum vide not. Ang. in l. qui procuratorem dat. in princ. ff. de procu. ¶ Capio glo. in verbo libellum. quam diuide in duas. In prima declarat tex. In secunda format quæstionem, an recusatio possit fieri viua voce in præsentia recusati absque libello in scriptis, & gl. arguit ad partes, & nihil clari firmat. Secunda ibi, sed an in præsenti. ¶ In ea. gl. ad fin. Cyn. hic in 2. q. sequitur
11 primam opin. † breuiter teneas, q̄ recusatio non potest fieri viua voce, sed debet fieri in scriptis, quod probatur, quia æquiparatur appellationi, quæ fit ab interlocutoria, quæ semper debet fieri in scriptis. c. ordi. de appel. in 6. & ita tenent Iaco. But. Ang. Salyc. & Raph. Fulgo. hic. ¶ Glo. in verbo dirimenda, diuiditur in duas partes. In prima declarat text. & alleg. concor. In secun-
c da oppo. & non solu. Secunda ibi, sed arg. contra. ¶ In secunda parte respondet, q̄ illud ibi ideo est, quia l. vltra procedit disponendo, aliàs iudex eligeret. vel solue alijs duobus modis, vt hic per Ang. quem per te videas, & si bene consideras. d. l. huiusmodi. §. fin. de lega. 1. in effectu concordat cum ista, quia licèt text. ibi primò dicat, q̄ partes ibi debeant concordare, quam actionem eligant, tamen in effectu debet iudex interponi, vt hic.
12 ¶ † Glo. in verbo prouocatum. quomodo ab istis arbitris iuris appelletur, dic, vt dixi in tex. vbi examinaui. ¶ Capio glo. in verbo trutinata, quam diuide in duas partes. In prima declarat tex. In secunda format, & disputat quæstionem. Secunda ibi, sed quæritur si delegatus super qua disputatio. dic de hac quæstione, vt plenè per Bart. in l. 1. §. fin. ff. quis & à quo appella. & in l. 1. vbi text. singularis. C. qui pro sua iurisdictione, & per Ange. & per ista est expedita ista. l. & sic cum laude Dei est impositus finis huic titulo Transeo ad titul. C. de inoffic. testamen. die 13. Augusti. 1487.

ADDITIONES.

a ¶ Quod delegatus. Adde Host. in c. quoniam Abb. de offi. deleg. Docto. in c. fi. de offi. ord. Arch. in c. statutum. de hær. lib. 6.

b ¶ Aequiparatur ordinario. Adde tex. in c. 2. de offic. deleg. lib. 6. Doct. in clem. 2. de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *Actionum quędam sunt reales, quędam personales.*
2 *Actiones reales sunt digniores, quam personales, quia sunt magis efficaces.*
3 *Actionum realium quędam sunt vniuersales, quędam verò singulares.*

De inofficioso testamento. Rubr.

¶ Continua Rubr. vt in gl. quam plenius sic declara. Visum est de iudicijs, & in quib. locis, & coram quib. exerceantur, à princ. huius tertij libri vsque ad titulum præsentem; nunc vidēdum
1 est de actionibus, quæ in ipsis iudicijs proponuntur: † verùm, quia actionum quædam sunt reales, quædam personales. §. 1. insti. de actio. & cognoscuntur reales à personalibus, secundum breuem doctr. Bal. in l. certis annis. in pen. colum. C. de pac. quia vbicunque reperitur ius sine vlla obligatione, istud est reale. ius
2 verò, quod non reperitur, nisi in obligatione, est personale. † Itē actiones reales censentur digniores, quia sunt magis efficaces, quia competunt pro iure, quod quis habet in re, & competūt contra quemcunque, secundum Alb. Ang. & Mod. in Rubr. ff. si cer. pet. ideo in isto lib. incip. tractare de actionibus realib. pō-
3 stea in quarto lib. seq. tractat de personalib. † & quia actionum realium quædam sunt vniuersales, vt peti. hæred. quædam sunt singulares, vt rei vendi. vt declarat glo. magistra. in l. 1. in prin. ff. de edend. & in c. 1. de libe. obla. & actiones vniuersales sunt pleniores, & maiores, ideo prius incipit de pet. hæred. sed quia querela inoffi. testa. precedit peti. here. quia expugnato testamento per querelam deducitur res ad causam intestati, & postea intentatur peti. hered. ab intestato, ideo hic premittitur de inoffic. testa. tanquam de preparatorio peti. hæreditatis, & istud totum voluit glo. super ista Rubrica in paucissimis verbis.

SVMMARIVM.

1 *Querela, deinde petitio hereditatis contra fideicommissarium intentari possunt.*
2 *Possidere pro hærede capitur altero de trib. modis.*
3 *Dictio perinde, est nota similitudinis.*
4 *Querela inoffi. testa. datur contra fideicom. vniuersalem.*
5 *Querela inoffi. testa. annullat etiam fideicom. vniuersale.*
6 *Petitio hered. quę datur contra possidentem pro hærede, qui in veritate non est hęres, est duplex.*
7 *An qui agit querela, intelligatur simul agere peti. hęred.*
8 *Querela competit filio, qui est exhæredatus, & non potest intentari, nisi adita hæreditate.*
9 *Querela inofficiosæ donationis, & rei vend. non possunt simul intentari.*
10 *Petitio hæredit. regulariter non datur contra titulo possidentem, fallit tamen in 10. casibus.*

LEX PRIMA.

Cum de inofficioso.

1 † Contra fideicom. vniuersalem, qui hæreditatem possidet, competit querela inoffic. testamen. qua obtenta, postea contra eundem datur peti. hæred. tanquam contra possidentem pro hęrede, vel pro possessore. hoc dicit fm verum intellec. vel sic, & breuius. Primò querela, deinde peti. hęre. contra fideicom. possunt intentari. h. d. ¶ Diuiditur in duas partes. Prima loquitur de querela inoffi. testa. Secunda de
2 peti. hære. Secunda ibi, vt perinde. ¶ † Et præmitte ad euidentiā, q̄ possidere pro hærede, capitur altero de trib. modis, vt declarat glo. in l. pro hærede. in prin. ff. de peti. hære. & gl. in Rub. ff. de vsucapio. pro hære. & Bar. in l. 1. eiusdem tit. sed hic, & in omni materia simili capitur pro eo, qui in veritate non est hæres, tamen reputat se hęredem, & sic pro eo, qui dicit se hæredem, & non est; pro possessore verò dicitur possidere, qui nullam causam possidendi habet, nec aliud ius, nisi quia possidet. d. l. pro hęrede. in fin. cum l. seq. & contra istos duos propriè competit pet. hęr. ex quo possident res hęredi. & nullum ius habent, nam contra possidentem cum tit. non datur peti. hered. vt hic in glo. mag. vbi dicitur. ¶ Dicitur ergo in hac. l. q̄ filius exhęredatus in testamento matris, vel præteritus, qđ idem est, quia præteritio matris habetur pro exhęredatione. §. mater. insti. de exhęr. libe. debet intentare querelam inoffi. test. contra fideicom. vniuersalem, ad quem iure fideic. tota hęreditas materna peruenit, nā expugnato testamento matris per querelam inoff. test. erit perinde, dicit tex. acsi fideicom. possideat pro hęrede, quia licèt à

Source : BIU Cujas

principio eſſet vtiliter hęres, tamen poſtea expugnato teſtamẽto per querelam, nunc de præſenti poſſidet pro hærede, quia nullum ius habet, ideo conueniri poterit peti. hæred. per quam filius ab eo auocabit in effectu mediante officio iudi. poſ. omnium rerum maternarum, iſte eſt clarus, & nitidus ſenſus huius. l. ¶ In tex. ibi, vt perinde. gl. Ioan. Fab. Sal. & Pau. de Caſt. ex-
a ponunt perinde, dictionem [a] pro exinde, vt ſit denotatiua or-
3 dinis. † Ego puto, ꝙ litera ſtet bene, & ꝙ dictio perinde, ſit nota ſimilitudinis, vt per iſtum modum fideicom. habeat verum titulum ex teſtamento, ſed cùm expugnato teſtamento fideicõ. tollatur, certe perinde tenetur acſi poſſideret pro hærede, quod eſt quando quis non eſt hęres, ſed credit ſe hẽdem, vt ſupra declaraui, & quamuis de præſenti verè poſſideat pro hęrede, tamen dicit per ſimilitudinem perinde, propter initium, omnino verè fuit fideicom. arg. l. vni. C. de vſuc. transfor. & ꝙ dictio perinde, ſi nota ſimilitudinis, eſt text. in l. qui à patre. & ibi not. Bar. ff. de confir. tut. & in l. 1. vbi gl. & Bar. ff. de recepta. gl. & not. Bar. in l. ſacrilegij. ff. ad l. Iul. pecu. & Bart. in extrauaganti ad reprimendum. in verbo perinde. & tex. in l. hoc genus, & ibi gl. & Io. de Imo. ff. de condi. & demon. & in l. ſi quis vi. in princ. & ibi notat Lud. Rom. ff. de acqui. poſſ. & notat pulchrè Bald. in l. ſed & ſi lege. §. perinde. per illum tex. ff. de peti. hære. vbi notat, ꝙ dictio perinde, denotat omnimodam, & perfectam ſimilitudinem, & totalem iuris identitatem, & hoc inducit ad ſtatutum, vt ibi per eum, ſed cõtrarium in ſtatuto tenet Bart. in locis prę-
4 alleg. pręcipuè in d. l. ſacrilegij. ¶ † Not. 1. ex hoc text. ꝙ querela inoffi. teſta. datur contra fideicom. intellige, quando eſt fideicõ. vniuerſalis, & ei eſt reſtituta hęreditas in totum, nulla facta detractione alicuius quotæ hæreditatis, & iſto caſu querela intentata contra hæredem, & ſententia lata contra eundem nihil noceret fideicom. vniuerſali, ex quo omnis effectus iuris hæreditarij translatus eſt in ipſum fideicommiſſarium. l. facta. §. ſi hæres. 1. & ibi Bar. & alij. ff. ad Trebel. Doct. hic, Bald. in l. 1. in vlt. col. in ver. quæro quid ſi procur. in rem ſuam. C. quando prouo. nõ eſt neceſſe. ſi vero reſtitutio hæreditatis non eſſet facta in totum fideicommiſſario, tunc pro illa quota hæreditatis ſibi reſtituta intentatur contra eum querela, & pro alia parte contra directum hæredem, & ſic intentatur tunc contra diuerſos. l. cùm
5 duob. j. eo. & l. circa. ff. eo. ¶ † Secundò no. ex hoc tex. ꝙ querela inofficioſi teſtamenti annullat etiam fideicommiſſum vniuerſale, patet, quia facit, ꝙ fideicom. poſtea poſſidet pro hærede, & ſic ſine titu. quod hodie non procedit, per Auth. ex cauſa. C. de libe. præte. per quam rupto teſtamento per querelam, fideicommiſſa nedum particularia, ſed etiam vniuerſalia ſuſtinentur, niſi quo ad legitimam filij, ſecundum Bald. Saly. & Pau. de Caſt. hic, & hoc tenent gl. & Doct. in l. ita tamen. §. quoties. ff. ad Treb. & glo. in l. eam quam. in verbo traditur. in 4. fal. C. de fideicommiſ. Bar. in d. Auth. ex cauſa. in antepen. col. & in l. filio prę-
terito. & ibi Imo. in 33. col. ff. de iniuſt. rup. Bal. in l. ſi cùm vel in vtero. ff. de teſtam. milit. Ang. in §. fin. in Auth. vt cùm de appel. cog. ¶ Capio gl. & quæro de ratione dubitandi ad iſtam. l. gl. dicit, quia ſecundum quoſdam querela habet in ſe implicitam pet. hæred. vt dicetur in gl. 2. ſed pet. hære. non datur contra eũ, qui poſſidet cum titu. prout hic facit fideicom. ratio autem decidendi eſt ſecundum glo. quia hic tit. fideicommiſſi fuit irritatus per querelam, vnde poſtea vtilis peti. hęred. potuit intentari contra fideicommiſſarium priuatum iure fideicom. Adde, ꝙ alia poterat eſſe ratio dubitandi, quia querela debet intentari contra ſcriptum hæredem. l. ſcimus. § fi. j. eod. l. circa. ff. eo. ergo videbatur, ꝙ non poſſet intentari contra fideicom. ſed contrarium deciditur hic, nam arg. procederet, quando hæres ſcriptus non reſtituiſſet hæreditatem, ſed reſtituta hæreditate fideicommiſſarius in effectu eſt loco hæredis, ideo contra eum intentatur querela, ſicut & contra fiſcum, qui vel ſucceſſit hæredi indigno, vel occupauit bona hæreditaria tanquam vacantia, tex. eſt in l. ſi hæredum. j. eo. ¶ Capio glo. magnam in verbo teneatur. iſta gl. eſt obſcura, & intricata, & malè declaratur à Scriben tib. ideo pro eius euidẽtia, & introductione præmitte tria. ¶ Pri
6 mò præmitte ſecundum Pau. de Caſt. † ꝙ peti. hære. quæ datur contra poſſidentem pro hærede, qui in veritate non eſt hæres, eſt duplex, aut enim iſte, qui poſſidet, prętendit ſe eſſe hęredem directò, & tunc contra eum competit directa petitio hæreditatis, aut prætendit ſe eſſe fideicommiſſatium, & tunc ſecundum glo. competit vtilis petitio hæreditatis, & ideo glo. hic, & vbique intelligunt, ꝙ iſta. l. loquitur de vtili petitione hæreditatis propter perſonam conuenti. ſ. fideicommiſſarij. ¶ Sed pro certo glo. & Pau. de Caſt. errant in iſtis terminis, nam bene verũ eſt, ꝙ reperitur directa petitio hæreditatis, item vtilis, ſed quando competat directa, vel vtilis non eſt ex perſona poſſeſſoris conuenri, vt dicunt gl. & Pau. de Caſt. & malè, ſed eſt ex perſona agentis, quia ſi agens eſt hæres directò de iure ciuili, ſibi competit directa petitio hæreditatis, de qua loquitur tit. de petitione hæreditatis. Si verò agens ſolùm ſit hæres de iure prætorio, & ſic vtilis, iuxta. §. quos autem. inſti. de bon. poſſ. iſto caſu ſibi competit. bonorum poſſeſ. hæreditatis petitio. & de iſta loquitur titu. ff. de bonorum poſſ. hære. peti. aut iſte, qui agit eſt fideicommiſſarius vniuerſalis, & tunc etiam ſibi cõpetit vtilis peti. hære. & ſic fideicommiſſaria hære. petitio. & de iſta loquitur tit. ff. de fideicommiſſa. hære. peti. & ſic an competat directa peti. hæred. an vtilis pendet à iure, quod habet agens, & in hoc non attendimus, quo iure poſſideat poſſeſſor, & ſic cùm in iſta. l. filius expugnato teſtamento matris ſuccedat directò ab inteſta. de iure ciuili, ergo in hac. l. ſibi ſemper competit directa petitio hære. ergo multum ineptè gl. intellexit iſtum tex. loqui de vtili petitio. hære. propter perſonam fideicommiſſarij conuenti. eſt bene verum, ꝙ ex parte conuenti fit differentia, an conueniatur directò, an vtiliter, quia ſi prætendit ſe hæredem directò, tunc conuenietur peti. hęred. directa, & directò: ſi verò prætendit ſe fideicommiſſarium, tunc non conuenitur directò peti. hæred. ſed vtiliter, prout in ſimili declarat gl. magiſtra in Rubr. ff. de rei vendi. ¶ Secundò proprius ad gl. præmitte, ꝙ iſta gl. ſecundum Iaco. But. Bar. Bald. Salyc. & Mod. hic, format ſolùm vnam oppoſitionem, quã proſequitur ſecundum Doct. à prin. vſque ad fin. ꝙ peti. hæredi. non poſſit competere contra fideicommiſſarium, ex quo poſſidet cum titu. Ego autem aliter intelligo iſtam gl. & puto, ꝙ formet duas diuerſas oppoſitiones, & ideo eam diuido in duas partes principa. Secunda eſt ibi, ſed contra primam, & inducam ſtatim has oppo. ¶ Tertiò præmitte, ꝙ dum gl. circa principium dicit, acſi poſſideret pro hęrede, vel pro poſſeſſore, & vero titulo, dum dicit, & vero titulo, eſt corrupta vitio ſcriptoris, ſecundum Raph. Fulg. & debet dicere nullo titulo, & licèt ipſe non declaret, puto, ꝙ iſtud dixerit, quia poſſidere pro hærede, eſt nullum titulum habere, vt declaraui in text. ergo impoſſibile eſt poſſidere pro hæred. & verum titulum habere, propter hoc, vt puto Raph. Fulg. credidit glo. eſſe corruptam. Sed credo, ꝙ intentio glo. fuerit, ꝙ dicatur habere verum titulum habito reſpectu ad querelam inofficioſi teſtamenti, & dicatur poſſidere pro hærede, habito reſpectu ad petitionem hæredita. & propterea ſubiungit gl. ꝙ ad id, quod dicit pro poſſeſſore, non refertur querela, non nego tamen, quin glo. malè dicat, & iſtud inferius reprobabitur clarè. ¶ Iſtis pro introductione gl. præmiſſis, capio primam partem, in qua ego puto, ꝙ glo. formet vnam oppoſitionem, & proſequatur, quæ eſt iſta. tex. dicit, ꝙ querela inofficioſi teſtamenti intentatur contra fideicommiſſarium, vt perinde fideicommiſſarius teneatur, acſi poſſideret pro hærede. ita dicit tex. ſi ita eſt, ergo tenetur peti. hær. q. a peti. hęr. competit ꝰ eum, qui poſſidet pro hęre. ergo iſte tex. in illa oratione cõtinuatiua, vt perinde, vult ꝙ querela, & peti. hęred. poſſint intentari eodem tempore ſimul, & ſemel contra fideicommiſſarium, ſed iſtud videtur falſum, per ratio-
7 nem, quam ſtatim inducam, ergo malè dicit tex. ¶ † Pro ſolutione huius primæ oppoſitionis ad text. glo. examinat, an qui agit querela, intelligatur ſimul agere petitione hęreditatis, & refert opin. Hug. qui tenebat, ꝙ ſic per iſtum tex. & per alia duo iura allegata in glo. ¶ Pro iſta opinione bene facit in ſimili, quia filius dicendo teſtamentum falſum, vel nullum, videtur ſimul intentare ab inteſta. bonorum poſſ. vnde lib. l. cùm quidam. vbi glo. & Bar. ff. de bonorum poſſeſ. Bar. in l. poſthumus. §. fin. ff. de inoffic. teſta. ſed gl. hic, & plenius gl. in l. qui de inoffic. §. 1. ff. eod. reprobat iſtam opin. per plura fundamenta, & veritas eſt, quòd
8 iſta opinio eſt falſa, per rationem euidentem, † nam querela cõpetit filio, qui eſt exhæredatus, & ſic nõ eſt hęres contra verum hæredem; imò querela inofficioſi teſta. non poteſt intentari niſi addita hæreditate per verum hęredem. l. filium. §. ſed cùm exhęredatio. ff. de bonorum poſſeſ. contra tabu. l. Papinianus. §. ſi conditioni. ff. eo. ſed petitio hęredit. datur ei, qui verè eſt hęres ex teſtamento, vel ab inteſta. contra eum, qui poſſidet pro hærede, & ſic, qui in veritate non eſt hęres; ergo apparet, ꝙ impoſſibile eſt, ꝙ iſta remedia ſimul intententur, quia ſunt contraria, & ſic, qui intentat querelam, nedum non intelligitur tacitè intentare petitionẽ hæred. imò ſi vellet expreſsè non poſſet ſimul intentare per rationem prędictam, & ita etiam tenet Bal.
9 in l. quod tempore. in penult. colum. C. de reſtitu. milit. † ſicut nec querela inofficioſæ donationis, & rei vendi. poſſunt ſimul intentari, ſecundum Bal. in l. 1. in 7. q. j. tit. 1. niſi conditionaliter inten-

ADDITIO.

a ¶ Perinde, dictionem. Adde Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo perinde. dom. de Rot. deciſ. 337. in nouis.

* Et dic, quòd importat fictionem, teſte Bar. in l. ſacrilegij. ff. ad l. Iul. pecu. Tiraq. de retrac. pag. 289. nu. 27. MASVER.

Source : BIU Cujas

intentaretur,vt est gl.no.in d.l.qui de inofficioso.§.1.quã etiam sequitur Pau.de Castr.hic. ¶Adde oppositionem.s. factam de textu in verbo,vt perinde,qui videtur continuatiuè eodẽ tempore loqui.gl.respondet,qđ dictio perinde,exponitur pro exin de,vt sit denotatiua ordinis in tempore, sed dic melius, vt dixi in tex.¶In 2.par.prin.Glo.ibi,sed contra primam.glo.bene format directam oppositionem contra tex. vt format Bart.& alij, & in effectu ponit duas solutiones,& vera solutio est,quam ponit ibi, vel prolata querela secundum nos, ꝙ expugnato prius testamento per querelam, & sic irritato fideicom. cùm tunc possideat sine titu. potest conueniri peti. hæredi. quem intellectum clarius ponit gl.superius circa med.in gl.1. alius verò intellectus gl.& sic alia solu.ꝙ hic habebat tit. vniuersalem cum mala fide,non est verus,& diuinat.¶Ex ista tamen secunda parte gl.habes regulam,& tres fallentias. † regula est,ꝙ peti.hære. non datur contra tit.possidentem.l.regulariter.ff.de peti. hære. & l.hæreditatem.C.qui.in cau.cess.long.temp.præscrip.[a] ratio * vera *& communis est*, quia iste qui possidet cum tit. habet duo, scilicet titulum,& pos.ergo debet excludere agentem pet.hær. qui solum tit.habet,istam rationem tradunt Bar. & Docto.in l. hæreditatis.C.de pet.hæred.Bar.in l. pro hærede.in princ ff.eo. Bal.in d.l.hæreditatem.sequuntur Ang.& Imo.in l.si is, qui bonis.ff.de acquir.hæred. Ange.in l. Pomponius.aliàs incipit,si exæquis.ff.de rei vendi.ad istam regulam gl. hic ponit tres fallen. & plenius glo.in d.l.hæreditatẽ.tu adde septem alias not.fallen. ¶Quartò ergo fallit, quãdo ille qui possidebat pro hęrede, vel possessore,& sic poterat conueniri pet.hære.alienauit in alium, qui non potest conueniri peti.hęre.cùm possideret titulo,certè potero conuenire primum,qui alienauit,non quidem peti.hæredita.sed actione in factum ex illo edicto de alienatione iudi. mu.causa fac.ita not.Bart in l.3.§. opus.per illum tex.ff.de alien. iud.mu.causa fac.¶Tu aduerte, ꝙ limitatio est vera quantum ad actionem in factum, quamuis ab eo, qui poterat conueniri peti.hæredi.qđ ipse conueniri non poterit,in hoc malè dicit,& ita erit quinta limitatio,[b] quę est bene no qđ qui possidet cum titulo, non potest conueniri petitione hæreditatis, est verum nisi acquisiuerit talem titulum ab eo,qui conueniri poterat,ne sit melioris ꝯditionis,quàm auctor suus, ita tenet ipsemet Bar. in l.cogi.ad fin.C.de peti.hæred.& in l. si rem & pretium.per illum tex.ff.de peti.hæred.Pau.de Cast.in l.hæreditatis.C.de peti. hæred.& in l.fi.C.de edic.diui Adr.toll. & in consi.6.quod incipit,in causa, quæ vertitur coram locumtenente Potestatis Foriuij. ¶Sextò fin.limita,dum talis tit. fuerit acquisitus in vita testatoris,secus si post eius mortem,nam titulus, & pos adepti mortuo testatore,non excludunt peti.hæredi.ita tenet Bal. in l. fi.C.de edic.diui.Adr.tollen.in 9.oppo. vbi reputat hoc esse no. dignum.& in 11. oppo. vbi dicit se mirari hoc à nemine fuisse animaduersum. ¶Istam [c] limitationem reprobat Sal.per aliquos tex.leuiter inductos, in d.l.2.C.de peti.hæredi. & in d.l.fin. ibi etiam Paul.de Cast.& do.Alex. & eam per multa reprobat Ang.de Aret.in §.sed istæ.in vlti.chart. insti.de actio. & contrarium tenet ipsemet Bal.in repe.l. incerti.in 12.q.C. de interdi.& in contrarium est glo.in l.pen.& in l.fin.ff.pro leg. & in contrarium fortiter stringit communis ratio superius relata. ¶Septimò limita,secundum Saly. in d.l.fin.& in d.l.2.quando ille primò acquisiuit possessionem de per se sine titulo, quia licèt postea superueniat sibi titulus,non excludit peti.hære. per textum in d.l.si rem & pretium. & ibi gloss.1. Tu adde, ꝙ istam limita. expresse ponit Bal.in d.l.2.in 10.opp.in ver. vnum tamen scias, sed aduerte, quia glo.in d.l.si rem & pretium.in qua se fundant Bald.& Sal.reprobatur per Bar. & omnes ibi, ꝙ imò titulus superueniens antequam intentetur peti. hæred. eam excludit, & idem tenent Bart.& Docto.in d.l.cogi.& bene facit communis ratio superius relata.¶Octauò singulariter limitat Io.de Anan. in consi.100.quod incip. visa petitione porrecta, quando quis in libello contra possidentem titulo solùm peteret se mitti in tenutam bono.hæred.cùm iste modus non reperiatur prohibitus contra titu.possidentem;ergo censetur permissus.l.nec non. §.quod eis.ff.ex quib.cau.maio.& c.1.de procur.in 6.pro certo noua est hæc limitatio, nec per aliquem tacta, & si est vera, in practica magnum honorem faceret,sed credo,ꝙ confundatur ex ratione communi,quia cùm possessor habeat duo, scilicet titulum,& pos.agens verò habeat solùm titulum, certè si posset auferre tenutam,per indirectum fieret contra dispositionẽ. l.¶Nonò no.limita,quando quis bona fide possidens hæreditatem,vendidit alicui bonæ fidei emptori certam quotam istius hæredit.certè verus hæres potest agere peti.hæred.contra istum emptorem, dummodo agat ad singulas res, non ad quotam, ita limitat dom.Bar.Vero.in cautela.181.motus per plura,præsertim,quia quamuis habeat titulum in quota, non tamen habet titulum in rebus particularibus, & sic quo ad res particulares,in quibus cessat titulus,debet posse competere petitionem hæredit.tu considera, quæ dixi.s.in 5.limita.& hic adde. ¶Decimò,& vltimo limita,quando quis habet titulum putatiuum iusto errore aliàs sufficiẽtem ad præscribendum,iste titulus nõ excludit petio. hęredit. ante præscriptionem completam, glo. est in l.fin.& ibi glo.fin.& ibi Cyn.& Bald.in 5.oppo. & Moder. C.de edic.diui Adrian.tollen.glo.in l.2.in prin.& ibi Bar.ff.quo. bono.glo.in l.non solùm.aliàs incip.l.Iulian.in princ.& ibi Bart. ff.ex quib.cau.maio.& glo.& Bald.in Rubr.C.quo.bono. Ioan. Fab.in §.sequens.insti.de act.¶Contrarium tenet gl.expressa in l.fi.in verbo possef.ff.pro leg.& glo.no.in l.nec vllam.§. omnib. in verbo sciens.& ibi Ange.ff.de peti.hęred. & ibi est tex. à contrario sensu,de quo ibi perpendit Bart. & reliquit cogitandum, sed Bal.ibi reprobat illam gl. nec ibi debet sumi argumentum à contrario sensu, cùm resultat absurdus intellectus.l. conuenticulam.C.de Epis.& cle.gl.in l.2.ff.de condi.inser. Ias.Paduæ.

[a] ¶Et ista in putatiua,& peti.hæred.fideicommissaria. Alex.lib.4.consi.83.viso themate. PVRPV.

[b] ¶Istam sublimita,quando lite mota,vel mala fide acquiritur. Alexan.in l.fin. col.pen.C.de edic.diui Adr.tollen. PVRPV.

[c] ¶Latè Alex.libr.5.consi.186.omissa disputatione.Angel.in §. sed istæ.colum. pen. insti. de actio. PVRPV.

ADDITIONES.

a ¶Et ista in putatiua,& peti.hæred.fideicommissaria. Alex.lib.4.consi.83.viso themate. PVRPV.

b ¶Istam sublimita,quando lite mota,vel mala fide acquiritur. Alexan.in l.fin. col.pen.C.de edic.diui Adr.tollen. PVRPV.

c ¶Latè Alex.libr.5.consi.186.omissa disputatione.Angel.in §. sed istæ.colum. pen. insti. de actio. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Filius emancipatus exhæredatus agnoscens bono.pos. gratia litis agnoscendæ, nullum ius per hoc consequitur.*
2 *Habilitatus ad aliqua iura, vel remedia non habet eorum effectum, donec illa ad actum deducat.*
3 *Doctoris appellatione non venit scholaris licentiatus.*
4 *Episcopus nondum consecratus, non potest indulgentias concedere.*
5 *Rescripta Imperatoris nondum coronati non valent.*
6 *Potentia propinqua actui, reputatur pro actu.*
7 *Mulier habetur pro copulata,& carnaliter cognita à viro, quæ de proximo copulanda est.*
8 *Septem reperiuntur bono. poss.*
9 *Filius in potestate quando contratabulat testa.nemini tenetur præstare legata, tamen quando emancipatus contratabulat, tenetur præstare legata coniunctis personis, & quibusdam alijs.*
10 *Prætor omni casu prouidet filijs de remedio, nisi in exhæredatione.*

LEX II.

1 QVamuis de. † Filius emancipatus exhæredatus, qui agnouit bonorum possessionem gratia litis agnoscendæ, nullum ius per hoc consequitur, sed solum aditum ad querelandum testamentum, & postea ad petitionem hæred. & ideo interim non potest à scriptis hæredibus possef. bonorum hæreditariorum auferri. hoc dicit secundum verum intellectum. ¶Dubium faciebat, quia quando quis est declaratus bonorum possef.de iure prætorio, vel hæres de iure ciuili, debet mediante officio iudicis sibi restitui bonorum possessio hæreditariorum,vt declarat Barto.in l.licèt. ff.de petitione hæredita.ratio dicendi in contrarium est, quia illud procederet in bonorum possessione, quæ tribueret ius in proprietate, sed ista. l. loquitur in bonorum possessio. gratia litis agnoscendæ, per quàm solùm præstatur aditus emancipato exhæredato,vt possit querelam intentare,quo casu, quando filius potest querelare testamentum patris,istud non impedit, quin hæres scriptus debeat mitti in possessionem, text.est in l.1. C.de edic.diui Adrian.tollen. ergo multò magis si est in possessione,debet in ea defendi,per regulam.l.patre furioso.ff.de his,qui sunt sui,vel 2 alien.iur.& c.intellecto. de iureiur. ¶ † No.ex ista.l.vltra omnes nouam regulam,ꝙ habilitatus ad aliqua iura,vel remedia,non tamen habet eorum effectum, donec illa ad actum deducat. nam hic emancipatus exhæredatus mediante bonorum possessio.gratia litis agnoscendæ, fuit habilitatus, vt possit intentare querelam, & postea petitionem hære. tamen non consequitur eorum effectum, nisi tales actiones ad actum deducat, & ideo interim non potest scriptis hæredibus possessionem auferre.facit.l.1.ff.quorum bonorum. ¶Istam reg.licèt nullibi inuenerim,tamen vltra istum tex. confirmo ex quinque. Primò non sufficit habitus,& potentia,vbi requiritur actus.l.sed si plu 3 res.§.si ex asse.ver.nec.n.sufficit.ff.de vulg.& pupil.¶ † Secundò facit,quod no.Bal.in c.quidam.per illum tex.de renun.ꝙ licentiatus ad actum non est in actu. ¶ Tertiò facit, nam scholaris ingressus examen Doctorum,& licẽciatus,& sic habilitatus ad

Source : BIU Cujas

doctoratum, non tamen venit appellatione Doctoris, nec habet priuilegia Doctorum, niſi actualiter ſit doctoratus, ita not. Bal. in l. athletæ in prin. per illum tex. ff. de excuſ. tuto. & not. in l. pen. ff. de teſta. milit. & in Auth. habita. in 6. col. & ibi Sal. in 12. C. ne filius pro patre. & idem Bal. in d. c. quidam. de quo etiam per Bal. vbi limitat in l. 1. in pen. col. vbi Mod. ff. ſol. mat. Imo. & Gem. poſt Pet. de Anch. in proœmio Sexti in 4. col. per Rapha. Cu. in l. mulier. §. 1. ff. ad Treb. & ibi dom. Alex. & in l. ſi cui purè.
4 eod. tit. ad Treb. ¶ † Quarto facit, qđ electus ad epiſcopatum, ſed nondum conſecratus, non poteſt epiſcopalia exercere, nec
a indulgentias concedere.* ita no. d. Anto. Imo. & Panor. in c. tua. per illum text. de his, quæ fiunt à prælat. ſi conſen. capi. & idem Pan. in c. tam literis per illum text. in 1. no. de teſti. & in c. noſtri. per illum tex. in 2. not. de elec. & in c. eam te, vbi Io. And. & alij. de reſcrip. vnde dicit Bal. in l. ſi nondum. circa princ. C. de fur. ꝙ ciuitas interficiens electum in Epiſcopum, non incidit in pœ-
5 nam interficientis Epiſcopum, de qua. 25. q. 2. c. ita eos. ¶ † Quinto facit, quod de Imperatore electo ante coronationem dicimus, ꝙ eius reſcripta non valent. l. bene à Zenone. in verſic. ex quo nutu diuino imperiales ſuſcepimus infulas, & ibi ad hoc not. Bar. C. de quadri. præſcri. & ibidem Ang. & latius Sal. Bal. in proœm. Decretalium. in 3. & 4. col. gl. in clem. 1. de iureiur. not. Bal. in l. plurib. in prin. ff. de cond. & demon. vbi etiam per illum tex. dicit, ꝙ Poteſtas antequam ingrediatur palatiũ Poteſtatis, nõ poteſt exercere officium, ſed de hoc eſt melior text. in l. obſeruare. §. fi. de offic. procon. & leg. ¶ Accedant ſexto loco, quæ ponit Bar. in l. ex eo. cum ſuis concor. ff. de teſta. milit. ¶ Per iſtã reg. & prædicta redditur dubium illud, qđ tenet Ange. in d. l. ex eo. ꝙ pœna ſtatuti de offendente ſcholarem matriculatum, habet locum in offendente eum, quem Rector iuſſit matriculari, licèt nõdum à notario eſſet in matricula deſcriptus, niſi ſalues
6 Ang. ſecundum terminos limitationis ſequentis. ¶ † Limita ergo prædictam regulam, niſi habilitatio, & potentia ſit proxima actui, quia potentia propinqua actui reputatur pro actu. l. pen. vbi gl. multa per hoc infert. & ibi Bar. & Bal. ff. de teſt. milit. Bal. in l. qui indignus. ff. de teſta. milit. & in l. 1. in pen. col. ff. ſol. mat. & ideo per d. l. pen. dicit Bald. in l. cùm te. in fin. C. de dona. ante
7 nup. † ꝙ mulier habetur pro copulata, & carnaliter cognita b à
b viro, quæ de proximo copulanda eſt, & Pau. de Caſtr. in l. 3. §. ſi ſeruos. ff. de acquir poſ tenet, ꝙ de proximo banniendus habetur pro bannito, vt poſſit ex forma ſtatuti impunè offendi, licèt. d. Alex. ibi reprobet. ¶ Item Eccleſia de proximo conſecranda habetur pro conſecrata, & gaudet priuilegijs Baſilicæ. ita not. Pan. in c. Eccleſia. in 3. no. per illum tex. de immu. eccleſ. ¶ Item condemnandus per ſententiam habetur pro cõdemnato, tex. eſt not. in l. qui pœnæ. §. diuus Pius. ff. de manumiſſio. ¶ Itẽ fructus de proximo recolligendi habentur pro recollectis, ſecundum Bar. in d. l. diuortio. §. interdum. ff. ſolu. mat. facit etiam, qđ vult Bald. in l. ſi pro ea. 6. qõ. C. man. quædam alia ſimilia retuli hoc anno, quæ hic potes addere. ¶ Capio gl. in verbo quamuis. quam diuide in quinque partes, prout quinque ponit intellect. ad tex. partes patent. iſta glo. facta eſt propter duo contraria. nã text. præſupponit exhæredato competere bon. poſſ. ſed iſtud eſt
8 falſum, † nam ſeptem ſunt bon. poſſ. quæ enumerantur inſti. de bon. poſſ. quarum nulla competit exhæredato. Secundum contrarium eſt, quia tex. vult, ꝙ filius, qui habuit bono. poſſ. etiam poſſit intentare querelam, iſtud vltimum videtur falſum, quia querela eſt remedium ſubſidiarum, & non competit, vbi aliud poteſt habere locum. §. tam autem inſti. eo. allegato in gl. tene primum intellectum gl. ſecundum quem reſpondetur contrario, & quid ſit iſta bon. poſ. gratia litis agnoſcendæ, vltra glo. & Doct. hic, adde gl. & Bar. in l. Papin. §. 1. ff. eo. Bal. & Mod. in l. fin. vbi dixi. C. vnde cog. & eſt neceſſaria etiã hodie ſecũdum Guli. de Cu. Iac. But. Ray. & Bal. hic, Bar. & Bald. in d. l. fi. C. vnde cog. Ioan. Fab. in §. fi. inſti. de bon. poſ. quia licèt hodie ſit ſublata differentia inter filios emancipatos, & retentos in poteſtate. l. meminimus. C. de legi. hæred. & §. ſi verò neque. verſ. nullam verò. in Auth. de hæred. ab inteſt. illud procedit quantum ad ſuccedendum ab inteſta. ſed condito teſtamento multæ differentiæ adhuc durant, qualis eſt iſta, ſecundum gl. in l. ſi emancipati. C. de coll. & in Auth. ex cauſa. C. de libe. præteri. & in l. Gallus §. & quid ſi tantum. vbi Bar. & alij. ff. de lib. & poſth. & ita tene, quãuis contrarium teneat Pau. de Caſt. hic. ¶ Sed aduerte circa iſtã bono. poſſ. gratia litis agnoſcendæ, ſi velles tenere aliam declarationem Vltramont. quam ponunt Iaco. de Are. Pet. & Cyn. hic, & ſequuntur in d. l. fin. & ſequitur etiam Salyc. hic, & ibi, poſſes reſpondere fundamentis Bar. reprobatis Vltramon. in l. Papin. §. 1. ff. eo. & Moder. in d. l. fin. & Pau. de Caſt. hic, dum dicunt, ꝙ etiam filio in poteſtate competit querela contra teſtamentum patris, & tamen eo expugnato non coguntur ab inteſta. eſſe hæredes. l. quemadmodum. ff. eo. & ſimiliter filio contra teſtamentum matris; nam conſidera, ꝙ Vltramontani bene loquuntur in emancipatis, nam conſiderauit prætor, quod emancipati erant penitus incogniti à iure ciuili, vnde prætor admittendo emãcipatos incognitos ad querelam, faciebat iniuriam teſtamento, & teſtatori, & ideo voluit, ꝙ emancipatus expugnato teſtamento per querelam cogatur poſtea ab inteſt. ſuccedere, cuius iniurię cauſa non eſt prætor in alijs: tolle bo-
9 num ſimile, † quando filius in poteſtate contratabulat teſtamentum, nemini tenetur præſtare legata, & tamen qñ emancipatus contratabulat, tenetur præſtare legata coniunctis perſonis, & quibuſdam alijs per tit. ff. de leg. præſtan. ratio, quia primo caſu prætor nemini iniuriam facit, cùm omnino filij in poteſtate poſſint rumpere teſtamentum de iure ciuili, & ſic prætor ibi non faciebat iniuriam, prout facit admittendo emancipatos, tex. eſt in l. ſi is qui in poteſtate. in princ. ff. de leg. præſtan. ¶ Extra gl. moneo difficultatem, quam non reperio alicubi tactam, quia prætor omni caſu prouidit filijs de remedio præto-
10 rio, niſi in exhære. † nam filio in poteſtate præterito, quamuis habeat ius dicendi nullum de iure ciuili, tamen ei prouidet remedio prætorio. ſ. per bono. poſſ. contratab. l. fin. in verſi. ſanci. C. de libe. præte. & quando filius in poteſtate eſt exhæredatus, prætor non prouidet ſibi de aliquo remedio prætorio, & tamẽ ſibi eſſet magis neceſſarium, patet, quia quando eſt præteritus, habet de iure ciuili ius dicendi nullum, qđ eſt perpetuum, & tamen quando eſt exhæredatus, habet ſolùm querelam, quæ tantum durat quinquennio, quia nõ prouidit ibi prætor de remedio prætorio, pro certo videtur prætor eſſe diminutus. Similiter etiam in filijs emancipatis prætor prouidit de remedio prætorio in omni caſu, tam ex teſtamento, quàm ab inteſt. niſi quando ſunt exhæredati, & ſi dicis, imo prætor prouidit tunc emancipatis, dando eis bono. poſſ. gratia litis agnoſcendæ, per quam cognoſcantur à iure ciuili, & habent querelam, quare non ſic facit, quando ſunt præteriti, quare non dat eis bon. poſſ. gratia litis agnoſcen. vt cogniti à iure ciuili, habeãt ius dicendi nullum, abſque eo, ꝙ habeant contratab. item quare non ſic facit ab inteſtato, vt faciat eos cognoſci à iure ciuili? durum eſt reſpondere, niſi dicas, de exhæredatione, ſi non ſunt ritè exhæredati, habentur pro præteritis. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de contratab. & tunc habent remedium prætorium: ſi autem ſunt ritè, & rectè exhæredati, quia pater minus deliquit, prætor non curauit prouidere de ſuo remedio in ſpecie; cogita ſi quid melius poſſis inuenire.

ADDITIONES.

a ¶ Nec indulgentias concedere. Adde Franc. Vercel. in c. accedentib. de exceſ. præla. Archi. in c. 1. de pœnit. & remiſſ. lib. 6. Anto. de But. in c. poſt translationem. in 1. no. de renun.

b ¶ Cognita. Et per hanc doctri. tenent contra Doct. quòd ſtante ſtatuto, quòd muliere decedente ſine liberis maritus lucretur dotem, quòd ſi ſit ducta ad domum viri, vt viro coniungeretur, dato, quòd ante coniunctionem decedat, quòd maritus lucrabitur dotem, ita Hipp. ſing. 106. inci. qui de proximo, &c. vbi dicit hanc communem opin. Docto. quæ tamen pendet ab his, quæ notat Decius in l. nup. ff. de reg. iur. an copula ſit de ſubſtantia matrimonij. de quo vide in addi. ad eum.

* Qua in re dic, quòd lucrum dotis debetur etiam non ſequta copula, ſecundũ Bald. in l. Deo nobis. C. de Epiſ. & cler. in l. nihil intereſt. ff. rerum amotarum. Caſtr. & Iaſ. in l. ſi donaturus. §. qui indebitam. ff. de cond. cauſa dat. Bertrand. conſi. 24. ſecunda part. 1. volum. de quo diſputant Doct. in apoſtil. ad Matheſ. ſing. 74. Barto. in d. l. nihil intereſt. ff. rerum amot. Boer. quæſt. 22. num. 7. & in vtranque partem iura, & Docto. citat Fich. inter. communes opin. libro 17. ver. ſponſa. mihi tamen magis placet affirmatiua. ex Mathe. d. ſing. MASVER.

SVMMARIVM.

2 *L. non ſubuenit teſta. quando teſtator habuit tempus mutandi teſta. & non mutauit propter negligentiam.*

3 *Clauſula codicillaris appoſita in teſtam. non habet vim fideicom. vniuerſalis, quando poſthumus fuit ignoranter pręteritus, & quando hoc procedat.*

4 *Donatio inter viuos reuocata ipſo iure per natiuitatem poſthumi, præſumitur reconfirmata à patre, ſi poſthumus moriatur, & pater poſtea ſuperuiuat, qui habuit tempus mutandi, & non mutauit.*

5 *Poſthumus pręteritus in teſtamen. matris, habetur pro inſtituto, quando in illo teſtamen. ſunt inſtituti alij filij, ſecus ſi extranei, & ſupra nume. 1.*

6 *Quando mater ignoranter pręterijt filium, tunc pręterito habetur pro exhęredatione.*

7 *Contra pręſumptionem iuris tantum, bene admittitur probatio in contrarium.*

8 *L. vel ſtatutum loquens diuerſimodè in caſib. ſimplicib. habet locum etiam in caſu mixto, quando agitur de conſeruatione teſta.*

Source : BIU Cujas

9 *Causa quę nocet, & causa quę prodest, quando concurrunt in aliqua materia, & materia est indiuidua, & inseparabilis, attenditur causa, quę nocet.*

10 *Priuilegiata persona, cuius fauore actus inualidus sustinetur, & persona non priuilegiata, vbi in aliqua dispositione concurrunt, priuilegium prodest etiam non priuilegiato, vt actus sustineatur.*

LEX III.

I mater. Ista.l.est multum singularis, secũdum Bar.& omnes hic, & ponit casum, qui alibi non reperitur in iure, in quo posthumus præteritus habetur pro instituto auctoritate huius.l. hoc dicit. † Posthumus præteritus à matre, quæ in puerperio decessit, & ideo mutandi testamenti non habuit facultatem, videtur cum alijs filijs viriliter institutus, ideo tunc querela agere non potest: sed si extranei essent instituti, querela rumperet in totum testamentum. h.d. ¶ Diuiditur in tres partes, prout tres ponit decisiones. Secunda ibi, sed cùm eam. Tertia ibi, sinautem hæredes. ¶ In tex.ibi, quare filio tuo, dic, quòd Imperator alloquitur patrem posthumi maritum huius matris defunctæ, quæ prius ex alio primo marito duos filios susce-
2 perat, quos in testamento hæredes instituerat. ¶ † No.ex prima parte huius.l. ꝙ quando testator habuit tempus mutandi testamentum, & non mutauit, quia fuit in negligentia.l. non subuenit tali testamento, facit.l.tractabatur.ff.de testam.milit. per ista decidit Bart.in l.1.ff.de vulg.& pupil.in 4.q. prin.in versi.vlterius quæro de pupillis, &c. ꝙ si pupillus, cui facta est substitutio pupillaris, decedit viuo patre, & pater decessit post filium, an substitutus pupillaris ex tacita vulgari admittatur, & decidit, ꝙ si pater decessit ex interuallo post filium, ita ꝙ habuit facultatẽ mutandi testm̃, tunc substitutus non admittitur, per hãc.l.aliàs sic, & idem tenet Bart.in l.si pater captus.& in l.lex Cornelia.ff. de vulg.& pup.& in l.neq;.§.fi.ff.de test.mili.qđ aliter non examino, quia Imo.& Mod.in d.l.1.tenent contrarium. ¶ Secũdò facit ista regula ad aliam, & vtilem.q.retenta opi. Bar.multum æqua in l.1.in 6.q.ff.de iure codicil. & in Auth. ex causa. in vlti.
3 col.C.de libe.præte.vbi latè tetigi, † ꝙ clausula codicil.apposita in testamento non habeat vim fideicom.vniuersalis, quãdo posthu.fuit ignoranter præteritus, procedat si post natiuitatem talis posthumi testator longo tempore superuixit, ita ꝙ potuit mutare clausulã dicti testamenti, & non mutauit, an tunc clausula habeat effectum, vt filius cẽseatur grauatus restituere vniuersalem hæreditatem scriptis hæredib.retenta quarta? iste tex. faceret, ꝙ sic, ex quo pater nato posthu.potuit mutare, & non mutauit, præsumitur voluisse, ꝙ talis clausula codicil.habeat suum effectum, ita tenet Pau.de Castr.in l.1.C.de post.hæred. instit. vbi refert se ita consuluisse in quodam casu ex Bononia transmisso, & idem tenet in consi.58.qđ incip.Bar.de Perusio, & in consi.59.qđ incip.prælatus, & egregius Docto. & ante eum idem voluit Iaco.de Beluis.in disputatione, quæ incip.quare pater vel mater.quam ponit post.l.3. C.de lib.præte.idem simpliciter tenet do.Alex.in consi.31.in 3.vol.qđ incip.ponderatis his, quæ in themate narrantur.in 3.col. ¶ Contrarium, licèt de prædictis non faciat mentionem, tenet latè, & subtiliter ætatis nostræ procnldubio consultorum princeps.d.Fran.de Are.in cõs. vlti.qđ incip.eleganter, & subtiliter.in 4. & 5.col. & ibi conatur respondere ad istum text. idem tenet in consi.93. qđ incip. viso
a leg.in 4.col.& in l.Titius.ff.de libe.& posth.Puto primam [a] partem esse veriorem, & vltra præalleg.addo, ꝙ in fortiorib.terminis tenet Bald.in l.1.C.de inoffi.don.in vlt.col. & in ver.sed vlte-
4 rius quæro post donationem.† vbi tenet, ꝙ in donatione inter viuos, reuocata ipso iure per natiuitatem posthumi, si posthumus moriatur, & pater postea superuiuat, qui habuit tempus mutandi, præsumatur reconfirmasse talem donationẽ, quanto magis istud erit in vltimis voluntatib. & istud sequitur Pau.de
b Cast.in l.2.circa fi.C.de hære.insti. ¶ Secundò no.ex 2.par.tex.[b]
5 casum nouum, & sing.in quo † posthumus præteritus in testamento matris habetur pro instituto, quãdo in illo testamento sunt instituti alij filij, secus si extranei. item qñ mater mortua est in puerperio, & non sic non habuit tempus mutandi testamentum. Contra istã decis.oppo.Bal. à partib.sufficienter enumeratis. Aut mater ignorabat se esse prægnantem, & tunc eius præterito non habetur pro exhæredatione. l. sicut certi. C. de testa.mili.& sic in isto casu non potest loqui ista.l.quæ loquitur, qñ querela locum habere potest. Aut mater sciebat se esse prægnantem, & tunc potuit antequam veniret ad partum mutare testm̃, ergo si non mutauit, præsumitur noluisse posthu.esse hęredem, & relinquit cogitãdum. ¶ Breuiter veritas est, & in hoc consistit singularitas huius.l.dato, ꝙ mater sciret se prægnantẽ, tamen erat incerta, an partus produceretur in lucem, ita erat incerta, an nasceretur masculus, vel fęmina, & an vnus vel duo. ante ergo quàm mater vellet mutare testamentum, voluit expectare natiuitatem posthumi, & sic habere certitudinem, vnde si nato posthumo contingat eam mori in puerperio, habet locum ista.l.& istud est propriè, qđ decidit ista.l. & istud est de mente Salyc.Fulg.& Pau.de Cast.hic, & ista est veritas. ¶ Aliam rationem ad hũc tex.per quam tollitur ista opi. assignat Raph. Cu.in l.placet.& plenius in l.commodissimè.in prin.ff.de lib.& posthu.nam mater in hac.l.si voluisset instituere posthumum, antequam nasceretur, certè non potuisset, & sic dato, ꝙ sciret se prægnantem, nõ potuit imputari matri, nato autem posthumo, quia mater in puerperio decessit, statuit hic Imperator, vt posthumus habeatur pro instituto, & testamentum matris sustineatur, cui nihil potest imputari: ꝙ autem mater non posset secũdum istas.ll. instituere posthumum, antequam nasceretur, patet, quia posthumus alienus non poterat institui isto iure. instit.de bon.pos.in prin.imò nec ei poterat legari. §. posthumo. insti.de leg.& posthumus alienus dicebatur, qui non erat futurus suus hæres, & in potestate testatoris, vt habetur in l.Gallus. §.ille casus.ff.de lib.& posth.glo.in l.si quis posthumos §.1.ff.de libe.& posthu. ¶ Sed in contrarium vrget text.in l.posthumus. in prin.ff.eo.& in ver.similique modo, vbi dicit text. ꝙ si mater non instituit posthumum, si nascatur, querelat testamentum; respondet Raph. Cu. ꝙ ille tex.procedit attento iure prætorio, quo iure posthumus alienus poterat institui, sed non attento iure ciuili. vnde illud, quod de iure ciuili fieri non potest, non videtur posse fieri, dato, ꝙ de iure prætorio fieri possit.l.illud.§. fin.cum l.seq.ff.de bo.pos.contratab.vbi non imputatur ei, qui non potuit venire per ius ciuile, quamuis per ius prætorium venire posset. ¶ Ista consideratio non placet, primò per d.l.posthumus.cui non realiter bene respondetur. Secundò, quia si ista fuisset ratio huius.l.sequeretur, quòd ista.l.esset hodie correcta, cùm hodie posthumus alienus posset de iure ciuili hæres instituti.insti.de bono pos. in prin.& correcta ratione.l. intelligitur
6 correcta.l. vt est glo.in l.1.& ibi Bart.ff.de leg.tu.cum simi.tene ergo præcedentem rationem. ¶ † Non omitto tamen, inquantum Bal.opponendo vult, ꝙ quando mater ignoranter præterit filium, tunc præteritio non habetur pro exhæredatione, contrarium, & melius in matre tenet ipse Bald. in l.sicut certi C.de testam.milit.vbi pro hoc bene inducit, & subtiliter.l.illud.§.ad testamenta.ff.de bon.pos.contratab.extende istam.l.quæ loquitur in posthumo, vt etiam habeat locum in filio iam nato, ꝙ si mater eum non instituit, quia credebat mortuum, sed instituit alios filios, iste etiam habebitur pro instituto. per hãc.l.ita tenet gl.not.& ord.in l.cùm mater militem.in gl.1.ff.eo. quam sequitur Pau.de Castr.hic, & in l.commodissimè.ff.de libe.& posth. d.Alex.in l.Titius.in prin.in vlt.col.ff.de libe. & posth. vbi dicit, ꝙ illa glo.est valde not. digna pro ampliatione huius l. ¶ Ista.l. non haberet locum in patre, qui scienter præterijsset posthumum, nec habuisset facultatem mutandi testamentum, nam talis posthumus non habetur pro instituto. l. militis codicillis. §.miles in supremis.ff.de testa.mil.no.glo.in l.vxorem.ff.de ma. testa.& Pau.de Cast.hic. Secundò limita istam.l.nisi probaretur de contraria voluntate matris duplici ratione, prima, quia in incertis, & non certis locus est coniecturis.l. continuus.§. cùm
7 ita.ff.de verb.oblig. secunda, † quia præsumptio huius.l.est præsumptio iuris tantum, ergo contra eam admittitur probatio in contrarium, iuxta glo.& Docto.in Auth.sed iam necesse.C.de don. ante nup.& in l.fi.in princ.ff.qđ met.causa. & in l. antiquę. C.ad Velle.ita tenent Gul.Bar.& alij omnes hic. ¶ Circa istam l. quæritur quo iure posthumus, qui habetur pro instituto, petet virilem.Gul.de Cu.& Bar.hic tenent, ꝙ actione ex test.cùm auctoritate huius.l.habeatur pro instituto. & sic ista.l.non immediatè concedit hæreditatem, sed mediante test.l.lege obuenire. ff.de verbo.signif.sed errant, & alij omnes truffantur Bal. Sal.& Mod. hic, quia inter ipsos cohæredes non habet locum actio ex testamento, ex quo vnus cohæres non est obligatus alij ex testamento, sed quilibet capit partem suam à seipso, & non à cohærede, vt est gloss. & ibi dixi in l. si post diuisionem. C. de iuris, & facti ignoran.dic ergo, quòd aget petitio.hæredita. vt declaretur cohæres pro virili occasione testamenti mediante præsumptione huius.l. & restitutio rerum fiat offic.iudi. vt declarat Barto.in l.licèt.ff.de peti. hæredit. ¶ Capio gloss.fin. cum ista

ADDITIONES.

a ¶ Puto primam. Adde, quæ scribit idem Ias.in Auth. ex causa.col.5.ver. teneo tamen. C.de libe.præte. 1.ampliа.vbi tenet contrarium eius, qđ hic, tamen in col.pen.& fi. ipsius Auth. videtur tenere hanc opi. BELLOT.

b ¶ Adde, quòd huic filio competet beneficium.l.fi.& ibi dixit Alex. in fi.4.col. C.de edic.diu.Adri.tollen.vbi Ias. PVRPV.

Source : BIU Cujas

iſta gl. tranſeunt Iac. But. Bar. & Bal. hic. ego ex iſta gl. vltra alios
8 colligo tres not. reg. ¶ † Prima eſt, ꝙ lex vel ſtatutum loquens diuerſimodè in caſibus ſimplicib. habet locum etiam in caſu mixto, quando agitur de conſeruatione teſtamenti, & ad hoc pondero tex. no. in l. & ita facta. ff. de iniu. rup. vbi eſt tex. in fortiorib. terminis, quando autem in exhæredatione, & ſic in materia odioſa ſub ſimplicibus continetur caſus mixtus, q̃n iſtud tendit ad conſeruationem teſtamenti, quaſi illud principalius ibi habeatur in conſideratione, & hoc bene no. ad ea, quæ traduntur per Bar. & alios in l. 2. in prin. ff. de verb. oblig. & in l. vim
9 paſſam. §. præſcriptione. ff. de adult. cũ concor. ¶ † Secundò ex iſta gl. colligo notabilem limitationem ad regulam iuris, quæ habet, ꝙ vbi in aliqua materia concurrunt cauſa, quæ nocet, & cauſa quæ prodeſt, & materia eſt indiuidua, & inſeparabilis, attenditur cauſa, quæ nocet. l. Pedius. aliàs incipit. l. & paruit. §. 1. de arb. l. 3. §. fi. & ibi Bart. ff. ad Sena. Syl. illa regula limitatur per hanc gl. niſi cũ cauſa, quæ prodeſt, concurrat fauor validitatis teſtamenti, quia illa præfertur. facit, qđ vult Bar. in l. ſi vir vxori. ff. de vſuc. pro don. & in d. l. 3. §. fi. per text. in l. 3. §. ſi quis palàm. ff. de iur. fiſc. ꝙ quando cauſa, quæ prodeſt, eſt potentior, tunc
10 perimit illam, quæ nocet. ¶ † Tertiò colligo ex iſta gl. regulam, ꝙ vbi in aliqua diſpoſitione concurrunt perſona priuilegiata, cuius fauore actus inualidus ſuſtinetur, & perſona non priuilegiata, certè priuilegium prodeſt etiam nõ priuilegiato, vt actus ſuſtineatur. Confirmo iſtam regulam per quatuor. Primò per tex. not. in l. ſi communem, in prin. & ibi gl. not. ff. quemadmo. ſeruitus amittatur. ¶ Secundò per gl. no. in c. 1. in gl. fi. de iurepa. in 6. ¶ Tertiò facit, quia ſi priuatus habet commune ius cum Eccleſia, iuuatur priuilegio Eccleſię, vt contra eum nõ currat minor præſcriptio, quàm contra Eccleſiam, ita tenet Inno. in c. ad audientiam. per illum tex. de præſcr. & in ſimi. Pan. in c. 1. eo. titu. ¶ Quartò facit gl. no. ſi eſt vera in l. 1. C. ſi in communi, eademq; cauſa in integ. reſt. poſtul. fuc. q̃ vult, ꝙ ſi cauſa eſt indiuidua, reſtitutio in integrum competens minori, competat ẽt maiori. Accedant plura ſimilia, quæ cumulaui hoc anno, ꝙ qs habet propter ſocium illud, ꝙ non haberet propter ſe. in l. ſi emancipati. C. de coll. Contra tñ iſtam regulam fortiter vrget tex. in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. & tex. in l. fi. C. fam. erciſ. cogita de congrua reſponſione. redeundo ad gl. adde, ꝙ principalem determinationem gl. reprobant Sal. Ful. & Pau. de Caſt. hic, & fortè melius, nam in hac l. fauore filiorum eſt inſtitutum, ꝙ poſthumus præteritus habeatur pro inſtituto, & habeat ſuam virilem, & filij reſiduum, vnde qñ etiam ſimul ſunt inſtituti extranei, ceſſat ratio fauoris huius legis: ergo quãtum ad extraneos non debet habere locum iſta lex. Iaſ. Pad.

LEX IIII.

CVm ex cauſa. Reſciſſo teſtamento per querelam, fideic. libertates præſtitæ non reuocantur. hoc dicit. debet tamen limitari per l. Papin. §. fi. cũ l. ſeq. ff. eo. alleg. in glo. & ibi fiebat differentia inter directas, & fideic. libertates, rationem diuerſitatis aſſignat Pau. de Caſtr. hic, aliam rationem aſſignat Io. Fab. & Ange. de Aret. in §. in fraudem. inſtit. quib. ex cau. ma. non licet. ſed in his non eſt inſiſtendum, cùm hodie per Auth. ex cauſa. C. de lib. præte. tam directæ quàm fideic. libertates etiam poſt querelatum teſtñ præſtandæ ſint, nullo pretio dato. ſm gl. Bar. & alios in d. l. Papin. §. fi. Sal. & Raph. Fulg. hic.

LEX V.

SI pater tuus. Querela præparata trãſmittitur ad filios. hoc dicit, & etiam ad quoſcunque, iurib. alleg. in gl. ¶ Capio glo. primam in verſi. propoſitum, quam diuide in duas partes prout duo remouet contraria. In 2. parte, dic, ꝙ iſta gl. reprobatur per Cyn. & alios omnes hic, & Bal. in l. ſcimus. §. fin. ĩ. eod. quia d. l. ſcimus. §. fin. alleg. per glo. quæ loquitur in deſcendentibus reſpectu aſcendentium, non debet extendi ad caſum huius. l. vt facit gloſſ. cum iſta l. loquitur in hæreditate tranſuerſalium, & ſic non eſt eadem ratio, patet, quia hæreditas aſcendentium non adita tranſmittitur. l. vnica. C. de his, qui ante aper. tab. l. vnica. §. in nouiſſimo. C. de cad. tol. ſecus eſt in hęreditate fratris, vel alterius tranſuerſalis, quę ſi nõ eſt adita, non tranſmittitur. l. ſi fratris. C. de iur. delibe.

SVMMARIVM.

1 *Legitima filiorum quanta ſit, debet inſpici tempus mortis patris.*
2 *Bonum eſt arg. à legitima filij ad libertum, & ècontra.*

LEX VI.

VIm quæritur. Filij, quib. relicta eſt legitima, non habẽt querelam. hoc dicit. limita, niſi eſſet inſtituta turpis perſona, vt ſignanter tenet Pau. de Caſt. in l. fratres. in 3. q. ĩ. eo. & in l. omnimodo. in prin. in 2. colum. vbi dicetur. ĩ. eo.
1 ¶ † No. ex tex. ibi, mortis tempore, ꝙ in legitima quanta eſſe de-
a beat, inſpicitur tempus mortis patris, a nec curatur in alijs temporibus an habuerit ampliores facultates. ſimile eſt in legitima patroni. l. etiam. §. ſi patronus. & l. ſi patronum. §. fi. ff. de bon. lib.
2 † & bonum eſt argu. à legitima filij ad libertum, & ècontra. l. fi. ĩ. eo. idem eſt etiam in quarta, quæ debetur filio arrogato. text. eſt not. in l. fi. ff. ſi quid in frau. patro. ¶ Ex iſta regula ſequitur, & ſi poſt mottem patris augerentur poſtea facultates paternæ, ꝙ per hoc non debetur augeri legitima filij, & ideo ſi pater ab inteſt. vel ex teſtamento habuit dimidiam hæreditatis, & poſtea eo mortuo cohæres repudiauit partem ſuam, quo caſu accreſcit patrimonio patris; vel ſi ſerui, qui erant in captiuitate, reuertantur domum, non per hos caſus, vel ſimiles augetur legima filiorum, ita in ſimili habes text. ſolennem, & ſingularem ponentem hæc exempla in l. ſi patronum ex debita. §. fin. ff. de bon. libe, quem ſic pro ſingulari allegat Sal. in l. ſcimus. §. repletionem. in vlt. col. ĩ. eod. Obſtat tamen fortiter tex. in l. ſerúi qui. ff. ad l. Falc. ideo pro ſol. vide Saly. ibi, & plenius Pau. de Caſt. & do. Alex. in l. in ratione. la 2. ff. ad l. Fal. & in d. l. ſerui qui. ¶ Iſtam regulam huius tex. limita trib. mod. Primò, per caſum in Auth. vnde & ſi parens. ĩ. eod. & propter hoc illa Auth. fuit poſita ſuper hac. l. vbi ſi in legitima filiorum attenderetur tempus mortis patris, filij parum haberent, quia pater fecerat immenſam donationem in vita, ideo attenditur tempus donationis. ¶ Secundò limita, niſi pater in vita voluntariè aſſignaſſet legitimã filio, nec enim inuitus cogitur, ſecundum Bart. in Auth. ſi qua mulier. ad fi. vbi dixi. C. de ſacroſan. eccl. certè ſi poſtea augeantur facultates paternæ, ita ꝙ pater tempore mortis reperiatur multò locupletior, non per hoc augebitur legitima filij, quàm in vita recepit, & ſic iſto caſu non attendetur tempus mortis patris, ita originaliter dicit Iacob. Butr. in l. pactum. C. de colla. qđ dictum pro eleganti refert, & ſequitur Bal. in l. 2. C. de reuo. his, quæ in frau. cred. & in l. fin. in pen. col. C. de vſur. rei iud. & in Auth. res quæ. in verſi. quæro, ſtauto cauetur. C. communia de leg. ſequitur Ang. in l. ſi proponas. §. 1. ff. eo. & in l. ſtipulatio hoc modo cõcepta. ff. de verb. obl. ſed iſtud dictũ ſolet per alios reprehendi, & reputari falſum. per tex. in l. ſi quando. §. 1. vbi Pau. de Caſt. ĩ. eod. & ibi dicetur, & ita per illum tex. reprobat ipſemet Bal. in d. l. pactum. in 6. oppo. & in l. quamuis. C. de fideicõ. Imo. & Ludo. Rom. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. Pau. de Caſt. & dom. Alex. in l. in ratione. ſecunda, in vlt. colum. ff. ad l. Falc. dicam in illa. l. ſi quando. §. 1. à cuius intellectu veritas pendet, & vide Bal. in c. cùm. M. Ferrarien. in 7. col. de conſtit. ¶ Tertiò limita, quando ex forma ſtatuti pater pro delicto filij tenetur ei aſſignare legitimam in vita, iſto caſu attenderetur tempus condemnationis filij, vt probat tex. in l. eius qui. §. 1. in verſi. bona quoque, quæ tunc habuit cum damnaretur. ff. de teſt. per quem text. ita tenet Alb. de Roſ. in 3. parte ſtatutorum. in q. 36. quæ incip. quæro pulchram, & ſubtilem quęſtionem diſputatam Paduæ. idem tenet Bald. in l. 2. per illum tex. C. de adopt. Ludo. Rom. in l. ſi filiofam. ſecunda. per illum tex. ff. ſolut. matrimo. quamuis Bald. alibi teneat, quòd tunc attendatur tempus commiſſi delicti, ita tenet Bald. in l. 2. C. de reuo. his, quæ in fraud. credi. Bald. & Imo. in l. lex Cornelia. vbi etiam videas, d. Alex. ff. de vulg. & pupil. & omnino Bald. in l. ſi qua pœna. in 2. lect. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur.

ADDITIO.

a ¶ Mortis patris. Adde Cur. Sen. conſi. vlt.

SVMMARIVM.

1 *Legitima filiorum, quæ olim erat quadrans, hodie eſt triens, vèl ſemis, ſecundum numerum filiorum.*
2 *Legitima quomodo debeat computari.*
3 *Legitima, quæ debetur filio, eſt quota bonorum, & non hæreditatis.*
4 *In legitima attendi debet tempus mortis patris, quantum illo tempore valeant eius facultates, licèt alio tempore plus, vel minus valuerint, & nu. 7. & 9.*
5 *Bona patris ſi poſt mortem augentur, an legitima filiorum augmentetur.*
6 *In legitima patroni non attenditur augmentum poſt mortem,*

Statu-

Source : BIU Cujas

8 *Statutum, quòd pater teneatur ſoluere legitimam pro delicto filij, bene valet, & nu. 12.*

10 *Si filia, quæ recepit dotem pro legitima, promiſit nihil petere amplius, ſi poſtea augeantur facultates patris, quòd poſt mortem patris poterit filia à fratrib. augmentum petere.*

11 *Conuentio ſi facta ſit de non recipiendo aliquem in Canonicum vltra certum numerum, & ita ſit iuratum, ſi poſtea facultates Eccleſiæ ſupercreſcant: poterunt Canon. recipere alium, non obſtante iuramento.*

13 *Legitima hodie debet relinqui filio titulo honorabili inſtitutionis, numero 23.*

14 *Legitima etiam filio ficto, puta monaſterio, eſt relinquenda titulo honorab. inſtitutionis.*

15 *Legitimam totam non eſt neceſſe filio relinquere tit. inſtit. ſed ſufficit aliquam rem relinquere.*

16 *In teſtamento condito à patre inter liberos, non eſt neceſſe relinquere cuilibet filio titulo inſtitutionis.*

17 *In teſtamento condito à patre inter liberos, ceſſant ſolennitates iuris ciuilis, & attenditur ius gentium, & nu. 19.*

18 *Patri teſtanti inter liberos, vbi non requiritur, quòd teſtes ſint rogati, magis fauetur, quàm militi in cuius teſta. requiritur, quòd teſtes ſint rogati.*

20 *In teſtamento condito ad pias cauſas, non attenditur ius ciuile, ſed ſolùm ius gentium.*

21 *In teſtamento condito à patre inter liberos, ſemper intelligitur illa clauſula, vt actus valeat, &c.*

22 *In iudicando non eſt recedendum à communi opinione.*

24 *Quotieſcunque ſtatutum derogat iuri communi, vel illud corrigit, nunquam recipit interpretationem à iure communi, nec intelligitur ſecundum ius commune.*

25 *Si pater in teſtamento relinquit filio decem ſimpliciter, & poſtea in codicillis declarat, quòd illa decem relinquit in teſtamento titulo inſtitutionis, non per hoc ſuſtinebitur teſtamentum.*

26 *Legitimam iure ſubſtitutionis filio relinqui an ſufficiat.*

27 *Legitimam tit. fideicom. vniuer. an relinquere ſufficiat.*

28 *Teſtamentum, in quo pater reliquit filio decem pro ſua legitima, & non dixit, & in his hæredem inſtituto, an valeat.*

29 *Si pater relinquat filio, vel filiæ decem iure benedictionis, an habeatur perinde ac ſi reliquiſſet iure inſti.*

30 *Notarius groſſus ſi ſcribit in teſtamento, qualiter pater relinquit filio centum iure reſtitutionis, cùm deberet dicere inſtitutionis, an valeat teſtamentum.*

31 *Legitimam tit. inſtitutionis filio relinquere an ſit neceſſe de iure cano.*

32 *Diſcordiam in dubio non debemus inducere inter ius cano. & ciuile, niſi vbi reperitur expreſſum.*

33 *Verbum relinquo, an & quando importet inſtitutionem.*

34 *Si teſtator in teſtamento reliquiſſet filio centum ſimpliciter, & poſtea mandauit, quòd tale teſtamentum debeat aptari, & ordinari ſecundum conſilium ſapientis, an ſapiens poſt mortem teſtatoris poſſet addere, ſcilicet, titulo inſtitutionis, vt teſtamentum valeat.*

35 *Legitima deſcendentium ſicut eſt hodie aucta per hanc Auth. ita etiam & legitima aſcendentium.*

36 *Liber nouellarum an ſit Authen. & allegabilis ad deciſionem cauſarum.*

37 *Legitimam titulo inſtitutionis an hodie ſit neceſſe, quod parentes habeant.*

38 *In correctorijs quando duo caſus æquiparantur à l. antiqua. l. noua corrigens in vno, corrigit & in alio.*

39 *Filius poteſt detrahere duas quartas, pater verò, vel alius aſcendens non poteſt niſi vnam.*

40 *Alienationem factam per patrem in fraudem filij vſque ad legitimam, quando ille, in quem alienauit, participauit de fraude, filius reuocare poteſt.*

41 *Collationi locus eſt, quando filij ſuccedunt aſcendentib. ſed non è contra.*

42 *Extenſio licita eſt in correlatiuis quo ad correctionem. ll. vbi eſt eadem ratio.*

43 *Treb. & Falcidia non ſunt auctæ per hanc Auth.*

44 *Legitimam hodie filius habere debet non tantum in proprietate, ſed etiam in vſufr.*

45 *Pater an poſſit inſtituere filium in ſolo vſufr. & in proprietate extraneum hæredem.*

46 *Filia dotata per patrem an poſſit inſtitui à patre hæres in ſola dote, & quid in dote materna, & an poſſit inſtitui in dote conſtituenda, dum erit nubilis ætatis.*

47 *Filij exhæredati, vel aliter incapaces an computentur in numero filiorum, quantum ad augendum legitimam filijs.*

48 *Si filia repudiaſſet hære. patris recepta dote, an computetur in numero filiorum quo ad augendum legitimam filijs.*

49 *Fratres præteriti non poſſunt aliquid petere, quando turpis perſona non eſt inſtituta.*

50 *Si pater habebat quinque, vel ſex filios, & tres ſunt mortui, quanta erit legitima aliorum, qui ſunt ſuperſtites.*

51 *Legitima nepotum, vel aliorum deſcendentium quanta ſit hodie.*

52 *Diſpoſitio fauorabilis filijs, comprehendit nepotes.*

53 *Si ſtatutum ſimpliciter prohibeat filiam cum maſculis ſuccedere patri, vel prohibeat matrem ſuccedere filio exiſtentibus certis agnatis, an per talia ſtatuta prohibeatur legitimam petere.*

54 *Per interpretationes, vel ſubauditos intellectus non eſt inducenda iuris communis correctio.*

55 *Filius arrogatus nō ſuccedit patri arrog. tamen debet habere legitimam in eius bonis.*

56 *Statutum nunquam intelligitur filiam excludere à legitima, niſi de legitima expreſſam faciat mentionem.*

57 *Stante ſtatuto, quòd fœminæ ab inteſtato non ſuccedant, &c. an condito teſta. per patrem, in quo filia eſt præterita, poterit dicere teſtamentum nullum.*

58 *Stante ſtatuto, quòd fœminæ ab inteſt. & c. ſi pater fuiſſet teſtatus relicto filio hære. vniuerſali, & filia in decem, & in dote nihilominus filia poterit petere ſupplementum legitimæ.*

59 *Si ſtatutum excludat filias à ſucceſſione parentum, exiſtentibus filijs maſculis, vel agnatis, & mandet filiam debere dotari arbitrio propinquorum, non debent propinqui declarare, quòd dos conſtituatur minor, quàm ſit legitima.*

60 *Dos ſuccedit loco legitimæ.*

AVTHENTICA.

1 NOuiſſima. †Hoc dicit. Legitima filiorum, quæ olim erat quadrans,[a] hodie eſt triens, vel ſemis ſecundum numerum liberorum, & iſto iure ſufficit quocunque tit. relinquatur, nec pater poteſt legitimæ vſumfru. diminuere. h. d. ¶Et habet tria principalia dicta. Secundum ibi, ex æquo. ſ. diuidenda inter eos; Tertium eſt ibi, cuius portionis, &c. Et in iſta Auth. tractabitur duplex materia, vna quota ſit legitima filiorum de iure. Et hic poſt gl. annectam quamplures quotidianas quæſtiones. ¶Secunda erit materia, an & quando filius debeat in legitima inſtitui, & ſic circa tit. inſti. quib. expeditis erit expedita hæc Auth. quia alia extrauagantia attingere non delibero.

2 ¶† Et pro iuuenib. quid ſibi velint illud triens, vel ſemis, habēt gl. & Doct. declarantes in §. hæreditas. inſti. de hære. inſti. & melius quam alibi declarat Marcus Varro in lib. 5. de lingua latina. Not. ex iſta Auth. ꝙ hodie aucta eſt legitima filiorum aliter quàm olim eſſet per l. cùm quæritur. s̃. cod. de iſta legitima, & eius computatione quomodo debeat computari pro vulgarib. & ignaris videatis Ange. in conſi. 242. incip. punctus talis eſt, dñs Comes. & in conſi. 287. inci. pro clariori deciſione thematis. in 1. col. ad fi. & multum no. in conſ. 300. incip. punctus talis, ſtatuto ciuitatis Cortonæ. vbi multum ſolenniter ad hanc materiam. Et circa iſtam legitimā quanta ſit, dicam extra gl. j̃. vbi

3 multæ deciſiones ponentur. ¶† Et no. ꝙ legitima, quæ debetur filio, eſt quota bonorum non hr̃ditatis, & tunc eſt triens, vel ſemis bonorum pr̃is, non hæreditatis, & propterea, quia bona dicuntur deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona. & l. princeps bona. ff. de verb. ſig. cū ſuis concor. ideo legitima intelligitur deducto primo ęre alieno, & impenſa funeris. l. Papin. § quarta. & §. qm̃ autem quarta. ff. de inoffi. teſta. ita declarat Bart. in l. ex facto. magna. in 2. col. ff. de hære. inſti. Bal. in l. quoties. C. de hæred. inſti. & per hoc ſumitur cautela, per quā pater poteſt fraudare filium legitima, vt per Dyn. & Bart. in l. hæreditarium. ff. de bon.

4 aucto. iud. poſ. cū ſuis concor. quia hic non tango. ¶†Secundo pondero tex. ibi, ex ſubſtantia deficientis. qui probat, ꝙ in legitima attendi debet tp̃s mortis patris, quantum illo tp̃e valeant

b eius facultates, [b] licèt alio tp̃e plus, vel minus valuerint. iſtud expreſſius dicit tex. in l. cū quæritur. in'ver. mortis tp̃e. s̃. eo. Bal. in l. ſi qua pœna. in 1. lec. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. ſic etiā dicimus in legitima, quę relinquit patrono per libertum. l. etiā. §. fi. & l. ſi patronum. §. fi. vbi ſolennis tex. ff. de bo. lib. & bonum vr̃ argumnntum à legitima patroni ad legitimam filij. l. fi. C. de inoff. teſt. Similiter eſt in legitima, ſeu quarta, quæ debetur filio arrogato, quia tunc etiā attenditur tempus mortis arrogatoris.

5 tex. in l. fi. ff. ſi quid in frau. pat. ¶† Et propterea eſſet pulchrum dubium, ſi poſt mortem patris augerentur bona patris, puta, quia ſerui, qui erant in captiuitate tempore mortis, reuerſi ſunt poſt mortem, vel per alluuionem, vel quia ille, qui erat cohæres, vel collegatarius patris mortuo patre repudiauit partem hæreditatis, vel partem legati, illa accreſcit bonis patris mortui, an etiam augmentabitur legitima filij, an non, habes tex. ſolennem, & ſingul. ponentem iſta exempla, & decidentem,

ꝙ

ADDITIONES.

a ¶Quadrans. Adde Doct. in c. cùm eſſes. de teſta.

b ¶Facultates. Adde Cur. Sen. conſi. vlt.

Source : BIU Cujas

q̃ per hoc non augetur legitima patroni, in l. ſi patronum. §. ſi ex bonis. ff. de bon. lib. & ſic arguendo à legitima patroni ad legitimam filij ibi eſſet tex. expreſſus, q̃ legitima filij non augeretur per hoc, q̃ augeatur poſt mortem patris valor bonorum patris, & illum tex. alleg. pro ſingulari ad hoc Sal. in l. ſcimus. §. repletionem. in vlt. col. ĩ. eo. & ita per illũ text. determinat Pau. de Caſt. in l. in ratione. la 2. in prin. ff. ad leg. Falc. & videtur facere ratio, quia nunquam legitima filij eſſet limitata, quia ſemper poſſet augeri valor retum patris, ideo videtur, q̃ limitatè attendi debeat tempus mortis patris, vt hoc text. & alijs prælleg. & ſicut non attenditur tempus præcedens, ita nec debet attendi tempus, qd̃ ſequitur. Periculoſa tñ videtur deciſio illius tex. in exemplo de ſeruis patris, exiſtentibus in captiuitate, & reuerſis, cùm fictione poſtliminij fingantur ſemper fuiſſe in ciuitate pe nes patrem, & in contrarium vrget terribilis tex. in l. ſerui qui. ff. ad leg. Falc. vbi de directò tex. decidit oppoſitum, & propter illum tex. multum dubitat, & multum ſe inuoluit Sal. in d. §. repletionem. in vlti. col. & dicit, q̃ iſta non ſunt per alios tacta. Pau. de Caſt. & do. Alex. in d. l. in ratione. in princ. multa dicunt circa iſta duo contraria, & dicit do. Alex. q̃ eſt contrarium, qd̃ ſemper reputauit multum difficile, ita etiã dicit in d. l. ſerui. q & dicit, q̃ non reperit aliquem ſoluere, niſi Nicol. de Neapo.
6 ibi, qui dicit, † q̃ aliud eſt in legitima, quæ debetur patrono, in qua non attenditur illud augmentum poſt mortem, & in legitima ſeu quarta Falc. in qua bene attenditur, aliud non dicit, rationem autem diuerſitatis aſſignat Saly. in illo. §. repletionem. circa fi. & ſibi adſcribit Pau. de Caſt. in loco præallegato, q̃ legitima, quæ debetur patrono, vel filio debetur ex diſpoſitione legis etiam inuito patre, ideo in illa l. non attenditur augmentum poſt mortem patris, ſed in alia legitima Falc. cùm procedat ex voluntate teſtatoris ita legantis, aliud eſt. d. l. ſerui qui. & iſtud inter multa, quæ dici poſſunt, vĩ ſatis coloratum. remitto me ad ſcripta plenius in locis de quibus. s̃. Concludo ergo, nec aliquis diſcrepat, q̃ ſi bona patris, vel eorũ valor augeatur poſt
7 mortem patris, non per hoc augetur legitima filiorum. ¶ † Et per not. s̃. collectum ex text. q̃ in legitima attenditur tempus
a mortis patris tantum, infertur, q̃ pater [a] in vita ſua non tenetur dare legitimam filio, quamuis dicatur in Euangelio Lucæ, da mihi partem ſubſtantiæ, quæ me contingit, de iure tamen pater non tenetur, tex. eſt principalis in l. 1. §. ſi impuberi. ff. de col. bon. ita determinat Bart. in Auth. ſi qua mulier. circa fi. s̃. de ſacroſan. eccl. Bal. in l. quamquam. C. ad l. Falc. Bal. Ang. & reliqui omnes in l. lex Cornelia. ff. de vulg. & pup. Albe. de Roſ. in l. ſi lenones. C. de epiſc. aud. nec etiam pro condemnatione filij condemnati pater tenetur ſoluere legitimam. ita determinant Bar. in d. §. ſi impuberi. Imol. & alij in l. ſi filiofam. la 1. ff. ſol. matrim. cũ multis concor. facit, qd̃ not. Barto. in l. Stichus. ff. de peç. leç.
8 ¶ † Vnde infertur, q̃ ſtatuta ciuitatum diſponentia, q̃ pater teneatur ſoluere legitimam pro delicto filij, nihil valeant, quia ſunt iniqua, vt per prædicta determinant Cy. & Bald. in l. ſi qua pœna. in 2. lectu. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. vbi etiam allegat Spec. ita tenere in tit. de execu. ſen. §. ſequitur. in ver. quid ſi filius. & probat multum tex. valde ſin. ſecundum Bal. ibi in l. ſi filius. C. de bo. proſc. vbi pro delicto filij deportati non publicatur peculium caſtrenſe, qd̃ eſt proprium filij, quantominus pater pro delicto filij debet ſoluere de ſuo? & propterea per illũ tex. no. ibi Bald. in fi. q̃ ſtatuta de quib. s̃. ſunt iniuſtiſſima, & idẽ Bal. in l. lex Cornelia. ff. de vulg. & pup. dicit, q̃ tale ſtatutum ſapit tyrannidem. ¶ Iſtis non obſtantib. veritas eſt, q̃ valet ſtatutum, q̃ pater teneatur ſoluere legitimam pro delicto filij, ita in terminis firmat gl. ordi. approbata in Rubr. C. de decr. decu. lib. 10. & pro illa glo. habent Can. text. meliorem de iure in c. 2. de delic. puerorum. quem ad hoc ibi no. Pet. de Anch. & alij Mod. poſt eum. & ita firmat Bald. ſibi contrarius in l. 1. C. ne filius pro pat. Imo. do. Alex. & alij Mod. poſt Bald. in d. l. lex Cornelia. vbi
* dicunt, q̃ *iſta eſt magis communis opin.* & q̃ in practica obſeruatur. ibi videas multas concor. per do. Alex. ¶ Adde ad prædicta, q̃ pater in vita non teneatur aſſignare legitimam filio, quia debet expectare tempus mortis, facit qd̃ volunt Cyn. & Bart. in l. fi. ff. de lib. agno. vbi concludunt, q̃ filius viuo patre nullum dicitur habere ius in legitima, reprobata glo. quæ contrarium tenet, in §. ſi quis autem non implens. in Auth. de hære. & Falc. ita etiam tenet Bart. in d. l. poſt emancipationem. in princ. ff. de lib. leg. Bald. in d. l. lex Cornelia. imò fortius decidit multum ſing. Bal. in l. non poteſt. ff. de adop. q̃ etiam in caſibus, in quibus pa-
b ter inuitus cogitur emãcipare filium, qui ſunt quatuor caſus [b], quos ponit glo. magiſtra. in §. fi. inſti. quib. mod. ius pat. pot. ſol. tamen in illis caſibus non cogitur dare aliquam legitimam filio, quia in vita patris, filij non habent ius in legitima. vide Bal. aliter tenentem in l. 2. C. ſi quid in frau. pat. q̃ aliter pro nunc nõ examino, imò dicit Bal. ſi pater eſſet dilapidator bonorum, non tenetur aſſignare legitimam, nec aliquem fundum, nec pro legitima nec pro alimentis. ¶ Limita tamen, & intellige, niſi pa-
c ter ingrediatur monaſterium, [c] tunc viuo adhuc patre naturaliter debetur legitima filio in vita. text. eſt reputatus ſing. & ibi glo. in c. cùm ſimus. de regular. per quem ita dicit Bal. in Auth. ſi qua mulier. in vlti. colum. & ibi Bar. idem tenet non recordatus de text. Canoniſtarum in d. c. cùm ſimus. quod tamen qualiter procedat non firmo, quia varij intellectus dãtur ad illum text. præſertim per Pau. ibi. Imo. Ludo. Rom. & do. Alex. in l. ſi cùm dotem. in princip. vbi do. Alex. in 9. col. & ſeq. ff. ſol. matri.
9 dicam plenè in illa Auth. ſi qua mulier, vbi locus ſuus. ¶ † Limita prædictum not. & text. noſtrum, q̃ in legitima attendatur tempus mortis patris, vt ſit verum niſi pater voluntariè aſſignaſſet legitimam filio, tunc ſi poſtea augerentur facultates patris, non attẽderetur tempus mortis patris, ſed tempus aſſignatæ legitimæ, nec poteſt petere aliquod augmentum legitimæ. Iſta fuit originalis deciſio Iacob. Butr. in l. pactum. C. de colla. quam pro eleganti refert, & ſequitur Bal. in l. 2. C. de reuoc. his, quæ in frau. cred. & in l. fi. circa tertiam col. C. de vſu. rei iudi. & in Auth. res quæ. in verſi. quæro ſtatuto cauetur. C. communia de leg. ſequitur Angel. in l. ſi proponas. §. ſi hæreditatem. ff. de inoffic. teſtam. & idem Ange. in l. ſtipulatio hoc modo conce-
* pta. ff. de verb. oblig. ¶ Iſta opin. eſt falſa, & *reprobatur communiter*
d per text. expreſſum in l. ſi quando. §. 1. vbi caſus [d] ad literam. ĩ. eod. & ita per illum tex. reprobat ipſemet Bal. in d. l. pactum. in vltim. opp. & in l. quamuis. C. de fideicom. Imo. & Ludo. Rom. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. & Paul. de Caſtr. in d. l. ſi quando. primo. & Pau. de Caſtr. & dom. Alex. in d. l. in ratione. la ſecunda. in vlti. col. ff. ad l. Falcid. ¶ Et vltra eos adde illud, qd̃ ſin. not. Bal. in c. cùm M. Ferrarien. per illum tex. in 7. col. de
10 conſti. vbi per illum text. dicit Bald. † quòd ſi filia, quæ recepit dotem pro legitima, promiſit nihil petere amplius, decidit Bal. ſi poſtea augeantur facultates patris, q̃ poſt mortem patris poterit filia à fratribus augmentum petere, ſi excreuerit, per illum
e text. quem infra inducam. [e] eſt verum, quòd Imo. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. in 3. col. dicit, quòd ſuſtinendo opin. Iacob. Butr. poſſet reſponderi ad text. in d. l. ſi quando. §. 1. quòd procedit, quãdo filius tempore, quo habuit res à patre, & promiſit nihil plus petere, habuit minus quàm eſſet legitima ſua, tunc procedit ille tex. quòd filius poſtea poteſt petere augmentum, quia nunquam habuit integram legitimam, ſed nos loquimur, quando filius in vita patris habuit integram legitimã, dicit Imo. quòd verba illius text. multum congruunt. mihi videtur, quòd imò repugnent, ſi ponderes rationem ibi expreſſam in text. quæ generalis eſt, & militat vtroque caſu, illud tamen verum eſt, quòd ſi filius, vel filia reciperent legitimam viuo patre, & promitterent cum iuramento nihil plus petere, tunc non poſſent petere augmentum legitimæ propter iuramentum per c. quamuis. de pact. in 6. & ideo. d. l. ſi quando. procedit, quando non interuenit iuramentum, ita expreſsè dicit Bal. in illa l. ſi quando. §. 1. & Pau. de Caſt. & dom. Alex. in d. l. in ratione. præalleg. & puto, q̃ ſit verum, nec recolo vidiſſe contradicentem in hoc. In contrarium tamen pondero eſſe text. in d. cap. cum. M. Ferrari. ſecundum inductionem quam facit ibi Bald. in 7. colum. qui pro certo tenet contrarium; nam ſecun-
11 dum Bald. ibi eſt text. ſing. qui non reperitur alibi, † quòd ſi ſit facta conuentio de non recipiendo aliquem in canonicum vltra certum numerum, & ita ſit iuratum, pone, q̃ poſtea facultates Eccleſiæ ſuperexcreſcunt, dicit ibi text. q̃ poſſunt recipere alium

ADDITIONES.

a ¶ Pater. Adde eundem Iaſ. in l. is poteſt. num. 16. 17. & ſeq. ff. de acqui. hæred. in Auth. ſi qua mulier, nu. 52. C. de ſacroſan. eccle. Catel. ver. legitima viuen. patre. Iaſ. in l. lex Cornelia. num. 5. & 6. ff. de vulg. de quo latè differit Viui. inter commu. opi. lib. 10. ver. legitima, vbi concludit pro negatiua, quam tamen limitat, & declarat, & dixi ad Iaſ. in d. l. is poteſt. nu. 18. Caſum autem in quo legitima petitur per filium viuo patre, vide per Docto. in Apoſtil. ad Bart. in d. Auth. ſi qua mulier. col. fi. & per eundem Catel. ver. pater. MASVER.

b ¶ Qui ſunt quatuor caſus. Adde Docto. in c. quintauallis. de iureiur.

c ¶ Monaſterium. Adde Docto. in c. in præſentia. de probatio. Anto. Cor. ſing. in verbo legitima.

* Et dic, vt per Catel. verſicu. legitima, Viui. inter communes opin. libro 10. verſi. eod.

d ¶ Caſus. Adde, quòd prædictam concluſio. tanquam veram in filia; cui fuit dos conſtituta, ſeu data ante mortem dotantis, tenet Brun. tract. ſtatu. exclu. fœmin. 11. articu. ſecundo caſu princip. ex Corn. conſilio 107. libro 2. 142. colum. fin. eodem. conſil. 115. libr. 3. ſed cum Iaſ. quòd poſſit petere ſupplementum tempore mortis auctis facultatibus patris, concludit Decius conſi. 276. Bal. de dote. 6. par. prin. 15. primil. col. 8. BELLOT.

e ¶ Inducam, Adde Cur. Sen. conſi. vltim. Ruin. conſi. 56. lib. 3. Brun. de ſtatuto exclud. fœmin. artic. 9. in fin. 1. q. Alex. conſi. 29. libr. 3. conſi. 33. libr. 4. Natt. in c. 2. verſi. an autem. de pac. in 6. dicit communem cum Cur. Sen. PANCIR.

Source : BIU Cujas

alium nō obſt. iuramento, quia iuramētum intelligitur reb. ſic ſe habentibus l. fi. ff. qui ſatisd. cog. ideo ibi eſt tex. ꝙ ſuperexcre ſcentib. facultatib. licitum eſt recedere à iuramento, ideo ſecūdum Bal. ſi filia, quæ habuit dotem, renunciauit cum iuramento, & facultates ſuperexcreſcant, poterit petere augmentum non obſtante iuramento, cogitabis de reſponſo ad illum text. iuncta deciſione Bal. niſi reſpondeatur, prout multi ex vobis reſpondebant, ꝙ Bal. non bene inferat ex illo tex. vbi tractatur de fauore, hoc eſt de diuino cultu augendo, propter quem fauorem poteſt dici illud ibi diſponi, ſecus in terminis noſtris, in quibus agitur de fauore priuati, cui poteſt renunciare, præſertim
12 cum iuramento per d. c. quamuis. de pac. in 6. ¶†† Secundò limita iſtum tex. & prædictum, quando ſtatutum diſponeret, quòd pater teneatur aſſignare legitimam pro delicto filij, quod ſtatutum valet, vt prædixi, tunc quantum ad legitimam attenderetur tempus delicti commiſſi per filium, & non tempus mortis patris, ſecundum Bal. Imo. & alios in d. l. lex Cornelia. & in d. l. quanquam. C. ad l. fal. & in d. l. ij. C. de reuo. his, quæ in frau. ¶ Et iuxtà hoc dubitat multum fin. Bal. in d. l. ſi qua pœna. in 2. lect. ad fi. ſtante prædicto ſtat. quanta erit legitima filij, ſi pater dicat quòd poteſt alios filios generare, iuxtà. l. antiqui. ff. ſi pars hære. peta. & l. ſi pater. in prin. ff. de ſol. & determinat ſing. Bald. quod niſi ſtatutum diffiniat quanta ſit legitima, difficilè erit diffinire, & dicit, quòd iſtud dictum eſt ſing. & verum, quòd alij tenent, quòd attendatur tempus non commiſſi delicti per filium, ſed tempus condemnationis filij, vt probat bonus tex. in l. eius, qui. §. j. ver. quæ tunc habuit cùm damnaretur. ff. de teſta. per quem tex. ita determinat Alb. de Roſ. in 3. parte ſtatutorum. in q. 36. in cip. quæro pulchram & ſubtilem, quæſtionem diſputatam Paduæ. & Bald. in l. 2. per illum tex. C. de adop. & Lud. Rom. in l. ſi filiofa. ſecunda. per illum text. ff. ſolu. matr. & ideo ponderanda eſſent verba ſtatuti, an ſe referant ad delictum an ad condemnationem: aliud enim eſſet ſi ſtatutum diceret, quòd pater teneatur ſoluere legitimam pro delicto filij, tunc tempus delicti conſideraretur, aliud ſi diceret, pater teneatur ſoluere legitimā pro condemnatione filij, vt per d. Alexan. in d. l. lex Cornelia. ¶ Glo. ſuper ver. titulo, diuiditur in quatuor partes prin. In 1. opponit contra text. & dupliciter ſol. In 2. per viam fallentiæ opponit contra text. & dupliciter ſol. In tertia reſpondet tacitæ quæſtioni. In quarta idem facit. Secunda ibi, & excipe filium curialem. Tertia ibi, item intelligo etiam. Quarta & vlt. ibi, itē quarta Treb. ¶ Ex prima parte principali glo. habes colligere
13 tres principales concluſiones. Prima eſt, † quòd hodie debet relinqui filio legitima titulo honorabili inſtitutionis, & ſi relin-
a queretur alio titulo, [a] puta legati, fideicom. vel donationis cauſa mor. filius diceretur præteritus, & teſtamentum eſſet nullū. Et ſic in hoc corrigitur Auth. noſtra, & iſtud tenent omnes indifferenter, adde glo. in §. tam autem, & ibi Ang. de Are. & glo. in §. igitur. ſuper ver. legati, inſtit. eo. quæ autem ſit ratio, quare filio debeat relinqui titulo inſtitutionis, dicit glo. no. in l. filium. §. ſed & ſi portio. in ver. pleniore. ff. de leg. præſtan. quòd iſtud
b eſt propter honorem filij, [b] quia titulus inſtitutionis eſt titulus honorabilior cæteris, vt ibi dicit tex. & idem dicunt Cyn. hic in j. q. Barto. & alij omnes, licèt habere legatum à teſtatore ſit etiā honor. l. amiciſſimos. in prin. in verſi. etiam honore legati. & ibi ponderat Nico. de Neap. in lect. Barto. quem omnino vide. ff. de excuſa. tuto. tamen titulus inſtit. eſt longè honorabilior, quā titulus legati, vel alius titu. d. §. ſed & ſi portio. alia melior ratio eſt propter vtilitatem filij, aliàs enim de ſolo honore ſine vtilitate parum curandum eſt, quia filio inſtituto, ſi cohæres repudiet, accreſcit filio per ius accreſcendi. l. j. §. ſi ex fundo. ff. de hære. inſtitu. ſed ſi tit. legati, nihil accreſceret filio. l. eam quam. C. de fideicom. ſecundum Iacob. de Rau. Cyn. Bald. & Saly. in l. in
14 ſuis. ff. de libe. & poſthu. ¶†† Amplia iſtam concluſionem glo.
c & Doct. quòd etiam filius fictus ſicut eſt monaſterium, [c] quod habetur loco filij. c. in præſentia. de proba. & filius legitimatus debet habere legitimam tit. inſtitu. ſicut & filius verus. glo. eſt in Authen. ſi qua mulier. in glo. mag. ſuper verb. competere. poſt prin. C. de ſacroſanct. eccle. quam ad hoc ibi not. Saly. in 5. col. ¶ Nunquid autem de iure Digeſtorum eſſet neceſſe, quòd relinqueretur legitima filio titu. inſtitu. ſunt duo principales text. multum contrarij alijs prætermiſſis, nam in l. Papin. §. ſi quis mortis. ff. de inoffic. teſtam. expreſsè dicit ſufficere quocunque titulo relinquatur: & ita glo. in l. ſcimus. §. cùm autem. infra eo. Ange. in l. ſuus quoque. in princi. ff. de hære. inſtitu. & in l. ex aſſe. in princi. per illum text. ff. ad Treb. contrarium decidit fortis text. in l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad Treb. qui fortius vult, quòd de iure Digeſtorum non ſufficiebat etiam ſi relinqueretur per fideicommiſſum vniuerſale, & iſtud vltimum tenent Bald. Imo. & dom. Alexan. in l. inter cætera. ff. de libe. & poſth. & Ange. ſibi contrarius in l. Gallus. §. fin. in eo. tit. & conatur varijs modis reſpondere ad contrarium, ſed quia eſt ſine vtilitate, vl-
15 terius non inſto. ¶ Secunda concluſio glo. eſt, † quòd non eſt neceſſe relinquere filio totam legitimam ti. inſtitutionis, ſed ſatis eſt aliquam rem relinquere. Adde glo. in d. §. aliud quoque capitulum. & glo. in l. antequam. & ibi Bald. in fi. C. communia de ſuc. & glo. not. in l. 3. §. ſed vtrum. in ver. fin. in glo. magna ſuper verſi. patrimonium. in fin. ff. de mino. vbi gl. dat cautelam, quòd filius, vel filia ſemper inſtituantur ſaltem in duob. imperialib. & ibi Barto. in fin. dicit, quòd ita obſeruat conſuetudo, & Bald. hic in 1. colum. allegatur etiam alia glo. in l. ſi quis priore.
16 ff. ad Trebel. ¶†† Tertia concluſio glo. eſt multum no. quod in
d teſtamento [d] condito à patre inter liberos non eſt neceſſe reliquere cuilibet filio titulo inſtit. & hoc modo ſin. limitatur. d. §. aliud quoque capitulum. & prima conclu. glo. noſtræ approbata per omnes, & iſtud tenuit. d. Azo in ſumma huius titu. adde glo. in c. ſi pater. in verſi. inſtituit. de teſta. in 6. idem expreſsè tenuit Iacob. But. & An. de But. in cap. Rayn. in 10. colum. de teſt.
e & d. Mathe. in no. 103. ¶ Contrarium [e] tenet indifferenter vtraque ſchola Legiſtarum & Canoni. vterque Iac. Pet. Saly. & Ful. hic, & dicit Saly. hic in 1. oppo. quòd iſtud *communiter tenetur*, tenent Bald. & Saly. in l. fin. C. fam. erciſcun. Bald. in d. cap. ſi pater. & ibi glo. met fatetur, quòd iſta eſt tutior ſententia. idem tenet Ioan. de Imo. in d. cap. Ray. in 17. colum. & ibidem dom. And. Barba. & dom. Alexan. in d. l. inter cętera. & ſic pro certo iſta eſt communis ſentētia Legiſtarum & Canoniſtarum, pro qua nihil aliud allegatur niſi generalitas. §. aliud quoque capitulum. ¶ Ego teneo primam opin. contra iſtam communem opin. & credo, quòd de iure ſit veriſſima, & ſi caſus mihi contingeret, ego ſic conſulerem, & iudicarem, licèt nunquam cogitauerim
17 niſi nunc. ¶†† Primò facit, quia in teſtamento condito à patre inter liberos ceſſant ſolennitates iuris ciuilis, & attenditur ſolū iuſgentium, ita dicit Bart. quem omnes tenent in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. ad fin. C. de teſt. Bal. in Auth. ꝙ ſine. circa med. C. eo. & ex hoc ſequitur, ꝙ in tali teſtamento patris inter liberos ſufficiunt duo teſtes ſm iuſgentium, & licèt aliàs in
f teſtamentis mulier [f] non poſſit eſſe teſtis. l. qui teſtamento. §. mulier. cum ſi. ff. de teſt. tamen in tali teſtamento poteſt mulier eſſe teſtis, vt eſt glo. & ibi Bal. in d. Auth. ꝙ ſine. glo. in §. & ꝙ ſæpè. in Auth. de trien. & ſemiſ. Bar. & alij in d. §. ex imperfecto. ad fi. Hinc etiam ſequitur, ꝙ licèt in teſtamentis teſtes debeāt eſſe rogati. l. hæredes palam. §. in teſtamentis. ff. de teſt. Auth. rogati. C. de teſt. tamen cùm iſta ſit ſolennitas iuris ciuilis, in tali teſtō patris inter liberos non requiritur, quòd teſtes ſint rogati, vt eſt gl. no. in l. fi. in fi. C. de codicil. Bal. Sal. & Fulg. in d. Auth. ꝙ ſine. Ang. Pau. de Caſt. & d. Alex. in d. §. ex imperfecto. Ange. in Authen. de teſt. imperfe. in prin. ¶ Et pèr hoc inferebat nouiter ſolus Pau. de Caſt. in d. §. ex imperfecto. vnum ſubtile, & ſingula
18 re, † quòd magis fauetur patri teſtanti inter liberos, vbi non requiritur teſtes eſſe rogatos, quàm militi teſtanti, non dico in cō flictu belli, in quo requiritur, quòd illi duo teſtes ſint rogati. l. diuus. in ver. conuocatis. ff. de teſt. mil. glo. in l. milites. C. de teſta. mil. ¶ Et licèt ipſe non dicat, credo quòd ratio diuerſitatis ſit in promptu, nam ſtatutum eſt fauore militis, ꝙ illi duo teſtes ſint rogati, quia aliàs poſſent de facili reperiri duo fortuiti teſtes, qui dicerent audiuiſſe militem ſic teſtantem, & ſic de facili poſſet committi falſitas. ¶ Iſtam rationem reddit text. in d. l. diuus. & in §. planè. inſtit. de mili. teſta. quæ ratio ceſſat in patre teſtante inter liberos, cùm omnino filij eſſent ab inteſt. ſucceſſuri, vnde pauca falſitas committi poteſt, quia cauſa inteſtati fouet cau-
19 ſam teſtati. l. hac conſultiſſima. §. fin. præalle. ¶†† Ex iſtis omnib. ſequitur veriſſimum fundamentum, quòd in teſtamento condito à

ADDITIONES.

a Limita dictam concluſionem, niſi in relicto filius eſſet repetitus virtute dictionis, Item titulo inſtitutionis. Bar. cōſi. 27. limita quoque, quando eſſet ſtatutū, ꝙ filia dotata &c. Et filiæ dos relinquit. Ange. conſi. 99. viſo them. in princ. Quot teſtib. hoc probetur, vide Bald. & alios in l. 2. j. de ſecun. tab. PVR.

b Honorem filij. Adde etiam aliam vtilitatem Bar. conſi. 29. aliàs 204. proponitur. in fin. PVRPV.

c Monaſterium. Adde Bal. in l. filium. in 1. col. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. Doct. in c. in præſentia. de proba.

d Teſtamento. Adde Pet. de Vbal. in rep. c. Ray. de teſt. vbi diffuſè.

e Contrarium. Ale. diſtinguit lib. 5. conſi. 18. col. 2. PVRPVR.

f Mulier. Adde Spe. tit. de teſte. §. j. ver. item, ꝙ eſt mulier. & ibi Io. And. in addi. Ant. de Butr. & Doct. in c. quoniam. de teſt. Arch. in c. 2. de iud. lib. 6. & quid in codic. vide per Io. And. in addi. in d. §. ver. quid de eo. & Bal. in l. fi. C. de codic.

* Et dic, ꝙ in teſtō tam de iure ciuili quàm can. mulier non pōt eſſe teſtis, licèt de iure Can. ad pias cauſas poſſit, teſte Bellon. conſi. 14. nu. 8. vbi dicit cōem, pro qua vide, q̄ ponit Dilec. de arte teſt. tit. 2. caut. 2. Catel. ver. mulier regulariter. Alex. conſi. 70. col. 4. nu. 13. li. 2. Clar. §. teſtm. q. 6. q. 55. & in ſpecie in teſtō inter liberos, de quo per Iaſ. hic, ꝙ poſſit eſſe teſtis, concludit idem Clar. d. §. teſtamētum. q. 8. ver. 2. effectus. MASVER.

Source : BIU Cujas

dito à patre inter liberos non attendimus ius ciuile, sed solùm iusgentium. modo ego habeo, quòd istud, quòd filio debeat relinqui ti. institutionis, istud est de mera dispositione iuris ciuilis, & non iurisgentium, vt expressè attestantur Bar. & alij in rep. l. j. in 2. q. 5. partis prin. C. de sacrosan. eccle. ergo non debet attendi in tali testamento patris inter liberos, & istud nouum fundamentum multum satisfacit menti meæ, cui non video, quid possit commodè responderi. ¶ Secundò istud confirmo per illud, quod singulariter decidit Barto. in d. repe. l. j. in 2. q. 5. partis prin. vbi tenet, quòd in testamento condito ad pias causas non est necesse, ꝙ filio relinquatur ti. institutionis, & ratio est secun-
20 dum Bar. † quia in testamento condito ad pias causas non attendimus ius ciuile, sed solùm iusgentium. c. cùm esses. & c. relatum. de test. sed ꝙ filio debeat relinqui ti. institutionis, istud est de mero. iu. ci. & non de iure gentium, & eum Bar. tenet Bal. in d. l. j. in 26. col. Pe tr. de Anch. & Imo. in d. c. cùm esses. de test. d Mathe. in d. no. 103. in meo est. 116. d. Ale. in d. l. inter cætera. ff. de lib. & posthu. vbi dicit, ꝙ ita communiter tenetur, quamuis solus Sal. tenuerit contrarium in d. l. j. ergo cùm in testamento patris inter liberos non plus attendatur ius ciuile, quàm in testamento ad pias causas, sed solùm iusgentium, ergo neutro casu oberit, quãuis filio non relinquatur ti. institutionis, & istud etiam multum mihi satisfacit. ¶ Tertio pro ista parte est text. de hoc non cauillando eum, in d. c. Ray. de testa. vbi valet illud testamentum, quamuis filiæ Antiochiæ relinqueretur titulo legati, & non titu. institutionis, eo quia illud testamentum erat conditum inter liberos, & isto modo cessant difficultates & intellectus ad illum tex. nec erit expediens dicere, prout multi dicunt, ꝙ aliud sit de iure canonico, per illum tex. aliud de iure ciuili per suprascripta, cùm non sit recedendum à iu. ci. qñ aliud non reperitur expressè statutum per ius canonicum, per no. in c. 1. & 2. de ope. no. nun. per Barto. & alios in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. item non erit opus subaudire ad illum tex. vt mul
a ti faciunt ti. institutionis. [a] ¶ Quartò & vltimò moueor, nam si pater in testamento aliquid relinqueret filio titulo legati, & non ti. institutionis, postea subijceret clausulam generalem, & omni meliori via, modo, & forma, &c propter istam generalitatem verborum valeret testamentum, perinde acsi reliquisset ti. institutionis, ita sin. decidit Bal. in l. quoties. in 2. col. C. de hære. insti. sequit Pau. de Cast. in consi. 455. inci. super puncto, quo quæritur, an testm̃ sit nullum. tenet Rapha. Cu. in l. his verbis. ff. de hære. insti. d. Alex. Imo. in l. nam ꝙ. §. non omnis. ff. ad Treb.
21 † sed ego habeo, ꝙ in testõ condito à patre inter liberos semper intelligitur illa clausula, vt actus valeat omni meliori modo, quo valere potest, vt est glo. sin. in l. cohæredi. §. cùm filiæ. in versi. non valuit, quam Imo. & d. Alex. ibi ad hoc not. & multũ extollunt. ff. de vul. & pup. & Io. de Imo. in d. c. Ray. 28. col. ¶ Ex istis omnib. defendo nouiter primam sententiam contra communem opi. & concludo cum gl. nostra, ꝙ in testamẽto patris inter liberos non est necesse, ꝙ vnicuique filio relinquatur ti. in
22 stitutionis, & credo, ꝙ ista sit veritas sicut Euangelium, † & licet in iudicando non sit recedendum à communi sentẽtia, ſm Bar. & alios in l. fi. C. de pœ. iu. qui malè iu. & in l. cum prolatis. ff. de re iud. & in q. per eum disputata inc. iudex, qui per imprudentiam causæ. in c. ne innitaris. de consti. & propter sing. opin. non est recedendum in iudicando à communi opi. ita not. Bal. in l. 1. ad fi. per illum tex. ff. de Sena. plus dicunt Bald. & Pau. de
b Ca. in l. fi. C. de insti. & sub. ꝙ in iudicando [b] non est recedendũ à communi sententia propter nouas fantasias Bar. & in iudicãdo tenenda est illa opi. quæ plurium Doct. authoritate confirmatur, ita no. Bal. in l. j. per illum tex. in ver. sanè. s̃. de offic. quæstor. Tamen ego respondeo, ꝙ in iudicando tenenda est communis opi. nisi illa possit rationabiliter conuinci, quod bonus iudex acuti ingenij iudicabit, verba sunt Io. And. in c. 1. de consti. quæ refert, & sequitur Pan. in c. Capellanus. in j. col. & seq. de ferijs, vbi ponit esse tex. pro illa opi. Io. & tex. expressiorem in l. j. C. de vete. iur. enucl. & quod not. in c. cum speciali. de appella.
23 ¶† Ex suprascriptis omnib. habes regulam cum tribus fallentijs, regula est cum glo. nostra, ꝙ necesse est, ꝙ legitima in testamento relinquatur filio titu. institutionis. ¶ Ista regula primò fallit in testamento patris condito inter liberos. ¶ Secundò fallit in testamento condito ad pias causas. ¶ Tertiò fallit, qñ relinqueretur titulo legati, & subijceretur clausula generalis, & omni alio meliori modo, &c. vt ex prædictis habes. ¶ Quartò fallit, qñ statutum ciuitatis augens, vel diminuens legitimam filiorum, puta disponens, ꝙ legitima filiorum sint quinque vnciæ, diceret talem legitimam sic auctam, vel diminutam debere relinqui filio, tunc sufficeret relinqui quocunque titulo, nec necesse esset, quòd deberet relinqui ti. institutionis, ex quo statutũ simpliciter dictat tale legitimam sic auctam, vel diminutam debere relinqui filio, nec dicatur, ꝙ tale statutum debeat recipere interpretationem passiuam à iure communi, & intelligi tit. institutionis, per regulam l. 2. C. de nox. & c. cùm dilectus. de
24 consu. † quia quotiescunque statutum derogat iuri communi, vel illud corrigit, nunquam recipit interpretationem à iure communi, nec intelligitur secundum ius commune, sed simpliciter prout iacet, ista fuit elegans & sin. decisio Bal. in l. maximum vitium. C. de lib. præt. in 6. col. in ver. vlterius quæritur de tali qõ. &c. & no. multum istam regulam seu sin. limitationem Bal. ad iura præall. quam sequitur Pau. de Cast. & multum cõmendat, & quantum potest, in l. fi. §. in computatione. C. de iu. delib. & propterea dicit Bal. quòd in d. c. Ray illa legitima consuetudinaria potuit relinqui filiæ quocunque titulo, nec fuit opus, ꝙ relinqueretur tit. institutionis, & no. istum alium intellectum ad illum tex. vltra superius relatos. ¶ Istam limitationẽ Bal. reprehendit Lud. Rom. in l. si quis priore. ff. ad Treb. dicens contrarium se consuluisse apud Valentiam. reprehendit etiam Imo. in l. si verò. §. de viro. in primo membro principali. ff. sol. mat. motus & bene, quia Auth. offeratur. C. de lit. conte. corrigit. l. j. C. eo. & tamen recipit interpretationem & declarationẽ à iure communi, videlicet à l. sciendum. in prin. vbi glo. not. ff. qui satisf. cog. ergo ibi apparet contra Bal. ꝙ iura correctoria iuris communis, tamen interpretantur, & declarãtur à iure communi, ita etiam tenet. d. Alex. in l. nam quod. §. non omnis. ff. ad Treb. & in d. l. inter cætera. ff. de lib. & posth. vbi dicit, quòd ista sunt multum no. in contingentia facti, quia facerent magnum honorem; patet etiam, quia si statutum disponat, quòd filius f. possit testari, illud est contra ius commune. l. qui in potestate. ff. de test. & tamen istud statutum reciperet interpretationem à iure communi, vt declarat Bar. in l. j. in prin. ff. ad l. fal. & licèt ita tenendum sit contra Bal. tamen cum Bal. tenuit Lud. Rom. sibi contrarius in consi. 399. incip. vt præsens consultatio clarior reddatur. in pen. col. & idem Bal. in effectu in cap. cùm non liceat. in vlt. col. de præscri. ¶ Quintò sin. limita secundum Bald. in l. si adulta. C. de hær. act. quando pater reliquisset filiæ centũ, & prohibuisset eam plus petere, quamuis non dixerit iure institutionis, tamen valebit, quia vr̃ reliquisse animo compensandi cum legitima, & sic quamuis non habeat expressè ti. institutionis, habet saltem virtute tacitæ institutionis, quod Bal. reputat multum no. & tenendum menti. Addo, ꝙ idem tenet Bald. in addi. Spec. in tit. de instr. edi. in versi. filia. sequitur Lud. Ro. in d. l. nam ꝙ. §. non omnis. Raph. Cu. in d. l. his verbis. Pau. de Cast. in præall. consi. 345. incip. super puncto, quo quæritur, an testm̃ sit nullum. ¶ Sed d. Alex. in d. l. nam ꝙ. §. non omnis. tenet contrarium, & alle. Sal. tenere contrarium in ista Auth. & etiam in Auth. seq. non inuenio, ꝙ hic aut ibi aliquid tangat, allegat etiã Imo. tenere contrarium in d. c. Ray. & in d. l. his verbis. & in d. l. j. §. si ex fundo. & credo contrarium esse verius, quia dato pro vero, ꝙ pater ita relinquendo intelligatur reliquisse pro legitima, tñ non sufficit etiam si pater expressè diceret, ꝙ reliquit filiæ pro legitima, nisi adijceret, & in his eam instituo hæredẽ, vt dicam statim. j̃. ¶ Sextò limita, quando pater diuideret bona sua, vel assignaret ciuilibet portionem suam, nam est perinde, acsi diceret hæredem instituo, ita dicit glo. sing. in l. quoties. in gl. 1. j̃. fam. erci. nam vt ibi dicit gl. quilibet nescit dicere hæredem instituo. ¶ Et idem tenet Ang. & Imo. in d. l. j. §. si ex fundo. & Imo. in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. in quib. locis reputat illam glo. esse sin. ad hoc, & propterea dicit Bar. in l. fi. ff. de pecu. lega. ꝙ si pater in testõ assignaret filijs peculium, quamuis non diceret iure institutionis, tñ valeret testamẽtum. ¶ Adde, ꝙ idẽ est in verbo distribuit, ꝙ etiam institutionem importat Auth. licet. & ibi Bal. in prin. ad hoc no. C. de na. lib. & per hoc infert ibi Bal. ꝙ executor deputatus in testamento ad distribuendum bona inter pauperes, censetur hæres institutus, de quo vltimo vide Bar. in l. hæreditas. la 2 ff. de hære. insti. & in d. l. centurio. in 2. q. & ibidem Ang. Bald. in l. j. C. ad l. fal. & in l. j. in 2. col. ff. de test. Quid autem sit de verbo relinquo. j̃. dicetur. ¶ Septimò limita, quando non relinquendo tit. institutionis cederet in grauamen filij, prout est regulariter; secus qñ pater relinqueret filio alio ti. quàm institutionis fauore filij, puta quia timeret insidias vitæ filij paruuli ab agnatis, & propterea instituere alium, & grauaret per fideic. vniuersale restituere filio, quando erit maior, valebit tale testamentum, vt probatur in l. si emancipatus. la 2. ff. de bo. pos. contra tab. iuncta l. multi non notæ. ff. de lib. & posth. ita tenet gl. in l. scimus. §. repletionem. j̃. eo. Cyn. Bar. Ang. & alij in l. cum filio. in prin. ff. de vulg. & pup. Imo. & d. Alex. in d. l. multi. & d.

ADDITIONES.

a Marsilius sin. 306. clausula omni meliori modo. PVRPV.

b Iudicando. Adde Abb. in c. tua nos. de vsur. in c. prudentiam. de offi. deleg. in c. nouimus. de ver. signi. in c. cùm sint. de deci. in c. 2. de cogn. spiri. in c. venientes. de consue. in c. 1. de consti.

Source : BIU Cujas

a & d.Math.in not.103. a ¶Octauò limita, quando in teſtamento adeſſet clauſula codi. quæ ſuſtinet teſtm̃, etiam qñ filius eſt penitus præteritus,vt per Bar.in l.j.in 4.q.ff.de iu.codi.reprobata gl.in Auth.ex cauſa.C.de lib.præte.& ibi per Bald.& alios,& Bal.in l.fi.C.de codi.imò fortius, ſi in teſtō apponatur clauſula, q̃ teſtm̃,& omnia ſupraſcripta valeãt omni modo,iure,& forma, quo melius valere poſſunt, tunc in caſu in quo neceſſaria eſt inſtitutio,intelligitur reliquiſſe ti.inſtitutionis, ita tenet Pau. de Caſt.in conſi.347.inci.ſuper primo puncto. in pen.col. poſt Bald. ita expreſsè determinantem in l. quoties. in vlt. col. C.de hær.inſti.Alex.in l.nam q̃.§.non omnis.ff.ad Treb. & hoc bene
25 no.quia valde vtile,& quotidianum in practica. ¶† b Quid au
b tem ſi pater in teſtamento reliquiſſet filio decem ſimpliciter, poſteà faceret codicillos,& in codicillis declaret, q̃ illa. 10.quæ reliquit in teſtamento ſimpliciter,reliquit tit.inſtitutionis,nunquid poſſit fieri, & per hoc poſſit ſuſtineri teſtamentum? determinat Bal.quòd non in l.non codicillum.circa fi. C.de teſt.per
26 l.q̃ per manus.ff.de iure codi. ¶† An autem ſufficiat relinquere filio legitimam iure ſubſtitutionis,dic q̃ ſic. & tunc teſtamẽ tum annullato primo gradu inſtitutionis incipiet à ſubſtitutis. tex.eſt no.in l.ſi filiusfa.ſubſtituatur.& ibi Bal.ad hoc not. & dicit non eſſe alibi.ff.de hær.inſt.& tex.in l.ex facto.§. Lucius.ff.de vulg.& pup.glo.in l.ſi pater impuberes.in glo.j.ff.de vulg. & pupil. & ibi Imo. eam no.& dicit, q̃ de facili non reperitur.Imo. Raph.& alij in l.ſi pater filium,per illum tex.ff.de vulg & pupi. d.Alex.in d.l.inter cætera.¶Et licèt ita putem tenendum ,tamẽ poſſet dici, q̃ illa iura procedunt de iure fforum , quo iure dubium eſt, an requireretur ti.inſtitutionis, vt ſuperius remiſſuè tetigi, & dicit.d. Alex.in d.l. ſi pater impuberes. ſe aliàs conſuluiſſe in cauſa multum ardua cuiuſdam teſtamenti,in quo erãt inſtituti agnati, & ſubſtitutus compendiosè filius legitimatus, dubitabatur an teſtamentum valeret, quia filio legitimato nihil erat relictum tit.inſtitutionis. d.§. aliud quoque capitulum. contrarium dicit ſe conſuluiſſe per prædicta,vt ibi plenius per
27 eum. ¶† An autem ſufficiat relinqui legitimam filio ti. fideic. vniuerſalis,glo.tenuit, q̃ ſic, & malè in l.ſcimus. §.cùm autem. j̃.eo.& eam ibi reprehendunt Cy.Bar.& alij,Bar.in l.ita tamen. §.qui rogatus.per illum text. ff.ad Trebel.& in l.cùm ex filio.in prin.in antepen.q.ff.de vul.& pup. vbi dicit, q̃ iſtud fallit in caſu illius.l.& Bart.in l.multi non notæ.ff.de lib.& poſthu.& in l.ſi emancipatus.2.ff.de bon.poſ.contratab.Bald. & Imo.in d.l.in-
28 ter cætera. ¶† Quid autem ſi pater in teſtamento relinqueret filio decem pro ſua legitima, vel pro ſua Falc. nec adieciſſet in teſtamento,& in his eum hæredẽ inſtituo, an valeat teſtamentum? Bar.tenuit, q̃ ſic in Auth. vnde & ſi parens. per illum tex. j̃.eo.& ſequuntur ibi Bald.& Raph.Fulg. & Bar.in l.ſi.ff.de pec. leg.& latè Bar.in conſi.ſuo 151.incip.conſultus ſuper prædicto puncto, &c.vbi adducit multas alias rationes , quas in lecturis nunquam poſuit: idem tenet Bald.in l.quoties. C. de hær.inſti. Raph.Cu.in d.l.his verbis. Lud.Rom.in d.l.nam q̃.§.non omnis.vbi dicit ſe pluries conſuluiſſe pro iſta opi.Bart.d.Card.Flo. in d.c. Rayn.idem conſuluit Pau. de Caſt.in conſi.179.incip.in caſu præſenti,quantum ad id,&c.quamuis alibi Bar.iſtud indeciſum reliquerit in l.filium.§.ſed & ſi portio.ad fi.ff. de leg.præſtan.¶Idem ſi dicatur in teſtamento , q̃ illa decem relinquuntur filiæ pro ſua parte,ſecundum Bal.in l.humanitatis. in 4.col. & ibidem Pau.de Caſt.C.de impu.& alijs ſubſt.& pro iſto vltimo eſt bonus tex. in l. ſcimus. in prin.in verſi.pro parte ſua habuit,quem ibi ad hoc ponderat Bal.j̃.eo.idem tenet Bar.in l.peto.in prin.ff.de leg.2. quamuis etiam iſtud vltimum indeciſum
c reliquerit Bar.in d.§.ſed & ſi portio.¶Teneas c breuiter q̃ vtrũque p̃rium , prout tenet Sal.in d.l.quoties.in vlt. q.& in d.l.humanitatis.in 2.col.in d.Auth.vnde,& ſi parens.& Imo.in d.cap. Ray.vbi etiam d.And.Barb.idẽ tenet etiam Imo.in d.l.his verbis.in prin.& in repe.d.l.j.§.ſi ex fundo.& d. Math.in not. 159.in meo ponit in no.170.& pro iſta parte contra Bar.cõſuluit aperta fronte.d.Alex.in conſi.70.in 2.vol.inci.viſo cõſi.aliàs per me reddito,&c.in 4.col.& ſeq. vbi dicit, q̃ iſta opi. ſemper ſibi viſa eſt de iure vera,& idem tenet d. Alex.in d.l.j.in prin. ff.ad l.Fal. & in d.l. nam q̃. §.non omnis. ff.ad Treb.& in d.l.humanitatis. ibi tamen non clarè ſe firmat, & pro iſta ſententia ſtringit text. in d. §. aliud quoque capitulũ , vbi non ſufficit filio legitimam portionem relinquere,niſi ti.inſti. relinquatur, tamen ad illum tex.poſſet reſponderi,vt per d.Alex.in l.humanitatis.¶Sed pro
d iſta parte duo ſtringunt.Primum eſt, quia verbum relinquo, d adiectum certę quotæ bonorum,non trahitur ad inſtitutionẽ, ſecus ſi adijciatur certæ quotæ hæreditatis,vt declarat Bar.in d. l.Centurio.in pen.char.in verſi.vlterius quæro,quid ſi ſubſtitutio facta ſit in 3.portione.& ibi Imo.& alij,licet Sal.de hoc dubitauerit in l.quoniam indignum. C.de teſta. & non fuerit memor Bart.& Io.de Imo.in d.l.his verbis. in prin.ſed legitima eſt quota bonorum,& non quota hæreditatis,vt dixi ſup.in 1. no. huius text. ergo verbum relinquo adiectum legitimæ, & ſic quotæ bonorum,non trahitur ad inſtitutionem, & per hoc cõ funditur diſtinctio tradita per Ange. in d. Authen. vnde & ſi parens. ¶Secundò ſtringit contra Barto.nam clarum eſt,quòd non ſufficit patrem relinquere filiæ decẽ ſimpliciter,vt ſuperius dixi, & tamen relinquendo ſimpliciter ſemper intelligitur relinquere pro legitima , vt expreſsè declarat, & probat Barto. in l. in quartam. ff. ad l. Fal. ergo etiam non ſufficit relinquere filiæ pro legitima, quia exprimitur illud, quod omnino tacitè inerat,per iſta confunditur ſingularis deciſio Bald.in l.ſi adulta.
29 C. de hære. act. quam retuli ſup. in 5. fallen. ¶† Quid autem eſſet,ſi pater relinqueret filio , vel filiæ decem iure benedictionis,vel pro ſua benedictione,an habeatur perinde acſi reliquiſſet iure inſtitutionis? & iſto modo loquendi vtuntur ſæpe viri rurales, & imperiti, & nonnunquam rudes notarij, videretur, quòd ſic.Nam cùm Iacob reliquit Eſau benedictionem ſuam, intelligitur reliquiſſe inſtitutionem . ¶Contrarium tamen per prædicta determinat dom.Alexan.in d.l.nam quòd.§.non omnis.in 4.colum.& conſi.212.incip.viſo conſilio aliàs per me reddito.in 4.colum.lib.2.Idem tenet Ioan.de Imo.in l.his verbis.§. fin.ff.de hær.Inſtitu.vbi tenet,quòd per talia verba filius non dicatur inſtitutus,ſed quod teſtamentum ſit nullum.¶Confirmatur per illud, quòd not.Bald. in proœmio Decretalium.in pen. colum.ad fin.& prin.ſequentis.vbi tenet,quòd pater benedicẽdo filium non dicitur per hoc eum inſtituere, ſicut nec maledi
30 cendo dicitur exhæredare. ¶† Quid autem ſi groſſus notarius ſcribit in teſtamento , qualiter pater reliquit filio ſeu filiæ centum iure reſtitutionis , cùm deberet dicere iure inſtitutionis ? Bald.in l. ſi cùm ante. C. de dona. ante nup.dicit ſe in hoc caſu conſultum reſpondiſſe per illum text. quòd valeat teſtamentum, nec imperitia , vel groſſities notarij habet teſtamento officere, per glo.in l.fin. C.de fideiuſſ.Ad iſtud vide, quod decidit Bal.in l.Imperator.prima.in 2. col.ad fi.ff.de ſta. hom. vbi decidit,pone , quòd notarius groſſus debet ſcribere in inſtrumento pro ſua legitima, & per groſſitiem ſcribit pro ſua falcidia , vel debet ſcribere,quòd mulier renũciauit Velleiano, & per groſſitiem ſcribit,mulier renunciauit Valeriano, & dicit Bal. quòd talis imperitia notarij nihil officit inſtrumento.¶Sicut alibi dicit Bal.in l.pen.per illum tex. C.de procur. de notario , qui ſcripſit , quòd dominus ſubſtituit in procuratorem,cùm deberet dicere conſtituit,per hoc non vitiatur,poſſet etiam multis alijs
31 ſimilib. comprobari , iſta ſufficiant . ¶† An autem de iure ca-
e no. e neceſſe ſit relinquere legitimam filio titulo inſtitutionis. Ioan. Fab. refert Hoſt.tenere , quòd non,in cap. Ray.per illum text.de teſta. In contrarium dicit facere cap.ſi pater.de teſta.in 6. & aliud non decidit.dom. Alexan.in d.l.inter cætera. dicit, q̃
* *communis opi.* eſt , quòd de iure cano. ſufficiat filio relinquere quoquo relicti ti.& non eſt neceſſe,quòd relinquatur ti.inſtitutionis,ne corrigatur ius naturale.c. cùm expediat. de elect. & l. vnica.C.de inoffi. don.& idem tenet Bald.in l.fin.C.fam.erciſc. & in Auth.ex cauſa.in pen.col.C.de lib.præte.Abb.antiquus,& Hoſt.in d.c.Ray.Et pro iſta opi.facit,quia ius canonicũ non curat de talib.ſubtilitatib.iuris ciuilis.c.cùm dilecti.de iudi. ¶Sed aduerte,quia licèt.d.Alex. dixerit iſtam eſſe communem opin. credo , quòd contraria opinio ſit communior , & vera , quòd imò etiam de iure canonico ſit relinquenda ti.inſtitutionis , & ita conſuluit ipſemet. d. Alex. ſibi contrarius in conſi. s̃.pluries allegato.212.in 3.col. & ibi dicit,quòd tex.in d.c.Ray. intelligiẽ, quando fuerunt adiecta hæc verba.ſ.ti. inſtitutionis, vt per glo. ibi,in ver.relinquens,& per gl.in d.c.ſi pater.quæ gl. ſecundum eum ſunt *magis communiter approbatæ*. & idem tenet Pet.de Ancha.d.

ADDITIONES.

a Ale.declarat.lib.3.conſi.17.idem tenet in præcedenti col.ver.4.moueor. PVRPV.

b Alex.pungit in Auth.ex cauſa.col.5. PVRPV.

c Teneas.Adde, q̃ cum Bar.tenet Dec.in l.humanitatis.col.1.& 2.C.de impub. & vide Caſt.in l.j.col.2.ff.ad l.Fal.Ale.d.l.humanitatis.Alex.conſi.70. lib.2.in l.nam quod.§.non omnis.ad Treb. BELLOT.

d Relinquo.Adde Bar.in l.his verbis.ff.de hæ.inſti.Doct.in c.Ray.de teſt. ¶ Adde Ale.lib.2.conſi.168.col.j.Ful.conſi.90.Parpa.in rep.l.1.char.70.j̃.de ſacroſan.eccle.

* Et vide eundem Iaſ.in l.cum hi.col.j.ff.de tranſ.in l.Centurio.nu.62.ff.de vul. vbi dixi,& ad pract.Pap.for.lib.pro leg.rei fin.ver.coram.nu.48. & no.Rom. conſi.228.nu.14. MASVER.

e Canonico.Alex.lib.5.conſi.178.col.2.

* Et dic , q̃ etiam iure cano.inſtitutionis titulo validius relinquitur. Clar. §.teſtamentum.q.38.ver.hęc etiam concl.licèt aliter dicat in teſtamento ad pias cauſas.idem Clar. d.§.q.6.ver. 6.infertur. de quo vide quæ ponit Suarez lib. ſent.ver.legitima.Dilec.de arte teſtan.tit.3.caut.1. MASVER.

Source : BIU Cujas

32 cha.d.Ant.de But.& Imo.in d. c. Ray. † quia in dubio non debemus inducere diſcordiam inter ius canonicum,& ciuile,niſi vbi reperitur expreſſum.c.1.& 2.de ope.no.nun.not. Bar.& alij in l.priuilegia. C.de ſacroſan. eccle. Item cùm inſtitutio ſit honor,& vtilitas filij, vt dixi.ſ. non eſt præſumendum in dubio,q̃ Papa voluerit auferre iſtum fauorem filijs, ne inde iniuria naſcatur,vnde iura oriuntur.l.meminerint.C.vnde vi.de quo pũcto vltra plenè no.per Can.in d.c.Ray.vide per Sal.in d.l.fin. C. fam.ercis.Imo.in d.l. his verbis.in prin. & in rep.d.l.j.§.ſi ex fun-

33 do. ¶† Vltimò videndum eſt de verbo relinquo,an & quando importet inſtitutionem. *communis ſententia* eſt, quòd ſi verbum

a relinquo, [a] adijciatur vniuerſitati bonorum, tunc importat inſtitutionem,glo.eſt not.in §.ſi verò nulla.in ver. relictis. in Authen.de hære.& Fal.& l.his verbis.in prin. ff.de hære.inſtit.& eſt text.in l.diuus.in ver.relinquo.quem ad hoc ibi no. Bar.ff.de teſtam.mil.& tex.in l.quoniam indignum. vbi latè per Bal. C.de

b teſt.Si autem verbum relinquo, [b] adijciatur certæ rei, vel quantitati,tunc non importat inſtitutionem,ſed legatum,vt eſt tex. in d.§.aliud quoque capitulum.iuncto.§. cæterum.ita concludunt Bar.Bal.Ang.& alij in d.l.his verbis. in prin. & plenè Bart. in d.l.Centurio.in 3.q. prin.propè fin.Bart.& Docto.in l.cogi.in prin.ff.ad Treb. Cano.in d.c.Rayn.Saly.in l.quoties.C.de hære. inſti.Imo.in rep.d.§.ſi ex fundo. Ludo.Rom.& ibi latè.d. Alex. in d.l.nam quòd.§.non omnis.¶Iſta eſt vera,& *communis ſententia*, quicquid teneant Iac.de Aren. Petr.& Bal. in d.l.quoties.& omnes Doct.Tholoſani,vt refert Bald. in l.ſi. C. fam.ercis.& d. Card.Flo.in d.c.Ray.& de hoc verbo relinquo,vide etiam plenè Io.Fab.in §.planè.inſti.de mil.teſt. & quod dixi, quòd verbũ relinquo,adiectum vniuerſitati bonorum importat inſtitutionem,intellige verum,quando in ſolenni teſtamento,ſed quando in voluntate non ſolenni, tunc vt actus valeat ſaltem iure codicillorum,vel don.cauſa mor.in quib.non poteſt fieri inſtitutio directa,tunc importabit fideic.ita no.limitat Bal.in l.& in epiſtola. ad ſi.in antepe. quæſt. C.de fideicom. & in d.l.his verbis.in prin. ¶Vtrum autem verbum relinquo,adiectum certæ quotæ bonorum, vel certæ quotæ hæreditatis trahatur ad directam inſtitutionem , ſicut quando adijcitur vniuerſitati bonorum,dixi,ſupra remiſſiuè allegando Bar.in d.l.centurio.& alios relatos, & de quo etiam habetur per Saly.in l.fin.C.fam.ercisc. per Bald. & Imo. in d.l. his verbis. in prin. Imo.in d.rep.§.ſi ex fundo.per d.Ant.& Imo.in d.cap. Ray. Item inquantum dixi, quòd verbum relinquo,adiectum certæ rei, vel quantitati nõ importat inſtitutionem,per hoc infertur, quod verbum relinquo,relatum ad dotem relictam filiæ in teſtamento , non trahitur ad inſtitutionem,imo teſtamentum eſt nullum,& dicere tur præterita,& ita in ſpecie determinat dom.Alexan.in præal. conſi.212.in 4.col.allegat Ange.idem tenere in conſi. quod incip.Pet.de vrbe veteri.de quo etiam vide in ſpecie per d.Anto.

34 in c. Rayn. ¶† Quid autem eſſet,ſi teſtator in teſtamento reliquiſſet filiæ centum ſimpliciter,poſteà mandauit, quòd tale teſtamentum debeat aptari, & ordinari ad conſilium ſapientis, an ſapiens poſt mortem teſtatoris poſſet addere. ſ.ti. inſtitutionis,ita vt teſtamentum valeat,vide latè Barto.poſt Richa. Malumb.concludentem, quòd non,in l.illa inſtitutio.ff.de hær.inſtit.ibi tamen Bal.contrarium tenet, & idem Bald. in l.captatorias.in 5.oppo. C.de teſta. mil. & in l. humanitatis.in 4.colum. C.de impub.& ali.ſubſtitu.vide etiam per Imo. in d.l. illa inſtitutio.& per iſta ſit perfectè expedita iſta prima pars glo.& principalis materia huius Auth. circa titulum inſtitu. ¶Sum in ſecunda parte glo. ibi,excipe filium curialem . in qua glo. oppo. contra tex.quòd imò legitima filiorum ſit maior , quàm dicatur in hac Auth.quia ſi ſit aliquis filius curialis , hoc eſt traditus curiæ,ſecundum,quòd declarat glo.inſtitu.de hære. quæ ab inteſta.defe.§.quib.in ver.curijs. debet habere nouem vncias pro ſua legitima.gl.nihil allegat,debet allegare.§.excipiatur. in Authen. de trien. & ſemiſ. & ſpecialis caſus eſt . ¶Et licèt glo. noſtra dubitet,quia ſic filius curialis erit melioris conditionis,quã alij filij, & propter hoc refert duas opin. cum quib. ſimpliciter tranſeunt Doct.& nihil addunt, dic melius, quòd d. §.excipiat. procedit,quando non ſunt alij filij niſi iſte curialis,vt probatur in Auth.quib.mod.nat.effi. ſui.§.j.ſecundum Rapha. Fulg.hic. & facit , quia princeps intelligitur concedere priuilegium ſine cuiuſquam iniuria,vel damno.l.ij.§.merito.& §.ſi quis à princi pe.ff.ne quid in loco publico.l.nec auus.C.de emancip. lib.l.cũ

35 filiusfami.ff.de teſtam.mil. ¶† Sum in 3. parte glo.ibi.Item in-

c telligo.in qua parte glo. concludit, quòd ſicut legitima [c] filiorum & aliorum deſcendentium hodie eſt aucta per hanc Au-

d then.idem ſit in legitima debita parentib. & aſcendentib. [d] ſecus tamen eſt ſecundum glo.in tranſuerſalib.puta fratrib.quãdo turpis perſona eſt inſtituta, iuxtà.l. fratres.ĩ.e. ſubdit tamen glo.quòd in libro Nouellarum reſtringitur augmentum legitimæ ad liberos.debuit glo.allegare librũ Nouellarum in rub.de legitimis portionib.à parentib.relinquendis, vt hic per Cyn. in

36 2.q. ¶† Et an talis liber Nouellarum ſit authenticus, & allegabilis ad deciſionem cauſarum,vide Bald.in Auth.hoc amplius. in 1.col.cum concor.C.de fideic. adde, quòd *communis ſententia* eſt cum gl.quòd in aſcendentib.hodie aucta ſit legitima, prout etiam tenet glo.in §.hæc à nobis.in Auth.de trien.& ſemiſ.& in §.cùm igitur.in Auth.de non eligen.ſecun.nu. firmat etiã Bart. in l.nam & ſi parentib.per illum text. quem bene inducit. ff.de inoffi.teſta.& illam legem legit ibi Bar. cum l. pater filium.in fi. idem tenet Bar.& Ang.in l.ſi à milite.§.fin.ff.de teſtam. mili.& etiam Bar.& Ange.in §.j.ad fin.in Auth.de hære. & Fal. Pau.de Caſt.in Auth ex cauſa.C.de lib.præte.& dum glo. dicit de legitima tranſuerſalium,quòd hodie non ſit aucta,adde Bald.in l. fratres.ĩ.eo.¶Iuxtà hanc partem glo.quærit Bar.de ſubtili,& di

37 ſputabili.q. † an hodie neceſſe ſit, quòd parentes habeant legitimam tit.inſtitutionis,& concludit,quòd non,per glo.in l.j.§.j. ff.ſi quis à pat.fur.ma. quæ dicit idem in legitima patroni , quæ ſibi non debetur ti.inſtitutionis.Et regulariter parentes,& patronus æquiparantur : niſi in caſib. ſpecialib. enumeratis per illam glo.inter quos iſte non reperitur: monetur etiam Barto.quia in correctorijs, quod non mutatur expreſsè,quare ſtare prohibetur.l.præcipimus.in fi.C.de appel.l.ſancimus.C.de teſtam.idem per omnia tenet Barto.in l.ſiue. §.excluditur.ff.de iure pat.& in hac opin.Bar.eſt ſolus,& miror,quòd ex tam frequenti caterua Legiſtarum & Canoniſtarum Bar.nullum amicum inuenerit, qui tenuerit cum eo. ¶*Contra eius opi. eſt communis* indifferẽter, quòd imò etiam parentib.debeat relinqui ti. inſtitutionis. Et in

e primis Iaco.de Belu.qui diſputauit iſtum paſſum in [e] d. §.aliud quoque capitulum, quem non ignorauit Bart.eum referens in d.l.ſiue.§.excluditur. mouebatur inter cætera per §. ſiue igitur. verſi.& hoc quidem de parentum.iuncta d.l.ſancimus. in Authen.vt cùm de appel.cog.vbi dicit tex.quòd ea, quæ diſpoſita ſunt in filijs,habeant locum in parentib.ſed in filijs ſtatutum eſt ſup.quòd habeant legitimam ti.inſtitutionis,ergo eo. modo in parentib. & hoc modo ceſſat fundamentum Bart. dum dicit, quòd non reperitur correctum, quia imò eſt correctum. mouebatur etiam per §.hæc autem diſpoſuimus.dum dicit, vt parentes , & liberos ab iniuria arceamus. in eo autem idem tenet ſimpliciter Sal.hic in 3.quæſtio.dicens hoc probari.in d.§.aliud quoque capitulum.& in § cæterum.idem Flor.hic, qui dicit ſe per multas rationes ita pluries conſuluiſſe,idem Raph.Ful.hic, Bal.in l.j.C.de bon.poſ.contratab.liberti. vbi dicit Bart.malè dicere,& contra veritatem, quia longè fauorabilior eſt legitima parentum , quàm patronorum , & aliud non dicit. idem tenet hic Pau.de Caſt.Lud.Rom.& d.Alex. & dicit ibi.d. Alex. quòd communis opi.eſt contra Bar.idem tenet Bal.in l.omnimodo. ĩ.e. vbi refert iſtam quæſtionem fuiſſe de facto Cortonæ , & ſe conſuluiſſe ꝙ Bar.motus per æquiparationem,quæ fit in l.nam & ſi parentib.ff.e.& per bonum tex.in d.§.cæterum , ibi,ſola.n. eſt noſtræ ſerenitatis intentio à parentib.& liberis, &c. Item dũ tex.ibi dicit,parentes enim optant à ſuis filijs honorari,cùm titulus inſtitutionis ſit ti.honorabilis , vt dixi in j. parte huius glo. ¶Sed ego reſpondeo,q̃ etiam titulus legati eſt titulus honorabilis.idem per hæc.ĩ.tenuit Bal.in Auth.ex cauſa.in 7.colum.in ver.3.op.& videtur.C.de lib.præte.& Sal. per ea fundamenta in d.l.omnimodo.in 5.op. Ange.in d.l.nam & ſi parentib. Petr.de Anch.& Imo.in d.c.Ray.Imo.in rep.d.§.ſi ex fundo.in vlt.char. in ver.iuxta prædicta reſtat dubium. & ita ibi refert ſe pridie cõ ſuluiſſe contra Bar.apud Paduam.Motus forti fundamento ip ſiuſmet Bar.in d.l.nam & ſi parentib.vbi vult Bar. q̃ cùm per illam.l.parentes,& filij æquiparentur, ſicut hodie per iura correctoria eſt augmentata legitima filiorum , ita intelligitur aucta legitima parentum,ergo per eandem æquiparationẽ ſicut hodie per iura correctoria ſtatutum eſt in filijs de ti.inſti. idem intelligitur ſtatutum in parentib. Et dato , q̃ in legitima patroni iſtud nõ reperiatur immutatum, vt dicit Bar.tñ bene dicemus eſſe

ADDITIONES.

a Alex.li.2.conſi.168.col.2.Fulg.conſi.91. PVRPV.

b De verbo relinquo,vide Parpal. in rep. legis primæ. char.60.ſ. de ſacroſan. eccl.Io.de Pla.in §.eadem.in fi.inſti.de hæ.quæ ab inteſt. PVRPV.

c An legitima debita aſcendentibus augeatur, & ita pro matre. Ale.lib.1.cõſi. 45. in vlt.dub.& dicit communem Alexan.1.lib.conſi.111.ſuper tit.vlti.dub. PVRPVR.

d Aſcendentib.Hanc dicit communem Alex.lib.1.conſi.140.ſuper. & in conſi. 45.lib.1. PVRPV.

e *Paſſum in.Adde,quòd hanc ſequitur;& communem dicit contra Barto.Clar. §.teſtamentum.q.38.verſi.ſed quæro tu ſcis. & vide, quæ ſcribit Villal.inter. com.opi.lib.10.ver.legitima.Rolan.conſi.39.li.3.poſt Dec.in l.j. C.de bono. poſ.ſec.tab.Dilec.de arte teſt.tit.3.caut.1.nu.8. MASVER.

Source : BIU Cujas

38 eſſe mutatum in patre ex æquiparatione iuris antiqui.† cùm in correctorijs, quando duo caſus æquiparantur à lege antiqua, lex noua corrigens in vno, corrigit & in alio, vt eſt gl. in l. ſi quis ſeruo alieno ſuaſerit. in gl. fi. C. de fur. & in l. quòd verò contra. ff. de legi. Item quia hoc ſatis expreſsè diſpoſitum eſt in d. §. ſiue igitur. ver. & hæc quidem de parentum, vt ſuperius dixi. eandem opi. tenent Ang. & Pau. de Caſt. in d. Auth. ex cauſa. Ang. de Are. in §. fi. inſtit. e. & d. And. Barb. in d. c. Ray. vbi vltra alios ad hoc ponderat text. in d. §. hæc autem diſpoſuimus. ibi, vnde & conſtat ad vtriuſque partis vtilitatem, &c. Pondera iſtam dictionem vtilitatem, iuncto eo, quod dixi. ſ. q̃ titu. inſtitutionis affert vtilitatem, dixi tamen poſſe reſponderi, vt ibi per eum. ¶ Et pro iſta communi ſententia diſputationis gratia ego addo aliud fundamentum, nam licèt regulariter in correctorijs non ſit licita extenſio, iurib. vulgarib. iſtud eſt verum niſi in correlatiuis, quia in correlatiuis ius nouum corrigens in vno intelligitur corrigere in alio. l. fi. in prin. & ibi expreſsè not. Bart. C. de iudi. in 6. colum. ſed pater, & filius ſunt correlatiua, igitur, &c. Eandem opin. latè diſputando tenet d. Signo. de homodeis de Mediolano in conſi. incip. Berta deceſſit relicto marito. Fateor iſtam eſſe communem ſententiam, & quòd temerarium eſſet ab ea diſcedere. ¶ Tamen diſputando mihi videtur, quòd ſententia Barto. ab omnibus damnata poſſit defenſari, & credo, quòd in puncto iuris ſit verior. pro qua moueor, quia per coniecturas, vel per ſubauditos intellectus non debet induci legum correctio, vt dicit glo. reputata ſing. in cap. cupientes. §. quod ſi per viginti. de elect. in 6. ſed inductiones Docto. circa illos text. Authẽticorum veniunt per coniecturas, & per ſubauditiones. igitur, &c. ¶ Secundò, & fortius moueor, & in hoc facio magnum capitale, quia licèt in exorbitantib. quando duo caſus parificantur à lege antiqua; quicquid de nouo ſtatuitur in vno, intelligatur ſtatutum in alio, vt propriè loquitur gl. præalle. tñ in correctorijs lex noua corrigens in vno ex caſib. parificatis, non intelligitur corrigere in alio, vt expreſsè dicit glo. in §. fin. ſuper ver. impleuerit, quam ibi ad hoc not. expreſsè Ang. de Are. inſt. quib. ex ca. ma. nõ licet. probatur clarè in l. fi. iuncta Auth. quas actiones C. de ſacroſ. eccl. nam in d. l. fi. ciuitas, & Eccleſia æquiparantur, tamen d. Auth. quas actiones. corrigens in eccleſia, & ſic in vno ex caſib. parificatis, non intelligitur corrigere in ciuitate, *ſecundum communem opin.* glo. & Doct. ibi. & licèt Bar. in pleriſque locis teneat, q̃ etiam in correctorijs illa regula ꝓcedat, ita tenet Bar. in Auth. ſed cùm teſtator. in 2. col. C. ad leg. Fal. & in l. Marcellus. in prin. ff. ad Treb. ſentit Bar. in l. ij. ff. de leg. j. ¶ Tñ quia iſtud eſſet contra ius proximè allegatum, ideo ſubtilis. d. Bonon. d. Mathe. in ſuo no. tractatu extenſionum. in 2 col. dicit, & bene ad hoc, vt iſta regula habeat locũ in correctorijs, oportet, q̃ æquiparatio fiat per legem antiquam in illis terminis precisè, in quib. lex noua corrigens loquitur, tunc bene fit extenſio, & procedit regula: ſed ſi per legem antiquam non fieret parificatio in illis terminis, vel nõ fieret in omnib. ſecus eſſet, iſtud patet in d. l. fi. vbi ciuitas, & Eccleſia quantum ad præſcriptionẽ non æquiparantur in omnib. ſed tñ in quatuor caſib. ibi poſitis, ergo lex noua corrigens generaliter quantũ ad præſcriptionem in vno, non intelligitur per hoc corrigere in alio. d. Auth. quas actiones. ita in propoſito noſtro, quamuis aſcendentes, & filij æquiparentur, vt vtriſque debeatur legitima, & nõ minus piè vni, quam alteri. d. l. nam & ſi parentib. tamen illa æquiparatio non fiebat in materia noſtra. ſ. quantum ad titulum & modum relinquendi; ergo lex noua corrigens in iſta materia, in qua non reperitur æquiparatio ſpecialis in vno, nõ intelligitur corrigere in alio, & hoc modo tolluntur multa obiecta. ¶ Cõfirmo, quia inter aſcendentes & deſcendentes multæ, & variæ reperiuntur differentiæ, quas curioſus lector poterit inuenire, ex quib. apparebit iſtam æquiparationem non eſſe generaliter
39 veram, imò *magis communiter* non procedere. ¶† Patet primò, quia licèt filius poſſit detrahere duas quartas. ſ. Treb. & quartã debitam iure naturæ, ſecundum communem ſententiam. cap. Ray. & Raynaldus. de teſt. Bar. & alij in l. quanquam. C. ad l. Fal. cum ſi. concor. tamen pater, vel alius aſcendens non poteſt detrahere niſi vnam quartam, eo quia in patre iſtud non eſt expreſsè ſtatutum, ita ſin. decidit Bal. in l. ſi à milite. §. fi. ff. de teſta.
40 mil. quòd tamen aliter non examino. ¶† Item patet, quia ſi pater alienauit bona in fraudem filij, & ille in quem ſunt alienata participauit de fraude, poteſt poſteà filius reuocare vſque ad legitimam ſuam; & tamen èconcontra ſi filius alienauit in fraudem patris, ſecus eſt, vt ſignanter dicit Bar. in l. non vſque. ff. ſi quis à par. fue. ma. motus, quia verè non ita debetur legitima parentib. ſicut liberis, licèt ita pium ſit. Patet etiam, quia l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. loquens in patre teſtante inter filios cum duob. teſt. non procedit èconcontra, ſi filius teſtaretur inter aſcendentes, vt ſin. determinat Spe. in ti. de inſtr. edi. §. compendiosè. in ver. quid ſi filius. Bald. & Sal. in l. fi. C. fam. erci. Bald. in d. l. hac conſultiſſima. §. fi. per illum tex. & in l. ſi qua illu-
41 ſtris. C. ad Orfi. d. Alex. in d. §. ex imperfecto. ¶† Patet etiam ex alio, quando filij ſuccedunt aſcendentib. inter eos debet eſſe locus collationi bonorum; & tamen èconcontra, quando aſcendentes ſuccedunt deſcendentibus, inter eos non eſt locus collationi, eo quia nulla. l. expreſsè cauetur, prout ſin. determinant Bal. & d. Alex. in l. ſi emancipati. C. de col. ergo apparet, quod æquiparatio inter eos non eſt vniuerſalis, imo vt plurimũ differunt, & multas alias differẽtias poteris per te inuenire; ergo apparet, quòd non eſt bona conſequentia Doctorum, hodie correctũ eſt in filijs quantum ad titulum inſtitutionis, ergo idem debet eſſe in parentib. Nec ad hoc obſtat. d. l. nam & ſi parentib. quòd debeatur filijs, vt ibi dicit text. non per hoc ſequitur, quòd ex hac æquiparatione, quæ fit per legem antiquam quantum ad iſtam qualitatem pietatis, licitum ſit inducere correctionem legum in alia materia, ſcilicet, quantum ad titulum inſtitutionis. & propter hoc redditur dubium fundamentum, quod facit Barto. in d. l. nam & ſi parentib. quantum ad augmentum legitimæ, prout perpendit Imo. in locis præalle. ¶ Tertio poteſt iſta pars ſuaderi, quia in dubijs opin. Doct. certè in iudicando tenenda eſt illa opin. quæ fauet teſtamento, & per quam teſtamẽta ſuſtinẽtur. l. ſi pars. in prin. ff. de inoffi. teſta. c. fi. de re iud. cùm reipublicæ interſit, quòd teſtamenta effectum conſequantur. l. vel negare. ff. quemad. teſta. ape. non ob. tex. Auth. ſuperius ponderatus, quia pro reſponſione aduertendũ eſt declarando illos text. prout ad aliud propoſitum ſummariè declarat Imo. in commen. l. filio præterito. in 8. colum. ff. de iniuſto rup. vbi Imperator in §. aliud quoque capitulum. quaſi vſque ad fin. illius Authen. per 9. colum. ſex principaliter facit. primò in §. aliud quoque capitulum. dat formam inſtitutioni, vel exhæredationi filiorum. & ibi diſponit, quòd pro forma debet filio relinqui legitima portio ti. inſtitutionis, & non ſufficeret relinquere alio ti. puta legati fideicom. vel dona. cauſa mor. & hic eſt aduertendum, quod Imperator in hoc quantum ad ti. inſtitutionis nullam mentionem facit de parentib. poſteà ſecundò in §. cauſas. ſtatuit filium non poſſe exhęredari à parentib. niſi ex vna de 4. cauſis, ibidem enumeratis per ordinem vſque ad §. ſinautem hæc obſeruata non fuerint. poſteà tertiò in §. ſi autem hæc obſeruata non fuerint. ſtatuit circa conſeruationem legatorum & fideic. qñ teſtamenta rumpantur ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis filij; deinde quarto in §. & hæc quidem de parẽtum. iuncto. §. ſequenti ſancimus. dicit, q̃ enumeratis cauſis, quib. filij exhæredari poſſunt à parentibus, modo vult tractare èconcontra cauſas, quæ ſunt ſeptem, quib. parentes poſſunt à filijs præteriri, vel exhæredari; poſteà quintò in §. ſeq. etiam ſtatuit de conſeruatione legatorum, qñ parentes ſine cauſa à filijs præteruntur, vel exhæredantur; ſexto, & vltimò in §. hæc autem diſpoſuimus. generaliter aſſignat rationem eorum, quæ ſuperius dicta ſunt, & dicit, ita ſtatuiſſe, vt parentes, & liberi ab iniuria arceantur, vt honorentur à liberis, & ad communẽ vtriuſq; vtilitatem: dico, q̃ iſta verba poſita in vlt. §. referenda ſunt ad ea, quæ in ſuperiorib. ſtatuta ſunt tantum circa parẽtes, ex quo in ſuperiorib. de vtriſque expreſsè ſtatutum eſt, non autem referenda ſunt ad illud, q̃ dictum eſt in prin. §. aliud. de filio, cui relinqui debet ti. inſtitutionis, cùm in hoc ibi nihil dicatur de parentib. ne aliter dicendo inducatur legum correctio per coniecturas, & ſubauditos intellectus, quod eſt prohibitum, præſertim cùm ille. §. hæc autem diſpoſuimus. poſſit abſque aliqua alia correctione. l. referri ad ea, quæ expreſsè ſtatuta ſunt, & in liberis, & in parentib. & iſta ſolutio mihi multum ſatisfacit quã-
42 tum ad intellectum totius illius Authenticæ. ¶† Non ob. vltimum fundamentum, quod ego adduxi, q̃ in correlatiuis licita eſt extenſio etiam quo ad correctionem legum, poteſt accommodari vulg. reſponſio, q̃ verum eſt, vbi eſt eadem ratio, aliàs ſecus. l. curatorem. & ibi no. Doct. C. de inter. matri. & ita in ſpecie in alio propoſito reſpondet. d. Alex. Imo. in l. ſi emancipati. in 5. col. C. de col. per iſta apparet in diſputando eſſe defenſibilẽ opi. Bar. contra communem, & fortè de iure veriorem, q̃ parẽtib. non ſit neceſſarium relinquere tit. inſtitutionis ſicut filijs, & ſi iſtud teneas, corruet opi. *Bar. & communis*, de qua in præcedẽti articulo circa augmentum legitimæ parentum ad euitandum correctionem legum, & per iſta ſit expedita tertia pars gl. ¶ Sũ in quarta, & vlt. parte gl. ibi, item quarta Treb. in qua gl conclu
43 dit, & bene,† q̃ Treb. & fal. non ſunt auctæ per iſtã Auth. ¶ Gl. in ver. nec vſufructu. diuiditur in duas. In prima opponit ꝫ tex. & dupliciter ſoluit. In ſecunda extendit tex. noſtrum ad omnẽ quartam. Secũda eſt ibi, & eſt hoc commune. ¶ Rurſus prima poteſt ſubdiuidi in quatuor particulas. In j. opponit contra tex. In 2. ſoluit vno modo. In 3. alio modo. In 4. & vlt. approbat primam ſolutionem, partes patent in gl. ¶ Concludit ergo gl.

in j. parte

Source : BIU Cujas

in j. parte tenendo ſolutionem, quæ eſt communis, ꝙ l. vxori
44 meæ. ff. de vſu, & vſufr. leg. corrigatur per hanc Auth. † ꝙ hodie filius debet habere legitimam ſuam non tantum in proprietate, ſed in proprietate, & vſufructu ſimul: & ſi adijceretur grauamen in vſufructu, illud grauamen reijceretur quo ad legitimã, per regulam l. omnimodo. ℨ. e. Idem tenet gl. in l. qm̃ in priorib. in gl. 2. ſuper ver. grauamen. & ibi Bal. ℨ. eo. & gl. in l. omnium. ff. de vſufr. Cy. in l. j. C. de vſufr. Bar. in d. l. vxori meæ. Io. An. in addi. Spec. in tit. de pig. §. j. circa vlti. col. & per hoc apparet, ꝙ nõ eſt vera cautela tradita per gl. in §. prohibemus. in gl. j. quã Ang. ibi dicit eſſe ſing. ad hoc, in Auth. de trien. & ſemiſ. nam dicit ibi gl. ꝙ cautela eſt, per quam pater poteſt filium fraudare in legitima in effectu, inſtituendo filium ſimpliciter hæredem vniuerſalem, deinde relinquendo vſumfr. omnium bonorum vni extraneo. iſta cautela confunditur per iſtum tex. & ſupradicta, q̃tũm ad legitimam non poteſt filius fraudari in vſufr. niſi ſm̃ Ang. vbi proprietas facta detractione vſusfr. aſcenderet vſq; ad legitimam filij, & ſequitur. d. Bar. Veron. in cautela. 37. & iſtud eſt, quod voluit dicere gl. noſtra in ſecunda ſolutione, tñ illa ſecunda ſolutio non tenetur per Docto. hic, & ſic habes an filius
45 poſſit inſtitui in proprietate tantum. ¶† Nunquid autem ècontra pater poſſit inſtituere filium in ſolo vſufructu bonorũ ſuorum, deinde in proprietate inſtituere extraneum hæredẽ, prædicta faciunt, ꝙ non, quia filius debet habere legitimam ſuam, non ſolùm in proprietate, vel vſufructu, ſed in vtroque ſimul; veritas eſt, ꝙ ſi filius velit habere legitimam in proprietate, & vſufructu poterit: ſed in reſiduo non habebit niſi vſumfr. quia de legitima omne grauamen reijcitur; ſed ſi velit eſſe contentus ſolo vſufructu, fiet computatio vſusfr. ſm̃ incertum euentum, taxatum tñ ſm̃ computationem. l. hæreditatum. ff. ad l. Fal. & ſi
46 non ſufficiat, ſupplebitur in proprietate. ¶† Nunquid autem filia dotata per patrem poſſit à patre inſtitui hæres in ſola dote? dubium facit, quia dos cenſetur proprium patrimoniũ filiæ. l. Pomponius Philadelphus. ff. fam. erc. & dos dicitur proceſſiſſe de bonis patris l. fi. ff. de col. do. ſed in re aliena non poteſt fieri inſtitutio. arg. l. proprias. C. de lega. Iſtis non obſtantib. veritas
a eſt indubitata, ꝙ filia [a] poſſit inſtitui hæres in ſola dote habita à patre: patet, quia computatur ſibi in legitimam. l. quoniam nouella. ℨ. eo. item dos ſuccedit loco legitimæ. vt declarat Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. in pen. col. ad fi. ff. de cond. & demon. Bal. in l. non ſine. C. de bo. quæ; lib. ergo in ea poteſt inſtitui: nec eſt verum, ꝙ dos ſit ex toto proprium patrimonium filiæ, ſed quaſi; patet, quia ea mortua reuertitur ad patrem, ꝙ non fieret ſi eſſet in totum patrimonium filiæ, & ita bene diſputat, & concludit glo. ordi. in l. 3. §. ſed vtrũ. in ver. fi. gl. magnę, in verſi. patrimonium. ff. de min. & ibi Bar. eam tenet; idem tenet Spec. in tit. de inſtr. edi. §. vt autem. in ver. ſed ſuper forma præcedenti quæritur, &c. & ibi dicit Spec. quòd de generali conſuetudine ita obſeruatur, & ibidem tenet Io. And. in addi. & Bald. in l. ſuus quoque. in prin. & ibi Imo. in pen. col. ff. de hær. inſti. d. Car. Ant. de Butr. & Imo. in d. c. Ray. Pet. de Anch. & Imo. in c. cùm eſſes. de teſt. aliquid per Ang. in l. 2. §. j. ff. ſol. mat. ita etiam tenet Bal. poſt Odo. in l. quoniam nouella. in pen. colum. in 2. q. ℨ. eo. & ibi reſpondet, ſi dicatur, quòd inſtitutio in dote videtur inutilis, ex quo omnino dos eſt ipſius filiæ, quia vtilitas eſt propter ius accreſcendi, vt declaraui. s̃. in j. parte glo. magnæ. ¶Et retenta iſta communi ſententia, ꝙ filia poſſit inſtitui in ſola dote habita à patre, pulchrum dubium eſſet, nunquid filia poſſit à patre inſtitui in ſola dote futura, ſibi conſtituenda, cùm erit nubilis ætatis, vel cùm maritabitur; de quo puncto vide Bald. poſt Rich. Malum. in l. ſi pater. in 4. col. C. de inſti. & ſubſt. & ꝙ multum ſing. decidit Bar. & nunquam obliuiſcaris in d. §. Titio genero. in vlt. col. circa med. dum ponit de grauamine temporis, an poſſit apponi in dote ſuccedente loco legitimę, ita quòd nõ reijciatur per regulam l. omnimodo. & l. quoniam in priorib. ℨ. eo. quòd an ſit verum, pro nunc non diſcutio. ¶Adde tamen, quòd filius, vel filia non poſſunt inſtitui in dote materna, quia illa in totum eſt filiorum, & ſi inſtituantur, inſtitutio eſt nulla, ita no. determinat Bald. in l. ſcimus. in prin. in vlt. col. in 4. q. ℨ. eo. nec obſt. ſecundum eum, quòd pater in dote materna ſaltem habeat vſumfructum, quia cùm ſit finiturus morte, non eſt in conſideratione, l. vxor patrui. C. de lega. ita etiam tenet Bald. & Imo. in d. l. ſuus quoque. in prin. & per iſta remanent expeditæ
47 glo. huius Auth. ¶Extra gl. quęrit Bar. hic in fi. † an filij, qui non poſſunt ſuccedere patri, vt quia ſint ritè, & rectè exhæredati,
b vel ſint ordinis fratrum minorum, [b] vel aliter incapaces ſucceſſionis, computentur in numero filiorum, quantum ad augendum alijs filijs legitimam, vel quantum ad diminuendam. & eſt alta, & profunda quæſtio, de qua bene ſe remittit ad dicẽda per ſe in l. j. §. ſi pater in poteſtate. ff. de coniun. cum eman. lib. ibi tamen, nec in l. j. §. ſi pater filium. ff. de bon. poſſ. contra-

tab. non attingit in ſpecie iſtum paſſum. Raph. Fulg. hic dicit, quòd pridie fuerat ad eum delatus caſus, in quo haberet conſulere, an filia, quę ex forma ſtatutorum non poteſt ſuccedere, ſed debet dotari exiſtentib. maſculis, an computetur in numero filiorum ad augendum, vel minuendum legitimam, & dicit ſe neſcire, quid habeat conſulere in hoc, aliud non tangit. ¶Sed aduertendum eſt, quòd iſta quæſtio diuiditur in duas. Prima eſt, pone, quòd pater habet duos filios, vnũ ex iuſta cauſa, & legitima exhæredat, alium filium inſtituit in aliqua re particulari, deinde extraneum relinquit hæredem vniuerſalẽ, filius inſtitutus in certa repetit ſupplementum legitimæ, quanta erit legitima ſua, & cùm ſint tñ duo filij, legitima amborũ eſt triẽs, & ſic quarta pars totius hæreditatis, nunquid iſte filius habebit totum trientem, ita ꝙ portio filij exhæredati ſibi accreſcat, an verò ſolùm habebit dimidium illius trientis, ita ꝙ alius filius quantũcunque exhæredatus, qui ſuccedere non poteſt, impediat tamen, ne frater habeat totum trientem, & dubium conſiſtit in hoc, an in tali legitima habeat locum ius accreſcendi, & idem poteſt poni exemplum, qñ frater eſſet ordinis minorum, vel aliàs aliter inhabilis. ¶Secunda quæſtio eſt, pone pater hẽt quinque filios, ſed eorum vnus eſt iuſtè exhæredatus à patre, ita ꝙ ſuccedere non poteſt, vel eſt ordinis fratrum minorum, vel aliter inhabilis, nunquid tamen computabitur in numero filiorum, ita ꝙ pater cenſeatur habere quinque filios, taliter, ꝙ ipſi habeant ſemiſſem, an verò cenſeantur quatuor filij, ita ꝙ habeant ſolum trientem, ſunt altæ, & difficiles quæſtiones, ſed quia eas habetis ordinariè diſputatas, & traditas per Bart. Bald. Ange. & omnes Mod. & præcipuè plenè per d. Alex. Imol. in l. planè. in §. ſi duob. ff. de leg. 1. & ideo ſola remiſſione cõtentus ſum: habetis per Bald. hic in 4. q. & trib. ſeq. Saly. hic in 7. q. per Bar. in rep. l. pater filium. in 3. q. & ibi Bal. in contrarium in rep. ff. de inoffi. teſt. cum alijs concor. tradit. per d. Alexan. in illo. §. ſi duob. & ad prædicta præſertim ad illud, ꝙ dictum eſt, ſi quintus eſſet de fratrib. minorum, an computetur in numero liberorum, ita vt legitima ſit ſemis, vide etiam Bal. & Ang. in l. Papin. §. vnde ſi quis. ff. de inoffi. teſta. & Ang. in §. quoniam autem quarta. in ea. l. vtrobique dicit Ang. ꝙ ſæpenumero fuit interrotus, & conſultus de iſtis quæſtionib. & not. per Bal. contrariantẽ Bar. in l. vnica. §. j. in 3. colum. vbi pulchrè, & ſingulariter loquitur. C. de cad. tol. per Ang. in conſi. 100. incip. ſtatuto cauetur. ¶Et ad illud, quod tangit hic Rapha. Fulgo. & non decidit, an
c filia [c] prohibita ſuccedere patri per ſtatutum, exiſtentib. filijs maſculis, vel agnatis, an tamen computetur in numero liberorum, quo ad augẽdum legitimam alijs filijs, perinde ac ſi eſſent
* quinque, vide no. Ang. decidentem, ꝙ ſic in conſi. 300. * ſecundum ordinem impreſſum. inci. punctus talis eſt, ſtatuto ciuitatis Cortonæ, &c. Bal. in l. vnica. in 6. q. ad fi. C. quando non petẽ. partes. per Bald. Ang. & Mod. in d. l. planè. in §. ſi duob. Pau. de Caſt. in conſi. 205. incip. ſuper primo puncto, &c. & plenius in
48 conſi. ſeq. Et in iſtis locis examinant Doct. aliam. q. ¶† Quid ſi filia repudiaſſet hæreditatem patris dote recepta, an computetur in numero filiorum, quo ad augendum legitimam filijs, de quo vltimo etiam per Bar. & Ang. in d. l. Papi. §. vnde ſi quis. & Ang. in ea. l. in §. quoniam autem quarta. & Bald. hic in 6. q. & in l. vnica. §. in primo. C. de cad. tol. Pau. de Caſt. in l. qui repudiantis. ff. de inoffi. teſt. cum alijs concor. ſignatis per d. Alex. in d. §. ſi duob. ponit Raph. Cũ. in conſi. 160. inci. ſtante ſtatu. Vincentiæ. ¶Tangit etiam Bal. hic in 8. q. aliud dubium, quidam habens duos fratres, & matrem, fecit teſtamentum, in quo fratres præterijt, matrem inſtituit in dotem, extraneum verò reliquit hære
49 dem vniuerſalem, non turpem perſonam, quo † caſu, qñ turpis perſona non eſt inſtituta, non pñt fratres præteriti aliquid petere. l. fratres. ℨ. e. quærit quanta erit legitima matris, an triens totius, an verò pars trientis, & concludit Iaco. But. in ſua diſpu. ꝙ legitima matris erit tertia totius hæreditatis, & ꝙ illi fratres, qui bene ſuccederent ab inteſt. ſimul cum matre, tunc condito teſtõ in quo eſt inſtituta perſona non turpis, habentur pro nihilo, & matri non nocent. ¶Et ex hoc tradit Bal. magiſtralem regulam in hac materia, ꝙ legitima eſt tertia, vel ſemis illius partis, quam quis eſſet habiturus ab inte. vt hic in gl. j. & 2. iſtud debet intelligi verũ reb. ſic ſe habentib. ex teſtõ, prout ſe haberent ab inte.

ADDITIONES.

a *Adde, ꝙ cum Iaſ. tenet Alex. conſi. 168. lib. 5. Bal. nouel. de dote. 6. par. 11. ſpeciali. ſed ꝙ debeat in aliquo pluri inſtitui, vt teſtamentum valeat, no. Barba. conſi. 2. col. antepe. lib. 1. BELLOT.

b Minorum. Adde cle. exiui de paradiſo. de verb. ſig. & per Bar. in tracta. minoricarum. *Et vide eundem Iaſ. in l. re coniuncti. nu. 241. ff. de le. 3. & in l. planè. §. ſi duobus. ff. de leg. 1. PANCI.

c * An filia. Adde Cur. Sen. conſi. 5. vbi etiam ponit, quid ſi filiæ erant dotatæ, an computentur in numero.

* Alias, 219.

Source : BIU Cujas

ab inte. de quo puncto vide etiam Saly. hic in 8.q. & clarè per Old. Lau. in conſi. 123. inci. quidam punctus, & ſcribit per Bar. & Bal. in rep. d. l. pater filium. per Bald. Ang. & alios in d. l. planè
50 vbi. §. ſi duob. ¶† Quid autem ſi pater habebat quinq; vel ſex filios, & tres mortui ſunt, quāta erit legitima aliorum, qui ſunt ſuperſtites? Bal. in l. nō pro numero. ad ſi. C. ad Orfi. determinat, & eſt expeditum, ꝙ ſi illi tres filij ſunt mortui viuo adhuc patre, alij ſuperſtites debent habere pro legitima ſolum trientem, ſecus ſi mortui eſſent poſt deceſſum patris, tunc ſuperſtitum legitima eſſet ſemis, & portio decedentium eis accreſceret, vt
51 ibi per eum. ¶† Vltra Bar. quæritur, & eſt neceſſaria qō. tex. iſte & expreſſius in corpore Authenticorum vnde ſumitur, declarat quanta ſit hodie legitima filiorum; quid de legitima nepotum, vel aliorum deſcendentiū, quanta ſit hodie, ſubijcio exēplum: pone, auus ex filio præmortuo habet quinque vel ſex nepotes ſuperſtites, quanta erit legitima iſtorum nepotum in hæreditate aui? iſtū paſſum tangit ſolus Sal. hic in 6.q. & ſingulariter determinat, ꝙ iſto caſu, quia tales nepotes veniunt ex eorū perſona, & ſuccedunt in viriles, ꝙ legitima eorum erit ſemis, ſicut ſi eſſent quinq;, vel ſex filij, per §. j. in Auth. de hæ. ab inteſt. ſi autem iſti nepotes venirent cū alio filio ſuperſtite, quia tunc ſuccedunt ſolùm in ſtirpes, & non in capita. §. cùm filius. inſtit. de hær. quæ ab inteſt. certè computantur pro vna perſona, & debent habere ſolùm medium trientem, & in hoc credo etiā, ꝙ ſit expeditum. Si autem eſſent nepotes ex duob. filijs prēmortuis, & eſſent tres nepotes ex vno filio præmortuo, & duo nepotes ex alio filio præmortuo, quanta erit legitima iſtorū nepotum? dicit ſin. Sal. ꝙ cùm iſti nepotes ex filijs præmortuis ſuccedant auo in ſtirpes, & non in capita, ꝙ cenſentur duo, & debēt habere ſolùm trientem, cuius medietas erit trium nepotum, & alia medietas aliorum duorum. allegat ad hoc tex. in §. neque illo. in Auth. de tri. & ſemiſ. ꝙ reputat multum tenendum mē ti. iſtam deciſionem. Sal. totam formaliter refert, & ſequitur. d. Alex. in conſi. 63. in 2. vol. inci. ſuper primo dubio, quo quæritꝫ, quanta ſit legitima Roberti, &c. ¶Pro primo membro Sal ꝙ legitima nepotum, & aliorum deſcendentium ſit hodie ſemis, qn ſunt quinque nepotes, ſicut ſi eſſent qninque filij, habes tex expreſſum, & mirandum eſt, ꝙ Sal. non viderit tex. illum, in §. j in fi. in ver. hoc obſeruando. in Auth. de trien. & ſemiſ. vbi formaliter inquit tex. hoc obſeruandum omnib. perſonis, in quib. ab initio antiquæ quartæ ratio de inoffic. lege decreta eſt. & ibi habes tex. expreſſum de eo, ꝙ in ſuperiorib. tactū eſt, poſt Doc. & aliqualiter dubitatum, nunquid legitima aſcendentium ſit hodie aucta, ibi eſt tex. expreſſus, ꝙ ſic, in illo verbo omnib. per-
52 ſonis. ¶†† Confirmatur etiam deciſio Sal. ratione, quia diſpoſitio legis fauorabilis ipſis filijs loquens in filijs comprehendit nepotes, vt probatur in §. 2. in Auth. vt exactione inſtan. dotis, & in l. filium habeo. ff. ad Macc. & expreſsè no. Bar. in l. liberorum. in ver. ſecundo quæro, qñ verbum filij profertur à l. ff. de verb. ſig. Cy. & Bal. in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. Bal. & alij in l. Gallus. §. inſtituens. ff. de lib. & poſth. d. Ant. de But. in c. in quibuſdam.
53 de pœ. Pet. de Anch. in cle. j. de bapti. ¶†† Poſtremò, quæro de
a alta, & [a] difficili. q. quid ſi ſtatutum ſimpliciter prohibeat filiam cum maſculis ſuccedere patri, vel prohibeat matrem ſuccedere filio exiſtentib. certis agnatis, an propter talia ſtatuta prohi-
b beantur legitimam petere? [b] iſtum paſſum latè diſputat Saly. hic in 12. quæſtio. & arguit ad vtranque partem, & pro parte affirmatiua, quòd à legitima excludantur, adducit quatuor fundamenta, deinde pro parte negatiua, in qua magis inclinat, affert decem fundamenta, referam aliqua, quæ ſtringunt, & leuiora prætermittam. ¶Pro parte affirmatiua, ꝙ excludantur à legitima, ſtringere vī, nam legitima dī hodie tertia illius partis, quā eſſent habituri ab inte. vt hic in gl. 1. & 2. approbatis per Doct. ſed ab inte. iſtæ perſonæ nihil eſſent habituræ propter ſtatutū, ergo etiam condito teſtō nulla erit legitima, & iſtud eſt, ꝙ facit dubitationē in p̄ſenti caſu: propter hoc Sal. vacillauit, & dixit, ꝙ imò legitima eſt tertia pars ſubſtantiæ, vel patrimonij patris, & non illius partis, quam eſſet habiturus ab inteſt. ita dicit eſſe tex. in §. j. in Authen. de trien. & ſemiſ. quæ eſt nouiſſima, & fm eum facta propter hoc: ſed quia in hoc tenetur cōiter ⅋rium, poteſt aliter nñderi, ꝙ legitima eſt tertia pars eius, q̄ quis eſſet habiturus ab inte. verum eſt conſiderato iure cōi, qñ ſtatutum nō eſſet: & ſtatutum cùm loquatur ab inteſt. non eſt trahendū ad caſum conditi teſtamenti, vt nunc dicam. ¶Pro ⅋ria parte ſtringit, quod non mutatur, quare ſtare prohibetur, iurib. vulga
54 rib. † nec p̄ interpretationes, aut ſubauditos intellectus inducē
c da eſt iuris cōis correctio, iuxta [c] gl. ſin. in c. cupientes. §. ꝙ ſi per viginti. de elect. in 6. cùm ergo ſtatutum prohibeat filiam ſuccedere ab inte. non debet extendi, vt etiam condito teſtō corrigatur ius commune. l. maximum vitiū. C. de lib. præte. & iſtud patet, nam de iure communi, quando quis poteſt ſuccedere ex teſtamento, non poteſt ſuccedere ab inteſt. l. quandiu pōt. ff. de acq. hære. & tñ condito teſtō non excluditur à petitione legitimæ, vel eius ſupplementi. l. quoniam in priorib. & l. omnimodo. ⅋. e. tñ iſtud fundamentum nihil valet, quia ibi ab inteſt. legitima fuiſſet debita, ꝙ nō eſt hic. ¶Item dicit Sal. ꝙ pro hac
d opi. vī eſſe caſus in Auth. ſi qua mulier. in fi. C. de [d] ſacroſan. eccle. vbi fauore monaſterij filij non ſuccedunt, puta patri ingreſſo monaſterium, & nihilominus debent habere legitimam, & ſic in propoſito quamuis fœminæ non ſuccedāt patri propter
55 ſtatutum, tñ debent habere legitimam. † Sic in ſimilī filius arrogatus non ſuccedit patri arrogatori, & tñ debet habere legitimam in bonis patris arrogantis. l. ſi arrogator. cum materia. ff. de adop. ſed iſta iura nihil faciunt, quia in illis ll. lex expreſsè réſeruat legitimam filijs, ꝙ non eſt in caſu prædicti ſtatuti: dicit etiam Sal. ꝙ iſtam opi. ſuadet æquitas, iniquum enim eſſet, ꝙ filij, & mater non haberent legitimam; tandem dicit Sal. quod aliàs per auditores domini Car. Albanenſis fratris olim Vrbani quinti, fuit pro iſta parte pronunciatum in Bonon. ſed fm eum quæſtio eſt dubia, & ꝙ ea, quæ dixit, dixit non per deciſionem, ſed vt daretur materia altius & ſubtilius ſpeculādi, & aliter nō decidit Sal. Pro iſta vl. parte conſuluit expreſsè ipſe Sal. in conſi. ſuo inci. Petrus habuit filium nomine Franciſcū, &c. & ibi formaliter ponit omnia argumenta, quæ hic adducit. Idem decidit Sal. in l. ſi ſerui veſtri. in pen. col. C. de noxa. idem expreſsè tenet d. Alex. Imo. in conſi. 7. in 2. vol. incip. viſis, & diligenter animaduerſis. in 3. col. ibi tamen infideliter refert Sal. hic ita decidere, qui verè nihil decidit, vt proximè retuli. Pro iſta opi. quæ eſt multum æqua, facit, ꝙ in ſpecie decidit idem Sal. poſt Cy. in l.
56 ſancimus. ad ſi. C. de nup. vbi decidit, † ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ exiſtentib. maſculis filia fœmina non ſuccedat, & nihil vltra poſſit à fratrib. petere, tñ poterit petere legitimam, vel ſupplementū legitimæ, quia ſecundum eum, & eſt bonum verbum, nunquā ſtatutum intelligitur excludere filiam à legitima, niſi de legitima faciat expreſſam mentionem. ¶Adde, ꝙ do. Alex. Imo ſibi contrarius in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. in 15. col. ad fi. & ſeq. ff. de lib. & poſth. dicit, ꝙ fuit pluries requiſitus, & ꝙ nunquam voluit pro iſta parte conſulere, & ꝙ ⅋rium putat verum perrationes, quas ponunt Bar. & alij ibi, & reſpondet ad omnia argumenta Sal. deinde dicit, ꝙ iſtam partem ⅋ Sal. tenet Bal. in l. ſcimus. in prin. in 8.q. ⅋. eo. & in l. maximum vitium. in vlt.q. C. de lib. præte. Bal. & Ang. in l. poſthu. §. ſi quis ex his. ff. de inoffi. teſt. Pau. de Caſt. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demon. & expreſsè conſuluit Ang. in conſi. 130. incip. ſtatuto ciuitatis, &c. ¶Intellige tamen verum, qñ per ſtatutum aliquid aſſignaretur filiæ, licèt minus legitima, aliàs incideremus in paſſum, nunquid ſtatutum poſſit in totum legitimam tollere, *& communis opi.* eſt, ꝙ nō, ſed ꝙ bene poſſit diminuere, vt per Bar.
e in d. §. Titio genero. in fi. cum concor. ¶Sed tu aduerte [e] inquātum d. Alex. ⅋ Sal. adducit tenere Bal. in d. l. ſcimus. in 8.q. illa octaua quæſtio non habetur; ſed in 7.q. quæ eſt vlt. Bal. ponit caſum multum diuerſum. idem Bal. in d. l. maximum vitium, in vlt.q. & Bal. & Ang. in d. §. ſi quis ex his. loquuntur etiam in ter-
57 minis valde diuerſis, † nam ipſi quærunt ſtante præd cto ſtatuto, ꝙ exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant ab inteſta. patris; quid ſi pater faciat teſtamentum, & prætereat filiam, an talis filia quamuis per ſtatutum ab inteſt. ſuccedere non poſſit, condito teſtamento tanquam præterita poſſit dicere teſtm nullum, in hoc bene concludit Bal. ꝙ non, in hoc verum dicit, & *eſt communior ſententia*, licèt paſſus ſit diſputabilis, de quo per Bar. in l. fi. in vlt. col. ff. ad Tertul. & in conſi. ſuo quòd inc. quidā nomine Iac. traditur per Bal. Ang. & Imo. & ibi latiſſimè dom. Alex.

ADDITIONES.

a Adde, ꝙ partem affirmatiuam tenet Alex. in l. ſi emancipati. col. 3. vbi Iaſ. 8. col. ⅋. de col. Car. conſi. 35. col. pen. verſi. 9. dicit iſtam eſſe communem. & Deci. conſi. 26. col. pen. Cor. lib. 2. conſi. 7. in j. dub. col. 4. quæſtio eſt pulchra & conſi. 107. in hac conſulta. &c. quaſi per totum. & in nepote ex filia. e. li. conſ. 216. difficultas pro dubi. Ang. cōſi. 105. Ampliat etiam ſi deinde decedat talis maſculus ante immixtionē relicto ſubſtituto. Anch. conſi. 26. in q. 2. in j. dub.
b * Petere. Adde Soc. conſi. 150. li. 1. Bal. nouel. tract. dot. 6. par. prin. 16. priuil. ver. & prædicta conferunt ad ſtatutum. & Alb. Brun. tract. ſtatut. exclu. fęm. 9. arti. q. 1. & 2. & ſtatutum excludens filias, an excludat etiam à legitima, vide Iaſ. ſibi contrarium in l. ſi quando. §. & generaliter. col. fi. infra. eo. PANC.
c Idem dicit ſin. in l. ij. col. 5. infra de contratab. Alex. in Auth. ex teſtamento. 2. no. ⅋. de coll. & in l. ſi cùm dotem, circa fi. prin. ff. ſol. ma. Ang. in §. ſed quia hæ rede 2. col. de fideicō. hære. in §. cùm filius. col. fi. de hære. quæ ab inte. Iaſ. in l. ſi pater. col. 9. ⅋. de inſt. & ſubſt. Ale. lib. 5. conſi. 25. col. 3. lib. 2. conſi. 27. col. 2. ver. bene facit. PVRPV.
d Et dicit iſtam communem Soc. conſi. 228. circa primum. tertio dub. & reprobat Cor. li. j. conſi. 328. in j. dub. dicit communem Soci. lib. 4. cōſi. 127. recte. col. 2. etiam quando dicitur ab inteſtato. PVRPV.
e Aduerte. Cur. conſi. 37. col. 4. & conſi. 39. col. 4. Cor. li. 2. conſi. 299. ardua. Barba. li. j. conſi. 24. Rom. conſi. 16. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Alex. in d.§. & quid ſi tñ. per Ang. & Mod. præſertim d. Alex. in l. filię licèt. C. de colla. Lud. Ro. in conſi. 13. inc. idē vī mihi de iure concludendum. ſed nos loquimur, qñ iſta filia non vult dicere teſtiſñ nullum tanq̄ præterita, ſed vult tñ habere legitimam ſuam, vel eius ſupplementum, non dī impugnare teſtm̄. l. omnimodo. ℸ. e. no. expreſsè Bal. in l. cùm lege. per illum text. C. de epi. & cle. & ſimiliter Pau. de Caſt. allegatus per eum in d.§. Titio genero. non tenet ℥ Saly. in aliquo, & ideo cùm non inueniam expreſsè tenentem ℥ Sal. in hac vlt. opi. Sal. excepto. do. Alex. qui ℥rium conſuluit pro opin. Sal. & illa nitatur magna
a æquitate, [a] nec debemus præſumere excluſionē legitimæ, niſi quatenus ſtatutū expreſsè excludat, videretur, ꝙ iſta opin. eſſet æquior, & rationabilior. ¶ Subdit idem Sal. hic in vlt. col. & vlt.
58 q. † ꝙ ſi ſtatutum diceret, filia fœmina non ſuccedat ab inteſta. cum maſculis, & pater fuiſſet teſtatus relicto filio hærede vniuerſali, & filia in decem, & dote inſtituta, non prohiberetur talis filia petere ſupplementum legitimę, cùm ſtatutum expreſsè loquatur ab inteſt. & quia habendo ſolam legitimā nō dī ſuccedere patri ſimul cū maſculo, vt hic plenius per eū, & dicit, ꝙ ita aliàs conſuluit in ciuitate Mantuæ, & idem conſuluit Bal. in Papia. & d. Io. de Ricijs in Florentia, & pleriq; Doct. Paduani, & idem ſimpliciter ſequit̄. d. Alex. Imo. in præalle. conſi. 7. in 2. vol. in 3. col. veritas patet ex ſuperius tactis. ¶ Illud tandem te-
59 neas diligenter cordi, † ꝙ ſi ſtatutum excludat filias à ſucceſſione parentum exiſtentib. filijs. maſ. vel agnatis, & mandat filias debere dotari arbitrio propinquorum, non dñt propinqui arbitrari, ꝙ dos ℸſtituat̄ minor, q̄ eſſet legitima. ita no. Saly. & Ful. in Auth. res quæ. per illum tex. C. commu. de leg. Ang in conſi. 357. incip. d. Gregor. Bal. in conſi. incip. In Chriſti nomine amē, Ant. plures filios maſculos habens. ſequitur d. Alex. in conſi. 69. incip. ſuper primo dubio quærit̄, an dicta Agnes. in j. vol. & in conſi. 7. in 2. vol. incip. viſis & diligenter animaduerſis. in 3. col. ꝙ
60 multum no. & pro hoc facit, † quia dos ſuccedit loco legitimæ, vt inquit Barto. poſt Rica. Malumb. in d.§. Titio genero in pen. col. ad fi. Bal. in l. non ſine. C. de bon. quæ lib. vide tu in hoc vltimo Bar. qui vī aliqualiter ſentire alio modo, in l. ſi filię pater dotem. per illum tex. ff. de leg. 2. & in l. quæro, per illum text. ff. de iure dot. & per iſta ſit impoſitus finis huic Auth. in qua nihil extrauagans eſt adductum. Lecta in iſta Florentiſſima Ticinēſi academia per me Iaſ.

ADDITIO.

a * Aequitate. Adde eandem Iaſ. in l. ſi quando. §. & generaliter. nu. 10. ℸ. eo. vbi tenet contrariam opi. & ad hanc. q. vide Dec. in l. iura ſanguinis. de regu. iur. Soc. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nu. 13. & ſeq. ff. de lib. & poſthu. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Donatio immenſa facta per patrem vni filiorum, poteſt per alios filios vſque ad legitimam reuocari, & nu. 2.*
3 *Pater per titulum lucratiuum non poteſt in effectu diminuere legitimā, & ſic multominus in totum tollere, tamen ſecus eſt per titulum oneroſum.*
4 *Pater poteſt plus donare filio ſecundi matrimonij, quàm omnib. filijs primi.*
5 *Filius poteſt acceptare legitimam ſibi relictam per viam contractus, & reſpuere hære. patris.*
6 *Filij poſſunt acceptare emphyteuſim, & reſpuere hæreditatem.*
7 *Si frater faciat quitationem alijs fratribus de omni eo, quod poſſet petere, vel conſequi in hære. paterna, per hoc non impeditur petere partē feudi, vel partem poſſ. emphyteuticarum.*
8 *Bonorum appellatione continetur emphyteuſis.*
9 *Terminus falcidia, capitur in iure altero de tribus modis.*
10 *Falcidia impropriſſimè ponitur pro legitima, & ideo non veniret in ſtatuto, nu. 11.*
12 *In ſtatutis verba debent intelligi propriè, niſi ratione perſonæ, ad quam referuntur.*
13 *Donatio facta per patrem filio in poteſtate, confirmatur per mortem.*
14 *Donatio inter patrem & filium in poteſtate ob benemerita filij valet, limita vt infra nu. 15.*
16 *Donatio inoffi. etiam re, & conſilio nunquam reuocatur, niſi vſque ad legitimam filiorum.*

AVTHENTICA.

Nde etſi parens. Iſta Auth. venit ad limitationem l. cùm quæritur. ℸ. eo. quæ dicebat, ꝙ quantum ad computationem legitimæ inſpicitur tempus mortis patris. ſ. quæ bona habet pater tpe mortis. limitatur per hanc Auth. qñ pater in vita feciſſet immenſam donationē, ita ꝙ ſi poſteà inſpiceretur tps mor. patris, filij parum haberēt pro legitima, vnde ſtatuitur, ꝙ inſpiciat̄ tps factæ donationis.
1 h. d. Immenſa † donatio facta per patrē vni ex liberis, per alios filios reuocatur tanquam inoffi. vſque ad eorum legitimam, conſiderato quantum haberet pater in bonis tunc, tempore factæ donationis, hoc primò, & filius donatarius poteſt retento reſiduo donationis vltra legitimam, quæ fratribus debetur, abſtinere ab hæreditate patris. h. d. ſecundò, & vltimò. ¶ Et ſic diuiditur in duas partes, prout duas principales ponit deciſiones,
2 quæ patent ex ſummario. ¶† Not. primò, ꝙ immenſa donatio facta per patrem etiam vni filiorum poteſt per alios filios vſq; ad legitimam reuocari, facit. l. j. & totus tit. ℸ. de inoffic. dona. & pondera in iſto tex. ſecundum Bald. & Sal. hic, quod quamuis filij ſint hæredes patris, tamen ratione ſuæ legitimæ poſſunt impugnare patris contractum, aliàs non poſſent. l. cùm à matre, & ibi glo. C. de rei vendi. ¶ Secundò vltra alios pondera ex tex. intelligendo, quòd loquatur tam ex teſtamento quàm ab inteſt. prout in ſpecie intelligit Pau. de Caſt. hic, iſtum text. facere pro eo, quod tenet Bar. in l. Titia Seio. §. imperator. in 2. col. ff. de lega. 2. quòd ſi filius, cuius legitima fuit extenuata per immēſam donationem patris, ſit hæres inſtitutus à patre, & hæreditatem ſimpliciter acceptauerit, nihilominus poteſt agere ad reuocandum donationem, idem ſequuntur Imo. & Rapha. Cu. ibi, &
3 Imo. in c. fi. in 8. col. de don. ¶† Tertiò no. ex hoc tex. quòd per donationem, & ſic per titulum lucratiuum pater non poteſt in effectu diminuere legitimam filijs, & ſic multominus in totum tollere; adde ſecus eſſe per tit. oneroſum, puta vēditionis, nā pater vendendo omnia bona, & promittendo tradere poſt mortem, poſſet priuare filios legitima in totum, eo quia legitima dicitur deducto prius omni ære alieno. l. Papinianus. §. quarta, & §. quoniam autem quarta. ff. eo. ita in ſpecie tenet Barto. poſt Dyn. in l. hæreditarium, per illum tex. ff. de bon. autho. iud. poſ. & in l. cùm emancipati. §. illud. ff. de col. bo. Bal. in d.§. quar
a ta, & in l. j. C. de inoffi. don. [a] Oportet tamen tunc, quòd appareat de vera, & actuali numeratione pretij, vnde non ſufficeret patrem in inſtrumento confiteri ſe pretium recepiſſe, quo ad præiudicium filiorum, ſecundum Io. de Pla. in §. item ſi qs. ad fi. inſti. de inuti. ſtip. quem refert, & ſequitur d. Barth. Vero. in caut. 36. poſtea in ſeq. ponit duas alias caute. priuandi filium legitima. ¶ Adde fortius, quòd etiam non ſufficeret confeſſio patris facta in teſtamento, per quam confiteretur ſe debitorē alicuius in præiudicium filij, quo ad diminuendum, vel tollendum eius legitimam, aliàs aperiretur via malitijs, ad priuandū filios legitima, ita vult Bar. ſi bene inſpexeris, in l. cùm quis decedens. §. codicillis circa med. ff. de leg. 3. & clarè Spec. & Ioan. An. in tit. de confeſ. §. nunc videndum. ver. ſed nunquid patris confeſſio. d. Ant. de But. in cap. quamuis. in 3. colum. & ibidem Pan. de re iud. dom. Alex. in conſi. 45. in 1. vol. quod incip. ſuper his, de quib. dubitari contingit, in vlt. colum. & in conſi. 26. in 2. volum. quod incip. viſo, & conſiderato themate præmiſſo. & in conſi. 8. in 4. vol. quod incip. non minuetur legitima. ¶ Quartò pondera tex. ibi (in quendam liberorum) intelligēdo, quòd eſſet filius ex ſecundo matrimònio, prout exemplificat Odofr. ponendo caſum huius. l. hic eſſe text. ſecundum Bald. quòd pa
4 ter poteſt plus donare filio ſecundi matrimonij, † quam conferat omnib. filijs primi matrimonij, iſtud expreſſius dicit text. in §. pen. in Auth. de nup. & per hoc refert Pau. de Caſt. hic tenuiſſe Bal. in l. vnica. C. de inoffi. doti. & cōſuluiſſe, ꝙ poſſit prouideri contra diſpoſitionem. l. hac edictali. in prin. C. de ſecun. nup. vbi mulier, quæ habet liberos ex primo marito, prohibet̄ relinquere in teſtamento ſecūdo marito plus, quàm relinquat vni ex dictis filijs, cui minus relinquit; nā poteſt fieri, ꝙ mulier non relinquat ſecundo marito, ſed eius filio. per iſtum tex. & d. §. pe. refert tñ Pau. de Caſt. ſe vidiſſe ℥rium fuiſſe cōſultum per Io. de Lig. & per quamplures alios Doct. cōtemporaneos Bal. quia iſto modo fieret fraus illi legi de perſona ad perſonam. ſed Pau. de Caſt. ſequitur opi. Bal. & dicit, ꝙ alij malè conſulerunt, non conſiderantes iſtum tex. & d.§. pen. & ꝙ diuerſa eſt ratio in ipſo marito, quem lex habet magis exoſum quàm eius filios. Ego nō inuenio Bal. in iſtis terminis in d. l. j. C. de inoffi. don. ſed bene in l. vni. in 2. q. C. de inoffi. doti. vbi latè examinat, & etiam ita latè conſuluit Bal. in conſi. ſuo, quod inci. in Chriſti nomine conſiderandū eſt, vbi plura alia adducit, & totum illud conſiliū refert formaliter Sal. in d. l. hac edictali. in prin. in 8. q. & ibi per plura tenet ℥rium, & fortè melius, ſed me non extendo, quia
5 eſt extra materiam huius tit. ¶† Quintò not. ex ſecunda parte text. caſum, in quo filius poteſt acceptare legitimam ſibi relictam

ADDITIO.

a Iaſ. in l. j. in prin. ff. de eo, per quem fac. erit. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ctam per viam contractus,& reſpuere hereditatem patris,ſecus eſſet ſi tit.hæreditario obueniat, quia tunc non poteſt legitimã acceptare,quin reſiduum acceptet.l.1.& 2.ff.de acquir. here.niſi in reſiduo habeat ſubſtitutum.l.ſi libertus patrono.ff.de bon. lib.ſm Bar.in l.gerit.in 5.col.in ver. quid ſi aliquis dicit ſe poſſidere.ff.de acquir.hære.& in l.1.in prin.ff.de vulg.& pupil.in 4.q. prin.in ver.quæro an aliquo caſu inſtitutus,& in l.quia poterat, vbi Mod.ff.ad Treb.Bal.in l.hæres inſtituta. C.de impub.& alijs ſubſti.cũ alijs concor. ibi traditis per d.Ale.& Bal. in l. vnica. ad ſi.vbi etiam do. Alex. remiſſiuè.C.qñ non peten. partes,& vide ſubtiliter in hoc d.Fran.de Are.in conſi.160.quod incip. longa eſt iſta conſultatio.in 16.col.& Ang.de Aret.in §.fi.inſti.de here. quali.& diffe.¶Sextò, & vlt.iſtum text. pro caſu ſpeciali alleg.
6 Spec.in tit.de locat.§.nunc aliqua.in verſi. 159.† ꝙ ſi pater acqſiuit in vita emphyteum,vel feudum pro ſe,& filijs, & nepotibus,ꝙ mortuo patre filij poſſunt acceptare emphyteuſim, & reſpuere hæreditatem,cùm illam emphy. habeant iure ℈ctus inter viuos,& non iure hæreditario,tex.eſt hic.ſequuntur Bald. & Sal.hic.¶Iſtam deciſionem intellige eſſe veram ſm Paul. de Caſt.hic in terminis. s̃.dictis, qñ pater ſimpliciter acquiſiuiſſet emphy.vel feudum pro ſe,& filijs.c.vnico, & ibi Bal. in titu.an agna.vel fil.in vſib.feud.ſecus ſi acquiuiſſet copulatiuè pro ſe,filijs,& hæredib.tunc requireretur,ꝙ filij eſſent etiam hæredes patris,aliàs non admitterentur ad talem emphyteuſim, vel feudum.§.emphy.in Auth.de non alie. & ita tenet & latius Bart.in l.vt iuriſiurandudi.§.ſi liberi. ff.de oper.lib.& in l. ſi non ſortem. §.libertus.in vlt.col.ff.de condi.indeb.cum concor. quas ibi dedi.
7 di.¶† Adde fortius ad confirmationem prædictorum, quòd ſi mortuo patre frater faceret quitationem alijs fratribus de omni eo,ꝙ poſſet petere, vel conſequi in hæreditate paterna, per hoc non impeditur petere partem feudi, vel partem poſſeſſionum emphyteuticarum, quia non petuntur iure hæreditario, nec tanquam ex hæreditate paterna, ſed vigore contractus, ita tenet Bar.in l.item videndum.§.fi.referens Dy.ita conſuluiſſe.ff.de peti.hered.ſequuntur Bal.& Ang.ibi, & Bal.in l.1.in 1.q. ff.de rer.diuiſ.in Authen.ſi quas ruinas. C. de ſacroſan. eccl.latè Albe.de Roſa. in l. tres fratres. ff. de pac. vbi formaliter recitat totum illud conſ.Dyn.imò fortius iſtud procederet, etiam ſi in tali renunciatione hæreditatis paternæ interueniſſet iuramentum,ita ſing.extendit Bal.in c.1.in 4.col.in tit.an agna.vel filius. ¶ Limita prædicta multum ſignanter, vt procedant, quando quis renunciaſſet hæreditati paternę,vt dixi;ſecus ſi renunciaret
8 bonis paternis, † quia appellatione bonorum bene continetur emphyteuſis,ita tenet Spec.in tit.de loca. §. nunc aliqua. verſi. 158.ad fin.allegat l.rem in bonis.ff.de acquir.rer.dom.& l.bonorum. 1. ff. de verb. ſign.quod teneas bene cordi,quia non reperio ab alio ponderatum,& vide in ſimili deciſionem Bar.in d.l. vt iuriſiurandi.§.ſi liberi.ad fin.¶Capio glo.magnã in verſi.falcidiæ,quam diuide in quatuor partes. In prima timore contrarij declarat quot modis capiatur iſte terminus falcidia.In ſecunda timore contrarij glo.format quæſt. qua actione filij conſequantur legitimam poſt reſciſſionem, mediante querela inof. dona. nam regulariter competit petitio hæreditatis, dixi in l.1. s̃.eod. ſed glo.dubitauit,quia petitio here.non datur contra poſſidentem tit.vt dixi in l.1.s̃.eo.ſed hic filius habet verum tit.donationis.In tertia gl. opp. contra tex.& tripliciter reſpondet.In quarta format aliam opp. Secunda ibi,ſed cum qua actione.Tertia ibi,ſed cùm non valuerit.Quarta,& vlt.eſt ibi,item alia ratione
9 videtur.¶† Ex prima parte gl.habes duas conclu. prima eſt, ꝙ terminus falcidia.capitur in iure altero de tribus modis,ſimilis eſt gl.in l.quoties.in ver.legis falc.C. fam. ercis. ¶ Per iſtam glo. dicit Bar.ſe de facto conſuluiſſe,ꝙ ſi pater in teſtamento relinquit filiæ centum pro ſua falcidia,& non dixit,ꝙ in eis inſtituebat hæredem, tamen cenſetur reliquiſſe tit.inſtitutionis. iſtum artic.diſputaui in Auth.nouiſſima.s̃.e.& tenui contra Bart.non
10 repeto hic.¶Secundò habes ex iſta gl.† ꝙ Falcidia impropriſſimè ponitur pro legitima, ideo non veniret in ſtatuto faciente mentionem de falcidia, cùm in ſtatutis verba debeat propriè intelligi,cùm ſtatuta ſint ſtricti iuris.l.1.§.ſi is qui nauem.ver.in re igitur dubia.ff.de exer. ¶Eo. modo ſi ſtatutum faceret mentionem de legitima,ſeu debito bonorum ſubſidio, non com-
11 præhenderetur Treb.† puta ſi ſtatutum diſponeret, ꝙ legitima ſit tantum octaua pars bonorum defuncti, non intelligitur diminuta Treb.nec ſub illo termino legitimæ prolato ſimpliciter à ſtatuto,venit Trebel.ſecundum Ioan.And.in addi.Specu. in tit.de ſucceſ.ab inteſt.ſuper rub.in pen.colu. in verſi.ſecunda dubitatio eſt.¶Limito iſtam conclu.glo.niſi in ſtatuto propter perſonam,ad quam verbum Falcidiæ refertur,intelligeretur de legitima,puta ſi ſtatutum diceret, ꝙ filia ſit contenta dote pro falcidia,quam debet habere in bonis patris,ibi falcidia in ſtatuto capitur pro legitima,& hoc ratione perſonæ,ad quam refer-

* tur,ita Barto. *& communiter ibi Doctor.* in l.1.in princip.ff.ad l.falc. quamuis ℈rium teneat Albe.de Roſa. poſt relatam opi.Bart.in tract.ſtatutorum,in 2.parte.q.221.quæ incip.quid ſi ſtatuto cauetur, ꝙ mulier. ſed plus placet prędcedens deciſio alia ratione, quia ſtantib. verbis ſtatuti,vt s̃.illa verba pro falcidia, non poſſunt intelligi niſi pro legitima. Iungendo iſtam gl. cum illa de-
12 ciſione Bart.† habes ſolennem limitationem ad regulam, quã dixi,ꝙ in ſtatutis verba poſſunt impropriiſſimè intelligi, quod bene no.quia poſſet ſeruire ad multa.¶In ſecunda parte gl.ibi, ſed qua actione. licèt glo.reprobet opin.regulæ, puto ꝙ poſſit teneri,per d.l.1.cum glo.& quæ ibi dixi.s̃.eo.tamen Odofre.Bal. & Pau.de Caſt.hic tenent, ꝙ quemadmo. quandò relictum eſt aliquid tit.inſti.filio,agit ad ſupplementum cõdictione ex l.omnimodo.℈.eo.ita hic filij hęredes patris debent agere ad ſupplementum legitimæ,per condictionem ex hac Auth. ¶ In tertia
a parte glo.ibi,vnde donatio morte[a] confirmatur.intellige gl.†ꝙ
13 donatio facta per patrem filio in poteſtate confirmatur per mortem patris, ſicut dona. inter vir. & vxo. l.donationes quas parentes. C. de dona. inter vir.& vxo. hoc eſt verum,quando interuenit traditio,aliàs ſecus,glo.in l.Papinianus. ff.de dona.inter vir.& vxo.Bal.in l.3.in prin.vbi rationem aſſignat.C.de inoffi.dona.Ang.in l.2.ff.de vſucap.pro dona.in contrarium tamen ponderat eſſe glo.in l.cùm de in rem verſo.in glo.3.ff.de vſuca. ¶In ea.gl.ibi,hic vt extraneo donatur.Not.ex iſta gl.duas con-
14 cluſiones.† Prima eſt,ꝙ donatio inter patrem, & filium in poteſtate ob benemerita filij, valet, & tenet, quia tunc fit non vt filio,ſed vt extraneo.Adde glo.& Docto. in l.ſi donatione.C.de colla.Bar.in l.frater à fratre.in prin.ff.de condi.inde.in vlt.q. Intellige tamen ſm Bal.& Paul. de Caſt. ꝙ non ſufficeret,ꝙ pater diceret ſe donare ob benemerita filij,ſed oportet, ꝙ benemerita in ſpecie exprimat, & quòd probentur, nec ſtaretur in hoc aſſertioni patris, ſm gl.& Doc.in d.l.ſi donatione,per regulam. l.ſi fortè,vbi Bart. ff. de caſtren. pecu.Hoc vltimum vĩ limitare
15 Bal.hic in 1.no.† niſi pater in ſpecie exprimeret qualia fuiſſent iſta merita filij,tunc bene ſtaretur aſſertioni patris.idem expreſſius tenet Bal.in l.illud.in 4.q.C.de ſacroſ.eccl. per tex. in l.Attilius Regulus,cum glo.in ver.meram. ff. de dona. & idem tenet Pau. de Caſt.in conſi.103.quod incip.d.Vbertus.¶ Tene cõtrarium per regulam d.l.ſi fortè, quia eſt confeſſio facta inter perſonas ſuſpectas,& prohibitas, ergo non valet. l. qui teſtiñ. ff.de proba.& ita in iſtis terminis tenet Bal. & melius,& ſibi contrarius in l.ſi tibi.ff.ſi cert.pet.& Cy.Gul.de Cun.& Albe. de Roſa. in l.ſi. vbi bonus tex.ff.de exerc. & Mod. communiter in d. l.ſi donatione,vbi etiam poſui quid ſi interuenit iuſm. Secũdò in-
b tellige,& limita concluſionem gl.vt procedat,qñ benemerita[b] filij eſſent ęquiualenria rei donatę,aliàs illud,ꝙ eſſet.s̃.meritum, cenſeretur profectitium,ita ſentit Bar.hic,& in l.ſi quis pro eo.§. 1.in fi.ff.de fideiuſ.& in d.l.frater à fratre.in vlt.q. & clarè Imol. in d.l.Attilius.facit bene tex.in c.relatum. ſecundo.in ver. iuxta ſeruitij meritum.de teſt. ¶Et per hoc confunditur illud, quod ſing.vult Bal.in Auth.ex teſtamento.in 3. col. C. de colla. ꝙ ad hoc,vt donatio facta per patrem filio in poteſtate ꝓpter benemerita valeat,ſufficit, ꝙ illa merita non ſint intra dimidiam rei donatæ.arg.l.2.C.de reſcin.vend.ſequitur Ludo. Roma.in d.l.ſi donatione.facit bene quod vult Sal.in l. petens.in 11.colum. vbi retuli & notaui.C.de pac.& ita contra Bal.tenent Mod.vt dom. Alex.in d.l.ſi donatione.¶Secundò principaliter no. ex hac gl. ſecundum Fulg.& Pau.de Caſt.hic, ꝙ donatio etiam ob benemerita facta poteſt tanquam inoffi.reuocari vſq; ad legitimam filiorum,& ſic pater non poteſt renunciare quicquam in præiudicium legitimæ filiorum, adde ſecus eſſe in liberto. l. viuus libertus.ff.ſi quid in frau.patro.Bald.in l.2.in 4.oppo.C. de inoffi.
16 don.¶Ex quarta,& vlt.par.no.† ꝙ donatio inoffic. etiam re,& conſi.nunquam tamen reuocatur niſi vſq; ad legitimam filiorum,iſta concluſio glo.clarè procedit,quando talis donatio eſſet facta vni filiorum,ſi autem eſſet facta extraneo, tunc reuocatur in totum,ſecundum Bar.Bal.& Imo.in l.Titia Seio.§.Imperator,per illum text.ff.de leg.2. Barto. & Paul. de Caſt. in l.1. C.de inoffic.dona. Paul.de Caſt.hic in fin.Imol. & Panor. in ca. fin.de dona.Ludo.Roma.in conſi.206. quod incip.pro deciſione eorum,de quibus dubitatur.Ioan.Petr.de Ferrarijs in practica ſua in forma libelli quo agitur pro reuocatione donationis, in verbo irreuocabiliter,& ad hoc allegant Docto. fortem tex. in l.ſi libertus.§.pen.ff.de iur.patro. inducendo vt ꝑ Bar.in d l.1.

licèt

ADDITIONES.

a Morte. Adde Ang.in l.donationes quas diuus. ℈.de dona.inter. vir. & vxo.Bal. in l.ſi tibi res.C.de dona.ante nup.in l.fin.C.de don.inter vir.& vxor.

b Comproba,quia etiam debet eſſe æqualis delicto, ſicut remuneratiò meriti. Ias.in l.1.circa.5.colu.℈.de ſer. fug. dum ponit de domino iniuriato,qui miſit ſeruum,vt vindicaret. PVRPV.

Source : BIU Cujas

licèt iſta videatur eſſe communis ſententia, tamen cum gl. noſtra, ꝙ etiam facta extraneo non reuocetur in totum, ſed vſque ad legitimam filiorum tantum, adde, ꝙ hoc tenent glo. Gul. & Bal. in d. l. 1. C. de inoffi. don. & ſubtiliter dom. Franc. de Are. in conſi. 47. quod incip. viſis, & diligenter ponderatis, quæ in puncto deducuntur, & ibi ſubtiliter reſpondet ad d. l. ſi libertus. §. pen. & dicit ſe mirari, quòd Bar. & ſequaces non aduerterint ad hoc. Iaſon Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Suus, & neceſſarius ad hoc vt quis dicatur, eſt neceſſe, quòd nemo eum præcedat, & nu. 2.*
3 *Exhæredatio filij ad hoc vt valeat, licèt ſit neceſſe quòd adeatur hæreditas ex teſtamento patris, tamen ſi nepos eſt inſtitutus in teſtamento aui, cùm ſit ſuus, & neceſſarius auo, illa ſuitas ſufficit, vt confirmetur exhæredatio filij, abſque alia aditione.*
4 *Nepos inſtitutus ab auo exhæredato filio, abſq; alio iuſſu efficitur ſuus, & neceſſarius.*
5 *Filius ex hæredatus efficitur ſuus, & neceſſarius hæres exhæredãti mediante perſona nepotis.*
6 *Neptis exhæredata, nata ex filio emancipato, habet querelam inoffic. teſtamenti.*

LEX VII.

NEptem defuncti. † Iſta lex legitur per glo. duobus modis, vno modo per glo. 1. ꝙ iſte tex. loquatur, cũ vterq; tam filius emancip. quã neptis fuerunt exhæredati ab auo & tempore mortis aui vterq; viuebat, licèt poſtea filius prædeceſſerit, inde orta eſt dubitatio ſm glo. an nepti competeret querela, attento, ꝙ pater tempore mortis aui præcedebat eam in gradu, vt habes in glo. ¶ In hoc tñ aduerte, ꝙ quando eſſet pater, & nepos vterq; in poteſtate aui, licèt quantum ad ſuccedendum ab inteſta. vel etiam ex teſtamento ſm voluntatem aui nepos non admittatur, ex quo pater eum præcedit in gradu. l. ſi quis poſthu. §. 1. ff. de lib. & poſthu. & in l. ſi qs filio exhær. in prin. ff. de iniuſt. rup. tamen ex teſtamento aui nepos venit tanquam ſuus, & neceſſarius, ſi auus exhęredaret filium, & nepotem inſtitueret, dato ꝙ nepos tempore mortis aui non teneat primum locum, tex. eſt in l. qui in aliena. §. interdum, vbi Bar. in 3. opp. & rationem aſſignat. ff. de acquir. hære,
a & ille tex. eſt valde no. ad quatuor. a ¶ † Primò ad limitationem omnium iurium, quæ dicunt, ꝙ ad hoc, vt quis dicatur ſuus, & neceſſarius eſt neceſſe, ꝙ nemo eum præcedat in gradu. §. ſui. inſti. de hære. quali. & diffe. l. 1. §. & generaliter. ff. de ſuis, & legitimis, & iſtud eſt verum quantum ad ſuccedendum ab inteſt. vel condito teſtamento contra voluntatem defuncti, ſed quantum ad ſuccedendum ex teſtamento ſm voluntatem defuncti, & ſic ex inſtitutione, nepos ſuccedit tanquam ſuus, & neceſſarius hęres auo, dato ꝙ filius exhęre. eum præcederet in gradu, & ita per illum tex. limitat Io. Fab. in d. §. ſui, & ad hoc illum tex. reputat vnicum, & valde ſing. in iure Io. de Imol. in c.
3 Raynu. de teſt. ¶ † Secundo ille tex. eſt no. ꝙ licèt ad hoc vt valeat exhæredatio filij, ſit neceſſe, ꝙ adeatur hęreditas ex teſtamento patris, per quam additionem confirmetur illa exhęredatio. l. filium. §. 1. ff. de bon. poſ. ꝯtab. l. Papinianus. §. ſi conditioni. ff. de inoffi. teſt. tñ ibi eſt tex. ꝙ ſi nepos eſt inſtitutus in teſtamẽto aui, cùm ſit ſuus, & neceſſarius auo, illa ſuitas ſufficit, vt confirmetur exhęredatio filij abſq; alia aditione. ¶ Tertiò ibi caſus
4 eſt no. † ꝙ licèt nepos mortuo auo reincidat in poteſtatem patris, & ſic non poſſit adire aliquam hęr. ſibi delatam, niſi præcedat iuſſus patris. l. ſi quis mihi bona. § iuſſum. ff. de acqu. hęre. gl. & Doc. in l. 1. C. qui admi. limitatur niſi nepos inſtituatur ab auo exhęredato filio, quia abſq; alio iuſſu patris efficitur ſuus, & ne-
5 ceſſarius. ¶ Quarto ibi eſt text. valde not. † ꝙ filius exhęredatus efficitur ſuus, & neceſſarius hęres exhęredanti, mediante perſona nepotis; teneas benę menti illũ tex. quia multum limitat alia iura loquentia de tali materia, & Bald. ibi dicit, ꝙ ille caſus eſt valde mirabilis, & licèt ſoleat reputari ſing. tamen habes text. conſimilem, & fortè meliorem in l. filius patroni. ff. de bon. quæ lib. pro concordanti alleg. Bar. in l. ſi. in 3. col. ff. de condi. indebi. ¶ Secundo modo legitur iſta l. per glo. 2. ꝙ filius erat mortuus ante auum, & dubium faciebat in hac l. quia filius erat emancipatus tempore, quo neptis nata eſt, prout vult dicere tex. in aduerſatiua, quamuis pater eius emancipatus fuerat, & ſic videbatur extra familiam aui, & iſte intellectus magis conuenit literę,
6 ſm quem iſta l. h. d. ¶ † Neptis exhæredata, nata ex filio emancipato, habet tamen quærelam inoffi. teſtamenti. h. d.

ADDITIO.

a ¶ Quatuor. Adde de illo tex. quæ ſcribit Iaſ. in l. ſi pater. col. 9. verſ. ſed diſputando, infra de inſti. & ſubſt. & ſupra vt nem. lic. ſine iud. ſe vind. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Pater, vel mater habent arbitrium plus relinquendi vno filio quã alijs, dummodo alij ſuam legitimam habeant.*
2 *Agnoſcens iudicium defuncti non poteſt amplius illud querelare.*
3 *Soluens debitum paternum pro hæreditaria portione, dicitur approbare teſtamentum patris.*
4 *Per quas cauſas quis excludatur à querela inoffi. teſtamenti.*

LEX VIII.

PArentibus. Pater poteſt diuidere bona ſua inter liberos etiam inęqualiter prout vult, dummodo vnicuiq; legitimã ſuam relinquat. hoc primò. Et qui agnouit iudiciũ defuncti, perdit quærelam, q̃ habebat ex eo, ꝙ ſibi minus legitima erat relictum. hoc dicit ſecundò, a & vltimò, & ſic iſta lex
1 habet duas partes, quæ patent ex ſummario. ¶ † No. 1. ꝙ pater, vel mater habet arbitriũ plus relinquendi vni filio quàm alijs, dummodo alij ſuam legitimam habeant, facit. l. hac edictali. §. 1. C. de ſecund. nup. tex. in §. pen. in Auth. de nup. in dubio autẽ lex vult æqualitatem ſeruari inter liberos. l. vt liberis, & ibi Bald. in 2. no. C. de colla. Bal. in Auth. ex teſtamento, in 1. no. eod. tit.
2 ¶ Secundò no. † ꝙ agnoſcens iudicium defuncti, non poteſt amplius illud querelare, facit. l. cum donationib. & ibi gl. ĵ. tit. 1. & tex. no. quem videas, in l. ſi proponas. §. ſi hęreditatem. ff. eod. ſimiliter qui acceptat relictum factum ſibi, vel filio ſuo, aut ſeruo, non poteſt querelare teſtamentum. l. nihil. in princip. & ibi Bar. & l. ſi pars §. 1. ff. eo. Adde ſecus eſſe in querela inoffi. donationis, nam qui agnouit iudicium defuncti, poteſt tamen intentare querelã inoff. donationis, vt dixi in Auth. vnde & ſi parens. ſ. eo. & ratio eſt, quia ille non expugnat teſtamentum, quod ap-
3 probauit, ſed alium actum factum inter viuos. ¶ † Tertiò no. ꝙ ſoluens debitum paternum pro hęreditaria portione, dicitur approbare teſtamentum patris. facit. l. 2. vbi dixi. C. de iur. delib.
4 ¶ † Vltimò ad glo. quæ enumerat ſex cauſas, quibus quis excluditur à querela inoffi. teſtamenti. Adde ſimilem glo. in l. cùm donationibus. ĵ. tit. 1.

ADDITIO.

a Nota pulchram regulam, legitimam deberi illis deſcendentib. qui futuri erũt hæredes, ſi aſcendens inteſtatus deceſſerit. Alex. in l. ſi emancipati. 5. colum. vbi Iaſ. infra de collat. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum militis ſiue ſit factum iure militari, ſiue communi, non ſubiacet querelæ.*
2 *Priuilegium non intelligitur concedi cum damno tertij.*

LEX IX.

1 EInofficioſo. † Teſtũ militis ſiue ſit factum iure militari, ſiue iure communi, non ſubiacet querelę. h. d. ¶ Idem dicitur in l. teſtm. ĵ. eo. Et iſtud extenditur ad filiumfam. militem, in l. fi. ĵ. eo. vbi poſt gl. dicetur, an iſtæ il. hodie ſint correctæ. ¶ In tex. ibi, vel tribuni numeri, intellige, ideſt, tribuni,
2 qui preſint alicui num. milium. ¶ † Not. ex iſta l. limitationem, & regulam ꝙ priui. non intelligitur concedi cum damno tertij, l. nec auus. C. de emancip. lib. l. 2. §. merito, & §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco public. & text. loquens de milite in l. cùm filiusfam. in fin. ff. de teſtamen. milit. tamen priuilegium poteſt concedi cum damno, & præiudicio tertij, caſus eſt hic, & in d. §. ſi quis à principe, vbi Bar. no. dixi in l. reſcripta, vel in l. fin. C. ſi contra ius vel vtil. publ.

SVMMARIVM.

1 *Querela competit contra fiſcum, qui ſucceſſit hæredi ſcripto.*
2 *Dignitas inſtituti non nocet querelæ.*
3 *Querela non præparata licèt non tranſmittatur ad hæredes actiuè, tamen bene tranſmittitur paſſiuè.*

LEX X.

1 IHæredum. † Contra fiſcum, qui ſucceſſit hæredi ſcripto, competit quærela, ſed mutato iudice. hoc dicit. Et erat dubium, quia querela inoffic. teſtamenti competit contra ſcriptum hæredem, ſed fiſcus non erat ſcriptus hæres in teſtamento, dic vt dixi in l. 1. ſ. eod. ¶ Adde, quod etiam ſi in teſtamento eſſet inſtitutus hæres Imperator, vel Papa, tamen filio exhæredato competit querela. lege Papinianus. §. ſi Imperator.

Source : BIU Cujas

Imperator. ff. co. & ibi gl. & Bar. dicunt, ꝙ idem si esset institutus
2 hæres Deus, vel pauperes Christi. † Ex quo habes, ꝙ dignitas instituti non nocet querelæ. facit l. si quis Imperatorem, &
3 l. cùm hæredes. C. qui test. fac. poss. ¶ † Secundò no. ſm Mod. hic, ꝙ licèt querela non præparata non transmittatur ad hæredes actiuè. l. posthumus. §. fi cum l. seq. ff. eo. dixi in l. si pater, s̃. eo. tamen bene transmittitur contra hæredes passiuè.

SVMMARIVM.

1 *Causa, propter quam potest filius iustè in testamento exhæredari, non est sufficiens ad repellendum eum ab intestato à legitima successione.*
2 *Si filius prætereatur in testamento patris, etiam cum insertione causæ, tamen testamentum est ipso iure nullum.*
3 *Turpitudinem, quam ipse patitur, alteri quis obijcere non potest.*
4 *Infamis potest obijcere infamiam testi.*
5 *Mater meretrix non potest propter meretricium filiæ eam exhæredare, nisi mater esset emendata, & ad vitam honestam reducta.*
6 *Filia, quæ peccauit in corpore, non debet ali, nec dotari à patre, nisi per pœnitentiam emendata.*
7 *Si filius commisit ingratitudinem, propter quam poterat à patre exhæredari, si pœnitentiam viuo patre agat, vel ante conditum testamentum, non poterit amplius exhæredari.*
8 *Si pater exhæredauit filium ex iusta causa, & postea filius se reconciliauit cum patre, exhæredatio censetur adempta.*
9 *Vsurarius an post peractam pœnitentiam, & restitutionem vsurarum factam, possit admitti in testem.*
10 *Pater magnus meretricator potest filiam meretricem exhæredare.*
11 *Fœnerator non habet querelam contra testamentum fratris, turpem personam instituentis, si ipse sit turpis persona.*

LEX XI.

IN arenam. Arenarius spontaneus licèt sit infamis etiam de iure, tñ retinet ius legitimæ successionis ab intest. sed condito testõ si sit exhęredatus, ꝓp istam infamiã non habet quęrelã de iure ciuil. nec bon. pos. gratia litis agnoscendę de iure prætorio, nisi pater sit eiusdem ↄditionis. h. d.
1 ſm intellectũ, quem intendo inferius tenere. ¶ † No. vltra alios ex hac. l. no. regulam, ꝙ causa per q̃ potest filius in testõ iustè exhæredari, non est sufficiens ad repellendum eum ab intest. à legitima successione, facit text. in l. omnimodo, in ver. nam si nullam. ℑ. eo. ¶ Ad idem, & scdo facit optimè, ꝙ tenet Bar. in l. fratres, in fi. & ibid. Bal. ℑ. eo. ꝙ tres causæ ingratitudinis ꝓpter quas potest frater exhæredari, non tñ repellunt ab intest. à successione fratris, & per hoc apparet non bene dicere Ang. in §. ingratitudinẽ, per gl. ibi in Auth. de nup. vbi tenet, ꝙ si filius in testõ patris sit exhæredatus non expressa causa, tñ vtile est cãm probari, quia saltem repellet eum ab intest. cùm ex testõ venire non possit, & dicit ꝙ propterea cauti aduocati semper probant cãm ingratitudinis filij, quamuis non fuerit expressa in testõ, credo ꝙ ex prædictis malè dicat, licèt aliqñ referendo
a eum incidenter sequutus sim, & ℑrium tenet ipsemet Ang. [a] in l. 1. in fi. ff. de inoffi. test. vbi reprobat illam gl. in d. §. ingratitudinem. per tex. l. omnimodo. §. 1. vbi ſm eum est tex. ꝙ exhęredatio propter ingratitudinem debet fieri in testõ, & debet in testõ nominatim exprimi causa ingratitudinis. ¶ Limita prædictam regulam, non procedere in patrono, quia ex qua causa potest per libertum exhęredari, per eandem ab intest. repellitur à legitima successione, text. est in l. cùm patronum, cum l. seq. ff. de iure patro. quam allegat Bar. in d. l. fratres. ad fi. & ratio diuersi. est, quia facilius excluditur patronus à legitima sibi debita, quàm excluratur filius. gl. est in l. si quis legatum. §. fi. ff. de fal. Secundò pondera tex. ibi, neq; bon. pos. ei competit. Rapha. Fulg. & Pau. de Cast. intelligunt text. loqui de bon. pos. ℑtab. quæ competit filio præterito, non autem exhæredato. l. nõ putauit. §. non q̃is. ff. de bon. pos. ℑtab. & sic si filius arenarius propter hanc cãm infamiæ sit exhęredatus in testõ patris, aut in eo præteritus, neq; sibi competit querela, quia sit exhæredatus, nec bon. pos ℑtabu. quia sit præteritus, & ex hoc no. Fulgo. & multum miratur de isto tex. ꝙ illæ causæ, quæ excludunt à querela, excludunt etiam à bon. pos. contratabu. quamuis ſm eum videatur contra per l. 3. §. si emancipa. filius. el 1. ff. de bon. pos. contrabu. nisi diceres, ꝙ hoc sit speciale in ista causa, qñ filius est arenarius, quod tamen ſm eum non est dicendum, cùm multæ aliæ causæ reperiantur grauiores ista, & sic titubat in hoc tex. neque firmat. Pau. de Cast. etiam no. ex hoc text. ꝙ filius propter infamiam exhæredatus, vel præteritus non habet querelam inoffi. testamenti, nec contratab. nec ius dicendi nullum, quia veniret contra voluntatem defuncti, & propterea multum reputat tenendum menti istum tex. ꝙ præteritio filij infamis non reddit testamentum nullum, cùm habeatur pro exhęredatione. ¶ Ego aliter intelligo istum tex. & puto, ꝙ non loquatur de bon. pos. contratab. quæ datur præterito, qa in isto tit. Imperator non loquitur de filio præterito, nisi quando præteritio haberetur pro exhęredatione, vt in matre. l. 3. s̃. eod. intelligo ergo tex. loqui de bon. pos. gratia litis agnoscendę, quę datur emancipato exhęredato, vt dixi in l. 1. s̃. eo. & sic tex. vult dicere, ꝙ huic filio exhęredato in testõ patris, propter infamiam arenariam, non competit querela de iure ciuili, nec bon. pos. gratia litis agnoscendę de iure prętorio, & licèt text. simpliciter dicat bon. pos. tamen etiam tex. in l. 2. s̃. eo. simpliciter dicit bon. pos. & tamen intelligit̃ bon. pos. gratia litis agno-
* scendę, ſm primum intellectum gl. ibi *communiter approbatum*, & ſm istum intellectum iste tex. est planus, & cessant absurda proximè relata. ¶ Fortius, ꝙ iste text. non possit loqui in filio
2 pręterito, vt volunt Mod. patet, † quia si filius prætereatur in testamento patris, etiam cũ insertione causę, tñ testamentum est ipso iure nullum etiam hodie, vt est glo. reputata sing. in §. exhęredatos. in Auth. de hęr. & fal. Bar. in Auth. ex causa. in 3. q. prin. C. de lib. pręte. & in l. filio pręterito. ff. de iniust. rup. licèt Vltramon. tenerent illam opinionem, quam voluit sequi Pau. de Cast. hic, ꝙ talis pręteritio cum causa habeatur pro ex-
* hęredatione, sed illa *opinio reprobatur communiter* per Barto. & alios in d. Auth. ex causa, & in Auth. non licèt, vbi Ang. & Moder. C. eo. de lib pręte. & sic dato, ꝙ filius hic fuisset præteritus ex ista causa infamię, quia testamentum esset nullum, haberet ius dicendi nullum de iure ciuili, & contratab. de iure prætorio, vt habetur in locis prælleg. bene verum est, ꝙ si causa inserta in prętieritione probaretur esse vera, bene hodie excluderetur à iure dicendi nullum, sicut à quærela in effectu, ſm Ang. in d. Auth. non licèt, & ibi d. Ale. in 5. col. & Pau. de Cast. in d. Auth. ex causa. in 3. col. & latius in 7. ¶ Tertiò no. ex versi.
3 fi. † ꝙ quis non potest alij obijcere turpitudinem, quàm ipse patitur, quia nil Iudęus Iudęo, nil Catilina Cethego. glo. in l. in l. qñ. C. de hęret. & in l. ii duo. ff. de dolo, & glo. in c. ℑ Christianos. de hęret. in 6. Et sic facit iste text. ſm Docto. hic, ꝙ infamis non possit obijcere testi infamiam, & ita tenet gloss. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de testi. tamen iudex ex officio potest talẽ
4 testem repellere, per l. quos ꝓhibet. ff. de postul. ¶ † Contrariũ tamen, quòd imò infamis possit obijcere testi infamiam, tenet idem Barto. vbi alij ponunt, in l. cùm mulier. ff. solu. matrimo. vbi respondet ad istum text. ibidem videas per Moder. & glo.
5 & Docto. in c. testimonium. de testi. ¶ † Quartò per istum tex. in fi. dicunt Bar. Bal. & Fulg. hic, ꝙ mater meretrix non potest
b propter meretricium filiæ eam exhĩdare. [b] adde Bal. in l. filiã. ℑ. eo. vbi limitat, nisi mater esset emendata, & ad honestam vitam reducta, quia vltima consuetudo attendi debet. l. mela. §. pen. ff. de ali. leg. Adde, ꝙ idem tenet Rapha. Fulg. hic, licèt de Bal. non faciat mentionem, sed allegat meliorem tex. in l. imperialis, in prin. C. de nup. vbi Barto. & Bald. no. ꝙ qui deliquit, post peractam pœnitentiam, & indulgentiam habetur perinde, ac si non deliquisset, quod facit pro teste periuro, qui peracta pœnitentia poterit admitti in testem, nec obstabit exceptio periurij. Pro certo mirandum est de hoc vltimo, quia text. est de hoc in contrarium in c. testimonium, de test. nisi dixeris, ꝙ Barto. istud vltimum non firmat, ex quo remittit se ad Inno.
6 ¶ Ego sequor istam limitationem Bal. & Fulg. & cõfirmo, † qa
c licèt filia, quę peccauit [c] in corpus, non debeat ali, nec dotari à patre, vt no. Spec. in tit. qui fi. sint legi. §. pen. ver. quid si filia peccauit. Bal. in l. fin. C. de dona. promis. tamen filia per pœnitentiam emendata, debet ali, & dotari à patre, secundum Spec. in d. §. pen. ver. quid si pœnitentiam egerit. sequuntur Cano. in c. Quintauallis. de iureiur. vbi d. Ant. de But. in 3. col. & Panor. in 2. vbi etiam alleg. bonum tex. in c. ferrum, & ibi glo. 50. dist. Et per hoc infert d. Alex. & dicit esse suum nouum dictũ in l. 1. in
7 16. col. ff. solu. matrim † ꝙ filius, qui ingratitudinem commisit, per quam poterat à patre exhęredari, si pœnitentiam viuo patre agat, vel ante conditum testm̃, non poterit amplius exhęredari. Adde, quod no. Bar. in l. 3. §. 2. per illum text. ff. de adi. leg.
8 † ꝙ si pater exhęredauit filium ex iusta causa, & postea filius
d se reconciliauit cum patre, exhęredatio censetur adempta, [d] ꝙ mul-

ADDITIONES.

a Ang. Adde, ꝙ contrarium tenuit idem Ias. in l. cùm mota. colum. 4. supra de transact. sed pro Ang. vide Corset. singu. 143. Galiaul. in l. Gallus. §. & quid si tantum. col. 12. nu. 48. BELLAC.

b Vide Ias. in l. si filiam. ℑ. eo. Alex. in l. si cùm dotem. §. finautem in sequissimo. 4. no. ff. sol. matri. Ias. contra in rub. ff. de iust. & iur. no. Bal. in l. 1. colu. 2. & 3. C. de ædic. act. PVRPVR.

c ¶ Peccauit. Adde Card. Alex. in repe. c. per venerab. qui fil. sint leg.

d Adempta. Adde Bal. idem in effectu concluden. cons. 112. lib. vlt. eundem Ias. in l. filio quem pater. in prin. col. 1. ver. confirmatur. ff. de libe. & posthu. BEL.

Source : BIU Cujas

q̄ multum not. ¶Contra prædictam tamen limitationem videtur facere, q̄ not.Bart.in l.si quis fugitiuus. in prin.per illum tex.ff.de ædil.edic.& in l.palàm. §.non tolùm, per illum text.ff. de rit.nup.de vsurario,qui desiit vsuras exercere,cum concor. quam dedi in l.1,C.de eden.& fortius vult Bal.in l.improbum
9 fœnus.circa medium. C. de infa. † q̄ vsurarius peracta pœnitentia,& q̄ plus est facta restitutione vsurarum, tñ non admittatur adhuc in testem.¶Contrarium tamen in hoc,& melius tenet idem Bal.in rub.C.de vsur.in 2.col. & notabilius in c. pastoralis.in vlt.col.de offi.ordi.Ang.in l.sicut.§.si superuacuum.
10 ff.quib.mod.pign.vel hypo.solu.dixi in d.l.1, C.de eden.¶† Secundò limita prædictum not.procedere in matre, secus est in patre,quia licèt pater esset publicus, & magnus meretricator, tamen potest exhæredare filiam, quæ est meretrix, ob hanc causam,quoniam mulieres magis decet esse pudicas,& castas, quàm mares.l.pen.C.ad Orfic.ita limitat Raph.Ful.in Authen. sed si post.ℸ.eo.& ponit idem Raph.hic in fi. Cyn.in l.filiam.ℸ. eo.& dicit gl.in l.palàm.§.quæ in adulterio.ff.de rit. nup.quòd maior castitas etiam secundum mores hominum exigitur in fœminis, quàm in masculis. ¶Vltimò per istum text.in fi.di-
11 cit Bal.in l.improbum fœnus,circa prin.C.de infamis,† q̄ nullus fœnerator habet querelam inoffi.testamenti contra testamentum fratris turpem personam instituentis,cùm etiam ipse sit turpis persona,quod no.pro limitatione. l. fratres. ℸ.cod. Adde in simili tex.de vsurario,in c.quia frustra.de vsur.

SVMMARIVM.

1 *Grauamen fideicom.iniunctum reciprocè inter filios, non inducit querelam,cùm ita se habeat ad lucrum,vt ad damnum.*

2 *Donatio reciproca facta inter coniuges constante matrimonio hoc modo,scilicet si contingat alterum præmori,superstes habeat bona, valet & tenet.nu.6. & 7.*

3 *Donatio,quæ excedit summam. 500. aureorum licèt sine insinuatione non valeat, tamen donatio mutua,vel vicissitudinaria non eget insinuatione.*

4 *Qui conuenit ne teneatur de euictione,tamen re euicta tenetur ad rationem pretij.*

5 *Promissio vnius principis facta alteri de non receptando bannitos, intelligitur de his,qui sunt de præsenti banniti, tamen mutua promissio facta inter duos principes vel ciuitates,refertur etiam ad futuros ratione vicissitudinis.*

8 *Si aliquis emit fructus alicuius fundi à monasterio ad vitam suam pro mille ducatis,& superuixerit tanto tempore, q̄ tot fructus percepit,q̄ ascendunt ad mille ducatos, talis contractus est licitus, & non vsurarius.*

LEX XII.

SI pater puellæ. Propter reciprocum fideicom.inter filios iniunctum non censentur filij grauati, vt eis querela cōpetat, eo quia habent æqualē spem
1 & dubius est euentus. h. d. ¶† Not. q̄ grauamen fideicommissi iniunctum reciprocè inter filios non inducit querelam, cùm ita se habeat ad lucrum,vt ad damnum, facit. l.de fideicommisso.C.de transact.& l.si ea.l.C.de vsur.¶Sed an istud sit hodie immutatum per l.quoniam in priorib.ℸ.eo. & gl.hic tenet q̄ sic,q̄ est immutatum, q̄tum est vsq; ad legitimam filij, quia filius debet habere legitimam suam potè sine aliquo grauamine,in alio durabit onus fideicom. & sic hęres primi morientis detraheret legitimam filij, postea in re fideicom. restituet residuum detracta Treb.idem tenent Bar. Bal.Sal.& Pau. de Cast.hic,& dicunt q̄ ita obseruat cōsuetudo.¶Contrarium tenet Richar.Malum.vt refert Bar.hic,& gl.in d. l. q̄n in prioribus.qui mouetur fundamento,q̄ sibi ascribit Rapha. Fulgo. hic,qui ēt tenet istam partem.nam illud grauamen hodie reijcitur de legitima,per q̄ inducebatur querela,& hoc odio querelæ, ne testm̄ euertatur,sed istud grauamen fideicommissi reciproci non inducebat quærelam, vt hic,ergo non tollitur p̄ d.l.q̄n in prioribus,& est bonum,& stringens fundamentum; adde,q̄ idem tenet Raph. Cuma. per istud idem fundamentum in l.cùm ex filio,in prin.ff.de vulg.& pup. vt etiam refert. d.Alex.¶Placet tñ plus prima pars,cùm istud verè sit onus,patet quia neuter poterit disponere de istis bonis etiam vsque ad quantitatem legitimæ,nec testando nec alienando inter viuos. l.fi.§.pen. C.communia de leg. & q̄ sit onus non obst. vicissitudinę,habes gl.in l.licet inter priuatos.in ver.mortis.in fi.C.de pact.q̄uis Mod. ibi reprobent illam gl. ¶Secundò p̄ istam l.di-
2 cunt Cy.Bal.Sal.& Mod.hic,† q̄ donatio reciproca facta inter coniuges constan.matri.isto modo, si contingat alterum præmori,superstes habeat bona, valet, & tenet,q̄ non est mera liberalitas.no.q̄a est magna limitatio ad tit.ff.& C.de don.inter vi. & vxo.&c.donatio. eo.tit.cū aliàs talis donatio sit ipso iure nulla,& traditio inde sequuta.l.3.§.sciendum.ff.de dona. inter vi.& Ludo. Roma.in fin.suis in sing.820.q̄ incip. prohibiti inter se donare.dicit se mirari de Bald. hic,qui nititur auctoritate Cy.cum de hoc sit tex.expressus l.in loco ordinario, in l.q̄ autem.§.si vir.& vxor.ff.de dona.inter vi.& vxo.tu dic q̄ Bal.neglexerit allegare illum tex.vt puto, quia nihil facit in proposito.ibi enim donatio mutua ex vtraq; parte re ipsa habet effectum,& ideo quia neuter fit pauperior,vt ibi dicit tex.valet ex vtraq; parte,sed in casu nostro q̄uis ista donatio sit reciproca, tñ re ipsa non habebit effectum nisi in vno, quamuis incertū
3 sit in quo.¶Tamen istam concl.Doct.firmo ex quatuor.† Primò,quia licet aliàs donatio,quæ excedit [a] summam quingentorū aureorū sine insinuatione nō valeat.l.sancimus. C.de dona.Bar.& alij in l.Modestinus.ff.eo.Bal.in l.illud.C.de sacrosan. eccl. tñ donatio mutua, vel vicissitudinaria non eget insinuatione,ſm Ang.consi. 179. incip. visis prædictis instrumentis.in pen.col.vbi solùm mouetur,quia non est propriè donatio,debuit allegare.Io.And.in not.decisi.in tit.de instru. edi. §. porrò. circa vlt.col.de duob.fratribus habentib.in communione bona paterna, & quilibet eorum donabat alteri partem suam, q̄ superuiuens haberet,opponebatur, q̄ ista erat donatio,quæ siue insinuatione non valet; refert ℸrium fuisse determinatū, quia non est mera donatio sed vicissitudinaria, & ante eum fuit decis.Old.Laud.in consi.139.quod incip.ad habendum.sequuntur Alb. & Sal.in l.fi. C.de pact.Imol. & Ludo.Roma.in l.Attilius regulus.ff.de dona. d.Alex.in l. licèt inter priuatos. in
4 vlt.col.C.de pact.¶† Secundò facit, nam qui conuenit,ne teneatur de euictione, tñ re euicta tenetur ad rationem pretij.l. emptorem.in §.fin.ff.de acti.emp. tñ vbi est mutua traditio,& ita conuentum, re euicta non tenetur aliquis ēt ad pretium. gl.est sing.in l.familiæ,in gl.2.magna.circa med. C. fam. erciſc. ¶Tertiò facit,quia licèt de iure ciuili ex iuramento promissorio non subsistente alia causa non oriatur efficax obligatio vel actio.l.vt iurisiurandi.in prin.& ibi Bar. ff.de oper.lib. & Bar.in l.si quis pro eo.in prin.ff.de fideiuſ. tñ q̄n partes inuicem iura-
b rent, [b] oriret de iure ciuil. actio prę̄scr. verb. p̄p vicissitudinē, ita sub dubio fortè tenet Bald. in c.1.§ item sacramenta,in vlt. col.in prin.de pace iur.firma in vsib.feud.¶Quartò facit,q̄ no. tenet Ang.in consi.261.q̄ incip.punctus est in anno dñi, &c.in
5 pen. col.† q̄ licèt promissio vnius principis facta alteri de non receptando bannitos,vel eius rebelles, intelligatur de his, qui de præsenti banniti sunt.l.si ita. ff.de auro, & argen. leg. tamen mutua promissio facta inter duos principes,vel duas ciuitates refertur etiam ad futuros ratione vicissitudinis, quia non affert plus damni,vel odij quàm commodi vel fauoris, alleg.bonū tex.in l.3.ff.pro socio,& ita dicit fuisse de mēte Bart.in d.l.si ita.
6 ¶† Prædictam conclusionem ampliat Pau. de Cast.hic in fin. vt procedat etiam si dicat, q̄ sit donatio inter viuos, & non possit reuocari,& iuxta l.vbi ita donatur.ff.de don.causa mortis,& erit statim valida, nec egebit confirmatione per mortē, & sic non requirit interuentum traditionis, q̄ reputat sing.tenendum menti,quia vtile, & potest frequēter contingere,nec ita declaratur per Cyn.vel alios. ¶Sed istud vltimum, q̄ non requiritur traditio,reprobat d.Bar.Vero.in cautel.155.per text. in l.cùm hic status.§.si ambo.in ver. proinde,ibi donationibus inuicem factis.ff.de don.inter vir.& vxor. sed dic,q̄ ibi nō erāt donationes inter viuos factæ sub ista mutua conditione,si al-
7 ter prę̄moriatur,vt hic.¶† Limita prędictam conclu. vt p̄cedat,q̄n talis reciproca donatio inter cōiuges esset facta simul, & eo tpe,secus si ex interuallo, quia neutra valeret,l.quæ iam nuptę.ff.de don.inter vir.& vxor.q̄ ad hoc reputat sing.Ludo. Roma.in sing. prę̄al.& ita lītat istam regulam,sed caue,q̄a ille tex.loquit in donationib.puris,hic aūt erat collata post mortē
c ideo videtur sufficere alteram prius fieri,licèt non eo tēpore. [c]

¶† Vlti-

ADDITIONES.

a Donatio,quæ excedit.Adde Bar.in l.nemo.in 2.col.de leg.1. Ludo. Roma.in sing. suis in ver.donatio.

* Et Dic,q̄ in donatione reciproca, seu vicissitudinaria non requiritur insinuatio,secundum communem per Ciar.§. donatio. q. 16. ver. sed nunquid. Pract.Pap.for.lib.dona.ver.solenniter nu.3.& 4.& seq.Dec.consi.202.nu.5. Alex,cons.12.num.5.lib.1.Idem in donatione remuneratoria scribit Roma. cons.26.nu.3.consi.95.in fi.& vide Ferrat.cautel.33. MASVER.

b Iurarent.Adde eundem Ias in Auth.sacra.pub.3. col. versi. limita. si aduers. vend. PVRPV.

c Roma.cons.302.Ego hunc contractum.Bal. no.lib.3. cons. 210. quæritur de tali casu.& lib.5.consi.292.quia ex facto.limitat Bal. lib. 5. consi. 133. & q̄ eius annuus redditus.
Et vide Abb.in c.in ciuitate.extra de vsur.

Source : BIU Cujas

3 ¶† Vltimò ista lex inducitur per Cyn.& alios hic:aliquis emit fructus alicuius fundi à monasterio ad vitam suam pro mille ducatis,& superuixit tanto tempore, quòd tot fructus percepit, qui ascendunt ad mille ducatos,an talis contractus sit licitus, vel vsurarius? iste text. probat ꝙ sit licitus;quia lucrum non erat certum. c. nauiganti, & c. consuluit. de vsur. poterat enim mori.1.anno.facit.l.si ea.l.C.de vsur distinguunt Docto. quòd si tempore contractus erat adeo iuuenis, quòd poterat verisimiliter tanto tempore viuere.iuxta.l. hereditatum.ff.ad l. fal.& tunc sit vsura, & tenetur in foro conscientiæ ad restitutionẽ,aliàs secus,& refert Bal.ita tenere Theologos,& de quaquæst.habes per Cyn.Bald.Ang.& Sal.in d.l. si ea.l. & Innoc.& alios in c.in ciuitate.de vsur.Ioan.And.in addi. Spec. in titu.de vsur.super rub.Lau.de Rodulph. de Flor. in commen.ca.consuluit.de vsur. in 2.parte.q.15.Pau.de Cast.& dom. Alex.in d. l.de fideicom.C.de transact.Ludo. Roma.in consi. 423. ꝙ incip.pro pleniori discussione.in 2.dub.ad fi.

SVMMARIVM.

1 *Licèt à principio quis non possit decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus,tamen ex post facto bene potest.*

LEX XIII.

1 CVm duobus. † Testamẽto per quẽ relam in parte rescisso legata diuidua pro sua parte præstantur ab eo, qui hæres in parte remansit: legata verò, quę sunt indiuidua,vt libertatum,integraliter præstantur, hoc dicit. Hodie verò omnia legata semper integraliter præstantur per Authen. ex causa. C.de lib. præte.ideo non est insistendum in his, quæ tangit gl.magna.¶Not.ꝙ licèt à prin. quis non possit decedere pro parte testatus,& pro parte intest.l.ius nostrum.ff.de reg.iur.secus tamen est ex post facto,vt hic, & l.circa. ff eo.Et ratio diuer.est, quia primo casu rumpitur à iure, quod habet vigorem super toto, vnde propter vitium vnius partis ius annullat testamentum in totum. l.penul. ff. de iniust.rup. test.est enim quid indiuiduum.l.cùm antiquitas.& ibi Bald.& Mod. not.C.de test.In secundo verò casu ex post facto rumpitur facto hominis,mediante sententia iudicis, quæ non habet effectum vltra personam,vel partem quæ obtinuit. l.cùm quæritur.ff.de excep.rei iud.ita dicunt Docto.in d. l.penul.& Raph. Fulg.& Paul. de Cast. hic. Tu vide aliam subtilem rationem per Io.Fab.in §.hereditas.insti. de here. institut.quando à principio rumpitur, est propter defectum formę, quia septem testes non sunt adhibiti,vel filius est preteritus, ideo forma non seruata actus in totum vitiatur; sed quando pater exhæredat filium,seruat formam.l.insti.de exhęr.lib.in princ.l.Gallus.§.in omnib.& l.inter cætera.ff.de lib.& posthu.ideo si postea testamentum quereletur ex defectu causæ, vel non verè, vel non probatè, lex voluit in illa parte tantum expugnari, in qua vnus hęres succubuit,& non in alia. Iason Paduę.

SVMMARIVM.

1 *Qui succubuit in querela potest accusare testamentum de falso.*
2 *Licèt remedia contraria non possint simul cumulari in eodem libello, & eadem instantia,secus tamen est in diuersis.*
3 *Causa,quæ repellit patronum exhæredatum condito testamento, repellit eundem ab intest.à legitima successione.*
4 *Patronus per contratab.non annullat testamentum liberti in totum,sed pro sua legitima tantum,vel pro supplemento.*
5 *Vbi aliquid est relictum filio in testamento,non competit sibi querela, sed aget ad supplementum legitimæ.*
6 *Remedia duo omnino contraria origine,& effectu, vbi ex eadem scriptura test.competunt,electo vno,alterum tollitur.*

LEX XIIII.

1 EVm,qui. † Qui succubuit in querela potest accusare testamentum de falso,& ècontra.h.d.Adde l.Lucius.ff de pet.hære. similiter qui dixit testamentum nullum, & succubuit,non prohibetur postea dicere inofficiosum,vel ècontra,l. contra maiores ĵ.eo.& sic sententia absolutoria lata super vno ex istis remedijs,non parit exceptionem super alia, ratio quia ꝓueniunt ex diuersis causis, licèt tendant ad eundem effectũ, vt testamentum reducatur ad causam intestati.¶Secũdò not.
2 † ꝙ licèt remedia contraria non possint simul cumulari.l.1.C. de fur.gl.& Doct.in c.solicitudinem. de appel.istud est verum in eo. libello, & eadem instantia, secus in diuersis libellis, & diuersa instãtia,vt hic.facit text.no.in l.Aurelius.§.fi.& ibi Bar. ff.de lib.leg.¶Capio glo.1. in ver.placuit,quam diuide in quatuor partes,prout quatuor ponit fol. ad contrarium, ꝙ nunc formabo, partes patent in gl.Forma oppositionẽ gl. hoc modo,nam qui intentat querelam inoffic.testamenti censetur intentare petitionem hęreditatis,vt dixi in l.1.ſ.eo. ſm opi. Antiquorum,sed sic est, ꝙ qui intentat petitionem hęreditatis,& sic actionem realem simpliciter,intelligitur omne ius sibi cõpetens deduxisse,& sic lata sententia non potest alio iure venire.l.si mater.§.eandem. ff. de excep.rei iud. Prima solu. glo ꝙ aliud sit in rei.vend.aliud in peti.hære.non est bona per l.finautem.§.sed & is.ff.de rei ven.teneas secundam solu.glo.quæ est vera.¶Capio glo.in ver.& si ècontrario, quam diuide in duas partes.¶In prima opponit ℈ tex.& dupliciter soluit. In secunda format duas oppositiones,& nihil rñdet. Secunda ibi,item argumentum contra. ĵ. de codicil. In ead. ibi, sed non sic est patrono debita hæreditas liberti. Adde gl. in l. si quis legatum. §.fi.ff.de fal.& glo. in l.2.C.de his,qui sibi ascri. ¶Confirmo ex tribus. Primò,quia libertus potest remunerare benemeritos in præiudicium,& diminutionem legitimę patroni.l. viuus libertus.ff si quid in frau. patr. non sic potest pater ℈ legitimam fi-
3 lij Auth. vnde & si parens.vbi dixi.ſ.e.¶† Secundo causa,quæ repellit patronum exhæredatum condito testamento, repellit eundem ab intest.à legitima successione. l.cùm patronum.cũ l.seq.ff.de iurepat.secus est in filio.l.in arenam,& ibi dixi. ſ. eo.
4 ¶† Tertiò patronus per ℈tab.non annullat testũ liberti in totum,sed pro sua legitima tñ, vel pro supplemento eius,ꝙ deest.l.1.C.de bon. pos. ℈tabu. liber. §.sed nostra.insti.de suc.lib. sed illa,quę competit filio,rumpit testũ in totum.l.1. C.de ℈tabu.l.ex duob.§.item si filius eman.ff.eo.aliqñ tamen plus iuris competit patrono quàm filio,in l.non vsq; adeo. ff.si quis à paren. fue.manu. item fit æquiparatio de vno ad alium,in l.fi. ĵ.e.¶In ea.gl.ibi,institutus fuerat patronus, ista secunda est vera sol.quam melius cęteris sic declara: nam ibi bon. pos. ℈tab. quę cõpetit patrono, cùm esset in aliquo modico institutus, non competit ad infringendum testũ, vt proximè dixi,sed ad supplementum legitimę; cùm ergo patronus ibi accusauerit testũ de falso, & succubuerit,factus est indignus, & fiscus abstulit illam partem, in qua erat institutus, & ideo nihil est, ꝙ possit supplere, ideo ibi repellitur à ℈tabu. sed in casu nostro quærela,vel bon. pos.℈tab.competit ad rumpendum testũ in totum, & ideo hic non agitur de aliquo supplemento, & sic non fundat se in aliquo testõ,& istud est, ꝙ voluit dicere Bar. dum dicit,ꝙ ibi ℈tab.competit ex testamento, ideo si per accusationem falsi factus est indignus,non potest se ex testõ fundare.Bal.& Sal.hic non intellexerunt Bart.dũ eum reprobãt,ꝙ qui intentat ℈tab.non venit ex testamento imò ℈ testũ.l filiũ. §.omnib.ff.de leg.præstan.nam non aduertunt,ꝙ Bar.loquitur de alia bon.pos.℈tabu.competente patrono, vbi agitur ex testamento,vt suppleatur, ꝙ deest legitimæ, sicut quando agitur condictione ex l omnimodo. ĵ.e. vbi dicam. Ex ista solutione infero duo,primò,ꝙ tex.in d.l.si patronus ex minori.nõ procederet, qñ nihil fuisset relictum patrono, vt probat ibi tex.à contrario sensu,dum dicit, ꝙ erat institutus ex modico.
5 ¶† Secundò infero no limitationem ad hanc l. ꝙ non procedat, quando filio fuisset aliquid relictum in testamento, quo casu non competeret sibi querela,sed ageret virtute testamenti ad supplementum legitimę.l.omnimodo.ĵ.eo.certè si prius accusasset testamentum de falso; & succubuisset, & sic reddidisset se indignum testamento, non posset agere ad supplemẽtum legitimę, sicut nec potest patronus, in d. l.si patronus ex minori.ita in effectu tenent Saly. Fulgo.& Pau. de Cast.hic,&
6 est pulchrum,& subtile.¶† In ea.gl.ibi, item argum. contra.ĵ. de codicil. respondè, quòd ibi ex eadem scrptura testamenti competunt illa remedia omnino contraria origine, & effectu, ideo vno electo alterum tollitur.Ad l.ꝙ in hæredem. §. eligere.respondè,ꝙ loquitur in pluribus actionibus ex eadem causa,& obligatione ad idem competentib. ideo vna electa præiudicatur in cæteris.l.si mater. §. eandem, & l. & an eadem.in princip. ff. de excep. rei iud. hic autem competunt ex diuersis causis.

LEX XV.

1 ILiam præteritam. † Filiæ præteritę in testamento matris, cùm habeatur pro exhęredata, non competit aliud remedium quàm querelæ, hoc dicit,& aliud non habetis.

SVMMARIVM.

1 *Nullitatis testamenti quæst.donec durat,non currit tempus quinquennij præfixum querelæ intentandæ.nu.4.*

Ias.super j.Cod.

Source : BIU Cujas

1 *Quando duo vocabula veniunt ad determinationem eiusdem verbi, vel participij, debent intelligi vt vniformiter, & eodem tempore operentur, non successiuè.*
3 *Præscriptio sæpè exponitur pro exceptione.*
5 *Præscriptio non negligenti non currit.*
6 *Tempus omne præfixum à lege, regulariter censetur esse continuum.*
7 *Terminus assignatus à iudice an currat, quandiu disputatur super validitate mandati procuratoris.*
8 *Sententia lata, si dico eam nullam, donec prosequor causam nullitatis, non currunt tempora in causa appella.*

LEX XVI.

1 COntra maiores. †Donec durat quæstio nullitatis testamenti, non currit tempus quinquēnij præfixum querelæ intendandę. hoc dicit. ¶In text.ibi, duplicem actionem inferentes. Doct. omnes intelligunt istum text. & in specie Odofre. Bald. & Saly. hic, q̄ non simul, & semel in eo, iudicio, sed successiuè vna post aliam, & sic primò fuit intentata nullitas testamenti propter imperfectionem, & lata sententia absolutoria in fauorem heredis scripti; postea in alio iudicio fuit intentata querela inoffi. testamēti, & ratio est, q̄ ista duo remedia sunt de directo contraria, nam qui agit primo remedio, dicit testamentum ipso iure nullum, qui autem agit querela, præsupponit testamentum valere, vt statim dicam, sed duo remedia contraria non possunt simul intentari. l. 1. C. de fur. sed bene successiuè. l. eum qui. & ibi dixi. s̄. eo. & secundum istum intellect. Docto. litera, quæ dicit duplicem actionem inferentes primum quasi testm̄, &c. debet exponi successiuè, quia finita prima causa, postea fuit alia actio intentata. ¶Ego, quia iste intellectus violat literam, puto quòd text. intelligatur planè, prout iacet, q̄ ambo ista remedia simul cumulauit hoc modo, dico testamentum patris non iure perfectum propter defectum solennitatis numeri testium, vel aliam, & dato, q̄ sit iure perfectū, dico inofficiosum, & ita cantant verba literæ, sicut in simili admittitur ista petitio, dico sententiam nullam, & si qua est appello, vt not. in l. 1. vbi Bart, & alij. C. quando prouo. non est necess. Barto. in l. si expressim. ff. de appel. Bald. in l. 1. C. de fur. & in cap. sancimus. in titu. quo temp. miles in vsib. feud. facit quod in simili vult glo. not. in l. quæ de inoffic. §. 1. in glo. magna. ad fin. ff. eo. istum intelle. pro-
2 bo pulchro fundamento, † quia quando duo vocabula veniunt ad determinationem eiusdem verbi, vel participij, vt est hic, debent intelligi vt vniformiter, vt eo. tempore operentur, non successiuè, text. est not. in l. fin. C. de senten. & interlo. omn. iud. quem Bart. ibi dicit esse sing. ad hoc, & se nescire alibi. eū etiam ad hoc reputat. sing. Barbat. in ca. sup eo. 2. de appel facit, q̄ vulgò dicimus, q̄ vna determinatio respiciens plura determinabilia debet ea æqualiter determinare, & vniformiter. l. iam. hoc iure. §. 1. vbi Barto. & alij not. ff. de vulg. & pupilla. l. in testamento, vbi Barto. & Docto. C. de test. milit. ¶Alibi tamen habes, q̄ verbum positum iuxta plura determinabilia, ea determinat, prout natura vnicuique conuenit, text. est not. in c. cùm dilecti, & ibi Cardi. & Panor. in 2. colum. no. de consuetud. & tex. in c. olim ex literis. de rescrip. & ibi Card,
3 no. & reputat sing. & in c. ab excommu. eod. tit. ¶† In text. ibi, præscriptio. exponit Paul. de Cast. idest exceptio, & ita sępè exponitur in l. quoties. C. de precib. imper. offer. l. præscriptione, vbi Saly. declarat, & dixi. C. si contra ius vel vtil. pupil. sed mihi plus placet, quòd hic præscrip. stet propriè pro lapsu temporis, &c. ¶In text. ibi, mora. dicit hic Cyn. q̄ mora capitur pro præscrip. Rapha. Fulg. putat ineptè dictum, cùm s̄. proximè dicat in text. præscriptio, ideo ipse intelligit, q̄ capitur mora pro inducijs, & istud plus placet, prout etiam capitur in l. more. j̄. de rei vend. ¶Not. ex ista l. quòd donec pendet quæstio super validitate testamenti, interim nunquam currit tempus querelæ, & ratio est, quia non valenti agere non currit præscrip. l. 1. in fin. C. de anna. excep. sed donec disceptatur super validitate testamenti, interim non potest scriptus hæres adire hr̄ditatē, cùm sit dubius de viribus testamenti. l. quandiu potest. ff. de acqu. hæred. & ff. de reg. iur. l. quandiu. sed querela inoffic. testamenti, non potest intentari, nisi prius sit adita hæreditas per hæredem scrip. l. Papinianus. §. si conditioni. ff. eo. l. filium. §. sed cum exhæredatio ff. de contratabu. ergo &c.
4 ¶† Secundò not. ex fin. text. quòd ei, qui non est negligens, non currit præscrip. facit in simili text. in cle. quandiu. de appel. & in Authen. si tamen. C. de tempo. appel. istud not. facit ad duas quæstiones, quas statim ponam in gl. ¶Capio gl. fi. in ver. non cessantibus, quam diuide in quatuor partes. In prima alleg. quatuor text. concordantes. In secunda format duas oppositiones, quibus non respondet, dic vt per Barto. & alios, quia illæ ll. nihil faciunt. In tertia format oppo. In quarta, & vltima remouet aliud contrarium. Secunda ibi, sed argu. contra. Tertia ibi, sed cùm quinquennium. Quarta, & vlt. est ibi, item secus in excusationibus tutelæ. ¶In tertia parte forma sic oppo-
5 sitionem, † nam regulariter omne tempus prefixum à l. censetur esse continuum, & sic currit etiam impedito, & sic non valenti agere, glo. in rub. ff. de diuer. & tempo. præscri. si ita est, ergo tempus quinquennij, prefixum à quęrela, debet currere exhęredato, quamuis impedito, & non valenti agere. Glo. voluit respondere, quòd omne tempus legale censetur esse continuum, verum est, postquam incępit currere, patet quia tunc currit etiam diebus feriatis; sed à principio est vtile, quia non incœpit currere ei, qui iusta causa agere non potuit. ¶In vlti. parte glo. distingue, vt per Cyn. & Bar. cum quo alij transeunt,
6 & inducit Cy. ad plures quęstiones, prępiuè, † quidā vult admitti tanquam procurator, & si non potest venire vt procurator, vult admitti vt defensor, cum satisdatione de iudicato solvendo, nunquid interim donec diutius disputatur super eius mandato, currat terminus assignatus per iudicem, & an si pronuncietur eum non habere sufficiens mandatum, debeat dominus censeri contumax, determinat in vtroque quod non, per istum text. concurrente iusta, & probabili credulitate domini, sequitur simpliciter Saly. hic, adde Bal. in Authen. ei, qui. in 1. colum. C. de tempo. appel. quem sic debes intelligere, aliàs contrariaretur hic dictis. pro ista decisio bene facit, quod not.
7 Barto. in l. 2. §. non solùm. per illum text. ff. ad Tertul. ¶† Secundò per istam l. dicit Cyn. & plenius Bald. in fi. & Paul. de Cast. quòd si lata sententia dico eam nullam, quòd donec prosequor causam nullitatis, interim non currunt tempora in causa appel. & ideo si succumbo, possum postea intra 10. dies appel. si habui iustam credulitatem super nullitate, idem dicit Barto. per hanc l. in l. si expressim. in 3. quæst. in fin. ff. de appel. & in l. 1. C. quando prouoca. non est necess. Cyn. Rayn. & Bald. in l. qui testamento, in princip. per illum text. ff. de excusat. tuto. Raph. Cuma. in consi. 162. quod incip. proponitur q̄. A. iudex. Limitat tamen Bal. in d. l. qui testamento, procedere, quando causa nullitatis fuit agitata seorsum ab appel. secus si simul, al leg. Inn. in c. sæpè. de appel. & reputat no. dignum.

SVMMARIVM.

1 *Filius præteriens matrem, videtur eam exhæredare, ideo matri querela competit.*

LEX XVII.

1 CVm filium tuum. Legitur in gl. duobus modis, fm primum intellect. qui est verus. hoc dicit. † Filius prętériens matrem, videtur eam exhęredare, ideo matri querela competit. hoc dicit. Bar. multum no. istam l. q̄ licèt alibi sępè habeatur, q̄ prętéritio matris, vel linęę maternę habeatur pro exhęredatione. §. mater, institu. de exhęre. lib. & l. 3. s̄. eo. quid autem sit ècontra, q̄ prętéritio filij de matre habeatur pro exhęredatione, non habes nisi hic, adde, q̄ idem per hanc legem dicit gl. in Auth. ex causa. C. de lib. prętę. & gl. in §. fi. insti. de exhęre. lib. & facit regula, & natura correlationis. l. fi. §. 1. vbi no. Bar. & ibi dixi. C. de indict. vid. tol. Secundò modo legitur per gl. q̄ constructio incipiat in verbo sororem hoc modo, cùm proponas sororem instituisse filium tuum te prętérita, hic enim est, vt dicit glo. amphibologia. prima sunt verba ambigua, quę possunt trahi ad vtrumque sensum, vt in illo carmine.

Aio te Aecida Romanos vincere posse.

Ita hic verba sunt ambigua, & possunt intelligi cùm proponas filium tuum instituisse sororem, te prętérita, & hoc modo filius fuit testator, & iste est verus intellectus, vel sic cùm proponas sororem instituisse filium tuum te prętérita, & hoc secūdo modo oportet subaudire ad text. q̄ filius tuus erat turpis persona, ideo tibi competit querela, iuxta l. fratres. j̄. eo. sed quia istud diuinat, tene primum intellectum.

SVMMARIVM.

1 *Non est iusta causa exhæredandi filiam per hoc, quòd nolit à marito diuertere.*
2 *Offensa dicitur, quicquid animum alicuius ad iracundiam prouocat, dato quod non sit punibilis.*

Source : BIU Cujas

LEX XVIII.

1 VM te pietatis. † Non est iusta causa exhæredãdi filiam per hoc, ꝙ noluit à marito diuertere. hoc
2 dicit. Idem habetur in l. filia in orbitate. ĩ. e. ¶ † No.
a ex tex. in verb. offensam, ſm Bart. & Mod. hic, ꝙ offensa [a] est, quicquid animum alicuius ad iracundiam prouocat, dato, ꝙ sit iusta, & non punibilis. intellige secundum eos largo modo: propriè autem vbi ageretur de pœna imponenda propter offensam, intelligitur de tali offensa, quæ pœnam meretur. l. testamento centurio, in prin. & §. fin. ff. de manu. test. idem not. Sal. in d. l. filia. in prin. per illum tex. ĩ. eo. Bar. in l. 1. per illum tex. ff. de his, qui vt indig. vbi dicit, ꝙ illa lex est singulariter notanda, ꝙ illud, quod non meretur pœnam, dicitur tamen offensa, quia sufficit, ꝙ iracundiam prouocet, sed intellige, vt hic; & per Bar. Bal. & Imo. in l. quidam cùm filium, per illum tex. ff. de hære. instit. & latius Bar. in l. licitatio. §. quod illicitè. ff. de publica. Flor. in l. 1. §. hoc autem. ff. de his qui deie. vel effu. Paul. de Cast. in consi. 192. grauis autem offensa dicitur omnis causa, per quam filius potest exhære. secundum Bald. in l. solo. C. de lib. causa. post Inno. in c. cùm illorum. de sententia. excommu.

ADDITIO.

a Offensa. Adde Bar. in l. stipulatus. in §. Chrysogonus. ff. de verb. obli. gl. in c. si quis suadente. 17. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Filia turpiter, & luxuriosè viuens potest exhæredari à patre non calore iracundiæ, sed ex demeritis filiæ exhæredatæ.*
2 *Legatum reuocatur propter inimicitias posteà superuenientes inter testatorem, & legatarium*
3 *Testis an possit repelli propter præcedentes inimicitias.*
4 *Exhæredatio filij facta per patrem calore iracundiæ, etiam subsistente iusta causa non valet.*
5 *Factum calore iracundiæ non tenet, nisi post calorem iracundiæ perseueraßet in eadem voluntate, & nu. 6.*
7 *Blaspemans calore iracundiæ Deum, vel Virginem, mitius debet puniri.*
8 *Liberum iudicium dicitur, quod non est rescisioni subiectum.*
9 *Clericus potest in testamento exhæredare, vel præterire filios, vel parentes sine causa, nec poterunt rumpere testamentum.*

LEX XIX.

1 I filiam tuam. † Filia turpiter, & luxuriosè viuẽs potest exhæredari à patre, non calore iracundiæ, sed ex demeritis filiæ exhæredatæ. hoc dicit. ¶ Et per istam l. no. Pau. de Cast. in l. cùm te. s. eod. ꝙ non possum tibi imputare inimicitiam, quæ prouenit culpa mea, neque enim possum dicere, ꝙ pater exhęredauit me propter inimicitiam, cùm ipsa causa inimicitiæ, & sic ingratitudinis processerit culpa mea, credo ꝙ istud non sit verum in ista materia exhære. aliàs autem licèt quis fuerit causa inimicitiarum, tamen potest tales inimicitias opponere, & allegare, hoc patet ex glo. in l. athletæ. §. dat remissionem, in ver. facta. ff. de excu. tuto. quã Bal. ibi no. & dicit rarò alibi reperiri, ꝙ etiam si causa inimicitiæ processerit ab eo, contra quem testis deponit, tamen hoc non facit, quin testis repellatur tanquam inimicus. idem not. dom. Anto. de But. in c. veniens. secundo. de sponsa. vbi idem, ꝙ dictum est in teste, dicit in iudice, & arbitro, idem tenet Albe. de Rosa. in l. pen. in prin. ff. solu. matrimo. do. Alex. in cons. 99. quod inci. in causa inquisitionis formatę contra Iac. ¶ Per istam soleo reprobare vnam sing. limitationem, quã ponit Bart. in l. cum tabulis. §. 1. per illum tex. ff. de his, quib. vt indi. vbi li-
2 mitat regulam, quæ est, † ꝙ legatum [a] reuocatur per inimici-
a tias posteà superuenientes inter testatorem, & legatarium. l. 3. §. fina. ff. de adi. leg. ¶ Nam procedit, quando tales inimicitiæ processerunt culpa legatarij, secus si culpa testatoris. per illum §. 1. quod Bart. ibi reputat tenendum menti. Alij ibi nihil tangunt, nec inuenio alibi adhuc tactum, credo ꝙ Bart. malè dicat per prædicta. ¶ Et vlterius contra Bart. pondera duos tex. scilicet text. in l. 4. ff. de adi. leg. in ver. & pœniteat testatorem prioris offensæ. ecce qualiter testator intulerat ipse offensam, & sic fuerat causa inimicitiarum, & tamẽ reuocatur legatum per tales inimicitias. ¶ Secundò pondera text. in l. ex parte. ff. de adi. leg. vbi inimicitiæ processerant culpa testatoris, vt ibi probat tex. in verbo grauissimis inimicitijs persecutus, & ibi ad literam hoc dicit Barto. in fi. & in eo magis me fundo, quàm in verbis tex. & tamen ibi text. in fin. dicit, ꝙ reuocatur legatum per tales inimicitias. ¶ Tertiò suadetur ratione, nam ideo per tales inimicitias censetur tacitè reuocatum legatum in iurib. præalleg. eo quia præsumitur mutata voluntas testatoris, sed illa ratio procedit etiam, quando inimicitiæ procedunt culpa testatoris, quia omnino mutata est voluntas testatoris, ergo legatum debet intelligi reuocatum. ¶ Nec obst. text. in d. l. cum tabulis. §. 1. quia in illa l. non potest fieri fundamentum, primò quia nihil de inimicitijs dicit, & dato ꝙ loqueretur de inimicitijs, prout Bar. intelligit, illę non fuerunt inimicitiæ capitales, vel graues, prout requiruntur ad reuocationem legati. d. l. 3. §. fina. nam licèt liberta recusauerit esse concubina patroni, ista non est inimicitia capitalis, aut grauis. ergo de illo tex. Bar. non
3 potuit in proposito facere fundamentum. † Limita tamen ꝙ dixi, ꝙ licèt inimicitia superuenerit facto eius, contra quem testis producitur, ꝙ tamen potest testis repelli, vt sit verum nisi talis inimicitia esset facta ad istum fi. vt postcà testis propter talem inimicitiam repellatur, nam talis malitia non proderit, per text. not. in l. 1. in §. cùm quis. ff. de quæstio. vbi Barto. not. & dicit ꝙ vidit, aliàs adhiberi talem cautelam quidam non habebat nisi vnum, qui posset esse testis contra se, dedit ei alapã ad istum fi. vt si postea testificaretur contra eum, ꝙ eum repelleret vt inimicum, dicit Barto. ꝙ ista causa, quæ processit facto suo, sibi non proderit, quia erit in arbitrio iudicis, an testem propter hoc repellat, & idem dicit Bar. in d. l. 1. §. si seruus ad hoc. quando quis accusat aliquem, ad fi. vt si postea producatur in testem, repellatur tanquam inimicus, ꝙ talis cautela non nocebit. idem tenet Bal. in Auth. si testis productus dicat̃ in penu. colum. C. de testi. & in l. sed & si quis. §. illud ff. si quis cau. post Io. And. in c. fi. de testi. imò plus videtur, ꝙ qui est vsus tali malitia, debeat perdere causam, quia subtrahit mihi iura mea, & meas probationes, vt in terminis no. Cyn. post Ricar. Malum. in l. prouidendũ. in fi. & ibi Pau. de Cast. C. de postul. per tex. in c. constitutus. de test. & in c. peruenit. de test. cog. Ang. in l. satis apertè. C. de fal. glo. no. in c. cùm causam, quæ inter Archiepiscopum, in ver. compellas, & ibi dom. Anto. de But. in pen. col. de testi. & istam extensionem ponit in specie d. Bartho. Vero. in cau. 17. tamen dicta iura non loquuntur de omissione cãę, non examino nunc, quia non est materia nostra. ¶ Secundo
4 no. ex tex. ibi, inconsulto calore, † ꝙ exhęredatio filij facta à patre calore iracundię non valet, etiam subsistente legitima cã, & ita no. Bal. & Sal. hic, sicut nec valet contractus, vel alia quæ
b fiunt calore iracundiæ. l. quicquid calore. & ibi Bart. [b] ff. de reg. iur. l. 3. ff. de diuor. l. 2. cũ gl. C. de reb. cred. c. si quis iratus. 2. q. 3.
c ¶ Similiter votum factum [b] calore iracundiæ non obligat, gl. est reputata sing. in c. dudum. in ver. calore, & ibi. dom. Ant. & Pan. de conuersi. coniug & est similis gl. in c. sunt qui opes. 17. q. 4. Similiter nec iuramentum calore iracundię interpositum obligat. l. 2. C. ad leg. Iul. maie. c. sicut. primo. de iureiuran. ¶ Eo modo confessio facta calore iracundiæ non valet, glo. est sing. in c. ex literis. de diuor. quam ibi no. & sequitur Panor. & in d. c. dudum. & in c. fi. 4. col. de confes. & in c. afferte. in 2. colum. de præsump. & in c. cùm venerabilem. in 3. colu. de excep. & alibi sæpè. ¶ Eo. modo accusatio facta calore iracundiæ debet per iudicem aboleri. l. 2. C. de aboli. ¶ Similiter si quis acceptat ſm beneficium curatum calore iracundię, non dicitur vacare primum, iuxta c. de multa. de pręben. & ita tenet Pan. in 4. col.
5 ¶ † Item dictum, vel factum calore iracundię non debet ei imputari, ſm Spec. in tit. de accu. in versi. quid si te vocaui, & ibi Bal. in addi. in 2. char. & Spec. in tit. de presum. ver. sed pone. facit tex. in c. si quis iratus. 2. q. 3. & in c. illa prępositorum. 11. q. 3.
6 ¶ † Limita prędicta tribus mod. Primò, nisi quis post calore iracundiæ perseueraſſet in eadem voluntate. per tex. in d. cap. si quis iratus, & not. Barto. in d. l. quicquid calore, & in simili in l. licitatio. in princip. ff. de publica. ¶ Secundò fallit in donatione facta Ecclesiæ, vel piæ causæ calore iracundiæ, quæ tamen valet, ſm gl. in d. c. dudum, in verb. calore, per text. sing. in d. c. sunt qui opes. 17. quęst. 4. ¶ Tertiò fallit in delictis. l. si non
d conuicij, vbi latè per Cyn. C. de iniur. mitius tamen puniri [d] debent. l. 1. C. si qs imperat. maledi. l. famo. ff. ad l. Iuliam maie. l. si adulterium. §. Imperatores. ff. de adulte. in c. si quis iraſcitur. 13. quæst.

ADDITIONES.

a ¶ Legatum. Declara, vt per Catel. ver. inimicitiæ.
b Bar. Vbi videas Dec. & quæ ibi posui in apostil.
c Factum. Adde Ludo. Roma. sing. 514. Nat. consi. 6.
d Puniri. Adde facere, quæ scribit Bal. in c. vnic. ad fi. de pace iur. firm. ꝙ si quis excedat modum in se defenden. mitius puniri debet. Fel. in c. significasti. el 2. extra de homicid. Rom. sing. 3. & 508. Bal. in Repe. l. 1. colum. 7. ĩ. vnde vi. Corn. cons. 134. lib. 3 cons. 107. col. 2. lib. 1. BELLOT.

Source : BIU Cujas

7 13.quæst.2.¶† Hinc est,q; qui calore iracundiæ Deum vel Virginem publicè blasphemauit, debet mitius puniri, nec habet tunc locum pœna cap.secundi.de maledi.secundum Arch.in c.quid ergo. circa fin. 23.quæst.5. alleg.ita tenere Gofre.in d.c. 2.vbi Panor.& Ioan. de Ana. limitant,nisi ex iniusta causa esset prouocatus,puta ex amissione pecuniæ facta in ludo.cap. inebriaucrunt.15.quæst.1.facit quod not.Panor.in cap. 1. in 2. not.de his,qui fil. occide.¶ Tertiò not. ex fin. ibi liberum arbi-
8 trium habes.hic esse text.not.secundum Bald. & Saly. † quòd liberum iudicium dicitur,quod non est rescisioni subiectum. ¶Confirmo per duo.Primò per illud,quod not.Panor.in cap.
9 quia nos per illum text.in verb.liberè.de testa.† quòd clericus potest in testamento præterire,vel exhæredare filios, vel parentes sine causa,nec poterunt rumpere testamentum, cùm enim text.hic dicat,quòd liberè possunt testari, ergo testamentum nulli rescisioni erit subiectum. ¶ Secundo facit, quod vult Bald.in cap.irrefragabili. in princip. de offic. ordin. quòd per istud aduerbium liberè, impeditur appel. quæ est remedium rescisiuum l. 1. in fin. ff. ad Turpil. reliqua de isto verbo liberè, dixi cumulatè in l.1. C.de sacrosan.eccles.¶ Vltimò inquantum Bart.hic in fin.dicit, quòd si mater tempore mortis
a erat correcta,& ad honestam vitam redacta,non debet tunc reputari turpis persona, adde Rapha. Fulg. in l. in arenam. in fi.ff.eod.Ioan.Fab. in Auth.sed si post.C.eo.vide.Spec.in tit. qui fil.sint legitimi.§.penul.versi.quid si filia peccauit,& versi. seq. d.Ant.de But.& d.Abb.in c.quintauallis,in 2.col.de iureiur.& no.d.Alex.in l.1,in 17.col.ff.solu.matrim.facit, quod vult Bal. in l.fratris,in 2. col. in versi. quid si institutus. C.eod. in contrarium tamen est text.in l.si vxor,& quod ibi not. Barto.circa fi. princip.ff.de adulte.

A D D I T I O.

a Vide Scar.in l.1.char.10.ff.de edendo. PVRPV.

S V M M A R I V M.

1 *Si pater distulit maritare filiam vltra 25. ann. filia potest tunc seipsam maritare,& pater tenebitur ei dare dotem.*

2 *Si filia ante 25.annum se maritet sine consensu partis, pater poterit eam exhæredare in testamento,sed an idem de iure canonico.nu.5.*

3 *Ex quibus causis potest pater filiam in testamento exhæredare, ex eisdem potest ei denegare dotem,*

4 *Filius perdit priuilegia filiationis ex causis, quibus potest exhæredari.*

6 *Correcto vitio,per consequens intelligitur correcta pœna.*

AVTHENTICA.

Sed si post. Non summatur breuius. ¶ Not. secundum Paul.
1 de Cast.† quòd si pater distulit maritare [a] filiam
a vltra. 25. ann. filia potest tunc seipsam maritare abiq; patre,& tamen tenebitur ei dare dotem, istud vltimum non apertè dicitur hic, sed adde Bald. in l. fin. C. de dot. promi. & in terminis huius Auth.Saly. in l.qui liberos. ff. de ritu nup.quem sequitur dom.Alex.in l. 1,in 16.colum.ff.solu.ma-
2 trimo.¶† Secundò not.ex ista Auth. secundum Paul.de Cast. hic, q; si filias ante 25. anno. se maritet sine consensu patris, ista est iusta causa, propter quam pater potest eam in testamento exhæredare,prout etiam dicit text.in corpore vnde sumitur hæc Auth. ¶ Hinc infero q; ex ista causa pater in vita po-
3 terit denegare dotem filiæ,istud probo ex trib.¶† Primò,quia ex quibus causis pater potest exhæredare filiam in testamento, ex eisdem potest ei denegare dotem, secundum Bald. in Auth.res quæ.C.communia de leg.¶Secundò, quia filia,quæ non debet ali,nec dotari,glo.in l.fi.in verb. intelligi. C.de dot. promis.Bar.in l.obligamur.§.1.ff.de actio.& obl.& in d. Auth. res quæ,vbi examinaui an sit verum, sed ex causis quibus potest exheredari,possunt alimenta denegari, glo. in l.si quis à liberis.§.idem iudex.& ibi Bar.ff.de lib.agn.gl.in l.siue igitur omnes.in Auth.vt cùm de appel.cog.gl.& Bar.in l.fi.C.de alen.lib.
4 & Barto.in tract.alimentorum.in 2.col.¶† Tertiò,facit q; vult Bald.in l.diuus.ff.ad l. Pomp. de parric.q; propter causas,quib. potest filius exheredari,propter easdem perdit priuilegium filiationis,vt pater eum occidens non teneatur l. Pompeia. de parrici nec è contra.¶Conclude ergo ex prædictis, q; filia quæ nubit sine consensu patris ante 25. ann.potest exheredari à patre in testamento, & ex hoc potest ei denegari dos,ista conclusio clarè procedit attento iure ciuili,quo non valet matrimonium contractum per filiam sine consensu patris. l. si vt proponis.C.de nupt.q; non est virginalis pudoris, quærere matrimonium,sed curę paternę relinquendum est.c.honorantur.32.q.2. ¶Quid ergo attento iure cano. quia non requiritur consensus
5 patris,† vt est gl.in l.Paulus. ff.de ista. hom. an ista Auth. hodie in hoc sit correcta? Pau.de Cast.refert Rapha.Fulg.dubitare de hoc,sed ipse putat non esse dubitādum, quia ex quo pater offenditur,dato q; matrimonium valeat,tñ erit iusta causa exhęredandi, & sic ista Auth. remanebit incorrecta. ¶Mouetur,q; ius cano.disponit tñ de validitate matrimonij,non autem aliquid disponit circa iniuriam patris,sicut in simili in l.1.& 2.C. de secun. nup. q̃ mulier nubit intra annum luctus, licèt p; ius cano.excusetur à pœnis infamię, tñ ius cano. nihil disponit,vel immutat circa lucrum,q; prouenit filijs primi matrimonij,gl. est not.in ca.cum s̃m.de secun.nup. ¶Teneo c̃rium,q; hodie ista non sit iusta causa exhr̃dandi filiam, vel priuandi dote attento iure cano.ita in terminis tenet Pan. post Host. in c. 1.de dęspon.impu.vbi dicit cōiter hoc approb.ex quo enim de iure cano. filia potest nubere sine consensu patris, certè filia,quæ vtitur permissione canonica,nō debet incurrere vitium ingratitudinis. idem & latius consuluit Pan. in cons. 12. q; incip.vt clarè materia thematis liqueat. vbi per plura mouetur.in 1.volum.& ad gl.d.c.cum s̃m.dupliciter rñdet.¶Ego vltra auctoritatem Pan.confirmo istam partem ex quatuor.Primò ponderat gl.hic,quæ infert ex tex.q; si seruo se copulet, ergo secus si
6 libero.Et ita ponderat istam gl.Fab.hic. ¶† Secundò moueor, quia correcto vitio,per consequens intelligitur correcta pœna. c.non debet.de consan.& affi.iuncto. c.de gradi.35.q.5.¶Tertiò facit, quia quoties aliquid desinit esse delictum,per consequens desinit & pœna,istud patet ex not.per Bal. in l.decuriones.C.de infa.¶Quartò magis in terminis facit, quia filia,quæ nubit sine consensu patris ante.25.annum,tñ debet à patre dotari,& pater cogitur,cùm de iure cano.non requiratur consensus patris,ita tenet gl.in c.hoc sanctum.32.q.2.& gl.in c. de raptorib.36.q.1.¶Limita dictam concl. q̃ duo interuenirēt,puta,quia filia ante.25.annum nuberet sine consensu patris, item q̃ nuberet indigno aut vili,puta seruo,vt dicit hic glo. vel famulo,istis duob.concurren.esset iusta cā, per quam posset exhæredari à patre, & priuari dote.l. 3.§. si eman.filius. el 1.ff.de bon.pos.c̃tab.etiam de iure cano.gl.est in d. c. de raptorib.& ibi Arch.firmat d.Ant.de But.in c.accedens.de procu.Bar.in l. si pater.C.de sponsa.& in l.nec filium.C.de nup. & in l.1.ff.sol. matrim.¶Contrarium etiam in hoc vltimo potest teneri,put est de mente Imo.in d.c.accedens,quem sequitur d. Alex.in l. 1.in 16.col. ff. sol. matr. eo quia neutra ex istis causis est hodie sufficiens ad exhęredandum filiam,non quidem illa,q; nupserit sine consensu patris,vt s̃.firmaui, non etiam illa q; nupserit indigno,vel vili, quia licet illa esset iusta causa exhęredationis de iure fforum,vt est tex.in d.l.3. §. si emancipatus.el 1.tamen hodie non est iusta causa,cùm non enumeretur in §.causas.in Auth.vt cū de appel.cog.ita expressè tenet Bar.in d.§.si eman. filius,& in l.libertum.C.de nup. nisi dicas, q; ambæ istæ causæ simul iunctę hoc p̃nt,q; non puto verum,vt patet ex p̃dictis.

A D D I T I O.

a Maritare.Adde gl.in c.de raptoribus,32.quæst.1.in glo.1.in c.hoc sanctum. 81.quæst.2,Bald.in l.fi.C.de senten.quæ sine cer. quanti, Bald. Ioan. de Imol. Rapha.Cum.& Ludo.Roma.in l.1.ff.solu.matrimo. Pau. de Cast.in l.si socer. in prin.ff.solu.matrimo.Abb.in c.1.de adulte. Alex.de Imol.consi.129.incip. viso thema.in 3.col.ver.& ita tenetur pater.in 3. volum.

S V M M A R I V M.

1 *Filia non obediens patri vel matri in his, quæ inhonesta, vel illicita sunt,non per hoc censetur ingrata.*

LEX XX.

Filia in orbitate. Filia colens concordiam maritalē
contra matris voluntatem, non per hoc censetur ingrata.hoc dicit.¶In text. ibi,concordiam.de ista dictione ponunt Bal.& Sal.hic,dixi in l.de fideicom.vbi Bal.& Mod.not.ex illo text. C.de transact.& ibi tetigi,quid differat à
1 pace,& quę dicatur plena concordia.¶† Not. q; filia non obediens patri,vel matri in his,quæ inhonesta,vel illicita sunt, nō per hoc censetur ingrata,vt hic,& l.cum te.s̃.eo.

S V M M A R I V M.

1 *Querela contra testamentum nulli transuersali competit excepto fratre primi gradus,sed bene accusatur de falso.*

2 *Dictio frustra,regulariter importat nullitatem ipso iure.*

LEX

Source : BIU Cujas

LEX XXI.

a Fratris, vel sororis. [a] Nulli transfuersali excepto fratre primi gradus, competit querela cõtra testamentum, sed bene accu. de falso. concordat. l.
1 1. ff. eod. materiam ponam in l. fratres. ĩ. eod. ¶† In text. ibi *frustrà*. ista dictio regulariter importat nullitatem ipso iure, secundum Bart. & Mod. in l. pen. §. ad crimen in fin. ff. de pub. iud. cũ multis concor. quas dedi in l. si causa cognita. C. de transa.

ADDITIO.

a ¶Fratris, vel sororis, Adde, an valeat statutum contra, de quo latè Alex. lib. 1. cons. 55. Cor. 22.

PVRPV.

LEX XXII.

I maritus. Testamento rescisso per querelam inofficiosi testamenti, actiones hæredi competentes confusæ restituũtur. h. d. cum isto fi. text. concordat text. in l. dominus. ff. de vsufr. ¶Nec obst. quod actio semel extincta amplius resuscitari non potest. l. qui res. §. aream. ff. de sol. quia vltra responsionem Pau. de Cast. dic, ꝙ intentata querela, lex fingit testamentum vsque retrò non tenuisse, & sic non valuisse aditionem, per quam actiones confunduntur, text. est in l. qui repudiantis. §. vlt. ff. eod. facit, ꝙ vult glos. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pupil. ¶In glos. in vers. relictum est, quia vtraque sol. glos. facit violentiam literæ, tu vide melius, ꝙ tex. vult dicere, quando filiæ exhæredatæ nihil omnino in testamento relictum est, tunc certum est competere querelam, si autem aliquid esset relictũ, non vult dicere text. ꝙ tunc excludatur querela, sed tunc esset considerandum, an illud relictum sufficiat ad legitimam, vt querela cesset, aliàs secus. l. cùm quæritur. ĩ. eod. ¶In glo. fin. ad fin. Doct. reprobant glos. quia leges in ea allegatæ loquuntur, quando aditio est cum delicto, item in eis non desinit esse hæres, quamuis fiscus auferat vt ab indigno. l. ex facto. §. Iul. Longinus. ff. de vulga. & pupilla. & sic non cessat causa extinctiua prout hic.

LEX XXIII.

1 Testamenti. † Prohibere quem testari est iusta causa, vt si postea fiat testamentum, possit ex illa causa exhæredari, & testamentum filij fa. militis de castrensi peculio testantis, non subiacet querelæ. h. d. cum l. sequen. & an istud vltimum sit hodie correctum, dicetur post glo. in l. fin. ĩ. eod.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, quæ filij instituti fauorem respicit, facit vt pater non possit accipere bonorum possessionem secundum tabulas, nec etiam querelam intentare.*

2 *Conditio non potestatiua, apposita per matrem in institutione filij, ad prouisionem ipsius filij, non inducit querelam.*

3 *Quando possibile est, quòd dispositio facta ad commodum filiorum aliquo casu afferat onus, & incommodum, reijcitur.*

4 *Filius institutus à matre sub conditione apposita ad grauamen, habet querelam.*

5 *Bon. poss. quæ intentatur pendente conditione, an intentetur solùm de facto, an habeat effectum iuris.*

6 *Ex omnibus causis ex quibus filius potest patrem exhæredare, potest illum cogere ad eum emancipandum.*

LEX XXV.

1 Filijs matrem. † Conditio apposita in insti. ad fauorẽ filiorum, ne bona acquirantur patri, & ab eo dissipentur, facit, vt pater non possit accipere bon. pos. secundum tab. de iure, aut cum effectu, nec etiam querelam intentare. h. d. secundum vtranque literam text. ¶Diuiditur in tres partes. In prima ponitur decisio. In secunda, quæ est ibi, atque eo pacto. remouetur vna opp. quæ est, ꝙ pendente condi. possit peti de iure prætorio bon. poss. secundum tab. iurib. alleg. in glo. & sic consilium matris non erit bonum. respondet text. ꝙ imò pater de iure non poterit, quia veniret contra expressam voluntatem testatricis, vel secundum aliam literam, non poterit cum re, vel cum effectu intentare, sed solùm de facto. In tertia, quæ est ibi, neque. n. remouetur alia obiectio: nã filius institutus sub conditione non potestatiua à matre, isto iure habet querelam, cùm in effectu censeatur præteritus, & sic pater poterit intentare querelam nomine filiorum, & expugnato testamento ab intestato succedere, respondet Imperator, ꝙ conditio apposita in inst. facit competere querelam, qñ
2 continet grauamen, sed hic continet prouisionem. ¶† Not. ꝙ conditio potestatiua apposita per matrem in insti. filij, ad prouisionem ipsius filij, non inducit querelam. facit. l. si pater puellæ. ĩ. eod. ratio est, quia inducta ad prouisionem non debent in odium retorqueri. l. ꝙ fauore. C. de leg. & istud procedit etiam hodie, quia ista conditio hodie non reijcitur de legitima, per l. quoniam in priorib. ĩ. eod. quia illa lex procedit, quando certũ est, ꝙ conditio respicit grauamen, vel saltem est dubium; sed hic est certum, ꝙ est apposita ad prouisionem, vt dicit text. secundum Bart. & alios hic, & plenius per Bart. & alios in l. cùm ex filio. in prin. ff. de vulg. & pupil. tamen Bald. in l. si pater. in 3. oppo. C. de inst. & substi. & plenius in Auth. ex causa. in 7. col. in vers. quarto opp. & dicitur, ꝙ exhæredatis. C. de lib. præte. tenet, ꝙ licèt conditio sit fauorabilis filio, tamen si filius vult purè, & liberè legitimam suam, statim potest eam consequi, cùm ipse sit creditor, vnde non tenetur acceptare dilationem fauorabilem. arg. l. si ita relictum. §. Pegasus. ff. de leg. 2. & l. stipulatio ista. §. inter certam. ff. de verb. oblig. & sic Bald. ibi de directo contrariatur his, quæ tenent Bart. & idem Bal. & alij hic, & propterea eum reprobat do. Alex. in l. multi non notæ. ff. de lib. & posth. ¶Licèt omnes teneant, ꝙ ista l. non sit correcta per d. l. quoniam in priorib. ego valde dubito, & puto posse teneri cõtrarium, ꝙ quantum ad legitimam, quæ debet esse sine onere,
3 corrigatur ista lex, in reliquo remaneat firma. & moueor, † quia quando possibile est, ꝙ dispositio facta ad commodum filiorum aliquo casu afferat onus, & incommodum, reijcitur, per d. l. quoniam in priorib. ita tenent Barto. & Doct. in d. l. si pater puellæ. per illum text. ĩ. eod. sed ita est hic, quia ista dispositio facta ad fauorem filiorum, potest aliquo casu afferre incommodum in legitima, si filij moriantur antequam emancipentur à patre, & sic antequam purificetur conditio institutionis, certè filij erunt priuati hæreditate matris, & legitima, nec eam transmitterent. l. 2. C. ad Orfi. firmat Bart. in l. ventre. in pen. col. ff. de acq. hær. ¶Istam difficultatẽ in specie non tangunt Doct. contra text. tamen Bal. hic in antepen. quæst. per viam quæsiti tangit, si filij moriantur antequam emancipentur à patre, qd erit de ista hæreditate matris, an spectabit ad consanguineos matris, vel transmitteretur ad patrem? concludit, ꝙ transmitteretur beneficio iuris deliberandi. per l. cum antiquiorib. C. de iure delibe. quia quando filius erit in vlt. vitæ articulo, clarum est, ꝙ non poterit amplius emancipari à patre, & sic conditione defecta competit ius ab intestato succedendi, ꝙ transmittet ad partẽ per d. l. cum antiquiorib. Nec obst. ꝙ ibi requiratur scientia, & deliberatio, quæ non cadit in eo, qui est in vlt. vitæ spiritu, respondet Bald. ꝙ scientia præcedens sufficit, sed truffa est, secundum Sal. ꝙ patet, quia ad hoc, vt habeat locum d. l. cum antiquiorib. est necesse, ꝙ quis sciat hæreditatem sibi delatam, & ꝙ posset adire si vellet. Nam si interim deliberet an adeat, vel repudiet, transmittit ius deliberandi, & sic adeundi, ista non cadunt in eo, qui est in vlt. articulo vitæ, quo tempore non potest adiri hæreditas, vt est gl. & ibi Bart. in l. fi. ff. quando dies leg. ced. cogita, quia in hoc pendet substantia huius legis. ¶Item contra Bald. facit, quia ista. l. non potuit diuinare de d. l. cum antiquiorib. quæ est vna de quinquaginta decisionib. Iustiniani nouis, vt ibi dicunt Doct. ¶Item adde, ꝙ ista. l. procedit etiam hodie secundum iura Authenticorum, requirentia, ꝙ in exhæredatione, vel præteritione inseratur vna de quatuordecim causis [a] enumeratis in §. aliud quoque capitulum, in Auth. vt cùm
a de appel. cog. quia illæ sunt causæ ingratitudinis, non autem causæ propter vtilitatem, & prouisionem filij, vt hic, secun-
* dum Bart. *& communiter alios* in d. l. cùm ex filio. in prin. & Bald. in d. Auth. ex causa. in 7. col. Ang. & Mod. in l. multi non notæ. ff. de lib. & posth. Gul. & do. Alex. in Auth. non licèt. C. de lib. præte. vbi reprobat Sal. qui ibi tenet contrarium. ¶Limita istã l. procedere in matre, non in patre, secundum Bald. hic in 1. oppo. & Pau. de Cast. circa fi. ratio diuersitatis, quia præteritio matris habetur pro exhæredatione, quæ sufficit, ꝙ fiat secundum consilium huius. l. secus est in patre, cùm institutus sub conditione dicatur præteritus, & sic testamentum nullum. l. si pater. C. de insti. & substi. vbi habes, an hodie istud sit correctum. ¶Secundò limita consilium huius. l. vt hodie non sit necessarium, ex

ADDITIO.

a ¶Causis. Adde glo. & Doct. in vers. exhæredaret. in c. quintauallis. de iureiur.

Source : BIU Cujas

ex quo hodiè filius eſt capax aduẽtitiorum, & mater poteſt eũ inſtituere hoc pacto, ne vſusfruct. acquiratur patri. Authen. excipitur. vbi Sal. C. de bon. quæ libe. Bald. & Paul. de Caſt. hic. do. Alexan. in d. l. cùm ex filio. ad fi. in princip. vbi reſpondet verbis Barto. in d. Authen. excipitur, quæ videntur contrariari, vt non
4 procedant, quando teſtamentum fit ad prouiſionem filij. ¶† Secundò not. ex iſta. l. circa fin. ibi, [putauerit prouidendũ] à contrario ſenſu, ꝙ filius inſtitutus à matre ſub conditione appoſita ad grauamen, habet querelam vt hic, & l. ſi pater puelle. s. cod. quod intelligit Raph. Fulgo. hic procedere, quãdo habet cohęredem, cuius aditione poſſit exhæredatio confirmari, quia querela non poteſt intentari, niſi adita hæreditate. l. filium. §. ſed cũ exhæredatio. ff. de bon. poſ. contratab. l. Papinianus. §. ſi conditioni. ff. de inoffic. teſtam. l. ſcimus. §. illud. & ibi Bald. ꝛ. cod. aliàs ſi filius eſſet ſolus, non haberet querelam, ſed bon. poſ. ſecundũ tab. iuribus alleg. in glo. & ita dicit ſe tenuiſſe cùm eſſet ſcholaris, & publicè repeteret. d. l. ſi pater. Adde text. in l. filius à patre.
* ff. de libe. & poſthu. ſecundum intellectum glo. *& magis communem Doct.* ibi, ꝙ filius ibi non haberet cohęredem, licèt Moderni cõtra. probatur in ver. hærede autem. in aduerſatiua, quę vt denotet diuerſitatem in facto, oſtendit, quòd in principio nõ erat cohæres. ſed hoc modo ille text. eſſet de indubitabili, ſed non examino aliter intellectum illius. l. quia valde diſputabilis eſt. Adde etiam Barto. in l. paterfam. teſtamento. in penul. quæſtio. ff. de hæred. inſti. vbi not. limitat, in exhæredatione requiri hæredem, quando fit à princ. ſecus ſi ex poſtfacto, vt ibi not. per eũ. ¶ Capio glo. in verbo, cùm iure. quam diuide in duas. In prima
5 declarât text. In ſecunda ibi, ſed quam, † quærit an bonorum poſſeſſio ſecundum tabu. quæ intentatur pendente cõditione, intenterur ſolùm de facto, an habeat effectum iuris, & gl. ſe inuoluit, referendo quinque ſolutiones, tu diſtingue clarè vt per Cyn. Paul. de Caſtr. hic & Barto. in §. ſi ſub conditione. l. 2. de bono. poſſeſ. ſecundum tabu. & retuli in voce. ¶ Capio glo. in verbo obtemperauit. In ead. glo. ad fin. habes ex gl. regulam, & vnã fal. quòd regulariter pater inuitus non cogitur emancipare filium, tres alias fallentias ponit glo. in §. final. inſti. quibus mod. ius patr. pote. ſol. quintam fall. habes. in l. cogi. §. ſi pater. vbi Bar. & alij. ff. ad Treb & aliam vide in l. quamuis, vbi Bald. & ibi di-
6 xi C. de fideicõ. ¶† Adde generalius, & multũ not. ꝙ ex omnibus cauſis, ex quibus filius poteſt exhæredare patrem, quæ enumerantur in §. & hæc quidem. in Auth. vt cum de appel. cogn. ex omnibus illis poteſt cogere patrem ad emancipandum. ita tenet Raph. Cuma. nec alibi legi, in conſil. 37. quod incip. inſpectis cauſis præmiſſis poterũt filij cogere patrem &c. mouetur, quia ex leuiori cauſa poteſt pater cogi emancipare filium, quã poſſit à filio exhæredari, vt not. in l. ſi cui legatum. ff. de condi. & demonſtr. iuncto. d. §. & hæc quidem. Iaſon Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Pupillaris ſubſtitutio querelam non inducit.*
2 *Filio impuberi in legitima tantum inſtituto poteſt pater directò pupillariter ſubſtituere, vſque ad tempus pubertatis.*
3 *Quem non honoro, grauare non poſſum.*
4 *Si pater exhæredauit filium, cui reliquit legatum, & ſubſtituit pupillariter, non poteſt legare à ſubſtituto, quem honorauit, ſed bene ab ipſo filio exhæredato.*
5 *In dubio quando teſtator relinquit fideicom. poſt mortem filij, cenſetur relictum à ſubſtituto, vel à venientibus ab inteſtato.*
6 *Quartas plures quando quis poſſit detrahere.*
7 *Quemadmodum in legitima filij non poteſt iniungi fideicom. ita etiam in dote filiæ, quæ non eſt vltra legitimam.*

LEX XXVI.

1 EX tribus. † Pupillaris ſubſtitutio querelam non inducit. hoc dicit, vel ſic & plenius. Filio impuberi in legitima tantum inſtituto poteſt per patrem fieri ſubſtitutio pupillaris, per quam non dicit grauari, ideo non habet querelam. h. d.
a ¶ In text. ibi, *intra pubertatem.* licèt regulariter dictio intra, [a] ſtet incluſiuè. l. 1. in princ. & ibi Bartol. ff. de offic. præfe. vrb. Oldr. Laud. vbi ad hoc alleg. multos text. in conſil. 49. quod inci. conſueuit dubitari. in 3. col. tamen hic ſtat excluſiuè, aliàs reſultaret abſurdus intellectus, prout etiam ſtat in l. qui Romæ. §. 1. ff.
2 de verbor. oblig. ſecundum Oldr. in d. conſil. ¶† Not. quòd filio impuberi in legitima tantum inſtituto poteſt pater directò pupillariter ſubſtituere vſque ad tempus puberttatis, eò quia ſubſtitutio pupillaris ſit adinuenta ad prouiſionem filij, nam cùm
b filius impubes [b] propter defectum ætatis non poſſit ipſe teſtari, lex præmiſit patri, quòd pro eo teſtetur, ſubſtituẽdo ei pupillariter. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ff. eod. nam dicitur teſtamentum pupilli. l. patris & filij. in princ. ff. de vulg. & pupil. non ergo poteſt ei ſubſtituere per fideicom. quia eſt grauamẽ. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. de vulg. & pupil. & ſic à filio impubere inſtituto in legitima tantum, non poſſet fideicommitti vniuerſaliter, nec particulariter, nec legari, tamen à ſubſtituto pupillari, vel ſuccedente ab inteſtato impuberi poſſet pater iniungere fideicom. vniuerſale, non ſolùm in legitima filij, quam habuit à patre, ſed etiam in alijs bonis proprijs filij. l. ſi fundum per fideicom. §. fi. cum lege ſequen. ff. de leg. 1. ſecũdum Bar. & alios ibi,
* Cyn. Barto. *& communiter alios hic.* Cyn. & Bar. in l. cùm virum. & ibi Bald. in 4. oppo. C. de fideicom. & Bart. & alios in l. 1. §. fin. de vulg. & pupil. d. Matheſil. in no. 162. & ſic fideiçom. non poſſet tunc nominatim iniungi ipſi filio impuberi, ſed bene eius ſub-
3 ſtituto pupillari, vel venientibus ab inteſtato, † ratio diuerſitatis ſumitur ex regula iuris, quẽ non honoro, grauare non poſſum. l. ab eo. C. de fideicom. vnde quando pater relinquit legitimam filio tantum, cùm teneretur ex diſpoſitione legis, non dicitur in aliquo honorare filium. l. ſi arrogator. ff. de adop. ideo nec poteſt grauate, ſed quia pater eſt ille qui ſubſtitutum dedit, cũ potuiſſet alios ſubſtituere. Item eſt ille, qui fecit, quòd legitimi ab inteſtato ſuccedant, quia potuiſſet eos excludere ſubſtituendo extraneum filio, vt dicit tex. in d. §. ſed nec impuberis, ideo poteſt eos grauare. ¶ Sed caue, quia alibi deciditur totum èc̃ontra, & ſic prædicta ratio confunditur in l. antepen. C. de leg. & in l. qui fundum. §. qui filios. vbi multum laborant Bar. & Mod. ff. ad leg. Falc. & in l. ab exhæredati. quæ eſt l. antepen. ff. de leg. 1. in qui
4 bus iuribus dicitur, † quòd ſi pater exhæredauit filium, ſed reliquit legatum, & filio ſubſtituit pupillariter, quòd non poteſt legare à ſubſtituto, quem honorauit, ſed bene ab ipſo filio exhæredato, pluſquam difficilè eſt aſſignare rationem, vt dixi in d. l. antepenul. & iſtud vltimum procedit etiam in teſtamento militis. l. miles ita. § ſi miles. ff. de teſtamen. mili. per quæ iura Raph. Fulg. hic tenet contra communem ſentẽtiam, quòd hic etiam à ſubſtituto impuberis non poſſit relinqui fideicom. Item, quia ſi non poſſum grauare hæredem meũ, ergo nec hæredem hæredis. l. ſi fuerit. §. fin. ff. de leg. 3. ¶ Et ad d. l. ſi fundum. §. fin. cum l. ſeq. alleg. per Bar. & alios hic, reſpondet, ꝙ ibi filio erat relictũ plus legitima, ideo poteſt ſubſtitutus grauari, ſicut etiã potuiſ-
c ſet ipſe filius, ſed iſte ſenſus non placet, [c] quia diuinat, & redde-
5 ret illum tex. indubitabilem. ¶† Tenendo communem ſententiam, pulchrum dubium oritur, nunquid in dubio fideicom. cenſeatur relictum ab ipſo impubere, & ſic ſit nullum, an verò cenſeatur relictum à legitimis hæredibus impuberis, & ſic valebit, vt ſuperius firmaui. Bar. in l. cohæredi. §. cùm filię. ff. de vulg. & pup. not. ibi eſſe tex. quem dicit perpetuò tenendum menti, ꝙ in dubio fideicom. videtur relictum ab ipſo filio impubere, quamuis ſit relictum poſt mortem ſuam. idem tenet Barto. in l. codicillis. in princ. per illum tex. ff. de vſufru. leg. & ita conſuluit Paul. de Caſt. in cõſi. 198. quod inci. in caſu præſenti. per tex.
d in cap. ſi pater. à cõtrario ſenſu. de teſt. in 6. ¶ Tene contrariũ, [d] ꝙ imò in dubio quando teſtator relinquit fideicom. poſt mortem filij, cenſetur relictum à ſubſtituto, vel à venientibus ab inteſtato, eo quia verba talis fideicommiſſi poſſunt referri ad impuberem, item poſſunt referri ad ſubſtitutum, vel venientes ab inteſtato, ergo in dubio ad eos debet fieri relatio eo modo, vt actus valeat, & non pereat. l. quoties idem ſermo. ff. de reg. iur. & l. quoties in ſtipulationibus. ff. de verb. oblig. & ita tenet Bart. ſibi contrarius in l. qui duos. ad fin. per gloſſ. & ibidem Imol. & Paul. de Caſt. ff. de vulg. & pupil. Sal. hic in vlt. col. Fulg. Paul. de Caſt. Imol. & alij Mod. in d. §. cùm filiæ, & Imol. in cap. Raynutius. circa fin. tracta. vulg. ſubſti. de teſta. Fulg. in l. eam quam. C. de fideicom. Raph. Cuma. in l. i. §. fi. ff. de vulg. & pupil. & ibi vide Alexan. & Aret. præceptores meos. dom. Alexan. in conſil. 12. in 3. vol. quod inci. attentis verbis teſtamenti. in pen. colum. & multum ſubtiliter, & plẽnius quam ãlibi. dom. Fran. de Aret. in con-

ADDITIONES.

a ¶ Dictio intra. Adde Baſ. & Bald. in l. 1. ff. de ſucceſſ. edi. Bar. in l. ſi ita ſtipulatus fuero ſi Titius. ff. de verbor. oblig. in l. 1. venditione. ff. de act. empt. in l. ſi quis ſic. ff. de verb. ſign.

b ¶ Impubes. Adde Spec. titu. de pign. in §. 1. ver. verum. Fallit niſi permittatur per ſtatutum, ſecundum Barto. in l. ſi quæramus. de teſta. Secundò fal. ad pias cauſas cum auctoritate tutoris, ſecundum Bal. in l. ſi frater. C. qui teſtam. fac. poſ. & Bart. in l. 1. in 2. q. C. de ſacroſanct. eccleſ. in repe.

c ¶ Non placet, Contra Iaſon. vide Galia. in l. Centurio. colum. 16. ver. inquantũ. ff. de vulg. & pupil. PVRPV.

d ¶ Tene contrarium. Adde, quæ ſcribit Clar. §. teſtamentum. quæſt. 72. verſi. tertius caſus. vbi poſt plura dicit opi. Iaſ. hic magis communem, & ab ea non eſſe receden. in practi. ꝙ quã vide etiã. quę ponit Dilec. de arte teſt. tit. 5. caut. 34. nu. 2. idem Iaſ. in l. cohæredi. §. cùm ante. nu. 17. ff. de vulg. MASVER.

Source : BIU Cujas

in conſil. 155. quod incip. periculoſum eſt, vt ait Hieron. in 8. col. & in 11. & duabus ſequen. vſque ad fi. conſilij. ¶ *Et iſta eſt vera, & communis*, ſecundum quam patet rectè cõſuluiſſe Raph. Fulg. in ciuitate Mediol. in q. quam hic ponit. pater inſtituit filiã in mille ducatis, & quandocũque decederet ſine liberis, voluit, ꝙ diſtribuerentur inter pauperes, fuit dubitatum, cùm illi mille ducati non eſſent vltra legitimã filiæ, an valuerit fideicom. Bal. & multi alij conſuluerunt ꝙ non, quia filia non potuit fideicom. grauari in legitima, imò intelligitur ipſo iure reiectum. l. omnimodo. in princ. ſ. eod. Raph. dicit ſe conſuluiſſe cõtrariũ, & bene, eo quia tale fideicom. in dubio cenſetur iniunctum nõ filiæ, ſed eius hæredibus, & ſic valet, vt prædixi. iſtam deciſionẽ Raph. refert, & ſequitur Paul. de Caſtr. hic, & dicit, quòd iſtum caſum habuit de facto ex ciuitate Bononię, ex qua fuit ſibi portatum vnum conſilium Bald. qui conſulebat non valere fideicommiſſum, & omnes Docto. Bono. ex illo cõſilio decepti idẽ conſuluerunt, ſed ꝙ ipſe, & Io. de Imol. perpenderũt de iſto errore, & fecerunt retractari omnia dicta conſilia. dicit etiam, ꝙ in iſta ciuitate Paduæ habuit iſtum caſum, & quidam valens Doctor ſimiliter fuit deceptus, ſed viſis eius ſcriptis pęnitentia ductus reuocauit conſilium. ¶ Adde ꝙ iſtum caſum, quem hic, plenius refert, & proſequitur Raph. Fulgo. in l. eam quam. in 5. & 6. col. C. de fideicom. vbi dicit, quòd cùm cauſa illa eſſet commiſſa ad conſilium illuſtrium Docto. Bald. & dom. Chriſtopho. de Caſtil. conſuluerunt fideicom. non valere, ſed quòd ipſe, vt prędixi, contrarium conſuluit, & pro eo protulerũt ſententiam arbitri, qui erant ex ſolennioribus Doctoribus venerandi collegij illuſtris ciuitatis Mediolani, & quòd ſupremum honorem reportauit, non tamen fecit mẽtionem Fulg. de quo admiror, de auctoritate Barto. tenentis iſtam partem cum alijs præalleg. ¶ Succeſſiuè Bald. hic ad fi. ponit aliam deciſionem, in qua dicit ſe cõſuluiſſe in ciuitate Viterbij, quam dicit eſſe de
6 apicib. iuris, † quando pater inſtituit duos filios, puberem, & impuberem hæredes vniuerſales, & eos inuicem ſubſtituit pupillariter, vulgariter, & per fideicom. vltimò moriẽti ſubſtituit Titium, ſi vltimò moriens inſtituit aliũ, poſſit ex perſona amborum filiorũ plures quartas detrahere, & ſequitur Paul. de Caſt. in vlt. colum. & multum cõmendat, dicens ꝙ eſt deciſio quotidiana, & eã pluries habuit de facto, ſed nihil addit. Adde Rapha. Cuma. qui refert, & ſequitur limitando, in l. 1. §. fi. ff. de vulga. & pupil. & conſil. 173. quod incip. Bart. inſtituit Ant. Petr. de Ancha. in conſil. 26. quod inci. non ſeruato ordine. facit bene,
7 quod vult Bal. in l. cùm virum in 3. col. C. de fideicom. ¶ † Vltimò extende iſtum tex. & prædicta, quòd quemadmodum in legitima impuberis non poteſt iniũgi fideicom. idem eſt in dote filiæ, quæ non eſt, vltrà legitimam. ſecundum Cyn. in l. vnica. §. videamus. in fi. C. de rei vxo. act. Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. vt autem. in addi. quæ inci. ſed incidit. Bal. in l. quoniam nouella. in 2. quæſt. ſ. eod. text. in l. fin. §. filiæ. & ibi Barto. ff. de lega. 2. Bar. in l. Lucius. §. maritus. per illum text. ff. ad Treb. & latius Saly ce. in d. l. quoniam nouella. in 2. queſt. ¶ In glo. fi. adde quòd quæſtio glo. non eſt referenda ad caſum huius. l. quando filius erat ſolùm inſtitutus in legitima, quia tunc de fideicommiſ. tractari nõ poteſt, nec ante nec poſt pubertatem, cùm reijciatur per l. quoniam in prioribus. infra eodem. debet ergo quæſtio glo. intelligi, quando filio erat relictum vltra legitimam, & quæſtio eſt, an compendioſa facta filio impuberi per verbum commune, ſit omni tempore fideicommiſſaria, an pro tempore pupillaris ætatis ſit directa, & poſteà obliquetur, eſt alta, & dubia quæſtio, quæ ordinariè examinatur per glo. & Docto. in l. precibus. cum concordantijs. C. de impuber. & alijs ſubſti. vbi ordinariè examinaui, ideo hic non repeto, pręcipuè cùm non faciat ad propoſitum huius tituli.

SVMMARIVM.

1 *Fratres vterini tantum non habent querelam inofficioſi.*
2 *Querela inoffic. teſtam. competit contra teſta. fratris inſtituentis turpẽ, aut vilem perſonam.*
3 *Frater ſi expugnauerit teſta. eo quia turpis perſona eſſet inſtituta, an tenebitur ad omnia legata, & fideicom. etiam vniuerſalia relicta in teſtamento fratris.*
4 *Lex noua generaliter aliquid inducens, vel corrigens, nunquam intelligitur corrigere in caſu ſpeciali, niſi de eo faciat mentionem.*
5 *Extenſio fit etiam in correctorijs, vbi tractatur de fauore publico.*
6 *Fratres naturales tantum licèt ſint nati ex eodem patre, & matre, non tamen habent iura conſanguinitatis.*
7 *Teſtam. presbyteri teſtantis de ſuo peculio quaſi caſtren. nullo modo impugnari poteſt.*
8 *Teſtamentum fratris an per querelam intentatam à fratre rumpatur, an verò vſque ad legitimam fratris.*
9 *An cauſæ ingratitudinis repellant fratrem ab inteſtato.*
10 *Infames, vel turpes perſonæ quæ dicantur, vt eis inſtitutis poſſit frater querelare teſtamentum fratris.*
11 *Filius ſacerdotis eſt infamis.*
12 *Qui dicantur conſanguinei.*

LEX XXVII.

a Ratres [a] aut. Iſta. l. in ſui materia eſt ſingularis, ſecũdum Bar. & alios, quia nulla alia. l. eſt, quæ complectatur omnes iſtos caſus, licèt concordantes ſint in gloſſ. alleg.
1 & per Barto. hoc dicit tota lex. † Fratres vterini nullatenus, etiã inſtituta turpi perſona, habent querelam. hoc primò. fratres verò conſanguinei etiam ſublata agnatione per emãcipationem habent querelam, quando eſt inſtituta perſona infamis, vel turpis, aut vilis, vel libertus erga patronum ingratus. hoc ſecundò. Contra verò ſeruum inſtitutum, qui eſt neceſſarius hęres, quãuis ſit vilis perſona, non datur querela. hoc dicit tertiò, & vlt. & ſic iſta. l. diuiditur in tres partes, quæ patẽt ex ſummario. ¶ Not.
2 ex iſta lege regulam, † quòd querela inofficioſi teſtamẽti competit contra teſtamentum fratris inſtituẽtis turpem, aut vilem perſonam. concordat. l. fratris. ſ. eod. §. ſoror. inſti. eo. & l. 1. ff. eo. ¶ Extende iſtam regulam quatuor modis. Primò, nõ ſolùm in fratre exhęredato, ſed etiam in pręterito, ſecũdũ Gul. de Cun. Barto. Bald. & alios hic, & Paul. de Caſt. in l. fratris. ſ. eod. quia talis prætęritio habetur pro exhęredatione, ſicut in matre, & ſimiliter non competit cõtratab. l. 1. §. liberos. ff. ſi quis à pa. fue. manum. ratio eſt, quia illis competit contratab. facto teſtamento, quibus ab inteſtato vnde liberi. l. 1. §. 1. ff. de contratab. ¶ Secundò extende, quando inſtituiſſet turpem perſonam, & non turpem, quia pro parte turpis perſonæ datur querela. l. cum duobus. & ibi glo. ſ. eod. l. circa. ff. eod. ſecundum Doct. proximè allegatos, facit. l. ſi Titio, & ei. ff. de leg. 2. ¶ Limita dupliciter. Primò ſecũdum Bald. & Sal. hic, niſi turpis perſona repudiaret, ꝙ accreſceret cohæredi, nec ſubijceretur querelæ, quæ nõ potuit naſci, niſi adita hæreditate per turpem perſonam. l. penul. §. fin. ſ. eod. Secundò limitat Bald. hic in 2. quæſtio. niſi in hęreditate eſſet ſolùm quid indiuiduum, tunc etiam contra turpem perſonam pro eius parte non competeret querela, arg. text. not. in l. ſi is qui duos. ff. de lib. lega. faciunt, quæ dixi in l. 3. ſ. eo. quamuis Sal. hic. in 6. quæſtio. teneat contrarium. ¶ Tertiò extende iſtam. l. etiam quando fratri eſſet aliquid in teſtamẽto relictum minus legitima, adhuc ageretur querela, licèt iſto caſu aliud eſſet in filijs, qui ſolùm agerent ad ſupplementum legitimę, per l. omnimodo. ſ. eod. ita tenet Gul. de Cun. hic per tex. in l. Pantonius. in princip. ff. ſi quis à paren. fue. ma. qui tamen nihil facit, quia loquitur, quando pater erat ex toto pręteritus. imò plus tenet Gul. quòd etiam ſi frater haberet in teſtamento legitimam integram, & adhuc vltra, nihilominus haberet querelam odio inſtituti, de quo vltim. tãgã de per ſe. ſ. in limitationibus. Adde, ꝙ iſtã opin. quòd iſta. l. habeat locum etiam ſi fratri ſit relictum aliquid minus legitima, tenet Salic. in 3. quæſtio. quia. d. l. omnimodo, quę corrigit iura antiqua, & loquitur in filijs, non eſt extendenda ad fratrem, patet, quia querela, quæ competit fratri, competit in odium turpis perſonæ inſtitutæ, illa verò quæ cõpetit filio, competit odio patris exhæredantis. item illa, quæ competit filio, cõpetit ſiue ſit inſtituta turpis perſona, ſiue non. ſecus in illa, quæ competit fratri. item legitima filiorum relinquitur titulo inſtitutionis. glo. & Docto. in Authen. nouiſſima. & ibi dixi. ſ. eod. ſed in iſta fratris ſufficit titu. lega. §. ſi verò expreſſim. in Auth. de hære. & Falc. & ſic. d. l. omnimodo. loquens in filijs, non debet extendi ad tranſuerſales. ¶ Adde, quòd contrarium tenet Ang. in Auth. res quæ. C. communia de leg. & in l. 1. ff. eo. vbi dicit, ꝙ continuò reprobauit deciſionem Gul. quia non debet frater eſſe melioris conditionis, quam aſcẽdens, vel deſcendens. ¶ Secundò, & fortius dicit eſſe contra tex. expreſsũ in l. omnimodo. in prin. ſ. eo. vbi dicitur non ſolùm in filijs, ſed ꝙ omnes illi, qui ad querelam vocantur, ſi nõ habent legitimã integram, ſolùm agunt ad ſupplementum, vel ſaltem text. ibi
b indefinitè loquitur. ¶ Quartò [b] not. extende iſtam. l. etiam ſi in teſta-

ADDITIONES.

a ¶ Fratres. Adde pro materia huius. l. Io. Fab. in §. ſui. col. 1. inſtit. de hære. quali. & diffe. Spec. titu. de teſt. §. ſequitur videre. verſi. aliud quoque. vbi ponit formam libel. Caſt. in l. Pap. §. filijs. ff. de inoffic. teſtam. Ang. inſtit. eod. tit. in prin. col. pen. Bar. in Auth. ex cauſa. col. 9. & Ang. in corpore vnde ſumitur. §. fin. & §. aliud quoque capitulum. BELLOT.

b ¶ Quartò not. Adde quod contra Iaſ. tenet Curt. Iun. in l. 1. nu. 5. ff. de inoffi. teſtam. & in Authen. ex cauſa. nume. 73. C. de lib. præter.

Source : BIU Cujas

Ias. super Prima Codicis.

testamento esset apposita clausula codicillaris, quę semper apponitur ex stylo notariorum, quia licèt inducat fideicom. vniuersale. l. posthumus. §. fin. de iniust. rup. l. quærebatur. §. vtrum autem. ff. de testam. mili. latè Barto. in l. 1. ff. de iu. codi. & fideicom. etiam vniuersale hodiè sustinetur per Auth. ex causa. C. de libe. præte. vt dixi. in l. 1. §. eod. tamen cùm olim secus esset. l. Titia. ff. eod. & illa Auth. solùm corrigat in ascendētibus, & descendentibus, vt patet in corpore vnde sumitur, in fratribus autem nihil hodiè reperiatur immutatum, certè iura correctoria extendi non debent. l. præcipimus. in fin. vbi Barto. C. de appel. ita consuluit Paul de Cast. in consil. 61. quod incip. quo ad primum videtur dictas sorores. in penul. & vltim. colum. aliàs de facili fieret fraus huic legi, apponēdo clausulam codicillarem, quia turpis persona haberet iure fideicom. totū excepta Treb. & subdit Paul. de Cast. ꝙ post prædicta cogitata gauisus est, ꝙ reperit Ang. huius sententiæ. in d. Auth. ex causa. in 6. colum. & quòd neminem reperit contrarium tenere. iste est pulcher passus, & valde necessarius ad hanc legem. † Nunquid si fratet expugnauerit testamentum, eo quia turpis persona esset instituta, an tenebitur ad omnia legata, & fideicom. etiam vniuersalia, relicta in testamento fratris, per Authen. ex causa. præalleg. cùm iura correctoria non extendantur etiam ex maioritate rationis, *secundum communem sententiam*, vt per glo. & Docto. in Authen. quas actiones. C. de sacrosancte eccles. & in locis vulgaribus, licèt Paul. de Cast. dixerit, quòd neminem reperit contrarium tenere. ¶ Adde quòd contrarium tenet Bald. hic in 3. quęstio. vbi quærit, an rescisso testamento à fratre per querelam, legata & fideicommissa sustineātur per d. Authen. ex causa, primo dicit videri, quòd non, cùm non loquatur nisi in parentibus, & liberis. Ipse decidit contrarium, quia vbi odio instituti testamētum reducitur ad causam intestati, non præiudicat legatarijs, vel fideicommissarijs. l. eam quam, secundum vnam lect. gloss. ibi, in versic. hæreditas. C. de fideicom. ¶ Sal. etiam hic in 4. quæst. latè examinat istum passum, & primò arguit, ꝙ legata sustineātur per illam Authen. cùm loquatur in filijs, & parētibus, fortius debet habere locum in trā suersalibus. Secundò, quia loquitur indistinctè. Tertiò per fundamentum Bald. proximè relatū. Quartò, quia ista lex disponit odio turpis personæ, ergo pœna debet commensurari delicto. l. sancimus. C. de pœ. nec alius debet alterius odio grauari. l. 2. C. de libe. & eor. lib. & istam partem refert tenere Iaco. de Are. Pet. & Cyn. ¶ In contrarium dicit facere, quia d. Authen. ex causa. est correctoria, ergo nō debet extendi, item quia exhæredatio fratris non est principalis causa querelæ, sed vtilitas personæ instituti, quod secus est in d. Authen. ex causa. & dicit quòd ista pars est tutior de rigore iuris, sed alia est æquior, & ꝙ iste passus egeret decisione Imperatoris. Conclude, quòd *prima opin.* [a] *est communior*, ꝙ Authen. ex causa. non habet locum in casu huius legis, & sic ista lex non est correcta per d. Authen. ex causa. quæ non extenditur ad fratres, seu trāsuersales. istam opinionem etiam tenet Ang. in d. §. fin. in Auth. vt cùm de appel. cog. Franc. de Rampo. & Ioan. de Imol. eius discipulus in l. filio præterito. ff. de iniust. rup. dom. Alexan. in d. Authen. ex causa. in 22. colum. vbi respondet ad d. l. eam quam. secundum Barto. ibi in 1. quæst. qui tenent istam partem, solùm fundant se, quia d. Auth. ex causa, & in corpore vnde sumitur, est correctoria, & loquitur in filijs, & parentibus, ergo non debet extendi ad fratres. ¶ Ego pro ista parte multum moueor, nam ista lex ponit casum specialem, in quo transuersali competit querela, quæ regulariter ei non competit, nisi quando est instituta turpis persona, sed ego habeo, † quòd lex noua generaliter aliquid inducens, vel generaliter corrigens, nunquam intelligitur corrigere in casu vllo speciali, nisi de eo faciat mētionem. glo. in l. iciendum. in princ. & ibi Barto. ff. qui satisd. cog. gl. in Authen. de hære. ab intesta. in princ. in verb. vacantibus, & latè Barto. in extrauag. ad reprimendū, in verb. non obstan. Si velis tenere oppositum, quod tenet solus Bald. contra communem, considera, ꝙ vnum solùm obst. ꝙ Auth. ex causa est correctoria, & in correctorijs non fit extensio etiam ex maioritate rationis, quoniam defendendo opin. Bal. potes dicere, ꝙ in correctorijs fit extensio, quando aliàs resultat absurdum. arg. l. scire oportet. §. aliud. de excus. tut. ita expressè tenet Imol. in l. si verò. §. de viro. ff. solu. matrim. in 1. fal. quam ponit in materia correctoria, vbi ad hoc ponderat glo. in clem. fin. in gl. 1. & 2. de rescrip. sed absurdum videtur, quòd filij, & parentes, quorū prēteritione de iure communi ipso iure rumpitur testamentum, tamen teneantur ad omnia legata, & fideicom. transuersales verò, qui iure singulari admittuntur, non tenerentur, cùm tamen debilius sit illud, quod competit iure sing. quàm iure cōmuni. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testa. mi. ¶† Secundò facit, ꝙ etiam in correctorijs, vbi tractatur de fauore publico, fit extensio, patet quia. l. pœnalis, quæ debet restringi, tamen vbi tractatur de fauore publico, extenditur, secundum Bar. in l. quemadmodum. circa med. C. de agri. & censi. libr. 11. & in l. 2. §. exercitum, cum sim. ff. de insa. & in specie Ludo. Roma. in consil. 105. quod inci. viso themate. etiam si de fauore pub. secundariò tractetur, secundum Paul. de Cast. in consil. 13. quod inci. viso punct. o. in 3. colum. facit. l. hoc modo. ff. de condi. & demonstr. sed conseruatio testamēti respicit publicam vtilitatem. l. vel negare. ff. quemadmo. testam. aper. glo. not. in l. Gallus. §. quid si is. in ver. vtilitatem. ff. de libe. & posthum. facit text. not. in l. si ita facta. ff. de iniust. rup. ¶ Teneas communem sentētiam, & quam etiam tenet Paul. de Cast. & ibidem plenius dom. Alexand. in l. si patroni. §. fin. ff. ad Trebel. & ibidem Paul. de Castr. limitat id, quod. §. retuli de clausula codicillari, quòd etiam si in testamento fratris adesset clausula codicillaris, quæ importat fideicom. tamen expugnato testamento, turpis persona non veniret iure fideicom. dicit Paul. de Cast. ibidem rationem esse, quia querela esset ludibrio, si turpis persona, quæ excluditur ex successione testamenti, veniret iure fideicommis. secus est secūdum eū, quando fideicom. vniuersale esset relictum non turpi personæ institutæ, sed alicui tertio, & esset adiecta clausula codicillaris, per quam venientes ab intestato intelliguntur grauati restituere per fideicom. l. si quis cùm testamentum nullum. & l. ab intestato. ff. de iure codicil. isto casu frater expugnato testamento per querelam, & exclusa turpi persona, tenebitur virtute clausulæ codicil. restituere illi tertio fideicom. & dicit Paul. de Castr. ꝙ dum legeret Bonon. ita consuluit in ciuitate Vicētiæ, & est pulchra limitatio, quamuis dom. Alexan. ibi videatur impugnare. Quintò modo extende istam. l. vt dicā. ſ. in 9. fal. ¶ Limita istā. l. 10. modis. Primo non habere locum in fratribus vterinis, qui solùm sunt cognati, vt hic, sed hodiè cùm sit sublata differentia agnationis, & cognationis. §. si vero neque. vers. nullam verò. in Authen. de hære. ab intesta. & in Auth. cessante. C. de leg. hæred. illud procedit solùm ab intestato, vt hic in gloss. & in l. fratris. §. eod. cum simil. [b] ¶ Secundo limita in fratribus primi gradus, secus in filijs fratrū. l. fratris. §. eo. nec obst. ꝙ nepotes succedant in locum patris sui. §. cùm filius. instit. de hæred. ab intesta. quia procedit, quando tractatur de succes. ascendētium, secus quando de succes. collateralium. Authen. post fratres autem. & ibi Bartol. C. de leg. hæred. l. 2. C. de succes. edict. l. auunculo. C. communia de succes. declarat Cyn. in d. Authen. cessante. in fin. Bal. in l. 3. C. de leg. hæred. Io. Fab. in d. §. cùm filius. rationem diuersitatis assignat Nic. de Neap. in §. 1. instit. de leg. agna. succes. Ioan. Fab. in §. cæterum. eod. titu. Nec obst. si dicas, quod nepos succedit in locum patris in succes. transuersalium, quando tractatur de successione patrui, text. est in d. Authen. post fratres autem. & ibi Bartol. Quia respondc, ꝙ istud vltimum solùm procedit ab intesta. ¶†† Tertiò limita in fratribus natis ex legitimo matrimonio, secus est in fratribus naturalibus tantum, quia licèt sint nati ex eo. patre, & eadem matre, tamen non habent iura consanguinitatis. §. nouissimè institu. ad Sena. Orfic. & sic non competit querela, secundum Bald. in 1. not. & Salic. hic. idem tenet Ang. in l. 1. ff. eod. melius facit, quia sunt infames, secundū Azo. in sum. C. de insa. & tit. C. de nat. libe. & dicam. ſ. ergo repelli debent, vt dicam. ſ. in 7. limi. Facit, quod vult glo. fin. in l. 1. in prin. ff. de contratabul. quòd licèt naturalis aliquando admittatur ex voluntate defuncti, tamen nunquam admittitur contra voluntatem, & sic non habet contratab. nec querelam, & illam gl. ad hoc reputat sin. Bal. in l. 1. C. quor. bonorum, & in cap. innotuit. in 4. colum. de elect. tenet Bald. in l. fin. per illum text. C. de nat. libe. ¶ Quartò limita [b] in fratribus naturalibus legitimatis per rescriptum Principis, secundum Sal. hic in 1. colum. & in Auth. si quis. C. de nat. lib. ratio est, quia talis legitimatio affert ius agnationis, & succedendi solùm inter patrem & filium, nō autem inter fratres, & cæteros. l. communium. in princip. vbi Barto. & Bal. C. de na. libe. Bal. in l. cùm in adoptiuis. C. de adop. latius Ioan. And. in addi. Specu. in titul. de succes. ab intesta. §. 1. versic. ex facta. dom. Ant. in cap. per venerabi. post med. in versi. quia. ſ. visum est in legitimatis. qui fil. sint leg. Iaco. de Bel. in disputatione, quam ponit in Auth. quib. mod. nat. effic. leg. Pan. in consil. 87. inci. in q. quæ vertitur inter Iulianum. in 2. colum. in 1.

ADDITIONES.

[a] ¶ Prima opin. Adde, quòd hanc opin. tenet Alex. in 9. col. & idem Ias. col. 10. in Authen. ex causa. C. de libe. præte. Alexan. consil. 57. lib. 3. Are. consil. 37. 3. dub. Fulg. consil. 71. Socin. in l. cum auus. col. 1. ff. de condi. & demonstr. Dec. consil. 71. col. 1. & in l. 1. C. de bono. posses. contratab. col. fin. BELLOT.

[b] ¶ Imò in succes. patrui filius succedit in locum patris. Auth. cess. C. de suis, & legi. hære. & quid in patruelib. Fulg. consil. 72. PVRPV.

[c] ¶ Quarto limita. Adde, quòd Ias. hallucinatur, quia. l. communium. procedit solùm in legitimatis per oblationem curiæ, non autem per rescriptum Principis, teste Cur. Iun. in l. 1. nu. 5. ff. eod. BELLOT.

Source : BIU Cujas

in 1. volu. ¶ Quintò limita, qñ persona turpis viuente testatore reducta est ad frugem melioris vitæ, ſm Bal. hic in 2. col. Ioan. Fab. in §. soror. instit. eo. faciunt, quæ dixi in l. in arenam. s̃. eod. ¶ Sextò limita, nisi fratri legitima ſua ſit relicta, quia tunc in residuo potest instituere turpē personā, nec tunc habet quærelā, sicut nec filij vel ascendentes. l. cùm quæritur. s̃. eod. nec etiam patronus. l. etiam. §. si debita. ff. de bon. lib. limitat Bal. hic in 4. q. quamuis referat contrarium tenere Gul. de Cun. hic odio instituti, & quia nō est expressum de legitima fratris in aliqua parte iuris. sed Bal. respondet, q̃ sicut in fratre reperitur ius alimentorum. gl. in l. non omni. C. de administr. tuto. & in l. cùm in plures. §. fi. vbi Bar. ff. eo. ita reperitur legitima, quæ succedit eorum loco. ¶ Tu caue, q̃ ista æquiparatio non est ſemper bona, vt p eundem Bal. in l. vnica. in 5. col. C. quādo non peten. par. patet, quia in legitima, non proceditur de plano, & diebus feriatis, sicut in alimentis. l. si quis in ſuo, & ibi ad hoc no. Bal. s̃. eo. ¶ Ad-
a de etiam, q̃ opin. Gul.[a] q̃ fratri etiam habenti vltra legitimam competit querela contra turpē personam, tenet Paul. de Cast. in d. consi. 59. & latius in l. fratris. in 3. q. s̃. eod. ¶ Septimò limita, nisi frater esset etiam ipse turpis persona. l. in arenam. in fin. vbi dixi. s̃. eo. gl. & Sal. hic. Ang. in l. 1. ff. eo. facit, q̃ vult Bal. in l. improbum. circa prin. C. de infa. vbi tenet, q̃ nullus fœnerator habet querelam contra testamentum fratris turpem personam
b instituentis, cū etiam ipse sit turpis persona. ¶ Octauò limita,[b] nisi illa turpis persona instituta erat etiam ab intestato successiua, puta, quia erat filius fratris testatoris, tunc alius frater non habet querelam, ſm Pau. de Cast. in l. fratris. s̃. eo. ¶ Ego firmo ratione, quia illi non datur remedium aliquod ad impugnandū testamentum, cui postea non defertur successio ab intestato, aliàs frustra daretur. l. illud. §. 1. ff. de bon. pos. contratabu. l. posthumus. §. si quis ex his, vbi Bal. & Ang. ff. eod. bon. tex. in §. item adoptiuos. insti. de hære. quæ ab intest. & ideo stante statuto, q̃ existentibus masculis filia fœminina non succedat ab intest. certè si esset prēterita, vel exhēredata non ritè, sibi non competit ius dicendi nullum, nec contratabu. cùm postea ab intest. non succedat vigore statuti, ſm Bar. in l. fin. §. 1. in vlt. col. ff. ad Tertul. & in consi. 70. quod incip. quidam do. Iac. latè Bal. in l. maximum vitium. in vlt. q. C. de libe. prætē. Bal. & Ange. & Mod. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. Moder. in l. fi-
7 liæ dotem. C. de col. cum concor. ibidem signatis. ¶† Nonò li-
c mita in clerico seu presbytero [c] testante de ſuo peculio quasi castrensi, cùm eius testamentum non possit vllo modo expugnari, sed agi debet condictione ex lege ad legitimam. Authen. presbyteros. C. de epis. & c. quia nos, vbi Panor. de testa. & istud est hodie incorrectum ſm Ang. in l. 1. ff. eod. & in l. pen. vbi dixi post Ludo. Roma. C. qui test. fac. pos. nam ſuper hoc dubitat solus Io. Fab. in §. soror. ad fin. insti. eod. an isto casu frater instituta turpi persona cùm non possit querelare, saltem habeat condictionem ex l. ad legitimam? dicit primò videri, q̃ non, cùm d. Authen. presbyteros. ſolùm loquatur de parentibus & filijs, sed certè dicit, q̃ eadem ratio videtur in fratrib. tamen ſubdit, ſup hoc adeas Augustum Imperatorem pro l. condenda. ¶ Decimò limita, nisi frater commisisset vnam causam ingratitudinis de tribus positis in §. ingratitudinem. in Auth. de nup. vt hic in glo. & in Auth. non licèt. C. de lib. prætē. ¶ Adde, q̃ etiam si causa ingratitudinis non sit expressa in testamento, tamen ex quo frater opponit scripto hēredi, q̃ est turpis persona, poterit scriptus hēres excipere de eius ingratitudine. arg. l. libertus. 2. ff. de
8 in ius vocan. ſm Doct. hic, & plenius Sal. in 2. & 3. q. ¶† An autem per hanc querelam rumpatur testamentum in totum, an verò vsq; ad legitimam fratris tantum, sicut in patrono. §. sed
* nostra. insti. de succes. lib. *communis sententia est*, q̃ odio instituti rumpatur testamentum in totum. l. Pantonius. in prin. ff. si quis à paren. fue. manu. ita tenent Doc. hic, & Pau. de Cast. in d. cons.
9 59. in pen. col. ¶† Secundò quæro, nunquid causæ ingratitudi-
d nis [d] repellant etiam fratrem ab intestato, concludunt Gul. de Cun. Bar. & Bal. & Ang. hic, q̃ non, per l. cognatis. ff. vnde cog. & respondent ad tria iura, quæ faciunt in oppositum. ¶ Contrariū tenet Sal. hic, in 8. quæst. prēcipuè per tex. in l. si defunctus. versi. nisi fortè. C. de suis, & leg. qui nihil facit. idem tenet Ange. in §. ingratitudinem; per illum tex. cum glo. in Auth. de nup. ¶ Tene primam opi. quam tenet idem Ang. in l. 1. in fin. ff. eod. faciunt, quæ dixi. in l. in arenam. s̃. eod. idem tenet Pau. de Cast. in l. fratris. s̃. eo. vbi limitat nisi fratrem occidisset. per l. cùm ratio. §. fin.
10 ff. de bon. dam. ¶† Tertio quēro ad intellectum literę, quæ dicantur istæ personæ infames, vel turpes. Ang. hic, & in l. 1. ff. eo. dicit, q̃ eo existēte aduocato fuit iudicatum, q̃ si frater instituit concubinam, vel damnatum de vulnere ex confessione, vel de alio maleficio infamiam irrogante, istę personæ censentur turpes, & infames, ideo faciunt fratri competere quērelam. Tu vi-
e de plenius, [e] q̃ alibi Io. Fab. plures in specie enumerat in §. so-
ror. insti. eo. tales etiam sunt vsurarij, secundum Bald. & latius Sal. in l. improbum. C. de infa. do. Anto. in c. Raynutius. de test.
11 ¶† Item filius ex sacerdote, ſm dom. Nico. de Vbal. de Peru. in tract. succes. ab intest. in 26. colu. in 3. specie filiorum. facit vltra eum, quia filius natus ex sacerdote est infamis de facto. secundum Azo. in summa. C. de his, q̃ no. infam. Bal. in l. generaliter. §. cùm autem, C. de insti. & substi. & in l. 1. in 1. col. C. de iur. aur. anu. Host. in summa in tit. de fil. presby. in §. quæ in causa pro-
12 hibitionis. ¶† Secundò principaliter not. ex secunda parte hu-
f ius. l. qui dicantur consanguinei, [f] tamen hoc est propter subiectam materiam, cùm querela non competat nisi fratrib. primi gradus. l. fratris. s̃. eo. aliàs verò qui dicantur consanguinei, vide glo. Bart. Bald. & Moder. in l. cùm quidam. §. quod dicitur. el 1. ff. de acquir. hære. cum concor. ibi traditis per dom. Alexan. & plenius in consi. 82. quod incip. in causa vertente inter Petrum Ioan. Iason Paduæ.

ADDITIONES.

a Opi. Gul. Adde, quod pro opin. Gul. consuluit Dec. cons. 530. sed contrarium tenet Cur. Iun. in l. 1. nu. 3. ff. de inoff. test. BELLOT.

b Octauo limita. Adde Cur. Iun. in l. 1. nume. 6. ff. eo. quòd ex hoc infertur quòd frater potest instituere sororem, licèt meretricē, teste Hippol. in l. Diuus. colum. 1. ff. de parricid. BELLAC.

c ¶ Presbyt. Adde Innoc. in c. fi. in 4. col. de prēben. & per Archid. 22. q. 5. in glo. ſummæ.

d ¶ Causæ ingratitudinis. Adde Io. de Imo. in c. quintauallis. de iureiuran.

e ¶ Plenius. Adde Petr. de Vbal. & Barba. in repe. c. Ray. de test.

f ¶ Consanguinei. Adde gl. in l. 1. ff. de suis, & leg. glo. in ca. postremo. de appel. Host. in summa in tit. de consan. & affin. in §. 1. & 2. Card. Zab. in cle. 1. de consan. & affi. in 11. q. Abb. in c. in literis. in 2. col. de test.

SVMMARIVM.

1 *Parentes magis præſumuntur diligere filios, quàm ècontra.*
2 *Inimicitia qualiter probetur.*
3 *Si vaſſallus facit amicitiam cum inimicis domini, eſt iuſta cauſa, propter quam poteſt priuari feudo.*

LEX XXVIII.

1 **Liberi de.** † Liberi à parentibus exhēredati prēſumuntur ingrati, niſi probauerint ſe gratos, hoc primo; ècontra autem parentes exhēredati prēſumuntur grati, niſi probentur ingrati. hoc dicit ſecundò, & vlt. & ſic diuidit in duas partes, quæ patent ex ſummario. ¶ Not. q̃ magis prēſumitur pro parentibus, q̃ ſint grati, quàm pro liberis, quia parentes præſumuntur magis diligere filios, quàm ècontra. l. iſti quidem. in fin. ff. q̃ met. cauſa. hodie autem quilibet prēſumitur gratus, niſi per hę redem probetur cauſa ingratitudinis. l. omnimodo. vbi dicet.
2 s̃. eo. ¶† Secundò no. optimum text. qualiter probetur inimici-
a tia, [a] & inter cęteros modos no. iſtum text. q̃ ſi quis contrahit amicitiam cum inimicis, prēſumitur inimicus, & ita tota die allegatur iſta. l. & ſic ſm Bald. & Sal. confederati cum inimico meo præſumuntur eiuſdem intentionis, & ſic mihi inimici. ¶ Adde tex. in c. repellantur, & in c. cùm oporteat, & vtrobiq; Cano. de accuſ. Cyn. & Bal. in l. ſi quis teſtibus, & in vlt. colum. C. de teſtib. Facit, quod no. Bar. in l. ſciendum. §. 1. per illum tex. ff. de leg. 1. q̃ amicus vel domeſticus inimici mei, eſt mihi ſuſpectus: & idem Bald. in l. 1. C. ſi quacunq; prædi. poteſ. ¶ Dicit
3 etiam glo. hic, † q̃ ſi vaſſallus facit amicitiam cum inimicis domini, eſt iuſta cauſa, propter quam poteſt priuari feudo, ſequuntur Bal. & Sal. hic. adde tex. in c. 1. quot teſtes ſint neceſ. ad proban. feu. ingrati. glo. in l. 1. §. cùm patronus, & ibi Bald. not. ff. de offi. præfec. vrb. gl. in c. 1. circa princip. in ver. concubuerit. quib. mod. feu. amit. gl. & Docto. in c. 1. §. porrò, quæ fue. prima cauſa benefi. amit. in vſib. feud. Spec. vbi not. extendit ad Eccleſiam feudatariam, in tit. de dona. §. 1. ver. quid ſi aliquis Baro. Ioan. de Ana. in conſi. 2. incip. viſis, & ponderatis. ad finem.

ADDITIO.

a ¶ Inimiciţia. Adde Bar. in l. hæredes palàm. ff. de teſta.

SVMMARIVM.

1 *Dos, & donatio propter nuptias in multis conueniunt.*
2 *Dos vel donatio propter nup. computatur in legitimam, quando habita eſt à patre, vel auo paterno, ad quos de iure ſpectat onus dotandi, quod extende vt infra nu. 4.*
5 *Dos data per auum nepti computatur in legitimam.*

Dos

Source : BIU Cujas

Dos data per auum matri prædefunctæ an computetur neptibus, vel nepotibus in legitimam.

6 *Dos vel dona. propter nuptias ita demum computatur in legitimã, quando tractatur de ſucceſſione illius, qui dotauit, non autem alterius.*

7 *Stante ſtatuto quòd filia dotata non habeat regreſſum ad bona patris, ſi pater dotauit filiam de bonis vxoris, habebit regreſſum.*

8 *Feudum vel emphyteuſis acquiſitum per patrem filio, taliter quod filius in vita patris incipiat habere, confertur inter fratres.*

9 *Collatio non habet locum niſi inter ſolos liberos ſuccedentes aſcendentibus.*

LEX XXIX.

a Voniam nouella. [a] Sicut donatio p nup. ad ſimilitudinem dotis confertur, ita in legitimam portionem imputatur ad excludendam querelam. 1 hoc dicit. ¶ Præmitte, q† multæ conuenientiæ ſunt inter dotẽ, & donationem propter nup, ſicut enim dos habet tacitam cõditionem, ſi matrimonium ſequatur. l. ſtipulationem. cum ſim ff. de iure dot. ita etiam donatio propter nupt. promiſſa à patre vel alio, habet tacitam conditionem, ſi matrimonium ſequat, glo. in §. eſt & aliud in verbo exequentur. inſti. de don. Bald. in l. 2. C. de bon. quæ libe. & ratio vtriuſq; eſt, quia dos vel dõn. propter nupt. non poſſunt eſſe ſine matrimonio, ſed bene contra. l. fin. §. ſancimus. verſ. ſicut enim dos. C. de dona ante nup. ¶ Item ſicut ſoluto matrimonio dos de iure reuertitur ad dotantem. l. dos à patre. C. ſolu. matrimo. ita & dona. propter nupt. ſecundum Bald. in d. l. 2. item ſicut dos alienari non poteſt conſtan. mat. toto titu. ff. & C. de fun. dot. ita nec donatio propter nupt. Auther. ſiue à me. vbi Bal. C. ad Velle. Angel. in §. 1. in Auth. de æquali. dot. & plures alias æquiparationes ponit glo. magiſtra. in §. eſt & aliud. in ver. exequentur. inſtit. de don. & factus eſt tit. in Auth. de æquali. dot. ideo ratione talis æquiparatio. Imperator ſtatuit in hac. l. prout dixi in ſummario. ¶ Nec ꝓptereà credas, q̃ iſta. l. ſit ſuperflua, imò fuit neceſſaria, quia licèt Imperator Leo in l. vt liberis. ſ. de coll. ſtatuiſſet, q̃ quando filius vult ſuccedere patri cum alijs fratribus, teneatur cõferre donationem propter nup. quam habuit à patre, ſicut filia tenetur cõferre dotem, tamen quia erat alia regula. l. q̃ ea, quæ conferuntur inter fratres, non tamen imputantur in legitimam, niſi in l. ſpecialiter fit expreſſum. l. illud. in ſecunda regula. ſ. de colla. ideo fuit neceſſarium, q̃ ſpecialiter ſtatueretur per hanc. l. & hoc modo ha 2 bes enucleatum ſenſum huius. l. ¶† Not. 1. ex iſta. l. q̃ dos, [b] vel b donatio propter nup. computatur in legitimam, nõ ſolùm, q̃n habita eſt à patre, vel auo paterno, ad quos de iure ſpectat onus dotandi. l. qui liberos. ff. de rit. nup. l. obligamur. §. lege. ff. de act. & oblig. ſed etiam quando habita eſt à matre, vel auo materno, ad quos regulariter non ſpectat onus dotandi. l. matre. C. de iure do. dixi in Authen. res quæ. C. communia de leg. Ratio eſt, quia licèt mater, vel auus maternus videantur donare. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. l. fi. C. de do. promiſ. & donata inter viuos nõ computentur in legitimam niſi expreſsè ſit dictũ. l. ſi quando. §. fin ſ. eod. tamen iſta nõ eſt donatio ſimplex, vt ibi dicitur, ſed ob cauſam marrimonij, & quia procedit de ſubſtãtia eius, de cuius hæreditate nunc agitur, ideo in legitimam imputatur. l. ſcimus. §. repletionem. ſ. eod. iſta fuit ratio dubitandi, 3 item ratio decidendi ad hanc legem. ¶† Extende iſtam. l. vt procedat etiam, quando pater prius dotaſſet filiam, deinde poſteà eam in legitima ſimpliciter inſtituiſſet, nam intelligitur computata tamen dote in legitima, ſecundum Iac. de Are. in l. ſi cũ dotem. §. ſi pater. ff. ſolu. matrimo. per pulchram rationem, quam refert, & ſequitur Bal. in l. quoniam in prioribus in vlt. col. ſ. eo. idem tenet Paul. de Caſt. hic, facit. l. huiuſmodi. §. cũ pater. vbi Bart. & alij. de leg. 1. & eſt text. ſolennis in l. 1. §. fin. ff. de col. do. quem mirabilem, & ſin. reputant Ludo. & dom. Alex. in l. poſt dotem. in 19. col. ff. ſolu. matrimo. ¶ Contra iſtam extenſionem videtur ſtringere fundamentum do. Alex. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. in vlt. col. nam legitima eſt quota bonorum deducto ære alieno. l. Papinianus. §. quarta, & §. quoniam autem quarta. ff. eod. ſed dos eſt æs alienum, vt probatur in l. Pomponius Philadelphus. famil. erciſc. in Auth. ſed quamuis. C. de rei vxo. act. & expreſsè Bar. in l. 2. §. ſi ſponſa. ff. de priui. cred. ergo debet intelligi deducta dote, & iſto arg. vtitur in ſimili Bal. in l. cùm à matre. in 3. q. C. de rei vend. & contra dictam extẽſionem tenet ipſemet Paul. de Caſt. in d. §. ſi pater. vt ſtatim referam. ¶ Huic fundamẽto, de quo audiui ſæpius. d. Alex. dum legeret gloriari, reſpondeo clarè, q̃ dos non cenſetur penitus æs alienum, quia ex quo proceſſit ex ſubſtantia eius, de cuius hæreditate agitur, nõ cenſetur penitus æs alienum, patet per hunc text. vbi dicitur, q̃ imputatur in legitimam filiæ, & tamẽ ſi eſſet penitus æs alienũ, non imputaretur. l. ſcimus. §. repletionem. ſ. eod. declarat Bart. in l. in quartam. ff. ad leg. Falc. hinc eſt, q̃ etiam pater poteſt inſtituere filiam in dote tantum. glo. eſt approbata in l. 3. §. ſed vtrũ. ff. de mi. & tamen ſi eſſet penitus æs alienum, non poſſet. & ita 4 in ſpecie dicũt Salic. & Paul. de Caſt. hic in 1. colum. ¶†† Limita iſtam. l. fin. vt procedat, quando filio, vel filiæ nõ eſt in teſtamento relicta integra legitima, iſto caſu, vt excludatur querela, dos vel don. propter nupt. computãtur in legitima, quia iſtud tẽdit ad fauorem teſtatorum, & iſtud dicit tex. hic ante fin. ibi, *ad excludendam inofficioſi querelam.* ſed q̃n filius, vel filia haberent integram legitimam ſibi relictam in teſtamento, tũc dos vel donatio propter nup. nõ computaretur in legitima, etiam ſi à patre fuiſſet expreſsè dictũ, ita ſing. limitat Paul. de Caſt. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. in vlt. col. per glo. ibi, & l. pater filiam. ff. ad leg. Falc. ſed iſta limitatio non eſt bona, & eſt contra extenſionem, quam. ſ. dedi, & contra Doct. ibi relatos. ¶ Secundò not. ex hoc text. q̃ dos data per auum nepti cõputatur ei in legitimã, pondera, q̃ iſte tex. loquitur, quãdo dos fuit data ipſi nepti, vel pro 5 nepti. ¶†† Quid autem ſi data eſſet earũ matri? eſt alta, & diſpu c tabilis quæſtio, an dos [c] data per auum matri prædefunctę, cõputetur neptibus, vel nepotibus in legitimam, de qua per Bart. & alios in l. in quartam. ff. ad leg Falc. & in conſil. ſuo 101. incip. Gilibertus, & in l. poſt dotem. in 4. q. ff. ſolut. matrimo. Bal. & alij hic, & Bal. & Mod. vbi ordinariè tangitur in l. illam. C. de colla. Bald. in l. ſcimus. in princ. in 9. not. ſ. eod. cum concor. de quibus per do. Alex. in dictis locis. & in conſil. 24. quod inci. viſis dubijs probabiliter electis, in primo vol. & pulchrè Raph. Cuma. in conſil. 72. quod incip. Ang. And. & plenius in conſil. 107. quod 6 incip. in ciuitate Laudę ¶†† Tertiò, & vltra alios not. ex fi. tex. ibi, *ſi ex ſubſtantia eius profecta ſit, de cuius hæreditate agitur*, quod dos vel donatio propter nup. ita demum computatur in legitimã, quando tractatur de ſucceſſione illius, qui dotauit, non autem alterius. facit. l. vt liberis. poſt med. C. de coll. bon. tex. in l. 1. in fin. C. de leg hære. & ibi glo. fin. per quam decidit ibi Bald. q̃ ſtante ſtat. q̃ frater excludat ſororem dotatam, intelligitur ab hereditate dotantis, ſed non alterius, quod valde ſigna, quia vtilis deciſio eſt, idem tenet Ang. in conſil. 126. quod incip. teſtamenti factio. Petr. de Anch. in conſil. 80. quod inci. retento ordine. Paul. de Caſt. in conſil. 113. quòd incip. ſuper primo dub. ſeu queſito. in conſil. 350. quod incip. in puncto quæritur de multiplici hæreditate. in vlt. col Raph. Cuma. poſt lo. de Imol. & dom. Chriſtoph. de Caſtil. in conſil. 207. quod incip. item, q̃ quælibet hęreditas. do. Alex. in conſil. 151. in 2. vol. quod inci. viſo themate. 7 ſcripto, & allegationibus elegantiſſimis. † Facit, quod decidit Bald. in l. neque mater pro filia. C. de iure dot. ſtante ſtatuto, q̃ filia dotata à patre non habeat regreſſum ad bona patris, quòd ſi pater dotauit filiam de bonis vxoris, habebit regreſſum, quia non eſt in effectu dotata de bonis patris, per illum tex. Similiter ſecũdum eum, ſi ſtatutum diſponat, q̃ ſoror dotata à fratre nõ ſuccedat fratri, & frater dotauit ſororem de propria portione ſororis, q̃ ſoror tunc ſuccedet, quia ſtatutum per verbum dotare, ſignificat ius, & nõ actũ nudi mynifterij arg. l. pater ex prouincia. ff. de manu. vindi. ¶ Limita ſecundum Paul. de Caſtr. in præalleg. conſil. 350. in vlt. colum. niſi ex verbis ſtatuti colligeretur, q̃ etiam aliunde dotata deberet excludi. inducendo, & ponderando, vt ibi per eum. ¶ Capio gl. in verb. imputari. quam diuide in tres. In prima allegat concordantem ad text. In 2. oppo. & ſolu. In tertia format quæſtionem, & ſe remittit. Secunda ibi, ſed nõ eſt bona ratio. Tertia ibi, an autem in dote. ¶ In ſecunda parte corrobora oppoſitionem glo. q̃ non ſit bona argumenta 8 tio de colla. ad imputationem in legitimam. † nam feudum, vel emphyteuſis acquiſitum per patrẽ filio, taliter quòd filius in vita patris incipiat habere, confertur inter fratres, ſecundum Barto. in l. 1. § nec caſtrenſe. in 3 colum. ff. de collat. bon. Bald. & Salic. in l. omnimodo. § imputari. infra eodem. Paul. de Caſtr. & dom.

ADDITIONES.

a ¶ Quoniam nouella. Adde an aſcenden. ſibi computent in quartam, quę habuerunt à deſcẽdentibus, & vide Pic. in repe. l. in quartam. 26. char. colum. 2. in fin. ff. ad l. Falcid. BELLAC.

b ¶ Quod dos. Adde quod etiam veſtes, & iocalia data per patrem filiæ imputantur in legitimam, ſecũdum Paul. Pic. in Repe. l. in quartam. char. 19. colum. 2. ff. ad l. Falcid.

c ¶ An dos. Adde quod dos profecta ab auo, & reuerſa ad nepotes mortua matre, quia eis non acquiritur immediatè ex bonis aui, non imputatur eis in legitimam, ſecundum communem per Alexan. conſil. 24. colum. 1. in fin. lib. 1. vbi Doct. in apoſtil. ſplenè diſputant, de quo vide etiam quæ ſcribit Rip. Reſponſ. 198. nu. 5. Deci. in l. illam. col. fin. C. de colla. Are. in §. fin. col. fin. in princ. inſti. de inoffic. teſtam. Firmian. in Reper. ver. dos materna. pulchrè Mar. Soci. iun. in l. in quartam. nu. 138. ff. ad l. Falcid. & diſtingue, vt per Alcia. de præſump. Reg. 1. præſump. 17. nume. 4. MASVER.

Source : BIU Cujas

dom. Alexan. in l. illud. C. de colla. tamen non imputatur in legitimam, quia iura feudalia, vel emphy. quæ transeũt in filium vt filium, etiam si non sit hæres, non computantur in legitimã. gloss. est sing. in l. si patroni. in prin. in gl. 1. in fin. ff. ad Trebel. per quam Ang. ita decidit, & dicit esse casum quotidianũ, de quo non fuit recordatus Bartol. in l. in quartam. ff. ad leg. Falc. idem sequuntur Raph. Cuma. & Paul. de Castr. in d. l. si patroni. Ang. in §. optimè per glo. ibi. in Authen. de nupt. & licèt dom. Alex. in d. l. si patroni. videatur dissentire, tamen consulendo sequitur in consil. 8. in 3. volum. quod incip. visis subtilissimis dubitationibus, & in consil. 89. in 4. volum. quod incipit, vtrum emphy-
9 teusis ecclesiastica. in 2. colum. ¶† Item quod ista argumẽtatio non sit bona, patet, quia colla. non habet locum nisi inter solos liberos succedentes ascendentibus, vt per Bald. hic in prima regula, & plenius Cyn. in l. si emancipati. in 2. quæstio. vbi Bald. & alij. C. de colla. Bald. in l. pater filium. C. de colla. dot. & tamen imputatio in legitimam fit etiam quocunque extraneo succedente. l. omnimòdo. in princip. infra eodem. Respondè vt in gl. quòd Imperator hic nõ arguit à colla. ad imputationem, quia argumentum non procederet, vt prædixi. sed arguit à similitudine dotis, & dona. propter nupt. quæ æquiparatio procedit, vt supra dixi, vel respondè vt dixi in princ. huius l. ¶ In vltim. parte glo. de ista quæst. dixi in Authen. nouissima, suprà eodem, & ibi tetigi. an filia possit instituì in dote, quam habuit, & an in dote futura, & an in dote matris, ibi videas.

SVMMARIVM.

1 *Cui relictum est minus legitima, non potest expugnare testa. sed debet agere ad supplementum, quod procedit nedum in liberis, sed etiam in parentibus, & in fratribus nume. 2. & 3.*

4 *Filius, cui est relictum minus legitima, non cogitur agere ad supplementum, quando est instituta turpis persona, sed per querelam, aut contratabu. expugnat testa. in totum.*

5 *Qui agit ad supplementum legitimæ, non dicitur testa. impugnare, quia petitio legitimæ non est propriè impugnatio testamenti.*

6 *Dictio firmum, intelligitur de iure.*

7 *Gratus quis præsumitur, & meritus, si non probetur ingratus, & demeritus.*

8 *An lex nostra sit correcta.*

9 *Institutio in re certa facta in testa. de filio, non potest in codicillis adimi.*

10 *Vassallus alienando sine consensu domini, cadit ipso iure, domino volente, & voluntatem suam declarante.*

LEX XXX.

1 **Omnimodo.** † Ille, cui aliquid in testamẽto relinquitur, licèt minus legitima portione, non potest testamentum im-
a pugnare, prout olim poterat, sed debet agere ad a supplementum legitimę, nisi probetur ingratus: si verò nihil ei est in testamento relictum, iura antiqua non immutantur. h. d. vsque ad §. imputari. Diuiditur in duas. In 1. loquitur quando aliquid est relictum in testamento. In 2. quando nihil penitus. Secunda ibi, & hæc quidem. Rursus prima pars subdiuiditur in tres particulas. Primò ponitur proœmium. Secundò tractatus. Tertiò limitatio. Secunda ibi, vt siue adijciatur. Tertia ibi, si tamen non ingrati. ¶ Ista. l. corrigit. l. cùm quæritur. & l. parẽtibus. §. eod. in quibus dicitur, quod nisi filius habeat in testamento integram legitimam, potest per querelam expugnare testamentum, corrigitur, vel limitatur per hanc. l. quando aliquid ei esset relictum, tunc solùm agit ad supplementum legitimæ. ¶ Item ista. l. videtur corrigere. l. liberi. supra eodem, secundum Docto. hic, vbi filij habebant necesse probare se gratos. per istam. l. corrigitur, & statuitur, quòd imò hæres scriptus habet probare ingratitudinẽ, & licèt Fulg. dicat posse subtiliter teneri, quòd ista. l. loquatur, quando agitur ad supplementum, & sic aliquid est relictum, q quod præsumitur gratus, sed. d. l. liberi. loquitur, qñ nihil erat relictum. Paul. de Cast. contra, sed non est insistẽdum, quia saltem hodiè illa iura sunt correcta, q a hæres tenetur probare causam ingratitudinis insertam in testamẽto. §. aliud quo-
2 que capitulum. in Authen. vt cùm de appel. cog. ¶ † b Not. q
b ille, cui relictum est minus legitima, non potest expugnare testamentum, sed debet agere ad supplementum, extende istam. l. tribus modis. Primò, si pater, q instituit in minus legitima, p. prohibuit plus peti, quia etiam si acceptatum sit relictum, nõ obst. prohibitione potest agere ad supplementum legitimæ. text. est not. in §. cæterum. & ibi Iacob. de Bel. in Auth. vt cùm de appel. cog. Bald. Salic. & Moder. hic. Barto. & alij. in l. si quando. §. fi. vbi plura videbis. j. eod. licèt contrarium videatur sentire Bartol. in
3 repe. l. pater filium. in 2. quæst. ad fin. ff. eo. ¶ † Secundò extende istam legem non solùm in liberis, sed etiam in parentibus, imò & fratribus instituta turpi persona, vt hic in gl. 2. & de fratribus dixi in l. fratres. s̃. eod. ¶ Tertiò extende istum text. q etiam matri, cui minus legitima relictum est in testamento filij, competit ius agendi ad supplementum legitimæ, secundum dom. Anto.
c de Butr. in cõsil. 12. in ci. absque allegationib. superfluis. ¶ c Item ad istud supplementum legitimæ agitur non petitione hereditatis, vt aliqui putant, nec actione ex testamento, vt tenet Fulg. hic, sed condictione ex ista. l. secundum gloss. & Angel. in l. Papinianus. §. si conditioni. ff. eod. Paul. de Cast. hic, & in simili glo. & Docto. in Authen. præsbyteros. C. de episco. & cler. & formam libelli, quando petitur supplementum legitimę, ponit Ang. de
4 Are. in §. tam autem. instit. eo. ¶ † Limita istam l. no. nisi in testamento esset instituta turpis persona, quia tunc filius, cui aliquid est relictũ, nõ cogit agere ad supplemẽtum vt hic, sed per querelam aut contratab. expugnat testamẽtum in totum. ita limitat Paul. de Cast. hic, & dicit qđ est valde vtilis, & magna limitatio ad istam. l. Mouetur per l. Pantonius. ff. si quis à pa. fue. ma. vbi patri præterito solùm competit contratab. ad legitimam suam, tamen quando est instituta turpis persona contratab. in totum, si ergo illud est in parente, ergo fortius in filijs, licèt non reperiatur. l. cautũ, tamen sufficit probari deducendo ad inconueniens. ¶ Potes confirmare istud ex regula, quam dedi in l. fra-
d tres. s̃. eod. quod etiam in correctorijs d licita est extensio, quando aliàs resultaret absurdũ. Adde, q idem tenet Paul. de Castr. in l. fratres. in 3. quæst. s̃. eod. vbi plus tenet, quòd etiam si filio esset relicta integra legitima, tamen instituta turpi persona potest totum expugnare testamentum per d. l. Pantonius. ¶ Tene contrarium, prout expressè tenet Bald. in l. fratres. in 4. quæst. s̃. eod. & ipsemet Paul. de Cast. in consil. 61. incip. quo ad primum videtur dictas sorores. in vlt. col. circa med. Nec obst. d. l. Pantonius. in princip. quia loquitur, quãdo patri nihil penitus erat relictum, & sic in terminis diuersis. ¶ Secundò limita, quãdo pater, qui aliquid reliquit filio, vel inter viuos, vel in vltim. voluntate, eum astrinxit per pactum, tunc odio patris potest filius querelare testamentum in totum. gloss. est in l. si quando. §. 1. j. eod. quam Paul. de Cast. ibi not. & dicit tenen. menti pro magna li-
5 mitatione huius. l. sed Saly c. ibi reprobat. ¶ † e Secundò not. ex
e text. ibi, *testamentum quidem firmum sit.* quod qui agit ad supplementum legitimæ, non dicitur testamentum impugnare. facit l. quoniam in prioribus. supra eodem, nam supplementum legitimæ fuit inuentum, ne testamenta expugnentur, vt dicit tex. in proœ. huius. l. Alibi dicit Bald. in l. illud. circa prin. C. de colla. q petitio supplementi legitimæ fuit principaliter inuenta fauore testamenti, secundariò autem fauore filiorum. adde qđ vult Bald. in simili in l. 1. in 7. quæst. C. de inoffic. dona. ¶ Adde etiam quod not. Bald. in l. cum lege. in 3. no. C. de episc. & cler. vbi not. & reputat tenen. menti, q petitio legitimæ non est propriè impugnatio test. sequitur Ioan. de Ana. in consil. 67. quod inci. viso puncto in quo dicitur. Sed in contrarium pondera facere illud, quod not. Barto. per illum text. in l. siue. §. ex duobus. ff. de iure patr. q ille, qui petit supplementum legitimæ, perinde habetur ac si peteret contratab. sentit idem Bart. in repeti. l. pater filium.
6 in 2. q. ff. eo. cogita de responso. ¶ † Tertiò not. ex eo. tex. in vers. *firmum*, q dictio firmum, intelligitur hic de iure, & hoc est verum, quando profertur per se, si autem diceretur ratum, & firmum, tunc ratum, intelligitur de iure, firmum de facto. cap. inter monasterium. circa fin. de re iudi. glo. & ibi Bart. qui inducit ad quæstionem, in l. id quod pauperibus. C. de episc. & cler. Bart. in l. metum autem præsentem. §. volenti. ff. quod met. causa. Pa-
7 nor. in cap. Raynaldus. in 4. col. de testa. ¶ † Quartò no. in versic. *si tamen non ingrati.* quòd filij præsumuntur grati, si non probentur ingrati: similiter quis præsumitur meritus, si non probetur demeri-

ADDITIONES.

a ¶ Not. quod supplementum legitimæ est subrogatum loco querelæ. Bar. consi. 140. an ius agendi. declara tamen, quòd est diuersa ratio inter hæc. Ias. in l. si quis filium. 2. col. j. eod. PVRPV.

b ¶ Adde rationem, quare tale relictum imputetur, probat Bar. in Authen. præterea j. vnde vir, & vxor. Ampliat quartò etiam si esset instituta pia causa. Bar. cõsil. 34. factum tale Massius. Ampliat Aret. in l. maximum. penul. colum. j. de libe. præteri. PVRPV.

c ¶ Qua actione agatur, idem tenet Bar. consil. 14. An ius agendi. Ias. in l. si quis filiam. col. 2. j. eod. Alex. 1. libr. consil. 128. comitis. col. 5. quomodo formetur libellus, ponit Barto. consil. 17. forma petendi. PVRPV.

d ¶ In correctorijs. Adde gloss. in versicu. reformandum. in capitu. statutum. de reser. lib. 6. Anton. de Butr. in cap. olim. de verbor. signific. Alexand. de Imol. in l. si constante, in princ. ff. solu. matrimo.

e ¶ Cui adde Ias. in Auth. nouissima. col. fin. s̃. eod. & limitat vt impugnet institutionem, & legata pro illa parte quam petit. Bar. cõsil. 14. an ius agendi. Adde glo. in vers. numerandum. in cap. statutum. de rescrip. lib. 6. Anton. de Butr. in cap. olim. de verb. sign. Alex. de Imol. in l. si constante. in fine, ff. solu. matrimo.

Source : BIU Cujas

demeritus.l.teſtamento centurio.ff.de ma.teſt.intellige,niſi benemerita requirãtur ad validitatem actus, puta, vt donatio inter patrem, & filium in poteſtate valeat, tunc non ſufficit iſta præſumptio,imò nec ſufficeret aſſertio patris, vt dixi in Auth. vnde,& ſi parens.s.eod.poſt gl.& Docto.in l.ſi donatione. C.de coll.¶Quintò not. in ver. *nam ſi nullam.* regulam, quam dixi in l.in arenam.ſupra eodem.¶Vltimò circa iſtud poſſet probabiliter dubitari, † nũquid iſta.l. ſit hodiè correcta, & ſic an hodiè ſit correctum ius agendi ad ſupplemẽtum; & videtur quòd ſic, quia eſt correcta hodiè ratio proœmialis huius.l.quæ eſt,ne teſtamenta expugnentur.per Authen.ex cauſa,& in corpore vnde ſumitur.C.de libe. præte. vnde correcta ratione.l.intelligitur correcta ipſa lex, glo.in l.1.ff.de legit.tu. ſimile habes,quod dicitur hodiè correctus titu.ff.de coniun. cum eman.li.vt per gloſſ. in l.1.in princip.ff.eod.titu.tene cõtrarium,quia etiam per Authen.ex cauſa.ſaltem rumpitur caput teſtamenti,ſcilicet inſtitutio hæredis,hic autem remanet firma, ibi enim loquitur,quando filius eſt in totum præteritus, vel exhæredatus, & ſic maiori iniuria affectus,nimirum ſi rumpit inſtitutionem in totum,hic autem aliquid eſt relictum, & ſic ſolùm agit ad ſupplementũ, & in reliquo remanet inſtitutio firma. ¶Antequam veniam ad gloſſ.non omitto illud,quod tenet Bald. hic in 3. quæſtio. & reputat diligenter notandum, † quòd inſtitutio in re certa facta in teſtamento de filio ſuo,non poteſt adimi in codicillis,qa in ea conſiſtit ſubſtantia inſtitutionis. adde, quòd idem tenent Salic.Paul.de Caſt.hic,& ibi Bald.in Authen.ex cauſa.in 6.quæſtio.C.de libe. præte. adde quòd imò fortius indiſtinctè inſtitutio in re certa non poſſit in codiciliis adimi, tenet Ludo. Rom. in conſil.178.incip.ampliſſimè Doct. in 7.colum. ¶In gloſſ. in verb. alijs perſonis. in fin. reſponde melius ſecundum Salyc. & Moder.hic,quòd ibi loquitur tex.in eo, quod fuit datum inter viuos,& filius conſenſerat habere pro ſua legitima,ideo excluditur à querela,ſed arbitrio boni viri ſuppletur, quod deeſt, qa fuit deceptus,credens illud ſufficere, hic autem loquitur,quãdo relinquitur in vltim.voluntate,vbi non adeſt cõſenſus. ¶In glo,in verbo non licebit.adde gloſſ.in cap.1.§.inſuper. in verſic. non ſuccedit.de prohi.feud.ali.per Fede. Cyn. vbi limitat in l.1. in fin.C.de reuoc.dona.facit in ſimili text.in l.fin. in fin. C.de reuo.dona.& in cap.fin.de dona. ¶Limitat Bal. in d.§.inſuper. in vlt.col.niſi eſſet fellonia,per quam vaſſallus erat ipſo iure priuatus,puta,quia alienaſſet ſine conſenſu domini, tunc etiam hæres domini poſſet expellere vaſſallum, per illud quod vult glo. in l.3.§.quod autem prætor ait.ff.quod quiſque iu. ſequitur ſimpliciter Paul.de Caſtr.hic.Adde,quòd idem tenet.d.Car.in cap. fin.de dona.ſed contrarium tenet ibi Imol. in 3. colum. per rationem,quia † quòd vaſſallus alienando cadat ipſo iure, intelligitur domino volente,& voluntatem ſuam declarante.l. 2. vbi Bart.& alij not.C.de iure emphy.vbi dixi.glo.in l.2.ff.ſi ager vecti.vel emphyteu.pe.Bartol.in l.2.ff. de except. ergo ſi dominus moriatur antequam declaret ſe velle,videtur remiſiſſe caducitatem,vt hic in glo. Iaſon Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Militia empta ex pecunia patris filio, eſt imputanda per filium in legitimam.*
2 *Officium ſcriptoriæ acquiſitum per patrem filio in curia Romana,an ſit computandum filio in legitimam.*
3 *Venditio ſcriptoriæ non poteſt fieri ſine conſenſu ſolius Papæ.*

1 **§.Imputari verò.** † Filius debet ſibi imputare in legitimam militiam emptam ex pecunia patris tranſmiſſibilem ad hæredẽ,vel quæ vendi poteſt, facta tñ æſtimatione ſecundum tempus mortis, niſi filius ſit de ſilẽtiarijs principis.hoc dicit.Nec militia capitur hic pro dignitate,ſeu nobili qualitate perſonæ cohærenti,ſed capitur pro reditu publico, proueniente ex officijs publicis, quæ ideo appellantur militiæ,quia originaliter inuẽtæ ſunt propter milites præmiandos, & eſt quadruplex,prout melius quàm gl. hic,declarat Bartol.per exempla in l.1.§.nec caſtrenſe.ff.de collat.bon.Bal. & Salyc.hic. ¶Et aduerte vltra deciſiones Doct.in
2 locis præallegatis dum Paul.de Caſt.hic tenet, † quòd ſi pater acquiſiuit filio officium ſcriptoriæ in Romana curia pro aureis mille quingentis, licèt tale officium non tranſmittatur ad hæredes,quia tamen conſueuit vendi, computatur filio in legitimam, per iſtum text. iuncta doctrina in locis præallega. ¶Inuenio, quòd contrarium tenet dom. Nic. de Vbal. de Peruſ.in tract.ſucceſ.ab inteſta.in 17.colum.& ſeq.motus,quia tale officium non tranſit ad hæredes,& hoc conſtat. Item ſm eum,nõ poteſt vendi,qđ probat duplici fundamento. Primò,quia reſignatur in manibus Papæ, prout & alia beneficia eccleſiaſtica.
3 cap.quod in dubijs.& cap. quod attinet. de renunc. † Secundò, quia talis venditio non poteſt fieri ſine conſenſu ſolius Papæ,ergo cenſetur impoſſibilis.l.apud Iulianum.aliàs idem Iul.§.conſtat.ff.de leg.1.tamen ſubdit, quòd ex quo Papa reddit ſe valde facilem,poſſet aliud dici,& ſubdit ſe valde dubitare,& nõ vult decidere.miror,quòd non viderit Paul.de Caſtr.hic.

SVMMARIVM.

1 *Teſta. appellatione in materia correctoria intelligitur ſolùm de teſtamento in ſcriptis, non autem de nuncupatiuo.*

LEX XXXI.

1 **Vænuper.** † Conſtitutio.l.præcedentis habet locum non ſolũ in teſtamentis in ſcriptis, ſed etiam in nuncupatiuo.hoc dicit. ¶Et licèt Doct. nihil dicãt circa hãc. l.puto,qꝫ ſit valde notanda, qꝫ licèt aliàs teſtamentum poſſit dici omnis vltima voluntas, vt dicit gloſſ. ord.in l.2. circa fin.in verſi.ita omne.C.de conſti.pe.no.Bal.in l.2.per gloſſ. ibi.C.communia de leg.hinc dicit Bal.in l.1.ff.de teſt.ſaluari notarium à falſitate,qui dicit, talis condidit teſtamentum, in quo legauit Titio centum,& aliter non inſtituit hęredem.nam intelligitur teſtamentum pro qualibet vlt.voluntate. certè in hac.l. videtur probari,qꝫ appellatione teſtamẽti in materia correctoria, intelligitur ſolùm de teſtamento in ſcriptis, non autem de teſtamento nuncupatiuo,aliàs iſta.l.eſſet ſuperflua,niſi dicas,qꝫ facta ſit ad maiorem declarationẽ, adde quod dicam in l.ſeq.

SVMMARIVM.

1 *De legitima reijcitur omnis conditio, dilatio, & quælibet diſpoſitio moram, vel grauamen inducens.nu.2.& limita vt infra.nu.3.*

LEX XXXII.

1 **Voniam in prioribus.** † De legitima reijcitur omnis cõditio, dilatio,& quælibet diſpoſitio moram, vel grauamen inducens.h.d. ¶Et aduerte, qꝫ p l.omnimodo.s.eod.bene erat prouiſum,ne teſtamentum rumperetur, quando minus legitima erat relictum, prouidendo,qꝫ legitima ſuppleatur,ſed quia aliquando conditio, vel dilatio tẽporis apponitur in legitima relicta filio, & ibi nõ cadit ſuppletio,ſed remotio,ideo facta eſt iſta.l.& ſic.d.l.omnimodo.ſupplet in quantitate,iſta verò ſupplet in modo,& tẽpore,& ſic reputantur diuerſæ.ll. ¶Ex quo habes notare, qꝫ l.diſponentem, quando eſt minus in re,non licèt extendere, qñ eſt minus tꝑe, licèt inter iſta ſit ſimilitudo.§.plus.inſtitu. de act. & hoc,quia ſumus in materia correctoria, dato qꝫ agatur de conſeruatione teſtamenti.¶Iſtud inducit not.Iac.de But.ad ſtatutũ diſponens, qꝫ filia debeat ſtate contẽta quãtitate ſibi à patre relicta,pone,qꝫ pater reliquit filiæ quantitatẽ,& adiecit onus,nunquid filia poſſit dicere,qꝫ onus reijciatur per iſtam.l.an impedietur pp ſtatutũ?determinat qꝫ poſſit, quia aliud eſt q̃titas,de qua loquitur ſtatutum,& aliud onus, per iſtas duas leges ſimul iunctas.ſequuntur Bal.& Paul.de Caſtr.hic, & dicit Paul.qꝫ eſt pulchrum dictum,& tenendum menti.adde,qꝫ idẽ refert,& ſequitur Io.de Imol.in l.fin.antepe.col.ff.de cõdi.inſti.¶Caue,qa ſm hanc inductionem ſequeretur,quòd ſtatutum loquẽs de teſtamento ſimpliciter,non haberet locum in teſtamento nuncupatiuo,pp l.quæ nuper.iũcta.l.omnimodo.s.eo.qđ non credo verum,niſi vt dixi in d.l.quæ nuper.¶Not.ex iſta.l.regulã,qđ omne grauamen,& omnis conditio, & dilatio de legitima ipſo iure reijcitur,ideo alia dubitatio eſt,nunquid hodiè per iſtã.l. corrigatur.l.ſi pater.& ſimiles.C.de inſti.& ſubſti. dixi ibi ordinariè. ¶Extende iſtam.l.etiam ſi conditio ſit merè poteſtatiua,& facilis,puta,ſi pater inſtituat filium ſub conditione ſi voluerit.l.iam dubitari.ff.de hęre.inſti. talis conditio reijcitur per hanc.l.ratio, quia ſi moriatur antequam declaret ſe velle,non tranſmittit ad hæredes.l.ſi ita legatum.§.illi,ſi volet.ff.de leg.1. & ſic cũ interſit ſua qꝫ trãſmittat,ideo reijcitur,ſm Bal.Sal.& Paul.de Caſt. hic, tu vide latè Imol.referentem varias opi.in hoc.in d.l. iam dubitari.& in l.Cornelius.ff.de hære.inſti.¶Secũdò amplia,& extende iſtam.l. quæ loquitur, qñ filius eſt inſtitutus in ſola legitima, & eſt adiecta conditio,vel aliud grauamen, vt etiam procedat qñ vltra legitimam tota hęreditas eſt ſibi relicta per fideicom. ſub cõditione, vel ad diẽ,nam adhuc cõditio, vel dies reijcitur vſque ad legitimam.& in reſiduo dutat,text.in l.ſcimus.§ cùm autem.j̃.eo.quem ita pro ampliatione huius. l. ad hoc ibi not.

Fulg.

Source : BIU Cujas

Ful. & Pau. de Caſt. ¶ Limita prædictam regulam, & ſic iſtam. l. octo modis. Primò, niſi ſit conditio appoſita ad commodũ, & prouiſionẽ filij inſtituti, vt hic in glo. & l. filijs matrẽ. vbi Bar. & ibi dixi. & in l. ex trib. s̃. eo. Bar. & alij in l. cũ ex filio. ff. de vul. & pup. vide tñ, quod vult Bal. in l. ſi pater puellæ. s̃. e. dixi in d. l. filijs matrem. ¶ Secundò no. limita in caſu. l. filius. ff. de condi. in ſti. qñ filius eſſet inſtitutus ſub conditione turpi, quæ cenſet impoſſibilis de iure, & vitiatur teſtñ, vt ibi, nam conditio non reijcitur per iſtam. l. & ſic remanet incorrecta, ſm Bal. in d. l. ſi pater. in 2. col. ſequitur Pau. de Caſt, & reputat no. digniſſimum in l. conditiones. ff. de condi. inſti. Confirmo, quia qñ. l. antiqua ponit aliquem caſum ſpecialem, lex noua generaliter corrigens, etiam ſi diceret non obſt. quibuſcunq; legib. antiquis, nõ intelligitur tñ derogare illi. l. ſpeciali, niſi de ea faciat mentionem, gl. in l. ſciendũ. in prin. & ibi Bar. ff. qui ſatiſ. cog. in Auth. de hær. ab inteſt. in prin. in ver. vacantib. & plenius Bart. in extrauag. ad repri. in ver. non obſt. ¶ Tertiò no. limita, niſi filius repudiet legitimam, quæ perueniat ad ſubſtitutum, vel alium, nam ille alius bene tenebitur ad grauamen, quia mutatione perſonæ priuilegium legitimæ ceſſat, ita probat in ſimili tex. no. loquens de patrono in l. cũ patronus. ff. de leg. 3. & ibi no. Pau. de Caſt. in vtraque lect. & Pau. de Caſt. hic, qui dicit debere extendi ad legitimam filij ex identitate rationis. ¶ Confirmo per tex. no. qui melius facit in l. ſi fundum per fideicom. §. fi. cũ l. ſeq. ff. de leg. 1. vbi licèt impubes non potuerit in legitima grauari onere fideicõ. tñ ſi legitima deueniat ad ſubſtitutum impuberis, vel ad legitimos hæredes, tenebuntur ad onus fideicõ. dixi in l. ex trib. s̃. eo. ¶ Quartò no. limita, qñ ſtatutũ eſſet in ciuitate, ꝙ exiſtẽtib. maſculis filia fœmina dotata non ſuccedat, ſi pater in teſtõ relinquat filiæ mille tit. inſtitutionis pro dote, & maſculos vniuerſales hæredes faciat, non poterit filia petere illa mille anteq̃ maritetur, & dilatio tp̃is non tolleꝫ per hanc. l. quæ bene tolleretur, vbi non eſſet iſtud ſtatutũ, & ſic ſi filia interim moriatur anteq̃ maritaretꝫ, non tranſmitteret ad hæredes, ita determinat Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. in vlt. col. de condi. & dem. mouetur, quia ſtatutum licèt nõ poſſit in totũ tollere legitimam, põt tñ eam diminuere, ſm *coem ſniam*, ſicut ergo põt diminuere in quantitate, ita põt diminuere in tp̃e, arguẽdo de re ad tp̃s. ex quo ergo ſtatutũ vult, ꝙ filia dotetur, voluit, ꝙ expectet tp̃s matrimonij, & ſic apponit dilationem in tp̃e, ergo non reijcit per hanc. l. ſequitur ſimp̃r Pau. de Caſt. hic, qui dicit ſe ita pluries conſuluiſſe, & idem tenet Pau. de Caſt. in Auth. nouiſſima. in 1. col. s̃. e. ſequitur. d. Alex. in cõſi. 55. lib. 4. quod inci. p̃miſſam conſultationem præſuppono. in pen. col. Raph. Cu. ſubtiliter in conſi. 125. quod inc. d. Ant. de Vero. & d. Fran. de Are. in conſi. 44. quod inci. placet mihi concluſio conſultoris. q̃uis aliter teneat Alex. in conſi. 197. quod incip. viſo titu. q. in 3. col. lib. 2. poſt Bal. in l. ſancimus. C. de nup. vide etiam Ang. in cõſi. 120. quod inci. d. Ant. quondam Blaſij. ¶ Quintò limita, qñ filius eſſet dupliciter grauatus. Primò, quia eſſet relictum minus legitima. Secundò, quia etiam in illo relicto, quod eſt minus, eſſet adiectũ grauamen, vel conditio, tunc iſtæ leges non habent locum, ne duæ ſpecialitates cõcurrant, ſm Alb. de Roſ. hic, Pau. de Caſt. tenet ꝫ, quia nullum inconueniens eſt, ꝙ iſta duo concurrant, ne teſtñ ſubuertatur. ¶ Teneo iſtud vltimum per tex. in l. ſi ita facta. ff. de iniuſt. rup. & per illud, quod vult Bal. in l. j. ad fi. C. qñ lic. ab emp. diſ. ꝙ duo ſpecialia concurrunt, & admittuntur, qñ ſunt in eadem materia inducta à iure cõi; vel dic ſm. d. Card. in cle. ꝙ circa. in 20. q. de elect. & in cle. 2. in 8. q. vt lit. pend. ꝙ duo ſpecialia non concurrunt, niſi quando ex duplici fonte procedunt, vt hic. ¶ Sextò no. limita iſtam. l. niſi remota condi. remoueretur ſubſtantia diſpoſitionis, tunc illa conditio non remouetur. exemplum, ſi filiæ relinqnantur veſtimenta vidualia, tollo viduitatem, tolletur eſſentia legati. ſimiliter ſi filiæ relinquantur cẽtum pro dote, tollo matrimoniũ, tolletur eſſentia diſpoſitionis, ideo non remouetur talis conditio, nec tunc habet locum iſta. l. ſecundum Ang. in d. l. ſi pater. in vlt. col. in lec. Flo. vbi dicit, ꝙ cùm hæc quæſtio occurriſſet de facto, Bal. frater ſuus, & ipſe ita conſuluerunt. in alia lect. Peru. nihil dicit de hoc. ¶ Septimò limita iſtam. l. niſi conditio, vel grauamen viuo adhuc teſtatore deficiant. l. poſthuma ſub conditione. ff. de lib. & poſthu. & ibi no. d. Alex. pro limitatione huius. l. vide id, de quo ibi dubitauit idem d. Alex. ¶ Octauò limita, vt per Bald. in l. 1. in pen. col. C. de iure fiſci. lib. 10. Iaſ. Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Filij, qui in danda legitima vſque ad ſententiam fuerint contumaces: in pœna tertij pluris condemnari debent.*
2 *Minuſcula intelliguntur pro quarta.*
3 *In legitima filij, quæ petitur, debet procedi via ordinaria.*
4 *Libellus generalis, peto reſtituas mihi legitimam, procedit.*

LEX XXXIII.

1 SI quis in ſuo. † Filij in maxima parte hæredes inſtituti, qui in danda legitima, quæ ſola alij filio relicta eſt, vſque ad ſententiam fuerunt contumaces, in pœna tertij pluris condemnari debent. h. d. ſecundum veram literam text. quamuis Odof. & Bar. dicant de pœna dupli. ¶ Iſta. l. eſt ſing. & perpetuò tenenda menti: nam frequenter poteſt contingere, præſertim in puellis, quib. inſtituto maſculo vniuerſali hærede, relinquitur certa quantitas pro legitima, vel dote: nã ſi maſculus eſt contumax in tribuendo, & permittit ſe condemnari, ha
2 bet locum pœna huius. l. ¶† No. ſm glo. & Doct. ꝙ minuſcula intelliguntur pro quarta, adde Bart. in l. 2. in 1. no. C. qñ, & quib. quarta pars debetur. lib. 10. tñ hoc eſt pp ſubie. materiam. ¶ Secundò no. ibi, *de ſtirpe ſua*. ſignificationem huius dicti, de ſtirpe ſua, nam intelligitur. i. deſcendentib. ſuis. ſm Bal. Saly. & Pau. de Caſt. ſed iſtud eſt, quia litera dicit, de ſtirpe ſua progenitis, & ſic
3 eſt propter dictionem progenitis. ¶† Tertiò not. ex tex. ibi, *ſed expectato iudiciorum ſtrepitu*, ſecundum Bal. & Sal. & Pau. de Ca. hic, ꝙ in legitima filij, quæ petitur, debet procedi via ordinaria, vnde licèt dicamus, ꝙ legitima ſuccedit loco alimentorum, tñ in alimentis ſecus eſt, in quib. proceditur ſummariè. l. ſiquis à liberis. §. ſi vel parens. & ibi Bar. ff. de lib. agn. Item dieb. feriatis. l. 2.
4 ff. de fer. quod ſecus eſſet in legitima, vt hic. ¶† Quartò not. ex hoc tex. in ver. *reſtituere*. ſecundum Bal. ꝙ procedit iſte libellus generalis, peto, quòd mihi reſtituas legitimam. adde Bald. in c. conquerente. in vlt. col. poſt Inn. ibi. de offi. ord.

SVMMARIVM.

1 *Infans non poteſt exhæredari.*
2 *Odio, culpa, vel delicto alieno prægrauari quis non debet tam in cauſis ciuilibus, quàm criminalibus. vt infra nu. 3..*
3 *Extraneus inſtitutus hæres non poteſt à teſta. exhæredari propter culpã cohæredis.*

1 §. Legis autem. † Infans non poteſt exhęredari à matre odio mariti, ne ad eum bona perueniant, cùm poſſit inſtituere filium ſub conditione, ſi emancipetur à patre. h. d. licèt Bar. & Bal. ſumment tex. in poſthumo, qui re vera loquitur in infante, tamen eadem ra-
a tio eſt. No. ꝙ infans, a in quo non poteſt committi cauſa ingratitudinis, non poteſt exhæredari quo ad effectum, & licèt Fulg. & Pau. de Caſt. circa hoc inſiſtant, & plenius Imo. in l. filio præterito. in 23. col. ff. de inin. rup. tamen non inſiſto, quia expeditũ eſt per iura Authẽticorum. Limita tamen, niſi ſit impubes proximus pubertati, & ſic doli capax, quia etiam hodie poteſt exhæredari, ſecundum Bar. in l. 2. in prin ff. de vul. & pup. in 4. col. in ver. quæro an iſtud quod dicit de exhæredatione, poſt Gul. & Old. Lau. in l. precib. C. de impu. & idem tenet Sal. in l. ſi teſta
2 mento. eo. tit. ¶† Secundò no. regulam generalem, ꝙ quis non debet alieno odio, vel culpa, vel delicto p̃grauari, & hinc ſumpta eſt regula, non debet aliquis. de reg. iu. in 6. ¶ Ad iſtã regulã addo ſex deciſiones. Primò, quod vult glo. in §. quoniam verò. in Auth. vt nulli iud. quæ no. ex illo tex. contra Poteſtates, qui puniunt totam contratam pro aliquo delinquente. ¶ Secundò facit, ꝙ no. Bar. in l. hi penes. per illum tex. C. de agri. & cenſi. lib. 11. ꝙ non valet ſtatutum, tanq̃ iniquum, & iniuſtum, diſponẽs, ꝙ ad ſoluendas gabellas recollectionis fructuum teneatur colonus pro dño non ſubdito, & idem no. Bar. in l. colonus. eo. titu. ¶ Tertiò facit, ꝙ no. Bar. in l. legatorum. in prin. per illum tex. ff. de leg. 2. ꝙ non valet conſuetudo ciuitatis, ꝙ ſi vnus ruſticus non eſt ſoluendo, exigatur ab alijs ruſticis villæ, de quo etiã per Imo. in l. cùm filiusfam. in prin. ff. de verb. obli. ¶ Quartò facit, quod not. Bar. in l. ſi à reo. §. fi. per illum tex. ff. de fideiuſſo. quòd non valeat pactum, quod inuicem faciunt cõſortes in Tuſcia, quòd ſi quem eorũ contingat pro maleficio condemnari, omnes contribuere teneantur. ¶ Quintò facit, quod vult Bald. in Auth. ſi captiui. in vlt. col. C. de epiſ. & cler. vbi tenet, ꝙ ſtatuta, quæ diſponunt, ꝙ parentes preciſè cogantur ſoluere cõdemnationem filiorum, ſunt iuri cõi contraria, & ſic odioſa, & ſic ſtrictiſſimè interpretãda. ¶ Sextò facit, quod tenet Bal. in l. vnica.

ADDITIO.

a ¶ Infans. Adde Doct. in c. quintauallis. de iureiu.

Source : BIU Cujas

ca. in 5. opp. C. de his, quæ pę. no. quòd non valet pactum, vel ſtatutum, quòd pater cadat à feudo propter delictũ filij, & ibi videas quædam alia per Bal. & ſic generaliter conclude, q̃ non valet ſtatutum, q̃ vnus teneatur pro alio, ſm Bal. in Auth. ſed omnino. in 3. col. C. ne vxor pro mari. Iac. de Bel in Auth. vt nõ ſi. pig. Io. An. in regula non debet aliquis. in mercuriali. quãuis tamen contrarium teneat ſolus Bar. in tract. repreſa. in 3. q. 1. q. prin. quem potes ſaluare, quando ſubeſſet cauſa ſpecialis ſtatuti, vnde determinat Bal. in l. doris, per glo. ibi. C. de iu. do. valere ſtatutum mercatorum diſponens, quòd filij mercatorum teneantur ad debita patris etiam ſi non ſint eius hæredes. ſequitur Pet. de Anch. in commento c. canonum ſtatuta. de conſtit. in 18. char. in verſi. ſed quæro vlterius, ſcriptũ eſt in lege diuina.

3 idem tenet Inn. in c. pen. de conſue. ¶† Prædicta intellige in cauſis ciuilibus, in criminalibus verò ſimiliter non valet ſtatutum imponens pœnam corporalem pro delicto alterius, ſecũdum Bald. & Saly. in rub. C. res inter alios acta. Bald. in l. ſancimus. C. pe pœn. & in l. j. C. ne fil. pro pat. ſed ſi imponitur pœna pecuniaria, bene valet, ſubeſt enim cauſa publicæ vtilitatis, vt à delictis magis abſtineatur, ita tenet glo. ord. in rub. C. de decre. decu. lib. 10. Et ita limita regulam huius tex. Iſtam limitationem comprobo per ſex. Primo, per illud quod vult Bald. in l. iure prouiſum per illum text. vbi bon. tex. C. de fabricenſi. lib. 11. vbi arg. illius tex. not. valere ſtatuta Flor. quæ diſponunt, quòd vno de agnatione ne delinquẽtes, cæteri omnes teneantur. Idem tenet Ang. in conſi. 63. incip. nobilis miles dominus Ray. ¶Secũdò facit, quod no. Bald. in l. ſancimus. C. de pœ. per iſtum text. in ver. propinquos, quòd valet ſtatutum ciuitatis Peru. diſponẽs, quòd illi de domo teneantur pro delicto conſortis, quia licèt non ſint in culpa, tamen ideo magis à delictis abſtinetur. ¶Tertiò facit, quod tenet Bal. in l. j. C. ne fil. pro pa. & Saly. in l. ſi filiuſfa. eo. titu. valere ſtatutum diſponens, quòd pater teneatur pro delictis filiorum ad pœnam pecuniariam; idem tenet Bald. in l. 2. in 2. col. C. de conſtit. pec. & in rub. C. res inter ali. acta. in 2. col. & in l. ſi quis in tantam. in 4. col. C. vnde vi. & in l. ſi filiuſfa. 2. ff. ſolu. ma. & in l. 2. ff. ſi ex noxa. cau. ag. & in l. lex Cornelia. vbi etiam Ang. & Imo. ff. de vulg. & pup. Alb. de Ro. in j. parte ſtatu. q. 67. facit bene tex. in c. 2. in ver. conſuetudinem illius terræ. de deli. pue. quem ad hoc ibi no. Pet. de Ancha. & Lud. Rom. in d. l. filiuſfa. la 2. ad fin. ff. ſol. mat. ¶Quartò facit, quod tenet Bal. in l. de quib. in 10. colum. ff. de legi. valere ſtatutum, & conſuetudinem, quòd villa teneatur pro facientib. furta, de quo etiam per Barto. in l. diuus. ff. de teſtamen. mili. & in l. ſi quando. C. vnde vi. & in l. nequid. ff. de incen. ruin. naufr. accedat, quod tenet Barto. in l. j. §. familiæ. ff. de pub. & in l. Titius. ff. de teſtamen. milita. cum ſuis concordan. quòd valet ſtatutum diſponens, quòd dominus teneatur pro delicto famuli, ſeu familiæ ſuæ. ¶Quintò facit, quod tenet Pet. de Ancha. in commen. c. canonum ſtatuta. de conſtit. in 18. char. in verſi. quæro vlterius, ſcriptum eſt in l. diuina. vbi refert Bald. conſuluiſſe, quod valeat ſtatutũ Floren. diſponens, quòd propter homicidium vnius omnes conſortes expellantur de ciuitate. ¶Vlti. facit, quod no. tenet Bal. in c. conſtitutus. el 1. per illum text. de teſti. quòd valet ſtatutum puniens totam domum pro delicto vnius; ratio eſt ſecundum eum, quia non præſumitur, quòd delinqueret, cæteris de do-

4 mo obuiantib. ¶† Tertiò ſpecialiter no. ex iſto text. quòd filius non poteſt exhæredari propter odium alterius etiã patris, imò extraneus inſtitutus hæres non poteſt à teſtatore exhæredari propter culpam cohæredis. tex. eſt ſolennis in l. paterfam. teſtõ. ff. de her. inſti. quem Pau. de Caſt. hic dicit ſing. eum etiam reputat multum ſin. Bald. & infert ad multa pulchra in l. vnica. in 5. oppo. vbi videas. C. de his, quæ pę. nomine.

SVMMARIVM.

1 *Querela etiam non præparata tranſmittitur ad liberos, & nu. 2. limita tamen ſex modis, vt infra nu. 3.*
4 *Querela excluditur quinquennio.*
5 *An ius agendi ad ſupplementum tollatur quinquennio.*
6 *Legitima poteſt peti perpetuò, & per conſequens eius pars.*
7 *Correcta ratione. l. intelligitur correcta ipſa lex.*
8 *Bon. poſ. gratia litis agnoſcendæ an duret quinquennio.*

LEX XXXIIII.

1 **SI quis filium.** † Querela etiam non prępparata tranſmittitur ad liberos, niſi obſtet alterũ de quatuor. vel patris ingratitudo, vel relictum, vel repudiatio, vel ſilentiũ quinquennale. h. d. ¶Diuiditur in tres partes. In 1. ponitur thema, & dubitatio Antiquorum. In 2. ponitur deciſio. In 3. quatuor limitationes. Secunda ibi, ſed nos. Tertia ibi, & ſi non hæres. ¶In ſecunda parte Do. & in ſpecie Fulg. & Pau. de Caſt. intelligunt text. velle, quod omnes ſubiecti cenſeantur filij, & nepotes erga Imperatorem, vel principem ſuum, & ſic notant, quòd principes debent tractare ſubditos tanquam filios, vel nepotes; ſed fuit ineptus ſenſus, nec litera iſtud dicit, ſed bene dicit æſtimamus & filios, & nepotes habere affectionem pa-

2 ternam. ¶† Not. ex iſta. l. quòd querela etiam non præparata tranſmittitur ad liberos. limita iſtam. l. quinque notab. mod.

3 ¶Primò limita, vt procedat, † quando tractatur de hæreditate aſcendentis, ratio eſt, quia ſicut hæreditas aſcendentis non adita tranſmittitur ad deſcẽdentes. l. vnica. C. de his, qui ante aper. tabu. ita etiam tranſmittitur querela, per quam peruenitur ad hæreditatem; ſecus eſt in querela tranſuerſalium, quæ competit fratri contra teſtamentum fratris inſtituta turpi perſona. l. fratres. ſup. eod. iſta non præparata non tranſmittitur, ſicut nec hæreditas fratris non adita non tranſmittitur. l. quoniam ſororem. C. de iur. delib. ita limitant Pet. & Cyn. in l. ſcimus. §. fin. j. eo. & Pau. de Caſt. hic adde, quòd idem tenet Bald. in l. ſcimus. §. fina. Ange. in l. nam & his. ff. eod. quamuis contrarium teneat glo. in l. ſi pater tuus. ſup. eo. quam Cyn. & omnes ibi reprehendunt, vbi dixi. ¶Secundò limita in filio exhæredato, ſecus eſt in aſcendentibus exhæredatis, qui querelam non præparatam non tranſmittunt ad ſuos. ſecundum Ange. quem videas in d. l. nam & his. Rapha. Fulgo. in l. ſcimus. §. fin. inf. eod. quamuis Cyn. & Saly. ibi in vltimis verbis dubitent, & ſuper hoc relinquant cogitandum; & pro hoc facit, quia iura, quæ aliquid diſponunt in filijs, & ſic in deſcendentib. non procedunt ècontra, & ſic in aſcendentib. vt per multa probaui in Authen. nouiſſima. ſup. eod. ¶Tertiò no. limita iſtam. l. vt procedat, quando filius exhæredatus non potuit præparare querelam, eo quia hæres ſcriptus nondum adiuerat, vt dicit text. ibi, *deliberante verò ſcripto hęrede, & hęreditate non adita, querela non poteſt intentari.* l. Papinianus. §. ſi conditioni. ff. eo. vnde filius interim decedens tranſmittit querelam non præparatam ad liberos, & in iſtis terminis propriè loquitur iſta. l. Sed ſi hæres ſcriptus adiuiſſet hæreditatem, & ſic filius potuiſſet præparare querelam, tunc eam non præparatam non tranſmitteret hodie, ſicut nec olim: nam cùm iſta. l. ſit correctoria, non debet extendi vltra caſum in ea expreſſum, ita no. limitat Saly. in l. cum mota. in 2. oppo. C. de tranſact. poſt Iac. But. & Mar. Sil. vbi dixi. pro iſta limita. adde bene facere iſtum text. ibi, in tali ſpecie, & text. in l. ſcimus. §. fin. inf. eod. ¶Sed caue, quia in contrarium facit, quòd vult Saly. hic in 1. no. vbi tenet, quòd licet querela non poſſit intentari ante aditam hæreditatem per ſcriptum hæredem, tamen bene poſſunt fieri præparamenta ante aditam hæreditatem. Mouetur per iſtum text. in fin. qui potius probat contrarium. & d. l. ſcimus §. fin. quæ nihil facit, & credo quod malè dicat. Tamen contra iſtam limita. fortiter facit, quia ſi ratio prædicta eſſet in iſta. l. deberet fieri tranſmiſſio etiam ad extraneos, vt dicam in ſeq. limita. ¶Quartò limita iſtam. l. quòd procedat ſolùm quo ad liberos, non autem quo ad extraneos, ſecundum Bald. in d. l. cum mota. in 2. oppo. & eſt text. clarus in d. l. ſcimus. §. fin. infra eod. in verbo ad ſuam poſteritatem tranſmittit, ad extraneos verò, &c. ¶Confirmo, quia eodem modo querela inofficioſæ donat. non præparata, non tranſmittitur ad extraneos hæredes, ſed ad liberos tantum. Ita not. tenet Bal. in l. j. in pen. colum. inf. de inoffic. dona. licèt iſta limitatio ſit vera, tamen in contrarium fortiter ſtringit ratio iſtius text. quæ eſt, quia exhæredatus non potuit præparare querelam, ergo habetur pro præparata, ideo tranſmittitur; iſta ratio militat etiam quo ad extraneos, ſicut quo ad liberos, quia querela præparata ita tranſmittitur ad extraneos, ſicut ad liberos. l. poſthumus. §. fin. cum l. ſequen. ff. eo. cogita. ¶Quintò limita, quando tales liberi ſunt ſui, aliàs ſecus. glo. eſt ſingu. in l. ſi quis affirmauerit. in verbo hæredes. ff. de dolo. ¶Contrarium tenet Saly. in d. l. cum mota. in ſecunda oppo. vbi ſimpliciter dicit, quòd non curat, an liberi ſint de ſuis, vel non. Confirmo, quia tranſmiſſio, quæ fit per d. l. vnicam. C. de his, qui ante aper. tab. fit etiam ad non ſuos. facit generalitas. l. ſcimus §. fina. in verbo ad ſuam poſteritatem. j. cod. ¶Sextò limita, quando tales liberi ſunt hæredes filij exhæredati, aliàs ſecus, quia talis tranſmiſſio non fit ad liberos, niſi ſint hæredes illius exhæredati, cùm ex eius perſona tãtum venire poſſint, vt not. in l. qui ſe patris. C. vnde libe. & in l. ſi quis filium. ff.

4 de acqui. hæred. ſecundum Pau. de Caſt. hic. ¶† Secundò not. ex iſto text. in fi. quòd querela excluditur quinquennio, vt hic. & l. contra maiores. ſ. e. & l. 2. C. in quib. cau. in integ. reſt. nõ eſt neceſſaria. ¶Amplia, vt procedat ſiue principaliter intentetur, ſiue etiam incidenter per viam exceptionis, vel conditio. quia

neutro

a neutro modo nunquam excedit tempus quinquennij, ſicut in ſimili dicimus in tempore reſtitutio. in integ. qualitercunq; intenteur. l. nam poſteaquam. §. ſi minor. in fi. ff. de iureiu. & ita ad terminos noſtros tenet Bal. poſt Pet. in l. ſi quis libertatē. circa fi. ff. de peti. hær. quamuis gl. ibi contrarium teneat. ¶ Secundò extende, vt idem ſit in bon. poſ. gratia litis agnoſcendæ, vt etiam duret quinquennio ad ſimilitudinem querelæ, ſecundū Io. Fab. in § fi. inſti. de bon. poſ. quamuis contrarium in hoc, ꝙ imò duret ſolum anno, ſicut aliæ bo. poſ. teneat Bal. in l. fi. in 8. & in pe. col. C. vnde legi. & ibi d. Alex. in 6. col. ¶† Pulchrum, & ſubtile dubium eſt, quid in iure agendi ad ſupplementum legitimæ, an tollatur per lapſum quinquennij, ſicut & querela. Bar. hic tenet, ꝙ ſic, per iſtum tex. in fi. referendo cum ad ſuperiora, cùm tex. ſupradixerit de querela, & de iure agendi ad ſupplementum legitimæ, ergo ad vtrunque debet fieri relatio, cùm poſſit fieri ſalua ratione recti ſermonis. l. j. in fi. C. de libe. præte. cum ſim. ¶ Secundò mouetur, quia ſupplementum legitimæ ſuccedit loco querelę, ergo eius naturam ſortitur. idem & plenius tenet Bart. conſi. 14. incip. quæritur vtrum iuri agendi ad ſupplementum. vbi adducit pro caſu. l. fi. C. de inoffi. dona. ad quam malè reſpondetur, vt j. videbitis, hoc modo inducendo: nam querela inoffi. dona. competit, etiam quando filio aliquid eſt relictum, quo caſu conſequitur ſupplementum legitimæ. l. j. C. de inoffi. don. & tamen durat ſolùm quinquennio. d. l. nam poſteaquam. reſpondet Bar. ad tria, quæ videntur in contrariū obſtare, videas ibi per eum, & cum Bar. tenet ſolus Lud. Rom.
b in l. certi condictio. in prin. in 6. col. ff. ſi cer. pet. Iſta opi. Bart. *eſt communiter approbata*; contrarium tenet Bal. hic per tria fundamenta, & reſpondet ad iſtum tex. in fi. quod venit exceptiuè ad tranſmiſſionem querelæ, non autem ad ſupplementum legitimæ; ſed certè iſta reſponſio non tollit fundamentum Bar. eo quia relatio debet fieri ad omnia præcedentia. Ad ſecundum fundamentum Bar. reſpondet Bal. & bene, quod ſupplementū legitimæ non ſubrogatur loco querelæ, vt habeat eius naturā. patet, quia querela eſt odioſa, quia expugnat teſtamentū, ideo habet breue tempus, ſed ſupplementum legitimæ eſt fauorabile, quia defendit teſtamentum. l. omnimodo. §. eo. & ſic habet contrariam naturam querelę; vnde cùm pro ea competat vel condictio ex l. quæ eſt actio perſonalis, debet durare 30. annis ſicut aliæ perſonales. l. 2. C. de ꝓſti. pecu. l. ſicut. & l. omnes C. de præſc. 30. anno. ſiue ꝓpetat pet. hære. illa ſimiliter durat. 30. ann. l. hæreditatis. C. de pet. hære. idem tenet Sal. hic in pen. & vlt. col.
6 vbi addit quinque alia fundamenta ſatis leuia, præcipuè † quia legitima poteſt peti perpetuò, ergo & quælibet eius pars. l. quæ de tota. ff. de rei ven. ſupplementum legitimæ eſt pars legitimæ. l. ſi quando. §. & generaliter. j. eo. Eandem opin. tenent Ange. & omnes Mod. hic, & dicit Floria. quòd *communis opi.* eſt contra Bar. idem tenet Bal. in Auth. presbyteros. j. C. de epi. & cle. vbi ſecundo modo ſubtiliter reſpondet ad iſtum text. in fi. quòd iſte tex. non loquitur in ſupplemento legitimæ, ſed in querela, ponderando, quòd text. in fin. dicit ſcilicet, [poſt aditam hæreditatem;] nam ſuppletio legitimæ non deſiderat aditionem hæreditatis ab hærede vniuerſali, cùm filius habeat ius accteſcendi, ergo poteſt præuenire hæredem vniuerſalem in adeundo, vt ei poſſit accreſcere, ſecundum Cyn. in Authen. nouiſſima. ſup. eod. Eandem opin. tenet Bald. in repe. l. pater filium. ff. eo. in 11. colum. in verſi. viſis oppoſitionib. reſpicientib. & in l. nam & his. §. j. ff. eod. idem tenet Ange. in l. omnimodo. in prin. ſupra eo. & in l. certi condictio. in prin. ff. ſi cert. pet. vbi refert ſe ita de facto pluries conſuluiſſe. & idem Ange. in l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. & in l. ſi à domino. in prin. ff. de pet. hære. & in Auth. de trien. & ſemiſ. in prin. in 3. colum. & plenius quàm alibi Ange. in l. Papin. §. fi conditioni. ff. eo. vbi dicit ſe ita pluries obtinuiſſe, & conſuluiſſe de facto vnà cum plurib. alijs Docto. Peruſinis, & ad iſtum text. in fin. ponit nouum intellectum, de quo gloriatur, quòd loquitur in hærede eius, cui competebat ius petendi ſupplementum. nam verum eſt, quòd reſpectu hæredis non durat niſi quinquennio, vt hic, ſed ſi ipſe filius viueret, competeret ſibi perpetuò. Et ratio diuerſitatis eſt ſecundum eum, quia ſi filius tacuit per quinquennium, & mortuus eſt, intelligitur tacitè renunciaſſe, ſecus ſi viuat: ſed iſte intellectus nihil valet, quia ſi verum eſt, quòd iſtud ius durat. 30. ann. quomodo intelligitur tacitè renunciaſſe per lapſum quinquennij, & eius mortem? Ad. l. fin. C. de inoffic. dona. allegatam per Barto. quæ multum ſtringit, reſpondet, quòd aliud eſt in ea, quia nunquam variatur modus agendi, ſiue agatur in totum, quia filio nihil ſit relictum, ſiue agatur ad ſupplementum, quia
* ſemper competit eadem actio ſcilicet querela inoffi. teſtam.* non ſic eſt in propoſito, vbi diuerſa remedia competunt; nam ſi filio nihil eſt relictum, competit querela inofficio. teſtamenti; ſed vbi aliquid eſt relictum, competit condictio ex l. ad ſup

plementum; ſed certè iſta ſol. ſolùm diuerſificat factum. ¶ Et ſimiliter non valet alia reſponſio, quam dat Saly. hic in fi. quod querela inofficioſæ dona. competat contra extraneum donatarium in bonis, quæ exiuerunt patrimonium; ſed hic agitur contra hæredem in bonis, quæ remanſerunt in hæredi. quod ſimiliter eſt ſolùm diuerſificare factum. eandem opin. tenet Pau. de Caſt. in conſi. 122. quod incip. dubia, de quib. quæritur; vbi dicit *hanc eſſe communem opi.* Antiquorum & Modernorum Doct. & d. Alexan. in conſi. 108. quod incip. viſo themate, & diligenter conſideratis verbis. in 2. colum. in 1. volum. & latius in conſi. 94. in 2. volum. incip. conſideratis verbis inſtrumenti. in 9. colum. & duab. ſeq. & in conſi. 8. in 3. volum. quod incip. viſis ſubtiliſſimis dubitationib. in pen. & vlt. colum. ¶ Ego ſequor iſtam opin. contra Bar. & ad iſtum text. in fin. vltra tres ſol. ſup. datas, ego quarto modo reſpondeo, quòd tex. loquitur de querela; & dum dicit Bar. quòd relatio debet fieri ad ea, quæ præcedunt; reſpondeo no. quòd imò relatio debet fieri ad id, quod principaliter deciditur in lege, non incidenter, per tex. in l. fin. §. Titia. & ibi clarè Bar. ff. de libe. leg. facit, quod decidit Bart. in l. ſi cui ſerui. §. ſi à filio. ff. de lega. 1. ¶ Cogita tamen, ſi poſſet noniter attentari, quòd ius agendi ad ſupplementum legitimæ ſit
7 hodie correctum. † nam correcta ratione legis, intelligitur correcta ipſa. l. glo. eſt no. in l. j. ff. de leg. tu. quam ſequitur Bald. in l. j. & ibi d. Alex. in 4. col. ff. ſol. mat. Sal. in Authen. ingreſſi. in pen. col. C. de ſacroſan. eccl. latè Imo. in l. 2. §. fin. ff. de dona. & in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat. ſed ratio. l. omnimodo ſ. eo. vt colligitur ex procœmio, eſt, quod ſupplementum legitimæ fuit inuentum, vt teſtamenta firma ſint, & liberis conſulatur, cùm olim teſtamenta expugnarentur; cùm ergo hodie per Auth. ex causa. C. de lib. præte. per querelam non expugnentur teſtamenta, ergo cotrecta eſt ratio. d. l. omnimodo. nam procmia. l. demonſtrant cauſam finalem. l. fin. vbi Barto. & Bald. ff. de hære. inſtitu. cum ſi. & facit, quod in ſimili dicimus correctum eſſe titu. ff. de coniug. cum eman. lib. quia hodie correcta eſt ratio illius titu. vt eſt glo. in l. j. in prin. ff. de coniug. cum emanci. lib. Tene contrarium, quòd hodie durat ſupplementum legitimæ, & ratio eſt, quia per d. Auth. ex cauſa. rumpitur caput teſtamenti in toto tum. ſ. inſtitutio hæredis, hic autem remanet teſtamentum firmum in totum, etiam quo ad inſtitutionem hæredis. ibi enim loquitur, quando filius eſt in totum exhæredatus, vel præteritus, & ſic maiore iniuria affectus, hic autem quando aliquid eſt
8 relictum. ¶ † Item circa prædicta, vt nihil omittatur, poſſet dubitari, quid in bon. poſſ. gratia litis agnoſcendæ, an duret quinquennio. Io. Fab. in § fi. inſtit. de bo. poſ. tenet, quòd ſic ad ſimilitudinem querelæ; contrarium, & melius tenet Bald. in l. fi. in 8. & vlt. col. C. vnde legi. ꝙ imò tantum duret anno. ¶ In gl. 1. Cy. & alij omnes reprobant gl. quia. ll. in ea allegatæ loquuntur, qñ nepos venit ex propria perſona, ſecus quādo ex tranſmiſſione, tunc enim non curatur, an ſit conceptus etiam poſt mortem aui, ſicut in l. vnica. C. de his, qui ante aper. tab. tranſmiſſio ſit ad liberos etiam quandocunque conceptos, ita refert Cyn. de facto ſe obtinuiſſe per authoritatem Dyn in l. Gallus. in fi. diſtinctionis magnæ. ff. de lib. & poſthu. & tenent Bart. & omnes in d. l. vnica. glo. in l. fi. vbi Cyn. & Bar. C. ad Orfi. gl. in l. Paulus. § pen. ff. de bon. lib. Bart. in l. ſi quis filio exhæredato. in prin. de iniuſt. rup. alleg. in glo. ¶ Potes ſaluare gl. intelligendo eam ſecundū ll. quas allegat, quòd ideo tex. hic loquitur de nepote cōcepto. in vita patris, propter illud quod tex. dicit, *poſtea adita eſt hæreditas*, quia ſi non fuiſſet conceptus viuo auo, quamuis ſcriptus hæres poſteà repudiaret, tamen nepos nullo modo admitteretur, ſic expreſsè dicunt. ll. in glo. alleg. ¶ Capio gl. in verbo eum. quę fortiter opponit de l. ſi is, qui. in prin. ff. eo. § ſi verò teſtamētum. allegatus in gl. parum facit, ſecundum Cyn. & Ful. hic, ſed ille tex. fortiter obſt. in duob. dñis tex. dicit, quòd nepos per ll. antiquas erat deſtitutus omni remedio, falſum eſt, vt ibi. & ſic non fuit neceſſaria diſpoſitio huius leg. Secundò obſt. & fortius, qa text. hic in fin. dicit, quòd ſi pater fuit excluſus repudiatione, vel tempore, nepos non admittitur; ſed ibi dicitur totu ꝫrium. Bal. hic dicit, ꝙ iſta difficultas eſt de apicibus iuris. Raph. Fulg. dicit,

ADDITIONES.

a ¶ Alex. lib. 1. conſi. 128. cum multis verbis. col. 5. & 6. PVRPV.

b ¶ Contrarium dixi in d. l. certi cond. & contra Alex. lib. 1. conſi. 190. viſo themate. col. 1. & ibi in pract. Idem quando eſt facta ceſſio.

* Et vide, quæ ſcribit Alex. conſi. 128. col. 4. nu. 5. lib. 1. vbi Doct. in Apoſtil. Gui. Pap. q. 82. Idem Iaſ. in l. ſi eum. §. qui iniuriarum. nu. 19. ff. ſi quis cau. in l. certi condict. o. nu. 24. ff. ſi cer. pet. Rip. Reſp. 193. & ꝙ iuri agen. ad ſupplementum legitimæ non præſcribatur quinquennio, magis cōem dicit Alex. conſi. 108. lib. 1. de quo plura no. Crem. ſing. 129. vbi ponit diſputationes Bar. & Bald. & Doct. communiter cōcludunt 30. annis, vt ibi in Apoſtil. & vide Boer. q. 150. 2. par. MASVER.

* Donationis.

Source : BIU Cujas

dicit, ꝙ iſte punctus eſt difficillimus, & nunquam fuit de eo clarus. ¶ Glo. dupliciter reſpondet, prima ſol. *communiter tenetur* per Docto. & eam tenet Pau. de Caſt. quia melius ſecundum eum reſponderi non poteſt; ſed certè iſta ſol. eſt de directò contra tex. vbi tex. arguit, ꝙ nepos per iura antiqua non poterat venire, nec ex perſona filij exhæredati, nec etiã ex perſona ſua. ¶ Secunda ſol. tenetur per Sal. hic, & d. Alex. in l. ſi quis poſthumos. §. 1. ff. de lib. & poſth. ſed eſt falſa propter duo. ¶ Primò, quia ſequeretur abſurdum, ꝙ exhæredatus eſſet melioris conditionis, quàm prẽteritus, contra l. maximum vitium. circa medium. C. de lib. præte. ¶ Secundò, & fortius, quia iſte nepos non debebat inſtitui, vel exhæredari, cùm pater eũ præcederet in gradu, certè præteritio habetur pro exhæredatione, ſm Bart. in l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. & in rep. l. pater filiũ. ff. eo. & in l. 3. & in l. fratres. ſ. eo. imò in præteritione, vel exhæred. talium non requiritur etiam hodie cã. ſm Bal. in rep. d. l. pater filium. in 6. col. & in rep. d. l. in ſuis. in 22. col. & in l. poſthumorum. in fin. ff. de iniuſt. rup. ſequitur d. Alex. & ponit practicam huius dicti in Auth. non licet. C. de lib. præt. ſed caue propter tex. in l. ſcripto. ff. vnde lib. iũcta ratione Bar. in d. l. in ſuis. ¶ In iſta ardua difficultate tenc ſol. quam ponit Raph. Ful. hic, & in d. l. pater filium. ꝙ filius exhæreda. hic deceſſit ante aditam hæreditatem per ſcriptum hæredem, vt expreſsè dicit text. vnde cùm querela non eſſet delata adhuc filio, quia non naſcitur niſi adita hæreditate. l. fillum. §. ſed cùm exhæredatio. ff. de contratab. l. Papi. §. ſi conditioni. ff. eo. ideo non eſt locus ſucceſſorio edicto. l. j. in prin. in verbo delatã. ff. de ſucceſ. edic. ſed quando hæreditas eſt adita, & ſic querela in effectu producta, poteſt tranſire per ſucceſſo. edic. ita loquitur contrarium; ita teneas, quamuis Pau. de Caſt. hic, & in d. l. ſi quis poſthumos. §. j. reprobando dicat, ꝙ debeat eſſe totũ ècontra, ꝙ facilius ſit locus ſucceſſorio edicto, quando nunquã fuit delata filio; ſed non aduertit ad dictam. l. j. in prin. & ita remanet expedita iſta ſubtilis, & difficilis. l.

SVMMARIVM.

1 *Dictio liberè, in teſta. conceſſione nihil operatur.*
2 *Papa an poſſit concedere Cardinali, quòd poſſit teſtari de bonis acquiſitis occaſione Cardinalatus.*
3 *Libera facultas teſtandi habili quando conceditur, intelliguntur remiſſæ ſolennitates iuris, quando eſt talis ſolennitas, quæ ſine alterius iniuria poteſt remitti.*
4 *Priuilegium conceſsum à principe debet intelligi ſecundum qualitatem, & conditionem perſonæ cui conceditur.*

LEX XXXVII.

1 2 SI quando talis. †a Conceſſio liberè teſtandi facta à principe, intelligitur legitimè, & iuris ſolennitate ſeruata h. d. vſque ad § illud. & ideo facit ad tit. non poteſt præterire, vel ſine cauſa exhæredare filium, aliàs competit querela. ¶ No. ſecundum Bald. & Saly. quòd dictio liberè, in teſtamenti conceſſione nihil operatur. adde tex. fortiorẽ vbi ſunt plura verba in Authen. omnes peregrini. iuncta gl. C. communia de ſucceſſ. Et propter hoc multum dubitat Pau. de Ca. in hoc text. cùm Imperator conceſſerit duo. ſ. teſtari, & liberè, certè ſi non poteſt prætermittere iuris ſolennitates, fruſtrà dicit liberè; ſatis erit dicere, ꝙ poſſet teſtari. & ſuper hoc relinquit cogitandum. Confirmo, quia dictio liberè, oſtendit, ꝙ teſtiñ nulli reſciſſioni ſit ſubiectum. l. filiam. & ibi Bal. & Saly. ad hoc no. ſ. eo. Pan. in c. quia nos. de teſt. ſed rñde, ꝙ cùm iſta. l. loquatur, qñ inhabili fuit conceſſum, vt in gl. 1. approbata per oẽs, certè ſatis habuit. l. habilitare ipſum inhabilem, nec voluit, ꝙ per aliqua verba quantumcunque generalia derogaretur ſolennitatib. requiſitis. per iſtam l. dicit Bal. ꝙ ſi Papa concederet monacho, ꝙ poſſit teſtari de bonis paternis, ſicut plerunque fit, iſta cõceſſio intelligitur, ꝙ poſſit teſtari ſm ius canonicum, non autem ciuile. an Papa iſtud poſſit cõcedere, examinaui in Auth. ingreſſi.
2 C. de ſacroſan. eccle. vbi etiam tetigi, † an Papa poſſit concedere Cardinali, quod poſſit teſtari de bonis acquiſitis occaſione Cardinalatus; contra Pan. in rep. c. cùm eſſes. de teſt. ¶ In glo. 1. no. iſtam doct. gl. quæ ſæpè allegatur, pro qua facit doctr. Bar. poſt Ia. de Arc. in l. j. §. nunciatio ex hoc. ff. de ope. no. nun. ¶ Limita iſtam doct. gl. duob. mo. ¶ Primò, prout ſingulariter limitat Bar. in repe. l. j. in 6. q. prin. C. de ſacroſan. eccl. vbi dixit vt procedat, qñ iſtud priuilegium liberè teſtandi conceditur vni ſoli, tunc debet diſtingui, vt in gl. ſi autem iſtud priui. liberè teſtandi concederetur pluribus, puta ciuib. Paduæ, quorum aliqui ſunt habiles ad teſtandum, aliqui non, tunc intelligitur omnib. vtrunque conceſſum, & habilitatio perſonæ, & remiſſio ſolennitatis, per illum tex. ſed Bald. ibi in 2. col. reprobat, ibidem dixi.
3 ¶† Secundò limita doct. gl. ꝙ quando conceditur libera facultas teſtandi habili, intelliguntur remiſſæ ſolennitates iuris, intelligẽ, quando eſt ſolennitas, quę ſine alterius iniuria poteſt omitti, puta ſolennitas numeri teſtium, vel ſimiles. l. ſi non ſpeciali. & l. fin. C. de teſta. ſecus ſi eſſet ſolennitas, quæ non poteſt omitti ſine iniuria alterius, vt eſt ſolennitas inſtitutionis filij, quia prætextu talis priuilegij non poteſt ſuus præteriri, vel ſine cauſa exhæredari. vt hac. l. ratio, quia priuilegia nunquam intelliguntur concedi cum damno tertij. l. 2. §. meritò. & § ſi quis à principe. ff. ne quid in loco pub. l. nec auus. C. de eman. lib. c. ex tuarum. de vſu pal. & ita limitant Cyn. hic in addi. Bal. & Sal. ¶ Sed contra hanc limi pondera text. in l. etiam. §. 1. C. de bon. lib. hic alleg. in glo. iuncta ſol. tradita hic per Barto. ad illum tex. ¶ Tertiò limita, vt per Bart. in l. ex militari. in prin. per illum text. ff. de teſtam. mili. ¶ Capio glo. in verbo teſtamenti factionem, quam diuide in quatuor, prout quatuor format oppoſitiones contra
4 text. partes patent. Ex tertia parte glo. not. quòd † priuilegium conceſſum à principe, debet intelligi ſecundũ qualita. & conditionem perſonæ, cui conceditur. Adde Imo. & Pan. in cap. paſtoralis. de dona. Bald. in l. ex militari. ff. de teſtam. milita. vbi per illum text. decidit, quòd ſi conceſſum eſt alicui Epiſcopo, quòd poſſit celebrare tẽpore interdicti, intelligitur, quòd poſſit celebrare etiam in pontificialibus, facit. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu. & habi.

ADDITIO.

2 ¶ Amplia diſpo. huius tex. in ſtatutis. Alex. lib. 2. conſi. 24. in fi. 9. col.

SVMMARIVM.

1 *Per pactum initum inter patrem, & filium, non poteſt tolli filio querela, ſecus ſi fiat tale pactum cum hærede.*
2 *Si pater aſſignauit filio in vita legitimam, ſi poſteà augeantur facultates patri, an filius poterit vltrà petere.*
3 *Si filia habuit dotem à patre, & renunciauit cum iuramento, & poſteà augeantur facultates patris, an poterit filia non obſtante iuramento petere ſupplementum.*

1 §. Illud etiam. † Per pactum initum inter patrem, & filium non poteſt tolli filio querela, ſecus ſi fiat tale pactum cum hærede. hoc dicit vſque ad §. & generaliter. ratio primi eſt, ſecundum Bald. in 1. no. quia legitima non debetur filio in vita, ideo iuri de futuro renunciari non poteſt. Facit vltrà eum, quia tale pactum poſteà poteſt fieri cum cohærede, vt hoc tex. in fi. & §. ſeq. iſta ratio non eſt bona, prout etiam dicit Saly. hic, quia licet iuri de futuro non poſſit renuntiari per ſimplicem renunciationem, tamẽ bene poteſt per pactum. l. 1. vbi glo. & Docto. & ibi dixi. C. de pact. & iſta. l. loquitur etiam in pacto. dic ergo, quòd ratio eſt, vt hic in glo. quia pactum de futura ſucceſſione nihil valet. ¶ Iſtum text. not. ponderat Bald. in l. pactum. in 6. oppo. C. de
2 colla. contra vnam not. deciſionem Iac. But. ibi, qui vult, † ꝙ quando pater in vita aſſignauit voluntariè legitimam filio, ꝙ ſi poſteà augeantur facultates patris, tamen filius non poteſt vltrà petere, dicit Bal. quod eſt contra caſum huius. §. qui loquitur etiam ſi interueniſſet expreſſum pactum, & ita etiã reprobat Bal. in l. quamuis. C. de fideic. Imo. Lu. & alij Mod. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. ob. Pau. de Caſt. & d. Ale. in l. in ratione. ſecunda. in vlt. col. ff. ad l. Fal. tamen quia illã deciſionem Iac. But. ſequitur idem Bal. in l. ij. C. de reuo. his, quæ in frau. cred. & in l. fin. in 3. col. C. de vſur. rei iudi. & in Auth. res quæ. C. communia de leg. Aug. in l. ſi proponas. § j. ff. de inoffi. teſta. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. ideo Imo. ibi in 3. col. reſpondet, quòd iſte tex. procedit, qñ filius tempore pacti habuit minus legitima. ſed Iac. But. loquitur, qñ habuit integrã legitimam. ¶ Tu pondera rationem huius text. quæ eſt generalis, & rationem gl. ſ. relatam, ex quib. patet confundi deciſionẽ Ia. But. ¶ Capio gl. in ver. prægrauari. quam diuide in tres. In prima declarat tex. aſſignãdo rationem, & extendit etiam ſi iurm interueniſſet. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſed quod accepit. gl. opponit ꝰ tex. & tripliciter ſoluit. In tertia, quæ eſt ibi, ſed vr. glo. opponit. & quadrupliciter ſoluit. ¶ In ea. ibi, etiam ſi iuretur. gl. verum dicit attento iure ciuil. ſed attento iure can. quod eſt ſeruãdum, ſecus eſt, in c. quãuis. de pact. in 6. ſm Cy. Bal. Sal. & Mod. hic, & Pau. de Caſt. & d. Alex. in d. l. in ratione. prima. & ſic ſm Doct. pactum de quo in hoc tex. firmat iuramẽto, licèt omnes ita teneant per tex. clarum in d. c. quamuis. ¶ In contrariũ pondero tex. in c. cùm M. Ferrarien. de conſti. & ibi expreſſius Bald.
3 in 7. col. qui no. ex illo tex. † quòd ſi filia habuit dotem à patre, & renun-

Source : BIU Cujas

& renunciauit cum iuramento, postea facultates paternæ su-
a perexcreuerunt, potest filia [a] non obstante iuramento petere supplementum legitimæ, qđ Bal. ibi reputat no. dignum, ibi. n. erat constitutio iurata de certo numero canonicorum, & qđ plus est, erat confirmata per summum Pontificem cum clausula decreti annullatiua, & tamen superexcrescentib. facultacultatib. Ecclesię, possiunt non obstante iuramento alij canoni-
b ci addi, eo quia iuramentum intelligitur reb. sic se habentib. [b] prout nunc se habent. c. cùm inter P. de renun. multum aliqñ dubitaui de illo tex. nisi dicatur, ꝙ ibi sit, quia agitur de diuino cultu augendo. c. 1. de concess. præben. & sic ibi agitur de fauore publico, vt plures diuino cultui inseruiant, & sic non facit ad propositum Bal. vbi agitur principaliter de fauore priuato. ¶ In secunda parte gl. pro eius introitu fortiter oppone contra tex. ꝙ filius non possit agere querela, postquam aliquid habuit à patre, sed solùm potest agere ad supplementum legitimæ, per l. omnimodo. s̃. eo. gl. tripliciter respondet. In prima fatetur contrarium, sed malè propter tex. in verbo, oppugnãdum, nam qui petit supplementum legitimæ, non oppugnat testamentum. d. l. omnimodo. vbi notaui. Secunda sol. glo. videtur confundi per l. si non mortis. ff. eo. ¶ Ex tertia sol. collige no. limitationem ad l. omnimodo. prout eam multum not. Pau. de Cast. hic, quamuis Sal. istam solu. impugnet. In tertia parte gl. dic, vt dixi in l. fi. vbi gl. & Doct. C. de pact.

ADDITIONES.

a ¶ Filia. Adde, quæ scribit idem Ias. in l. quod Seruius. num. 12. ff. de condi. caus. dat. vbi dixi. in Auth. nouissima. nu. 9. supra hoc tit. Alex. consi. 69. lib. 1. cons. 7. & 29. libr. 3. consi. 180. & seq. lib. 5. vbi Doct. in apostil. plenè disputant, & vide Rom. Ising. 128. Afflict. decis. 382. Dec. consi. 276. Rip. Responsi. 84. col. fi. Ang. Are. in §. tum autem. in fi. Inst. hoc tit. MASVER.

b ¶ Se habent. b. Adde Ant. de Canario in tract. de insinuatione. q. 61.

SVMMARIVM.

1 *Qui acceptat sibi datum, vel relictum pro legitima, non perdit ius agendi ad supplementum.*
2 *Donatio inter viuos facta per patrem filio, non imputatur ei in legitimam, nisi expressè dictum sit, fallit tamen, vt infra nu. 3.*
4 *Si pater relinquit aliquid filio pro sua legitima, & mortuo patre filius simpliciter acceptauit illud relictum, & fecit quitationem generalem heredib. per hoc non prohibetur petere supplementum legitimæ.*
5 *In generali renunciatione hereditatis non intelligitur renunciatum legitimę, vel iuri petendi supplementum, vel iuri petendę dotis, nisi in genera. renuncia. interueniat iuramentum. nu. 6.*
7 *Patientia non præstat autho. extra iuris dispositionem.*
8 *Si pater non instituit filium, eo quia filius noluit, an filius tanquam preteritus rumpat testa. & nu. 9.*
10 *Statutum simpliciter excludens à successione, an intelligatur etiam excludere à legitima, & nu. 11.*

1 **§. Et generaliter.** † Qui acceptat illud, ꝙ est sibi datum, vel relictũ pro legitima, non per hoc excluditur à iure petendi supplementũ
a legitimæ, nisi ei specialiter renunciauerit. h. d. [a] ¶ No. 1. ex tex. ibi, *sub ea conditione, vt hęc inter viuos donatio in quartam ei computetur,*
2 regulam, quam alibi melius non habes, † ꝙ donatio inter viuos facta per patrem filio, non imputatur ei in legitimam, nisi expressè dictum sit, & per hoc infert Bart. ꝙ illud, quod donat pater filio in prȩmium emancipationis, non computatur ei in legitimam, nisi expressè dicatur, sequuntur Mod. hic. idem tenet Bar. in l. in quartam. in pen. col. ff. ad l. Falc. & in l. 1. §. nec castren se. in vlt. col. de colla. bono. & in l. peto. in prin. ff. de leg. 2. & in l. vt liberis. C. de colla. Cy. in l. scimus. in prin. in 3. q. & ibi Bald. in secundo, & 9. no. ſ. e. & Bal. in repe. c. si pater. in vlt. char. de testa. in 6. Sal. in l. illud. C. de colla. quicquid teneant Nico. Mutinen.
3 & Oldr. in d. l. illud. & Bal. sibi cõtrarius in d. l. vt liberis. ¶ † Limita istam regulam trib. modis. ¶ Primò, qñ donatio inter viuos facta propter patrem filio statim valet, & ita restringit istũ text. secus si à prin. non valeret, sed morte confirmaretur, quia tunc haberet vim relic. vt concludunt omnes. in Auth. ex testamento. C. de collat. & relicta in legitimam imputantur. l. etiam. §. si debita. ff. de bon. liber. l. siue. §. excluditur. fi. de iurepa. ita tenent
* Bar. *& communiter alij* in l. in quartam. ff. ad l. Falc. Bal. in repe. dicti. c. si pater. in vlt. col. quãuis Pau. de Cast. hic. & in d. l. in quartam. teneat contrarium, per generalitatem huius. l. Item & fortius, quia si donatio cõputaretur filio in legitimam, deberet cõferri, quia quicquid in legitimam computatur, cõfertur. l. illud. in 1. regula. ſ. de colla. & tñ talis donatio non confertur, nisi in certis casib. d. l. illud. §. fi. quod arg. ante eum format Cy. & Saly. hic, & Sal. in d. l. illud. vbi dubitat. ¶ Sed rñde, ꝙ prædicta regula, ꝙ ea, quę computantur in legitimam, conferantur, non procedit in his, quæ habent vim relicti, vt ibi in gl. patet clarè, quia relicta semper computantur in legitimam, vt prędixi, & tñ non
b conferuntur. l. à patre. & l. filiam cum fratribus. C. de collat. [b] ¶ Secundò no. limita, quando expressè fuit donatum, secus si simpliciter datum, quia tunc imputatur in legitimam, etiam si non sit dictum. ita sing. limitat Bart. in l. 1. §. si parens. ff. si quis à pa. fue. manu. per tex. in l. cum quo de peculio. §. fi. ff. ad l. Falc. & est sing. limitatio secundum Imo. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demon. sequitur Pau. de Cast. in §. præcedẽti. & in d. l. in quartam. do. Alex. in cons. 142. in 2. vol. quod incipit circa primam dubitationem. in 11. col. quamuis in d. l. illud. dicat, ꝙ tex. in d. l. cum quo. §. fi. secundum vtrunque intellectũ gl. ibi nihil probet. ¶ Tertiò no. limita, quando quantitates data non ascendit vsque ad legitimam, tunc procedit. d. regula, sed si ascenderet vsque ad legitimam, computaretur, quamuis nõ esset dictum, secundum Imo. in d. l. cum quo. §. fi. sequitur do.
4 Alex. in præalleg. cons. 142. & in d. l. illud. ¶ † Secundò no. ex isto text. casum quotidianum, ꝙ si pater relinquit aliquid filio pro sua legitima, & mortuo patre filius simpliciter acceptauit illud relictum, & fecit quitationem generalem heredibus, per hoc
c non prohibetur petere supplementum [c] legitimæ; imo plus si pater in tali relicto apposuit clausulam, quod iubet filium esse contentum, ita quod non possit plus habere, vel petere occasione legitimæ, vel alia quacunque ratione, tamen filius simpliciter acceptans, potest petere supplementum legitimæ, tex. est no. in §. cæterum. in Auth. vt cùm de appel. cog facit ratio, quia onus talis clausulæ debet de legitima ipso iure reijci. l. quoniã in priorib. s̃. eod. Not. quia frequenter occurrit in facto, & ita in specie tenent Bal. Sal. & Pau. de Cast. hic. Bal. & Pau. de Cast. in l. omnimodo. in prin. s̃. eo. Bal. not. in l. hac edictali. in ver. quam obseruationem. C. de secun. nup. Ang. in l. iubemus. C. ad Treb. Imo. in l. qđ de bonis. §. cùm fideicom. ff. ad l. Fal. d. Alex. in cõs. 69. in 1. vol. qđ inc. super primo dubio quęritur, an dicta Agnes. & in cons. 8. in 3. vol. qđ incip. visis subtilissimis dubitationib. in 8. col. in cons. 89. in 4. vol. qđ incip. vtrum emphyteusis ecclesiastica. Io. de Ana. in cons. 99. qđ incip. visis, & ponderatis his, quæ in facto proponuntur. in vlti. col. & idem colligitur ex not. per Bar. in l. Papin. §. fi conditioni. circa fi. ff. eo. l mò plus tenet Pau. de Cast. hic, ꝙ etiam si testator adijceret, ꝙ eo casu, quo filius plus petierit, ꝙ eum priuat dicto relicto, adhuc fauore testamenti, vt valeat, talis clausula habetur pro non apposita, alleg. not. per Bar. in l. 1. ff. de his, quæ pœ. no. & dicit sentire Bald. hic. Adde, ꝙ idem tenet Pau. de Cast. in d. l. omnimodo. in princi. in vlti. colu. quamuis dicat, ꝙ viderit contrarium consultum per do. Io. de Periglis Senen. præceptorem Bald. & malè secundum
5 eum ¶ † Tertiò [d] per istum tex. dicit Gul. de Cu. in l. de his. ff. de
d transact. quòd in generali renun. hæreditatis non intelligitur renunciatum legitimæ, vel iuri petendi supplementum, nisi de ea fiat specialis mentio, & propterea infert, quòd si frater assignat sorori fundum pro sua parte, & sorør vocat se contentam, & promittit nihil amplius petere, quòd tamen potest petere supplemẽtum legitimæ, nisi expressè fuerit dictum, ꝙ tale supplementum peti non possit, sequuntur Bald. Saly. & Pau. de Cast. hic. Alb. Bald. & Ang. in d. l. de his. ¶ Confirmo per tex. hic in verbo nisi specialiter. iuncta doctr. gl. in cle. 1. in verbo specialiter. de iud. Bar. in l. legitimos ad fi. principij. ff. de legi. tut. & do. Ant. & Imo. in cle. constitutionem. per illum text. de elec. ꝙ vbi aliquid debet fieri specialiter, non sufficit generalibus verbis fieri. ¶ Adde similiter, quòd in generali renunciatione non intelligitur renunciatum iuri petendæ dotis, & ideo in generali renunciatione facta de omnibus legatis sibi relictis in testamẽto, non includitur legatum dotis, nisi nominatim exprimatur, sicut nec legitima, vt hic, ita egregiè tenet Pau. de Castr. in consilio 129. incip. licèt ista domina Alixia. quod est repetitum in consi.

ADDITIONES.

a ¶ Adde, & primæ limitationi Alex. in l. illud. 1. & 2. col. vbi Ias. in fine. C. de col lat. Et ibi Alex. 2. col. post medium ponit omnes has limitationes. PVRPV.

b ¶ Amplia in dote, in qua specialis renunciatio exigitur. Pau. de Castr. consi. 225. licèt do. Lys. Dec. consi. 301. in causa, quę Ferrariæ. col. 1. Et adde Ioan. de Pla. in §. hæreditas. insti. de hæred. insti. vbi Ias. in 4. addi. & rationem assignat Bar. consi. 14. an ius agendi. Alex. lib. 4. consi. 89. vtrum. col. fin. libr. 3. cons. 9. visis subtil. col. pen. Curtius consi. 50. col. 10. versi. 4. Alex. lib. 2. consi. 69. 2. dubio. lib. 2. consi. 80. PVRPV.

c ¶ Supplementum. Adde, quæ ponit Gabriel. commun. opin. lib. 6. tit. de legitima. conclu. 8. vbi hoc plenè examinat. Soc. consi. 230. lib. 2. Dec. cõsi. 89. Guid. Pap. q. 93. Alex. consi. 7. col. 5. in fi. lib. 3. latè Rob. Mar. disput. 10. nu. 19. & in filia pulchrè Dilec. de arte test. tit. 2. caut. 3. MASVER.

d ¶ Adde Aret. in §. actiones. col. 4. Inst. de actio. Alex. in l. lex Cornelia. col. 1. de vulg. & pup. PVRPV.

Source : BIU Cujas

a conſi.232. ² ¶ † Limita prædicta valde ſingulariter, niſi in generali renunciatione interueniret iuramentum, quia vbi requiritur ſpecialis renunciatio,& fiat generalis cum iuramento, iuramentum habet vim expreſſi, ita dicit Bald.in l.j.in pen.col.in 2.q. C. commo. & ad terminos noſtros limitat in ſpecie Ludo. Rom.in l.j.§.ſi quis ita,in 9.& vlt.col.ff.de verb.ob.De veritate tamē huius limitationis vide vbi plenius dixi in l. ſed & ſi quis. §.quæſitum.in vlt.colum.ff.ſi quis cau.ad ibi dicta me remitto. ¶ Quartò,& vlt.iſtum tex.ſubtiliter ponderat Bal.in c.j. de prohi.feu.ali.per Lotha. † quod ſi patior te teſtari de re mea, non
7 videor conſentire, quia patientia nō præſtat authoritatem extra iuris diſpoſitionem, vt hic eſt in patientia filij circa legitimam ſuam,ſed malè dicit,& in contrarium eſt tex.in l.ſicut.§. venditionis.ff.quib.mo.pig.vel hypo.ſol. quem ad hoc reputat ſingularem Bal.in c.1.§.præterea. quib.mod.feu. amit.& in c.1. §.donare.in 2.col.quali.olim po.feu.alie.& in l.venditioni.C.de vſuc.pro emp.& in l.quoties ab omnibus. C.de fideicom. & in l.ſi tibi.§.de pignore.ff.de pac.& in l.fi.in 9.col.C. vnde legi.& in l.1.in 4.colum. C.de ſacroſan.eccle.& in l.cùm rem alienam.in 3.col.vbi etiam Sal.C.de lega.& in c.1.in prin.in pen.colum.vbi
8 etiam eſt text.de hoc de prohi,feu.alie.per Federicū. ¶† Gl.magna ſuper verbo iudicium. diſputat quæſtionem, ſi pater non inſtituit filium,eo quia filius noluit inſtitui, an tanquam præteritus rumpat teſtamentum? in iſta quæſtione Barto. concludit, quòd aut nulla cauſa inſerta eſt in teſtamento, & teſtamentū non valet, dato quòd filius voluerit: aut eſt inſerta iſta cauſa, & valet,per l.non putauit.§.ſi quis ſua manu.ff.de bono.poſ.contratab.& cum eo tenet Raph.Ful.& Pau.de Caſt.hic.¶ Contrarium tenet Bal.quia conſenſus inter patrem,& filium nihil operatur,quo ad excludendum eum à querela.§ illud.s̄.ea.l. & ad dictum.§.ſi quis ſua manu.reſpōde dupliciter,vt hic per eum. ¶ Tu ſubtilius conſidera, quòd Bart.ſeipſum confundit,prout etiam perpendit Sal.hic,quia ſecundum eum.§.cauſas.in Auth.vt cùm de appel.cog.loquitur, quando filius inuitus exhæredatur,& non habet locum,quando filius voluntariè exhæreda tur,ergo cùm ſecundum iura vetera ante illum.§.non requiratur in exhære.expreſſio cauſæ,ergo Bar.ineptè dicit,quòd pater in exhæredatione debet exprimere iſtam cauſam,quia filius voluit,aliàs teſtamentum non valet,ex quo dictus.§.cauſas.qui requirit,ꝙ cauſa exprimatur in exhæredatione, nō habet locum iſto caſu,ſecundum ipſummet Bar. & propterea Io. de Imo.in commen.l.filio prēterito.in 44.col.ff..de iniuſt.rup.tenet,quòd quando filius vult exhæredari,non eſt neceſſe, quòd in exhæredatione exprimatur iſta cauſa,ſed ſatis eſt,quod poſteà probetur per hæredem.¶ Conclude ergo,quòd quando filius eſt volens, poteſt hodie exhæredari abſque expreſſione alicuius cauſæ,& idem tenent Gul. de Cu. & d. Alex.in Auth. non licet.C. de liber.præte.Ang.& Imo.in l.ſi quis poſthumos. §.j.ff. de libe.
9 & poſth. ¶ † Limita,quando filius à prin. conſenſit exhæredationi & ita etiam procedit dictus.§.ſi quis ſua manu.ſecus ſi cō ſenſit ex poſt facto poſt teſtamentum, quia cùm à prin. fuerit nullum,non poteſt poſteà reconualidari,vt eſt tex. in propoſito inſti.de exhæred.lib.in prin.ita limitāt Ange.Imo. & d.Alex. in d.l.ſi quis poſthumos.§.j. ¶ Ego cōtra iſtam limita. ſubtiliter pondero facere illud,quod tenent Pet.& Cy. in l.ſi pater,in vlt. q.C.de inſti.& ſubſti.quòd ſi filius fuerit inſtitutus ſub conditio ne poteſtatiua facili,& in eius defectum exhæredatus,quòd in tali exhæredatione non requiritur expreſſio cauſæ,quia dicitur filius volens exhæredari, ex quo non implet conditionem, quā de facili poteſt implere,ſequitur d. Alex.in d. Authen.nō licèt. & tamen ibi voluntas filij non erat in prin.ſed ex poſtfacto; ergo contra dictam limita.¶ Extra glo.adde,inquantum dictum
10 eſt.s̄. in vlt.no. † quòd renunciatio ſucceſſionis non includit legitimam, niſi de ea ſpecialiter dictum ſit; pulchrum dubium eſt, quid in ſtatuto,nunquid ſtatutum excludens ſimpliciter à ſucceſ.intelligatur excludere etiam à legitima,vnde multoties in facto dubitaui, cùm nō habeantur claræ deciſiones in hoc,
b pono exemplum,ſtatutum [b] diſponit,quòd exiſtentib.agnatis mater excludatur à ſucceſ. filij, nunquid ſaltem habebit legitimam? prima fronte videretur dicendum,quòd ſic,vt iſtud ſtatutum, quòd eſt correctorium iuris communis,minus corrigat iuncta æquitate, vt mater ſaltem legitimam habeat de luctuoſa hæreditate filij: idem confirmatur per iſtum tex. loquētem de pacto,arguendo à pacto ad ſtatutum, vt eſt glo.in rub. C.de decre.decurio.lib.10.& glo.in l.non impoſſibile. cum ſi.ff. de pact.& melior text. de iure in l. fin.ad fin. vbi Bald.not. C.de fideiuſſ.& reperi multos præſtantes Doct.eſſe in hac ſententia.
11 ¶ † Breuiter tene contrarium, [c] quòd ex quo excluditur à ſuc
c ceſ.vniuerſali, patet,quòd etiam legitima non debetur,cùm ſit portio eius,quòd debetur ab inteſta.l.parentib.ſup.eo. & ita voluit Ange.in conſi.105.quod incip.ſtatuto cauetur,quòd ſi aliquis deceſſerit. Pau.de Caſt.in l.Titio centum.§. Titio genero. in pen.colum. ff.de condi.& demon.in conſi. 106. quod incip. ſuper eo de quo quæritur.& iſtud clarè firmat dom.Alexan.in conſi.73.in 4.volum.quod incip.circa præmiſſam conſultationem præſuppono,vbi dicit,quod ſæpenumero fuit requiſitus, quòd conſuleret per huiuſmodi ſtatutum non excludi à legitima, ſed quod id ſemper facere recuſauit. idem tenet Rapha. Cuma.in conſi.204.quod incip. ſpectabilis miles. ¶ Non obſt. iſte text. arguendo de pacto ad ſtatutum, quia reſponde not. quòd illud arg.non procedit negatiuè, hoc modo,non poteſt fieri per pactum,ergo nec per ſtatutum,quia eſſet arguere à minori ad maius negatiuè, quod arg. non tenet, ſed bene arguendo affirmatiuè valet,& ita arguit text. in d.l.fi.in fi.C.de fideiuſ. & ita declarat Bar.in l.alia.§.eleganter.ff.ſol.mat.Iaſon de Mayno in Antenoreo ſtudio.

ADDITIONES.

a ¶ Alex.lib.5.conſi.160.& 161.Iaſ.in l.1.colum. fin.ff.ſi quis in ius voc. dixi in conſi.99.Et duas aliàs limi.ponit Cur.iunior conſi.10. viſa & diligenter. in j. dubio. PVRPV.

b * Statutum. Adde, quòd ſtatutum, quòd extan. maſculis fœminæ non ſuccedant; excludit etiam à legitima,vt not.Soc. conſi.150.lib.j. Alex.in l. Gallus. §.& quid ſi tantum. col.9. ff.de libe. & poſthu. licèt Iaſ. contrarium teneat in Auth.nouiſſima,col.pen.& fin.s̄.eo.& cum Iaſ.hic tenet Galiaul.in l.centurio. col.43.nu.163.ff.de vulg. BELLAC.

c * Contrarium. Adde Cur.iun.conſi.10.poſt tracta.feud.Soc.conſi.150. Deci. conſi.303. col.fi. quod diſpoſitio huius. §. habet locum in diſpoſitione facta ab homine; ſecus in excluſione facta à lege, & vide Dec. in l.1.in noua lect. ff.ſi cert. pet. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Falcidia ceſſat in relicto pro legitima.*
2 *Suppletio legitimæ fit ipſo iure.*
3 *Si pater inſtituit filium in re aliena, valet inſtitutio, etiam re euicta.*
4 *Tantum eſt dicere relinquo filio, vel dono filio pro parte ſua, quantum eſt dicere pro ſua legitima.*
5 *Habens rem titulo lucra. non habet regreſſum de euictione, niſi res ſit donata pro legitima, fallit vt infra nu.6.*
7 *Filius, cui relinquatur quantitas pecuniæ pro legitima, poteſt dicere nolo pecuniam, ſed volo legitimam in rebus hæredita.*
8 *De relicto facto pro legitima, falcidia ſeu Treb. non detrahitur.*
9 *Fructus percepti poſt mortem teſtatoris, non imputantur filio in legitimam.*
10 *Illud, quod obuenit filio ex ſubſtitutione, vel ex iure accreſcendi: non imputatur filio in legitimam.*

LEX XXXVI.

1 SIcimus anteà. †Sicut agitur ad ſupplementum, quando ab initio minus legitima eſt relictum, ita quando illud, quod eſt relictum ex poſt facto euincitur in totum, vel pro parte, debet ad ſupplementum agi, ſeu ad æſtimationem. Item in tali relicto pro legitima ceſſat Falci. itē repletio debet fieri ex ſubſtantia patrimonij teſtatoris, non autem de aduentitijs lucris, hoc dicit vſque ad §. cùm autem. ¶ Diuiditur in tres. In 1. ponitur thema. & duplex quæſtio, ſcilicet de euictione,& de falci. In 2.ponitur deciſio vtriuſq; quæſtionis. In 3. ponitur alia incidens deciſio.Secunda ibi, ſancimus. Tertia ibi, repletionem. ¶† Not.ex princ.huius.l.ibi, ipſo
2 iure ineſſe eandem repletionem. quòd ſuppletio legitimæ fit ipſo iure. ſi enim fal. reſecat ipſo iure. l. lineam margaritarum. l.Plautius.& l.in quantitate. ff.ad l. Fal. quanto fortius legitima debita filio,quæ eſt potentior.vt j̄.in 5.no.Iſtud limitat no.glo. 2. dummodo petatur, vel allegetur, ſicut in compenſatione, quæ quamuis fiat ipſo iure,tamen verum eſt ſi petatur,& cum glo.ſequuntur *communiter omnes*. ſigna multum iſtam glo. quia ex ea habes magnam ampliationem ad regulam, quam dedi in l.vniuerſ.vbi gl.ord.C.de preci.impe. offe. quòd quando aliquid diſponitur à lege vel ſtatuto,ſemper intelligitur ſi petatur à parte. ad quam reg. ibi quamplura cumulaui, extende per hanc glo. etiam ſi lex dicat ipſo iure. ¶ Sed aduerte, quia ſi vera eſt hæc glo.ſequitur,quòd ſi filius moriatur antequam petat ſupplementum legitimæ, non tranſmittet ad hæredem.l. ſi ita legatum. §. illi ſi volet. ff. de lega. 1. l.iam dubitari .in fin. ff. de hære.inſtitu.quod eſſet grauamen; propter hoc ſolus Saly. putat,quòd licet ſupplementum legitimę non acquiratur incommutabiliter,niſi ſecuta petitione,vt hac glo.tñ ſupplementum fit ipſo

Source : BIU Cujas

sit ipso iure,& purè,non autem conditionaliter, aliàs esset grauamen,quod de legitima reijceretur.vt hoc tex.& l. quoniam in priorib.ſ.e.& sic putat,quòd transmittitur ad hæredem ;'refert & sequitur.d.Alex.in consi.55.in 2.vol.quod incip. viso tit. quæstionis.in 3.col.ad fi.& ibi dicit, quòd istud etiam est de mẽ te Bal.ſi bene inspiciatur.l.ſi arrogator.in 2.opp. ff.de adopt. & in l.ij.in vlt.q.C.de libe.præte.Confirmo,quia quando filius instituitur sub conditione,ſi voluerit, reijcitur hæc conditio propter impedimentum transmissionis,secundum Bald.& clarius Pau.de Cast.in d.l.quoniam in priorib.vbi dixi.& latius Imo.in l.iam dubitari.ff.de hær. instit.vide tamen text.in l.conditiones
3 extrinsecus,& ibi Bar.ff.de condi.& demon.¶† Secundò no.in ver.quærebatur iuncta decisione tex.magistralis,q; ſi pater instituit filium in re aliena,valet institutio etiam re cuicta,nec censetur præteritus,cùm sibi debeatur æstimatio.¶Extende etiam si pater sciret rem alienã,attento,quòd filius est coniuncta persona.iuxta.l.cùm rem alienam.C.de leg.secundum Bal. & clarius Saly.Pau.de Cast.hic,& ante eos Bart.in l.suus quoque. in prin.in vlt.col.ff.de hær.instit. ¶ Limita, qñ institueret in re propria ipsius filij, dato etiam, quòd pater in ea haberet vsumfru. cùm finiatur morte,certè tunc filius censeretur præteritus,nec deberetur æstimatio.l.mea res.ff.de condi. & dem. puta si pater institueret filium in dotib.matris. secundum Bal. hic in 4. q. & Pau.de Cast.no.quia vidi casum de facto in alia quæstione cuiusdam principis mortui.adde Bal. & Imo.in d. l.suus quoque. in prin.d.Alex.in consi.20.in 3.vol. quod incip. ponderatis his, quæ in themate narrantur.in 3.col. ¶Considera, quia si non essent dictæ authori.potuisset teneri contrarium, per generalita-
4 tem huius text.vt testamentum sustineatur.¶† Tertiò not. in verbo *pro parte sua*, secundum Bal.& Saly. quòd tantum est dicere,relinquo filio,vel dono filio pro parte sua,quantum est dicere pro sua legitima,idem per istum tex.dicit Bar. in l.ſi quando.§.fin.ſ.eod.adde Bar.in l.peto.in prin.per illum tex. ff.de leg. 2 & Baldin l.humanitatis.in 4.col. C.de impub. & alijs substit. & in repe.cap.ſi pater.in vlt.char. de testa.in 6. istud tamen hic procedit ratione subiectę materiæ,aliàs intelligitur de dimidia.
5 l.nomen filiarum.§.portionis.cum simi.ff.de verb.sig.¶† Quarto not.in verb.sancimus, quòd licet aliàs habens rem ti. lucratiuo puta donationis,non habeat regressum de euictione,quãdo incipit à traditione.l.Aristo. §.j.vbi gl.& Bar.ff.de dona.glo. in l.j.C.de iure do.fallit in re donata pro legitima,vt hic:similiter licèt aliàs in prælegato non debeatur euictio.l.cùm pater.§. euictus. ff.de lega. 2.allegata in glo. habetur in l. ſi domus. §.de euictione. ff.de leg. 1.fallit, quando prælegatum est pro legitima, vt hoc tex. secundũ Bald.& Saly.hic, puto q; ratio vtriusque sit duplex, primo ratio testamenti, vt conseruetur, vt hoc text. secundò, quia legitima est quasi debita filijs, glo. in l.3.vbi
6 dixi. C. de iur. & fact. igno. ¶† Limita istum text. nisi euictio procederet culpa filij.l.ſi per imprudentiam.& l.ſi dictum. §.ſi compromisero.ff.de euictio.Bald. hic in 6.quæstio. etiam probat per simile,quid si pater dedit partem suam filio,qui eam lusit, vel malè dissipauit, non potest amplius petere legitimam. adde bonum text.in Authen.quod locum. vbi Bald.& Moder. ad hoc not.C.de colla.Bald.in Authen. ex testamento. in pen. colum.C.eod.& in Authen.ſi captiui.ad fin. C.de episc. & cler. & in l.filiæ.in 8.colum.C.fami.ercis.Ange.in l. pater.ff.de euict. Adde simile, quod si pater dedit dotem filiæ, & eam malè dissipauit,pater non tenetur amplius dotare, secundum Barto. & Moder.in l.ſi cùm dotem.§.j.ff.solu.matri.Bald. Saly. & Mod. in d.Authen.quod locum.in j. q.Bald.in l. fin.in 4. colum. C.de do.promiss.& in l.ij.§.j.ff.solu.matri.Dicunt tamen Bar.& Pau. de Cast. hic secus esse in alimentis, quia licet filius luserit partem suam,tamen pater adhuc tenetur ei præstare alimenta,per l.libertus,qui operarum.in fin.iuncta glo. in verbo diuersa.ff.de ope.lib.idem tenet Bald.in l.j.§.ius naturale.ff.de iusti.& iu.& in l.ij.§.j ff.solu.matrim. & in d.Authen. ſi captiui.& omnimodo Bald.in Authen.contra rogatus. C.ad Treb. vbi singu. limitat, quando filius perdidit legitimam sibi datam, culpa leui, secus si dolo,vel lata culpa,quia tunc pater potest etiam alimenta denegare.sequitur,& reputat sing.d.Alex.in d.l.ſi cùm dotem.§.j. in 4.colum.vbi dicit, quòd est etiam de mente Spec. in tit. qui fil.sint leg.§.j.ver.sed pone. ¶Tu caue, quia Docto. prædallegati dum loquuntur de filio,qui lusit,& sic, qui est in culpa, tenent
7 contrarium. ¶† [a] Quintò not.ex text.ibi, *vel aliam rem vel pecu*
a *nias*, & expressius in versi.repletionem, secundum Guil.de Cu. Bald.& Pau. de Cast. & in effectu Saly. quod filius,cui pater in testamento reliquit quantitatem pecuniæ pro legitima, potest dicere,nolo pecuniam,sed volo legitimam in rebus hæreditarijs. Adde Bar.& alios in l.suus quoque. ad fin. principij. de hære.instit.& in l.Marcellus. §.res quæ.ff. ad Treb. Bald.in l.filium quem habentem.in 12.colum.C.fam.erciscun.in l.ſi.in j. quæst. C.de edic.diui Adr. tollen. & in l.iubemus.in j.col. C.ad Treb. & in l.cùm rem alienam. in vlt. colum. in versi. extra quaritur de filio.C.de lega.Bal.& Mod.in l non amplius.§.fin. ſi. de lega.
b 1. [b] ¶Limita istam regulam duob. notabilibus modis. ¶Primò nisi filius vellet eligere rem meliorem pro legitima, non potest,sed debet eligere mediocrem arbi. iudi. secundum Iac. de Bel.in Authen.de resti.& ea,quæ par.in prin.in 3.q.Bald.in d. l.filium quem habentem.in 12.col. & ibi Saly. in 8.¶Secundò fallit, quando vellet detrahere legitimam in re alij legata, non potest,secundum Bald.in rub.ff.de re.diui.in j.colum. in fi.& in d.l.non amplius.§.fin.vbi d.Alex.refert, quòd Pau.de Cast.non facta mentione Bald. consuluit contrarium, & malè in consi. 254.idem tenet.d.Alex.in l.in quartam.in 8.col.ff.ad l.Falci.vbi
8 singulariter limitat, nisi testator res mobiles legasset. ¶‡ Sextò not. ex text. ibi, *nulla falcidia intercueniente*, quòd de relicto facto pro legitima filij,non detrahitur falci.vel Treb. cum sit potentior legitima filij, quàm aliæ quartæ : patet,quia prius detrahi-
9 tur.§.quamobrem.in Authen.de rest.& ea,quæ par. ¶†[c] Septi-
c mò not. in ver. *repletionem*,quòd filius debet habere legitimam de substantia bonorum testatoris, ex hoc sequitur, quòd fru-
d ctus[d] percepti post mortem testatoris, non imputãtur filio in legitimam,vt hic per Bald. & plenius Pau. de Cast. Adde Cyn. & Bald.in l.non est ambiguum. C.fami.ercis.Ange.& Imo.in l. centurio.in 4.colum.ff.de vulg.& pupil.Doct. & præcipuè Sal. in l.iubemus. C.ad Treb. d.Alex. in l.fideicõmissariam.in prin.
10 ff.ad Treb. ¶† Octauò no.ex tex. ibi, *ex substitutione, vel ex iure accrescendi*, quòd illud,quod obuenit filio ex substitutione, vel ex iure accrescendi,quamuis videatur venire mediante prouisione testatoris.l.ſi Titiò.& Męuio.ff.de leg.2.tamen non computatur filio in legitimam,quia casualiter obuenit,& licèt Bal. in hoc se inuoluat, tamen intellige text. quando substitutio est facta in legato,secus quando esset substitutio directa in hæreditate,secundum Bar.in l.in quartam.circa fin.ff.ad ſ. Fal.cũ quo tenet d.Alex.in consi.80.lib.3. quod in ci. aliàs cõsultus respondi.ad fi.licèt Sal.hic in 3.no. dubitet, & relinquat cogitandum, & ita tenet gl.hic in verbo ex substitutione.

ADDITIONES.

a ¶Alex.lib.j.consi.69.alij.2.dub. PVRPV.

b ¶De regulis,& limitationib.Deci.consi.81.7.dub.Mod.in rep.l.3.in 4.q. Bar. ff.ad l. Fal.limita quoque in eo, qui donat in vita. Bald.lib.5. consi.167. quidam Franc. PVRPV.

c ¶Bar.consi.34.Massius Martini. PVRPV.

d Fructus.Adde,quod fructus percepti ante mortem testatoris inuenti in hæreditate,computantur filio in legitimam, Gabau.in Rep.l. centurio. col.18.nu. 89 ff.de vulg.vbi idem dicit de fructib.pendẽ.in villa testatoris,licèt perceptis post eius mortem. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *De fideicom.vniuersali relicto filio sub conditione,vel die incerta, vsque ad legitimam detrahitur conditio,vel tempus.*

2 *Conditio,& dies incerta reijciuntur de legitima.*

3 *Quando hæres institutus est grauatus restituere hæc. filio cum morietur, ista dispositio habet in se conditionem casualem, si filius superuixerit post hæc. grauatum.*

1 **§. Cùm autem.** †De fideicommiſ. vniuersali relicto filio sub conditione, vel die incerta vsque ad legitimam detrahitur conditio, vel tempus, in residuo remanet. hoc dicit vsque ad §. illud. hodie autem iste. §. est in hoc tantum correctus, quòd filio non potest relinqui legitima etiam per fideicommiſ. vniuersale, quia debet relinqui tit. honorabili institutionis. §. aliud quoque capitulum. in Auth.vt cùm de appel. cog.& hic in gl.
2 dixi in Auth.nouissima.sup.eo. ¶† Not. quòd conditio,& dies incerta reijciuntur de legitima,nec putes,quòd iste.§. sit superfluus propter.l.quoniam in priorib.sup.eo.nam illa.l. loquitur, quando filius erat solum institutus in legitima,hic autem vltra legitimam in vniuerso fideicom. vnde videbatur, quòd ratione commodi,quod sperat vltra legitimam, non deberet conditio reijci, sed fieri compensatio. l.ſi pater puellæ. ſ. eod.nam, qui in vno alleuiatur,in alio potest grauari.l.cum qui.in prin. ff. de iureiu.contrarium deciditur hic fauore legitimæ, & est magna extensio ad d.l.quoniam in priorib.secundum Ful. & Pau.
3 de Cast.hic.¶† Secundò no.ex hoc tex.q; quando hæres institutus est grauatus restituere hæreditatem filio, cùm morietur, ista dispositio habet in se conditionẽ casualem, si filius superuixerit post hæredem grauatũ. l.hæres meus. in prin. ff. de ǫdi. & l.ſi super j.Codi.

Source : BIU Cujas

dem. & tamen iſta conditio reijcitur de legitima; ergo hic eſt caſus incurabilis,quod quando filius inſtituitur ſub conditione caſuali,quod teſtamentum valet,& conditio reijcitur,& ſic correcta eſt lex ſi pater.cum ſi.C.de inſtit.& ſubſtit. & ita tenet glo.ibi,& in l.ſuus quoque.in prin. ff.de hæred.inſtit. ¶Contrarium tenuerunt omnes Doct.vſque ad Barto.& Barto.legendo idem tenuit, ſed habens conſulere,diligentius inueſtigauit, & tenuit contra Doct.per iſtum text.prout ipſe refert in d.l. ſi pater.& in d.l.ſuus quoque. ibidem etiam refert, quòd Rayn. de Forl.miſit ex Papia vſque Peruſium duas ſol. ad iſtū text.quas Barto.reprobat,& bene; dicit Pau.de Caſt.in d.l.ſuus quoque. quòd omnes conati ſunt reſpondere ad iſtum text. ſed nullus bene reſpondet,prout plenius dixi in d.l.ſi pater. & licèt Barto. ſibi aſcribat iſtum tex.tamen ante eum ad hoc allegauit Rich. Malumb.in d.l.ſi pater.vbi refert Bal.

SVMMARIVM.

1 *Querela non competit filio exhæredato,niſi ab adita hære. per ſcriptum hæredem.& nu.2.*
3 *Per ſolam agnitionem bono. poſſeſ. contratabu. ſtatim rumpitur teſtamentum.*
4 *Ius dicendi nullum non præparatum,non tranſmittitur ad hæredes,ſicut tranſmittitur querela non præparata.*
5 *Frater,qui habet querelam turpi perſona inſtituta, non tranſmittit hãc querelam non præparatam ad poſteros ſuos.*

1 **§.Illud præterea.** †Tempus quinquēnij aſſignatum querelæ, incipit currere ab adita hæreditate, quæ iſto caſu debet adiri per ſcriptum hæredem ȷ.6.menſes;vel ȷ.annum, aliàs habetur pro repudiata. Item ſi intra iſtud tempus moriatur filius exhæredatus,tranſmittit querelam non præparatam ad ſuos deſcendentes, ad extraneos verò non tranſmittit, niſi ſit præparata. h. d. vſque ad fi.l.de iſto vltimo dictum fuit in l. ſi quis filium.s̃.eod.
2 ¶†Not. quòd querela non competit filio exhæredato, niſi ab adita hæreditate per ſcriptum hæredem, quo tempore incipit naſci.l. Papia. §.ſi conditioni. ff. eo. Adde ſecundum glo.ſecus eſſe in bon. poſ.contratab. quæ competit etiam ſi non ſit adita hæreditas. l.illud.in prin.& l.quod vulgo.de bon.poſ. cõtratab. & tamen vtrunque remedium competit ad reſcindendum teſtamentum.l. vt liberis. poſt prin. in verbo reſciſſo.C.de collat. ¶Duplicem rationem diuerſitatis aſſignat Barto.in d.l. illud.in prin.primam ſequitur idem Bar.in l.filium.in princip. ff.de bo. poſſeſ.cõtratab.& in effectu Iac.But.Bal.& Sal.hic, pro qua facit,quia per ſolam agnitionem bon.poſſ.contratab.ſtatim rumpitur teſtamentum.l.fin.in prin.C.de cura. furio. & ibi glo.in §. nos itaque.in verbo pro antiqua.quam ad hoc reputat ſin.Bal. in l.j.ff.de iu.omni.iudi. Ang.in l.fi.C.qui admitti Ange.de Are. in §.fi.in j.colum.inſtitu. de hære. quali.& dif. non ſic per ſolam agnitionem querelæ etiam intentatæ, & rationem diuerſitatis
3 in hoc vlt.aſſignat Bald.in l.fi.in pen.col.in fi.C.vnde legi.¶† Secunda ratio Bar.non eſt vera, quia in bono.poſ.contratab.quæ competit parenti,quæritur de iure patris, & filij,non de virib.teſtamenti.l.filio.§.contratab.ff.eod. & tamen iſta bon. poſ.contratab.nõ datur parenti,niſi adita hæreditate,ſicut nec illa, quæ datur patrono.l.etiam.§.ſi patronus.ff.de bo.liber.iuncta.l. Pantonius.in prin.ff.ſi quis à pa.fue.manu. & ita reprobant Rapha. Fulg.& d.Alex.in l.j.C.de bon.poſ.contratab.lib.duas alias rationes aſſignant Bal.& Sal.hic,aliam ponit Ang.in d.l. filio.§. con-
4 tratabu.ff.eod. ¶†Vltimò ad iſtum tex. quæ ſit ratio, quare ius dicendi nullum non præparatum non tranſiret ad hæredes, ſicut tranſmittitur querela non præparata, vide per Bald. in l.ſi ille.§.1.C.de decu.lib.10. Item inquantum tenet Bald. hic poſt Petr.& Cyn.quòd frater, qui habet querelam turpi perſona inſtituta,non tranſmittit hanc querelam non præparatam ad poſteros ſuos.adde Ang.in l.nam & his.ff.eo.Pau.de Caſt.in l. ſi qs filium.in prin.s̃.eo.Iaſon May. Mediolanenſis Paduæ legens.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfa.poteſt facere teſta.in peculio caſtrenſi,vel quaſi.& nu.3.*
2 *Quod eſt peculium quaſi caſtrenſe.*
4 *Teſta.conditum in peculio caſtrenſi, vel quaſi,non ſubiacet querela.*
5 *An iſta iura quantum ad querelam ſint correcta.*
6 *In generali derogatione non intelligitur derogatum priuilegijs, niſi de eis fiat mentio; etiam ſi diceretur, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs,non intelligitur derogatum priuilegijs in corpore iuris clauſis.*
7 *Bonum eſt arg.a legitima filij ad legitimam patroni.*
8 *Peculium confunditur,& in aliud patrimonium transfertur,quando filius efficitur ſui iuris.*

LEX XXXVII.

1 **Vm antiquis.** †Sicut in caſtrēſi peculio, ita in quaſi caſtrē filiusfa.habet duplex priuilegium, quòd poteſt teſtari, & eius teſtamentum non ſubiacet querelæ, niſi ſit effectus ſui iuris,quia tunc deſinit eſſe peculium.hoc dicit. ¶Diuiditur iſta. l. in quinque partes. ¶In j. refertur deciſio iuris antiqui,quæ ad ſimilitudinem caſtrenſis peculij permittebat teſtari in peculio quaſi caſtrenſi, quando erat acquiſitum ex publico officio cum dignitate,vt eſt in conſulibus,præfectis legionum,præſidibus prouinciarum,& alijs ſimilib. ¶In 2.quę eſt ibi, *in his itaque omnib. quaſi caſtrenſibus*, quæritur,quid de alijs perſonis, quæ habent ſalaria publica ſine dignitate, quæ etiam habere cẽſentur peculium quaſi caſtrenſe, vt notarij,aduocati publici,magiſtri liberalium artium, & medici de publico ſalariati,& in iſtis ponitur duplex. q.prima, an ſi ſint filijfa. in poteſtate parentum conſtituti,poſſint de talib. quaſi caſtrenſib. peculijs teſtari. ſecundo, an eorum teſtamenta poſſint querelari. ¶In 3. quæ eſt ibi, *in his itaque omnib. ſancimus*, Imperator vtranque quæſtionem decidit. ¶In 4. quæ eſt ibi. ſi enim patronus. deciſionem probat per ſimile à maiori. ¶In 5. & vltima deciſi.
2 limitat,quæ eſt ibi,ſed hoc obtinere. ¶† Not.in tex.triplex reperiri peculium, & quòd illud dicitur quaſi caſtrenſe, quod quis percipit de publico ratione alicuius officij publici, vel publici exercitij, & de iſto triplici peculio habes etiam glo. in l. cum oportet.in prin.in glo.mag.& ibi Doct.C.de bonis quæ lib.Spec. in tit.de act.§.j.ver. item cùm agitur de peculio. Bald. in cap.1. §.ſi duo fratres.de fratrib.de no.benefi.inueſti.in vſib.feud.item illud quod hodie quærunt aduocati à clientulis,cenſetur quaſi caſtrenſe, & in eo pñt teſtari, quia eſt ſubrogatum loco ſalarij publici,ſecundum Cyn.Bald.& Mod.hic.& glo. & Docto.in l. fori.C. de aduo.diuer. iud.facit.l.velut. C. de aſſe. Quamuis teneat contrarium Spec.in tit.de actore.in ver. quaſi caſtrenſe. & Saly. hic arguit contra communem opin. tamen poſteà eam
3 ſequitur,dixi in rub.ff.de procur. ¶† Secundo no.quod filiusf. poteſt facere teſtamentum in peculio caſtrenſi, vel quaſi, non autem in alijs peculijs. Et ſi dicis,quare etiam non poteſt teſta-
a ri in [a] peculio aduentitio, in quo non acquiritur vſusfru. patri, cùm in eo cẽſeatur integra perſona,patet, quia in eo poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris,& alia facere.ca.fin. de iudi.in 6.no.in l.fin.§.neceſſitate.C.de bon.quæ lib.& tamen in eo non poteſt teſtari,ſecundum *communem opi.* §. præter hos.inſti. quib. non eſt permi.fa.teſt.gl.& Doc.in l.j.§.hoc autem. ver.in filij.ff. ad Treb.& in l.qui in poteſtate.ff.de teſta.in l.pe. C.qui teſt.fac.
b poſ.¶Reſpondeo,quia in caſtrenſib. [b] vel quaſi filiusf. habetur pro patrefa.l.2.ff.ad Maced.Ideo poteſt teſtari.non ſic eſt in peculio aduentitio; ratio rationis eſt,quia in peculio caſtrenſi,vel quaſi,cum de publico acquiratur, fauore publicæ vtilitatis ita ſtatutum eſt, quæ publica vtilitas ceſſat in peculio aduentitio, quod priuatim acquiritur.ſm Pau.de Caſt.in l.pen.C.qui teſta.
4 face.poſ.¶†Tertiò no.ex iſta l.q̃ teſtm̃ conditum,in peculio caſtrenſi, vel quaſi, non ſubiacet querelæ, in quo aduerte clarius quàm Doct.Aut loquimur in milite, & ſic in caſtrenſi pecu. & nunquam eius teſtm̃ ſubiacet querelæ, etiã ſi deſinat eſſe filiusfa.& ſic deſinat eſſe peculium caſtrenſe; ratio, quia teſtamenta militum habent iſtud priuilegium ſuper quibuſcunque bonis
* etiam in caſtrenſibus, * vt non ſubiaceant querelæ. vt hac.l. & l.de inoffi.& l.teſtm̃.s̃.eo.& l.ſi inſtituta.§. de inofficioſo. ff.eod. Pau. de Caſt. hic. & ideo quamuis deſinat eſſe peculium, non per hoc habet locum querela:ſed in veterano,hoc eſt in eo,qui deſijt militare miſſus à militia honeſta, vel neceſſaria cauſa, ſi eſt filiusfa.& teſtatur de eo,quod prius acquiſiuit in caſtris,eius teſtamentum non ſubiacet querelæ,vt hic in ver.ſed & veterani.ſi autem fit effectus ſui iuris, eius teſtm̃ quod tunc fecit,bene

ſubia-

ADDITIONES.

a ¶Amplia idem in peculio,quod non eſt,ſed cenſetur eſſe quid caſtrenſe, Iaſ. in l.filiæ licet.ſecunda.col.j.de coll.
* Et dic,qđ filiusfa.de iure cõi non põt teſtari niſi de caſtrenſi, vel quaſi, teſte Cepol.caut.147.caut.aũt quomodo teſtari poſſit,docet idem caut.113.inci. filiusfa. vbi Doct. in apoſtb. dicunt, quod filius poteſt teſtari de aduentitijs,ſi eſt clericus ẽt in minorib.Item de bonis quæſitis ratione clericatus, tanq̃ de caſtrenſi,vel quaſi,& eius teſtm̃ non ſubiacet querelæ inofficioſi, & an filiusfa.poſſit teſtari,& qñ,vide eundem Cepol.conſi.112.vbi ponit reg. cum fall. Quid in clerico filiofa.& vide Abb.in c.quia nobis.de teſta.Quæ omnia pulchre explicat Dilec.de arte teſtan.ti.j.caut.1.Clar.§.teſtm̃.q.18.Viu.inter cõ. opi.lib.6.ver.filiusfa.Quid in fil.fam.Aduocato,notario, & ſimil.& vide Capel.Toloſ.q.10. MASVER.
b ¶Quia in caſtrenſib.adde Doct.in rub.de pec.cler.
* Etiam non caſtren.

Source : BIU Cujas

subiacet querelæ l. Papia. § Papinia. el 1. & ibi gl. ff. eo. & gl. insti. de milit. testa. in prin. quamuis gl. hic aliter dicat, & malè. Similiter dic in peculio quasi castrensi, q̃ si fiat testamentum à filiofam. non subiacet querelæ, sed si fiat testamentum ab effecto sui iuris, tunc subiacet querelæ, vt hoc text. ¶ Hinc insurgit alia difficultas contra text. quare in vtroque testamento veterani, vel filijfam. de quasi castrensi, non subiaceant querelæ, & tunc si testentur effecti sui iuris, testamenta possunt querelari. Certè potius deberet esse ècontra, quia primo casu, quando filiusfa. testatur, certè facit ex priuilegio, facilius autè rumpetur illud, quod fit ex priuilegio, & sic iure singulari, quàm illud, quod fit iure communi, l. eius militis. §. militia missus. ff. de testam. milit. Item in primo casu duo obstant, scilicet, patria potestas, & inofficiositas testamenti. Secundo casu vnum tantum, propterea Bald. & Pau. de Cast. reputant istum tex. esse mirabilem; sed tex. in fi. videtur respondere, quia quando filiusfam. est effectus sui
* iuris, desinit esse peculium, & sic desinit materia * priuilegij, & idem iudicatur, quod de cæteris bonis, ita dicit text. sed certè istud non tollit difficultatem, quia licèt desinat esse peculium quasi castrense, tamen non desinunt esse bona quasi castrensia, & solùm nomen peculij non debet esse causa priuilegij, quia
5 ll. non debèt imponi verbis, sed reb. l. 2. in fin. C. communia de leg. ¶ Durum, & difficile est respondere, † sed quicquid sit isto iure, pulchrum est videre, nunquid ista iura quantum ad querelam hodie sint correcta, & sic nunquid hodie testamenta cõdita in peculio castrensi, vel quasi per filiumfam. possint querelari. gl. hic tenet, q̃ sic, & glo. in l. Papinia. in prin. ff. eo. & glo. in
* Rubr. ff. si quis à paren. fue. manu. *ista est vera, & communis opin.* quam tenent Bart. & alij in Auth. ex causa. in 10. col. C. de libe. præte. & in l. filio præterito. ff. de iniust. rup. & in l. si à milite. §. fi. ff. de testam. milit. & in Rubr. ff. si quis à paren. fue. manu. in quibus locis Bar. refert gl. quæ alibi variarunt; pro ista sententia est text. in §. hęc quidem de parentum. in Auth. vt cùm de appell. cog. in verbo in illis reb. filij habent testandi facultatem, & sic habuit respectum ad filios in potestate, quia si de filijs emancipatis intellexisset, non diceret in illis reb. cùm de omnib. possint testari, ergo cum loquatur de filijs in potestate, ergo loquitur in pec. castren. vel quasi, quia in alijs peculijs testari nõ possunt, vt s. dixi. ista est vera, & communis sententia. ¶ Non omitto tamen, q̃ Io. de Imo. in commento. d. l. filio præterito. in 26. col. in ver. sed hic occurrit dubium. tenet nouam opin. q̃ in milite istæ leges non sint correctæ, & sic, q̃ testamentum filijfamil. militis nõ potest hodie querelari, sicut nec olim, mouetur duplici fundamento. ¶ Primò, miles est persona valde dilecta à iure, &
6 propter hoc habet istud priuilegium, ergo † in generali derogatione non intelligitur derogatum priuilegijs, nisi de eis fiat mentio. allegat. c. veniens. de præscrip. melius facit. l. 2. cum glo. C. de silentia. lib. 12. quod ad hoc reputat sing. Bald. in c. 1. in fin. quo tempo. mil. in vsib. feud. & in c. Ecclesia S. Mariæ. in 4. col. de consti. & in c. cùm ordinem. in pen. col. de reseri. no. Bal. in §. si qui verò. per illum tex. in 1. consti. C. cum simi. ¶ Secundò, & fortius mouetur, quia etiam si diceretur non obst. quibuscunq; priuilegijs, nõ intelligitur derogatum priuilegijs, quæ sunt clausa in corpore iuris. gl. & Bar. in Auth. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. & gl. in l. hęres absens. in princ. & ibi Bar. ff. de iudi. Bar. in l. 2. §. legatis. in fi. ff. eo. sed istud priuilegium militum est clausum in corpore iuris, vt hac. l. cum similib. igitur, &c. ¶ Ad tex. in d. §. & hęc quidem, respondeq̃ loquitur quando filiusfa. testatus est in quasi castrensi peculio, non autem debet intelligi in milite, & sic in castrensi pecu. cum in eo sit maior fauor priuilegij, & isto modo intelligendo minus corrigetur ius commune, & sic ista. l. profecto pulchra, & subtilis est ista opi. ¶ Tu pondera subtiliter Bart. hic in sua distinctione sentire clarè istã opin. dum dicit, q̃ in peculio castrensi filiusfam. habet triplex priuilegium, deinde dicit, q̃ in peculio quasi castrensi habet duplex priuilegium, q̃ possit testari, & q̃ eius testamentum non subiaceat querelæ, sed istud vltimum corrigitur hodie secundum Bart. per ea, quæ habentur in d. Auth. ex causa. & sic pondera, q̃ Bart. vult, q̃ in pecu. quasi castrensi bene istud de querela hodie corrigatur, in pecu. autem castrensi, nihil dicit Bart. quasi sentiat illud esse incorrectum. ¶ Ista opin. non placet, primò, quia Imo. seipsum confundit proprio fundamento. nam dictus §. & hæc quidem. non potest intelligi in milite, & sic in pecu. castrensi, quia eius priuilegium quasi castrensis peculij est insertum in corpore iuris, vt hac. l. Secundò, cùm ista duo peculia quantum ad querelam æquiparentur per istam. l. certè. l. noua corrigens in ista materia querelæ in vno casu, intelligitur corrigere in alio, iuxta glo. in l. si quis seruo alieno suaserit. C. de fur. & in l. quod vero contra. ff. de ll. tamen illæ glo. loquuntur in exorbitantib. sed quod etiam ista regula procedat in correctorijs, firmat Bar. in l. Marcel. in prin. ff. ad Treb. & in Auth. sed cùm testator. in 2. col. C. ad l. Falc. quamuis contrarium velit gl. in correctorijs. §. fi. in verbo impleuerit. quam Ange. de Are. ibi ad hoc not. insti. quib. manu. licet, vel non. tamen ne obst. l. fin. cum Auth. quas. C. de sacrosanc. eccle. intellige, vt not. declarat dom. Mathesi. in trac. extensionum. in 2. col. Ioan. de Imo. in l. si verò. §. de viro. in 5. fallen. in correctorijs. ff. solut. matrimo. & tanto fortius istud fundamentum militat, cùm verba dicti §. & hæc quidem. comprehendant vtrunque casum. imo generaliter omnem casum, in quo filiusfam. potest testari. ¶ Quarto in
7 ver. si enim patronus. no. æquiparationem, quam facit text. ex qua videtur, † quod bonum sit arg. à legitima filiorum ad legitimam patroni, & ècontra, & ita sæpè arguunt Docto. tamen secundum Bald. & Sal. ista similitudo non semper procedit, vt per gl. in l. si quis legatum. §. fin. ff. de fall. & in l. 2. C. de his, qui si. in testa. ascrib. & in l. cum qui. s. eo. vbi posui tres no. instantias,
8 & differentias inter filiorum legitimam, & patroni. ¶ † Vltimò not. ex fine huius. l. q̃ quando filiusfam. efficitur sui iuris, peculium confunditur, & in aliud patrimonium transfertur, & sic non dicitur amplius peculium. limitatur per Bart. in l. 1. in pen. colum. in princip. ff. solut. matrimo. & per ista est expedita ista. l. & per consequens est expeditus iste titu. anno salutis Dominicæ. 1488. die 11. Septemb. in ciuitate Paduæ per me Fran. de Prouanis sub Magnifico, & Clarissimo iuris vtriusque interprete, & Monarcha. do. Iasone de Mayno Mediolanensi, ætatis suæ omnium Iurisconsultorum principe.

* Causa.

SVMMARIVM.

1 *In duobus pretendentibus causam oneroſam, vel etiam lucratiuam ab eodem, ille prefertur, cui res prius fuit tradita, illi, qui prius titulum habuit, & nu. 3.*

2 *Quando eadem res duob. diuersis temporib. distrahitur, presumitur cuilibet insolidum vendita, sed quando eodem tempore, presumeretur vnicuique pro parte vendita.*

4 *In Ecclesiam transfertur ipso iure dominium rei venditæ, ideo prefertur secundo emptori, cui res est tradita.*

5 *Si princeps vendat, vel donet aliquam rem duobus, præfertur primus, cùm ex sola donat. vel venditione principis transferatur dominium, & nume. 10.*

6 *Princeps est lex animata in terris, & contractus celebrati cum eo habent vim legis.*

7 *Si princeps concedit alicui beneficium, vel gratiam, qui prior est tempore, potior est iure.*

8 *L. nostra an habeat locum in personis ecclesiasticis vendentibus, in quib. semper prefertur primus emptor, & non secundus, dato, quòd prius sit ei tradita res, & nu. 10. 19. 22. & 24.*

9 *Ecclesia debet esse cultrix, & amatrix iustitiæ.*

11 *In hypo. præfertur ille, cui prius res est hypothecata, licèt secundo sit tradita.*

12 *In beneficijs ecclesiasticis prefertur primus, cui est collatũ beneficium, licèt secundo conferatur, & tradatur possessio.*

13 *Papa si contulit beneficium vni, deinde de plenitudine potestatis illud sibi auferat, & conferat alteri, an teneatur prouidere primo de æquè bono beneficio.*

14 *Propter constitutum prefertur primus emptor, & non secundus, & nume. 16.*

15 *Per constitutionem precarij transfertur dominium, & possessio.*

17 *Si possessor constituat se possidere post mortem suam, tale constitutum non valet.*

18 *Primus emptor, qui signauit rem, prefertur secundo, cui res est tradita.*

20 *Spiritualis consensus fortior est quàm carnalis.*

21 *Laicis permissum est variare in presentat. secus tamen est in clericis.*

23 *Quando aliquid est dubium de iure cano. & reperitur clara regula de iure ciuili, est standum iuri ciuili in foro cano.*

25 *Rationabile dictum ita mouet iudicem ad iudicandum, sicut si allegaretur lex.*

26 *In matrimonio prefertur ille, cum quo interceſſit primo mutuus consensus matrimonij, licèt secundo sit tradita mulier, & sequuta copula carnalis.*

27 *Habens titulum oneroſum in vna re, prefertur secundo habenti titulum lucratiuum, dato, quod ei sit tradita.*

28 *Primus emptor cui venditor promisit per solemnem stipulationem alteri non vendere, & pro obseruatione predictorum obligauit sibi omnia bona, prefertur secundo emptori, cui etiam res est tradita.*

29 *Emptor, vel alius successor singula. non tenetur stare locationi, tamen si locator promisit domum alteri non vendere, sub obligatione omnium bonorum, & presertim illius domus, si postea vendat, venditio erit nulla propter ius hypothecæ.*

30 *In feudalibus videtur potior vassallus, qui primus fuit inuestitus, quàm secundus, cui prius fuit facta traditio.*

Per

31 *Per ſolam inueſtituram non transfertur dominium.*
32 *In feudis filius viuo patre intelligitur inueſtitus, ac etiam poſſidere.*
33 *Quando duo requiruntur ad conſummationem alicuius actus, ille præfertur, in quo prius illa duo reperiuntur, & nu. 39.*
34 *Si duobus fuit vna res diuerſis tempo. vendita, & nulli tradita, præfertur ille, cui prius fuit vendita.*
35 *Venditio, vel donatio quando eſt facta duobus à domino, vel etiam à non domino, præfertur in rei vend. & in publiciana ille, cui prius fuit tradita; ſed ſi eſſet facta diuerſis à duobus non dominis, præfertur in publiciana ille, qui eſt in poſſeſſione.*
36 *Venditio, vel donatio cum iuramento, ſi facta fuit primo, & deinde ſecundo fuit facta ſimpliciter, & tradita: præfertur ſecundus.*
37 *In dubio ſi vterque emptor probauit de traditione, & non conſtat cui prius fuit tradita, quis præfertur.*
38 *Si aliquis aſſerens ſe meum procuratorem vendit rem meam, poſtea ego dominus ignorans talem vendi. eandem rem vendidi alij, & tradidi, & poſtea ratificaui primam vendi. præfertur ſecundus, cui ego dominus vendidi.*
40 *Stante conſuetudine, quòd primogenitus ſuccedat in Regno, Ducatu ſeu Marchionatu, ſi Rex habens filium naturalem tantum, habeat ſecundogenitum legitimum, & naturalem, facit legitimari filium naturalem tantum, ſuccedet in Regno ſecundogenitus, & non legitimatus.*
41 *An matrimonium medium impediat legitimation. filij naturalis prius nati, ſi poſtea concubina ducatur in vxorem.*
42 *In Regno Siciliæ non ſuccedit ſecundogenitus primogenito mortuo ſine hærede.*
43 *Ad hoc, vt quis præferatur in dominio, an ſufficiat probare rem prius venditam, & prius traditam, & nu. 44.*
45 *Inſtrumentum vend. licèt non ſit factum, per hoc non impeditur dominij translatio, quia inſtrumenta non ſunt de eſſentia contractus.*
46 *Vendens rem alicui, an teneatur emptori tradere ſua inſtrumenta, & iura quæ habet.*
47 *Si emptor, cui res prius fuit tradita, quamuis poſſit alium emptorem agentem repellere, & ſic poſſit ſe ab euictione tueri, tamen ſi ſe non tueatur, & patiatur rem euinci ab alio emptore, quem poteſt repellere, habet regreſſum contra vendi. nomine euictionis.*
48 *Emptor nunquam poteſt agere de euictione ad pretium, quòd ſoluit contra venditorem, niſi res vendita fuerit poſt ſententiam actualiter euicta.*
49 *Infeudans res duobus, non incidit in pœnam falſi.*
50 *Pignorans eandem rem duobus, an incidat in pœnam falſi.*

De rei vendi. Rubrica.

LEX XV.

QVoties. Iſta. l. ſecundum Odof. Cyn. & Bal. hic poſſet diuidi in tres partes princip. ſed tu diuide in duas. In prima loquitur in prętendentibus cauſam ab eodem ex titul. emptionis, & ſic ex cauſa oneroſa. In ſecunda, quæ eſt propè fi. ibi, cùm & ſi ex cauſa. loquitur de duob. prętendentib. cauſam ab eodem ex tit. de dona. & ſic lucratiuo tit. Rurſus prima pars ſubdiuiditur in tres. In prima ponit dictum in genere. In ſecunda infert in ſpecie ad deciſ. q. remouendo vnum obiectum. In tertia remouet aliud dubium. Secunda ibi, ſi igitur antecedenti. Tertia
3 ibi, erit ſanè. † In duob. præten. cauſam oneroſam, vel etiam lucratiuam ab eodem, ille præfertur, cui prius ſit res tradita, illi, qui prius titulum habuit. hoc dicit, & eſt communiter ſummarium, vel & pinguius, vt totum tex. complectaris. In duob. habentib. cauſam empt. ab eodem domino, ille præfertur in dominio, cui primò fuit res tradita, licèt inſtrumenta tradita non
a fuerint, non autem ille, cui res fuit tantum prius vendita, a ſed non tradita, & ſi emptori res euincitur per alium emp. qui habuit ab eodem venditore cauſam, licèt potuerit eum exceptione repellere, quia prius fuerat ſibi tradita, ſi tamen non repulit, habet regreſſum de euictione contra venditorem, qui non poteſt ſibi culpam imputare, cùm alij dederit cauſam agendi, & iſto caſu in vſuris pretij ſoluti, & ſumptib. factis, quos poteſt repetere, computat fructus ex re vendita perceptos. Et prædicta habent locum, quatenus poſſunt etiam in duob. prætendentib. cauſam dona. & ſic lucratiuam. h. d. tota. l. no. ¶ In tex. ibi, *diſtrahit*. Odof. & Pau. de Caſt. hic dicunt debere ſuppleri ad text. ſci-
2 licet, diuerſis temporib. Et ratio ſecundum Pau. de Caſt. † quia quando eadem res duob. diuerſis temporib. diſtrahitur, præſumitur cuilibet inſolidum vendita, ſed quando eodem tempore duob. venderetur, præſumeretur vnicuique pro parte vendita, vt l. ſi fundus. §. ſi duo. & l. ſi debitor. ff. de pig. ¶ Credo, ꝙ ſupplętio non ſit neceſſaria, nec ſit bona ratio Pau. de Caſtr. ad hunc tex. qui ih prin. cum myſterio dicit inſolidum. In tex. ibi [in detinendo dominio.] cõgruentius dixiſſet, in obtinendo, quia dominium cùm ſit iuris non detinetur, & ideo Bal. apoſtillan do hunc tex. exponit, ideſt, in obtinendo. ¶ In tex. ibi [poſſeſſionẽ.] Accipe poſſeſſionem pro re poſſeſſa mediante titu. vt in gl. & eodem modo exponitur in l. 2. C. de ſeruitu. alias illatio non eſſet bona. ¶ In tex. ibi [non datorum.] poteſt dupliciter intelligi, vt dicetur. ſ. in notabilib. ¶ In tex. ibi [erit ſanè in arbitrio.] ſupple ſi non curas prędium emptum, & tibi traditum prius reti-
3 nere. ¶ † No. primo regulam generalem, b ꝙ quando eadem res
b venditur, vel donatur duob. inſolidum, ille præfertur in dominio, cui prius res fuit tradita, non attento cui prius fuit vendita, vel donata, concordat. l. ſiue autem. §. ſi duob. ff. de publiciana. cum alijs concor. alleg. in gl. Et ad ampliationem huius. l. adde, ꝙ emptor, cui nondum eſt res tradita, non poteſt ſe opponere pro ſuo intereſſe, & impedire ne tertius in poſſeſſionem mittatur. ita dicit Bald. in c. 1. in 1. col. per illum tex. in tit. quid ſit inueſti. in vſib. feud. & conſequenter emptor, cui nondum eſt res tradita, non poteſt per iudicem petere inhiberi quominus alteri vendat, & tradat. tamen Inno. in c. bonæ. de appel. dat ſingularem cautelam, ꝙ prius emp. appellet à venditione fienda, dũ tamen in appellatione inſerat cauſam talem, quæ neceſſariò concludat venditorem alteri vendere non poſſe. Nam non poterit poſtea alteri vendere, & tradere, & ſi contra fecerit, reuocabitur tanquam attentatum pendente appellatione. Et potes tu exemplificare de cauſa neceſſaria, quando venditor iurauit. iuxta gl. ſi. in l. ſi pecuniam. in prin. in verbo neceſſe habeas. ff. de condi. ob cauſam. Quod tene menti pro practica, & pro vna bona limitatione huius. l. vltra alias limitationes, quas. ſ. ſtatim ſubijciam. ¶ Item antequam vlterius procedam, adde ad prædictam regulam huius tex. ꝙ ratio huius regulæ fundamentalis eſt, quia ex ſolo tit. venditionis, vel donationis, & ſic ex ſolo contractu non transfertur dominium, nec aliquod ius in re vendita, vel donata. l. pen. ſ. eo. etiam ſi eſſet venditio vniuerſalis. l. qui tibi hæreditatem. ſ. de hære. vel act. vend. & l. qui tibi. C. his, qui à non dom. ma. requiritur ergo traditio rei, vel poſ. ad transferendum dominium. l. traditionib. C. de pac. ſequitur ergo, ꝙ ille, cui prius traderetur. propter tit. præcedentem efficeretur dominus, & ille præfertur. iſtam rationem vult glo. in hoc ver. priori. Cy. & alij omnes Scribentes, & plenius. do. Abb. Pan. in conſi. 92. incip. quo ad primum dubium nunquid ſtante ſta-
4 tuto prædicto. in 9. colum. in 2. volum. ¶ † Hinc ex iſta ratione infero primam limitationem ad hanc. l. quod ſi prior emptor priuilegiatus ſit, ex ſolo contractu emptionis, vel donationis transfertur dominium ſine traditione, vt in Eccleſia, & ciuitate. l. fin. C. de ſacroſan. eccle. tunc non haberet locum iſta. l. quia tunc præfertur Eccleſ. ſecundo emptori, etiam ſi ei prius eſſet tradita, quia cùm ſolo tit. ſit tranſlatum dominium in Eccleſiã, vel ciuitatem, certè poſtea vendendo, & tradendo alij, nullum dominium poteſt in eum ſecundum transferri. ita tenet gloſſ. ordi. in d. l. ſiue autem. §. ſi duob. quam vide omnino, gl. & Doc. in d. l. fin. & omnes hic. Io. And. & alij in c. continebatur. de his, quæ fiunt à præla. & iſtud procedit etiam ſi ſecundus emptor ſit æquè priuilegiatus, vt tenet gl. approbata in d. l. fi. ſuper ver. in rem & ibi Bar. & alij. Quod dictum eſt in Eccleſia, & ciuitate per illam. l. fi. idem intellige in pauperib. qui eodem priuileg. gaudent, ꝙ ex ſolo tit. ſiue ex ſolo contractu transfertur dominium ſine traditione, vel ſine poſ. vt habetur in c. 2. de conſuet. ita Bal. & Ang. in d. §. duob. Bal. in Auth. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. tamen illa. l. fi. multas recipit limitationes, quas ibi
5 dixi. ¶ † Secundò infero ex prædicta ratione ſecundam no. limi-
c tationem c ad hanc. l. ꝙ non habet locum in principe vendente, & donante rem duob. cùm ex ſola donatione, ſeu ex ſolo cõtractu principis videatur poſſe dici, quòd dominium ſine traditione transferatur, per illud, quod not. Ioan. Andr. in c. olim. de verbo. ſig. non inuenio tamen hanc limitationem in ſpecie traditam per Scribentes in communib. locis, & habeo iſtum paſſum quotidianum pro valde dubitabili. Ideo operæ pretiũ viſum eſt illã plenè diſcutere, & examinare. ¶ Et pro parte ſupra dicta,

ADDITIONES.

a ¶ Vendita. Adde, & cum iuramento, ſecundum Ioan. de Imo. in c. cùm contingat. col. 184. de iureiur. refert Iaſ. in l. ſi quis ita promiſerit. §. ea lege. nu. 25. de verb. obl. BELLOT.

b ¶ Regulam generalem. Idem ſi tradatur primo, ſed inutiliter. Bart. conſi. 74. Petrus.

* Et vide, quæ in materia huius. l. ſcribunt Gabriel. commun. opin. lib. 3. titu. de empt. conclu. 2. Por. lib. 2. conclu. 40. poſt Rom. conſi. 270. 298. Alex. conſi. 92. libro 5. MASVER.

c ¶ Limitationem. Multas limit. vide per Iaſ. in l. fi. col. pen. ſ. de ſacroſan. eccle. Soc. in fall. reg. 118. Et ampliа in feudalib. Alex. lib. 1. conſi. 126. viſa. Marſ. ſin. 82. volo tibi. Bru. conſi. 88. in cauſa mota. PVRPV.

Source : BIU Cujas

a dicta, ꝙ non habeat locum in principe,[a] facit, id quod multum egregiè inquit Bal. in præludijs feudorum in 10 col. vbi formaliter inquit, ꝙ eo ipso, ꝙ princeps dat, vel donat, transfert dominium: nec requiritur aliqua traditio, vel poſſeſ. alleg. cle. auditor. de reſcrip. l. bene à Zenone. C. de quadri. præſcri. & c. inter dilectos. extra de fide inſtru. ſequitur. d. Alex. in conſi. 328. incip. in hac cauſa, & lite. in vlt. col. lib. 2. facit, quod no. Bald. in l. fin. in prin. ff. de conſti. princi. alibi Bal. in c. ad audientiam. de præſcriptionib. colligit ex illo tex. ꝙ ex priuilegio principis transfertur ius ſine apprehenſione poſſeſſionis. ¶ Alibi dicit no. Bald. in c. 1. quid ſit inueſti. in vſib. feud. ꝙ ſi Papa, vel princeps dicat aſſignamus tibi tale caſtrum cum plenitudine iuris, vel per alia æquipollentia verba, non eſt neceſſaria poſſeſſio facti, vt ibi per eum, & ibidem no. per And. de Iſern. ¶ Secundò adduco illud, quod not. dicit Ange. magis in ſpecie ad propoſitum in l. officium. circa fin. ff. de rei vend. ꝙ licèt per ſolùm inſtrumentum contractus non probetur dominium ſine alijs adminiculis, fallit ſecundum eum niſi ſit inſtrumentum continens dona. principis ex certa eius ſcientia, quia princeps habet poteſtatē tranſferendi dominium ad libitum voluntatis ſine alia tradi. quod bene not. ¶ Tertiò confirmo alio meo fundamento, nam princeps eſt l. animata in terris. §. pen. in fi. in Auth. de conſul. gl. in l.
6 & quia. ff. de iuriſd. om. iud. † item ego habeo, ꝙ contractus celebrati per principem, vel cum principe habent vim. l. & cenſentur lex, ita no. Bar. in l. Cæſar. per illum tex. ff. de publica. Bal. Bart. & alij in l. pen. per illum text. C. de dona. inter vi. & vxo. & idem Bar. in l. ciuitas. in 1. col. vbi dixi. ff. ſi cer. pet. cum alijs concor. ibi per me ſignatis; ſed ego habeo, ꝙ per l. transfertur dominium ſine tradi. ita not. Bal. in l. 1. circa prin. in 1. no. C. de leg. eodem modo per conſuetudinem, vel ſtatutum transfertur dominium ſine tradi. imò poſſeſſio. vt not. Can. in c. 2. de conſue. Bald. in l. fin. in 4. colum. C. de ſacroſanct. eccleſ. Angel. in l. ſi vacantia. in lec. no. in rep. C. de bo. vacan. lib. 10. ¶ Quarto facit, quod inquit Bal. in tit. de pac. conſt. in col. 22. in ver. poſſideant.
7 † quòd ſi princeps concedit alicui beneficium, vel gratiam, qui
b prior eſt tempore [b], potior eſt in iure. l. in concedendo. ff. de aqua plu. arcen. c. 1. qui ſuc. da. feu. tene. & iſtud facit ſecundum cum ad conceſſiones, quas faciunt principes de aquis publicis, vt ſemper intelligantur reſeruata iura, & cōmoditates eorum, quib. prima conceſſio facta eſt. l. Labeo. §. 1. ff. fam. erc. & ad hoc vide omnino Bal. in l. 1. in 1. col. ff. de conſti. prin. Facit, quod bene inquit Bald. in l. 2. in 3. no. C. de legi. vbi dicit, ſi princeps conceſſit alicui benemerito caſtrum, ſi poſtea illud concedat alij, ſecunda conceſſio eſt ipſo iure nulla, ita dicit eſſe text. & gloſſ. ordi. in l. ſi qua loca. C. de fun. & ſal. rei domi. lib. 11. quod reputat bene no. dignum, & ſequuntur ſimpliciter Fulgo. & Pau. de Caſt. ibi, qui dicit ibidem, ꝙ Bal. ſępè de hoc facit mentionem, quia iſtud contigit ſibi in facto ſuo, quia Papa Vrbanus ſextus donauerat Bal. caſtrum in comitatu Eugubienſi, poſtea donauit alteri, dicit, ꝙ Bal. nunquam potuit obtinere poſſeſſionem talis caſtri, quamuis longo tempore litigauerit in curia Roma. Addo bene facere tex. in l. prædia. & ibi Bar. in ſpecie not. & ſin. limitat. C. de loc. præ. ci. vel fiſ. lib. 11. ¶ Quintò prin. non eundo per mendicata ſuffragia alleg. Ludo. Rom. ita in terminis, & in ſpecie decidentem, licèt nullam penitus mentionem faciat de prædictis quatuor fundamentis in conſil. 298. incip. circa præmiſſam dubij conſultationem. mouetur Lud. Rom. præcipuè, quia ſic videmus in beneficijs eccleſiaſticis, quia ſi vacat beneficium eccleſ. & conferatur primò vni iuſtè, ille præfertur alij, cui ſecundò fuit collatum, dato, ꝙ illi prius tradita fuerit poſſeſſio, vt dicam in quarta limita. tamen iſtud eſt multum à remotis. Secundò & principalius mouetur per illud, quod ſingu. decidit Io. And. in d. c. cōtinebatur. de his, quæ fi. à præla. in no-
8 uella, vbi ſing. † tenet, ꝙ iſta. l. non habet locum in perſonis ec-
c cleſiaſticis [c] vendentibus, in quibus ſemper præfertur primus emptor non ſecundus, dato, ꝙ ſibi prius tradita ſit res. Mouetur
9 Io. And. † quia Eccleſia debet eſſe [d] cultrix, & amatrix iuſtitiæ,
d vt in c. 1. in verſi. ſed diuerſum. de alie. feu. ¶ Item Eccleſia non debet in ſuis contractib. fraudem adhibere. c. per tuas. de dona. cle. cum illuſio. de renun. Item nec debet laqueos tendere, vel indijcere. 37. q. 1. c. de viduis. el 1. ſed ſecundum Lud. iſtæmet rationes, quæ militant in eccleſiaſticis perſonis, militant etiam in principe, patet, quia nihil eſt, quod luce clarius præfulgeat, quā recta fides in principe. tex. eſt in epiſtola inter claras. C. de ſum. Tri. nec princeps debet aliquem circumuenire, vel decipere. l. 1. in fin. C. de his, qui veniam æta. impe. ne inde iniuria oriatur, vnde iura naſcuntur. l. meminerint. C. vnde vi. ita reſidet Ludo.
* Rom. ibidem, tamen illud dictum Io. And. *eſt communiter reprobatum*, vt ĩ. plenè in 7. fallen. ſiue limita. dicetur, ergo correlariè
10 deſtruitur fundamentum, & deciſio Lud. ¶ † Quid tenendum in paſſu principali? licèt ex prædictis durum videatur ab iſta ſententia recedere, præſertim cùm non inueniam contradicentem, tamen hæc opin. & limitatio mihi non videtur tuta, quia licèt verum ſit, ꝙ princeps per viam priuilegij poſſit transferre dominium ſine tradi. vel poſ. & in iſtis terminis loquuntur, & intelligi debent. s̃. adducta, tamen ſi ſuper aliqua re contrahat, donando ad ſupplicationem partis, vel vēdendo, non videtur, ꝙ magis transferat dominium ſine tradi. quàm priuatus, ergo ita habet locum iſta. l. in principe contrahente, ſicut in priua-
e to, ſecus ſi per viam priuilegij, [e] tunc limitatio procedit. Ad hoc allego in ſpecie Bald. in c. 2. in vlti. col. de no. for. fid. in vſib. feud. & ibi. do. And. de Iſet. vbi dicit Bal. multum referre, vtrum cum principe contrahatur, & in tali contractu ſeruandum eſt ius commune, vt ſi poſt contractum princeps ſit obligatus ad tradendum, & ante traditionem nō acquiritur dominium nec poſſeſſio. vnde ſecundum eum. l. omnes. & l. bene à Zenone. C. de quadri. præſcr. debent intelligi interueniente traditione, ſi verò princeps gratiam facit, non per viam contractus, tūc ex ipſa gratia bene dominium trāsfertur ſine tradi. quia iſta eſt natura collationis gratioſæ. vt in c. ſi tibi abſenti. de præb. in 6. vt ibidē plenius per Bald. videre poteritis. & poſtea ſubdit Bal. ꝙ quælibet gratia principis cenſetur priuilegium, vt notat Io. And. in c. olim. de verbo. ſig. in nouella. iſta recollegi proprio ſtudio, quæ ſubijcio ſententiæ cuiuſlibet melius ſentientis. Et conferunt ad q. quam. ĵ. ponam, nunquid iſta. l. habeat locum in feudalib. &
11 erit pulchra qō, quam notabis. ¶ † Tertiò principaliter limita regulam huius. l. procedere in contractib. in quib. nō quæritur ius ſine tradi. l. traditionib. C. de pac. ſecus ſi conſtituatur ius ex ſolo titulo, vt in duob. quib. fuit diuerſis temporib. hypotheca-ta eadem res, nam cùm ſola cōuentione ſine tradi. transferatur ius in pignore hypothecę, in l. 1. ff. de pig. act. ideo ille prę̨fertur, cui prius res hypothecata fuit, nō cui prius tradita eſt, vt in c. qui prior. de regu. iur. in 6. l. potior. & l. qui balneum. ff. qui po. in pig. hab. & melior tex. & clarior de iure in l. ſi prior. §. fi. ff. eo. qui po. in pig. hab. ita limitant Cyn. Ioan. Fab. Bald. & Paul. de Caſt.
* *& communiter omnes hic.* ¶ † Ex hoc ergo infero quartam prin-
12 cipalem limitationem ad hāc. l. ꝙ non habet locum in beneficialibus, quia ſi vacat beneficium eccleſiaſticum, & primò vni cōferatur, dato, qd̃ poſtea conferatur alij, & ei tradatur poſſeſſio, tñ præfertur primus, & non ſecundus, cui prius tradita eſt poſſeſſio. c. capitulum S. Crucis. vbi plene not. de reſcrip. c. quia cunctis. de cōceſ. pręben. in 6. & c. ſi tibi. de pręben. in 6. c. ſi tibi. & c. duob. de reſcr. in 6. dummodo prima collatio beneficij fuerit iure facta, vt habes text. & exemplum in c. illud. & c. ſuggeſtum. de iure patro. & rō eſt, quia in beneficialib. non requiritur traditio, vel quaſi, vt acquiratur ius in beneficio, vt plenè not. Dy. in c. qui prior. de reg. iur. in 6. ſicut nec ad perdendum bñficium requiritur eiectio de poſſeſſione, vel quaſi, quia ſufficit, ꝙ quis ſit priuatus tit. beneficij, ad hoc, vt bñficium dicatur vacare. facit not. Inn. in c. cùm noſtris. de cōceſ. præben. ita limitat Io. Fab. Bald. Sal. & Pau. de Caſt. hic, & Lud. Ro. in d. conſi. 298.
13 ¶ † No. tñ contra hoc vnum diligenter, ꝙ ſi Papa cōtulit vni beneficium eccleſiaſticum, deinde de plenitudine poteſtatis illud ſibi auferat, & conferat alij, tenetur Papa prouidere primò de
f æquè bono bñficio [f], ita ſin. Bal. nec recolo alibi me legiſſe, in c. 1. §. ad hoc. in 7. col. per gl. ibi, de pa. iu. fir. in vſib. feu. qd̃ reputat Bal. no. dignum. ¶ Sed aduerte licèt nullibi inueniā hoc dictum reprobari, tñ non credo, qd̃ ſit verum, quia cùm in collatione bñficiorum Papa habeat plenitudinem poteſtatis. c. propoſuit. de cōceſ. pręb. in 6. c. ſi Papa. de priuil. in 6. cle. 1. ne lite pen. ideo
g poteſt Papa ad libitum [g] reuocare. vt not. glo. ord. 9. q. 3. c. per principalem. & probat text. valde ſing. in cle. dudum. §. verū. de ſepul. vbi probat̃, ꝙ tanta eſt plenitudo poteſtatis Papæ in ſpiritualibus, & ſic in beneficijs, ꝙ nedum collationem à ſe factā, ſed etiam, quæ per alios facta eſt, poteſt infringere, & reuocare, & ita illum tex. ad hoc pto valde ſingulari allegat Lud. Rom. à

quo

ADDITIONES.

a ¶ Alex. lib. 5. conſi. 3. Iaſ. in l. traditionib. s̃. de pac. PVRPV.

b ¶ Eſt tempore. Adde in regula, qui prior. de reg. iur. lib. 6. & in l. quoties vtriuſque. ff. eod. tit.

c ¶ Eccleſiaſticis. Adde, qd̃ fallit in caſu, quo prælatus locauit rem eccl. ad liuellum per 30. annos, de quo per Iaſ. in l. manumiſsiones. col. pe. ff. de iuſti. & iur.

d ¶ Debet eſſe. Adde Doct. in c. inter alia. de immu. eccl.

e ¶ Priuilegij. Adde Iacobin. in inueſt. ver. princeps Pedemon. 52. ſpecialitate. col. antepen. & pen.

f ¶ Beneficio. Adde Inno. & Io. de Imo. in c. niſi cum pridem. de renun. Io. And. in regula, quod ob gratiam. de reg. iur. lib. 6. in mer. Ludo. Rom. conſi. 245. Card. Zab. conſi. 150. inci. Quæſitum fuit ſæpe à me.

g ¶ Papa ad libitum. Adde Abb. in c. conſtitutus. in 3. col. de rel. do. vbi dicit, qd̃ tempore ſuo fuit ſtatutum in concilio Baſilienſi. qd̃ nec Epiſcopus nec Abb. poſſit transferri inuitus ſine rationabili cauſa. idē Abb. in c. fi. in fi. de poſtul. præl. dicens ita fuiſſe ſtatutum in ciuit. Piſa. in concil. cui præfuit Alex.

Source : BIU Cujas

quo didici in consi.298.prçalleg.in 2.col.prçsertim cum Bal.dicat accessisse plenitudinem potestatis Papæ, quo casu certum est,q̃ plenitudini potestatis Papæ nihil potest resistere, nec opponi,vt inquit Bal.in proœ.Decre.in vlt.col.& alibi sæpè, cogi-
14 ta tñ in hoc,quia non pono pro constanti.† Quintò prin.limita istam l.& no.inter alias hanc limi.quia quotidie contingit,qñ
a dominus possidens, [a] vendidit rem alicui, & constituit se nomine illius precario possidere, quia si postea vendat alteri, & actualiter tradat, tñ propter constitutum, qđ semper notarij nostri in instrumentis apponunt, præfertur primus emptor, & non secundus, ratio est, quia licèt constitutum sit actus fictus, tñ per illud transfertur dominium,& possessio, sicut si verè tradidisset,tex.est in l.certè.§.1.in verbo propriè habere dicor.ff.de precario.per quem rex.ita inquit Bar.in l.ab emptione.circa fi.
15 ff.de pac.sequitur Bal.in c.Item inuestitura.de notis feu.† & q̃ per constitutionem precarij transferatur dñium, & possessio, no.in l.quamuis.1.§.si conductor.& l.qđ meo.in prin.& in l.interdum.in prin.ff.de acq.pos.Bar.in l.1.in 2.q.C.qñ licc.ab emp. dis.& in l.quædam.post gl.ibi.ff.de rei vend.Ange.in d.l.quamuis. & istud procedit etiam si venditio fiat per procuratorem, & dictus possidens cõstituit possidere nomine procu.tñ domino acquiruntur dominium,& possessio.ita latè concludit Bart. reprobata opin. Guli. de Cu.in sua diuina repetitione.l. si is qui pro emptore.ff.de vsucap.in vlt.q.in pen.& vlti.col. & in d.l.ab emptione.in fi.cum suis cõcor.Istam limita.ad hanc.l. licèt nõ sic declaret, tradit originaliter Guido de Suza.hic.& in l.fin.C. de sacrosan.eccle.Io.And.in addi.Spe.in tit.de emp.& vend.§. sciẽdum.ver.& no.q̃ si aliquis. d.Ant.de But.in c.cùm veniisset. in 3.col.de resti.spol.Pan.in c.2.in vlt.col.de consue.& in consi. 92.in 1.vol.qđ incip. quo ad primum dubium nunquid stante stat.prædicto.in 9.col.& no.Bal.quem videas in Rubr.C.de cõtrahen.emp.in 16.q do.Alex.de Imo.in consi.14.incip.circa primum dubium,quo quæritur,nunquid dicta donatio.ad fi.in 1. vol.& in consi.15.in 3.volu.incip. viso testamento condito per Angelutium.in vlt.colum.Brixiensis in repertorio suo in verbo
16 emptor.¶†Limitat tñ no.Bal.in prælleg.16.q.istud procedere
b duob.concurrentib. Primò si venditor [b] constituens tempore cõstituti possidebat: Secundò si sibi fuit solutum pretium, vel habita fides de eo,vt ibi plenius per eum. Imò fortius inuenio Alb.de Ros.no.casum in proposito decidere in Rub.C.de don. in 1.col.ad fin. & seq. q̃ si faciens testamentum dixit se donare inter viuos illis,quib.in testamento reliquit,constituendo se tenere,& possidere pro illis,quib.in testamẽto reliquerat, & velle valere disposita in ipso testamento iure donatio. inter viuos, q̃ si postea de bonis suis alij donaret inter viuos,& tradidit aliqua ex istis,quæ iam reliquerat in testamento, quis istorum præfertur? concludit,q̃ primus,cui in testamẽto est relictum,erit potior, ratio quia testator constituendo se pro illo tenere, & possidere, transtulit in eum dñium, & possessiurib.proxi.alleg.ergo erit potior,allegat istam l.cum hic no.& l. sed & si res.§.fin.ff.de publicia.cùm donatio inter viuos vera, sicut alij ꝓtractus, possit in testamento celebrari, vt probatur in l.assignare.§ fin.ff.de assi.liber.not.gl. & Doct.in l.hæredes palàm.§.fi. de testamentis. cum concor.tñ Doct.hic intelligunt verum,qñ contractus tales cederent ad propositum testamenti,aliàs secus.¶No.tamen
17 diligenter,† q̃ si dñs possessor cõstituit se possidere post mortẽ suam,tale constitutum nihil valet, ratio quia constitutum confertur in tempus,in quo desinit esse possessor.l.1.§.Scæuola.ff.si quis test.li.iuf.esse fuerit.ita sing. inquit Ang.in l.quamuis.1.§.si conductor.arg.illius tex.ff.de acq.pos. & pro valde sin.refert, & sequitur do.Alex.in consi.82.in 2.vol.q̃ incip.perspectis his,quę in suprascripto themate narrantur.in 3. col. & in consi.83. in 2. volum.incip.visa facti narratione.in 7.col.ad fi.& seq. Et limita istud,vt ibi not.per eum post Oldr. Lau.in consi. 139. incip. ad
18 habendum aliqualem notitiam.in quinto dubio.¶†Sextò principaliter limita istam l.qñ res esset vendita vni, & emptor illam signasset,si postea vendat alteri, & tradat, præfertur primus secundo, ratio est, quia per talem signaturam transfertur ita dominium sicut per traditionem, & ideo si aliquis existens in tuo nemore emit duas arbores, & cum securi eas signauit, per talẽ signaturam,quæ cedit loco traditionis,transfertur dominium, tex.habes,& exemplum in l.q̃ si neque.§.fi.ff. de peri. & cõmo.
c rei ven.ponit Lud. Rom. [c] in duob.singularib.suis. Istud tamen fallit in vegete vini empta, in qua per solam signaturam non transfertur dominium, tex.est qui reddit rationem fallentiæ in l.1.§ si dolium.ff.de peri. & commo. rei vend.& de vtroq; vide
19 not.Bal.in Rubr.C.de peri.& cõmo.rei vend.in 1.col.¶ †Septimò principaliter limita, & hic attende, non habere locum in personis ecclesiasticis vendentibus, quia tunc semper erit potior primus emptor, & non secundus, etiam si secundo fuerit prius tradita res,ita concludunt Host. & Ioan.Andr.in c.conti-
nebatur.de his, quæ fiunt à præla.sine consensu capituli. per illum tex.quem sic intelligunt,& per tex.in c. cùm inter canoni-
d cos Senenses.de elec. item quia Ecclesia non debet [d] adhibere fraudem in suis ꝓtractib.c.per tuas.de don.nec alicui laqueum injicere, vt dixi ſ.in 2.limitatione; sed secus est in laicis, quib. licèt,& naturale est se adinuicem decipere.l.in causæ. secunda. §.penult.ff.de minori.l.cùm venderem.& l.item si pretio.ff.loc. poterant pro hoc allegare gl.reputatam singularẽ in c.ea enim. §.hoc ius porrectum. 10.quæst.2. quæ dicit, q̃ licèt laicis liceat in contractibus se decipere,tamen istud non licèt ecclesiasticis personis,quam gl.allegant, & sequuntur d.Anto. & Pan.in c.in
20 ciuitate.de vsuris.Item mouentur,† quia spiritualis consensus fortior est quàm carnalis,vt patet in cap.vlt.de spon.duor.ideo fortius operatur. c.inter corporalia. de transla. prælato. Et per hoc ipsi reprobant intellectum communem traditum ad tex. c.capitulum.S.Crucis.de rescrip.istam opi.sequitur Lud.Rom. in repe. Auth.similiter.C.ad l.Falc in 12.speciali piæ causæ inter contractus,vbi dicit,q̃ istud est sing.dictum Ioan. And.in loco prçallegato, nec alibi reperitur, & q̃ est Legistis,& Canonistis communiter incognitum, q̃ dicit sibi placere, & esse æquitate plenum. Mouetur, quia licèt aliàs permissum sit laicis tali modo variare,nunc vni vendendo, deinde alteri, tamen istud est prohibitũ clericis,& ecclesiasticis personis, vt dicit apertè pro-
21 bari in c.cùm autem.de iure patro. vbi dicit Papa,† q̃ licèt sit permissum patrono laico plures præsentare, & ille præfertur, qui prius est in possessione; tamen in personis ecclesiasticis,quę
e sunt patroni,qui primò est præsentatus, [e] potior est in iure; nã in personis ecclesiasticis variatio est abominabilis, & improbata.cle.cùm illusio.de renun.eandem opin.tenet Ludo. Rom.in consi.218.incip.circa præmissam dubij consultationem. & istã partem tenet Io.de Imo.qui postea variauit in cle. cùm illusio. circa principium.in primo no.per illum tex.de renun. Breuiter
* concludendo ista opi.& ista limitatio *communiter approbatur* per alios Cano. indifferenter in d.c. continebatur; eam reprobant do.Anto.de But.Card.Flo.Pet. de Anch. Imo.& Pan.quia cùm l.nostra non reperiatur per ius canonicum expressè correcta in personis ecclesiasticis,ergo non debet induci correctio per opi. Doct.vel glo.magistrarum, per id, quod habetur in c.cum expediat. de elec.in 6. ¶Tamen ad hoc fundamentum potest responderi, quia hic non tractatur de correctione legis nostræ, sed de limitatione,& aliud est corrigere,aliud limitare,& in limitatorijs licita est extensio, non in correctorijs, vt not. Bart.in repet.l.si constante.in princ.in 9.q. primæ partis princi.ff. solut. matrim.Saluant tamen prælleg.Doct.opi.Host.& Ioan.And.
22 in duobus casibus. † Primus in concessione iurium spiritualium, puta beneficiorum, in qua semper primus præfertur, vt dixi supra in quarta limitatione: secundò nisi venditio fieret in aliam Ecclesiam, quia ex solo titulo in eam transfertur dominium sine traditione,vt dixi supra in prima limita.& Imo.in d. c.continebatur.istud vltimum reprobat,quia quando Ecclesia vendidit alteri Ecclesiæ, cùm vtraque sit priuilegiata,cessat priuilegium,& vtitur iure communi,sed fallitur Imo.quia nõ est verum, q̃ vtraque sit priuilegiata, nam Ecclesia vendens non est priuilegiata,sed emens sic, quia in eam ementem ex solo titulo transfertur dominium sine traditione.l.fi.C.de sacrosanct. Eccle.& ita declarat Bar.in Auth.quas actiones.in 2.col.eod.tit. & inclinat Pan in d.c.continebatur. ¶Ego eandem opi.tenens contra Host.& Io.And.eam confirmo infra scriptis medijs. Et primò,quia quando nõ sumus in materia spirituali,nec in materia peccati, leges ciuiles, quæ non sunt expressè reprobatæ à iure cano. nec damnum afferunt,seruantur in foro cano. & in personis ecclesiasticis.ita no.in c.1.de ope.nou.nunci.cum alijs, quæ statim allegabo, & Pan.in c.filius. vbi singulariter limitat
23 per illum tex.de test.sed sic est in proposito,igitur, &c. ¶ † Se-
f cundò moueor, quia qñ aliquid est dubium de iure cano. [f] & reperi-

ADDITIONES.

a ¶Possidens. Adde Bart.consil.174.Petrus vendidit. Alexan.libr.3.consi.115. viso.Et extende etiam si sit procurator constituens. Socin. libr.4.consil.pen. præsentis.sublimitat sex modis. Dec. in l.contractus. ff.de reg. iur. & consi. 575. satis. PVRPV.

b ¶Venditor.Adde,quod istud procedit,quando simpliciter constituit se possidere,secus si precario,vel vsufructuario nomine,ita limi.Soc.in l.naturaliter. in prin.ff.de acq. pos. BELLOT.

c ¶Lud.Rom.Adde eundem Ro.sing.285.Bal.in Rubr.col.1.C.de peric.& commo.rei vend.Boer.q.105.nu.10. MASVER.

d ¶Ecclesia non debet. Adde Ludo. Roman.in suis sing.in litera.v. incip. venditio.

e ¶Qui primò est præsentatus. Adde regulam,qui prior.de reg.iur.lib.6.

f ¶De iure cano. Adde c.clerici.de iud.cap.vlt. de secun.nup. glo. summæ 10. dist.& in c.si in aduersum. ea.dist.

reperitur data regula de iur. ciuil. debet stari iuri ciuili etiam in foro cano. cõcurrentib. his, quæ statim dixi; sicut dicimus ℔, vt est gl. in cl. licèt ex suscepto. de for. compe. & c. per venerabilem. qui fil. sint legi. & in c. Ray. de testa. vbi hoc principaliter probatur iunctis notatis in l. quã quam. cum simi. C. ad l. Falcid. ¶ Tertiò, & fortius moueor, & in hoc facio capitale, scilicet, in ratione fundamentali huius l. scilicet, q̃ ex solo titulo non transfertur dominium, quam assignaui supra in prin. nam quando Ecclesia primò vendit vni, ex solo titulo nullum ius, nec vllum dominium transfert, vt supra proxi. dicebam, vnde si postea vendit alij, & tradit, quia semper Ecclesia remansit domina, certè vendendo, & tradendo secundo transtulit in eum dominiũ, ego necessariò præfertur primo. bene verum est, quòd Ecclesia postquam semel vendit primo, non bene facit vendere secundo, quia nõ debet esse variabilis, nec debet illaqueare primum, nec fraudare, & ita procedunt omnia supra in contrarium adducta, tamẽ per hoc nõ sequitur, q̃ si vendit, & tradat secũdo, quin in secundum dominium transferatur, cùm non potuit in primum ex solo titulo transferri dominium, & ista est veritas.

24 ¶† Concludo ergo ex prædictis, q̃ ista lex habet locum etiam in clericis, & ecclesiasticis personis vendentib. rem duob. vt ille præferatur, cui prius traditur, q̃ no. pro extensione, & ampliatione huius l. & si tu subtilis dicas, quomodo ista conclusio potest stare, quia ista l. ciuilis non potest ligare clericos, etiam si faceret mentionem de eis, quanto minus clerici, & ecclesiasticæ personæ comprehendentur sub generalitate huius l. vt habetur in c. Ecclesia San. Mariæ. de constitutionibus facit tex. in c. bene quidem. 96. dist. cum simil? Respondè, q̃ verum est in statutis inferiorum à principe, ita procedunt obiecta, secus in l. Imperatoris communi, quia dum modo pactum non cõtineat, nec damnum inferat, ligat etiam personas ecclesiasticas. 10. dist. 1. & 2. & fl. in c. 1. de ope. nou. nun. expressè Host. & Io. And. in c. fi. de sol. ita in terminis respondebat Io. de Imo. in d. c. continebatur in vlt. col. ¶ Ego vltra hanc sol. considero, q̃ sic possit nouiter respõderi, & dico, q̃ dato millies sine præiudicio veri, q̃

a ista l. tanquam ciuilis nõ possit ligare clericos [a], nec ecclesiasticas personas, tñ dico, q̃ quando non haberemus aliquam l. in mundo, tamẽ per rationem proxi. adductam ita procedit in Ecclesia, & ecclesiasticis personis, sicut in laicis, quia quãdo Ecclesia solum vendit vni, impossibile est, q̃ ex solo titulo trãsferatur dominium, quia speciale est in Ecclesia solùm, qñ emit. l. fi. vbi Doct. C. de sacros. eccl. ergo cùm durat domina, si postea vendit alij, & tradit, in eum trãsfert dominium, ergo ille præfertur necessariò per punctum rationis, quamuis nunquam haberemus. l. de hoc, nam sufficit allegare rationem, licèt tex. nõ habeamus. l. scire oportet. §. sufficit. & ibi expressè ad hoc not. Bal. ff. de excu. tut. ¶ Tertiò etiam si non habemus text. nec de iure ciuil. nec cano. tamen istud procedit in ecclesiasticis personis,

25 † quia quærere. l. vel tex. vbi habemus rationem, non est nisi infirmitas mentis, & intellectus, secundum Aristo. quem sic pulchrè alleg. Ang. ita formaliter dicens in cõs. 367. q̃ incip. in quæstione vertente inter illustres principes, & c. in 2. col. item rationabile dictum ita debet mouere iudicem ad iudicandum, sicut si allegaretur tex. l. dixit pulchrè And. de Iser. in procœmio feu-

26 do. in vlt. col. ¶† Octauò principaliter limita istam legem non habere locum in matrimonio, in quo ille præfertur, cum quo interceßit mutuus consensus matrimonij primò, & nõ secundo, dato, q̃ secundo mulier sit tradita, & sequuta copula matrimonij. tex. est in c. vlt. cum simi. de spon. duo. & ibi vide gl. ita declarantem, & ratio patet ex prædictis in principio huius not. ad hanc. l. iuncta regula. l. nuptias cum simi. ff. de reg. iur. ¶ Nonò principaliter limita istam. l. nõ procedere, quando secunda venditio fieret in fraudem primi emptoris, nam si secundus

b emptor fuit sciens [b] vẽditionis primò alteri factæ, & cõsequenter participauit de faude, certè licèt per venditionem postea factam mediante traditione sit in secundum emptorem trãslatum dominium, & propterea præferatur primo, tamẽ primus ratione fraudis potest talem rem reuocare, per actionem in factum prætoriam competentem ad reuocandum alienata in fraudem. Ita singulariter inquit Bal. in Rub. C. de reuo. his, quæ in fraudem cred. circa prin. Idem vult Sal. hic in 10. oppo. & clarius Alb. de Ros. qui ponderauit ita fortè velle glo. 1. hic, super ver. recipere. secundum alium intellectum ad illam gl. dum requirit bonam fid. Et ad hoc de secundo emptore sciẽte primã venditionem, adde text. iunctis ibi not. in l. si ea res. §. fi. ff. de act.

27 empti. qui §. incipit. vterque nostrum. ¶† Decimò ego limito istam l. procedere in duob. habentibus æquè titulũ oneroßum, vt in prin. l. vel titulum lucratiuum, vt in fi. sed si primus haberet titulum oneroßum, secundus autem lucratiuum, puta, quia dominus primò vendidisset rem vni, deinde eandem alij donasset, & tradidisset, quamuis verum sit, q̃ in secundum transferatur dominium, tamen in effectu primus præfertur, quia potuit reuocare à donatario, dato, q̃ donatarius non participauerit de fraude, nec sciuerit de prima venditione, ita mirabiliter, & singulariter decidit Bald. in Rubr. C. de his, qui in priorum credi. loco succes. circa principium. Et pro certo mirabilis est decisio, & fortis, de qua non inuenio fieri alicubi specialem mentionem. Et not. q̃ hunc casum omittit ista. l. si consideras principium, & finem eius, quia est casus medius inter vtrunq;

28 casum. ¶†† Vndecimò ego ex mea inuentione limito istam l. non procedere, quando dominus vendidisset rem vni, & sibi promisisset per solennem stipulationem alij nõ vendere, & pro obseruatione prædictorum obligasset sibi omnia bona, præser

c tim [c] hanc rem, si postea venderet alteri, & traderet, non haberet locum ista l. quia tunc cessaret ratio, quam assignaui in prin. huius. l. quia per tale pactum cum hypotheca impeditur trãslatio dominij in secundum, & primus censetur habere ius in re. l. si creditor. §. fi. de distra. pig. secundum veram literam Pisanam, quæ est negatiua, vt per Bar. & alios in l. ea lege. C. de con di. ob causam. in l. si ita quis promiserit. §. ead. l. vbi plene scribitur. ff. de verbo. oblig. & in l. filiusfam. §. diui. el 2. ff. de leg. 1. & ad hoc pondero principaliter tex. nostrum in prin. ibi, iure distrahitur, à contrario sensu, nam tunc nõ iure venditur secundo propter pactum cum hypotheca, & illud est, q̃ fortè sensit text. in verbo iure, quicquid dixerint gl. & Doct. ¶ Hoc comprobo ex pulchra cautela, quam in multis locis tradit Imo. ad l. empto-

29 rem. C. loc. vbi habetur, † q̃ emptor, vel alius singularis successor non tenetur stare locationi, dicit Imol. q̃ est bona cautela, quando locatur domus, q̃ dominus promittat illam nõ vendere alij sub obligatione omnium bonorum suorum, & præsertim illius domus, quia si postea vendit, venditio erit nulla ex prædictis, & propter ius hypothecæ non poterit expelli, ita inquit Imo. in præalleg. §. diui. in 3. col. vbi dicit, q̃ sic aliàs in contingentia facti allegauit in practica, & idem Imo. in l. absenti. §. 1. ad fi. ff. de dona. Pau. de Castr. in l. si merces. §. 1. ff. loc. & nota istam limitationem, quia puto, q̃ in specie non inuenies tractã.

30 ¶† Duodecimò videtur limitanda ista l. in feudalib. in quibus videtur potior vassallus, qui primo fuit inuestitus, dato, q̃ alij facta sit prius traditio, patet, quia ex inuestitura facta cum primo vassallo competit rei vendi. c. 1. §. rei. de inuesti. de re alie. fa. & sic videtur, q̃ in feudalibus tantum operetur sola inuestitura, quantum in alijs traditio. facit cap. 1. quibus mod. feudum consti. potest. & c. 1. de consue. rec. feu. & c. fi. de feu. cogn. ¶ Istũ passum tangit solus Ioan. Fab. & dicit, quòd quamuis ista opin. de consuetudine Regni Franciæ approbetur, tamen de iure posset aliter dici, distinguendo feudum antiquum à nouo, vt vt hic plenè per eum allegantem præcipuè c. inter dilectos. de fid. instrum. secundum intellectum Doct. ibi tenentium, quod ibi erat res feudalis. ¶ Breuiter teneo, quòd ista l. habeat locum ita in feudalibus, sicut in alijs bonis, saluis tamen limitationibus infra dicendis, ita determinat Bald. ad hanc. l. in c. si facta. in 1. colum. si de feud. defunct. conten. sit inter domi. & agna. & expressè Bald. in c. 2. de no. for. fideli. in 1. colum. circa medium. vbi post aliqua formaliter sic inquit, q̃ per solam inuestituram non habet vassallus ius in re, sed demum sequuta traditione, prout in alijs contractibus, per istam l. ¶ Hoc tamen secundum eum fallit in principe, si intendit transferre ius in re ex ipso priuilegio, q̃ ex verbis priuilegij liquere potest, secundum eum, post And. de Iser. q̃ ita sit patet, quia etiam post inuestituram dominus cogitur ad traden. vel quasi, vt est tex. in d. c. si facta. & glo. in c. 1. & ibi Bal. de conten. inter dom. & vassal. de inue. feu.

¶ † Et

ADDITIONES.

a ¶Ligare clericos. Adde Ludo. Roman. in l. stipulatio. hoc modo concepta. in 7. colum. ff. de verbo. obligatio. Pau. de Castr. in l. si quis id, quod. ff. de iurisdi. omn. iud. Georg. Natam. in repet. cap. quamuis. de pact. libr. 6. Math. not. 153. Pet. de Ancha. consi. 108. incip. in paucis verbis. Card. Zab. consi. 68. incip. in ciuitas Trigesti.

b ¶Sciens. Adde, quod sufficit, quod rem mala fide emerit. Socin. regu. 115. & quomodo præsumatur mala fides, vide Dyn. in regu. possessor malæ fidei. Bar. in l. Celsus. nume. 18. de vsucap. in l. si fundum. C. de rei vendi. & in l. fundum. §. sciens. & in l. si quis cùm sciuerit. ff. pro empt. & dicitur emptio dolo facta, postquam quis est vocatus ad iudicium, vel spes est, quod vocabitur, vt colligitur in l. si ea res. in fin. ff. de action. empti. Fab. tracta. de empt. quæstione prima. BELLOT.

c ¶Præsertim. Adde facere, quæ scribit Ang. in §. fi. nu. 5. insti. de locat. vbi vult locatorem teneri ad interesse, & dic, q̃ emptor singularis non tenetur stare colono, nisi in locatione pactum sit appositum, q̃ ea duran. res locata non possit in alium alienari, & si contra fiat, sit nulla, & pro obseruantia specialiter hypothecata sit res locata, teste Rol. consi. 6. nu. 11. libr. 1. post Alex. in l. si filiofa. §. si vir. col. 4. ff. solut. matrimo. Iaf. in l. filiusfa. §. diui. 1. lect. col. 3. versi. iuxta prædicta. de leg. 1. Hipp. fing. 321. & ponit casum no. Dec. consi. 80. nu. 3. lib. 1. MASVER.

Source : BIU Cujas

31 ¶†Et cõfirmatur, quia per ſolam inueſtituram, [a] puta per im-
a poſitionem bireti, vel anuli, vel euaginationem enſis, ſibi tra-
diti, nõ transfertur dominium, nec poſſeſſio rei feudalis in vaſ-
ſallum, vt eſt glo. optima in c. auctoritate. de inſti. & in c. ex ore.
de his, quæ fiunt à maio. parte capituli. in c. accedens. & c. pro
illorum. de præb. Dy. in c. 1. de reg. iur. in 6. Canoni. in c. ex parte.
de conſti Guli. & Ang. in l. licèt. C. de acqui. poſ. Cy. & Bal. in l. 1.
C. de don. Bal. in Rub. de cõtrahen. emp. in 17. q. & in l. de quib.
in 18. col. ff. de leg. & in l. traditionibus. C. de pact. & alibi ſæpè, &
in l. quædam mulier. vbi etiam Ang. ff. de rei vendi. Pau. in cõſi.
156. Imo. & Alex. in l. 3. in prin. ff. de acquir. poſ. & plenè Ant. de
But. in commen. c. fi. in 12. col. de cauſa poſ. & proprie. ¶Limi-
ta, niſi inueſtitura fiat in re præſenti, tunc operatur tranſlationẽ
dominij, per regulam l. clauibus. ff. de contrah. emp. ſecundum
Cy. in d. l. 1. C. de dona. & Doct. in locis præalleg. quos vide per
te. ¶Secundò limita in inueſtitura verbali, ſecus in reali, vt de-
clarat Bal. concurtentib. his, de quibus per eum in præludijs feu
dorum. in 10. col. & latè Bal. in c. cæterum. in 5. col. de iudi. ¶Itẽ
inueſtitura facta in abſentia rei, operatur ſaltem conceſſionem
licentiæ ingrediendi propria auctoritate, quaſi videatur habere
domini voluntatem, ſecundum Cy. in d. l. 1. Imo. in c. ex literis.
in fi. de conſue. & do. Anto. in d. c. fi. d. Alex. in d. l. 3. ¶No. etiam
perpetuò, & nunquam obliuiſcaris, q̃ ſing. inquit Bal. in l. cum
32 antiquiorib. in ver. 10. C. de iure delib. † q̃ in feudis filius viuo
patre intelligitur inueſtitus, ac etiam poſſidere, & ſic continua-
b tur in eum poſſeſſio ſine alia inueſtitura, [b] & eſt magna, & ſin-
gularis limitatio ad regulam. l. cùm hæredes. in prin. ff. de acqui.
poſ. quam non inuenies, vt puto, ad hoc ab aliquo ponderatã,
vide etiam ad hoc Bal. in c. 1. in vlt. col. an mutus, vel aliter im-
perfectus. in vſib. feud. q̃ vltimum pro nunc aliter non diſcu-
tio, ſed pertranſeo. ¶Tertiodecimò ego limito iſtam l. non ha-
bere locum in loca. nam ſi dominus locaret domum, vel fun-
dum primò vni, deinde poſtea locaret ſecundo, & traderet, ta-
men præferretur primus conductor, non ſecundus, & not. quia
c eſt frequens, & quotidianus caſus, & licèt [c] non inueniam bene
in ſpecie à Scribentib. tactum. puto, q̃ iſtud poſſit ex multis cõ
probari. ¶Primò ex natura tituli ſub quo ſituata eſt iſta l. ſ. de
rei vendi. quæ competit habenti dominium, ad denotandum,
q̃ iſta regula habet locum in contractib. in quib. agitur de trãſ-
latione dominij, vel alicuius iuris, ſed per locationem ſimplicẽ
non transfertur aliquod dominium. l. non ſolet. vbi gl. & Bar. ff.
loc. Bar. in l. manumiſſiones. in fi. ff. de iuſti. & iur. lex enim debet
intelligi ſecundum titulum, ſub quo ſituata eſt. l. Imperatores.
ff. de in diem addic. iunctis his, quæ not. Barto. in l. 1. in 2. not.
ff. ſi cert. pet. cum multis ibi additis, & propterea text. iſte cum
myſterio loquitur in vendi. & dona. ¶Secundò comprobatur,
quia in locatione ceſſat ratio fundamentalis huius l. quã ſupra
aſſignaui in prin. quam potes per te videre. ¶Tertiò facit regu-
33 la, quam per hanc l. tradidit Bar. hic, dicam in ſeq. no. † q̃ quan
do duo requiruntur ad conſummationem alicuius actus, ille
præfertur, in quo prius illa duo reperiuntur, vt eſt hic in tranſla
tione dñij, in quo duo requiruntur, ſcilicet titulus, & poſſeſſio,
ſecus ſi vnum ſufficeret; ſed cùm in locatione ſimplici nõ poſ-
ſit venire tranſlatio dominij, certè traditio rei, quæ nullam tra-
ditionem iuris importat, nõ excludit habentem priorem loca.
¶Quartò facit gl. c. fi. in glo. 1. de ſpon. duorum, dum alleg. l. in
operis. ff. loca. & vide, quæ not. per glo. & alios in d. l. in operis.
¶Quintò accedat text. not. in l. ne cui. C. loc. iunctis ibi traditis
34 per Docto. ¶ † Quartodecimò limita hanc l. procedere, quan-
do vna res fuit vni vendita, alij poſtea vendita, & tradita, tunc
præfertur ille, cui prius fuit tradita, ſi autem vna res fuiſſet di-
uerſis temporibus duob. vendita, ſed neutri eorum fuiſſet tradi
ta, & ambo concurrerent, tunc, quia ambo habent ſolùm titu-
lum, ille præfertur, cui prius fuit vendita, per ea, quæ habent in
l. in operis. ff. loc. ſiue prima venditio fuerit iurata, ſiue non; ſe-
cus tamen eſſet, ſi dominus primò ſolùm promiſiſſet, vel iu-
raſſet vendere, poſtea vendidiſſet ſecundo, præfertur tunc ſe-
cundus, quia aliud eſt promittere de vendendo, aliud vendere,
quia non ſequitur, promitto vendere, ergo vendo. argu. glo. l. in
vendentis. C. de contrah. empt. & prædictis caſib. dominus, qui
vendit, ſi habet facultatem rei tradendæ, cogitur ad tradẽdum
* præcisè, ſecũdum opi. *Mar. magis communiter approbatam.* vt per
gl. in §. pretium. inſti. de cõtrah. emp. & vend. & per Bar. & alios
in l. ſtipulationes non diuiduntur. ver. Celſus. ff. de verbo. oblig.
Bar. in l. certi condi. in princ. ff. ſi cer. pet. Imo. & Ioan. And. in c.
ſacro. de ſenten. excom. prædicta ſunt, quæ ponit Io. de Imo. in
commen. c. cùm contingat. de iureiur. in col. 185. & vltra eum,
q̃ aliud ſit vendere, aliud promittere vendere, vide do. Alex. cũ
multis concord. ibi per eum adductis in conſi. 115. incip. viſo
the. ſupra ſcripto. in 2. col. & tex. in l. in bonæ fidei. ver. ſi tamen.
in 1. vol. & ibi no. per Alb. & Pau. de Caſt. in pulchra quæſtio. ff.
de eo, q̃ cero loco, & legit Pau. de Caſtr. ſub l. ſi hæres. illo. titu.
35 ¶ † Quintodecimò, & vltimò limita iſtam l. procedere. quan-
do venditio, vel donatio eſſet facta duob. à domino, vel etiam
non à domino, præfertur in rei vendi. & in publiciana ille, cui
prius fuit tradita, ſed ſi venditio eſſet facta diuerſis à duob. non
dominis, tunc non prefertur in publiciana ille, cui prius fuit tra
dita, ſed qui eſt in poſſeſſione. l. ſiue autem. § ſi duobus. ff. de pu
blic. & ibi vide plenam, & magiſtralem glo. quam alleg. & non
examino, ne iſta l. nimium creſcat, ſed potes videre per Docto.
hic, & ibi. adde tex. in l. ſi ea res. §. fi. ff. de act. empt. Pau. de Caſt.
in conſi. 373. & limita, vt no. per Bal. in l. 2. C. de fur. niſi ille non
dominus eſſet fur, latro, vel alius in mala fide. ¶No. tamen, q̃ ſi
tempore factæ venditionis venditor nullum dominium, vel
ius habuiſſet in re vendita, certè dominium poſtea ſuperue-
niens confirmaret venditionem illius, cui prius fuiſſet tradita,
non autem vendita, per l. ſi à Titio. à contrario ſenſu. ff. de rei
vendi. & in l. cùm vir prædium. ff. de vſuc. & l. ſi quis alienam. ff.
de act. emp. adde tu glo. no. in l. ſi ea res. §. fin. ſuper verbo tuen-
dus eſt. & eſt gl. fi. ff. de act. emp. ita formaliter decidit Lud. Ro.
in conſi. 270. incip. pro deciſione propoſiti thematis primo, &c.
& ad hoc vltra eum vide, q̃ decidit tex. in l. idemque. §. ſi tibi. ff.
36 de act. empt. ¶†Nunc [d] vltra regulam, & fallentias prædictas,
d quæro pro pleniori intelligentia tex. nunquid iſta l. procedat, ſi
prima venditio, vel donatio eſt facta cum iuramento, deinde
eadem res fuit vendita ſimpliciter, & tradita ſecundo, nunquid
præfertur ſecundus primæ venditioni iuratæ? dic, q̃ ſtandum
eſt ſecundæ venditioni per hanc l. iuncto cap. ſicut ex literis. de
ſponſa. ita in ſpecie decidit Io. de Imo. in præalle. cõmen. c. cùm
contingat. de iureiu. in duob. loc. ſ. in col. 234. & in col. ſeq. q̃ be
ne no. pro ampliatione huius l. & poteſt confirmari, quia iura-
mentum poſitum in prima venditione nõ impedit tranſlatio-
nem dominij, licèt videatur præcisè obligare ad factum, prout
* tenuit gl. ſing. *communiter approbata* in l. ſi pecuniã. in prin. ſuper
verbo neceſſe habes. cum multis ibi dictis. ff. de condi. ob cauſ-
ſam. ſi poſtea vendat, & tradat, quia per primam venditionem
iuratam non erat quæſitum dñium, vel aliquod ius in re, non
impedit, quin tranſeat dominium in ſ̃m, cui res traditur, & cũ
37 ſimus in ratione huius l. ſ̃. in prin. aſſignata. ¶†Secundò quæro,
iſta l. loquitur in caſu claro, q̃n ex duob. emp. conſtat cui eorũ
prius fuerit res tradita, nam ille præfertur; quid ergo eſſet in du
bio, ſi vterque emptor probauit de traditione, & non conſtat
cui prius fuit tradita, quis præfertur? dic, q̃ præſumitur tradita
priori emptori, tanquam iuſtiori, & ille præfertur, ita no. Iac. de
Are. & Cy. hic in vlt. q iſtud ſequitur, & reputat no. dignũ Bald.
in c. ſi fa. in 1. col. circa fi. ſi de feu. defun. contẽ. ſit inter dom. &
agn. & ibi not. limitat Bald. hoc eſſe verum, q̃n vterque emptor
probat de numeratione pretij, ſed ſi vnus p̃bat de nume. alius
non, ille præfertur, qui probauit numerũ, quia ſibi præſumitur
prius tradita, quamuis ſecundo loco emerit, ita dicit Bal. in iſta
materia ſe pridie de facto conſuluiſſe. Adde, q̃ illud dictũ Iac.
de Are. etiam refert, & dicit not. Bal. in l. ſi autem. aliàs incipit ẽt.
§. pen. ad fi. ff. de publi. & idem Bal. in q. per eum diſputata incip.
accuſatus de vi turbatiua. in vlt. char. idem Bal. in l. poſt ſenten-
tiam. in 2. col. C. de ſent. & interlo. & in c. cæterum. de reſcrip. &
in c. licèt cauſam in 16. col. de prob. & d. Alex. in l. 1. C. de edi di-
ui Adria. tol. facit, q̃ tenet idem Bal. in Rub. C. de cõtrah. empt.
in 19. q. item iſtud dictum Iaco. de Are. etiam ſequitur Ange. in
l. ſiue autem. §. ſi duob. præalle. Addo bene facere, q̃ no. Bal. in l.
1. C. de edic. diui Adri. toll. vbi not. q̃ ex prioritate tituli præſu-
38 mitur pro aliquo. ¶†Tertiò quæro, pone aliquis fortè aſſerens
ſe meum procuratorem, vendit rem meam, poſtea ego domi-
nus ignorans talem vendi. eandem rem vendidi alij, & tradidi,
poſtea ratificaui primam vendi. quis iſtorum præfertur? dic, q̃
ſecundus, & habebit locum iſta l. imò talis ratificatio nõ valet,
propter trãſlationem dominij factam medio tempore, ita de-
terminat gl. no. & ord. in l. ſi indebitum. §. 1. & ibi vide Bar. poſt
Antiquos. ff. rem rat. hab. ¶Fortius decidit Bal. in l. ſi debitor. C.
de diſt. pig. q̃ ſi hypothecaui domum alicui creditori, & dedi
ſibi

ADDITIONES.

a ¶Per ſolam inueſtituram. Adde glo. in c. 2. de conſue. Inno. in c. in literis. de reſti ſpol. Doct. in c. ſi quis deinceps. 16. q. 7.

b ¶Inueſtitura. Bald. conſi. 277. volum. 3. Parpa. in l. licèt Imperator. de lega. 2. adde, quod dominium vtile tranſit etiam in ſucceſſorem vaſſalli. Alex. libr. 5. conſi. 11. col. 3. PVRPV.

c ¶Et licèt. Adde, quòd dom. de Rot. deciſ. 879. In antiq. inci. virtus. & Alex. cõſ. 222. viſo proceſſu cauſæ lit. ve. ten. tenent expreſsè contra Ias. & illa opi. cõtra iſtum verior videtur. PVRPV.

d ¶Nunc. Adde, quòd contra eum tenet ipſe Ias. in l. ſi quis maior. colum. tertia. verſic. limito. ſupra de tranſact. vbi Parpal. in Repeti. column. 27. & ſequen. 26. not. BELLAC.

Source : BIU Cujas

ſibi poteſtatem vendendi domum, creditor primò vendit domum Titio, poſtea dominus vendit eam, & tradit alij, concludit, ꝙ ad hoc præfertur ſecundus per iſtam l. quia nihil eſt, qđ impediat tranſla. dominij, dicit tamen Bal. eſſe in hoc cogitandum, ꝙ not. pro alia extenſione ad hanc l. ¶ Quid autem ſit de ceſſione facta duob. inſolidum diuerſis temporib. quis eorum præferetur, vide per Bald. in l. 3. in vlt. col. C. de noua. allegantem ad hoc tex. pro ſin. in l. non quocunque. §. qui Caium. de leg. 1. & per hoc remanet expeditum primum not. cum gratia Dei,
39 ſatis opulentum. ¶ † Secundò not. ꝙ vbi duo requiruntur ad conſumationem vnius actus, ille eſt prior, in cuius perſona hæc duo prius reperiuntur, vt eſt hic, ad cauſandum dominiū duo requiruntur, ſcilicet, titulus, & traditio, & ille prefertur, in cuius perſona hęc duo prius reperiuntur, ſecus ſi vnum tantū ſufficeret. l. potior. in prin. §. ſi colonus. & l. idemque. §. ſi tibi. & l. ſi prior. §. fi. ff. qui po. in pi. hab. ¶ Et iſta faciunt ſecundum Iac.
40 But. ad deciſionem no. q. † Dictat conſuetudo, ꝙ primogeni-
a tus [a] ſuccedat in Regno, vel in Ducatu, pone, Rex habet filium naturalem tantum, habet etiam ſecundogenitum legitimum, & naturalē, pone, facit legitimari filium primum naturalem, quis eorum ſuccedet in Regno? & decidit per hunc tex. & per prædicta, ꝙ ſecundogenitus ſuccedit, quia in eo prius concurrit vtrunque vinculum naturale, & ciuile, ex quib. duob. ius ſuccedendi quæritur, & cum hac deciſione tranſeunt Bald. Saly. & Pau. de Caſt. hic. ¶ Limitat tamen Salyc. ſecundum Iac. de Bel. niſi naturalis fuiſſet iam legitimatus ante natiuitatem ſecūdo-
* geniti, vt ibi per eum. ¶ Addo, ꝙ iſta deciſio Iac. *eſt communis* & pro ea facit, quia non poſſumus dicere, ꝙ legitimatus debeat præferri ſecundogenito, niſi legitimatio traheretur retrò, quia aliàs ſecundogenitus eſt prior, ſed ego habeo, ꝙ legitimatio nō retrotrahitur, quando fieret præiudicium legitimo, vel alij, tex. eſt optimus in §. liceat. quem ibi pōderat Ang. ad hoc, in Auth. quib. mod. nat. effi. leg. firmant Bar. & alij in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſth. Bal. in l. eam quam. in 13. col. C. de fideicom. ergo cùm hic tractetur de præiudicio legitimi, legitimatio non trahitur retro, & iſtā opin. vltra Docto. hic tenent Ang. Pau. de Caſt. & do. Alex. in d. §. & quid ſi tantum. Io. And. in regula ſine culpa. in mercurialib. & Iaco. de Beluiſ. per plura fundamenta in §. tribus. Auth. quib. mo. na. effi. ſui. Ang. in quęſtione per eum diſputata, quæ incipit nobilis quidam genere. in 6. col. Ant. de But. in c. tanta. qui fil. ſint legi. Aliquid per Ang. in l. his verbis. §. interdum. & ibi Imo. & in l. ſi alienū. §. extraneis. ff. de hæredib. inſti. ¶ Tu vide q. poſitam per Bart. poſt Iaco. de Are. in l. cùm decem. §. fi. ff. de ſol. vbi quærit, pone, aliquis tenebat concubinam, ex qua ſuſcepit filium naturalem, poſtea duxit vxorem, ex qua ſuſcepit filium legitimum, & naturalem, poſtea mortua vxore cepit concubinam in vxorem, quo caſu legitimantur filij prius nati per matrimonium cōcubinæ, quis eorum ſuccedet tanquam primogenitus? dicit, ꝙ iſtam q. diſputat Rich. Malumbr. & eius diſputationem poſuit Io. And. poſtea ſub regula ratihabitio. de regu. iur. in 6. & aliud non dicit, ſed errabat, quia Io. And. nihil ponit in illa regula ratihabitio. ſed bene ponit latè in regula ſine culpa, & veritas eſt, ꝙ legitimus non præfertur, ſed alius legitimatus, & ita tenuit Pan. in conſi. 75. incip. vī. primo dictam donationem. in 1. vol. poſt Io. And. in d. regula ſine culpa. idem tenet Nic. de Peruſio aduocatus conſiſtorialis in ſuo tract. ſucceſſionum ab inteſt. in 4. col. Sed tu aduerte, quia primò pro veritate eſſe examinandum
41 vnum, ꝙ Bar. videtur poſuiſſe pro conſtanti, † nunquid matrimonium medium impediat legitimationē filij naturalis prius nati, ſi poſtea concubina ducatur in vxorem, de quo puncto vide Bar. in l. bonorum. in 2. col. ff. de rem rat. hab. in l. ſi vxor. §. fi. per illum tex. ff. de adult. Io. And. in d. regula ſine culpa. Bal. in l. cùm quis. C. de nat. li. Pau. de Caſtr. in l. Pomponius. §. quæſitū. ff. de acq. poſ. ¶ Quis autē in propoſito noſtro dicatur primogenitus, & ꝙ tempus attendi debeat circa iſtam primogenituram, vide per Sal. hic, & Bald. in l. 2. in 2. col. C. de iur. emphyt. Et adde, ꝙ talis conſuetudo, ꝙ primogenitus ſuccedit alijs fratrib.
b excluſis, valet de iure, [b] ſecundum Bald. in c. mulier. ſi de feud. defun. conten. ſit inter dom. & agn. & in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iur. & in l. cunctos populos. C. de ſum. Trin. facit bonus text. in d. c. licèt. ad fi. de voto, & ibi per gl. & Doct. de ratione huius conſuetudinis. ¶ Hinc infero, ꝙ licèt Iac. de Are. & Cy. in l. Barbarius. ff. de offic. præſid. & ibi Alber. de Roſ. in pen. char. mag. dubitent ſtante conſuetudine prædicta, ꝙ primogenitus ſuccedat, nunquid in foro conſcientiæ poſſit primogenitus totam hæreditatem patris retinere, & non dare fratribus partem ſuā, quaſi talis conſuetdo ſit iniqua, quia contra ius ſcriptum. nam cùm talis conſuetudo valeat, vt patet ex prædictis, videretur,
42 ꝙ etiam in foro conſcientiæ poſſit licitè teneri. ¶ † Illud etiam perpetuò no. & nunquam obliuiſcaris illud, ꝙ ſingulariter dicit Bald. in c. 1. in fi. de fil. nat. ex matri. ad morga, contra. in vſib. feud. vbi dicit, ꝙ in Regno Siciliæ, in quo primogenitus per
c pactum ſuccedit in Regno, ſi moriatur primogenitus ſine hærede, non poſſit ſecundogenitus in Regno ſuccedere, quia pactum facit mentionem de primogenito, & non de ſecundo, ideo tunc Regnum Siciliæ deuolueretur ad Papam, qui poſſet poſtea liberè diſponere, ꝙ multum not. Tamen inuenio, quod Nic. de Peruſio in præallegato tractatu ſucceſſionum ab inteſt. in 12. col. dicit ſe valde admirari de hoc dicto Bald. propter ea, quæ idem Bald. dicit in l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. dum commemorat quaſdam conuentiones initas inter Papā Clementem, & Carolum Regem Siciliæ anno 1265. quæ aliter
43 ſonant, vt ibi per eum. ¶ † Tertiò not. ex tex. ibi, *ac precium exſoluiſſe*, ꝙ non ſufficit probare rem prius venditam, & prius traditam, vt præferatur quis in dominio, niſi etiam probetur, ꝙ pretium fuerit actualiter numeratum, intellige tamen, vel ꝙ ſit habita fides de pretio. §. venditæ. inſti. de rer. diui. gl. not. in l. inciuile. §. eod. l. procuratoris. §. ſed & ſi dedi. ff. de tributo. act. cum ſi. & in hoc differt à publiciana, in qua non requiritur pretium. l. de pretio. ff. de pub. ſed præfertur ille, cui res fuit prius tradita per quaſi dominum, etiam ſi nullū pretium fuerit ſolutū. d. l. de pretio. rō differentiæ eſt, quia dominium eſt ius plenum, vnde non tranſit ita de facili ſine ſolutione pretij, ſicut tranſit quaſi
44 dominium. ¶ † Quartò pondera ibi *probaueris*, in tex. poſitum, & dicit Pau. de Caſt. hoc mirum eſſe, ꝙ teneatur probare rem ſibi prius traditam, ſi iam erat in poſſeſſione, & oſtendebat ſe prius emiſſe. nam ex iſtis duob. ſ. poſſeſſione, & prioritate tituli pręſumitur, quod res prius ſibi fuerit tradita, & licèt nihil alleget, tu allega expreſsè Doct. firmantes, quos retuli s. in 1. not. in 2. qō. ſi ergo præſumi debet prius ſibi tradita, quomodo ergo probat ſibi prius traditam? Pau. de Caſt. putans hoc mirabile in hoc tex. reſpondet, ꝙ bene ita præſumitur, niſi aliquæ coniecturæ ſint in oppoſitum, quæ iſtam præſumptionem tollant, prout diuinando, & ſomniando dicit eſſe in hoc tex. vbi ſecundum eum fortè etiam aduerſarius probat ſe poſſediſſe, ego autem iterum, ac iterum conſiderans tex. in verbo *probaueris*, non video, ꝙ tex. vllo modo dicat, ꝙ probari debet rem prius traditam, ſed bene dicit, ꝙ ſi probaueris te emiſſe, ac pretium ſoluiſſe, &c. vult, ꝙ probetur prioritas tit. & ſolutio pretij, de traditione autem prius facta probanda tex. nihil dicit, niſi tu ſubtilis ex aduerſo fortiter replices, ꝙ ſi text. vellet ſolùm probari prioritatem tituli, & ſolutionem pretij, videretur text. diminutus, quia hæc duo non ſufficerent, niſi etiam tertium concurrat, ſcilicet, ꝙ probetur rem prius traditam, ideo ipſe Pau. de Caſtr. iſtud perpendens expreſsè, dicit, ꝙ oportet ſupplere ad tex. illud tertium, quia prima duo non ſufficerent. Sed ego dico cum ſupportatione. nihil eſſe ſupplen. quia ex quo iſte erat in poſſeſſ. vt dicit tex. in verſi. poſſeſſionem. iuncta ſuppletione glo. certè probandō titulum, & ſolutionem, non requiritur, ꝙ probet prius traditam rem, quia iſtud præſumitur ex alijs, quæ pręcedunt, vt prædixi, & hoc modo habes enucleatum verum ſen-
45 ſum text. ¶ † Quintò pondera tex. ibi, in verbo *non datorum inſtrumentorum*, qui poteſt dupliciter intelligi, primò ſecūdum gl. ꝙ loquitur de inſtrumentis contractus, ꝙ licèt inſtrumentum non ſit adhuc factum, per hoc non impeditur tranſlatio dominij, quia inſtrumenta non ſunt de eſſentia contractus, ſed fiunt ad faciliorem probationem, iur. in gl. allegatis. l. pactum ꝙ bona fide. C. de pact. Secundò poteſt intelligi, & no. de inſtrumentis emptionalib. ſeu ſui tituli, quæ venditor habebat, & ſic habes, ꝙ licèt venditor non tradiderit inſtrumenta tituli, ſeu ſuæ acquiſitionis emptori, per hoc non impeditur tranſlatio domi-
46 nij, nec poteſt res ſibi auferri. ¶ † Et ex hoc no. ſexto loco ſecundum Pau. hic eſſe tex. not. quando quis vendidit rem alicui, tenetur emptori tradere ſua inſtrumenta, & iura, quæ habet, ſed certè ſi bene conſideras tex. iſte neceſſariò hoc non probat, imò Sal. hic in 5. no. expreſsè intelligit iſtum tex. quòd venditor promiſerat emptori dare iſta inſtrumenta emptionalia, ſeu ſui tituli, quòd eſt diuinare ad iſtum tex. breuiter vide de hoc tex. in l. Titius hæres. ff. de act. emp. & ibi glo. expreſsè no. quòd venditor bene tenetur oſtendere inſtrumenta ſuæ acquiſitionis, & tituli emptori, ſed non tenetur tradere, & ibi dicit Bart. quòd eſt no. & poteſt quotidie contingere. adde tex. in l. inſtrumenta. vbi glo. & Doct. C. de fideicom. vbi habes, an hæres teneatur legatario

ADDITIONES.

a ¶ Primogenitus. Adde Bar. in l. bonorum. ff. rem rat. hab. Bal. in l. eam quam. C. de fidercom. Abb. in l. cùm quis. C. de naturali. lib. Io. Andr. in reg. ſine culpa. de reg. iur. lib. 6. in mercur. Io. And. in c. ex parte. de reſcri. lib. 6. in nouel. Flo. de S. Pet. in diſpu. incip. Baro quidam de nobili ſtirpe progenitus.

b ¶ De iure. Adde Tiraq. de iure primige. q. 4.

c ¶ Succedere. Adde Tiraq. de iure primige. q. 3. PANCIR.

Source : BIU Cujas

cārio dare inſtrumenta acquiſitionis rei legatę per defunctum; & de venditore adde d. Anto. & Imo. in c. fi. de empt. & vendi. no. Bal. in l. 1. in fi. per illum text. C. cred. euicti. pig. non deb. & in c. vaſſallus ſi feudum. in fi. ſi de feu. defun. cōten. lit inter dom. & agna. & ibi ſubdit, quid fiet ſi venditor non vult producere, vel oſtendere inſtrumenta ſui tituli, & acquiſitionis, & dicit, ꝙ ſeruabitur in practica. Inno. in c. G. perpetuus. de fid. inſtru. de qua practica habes per Bart. & omnes in l. 1. vbi ſoleo plenè dicere.

¶ 7 C. de eden. cum multis concor. ibi ſignatis. ¶ † Septimò not. in ver. *erit ſanè*. ꝙ ſi emptor, cui prius fuit res tradita, quamuis poſſit alium emptorem agentem repellere, & ſic poſſit ſe ab euictione tueri, tamen ſi non tueatur, & patiatur rem euinci ab alio emptore, quem poteſt repellere, tamen habet regreſſum contra vēditorem noīe euictionis. ¶ Cōtra iſtud gl. ſuper verbo recipere. vult formare duas oppo. Prima eſt obſcura, nec glo. eam aperit, quam ſic induco, vt intelligas; nam tex. in verſi. erit ſanè. dict, qđ eſt in arbitrio repetere pretium, quod dediſti cum

¶ 8 vſuris contra, habemus regulam, † ꝙ emptor nunquam poteſt agere de euictione ad pretium, quod ſoluit contra venditorem, niſi res vendita fuerit poſt ſententiam actualiter euicta. l. vtique. ff. de rei ven. l. habere licere. cum ſimi. ff. de euic. ſed hic nondum erat lata ſententia, vel res euicta, quomodo ergo poteſt agere ad pretium re euicta? gl. reſpondet dupliciter, primò ꝙ contrarium procedit, quando emptor vult agere ad pretiū, non poteſt agere; ſed hic non agebat ad pretium, ſed excipiendo per officium iudicis poterit pretium petere, vel ſecundò dicit glo. ꝙ imò agebat actione ex empto ad pretium, & tunc intellige, vt dicit gl. ꝙ res erat actualiter euicta, ꝙ non eſt niſi diuinare. Ideo Salyc. aliter reſpondet, & dicit, quod hic alius emptor, vel venditor offerebat ſibi pretium, vt videtur ſonare tex. ibi, recipere, qui non dicit agere nec petere. Secunda oppoſitio gl. eſt clara, quia cùm poſſet repellere illum alium emptorem, quia res fuit ſibi prius tradita, ergo ſi non repulit, apparet, ꝙ fuit euicta per ſuam negligentiam, & culpam, & quoties res empta euincitur culpa emptoris, non poteſt agere de euictione. l. ſi rem. 1, §. 1. alleg. in glo. gl. tripliciter reſpondet, tene primā ſolu. quæ eſt, ꝙ venditor non poteſt obijcere iſtam culpam, cū ab eo alius emptor cauſam habuerit, vt in glo. ¶ Capio glo. in verſi. iure, quæ timore contrarij. l. qui duobus. ff. de falſ. dicit, ꝙ vendi. poteſt iure fieri duobus quantum ad contractum, ſed non quantum ad euadendum pœnam. ¶ Tamen illam l. qui duobus. ff. de falſ. limitat not. Bald. & Salyc. hic, vt procedat ſi prior emptor non ceſſauit in ſolut. pretij. ſi autem ceſſauit in

a ſolu. pretij, vendens rem alteri non incidit in falſum. allegant Odof. ita tenere, & intelligere illum text. in l. venditor ex hæreditate. ff. de hær. vel act. vendi. & idem ſequitur Bald. in reporta. antiquis, & in c. ſi facta. ſi de feu. defunct. conten. ſit. bene facit l. quamdiu. C. de diſt. pig. latè diſputat, & firmat do. Alex. in l. à diuo Pio. §. ſed ſi emptor. ff. de re iud. & vide ſimilē limitatio-

¶ 9 nem per Ange. & Imo. in d. l. à diuo Pio. §. ſi poſt. ¶ † Secundò limita illam l. qui duobus. non habere locum in infeudante rē duobus, qui non incidit in pœnam falſi, ſecundum Bald. in c. ſi quis in titu. quo tempore miles. in vſib. feu. per illum tex. qui dicit, quòd ſecunda infeudatio habetur pro infecta, ergo infeudans non incidit in pœnam falſi. tamen potes dicere, ꝙ tex. hoc neceſſario nō probat, quia infeudatio habetur pro infecta quātum ad præiudicium primi vaſſalli, non ad euadendum pœ-

¶ 10 nam falſi. ¶ † Tertiò d. l. qui duobus. non procedit in pignore,

b quia pignorans eandem rem duobus, non incidit in pœnam b falſi, ſecundum Guli. de Cun. & Barto. in l. ſi quis in pignore. §. §. ſed & ſi quis. per illum tex. ff. de pig. act. & ibi vide per eos de ratione diuerſitatis. aliter etiā intelligit gl. tex. in verſi. iure, ideſt, bona fide, vel ſine dolo, quem intellectum bene ponderaui ſupra in 1. no. credo in 6. fallen. ¶ Tu potes aliter, & notabilius intelligere verba iuris, vt dixi in 11. limita. vel quartò potes intelligere, & exemplificare ſecundum text. cap. illud. & cap. ſuggeſtum. de iure patro. Et per iſta ſit impoſitus finis huic l. not. in alma, & regia ciuitate Papiæ, in qua eſt floren. totius Italiæ gymnaſium per me Iaſonē de Mayno Mediolanen. vtriuſq; cenſuræ Doctorem.

ADDITIONES.

a ¶ Falſum. Adde Ang, Are. in §. actionum autem. nu. 35. inſti. de act.

b ¶ Pœnam. Adde Pract. Pap. for. libel. act. hypoth. verſi, ſub eadē obligatione, colum. fin. Clar. in pract. §. falſum. verſ. vendens. Natt. conſi. 176. eundem Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem. nume. 116. inſtit. de actio. Boſ. titu. de fal. nume. 112. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Hæres grauatus de fideic. poteſt detrahere Treb. in quam ſibi imputatur quicquid percepit iudicio teſtatoris in illo teſta. ſiue ex bonis teſtatoris, ſiue aliunde. nu. 2. & 21.*

3 *Datum gratia conditionis implendæ, computatur filio in quartam Treb. quam poteſt detrahere de fundo aliàs ſibi in peculium cōceſſo, & quomodo tota Treb. debet deduci, & ſuppleri ex illo fundo aliàs conceſſo in peculium, nu. 4.*

5 *Verba quædam ſunt merè directa, quędam obliqua, & quędam communia.*

6 *Filius grauatus fideic. non puro, & ſtatim, ſed in euentum alicuius, vel aliquarum conditionum, detrahit duas quartas. limita tamen, vt infra nu. 9. 10. & 11.*

7 *Treb. iuris diſpoſitione computatur in legitimam.*

8 *Quando aliquid eſt dubium de iure ciuili, & clarum de iure cano. ſtamus iuri cano. etiam in iure ciuili.*

12 *Sicut reperitur ſanctio ll. ita ſanctio teſtatoris.*

13 *Teſtator in teſta. an poſſit diſponere, quòd mulier ſecundò nubens non incidat in pœnas ſecundò nubentium.*

14 *Datum à cohæredib. gratia conditionis implendæ computatur in quartam Treb. nu. 18. & 19.*

15 *Treb. regulariter non poteſt de vna re detrahi, ſed de ſingulis rebus, niſi in caſu noſtro, & nu. 20.*

16 *Filius poteſt detrahere legitimam de vna re, eligenda per iudicis arbitrium, niſi teſtator illam rem alicui ſpecialiter legaſſet. nu. 17.*

20 *Filius poteſt detrahere Treb. de vno fundo, quem viuo patre habuit in peculium.*

22 *Quartarum ſpecies quot reperiantur.*

23 *Vbi teſtator non diſpoſuit expreſsè de quarta Treb. detrabenda, quamuis detractio fieri poſſit ex l. diſpoſitione, tamen talis detractio dicitur fieri contra voluntatem teſta. ſaltem tacitam.*

24 *Dictio in, aliquando ponitur pro dictione pro, & ècontra.*

24 *Legatum aliquando poteſt incipere à traditione.*

26 *Quando legatarius tenetur reſtituere, non detrahit aliquid nec ratione Treb. nec ratione Falcidiæ.*

27 *Fructus non cadunt in reſtitutione fideicommiſ. & tamen computantur in quartam.*

28 *Legum correctio eſt euitāda, nec debet per ſubauditos intellectus induci*

Familiæ erciſcundæ. Rubr.

LEX XXIIII.

FIlium, quem habentem. Iſta l. ſecundum glo. primam re, & fama eſt difficilis, & fertur, ꝙ Iac. Bal. gloſſator Antiquus tenebat, ꝙ eſſet difficilior, quàm alia lex, quæ iuris corpore clauditur, & propter iſtas difficultates dicit Cyn. ꝙ iſta l. ſolet videri valde horribilis ſcholaribus, præſertim iuuenibus. Bal. dicit, qđ hæc lex famoſa difficilis eſt tripliciter. Primò in caſus poſitione. Secundò in eius defenſione à contrarijs difficillimis. Tertiò in latitudinis materiæ explanatione. Salyc. etiam dicit, ꝙ iſta l. eſt difficilis in ſui principali materia, in literæ expoſitione, ac etiam in ſua latitudine, & ampliatione, quā Gloſſatores ſuper ea fecerunt. Sed d. Azo in ſumma huius titu li, vbi latè commentauit hanc l. dicit ècontra, ꝙ iſta l. eſt magis difficilis fama quā re, & iſtud dicit Cy. hic eſſe verum. Mihi autem viſum eſt, ꝙ iſta l. primo aditu, & primo ingreſſu videatur valde difficilis, ſed vbi progreſſus fueris ſtudendo, difficultas paulatim ceſſare tibi videbitur. ¶ Præmitto, ꝙ iſta lex legitur tribus principalibus modis. Primo modo legitur ſecundum lecturam Antiquorum, & veram, quam proſequitur gl. 1. 2. & 3.

a Nam tex. dixit, filium quem habentem a fundum. quomodo autem iſtum fundum haberet, litera non aperit. Iſti Antiqui intelligunt, ꝙ pater in vita conceſſerat iſtum fundum filio in peculium profectitium, iſte intellectus non potuit placere antiquis Gloſſatoribus propter vnum, in quo grauiter errarunt, & dato vno errore plures inde ſequuti ſunt. Nam ſecundum eos iſte tex. vult, ꝙ hic filius in diuiſione effectualiter debeat habere hunc fundum præcipuum, ſed ſi eſſet ſibi conceſſum in peculium profectitium, certè peculium profectitium mortuo patre debet diuidi æqualiter inter fratres. l. certum. s̄. e. quia peculium profectitium remanet in patrimonio patris ſicut aliæ res, ſed vt ꝯ. oſtendam, non eſt verum iſtud, ꝙ filius talem fundum debeat habere præcipuum, ſed bene dicit, ꝙ quartam Treb. de tali fundo poteſt detrahere in eo, qđ ſibi reſtat. ¶ Ideo Ioā. Cre. inhærens errori alio modo intellexit textum, & proſequitur gloſſam

ADDITIO.

a ¶ Filium quem habentem. Adde de materia iſtius legis Cano. in cap. Ray. & in c. Rayn. de teſtamen.

Source : BIU Cujas

gloſſam magnã in verbo percepit, iuxtà mediũ ibi, alij, vt Ioãnes, &c. & alia gloſſ. in verbo hęreditaria parte, à principio glo. vſque ad verſiculum vel ſi vis, quòd filius non habuit iſtũ fundum in peculium, ſed pater in teſtamẽto illum ſibi prælegauit, quo caſu prælegatum eſt præcipuum filij, & non diuiditur, nec confertur cum fratribus, tamen cõputatur ſibi in quartam. Iſte intellectus ex multis reprehenditur, & præcipuè propter text. qui dicit, *filium quem habentem fundum*, & ſic præſupponit, quòd filius haberet iſtum fundum in vita patris, ſed ſm iſtum intellectum non habuiſſet in vita, ſed tãtum mortuo patre. ¶ Alio, & tertio modo legitur ſecũdum Azo. & Hugolinum, quorum lecturam prorequitur gloſſ. mag. in verbo hæreditaria parte. in illo verbo, vel ſi vis, qui etiam adhærentes errori. s. relato tenuerunt hunc filium debere habere hunc fundum præcipuum, & intellexerunt, quòd pater in vita donauerat iſtum fundum filio, vt procedat text. qui dicit filium, quem habentem fundum. habebat enim in vita patris titu. donationis, ſed quia donatio inter patrem, & filium in poteſtate non valet, ſed confirmatur morte patris, certè cenſetur habere vim prælegati, & cõſequenter remanſit ſibi præcipuum ſicut prælegata. ¶ Sed iſta lectura, quæ eſt media inter primam & ſecundam, ex multis incuitabiliter confunditur. Et ex eo præcipuè, quia ſi ſic eſſet, non computaretur filio in Treb. cùm non habeat iudicio teſtatoris. l. in quartam. §. 1. ff. ad l. Falc. & declarabo nunc, teneo ergo lectuã
* Antiquorum, *quæ communiter approbatur*, & eã in effectu tenet Barto. & inuenio, ꝙ eam ab Antiquis vſque ad Moder. noſtros omnes magis communiter tenent, & ſecundum iſtam lectu.
1 ponam caſum, ſummarium, & reliqua. ¶† Secundò proprius ad tex. pmitto, ꝙ de fideicom. vniuerſali, hoc eſt quando hęres eſt grauatus reſtituere totam hæreditatem, ꝙ ipſe hæres poteſt detrahere quartam Trebel. ſibi conceſſam ex diſpoſitione Senatuſconſ. Trebel. ſicut hæres poteſt detrahere quartam Falcid. de leg. & fideicom. particularibus, quòd ideo eſt, quia aliàs hæres non adiret, ſi totam hæreditatem haberet reſtituere, vel haberet diſtribuere in legatis, & hæreditate nõ adita totum fideicomm. corrueret. l. ille à quo. §. 1. ff. ad Trebell. corruerent legata. l. eam quam. C. de fideicom. & corruerent omnia diſpoſita in teſta. l. ſi nemo hæreditatẽ. ff. de teſt. tut. & l. ſi nemo. ff. de reg. iur. ideo in recompenſationem huius commodi, quod habent fideicom. & legatarij, ſtatutum eſt, quòd hæres poſſit detrahere quartam de illo fideicom. vniuerſali, ꝙ reſtituit, & propterea aliàs in pub. examine mouebam altam difficultatem contra l. in teſtamento quidem militis. C. ad l. Falc. & in l. in teſtamento militis. C. de teſtam. milit. quibus iuribus dicitur, ꝙ in teſtamento militis non detrahitur Treb. nec Falci. iſtud erit damnoſum militibus, quia nemo vellet eſſe hæres, cùm nullum commodum ſit reportaturus, nec Treb. nec Falci. quam difficultatem
2 poſui in d. l. in teſtamẽto militis. C. de teſtam. mil. ¶† Tu tamen attende, ꝙ licèt hæres grauatus de fideicom. poſſit detrahere Treb. tamen in iſtã quartam Treb. ſibi imputatur quicquid percepit iudicio teſtatoris in illo teſtamento, ſiue ſit ex bonis ipſius teſtatoris, ſiue aliunde puenerit. l. in quartã. §. 1. ff. ad l. Fal. & hoc quando vniformiter percepit, ſi autem difformiter, puta quia partim iure inſtitutionis partim iure prælegati, tunc ſolùm cõputatur illud, ꝙ percepit iure inſti. d. l. in quartam. §. 1. illud autem, qđ filius non percepit iudicio teſtatoris ex vlt. volun. ſed eſt conſecutus inter viuos, dato ꝙ proceſſerit ex bonis teſtatoris, illud non computatur ſibi in quartam Treb. l. pater filiam. in princip. ff. ad l. Falc. & per hoc cõfunditur tertius intellect. Azo. & Hugo. quòd iſte fundus fuerit donatus filio in vita patris, qa tunc non computaretur ſibi in quartam Treb. vt dicit text. & dato, quòd illa donatio non valuerit in vita, ſed confirmetur morte teſtatoris, iſtud nihil facit, quia omnino confirmatur morte, etiam ſi non adeatur hæreditas patris. l. poſt legatum. §. qui mortis cauſa. ff. de his quib. vt indi. ergo iudicium teſtatoris nihil faceret. ¶ Iſta lex communi diuiſione diuiditur in duas. In 1. ponit thema, ex quo quęſtio. In 2. rñſio. Secũda ibi, hæreditaria parte. Vel potes diuidere in tres, vt hic per Bal. non curo re-
3 ferre. hoc dicit ſecundũ *communiter Doctо*. † Datum gratia con-
* ditionis implendæ computatur filio in quartam Trebel. quam poteſt detrahere de fundo aliàs ſibi in peculium conceſſo. hoc dicit. vel ſic, & plenius. Filius grauatus de reſtituendo partem ſuam fratri, & quibuſdã alijs, poteſt detrahere quartam Treb. in qua tenetur computare quartam partem hæreditariam ſibi obuentam in diuiſione facta cũ fratribus ſuper fundo ſibi aliàs per patrem in pecu. profectitio conceſſo. Item tenetur imputare quicquid ſit ſibi datum gratia conditionis implẽdæ, & ſi iſta non ſufficiunt ad quartam Treb. debet ſuppleri de portionibus fratrum, quas habuerunt in diuiſione illius fundi. Reſiduum verò quatenus eſt vltra quartam Treb. tam in illo fundo quàm in alijs rebus hæreditarijs, tenetur reſtituere, & hæc omnia expe-

dientur offic. iud. hoc dicit iſta pulchra. l. Et in lege ſecundum Bald. quatuor ſunt conſideranda, retentio, compenſatio, ſuppletio, & reſtitutio. Primùm patet in tex. ibi, *hęreditaria parte prædij in quartæ ratione retenta*. Secundum patet ibi, compenſato &c. Tertium ibi, & ſi quid deeſt, in ſupplemẽtum. Quartum eſt ibi, reddere compellitur, ſcilicet illud, quod ſupra quartam habet. Et licèt omnes remittant pro figuratione caſus ad glo. 1. ego tamen caſum ſic figuro. Quidam pater habẽs. 300. in bonis, habebat etiam tres filios, & quia vnus eorum fortè maior natu, erat ſibi moleſtus, & alijs fratribus fortè exiſtens ex alia vxore, & pater non poterat ſecum in pace viuere, conceſſit ſibi fundũ valentem. 30. in pecul. vt ex eo ſeparatim viueret, & ſe aleret, nec amplius impediret ſe in domo, nec filium voluit emancipare, & donare ſibi fundum, fortè ne filius alienaret, & pecuniã conſumeret, vel poſteà alios filios generare ſperabat, poſteà hic pater veniens ad mortem fecit teſtamẽtum, in quo iſtos tres filios hæredes vniuerſales inſtituit. Nam eſt aduertendum in text. ꝙ licèt pater grauauerit filium reſtituere hęreditatem fratribus, & quibuſdam alijs, tamen non dicit text. quòd alij eſſent inſtituti cohęredes, nec etiam negat, licèt multi Scribentium dicant, ꝙ eſſent cohæredes. verùm licèt pater iſtos tres filios ęqualiter inſtituerit hęredes, tamen propter odium quo afficiebatur erga primum filium, diſpoſuit in teſtamento, quòd ſi aliqua conditio exiſteret, puta ſi nauis ex Aſia venerit, ꝙ ille filius maior reſtitueret totam tertiam partem hæreditatis fratribus, & quibuſdam alijs, cum hoc, ꝙ iſti omnes tenerentur illi filio dare aliquid, puta 10. Nam non voluit pater in totum priuare, ſed facere, quòd parum haberet mortuo patre. Iſti tres filij diuiſerunt hæreditatem patris, in qua diuiſione etiam diuiſerũt illum fundum quondam aſſignatum filio, qui tamen remanſerat in bonis patris, & ſic illius fundi ille filius maior habuit tertiam partem, & ſic habuit tertiam partem hæreditatis, & ſic in effectu centum, poſteà purificata eſt cõditio, quia nauis venit ex Aſia, vnde fratres, & illi quidam alij dederunt huic filio maiori illa decẽ iuſſa à teſtatore, & iure fideicõ. purificati, petũt ꝙ reſtituat totum quod habuit, iſte eſt contentus, ſed vult habere Treb. ex portione, quam habet reſtituere, quæ cùm eſſent centum, quarta eſt 25. Iſta proculdubio ſibi debetur, ſed quæritur, an aliquid habeat compenſare, vel computare, dicit tex. ꝙ debet cõputare tertiam partem prædij, quam habuit in diuiſione, quæ valet 20. Item, & alia 10. ſibi data quando conditio fuit purificata, & ſic ſunt 20. reſtant ſolùm quinque, quæ etiam deducit ex illo fundo, & ſic ſi bene cõputes, habet 15. in illo fundo, & ſic mediã partẽ, reſiduũ fundi, & aliàs res hæreditarias cogitur reſtituere, & ſic vides, ꝙ filius iſto caſu nõ detrahit duas quartas. ſ. quartã legitimæ, & quartã Treb. ſed ſolũ quartã Trebel. de
4 quo ſtatim dicã. ¶† Itẽ habes aduertere ꝑ intellectu text. quomodo tota Trebel. debet deduci, & ſuppleri ex illo fundo aliàs conceſſo in pecu. nam cùm iſte fundus eſſet diuiſus inter iſtos fratres, & fideicom. debeat reſtitui non ſolùm fratribus, ſed quibuſdam alijs, vt dicit text. & illi alij nihil habent facere in illo fundo, & tamen Trebel. debeat æqualiter haberi ab omnibus fideicom. quomodo verum eſt, quòd tota quarta debeat in totum deduci ex fundo, in quo illi alij nihil habent facere? hic eſt aduertendum, ſi præſupponas illos quoſdam alios, & ſic ſaltem duos, cùm loquatur in plurali numero, fuiſſe inſtitutos æqualiter cum fratribus, & ſic quinque fuiſſe inſtitutos, ceſſat obiectum, ſed quia de inſtitutione illorum aliorum nihil dicitur in text. ſed ſolùm de reſtitutione fideicom. quæ debet fieri fratribus, & quibuſdam alijs, tunc oportebit dicere vt dicit Odofre. quòd pro parte illorum aliorum ipſi in eo, quod deeſt, habent ſoluere pecuniam, & pro parte fratrum debet ſolui in illo fundo, vel quòd ſoluent fratribus in æſtimatione; tamen verba text. non patiuntur hoc ſine magna ſuppletione ad text. ¶ Item attende, quod illud quòd dicit text. & quibuſdam alijs, non denotat aliquod iuris myſterium, ſed euenit de facto, nam idem fuiſſet ſi ſolis fratribus grauatus eſſet reſtituere, vt etiam declarat Paul. de Caſtr. hic in text. ibi, filium quem habentem, quia hic videtur mala grammatica, quia dictio filium, non habet verbum à quo poſſit regi. nam ſi referas ad verbum reddere compellitur, deberet dicere filius in nominatiuo, ſed ſi referas ad verbum infinitum reſtituere, ſuperfluum eſſet accuſatiuum quem, quia verbum reſtituere non poteſt regere duos accuſatiuos poſt ſe, ideo exponas text. tribus mod. vt in gloſſ. prima, & latius per Bartol. & alios hic. In tex. ibi ſub conditione, pondera quòd text. loquitur in ſingulari, vt etiam clarius dicit text. infra ibi, poſt eius conditionis euentum, & ſic præſupponit, quòd vna tantum fuerit conditio adiecta fideicom. ſcilicet illa poteſtatiua conſiſtens in dando, ſcilicet ſi fratres, & illi alij darent ſibi 10. de qua loquitur tex. ibi, cõpẽſato præterea, ꝙ à cohęredib. vice mutua

Source : BIU Cujas

percepit, verùm quia text. dicit *poſt conditionis euentum*. iſta conditio dandi dicitur potius impleri dando, quam euenire.l. ſuus quoque.§.1.ff.de hæred.inſti.& ſic iſta verba poſt cõditionis euentum.magis conueniunt conditioni merè caſuali,vel mixtæ,ideo glo.1.intellexit,ꝙ iſta ſit conditio caſualis merè, puta ſi nauis ex Aſia venerit, & ſic teſtator iniunxerat onus fideicom. filio maiori, ſub cõditione ſi nauis ex Aſia venerit. negari tamẽ non poteſt,quin etiam fuerit adiecta illa alia conditio poteſtaua conſiſtens in dando, hoc eſt ſi cohæredes 10. dederint filio, quia pater volebat eum filium in totum priuare, & ſic fideicõ. erat iniunctum ſub duabus conditionibus,ſcilicet ſi nauis venerit ex Aſia,& ſi cohæredes dederint ſibi 10. ¶† In text.ibi, *verbis precarijs*,ideſt obliquis. nam reperiũtur quædam verba merè directa,quædam obliqua,& quædam communia, vt magiſtraliter declarat Barto.in l.2.C.communia de leg.& diffusè in l.centurio. in quæſtionibus.ff.de vulg. & pup.ſed caue,quia iſtud nõ fuit neceſſe dicere in tex.ſufficit enim verbum reſtituere,ꝙ verbum conſtat eſſe obliquum,vel precarium,abſque eo, ꝙ diceret verbis precarijs, quia ſatis conſtabat, quod ipſum verbũ reſtituere,erat verbum obliquum & precarium, ſecundum Bal. & Paul.de Caſt.hic. ¶ [a] Nota ex tota iſta.l.hic eſſe tex. [b] expreſſum & ineuitabilem, † quòd filius grauatus fideicommiſſo nõ puro & ſtatim, ſed in euentum alicuius,vel aliquarum conditionum,tamen non detrahit duas quartas,vnam ratione legitimæ,aliam ratione Treb.ſed ſolam quartam Treb. deducit, & iſtud expreſsè dicit text.in fin.ibi.*§.quartam habens reſiduum reddere compellitur*, ergo non poteſt legitimam detrahere, & ſic duas quartas,& ſic haberet dimidiam partem hæreditatis,& ſic videtur caſus ineuitabilis contra communem opi. [c] & Legiſtarum, & Canoniſtarum, quam totus mundus obſeruat de conſuetudine,& omiſſis multis verbis,& argumentis concluſiuè, & Legiſtæ,& Can.cõcludunt,quod aut filius eſt grauatus fideicom. purè & ſtatim,ita quòd ſtatim habet reſtituere,& tunc non poteſt detrahere niſi vnam quartam, duas nullo modo, & quòd iſtud ſit verum,oſtenditur ratione incõuincibili, à partibus ſufficienter enumeratis, pone enim filium inſtitutum, & grauatum purè,& ſtatim fideicom.pone, quòd petat quartã Trebel. & ſibi fuit ſoluta,oſtendo,ꝙ impoſſibile eſt,quòd petat ipſam legitimam. † Nam Treb.iuris diſpoſitione computatur in legitimam,tex.eſt in l.etiam.§.debitam.ff.de bon.libe.in l. quoniam nouella.C.de inoffic.teſtamen.cod.modo ècontra pone,qđ iſte filius grauatus reſtituere ſtatim petijt legitimam ſuã, & ſibi fuit ſoluta,impoſſibile eſt, quòd poſteà petat Treb. qa eam habuit, quia quicquid habetur iure hęreditario,computatur in quartã Treb.l.in quartam.§.1.ad l.Falc.& declaraui.ſ in 2. euiden. Sed ego habeo,ꝙ legitima dicit haberi iure hæreditario, vt expreſsè not.Barto. & Angel.in l.quia poterat.ff.ad Treb.& in l.pro hęrede.§.ſeruos.ff.de acquiren. hæred.& in l.gerit.ff.de acquir.hæred.Bald.in l.3.C.de impub.& alijs ſubſti.& l.vnica.C.quãdo nõ peten.par.in verſic.quo ad primam quæſtionem,vbi videas iura,& rationes ad hoc per eos allegatas. ¶ Imò plus quomodocunque capiatur legitima,ſiue ex teſtamẽto ſiue ab inteſta.ſem per dicitur haberi iure hæreditario, & ex tacita diſpoſitione teſtatoris,vt firmat Pan.poſt complures alios per eum relatos in cap.Ray.ad fin.de teſt.per glo.ibi in verbo legitimam.Et ſic per hoc fundamẽtum apparet,ꝙ eſt impoſſibile filium ſtatim poſſe habere,& Treb.& legitimam ſimul, & ſemel,quia quancunque earum prius habuit, vtranque cenſetur habuiſſe, cùm vna in aliam computetur,vt ſuperius oſtendi.Sed quando filius eſt grauatus fideicom. non ſtatim & purè,ſed in euentum alicuius conditionis,tũc ſtatim mortuo patre habet legitimam, de qua reijcitur omne grauamen,omnis dilatio,omnis mora.l.quoniã in prioribus.& l.ſcimus.§.1.C.de inoffic.teſtam. Poſteà autem euenięte conditione fideicom. habebit aliam quartam Treb. quãdo habebit reſtituere,& iſto modo, & iſto caſu filius habet duas quartas nõ ſimul, ſed diuerſis temporibus. ¶ Iſtam diſtinponunt glo.Dyn.& Bar.quem videas, Bald. & alij in l. Papinianus §.memineriſſe.ver. probari videtur.ff.de inoffic. teſtamen. gl. Iac.Butr.Bart.& Bald.in l.quanquam.C.ad l.Falc.& dicunt omnes iſti Docto.hanc diſtin.de conſuetudine ſeruari,cum alijs gl. adductis per Bartol.& alios in iſtis locis.& iſta opi. eſt approbata apud Cano.per text.expreſſos in capit. Ray. vbi gloſſ. & Doct.& in capit. Ray.de teſt.& licèt Petr.Cy.& nonnulli alij contradixerint in d.l.quanquam. & in locis infra alleg.tamẽ nos habemus regulam, ꝙ quando aliquid eſt dubium de iu. ciui. † & clarum de iu. cano.tũc ſtamus iu. can.etiã in foro ciuili,vt not. in capitu.1.& 2.de oper.nou.nunc.& gloſſ.& Docto. in cap.per venerabilem, qui fil ſint legit.& in cap.licèt ex ſuſcepto. de for. competen.Barto.in l.priuilegia.C.de ſacroſanct.eccleſ. & dicũt Legiſtæ,ꝙ Decretaliſtæ fecerunt illos tex.ſeq. opi. & diſtin.gl.o. noſtrarum.eandem diſtin.tenet Iaco.de Bel. in §. quamobrem. in 2.quæſtio. vbi bonus text. in Authen. de reſtitutio. & ea quæ parit. Dyn.& Barto.in l.1.§.illud.ff.ſi cui pluſquam per l. Falcid. Iacob.Butr.& Bald.in Authen. res quæ. per illum text. C. communia de leg.Bald.in l.iubemus. C.ad Trebel. & in l. ſcimus. in princip.C de inoffic.teſtamen.Angel.& Imol.in l.in ratione.1.§. * quod vulgò.ff. ad l. Falcid. & ibi dicit Angel. quòd iſta opin. *eſt communis,& approbata*,& quod de conſuetudine ſeruatur. Idem tenet Angel.in l.cohæredi.§. cùm filiæ.ff.de vulga. & pupilla. & ibi dicit Angel.hanc opin. eſſe approbatam in ſcholis, & in iudicijs. & gloſſ. & Docto. in d.capitu. Ray. & Oldra. Laud. vbi multum arguit ad partes pro & contra in conſil. 205. incipien. Prima dubitatio. vbi pulchras rationes facit pro & contra. & in conſil.158.incipien.factum tale eſt,teſtatrix. &c. & plenè do. Alexand.in conſil.285.2.volum.incipien.circa primam dubitationem,&c.in ſecundo dub.in 7. colum. & duabus ſequẽtibus. ¶ Certè contra iſtam concluſionem approbatam communiter eſt tex.ineuitabilis in hac.l. vbi filius non erat grauatus fideicom.puro,ſed ſub conditione,& tamen nõ detrahit duas quartas,ſed vnam ſolam ſcilicet Trebel.patet,quia completa quarta Trebel. reſiduum quòd habet, reddere compellitur, quod non eſſet,ſi poſſet etiam quartam legitimæ habere, & ita originaliter ponit Odofr.hic,& aperto ore dicit,quòd illa opi.communis eſt falſa,& contra iura expreſſa,& quòd ſit falſa de iure, firmat etiam Bald.hic in 10.& 11.colum.& vnum verbum pònit Bald.in 1.colum.in 4.not.ita etiam dicit Paul.de Caſtr.hic,& in d.l. quanquam. & quòd iſta opin. de iure eſt falſa, tamen de conſuetudine eſt approbata & tenenda,dicit expreſsè Bartol.in d.l.Papinianus.§.meminiſſe.& in contrarium etiam fortiter facit text.in l.iubemus in verbo dodrans reſtituatur. C.ad Trebel. tamen poſteaquam de conſuetudine obſeruatur,vt omnes dicunt,fruſtrà eſt vltra diſputare,præſertim,quia approbatur per d.capitu.Ray.& cap.Rayna. Et tenendo iſtam cõmunem concluſ.conſuetudine approbatam, quòd filius grauatus fideicom miſ. non puro, ſed in diem, vel ſub conditione detrahat duas quar. † Limita eam ſing. vt procedat in filijs,& ſic in deſcẽdentibus,ècontra autem ſi moriatur filius relicto patre, vel matre, vel alijs aſcendentibus, [d] quos grauauerit fideicom. ſub conditione,certè ille non detraheret duas quar. ex quo in aſcendentibus non reperitur immutatum, vt eſt in deſcendentibus per d.c.Ray.& c. Ray.ita fing.limitat Bal.in l.ſi à milite.§.patre.ff.de teſtam.mili.non tamen expreſsè firmat, ſed relinquit ſuper hoc cogitandum. ¶ Confirmo per optimum ſimile per illud, quod ſing.vult Bartol.in l.non vſque.per illum text. ff. ſi quis à paren. fuc. manu. vbi vult, quòd quando pater alienat bona in fraudem filiorum, poſſint filij reuocare vſque ad legitimam, quando ille in quem alienauit fuit fraudis particeps; tamen ècontra ſi filius alienaret in fraudem patris, non poſſet pater reuocare vſque ad legitimam ſuam, poſtquam in patre iſtud non reperitur expreſsè ſtatutum. ¶ Confirmo per aliud ſimile, nam licèt valeat teſtamentum imperfectum

ADDITIONES.

a ¶An filius poſſit duas quartas habere, hanc diſtin.ponit Bart.conſil.44. ſuper prædictis. Alexand. libr. 3. conſil. 3. colum. 4. viſo proceſſu. & conſil. 161. libro 2. PVRPV.

b ¶ Tex. Adde,quid ſi filia dote contenta renunciauit legitimæ, & illius ſupplemento,ac Falc.& Trebel.& ſit inſtituta per patrem, & grauata reſtituere hæred.an poterit detrahere duas quartas aduenien.caſu fideicommiſſi? videtur primò,quòd non.l.quæritur.§.ſi venditor.ff.de ædil. edict. Fabia. in repe. Authen.nouiſs.quæſt.21.Contrarium tamen videtur verius,quia pater inſtituendo filiam videtur remiſiſſe renunciationem factam.l. ſi patronus non aluerit. ff.de bon. liber. fac. quæ dicit Bartol. in l. 1.§. & poſt operis.ff.de nou.oper. nunciat. BELLOT.

c ¶Communem opi.Adde,quòd hæc opin.ſeruatur de conſuetudine,teſte Ang. in l.Papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffic teſtamen. Caſtr. in l. iubemus. C. ad Trebel.Barb.in cap.Raynutius.col.116. nam debet habere vnam quartam iure hæred.aliam pro legitima.l.pater filiam.ff.ad l.Falc.Alex. conſil. 120. libr. 3.conſil.26.col.3.lib.1.Dec. conſil. 320. Quid in filio arrogato, & dic, quòd videtur idem dicen.ex §. cùm autem.inſtit.de adop.in l.ſi arrogator.ff.eod.vbi Bal.col.5. Diſtingue tamen tres caſus, aliquando filius eſt in poteſtate patris, & adoptatur ab extraneo,& tunc ei nõ debetur legitima.gl. in l. cùm in adoptiuis verſic. reuerti. circa med. C. de adop.Iaſ.d.l.ſi arrogator.col.3.verſicu. item diligenter.ſed bene debetur Trebel. à patre arrogatore,& in his terminis non loquitur Bal. ſecus verò ſi eſſet ſui iuris, & arrogaretur, quia deberet vtrunq;.Tertio caſu aut adoptatur ab auo paterno, vel materno, & tunc ſibi debetur legitima,& ita detrahit duas quartas.d.§.ſed hodiè.& d.l.cùm in adoptiuis, & ita intelligit Bald. BELLOT.

d ¶Aſcenden.Adde,quòd aſcenden.grauati per fideicommiſſum non detrahunt niſi vnam quartam,teſte eodem Iaſo.in Authen.ſi qua mulier.col.10.verſicu. quia filij.ſupra de ſacroſanct.eccleſ.& in l.qui ſe patris.col.pen.verſ.5.C.vnde libe.Alex.in l.in ratione.§.quod vulgo.col.7.verſ.poteſt dubitari.ff. ad l.Falc. qui tenet contra Iaſ.Cuma.in l.miles.ad fin.ff.de mil.teſtam.tenet,quòd aſcendentes poſſunt detrahere duas quartas, prout faciunt deſcenden. ex reg. l. ſ. C.de indi.vid.tol. BELLOT.

Source : BIU Cujas

ctum conditum à patre inter liberos.l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto.C.de teſt.l.fin. C.famil. erciſcun. tamen ècontta teſtamentum filij inter patrem,vel alios aſcendentes imperfectũ non valet,ita ſin.firmat Spec.in titu. de inſtr.edi.§.compendioſè.in verſic.quid ſi filius.Bald.& Salic.in l.fin.C.famil.erciſcund. Bald.in l.hac conſultiſſima.§.fin.per illum text. C.de teſt.& in l. ſi qua illuſtris.C.ad Orfi. & dom. Alexan. in d.§.ex imperfecto.

30 ¶Tertiò confirmo per aliud optimum ſimile: † nam licèt filij vel alij deſcendentes quando ſuccedunt aſcendentibus teneantur inter ſe bona conferre, per totum titu.ff.de collat.bon.& C. de collat.tamẽ ècontra quando aſcẽdentes ſuccedunt filijs, vel alijs deſcendentibus,non tenentur inuicem conferre, ex quo illud non reperitur ſtatutum,ita ſing.Bald. & dom. Alexan.in l.ſi emancipati.C.de collat.¶Secundò principaliter limita iſtã conclu.Legiſtarum,& Cano.cõſuetudine obſeruatam,vt nõ procedat in filio inſtituto ſuper re certa, grauato de reſtituẽdo ſub conditione, nam iſte ſolam legitimam detrahit, & non duas quartas,qa non eſt hæres vniuerſalis.l.lex fal.ſi interueniat.§.nũ quam.ff.ad l.Falc.ſecundum Bald.hic in 11. colum. qui dicit ſe

31 ita ſæpè conſuluiſſe.¶†Tertiò ſingulariter limita, quãdo pater grauaſſet filium fideicom. ſub condi. deinde adieciſſet, ꝙ eueniente conditione fideicom.vult quòd totam hæreditatem reſtituat,& quòd Treb.imputet in legitimam,quam habuit,teſtator intelligitur diſpoſuiſſe, quòd vnam quartam tantum detrahat,ſcilicet legitimam,nõ Treb.ꝙ facere poteſt per tex. valde nota.in l.ſi debitor.ff.ad l.Falc.per quem tex. not. Bald.hic in 6. col. quòd teſtator poteſt alterare diſpoſitionẽ iuris circa Treb. nec per hoc intelligitur pater grauare filium in legitima,ꝙ non poſſet.l.omnimodo.& l.quoniam in prioribus. C. de inoffic.teſtamen.ſed intelligitur grauare in Trebel.quod poteſt,maximè

* *retenta ſententia magis communi quæ habet,* ꝙ teſtator poteſt hodiè in totum prohibere Treb.& Falc.vt per Bartol.in l.Marcel.ff.ad Trebel.cum concor. iſtam fal.in ſpecie ponit Bal. in d.l.quoniã in prioribus. reputans eam multum not. & ꝙ eam poſuit Dyn. & quidam d.Bar.de pratis.Idem tenent Dyn.Ray.Alb. Nic. de Neap.Io.de Imol.& Raph. Cuma.in l.Lucius. §. maritus. ff. ad Treb.Cyn.Nic.de Neap.& do. Alex.in d. l. ſi debitor.per illum tex.ff.ad l.Falc. ¶Iuxtà prædicta quærit opportunè Bald. hic in 11.colum.quid ſi filius eſt grauatus de reſtituendo ſub illa conditione,& clauſula,quæ ſemper apponitur in teſtamentis,ſi nõ valet, vel valebit teſtamentum iure teſtamenti, valeat iure codicil.&c.an detrahet duas quartas? reſpondet colligendo diſtin. proximè dictam,aut eſt prẽteritus filius iam natus,& ſic ſtatim teſtamentum eſt ipſo iure nullum, & ſic ſtatim locus eſt fideicom.& tunc non detrahit niſi vnam quartam,vt dixi in primo membro communis diſt. Aut prætèritus eſt poſthumus adhuc exiſtens in vtero,& tunc quia teſtamẽtum ſtatim valet, donec naſcatur poſthumus, & conſequenter non eſt locus fideicom. donec,& quouſque poſthumus naſcatur.l.1.& 2. C. de poſthu. hære.inſti.& ꝙ ſequenter non eſt locus fideicom.ſtatim,& tunc bene detrahet duas quartas, nam legitimam habebit ſtatim, Treb.verò detrahet naſcente poſthumo, vt in ſecundo mẽbro communis diſtinct.& refert ſæpè Bar.ita conſuluiſſe. & d.Fran. de Piſis, & ꝙ ipſe eorum diſcipulus ſæpè eſt illorum conſilium ſequutus,& ſequitur,licèt quidam Doct.ſecundum eum dixerit hoc anno contrarium.Tu vide Bar.idem firmantem,& referentem ſe ſæpè conſuluiſſe in d.l. Papinianus. §. meminiſſe. ad fi.per Ang.in l.1.ff.de iu.codicil.d.Alex.in d.conſil.5.in 3.vol. &

32 ſic habes vnum bonum not.ex text. ¶†Secundò principaliter pondera tex.ibi, *ſanxit teſtator*.ſecundum Bald. in 2. col. ꝙ ſicut reperitur ſanctio legis.l.ſanctio legum.cum ſim.ff.de pœ.ita reperitur ſanctio teſtatoris,& ſecundum eum æquiparantur ſanctio legis,& teſtatoris.nam ſecũdum eum diſponat teſtator, & pro l.ſeruetur.§.diſponat.in Auth.de nup. & per hoc infert Bal.

33 † ꝙ teſtator in teſtamẽto poteſt diſponere, quod mulier ſecundò nubens non incidat in pœnas ſecundò nubentium.l. 1. & per totum.C.de ſecun.nup.ſicut poſſet lex facere,& iſtud ſequitur ſolus Paul.hic in 2.col.qui dicit, ꝙ poſſet teſtator facere, quòd mulier nubens intra annum luctus non incidat in pœnas ſecũdò nubentium. Sed in hoc vltimò errat Paul.de Caſt.nec Bald. hoc dicit. ¶Nam circa iſtud de nubendo intra annũ luctus nec

a poſſet teſtator a diſpenſare,quia eſt contra bonos mores, & diſpoſitio teſtatoris aliquid inducens contra bonos mores nihil valet.l.ſi quis inquilinos.§.fin.& l.turpia.ff.de lega. 1. & l.conditiones.& l.ſi filius.ff.de condi. inſti. ꝙ autem nubere intra annũ luctus ſit contra bonos mores, eſt text.not.in l.1.§.correctione morum.C.de ſecun.nup.per quem tex.ibi ita not.declarat,& limitat Bald. in 3. col. in verſic. ſed pone prior maritus. vbi pulchrè quærit Bald. Pone maritus in teſtamento reliquit vxori mille, ſi non nupſerit,ſi verò nupſerit reliquit q nq; cẽtũ.Pone, ꝙ nubat, an debeat habere illa quinque centum exiſtentibus filijs ex primo marito? videtur quòd non, quia pœna ſecundò nubẽtis eſt, quòd nihil debet habere de bonis prioris mariti,ſed totum ſit filiorum prioris mariti. Breuiter dicit ibi Bal. ſi nupſit poſt annum luctus, habebit quinquecentum, quia maritus in teſtamento poteſt remittere illam pœnam, vt etiam dicit Bald. hic,ſed ſi nuberet intra annum luctus,quia iſtud eſt contra bonos mores, non debet habere legatum, quia maritus etiam ſi velſet expreſsè non poſſet in hoc diſpenſare in teſtamẽto, quia teſtator nihil poteſt diſponere,ꝙ ſit contra bonos mores. ¶Et dicit Bald. quòd ita aliàs conſuluit in cauſa cuiuſdam nobiliſſimæ dominæ, cui maritus reliquerat multa caſtra ſi nuberet, & quòd poſteà ita tenuerunt Docto. Bonon.ſed quòd ipſe fuit primus inuẽtor,& quòd fuit in cauſa dom. Pandul. de Malateſtis,& quod propter hoc fuit effectus ſuus magnus amicus. Ecce qualiter Bald.ibi de anno luctus, quòd non poſſit teſtator diſpenſare, tenet de directò cõtrarium eius,quòd tenet Paul.hic, & ideo ſecundum illam eius deciſio.limitat nota.Bald.hic.¶Et illam deciſionem Bald.ſequitur pulchrè Lud. Rom.quem omnino videas in conſil.209.incip. ex themate, vbi adducit multa bona fundamenta,& præſertim illud,nam ideo mulier ſecundò nubens perdit relicta à marito, eo quia contriſtatur anima mariti ex ſecũdis nuptijs,ergo ſi maritus dedit ſibi licẽtiã,ceſſat rõ,& volẽti nõ fit iniuria.l.ſi trãſ.C.de trãſact.& l.1.§.vſq; adeò. de iniur.Alia fundamenta vide per te.¶Pro confirmatione bene facit, quod dicit gloſſ.ſingularis in Authen. de non eligendo ſecundò nuben.in 2.colum.quæ dicit ſimiliter,quòd pœnæ ſecundo nubentium non habent locum,quando procedit ad ſecundas nup.de conſenſu filiorum,ideo cautela eſt facere,quòd filij conſentiant,ſi non vis perdere relictum,& illam gl.ſequuntur Bal.& Angel.in l.mater.C.ad Tertul.& pro deciſio.Bal.in d. l.1. C.de ſecun.nup. per quam limitatur ſua deciſio hic, ſcilicet quod maritus in teſtamento non poſſit diſpẽſare circa annum luctus,quia eſt contra bonos mores.¶Adde bene facere text.in §.itaque.in 3.colum.in Authen.de nup. qui dicit, quòd licèt diſpoſitio teſtatoris cenſeatur eſſe lex, verum eſt niſi diſponat cõtra bonos mores, tunc enim non valet,nec cenſetur eſſe lex.

14 ¶†Tertiò principaliter not.quòd datum à cohæredibus gratia conditionis implendæ computatur in quartam Treb. quomodo iſtud procedat, tangetur infra latè in gloſſ. intellige tamen, quando datum gratia conditionis implendæ eſt remanſurum penes ipſum hæredem,ſecus ſi ipſe habeat poſteà alteri reſtituere etiam poſt mortem,tunc non imputabitur in Treb. text. eſt not.in l.acceptis.ff.ad l.Falc. Item limita non procedere in quarta debita iure legitimæ,in qua datum gratia cõditionis implendæ non imputatur,vt hic tangitur in gloſſ.1.in 3.parte, vbi dice

15 tur.¶†Quartò,& vltimò no.ex hac l.caſum ſpecialem, in quo quarta Treb.poteſt de vna re detrahi, quia aliàs regulariter debet detrahi de ſingulis rebus.l.2.vbi not. C.ad l.Falc.l.ſi pecu.in princip.ff. de pecu.leg.l.2.vbi etiam notatur.C.quando, & quibus quarta pars debetur.libr.10. ratio autem ſpecialitatis quare filius hic poteſt detrahere totam illam quartam de illo fundo eſt iſta,quã aſſignabant Antiqui.Nam ſicut teſtator in vita prædilexit iſtum filium quo ad illum fundum, quem ſibi in vita aſſignauit in peculium, & propter affectionem quam veriſimiliter habet filius ad iſtum fundum propter adminiſtrationẽ quã geſſit.l. poſſeſſionum.C.communia vtriuſque iud.& fortè propter bonificationem,quã in eo fecit.iuxta.l.2. C. de alluuio. lex permittit,ꝙ poteſt totam Treb.ex eo fundo detrahere,aliàs nõ poſſet,de quo j. dicetur. Alius caſus eſt,qñ in hæreditate eſſent res indiuiduæ,puta equi,ſerui,& ſimiles,tũc poteſt in vna re totam deducere.l.ſed ſi non ſeruus.& l.ſi fundus.ff.ad l.Fal. vel qñ aliàs eſſet incõmoda diuiſio,l.poteſt. cũ l. præcedenti.in fi.ff. de leg.1.de qua materia,an & quando Treb.poſſit ex vna re deduci,vide per Barto. & alios in l.in quartam.ff.ad l.Falc. per glo.& Docto.in d.cap.Rayn.Bald.in l.iubemus.in 1.col.C.ad Treb.Et iuxta iſtud not. ſuccedit quęſtio,quam habes in facto proprio, & quam examinat Bald.hic in 12.colum.in verſic.vlterius quęritur de tali quæſt. & Cyn. hic in 2. col. & Sal.in 7.q.Pone teſtator grauauit filium hæredem,ꝙ ſi moriatur ſine filijs maſculis, quòd reſtituat vniuerſam hæreditatem tali Eccleſiæ, ſcitis ꝙ ſi bona ſubiacentia fideicom.alienentur, & eueniat cõditio fideicom.alienatio eſt ip ſo iure nulla.l.fi.§ fin. C.cõmunia de leg.an iſte filius poſſit eligere vnam rem pro ſua Treb.vel pro ſua legitima,& illã alienare,ita ꝙ fideicom. poſteà reuocare non poſſit? Odofr. hic ante omnes originaliter format.q. & dicit quòd tabelliones Bonon.qui credũt ſe eſſe magnos Legiſtas,tenẽt,ꝙ poſſit.

ADDITIO.

a ¶Teſtator. Adde,quòd non poteſt teſtator diſpenſare, quòd vxor nubat intra annum luctus,de quo vide quæ ponit Deci.in capitu. Eccleſia Sanctæ Mariæ, colum. 15.de conſtitu.

Source : BIU Cujas

possit. Odo.dicit, quòd est falsum per prædicta, quia de singulis rebus debet detrahere per iura pręallegata, & isto modo nullus emet ab eo, quia raro inuenitur, qui velit de vnaquaque re aliquid modicum habere. Bald. hic determinat, quòd possit, dummodo non faciat in fraudem fideicommis. refert tamen Iaco.de Bel.dicere, quòd tutius est, quòd veniat ad diuisionem cum fideicommissario, vt hic latius per Bald.vide per te. Adde quòd ponit istum passum Bald.in l. Marcellus. §. res quæ. & ibi communiter alij.ad Trebel.& Iacob.de Bel.in Authen.de restitut.& ea quæ parit.in princip.in l.scimus.in princip. C. de inof-
16 fic.testamen.in quibus locis per te videas. ¶† Tangit etiam Bal. hic in 13.colum. an filius possit detrahere legitimam de vna re, & eligere, quam velit.est passus frequens, & quotidianus, quem diffusè examinat Bald.hic, & concludit post Iacob. Butr. quòd sic, dummodo eligat in rebus mediocribus, ne, dum nimium fauemus filijs, hæredes in bonis defraudentur.l.2. C.quando, & quibus quarta pars debetur. libr. 10. Concludendo veritas est,
a quòd filius [a] potest detrahere quartam de vna re eligenda per iudicis arbitrium, vt per Barto. & Docto.in l.suus quoque.in fine principij.ff.de hæred.instit.Iacob.de Bel.in Authen. de restit. & ea quæ parit.in princip.post gloss.ibi Cyn.in Authen.res quę. C.commu.de legat.& hic in 2.quæstio. & Salyc, hic, & Oldra. notat in dicto consil.225.& in consil.117.incipien.circa ius municipale.gloss.in capitu.Ray.& ibi Docto.de test. Bald.in l. 2. C. ad l.Falci.& in l.scimus. in princip. C. de inoffic. testamen. & in d.l.iubemus. in 1.colum.C.ad Trebel.& in l.magis puto. §. non passim.ff.de reb.eo.& in l.fin.in 1.quæst.C.de edi.diui Adr.tol.& in l.non amplius.§.fin.vbi per dom.Alexand.ff.de leg.1.& in reper.capitu.si pater.in vltim.colum.de testam.in 6.Ang.& Imol. in l.in quartam.in princip.ff.ad l.Falcid dom.Alexan. post alios
17 in l.Marcellus.§.res quæ.ff.ad Trebel.¶† Limita tamen singulariter hanc communem conclus. nisi testator illam rem alicui specialiter legasset, quia filius non potest legitimam suam detrahere in re, quæ sit alicui specialiter legata, quia pater legare potest res suas, dummodo in hæreditate tãtum dimittat, quòd sufficiat pro legitima filij. Ita nota.limitat Bald.in rubr.ff.de rer. diuis.in 1.colum.in fin.& idem Bald.in d.l.non amplius.§.fin. & ibi dom. Alexand.quamuis contrariũ cõsuluerit Paul. de Cast. nullam de Bald. faciens mentionem, in consil. 254. vide etiam ad prædicta illud, quod not.Bartol.in l.2.circa med.C.quando, & quibus quarta pars debetur, vbi determinat, quòd non potest filius capere aliquã rem pro legitima, & si ingrediatur, non quærit possessionem. Mouetur per fundamentum, de quo per eum, & per Bald.in l.si quis in suo.C.de inoffic.testamen.¶Glo. 1. diuiditur in quinque partes princ. In 1. ponit vnum dictum ad commendationem huius.l.& est clara. In 2. dupliciter ponit casum, tenendo semper intellectum Antiquorum, & primum reprobat. In 3. format quæstionem, vel melius per viam quæstionis remouet contrarium.& ideo Barto.& Docto.expediunt illam partem per viam oppositionis, & non quæstionis. In quarta per viam quæstionis etiã opponit, quòd ista l.sit malè situata sub hoc titulo, & dupliciter soluit. In quinta & vltim. opponit contra text.de mala grammatica, & dupliciter soluit. Secunda ibi, dic ergo casum. Tertia ibi, sed de qua quarta loquitur. Quarta ibi, sed ſm hoc, quid faciat ad titulum. Quinta & vltima est ibi, literam autem expone. ¶Prima pars gloss. vt dixi clara est. ¶In 2.parte gloss.in qua glo. dupliciter ponit casum, aduerte, vterque casus vadit ad eũdem intellectum, scilicet ad intellectum Antiquorum, secundum quem fundus in vita patris erat concessus vni filio, & licèt gloss. reprobet primum casum, in quo inquantum præsupponitur fundum nõ valere nisi 12.quia isto modo detracta Treb. ex fundo nihil restaret.de ipso fundo, quod esset cohæredibus restituẽdum, imò potius deficerent vndecim vltra fundum, si non valuisset nisi 12.& propterea gloss. in secundo casu præsupponit, quòd valeat 30. sed quia in hoc non consistit virtus iuris, dic paucis, quòd primus casus potest seruari, quia text. non dicit, quod illud, ꝙ supersit de fundo.debeat restitui, quia si diceret, militaret fundamentũ gloss.vnde intelligo tex.in fin. dum dicit, habẽs supra quartam, scilicet de rebus hæreditarijs, & de portione sua hæreditaria, & inuenio, quòd ita saluant Bald. & Paul. hic, tamen non curo,
18 quia modicæ vtilitatis est. ¶† In tertia parte gloss. opponit contra tex.quòd imò datum gratia conditionis implendæ non computetur in quartam.l.scimus.§.repletionem.supra de inoffic.testam.alleg.in gl.vbi in quarta legitimæ non debet imputari illud, quòd datur à cohæredibus gratia conditionis implendæ, eo quia quarta debet detrahi de ipsis corporibus hæredit.vt ibi dicit text.item datum gratia conditionis implendæ, non cõputatur in quartam Falc. & sic in quartam iure institu. text. est in l.in quartam.in princip.ff.ad leg. Falcid. ergo eod. modo nec in quartam Trebel. cuius contrarium dicitur hic in text. propter hoc contrarium gloss. per viam quæstionis respondet, ꝙ ista l.solùm loquitur in quarta Trebel.in qua datum à cohæredibus gratia conditionis implendæ bene imputatur, vt hic, secus est in legitima, & secus est in Falc.iuribus alleg.in glo.& ratio diuersitatis inter Treb.& legitimam est, quia legitima, quæ debetur filijs, est longè fauorabilior, patet quia debetur & iure naturæ, & iu. ciui. sed Trebel.non est ita fauorabilis. Alia, & subtilior ratio reddi potest, secundum Bald. & Salyc. hic, quia legitima statim mortuo patre debetur filio, adeo quòd non recipit aliquod temporis interuallum.l. omnimodo. l. quoniam in prioribus, & l.scimus.§.sancimus.ff.de inoffic. testamen. plenè scribitur in l.si pater. C. de institu. & substitu. sed istud, quod venit præstandum à cohæredibus gratia conditionis implendæ, non debetur statim post mortem patris, sicut ipsa legitima, sed debetur demum adita hæreditate, item demum impleta conditione, quod erit eueniente conditione fideicommissi, nimirum si in legitima non imputatur, quæ istud interuallũ temporis non patitur. Quæ autem sit ratio diuersitatis, quare datum gratia conditionis implendæ imputetur hæredi in Trebel. vt hic, sed non in Falci.d.l.in quartam. in princ. non potest bene stringens ratio reddi, sed vnam persuasiuam reddit Bartol.in d. l. in quartam. in 4. colum. quæ non satisfacit, & reprehenditur per Imol.tamen melior non occurrit, & cum conclusione, &
* differentia gloss. *nostræ transeunt communiter Docto*. ¶Tu tamen adde inquantum gloss. & communiter Docto. tenent, quòd in quartam, quæ debetur iure naturæ, & sic in legitimam non imputatur illud, quod ex ordinatione testatoris datum est filio à cohæredibus gratia conditionis implendæ, cùm non extrahatur de corporibus hæreditarijs.d.§. repletionem. Raph. Fulgos. hic in 2.col. tenet contra istam communem sententiam, quòd imò imputetur in legitimam sicut in Trebel. vt hic. Et mouetur stricto fundamento, quòd prima consideratione vehementer stringit: nam nemini dubium, & gl.& omnes fatentur, & est text. hic, quòd datum gratia conditionis implendæ computatur in Trebel.sed nos habemus, quòd ea, quæ imputantur filio in Trebel.computantur in legitimam, text.est in l.etiam.§.si debita.ff.de bon.libe. & in l. Papinianus. §. quoniam autem quarta.in versi. quarta aũt.ff.de inoffic. testamen. & firmant omnes Docto. quos retuli supra in 1. not. in illo passu, an filius grauatus fideicom. debeat detrahere duas quartas. nam eorum sententiam firmant in hoc fundamento. ¶Et tenendo istam nouam opin. Fulgos. non obst. d. l. scimus. in §. repletionem. per quem glo.& Docto.tenent oppositum, quia respondet Fulgos. quòd tex. ibi loquitur, quando supererat tantum de bonis proprijs testatoris, quòd ex eis poterat legitima bene suppleri, tunc verum est, ꝙ datum gratia conditionis implendæ non impu-
19 tatur filio in legitimam, imò censetur sibi donatum. ¶† Breuiter dic, quòd veritas huius puncti pendet à quæstione tacta supra in 1. not.& siquidem tenemus, quòd filius grauatus fideicom. vnam tantum quartam detrahere possit, quòd de iu. ciui. est verissimum, & probatur per hunc text. & per l. iubemus. in verbo dodrans. C. ad Trebel. tunc oportet nos dicere, quòd datum gratia conditionis implendæ sicut hodiè non imputatur in legitimam per d.§.repletionem. ita etiam non imputetur in Trebel.sicut in simili videmus, quòd hodiè fructus sicut nõ imputantur filio in legitimam, ita non imputantur in Trebel. liberis primi gradus.l.iubemus.in princip. C.ad Trebel.& tenendo, ꝙ filius detrahat duas quartas, quando grauatus est fideicom. non statim sed in diem, vel sub cõditione, quo casu legitimam statim detrahit, nec in ea imputatur dandum gratia cõditionis implendæ, quia legitima non recipit dilationem, nec habet expectare istud dandum in futurum, sed eueniente conditione fideicom. quo casu detrahetur Trebel. tunc illud dandum bene imputatur. Ita necessarium est dicere, & istud est etiam de mente Paul. de Castr. hic. Tu tamen considera in hac saluatione propter text. nostrum. ¶Sum in quarta parte gloss. ibi, sed secundum hoc. quæ opponit, quòd. l. nostra non est situata sub congruenti titulo, quia debuisset poni sub titul. ad Trebel.non sub isto famil.erciſc.ad quem nihil facit hæc lex.gloss.respondet dupliciter.tene, quam vis. ¶In 5. & vltima, in qua gloss. opponit de mala grammatica, tene, quam vis,

& si

ADDITIO.

a ¶Filius. Adde, quòd hanc sequitur Deci.consil.236.colum. 7. in fin. & melius d.consil.col. pen. vbi declarat, & not.Rol.consil.78.nume.15.lib.1.licèt contrarium videatur tenere Alex.consil.125.colum.fin.nume.13. lib. 1. & qui de hoc disputat consil.134.lib.4.quæ omnia examinat Rolan.consil.12.nume.3. & d.consil.78.post Dec. consil. 86. 7. dub. omnium plenius Gabriel.commu. opin.libr.6.titu.de legitima.conclu.4. vbi sustinet negatiuam, quòd non possit filius vnam rem pro sua legitima eligere, quam tamen limitat, & declarat notabiliter. Dic, vt per eum ibi. MASVER.

Source : BIU Cujas

& ſi vltimam teneas,in qua gloſſ.exponit quem,ideſt aliquem, & refert ad dictionem fundum, tu aptius referas ad dictionem filium,& ſic ſit ſenſus, filium aliquem habẽtem fundum. in hoc non inſiſto.¶Glo.ſuper verbo percepit. Iſta glo. præcedit aliam gl.mag. & ita legitur prius per omnes Doct. licèt impreſſores fortè conſiderato ordine verborum text. illam prius poſuerint. ¶Diuide in quatuor partes. In 1.timore cuiuſdam contrarij gloſſ. declarat text.Nam text.videtur continere quandam contradictionem,ſeu contrarietatem,inquantum prę ſup ponitur, quòd eueniente conditione aliquando, puta decem eſſent danda à cohæredibus & ſic in futurum, & tamen text. dicit,quòd à cohæredibus,vice mutua percepit,& ſic in præterito,quomodo enim potuit percepiſſe in præteritum, quòd in futurum eſt dandum? gl.in 1.parte exponit percepit,ſcilicet deſtinatione teſtatoris,quod perinde eſt,ac ſi eſſet perceptum,vel intelligitur re ipſa,vt ſequitur in glo. Et reſponde ad contrariũ, licèt glo.non dicat, ꝙ quamuis tempore eſſet dandum in futurum, tamen tempore quo petebatur reſtitutio fideicom. per cohæredes,filius iam perceperat iſtud,quia cohęres iam ſoluerat,& iſta.1.pars glo.eſt clara. ¶In 2.quæ eſt ibi,ſed quare in vna re tantum.gl. per viam quæſtionis opponit fortiter contra tex. tenendo intellectum Antiquorum, & quinque modis ſoluit, retento illo intellectu, & ſexto modo tenendo intellectum Io. de quo in gloſſ.ſequen.¶In 3.quę eſt ibi,& vt hic.glo.per viam doctrinæ ponit in tribus quartis ſcilicet naturæ,inſtitutionis,& Trebel.quæ ſint illa,quæ computentur,& quæ non. ¶In quarta,& vltim.quæ eſt ibi,& not.quod quarta.gl.per viam no. enumerat ſeptem ſpecies quartarum. ¶Redeo ad ſecundam partem princip. quã potes ſubdiuidere in multas particulas, quas per te videas. ¶In iſta 2.par.glo.laborat circa vnum contrariũ, quod fit à lect.Antiquorum ad hunc text. quæ lectura vult, qđ filius detrahat totam quartam Treb.ex iſto fundo quondã peculiari,& ſic quarta Treb.detrahitur ex vna re.Contra,imò debet pro rata detrahi ex omnibus rebus hæreditarijs, vt probatur in ſimili in l.Plautius.& in l.lineã.ff.ad l.Falc.in l. 2. vbi not. per gloſſ.& Docto.C.ad l.Falc.in l.ſi pecu. in prin.ff.de pecu.leg. & iſtud probatur ratione.nam Trebel.eſt quoddam ius vniuerſale, ergo reſpicit quamlibet partem patrimonij, quia ius vniuerſale non poteſt reſpicere ſingularem rem.l.1.§. ſi hæres.ff.ad Trebel.ergo contra text.ſecundum hanc lect. ¶Gloſſ.tenendo intellectum Antiquorum, ponit quinque ſolutiones, & aliam ſextam tenendo intellectum Ioan. per quam tranſportatur litera. Sed quia per has quinque ſolutiones nõ videtur Gloſſatori, quod ſit bene ſatisfactum huic contrario,ideo gloſſ.noſtra habuit iſtam lecturam Antiquorum pro derelicta, cùm eam adiuuare non poſſet. Et poſteà in glo.ſequ.mag.fortificatur iſtud contrarium per alium modum, & neſciens dare ſolutionem, tranſit ad intellectum Ioan.vt in eã videbimus. Sed tu dic,qđ propter iſtud contrarium glo.noſtræ non debet reprehendi intellectus Antiquorum, *qui eſt verus,& communis*, & licèt prima ſolutio glo.nihil valeat,quia diuinat,& glo. ſequens in princip. dicit,quod diuinare eſt refugium miſerorum,tene iſtam ſecundam ſolut.Loth.relatam in glo.quòd licèt teſtator expreſsè nõ dixerit, quòd filius poſſit totam Treb. ex iſto fundo detrahere, vt vult prima ſol.glo.quæ propter hoc diuinat,tamen hãc fuiſſe tacitam voluntatem teſtatoris per coniecturas colligitur, nã ex quo teſtator hunc fundum in vita conceſſerat filio in peculium,lex capit tacitam volũtatem, quòd etiam voluerit, vt inde poſſit totam Treb. detrahere, quæ voluntas ſeruanda eſt in diuiſione.l.ſi cogitatione.s̃.eod.¶Item vltra gl.ſecundum Bart. & alios,dura eſſet ſeparatio eius fundi, quem filius excreuiſſet, argumento.l.poſſeſſionum.j̃.communia vtriuſque iudicij.prę ſertim in fundo quem ſuo labore meliorem reddidiſſet argumento.l.2. C.de alluuio. & licèt gl.noſtra reprehendat hãc ſolu. eo quia fundus erat peculiaris, & peculia debent æqualiter diuidi.l.certũ.s̃. cod. ſed hic eſſet præcipuus vnius. Tamen facilè eſt reſpondere ſecundum Bart.& alios,quod non ideo eſt præcipuus filij, cũ eius loco, & vice dimittat alias res,quas potuiſ-
20 ſet per Treb.habere. † Et ex hoc habes ſecundũ Barto.hic in 3. col.not.ex hac lege vnum, quod eſt ſecundum eum ſingulare, quod licèt aliàs Treb. quæ eſt quid vniuerſale reſpiciẽs quamlibet partem facultatum in ſingulis rebus, debeat de ſingulis rebus detrahi,vt proximè declaraui, tamen filius poteſt detrahere Trebel. integram de vna re,puta de vno fundo, quem viuo patre habuit in peculium,& dicit Bar. quòd iſtum caſum non habes alibi in iure.idem quod hic tenet ipſe Bart. in d.l.in quartam.in princ.ff.ad l.Falcid.& ſequitur ſimpliciter Paul. hic. Sed iſtam opin.& ſaluationem ſic ſimpliciter, & indiſtinctè relatã, reprobant Cyn.Bald.Salyc.& Fulgo.hic,quia licèt pater in vita ſua conceſſerit aliquam rem filio in peculiũ, & ſic ad tempus, tamen per hoc non ſequitur,nec eſt bona conſequentia, quòd voluerit propter hoc eo mortuo iſtam cõceſſionem fieri perpetuam, argumento. l. epiſtola.§.fin.ff.de pact. ¶Salua tamen iſtam opin.ſecundum eos hoc modo, quòd licèt filius de rigore iuris non poſſit detrahere totam Treb. ex iſto fundo propria auctoritate,& cohæredibus contradicẽtibus per iura, & rationes ſuperius adductas, tamen cùm iſta detractio fiat iudicis arbitrio,vt in gloſſ.pręcedenti in 3.par. & in iſtis iudicijs diuiſorijs iudex habet multum ſequi non ſolùm voluntatem expreſſam teſtatoris,ſed etiam tacitam, & coniecturatam.l.ſi cogitatione. ſupra eodem,& l.poteſt. ff. de leg.1.certè iudex cõſideratis proximè relatis cõiecturis debebit huic filio aſſignare totam Treb. in hoc fundo,non quòd filius propria auctoritate,& mero iure iſtud poſſit, iuribus & rationibus præalleg. & ita teneas, & hoc
* modo ſuſtineas,& ſequaris intellectum Antiquorum, *qui eſt bonus,& communis*.¶Tertia ſolutio refertur in glo. quòd imò ſem per Treb.tota põt detrahi ex vna re, vt hoc text.nec aliqua ſpecialitas ſit hic.nec obſtant iura in contrarium allegata,quia verè loquuntur in quarta Falci.quæ detrahitur, illa enim non poteſt detrahi tota de vna re, ſed debet detrahi de ſingulis relictis. Et licèt Bartol. & Docto.dicant,quòd iſta ſolutio non eſt vera, quia nulla ratio diuerſitatis poteſt aſſignari inter Falc. & Treb. Tamen tu dic,quod imò poteſt aſſignari,quia Falci.detrahitur de ſingularibus rebus, ſed in ſingularibus vna res non ſuccedit loco alterius,ſed Trebel. detrahitur de rebus vniuerſalibus,in quibus vna res poteſt ſuccedere loco alterius,ſicut dicimus,qđ in vniuerſalibus pretium ſuccedit loco rei,& c.l. ſi rem, & pre-
* tium.ff.de pe. hære. *Tamen Doct.communiter* reprehendunt iſtam ſolutionem glo.dicentes, quod de rigore iuris ſicut Falcid. detrahitur de ſingulis rebus,non de vna particulari,multo magis Trebel. quæ cùm ſit quid vniuerſale, & quamlibet partem reſpiciat facultatum, & non ſingularem rem,non debet ergo de vna re detrahi poſſe,niſi aliqua æquitate ſuadente, vt hoc text. ¶Quartam ſolu.refert gloſſ. quòd ſpeciale ſit in hac.l.in filio,vt hic poſſit totam Treb. de ſolo fundo extrahere, eo quia in alio grauatur,quia ſibi computatur in Trebel.illud,quod à cohęredibus percipit,quamuis cenſeatur extra quar.Treb. illud,quod à cohærede percipitur,vt dicit text. in d.l.in quartam. ¶Iſtam ſolutionem reprehendit gloſſ. duabus rationibus, & aduerte, quia obſcurè loquitur, & corruptè habetur communiter, ſecundum Cyn.Bald.& alios hic. ¶Ad intelligentiam iſtius glo. oportet te præmittere vnum fundamentum, de quo aliquid
21 dixi ſupra in euidentialibus in vltimò euidentiali,quòd † quando aliquid percipitur iudicio teſtatoris, & illud vniformiter percipitur,hoc eſt in totum,vel iure legati,vel inſtitutionis,vel iure prælegati,ſemper illud totum imputatur in Trebellia. ſiue ſit hæreditarium,ſiue non,ſed quando difformiter capitur, hoc eſt partim iure hæreditario,partim iure legati,& ſi eſt hæreditarium, ſolùm computatur in Trebel. illud, quod iure hæreditario percipitur, non illud quòd iure legati. Iſta omnia dicit text. difficilis in d. l. in quartam. & ratio ſecundum gloſſ. ibi eſt, ne eadem res diuerſo iure cenſeatur, contra l.eum qui ædes. ff. de vſucap. Bartol. ibi dicit, quòd illa ratio gloſſ. eſt leuis, ſed quia non videt meliorem, cùm ea etiam tranſit Salyc. hic, ſed eam reprobat Bald. hic in 4. colum. & aliam aſſignat: aliam etiam aſſignat Angel.in d.l.in quartam. quam in vno membro ibi reprobat Imol. ſed non curo pro nunc referre, quia eſſet nimium egredi. ¶Hoc præmiſſo gloſſ.intendit reprobare vnum tantum, quòd præſupponitur in iſta quarta ſolutione. Nam præſupponitur,quòd regulariter illud, quòd accipitur à cohæredibus, cùm ſit extrà quartam, non imputetur in Trebel. niſi hic, vbi eſt ſpeciale in filio. iſtud præſuppoſitum gloſſ. oſtendit eſſe falſum, & vult probare, quòd imò generaliter in quocunque ſemper illud, quod percipitur à cohæredibus, non ſit extra quartam, & quòd ſemper imputetur in quartam Trebel. & quòd nunquam ſit ſpeciale in filio, & prima ratio eſt à partibus ſufficienter enumeratis, aut enim iſtud, quòd percipitur à cohæredibus, eſt in pecunia nume. aut alia res, ſi eſt pecunia numerata, proculdubio ſemper computatur, ac ſi ipſe iure hæreditario à ſe perciperet. l. cùm pater.in princip. de leg.2.alleg.in gloſſ. ſi autem non eſt pecunia, ſed eſt aliud corpus, & tunc ſi illud corpus non eſt de hæreditate, quia ſemper percipitur vniformiter, ſemper in Trebel. imputatur in quocunque: aut eſt corpus hæreditarium, & tunc quia hæres partem capit tanquam hæres, & ſic iure hæreditario pro parte, quæ eum tangit, pro alia verò parte cohæredum capit iure prælegati, & conſequenter capit difformiter, per conſequens totum non computatur in Treb. in quocunque loquamur. Modo ad propoſitum,vult dicere gloſſ.cùm in tex.modo præſupponamus decem fuiſſe data per cohæredes huic filio,& conſequẽter pecuniam nume.ergo non eſt verum, ꝙ ſit aliquod grauamen in filio, quòd iſta pecu. tota computetur

Source : BIU Cujas

in Trebel.quia idem in quocunque: verùm,quia text.non dicit quòd decem perceperit à cohæredibus,& sic nō magis loquitur in pecunia quam in alia re, sed indifferenter text.illud dicit, quòd à cohæredibus percepit,poterit ergo esse alia res, sicut pecunia,¶Ego dico,dato quòd esset alia res,saltem non erat hæreditaria,quòd patet per illos quosdam alios,de quibus in text.ergo in totum fuisset computata in Trebel. etiam in omni alio, quàm in filio, ergo apparet, quòd illud præsuppositum istius quartæ solutionis est falsum,quòd illud, quod percipietur à cohæredibus, sit extra quartā.Nec obst.d.l.in quartam.vbi in text. istud dici videtur, quòd extra quartam sit, ꝙ à cohæredibus percipitur,quia vltra solutionem glo.potes clarius rerpondere, quia ille tex.propriè loquitur in eo, quòd percipitur à cohærede iure prælegati,lex nostra loquitur in eo,quòd percipitur à cohæredibus gratia conditionis implendæ, & sic casus sunt multum diuersi,secundum Cyn. & Paul.de Castr,hic,potius obstaret illa.l.contra intellectum Io. relatum in glo,seq.qui intellexit istum tex. quando filius percepit illum fundum iure prælegati. Nam cōtra hoc dictum veniret illa.l.in quartam, vt ſ. dicetur. ¶Secunda ratio glo.est ad impugnandum præsuppositum.§.factum,quòd nedum in filio, sed in quocunque illud, ꝙ percipitur à cohærede,imputatur in quartam, & licèt glo. vtatur alijs verbis,tamen vult in effectu dicere, ꝙ d.l.in quartam, quæ dicit,ꝙ illud, ꝙ ab hærede accipitur,extra quartam est, loquitur de quarta detrahenda aduersus alios fideicom. vel legatarios, non de quarta detrahenda aduersus ipsos cohæredes, vt hic, à quibus aliquid percipitur iure prælegati, quia tunc istud non censetur extra quartam,& vltra glo.bene facit text.in l. Nesennius.ff.ad l.Falcid.vbi istud imputatur in falcidiam,ergo multo fortius in Treb.¶Quintam solutionem refert glo.ꝙ Trebellianica non potest tota detrahi in vna re, verum est nisi hærede volente, & fideicommissarijs consentientibus. Istam reprobat Barto. & Fulgos. per istum text. in fin.in versicul.compellitur,per quod patet,ꝙ loquitur etiam inter inuitos.Sed mihi videtur,quòd illud verbum compellitur,nihil faciat, quia loquitur quantum ad restitutionē eius,ꝙ supereſt.s̄.quartam,& hoc bene verum est,ꝙ filius inuitus cōpellitur restituere. Sed quantum ad detractionem Falcidiæ, ꝙ possit in eodem fundo fieri, non est aliquod verbum compulsiuum. ¶Sextam solu.gl.non refero hic,quia vadit ad intellectum Io.de quo statim dicam in seq.glo,¶Sum in 3.parte princip.glo.ibi,& vt hæc clareant.dic de istis tribus quartis scilicet naturæ, institutionis, & legitimæ, quæ in eis computātur, & quid de fructibus,prout altè,& profunde scribitur per Bar. & alios in l.in quartam.ff.ad leg. Fal.nō ingredior nunc tam altam materiam.¶Sum in vlt.parte gloss.
22 ibi,& not.† quòd quarta. in qua glo.enumerat septem species quartarum,adde tu octauam,de qua in Authen.sed neque. C. de epiſco.& cler.Aliam,& nonam habes in l.1.& 2.C. quando, & quibus quarta pars debetur.lib.10,Aliam & decimam ponit text.in Authen.presbyteros.C.de episcop.& cler.Aliam,& vndecimam habes de iure canonico, quæ debetur Episcopo. & aliam,& duodecimam,quę debetur rectori parochialis Ecclesiæ.cap.certificari.cum sim.de sepulturis. ¶Glo. in verbo hæreditaria parte prædij.diuiditur in nouem partes principales.In 1. fortiter opponit cōtra text.retēta lectura Antiquorum,de qua in glo.superiori,In 2.postposita lectura Antiquorum,plenè refert secundam lect.Io.In 3.refert tertiam lect.Azo.& Hugo. In 4.format vnam q.In 5.aliam.In sexta per viam quæstionis opponit & soluit. In septima ponit illationem ex omnibus superius tactis.In octaua etiam per viam quęstionis opponit & soluit.In nona & vlt.per viam not.opponit & soluit. Secunda ibi, dic ergo secundum Io.Tertia ibi,vel si vis secundū Azo. Quarta ibi,sed quid si omnia hæc.Quinta ibi,item nunquid prælegationes.Sexta ibi,item quomodo imputabit.Septima ibi,ex præ dictis patet.Octaua ibi,item qualiter computat. Nona, & vlt, est ibi,item nota,quòd hæc lex corrigitur.¶Redeo ad primam partem,& oppono,ꝙ tota hereditaria portio istius filij non debuit sibi in quartā imputari,sed solùm quarta hæreditariæ portionis,quæ in text.nostro esset duodecima pars istius fundi.l.Titia.ff.ad l.Falcid.patet in l.iubemus.C.ad Treb.glo.in 1.parte dupliciter soluit,& malè.vnde ad d.l.Titia.respondet vt in sequen. parte gl.¶In 2.parte,quæ mihi visa est multum difficilis,& obscura, in qua refert intellectum Ioan. vt melius intelligas,pone casum sic. Pater habens tres filios eos instituit æqualiter hæredes, deinde filio puta maiori natu prælegauit fundum, dehinc sub certa conditione, puta si nauis ex Asia venerit, grauauit filium, quòd partem hæreditatis restitueret fratribus cohæredibus, & fundum restitueret quibusdam alijs extraneis, & quòd fratres darent sibi puta. 10. illi verò extranei darent sibi, puta quinque, deciditur in text. quòd eueniente conditione fideicommissi debet detrahere quartam, in qua imputatur hereditaria portio fundi. item imputatur illud,quod datum est gratia conditionis implendæ,& reliqua vt in text.& sic secundum intellectum Ioan.iste filius cohæres fratrum, idemque prælegatarius fundi erat dupliciter grauatus. Primò vniuersaliter de parte sua hæreditaria, fratribus cohæredibus restituenda. Secundò particulariter in fundo respectu extraneorum, ex quo correlatiè apparet, quòd imminebat duplex quarta ipsi filio competens, Trebel. respectu fratrum,& Falcidia respectu extraneorum. ¶Et differt ista lectura Ioan. à lectura Antiquorum,de qua in gloss.præcedentibus in tribus. Primò,quia Antiqui dicebant fundum concessum filio in peculium, & sic inter viuos, Ioan. præsupponit fundum prælegatum, & sic post mortem patris. ¶Secundò Antiqui præsupponebant filium suum grauatum restituere hæreditariam portionem, tam fratribus,quàm extraneis,& sic solùm imminere vnam quartam, scilicet Trebel.sed Ioan. præsupponit duplex grauamen, & sic duas quartas,vt proximè dixi.¶Tertiò Antiqui dicebant,quòd illud,quod deerat ad quartam Trebel.supplebatur immediatè ex ipso fundo, sed Ioan. præsupponit, quòd suppleatur ex eo, quod pro ipso fundo datum est. ¶Item aduerte subtiliter, quòd Io.ideo præsupponit fundum prælegatum, & non concessum in peculium. Primo propter. l. certum. supra eodem. vt declaraui in euidentialibus. Item vt sic ostendat talem fundum non venire, nec posse comprehendi in ipso fideicommisso,sed debere esse suum pręcipuum,quia si præsupponeremus, quod esset concessus in peculium, non esset suus præcipuus, sed diuidendus.d.l.certum. & sic sua tertia pars, quæ sibi obueniret in diuisione,caderet in fideicom.quod non erit si præsupponamus fundum ante partem prælegatum. Et si dicis, dato quòd iste fundus sit præcipuus,& propter hoc non veniat, nec comprehendatur sub fideicommisso portionis hæreditariæ,tamen per hoc non tollitur obiectum partis præcedentis gloss. quamuis fundus fuerit prælegatus huic filio,non tamen totum habet iure prælegati,sed pro ea parte,pro qua ipse est hæres, & sic pro tertia parte, quia capit à seipso,& à se sibi legari nō pōt. tertiā partē fundi habet iure hereditario, alias duas partes istius fundi prælegati,quia capit à cohæredibus,bene habet iure prælegati.cùm ergo hæreditariam partem istius fundi, & sic tertiam computet in quartam, vt dicit text. ergo tota hæreditaria portio computatur, & tamen non deberet computari nisi quarta portionis hæreditariæ,per d.l.Titia.ad l. Falcid.allegatam in gloss. ¶Respondet not. gloss. quod illa. l. Titia.loquitur, quando quarta detrahitur secundum voluntatem testatoris expressam, hoc est, quando testator expressè dixit, quòd quartam detraheret, tunc in ista quarta proueniente expressa ordinatione testatoris, tanquam magis fauorabili solùm computatur quarta hæreditariæ portionis, & non tota hæreditaria portio: sed quando quarta detrahitur ex sola dispositione. l. quo casu dicitur detrahi contra voluntatem tacitam testatoris, quia testator grauando simpliciter onere fideicommissi, videtur grauasse in totum, ergo quando aliquid diminuitur per detractionem quartæ, intelligitur fieri contra voluntatem testatoris, quo casu quando permittitur hæredi, quòd ex sola dispositione. l. detrahat quartam contra tacitam voluntatem testatoris,quia in hoc alleuiatur in vno, in alio aggrauatur, vt tunc totam hæreditariam portionem in quartam computet, & sic in effectu lucretur, & ex ista solu.dicit Salyc. hic in 6.
23 colum. esse singu. not. quod † vbi testator non disposuit exexpressè in testamento de quarta Trebel. detrahenda, quamuis detractio fieri possit ex.l.dispositione, tamen talis detractio dicitur fieri contra voluntatem testatoris, saltem tacitam, quam ita interpretatur lex in casu dubio, text. est notabilis in d. l. Titia, non tamen seruatur eius voluntas tacita in hoc,& istud clarè procedebat de iure fforum,quo iure etiam expressè non poterat prohibere detractionem Falcidiæ, vel Trebel. l. quòd de bonis. §. fina. ff. ad l. Falcid. procederet etiam hodiè, quia licèt hodiè testator possit expressè prohibere detractionem Falcidiæ. §. si verò expressim. in Authen. de hæred. & Falcid. Authen. sed cùm testator. C. ad l. Falcid. certè ista tacita voluntas non sufficeret, nec esset seruanda, sed bene facit, vt tota portio hæreditaria computetur in quartam, vbi aliàs solùm computaretur in quartam illius hæreditariæ portionis. ¶Contra istam lect. Ioan. fortiter opponitur in gloss. ibi, sed huic lecturæ. sed quia gloss. obscurè loquitur, sic clarius induco. Nam iste text. dicit, quòd illud,quod deest filio ad quartam, suppletur in isto fundo, ita dicit ibi, in eo fundo soluetur, sed istud est falsum, quòd aliquid possit suppleri ex isto fundo. Nam cùm Ioan. præsupponat, quòd iste fundus fuerit à filio prælegatus illis extraneis, oportet ergo, quod eis restituat illum fundum saltem pro duabus partibus, quæ sunt.s̄.hæreditariam portionem; si ergo

habet

habet reſtituere iure legati illis extraneis, qũo poterit quartam ſuam ſupplere in illo fundo? certè nullo modo, quia etiã illud, q̃ alicui prælegatur, ſi non eſt perpetuò remãſurum penes eũ, ſed illud habet alteri dare, illud nunquam ſibi computatur in quartam l. acceptis. ff. ad legem Falc. Solutio. Io. vt ſequitur in glo. fatetur obiectum, ſcilicet, q̃ ſuppletio non fiet de ipſo fundo, ſed in eo quod extranei habent dare, vt dixi in caſu, habent dare pro iſto fundo gratia conditionis implendæ, & ſic de illis quinque, & tunc dictio in eo fundo, poſita in text. impropria-
24 tur, & capitur in, loco dictionis, pro. † nam in iſtis prępoſitionibus ſæpè vna pro alia capitur, vt inquit glo. in l. eas cauſas. ff. de condi. & demonſtr. verùm, quia iſtud impropriat tex. ideo ſubijcit gloſſ. vel dic, vt dicemus in gloſſ. alia inferiori. ſed Bartol. dicit, quod gloſſ. eſt corrupta, & debuit dicere, vel dic vt in gloſſ. ſuperiori, vbi gloſſ. in 6. ſolutione ſecundæ partis quam omiſit, dicit q̃ litera debet intelligi trãſportãdo, nã dũ tex. dicit à cæteris in eo fundo ſoluit illud in eo fundo, nõ dẽt referri ad verbũ ſoluit, quia obſtaret q̃riũ, ſed debet tranſportari hoc modo ſcilicet filius habens ſupra quartam in eo fundo, ſed iſtud etiam corrumpit text. ideo intellectus Io. malè ſuſtinetur, caue tamẽ dum gloſſ. dicit, dic vt dicemus in gloſſ. alia inferiori. & Barto. dicit, quòd debet dicere ſuperiori. Nam verè ſecũdum ordinem verborum text. gloſſ. præcedens debet eſſe inferior, & ita depra uarunt libros impreſſores, tamen ideo prius fuit poſita, eo quia proſequebatur primum intellectum poſitum in gloſſ. ſed impreſſores poſuerunt illam poſt primam, vt continuatiuè procederet, iſta autem ponit duos alios intellectus, ideo reſeruata eſt pro tertia glo. ¶ Iſtum intellect. Io. vltra impugnationẽ præcedentem, reprobant Antiqui, & etiam Bartol. & Paul. de Caſt. hic propter participium habentem, quod eſt præſentis temporis, innuit ergo, quod tempore, quo teſtator diſpoſuit, filius habebat fundum, per regulam l. in delictis. §. ſi detracta. ff. de noxa. & tamen ſecundum intellectum Ioan. ſecundum quem ipſe fundus fuit prælegatus filio poſt mortem patris, ergo tunc non habebat. Bald. hic in 8. colum. dicit, quod iſta oppoſitio nihil valet, quia teſtator quando legauit, potuit actualiter tradere
25 fundum filio, † quia legatum aliquando poteſt incipere à traditione l. Lucius Titius in teſtamento. ff. de leg. 2. Item ſecundum eum ſi filius ſua auctoritate in vita inuaſiſſet talem fundum, & poſſediſſet, & poſteà pater eidem in teſtamento prælegaſſet, nihil obſtaret obiectum. facit. l. cùm dominus. §. filiusfam. ff. de pen. leg. Raph. Fulg. hic qui multis verbis defendit iſtam lect. Ioan. aliter reſpondet, & dicit, quod participium habentem, debet referri ad verbum reſtituere, quo caſu tempore reſtitutionis bene habebat fundum, vel ſecundum eum ſi referas ad verbum ſanxit teſtator, prout debet referri, dicit Fulgo. quòd ſatis dicitur habere, poſtquam teſtator ſic diſpoſuit, nam ſecundum eum ſæpè leges dicunt hæredem accepiſſe à teſtatore, quamuis teſtator ſolùm diſpoſuerit. l. Papin. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſtamen. cum ſimil. & hoc confirmat per illud Euangelicum, euntes renunciate mihi &c. ſed omnes iſtæ ſolutiones aut diuinant, aut corrumpunt text. ¶ Item, quia contra intellectum Io. fortiter facit, quia lectura Ioan. præſupponit, quod tractetur de duabus quartis, ſcilicet Trebel. & Falc. & tamen text. non loquitur niſi de vna, vt patet in quarta ratione. ¶ Prætereà fortius ſecundum Gul. & Ricar. in quarta Falcidiæ non imputatur datum gratia conditionis implendæ, l. in quartam. vbi Bartol. rationem aſſignat. l. id autem. & l. quod autem. ff. ad leg. Falcid. cuius contrarium diceretur in text. & in hoc fundamento Doct. faciunt magnum, capitale. Tamen poſſet reſponderi ad hoc, & præcedens ſecundum Fulgoſ. hic, qui multum truffatur de Doct. præſertim Bartol. & dicit quod non intellexerunt ſenſum Ioan. quia licèt in poſitione caſus præſupponantur duæ quartæ, tamen in hoc text. non tractat Imperator niſi de quarta Trebel. & hoc modo ceſſant obiecta. Prætereà ſecundum Bartol. & Bald. aliter inducentem, ego clarius induco, ſi verus eſſet intellectus Ioan. filium reſtituere iſtum fundum extraneis, ſolùm pro duabus partibus cohæredum, pro quibus habet iure prælegati reſtituere, non tanquam cohæres, ſed vt le-
26 gatarius, † & quando legatarius reſtituit, nihil poteſt detrahere nec ratione Trebel. nec Falcid. l. lex Falcidia ſi interueniat. §. nunquam. ff. ad leg. Falcid. nam ſingulares ſucceſſores non detrahunt Falc. in eo, in quo ſuccedunt titu. ſin. l. pœnales. §. ſi Titio. ff. ad leg Falcid. & in l. 1. in fin. C. communia de leg. & ex hoc fundamento, quod Bald. dicit eſſe valde ſubtile, faciunt Doct. magnum capitale contra Ioan. & ſequitur Paul. de Caſtr. hic. Sed mihi videtur, quòd parum faciat, quia pro reſtitutione fundi facta illis extraneis text. iſte non dicit, quod aliquid ab eis detrahat, vt præſupponit iſtud argumen. Bene verum eſt, quod ſi quis accepit ab eis gratia conditionis implendæ, vt haberent iſtum fundum, illud acceptum, non dico iure faicidiæ, prout iſtud argumen. præſupponit, ſed propter implendam conditionem, iſtud bene imputat in Treb. cùm illud habeat iudicio teſtatoris. d. l. in quartam. Tamen licèt putem intellectum Ioan. poſſe defendi ab iſtis duabus vltimis impugnationibus, in quibus Doct. faciũt maius capitale, puto quòd non poſſit defendi
* à duabus primis, ideo iſtum intellectum Ioan. reprobo, vt *communiter Docto.* faciunt, quicquid dicat Fulgo. hic, & ſic erit expedita ſecunda pars princip. gloſſ. ¶ Sum nunc in 3. parte princip. gloſſ. ibi, vel ſi vis ſecundum Azonem, & Hugo. in qua ponitur tertia princip. lectura, ſecundum quam præſupponit, quòd iſte fundus fuerit donatus per patrem in eius vita huic filio, vt propter benemerita filij, vel filio vt filio. Et differt iſta lectu. à lectura Antiquorum in pluribus hic enumeratis per Bart. & præſertim, quia illi Antiqui dicebant hunc fundum conceſſum filio in peculium, ſed ſecundum iſtam lecturam iſte fundus fuit per patrem donatus filio. Aduerte, & in hoc intellectu videtur ſeipſam confundere, dum dicit, quòd iſta donatio non valuit à principio, ſed confirmatur morte. l. 2. ſupra de inoffic. dona. iſtud non videtur poſſe procedere, ex quo gloſſ. præſupponit, quod iſte fundus fuit donatus filio propter benemerita, ergo, vt extraneo, ergo ſtatim à princ. valuit donatio, vt eſt gloſſ. ordi. in Authen. vnde, & ſi parens. ſupra de inoffic. teſtam. & in l. ſi donatione. vbi Scribentes. C. de colla. ſed ſaluando iſtam lecturam, dic, quòd procedit quando fundus fuit donatus filio vt filio, & non propter benemerita, & ſic non valet in princip. nec in vita patris, & poteſt reuocari à patre, & ſi non reuocatur, tũc confirmatur morte, & ſic habet vim vltimi arbitrij, id eſt vltimæ voluntatis. Et hoc voluit dicere gloſſ. dum dicit, vel conferendo vltimum arbitrium. ¶ Iſtam lecturam reprehendebat Dyn. in quodam examine priuato, vt hic refert Cyn. iſta ratione, nam talis donatio facta inter viuos non venit in reſtitutione fideicom. l. ſequens quæſtio. ff. de leg. 2. Bartol. in l. Marcellus. §. quidam. ff. ad Trebel. Bald. in l. cùm virum. in 3. colum. C. de fideicom. ſi non venit in fideicommiſſo, ergo non computatur in quartam. l. in fideicommiſſariam. ff. ad Trebel. ¶ Propter hoc Doctores receſſerunt ab iſta lectura. vt hic refert Barto. tamen ad hoc poſſet reſponderi, vt etiam dicit Raph. Fulgo. hic, quòd iſta non eſt bona conſequentia, non venit in reſtitutionẽ
27 fideicommiſſi, ergo non imputatur in quartam. † Tolle inſtantiam, fructus non cadunt in reſtitutionem fideicommiſſi, & tamen computantur in quartam, vt in d. l. in fideicom. in princ. Item datum cauſa conditionis implendæ non cadit in reſtitutionem fideicommiſſi, & tamẽ imputatur in quartam, vt l. qui hæredi. §. cùm hæreditas. ff de condi. & demonſt. Item iſta argumentatio Dyn. reprehenditur per Bal. in l. iubemus. in 1. col. C. ad Treb. quia quædam non veniunt in reſtitutione, & veniunt in imputatione, vt dos, & quantitas prælegata, vel ſpecies alienа, vt l. quoniam nouella. ſ. de inoffic. teſta. & l. deducta. §. nummis. ff. ad Treb. & in d. l. Neſennius. ¶ Iſtam lect. reprobat Bald. alia ratione, nã cùm à cohęredibus videatur habere illum fundum, quatenus excedit hæreditariam portionem, ſaltem quo ad ipſos hæredes, deberet imputari in Falcidiã. l. Neſennius. ff. ad l. Falc. ſed aduerte. quia ipſemet dom. Azo in ſumma ſua allegat. d. l. Neſennius. & ad eam reſpondet, q̃ quantum ad cohęredes, à quibus accepit, bene computatur in quartam: quantũ verò ad alios, non, & ita etiam reſpondet ad. d. l. in quartam. ff ad l. Falc. Iſta lectu. confunditur alia fortiori ratione ſecundum Gul. de Cun. & Paul. de Caſt. hic, nam cùm iſte fundus ſecundum hanc tertiam lecturam non percipiatur ex vltima voluntate, ſed ex contractu inter viuos, licèt morte confirmato, nihil de ipſo deberet in quartam cõputari, vt l. pater filiam. in princ. ff. ad leg. Falc. vbi dicitur, q̃ in quartam Treb. non computatur id, quod extra vltimam voluntatem percipitur ex cõtractu inter viuos: fortificatur, quia tunc non eſſet dare hæreditariã portionem, cùm in puncto mortis ſtatim ſeparetur dominiũ iſtius fundi ab hæreditate, & applicetur filio, vnde non eſt dare momentum, in quo dominium huius fundi fuerit in hęreditate, ergo non eſt in eo dare hęreditariam portionem, ergo eodem momento, quo incipit eſſe hæreditas, dominium fundi applicatur filio. & iſta ratio eſt inconuincibilis, ſecundum Paul. de Caſtr. idem firmat Rapha. Fulgoſ. hic in penult. colum. nam cùm iſta donatio confirmetur etiam ante aditam hæreditatem, vt eſt gloſſ. in l. filiæ cuius. in fin. gloſſ. mag. ſupra eodem. ergo nullam partem haberet iure hæreditario, ergo non poteſt conuenire literæ huius text. dicenti, hæreditaria parte prædij in quarta ratione retenta. ¶ Vnde teneas lecturam Anti-
* quorum *magis communiter approbatam.* Reliquas ſequentes partes gloſſ. vide per teipſum vſque ad vltimam. ¶ In vltima parte, & ſic in fin. gl. tenet glo. quòd iſta. l. in eo corrigatur, quia dicit talia imputari in quartam liberis primi gradus, per l. iubemus. C. ad Treb. Barto. dicit melius, quòd imo iſta. l. in hoc non

Source : BIU Cujas

corrigitur,& q̃ d.l.iubemus loquitur in fructibus,qui nõ computãtur liberis in Treb.Et ratio eſt,quia percipiuntur poſt mortem defuncti,& ſic non ſunt hæreditarij, vt l. q̃ his verbis.ff.de de leg.3,ſecus eſt in alijs rebus,quas habent liberi ex diſpoſitione defuncti,vt hic.Idem tenet Iacob.de Are.& Cyn.hic, & Bar. in l.in quartam.in 5.opp.ff.ad l.Falc.& ibi Alex.in 7.col.ſed Bal. hic in 3.col.& Io.de Imol.in d.l.in quartam.tenent opi. iſtius gl.
28 quòd iſta.l.in hoc ſit correcta.† Tu tene præcedentem opi. q̃ vitãda eſt legũ correctio.l.vnica.ĩ fi.ſ.de inoffi.dot.& c.cũ expediat.de elec.in 6. Nec per ſubauditos intellectus debet induci legum correctio,vt dicit glo. in c. cupientes.§.q̃ ſi per viginti.de elec.in 6.Et iura noua debent potius diſtingui per antiqua,quã dicere,q̃ inducatur legum correctio.gl. & Doct.in l. ſciẽdum. in prin.ff.qui ſatiſd.cog. & in Auth. de hęre. ab inteſta.in verbò vacantib. Bart. in extrauaganti ad reprimendum, in verbo non obſtantib. & per iſta cum laude Dei eſt impoſitus finis huic legi per me Iaſonẽ de Mayno Mediolanẽſem,iuris vtriuſq; Docto, in florentiſs.Ticinenſi Academia.

De iure emphyteutico. Rubri.

¶Preſens titulus. C. de iure emphy. ſeipſum effectu prodit, vt alterius commendatione non egeat, iuxtà verbum Vlpiani Iuriſcõſ.in l.1.in prin.ff.de in integ.reſti. eſt enim inueſtigatione perpulcher,ad diſputãdum ſubtilis admodum,& acutus,exercitatione autem facti quotidiè per omnium manus verſatilis, & lõgè magis,quã alius qui in iuris corpore claudatur. ¶Illum ego Iaſ. de May.Medio.vtri.iuris cenſuræ Doct.indignus in hac flor.cæterarum omnium Ticinenſi Academ.ſub inclyto,& Excelſo Principe diuo Gale. Maria Sfortia Vicecomite, Inſubrũ Duce.5.cui meum deſudat ingenium,& cuius ſublimitati omne ſtudium meum, & ſi quid vltra eſt,iamdudum deuoui, nec
a non ſub præſenti anno Iubilæi a à Natali Chriſtiano.1475. * ple
* no ſtylo quantum virium mearũ facultas ſuppeditauerit,commentandum aſſumpſi, non quidem oſtentandi,aut ambiendi ſtudio, ſed addiſcendi, exercendiq; gratia. Cùm enim cęteri ex diutina villatione ſacratiſſimæ iuris prudentiæ quotidiè fructus vberes pro communi vtilitate in medium proferãt, recordatus ſum verborum diui Hiero. in lib. Regũ,ſatis eſſe ſi vnuſquiſq; offerat q̃ poteſt, & quemad. in templo Dei alij aurum, & argen.& lapides precioſos,alij biſſum, & purpuram offerũt. Nobiſcum inquit Hierony.bene agatur, ſi obtulerimus pelles, aut caprarum pilos.Vos tamen viri fratres,non ad operarij aut miniſtri meritum,ſed ad myniſterij finem,fructumq; attẽdite, quem ego fideli ſaltem ſtudio, cura peruigili, indefeſſo labore quanto breuius fieri poterit abſoluam. ¶Materiam præſentis tit.de iure emphy.alij in peregrinis,& abditis locis poſuerũt, vel potius occultauerũt:alij per fruſta in diuerſis.il.iuxtà occurrentia ſecauerunt:nonnulli per tractatus explicauerunt.ſed omnibus plenius Spec.in tit.de loc.in §.nunc aliqua.qui eſt fin. §. poſuit in præſenti materia.174. q.quas habuit ferè omnes à Martino de Fano in tract.de iure emphy. vbi per 29. q. complectitur ferè omnes illas 174.Spec.¶Ego verò quę ſparſim hincinde diſ ſeminauit antiquitas, ad communem vtilitatem cõpreſſo manipulo metam, atq; recolligam, & quaſi membra hincinde diſcerpta ad corpus ſuum reducam, & ad propriam ac ordinariam ſedem,quaſi lõgo quodam poſtliminio reducam, & ſub ſuo congruenti tit. inſtar cuiuſdam cõpendij reponam, vbi facilè in materia præſenti vnuſquiſq; inueniat,quod apud Antiquos,aut vix vnquã, aut laboriosè admodum, aut fortuito reperiebatur.Effectu expediam quinq;,& 300.principales qõnes, quæ ſunt duntaxat de hac præſenti materia iuris emphy. cum multis ſuis acceſſorijs qõ. vltra plures alias diuerſarum materiarum,quæ etiam iuxtà occurrentia examinabuntur.quaſcunque huius opuſculi deciſiones ſuperiori tabula deſcripſi, & ad faciliorem inuentionem per ſingulas etiam columnas diſtinxi, illas autẽ quinq; & 300. adiecto ſub numero particularius annotaui. Cæterum quia ordo eſt figura ſubſtantiæ vniuſcuiuſq; rei,ſm Bal.in ſuo conſil. diuino ſchiſmatis. poſito poſt rubricã. C.ſi quis aliquẽ teſt.prohi.in 2.col.& ſcire qd facias,neſcire autem quo ordine facias,non eſt perfectæ cognitionis,ſecundum diuum Ambro.patronum meũ, quem refert Bal. in prœ. ſforum.in prin.Idcirco in ſ. dicendis intendo tenere ordinem,quẽ in tribus.ll.præſentis tit.Imperator obſeruat. Nam in 1.l.videbimus de natura huius contractus emphy. & maximè circa deteriorationem rei. Item quid differat à cęteris contractib. & qua actione agatur, & quę ad eius ſolennitatem requirãtur, & maximè de ſcriptura.In 2.l.iuxtà tex.ordinem videbimus quo tpe, & qũo ſit fienda ſolutio canonis emphyteutici, & per quanti tpis ceſſationem cadat emphyteuta à iure emphy. cum ſuis ſequacib.q.In 3.vero.l. videbimus de alienatione iuris emphyteutici,& melioramentorum,& quæ circa eã requirantur, quẽ ordinem etiam accuratè obſeruat Spe.in d.§.nunc aliqua. licèt viſus ſit ſine vllo ordine proceſſiſſe.¶Capio ergo rub.ipſam de iure emphy.quam cõtinua,vt in gl.¶Super hac rub.Bal.hic quędam poſuit,quæ ponuntur per alios, maximè Cy.& Bart.in l.1. ſ.eo.ibi reſeruo ponenda,maximè quia poſt gl. ſequor quantũ poſſum ordinem Bar.cuius veſtigia ſemper adoro.

ADDITIO.

a ¶Anno Iubilęi. Adde,quòd annus Iubilæi erit Deo Duce, Anno 1575. & ſic duobus ab hinc annis,quia has annotationes in Auguſta Taurinorum,de Anno 1573. raptim conſcripſimus ſub Gregorio 13. Pont. Max. aliàs Hugone Boncõpagno, Patricio Bonon. & I.C.ornatiſs.& regnan. Em. Philiberto Allobrogum,Subalpinorumque Duce, ac Principe Victorioſiſs, ac ſplendidiſs. de quorum religione ac meritis Chriſtiana hodiè afflicta gaudet Reſpublica,in quorum memoriam & laudem pauca hæc ſcripſiſſe volui, ego Io.Anto. Maſueri.Caramanien.I.V.Doct.& in Excel. Subalpin. Senatu Aduocatus minimus,Sacriq; ac venerandi Taurin.Collegij Alumnus.

* Aliàs 1485.

SVMMARIVM.

1 *Contractus emphyteuticus qualiter fiat, & quæ requirantur, nu.3.12. 61.& 64.*
2 *Contractus innominati regulantur ſecundum naturam contractuum nominatorum,quibus magis aſſimilantur.*
4 *Conceſſio rei eccleſiaſticæ in emphyteuſim pro cenſu vnius nummi valet.& nume.5.*
6 *Emphyteuſis quot modis concedatur.*
7 *Contractus emphy.à locatione temporali, vel perpetua in quo differãt.*
8 *Clades quid ſit,& vnde dicatur.*
9 *Contractus emphy.eſt contractus de per ſe ſeparatus,& validus.*
10 *Similitudo illa propriè dicitur, quando eſt plena ſimilitudo.*
11 *Pacta omnia interpoſita ſuper contractu emphy.valent,& ſunt ſeruanda,ideo ſi emphy.veniat contra ea,cadet à iure emphy.*
13 *Si res emphy.pereat in totum,emphyteuta liberabitur, niſi ſit pactum, quòd etiam ſi res emphy.periret in totum, emphy.teneretur ad penſionem.& nu.14.& ſeq.*
16 *Res perit periculo eius,cuius eſt,vel apud quem remanet dominiũ, quando dominium remanet de iure communi, ſecus ſi de iure ſpeciali.*
17 *Penſio in emphyteuſi præſtatur in recognitionem dominij.*
18 *Emphyteutæ non remittitur penſio ob ſterilitatem, vel interitum partis rei, ſecus tamen eſt in colono, vel inquilino, qui ad modicum tempus conduxit.*
Remiſſio quando emphyteutæ ſit facienda, vide.nu.19.& 20.
21 *An conductori ad longum tempus fiat remiſſio ob ſterilitatem.*
22 *Quæ differentia ſit inter contractum emphyteuti. & contractum emptionis,& locationis.& nu.24.& 25.*
23 *Pretij vbicunque fit mentio, ſemper præſumitur emptio.*
26 *Emphy.quamuis teneatur ad impenſam magnam, tamen finita emphyteuſi non propter culpam, ſed per tempus, vel generationẽ, poteſt emphyteuta petere à domino nedum melioramenta, aut eorum æſtimationem, ſed etiam quoſcunque ſumptus neceſſariò factos in re emphy. & nume.27.*
28 *Conductor non tenetur propria impenſa facere purgari viam publicã, ante domum conductam,& ſi fecerit, reficiuntur expenſæ, vel computantur in penſionem.*
29 *Colonus, vel inquilinus an teneatur ad impenſam reparandi putei.*
30 *Emphy. cadens ab emphyteuſi perdit meliorationes, nec eas à domino repetit, ſecus tamen in colono.*
31 *Liuellarius Eccleſiæ non tenetur ſoluere collectam communi.*
32 *Inquilinus quando teneatur ſoluere collectas publicas.*
33 *Feudatarius, ſeu vaſſallus an teneatur ſoluere datia, & collectas.*
34 *An ſit differentia inter emphy. & locationem ad longum tempus.*
35 *Pœna.l.fin.huius titu.habet locum in conductore ad longum tempus.*
36 *Locatio ſimplex tranſit ad quemlibet hæredem.*
37 *Emphy.ceſſans ſoluere penſionem,non cadit minori tempore triennij, ſecus tamen eſt in conductore ad longum tempus.*
38 *Contractus emphy.in quo differat a contractu liuelli.nu.39.*
40 *Natura contractus liuellarij eſt, vt fiat conceſsio in perpetuum.*
41 *Contractus empby.in quo differat à contractu precariæ in genere fœminino.*
42 *Contractus precariæ quid.*
43 *Contractus emphy.in quo differat à contractu ſuperficiario.*
44 *Emphyteuta,qui accepit domum in emphy. & combuſta eßet caſu fortuito,no propterea finitur emphy. quia remanet area,ſuper qua inuito domino poteſt reædificari,q̃ ſi non facit,tenetur ad omnem penſionem.*
45 *Contractus dignoſcuntur ex effectibus.*
46 *Verba vendo,vel refirmo tibi in emphyteuſim, ſolum iure emphyteutico,& ſuperficiem iure proprio,in inſtrumentis quomodo intelligantur.*
nume.47.

48 Con-

Source : BIU Cujas

48 *Contractus emphy. in quo differat à contractu censuali, & nu. 49.*
50 *Contractus emphy. in quo differat à feudo, & nu. 53.*
51 *Feudum conceditur gratis, & liberè ob remunerationem, ideo si princeps pro feudo reciperet pretium, & in instrumento dicat, concedimus, vel indulgemus, vel alio modo, non propterea censetur feudum, sed est contractus emptionis, & vend. nu. 52.*
54 *Feudum perditur per transitum ad religionem, sicut per mortem naturalem, secus tamen in emphyteusi.*
55 *Arg. à feudo ad emphy. & è contra, an valeat, & nu. 60.*
56 *Iura feudorum non possunt allegari ad decisionem aliarum causarum non feudalium.*
57 *Feudum simpliciter receptum, an intelligatur receptum pro se, & filijs suis masculis, licèt in instrumento nulla sit facta mentio de filijs.*
58 *Pater habens filios legitimos, & naturales, potest legitimare filios naturales tantum, cum pacto, ꝙ in nihilo sibi succedant, vel ꝙ succedant in eo, ꝙ sibi placuerit, & tale pactum, & legitimatio sic facta valent, & tenent.*
59 *Feuda regulantur secundum ius commune, si non habent ius expressum in feudis.*
62 *Doctori illustri attestanti de consuetudine standum est.*
63 *Scriptura quando requiritur necessariò ad probationem, ad hoc vt admittatur probatio per testes, requiritur, ꝙ scriptura sit perdita, & ꝙ testes deponant de contentis in ipsa scriptura.*
65 *Probatio quotiescunque debet necessariò fieri per scripturam, perdita scriptura nõ admittitur ꝓbatio per testes minores quinq;, & rogatos.*
66 *Emphyteusi finita per generationem, si dominus patiatur emphy. stare in re emphy. an intelligatur tacitè renouasse.*
67 *Scriptura an in contractu feud. requiratur.*
68 *Qua actione agatur pro contractu emphyteutico, & nu. 69.*
70 *Pro canone non soluto potest emphy. possessor conueniri hypothecaria.*
71 *In contractu emphy. & in contractu feudi, & locationis ad longum tẽpus habet locum vtilis redhibitoria, vel quanto minoris.*
72 *Emphyteusis an veniat in restitutione fideicom. & in petitione hereditatis, & an competat emphyteutæ, vel feudatario actio. l. Aquiliæ pro damno dato.*
73 *Iudex competens in causa emphyteutica quis sit.*
74 *Iudex competens in causa feudi quis sit.*
75 *An remedium. l. 2. C. de rescindenda vendi. habeat locum in contractu emphyteutico, & nu. 76.*
77 *Emphyteuta non liberatur, quando aliquid superest de re emphy. tunc quando dicatur remanere, & quantum debet esse illud aliquid, ad hoc, vt emphy. teneatur soluere integrum cano.*
79 *Omne augmentum contingens in emphy. siue sit latens, siue apparens, semper est commodo emphyteutæ.*
80 *Thesaurus inuentus in re emphy. an pertineat ad emphyteutam, an ad dominum, an sit inter eos diuidendus.*
81 *Si res emphy. non potest laborari propter guerram, an emphy. teneatur soluere pensionem, & nu. 91. & seq.*
82 *Debitor speciei per eius interitum liberatur, secus tamen est in debitore generis, vel quantitatis. nu. 83.*
84 *Guerra dicitur quædam sterilitas, & numeratur inter casus fortuitos. num. 85.*
86 *Emphy. est obligatus obligatione personali.*
87 *Fructus non sunt pars fundi.*
88 *Remissio pensionis fieri debet colono ad longum tempus, qui propter guerram, vel alium casum fortuitum non potuit rem conductam laborare.*
89 *Emphy. liberatur à pensione, quando fundus esset occupatus per hostes, & sic dominium & poss. esset perdita.*
90 *Bonum est arg. de re ad tempus.*
94 *Emphy. ita demum tenetur ad solutionem pensionis, si ex re emphy. aliquid remaneat.*
95 *In tributo diminuto in parte tantum, fit remissio tributi.*
96 *Emphyteutæ non fit remissio propter sterilitatem, quando ex re tantum supereſt, quòd fructus sufficientes pensioni sufficiunt.*
97 *Casus fortuiti spectant ad emphyteutam, quando sunt tales, qui non absorberent in totum rem ipsam.*
98 *Dictum Doct. est intelligendum secundum legem quam allegat.*
99 *Si aliquis acceperit syluam in emphyteusim, an possit inuito domino extirpare syluam, & ibi plantare vineam.*
100 *Si Ecclesia concessit mihi in emphyteusim oliuetum positum in tali loco, an intelligatur de terra oliuata, an verò de arboribus oliuarum.*
101 *Emphyteusis natura est, quod constituatur in re immobili.*
102 *Si testator legat alicui nucem, videtur etiam legare solum cui cohæret, & etiam viam.*
103 *Si actum sit inter dominum, & emphy. vt ipse arbores tantum essent emphy. & non fundus, valet cõtractus, donec arbores pendẽt in fundo.*
104 *Fundum in emphy. reseruato sibi fructu arborũ, an aliquis dare possit.*
105 *Si fundus detur in emphy. cum pacto, ꝙ emphy. plantaret vineam, & quartam partem fructuum daret domino, an si postea plantet alias arbores, teneatur etiam ad quartam partẽ fructuum de alijs arboribus.*

LEX PRIMA.

IVs emphyteutica-
1 rium. ¶† Ad euidentiam huius l. & totius tit. dicebat Bart. præmittendum pro iuuenibus, qualiter fiat iste contra-
a ctus emphyteuticus, [a] nam secundum eum à principio datur certa quantitas, puta. 100. & postea constituitur certa modica pensio in recognitionem potius directi dominij, quàm fructuum percipiendorum recompensationem; dubitatur modo, an talis contractus esset con-
b tractus locationis, vel vend. seu alienationis, respondetur vt in tex. ¶ De hac forma [b] habent Cano. glo. expressam in c. potuit. in glo. 1. extra de loca. hanc formam ponit etiam Spec. in tit. de loca. §. nunc aliqua. in versi. 5. & Cy. hic in 1. q. Barto. j̃. ea. l. in 2. oppo. Sed aduertendum est, quia nec d. gloss. nec Bar. aperiunt,
c vtrum de substantia, [c] & pro forma contractus emphyteutici requiratur, ꝙ à prin. quantitas certa numeretur. d. glo. tamen & Bar. hic videntur sentire ꝙ sic. Istud apertè firmat Iaco. de Are. Parmensis hic per tex. in l. priuatæ. qui nihil facit. C. de excu. mu ne. lib. 10. per tex. in Auth. qui res. in ver. nec ꝙ decidit repetet. s̃. de sacrosan. eccl. & per text. in l. fin. j̃. eod. vbi text. secundum eum vult, ꝙ domino debeat præstari quinquagesima æstimationis, vel pretij, ꝙ à prin. numeratur, vnde secundum eum si res, quæ datur in emphyteusim, valet centum, à prin. numeran tur, puta. 60. & postea constituitur aliquis modicus census singulis annis persoluendus. hanc opin. sequitur Albe. de Rosa.
* hic in 3. col. qui dicit *hanc esse communem opi.* ¶† Subijciens tamen,
2 ꝙ vbi à prin. non exponitur certa quantitas, quamuis non sit contractus emphyteuticus, erit tamen contractus innominatus, qui regulabitur secundum naturam contractus emphyteutici, cùm innominati contractus regulentur secundum na turam illorum nominatorum, quibus magis assimilantur. l. 1. §. si quis seruum. cum si. ff. depo. Istam opin. tenet etiam Raph. Fulg. hic, & eam etiam tenet ætate nostra Iurisconsulto. Guarnerius de Castel. hic, qui dicit, ꝙ si daretur fundus in emphyteusim pro annua pensione, & nihil à princ. numeratum esset, ꝙ iste propriè non esset contractus emphyteuticus, quia deficit forma ipsius contractus. pro ista parte facit multum, ꝙ signanter voluit Bal. in l. 2. in 7. col. C. de rescin. vend. qui dicit, ꝙ remedium. d. l. 2. habet locum in contractu emphyteutico, de quo tamen videbitis suo loco. j̃. super gl. parua. in versi. custo-
3 diri. ¶ † Contrariã opin. ꝙ imo à princip. non requiratur de necessitate aliqua præstatio quantitatis ad hoc, vt sint contractus emphyteutici, tenuit apertè ipsemet Barto. in l. si mihi, & Titio. in penul. colum. ff. de verb. obl. vbi no. dicit, ꝙ emphyteusis potest haberi dupliciter, titulo lucratiuo, & oneroso. Dicitur autem haberi titu. oneroso, quando à princip. præstatur aliqua quantitas, & postea constituitur ille modicus census annuus; lucratiuo autem haberi dicitur, quando à principio non præstatur illa quantitas, sed tamen constituitur annuus redditus, quæ verba multum ibi commendant Scribentes, licèt Imol. ibi aliqualiter contra. Hanc opin. ꝙ de necessitate non requiratur à princip. illam præstari quantitatem, tenent Petr. & Cyn. hic,
* in 1. quæst. qui dicunt *istam esse communem opin.* [d] & ita seruari
d de consuetudine. Istam opin. & de consuetudine, & de iure tenet Sal hic in 1. col. per tex. in Auth. si quas ruinas, & in Auth. perpetua. s̃. de sacrosan. eccl. & quia hoc non est de forma, ꝙ à principio præstetur certa quantitas, sed est ex conuentione par tium, cui partes ipsæ renunciare possunt, iuxta. l. pen. s̃. de pact. Istam opin. videtur tenere gl. in Auth. qui rem. in versi. põt. s̃.
4 de sacrosan. eccle. † dum tenet valere concessionem rei ecclesiasticæ in emphyteusim pro censu vnius nummi. Eandem opin. tenet Bal. in rub. s̃. eo. dum vult esse contractum emphyteuticum, si dicatur, loco in emphyteusim pro annua præstatione vnius nummi, nec ex paruitate pretij desinit esse contractus emphyteuticus, quia ex quo partes rem digniorem maiori pretio scienter concedunt in emphyteusim, donare viden-
5 tur. ¶† Idem tenet Bal. in hac. l. in 1. col. qui dicit, ꝙ fundi dantur in emphyteusim ad meliorandum, vt meliramenta facta quomodocunq; emphyteusi finita ipsius domini sint, & ideo modica

ADDITIONES.

a ¶ Contractus emphy. Adde glo. in verbo expelli. in c. potuit. de loca. Barto. in l. si mihi, & Titio. de verb. obl. Alex. lib. 2. consi. 6. & de modica pensione, vt arguat contractum vt emphyteuticum. Alex. lib. 1. cons. 136. visto. colum. 3. PVRPV.
b ¶ Forma. Adde Ludo. Roma. consi. 35. incip. visa facti serie.
c ¶ Substantia. Adde Io. de Imol. & Barba. post eum in d. c. potuit.
d ¶ Communem opin. Adde, quod hanc sequitur & communem dicit Clar. §. emphy. q. 3. MASVER.

Source : BIU Cujas

modica pensio præstatur. Istam partem firmant apertè omnes Canonistę in d.c.potuit.extra de loca.super gl. vbi Io. And. Innoc.d.Abb.Pan.allegant,ꝙ habetur in Auth.de alie.& emphy. & istam partem ego teneo,& ita etiam tenet.d. Alex.in consil. 115.lib. 4. incip. viso processu causæ vertentis inter dominam Luciam.in vlti.col.¶Alia tñ,& tertia fuit sententia Ange. in'§. quia verò.el.1.in Auth.de non alien.& Pau.de Cast. in d.Auth. si quas ruinas. qui dixerunt ꝙ forma ℨctus emphyteutici potest esse duplex,vna ꝙ à prin. præstetur certa quantitas, & postea constituatur modicus census annuus,ſm primam opin.ſ. relatam.Alio,& secundo modo,ꝙ à prin.nulla quantitas præstetur, sed tantum constituatur pensio annua, & hanc etiam approbat Saly. hic, & est satis ex mente tenentium secundam opin.quam ſ.tenui.¶Pro qua opin.ꝙ à principio quantitas de necessitate non requiratur,adde Bald.in simili in c.1.in § donare.in vlt.col.qualiter olim feud.pot.aliena.in vsib.feu.qui quærit,an in contractu liuelli de necessitate requiratur,ꝙ à princi. præstetur quantitas,& videtur concludere, ꝙ non,allegans Io. And.in nouel.in d.c.potuit.& contractus liuelli,& emphyteuticarius sunt vnum,& idem,ſm Bar.hic, licèt minus bene, vt ℨ.dicetur.Adde etiam Bal.in l.vsufructu.in prin. ff. solu. matri. in l.si quis conduxerit.in lect.antiqua.ff.loca.& in addi.Spec.ti. de loca.in 3.col.& Doct.Mod.in l.si quis ante. ff. de acqu.poss.

6 ¶† Aduertendum est etiam , ſm Specu. in d. §. nunc aliqua.in versi.5. ꝙ emphyteusis aliquando conceditur in perpetuum , aliquando ad tempus simpliciter , aliqñ ad tempus , sed cum pacto de renouando iuxta. §. neq; illud.in Auth.de non alien. iunctis pulchrè declaratis per Bald.in d.Auth. si quas ruinas.in 2.col.C.de sacrosan. eccl. aliquando conceditur in certam generationem , puta. 3. vel. 4. ¶Adde tamen,ꝙ propriè dicitur

a emphyteusis, [a] quando est perpetua.ita Bald.& Ange. in l.1.in prin.ff.si ager vect.vel emphy. pet. Bal.in rub,& in l.2.in 3.col. ℨ.co.facit.§.adeo.in verbo perpetuò quem ibi ad hoc no. Ange.de Are.insti.locati.ꝙ no. propter statuta,in quib. verba sunt propriè intelligenda.l.3.in §.hæc verba.el 2. cum si. ff.de nego. gest.& ibi Barto.post glo.¶Quid aut sit in dubio,an pręsumatur perpetua , an temporalis , & si est concessa ad tempus , & non apparet vsq; ad quantum,vel si est concessa in generationes,& non apparet vsq; in quot , quid in dubio pręsumatur,dicam in l.2. ℨ.eod.vbi contra hęc habeo multa bona dicere: ibi etiam dicetur,quid importent illa verba,in tertiam generationem,& quomodo intelligantur. † Quid autem differat con-

7 tractus iste emphyteuticus à locatione temporali , vel perpetua,quid à ℨctu superficiario,quid à ℨctu liuelli,quid à censua li,quid à precario , quid à feudali ℨ. dicetur. ¶His breuiter pro introductione ad euidentiam præmissis,ista l.cõi diuisione diuiditur in tres partes. In prima ponitur,ꝙ ℨctus emphyteuticus est ℨctus de per se , habens naturam separatam à ℨctu loca.& vendi. seu alienationis. In secunda,ꝙ quæcunq; pacta in hoc contractu apposita valent , & sunt seruanda . In tertia,qñ pactum non est appositum, ad quem spectet periculum interitus rei.Secunda ibi,in quo cuncta.Tertia ibi, ita vt si interdũ. Hoc dicit. Contractus emphy.est contractus de per se,hoc primò,& pacta in eo apposita valent,& sunt seruanda.hoc ſcdò, & res emphyt. si pereat tota , liberatur emphyteuta; sed si pro parte,nulla liberabitur arte,vel si pro parte perierit,non libera

8 tus erit.hoc dicit. ¶In tex.ibi,tanta emersit clades,† quid sit cla

b des, [b] & vnde dicatur,vide per Arch.33.q.1.in c.1.per Cano.in d.c.potuit.super gl.ſi in verbo expelli potuisset,& ibi per Imo. 33.col. & ibi etiam per eos ponitur differentia cladis,& chas-

9 matis.¶† No.primò,ꝙ contractus emphyteuticus est contractus de per se separatus,& validus,vt hic,& in §. adeo.insti.loca.& circa istum ℨctum in materia vnum bene not. ꝙ ab emphyteuta perpetuò non potest res euelli,licèt alius offerat meliorem conditionem , ita no.Bar.in l.1.per illum tex.C.de fundis patri.lib.11.& sequitur do.Alex.in cons.79. incip.circa primum de quo quæritur,scilicet coram quo domino. in 8.colu. ad fi.lib.1.& ibi ampliat , & intelligit istud procedere etiam in ꝑsona priuilegiata concedente in emphyteusim , puta in Ecclesia, quod not. ¶Secundò principaliter no. ex tex.in verbo,

10 seu similitudine.secundum Bal.hic, † ꝙ illa dicitur propriè similitudo,quando est plena similitudo;vbi non est plena similitudo,quia plures sunt differentiæ,quàm conuenientię,illa nõ est similitudo,de quo etiam vide eundem Bal.in l.curatoris.in 1.col.in fi.ſ.de nego.gest.Tertiò not.in text. in verbo diffinitionem secundum Cyn.Bart.Ang.& Sal.hic, ꝙ illa dicuntur differre specie,quæ habent diuersas diffinitiones. facit l. 1.§. dolũ. ff.de dolo , de quo dicitur per Dyn. de reg. iur.in 6.super rubr. ¶Quartò not.ex ver. in quo cuncta. ꝙ pacta interposita super hoc contractu emphyteutico valent,& sunt seruanda,de quo videbitis multa bona in l.2.infra eod.Adde, ꝙ per istum text.

11 infert sing.Specu.in d.§.nunc aliqua. in versi.169.ꝙ † quamuis regulariter alteri per alterum non queratur.l.1.C.per quas perso.nob. acqui.l.stipulatio ista.§.alteri.& §.si stipuler.ff.de verb. obl.tamen fallit in isto contractu emphyteutico , in quo omnia pacta sunt seruanda,vt hoc tex. Quod dictum an sit verũ, vide per Alex.in d.l.stipulatio ista.§.si stipuler. in antepen. col.

c ¶Item secundò adde,ꝙ emphyteuta cadit[c] à iure emphyteutico veniendo contra pacta,ita tenet Bald.in l. fin. §. fin. in vlt. colum.C.communi. de leg.& in l.vnica.§.1.in 4. colum.C.de cadu.tol.& in l.fin.in vlt.no.vbi videas. ℨ.eo. Idem no. Albe.in l.1.§.ait prætor.per illum tex.ff.de loco publ.fru.Bald.in c.quærelam.ad fin.de iureiuran. Et not. istam regulam, quia vtilis,& frequenter allegatur in practica,& confirmatur,quia sic etiam dicimus in feudo,si vassallus non seruat pacta,potest ab eo feudum auferri,etiam si sit Ecclesia vassalla,secundum Bal. in prę ludijs feu.in penul.colum.Bartol.in l.1.circa medium. ff. de interdic. & releg. & ꝙ si vassallus non seruat pacta, possit ab eo

12 feudum auferri,tenet etiam Bal.in l.fin.C.de lib. cau.¶† Quin tò not.ex text.in ver. scriptura interueniente , ꝙ de necessitate

d in contractu emphy. [d] requiritur scriptura.inducendo tex.alio modo quàm inducatur. Nam isti sunt duo ablatiui absoluti , qui solent importare causam fin.secundum Bald.in l. vnica.in 1.oppo.infra quando non peten.partes,& in l.1.in fi.infra de libe. prętę. sed ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem. l. ab emptione,& ibi Barto.in 1.not.ff.de pact.l.à testatore, & ibi Barto.ff.de condi.& demonst.l.cùm pater.§.euictis, & ibi Bar. ff.de leg.2.cum sim.conditiones autem necessariò veniunt implendæ in forma specifica,vulgata. l.qui hęredi.& l.Meuius.ff. de condi.& demonst.de quo passu plenè dicetur. ℨ.in glo.super

13 verbo scriptura.¶Sextò no.in versic. ita vt si interdum, † ꝙ si res emphyteutica pereat in totum,emphyteuta liberabitur.cõ cordat.d.c.potuit.d. §.adeo.¶Nunquid autem valeret pactũ, ꝙ etiam si res emphyt.in totum perierit,nihilominus emphyteuta teneretur ad pensionem,dic ꝙ sic,secundum Specu.in d. §.nunc aliqua.in versi.138.& est bonus text.hic in verbo super omnibus,vel etiam fortuitis casib. ¶Contra hoc notabile opponebat Bart. duobus modis. Et primò,quod periculum perditionis rei emphyteuticæ etiam in parte debeat spectare ad emphyteutam.per l.1. vbi illud dicitur in emptore. ſ. de peri. & commo.rei vendi.Sed respondet Barto.primò,ꝙ aliud sit in emptore,cuius est indistinctè periculum rei emptę,& aliud in emphyteuta,& colono, & duplicem assignat rationem diuersitatis:nam venditor tenetur solùm ad rem, vel ad factum scilicet ad tradendum,quod factum momento expeditur , non mirum si periculum est emptoris:sed in emphyteuta,& colono dominus tenetur ad factum successiuum,scilicet ad patiẽdum frui,&c.iuxta. l.ex conducto.in prin. ff. locati. cùm ergo ista patientia habeat tractum in futurum incertum, ideo periculum est semper ipsius domini. Ad istam rationem vide eundem Bart.in l.si vno.§.item cum quidam, in penul. col. ff.loca. Bal.in rub.ſ.de pericu.& commo.rei vendi.in 4.q.ex quorum dictis hæc ratio subuerteretur.Aliam , & secundam diuersitatis rationem assignat Bar.per.l.pignus.de pigno.actio. quia res perit ei cuius est , sed res locata vel data in emphyteusim remanet in directo dominio domini principalis, & ideo in totũ

14 sibi perit.¶† Ex hac ratione Bar.ego infero formati vnam decisio.Petr.& Cy.hic, quam alij sequuntur , vt ℨ. subiiciam,ꝙ si quis dederit Ecclesiæ,vel hospitali vnam domum , vel vnum fundum,cum pacto,ꝙ eum alere teneatur , an si domus , vel fundus chasmare pereat , nihilominus Ecclesia eum alere teneatur;concludunt,ꝙ sic;pro eorum decisione facit ratio Bar. quia cùm dominium transiuerit in Ecclesiam , eius debet esse periculum,cuius est res & cum hac decisio. tenet Albe. hic in fi.Bal.in pen.col.in ver.denuo quæro, & Ang.ibi in fi. col.Can. in d. c.potuit.extra de loca.& ibi Io.de Imo.post Pet.de Anch. in 38.col.Subdunt tñ prefati Doct.rñdendo ad hunc tex.aliud esse

ADDITIONES.

a ¶Emphyteusis.Adde Barto.in l.loca.C.de locat.præ.ciui.vel fisca. Alexan.de Neuo.in repe.c.potuit.de loca.

b ¶Quid sit clades.¶Adde Spec.de loca.in §.nunc aliqua.ver.sed quare.

c ¶Cadit.Adde,quod hoc fallit,nisi paupertas excuset. per text.sing.secundum Bal.in d.c.querelam.

d ¶In contractu emphyt. Adde Abb.& Doc.in c.potuit. de loca.Specu.titu.de instr.edi.in §.restat,& in quib. casib.requiritur scriptura,est glo.in verbo in scriptis.in c.1.de censi.lib.6.

* Et vide Prac.Pap.forma produc.instru.ver.coram. Quod autem in contractu emphy.requiratur scriptura, communem dicunt Docto.hic. Alex. cons.136. nu.8.lib.1.vbi apostil.videtur tenere contrarium,sed dic,vt per Clar. §. emphyt.q.4.ver.contrarium tamen.Alex.cons.50.nu.4.lib. 5. Villal. inter.com. opin.lib.5.ver.emphy.& fac.quæ de distractu,& dissolutione contractu emphy.scrib.t Ofasc.Decis.53.col.1.& 2. MASVER.

Source : BIU Cujas

esse in emphyteusi, per rationem proximè dictam, quia rei da-
15 tæ in emphyteusim dñium remanet. ¶ † Ego autē in hoc vlt. puto eos non bene dicere, nam credo, ꝙ etiam in domo data
a in emphyteusim, [a] licèt chasmate pereat, ꝙ tamen ipse emphyteuta teneatur, & eius sit periculum: moueor, quia semper durat area, quæ est potissima pars domus. l. qui res §. aream. ff. de solu. & donec supereſt aliqua pars rei emphyteuticæ, nunquam emphyteuta liberatur, vt hoc tex. cum concor. præalle. & ita in terminis tenet Ang. in §. itaq; in Auth. de non alien. & est de mente Imol. in d. c. potuit. in 37. col. Et ad istam. q. de domo emphy. quæ chasmate perijt, vide aliqua quæ dixi. ĩ. in 31. col. vbi retuli quosdam alios tenere ꝓrium eius, ꝙ hic teneo. Quid autem si domus sit conbusta casu fortuito, vide. ĩ. in 14. col. ¶ Aduertite tamen, ꝙ in p̄dicta. quæst. ratio prædictorum Doct. concludit, ꝙ etiam si domus funditus interiret cum superficie, & area, ꝙ tamen Ecclesia teneretur ad alimenta, & ita ponderat Imol. & bene in d. c. potuit. in 37 col & hoc casu saluo eos ab obiectione, quam. s̃. feci, dum dicebant aliud esse in emphyteusi, quia verum dicerent, qñ domus emphy. funditus
16 interiret, etiam quo ad aream. † Aduertite etiam, ꝙ illud, ꝙ dictum est per d. l. pignus, ꝙ res perit, ei cuius est, vel apud quem remanet dñium, procedit sing. quando dominium remaneret de iure communi, secus si de iure speciali, vel in priuilegium, gl. est sing. in l. non omnis. §. 1. in gl. 1. ff. si cert. pet. quam ibi Ludo. Roma. not. ad hoc, & de ea facit magnum festum dicens esse suam nouam inuentionem, imò nouissimam ponderationem, per quam dicit se obtinuisse in contingentia facti contra multos Doct. qui valde mirabantur, ꝙ stante stat. ꝙ ꝯctus initus à minore, vel à muliere sit nullus nisi seruata solennitate statuti, quòd si minor contraxerit non seruata solennitate dicti statu. & tradiderit, quamuis minor remaneat dominus, si tamen res periret, non periret periculo ipsius minoris, quia nō remanet dominus de iure communi, sed de iure speciali. facit. l. Iulia. §. si quis à pupillo, cum sim. ff. de actio. emp. ¶ Item quia dictum statutum est factum in fauorem minorum, non ergo debet interpretari in eorum læsionem, l. ꝙ fauore. cum si. s̃. de legi. ¶ Addite etiam ad q. s̃. formatam de eo, qui fundum dedit Ecclesiæ cum pacto, quod aleretur, &c. do. Abb. Panor. in d. c. si. ad fin. extra de rer. permu. bene facit, ꝙ no. Bald. in rub. supra de peri. & commo. rei vend. in 2. & 3. q. ¶ Secundò principaliter contra dictum no. opponebat Bart. ꝙ imò propter interitum
b partis rei emphyteuticæ debeat fieri remissio [b] saltem pensionis, & per consequens periculum in totum non debeat spectare ad emphyteutam, vnde opponebatur de l. licèt cæteris, & de l. excepto. s̃. tit. 1. & l. si vno. in prin. ff. loca. in quib. conductori remittitur pensio propter sterilitatem, & respondebat Bart. aliud esse in colono, vt dictis. ll. quia ei fit remissio, & aliud in emphyteuta. Et rationem diuersitatis assignat, quia emphyteusis conceditur sub præstatione modicæ pensionis, quæ pensio præstatur potius in recognitionem directi dñij, quàm in recōpensationem fructuum, vnde licèt res pereat in parte, semper tamen supersunt tot fructus, qui ascendunt ad illam modicā pensionem, quæ præstatur, non mirum si non fit remissio, quæ
17 ratio cessat in locatione. Et ad hanc rōnem Bar. † ꝙ in emphyteusi pensio præstatur in recognitionē dñij, addite Bald. in l. itē si verberatum. §. 1. per illum tex. quem ipse no. ad hoc. ff. de rei ven. Bal. in addi. Spec. in tit. de loca. in 3. colu. cum ista conclu.
18 Bar. † ꝙ emphyteutæ [c] non remittatur pensio ob sterilitatem,
c vel interitum partis rei, & secus sit in colono, & inquilino, tenet Alb. hic in 3. col. & dicit, quòd ita vidit obseruari, licèt referat Marsi. de Fano in tract huius tit. & Host. in summa de loca. tenere contrarium, ꝙ emphyteutæ fiat remissio ob sterilitatem, & dicunt quòd ita obseruatur per tex. in l. si vno. in prin. in versi. vectigali fundo. ff. loca. ad quem tex. rñ debitur. ĩ. Idem tenet Bal. hic in 4. q. idem Bald. hic in 5. col. qui respondet bene ad d. l. si vno. ꝙ intelligitur de fundo vecti. ideſt, reipubl. non autem in emphyteutico, vt hic latius per eum, qui circa hoc multa verba effundit, quæ dicit non esse tacta per alios. idem
* Ang. hic in vlt. col. & hoc est verum, & *communiter tenetur*, prout etiam tenet Bart. in Auth. perpetua. supra de sacrosan. eccl. & gl. expressa Canonistarum in d. c. potuit. in verbo expelli potuisset, & ibi Doct. & est tex. in l. quicunq;. quem ibi no. Bart. ad hoc. C. de fun. patri. lib. 11. Iac. de Bel. & Ang. in §. qa verò Leonis. in Auth. de non alie. ¶ Vos tamen aduertite diligenter, qa
19 Bar. hic, & cæteri volunt, † ꝙ emphyteutæ fieret remissio ob sterilitatem, vel interitum partis rei, qñ tot fructus non perciperentur ex re emphy. quot soluuntur pro pensione, quod verbum bene not. Et quamuis ad illud alij non aduertant nisi Sal. in alio proposito, de quo statim dicam, non credo verum dictum Doct. nam ipsemet Barto. in l. licèt certis. s̃. tit. 1. dicit esse suam nouā opi. nec vnquam tactam, vbi tenet Bar. ꝙ in colono, in quo regulariter fit remissio, vt statim dixi, non tamen fit remissio, qñ minus p̄cipit de fructib. quàm solat, sed ita demum qn est ĩ. dimidiam eius, ꝙ soluit, quantominus in emphyteuta. non firmo tñ pro nunc aliter illam nouam opi. Bar. in d. l. licèt certis, quia eam ipsemet Bar. subuertit, & improbat in l. si merces. §. si vis maior. ff. loca. Cano. omnes in c. propter
20 sterilitatem. extra de loca. ¶ † Aduertendum est etiam diligentissimè ad verba Bar. hic, & aliorum, qui clarissimè ponunt, ꝙ si emphyteusis esset accepta non sub modica præstatione census, vt quia à prin. nulla quantitas esset numerata, sed tñ constituta pensio annua, iuxta ea, quę dixi. s̃. in euidentialib. quia tunc pensio cū non deberet esse modica, & ꝙ vel à prin p̄stitū est, videtetur etiam prę̄stari in recompensationem fructuum, ꝙ tunc deberet fieri remissio ob sterilitatem, vel interitum partis rei in emphyteuta, sicut & in colono, ꝙ si est verum, est maxima limitatio ad prędicta, quam solus Sal. hic in 3. colu. ponderat, & damnat solùm, quia est contra generalitatem text. nostri, & nulla. l. probabitur. Statuta, quæ habent colono, vel inquilino fieri remissionem ob sterilitatem, procedunt in condu
21 ctore ad modicū tempus, qui nullum ius habet in re. ¶ † Quid
d ergo in conductore ad tempus longum, [d] an ei fiat remissio ob sterilitatem? Bal. hic, & bene tenet, ꝙ sic. idem tenent Pet. de Anch. & Imo. in d. c. potuit. Ang. in d. §. quia verò Leonis. post Cy. hic. idem tenet Fran. de Are. in cons. 55. incip. in causa mihi proposita. licèt Io. Fab. hic inaduertenter in 2. colu. contrarium teneat, allegans Spec. qui non dicit in d. §. nunc aliqua. in versi. 137. ¶ Limitat tamen quatuor modis id, quod dictum est in colono, & inquilino de remissione Albe. in d. l. licèt certis. s̃. tit. 1. de quib. cùm expediet, vide ibi per eum, & vnam aliam singularem ponit ipse Albe. in l. item quæritur. §. exercitu. ff. loca. quam. ĩ. referam in vlt. q. post gl. videlicet, quando renunciasset omnib. exceptionib. per quas releuaretur à solutione pensionis, tunc propter nullius casus sterilitatem fieret remissio, vt ibi singulariter per eum. Expeditis textualib. venio ad expedi-
22 tionem gl. ¶ † Glo. 2. & 3. enumerant differentias inter contractum emphyteuticum, & contractum emptionis. Gl. 3. in verbo alienationis, ibi per singulos annos soluitur. Ex hac gl. dic, ꝙ hæc verba multum no. Bar. hic, ex quib. ꝑm eum cognoscitur, an sit cōtractus emphyteuticus, an verò locationis, an emptionis, quia vbi quantitas venit præstanda annuatim, censetur locatio, & non emptio, non attento, ꝙ in instro dicatur emit: quia solùm secundum hanc gl. attenditur, qñ p̄standa sit quantitas. ¶ Et per hoc infert ad illam aliam quæst. de eo, qui emit locum communis Perusij pro certo pretio annuatim præstando, an iste sit ꝯctus emptionis, an verò conductionis, & effectus est maximus, quia si esset conductio, fieret remissio ꝓpter sterilitatem, si esset emptio secus; dicit Bar. ex hac gl. ꝙ diceretur conductio, ex quo quantitas à prin. non præstatur, sed annuatim, cum quo simpliciter tenet Sal. hic in 2. col. alij non ponunt. de quo qa passus eget longa discussione, remitto me ad not. per Bar. plenissimè in hoc in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de publ. in 1. colu. in fi. & in 4. colu. in ver. 4. quæro, & in antepen. col. in ver. 5. quæro. & in qu. per ipsum disputata, quæ incip. publicanus. de quo etiam videte notabilem gl. in l. 1. §. 1. in gl. in vers. agendo. ad fi. & ibi Bar. ff. de superfi. quam gl. reputat sing. Bald. in l. ex conuentione. ĩ. de pact. per Bar. in l. qui saxum. ff. de dona. vide Bald. in l. ea. l. supra de vsur. in l. licèt certis. in 3. 4 & 5. quæstionib. s̃. loc. Pet. de Anch. & Imo. in d. c. ꝓpter sterilitatem, & ꝙ no. Bar. in d. l. si merces. in §. vis maior. ff.
23 loca. ¶ † Vnum tñ in proposito diligenter not. ꝙ vbicunq; fit
e mentio de pretio, [e] semper præsumitur emptio. glo. est sing. & not. in l. cùm dotem. in versi. quis enim. ĩ. de iure dot. quam ibi no. Bal. in bonis lecturis, & reputat menti tenendam, & per eā infert sing. ꝙ si statutum disponat, ꝙ de pretio cuiuscunq; rei deductæ in contractu soluatur gabella, intelligatur de emptione tantùm, propter verbum pretij in statuto positū, pro qua gl. & dicto Bal. habes tex. no. & exp̄ssum in l. fi. C. de prędijs decu. lib. 10. accedat ꝙ sing. dixit Bal. & millies allegatur in l. qui se patris. in 10. col. in ver. & scias. ĩ. vnde liberi, ꝙ si princeps pro feudo reciperet pretium, & postea diceret indulgemus, vel simile verbum, non ꝓpterea esset feudum, sed emptio, & ideo reuocari

ADDITIONES.

a ¶ In domo data in emphy. Adde Bar. Brix. in quæstionib. dominicalib. q. 49.
b ¶ Remissio, Alex. lib. 2. cons. 6. videretur, & lib. 4. cons. 28. col. 1. PVRPV.
c ¶ Quod emphyteutæ. Adde Paul. de Cast. cons. 51. incip. videtur dicendum. pro quib. est gl. fi. in c. vobis. 12. q. 2. Do. de Rota. in tit. de test. decisio. 8. inci. lego pro anniuersario. in antiquis. Pau. de Cast. cons. 20. incip. vltra ea, quæ superius alleg. sunt. Pet. de Anch. cons. 324. circa istā perceptionem.
d ¶ Ad tempus longum, Alex. cons. 6. col. 2. lib. 4. & cons. 28. col. 1. PVRPV.
e ¶ Pretio, Adde Fel. in c. sicut. col. fi. in vlt. fal. de reiud. Ang. Aret. in §. item pretium. insti. de emp. & vend.

Source : BIU Cujas

cari non posset, nec deberetur fidelitas, de quo etiam per Bal. in l. Gallus. §. & quid si tantum. in 2. colu. ff. de lib. & postu. ¶ Dictã tamen gl. in l. cùm dotem. limitat Bald. in d. l. ex conuentione. sup. de pact. vt procedat, quando fieret mentio de pretio, & pretium esset condignum rei, tunc bene pręsumeretur empt. aliàs secus. per glo. quam reputat singularem in d. l. 1. §. 1. ff. de
24 superfic. ¶† In fi. gl. de istis differẽt ijs inter contractum emphyteuticum ab vna parte, & contractum locationis, & emptionis, item inter hunc contractum, & illos ambos simul, vltra has duas glo. quia laboriosum est potius quàm vtile, vide per Albe. hic in 1. & 2. col. & Bal. in 1. col. & seq. qui ponit. 10. differentias inter hunc ꝯctum, & ꝯctum locationis, & etiam Saly. hic in 1. col. & per gl. & Scriben. in §. adeo. insti. loca. & glo. & Doc. in d. c. potuit, & ibi Imo. in col. 2. Spec. in d. §. nunc aliqua.
25 in vers. 4 & ibi Ioan. And. in addi. ¶† Inter cæteras vnam non omitto, quam ponit hic Bal. in 5. dña, quæ est vtilis, & quotidiana ad practicam, nam emphyteuta tenetur ad impensam magnam, & nihil pro ea potest à dño petere. allegat. l. 2. ff. eo. secus est in colono, vel inquilino, qui non tenentur, imò si impẽsam fecerint, vel computant in pensionem, vel repetunt à dño, nihil tamẽ ad hoc alleg. sed est tex. in l. dñs. §. 1. & tex. no. in l. colonus. in prin. & ibi glo. & Bar. & tex. in l. sed addes in §. si inquilinus. el 2. & in l. ex conducto. in prin. cum glo. in ver. reficitur. ff. locati. gl. in l. sed cùm fructuarius. in §. 1. ff. de vsufr. & intellige, & declara, vt per Alex. in l. diuortio. §. impendia. in 2. col. ff. sol. matrim. ¶ Adde id, ꝙ dicit Bal. ꝙ emphyteuta tenetur ad impensam magnam, vide Odofre. & Albe. in d. l. 2. ff. eo. per illum tex. in ver. publicarum functionum, per quem inferunt, ꝙ si ex forma statuti teneatur quis stratam publicam ante suam domum facere saligari, seu aliquid aliud facere, ꝙ talia onera spectant ad ipsum emphyteutam, qui ipsam domum possidet, allegant etiam ad hoc. l. hactenus, & l. si pendentes. §. si quid cloa-
26 ca. ff. de vsufru. & retuli ẽt in d. l. 2. in 2. no. ff. eo. ¶† Aduerte ẽt diligenter ad horum limitationem, & declarationem, ꝙ quãuis emphyteuta teneatur ad impensam magnam, vt dictum est, tñ finita emphyteusi non dico per culpam, sed per gñationem, vel tps finitum, potest emphyteuta petere à dño nedum melioramenta, aut eorum æstimationem, sed ẽt potest repetere quoscunq; sumptus necessariò factos in re emphy. dum tñ non sint tales sumptus, qui de iure ptineant ad ipsum emphyteutam, vt hic declaraui, nec hoc casu compensat fructus perceptos ex re emphyteutica, ita no. dixi in l. 2. in 14. colum. ff. eo.
27 ¶† Limitat tñ no. multum, & verè Bal. hic, prædicta de colono, vt ad impensam non teneatur, qñ esset impensa perpetuò duratura, puta ædificium, & in his terminis loquuntur omnes leges prealleg. secus si esset impensa, quæ haberet durare pro tpe vsus sui tantum, quia ad illam ipse teneretur, eo ꝙ concernit suam vtilitatem, & nihil repeteret à domino. nihil tñ allegat ad hoc, vide tu bonum tex. in l. diuortio. in §. impedia. cum seq. & ꝙ in eis scribitur. ff. solu. marrimo. & in l. in reb. §. pñt. ff. commo. & vide omnino Bar. in l. impensæ. ff. de impen. in reb. dota. fac. & in l. prędia. §. antep. ff. de fun. instru. vbi ponit, an colonus teneatur propria impensa facere purgari aggeres, & fossata, & an teneatur facere de nouo fieri propria impensa, ita vt nihil repetat à dño, super quo dicit, ꝙ habuit consulere, & circumscripta consuetudine determinat, vt s. ꝙ pro tpe vsus sui tenetur, aliàs si impensa perpetuam vtilitatem habeat, secus, vt ibi latè per eum. ad ista etiam videte tex. notabilem in l. ædiles, quæ est græca, in ver. quicunq; autem mercede. ff. de via publi. & est similis in l. 1. ff. de loco publ. fruen. & ibi eum not. Bar.
28 † ꝙ conductor non tenetur propria impensa facere purgari viam publicam ante domum conductam, & si fecerit, reficiuntur expensæ, vel computantur in pensione, etiam ſm Barto. si gratis inhabitaret, de quo etiam per Bal. in l. 3. s. de act. & obl. & in l. 1. in 3. col. s. de hęre. vel act. vend. ad prędicta addite Specu. in tit. de loca. in §. postquam. in ver. sed quæritur, vtrum conductor domus. & ibi omnino vide Io. And. in addi. magna, vbi
29 etiam per eum habetur, † an colonus vel inquilinus [a] teneatur ad impensam reparandi putei, ad impugnandum, [*] vel re-
* ficiendum viam, & in emphyt. dicit, ꝙ ad-tales expensas tenetur. An autem si aliquis conduxerit molendinum, ꝙ est destructũ, & eget reparatione, & magna impensa, an ad talẽ impensam teneatur conductor, an verò dominus. de qua quæst. habes in terminis Bar. in l. cotem ferro. §. qui maximos. in 7. q. ff. de publi. tenentem, ꝙ conductor non teneatur, & si talẽ impensam fecerit, ꝙ eam à domino repetet. idem etiam tenet Bal. in l. licèt. in 1. & 4. quæst. s. loca. ad ꝙ vide Ioan. And. in loco. s. proxi. alleg. in addi. Specu. vbi format not. quæst. de Ecclesia, quæ
b concessit [b] alicui, ꝙ in suo flumine ædificaret molendinum pro certa annua pensione, an si iste conductor fecit molendinum construi, ꝙ postea sit destructum, an teneatur denuo reficere, & si non reficiat, an teneatur ad annuam pensionem, d vt ibi per eum, qui bene disputat istum passum arguendo ad partes, & decidendo quæst. quam ponit etiam Bald. in d. l. licèt
30 certis. in 4. q. ¶† Idem de alia differentia prędecenti, quam po-
c nit Bald. ꝙ emphyteuta cadens [c] ab emphyteusi perdit meliorationes, nec eas à domino repetit, ꝙ secus est in colono, non tango hic, quia circa istud sum multa dicturus in l. 2. ff. eo. Adde etiam in 6. differentia posita per Bal. inter emphyteutam, & conductorem, quæ est quantum ad munera persoluenda, qa secundum eum, emphyteuta tenetur soluere fisco munera collectarum, alleg. ad hoc. l. si pendentes. §. si quid cloacarum. ff. de vsufru. secus in colono, seu conductore, qui non tenetur soluere collectas fisco, & si soluerit, repetit à domino, alleg. ad hoc. d. l. ędiles. ff. de via publ. vos addite ad istud, ꝙ emphyteuta tenetur ad publicas functiones, & sic ad onera reipub. tex. in l. 2. in ver. publicarum functionum, quem ibi not. Sal. in 2. not. ff. eo. & vide omnino And. de Isern. in c. 1. in ver. & plaustrorum. in titu. quæ sint regal. in vsib. feud. & ad hoc adde duas quotas Bar. quas ad hoc alleg. in d. l. 2. 2. not. ff. eod. ¶ Illud tamen limita sing. secundum Bar. in l. priuatæ. per illum tex. ff. de excu. mune.
31 lib. 10. in emphyteuta eccleſi. † quia pro bonis liuellarijs, quæ quis haberet ab Ecclesia, non tenetur soluere collectam com-
d muni, [d] nam cùm ista bona sint pensioni perpetuò obligata Ecclesię, non debet quis grauari duplici onere soluendi, & Ecclesiæ & communi. ad hoc vide ꝙ not. Bar. in l. licitatio. in §. fi. & in l. fi. §. quoties. ff. de publ. dicit tamen Bart. vbi s. ꝙ istud de consuetudine non seruatur Perusij, de quo etiam omnino vide And. de Isern. in c. 1. in tit. quæ sint reg. in vsib. feud. qui tenet
32 contra Bar. ¶† Item ꝙ dictum est de colono, & inquilino, vt non teneantur soluere collectas publicas, & si soluerint, repetant à dominis, limita multum sing. vt non procedat in eo, qui locasset fundum suum ad pensionem percipiendam in pecunia, prout est de natura contractus locationis. l. si olei. cum ibi not. s. loca. ita ꝙ omnes fructus remaneant penes colonum, quia tunc dominus non tenetur ad tributa, vel collectas, sed colonus, nisi consuetudo aliter se haberet, text. est in l. 1. & ibi gl. fi. in ver. fructus. infra de annon. & tribu. lib. 10. quam Bar. ibi no. & dicit perpetuò notan. quæ gl. etiam allegat ad hoc text. expressum in l. si sine. §. Lucius ff. de administ. tuto. & ratio huius dicti est, quia onus collectarum respicit ipsos fructus, & ꝯsequenter spectat ad eum, ad quem spectant ipsi fructus. d. l. si pendentes. § si quid cloacarum. vbi tex. ff. de vsufru. de quo vide Ludoui. Roma. in l. inter quos. §. damna. ff. de dam. infect.
33 ¶† Quid autem in feudatario, [e] seu vaſſallo, an ipse teneatur
e soluere datia, & collectas, dic, ꝙ sic ſm Bal. in c. 1. per quos fiat inuesti. in vsib. feud. & And. de Isern. summum feudistam in c. 1. in versi. argentariæ. quæ sunt regalia. in vsib. feud. per rationẽ proximè dictam: eo quia ipse ꝓcipit fructus vt proprietarius. ¶ Vltra Scribentes hic, addo etiam aliam no. differẽtiam inter contractum emphyteuticum, & ꝯctum locationis, & conductionis: quia dispositio. l. ædem. cum si. s. loc. dum vult, ꝙ dominus propter suam necessitatem possit rem alij locatam ad se aduocare, non habet locum in re data in emphyteusim, ita sing. tenet Io. And. in addi. Spec. in d. §. nunc aliqua. in ver. 4. ex quo ſm eum in emphyteuta istud non reperitur esse statutũ,
34 ꝙ dictum etiam retuli in l. 2. in col. 223. infra eo. ¶† Vltimò circa differentias relatas per gl. & Doct. hic inter emphyteutam, & conductorem, aduertendum est, quia illæ differentiæ procedunt in locatione simplici facta ad modicum tempus. ¶ An
f autem sit differentia [f] inter emphyteusim, & locationem ad

ADDITIONES. longum

a ¶ Inquilinus. Adde Dy. in quæstionibus suis. q. 4.

* Purgandum.

* Et de conductore dic, ꝙ refecta re conducta, potest agere contra dominum, vt permittat ea vti vsque in fin. locationis, vt not. Crem. singu. 71. Roma. 235. Hippol. in l. etiam si redhibitus. ff. de quæst. Quãdo autẽ possit repetere expen. factas in re conducta, vide Alex. in l. diuortio. §. impendia. ff. solu. matrimo. Quid de fossatis, an ea in prædio conducto suis expen. facere teneatur, & dic, ꝙ non, si tendant ad perpetuam domini vtilitatem, teste Rol. conſ. 28. nu. 24. lib. 1. Quid de puteo seruien. viciniæ, si egeat reparatione, dic, ꝙ omnium contributione refici debet, nec potest vnus putei commoditatem renunciare, vt solutionem contributionis euitet, teste Roma. sing. 68. de quo vide etiam, quæ ponit Guid. Pap. q. 444. MASVER.

b ¶ Concessit. Adde Bart. Brixi. in suis quæstionib. dominicalib. q. 71. in fi.

c ¶ Cadens. Adde Abb. conſ. 73. incip. circa primum breuiter dico. in 1. vol. idẽ conſi. 30. incip. nitar in præsenti. in 6. q. in 2. volu. vbi dat pulchram limitationem. idem cõſ. 67. inc. in causa quę vertitur, seu verti speratur. in eo. 2. vol.

d Collectã communi. Adde Thom. Parpal. in l. placet. nu. 23. C. de sacrosan. eccle. Pet. de Vbal. tract. de collect. & conſ. 2. post illum tract. contrarium tenet Alex. conſi. 101. nu. 17. lib. 1. PANCIR.

e ¶ Quid autẽ in feudatario. Adde Bertachi. de Firm. diffusè in tract. de gabel.

f ¶ Differentia. Adde Bar. in Auth, quibusc unq; modis. C. de sacrosan. eccl. gl. in cle. 1. de reb. eccl. non alie.

Source : BIU Cujas

longum tempus,iſtum paſſum in ſpecie non ponunt Doct.hic communiter;alibi iamen lo.de Imo.in c. nulli.in 3.col.& in c. ad audientiam.in 1.col.de reb.eccle.non alie. dicit nullam eſſe differentiam in effectu, ſd tantùm in nomine. Ita etiam tenet Io.Fab.hic in 1.col.in fi.confirmo per illud, ꝙ ſingu. concludit Rapha.Fulg.nec alibi vnquam legi,in conſ.23.inci.pro euiden-
35 tia eorum de quib.quæritur.vbi tenet,† ꝙ pœna.l.fi. ĵ.eo. quæ hẽt ꝙ emphyteuta alienans ſine cõſenſu domini, cadat ab omni iure ſuo, habeat etiam locum in conductore ad longum tempus,ſeu in perpetuum,ꝙ valde no. cùm illa ſit materia pę nalis.¶Item facit,ꝙ vult Bald.in c.literæ.in 3. colu.de dila. vbi quærit,an in dubio contractus præſumatur ſimplicis locationis,an emphy.Et dicit, ꝙ ſi locatio eſt perpetua,& penſio parua,præſumo contractum emphy. ex qualitate pactorum, & ex conſuetudine regionis,& communi vſu loquendi,& ꝺhendi;aliàs præſumo ꝺctum locationis,ſi penſio correſpondet fructib.per gl.ſing.in l.1.§.1.ff.de ſuperfi.Et eſt hic conſiderandum
36 ſm eum,† quia ſimplex locatio tranſit ad quemlibet hæredẽ, vt l.viam veritatis.C.loca. ſed emphyteuſis Eccleſiæ non tranſit ad hęredes extraneos.ita ibi Bal.tu pondera Bal.num capiat conductionem perpetuam,& emphyteuſim pro eod.& videtur ꝙ ſic,cum aliquali tamen limitatione.¶Ego puto,ꝙ etiam in effectu ſint multæ differentiæ inter emphyteuſim, & locationem ad longum tempus. Primò in remiſſione penſionis, quæ fit conductori ad longum tempus propter ſterilitatem, vel interitum partis rei,quæ tñ non fit emphyteutæ, vt ſ. dixi
37 in textua.in vlt.no.¶† Item differentia eſt in caducitate, quia emphyteuta ceſſans ſoluere penſionem,non cadit minori tpe triennij, ꝙ ſecus eſt in conductore etiam ad longum tempus, vt dicam in l.fi.ĵ.eo.Item differentia eſt quantum ad melioramenta, quia emphyteuta non petit melioramenta, colonus autem perpetuus ſic,vt videbitis in l.2.ĵ.eod.Plures alias differentias curioſus lector,vt dicit glo. not. facilè inueniet.¶Iuxta has,& prędictas differentias, in quib. vidiſtis,quid differat iſte contractus emphy.à ꝺctu venditionis,vel locationis,ſuccedẽt
38 plures aliæ neceſſariæ quęſtiones. ¶ † Primò ergo quęro, in
a quo differat[a] iſte contractus emphy. à contractu liuelli. Bart. hic dicit nullam eſſe differentiam,per tex.in c.1.§.donare. qualiter olim feudum aliena.poterat.vbi dicit tex. contractum liuelli eſſe, ſi res perpetuò concedatur ſub viliſſima penſione duorum denariorum, quamuis aliqui ſm eum dixerint contractum emphyt. eſſe,ſi conceſſio fiat in perpetuum in certas generationes: liuellus verò, quando conceditur ad 30. ann.& cum Bar.ſimpliciter tenet Saly.hic in fi.colu.& Spec. in titu.de feu.in §.quoniam.in ver.40.in fi. vbi dicit, ꝙ ꝺctus emphyt.& contractus liuellarius ſunt eiuſdem conditionis, & de iſto cõtractu liuelli habes gl.in Auth.ingreſſi. ſupra de ſacroſan. eccl. & in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.ff. de dam. infect.ipſe tamen Bar.in d.§.ſi de vectigalib.in 4.col.in 3.q.dicit eſſe differentiam inter contractum liuellarium,& emphyteuticum,quia liuellarius eſt,quando res datur perpetuò à vaſſallo.d.c.1.§.donare, & c.1.in fi.de prohi.feud.alie. per Lotharium, quia tunc non dicitur propriè emphyteuſis, eo quia concedens non eſt dñs; tunc ergo dicitur emphyteuſis, quando conceſſio fit à dño. ſi autem à vaſſallo vel emphyteuta, dr propriè liuellarius, hodie tamen ſm eum his vocabulis abutimur, & pro eo. accipimus
39 emphyteuſim,& liuellum.¶† Bal.verò in rub. ſ. eo.dicit contractum liuellarium eſſe,qñ per liuellum,ideſt,per ſcripturam ꝺctus deſcendit per multas,variaſq; perſonas, puta ſi ſecũdus emphyteuta concedat alteri, vel ſm eum dicitur liuellus, qñ conſtituitur pręſtatio annua vſq; ad 30.annos, cum pacto de renouando,& iſta fuit opin.Azo. relata per Cy.hic in 2.q.licẽt eam non firmet,ſed eam firmat Bal.in c.1.in §. aut ſi liuellario. in 1. colum.in tit.quib.mod.feud.amit.Sed ipſe Bal.in rub.ſup. eo.tenet ꝺrium dicens, ꝙ iſtud pactum de renouando non eſt de ſubſtantia iſtius ꝺctus liuellarij.¶Paucis concludo,quia articulus non eſt vtilis,& planum eſt, ꝙ in effectu non eſt dria,ꝙ ꝺctus liuellarius dicatur,qñ vaſſallus, vel emphyteuta cõcedit alteri pro certa annua penſione perpetuò prędium, ꝙ ipſe habuerat ab alio, & ſic qñ concedens non eſt dñs,talis ꝺctus de iure dr liuellarius;ſi verò concedens ſit dñs,appellatur propriè
* ꝺctus emphy.ita inuenies firmari *communiter* poſt Bar. in d.§.ſi de vectigalib.& in d.c.1.§.donare. qualiter olim feu. pot. alie. & ita ẽt tenent Bal.Iac.de Bel.& And.de Iſer.in c.1.de alie.feud. Ex communi tñ vſu loquendi appellamus ꝺctum emphyteuticum liuellarium, & ècontra,imò materno ſermone ſemper appellatur liuellum,de quo etiam Bal.in Auth.res quę.in fi.col. j.communia de leg.Card. Flo. & Imo. in d.c.potuit.in 1.char. Imo.in c. fi.extra de pręca. an autem in iſto ꝺctu liuellario requiratur de neceſſitate,ꝙ pręſtetur certa quantitas à prin. dixi ſup.in cuidẽtialib.& dixit Bal.in d.c.1.in 2. col.de alie.feud.ad
40 hoc multum notans illum tex.poſt Iac.de Bel.† ꝙ natura huius ꝺctus liuellarij eſt,vt conceſſio fiat in perpetuum,& ꝓpterea ſi appareret inſtrm,in quo contineretur talem rem cõceſſam ad liuellum ſimpliciter,pręſumeretur talis conceſſio perpetua, ꝙ reputat multum notan.ad ꝙ vide multa bona,quæ dicam de emphyteuſi in l.2.ĵ.eo.¶Quis autem dicatur ꝺctus, qui appellatur colonarius,& qũo fiat, habes text. qui declarat in §.lex itaq;.in Auth.de non alie.de quo ꝺctu facit mentionẽ gl.in l.malè agitur.in gl.2.in ver.poſſidentib.circa princ.& ibi Bal.de pręſcri.30.ann.Bal.in fi.d.c.1.§.aut ſi liuellario. in 1.col.
41 ¶† Sed ò quęro, in quo differat iſte ꝺctus à contractu præcariæ in fęminino genere, de quo ꝺctu facit mentionem gl.in d. Auth.ingreſſi.& gl.in d.§.ſi de vectigalib. & habent Cano.titu. extra de pręca.& iſte non eſt ille,de quo loquitur tit.ff.de pręc. quia ꝺctus ille fit gratis,& poteſt qñcunq; reuocari,licèt Bart. hic de iſto videatur quęrere,& rñdere, ſed non ad propoſitũ. Ipſe ergo met Bar.in d.§. ſi de vectigalib. in 5. col.in 4.q.dicit,
42 † ꝙ contractus precariæ eſt quidam ꝺctus conceſſionis de 5. annis in 5.annis,vel in maius tempus, & ꝙ iſtud nomen ꝺctus eſt de conſuetudine magis quàm de iure,vt in d.cap.1.vbi per Imol. & alios extra de preca. Paucis omittendo ea, quæ dicit Bal.in rub.ſup.eo.& in d. §. aut ſi liuellario. dic ſm ꝙ colligitur in d.c.1.in fi.de preca. Ad iſtud adde, ꝙ dictum eſt ſup.in 5.col.& declarat gl.no.& melior de iure in c. precariæ. 10.q.2. vbi tex.eſt,ꝙ iſte ꝺctus fit ſub varijs formis. Aliquando ad certum tps cum pacto renouationis in idem tps, & deinceps vſq; ad perpetuum, puta de quinquennio in quinquennium in fi. tanti tẽporis. Aliqñ res eccleſię conceduntur vſq; ad vitã recipientis ſm formam, d. c. precariæ.& d.c.1. in fi. Aliquando fit ſm formam traditam à Bal.in d.§.aut ſi liuellario,vbi Bal.dicit quòd dicitur precaria, eo ꝙ conceditur ad preces recipientis, de quib.precib.in inſtris eſt fienda mentio,& iſte ꝺctus precariæ in omnib.& per omnia eſt eiuſdem naturæ,cuius eſt ꝺctus emphy.ſm Bar.in d.§.ſi de vectigalib.& ſm eum hic poſſeſſio-
b nes emphyteuticæ[b] diuerſis nominib. nuncupant. Aliqui appellant precariam,aliqui affirmatiuam, aliqui emphyteuticã, aliqui liuellariam,& ſemper appellatur contractus emphyteuticus, & de iſto ꝺctu precariæ vltra prędallegata vide etiam gl. in d.l.malè agitur.in gl.2.in prin.& ibi Bal. & aliquid per Imol.
43 in l.ex facto.§.fi.ff.ad Treb. ¶† Tertiò quæro, in quo differat iſte contractus emphyteuticus à ꝺctu ſuperficiario. Bald.in rub.ſup.eo.dicit,quod ꝺctus ſuperficiarius eſt,ſi vendo tibi ſuperficiem talis fundi,vel domus pro centum, cum hoc quòd debeas mihi in recognitionem proprietatis ſoluere quolibet anno vnum denarium, vel etiam ſi nõ conſtituitur penſio annua,& eius natura eſt, vt deſtructa ſuperficie, puta combuſta domo, vel deſtructo omnino molendino impetu ignis, vel aquarum, finitus eſt iſte ꝺctus per ſuperficiei interitum, ita ꝙ ſi vellet reędificare non poſſet,ad iſta Bal.nihil allegat. Ad primum eſt tex.in l.ſuperficiario. ff.de rei vend. vbi dr ad contextum ſuperficiario,ideſt, qui in alieno ſolo ſuperficiem ita habet,vt certam penſionem præſtet,& c.ꝙ autem eius natura ſit, vt deſtructa ſuperficie, puta combuſta domo hic contractus ſuperficiarius finiatur,vide omnino Bar.in l.fi. ff.de ſuperfi.vbi dicit eſſe differentiam,an quis conducat ſolum,an verò conducat ſuperficiem, quia ſi conducit ſolum,deſtructa domo non finitur ius ſuũ.l.quoties.in fi.ff.de rei vendi.ſed quando conducit ſuperficiem,ſic,vt d.l.quoties,& l.inter quos.§.damni. ff.de dam.infect.¶Confirmat ibidem Bar.non eſſe ſemper neceſſe, quòd pro ſuperficie præſtetur annua penſio, vt patet in ſuperficie vendita, donata, vel legata, ita dicit ſupplendum eſſe
44 d.legem ſuperficiario.† In emphyteuta autem, ſ qui accepi-
c ſet domum in emphyteuſim, & conbuſta eſſet caſu fortuito, non finitur emphyteuſis,quia remanet area,quæ eſt emphyteutica,ſuper qua etiam inuito dño reędificari poteſt, ſm Bal. notabi.hic in 4.col.in ver.modo reuoco in dubium, &c. & Ang. in §.itaq;.ad fi.in Auth.de non alie. vbi dicit, ꝙ conbuſta domo emphyteutica,nedum non finitur emphyteuſis, imò emphyteuta tenetur reędificare,& ſi non reædificat,omnem penſionem præſtare compellitur ſicut primò.Et ad iſta adde, ꝙ dictum eſt.ſ.in 5.col.¶Dicit etiam no.Bal. hic in 3. col. in verſi.
45 pone,quodam inſtro continetur,&c.ꝙ † ſi inſtrumentum dicat, Titius conceſſit in emphyteuſim Caio vtile dñium talis rei,ꝙ iſte non eſt ꝺctus emphyticus, ſed ſuperficiarius: patet, quia

ADDITIONES.

a ¶In quo differat. Adde Bal.in Auth.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.Bar.in l.ſi finita.in §.ſi de vectigal.ff.de dam.infect.

b ¶Poſſeſſiones emphyteuticæ. Adde Doc.in rub.de preca.

c ¶Autem. Adde Doct.in l.qui res.in §.aream.ff.de ſolu. Doct.in l. Paulus. in §. domus.ff.de pigno.

Source : BIU Cujas

quia non eſt conſtituta annua pẽſio, quę pręſtetur in recognitionem dñij directi, prout requiritur in ϑctu emphyteutico. Contractus autem dignoſcuntur ex effectib. l. ſi ſtipulatus.cũ vulg. ff.de vſur. Iſtud iaẽ tenet ipſemet Bal. in c.1.§.hoc quoq;. in 5.col.de ſucceſ.feud.& Doct.in c.potuit. de loca. ¶Dicit ẽt Bald.in rubr. ſ. & aliam eſſe dfiam, & notabilem inter ϑctum emphyteuticum,& ſuperficiarium, quia emphyteuta meliorationes ſuas perdit.l.2.ĵ.eo.ſuperficiarius non, quia illas reperit, maximè ſi ſint meliorationes, quæ poſſint auferri, iuxta.l. ſed addes.in §.ſi inquilinus aream.ff.locati,licèt Bar. in l.1.in §. qui ſuperficiem.ſ.qui eſt.§.1.ff.de ſuperfi.videatur in hoc velle
46 ϑrium,& malè vt ĵ.proximè ſubijciam.¶† Quid autem operentur illa verba,quæ quotidie in inſtrumentis apponuntur,& quomodo intelligãtur, ſcilicet vendo vel refirmo tibi emphyteuſim, ſolũ iure emphyteutico,& ſuperficiem iure proprio, declarat no.Bar.in d.l.1.§.qui ſuperficiem.dicens, ꝙ non obſt. his verbis tota domus quantum ad ſolum, & ſuperficiem eſt emphyteutica,quia non poteſt alterius eſſe ędificium,& ſic ſuperficies,quàm eius cuius eſt ſolũ. l.obligationũ ferè. §. placet. ff.de actio.& oblig. ſed denotãt hæc verba,ꝙ ædificium, & ſic ſuperficies ſit ſuperimpoſita propria impenſa, & propria pecunia emphyteutæ, & ꝙ à prin. fuerint in emphyteuſim conceſſa ad imponendum talem ſuperficiem talis ædificij, & ſic vult clarè Bart. non poſſe per pactum induci, ꝙ ſolùm remaneat domini,ſuperficies non, & ſic illud, ꝙ ſuper ędificatur ſit emphyteutæ,& ꝙ pactum tale non valeat, quia eſt impoſſibile,ꝙ alterius ſit ſolum,& alterius ſit ſuperficies,& cum Bar.ſim pliciter tenet Pau.de Caſt.in l.3.quæ incipit ſeruitutes prędio-
47 rum.ff.de ſeruitu.¶†Contrariũ,& melius firmat Bal.in l.2.in 2. col.per illum tex.ĵ.eo.& in l.ſi domus.§.fi. ff.de leg. 1. & no.in d.l.3.ff.de ſer.vbi dicit pro eo,ꝙ quotidie fit,quando emitur ſolum iure emphy.& ædificium, & ſic ſuperficies iure proprio, nam iſto caſu concurrunt duo iura, emphyt. reſpectu ſoli, & ius ſuperficiarium reſpectu ædificij,quæ ſunt eiuſdem generis, & formæ, nec eiuſdẽ naturæ,poſſet ergo ſm eũ ſuperficiarius imponere ſeruitutem altius non tollendi, quod non poſſet ſi dñs eſſet in iure emphyteutico, quia emphyteuta imponens ſeruitutem irrequiſito dño caderet à iure ſuo, vt dicam in l.ſi. ĵ.eo.Ibi tamen de emphyteuta dicitur contra,in 8. q. extra gl. iſtud idem contra Bart.tenet Bal.in Auth. excipitur. ĵ. de bon. lib.& ibi dicit ſe conſuluiſſe, & ibi rñdet ad l. obligationum ſe rè.§.placet.allegatam per Bar. & ꝙ verum eſt,ꝙ de ſubtilitate iuris tale pactũ non valet, tenet tamen ex conuentionis ęquitate,quemadm.ſi venderem tibi à tali ſolario. ſ. valeret,modo dicit Bal.in c.1.§.ſi qs de manſo.in 7.col. ſi de contro.inuẽſti.ꝙ dominus poſſet mihi concedere aream iure feudi, quicquid ibi ædificauero, puta caſtrum iure proprio. ¶Sed pulchrum eſt,& quotidianum dubium, an eo caſu, quo conceditur, vel refirmatur,ſeu venditur res in emphyteuſim modo quo.ſ.valeat ſolum iure emphyteutico, & ſuperficies iure ꝓprio,an finita emphyteuſi poſſit elevare ſuperficiem, & ſic ędificium; ꝙ ibi fieri fecerit,cùm illud habeat iure proprio.Bart.ſing.in d. l.1.§.qui ſuperficiem.tenet,ꝙ non,alle.ad hoc.l. 2. ĵ.eo. ¶Contrarium,& melius tenet Bal.in d.l.2.in 1.& in 2.col.vbi dicit, ꝙ ita ſeruat conſuetudo,& in d.l.ſi domus.§. fi.& in d. Auth.excipitur,& in d.§.ſi quis de manſo.& idem Bal. in c.1.§.ſi vaſſallus per illum tex.in tit.hic finitur. l. Corra. deinde conſuetudines incipiunt. in vſib. feud. in quibus locis pulchrè etiam poſt Bal. dĩ an ſi dñs velit ſoluere eſtimationem ædificij ſufficiat,& quanta æſtimatio ſoluenda ſit,& quomodo fienda ſit æſtimatio,quæ omnia nota, quia ſunt quotidiana, & in practica,ad quæ etiam vide Bald.in Auth. qui rem.in 2. col.ſ. de ſacroſan. eccle.vbi ponit de illis, qui habent ædificium proprium in liuellario ſolo,nam ſm eum licèt area redeat ad Eccleſiam, nihilominus conſuetudine illius terræ inductum eſt, ꝙ ædificiũ remaneat,& non vadat ad Eccleſiam, quod ſm eum eſt ſatis æquum,arg.d.l.ſed addes.§.ſi inquilinus aream. & ad iſta, quæ ego teneo contra Bar.bene facit ꝙ voluit Bar.in rub. ſ.eo. & ſ. retuli proximè,ꝙ l.2.ĵ.eo.quantum ad melioramenta non habet locum in ſuperficiario, per ꝙ apparet illam legem non facere pro Bar.¶Quid autem ſit in emphyteuta, feudatario,ſeu vaſſallo, an melioramenta per eos facta remaneant propria,
48 an verò tranſeant ad dñm,dicam in d.l.2. ĵ.eo.vbi multa pul-
a chra ponam.¶† Quarto quæro,in quo differat a iſte contract. emphy.à ϑctu cenſuali. Iſtam quæſt.alij non ponunt hic, nec Bal.in rub.ſ.eo.tit.dicite tamen ꝙ ϑctus cenſualis eſt ꝓpriè,qñ quis vendit, vel alienat ius ꝙ habet in re, vt ſi ſit directò dñs, vendit directum dñium, vel ſi habet vtile dñium, & ſic ius,ꝙ habet,puta pro centum,cum hoc,ꝙ ſibi pręſtetur annuus cenſus;puta duorum denariorum,ita eſt tex cum gl.in c. conſtitutus. extra de rel. do. Barto.in l. 1.§.1. & ibi Ludo.Roma.ff. de publica,& in hoc differt à conceſſione in emphyteuſim,vel in ſuperficiem,vel in liuellum, in quib. concedens non transfert ius,ꝙ habet in re,& ita not. declarat Imo. in c. ad audientiã.in 2.col. extra de reb. eccl. non alie. vbi ſubiungit fortius, ꝙ ſi in inſtro diceretur,concedo talem rem in emphyteuſim pro annuo cenſu, & omne ius ꝙ habeo in illa re, iſte non eſſet ϑctus emphyteuticus,ſed contractus cenſualis, & illa verba concedo in emphyteuſim,ſtarent impropriè, ꝙ ipſe reputat multũ
49 no.& maximè propter effectum,quem nunc ſubiicio.¶† Nẽ inter contractum emphyteuticum,& cenſualem eſt iſta notabilis differentia,quia emphy.Eccleſię ſi ceſſet per biennium ſoluere debitum canonem,cadit à iure emphy. Auth. qui rem.ſ. de ſacroſan.eccl.& d.c.potuit.emphyteuta aũt priuati per triẽnium. l.2.& ibi dicam.ſ.eo.tñ ſi cenſualis ſtaret nedum per triẽnium,ſed per mille annos,ꝙ non ſolueret,non tñ caderet à iure cenſuali,tex.eſt coniuncta gl.in d.c.conſtitutus,ꝙ ipſe meritò reputat multum ſignandũ ad limitationem, d. c. potuit.& l.2.ĵ.eo.& eſt multũ pulchra limitatio,& vtilis.adde ꝙ idẽ per omnia formaliter tenet Io.Fab.in §. adeo. in pen.col.inſti.loca. In quo aũt differat emphyteuta ab vſufructuario,an verò emphyteuta ſit ſimilis vſufructuario,dixi in l.2.in 9.colum.ĵ.cod.
50 ¶† Quintò,& vlt.quæro,in quo differat iſte ϑctus b à feudo.
b Spec.in ti. de feudis.in §.qñ.in ver.40.in fi.dicit non eſſe dfiam, ſed ꝙ eiuſdem ſunt conditionis, & naturę,emphyteuſis,liuellus,& feudum,quem reprehendit,& meritò Bal.in tit.de pace
c conſtan.in ver.liuellarium. ad fi. qa imò longa eſt differentia c inter emphyteuſim,& feudum, quia pro emphyteuſi præſtatur annua penſio,feudum autem debet gratis concedi, & pro eo ſolùm debetur ſeruitium perſonale, niſi ſm eum intellexeris de feudis Eccleſiarum Lonbardiæ, pro quib præſtatur penſio,puta.10.ſacci frumenti,tot paria caponum,vel vna ſpatula porci, cùm Eccleſię non curent de ſeruitijs perſonalib. ſed de redditib.burſalib.tñ vt ĵ.dicam,non eſſent propriè feuda,vnde ipſe Spec.& in tit.de locato.in §.nunc aliqua.in ver.4.in fi.dicit
51 differentiam eſſe,† quia feudum gratis,& liberè ob remunerationem conceditur,& iſtud eſt propriè feudum nobile, emphy.autem pro annua penſione,vel pro quantitate, quæ aliqñ à prin.conceditur iuxta ea,quæ dixi.ſ.in prin.in euidentialibus. ¶Ad illud tñ ꝙ feudum ſit gratuita,& libera conceſſio, Spec. nihil allegat,ſed eſt tex.in c.1.§.in primis. in quib.cau.feu.amit. vbi tex.diffiniendo quid ſit feudum, dicit,ꝙ nihil aliud eſt quã beniuola actio,tribuens gaudium capientib.& ibi And.de Iſer. per illum tex.hanc dfiam tenet, quam tenet etiam Bal.in præludijs feu.dum ponit diffinitionem feudi,& ibi Iac.de Beluiſ.& cũ iſta dfia multum ſe conformant verba Bal. in l.ſi quã.C.de oper.lib.vbi per illum tex.dicit,ꝙ ſi quis emerit à dño manſum in feudum,ꝙ iſtud non dr propriè feudum, quia eſt mercenarium,& non gratuitum. d. §. in primis. vide etiam Bald. in c.ſi cautio.ad fi.de fid.inſtru.per Bal.in c. fi. de cau. poſ. & proprie. vbi etiam not. concludit, ꝙ tunc fœmina ſuccedit in tali feudo,& dicit alibi multum ſignanter Bal.in l.liberti.in fi.col.C.de oper.lib. ꝙ ſi inſtrumentum dicat, conceſſum eſt tale caſtrum in feudum pro annua quantitate frumenti, ꝙ iſtud non eſt ꝓprie feudum, ſed potius ſm eum emphyteuſis, vel ϑctus innominatus,& ideo ſm eum iſte non tenetur præſtare iuramẽtum fidelitatis,nec cenſetur iure feudatarij. ¶Bene facit,ꝙ alibi dixit ſing.Bal.in l.qui ſe patris.in 10. col. in ver.ſcias.C.vnde
52 lib.& retuli.ſ.ſuper hac gl. 3. ꝙ † ſi princeps pro feudo reciperet pretium,& in inſtro diceret,indulgemus, vel concedimus, vel alio ſimili verbo vteretur, non ꝓpterea cenſeretur feudũ, ſed eſſet ϑctus emptionis,& vend.propterea ſm eum no. talis ϑctus non eſſet reuocabilis. ¶Eſſet tñ aduertendum ſuper his dictis Bal.an eſſet emptio, vt quando pro feudo recipitur pretium,quia tunc eſſet ϑctus irreuocabilis, an ſit contractus innominatus, vt qñ feudum conceditur pro annua quantitate, quia cùm contractus innominati regulentur ſm naturam ϑctuum nominatorum quib.aſſimilantur, vulgata. l. 1.§.ſi quis ſeruum. cũ ſim. ff. depoſi. certè iſte contractus deberet tamen

regula-

ADDITIONES.

a ¶Differat. Adde Docto. in c.querelam. de iureiur.in c.dilectus.de capel.monach.in cle.1.de reb.eccl.non alien.Alex.lib.2.conſ.14.Corn.conſ.39.par.2. Bart.Soc.conſ.177.non inutilis.lib.2.Bald.in conſ.21.par.1. viſis verbis inſtrumenti.

* Et quis poſſit imponere cenſum,& pro quib.reb. vide Pract. Pap. for. lib.ad præſta.ver. fictum.nu.8.Bal.in Auth.ei,qui.col.13.nu.59. C.de bon.auth.iud. poſſi.& nota,ꝙ ſi contra cenſum præſcriptum fuerit, poterit nihilominus de nouo induci cenſus,teſte Hoſt.in c.ſignificauit, de cenſ. & not. Docto. ad Bar. in l.fi.ff.rem ret.hab. BELLOT.

b ¶In quo differat iſte cõtractus. Adde Spec.ti.de loca.lib.6.ver.4.Pau.de Caſt. conſ.138.incip.dubium facit.

c ¶Longa eſt differentia. Adde Card.Alex.in prælu.feud.in fi.15.col.

Source : BIU Cujas

regulari ſcdm naturam feudi, quod bene not. ¶† Ex prædictis
a habes, ꝙ quamuis feudum poſſit vendi. c. ad noſtram. de emptio. & vend. c. 1. de natu. feud. Bal. in c. 1. §. & decedenti. aliàs eſt. §. & quia. de his, qui feu. da. poſ. Bal. in l. licèt. C. de lib. cau. tñ illud non dr̃ propriè feudum, & erit irreuocabile, prout qñ pro feudo præſtatur annua quantitas, quę omnia bene no. cum. s̃. ſcripta etiam differentia feudi, & emphyteuſis tenet etiam Bal. no. in addi. ad Spec. in tit. de locato. in 3. col. vbi dicit, ꝙ feudū datur gratis, & non pro cenſu, tñ ex natura feudi debetur ſeruitium pſonale, ſed in emphyteuſi debetur penſio, ideſt annuus cenſus. Idem etiam tenet Bal. in rub. s̃. eo. vbi dicit feudum eſſe, qñ aliquid pro fidelitate conceditur in beneficium. Idem etiã tenet And. de Iſern. ſummus feudiſta, in prin. feud. in 3. char. in princi. ¶Aliam dr̃iam inter feudum, & emphyteuſim ponit Bal. in Auth. ſi quas ruinas. in antepen. col. s̃. de ſacroſan. eccle. vbi dicit feudū non omnino aſſimilari emphyteuſi, quia feudum magis cohæret perſonæ quàm patrimonium, quia cauſa feudatalis eſt radicata in perſona ſcilicet in ſeruitio perſonali. ¶Aliam differentiam ponit ipſe Bald. in rubri. s̃. de condi. ex lege, in fi. colum. vbi dicit, ꝙ iſte contractus feudi magis accedit beneficio, quàm contractui, & ideo habet naturam ab alijs contractibus ſeparatam, vnde ſm eum, licèt in contractu emphyteutico requiratur ſcriptura, vt videbitis. j̃. in gl. ſuper verbo ſcriptura, tamen in contractu feudi non requiritur ſcriptura, ſed ſufficiunt teſtes pares curiæ, ideſt, conuaſſalli eiuſdem domini, quod bene no. ad ea, quæ dicam ſuper dicta gl. in verbo ſcriptura. duas alias differentias colligere potes ex dictis
54 Bar. in l. vt iuriſiurãdi. §. ſi liber. de oper. libe. ¶† Aliam differentiam ponit Bal. in l. qui ſe patris. in 10. col. C. vnde lib. vbi dicit,
b ꝙ feudum perditur [b] per tranſitum ad religionem, ſicut per mortem naturalem, nihil allegat, ſed eſt text. in c. qui clericus, & ibi per eum, & alios, ſi de feudo defunc. conten. ſit inter dom. & agna. gl. in l. 1. & ibi Bar. & alij. s̃. de leg. gl. in l. de quib. ff. de legi. Bal. in l. data opera. in 17. col. C. qui accu. non poſ. & in Auth. niſi rogati. in fi. col. vbi limitat. C. ad Treb. ſecus tamẽ eſt in emphyteuſi, quia illa non perditur per tranſitum ad religionem, imò tranſit ad Eccleſiam, glo. in Auth. ingreſſi. & ibi Barto. & alij, & ibi dixi. s̃. de ſacroſan. eccl. & Cano. in c. in prę-ſentia. de proba. Bal. in d. Auth. niſi rogati. in 4. col. Arch. in c. ſi qua mulier. 15. q. vlt. ¶Et vltra prædictas differentias inter feudum, & emphyteuſim, vide etiam Imo. in c. 2. in 21. col. extra
55 de feud. Ioan. de Ana. in c. 1. extra de vſur. ¶† Nunquid autem arg. à feudo ad emphyteuſim, & ècontra validum ſit, & an iura loquentia in feudo poſſint extendi, vt procedant in emphyteuſi, & ècont. a, iſte titulus eſt multum vtilis, & multa ſub ſe complectitur, & licèt eſſet diuidendus in duos, cauſa breuitatis ſimul attingo, per ea, quæ proximè dicta ſunt clariſſimè videretur concludendum, quòd non, cùm enim plures differentias. s̃. aſſignauerim inter feudum, & emphyt. argũ. ab his, quæ multum inter ſe differunt, non videretur bonum. ad idem gl. in c. 1. an agna. vel filius. in vſib. feud. quæ dicit ꝙ illud. c. procedens in hærede vaſſalli, non habet locum in hærede emphyt. quia exorbitat à iure communi, quam glo. Bald. in 6. col. reputat eſſe notandum, vt ibi latè per eum. ad idem facit, quod voluit Bal. in c. 1. de controuer. inter vaſſal. & alium de beneficio. qui vult, ꝙ diſpoſitio illius. c. 1. permittens vaſſallo tranſigere de re feudali ſine conſenſu domini, non procedat in emphy. & ſuperficiario, qui non poterunt tranſigere ſine conſenſu domini de re emphy. vel ſuperficiaria, quod verbum nota ad extenſionem. l. fi. j̃. eo. prohibentis alienationem rei emphyteuticæ, vel melioramentorum fieri ſine conſenſu domini, aliàs credit habere etiam locum in trãſactione, de quo ibi dicetur. Ad idẽ facit, quod vult Bal. in c. 1. §. ad hoc. in 8. col. de pace. iuram. firm. vbi vult, quod diſpoſitio illius. c. permittens domino poſſe legare feudum in prætudicium vaſſalli, vel de eo diſponere in vltima voluntate, non procedat in domino, qui rem emphy. legare non poterit alij in prçiudicium emphyteutæ, & ſic ſm eum iſte. §. continens ius ſingulare in feudo, non exten-
56 ditur ad emphyteuſim. ¶† Pro iſta eadem parte multum fa-
c cit, quia iura feudorum, [c] & conſequenter conſtitutiones feudales non poſſunt allegari ad deciſionem aliarum cauſarum non feudalium, cùm tales conſtitutiones feudales non ſint regulæ, vel rationes à iure communi traditæ, ſed ſunt ius conſuetudinarium, & ſic ſingulare, ergo non trahendum ad conſequentias. l. ius ſingulare, cum ſimi. ff. de legib. & ita tenet Iac. de Beluiſ. in c. 1. in tit. epiſco. vel Abb. in vſib. feud. Bart. expreſsè in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. in duobus locis. ff. de oper. lib. ſi ergo conſtitutiones feudales non ſunt allegabiles ad cauſarum deciſionem, & ſic non trahendæ, ergo nec ad deciſionem iuris emphyt Et iſtam partem, quòd argumentum à feudo ad emphyteuſim, vel ad aliud non procedat, & quòd conſtitutiones feudales non trahantur ad alias deciſiones, firmat apertè Saly. hic in 4. colum. motus inter cætera, quia licèt ſit licitum arguere à iure ſcripto ad caſum alterius iuris ſcripti, vel non ſcripti, tamen ſm eum non eſt licitum arguere à iure conſuetudinario, & ſic feudali, & conſequenter non ſcripto, ad caſum meri iuris ſcripti, & dicit notandum & probari in l. de quib. ff. de legi. Iſtud idem firmat Bald. in c. 1. circa fi. de feudi cog. poſt glo. ibi, vbi dicit non poſſe argui de iure conſuetudinario, & ſic feudali in alia materia. ¶In contrariam partem, ꝙ imò procedat argum. ab vno ad reliquum, facit quod apertè dixit Spec. & retuli. s̃. proxi. in titu. de feudis, in §. quoniam. in verſic. 40. in fi. vbi dicit ꝙ feudum, & emphyteuſis ſunt eiuſdem naturæ, & conditionis, & Bald. in c. quæ in eccleſiarum. extra de conſti. dicit, ꝙ feudum, & emphyteuſis æquiparantur, quam ęquirationem facit etiam Bald. in l. liberti. in 8. colum. C. de oper. lib. Bald. in l. voluntas. C. de fideicom. vbi dicit, ꝙ quemadmodum vaſſalli poſſunt inter ſe diuidere irrequiſito domino rem feudalem,
57 ita etiam emphyteutæ poſſunt. ¶† Et dixit idem Bald. in c. 1. in fi. quibus modis feud. conſtitui poteſt. ꝙ quemadmodum feudum ſimpliciter receptum, intelligitur receptum pro ſe, & filijs ſuis maſculis, licèt in inſtrumento nulla ſit facta mentio de filijs, dicit iſtud eſſe trahendum ad emphyteuſim, quod reputat multum notandum. de cuius veritate pro nunc non tan
* go, *ſed in hoc communiter reprehenditur.* Et dicit idem Bald. in c. 1. in fin. quemadmodum feud. ad filiam pertinet, ꝙ illud, quod ibi dicitur in text. de feudo, extendendum eſt ad refirmationem emphyteuſis finitæ, potius fiendam filię, quàm hęredibus emphyteutæ. Item quod procedat argumentum de feudo ad emphyteuſim, & ècontra, tenet ſimpliciter Alexan. in conſ. 44. lib. 3. incip. viſa facti narratione. in 1. colum. Et vide bene Alex. in conſi. 104. lib. 4. incip. viſo themate, & inſtrumento conceſſionis. in 4. colu. & ſequenti. Multas huiuſmodi extenſiones de feudo ad emphyt. inuenies ſparſim hincinde, maximè apud Bald. quas recolligere eſſet potius laborioſum, quàm ſubtile. Ex quibus apparet à feudo ad emphyt. procedere argumen.
58 ¶† Pro hac eadem parte facit multum, quod voluit Anto. de But. in c. per venerabilem. in 30. colum. in verſi. ſed eſt dubium an pater. qui filij ſint legi. vbi alleg. tex. in c. 1. de filijs natis ex matrimonio ad morganicam contracto. in vſibus feud. loquentem in feudo ad deciſionem vtiliſſimæ quæſtionis, ꝙ pater habens filios legitimos, & naturales, legitimare poteſt filios naturales tantum, cum pacto, ꝙ in nihilo ſibi ſuccedant, vel quòd ſuccedant in eo, quod ſibi placuerit, & tale pactum, & legitimatio ſic facta valent, & tenent, & ita etiam ad hoc allegauit illum tex. Pau. de Caſt. & Ludo. Roma. in l. pactum dotali. C. de colla. Ang. & Pau. de Caſt. in l. ſi ab eo. C. de leg. hęre. Ludo. Roma. in l. qui ſuperſtitis. ff. de acquiren. hæred. Pau. de Caſt. in rubri. C. de iure aureo. anul. & ſic volunt iſti Docto. ſcilicet. Ang. Pau. de Caſt. & Ludo. Ro. dum allegant. d. c. 1. ad deciſionem proximæ quæſtionis, quod imò iura feudorum poſſint allegari ad deciſionem aliarum cauſarum contra Barto. quem
59 proximè alleg. ¶† Pro iſta etiam parte multum facit, quia feuda regulantur ſecundum ius commune, ſi non habent ius expreſſum in feudis, tex. eſt ſing. in c. 1. de feud. cog. & ibi gl. 2. in fin. quam ibi multum notant Iac. de Beluiſ. & Bal. ad hoc, ꝙ
d cauſæ feudorum, [d] quæ non reperiuntur deciſæ per conſuetudines, ſeu per conſtitutiones feudales, debent decidi per leges, & argu. iuris ciuilis, quod Bal. ibi reputat not. dignum, & iſtud intantum eſt verum, quod alibi dicit ſignanter Bald. in l. 2. C. de ſuis, & legi. & in l. cùm oportet. circa fi. principij. C. de bon. quæ libe. quòd ad hoc vt diſcedatur à iure communi in cauſis feudorum, requiritur quòd expreſsè ſit aliter deciſum in conſtitutionibus feudalibus. allegat. c. 1. de gradi. ſucceſ. in feud. & text. in d. c. 1. de feud. cog. vnde dicit Bald. expreſsè in dictis locis. in feudis regulam eſſe not. quòd ſemper in feudis ſeruatur ius cõmune, & ſemper feuda regulantur ſecundum ius commune, niſi aliud ſit expreſsè deciſum in feudis tantum. ¶Et per hoc ego infero multum ſing. ꝙ non ſufficeret, ſi aliquid eſſet deci-
e ſum in conſtitutionib. feudalibus per arg. à contrario ſenſu, [e] quia non diceretur expreſſum, ſed veniret per coniecturam, vt glo. not. licèt vulgata in l. apud antiquos, in verſi. per coniecturam. C. de fur. & argu. à contrario ſenſu dicitur ſubauditus intelle-

ADDITIONES.

a ¶Feudum poſſit vendi. Abb. in c. cùm ſeculum. 1. no. de iurepat.

b ¶Quod feudum perditur. Adde Doct. in c. in præſentia. de proba. & ibi Dec.

c ¶Iura feu. Adde Doc. in c. fi. de feu. Doct. in c. 2. de reſcrip. & ibi per Dec.

d ¶Quòd cauſæ feudorum. Adde text. in c. 1. de no. ope. nun. & tex. in c. clerici. de iud.

e Senſu. Adde eundem Iaſ. in l. 1. col. 9. nu. 38. ff. de offi. eius, & vide tex. in l. inter ſocerum. §. inter. ff. de pac. dot. BELLOT.

Source : BIU Cujas

intellectus, vt eſt glo. no. in l. ſi. in fin. & Bald. ibi. C. de condi. inſer. ergo illud, quod diceretur per arg. à contrario ſenſu, & ſic per coniecturam, ſeu per ſubauditum intellectum, non eſſet attendendum in feudis ad hoc, vt diſcedatur à iure communi. ¶ Per hoc etiam infero. 2. & ſingulariter, ℘ ſi aliquis caſus feudalis non reperiretur expreſsè deciſus in feudis, quod deberet decidi per ſimile iuris communis, non autem per ſimile feudorum, de quo vide Ang. qui aliter dicit in l. de quibus. ff. de legi. & ibi etiam Bal. pro iſta eadem parte, & pro confirmatione proximè dictorum, facit tex. not. & ibi glo. pulchra, & Bal. in c. 1. de gradi. ſucceſ. in feud. vbi habetur, quòd ordo traditus de iure Romano in ſuccedendo ab inteſtato ſola attenta gradus
a prærogatiua. debet ſeruari in feudis. [a] ¶†Quid tenẽdum in tot
60 & tantis cõtrarietatibus? puto ſalua meliori deliberatione, ſic poſſe concludi. ℘ aut quæritur, an licitum ſit arguere ab emphyteuſi ad feudum, & in hoc dico, vt proximè, quòd ſi caſus non reperitur expreſsè deciſus in feudis, quod ſic, ſecundum proximè dicta, dum tamen non ſit caſus habens rationem diuerſitatis, vel ratione iuramenti, quod in feudo neceſſario præſtatur, vel ratione ſeruitij perſonalis, quod in feudo requiritur. Aut quæritur ècontra, an licitum ſit arguere de feudo ad emphyteuſim, vel ad aliud, & ſic nunquid iura feudalia poſſint allegari ad emphyteuſim, vel ad aliud. Et in hoc dico, ℘ aut eſt deciſum hoc de iure ciuili, vel Romano, & tunc iura feudalia aliter diſponentia ad illud allegari non poſſunt, quia iura feudalia in his, quæ reperiuntur aliter deciſa à iure ciuili, nihil valent, gl. eſt no. in d. c. 1. in glo. 2. de feud. cog. quam Bal. ibi in 2. col. reputat multum eſſe notandam. Aut ſumus in his, quæ non reperiuntur deciſa à iure ciuili, & tunc dico, ℘ ſi ius feudorum ſit fundatum in ratione naturali, & iuſta, bene poſſit allegari ad deciſionem aliarum cauſarum non deciſarum à iure communi. ita inuenio ſignanter firmaſſe Ludou. Roma. in conſ. 212. incip. quo ad primum quo quæritur, &c. in 2. dub. alleg. Bar. in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verb. obl. Bal. in c. 1. de inueſti. de re alie. fact. & in c. ſi vaſſallus feudum alienauit ignorans. ſi de feud. defun. conten. ſit inter dom. & agna. Et vide Alex. in l. diuortio. §. ſi fundum. in 2. & 3. col. ff. ſolu. matrimo. intellige tamen ſanè, dum tamen non ſubſit ratio diuerſitatis, quoniã, vt inquit Bal. in l. liberti. 9. col. C. de oper. lib. ℘ in feudis fœminæ ita demum admittantur excluſis maſculis, per c. 1. in titu. epiſco. vel Abb. in vſib. feud. eſt, quia feudum conſiſtit in vtili officio ſeruitij perſonalis, propter quod in feudis eſt inſtitutum, fœminas extra ordinem admitti deficientibus maſculis, quę ratio non vendicaret ſibi locum in alijs contractib. puta in emphyteuſi, & hoc modo puto nouiter poſſe dici in hoc paſſu, & per hunc modum prædicta poſſe ad concordiam reduci, de quo etiam vide per Ioan. de Ana. in c. plures. in pen. char. extra de vſuris. Et ſic per iſta ſit perfectè expedita iſta gl. ¶ Glo. in ver. ſuper omnibus. clara eſt. ¶ Glo. in ver. ſcriptura, diuiditur in tres partes, prout tres opin. in ea referuntur, partes de ſe pa-
* tent. ¶ In ea. glo. ibi. l. pactum *hæc eſt vera, & communis*, vt ſtatim videbitis. ¶ In gl. ibi, non de contractu, communiter repræhenditur, quia ſi in pactis requireretur ſcriptura, quanto magis in ipſo contractu principali. Sed fortius pacta cenſentur pars contractus. l. fundi partem. l. pacta conuenta, cum ſim. ff. de con-
61 trahen. emp. ¶† In fin. glo. dicunt Docto. ℘ [b] iſta tertia eſt opi.
b glo. noſtræ, ℘ licèt text. dicat ſcriptura interueniente, non tamen prohibet ſine ſcriptis fieri, & conſequenter ſcriptura de neceſſitate non requiritur. Et iſtam opin. glo. noſtræ iudicant
c Docto. quia eſt vltimò relata. Et quoties glo. [c] plures opin. refert nullam expreſsè firmando, videtur tacitè vltimam tenere, vt eſt glo. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. Bart. in l. bona fides, per illum tex. cum glo. ff. depoſi. Bald. in Auth. ex teſtamento. in 2. colum. C. de collat. vbi dicit idem in opin. Innoc. Ioan. And in c. 1. de ſenten. excommu. in 6. in nouella, & in c. 1. de pęnis. in 6. in nouella, & hanc tenet Barto. hic, & dicit, quòd eam approbat conſuetudo, & obſeruat. idem tenet Specu. ℘ non requiritur ſcriptura in titu. de locato. in §. nunc aliqua. ver. 5. motus inter cętera. quia ſi requireretur ſcriptura de neceſſitate, partes de neceſſitate ſe ſubſcriberent, & obſeruarent alia, de quibus in l. contractibus. ſ. de fide inſtru. & tamen iſtud non obſeruatur. præterea non reperitur lex, quæ requirat ſcripturam. Item quod ſcriptura non requiratur de neceſſitate, ita interpretatur generalis conſuetudo, quæ eſt optima legum in-
d terpres. [d] vnde minimè mutanda ſunt, &c. l. minimè, & l. ſi de interpretatione. ff. de legi. Idem tenet Mar. de Fano. in tractatu præſentis tituli in verſic. quæritur quartò. Ange. hic in 1. colu. tenet idem in effectu, nam dicit, ℘ licèt de rigore iuris ſit verum, ℘ ſcriptura ſit de ſubſtantia in hoc ℘ctu emphyteuti. propter labilem hominum memoriam, & ſic eſt caſus ſpecialis, in quo ad eſſe contractus requiratur ſcriptura, prout ſunt & alij qui notantur in l. pactum quod bona fide. in gloſſ. ſ. de pact. & in glo. l. contrahitur. ff. de pigno. tamen ſecundum eum iſti contractus emphyteutici de conſuetudine non fiunt neceſſariò in ſcriptis, licèt in ſcripturam redigantur. ¶ Iſtam eãdem ſententiam ℘ ſcriptura non ſit de ſubſtantia, nec de neceſſitate huius contractus, tenet dom. Anto. de But. in d. c. potuit, & ibidem videtur tenere dom. Abb. Panor. idem tenet Flor. de San Petro hic, qui dicit, ℘ aliàs requiſitus in contingentia facti, vt in contractu conſuleret, ſcilicet, ℘ requireretur, timuit in con-
e trarium conſulere. ¶ Contrariam partem [e] ℘ imò in hoc contractu emphyteutico pro eius ſubſtantia requiratur ſcriptura, firmat apertè glo. hic ſibi contraria. ſ. in glo. 3. in ver. alienationis, & glo. in §. adeo. in ver. neque ad locationem. inſti. locáti, & glo. in d. l. contrahitur, in ver. valet, & glo. in d. l. pactum quod bona fide. in gl. fin. & glo. Ioan. And. plenior quàm alia, quæ ſit in iure, in c. 1. §. ſuper. verſi. in ſcriptis. de cenſi. lib. 6. quæ enumerat 28. caſus, in quibus de neceſſitate requiritur ſcriptura. Idem tenet Ioan. And. in d. c. potuit. Petr. & Cyn. hic, idem videtur tenere Albe. hic in penul. colu. licèt nullam apertè firmet. Idem tenet Sal. hic in 3. col. idem Spec. ſibi contrarius in tit. de inſtru. edi. in §. reſtat. ver. quid ſi vnus ex teſtibus. cum ſequenti. idem tenet Bald. hic in tribus locis. in 1. col. ſuper prima differentia, & in 2. colu. 2. & 3. oppo. & idem Bal. in l. vnica. in pen. col. ad fi. ſ. quando non peten. partes. in rub. ſ. de condict. ex lege. in fin. colum. & in d. l. contrahitur, & in d. l. pactum ℘ bona fide, & in addi. ad Specu. in tit. de loca. in 3. colum. in fi. & in l. iubemus nulli. §. ſanè. el 2. ſ. de ſacroſan. eccle. vbi alleg. glo. 12. q. 2. in c. fæpè fit. dicentem, ℘ ideo in contractu emphyteutico requiritur ſctiptura, ne poſſit pręſcriptio allegari. idem tenet Bald. in
f §. adeo. Inſti. de loca. idem tenet Ang. de Aret. [f] in d. §. adeo. in
* 5. colum. & ſequen. & dicit, ℘ *ita communiter tenetur*, & g ℘ ita
g vidit ſemper obſeruati. idem tenet Ioan. And. in addi. Spec. in d. §. nunc aliqua. in d. verſi. 5. dicens ℘ licèt non requiratur ſubſcripto ſecundum formam. d. l. contractus. tamen requiritur ſcriptura ab ſubſtantiam probationis, vnde aliter non poterit probatio fieri niſi per ſcripturas, motus per id, quod habetur in glo. in d. c. 1. de cenſi. in 6. Iſtam eandem partem tenet Io. And, dom. Card. Flor. & Pet. de Anch. in d. c. potuit, & ibidem Imo. in 3. colum. & ſeq. qui dicit, ℘ iſta videtur communis opin. & quod ſeruaretur in practica, per id, quod not. Innoc. in c. 1. & in e. ne innitaris. extra de conſtit. & Barto. in l. fin. C. de pœna iudi-
h cis, qui malè iudicauit. ¶ Et idem [h] ſimpliciter tenet Alex. in conſ. 136. incip. viſo, & examinato proceſſu. in 7. colum. ad fin. lib. 1. pro iſta parte adducitur text. in hac l. in verſi. ſcriptura interueniente, & in l. 2. in verſi. emphyteuticis inſtrumentis, & in l. 3. in princip. in verſi. emphyteuticum inſtrumentum. ſ. eod. ¶ Adducitur etiam ratio ſpecialitatis, quia in hoc contractu propriè, & regulariter conceſſio fit in perpetuum, vt dixi. ſ. in princip. in euidentialibus, & ſic ordinatur ad tempus excedens memoriam hominum. Vnde accipiens, vel eius hęredes poſſent de facili dicere rem eſſe ſuam propriam, quia memoria
i hominum [i] eſt labilis maximè in teſtibus. l. peregrè. in princ. ff. de acquiren. poſſ. ideo lex voluit, quòd in iſto contractu de ne-
* ceſſitate requiratur ſcriptura. Et pro iſta opin. quæ cenſetur *cõmunis*, & quam ego teneo, multum facit text. noſter in ver. ſcriptura interueniente, aliter ponderando, quàm communiter inducatur, vt ſ. dixi in 4. not. & ita eſt tenendum. ¶ Non omitto tamen, ℘ ætate noſtra Iuriſconſultus. d. Guarn. de Caſtillione hic habuit nouam conſiderationem, per quam dictas opi. ad concordiam reducit, & in prima conſideratione multum mihi placuit, & fuit ante eum conſideratio Fulg. hic præceptoris ſui, licèt ipſe non dicat, vnde ſm eum debet diſtingui, aut ſumus in caſu claro, quia apparet quid conſuetudo obſeruet, & ei eſt ſtandum, & ℘ conſuetudo obſeruet non requiri de neceſſitate ſcripturam, multum faciunt auctoritates Specu.

Bar.

ADDITIONES.

a ¶ Limita in pœnalibus. Alex. lib. 3. conſ. 9. col. 2. Iſtam conclu. tenet Alex. lib. 5. conſ. 5. col. 4. in 3. arg. & conſ. 7. 2. col. Idem Alex. d. conſ. 7. col. 4. PVRPV.

b ¶ Et iſtam partem firmat, & dicit ſeruari Soc. conſ. 169. in vltim. difficultate. col. pen. verſ. 1. & limitat in emphyteuſi eccleſiaſtica, Alex. lib. 4. conſi. 17. col. 3. ver. nec obſt. ſi diceretur, &c. PVRPV.

c ¶ Quoties gl. Adde tex. in c. capellanus. in ver. 1, poſterior ſententia. de ferijs. Cy. in l. 1. C. de ſacro ſan. eccl.

d ¶ Quæ eſt optima legum interpres. Adde tex. in c. cùm dilectus. de conſuet.

e ¶ Idem Alex. lib. 2. conſ. 6. ad fi. & lib. 5. conſi. 5. in cauſa. col. 2. PVRPV.

f ¶ Alex. lib. 5. conſi. 5. colu. 5. etiam dicit, quando non eſt contra regulas iuris communis. PVRPV.

g ¶ Idem ſatis vult Bal. conſi. 220. inci. proponitur. in 1. vol. ſecundum impreſſ. Mediol. PARPA.

h ¶ Idem. Vide expreſſius ipſum Alex. in conſi. 5. in 2. col. in 5. vol. PARPA.

i ¶ Memoria hominum. Adde l. iubemus. C. de teſt. Spec. tit. de aduo. in §. nunc in 2. col. ver. habito igitur. c. præterea. 22. diſt.

Source : BIU Cujas

Bar. & Ang. proximè relatæ, qui atteſtantur de conſuetudine
62 non requiri ſcripturam, maximè cùm † Doctori illuſtri atteſtanti ſeruari de conſuetudine ſit ſtandum. allegatur corruptè gl. in l. dos à pre. ff. ſol. mat. & in l. illā C. de colla. ſed hoc firmat Bart. in repe. d. l. de quib. in 15. col. poſſet tñ contrariū probari, eo ꝙ conſuetudo ſit facti, iuxta no. in l. 2. cum ſi. ff. quæ ſit longa conſuetudo. Circunſcipta verò conſuetudine aut quæris, an ſcriptura requiratur ad ſubſtantiam, iuxta formam. l. contractus. ff. de fide inſtr. & dicendum eſt, ꝙ non, ita procedat opinio prima Bart. & ſequacium. ff. relata, aut quæris, an ſcriptura requiratur de neceſſitate ad ꝓbationē, & dicendū eſt, ꝙ ſic. ita pro-
* cedat opinio vlt. relata, quæ cenſetur *communis*. Iſtam dicit ipſe eſſe ſententiā gl. quę nouiſſimè ita diſtinxit in §. ſi verò tale aliquid in gl. magna ſuper verbo cū iureiu. in fi. in Auth. de inſtr. caut. & fi. collat. 6. Et ſi dicat, quæ differentia eſt, an ſcriptura requiratur ad ſubſtantiam, an ad probationem? Reſpondet, quia primo caſu ſi non interuenerit ſcriptura, ꝯtractus eſt ipſo iure nullus. Secundò verò caſu ſi dicimus, ꝙ requiratur ad probationem, licèt à prin. non interuenerit ſcriptura, poterit contractus probari per teſtes. Iſta ſententia non placet mihi, quia nō video in effectu, quę differentia ſit, an ſcriptura requiratur ad ſubſtantiam, an verò requiratur neceſſariò ad probationem, quia imò, quando ſcriptura neceſſariò requiritur ad probationem, nō eſt verum, ꝙ ſi ſcriptura non interueniſſet, poſſet con
63 tractus probari per teſtes deponentes de cōtractu, † imò quando ſcriptura neceſſariò requiritur ad probationem, ad hoc, vt admittatur probatio per teſtes, requiritur, ꝙ ſcriptura ſit perdita, & ꝙ teſtes de ipſa ſcriptura deponant de contentis in ea. l. teſtium, & ibi Bar. & cæteri. ff. de teſt. Bart. in l. ſicut iniquum. per gl. ibi. C. de fide inſtr. & in Auth. ſi quis in aliqno. ff. de eden. & in terminis noſtris gl. in l. fi. in prin. in gl. 3. in verſi. deperditum eſt. ff. eo. & ſtatim latè dicetur, ꝙ non poſſet fieri, ſi ſcriptura à principio facta non eſſet, & iſtud in ſpecie contra do. Guar. tenuit Io. de Imo. in d. c. potuit. in 4. col. poſt Io. And. in d § nunc aliqua. verſi. 5. ¶ Stat ergo ex prædictis concluſio. ꝙ de ſubſtantia huius cōtractus emphyteutici neceſſariò requiratur à prin. ſcriptura, aliàs contractus non valet. Dicebat tñ Alb. hic in pe. col. latius & melius Ang. in 2. col. ꝙ quamuis ſcriptura ſit de
64 ſubſtantia huius cōtractus emphyteutici, † propterea emphyteuta debet eſſe bene cautus, ne inſtrumentum emphyteuticū perdat, quia eo perdito ius ſuum vacillaret, & requireretur, ꝙ appareret de ſolutione canonis emphyteutici facta per 40. annos, videbitis per gl. 1. in l. 2. & ibidem per Cy. & alios, nec ſufficeret oſtendere ſe multis annis canonem ſoluiſſe, tanquā emphyteutam, ſm quòd ibidē latius dicetur. Si tamen inſtrumentum emphyteuticum eſſet deperditum, & negaretur, ꝙ eſt fortius, pro emphyteuſi nullum vnquam fuiſſe celebratū inſtrumētum, poſſet fieri probatio per teſtes deponentes, non dico de ipſo contractu, ſed de ipſa ſcriptura, & tenore eius, quod ſufficeret, ſicut dicimus in alijs actis, qui ad ſui ſubſtantiam requirunt ſcripturam, vt no. in c. quoniam cōtra falſam. extra de proba. in l. ſi prætor. §. 1. ff. de iudi. & in l. quoniam. ff. de hæret. & in l. emancipatione, & in l. ſicut iniquum. ff. de fid. inſtru. & ita in terminis noſtris gloſſ. in l. final. in princip. in verb. deperditum eſt. infra eodem & dixi ſupra. Quot autem teſtes requirantur tunc, infra ſubijciam. ¶ Item per prædictam magis communem concluſionem, quæ habet, ꝙ de ſubſtātia huius contractus neceſſariò requiratur ſcriptura, inferebat ſingulariter Saly. ad practicam in l. 2. in 11. colum. ff. eod. vnum, quod in ſpecie alibi non memini me vidiſſe, quod cùm iſte cō tractus debeat in ſcriptis celebrari, vt dictum eſt, & id quod ex eo debetur, puta ſolutio canonis, ſecundum eum, quod non firmo, quia ſpeciale eſt in canone ſoluendo fiſco, vt dicam in illa l. 2. in 90. colum. & etiam in 93. ff. eodem & conſequenter probatio ſaltem ipſius contractus debeat neceſſariò fieri per
65 ſcripturam, vt dictum eſt, † quòd ſi aliquis vellet probare per teſtes deponentes de ipſo inſtrumento, & eius tenore, requirerentur ſaltem neceſſariò quinque teſtes, & rogati, cùm iſta ſit regula, quòd quotieſcunque probatio debet neceſſariò fieri per ſcripturam, deperdita ſcriptura non admittitur probatio per teſtes minores quinque rogatos, vt l. teſtium, & Authen. rogati. ſupra de teſtibus, quod dictum dicit Salycet. & me ritò eſſe multum notandum in practica, quia non tangunt Doctor. in ſpecie, & dicit ſe hoc etiam dixiſſe in dict. Authen. rogati. in ſexta oppoſitio. veritatem huius dicti Salycet. tu vide in l. ſecunda. in 71. columna, & ſequen. ff. eodem. & ibi per plura *illud* reprehendi, & retuli alios, qui idem ante eum te-
* nuerunt, vbi videatis. ¶ Item per prædict. *communem* concluſionem, quę habet, quòd in hoc cōtractu requiratur ſcriptura pro ſua ſubſtantia, infert Bald. not. in l. vnica. in pen. col. qñ non pe-
66 ten. par. † ꝙ ſi finita eſſet emphyteuſis, puta per gñationem finitam, & dñs pateretur emphyteutā ſtare in re emphyteutica, an intelligeretur tacitè renouaſſe, declarat Bald. ꝙ non, quia rei emphyteuticæ nunquam intelligitur renouatio tacitè facta, quia ꝯctus requirentes ſcripturam nunquam ex ſola patientia intelliguntur renouati. text. eſt in l. item quæritur. §. qui impleto. in vltimis verbis. ff. loca. ergo cùm iſte contractus
a requirat[a] ſcripturam, vt dictum eſt, multum bene concluditur, ꝙ nunquam intelligitur renouari, quod verbum multum not. ad practicam. Et ad illud dictum Bald. adde, quod dixi in
67 l. 2. in 74. col. ff. eo. ¶ † An autem in ꝯctu feudi requiratur ſcriptura. Bal. ſing. in rub. ff. de cond. ex lege. in fi. col. tenet, ꝙ non, ſed ſufficiunt teſtes pares curię. i. conuaſſalli eiuſdem dñi, & retuli. ff. in glo. 3. dum poſui differentias, quæ ſunt inter hunc cō-
68 tractum, & ꝯctum feudi, & ſic erit expedita iſta gl. ¶ † Gloſ. in verſic. cuſtodiri, ponit duas opi. qua actione agatur pro ꝯctu emphyteutico, vna eſt, ꝙ agatur condictione ex lege iſta Zenonis: alia, ꝙ agatur actione præſcr. verbis, & licèt neutram firmet hic, tñ in §. adeo. inſti. loc. vī tenere, ꝙ competat condictio ex lege, & iſtud firmat Bart. in hac pe. q. & rñdet ad fundamenta Petr. Cyn. & Vltramont. tenentium aliam opin. cum quib. concordabat Alb. hic in pe. col. & hic per ipſum met Bar. idem ēt, ꝙ hic, tenuit Bart. in l. 1. in fi. col. ff. de publ. in rem act. idem tenet Bal. hic in 2. & 3 col. & Sal. in fin. col & dicit Bart. in l. vni-
* ca. in 4. col. ff. de cōdictione ex lege, ꝙ *iſta eſt communis opin.* quā ēt tenet Bal. in rubr. ff. de condictione ex lege. in vlt. col. reſpice tñ melius verba Bal. ibi, quia imò tenet opi. Pet. & Cy. hic in 5. q. alibi Io. And. in addi. Spec. in §. nunc aliqua. in ver. 171. multa circa hoc refert, & nihil firmat, dicens multum ſibi diſplicere eos, qui ſummo ſtudio nituntur opiniones Antiquorum reprehendere ſine vtilitate. Barto. verò ꝯ mentem ſuam ſibimet ꝯrius in d. l. vnica. in 4. col. tenuit ex hoc contractu non ꝓpetere nec condictionem ex lege, nec actionem præſcriptis verbis, ſed ꝙ oritur quædam actio ſpecialis, quæ vocatur actio ex
- emphyteuſi. Et ſic denominatur à ꝓtractu, ſicut actio ex em-
• pto, locati, & ſimlles, & cum eo ibi, & per eius fundamēta ſimpliciter tenet Ange. de Aret. in d. §. adeo. in 4. col. Paucis, quia
* articulus modicæ vtilitatis eſt, tene *communem*, ꝙ oritur condictio ex lege, & per vnum fundamētum, ꝙ facit hic Bar. apparet clara rñſio ad alleg. in ꝯrium per eum in d. l. vnica. in 4. col. quia non eſt verum obligationem oriri ex ꝯctu emphyteutico, cùm non eſſet potens de per ſe ad producendum obligationem, niſi ſuperueniſſet. l. Zenoniana, vt hic per eū, quicquid in hoc fundamento dixerit hic Raph. Fulg. leuiter illud repre-
69 hendens. ¶ † Et idem, quòd ex hoc contractu oriatur condictio ex lege, vltra prædictos tenet etiam Angel. in §. emphyteuſim, in Authen. de non alie. vbi dicit ex hoc reſultare mirabile, quòd cùm contractus emphyteuticus ſit contractus
* innominatus, * vt ff. proximè ſubijciam, quòd eſt dare contractum innominatum, pro quo reſultat actio non nominata, ſed innominata, quæ mirabilitas ſatis ceſſat ex fundamento Bar. hic proximè relato. Aduertendum eſt tamen, dum Bar. hic, & clarius in d. l. vnica. in 3. col. tenuit, ꝙ iſte ꝯctus emphyteuticus ſit ꝯctus noīatus. & Ang. hic, qui hoc not. ex iſto text. & idem Ang. in d. §. emphyteuſim, & Bald. hic in 2. col. in verſ. quæro, quæ actio oritur, & c. & in ſimili Bar. in l. iuris gentium. §. quinimo. in pe. col. ff. de pact. vbi vult contractum feudi eſſe contractum nominatum, quia contrarium ſcilicet in vtroq;, ꝙ imò ꝓtractus emphyteuticus, & cōtractus feudi ſunt innominati, tenuit alibi Bal. ſibi ꝯrius, & malè in l. fin. in 1. q. §. qñ li-
70 ceat ab empt. diſce. & in rub. ff. de rer. permu. ¶ † Aduerte etiā, ꝙ pro canone non ſoluto poteſt emphyteuta poſſeſſor conueniri hypothecaria, quia pro eo res emphyteutica eſt hypothecata, ita Bald. in Authen. ſi quas ruinas, in 2. colum. in fin. ff. de ſacroſan. Eccleſ. alleg. text. quem ad hoc reputat multum not. in §. ſcire. in Auth. de non alien. qui text. nihil mihi probat, de quo vide Imol. in l. quod dicitur. in princip. in 12. col. ff. de verbor. oblig. Angel. in l. vniuerſas. ff. ne rei dominicæ, vel tem-
71 plorum. ¶ † Item diligenter not ꝙ in hoc contractu emphyt. & contractu feudi, & locationis ad magnum tempus habet locum vtilis redhibitoria, vel quanto minoris, ita ſingulariter Bald. in l. 2. ſupra de ædil. edic. & iſtud alibi non legi, quod not. ad practicam. An autem actio communi diuidundo competat, vt fundus emphyteuticus regionibus ſaltem diuidatur, habes text. in l. communi diuidundo. ſecunda in principio. ff.

commu-

ADDITIO.

a ¶ Vide Soc. conſ. 169. in pen. col. & conſ. 167. in 3. col. vbi dicit, ꝙ de iure verior ſit opinio, ꝙ exigitur ſcriptura, & ita ſatis vult Barb. PARPA.

* Nominatus, & paulò poſt nominatum legendum videtur.

Source : BIU Cujas

communi diu. ꝙ non, quia magis debet iudex abstinere, vt ibi.
72 ¶† An autē in restitutione fideicom. veniat emphyteusis, est quæstio, quæ sæpè contingit, ſm Bar. in l. si patroni. in prin. ff. ad Treb. dic, vt ibi per eum, & ibi ēt quid in feudo. & de vtroque per Bal. in l. cùm virum. in 6. col. C. de fideicom. An aūt emphyteusis veniat in petitione hīditatis, vide no. per gl. & Doct. in l. item veniunt. §. fi. de pe. hær. & Bar. in d. l. si patroni. in prin. ¶An autem emphyteutæ, vel feudatario competat directa actio. l. Aquilię ꝙ damno dato. gl. est not. quòd sic, in l. cędere, §. fi. in fi. in gl. 1. ff. arb. fur. cæsa. quam Bar. ibi sequitur, & reputat multū no. Et ibidem ēt est tex. gl. & Bart. ꝙ actio directa ex illo ti. arbo. fur. cæsa. competit emphyteutę, & feudatario, & ibidem est tex. ꝙ eis ēt competit actio aquę plu. arcen. & finiū regun. An autem competat domino rei ven. pro re, quā alius habet in emphyteusim. gl. & Bar. ꝙ sic in l. 1. §. quod aūt. in fi. ff. de superficieb. ¶Et an isto casu possit referri quæstio dominij, maximè ab emphyteuta, vide Bar. in l. legata. ff. de adi. legi. Spe. in d. §. nunc aliqua. versi. 52. & versi. 67. & seq. & vers. 168. Plura alia remedia, & iura & actiones, quæ competunt domino ad expellendum emphy. tetigi remissiuè post Spe. & Imo. ibi rela
73 tos in l. 2. in 60. col. in fi. ℨ. eod. ¶† Quis [a] autem sit iudex con-
a petens in causa emphyteutica, si vertatur quæstio inter duos vel plures, quorum vnusquisque prætendit se emphyteutam talis rei, vel si vertatur quæstio inter ipsum dominum, & emphyteutam. Et an prælatus Ecclesiæ, qui concessit rē Ecclesiæ in emphyteusim, sit iudex competens, vide de his plenè Lud. consi. 312. inci. ad prim. quo queritur, & c. in 2. dub. & ibi firmat post multa, ꝙ iudex ordinarius, in cuius territorio bona sunt sita, sit iudex competens, & istud est verissimum. ¶Ibidem tñ tentat Lud. nouiter, ꝙ quemadmo. in causa feudi pares curiæ sunt iudices cōpetentes, vt in c. 1. si de inuest. inter do. & vassal. lis oria. & traditur plenè per Inno. & alios in c. cæterum. extra de iud. & in multis alijs locis alleg. per Lud. quod eo. modo in causa emphyteutica alij pariter emphyteutæ, qui quodā modo videntur pares curię, essent iudices cōpetentes, arguendo à causa feudi ad emphyteuticam, licèt dicat se non inueni re Doctorem auctoritatis hoc firmātem. Sed ego nullatenus hoc puto verum, quia cùm illa iura feudorum processerint ex consuetudine quadam, & non sint fundata in ratione naturali, & ista nullo modo possunt extendi ad emphyteusim, aut ad aliam materiam, vt dixi latè ſ. in gl. 3. in eo passu an, & quando liceat arguere à feudo ad emphyteusim, & ècontra. Adde ēt Io. de Ana. in consi. 84. inc. videndum est de virtute renouā-
b tionis. in vlt. col. vbi quærit in emphyteusi ecclesiastica. [b] quis erit iudex competens, & dicit, ꝙ ordinarius rei conuenti, si tñ emphy. diceret emphyteusim esse antiquam, paternam, & suorum progenitorum, forrè posset dici, ꝙ tunc iudex competēs esset Abb. cum conuentu, non aūt solus Abb. nec ēt sola curia, per id, ꝙ habetur in c. 1. §. illud. de inuest. in ma. fac. in vsi. feu. vbi plenè vide per Iac. de Bel. & Bal. & per gl. & Can. in c. cęterum. de iudi. Et illud procedit arguendo de vassallo ad emphyteutam, ꝙ an semper procedat, patet ex his, quæ no. Bar. in l. si mihi & Titio. ff. de verb. obl. & in l. vt iurisiurādi. §. si liberi. ff. de ope. lib. in quib. locis Bar. allegatur ℨrius, tamen hic propriè non est dominus, vnde fortè verius est, ꝙ iudex ordinarius est competens. Ita ibi dicit Io. de Ana. de quo ēt vide per Old.
74 Lau. in consi. 272. inci. reuerende pater. † Quis autē sit iudex
c competens [c] in causa feudi, si est feudum ecclesiasticum, vide d. Alex. in consi. 79. inci. circa primum, de quo quæritur. s. corā
75 quo domino. lib. 1. ¶† Vltimò, vt nihil omittatur circa remedia competentia emphyteutæ, & contra emphyteutam, quæro, nunquid remedium. l. 2. C. de rescin. ven. habeat locum in contractu emphyteutico. Bald. ibi in 7. col. & est in 3. q. in fin. tenet, ꝙ sic, motus, quia contractus emphyteuticus assimilatur locationi, & eadem ęquitate regulatur. §. adeo. inst. loca. & hoc tex. sed contractus assimilatus regulatur ſm naturam illius cō tractus cui assimilatur. l. 1. §. si quis seruum. cum vul. ff. depos. sed sic est, ꝙ in contractu locationis competit remedium. d. l. 2. patet, quia competit in omnib. contractib. bonæ fidei, vt l. 3. cum gl. fi. quam notant, & commēdant ibi Bar. & Bal. C. communia vtriusque iudi. idem Bar. in l. item si prætio. §. quemadmod. ff. locati. Io. An. & alij in c. cùm dilecti. de emp. & ven. er-
d go eo. modo habebit locum in ℨctu emphy. ¶Istam [d] eandē opi. tenet ēt Bal. in c. cū causa, quæ inter œconomum. circa fi. de test. & in effectu. Ang. cū aliquali distinctione in l. de quib. in 6. col. circa si ff. de legi. ¶Contrariam partem, & melius tenet Spe. in tit. de emp. & ven. §. nunc. videndum. versi. quid de concessione in emphyteusim, quem Bal. corruptè alleg. in d. l. 2. in versic. nunc dicendum. Et motus est Spec. solùm, quia emphyteusis non est locatio, nec venditio, quod fundamentum parum valeret, quia sequeretur, ꝙ illa l. 2. non haberet locum nisi in locatione, & venditione. Istammet sententiā tenuit Bal. sibi contrarius. ſ. in rub. huius tit. in versi. quæro, an valeat instrumentum, &c. ¶Et pro hac parte quam teneo, addo ratio-
76 nem. † Nam ideo res potest dari in emphyteusim ēt citra dimidiam iusti precij, eo quia emphyteuta obligat se perpetuò ad solutionem canonis, etiam si res periret pro maiori parte, & ad hoc vide bonum tex. in §. lex itaque, in vers. dudum aūt. in Auth. de non alie. Et bene faciunt dicta. ſ. ea. l. in prin. in euidentialib. intellige tamen sanè, quando concessio fieret à scien te, vnde falleret dicta conclusio si ignorando valorem rei quis concederet in emphyteusim pro valde modico, puta pro vno nummo, quia tunc haberet locum. d. l. 2. secundū Bal. in d. rubri. ſ. eo. in prędicto versi. quęro an valeat instrumentū. faciūt no. per Bal. in d. l. 2. in 14. q. ¶Et tenendo hanc partem nō obst ꝙ iste contractus assimiletur locationi, quia possum multipli. citer respondere. Et primò non esse verū, prout ipse Bal. firma. hic in no. & dixi. ſ. in 1. no. cùm habeat plures differentias quā conuenientias, vel fatendo, quod assimiletur, dico quòd nō est bonæ fidei, sed stricti iuris, quia non numeratur in §. actionū, inst. de act. & Bal. hic in 2. col. in 15. differentia, quæ est finalis, & Spe. & Io. An. in d. §. nunc aliqua. in versi. 3. vnde quamuis. d. l. 2. habeat locum in omnib. contractibus bonæ fidei, vt dictum est, non tamen habet locum in contractibus stricti iuris, vt
* *magis communiter firmatur* per Doct. in d. l. 1. vbi Bart. post Antiquos in 2. col. ¶Vel respondeo, ꝙ illud, quod dicitur, ℨctum assimilatum regulari ſm naturam illius cui assimilatur. d. §. si quis seruum, habet locum in contractib. innominatis, non aūt in nominatis. Stabit ergo ex prædictis conclusio, ꝙ remediū. d. l. 2. ſ. de rescin. ven. non habet locum in contractu emphyteutico, de quo ēt vide Ang. in l. de quibus. in 4. col. ff. de legi. solet notari maximè per Mod. in l. si quis cùm aliter. ff. de verb. obl. ¶Capio gl. in vers. particulare, q̄ diuidit in tres partes. In prima refert opiniones circa intellectum tex. In 2. format vnam opp & soluit. In 3. format aliam. Secunda ibi, sed videtur distinguē.
77 dum. Tertia ibi, item ℨ huic dicto. ¶†† In ea. gl. ibi, hoc placet.
* *ista est vera,* e *& communiter tenetur,* ꝙ dūmodo aliquid supersit
e de re emphyteutica, ꝙ emphyt. non liberatur, & ita firmant omnes hic, & gl. in d. §. adeo. & gl. in d. c. potuit. in gl. magna, & ibi Scriben. Spec. & Io. And. in addi. in d. §. nūc aliqua. versi. 135. & ēt in versi. præcedenti. ¶Sed tunc succedit necessaria dubi-
f tatio, [f] quandò dicatur remanere aliquid, & quantum debeat esse illud aliquid ad hoc, vt emphyteuta teneatur soluere integrū canonē, dixit Bar. hic necessariū esse, ꝙ remaneat aliqd, qđ sufficiat ad pensionē, ꝙ bene not. idē voluit licèt non tam clarè Bar. in 2. opp. ſ. & retuli latè. ſ. in vlt. not. ¶Istud reprehendit Sal. hic in 4. col. sed leuiter, quia est diuinare, & quia non probatur lege, & quia lex nostra generaliter loquitur. d. Abb. Pan. in d. c. potuit. etiam dicit se putare, quòd ista declaratio, seu limitatio non est vera, quia non probatur iure, & quia nō
g esset differentia inter emphyteu. & locationem. [g] ¶Tenet Bartol. ex his, quæ supra dixi in vlt. not. Et ex ibi dictis videbitis esse longam differentiam inter emphyteusim, & locationem, vt patet etiam ex dictis per Bart. in 2. oppo. & sic fundamentū Panor. nihil obstaret. ¶Et ista etiam facerent ad quæstionem,
78 quam ibi dixi, † an si domus concessa in emphyteusim periret chasmate, an tamen emphyteuta teneatur ad integram pensionem,

ADDITIONES.

a ¶Quis autem sit iudex. Adde Doct. in c. 1. apud quem, vel quos causa feu. debeat termi. & in c. 1. §. præterea. de prohi. feu. ali. per Frid. in vsib. feu. in c. nouit. de iud. & in c. ex tenore. in c. ex parte B. & in c. verum. de for. comp. Old. consi. 272. incip. Vener. pater. ¶Vide Alb. in l. solutum. in §. statutum. ff. de pigno. act. & Ias. in l. 3. colum. 127. ℨ. eo. PARPA.

b ¶In emphyteusi ecclesia. Adde Io. And. in c. insuper. de test. Ant. de But. in c. cùm venissent. de iud. Doct. in cle. 2. de reb. eccl. non. alie. Doc. in capit. Ro. de pœn. lib. 6.

c ¶Quis autem sit iudex competens. Adde Inno. in c. ex parte. el 1. de verb. sig. Bart. & Bald. in l. 1. C. ne quis in sua causa.

d ¶Idē vult Pract. Pap. for. lib. quo agitur ad ficti præstationem. col. fi. bene facit, ꝙ vult Pau. de Cast. in consil. 383. cum seq. in 2. vol. cons. nouorū, & Cæpol. in tract. de sim. ℨctu. in 4. col. in fi. cum seq. vide do. Pantal. Cal. in rep. l. rem maioris, quæ est secunda. C. de rescin. vend. in 10. col. versic. 8. extende nunquid pro re data in emphyt. vide Iac. Rebu. in repe. l. possessores. C. de fund. patrim. lib. 11. Pan. consi. 30. in 2. vol. Fran. Are. in l. interdum. §. quod ex naufragio. in 3. col. in fin. cum seq. ff. de acquir. poss. PARPA.

e ¶Quid si res non perit tota, sed sit sine aliquo fructu, vide Zab. consil. 92. in 2. colum. PARPA.

f ¶Quid si vinea erat data in emphyt. & fuit succisa. vide Laur. Calc. consil. 34. PARPA.

g ¶Inter emphyt. & locationem. Adde in quo differat contractus emphy. à cōtractu locationis, glo. est in versic. neque ad locationem. insti. de loca. §. adeo. Doct. in cle. 1. de reb. eccle. non alie.

Source : BIU Cujas

ſionem,an dicatur finita emphyteuſis,& tenui emphyteutam non liberari,ſecutus Ang. in §.lex itaque. in fi. in Auth. de non alie.& alios quos ibi retuli,quamuis contrariū teneat gl.reputata ſin.in l.inter quos.§ damni.in verſi. percipienda.ff.de dam. infe.quam ſequuntur Raph.Ful.& d.Guar.hic,dicite vt ibi dixi.¶In ea.gl. ibi.§.cum aūt.dicite rationem diuerſitatis, vt per Bar.hic in 1.opp.& dixi.s̄.in vlt.not.in fin.gl.rationē diuerſitatis inter tributa, & ϑctum aſſignat Alb. de Roſ.hic in vlt. col.eo quia ad tributa non tenetur quis propter aliquem ϑctum, ſed propter poſſeſſionem quam habet.l.fi.s̄.ſine cenſu,vel reli.& l. imperatores.ff.de publ.nimirum ſi aucta,vel diminuta poſſeſſione augetur,vel diminuitur pręſtatio tributi, ſed in cōtractu emphy.ideo tenetur ad pręſtationem canonis,eo quia eſt obligatus perſonaliter ex contractu præcedenti,item eſt obligatus in quantitate,vel genere,quod perire non poteſt.l.in ratione.2. §.incertæ, cum vul.ff.ad l. fal. Veritas huius rationis dependet ex his,quæ j̄.dicam in 1.q. extra gl.& ex ibi dicendis apparebit hanc,rōnē non eſſe veram.¶Gl.fi.in verſ.in emphyteuticarijs. diuiditur in duas.In 1.aſſignat rationē ad tex.In 2.format quę-
79 ſtionem.Secunda ibi,ſed quid è contra.¶† In fi.gl.dicit, quòd
a omne augmentum [a] contingens in re emphyteutica , ſiue ſit latens,ſiue apparens,ſemper eſt commodo emphyteutæ, nec propterea pōt augeri penſio,vt contrariorum eadem ſit diſciplina,quia quemadmodum damnum omne ſiue ſit apparens, ſiue ſit latēs,niſi ſit totius rei, ſemper pertinet ad emphyteutā, ita debet eſſe commodum,& ita tenet Alb.in vlt.col. hic poſt Iac.de Are.& Bar.& Saly.hic in 2.col.& ad l.item ſi fundi.§.ſed ſi inſula.de vſu.alleg.in gl.Reſponde ſm Saly.aliud eſſe in emphyteuta , & aliud in fructuario , quia emphyteuta habet ius fortius quàm fructuarius,quia habet vtile dominium, & durabile, quia non extinguitur morte, vt in fructuario, & idem, ϙ propter augmentum contingens in re emphyteutica nunq̄ poſſit augeri penſio,tenent Pet.& Cyn.in 6.q.hic,& Io.And.in add.Spe.in d. §.nunc aliqua.verſi.126.& Cano in d.c.potuit.& ibi Imo.in 35.col.faciunt no.per gl.illam multū notabilem,& magiſtram in l.ſi merces.§. vis maior.in gl. magna ſuper verſi. cui.& ibi Bar.ff.loc.de quo ēt vide Bal.in l.ea q.j̄.de alluuio.&
b palud. ¶Iſtam [b] licèt communem cōcluſionem multum ſignanter limitat Bal.in addi.Spe.in tit.de locato.in 6.col.vt procedat in augmento conſueto euenire, ſecus in augmento inſolito, de quo non debuit veriſimiliter cogitari, allegat glo. quam ad hoc reputat auream in d.§.vis maior. vbi dicit poni hanc doctrinam,allegat ēt Azo.& Cyn.hic.¶Item adde,quòd
c illud idē, quod gl. hic. ſ. ϙ augmentū alluuionis [c] cedat commodo emphyteutæ,tenet gl.in l.de quib.ff.de legi. in gl.1.circa mediū,& ibi Bart.in rep.in 2.col.per vnam bonam rationem, de qua ibi per eum.idem ibi tenet Ang.in 6.col.Gul.de Cun.& Ray.quos ibi refert Alb.in 7. col.qui Alb. latè examinat iſtum paſſum,& nihil firmat.cōtrariū tenet Iac.de Raue. & Mar.Sili. in d.l.de quib.vt ibi refert Alb.in d.7.col.ad ſimilitudinē feudatarij,ſeu vaſſalli.cuius non eſt augmentum alluuionis.ca.1.§.ſi quis de māſo ſi de inueſt.feu.contro.fue.Et ibi Bal. idem tenet per illū tex.ſub dubio tamē fortè, reprobata gl.in d.l. de quib.
80 ¶† Nunquid autem theſaurus [d] inuentus in re emphyteutica
d pertineat ad emphyteutam, an ad dominū, an vero debeat inter eos diuidi,dic vt per Spec.& Io.And.in addi. in d.§.nunc aliqua.ver.132.¶Extra gl.quęrunt Doct.& primo,quia dicitur in tex.& vidimus.s̄.in vlt.not.ϙ ſi res emphyteutica nō pereat in totum,damnum eſt emphy.& tenetur ad integram penſio
81 nem,ſecus ſi pereat in totum.† Quid ſi res emphy.non perit,
e ſed eſt in loco,in quo propter guerram [e] non pōt laborari, an emphyteuta tenebitur ſoluere penſionem? iſta.q.eſt dubitatiſſima apud Docto. & pluſquam alia,quæ occurrat in materia præſentis tituli,in qua inuenio varietatem Doc.& quod plenè dixerim,quot Scribentium capita,tot ſententiæ.Et quia articulus eſt vtilis & quotidianus, intendo illum ordinatè, & pleniſſimè excutere, & plenius quàm alibi inuenietis recolligendo, & ſigillatim referendo ſingulorum opiniones.¶Prima ergo fuit ſententia in ordine Guid. de Suza.in l.damnum.s̄.loca. vt refert Ioan. And.in addi. Spec.in d.§. nunc aliqua.in verſi.137. & Alb.hic in 5.col.qui diſtinguit , aut emphy. tenetur ad penſionē ex fructib.vel alijs reb.quę percipiūtur ex ipſa re emphy. & tunc ſi res propter guerram laborari non poteſt , & conſequenter nec fructus percipi, tunc bene liberatur à penſione,
82 † eo quia iſte cenſetur debitor ſpeciei, ergo per eius interitum deber liberari.l.ſi legati,cum vul.ff.de verbor. oblig. & l. quod te.ff.ſi cer.pet.Aut iſte emphy. tenebatur ad penſionem in quātitate,vel in genere,puta ad ſaccum frumenti, non diço, quia ex fundo perciperetur,& tunc talis emphyteu.non liberabitur à penſione,eo quod res emphyteu.ſit in loco,vbi propter guer
83 ram laborari nequeat,motus , † quia iſte eſt debitor generis ,
vel quantitatis, quæ perire non pōt.l.in ratione.2.§.incertę, cū vul.ff.ad l.fal.Et pro iſta opi. firmanda adduco fundamētum , quia idem iudicamus de debitore quantitatis reſpectu certæ ſpeciei,vt per interitum illius ſpeciei liberetur à quantitate,ϙ iudicamus ſi eſſet debitor ſpeciei,vt l.electio.§.ſi is quem.ff de noxalib.& in l. quæſitum.ff. de pecul.& l.quidam.§. ſi tibi.ff.de leg.1.& l.Titiæ textores.§.fi.eo.tit.& l.in naue Saufelli.ff.locati,
* ſm *magis communem ſententiam* Bar.& aliorum in d.l.quod te.in 1.col.& in 1.opp.¶Secūda prin.ſentētia fuit Iac.Bu.& Richar. Malum.hic tenentium,ϙ emphyteu. tempore guerrarum teneatur ad integram penſionem , & periculum guerræ ſpectet ad eum,ita ϙ nulla ideo ſit fienda remiſſio mercedis,& iſtam opi.ſequitur Alb.hic in 5.col.qui dicit,quòd iſtam vidit communiter ſeruari.¶Pro hac parte adducitur primò,quia in veritate res tota non perijt,licèt laborari non poſſit, nec fructus colligi, ergo tenetur emphyteuta totam penſionem ſoluere , vt hoc tex.in fi.cum ſuis concor.¶Secundò adducitur.l.2.j̄.de alluui.& palud. vbi ſpeciale eſt in fundo tributario,vt remiſſio fiat,vt s̄.vidiſtis in gl.pen.in fi.in alijs ergo omnibus erit contrarium.¶Tertiò adducitur.l.quicunque, vbi dicunt eſſe caſum. C.de fund.patrim.lib.11.vbi pp ſterilitatē nō remittitur penſio emphy.in nihilo,prout ēt ibi no.Bar.illū tex.ad hoc,vt s̄.dixi.la
84 tè in text. in vlt.no. † ſed guerra dī quędam ſterilitas, quia vis hoſtium,& ſterilitas æquiparantur,vt l.ex conducto.§.2.& l.ſi merces.§.vis maior.ff.locati.¶Quartò adducitur fortis text.& de broca in §.lex itaque.verſi.dudū aūt , & ibi gl.in verſi.caſus. in Auth. de non alie.vbi emphy. mero iure ſuſcipit in ſe caſus fortuitos,& cōſequenter caſus furtuiti ſpectant ad emphy. & propterea dicit tex.quòd Eccleſia remittit emphyteu. ſextam partem,& priuatus quantum vult, & declarauit Bart.& alij in Auth. perpetua ibi, inter cæteros petita , & ibi clarius Paul.de
85 Caſt.s̄.de ſacroſ. Eccl.ſed ita eſt, † quòd guerra , ſeu incurſus hoſtiū numeratur inter caſus fortuitos. §. itē is cui. inſti. quib. mo.re cōtrah.obli.& in l.in rebus.in prin.ff.commo.ergo,&c.
86 ¶† Quintò adducitur,quia emphyteuta eſt obligatus ex contractu, & conſequenter obligatione perſonali . Sed obligatio perſonalis non ſequitur fundū.l.1. §. ſi hæres percepto fundo. & l.cogi.§.inde quęritur.ff.ad Treb.& l.ſi fideicom.§.tractatū. ff.de iud.& l.fi. ff.de contrahē. emp. nō ergo debet attendi,vbi ſit fundus emphy.& an impediatur propter guerram laborari vel ne. ¶Sextò adducitur , quia emphyteuta tenetur ad quid in genere,puta ad ſaccum frumenti,vel ad quid in quantitate, puta ad 10.ſed neutrū perire poteſt,vt dixi.s̄.in 1.opp.ergo,&c.
¶Septimò,& vltimò adducitur, quia quando propter guerrā
87 res emphy laborari non pōt , ſolùm perduntur fructus, † ſed fructus nō ſunt niſi pars fundi.l.fructus pendētes.ff. de rei ven. ergo cùm perdatur tantum pars,ſuccedit regula tex.noſtri,qđ damnū eſt emphyteutę , & nulla fit ſibi remiſſio. ¶Iſtā candē ſententiā ſequitur Ang.in §. quia verò Leonis , el 1.in Auth. de non alie. per illū text. & d.§.lex itaque,verſi.dudum autem.in quibus dicitur non fieri remiſſionem propter caſum fortuitū, ſed guerra eſt huiuſmodi,vt dictū eſt, ergo, &c.¶Secundò, & hoc eſt fortius fundamentum , ϙ aut pro parte emphyt. tenetur ad penſionem , & illam præſtat non in recompenſationem fructuum, qui ex re emphyteutica percipiantur , ſed in recognitionem dominij , vt dixi latè ſupra in textualibus in vltimo notabili . Et ideo quamuis res per guerram laborari nequeat , quia tamen dominium ipſius rei durat , durante ipſius ſubſtantia,& conſequenter durat cā pręſtationis pēſionis,
88 ergo nullatenus releuabitur emphyteuta , † vnde ſecundum eum ſecus eſſet in colono etiam ad longum tempus , qui haberet ius in re , quia ſi iſte per guerram , vel alium caſum fortuitum impediretur rem conductam laborare , & fructus percipere , deberet ſibi fieri remiſſio , & eſt ratio , quia colonus præſtat penſionem propter vſum rei , & in recompenſationem fructuum , qui inde percipiuntur , ſi ergo prohibeatur vti ipſa re conducta , & conſequenter prohibeatur percipere

ADDITIONES.

a ¶Idem vult Corn.conſi.19.in 4.vol. PARPA.

b ¶Idem vult Berta.in trac.gabell.in 2.parte quæſtio.11. PARPA.

c ¶Alluuionis.Adde hic,qđ ſit alluuio,vide in §.pterea.inſt.de rer. diu.l.ergo. in §.alluio.ff.de acq.re.do.diffusè per Bar.in trac.de alluuionib. Doct.in c.ex tranſmiſſa.de præſcrip.

d ¶Nunquid autem theſaurus. Adde l.1.& ibi Doct.ff.ſi ager vec.& in l. diuortio.§.ſi fundo.ff. ſol.mat.& in §. theſauros.inſti. de rerum diui. Bartol.in l.à tutore.de rei ven.

e ¶In quo propter guerram. Adde Ioan.de Imol. in capitul. propter ſterilitatem. de loca.Paul.de Caſtr.conſil.51.incip.in decem.Petr.de Anch.in conſil. 87.inci.Præuiſa facti ſerie.

Source : BIU Cujas

pere fructus, ſine dubio ſibi fienda eſſet remiſſio. Pro hac parte in contingentia facti conſuluit totū colegium Mediolanenſe venerandum, & in orbe terrarum illuſtre. Iſtam ſecutus eſt Raph. Cu. in l. interdū. §. quòd ex naufragio. ff. de acq. poſ. motus bona conſideratione, quia qñ propter guerram res emphyteutica coli, nec laborari poteſt, non tamen perditur dñium eius, imò nec poſſeſſio, quia qui eſt poſſeſſor, poſſeſſionē retinet animo. l. licèt. ĵ. de acqui. poſſ. quomodo ergo pōt dici, ꝙ res dicatur perempta, vel deperdita, cuius dominiū, & poſſeſſio retinetur? Sed clarū eſt, qñ res emphyteutica non eſt perdita, ꝙ emphyteuta tenetur ad integrā penſionem, ergo eo. modo in caſu noſtro tenebitur. ¶ Dic tñ, ꝙ opi. Iac. de Are. Cy. & Bar. tenentium ȝrium, quam proximè referam, & eſt tertia in ordi
89 ne, procederet † qñ fundus emphyteuticus eſſet occupatus ꝑ ipſos hoſtes, & ſic dominiū, & poſſeſſio eſſet deperdita, tunc emphy. liberaretur à penſione, ſecus ſi ſimpliciter propter guerram quis prohibeatur laborare eius timore. ¶ Iſtam eandem ſententiā ſecutus eſt Ang. de Are. & conſulendo, & legēdo, vt d. §. adeo. in fi. limitat tamen eam, vt procedat, qñ guerra non eſſet longa, puta duorū, vel trium annorum, motus per nonnulla ex fundamētis proximè allegatis. Item quia ſi alijs annis emphy. plus ſolito percepiſſet, non tñ augeretur penſio, nec plus de penſione præſtaretur quàm conuenit, vt vidimus. ſ. in glo. fi. ergo idem in ſterilitate, vt non propterea fiat remiſſio. Hanc eandem ſententiam fuit ſecutus ętate noſtra & Iuriſc. & mihi pater, & prȩceptor obſeruandiſſ. d. Iac. Puteus in d. l. interdum. in §. ꝙ ex naufragio. motus duob. fundamentis ad idē
90 tendentib. † primò, quia bonū eſt arg. de re ad tempus. l. miles ita. in prin. ff. de teſt. mil. ſed re perempta in parte rei non fit remiſſio ipſi emphy. ergo nec deperdita parte temporis, puta quia ꝑ duos, vel tres annos emphy. rē emphy. non potuit laborare, nec exinde percipere fructus. Scdò motus, & in idē reincidit, optima ratione naturali, vt dicit ipſe, quia ſi res emphy. pro maiori parte interiret, tamen emphy. teneretur, nec liberaretur à penſione, quanto fortius tenebitur non obſt. guerra duorum, vel trium ann. quæ fundamenta ſi aduertitis, præſupponunt nos loqui in guerra ſi finita eſſet. non eſt verum, quia loquimur in guerra, quæ inſtaret. vt ĵ. in loco ſuo dicemus ad
a hoc arg. reſpondentes. ¶ Tertia princpipalis fuit ſnīa Iac. [a] non hic, vt corruptè allegatur, ſed in l. 1. in prin. ff. fur. aduer. nautas.
91 prout refert Io. And. in addi. in d. §. nunc aliqua. † in verſi. 127 qui hunc art. latè diſputauit arguendo diffusè ad partes, & finaliter determinauit, ꝙ ſi res emphy. propter guerram laborari non poſſit, ꝙ emphy. non teneatur ſoluere penſionem. Iſtam opi. tenuit Cy. hic, eandem ſequitur Bar. hic in fi. & in d. l. interdum. §. ꝙ ex naufragio. Moti per d. §. ꝙ ex naufragio, vbi dicitur, ꝙ res, vel fundus, ad quem non poteſt accedi timore hoſtium, dī eſſe in perdito. ¶ Secundò quia iſta iura æquiparant, rem eſſe occupatam à flumine, & conſequenter inundatam, vel propter latronum, ſeu hoſtium potentiam poſſideri non poſſe. l. cùm vnus. §. fi. vbi ēt Bar. ff. de bon. autho. iud. poſ. ſed ꝙ eſt à flumine occupatum, dī eſſe in deperdito, vt l. qui vniuerſas. § itē, ꝙ à mari. ff. de acqui. poſ. & in d. §. quod ex naufragio. ergo, &c. ¶ Tertiò illa res dicitur deperdita, cuius facultas haberi non poteſt, ſeu cuius fructus percipi nō poſſunt. l. ſi is, qui rem. 2. §. ſi is cui. ff. de fur. & l. ſi conſtante. §. ſi vxor. ff. ſol. ma. ſed iſta eſt huiuſmodi, igitur, &c. Et ſic iſta tria arg. tendunt ad probandum, ꝙ res emphy. quæ non poteſt propter guerram laborari, dicatur deperdita, & ideo ſuccedat diſpoſitio l. noſtræ in fi. ꝙ emphy. à penſione liberetur. ¶ Ad idem, & quartò adducitur. l. ſi fundus. §. fi. cum l. ſeq. ff. loc. ¶ Ad idem & 5. l. forma. §. 1. ff. de cenſi. quam adducit Bar. in d. §. quod ex naufragio. Ad idē ſexto & vlt. l. inter quos. §. damni. cum gl. ſuper verſi. percipiēda. ff. de dam. infe. Iſtam eandem ſententiā tenet Saly. hic in pe. col. qui dicit, ꝙ iſta opi. eſt multum æqua. Iſtam eandem tenet poſt Fulg. d. Guarn. hic, qui dicit, ꝙ quamuis præcedens opin.
* Ric. ſit verior de iure per iſtū tex. ꝙ *tamen communis opi.* ſequitur ſententiā Iac. de Are. & Bar. hic, ꝙ illa eſt æquior de iure. Iſtam eandem ſententiā tenet communis præceptor d. Hier. Tortus hic, motus vnico fundamento, quia iſta à pari procedunt, ꝙ res perierit chaſmate, vel ſit inundata aquis, vel circundata hoſtib. l. ſi in vēditione. §. fi. aliàs eſt. l. ſequens, de peri. & cōmo. rei ven. ſed ſic eſt ſecundū eū, quòd quando res emphy. perit chaſmate, quòd emphy. liberatur in totum, vt hoc tex. ſecundum eum, melius allegaſſet gl. in terminis in d. l. inter quos. §. damni. in verſi. percipienda. ergo eod. modo debet liberari emphy quando res emphy. propter guerram ab hoſtib. circundatur. ¶ Iſtud tamen non eſſet tutum fundamentū, imò potius probaret contrariū, quia non eſt verū, quòd qñ res emphy. chaſmate perit ſolo remanente, ꝙ emphy. liberetur, imò ȝriū tenet Ang. in §. lex itaque. in fi. in Auth. de non alie. retuli, & te-
92 nui. ſ. in notabilib. in vlt. no. & ſ. in gl. pe. in prin. ¶ † Limita't men hanc conclu. aliquib. modis. Primò, niſi emphy. ſuſcepiſſet expreſsè in ſe periculum huius caſus fortuiti guerræ, quia pactum valeret, vt hoc tex. in verſi. in quo cuncta. Secundò niſi conſuetudo eſſet, ꝙ emphy. teneretur ſoluere penſionem ēt tempore guerrę, quia minimè mutanda ſunt, &c. l. minimè. cum vul. de leg. 1. Tertiò, quando penſio eſſet modica, puta, vnius nūmi. Quartò, & vlt. niſi guerra eſſet mota culpa, puta, ipſius emphyteutæ. per ea, quæ voluit Bar. in l. ſi merces. §. vis maior. ff. loc. & in l. nam & Seruius. in prin. ff. de neg. geſt. & ꝙ voluit Bar. in l. Ariſto. in fi. ff. de dona. Iſtam ſentētiam Iac. de Are. & Bar. tenuit Ang. ſibi contrarius in d. §. quod ex naufragio. hanc eandem tenet Nic. de Neap. in l. ſi coſtante. §. ſi vxor. ff. ſol. mat. hāc eandē vī tenere Io. And. quāuis clarè nō firmet in addi. Spec. in d. §. nunc aliqua. verſi. 137. in add. magna. incip. quid ſit ſterilitas. ¶ Eandem tenet Pet. de Anch. in d. c. potuit. in
b 11. q. [b] eandem tenet ibi Imo. in 35. col. & ſeq. vbi dicit, quòd
* *iſta eſt commnnis opin. Docto.* & ab ea non eſſet recedendum in iu-
c dicando, [c] vel conſulendo, & ꝙ de facto ipſe ita conſuluit, &
93 conſequenter, quòd iſta eſt vera concluſio, † quòd emphyteuta non tenetur ſoluere penſionem illius anni, quo nil percepit,
d ſeu percipere potuit [d] propter guerram, ſecus tamen videretur ſm eum ſi aliquos fructus illo anno percepiſſet, vel percipere potuiſſet, quia tunc non deberet fieri remiſſio per ea, quę dicit haberi in hac. l. quod dicit tenendū menti. Et pro hac parte motus eſt optimo fundamento, quia prædicto tempore guerræ non poteſt dominus præſtare patientiam quantum ad effectum, ſicut non potuiſſet ſi res tota perijſſet, ergo interim non debet teneri emphyteuta. Quod autē dominus teneatur prȩſtare patientiam cum effectu ipſi emphyteutæ, firmat Bar. hic in prima oppo. & dixi ſ. in textualib. in vlt. no. iſtam eandē ſentētiam Iac. de Are. & Bart. tenet Bald. hic in pen. col. verſi. quæro an propter ſterilitatē, cum limitatione tamen, ſi præſtabatur penſio, vel cenſus notabilis quantitatis, ſecus ſi paruæ, & ita ēt tenet d. Car. Flo. in d. c. potuit. ¶ Pro iſta parte, quæ fulcita
94 eſt ſummis autho. ego addo optimū fundamentum, † quia emphy. ita demum tenetur ad ſolutionē penſionis, ſi ex re emphyteuti. remaneat aliquid, & aliquid dicitur remanere, qñ ex ea percipiuntur fructus æquiualentes, & ſufficientes ad penſionem, quæ præſtatur, ita Bar. hic in duob. locis in 1. col. in 2. opp. & in col. vlt. ver. quæro, qñ fit diminutio magna, & dixi ſ. in textualib. in vlt. not. & ēt in gloſſ. pen. in princip. Sed nos præſupponimus, ꝙ propter guerrā res emphyt. laborari non poſſit, & conſequenter, quòd ex ea nulli fructus percipiantur, ergo non debet teneri emphy. ſoluere penſionē: fortè tñ diſputando fundamentū illud non eſſet bene tutū, quia licèt Bar. iſtud firmet, tamen non probatur lege, & ideo ſuccederet, quod dicit glo. in l. licèt. ff. de offi. prætid. diſputando non eſſe alleg. gloſſ. aut autho. Doctor. ¶ Et tenendo hanc partē poſſet reſponderi ad obiecta in contrariū aſſumendo vnū fundamentū, quod fit pro hac parte, de quo neceſſarium eſſet facere clypeum, quod quando res propter guerrā laborari non poteſt, iuris diſpoſitione dicitur deperdita. Reſpondeo ergo ad primū de iſto tex. qa
* dico, quod probatur contrariū ibi, *ſin verò particulare, vel aliud leue damnum*, &c. cùm in caſu noſtro iuris diſpoſitione res cenſeatur in totū deperdita, ſicut ſi eſſet aquis inundata, ergo dēt in totum liberari. ¶ Nō obſt. l. 2. ĵ. de allu. & palud quia fateor,
95 quòd ibi eſt ſpeciale, † quòd in tributoria diminuta in parte tātum, fit remiſſio tributi, ſed quando eſſet perempta in totū, non eſſet ſpeciale in tributo, quia idem eſſet in emphy. vt hoc tex. in fi. Non obſt. d. l. quicunque, quia fateor, ꝙ emphy. non fit remiſſio ꝑ ſterilitatē, eo quia iſto caſu res non dī in totum perijſſe, ꝙ nobis denotat terminus remitere, vt l. licèt certis.

& l.

ADDITIONES.

a ¶ Iſtam eandem opin. tenuit Bonifacius de Ama. conſi. 16. in lib. antiquo. PARPA.

b ¶ Vide Corne. conſil. 18. litera I. in 3. vol. PARPA.

c ¶ Iudicando. Adde Abba. in capitul. prudentiam. de offic. delega. in capitul. quærenti. eodem titul. in capitul. nouimus. de verbor. ſignifi. in capitul. 2. de cogn. ſpir. in capitul. tua nos. de vſu. in capitul. 1. de conſtit. in capitul. veniens. de cenſi. Item adde, quòd communis opin. habet vim conſuetudinis, vt in l. interpretatione. ff. de legib. Barb. in c. ne innitaris. de conſti. in 4. vol. verſi. facit. el 1.

d * Percipere potuit. Adde, quòd eandem opin. tenet idem Iaſon in l. poſſideri. §. in amittenda. 4. not. de acqui. poſſeſ. & vide quæ ponit Pract. Papen. for. lib. ad præſta. fict. verſi. recuſauit. nu. 2. & hanc negatiuam, quòd non tenebitur emphyt. ſoluere penſionem, ſeu canonem eo caſu, de quo per Iaſ. hic, ſcribit Clar. §. emphyt. quæſtio. 8. verſicul. ſed quid. Quam conclu. declara, vt per Catel. verſicul. conductor. & verſic. emphyteutæ. in princip. Suarez. lib. ſent. ver. emphy. MASVER.

Source : BIU Cujas

& l.excepto.l.legem.s̃.loc. l.ex cõducto,in prin.§. 1. & l.si vno. in prin.ff.loca. ¶Nec obst. dum dicitur,ꝙ vis hostium,& sterilitas æquiparantur,quia respondeo verum esse quantum ad remissionem fiendam cõductori, cui ita fit propter vim hostiũ sicut propter sterilitatem, sed illa æquiparatio non potest procedere in emphy.quod patet, quia sterilitas non in totum absorbet rem, prout guerra, quo tempore iuris interpretatione habetur pro deperdita,vt dictum est.¶Vel aliter dico rationẽ diuersitaris esse in emphy.inter guerram,& sterilitatem, nam ideo propter sterilitatem non fit remissio, eo quia dominus potest præstare patientiam vtendi re emphyteutica, licèt propter sterilitatem fructus non percipiantur, quam præstare non potest tempore guerrę,vt s̃.dixi in fundamento ſm Io.de Imo.s̃.relato.& sic non obstabit,quòd sterilitas,& guerra equiparentur,quia verum est in cõductore, secus in emphyteuta, vbi non est eadem ratio. ¶Vel tertiò respondeo, & melius,& tollo omnem replicationem, dum dicebatur, ꝙ sterilitas, &
96 guerra æquiparantur, quia fateor ẽt in materia nostra. † Et dum dicebatur,ꝙ emphy. non fit remissio propter sterilitatẽ, respondeo verum esse quando ex re tantũ supereſt, ꝙ fructus sufficientes pensioni percipiuntur, aliàs si non percipiuntur tot fructus, fit remissio ẽt emphy. propter sterilitatem, vt statim dixi post Bar.ergo eo.modo debet esse propter guerram, quòd quando nullos fructus percipit, ꝙ ita remmittatur pensio in totum propter guerram,sicut propter sterilitatem,& sic retorqueo istud argumentum contra eos, vt faciat pro opin. Bart.& sequa.¶Nõ obst.quartò,ꝙ multum videbatur stringe
97 re dictus. §. lex itaque. versi. cùm autem. † vbi dicitur, ꝙ ad
a emphyteutam spectant casus fortuiti, & ꝙ guerra a est casus fortuitus,quia ad hoc no.respondeo,ꝙ dum dicitur casus fortuitos spectare ad emphyteutam,est verum quãdo sunt tales, qui non absorberent in totum ipsam rem. Si autem sint casus fortuiti,qui in totum absorbeant ipsam rem,non spectant ad emphyteutam,casus est formalis in l.ista,ver. ita,vt sit interdũ. cùm ergo guerra in totum absorbeat ipsam rem, cùm iuris dispositione in totum dicatut deperdita,vt dictum est, ergo casus guerræ nõ spectat ad emphyteutam, & sic hoc arg. quod videbatur coloratum, retorquetur in eos pro sententia Bar.& sequa. Nõ obst.arg.quintum,ꝙ emphyteuta sit obligatus obligatione personali,quę nõ sequitur fundum, quia hoc non est verum fundamentum, nam eo dato pro vero,sequeretur, ꝙ ẽt simplici colono vel conductori nõ fieret remissio propter interitum,vel sterilitatem rei,cùm ẽt ipse sit obligatus obligatione personali ex cõtractu,& tamen hoc est falsum, vt.s̃.dixi in vltimò no. Præterea dato fundamẽto pro vero sequeretur, ꝙ etiam si res emphyteutica periret in totum, ꝙ teneretur ad pensionem, quòd tamen est contra hunc text. in fin. quia ista non est obligatio merè personalis in abstracto, sed respectiua ad rem, vt hoc tex. in fi.¶His eisdem modis respondeo ad sextum art.dum dicebatur, ꝙ emphyteuta est obligatus in genere,vel in quantitate,&c. ¶Nõ obst.vltimũ dũ dicebatur, ꝙ qñ ꝓp guerrã res laborari non põt, ꝙ solũ perdunt fructus, & ꝙ sunt tñ pars rei,ꝙa rñdeo,ꝙ imò perditur totũ, nedũ fructus,sed ẽt ipsa res,ex quo iuris dispositione res dr̃ esse in deperdito,vt dictũ est.¶Non obst.octauũ.fundamẽtũ Ang.ꝙ multum in veritate vrget,dũ dicebat, ꝙ emphyteuta præstat pensionẽ in recognitionẽ dñij,& nõ in recompensationẽ fructuũ, quia rñdeo istud esse verũ,& dũ dicebatur,ꝙ q̃uis res ꝓp guerram laborari non possit,ꝙ durat dñium durãte substantia rei, & ꝙsequenter durat causa pręstationis], quia rñdeo negando, ex quo. n. iuris interpretatione res interim cẽsetur esse deperdita,vt dictũ est,ergo nõ põt habere locũ recognitio dñij,sicut qñ in totũ perijsset.Non obst.fundamẽtũ Cu.dum dicebat, ꝙ q̃uis res ꝓp guerrã laborari nõ possit, ꝙ non perditur dñium nec possessio,quia rñdeo hoc verũ attenta veritate,sed attenta iuris dispositione,ſm q̃ res dicitur esse in deperdito, non dr̃ retineri dñium nec possessio. Vel rñdeo aliter,& fatendo,ꝙ retinetur dñium,& possessio, ꝙ tñ ex quo dominus nõ põt pręstare effectualẽ patientiã, non tenetur emphyteuta, per fundamentũ Imo.s̃.relatũ,quia ad hoc,vt emphyteuta teneatur,nõ sufficit durare dñium, & consequenter supereſſe causam recognitionis,& ꝙsequenter casum præstationis census, sed ẽt oportet, ꝙ dñs possit præstare patientiã cũ effectu, ꝙ non est in casu nr̃o, & hoc scdò modo potes ẽt rñdere ad arg.Ang. p̃cedens multum stringens.¶Non obstant vlt.duo arg.d. Iac.de Butr.& primò dum dicebat bonum esse arg.de re ad tp̃s, quia fatendum est,& dum dicebat, ꝙ re perempta pro parte ipsius rei non fit remissio,quia est verum,vt hac.l. in fi. Et dum dicebat, ergo eodem modo, qñ res est perempta ꝓp parte tpis, puta,ꝙa ꝓp guerram biẽnio laborari non potuit, ꝙa dices in hoc arg.esse fallaciam,ꝙa dum dr̃, ꝙ eod.modo deberet esse re pe-
rempta ꝓp parte tpis,verũ est,si res ꝓp parte tpis periret in parte, sed qñ periret in totũ, ꝙa biennio in totum sit deperdita, certè emphyteuta nõ dẽt teneri, ꝙ ostendo,ꝙa si res emphy.staret ꝓ duos annos aquis inundata,& sic ꝓ parte tpis in totum deperdita, sine dubio remissio fieret,ergo eodem modo in casu nr̃o, qui iuris dispõne idẽ censetur,vt s̃.probatũ est. ¶Non obst.vltimum arg.dum dicebat, ꝙ si res emphyteutica verè pro maiori parte periret,ꝙ tñ emphyteuta teneretur,quia rñdeo, hoc verum, dummodo remaneret aliquid, ex quo perciperetur fructus sufficiens ad pensionem,vt s̃.probaui in vltimo fundamento,ꝙ pro hac parte adduxi, ergo qñ res ꝓp guerrã nõ laboratur,& sic nullus fructus percipitur,debet fieri remissio in totum & sic hoc arg.q̃ eum retorqueretur. Vel aliter dico,ꝙ ista arg.Iac. ꝓcederent si qõ solùm formaretur in guerra, quæ duraſſet duob.annis,& ꝙñr in guerra,quæ iã esset finita, sed Doc. quærunt gñaliter ẽt in guerra, quæ duraret de pñti,& esset dubiũ quanto tpe duraret, an medio illo tpe soluenda esset pensio,& ad hoc nihil facerent arg. d. Iac. per ista ergo videtis defensari hanc tertiam opi.Iac.de Are. & Bar.ab allegatis in oppositũ.¶Tamen d.Abb.Pan.in d.c.potuit, ad fi.dicebat, quòd quamuis opi.Legistarum hic sit, ꝙ emphyteuta, qui non põt percipere fructus tempore guerræ,non teneatur ad pensionẽ, ꝙ tñ in quæstione facti Reuer. d. Card. Flor. dñs suus sibimet ꝙrius,vt s̃.retuli,consuluit contrarium Paduæ,& idem postea totum collegium Paduanum. Moti principaliter per hanc.l. in fin.vbi requiritur,quòd substantia rei penitus lædatur,quòd non est in casu nostro,patet, nam dñs reperiret eo tpe emptorem, & sic in recognitionẽ dominij debet solui pensio ab emphyt.mximè cũ guerra sit tpalis. Et dicit Pan.quòd hanc opin. putat veriorem, nisi fundus ex toto captus esset ab hostib. nec esset spes de recuperatione, & hoc casu arbitratur posse procedere opin. istam primã Legistarum.Certè hæc fundamenta non obstant,& superius respondi, & ostendi, quòd hæc.l.probat oppositum,& ꝙ illud, de recognitione dñij nihil faciebat, respondendo dupliciter,vt s̃.dictum est.Dñs Ant.de Butr. in c. ꝓp sterilitatem,extra de loca.refert istam opin. Iac. de Are. & Bar.qui dicunt,licèt ſm eum non plenè probent, ꝙ si contingat tpe guerrę fructus colligi non posse,ꝙ emphy.non tenetur ad solutionẽ canonis, dicit ipse se putare, ꝙ hoc sit satis q̃uũ, si non modico tpe, sed magno guerra duraſſet,aliàs secus ſm eum,vt si fortè triennio,vel minori spacio duraſſet, quia tunc non posset peti remissio, sicut nec ꝓp sterilitatem ſm eum, & plus non dicit. Et in veritate multi,quos s̃. retuli,concordant in hoc cum eo,an guerra durauerit pauco tpe, an multo. Sed certè vt patet ex prędictis,opi.Iac.de Are. & Bar.multum bene fundatur per iura,& rõnes superius alleg.& distin. d. Anto. potius procedit ex æquitate sui capitis, quã quòd alicubi probetur lege. ¶Sed & fortius, quòd non sit vera ostendo, quia si biennio,vel triennio res fuisset aquis inundata, deberet fieri remissio in totum per iura, & rationes præalleg. ergo eadem ratione si dicto tpe durauit guerra, taliter, ꝙ nihil ex re emphyteuti.percipi potuerit,per s̃.dicta.¶Vltimo loco Ange. qui vt vidistis variat in hoc passu,dicit in hac.l.in pen. col. se non credere, ꝙ Iac. de Are. sensetit de tali guerra, de qua tota die loquimur,& sic de incursu hostium principis, vel ciuitatis inimicæ,prout videntur intellexisse alij, sed solùm de illa guerra, in qua capti efficiuntur serui hostium, & fundi occupati efficiũtur occupantium, tunc enim res diceretur deperdita, ex quo est in dominiũ hostium trãslata, & ꝙñr qñ guerra moueretur per Papam,vel Imperatorem,ex quo sequitur ſm eum,ꝙ vbi guerra non moueretur ꝓ Papam, vel Imperatorem, quo casu occupata non efficerentur occupantium, & capti non dicerentur serui,& ꝙñr res non diceretur deperdita.l.deperditum. ff.de peti.hęr.& per ꝙñs tale damnum,quia particulare,ptineret ad emphyteutam,& ideo cõsuluit,ꝙ semper durãte guerra emphyteuta soluat canonem, quamuis nullos reditus perciperet ex re emphyteutica.¶Sed certè ego arbitror,quòd Iac. de Are.& alij senserunt de illa guerra, de qua nos loquimur,&
98 probo ex allegatis per eos,† cùm dictum Doct.sit intelligendũ ſm legẽ, q̃ allegat, vt Bar.inquit in l.nõ solum.2.§.si liberatio-

nis ver-

ADDITIONES.

a ¶Quod guerra. Adde Doct.in l.fin.C.de cond.insert.Bal.in c.vassalli.in tit.de pace constan. * Catel. versi. guerra. vbi ꝙ licèt bellum soleat connumerari inter casus fortuitos,secus tñ est quado tempore ꝺ̃ctus præuideri potuit, ꝙa tunc culpæ annumeratur, & ideo infert ibi ad q.no.de eo, qui ingruente bello conduxit prædium, & propter bella non potuit vti re locata, quòd non admittitur ad peten.aliquam remissionem,quam concl. declara, vt per eum ibi,pro qua vide etiam,quæ ponit Host.in summa tit.de loc.§. ꝓp sterilitatẽ. qñ autem ꝓp bellum facienda sit remissio,dic, vt per Catel. d.ver.guerra. in fin.vbi refert Ias.hic, & cùm q.incidisset, dicit se obtinuisse, & vide glo. in l.quoties.in gl.ver.vendicabit.ff.de vsufru. MASVER.

Source : BIU Cujas

nis verba.ff.de lib.leg.& ipſi pro fundamẽto potiſſimo allegãt. d.l. cùm vnus. §.fi. ff.de bon.autho. iud.poſ. quę lex loquitur, qñ res propter latronum potentiam poſſideri non poſſit, & non hoſtium,quo caſu in latronib. nõ dicitur propriè guerra, patet in l.hoſtes, cum gl.& ibi per Scriben.ff.de capt. & poſtl. reuerſis.¶ Per iſta remanet defenſata iſta tertia opi.Iac.de Are. & Bart. quam vltra limitationes. s̃.relatas inuenio ſingulariter
a multum limitatam per Alb.de R.of.[a] in l.itẽ quęritur. §.exerci tu.ff.loc.vt non procedat, quando in inſtrumento emphyteu tico renũciatũ eſſet exceptioni doli, vel cõdictioni ſine cauſa, & omni auxilio,quo emphyteu.ſe tueri poſſet à præteſtatione canonis,vel penſionis,nam tunc teneretur emphyteuta ad ſol uendum canonem, etiam ſi guerra ſuperueniſſet poſt contractum celebratum, & iſtud tenet ipſe procedere nedũ in emphyteuta, & liuellario, ſed etiã, quod eſt longe ſingularius,in quocunque ſimplici colono,ſeu conductore,in omnib.caſib. in quib.propter ſterilitatẽ remiſſio fieret, vel ob alium quemcunque caſum, vt eſt regulare, prout.s̃.dixi in text. in vltimo no.& dicit ſe ita obtinuiſſe coram collegio Pergamenſi, & q ita ſeruatur in Lonbardia,quod diligentiſſimè multum notate, quia dicta clauſula ſemper in inſtrumentis apponi conſueuit.Et nunc intelligetis, quam magnam vtilitatem ferat. ¶ Secundò ego limito iſtam tertiam opi. procedere, niſi emphyteuta accepiſſet emphyteuſim tempore guerræ, quia tũc ſine dubio teneretur penſionem ſoluere ſine vlla diminntione, & haberet ſibi imputare.arg.opti. in terminis in l. qui bona. §.de illo.ff.de dam.infe.tenet no.Bal.in tit.de pace ꝯſtan.in ver.vaſſalli, qui tpe.el ſecũdo & latè no.Bal.in l.ſi ea lege.in vlt.col.in queſtione de ꝯductore gabellarũ.C.de vſu. Bar.in l.ſi is à quo. §.fi.ff.vt in poſſ.leg. Et ad iſtam.q.quę. s̃.dicta ſunt ꝓ perfecto complemento, vide no.per Bart. in l.cotem ferro. §.qui maximos. ff.de publica.in 2. col.in q. de emente, vel conducente pedagium, ex quo propter guerrã nihil aut parum perceptũ eſt,an aliqua remiſſio ſit fienda,vide ibi per eum,& Bal. in d.l. ſi ea lege.& in dicto verbo vaſſalli,qui tpe. & per Petr.de Anch.in ca. ꝓp ſterilitatem,extra de loc. ¶ Ad iſtam qõnem vide ẽt not.per Bar in l.cùm in plures.in prin. ff.loc. in q.illa,quam dicit fuiſſe de facto in ciuitate Eugubij,de eo,qui tempore pacis conduxerat magnas domos animo tenẽdi ibi hoſpitium, & propter ſuperuenientiam guerræ mercatores, & aliæ perſo næ non veniebant, an nihilominus teneatur ſoluere integram penſionem,an aliqua remiſſio ſit ſibi fienda,vt ibi per eum, & per Bal.in l.certi.in 3.q.C.loc.per Can. in d. cap. propter ſterilitatem.¶ Ad iſtam etiam q.vide ꝙ not.Bart.in l.ex conducto.§. 1. ff. loc. Et per iſta remaneat p̃ſens articulus perfectiſſimè ex-
99 cuſſus,& examinatus.¶† Secundò principaliter extra gl. quæ-
b rit Bal.hic in vlt.col.ſi aliquis acceperit [b] ſyluam in emphyteuſim,nunquid poſſit inuito domino extirpare ſyluã, & ibi plan tare vineam. Eo. modo quid ſi aliquis acceptit aream in emphy. an poſſit inuito domino in ea facere ædificare ædificium. Rerfert do.Nico.de Matarel.tenere,quòd non, quia quamuis iſta ſit melioratio, & qui accepit rem in emphyteuſim, accipiat ad meliorandum, tamen iſta melioratio non permittitur,eo quia mutat formam rei, vnde inuito domino non conceditur.l. vſufructu. nouum. ff.de vſufru. Tandem poſt aliqua adducta per eum concludit Bal. ꝙ in exemplo ſyluæ verum ſit, quòd inuito domino non poteſt emphyteuta eam extirpare,& ibi plantare vineam,ſed in area concludit,quòd emphy. bene poſſit inuito domino ædificare, & rationem diuerſitatis aſſignat,quia in vltimo caſu res poteſt redire ad aream demolita domo, & ſic ad formam priſtinam, ſed vinea extirpata non propterea erit ſylua, prout antea erat.l.quæſitum. §.illud fortaſſis.ff.de leg.3.Addo,quòd ad iſta bene facit. l.hactenus.§. fi.ff.de vſufr.¶ Et ad primum de ſylua,an extirpari poſſit,facit, quod vult Bar.in l.in fraudem.§.conductor. per illum tex.ff.de iur.fiſci.& in l.diuortio.§.ſi fundum.per illum text. ff.ſol.matr. in quib. locis tenet poſt Dyn. & Bart. ꝙ emphyteuta, vel fructuarius non poſſunt incidere arbores fructiferas inuito domino,ſed bene ceduas,& Bald.in Auth.qui rem.in 1. colum. in fi. s̃.de ſacroſanct Eccleſ.& Alber. hic in vltim. colum. quamuis illa procedat, quãdo arbores ſucciduntur tantum, nos autem in hac quæſt. loquimur, quando in locum ſyluæ extirpatę vinea plantatur.Ad primum etiam videte text.in l. æquiſſimũ.§. 1.& in l.item ſi fundi.§.fin.& not.tex. in l.ſylua,cum l.ſeq. ff.de
c vſufru.[c] Adde etiam Flor. in d.l.hactenus. §.Caſſius. ff.de vſufruct. vbi tenet emphyt. non poſſe extirpare ſyluam, ne for-
100 ma rei mutetur. ¶† Quærit etiam Bald.hic,ſi in inſtrumento ſit poſitum, quòd talis Eccleſia conceſſit mihi in emphyteuſim oliuetum poſitum in tali loco, an intelligatur de terra oliueta, an verò de arboribus oliuarum pendentibus, effectus eſt magnus, quia ſi intelligitur de arboribus deſtructo oliueto,finiretur emphyteuſis, ſecus ſi intelligatur de ſolo, prout ſupra dixi in gloſſ. tertia,in finali differentia, quæ eſt inter em-
101 phyt.& ſuperficiarium. ¶ Concludit notabiliter Bal.† quòd in dubio intelligatur de nobiliori, & ſic dę ipſo ſolo, quia natura emphyteuſis eſt, quòd conſtituatur in re immobili, vt ſupra in dict.gloſſ.tertia. alleg. etiam ad hoc. l.certo generi. in princip.ff.de ſer.ruſtic. prædior. cum gloſſ. mag. not. quæ ponit.quæſt. de ruſtico promittente certam partem fructuum vineæ,an intelligatur ſolùm de arboribus vinearum, an verò de ipſa terra vineata, vt ibi per eum, & Bartol. allegat etiam ad hoc.l.ſi fundum ſub conditione.§.qui fundum.ff.de legat. 1.& ibi eſt gloſſ. not. in verſi cogitaſſe, quæ dicit,argumento illius
102 text.† quòd ſi teſtator legauit alicui nucem, quòd videtur etiam legaſſe ſolum,cui cohæret.Item & viam,de quo ibi per Bartol.Imol.& alios.ad iſta vide Pet.de Bellap.Pau.de Caſtr. & Mod. in l. ſi quis legauerit. ff.de leg. 1. vbi dicunt, quod appellatione ſyluæ venit ſolũ,per d. l. certo generi.in prin. item, quod appellatione vineæ venit etiam ſolum donec vitis ibi eſt,quia aliàs non diceretur vitis, ſed bene eradicata vitæ, non poſteà debebitur ſolum,ſecundum eos ibi, & in d.l.ſi fundum ſub conditione. §. qui fundum. ¶ Intellige tamen ſecundum Petr. de Bellaper. & Paul.de Caſtr. in dict.l.ſi quis legauerit,illud, quod dictum eſt, quod appellatione vineæ venit ſolum, ſi tempore quo confertur diſpoſitio,eſt ibi vinea, ſecus ſi tempore illo non eſſet ibi vinea.ad iſta etiam vide gloſſ.in l. ſi mulier, in gloſſ.prima. & ibi Bald. ſ. de iure dotium, quæ ponit.q. de eo,qui conceſſit tibi duos pedes terrę, vt ibi proijcias aquã,
103 an proprietas,vel vſus tantum conceſſus intelligatur.¶†† Vltimò quærit Bald.hic in fi.quid ſi eſſet actum inter dominum, & emphyteutam, vt ipſæ arbores tantum eſſent emphyteuticæ, & non fundus? reſpondet, quòd valeret donec arbores penderent in fundo propter immobilem radicem, & ſecundum eum ſi arbores virides ſiccarentur, & nouæ ex illis pullularent, quòd duraret emphyteuſis, quia non eſt mortua radix productiua, imò viuit in plantis. l. damni. §. ſi quis vuas.
104 cum gloſſ.ff.de dam.infect.¶†† Quid autem ècontra, an poſſit aliquis dare fundum in emphyt. reſeruato ſibi fructu arborum, vide alibi Bald. quòd ſic, in l.ſi fundus, in princip. per illum textum.in verſic.contrariam voluntatem. ff.ſolut. matri-
d trimo.[d] Et ad iſta vide omnino Spec. in tit. de loc. in princip. vbi ponit notabilem quæſt.de eo domino, qui locauit fundũ ad medium, nulla facta de arboribus mentione, vtrum arbores intelligantur exceptuatæ, ita quod ipſe ſolus dominus habeat arbores, an verò colonus habebit medietatem de arboribus, & conſequenter medietatem reddituum fructuum,ſeu frugum, arguit ad partes, finaliter videtur concludere eſſe iudicandum pro domino,per text.in l. fructus, aliàs incipit Hæ-
105 rennius.ff.de vſur.¶†† Ad iſta videatis etiam Ioan. And.in add. Spec. in loco præallegato
e [e] formantẽ aliam quæſtio.in emphyt.plantante vineam pacto,quòd quartam partem fructuũ daret domino, ſi poſtea etiam plantauit alias arbores, quàm vites, an teneatur etiam ad quartam partem fructuum de alijs arboribus,& determinat ſing. quod ſic, quod multum not. Et iſta ſufficiant de hac.l.1.

ADDITIONES.

a ¶ Idem Alb.in l.ſi vno.in prin. in 4 col.ff. loc. & l. licèt. eod.titul.& ſequitur Cæpola caut.67.aliàs 48.vt in meo. PARPA.

b ¶ Si quis acceperit. Adde Bart.& Bal.in l.diuortio. in §.ſi fundum.ff.ſol.matr. Bar.in l.in fraudem.ff.de iur.fiſ.Doct.in Auth.qui rem.C.de ſacroſ.Eccl.

c ¶ Vide latius Cępo.in tract.ruſt.præd.in tit. de montib.in 5. quæſt.

d ¶ Vide Dom. Odof.de Senonis,aliàs de S.Saluatore,in l.ſi quis legauerit fundum Cornelianũ. ff.de leg.1.& ipſum Iaſ. in l.ſtipulatio iſta. habere licere.§. in ſtipulationib.in verſi. 5.limita. ff. de verb. oblig. vide Pileum quæſtio.66. PARPA.

e ¶ Adde,quòd iſtud dictũ ſequitur Barba. conſi.50.in 12. col. in 4.vol.& Ant. Corſ.ſin.119.verſi.frequentia.vide Ful. in l.inter ſocerum.§. cùm inter. ff.de pact.dot. pARPA.

SVMMARIVM.

1 *Conuentiones quæcunque initæ inter dominum, & emphyteutam, & maximè ſuper emphyteuta reiciendo, valent & tenent, & debent ſeruari.*

2 *Emphyteu.de iure tenetur ſoluere tributa, ſeu onera reipu.fiſco.*

3 *Emphyteu.tenetur præſtare domino inſtrumenta confeſſionum de ſolu. publicarum functionum,quam fecit fiſco.*

4 *Emphy. ceſſans per triennium ſoluere canonem debitum, poteſt expelli per dominum à iure emphyt.dato, quòd nullæ pactiones interpoſitę ſint de eo expellendo.*

5 *An emphy.cadens a iure emphyteutico propter canonem non ſolutum, cadat etiam a iure luendi, vel francandi.*

Source : BIU Cujas

6 Emphy. propter cano. non ſolutum non cadit ipſo iure à iure emphyt. ſed ita demum ſi dominus voluerit, & num. 10.
7 Pęnæ non applicantur creditori eo inuito.
8 Emphyteuta an poſſit purgare moram.
9 Si emphy. alienat irrequiſita Eccleſia, vel alio directo domino, non cadit à iure ſuo, niſi Eccleſia volente, & declarante.
11 Licèt Eccleſia conceſſerit rem in emphy. non ſeruatis debitis ſolennitatibus, tamen emphy. ita tenetur ſoluere canon. Eccleſiæ, ſicut ſi emphyteuſis eſſet conceſſa cum debita ſolennitate.
12 Emphy. caſu quo ceſſauit per triennium à ſolutione cano. & dominus declarauit voluntatem, ſe velle emphyteutam cecidiſſe à iure emphyteutico, an domino volente dicatur ipſo iure emphyteuta cecidiſſe à iure, an requiratur ſententia.
13 Verbo futuri temporis quotieſcunque lex vtitur, nunquam intelligitur ipſo iure, ſed per ſententiam.
14 Vaſſallus non amittit feudum ipſo iure propter feloniam commiſſam contra dominium, ſed per ſententiam, & nu. 16.
15 Emphy. alienans rem emphy. irrequiſito domino cadit ipſo iure.
17 Si emphy. ceſſauit triennio ſoluere cano. & tamen dominus nunquam declararauit, quòd velit ipſum cecidiſſe, ſi poſt iſtã ceſſationem emphyteuta perſeuerauerit in poſſidẽdo ipſam rem, & ex ea colligit fructus, tenetur reſtituere omnes fructus, & redditus perceptos à die, qua ela pſo triennio in antea cecidit,
18 Emphyteuta ſimilis eſt vſufructario.
19 Tertius non poteſt opponere emphy. de eius caducitate, & nu. 20.
21 An dominus poſſit rem emphy. concedere alij emphy. non citato nec requiſito emphy. cuius res data in emphy. ceciderit in commiſſum propter can. non ſolutum.
22 Si emphy. ſit finita p genera. finitam, & dominus velit de nouo emphyteuſim concedere, deſcendentes poſſunt petere, quòd eis confirmetur, quod ſi non facit, poſſunt appellare ad ſuperiorem, vt cogat dominum vt eis reformet, quæ tamen facultas petendi talem reformationem prę ſcribitur anno, à tempore ſcientiæ, & taciturnitatis, nu. 23.
24 Emphy. non poteſt relinquere emphyteuſim inuito domino.
25 An vaſſallus feudatarius poſſit feudum relinquere.
26 Collecta an cedenti bonis poſſit imponi.
27 Emphy. cadens ab emphy. propter cano. non ſolutum perdit omnia melioramenta, quæ fecit, ſecus tamen ſi emphyteuſis ſit finita per generationem, vel per tempus, niſi pactum factum eßet in contrarium, quod bene valeret. nu. 28.
29 Caſu quo emphy. non perdit melioramenta, an dominus habeat facultatem, vel pati, quod ædificium factum ſeu melioramenta tollantur, vel ſoluendi omnes expenſas, quas emphy. fecit.
30 Emphyt. an poſſit tollere, vel leuare durante emphyt. melioramenta quæ fecit.
31 Dominus poteſt prohibere emphyt. ne tollat melioramenta, dato quòd ſit pactum inter dominũ, & emphy. quòd in fine locationis poſſit tollere omnia melioramenta offerendo quantum ille laturus eſſet ex tali leuatione.
32 Emphyteuſi finita per tempus, vel per genera. poterit emphy. petere nedum meliora. aut eorum æſtimationem, ſed etiam quoſcunque ſumptus neceſſario factos in re emphyteutica.
33 An emphyt. ædificans in ſolo emphyt. videatur ædificare animo donandi.
34 Pœnæ appoſitio non auget principalem contractum.
35 Dies conuentionalis ſicut expreßè interpellat pro homine, & conſtituit in mora, ita etiam dies legalis tacitè inter partes intellectus.
36 Si dominus non vult recipere debitum cano. emphy. debet facere oblatio. conſignationem, & depoſitio. ad hoc, vt non cadat à iure emphyt.
37 Colonus ſimplex ita demum poteſt expelli ratione cano. vel penſio. non ſolutæ, ſi biennio à ſolutione ceßauerit.
38 Solutio penſionis debet fieri in fine termini, de iure, ceſſante pacto, ſtatuto, vel conſuetudine.
39 Colonus ſeu conductor ad longum tempus an poſſit expelli, ſi ceſſauerit per triennium à ſolutione penſionis.
40 Emphy. priuati ceſſans triennio à ſolutione cano. poteſt priuari, emphy. verò Eccleſiæ biennio, ſimplex colonus ſtatim.
41 Cenſuarius etiam ſi per mille annos ceſſaret à ſolutione cenſus, non poterit priuari iure ſuo.
42 Si non apparet, an aliquis eſſet emphy. an cenſuarius, non poteſt priuari iure ſuo ex ceſſatione ſolutio. cuiuſcunque temporis.
43 Vaßallus, qui ceſſauit triennio à ſolutione, an poſſit priuari feudo.
44 Fructus naſcituros ex certo fundo qui emit pro certa annua quantitate, an quantitate non ſoluta, poſſit ſtatim expelli ſicut ſimplex colonus.
45 Solutionis penſionis ceſſatione, an res incidat in commiſſum, puta in lega to annuo, vel in aliqua eleemoſina.
46 Si emphyteuta Eccleſiæ interpellatus, vt ſoluat cano. ceſſauit per ſex menſes, poterit priuari dominio.
47 Emphy. qui iurauit ſoluere certam annuam penſionem, poteſt expelli ſtatim, quòd non ſoluit, non expectato triennio.
48 Eccleſia, quæ habet emphy. à priuato, an cadat à iure ſuo ſi ceſſauerit biennio ſoluere penſionem, & nu. 50.
49 Eccleſia, minor, & ciuitas, contra quos currit tempus ſoluendi canon. an habeant reſtit. in integ.
50 Eccleſia, quæ ceßat ſoluere penſionem, intra quantum tempus poterit priuari iure emphy. & quid ſi ſuccedat priuato, an requiratur triennium. nu. 51.
52 Si aliquis dedit rem in emphyteuſim, pacto expreßo, quòd ſibi fiat quo libet menſe ſolutio penſionis, an tunc ceſſans ſoluere penſio. poſſit expelli expectato triennio, an expectabuntur tres menſes.
53 Emphyteu. qui ceßauit ſoluere per triennium vnum denarium, an cadat à iure ſuo, & quid in inquilino, vel conductore. nu. 54.
55 Si emphyteu. deceſſit pluribus relictis hæredibus, quorum alter ſoluit cano. pro parte ſua, alter verò non, imò ceſſauit per totum triennium, an tota res incidat in commiſſum.
56 Solutio particularis non ſufficit ad euitandam pęnam.
57 Solutio in dubio videtur facta nomine proprio, & non alieno.
58 Si habeo fundum emphy. ab vno domino, qui deceſſit relictis pluribus filijs, vni feci, quod debebam, alteri non, an perdam in totum emphyteuſim.
59 Compenſatio an admittatur ad hoc, vt emphyteuta non poſſit priuari iure ſuo propter ceſſationem triennalem.
60 Compenſatio non fit regulariter ipſo iure, niſi opponatur ab homine.
61 Si non eſt perſona, cui fiat ſolutio cano. an emphyteuta ceſſans per triẽnium cadat à iure ſuo.
62 An propter legitimum impedimentum excuſetur emphyteuta, ne priuetur iure ſuo propter non ſolu. cano.
63 An dominus poſſit inuitus cogi recipere ſolutio. cano. plurium annorum futurorum.
64 Emphy. non poteſt compelli ſoluere ante tempus pro plurib. annis.
65 Qui debet recipere vinum, vel bladum ad tempus, non cogitur recipere ante tẽpus, nec aliquid aliud, quod curſu temporis deteriorari poſſit.
66 Si conceſſi alicui vineam in emphyteu. pro 10. dandis mihi ſingulis annis, cum pacto, quòd deberet de fructibus vineæ dare duas brentas vini Titio in perpetuum, deinde tu emphyteuta ceſſaſti triennio, quod dicta. 10. non ſoluiſti mihi, & propterea dicta vinea eſt reuerſa ad me dominum, an ego dominus tenebor Titio in perpetuum ad illas duas brentas.
67 Creditor an poſſit ſoluere penſio. emphy. pro fundo emphy. ſibi obligato, ita quod per eius ſolu. duret emphyteuſis.
68 Solutio cano. facta per tertium omnino extraneum, an proſit vero emphyteutæ, qui per triennium, & amplius ceßauit.
69 Quotieſcunque tractatur de conſeruatione iuris realis, factum à nego. geſt. prodeſt ad illius iuris conſeruationem, & retentionem.
70 An ſi dominus nolit acceptare ſolut. à tertio volente ſoluere nomine emphyteutæ, cogatur dominus inuitus ipſam acceptare, & an ſi conſignet, & deponat iſtam pecuniam, proſit ipſi emphyteutæ. numero 71.
72 Si emphyt. ceſſauit per 40. ann. à ſol. cano. & ſemper poßedit, an dicatur præſcripſiſſe liberationem à penſio. ſoluenda.
73 An emphy. poſſit moram purgare, vſque ad num. 82.
74 Moræ purgatio non admittitur, vbi dies, & pęna procedunt ex eodem fonte, & num. 77.
75 Moræ purgatio fundatur ſuper æquitate, & num. 80.
76 Leges taxatiuè loquentes recipiũt extenſionem ex identitate rationis.
78 Moræ purgatio non admittitur, vbi lex facit executionem ipſo iure.
79 Cautela ad euadendum, ne emphy. poſſit moram purgare.
81 Moræ purgatio de iure cano. indifferenter omni caſu permittitur.
83 Moram purgare an poſſit emphy. priuati, qui alienauit rem emphy. irrequiſito domino illam redimendo.
84 Moram purgare emphy. intra quantum tempus poſſit.
85 Emphyteu. an perdat beneficium purgandi moram, vel etiam cadat à iure ſuo propter mendacium, puta, quia negauit rem emphyteut. & conuictus fuit de mendacio. num. 86. & 87.
88 Si emphy. vadit vagando per mundum, & neſcitur vbi ſit, & an ſit viuus, vel mortuus, qui tamen dimiſit procura. qui quolibet anno debeat ſoluere fictum Eccleſiæ, & Eccleſia non vult accipere fictum ab iſto procurat. propter dubium mortis, & tamen procurator vult ſtare in poß. donec certificatus ſit de morte, quid iuris erit.
89 Mortem probare debet, qui fundat ſe ſuper ea.
90 Melioramenta multa ſi emphyteu. fecit in re emphyt. quæ aſcendunt ad magnam quantitatem, deinde ceſſauerit triennio à ſol. cano. & dominus remiſit iſtam caducitatem, ſi ipſum ius emphyt. & melioramenta aſcendant vltra ſummam quingentorum aureorum, an ad hoc, vt talis remiſſio valeat requiratur inſinuatio.
91 Penſionem ſoluere ſi promiſit emphy. in certa moneta groſſa, quæ currebat tunc tempore celebrati contractus, deinde iſta moneta eſt variata, quia decreuit valor, an dominus cogatur recipere ſolutionem de illa moneta iuxta æſtimationem tempore contractus.

Source : BIU Cujas

92 *Si dominus, & emphyt. ſint diuerſi fori, an emphyt. tenebitur portare canonem ſoluendū ad forū domini, an dominus teneatur mittere pro cano. recipiendo, & quando dicantur eiuſdem fori. num. 93. & 96. & quid ſi emphyt promiſit ſoluere in certo loco domini, & ſi mutauit habitationem, an teneatur portare ad domum, quam de nouo mutauit. num. 95.*

94 *Debitor, qui promiſit ſoluere in certo loco mihi, ſi ab illo loco ſim exbānitus, cogitur ſoluere in alio loco.*

97 *Quando emphy. & dominus ſunt eiuſdem fori, emph. tenetur portare cano. ad domum domini, ſed cuius ſumptibus, ſi conſiſtat in frumento, vel in vino.*

98 *An emph. poſſit expelli propter rei deteriorationem, ſi deteriorauerit rem acceptam in emphyteuſim, & an requiratur ſententia. nume. 99.*

100 *An dominus poſſit expellere propria autho. emph. qui triennio ceſſauit à ſolutione canonis, & quid etiam in colono. nu. 101.*

102 *Dominium rei dotalis ſol. mat. per mortem mariti ipſo iure reuertitur ad vxorem. & nu. 107.*

103 *Dominium ipſo iure in caſibus in quibus. l. transfert in aliquem, nunquam tamen intelligitur translata poſſeſ.*

104 *Pactum qui fecit, vt ſi pecuniam non ſoluat tempore conuento, poſſit creditor propria autho. ingredi poſ. bonorū debitoris, & an poterit virtute pacti creditor ingredi debitore inuito, & reſiſtente, & ipſum debitorem reſiſtentem de poſ. expellere, & nu. 110.*

105 *Incontinenti aliquid, vel ex interuallo fieri, quando dicatur.*

106 *Emph. per ceſſationem perdit vtile dominiū, quod habet in iure emph. non tamen naturalem poſſeſſionem.*

108 *Conſuetudine poteſt induci, quod quis in ſua cauſa, & in re propria ſibimet ius dicat.*

109 *Stante pacto, quòd ſi emph. caßauerit per triennium continuum, quod non ſoluerit, quòd tunc liceat domino propria autho. ingredi poſ. an liceat domino poßeſſionem ingredi virtute talis pacti, contra reſiſtentem, & contradicentem.*

111 *Licentia data per iudicē alicui, vt ingrediatur propria auth. talem fundum, an valeat, & an requiratur libellus in impetranda tali licentia.*

112 *Iudex non debet mandare executioni ſententiam, niſi à parte citata.*

113 *Conceſſio tenutæ, quæ eſt omnino nulla, non debet per iudicem confirmari.*

114 *Quæ remedia competant domino contra emph. & ècontra.*

115 *An dominus adeundo iudicem pro obtinenda licentia de ingrediendo propria author. fundum emphyt. perdat ſuam ciuilem poſſeſ.*

116 *Emphy non ſoluen. qualiter ſit ferenda ſententia per iudicem.*

117 *Quando emph. interuertit poſ. non poteſt tunc à domino propria authori. expelli.*

118 *Si emph. fecit pactum cum domino, quod dominus non poſſit eum expellere, etiam ſi nunquam ſoluerit cano. tale pactum valet.*

119 *Valet pactum, quòd ſi emphyteuta deteriorauerit rem emph. quod non cadat, nec poſſit expelli.*

120 *Conſuetudo an valeat inducens quòd ſi emph. ceſſauerit biennio à ſolutione cano. quòd non poſſit expelli, ſed ſolū debeat agi ad ſol. pēſionis.*

121 *An valeat pactum, quod ſolum ſit emph. ſeu liuellariuu. & ædificium ſit proprium.*

122 *Pactum, quòd ſpurij ſuccedant in exphyteuſi, an valeat.*

123 *An valeat pactum, quòd fœminæ ſuccedant in emph. ſi tamen nupſerint alicui ſubdito domini.*

124 *Si emph. ceſſauerit per triennium, & amplius ſoluere, & dominus recipiat ſolutionem, an videatur remiſiſſe ius caducitatis. & numer. 126.*

125 *Pœnæ diuerſæ prouenientes ex diuerſis cauſis nunquam electione tolluntur.*

127 *Proteſtari in caſibus, in quibus dominus proteſtando reſeruat ſibi ius expellendi, an ſufficiat ſimpliciter de iure ſuo in expellendo, præſente emphyteuta, & nihil contradicente, an in dictis caſibus ſibi præiudicet ſolùm petendo penſionem. nu. 128.*

129 *Si emph. ceſſauerit triennio ſoluere, & poſt iſtam ceſſationem dominus dederit licentiam emphyteu. alienandi rem emphyt. per hoc videtur remitere ſibi caducitatem, & ius expellendi.*

130 *Eccleſia recipiendo ſolutio. emphyt. qui ceſſauit triennio, an ſibi præiudicet.*

131 *Si res reuerſa ſit ad Eccleſiā, & Epiſcopus renouat ſaluo, & reſerua to iure Eccleſiæ, an propter reſeruationē poſſit alteri tertio concedere.*

132 *Onus probandi ſolutio. can. incumbit emphyteutæ, & non domino.*

133 *Quoties quis admittitur ad opponendum aliquid, quod probari non poteſt, lex illud præſumit abſque alia probatione.*

134 *Quot teſtes requirantur ad probandum ſolutionem canonis.*

135 *Soluiſſe tribus annis proximè præteritis, eo ipſo, quod emph. probauit, præſumitur ſoluiſſe pro toto tempore retrò, niſi contrarium probetur, quod an habeat locū in emphyteuta Eccleſiæ. infra nu. 136. & quid in ſimplici colono. infra nu. 137.*

138 *Probatio ſolutio. tributorum, & conſequenter canonis publici non poteſt fieri per teſtes, ſed per ſcripturam.*

139 *Pœnam eo caſu, quo penſionem non ſoluerit tempore congruo, licèt emphyt. promiſſerit, ſi tamen ceſſauit per triennium, poterit expelli.*

140 *Pœnam qui ſoluit, non dicitur ſeruare voluntatem teſtatoris, aut cum eo contrahentis.*

141 *Si emphyteuta promiſit duos denarios annuos nomine cenſus emphyteutici ſub pœna centum librarum, an talis pœna valeat, & quemadmodum ſi emphyteuta non ſoluit incidit in pœnam, eo modo ſi dominus veniat contra pacta, teneatur ad ſimilem pœnam. nu. 142.*

143 *An, & quando per prouiſionem hominis intelligatur receſſum à prouiſione legis.*

144 *Pœnam quando emphyteuta promiſit, ſi ceſſauit ſoluere, dominus non poteſt vtrunque conſequi. ſ. pœnam petere, & emph. deijcere, ſed an poterit pœnam, & penſionem petere, infra nu. 145.*

146 *Stipulatio penalis adiecta in contractu emphyteutico, non comittitur niſi per ceſſationem ſolutionis can. triennalem.*

147 *Stipulatio pœnalis an nouet præcedentem conuentionem.*

148 *Stante ſtatuto, quòd de quolibet contractu ſoluatur gabella, ſi gabella eſt ſoluta de principali contractu, non debet poſtea ſolui pœna.*

149 *Quando pœna eſt commißa per emphyt. quia triennio ceſſauit, ſi denuo ceßauerit, amplius pœna non committitur.*

150 *Emphy. quando fecit alium emphy. ſecūdum, & neuter eorū ſoluit penſionem directo domino, quo remedio ſuccurratur domino.*

151 *Dominium vtile qui habet, poteſt alteri in emph. concedere, & transferre vtile dominium.*

152 *An emph. concedendo ſecundo in emph. aliquid iuris ſibi reſeruet.*

153 *An ſecundus emphy. volens alienare debeat requirere conſenſum primi emphy.*

154 *Quando primus emph. legitimè, & legitimo modo conceſſit ſecundo in emphy quis eorum tenetur ſoluere cenſum emph. directo domino.*

155 *Si aliquis. 40. ann. poſſedit fundū non emph. & pro eo præſtitit penſionem, præſumitur contractum emph. præceſſiſſe.*

156 *Præſcribitur ius emph. 30. vel 40. ann.*

157 *Colonus non ſoluendo penſionem an præſcribat contra dominum.*

158 *Præſcribi an poſſit contra aliquem tanquam contra emphyteutam, vel contra aliquem tanquam contra colonum.*

159 *An ſi quis tanquam emph. rem ab aliquo recognouit tanquam à domino, & ei longo tempore penſionem ſoluit tanquam domino, cùm nec ipſe eſſet emph. nec ille quem recognoſcebat eſſet dominus, an præſcriptio ipſius poſſidentis proſit illi cui ſoluit.*

160 *Emphy. perpetuus an quis præſumatur, an verò vſque ad tertiam generationem.*

161 *Emph. Eccleſiæ in dubio præſumitur in tertiam generationem, priuati verò perpetuò.*

162 *Si iurauit ſimpliciter me eſſe emph. qualis præſumatur in dubio eße iſta emphyteuſis.*

163 *Si emph. ſit conceſſa ad tempus, nec adiecta ſit quantitas temporis, qualiter, & ad quantum tempus intelligitur facta iſta conceſſio.*

164 *Si in inſtrumento dicatur, concedo in emphyteuſim, vel cenſum, an in dubio præſumatur contractus emph. an verò cenſualis.*

265 *Si non apparet de aliquo contractu præcedenti, ſed bene probatur penſio ſoluta. 40. ann. an tunc præſumatur contractus emphyteuticus, an verò cenſualis.*

166 *Si in inſtrumento emph. continetur conceſſionem eſſe factam vſque ad tertiam generationē, an illa dictio vſque, includat primam perſonam, à qua ipſa emph. incepit.*

167 *Si conceßa ſit emphyteuſis hoc modo, concedo talem rem in emph. talib. Comitibus in cunctā eorum generationem, an includantur filij filiarum.*

168 *Emph. eccleſiaſtica de iure communi an tranſeat ad fœminam.*

169 *Si res Eccleſiæ conſueta erat dari in emph. vſque in tertiam generationem tantum, vel in generationem maſculinam, & prælatus Eccleſiæ conceſſit vſque in quartam generationem, vel in perpetuum, vel conceßit in generationem maſculinam, & fęmininam ſimul, an valeat talis conceßio.*

170 *Vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus.*

171 *Pęnitus dictio, idem importat, quod dictio omnino.*

172 *Solus prælatus Eccleſiæ propter benemerita recipientis poteſt alterare nauram feudi, vel emphyteuſis.*

173 *Si Titius ſoluit 10. Caio ſingulis annis, tanquam emph. nec apparet de qua re ſit emphyteuta, cui incumbat onus probandi, quæ res ſint emphy. an incumbat emph. an domino.*

174 *Quando inſtrumenta inueſtituræ ſunt amiſſa, qualiter probetur ius emph.*

175 *An emph. teneatur domino edere copiam inſtrumenti emph.*

176 *Si Rex, aut Princeps faciat citari ſuum Baronē, vt ſibi oſtendat iura, quæ habet in caſtris, quæ poſſidet, aliàs quod intendit ea ſibi auferre, non valet talis citatio, cùm nemo cogatur oſtendere titulum ſuæ poſſeſſionis.*

177 *Quando aliquis accepit rem ſuam propriam in emph. an ſibi præiudicet in dominio ſuo.*

Inſtru-

Source : BIU Cujas

178 *Instrumentum emphy. an probet dominium Ecclesiæ, vel eius, qui concessit.*
179 *Ius accrescendi an locum habeat in emphy.*
180 *Quando inter dominum, & emphy. non est conuentum quo tempore debeat soluere cano. quo tempore erit soluendus.*
181 *An dominus propter necessitatem possit vendere rem datam in emphy.*
182 *Oblatio sola an sufficiat ad euitandum pœnam caducitatis, an requiratur oblatio, depositio, & consignatio.*
183 *Rustico, & mulieri an subueniatur, & si nesciuerint deponere, offerre, & consignare can. ad euitandum pœnam caducitatis.*
184 *Hæredi emph. succurritur per in integr. resti. ex clausula generali, quando cessauit soluere can. emphy. ignorando fundum emphy.*
185 *Tempus ignoranti, vel præscrip. 30. ann. licet currat, tamen potest restitui in integrum, cùm ignorantia tribuat iustum impedimentum.*
186 *Quando pater accepit fundum in emphy. pro se, & filijs suis, an filij concurrant simul cum patre.*
187 *Si pater accepit fundum pro se, & filijs suis masculis, & fœminis, an veniant primò masculi.*
188 *An si pater accepit emphy. pro se, & filijs, si filij repudiauerint hæreditatem paternam, possint tamen rem emphy. tenere.*
189 *Quando quis accepit emphy. pro se, & filijs suis, an intelligatur accepisse pro existentibus in potestate tantum, an etiam pro emancipatis.*
190 *An casu quo requiritur filium esse hæredem, ad hoc, vt veniat ad emphyteusim, an si sit institutus in certa re, veniet ad emphy.*
191 *Nepotes an veniant appellatione filiorum in materia emphy.*
192 *Filius an veniat priuandus emphy. vel etiam feudo, propter delictum patris, & num. 212.*
193 *Masculinum an concipiat fœmininum in emphyt.*
194 *Feudum simpliciter receptum, an intelligatur receptum pro se, & filijs.*
195 *Si aliquis accepit emphy. pro se, & fratre suo, & frater moriatur ante cessionem sibi factam de emphyteusi, & ante ratihabitionem, an ex persona illius fratris mortui finiatur emphyteusis.*
196 *Si aliquis accepit emphy. pro se, & filijs, & nepotibus, an nondũ concepti comprehendantur.*
197 *Si accepi emphy. pro me, & filijs fratris mei, an filij mei proprij illos excludant.*
198 *Si aliquis stipulatus est emphyteusim pro se, & hæredibus suis quibuscunque, an venient etiam legatarij.*
199 *Si accepi emphyteusim pro me, & hærede meo, vel pro me, & hæredibus meis, an intelligatur de primo hærede tantum.*
200 *Emphyteusis an transeat ad Ecclesiam, si ille, qui est ingressus monasterium, habet rem in emphyteusim.*
201 *Si duo fratres acceperunt emphyteusim, vt post mortem eorum, & filiorum, & nepotum res reuertatur ad dominum, si vnus ex fratribus mortatur sine filijs, & nepotib. alio fratre superstite habente filios, & nepotes, an debeat reuerti ad dominum, an verò remaneat apud alios.*
202 *Emphytesis ecclesiastica an transeat ad hæredes extraneos.*
203 *An in emphyteusi veniant filij legitimati.*
204 *Legitimatus an excludat substitutum.*
205 *An in emphyteusi ecclesiastica succedant filij naturales, vel bastardi legitimati.*
206 *Si aliquis accepit emphy. pro se, & liberis suis per lineam masculinam descendentibus, & postea decessit relicta filia, & nullo masculo, an filia hoc casu admittatur ad emphyteusim.*
207 *Si pater acceptit emphy. pro se, & filijs, & nepotib. suis ab Ecclesia, vel etiam priuato, an possit in testamento totam istam emphy. vni filiorum prælegare, & si filium non expressit, ad quem filiorum debeat ista emphyteu. peruenire, numero 208. & 211. & quid in feudo nu. 113.*
209 *Si testator legat fundum emphy. alicui, & tamen morte ipsius finiebatur emphyt. an videatur grauare hæredem, vt redimat illum fundũ, & det legatario.*
210 *Si pater accepit emphy. pro se filijsque suis, & nepotibus, filij videntur adiecti post mortem patris, & à domino rei vdentur capere causa mortis patris.*
214 *Vassallus potest feudum nouum cum consensu domini prælegare vni filiorum, sicut potest cum consensu domini alienare in præiudicium filiorum.*
215 *Feudum nouum quid sit.*
216 *An pater possit stipulari feudum vni filiorũ, ita q̃ alijs non quęratur.*

LEX II.

IN emphyteuticarijs. Ista. l. secunda est multum solennis, & habet materiam vtilem, & quotidianam. Illam intendo pleno stylo commentare, non omittens aliquam decisionem vbicunque locorum positam, quæ ad materiam præsentis legis conferat, & maximè circa solutionem pensionis, quæ est materia. l. nostræ. Circa q̃ multa sum scripturus, maximè super glo. in versi. triennium, ¶ Ista. l. communi diuisione ſm Iaco. de Are. Cyn. Alb. Bar. Bald. Ang. & Salic. diuiditur in duas partes principales. In prima prouidet domino. In secunda prouidet emphyteutę. Secũda ibi, ne autem. Rursus prima principalis subdiuiditur in tres particulas. In prima statuit pacta in hoc contractu emphyteutico apposita debere obseruari. In secunda prouidet, q̃ si emphyteuta triennio cessauerit à solutione canonis, q̃ dominus possit eum expellere. In tertia remouet tres obiectiones, quæ fieri possent ab emphy. expellendo. Secunda ibi, sinautē nihil. Tertia ibi, nulla ei in posterum allegatione. ¶ Et quamus dicat Barto. q̃ ista diuisio sufficiat loco summarij, potestis tamen sic summare, vt totum text. in specie complectamini. Pacta apposita in contractu emphyteutico super quibuscunque capitulis, & maximè super emphy. reijciendo, sunt seruanda. hoc primò. Et eo casu quo de eius reiectione nihil fuerit conuentum, potest emphy. per dominum expelli, si per totũ triennium cessauerit à solutione canonis, aut apocham solutionis tributorum, vel publicarum functionum à fisco habitam domino non præstiterit, & hoc non obstantib. trib. quæ ab ipso emphy. repellendo videbantur allegari posse. Et primò non obstante allegatione melioramentorum. Itē non obstante pacto pœnali de non expellendo simpliciter interposito. Item non obstante, q̃ super solutione non fuerit interpellatus. hoc scdò. Ad hoc tñ, vt emphyteuta expelli non possit, dēt pecuniam offerre, deponere, & consignare, eo casu quo dñs illam recusaret recipere. hoc dicit tertio, & vlt. Et hoc
1 summarium sufficiat pro casus figuratione. ¶† No. 1. ex tex. q̃ quæcunque conuentiones initæ inter dñm, & emphyteutam, & maximè super emphyteuta reijciendo, vel non reijciendo
a valent, & tenent, & debent seruari. [a] Et consequenter hic vī text. q̃ valeat pactum initum inter dñm, & emphyteutam, q̃ si emphyteuta cessauerit triennio, & amplius à solutione canonis, q̃ tñ non cadat, q̃ tangit. j̃. glo. mag. in versi. repellere. in scda par. vbi reseruo opportunis examinandum, cum nonnullis alijs quæstionib. quas ibidem attingam circa has con-
b uentiones, quæ sæpè fiunt. [b] ¶† Scdò no. ex text. in ver. *publicarum functionum*, & in versi. *neque apochas domino tributorum*, &c.
2 ſm Alb. & Sal. hic, q̃ emphyteuta de iure tenetur soluere tributa, & sic publicas functiones seu onera reipublicæ fisco, facit. l. fin. supra fine censu, vel re. & l. fin. ſ. si propter publ. pensita. & dixi latè multa scribens circa hoc nedum in emphyteu-
c ta, sed etiam in colono, & feudatario. in l. 1. in 3. gl. ſ. eo. [c] & ibi dictis addite Bart. in l. quæro. ff. de vsu, & vsufr. leg. & in l. quod his verbis. §. idem testator. ff. de leg. 3. Et ex hoc text. refert Alber. hic. Odof colligere, quod si ex forma statuti teneatur quis stratam publicam ante domum suam facere saligari, seu aliquid aliud facere, quòd talia onera spectant ad ipsum emphyteutam, qui ipsam domum possidet, per l. hactenus, & l. si pendentes. §. si quid cloacarum. ff. de vsufru. dixi etiam aliquid de hoc in loco. ſ. proximè allegato. Et ibi dictis ad confirmatio-
3 nem addite hic not. Alb. ¶ Item not. 3. ex eo. verb. † quòd emphyteuta tenetur præstare domino instrumenta confessionũ de solutione publicarum functionum, quam fecerit fisco, declarando, vt hic in glos. in versi. apochas non præstiterit. assignando rationem, & causam, quare est, quòd talia instrumenta debeāt domino præstari, verùm, quia non est in vsu apud
d nos, ideo omittam. [d] Dicebat tamen Salic. ex hoc probari in hoc text. quòd dominus habens directum dominium, censetur dignior emphyteuta habente vtile tantum, cùm instrumenta communem vtilitatem concernentia debeant pe-
4 nes digniorem collocari. l. fin. cum ſim. ff. de fid. instr. ¶† Quartò not. in versi. sinautem, q̃ eo casu, quo nullæ pactiones interpositæ sunt inter dominum, & emphyteutam, super reiectione emphyteutæ, quod tunc emphyteuta cessans per totum triennium soluere canonem debitum, pōt expelli per dñm à
e iure emphyteutico. [e] quomodo autem intelligatur istud triēnium, declarat Bald. in l. ędem. in 2. col. ſ. loc. & Cyn. hic in 11. q. & Bald.

ADDITIONES.

a ¶ Limita vltra Iaſ. istam l. vt non procedat, qñ res, quam ego habebam in emphy. peruenit ad tertium possessorem, qui fuit inuestitus, & soluit, quia non refert, à quo soluatur, ita Bald. in l. solennib. ſ. de rei vendi. Alexand. libr. 1. consil. 71. col. fin. PARPA.

b ¶ Vide Io. de Pla. & Doct. in l. obsistere. C. de anno. & trib. lib. 10. & Lud. Bolo. consil. 54. in 6. col. PARPA.

c ¶ Vide Franc. Cur. consil. 36. & Soc. consil. 127. vide Alber. in l. ædiles. ff. de via publlic. PARPA.

d ¶ Vide Iacob. Rub. in l. obsistere. in 3. colum. infra de anno. & tribu. lib. 1. 10. PARPA.

e ¶ Vide aliam limitationem, quam ponit Alb. in l. debitum. ff. de leg. PARPA.

Source : BIU Cujas

& Bal. in d. l. ædem. in 2. col. ſingulariter limitat iſtam, l. & ſimiles, vt non procedãt in eo, qui ceſſauit per triennium ſoluere canonem, qñ in tali triennio vnus ſolus fructus percipitur, tũc enim requiritur, ꝙ ceſſet ꝑ tria triennia, ſequitur Alex. & facit magnum feſtum in l. diuortio. §. ob donationes. in vlt. col. vbi oĩno vide. ff. ſol. matr. Tu adde ꝑ hac lĩtatione bonum tex. in l. ſi ſic ꝙſtituta ſit aqua. ff. quemad. ſer. amit. in verbo duplicato conſtituto tꝑe amittatur. & an requiratur, ꝙ iſtud triennium ſit ꝙtinuum, vide Pau. de Leaz. in ꝙmento. d. c. potuit, & dicẽt in materia, & circa iſtud no. ꝙ eſt principalis materia. l. noſtræ
5 multa dicam. ĵ. in gl. in verbo triennium. ¶†† Nunquid aũt em
a phyteuta[a] cadens [b] à iure emphyteutico ꝑꝑ canonem non
b ſolutum, cadat ẽt à iure luendi, vel francãdi, vide doct. Barth. Cæpo. determinantem, ꝙ non, in tractatu de ſimulatione cõtractuũ, in ver. octaua prę ſumptio. in prin. & in verſi. nona prę ſumptio, licèt ꝫrium videat facere, ꝙ iſtud pactũ de luẽdo vr eſſe pars inueſtituræ liuellariæ. l. fundi partem. ff. de ꝫhen. emp. Et ſic ex quo cadit, ꝑ ꝙñs ẽt cadit à pacto luendi, facit. l. quero. §. inter locatorem. ff. loc. ¶ Quintò no. ex tex. in verbo, *volenti*,
6 & in verbo. *ſi dominus voluerit*. hic eſſe tex. ſm Bar. † ꝙ ꝑꝑ cano-
c nem, [c] triennio non ſolutum res emphyteutica nõ reuertitur ad dñm ipſo iure, & ꝙñr emphy. non cadit ipſo iure, ſed ita demum ſi dñs voluerit, & ſic voluntatem ſuam declarauerit, & hoc idem dicit Bart. velle gl. paruam in l. 2. ff. ſi ager vectig. vel emphy. petatur. Et ex hoc dicit Bar. inſurgere vtilitatem, ꝙ ſi vendicares fundum ab aliquo tanq̃ emphy. vel aliàs velles ꝑbare fundum ad te pertinere iure emphyteutico, ꝙ non poſſet tertius tibi opponere de canone non ſoluto, qã à iure ſuo non cadit, niſi dñi voluntate interueniente, vnde oportet, ꝙ de dñi voluntate conſtaret, ſed idem per oĩa tenet Ang. hic, q ẽt allegat. l. q̃ ad hoc reputat ſingularem in l. is ꝙñr. §. 1. cum gl. ff. fam. erciſ. vbi hĩ in ſimili, ꝙ tertius nõ põt obijcere indigno, ꝙ hęreditas ab eo vt indigno veniat auferenda. Idem ẽt ꝑ oĩa tenet Sal. hic in 1. col. idem tenet Bald. hic in prin. vbi etiam ex
7 hoc not. ꝙ † pœnæ non applicantur creditori inuito, eo quia eo inuito non fit nouatio. Et idẽ in effectu poſt multa ꝙcludit Spec. ſ. ꝙ tertius non poſſit opponere emphyteutæ de eius caducitate propter ceſſationem ſolutionis canonis in tit. de locato. in §. nunc aliqua. in verſi. 66. & idem Io. And. in addi. Idem etiam tenet. Bar. in l. 1. in fin. ff. ſi ager. vect. vel emphy. petatur, & in l. 2. ff. de excep. rei iud. & in Auth. qui rem. C. de ſacroſan. Eccleſ. & ibi Bald. in 2. & vlt. col. per multa fundamenta comprobat hanc ſententiam, & Bald. in d. l. his conſequenter. §. 1. idem etiam tenet Ange. in §. ſi verò in perpetuam. in Auth. de non alie. vbi etiam ad hoc addit text. in § ſcire autem. in verſi. volentib. præpoſitis. eod. tit. idem tenet d. Anto. de But. in conſil. 27. & Pau. de Caſtr. in conſil. 133. & in l. cum ſeruum quiſpiam. C. de ſer. fug. & Petr. de Anch. & Imol. in d. c. potuit, & pro hac ſententia eſt melior text. de iure in d. c. potuit. vbi per-
8 mittitur, † ꝙ emphy. poſſit moram ſuam purgare, & non admitteretur, ſi ipſo iure caderet, iuxta not. in l. ſi inſulam. ff. de verbo. oblig. & in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cautio. idẽ tenet Bal. in l. ſolennib. C. de rei vend. Doct. præſertim. d. Abb. in c. diuerſis fallacijs. de cle. coniug. not. per gloſſ. in c. 1. ne ſede vacan. idem
d tenet d. Abb. in conſ. 174. [d] incip. in cauſa, quæ vertitur, ſeu verti ſperatur inter nobilem virum. d. Alex. in conſil. 314. incip. viſo themate & ſcripturis, in vlt. colum. libr. 2. & in conſil. 104. lib. 4. incip. viſo themate, & inſtrumento conceſſionis. in 3. colum. Pro prima opi. bene facit doctrina generalis, quam tradit Bald. in l. fi. C. de reuo. dona. vbi dat generalem doctrinam, ꝙ vbicunque dicimus, ꝙ res ipſo iure reuertitur ad dominũ ꝑꝑ aliqđ maleficiũ, intelligĩ ſemper ſi dominus voluerit, & hoc petat per d. l. 2. ff. ſi ager vecti. Et ſequitur ſimpliciter Alex. in d. conſil. 314. Adde etiam, ꝙ cùm priuatio iuris emphyteutici, & ſic vtilis dominij ſit quid pœnale, vt dicit hic Bald. oportet, ꝙ de iſta domini voluntate clarè conſtet, ſecundum Abb. in d. conſil. 174. in vlt. colum. in prin. Adde etiam & diligenter not.
9 pro magna extenſione eorum, quæ hic habentur, † ꝙ eodem modo ſi emphy. alienat irrequiſita Eccleſia, vel aliquo directo domino, non cadit à iure ſuo, niſi Eccleſia volente, & declarante ſe velle, vt probat Sal. in l. fin. ĵ. eo. Io. de Imol. in repe. c. fin. in 34. colum. de præſcrip. Alex. in d. conſil. 104. in 3. colum. ¶ Redeo ad principalem art. in quo audiſtis communem opi. Bal. vero in addi. Spec. in tit. de loc. in 7. col. multa dicit circa hoc, & finaliter vĩ concludere, ꝙ ſi emphy. triennio ceſſauerit canonem ſoluere, quõd tunc cadat ipſo iure reſpectu ipſius domini, non autem reſpectu ipſius tertij, & ideo tertius non habet ius opponendi de canone non ſoluto, dicit tamen ſe putare, quòd iſtud venit notandum ad limitationem prædictæ cõcluſionis, quod emphyteuſis ſi ſit finita per generationem, quòd tunc quilibet poſſit opponere. dicit etiam ibidem Bald. quòd eo caſu quo emphy. ceſſauerit triennio ſoluere canonẽ, licèt cadat ipſo iure ab emphy. non tamen cadit à poſſeſſione naturali, allegat no. in l. cùm duob. aliàs eſt. l. ſi plures. §. ibidem rñdet. el 1. ff. pro ſocio, & videbimus in glo. mag. in verbo re-
✻ pellere. in prin. ¶ Ex prædictis *ergo ſtat vera, & communis conclu-*
10 *ſio*, † ꝙ emphy. ceſſans triennio canonem ſoluere, non propterea cadit ipſo iure, ſed ita demum ſi dominus velit, & cõſequenter, quòd tertius non poteſt opponere de caducitate, & per hoc dicit Raph. Fulg. aliàs in contingentia facti fuiſſe iudicatum, cùm quidam habuiſſet cauſam à prælato alienante ſine debita ſolennitate. Auth. hoc ius porrect. ſupra de ſacroſan. Eccleſ. & cap. ſine excep. 12. q. 2. & iſte ageret rei vendicatione contra tertium poſſidentem fundum illum, & opponeretur ſibi, ꝙ ſolennitas non fuit ſeruata in alienatione, ſm eum fuit iudicatum, ꝙ talis opp. non eſſet admittenda, per hunc text. & proximè dicta, quamuis ſecundum eum malè iudicatum fuerit, quia text. noſter loquitur in iure iam quæſito conſeruãdo, ſed in quæſtione prædicta agebatur de iure quærendo, facilius ergo conſeruatur ius iam quæſitum, vt ita de facili non perdatur ſicut quærendum. arg. in l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. ¶ Veritas huius puncti pendet à traditis per Bar. & alios in l. ſi alienam. ff. ſol. mat. & per Bart. in l. 2. ff. de execu. rei iud. per Bald. & alios maximè Antiquos in l. cùm ſer uũ quiſpiam. ĵ. de ſer. fugit. per Bal. in Auth. qui rem. in vlt. col. ſ. de ſacr. ſan. Eccl. & in l. pe. in fi. C. de non nu. pec. & in c. capitulum ſanctæ Crucis. extra de reſcrip. per Cano. in c. cum dilectis. extra de iure patr. & in c. mandatum. extra de reſcrip. per
11 Pan. in c. conquerente. extra de cler. non reſi. † in quib. locis [e]
e plenè agitur, an & quando, & quib. caſib. liceat opponere de iure tertij. ¶ Vnum tamen circa iſtud perpetuò no. ꝙ eſt magnum verbum in themate præſentis tituli, & potiſſimum ad extenſionem huius. l. 2. ꝙ ſi Eccleſia concederet rem in emphyteuſim non ſeruatis debitis ſolennitatib. de quib. in Auth. perpetua, & in Auth. ſi quas ruinas. ſ. de ſacroſan. Eccl. & in ca. vt ſuper. extra de reb. Eccle. non alie. ꝙ tñ emphy. ita teneretur ſoluere canonem ipſi Eccleſiæ, ſicut ſi emphyteuſis fuiſſet cõceſſa cum debita ſolennitate. text. eſt in §. ſi verò in perpetuã. quẽ Ang ibi in princ. not. ad hoc, in Auth. de non alie. collat. 2. ¶ Iuxta prædictum notabile, & hanc cõem concluſionem, quæ habet, ꝙ emphy. ceſſans triennio à ſolutione canonis, non cadit ipſo iure, ſed ita demũ ſi dñs voluerit, ꝫñr, ꝙ tertius non põt ſibi opponere de caducitate, ſuccedunt aliquæ pulchræ, & notables. q. ¶ Prima eſt. q. multũ neceſſaria ad intell'm præ-
12 dictæ concluſiionis. † Nunquid eo caſu quo emphy. ceſſauit ꝑ triennium à ſolutione canonis, & dñs declarauerit voluntatem, ſe velle emphyteutam cecidiſſe à iure emphyteutico, an dño volente dicat ipſo iure emphy. cecidiſſe à iure emphyteutico, an verò reqratur ẽt ſnĩa? Bar. hic, & in locis præal. licèt clarè non aperiat, ſentit, & vult, ꝙ ſequuta declaratione volũtatis dñi emphy. ſit ipſo iure priuatus. Idem ſentiunt cęteri, quos ꝑximè alleg. ad cõcordiã Bart. Spe. in d. §. nunc aliqua. in ver. 47. refert in hoc opi. Antiquorum, & arguit ad partes, & finaliter concludit, ꝙ requiratur ſnĩa. idem ẽt tenet Roff. in libellis ſuis in tit. de vtili rei ven. circa medium. verſi. ſunt, & alia neceſſaria. & Mar. de Fano in materia pñtis tit. 21. q. vbi latè hãc. q. examinat. idẽ tenet Alb. hĩc in 1. col. & in Auth. qui rem. ſ. de ſacroſ. Eccl. idẽ tenet Inn. in d. c. potuit. Idẽ ẽt tenet cõis præceptor. d.
f Hieron. hic. [f] ¶ Et pro hac parte adducunt tex. noſtrũ in fin. &
13 l. ſeq. in fi. q vtuntur verbo cadat, † ꝙ eſt futuri tꝑis, vnde ſuccedit regula, ꝙ quotieſcunq; lex vtitur verbo futuri tꝑis, nunq̃
* intelligitur ipſo iure, ſed demum per ſnĩam. gl. *eſt cõiter approbata* in l. iubemus nulli. §. ſanè. el 1. ſ. de ſacroſ. Eccl. & in l. in criminali. cum ſim. C. de iur. omn. iud. ad idẽ allegant. l. lex vectigali fundo. ff. de pig. ¶ Contrariam opi. ꝙ imò ſnĩa neceſſariò non requiratur, tenuit Hoſt. in d. capit. potuit, & Sal. hic in 2. cõlum. & duab. ſeq. Moti per hunc textum in 2. & 3. par. & in §. ſi verò quis aut locator. in Auth. de alie. & emphy. in quibus iurib. daẽ dño poteſtas repellendi emphy. ergo ſnĩa neceſſariò non re-

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid autem emphyteuta. Adde Doct. in c. potuit. de loc. Doct. in c. ad noſtram. de emp. & vend. Doct. in c. illo vos. de pigno. PARPA.

b ¶ Idem vult Barb. conſil. 51. incip. ſcripſit ſapientiæ. in 22. col. in verſi. capio nunc alium. in 1. vol

c ¶ Quod propter canonem. Adde Abb. in capit. potuit. de locat. Spe. in tit. de loc. in §. nunc aliqua. verſic. 47.

d ¶ Abb. conſil. 174. Adde, quod malè alleg. eſt in conſil. 67. in 2. volum. vide Alex. conſil. 28. in 5. vol. PARPA.

e ¶ In quib. locis. Adde Inn. in c. inter dilectos. de exce. præla.

* Practi. Pap. for. lib. act. negat. verſic. ſpectat. PARPA.

f ¶ Idem vult Bar. conſil. 1. lib. 1. in 21. colum. cum ſequen. in verſi. venio nunc ad quartum. PARPA.

Source : BIU Cujas

non requiritur, ſm ꝙ latè videbimus de iſta licentia. ℑ. in glo. mag.in verbo repellere.in princip. ¶Ad idem ponderat Salic.
a tex.in §.ſcire autem.in verbo omnino. [a] in Auth de nō alie.ꝙ verbum eſt præciſum.iuxta gl.in l.ſi cum exceptione.§.in hac. ff.ꝙ met.cau.Ad idem alleg.Sal. hic text.in l. lex vectigali fundo. allegatū pro ℑria parte, vbi ſm eum eſt text.ſi rectè inſpicitur,pro hac parte, dum text.ibi vult, ꝙ iudex ꝓnunciet declaratoriè pro dño, ex quo datur intelligi ſm eum, ꝙ debito canone non ſoluto emphy.ius proprium perdit, & dñs plenū ius conſequitur.¶Et ad ℑria. ſ.ad hanc.l.& l.ſeq.in fi. quæ vtūtur verbo futuri tpis, cadat,nōdet ipſe, ꝙ illud, ꝙ dī, ꝙ qñ lex vtitur verbo futuri tpis, ꝙ non intelligitur ipſo iure, ſed per ſnīam, hoc eſt verum, qñ verba referuntur ad iudicem, & ad actum iudicialiter expediendum, ſecus qñ verba referuntur ad partem, & ad actum extraiudicialiter expediendum,vt iu-
b rib.præalleg.& d. Auth. qui rem. ſm eum ēt verbū cadat [b] intelligitur ipſo iure,vt patet ſm eum in l.fi. ſ.locati. vbi ipſe ēt ad hoc not.tex.Ad idem ſm eum.d. Auth.qui rem. vbi verbū cadat,neceſſariò ſm eum intelligitur ipſo iure,& ita ēt forma liter tenet d.Guar.de Caſt.hic.ſed ℑ.melius nōdebo ad hęc obiecta.¶Nouiſſimè Lud.Rom.in conſi.212.incip.Quo ad primū quo quæritur,&c.in vlt.dub.conſulendo ſequutus eſt primam opin.Specu.ꝙ imò neceſſariò requiratur ſnīa.Motus per fundamenta proximè adducta,& maximè, quia iſta lex,& ſequētes vtuntur verbo futuri tpis cadat,ꝙ denotat ꝓ ſnīam,& non
14 ipſo iure. ¶Secundò, qa ſimile videmus in feudis, in quib. quamuis ſtatutū ſit,ꝙ ſi vaſſallus commiſerit felloniam in dominum, ꝙ feudū amittat, nihilominus intelligitur per ſnīam, & non ipſo iure, vt not.gl. in c.1. de feu. ſine culp.non amit.& in c.1.§.ſancimus.quo tpe miles inueſt. petere debeat. ad idem alleg.text.in c.1.§.denique. in ver.ſi vaſſallus ℑ conſtōnem.quę fuit prima cauſa ben.amit.pōderādo verbum carituram, vbi in priuatione feudi,quam incurrit vaſſallus,quia alienauit ſine licentia dñi,loquitur text.per vrba futuri tpis,vnde intelligitur per ſententiam, & non ipſo iure, & ibi ante eum Bald. not.ad hoc illum text.in 2.col. ¶Sed ego ſtrictius induco hæc fundamenta Lud.quia ſi in illis iuribus vaſſallus, q delinquit faciendo.ſ.committendo felloniam,vel alienando, non tñ priuatur ipſo iure, ſed per ſententiam,quantominus in terminis noſtris emphy. qui ſolùm deliquit in omittendo. ſ. non ſoluendo canonē, debebit ipſo iure priuari,'cùm grauius ſit delictū commiſſum in faciendo quàm in omittēdo, vt per gl.in l.ſi mora. in prin.ff.ſol.mat.& tex.in l.quæ autem. in prin.ff.de his quæ in frau.cre. ¶Per iſta videtis hunc paſſum eſſe multum in ambi-
c guo.Quid tenendum? ego teneo ſecundā opi. [c] quòd non requiratur ſentētia,& vltra authoritates,& rationes.ſ.adductas, eam firmo authoritatib. fundamentis, & rationib.ad obiecta aliter quàm ſuperius reſpondebo.¶Et in primis, ꝙ non requiratur ſententia, tenet Bal.in addi. Spe.in tit.de loca.in 2. col.in fi.motus fundamento non bene tuto,quia ſm eum iura volēꝫtia, quòd propter canonem non ſolutum emphy.priuetur,loquuntur per verba preſentis temporis,ergo per cōſequens, vt ipſo iure emphy.amittat abſqe alia ſententia,alleg gl.in l.amiſſione.§.qui deficiūt.ff.de cap.dim. Sed hoc fundamentū faceret in oppoſitum, cùm iura loquantur per verba futuri temporis, vt ſ.dictum eſt. idem conſulendo tenuit Pau. de Caſt. in conſi.140.incip.in Chriſti nomine, in caſu præſenti puto ſic dicendum. ꝙ eſt aliàs conſilium.133. idem tenet Abb. conſil. 164.incip.in cauſa q̄ vertitur,ſeu verti ſperaī inter nobilē virū.
* Et dicit.d. Ant.de Butr. in d.ca.potuit.*iſtam eſſe communem opi.*& ibidem Imo. dicens hoc eſſe de mente Bar.in l. 2. ff. de excep. rei iud.idem tenet Imo.in c.fin.de præſcr. & in c.ex parte.in 9. col. de feu. in quib. locis reprehendit Rom. tenentem ℑrium. idem tenet Ang.in §.ſi verò in perpetuam.in 2.col.in Auth.de non alie.Sal.in conſil.ſuo incip.do.Abb.Andegauenſis.in 2.dubio. ita etiam vī tenere Bald. in Auth. qui rem. in 3.colū.C.de
d ſacroſ.Eccleſ. [d] Alex.in conſil.6.libr.3.incip. circa proceſſum. in pen.col.pro hac parte allego glo.in l.fin.in verbo cadat.ℑ.eo.
15 quæ vult, † quòd quando emphy. alienat rem emphyteuticam irrequiſito domino, ꝙ cadat ipſo iure, ergo eodem modo debet ipſo iure cadere, quando ceſſat triennio ſoluere, cū iſti duo caſus æquiparentur in d. c. potuit. & illam glo. ibi expreſsè firmat Sal. in pen.colum. ¶Quamuis ad hoc poſſes reſpondere,& bene,quando emphy.alienat irrequiſito domino, ideo bene priuatur ipſo iure,quia delinquit in faciendo, quod non eſt in terminis noſtris,in quibus ſolùm delinquit in omittendo.i. non ſoluendo, quod non eſt ita graue, vt ſupra dictū eſt, ergo argumētatio nō bona. ¶Scdò ꝓ hac parte facio vnū optimum fundīn,per ꝙ clarè tolluntur obiecta in ℑrium. Nā quotieſcunque lex vtitur verbo futuri temporis ſimpliciter, quamuis intelligatur per ſnīam, & non ipſo iure,vt ſ. dictum eſt, ſi tñ adeſſent verba præciſa, intelligeretur ipſo iure.iſta eſt doctr. Bar. & omnium Scribentium in d.l. iubemus nulli in §. ſanè.el 1.& in l.Imperator.ff.de iur.fiſc.cum milte ſimilib.cum ergo lex noſtra vtatur verbo præciſo omnino, & text.in §.ſcire autem.de non alie. ꝙ verbum omnino eſt præciſum, & intelligitur ipſo iure,vt eſt gl.in l.1. §.ſi pecunia in ſacculo. ſuper verſic.omni actione, & ibidem Bald. in lect.antiqua. ff.depoſi. quam glo. reputat ad hoc ſing. Lud.in ſuis ſing. in primo ſin-
e gulari,& multum eleganter.d.Math. [e] in ſuis not. dictis in not. 212.ergo quamuis poſtea vtatur verbo futuri temporis cadat, propter dictionem præciſam omnino, illud verbum itelligīt ipſo iure. Et ſic ineuitabiliter retorqueo fundīn tenentium cōtrarium ℑ ipſos,& iſta eſt melior ſolutio quam illæ, quæ.ſ.dabantur per Sal.¶Ad idem, & tertiò pro hac parte in medium adduco elegantem doctrinam Bal. in c.1.§.j.per illum tex.quibus mod.feu.amit.per quam oſtēdo illam. l. lex vectigali fundo.præalleg.nihil obſtare,imò facere ꝓ hac parte. nā dicit Bal. ꝙ qñ aliquis ipſo iure cadit à rebus ſuis,non eſt ibi ferenda ſnīa ſuper amiſſione bonorum, ſed ſolùm fertur ſuper declaratione amiſſionis,alleg §.1. in Auth.de inceſt.nup. & l. defenſionis facultas. C.de iur. fiſc.lib.10.cum alijs ibi alleg.ſecus, qñ facto iudicis. i. per ſententiam eſt priuandus, quia tunc iudex debet priuare,per l.qui ſe dicit. ff.de iudi. de quo etiam per Bal. in l.ſi quis maior.C.de tranſa.& not.in Auth.qui ſemel. in 1. colum. ℑ.quomodo, & quando iudex, & Ioan. And. in c.cùm ſecundum.§.1. per illum text. de hæret.in 6.cùm ergo text.in d.l. lex vegali fundo. dicat de ſententia declaratoria, ergo præſuppo-
16 nit caducitatem ipſo iure præcedere.¶† Illud autem,qꝛ ſ.adducebat Lud.de feudo,non eſt vſquequaque verum.Et quòd imo vaſſallus per alienationem feudi irrequiſito domino à ſe factam,ipſo iure priuetur, tenet expreſsè Inn.in c.ex parte. extra de feu.Bald.in d.c.1.§.1. quib.mod.feu. amit. quem paſſum aliter pro nunc non tango, ſed remitto me ad plenè dicta per Bald.in c.quæ in eccleſiarum.extra de conſtit. & in c.1. §. callidis.poſt glo.ibi.de prohibi.feu.alie.per Fed.& in d c.1.§.deniq;. quæ ſu.prima cauſa benefi.amit.& in c.1.§.ii quis miles.de feudo ſine culp.non amit.Ang.& Imol.in l.eorum.ff.de dam.infe. & quando vaſſallus efficitur demens, vel alterius ſtatus incōpetentis, an priuetur ipſo iure, habetis not. in text. c. qui clericus,in verbo hoc ipſo,& ibi Bald.in princip.ff.ſi de feu.defun. conten.ſit inter dom. & agna. quod priuetur ipſo iure abſque
17 alia ſententia. ¶† Secundo quæro iuxta dictum no.quod habet, ꝙ emphyt. ceſſans triennio ſoluere, non propterea cadit ipſo iure, ſed ita demum ſi dominus voluerit, & iſta eſt multum neceſſaria quæſtio, nunquid ſi emphyteu. ceſſauit triennio ſoluere canonem, & tamen dominus nunquam declarauit,ꝙ velit ipſum cecidiſſe,quo caſu non cadit,vt ſ.dixi,ſi poſt iſtam ceſſationem emphy. perſeuerauit in poſſidendo ipſam rem,& ex ea recolligit fructus, an illos faciat ſuos, an teneatur reſtituere domino.in hoc Angel. in d.§. ſi verò in perpetuam. in Authen. de non alien. not. tenet, quòd teneatur reſtituere omnes fructus, & redditus perceptos à die,qua elapſo triē-
f nio in antea cecidit, quia malæ fidei poſſeſſor conſtitutus eſt, [f] poſito, quòd non cadat, & malæ fid. poſſeſſor ad fructus perceptos reſtituendos tenetur, alleg. l.ſi fundum. C. de rei vend. & §.hoc autem.in verbo redditus meliores.& §. ſi verò aliquis voluerit. de alie. & emphy. Addo, quòd hoc idem ante eum not tenet Specul.in d.§.nunc aliqua.in verſi. 10. Motus per ſimile de vſufr. qui tenetur reſtituere fructus à tempore vſusfr.
g finiti. per l. ſi pater. C. de vſufruct.g & ita etiam tenet Albe.hic in 8.colum.de quo ētiam per Cyn.& Bald.in Auth. inceſtas.ℑ. de inceſt.

ADDITIONES.

a ¶Omnino. Adde glo.in l.1.§.ſi pecunia.ff.depo.quam alleg.Lud.Rom.ſing.1. Bald.in l.fi.C.de ℑnen.emp.in l.precib. C.de Impub. * Et vide eundem Iaſ.in l.1.nu.5.ff.ſi cer.pet.Alex.conſil.173.col.3.nu.6.lib.7.& ꝙ intelligaī ipſo iure,not.Bal.in l.1. §.ſi pecunia. ff.de depoſi. & ſignificat idem, ꝙ omni caſu. gl.in l.ſi cum exceptione.§.quatenus.ff.ꝙ me. cau.& vbi omnino, ponitur in legē,cenſetur facultas inferioribus ſublata diſponendi cōtrarium, gl.in c.2.de æta. & qual.pro quo vide,quæ no.Doct.in l.qua ætate,ff.de teſta. MASVER.

b ¶Verbum cadat. Adde Bal.in rub. C. de impub.& alijs ſubſti.

c * Secundā opi. Adde.ꝙ hanc ſequitur,& cōem dicit Clar.§.emphy.q.9.& vide,q̄ ſcribit Alex.cōſi.103.nu.15.cōſi.124.col.1.lib.1.Quid in emphy.Eccleſiæ,& dic,vt per Dec.conſ.146.col.5.poſt princ.conſ.185.nu.11.144.col.fin. qua in re, Rol.conſ.87.nu.13.lib.1.dicit cōem, ꝙ non requiratur declaratoria,quam declara, vt per eum ibi. MASVER.

d ¶Vide Iac.in tract.feu.in verſi. dictique vaſſalli promiſſerunt non committere felloniam.fol.34 in 1. colum. in fi. THO. PAR.

e ¶Matheſ.Adde Tiraq.in l.ſi vnquam.verſi.reuertatur.nu.187.& ſeq.C.de reuoc.don.vbi latè diſputat.

f ¶Idem vult Socin.conſil.167. in 4.col. & in l.diuortio. in 4.colum.ff.ſol.matrimo. THO.PAR.

g ¶Vide Soc.in l.1.§.Cato.in 11.col.ff.de verb.oblig. THO. PAR.

Source : BIU Cujas

de incest. nup. & Bal. in d. l. si pater. C. de vsufr. & in fortioribus terminis Gul. de Cu. Ang. & Pau. de Cast. in l. 1. C. de his quib.
18 vt indig. ¶† Et ꝙ pro hac parte adductum est de vsufructua-
a rio, firmo, quia emphyt. similis est vsufructuario, ita not. Bal. in l. vnica. in §. 1. in 4. col. ĩ. de cad. tol. Spec. in tit. de feudis. in §. qm̃ versi. 40. Alb. in l. codicillis. in prin. ff. de vsu, & vsufr. leg. & est gl. no. in c. 1. in fin. in verbo meliorẽ. de inuest. de re alie. fac. quod fundũ multum not. pro magna ampliatione huius tit.
19 Et illud adde ad ea, quæ dixi in l. 1. in gl. 3. s̃. eod. ¶† Tertiò iuxta hoc notabile, ex quo patet, ꝙ tertius non põt opponere emphyteutæ de eius caducitate, quæro, quid ẽ ꝫ, nunquid tertius possit alij opponere de iure emphyt. exemplum, si expulisti emphyteutam, vel alio respectu possessio emphyteutica peruenit ad te, & dominus vult illam à te vendicare, nunquid donec durat ius illius emphyteutæ, poteris dominum vendicantem repellere opponendo sibi de iure emphy. tertij, in hoc Bartol. notabiliter tenuit, quòd sic in l. indebiti. §. sed & si nummi. in fi. per gl. ibi. ff. de condi. indeb. & ibidem Alber. Angel. & Sal. & idem Bar. in l. 2. in fin. ff. de excep. rei iudi. facit, quod not. Bartol. in l. si alienam. ff. solut. matr. quicquid tenuerint nouissimi, maximè Fulgos. & Pau. de Castr. in d. §. sed & si nummi.
20 ¶† Quartò iuxta dictam conclusionem, quæ habet, quòd tertius non potest opponere emphyteutæ de eius caducitate, quæro, pone ego tenebam quendam fundum in emphyteusim ab Ecclesia, vel alio priuato sub certo annuo censu, possessio istius rei emphyteuticæ peruenit ad tertium, qui possedit, & soluit canonem per 8. & 10. annos, ego verò non solui, quia sum verè emphy. ago rei vendicatione contra istum tertium possessorem, nunquid poterit mihi opponere de caducitate, quòd ceciderim cessando per triennium soluere? & si non habet firmam ab Ecclesia, est clarum, quod non; si autem haberet firmam ab Ecclesia, quid iuris esset in hoc, Bald. not. post
b Gul. de Cun. in l. solennib. s̃. de rei vendi. b tenet, quòd sibi obijci nõ possit de caducitate, quia non cecidit, cùm ista sit no. regula, quòd à quocunque soluatur pensio, res emphyteutica nunquam incidit in commissum, per text. secundũ eũ ad hoc no. in l. forma. §. si cùm ego. ff. de censi. de qua regula aliter nũc non dico, quia circa eam sum dicturus. ĩ. in glo. in verbo triẽ-
21 nium. ¶† c Item quintò addite circa dictum not. quod habet,
c quòd emphy. cessante triennio soluere, non priuatur ipso iure, sed demum volente domino, quæro, quid si res emphyteutica ceciderit in commissum propter canonem non solutum, quia emphyteuta triennio cessauerit, &c. nunquid dominus directus possit alij in emphyteusim concedere non monito, vel citato primo emphyteu. & consequenter eo ignorante, an verò requiratur, ꝙ cum primò moneat, si velit sibi emphyteusim refirmari, an verò dominus possit tunc alij concedere
d etiam inuito isto emphyt. vel eius successore. d In hoc Ludo. Roma. in consil. 212. incip. quo ad primum quo quæritur, &c. in primo dubio, & alibi in specie non legi, tenet quòd dominus possit alij concedere nedum eo ignorante, vel non monito, sed etiã eo inuito, & reluctante eius successore, motus potissimum per l. ne cui. s̃. loc. q̃uis circa hoc multa quædam alia verba innania fundat. Adde, ꝙ idem simpliciter sequitur Alex.
e in consi. 6. lib. 3. incip. circa processum. in vlt. col. e Idem est, qñ emphy. cecidit, eo quia alienauit irrequisito dño, tunc absque eo, ꝙ aliter citetur, vel requiratur, potest alius inuestiri, vt not. declarat Bal. in c. quæ in ecclesiarum. in 11. col. de const. sequitur simpliciter Alex. in consil. 44. lib. 3. incip. visa facti narra-
22 tione, & dubio de quo quæritur. in 1. colum. ¶† Ex hac decisione ego colligo not. limitationem ad id, quod signanter voluit Bar. in l. 1. §. permittitur. per illum text. cum gloss. not. ff. de aqua quotid. & æsti. in l. 1. in fin. ff de priuil. cred. in quibus locis vult Bar. ꝙ si emphyteusis sit finita per generationem finitam, & dominus velit de nouo emphyteusim concedere, descendentes possunt petere, quòd eis refirmet̃, & istud de facili impetrabũt, & est iniuria si eis non refirmatur, & eo casu quo non refirmaretur, possunt descendentes appellare ad superiorem, vt cogat dominum, vt eis refirmet. per text. de iure cano. in cap. bonæ memoriæ. de postulat. prelat. quia ista notabilis decisio Bartol. de refirmatione procederet, quando emphyteusis esset finita per generationem, non autem haberet locum, quando expirasset propter canonem non solutum, quod not. Et illud idem, quod Bartol. de refirmatione tenet, sequitur do. Anton. de Butr. in cap. 1. extra de loca. & Ludo. in repeti. rubricæ ff. de arbitr. in 19. colum. & in l. 2. in principio. ff. solut. matrimon. & in l. prætor. §. final. ff. de oper. nou. nunc. & idem per multa fundamenta firmat ipse Ludo. in eius consil. 22. incip. proponit̃ mihi consultationis habendæ veritatis, &c. & ibi respõdet ad adducta contra istud, maximè ad d. l. ne cui. s̃. loc. & ad l. dudum. s̃. de contrahen. emp. cum simil. hoc tenet Bald. in addi. Spec. in tit. de loc. in 11. col. & in c. 1. quemad. feu. ad filiã ptineat, vbi ẽt tenet Bal. ꝙ ista renouatio, seu refirmatio debet potius fieri filiæ fœminæ ipsius emphyteutæ quàm agnatis. ¶ Contra tamen illud dictum Bartol. tenet Imol. in l. si
23 mihi, & tibi. ff. de verb. oblig. & in d. c. bonæ memoriæ. ¶† *Primum magis communiter approbatur.* Circa quod illud bene not. ꝙ talis facultas, seu potentia petendi talem refirmationem præscribitur anno à tpe scientiæ, & taciturnitatis, ſm Lud. in d. l. p̃tor. §. fi. & in d. rub. ff. de arb. in 19. col. per tex. no. in c. 1. §. Titius filius. si de feu. defun. conten. sit inter dominum, & agna. quem text. ibi multum not. Bal. & dicit tenendum menti pro agnatis proximiorib. seu pro consortib. qui habent ex dispositione legis, vel ex forma statuti potestatem reuocandi alienata per alios agnatos, vel ꝫ sortes, quia perdunt ius suum, nisi illud intra annum consequantur cum alioquin silentio ꝫctus confirmetur, & ꝓpterea dicit eos debere esse de hoc bene aduisatos. ¶ Vlt. circa dictum notabile, ꝙ habet, ꝙ emphy. ita de-
f mum cadit, si dominus velit, & non aliter, f vide notabiliter Bald. in l. fi. ĩ. de reuoc. don. vbi generaliter dixit pro regula, ꝙ in oĩb. casib. in quib. priuatio fit ipso iure, puta, in casib. in quib. feudum, vel emphyteusis perditur ipso iure, intelligitur semper si dominus voluerit, & sic dominus voluntatem suam declarauerit, quod velit illũ esse priuatum, alleg. gl. quã. s̃. allegaui
24 in l. 2. ff. si ager vectigalis, vel emphyte. pet. ¶† Sextò principaliter not. ex hoc text. in eodem verbo volenti. ſm Bald. hic in 2.
g col. quòd hic est text. à contrario sensu, ꝙ emp[illegible]. g non põt relinquere emphyteusim inuito domino, & vlterius canonẽ non soluere, nihil tñ vltra allegat. sed Albe. in vlt. col. circa hoc multa allegat pro, & contra, & refert Dyn. dicere, ꝙ ista q. & quæstio de vassallo pluries fuerunt disputatæ Bononiæ, & male fuerunt determinatæ. Finaliter concludit Alb. cum Dyn. idẽ quod s̃. ꝙ emphy. non possit. Bart. in l. prætor ait. in §. hoc edictum. ff. de dam. infect. format istam. q. de emphyt. & se remittit ad dicenda per eum in l. is cum quo. ff. de aqua plu. arc. & ibi non ponit in specie de emphyteuta, sed solùm de vassallo, eius tamen doctrina vtrunque decidit. Spe. in d. §. nunc aliqua. versi. 129 latè disputat istam. q. de emphy. & finaliter concludit, ꝙ non possit maximè per text. in l. quicunque. vbi dicit esse expressum. C. de fundis patr. lib. 11. & idem tenet ibi Io. And. in addit. idem tenet ibidem Bal. in addi. Spe. in 4. col. circa fi. & in l. cùm fructuarius. ff. de vsufr. & Ioan. de Imol. in c. ad audientiã. in vlt. col. extra de reb. Eccl. nõ alien. cũ distinctione tñ Bar. in d. l. is cum quo. de quo ẽt vide Imol. in d. c. potuit. in 44. col.
25 & ibi Paul. de Leaza. in 4. col. & ibidem alios. ¶† Quid autem sit in vassallo, vel feudatario, an possit feudum relinquere, & hoc modo detrahere seruitium vide Alber. hic in penultima, cõlum. Specul. & Ioan. Andr. in loco præalleg. Imol. in dictis locis, & latè Bart. post Dyn. in d. l. is cum quo. per glo. in c. quæ in ecclesiarum. extra de consti. & ibi Cano. maximè per Imol. per glo. & Bald. in cap. 1. in fin. de vassallo, qui contra constitutionem Lotharij, & in proœmio feudorum. in 6. col. per gl. & Bald. in c. 1. in §. callidis. de prohib. feud. alien. per Frid. per Bal. in l. cum Archimedoram. ĩ. vt in posses. leg. & in d. l. cùm fructuarius. ff. de vsufru. per Paul. de Leaz. in d. capit. potuit. in 4. colum. ¶ Et ad istas quæstiones vide, quod voluit Bald. in l. 1. C. de senten. quæ pro eo, quõd interest, & in l. vsufruct. legato.
26 §. hac ratione Labeo. ff. de vsufru. in quib. locis ponit † an possit imponi collecta cedenti bonis, de quo etiam per Bartol. in d. l. is cum quo. in fin. ¶ Ad ista vide etiam not. q. & quotidianam, quam ponit Specu. in titul. de censi. §. 1. versic. Item pone, quædam vicinia, &c. vbi quærit pone, quòd est in contra-
h ta h vnus puteus seruiens vicinæ, q refectione indigeat, vnus vicinus

ADDITIONES.

a ¶ Adde, ꝙ emphyt. aliquo casu possessione rei emphyteuticæ priuatus, non soluendo canonem per multos annos, excusatur, ne cadat à iure suo. Panor. consil. 67. in fin. in 2. volum. THO. PARPA.

b ¶ Vide Sal. in l. 2. in fi. s̃. pro soc. vide Corn. cõs. 115. in litera. q. in 1. vol. & hoc idem vult Pan. in consil. 67. in fi. col. in 2. vol. THO. PARPA.

c ¶ Alex. lib. 1. consi. 130. contra Andr. Barb. lib. 1. consi. 51. 4. dubio. PVRPV.

d ¶ Vide Soc. consil. 167. in pen. col. in fin. THO. PARPA.

e ¶ An autẽ dominus concedendo rẽ alteri in emphyteusim videatur velle primum emphyteutam cecidisse à iure suo, vide Alex. consil. 113. alias 115. in 1. col. cum seq. in 1. vel 4. vol. consil. 106. in 1. col. in eod. vol. Pan. consi. 67. in 2. vol. & Cor. consi. 115. & cõsi. 237. litera. m. in 1. vol. Barb. in c. si diligẽti. in 33. col. in fi. extra de for. cõpe. Lauren. Calc. in cons. 116. THO. PARPA.

f ¶ Adde Dec. consil. 138. col. 2. in fine. PVRPV.

g ¶ Quod emphy. Adde Spec. in tit. de contrahen. emp. & vendi. in §. nunc. dicendũ. ver. sed pone statutum. Bartol. in l. domus. in §. fin. de leg. 1. in l. in conuentionib. ff. de verbor. signifi.

h ¶ Quod est in contrata. Adde. l. ad reparationem. C. de aquæduct. & in l. ad portus. C. de ope. publ.

Source : BIU Cujas

vicinus recuſat contribuere ad impenſam, quia dicit ſe nolle vti illa aqua, & conſequenter ſe renunciare vſui illius aquæ, an hoc non obſtante poſſit compelli ab alijs ad contribuendum pro rata? Specu. poſt multa ſingu. determinat, ꝙ ſic, quòd poſſit compelli ad contribuendum pro rata ſua, & idem videtur tenere ibi Ioan. And. in additio. Idem etiam videtur ſequi Bald. in d.l. cùm fructuarius. ff. de vſufruct. de quo etiam vide Ludo. in d.l. is cum quo. ¶Septimò principaliter not. ex hoc text. in verb. *nomine melioratiõnis*. ſecundum Bald. hic,
27 iuxta principium, † ꝙ emphyteuta cadens ab emphyteuſi propter canonem non ſolutum, perdit omnia melioramẽta, quæ fecit in ipſo fundo emphyteutico, nec illa poteſt à domino petere, aut eorum æſtimationem. Et idem, ꝙ emphyteuta cadens ab emphyteuſi propter canonem non ſolutum, dimittat domino meliorationes, tenet etiam Bald. in rub. ſ̃. eo. & in l. Senatus. §. Marcellus. vbi per alios. ff. de leg. 1. & idem Bald. in c. 1. §. ſi vaſſallus. & ibidem Iac. Aluaro. in tit. hic finitur lex, deinde conſtitutiones, &c. idem Bald. in l. fin. §. fina. ĩ. communia de lega. & in l. 1. ff. loc. & in l. in rem actio. §. fin. ff. de rei vendi. & in l. 1. in 4. differentia. ſupra eod. Idem etiam Bar. in l. colonus. in prin. ff. loca. quamuis contrarium etiam malè teneat gl. ibi, quæ dicit, ꝙ emphyteuta Eccleſiæ ceſſans ſoluere bene ꝓdit melioramenta, Authen. qui rem. C. de ſacroſan. Eccl. ſecus in emphyt. priuati. Sed illam glo. reprehendit Pau. de Caſt. in d.l. colonus. Intelligas tamen ſanè iſtud not. procedere in terminis, in quibus dixi, quando emphyt. cecidit ab emphyteuſi propter culpam ſuam, ſcilicet propter ceſſationem ſolutionis. Si autem finita eſſet emphyteuſis per generationem finitam, aut per tempus inſertum, tunc melioramenta non perderentur, ſecundum Specu. in d. §. nunc aliqua. in ver. 131. & Bald. in d.l. ſi. §. fin. ĩ. communia de lega. & in cap. 1. §. ſi quis de manſo. in 6. colum. ſi de inueſt. feud. controuer. fue. & d.l. Senatus in §. Marcellus. Et vide not. per Raph. Cuma. in conſi. 57. incip. monaſterium iure locationis perpetuæ. ¶Dixit tamen not. Bart. in l. iubemus nulli. §. ſanè. vlt. per illum text. ſupra de
28 ſacroſan. Eccleſ. † ꝙ quamuis non perdantur melioramenta emphyteuſi finita per tempus, vel generationem, ꝙ tamen valeret pactum factum in contrarium. Et ideo dicit ſe habuiſſe quæſtionem de facto, cùm quædam Eccleſia conceſſiſſet aream in emphyteuſim, hoc pacto, quòd ibi fieret ędificium, & quòd finita generatione, dicta area ſimul cum ædificio transiret ad Eccleſiam, quòd tale pactum valebat, & debebat obſeruari per illum text. ¶Quid autem ſit in melioramentis factis per ſuperficiarium, dixi in l. 1. ſupra eodem. in 3. gloſſ. in differentia, quæ eſt inter emphyteutam, & ſuperficiarium. & ibi etiam plenè tetigi, quid iuris ſit de melioramentis, quando res conceditur hoc modo, quòd ſolum habeatur iure ſuperficiario, ædificium autem iure proprio, dicite vt ibi di
a xi. Quid autem ſit in melioramentis [a] factis per colonum, ſeu conductorem, vel inquilinum, dicite, quod etiam ſi expellatur de fundo, vel domo conducta, etiam propter penſionem non ſolutam, quòd tamen ſemper repetit melioramenta, & omnes expenſas vtiliter factas, text. eſt not. in l. colonus. in princip. & ibi gloſſ. & Barto. in l. dominus horreorum. §. 1. & ibi Barto. ff. loca. Et rationem diuerſitatis inter emphyteutam, & colonum aſſignat Barto. in d.l. colonus. in prin. eo quia emphyteuta minorem penſionem ſolnit. ¶Et ideo in inſtrumento emphyteutico conſueuit dici, quòd res conceditur in emphyteuſim ad meliorandum non deteriorandum, vt ibi per eum. Et ex iſta ratione Bart. & Pau. de Caſt. nouiter infero, quod etiam ſi eſſet colonus ad longum tempus, quòd adhuc non perderet melioramenta. Quod valde not. & vide duas alias clariores rationes aſſignatas per Pau. de Caſt. in d.l. colonus. ¶Quid autem ſit in melioramentis factis per vaſſallum, ſeu feudatarium, an extincto feudo illa repetat à domino feudi, vide tex. in c. 1. §. ſi vaſſallus. & ibi Bald. & alios in tit. hic finitur lex, deinde conſue. re. incip. &c. & Bald. in d.c. 1. in d. §. ſi quis de manſo. in 6. colum. ſi de inueſti. feud. contro. fue.
29 & in Authen. excipitur. C. de bon. quæ liber. ¶† An autem eo
b caſu [b], quo emphyteuta melioramenta non amittit, habeat dominus facultatem, ſeu electionem alterum de duobus faciendi, vel pati, ꝙ ædificium factum, ſeu aliud melioramentũ tollatur, vel ſoluendi oẽs expenſas, quas emphyteuta in dicta melioratione fecerit, videte latè Bal. in d. §. ſi vaſſallus. & in d. §. ſi quis de manſo. in vlti. colum. & ibi ponit mirabiliter Bald. in eo caſu, quo dominus elegit ſoluere æſtimationem melioramentorum, quomodo æſtimabuntur melioramenta, & tenet ſingul. ꝙ non fiat æſtimatio, prout valet ipſum ædificium integrum, & incorruptum, ſed prout valent rudera ab ædificio ſeparata, vt ibi latius per eum, & in dicto §. ſi vaſſallus. & in dicta Authen. excipitur. idem etiam tenet in l. in fundo.
30 in 3. not. ff. de rei vendi. quem proximè referam. † An autem
c emphyteuta [c] durante emphyteuſi poſſit tollere, vel eleuare melioramenta, quæ fecit, Bald. ſingul. in l. ſed & ſi quid. in princip. ff. de vſufruct. tenet, quòd emphyteu. ædificium à ſe poſitum non poſſit eleuare, ſi prohibuerit dominus antequam eleuet, & dicit Bald. ꝙ iſta quæſtio erat tunc de facto. ¶Contrarium tamen, quòd imò emphyteu. poſſit quandocunque durante emphyteuſi, vel etiam ea finita per tempus, & ſic per generationem, non dico propter culpam, melioramenta tollere, & eleuare, quando ſibi non ſoluitur ęſtimatio ipſorum melioramentorum, tenet Bald. in d. §. ſi quis de manſo. in 6. colum. Ipſe tamen Bald. in l. in rem actio. §. fina. ad fin. ff. de rei vendi. viſus eſt dubitare per illum tex. nunquid emphyt. ſuperficiarius, vel inquilinus finita emphyteuſi per tempus poſſint eleuare ædificium. Et primò arguit, quòd non per illum text. ne vrbs ruinis deformetur. in contrarium allegat. l. ſed addes. in §. ſi inquilinus arcem. ff. loca. & poſteà nihil clarè decidit, de quo etiam per eundem Baid. in d.l. Senatus. §. Marcellus. & ibi Imol. ¶Puto in hoc paſſu poſſe ſic concludi, quòd vbi dominus non vult ſoluere æſtimationem melioramentorum, quòd tunc emphyteu. poſſit, & durante, & finita emphyteuſi, dummodo non propter culpam, ipſa melioramenta tollere, & eleuare. Si autem dominus velit ſoluere ęſtimationem eo modo quo dictum eſt, & tunc non poſſit. ¶Et ad hoc adduco, quod ſignanter voluit Bald. in l. in fundo. in 3.
31 not. per illum text. ff. de rei vendi. vbi voluit, † quòd etiam eo caſu, quo emphyt. fecit expreſſum pactum, ꝙ in fine locationis poſſit tollere omnia melioramenta, & ſint ſua, certè ſi emphyteu. vult ipſa melioramenta tollere, dominus offerendo quantum ille laturus eſſet ex tali leuatione, poteſt illum pro-
32 hibere, quod not. quia frequenter accidit. † Item adde prædi-
d ctis, quòd emphyteuſi [d] finita non per culpam, ſed per generationem, vel tempus inſertum, poteſt emphyt. petere nedum melioramenta, aut eorum æſtimationem, vt dictum eſt, ſed etiam poteſt repetere quoſcunque ſumptus neceſſariò factos in re emphyteutica, dum nõ ſint tales ſumptus, q̃ de iure pertineant ad ipſum emphyteutam, ſm ꝙ dixi ſ̃. in l. 1. eod. tit. ſuper 3. gl. ad fi. nec compenſat hoc caſu fructus perceptos. quia illos acquirit iure dñij, not. Bald. in l. emptor. ff. de rei vend. per regulam quam ibi colligit ex gl. ibi ſingulari in verb. ſuperfluũ. in fi. & dicit Ang. ꝙ Bal. eo audiente de illa gl. faciebat magnũ feſtum, & dicebat ꝙ non erat alibi in iure, de quo etiam not. in l. in inſulam. in §. fructus. ff. ſol. mat. & in l. Lucius. 2. §. teſtator.
33 ff. de leg. 2. ¶†† Vltimò circa prædicta poſſet dubitari, nunquid emphy. ędificãs in ſolo emphyteutico videat̃ ædificare aĩo donãdi, an vero pro hr̃dib. ſuis, cu regula ſit, ꝙ quicq̃d scienter in alieno ſolo ædificat̃, cedit illi, cuius eſt ſolũ. dicite, ꝙ emphyt. nunquam videtur ędificare animo donandi. vt per Bal. in l. 2. ſ̃. de rei vend. & in c. dño guerram. in tit. hic finitur lex, deinde conſue. re. incip. & c. in vſi. feu. & in l. 3. ſ̃. cõia vtriuſque iud. per Bald. & Imo. in d.l. Senatus. §. Marcellus. ¶Octauò principaliter not. ex hoc text. in verbo, vel pęna, ſm Bal. hic in 3. col. &
34 Sal. in 1. † ꝙ appoſitio pęnæ non auget principalem ꝯctum, vnde licèt dñs ſimpliciter promiſerit pęnã ſi emphyteutam expelleret, nõ tñ ꝓp hoc intelligitur ꝓmiſiſſe, ꝙ nullo caſu eũ expelleret, vnde eum poteſt expellere, ſi ꝑ triẽnium ꝯtinuum ceſſaret ſoluere canonem, vt hoc text. & ſic iſta promiſſio pęnalis gñaliter facta de non expellendo emphyteutam, intelligitur eo ſoluente ea, ad quæ tenetur ex natura ꝯctus, & ſic dr̃ habere in ſe tacitam conditionem, ſi emphy. fecerit tale quid, ꝓp ꝙ dño licitum ſit illum expellere, facit. l. quæro. §. inter locatorem. ff. locat. de quo etiam per Doctor. in dict. cap. potuit. ¶Limitat tamen iſtud not. Sal. hic, vt procedat, quando iſta conuentio pęnalis eſſet ſic ſimpliciter, & generaliter facta. Secus autem ſi deuentum eſſet ad ſpeciẽ alicuius obſeruantiæ, puta, quia ſi dominus ſub pœna promiſiſſet non expellere emphyteutam, etiam ſi triennio ceſſauerit à ſolutione canonis, quia tunc procederet quæſt. formata infra in gloſſ. magn. in verbo

ADDITIONES.

a ¶Quid autem ſit in melioramẽtis. Adde Paul. de Caſt. in l. ſeruitutes. magna. ff. de ſerui. Doct. in l. emptor. ff. de rei vendi. Bal. in l. 1. C. de iure emphy. Paul. de Caſt. conſil. 136. incipiente viſo puncto ſupradicto.

b ¶Vide omnino Bald. qui aliter, & melius loquitur. PVRPV.

c ¶An autem emphyteuta. Adde Bald. in l. fin. in §. fin. C. communia de leg. & & in c. domino guerram. in §. ſi vaſſallus. in titu. hic finitur lex Corradi. in vſib. feud.

d ¶Quòd emphyteuſi finita. Adde Bald. in addi. Spec. in titu. de loca. in verſi. in contractu emphy. Spec. eod. titu. verſi. 19. Bald. in l. domum. ff. de rei vendi. Paul. de Caſtr. in l. ſeruitutes. ff. de ſeru.

Source : BIU Cujas

verbo repellere. in 2. parte, & ibi dicetur. ¶Nonò principaliter habetis notare ex tex. in verſic. *neque prætendente*. ſm Ang.& Sal. hic, † q̃ ſicut dies conuentionalis expreſsè interpellat pro hoīc,& conſtituit in mora, & facit pœnam committi abſque alia interpellatione, ita etiam dies legalis tacitè inter partes intellectus, caſus eſt hic, & ſic terminus à iure ſtatutus interpellat, ſicut & ſtatutus ab homine. ¶Et per hoc infero eſſe hic text. not. & expreſſum pro eo, ad quod ſolet allegari vna glo. pro no.& ſing. in l.ſi mora.in prin.in gl. 1.ff.ſol. matr. q̃ dies tacita à lege tacitè ſubintellecta, ita interpellat, & in mora conſtituit,ſicut & dies expreſſa.Et illam glo.in d.l. ſi mora. in prin. ibidem not.Imo.& alij Mod.& Lud.in l.ſi ex legati cauſa.ff.de verb.oblig.ad idem eſt text.in d.cap.potuit.de quo etiam vide Bar.in l.ita ſtipulatus.magna.in 33.col.& ibi Paul.de Caſtr.ff.de verb. oblig.Bal. in rub.s̃. de conſti.pec.in 3.q. & in l.quoties in diem.per illum text.iuncta.l.ſeq. ff.de verb.oblig.& ad iſtud, q̃ dies tacita ita interpellet,& conſtituat in mora,ſicut & expreſſa,adde aliam glo.in l.3.§.nunc de officio.in gl. 1.quam ad hoc ibi not.Ang.ff.de eo,quod certo loco. ¶Decimò,& vlt.not.ex
* hoc text.in verſi.*ne autem*, qui eſt ver. fin.† q̃ ſi emphy. vult ſol-
36 uere debitum cano.& dñs recuſat accipere,tũc debet fieri oblatio, conſignatio, & depoſitio, ad hoc, vt emphy.non cadat. ¶Nunquid autem hæc tria ſimul de neceſſitate requirantur, tangitur.j.in gl.vlt.& ibi dicetur. ¶Glo.in verſic. apochas non præſtiterit.in fin.tene primum intellectum, & primam declarationem. ¶Capio gl. in verſi.triennium. ibi, idem in colono priuati,hucuſque durat gl.antiqua Accurſij,q̃ vult,q̃ in colono priuati ſit idem, q̃ in emphyt. Eccleſiæ,q̃ requiratur biennũ.ſ.q̃ biennio ceſſauerit ad hoc, vt poſſit expelli,& ita loquitur.l.quæro.§.inter locatorem.ff.loca.quã gl.alleg.poſteà huic glo.fuit appoſita vna additio falſa, & corrupta, ſm Alber. & Sal.hic,quæ incip.q̃ hoc ſ.trienniũ,& iſta eſt falſa, quia contra illã. l. quęro. §.inter locatorem. alleg.per gl. quæ non dicit de triennio,ſed de biennio.¶In ead.gl.in fin. Ex hac glo.emendata,vt ibi dixi,habetis tres concluſiones.¶Prima eſt,q̃ emphyt.
a priuati [a] ad hoc,vt poſſit expelli,requiritur, q̃ ſaltẽ triẽnio ceſſauerit à ſolutione cano.Limita,& declara not.vt per Bald.in l.ædem.s̃.loc.de quo facit feſtum Alex.in l.diuortio. §. ob donationes.in vlt.col.ff.ſol.matr. Et dixi in ſpecie ſup.in 2. col. Et vide ad iſtas concluſiones glo.Bald.in c.literæ.de dila. ¶Secũ-
b da eſt concluſio, q̃ emphy. Eccleſiæ [b] ſi ceſſauerit biennio tũ poteſt expelli, & fauore Eccleſiæ minus tempus eſt ſtatutum. d.Auth.qui rem.& d.c.propter ſterilitatem. & d.cap.potuit.& iſtæ duæ concluſiones procedunt clarè, quia text. ſunt aperti
37 de vtraque.¶† Tertia eſt concluſio,q̃ colonus ſimplex ita demum poteſt expelli ratione canonis,vel penſionis non ſolutę, ſi biennio à ſolutione ceſſauerit, & ante non, hæc tertia concluſio dubitabilis eſt apud Doct. Idem tñ,q̃ hic,tenet glo.in d. Auth.qui rẽ.& in §.adeo.inſti.loc.& in §.ſcire autem. in Auth. de non alie.& in l.vectigalia.§. 1. in glo.pen.ff.de pub.Cyn.in d. Auth.qui rem.in 3.q.Hoc idem tenet Alb.hic in 2.col.pro hac parte adducitur primò text. in d. l. quæro. §. inter locatorem. Secundò, & fortius adducitur d. Auth. qui rem. & c. propter ſterilitatem. extra de loca.in quib.dī, q̃ colonus Eccleſiæ non poteſt expelli, niſi biennio à ſolutione ceſſauerit, ſi ergo Eccleſiæ,cui magis fauetur in breuitate temporis, q̃ patet, quia emphyteutam biennio expellit, cùm in priuato triennium requiratur,non tñ poteſt colonum ſimplicem expellere,niſi biẽnio ceſſauerit, vt dictis iurib. quantò minus priuatus poterit ante biennium expellere? Tertiò,& vlt.pro nunc adducit. l.cũ domini horreorum. ff. loc. vbi non datur licentia domino intrandi domum locatam, q̃n colonus eſt abſens, niſi prius trãſacto biennio, quanto minus dabitur licentia eum expellendi ante lapſum biennij.¶Secunda fuit opi.gl. in l.ædẽ. ſuper verbo ſoluiſti. ſupra loc.quæ diſtinxit, aut eſt factum pactum de non expellendo, & tunc non poſſit expelli, niſi demum elapſo biennio,ita propriè loquitur.d.§.inter locatorem. aut nullum pactum eſt factum,& tunc colonus poteſt ſtatim expelli, cùm ceſſat ſoluere.Et iſtam opin.tenent Bart. & Angel. hic, & Iac.de Bel.& Bar.in d.Auth.qui rem.& Bart. in d.§. inter locatorem.& in l.vectigalia.§. 1.ff.de publ. Bal. in c.querelam. in 3. col.de elect.& Ang.in d. §. ſcire. & Pan in d.c.propter ſterilitatem.& ibidem alij,extra de loc. Moti potiſſimum per d.l. ędẽ. à contrario ſenſu in verbo inſolidum ſoluiſti.¶Tertia fuit opi. Iac. But. & Bald. in d. Auth. qui rem. q̃ aut dominus vult expellere colonum à præſenti vſu rei tm̃, & tunc cùm primum ceſſat ſoluere,poteſt eum expellere, in iſtis terminis ſm eos loquitur.d. l. ædem.aut dñs vult expellere colonum à tota conductione, & tunc requiratur biennium,ita procedat gl.iſta hic, cum aliis concor.p̃alleg. & idem etiã tenet Bal.in d.l.ædẽ in 2. col. & hic in 5. col.in verſi.ſed an emphy. poteſt expelli, & ab eo cenſus p̃critus peti,& c.& Bald.in c.literæ.in 2. col.de dilat. Sal.Fulg.& Pau.de Caſt. in d.Auth. qui rem. & Pau. de Caſtr. quem oīno vide in d.§.inter locatorem.vbi inter cætera dicit, q̃ Bal. in d.l.ædem. melius declarat iſtum art. quã alius. idem ẽt tenet Sal.in 2.col.idẽ tenet do.Guarn.hic.¶Ego teneo opin. Bar.hic, cum diſtinctione tñ,quam magis perfectè poſuit in d. §.inter locatorem. ſm quã apparet ſolutio ad oīa in q̃riũ adducta, q̃ aut fuit factum pactum cum colono ſimpliciter de non expeliendo eum,& tunc requiratur lapſus biennij,ad hoc vt pactum aliquid operetur, in iſtis terminis propriè loquitur. d.§.inter locatorem.qui ſup.allegabatur in oppoſitum.Aut vero nullũ pactũ fuit factũ cũ colono, & tũc aut colonus eſt abſens,ita q̃ non reperitur, & tunc etiã debet expectari bienniũ, in his terminis propriè loquitur. d.l.cùm dñi horreorum. quæ etiã allegabatur in q̃rium: aut colonus eſt præſens, & tunc cũ primum ceſſat ſoluere tpe debito, tunc ſtatim poteſt expelli nedum à præſenti vſu,ſed ẽt à tota conductione.d.l.ædẽ.¶Ad idem facit,quia ſi ſpeciale eſt in colono Eccleſiæ,vt non poſſit expelli,niſi lapſo biennio,quia perdit melioramenta, vt j. proximè dicetur. Itẽ ſpãle eſt,vbi pactum eſt appoſitum de non expellẽdo, vt eſt tex. in d.§.inter locatorẽ. qui eſt ad hoc ſing. ſm Imol. & Lud.in l. vectigalia.§.j. ff de pub.& Imol.in c.propter ſterilitatem.in 24. & 27. col. de loca. Item ſpeciale eſt,vbi colonus eſt abſens,vt eſt text. in d.l.cùm dñi horreorum, ergo in contrarium eſt ius commune. Ad idem fortiter facit tex. in d.l.vectigalia. §. 1. tenendo quemcunquem intellectum gl. ibi, etiã q̃ loquatur in colono fiſci, quia non potes dicere, q̃ ibi ſit ſpeciale in fiſco, in quo nunquam præſumitur aliquid magis ſpeciale quã in priuato, niſi expreſsè dicatur. l.item veniũt. §.in priuatorum.& ibi glo.ff.de pet.hæred.habetur in l.1.C.eo. quãuis Imo.in d.l.vectigalia. §.1. reſpondeat, q̃ ibi ſit ſpeciale fauore fiſci,per no.in d.l.1.& 2.C.de priui.fiſ.¶Item adde, q̃ ſu praſcriptam diſtinctionem Bar.ẽt tenet Lud. Rom. in d.l.vectigalia. §. 1. ſed aduerte, quia q̃ ſolutionem datam ad d.§.inter locatorem, quam Bart. ibi, & vbique tenet, videtur facere text. hic circa medium, in verbo pęna apponenda.iuncto eo, q̃ ex iſto text.not.Bald.in 3.col.vbi not. q̃ appoſitio pœnæ non ampliat priuilegium contractuum,vnde licèt dñs promiſerit pœnam ſi expelleret, tñ non intelligitur per hoc promiſiſſe, q̃ nullo caſu expelleret, vnde poteſt expellere, ſi per continuũ triennium emphy.non ſoluit cenſum, ſicut eſt in d.§.inter locatorem.ſm cum. Et vide etiam, q̃ dicit glo. hic in verbo vel pœna apponenda,& Sal.hic.Sed reſponde,vt dixi s̃.in text. in octauo not.¶Reſtat ſolùm reſpondere ad d.Auth. qui rem.& ad d. c. propter ſterilitatem, vbi Eccleſia,cui magis fauetur in abbreuiatione tpis, non tñ poteſt expellere colonum ante biẽnium, quantò minus priuatus, quia reſpondeo, q̃ in Eccleſia ideo ſtatutum eſt tps biennij ad colonum expellendum, quia tractatur de grauiori præiudicio, nam colonus Eccleſiæ cadẽs
c perdit quæcunque melioramenta,vt dictis iurib.[c] Secus in colono priuati,quia cadens non perdit melioramenta, vt s̃. dixi in text.in 7 not. ¶Sed pro pleniori, & perfectiori intelligentia,
38 aduerte,q̃ q̃ cõem opin. videtur ſtringere ratio. † Nam de iure ceſſante pacto, & conſuetudine, clarum eſt,q̃ ſolutio penſionis debet fieri in fi.termini,vt eſt glo. & ibi Doct.in l. ædem. in fin.C.loc.facit,quod habetur in l.qui hoc anno. ff.de verbor. oblig.videtur ergo, quòd non debeat dici in mora conductor ante finem termini, cũ interim videatur habere exceptionẽ. l. 1.in fin ff.quando dies leg.ced.& l.lecta.ff.ſi cert.pet. per conſequens videtur, quòd non debet poſſe expelli, licèt non ſoluat penſionem ante finem termini. Facit bene tex.in l.ſed addes.§. ſi quis cùm in annum.ff.loca. ¶Et ſi tu intelligas,quòd ſi lapſũ eſſet biennium, tunc poſſet expelli propter locationem finitã, & ſic non eſſet tunc tractãdum, an poſſit expelli ratione ſolutionis non factæ, quia etiam ſi ſoluiſſet, ex quo finita eſt locatio,poſſet expelli,vt eſt in gloſſ.in d.l.ædem.in gloſſ.final.in fin. iſtam difficultatem, licèt non ita bene,tangit ſolus Io. de Imo. in capit. propter ſterilitatem. in 26.col. de loc.& dicit, q̃ nec

Doct.

ADDITIONES.

a Quod emphyteuta priuati. Adde Bartol.in l.cùm pater,in §. 1.de leg. 2. in l. 2.C.de iure emphy.Doct.in c.potuit.de loc.

b ¶Emphyteuta Eccleſiæ. Adde glo.in l.quæro,& ibi Doct.ff.loca.Barb.in capit.potuit.de loc.

c ¶Adde,q̃ iſtud non eſt verum,nec hoc dicunt dicta iura,& Paul.de Caſt. in l. colonus,expreſsè tenet contrarium, & vide, quod in ſimplici colono ſiue Eccleſiæ ſiue priuati habeat locum illa lex, & non perdat melioramenta, nec obſt. Auth. qui rẽ,& in corpore vnde ſumitur, quia loquitur in colono Eccl. ad longum tempus,qui eſt ſimilis emphyteutæ,licèt Iaſ.id velit, q̃ hic, ſed puto, q̃ malè in colono ſimplici. THO. PARP.

Source : BIU Cujas

Doct. iſtud tangunt. Et reſpondet duplicem viam poſſe conſiderari reſpectu locatoris, vna eſt, ſi vult agere ad penſionē, & non poteſt, niſi ad finem termini. Rō, ꝙ quia prius debet locator impleuiſſe, ꝫctum ex parte ſua, & ſic patientiam præſtitiſſe ipſi conductori per tps locationis. l. Iul. §. offerri. ff. de act. emp. Alia via eſt, ſi vult expellere conductorem, quia ad req-ſitionem eius non ſoluit integram penſionem, & tunc vr̄, ꝙ iſta via poſſit vti ēt ante finem termini, per ea quæ habentur in d. l. ædem, à contrario ſenſu. Adde, ꝙ pro iſta diſtinctione bene facit tex. in l. vectigalia. §. 1. ff. de publ. Iſta reſponſio, vt ēt dicit Imol. non videtur bona, quia ſi conductor non tenetur ſoluere, niſi in fin. termini, vt dictum eſt, ergo non videtur eſſe in mora non ſoluendo, & per conſequens non vr̄, ꝙ ſit iuſta cauſa expellendi, ſi ante terminum non ſoluit. Alio modo conatur reſpondere Imo. prædictæ difficultati, ſed nihil eſt. ¶ Ego autem aliter reſpondeo, & dico, ꝙ Doct. loquuntur, qñ quis conduxit ad plures annos, puta quatuor, vel quinque, quo caſu in fin. primi anni tenetur ſoluere, & ſic ſucceſſiuè, & declarat Bar. in l. ſi ſeruus cōis Meuij. §. fin. ff. de ſtip. ſeru. vnde ſi non ſoluit in fin. primi anni, qñ eſt in mora, poteſt ſtatim expelli à tota conductione totius temporis. Iſta eſt propriè mens, & intentio Doctor. & ſic ceſſat prædicta difficultas. Sed in vno anno tantum non poſſet procedere, quia non poſſet dici in mora ante fin. anni, & finito anno tunc expellitur, quia eſſēt finita locatio, etiam ſi ſoluiſſet, vt prædixi, niſi aliter actum eſſet de ſoluendo. Et ita inuenio tenere Sal. in d. l. ædem. in pen. col. Eſt verum, quòd Bald. ibi in 1. col. aliter reſpondet, ſed non placet.

39 ¶† Prædicta procedunt in colono ſimplici: quid autem in colono, ſeu conductore ad longum tempus. Ang. not. in d. §. ſcire autem. in Auth. de non alie. dicit ſe putare, quòd idem ſit in eo, quod in emphyt. ꝙ requiratur triennium. ſ. ꝙ triennio ceſſauerit ad hoc, vt poſſit expelli, quia ſm eum eadem in eo eſt ratio, quæ in emphyt. nam ideo in emphy. ſtatutum eſt tēpus triennij, vt ante expelli non poſſit, quia emphyt. habet ius in re, de cuius priuatione agitur, colonus autem ſimplex nullum ius habet. hanc rationem ponit Bald. in d. Auth. qui rē. cùm ergo colonus, ſeu conductor ad longum tempus dicatur habere idem ius in re. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager vecti. vel emphyt. pe. & in l. 1. §. quod autem, & ibi glo. & Bartol. ff. de ſuperfi. & conſequenter in eo ſit eadem ratio, quæ in emphyt. ergo ita in eo requiritur triēnium, ſicut in emphyt. dicit tamen Angel. ſe neſcire legem de hoc. addo, quòd idem tenet do. Abb. Pan. in d. c. propter ſterilitatem. in vlt. not. & Raph. Fulgoſ. in Auth. qui rem. Idem etiam ſenſit Bartol. in l. vectigalia. § 1. ff. de publ. Idem tenet do. Anton. de Bat. in d. capit. propter ſterilitalem. & ibidem Imol. in 25. col. & ſequen. Bald. in capitul. literæ. in 2. col. de dila. & in capitul. querelam. in fin. de iureiurand. & in capitul. ſi cautio. in penult. col. vbi vide. de fid. inſtrum. Alexand. in conſil. 4. incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter dominam Luciam. in penul. col. in fi. & ſequen. vbi ad hōc alleg. Bald. in l. ædem. circa. 1. & 2. col. C. locat. quamuis contrarium ſub dubio fortè dicat Imol. poſſe attentari in l. ve-

a ctigalia. §. 1. ff. de publi. ſed nihil allegat. ¶ Quid autem ſit [a] in conductore vectigalis, an ſtatim, quòd ceſſat ſoluere, poſſit expelli, dicite, vt per gloſſ. Bartol. & Imol. in dict. l. vectigalia. §. 1. & Bald. in d. l. ædem. Bald. & Cyn. in l. 1. ſupra ſi propter pub.

40 penſi. & Lud. Ro. in l. commiſſa. ff. de pub. ¶† Ex prædictis ergo ſtant tres concluſiones. Prima eſt, quòd emphy. priuati ceſſans triennio à ſolutione canonis, poteſt priuari, emphyteuta autem Eccleſiæ biennio, & ſimplex colonus ſtatim, de qua materia habetur etiam per Doctor. in capitul. propter ſterilitatem. extra de loca. & in cap. fin. de cauſ. poſſeſ. & proprieta. & plenius in capit. peruenit. extra de cenſi. tangitur in d. Authen. qui rem. & per Ange. & alios in Authen. de non alien. in §. ſcire autem. Iuxta has concluſiones neceſſariò ſe offerunt plures quæſt. & primò, quid in colono, ſeu conductore ad longum tempus, de hoc ſtatim dixi. Secundò quid in conductore ve-

41 ctigal. publ. de hoc etiam ſtatim eſt dictum. ¶† Tertiò quæro, quid in cenſuario, nunquid illud, quod eſt dictum in emphyteuta priuati ceſſante triennio, vel in Eccleſia ceſſante biennio, habeat locum in cenſuali, & quid ſit, & quid differat ab emphyteuta, dixi in l. 1. in gloſſ. 3. in vlt. quæſt. ſupra cod. Sol. dicite not. quod non, per cap. conſtitutus. cum glo. & ibi Inno. in vlt. ſua gloſſ. extra de relig. dom. imò ſi ceſſaret per mille annos, quòd nunquam ſolueret cenſum, non propterea priuari

b poſſet [b] à iure ſuo. Et ratio eſt, quia in cenſuarium transfertur quicquid iuris eſt penes concedentem, in emphyteutam autem non transfertur illud ius, quod eſt penes concedentem, imò penes eum remanet, & propterea poteſt emphyteutam ceſſantē expellere, iſtud idem tenet Imo. in c. ad audiētiam. in 2. colum. extra de reb. eccle. non alien. vbi magnum feſtum facit de hoc dicto, & dicit perpetuò tenendum menti, quia [a] quotidie contingit in facto. Iſtud idem tenet Ioan. Fab. hic [c] in prima colum. & in §. adeo. in penult. col. inſtit. loca. Bald. in Authen. ei qui. in 11. colum. verſic. pone, quod ex conceſſione principis. C. de bon. author. iud. poſſid. Iſtud idem tenet conſulendo Raphael. Cuman. in conſil. 164. incip. prælatus certæ Eccleſiæ cum conſenſu, &c. Et ex hoc habetis ſecundam limitationem ad hunc text. & ad prædictas concluſiones, quia

c primam dixi ſupra in conductore ad longum tempus. [c] Iſtud

d tamen de re cenſuali limitat [d] Bald. in tit. de pa. conſtan. in 19. col. in verſi. perſoluere fictum, quando præſtaretur cenſus de re propria, vt eſt propriè cenſus, ſecus ſi ſolueretur in recognitionem dominij exiſtētis penes illum, cui ſolui debet, quia tunc non ſoluendo cenſum tempore à iure ſtatuto, perderet dominium, quod haberet in re, & ita etiam in his terminis lo-

e quuntur præfati Doctor. ¶ Ad iſtam addite, [e] & nunquam à memoria deleatur illud, quod fortius, & ſingularius voluit Alber. hic in octaua colum. in verſic. quid de quæſtione à me

42 quæſita per quendam priorem, &c. † vbi tenet, quod ſi non appareret, an aliquis eſſet emphyteuta, an cenſuarius, an quomodo, quod nunquam ex ceſſatione ſolutionis cuiuſcunque

f temporis caderet à iure ſuo, [f] & ita per hoc dicit, ſe aliàs de facto reſpondiſſe cuidam domino priori cuiuſdam monaſterij, cùm in eius inſtrumentis repertum fuiſſet vnum inſtrumentum, in quo continebatur, quòd Titius promiſit dare omni anno ipſi monaſterio vnum ſaccum frumenti pro quodam fundo, nunquid iſte ex ceſſatione ſolutionis biennij poterit expelli, dicit ſe reſpondiſſe, quòd non, ex quo non conſtat iſtum eſſe emphyteutam, vel colonū, vel quomodo. Motus inter cætera præcipuè ex not. per gloſſ. & Innoc. in dict. capitul. conſtitutus, & ad hoc vide, quæ dicam infra in 7. quæſtion. ¶ Contra tamen hoc multum faciunt, quæ dicturus ſum infra in gloſſ. magn. in verbo repellere. in vlti. quæſtio. gloſſ. ¶ Et ex hoc habetis notare tertiam limitationem ad hunc textum, & præ-

43 dictas concluſiones. ¶† Quartò quæro, quid [g] in feudo, nū-

g quid iſta lex habeat locum in vaſallo, ſeu feudatario, vt ſi ceſſaret triennio à ſolutione eius, qđ debet, poſſit priuari feudo. Bald. ſingul. in capitul. duobus. extra de iudi. dicit, quòd ſi feu-

h datarius, [h] ſeu vaſallus ceſſauerit per ſolum biennium, quòd poteſt priuari feudo, & dicit quòd in vſibus feudorum non eſt hoc expreſſum, ſubijcens hoc eſſe multum notandum, quia aliàs fuit interrogatus de hoc, & ſubijcit, quòd quidam dicunt, quòd ſufficit annus, & dies, & malè ſecundum eum adde Bald. idem tenentem in capitul. quæ in eccleſiarum. de conſtitutionib. in 5. colum. vbi dicit, quòd iſtud eſt ſingulare dictum Innocen. in capitul. apoſtolicæ. de re iudica. in ſexto. Et quòd pro eo eſt text. vnicus in lib. feudorum in titul. quæ fuit prima cauſa benefic. amit. in verſicul. ſed non eſt alia iuſtior cauſa, cui nemo nec etiam Apollo reſponderet. Idem tenet Bald. in capitul. ſi cautio. in penult. colum. de fid. inſtrum. Ioan. verò de Imol. melius in capitul. ſecundo. in 20. colum.

i extra de feudis, contrarium [i] expreſsè tenuit, volens, quòd iſta. l. non habeat locum in feudo, quia etiam ſi vaſallus ceſſaret per mille annos ſoluere, non tamen poſſet expelli à feudo. iſtud idem tenet Ioan. Fabr. hic in vlt. colum. alleg. capitul. de quarta. extra de præſcri. capit. ad apoſtolicæ. de re iudi. in ſexto. iuncta clemē. paſtoralis. eod titul. ¶ Adde, quòd idem in terminis, quòd vaſallus, vel feudatarius etiam ſi ceſſauerit per triennium à ſolutione, non tamen feudum perdat, tenet Specul. in dict. §. nunc aliqua. in verſic. 85. de quo etiam vide Lud. Ronian. idem tenentem in l. 1. §. 1. ff de public. Adde, quòd idem tenet Gemin. quem vide in dict. cap. ad apoſtolicæ. §. ſed licèt. in notabilib. & melius in glo. in verbo, & nouem ann. in vlt. col. Iac. Alu. in cap. 1. §. ſed nec alia. in 4. colum. quæ fuerit

prima

ADDITIONES.

a ¶ Quid autem ſit. Adde Berthac. in tractatu de gabellis, & vect.

b ¶ Priuari poſſet. Socyn. conſil. 170. colum. 3. Dec. conſil. 138. & conſil. 164. PVRPV.

c ¶ Ad longum tempus. Adde, quòd dicatur longum tempus, vide gloſſ. 2. in l. cùm de in rem verſo. ff. de vſur.

d ¶ Vide aliam limitationem, quam ponit Barba. conſil. 40. 2. dubio. 14. colū. cum ſequ. in 1. vol. THO. PARPA.

e ¶ Addite. Dec. conſil. 38. colum. 3. Soc. 2. par. conſil. 167. & conſil. 266. Iaſ. in Auth. qui rem. colum. 2. C. de ſacroſ. Eccleſ. Mat. ſing. 95. PVRPV.

f ¶ Vide Dec. conſil. 146. & Soc. conſil. 197. in 2. colum. THO. PARPA.

g ¶ Quid. Vide Cor. conſil. 16. litera N. in 1. vol. THO. PAR.

h ¶ Quid ſi feudatarius. Adde gl. fi. & ibi Doct. in c. conſtitutus. de reli. domib.

i ¶ Contrarium. Idem Alexand. vbi limitat lib. 5. conſil. 5. parte prima, & conſil. 9. colum. 3. eod. lib. Quod ampliat notabiliter Dec. in vaſſallo Eccleſia, conſil. 138. colum. 2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

prima causa benefic. Io. Andr. in d. §. nuuc aliqua, super dicto versic. 125. dominus Card. in d. cap. potuit. vbi refert se ita cō-
a suluisse. Alexand. in consil. 140. lib. 3. [a] incipiente viso themate suprascripto. Et de isto articulo vide etiam dom. Mart. Laud. in capit. 1. in princip. in 3. colum. & sequen. qui feu. dare pos. Et de eo dixi plenius infra in præludijs feudorum. Et ex hoc habetis notare quartam notabilem limitationem ad hunc textū,
44 & prædictas conclusiones. ¶† Quintò quæro, quid in eo, qui emit fructus nascituros ex tali fundo, pro certa annua quā titate, an quantitate illa non soluta, statim possit expelli sicut colonus? dicite, vt per Bal. in l. ædem. in 5. colum. in versic. sed quid de eo. s. locati. iunctis not. per Bar. in l. eotem ferro. §. qui
45 maximos. in 2. col. ff. de publica. ¶† Sextò quæro, nunquid generaliter sit verum in quacunque materia, quòd per cessationem solutionis pensionis res incidat in commissum, puta in legato annuo, vel in aliqua eleemosyna annua relicta Ecclesię, de hoc dic, vt per Host. in tit. de loc. in §. fin. & per Specul. in d. §. nunc aliqua. versic. 85. ¶ Septimò quæro de pulchra, & vtili quæstione. Pone, aliquis testator in testamento reliquit vnum modium frumenti annuatim soluendū Titio, super tali fundo, hæredes cessarunt in solutione canonis per triennium, nunquid habeat locum pœna huius legis, vt possit priuari iure illius fundi? Specul. in d. §. nunc aliqua. in versi. 86. ad quem simpliciter se remittit de hac. q. Alb. hic in 10. col. tangit hanc. q. sed non directò in terminis. s. formatis. nam ibi quærit Specul. nunquid tales hæredes poterunt alienare hunc fundum irrequisito prius consensu istius Titij, & distinguit, aut illud modium frumenti relictum super illo fundo, est relictum ad tempus, puta vsque ad 10. ann. & tunc fundus non est obligatus, & sic alienari potest sine consensu istius Titij, allegat ad hoc in arg. l. quidam testamento. § 1. & l. nihil. 1. respons. ff. de legat. 1. & l. Caius Seius. ff. de ann. leg. Si verò sit relictum in perpetuum, & tunc fundus sit obligatus. l. hactenus. ff. de vsufruct. In dubio autem, quando tale relictum esset factum non priuato, sed Ecclesiæ, fauore Ecclesiæ censeretur factum in perpetuum. l. annuam. in fin. ff de ann. leg. & sic Spec. non tangit directò hanc. q. propositam de hæredib. cessantib. triennio soluere, an possint iure illius fundi priuari, sed tangit, an illi hæredes possint hunc fundum alienare sine consensu huius Titij, bene verum est, quòd ista duo videntur æquiparari in d. c. potuit. cessare à solutione, vel alienare sine consensu domini, tamen, vt s. dixi in text. in 4. not. maius est delictum alienantis sine consensu domini, & sic delinquentis faciendo, quàm cessantis soluere, & sic delinquentis omittendo, & ideo non videtur bene tuta argumentatio. Ipse idem Specul. in d. §. nunc aliqua. in versic. 118. adhuc format istam quæst. quando testa-
b tor [b] relinquit vnum saccum frumenti super tali fundo, an hæredes possint ipsum fundum alienare sine consensu eius, cui relinquitur, & ibi Ioan. Andr. in addi. Specul. refert, quòd ista. q. aliàs fuit Parmæ, & concludit Spec. quòd sic, vnde in terminis supra formatis nihil habetis decisum. ¶ Puto sic posse concludi, quòd si quæratur, an talis fundus possit alienari sine cōsensu illius Titij, quia testator dicendo, lego frumentum super tali fundo Titio, dicitur illum fundum ad hoc obligare, quia tantum est dicere, relinquo 10. super tali fundo, quantū est dicere obligo ipsum fundū, ita notabiliter tenet Bar. in l. fundus quem. ff. de ann. leg. & in l. codicillis. §. instituto. vbi text. ff. de leg. 2. ponit latè, & notabiliter Io. Fab. in §. itē Seruiana. in vlti. colum. insti. de act. & ibi per eum, an sit differentia dicere, reliquo super tali fundo centum, an dicere, relinquo centum ex tali fundo, non tamen dico, quod hæredes alienantes propterea cadant à iure suo. Sed per illa verba cùm fundus sit obligatus, ista obligatio realis sequitur ad quemcunque fundus peruenit, quod non esset, si esset personalis obligatio hæredū, quæ fundum nō imitatur. l. fi. cum sim. ff. de contrahen. emp.
c & in l. 1. §. si hæres percepto fundo. ff. ad Trebell. [c] Si autem quæratur nunquid tales hæredes cessantes triennio soluere propterea cadant à iure suo, dicendum est, quòd non, per ea, quæ dixi supra in 4. quæst. & ita videtur tenere Alber. hic, in 10 col. Et ex hoc habetis quartam limitationem ad hunc text.
46 & ad prædictas conclusiones. ¶† Octauò quæro de pulchra quæstio. pone, Ecclesia concessit fundum in emphyteusim perpetuam simpliciter, deinde interpellato emphyteuta, qđ solueret, fecit eum in iudicio citari pro canone soluendo, quanto tempore emphyt. in iudicio citatus, quòd soluat, priuabitur, an tunc etiam requiratur biennium, quia supradictæ conclusiones procedunt, quando emphyt. nunquam fuit interpellatus, quòd solueret, vel solùm fuit extraiudicialiter requisitus? In hoc puncto Angel. singulari, nec alibi tactum inuenio in l. locorum dñi. C. de omni agro deser. lib. 11. tenuit mirabiliter, q̄ si Ecclesia fecerit citari emphyteutā suū, q̄ soluc ret, quòd tunc sufficit cursus sex mensium, & sic post sex mensses poterit emphyteu. citatus expelli. Motus per illum text. hoc modo inducendo; nam respublica, & Ecclesia æquiparantur. l. respulica. cum gloss. supra ex quibus cau. maior. not in l. final. supra de sacrosan. Eccles. sed sic est in republica, quòd tributarius reipublicæ citatus in iudicio, quòd soluat tributum, si cessauerit per sex menses, potest priuari dominio, & quocunque iure, quod habet in re tributaria, ergo idem dicemus in Ecclesia, quæ fecit citari in iudicio suū emphyteutam ad soluendum, & si istud dictum est verum, habetis ex eo quintam singularem limitationem ad prædictas conclusiones, tamen istud dictum non teneo, quia est contra generalitatem dict. cap. potuit. & d. Authen. qui rem. & §. scire autem.
d in Authentic. de non alien. ¶ Nec aliquid facit. d. l. locorum. [d] per quam solùm se mouet Angel. quia nihil ad propositum. Nam, vt dicit Bartol. in l. qui agros. eod. titul. ille text. loquitur in deferente agrum tributarium, qui, vbi aliàs si staret per biēnium ad soluendum, priuaretur dominio ipsius agri. dict. l. qui agros. certè si per edicta fuerit citatus, & sit contumax, per lapsum sex mensium priuatur dominio ipsius agri. dict. l. locorum. vnde quid nunc ad propositum nostrum? quia nos non loquimur in emphyt. deferente feudum emphyteuticum, sed
e solùm in emphy. qui citatus cessat soluere. [e] Vnde respondendo in forma dicite, quòd ille text. loquitur de tributario deserēte agrum tributarium, & etiam cessante soluere post citationem, & sic in quo duo concurrunt. Nos autem loquimur in emphyteu. qui solùm cessat, & non deserit rem emphyteuticam, & sic in quo vnum tantum concurrit, vnde ille text. nihil ad propositum, & sic sto cum generalitate iurium præallegatorum, tamen authoritas Angel. est magna, maximè cùm
47 non habeat contradicentem, & ideo eius dictū notate. ¶† No
f nò quæro, quid in eo, qui accepit [f] rem in emphyteusim, & promisit certam annuam pensionem, quam iurauit soluere, nunquid propter iuramentum eo non soluente possit statim expelli, an verò in emphyteu. Ecclesiæ requiratur biennium, & alterius priuari requiratur triennium? In hoc puncto Bal. singular. in capitul. querelam. per illum text. cum gloss. & ibi traditis per Docto. extra de iureiuran. tenuit mirabiliter, quòd propter iuramentum statim eo non soluente possit expelli, cùm sit periurus, & perdit omne ius, quod habet in re, nisi secundum eum paupertas illum excusaret, quia tunc non
g esset periurus, iuxta c. breui. extra de iureiurand. [g] ponit Barto. in l. quod te. fi. si cert. petat. cum concordan. ibi tradi consuetis, & ad hoc vide etiam Bald. in capit. literæ. in secunda colū. de dilationib. Et si hoc dictum est verum, ex eo habetis notare sex singular. limitationes ad hunc textum, & ad prædictas conclusiones. ¶ Tamen licèt non inueniam contradicentem, videtur hoc dictum nō esse verum, cùm habeamus regulam, quòd iuramentum interpositum in aliquo actu intelligatur, & reguletur secundum naturam illius actus, super quo interponitur, & recipiat omnes illas conditiones, quas ille actus de sui natura habet, vt est in l. final. & ibi per omnes. supra de non numera. pecun. ergo istud iuramentum promissionis de soluendo canonem appositum in hoc contractu emphyteutico, intelligitur secundum naturam ipsius contractus, vt ita demum efficiatur periurus, si triennio cessauerit, ergo non ante est periurus, nec ante debet priuari, & per consequens non obst. dict. capitul. querelam. Tene opin. Bald. & adde, quòd idem, quòd Bal. tenet Alexand. in consil. 85. incip. non puto, id de quo quæritur, & c. lib. 1. & ibi ad hoc bene inducit. l. si quis maior. C. de transact. & aliud fundamentum, de quo ibi per eum, dixi de hoc puncto plenius in dict. l. si quis maior.

vbi

ADDITIONES.

a ¶ Adde, q̄ istud consil. Alex. est in 3. vol. & vide eūdem cons. 11. in fi. 2. col. in 5. vol. Et Abb. consil. 92. incip. nominatis. in 6. colum. & Iacob. in tract. feud. versi. & cum pacto, q̄ dicti vassalli præstent. fol. 6. THO. PAR.

b ¶ Quando testator. Adde Doct. in l. fi. C. de loca.

c ¶ Idem vult Ioan. Petr. Ferra. in forma libelli quo agitur ad ficti præstationem. in fin. colum. optimè facit, q̄ vult Pet. Iac. in titul. de act. in rem pro re emphy. quæ cadit in commissum. circa fin. THO. PAR.

d ¶ Vide Alex. apost. l. in d. l. locorum. vbi istud idem sequitur, & Barba. in cap. quoniam frequenter. in §. porrò. in 16. colum. extra vt lit. non contest. Ant. Corse. in sing. 96. aliàs in litera. e. in repert. versi. emphy. & in repe. rubr. extra de iureiur. in 12. priui. iuramenti. THO. PAR.

e ¶ Vide Barba. in capit. potuit. in 1. colum. extra de loca. clarè idem tenet se corrigens. THO. PAR.

f ¶ Quid in eo, qui accepit. Adde Bald. in capitul. literæ. de dilationib. & Barba. in capit. potuit. de loca. Alexan. de Imol. in consil. 126. incip. non puto id, de quo quæritur. in 1. volum.

g * Adde Dec. in capit. 2. 3. not. de rescrip. Ias. in l. si quis maior. colum. 3. supra de transact. PVRPV.

Source : BIU Cujas

48 vbi vide. ¶† Decimò quæro, quia dictum est, q̃ emphy. Eccle-
siæ cessans biennio soluere, potest priuari, qd iuris sit si ipsa ec-
clesia habeat emphyteusim à priuato, & non soluat, nunquid
cadat à iure suo, & possit priuari? ¶ In hoc paucis dicite, q̃ sic,
gl. est no. in dicta Auth. qui rem. s̃. de sacrosan. eccl. & Bald. in l.
placet. eo. tit. & gl. in d. c. potuit, & Iac. Alua. in c. 1. in §. 1. in 1. q.
de alie. feud. & ibi Bal. in prin. illius tit. in 3. colu. ver. quęro nun-
quid Ecclesia idem tenet. d. Anto. de Butr. in d. c. potuit, vbi ple-
nè hunc passum examinat, & in c. constitutus. post gl. & Doct.
ibi, extra de relig. domi. quicquid dixerit ibi Io. And. tenens, q̃
hoc non habet locum quantum ad ipsam Ecclesiam, vt ipsa
Ecclesia perpetuò repellatur à iure emphyteutico, sed bene
prælatus cessans repelletur pro toto tempore vitæ suę, iuxta. c.
fi. de capitu. Corra. in vsib. feud. vbi simile dicitur in feudo; & &
idem quod s̃. q̃ etiam ipsa Ecclesia si cesset à solutione priuari
possit, tenet Spec. in d. §. nunc aliqua. in ver. 14. & seq. vbi etiam
dicit idem esse in minore, & idem etiã est in ciuitate, s̃m eum,
in versi. 17. & idem in omnib. istis tenet Marti. de Fano in suo
tractatu præsentis tit. in versi. 8. quæritur quid si minor, &c. &
Bal. in addi. Specu. in tit. de loca. in 10. colu. in princ. & ibi etiam
dicit idem esse in hæreditate iacente. Et idem etiam in prædi-
ctis tenuit Io. Fab. hic, quamuis Bal. in l. si tutoris. C. de adminis. t.
tuto. teneat, q̃ ipso iure non currat minori tempus ad soluen-
dum canonem, de quo etiam per Albe. hic in 11. col. vbi etiam
per eum quid in Ecclesia, & per Innoc. in d. c. propter sterilita-
tem, circa fi. extta de locato. in fin. Sed aduerte, quia gl. quam. s̃.
allegaui in d. Auth. qui rem. propriè loquitur quando Ecclesia
habebat ab alia Ecclesia emphyteusim, non q̃ñ à priuato. Et
vide ibi Sal. de isto articulo, qui etiam mirabiliter tenet, quòd
isto casu non sufficiat biennium, sed triennium requiratur. Bal.
ibi post Antiquos tenet c̃rium. Et fortius tenet Spe. & Io. And.
49 in d. §. nunc aliqua. in ver. 22. quos videas per te. ¶† Vndecimò
a quęro iuxta proximam prędecedentem. q. nunquid Ecclesia, [a] mi
nor, & ciuitas, c̃ quos curnit tempus soluendi canonem, saltem
habeant restitutionem in integrum, & maximè, q̃ñ eorum ad-
ministratores non essent soluendo, & intra quantum tp̃s pos-
sint restitutionẽ petere Sol. dicite, q̃ debebunt restitui s̃m Spe.
& Io. And. d. §. nunc aliqua. ver. 15. ad q̃ vide Bar. in l. Imperatores. ff. de publi. & debebunt restitui intra quadriennium post
tempus lapsum soluendi, s̃m Specu. in d. §. nunc aliqua. ver. 16.
& ad hoc vide Bar. & Doct. in Auth. quas actiones. s̃. de sacros.
eccl. Ludo. Roma. in consi. 407. incip. cum præsupponatur pro
50 terra prati. &c. ¶† Duodecimò iuxta has decisiones quæro, qa
b vidimus, q̃ etiã ipsa [b] Ecclesia, quę habet emphyteusim, si ces-
sat soluere, potest priuari, intra quantũ tp̃s poterit priuari, nun-
quid requiratur triennium, vel biennium sufficiat, & sic nunqd
in hac cessatione considerabitur triennium vel biennium: in
hoc Specu. in d. §. nunc aliqua. ver. 22. tenuit, q̃ sufficiat solùm
biennium, ad hoc vt sit par cum ipso priuato habente ab ipsa
Ecclesia, in qua lapso biennio potest priuari, & idem etiam te-
net ipse Spec. ibidem in ver. 15. ¶ Contrarium & melius, q̃ imò
requiratur triennium, tenuit Io. And. in d. ver. 22. & Sal. hic ad
fi. in pen. q. & proximè referam in seq. q. & istud puto verius, ne
illud, quod in fauorem ecclesiæ est inductum, vt eius emphy-
teuta p̃ cessationem solius biennij possit priuari, retorqueatur
c̃ ipsam Ecclesiam, q̃ fieri non debet. l. quod fauore, cum simi.
51 s̃. de leg. ¶ Tertiodecimò quæro, † quid si Ecclesia successerit
priuato, qui dederat rem in emphyteusim, an requiratur cessa-
tio triennij, ad hoc, vt emphyt. possit expelli, vt sic Ecclesia vta-
tur iure priuati, in cuius locum successit, an verò sufficiat bien-
nium. istam q. mouet Sal. hic ad fi. in pen. q. & tenet conclusiuè,
q̃uis non clarè loquatur, q̃ pro eo tempore, quo res fuit in iure,
& dñio ipsius priuati, attenderetur triennium: pro eo verò tp̃e
quo fuit in dñio Ecclesię, attenderetur biennium, & sic si em-
phyt. cessauerit p̃ vnum annum cum dimidio, tp̃e quo res erat
in dñio priuati, & postea cessauerit per medium annum, postq̃
res fuit Ecclesiæ, non poterit priuari tanquam dicatur biennio
cessasse, quia ille annus cum dimidio non fuit nisi media pars
temporis, quæ in priuato requiritur, vnde necesse erit, q̃ cessaue
rit per vnum annum, & sic per medium tempus q̃ in Eccle-
sia requiritur, & ista media tempora simul iuncta bene postea
sufficient, ad hoc vt talis emphyt. posset per Ecclesiam priuari.
Addo licèt Sal. non alleget Bar. ita distinguentem in Auth. quas
actiones. ad fi. s̃. de sacrosan. eccl. cum quo etiam ibi Bal. & om
52 nes alij transeunt. ¶† Quartodecimò, pone, aliquis dedit [c] rem
c in emphyteusim, pacto expresso, quòd sibi fiat quolibet mense
solutio pensionis; nunquid tunc ad hoc vt iste cessans soluere
possit expelli, expectabuntur tres menses, an verò semper re-
quiretur triennium? In hoc Specu. mirabiliter in §. nunc aliqua.
in versi. 88. decidit debere duplicari istud tempus, vt ibi, aliàs
quando fienda esset solutio in fine anni, tres anni requiruntur,
nunc tres menses non sufficiant, sed duplicentur, vt sic sex
menses requirantur. motus per text. in l. si sic. ff. quemadmod.
seru. amit. & l. fin.. s̃. de serui. & cum eo simpliciter tenet Ioan.
Fab. in vlt. colum. Et si istud est verum, ex eo habetis notare se-
ptimam limitationem ad prædictas conclusiones. ¶ Contra-
rium, & melius tenet ibi Ioan. And. in addi. q̃ imò semper re-
quiratur triennium. Nec obstant contraria, quia loquuntur de
præscribenda libertate contra seruitutem, hic autem loqui-
mur de pœna proueniente ex cessatione solutionis. ¶ Confir-
mo hanc partem, quia de iure communi, quando aliud pactũ
non interuenit, solutio tota debet fieri per tres vices. l. placuit.
C. de colla. fund. patrimo. lib. 11. & firmat ipsemet Specu. in d. §.
nunc aliqua. versic. 88. & tamen non propterea mutatur istud
tempus triennij; de hoc tamen an d. l. placuit. loquatur in ca-
su speciali, an generaliter procedat in quocunque emphyteuta,
dicetur. ĵ. in gloss. penul. in verbo cautum est. ad fin. vbi gloss.
53 tangit. ¶† Quintodecimò quæro, pone [d] emphyteuta acce-
d pit in emphyteusim rem magni pretij, puta vnum castrum
cum possessionibus circumiacentibus, exbursata à princip. ma-
gna quantitate pecuniæ, deinde constituit se soluturum annua-
tim vnum denarium nomine pensionis, qui contractus est va-
lidus, prout declaraui. s̃. in l. 1. in euidentialibus, deinde cessauit
triennio in solutione istius denarij, an poterit priuari à toto iu-
re emphyteutico, & sic an per cessationem tam modicæ pen-
e sionis perdat rem tanti pretij? ¶ Solu. dicite [e] paucis, quòd sic.
ita tenet gloss ordin. in Auth. qui rem. supra de sacrosan. eccle.
quam sequuntur ibi Barto. Bald. & cæteri. idem tenet Bald. in l.
cùm allegas. in 7. oppo. sup. de vsur. & in rubr. s̃. de contrahen.
emptio. in 10. oppo. & in l. quamuis. per illum text. ff. de condi.
& demonstra. vide omnino Alexan. in consi. 105. lib. 3. incip.
magnifice prætor. in 7. colum. ad fin. & toto sequenti, cum
concordan. per eum allegatis, & vide quæ dicam latè. ĵ. in seq.
quæst. ¶ Sextodecimò quæro de quotidiana, & vtili quæst. po-
f ne, quòd emphy. [f] soluit partem canonis, deinde in alia parte
cessauit per triennium, puta debebat soluere 10. annua, & sol-
uit quinque tantum, nunquid in totum poterit expelli à re em-
phy. an verò pro parte tantum? Specu. in d. §. nunc aliqua. in
versi. 29. latè examinat hanc quęst. & multa in eam allegat ad
partes hinc inde, ibidem etiam Ioan. And. in addi. addit multa
alia iura. Finaliter concludit Specu. quòd per cessationem solu-
tionis partis possit in totum expelli, nisi propter paupertatem
cessauerit à soluendo, quia tunc in nihilo cadat, si modo para-
tus sit soluere, & ita ibi videtur transire Ioan. And. in addi.
¶ Ipse verò Spec. in versi. sequ. qui est. 30. tenet contrarium, q̃
tantum in parte cadat, & mirandum est, q̃ Specu. sic festinan-
g ter sibi fuerit contrarius. ¶ Tamen præcedens [g] opin. *est magis*
* *communis*, & eam teneo, q̃ in totum cadat, & ita consuluit Old.
Laud. in consi. 29. idem tenet Bal. in rub. s̃. de contrahen. empt.
in 10 q. & Albe. in d. Auth. qui rem. idem tenet Imol. in d. c. po-
tuit. in 39. col. idem tenèt Imol. & ibi respondet ad omnia iura
allegata in contrarium, maximè per Spec. & Io. And. in d. versi.
29. ¶ Et ibidem etiam subdit notabiliter Imo. q̃ si emphy. pro-
misisset pœnam centum, puta eo casu quo non solueret debi-
tam pensionem, & soluisset in parte tantum, quod nihilomi-
nus incidit in totam pœnam, istud idem quod. s̃. scilicet quòd
per cessationem solutionis partis emphy. possit in totum priua-
ri, tenet Sal. istud plenè disputans in Auth. perpetua. s̃. de sacro-
san. eccle. & Pau. de Cast. in l. in executione. §. pro parte. ff. de
verb. obl. & ibi Pau. de Cast. & fortius tenet, q̃ si totum soluis-
set

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid Ecclesia. Adde Doct. in c. 1. de in integ. restitu. & in l. illud. ff. ad l.
Aquil. & Doct. in l. fin. C. de consti. prin.

b ¶ Vidimus, quòd etiam ipsa. Adde Doct. in c. illud. de præscrip. & ibi Io. And.
super gl. Doct. in c. recolentes. de statu. mona.

c ¶ Aliquis dedit. Adde Doct. in l. 3. C. eo. tit.

d ¶ Soc. consi. 177. colum. 3. vide limitationem. colum. seq. vers. quid autem.
PVRPV.

e ¶ Idem & satis expresse vult Cum. consi. 164. in prin. idem vult Barb. consi. 40.
in 2. dub. in fi. char. in 1. vol. & cons. 36. in fi. in 2. vol. & Bald. consi. 290. in 2.
vol. secundum impressionem Mediol. Anto. Cors. in tract. de potestate Regia.
in 4. q. in tract. de minimis. in 11. col. THO. PAR.

f ¶ Pone, quod emphy. Adde Doct. in l. si hæredes. §. in illa. ff. fam. ercis. in §. pen.
in l. in executione. ff. de verb. oblig.

g ¶ Tamen præcedens. Idem vult Practi. Pap. forma libelli quo agitur ad ficti
præstationem. ver. fictum, & Bal. in d. cons. 290. & vide Guido. Papæ. q. 174.
vbi tenet contrarium.

* Et vide quæ scribit idem Ias. in l. qui rem num. 16. C. de sacrosan. eccl. in l. ait
prætor. nume. 3. ff. de iureiur. Clar. §. emphy. q. 8. versi. hoc autem, & dic, quòd
emphyteuta non soluens integram pensionem domino, cadit à tota re, secun
dum communem per Rol. consi. 17. nu. 14. lib. 2. & no. Doc. in l. in executione
§. si ita. de verb. obli. MASVER.

Source : BIU Cujas

set excepto vno nummo, ꝙ posset expelli, disputauimus in d. Auth. qui rem. ¶ Et ad hanc partem adde not. gl. in l. res bona, ff. de ꝓhen. emp. quæ no. tenet, ꝙ si res sit vẽdita sub pacto, ꝙ ni si die statuta fuerit soluta pecunia, ꝙ res sit inempta, ꝙ si vnus solus nummus defijt solui, res erit inempta. ¶ Limita tñ hanc conclusionem procedere, nisi per errorem minus fuerit solutum, per text. notab. in l. quamuis rationes. ff. de cõd. & demon. quam ad hoc reputat sing. Bald. in l. pro hæreditarijs. in 3. col. s̃. de hær. vel act. vend. ¶ Secundò potes̃ limitare ſm Spe. in d. vers. 29. qñ ꝓꝓ paupertatem cessasset soluere. & facit, ꝙ dicam. ĩ. in seq. q. in tertia limitatione, ꝙ tñ non est sine dubio, & pendet ab alio puncto, an difficultas excuset à mora, vel à pœna, de quo per Bart. in l. continuus. in §. illud. ff. de verb. oblig. & in l. ꝙ te. ff. si cert. pet. Et ad istam principalem. q. vide text. glos. & Doct. in c. suam. extra de pœnis, & ꝙ habetur in l. si necessarias. §. si vnus. §. de pig. act. & in l. Lucius Titius. ff. de act. emp. & ꝙ habetur in l. si seruus. §. si plurium. ff. si quis cautio. & in l. quandiu. ĩ. de distra. pig ¶ † Quid autem sit in inquilino, vel conductore, qui totam pensionem soluit preter vnum nummum, vide Bald. decidentem, ꝙ non, in l. ædem. circa medium. vers. sed pone locaui. s̃. loca. ad ista etiam vide, ꝙ mitabiliter, & singulariter voluit Bald. in l. cùm sit. ĩ. de sepul. vio. vbi voluit, ꝙ illa regula, qui non habet in ære, luat in corpore, iuxta l. fin. cum si. ff. de in ius voc. procedat etiam si reus possit soluere totam pœnam excepto vno denario. Et ad istam quæstionem vide, ꝙ dicam. ĩ. in sequenti quæstione. item vide, ꝙ dicam in l. fin. ĩ. cod. in illa q. quæ est. 13. extra gl. nunquid emphy. alienans partẽ rei emphyteuticæ irrequisito dño cadat in totum. ¶ † Decimoseptimò quæro, pone, emphyteuta decessit relictis plurib. hr̃dib, quorum alter soluit canonem pro parte sua, alter verò non, imò cessauit per totum triennium soluere, an tota res incidat in commissum, an verò debeat priuari pro parte sua ille, qui cessauit soluere? glo. ord. in l. cõi diuidun. in prin. in glo. mag. in vers. confunderetur. ff. cõi diui. latè disputauit hanc. q. & in effectu tenet, ꝙ in totum committatur, & omnes cadant, istud idẽ tenet Host. in summa tit. de loca. in §. fin. in vers. quid si vnus ex plurib. idem tenet Alb. hic. in 9. col. idem finaliter tenet Spec. in d. §. nunc aliqua. in vers. 70. vbi latè disputat hanc. q. allegando multa ad partes. idem etiam tenet ibi Io. And. in addi. istud idẽ tenet Bart. post Dyn. & Iac. Butr. vbi bene examinat hanc quæstionem in l. fraudati. ff. de publ. & idem tenet Ang. & Lud. Ro. ¶ Pro hac parte adducitur potissimum, † ꝙa quo ad euitationem pœnæ non sufficit particularis solutio. l. in executione. §. fin. ff. de verb. oblig. l. etiam patris. ff. de leg. 1. pro hac parte etiã bene facit, ꝙa si ipse primus emphy. soluisset in parte, & in parte cessasset, nihilominus posset in totum expelli, vt firmaui. s̃. in proxima. q. ergo per interuentum hr̃dum non debet mutari conditio primæ obligationis. l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. l. 2. §. fin. ff. de preto stipul. & l. cui fundus. ff. de cond. & dem. nec est verum, ꝙ hoc casu delictum non soluentis noceat soluenti, cùm sibi succurratur ꝯ non soluentem, ꝯ quem potest agere quanti sua interest. l. his consequenter. §. fin. & l. hr̃des. §. si vnus. & §. idem iuris. ff. fam. ercis. ¶ Limita tñ mirabiliter hanc cõclusionem Bartol. post Gul. in d. l. fraudati. non habere locum, qñ particularis solutio facta ab vno hr̃dũ in duob. vel trib. annis, habere posset vim vnius solutionis perfectæ, hoc est, posset sufficere pro vna solutione omnium, ꝙ declaro, pone, duos hæredes successisse emphyteutæ, quorum quilibet tenetur ad soluendũ pro parte sua duos denarios, vnus eorum soluit duob. annis duos denarios, certè ad hoc, vt neuter eorum cadat, videbitur pro vno anno soluta pensio integra quatuor denariorũ, & sic res non incidit in commissum, quasi solutio istius cedat in causam grauorem, ad hoc, vt iste non priuetur. l. 1. & 2. & l. si ex plurib. ff. de solut. & in l. 1. C. eo. pro hac limitatione facit, ꝙ signanter voluit Bal. in l. arboribus. § q d tñ. per illum text. ff de vsufr. vbi vult, ꝙ si soluatur pensio per alium, q̃ per eum, q debet soluere, etiam si iste soluens, ꝙ est fortius q̃ in terminis nostris, nullum penitus haberet ius in re, & solueret, ꝙ est ẽt plus noĩe suo proprio, tñ ista solutio prodesset verò emphy. vt non ꝓdatur emphyteusis. idẽ tenet Bald. in l solennib. s̃. de rei vend. & dicã latè. ĩ. in seq. q. ¶ Istã limitationẽ Gul. & Bar. reprehendit in terminis Io. And. in addi. Spec. in d. § nunc aliqua. in vers. 71. vbi dicit, quod licèt hæc subtilitas Gul. de Cun. prima facie sibi multũ placuerit, tñ postea plenius meditando sibi displicuit, potissimũ, ꝙa sequeretur, ꝙ in duob. hr̃dib. vno soluente nunq̃ res incideret in commissum, & sic frustratoriè disputaretur q. s̃. formata. † pro hoc etiam facit, quia in dubio solutio videt facta nomine proprio, & non alie. l. & magis. ff. de sol. Nec obst. iura allegata per Bart. ꝙa procedunt in eo, qui solus erat obligatus plurib. obligationib. & ex plurib. causis, quo casu soluendo præsumitur ex duriori soluisse, nos autem loquimur in plurib. obligatis, quo casu quilibet soluendo præsumitur pro sua obligatione propria soluisse. ¶ Sed fortius, si vera esset limitatio Bar. sequeretur magis absurdum, ꝙ vnus, & idem emphyteuta soluendo partem nunq̃ caderet, quia particularis solutio plurium annorum simul iuncta, semper sufficeret pro integra solutione vnius anni; & tñ hoc est falsum, & contra ea, quæ tenui in quæst. proximè præcedenti. ¶ Scdò limitat dictam conclusionem Bar. in d. l. fraudati. non procedere, qñ duo hæredes à principio cepissent rem in emphyteusim, & promisissent pensionẽ simpliciter, quia tunc quilibet teneretur soluere pro parte sua tñ, nisi actum esset, ꝙ essent duo rei. l. reos. §. cùm in tabulis. cum sim. ff. de duob. reis, & ideo vno cessante in solutione partis suę, alius non caderet, quia tunc tenerentur non vt hæredes, sed vt possessores, & in his terminis loquitur. d. l. fraudati, quæ videbat̃ ad prædictam conclusionem obstare. facit. l. Imperatores. ff. de pub. & cum ista limitatione tenet etiam Alb. hic in 9. col. ¶ Tertiò limitat dictam conclu. Lud. Rom. in d. l. fraudati. non habere locum, qñ vnus hęredum non soluens cessasset ꝓꝓ paupertatem, quia tunc nec ipse, nec alij caderent, motus auctoritate Spec. in d. §. nunc aliqua. ver. 29. de qua limitatione dicite, vt s̃. dixi in prox. quęst. ¶ Et cum prędicta conclu. ꝙ qñ sunt plures hęredes vnius emphytetę, ꝙ per cessationem solutionis vnius alij omnes possint priuari, tenuit ẽt Imol. in d. c. potuit. in 39. col. & seq. limitans tñ eam tñ procedere de iure ciuili, sed de iure canonico secus, qa Canonistę non sic subtiliter considerarunt naturã diuidui, & indiuidui, prout faciunt Legistæ in l. 4. §. Cato. ff. de verb. obl. vbi plenè per Bar. & hęc limitatio patet ex his, quæ habentur per gl. & Doct. in c. suam. extra de pęn. vbi dr̃, ꝙ de ęquitate canonica, licèt pars non fuerit soluta, non tñ in totum committitur pęna, vnde recurrendum est ad notata in d. c. suam. & de prædicta quæstione vltra prælleg. vide plenè per Alb. in d. l. commun diuid. 2. in prin. ff. cõi diui. & in l. si necessarias. in §. si pignori. ff. de pig. act. Ang. in l. prætoris. ff. de dam. infect. Fede. de Sen. in cons. 228. incip. factũ tale, est duo fratres, &c. gl. in d. c. potuit, & ibi Pau. de Elea. in commen. illius c. & ibi ẽt per alios, vide etiam pulchrè, & nouiter Cum. in eleganti consideratio. in l. 5 in §. fi. ff. de verb. obl. ¶ Et pro conclusione communi s̃. firmata facit, ꝙ no. voluit Spec. in tit. de arbit. §. fi. ver. vt autem circa materiam. in vers. seq. & in ver. quid si plura, & seq. vbi voluit, ꝙ si plures compromittentes in arbitrum promiserunt parere sniæ arbitri sub pœna; & quidam paruerunt, quidã non, committitur pœna etiam ꝯ eos, qui paruerunt, de quo tamen dicite melius, vt per gl. Bar. & Doct. in l. 5. §. fi. ff. de verbor. obl. per gl. & Ang. & Bal. in l. si seruus. §. si plurium. ff. si quis cau. in quib. locis concludit istud esse verum, si pœna adijcitur facto indiuiduo, secus si diuiduo. Ad prędictam quæstionem videte etiam, quæ no. Bar. in l. 1. ff. de interd. & releg. quę multum conferunt ad pñtem materiam. ¶ † Decimooctauò iuxta ꝓxi. quæst quæro, quid iuris sit ècontra, si ego habebam fundum in emphyteusim ab vno domino, qui decessit relictis plurib. filijs, & vni facio, ꝙ debeo, alteri non, an perdam in totum emphyteusim? Gul. de Cun. & Bal. in l. cõis libertus. ff. de in ius voc. tenent, ꝙ non, dicam in l. fi. vbi melius cadet. ĩ. eo. in illa no. q. quæ est 12. extra gl. fi. si emphyteuta plurium dñorum de voluntate vnius alienat alio inuito, vel irrequisito, an in totum cadat à iure suo. ¶ Decimonono quæro de vtili, & necessaria quæstione, † pone, ꝙ emphyteuta [a] cessauit triennio à solutione canonis, [a] sed quia dominus erat sibi obligatus in tanta quantitate, vel maiori quàm sit pensio; an isto casu talis emphyteuta propter illam cessationem triennalem poterit priuari, an verò excusabitur si sit paratus compensare, & an istud sit necessarium intra triennium, an verò ipso iure fiat compensatio quo ad euadendum pœnam caducitatis, in hoc puncto Spec. in d. § nunc aliqua. in vers. 79. dicit, ꝙ emphy. ex hoc potest se tueri, si dicamus compensationem fieri ipso iure, per l. si ambo, & l. cum alter. ff. de compen. Si autem dicamus compensationem non fieri ipso iure; tunc adhuc putat Specu. idem, si modo compensatio sit obiecta ante lapsum biennij in emphyteuta ecclesiæ, vel ante lapsum triennij, in emphyteuta priuati, per l. si constat. s̃. de compen. & ita videtur tenere ibi Ioan. And. in addi. & Albe. hic in 10. colum. & idem, ꝙ vbi dominus est debitor, ꝙ emphy. cessans triennio soluere non cadat, si sit paratus compensare, tenet Albe. in l. cùm alter. ff. de compen. & Fulg. in d. l. si constat. s̃. de compen. & Abb. antiquus in c. bona fides. extra de deposito, & Bal. in repertorio super Innoc. in verb. emphy. in 1. q. de quo ẽt vide Ioan. And. in d. c. bona fides, & ibi Anto. de Butr. in vlt. no. [b] ¶ Aduertendum [b] est tamen, quia Spec. in d. ver. 79. non vĩ formare

ADDITIONES.

a ¶ Pone, ꝙ emphy. Adde Pet. de Suza. in quæstionibus suis. q. 25.

b ¶ Aduertendum. Amplia etiam si concurreret iuramentum. Alex. in addi. Bart. in l. non amplius. litera A. ff. rem rat. habe. PVRPV.

Source : BIU Cujas

mare quæſtionem, an poſt biennium emphyteuta Eccleſię, vel poſt triennium emph. priuati poſſit obijcere compenſationē, ſed ſimpliciter dicit, ꝙ ſi dicimus compenſationem non fieri ipſo iure, ꝙ poſt illud tempus non poſſit opponi, aliàs ſic, non ergò aperit an ipſo iure fiat compenſatio, an non, ſed relinquit nos in ambiguo in ſua deciſione. ¶ Vnde videretur prima cō-
* ſideratione dicendum, *quòd tenendo communem opin.* glo. & Doct.
60 in d.l.ſi conſtat.s̃.de compen. † quæ habet, ꝙ regulariter ipſo iure non fit compenſatio, niſi opponatur ab homine, quod ſi emph. non oppoſuerit compenſationem ante tp̃s prædictum, ꝙ ceciderit à iure ſuo, nec poſtea veniat audiendus volens cōpenſationem obijcere, in hoc tamen tenerem contrarrum, & melius, quia quamuis cōis opi. glo. & Doct. ſit vt prædixi, ꝙ regulariter compenſatio non fiat ipſo iure, ſed demum ſi opponatur ab homine, tñ hic fallit quo ad pœnam euitandam, vel quo ad impediendum curſum vſurarum, quia tunc odio pœnæ, & vſurarum fit ipſo iure compenſatio, ſm not. per gloſ. & Doct in d.l.ſi conſtat.s̃.de compen. & per gl. & Bald. in l. 1. eod.
a tit. [a] & ſm hoc vr̃, ꝙ cùm hic agatur de euitatione pœnæ, ne ipſe emphy. cadat à iure ſuo emph. ꝙ intelligitur ipſo iure oppoſita compenſatio, etiam ſi non fuerit oppoſita ab emph. ante tp̃s prædictum, & ita not. tenet Imo. in d.ca. bona fides. in 9. col. & reputat multum tenendum menti. idem etiã tenet Ang. in l. ſemel mora ff. ſol. matr. & Io. Fab. & Io. de Pla. in §. in bonę fidei inſt. de act. ¶ Et ex his habetis colligere aliam limitationē
61 ad concluſiones prædictas. ¶† Vigeſimo quæro, ſi non eſt perſona, cui fiat ſolutio canonis, puta, quia dñs deceſſerit ſine hære de, vel hæreditas iacet, & nondum eſt adita, & neſcitur, quis ſit, vel eſſe velit hæres, an iſto caſu emphyteuta ceſſans per triennium cadat à iure ſuo? Alb. in l. 4. §. cæterum. ff. de dam. infect. tenet ſimpliciter, ꝙ iſto caſu emphyteuta nō cadat à iure ſuo. Iſtud idem tenet Bald. hic in vltimis verbis, per text. in l. prędia. ff. de act. emp. Idē tenet Hoſt. in ſumma ſua tit. de loc. in §. quid ſit de natura. propè fi. tit. circa pen. col. in verſ. ꝙ ſi hæreditate, aliàs eſt ſub verſ. quid ſi emphyteuta promiſit. & d. Alex. quem vide in conſ. 91. inc. perſpectis his, quę in themate narrata ſunt. 19. col. ad fi. & duab. ſeq. lib. 1. & ſi hoc eſt verum, ex eo habetis 9. limitationē ad concluſiones prædictas. Spe. verò in d. §. nunc aliqua. in verſ. 19. & duab. ſeq. tenuit, ꝙ imò res incidat in commiſſum, etiam ſi non ſit perſona, cui ſoluatur, eo qa debet fieri depoſitio, & conſignatio iuxta formam huius l. in fi. & l. acceptam. s̃. de vſu. Motus eſt, qa ſi pecunia ſit ad diē promiſſa ſub pœna, mortuo promiſſore ante diem committitur pœna, licèt hr̃ditas eius non ſit adita. text. eſt in l. ad diem. ff. de verb. oblig. Subdit tñ, ꝙ dabitur ei reſtitutio ex clauſula gñali, ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe videbitur, per l. 1. in fi. & l. ſed & ſi per prætorē. ff. ex quib. cau. maio. & ita etiam vr̃ tranſire ibi Io. And. in addi. idem vr̃ tenere Alb. hic in 10. col. qui dicit hoc eſſe tutius, ꝙ pecunia deponatur, & conſignetur per hunc text. in fin. & d.l. acceptam. & ita dicit fuiſſe conſultum per d. Vbertum de Bobio ſimul cum d. Simone Vicentino. ¶ In hoc pūcto teneo primā opi. ꝙ emphyteuta nō cadat per iura præalleg. Et ad d.l. ad diē. allegatam per Spe. rñ deo, ꝙ ibi loquitur in caſu ℈tio, qñ debitoris hr̃ditas non eſt adita, qno caſu, qd iuris ſit, ibi dr̃, & declaratur per Bart. & alios: nos autem loquimur è ℈, qñ ipſe creditor, & ℈ñr ipſe dñs mortuus eſt ſine hr̃de, vel eius hr̃ditas non eſt adita, & ſic ille text. nihil facit ad propoſitum. Tutius tñ eſſet, ſi nondum eſſet lapſum triennium, ꝙ pecunia deponeret, & conſignaretur, per hunc text. in fin. ſed lapſo tp̃e puto, ꝙ emphyteuta expelli non poſſit, de quo etiã vide per Hoſt. in ſumma tit. de loca. §. fin. verſ. qd ſi hr̃ditate. Dyn. in regula cùm qs
62 in ius de reg. iur. lib. 6. ¶† Vigeſimo primò quæro, qd ſi emphy-
b teuta fuit detentus in carceribus, [b] & propterea non ſoluit canonem, nunqd ſi lapſum ſit triennium, poſſit expelli? ſol. dic, ꝙ non, quia detentus in carceribus dr̃ legitimè impeditus, ita ꝙ per ceſſationem non poſſit expelli. ita not. determinat Ant. de Butr. in c. ſignificante. in 4. no. extra de pig. & ex hoc habetis 10. limitationem ad prædictas concluſiones, & poſito, ꝙ ipſo iure caderet, teneo, ꝙ ſaltem deberet in effectu in integ. reſtitui ex clauſula generali iuxta ea, quæ dixi in q proximè præceden-
63 ti. ¶† Vigeſimo ſecundò quæro, pone emphyteuta dubitat, ne per ceſſationem triennij cadat à iure ſuo, vult ſibi prouidere, &
c vult ſoluere canonem [c] pro pluribus annis futuris, puta pro 20. vel 30. ann. an dominus inuitus teneatur recipere penſionem tot annorum futurorum, & poſito, quod dominus nolit recipere, nunquid emphyteuta offerendo, conſignando, & deponendo iuxta formam huius. l. in fin. liberetur? Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 42. & melius in verſ. ſeq. & ibidem Ioann. And. in addi. arguunt ad partes, & finaliter concludunt, ꝙ dominus inuitus non compellitur recipere ſolutionem tot annorum; idem tenet hic Cyn. in vlt. quæſt. & in l. ſi certis annis. s̃. de pact. idem tenet Alb. hic in 10. colu. idem Bald. hic in vlt. colu. Item tenet Mar. de Fa. in tract. præſentis titu. in 9. q. iſtud idem tenet Bart. in l. eum qui. aliàs inc. Iabolenus. ff. de ann. leg. cum limitatione tamen, quam. j̃. proxi. ſubijciam. idem tenet Bart. in l. ſtatuliberos conditioni. §. fi. ff. de ſtat. lib. cum alia limitatione quam. j̃. ſubijciam. hoc idem tenent Gul. de Cun. & Bal. in l. plures. in fi. s̃. de fid. inſtr. idem Bald. in l. ſi quis argentum. in fi. 3. col. j̃. de dona. & in l. filiuſf. §. diui. el. 1. ff. de leg. 1. Petr. de Anchar. in d c. potuit. & ibi Imo. in 44. colu. & Mod. in l. ſtipulatio
d iſta. §. inter certam. ff. de verb. oblig. ¶ [d] Pro hac parte potiſſimum facit, quia iſta generalis ſolutio tot annorum, poſſet afferre domino incommodum quantum ad probandum recognitionem dominij, quia quamuis per ſolutionē annuam 10. an. præſumatur debitum. l. ſi certis annis. s̃. de pact. l. cùm de in rem verſo. ff. de vſu. l. cùm notiſſimi. §. ſed ſi quis j̃. de præſcr. 30. vel. 40. an. tamen non eſſet idem, ſi fieret vna ſolutio pro. 10. an. vel pro plurib. ſecundum Bart. in d.l. eum qui. & Cyn. & Bald. in l. 2. s̃. de dot. prom. ex quo ergo illa generalis ſolutio pōt afferre damnum dño, ergo illam non compellitur dominus re-
64 cipere. Ad idem facit, † quia emphyteuta non poſſet inuitus compelli ſoluere ante tempus pro plurib. annis, ergo nec dñs debet compelli ad recipiendum, vt æqualitas ſeruetur. arg. l. ſi. j̃. de fruc. & lit. expen. & in l. ſi cùm dies. §. ſi arbiter. ff. de arb. ꝙ vltimum eſt perſuaſiuum, ſed non ſtringens, cùm ratio diuerſitatis inter eos ſit. ¶ Iſtam communem concluſionem limitat not. Bart. in d.l. eū qui. niſi emphyteuta vellet ſoluere pro plurib. annis futuris cum omni intereſſe dñi, quia tunc poſſet, per ea, quæ habentur in l. qui Romæ. in prin. ff. de verb. oblig. Nam cùm dñs prætendat intereſſe ad probandum recognitionem dominij, vt dictum eſt, faciet emphyteuta dño inſtrumentum, in quo eum recognoſcet in dñm pro toto tempore, ꝙ multū not. ad obſeruantiam practicæ, vt pro multis annis ſolui poſſit. iſta limitatio non eſt generalis, & ſolùm procederet, qñ per iſtam ſolutionem tot annorū factam ante tp̃s, non poſſet dñs præt̄edere aliud intereſſe niſi recognitionis dominij, ꝙ facilius probatur per ſolutionem particularem, vt dictum eſt. Sed qñ poſſet prætendere aliud intereſſe, puta, quia penſio eſſet ſoluēda in vino, & frumento, & ſua intereſt, ꝙ ſoluatur ſuo tp̃e, tūc teneo indiſtinctè concluſionem prædictam, ꝙ ſolutio nō poſſit fieri pro multis annis. ¶ Motus vltra prædicta, per vnā ſolēnem doctrinam Gul. de Cun. in d.l. plures apochis. quam Bart. ibi ad fi. commendat, & reputat diligenter notandam, & ſingu
65 larem, † vbi vult, ꝙ ille, qui recipere debet vinum, vel bladū ad tp̃s, non cogitur recipere ante tp̃s, nec aliquid aliud, ꝙ curſu temporis deteriorari poſſit, q̃ doctrinam Gul. etiam ſequit̃, & commendat Ang. in l. Titius. ff. quæ res pig. oblig. poſſ. & fuit doctrina ordinariæ gl. in l. ſtipulatio iſta. in §. inter certam. in gl. 1. ff. de verb. oblig. & in l. in annalib. j̃. de leg. ¶ Secundò limitat dictam concluſionem not. Bart. in d.l. ſtatuliberos conditioni. §. fin. ff. de ſtat. lib. nec alibi in ſpecie legi, vt nō procedat in trib. annis, quia emphyteuta poteſt ſoluere ſaltem pro trib. annis futuris, per text. in l. placuit. C. de coll. fun. patr. lib. 11. ¶ Ad prædictam conclu. vide, ꝙ voluit ſignanter Bart. in l. ſi cum præfinitione. ff. quando di. leg. ced. vbi per illum tex. ſing. voluit, ꝙ ſi teſtator reliquit alicui vnam corbem frumenti vſque ad 10. an. ꝙ hæres poteſt primo anno ſoluere pro toto tempore. 10. an. quæ deciſio videtur facere contra concluſionem prædictam. ¶ Sed ſuſtinendo prædicta, poteſtis dicere, quòd hęc vltima deciſio Bart. non eſt vera, & contrarium tenet Bal. in d.l. in annalib. & in d.l. plures apochis. in fin. per regulam, quia quis non tenetur recipere ante tempus illud, quod curſu temporis poſſet deteriorari. ¶ Vel ſecundò dic, quod in caſu poſito per Bart. illud tempus fuit adiectum in totum gratia ipſius hæredis, cauſa eum exonerandi, nimirum ſi poteſt totum ante tp̃s ſoluere. Sed in terminis noſtris tp̃s reſpicit commodum nedum emphyteutæ, ſed etiam dñi propter probationem fiendam de re-
66 cognitione dñij, vt ſupra dictum eſt. ¶† Vigeſimo tertiò quæro, pone conceſſi tibi vineam in emphyteuſim pro 10. dandis mihi ſingulis annis, cum pacto, quod deberes de fructib. vineæ dare duas brentas vini Titio in perpetuū, deinde pone, ꝙ

tu

ADDITIONES.

a ¶ Idem vult Iacobin. in tit. de actione in rem pro emph. quando in commiſſum cadit. in 3. col. & ſequitur Guido Papæ deciſ. 171. circa fin. idem vult Fran. de Cur. cōſ. 7. in 7. col. verſ. tranſeo ad tertium. Soc. conſ. 99. in 2. col. PARPA.

b Quæſtio de emphy. carcerato. & de abſente ex iuſta cauſa, Deci. conſ. 138. colum. pen. PVRPV.

c ¶ Vult ſoluere canonem. Adde Bal. in l. ſtatulib. cōditioni. in §. quod ſi ſeruus. ff. de ſtatulib. in l. eum qui. de annu. leg.

d ¶ Idem vult Par. de Caſt. in l. 1. in fin. ff. de cond. & dem. Cor. conſ. 467. in 2. vol. PARPA.

Source : BIU Cujas

tu emphyteuta ceſſaſti triennio, vel amplius, quòd dicta decẽ non ſoluiſti mihi, & propterea dicta vinea eſt reuerſa ad me dominum, nunquid ego dominus tenebor Titio in perpetuũ ad illam perpetuam præſtationem? Iſtam q. originaliter format Gul. de Cun. in l. adoptiuum. §. patronum. ff. de in ius vocan. vbi arguit ad partes, & finaliter concludit, ꝙ ſic, quod tu dominus teneberis in perpetuum illi Titio, motus per illum tex. & l. 1. §. ſi mãcip. ita venie. ne proſtitua. in quibus dicitur, ꝙ ſi res ad me redeat, debeo ſeruare conuentionem, quam volebam ſeruari per alium, cũ quo ſuper ea re cõtraxi, & cum eo tenet Angel. in d. §. patronum. de quo tamen ibi vide Pau. de Caſt. & Mod. ¶ Sed tamen veritas huius q. pendet ab his, quæ ponunt Bar. Ang. Imo. & Cum. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verb. oblig. & latè Bar. in l. cùm à ſocero ℨ. de iu. dot. Imo. in d. c. potuit. in vlt. char. Pau. de Caſt. & Ludon. in l. ſi pecuniam. in prin. ff. de condi. ob cauſam. & Pau. de Caſt. in l. ſi cũ venderet. ff. de pig. act. & in l. in inſulam. in fi poſt Bal. ff. ſolu. matrim. in quib. locis tangitur, an per tale pactum ſit illi Titio ius irreuocabiliter acquiſitum, an verò poſſit reuocari, quia ſi tenemus, ꝙ tale ius ſit Titio irreuocabiliter quæſitum, & non eſt dubiũ, ꝙ dominus, ad quem eſt res reuerſa, perpetuò teneatur illi Titio: ſi verò tenemus, ꝙ tale ius ſit reuocabile, erit ſecus, dicite vt in dictis locis, in quib. *magis communiter tenetur* tale ius poſ-
* 67 ſe reuocari, licèt Mod. contrarium teneant. ¶† Vigeſimoquarto q̃ro, nunquid creditor poſſit ſoluere penſionem emphyteuticã ꝑ fundo emphy. ſibi obligato, ita ꝙ per eius ſolutionem duret emphyteuſis? ſolu. dicite paucis, ꝙ ſic, tex. eſt no. in l. lex vectigali. in ver. tam debitor, quàm creditor. ff. de pig. & ibi illũ tex. ad hoc no. Bar. & Ang. & ſic per ſolutionem factam ab ipſo creditore, conſeruatur ipſi creditori ius hypothecæ, quod habet in ipſa re, ꝙ aliàs periret perempto iure principalis debitoris: eodem modo ipſi debitori conſeruatur ius ſuum emphyteuticum, & ex hoc habentis notare. 11. fallen. ad concluſiones prædictas, vt non procedant, quando emphyteuta ceſſaſſet biennio vel triennio, ſed creditor ſoluiſſet, & videte quæ
68 dicam in ſeq. q, magis dubitabili. ¶† Vigeſimoquinto quæro,
a nunquid ſolutio canonis [a] facta per tertium omnino extraneum proſit verò emphy. qui per triennium, & amplius ceſſauerat ſoluere, ita vt non cadat à iure emphyteutico. ¶ Et in hoc primum expedio quoſdam caſus indubitabiles, deinde attingam caſum dubitabilem, & ſiquidem iſte tertius ſoluiſſet vt procurator domini, caſus eſt clarus, quòd ſolutio prodeſſet emphyteutæ, eodem modo ſi ſoluiſſet tanquam nego. geſt. nomine emphy. quia iſta ſolutio prodeſſet ipſi emphyt. ꝑ l. ſoluendo. & l. q̃ vtiliter. ad fi. ff. de neg. geſt. & ꝑ regulam nota
69 bilẽ, † q a quotieſcunq; tractatur de ꝟſeruatione iuris realis, vt eſt hic de ꝟſeruatione iuris emphyteutici, ſemꝑ factum à neg. geſt. prodeſt ad illius iuris ꝟſeruationem, & retentionẽ. l. arboribus. §. quid tñ. ff. de vſufruc. & ℨ. dicetur. & ita in terminis noſtris in emphy. tenet Ang. in d. l. lex vectigali. & Lud. Rom. in conſ. 103. incip. viſo propoſitæ quæſtionis themate &c. iuxta princ. ¶ Sed dubium eſt, quid ſi iſte tertius nullum ius habet in re, & ſoluit ſuo proprio nomine, non dico nomine emphyt. an iſta ſolu. proſit ipſi emphyteutæ, qui ceſſauit triennio ſoluere, ita ꝙ expelli non poſſit? exemplum pone. Acceperam rem in emphyteuſim ab Eccleſia, deinde illa res peruenit ad tertium, qui eam tenuit, & poſſedit per decem ann. & amplius, & ſemper ſoluit canonem ſuo proprio nomine, credens illud ius emphyteuticum ad ſe ſpectare, ego autem verus emphyteuta nihil ſolui, imò ceſſaui per totum illud tempus, nũquid poſſim expelli, an illa ſolutio mihi proſit? ¶ In hoc puncto omiſſa allegatione ad partes, quæ fit per Docto. in locis infra allegãdis, concludo, quòd talis ſolutio prodeſt vero emphyteutæ, per regulam proximè dictam, quia vbi tractatur de conſeruatione iuris realis, vt eſt hic de conſeruatione iuris emphy. non refert à quo ſoluatur, aut quomodo, aut cuius nomine, dummodo ſolutum ſit. d. l. arboribus §. quid tamen. & expreſsius in l. qui fundum. ff. quemadmo. ſer. amit. & pro hac deciſione eſt quaſi tex. in terminis in l. forma §. ſi cùm ego. ff. de cenſi. clarè iſtud determinans, vbi ſolutio cenſus, aut canonis facta per non habentem ius ſuo proprio nomine, prodeſt habenti ius quo ad conſeruarionem iuris ſui cenſualis, vel in terminis noſtris emphy. & ita per illum tex. determinant Spec. & Ioan. And. in dicto §. nunc aliqua. in verſicu. 82. & in terminis not. Bartol. poſt
b Andr. de Pi. & Gul. de Cun. in d. l. arboribus. §. quid tamen. [b] & idem Bald. in l. ſolennibus. ſupra de rei ven. & in addi. Specu. in tit. de loc. in 11. colum. & Lud. in prædicto conſi. 103. incip. viſo propoſitæ quæſtionis themate, &c. & in primo dub. in conſilio 491. incip. in caſu propoſitæ conſultationis breuiter dicẽdum, quòd iſta. quamuis Alber. in d. l. arboribus §. vſufructuarius. referens And. de Pi. videatur aliter tenere, quod ſolutio facta per tertium ſuo nomine, & non emphyteutæ non proſit ipſi emphyteutæ, & ex hoc habetis notare 12. limitationes ad
70 concluſiones prædictas. ¶† Vigeſimoſexto quæro iuxta proximam quæſtionem, pone, quòd dominus non velit acceptare ſolutionem ab iſto tertio, volente ſoluere nomine emphyteutæ, an cogatur inuitus ipſam acceptare? primò videtur dicendum, quòd ſic, quia tertius poteſt ſoluere pro alio inuito creditore. l. 1. & l. ſoluendo. cum ſimilib. ff. de nego. geſt. ¶ Contra-
c rium determinat ſing. Bal. in l. acceptam. in vlt. col. in 25. q. ℨ. de vſur. & ibidem ſequitur ſimpliciter Saly. in fi. in vlt. qõ. motus optima ratione, quia cùm emphyteuta, vel feudatarius teneantur ſoluere non ſolùm ad finem liberationis conſequendæ, ſed etiam in recognitionem iuris directi dominij, exiſtentis penes dominum, vt dictum eſt ſupra in 22. qõ. & iſtud non poſſit fieri per tertium, conſequens fit, vt tertius non poſſit ꝑ
71 emphyteuta ſoluere domino inuito. ¶ † Vigeſimoſeptimò quæro iuxta proximam quæſtionem retento pro vero, quòd tertius non poſſit ſoluere pro emphyteuta inuito domino, nunquid ſaltem eo caſu quo dominus recuſat recipere ſolutionem ab iſto tertio, an ſi iſte tertius offerat, conſignet, & deponat, iuxta formam legis noſtræ in fi. iſtud proſit emphyteutæ? Solu. in hac prima conſideratione credidi tenendum, quòd ſic, per regulam quæ habet, quòd in caſibus in quibus oblatio, & depoſitio facta à principali proſunt ad eum liberandum, eodem modo ſi ſit facta ab alio, quàm à principali, & ſic à tertio prodeſt ad eum liberandum, vt eſt tex. no. in l. cùm & poſtliminij. & ibi Bar. Bal. & Ang. notant ad hoc. ℨ. de capt. & tex. in l. qui decem. §. 1. & ibi gl. & Bar. ff. de ſol. & gl. & Bar. in l. ſolutionem. eo. tit. Quãuis ℨrium videatur tenere gl. quæ in dictis locis reprehẽditur, in l. obſignatione, ſuper verbo, eo loco, & ibi Bald. ℨ. de ſol. tñ gl. ibi non clarè ℨrium firmat, ſed ſic eſt in terminis noſtris, quòd oblatio, conſignatio, & depoſitio facta per ipſum emphyteutam, eum liberaret, vt hoc tex. in fi. ergo eodem modo facta per iſtum tertium. Tamen in terminis noſtris non puto, ꝙ iſta oblatio, conſignatio, & depoſitio facta à tertio prodeſſet emphy. quia prædicta regula procedit, quando eſſemus in caſu, in quo ſolutio poſſet fieri per tertium inuito creditore, & liberaret debitorem, quia tunc etiam oblatio eodem modo liberaret, ꝙ eſt quando ſolutio ſimpliciter fieret ſolùm ad finem liberationis, ſed in terminis noſtris cùm ſolutio canonis emphyteutici non poſſit fieri per tertium inuito domino, ita vt per eam liberetur emphyteuta, eo quia fit non ſolùm ad finem liberationis, ſed etiam recognitionis dominij, quæ recognitio non poteſt per tertium fieri, vt ſupra in proxi. q. dixi. eodem modo, & multominus non poterit fieri iſta oblatio, conſignatio, & depoſitio, domino recuſante recipere ſolutionem ab iſto tertio, ita vt proſit emphyteutæ, qa ſi non compellitur recipere veram ſolutionem, multominus oblatio, & conſignatio attendetur, iſtud tamen in terminis nõ inuenio tactum ab aliquo, ſed credo eſſe verum per prædicta, & hoc no. ad limitationem concluſionis proximè relatæ, quæ habet, quòd in caſibus in quibus, ſi ipſemet debitor offerret, liberaretur, extraneo pro eo offerente, eodem modo liberatur, quia iſtud non habet locum in terminis noſtris per rationem
72 proxi. dictam. ¶† Vigeſimooctauò quæro, pone ꝙ emphyteu-
d ta ceſſauit [d] per 40. ann. ꝙ penſionẽ non ſoluit, & ſemper poſſedit, nunquid dicatur præſcripſiſſe liberationem à penſione ſoluenda? Bar. ſing. in l. competit. ℨ. de præſcrip. 30. vel 40. ann. determinat, ꝙ ſic, reprobata gl. ibi ſm vnum intellectum, eo ꝙ omnis actio tollitur tanto tpe, ꝑ regulam. l. ſicut. & l. oẽs. ℨ. de ꝑſcr. 30, vel 40. ann. q̃ deciſio indubitanter procedit q̃tũ ad penſionẽ, poſt cuius ſolutionẽ fiendam tranſacti ſunt 40. ann. ſed q̃tũ ad aliã, vr durior hæc deciſio. de quo ẽt ꝑ Alb. hic remiſſiuè loquentẽ in 11. col. & ex hoc habetis notare. 13. lĩtationes ad ꝟcluſiones ꝑdictas, & circa hoc vide quæ reſeruo dicẽda. ℨ. in gl. mag. in verbo repellere, in vltima qõne, vbi ponã nunqd emphyteuta poſſit præſcribere dñium, & an poſſit præſcribere

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid ſolutio canonis. Adde. l. forma. in §. quamquam. ff. de cenſi. Bal. in l. arborib. ff. de vſufr. in l. ſolennib. C. de rei vend.

b ¶ Adde Alex. conſi. 71. circa fi. in 1. volum. & Panor. conſi. 67. in fi. colum. 3. 2. volum. & Cor. conſi. 115. litera P. in 1. vol. & Roman. ſing. 557. & Saly. in l. 2. in fin. pro ſoc. Dec. conſi. 58. in fi. col. Franc. de Aret. in l. ſi actione. ſupra de pact. PARPA.

c ¶ Contrarium. Adde, quòd ſi dominus acceptaret ſolutionem à tertio, ſibi præiudicaret, vt no. Bal. in l. arborib. §. quid tamen. ff. de vſufruct. & ſequitur Dec. conſi. 57. col. vlt. BELLOT.

d ¶ Quod emphy. ceſſauit. Adde glo. fi. in l. competit. C. de præſcr. 30. ann. & ibi Cy. in 3. 4. & 5 q. Spe. tit. de loc. in §. nunc aliqua. ver. 41. & ſeq.

Source : BIU Cujas

te ius emphy. ſi non eſſet verus emphyteuta, & an contra eum
73 præſcribi poſſit, ibidem melius cadet. ¶ † Vigeſimonono quæ
ro, pone, ꝙ emphyteuta ceſſauit triennio ſoluere, nunqd poſ-
a ſit ſoluendo [a] moram ſuam purgare? Iſte paſſus eſt multum
diſputabilis, & quia Io. de Imo. in d. c. potuit. in 22. col. dicit cla
rè ſe non reperire iſtam. q. tactam à Doct. & quia paſſus eſt ſa
tis dubius, intendo eum plenè excutere, & oſtendere, quòd eſt
multum notatus à Doc. in pleriſque locis. ⁊. alle. Canoniſtæ ha
bent tex. in d. c. potuit. expreſsè dicentem, quod emphy. Eccle-
ſiæ ſi ceſſauerit biennio ſoluere, poteſt celeri ſatisfactione mo
ram purgare. Sed ille tex. loquitur in emphy. Eccleſiæ. ¶ Du-
bium ergo maximũ eſt, an idem ſit in emphy. priuati, vt poſt
b triennium [b] poſſit moram ſuam purgare. In hoc puncto An-
gel. in repe. l. ſi inſulam, & ibi Imo. ff. de verb. oblig. tenuerunt,
quòd emphy. priuati ſi triennio ceſſauerit ſoluere, non poſſit
moram ſuam purgare, primò per tex. in d. c. potuit. iũcto tex.
in c. ſuam. extra de pœnis. hoc modo inducendo. nam text. in
d. c. potuit. loquitur in caſu ſpeciali, videlicet in emphyteuta
Eccleſiæ, & ratio ſpecialitatis eſt, quia mitius agitur cum Ec-
cleſia, quàm cum priuato, ita dicit tex. in d. c. ſuam. ergo diſpo
tum in Eccleſia non eſt trahendum ad priuatum. ¶ Secundò
pro hac parte facit tex. noſter in ver. omnino. & in §. ſcire autẽ.
in verbo omnino. in Authen. de non alienã. quæ dictio omni-
c no, [c] eſt præciſa, vt eſt gl. in l. ſi cùm exceptione. §. in hac. cum
ſimil. ff. quod met. cau. & conſequenter clarè demonſtrat non
admitti purgationem moræ. ¶ Tertiò ad idem facit vulgata re
gula, quia vbi eſt dies & pœna, non admittitur purgatio mo-
ræ. l. magnam. ⁊. de contrah. & commit. ſtip. l. traiectitiæ. §. de il-
lo. ff. de act. & oblig. plenè not. in d. l. ſi inſulam. & in l. & ſi poſt
tres. ff. ſi quis caut. Iſtam eandem ſententiam ſub dubio tamẽ
fortè tenet ipſemet Imo. in d. c. potuit. in 21. colu. & ſeq. motus
pro hac parte. ¶ Quartò, quia tex. iſte cum ſimil. nullam men-
tionem facit de purgatione moræ, ergo &c. Item, & quintò,
quia quamuis in emphy. Eccleſiæ diſpoſitum ſit in d. c. potuit.
quòd poſſit moram purgare, tamen non videtur eadem ratio
d in emphy. priuati, eo quia longius tempus [d] ſibi conceditur ad
ſoluendum. ſ. triennium. & ideo ſatis videtur ſibi ſuccurſum,
ſed emphy. Eccleſiæ non habet niſi bienniũ. Ideo æquius fuit
ſibi ſuccurri, concedendo quòd poſsit moram purgare, dicit
tamen ſe non reperire iſtam qõnem tactam per Doct. Addo,
quòd idem tenet Alex. in conſi. 470. incip. magnifice prætor. in
5. col. cum concor. ibi per eum alleg. ¶ Ego pro hac parte fir-
manda adduco ſextò, quod no. voluit Bar. in d. l. ſi inſulam. in
5. opp. & in l. qui Romæ. in §. Flauius. ff. de verb. oblig. in quibus
locis dat notabilem regulam in materia purgationis moręqd
quando dies etiam tacita eſt certa, ita quòd reus poteſt illam
præuidere, & tunc ſiue loquamur in contractibus, ſiue in vlti-
mis voluntatibus, nunquam admittatur purgatio moræ, per
tex. ad hoc no. in l. 1. ver. niſi fortè. in verb. vel mente. ff. de pen.
leg. ſed ſic eſt in terminis noſtris, quòd dies tacita eſt certa, ſcili
cet triennij, & illam multum bene poteſt emphyt. præuidere,
ergo ea lapſa non debet poſſe purgare moram. ¶ Septimò pro
hac eadem parte adduco aliam notabilem regulam in mate-
74 ria purgationis moræ, quæ habet, † quod vbi dies, & pœna p-
cedunt ex eodem fonte, vt quia dies, & pœna imponantur ab
ipſa. l. nunquam admittitur purgatio moræ. Secus ſi dies impo
neretur à l. & pœna ab homine, vel è contra, gl. eſt no. in c. licèt
canon. in ver. priuatus. extra de elect. in 6. Ang. Imo. & Mod. in
d. l. ſi inſulam. ſed ſic eſt in terminis noſtris, quia tempus trien-
nij, & pœna caducitatis imponuntur ab ipſamet. l. vt hoc text.
e cum ſi. ergo non debet poſſe admitti purgatio moræ. [e] ¶ Octa
uò, & vlt. pro nunc pro hac parte facit, quia vbicunque lex fa
cit executionem ipſo iure abſque alia ſententia, nunquam ad-
mittitur purgatio moræ. l. ſi is cui. & ibi Bar. ff. de leg. 2. l. traie-
ctitiæ. §. de illo. ff. de act. & oblig. Bar. & alij in d. l. ſi inſulam. ſed
ſic eſt in terminis noſtris, ꝙ elapſo triennio volente domino
lex ipſo iure executionem facit, quia ipſo iure priuat emphy.
abſque alia ſententia, prout latè tenui. ſ. in tex. in 5. no. ergo nõ
debet poſſe purgare moram. ¶ Contrariam ſententiam, quòd
imò emphy. priuati elapſo triennio ſoluendo poſsit morã ſuã
purgare, & conſequenter, quòd diſpoſitio. d. c. potuit. loquens
in emphy. Eccleſiæ, habeat etiam locum in emphy. priuati, te-
nuit Ang. ſibimet ⁊rius in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. & Bald.
in l. ſi pacto quo pœnam. ſ. de pac. & in l. acceptam. in pe. col. &
in 220. q. ſ. de vſur. ¶ Pro hac parte facit, quia quoties non repe
ritur aliquid clarè deciſum de iur. ciui. ſi illud reperitur deci-
ſum clarè de iure canonico, leges non dedignantur hoc caſu
f ſacros canones [f] imitari, imò ſtandum eſt iuri canonico, pro-
ut no. Io. And. & alij in c. 1. de ope. no. nunc. per Bart. & alios in
l. priuilegia. ſ. de ſacroſ. Eccl. facit. §. pe. in Auth. vt clerici apud
propri. Epiſcopos. cum ſim. Sed ſic eſt, quòd de iu. can. reperi-
tur apertè deciſum in d. c. potuit. quod emphyteuta Eccleſiæ
elapſo biennio poſsit celeri ſatisfactione moram ſuam purga
re, iure autem ciuili non reperitur cautum, an emphyteuta pri
uati poſsit elapſo triennio moram purgare, imò dubium eſt
apud Doct. vt ex prædictis notatur, ergo iſto caſu ius ciuile nõ
dedignabitur ſequi ius canonicum, vbi iſtud apertè deciditur.
75 ¶ † Secundò ad hoc facit, quia purgatio moræ fundatur ſuper
æquitate. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de verb. oblig. quamuis ergo
ſequendo rigorem iuris poſſet aliud dici, tamen quia in mate
ria purgationis moræ debet attendi æquitas, ſm quam circun
ſcripto rigore iuris æquum eſt, quòd ſi emphyt. celeri ſatisfa-
ctione velit attendere, quod debet, poſsit moram ſuam pur-
gare, & iſtud eſt, quod ẽt fatetur ipſe Imo. in d. c. potuit. in 22.
col. vbi dicit, qđ iſta pars vr̃ habere æquitatem. ¶ Tertiò ad idẽ
adducit Bal. in d. l. acceptam. in pen. col. in 21. q. tex. in l. ſi cùm
dies. §. fi. iuncta. l. ſeq. ff. de arbi. vbi quando dies eſt tacita, & cer
ta, & quæ præuideri poteſt, tamen põt mora purgari quo ad
euadendum pœnam, ergo idem in terminis noſtris, & iſtud fa
cit ⁊ ſextum fundñ, qđ adduxi. ſ. pro alia parte. ¶ Quartò, &
vlt. pro hac parte adduco, quia ſi admittitur purgatio morę in
emphyteuta Eccleſiæ, quæ aliàs eſt in multis priuilegiata, mul
to fortius dẽt admitti purgatio moræ in emphyteuta priuati,
qui non eſt priuilegiatus, vt Eccleſia. ¶ Et tenendo hanc partẽ,
poſſet diſputatiuè reſponderi ad adducta in oppoſitum, & pri
mò ad tex. in d. c. potuit. ad d. c. ſuam. aliàs tuam. dum dicebaẽ,
ꝙ mitius agitur cum Eccleſia, quàm cum priuato, quia reſpõ
deo hoc eſſe verum, vbi non eſſet eadem rõ, prout in caſu no-
ſtro, vbi eſt eadem rõ in priuato, quæ in Eccleſia, videlicet ęq-
tas, ſuper qua eſt fundata moræ purgatio, q̃ ita militat in vno,
ſicut & in alio, & ideo non obſt. ſi dicatur, ꝙ d. c. potuit. loqui-
tur tm̃ in emphy. Eccleſiæ, quia dico, ꝙ etiãſi loqueret taxati-
76 uè, † tamen leges taxatiuè loquentes recipiunt extenſionẽ ex
identitate rõnis. l. ob æs. cum gl. de præd. min. melior tex. de iu-
re in l. 1. §. 1. cũ gl. ff. ſi mẽſor fal. mo. dixe. latè Bar. in repe. l. ſi cõ
ſtante. in prin. in 11. q. 1. partis prin. ff. ſolu. mat. & maximè cum
in terminis noſtris iſta extenſio videatur fieri per text. in c. pp
ſterilitatem. in fi. extra de loc. ¶ Non obſt. ſecundò iſte tex. in d.
§. ſcire autem. in ver. omnino, quia quamuis iſta dictio oĩno, ſit
præciſa, recipit tm̃ limitationem, niſi celeri ſatisfactione emph.
moram purgauerit, per tex. in d. c. potuit. iuncto. d. c. pp ſterili-
77 tatem. in fi. & alijs. ſ. adductis ¶ Non obſtat tertiu m, ꝙ † vbi eſt
dies & pœna non admittitur purgatio moræ, quia vltra mul-
tas ſolu. traditas per Can. maximè Inn. & D. Ant. in d. c. potuit.
& ibidem per Io. de Imo. in 19. col. & ſeq. poſſum multis mo-
dis reſpondere, & primò, quod illud non eſt ſine dubio, imò
ſolet diſputari, an vbi eſt dies, & pœna admittatur purgatio
moræ, vt per Bar. & Repetentes in d. l. ſi inſulam. & in d. l. & ſi
poſt tres. ¶ Vel, & ſecundò tenendo, ꝙ verũ ſit, ꝙ vbi eſt dies,
& pœna non admittatur purgatio morę, dico hoc verum, vbi
eſt dies, & pęna impoſita ab hoĩe, ſecus ſi à l. vt in caſu noſtro,
quia mitius agitur cũ l. q̃ cum hoĩe. l. Celſus. §. fi. ff. de arbi. gl. in
l. ſi quis rem. §. voto. de pollicita. latè Bar. in l. amplius non peti
tum. in 2. col. ff. rem ra. hab. ¶ Vel tertiò rñde, ꝙ illud eſt verũ,
qñ dies eſt expreſſa, ſecus ſi tacita, vt in terminis noſtris. d. l. ſi
cũ dies. §. fi. & ſ. dixi. & ⁊. proxi. dicetur. ¶ Non obſt. quartum, vi
delicet fundñ Imo. ꝙ hic tex. nullam mentionẽ facit de purga
tione moræ, quia rñdeo, quod tm̃ limitatur, & declaraẽ p alias
leges maximè per d. c. potuit. ¶ Non obſt. aliud fundñ Imo dũ
dicit, ꝙ non eſt eadem rõ in emphy. priuati, quæ eſt in emphy.
Eccleſiæ, cùm emphy. priuati habeat longius tempus ad ſol-
uendum, q̃ emphy. Eccleſiæ, quia reſpõdeo, ꝙ imò eadem rõ
eſt in vtroq;. nam rõ quare in d. c. potuit. emphyteuta Eccleſiæ
poſsit morã purgare, nõ eſt, eo quia habeat breue tps ad ſoluẽ
dũ, ſed eſt ęquitas, qua attenta idem eſt dicendum in emphyt.
priuati. ¶ Non obſt. ſextum fundm̃. ſ. adductum p me, videli-
cet regula Bar. in locis præall. & ꝙ qñ dies tacita eſt certa, non
admittitur purgatio moræ, quia diſputãdo dico, ꝙ hęc regula

Bar.

ADDITIONES.

a ¶ Dec. conſi. 138. col. 2. & 3. PVRPV.

b ¶ Vt poſt triennium. Adde Abb. in c. 1. de frigid. & malef.

c ¶ Dictio omnino. Adde l. Græcè. in §. illud. ff. de fideiuſſo. gloſſ. 1. in capitu. du-
dum. de conuer. coniug. diffusè per Fely. in c. Rodulphus. de reſcr. in 21. colu.
ver. omnino.

d ¶ Quia longius tempus. Adde, quòd dicatur longum tempus, vide in l. cũ de
in rem verſo. in gl. 2. de vſur.

e ¶ Alex. conſi. 470. Adde quod eſt conſi. 106. PARPA.
¶ Adde Fely. in c. 1. 13. col. ver. recepit tamen. de conſt. & in c. cũ non ab homi
ne. 4. col. verſi. limita tertiò de iud. Prap. in l. filius. §. diui. 21. char. de lega. 1.
PVRPV.

f ¶ Sacros canones. Adde c. clerici. de iud. in c. vlt. de ſec. nup. gl. ſummæ 10. diſt.
gl. 1. c. ſi in adiutorium. ead. diſt.

Source : BIU Cujas

Bar. non eſt vera, & ꝙ in contrarium eſt tex. in d. l. ſi cũ dies. §. fi. per quam l. contra Bar. tenent Ang. & Imo. in d. l. ſi inſulam. & Bal. in d. l. acceptam. in pe. col. in 21. q. ¶ Non obſt. ſeptimum fundamentum. s. per me adductum, ꝙ vbi dies, & pœna ab eodem fonte procedunt, non admittitur purgatio moræ, quia poſſum diſputatiuè iſtam regulam negare per d. c. potuit. vbi dies, & pœna procedunt ab eodem fonte. ſ. ab ipſa. l. & tamen admittitur purgatio moræ, nec potes dicere, ꝙ ibi ſit ſpeciale, per ſupra dicta, & iſta ſolutio procedit etiam aſt fundamentũ proximè præcedens. vel aliter reſpondeo, ꝙ illud, ꝙ dr, ꝙ vbi dies, & pœna procedunt ab eodem fonte, quòd non admittit purgatio moræ, iſtud eſt verum, qñ lex facit executionem ipſo iure, ſecus autem, vbi requiritur voluntas domini, vt in terminis noſtris, ſecundum, ꝙ dixi. s. in tex. in 5. no. & ita reſpõdet Imo. in d. c. potuit. in 20. col. ita intelligendo præallegatam gl.
78 in d. cap. licèt canon. ¶ Non obſt. vltimum fundamentum, † ꝙ vbicunque lex facit executionem ipſo iure, ꝙ non admittitur purgatio moræ, quia reſpondeo hoc eſſe verum. Sed dico, ꝙ in terminis noſtris, quando emphyteuta triennio ceſſauit ſoluere, lex non facit ipſo iure executionem, quia ipſo iure nõ cadit, imo requiritur expreſſa voluntas domini, expreſsè declarãtis ſe velle, quòd ceciderit, prout latè dictum fuit ſupra in dicto quinto no. & per iſta remanet defenſata hæc pars ab adductis in oppoſitum. ¶ Alia, & tertia fuit opi. communis præce-
a ptoris. D. a Hieronymi Torti hic, vbi putat in hoc debere diſtingui, aut quærimus nunquid emphyteuta, qui ceſſauit triennio ſoluere, poſſit moram purgare, antequam dominus declaret ſe velle eum ceciſſe, & dicendum eſt, qđ ſic, quia tũc nullæ regulæ impedientes moram purgari obſt. ita procedat opi. proxi. aut quærimus nunquid poſſit moram purgare, poſtquã dominus declarauerit ſe velle eum ceciſſe, & dicendum eſt, ꝙ non, quia facta declaratione lex ipſo iure executionem facit, ergo non debet admitti purgatio moræ, per vltimum fundamentum, ꝙ s. adduxi in 1. opi. & in iſtis terminis dicit ꝓcedere primam opin. ¶ Adde, licèt ipſe non dicat, quòd pro iſta opi. bene facit illud, quod in terminis tenet Barth. Vero. in cau-
79 tela 135. incip. tu ſcis, quod emphyteuta. † vbi dicit cautelam eſſe ad hoc, vt emphyteuta, qui ceſſauit in ſolutione, non poſſit moram purgare, iuxta. d. c. potuit. ſ. quod dominus ſtatim elapſo biennio proteſtetur ẽt abſente emphyteuta, quòd non intendit ipſum habere amplius pro liuellario, quia tunc nõ poteſt purgare moram, niſi celeri ſatisfactione, aliàs. n. non facta proteſtatione credit, quòd poſſit moram purgare, & ſic dicit ſe intelligere. d. c. potuit. ¶ Iſta opi, poteſt confirmari rõne, quia declarata domini voluntate, ſtatim emphyteuta ipſo iure privatus intelligitur, nec alia ſententia declaratoria requiritur, vt latè dixi. s. in 5. col. & trib. ſeq. ergo non vr eſſe locus purgationi moræ, quia vbi executio fit à lege ipſo iure, ibi non poteſt mora purgari. l. traiectitiæ. §. de illo. ff. de act. & obl. l. ſi is cui. & ibi Bar. ff. de leg 2. per Bar. & Doc. in l. ſi inſulam. ff. de verb. ob. & aduerte diligenter, quòd illa voluntas domini, per quã purgatio moræ impeditur, ſufficit, quòd ſit tacita, vel expreſſa, vt per Abb. in 2. vol. conſi. in conſi. 67. inci. in cauſa quæ vertitur. in 2. col. D. Alex. Imo. in 4. vol. conſi. in conſi. 106. incip. viſo themate. in 4. col. idem, qđ ſupra, tenet D. Barth. ſentit etiam Do. Alex. in l. ſi inſulam. in 17. col. ff. de verb. obl. vbi dicit, quòd in d. c. potuit. ideo põt mora purgari, quia executio non erat facta ipſo iure, niſi domino volente, ergo ſentit, quòd domino volente emphy. ceciſſe, non admitteretur ibi purgatio moræ, & idem facta declaratione per actum facti, tenet Ludo. in conſ. 103. inci. viſo propoſitæ qõnis themate. in 2. colu. Confirmatur iſta limitatio, quia ſecuta declaratione domini, igitur emphy. eſt conſtitutus in duplici mora, vna eſt per lapſum tẽporis, vt dicit tex. hic, & in d. c. potuit. alia ꝑ declarationem do
b mini, ergo geminatio moræ b debet impedire purgationẽ moræ, vt eſt tex. fm intellectum Ang. in l. traiectitiæ §. de illo. ff. de act. & obl. quem ſequitur Lud. Rom. in conſ. 252. incip. quæritur primò. & D. Alex. vbi plura ſimilia adducit in d. l. ſi inſulã. in 17. col. & ſeq. & ſi iſta ſunt vera, ſunt vtilia, & notanda in practica, quia per ea datur magna limitatio, & reſtrictio ad d. cap. potuit. in practica difficile foret contrarium obtinere propter authoritates relatas, tamen de iure illa limitatio non vr vera. Primò, quia facit nimiam violentiam, & reſtrictionem ad d. c. potuit. Secundò, quia fundamenta. s. relata procedunt fm rigorem iuris ciuilis, ſed de æquitate canonica eſt ſecus. d. c. potuit. de hoc eſt gl. no. in regula mora. de regu. iu. in 6. Tertiò & fortius facit, quia ſi tex. in d. c potuit. intelligeretur in caſibus, in quib. de iure ciu. eſt permiſſa purgatio moræ, certè fruſtratoria, & inanis eſſet diſpoſitio. d. c. potuit. ꝙ non eſt dicendum. vn de ille text. debet intelligi, ꝙ etiam vbi fm regulas iuris ciuilis non admitteretur aliàs purgatio moræ, tamen de æquitate canonica celeri ſatisfactione bene admittitur. Cogita, quia iſtud vltimum fortè eſt de iure verius. redeundo ad primum arti. ꝑ iſta relinquitur, ꝙ præſens paſſus eſt multũ ambiguus. ¶ Quid tenendum? ego teneo indiſtinctè primam opi. ꝙ emphyt. priuati lapſo trienio non poſsit moram purgare, & ꝓnr, quòd d.
c c potuit. non habeat locum in emphyteuta priuati. c Iſtã partem vltra authoritates præallegatas firmo in primis authoritate Bar. iſtud idem expreſsè tenentis, rectè tamen intuenti in d. l. ſi inſulam. in 4. opp. primę partis ad fi. allegando legem noſtrã. iſtud idem expreſsè tenet Bal. ſibimet contrarius in repe. l. & ſi poſt tres. in 13. col. ff. ſi quis cau. & in c. 1. in 1. col. quo tempore miles. in vſib. feu. idem tenet Iac. de Bel. in §. ſcire autem. in Authen. de non alie. & pro hac parte multum faciunt quędã fundamenta, quæ ſuperius adduxi, ad quorum reſponſiones põt facilè reſponderi. Et tenendo hanc partem non obſtant adducta in oppoſitum, & primò, dum dicebatur, ꝙ quando aliqd non reperitur clarè deciſum de iure ciuili, ſi illud ſit deciſum de iure cano. quòd iſto caſu leges ciuiles non dedignantur ſacros canones imitari, quia reſpondeo hoc eſſe vernm, qñ reperiretur deciſum in eo caſu, ſed hic eſt deciſum in caſu diuerſo, & habente diuerſam rõnem, vt ſuperius dictum eſt, & dicã ſtatim, quia de iure cano. eſt deciſum in d. c. potuit. in emphyt. Eccleſiæ, qui hẽt ſolũ biennium ad ſoluendum, nos autem loquimur in emphyteuta priuati, qui habet longius tempus ad ſoluendum. ſ. triennium, & ſic text. iur. can. loquitur in diuerſo
80 caſu. ¶ † Non obſt. fm dum dicebatur, quòd purgatio moræ eſt fundata ſuper æquitate, quia fateor, & dum dicebaẽ, quòd eadem æquitas eſt in emphyteuta priuati, quæ in emphyteuta Eccleſiæ, rñdeo negando, cũ habeat longius tps, quo poſsit ſoluere, q̃ emphyt. Eccleſiæ. Non obſt. d. l. ſi cũ dies. §. fin. qa rñdeo, ꝙ ibi ideo admittitur purgatio moræ ad euadendum pœnam, eo quia ibi dies tacitus erat incertus. ſ. arbitrio iudicis, put ibi tenet gl. in verbo modicũ. hic aũt dies tacitus erat certus. ſ. triennij, & illum potuit emphyteuta præuidere, nimirũ ſi ſibi non ꝓceditur purgatio morę, prout qñ eſt incertus. d. l. ſi cùm dies. §. fi. ¶ Non obſt. quartum, & vlt. dum dicebatur, qđ ſi permittitur purgatio moræ emphy. Eccleſiæ, q̃ aliàs eſt multũ priuilegiata, quanto magis debet permitti emphyteutæ priuati, qui non eſt ita priuilegiatus, quia rñdeo, qđ ideo in emphy. Eccleſiæ permittitur purgatio moræ, eo quia in hoc grauatur, ꝙ fauore Eccleſiæ habeat breuius tempus ad ſoluendum, nimirum ſi in alio alleuiatur, vt poſsit morã purgare, qđ ſecus eſt in emphy priuati. ¶ Ad d. c. potuit. vltra reſponſiones ſuperius datas poteſtis ẽt aliter dicere, qđ ibi eſt ſpãle nedum in emph. Eccleſiæ, ſed ẽt in foro Eccleſiæ, quæ non eſt ita prona ad pœnas, & iſta fuit ſolutio Ang. & Imo. in d. l. ſi inſulã. & ante eos Iac. de Bel. in d. §. ſcire aũt. & ſentit Bal. in Auth. qui rẽ. in princ.
81 de ſacroſ. Eccl. ¶ † Vel aliter rñdeo, & plenius, quòd text. in d. c. potuit. procedit de æquitate canonica, fm quam omni caſu indifferenter permittitur purgatio moræ. vt c. ſuam. aliàs tuã. ext. de pœ. fm vnum intellectum ad illum tex. quẽ ponit Hoſt. in ſum. in tit. de arbi. in §. ſed qualiter. in verſi. ſed nunquid religioſi. quem ẽt tenet Bal. in l. qui crimen. in 6. q. j. qui accuſ. non poſ. idem ẽt tenet Bal. in l. ſi pacto quo pœnã. s. de pac & Can.
82 maximè Imo. in c. dilecti. ext. de arbi. ¶ † Per iſta ꝓcludo, quòd emphyteuta priuati ſi ceſſauerit triennio à ſolutione canonis, non poterit poſtea ſoluendo moram purgare, & ꝓnr, quod d. c. potuit. non habeat locũ in emphy. priuati, & remanebit iſte
83 paſſus plenè examinatus. ¶ † Nũquid aũt emphy. priuati ſi alienauerit rẽ emphy. irrequiſito dño ꝙ. l. fi. j. eo. poſsit poſtea illã redimendo moram purgare, & an ſi ſit denunciatum dño ꝑ emphy. volentẽ ius ſuum emphy. aut ſua melioramẽta alienare, quo caſu debet expectari dñs per duos menſes, iuxta. l. fin. j. eo. qđ tranſactis duob. menſib. poterit dñs moram purgare, de
84 vtroque dicam in d. l. fin. j. eod. vbi melius cadit. ¶ † Trigeſimò quæro iuxta proximam qõnem, intra q̃tum tps poſsit emphy.
d moram ſuam d purgare, ſaltem emphy. Eccleſiæ, quia in priuato tenui. s. in q. proxi. non admitti purgationem moræ. text. in d. c. potuit. ſimpliciter dicit celeri ſatisfactione, ibidẽ gl. vlt. lo-
e co tenet, qđ ſtabitur arbitrio iudicis, e cum tps illud non reperiatur

ADDITIONES.

a ¶ Idem vult ipſe Iaſ. in l. non ſolùm. §. morte. in pe. col. ff. de no. ope. nunc. idẽ vult Dec. conſi. 146. in 3. col. PARPA.

b ¶ Geminatio moræ. Adde l. ſi inſulam. ff. de verb. oblig. & Doc. in c. potuit. de loca.

c ¶ Priuati. Adde, quod hanc ſequitur, & communem dicit Rip. in l. ſi inſulam. nu. 51. 64. ff. de verb. obl. PANCIR.

d ¶ Adde Ambr. de Vignate in Auth. Qui rem. in 2. col. ſupra de ſacroſ. Eccl. Ful. in conſi. 7. in 4. col. ver. ad ſecunda. PARPA.

e ¶ Stabitur arbitrio iudicis. Adde l. 1. & ibi Doc. ff. de iu. delib.

Source : BIU Cujas

ratur à lege expreſsè taxatum, per regulam.l.1.§.fin. ff. de iure deliber. & l.1.§.effractores.ff.de effrac.& expil.Spe.verò.in d.§. nunc aliqua.in ver.83.ad fi.tenet, ꝙ admittatur purgatio morę antequam fuerit ab emphy.exactum in iudicio, vel extra. arg. c.de multa.extra de præben. imò notabilius ſecundum eum dicitur emphy.ſibi celeriter prouidiſſe, etiam ſi fuerit in iudicio, vel extra iudicium exactus, ſi tamen ſtatim ſine termino, & ſine dilatione perſoluit,& iſtam opin.etiam tenent Inno. & Io.And.in d.c.potuit.vos autem omiſſis varijs opi.Can.in hoc poſitis in d.c.potuit.tenete vltimam opi.glo. ibi, quod referat
a ad modicum tempus [a] arbitrio iudicis conſiderandum, qui inſpecta qualitate perſonarum,& circunſtantiarum aliter, & aliter arbitrabitur,nam in emphyteuta diuite, & valde pecunioſo minus tempus debebit arbitrari, quàm in non diuite, & non pecunioſo,& ita tenet D.Card.in d.c.potuit.& ibidem ſequitur Imo.in 15.col.& ſequẽ. vbi etiam ſubdit ipſe Imo. ꝙ ſi iſtud fuerit in dubium reuocatum, & iudex malè fuerit arbitratus,quòd poſſet appellari,per id quod legitur,& no.per Io. And.& Doc.in c.ſuper his.extra de accuſ. & quod habetur in l.ſi qua pœna.ff.de verb.ſignifi.& ad prædicta, quòd ſtetur arbitrio iudi.infra quantum tempus poſſit mora purgari, adde Abb.in 2.vol.conſi.in conſi.67.inci.in cauſa, quæ vertitur. in 2. col.Pet.de Anch.in conſi.420.inci.quidam ſer Ant.in 3.col.in
b 3.dubio, [b] vbi inquit, ꝙ non debet iudex arbitrari de biẽnio, vel triennio,ergo ſentit, ꝙ de vno,vel duobus menſibus bene
85 haberet iudex arbitrari.† Trigeſimoprimò quæro, iuxta duas
c proximas quæſtiones,quid ſi dominus [c] poſt tempus elapſum petat penſionem ab emphy. & emphyt. deneget rem eſſe Eccleſiæ,vel ſe eſſe emphy.an vlterius poterit ſibi prouidere purgando moram,an vero per iſtam negationem perdiderit beneficium iſtud purgandi moram, ꝙ aliàs habet emphy.Eccleſiæ? Spe.no.in d.§.nunc aliqna.in ver.83.tenet, ꝙ ſic, adhoc vide quæ dicam.ĵ.in ſeq. q. Tamen ad huius deciſionis veritatẽ eſſet primò videndum,prout etiam ibi dicit Io. Andr.in addi. an dominus poſt lapſum tempus petendo ſimpliciter penſionem ſibi præiudicet,ita ꝙ videatur remiſiſſe ius caducitatis, ſi non expreſsè proteſtatur ſaluum eſſe ſibi ius caducitatis, conſequenter ius expellendi emphy.de quo dicam.ĵ.in gl.mag.ſu
86 per verbo repellere.in 3.parte,vbi opportunius cadet. ¶† Trigeſimoſecundò quæro,nunquid emphy.requiſitus,quòd ſolueret canonem,ſi negauerit rem eſſe emphy. vel ſe eſſe emph. & conuincatur de mendacio, an per talem negationem perdat ius emphy.& conſequenter cadat à iure ſuo emphy? Sol. Inn.in c.cæterum.extra de iudi.tenuit, ꝙ ſic, quando ſcienter negaret ſe eſſe emphy.& poſtea conuinceretur de mẽdacio, ſecus ſi ignoranter,& fuiſſet iuſta cauſa ignorantiæ, puta quia hæres alterius,iuxta l.qui in alterius.ff.de reg.iur.iſtud idem tenet Ang. in l.ſi.in 1.col.per illum tex.ff.de rei vend. ibi dicit idẽ eſſe in vaſſallo,& ad hoc vltra eum eſt tex.de vaſſallo negante rem eſſe feudalem, ꝙ hoc ipſo ſi conuincatur de mendatio perdat feudum.in c.vaſſallus.el primo,ſi de feu. defun. contẽ. ſit inter dom.& agn.& ad id quod dixi de emphy. ꝙ ita demũ
d per negationem amittit ius emphy.ſi ſcienter negauerit, [d] addite fortius, ꝙ non ſufficeret ſcienter negare,ſed requiritur, ꝙ neget per dolum,vel latam culpam,vt eſt tex.no.in d.c.vaſſallus.el primo.quem Bal.ibi in 1.col.ad hoc no.& gl.in §.ex maleficijs.ver.item mixta.in verbo diſtulerit.in princ.inſti. de act. & gl.in d.l.ſi.ff.de rei ven.Bar.in l.eũ qui.in prin.ff.de iureiur.in vlt.col.circa prin.¶ Puto tamen in terminis noſtris in quæſtione prin.quòd emphy.ſi negauerit ſe emphy.& conuincatur de mendacio, quòd tamen non perdat ius ſuum, iſtud primò in terminis tenet Bal.in d.c.vaſſallus.el primo.in 2. col. vbi dicit,
e ꝙ pœna illius c.volentis. ꝙ vaſſallus negans [e] feudum, ſi conuincatur de mendacio,perdat ius feudi,non habeat locum in emphy.vel liuellario,eo quia ſecundum eum leges pœnales, vt eſt illud c.non debent trahi ad caſus non expreſſos. d. §. ex maleficijs.ver.item mixta.cum gl.per hoc apparet illud.c.non obſtare.Non obſt.etiam d.l.ſi.ſuper qua ſe fundat Ang.quia illa l. non loquitur de amiſſione alicuius iuris, ſed tantum de amiſſione poſſeſsionis,quia ibi dicitur, quòd ſi conuentus rei vend.neget ſe poſsidere,& conuincatur de mendacio, perdit beneficium poſſeſsionis,de amiſsione iuris verbum nullum, & iſta fuit ſolutio ad illum tex.in alia q.quam proximè ſubijciam.Io.And.in addi.Spec.in d.§.nunc aliqua.in verſ.65.& vi-
87 dete,quod dicam in ſeq.q. ¶† Trigeſimotertiò quæro,quid ſi
f aliquis habet [f] rem in emphy.ab Eccleſia,vel à priuato, & ab ea conueniatur rei vend.iſte emphy.conuentus negat rem eſſe Eccleſiæ,deinde poſtquam eſt probatum de dominio,dicit ſe illam habere iure emphy.ab Eccleſia, nunquid debeat audiri iſtud ius emphy.allegans, an verò dicatur illud perdidiſſe p negationem primam,quam fecit negãdo rem Eccleſiæ, quaſi videatur voluiſſe ſubuertere ius directi dominij, quod recognoſcere debuerat,vt ſupra dixi in 22.q.ni fallor,& differt iſta quæſtio à proximè p̃cedenti,quia ſuperius emphyteuta negabat ius emphyteuticum,hic autem ius directi dominij.Spe.in d.§.nunc aliqua.in verſi. 65.multa allegat ad partes,& finaliter concludit, ꝙ per talem negationem perdat ius ſuum emphyteuticum,& ita videtur tenere Alb.hic in 11.col.ad eum ſimpliciter ſe remittens.Io.And.ibi in addi.dixit melius, quòd iura allegata per Spec. non loquuntur de amiſsione alicuius iuris, ſed ſolius poſſeſsionis,maximè.d.l.fi.ff.de rei vend. & iſtud eſt verius,quòd per talem negationem perdat ſolùm poſſeſsio-
88 nem,prout etiam tenui ſupra in præcedenti q. ¶† Trigeſimo-
g quartò quæro,emphyteuta vadit vagando [g] per mundum,& neſcitur vbi ſit,& an ſit viuus,vel mortuus, nullis relictis filijs, nullis nepotibus,dimiſit tamen procuratorem, qui quolibet anno debeat ſoluere fictum Eccleſiæ,modo Eccleſia non vult accipere cenſum ab iſto procuratore, propter dubium mortis, procurator autem vult ſtare in poſſeſsione, donec certificatus ſit de morte,quæritur quid iuris.Spec.in d.§. nũc aliqua. in ver.194.refert opi.& nihil clarè firmat,videtur tamen inclinare in eam partem, ꝙ ſi emphy.abfuerit triennio,licèt penſio ſemper ſoluta fuit, ꝙ dominus vtetur iure ſuo, & rem poterit vendicare,arg.l.ſi ita pater.& l.ſi filius. ff.de ritu nup. quæ iura parum facerent,quia loquuntur in materia valde diuerſa, & eis eſt derogatum per Auth.hodie.C.de repu. item contra determinationem Specu.facit text.in l.nec nos.infra de captiuis.
89 † quia ille,qui nititur,& fundat [h] ſe ſuper morte alicuius, debet
h eam probare,ſaltem per famam,aliàs præſumitur in dubio viuere.l.ſi quidem.& ibi no.ĵ.ſolu.matr.& l.2.§.ſi dubitetur. ff. quemad.teſt.aper.Bal.verò in Auth.qui rem.ad fi.ſ. de ſacroſ. Eccl.tenet recurrendum eſſe ad cõiecturas, vbi verò nihil omnino appareret,tenet pro Eccleſia, ꝙ Eccleſia poſsit rem illã vendicare per tex.quem reputat ad hoc no.in l.cũ domini horeorum.ff.loc.& dicit ſe mirari, ꝙ Spe.illam.l.non allegauerit. ſed certè, prout etiam dicit Fulg.in d.Auth.qui rem. illa. l. nihil facit,quia loquitur, quando non tantum erat abſentia,ſed ẽt ceſſatio ſolutionis,cæterum ſi eſſet q̃ pro abſente ſolueret, vt in terminis noſtris,nequaquam loqueretur.l.illa. ¶ Et propterea q̃is in dubio tenenda ſit opinio, quæ facit pro Eccleſia,iuxta.l.ſunt perſonæ.ff.de relig.& ſump.funer. Puto verius eſſe, ꝙ cùm Eccleſia ſe fundet ex morte, ſi ceſſarent coniecturæ mortis alio non apparente, qđ Eccleſia non poſſet rem vẽ dicare ab illo procuratore,qui ſoluit pro abſente, ꝙ in priua-
90 to puto expeditum. ¶† Trigeſimoquintò quæro,pone emph. fecit multa melioramenta in re emphy. quæ aſcẽdunt ad magnam quantitatem,deinde ceſſauit triennio à ſolntione canonis,quo caſu ſi dñs vult poteſt eum expellere,& perdit omnia melioramenta,vt ſ̃.dixi in tex.in 7.no.demum iſte dñs remiſit caducitatem emphy.nunquid ſi ipſum ius emphy.& meliora menta aſcendant vltra ſummam quingentorum aureorũ, nũ quid ad hoc,vt talis remiſsio valeat,requiratur inſinuatio,iuxta formam.l.ſi quis argentum.ĵ.de don.& l.illud.ſ̃.de ſacroſan. Eccl.& l.Modeſtinus.ff.de don? Sol.Bal.in c.1.circa prin. in tit. quid iuris,ſi poſt alie.feu.vaſſallus illud recuperet.in vſi.feu.tenet, ꝙ non requiratur inſinuatio,quia iſta dr̃ potius indulgẽtia q̃ vera donatio.allegat.l.in ædib.§.1.iuncta. d. l.Modeſtinus.ff.
91 de don.iſtud idẽ tenet ẽt ipſe Bal.in l.ſi mulier.ff.de ꝙd.ob cau
i ſam. ¶† Trigeſimoſextò quæro,quid ſi emphyt.promiſit [i] ſoluere

ADDITIONES.

a ¶Ad modicum tempus. Adde quod dicatur modicum tempus. gl. ſi. in c.1.de reb.eccl.non alie.& l.1.ff.ſi quis cau.

b ¶Vide Bal.conſi.21.in 1.vol. PARPA.

c ¶Quid ſi dominus. Adde Doc.in c.2.de preca.

d ¶Vide Iac.in trac.feu.in gl.dictique vaſſalli promiſerunt.ver.11.cauſa.fo.32. in fi.cum ſeq. PARPA.

e ¶Quod vaſſallus negans. Adde, an iſte ſit priuatus ipſo iure, dic quòd non, ſed requiritur ſententia,quia tex.in d.c.vaſſallus.vtitur verbo futuri temporis, vt no.in l.in criminali.C.de iurisd.omn.iud.& Doc. in l. iubemus nulli.C. de ſacroſan.Eccl.An autem iſte vaſſallus poſſit pœnitere, & reuocare hanc negationem,dic,quòd ſic,vſque ad ſententiam,ſecundum Iac.de Belui.in d.l. in criminali.

f ¶Quid ſi aliquis habet. Adde Spe.tit.de depoſ.in §.8.ver.ſed ſecundum. Doc. in l.ſi quis.C.de reb.cred.Doc.in c.per tuas.de proba.

g ¶Emphy.vadit vagando. Adde per Can.in c.quoniam frequenter. in §. ſiue, vt lit.non conteſt.

h ¶Qui nititur,& fundat. Adde gl.in c.quoniam.1.§.finautem. & ibi Docto.vt lit.non conteſt.Io.And.in addi.Spe.in tit.de no.cri.in §.fama.ver.quid ſi agẽti.Doc.in c.in præſentia.de ſponſ.

i ¶Quid ſi emphyteuta promiſit. Adde gl.& Doc.in c.conquerente.de off.ord. Io.And.ſuper rub.de conceſ.præben.Doc.in c.quis ignoret.32.q.4. Anto.de But.& Io.de Imo.in c.quanto.de iureiu.

Source : BIU Cujas

nere penſionem in certa moneta groſſa, quæ currebat tunc tẽ pore celebrati contractus, deinde illa moneta eſt variata, quia decreuit eius valor, emphy. vult ſoluere de illa moneta iuxta antiquam æſtimationem ſecundum formam contractus, dominus autem recuſat recipere, & vult de moneta noua, vel antiqua ſecundum præſentem æſtimationem, quæritur, quid iuris. Alb. de Roſchis in 12. col. format hanc quæſtio. & multa iura allegat ad partes hinc inde, finaliter videtur concludere, ꝙ dominus poſſit compelli ad recipiendum monetam antiquã iuxta antiquam æſtimationem, & ſic tenet Alb. quòd debeat attendi tempus contractus, & non ſolutionis, & idem ſi valor pecuniæ creuiſſet, & hoc niſi antiqua moneta eſſet in totum mutata, vel in vſu amplius non haberetur, vel eſſet reprobata, quia tunc æſtimatio deberetur attento tempore celebrati cõtractus, per multa iura hic alleg. per eum, iſta eſt alia q. notata per Legiſtas & Canoniſtas in varijs locis infra allegandis. ¶ Secundum tamen, ꝙ *magis communiter tenetur*, & concluditur in locis. ℣. allegandis, dicite paucis pro nunc, ꝙ aut mutata eſt antiqua moneta in materia, vel in forma, aut verò non eſt mutata materia, nec forma, ſed eius qualitas, hoc eſt eius valor: primo caſu, ſi quidem reperitur de moneta antiqua, & eius curſus non ſit reprobatus, poterit de illa moneta antiqua ſolui. Si verò illius curſus ſit reprobatus, tunc debebit ſolui de moneta noua, ſecundum tamen æſtimationem antiquæ mònetæ, vtrunque expreſsè dicitur in c. olim cauſam. & in c. cùm canonicis. extra de cenſi. ¶ Secundò verò caſu, quando mutata eſt pecunia, vel moneta in qualitate, vt quia eius valor ſit variatus, tunc aut debitor non fuit in mora ſoluendi, & tunc poteſt ſoluere de illa moneta ſecũdum æſtimationem, quæ currebat tempore celebrati contractus, & ita procedat opin. Alb. ſupra relata, aliàs ſecus. l. vinum. cũ materia. ff. ſi cer. pet. cum aliquib. tamen limitationibus, de quibus in locis nunc allegandis. de hoc videte latè Bar. Bal. Ang. & Cu. in l. Paulus. la prima. ff. de ſol. Bar. & omnes alios in l. cũ quid. & in l. quod te. ff. ſi cer. pet. & Bar. in l. cũ certum. ff. de auro, & arg. leg. & in l. nummis. ff. de in li. iur. Io. de Imo. in l. in ratione. la ſeconda. §. diligenter. ff. ad l. Falc. Spe. & Io. And. in tit. de ſolu. & §. nunc aliqua. verſi. fi. Oldr. in conſi. 13. & in conſi. 38. & in conſi. 168. And. de Iſer. in c. 1. quæ ſint rega. Alb. in vol. ſtatu in 1. par. in q. 140. Bar. in l. acceptam. in 17. q. ſupra de vſur. & in l. illud. ad fi. ℣. de ſacroſ. Ecc. & in l. 2. in princ. C. communia de leg. & in l. ſi quis argentum. in prin. in 3 col. ℣. de don. per Can. maximè per Pet. de Ancha. in cle. ſi beneficiorum. ext. de decimis. & c. 5. vbi per omnes. extra de iureiu. & d. c. olim cauſam. & c. cũ canonicis. vide etiam in materia no. per Bald. in l. voluntas. C. de fideicom. & ꝙ not. Bal. in l. quicunque. ad fi. ℣. de ſeru. fug. & quod no. Bal. in l. fina. ℣. de non num. pec. & circa mutationem monetæ, quod tempus inſpiciatur, an tempus contractus celebrati, an tempus ſolutionis, vide no. Dy. in l. vxori ſuæ. in princ. ff. de leg. 3. & in iſtis locis inuenietis deciſas alias dubitationes, quæ in prædictis poſ

92 ſent occurrere. ¶ †† Trigeſimo ſeptimò quæro, quid ſi emphyteuta eſt Papienſis, & Dominus Mediolanenſis, & ſic ſunt diuerſi fori, nunquid emphyteuta tenebitur portare canonẽ ſoluendum Mediolanum, an verò dominus debeat Papiam mittere pro canone recipiendo? Alb. hic in vlti. colu. format hanc q. poſt Vber. de Bobio, in pulchris terminis. Pone Abb. in Berſello territorij Parmenſis habet emph. in diſtrictu Cremonẽſi, nunquid emphyteutæ tenebuntur portare canonem ipſi domino Abbati ad eius monaſterium, ꝙ eſt in diſtrictu Parmẽſi? & determinat Alb. poſt Vber. ꝙ non, ſed bene, quòd Abbas tenetur mittere ad accipiendum. per l. cùm hi. §. eam. ff. de trãſac. & l. item illa. in prin. cum glo. no. in verbo non venit. ff. de conſti. pec. quæ dicit, ſecus ſi ambo eſſent eiuſdem fori, ꝙ tunc teneretur ire ad domum creditoris, & dicit gl. ꝙ ſic videmus fieri, & conſuetudo ita obſeruat, imò no. ſubiungit Alb. hic, ꝙ ſi in prædictis terminis Abbas non mitteret acceptum, quòd illi emphyteutæ poſſent deponere in diſtrictu Cremonenſi, & ſufficeret, & idem in terminis noſtris, quòd quando dominus, & emphyteuta non ſunt eiuſdem ſori, quòd emphyteuta non teneatur ire extra locum fori ſui, tenet Bart. in d. l. item illa. in prin. in 2. col. vbi etiam confirmat id, quod dictum eſt, quòd ſi emphyteuta, qui debet canonem ſoluere pro re emphyt. eſſet alterius fori, ſufficeret, ꝙ in die, in qua debet ſoluere, quòd ipſe emphyteuta in domo ſua diceret, ego ſum paratus ſoluere iſtum canonem, ſi eſſet qui reciperet, & hoc faciat ſcribi per inſtrumentum. ¶ Iſtud etiam tenet Bal. quamuis per alios alle getur contrarius, in l. acceptam. in 12. q. ℣. de vſur. vbi hoc ſing. limitat, niſi cenſus ille, qui ſolueret, eſſet modicus, puta vnius nummi, vel duorum, quia ſi creditor deberet ire ad debitorẽ, certè haberet plus incommodi, quàm vtilitatis, & ita dicit tenere Inn. in c. ſignificante. ext. de pig. & de iſta materia vide latiſſimè Can. maximè Pet. de Anch. & Imo. in d. c. ſignificante. & no. Bal. in l. fi. in 2. col. ℣. de condi. inſer. & in l. fi. §. præterea. ℣. de iu. do. impe. & in l. ſuus quoque. §. puto. ff. de hære. inſti. & in l. ſi mihi, & tibi. §. ſi quis ſeruos. ff. de leg. 1. Abbas Pan. in c. licèt Heli. extra de ſimo. aliàs in c. ex parte. extra de cenſi. Ang. de Aret. inſti. de act. in §. præterea quaſdam. & quòd no. Bar. in l. cùm filiusfam. §. fi. & ibi Bal. Ang. & Imo. ff. de verb. obl. Bar. & Imo. in l. ſi ſeruum. §. nunc videamus. co. tit. Lud. Rom. in l. dedi. §. qui mulierem. ff. qui ſatiſd. cog. Ang. in l. ſpatium. ff. de edend. ¶ Et in dictis locis inuenietis aliquas alias limitationes ad concluſionem prædictam. vltra illam not. limita. Bald. proxi. relatam, quam etiam limitate non procere in primitijs, ſeu decimis ſoluendis ſacerdoti, quia illas tenentur ruſtici in horrea cleri corum deferre. vt inquit glo. not. in c. reuertimini. ſuper v e i b o horrea. 16. q. 1. & glo. in c. decimas quas in vſum, ꝙ eſt cap. 1. in verbo horreum. eadem cauſa. q. 7. & eſt tex. no. cũ gloſ. ſecundum Imo. & Lud. ibi in l. ſtipulatio iſta. §. inter certã. ff. de verb. oblig. & videte aliam limi. per Bar. in l. 1. ff. de alim. & cib. lega. quam ſequitur Imo. in c. in dicante. in 3. char. extra de teſt. Ang. in l. cùm hi. §. fi. ff. de tranſa c. Item videte, ꝙ no. Bart. in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. ſi libertis. in fi. ff. de iud. & vide, quod dicam. ℣. in

93 ſeq. q. ¶ †† Trigeſimo octauò quæro, iuxta proxi. q. quando dominus, & emphy. dicuntur eiuſdem fori, an intelligantur eiuſdem fori reſpectu ciuitatis, an reſpectu vniuerſalis territorij, puta vnius ducatus. Bar. in d. l. item illa. in pe. colum. reſtringendo paucis eius dicta concludit no. quod dicantur eiuſdem fori, quando vterque habitat in eadem ciuitate, vel in eodẽ comitatu, & propterea, ſi dominus habitaret in ciuitate, & debitor in comitatu multum remoto, & tædioſo, non teneretur portare ad domum creditoris, niſi comitatus eſſet ſub iuriſdictione illius ciuitatis, vt ibi latius per eum, quem totum videte. ¶ Et notate diligenter ad terminos noſtros illud, quod ſing. vult Bar. in illa. l. item illa. in 2. colum. in ver. tu diſtingue latius, &c. ꝙ ad terminos noſtros dominus diceretur eiuſdem fori, quando eſſet illius, in quo res emphyt. eſſet ſituata, ita qđ reus deberet ire ad domum creditoris poſito, quòd alibi haberet ſuam habitationem, vel ſuum domicilium, quod idem bene

94 no. ¶ †† Trigeſimonono quæro, iuxta prædictas deciſiones, pone, quod emphyteuta, & dominus ſunt diuerſi fori, tamen emphyteuta expreſsè promiſit ſoluere ad domum creditoris, deinde creditor mutauit habitationem, nũquid, tenebitur virtute pacti portare ad hanc domum, quam de nouo mutauit? Bald. in l. acceptam, in 14. qõ. ℣. de vſur. concludit, ꝙ ſi per hoc non expendatur plus, vel parum plus quàm prius, tenetur, ſecus ſi nimis, vt quia mutaſſet ciuitatem, per text. not. in l. Meuia. §. fi. ff. de ann. leg. iſtud idem tenent Bal. & Imo. in l. cùm fi-

95 liusfam. §. fi. ff. de verb. oblig. ¶ †† Et circa hanc deciſionem vnũ perpetuò notate, ꝙ ſi emphyteuta, vel alius debitor promiſit mihi ſoluere in certo loco, & ab illo loco ſim poſtea exbannitus, vel relegatus, iſto caſu tenebitur mihi ſoluere in alio loco, & ita poteſt cogi ad ſoluendum, & illud portare, tex. eſt cũ gl. ſolenni in l. vſuras. & ibi Bar. & Bal. C. de ſolu. & idem dicite ex omnibus caſibus ibi enumeratis in glo. ſecundum Barto. &

96 Bald. ibi, & ita limitate iſtam deciſionem. ¶ †† Quadrageſimò quæro iuxta proxi. q. & maximè trigeſimam ſeptimam, vbi dictum eſt, quòd quando emphyteuta eſt diuerſi fori, quod nõ tenetur portare canonem ad forum domini. Pone, quòd iſto caſu vult emphyteuta ſoluere in foro domini tantum, nunqd poſſit inuito domino? iſtud in ſpecie non inuenio tactum, cõcludo tamen, quod ſic, per id, quòd in ſimili no. Bal. in d. l. acceptam. in 12. q. in fi. vbi tenet, quod quando conuentum eſt, ꝙ debitor ſoluat in foro ſuo, poteſt tamen ſoluere in foro creditoris eo inuito, niſi locus ille eſſet deſtinatus fauore creditoris, vel vtriuſque, allegat no. in d. l. vſuras. ℣. de ſol. & in l. 1. in ratione ſui. ℣. de ſer. expor. ¶ Quadrageſimo primò quæro, iuxta p̃dictam. 32. q. in qua vidiſtis, ꝙ quando dominus, & emphyt. ſunt eiuſdem fori, vt quia dominus habitat in ciuitate, & emphyteuta in comitatu, vel villa, quæ ſit de iuriſdictione ipſius ciuitatis, quod emphy. teneatur portare ad domum domini.

97 ¶ † Quæro ergo in iſtis terminis, pone, ꝙ emphyteuta teneatur annuatim ſoluere decem ſaccos frumenti, cuius ſumptib. tenebitur portare, puta, quis tenebitur ſoluere vecturas? Bar. in d. l. item illa. in princ. in vlt. colum. ff. de conſti. pecu. non clarè attingit hunc caſum, tamen ex verbis eius ſatis videtur decidi, ꝙ talis expenſa ſpectet ad emphyteutam, & idem magis apertè tenet Bal. in d. l. acceptam. in 11. q. vbi fortius vult, quod

a etiam tenebitur emphyteuta ſoluere gabellam, a ſeu datium, per

ADDITIO.

a ¶ Emphy. ſoluere gabellam. Adde per Bertach. in trac. de gabellis.

Source : BIU Cujas

per tex.in arg.in l. mediterraneæ.in ver.diſpendij. C. de ann. & trib.lib. 10.& ad iſtud de gabella,vide quod no.Bar.in l. j. ad fi. ff.de alim.& cib.leg.Imo.in c.indicante.in 3.char. ext. de teſta. & ad id,quòd dictum eſt cuius expenſis,videte quod no.gl. & Bar.in l.ſi hæres damnatus ſit.ff.de vino,& tri.oleoque lega. &
98 Bar.in d.l.1.de alim.& cib.leg. ¶†Quadrageſimoſecũdò quæro,nunquid ſicut emphyteuta propter ceſſationem ſolutionis poteſt expelli,ita etiam poſſit expelli propter rei deteriorationem,ſi deteriorauerit rem acceptam in emphy? In emphy.Eccleſiæ clarum eſt,quòd ſic,tex.eſt in Auth.qui rem,& vnde ſumitur,ſupra de ſacroſ.Eccle.dicite tamen idem in emphy.priuati,ſecundum Pet.Cy.& Gul.de Suz.in d.Authẽ.qui rem. & Bal.in l.diuortio.in §.ſi fundum.& ibi alios Moder.ff.ſolu.ma-
a trim.[a] ¶Et idem tenent Bal.Saly.& Pau.de Caſt.in d.Authen. qui rem.quamuis cõtrarium teneat Imo.ſub dubio fortè in d. l.diuortio.§.ſi fundum.quia hoc ſpecialiter cautum reperitur in emphy.Eccleſiæ.in d.Auth.qui rem.ſed in alio emphyteuta priuati iſtud non reperitur. Quid autem ſit in vſufructuario deteriorante rem.& quid in feudatario,vide Pau. de Caſt.in d. Auth.qui rem.Bal.in c.1.§.pen.per illum tex. de pace tenen.in vſib.feu.vide,quod dixi remiſſiuè in l.j.ad fi.in pe.q.ſ̃. eo. dum tetigi,an emphy.ſi incidat arbores fructiferas, poſſit ob hoc expelli.¶Dicit no.Bal.in d.Auth.qui rem.in j.colum. quòd ad hoc,vt emphy.propter deteriorationem rei poſſit expelli,tria copulatiuè requiruntur.Primò, quòd ſit deterioratio notabilis quantitatis, nam pro modica deterioratione non fieret reſciſſio contractus,per l.ſcio.ff.de in integ.reſti. Secundò,quod ſit ad perpetuam deteriorationem fundi, non ad curam fructuum, quia compendium fructuum pertinet ad emphyteutam,& ideo non intereſt domini,ſed bene perpetua vtilitas,& ideo ſecundum eum quamuis emph.non colat ſolicitè agrũ, & ager efficiatur deterior reſpectu fructuum, non poteſt expelli.Subdit tamen,& no.ſecus eſſe in vinea, quia ſi vineæ non putantur,ſiccantur,& in perpetuum deteriorantur,& idem in inciſione arborum fructiferarum,vt ſupra dictum eſt. Tertiò requiritur,quod iſta deterioratio procedat dolo,lata culpa,vel leui,nam de leuiſſima non tenetur emphy.allega.§.ſcire autẽ. cũ glo.in Auth.de non alie. melius facit regula. l. ſi vt certo. §. nunc videndum.el primo.cum glo.ff.commod.quia cùm iſte contractus emphyt. celebretur gratia vtriuſque,debet venire dolus,lata culpa,& leuis,ſed non leuiſſima,vt ibi, & idẽ, quod iſta tria copulatiuè requirantur ad hoc,vt emphy.propter de-
99 teriorationem expelli poſſit,tenet etiam Bal. in l.3.in pe. colu. ſ̃.loc.& ita conſuluit Fulg.in eius conſi. incip. ſer Anto. de lacru.ſimpliciter ſecutus Bal.in locis prælleg.Vide tamen text. qui videtur contra prædicta aliqualiter facere in l.ſi merces. §. conductor.ff.loca.in verbo ne intempeſtiua cultura deterio-
rem fundum faceret.¶†Quadrageſimotertiò,& vlt.pro nunc quæro iuxta proxi.q.nunquid iſto caſu requiratur ſententia ſuper deterioratione,ad hoc, vt per eam emphyteuta poſſit expelli? Alb.in d.Auth.qui rem.tenet ſimpliciter quòd ſic, & ita dicit tenere Inno.in d.c.potuit. ¶ Veritas huius pendet ab his, quæ latiſſimè vidiſtis ſupra in textu. in 5. notabili. & ex ibi dictis conclude contrarium,quòd non requiratur ſentẽtia, quia quando emphy. ceſſauit tempore ſtatuto ſoluere ad hoc, vt poſſit expelli, non requiritur ſententia, vt ibi latè firmaui, ergo nec quando damnificauit,cùm iſti duo caſus parificentur, in d.Auth.qui rem.¶Præterea & fortius, ſi non requiritur ſententia,quando emphy.ceſſauit ſoluere,& ſic minus deliquit in omittendo, quanto minus requiretur ſententia, quando grauius deliquit in damnificando,& ſic faciendo, vt ibi dixi. Iſtæ quæſtiones ſufficiant pro nunc.Circa hanc gl.multas alias qõnes in materia videbitis.ſ̃.& ſeq.gl.maximè in gloſſ.magna. in ver.repellere.vbi gl.plures quæſtiones format, quaſdam alias vidiſtis.ſ̃.in tex.in 5.& 6.no.Iſta hic recollegi ſimul, quia alibi melius non cadebant.¶Capio gloſſ.magnam in ver.repellere. quam diuido in nouem partes prin.prout 9. q.in ea formãtur. Secunda ibi,ſed quid ſi fecerit pactum.Tertia ibi,item ſi trien nio elapſo.Quarta ibi,item quis probabit.Quinta ibi,item, qd ſi emphy.promiſit.Sexta ibi,item ſi ſemel pœna eſt exacta.Septima ibi,item ſi promiſit pœnã.Octaua ibi, item quid ſi emphy.Nona,& vlt.ibi,item quid ſi aliquid emphy.non poſſidẽs. ¶In ea.gl.ibi.l.colonus.ſecundum Barto. tenetis ex hac prima
100 parte prin.huius gl.tres princip.conclu.¶†Prima eſt,q̃ domi
b nus poteſt propria authoritate [b] expellere emphy.qui triẽnio ceſſauit ſoluere canonem emphyteuticum. Adde pro ampliatione iſtius conclu.quòd dominus finita emphyt. põt ſtatim ſine aliquo termino,ſiue inducijs emphy.expellere,nec habet terminum, qui datur à iudice,ita no.Bal.in c.1.per illũ tex. de conten.inter dominum,& ſi. de inueſt. feu. & ad hoc vide, quod no. Ang.in l.eſt differentia.ff.in quib.cau.pig.ta.cõtraha.

¶Secunda conclu. eſt, q̃ ſi dominus fortè aduerſarium timẽs nolit eum propria authoritate expellere,ſed cũ authoritate iudicis,quòd requiritur libellus.¶Tertia,& vlti.conclu.eſt,quòd quando emphy.interuerterit poſſeſſionem, quia vbi poſſidebat tanquam emphy.modo ſuo nomine poſſidet, quia tunc dominus non poteſt eum propria authoritate expellere. Circa primam conclu.gl.aduertendum eſt, ſecundum Pet. Cyn. Ang.& Saly.quòd dum glo. dicit,ſed melius.poteſt dupliciter intelligi.Primò,quòd iſta dictio melius, ſtet comparatiuè, & erit mens gl.q̃ dominus poteſt expellere emphy. qui ceſſauit triennio ſoluere propria authoritate, & per authoritatem iudicis.poteſt & ſecundò intelligi, quòd ſtet electiuè,& tunc ſenſus glo.erit in totum contrarius,quòd dominus non poſſit propria authoritate expellere,ſed bene cum anthor.iudicis.¶Pro clara ergo intelligentia reaſſumo in dubium, nunquid dominus poſſit propria author.expellere emphyteutam,qui triẽnio ceſſauit ſoluere,& quia paſſus iſte eſt dubius multum,& valde diſputabilis,intendo illum plenè excutere. In hoc ergo pũcto inuenio varias Doc. ſententias,quot penè dixerim Scribentiũ capita.¶Prima fuit opi.gl.noſtræ hic,poſt Mar.& Bul.ſecũdũ veram mentem gl. quòd ſic, quòd dominus poſſit authoritate propria expellere.Idem etiam effectualiter tenet glo. in d.c. potuit.in gl.pe.& idem Imo.& Io.And.dum dicunt,quòd melius,& tutius eſt cum authoritate iudicis, volunt ergo, quòd dominus de iure poſſit propria authoritate,licèt melius,& tutius ſit hoc facere cum iudicis authoritate. Idem tenuit Azo in ſumma huius tit.idem tenent Iac.But.& Oldra.prout refert Alb.hic in 1.col.in fi.eandem opi.tenet Ray.de Forl.hic, prout refert Io.de Imo.in d.c.potuit.in 23.col. ¶Pro hac parte adducitur in primis hic tex.in ver.[volenti.]& in verſi. [ſi dominus voluerit,]vbi eſt tex.quòd ſi dominus vult,poteſt repellere emphy.qui triennio ceſſauit à ſolutio. ſi ergo poteſt repellere, ſi vult,ergo propria authoritate, iſta conſequentia ponitur per Iuriſc.in l.3.§.cùm igitur.ff.de vi,& vi arma. ¶Secundò ad idẽ adducitur tex.in §.ſcire autem.in Auth.de non alie. ¶ Tertiò ad idem.§.ſi verò quis aut locator.in Auth.de ali.& emph. cũ
c ibi no.per glo.[c] ¶†Quartò & vlt. adducitur ſimile in colono,
101 vel conductore,quem biennio non ſoluentem poteſt dominus propria authoritate expellere.l.ædem.à contrario ſenſu.ſ̃. loca.l.quæro.§.inter locatorem.ff.eod.firmant Io.And. & alij in c.propter ſterilitatem. extra de loca.Pet.& Cy.hic.Bald.in l. certa eſt forma.ſ̃.vt in poſſ.leg.quamuis Saly.hic in 6.col. contrarium teneat in colono,vel conductore,& malè per tex. in l. conductores.ſ̃.loc.& in l.non ab re.ſ̃. vnde vi. quæ iura nõ obſtant, quia licèt dicant,q̃ ſi conductores recuſant reſtituere rem cõductam finita conductione,incidant in pœnam illarum. ll. ſi perſeuerauerint in contumacia vſque ad ſententiam, non tamen negant,quin dominus poſſit propria authoritate expellere.¶Secunda principalis opi.eſt Pet.& Cyn.hic tenentiũ,quòd dominus nullatenus poſſit propria authoritate expellere emphy.¶Mouentur primò,quia quamuis per ceſſationem triennij emphy.perdiderit dominium vtile, quod habet in re emphy.non tamen perdidit poſſeſſionem naturalem,& ideo non debet ab illa ſua naturali poſſeſſione poſſe expelli authoritate propria,ad hoc facit.l.creditores.ſ̃.de pig.hic alleg.in gl. ¶ Secundò moti,quia hæc expulſio daret materiam rixæ, & ideo effugienda eſt.l.æquiſſimum.in princ.cũ vulg.ff.de vſufruc.& ad hoc.l.non eſt ſingulis.de re iud.¶Tertiò adducunt.l. lex vectigali fundo.ff.de pig.hic alleg.in gloſ.vbi vectigali non ſoluto,& conſequenter quando emphy.cecidit à iure ſuo, nihilominus ibi, non priuatur propria authoritate, imò iudiciaria intentando rei vend. ¶ Subijciunt tamen ipſi, quòd quamuis dominus non poſſit propria authoritate expellere emphy.ratione ſuæ naturalis poſſeſſionis,quam habet, quòd tamen ſecus eſſet in ſimplici colono,vel conductore,qui meram detẽtionem habent, quia dominus bene poſſet eum propria author.expellere,ſi non ſolueret.ſ̃.biennium, vt ſupra dixi in præ
cedenti

ADDITIONES.

a ¶Vide Barba.conſi.36.incip.ſapienter ſcripſit.in 8.col.cum ſeq.in 2.volu.vbi etiam quærit,an ſi conductor,vel emphy.plurium rerum ex vno contractu, & in vna re malè verſatur,an cadat ab omnibus,vide etiam Cor.conſi.67.litera Q.in 2.vol.& ipſum Barb.in l.ſcire debemus.in 6.col.ff. de verb. oblig. idem vult Io.Pet.de Fer.in forma libelli quo agitur ad ficti præſtationem..in ver.ficti dicti temporis.in fi.& Bal.conſi.209.in 2.vol.Mediol.Guid.Papæ deciſ.282.Iac.in trac.feu.in ver.dictique vaſſalli promiſerunt non committere felloniam.fol.33.in 1.col.An autem ex delicto,ſeu culpa ſuorum ruſticorum teneatur emph.vide Iaſ.in l.1.in 3.col.ff.ne quis eum,qui in ius,&c. PARPA.

b ¶An dominus propria author.Adde Abb.in d.cap.potuit.ſuper gl. in verbo. expelli.

c ¶Vide Alex.conſi.106.in 6. col.incip.magnifice.in 3.vol. PARPA.

Source : BIU Cujas

cedenti opi. Iſtam eandem ſententiam tenet Alb. hic in 1. col.
* in fi. qui dicit, quòd *iſta eſt communis opi.* & quòd iſtud eſt expreſſum in libro Nouellarum in ti. de conductorib. & emphy. in ſecunda parte nouellarum. ¶ Iſtam eandem opin. q̃ dominus non poſſit propria author. expellere emphy. contradicentem & nolentem exire, imò reſiſtentem, tenet etiam Saly. hic in 6. col. plurib. fundamentis motus. ¶ Primò, quia ſi dominus non poteſt hodie expellere cõductores inuitos propria autho. d. l. conductores. & d. l. non ab re. & conſequenter non poteſt expellere propria authoritate eos, qui nullum ius, nullamque poſſeſſionem habent, quanto minus debet poſſe expellere emphy. propria authoritate, qui licèt per ceſſationem ceciderit à iure ſuo emphy. non propterea tamen perdidit ſuam naturalem poſſeſſionem, ſed certè, vt ſupra dixi in prima opin. iſtud fundamentum de colono, vel conductore non eſt verum.
302 ¶ † Secundò mouetur per ſimile: nam dominium rei dotalis ſolu. matr. per mortem mariti ipſo iure reuertitur ad vxorẽ. l. in reb. in prin. ff. de iure dot. & tamen non eſt licitum mulieri ingredi poſſeſſionem ſine authoritate iudicis, hæredibus mariti non conſentientibus, vt eſt tex. no. in l. dotis. ff. ſolu. matr. ergo idem dicemus in propoſito, q̃ quamuis emphy. per ceſſationem triennij priuetur iure ſuo emphy. non tamen poſſit dominus propria authoritate eum expellere, & tanto minus cũ per l. ita demum priuetur, ſi dominus velit, & ſic non penitus ipſo iure, vt ſupra vidiſtis in tex. in 5. nota. ¶ Tertiò mouetur p̃ tex. in l. creditores. ff. de pig. alleg. in glo. vbi videtur tex. quòd ſi creditor fecerit pactum de ingrediendo poſſeſſionem p̃pria authoritate, ſi debitor pecuniam tempore conuento non ſoluerit, dicit ibi tex. q̃ quamuis ingrediendo propria authoritate non dicatur vim facere, tamen dicit ibi tex. q̃ poſſeſſionem authoritate iudicis apprehendere debet, intelligendo verbum
a debet [a] propriè, vt ſit neceſſitatiuum. ¶ Quartò mouetur per regulam generalem titu. ſupra ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat. ¶ Quintò per c. licèt. el ſecondo. de præben. in 6. vbi priua-
b tum ipſo iure non licèt Epiſcopo [b] de poſſeſſione expellere, niſi priuatio fieret per ſententiam. ¶ Sextò per no. per gloſſ. in c. commiſſa. de elect. in 6. ¶ Septimò, & vlt. ne detur materia, & occaſio rixas, & rumores committendi. d. l. æquiſſimum. in
c princ. & ſupra induxi. ¶ Hanc eandem opi. [c] nouiſſimè firmat communis præceptor D. Hiero. Tor. qui dicit, q̃ eam teneret in iudicando, motus per fundamenta ſupra proximè relata.
103 † Item mouetur, quia quamuis in aliquibus caſibus lex trãſferat dominium in aliquem ipſo iure, nunquam tamen intelligitur translata poſſeſſio. l. cùm hæredes. in prin. ff. de acquirẽ. poſ. l. commiſſa. ff. de public. gl. no. in l. cũ duob. aliàs ſi fratres. §. idem reſpondet. el ſecondo. ff. pro ſoc. ergo idem dicemus in propoſito, q̃ quamuis emphy. p̃ ceſſatio. priuetur à iure ſuo, non tamen intelligetur ab eo ablata ſua naturalis poſſeſſio, & in alium translata, ſed certè nec alij hoc negant, imò fatentur,
d & diſputant, nunquid emphy. [d] quãuis naturaliter poſſidens, poſſit per dominum expelli, non obſt. ſua naturali poſſeſſione, ita q̃ omnes fatentur per caducitatem non priuari emphy. à ſua poſſeſſione naturali, poſtea ipſemet diſcedit à ſua ſentẽtia, dicendo poſſe diſtingui, prout diſtinguit Spec. in d. §. nunc aliqua. ver. 48. & referã ſtatim inferius. ¶ Addo q̃ pro iſta ſecũda opin. q̃ dominus non poſſit propria authoritate expellere emphy. nolentem exire, imò reſiſtentem, tenet etiam D. Cardin. Flo. in d. c. potuit. prout ibi refert Imo. in 23. col. & dicit ip ſe Card. q̃ iſto caſu nedum melius eſt facere authoritate iudicis, imò etiam eſt neceſſarium emphy. contradicente, & exire nolente, quia tunc ſecundum eum eſt idem acſi alium emph. deiecciſſet, quo caſu poſſit exiens talem contradicentem propria authoritate expellere. Idem ſecundò mouetur, quia quãdo emphy. contradicit domino nolendo exire, videtur interuertere poſſeſſionem, quo caſu interuerſa poſſeſſione non vĩ dominus poſſe ſibi ius dicere, nec p̃pria authoritate expellere, vt hac gl. in tertia concluſione, & habetur in l. non eſt ſingulis.
e ff. de reg. iur. [e] ¶ Tertia principalis fuit opi. Spe. in d. §. nunc aliqua. in verſi. 43. qui poſt varia hincinde adducta, finaliter concludit cum Marti. de Fano in tractatu præſentis titu. q. 5. quòd aut conſtat eum eſſe emphyteutam, & ipſum non ſoluiſſe canonem triennio elapſo, & conſequenter certum eſt eum à iure ſuo emphyteutico cecidiſſe, & iſto caſu dominus poſſit p̃pria authoritate expellere, & ita intelligatur, & procedat prima opi. ſupra relata. ¶ Et vltra Spe. poteſt eſſe ratio huius primi membri, quare dominus tunc poſſit propria authoritate expellere, quia tunc tractatur de mera executione facti abſq; alia cauſæ cognitione, quo caſu lex facit eum executorẽ iſtius meri facti, hoc eſt iſtius expulſionis in re propria, vt hoc text. iuncta. l. deuotum. C. de metall. lib. 12. Aut verò non conſtat, quia emphyteuta negat rem eſſe emphyteuticam, vel negat ſe cecidiſſe à iure ſuo emphyteutico, vel negat elapſum eſſe tempus ad ſoluendum, & tunc quia per talem negationẽ res efficitur dubia, vt lege tertia. infra quibus ad lib. procla. non li. plenè ſcribitur in l. 1. §. de procu. & tunc non poterit ſibi ius dicere, & ſic propria authoritate emphyt. expellere, & eſt ratio, quia tunc non tractatur de mera executione facti, ſed venit examinãdum, an ſit emphy. & an ceciderit, cuius cognitio ſpectat ad iudicem, & non ad ipſum dominum. per totum titu. §. ne quis in ſua cauſa ius ſibi dicat, & cum hac opi. videtur tranſire ibi Io. And. in addi. hanc opi. tenet etiam Bal. hic in 5. colu. idem Bal. in d. §. ad hæc. in vlt. col. de pac. iur. fir. in vſib. feudo. vbi formaliter dicit, q̃ ſi culpa emphy. eſſet liquida, & nihil iuridicum allegaret, q̃ tunc dominus poſſet de facto emphy. expellere, aliàs ſecus, & ibi etiam videte per eum, quid in vaſſallo, an dominus poſſit propria autho. auferre feudum vaſſallo, ſed certè prout etiam dicebat Imo. in d. c. potuit. in 22. col. ſi vera eſſet hæc diſtinctio Spe. q̃ per talem negationem res efficeretur dubia, ita q̃ dominus non poſſit emphy. propria authorit. expellere, certè de facili impediretur executio, quæ fieri poteſt propria autho. per hanc ſolam ſimplicem negationẽ verbalem. ¶ Quarta principalis fuit opi. Bar. hic, qui dicit hanc eſſe veritatem, q̃ aut dominus vult totaliter expellere propria autho. emphy. contradicentem, & nolentem exire, & tunc nõ poſſit. l. non eſt ſingulis. ff. de reg. iur. & ſic in hoc membro Bar. ſtat cum 3. opi. §. relata. Aut dominus non vult emphyt. totaliter expellere de poſſeſſione, ſed vult ingredi, & turbare emphyt. in ſua naturali poſſeſſione, & q̃ poſſit, probat Bart. ſic: nã clarum eſt, q̃ dominus ciuiliter poſſidet rem alij in emphy. cõceſſam. l. malè agitur. ff. de præſcri. 30. vel 40. ann. l. 3. §. ex contrario. vbi gl. & Doc. ff. de acq. poſ. idem Bar. in l. ſi vt certo. §. ſi duob. in fi. ff. commo. ergo ratione ſuæ ciuilis poſſeſſionis debet poſſe ſuum fundum emphy. ingredi. item poteſt emphyteutam turbare, ex quo ab eo vitiosè poſſidet. l. 1. in fi. & ſeq. ff. vti poſ. & ſic vult Bar. quòd quamuis dominus non poſſit emphy. totaliter propria autho. expellere, poſſit tamen ipſum turbare in illa ſua naturali poſſeſsione, & ſi emphy. turbatus egerit interdicto vti poſsidetis contra dominum turbantem, debebit ſuccumbere, cùm iniuſtè videatur tunc à domino poſsidere, poſtquam cecidit à iure ſuo emphy. d. l. 1. in fi. & l. ſeq. ff. vti poſ. & l. vnica. ff. vti poſ. & c. cauſam. extra de proba. cum hac opi. tenet Ang. hic in 2. colu. & ſeq. ¶ Fulg. hic reprehendit iſtam ſententiam Bar. in ſecundo membro motus, quia quantum ad cognoſcendum, an poſſeſsio ſit vitioſa, vel ne, inſpicimus initium poſſeſsionis, an fuerit vitioſum, vel ne de iure ciuili. l. vnica. ver. hoc tantummodo obſeruandum. ff. de vſuca. transfor. vnde cùm in caſu noſtro initium poſſeſsionis nõ fuerit vitioſum, certè vitium poſtea ſubſequens propter caducitatem non debet poſſe concedere domino turbationẽ. ¶ Sed ab iſta impugnatione facilè defenditur Bar. quia d. l. vnica. loquitur quantum ad vſucapionem, ſeu præſcriptionem fiendã ab extraneo, qui ab alio poſſeſsionem non recognoſcit, aliàs vſucapere, vel præſcribere non poſſet. d. l. malè agitur. nos autem loquimur in emphyt. qui poſſeſsionem à domino recognoſcit, quo caſu dominus ciuiliter poſsidens poteſt pro tuẽda ſua ciuili etiam emphy. qui cecidit, turbare in naturali poſſeſsione, quo caſu emphy. qui cecidit ratione huius caducitatis dicitur poſtea ab eo iniuſtè poſsidere, & ideo domino permittitur dicta turbatio, iuribus præalleg. ¶ Vos autem diligentius aduertite ad hanc doctrinam Bart. in quantum in primo membro vult, q̃ dominus ratione ſuæ ciuilis poſſeſsionis non poſsit propria autho. totaliter expellere emphy. quia ipſemet Bar. contra morem ſuum in hoc fuit ſibi contrarius in repet. l. creditores. ff. de pig. in 4. q. prin. in ver. & prædicta vera, quando in inſtrumento, &c. vbi voluit Bar. quòd ratione conſtituti, vel

preca-

ADDITIONES.

a ¶ Verbum debet. Adde gl. in ver. debeant. in clemen. attendentes. de ſtatu monac. gl. in c. 1. 25. q. 1. gl. & Abb. in c. propoſuit. de app. gl. in c. ſi vir. de adult. Bal. in l. creditores. C. de pig.

b ¶ Non licèt Epiſcopo. Adde Bal. in l. Barbarius. in 10. col. ver. ſed quod de ſeruo. ff. de offi. præto. in repe. non in lec. in l. cùm fratrem. in 3. colum. C. de his quib. vt indig. Lud. Rom. in l. is cui bonis. in 3. col. de verb. oblig. Inn. & Doc. in c. cùm noſtris. de conſeſ. præb. Io. And. in c. quamquam. de elec. lib. 6. Rot. deciſ. 24. in tit. vt lit. pen. incip. Titius. in nouiſ. Cald. conſi. 20. in tit. de prœb. idem Cald. in conſi. 4. in tit. de accuſ.

c ¶ Iſtam eandem opi. tenet Guid. Papæ deciſ. 107. vbi dicit, quod de ſtylo dictæ curiæ ſeruatur, & non poteſt propria autho. niſi prius declaratione cõmiſſi facta per iudicem competentem parte vocata. PARPA.

d ¶ Nunquid emphy. Adde in Auth. de alie. & emphy. §. ſi verò quis aut locator. col. 2.

e ¶ Iſtam ſequitur Corn. conſi. 271. 3. vol. PARPA.

Source : BIU Cujas

precarij appositi in pacto de ingrediendo bona debitoris propria author. propter quod constitutum apud creditorem est vtraque possessio, vel saltem ciuilis, tunc si debitor resisteret creditori volenti propria autho. ingredi ex lege conuentionis, & faceret vim, & consequenter spoliaret illa ciuili possessione, certè secundum eum ille creditor posset incontinenti per vim ingredi, expellendo debitorem, quia ista dicitur potius defensio, quàm occupatio, vt no. in simili in l. cùm fundum. ff. de vi, & vi arma. ecce qualiter ibi vult Bart. sibimet contrarius, ꝙ ratione solius ciuilis possessionis licitum sit creditori per vim ingredi, & repellere debitorem resistentem, dummodo incontinenti faciat. [a] Istam contrarietatem Bart. perpendit Imo. in d. c. potuit. in 25. col. & ibi dicit Bar. posse sic concordari, quòd aut emphy. resistit de facto volendo dominum priuare sua ciuili, & tunc pro defensione suæ ciuilis bene licitum sit domino propria auth. repellere emphy per ea, quæ habentur in l. 3. §. cũ igitur. ff. de vi & vi arma. & in c. olim causam. extra de resti. spol. & ita loquatur, & procedat Bart. in d. repe. l. creditores. aut emphy. licèt resistat de facto, resistit ad hunc finem, vt non expellatur de sua naturali possessione, protestatur tamẽ, quòd non intendit priuare dominum sua ciuili, sed vult defendere suam naturalem, quam protestationem videtur facere posse, per no. in simili per gl. & Docto. in l. vnica. j. vti pos. & tunc ꝓcedit opi. Bar. hic. ¶ In dubio autem si de facto resistat, ne dominus intret possessionem, videtur facere violentiam, etiam respectu ciuilis, & consequenter videtur velle priuare dominum sua ciuili, per no. in l. clam possidere. §. fi. cum ibi not. cũ l. seq. ff. de acqui. pos. isto modo putat posse saluari Bart. à contrarietate, vt ibidem latius per eum. adduco, quòd fortè, & dubitatiuè loquor, alijs duob. mod. possit saluari Bart. prout eius verba in vtroque loco sonare videntur, primò ꝙ Bart. in d. repe. loquatur, quando expulsio illa fieret incontinenti, prout ibi expresse dicit Bar. hic autem loquatur Bar. quando ex interuallo. Vel aliter, & secundò, quòd Bar. non sit contrarius, quia in d. repe. solùm dicit, quòd potest turbare, de expulsione verbũ nullum, & istud met fatetur hic. cogitate tamen. ¶ Quinta principalis fuit opin. Pet. de Anch. in d. c. potuit. quam ibi refert, & 104 latius eam explicat Imo. in 23. col. & seq. † qui dicit, quòd alibi habemus similem quæstio. in debitore, qui fecit pactum, vt si pecuniam non soluat tempore conuento, possit creditor ꝓpria autho. ingredi poss. bonorum debitoris, nunquid virtute huius pacti poterit creditor ingredi debitore inuito, & resistente, & ipsum debitorem resistentem de possessione expellere, quam. q. tangit gl. in d. l. creditores. j. de pig. & ibi Bar. in repe. in 4. q. prin. vbi post multa concludit, aut debitor resistit, seu contradicit sine causa iusta, & vera, & tunc aut contradicit solùm verbo, & non obstante contradictione verbali poterit creditor propria autho. intrare, & eum expellere, quia non est licitũ debitori mutare voluntatem. l. ab eo. C. de sen. & interloc. l. sicut. j. de act. & oblig. Aut verò debitor resistit de facto, & tunc aut debitor tempore pacti celebrati constituit se possidere nomine creditoris, & tunc quia per constitutum translata est in creditorem vtraque possessio, & ciuilis, & naturalis. l. qđ meo. in prin. & ibi no. ff. de acq. pos. Bar. notabiliter circa fi. in l. ab emptione. ff. de pac. debitor resistẽdo de facto videretur velle spoliare creditorem suum vtraque possessione, & ideo pro ea tuẽda licitum est per vim debitorem expellere, dummodo incõtinenti faciat. l. 3. §. cùm igitur. iuncta. l. vim facit. ff. de vi, & vi 105 arma. secus si ex interuallo. ¶ † Et quando dicatur [b] incontib nenti fieri, vel ex interuallo, dicitur in d. §. cũ igitur. aut verò debitor tempore pacti celebrati dixit se precario possidere nomine creditoris, & tunc quia per precarium possessio tantum ciuilis transfertur in creditorem. l. quisquis. cum gl. j. de don. & l. & habet. §. eum qui. ff. de preca. debitor resistendo de facto creditori volenti intrare pos. bono. debitoris, videtur velle cũ priuare illa sua ciuili possessione, ergo pro ea tuenda debet sibi licere aduersarium repellere, dummodo incõtinenti faciat. In hoc tamen est contrarietas inter ipsummet Bar. vt latè retuli in proxima opi. Aut verò debitor non resistit, nec verbo, nec facto, & res est plana, modo ad propositum nostrum dicit Pe. de Anch. in d. c. potuit. quòd dicta in conuentione de ingrediẽdo propria autho. debent adaptari ad licentiam ingrediendi, quæ datur à lege, quatenus adaptari possint, cũ licitum sit arguere à conuentione hominis ad dispositionem legis. allegat. l. si cõuenerit. ff. de pac. melius. l. fi. in fi. & ibi Bal. j. de fideiuss. gl. in l. non impossibile. cum alijs concor. ff. de pac. & sic vult concludere Pet. de Anch. in quæstione nostra de emphyteu. ꝙ aut emphyteuta postquam cessauit triennio continuò soluere, & sic postquam cecidit à iure suo emphyteutico, resistit domino verbo, & ei contradicit, & tunc licitum sit domino nõ obstante hac verbali contradictione propria autho. ingredi rem emphy. aut verò emphyteuta resistit de facto, & tunc quia penes dominum est ciuilis possessio, & penes emphyteutam naturalis, vt retuli in alia præcedenti opi. & cõsequenter emphyt. resistendo de facto, & prohibendo de facto dominum ingredi, videtur eum velle priuare sua ciuili, licitum sit domino ꝓ ea tuenda expellere emphyteutam propria author. dummodo illud incontinenti faciat, secus si ex interuallo, postquã de facto expulsus est semel, vellet propria author. emphyteutam repellere, quia non liceret, & sic in hoc puncto tenet Petr. de Anch. in omnibus cum Bar. in simili. q. in d. repe. in 4. q. principali, non aduertens tamen ad contrarietatem ipsiusmet Bart. de qua in proxima præcedenti opi. feci mentionem. ¶ Vltimo loco Imo. in d. c. potuit. in 25. colum. & seq. tenet, ꝙ de iure vera sit, & sustineri possit. 1. opi. glo. nostræ cum concord. quòd licitum sit domino propria auiho. ingredi, & expellere emphyteutam etiam resistentem, postquam per cessationem solutionis à iure suo cecidit, motus per istum tex. simpliciter, & indistinctè dicentem, domino licere repellere emphyteutam, post quam triennio cessauit soluere, prout etiam superius dixi; motus etiam per id, quod supra sæpius dixi, quòd ex quo emphyt. resistit de facto, videtur velle spoliare dominum sua ciuili possessione, pro qua defendenda potest dominus emphy. repellere propria autho. nec secundum eum aliquid operaretur protestatio ipsius emphyteutæ resistentis, qui diceret protestari, ꝙ illud non facit, vt dominum priuet ciuili sua, sed vt suam naturalem defendat, vt ibi per eum, qui etiam pro ista parte inducit. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. cum l. sequen. ff. de acqui. possess. vbi ratione solius ciuilis possessionis potest intentari interdictum vti possidetis contra naturaliter possidentem, pro expulsione illius naturalis, secundum quod ibi volunt Docto. & si diceretur, quòd ibi loquitur in expulsione iudiciaria, nos in extraiudiciaria expulsione, quæ fit propria author. quia respondeo, vt ibi per eum. ¶ Et tenendo istam sententiam, quę mihi etiam in puncto iuris videtur sustẽtabilis, & vera, & quã etiam sequitur Francis. de Aret. in l clam possidere. §. qui ad nũdinas. ff. de acquiren. possess. in 10. colum. & in cons. 21. incip. diligenter, & maturè. ad fi. puto ad omnia in contrarium adduc106 cta posse responderi, licèt Imol. nihil respondeat. ¶ † Et primò, dum dicebatur, quòd licèt emphyteuta per cessationem perdiderit vtile dominiũ, quod habet in re emphyteutica, tamen non perdidit naturalem possess. quia respondeo istud est verissimum, & dum dicebatur, ergo ab illa naturali possessione non debet posse expelli propria autho. quia respondeo negando, ex quo enim emphyteuta resistendo de facto domino vult dominum priuare ciuili, certè licitum est domino vim vi repellere, & maximè cum emphyteuta postquam cecidit, dicatur à domino vitiosè possidere, vt supra dixi in 4. opp. ¶ Nõ obst. secundum dum dicebatur, quòd hæc expulsio facti det materiam rixæ, ergo est fugienda, per l. non est singulis. ff. de regu. iur. vbi priuatis non datur licentia in his, quæ sunt causa maioris tumultus, quia respondeo, quòd istud est verum, nisi à l. daretur sibi licentia, prout in hoc tex. in ver. repellere. iũctis c alijs supra adductis. [c] ¶ Non obst. l. lex vectigali fundo. ff. de pigno. quia prout etiam dicit hic Saly. illa nihil facit, quamuis. n. ibi post caducitatem egerit rei vend. & sic via iuridica, ibi tamen non negatur, quin potuisset de facto expellere. ¶ Nõ obst. adducta per Salyce. & primò illud, quod dicebat de colono, 107 quia est falsum, vt supra respondi. ¶ † Non obst. simile de re dotali, vbi quamuis dominium rei dotalis ipso iure post mortem viri transeat in mulierem, non tamen sibi licèt propria autho. ingredi possessionem, quod fator esse verum, quia mulier non habet possessionem aliquam nec naturalem, nec ciuilem, cuius authoritate concedatur sibi licentia propria author. ingrediendi, secus est in terminis nostris. ¶ Non obst. d. l. creditores. vbi secundum eum licèt creditor fecerit pactum de ingrediẽdo possess. propria autho. &c. debet tamen eam apprehendere iudicis authoritate, quia respondeo istud non esse uerum indistinctè, imo debet distingui, prout distinguit ibi Bar. & alij in 4. q. princ. ut retuli in præcedenti opi. & ita distinguendo ille tex. faciet pro ista parte. ¶ Non obst. regula tit. supra ne quis in sua d causa. quia quod ibi dicitur, neminem posse [d] sibi ius dicere in causa

ADDITIONES.

a ¶ Vide Corn. consi. 192. in 2. vol. in litera B. PARPA.

b ¶ Et quando dicatur. Adde Cy. in l. in bonæ fidei. C. de pac. idem Cy. in l. 1. C. vnde vi. Lud. Rom. in l. 1. §. 1. ff. de verb. obl. Bar. in l. eos. ff. de fal. Arch. in c. hi verò. 32. q. 7. PARPA.

c ¶ Vide Bal. consi. 344. inci. ad euidentiam. in 2. vol. & Cor. consi. 193. in 5. vol. & consi. 271. in eo. vol. & Dec. consi. 14. in 4. col. cum seq. PARPA.

d ¶ Neminem posse. Adde l. 1. C. ne quis in sua cã. l. extat. ff. quod me. cã. l. nullus. C. de iud. Spe. tit. de in. deleg. in §. supereſt. ver. itẽ si velit. & ver. item si causa.

Source : BIU Cujas

cauſa ſua, procedit niſi iſtud ſibi concedatur à lege, vt eſt in ca ſu noſtro per hunc tex. in ver. repellere. & in 19. caſibus enume ratis per Spec. in tit. de actore. in verſi. item, ꝙ vult pròpria au-
108 thoritate, &c. ¶ †Et pro iſta ſolutione bene facit, quia etiam conſuetudine poſſet induci, quòd quis in ſua cauſa, & in re ꝓpria ſibimet ius dicat, ita ſignanter no. Hoſt. in ſumma tit. de re iud. & eſt gl. no. in c. 1. de pę. in 6. Ponunt Doc. in l. qui iuriſdictioni. ff. de iuriſd. omn. iud. facit, quod no. gl. & Doc. in c. cùm contingat. extra de foro compe. ſi ergo conſuetudine poteſt iſtud induci, ergo & l. per regulam. l. de quibus. cū vulg. ff. de legib. ¶ Nō obſt. tex. in c. licet Epiſcopus. de præben. in 6. & gl. in d. c. commiſſa. de elect. in 6. quia illa iura nihil ad propoſitū, ibi enim penes Epiſcopum non adeſt aliqua poſſeſſio etiam ci uilis, cuius ratione concedatur licentia reſiſtentem repellendi propria authoritate, vt in terminis noſtris. ¶ Non obſt. fundamenta D. Cardi. Flor. dum dicebat, quòd quando emphyteuta contradicit, eſt perinde acſi alius deiecciſſet, & alium nō poſſet dominus expellere propria authoritate, quia reſpondetur, ꝙ ratio diuerſitatis inter hos caſus eſt clara, quia contra tertiū non ageret dominus de defenſione ſuæ ciuilis, prout quando contra ipſummet emphyteutam, prout etiam declarat, & reſpondet Imo. in d. c. potuit. in 26. col. ¶ Non obſt. vltimum, ꝙ quando emphyteuta contradicit domino, videtur interuertere poſſeſſionem, quia iſtud eſt verum, & dū dicebatur, quòd interuerſa poſſeſſione non poteſt dominus propria authorita. expellere, vt hac gl. in 4. conclu. approbata per omnes, quia reſpondeo notabiliter, iſtud eſſe verum, quando vellet ex interuallo facere, ſecus ſi incontinenti tempore contradictionis, & ſic in ipſo actu interuerſionis, quia tunc bene poſſet per ſupradicta. ¶ Per iſta ergo remanet in puncto iuris defenſata prima ſententia glo. noſtræ hic, & in d. c. potuit. ꝙ dominus poteſt de iure expellere propria authoritate emphyteutam, etiam reſiſtentem, & contradicentem, poſtquam per ceſſationem triennij cecidit à iure emphyteutico, eſſet tamen in contingentia facti conſultius, vt gl. & omnes fatentur, iſtud authoritate iudi
109 cis facere. ¶ †Prædicta omnia procedunt, quando in contractu emphyteutico nullum pactum interuenit ſuper expulſione. pone ergo, ꝙ interueniat pactum expreſſum inter dominum, & emphyteutam, prout quotidie videmus apponi in inſtrumētis emphyteuticis, ſeu in inueſtituris, quòd ſi emphyteuta ceſſauerit per triennium continuum, ꝙ non ſoluerit canonem, vel penſionem debitam, quòd tunc liceat domino ingredi ſua propria authorita. & corporalem poſſeſſ. ſibi accipere, an iſto caſu virtute talis pacti etiam contra reſiſtentem, & contradicen. liceat domino ſuo propria autho. ingredi, & contradicentem emphy. expellere. iſtam quæſtionem format Sali. hic in 5. col. & concludit, ꝙ ſic, per l. pignoris. s̄. de pig. act. in illa alternatiua, in tex. iilo citra conuentionem, vel præſidialem iuſſionem, & ibi Bar. no. illum tex. ad hoc, ꝙ ex pacto licet propria author. ingredi rem alterius, aliàs ſecus. ad idem allegat Salyce. l. Titia cū teſtamento. §. Lucius. el primo. ff. de leg. 2. cum gl. ſi. in verſi. non ſic interpretanda. in tertia expoſitione, dum exponit tex. à ſe, ideſt, ꝙ ab alio non petat, ſed propria authoritate ingrediatur poſſeſſionem, quaſi ex permiſſione defuncti, ſicut aliàs permittitur ex permiſſione contrahentium, d. l. creditores. j̄. de pig. Ad idem etiam ponderat tex. noſtrum hic in princ. in verb. & de reiectione. vbi tex. vult valere pactum de emphyteu. reijciendo. Ad idem mouetur, quia aliàs verba pacti nihil operarentur, cùm etiam ſine pacto licitum ſit repellere emphyteutam, dummodo non reſiſtat, vt hoc tex. in verſi. repellere. & latè fuit examinatum. s̄. proxi. Ad hoc ergo, vt tale pactum operetur, debet talis expulſio poſſe exerceri etiam contra reſiſtentem. ¶ Vltimò mouetur, quia tunc emphyteuta iniuſtè reſiſtit veniendo contra pactum expreſſum, & conſequenter dominus iuſtè facit, cùm violentiam non dicatur inferre, ſed violentiæ dicatur reſiſtere, qđ eſt licitum. l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. l. vim facit. ff. de vi, & vi arma. cum ſim. dicit tamen Saly. ꝙ licèt iſta videatur ſibi vera, quòd tamen relinquit cogitandum, donec legat d. l. creditores. ¶ Addo, quòd contrarium in terminis videlicet, quòd tale pactum expreſſum factū inter dominum, & emphyteutam de ingrediendo propria autho. non poſsit exerceri contra reſiſtentem, aut contradicentem, tenet Bar. in l. aliàs. §. eleganter. ff. ſol. matr. per l. non eſt ſingulis. in princ. ff. de regu. iur. idem tenet Bald. in d. l. creditores.
110 †vbi formaliter inquit, quòd creditor habens prædictam licentiam de ingrediendo, non tamen poteſt per vim ingredi inferendo violentiam perſonæ per d. l. non eſt ſingulis. ¶ Et ſi volumus tenere iſtam partem, facilè poteſt reſponderi ad omnia allegata per Saly. vno verbo, quòd loquuntur contra non reſiſtentem, & dum dicebatur, quòd illud pactum aliàs nihil operaretur, quod argumentum videtur habere aliquid coloris, reſpondeo, ꝙ imò multum operatur, ꝙ licèt dominus de iure communi habeat facultatem repellendi emphyteutam propria autho. vt hoc tex. requiritur tamen prius certioratio, imò citatio iudicialis, quæ iſto caſu virtute pacti non requireretur, ita no. Bar. reſpondet in d. l. creditores. in lect. in 2. col. & latius in repe. in 4. q. prin. ¶ Tamen quia in præcedenti articu. dixi de iure poſſe teneri, ꝙ etiam vbi nullum pactum expreſsè eſſet appoſitum, & tamen dominus poſſet propria authorit. expellere emphyteutam etiam reſiſtentem, multo fortius teneo in terminis iſtis poſſe. & ad d. l. non ſingulis. reſponde, vt dixi in præced. artic. vt procedat, niſi licentia concedatur à l. vel expreſſa conuentione partium. de hoc tamen puncto vide latè Bar. in d. l. creditores. in lec. in 2. col. & latius in repe. in 4. q. princ. de cuius verbis feci mentionem in præceden. artic. ideo hic non repeto. vide etiam Bal. in l. 1. in 4. col. C. commu. de leg. Saly. plenè in l. in poſſ. j̄. ad leg. Iul. de vi. ¶ Et ad iſta vide omnino Bart. no. in l. iuſtè poſsidet. ff. de acqui. poſſ. vbi quærit poſt gloſſ. ibi,
111 †an valeat licentia data per iudicem alicui, vt ingrediatur ꝓpria autho. talem fundum, & ibidem poſt relatas opin. Antiquorum, finaliter concludit, ꝙ valet, ſi iudex ſimpliciter concedat licentiam, vt vadat. Si autem concedat licentiā, ꝙ pars vadat, & ingrediatur etiam per vim, ſi alius ibidem exiſtens reſiſtat, non valet, quia iudex non poſſet iſtud concedere, de quo etiam per Bar. in l. ſi finita. §. idem Iulianus. in 6. col. in ver. 2. quæro, qualiter fiat prima miſsio. ff. de dam. infe. & Bald. in q. per eum diſputata incip. accuſatus de vi turbatiua. in 23. colu. vbi per hoc vlt. tenet contra Bar. per Dom. Abb. Panor. in c. de cætero. in pe. col. de re iud. qui tenet cum Bar. per Ludo. Rom. in l. 1. §. nunciatio ex hoc. ff. de ope. no. nunc. & glo. not. in l. miles. §. qui iudicati. & ibi Doc. ff. de re iudi. & quod pulchrè not. Bald. in Auth. ſed omnino. in 8. col. j̄. ne vxor ꝓ mari. vbi ponit, an captura perſonæ, & executio poſsit concedi ipſi parti, & tenet quòd ſic, dummodo fiat ſine vi. per glo. in d. l. miles. §. qui iudicati. & per iſta ſit perfectè expedita prima conclu. huius primæ partis glo. Circa verò ſecundam conclu. principalē gl. ſentit, quòd quando proprietarius, ſeu dominus non audet accedere propria authoritate ad expellendum emphyteutam propter potentiam ipſius emphyteutæ, vel quia vult vrbanius eum expellere, vnde vadit ad iudicem, vt eum repellat officio & authoritate iudicis, quòd tunc requiritur libellus, Bar. hic ſe remittit ad ea, quæ dixit in repe. l. creditores. j̄. de pigno. & ibi latè ponit, vt infra ſubijciam ſtatim, & ad ea, quæ dixit in l. 1. §. 1. ff. ſi mulier vē. nomine in poſ. cal. cau. eſſe dica. vbi nihil de hoc inuenio tactum. ¶ Bal. hic in 3. col. tenet oppoſitum, quòd
a non requiratur libellus [a] per gl. illam, de qua ſolet in multis locis feſtum facere in §. multis. in verb. in tranſitu. inſti. de liberti. quam alibi reputat ad hoc ſingularem ipſe Bal. & in l. conſentaneum. in 5. col. infra quomodo, & quando iudex. idem etiam tenet Bal. per gl. præalleg. in c. 1. §. ſi quis verò. el primo. de pac. iur. fir. in vſib. feu. & in l. ædem. in 1. colu. s̄. locat. idem etiam tenet Bal. in addi. Spe. in tit. de loca. in 8. col. in princ. vbi effectualiter tenet, ꝙ talis licentia debeat concedi per iudicem de plano abſque libello. ¶ Subdit tamen Bal. hic, quòd licèt in impetranda tali licentia à iudice non requiratur libellus, quod tamen emphyteuta poſſeſſor veniet de neceſsitate citandus ad hoc, per gl. in l. meminerint. infra vnde vi. iſtud idem, quòd nō requiratur libellus in tali licentia à iudice impetranda, firmat latè Bar. in d. l. creditores. in repe. in 5. q. princ. & ibi reſpondet ad decem argumenta Iaco. de Bel. in diſpu. ſua adducta in oppoſitum. mouetur Bar. quia cùm iſta ſit via executiua, hoc eſt quædam exec. quæ fit in executione ſententiæ iuris priuantis ipſo iure emphyteutam domino volente, ergo debet tractari ſummariè, & ſine libello, & ſic per iudicem non debet requiri alius libellus, & hoc eſt valde notandum, ſi pars fuerit citata, & comparuit, & expreſsè contradicat, & non confiteatur intentionem agentis, ſeu implorantis officium iudic. etiam ſi petat cognoſci, & dari libellū, nihilominus adhuc libellus non erit neceſſarius, ſecundum eum, quod probat per multa ſimilia, de quibus ibi per eum. Nec ad hoc obſt. autho. Spec. qui tenere videtur oppoſitum in d. §. nunc aliqua. in ver. 49. quia reſpondet Bar. quòd licèt de neceſsitate pro tali licentia obtinēda etiam aduerſus comparentem, & contradicentem, non requiratur libellus, poteſt tamen ſi vult libellum dare, & ita procedit dictum Spe. Vel melius potes reſpondere ad authoritatem Spe. prout reſpondet Imo. in d. c. potuit. in pen. cha. mag.

quòd

ADDITIO.

a ¶ Libellus. Adde l. fi. ff. de app. reci. l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. Doc. in ꝙ dubium. el 2. de elec. Doc. in c. cùm olim. de teſti. Spe. tit. de inquiſi. in §. nunc tractemus. ver. in ſumma.

Source : BIU Cujas

quod dictum Spe. procedit in officio iudi. ſuccedente in locũ actionis, puta q̃ dictionis ex l. vel interdicti vti poſſidetis, de q̃bus ibi expreſsè loquitur Spec. quo caſu quando officium iudi. ſuccedit in locum accuſationis, bene tunc de neceſſitate requiritur libellus, per regulam l. 2. §. dies. ff. quis ordo in bo. poſſ. ſermos autem loquimur in officio iudi. non ſuccedente in locum actionis, ſed implorato pro iſta executione, in qua mera execu. non requiritur libellus. ¶ Et cum iſta opi. Bar. q̃ non requiratur libellus pro tali licentia obtinenda, etiam ſi pars citata compareat, & expreſsè contradicat, tranſit ſimpliciter Io. de Imo. in d. c. potuit. in pen. char. mag. qui ad literam refert omnia dicta per Bar. in d. repe. l. creditores. in 5. q. prin. Addo, quòd Io. And. in addi. Spe. in titu. de lib. concep. §. nunc dicendum. in verſi. 9 in 40. additione illius verſi. refert illam opi. Iac. de Belu. in d. diſpu. q̃ requiratur libellus, ſi poſſeſſor vocatus reſiſtat, dicendo ſolutum creditori, vel quid ſimile, & eam ſequi videt
a Io. And. a ¶ Ego autem indubitanter teneo, q̃ pro tali licẽtia à iudice obtinenda etiam contra poſſeſſorem reſiſtentem, & contradicentem, non requiratur libellus, maximè cùm in præcedenti articulo tenuerim, q̃ dominus propria authorit. poſſit ſi vult expellere cõtradicentem, & idem tenuit Ant. de But. in c. 1. de libel. obla. Pet. de Anch. in conſi. 150. Alex. in conſ. 229. & 130. lib. 4. incip. in caſu, & lite vertente inter vniuerſitatem. Adde etiam, q̃ ille, qui vult expellere colonũ, vel emphyteutã per iudicem, debet offerre libellum, & ordinariè procedere p̃ſertim quando longo tempore penſio non fuit ſoluta. c. literæ. & ibi Bal. in vlt. no. de dila. Nunquid autem iſto caſu ſaltem requiritur qualiſqualis petitio in ſcriptis redigenda, dicam infra in 2. col. proxi. ſeq. ¶ Circa autem aliud, quod ſupra retuli teneri per Bald. hic, q̃ licèt pro tali licentia obtinenda non requiratur libellus, q̃ tñ pars venit neceſſariò citanda. Iſte eſt pulcher paſſus, in quo Iac. de Bel. in d. diſpu. vt refert Bar. in d. repe. l. creditores. in 5. prin. q. tenuit oppoſitum, q̃ imò in tali licentia cõcedenda non requiratur citatio partis, & quod talis licẽtia cõceſſa poſſeſſore non vocato valet, & tenet, & cum eo dicitur tenere Io. And. in d. titu. de lib. concep. Bartho. Veron. in d. 5. q. prin. tenuit, q̃ talis licentia conceſſa per iudicem parte non citata, non valuit, nec aliquid operetur, & q̃ dari aut q̃cedi non debet per regulam l. nam ita diuus. ff. de adop. l. de vno quoq;.
112 cum ſim. ff. de re iudi. ¶ † Sicut nec iudex debet mandare execu. ſententiam, niſi parte citata ad opponendum, quare nõ debeat fieri executio ſententiæ, cùm multæ exceptiones poſſint opponi poſt ſententiam, vt l. 1. & ibi gloſſ. mag. & Doc. s̃. de iu & fa. igno. Cy. in l. ab executione per notabilem glo. ibi. j̃. quorum appel. non reci. tex. in l. meminerint. in ver. ad inſinuandas ſententias. j̃. vnde vi. & ideo expulſio vigoris talis ſententiæ ſequutæ, videtur non valere, cũ in effectu ſit nulla, quia data parte non citata, & conſequenter pro non data habetur. ¶ Subdit tamen Bar. quòd quamuis talis expulſio vigore talis ſentẽtiæ non valeat vt iudicialis, valet tamen vt extraiudicialis, & ideo per iudicem erit confirmandus dominus in poſſeſſione parte non citata, per id quod habetur in l. 3. §. miſſum. ff. de carb. edi. & in l. 1. j̃. de carb. edic. & hoc ſi de iure extraiudicialiter poterat emphyteuta expelli, ſecus ſi extraiudicialiter expelli nõ potuiſſet, vt quia fortè nondum tranſiuiſſet tempus triennij, qa
113 tunc confirmari non deberet, † eo quia conceſſio tenutæ, vel poſſeſſionis, quæ eſt omnino nulla, nullatenus debet per iudicem confirmari, vt pulchrè no. Bar. in l. 3. §. fi. ff. de bon. poſ. contab. & in l. 1. §. ſatiſdatum. ff. quorum leg. Bal. & Ang. in d. l. 1. j̃. de carb. edic. Bal. in l. fi. §. fi. ff. quod met. cau. Ang. & Imo. in l. ſi finita, in princ. ff. de dam. infec. imò tunc caderet dominus à iure ſuo per id, quod habetur in d. l. meminerint. & in l. ſi quis in tantam. j̃. vnde vi. & idem cum Bart. quod requiratur citatio, tenet etiam Bal. in l. 1. in 1. col. j̃. de exec. rei iudi. idem tenet ẽt no. Bal. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. in 7. col. ver. ſed dubitatur ſi poſſum ingredi. ff. de offi. proconſ. & leg. vbi ſubijciã vnum ſingulare multum. & in practica notandum, q̃ ſi iudex daret licentiam mihi domino de expellendo emphyteutã parte non citata, q̃ ex quo iſta licentia non eſt prætoria, ſeu iuridica, q̃ ſi emphyteuta miſſum non admittit, non tamen tenetur edicto ne vis fiat ei, nec propterea moleſtari poſſet. quod bene no. Quamuis *iſta ſit communis, & vera ſententia*, & ita ſit de iure tenendum, & ſeruandum in practica, quòd pro tali licentia neceſſariò requiratur citatio partis. Saly. tamen in d. l. creditores. habuit in prædictis pulchram conſiderationem, quam etiã ſequitur, & commendat Io. de Imo. in d. c. potuit. in pen. charta
b magna. b Nam dicit diligenter aduertendũ eſſe, qualiter iſtud officium iudic. imploratur ex vrbanitate, nam ſi proprietarius compareat coram iudice, & dicat, domine iudex ego conceſſi talem fundum in emphyteuſim Titio pro tanta annua penſione, & iam ſunt elapſi tres anni, & plures, quibus nihil ſoluit, vt patet ex inſtrumento inueſtituræ, quod coram vobis in publica forma produco, dico etiam quod per dictam ceſſationẽ triennij poſſum ob hoc propria authoritate cum expellere, volens tamen vrbanius agere, imploro officium veſtrum, vt detis mihi licentiam ingrediendi ipſum fundum, & expellendi talem emphyteutam, & tunc procedat opi. Bar. & communis ſupra relata, quia cùm actus iſte ingrediendi, vel expellendi videatur fundari ſuper licentia iudicis, certè debet pars neceſſariò citari, & ſi talis licentia fuerit data parte non citata, erit nulla. Nunquid autem tunc poſſet per iudicem confirmari, dictum eſt ſupra, ſi autem pars fuiſſet citata, & comparuiſſet, & contradiceret huic licentię, certè non eſſet neceſſaria libelli ob
c latio, per ea quæ dicta ſunt, dicit tamen Saly. & bene, q̃ qualis c petitio redigenda eſſet in ſcriptis ſuper actu, ſup quo poſſit fundari officiũ iudic. ſicut conſueuit fieri in alijs iudicijs ſummarijs, no. in cle. ſæpè. de verb. ſignifi. & ad hoc vide nota-
d bi. Spe. in tit. de libel. concep. §. reſtat. ver. fi. d Si autem proprietarius vadat ad iudicem, & exponat, vt dictum eſt, non tamẽ petat à iudice licentiam ingrediendi, imò dicit, quòd intendit iure ſuo vti in expellendo propria authoritate, vt tamen tollatur occaſio rixæ, petit à iudice ſibi dari nuncium, & familiam, qui aſſocient eum, & tunc quia iſta expulſio fienda non funda tur in actu iudicis, poterit iudex facta ſibi ſaltem ſummaria fide de prædictis concedere nuncium, & familiam etiam parte non citata, cùm ad ipſum ſpectet prouidere, ne rixæ, & offenſiones ſubſequantur. iuxta. l. æquiſſimum. in prin. cum ſim. ff. de vſufruc. niſi ſecundum Imo. iudex poſſet veriſimiliter ſuſpicari de magna rixa, quia tunc poſſet prohibere ſub certa pœna, ne talem expulſionem faceret etiam ſi videret eum paratum ad expellendum propria authoritate. arg. d. l. æquiſſimum. cũ ibi no. & hanc opi. no quia eſt multum pulchra ad practicam. ¶ Non omitto tamen Spec. in d. § nunc aliqua. in ver. 69. & in verſ. 168. ponentem plura remedia competentia domino ad expellendum emphyteutam, vt rei vend. condictionem ex l. iſta, interdictum vti poſſidetis, condi. ſine cauſa, vel ex iuſta cã, quæ ſingulariter refert etiam Imo. in d. c. potuit. in decima char. magna & in illis ſemper videtur requiri libellus, cũ ſem-
114 per procedatur via actionis. ¶ † Quid autem ſit, cùm pro tali expulſione imploratur officium iudi. non aperit Spe. dicendũ eſt, vt ſupra dixi, & multa remedia competentia dño contra emphyteutam, & ècontra recollegi in l. 1. in gloſſ. parua ſuper verbo cuſtodiri. s̃. eodẽ. Nunquid autem pendente iudicio, in quo petita eſt prædicta licentia de expellendo, & ſic pendente iſta ſummaria cognitione, poſſit dominus propria author. expellere emphyteutam, & ſic poſtquã elegit viam iudicij, poſſit redire ad viam facti. Solu. Bal. in l. 2. in 10. q. C. de ſer. & aqua. tenet quòd non, ne iudicium inchoatum ſit ludibrio, & ſit in eius poteſtate illud euertere, quia poſtquam iudex eſt aditus, venit expectandus, & per alia iura de quib. ibi per eum, & idẽ etiam tenet Bal. in l. ædem. in pen. col. s̃. loca. & in l. 1. in 1. col. j̃. de execu. rei iud. Ang. in repe. l. nemo carcerem. poſt medium, in ver. item an poſſit capi. C. de exac. tri. lib. 10. quod bene not. ad limitationem text. noſtri in verſ. repellere. & ad gl. noſtram
e hic. e ¶ Iſtud tamen limito procedere, niſi facta eſſet proteſtatio, & reſeruatio propriæ facultatis de ingrediendo propria autho quia tunc puto q̃ etiam pendente iudicio petitæ licentiæ, quod poſſet propria autho. expellere, & ſic deſerere viam iudiciariam, moueor per ea quæ vult Bart. & omnes ſequuntur in l. edita. in pen. col. s̃. de eden. & in l. non ſolùm. §. morte. in 10. col. ff. de ope. no. nunc. & in l. cùm procurator. §. ſi dominus. in 1. col. eod. titu. & in l. Neſennius. ff. de neg. geſt. in quib. locis concluditur, quòd iſta reſeruatio, ſeu proteſtatio, ſaluo iure addendi libello, vel mutandi &c. ideo nihil operetur, & ideo quia hoc non pendet à voluntate proteſtantis, ſed ex legis diſpoſitione volentis non admitti libelli mutationem, vel emẽdationem, niſi ſecundum formam d. l. edita. ergo cùm in terminis noſtris iſtud pendeat à voluntate proteſtantis, talis reſer
* uatio nihil* operabitur. ad iſtam limitationem bene faciunt, q̃ infra dicam in 3. par. prin. huius gl. & reperio, quòd iſtam limitationem tenet Dom. Alex. in 4. vol. conſiliorum in conſ. 130. incip.

ADDITIONES.

a ¶ Vide Soc. conſi. 197. in 6. col. cum ſeq. PARPA.
b ¶ Vide Soc. conſi. 167. in 7. col. ver. 2. an in tali. PARPA.
c ¶ In ſcriptis. Adde per Lanfr. in repe. c. quoniam contra. de proba. Doc. in c. licèt olim. de fimo.
d ¶ Adde, quòd iſtam theoricam ſequitur Alex. conſi. 131. incip. in cauſa, & lite. in 1. col. in 4. vol. PARPA.
e ¶ Idem vult Dec. conſi. 146. in 5 col. PARPA.
* Reſeruatio operabitur, legendum videtur.

Source : BIU Cujas

ſic.in cauſa, & ſitè vertente.in vlt.colum.arg.l.ſi debitor.§.1.ff. quib.mod.pign.vel hypo.ſol.& per ſimile de eo, qui viua voce appellat, ſibi reſeruando poteſtatem appellandi in ſcriptis, vt tradunt Io. And. & alij in c. bonæ.& in ca.dilecti.el. 2.de appel. Ang.& Saly.in l.ſi quis libellos C.de appel.Bald. in l.appellationem.eod.tit.Confirmatur, quia facta tali reſeruatione eſt perinde acſi iudicem non adiuiſſet.l.prætor ait. in princ.§.qui vias. ff.de dam. infect.l.ille à quo.§.ſi de teſtamento.ff.ad Trebell.& ꝙ ibi vult Bar.in 2.colu. in verſ.qd operatur iſta reſeruatio.not. idem Bart.in l.1.in 4.not.C.depo.& in l.fin. per illum text. C.de
115 compen. Bald.in l.1.ad fin.C.qui legi.perſo.non habent.† Nunquid autem dominus adeundo iudicem pro obtinenda tali licentia, perdat ſuam ciuilem poſ. quam habet? Bald. hic in 3. colu.determinat,ꝙ non,quia aliàs ſequeretur, ꝙ etiam iſte,qui ageret interdicto vti poſſ.perderet ciuilem, ꝙ eſt falſum,vt no. in §.hodie.inſti.de interdi.Adde, ꝙ in contrarium videtur text. in l. 1.§.in operis.& ibi glo.ſuper verſ.facimus.& text.in l.de pupillo § meminiſſe.ff.de ope. no.nun. & contrarium viſus eſt tenere ipſe Bald. per d.§. meminiſſe.in l.2. in 10. quæſt.ſ.de ſerui. & aqua ¶ Pro nunc poſſet pro coucordia dici, ꝙ aut dominus adit iudicem, eo quia timet potentiam emphyteutæ, & tunc perdat ciuilem, quaſi ſuſpicetur ſe poſſe repelli, iuxta l. clàm poſſidere.§. qui ad nundinas. ff.de acquir. poſſ. & in iſtis termi. ſonant verba Bald. in d.l.2.in 10. quæſt. Aut verò dominus adit iudicem,non eò quia timeat potentiam emphyteutæ,ſed quia vult vrbanius agere,& tunc non perdat ſuam ciuilem, ita pro-
116 cedat Bald. hic. ¶† Qualiter autem ſit ferenda ſententia per iudicem eo caſu,quo emphyteuta non ſoluit, ponit Bald. in c. 1.in § item ſi fidelis.verſ.vel ſi cum filia.quib. mod.feu.amit.& per iſta remanet perfectè expedita ſecunda concluſio primæ
117 partis huius gl. ¶ Circa verò tertiam,& vlt.concluſ.gl. † quòd quando emphyteuta interuerterit poſſeſſionem, ꝙ tunc non poſſit à domino propria auctori.expelli,dicite, ꝙ glo. bene dicit,& omnes cum ea hic tenent.& Io. And. & alij in c. propter ſterilitatem.& in c.potuit.extra de loc.& Spec. in d.§.nunc aliqua.in verſ.48.& Bald.in d.l.2.in 10.quæſt.ad ꝙ vide,ꝙ no.Spe. in d.§.nunc aliqua.in verſ.46.& ſeq.vbi declarat,qualiter poſſideat emphyteuta,& qualiter dominus, & an ſuo nomine, vel nomine domini. ¶Intellige tamen hanc conclu. eſſe veram, quãdo ex interuallo, ſecus ſi incontinenti,& in ipſo actu interuerſionis pro retinenda ſua ciuili, quia tunc poſſet.l. 3.§. cùm igitur.ff.de vi,& vi arm.& dixi ſupra in primò concluſione huius glo.& per iſta ſit expedita tertia,& vlt.concluſio,& per cõſequens tota prima pars huius glo. ¶ Sum modo.in 2.par.prin. glo.ibi,ſed quid ſi fecerit pactum dominus.quam ſubdiuido in ſex particulas.In prima format vnam.q.In 2.glo.reſpondet. In tertia ponit aliam opin diſtinguentium. In quarta arguit contra primam opin. In qninta illam primam approbat. In ſexta pro ea confirmanda allegat.Secunda ibi, reſpondeo pactum ſeruandũ.Tertia ibi,alij diſtinguunt.Quarta ibi, ſed eſt argum. contra,ꝙ tale pactum non valeat.Quinta ibi,ſed prima eſt verior.Sexta ibi,& eſt pro ea ff. depo. & iſta diuiſio ſufficiat loco
118 declarationis literalis. ¶† In ea glo.ibi.l.1.§.ſi conueniat.teneris ex tota hac ſecunda parte prin.glo.ꝙ ſi emphyteuta fecerit pactum cum domino, ꝙ dominus non poſſit eum expellere, etiam ſi nunquam ſoluerit canonem emphyteu. quòd tale pa-
a ctum[a] valet.eam approbant Doct.hic nullo diſcrepante,& inter cæteros Cyn.ſ.hic in 3.quæſt. vbi poſt multa hinc inde allegata firmat opin.gl.eam etiam ſequitur Spec. in d.§. nunc aliqua.in verſ.89.& ibi Io.And.in addi.poſt Hoſti. in ſumma huius tit.verſ.quid ſi pactus,& pro iſta glo.ponderat ibi Spec.hũc text.in princ.in verſ. & de reiectione. vbi ſi valet pactum initũ inter dominum,& emphyteutam de emphyteuta expellendo, ſi ſolitam penſio.non præſtiterit,quanto magis debet valere pactum de non expellendo, cùm fauorabiliores ſimus ad liberandum, quàm ad condemnandum.l.Atrianus,cum vulgarib.ff. de act.& oblig.& ita notaui hunc tex.ſ.in text.in 1.not. ibidem etiam ſubdit notabiliter Spec. valere pactum initum inter dominum,& emphyteutam, ꝙ ſi emphyteuta alienauerit rẽ emphyteuticam irrequiſito domino,ꝙ non cadat,nec priuari poſſit à iure emphyteutico, quod bene not.ad limitationem.l.fin.
119 ſ.eod. ¶† Similiter ſecundum eum valet pactum,quod ſi emphyteuta deteriorauerit rem emphyteuticam, ꝙ tamen non cadat, nec poſſit expelli, ꝙ etiam not.ad limitationem Auth. qui rem.& ibi not.ſ.de ſacroſ.Eccleſ.& dixi.ſ. in gl.in verſ.triennium.in quæſt.42.Pro hac concluſione huius gl.noſtræ, & cõmuni, quòd valet pactum de non expellendo emphyteutam etiam non ſoluentem, addo bene facere text. iſtum in princ. iſ. cto verſ.aduerſante.ibi,ſinautẽ.& in verſ.ſed per totum triẽnium. pro ea etiam adduco text. in l.fundi.C.de fun. patrimo. lib.11.& Bart.illum notat ad hoc, ſubijciens ſingularius, quòd etiam tale pactum factum ab Eccleſia, ſeu fiſco valeret inducendo hoc modo:nam cùm fiſcus, & Eccleſia æquiparentur.l. fin.ſ.de ſacroſ.Eccleſ. & ibi dicatur, ꝙ fiſcus poteſt concedere in emphyteuſim,pacto appoſito,ꝙ res non incidat in commiſſum per hoc, ꝙ emphyteuta ceſſet ſoluere, ergo idem erit in Eccleſia, quod verbum bene not.ad extenſionem glo. noſtræ.
120 ¶† An autem valeat conſuetudo[b] patriæ inducens, quod ſi
b emphyteuta ceſſauerit biennio à ſolutione canonis, ꝙ tamen non poſſit expelli, ſed agi ſolùm debeat ad ſolutionem penſionis,vide per Abb.tenentem,ꝙ ſic,in conſ.73.inc.circa primum breuiter dico.in 1.vol. ¶ Tria tamen ſunt, quæ contra concluſionem iſtius glo.communem videntur obſtare, ad quæ gloſ. non reſpondet.primò l.cùm preca. ff.de preca. ad quam reſpõdet ſecundum Bart.& alios hic,ꝙ quando pactum eſſet contra ſubſtantialia contractus,certè eſſet ipſo iure nullum, & propterea ſi fieret pactum,ꝙ valeret emptio ſine pretio, tale pactum eſſet ipſo iure nullum, cùm de ſubſtantia contractus emptionis requiratur pretium. l. ſi donationis. ſ.de contrah. emp. iuncto.§.pretium.& §.item pretium.inſt.de emp.& vend.& ita loquitur.l.cùm precario allegata in gl. Si verò fieret pactum contra ea, quæ ſunt naturalia contractus, pactum valeret. l. pacta conuenta.in prin.cum glo.magiſtra.ff. de contrahen. emp.modo in propoſiio ſi fieret pactum, ꝙ emphyteuta non teneatur ſoluere canonem, tale pactum eſſet nullum, quia eſſet contra ſubſtantiam huius contractus,iuxta ea,quę dixi in l.1.in euidentialibus.ſ.eod.Si verò fieret pactum, ꝙ ſi emphyteuta ceſſauerit ſoluere,ꝙ non propterea poſſit expelli, & tunc tale pactum bene valeret, quia eſſet contra naturalia contractus. d. l. pacta conuenta.in princ.cum glo.& ita loquitur gl.noſtra hic, & ad iſtam ſol.vide latius Bart. in d. l.vbi ita donatur. & ibi Imo.ff.de dona.cau.mor.Bald.hic in 1.colu.in fin.& in prin.ſeq. & in c.1. § nulla.per quos fiat inueſti.in vſi.feu.Pan.in c. cùm venerabilis. extra de excep. Imo. in l. ſi ita quis hæres inſtiturus fuerit excepto fundo. ff. de hær. inſti. ¶ Secundò videtur obſtare text. in l. hoc iudicium.§.ſi conueniat. allegata in glo. ff.communi diuidi.ad quam reſponde ſecundum Sal. hic, ꝙ procedat,quando conuentio eſſet generalis,non reſtricta ad aliquam cauſam ſpecialem, quia tunc non valeret, ſecus autem in reſtricta ad aliquem caſum in ſpecie, vt in terminis noſtris, puta, ꝙ emphyteuta non poſſit expelli propter canonem non ſolutum, vel ſecundum Fulg. ibi loquitur in pacto perpetuæ communionis, ꝙ ideo eſt à iure reprobatum, quia nemo inuitus cogitur perpetuò ſtare in communione, eo quia talis communio pareret diſcordiam.l.cùm pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.2.iuncta l.ſi non ſortem.§.ſi centum.ff.de condi.indeb.quod non eſt in caſu noſtro. ¶ Tertiò videtur obſtare,quia ſi tale pactum valeret, inuitaretur emphyteuta ad delinquendum. i. ad non ſoluendum, ex quo ſcit ſe propterea expelli non poſſe, contra l.conuenire. cum vulg.ff. de pact. dota. Quia reſponde ſecundum Spec. in d.verſ.89. & Sal.hic, ꝙ imò per tale pactum emphyteuta non inuitaretur ad delinquendum, quia licèt expelli non poſſit,poterit tamen compelli ad ſoluendum alijs remedijs iuris, de quibus latè dixi in l.1.in glo.parua,in verſ. cuſtodiri ſ.eo. & ex iſtis
* remanet defenſata concluſio gl.noſtræ,*vera,& communis*, quòd valet pactum initum inter dominum,& emphyteutam,quòd emphyteuta expelli non poſſit etiam ſi non ſoluat canonem
121 emphyteuticum. ¶ Iuxta iſtam gl.concluſi. † quærit hic Bald. in 1.& 2.col.an valeat pactum,ꝙ ſolum ſit emphyteuticũ,ſeu liuellarium,ædificium verò ſit proprium, & de effectu talis pacti,& quid operetur,dixi plenè de vtroque in l.1.ſ.eod.ſuper gl. aſſignando differentiam inter contractum emphy. & ſuperficiarium,vbi etiam feci mentionem de Bal.hic. ¶ Secundò quærit Bald.an valeat pactum, ꝙ emphyteuſis non tranſeat niſi ad
c primogenitum,[c] & concludit, ꝙ ſic. Puto in hoc eſſe aduertendum.aut.n.intelligimus primogenitum eo modo, quo intelligit Bald.hic, & ſeipſum in ſpecie declarat, videlicet illum, qui tempore mortis emphyteutæ alios antecedit in ſucceſſione,eſt mihi nouum genus primogenituræ, & puto indubitanter tale pactum valere, quia etiam de iure communi, quando nullum pactum interceſſiſſet, emphyteuſis ſimpliciter accepta intelligeretur ordine ſucceſſiuo, vt ille primò admittatur, qui alios in ſucceſſione antecedit,vt eſt glo.ord.approb.per omnes in l.Gallus.§.1.ff.de lib.& poſth. Si verò intelligimus primogenitum

ADDITIONES.

a ¶Tale pactum.Adde Dec.in l.cùm tempus. ff.de reg.iur.

b ¶Conſuetudo.Adde Fel.in cap.cùm cauſa.col.6.9.fal. extra de re iudi. Card. Alex.in c.1.col.8.qui feud.dar. poſſ.vbi facit mẽtionem de conſ.Abb.hic per Iaſ.alleg.ſed vide Fir.in trac.de gabel.7.par.col.7.Crem.ſing.106. PANCIR.

c ¶Primogenitum. Adde Tiraq.de iure primige. q.4.nu.14. BELLOT.

Source : BIU Cujas

nitum propriè.i.eum, qui inter plures fratres primogenitus eſt, & natus, prout habetur in c.Ioſeph.extra de verb.ſign.& notat, & declarat Bald.in l.cùm antiquiorib.maximè in 5.col.ſ.de iure delib.& prout capitur in l. Arethuſa.ff. de ſtatu. ho. & intelligit Bart.in eius pulchra quæſt.in l. cùm decem.§. fin.ff.de ſol. & Bal. in l.quoties. ſupra de rei vend.tunc quæſtio haberet plus dubij, an valeret pactum, ꝙ primogenitus inter plures fratres in emphyteuſi ſuccedat, & non alij. Puto tamen in hoc poſſe dici tale pactum valere, cùm autequam aliquod ius acquiratur filijs re aut ſpe, & ſic tempore celebrati contractus, poſſit pater acquirere, & ſtipulari cui filiorum velit. ¶Nunquid autem, poſtquam eſt acquiſitum ius filijs ſaltem ſpe, vt quia pater fuerat ſtipulatus emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis, & nepotib.quibuſcunque, an tunc poſſit alijs filijs præiudicare in hoc iure eis ſaltem ſpe quæſito, totam emphyteuſim vni filiorum prælegando, eſt alta, & profunda quæſtio, quam tangã latè. ſ. in glo. fin. & ibi etiam ponam, quid in feudo recepto à patre pro ſe, & filijs ſuis, an vni filiorũ poſſit prælegare. in quib. quæſtionib.dubium potiſſimum facit, quia ius iam eſt acquiſi-
122 tum filijs ſaltem ſpe, ꝙ non eſt in quęſtione noſtra. ¶†Tertiò ſucceſſiuè quærit hic Bald. an valeat pactum, ꝙ ſpurij ſuccedant in emphyteuſi, & reſpondet, ꝙ ſic, eo quia tunc veniunt non tanquam hæredes, ſed tanquam per procuratorem ſtipu-
* lantem, & iura realiter * nobis acquiri poſſunt per liberam perſonam.l.1.ſ.per quas perſo.nob.acqui.de quo vide Bar.& alios omnes in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.el.1.ff.ad Trebell. vbi etiã per eum, quid in dubio, & quid ſi recipiatur ab Eccleſia, an veniant naturales tantum, & Petr.de Anch.& Imo. in d.c.potuit. Bald.in Auth.ſi quas ruinas.in 3.col.in princ. de ſacroſan.Eccl.
123 & vide, quæ dicam infra in vlt.gl. ¶†Vltra Bald.quæritur, an valeant pacta, quæ fiunt in quibuſdam partibus per monaſteria habentia territoria, & amplas poſſeſſiones: nam concedunt poſſeſſiones in emphyteuſim perpetuam, cum pacto expreſſo, ꝙ emphyteuſis tranſeat etiam ad fœminas, quæ tamen nubant alicui ſubdito iuriſdict. monaſterij, & non aliter, de quo per Bart.in l.2.§ fin.C.quando, & quib.quarta pars debe.lib.10. & in l.murileguli.per illum text.C.de muri.lib.11.vbi etiã quęrit Bart.ſtante prædicto ſtatu. quid iuris ſit, ſi fœmina nubat extraneo, qui tamen velit effici de iuriſd. monaſterij, an retineat emphyteuſim. Et per illum text.determinat nota. ꝙ ſic. Nunquid autem valeat pactum factum inter dominum, & emphyteutam, ꝙ etiam ſi res emphyteutica in totum pereat, nihilominus emphyteuta teneatur integram penſionem ſoluere, dixi ſ. in l.1. in vlt.no. & per hæc ſit expedita ſecunda pars princ. glo. ¶Sum modo in tertia parte prin.ibi, item ſi triennio elapſo, quæ ſubdiuiſione non indiget. ¶In ea.glo. ibi.§.ſi verò quis aut locator. licèt Doct. hic non aduertant ad iſtam allegationem glo. tamen inuenio Imo. in d.c. potuit.in 31.col. qui dicit mirandum eſſe, ꝙ iſta glo.allegauerit illum.§.cùm ille.§.dicat expreſsè contrarium, & velit, ꝙ poſſit peti pẽſio, & emphyteuta expelli, prout etiam probatur in Auth. qui rem. ſ.de ſacroſan.Eccleſ.& fortè ſuſtinendo glo.poſſet dici, cùm illa iura loquantur in Eccleſia, ꝙ gl.ſenſerit ſpeciale eſſe in Eccleſia, vt Eccleſiæ vtrunque permittatur, & penſionem petere, & emphyteutam expellere, & propterea ſpeciale ſit in alio priuato, vt alterum tantum poſſit, credo, ꝙ iſta fuerit mens gl. noſtræ, & ad
124 hoc vide, quæ ſ. proxi. dicam latius. ¶† In ea.gl.ibi, vt d.l.poſt diem. tenetis ex iſta tertia parte glo. ꝙ ſi emphyteuta ceſſauerit triennio, & amplius ſoluere, ꝙ dominus poſtea recipiendo ſo-
a lutionem, videtur remiſiſſe ius caducitatis, [a] ita ꝙ amplius lapſo tempore dictæ ceſſationis emphyteutam expellere non poteſt. iſta eſt pulchra, & quotidiana materia, & quia per alios nõ eſt ſufficienter examinata, ideo intendo eam plenè tangere, recolligendo ſcripta omnium hincinde, & diuidam iſtam materiam in quatuor prin. articulos, vt ex ſeq. apparebit. iſtud idẽ tenet glo.in d.c.potuit.in gl.pen.Spec.in d.§.nunc aliqua, in verſ. 23. per multa iura ibidem per eum allega. & ibidem Io. And. in add.poſt Odof.hic, & Marti.de Fano in tract. præſentis titu. in 8.quæſt. Idem etiam tenet Ioann.And. in d.cap.potuit. cum hac glo.noſtra tenet etiam indiſtinctè Ang.hic in 5. colu. & dicit eam videri ſibi ſatis æquam, & ꝙ etiam eſt vera de rigore iuris, motus, quia emphyteuta per ceſſationem ſolutionis non cadit tunc à iure ſuo emphyteutico, niſi cùm dominus vult, vt hoc text.in verſ.volenti. & in verbo, ſi dominus voluerit, & dixi ſupra in text. in 5. not. ſed dominus recipiendo canonem non videtur velle emphyteutam priuare, vt in l. poſt diem.hic allega.in glo. & in l.commiſ.ſ.de pact. inter emp. & vend. & l. Aemilius.ff.de min. & l.2.in princ.cum gl.ſi quis cau.Bar.verò hic poſt Iacob.de Aren.diſtinguit faciendo tres caſus princ. aut dominus incipit ab expulſione, primò expellendo emphyteutam, & poſtea vult penſionem præteriti tẽporis petere, & poteſt, allegat ad hoc Auth. qui rem.ſupra de ſac. ſan. Eccleſ. aut dominus primò incepit à receptione penſionis, & tunc aut recepit penſionem præte.temporis, & adhuc poteſt emphyteutam expellere, alleg.ad hoc l. colonus.in princ. ff.loca. Aut recepit penſionem pro futuro tempore, & tunc non poſſit emphyteutam expellere, ſaluo niſi tempore receptionis fuerit proteſtatus de reſeruatione iuris expellendi, & ita dicit debere intelligi glo. hic. ¶Iſta Doct.Bart.in omnibus ſuis membris eſt
* periculoſa, in duob.vltimis *comuniter approbata*. In primo etiam puto, quòd de iure non ſit vera, vt infra ſubijciam. ¶Addo tamen, quòd iſtam opin. Iacob. de Aren. quam viſus eſt tenere Bart. ſequitur etiam Cyn. hic, in 4.quæſt. cum qua etiam ſim-
* pliciter tranſit Sal.hic in 7.colu.dicens, quòd à Doct. *communiter approbatur*, ſed Cyn. & Sal. aliter referunt iſtam doctr. Iacob. de Are. quàm Bart. circa quam eſt aduertendum diligentius, quia Cyn.& Sal. in vno diſcrepant à Barto. nam Barto. vult, quòd quando dominus primò cepit penſionem, & poſtea vult expellere emphyteutam, ſiquidem receperit penſionem præteriti temporis, tunc poteſt etiam emphyteutam expellere. d.l.colonus.in princ. Si verò percepit pro tempore futuro, tunc non poſſit expellere, niſi fuerit proteſtatus de iure ſuo, & ſic vult Barto. quòd quando dominus receperit pro tempore præterito, non requiratur aliqua proteſtatio, imò ſimpliciter recipiendo pro tempore præte. abſque alia proteſtatione poterit adhuc emphyteutam expellere. ¶Et hanc opin.Bart.in hoc mẽbro, quòd dominus recipiendo pro tempore præteri. ſimpliciter, & abſque alia proteſtatione ſibi non præiudicet, quominus poſſit etiam emphyteutam expellere, dicit do.Ant. in d.c. potuit. ſatis ſibi placere, & pro confirmatione adducit, quia tamen iſta receptio poteſt habere duplicem intellectum. ſ. vt fiat animo renunciandi iuri expellendi emphyte. item & quod fiat animo non renunciandi, vnde in caſu dubio, vt in terminis noſtris, debet intelligi, quòd non intelligatur facta animo renunciandi iuri ſuo, quia in dubio non debet præſumi renunciatio iuris ſui. arg. l.cùm de indebito. in princ.ff.de proba. & c. ſuper ho c.extra de renun. & c. non eſt veriſimile. extra de præſum. Cyn. verò, & Saly. hic volunt contrarium, quod ita demum recipiendo penſionem pro tempore præterito poſſit dominus emphyteutam expellere, ſi tempore receptionis fuerit expreſsè proteſtatus de iure ſuo, aliàs non, vnde ſi dominus ſimpliciter reciperet penſionem præteriti temporis, non facta proteſta. iuris ſui, non poſſet poſtea emphyteutam expellere, quaſi miora emphyteutæ videatur tũc eſſe purgata, per d.l.2. in prin. cum glo.ff.ſi quis cau. & l.fin.cum glo.ff.de eo, quod cer.loco. l.vectigalium.§.fin.ff.de publica. ¶Hoc idem, quod dominus recipiendo penſionem pro tempore præterito ſine proteſta. ſibi præiudicet in iure expellendi emphyteutam, tenet apertè gl. pen.in d.c.potuit & ibidem d.Card.Flor.& Petr.de Anch. Imo. verò ibi in 31. colu. & ſeq. dicit has opin. poſſe ſic concordari. Aut loquimur in emphyteuta Eccleſiæ, & procedat opin.Bart. hic, vt Eccleſia poſſit recipere penſionem pro tempore præte. etiam ſine proteſta. & tamen poſſit ipſum emphyteutam expellere, ſed in emphyteuta priuati procedat opin.proxi.præce-
b dens, [b] quòd dominus recipiendo penſionem præteriti temporis ſine expreſſa proteſtatione ſibi præiudicet, vt non poſſit poſtea expellere emphyteutam. Motus fundamento mihi tamen non multum vrgenti, per id, quod habetur in ſimili in l. reſcriptũ.§.ſi pacto.ff.de pact.& in l. apud Celſum. §.Labeo.el.1. ff.de exce.dol.in quib.dicitur, ꝙ ſi promiſi aliquid dare, & eo caſu, quo non dedero, promiſerim certam pœnam, ꝙ nõ poſſum vtrunque petere, ſed alterum tantum, ita eo.modo ſecundum eum videtur dicẽdum in propoſito noſtro, ꝙ ex quo lex vult, ꝙ ſi penſio non ſoluatur intra tempus debitum, ꝙ in pœnam non ſoluentis poſſit ipſe iteratò nõ ſoluens expelli, vt hac l.& d.c.potuit.& ideo videtur, ꝙ alterum tantum poſſit. Sed ad iſtud fundamentum facilis eſt reſponſio ex his, quæ nunc ſubijciam ſecundum Iac. Butr. vt ſit in emphyteuta priuati, de quo loquitur propriè Bart. quia de emphyteuta Eccleſiæ non eſt propriè propoſitum Bart. Imo. tenet contra Bart. adhærendo opin. Cyn. Sal.& aliorum ſ. alleg. & iſtud etiam teneo contra Bart. in hoc memb. ſ. quòd dominus recipiendo pẽſionem pro tempore præterito ſimpliciter abſque proteſta. ſibi præiudicet in iure expellendi, ſi autem cum proteſtatione, & tunc bene poſſit etiam expellere, quia ius ſuum expellendi conſeruat̃ per proteſtationem. l.ſi debitor.ff.quib. mod.pig. vel hypo.

ſol.

ADDITIONES.

* Regulariter.

a ¶Alex.lib.5.conſ.5.col.5.verſ.7.not.lib.2.conſ.14.col.pen.& fin. PVRPV.

b ¶Idem ſatis tenet Corn.conſ.87.litera L.in 1.vol. PARPA.

Source : BIU Cujas

ſol. & hanc opi. in hoc memb. ſequitur etiam Iac. But. hic, prout hic refert Alb. in 3. col. qui etiam refert opi. Iac. de Aren. ita etiam tenuit Petr. de Anch. in d. c. potuit. ¶ Et ſi ℈ iſtam concluſio. opponeretur, ℭ dñs recipiendo penſionem præteritam etiã
a cum proteſta. [a] videatur ſibi præiudicare in iure expellendi, quia eligendo vnum ex iſtis remedijs ℈ijs, alteri renuntiaſſe videatur, per l. poſt diem in lege corra. allegatam in gl. ad hoc reſpondet not. ab. Iac. Butr. referente Alb. ℭ imò iſta remedia nõ ſunt ℈ria, præteritam penſio. accipere, & etiam expellere emphyteutam, ex quo vnum prouidet circa præteritum, aliud circa futurum. arg. l. & ſi fortè. § fi. ff. li ſeruitus vend. Item electione tolluntur, cùm veniant ex diuerſa cauſa, quia petitio penſionis venit ex contractu, deiectio autem ſeu expulſio venit ex contumacia non ſoluentis. Sed in d. l. poſt diem, allegata in glo. erat ℈rietas velle rem, & pretium, vt dicit text. in l. vnica, circa fin. §. ſi ſeruus extero. & hoc idem, ℭ dominus recipiendo penſio. præteriti temporis, cum proteſta. per ipſam proteſta. ſibi reſernet ius expellendi, tenet etiam Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 25. & Bald. in l. 2. in prin. ad hoc notans illum text. ff. ſi quis cũ faciunt, quæ dixi ſupra in prima par. huius gl. in 2. concluſio. circa fin. ad iſta vide in ſimili Bald. in c. 1. in 2. col. quo tempore miles. in vſi. feud. vbi ſi vaſſallus infra annum, & menſem poſt mortem domini non petat inueſtituram ab eius hærede, perdit feudum, vt ibi eſt text. modo quærit Bald. pone, ℭ poſt
b annum, [b] & menſem dominus recepit vaſſallum ad obedientiam, an videatur ſibi remiſiſſe ingratitudinem moræ ob inueſtituram non petitam in tempore? reſpondet, ℭ ſic, niſi dominus contrarium fuerit proteſtatus, vt ibi per eum, & per eundem in c. quę in eccleſiarum. extra de conſt. ¶ Item inquantum Bart. in 3. memb. prin. vult, ℭ dominus recipiendo penſionem pro tempore futuro ſibi præiudicet in iure expellendi, niſi fuerit proteſtatus, & conſequenter vult Bart. ℭ dominus recipiendo penſio. futuri temporis cum proteſt. per eam ſibi reſeruat ius etiam expellendi. Adde, ℭ contrarium in hoc videtur velle Cyn. & Sal. hic, & contra Bart. tenent apertè d. Card. & d. Ant. de Butr. in d. c. potuit, & ibidem Imo. in 29. col. & ſeq. tenentes, ℭ iſta proteſtatio nihil iuuat, vnde dominus recipiendo pro tẽpore futuro, ſemper ſibi præiudicat in iure expellendi ſiue proteſtaẽ, ſiue non, eo quia iſta proteſtatio videtur eſſe contraria facto, & ſic non debet prodeſſe per id, ℭ habetur in c. cùm M. Ferrarien extra de conſti. cum ſim. Item, quia dicta proteſtatio eſt incompatibilis cum receptione futuræ penſionis, videlicet, ℭ habeat penſionem pro tempore futuro, & ℭ etiam expellat. vnde non videtur dicta proteſtatio valere, per not. in d. c. cùm M. Ferrarienſis, ℭ fundamentum reincidit tamẽ in idem cum proximè dicto. ¶ Saluat tamen Bar. in vno caſu, quando aduerſarius expreſsè conſentiret huic proteſtationi. per not. in d. c. cùm M. Ferrarienſis. & hoc idem contra Bart. teneo, ℭ quando dominus recipit penſionem pro tempore futuro etiam cum proteſtatione iuris expellendi, ℭ talis proteſtatio nihil iuuet, & nihil operetur. Et addo, ℭ idem tenet Iac. Butr. hic referendo Alb. hic in 4. col. qui etiam idem videtur tenere, & rationem diuerſitatis aſſignat Iacob. Butr. quia ſi dominus recipiat penſionem pro tempore præte. cum proteſtatione, illa proteſtatio valet, & reſeruat ſibi ius expellendi, ſecus ſi pro tempore futuro, quia quando pro tempore præterito recipit cum proteſtatione, iſta non ſunt contraria, præteritam penſionem accipere, & etiam deijcere, quia vnum prouidet circa præteritum, aliud circa futurum, ſecus quando recipit penſionem pro tempore futuro cùm proteſtatione, ℭa iſta bene ſunt cõtraria, & incompatibilia, cùm vtrunque reſpiciat futurum, & iſta opinio eſt ve
c ra, & multum æqua. [c] ¶ Inquantum Barto. in primo membro vult, quòd ſi dominus primò expulit emphyteutam, & ſic incipit ab expulſione, quòd poteſt etiam adhuc penſionem præteriti temporis petere, per Auth. qui rem ſ. de ſacroſ. Eccleſ. Ad de, ℭ in hoc membro cum eo tenent etiam Cy. & Sal. hic poſt Iac. de Are. & Petr. de Anch. in d. c. potuit. & ibidem videtur te-
d nere d. Ant. de Butr. ¶ Ego puto [d] in hoc memb. de iure tenendum ℈rium, ℭ primò tenet gl. hic, & Ang. Spec. & Io. And. & alij ſupra allegati, dum volunt indiſtinctè, ℭ ſiue dñs incipiat ab expulſione, non poſſit penſionem poſtea petere, ſiue è ℈ primò recipiat penſionem, nõ poſſit poſtea expellere, quia ſm gl. & præfatos Doct. alterum tm̃ poteſt. conſequi hoc idem in terminis apertè, ℭ ſi dñs primò expulit emphyteutam non poſſit poſteà petere penſionem præteriti temporis, tenet Iacob. de Bel. in §. ℭ autem dictum eſt. in Auth. de non alie. prout refert, & ſequitur d. Card. in d. c. potuit. & ibidem idem in ſpecie contra Bar. tenet Io. de Imo. in 32. col. Moti ſunt iſti potiſſimè, quia quando emphyteuta expellitur, perdit etiam meliorationes ſuas, vt hoc text. in verb. nomine meliorationis. & dixi latè ſ. in text. in 7. not. vnde valde abſonum eſſet, ℭ dominus poſſet expellere emphyteutam, & etiam lucrari melioiationes, item ℭ etiam poſſit petere penſionem præteriti temporis, & per hoc apparet non obſt. l. colonus. in prin. ff. loca. vbi eſt text. ℭ ſi dominus incepit ab expulſione coloni, ℭ tamen poſſit penſionẽ petere pto tempore præteri. quia ibi loquitur in ſimplici colono, qui etiam ſi expellatur, non perdit meliorationes ſuas, imò eiectus poteſt illas petere à domino, vt ibi in text. dicitur, ideo non eſt abſonum, ℭ ab eo poſſit peti penſio pro tempore præterito, ſed in emphyteuta, qui propter expulſionem perdit meliorationes, videtur abſonum, ℭ etiam ab eo poſſit peti penſio, ne tam multiplici pœna puniatur, contra ea, quæ habentur in c. at ſi clerici. §. fi. extra de iud. Item ſecundum Alb. hic in 3. col. emphyteuta per expulſionem perdit vtile dominium, ℭ habet in re emphyteutica. Item, & naturalem poſſ. ℭ ſecus eſt in colono ſimplici, qui nullum ius habet, vnde non eſt bonum arg. arguere à colono ſimplici ad emphyteutam. ¶ Non obſt. d. Auth. qui rem. allegata per Bart. & §. ſi verò quis aut locator. in Auth. de alie. & emphy. ℭa ſpeciale eſt in illis iurib. in Eccleſia, ℭ vtrunque poſſit, ſecundum Cyn. & Alb. hic, & Imo. in d. c. potuit. in 22. colu. & rationem ſpecialitatis ibi vide per eum. vnde non ſequitur, ℭ idem debeat dici in emphyteuta priuati, cùm tantus fauor non ſit dandus priuato quantus Eccleſię, & ſic iſta iura nihil faciunt. ¶ Concludo ergo per iſta contra Bart. ℭ quando etiam dominus incipit ab expulſione, quia expulit emphyteutam, quòd non poſſit poſteà petere penſionẽ prete. temporis. ¶ Nunquid autem ſi dominus primò expulit emphyteutam, poſſit poſtea etiam prete. temporis penſionem petere, ſi tempore expulſionis expreſsè proteſtatus eſt, ℭa proximè dicta procedunt in expulſione ſimpliciter facta abſque aliqua proteſt. iſtum caſum non inuenio tactum in ſpecie, & per prædicta videbatur prima facie concludendum, ℭ non, cùm militent fundamenta prædicta, & maximè illud abſonũ, ℭ ſi emphyteuta expellatur, perdat meliorationes, & ius ſuũ, & ℭ adhuc propter proteſtationem teneatur ſoluere penſionem prete. temporis. ¶ Puto tamen contrariũ, quia ſi recipiendo penſionem prete. temporis cum proteſtatione, proteſtatio reſeruat ius expellendi. d. l. ſi debitor. §. 1. eo. modo debet reſeruare petitionem cenſus præteriti, quamuis verũ ſit ℭ d. Auth. qui rem. & d. l. colonus. in prin. non probent ſententiam Bart. tenentis ℈rium. aliud tamen fundamentum mihi non placet, cũ pœna expulſionis cum acceſſorijs ſuis proueniat ex alia cauſa ℊ petitio penſionum, vt ſupra pluries dictum eſt, & ideo non videtur abſurdum, ℭ concurrant. & per iſta relinquitur opin. Bart. in omnib. ſuis memb. reprobata. Tertia principalis fuit opin. Iacob. Butr. hic referentis Cyn. & Alb. hic in 3. col. qui habuit in hoc paſſu ſubtilẽ, & nouam cõſiderationẽ, & omnino contrariam prædictis, ℭ nunquam dominus expellendo emphyteutam per hoc ſibi præiudicet, quominus poſſit penſionem petere, nec èconтra, dominus petendo penſionem vnquã ſibi præiudicat in iure expellendi, & licèt eius fundamenta nõ multum vrgeant, vt ſtatim dicam, ſuæ tamen ſolutiones allegatæ in oppoſitum videntur diſputando bene poſſe procedere. Motus eſt primò per d. Auth. qui rem. & d. §. ſi verò quis aut locator. in quib. dicitur vtrunque poſſe peti. ¶ Secundò per d. l. colonus. in prin. ff. locati. vbi colonus poteſt expelli, & poſtea ab eo penſio peti. ¶ Tertiò, & fortius pœna deiectionis eſt pœna legalis, inducta à l. noſtra. cum ſim. contra emphyteutã ceſſantem debito tempore ſoluere, à qua pœna legali non debet liberari emphyteuta ſoluendo ſortem princ. aut ſoluendo penſionem, vel èconтra. l. ſi pro fure. §. 1. ff. de cond. fur. & l. ancillæ. ℈. de fur. Quartò, & vlt. motus eſt, quia iſtę petitiones cõpetunt propter diuerſa, quia penſio propter contractum, & deiectio propter contumaciam, vnde ſuccedit regula, ℭ quando diuerſæ pœnæ non proueniunt ex vna cauſa, ſed ex diuerſis, vt in terminis noſtris, nunquam electione tolluntur, nec ſatisfactione. l. nunquam plura cum ſim. ff. de priua. delict. ¶ Et tenendo iſtã partem non obſt. quæ poſſent in contrarium adduci, & primò l. poſt diem. & l. ſi fundus. alleg. in glo. quia ibi illa duo remedia ſunt contraria velle rem, & pretium. l. vnica. circa fin. ſi ſeruus extero & ſupra dixi, ℭ non eſt in caſu noſtro, vbi remedia non ſunt contraria, ſed diuerſa. ¶ Non obſt. l. 2. in princ. ff. ſi quis cautionib. quia rñdet Iac. Butr. & bene, ℭ ibi loquitur quando remedia erant incomparibilia, vnde nimirum ſi vnum eligendo

alteri

ADDITIONES.

a ¶ Cum proteſtatione. Adde l. 1. ff. ſi quis cau. l. fi. ff. de eo, quod cert. loc. Doc. in cap. cumana. de elect.

b ¶ Quod poſt annum. Adde Inn. in c. ad apoſtolicæ. de re iud. lib. 6.

c ¶ Vide ipſum Iaſ. in l. 1. in prin. in 3. not. ff. ſi quis cautio. PARPA.

d ¶ Limitat hoc dictum à tempore alienationis ſing. Aret. conſil. 35. in fin. PVRPV.

Source : BIU Cujas

alteri præiudicatur, quod ſecus eſt in terminis noſtris. non obſt. l. fin. in fi cum gl. ff. de eo, qđ cer. loc. cùm ibi dicitur in fi. quod creditor recipiendo pecuniam pœnam remiſiſſe videtur, quia reſpondet not. ꝙ ibi loquitur, quando petebatur vſura, vel intereſſe, & ſic pœna offi. iud. quo caſu bene verum eſt, qđ ſi recipiat ſortem principa. per ſolutionem ſortis tollitur actio principalis ipſo iure. inſti. quib. mod. tol. obl. in prin. cum ſim. ꝙ etiã tollitur offic. iudi. quod eſt acceſſorium. l. 4. §. depoſi. ſecus eſt in terminis noſtris, vbi vnum remedium non eſt acceſſorium alterius, imò ſunt diuerſa, & ſeparata, & ex diuerſis cauſis proueniunt. Non obſt. l. vectigalia. §. 1. ff. de publica. quæ magis videtur ſtringere, vbi dicitur, ꝙ ſi conductores vectigalium non ſoluant penſiones tempore debito, poteſt dominus eos repellere, vel vſuras ab his ex mora recipere, ergo ibi eſt tex. expreſſus, ꝙ dominus altero debet eſſe contentus, quia reſpõdeo no. ꝙ ibi loquitur de vſuris penſionum, quæ nõ poſſunt peti ſimul cum expulſione, ne conductor afficiatur duplici pœna proue niente ex eadem met cauſa. ſ. propter contumaciam, quia & expulſio, & vſurę deberentur propter contumaciam, ſecus eſt in caſu noſtro, vbi non cadit duplex pœna, quia petitur penſio tanquam ſors princip. expulſio autem bene eſt pęna, & ſic tantum eſt vnica pœna. ſ. expulſionis, & poſito, quod eſſet duplex pœna, proueniret ex diuerſa cauſa, penſio ex contractu, expulſio ex contumacia, vt ſ. dictum eſt. ¶ Iſta ſententia Iac. Butr. nõ eſt tenenda, quòd indiſtinctè dominus poſſit vtrunque facere. ſ. expellere, & petere penſionem, quia clariſſimè cõfunditur ex multis, quæ ſupra dicta ſunt. Nec obſt. fundamenta ſua, videlicet d. Auth. qui rem. & §. ſi verò quis aut locator. quia vt ſ. dixi, procedunt in Eccleſia, in qua cùm ſit ſpeciale, ꝙ vtrunque cõſequi poſſit, infertur in priuato eſſe contrarium. ¶ Non obſt. d. l. colonus in princip. quia loquitur in ſimplici colono, qui bene poteſt expelli, & penſio præte. temporis peti, vt ibi, ſecus eſt in emphyteuta, & duplicem rationem diuerſita. ſ. aſſignaui. ¶ Nõ obſt. tertium, quòd pœna deiectionis ſit pœna legalis, quia reſpondeo hoc eſſe verum, & dum dicebat, ꝙ à pœna legali non debet liberari emphyteuta ſoluendo penſionem, vel èconira. d. l. ſi pro fure. §. 1. & d. l. ancillæ, quia reſpondent Cyn. & Albe. hic, ꝙ bene verum eſt, quãdo vno, & eo. tempore ſimul, & ſemel naſcitur rei perſecutoria, & pęnalis, vt in furto, & ſimilib. ita propriè loquuntur dictæ leges, ſecus ſi in diuerſo tempore, vt in terminis noſtris. l. metum autem præſentem. §. ſed licèt. ff. quod met. cauſ. ¶ Vel aliter, & melius vltra eos reſpondeo, ꝙ d. l. ſi pro fure. §. 1. & l. ancillæ. loquuntur, quando mora non eſt purgata, eo quia purgari non poteſt regulariter in delictis l. qui ea mente. cum ſim. ff. de fur. ſecus ſi in terminis noſtris, vbi admittit purgatio moræ, & dominus ſimpliciter recipiendo pen ſionem, videtur voluiſſe moram purgari, vt ſ. dixi. ¶ Non obſt. quartum, & vltimum dum dicebatur, quòd cùm iſtæ petitio-
125 nes competant propter diuerſa, debet ſuccedere regula, † ꝙ diuerſæ pœnæ prouenientes ex diuerſis cauſis nunquam electione tolluntur. d. l. nũquam plura. quia iſtud eſt verum, quando proueniunt ex cauſis omnino diuerſis, vt ex furto, & ex homicidio, vt ibi dixi, ſecus ſi ex cauſis, quarum vna veniat quaſi in conſequentiam alterius, vt expulſio, quæ venit in cõſequentiam ad non ſoluendum, ibi loquitur, quando pęnę proueniũt ex diuerſis cauſis, & ex diuerſis factis, puta quia hominem ſurripui, & eum occidi, vt ibi dicitur, hic autem licèt videantur diuerſæ cauſæ, ſunt tamen ex vno facto tantum. ſ. propter ceſſationem ſolutionis, per iſta relinquitur, ꝙ hæc opi. Iac. Butr. non
a eſt tenenda. [a] ¶ Quarta princ. fuit opi. Dyn. in l. Męuius. §. duobus. ff. de leg. 2. de qua ibi Bar. in antepenul. col. facit remiſſiuè mentionẽ, qui diſtinguit, aut dominus recipit penſionem ſciẽs emphyteutam ceſſaſſe à ſolutione canonis, & conſequenter ſciens emphyteutam cecidiſſe, & tunc ſit vera opi. ꝙ dominus non poſſit poſteà eum expellere, quia altero debet eſſe cõtentus, & quia recipiendo penſionem videtur caducitatem remiſiſſe, vt ſ. dictum eſt, aut verò dominus recipit ignorãs, & ignorantia erat iuſta, puta, quia ſucceſſerat in locum domini, iuxta l. qui in alterius. ff. de regu. iur. & tunc poſſit etiam emphy. deijcere, & ita loquuntur iura in oppoſitum adducta. & ſic Dyn. tenet opin. glo. noſtræ primo loc. ſ. relatam cũ limitatione quando ſcienter recipit. iſtam opin. Dyn. ſequitur Albe. de Roſ. hic in 4. colum. poſt nõnullos Antiquos, quos ipſe refert. eam etiã ſequitur Spec. in d §. nunc aliqua. verſicu. 24. & Bald. & Imol. in d. §. duobus. pro qua bene facit, quod vult Bald. in capit. 1. in 2. col. quo tempore miles. in vſib. feu. vbi ſi vaſſallus propter ceſſationem petendi inueſtituram ab hęrede domini, ceciderit, & poſteà admittatur per hæredem domini, ita demum præiudicatur ipſi hæredi, ſi eum admiſerit ex certa ſciẽtia, ſecus ſi ignorãter, vel per errorem, & error ſit probabilis, vt ibi per eum. Iſta doctri. eſt vera in ſuo caſu, ſed eſt in multis defectiua, vt patebit in diſtinctione, quam ſ. ſtatim ſubijciam. ¶ Quinta princip. fuit opin. Bald. in 5. colum. qui primo arguit ad partes, adducendo quædam argu. Petr. de Bellaper. tenentis vtranque peti poſſe, poſteà finaliter concludit, ꝙ aut emphyteuta ſoluit tanquam in eodem contractu perſeuerans, & tunc dicit tenendã opin. glo. noſtræ, aut dominus recepit in contrariũ proteſtans, & tunc vera ſit opin. Petr. ꝙ vtraque poſſit peti. Aut eſt dubiũ, & tunc in dubio eligimus mitiorem partem, ſcilicet vt duret emphyteuſis. arg l. fideicommiſſa. §. ſic fideicommiſſum. & §. hoc autem. ff. de leg. 3. & l. 2. in princ. ff. ſi quis cautio. ¶ Et ſi bene aduerto, Bald. tenet opi. gl. noſtræ. primò limitans eam vno caſu, quando dominus contrarium eſſet proteſtatus. ¶ Iſta doctri. non eſt tenenda, quia diminuta eſt in multis, vt in emphyteuta Eccleſiæ. Item in receptione penſionis de futuro etiam cum proteſtatione, vt patebit in diſtinct. quam nunc ſubijcio.
126 ¶† Ego autem vltim. loco, vt ex prædictis omnibus habeatis in hoc paſſu veritatem, puto ita debere diſtingui, & facio tres caſus princip. aut dominus primò incepit ab expulſione, & poſteà adhuc vult penſionem petere, & hoc caſu quicquid dixerint Barto. Cyn. & Salyc. hic dico ſic, aut loquimur in emphyteuta Eccleſiæ, & poteſt adhuc Eccleſia penſionem petere. d. Authen. qui rem. in d. §. ſi verò quis aut locator. aut loquimur in emphyteuta priuati, & tũc aut tempore expulſionis eſt proteſtatus, & adhuc poſſit penſionem petere, aliàs ſecus, per ea, quæ latè ſ. dixi. ¶ In colono autem ſimplici clarum eſt, ꝙ ſi primò expellatur, poteſt adhuc pẽſio peti. d. l. colonus. & ſ. reddidi rationem diuerſita. Aut verò, & ſecundo caſu principa. dominus incepit à receptione penſionis, & poſteà vult expellere, & tunc aut recepit penſionem præteriti temporis, aut futuri, primò caſu, quando recepit penſionem præteriti temporis, & tũc aut illam recepit cum proteſtatione reſeruationis iuris expellendi, & tunc poteſt etiam expellere, quia proteſtãdo ius expulſionis reſeruauit. d. l. ſi debitor. § 1. ff. quibus modis pign. vel hypo. ſol. aut recepit ſimpliciter, & ſine proteſtatione, & tunc aut recepit ignoranter, ignorans emphyteutam cecidiſſe, & tunc etiam poſſit expellere iuxta opin. Dyn. ſupra relatam, aut
b ſcienter, & non poſſit. ¶ Tertiò [b] caſu princip. qnando dominus recepit penſionem pro tempore futuro, & in hoc dico indiſtinctè, ꝙ ſiue fuerit proteſtatus, ſiue non, quòd ſemper recipiendo penſionem futuri temporis, ſibi præiudicat in iure expellendi. l. 2. §. non malè. ff. de except. doli. & l. qui in futurum. ff. de pact. puto, quòd iſta ſit veritas in hoc paſſu, quæ ex prædictis omnibus colligi facilè poteſt. ¶ Prædictæ doctri. videtur vnum obſtare, in omnibus caſibus in quibus concluſum eſt, ꝙ poſtquam emphyteuta ceſſauit triennio, quòd dominus recipiendo penſionem ante, vel poſt expulſionem ſibi præiudicet in iure expellendi, quod voluit ſingulariter Bal. in l. vnica. infra quando non peten. partes in penul. colum. in verſic. ſed nũquid emphyteuſis reuerſa ad dominũ, & c. qui dixit, ꝙ cùm in hoc contractu emphy. pro ſubſtantia requiratur ſcriptura, prout firmaui latè ſupra in l. 1. in gloſſ. in verſicu. ſcriptura. quòd ſi finita eſſet emphyteuſis, puta per generationem finitam, & dominus pateretur emphyteutam ſtare in re emphyteutica, nunquam intelligeretur iſtius rei emphyteuticæ facta renouatio, quia contractus requirentes ſcripturam nunquam ex ſola patientia renouantur. l. item quæritur. §. qui impleto. in fin. ff. loca. Quomodo ergo ex iſta tacita patientia poteſt in
c terminis noſtris induci iſta quædam tacita renouatio? [c] ¶ Ad hoc reſpondeo ſuſtinendo prædicta, quòd dictum Bald. procederet, quando emphyteuſis eſſet finita, quia tunc non poſſit induci noua emphyteuſis ſine ſcriptura. ¶ Sed in terminis noſtris, quamuis emphyteuta ceſſauerit triennio, non tamen finitur emphyteuſis, niſi dominus velit emphyteutam cadere, vt hoc text. in verſicu. volente. & in verſicul. ſi dominus voluerit. & dixi in text. in 5. not. vnde dominus recipiendo penſionem videtur velle, quòd non cadat, ideo non dicitur finita emphyteuſis, nec de noua emphyteuſi agi, ſed antiqua durare, ergo dictum Bald. nihil obſt. de quo dicto feci mentionem illud ſequutus in d. gloſſ. in verſicul. ſcriptura. ¶ Iuxta prædictam theoricam, & quæ ſuperius tacta ſunt, occurrunt tres ne-
127 ceſſariæ quæſtiones. Primò † quæro, an in caſibus in quibus

ADDITIONES.

a ¶ Vide eundem Iaſ. j. in 71. col. idem vult. Raph. Fulg. conſil. 2. verſi. ad ſecundum, & Franc. de Cur. in conſil. 81. PARPA.

b ¶ Alex lib. 4. cõſil. 113. col. 2. in 2. artic. quod recipiendo pręiudicat. Ampliatio iſta ſiue proteſtetur, &c. eſt Butr. in cap. potuit. de loca. ſequitur Aret. cõſil. 35. ad fin. Iaſ. in l. 2. in princip. in 3. not. ff. ſi quis cau. vbi dicit ſe conſuluiſſe. PARPA.

c ¶ Vide Soci. conſil. 165. in 3. col. cum ſequen. PARPA.

Source : BIU Cujas

bus concluſum eſt, quod dominus proteſtando reſeruabat ius ſibi expellendi, an ſufficiat ſimpliciter proteſtari de iure ſuo in expellendo, præſente ipſo emphyteuta tacente, & nihil contradicente, an verò requiratur neceſſariò, quòd emphyteuta expreſsè conſentiat tali proteſtationi, nam ſi emphyteuta expreſsè conſentiat, res eſt clara, quòd fieret ſibi præiudicium, quia regulariter conſentiendo videtur renunciare iuri ſuo, & conſequenter ſibi præiudicare, per id, quod habetur in capit. ad apoſtolicæ. extra de re iudi. & in l. mater. ſupra de rei vendi. & in l. penul. ſupra de pact. & videtur expreſſum in l. fin.
a §. item ſi prædixerit. ff. nau. caup. ſtabu. [a] ¶ Sed pone, quòd emphyteuta expreſsè non cõſentit proteſtationi, ſed tacet, an hoc caſu talis proteſtatio ſibi prẽiudicet? eſt maius dubium, iſtud in ſpecie tangit Imol. in d. capit. potuit. in 33. colum. primò videtur arguere ad partes per id, quod voluit glo. in d. § item ſi prædixerit. dum ſubaudit ad text. maximè, & quod ibi Bartol. poſt Pet. & finaliter concludit, & bene, quòd ſufficiat dominũ proteſtari præſente emphy. licèt emphyteuta aliter non cõſentiat, ſed taceat, motus, quia videtur imputandũ emphyteutę, quare ſoluat, ſtante proteſtatione prędicta. Secũdo motus, & fortius, quia quamuis per receptionem penſionis factam à domino ſimpliciter, & ſine vlla proteſtatione quæratur ipſi emphy. ius excipiendi contra expulſionẽ, per ſupra ſcripta, ſi tamen quando dominus recipiendo penſionem expreſsè proteſtatur de iure ſuo expellendi, certè nullum ius omnino excipiendi competit ipſi emphyteutæ, vnde cùm iſta proteſtatio fiat ad præiudicium iuris non quæſiti, ſed quærẽdi exceptionem emphy. certè prædicta proteſta. præiudicabit emphy. tacenti, quamuis nõ expreſsè conſentienti, & imputetur emphy. ex quo expreſsè non contradicit dictæ proteſtationi. per doctri. Bar. in d. § item ſi prædixerit. ita concordantis glo. & Pet. ibi, an proteſta. fiat in præiudicium iuris iam quæſiti, & tũc requiratur expreſſus conſenſus partis ita, quòd ſola taciturnitas non ſufficeret, an verò in præiudicium iuris quærendi, & ſola taciturnitas ſufficiat. ita Bartol. licèt non ita clarè loquatur; vide de hoc per Barto. latè in l. non ſolùm. §. motte. ff. de ope. nou. nunc. in 7. colum. & ſequen. in verſicu. ſed quæro, an etiam partis conſenſus requiratur, &c. & ibidem Imol. & Ludo. & per Angel. & Salyc. & Fulg.
b in l. pacta nouiſſima. ſupra de pact. [b] ¶† Secundò quæro, & eſt
128 pulchra quæſtio, prædicta omnia procedunt in actuali receptione, & ſolu. penſionis, quod dominus actualiter recipiendo ſibi præiudicat: quid ſi dominus non recipit, ſed ſimpliciter perierit penſionem, an in caſibus in quibus concluſum eſt dominum ſibi præiudicare in iure expellendi recipiendo pẽſionem, eiſdem etiam ſibi præiudicet ſolùm petendo? Alber. hic in 4. colum. in fin. determinat, quòd ſit idem vtroque caſu, per l. ad ſolutionem. in argum. infra de re iudi. addo, quòd idem tenet Saly. in l. commiſſoriæ. in fin. ſupra de pact. inter empt. & vend. per illum tex. & ibi not. bene facit. l. Aemilius. in prin. ff. de min. in verſi. dicebant. in verſi. pretium petendo receſſiſſe à lege ſua videretur. ad idẽ bene facit. l. poſt diem. ff. de lege commi. hic
c allegata in gl. [c] Imo fortius, & mirabilius auſus eſt tenere Rapha. Fulgo. hic, quod nedum per receptionem, aut petitionem penſionis ſibi præiudicet dominus in iure expellendi, imò etiã ſibi præiudicat, ſi ſolùm patiatur emphyteutam durare in emphyteuſi præterita cum non expellendo, quia tunc non poterit eum expellere, quaſi videatur ſibi de nouo refirmaſſe. l. item quæritur. §. qui impleto. ff. loc. Item quia agitur hic de contractu conſeruando, ideo facilius hic conſeruatur per tacitam voluntatem, ſecus vbi ageretur de reuocando contractu. iſtud dictum Fulgo. non eſt tenendum, & clarè confunditur per præ-
d dicta, & ipſum impugnat d. Guar. de Caſtil. hic. [d] ¶ Et allegata p Fulg. nihil probant, imò probant contrarium, primò d. §. qui impleto. qui ſolùm loquitur de anno, ſed potius probat oppoſitum, cùm ibi in fin. dicatur, quòd illa diſpoſitio non habet locum in contractu requirente ſcripturam, qualis eſt contractus emphyteuticus, vt dixi in l. 1. in glo. in verſicu. ſcriptura, ſupra eodem, iuncto dicto ſing. Bald. ibidem relato, quod etiam retuli ſupra proxim. Sed quid fortius? caſus eſt apertus in cõtrarium in d. capitu. potuit. vbi dicitur, q emphyteu. poteſt morã purgare, dũmodo celeri ſatisfactione prouideat, ergo poſt longum tempus non poteſt moram purgare, quomodo ergo intelligitur facta reconductio? & multo plus confunditur tenendo opin. quam tenui ſupra in glo. in verſicu. triennium. in quæſtio. 29. vbi tenui, quòd licet emphy. Eccleſiæ poſſit morã purgare, tamen emphy. priuati, poſtquam ceſſauerit triẽnio ſoluere, non poſſit moram purgare. Quomodo ergo poteſt dici, q
e intelligatur facta reconductio, vt non poſſit expelli? [e] ¶† Puto
129 tamen ex prædictis poſſe decidi, quamuis in ſpecie tactum non inueniam, & ita nuper conſului, quòd ſi emphy. ceſſauerit triennio ſoluere, & poſt iſtam ceſſa. dominus dederit licẽtiam emphy. alienandi rem emphy. quòd per hoc videatur ſibi remiſiſſe caducitatem, & ius expellendi, per prædicta: & ad hoc facit, quia emphy. per ceſſationem non cadit ipſo iure, ſed ita demum ſi dominus voluerit, vt ſ. dixi in tex. in 5. not. ergo dando ſibi hanc licentiam alienandi, nõ videtur velle, quòd cadat,
130 imò videtur caducitatẽ velle remittere. ¶† Tertiò, & vltimò quæro, an ea, quę dicta ſunt in emphy. priuati, vt dominus recipiendo penſionem præteriti temporis ſine proteſta. vel futuri, quomodocunque ſibi præiudicet in iure expellendi, habeãt locum in emphy. Eccleſiæ, vt Eccleſia ſimiliter recipiendo ſibi prẽiudicet? de hoc habetis glo. in d. cap. potuit. in gloſſ. penul. & ibi Docto. vbi etiam per gloſſ. quid in Prẽlato eccle. recipiente
f ſine conſen. cap. [f] & quid in Rectore, quãdo Eccleſia non eſſet collegiata, de quo etiam per Specu. & Ioan. And. in d. §. nunc aliqua. verſicu. 26. & latè per Imol. in d. cap. potuit. in 22. col. &
g ſequen. [g] poſt dom. Card. vbi concludit de iure poſſe teneri, q etiam in Eccleſia collegiata ſolus prælatus ſine conſenſu capituli poſſit præiudicare Eccleſiæ in iure expellẽdi emphyteutã, recipiẽdo ab eo penſionẽ ſimpliciter. Motus, quia licèt de iure cõſito ſolus prẽlatus ſine ꝯſenſu capituli nõ poſſit ꝑiudicare Eccleſiæ, tamen in iure quærendo, vt eſt in terminis noſtris, bene poſſit præiudicare negligendo, per multa de quibus per eum.
* ¶ *Communis tamen opin.* glo. & Docto. in d. c. potuit. & Spe. & Io. And. vbi ſupra, eſt, vt fiat differentia inter Eccleſiam collegiatam, [h] & non collegiatam, vt primo caſu non poſſit prælatus
h i ſine conſenſu capituli præiudicare Eccleſię recipiendo, [i] ſecũdo verò caſu, quando Eccleſia non eſt collegiata, ſolus Rector bene poſſit recipiendo præiudicare, & ita tenendũ eſſet in practica, prout etiam fatetur ipſemet Imol. Et per hoc ſit expedita hæc tertia pars princip. glo. ¶ Prædicta omnia, quæ ſuperius dixi, q per receptionem pẽſionis intelligitur renunciatum iuri expellendi, intellige ſemper ſi recipiens ſciebat illum ſoluentem ceſſaſſe tempore debito, & incidiſſe in pœnam, aliàs non. vt no. Dyn. Bal. & Imol. in l. Męuius. §. duobus. ff. de leg. 2. Spec. in titu. de loc. §. nunc aliqua. verſic. 23. Bald. in c. 1. in 3. col. quo tempore miles. Alex. in conſil. 105. lib. 3. incipien. magnificè prętor. in 5. col. in fi. Anto. de Butr. in conſil. 22. incip. viſis punctis, & quæſitis &c. & vide quod per hoc ibi ſubtiliter tentat.
131 ¶† Quid autem ſi res erat reuerſa ad Eccleſiam, & Epiſcopus renonat ſaluo, & reſeruato iure Eccleſiæ, an ꝓpter reſeruationem poſſit alteri tertio concedere, vide not. Bald. in cap. quæ in Eccleſiarum. in 25. col. de conſtitu. ¶ Sum modo in 4. parte prin. glo. ibi, Item quis probabit. quam ſubdiuido in duas parti. In 1. quęrit, quis probare debeat, & reſpondet. In 2. ponit modos probandi. Secunda ibi, quod faciet per teſtes. ¶ In ead. glo.
132 ibi, vt arg. ſ. de proba. l. 1. habes, † q onus probãdi [k] ſolutio-
k nem canonis incumbit emphyteutæ, & non domino, & ſic, q emphyteuta tenetur probare affirmatiuam ſe ſoluiſſe, non autem tenetur dõminus, volens emphyteutam expellere, hanc negatiuam probare, ſcilicet triennio non fuiſſe ſibi ſolutum, quamuis iſtud ſit fundamentum intentionis ſuæ. cum hac cõcluſione tranſeunt omnes hic nullo diſſentiente. & Specul. & Ioan. And. in d. §. nunc aliqua. in quæſt. 31. & Imol. in d. cap. potuit. in 43. col. ¶ Contra hanc concluſ. gl. adducitur per omnes illud ſing. dictum Inno. in capit. ſuper his. extra de accuſ. vltra medi. gloſſ. mag. in verſ. ſed quid dices. q dictum originaliter ante oẽs adducit Cy. hic in 5. q. & refert Io. And. in addi. Specu. in d. verſi. 31. q Cyn. hoc tractat eo conſulto, vbi voluit Innoc. in d.

ADDITIONES.

a ¶ Vide Franc. de Cur. conſil. 82. in 2. colum. PARPA.
b ¶ Soci. in l. creditores. ſupra de pact. in fin. 1. not. PVRPV.
c ¶ Vide notab. Alexan. libr. 2. conſil. 14. penul. colum. Cur. in tracta. feud. parte 6. PVRPV.
d ¶ Vide Socin. conſil. 197. in 2. col. & ſeq. PVRPV.
e ¶ An dominus dando licentiam alienandi videatur remittere commiſſum, vide Franc. de Cur. conſil. 81. Alexan. conſil. 146. in 5. volum. PARPA.
f ¶ Conſenſu capituli. Adde cap. pact. de his quæ fiu. à præla. Vide Iac. Rebuf. in l. 2. ff. de fund. patrimo. lib. 11. PARPA.
g ¶ Et idem ſub dubio tenet Alexand. libr. 1. conſil. 62. in fin. & libr. eod. conſil. 69 in fin. PVRPV.
h ¶ Collegiatam. Adde Card. in clem. 2. in princ. 4. quæſt. de æta. & quali. Innoc. in cap. poſtulaſti. de iur. patr.
i ¶ Felyn. in capitu. quod ſuper his. colum. 2. verſicu. nota vlterius, vbi obtento, &c. de accuſa. Iaſ. in l. 3. §. ſi filius. colum. 1. ff. quod quiſque iur. Alexand. libro primo conſil. 50. & limitat idem Alexand. libr. 2. conſil. 14. viſo eod. & ampliat in alio Rectore lib. 3. conſil. 106. colum. 5. Dec. conſil. 113. & 138. col. pen. PVRPV.
k ¶ Onus probandi, Adde glo. & ibi Cyn. in 5. quæſt. in l. 2. C. de loca. & not. in l. 1. C. de proba. Docto. in capit. cùm Eccleſia Sutrina. de cauſ. poſſeſ. & prop. ret. Docto. in cap. fin. de iureiuran.

Source : BIU Cujas

in d. capitu. ſuper his, quòd ſi aliquis opponat Rectori electo, vel Epiſcopo electo exceptionem periurij, quòd non ſit confirmandus, eo quia fit periurus, qa non ſoluit 10. in calendis proximè præteritis Titio, ſecundum qꝫ iurauit, qꝫ non ſufficit probare illum iuraſſe, & tempus ad ſoluendum eſſe ttãfactum, imò oporteat probare eum nõ ſoluiſſe, & ſic vult Inno. qꝫ qui obijcit in pœnam aduerſario ſolutionem non eſſe factam, tenetur ipſe hanc negationẽ probare, non aũt tenetur aduerſarius approbare affirmatiuam, ſcilicet ſolu. factam eſſe. ¶ Subtilis Petr. de Bellaper. vt referũt Cyn. & Bal. reprehendit iſtud dictum Inno.

133 † motus, quia quoties quis admittitur ad opponendum aliquid, qꝫ probari non poteſt, lex illud præſumit abſq; alia probatione, aliàs enim lex eſſet inanis, & ſuperuacua. Fruſtrà enim lex admitteret ad opponendum, ſi admiſſum intentio non iuuaret, & ita eſt in terminis noſtris in mera negatiua non coarctata loco, & tempore, niſi enim præſumeretur, fruſtrà admit-

* terrtur, ſecũdum Petr. dicunt *communiter Docto.* hic, melius poſt Cyn. concordando Innoc. & glo. noſtram, qꝫ aut ille, qui opponit ſolu. non eſſe factam, habet ius in re, puta, quia eſt creditor, vel eſt dominus, & ſic obijcit de eo, quod ſibi debet ſolui, & tunc ipſe non probat, ſed aduerſarius eſt ille, qui habet probare, ita propriè loquitur glo. noſtra hic. Aut ille, qui opponit ſol. non eſſe factam, nullum ius habet, quia penitus eſt extraneus, & ſic opponit de eo, quod debet ſolui, & tunc opponẽs habet hanc nega. probare, & in iſtis termi. loquitur Innoc. propriè, & ſic vno verbo, quando negatiua cõſiſtit in iure tertij, procedit dictum Inno. ſi verò in iure ipſiuſmet opponentis, & procedat glo. hic. Et rationem diuerſi. aſſignat Albe. hic in 5. col. aliam aſ-

* ſignat Bald. in vlt. col. *& ita communiter tenetur* per omnes hic, & latè per Bart. & alios in d. l. in illa. la 2. ff. de verbo. oblig. & Imol. poſt Petr. de Anch. in d. cap. potuit. 44. colum. excepto Alber. hic in 5. colum. quia ſatis leuiter dicit ſe nõ videre, quare ſi tertius producit inſtrumentum, in quo promiſit, & iurauit ſoluere Titio in termino, quare non ſit periurus, ſi non oſtendat ſolu. ſubijciens, quòd dictum Inno. poteſt procedere in criminalibus, in quibus eſt ſpeciale, quòd excipiẽs teneatur negatiuam probare, ſecus ſit in ciuilibus. ¶ Tene, quod dictum eſt, & qualiter negatiua illa probari poſſit, declaratur plenè per Barto. & alios in d. l. in illa. la 2. cuius omnia dicta ſimpliciter refert Saly. hic in 10. colum. & ſequen. ſed quia nõ expedit, videatis vbi ſ.

a ¶ [a] Prædictæ determinationi videtur obſtare hic text. in princ. in ver. vel publicarum functionum apochas &c. qui loquitur de ſol. fienda tertio, & tamen dominus non tenetur negatiuam probare, vt hac gloſſ. Ad hoc reſpondet not. Sal. hic, qꝫ iſte tertius, & dominus habentur loco vnius, quia ſolutio facta fiſco prodeſt domino, qui aliàs hoc tenebatur ſoluere, & ſic loco vnius cenſentur, & procedunt prædicta. ¶ Ex prædicta doctri. infert Angel. hic in penul. colum. quòd obijciens actori, quòd audiri non debet ſecundum formam ſtatuti, eo quia non ſoluit collectas communi, debet probare hanc nega. eo quia opponit de eo, quod erat ſoluendum non ſibi, ſed tertio, & ita dicit fuiſſe obtentum in quæſtione cuiuſdam Epiſcopi, cui obijciebatur excommunic. ſententia, quæ erat lata ſub conditione ſi non ſoluerit, &c. quod dicit Angel. eſſe tenendum menti. ¶ Addo, licèt ipſe non dicat, quòd idem in terminis tenet Bar. in d. l. in illa. la 2. & Angel. in repe. l. pen. in 2. colum. C. de fid. inſtrum. & iure haſtæ fiſca. lib. 10 & dom. Anto. in d. capit. ſuper his. extra de accuſ. licèt contrarium teneat Bald. in repe. l. cùm mulier. in 20. colum. ff. ſolu. matrimo. per rationes non multũ vrgentes, ad quas eſt reſponſio ex not. per Ioan. And. & alios in cap. bonæ memoriæ. el 1. extra de elect. & per Docto. maximè

134 Moder. in l. in illa. ¶ † In ea glo. ibi, per teſtes. Docto. *communi-*

* *ter omnes* ſimpliciter tranſeunt cum glo. Sal. in 10 colum. multum ſing. dicit eſſe circa hoc aduertendum, quòd iſti teſtes per quos emphy. vult probare ſe ſoluiſſe canonem emphyteu. debent eſſe non minus quinque, & rogati. Motus, quia cõtractus iſte, & quod ex eo ſequitur in ſcriptis eſt celebrãdus, & per ſcripturam ipſum probare debet, ergo neceſſariò ſuccedit regula l. teſtium. & Anthen. rogati. ſ. de teſti. qꝫ probatio ſolutionis debeat fieri per aliam ſcripturam, vel quòd ſaltem requiruntur

* quinque teſtes, & rogati, nec minus ſufficerent. & dicit Salyc. hoc eſſe multum notandum, quia ſecundum eum Docto. nõ tangunt, ſed j. referam, qꝫ ante eum id fuit per alios tactum. refert etiam Salyc. ſe idẽ tenuiſſe in d. l. teſtium. in 6. oppo. ¶ Hoc dictum Salyc. pro ſing. retuli ſimpliciter illud ſecutus in l. 1. in glo. in verb. ſcriptura. ſ. eod. Nunc autem melius conſiderans, non puto illud tenendum, & ſiquidem teneamus illam opin. quam multi tenent, quod in cõtractu emphyteutico pro ſubſtantia non requiratur ſcriptura, ut retuli ſuper dicta gloſſ. in verſi. ſcriptura. & dictum Saly. eſſet falſum notoriè, & ita illud reprehendit d. Guar. de Caſtil. alij non tangunt, qui ſequutus eſt illam partem, qꝫ pro ſubſtantia contractus emphyteutici non requiratur ſcriptura. Si teneremus aliam opin. quòd imò requiratur ſcriptura, prout ibidem firmaui, dicit d. Guar. qꝫ ſic. ego puto, quod nullatenus ſit verum, tenendo illud, quod tenui ſcripturam eſſe de ſubſtantia huius contractus emphyteutici. Moueor, quia non eſt verum fundamentum Saly. dum dicit, contractus emphy. requirit ſcripturam, ergo & quicquid ex eo ſequitur, ergo & probatio, & ſolu. & hoc nullibi probat. Nec eſt bona conſequentia, contractus principalis requirit ſcripturam, ergo & probatio ſolu. debet fieri per ſcripturam. Præ-

b tereà certi ſunt caſus [b] ſpeciales, in quibus requiritur ſcriptura, quos enumeraui remiſſiuè in d. glo. in verbo ſcriptura. ergo cũ inter eos iſte non ſit enumeratus, ſtabimus regulæ: ſed fortius, quòd iſtud ſit falſum oſtendo, nam ſpeciale eſt in fiſco, qꝫ ſolu. canonis publici non poſſit probari per teſtes, ſed neceſſariò requiratur ſcriptura, vt l. 1. & ibi glo. & Barto. in fin. C. de apo. pu. lib. 10. Bald. hic in penul. col. vt j. ſubijciam, ergo apparet, quòd probatio ſolu. factæ priuato de canone emphy. nõ requirit de neceſſitate ſcripturam, ergo nullatenus ſumus in regula d. l. teſtium, & quod ſolutio canonis emphyteutici non requirat neceſſariò ſcripturam, imò fieri poſſit per teſtes, tenet Bal. in ſpecie in d. l. teſtium. in 1. colum. in fin. & j. ſtatim referam, ſed & fortius poſito, quòd probatio ſolu. canonis factę à priuato debeat neceſſariò fieri per ſcripturam, quod tamen eſt falſum, vt dixi, adhuc d. l. teſtium. non haberet locum in terminis noſtris, quia illa l. habet locum, quando requiritur ſcriptura ex expreſſa conuentione partium, quæ aliàs non fuiſſent contracturæ, ſecus ſi ex diſpoſitione. l. vt in terminis noſtris, & ita tenet ibi expreſsè Bald. in 1. colum. in fin. vbi refert, qꝫ iſta opin. quam ſibi aſcribit Barth. de Saly. & dicit Doct. nõ tangere, fuit ante eũ Ricar. de Salyc. patrui ſui, qui ita conſuluit per d. l. teſtium, quã opin. Bald. reprehendit, tenens, quòd imò emphyteuta poteſt probare ſolu. canonis p teſtes, nec requiritur ſcriptura, aut numerus quinque teſtiũ, & idem dicunt eſſe in omni caſu, in quo ex diſpoſitione. l. requiritur ſcriptura, vt in inuentario, & ſententia diffi. motus ſolo fundamento ſ. proxim. adducto. Idem tenet Bald. in l. fin. in 3. q. j. arb. tutel. vbi refert aliàs hanc q. fuiſſe de facto Venetijs inter duos mercatores Florentin. & qꝫ d. cauſa fuit commiſſa Paduæ cõſulenda, & qꝫ Ray. de For. & d. Argentinus conſulerunt pro iſta parte per iſtam rationem, & ita

c eſt tenendum, [c] Vnde per iſta concludo cum gloſſ. noſtra, & Docto. qꝫ emphyteuta poſſit probare ſolutionem canonis emphyteutici à ſe factam per duos teſtes, nec ſit verum, quod requiratur probatio per ſcripturam, aut qꝫ requirantur quinq; te

135 ſtes, & ſint rogati, quicquid tenuerit Saly. hic. ¶ † In ea. glo. ibi, vt j. de apo. pu. l. pen lib. 10. notate perpetuò hanc conclu. glo.

d qꝫ eo ipſo, qꝫ emphyteuta probauit [d] ſoluiſſe tribus annis proximè præteritis, qꝫ præſumitur ſoluiſſe toto tempore retro, niſi contrarium probetur, per d. l. quicunque, quæ eſt lex pen. & ad hoc iſta glo. reputatur multum not. per Docto. hic, qui omnes tranſeunt cum ea. & illum text. in d. l. quicunque. reputat ſing. ad hoc Saly. hic in 2. colum. & dicit, qꝫ Dyn. ita conſuluit, & qꝫ etiam ipſe ita de facto obtinuit. & idem Saly. hic in 11. colum. illum etiam text. reputat ibidem ſingu. Barto. eam etiam dicit eſſe auream Bald. in cap. literæ. ad fin. extra de dila. & cum hac concluſione gloſſ. tenet etiam Specul. in dicto. §. nunc aliqua. in verſicu. 22. Imol. poſt Petr. de Ancha. in d. capitu. potuit. in 44. colum. vbi dicit per hoc fuiſſe defenſatum quendam Abbatem ab excommunicatione, quia apparebat eum ſoluiſſe capitulo pro trib. vltimis annis, & fortè tenebatur ſolutionem facere capitulo alterius Eccleſiæ, ſed hic habetis gloſſ. not. quæ extendit d. l. quicunque. loquentem in tributis, vt etiam habeat locum in canone emphyteu. & ad hoc not. iſtam gloſ. Bartol. in d. l. quicunque. Idem etiam tenet gloſſ. in capitu. cum

Eccleſia

ADDITIONES.

a ¶ Vide Socin. in l. 1. in fin. de excep. PARPA.

b ¶ Caſus. Adde glo. not. de hoc. in cap. 1. de cenſi. lib. 6.

c ¶ Adde, quod cum iſta concluſio. Iaſ. reſidet Fely. in cap. ſicut. in 5. colum. verſicu. 3. declaratio. in fin. extra de re iudi. PARPA.

d ¶ Probauit. Adde l. quicũque, & ibi Doct. C. de apo. pub. lib. 10. Doct. in c. manda. de præſump.

* Et vide eundem Iaſ. in l. 1. colum. 2. verſic. alium not. effectum. j. de fideicom. & dic, vt per Crem. ſing. 79. & an præſumptio de tribus annis præteritis locum habeat, quando promiſiſti mihi 10. ſingulis annis, vel grauaui te ad 10. ſingulis annis, an ex ſolutione trium annorum præſumaris in præteritum quandocunque ſoluiſſe? Dic, quod non, quia hæc præſtatio non eſt canonica, ideſt regularis, ſed contingens, & reſpiciens grauamen perſonæ, non rei, ſed canon ex ſui natura non ex accidenti præſtatur ſingulis annis, teſte Bald. in d. l. quicunque. alleg. hic per Iaſ. quem alleg. Crem. ſingu. 80. vbi de hoc pulchrè. MASVER.

Source : BIU Cujas

Ecclesia Sutrina.de causa possess. & ppriet. & refert Io. And.in d.versic.27.q̃ Andr.de Barulo super d.l.quicunque.exaltat vocem suam dicens,q̃ per illam.l.obtinuit, in censu emphyteuti
a eo sufficere probationem solutionis trium vltimorum annorum.¶ [a] Limitate tamen hanc conclusionem gl.fin.& d.l.quicunque,vt procedat,quando illa solutio trium annorum esset
b facta quælibet de per se,vnaquæque [b] singulo anno,secus si simul,& semel soluisset vno anno pro tribus annis,ita sing. limitat illam Bal.in l.2.C.de do.promis.post not.ibi per Cyn,& idē Bald.in d.l.quicunque. ¶Et pro hac limitatione bene facit, qđ sing,voluit Barto. in l. cum qui.aliàs incipit Iabolenus.ff.de annu.lega.dum singu.limitat l. cùm de in rem verso.ff.de vsur.& l.si certis annis.ff.de pact.in quibus dicitur, q̃ ex solutione 10. ann.præsumitur debitum præcessisse,vt non procedat,quando fieret vna solutio pro 10. aut pluribus annis, quam limitationem ad illa iura etiam ponunt Petr.Cyn.& Bal.in d.l.2.j. de do. promis.pro qua limitatione bene facit text.in d.l. cū de in rem verso.in vers.longo tempore.& ibi Bald.ad hoc not.illum tex. ¶Secundò limitauit prædictam conclusionem glos.nostræ.& d.l.quicunque mirabiliter,& singulariter Host. in summa titu. de loca.paulò ante fin. vbi dicit,quòd illud,quod dicitur de solutione trium annorum vltimorum, quæ facit præsumi solutionem omnium annorum præcedētium, habet locum in se-
136 cularibus, in ecclesiasticis autem sufficiant duo anni, † & sic emphyteuta Ecclesiæ eo ipso, q̃ probat se soluisse duobus annis proximè prēteritis,prēsumitur retrò semper soluisse.Istam limita.Host.refert Io.And.in d.versic.27.illam reprobans, & bene,dicit quòd Host. inuenit in hoc nouum ius, & detraxit Ecclesijs plus fortè,quàm perpenderit. Concludit enim hoc dictum, q̃ facilior probatio requiratur contra Ecclesiam, quàm contra priuatum,dicit tamen Ioan.And.q̃ Host. fortè ponderauit,q̃ sufficiat soluisse illo tempore biennij, quo elapso non soluens cadit à iure suo emphy. sed isto casu abbreuiatio temboris biennij, quo ad caducitatem emphy. respicit merum fauorem Ecclesię,vt citius emphy.cadat,illa autem prēsumptio esset ècontra in damnum ipsius Ecclesiæ, & sic q̃ eius fauore est introductum,in eius damnum retorqueretur, contra l.qđ fauore.cum vulg.s̃.de legi.vnde vlt.loco subdit Io. And. quod fortè Host.intellexit,dum dicit in ecclesiasticis secus,hoc est in his,quę sunt soluenda per Ecclesiam alijs,non autem ècontra, in his quæ sunt soluenda ab alio Ecclesiæ,& tunc bene cessaret obiectio prædicta,dicit tamen Io. And. q̃ neutrum sibi placet, vnde tenendum est simpliciter cum conclusione glo. nostræ, siue loquamur in secularibus sine ecclesiasticis, nunquam mi-
c nus tempus triennij facit præsumi retrò solutum. [c] ¶Tertiò aduertite secundum Spec.in d.vers.27.q̃ quamuis ille,qui soluit tribus annis vltimis, præsumatur semper retrò soluisse, qđ tamen si quis probet se soluisse vno anno tātum proximè præterito,non poterit amplius expelli in casibus, in quibus conclusum est.s̃.in proxima parte principali gl.qđ priuatus, vel etiam Ecclesia recipiendo simpliciter pensionē sibi præiudicet in iure expellendi. Sed tamen licèt expelli non possit per solutionē illius anni tantum,per hoc nō præsumitur soluisse pro alijs annis retrò,& sic quamuis ex hoc non possit expelli,poterit tamē ab eo peti pensio omnium annorum præteritorum, secus vbi soluit pro tribus annis proximè præteritis, quia tūc illa solutio operatur duos effectus,& q̃ expelli non possit,& q̃ etiam prę-
d sumatur retrò semper soluisse. [d] ¶†Nunquid autem prædicta
137 conclusio gl.nostræ, & d.l.quicunque. habeat locum in simplici colono,vel conductore,vt probando se soluisse tribus vltimis annis,præsumatur semper retrò soluisse,ponit Ang.in §. scire autem.ad fin.in Auth.de non alie. & tenet q̃ sic, cū sit eadem ratio,quæ in emphyteuta, dicit tamē se nescire legem ad hoc.addo Bal.not.in cap.literæ.ad fi.extra de dila.qui dicir post Io.And.generaliter, q̃ ille qui soluit pensionem per triennium proximè præteritum,præsumitur soluisse pro toto tēpore præ
e terito illud totū, qđ soluere debebat, siue loquamur [e] in emphyteuta, siue in simplici colono,siue in censuario,& similiter secundū eum, si quis soluit collegio, vel communi per triennium proximè præteritum,siue per tres collectas annuales,prę sumitur semper retrò soluisse, nisi contrariū probetur,vt dicit secundum eum dicta aurea.l.quicunque. ¶Vltimò pro complemento huius partis glo. quæ vult, quod emphyteuta possit probare solutionem canonis per testes,vel per cōfessiones, vel
138 per instrumenta, &c. † Aduertendum est, q̃ tamen probatio solutionis tributorum,& consequenter canonis publici nō potest fieri per testes,sed necessariò requiritur scriptura, tex.est not.& ibi glo.in l.1.C.de apo.pu.lib.10.& ibi Bar.in fin.& Bald. hic in pen.col.facit.§.coges.in Auth.de manda.prin.Et propterea secundum Bal.hic,qui non est descriptus in libro soluentiū tributa publica,præsumitur non soluisse,per tex.no.in l.1.C.de exacto.tribu.lib.10.quod vltimum etiam tenet Bar.in l.fin.per illum tex.cū gl.sup.de reb.cred.& in l. Titię textores.in prin.per illum tex.ff.de leg.1. & Bal.in l.iustum.s̃.de eden.& in l. cùm testamento.per illum text.s̃.de manum. & in l. hi qui ad ciuilia.j̃. de appella.de solutione autem canonis emphyteutici, q̃ possit fieri etiam per testes,dictum est satis.s̃.proximè in 89.col.& sequen.& per hęc remanet expedita hæc 4.pars prin.glo. ¶Sum modo in quinta parte prin.gl.ibi,si emphyteuta promisit. quā subdiuido in quinque parti. In 1.format quęstionem.In secunda arguit pro parte negatiua. In 3.decidit decisiones, & rationes assignat.In 4.multum not.respondet ad allegatum in contrarium.In 5.ponit vnum dictum. Secunda ibi, videtur quod non quasi per pœnam.Tertia ibi,tu dic contra, ne quod fauore.Quarta ibi,d.l.1.de pa.conuen. Quinta ibi,sed tamen vtrunque. ¶In ead.gl.ibi.l.quod fauore,habetis ex gl.conclusionem,
139† quod quamuis emphyteuta [f] promiserit pœnam eo casu,
f quo pensionem non soluerit tempore congruo, quod nihilominus cessando per triennium soluere, potest expelli, & cum hac conclusione tenent omnes indifferenter hic,& Spec.& Io. And.in d.§.nunc aliqua.vers.33.& Bart. post Dyn. in l. cùm pater.§.libertis.per illum tex.ff.de leg.2. Alex.in consil.130.libr.4. inci.in causa,& lite vertente inter vniuersitatem. Fundamentū glo.est,ne pęna apposita in fauorem domini, in eius damnum retorqueatur. Addit Bal.& Saly.hic aliam rationem, ne pœna apposita in odium emphyteutæ non soluentis, afferat ei commodum,cōtra l.siue hæreditaria.in fi.cum sim.ff. de neg. gest. adducit etiam Bald.hic in 4.col.quasdam alias rationes, de quibus hic per eum,& maximè illam,qa in alternatiuis remediorum electio est actoris, & nō promissoris.allegat.l.rescriptum. §.si pacto.ff.de pact. adde q̃ est doctri. Bart. & aliorum in l. cū proponas.s̃.de transact. per l. quod in hæredem.§. eligere.ff.de trib.imò dicunt Dyn.& Barto.in d.§.libertis.per illum text.q̃ si emphyteuta non soluit pensionem tempore debito, & dominus vult eum expellere,ipse autem emphy.dicit,ego volo soluere pœnā,& retinere emphyteusim,ex illa clausula rato manente contractu,nō auditur,quia illa clausula operatur ei, qui
140 seruat promissa, non ei qui venit contra. † Ex quibus verbis habetis signanter notare, q̃ ille qui soluit pœnam non dicitur seruare voluntatem testatoris,aut cum eo contrahentis,prout etiam voluit Bald.in repe.l.petens.in 17.col.s̃.de pact. & de ista clausula rato manente contractu, tangitur in duabus sequen. partibus gl.in quibus aliud tāgetur.¶Item hanc gl.iuncto text. not.Bart.contra opi.tenentium,q̃ stipulatio pęnalis nouet præcedentem contractum, quando præcedens contractus erat de iure ciuili,dicit Bar.hoc esse falsum, quia cōtractus emphy. est de iure ciuili,vt s̃.l.proxima,& tamen stipulatio pęnalis sequēs illum non nouat,vt hac gl.idem etiam simpliciter no.& tenet Sal.hic in 12.col.de quo quia nō est materia nostra, sed aliena à proposito nostro,vide plenè not.per Bar.& alios in repe.l.ita stipulatus.magna.in vlt.q.princ.ff.de verb.oblig. & in l. si pacto
141 quo pœnam.de pact.s̃.¶†Circa hanc conclusionem glo. occurrunt mihi duæ dubitationes, quæ non ponuntur per alios hic.Prima est, pone emphyteuta promisit dño duos denarios annuos nomine census emphy.sub pœna 100. librarum, nunquid talis pœna valeat,an verò videatur adiecta in fraudē vsurarum, & consequenter non valeat, ex quo in tantum excedit
* summam debiti principalis,ista gl. sic simpliciter *approbata per omnes*,videtur innuere,q̃ talis pœna valeat, istam q. format in terminis Spec.in d.§.nunc aliqua.vers. 40. vbi formaliter quærit,an liceat dño stipulari ab emphyteuta pęnam,quautuncunque magnam vel modicam,& refert quosdā dicere, q̃ sic per l.fi.in fi.in arg.j̃.de spon.in contrarium dicit facere. l. vnicam.j̃. de sent.quæ pro eo, q̃ interest. & nihil vltrà decidit.istā quæst. format Bald.in d.c.1.in 1.col. qualiter dominus propriet. feud. priue.in vsib.feud.quamuis de Spec.non faciat mentionem,& tenet q̃ valeat per hanc glo.& hoc not.quæ gl. tñ vt vidistis nō loquitur præcisè in his terminis.Mouetur etiam, quia talis pœna vī adiecta ex causa expulsionis, & sic facti, vnde quātacunque sit,peti pōt,iuxta plenius no.in l.stipulatio ista.§.alteri.ff.de verb.oblig.& in d.l.vnica.C.de sent. quæ pro eo, quod interest. & in l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pet.& in l.cùm seruus. ff. de cōdi. & demonstr. quamuis ipse nihil alleget. Eodem modo secundum

ADDITIONES.

a ¶Vide Alex.consil.106,in 2.col.in 3.vol. PARPA.

b ¶Adde Ias.in l.si cer.ann.col.2.C.de pact.& in l.1.col.8.ff.de offic.eius,& in l. 1.colum.4.j̃.de fideicom. PVRPV.

c ¶Vide Barba.in cap.potuit.in 4.col.vbi dicit,quòd pro certo dictum Host.est multum æquum. PARPA.

d ¶Adde, quod istud sequitur Franc.Crem.sing.78. PARPA.

e ¶Idem vult Rota decisio.404.in nouis. PARPA.

f ¶Quamuis emphy.Adde Pilcum in quæstionibus suis,quæst.74.

Source : BIU Cujas

dum eum, si pęna esset adiecta per nomina multiplicatiua, puta, si non soluerit pensionem, promittit duplum vel triplum, quamuis petatur tunc non vt pœna, sed vt augmentatio pensionis, si res erat digna tanta mercede. per l. pecuniæ fœnebris.
142 §. fin. ff. de vsu. ¶ Secunda quæstio est, † pone retento eodem themate, quando emphyteuta promisit domino nomine census emphyteutici duos denarios annuos sub pœna 100. librarum, an quemadmo. si emphyteuta non soluit, & sic non seruat promissionem suam, incidit in ipsam pœnam 100. librarum, eod. modo, si dominus veniat contra pacta sua, teneatur ad similem pœnam 100. libra? prima fronte videtur dicẽdum, quòd sic, quia in correlatiuis pœna apposita vni, intelligitur & alteri apponi. l. fina. vbi Docto. j. de indi. vid. tollen. l. fin. vbi Barto. ff. de accep. & in l. 1. & ibi Bart. C. de cupres. lib. 10. Istam quæst. format in terminis Bald. in d. c. 1. post princ. qualiter do. proprie. feud. priue. vbi primò arguit, ꝙ sic, per illum tex. & per d. l. fin. j. de indi. vid. tollen. postea contrarium determinat, quia istud pactum ex vna parte tantum est pœnale, & non ex altera per l. sed interpellatur. §. si ab altera. ff. de arbi. ¶ Et ad contraria respondet, quòd loquuntur in pœna legali, secus in pœna cõuentionali, & est ratio, quia non est nostrum conuẽtiones extendere, vt ibi latius per eum. Addo tex. in l. si de meis. aliàs idẽ Pomponius. in princ. ff. de arb. vbi est melior tex. quàm allegatus per Bal. & ponit not. Paul. de Cast. in l. sed si hac. §. patronũ. super vers. sed ius. ff. de in ius vocan. & accedant, quæ dicam in l. fin. j. eod. vbi ponam, an quemad. emphy. alienando rem emphyteuticam irrequisito domino incidit in pœnam caducitatis, quia priuari potest emphyteusi, an eodem modo ècõtra dominus alienando directum dominium irrequisito emphyteuta, possit priuari directo dominio. Nunquid autem in casu huius gloss. nostræ, quando emphyteuta promisit pœnam, si pensionem non soluerit, possit dominus vtrunque petere. s. pẽsionem, & pœnam, vel saltem illud plus, in quo pęna excedit pensionem, dicam. j. ad fin. huius partis glo. ¶ In ead. glo. ibi, quę facilius, quàm iura communia tolluntur. Istam glo. valde commendant, & reputant multum tenendam menti Doct. hic, &
143 inter cæteros Bar. † ex qua habetis pulchram limita. ad regulam vulgatam, ꝙ per prouisionem hominis intelligitur recessum à prouisione legis. d. l. fin. j. de pact. conuen. l. maritus. s. de procu. l. & habet. §. cùm quis. ff. de preca. quia illa regula procedit, quãdo prouisio legis est inducta in priuilegium de iure speciali, secus si esset prouisio legis de iure communi, quia tunc per prouisionem hominis ab illa non intelligeretur esse recessum, & est ratio diuersitatis, quia priuilegia facilius tolluntur, quàm iura communia, vt hic in glo. & sequitur etiam Bar. in d. l. fin. j. de pact. conuen. & in d. l. 1. §. vnde quæritur. in vlt. col. ff. de publica. Hinc sumpta occasione Cy. hic in 6. q. post Petr. latè examinat istud brocar. an, & quando per prouisionem hominis intelligatur recessum à prouisione legis, cuius distinctionem refert, & sequitur simpliciter Ioan. And. in addi. Specu. in d. §. nunc aliqua. versicu. 35. de quo, quia via est brocardica, ad dicta per eos me remitto, & ad ea quæ. j. dicam. ¶ Inter cętera tamen posita per eos, not. limitationem, quam ponit Cyn. ad glo. nostram, quę vult, ꝙ prouisio hominis non tollit prouisionem legis, quæ est de iure cõmuni, quia dicit Cyn. hoc verum esse, nisi prouisio hominis esset posita ad nouandum prouisionem legis, quia tũc tolleretur prouisio etiam iuris communis, allegat. l. pen. j. de vsu. rei iudi. & sequitur simpliciter Saly. hic in 12. col. & est text. in l. 4. §. si ex conuentione. & ibi glo. & Docto. ff. de re iudi. Per hanc glo. ita declaratam puto cõfundi quoddam sing. dictum Bal. in capit. 1. in 2. col. qualiter dominus proprietate feu. priue. vbi voluit sing. quòd si res, quæ valebat centum, sit vẽdita pro decem, eo pacto, quod si in Paschate dicta decem non soluerentur, ꝙ adimpleatur istud pretium, quòd hoc casu non habet locum remedium. d. l. 2. s. de rescind. vend. eo quia sufficit prouisio contrahentium, nam in contrarium facit hic gl. ord. approbata per omnes, quia prouisio hominis. non facit cessare prouisionem legis, quæ sit de iure communi, vel ordinario, vt j. dicam, sed remedium. d. l. 2. est prouisio iuris communis, & generalis, & non specialis, vt ibi per Barto. in 1. col. ergo, &c. ¶ Item per istam gl. videtur reddi dubium quoddam sing. Io. And. post Host. in capit. relatum. extra ne cler. vel mon. vbi voluit, quòd si in aliqua regula contineantur aliqua fiẽda à religiosis, & posteà apponatur certa pœna puta ieiunij, ꝙ religiosi cõtrauenientes, licèt vouerint, vel iurauerint seruare regulam, non incurrunt transgressionem voti, vel peccatum mortale, cũ satis sit, ꝙ in pęnã ieiunij postea incidãt. huic doctrinæ, videtur obstare mens nostrę gl. quia prouisio hominis non facit cessare prouisionem legis, quæ sit de iure communi, vel ordinario, vt statim dicam, nisi sustineremus dictum Io. And. vt procedat, quãdo regula, & appositio pœnæ processissent ab eodem, quia conficiens regulam bene tunc videretur eam limitasse ad pœnam ieiunij, secus si pœna fuisset postea per aliũ adiecta, puta per Abbatem, vt hac gl. not. ¶ Quędam alia circa istud brocardum scribit Bald. hic in 4. col. & seq. & inter cętera ponit aliam limita. ad dictam regulam, vt procedat, quando prouisio legis esset extraordinaria, quia tũc bene tolleretur per prouisionem hominis, secus si esset ordinaria, quam limitationem ponit etiam Bar. in l. & habet. §. cùm quis. ff. de preca. & in l. si cùm dotem. in princ. ff. solu. matrimo. vbi etiam aliter limitat Bar. quando prouisio legis, & hominis essent circa idem, secus si circa diuersa. ¶ Aliter etiã limitat Bar. in l. 1. §. vnde quæritur. in vlt. col. ff. de publi. quando vtraque prouisio esset generalis, vel vtraque specialis, secus vbi vna esset generalis, & alia specialis, & sic quando prouisio legis esset plenior, quàm prouisio hominis. ¶ Aliter etiam limitat Bal. in l. certi iuris. in fin. s. loc. quando vtraque prouisio prouenit ex eodem fonte, secus si ex diuerso. ¶ Aliter etiam limitat Bald. in l. fin. C. de pact. conuen. vt prouisio hominis tollat prouisionem legis, verũ est nascituram, non autem iam natam, & vltra prędicta de hoc brocardo vide latè Iaco. de Beluis. in d. l. fin. j. de pact. conuen. Bal. in l. vbi adhuc. in 5. col. j. de iur. dot. Cy. & Bal. in l. fi. vbi per hoc decidũt pulchram. q. j. de repud. hær. glo. & Doct. in d. c. potuit. Spec. in titu. de coniuncta persona. Ang. de Are. in §. item Seruiana. instit. de act. ¶ An autem per prouisionẽ hominis cessẽt prouisio statuti, ponit Bal. in d. l. fina. ad fin. j. de repu. hære. vbi tenet ꝙ non. & reputat valde not. & ibidem Cyn. tangit, & etiã Bal. in d. l. vbi adhuc. in 7. col. An autem per prouisionem arrharum, & sic per prouisionẽ hominis videatur recessum à prouisione interesse, & sic legis, vide Bar. post Dyn. & Iaco. de Are. in d. l. 1. §. vnde quæritur. in fin. ff. de publ. glo. in l. contractus. & ibi Cyn. & Bald. s. de fid. instrum. glo. in §. 1. insti. de empt. & vendi. Bal. in l. quod sæpè. in princ. ff. de cõtrahen. emp. & latè not. Io. And. in addi. Spec. in titu. de emp. & vendi. in §. sciendum. super vers. item not. ꝙ quidam confines. in addi. inci. de emptore lo-
144 quimur. ¶ † In ead. glo. ibi. l. ita stipulatus. in fin. Teneatis ex gl. conclusionem, ꝙ quando emphy. promisit pœnam si cessauerit soluere, ꝙ dominus non potest vtrunque consequi. s. deijcẽre emphy. & pœnam petere, nisi expressè actum sit, ꝙ vtrunq;
* possit peti. & cum hac concluſ. *transeunt communiter Docto.* hic, quamuis Albe. hic in 1. col. videat aliquas varietates Antiquorum circa hoc referre. de quo etiam per Spec. & Io. And. in effectu tenentes cum gl. nostra in d. § nunc aliqua. versi. 11. & in versi. 35. & seq. Raph. Fulg. hic reprehendit hanc glo. tenens, ꝙ imò possit vtrunque petere, & consequi, per l. vbi pactum. s. de transact. & l. pacto. ff. eod. quæ iura probant contrarium, & per l. qui fidem. ff. eo. de transact. vbi vtrunque petitur. Sed dic hoc ideo, quia ibi erat clausula rato manente pacto, de qua in duabus seq. partibus gl. & ad iura alleg. in gl. respondet Fulg. ꝙ verũ est, ꝙ quis non potest exigere pœnam, & debitum principale, puta decem, quæ debentur pensionis nomine, ita loquuntur iura alleg. in gl. sed deijcere à iure emphy. nõ est debitum principale, ideo vtrunque patet posse peti. ¶ Vos dicite, ꝙ imò deijcere, quamuis non sit debitum principale, venit tamen ex natura principalis obligationis. vnde succedit regula. l. apud Celsum. §. Labeo. el 1. ff. de excep. dol. cum alijs alleg. in glo. ꝙ quis non potest consequi contractum, & eius naturam. & sic deijcere, & etiam pœnam petere; quæ posteà aliunde procedit. s. cessatione, & contumacia, & ita etiam opi. Fulg. reprehendit do. Guar. de Castil. hic retenta conclusione gloss. ꝙ dominus non possit expellere emphy. & etiam pęnam petere, nisi expressum
145 sit. ¶ † Quæro, nunquid saltem dominus possit petere pensionem, & pęnam, vel saltẽ illud plus, in quo pęna excederet pensionem. Bal. hic in 5. col. determinat, ꝙ non, quia petendo pensionem agit ex principali contractu, vnde nõ debet posteà posse agere ad pęnam ex contumacia, & sic ex alio capite, per regulam. l. 1. j. de fur. & l. quod in hęrede. §. eligerẽ. cum vulg. ff. de tributo. Item quia soluere censum emphy. est impletio, & consequenter purgatio moræ, ergo non debet posse pœna peti. ¶ Limitat tamen hãc suam concluſ. nisi esset adiecta clausula rato manente pacto, cuius virtute posset vtrunq; petere, vt in duab. seq. partib. glo. ¶ Addo pro hac decisio. Bald. bene facere, quæ latè dixi supra in 3. parte princip. huius gloss. in casibus in quibus concluſum est, quòd dominus recipiendo pensionem videtur remittere ius caducitatis, & consequenter pœnam, vt ibidem plenius dictum fuit, & de hac quæst. Bald. videte etiam per glo. & Docto. in d. cap. potuit. & Specu. in d. §. nunc aliqua. in vers. 11. & Bal. in l. 3. in prin. ff. si quis cau. vbi limitat secundo modo istã decisio. procedere, nisi dominus qñ recepit censum ab emphy. fuisset expressè protestatus, ꝙ per hoc non intendit remittere ius pęnæ. alleg. Specul. in d. §. nunc aliqua. versicu. 25. Veritas huius limitationis pendet ab his, quæ latè dixi. s. in

Source : BIU Cujas

3.parte princip.huius gloſſ. & per iſta remanet expedita hæc 5. pars glo. ¶Sum modo in 6.parte princip.huius glo. ibi,item ſi ſemel pœna eſt exacta. quam ſubdiuido in tres particulas. In prima format quæſtio.& reſpondet.In 2.reſponſionem extendit.In 3.limitat.Secunda ibi, nec obſt.etiam ſi ſit dictum. Tertia ibi,niſi expreſsè eſſet dictum.In ead.glo.ibi, vt arg. ff. de arbi.l.ſi duo.§.fi. ¶Ex hac gl. colligũtur duo, [a] in quibus ſecundũ Fulg. glo.malè dicit, quamuis alij ſimpliciter tranſeuntes cum
146 glo.ad eam non aduertant. ¶†Primum ſentit glo. ꝙ ſtipulatio pœnalis adiecta in contractu emphy.non committitur,niſi per ceſſationem ſolutionis canonis triennalis, & ſic niſi poſtquam emphy.ceſſauerit triennio integro ſoluere, non poterit citius pœna exigi,quod primum dictum ſecundum Fulgo. eſt contra.l.1.ff.de penu leg. & in l.1.§.item ſi ita.ff.ad l. Falcid. vbi ſtipulatio pęnalis ſubiecta annuæ pręſtationi committitur per primam ceſſationem. ¶Suſtinendo glo.dicite,prout etiam d. Guar.de Caſt.hic,quòd glo.debet intelligi, & credo pro certo, quod hæc fuerit mens glo.quando pœna fuerit adiecta,ſi ceſſauerit à ſolutione canonis per triennium, iuxta terminos huius legis noſtræ,aliàs ſi ſimpliciter promiſſa eſſet pœna,poſſet procedere obiectum Fulgo.quòd per primam ceſſationem commiſſa eſſet pœna non expectato triennio. ¶Et ad iſtam ſolutionem confirmandam vide,quod decidit Specul.in d.§.nunc aliqua in verſic.36.vbi quærit,pone,quòd emphy.promiſit pęnam ſi ceſſaret in aliqua ſolutione penſionis cum clauſula rato manente pacto,& ſic videtis ꝙ Spec.format quęſt.cum miſterio,quando expreſsè eſt dictum pro aliqua ſolutione, & nõ ſimpliciter, deinde emphy. ceſſauit per annum, & ſecundum pactum illud ſpecificum pęna eſt commiſſa, & exacta, deinde ceſſauit per alios duos annos, nunquid primus annus, pro quo pœna eſt ſoluta,computabitur cum iſtis duobus,vt ſic dicatur triennio ceſſaſſe,& conſequenter poſſit expelli, & determinat, quòd non,cùm iam punitus ſit pro illo primo anno. ¶Secundò ſentit gloſſ. quòd quando commiſſa eſt ſtipulatio pœnalis ſubiecta poſt annuam obligationem,& eſt exacta,quòd pro futuris annis poteſt exigi ipſa obligatio annua. Iſtud eſt falſum ſecundum Fulgo.quia imò annua obligatio,eo ipſo, quòd eſt commiſſa pœnalis ſtipulatio, transfunditur in pœnam ſtipulationis, & mutatur, vt amplius agi non poſſit ad annuam obligationem in futurum.l.1.in fin.ff.de penu lega. & l. ita ſtipulatus,magna.ff.de verbor.oblig. ¶Sed certè videre meo gloſſ. in iſta 6.parte nullum verbũ ponit,vnde iſtud poſſit elici. Et iſtud examinare,eſſet illam difficultatem attingere,an ſtipulatio pę
147 nalis nouet † præcedẽtem conuentionem, de quo plenè per Barto.& alios in d.l.ita ſtipulatus.in vlt.quæſtio.& tangit Barto. hic vnum verbum in parte præcedenti huius gloſſ. vbi tetigi. Tenendo tamen,quòd in difficultate illud ſit verum,quod ſic plana fronte fatetur Fulgo. quòd ſtipulatio pęnalis ſemper nouet præcedentem obligationem, adhuc facilè poteſt defenſari gloſſ.noſtra, quando illud vellet,quod dicit Fulgo.quia iura alleg.per Fulgo. loquuntur in obligatione pęnali adiecta in locum primæ,& principalis obligationis, puta in pœna adiecta per teſtatorem in locum principalis,quo caſu bene verũ eſt,ꝙ per moram hæredis legatum ipſum trãsfunditur in pęnalem, ſed in caſu noſtro pœna non eſt adiecta in locum primæ, & principalis obligationis, ſed in locum ceſſationis triennalis, & ideo non transfunditur,argum.l.ſi quis rem. cum ibi not. ff. de arbit. Et quòd iſtud ſit verum, oſtendo clarè, quia data opin. Fulgo.pro vera,ſequeretur abſurdum,quòd commiſsio ſtipulationis pœnalis,& exactio liberaret emphy.ab obligatione domini,& conſequenter conſtitueret emphyteuſim liberam, ita quòd amplius expelli nõ poſſet per eius ceſſationem,quod eſt ridiculum dicere. & etiam eum reprehendit dom. Guar. hic, tamen vt dixi aliter non excutio pro nunc veritatem dictæ difficultatis, ſed quæ dixi procedunt etiam tenendo, quòd ſit verum præſuppoſitum Fulgo.¶In ead.glo.ibi, pœnæ ſtipulationem,quia non eſt contractus.hæc ratio gloſ. hic ſimpliciter intellecta nõ videretur procedere, primò, quia ſtipulatio ſaltem largo modo comprehenditur appellatione contractus,vt not. Barto.in l.ſi vt proponis,ad fin. ſupra de condi. ob cauſ. & in l. fina.ff.de condi.ob cau.& Paul.de Caſt.in rubr.de verb. obl. & in l. 1. in fin. ſupra de pact. Prætereà clauſula iſta non concipitur, vt dicit gloſſ. rato manente contractu, ſed rato manente pacto,vt l.cùm proponas.ff.de tranſact.& l. qui fidem. ff. eod. vnde gl.debet intelligi, vt reſpexit principalem obligationem, & principalem contractum, appellatione cuius non comprehenditur ſtipulatio pœnalis, & ideo clauſula illa non ſe extendit ad ſtipulationem pœnalem,& ideo ſecundum Bald.ſenſus glo.eſt vno verbo in prædicta clauſula, ꝙ ratus maneat cõtractus, ideſt conuentio primitiua. ¶Et notate bene ex hac gloſſ. ꝙ ſtipulatio pœnalis non appellatur propriè contractus,& ita not.& ſequuntur Bal.& Sal.hic in 12.col. de quo per Imol.in l.
148 2.in prin.ff.de verb.oblig.¶†Hanc glo.dicit Bal. hic in 5. col. facere ad quæſtionem ſtatuti diſponentis, ꝙ de quolibet con-
b tractu [b] ſoluatur gabella,quòd ſi gabella eſt ſoluta de principali contractu,non debet poſteà ſolui de pœnali, quia pœna ſuccedit loco ſortis, pro qua eſt ſoluta gabella. ¶Item quia in ſtatutis verba ſunt propriè intelligẽda iuribus vulgaribus, & propriè promiſſio pœnalis non eſt contractus, vt hac glo.¶Adde pro hac deciſione firmanda bene facere, quod ſcribitur alibi, ꝙ ſtante prædicto ſtatuto, gabella non debet ſolui de acceſſorio,prout eſt hic ſtipulatio pœnalis,prout not. determinat Bal. in l.cũ dotẽ.s̃.de iur.do.& in rub.s̃.depo.in 6.col.& in l.antepe. s̃.ſi quis alteri,vel ſibi.quemadm. etiam non debet ſolui gabella de contractu tacitè incluſo, vel de cõtractu transfuſo in aliũ contractum.ſecundum,ꝙ not.decidit Bald.in d.l.cùm dotem. iuncto eo,quod tenet hic Fulgo.& s̃.proxi. retuli, ꝙ primitiua obligatio transfunditur in pęnalẽ,quod tamen non firmaui, vt
c s̃.dictum eſt. ¶An autem debeat ſolui gabella [c] de fructibus, prædicta deciſio Bald. facit,ꝙ non,cùm ſint acceſſorij, iſtud in ſpecie ponit Bal.in l.abſtinendi.aliàs inci.lul.ff.de in integ.reſtit. quam legem Bald.legit cum l.præceden.quę incip.non ſolùm. vbi Bald.per illam.l.abſtinendi. volentem dicere inſpici principale propoſitum,decidit poſt Gul.de Cun.multum not.ꝙ etiã ſi ſtatutum expreſsè diſponeret, ꝙ de vẽditione fructuum ſoluatur gabella, & vendatur fundus fructibus plenus, ꝙ iſti fructus non veniant gabellandi, ad hoc etiam adducit pulchrum tex.in arg.in l.fin.§.penul.ff.de his,quæ in frau.cred.& dicit Bal. ꝙ iſtud eſt valde bonum dictum,quod bene not.ad confirma
149 tionem deciſio.Bald.hic.s̃.proximè relatæ. ¶†In ead. glo.ibi, vt d.l.ſi duo.§.fin.& ſic ad ſi.6.partis glo. tenetis ex tota hac ſexta parte concluſionem, ꝙ quando pęna eſt commiſſa per emphyteutam,& quia triẽnio ceſſauit eam ſoluit, ꝙ ſi denuo ceſſaret,amplius pœna non committeretur, quia non poteſt niſi ſemel committi,etiam ſi ſit clauſula rato manente pacto, niſi adiecta ſit clauſula, vt pęna toties committatur,quoties fuerit contrafactum,per d.l.ſi duo.in fin.& ſic non ſufficeret apponere clauſulam rato manente contractu, niſi etiam addatur alia clauſula,ꝙ pœna toties committatur, quoties fuerit contrafactum.Et cum hac concluſione gl.tranſeunt omnes hic,& Specul.in d.§.nunc aliqua.verſi.28. de quo etiam per glo. & Doct. idem tenentes in d.cap.potuit,& etiam per Ludo. Roma. in l. ſi finita.in princ.de damn.infect. ¶Et ad concluſionem glo.videte aliam quæſtionem Specu.in d.§.nunc aliqua.in verſic. 32. vbi quærit ſtantibus terminis gl.noſtræ,ꝙ ſi emphy.promiſerit pęnam ſi ceſſauerit in ſolutione, cum illa clauſula rato manente pacto,& cum emphy. ceſſaſſet, dominus elegit ad pœnam agere,& illam exegit,non autem deiecit,nunc verò emphy.iterum ceſſauerit in ſolutione per legitimum tempus, quo caſu ſecundum gl noſtram, & bene non poteſt amplius pęna committi,niſi.adſit clauſula, vt toties poſſit expelli, quoties fuerit contrafactum. Nunquid ſaltem poterit eum expellere, & determinat,ꝙ ſic,& bene,quia virtute dictæ clauſulæ contractus remanet, perinde ac ſi pœna ab initio adiecta non eſſet,per l.ſi quis maior.in arg.s̃.de trãſac. Et per iſta ſit expedita hęc 6.pars principalis gl.¶Sum modo in 7.parte prin.gl.ibi,item ſi promiſit pęnam,quæ ſubdiuiditur in duas partes.In 1.quęrit,& reſpõdet.In 2.rationem aſſignat. Secũda ibi,in fauorẽ enim dñi.¶In
* ead.gl.ibi.l.ſi quis maior.glo. bene dicit, *& per omnes approbatur* hic,& per Spec.& Io. And.in d.§.nunc aliqua.in verſi. 36. & gl. & Docto.in d.cap.potuit.& erit expedita hæc 7.pars gl. ¶Sum modo in 8.parte prin.huius glo.ibi,item,quid ſi emphy. faciat alium emphyteutam.quam ſubdiuido in tres particulas. In 1. format q.In 2.reſpondendo ponit opi.quorundam. In 3.ponit aliam opi.Io. Secunda ibi, quidam dant ei condictionem ex.l. Tertia ibi,Io.dicit,ꝙ vendicat,¶In ead.gl.ibi,ſicq; poterit cõſe-
150 qui penſiones.Teneatis duas opin. in hac parte glo. † ꝙ quando emphy.fecit alium emphyteutam ſecũdum, & neuter eorum ſoluit penſionem directo domino,quo remedio ſuccurratur directò domino. Vna eſt,quòd ſibi competit condictio ex l. Alia eſt opin. Ioan. quòd dominus debeat rei vendicationem intentare, iuxta formam hic in iſta gloſſ. poſitam, & in iſtam ſecundam opin.Ioan.gloſſ.noſtra videtur inclinare, & illam apertè ſequitur in l.ſi vſusfructus nominc.in princ.in verſi. condici poterit.ff.vſufruct.quemadm.ca. Idem tenet Odofre. hic ſecundum Albe.& Azo.in ſum.huius titu.in verſic. ex hoc autem

ADDITIONES.

a ¶Colliguntur duo. Glo.ſaluat Deci. conſil. 138.colum.penul,verſic.2.principaliter. PVRPV.

b ¶De quolibet contractu.Adde Doct.in l.ſi pater.ff.ſolu.matrimo.

c ¶Solui gabella.Adde Bar.in l.interdum.ff.de publ.

Source : BIU Cujas

autem contractu. ita etiam ſimpliciter tenent Barto. & Angel. hic, qui in hac quæſtio. ſimpliciter dicunt, dic vt in glo. & bene ſecundum eos. ¶ Pro hac opin. bene facit, quod voluit gloſſ. in l. fin. ſuper verbo alijs vendere, & ibi Barto. & alij, infra eodem. vbi gloſſ. dicit, q̃ ſi primus emphy. donaret alij emphyteutæ, qualiter dominus poſſet petere penſionem à ſecundo emphyteuta, & tenet q̃ deberet proponere rei vendi. ibidem Barto. & alij dicunt rationem eſſe, quare emphy. non poſſit in alium ius ſuum transferre irrequiſito domino, quia contra illum alium dominus non haberet actionem, quia ille in nullo domino eſt obligatus, ſed haberet neceſſe agere rei vendi. & oſtendere de dominio per hanc gloſſ. Cyn. verò hic poſt Petr. dicit, q̃ iſta eſt ſatis ardua quęſtio, & ſimiliter concludit, licèt nõ ſic plenè, vt infra ſubijciam, & puto, q̃ iſta ſit veritas, quòd ſi primus emphy. fecerit alium ſecundum emphyteutam de voluntate domini, qui eum induxit in poſſeſſionem iuxta formam. l. fina. verſicul. neceſſitatem. infra eodem, & tunc clarum eſt, quòd dominus poteſt agere contra ſecundum emphy. condictione ex lege, quaſi inducẽdo ſecundum emphy. in poſſeſſionem videatur cum eo quaſi contraxiſſe, ratione cuius contractus ſibi competit illa perſonalis actio, & ſic condictio ex l. d. l. fin. cum ibi not. in gloſſ. & ſic dominus poteſt agere condictione ex leg. ad pẽſionem, vel ipſum emphy. qui ceſſauit expellere, ita procedat prima opin. hic relata in gloſſ. Aut verò primus emphyteuta propria auctoritate irrequiſito domino inueſtiuit ſecundum emphy. & eum propria auctoritate induxit ad poſſeſſionem, & tunc ſecundum Cyn. videtur magis dubium eſſe, quo remedio poſſit dominus agere contra iſtum ſecũdum emphy. nõ ſoluentem, an poſſit eum expellere. dubium facit, quia penſio nõ debetur, niſi ſit ꝓmiſſa, ſed domino nulla eſt facta promiſſio per ſecundum emphyteu. ergo iſte ſecundus emphyteu. non erat in mora reſpectu domini, quia vbi nulla petitio, ibi nulla mora. l. lecta. verſi. pen. ff. ſi cert. per. ſi non eſt in mora, ergo expelli nõ poteſt, & ad hoc facit. l. ſi res, quam à Titio. in
* argumentũ. ff. de euict. ¶ Hoc tamen non obſt. Pet. Cyn. *& magis communiter alij*, vt infra referam, tenent, q̃ imò dominus poterit iſtum ſecundum emphy. ceſſantem in ſolutione expellere, moti, quia canonis ſolutio ita correſpondet iuri reali, & ſic ad proprietatem, ergo afficit quemliber ſucceſſorem etiam ſingularem, nec aliquis alius ſingularis ſucceſſor debet admitti niſi ſatisfaciat de penſione, vt l. in venditio. in argum. ff. de act. empt. Et ad hoc firmandum facit etiam ſecundum Bal. hic in penul. colum. quod manus iniectio eſt realis, allegat. l. ſi Titius. ff. de verbor. oblig. & l. lex vectigali fundo. ff. de pign. Ad idem facit ſecundum Salyc. hic in 12. colum. quia reſoluto iure datoris, & ſic primi emphyteutæ reſoluitur etiam ius acceptoris, & ſic ſecundi emphyteutæ. d. l. lex vectigali. & l. 3. ff. quibus mod. pign. vel hypo. ſol. dicit etiam hic probari in hoc text. in verſicu. ſinautem nihil. & iſto caſu quando ſecundus emphy. eſt factus ſine conſenſu domini, non poſſet tũc dominus agere condictione ex lege, quia condictio ex lege eſt actio perſonalis. §. ſic itaque. in ver. appellamus. inſtitu. de actio. quæ actio perſonalis non ſequitur fundum. l. fin. §. fin. ff. de contrahend. empt. & l. 1. §. ſi hæres percepto fundo. ff. ad Trebel. ſibi tamen non competit rei vendicatio, ſecũdum formam hic poſitam in glo. & ſic dominus poterit ipſam rem emphyteu. tanquam propriam vendicare. & ſi ſecundus emphyteu. excipiat de iure ſuo emphyteu. replicabitur, quòd contractus non debet haberi ratus, primò, quia non eſt legitimè factus, quia ſine cõſenſu domini, contra. l. fin. infra eodem tit. Item, quia penſio non non eſt ſoluta domino, vnde licèt ius agendi aduerſus ſingularem ſucceſſorem non tranſeat, tranſit tamen ius excipiendi. d. l. in venditione. cum gloſſ. ff. de act. empt. declarat Barto. in l. ſi tertius. §. ſi quis prius, quàm. ff. de aqua pluu. arcen. declarat rectè. dom. Anto. de Butr. in cap. quia V. extra de iudi. & ita procedit. 2. opin. Ioan. hic relata in gloſſ. & iſta eſt veritas. ita tenet Albe. poſt Oldr. in 7. colum. & Bald. & Saly. hic. s̃. proximè relati, & Specu. & Ioan. And. in d. §. nunc aliqua. verſic. 127. & prę cedenti, & Cano. in d. cap. potuit. & Ludo. Rom. in conſil. 211. inci. in Chriſti nomine in caſu propoſitæ conſultationis videtur prima fronte dicendum dictam Eccleſiam S. Andræ &c. ¶ Intellige tamen gloſſ. noſtram, & prædicta procedere, prout etiam vult Salyc. hic. in 12. colum. quando neuter ſoluit cenſum emphyteuticum domino, nec ſecundus emphy. nec primus. Si autem alter eorum ſoluiſſet, ſufficeret, quia imò etiã ſi quilibet penitus extraneus ſoluiſſet etiam ſuo proprio nomine ſufficeret, ad hoc vt emphy. expelli non poſſet, prout ſupra dixi. in gloſſ. in ver. triennium. 23. quæſt. & tribus ſequen. & ad iſtam concluſ. glo. noſtræ videte etiam, quod not. Barto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. in 4 colum. in verſic. 3. quęro, quid de contractu liuellario, & ibidem Io. de Imol. ff. de damn. infect. & Bald. in capitu. 1. §. inſuper. in verſ. illud quoque præcipimus. in
151 pen. colum. de prohi. feud. alien. per Frid. ¶† Item circa hanc quæſt. glo. eſt aduettendum, q̃ ille, qui non habet niſi vtile dominium, vt eſt emphyteu. poteſt alteri in emphyteuſim concedere, & transferre vtile dominium, ptout declarat Barto. in l. ſi quis vi. §. differentia. circa fin. & ibi Angel. ff. de acquir. poſſeſ. Bart. in l. 2. ff. de vſucap. & eſt glo. in §. adeo. inſtit. loc. quam ibi ad hoc in 5. colum. not. Angel. de Are. dicens etiam pro hoc videri glo. in l. 1. C. de fun. patrimo. lib. 11. facit, quod not. Bart. & Docto. in l. ex aſſe. ff. ad Trebel. dicetur in l. fin. j̃. eod. Aduertendum tamen eſt, q̃ quãdo ſecundus emphyteu. vult poſſeſſionem, non poteſt eam conſequi niſi à domino, & tũc domino habet neceſſe promittere de penſione, & alijs, d. l. fina. verſicul. neceſſitatem. j̃. eod. ita dicunt Imol. Cyn. & Moder. in l. ſi domus. §. fin. ff. de leg. 1. & refert Angel. de Are. & ſequitur in d. §.
152 adeo. in 5. col. &c. ¶† Nunquid autem primus emphy. concedendo ſecundo in emphyteuſim, aliquid iuris ſibi reſeruet, ponit ibidem Angel. & ponit ibi glo. fin. volens, q̃ ſic, quia poteſt, ſi non ſoluat canonem, ab eo emphyteuſim vendicare, q̃a primus emphy. non eſt liberatus à domino. igitur &c. niſi ſecundo datum fuerit in emphyteuſim volente domino directò, & acceptante ſecundum emphyteutam loco primi. d. l. fin. cum ibi not. j̃. eo. de quo videte Bar. & alios in d. l. ex aſſe. ff. ad Treb.
153 ¶ Nunquid autem quando primus emphy. conceſſit ſecundo in emphyteuſim, & ſecũdus vult alienare, an debeat requirere conſenſum primi emphyteutæ, an verò directi domini, ponit glo. in l. fin. in verſi. alijs vendere. vbi dicetur. j̃. eod. & Bal. in cap. 1. in §. inſuper. ver. illud quoque præcipimus. in pen. col. de prohi. feu. alien. per Fede. & quid ſi alienauerit ſine alicuius cõſenſu, an reuertatur ad ptimum emphyteutam, an verò ad directum dominum, ponit Barto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. in 4 colum. & ibi Imol. ff. de damn. infect. & Bal. in d. §. in-
154 ſuper. ¶† Vltim. circa concluſionem glo. & prædicta ad eorũ declarationem ſuccedit quæſtio, quando primus emphy. licitè, & legitimo modo conceſſit ſecũdo emphyteuſim, quis eorum eſt ille, qui teneatur ſoluere cenſum emphytauricum directò domino, an primus, an verò ſecũdus emphy. iſtam q. ponit in terminis Bald. in l. prędia. in penul. colum. C. de fideicom. & ibi determinat poſt Iacob. de Are. q̃ quando aliter non eſſet expreſsè conuentum, & tunc primus emphy. eſt ille, qui tenetur ſoluere domino ex obligatione, quæ vertitur inter ipſum, & dominum: ſecundus autem emphy. tenetur ſoluere primo ex obligatione, quæ eſt inter eum, & primum emphy. & neutro ſoluente res incidit in commiſſum, vt hac gloſſ. & dictum eſt ſupra. ¶ Adde Specu. in d. §. nunc aliqua. in verſi. 167. vbi facit mentionem de iſta opin. licèt neminem referat, quòd ſecundus emphyteu. debet ſoluere canonem illi primo, qui ſibi conceſſit, & ille primus domino, & quòd per ceſſationem primi emphyteutæ poterit etiam ſecundus expelli, argum. l. lex vectigali ff. de pign. & dicit, quòd ſic in pleriſque locis ſeruatur, poſteà refert alios dicere, quòd ſecundus emphy. tenetur domino condictione ex lege: alios dicere, quòd tenetur domino ſoluere penſionem, non condictione ex lege, ſed rei vendi. Subdit vltim. Specu. quod quando primus emphy. alienat ius ſuũ, non dando in emphyteuſim alij, ſed vendendo, vel donando, vel alijs modis ſimilibus, tunc videtur, quòd res tranſeat ad nouum poſſeſſorem, cum onere penſionis ab eo ſoluendæ. alleg. l. fin. in verſic. idoneas ad ſoluendum. j̃. eod. & l. cùm fundus. ff. communia præd. ¶ Puto in hoc puncto veritatem patere ex his, quæ ſuperius concluſa ſunt in hac parte huius gloſſ. quòd ſi primus emphyteu. cõceſſit ſecundo in emphyteuſim de cõſenſu directi domini, qui induxit in poſſeſſionem iſtum ſecundum emphy. iuxta l. fi. §. neceſſitatem. infra eodem, & ab eo accepit promiſſionem de penſione ſoluenda ſibi, & tũc clarum ſit, quòd ſecundus emphy. teneatur ſoluere domino directo canonem, aliàs procedit opin. Bald. ſupra relata, eo tamen addito, q̃ rei vẽdi. competit domino contra emphyteu. vt ſupra latè concluſum fuit. & de hac q. videte Albe. de Roſ. poſt Dyn. in l. fi. in 3. col. j̃. eod. titu. & Specu. in d. §. nunc aliqua. in verſi. 9. & Bald. in l. apud Iulianum. aliàs incip. idem Iul. §. hæres. ff. de leg. 1. & per iſta ſit expedita hæc. 8. pars gloſſ. noſtræ principalis. ¶ Sum modo in nona, & vltima parte ibi, item quid ſi aliquis non emphy. poſſidens. ſuper qua intendo recolligere multas vtiles, & quotidianas quæſtio. hincinde ſparſim poſitas, & iſta pars ſubdiuiſione non indiget. ¶ In ead. gloſſ. in fin. tenetis ex
155 hac gloſſ. not. concluſionem. † quòd ſi aliquis 40. annis poſſedit fundum non emphyteuticum, pro quo præſtitit penſionem, quòd præſumitur contractus emphyteuticus præceſſiſſe, & cũ hac *concluſione magis communiter tenent* omnes hic, quamuis ſolus Cyn. videatur aliqualiter dubitaſſe. & dicit Angel. quòd iſta opin. videtur ſatis æqua, quod iſte præſumatur

Source : BIU Cujas

emphy. qui tanto tempore canonem ſoluit, pro ea Albe. hic in 7. col. addit bonum text. vt ipſe dicit in l. cùm poſt diuortium. in princip. ff. de iur. do. pro ea etiam allegat Salyc. hic in 12. col. text. in capit. 1. §. ſi quis per 30. ſi de feud. defun. conten. ſit inter do. & agna. Nec huic cõcluſioni obſt. ſi diceretur, q̃ contractus emphyteuticus de neceſſitate requirit ſcripturam, prout firmaui in l. 1. ſuper glo. in verbo. ſcriptura. s̃. eod. quia ſcriptura hic non interceſſit, igitur &c. quia poteſt reſponderi ſecundum Albe. hic, quòd imò ſatis probatur ſcripturam interceſſiſſe iuris præſumptione, quæ præſumit contractum emphyteuticũ ſolenniter præceſſiſſe. argum. l. ſciendum. ff. de verbor. oblig. & §. fin. inſtit. de fideiuſ. Et idem cum s̃. ſcripta concluſione gl. noſtræ tenet Specul. in d. §. cunc aliqua. in verſi. 94. & in verſ. 106. & in verſi. 162. vbi dicit, quòd longa prẽſtatio inducit cõiecturam, vt omnia ſolenniter acta videantur. l. cùm de in rem verſo. ff. de vſur. & d. §. fi. inſti. de fideiuſ. Item quòd aliquis ſoluendo canonem emphyteuticum per 40. ann. imò ſolùm per 30. præſcribit ius emphyteuticum, licèt ab initio iura emphyteutica non fuerint ei conceſſa, ſalua tamen canonis præſtatione, tenet Barto. in l. comperit. per illum text. j̃. de præſcrip. 30. vel 40. ann. & ibi Barto. allegat iſtam glo. & ibidem etiam ſequitur Bald. iſtud idem tenet Bart. in l. 3. §. ex contrario. in 2. colum. in princip. ff. de acquiren. poſſeſ. vbi tenet, quòd emphy. feudatarius, & ſuperficiarius, quia poſſident naturaliter, præſcribũt ius emphy. vel aliud ſimile, ſingula ſingulis referendo per d. l. comperit. & de hoc dicit etiam ſe dare caſum in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus. ff. de damn. infect. Dicit etiam de hoc eſſe text. rectè intelligendo in l. cùm ſponſus. §. in vectigalibus, cum gloſſ. ſua iuncta. l. eum qui. in princip. ff. de publi. in rem act. quę iura debent ſic induci, nam iſta ſunt conuertibilia, competit publiciana, ergo vſucapio, & ècontra. d. l. eum qui. in princ. & ſcripſi de iſta regula plenè in §. ſed iſtæ. inſtit. de act. Sed in d. l. cùm ſponſus. §. in vectigalibus. dicit emptori vectigalis, & ſuperficiario competere publicianam, ergo ipſi poſſunt præſcribere. adde etiam Bald. & Angel. in l. qui in aliena. in princ. in verſi. ſed & ſi non adierit. ff. de acquiren. hæred. vbi dicunt, quòd ſi quis diu tenuit rem vt feudalem, vel vt emphyteuticariam, præſumitur conceſſionem in perpetuum ſolenniter præceſſiſſe, quod reputauit Ang. menti tenendum, & refert ſe de facto habuiſſe, & ſequitur dom. Alexan. in conſil. 79. incip. circa primum de quo quæritur, ſcilicet coram quo domino. in 5. & 6. colum. in 1. volum. vbi plura ſimilia ad hoc cumulat. Item ad iſtam concluſ. gloſſ. adde etiam Bal. idem not. tenentem in l. malè agitur. poſt glo. ibi, & in l. cùm notiſſimi. §. fin. j̃. de præſcrip. 30. vel 40. ann. & in l. neque. s̃. de vſufruct. & Bar. in l. ius emphyteuticum. & in l. iubemus, per illum text. C. de fun. patrimo. lib. 11. quas leges glo. noſtra allegat. ex prædictis ergo ſtat vera concluſio, q̃ ius emphyteuticum præſcribitur 30. vel 40. ann. Sed aduerte, licèt Docto. *communiter* ita tranſeant, tamen reperio, q̃ d. Anto. de Butr. in tepe. capit. peruenit. in 11. char. de cenſi. tenet, q̃ imò ſufficiat longum tempus, & ſic tempus 10. ann. contra iſtam glo. Idem tenet Bald. in l. poſt mortem. in verſicu. pone aliquis ſoluit eccleſiæ. C. de fideicom. & in l. 1. in 2. colum. ff. de re. diui. Alexan. conſil. 119. lib. 4. inci. viſo ac diligenter conſiderato themate. in vlt. colum. Retenta tamen communi concluſ. iuxtà
156 hanc concluſ. occurrunt multæ neceſſariæ quæſtiones. ¶†† Primò, nunquid ſi emphy. ceſſauerit per 40. annos, quòd penſionẽ non ſoluerit, & ſemper poſſedit, nunquid dicatur præſcripſiſſe liberationem à penſione ſoluenda pro tempore præterito, & quid etiam pro tempore futuro, tetigi s̃. in glo. in verſic. triennium. in 8. quæſtio. vbi retuli Barto. ſing. in l. comperit. infra de præſcrip. 30. ann. poſteà me remiſi ad ea, quæ hic eram dicturus. Addo nunc Spec. iſtud latè examinantem in d. §. nunc aliqua. in ver. 44. & Bar. in d. l. ius emphyteutic. & in d. l. iubemus.
157 ¶†† Secundò quæro, quid ſit in colono, vel inquilino, an colonus non ſoluendo penſionem præſcribat contra dominum, & de hoc dicite, vt per glo. Barto. & Bald. in d. l. malè agitur. ¶ Tertiò quæro, nunquid emphy. poſſit præſcribere contra dominum directum dominium? paucis dicite, quod non, etiam ſi mille annis poſſideret, ex quo eum in dominum directum recognoſcit. d. l. malè agitur, vbi glo. & omnes. plenius in d. l. cũ notiſſimi. §. fin. Barto. & alij in Auth. perpetua. s̃. de ſacroſ. eccl. glo. & Barto. & Docto. in l. comperit. C. de præſcrip. 30. vel 40. ann. Bald. in l. neque. C. de vſufru. & ibi vide eum aſſignantem rationem huius deciſionis, & vide Cyn. in d. l. comperit. in 3. q. & Salyc. in d. l. neque. intellige tamen ſecundum Docto. in locis prædictis, niſi emphy. interuertiſſet poſſeſſionem, quam tamen non poteſt interuertere ſola deſtinatione animi, cùm nemo ſola voluntate poſſit ſibi cauſam poſſeſſionis immutare. l. cùm nemo. cum ſim. infra de acquiren. poſſeſſio. ſed bene facto interueniente, iuxta l. cùm fundum. & l. colonus. ff. de vi & vi arma. & ea, quæ dixi ſupra in 1. parte huius gl. ad fi. Et ad hoc vide Cyn. in d. l. comperit. in 3. quæſt. Bal. & Salyc. in d. l. neque.
158 poſt glo. ibi. C. de vſufruct. ¶†† Quarto quæro, nunquid poſſit præſcribi contra aliquem tanquam contra emphyteutam, vel aliquem tanquam colonum, vt puta ſi per 10. ann. & amplius præſtitit penſionem tanquam emphy. vel tanquam colonus, an ex hoc præſumatur emphy. vel colonus, ita vt in futurum poſſit compelli ad ſoluendum tãquam emphy. & an idem ſit in vaſſallo, qui 10. ann. præſtitit ſeruitium tanquam vaſſallus, an dicatur præſcriptum ius vaſſalli. & dicite ſecundum, quod notabiliter determinat Bald. in l. litibus, per illum text. C. de agri. & cenſi. lib. 11. vbi per illum text. ſignanter determinat Barto. q̃ per talem diutinam præſtationem bene quis præſumatur emphy. vel colonus, ita vt in futurum compelli poſſit ad ſoluendum, ſecus ſit in vaſſallo, quia ibi agitur de mutatione ſtatus perſonæ, quæ non mutatur ex diutina præſtatione, vt ibi plenius per eum, & idem tenet etiam ipſe Bar. in l. cùm de in rem verſo. ad fin. ff. de vſu. & plenius in l. ſolent. §. 1. ad fin. de offic. proconſ. & leg. Cyn. & Bald. in l. ſi certis annis. C. de pac. & facit quod not. Bald. & Angel. in d. l. malè agitur, & ſcripſi etiam plenè de hoc in §. præiudiciales. inſtit. de act. Idem tenet do. Abb. in conſil. 75. incip. duo principalia circa prædicta ſunt examinanda. in 1. col. in 1. vol. & ibi refert dictum Bald. quod dicit eſſe ſingulare in l. prætor ait. §. 1. per illum text. ff. de eden. de quo
159 dixi infra in col. 118. ¶†† Quinto quæro iuxtà proximã quæſt. quid ſi iſte tãquam emphy. rem ab aliquo recognouit tãquam à domino, & ei longo tempore penſionem ſoluit tãquam domino, cùm nec ipſe eſſet emphyteuta, nec ille quem recognoſcebat, eſſe dominus, an præſcriptio iſtius poſſidentis profit illi cui ſoluit? Iſtam quæſtionem tangit Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſicu. 53. vbi tenet talem præſcriptionem prodeſſe illi cui ſoluit, eum in dominum recognoſcendo. Et propterea ſi iſte non compleuerit præſcriptionem, & res redierit ad illum, quẽ in dominum recognoſcebat, poſſet cęptam præſcriptionem complere. Si verò iſte 40. ann. & ſic longiſſimo tempore poſſediſſet, poſſet iſte, qui in dominũ recognoſcebatur, agere contra eum rei vẽdi. vt ibi plenius per eum, & videte in ſeq. quæſt. vbi declarat, quæ ſit iſta rei vend. & quòd tutius eſſet agere cõdictione ex l. quæ cõpeteret etiam ſi iſte deſiſtet poſſidere, cũ
160 competat ex cõtractu, vt ibi latius per eum. ¶†† Sexto quæro
* iuxta concluſionem gl. *noſtræ approbatam per omnes communiter*, quòd ille, qui canonem emphyteuticum ſoluit. 40. annis præſcribat ius emphyteuticum, & conſequenter, q̃ ille præſumatur emphy. qui tãto tempore ſoluit, an præſumetur perpetuus emphy. an vſque ad tertiam generationem, an verò vſque ad vitam ſoluentis tantum. Iſtam quæſtionem tangit Angel. hic in penul. colum. qui dicit ſe nõ habere legem hoc expreſsè decidentem, dicit tamen, quòd primò recurrendum eſſet ad cõſuetudinem concedentis, vt ſi ſolitus erat cõcedere in tertiam generationem, vel in perpetuum, ita præſumatur. argum. l. vel vniuerſorum, cum concor. ibi alleg. in glo. ff. de pign. act. & arg. l. ſi tertius. §. Celſus. & quod ibi Bar. ff. de aqua pluu. arcen. & id quod vult glo. not. in l. pen. j̃. de fideiuſ. Si verò de eius conſuetudine non apparet, præſumitur in dubio facta cõceſſio ſecundum conſuetudinem regionis, argum. l. ſi fundus. ff. de euic. & l. licèt. la 1. s̃. loca. ſi aut de conſuetudine ipſius concedentis, vel regionis non apparet, aut etiam conſuetudines ſunt diſformes, & iſte caſus eſt dubius, & ſecundum eum præſumemus id, q̃d minus eſt, & ſic conceſſionem eſſe factam ad vitam ſoluentis tantum, & non vltra, argu. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de regu. iur. iuncto eo, quod infra dicam, licèt Angel. omittat, quòd præſcriptio regulatur ſecundum veritatem, & naturã actus. Et dicit Angel. iſta eſſe bene notanda, quia quotidiana ſunt. ¶ In hoc puncto circunſcripta conſuetudine concedentis, aut regionis, puto, quòd in dubio præſumatur ſemper emphyteuſis perpetua, non ad vitam ſoluentis, ita in terminis tenet ipſe Angel. ſibi contrarius in §. emphyteuſim. in Authen. de non alie. motus, quia cùm natura translationis dominij ſit, vt perpetuò duret, vt l. fin. C. de leg. & conceſsio non poſsit referri magis ad vnum tempus, quàm ad aliud, præſumemus in dubio conceſsionem eſſe perpetuam. argum. l. obligationum ferè. §. placet. ff. de actio. & oblig hoc idem tenet Angel. poſt Gul. de Cun. in l. qui luminibus. ff. de ſerui. vrba. prædio. & idem Angel. in l. 1. in fin. princ. ff. ſi ager vecti. vel emphy. peta. vbi dicit ſe iſtam quę ſtionem habuiſſe de facto Peruſij, & idem Angel. in l. malè agitur, poſt Gul. de Cun. in l. cùm notiſsimi. §. fina. infra de præſcrip. 30. vel 40. ann. & idem Angel. in l. qui in aliena. in princip. ff. de acquiren. hæred. & idem Angel. in l. prætor. §. 1. ff. de eden. vbi dicit ſe de hoc vidiſſe in facto arduam quæſtionem. ¶ Iſtam concluſionem limito non procedere in emphyteuſi eccleſiæ præſcripta, vt ſtatim dicam. idem quod proximè, quòd in dubio

Source : BIU Cujas

bio emphyteuſis ſemper preſumatur perpetua,& non tempo ralis,tenet Bald. hic in 2.colum.vbi formaliter quærit,pone, ꝙ per ſcripturam probatur emphyteuſis, ſub quo pacto in dubio præſumetur eſſe contracta? Et reſpon. quòd emphyteuſis Eccleſiæ in dubio præſumetur eſſe contracta in tertiam generationem per §.emphyteuſim.in Authen. de non alien. In alia autem emphyteuſi priuati præſumetur ſemper in perpetuũ, motus optima ratione, quia natura emphyteuſis eſt, quòd ſit perpetua, illa enim dicitur propriè emphyteuſis,quę eſt perpe tua.l.1.in princip.& ibi ad hoc not.Bald.& Ang. ff. ſi ager vect. vel emphy.pe.cum alijs concor. quas ſupra dixi in l.1.in princ. in euiden. ſupra eodem, ſed præſcriptio æquiparatur veritati,
a vt not.in l.1.ſupra de ſer.& aqua. igitur &c. idem etiam tenet [a] Bald.in l.fin.infra de libe.cauſa.& in capit.1. §. fin. de feu. dato in vicem leg.commiſ.vbi dicit ſe fuiſſe de facto conſultum de eo,qui acquiſiuit emphy. Eccleſiæ per præſcrip. 40. ann. quod tempus eſt neceſſarium in Eccleſia,iuxta.cap. de quarta. extra de præſcrip.& in Authen. de eccleſ.titu.in princ. & Auth. quas actiones.ſupra de ſacroſanct. eccleſ. an ius iſtud præſcriptionis extendatur in tertiam generationem tantum, an in infinitum, & reſpon.quòd ſicut quando emphyteuſis eſt vniformiter cõceſſa, ideſt ſine perſonarum diſtinctione, intelligitur in Eccleſijs in tertiam generationem. per d. §. emphyteuſim. ita etiam in emphy.præſcripta,dicit eſſe notabile,& ſequitur ſimpliciter Lud.Roma.in repe.rub.ff.de arbi.in 19. colum. & in l. ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiuran. ita etiam tenet Bal. poſt Iacob.de Bel.in capit.1.in 2.colum.per illum text. de alie. feud. vbi per illum text. quinto not. quòd natura liuelli eſt, ꝙ fiat in perpetuum,quod communiter,& regulariter conſtituitur in perpetuum, vnde ſecũdum eum ſi in aliquo inſtrumen to ſimpliciter contineatur, quòd aliqua res ſit conceſſa ad liuellum, intelligitur perpetuò, quòd eſt ſecundum eum bene
161 notabile. ¶†Concludo ergo per omnia iſta quicquid teneat Angel. quòd emphyteuſis Eccleſiæ in dubio ſemper præſumi tur in tertiam generationem,emphyteuſis autem priuati ſemper præſumitur perpetua, & adde quæ dicam infra in proxim. queſtio.¶Item prædictis adde,quod vult Bald.in l.liberti.in vltim.colum.C.de op.li.vbi in ſimili quærit, an feudum acquiſitum ex præſcriptione tranſeat ad hæredem. Et reſpon. quòd cùm præſcriptio non contineat quid diffinitum ab homine, continet id,quòd eſt definitum à iure, vel à cõſuetudine,quia æquiparatur pacto facto ſimpliciter,vt not.in l.1. C. de ſerui. & aqua.& ideo dum præſcribitur,demum tacitè includunt,quæ veniunt ex natura feudi conceſſi ſimpliciter.argum. cap. ſuper quibuſdam.§.præterea de verbor.ſignifi.ita ibi Bal. de quo etiã per Bald.in l.1.3 1.quæſtio.ff.de rer.diuiſ.aliquid per Lud.Rom.
162 in l.3.§.ex contrario.ff.de acquiren.poſſeſ.¶†Quid autem eſſet dicendum circa prædicta, ſi iuraui ſimpliciter me eſſe emphyteutam, qualis in dubio præſumitur eſſe iſta emphyteuſis, vide per Bald.& Ludo.Roma.in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi
163 iurauero.ff.de iureiuran. ¶†Septimò quæro iuxta ea quę cõcluſa ſunt in proxima prȩcedenti quȩſtio.pone,quòd emphyteuſis conceſſa eſt ad tempus,nec adiecta ſit quantitas temporis,qualiter, & ad quantum tempus intelligetur facta iſta conceſſio,nam dicta in prȩcedenti quȩſt. procedunt, quando emphyteuſis eſt cõceſſa,vel præſcripta ſimpliciter,nunc verò, qñ dictum eſt ad tempus indefinitè.Iſtam quȩſt. ponit Bald.in l.1. in princip.ff.ſi ager vecti.vel emphy.peta.& dicit debere ſolui, prout colligitur ex notatis in glo.iuncto text.in l. ſine prefinito tempore,aliàs inci.in metallum.ff.de pę.& ibi dicitur in text.& glo.ꝙ quando tempus ſic indefinitè profertur, quòd intelligitur de decennio,& Barto.ibi dicit illum eſſe ſing. tex. prout eũ etiam ſing.reputat Bald.in l.1.ſupra de poſtu. & in cap. ex literis.in 8.colum.de proba.Sed fortè poſſet dici ex his, quæ tenui in prȩcedenti quȩſtio.quòd intelligitur ad tempus,ſcilicet perpetuum,ex quo natura iſtius contractus talis eſt, vt ſupra dixi. & ſic non obſtabit.l.ſine prefinito.cum glo.quemadmo. etiam ſecundum Angel.in l.qui luminibus.ff.de ſeruit. vrba. prædio. quando dubitatur vſque in quantã generationem ſit facta cõceſſio in emphyteuſim, in dubio preſumitur, quòd ſit facta in perpetuum, aliter non declarata generatione. Non inuenio tamen in terminis ſupra dictis expreſsè contradicentem Bald. &
164 ideo in hoc vos relinquo cogitantes. ¶†Octauò [b] quero,po-
b ne in inſtrumento emphyteutico dicitur, cõcedo emphyteuſim, vel cenſum,an in dubio præſumatur cõtractus emphy. an verò cenſualis,vtilitas eſt magna,quia ſi eſt contractus cenſua lis, cenſuarius non poteſt expelli propter quamcunque ceſſationem,etiam ſi nunquã ſolueret cenſum, ſecus eſt in emphy. vt dixi ſuprà in glo.in ver.triennium.in 3.quæſtio. Iſtam quæſt. tangit ſolus Ioan.Fab.in l.1.in 1.col. ſupra eod. & tenet, quòd in dubio dicatur contractus emphy.alleg.l.1. & l. ſpecies. ff. de aur.& argen.leg.l.ſi adijciatur.ff.pro ſoc. aliàs pro ſoluto. & eã nullibi reperio.faceret etiã ordo literæ iuxta no. in l.nec enim.
165 ff.de ſolu.& in l.prȩpoſteri.ſ. de teſta.cũ ſim. ¶†Nono [c] quę-
c ro,quid ſi non apparet de aliquo contractu prȩcedenti,ſed bene probatur penſio ſoluta 40.annis,an tunc præſumeretur prȩ ſcriptus contractus emphyteuticus, an verò contractus cẽſua lis? vtilitas patet ex ſupra proximè adductis.Iſtam quæſt.etiam tangit ſolus Ioan.Fab.in l.1.in 1.colum.ſ.eod.& refert glo. noſtram hic in fin. tenere, quòd præſumatur prȩſcriptus contractus emphyteuticus, quod ipſe limitat verum, quando cõtractus emphyteuticus magis frequentaretur in regione, quàm contractus cenſualis,aliàs eſſet contra,argum.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.de regu.iur.accedant quæ dixi in 6. quȩſt. ¶Quid autem ſi quando non apparet,an aliquis ſit emphy cenſuarius, vel colonus,an ſi ceſſauerit triennio,poſſit expelli? dixi ſupra in
166 glo.in verſic.triennium.in 3.quȩſtio.¶†Decimò iuxta prædicta ſuccedit alia quæſt.quam format hic Bald.in 2.colum. pone, quòd in inſtrumento emphyteutico contineatur cõceſſionem eſſe factam vſque in 3.generationem. Nũquid illa dictio, vſq;,includat primam perſonam, à qua ipſa emphyteuſis cœpit,vt ſic computata prima perſona,ſint tres generationes,ſcilicet accipiens, filius, & nepos, determinat quòd ſic, & conſequẽter,ꝙ computata prima perſona,& ſicipſo ſtipite, ſint tres generationes per §.emphyteuſim.in Authen.de non alie & ſic ſecundum eum dictio vſq;, ponitur incluſinè ex natura acquiſitionis, quia minuit obligationem, vt ſic non comprehendat tertium hęredem.argum.l.Arrianus.ff.de actio.& oblig.¶Addo,ꝙ ipſe Bar.aliter & melius dixit in Authen. ſi quas ruinas.in 1. col. in fin. ſ. de ſacroſ.eccleſ. vbi dicit eſſe diſtinguendum,& refert ita conſuluiſſe Bartol.ꝙ aut inſtrumentum dicit,ꝙ concedit ei vſq; in tertiam generationem, & tũc bene verum ſit, ꝙ ipſe ſtipes,& conſequẽter recipiens includatur,& ita procedat.d.§.emphyteuſim.& d.§ quia verò Leonis.el 1.cum duob.
d ſequen.in Auth.de non alie.& opin. ſua hic. [d] Aut vero inſtrumentum dicit,ꝙ concedit vſque in ipſius tertiam genera.& ſic per verbum ipſius,tunc includatur etiam pronepos, quia nul-
e lus generat ſeipſum, vt ibi latius per eum, [e] qui ſubdit in hoc debere ſeruari conſuetudinem cõcedentis,quæ eſt optima interpres,iuxta.l.ſi de interpretatione,cum vulg.ff.de leg. & cum hac opin.vlt.tenet Petr.de Anch in clem.1.de pę.& ſimpliciter Ang.de Are.in § adeo.inſtit.loca.de quo etiam per Angel. in d. §.emphyteuſim.in 1.col in Auth.de reſtit.fideicom.& Imol.in l.quod dicitur patrem. ff. de verb. oblig. vbi etiam refert iſtam vltim.opin.Bald.in d.Authen.ſi quas ruinas.vide etiam Bald.in in repe.cap.ſi pater.in 20.col.de teſta.in 6. & in addi.Specul.in titu.de loc.in 4.col.in princip.& etiam in 13.col. & in Authen. defuncto.in 1.col. ſ. ad Tertul. vbi etiam per eum quid in feudo dictis mod.recepto,de quo etiam feudo per Bald. in cap.1.
167 de feu.march. ¶†Vndecimò q̃rit Bald. hic in prædicta.2.col. pone conceſſa eſt emphyteuſis hoc modo,cõcedo talem rem in emphyteuſim talibus Comitibus, vel nobilibus, in cũctam eorum generationem, an includãtur filij filiarum,in quo dicit conſiderandam mentem contrahẽtium ex qualitate, & vi verborum.argu.l.fin.ff.de hęred.inſtit.l.Gallus.§.1.ff.de liber.& poſthum. & alio non apparẽte ſi eſt emphyteuſis eccleſiaſtica, & in inueſtitura fit verbũ eorum,& non earum,ꝙ tunc nõ comprehendẽtur nati ex fęminis alijs nuptis alterius nationis, quia ſecundum eum maſculinum genus non concipit fęmininum in præiudicium Eccleſię, quia eſſet odium cõtra perſonam fauorabilem,ideſt contra Eccleſiam,& ad hoc dicit facere.l.etiã. ff.ſolut. matr. In emphyteuſi autem laicorum,vel Principum, quorum beneficia latius ſunt interpretanda, bene diceremus beneficium tranſire ad liberos fœminarum, quia maſculinus eorum,coniunctus cum illo fœminino genere includit fœminas, vt hic plenius per eum, qui dicit ita fuiſſe obſeruatum in domino Malateſta de Arimino.Addo Bald. in capit. 1. de feudo march in d.Authen.ſi quas ruinas.& in repe.d.cap.ſi pater.in 20.col.

ADDITIONES.

a ¶Vide Præpoſi.in cap.1.§.1.quid ſit inueſtitura, & Bald. conſil. 20. incipien. ſubtiliter. PARPA.

b ¶Vide Bald.conſil.21.in 1.volum.& Socin. conſil. 266. in 4. colum. cum ſequen. PARPA.

c ¶Vide Bald.conſil.374. incip. ad euidentiam. in verſicu. dubitatur, in 2. volum. PARPA.

d ¶Vide Maria.Socin.conſil.25.in 2.dub.2.col.cum ſequ.Alex.conſil.115.aliàs 125.in 5.vol.Alexan.in d.l.quod dicitur.in 29. col. cum duabus ſequen. ff. de verb.oblig. PARPA.

e ¶Per eum.Adde Alexan.conſil.125.lib.5.& in l.quod dicitur.nu.34. de verb. obl.Socin.conſil.25.lib.1.qui tenet contrarium,ſed opin.Iaſ.tenet etiam Alexan.conſil.110.nume.15.lib.3. PANCIR.

Source : BIU Cujas

20.col.& quod not.Bald.in c.1.§.filia.in fi.de succes.feud. & pro veritate huius decisionis esset videndum, quod latè scribitur per Bat.& Ang.in l.quia tale.ff.solu.matrimo. & in l.1.§.1.ff.de iure immun.vbi tangitur,an priuilegia data tibi,& tuis posteris extendantur ad natos ex fœminis, cum suis concor. quas hic ponere esset nimis egredi materiam huius titu. ¶Addo etiam, ꝙ contra ea,quæ dicit Bal.in decisione huius quæstionis, videlicet de masculino concipiente fœmininum, videntur aliqualiter facere ea,quæ dicam,ſ.in quæstionibus extra glo. in quæst.
168 9.quæ cadit in col.132. ¶†Et quòd de iure communi [a] emphyteusis ecclesiastica transeat in fœminam,videas text.in d.§. emphyteusim. & hic videte plures quæstiones alias, quas ponam.ſ.in glo.fin.¶Et an eo casu,quo finita sit emphyteusis per tertiam generationem,teneatur dominus renouare,& sic reinuestire alium quartum successorem, & si non faciat, an possit ad hoc conueniri,posui.s̃.in text.in 5.not. ¶Vnum tamen casum notate, in quo emphyteu. accepta vsque in tertiam genera.non finiretur in tertia genera.videlicet,quãdo quis accepisset in emphy.fundum sterilem,quẽ sua opera,& artificio reddidisset meliorem, quia tunc posset retineri vltra tertiam gene ra.& tũc transmitteretur etiam ad extraneos hæredes, ita sing. Barto.in l.quicunque.C.de omni agro deser. libr. 11. per illum
b text.& in l.qui fundos.eod. titu. [b] est verum, ꝙ Bart.ibi dicit se hoc non firmare, tamẽ hoc dictum simpliciter sequitur Lud. Rom.in repe.rub.ff.de arbi.in 19.colum.ipse tamen Lud. alibi istud dictum reprehendit,& melius in l.etiam.in princip.ff.solu. matrimo.per text.in cap. ad aures. cum ibi not. extra de rebus eccles.non alien.qui text.parum facit, nam solùm dicit, quòd fundi steriles Ecclesiæ possunt dari in emphy. Quid autem sit, si posteà meliorentur,verbum nullum ibi,etiam Lud. respon det ad d.l.quicunque,vt ibi per eum,& istud addite ad ea,quæ supra dixi,in textualibus.in 5.not.Item addite ad ea,quæ dixi.s̃. in tex.in 7.not.dũ tetigi, quid de melioramentis factis per em-
169 phy. ¶†Duodecimò vltra Bald. quæro iuxta duas proximas præcedentes quæstiones,pone,ꝙ res Ecclesiæ consueta erat dari in emphyteusim vsque in tertiam generationem tãtum, vel in generationem masculinam tãtum, & ecclesia seu prælatus Ecclesiæ concessit emphyteusim vsque in quartam generationem,vel in perpetuum,vel concessit in generationem masculinam,& fœmininam simul,nunquid talis concessio in totum sit nulla,an verò valeat saltem in generatione permissa? Istam quæst.ponit Barto.in Authen.qui rem. ad fin.s̃. de sacros. eccl. & ibi dicit se dubitare,& quod prima facie videtur, ꝙ ipso iure non teneat per text.in cap.1.§.fin.aliàs est.c.2.de lege Corra. in vsib.feud. secundò per rationem, quia emphyteusis perpetua non permittitur in Ecclesia,nec etiam temporalis, nisi seruata solennitate,de qua in Authen.ibi posita in titu.de statu.& consue.contra liber.eccles. in vsib. feud. sed in ista concessione non est seruata solennitas illarum Authen. non quoque militat consuetudo, igitur &c. nam consuetudo seu præscriptio non extendit se vltra id,quod expressè agitur.l.1.§.Iul. certè.ff. de iti.act.priua. sed hic consuetudo est, vt certo modo detur, ergo alio modo dare non poterit.Bald.verò in Authen. si quas ruinas.in 1.colum.eod.titu.refert istam opin.Barto. secundum eum tenentis concessionem nullo modo valere,& eam reprehendit,tenẽs,quòd imò valeat in generationibus permissis,sed non in alia superaddita, per text.ad literam secundum eum in §.lex itaque.versicu.neque aliæ.in Authen.de non alien.vbi secundum eum pactum de extendendo emphy. in vlteriorem generationem, reijcitur, non vitiatur tamen vsque ad generationem permissam,& ita etiam tenet Raph. Fulgo.in d. Auth. qui rem.in vltim.colum.& ibidem Paul.de Cast.ad fin. vbi dicit,ꝙ ista opin.Bald.est verior.& æquior, & quòd Barto. etiam eam fuisset amplexus,si cogitasset secundum eum.idem cõtra Barto.tenet Ludo.Roma.in l.1.§.si stipulanti.ff.de verbor. obl. qui dicit mirandum esse de tanto patre quantus est Barto. qui dixerit contra casum expressum in d.§.lex itaque.idem contra
170 Barto.tenet Imol.in cap.fin. in vlt.char.de senten. † Motus, [c]
c quia in separabilibus vtile per inutile non vitiatur.l. sancimus, cum sim.ſ.de donat.pro ista parte bene facit glo.not. in capit. querelam.in glo. mag.super vers.potuit. & ibi expressius dom. Abb.& d.Ioan.de Ana.vterque ad finem. de simo. vbi volunt, ꝙ quando aliquis plura vendit,& est aliquid, ꝙ vendi non potest,non retractatur contractus in omnibus rebus venditis,sed solùm in re prohibita vendi.Ad idem bene facit, qđ vult Bart. in l.cotem ferro. §. dominus.ff.de publi. illud idem in simili in feudis tenet Bald.in capitu.1.in princip.in 3.colum.de his, qui feu.da.pos.vbi tenet,quòd si consuetudo sit infeudandi in masculos tantum, & prælatus Ecclesiæ infeudauerit in masculos, & fœminas, ꝙ valet infeudatio quo ad masculos, per l. si Titio,& ei.ff.de leg.2.& quia illud, quod est factum cõtra legem, est nullum,illud verò, quod est secundum legem,debet haberi ratum, & sic separatur vtile ab inutile per d.l. sancimus. & l. hac consultissima.§.ex imperfecto.ſ.de testa. hoc idem in feudis tenet Bald.in cap.1.§.similiter.per illum text. de l. Corra.in vsib.feud.& Imol.in l.quod dicitur patrem.in fin. ff. de verbor. oblig.Et idem quod in feudo illud, quod est vltra debitũ modum, vitietur,sed valeat in eo in quo valere potest, tenet Bald. in l.si pupillorum.§.fin.per illum text.ff.de reb. eo. per text.in l.
d placuit.ff.de vtu.& l.qui tabernas.ff.de contrahen.empt. [d] ¶Et tenendo hanc partem facilis est responsio ad adducta in contrarium,& primò ad auctoritatem Bar. quia Bart. non firmat imo dubitatiuè loquitur,& fundamenta Barto.magis probant contrarium,maximè illud,quod dicit de consuetudine, vt sa-
e tim dicam.¶Quid [e] tenendum? iste est pulcher passus,& disputabilis,in quo ante omnia puto aduertendum, quòd Bart.in d. Auth. qui rem.non tenet id, ad quod alleg.per præfatos Doct. quod concessio reddatur in totum nulla,imò si bene inspiciatur, loquitur Barto. satis in ambiguo.Et dicit prima facie videri, ꝙ vitietur, vnde non aperit,an vitietur in totum, an in parte,& eius fundamentum,quod adducit de consuetudine, probat,ꝙ in parte tantum,& nõ in toto vitietur,dum dicit, quòd consuetudo non se extendit vltra id,quod agitur, & ꝙ consuetudo est,vt certo modo detur, ergo istud fundamentum Bar. concludit, ꝙ imò concessio valeat intra limites consuetudinis, & sic, ꝙ non vitietur in totum,& Io.de Imol.in capit.fin.in antepenul.colum.de feu.recitat Bar.tenere, ꝙ tantum vitiatur in parte.Puto etiam de iure teneri posse, ꝙ talis concessio in totũ vitietur,& tenendo, ꝙ Barto.in d. Auth. qui rem. istud non firmet,vt supra dixi. ¶Istam opin. firmo auctoritatibus atque legibus,posteà adductis in contrarium respondebo. Istam opin. in terminis tenet Bald.sibi contrarius in l.quæcunque. in 1.col. circa medium.C.de bon.quæ libe.vbi formaliter tenet,quòd si concessio fiat vltra licitum, ꝙ non valet etiã intra licitum,motus,quia in factis contra legem si non valet, quod ago vt ago, non valet vt valere potest,vt in cap.dudum.de reb.eccles.non alie.in 6.& in cle.monasterium.eod.tit. & per hoc apparet non obstare vnum.s̃.adductum,ꝙ in separabilibus vtile per inutile non vitietur,ad quod etiam ſ.aliter respondebo. Istam eandẽ opin.videtur tenere Bald.in l.etiam.ff.solut.matrim.eam apertè firmat Ang in §.emphyteusim.per illum text.in Auth.de nõ alien.& est pro hac opin.apertus text. in d. §. emphyteusim. in ver.neque, ꝙ fit, habere aliquod penitus robur sinimus,vbi est tex.ad literam,ꝙ res ecclesiastica non potest cõcedi in emphyteusim,nisi vsque ad secundam,vel tertiam generationem.pone modo,ꝙ concedatur vltra tertiam generationem, nũquid saltem valebit in generatione permissa? dicit tex.quòd nõ, imò nullum penitus robur habet talis cõcessio,& ita ibi not.ad hoc illum text.Angel. pro hac etiam parte adduco bonum text. in
171 l.si quis aliam.in princ.ff. de solu. † Et tu pondera dictionem
f penitus, [f] quæ idẽ importat,quod omnino.l.1. C.de gladi.libr. 11.iuncta rub.illius titu.not.Arch.in cap.1. de supp. neg. præla. in 6. Alexand. in l. qui vsumfructum.ff. de verbor.oblig Facit, quod not.gloss.in clem.1.in verbo nullius. de præb. Ioan. And. in capitu.1.in versic.penitus.de postu.præla. in 6. item pondera in illo tex.verba præcedentia,ibi, nullo modo concedimus, & sic propter negationem,iuxta gloss.in clem.vt hi qui. de ęta. & quali. Et tenendo hanc partem non obstant allegata in oppositum,& primò text.in d.§.lex itaque,vbi præfati Docto. dicunt esse text.ad literam, qui in veritate nihil facit ad propositum. nam ibi Imperator loquitur,quando cõcessio prima fuit facta in emphy.vsque ad generationem permissam, & consequenter concessio valuit, deinde fuit appositum pactum prohibitum à iure, ꝙ finita illa generatione permissa prælatus teneretur reinuestire aliam quartam generationem, vel ꝙ emphyteusis transiret ad quartam generationem, quo casu bene procedit text.ille,quòd vitiatur pactum,& non contractus præcedens,quia pactum ibi erat separatum à contractu, nos autẽ loquimur

ADDITIONES.

a ¶De iure communi.Adde 11.constitution. feud. Card.Zab.in cap. potuit. de loc.Angel.in consil.128.incip.in facto proponitur,quod Bella. Flo.Alexand. consil.61.libr.1.

b ¶Vide Barba.consil.62.incip.sapienter scribitur.in 9. colum. cum sequen.in 1.volum. PARPA.

c ¶Idem vult ipse Imol.consil.69. PARPA.

d ¶Vide Bald.consil.434.in 2.col.cum sequen. in 3. volum. & vide etiam in simili Bald.consil.375.in 2.colum.in 1.vol.Mediol. PARPA.

e ¶Vide ipsum Ias.in d.Authen.qui rem.in fi.& Franc.de Are. in l.quòd dicitur, in pen.& fin.col.ff.de verb.oblig. PARPA.

f ¶Penitus.Adde inst.de don.in §. est & aliud.Arch. in c. ordinarij.de offic.ord. libr.6.Idem Arch.in cap.1.de cler.ægro.eod.titu.

Source : BIU Cujas

loquimur, quando ipse contractus emphyteuticus erat celebratus in casu prohibito, quo casu bene vitiatur in totum, per d.§.emphyteusim.vbi casus, quia tunc non est pactum separabile à contractu, vt d.§.lex itaque.& per hoc aliter quã responsum sit apparet non obstare illud arg.ꝙ vtile per inutile non vitietur. ¶ Per ista concludo de iure teneri posse hanc partem, ꝙ concessio emphyteutica facta modis quib. s̃. in totum reddatur nulla,& ad hanc.q.adde,quod no.Fede.de Sen. in consi. 52.
172 incip.prælatus quidam exemptus,&c. † illud etiam bene no.
a ꝙ solus prælatus Ecclesiæ [a] propter benemerita recipientis potest alterare naturam feudi, vel emphyteusis concedendo in fœminas,vel generationes alias, quam permissas, ita signanter concludunt Nic.de Neap.Iac.de Bel. & Iac.Alua.in c.1.in prin. de his,qui feud.da.pos.& d.Car.in d.c.fi.in 3.q.& 3.col.extra de feu.Facit, quod vult Bart.in l.iusta.ff.de ma.vin. & in l.iubemus nulli.in prin.C.de sacr.san.ecci. Quando autem res Ecclesiæ dicatur cõsueta dari in feudum, vel in emphyteusim,vide Imo. in d.c.fi.in vlt.char.in princ.ver.quando autem dicatur, &c.qui vult.40.annis, & ꝙ ad minus bis sit facta concessio, vt ibi ple-
173 nius per eum. ¶ † Tertiodecimò quæro. pone,emphyteuta soluit decem Caio singulis annis tanquam emphyteuta, nec apparet de qua re sit emphyteuta, cui incumbat onus probandi,quæ res sint emphyteuticæ,& an emphyteuta teneatur ostẽdere rem pro qua soluit, an verò dominus teneatur probare, & quid si emphyteuta requisitus nolit dicere pro qua re soluit, & quid si nolit amplius soluere, nisi prius dominus ostendat sibi,quare soluere teneatur,de istis omnib.quæstionib.vide Spec. in d.§.nunc aliqua.in ver. 40. & quatuor versiculis seq. Et concluditur veritas est,ꝙ quando non apparet de re emphy.omnes res soluentis præsumuntur emphyteuticæ, nisi ipse cõtrarium probet, vt per Specu.in dictis locis,maximè in ver.62.idem tenet Alb.in l.si certis annis. s̃. de pac. & in l.plures apochis. s̃. de fid.instru.& ponit in simili Bal.de feu.in c.1.in 1.col. de vassallo, qui contra consti.Lotha.benefi.alie.vbi ponit, quando dubitatur quid, & quantum sit feudum, an dominus teneatur ostendere quantitatem feudi, an verò vassallus, & ibi etiam, ꝙ totũ præsumitur esse feudum,nisi vassallus ostẽdat fines feudi, quos ostendere tenetur, vt ibi plenius per eum, & per eundem in c. vassallus.el 1.in vlti.col.si de feud.defun. conten. sit inter do. & agn.vbi per eum,quid iuris sit,quando vassallus per longa tempora prætitit seruitiũ,non tamen specificauit feudum, an dominus possit cogere eum specificare, & si non vult specificare, an totum quicquid possidet, præsumatur feudum, & refert
b post [b] Iac.de Bel. ꝙ aliàs ista quæstio fuit de facto in regno Siciliæ.vide etiam Bal.post.glo.ibi.in c.1.§. insuper. in versi. illud quoque præcipimus.in vlt.col.de prohi.feud.alie. per Frid.vbi ponit an dominus possit cogere vassallum, ꝙ ostendat feudũ, pro quo seruitium prætitit, & videte, quæ ponam.j̃. in 15.qõ. ¶ Addite etiam prædictis,ꝙ dominus concedendo rem in emphyt.videtur solùm concedere illud ius, quod habet, secundũ Bal.in l.vnica.in pe.col.versi.sed quid si dominus.j̃.quando nõ
c pe.partes. Quid autem sit [c] in emphyt. vendente,an videatur tantum ius suum vendere,ponit Cy.in l.fi.in fi.j̃.eo.in 3.q.& ibi plenius Saly.in 3.col.& Spec.in d.§.nunc aliqua.in versic.93. &
174 Sal.in l.1.s̃.de contrah.emp. ¶ † Quartodecimò quæro,quando instrumenta inuestiturarum sunt amissa, qualiter probetur ius emphyteuticum. Sol. dicit no.Bald.in l.si certis annis. in 3. col.s̃.de pac.quando emphy.perdiderunt instrumenta,ꝙ qualis apparet solutio,talis præsumitur præcessisse cõcessio, quod dicit esse valde no.ad quod etiam vide,quod no. Bald.in l.indi-
175 cia.in 1.col.s̃ de rei vend. ¶ † Quintodecimò quæro,nunquid emphyt. teneatur domino edere copiam instrumenti emphyteutici.Istam q.ponit Spec.in d.§.nunc aliqua.in versic.141. vbi
d tenet,ꝙ sic per text.in l.prætor ait.§.1.ff.de edend. dummodo [d] dominus iuret de calumnia, & eum refert, & sequitur Ang.in d.l.prætor ait.§.1. & ibi limitat hoc esse verum si emphyt. non negat, aliàs secus per regulã l.qui accusare.C.de eden. ¶ Quid
e autem sit si emphy.confiteatur [e] emphyteusim,sed neget se habere instrumentum emphyteuticum. Ang.in d.l. prætor ait.§. 1.refert Bal.dicere,ꝙ emphy.incontinenti possit expelli per dominum,quasi præsumatur emphyteusis finita.arg.l.si seruus.C. quod cum eo.quod limitat Ang.ibi, nisi emphy. ꝓbaret se soluisse canonem per 30.ann. quia tunc præsumeretur emphyteusis perpetua,secundum tamen,ꝙ examinaui plenius.s̃. in 6.qõ. Adde etiam,ꝙ istud dictum Bal. pro singulari refert. d.Abb.in consi.75.incip.duo principalia. circa prædicta sunt examinanda.in 1. vol. in 1.col.& ibi dicit se putare, ꝙ illud dictum non sit verum,ꝙ per hoc emphy.possit expelli eo casu, quo probatur eum soluisse per 40.ann.per tex.no. in l.iubemus. C. de fun. patri.lib.10.& ad id quod dixi an emphy. teneatur edere copiã instrumenti emphyteutici, vide Bal. latè hoc firmantẽ in addi.

f Spec.in tit.de loca.in 9.col. & vide in simili de vassallo, [f] an teneatur ostendere domino instrumenta feudi.glo.in c.1.§. illud. de prohi.feu.alie.per Frid.& in l.2.C.quando.& quib.quar.pars debe.lib.10.Lud.in consi.163.incip. constitutio curiæ mercan-
176 tiæ.in vlt.col.circa med. ¶ † Vnum tamen perpetuò notate, ꝙ si Rex,aut Princeps facit citari suum Baronem, vt sibi ostendat iura,quæ habet in castris,quæ possidet, aliàs intendit ea sibi auferre,ꝙ citatio est ipso iure nulla,cùm nemo cogatur ostendere titulum suæ possessionis.l.cogi.cum si.s̃.de peti.hæredi.sic etiam in Barone, qui non tenetur ostendere titulum,quem habet in castris,ita sing.tenet Bart.post And.de Baru.in l.1.per illũ tex.C.de conducto.& procura.rerum fisca.lib.11. quod secun-
177 dum eum, & meritò est valde not. ¶ † Sextodecimò quæro, quando aliquis recipit in emphyteusim rem suam propriam, an sibi præiudicet in dominio suo. Istam q.ponit Bar. in l.si aliquam rem.in 4.col.ff.de acq.pos.& ibi dicit, ꝙ aliàs habuit istã q.de facto,in quodam nobili habẽte suum proprium podere, & recepit illud podere in emphyteusim ab Ecclesia, & fuit factum instrumentum, ꝙ Abbas talis monasterij cõcessit in emphyteusim tale podere nobili,an talis concessio valeat, & an sibi præiudicet dominus? & post multa tandem videtur distinguere Bar.inter scientem,& ignorantem, prout etiã tenet Ang.
g in §.emphyteusim.in Auth.de nõ alie. [g] de quo etiam ꝓ Bal.in addi. Spec.in titu. de loc.in 8.col.& in l. ad probationem.maximè in pen.q.s̃.de loc.Bart.& alios in l. cum falsa.s̃. de iur.& fac. igno.& d.Anto.in c.ex parte.in 7.col.extra. de confes. & quid si confiteor rem esse censualem, an statim mihi præiudicem in iure census,vide Bal.decidentem not. ꝙ sic in d.l. si certis annis. in 5.col.& propterea dicit Bal. ꝙ collectores monasterij, quando recipiunt census,faciunt soluentem expressè confiteri,& recognoscere rem esse censuariam,quo casu secundum eum nõ est opus alia temporis diuturnitate,& de hoc censu est tex. in l. censualis.& ibi Bald.j̃.de dona.& Bal.in addi.Spec.in tit.de loc.
h in 8.col ¶ Et an eo casu quo quis assignat [h] per errorem suum prædium pro emphyteutico,vel allodium pro feudali, an possit suum errorem reuocare,ponit Io.Andr.in addi. Spec.in d.§. nunc aliqua.in versi.40.vbi refert,& sequitur Guli. de Suza.in l. cum falsa.s̃.de iur.& fac.ign.tenentẽ, ꝙ sic, facta fide de errore
178 facti. ¶ † Decimoseptimo quæro,nunquid instrumẽtum emphyteuticum ꝓbet dñium Ecclesiæ,vel eius,qui concessit, istã. q.ponit Bart.in l.legata.ff.de adi.leg.& ibi tenet, ꝙ non, quia regulariter ex instrumento concessionis non probatur dominiũ. l.ad probationem.cum.simi.s̃.loca. cum limitatione tamen,de qua ibi per eum.limitate etiam alio modo,vt per Bar. & Bal.in d.l.ad probationem. & videte latè Spec.in d.§. nunc aliqua. in ver.52.& seq.& in versi.158. & glo.no.& ibi Doct. in c.inter dilectos.extra de dona.Bald.& Imo.in l.cum tale.§.fi.ff. de condi. & demonst.& quod not.Bald.& Doct.in d.l.cum falsa. & videte omnino signanter Bar.in l.non ab re.versus finem.j̃.vnde vi.
179 & in l.Titia.cum ibi not.ff.de solu. ¶ † Vlti.circa hanc partem glo.vt nihil omittatur,quærit hic Bal.in vlt.col. & omnino impertinenter, nunquid in emphyteusi habeat locum ius accrescendi,& quid in feudo. Verùm,quia hæc materia est satis trita in communibus locis, me remitto ad scripta plenè per Bart.& alios in l.si mihi & Titio.in prin.ff.de verb.oblig.& ibi Bar.circa hoc format multas quæstiones,per Bar. in l.codicillis.§.1. ad fi. ff.de vsufr.leg.& in l.Lucius.§.Caio.ff.ad Treb.& in repe.l.re cõiuncti.in vlt.colum. ff.de lega. 3. & in l.mortis causa capitur.§. 1.ff.de don.causa mor.per Bald.latè in l.vnica.in 13.col. & trib. seq.

ADDITIONES.

a Ecclesiæ. Adde,quòd Card. Zab.consuluit in isto casu prout refert in d.c.fi. in 3.q.& contra eum consuluit Petr. de Anchar. consi. 146. incip. super illa quere la.

b Adde Castr.in lec. Auenionen.l.vbicunque. ff.de interro.acti.vbi, quòd arg. illius.l.dominus possit cogere vassallum ad ostendendum rem feudalem, pro qua petit sibi fieri fidelitatem si ignoret,quæ sit illa, vide etiam Albe. in l.Titius hæres.ff.de act.emp.& ibi Fulg.& Bald.consi.197.in 3.volum.Fulg consi. 227.quod est consi.Bal.225.in 1.vol. & Ia.reb.in l.2.in pen.col.j̃. quando, & quib.quar.pars debetur. lib.10.Bar.Brix.q. 566. PARPA.

c Quid autem sit.Adde Spe.tit.de feud.in §.quoniam. ver.20.

d Dummodo.Adde Doct.in l.qui accusare.in §.2.C.de eden. * Grammat.cõsi. 9.vbi declarat dicta Ias.& Fely.in c.illud.num.6.de præsump. Aluarot.in c.1. col.vlt.de consuet. recti feudi. PANCIR.

e Confiteatur,& c.Quid si emphy.iuret se non habere instrumentum,vide Bal. consi.225.in 1. vol. PARPA.

f De vassallo.Adde Doct.in l.vni.C. de condu.lib.11. & Doct. in l. cessante. C. quomodo & quando iud.

g * De non alien. Adde hoc verum esse in Ecclesia, sed non in priuato,qui indistinctè sibi non præiudicat,Alex.consi.136.in fi.lib.1.consi.92. lib.2. consi. 9.nu.12.consi.69.nu.5.lib.5. PANCIR.

h Assignat.Adde Barth.Brixi.in quæstioni.dominicalib.q. 46.

Source : BIU Cujas

ſeq.infra quando non peten. partes. & in l.legatarius pro parte. §.1.ff.de leg.1.& in l.vnic.in §.1.in 3.& 5.col. infra de cad.tol.in Auth.ſi quas ruinas.in vlt.col.ſ̃.de ſacroſanct.eccle.& notabiliter in c.1.§. hoc quoque obſeruatur.in fi.de ſucceſ. feud. & hic in vlt.col.vbi etiam latè per Saly.& vide,quod not.Lud.Rom. in conſi.315.incip.in caſu propoſitæ conſultationis breuiter di cendum hanc portionem emphyteuſis, & c.¶ Et de feudo,vtrũ in eo habeat locum ius accreſcendi,vltra Bal.hic,videte text.in c.1.de fratrib.de nouo benefi.inueſti.in vſib.feud.& Bald. in d.l. vnica.in 13.col.infra quando non peten.partes.& in d. Auth. ſi quas ruinas.& in c.1. §.hoc quoque. de his, qui feud.da.poſ.& in d.c.1.§.hoc quoque obſeruatur.de ſuc.feu. vbi alleg. no. per glo.in l.ſi pluribus.ff.de leg.2.& conſuluit Pet. de Anch.in conſil.355.incip.in Chriſti nomine.duo prima dubia.ponit Lud. in d.l.ſi mihi & Titio.in prin. Et per iſta ſit perfectè expedita hæc vltima pars glo.& ſic tota hæc gl.¶Capio glo.pen. in ver.cautum eſt.quam diuido in tres princip. In prima allegat concordantes.In ſecũda opponit,& dupliciter ſoluit. In tertia format. q.Secunda ibi,fallit tamen in caſu. Tertia ibi,ſed quo tempore anni.¶ In ea glo.ibi,fallit tamen in caſu.hæc eſt bona ſolutio, & poteſt eſſe ratio fallentiæ in operis liberti, ſecundum Sal.hic in vlt col.poſt medium, quia poſſet libertus offerre operas patrono eo tempore,quo non expedirent domino, & ſic fruſtra accederet ad dominum,& ideo lex voluit, q̃ debeant à domino peti.¶ In ea.glo.ibi,vel ibi non fuerat dies præfinitus.hæc etiam
180 poteſt eſſe bona.¶In ea.glo.ad fi.teneatis ex hac gl.† q̃ quando expreſsè non eſt conuentum inter dominum, & emphyt.
a quo tempore debeat [a] cano.ſoluere,q̃ poteſt particulariter per tres vices ſoluere,dummodo totum reperiatur ſolutum in calendis Ianuarij,per tex.illum no.& ſing.in l.placuit. infra de col. fund.patrimo.lib.11.allegatum in gloſſ. & cum hac concluſio.
* *tranſeunt communiter Doct.* hic, & in ſpecie Cy.in 11.q.& Salyc.in 14.col.Spec.in d.§.nunc aliqua.in verſic.88. & Ange.in §. ſcire autem.circa fi. in Auth.de non alie. qui limitant hanc conclunem glo.procedere,niſi aliter appareret de conſuetudine,quãdo canon emphyteuticus eſſet ſoluendus, quia illa conſuetudo eſſet ſeruanda,iuribus vulgarib. Secundò limitat hanc concluſionem Salyc.hic, niſi poſt fructus iam perceptos dominus dediſſet in emphyteuſim,quia ſecundum eum in proximo Ianuario non teneretur ſoluere, cùm nondum receperit aliquos fructus, vnde putat, quod tunc debeat expectari collectio fructuum, etiam,quod eſt fortius,ſiue penſio detur de fructibus, ſiue de alia re, quia ſemper fructuum perceptio debet expectari,alleg.ad hoc.l.Firmio.§.fi.ff.quando dies leg.ced.quæ limitatio clariſſimè confunditur ex his, quæ dixi in l.1.in vlti.not.ſ̃. eod.poſt Bart.& alios ibi, vbi vidiſtis, q̃ penſio,quam præſtat emphyte. domino,non præſtatur in recompenſationem fructuum, qui percipiuntur ex fundo emphyteutico, ſed ſolùm in recognitionem dñij, & ideo valde modicus præſtatur,vt ibi plenius fuit dictum.¶ Redeundo tamen ad concluſionem principalem glo.noſtræ addo, q̃ Bal.hic in vlt.col.aliter tenet quærendo,quo tempore debeat ſolui canon emphyt.dicit, q̃ cùm totum triennium integrum detur emphyteutæ,q̃ dominus tenetur expectare finem totius triennij, vt patet in hoc text. in verſi.poſt totum triennium, & maximè ſecundum eum cùm iſtud tempus,ſeu iſta multiplicatio temporis triennalis ſit adiecta in ſauorem debitoris tantum,prout etiam habetur in ſimili in l.lecta.ff.ſi cer.pet.iſta opin.Bal. indubitanter procedit quantum ad hoc, vt emphyteuta expelli non poſſit, quod eſt valde alienum à q.gl.noſtræ,quæ quærit quo tempore poſſit emphy. ſoluere, & ſic cuius temporis habeat facultatem in ſoluendo, & tenet,q̃ in tribus terminis, vt in ea habetis. Tenet ergo glo. q̃ emphyteuta poſſit particularem ſolutionem facere,ſcilicet, ſoluendo in tribus terminis,& ad hoc non inuenio Docto. hic aduertere,qui ſic ſimpliciter tranſeunt cum gloſſ. prout etiam tranſeunt alij prælleg.Credo,quòd vbi aliter non appareat de conſuetudine, quòd glo.malè dicat, quòd emphyteuta poſſit particulariter ſoluere in tribus terminis, intelligite inuito domino,quia hoc eſſet contra regulas,quæ volunt, quòd quis nõ cogitur particularem ſolutionem recipere, vt ſtatim allegabo,& contrarium tenet Barto.expreſsè in l.cum qui.aliàs incip. Iabolenus.ad fi.ff.de an.leg.quamuis Bar. ibi de hac gl.non faciat mentionem,vbi formaliter quærit Bar.ſi emphy non vult ſoluere totam penſionem ſimul,ſed particulariter, an poſſit,& primò arguit,quòd non per l.tutor.§. Lucius.ff.de vſur.& l.planè.ff.fam.erciſcund.& l.quidam exiſtimauerunt.ff.ſi cert.pet.in quibus iuribus dicitur,quòd quis non cogitur particularem ſolutionem recipere. In ꝓtrarium dicit eſſe tex.in d.l.placuit. hic allegata in glo.vbi poteſt ſoluere particulariter, dum tamen in tribus ſolutionibus compleat ſolutionem vnius anni, finaliter dicit Bar.quòd ille caſus dictæ.l.placuit. eſt ſpecialis, vt not.per glo.in d.l.quidam exiſtimauerunt.vnde concludit, q̃ emphyt. non poteſt particulariter ſoluere, & quòd in d.l.placuit.ſit ſpeciale non dico in debitore tributorum, dicit illa glo.in l. quidã exiſtimauerunt, ſed quòd ſit ſpeciale in emphy.prædiorum,& patrimonij Cæſaris, cum quibus emphyt. princeps vtitur hac humanitate, vt poſſint particulariter ſoluere, dummodo trib. vicibus ante calendas Ianuarij ſoluant, tenent Moder. Fulg. & Pau.de Caſt.& cæteri in d.l.quidam exiſtimauerunt,& ibidem ſentit Bald.& ita etiam tenet Ludo. Rom.in l.ſtipulatio iſta.§. intet certam.in 4.col.ff.de verbo.obliga. vnde placet mihi opi. quam vlt.ponit Sal.hic licèt ſub dubio fortè, quòd emphy.
b habet annum à die factæ inueſtituræ,& cõſequenter,q̃ emphy. [b] teneatur ſoluere totum canonum integrum in fine cuiuſlibet
* anni,& non particulariter, prout in ſimili tenent *communiter omnes glo.& Doct.* in colono,in l.ædem.ſ̃.loc. & Spec.in titu.de loc. §.poſtquam.verſi. ſed quæritur quando penſio ſit ſoluenda.& Bar.in l.ſi ſeruus communis Mæuij. ff.de ſtip.ſer. vbi reſpondet ad l.ſed addes.in §.ſi quis cùm in annum.ff.loc.de quo text.dubitauit hic dom. Guar. & nihil reſpondet. Et iſta opin. quòd emphyt.teneatur ſoluere integram penſionem in fine cuiuſlibet anni,nec poſſit particulatiter ſoluere,vltra Sal.hic eſt etiam de mente Barto.in d.l.eum qui.in fi.& dicit do. Guar.hic, quòd iſtam opi.ſeruat conſuetudo,quòd in fine anni ſoluatur integra penſio.¶Ex prædictis ergo quæro in hoc puncto,quo tempore emphyt.poſſit canonem ſoluere, & ſic quam facultatem habeat in ſoluendo,quicquid teneat hic glo.& alij,quos ſupra retuli,puto ſic debere concludi, quòd aut actum eſt inter partes quo tempore, & quomodo debeat ſolui, & iſte caſus eſt clarus, quòd conuentio debet ſeruari. Aut nihil eſt actum inter partes,& tunc ſi ſit conſuetudo,illa eſt ſeruanda,aliàs ſi non eſſet conſuetudo, vel conſuetudines eſſent difformes, teneo, q̃ emphyt. teneatur in fine cuiuſlibet anni integrum canonem ſoluere,nec habeat facultatem particulariter ſoluendi.Ad hoc tamen, vt expelli poſſit, requiritur lapſus triennij, ſecundum Bar.hic,& puto hanc veritatem,de quo etiam agitur per Lud.
181 in l.ſtipulatio iſta.§.inter certam.ff.de verbo.obliga.¶ † Nunquid autem diſpoſitio.l.ædem. cum ſimi. ſupra loc. dum vult, quòd dominus propter ſuam neceſſitatem poſſit rem alij locatam ad ſe aduocare, habeat locum in re data in emphyteuſim,vide Ioan.And.ſingulariter decidentem, quòd non.in d.§. nunc aliqua.in verſi.4.ex quo ſecundum eum in emphyt.iſtud non reperitur eſſe ſtatutum, & iſtud dictum etiam retuli in l.1. in 8.col.ſ̃.eo.& per iſta ſit expedita hæc glo. ¶Capio glo.in ver. & ſecundum legem.quam diuido in quatuor partes princip. In prima declarat tex.In ſecunda oppo.& eius timore ponit duas opin.In tertia quærit.In quarta allegat concord. Secunda ibi, ſed videtur,quòd ſola oblatio.Tertia ibi,ſed quid ſi ille,qui ſoluere debuit. Quarta ibi, & facit ad finem huius. ¶Secunda principalis ſubdiuiditur in tres particu. In prima facit,quod dictum eſt,quia opponit. In ſecunda ponit vnam opi. In tertia aliam.Secunda ibi,quod quidam dicunt. Tertia ibi,alij dicunt, quòd eſt hic ſpeciale. ¶Rurſus tertia pars principalis ſubdiuiditur in tres particulas. In prima facit, quod dictum eſt, quia quærit. In ſecunda reſpondet quid iuris ſit de ſtricto rigore iuris.In tertia quid de æquirate.Secunda ibi, reſpondeo de ſtricto
182 iure ſic.Tertia ibi,ſed de æquitate non poteſt dici. ¶ † [c] In ea-
c dem glo. ibi,etiam à pœna committenda. tenetis duas opin.in hoc puncto,videlicet nunquid in terminis legis noſtræ ſufficiat
d ſola oblatio, [d] an verò copulatiuè requirantur oblatio, depoſitio,& conſignatio,quia tamen prima opi.ſubaudit ad tex. maximè, ſecunda autem vult eſſe hoc ſpeciale, nec ſpecialitatis rationem aſſignat, idcirco dicite ſecundum Cy. hic,aut quærimus,an ſufficiat ſola oblatio quantum ad euitandam pœnam caducitatis,& ſic quantum ad hoc,vt emphy. expelli non poſſit,& dicendum eſt,quòd ſic,quia regulariter quantum ad euitationem pœnæ ſufficit ſola oblatio, vt l.acceptam. & in l.ſi parte.ſupra de vſu.& not.in l. Celſus.in fi. de arbit. & in l.ſi ſeruum.§.ſequitur.ff.de verbo.obliga. Aut quærimus,an ſufficiat ſola oblatio quantum ad conſequendum plenariam liberationem à canone emphyteu. & dicendum eſt, quòd non. l. obſignatione.ſ̃.de ſolu.& no.in d.l.acceptam.& ſic ſecundum eum iſte

ADDITIONES.

a Debeat. Adde.l.placuit. C.de colla.fundorum patri.lib.11.

b Emphyt. Adde Docto.in l.2.C.loca.& in l.per hanc. C.de aduo.di.iud. & in l.qui hoc anno.ff.de verbor.obligatio. & Docto.in §. ſi penſio.in l. prima. ff. de manumiſſ.

c Quid ſi dominus directus, & emphyteuta ſint diuerſi fori, qualiter ſit tunc fienda oblatio,vide Bart.in l.item illa.ff.de conſtitu.pecu. & Alexan. in conſi. 140.in fi.in 5.vol.& vide ſ̃.col. 52. PARPA.

d Oblatio. Adde Doct.in c.paſtor. de offi.ord.

Source : BIU Cujas

iſte tex.in fi.requirens oblationem, cõſignationem, & depoſitionem debet intelligi quantum ad cõſequendum plenariam liberationem, & ita expreſsè firmat Bal.hic in 1.col.& Alb.poſt Iac.de Are.in 2.col.& Ang.in 4.col.& Sal.in vlt.col.in fi. idem ſentit Specu.in d.§.nunc aliqua.in verſi.33.& ibi apertè firmat
* Ioan.And.in addi. Sed certè *licèt ita ſe habeat communis opi.* & ita ſit tenendum, non videtur mihi, quòd tex.iſte hæc tria requirat, quantum ad effectum conſequendi plenariam liberationem, imò ſolùm quantum ad effectum euadendi pœnam caducitatis, ita apertè vult tex.in verſic.repellere. & in verſic.cadat. & apertè in verbo minimè deiectionis timere periculum. Propterea in puncto iuris mihi magis placet ſecunda opi. hic poſita in gl.quam etiam tenere inuenio Raph.& dom. Guar. hic, quòd ſpeciale ſit in emphy.vt quamuis tractetur de pœna euitanda, nihilominus copulatiuè requirantur oblatio, depoſitio, & conſignatio, & licèt Sal. dicat iſtam ſecundam opi.non eſſe tenendam, quia non poteſt reddi ratio ſpecialitatis, dicebat do. Guar.rationem ſpecialitatis eſſe, quia ex quo res fuit pleno iure domini, & res de facili reuertitur ad naturam ſuam, vulgata.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.verſi.quòd & in ſpecie. ff.de pac. ad tollendum hanc facilem reuerſio. lex iſta tria copulatiuè requirit, quæ ratio facilè reprehenderetur, & de hoc, an & quando ſufficiat ſola oblatio verbalis ad euitationem pœnæ, vide Bal.in d.l.acceptam.in 3.opp.& etiam in 21.q.Ange. & Imo.in l.ſi mora.in fi.prin.ff.ſolut.mat.& quod no.Bald.in c.1.per illum tex.quo tempore miles.in vſib.feud. in Auth. ad hæc in vltim. col.s. de vſur.& Bar.in l.ſi inſulam.in 8.queſt.ſi. de verbo.ob ig.
183 ¶ † Nunquid autem in terminis legis noſtræ ſubueniretur ruſtico, & mulieri, ſi depoſuere, conſignare, & offerre neſciuerint. Alber.hic in 3.col.determinat, q̃ ſic poſt Vbertum de Bobio, quia ruſticitati ſubueniendum eſt per l.ſi quis id, q̃.in prin.ff.de iuriſd.om.iudic. quod dictum non puto verum, cùm ruſtico, aut mulieri non ſubueniatur, niſi in caſibus expreſſis in iure.l. fi. s. de iur.& fac.igno.& eſt glo.not.2.qõ.4.§.vlt. & tenet expreſsè dom.Anto.in c.2.in 3.col.& ibi Imo. in vlti.col.extra.de conſti. Fulg.& Ludo.Rom.in l.iuris ignorantiam.ĩ.qui admit. ¶ Circa tamen illud, quod eſt dictum de oblatione verbali, vnum volo noteris diligenter in practica, videlicet vnum ſingulare remedium, vt verbalis obligatio nihil operetur, quòd quando debitor dicit, ego ſum paratus ſoluere, & creditor dicat, ego ſum paratus recipere, quia tunc illo actualiter non ſoluente, talis oblatio nihil operatur, & tunc talis debitor offerens pro verbis verba reportat, vt dicit text.in §.Eccleſias.§. his itaque.13. qõ.1. Iſtud ſingulare remedium ponit Barto.in l.fin ff.de diſtr. pig. ita etiam dicit Imo.licèt de auctoritate Bar. non meminerit in d.l. ſi mora.in prin.ff.ſol.matrimo.& in l.ſi ſeruus communis.ff.de vulg.& pupilla.facit, quod not. Bart.in l.prętor ait.§. ſi quis pa-
184 ratus.ad fi.ff.de oper.no.nun. ¶ † In ead.gl.ad fi.habetis ex glo. quòd ſi hæres emphyt.ceſſauerit ſoluere canonem emphyteuticum, ignorans fundum emphyteuticum, quamuis de rigore iuris ceciderit à iure emphyteutico, ſibi tamen ſuccurritur per reſtitutionem in integrum ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe videbitur, de qua in l.1.in fi.& in l.ſed & ſi per prętorem.in princ. ff.ex quib.cau.maio. ¶ Iſtam conclu. reprehendunt Pet.& Cy.hic in 7.col.in 12.quæſt. qui tenent, quòd hæres emphyteutæ nullo modo poſſit reſtitui, ſiue ſit maior, ſiue ſit minor, moti, quia ex quo contractus emphyt. incepit in perſona maioris, currit tempus hæredi, ſiue ſit maior, ſiue minor, ſine beneficio reſtitutionis.l. Aemilius. in princip. ff. de min. glo. not.in l.1.& 2.s. ſi aduer.ven.pig. idem tenet Raph. Cuma.in l. cùm filiusfam.§.in hac.ff.de verbo.oblig. ¶ Tenenda eſt ſententia
* glo.noſtræ, quam *communiter tenent* omnes hic, vt Bart.Bald. Ange.& Sal. qui Sal. dicit, quòd ita ſe habet communis opin. Doct. idem tenet Dy.in regula is qui in ius.de reg.iur.in 6. quãuis Alb.hic nihil clarè firmet. ¶ Pro iſta gl. ponderat Bald.hunc tex.in ver.ſpontanea voluntate. vbi pœna huius legis imponitur voluntariè ceſſanti.hanc eandem opi.tenet Specu. & Ioan. And.in d.§.nunc aliqua.in verſi.18. & Dy.& Bart.in d.l.cùm filiusfam.§.in hac.in 1.qõ.& ibidem alij magis communiter, vbi Bar.reſpondet ad allegata in oppoſitum, maximè ad d.l.Aemilius.& ad gl.in d.l.1.& 2. quòd aut hæres vult reſtitui priuilegio ſuæ perſonæ, vt quia ſit minor, vel miles.& non poteſt, cùm nihil ſit geſtum cum eo.& ita loquatur.d.l. Aemilius. & glo.in d.l.1.& 2. Aut vult reſtitui ex cauſa iuſtæ ignorantiæ, & ſic ex clauſula generali,& quia iſtud non continet priuilegium, quia etiam ipſimet defuncto competiiſſet reſtitutio, ſi habuiſſet iuſtam cauſam ignorantiæ, & tunc poſſit indiſtinctè reſtitui ſiue ſit minor, ſiue maior.idem tenent Bart.& Salyc.in d.l.2.ſupra ſi aduer.vend.pig.& Bar.in l.ad diem.ff.de verbo.obliga. & in d.l. Aemilius.in princ.& Ange.in repe.l.ſi inſulam.in 6.fal.regulæ negatiuæ.ff.de verb.oblig.& in l.ſed & ſi in conditione.§.ſeruus alienus.ff.de hæred.inſti.& Bald.in l.ſi.in fi.C.ſi pen. appel. mor interue.& Pet.de Anch.& Imo.in d.c.potuit.in 10. charta magna. Ad quod etiam vide, quod not.Bald. in c.1.in 2.col. quo tempore miles.in vſib.feud.quod not.glo.ind.1.§.ſi.& ibi Doc.
185 ff.quando appel.ſit.hic allegata in glo.noſtra. ¶ † Pro confirmatione accedat illud dictum Barto. quod ſolet in practica a dom. aduocatis aureum reputari in l.1.§.ſiquis ppter inundationem.per illum textum.ff.de itine. actuq; priua.vbi voluit, quòd licèt currat tempus ignoranti, vt præſcriptio.30.ann. qđ tamen poteſt reſtitui in integrum, cum ignorantia tribuat iuſtum impedimentum, & ſequitur ibi Ang.idem tenet Spec.in titu.de præſcrip.§.1.verſic.ſed pone colonus.& Ange.in l.ſi.ff.ſi quis teſtam.lib.eſſe iuſſ.fuerit. & Bal.& Ang.in l.ſi. ĩ. de præſcri. long.temp.& notabiliter Imo.in rep.cap.ſi. in 10.chor.extra de præſcrip.& in l.Pantonius.ff.de acq.hæredi.& do. Abb. Pan.in c.vigilanti.extra de præſcrip.& Lud.in l. qui vniuerſas. §.ſi.ff.de acquir.poſ.& in l.ſi verò.§.de viro.in 55.fal.ff.ſol.mat. & eſt bona gl.iuncto text.in l.ſi partem.§.1.in verſi.vtendo. ff. quemad. ſer.amit.& in l.ſicut.in glo.parua.in verbo.militia ĩ. de præſcri. 30.vel 40.anno.quas ad hoc allegat Imo.in d.c.ſi. & eſt melior glo.in l.1.in glo.1.ad fi. C.de patria poteſtate.quam allegat do. Abb.Pan.in d.c.vigilanti.quamuis cõtra iſtud dictum Bar.conſuluerit Pet.de Anch.in conſi.170.incip.in Chriſti nomine principaliter ꝺ iſtos legatarios. vbi inter cætera allegat Bald.tenentem etiam contrarium in l.1.in 24.oppo.ĩ.qui admit.& ſubtiliter inducit contra Barto.in l.ſi ĩ.de præſcrip.long. temp.reprobando ſolutionem, quam ad illam legem ponit Bar.in d.l.1.§.ſi quis.de itine.actu.priua.Et contra Bart.etiam tenet Raph.Cu.in d.§.in hac.tamen dictum Bart.eſt verum, & ſeruatur. Et per iſta remanet expedita hæc gl. & per conſequens remaneret expedi-
a ta hæc lex. ¶ Quia tamen hæc glo. vult emphyteuſim tranſire[a] ad hæredes, hinc ſumpta occaſione Salyc.hic vltra glo.format nouem principales quæſtiones, ſed quia iſta lex fuit ſatis onerata ſua materia, in eis procedam remiſſiuè, & per concluſiones, addam quoque nonnullas alias quæſtiones. ¶ Primo ergo quę-
186 rit Sal. † quando pater accepit fundum in emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis, an filij concurrant ſimul cum patre, & concludit, quòd nõ, ſed quòd veniunt ordine ſucceſſiuo, per quatuor
b fundamenta, de quibus hic per eum. ¶ [b] Addo, *quòd idem com-*
* *muniter not.* per Bar.& alios in l.Gallus.§.1.poſt glo.ord. ibi.ff.de libe.& poſthu.& per Barto.& alios in l.ſi tibi. in §. pactus per illum text.ff.de pac.& in l.quòd dicitur patrem. in pen.col.ff.de verb.oblig.& in l.ſi non ſortem.§.libertus.in vlt. col.ff.de condi. inde.per Lud.in conſi.22.incip. pro propoſitæ mihi conſultationis habenda veritate videnda ſunt plura, &c. in primo dub.
187 & in conſi.35.incip. viſa facti ſerie, &c. ¶ † Secundò quærit Sal.quid ſi pater acceperit fundum in emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis legitimis maſculis, & fœminis, an primò veniant maſculi quàm fœminæ, vt ſic demum deficientibus maſculis fœminæ admittantur, & concludit, q̃ non, niſi conſuetudo patriæ aliter ſe haberet, ſequendo Bart.idem tenentem in l.vt iuriſiurandi. §. ſi liberi.in pen.col. ff. de oper.libe. quamuis in feudis aliud ſit, vt ſi feudum expreſsè receptum ſit pro maſculis, & fœminis, fœminæ admittantur demum deficientibus maſculis, vt in c.1.§.1.in titu. Epiſco. vel Abbat.in vſib.feud.& c.1.§.1.de ſucceſ.feu.& c.1.de eo, qui ſibi, & hæredib.ſuis, ſed cùm in iſtis ſit ius conſuetudinarium, & ſic ſingulare in feudis, contra regulas iuris communis non eſt fienda extenſio. l. ius ſingulare. & l. quòd verò contra.ff.de leg.& per Salyc.hic, & Barto.in d.§.ſi liberi.& ita etiam ſequitur Pet.de Ancha.in clem.2.extra de iure
c patro.& Imo.in d.c.potuit.in vlti.col. [c] Quam deciſionem limitat Bar.in d.§.ſi liberi.non procedere, vbi ſtatuto caueretur, quòd maſculi præferantur fœminis in ſucceſſione ab inteſta.& ſic, quòd exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ ab inteſtato non ſuccedant, quia tunc non viderentur fœminæ inuitatæ ad emphyteuſim cum maſculis, ſed ordine ſucceſſiuo, videlicet decientibus maſculis, quia ſecundum Bart.eſt pulchrum dictum veriſſimè, & ſine dubio patrem recipientem voluiſſe ſe conformare diſpoſitioni ſtatutariæ loci, & ſic voluiſſe, quòd eo modo quo veniunt ad ſucceſſionem inteſtati ex forma ſtatuti, eo modo venirent ad emphyteuſim, & ſequitur Imo.in d.cap. potuit.in vltim.colum. & reputat valde not.licèt Salyc.hic reprehendat hanc limita.niſi in receptione emphyteuſis eſſet adiectum verbum, & hæredibus.nam eo non adicto tam maſculi quàm

ADDITIONES.

a Tranſire. Adde Abb. conſi. 75. incipien.ciues quidam. in ſecundo dubio.in 1. volum.

b Adde, quòd idem vult Fran.Cur.conſi.72.in 5.col. PARPA.

c Idem vult Alex.in l.quòd dicitur.in 32.col.ff.de verb. obl. PARPA.

Source : BIU Cujas

Ias. super Prima Codicis.

a quàm fœminæ simul vocarentur [a] ex conuentione, & non hereditario iure, de quo per Bald. in l. liberti. in 11. col. ff. de oper. lib. & Imo. in d. l. Gallus. §. 1. de hac. q. vide etiam Pet. de Anch.
188 in consi. 433. incip. postquam ista domina. ¶ † Tertiò quærit
b Sal. an eo casu, [b] quo pater accepit emphyt. pro se, & filijs, an filij repudiantes hæreditatem paternam possint tamen rē emphyt. tenere, in qua glo. tenuit, quòd non in c. 1. per illum text. an agna. vel filius. vbi istud deciditur in feudo, & ibi hoc videtur tenere Bald. & gloss. in d. l. etiam. in princ. ff. solut. matrimo. quam ad hoc pro sing. alleg. Ludo. Rom. in consi. 35. incip. visa facti serie. vbi Lud. idem videtur tenere, & refert, quòd ita tenet Bart. in d. l. etiam. in princip. & in l. 2. C. de suis, & legi. ¶ Contrarium determinat Sal. hic, quamuis de prædictis non faciat mẽtionem, quòd imò filij repudiantes paternam hæreditatē possint tamen emphyteusim retinere. Motus, quia pater non quęsiuit eis emphyteusim vt hæredibus, sed vt filijs, quòd facere potuit. l. quodcunque. in princip. & l. quod dicitur patrem. ff. de verbo. oblig. & in §. emphyteusim. in Auth. de non alie. quamuis secus sit in feudo per tex. & glo. in c. 1. an agnatus, vel filius. dicit Saly. idem tenere Cy. in d. l. liberti. & Spec. in d. §. nunc aliqua. versic. 156. imo plus dicit Salyc. se putare, quòd etiam isto casu filius exhæredatus admitteretur ad emphyteusim, vt hic
c per eum. ¶ * Addo *paucis ita se habere communem conclusio.* quòd
* filij repudiantes hæreditatem paternam possint emphyteusim retinere, quia in dubio pater videtur accepisse pro filijs vt filijs, & non vt hæredibus, & ita firmant Bar. Imo. & alij in d. l. quod dicitur. in pen. col. vbi etiam per eos quid in matre sic emphyteusim accipiente, & Bart. & alij in d. l. si non sortem. in §. libertus. in vlt. col. & Barto. Bald. Ange. & alij in l. si tibi. §. pactus. ff. de pac. & in d. l. Gallus. §. 1. & in d. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. in pen. col. vbi Bart. limitat procedere, quando pater accepit emphyteusim pro se, & filijs suis simpliciter: secus si accepisset pro se, suisque hæredibus, quia concessio requirit vtrunque, & quòd sit filius, & quòd sit hæres, p tex. in d. §. emphyteusim. in Auth. de non alien. & idem etiam tenet Petr. de Ancha. in clem. 2. de iurepat. de quo etiam per Bald. in c. 1. in princip. de succes. feud. Bald. & Imo. in l. filio quem pater. ff. de lega. 1. & Bald. in Auth. vnde & si parens. supra de inoffic. testam. & Pau. de Cast. in l. si post mortem. in princip. ff. de lega. 1. vide omnino Barto. in l. item videndum. §. fi. ff. de peti hæred. vbi post Dy. signanter tenet, q̃ si frater fecerit fratri quitationem de omni eo, q̃ petere posset in hæreditate paterna, q̃ per hanc renunciationem non impeditur petere feuda, vel partem possessionum emphyteuticarum, quia non petuntur tanquam ex hæreditate paterna. de quo vlti. scilicet de feudo ponit latè Ioan. Andr. in addi. ad Spec. in tit. de feu. §. quoniam. in addi. quæ incip. directè. ¶ Circa tamen limitationem Bar. quam supra posui, quando adiectum esset verbum hæredibus, quam limitationem etiam ponit Bar. & alij in d. l. si tibi. §. pactus. Salyc. hic in 22. quæst. plura scribit distinguendo, vt hic per eum, de qua limitatione vide etiam
189 Ang. & Imol. in l. Caius. ff. solut. matrimo. ¶ † Quartò quærit
d hic Salyc. quando quis accepit [d] emphyt. pro se, & filijs suis, an intelligatur accepisse pro existentibus in potestate tantum, an etiam pro emancipatis, & sic an veniat nepos ex fœmina. in quo refert Spec. in d. §. nunc aliqua. in versi. 146. tenere, q̃ non, q̃ reprehendit Salyc. per aliqua, de quibus hic per eum. Et an isto casu veniant filij naturales tantum, ponit Spec. in d. §. nunc
e aliqua. in versi. 67. & in versi. seq. quid in adoptiuis. [e] & ibi Spec. in d. versic. 68. q̃ si aliquis acceperit rem in emphyteusim pro se, & filijs, q̃ non veniunt filij adoptiui, allegat. l. fideicommissum. ff. de condi. & demon. & c. ita diligere. 30. q. 3. Facit l. si ita quis. §. fi. ff. de leg. 2. & melius tex. in c. adoptiuus. si de feu. defun. conten. sit inter dominum & agn. & sequuntur Pau. de Cast. & Ludo. Rom. in l. adoptiuum. in princip. ff. de in ius vocan. & ibi Alex. in 1. no. vbi vide per eum, an & quando appellatione filij veniat adoptiuus, & intellige cum vna limitatione, de qua ibi
190 per eum. ¶ † Quintò quærit hic Sal. an eo casu, quo requiritur filium esse hæredem, ad hoc, vt veniat ad emphyteusim, vt supra dixi in 3. q. an tunc filius institutus in re certa veniret ad talem emphyteusim? & refert Bart. in d. l. iurisiurandi. §. si liberi. in pen. colum. tenere, quòd sic, quam opi. ipse reprehendit per plura, de quibus hic per eum, de quo vltra eum, quia passius est multum dubius, & Doct. sunt varij, vide latè Bald. Ang. & Pau. de Castr. & Moder. in l. quædam. §. 1. ff. de eden. & Spec. vltra locum, quem refert Bar. in d. §. si liber. in tit. de testa. in ver. sed pone, quòd. A. instituit. &c. Fed. de Sen. in consi. 77. & in consi. 221. & Bald. qui se concordat cum opi. Bar. in c. 1. in prin. de succes. feu. & Iacob de Bel. in c. 1. an agn. vel filius. in vsib. feud. Bald. in l. quoniam nouella. ff. de inoffi. testa. Bart. in consi. suo. 60. incip. quæstio ista habet duo dubia. aliàs incip. dominus Amad. Pet. de Ancha. in consi. 319. incip. in thema. præsuppositio tria sunt, &c. aliàs incip. Caius conuentus hypothecaria. & per Bart. tenentem contrarium per optimas rationes in Auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccle. & in d. §. si liberi. in 11. col. & in l. si quan
f do. §. & generaliter. ff. de inoffi. testa. & [f] contrarium tenet Ang. in d. l. Gallus §. etiam. & latè per Imo. in l. ex facto. la grande. ff. de hæredi. instit. dicite, vt in dictis locis habetur, quia articulus
191 egeret longa indagine. ¶ † Sexto quærit hic Sal. an in conces-
g sione [g] emphyteusis facta pro se, & filijs includantur nepotes, & sic nunquid in materia emphyteutica appellatione filio-
h rum [h] veniant nepotes, & cõcludit, q̃ non per quatuor fundamenta, de quibus hic per eum. Et respondet ad quædam in cõtrarium facientia, de quo videte plenè not. per Bald. in l. liberorum. ff. de verbo. signifi. & per Pet. de Anch. in cle. 1. de baptis. & per Bald. & Imo. in l. Gallus. §. instituens. ff. de libe. & posthu. & Bal. latè in l. maximum vitium. ff. de libe. præte. ¶ Adde tamen, q̃ si aliquis acceperit in emphyteusim pro se, & filijs suis masculis, q̃ tunc non comprehenduntur nepotes masculi ex filia fœmina, secundum Ang. in l. sed si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. & Spec. in d. §. nunc aliqua. in ver. 146. & Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de test. in rubr. Facit, q̃ habetur in c. 1. §. fi. de his, qui feu. da. pos. & in c. 1. §. fi. de succes. feu. & per Bald. in d. l. maximum vitium. & Imo. in d. l. q̃ dicitur. ff. de verb. oblig. & videte, quæ. supra dixi in 4. q. Addo etiam, quòd eo casu, quo quis acciperet emphyteusim pro se, & descendentibus ex virili sexu, q̃ tunc non veniret nepos ex filia, secundum Bald. & Imo. in d. l. Gallus. §. nunc de lege Velleia. illud etiam perpetuò no. ad limitationem proximè dictorum, q̃ in concessione feudi appellatione filij veniunt omnes descendentes vsquè in infinitum, ita sing. Bald. in c. quæ in ecclesiarum. in vlt. char. extra de cõsti.
192 ¶ † Septimò quærit Salyc. hic, pone, quòd pater accepit emphyteusim pro se, filijs, & nepotibus, vel pro suis hæredibus, & postea ipse recipiens non persoluit debitum canonem spatio triennij in emphyteusi priuati, vel biennij in Ecclesia, quo casu ipse priuari potest iure emphyteutico, an ex hoc filius perdat etiam ius suum emphyteuticum, & consequenter, an cessatio solutionis facta per patrem præiudicet filijs, vel si filius non soluat, an per hoc nepos priuari possit, & sic succedere? In quo puncto Spec. in d. §. nunc aliqua. in versi. 144. simpliciter tenuit q̃ non, per l. emancipatum. § si quis. ff. de Senato. & quod ibi gl. dicit de feudo, & per l. adoptiuum. §. fi. cum glo. ff. de in ius voc. & ita simpliciter videtur ibi transire Io. And. in addi. Spec. in d. §. nunc aliqua. Salyc. hic videtur distinguere, quòd aut ille, qui est causa principalis acquisitionis, & sic primus accipiens emphyt. perdidit negligentia non soluendi, & isto casu bene præiudicet alijs. Si autem sit alius, ad quem postea emphyteusis deuenit, & tunc non præiudicet, prout est de mente præallegatarum gloss. vt hic latius per Salyc. qui postea in vltimo loco dubitat, & nihil clarè firmat. ¶ Addo, quòd Bar. in l. 3. in fi. quãuis illam legat pro prima. ff. de interdi. & relega. tenet, quòd isto casu, quo pater accipit emphyteusim prò se, filijs, & neponibus, si iste primò accipiens, vel secundus delinquat circa ipsum cõtractum emphyteuticum non soluendo canonem, vel alienando sine licentia domini, & hoc noceat sequentibus: sed si aliàs delinqueret aliter, propter quod bona publicarentur, & tunc bene verum est, quòd bona illa emphyteutica deberent remanere apud filios, & nepotes, quia non transeunt ad eos vt hæredes, sed habent iure suo. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. libe. Credo, quòd ista decisio Bart. optimè procedat, quando filius veniret, vt hæres, vt quia pater accepisset pro se, & hæredibus suis, & tunc bene negligentia patris in non soluendo canonem emphyteuticum filijs præiudicaret; si autem filius veniret vt filius, & non tanquam hæres, secundum quod dixi supra in 3. quæst. tunc videtur maius dubium, vt hic per

Sal.

ADDITIONES.

a Vide Alex. consi. 119. in 4. col. Cor. consi. 149. litera. q. in 1. vol. & consi. 73. in 3. vol. PAPRPA.

b An eo casu. Adde Ang. in §. si Titius. in l. apud Iulianum. de leg. 1. Bal. in Auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccl. in l. qui se patris. C. vnde libe.

c Adde Pau. de Castr. in l. Gallus. §. 1. in lec. Auinion. ff. de libe. & posthu. & ibi Bal. & videtur velle Bal. instit. per quas perso. in prin. in 2. col. & Alex. consi. 173. litera. h. in 2. vol. PARPA.

d Accepit. Adde Spec. tit. de testa. super rub.

e Adoptiuis. Adde Io. de Fan. in c. ita intelligere. 30. q. 3.

f Idem sentit Pau. de Cast. in l. quoties. ff. de hæredib. instit. & Alex. consi. 8. in 3. volum. PARPA.

g Concessione. Adde Bald. in Auth. si quas ruinas. C. de sacrosan. eccle. & per Mod. in l. quod dicitur. in 2. col. ff. de verb. obl.

h Appellatione filiorum. Adde Bal. in l. liberorum. ff. de verb. sig. Glo. in clem. 1. de baptis. Io. And & Ant. de But. in c. ad extirpandas. de fili. presby. Lud. Rom. consi. 25. incip. visa facti serie.

Source : BIU Cujas

Salyc.de quo dicite,vt per Bal.& Mod. in d.l.adoptiuum.§. fin. & in d.l.liberti libertæque. infra de oper. liber. ¶ Quid autem
a sit in feudo, an propter delictum [a] patris filius vaſſallus priuetur feudo, ponit Bart.latè in l.3.ff. de interd. & releg. & ibidem Angel.& Bald.& alij in d.l.adoptiuum.§.fin. & Bald. in l.ſi quis presbyter.ſupra de Epiſcopis & cleri.& in l.fin.C. de libe.cauſa. & in l.1.C.de bon. libe. & in l.2.C.de liber. & eorum libe.& in l.qui ſe patris.in 8.colum. infra vnde liberi. & in l.iege. infra de legit.hæred.& in l.vnica. §.in primo.infra de cad.tollen.¶ Quid autem ſit in themate prædicto, ſi accipiens renunciaſſet emphyteuſi, an talis renunciatio præiudicaret filijs, ponit Lud.in conſi.21.incip. pro propoſitæ conſultationis habenda veritate videnda ſunt plura, &c. & in conſilio 36.incipien. viſa facti ſerie.ponit in ſimili Bald.de feudo in d.l.qui ſe patris.in 8.colum. quando vaſſallus renuntiauit feudo, vel aliquam obligationem fecit,an præiudicet filijs, vel deſcendẽtibus. ¶Et ad idem quod dictum fuit ſecundum Barto. in publicatione bonorum non venire bona emphyteutica, vide Bald.in l. cùm antiquitas. in fin.ſupra de vſufruct.& in l.2.in 1.quæſtio.infra de libe.& eorum libe.& quod ſcribit latè Batto. in l.ſi finita.in §.ſi de vectigalibus.& ibi plenè Moder.ff.de dam.infect. ¶ Aliæ ſequentes quæſtiones Salyc.hic, excepta vltima,ſunt circa ius accreſcendi, an & quando locum habeat in emphyteuſi, examinando, quæ ſcribuntur potiſſimè per Bart.in l.ſi mihi, & Titio.in princip.ff.de verborum obliga.circa quas quæſt.ſufficiant, quæ remiſſiuè dixi in glo.magna ad ſi. in vltima quæſtio. quam ibi remiſſiuè tetigi. ¶Vltimò quærit Salyc.pone, quòd Eccleſia ſucceſſit priuato,qui in emphyteu.dederat,an emphyteu. non ſoluente Eccleſia vtetur iure priuati, vt requiratur eum triennio ceſſaſſe,an verò ſufficiat biennium,quam quæſtionem exami-
193 nauì ſupra in glo.in verbo triennium,in 12.quæſtio.¶ † Vltra Salycet. & Scribentes hic, quæro nono ſi pater acceperit emphyteu.pro ſe, & filijs ſuis, an veniant filiæ fœminæ, vt ſic fœminæ intelligantur incluſæ, prima fronte videtur dicendum,
b quod ſic, cùm regulariter maſculinum [b] concipiat fœmininum, vt per Barto.in l.1.ff. de verborum ſignifica. & in l.ſi quis in tantam. C. vnde vi. & in l.1.in princip.ff.de pecul. per Cy. & alios in l.quicunque. infra de ſer. fugi. cum concord.Ad idem facit, quia nedum emphyteu.priuati, ſed Eccleſiæ poteſt pro filiabus accipi,vt §.emphyteu.in Authen.de non alienan. ¶ In
c contrarium eſt veritas, [c] prout ſing.determinat Archid. in cap. ſi quis ſuadente diabolo.17. quæſtio.4. Motus, quia in contractibus,in quibus fit interpretatio contra illum, in cuius commodum verba proferuntur,iuxta.l.veteribus.cum ſimilibus.ff. de pact. maſculinum non concipit fœmininum,& ita refert,& ſequitur Imo.in d.cap.potuit.in vlti.colum.qui dicit ſe ita aliàs de facto conſuluiſſe, niſi conſuetudo patriæ aliter ſe haberet, quia illi eſſet ſtandum, iuxta cap. cùm dilectus. extra de con-
d ſuetu.& l.minimè.ff.de leg. [d] ¶ Adducit etiam pro hoc illud, quod in ſimili vult Barto.in l.liberorum.ff.de verborum ſignificatio.vbi concludit, quòd licèt aliàs in vltu.voluntate ſi fieret mentio de filio, comprehenderetur etiam nepos : tamen in contractibus non comprehenditur nepos appellatione filij, niſi aliud appareat fuiſſe de mente contrahentium, per nota.in l. quod vero contra.de legibus.Nec prędictis obſtat.d.§.emphyteuſim.vbi vocari videntur filiæ, quia hoc eſt verum, quando fuit expreſſum pro filiabus, ſecus quando emphyteuſis fuit ſimpliciter recepta pro ſe,& filijs,& ita etiam tenet Lud.Rom. in conſi.35.incip. viſa facti ſerie.& ad iſta adde, quæ dixi ſupra eodem.colum.114. poſt Barto. hic in 2. colum. Adde etiam, quòd contrarium in terminis in iſta quæſtione tenet Salyc. hic in 17.quæſtio. prout retuli in quæſtione proximè ſequen.ad ſi-
194 nem. ¶ † Decimò quæro, ſi aliquis accepit rem in emphyteuſim ſimpliciter, & in inueſtitura non ſit facta aliqua mentio nec de filijs, nec de hæredibus, nunquid iſta emphyteuſis
e intelligetur accepta ſaltem pro filijs? [e] In hoc puncto Bal.multum ſingul.in c.1.ad fin. quibus mod.feu.conſti.po. vt ſuis formalibus verbis vtar, dicit notandum eſſe expreſsè ex gloſſ.ibi poſita,quod feudum ſimpliciter receptum, intelligitur eſſe receptum pro ſe, & filijs ſuis maſculis, demptis fœminis, licèt in inueſtitura de nullo hærede ſit facta mentio, & idem ſecundum eum trahitur ad emphyteuſim, quod dicit eſſe bene tenendum cordi, quamuis in contrarium faciat, quod imò emphyteuſis ſimpliciter recepta intelligatur pro maſculis, & fœminis, licèt Bald.dicat pro maſculis tantum.§. emphyteuſim. in Authen.de non alien.per quem tex. contrarium tenet Ang. in l.item videndum.§.1.ff.de peti.hæredi. & dominus Anto. de Butr.in cap.in præſentia.in 3.vel 4.colum. extra de proba. & in contrarium facit, quod not. Salyc.hic in 17. quæſt.& Ioan.de Imol.in l.quod dicitur patrem. in penult. colum. ff. de verbor. obliga.de quo etiam per Pau.de Caſtr. in l.ſed ſi hac.§. liberos. ff.de in ius vocan.¶ Addite etiam inquantum concluſi in præcedenti quæſtione, quòd ſub emphyteuſi accepta pro ſe, & filijs, non veniunt fœminæ, quia iſto caſu genus maſculinum non concipit fœmininum, quòd cõtrarium in terminis tenuit Salycet.hic in quæſt.12. volens, quòd ſub iſto ſolo verbo filij,
195 veniant pariter maſculi,& fœminæ. ¶ † Vndecimò quæro,ſi aliquis accepit rem in emphyteuſim pro ſe,& fratre ſuo,& frater moriatur ante ceſſionem ſibi factam de emphyteuſi, & ante ratihabitionem, an ex perſona illius fratris mortui finiatur emphyteuſis, ſicut ſi ipſemet recepiſſet emphyteuſim? Iſtam quæſtionem ponit Bart.in l. ſi quis vſumfructum. in princip.ff de vſu, & vſufruct.lega. & ibi decidit, quòd ſic, per text.in l.ſi quis cùm fundum venderet.ff.de actio. empti. & per illam. l. dicit ſe aliàs de facto determinaſſe, de quo vide latè Barto. & Moder.in l.ſi mihi & Titio. in princip. ff. de verborum obligatio. & in d.l. ſi quis fundum.& Rapha. Cuma.in l. ſi cui fundus. ff.de conditio.& demonſtratio.& quod not. Bald.in l. multum intereſt.ſupra ſi quis alte. vel ſibi.& Specu. in d. §. nunc aliqua.
196 in verſicu. 70. ¶ † Duodecimò quæro, ſi aliquis accepit emphyteuſim pro ſe, & filijs, & nepotibus, an nondum concepti comprehendantur. Iſtam quæſtionem ponit Barto. in l. item prætor. ff. de ſuis & legiti. & determinat, quòd ſic,per text.in l. Paulus. §. Paulus reſpondit nepotem. ff. de bon. libe. de quo etiam per Bald. in l. qui ſe patris. C. vnde libe. in 11. colum. & etiam in vltima quæſtione,& in l.ſi in perſona. C.de fideicommiſſ.& Salycet.hic in 19.quæſtio. & videte, quod dixi ſupra in
197 quarta quæſtione. ¶ † Tertiodecimò quæro, quid ſi accepi emphyt.pro me, & filijs fratris mei, an filij mei proprij illos excludant, dubium facit, quia nunquam quis præſumitur velle præponere alienam poſteritatem ſuæ propriæ, imò ècontra.l. cùm acutiſſimi.infra de fideicommiſ. l. cum auus. ff. de condi. & demonſtra.l generaliter.§.cùm autem.infra de inſti.& ſubſti. Iſtam quæſtionem tangit ſingul. Bald.in d.l.cùm acutiſſimi.ad fin.& ibi determinat ſingu.quòd non,motus per aliqua,de quibus ibi per eum, & maximè, quia in emphyteu. debet inſpici mens nedum accipientis,ſed mens dantis,& propterea ſecundum eum diſpoſitio iurium proximè prælegatorum non habet locum in contractibus, qui celebrantur gratia vtriuſque contrahentium.l. conditionis incertum. ſupra de pact. ſed ſolùm in vltimis voluntatibus, quæ cùm pendeant à mera voluntate ſolius diſponentis, & bene,in illis præſumitur quis vo-
198 luiſſe ſuam poſteritatem alienæ præferre.¶ † Quartodecimò quæro,ſi aliquis ſtipulatus eſt emphyteuſim pro ſe, & hæredibus ſuis quibuſcunque, an veniant etiam legatarij propter illam dictionem quibuſcunque. Iſtam quæſtionem ponit Bald. in c.1.in princip.in penult. colum.de prohibi.feud.alienan. per Frid. & ibi determinat in ſimili in feudo,quòd ſic,quòd ſi conceſſum eſt feudum mihi recipienti pro me, & ſucceſſoribus meis quibuſcunque, vel qualibuſcunque, quod iſta verba includunt etiam legatarios,per l.quædam.§. is autem. ff.de eden. & quia legatarius in re legata quodammodo hæres eſt, dicit Iuriſconſult.in l.id tempus.§.1. ff. de vſucap. & idem etiam tenet Bald.in feudo.in c.1.§. donare. in 2.colum. qualiter olim pote. feud.alien.& in l.1.in 34. quæſtio. & etiam in 42. & 45.ff.de re-
199 rum diuiſio. ¶ † Quintodecimò quæro, ſi accipio emphyteuſim

ADDITIONES.

a ¶Delictum. Adde glo.in l.fin.C.de reuocan.donatio. Anto. de Butr.in cap.fin. de feud.

b ¶Maſculinum. Adde Bar.in l.ſi ita ſcriptum.ff.de leg.2.Bald. in l.ancillæ. C.de fur. Ang.conſi.113.Quid autem ſi fratres in communione. Cæterum fallit in contractibus,& tunc maſculinum non concipit fœmininum,ſecũdum Arch. in c.ſi quis ſuadente diabolo.17.quæſt.4.& Bal.in l.Gallus. ff.de libe.& poſth. Anto.de But.in c.in quibuſdam.de pœn.Petr.de Ancha in clem. 1. de baptiſ. Ray.de For.& Ang.in l.tres fratres.ff de pact. Ioan. de Imo.in l.quod dicitur. ff.de verbo.obliga. Ludo.Rom.conſi.35.Ioan.de Imo.conſi.38.incip. in caſu præmiſſo, Alexan.de Imo.conſi.61.in 1.colum. verſic.& in hoc.in 1.volum. Idem conſi.1.in 5.volu.conſi.195.incip. attenta inueſtitura.in 5. volum. in 5. colum.fallit etiam vbi tractatur de conſi. quia tunc maſculinum non concipit fœmininum,quia mulieres non habent inter conſi. ſecundum Bald. conſi. 171. in 3. columñ. fallit etiam in odioſis ſecundum Archid. in d. cap. ſi quis ſuadente diabolo. Alexand.de Imol. conſilio 95. incipien. Animaduert. in 4.volum.

c ¶Veritas. Adde,quæ ſcribit Clar.§.emphy.q.32. Gabr. commu.opi.lib.6.titu de verb.ſig.concl.6.nu.89. BELLAC.

d Adde,quòd idem vult Imo.in l.ſi ita ſcriptum. ff.de lega.2. ſequitur Alex. in l. quod dicitur.in 32.col.ff.de verbo.obliga.vbi limitat ſi dictum eſſet pro ſe,& liberis.idem vult Iaſ.in l.ſi quis id quod.in 6.col. cum ſeq. ver.13. & vlti.ff.de iuriſd.om.iudic. PVRPV.

e ¶Puncto. Adde Bal.conſi.455.lib.3. Alex.in l. quod dicitur.ver. ſed circa hoc. ff.de verbo.oblig.& quanto tempore duret emphyt.ſimpliciter recepta, vide eundem Iaſ.in l.certi condictio.§.ſi nummos. colum.4.nume.17. ff. ſi certum petatur. BELLOT.

Source : BIU Cujas

teuſim pro me,& hærede meo,vel pro me,& hæredibus meis, an intelligatur de primo hærede tantum. Iſtam quæſtionem ponit Bald.in l.cùm antiquitas.in princip. ſuprà de vſufruct.& ibi contra illum text.in 3.not.conſtat, quòd ſi eſt emphyteuſis, quæ non conſueuit concedi niſi in primum hęredem, & tunc nomen hæredis indefinitè prolatum reſtringatur ad primum hæredem tantum. Si verò conſueuit concedi in ſecundum hæredem tantum,& tunc reſtringatur ad ſecundum hæredem,& ſic deinceps; vnde ſecundum eum ſemper eſt attendenda natura,& conſuetu.rei,quod reputat bene notandum, de quo vide no.per Bar.& alios in l.Gallus.§.etiam.in vlti.col.ff.de libe.& poſth.Dyn.& Bald.in l.in annalib.C.de leg. Bald.in l fi.in multis oppo.C.de hære.inſti.Bal.Ang.& Imo.in l.q lib.§. hæc verba.ff. de vulg.& pup.Can.in c.in præſentia.extra de proba. Ange.latè in conſi.306.incip.chariſſimè frater. Oldr.Lau.in conſi.21.inci. thema tale eſt,teſtator habet fratrem,&c.Pet.de Ancha.in cõſ. 130. incipien. pro & contra ſubtiliter extitit allegatum, &c.

200 ¶† Sextodecimò quæro,nunquid emphyteuſis [a] tranſeat ad
a eccleſiam, ſi ille, qui eſt ingreſſus monaſterium,habeat rem in emphyteuſim: in quo ſolet communiter concludi, quòd ſi ſit emphyteuſis priuati,& tunc bene trãſeat ad Eccleſiam, ſi verò ſit emphyteuſis alterius Eccleſiæ, & tunc ſit in eius facultate illam ad ſe reuocare: aliàs autem ad Eccleſiam tranſeat, prout eſt caſus in §. 1.in fi.in Auth.de alie. & emphy. de quo tangitur ordinariè per gl.& Bar.Bal.Ang.& omnes in Auth.ingreſſi.de ſacroſan.Eccl.vbi per eos,quid ſi ſit emphy.priuati,& quid ſi ſit eccleſiaſtica, & quid ſi ſit factum pactum expreſſum, q̃ non tranſeat ad Eccleſiam,de quo etiam per Cano.in d.c.in præſentia.extra de prob.per Bald in c.qui clericus.ſi de feu.defun.conten.ſit inter dom.& agn.in Auth.niſi rogati.in 4.col.ſ. ad Treb. Spec.in d.§.nunc aliqua.in ver.120 & Arch.in c.ſi qua mulier.
b 19.q.vlt.& ibi etiam quid in feudo, [b] an tranſeat in monaſterium,de quo etiam per Bald. in c.quæ in eccleſiarum. in 2.col. extra de conſti.& in d.c.qui clericus.& in d.l.qui ſe patris.in 10. col.& in d Auth.niſi rogati.in pen.col.per Docto.in d.l ſi ita qs
201 promiſerit.§.ea lege.ff.de verb.obl. ¶† Decimoſeptimo quę-
c ro,ſi duo fratres [c] acceperunt fundum in emphyteuſim ab Eccleſia,vel à priuato,ita vt poſt mortem eorum, & filiorum, & nepotum res reuertatur ad Eccleſiam, nunquid ſi vnus ex illis fratribus moriatur ſine filijs, & nepotibus alio fratre ſuperſtite habente filios, & nepotes, portio iſtius fratris decedentis ſine filijs, & nepotibus debeat reuerti ad Eccleſiam, an verò apud alios remanere? iſtam quæſtionem latè examinauit Spec. in d.§.nunc aliqua.verſi. 69. & ibi effectualiter determinat, qđ non debeat ad Eccleſiam reuerti, cuius deciſionem refert, & approbat Lud.Rom.in conſi 19.incip. in caſu quæſtionis propoſitæ videtur indubitanter poſſe dici portionem emphyteuſis,&c.accedant,quæ ſcribuntur in l.ſi mihi & Titio.in princ.ff. de verb.obl.& quæ remiſſiuè dixi ſupra in gl. mag.ad fi.in vlt.q.
202 quam glo.ibi poſui,&c. ¶† Decimooctauo quæro,nunquid
d emphyteuſis [d] eccleſiaſtica tranſeat ad extraneos hæredes, & ſic an poſſit in perpetuum dari; difficultas ſtat circa. §. emphyteuſim.in Auth.de non alie.an ſit correctus per §.ſi verò in perpetuam.eo.tit.in qua.q Docto.variant.Et quia ordinariè tangitur, me remitto ad gl.Bart.& omnes,vbi ordinariè tangitur, in l.etiam.in prin.ff.ſol.matr.& quod.d.§. emphyteuſim.in totum ſit correctus per d.§. ſi verò in perpetuam. & quòd ſic emphyteuſis eccleſiaſtica tranſeat etiam ad extraneos hæredes, & ſic poſſit in perpetuum dari,tenet Spec. vbi hoc diffusè examinat in d § nunc aliqua.in verſi.7. Idem tenent Petr.Cyn. & Bald.in Auth.ſi quas ruinas.ſ.de ſacroſan. eccle. idem in terminis tenet Bar.in Auth.perpetua.in 1.oppo.eo.tit.de ſacroſan.eccle. Contrarium tenet Bar.ipſe in l.ſi finita.§.ſi de vectig.in 3. col.in ver. ſecũdo q̃ro quid de fundo emphyteuticario.ff.de dam.infec.& in l.vt iuriſiurandi.in §.ſi liberi. ff.de ope.libe.& in d.l.qđ dicitur patrem.ff.de verb.obl.& in d.l.etiam. in prin. de quo etiam per Ioan.And.& ibi latè Cano.in cap in præſentia. extra de proba. Imo.in d.l.quod dicitur patrem.& in d.l.etiam.in prin. & Bald. hic in 2.col.& in l.2.C.de ſuis & legi.& latè per Ange de Are.in § adeo.inſti. loca. & generaliter vltra ea,quæ dicta ſunt in præcedentibus quæſtionibus, videte de materia Bald.in d. Auth.ſi quas ruinas.& in Auth. defunc. infra ad Tertu. & in l.vnica.infra quando non peten. part. & in l. liberti libertæque. infra de
203 oper.libe.¶† Decimononò quæro,pone,quod aliquis [e] rece-
e perit emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis legitimis, nunquid venient etiam legitimati, & ſic nunquid intelligetur etiam recepiſſe pro legitimatis.Sol.Bald.& Saly.in l.fi.C.de his,qui ue.æta. impe.determinat, quòd non, per illum text.quem ad hoc not. Item per rationem, quia non naturaliter ſunt legitimi, ſed ex priuilegio, & ex fictione, & pro Bald facit text.in c.naturales.ſi de feu.defun.conten.ſit inter dom.& agna.& quod not.Bald in conſi.70.Idem ſimpliciter tenet dom. Alex.in conſi.128.incip. conſideratis verbis inſtru.in penult.col. in prin.in 1.vol. Pau.de Caſt.in d.l.fin.C.de his,qui ve.æta.impe.refert prædictam deciſio.Bal.& poſtea dicit,quod iſtud dictum Bald facit argumentum,an in diſpoſitione teſtatoris,vel ſtatuti veniat legitimatus, & refert dictum Bald in l.eam quam. C.de fideicom.cum ſim. poſteà dicit,quòd propter communem vſum loquendi in diſpoſitione teſtatoris, vel ſtatuti non veniat legitimatus per reſcriptum; ſecus per ſubſequens matrimonium, vel per oblationem curiæ, vel per alios modos inuentos à iure communi, per id, quod habetur in text.& glo.in c.innotuit. extra de elec. ¶Et licèt ipſe in hac concluſione non loquatur de contractibus, tamen illa ratio ſua militat etiam in contractibus, in quibus etiam attenditur communis vſus loquendi.c. ex literis.ex-
204 tra de ſpon. ¶† Veritas huius puncti pendet ab his, quæ ſcribuntur per Docto. in illa ardua quæſtione, nunquid legitima-
f tus [f] excludat ſubſtitutum,& ſic nunquid ſi ſit facta ſubſtituto alicui, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, nunquid excludatur ſubſtitutus,ſi decedat eum legitimatis,de qua quęſtione Barto. in conſi.ſuo 85.incip. viſo inſtrumento legitimationis,&c.ſi tamen eſt conſilium Bart.per Ioan. And poſt Iaco. de Are in addi.Specu.in titu.de ſucceſ. ab inteſt.§.fin.ad fin.per Alber.Salyc.& Moder.in l.generaliter.§.cùm autem.C.de inſti. & ſubſtitu.per Bald.in l.Lucius. la vltima ff. de hæred.inſtitu.& ibi aliquid per Imo.nihil firmantem, per Bal.in l.ſi ita quis.§.is cui & ibi aliquid per Imo.ff.de legat.2.& Bald.in l. ſi quis poſthumos.in princip.ff de libe.& poſthum.& in l.1. C.de don.cauſa mortis.& in l.Gallus.§.ſi eius.ff. de libe.& poſthum. & in c.in præſentia.in 12.colum.extra de proba. per Imo. in l.ex facto.in princip.& in §. ſi quis rogatus. el 2 in fin.ff. ad Trebel. Paul.de Caſt.in d.§.ſi quis rogatus in fin.in lectu.Bono.& in l.cùm acutiſſimi.C.de fideicom.& in d.l.ſi quis ita.§.is cui.in lectu.Bonon. ff.de lega.2.& in conſi.217.incip. ſuper puncto iſto primo plura ſubtiliter.& in conſi.224.incip.videndum eſt, & aliquid in d. l fina.C.de his,qui ve.æta.impe. per Angel.in ſua diſputatione, quæ incipit,nobilis quidam genere. per Anto. de Butr.in c.per venerabilem. extra qui filij ſint legiti. poſt medium in verſicu. alius autem effectus.per Ioan.Calde.in conſi.1. quod ponit ſub titulo, qui filij ſint legit.per Petr.de Ancha. qui in iſto puncto fuit pluries contrarius,in repet.cap.canonum ſtatuta. poſt medium,in verſi. quid ſi ſtatutum loquitur de filijs,&c.de conſtit. & in conſil.427.incipien.circa primum quæſitum. & in conſil. 308.incip.prima facie. & in conſil.279.per Imol. & Dom.de S. Gemin. in c.grandi.de ſuplen.neg.prælat.in 6. & quãuis paſſus
* ſit multum dubius, tamen in prædictis locis *magis communiter concluditur*, quod non, & atteſtatur Imol. in locis ſuperius alle-
205 gatis,quòd iſta eſt communis opinio. ¶† Vigeſimò quæro, nunquid in emphyt. eccleſiaſtica ſuccedant naturales, vel baſtardi legitimati? Reſponde,quòd non,ita not.determinat Bal. in l.generaliter.§.cùm autem. C. de inſtitu. & ſubſtitu. per rationem,de qua ibi per eum & idem Bald. in addi. Spec. in titu. de loc.in 10.colum.in verſic.emphyteuſis Eccleſiæ. Imol.in l. quod dicitur patrem.circa antepe.col.ff.de verbo oblig & not. Pet.de Ancha in conſi.427.incip.circa primum quæſitum.do. Alex.in conſil.128.incip.conſideratis verbis inſtrumenti.in 12.
206 col.ad fi.& duab.ſeq.in 1.vol. ¶† Vigeſimoprimò quæro de notabili quæſtione, pone, q̃ aliquis accepit emphyteuſim pro ſe,& liberis ſuis per lineam maſculinam deſcendentibus,& poſtea deceſſit relicta filia nullo maſculo,quæritur, an filia iſto caſu admittatur ad emphyteuſim? iſtam quæſtionem tãgit Pau. de Caſt.in l.maritus.in vlti.col.C.de procur.& ibi refert, q̃ quidam dicebant,quòd ſic, quia licèt ſit fœmina, ramen non deſcendit ex linea fœminina, quæ videtur excluſa per illa verba, per lineam maſculinam deſcendẽtibus: ſed deſcendit ex patre, qui eſt maſculus,& ſic per lineam maſculinã. Cõtrarium dicit

Pau.

ADDITIONES.

a Emphy.Adde Bar.in l.ſi quis promiſerit.in §.ea lege.ff.de verb.obl. in l.peto, in §.1.ff.de leg.2.Bal.in Auth.niſi rogati.C. ad Treb.

b Feudo.Adde tex.in c.qui clericus.in tit.ſi de feud.defun.conten.ſit inter dom. & agn.tex.in c.1.& ibi Bal.de vaſſ.mi.qui arma belli. depo. in vſib.feu.in c.1. an mutus,vel ahàs imper.in c.1.in §.fin.in tit.de benefi.fœmi. ahàs eſt rub.de benefic. fœminæ.

c Fratres.Adde Docto.in l.fin.& l.ſi mulieri.ff.de vſufruct.accre.Pileus in q.ſuis quæſt. 39.

d Emphy.Adde gl.in rub.C.de lo.præd.ciuit.vel fiſc.lib.11.Ang.in §.Ixitaque. in Auth.de non alie.Io.de Imo.in l.quòd dicitur.ff.de verb.obl.

e Aliquis.Adde Bal.in addi.Spec.tit.de lo.ver.emphy.Eccleſiæ,diffusè per Iaco. de Zochis in repe.c.per venerabilem.qui fil.ſint legi.

f Legitimatus.Adde Ioan.de Imo. in l.ſi quis poſthumos. in princ.ff.de libe.& poſthumis.

Source : BIU Cujas

Pau. de Caſt. ſe diciſſe per iſtam inductionem, quam dicit viſam fuiſſe pulchram, & concludentem multis, qui in hac quæſtione ceſpitabant, nam linea non incipit in patre, ſed incipit in filijs, ſi enim pater, qui recipit emphyteuſim, habet filiũ maſculum, & filiam fęminam, certè in filio maſculo incipit linea maſculina ipſius pris, & in filia fœmina incipit fœminina, ſed certum eſt, quòd deſcendentes ex iſta filia tanquam ex linea fœminina non admitterentur ad emphy. ſed ſolùm deſcendẽtes ex filio maſculo, ſecundum tenorem inueſtiturę: quid ergo iuris eſſet de deſcendentibus ex iſta filia, debet etiam eſſe de ipſa filia, quæ eſt caput lineæ, per d.l. maritus. vbi quod iuris eſt in affinibus, idem eſt in cauſante affinitatem, & quia intentio concedentis fuit, vt res non tranſiret ad cognatos, ſed remaneret apud agnationem, filia verò eſt caput cognationis, licèt ipſa ſit agnata, ergo debet excludi, ne per ipſam perueniatur ad cognatos, & ſic illa conceſſio ſibi, & liberis deſcendentibus p lineam maſculinam, debet ſic intelligi, liberis. i. maſculis, & deſcendentibus ex maſculis. & dicit Pau. de Caſt. quòd hoc videtur tenere Spe. in tit. de loc. in §. nunc aliqua. in ver. 146. Adde, quòd iſtam deciſionem ſequitur D. Alex. in l. Gallus. §. nũc de lege Velleia. ff. de lib. & poſthu. & plenius in conſi. 44. lib. 3. incip. conſideratis his, quæ in themate præſcripto narrantur. ¶ Pro iſta opi. bene facit, quia in emphy. & in contract ib. maſculinum non comprehendit fœminas, vt dixi ſupra in 9. q. & plenius, & copioſius in l. ſed ſi hac. §. liberos. ff. de in ius vocan. cum limitationibus, quas ibi dedi. Et ita aliàs de facto conſului Piſis in fauorem monaſterij Sancte Catherinæ. Contra tamen iſtam deciſionem Pau. de Caſt. fortiter facit gloſſ. not. in d. l. Gallus. §. nunc de lege Velleia. in verbo, nam & ſi. ad fin. quæ vult, quòd neptis ex filio dicatur de deſcendentibus ex linea virili. Per illam glo. inferunt Bald. & Modern. ibi, quod ſi aliquis receperit rem in emphyteuſim pro ſe, & ſuis deſcendentibus per virilem ſexum, quòd comprehenditur neptis ex filio maſculo, quia licèt ipſa ſit fœmina, tamen deſcendit ex linea maſculina, & ſic ſolùm conſideratur à quo deſcendat. Item aduerte, quòd primum fundamentum Pau. de Caſt. nõ eſt verum, dum dicit, quòd filia non eſt de linea patris, cùm linea incipiat ab ipſa filia, quæ eſt principium lineæ, iſtud eſt falſum, quia imò linea incipit ab ipſo patre, & filij, & deſcendentes dicuntur ex linea ipſius patris. l. ſtemmata. ff. de gradi. iuncto. §. 1. inſti. eo. & ita in ſpecie declarat not. Salycet. inter conſilia Petr. de Ancharan. in conſilio 95. incip. in quæſtio. quę vertitur iñ ciuitate Tregeſti. in 3. colum. Item ſecunda ratio Pau. de Caſtr. eſt vera, ſi concipiatur affirmatiuè. Authẽ. multomagis. C. de ſacroſanct. Eccleſ. ſecus ſi negatiuè, prout arguit Pau. de Caſtr. ¶ Item inquantum fundat ſe Pau. de Caſtr. quod iuris eſſet de deſcendentibus ex iſta filia, debet etiam eſſe de ipſa filia, quæ eſt caput lineæ. Reſponde, quòd eſt diuerſa ratio, quia filia includitur de proprietate ſermonis, quia deſcendit à linea maſculina, ſed alij deſcendentes ex linea fœminina non includuntur de proptietate ſermonis, vnde qualitas agnationis reperitur in ipſa filia, vt declarat Angel. in conſilio 183. incip. aduertentia ſtatuentium. in tertia colum. ergo ipſa filia debet admitti, & non deſcendentes ex ea, in quibus talis qualitas agnationis non reperitur. Item inquantum Pau. de Caſtr. alleg. Specu. in dicto §. nunc aliqua. in verſicu. 196. dic quòd loquitur in terminis diuerſis, vt clarè patet, iuncta doct. Bald. Salycet. & Modern. in l. 1. C. de condi. inſer. Item ad iſtam quæſtionem adde Pau. de Caſtr. in conſilio 169. incip. præſens caſus. ad fin. & not. in conſilio 338. incipien. præſup-
207 ponendum, quòd dictum ſtatutum. ¶ † Vigeſimoſecundo, & vltimò quæro, pone pater accepit emphyteuſim pro ſe, filijs, & nepotibus ſuis ab Eccleſia, vel etiam à priuato, nunquid poſſit in teſtamento totam iſtam emphyteuſim vni filiorum prælegare? iſta eſt ardua quæſtio, & multum diſputabilis, vnde vt iſta ſolennis lex pulchro fine claudatur, intendo eam plenè excutere, & plenius quàm alibi ſcriptum habeatur. In qua quæſtione hoc ordine procedam, quia in primis attingam partem affirmatiuam, & eam legibus, rationibus, & authoritatibus fundabo, reſpondens ad ea, quæ in contrarium adduci poſſent. Secundò aggrediar partem negatiuam, quam eodem abſoluam ordine. Vltimò ſubijciam, quid mihi tenendum videatur. ¶ In primis ergo ad partem affirmatiuam, quòd pater poſſit vni filiorum prælegare, iſtam partem tenet Ioann. de Imo. vbi latè hunc paſſum examinat, in dicto capitu. potuit. in vltima charta magna. ibi dicit, quòd in hac parte etiam de facto ita conſuluit. Et pro hac parte mouetur in primis, quia quando emphyteuſis eſt accepta pro ſe recipiente, & pro filijs, & nepotibus, certè talis emphyteuſis videtur accepta nomine filiorum, qui erant in poteſtate patris, & ſic nati ex legitimo matrimonio. inſtitu. de pa. po. in principi. cùm idem ſit aliquid facere pro Titio, & nomine Titij, prout notatur in l. fideicommiſſa. §. interdum. & ibi Barto. ff. de leg. 3. & idem Barto. in l. 1. §. nunciatio. in tertia colum. ff. de oper. noui nunciatio. & ſic per conſequens videtur in effectu quædam donatio collata per parrem in filios in poteſtate, per id quod habetur in l. filiæ cuius. ſupra famil. erciſcund. Tunc ſic, aut tu vis dicere, quòd iſta ſit ſimplex donatio, & ſic donatio inter viuos, & tunc clarum eſt, quod potuit pater eam reuocare, ex quo eſt inefficax, vt d. l. filiæ cuius. & conſequẽter ſuccedit, quòd ſeruari debet diſpoſitio teſtatoris, quãuis verum ſit, quòd vbi talis donatio non eſſet reuocata, confirmaretur morte patris, iuxta l. donationes quas parentes. infra de donationib. inter virum, & vxorem, & l. Papinianus. ff. eodem titulo. aut vis dicere, quòd eſt don. cã mor. quod magis videtur dicendum, ex eo potiſſimè, quòd iſta verba apoſita in contractu emphyteu. pro ſe, filijs, & nepotibus intelliguntur ordine ſucceſſiuo, & conſequenter, quòd primo admittatur pater, & poſt eius mortem filij, & ſic deinceps. vt eſt gloſſ. ordina. & approbata in l. Gallus. §. primo. & ibi per omnes. ff. de lib. & poſthum. & dixi ſupra in 1. quæſtio. & conſequenter videtur cenſenda donatio cauſa mor. per id, quod no. gloſſ. in l. fina. ſuper verbo accommodauerit, & ibi clarius per per Scribentes. ſupra de pac. & per glo. in l. Seia. §. fina. ff. de donatio. cauſa mor. & latè Barto. in l. quæ dotis. ff. ſolu. matrimo. & quod not. Barto. in l. ſi mihi, & Titio. in princip. ff. de verborum obligatio. & ſi vis, quòd ſit dona. cauſa mor. habeo clarè intentum, cùm dona. cauſa mor. quandocunque poſſit ex pœnitentia reuocari. l. mortis cauſa donatio etiam. & l. qui mortis cauſa donauit. ff. de donatio. cauſa mor. & l. non omnis. in princip. cum ibi not. ff. ſi cer. pet. ¶ Secundò pro hac parte adducit, quia ius in ſpe quæſitum tertio opera, & facto meo poſſum illud per pœnitentiam meam tollere. l. 3. & ibi Bart. ff. de ſeruis expor. l. 1. & ibi Bal. C. ſi manci. ita fue. alie. cum ſim. cũ ergo iſtud ius emphyteuticum ſit quæſitum filijs ſpe per ſtipulationem patris, ergo pater poteſt illud eis auferre. ¶ Tertiò, & fortius adducit, quia quamuis ex tali ſtipulatione paterna ſit acquiſitum filijs ius nedum ſpe, imò re, & actualiter, quia ex ſtipulatione patris, per quam filijs ſtipulatur, quando ſtipulatio confertur poſt mortem patris, acquiritur filijs vtile ius, & vtilis actio ex contractu. l. quodcunque. §. 2. & ibi Bart. & alij, latius Bar. in l. quod dicitur patrem. ff. de verb. oblig. tamen ex pœnitentia poteſt illud ius actualiter quæſitum reuocari, per doc. Bar. Ang. Imo. & Cum. in l. qui Romæ. §. Flauius. ff. de verbo. oblig. eiuſdem Bar. in d. l. 3. ff. de ſeruis expor. & Bal. in d. l. 1. C. ſi mancip. ita fue. alie. & multum latè in l. cùm à ſocero. C. de iure dot. cum alijs concor. quas retuli ſupra in glo. in verbo triennium. in 23. qõ. in quib. loc. habetur, ꝙ quando contraho cum aliquo, & in contractu appono pactum, per quod alteri tertio acquiritur aliquod ius, vel aliqua actio, dicta actio, & dictum ius ita demum irreuocabiliter acquiruntur, ſi non interuenit pœnitentia. d. §. Flauius. & d. l. 3. Et propterea decidunt præfati Doc. ꝙ ſi donaui rem alicui cum pacto, ꝙ poſt tale tẽpus talis res deueniat ad talem Eccleſiam, quòd ego donator potero tale pactum peruẽſionis ad Eccleſiam reuocare, quãuis per tale pactum iam eſſet quæſita vtilis actio Eccleſię, per l. quoties. C. de dona. quæ ſub modo. ergo ita videtur concludendum in caſu noſtro, ꝙ quando pater recipit emphyteuſim pro ſe, filijs & nepotibus, cùm cenſeatur appoſuiſſe pactũ in fauorem filiorũ, vt eis quæratur ius, & vtilis actio in re emphy. quod tamen ex pœnitẽtia poſſit pater impedire effectualem acquiſitionem iſtius iuris emphyteutici. ¶ Et pro hac etiã parte dicit bene facere id, quod no. Barto. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. iuncta gloſſ. ff. de oper. liber. inquantum dicit, quòd pater qui ſtipulatus eſt à liberto operas ſibi, & filijs ſuis, poteſt tale ius operarum aſſignare vni filiorum, ſi tamen non aſſignauit, competit omnibus filijs operarum petitio, & in hanc partem dicit, quòd ſatis videtur inclinare Bar. in d. §. Flauius. quãuis ſecundum eum in d. §. ſi liberi. in aliquibus aliter ſentiat. ¶ Pro hac etiam parte dicit facere, quia in dubio amplectenda eſt pars, quæ fauet teſtamento, & diſpoſitioni teſtatoris, ꝙ quo teſtamento in dubio eſt iudicandum. l. in teſtamẽtis. ff. de reg. iur. in l. ſi pars. ff. de inoffi. teſtam. & c. fi. extra de re iudi. ¶ Et tenendo hanc partem, dicit ipſe non obſtare. l. fin. ff. de pact. vbi ius excipiendi ſemel acquiſitum fideiuſſori per pactũ rei principalis, non poteſt amplius ab eo inuito tolli, quare reſpondet mirabiliter, & profectò eſt ſatis leuis ſolutio, quòd quædam ſunt perſonæ, quæ nobis tenentur acquirere, vt ſunt illæ, quæ ſunt in poteſtate noſtra, vt filij, & ſerui, & tales poſſunt conditionem noſtram facere meliorem, ſed nobis præiudicare non poſſunt. l. filius. & l. ſeruus. ſ. de pact. ita ſecundum eum eſt in caſu. d. l. fin. ff. de pactis. quia reus principalis tenetur acquirere

Source : BIU Cujas

fideiuſſori, nimirum ſi poſteaquã ſibi acquiſiuit exceptionẽ, ſi eius conditionem deteriorare non poteſt, illam ſibi auferendo. Sed nos loquimur in terminis, in quibus quis non tenetur alij acquirere, vt eſt in patre, qui non tenetur acquirere filijs, ſed bene ècontra, vnde nimirum ſi filijs aliquis acquiſiuit, illud poteſt eis per pœnitentiam ſuam tollere, vt d.§. Flauius. & d. l. 3. ¶ Non obſt. etiam l. id quod noſtrum. ff. de reg. iur. ibi dicitur, quod id quod noſtrum eſt, non poteſt nobis ſine facto noſtro tolli, quia ad hoc reſpondet Imo. quod interdum competit nobis aliquod ius, & irreuocabiliter, & tunc procedit. d. l. id qđ noſtrum. quod illud ius irreuocabile nõ poteſt ſine facto noſtro à nobis inuitis auferri. ¶ Aliquando competit nobis ius, ſed reuocabiliter, & tunc non eſt abſonum, ꝙ tale ius per pœnitentiam poſſit à nobis inuitis auferri. d. §. Flauius. & d. l. 3. & pro hac differentia, ꝙ quædam ſit acquiſitio reuocabilis, & q̃dam irreuocabilis, alleg. no. per gl. & Doc. in l. ei qui ita hereditatem. ff. de condi. inſti. & in l. cũ pater. §. ſurdo. ff. de leg. 2. & in l. ſi mortis cauſa res donata. cum l. ſeq. ff. de don. cau. mor. pro hac etiam differentia adducit. l. ſed & ſi quis. §. interdum. iuncta. gl. ff. de vſufruc. inducendo, vt ibi per eum. ¶ Addo etiam, ꝙ hanc differentiam faciunt Doc. in l. 1. ff. de leg. 1. & in l. 1. C. communia de leg. per tex. in l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de cap. & poſthu. reuer. vbi propriè eſt tex. ꝙ ibi dominium erat reuocabile, & propterea dominus ibi poteſt vſucapere. Iſtã eandem opi. tenet ipſe Imo. in pleriſque alijs locis, quamuis non ita diffusè in eis tractet. in l. ſi domus. §. fi. ad fi. & in l. apud Iulianum. alias idem Iulianus. §. ſi quis alicui, & in l. filiusfamil. §. cũ pater. ff. de leg. 1. iſtam eandem partem tenet Lud. Rom. in cõſilio 35. incip. vita facti ſerie mihi propoſita, dubitatio principalis illa eſſe videtur &c. vbi pro hac parte intrepidè conſuluit, motus vnico, & forti fundamento, quia ſiue dicamus dictam emphyteuſim ſpectare ad filios vt filios, ſecundum opi. Bar. in l. Gallus. §. 1. ff. de libe. & poſthu. & in l. ſi non ſortem. §. libertus. in vlti. col. ff. de condi. indeb. & in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff. de ope. lib. & in l. quod dicitur patrem. ff. de verb. oblig. ſiue dicamus ſpectare ad filios vt hæredes ſecundum opi. Bal. in l. 2. C. de ſuis, & legi. certè teſtator debuit poſſe prælegare emphyteu. vni filiorum, & hoc viua ratione, quia teſtator poteſt rem hæredum, vel eorum ius legare cui vult, etiam pœnitus extraneo nedum vni filiorum. §. non ſolum. inſti. de lega. vbi dicitur in tex. cum gloſſ. non eſſe differentiam quantum ad validitatẽ legati, an teſtator legaret rem ſuam propriam, an legaret rem hæredis & facit. l. ſi quis ſeruum. in princ. ff. de leg. 2. & tenetur hæres præcisè ad rem præſtandam, ſeu ad ius concedendum, ex quo habet facultatem rei præſtandæ, adeo ꝙ non liberaretur præſtando æſtimationem ipſius rei. l. vnum ex familia. § ſi rem. cum ſim. ff. de leg. 2. & per hoc fundamentum dicit Lud. Rom. ꝙ hæc dubitatio deciditur, & aliud plus non dicit in determinatione huius q. ¶ Addo, ꝙ hoc fundamentum Lud. de teſtatore, qui poteſt rem hæredis vt propriam relinquere, fuit ante eum Imo. licèt non ita clarè inducentis, in d. c. potuit. in 1. col. vlt. arti. vbi per hoc, vt teſtator poſſit legare vni filiorum rem emphy. ſicut poſſet etiam aliam quamlibet rem, allega. l. ex facto. mag. ff. de hær. inſti. & l. Neſennius. ff. ad l. Falcid. Iſtam eandem partem tenuit conſulendo Pet. de Anch. in conſ. 132. Motus ex prælleg. doc. Bar. in d. § Flauius. Item quia erat ius quæſitum filijs ſpe, & ſic in conditione. l. dies incertus. ff. de cõdi. & demon. ergo debuit poſſe per patrem tolli. Idem determinat Bal. in Auth. ſi quas ruinas. in pe. col. ſ̃. de ſacroſ. Eccleſ. Motus per rationem, & fundamẽtum quod ſibi aſcribit Imol. in d. c. potuit. & ſupra retuli, quia cùm filius capiat tanquã ex donatione paterna, pater quo ad filium ipſum poteſt reuocare, quia inefficax, & conferre alteri filio. alleg. l. 2. ſ̃. de inoffi. dona. melius allegaſſet. l. ſiue emancipatis. ſ̃. de dona. & dicit Bald. ꝙ hęc eſt ſua ratio, quæ hæc clarè demonſtrat. Idẽ tenet Bald. in l. 1. ad fi. C. per quas perſo. no. acqui. ¶ Et ibi limitat hãc partem duob modis. Primò, vt procedat hoc, quando filij eſſent in poteſtate, quia tunc militat fundamentum proximè relatũ: ſi autem fuiſſent filij emancipati, non haberet locum reuocatio patris, & tunc ceſſaret fundamentum. ſ̃. adductum, nã tũc eſſet perfecta dona. & ſic irreuocabilis. d. l. 2. ſ̃. de inoffi. dona. & melius in d. l. ſiue emancipatis. [a] ¶ Secundò limitat hanc partem, vt procedat, quando talis emphyteuſis eſſet quæſita ex re patris, ſecus ſi beneficio cõcedentis, quia beneficium tertij nõ poſſet tunc pater auferre filio, ſicut ſecundum eum dicimus in feudo gratis dato, facit. l. ſi poſt mortem. §. fi. ff. de bo. poſ. cõ tratab. ibidem tenet Bal. in c. 1. in 6. col. in ver. quærit hic gloſſ. multum no. & c. in tit. an agnatus, vel filius. in vſi. feu. vbi dicit in hoc eſſe differentiam inter emphy. [b] & feudũ, quia ius emphy. tranſit ad ipſum filium tanquam ad hęredem, adeo ꝙ primus emphy. poteſt in eo diſponere, & alteri relinquere, qđ non eſt in vaſſallo, per c. 1. de ſucceſſ. feud. & in l. in conuentionib. ff. de verb. ſig. idem videtur tenere Pau. de Caſt. in cõſ. 191. incip. in Chriſti nõmine, in cauſa quam magnificus dominus Titius habet cum domina Thalda nouerca ſua. in primo dubio prin. Et licèt Pau. ibi principaliter attingat quæſtionem de feudo, rõnes tamen ibi aſſignatæ per eum faciunt etiã ad hanc partem in emphy. vbi primo adducit tex. in l. 3. poſt prin. C. de ſecun. nup. vbi mulier in his bonis, quæ fuit conſecuta à primo viro, & tenetur ſeruare filijs primi matrimonij, poteſt vnũ ex filijs, quem velit, eligere, & alios excludere. Et quamuis iſta lex corrigatur in hoc caſu per Auth. ibi poſitam, non tamen corrigitur ratio ibidem in tex. aſſignata. Ad idem adducit l. 1. in principio. & per totum. ff. de aſſig. lib. vbi licèt ius patronatus deſcendat in omnes liberos æqualiter. d. l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. tamen poteſt pater vnum ex filijs in iure patronatus præeligere, & iſtud ſibi aſſignare, & alios excludere. ad idem adducit, quia ſi aliquis ſit rogatus poſt mortem ſuam relinquere aliquã rẽ vni familiæ, poteſt vnũ ſolùm de illa familia eligere, & alios excludere. d. l. vnum ex familia. in prin. ff. de leg. 2. & l. filiusfa. §. pe. ibi, verum eſt enim in familia reliquiſſe, licèt vni reliquiſſet. ff. de leg. 1. & in l. is qui complures. ff. de leg. 3. ergo ita in propoſito noſtro. ¶ Et pro eadem parte addo vnum fundamentum, quod fuit Spe. in d. §. nunc aliqua. in ver. 27. ad fi. quod etiã adducit Pau. de Caſt. in prælleg. conſi. 160. nam pater viuens poterat non ſoluendo canonem emphy. vel rem emphy deteriorando, ius ſuum emphy. perdere, & iſtud præiudicaret filijs, & nepotibus, quamuis talis emphy. eſſet accepta pro filijs, & nepotibus, vt ſupra dixi in 7. q. Si ergo pater poteſt præiudicare filijs omittendo, quod eſt odioſum, quanto magis poteſt eis p̃iudicare prælegando, vel hæredem inſtituendo vnum, quod eſt fauorabile, arg. l. cũ quidam. ff. de libe. & poſthu. & l. ſeruus ea lege. in fi. ff. de ſeruis expor. ¶ Tertiò limita, quando pater fuiſſet author huius acquiſitionis, quia ante eius mortẽ, & ſic antequam eſſet perfectè acquiſitum ius filijs, poſſet diſponere, ſecus ſi non fuit author acquiſitionis. Ita tenet D. Alex. in cõſil. 104. lib. 7. incip. viſo themate, & inſtrumento conceſſionis. in pe. col. in fi & ad hoc vide omnino. D. Alex. qui idem tenet in [c] conſi. 105. eo. lib. incip. in cauſa Nico. de Campegio. [c] ¶† Tenẽ 208 do hanc partem affirmatiuam, ꝙ ſi pater acceperit emphyt. pro ſe, filijs, & nepotibus. ꝙ totam poſſit vni filiorum prælegare. Succederet pulchra quæſtio, quam ponit ſingulariter Ioã. And. in d. §. nunc aliqua. in ver. 77. Pone, pater habens plures filios, eos hæredes inſtituit, & diſpoſuit, ꝙ fundus emphyteu. ad vnum ſolùm peruenìret, qui ſolus ſoluerit fictum, vel penſionem, nec aliquem in ſpecie expreſſit, & ſic vni filiorum prælegauit, & non dixit cui dabitur, modo ad quem filiorũ debeat dicta emphy. pertinere, & an ad nullum, an verò ad omnes, ibidem Ioan. And. arguit ad partes, & primò, quòd ad magis idoneum, quẽ iud ex elegerit, poſtea arguit, quòd ad omnes, dehinc quòd ad nullum, vt ibi latè per eum, finaliter concludit, quòd dominus rei emphy. eliget quem volet ex hæredib. arg. l. legato generaliter. & l. ſi quis à filio. ad fin. ff. de leg. 1. & eo caſu, quo non elegerit, quòd pertineat ad omnes. Et per iſta ſit abſoluta pars affirmatiua huius dubij. ¶ Contrariam partem, ſcilicet negatiuam, quòd pater non poſſit emphy. vni filiorum prælegare, videtur tenere Spec. in d. verſi. 78. qui non multum clarè aliquam partem firmat, ſolùm enim arguit ad partes, inclinat tamen magis in iſtam negatiuam per plura fundamenta, de quibus ibi per eum, & maximè, quia cùm iſtud pactum, quòd emphy. habeatur pro ſe, & filijs, & nepotibus, ſit actum inter ipſum patrem recipientem emphy. & dominum concedentem, certè ſola voluntate ipſius emphyt. non debet poſſe mutari forma iſtius conceſſionis, argum. l. ſicut. C. de actio. & obliga. & l. in diem. & l. ſequenti. ff. de aqua plu. arcen. mouetur etiam, quia cùm iſti filij admittantur vt filij, & non vt hæredes, ergo vniuerſi viriliter admitti debent. argumen. l. cũ pater. §. a te peto. ff. de lega. 2. & hoc ſecundum eum niſi aliud expreſsè eſſet dictum tempore conceſſionis. argumẽ. l. hæredes mei. §. fin. ff. ad Treb. Iſtam eandem partem negatiuam firmat apertè Barto. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. ff. de ope. lib. Motus, quia cùm dicti filij habeant ius in re emphy. non tanquam hęredes patris, ſed tanquam filij, certè diſpoſitio patris in hoc nihil debet valere, prout in ſimili habemus in feudo, capit. 1. in prin.

ADDITIONES.

[a] ¶ Idem vult Ang. Are. in ſuo teſtamento in gl. item dicto B. eius filio prælegauit. PARPA.

[b] ¶ Inter emphy. Addę Bertach. in reper. in verb. emphyteuſis. vbi enumerat plures caſus.

[ç] ¶ Adde, quòd iſtam etiam partem affirmatiuam tenet Marian. Soc. conſi. 25. in 1. dub. loquitur tamen cum conſenſu domini directi. PARPA.

Source : BIU Cujas

prin.de ſuc.feu.iungendo authoritatem Spec.in d.verſicu.78. qui dicit in hoc eſſe ſimiles emphy.& feudum.¶Secundò motus per ſimile, quod videmus in actione de dote, quæ quærit filiæ ex ſtipulatione paterna,quia pater non poteſt illud diminuere filiæ,niſi tantum vltra relinquat pater de ſuis bonis,quãtum eam grauat,vt l.ſi cùm dotem.§.ſi pater.ff.ſol.mat. idem conſuluit Bar.in conſi.ſuo 55. incip. dominus Amatus filium maſculum hæredem .cuius conſilij finis per errorem ſcriptorum ponitur in alio conſ.60.incip.q.iſta habet duo dubia &c. & ſic eſt totum vnum conſilium, quamuis corruptè diuiſim habeatur,& ibi Bar.mouetur per eadem fundamenta, q̃ proximè dixi,imò per eademmet verba. Iſtã eandem partem tenet Bal.ſibi contrarius in l.item videndum.§. nunc videamus. ff.de peti.hære.& ita refert,quòd ita conſuluit Iaco. Butr. qui mouebatur tali fundamento, quia ius quod habet pater in illa emphy.certum eſt,quòd finitur per eius mortem,ergo legãdo emphy.videtur legare ius tantum, quod habet,licèt finitum morte,ita quòd hæres vltra non tenetur.l.vxor patrui.C. de leg.& l.quod [illegible]rerum.§.1.ff.de lega.1. & hanc partẽ firmat indubitanter Bar.quando pater accepiſſet emphy.pro filijs vt filijs,quòd in dubio præſumitur, vt ſupra pluries dictum eſt, & maximè in 4.q.¶Pro hac parte,& ſic pro iſto fundamento corroborando facit,quod decidit Barto.in d.l.vxor patrui. vbi per illum tex.dicit ſe in facti cõtingentia dixiſſe tempore mor
209 talitatis,† cùm quidam reliquiſſet alicui fundum, quem habebat in emphy.& illa emphyteuſis finiebatur morte ipſius teſtantis,quamuis legatarius diceret hæredi,redime fundum illum,& da mihi,quia teſtator legauit mihi rem alienam,vnde quando teſtator rem alienam legat,videtur grauare hæredem de ea redimenda,dicit Bar.quòd legatarius non bene dicebat, quia ex quo teſtator habebat ius in illa emphyt.quamuis eſſet finiturum eius morte,videtur legaſſe tantum ius,quod habet, & non vltra grauaſſe hæredem, per illum text.de quo tamen puncto,quia paſſus eſt dubius, videte ibi Bal. & latiſſimè Pau. de Ca. per tres chartas,& Bar.Imo.Cum.& cæteros Mod.in l. quod in rerum.§.1.qui incipit,ſi vſumfruct.ff.de leg.1. & Bart. qui viſus eſt tenere contrarium,in l.cùm pater filiæ. in pe. col. & in §.cũ pater.& vtrobique Imo.ff.de leg.2.Bal.in l.habitatio. C.de vſufruc.& in l.dotalem.per illum text.& ibi Angel. ff.de teſtam.mili.Bal.in c.1.§.donare.qualiter olim feu.po. alien.& latè per Dom. Anto.de But.in c.paſtoralis.& ibid. Imol. extra de don.& iſto modo,vt nihil omittatur, erit iſte incidẽs articulus expeditus in principali propoſito.Eandem partem negatiuam tenet ipſe Bal.qñ emphy.eſſet habita pro filijs,vt filijs qđ in dubio præſumitur in l.liberti libertæque. circa 8. colum. j. de ope.lib.& idem Bald.in l. apud Iulianum. aliàs idem Iulianus.§.ſi quis alicui.ff.de leg.1.Iſtam eandem partem,quod pater non poſſit præiudicare filijs prælegãdo,tenet Fede. de Sen. in conſi.228.incip.factum eſt tale duo fratres &c.circa fi.illius conſilij.eandem opi.tenet Angel.in l.item videndum.§. nunc videamus.ff.de peti.hæred.& ita etiam ibi refert,quod ita conſuluit Iac.But.per fundamentum proxi.ſupra adductum. d. l. vxor patrui.j.de leg.dicit etiam ita tenere Spe.in d.§. nunc aliqua.in verſ.78.& in tit.de teſt.§.1.ad fin. & dicit hoc eſſe valde notandum,quia quotidianum.¶Ego tamen non inuenio, q̃ Specu.hoc tangat in d.titu.de teſt.§.1.ad fi.Iſtam eandem opi. tenuit conſulendo Ang.in conſi.191.aliàs eſt in conſi. 192. & ibi Angel.limitat hanc partem non procedere,quando prælegaſſet vni filiorum totam emphy.& poſtea alteri filio,vel alijs filijs tantundem de alijs bonis ſuis in recompenſationem legaſſet,quia tunc poſſet hoc facere,alleg.l.1.& l.aſſignare.ff. de aſſi.lib.iuncta.l.ſi cùm dotem.§.ſi pater.ff.ſoluto matrimo. & fuit ante eum limitatio Bar.in d.§.ſi liberi.& in d.conſi.55. incip.Dom.Amatus.iuncto conſi.60.incip.q.iſta habet duo dubia.Iſtam eandem partem tenet Ang.in conſi.199.eandẽ partem tenet Pet.de Anch.ſibimet contrarius in conſi.319.incip. in themate præſuppoſito tria ſunt,&c.aliàs incipit,Caius conuentus.eandem tenet ipſemet Pet.de Anch.in conſi.134.inci. planè,& ſubtiliter. vbi formalitet tenet, q̃ ſi pater acceperit emphy.pro ſe,& filijs,& nepotibus,& alterata fuerit emphyt. ex pacto expreſſo, quòd poſſit transferri etiam in extraneos quocunque tit.& pater prælegauerit totam emphy. vni filio, conſuluit,quòd iſto caſu pater potuit,quia alterata erat natura emphy.& ſic ſenſit,& voluit, quòd ſi non fuiſſet alterata natura emphyt.per pactum expreſſum,q̃ pater nõ potuiſſet vni filiorum prælegare, & ſic habetis ſecundam limitationem ad hanc partem,quàm limitationem ante eum ponit etiam Spe. in d.ver.78.& ſupra etiam retuli.idem tenet Bal.in c.1.in prin. in 5.colum.in ver.quæro nunquid pater.de prohib.feud. alien. per Frid.Dy.Bal.Ang.& Pau.de Caſt.in l.apud Iuſianum. §. ſi quis alicui.ff.de leg.1.Idem tenet Dom. Alexan. dicens, q̃ iſta

* videtur *magis communis opin.*in conſi.106. 107. lib. 4. incip. viſo themate, & inſtrumento conceſſionis. in pen. col. & in conſil. ſeq. quod incip.in cauſa Nico. de Campegio. Iſtam eandem negatiuam partem tenuit Lud. Rom. ſibimet contrarius in l. vnica.in 12.q.C.quando non pet.partes eandem tenet Saly.in l.fi.in 5.col.j.eo.¶Pro hac parte,quòd ex quo æqualiter ad ipſos filios iure contractus, & ex ſtipulatione paterna,ius erat quæſitum,q̃ facto patris non potuerit tolli,adduco elegantẽ doc.Bal.in l.in inſulam.§.fi.ff.ſol. matr. vbi dicit,pone, q̃ duo inimici fecerunt pacem adinuicem,& promiſerunt adinuicẽ ſe non offendere,& non rumpere pacem ſub tanta pœna applicanda Eccleſiæ, deinde ruperunt pacem, & reconciliati ſunt,& remiſerunt omnem iniuriam, & omnem pœnam, q̃ nihilominus non tolli potuit pœna quæſita Eccleſiæ, quamuis eſſet quæſita ex pacto ipſarum partium, ergo ita dicendũ in caſu noſtro.¶Pro hac parte etiam bene facit text.in l. verò procuratori.in ver.alia cauſa eſt.ff.de ſol.ibi, quia certam conditionem habuit ſtipulatio,quàm mutare non potuit ſtipulator. ad idem.l.aliud.eo.tit.de ſol.Ad idem.l.ſi poſt mortem.§. fina.ff.de bono.poſſeſ.contratab. Ad idem pro hac parte ſtringit.l.fi.ff.de pact.vbi ius quæſitum fideiuſſori, per pactum factum à reo principali,non poteſt vllatenus ab eo inuito tolli, nec eſt vera ſolutio ad illum tex.quam ponit Imo. in d. c. potuit.& ſupra retuli,dũ dicit,q̃ ideo eſt illud ibi, quia reus principalis tenebatur acquirere fideiuſſori, ſecus autem eſt in alijs perſonis,quæ non tenentur acquirere,quia ſi videatur text.ille non ſe fundat ſuper hoc, quia reus tenetur acquirere fideiuſſori,imò de hoc verbum nullum,ſed ſe fundat, quia ius nobis quæſitum,à nobis inuitis tolli non poteſt, quæ ratio cùm ſit generalis,nullatenus debet reſtringi, etiam ſi lex loqueretur in caſu ſpeciali,dixit ſingul.Barto.in l.regula. §. pen. per illum text.ff.de iur.& fac.igno.facit, quod not. Barto. in l. cùm hi.in princip.ff.de tranſactio. ¶Et pro hac eadem parte multum facit ſingulare dictum Bart.in l. mortis cauſa capitur.ff.de dona
210 tio.cauſa mort.vbi per illum tex.& ibi not.inquit Bar.† quòd ſi pater accepit rem in emphyteuſim pro ſe,ſuiſque filijs, & nepotibus,quòd filij videntur adiecti poſt mortem patris, & quòd à domino rei videntur capere cauſa mort. patris, & ſic eſt mortis cauſa,ſi ergo filij illam capiunt à primo domino,& ſic non à patre,ergo pater non debet poſſe filijs præiudicare vni eorum prælegando,& per hoc apparet non obſtare vnum fundamentum Imo.cæteris omnibus firmius, quod ante eũ fuit Bald.in dicta Authen.ſi quas ruinas. in penult. colum. & in l.prima.in fin. C. per quas perſo. no. acqui. cùm dicebant, quòd aut eſt donatio inter viuos,aut cauſa mort.&c. vt infra ordinatè reſpondebo. ¶Per iſta omnia videtis præſentem articulum reddi valde dubitabilem, vt meritò dici poſſit illud Virgilianum .' Hinc atque hinc vaſtæ rupes, &c. tum propter authoritates Doctor.hinc inde contrarias,tum etiam propter leges, & rationes hincinde multum vrgentes, & in hoc paſſu non inuenio veritatem bene explanatam. ¶ Nouiſſimè tamen excellentiſſimus ætate noſtra iur.vtr.interpres Domin. Andr.de Barba.in d. cap. potuit. dicit has opin. poſſe concordari per doctr. Angel.in præalleg.conſilio 191.aliàs 181.quòd aut pater, qui prælegauit vni filiorum totam emphyteuſim, alijs etiam prælegauit tantundem de bonis ſuis in recompenſationem emphyteuſis,& tunc valeat prælegatum emphyteuſis,& ſic procedat prima opin.aliàs ſecus, & ſic procedat vltima, & ita tranſit ipſe in hoc paſſu, & non facit mentionem, quòd iſta etiam eſt doctr. Barto. in dicto §.ſi liberi.& in d.conſilio 55.incip.dominus Amatus.iuncto conſi. 60. incip. quæſt. iſta habet duo dubia,& ſuperius retuli. ¶Ego vltimo loco in hac difficultate puto hanc eſſe veriratem conſideratis omnibus ſupra relatis, vt ſit diſtinguendum. Et attingam primò
211 quoſdam caſus minus dubitabiles,† quòd aut pater accepit emphyteuſim pro ſe, filijs,nepotibus, & hæredibus, expreſsè adiecto hoc termino hæredibus, & tunc poſſit vni prælegare cui velit,& habeo caſum iſtum pro indubitato, quòd apparet,quia cùm tunc filij veniant non vt filij,ſed vt hęredes,certè pro qua parte eſſent inſtituti hæredes,pro ea etiam parte venirent ad emphyteuſim,& non vltra,prout tenet Bart. & alij. in l.Gallus.§.primo.ff.de libe. & poſthum. & in l. quòd dicitur patrem.ff.de verbor.obliga.& in d.l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. vnde eſt tunc in poteſtate patris diſponere,pro qua parte velit filios hęredes eſſe in emphyteuſi, & ſic facere, quòd vnus filius ſolus habeat iure prælegati.Aut pater accepit emphyteuſim pro filijs vt filijs, aut ſimpliciter, quo caſu eſt idem, quia in dubio pater præſumitur accepiſſe pro filijs vt filijs, & non vt hæredibus,prout ſupra pluries dixi,& maximè in tertia quęſtione,quo caſu cùm talis ſtipulatio patris quo ad filios conferatur poſt mortem patris, certè acquiritur filijs vtile ius,

Source : BIU Cujas

& vtilis actio ex contractu patris.l.quodcũque.§. 2.& ibi Bart. ff.de verb.oblig.& plenius Bar.& alij in d.l.quod dicitur patrẽ.
a & ſupra retuli. [a] Et in iſtis terminis propriè dubitant ſupra ſcripti Doc.nunquid tunc pater in præiudicium aliorum filiorũ poſſit vni eorum prælegare,& tunc diſtinguo,aut pater diſponit in teſtamento de iſta re emphyteutica tanquam de re filiorum,cùm ius patris, quòd in ea habet,ſit finiturum ꝑ eius mortem,& iſtud expreſsè apparet,& tunc ſi filij volunt ſuccedere ex teſtamento patris,teneo quòd tunc pater poſſit prælegare vni in præiudicium aliorum: ſecus ſi filij nolunt venire ex teſtamento patris,vel teſtamentum eſt nullum, & hoc ex fundõ Lud.in ꝯſi.35.& Imo. in d.c.potuit.quia teſtator in teſtamẽto poteſt ita diſponere de re ipſius hæredis, ſicut de ſua propria,legando vel quomodocunque diſponendo. d.§. non ſolùm.inſti.de lega.& d.l.vnum ex familia.§.ſi rem. Aut pater diſponit in teſtamento de iſta re emphyt. non tanquam filio-
b rum, [b] qui ſunt futuri hæredes eius,ſed tanquam de iure proprio,quod in ea habet,quòd in dubio præſumitur.d.l.vxor patrui.C.de leg.cum alijs præalleg.vel ſi diſponit tanquam de re propria filiorum,filij volunt venire ex teſtamento patris, & volunt eſſe hæredes,vel aliter pater aſſignat inter filios,vel diuidit inter eos per actum inter viuos, aſſignando vni filiorum totam emphyteuſim,ita ꝙ in hoc ſumus in caſu. d.§. non ſolùm.quòd teſtator diſponat de re propria hæredis, & iſte caſus eſt multum dubitabilis apud Doct.in quo vidiſtis eos multum variare,& in hoc teneo, quòd niſi aliud expreſsè ſit actũ tempore quo emphyteuſis eſt accepta,iuxta limitationẽ Spe. in d.verſ.88.& Pet.de Ancha.in d.conſil.134. quòd tunc pater non poſſit præiudicare filijs vni eorum totam emphyteuſim prælegando,per ea,quæ ſuperius adducta ſunt pro hac parte, & maximè per deciſio. Bar.in d.l.mortis cauſa capitur. ſuper quo facio maximum capitale.¶Limito tamen,niſi pater alijs tantundem reliquiſſet in recompenſationem, vt ſupra latius dixi.¶Nec obſt.alleg.in oppoſitum, quia ex ſolutione fundamentorum apparebit,ꝙ hæc pars,quam teneo,eſt mera veritas.¶Non obſt.fundamenta primò adducta per Imo. in c.potuit.Et primò dum dicebat,quòd aut volumus dicere, quòd ſit donatio inter viuos,& tunc quia eſt collata in filios in potestate,eſt inefficax,& ſic poteſt ex pœnitentia patris quandocũque reuocari; aut volumus dicere, ꝙ ſit donatio cã mortis, quod eſt ſecundum eum verius,& adhuc multomagis, quia donatio cauſa mortis quandocunque ex pœnitentia reuocari poteſt,& iſtud eſt fortius fundamentum, [c] quod facit ipſe
c Imo.quod fuit ante eum Bal.in locis [c] præalle. ¶Quia ad hoc reſpondeo,ꝙ imò non eſt donatio inter viuos,nec cauſa mortis,ſed eſt mortis cauſa capio poſt mortem patris,quod filij dicuntur habere à primo domino,& non à patre,per doct.ſing. Bar.in d.l.mor.cauſa capitur. ergo pater ex pœnitentia nõ debet poſſe illam reuocare,& ſic iſtud fundamentum retorquetur contra eos. ¶ Non obſt.ſecundum dum dicebat Imol. ꝙ ius quæſitum alicui ſpe,facto noſtro, poteſt ab eo per noſtrã pœnitentiam tolli,quia reſpondeo paucis, quòd in caſu noſtro non eſt quæſitum ius in ſpe,imò re,quia filijs eſt acquiſita vtilis actio,vt ſupra eod.ſæpè dixi.¶Non obſt.tertium fundamentum Imo.quod multum videbatur ſtringere, dum dicebatur,quod quando contraho cum aliquo,& appono pactũ, per quòd aliquod ius,vel aliqua actio quæritur tertio, quòd illud ius quæſitum tertio poſſum per meam pœnitentiam reuocare,per tex.in l.3.ff.de ſeruis expor.& in l.1. C. ſi mancipiũ ita fue.alie.& in d. l. qui Romæ. in §.Flauius. iuncta deciſione Doc.ibidem,quia dico,quòd quamuis iſta ſit via brocardica, nunquid ius quæſitum tertio per factum meũ poſſit ex mea pœnitentia tolli.Et licèt faciat in contrarium.d.l.ſi.ff.de pac.& l.ſi poſt mortem.§.ſi.de bono.poſ. contratab. & latè examinat Bal.in d.l.cùm à ſocero.ff.de iure dot.tamen volo in ſpecie ad illas leges reſpondere,dum in eis dicitur,ꝙ ſi vendo tibi ſeruũ cũ pacto,quòd eum manumittas,quamuis illi ſeruo ſit quæſitum ius ex tali pacto,quòd poſſum ex pœnitentia illud reuocare,non obſt.fauore libertatis,quod eſt amplius, quia reſpondeo dando ſingularem intellectum,quem ad illas poſuit Bar. in l.Ariſto.de dona.& in l.ſi.ff.de condi.ob cau.ꝙ licita eſt pœnitentia mei venditoris,verum eſt quantum ad hoc, vt nõ habeat locum conſtitutio diſponens, ꝙ ſi ſeruus debeat manumitti infra certum tempus,& non manumittatur, quòd ipſo iure conſequatur libertatem, quantum ad impediendũ hanc conſtitutionem, bene licita eſt pœnitentia venditoris, ita loquuntur leges præalleg.Sed,quòd venditorem poſſit pœnitere,quantũ ad hoc,vt emptor non poſſit manumittere ſi vult, dicendum eſt, quòd non, ꝙ venditor non poſſit reuocare.¶ quæſitum.ff.de ſeru.expor.in l.1.C.ſi manci.ita fue. alie.¶ Vel reſpondeo aliter,& planius fatendo ſimpliciter illos tex. indiſtinctè procedere,quòd licitum ſit venditori ex pœnitentia reuocare ius manumittendi. Item fatendo ſimpliciter veram eſſe deciſio.Bar.& aliorum in d.§. Flauius..quæ non eſt tamen ſine dubio, quòd ſi dono rem alicui cum pacto, quòd infra tantum tempus vadat ad talem Eccleſiam, quòd per meam pœnitentiam poſſit reuocari ius vtile, quod erat acquiſitum Eccleſiæ,iuxta.l.quoties.infra de donatio.quæ ſub modo,quia in omnibus iſtis locis iſtud ius erat quæſitum à me, qui volo ipſam reuocare,nimirum ſi pœnitentia, & reuocatio admittuntur.Sed in caſu noſtro iſti filij habent ius emphyteuticum à primo domino ipſius rei emphyteuticæ, & ſic non à patre, ergo per diſpoſitionem patris ab eis tolli non poteſt, per illã deciſionem Barto. ſingularem in d.l.mor.cau.capitur.quę deciſio,vt mihi videtur,radicitus euertit nodos præſentis dubita-
d tionis. [d] Non obſt.aliud fundamentum Imol. de operis liber. quas pater vni filiorum poteſt aſſignare,quod etiam fuit fundamentum Pau.de Caſt.in d.conſi.161, quia reſpondeo multipliciter,vel quod ideo ſit, quòd de modico ꝓiudicio tractetur,iux.l.aſſignare. ff. de aſſi. libert.vel quod ideo ſit, quia illud habent filij à patre,ſecus in terminis noſtris, vbi habent à primo domino,vt ſupra proximè dixi,vel dicite,vt per Bar. in d. §.ſi liberi.& in d.conſi. 60. incip. quæſtio iſta habet duo dubia. ¶Non obſt.vltimum fundamẽtum Imo.dum dicebat, quòd in dubio fauendum eſt teſtamento, quia dico, ꝙ ſemper ex hoc non pendet validitas teſtamenti:præterea dico,quòd magis attendendus eſt fauor filiorum, quibus ius iam erat quæſitum à primo domino concedente, quàm iſtud relictum patris in præiudicium filiorum.¶Non obſt. adducta per Pau. de Caſt.in dicto conſi.161.& primò tex.in d.l.fœminæ.C.de ſecũ. nup.quam etiam adducit Spec.in d.verſ.78.quia ad illam.l.reſpondet Saly.in l.ſi.in 5.col. ff. eod. quòd illa.l.eſt hodie correcta per Auth.ibi poſitam, vnde non debet allegari, quæ ſolu. non valet,quia quamuis.l.ſit correcta,eius ratio eſt allegabilis, vt dicit glo.in l.vnica.in princip. ſuper ver. imaginem.infra de de lati.liber.tol.cum multis ſimil.Et ideo melius reſpondebo ſecundum quod no.reſpondet Barto.in d.§.ſi liberi. & in dicto conſi.60.incip. quæſtio. iſta habet duo dubia &c. quòd in d.l. fœminæ.mater non tenetur reſeruare bona filijs primi matrimonij,ratione alicuius conuentionis habitæ cum aliquo, ſed ex vigore cõſtitutionis illius legis,q̃ diſpoſuit, vt mater poſſit eligere vnum ex filijs:ſed in queſtione noſtra pater veniret ꝯ conuentionem habitam cum primo domino, ſi eligeret vnũ ex filijs,& ideo non poteſt.¶Non obſt.d.l. vnum ex familia. in princ.quia nihil ad propoſitum, nam loquitur quando teſtator grauauit hęredem relinquere rem vni de familia, & ſic vni de certis, prout ibi declarat Barto. vnde eligendo vnum de familia,obſeruat voluntatem teſtatoris,ſed hic faceret cõtra conuentionem habitam cum domino rei emphy. qui voluit filios debere ęqualiter admitti.¶Eodem modo nihil facit d.l.filiusfam.§.pen.ff.de leg.1. quia ibi hęres erat grauatus rem relinquere in familia,vnde relinquendo vni de familia obſeruat voluntatem defuncti,quia vt ibi dicit Iuriſconſ.verum eſt enim in familia reliquiſſe,licèt vni reliquiſſet, ſed hic pater faceret contra conuentionem,vt dictum eſt,& ideo non poteſt
212 ¶†Non obſt.vltimum fundamentum, quod adduxi ſecundum Spe.& Pau.de Caſt.quòd ſi pater viuens poteſt prędiudicare filijs in iure emphy.non ſoluendo cenſum, vel deteriorãdo rem emphy.& ſic omittendo,ꝙ eſt odioſum, quantomagis debet poſſe prędiudicare legando,ꝙ eſt fauorabile, quia ad hoc reſpondeo,ꝙ illud quod dicitur, quòd pater poteſt prędiudicare filijs non ſoluendo canonem,vel deteriorando, procedit quando pater accepiſſet emphyteuſim pro filijs vt hęredibus,quo caſu etiam in terminis noſtris poſſet prędiudicare p̃legando,vt ſupra dixi. Sed quando accepiſſet emphyteuſim pro filijs vt filijs,non poſſet eis prędiudicare non ſoluendo, vel deteriorando,vt ſupra dixi in 7.queſt. ergo & non debet poſſe præiudicare prędlegando,& ſic hoc argum.retorqueretur in oppoſitum.¶Vel aliter fatendo etiam, ꝙ ſemper pater poſſit prędiudicare filijs in iure emphyteutico, non ſoluendo canonem,vel deteriorando,reſpondeo,prout no.reſpondet Barto. in d.§.ſi libe.& in d.conſi.40.incip. quæſtio iſta habet duo dubia,

ADDITIONES.

a ¶Vide Cardi.Alex.in c.Imperialem.in 7.colum.cum ſeq. de prohi. feu.alie. vbi no.diſtinguit. PARPA.

b ¶Filiorum.Adde Alex.in conſi.12.19.26.28.lib.5.Tiraq.de retrac. conſang. gl.9.nu.50. PANCIR.

c ¶Idem vult Franc.de Are.in conſi.57.in 2.col.& Pau.de Caſt.in l. qui pretio. ff.de don.cau.mor.vide latius Fran.Are.in l.apud Iulianum. §. ſi quis alieni. in pen.&.ſi.col.ff.de leg.1. PARPA.

d ¶Vide Fran.Are.in d.§.ſi quis alieni.in pe.col. PARPA.

Source : BIU Cujas

bia, ꝙ iſtud, ꝙ pater poſſit præiudicare non ſoluendo, vel deteriorando, procedit ex natura contractus emphyteutici celebrati cum ipſo domino, vnde per hoc conuentio cum eo habita in nullo offenditur. Sed in terminis noſtris eligendo vnũ ex filijs, offenditur conuẽtio habita cum ipſo domino, qui voluit filios debere æqualiter admitti. Et per iſta habetis præſen-
213 tem articulũ plenè, vt puto, & perfectè examinatũ. ¶†Quid autem ſit in feudo, nunquid ſi pater acceperit feudum pro ſe, filijs, & nepotib. poſſit illud in totum vni filiorum prælegare, deciſio ſatis penderet ex dictis in proxi. q. iunctis his, quæ latè ſcripſi in l. 1. in gl. in verbo alienationis. ſ. eo. vbi latè poſui, an ea, quæ dñr in emphyteuſi, habeant locum in feudo, & è contra, de qua. q. videte Bal. in d. c. 1. in prin. in 5. col. de prohi. feud. alie. per Frid. & in l. item videndum. §. nunc videamus. ff de peti. hær. poſt Iac. But. quem refert conſuluiſſe, ꝙ no. & Bal. in l. liberti. in 9. col. j. de oper. lib. & in c. 1. in §. & quia vidimus. aliàs eſt in §. decedenti. de his, qui feu. da. poſ. Iac. de Bel. in cap. 1. an agna. vel filius. & ibi Bal. in 6. col. & Bal. in l. 1. in fin. C. per quas perſo. no. acqui. Spe. in d. §. nunc aliqua. in ver. 72. in fin. in vltimis verbis. Io. And. in addi. Spe. in tit. de feu. in rub. in verſ. non omittant. Old. Laud. in conſi. 237. And. de Iſer. ſummus feudiſta in c. 1. de ſucceſ. feu. Angel. in ſuo eleganti conſi. 181. aliàs 186. & in d. l. item videndum. §. nunc videamus. & Pet. de Ancha. in conſi. 108. Iac. Alua. in c. 1. in prin. in 2. no de ſucceſ. feu. & in c. omnes filij. ſi de feu. defun. conten. ſit inter do. & agn. & in d. c. 1. in prin. de prohi. feu. alie. per Frid. Pau. de Caſt. in conſi. 161. inci. in Chriſti nomine. in cauſa, quam magnificus dominus Titius habet cum domina Thalda &c. Imo. in d. c. potuit. in vlti. char. & ꝙ no. Arch. in d. c. 1. in prin. de iure pat. in 6. ¶Et quamuis Bald. in omnib. locis prædictis teneat indiſtinctè, ꝙ quamuis pater non poſſit filijs præiudicare prælegando vni filiorum tantum, & in hoc ſit dſia inter feudum, & emphyteuſim, pro nunc in hoc puncto de feudo mihi ẽt placet cõcordia, & doc. quam poſui in præcedenti artic. de emphyteuſi, ꝙ aut feudum eſt quid hæreditarium, vt qñ eſt receptum ꝓ ſe, & hæredibus, vel pro ſe, filijs, & hæredib. & tunc poſſit diſponere pro libito voluntatis, prout de re hæreditaria. Si verò feudũ non ſit quid hęreditarium, vt quia ſit receptum pro ſe, & filijs, aut ſimpliciter, & tunc debeat dici, & diſtingui, vt in præcedẽti arti. & in caſu, quem ibi putaui magis dubium, in quo concluſi, ꝙ pater non poſſit in emphyteuſi præiudicare filijs, vni prælegando, puto, ꝙ idem multomagis veniat concludendũ in feu. vt concludit Bar. in dictis locis, & maximè in d. c. 1. in 6. col. an agna. vel filius. ¶Vnum tamen in iſta. q. feudi volo vos notare ad limitationem prædictorum, quod ponit ſignanter
214 And. de Iſer. in c. 1. de alie. feu. paterni. vbi concludit, †ꝙ quẽ-
a adm. vaſſallus feudum nouum cum conſenſu domini poteſt alienare in præiudicium filiorum, qđ eadem rõne cũ conſen-
a ſu domini debet poſſe relinquere feudum nouũ vni ex filijs. a
215 †Et quod dicatur b feudum nouum, & qđ antiquum, decla-
b rat no. Bal. in l. 1. in prin. 4. q. ff. de re. diui. vbi inter cæteras differentias dicit, ꝙ feudum antiquum eſt, quod prouenit ex ſucceſſione, vel linea progenitorum, & deriuatur in alios ſucceſſores, ſiue deſcendat ex propria natura feudi, ſiue ex pacto; illud verò dicitur nonum feudum, ꝙ non ex ſucceſſione, vel linea progenitorum prouenit, ſed eſt à ſe nouiter quæſitum, vt ibi plenius per eum. dicit tamen no. Bal. in d. l. 1. in 15. q. ꝙ ſi pater in vita ſua fecerit inueſtire filios de feudo, non tamen dicit feudum nouum, ſed antiquum, vide per Bald. in c. quidam. de vaſſal. decrepi. æta. in vſi. feu. quod reputat valde notan. & pulchram. q. ad cognoſcendum feu. an ſit nouum, vel antiquum,
c vide per c Odof. in conſi. 178. Pau. de Caſt. in conſ. 153. & duobus ſequẽ. & quid ſi de nouo concedatur caſtrum iure antiqui feudi, an tunc cenſeatur hñe naturam feudi noui, an antiqui? ponit Bal. in c. j. de alie. feu. pater. Quis aũt dicatur nouus em-
216 phy. declaraui poſt Saly. ibi in l. fi. in 18. col. j. eo. ¶†Nunquid autem ad terminos noſtros pater poſſit ſtipulari feudũ vni filio tm̃, ita ꝙ alijs filijs non quæratur, iſtam. q. ponit Bal. in d. l. 1. in prin. in 38. q. ff. de rerum diui. & ibi determinat, ꝙ ſic per l. pactum. C. de colla. Sed illud procedit ab ipſo initio tempore receptionis feudi, antequam ius ſit quæſitum filijs, quemad. dixi in præcedenti articulo in emphyteuſi, cuius natura põt ab initio tempore conceſſionis alterari per pactum expreſſum. Et ſic cum laude Dei de hac. l. 2. finem facio. Lecta Papiæ per me Iaſ. vtriuſque cenſuræ Doctorem.

ADDITIONES.

a ¶Filijs. Adde Bal. conſi. 198. lib. 3. Io. Camp. conſi. 114. dub. inter conſi. Brũn. q tenent etiam feudũ antiquum vni filiorum poſſe prælegari cum conſenſu domini. PANCIR.

b ¶Quod dicatur. Adde in §. 1. de natura ſucceſ. Bal. in c. 1. de vaſſallo decrepitæ ætatis.

c ¶Vide eundem Iaſ. in procœmio feudo. in 29. columna cum ſequentibus. PARPA.

SVMMARIVM.

1 *Huius legis diuerſa ſummaria.*
2 *Conductor perpetuus, ſeu ad longum tempus ſi alienat ius ſuum ſine conſenſu domini, cadit à iure ſuo.*
3 *Pactum inter dominum, & emphy. quòd emphy. poſſit alienare ſine conſenſu domini, valet.*
4 *Si emphy. fecit pactum cum domino, vt poſſit alienare cuicunque voluerit, an poterit alienare irrequiſito domino.*
5 *Creditor non poteſt alienare pignus, niſi prius requiſito conſenſu domini.*
6 *Si emphyteuſis ſit conceſſa alicui ſtipulanti pro ſe, & pro his, quibus iura ſua concedere voluerit, an emphyteuta vigore talis pacti poterit alienare ſine conſenſu domini.*
7 *Si in inſtrumento diuiſionis celebrato inter fratres, contineatur, quòd vnus alteri, & alter alteri bona in parte obuenta conceſſit pro ſe, & illis, quibus bona prædicta concedere voluerit, iſta verba idem important, ac ſi data eſſet poteſtas alienandi.*
8 *Emphy. an poſſit alienare ius ſuum emphyteu. aut meliorationes ſuas ſine conſenſu domini, dummodo retineat ſibi vtile dominium, & num. 9.*
10 *Licèt vnicuique de iure communi vendere rem ſuam, cui velit; ſecus tamen eſt in emphy. nam non poteſt vendere ius ſuum, ſeu ſua meliramenta ſine conſenſu domini.*
11 *Colonus ſi vult vendere fructus perceptos ex fundo, debet potius vendere domino, quam alij, iuſto pretio.*
12 *Stante ſtatuto, quòd volens vendere rem immobilem teneatur prius vendere conſanguineo, vel proximiori vicino, vel quòd vendita poſſit proximior de cognatione intra annum illam reuocare, an ſi emphyte. vult vendere ius ſuum, & ad iſtam vend. concurrunt conſanguinei, & dominus, quis eorum præferatur, an conſanguineus, an directus dominus.*
13 *Emphy. vt poſſit vendere ius ſuum, vel ſuas meliorationes, quæ requirantur. & nu. 14.*
15 *Dilationis cauſa finita cenſetur eſſe finita dilatio.*
16 *Emphy. poteſt exponere ius ſuum in publicum venale, vel ſua meliora menta ſine conſenſu domini, licèt vendere non poſſit.*
17 *Domino directo volente vendere ius ſuum directũ, an ſit neceſſe, quod denuncietur emphy. & nu. 18.*
19 *In re ſua quilibet eſt moderator, & arbiter.*
20 *Licèt vaſſallus non debeat confiſcari propter delictum domini, tamen ipſe vaſſallus efficitur franchus.*
21 *Emphytenta qui denunciauit domino, & non notificauit verum pretiũ, quod in veritate ab alijs inuenerit, per iſtam falſam notificationem pretij cadit à iure, ſeu emphy.*
22 *Emphy. non tenetur vendere domino ius ſuum, niſi pro tanto pretio, ꝙ inuenit ab alijs.*
23 *Stante ſtatuto, quòd conſors, vel conſanguineus præferatur in venditione, volens vendere non cogitur eis dare niſi pro tanto pretio, quod in veritate ab alijs inuenerit.*
24 *Si aliquis ſit prohibitus vendere vel alienare extra familiam, ſi denunciauerit illis de fami. & illi noluerint emere, poterit vendere alij cui voluerit.*
25 *Moram purgare, an dominus poterit poſt lapſos duos menſes.*
26 *Si dominus requiſitus per emphy. volentem alienare, dixerit quod nolebat emere, & ſic licentiauerit emphy. & iſte emphyt. ſtetit per annũ, quòd non alienauit, deinde poſtea alienat ſine licentia domini, an cadat à iure ſuo. & nu. 27.*
28 *Quando emphy. poteſt vendere ius ſuum irrequiſito domino, non tamen poteſt vendere perſonis prohibitis.*
29 *In vnoquoque contractu ſemper intelliguntur adiecta inter partes, quæ de conſuetudine ſolent apponi.*
30 *Clauſula, quæ aßueuit apponi in literis Papalibus, ſemper præſumitur appoſita.*
31 *Notarius, qui conficit inſtrumentum non ſecundum formam conſuetam, an incidat in pœnam falſi, & quid ſi omittat ſolennitates requiſitas.*
32 *Inueſtituram dominus tenetur nouo emphyteutę renouare.*
33 *Renouatio inueſtituræ ratione noui emphy. fit propter multas cauſas. nu. 34. 35. 36. & 37.*
34 *Si inſtrumentum emphy. eſt deperditum, emphy. poteſt petere à domino renouationem inſtrumenti.*
38 *Suſceptio noui emphy. non poteſt fieri per procuratorem domini, ſed per ipſum dominum.*
39 *Depoſitio domini facta coram iudice apud acta, non requirit præſentiã teſtium.*

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Prima Codicis.

40 *Quando ſecundus emit à primo de conſenſu domini, non requiritur alia renouatio, nec debet ſolui laudemium.*

41 *Laudemium qui ſoluunt, quando emphy. alienat ius ſuum, ſeu ſua melioramenta, an nouus emphy. an antiquus, & quis dicatur nouus.*

42 *Fidelitatem pro ſe, & ſucceſſoribus ſuis, ſi anteceſſor iurauit, an adhuc ſucceſſor teneatur de nouo iurare.*

43 *Laudemium an debeatur domino, quando emphyteu. vendidit domino ius ſuum, vel melioramenta ſua ab emphy. ſicut ſi emphy. vendidiſſet cuidam tertio.*

44 *Si aliquis dedit in empqyteuſim aream parum valentem, ſuper qua ſunt ædificia magni valoris, an dominus debeat habere quinquageſimam æſtimationis ædificij, an ſolùm valoris areæ.*

45 *Si vnus ſit dominus directus fundi, & alius vſufruct. ſi emphy. alienat iſtum fundum emphy. cui debet ſolui quinquageſima, an directo domino, vel an vſufructuario.*

46 *Si emphy. præſtat vni. 12. denarios annuatim pro canone emphy. & alteri certam partem fructuum, & vult ius ſuum alienare, cui iſtorum debebit ſoluere laudemium.*

47 *Si plures habeant inter ſe fundum emphy. communem, & inter ſe diuidunt, an ſit ſoluendum domino laudemium pro iſta diuiſione.*

48 *Laudemium debet ſolui, quando fit alienatio voluntaria, ſecus tamen ſi neceſſaria.*

49 *Si res emphy. datur in dotem, an domino debeat ſolui laudemium, an poſſit dari ſine conſenſu domini. & nu. 107.*

50 *Si res emphy. legatur alicui, vel donatur, vel aliquis extraneus in ea hæres inſtituitur, an in omnibus iſtis caſibus dominus debeat habere laudemium.*

51 *Si emphy. vendidit rem emphy. & poſtea reſolutus eſt contractus, an dominus debeat habere duplex laudemium.*

52 *Si dominus fuit negligens in inueſtiendo nouum emphy. non debet habere laudemium, & an tunc poſſit purgare moram. nu. 53.*

54 *Emphyteuta an poſſit donare ius ſuum emphy. an ſua melioramenta ſine conſenſu domini. nu. 59. & nu. 66. 67. 68. & 73.*

55 *Emphy. fiſci an poſſit alienare quocunque titulo ſine aliqua requiſitione conſenſus. & nu. 62. & 71.*

56 *Habentes prædia tributaria poſſunt illa alienare pro libito voluntatis ſine requiſitione conſenſus domini.*

57 *Curiales, qui non poſſunt vendere res ſuas mobiles ſine decreto, poſſunt tamen eas donare.*

58 *Doctori illuſtri alleganti conſuetudinem ſtandum eſt.*

60 *Bar. in paucis ſibi contrariatur. Bal. verò in multis.*

61 *Donatio communiter fit propter benemerita donatarij.*

63 *Verbum transferre, quid importet.*

64 *Cuius qualitatis debet eſſe ſecundus emphy. ad hoc, vt dominus teneatur eum recipere in emphy & nu. 69.*

65 *Verbum vendere, comprehendit omnem alienationem.*

70 *Emphy. Eccleſiæ an poſſit donare irrequiſita Eccleſia, & nu. 72. et 74.*

75 *An res Eccleſiæ poſſit legari ſine conſenſu domini.*

76 *An emphy. priuati poſſit inſtituere hæredem extraneum ſine conſenſu domini & quid in emphy. eccleſiaſtica.*

77 *An dominus directus poſſit rem emphyt. alij legare in præiudicium emphy. vel vſufructuarij.*

78 *An emphy. poſſit pignorari, permutari, vel dari in feudum, ſeu emphyteuſim non requiſito domini conſenſu.*

79 *An dominus poſſit obligare proprietatem ſine conſenſu vaſſalli.*

80 *Res emphy. prohibita alienari, an veniat in generali obligatione omnium bonorum.*

81 *Licèt maritus generaliter obliget omnia bona ſua, tamen non videtur obligare rem dotalem, quæ eſt prohibita alienari.*

82 *Forenſis, qui ex forma ſtatuti prohibitus eſt acquirere immobilia, an ſit etiam prohibitus capere pignora.*

83 *Aliud eſt alienare, & aliud transferre.*

84 *An in genera. hypotheca veniat feudum, & res emphy.*

85 *Quando dominus eſt contentus, quòd emph. alienet, an tunc emph. poterit alienare ſimpliciter, vel an teneatur alienare ſaluo expreſſo iure domini.*

86 *Si emph. ſimpliciter vendidit, vel alienauit fundum emph. an dicatur vendere pleno iure, & quid è contra in domino vendente emphyteu. num. 87.*

88 *Quando ſecundus emph. vult rem emph. alienare in alium, tenetur requirere conſenſum directi domini, & non primi emphyteutæ.*

89 *Si dominus prohibeat emph. ne alienet in certas perſonas, an per hoc videatur concedere licentiam alienandi in alias.*

90 *Quæ perſonæ dicantur prohibitæ in contractibus emph. ne in illas poſſit emph. alienari. & nu. 91. 92. 93. 97. 98. & 99.*

94 *In emph. priuati an ſit prohibitum in Eccleſiam transferri, & num. 95. & 96.*

100 *Procurans, vel recipiens patrocinium potentioris in cauſa ſua, debet perdere cauſam.*

101 *An emphyteuta poſſit permutare rem emph. abſque requiſitione conſenſus domini.*

102 *Vaſſalli an poſſint permutare feudum ſine voluntate domini.*

103 *Si emph. in alienatione aliquid fecerit contra formam huius l. cadit ipſo iure à iure emph. ſed an requiratur ſententia. & nu. 105.*

104 *Quotieſcunque. l. vtitur verbo futuri temporis, non intelligitur ipſo iure, ſed per ſententiam.*

106 *An vaſſallus alienans ſine conſenſu domini cadat ipſo iure, an requiratur ſententia.*

107 *An emph. poſſit donare rem emph. ſine conſenſu domini. & num. 49. & an ſi maritus, cui eſt data in dotem, ſi ceſſauerit ſoluere cano. incidat in commiſſum, in præiudicium mulieris. nu. 108.*

109 *An vaſſallus poſſit dare feudum in dotem ſine conſenſu domini.*

110 *An emph. poſſit ponere alium in emph. pro ſuo incontro.*

111 *An emph. poſſit rem emph. alij concedere in feudum ſine conſenſu domini.*

112 *An emph. poſſit rem emph. locare ſine conſenſu domini.*

113 *An res emph. poſſit dari in ſolutum pro debitis ipſius emph. ſine conſenſu domini.*

114 *An plures emph. poſſint inter ſe diuidere emph. ſine conſenſu domini, et quid in vaſſallis, an poſſint inter ſe diuidere feudum ſine conſenſu domini. nu. 115.*

116 *An plures emph. poſsint inter ſe alienare irrequiſito conſenſu domini, vel tempore diuiſionis, vel poſt diuiſionem factam.*

117 *An emph. in re quam habet in emph. poſsit imponere ſeruitutem ſine conſenſu domini.*

118 *Licèt maritus conſtante matrimonio dicatur dominus rei dotalis, non tamen poteſt ſeruitutem imponere.*

119 *An emph. poſsit facere compromiſſum de re emphyte. ſine conſenſu domini.*

120 *Per ſententiam arbitri non poteſt prohiberi translatio dominij.*

121 *An emph. poſsit tranſigere de re emph. ſine conſenſu domini.*

122 *Qui non poteſt rem alienare, non poteſt ſuper ea tranſigere.*

123 *An emph. litigans poſsit deferre iuramentum aduerſario ſine conſenſu domini.*

124 *An emph plurium dominorum poſsit rem emph. alienare de voluntate vnius, vel duorum, qui fortè haberent maiorē partem, alio ſocio ignorante, vel inuito.*

125 *An emph alienans pro parte rem emph. ſine conſenſu domini cadat in totum, vel pro parte quam alienauit, & quid in vaſſallo.*

126 *An ſi teſtator legauit 12. denarios, vel duos ſaccos frumenti ſuper tali fundo ſoluendos annuatim tali Eccleſiæ, poſsit talis fundus alienari ſine conſenſu Eccleſiæ.*

127 *Emphyteuta cadit à iure ſuo alienando rem emph. quando ſciebat rei qualitatem ſecus ſi ignorabat.*

128 *An mulier, ruſticus, & miſeri qui alienant rem emph. ſine conſenſu domini excuſentur, an verò incidant in pœnam.*

129 *In his, quæ concernunt formam actus, vel inducta ſunt ad rigorem iuris conſeruandum, non excuſantur mulier, vel ruſticus, ſed forma generaliter tradita debet ſeruari.*

130 *Si emph. vxoris vult alienare, an ſufficiat ſi denunciauerit marito, an neceſſariò requiratur conſenſus ipſius vxoris,*

131 *An ſuperficiarius, vel cenſualis poſsit alienare ſine conſenſu domini.*

132 *Si emph. vendidit rem emph. ſine conſenſu domini, an cadat à iure ſuo non facta traditione rei.*

133 *Per conſtitutum transfertur vera, & propria poſſeſsio.*

134 *Emph. qui promiſit de vendendo, non cadit à iure ſuo.*

135 *Si emph. alienauit rem emph. & poſt eam redemit, an per hoc euadat pœnam caducitatis, & an dicatur poſsidere eo iure, quo antiquitus habebat. nu. 137.*

136 *Prohibitus alienare extra familiam, poteſt alienare cum pacto, quòd incontinenti debeat reſtitui familiæ.*

138 *Si emph. irrequiſito domino vendidit rem emphyteuticam pacto l. commiſſo. & reſolutus eſt contractus per euentum conditionis, an tunc euadat pœnam caducitatis.*

139 *Si emph. vendidit irrequiſito domino, non ſeruata ſolennitate, quę per formam ſtatuti, vel conſuetudinis requiritur, non per hoc cadit à iure ſuo.*

140 *Stante ſtatuto, & ſi aliquis ceſſerit actionem alicui nobili, quòd cadat à iure ſuo, ſi quis ceſſerit, qui cedere non potuit, vel ceſsio fuit inutilis, an cadat à iure ſuo.*

141 *Si emph. vendidit rem emph. præſente domino, an dominus habeat proteſtari de iure ſuo.*

142 *An proteſtatio emphyteutæ alienantis ſine conſenſu domini ſibi proſit, quando dixit, ego alieno ſaluo iure, & conſenſu domini.*

143 *Si emph. alienauit ſine conſenſu domini, ſub iſta conditione, vendo, & alieno tibi, ſi & inquantum de iure poſſum, & non aliter, & poſtea ſequatur traditio, an per iſtam conditionem adiectam alienationi excuſetur emphyt.*

144 *Si emphyteu. alienat ſine conſenſu domini ſub conditione, ſi domino placuerit, vel ſub conditione, ſi conſenſus domini acceſſerit, an per adiectionem huius conditionis excuſetur à pœna caducitatis.*

Si

Source : BIU Cujas

145 *Si emphy.vel vaßallus alienauit ſine conſenſu domini, & poſtea in inſtrumento dicat hoc modo, ego vendo, vel alieno tibi, ſi dominus non reuocauerit,aliàs ſit inempta, an per hoc excuſetur à pœna caducitatis.*

146 *Si quis habeat rem in emphy.& eandem rem accipiat in feudum,deinde deceſſerit relicta filia,quæ non poteſt ſucredere in feudo, an ꝑoterit iſtam rem filia retinere ex contractu emphy. & ſic an accipiendo in feudum dicatur recedere à iure contractus emphy.*

LEX III.

CVm dubitabatur. Iſta.l.fin.tractat de alienatione rei emphy.& melioramẽtorum,quia materia frequens eſt,& ad practicã quotidianam, intẽdo eam attingere plenè, & cumulatè iuxta inſtitutum Iuriſc. in l.legaui.in prin.ff.de lib.leg. In hac l. tenebo hunc ordinem, quia circa tex.& no.applicabo pleraſque quæſtiones,ꝗuæ neceſſariæ videbuntur ad intellectum literæ, deinde veniam ad gloſſas,ſuper quibus tangam duntaxat illa, quæ in eis apponũtur,poſtremò extra gl.coaceruabo plurimas quæſtiones hinc-inde varijs locis ſparſim poſitas,quæ erunt de materia iſtius legis,& ſuper quib. ſæpenumero in practica dubitabatur. ¶Iſta l.ſecundum Cy.& Saly.diuiditur in tres partes prin. In prima Imperator prouidet directo domino aduerſus emphyt. circa alienationem iuris emphy.vel melioramentorum.In ſecunda ècontra prouidet ipſis emphy.aduerſus dominos. In tertia, & vlt.punit emphy.contrafacientem diſpoſitioni iſtius.l. Secunda ibi,ſed ne hac occaſione. Tertia eſt ad fi.l. ibi, ſinautem aliter fuerit verſatus.¶ Rurſus prima pars princi. ſubdiuiditur in tres particulas.In prima ponit thema,& qõ, videlicet an emphyt.poſſit ius ſuum emphyt. vel ſuas meliorationes alienare ſine conſenſu domini,an verò conſenſus eius ſit neceſſariò requirendus.In ſecunda ponit,quid iuris ſit, quando inter dominum,& emphy.factum eſt pactum circa alienationem rei emphy.vel melioramentorum.In tertia ponit,quid iuris ſit,quando nullum pactum eſt inter eos appoſitum.Secunda ibi, ſancimus ſiquidem. Tertia ibi,ſinautem nullo.¶ Rurſus ſecunda pars prin.ſubdiuiditur in 4. part. In prima prouidet emphyte. circa denunciationem fiendam domino, & circa tẽpus duorum menſium reſponſionis expectandæ, ſtatuens quid iuris ſit in iſto termino ſine domini reſponſione tranſacto.In ſecunda prouidet emphyt.circa inueſtituram fiendam per dominũ de noua emphy.& circa inductionem ad poſſeſſionem fiendam per dominum pro nouo emphy.In tertia prouidet circa pretium recipiendum per dominum pro noua inueſtitura, ſeu pro laudemio,taxando illud, vt dominus non poſſit accipere vltra quinquageſimam. In quarta prouidet circa expectationem duorum menſium, quibus dominus expectari debet ad nouam inueſtituram concedendam, ſeu ad inducendũ in poſſeſſionem nouum emphy.Secunda incipit ibi, neceſſitatẽ aũt habere.Tertia ibi,& ne auaritia tenti. Quarta,& vlti.ibi,ſi aũt nouum emphy.Tertia pars principalis,quia breuis,ſubdiuiſionem non recipit.¶ Iſta.l.tota.h.d.in ſumma.†Emphyt.non põt alienare ius ſuum emphy.vel ſuas meliorationes ſine conſenſu domini, niſi aliter inter eos conuentum fuerit. hoc primò. & emphy.volens alienare,debet primò denunciare dño,an velit emere pro pari pretio,ꝙ ab alio inuenietur, & eius reſponſum per duos menſes expectare;quib.elapſis,ſi dñs emere noluerit,aut nihil rñdeat,põt emphy.ſine alio conſenſu dñi alienare,dum tñ non alienet in perſonas prohibitas. h. d.ſecundò. ¶Et dñs tenetur nouum emphy.in poſſeſſionem inducere,& ſic inueſtire non per procuratorem,ſed per reſcriptum, vel ꝑ ſuas literas,aut per aliam ſcripturam teſtes habentem.h.d.tertiò.Et pro tali inueſtitura,ſeu laudemio nõ poteſt dñs accipere vltra quinquageſimam partem pretij, aut æſtimationis rei. h.d.quartò.Et ad nouum emph.ſuſcipiendum,vel aliter inueſtiendum non poteſt dñs vltra duos menſes differre,aliàs eius conſenſus vlterius non erit neceſſarius.h.d·quintò.Et emphy. aliter in alienatione faciens quã dictum ſit,cadit à iure emph. h.d.ſextò,& vlt.tota iſta.l.& iſtud ſummarium ſimul cum diuiſione præcedenti ſufficiat pro figuratione caſus. ¶Antequã veniam ad no. † adde pro magna ampliatione iſtius legis, ꝙ iſta.l.habet locum in conductore perpetuo, ſeu ad longũ tẽps, qui ſi alienat ius ſuum ſine conſenſu directi dñi, cadit à iure ſuo.Ita mirabiliter determinat Raph.Fulg.in conſ.14.inci.pro euidentia eorum de quib.quæritur. Et ſi eſt verum,eſt magna, & ſolennis extenſio ad hunc tex.¶No.1.ex hac.l. ꝙ pacta inita inter dñm,& emphy.circa alienationem rei emphy.aut melioramentorum ſunt ſeruanda.¶† Ex quo habetis correlariè notare,ꝙ valet pactum [a] initium inter dominum, & emphyt. ꝙ emphy.poſſit alienare ſine conſenſu domini,facit tex.in l.1.ſ. eo.& ibi eſt gl.quæ illud dicit, q̃ eſt gl.paruula. in verbo ſuper oĩb.& tex.in l.2.in prin.ſ.eo.& ibi gl.ſuper verbó capi. & Spec. in d.§.nunc aliqua.in ver.79.dixi in l.2.in glo.mag.ſuper verbo repellere.in 2.par.princ.ſ.eod. ¶† Iuxta illud notabile occurrit pulchra,& quotidiana qõ. pone, [b] ꝙ inter dominum, & emphy.ſit factum pactum,ꝙ emphy. poſſit alienare cuicunque voluerit,prout communiter conſueuit apponi in inſtrumentis inueſtiturarum,an tunc emphy.poterit alienare non requiſito conſenſu domini,an verò tale pactum,[c] ꝙ poſſit alienare cuicunque voluerit, intelligatur requiſito tamen prius dominoꝰiſtam quæſtionem ponit Spe.in d.§.nunc aliqua.in verſ.94. & ibi finaliter determinat poſt Antiquos,ꝙ ẽt iſto caſu neceſſario requirendus ſit conſenſus domini. Motus,quia cũ iſtud ſit de natura contractus emphy.ꝙ requiratur conſenſus domini,certè dominus non vĩ dediſſe licentiam de alienando, niſi ſecundum formã legis,& conſequenter, ꝙ poſſit alienare cuicunque voluerit,dño tamen prius requiſito,quia licentia ſimpliciter data intelligitur ſecundum formam legis.l.ſi quando. in prin.C.de inoff.teſta.& l.ſi non ſpeciali.ĵ.de teſt.& c.eccl.veſtra.extra de elec.& cum eo vĩ ibi tranſire Io. And. in addi.ſequitur Alex.in conſ.160.lib.4. inci.viſo themate,& inſtrõ conceſſionis.¶Contrarium tenet Saly.hic in 1. col. ꝙ ſi ſit factum pactum,ꝙ emphy.poſſit alienare cuicunque voluẽrit,ꝙ intelligatur,ꝙ poſſit alienare ſine conſenſu domini, motus quia verba pacti debent aliquid operari,arg.l.ſi ſtipulatus.ff.de vſur.& l.ſi quando.in prin.ff.de leg.1.& c.ſi Papa.de priuil.in 6.vt ergo verba iſtius pacti non ſint fruſtratoria,ſed aliquid operentur, intelligenda ſunt,ꝙ poterit alienare cuicunque voluerit, etiã ſine ꝓſenſu dñi,quia abſq; iſto pacto bene cũ cõſenſu domini poteſt alienare cui vult,vt hoc tex. ꝙ fundamentum adducit ẽt Spe.vbi ſupra,& eo non obſtante determinat,vt dixi. Dicit tñ Saly.ꝙ per illa verba nõ videbitur facta remiſſio quinquageſimæ ſoluendæ ipſi dño pro inueſtitura, & hoc caſu putat poſſe ſaluari dictum Spe.& Antiquorũ,quos ipſe Spec. refert.addo,ꝙ ꝺ Spe.tenet ẽt in terminis Io.de Imo.in d.c.potuit.in 49. col.per fundamentum proximè adductũ, quia aliàs dictũ pactum nihil operaretur, ꝙ in dubio eſſe nõ debet, vt proximè dixi,dicit tñ Imo.ꝙ vigore iſtius pacti non debet emphy.propria authoritate introducere emptorem in poſſeſſionem, ſed debet requirere dñm, vt illum ponat, & illum ẽt expectare ꝑ duos menſes,vt hoc tex.in ver.neceſſitatem.iuncto ver. ſinaũt nouum. quia quo ad hoc non vĩ per prædictum pactum legi derogatum.Idẽ tenet ſimpliciter.D.Alex.ſibi ꝺrius in ꝺſ. 317. vel 162.lib.2.inci.viſo the.& ſcripturis.in 3.col.ꝺ Spec. tenet ẽt Lud.in ſuis ſing.in ſing.375.incip.emphyt. nõ põt alienare ſine ꝓſenſu dñi &c.motus per bonũ ſimile.†Nã creditor nõ poteſt pignus uẽdere uel alienare,niſi prius requiſito ꝓſenſu dñi, & ſufficit una denũciatio ſibi facta.l.fi. C. de iure do.impe.niſi ſit factum pactũ expreſſum in ꝺrium,ꝙ alienare nõ poſſit, quia tunc ut alienatio teneat, requiriẽ trina denũciatio, ut eſt text. ſing.in l.ſi ꝙuenerit. 1.in fin. & ibi Bar. & oẽs.ff.de pig.act.pone modo,ꝙ ſit factũ pactũ ſimpliciter inter creditorẽ, & debitorẽ,ꝙ creditor poſſit pignus uẽdere,nũquid tale pactum intelliget factũ ſm formã legis, ſ. facta denũciatione dño? certè ſm dictũ Spe.dicendũ eſt,ꝙ ſic.In ꝺrium tñ eſt gl.no.& approbata in l.creditor.la 2.in uerbo teſtato.ĵ.de diſtra.pig. ergo idẽ dicendũ in caſu noſtro.¶ Scdò adducit Lud.Ro.aliud ſimile,qđ parũ facit,nã hñs ſeruitutẽ,nõ põt eam cedere in alium,niſi ſimul cũ fundo,ut.l.uia ꝓſtitui.§.ſi fundus.ff.de ſer.ruſt.præd. pone modo,ꝙ ꝓſtituens ſeruitutem dederit ſibi licẽtiam ſimpl̃r, ꝙ poſſit in alium transferre; tũc eam põt cedere abſq; fundo uigore pacti,licèt ſimpliciter ꝓcepti, ut eſt tex.ſm eum ſing.in l.cùm plurium.§.1.ff.de ſeru.ruſti.prædio.corruptè allegat,debet enim allegare tex.in l.cùm eſſent.§.1. quod incipit per plurium.ff.de ſeru.ruſt.præd.Et pro iſta parte fortiſſimè ſtringit illud,ꝙ in fortiorib.terminis deciditur.ĵ.in q.proxi.ſeq. & tenendo hanc partem,q̃ puto uerã,ad fundũ Specu.põt rñderi ſm Imo.& Lud.Ro.in locis prẽal.ꝙ ꝑcederet, qñ pactũ aliàs non eſſet inutile,qa tunc bene eſſet intelligendũ ſm formam.l. ſed in caſu noſtro,niſi ita intelligeretur,ut dictum eſt,pactũ redderetur

ADDITIONES.

a ¶Pactum.Adde l.cùm precario.& ibi Doc.ff.de preca.& in l.ſi vnus. in §.illud.ff.de pac.

b ¶Pone.Adde Doc.in l.ſi ſtipulatus.ff.de vſur.Io.de Fran.in c.huius obſeruantiæ.66.diſt.

c ¶Pactum.Alex.lib.2.conſi.4.Cur.par.4.feu.char.49.ver. quinto quæro. Spec. tit.de loc.§.nunc aliqua.ver.96.Alex.lib.4.conſi.106.viſo.Dec. conſi.138. col.pe.ver.2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

retur penitus inutile, ergo &c. Concludo ergo per ista, ꝙ quãdo emphy. feciſſet pactum cũ domino, quod poſſet alienare emphy. cuicunque voluerit, ꝙ intelligeretur etiam ſine cõſenſu domini. Ex hoc habetis pulchram limitationẽ ad hunc tex. volentem, ꝙ emphy. non poſſit alienare ius ſuum, vel meliorationes ſine conſenſu domini &c. aliàs cadat, prout etiam eſt tex. in c. potuit. extra de loc. quia fallit, quando factum eſſet pactum, quòd poſſit alienare cuicunque voluerit, quia tunc non requireretur conſenſus domini, & ad iſtud firmandum videte
6 quid dicam infra in proxi. q. ¶ † Secundò iuxta prædictum not. quod collegi ex tex. ſuccedit alia pulchra, & quotidiana. q. pone, quòd emphyteuſis ſit conceſſa alicui ſtipulanti pro ſe, & ꝓ his, quibus iura concedere voluerit, prout quotidie apponitur in inueſtituris, nunquid emphy. vigore talis pacti poterit alienare ſine conſenſu domini? Io. And. in addi. Spe. in d. §. nunc aliqua. in ver. 84. viſus eſt tenere, ꝙ non, vbi voluit poſt Vbertum de Bobio, ꝙ ſi aliquis acceperit emphy. pro ſe, & hæredib. ſuis, & cui ipſe dederit, quòd per hoc tamen emphyt. non poterit alienare ſine conſenſu domini. ¶ Contrarium eſt verum in vtroque caſu, quia ſiue dictum ſit pro ſe, & quibus ius ſuum ꝓcedere voluerit, ſiue dictũ ſit pro ſe, & cui ipſe dederit, vtroque caſu poterit emphyte. alienare ſine cõſenſu domini, quia ſufficit à princ. domini voluntatem interueniſſe, ita ſignanter tenent Bal. & Ang. in l. cũ eſſent. §. 1. qui incipit per plurium. ff.
a de ſer. ruſt. præd. Mori argu. illius tex. a & dicit ibi Bald. quòd ille. §. eſt ad hoc multum menti tenendus. Idem tenet Alber. hic in pen. col. qui ad hoc alleg. tex. no. & expreſſum in c. 1. de feudo non habente propriam natu. feud. nam licèt vaſſallus non poſſit alienare feudum ſine conſenſu domini, & ſi alienat, cadit à feudo. c. 1. in prin. de prohib. feu. alien. per Fred. cũ ſim. tamen ſi prædicta verba apponantur in inſtrumento feudi, quia quis accipiat feudum à principe pro ſe, & pro his, quibus ipſe dederit, ſeu vt ipſe habeat, & ſui hæredes, & cui vel quibus iura ſua concedere voluerit, certè per iſta verba poteſt vaſſallus alienare feudum ſine conſenſu domini, ita dicit text. expreſſus in d. c. 1. de feudo non habente propriam nat. feu. facit, quod ꝓ illum tex. pulchrè decidit Ang. in repe. l. qui Romæ. § duo fratres. in 5. q. principali, quam ponit in vlt. colu. circa mediũ. ff. de
7 verb. oblig. facit etiam quod dixi ſupra in proxi. q. † Et in dicta 5. q. principali tenet Angel. ꝙ ſi in inſtrumento diuiſionis celebrato inter fratres, contineatur, quòd vnus alteri, & alter alteri bona in parte obuenta conceſſit pro ſe, & illis, quibus bona ꝑdicta concedere voluerit, quòd iſta verba idẽ important, acſi data eſſet poteſtas alienandi, & de hoc dicit eſſe tex. in d. c. 1. de feu. non hab. propriam natu. feud. ſecus autem, ſi in tali inſtrumento dictum fuerit, & cui iura ſua concedere voluerit, nam tunc intelligitur de iuribus ſuis, prout ſunt, vnde tranſeunt bona affecta onere fideicommiſ. ita dicit eſſe caſum in præalleg. c. 1. in fi. Et facit ſecundum eum tex. in l. lex vectigali fundo. ff. de pig. Et cum illa deciſione Angel. tranſit ibidem ſimpliciter Io. de Imo. ad fi. & D. Alex. in vltima char. in prin. Item ad principalem deciſionem addo etiam Bal. in l. 1. in 45. q. ff. de rer. diui. tex. eſt in c. 1. de eo, qui finem fecit agna. in vſib. feud. vide tamen in hoc Bal. in l. liberti. in pe. colum. in fi. C. de ope. lib. cuius verba ſolent corruptè haberi. In contrarium tamen multum fortiter facere videtur, quia etiam vbi eſt factũ expreſſum pactum, quòd emphy. poſſit alienare cuicunque voluerit, tamẽ intelligitur, dum tamen prius requiratur conſenſus domini, vt tenet Spe. poſt Antiquos in d. §. nunc aliqua. in verſ. 94. quanto fortius vbi ſolùm adſunt verba, de quibus hic. Sed illa deciſio
* Spe. *communiter reprobatur*, vt dixi latè ſupra in q. præcedẽ. ¶ Et ex hoc habetis notare ſecundam pulchram limitationem ad hunc tex. volentem: quòd emphy. alienare non poſſit ſine conſenſu domini, quia non procedit, quando emphyt. eſſet accepta pro ſe, & his, quibus iura ſua concedere voluerit, vel his,
8 quib. ipſe dederit, quod multum diligenter tene menti. ¶ † Secundo principaliter notate ex hoc tex. in ver. ſinautem nullo, quòd quando nullum pactum eſt expreſsè factum inter dominum, & emphy. circa alienationem rei emphyt. vel melioramentorum, quòd tunc emphy. non poteſt alienare ius ſuum emphy. nec ſuas meliorationes ſine conſenſu domini, aliàs cadit, vt dicitur in fi. huius l. & in d. c. potuit. ¶ Iſtud limitat multũ ſignanter Bald. hic vt procedat, quando quis alienaret ſua melioramenta, vel ſuas commoditates non retento ſibi vtili dominio, quia tunc non põſſet ſine conſenſu domini, & ſi alienaret, caderet. Si autem alienaret ſuas commoditates, ſeu melioramenta retento ſibi vtili dominio, tunc bene poſſet alienare ſine conſenſu domini, per tex. in l. neceſſario. §. fi. ff. de peric. & commo. rei ven. quod multum, & perpetuò no. pro tertia limitatione iſtius l. quia duas vidiſtis in præcedenti no. ¶ Et pro iſta
b limitatione, quòd emphyteuta b poſſit alienare ſua meliora-

menta ſine conſenſu domini, dummodo retineat ſibi vtile dominium, addo Bal. idem tenentem in c. quæ in eccleſiarum. in vlt. col. extra de conſti. Imo. in c. ad noſtram. extra de reb. eccle. non alien. ¶ Et licèt authoritas iſtorum ſit magna, hæc tamen limitatio videtur mihi durior, & non tenenda in puncto iuris, per tex. iſtum in ver. ſed ne hac occaſione, vbi dicitur, ꝙ quando emphy. vult alienare ſua melioramenta, tenetur primò denunciare domino, an velit emere pro illo pretio, quòd ab alio reperitur, vnde dominus habet beneficium, vt cæteris præferatur, & etiam expectetur per duos menſes; modo ſi vera eſſet prædicta limitatio, poſſet alia via fraudari dominus in iſto beneficio ſibi à l. conceſſo, quod non eſt dicendum, & contrariũ in terminis tenet ipſe Bal. in c. 1. in prin. in 2. col. in verſi. quæro, nunquid vaſſallus poſſit concedere in perpetuam emphy. &c. de prohi. feu. alie. per Frider. vbi tenet in terminis, quòd vaſſallus, qui eſt prohibitus alienare feudum ſine conſenſu domini, non poteſt etiam concedere in perpetuam emphy. vel ad longum tempus, quia hoc non procul ab alienatione diſtat §. alienationis. in Auth. de non alien. etiam dicit Bald. ſi fiat pactum, quòd vtile dominium non tranſeat per talem contractũ, quia ſecundum eum hoc videtur factum in fraudẽ legis, iuxta not. per Dyn. ſecundum eum in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de lega. 2.
9 ¶ †† Tenendo tamen id, quod primò retuli, quòd emphy. poſſit ſine conſenſu domini alienare ſua melioramenta, dummodo ſibi retineat vtile dominium, pulchrum eſſet videre, quid in dubio, an in dubio preſumatur ſibi retinuiſſe vtile dominium, Bal. ſing. in l. 1. C. ſi pignus pignori da. ſit. tenet, quòd ſic, quòd in dubio alienando ſuas commoditates, intelligatur alienaſſe illas, quæ poſſunt alienari, & ſic, quòd in dubio intelligatur alienaſſe meliorationes cũ reſeruatione iurium ſuorum, & ſic vti-
10 lis dominij, quòd dictum volo perpetuò notetis. ¶ † Tertiò
c principaliter no. ex hoc text. in verſ. ſed ne hac occaſione, ꝙ c quamuis de iure communi licitum ſit vnicuique vendere rẽ ſuam cui velit. l. dudum. ſupra de contrahen. emp. tamen ſi emphy. velit vendere ius ſuum emphy. vel ſuas meliorationes, nõ poteſt vendere cui velit, niſi prius denunciauerit domino, an ipſe velit emere pro illo pretio, quod ab alijs inuenitur, & ſic
d tenetur primò denunciare domino, & eſt ratio, d quia emph.
e habet cauſam à domino, e & conſequens eſſe debet, vt cæteris præponatur, & ad hoc bene facit, quod ſing. voluit Bar. in l. 1. in vltimis verbis. C. de metallarijs. lib. 11. vbi per illum text.
11 not. † quòd ſi colonus vult vendere fructus perceptos ex fundo, debet potius vendere domino, quàm alijs iuſto pretio, qđ dicit Bar. eſſe multum tenendum menti, & ſequitur Lud. Ro. in l. 1. ff. ſolu. matr. ¶ Facit etiam ſimile, quod videmus in fiſco habente rem communem cũ alio, qui debet prius ſociũ, ſeu conſortem requirere, antequam alij vendat, ſecundum quod ſing. dixit Bald. in l. 2. C. de com. re. alie. ¶ Accedat, quod notabiliter vult Bar. in l. 1. in fi. ff. de priuileg. credi. & in l. 1. §. permittitur. per illum tex. cum gl. ff. de aqua. quotid. & æſti. quòd quã do finita eſt emphyt. per generationem finitam, puta tertiam, & dominus velit in emphyt. concedere, quòd tenetur potius concedere alijs de contrata, & de illamet generatione, quã penitus extraneis, de quo dixi in l. 2. in 5. no. ſupra eod. & ibidem
12 etiam in glo. magna. ad fi. l. ¶ †† Iuxta ſupradictum notabile oc-
f currit pulchra dubitatio, pone, quòd ſtatuto f cauetur, quòd volens vendere domum, vel aliam rem immobilem teneatur prius vendere conſanguineo, vel coniunctæ perſonæ, ſicut eſt in ciuitate Florẽtiæ, vel teneatur vendere proximiori vicino ꝓ æquali ꝓcio, uel pone, quòd ſit conſuetudo, quod quando qs uendit rem immobilem, quòd alij de genere, uel cognatione poſſint illam intra annum reuocare, iuxta c. conſtitutus. extra de in integr. reſtit. pone modo, quòd emphy. uelit alienare ius

emphy.

ADDITIONES.

a ¶ Idẽ tenet. Bertac. in trac. de gabel. in 1. par. 15. q. in ver. & aduerte. Iacobin. trac. feu. in ver. & quibuſcunque hæredi. in 2. col. fol. 9. Soc. conſi. 252. in pen. col. PARPA.

b ¶ Quod emphyt. Adde Bal. in l. cùm pro pecunia. C. de ſolutio.

c ¶ Et adde, quòd hoc non obſeruatur de conſuetudine in hac ducali patria, quę potuit fundari in deciſio. Bar. in l. murileguli. C. de murilegu. libro 11. PVRPV.

d ¶ Optimè facit, quod vult Iac. in trac. feu. in ver. & cum pacto de non alie. in 3. col. in fi. cum ſeq. fol. 8. PARPA.

e ¶ Denunciatur domino directo propter prælationem, quod ius prælationis non ceditur. Guid. Pap. q. 451. dominus. Declara tamen, ꝙ loco huius denunciationis ſubrogatur petitio inueſtituræ, qua non petita emptor cadit. Alex. lib. 5. conſi. 21. in 2. dub. PVRPV.

f ¶ Statuto. Et non tollit dicta conſuetudo prælationem. Gul. conſi. 161. Claudius Martini. Adde Alex. lib. 4 conſi. 25. inſpecto proceſſu. PVRPV.

* Adde Tiraq. de retrac. conſangui. §. 21. nu. 21.

Source : BIU Cujas

emphy.vel melioramenta ſua, ad iſtam emptionem concurrit dominus rei emphy. concurrit etiam conſanguineus, vel coniunctus,quis eorum de iure præferetur?ex hoc text. determinatur,quòd dominus præferetur,non obſtante dicto ſtatuto,vel dictis cõſuetudinibus,quia ſtatutum a recipit interpretationem à iure communi.l.2.cum gl.s.de nox.gl.in l.fi.§.in cõputatione.ff.de iure delib.c.cũ dilectus.extra de conſuet. plenè per Bar.in repe.l.omnes populi.in 3.q.prin.ff.de iuſt. & iur. ſed communiter dominus præfertur quibuſcunque alijs, vt hoc b tex.ergo &c. b Idem in terminis tenent Gul.de Cun. Alber.de Roſ.Ray.de Forli.Bal.& Ang.in l.Imperator.la ſeconda.ff. de pac.Moti per tex.in l.ſi cùm dotem.§.fi.ff.ſol.matr.& in l.ex facto.ff.de pecu.item quia illud ſtatutum,vel illa cõſuetudo loquuntur in genere,lex autem noſtra loquitur in ſpecie, vnde ſuccedit regula,quòd generi per ſpeciem derogatur,iux.l.ſanctio legum.ff.de pœ.l.vxorem.§.fœliciſſimo.ff.de leg. 3. & idẽ etiam tenet Bar.in l.dudum.s.de contrah.emp.& ſequitur etiã Do.Guarn.de Caſtil.quamuis nullam de prædictis authoribus mentionem faciat.¶Nunquid autem quemadmodũ emphy. non poteſt alienare ius ſuum emphyt.' vel ſua melioramenta irrequiſito domino,aliàs cadit à iure ſuo, idem ſit ècontra in directo domino, vt ſi directus dominus alienauerit ius ſuũ directum irrequiſito emphy.cadat à iure ſuo directo,dicam in- 13 fra in 5.no.ſed melius caderet hic.¶†Quartò principaliter no. ex hoc tex.in eodem ver.q ad hoc,vt emphy. poſſit venire ad venditionem rei emphyteuticæ, vel ſuorum melioramentorum requiritur,quòd primò denunciet domino,ſi velit emere pro illo pretio,quòd ab alijs reperitur, & quòd etiam eum expectet per duos menſes,prout etiam concordat tex.in d.c.potuit.In hoc venit diligenter aduertendum, ſecundum Cano. maximè Imo.& Dom.Abb.Panor.in d.c.potuit. & vtrunque in 1.no.illius tex.quòd ad hoc,vt emphy.poſſit alienare ius ſuũ emphy.aut ſua melioramenta, ſeptem principaliter requirun tur,quæ colliguntur ibi in text.& apertius hic. ¶Nam primò debet requirere dominum.Secundò ſibi denunciare pretium, quod ab alijs offertur.Tertiò,q illud,quod denunciatur,ſit ve rum pretium,& non fictum,& non ſimulatum,& ſic ſit illud, quod reuera offertur,ad quod vide,quæ pulchrè dicam infra in 2.ſeq.no.Quarto requiritur,quòd domino non reſpondente,dominus expectetur per duos menſes,& ſic,quod lapſi ſint duo menſes à tempore denunciationis. Quintò requiritur, q vendat ſolùm ius ſibi competens, & ſic vtile dominium, vel ſua melioramenta,non autem rem ipſam.Sextò requiritur,q non vendat perſonis prohibitis.Septimò,& vltimò requiritur, quòd non ceciderit à iure ſuo,puta propter ceſſationem ſolu tionis canonis per biennium,quia tunc perderet ius ſuum ,& 14 melioramenta,vt vidiſtis in l.2.s.eod.¶†Item aduertendũ eſt, quòd illud, qđ dicitur in hoc text. q dominus certioratus ab emphyt. debet expectari per duos menſes, procedit niſi prius declarauit dominus voluntatem ſuam,tunc enim vlterius nõ eſſet expectandus,quia vbicunque alicui datur terminus ad declarandum voluntatem ſuam,ſi ante terminum declarat,ceſſat præfixio termini,nec eſt vltra expectandus,ita no.Cano. p illum tex.maximè Imo.& Do.Abb.Panor.in d.c. potuit. in 2. no.facit c.ab eo.& quod ibi habetur.de appel.in 6.& quod no. D.Ant.in c.ab excommunicato.extra de reſcr. & quia ceſſante cauſa termini debet ceſſare ipſe terminus,& ad hoc facit l. fin. 15 ff.ad l.Falc.†Facit etiam,quod pulchrè no.Bar.in l.à filia.§.alũno.per illum tex.ff.ad Treb.vbi in ſimili dicit, q finita cauſa dilationis,cenſetur eſſe finita dilatio,& non impeditur iudex p cedere,licèt adhuc duret de termino dilationis.Et ideo ſecundum eum,ſi iudex ſtatuit terminum ad comparendum,vel reſpondendum poſitionibus hinc ad tres dies proximos, & tu comparuiſti incontinenti,iudex intra illos tres dies poterit ad vlteriora procedere,quia finita eſt cauſa dilationis, & ita tenet ipſe Bar.in l.ſi quis hæres ita,per illum tex.ff.de acq. hære.& in l.2.in fi.ff.de re iud.& Bal.notabiliter in Auth.ſi omnes. C.ſi minor ſe ab hære.abſti.& in l.ſi.in antepe. col.ff. de ferijs.& ad iſtã limitationem vide,quæ dicam.ff.in 8.no.vbi addidi vnum no. Spec.& vnam limitationem huius limitationis,quæ tamẽ an 16 vera ſit,ibi videatis.¶†Quintò principaliter no.ex eo.verſic.in verbo quantum pretium ab alio reuera , & in verbo quãtum ipſa veritate,qđ quamuis emphy.non poſſit alienare ius ſuum emphy.aut ſua melioramenta ſine conſenſu domini,q tamẽ ſine conſenſu domini poteſt ius ſuum exponere in publicum venale,vel ſua melioramenta.Nam ſi prius deberet requirere dominum,& ſic non poſſet exponere prius venale,quomodo poſſet denunciare domino pretium, quod ab alijs offertur,put requiritur in hoc tex?& ita etiam notat eleganter D.Panor. in d.c.potuit.per illum tex.in 2. no. pro quarta limitatione ad hunc text.quia duas vidiſtis ſupra in 1.not.& tertiam in 2.not.

17 ¶†Iuxta iſtum tex.occurrit neceſſaria q.nunquid quemadmodum emphy.non poteſt alienare ius ſuum emph.aut ſuas meliorationes irrequiſito dño,& ſi alienauerit,cadit à iure ſuo emphy.ita eo modo ſit ècontra, quando dominus directus vult alienare ius ſuum directum, quòd teneatur primò denunciare emphy.& ſi non faciat,cadat à iure ſuo directo, iſtam quæſtionem ponit Salyce. hic in 6.col. Et dicit primò ſibi videri,q ſic,ratione æqualitatis ſeruandæ,& ad hoc allegat in arg. l. neceſſe.ff.de in diem addi.vbi eſt tex.quòd quando aliquis vendidit rem alicui cum pacto addictionis in diem, hoc eſt ſi alius non attulerit meliorem conditionem, pone quòd alius afferat meliorem conditionem,certè venditor tenetur denunciare primo emptori.ad idem allegat l.congruit. C. de loca.prædiorum ciuilium,vel fiſca.lib.11.vbi eſt tex.nota.quòd ſi finita locatione conductor primus offerat tantum quãtum nouus, c præfertur in locatione.¶His tamen non obſt. c dicit Salyce. in contrarium eſſe veritatem,quia hoc nullibi lege cauetur, qđ dominus volens alienare ius ſuum directum,teneatur primò denunciare emphy.Vnde ſtabit regula,quòd quicunque non prohibitus alienare poteſt cuicunque voluerit abſque alia requiſitione alienare.l.dudum.ſupra de contrah.emp. Iſtud etiã dicit probati in l.prædia.in ver ſanè ſi quis.C.de loc.prædi. ciu. vel fiſca lib.11.Ad idem etiam adducit, quia non ſunt æquales,cũ dominus ratione directi dominij ſuperioritatem quãdã erga emphyteutam obtineat,& ſic ceſſat primum fundamentum de ratione æqualitatis obſeruandæ.Ad d.l.congruit.reſpõdet,quòd illud ibi ideo eſt, ne antiquus poſſeſſor,qui ad tẽpus 18 conduxerat,de poſſeſſione expellatur. ¶†Addo pro hac parte facere rationem,quam aſſignaui ſupra in 3.nota.vbi dixi,q d ideo emphy.volens d alienare, tenetur primò denunciare domino,quia habet cauſam ab eo, ergo ſecus eſt ècontra , cùm dominus non habeat cauſam aliquam ab emphyteuta.¶Addo etiam,quòd iſtam quæſtionem in terminis examinat notãter Spe.in d.§.nunc aliquã.in verſ.93.& ibi adducit formaliter omnia,quæ hic adducuntur per Saly.licèt Saly. de eo non faciat mentionem,& ibi per eaſdem. Il. primò arguit ad partem affirmatiuam,& poſtea concludit,quòd non per ſupra adducta per Saly.& ita etiam tranſit ibi Io.Audr.in addi. dicit tamẽ Spe.q de conſuetudine quorundam locorum apponitur in inſtrumentis,qđ ſi dominus voluerit ius ſuum vendere, q emphyt.poſſit præ cæteris pro minori pretio habere decem , vel viginti,ſed hoc eſt conuentionis,& non neceſſitatis , prout ẽt noſtris temporibus videmus , q in inueſtituris apponitur pactum,q dominus non poſſit alienare in alium ius ſuum directum,& ſi alienauerit,ſit ipſo iure nulla alienatio.¶Addo etiã, 19 q idem tenet Imo.in d.c.potuit.in 5.col.Motus,† qa in re ſua quilibet eſt moderator,& arbiter. l.in re mandata. ſupra man. & l.nemo extraneus.ſupra de Iudæis.& ſic quilibet poteſt vendere,niſi ſit prohibitus, d. l. dudum. ideo cùm non reperiatur iure cautum in domino,q volens vendere teneatur emphyt. requirere,certè ſine requiſitione poterit alienare cuicunq; voluerit,ſecus ècontra in emphyt. cùm in eo reperiatur expreſſum,vt hoc tex.& d.c.potuit.idem tenet Pau.de Caſt. in l. ſed ſi hac.in §.patronum.ff.de in ius vocã. & ibi ponit generaliter Pau.de Caſt.an ſi dominus non ſeruauerit fidẽ emphyt. cadat à iure ſuo directo,quemadmodum cadit emphy. ſi non ſeruauit fidem domino,puta ſi non ſoluit canonem debito tempo e re,vt ſupra l.proxima. e ¶Item ponit ipſe Pau.quid in feudo, f an ſicut vaſſallus,quãdo frangit fidem f domino,priuatur ſuo vtili domino,ita & ècontra ſi dominus frangit fidem vaſſallo, debeat priuari directo dominio,& applicari vaſſallo, de quo vide tex.expreſſum in c.domino committente.ſi de feud. defun.conten.ſit inter dom.& agna.vbi eſt text.no.q ſi dominus feudi committit talem feloniam,per quam ſi eam committeret

ADDITIONES.

a ¶Quia ſtatutum.Adde l.fi.C.de noxali.Pau.de Caſt.conſi.100.inci. viſa quadam ſcriptura.

b ¶Adde,quòd idem vult Franc.de Are.in l.ſi mihi,& Titio.in fi.prin. ff.de ver. obl.Bal.conſi.252.incip.ſtatuto.in 3.vol.Idem vult Aluaro.c.1.§.porrò.in fi. col.qualit.olim feu.alie.pot. PARPA.

c ¶Vide,quod idem vult Bapt.de S.Blaſio in trac.correlatiuorum.in 5.q.verſic. 22. PARPA.

d ¶Emphyt.volens.Adde Io.de Imo.in c.potuit.de loc. Docto.in cap. ſaluo. 9. quæſt.3.

e ¶Vide Io.Ray.in c.Imperialem.§.præterea ſi quis infeudatus. in 16. colu. de prohi.feu.alie. PARPA.

f ¶Quando frangit fidem.Adde gloſſ.in capitu.de forma. 22.quæſtio.quinta. intellige niſi alia ratio reformet pactum, quia vbi eſt diuerſa ratio,non æquiparantur.

Source : BIU Cujas

teret vaſſallus in dominum, amitteret feudum, dominus etiã debet perdere feudi proprietatem, quem tex. dicit eſſe mirabilem, & Lud. Rom. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. ff. de dam. infec. tamen addo ad idem tex. in c. 1. qualiter do. propriet. feud. priue. iuncto. c. 1. ad fi. de noua forma fideli. ¶ Dicit etiam multum ſingulariter Bal. in c. 1. in prin in 5. col. hic finitur lex, deinde conſue. Regni incipiunt. in vſib. feu. per illum tex. quem ad
20 hoc no. & reputat ſingularem, † q̃ quamuis vaſſallus non debeat priuari feudo propter delictum domini, imò feuda per eum conceſſa firma maneant, q̃ tamen ipſi vaſſalli efficiuntur franchi, quod bene notate. ¶ Et ad iſta videte, quod dixi in l. 2. ſ. eo. in gl. mag. in ver. repellere. in 5. par. prin. vbi poſui, quid iuris ſit, quando emphy. promiſit ſoluere canonem emphyte. ſub pœna centum librarum, an quemadmodum, ſi ipſe emphy. non ſoluit, & ſic non ſeruat promiſſa, incidit in dictã pœnam, eodem modo ſit ècontra, ſi dominus non ſeruat promiſſa pro parte ſua, debeat teneri etiam ipſe ad ſimilem pœnam centum librarũ. Ex ſupradictis habetis quintam limitationem ad hunc tex. qui vult non poſſe alienari ius emphy. ſine requiſitione domini, vt non procedat ècontra in domino. duas alias limitationes vidiſtis ſupra in 1. no. tertiam in ſecundo, & quartam in 5. no. ¶ Sextò principaliter no. ex eod. verbo in eodem verſi. quantum pretium ab alio reuera. & ibi, quãtum ipſe re-
21 uera, &c. † q̃ emphyte. volens alienare, tenetur domino prius denunciare, & ei verum pretium notificare, quantum in veritate ab alijs inueniat. ¶ Et propterea dicit ſignanter per hunc
a tex. in his verbis Saly. hic in 6. col. q̃ ſi emphy. [a] volens alienare, dixerit domino maius pretium, quàm reuera inueniat, & dominus dixerit ſe nolle emere pro tanto pretio, q̃ perinde eſt, acſi requiſitio non eſſet facta, allegat. l. vbi autem conditionalis. aliàs eſt. l. eum qui. §. cũ igitur. aliàs eſt. §. ſi filius emptor. ff. de in diem addict. & l. ſicut. §. non videtur. in fi. ff. quib. modis pig. vel hyp. ſol. Et idem, quòd talis denunciatio, quæ non eſt vera, quando eſt de pluri, quàm inueniatur, habeatur perinde acſi non eſſet facta requiſitio domino, tenet Spe. per iura præallegata. in d. § nunc aliqua. in ver. 91. & Hoſt. & alij in d. c. potuit. & ibi Imo. in primo no. & Io. Fab. hic in vlti. col. imò ſingularius, ſi iungantur iſta verba, quantum pretium ab alio reuera cum ver. fi. huius l. vbi dicit tex. q̃ ſi aliter fecerit emphyt. q̃ à iure emphy. cadat. erit hic tex. multum ſignandus, prout etiam notat Saly. hic in 6. col. licèt non tam clarè, q̃ ſi emphy. denuncians domino ei non notificauit verum pretium, quod in veritate ab alijs inuenerit, q̃ per iſtam falſam notificationẽ pretij cadit à iure ſuo emphy. & dicit Saly. & meritò, q̃ iſtud eſt valde notandum, & perpetuò tenendum cordi. & tanto plus tenendo illud, quod tenet gl. communiter approbata in illo verſic. fina. quòd talis priuatio fiat ipſo iure, vt ibi dicetur.
22 ¶ † Septimo princip. no. ex hoc tex. ſuper eod. verbo quãtum pretium ab alio reuera &c. q̃ ſi emphyt. vult vendere ius ſuũ emphy. vel ſua melioramenta, & pro eis inueniat 15. aut 20. & dominus directus nolit ſibi dare niſi decem, quia dicat, q̃ verum pretium rei non ſit niſi decem, quòd emphy. non tenetur ſibi dimittere pro decem, ſed pro quanto pluri ab alijs inuenit, quia prout notat etiam Saly. hic in 1. col. ex hoc text. emphy. non tenetur domino aliquid relaxare de pretio, niſi aliter
23 fuerit conuentum. ¶ † Et propterea per hunc text. [b] decidit
b Bal. in l. 2. in fi. in lectu. C. de reſcinden. vendit. quòd ſtante ſtatuto, quòd in venditione præferantur conſortes, ſi quis velit rem vendere, pro qua inueniat 15. aut 20. & conſors velit ei dare decem tantum, quia dicat hunc eſſe verum valorem rei, non tenetur ei vendere pro decem, & caſu quo nolit plus dare, poterit alijs vendere per hunc tex. & alia, de quib. ibi per eum, qui etiam adducit authoritatem Io. And. in addi. Spe. poſt Marti. de Fano in tit. de emp. & vend. §. nunc dicendum. in fi. idem ẽt tenet Saly. in l. dudum. ſ. de contrahẽ. empt. quamuis contrarium viſus ſit velle ipſemet Bal. in l. ad officium. per illum tex. quem ad hoc reputat ſingularem. C. communi diuid. de quo etiam per Ang & Imo. in l. qui Romæ §. cohæredes. ff. de ver.
c obl. [c] ¶ Octauo principaliter no. ex hoc tex. in verſi. ſinautem duorum menſium ſpatium &c. q̃ ſi poſt factam denunciationem ſint lapſi duo menſes, & dominus nullum reſpõſum dederit, q̃ elapſis duobus menſib. emphy. poteſt vendere cuicunque voluerit, domino aliter non requiſito, & ſic ſi dominus fuerit negligens in reſpondendo per duos menſes, tunc emphy. poteſt vendere cuicunque voluerit, ſine alio conſenſu do
24 mini. ¶ † Et propterea per hunc tex. dicit Bar. poſt Dy. in l. qui Romæ. § cohæredes. ff. de verb. obli. q̃ ſi aliquis ſit prohibitus vendere, vel alienare rem extra familiam, q̃ ſi denunciauerit illis de familia, & noluerint emere, quòd tunc eis nolentibus emere põt vendere alij cui voluerit, prout eſt tex. in d. §. cohæredes. & ita ẽt ad hoc notant hunc tex. Cum. Ang. & Saly. c. hic, & dicit Ang. quòd hoc eſt vtile pro his, qui promiſerunt non vendere rem niſi tali, nam ſecundum eum ſi ille nõ vult emere, conſilium eſt, q̃ ſibi fiat denunciatio, ſeu proteſtatio, & expectetur proteſtatus per duos menſes, quib. elapſis poterit promiſſor ſecurè non obſt. promiſſione vendere cuicunque voluerit, & dicit, q̃ ita ſemel fecit practicari, & ſequitur Ludou. Rom. in ſuis ſing. in ſing. 765. inci. facio pactum, quòd ſi voluero vendere. ¶ † Iuxta prædictum no. occurrunt duæ qõnes. d
d prima eſt, & neceſſaria, nunquid in caſu huius l. poſt elapſos e
e duos menſes poterit dominus purgare moram emphyt. iure nondum vendito, & ſic alijs præferatur; iſtam q. format in terminis Pau. de Caſt. in d. l. qui Romæ. §. cohæredes. vbi ſignanter determinat, q̃ ſic, alleg. tex. no. in l. ſicut. in §. ſi voluntate. ff. quib. mod. pig. vel hyp. ſol. addo, quãuis ipſe nõ dicat, q̃ iſtud idem in terminis tenet Io. And. in addi. Spe. d. §. nunc aliqua. in ver. 101. vbi formaliter inquit, q̃ elapſis duob. menſib. re integra ſi dominus velit emere, præferendus eſt cuicunque alij, & ſic poteſt moram purgare, & refert ſic tenere Simonem Vicẽtinum in hac l. ſi. qui prout refert ipſe, dicit ſatis patere in hac l. allegabat etiam l. mancipiorum. ff. de opt. leg. & l. neceſſe. ff. de in diem addic. & c. ſi tibi. de præben. in 6. ſed melius facit d. §. ſi voluntate. facit etiam quod voluit D. Guarn. de Caſtil. hic in pe. col. qui voluit, quod in caſu huius l. in ver. pen. quando dominus fuit negligens per duos menſes in inducendo nouum emphy. in poſſeſſionem, q̃ poſſit moram purgare, & quinquageſimam, ſeu laudemium petere, per d. l. mancipiorum. ff. de opt. leg. & de hoc vltimo dicam infra eod. in pen. no. & videte etiam, quod no. Bal. in l. acceptam. in 21. q. C. de vſur. accedant etiam, quæ dixi de purgatione moræ, in l. 2. ſ. eod. in gl. in verſ.
26 triennium. in 29. q. & ſeq. ¶ † Secundò iuxta dictum no. quæro, quid ſi dominus requiſitus per emphy. volentem alienare, an velit emere, dixerit, quod nõ, & ſic licentiauerit emph. iſte em-
f phy. [f] ſtetit per annum, quòd non alienauit, deinde poſtea alienat, an cadat à iure ſuo emphy. ſi poſtea alienauerit ſine alia licentia domini? iſtam quæſt. ponit Specu. in d. §. nunc aliqua. in ver. 98. vbi arguit ad partes. Et primò, quòd cadat per tex. in l. ſicut. §. ſi voluntate. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſolu. quem allegaui ſupra in proxi. q. poſtea in contrarium dicit facere, quia ſufficit vna denunciatio, cùm dominus ſemel noluerit. argu. l. in diem. ff. de aqua plu. arc. & l. 1. §. quod ait prætor voluntate. ff. quorum leg. & aliter ſe non firmat Spec. quãuis dicat quoſdam diſtinguere, q̃ aut dominus ſciuit tempore quo poſt annum emphy. alienabat, & non fuit vlterius certiorandus, aliàs ſecus. arg. l. item quæritur. in §. qui impleto. ff. loc. Io. Fa. hic in vlti. colum. ſimpliciter tenet, q̃ emphy. ſtans per annum poſt licentiam datam, ſi poſtea alienat ſine licentia domini, cadat à
27 iure ſuo, per d. §. ſi voluntate. ¶ † Mihi placet ſententia Ioann. And. in addi. Spe. in d. ver. 101. Quod aut dominus dedit licentiam ſimpliciter, & abſolutè, non determinato aliquo tempore intra quod vendat, nec determinata perſona emptoris, prout Spe. ſimpliciter format. q. & tunc ſit tenendum indubitãter, quod emphy. poſſit quandocunque, & cuicunque alienare, ſine alio conſenſu domini, quia ſufficit vna denunciatio, vt dictum eſt, quia iſta lex non requirit, quòd pluries denuncietur. Ego tamen intelligo hoc procedere, niſi dominus purgaſſet moram, vt dixi in præcedenti q. per d. §. ſi voluntate. qui text. aliàs nihil facit, quicquid allegauerit Io. Fa. hic. Si autem dominus tempore conceſſæ licentiæ appoſuit tempus, intra q̃d emphy. venderet, uel perſonam cui uenderet, uel utrunq; ſimul, tunc ſecus. ¶ Nunquid autem hoc procederet etiam ſi dominus tũc ſciret, dicam infra in quæſtionib. extra gl. Et not. bene

ADDITIONES.

a ¶ Quòd ſi emphy. Adde Doc. in c. potuit. de loc. Doc. in c. inter cætera. 22. q. 4. Doc. in §. non videtur. in l. ſicut re corporali. ff. quibus modis pignus, vel hypot.

b ¶ Sed an tale ſtatutum habeat locum in re emphy. ſ. concurrente domino directo. Ray. Bal. & Ang. in l. Imperatores. 1a ſecõda. ff. de pac. tenent, q̃ nõ, ſed dominus præferetur pro eodem pretio, & ſequitur Franc. Are. in l. ſi mihi, & Titio. in 1. col. in fi. ff. de verb. obli. Rota in deciſ. 862. in antiquis. & Iac. Reb. in l. quicunque, infra de proxi. ſacro. ſcri. lib. 12. & Math. de Affli. in tract. de iure protomiſeòs. in 11. col. circa fi. PARPA.

c ¶ Vide Iac. in ſuo tracta. ſeu. in ver. & cum pacto de non alienando. in 11. col. rol. 20. An ſi emphy. offerat domino, ſi vult emere pro iuſto pretio ſufficiat, licèt non dicat pro pretio, quod ab alio reperit, Vide Corn. conſi. 193. in 3. vol. PARPA.

d ¶ Et quod in terminis ſequitur Alex. lib. 4. conſi. 24. 1. dub. ver. 3. &c. col. fin. PVRPV.

e ¶ Poſt elapſos. Adde Doct. in l. fin. C. de loc. & in l. mancipiorum. ff. de opt. leg.

f ¶ Iste emphy. Adde Doc. in l. item quæritur. in §. qui impleto. ff. loc.

Source : BIU Cujas

bene hæc verba Io.And.quia vult,quòd tempore quo dominus dat licentiam emphy. de alienando,poſſit limitare tẽpus, intra quod alienet,& perſonam cui alienet,quod reputo multum notandum ad iſtum tex.& eius intellectum,intellige etiã tex.de expectatione duorum menſium,vt procedat, niſi dominus prius reſponſum dederit,vt dixi latè ſupra in 4. not. & ibi dictis addite Spe.idem tenentem in d.§.nunc aliqua.in ver. 100.quod ipſe limitat in ver.ſeq.procedere, quando dominus dixiſſet apertè, ꝙ non vult emere, quia in claris non eſt opûs coniecturis.l.continuus.§.cùm ita.ff.de verb.obl.ſecus ſi dixiſſet,nolo retinere,quia per hæc verba non videretur dediſſe licentiam emphy.de alienando, imò eſſet expectandus ꝑ duos menſes,arg.l.fi.§.ſimilique modo.C.de iure delib. & quia verbum nolle,eſt verbum extenſiuum.l.filij mater.§.1. ff. ad Tertul.& ſequitur ſimpliciter Io.Fa.hic,quamuis Io.And.in addit.
28 iſtud reprehendat & bene,per tex.in d.c.potuit.in prin.¶†No nò principaliter no.ex hoc text.in eodem ver. ſinautem duorum,&c.& in verbo his tamen perſonis,quæ non ſolent,&c.ꝙ quando emphy.poteſt vendere ius ſuum emphy. vel ſuas melioratione irrequiſito domino, quod eſt quando eſt lapſum ſpacium duorum menſium, vel quando dominus ante reſpõdet,vt dixi ſupra in præcedenti not. ꝙ tamen non poteſt alienare in perſonas prohibitas.Et ſi iungatur verſ.fin. huius.l. qui videtur referendus ad omnia,quæ ia hac.l.dicuntur, iuxta no. in l.talis ſcriptura.in prin.ff.de leg.1.hic eſt tex. quòd emphyt. alienans irrequiſito domino in caſibus permiſſis, ſi alienat in perſonas prohibitas,cadit à iure ſuo emphy.Quę autem dicãtur perſonæ prohibitæ,ponit gl.hic in verbo vetari. & ibi dice
29 tur.¶†Decimò principalirer no.ex hoc tex.in eõd.verſi ſi autem duorum.& in ver.quæ non ſolent in contractib. emphyt. vetari,ad huiuſmodi venire emptionem &c.hic eſſe tex.notabilem ad vſum,quod non inuenio alios aduertere, ꝙ quemadmodum in vnoquoque contractu ea ſemper inter partes intelliguntur adiecta,quæ de conſuetudine ſolent apponi, vt l.ſi prius.§.placuit.& ibi notabiliter Bar.ff.de aqua plu. arc. & l. quod ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de ædili.edic.& eſt bonus tex. & melior de iure in l.fi.in fi.& ibi gl.in verbo ſimplicitas. C.de fideiuſ.quem ad hoc pro ſingulari allegat Bald.in l.huiuſmodi. in prin.ff.de leg.1.& Bal.in illa l.fi.no.per illum tex.quòd notarius ſimpliciter rogatus,intelligitur rogatus, ꝙ clauſulas ſolitas apponi apponat, ita etiam omnia ea intelliguntur eſſe exceptuata, quæ de conſuetudine conſueuerunt excipi, ita eſt tex.hic valde no.in tantum, quòd etiam ſi non ſint exceptuatæ,& emphy.alienaret in tales perſonas prohibitas, nihilominus ita caderet, ſicut ſi fuiſſent exp̃ſè exceptuatæ.tex.eſt hic, quem multum notate ad hoc.¶Et de hac materia videte Bal. in d.l.huiuſmodi.in prin.ff.de leg.1.Bar.in l.de die.circa fi.prin-
a cipij.ff.qui ſatiſd.cog. a Bald.not.in rub. C.de reuo.his,quæ in frau.cred.in vlt.col.& tex.in c.cùm M.Ferrarien.extra de con-
30 ſti.vbi eſt tex.†ꝙ clauſula,quæ conſueuit apponi in literis Papalibus,ſemper præſumitur appoſita,videte etiam Bal.in rub. C.de fide inſtrum.in 11.col.verſi.quæro de tertio.vbi no.vult, ꝙ imbreuiatura notarij recipiat ſuppletionem renũciationũ, & aliarum clauſularum,& à iure, & à conſuetudine, de quo etiam per Bald.in l.contractus.C.de fide inſtrum.Et ſentit ſingul.Bal in d.rub.C.de fide inſtrum.in 12.colum.verſic. quarto quæro.quòd illud, quod dicitur, quòd imbreuiatura notarij recipiat ſuppletionem & à iure,& à conſuetudine, id ſit verũ in eodem tabellione,ſed alius,qui non fuit rogatus, nõ poteſt
31 ſupplere,quod multum,& multum not. ¶†An autem notarius,qui conficit inſtrumentum de actu, & non ſecundũ formam conſuetam,quia non appoſuit clauſulas conſuetas,incidat propter hoc in pœnam falſi,conſuluit ſing. Pet.de Ancha. quod non,in conſi.274.aliàs in conſ. 287. incip. in Chriſti nomine tria principaliter &c.per tex.in l.iubemus. C. de teſtam. ¶Quid autem ſi notarius omittat ſolennitates à iure communi requiſitas,non dico à conſuetudine,tunc an incidat in pœnam falſi, ponit Bald.in d.l.iubemus.in vlti.colum. & ibidem Pau.de Caſt.& alij ponunt,Bar.& Bal. in l. ſi poſt diuiſionem. ſupra de iur.& fac.ign.& Bal.in l.ſi librarius ff.de reg.iur. Imo. in l.quoties.in princip.& ibi Bal.in §.1.ff.de hæred.inſtit.& Bal. in l.ſi veritas.C.de fideicom.& in l.fi.in 1.opp.& ſeq.C. de edi.
32 diui Adri.tol.¶†Vndecimò principaliter no.ex hoc tex.in verſicu.neceſſitatem,quòd dominus tenetur recipere nouũ emphy.in quem fuit translatum ius emphy. vel fuerunt translata melioramenta,& ſic dominus compellitur huic nouo emphyt.facere nouam inueſtituram,& tradere corporalem poſſeſſionem,& ſic hic eſt tex.quòd dominus tenetur nouo emphyt. renouare inueſtituram. & ita quotidie ad hoc allegatur iſte tex.& tex.in d.c.potuit.& ideo dixit gl.hic in verbo æſtimationis. quòd iſtud eſt, quod hodie dicitur per renouationem dari,quia ergo iſta materia renouandę inueſtituræ eſt frequẽs & vtilis,& communiter ignota, & hic eſt ſuus principalis locus,intendo circa eam multa bona colligere. ¶ Dicit Bald. in Auth.ſi quas ruinas.in 2.colum.ſupra de ſacroſanc.Eccl.mul-
33 ta no.& neceſſaria ad declarationem iſtius tex. † quod iſta renouatio inueſtituræ ratione mutatæ ſucceſſionis in ſingularẽ ſucceſſorem,quando emphyt. transfert ius ſuum in alium, fit propter tria principaliter. ¶ Primò propter commoditatem quam ſentit dominus,quia habet laudemium,ſeu quinquageſimam ex tali renouatione, vt in verſicu.ſequen. & ibi dicetur cum gl.in verbo æſtimationis.& d.cap.potuit.¶Secundò propter obligationem canonis emphy. ad quem nouus emphyt. aliàs non tenebatur ex obligatione authoris ſui,vt eſt gl.in l. ſi vſusfruc.nomine.§.1.ff.vſufru.quemadmo.ca.& gl.in l.2.in gl. mag.in verbo repellere.in pen.parte prin.& ibi dixi. ſ. eodem.
b ¶ᵇ Tertiò fit iſta renouatio, quia expedit iſti ſucceſſori, nam deinceps poſt renouationem factã attenditur generatio iſtius noui emphy.non autem generatio authoris ſui,quia ex perſona ſua nunc ſumit initium, aliàs autem ſi non eſſet facta iſta renouatio,finita generatione primi emphy.in quam erat conceſſa,& ſic reſoluto iure datoris,etiam eſſet reſolutum ius ipſius acceptoris.l.lex vectigali fundo.ff.de pig. & l.penult.§.Lucius Titius hoc meum teſtamentum.ff.de leg. 2. & l. neceſſariò.§.fi.ff.de peric.& commo.rei vendi. circa tamen hoc vltimum videte Spe.in d.§.nunc aliqua.in verſi.165.& ſic habetis ex prædictis vnam cauſam,propter quam fit iſta renouatio in ueſtituræ.¶ Addit Bal.in d.Auth.ſi quas ruinas.in 2.colu. alios tres caſus,videlicet ſecundò ratione vetuſtatis,quandoinſtrumentum inueſtituræ eſſet multum antiquum, quia debet renouari,vt eſt glo.no.in Auth.de hæred.& fal.in princip.quam etiam Ang.ibi multum no.& dicit ſing.Imo. ſub dubio tamẽ fortè in l.2.in princ.in pen.colu.ff.ſolu.matr.quod iſtud procedit in quocunque contractu, quòd vbi inſtrumentum eſt antiquum,debeat renouari.¶ Tertiò fit renouatio ratione neceſſitatis,& hoc dupliciter, vno modo, quia oritur neceſſitas ex conuentione facta de renouando, puta de tertia generatione in tertiam,vt eſt glo.ordi.in §.alienationis.in Authen.de non alien.Secundò modo,quia oritur neceſſitas ex conſuetudine, quia ita eſt conſuetum,quòd renouetur, & quòd aliquid ſolũitur pro renouatione.arg.l.domini prædiorum. C.de agri. & cenſ.lib.11.¶Quartò,& vltimò principaliter fit renouatio ratione tollendæ obſcuritatis,& propter difficultatem probationis, vt quia per antiqua inſtrumenta non apparent confines noui,ſed variati ſunt,certè tunc inſtrumentum debet renouari,vt tollatur ambiguitas confinium,arg.l.eos.ff.finium regundor.& l.Titius hæres.ff.de actio.empt.& l.ſi prædiorum.C.ad l. Falc.& ſubijcit Bal.vbi ſupra,quod iſta ſunt multum notãda, quia alibi nõ inueniuntur.Et dicit,quòd de dicta renouatione tractat Spec.in titu.de rerum permu.vult allegare in §. ſequitur.poſt princ.ibi tamen Specu.quaſi nihil dicit, niſi ponendo formas contractus.Et iſta dicta Bald.ſequitur ad literam nihil addendo Pet.de Anch.in clem.1.de pœnis.& Fulgo.qui multum ea commendat in d.Auth.ſi quas ruinas.de iſta etiam materia renouationis inueſtituræ,ponunt etiam Cano.in 1. capit.
34 extra de precar.¶††Addo vltra Bald.alias duas cauſas,propter quas debet fieri renouatio inueſtituræ, vel inſtrumenti, & ſic
35 erunt ſex cauſæ.Prima,quando inſtrumentum †ᶜ emphyteu-
c eſſet deperditum,quia tunc emphy.poteſt petere à domino renouationem inſtrumenti,ita tenet Spec. in d.§.nunc aliqua.in verſi.140.per tex.in l.chirographis.in princ.ff.de admini.tutor. & in c.dudum.extra de conuer.coniug.& ad iſtud no.Bar.illũ tex.in d.l.chirographis.in princip.& eſt etiam tex.in l.2. quem ibi ad hoc not.Barto.C.de diſcuſ.libro decimo. & text. in cap. fina.extra de fide inſtrumen.& Ludou.Rom.in l.ſi finita.§.ele
d ganter.ff.de damno infect.¶ Secunda,quando ius ᵈ directi dominimutatur in alium,quia dominus directus ius ſuum alienat in tertium,tunc emphy.poteſt petere renouationem inueſtituræ ab iſto nouo directo domino, ſecundum Specu. in d. §.nunc aliqua.in ver.165.per text.in l.omnes.in fin.ff. vſufruct.

quem-

ADDITIONES.

a ¶Adde eundem.Iaſ.in l.vt liberis.in 3.col.in fi.cum ſeq.inf.de collat. PARPA.

b ¶An emphy.teneat recognoſcere,toties quoties fuerit requiſitus,vide Guido.Pap.q.417.& Iaco.in d.ſuo trac.verſ.dictique vaſſalli promiſerunt recognoſcere. fol. 36.in verſic.3.fit iſta renouatio.&c.Pet.de Anch. conſi. 63. in prin.vide Cor.conſi 259.in 3.vol.vbi tangit,an dominus teneatur renouare nouum emphy.vltra generationem anterioris. PARPA.

c ¶Quando inſtrumentum. Adde Spe.de edi.inſtr.in §.poſtquam.

d ¶Quando ius.Adde l.fi.in §.fi.de dam.infec.& in l.qui tabernas. & ibi Scribentes.ff.de contrahen.empt.

Source : BIU Cujas

quẽad.ca.ſicut fit in caſu ècontrario, quando primus emphy.
36 alienat in alium,vt hoc tex.& dictum eſt ſupra. ¶†Vltra prædicta in materia iſta renouationis inueſtituræ, videte vnum caſum not. in quo renouatio tacitè intelligitur facta abſq; eo,ꝙ requiratur alia noua ſcriptura,quem ponit ſing.Bald.in l. vnica.in 11.q.C.quando non peten.partes.quando emphyt. eſſet conceſſa Petro,& Martino,& cuilibet eorum inſolidum,nam mortuo Petro ſine liberis, dominus videtur tacitè renouare Martino,propter illud verbum inſolidum , vt ibi per eum. &
37 vide Alex.conſi.30.col.2.lib.1.conſi.2.lib.5. ¶† Addite etiam, ꝙ vbi promiſſa eſt renouatio,tunc res alteri non poteſt concedi,vel locari,puta quando dominus locaſſet domum ad vnũ annum cum pacto renouandi de anno in annum.tex. eſt not. in l.ne cui.& ibi Bal.no.ad hoc.s̃.loca.an autem ſi finita ſit emphy.per generationem,in quam erat cõceſſa, & dominus vult alij de nouo in emphy.concedere,an teneatur renouare illis,q̃ ſequuntur poſt generationem finitam potius,quàm concedere alij penitus extraneo,dixi in l.2.in 5.no.s̃.co. & aliquid ibidẽ in gl.mag.in verbo repellere.ad fi.¶Quid autem , ſeu quantũ debeat ſolui domino,pro iſta renouatione inueſtituræ,quæ fit in perſonam alterius,vt quia emphy.transfert ius ſuum in alterum,ponit tex.in ver.ſeq.& ne auaritia.& ibi plenè dicetur, & ibidem eſt glo.ſing. in glo. parua in verbo accipere,quæ ponit quis ſit ille,qui tenetur ſoluere,an dator, an acceptor , videbitis in d.ver.ſeq.¶Duodecimò principaliter no.ex eo. verſ. neceſſitatem.in ver.& tranſponere. iuncta gloſſ. parua. in verbo tranſponere.quæ ſubaudit.ſ.permutando.hic videri tex.quòd quemadmodum emphy.non poteſt vendere, vel alienare ius ſuum emphyt. aut ſuas meliorationes irrequiſito domino , ꝙ ita etiam non poteſt permutare , de quo dicetur infra ſuper
38 gl.magna,in verbo alijs vendere.ad fi. ¶ †Tertiodecimò not. ex eo.ver.neceſſitatem.in verbo, ſed ipſos dominos. cum ſeq. ꝙ iſta ſuſceptio noui emphyt. quæ debet fieri per dominum, non poteſt fieri per eius procuratorem,& ſic quædam p̃ noſmetipſos poſſumus , quæ non poſſumus per procuratorem , prout etiam in l.2.C.de his,qui ven.æta.impetr. ſic ergo dominus tenetur inueſtire nouum emphy.per ſeipſum,vel per literas ſuas,non autem per procuratorem.Ex quo habetis , quòd plus operantur literæ domini , quàm mandatum procuratoris.Et qualiter intelligatur iſte tex.dum dicit per ſe,vel per literas ſuas,& ſi hoc noluerit , vel non potuerit per depoſitionẽ , vel atteſtationem,quia videtur continere ſuperfluitatem,dicetur infra in gl.in verbo per depoſitionem.vbi gloſ.declarat,& minus bene:addite tamen,ꝙ licèt in emphy.dominus teneatur inueſtire nouum emphy.per ſeipſum , nec hoc poſſit per
a procuratorem [a] facere,tamen ſecus eſt in feudo,quia inueſtitura feudi poteſt fieri vaſſallo per procuratorem domini. c. 1. §.ſed vtrum.per quos fiat inueſt.in vſib.feud.de quo hic latius
39 per Salyc.in 6.colu.¶†Quartodecimò principaliter no.ex eo. ver.neceſſitatem.in verbo per depoſitionem. iunctis ſeq. verbis,ſm Saly.hic in 7.col.& D.Guarn.de Caſtil.in vlt.col. ꝙ depoſitio domini facta coram iudice apud acta non requirit p̃ſentiã teſtiũ,qa ſemp p̃ſumit adeſſe, ſed facta corã tabellione bñ reqrit p̃ntiã teſtiũ,facit l.oĩum.cũ ibi no.C.de teſt.¶Quin-
b todecimò [b] principaliter no.ex hoc tex.in ver.& ne auaritia.ꝙ dominus pro inueſtitura fienda in nouum emphy.non poteſt accipere vltra quinquageſimam pretij,vel æſtimationis rei,& iſta quinquageſima apud nos appellatur laudemiũ, de iſta ergo quinquageſima , & ſic laudemio,de quo eſt hic tex.principalis,quia eſt materia vtilis,& nullibi ordinatè tractata, & per conſequens ignota,& ſuper ea ſæpius contingit varias dubitationes exoriri,attingam hic nonnullas quotidianas quæſtio-
40 nes.¶†Sed antequam veniam ad iſtas q.no.perpetuò.& nun-
c quam obliuiſcaris,ꝙ quando ſecundus [c] emphyt. emit à primo de cõſenſu domini,ꝙ nõ requiritur alia renouatio,nec debet ſolui laudemium,ita expreſsè conſuluit Io.de Ana. in ꝯſi. 90.inci.quia dubium iſtud.poſt Pet.de Anch.in conſi.63.quod
d inci.motiua iudi.[d] ¶†Primò quæro,quis teneatur ſoluere iſtã
41 quinquageſimam,ſeu laudemiũ domino,qñ emphyt.alienat ius ſuum emphy.vel ſua melioramenta in alium.gl. eſt hic ſingul.in iſto ver.& ne auaritia.& eſt gl.parua ſuper verbo accipere,quæ dicit à nouo emphy.& ſic vult,ꝙ nouus emphyt.& ſic acceptor eſt, qui tenetur ſoluere laudemium domino , &
e ita obſeruatur. [e] Adde bene facere,quod in ſimili vult Bal.in l.ſi is qui pretium.in 2.col.C.de ædi. acti. ꝙ quando in ſtatuto non fit mentio,quis debeat ſoluere gabellam , intelligitur , ꝙ ſoluat acquirens,& nõ vendens,per tex.no.in l.debet. circa fi. ff.de ædi.edic.per Bal.in rub.C.de reb.cred.in 3.qõ.¶Secundò iuxta proximam qõ.quæro quis dicatur nouus emphy.ſol.dicit ſing.Saly.hic in 7. col. quòd ille dicitur nouus emphyt. qui ſub priori inueſtitura nõ eſt comprehenſus. Et propter hoc infert multum ſignanter,ꝙ ſi aliquis receperit emphy. pro ſe & filijs,& nepotibus,ꝙ iſti filij , & nepotes non tenebuntur ad iſtam quinquageſimam , ſeu laudemum ſoluẽdum domino, imò etiam non tenentur nouam inueſtituram petere,& iſtud vltimum vult gl.no.in Auth.ſi quas ruinas.in glo.2. ſuper verbo debetur.ante fi.ſupra de ſacroſanc.Eccl. licèt ſecundum eũ aliud ſit in re feudali, vbi poſt mortem patris, & ſic primi poſſeſſoris,qui acceperat feudum pro ſe,& filijs &c. tenentur filij, & alij ſequentes intra annum & diem inueſtiturã petere, aliàs feudo priuarentur.c.1.quo tempore miles inueſtituram petere debeat.in vſi.feu.& ita ſequitur D.Guarn.hic in vlti. col. Et ad tex.in d.c.1.quo tempore miles.reſpondet, ꝙ ideo in feudo filij vaſſalli debent nouam inueſtituram petere, quia eſt onus perſonale,& nõ reale,& propterea filij debent de nouo recognoſcere:ſecus eſt in emphy. in qua iniungitur onus nedũ perſonale,ſed etiã reale,videlicet ſolutionis quinquageſimę , ſeu laudemij.¶Puto etiam poſſe dici,ꝙ aliud ſit in feudo ratione iuramẽti fidelitatis,ꝙ debet à vaſſallo præſtari, antequam realem inueſtituram ſuſcipiat,vt c.1.& ibi Bald. quid præcedere debeat, an inueſtitura,an fidelitas. & c. 1. qualiter iurare debeo.vaſ.fideli.cum ſimil. eo quia iuramẽtum eſt perſonale ex parte iurantis,& propterea nõ ligat hæredes, vt c. veritatis. de
42 iureiu.†Et propterea alibi dubitat Bal.ſi anteceſſor iurauit fidelitatem pro ſe,& ſucceſſoribus ſuis,an adhuc ſucceſſor renebitur de nouo iurare.in l.vnica.§.exeepto.C.de cadu. tol. & in c.quæ in eccleſiarum.extra de conſti.& uidetur decidere, ꝙ nõ,& minus bene.¶Et contrarium, & verius tenent Cano. in d.c.veritatis.quia iuramentum eſt perſonale ex parte iurantis, ut ibi.¶Et contrarium ſẽtit Spe.in tit.de feu.in §.1.in uer.hoc etiam.Et ad id,qnod retuli ſupra uelle Saly.hic,quòd ille dicatur nouus emphy.qui ſub priori inueſtitura nõ eſt comprehẽſus , adde,ꝙ bene facit illud,quòd dixi in l.2. ad fi. ſupra eodẽ, dum poſui,quid ſit nouum feudum,& quid antiquum. Item adde ad prædicta bene facere illud,quod uult Bal.in c. quæ in eccleſiarum.in 17.col.de conſti.ꝙ quando renouatio feudi fit in perſona filiorum,non debet ſolui laudemium,niſi feudum iam eſſet ad eccleſiam reuerſum , & incorporatum , quia iſta
43 non eſt noua acquiſitio.¶†Tertiò quæro,quia iſte tex. loquitur,quando emphyte.alienat ius ſuum emphyteuticum , aut ſua melioramenta in tertium , quòd tunc domino debet ſolui laudemium,ſeu quinquageſima,quid erit,ſi ipſemet dominus emat melioramenta ab emphyteuta , an etiam iſto caſu dominus debebit habere laudemium,perinde acſi emphy. vẽ didiſſet extraneo?iſtam q.format Alb.hic in ult.colu.& determinat poſt Odoff.ꝙ nõ, quia quinquageſima debetur domino propter conſenſum præſtitum emphy.dum in alterũ alienat,ſic dicit patenter innuere iſtam.l.in iſto uer.& ne auaritia. & uerſ.ſeq. Item,quia quãdo dominus uult emere,debet tãũ ſoluere,quãtum emphy.ab alio inuenit,ut hac l.s̃.in uer. & ne hac occaſione,qđ non eſſet ſi quinquageſimã retineret.¶Addo,ꝙ iſtam q.format etiam ipſe Alb.in loco ſatis peregrino,& extraneo,uidelicet in l.ꝙ ſi uno.ff.de in diem addic.ubi primò arguit ad partem affirmatiuam,per illum tex. & per alia iura, de quib.ibi per eum;finaliter poſt Oldr. Laud.determinat idẽ quod hic,uidelicet,ꝙ iſto caſu dominus nõ debeat habere laudemium.Motus,quia iſta quinquageſima ſoluitur domino p̃ noua inueſtitura,& receptione noui emphyt.ut in hoc uer.& ne auaritia.iuncto uer.præcedẽti neceſſitatẽ. in qua receptione fortè dominus afficeretur damno propter mutationẽ perſonæ.l.cùm unus.in 2.reſponſo.ff.de alim. & cib. leg. & in hoc ſaltem grauatur, quia nouum debitorem inuitus recipit, qđ eſt contra ius commune,ut eſt caſus ſing.in l. ſi mãdato meo. in princ. & ibi Bar.ff.mand.quod ceſſat,quando ipſe dominus
44 emit,& ideo nõ debetur ſibi quinquageſima. ¶†Quartò quæro,aliquis dedit in emphy.aream parum ualentem,ſuper qua ſunt ædificata ædificia magni ualoris,puta una alta turris, vel

vna

ADDITIONES.

a ¶Per procuratorem. Adde in tit.de notis feu.in §.item ſciendum.in fi.glo.in §.fi.de pa.iu fir.in vſi.feu.

b ¶Limita primò,vt valeat conſuetudo,quod plus ſoluatur,Alex.lib.5.conſ.5. col.1.& pe.Secundò limita,vt pro feu. non ſoluatur à filijs,vt videtur de mẽte Bal.in c.quæ in Eccl.colu.14.de conſtitu. Alex. in conſi. 5.colum.2.lib.1. PVRPV.

c ¶Quando ſecundus.Adde Io.de Imo.in c.potuit.de loc.

d ¶Adde,quòd eſt conſi.63.quod inci.motiua iudicis.Bal.in l.cũ eſſent. §.pẽ plurium.in fi.ff.de ſer.ruſt.præd.Fely.in c.nonne.in 3.col. extra de præſump. In contrarium facit,quod vult Iaſ.infra in 145.col.circa fi. & ꝙ vult Alb.in l.ſi domus.ff.de ſer.vrb.præd.

e ¶Obſeruatur.Adde,quod de hoc teſtis eſt Gozad.conſi.61.nu.1.Clar.§.emphy.q.23.ver.vlterius quæro. BELLAC.

Source : BIU Cujas

vna domus, an dominus debeat habere quinquageſimã æſtimationis turris, vel domus, an verò ſolùm valoris areæ? iſtam q. originaliter format Odoff. hic, & poſt eum Alb. in vlti. colu. qui dicunt prima fronte videri, quòd dominus debeat habere quinquageſimam valoris areæ tantum, per hanc l. in ver. & ne auaritia. vbi tex. dicit, quòd dominus debet habere quinquageſimam pretij, vel æſtimationis loci, non autem dicti ædificij. ¶ Contrarium ipſi determinant, & bene, quia ædificium ſolo cedit. l. 1. §. quod ait. ff. de ſuperfi. Et, quod dicitur in iſto tex. de æſtimatione loci, ſecundum eos ſuperficiem non excludit, cùm ſit pars eius. ¶ Per iſtam eorum rationem infero, quòd ſi aliquis accepiſſet aream, vel ſolum vacuum in emphyte. cum pacto, quod communiter conſueuit apponi in inſtrumentis inueſtiturarum, videlicet vt habeat ſolum iure emphy. & ſuperficiem, ideſt illud quod ſuperædificauerit iure proprio, tenendo, quòd tale pactum valeat, & quòd ædificium ſit proprium ædificantis, & ſuum remaneat etiam finita emphy. put tenui in l. 1. ſ. eod. in glo. 3. in fi. in 3. q. princip. dum tetigi, quæ differentia ſit inter contractum emphy. & contractum ſuperficiarum; certè iſto caſu attenta eorum ratione, dominus debet habere quinquageſimam æſtimationis areæ tantũ, & non ædificij ſuperimpoſiti, quod bene notate; Addo etiam ꝑ hac eorum deciſione Spec. idem tenentem in d. §. nunc aliqua. in verſi. 119. motus eſt, quia etiam in venditione meliorationum debet ſeruari forma huius. l. & ſic laudemium præſtari, prout
a in ea dicit expreſsè haberi. [a] ¶† Quintò quæro, ſi vnus eſt do-
45 minus [b] directus fundi, & alius habeat vſumfructum eiuſdẽ
b fundi, vel vnus eſt dominus vnius domus, & alius habet ius percipiendarum penſionum, modo accidit, quòd emphyteu. alienat iſtum fundum, vel iſtam domum, cui debebit ſolui quinquageſima, ſeu laudemium, an vſufructuario, an proprietario, & ſic eſt punctus, an appellatione penſionis, vel vſusfru. veniat laudemium, iſtam q. latè diſputat Io. And. in addi. Spe. in d. §. nunc aliqua. in ver. 93. in addi. magna, quæ incipit, propter id quod dictum eſt ſupra &c. vbi multa allegat ad partes. videte ibi per eum, iſtam q. etiam videlicet, an laudemiũ debeatur vſufruc. an proprietario, format etiam Albe. de Roſ. in rub. C. de vſufruct. & ibi ſimpliciter tenet poſt Oldr. quòd laudemium debeatur vſufruct. Motus, quia omne emolumẽtum, quòd prouenit ex re vſufructuaria, debetur ipſi vſufruct. l. item ſi fundi. in princ. ff. de vſufruct. quam l. etiam allegat Io. And. vbi ſupra. vos dicite, vt ibi plenè per eum, de quo nõ meminit Alb. in d. rub. C. de vſufru. Retento eodem themate ſuccederet aliud dubium, ſi talis res incideret in commiſſum, puta emphy. non ſoluente canonem emphyt. vel alienante ſine debita forma huius. l. an applicetur vſufructuario, an proprietario, iſtam q. format etiam Io. And. in loco ſupra proxi. allega. & ibi determinat, quòd veniret applicanda proprietario, ꝑ multa iura de quibus ibi per eum, per quę iura idẽ tenet Alb.
c poſt Oldr. in d. rub. C. de vſufruct. [c] ¶† Sextò quæro, pone em-
46 phy. præſtat mihi. 12. denarios annuatim pro canone emphy. tibi autem præſtat certam partem fructuum, & vult ius ſuum emphyte. alteri vendere, quis noſtrum debebit habere laudemium, aut cuius conſenſus erit requirendus? iſtam qõ. ponit Spec. in d. §. nunc aliqua. in ver. 15. vbi dicit inſpiciendum eſſe, quis eorum ſit maior dominus, ideſt quis ſit ille, à quo res fuerit in emphy. conceſſa, vtrum à me, an verò à te, poteſt enim eſſe, quòd ego dedi iſti in emphy. pro dicta penſione 12. denariorum, & poſtea iſte de conſenſu meo conceſſerit alteri retẽta ſibi certa parte redditiuum, & iſto caſu ego debeo requiri, & laudemium habere. ¶ Item poſſet eſſe èconta, ꝙ tu cõceſſiſſes mihi, & ego alij, &c. & tunc eodem modo tu requiri debes, & habere laudemium, & ita etiam tenet Io. Fab. hic circa prin. & bene. ad hoc faciunt, quæ infra dicam in 8. q. Et eodem modo vltra Spec. poſſet eſſe, quòd ego conceſſi tibi rẽ in emphyt. cum pacto, quòd mihi dares. 12. denarios annuos, & Titio tertiam partem fructuum, iuxta ea, quæ dixi in l. 2. in gl. in ver. triennium. in 23. q. ſ. eod. & iſto caſu ego deberem habere laudemium. iſta deciſio Spec. procedit in caſu claro, quando conſtat quis noſtrum in emphyt. conceſſerit, ꝙ conceſſor debeat habere laudemium. ¶ Sed pulchrum eſt videre, quid in dubio, quando non apparet quis noſtrum conceſſerit. Io. Fab. hic circa prin. tenet, ꝙ in dubio vtrique ſoluendum ſit laudemium, & vtriuſque conſenſus requirendus, allegat Spec. quem non inuenio in d. §. nunc aliqua. in verſi. 78. pro ſua tamen deciſione, quã teneo, facit, quia quãdo ſunt plures domini, omnium conſenſus eſt requirendus, vt dicam. ſ. in qõ. extra gloſ.
47 ¶† Septimò quæro, plures habent fundum emphyt. communem, eum inter ſe diuidunt, vtrum domino debeat ſolui laudemium pro iſta diuiſione? iſtam q. debet præcedere alia, videlicet nunquid plures emphy. poſſunt inter ſe diuidere irrequiſito domino, de qua dicetur plenè infra in qõ extra glo. tamen ad propoſitum noſtrum, quando inter ſe diuidunt, nunquid domino debeatur laudemium, iſtã q. ponit Gul. de Cun. & Bar. in l. & ideo. in prin. ff. de condi. fur. & ibi Bar. refert quoſdam dicere per illum tex. ꝙ laudemium debet ſolui domino,
d & ꝙ debet præſtari à prouocante [a] ad diuiſionem, & non à prouocato. arg. illius text. tamen finaliter determinant Gul. & Bar. quòd iſto caſu dominus nullũ debeat habere laudemiũ,
e eo quia talis diuiſio videtur ſemper eſſe alienatio neceſſaria, [e] & ad hoc allegant. l. fi. § exceptis. in verbo aut diuiſionis. C. de litig. §. 1. in Auth. de litig. in quibus locis alienatio rei litigioſæ, aliàs prohibita, permittitur, quando hæredes, vel ſocij inter ſe diuidunt, quia cenſetur alienatio neceſſaria, ad idem dicunt facere. l. qui erat. ff. fam. ercis. & optimè. l. per diuerſas in ver. exceptis. C. manda. prout loquitur de ceſſionibus, quæ regulariter ſunt prohibitæ, niſi fiant inter hæredes, & ſocios, quando diui-
* dunt. Et cum hac deciſione tranſeunt ibi *communiter Doct.* ma-
48 ximè Moderni. ¶ † Iſta deciſio eſt multum ſing. notanda pro limitatione huius. l. in ver. & ne auaritia. quæ vult quinquageſimam, ſeu laudemium debere ſolui domino, & habeat tãtum
f locum in alienatione voluntaria, ſecus in neceſſaria, [f] & ita etiam in ſpecie notant ibi Fulg. & Pau. de Caſt. quamuis dicat Fulg. ꝙ hoc non ſatis aperitur in hac. l. ¶ Item iſta deciſio venit etiam notanda ad quaſdam alias quæſtiones, quas nunc proximè ſubijciam. ¶ Octauò quæro, pone ꝙ primus emphyt. cum conſenſu domini alij dederit in emphyt. deinde iſte ſecundus emphy. vult etiam ius ſuum alienare in alterum, quis debebit habere laudemium, an dominus, an primus emphy. iſtam qõ. format Spe. in d. §. nunc aliqua. in verſi. 126. & tenet, ꝙ primus dominus, quia eius conſenſus eſt requirendus, & quia ipſe nouũ emphy. debet inducere in poſſeſſionem, vt hac. l. in ver. neceſſitatem, & iſtud quando ſecundus emphyte. vult alienare, quòd debeat requirere conſenſum domini, & non primi emphy. dicit tenere Azonem dominum ſuum in ſumma huius tit. in §. quid ſi dedi. & eſt hic ordi. gl. licèt ipſe non alleget, in glo. mag. in ver. alijs vendere. circa fin. vbi dicetur. Et pro hac deciſione
49 de laudemio facit, quod dixi ſupra in 6. q. ¶ † Nonò quæro, ſi res emphy. datur in dotem, nunquid domino debeat ſolui laudemium, iſtam quæſtionem ponit Spe. in d. §. nunc aliqua. in ver. 110. vbi dicit, quòd aut ipſa res emphy. datur in dotem inæſtimata, vel tali æſtimatione, quæ non facit venditionem, & tunc talis dominus non habebit laudemium, nec eius conſenſus erit requirendus, eo quia iure naturali remanet in dominio ipſius mulieris. l. in rebus. C. de iure dot. quamuis iure ciuili maritus efficiatur dominus. l. doce ancillam. C. de rei vend. aut datur æſtimata, & intellige tali æſtimatione, quæ facit emptionẽ, & tunc dominus debebit habere laudemium, & eius conſenſus erit requirendus, quia vendita eſſe intelligitur, cùm æſtimatio ſoleat venditionem facere. l. quoties. ſ. de iure dot. & l. plerunque. §. ſinautem. ff. de iure dot. refert tamen Spe. alias opin. ſed iſtam videtur tenere, Sal. hic in 4. col. refert iſtam opi. Spe. & cum ea videt, tenere dicit tamen vlti. loco, quòd Marti. de Fano conſuluit, ꝙ etiam in caſu, quando dos datur inæſtimata, vel datur æſtimata tali æſtimatione, quæ non facit venditionem, ꝙ domini conſenſus debet interuenire, ſed filia non eſt in poteſtate patris. arg. l. ex more. ſ. de pac. conuen. & ꝙ ad maritum ſpectat onus ſoluendi penſionem, & ſi non ſoluat, ꝙ incidit

ADDITIONES.

a ¶ Adde Io. Fa. in §. 1. inſti. de hære. inſti. PVRPV.

b ¶ Si vnus eſt dominus. Adde l. 4. ff. de off. præſi. & in l. data. C. de don. & ad q. cui debeatur laudemium, ſi deceſſerit dominus directus relicta hæredi proprietate, alteri vero ipſius proprietatis vſufructu, ſi durante vſufructu cõtingat rem emphy. alienari cui debeatur laudemium; Dic deberi vſufructuario, ſecundum communem per Clar. §. emphy. q. 23. ver. ſed pone. de quo vide Guid. Pap. q. 477. MASVER.

c ¶ Quid ſi ſunt diuerſi domini eiuſdem rei, vnus vult retinere, alter vult laudare, quid iuris, vide Guid. Pap. q. 411. in fi. & infra in colum. 143 in 11. q. ver ſicu. prædicti. Old. conſi. 34. & Are. in l. quod ſeruus. ff. de acq. hære. Alber. de Roſ. in l. item cum in teſtamento. ff. de pecu. PARPA.

d ¶ Prouocante. Adde quid in feudo, & dic, quòd ſi vaſſallus eſt prouocatus, poteſt diuidere inconſulto domino, aliàs non, & ſoluet laudemium, Bal. in c. 1. col. 3. nu. 12. de prohi. feu. alie. per Feder. Tiraq. de retrac. lignag. §. 1. glo. 14. nu. 77. BELLAC.

e ¶ Adde, quòd in contrarium facere videtur, quòd vult Alex. conſi. 7. in 2. col. ver. 4. in 5. vol. vbi dicit, ꝙ diuiſio eſt alienatio neceſſaria, ideſt illa quæ fit ꝑ coactionem iudicialem, facit quod dicam infra in prin. ſeq. col. ꝙ ſit neceſſaria, Ang. in l. in fug. infra ad l. Iul. de plagi. PARPA.

f ¶ Neceſſaria. Adde, ꝙ neceſſaria alienatio eſt, quæ caſu fortuito contigit, & ex cauſa vetuſtiore, & non ex debitis ſponte contractis. l. alienationes. vbi Alb. ff. famil. erciſ. Soc. conſi. 76. nu. 5 lib. 4. Tiraq. de retrac. lignag. §. 1. gl. 14. nu. 15. & 16. BELLAC.

Source : BIU Cujas

ã incidit in commiſſum, vt hic per eum. ¶ Ego teneo, [a] ꝙ pro re emphyt. data in dotem indiſtinctè nũquam debet ſolui laudemium domino, ſiue detur æſtimata, ſiue non, ſi tenemus, ꝙ ſupra dixi in 7. q. ſecundum Gul. & Barto. ꝙ laudemium tunc debeat ſolui, quando alienatio eſt voluntaria, ſecus ſi ſit neceſſaria, vt in caſu noſtro, & maximè quia leges allegatæ per eos loquuntur, quando res datur in dotem, maximè l. fi. ver. exceptis. C. de liti. & §. 1. in Auth. de liti. Et de hac quæſtione, nunqd quando res emphyt. datur in dotem filiæ, debeat ſolui laudemium, videte etiam Hoſt. in ſum. ſua in tit. de loc. in §. quid ſi ſit de natura huius contractus. in ver. quid ergo ſi res emphyt. datur in dotem. Nunquid autem res emphyt. poſſit in dotem dari ſine conſenſu domini, dicetur infra in gloſſ. mag. in verbo
30 alijs vendere. ad fi. ¶ †Decimò quæro, quando res emphy. donatur alicui, vel legatur in vltima voluntate, vel in ea quis extraneus hæres inſtituitur, an omnibus iſtis caſibus dominus debeat habere laudemium à donatario, vel legatario, vel hærede? gl. in hoc ver. & ne auaritia. ſuper verbo æſtimationis. videtur tenere, ꝙ ſic, dum dicit, ꝙ tex. noſter volens præſtari quinquageſimam partem pretij, vel æſtimationis, debeat intelligi pretij. ſ. quando venditur, & æſtimationis. ſ. quando alio titulo lucratiuo, puta donationis, vel legati transfertur, & ſic ſi gl. iſta
b referatur ad text. loquentem de laudemio ſoluendo, videtur velle, ꝙ iſtud ſit præſtandum ſiue interueniat titulus donatio- nis, vel legati. Spe. in d. §. nunc aliqua. [b] in ver. 114. facit mentionem de iſta gloſ. poſtea refert opiniones, & nullam firmat. Saly. hic in 3. col. in princi. & in 4. col. in fi. tenet cum prædicta gl. & bene, quòd omnib. prædictis caſibus dominus debeat habere laudemium. idem tenet Bal. in c. literę. in pe. col. in fi. de dila. ¶ An autem prædicta fieri poſſint ſine conſenſu domini, tangit gloſſ. mag. hic, ſuper verbo alijs vendere, & ibi dicetur.
31 ¶† Vndecimò quæro, [c] pone, ꝙ emphy. vendidit rem emphy
c & poſtea reſolutus eſt contractus, puta conſenſu ipſarum partium, iuxta l. ab emptione. ff. de pac. & l. 1. & 2. C. quando licet ab emp. diſced. nunqd dominus debeat habere duplex laudemium, ſeu duas quinquageſimas pro renouatione, tanquam pro duabus venditionibus, an tanquam pro vna, an verò potius ſit dicendum, ꝙ dominus teneatur reddere laudemium, quod primò recepit, tanquam ceſſet cauſa ob quam recepit. vide latè per Albe. poſt Gul. de Cun. in d. l. ab emptione. ff. de pac. ¶ Vltimò ad hanc materiam laudemij videte, quæ dicã. ſ. in ſeq. no. ¶ Sextodecimò no. principaliter ex hoc tex. in ver. ſi autem nouum emphy. quòd quando emphyt. alienauit ius ſuum emphy. vel ſua melioramenta in tertium, quo caſu dominus tenetur nouum emphy. inueſtire, & in poſſeſſionẽ inducere per ſeipſum, & non per procuratorem, vt in duobus ver. proximè præcedentibus, certè dominus ad iſtud faciendũ debet expectari per duos menſes, quib. elapſis poteſt primus emphy. iſtum ſecundum, vt vtatur, & fruatur in poſſeſſionem
32 inducere per ſeipſum ſine alio conſenſu domini. †Et iſto caſu quando dominus fuit negligens per duos menſes in recipiendo, & eum inueſtiendo, & non habuit iuſtam cauſam contradicendi, certè non debet habere laudemium, ſecundum Do. Guarn. hic in vlt. col. quamuis, prout etiam dicit Salyce. hic in pen. col. iſte tex. non aperiat in iſto caſu, quando dominus fuit negligens per duos menſes ad recipiendum, & inueſtiendum nouum emphy. quòd pœnam amiſſionis laudemij patiatur. Puto tamen, ꝙ hoc ſit veriſſimum, cùm iſta quinquageſima, ſeu laudemium ſoluatur domino ob iſtam cauſam. ſ. propter receptionem, & nouam inueſtituram, quam facit nouo emphy. vt ſupra pluries dixi, & maximè in 1. q. ergo hac cã ceſſante debet etiam ceſſare laudemium. ¶ Et ad intellectum huius ver. aduerte, ꝙ iungendo hunc ver. ſinautem nouum, cum ver. ſi autem duorum. §. ea. l. habetis, ꝙ in alienatione iuris emphy. vel melioramentorum aſſignantur domino duo menſes primò, & poſtea duo menſes, & ſic in effectu quatuor mẽſes, nam quando à prin. requiritur dominus, an ipſe velit emere ꝑ illo pretio, quod ab alijs inuenitur, expectatur eius reſponſum per duos menſes, & de iſto tempore loquitur verſiculus, ſi autem duorum. poſtea elapſis duobus menſibus, quibus dominus nihil reſpondit, vel expreſsè renunciauit, emphy. poteſt in alium alienare, qua alienatione facta dominus tenetur nouũ emphy. per ſeipſum inueſtire, & in poſſeſſionem mittere, & ꝑ hoc ſoluitur ſibi laudemium, ad iſtud faciendum expectatur per duos menſes. & de iſto tempore loquitur præſens verſi. ſin autem nouum. & ſic non eſt verum, ꝙ hic ver. ſinautem nouum. ſit ſuperfluus per d. verſ. ſi autem duorum. prout aliqui putabant, & malè, & declarat etiam Saly. hic in antepen. colu.
53 ¶†Nunquid autem in caſu huius ver. poſſit dominus purgare moram poſt duos menſes elapſos, quibus fuit negligens in recipiendo, & inueſtiendo nouum emphyt. vt ſic non perdat laudemium. Saly. hic in pe. col. & D. Guarn. in vlt. tenent, quòd ſic, per l. mancipiorum. ff. de opt. leg. Iſtud ego puto verũ, per ea quæ in fortioribus terminis firmaui ſupra in 8. no. vbi tenui, ꝙ in caſu verſiculi, ſi autem duorum. vbi dominus expectatur per duos menſes, antequam emphy. poſſit in alium alienare, poſt elapſos duos menſes poſſit moram ſuam purgare, & alijs extraneis præferri, re tamen integra, & ſic fundo emphy. nondum alienato, & puto, ꝙ ita etiam debeat intelligi, ꝙ dominus poſſit morã purgare re integra, & ſic ſi iſte nouus emphy. nondum eſſet inueſtitus, & inductus in poſſeſſionem per primum. Et ad iſtam deciſionem, & ea quæ dixi in prædicto. 8. no. de tali purgatione moræ, vide notata per Bal. in l. acceptã. in 21. q. C. de vſur. ¶ Vltimò no. ex ver. fi. ſi autẽ aliter &c. quòd emphy. alienans ius ſuum emphy. vel ſua melioramenta non ſeruata forma huius. l. cadat à iure ſuo. Nunquid autem cadat ipſo iure, an verò requiratur ſententia, ponit gl. fi. hic in verſic. cadat. & ibi dicetur. ¶ Glo. 1. 2. & 3. tendunt ad declarationem tex. & ſunt claræ. ¶ Gl. in ver. deperditum eſt. in fi. addite ad iſtã gl. ea, quæ dixi in l. 2. ſ. eo. in gl. mag. in ver. repellere. in 4. parte prin. quæ ſunt multum neceſſaria ad ea, quæ in hac gl. dicuntur, & bene. ¶ Capio gl. magnam in ver. alijs vendere. quam diuido in 6. partes prin. In prima timore cuiuſdam taciti contrarij ponit vnum dictum ad tex. ſeu declarat tex. In ſecunda format vnam quæſtionem, & ſoluit. In tertia aliã. In quarta aliã. In quinta aliam. In ſexta, & vlti. aliam. Secunda ibi, ſed an donare. Tertia ibi, item an pignorare. Quarta ibi, ſed cùm donat. Quinta ibi, item an in venditione. Sexta ibi, item ſi primus emphy. vendiderit. In ead. ibi, ſecundum quoſdam. puto licèt Doctor nihil addant, ꝙ quamuis vendere, & transferre, idem importent, ꝙ tamen text. non reddatur ſuperfluus, quicquid dicat Ang. hic, vt infra referamus in ſeq. parte gl. imo iſta verba referuntur ad diuerſa. Primò, quando vult meliorationes vendere. Secundò, quando ipſum ius emphyte. vult transferre, & ſic dum text. loquitur de melioramentis prohibitis alienare ſine conſenſu domini, vtitur verbo vendere, dum verò loquitur de ipſo iure emphy. vtitur verbo transferre, ita ꝙ text. non eſt ſuperfluus, & iſta declaratio eſt no. ad tex. per ea, quæ dicam in ſeq. parte gl. ¶ In ea. gl. ibi, & arg. ſ. de præd. decurio. l. fi. tenetis
54 ex gl. concluſionem, †ꝙ quamuis emphyteuta non poſſit alienare ius ſuum emphy. aut ſua melioramenta ſine cõſenſu domini, & ſi alienat cadit à iure ſuo, tamen poteſt donare ius ſuũ emphy. & ſua melioramenta alteri, ſine conſenſu domini. Mouetur gloſſa per tria iura per l. 1. C. de fun. pa. lib. 10. & §. adeo. inſti. loc. & d. l. fi. C. de prædijs decurio. lib. 10. Iſte articulus eſt multum diſputabilis, & omniũ dubitatiſſimus, qui in preſenti tit. examinentur. Et intelligo illum diligenti, & compendioſa diſputatione abſoluere, & plenius quàm alibi ſcriptum legerim. ¶ Contrariam [d] ſententiam, & ſic negatiuam, quòd imò emphy. non poſſit donare ſine conſenſu domini, tenuit primò Irnerius gloſſator antiquus hic relatus in gl. eandem partẽ tenet Bart. hic, qui dicit ſe putare, ꝙ ſit vera, & veriſſima. Et pro ea in primis adducit gloſſ. quam dicit idem tenere in l. 1. C. de fun. patri. lib. 10. ¶ Secundo adducit hanc. l. in ver. ſancimus. q tex. loquitur per verba generalia, de quacunque alienatione, vel translatione in alium, ergo & de donatione. Ad idem facit

ADDITIONES.

a ¶ Ego teneo. Adde pro opi. Ia. Bertr. conſi. 380. nu 2. lib. 2. Tiraq. de retrac. lignag. §. 1. gl. 14. num. 95. Sed dic contrariam opi. veriorem, vbi res eſt æſtimata ea æſtimatione, quæ facit emptionem, Tiraq. vbi ſupra, nu. 108. Bertrau. d. conſ. 380. & 315. nu. 2. lib. 3. vbi reſtringit, niſi à patre filiæ conſtituatur in dotem, ſecus ſi ab extraneo, & in conſi. 57. lib. 7. conſil. 85. nume. 1. libro 4. BELLAC.

b ¶ Idem tenet Io. de Pla. in l. 1. in fi. infra de fun. patri. lib. 11. vide Alb. in l. ex hoc edicto. §. alienare. de alie. iud. mut. cau. fa. Io Ray. in §. habito. in 11. colu. de prohib. feu. alie. & Guid. Pap. in deciſ. 48. PARPA.

c ¶ Dic, quod ſi reſolutio fiat ipſo iure, nil ſoluitur. Bar. & Iaſ. in d. l. ab emptore. fi. col & ideo ſi contractus deficiat, quia ſit cõditio adiecta, quæ non euenit, ex quo nullus contractus, nulla gabella ſiue laudemium ſoluitur. primũ probatur per Bar. in l. 1. ff. de condi. & demon. ſecundum Bal. & Iaſ. in l. non dubium. col. 2. 5. no. C. de leg. Si verò res ematur, quia præcedit pactum de retrouendendo, tunc quia reſolutio non fit ipſo iure, Alex. lib. 1. conſi. 10. videtur &c. credo eſſe ſoluendum laudemium. Et idem quando contractus eſt ſub modo, q a modus non ſuſpendit. Bar. in l. quibus dieb. §. Termilius. ff. de cõdi. & demon. & ad illud de gabella caue ad verba ſtatuti, quia ſi loqueretur de contractu, eſſet ſoluenda, non expectato conditionis euentu, vt habetur in trac. de gabel. parte 8. Et non intelligas, quòd quando pactum de retrouendendo incontinenti factum exigatur in retro emptione præcedere conſenſum domini. Bal. Nouel. in trac. de do. par. 8. 3. priuil. in 7. limi. & ibi quid in reſciſione, quæ fit per l. 2. infra de reſcin. vend. PVRPV.

d ¶ Contrariam ſententiam. Adde Alex. lib. 2. conſi. 9. viſis. col. 4. & 5. & communem opi. limitat Are. conſi. 35. col. 2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

cit ista l. in prin. in ver. alienare, vel transferre, quæ verba sunt generalissima, & apta comprehẽdere ipsam donationem, iuxta l. alienationis verbum. ff. de verb. sig. ad idem ista. l. in verbo aliis vendere, quod est generale, & aptum omnem alienationem comprehendere. l. statuliberi à cæteris. in versi. quintus. ff. de statulib. iuncto eo, quod dicimus, quod prohibitus vendere intelligitur esse prohibitus donare. l. 1. & ibi gl. & Bar. de vsuca. pro empto. cum simi. ¶ Tertiò adducit Bart. rationem, quam ego latius explano, nam ratio quare emphy. non possit alienare sine consensu domini, nedum est illa, vt dominus habeat p̃rogatiuam, vt cæteris volens emere præferatur, sed est ideo, qa contra illum alium, in quem alienaretur, dominus in nullo haberet actionem personalem, quia ille in nullo domino est obligatus, vt vidistis per glo. in l. 2. in glo. magna. in verbo repellere. in pen. parte principali, & ibi dixi supra eod. & sic dominus versaretur in damno, quia cùm primus emphyt. esset sibi obligatus actione personali, certè contra secundum emphyt. non posset agere actione personali, quia obligatio personalis non sequitur fundum. l. 1. §. si hæres percepto. ff. ad Treb. l. si fideicom. §. tractatum. ff. de iud. & l. fi. §. fi. ff. de contrahen. emp. & sic dominus haberet necesse a gere actione reali, vt hac glo. in quarta parte princ. consequenter haberet necesse probare de suo dominio, quæ probatio est multum difficilis, quæ ratio ita habet locum in donatione, sicut in venditione, ergo idem ius vtroque casu statuendum. Et per hoc fundamentum dicit Bar. non obstare leges alleg. in gl. hic, quia illæ. ll. loquuntur in emphy. fisci, vel reipublicæ, qui bene possunt nedum donare, imò & alienare quocunque tit. sine alio consensu Reip. aut fisci, quia in eis cessat ratio prædicta, nam ad quascunque manus vadat ipsa res fiscalis, quicunque possidens eo ipso, quòd possidet, est obligatus ipsi Reipu. vel fisco ad canonem soluendum, vt supra sine censu, vel rel. per totum. & l. Imperatores. ff. de pub. & sic per talem alienationem quocunque titu. factã cum nullum præiudicium fiat fisco circa canonem soluendum, nimirum si permittitur, quòd cessat in emphyt. priuati.

55 ¶†Et ad hoc fundamentum, ꝙ emphy. fisci, vel Reip. possit alienare quocunque tit. sine alia requisitione consensus, vide etiam Bar. in l. si finita. in §. si de vectigalibus. in 4. colu. in 2. qõ. prin. ff. de dam. infec. & in locis infra proxi. allegandis. & erit. 6. notabilis limitatio ad istam. l. vt non habeat locum in emphy.

56 fisci, vel Reipub. ¶†Et eodem modo illi, qui habent prædia tributaria, possunt illa alienare pro libito voluntatis sine requisitione consensus dñi, secundum Bal. in l. 3. per illum tex. in verbo quare. C. de fetu. & aqua. Alias 5. limitationes vidistis supra in notabilibus. hæc omnia fundamenta habuit Bar. & Cyn. ab Antiquis, vt infra dicam, licèt ea non referat. hanc eandẽ partem tenet ipse Bar. in multis alijs locis, referam tamen infra in vno loco, vbi ꝯ morem suum expresse tenet contrariũ. Idem ergo, ꝙ hic, tenet ipsemet Bar. in l. si domus. §. fin. ff. de leg. 1. & in l. 2. C. ne rei do. vel templo. per illum tex quem ad hoc reputat sing. in verbo venditæ, vel vllo alio pacto alienatæ. idem tenet Bar. in l. in conuentionibus. ff. de verb. sig. in l. 1. §. quod autem. ff. de superficie. & ibi dicit, quod Doc. nostri non allegant illum. §. ꝙ autem. qui vr̃ multum obstare ad oppositũ in vers. vt & legari, & donari possit. qui loquitur in emphy. & superficiario priuati, respondet ibi Bar. tenendo istam partem, quam hic, ꝙ quidam est superficiarius, qui emit superficiem, nec ad aliquam præstationem tenetur, & iste potest vendere, & donare, & alienare quocunque titulo velit, & ita loquitur ille text. quidam est superficiarius, qui conduxit superficiem sub certa annua præstatione census, & in eo dicit se putare, ꝙ idem iuris sit, ꝙ in emphy. vt ita demum possit vendere, vel alienare, sicut emphy. dummodo seruet formam huius l. & sic dummodo requirat consensum domini, an tñ hoc sit verum, ꝙ ista l. habeat locum in superficiario, erit articulus per se, quem expediam. ꝯ. in qõnib. extra gl. istam eandẽ sn̄am in principali arti. tenent Pet. & Cy. hic in addi. eandem tenet Ray. de Forli. hic, eandem tenet Alb. hic in 1. colu. potissimum per fundamenta Cy. nam dicit Alb. post Ray. & Cy. ꝙ siue emphy. vendat, siue donet, siue alio quocunque modo transferat, debet seruari forma huius l. in his, quæ ad illum ꝯctum adaptari possunt, vnde licèt in donatione non possit adaptari illud, ꝙ dominus requisitus præferendus sit alijs offerendo, tamen bene possunt adaptari aliqua, quæ ponuntur in hoc tex. videlicet de consensu, & de noua inuestitura, & de quinquagesima soluenda dño, & dicit, ꝙ istud inuenitur in prin. huius l. dum dicit alienare. in fi. l. dum dicit æstimationis loci. quod ad venditionem non refertur, vt l. fi. ꝯ. de litig. Nec ob. fm eum, ꝙ iste tex. dicat vendere, quia fm eum verbum vendere, largum est, vt in superiorib.

57 dixi. ¶†Non obst. etiam l. fi. C. de præd. decur. lib. 10. hic allegata in glo. vbi curiales, qui non possunt vendere res immobiles sine decreto, possunt tamen eas donare, ad quam Bar. non respondet, sed Alb. respondet, & bene, quia ibi est casus specialissimus, vt etiam ibi dicit gl. & Bar. & reperio, quod rõnẽ specialitatis ad illum text. quamuis prima fronte mirabilem, assignat Ang. in l. cũ hi. §. si cui. ff. de transac. ꝙ ideo curiales non p̃nt vendere res immobiles sine decreto, quia si possent vẽdere, & recipere pretium, haberent occasionem recedendi à curia, tanquam consecuti quantitatem alibi exportabilem, quæ rõ cessat in donatione, permutatione, & alijs similib. ꝯctibus. ¶Non obst. etiam §. adeo. insti. loc. hic allegatus in gl. in verbo aut donauerit. quia respondet Alb. ꝙ ibi non transfertur ius in fm emphy. omnino, cũ secũdus recognoscat à primo, & sem per dñs intelligatur possidere. l. qui vniuersas. §. 1. ff. de acq. pos. & hanc sol. ponit etiam Bar. in d. l. 1. §. ꝙ autem. de superfic. po tuissent melius respondere ad illum §. prout ẽt respondet Sal. hic, ꝙ dum tex. ibi dicit donauerit, aut vendiderit, debet intelligi. f. cum consensu domini, vt patet ex versi. vendiderit, ꝙ ita sine dubio de necessitate intelligitur, vt hoc tex. ¶Non obst. ẽt d. l. 1. C. de fun. patri. lib. 11. alleg. in gl. quia respondet Alb. prout supra per illud fundñ, qđ sibi ascripsit Bart. & eãdẽ opi. tenet Rich. Malumb. hic, & post eum Ang. hic per hunc text. in verbo vendere, vel transferre, quia aliàs esset verborum inculcatio, & per text in versi. & ne auaritia. in verbo, vel æstimationis. Et dicit Angel. vnum magnum verbum, ꝙ istud obseruat

58 consuetudo, † vnde Doc. illustri alleganti consuetudinem videretur standum, vt dicit Bar. in repe. l. de quib. in 11. col. ff. de legi. quamuis corruptè ad hoc allegetur gl. in l. dos à patre. C. sol. matr. ¶Subdit tamen Ang. ꝙ ad remouendum omne dubium, dominus debet esse cautus, vt in instrumento emphy. faciat scribi, ꝙ emphy. promittit non vendere, nec in aliquẽ ius suum transferre aliquo titulo, irrequisito, vel nolenti domino, & erit securus, cũ pacta inita veniant seruanda, vt in princ. hu ius l. eandem opi. tenet ipse Ang. in d. l. si domus. §. fin. ff. de leg. 1. & in d. l. 2. ꝯ. ne rei domi. vel templo. & in l. cũ hi. §. si cui. ff. de transac. & ibi etiam dicit illud, quod hic, ꝙ hodie cauti concedentes in emphy. ad remouendum istud dubium semper expresse paciscuntur de non alienando aliquo tit. eis inconsultis, & adijciunt pœnam saltem priuationis. istam eandem sententiam tenuit Gul. de Cun. hic, prout referunt Cyn. & cæteri hic, & Pet. de Anch. in d. c. potuit. & ibi Imo. in 7. col. Motus est Gul. per fundamenta, de quib supra per Alb. eandem etiã sententiam tenuit Saly. hic in 2. col. Motus per tex. d. l. 2. vbi dicit esse casum. C. ne rei dom. vel templo. & per tex. hic in versi. & ne auaritia. vbi text. dicit disiunctiuè quinquagesimam partẽ pretij, vel æstimationis, clarè innuit, ꝙ nedum vbi vẽditur, debeat seruari forma huius l. & sic requiritur consensus domini, sed etiam vbi non venditur, & sic vbi pretium non interuenit. Mouetur etiam per alia, quæ retuli supra post Cy. & Alb. & ad leges allegatas in gl. respondet, vt supra dixi. Saluo tamen, ꝙ ad l. fi. C. de prædi. decurio. lib. 10. addit vltra prædicta aliam solutionem, dicens ꝙ illa l. nihil facit ad nostrum propositum, qa ibi non est prohibita alienatio generaliter sine consensu domini, vt in l. nostra. in prin. sed est prohibita venditio tantum, omnis autem alienatio est permissa, nihil ergo potest ad præsens propositum. ¶Subdit vltimo loco Saly. ꝙ ista opin. sibi placet,

59 & est vera, & ꝙ opi. gl. toleratur, † vt emphy. donet irrequisito domino, non tamen incidat in pœnã huius l. dummodo emphy. vadat ad notificandum domino, & quinquagesimam sibi offerat, & donatarius petat sibi inuestituram fieri, & hoc faciat absque mora, istis concurrentibus potest secundum eum saluari opi. gl. nostræ. Eandem opi. in principali argumen tenet D. Guarn. de Castil. hic, qui dicit, ꝙ communis opi. Doc. tenet istam partem. ¶Et quamuis ipse neminem in specie referat, vt

* audiuistis, *communiter Doct.* in hac l. sequuntur istam partem, & dicit D. Guarn. intrepidè, ꝙ ipse iudicaret pro hac parte contra opi. gl. nostræ. Et pro hac parte vltra ea quæ supra adducta sunt, dicit, ꝙ quamuis gl. in d. l. 1. C. de fun. patri. lib. 11. quam al leg. hic Bar. pro contraria ad gl. nostram, istud non velit, quantum expresse noluit gl. hic in uer. & ne auaritia. in uerbo æstimationis. ¶Adducit ẽt fundamentum, quod sibi ascripsit Bar. & respondet ad allegata in oppositum, prout supra respondi. eandem opi. tenet D. Ant. in d. c. potuit. per fundamenta, de q̃ bus supra. istæ sunt authoritates, & fundamentã tenentiũ hanc partem, omissis aliquibus alijs leuibus fundamentis, quę inter disputantes adducuntur. ¶Et si vellemus tenere hanc partem, puto, ꝙ ad unum fundamentum, quod solet fieri per tenẽtes ꝯrium, posset optimè rñderi, & aliter quàm supra Doct. respõdeant. Nam dr̃ in oppositum, ꝙ si emphy. uolens donare alteri deberet primò requirere dominum, an uellet sibi donari, qs esset tam fatuus, qui non acceptaret? dicebant Alb. & Saly. supra respondentes ad hoc absurdum, ꝙ uerum est, ꝙ rñõ debet

requiri

requiri dominus, quia ad hunc caſum hæc l. non poteſt adaptari. Diſputando reſponderem aliter, quòd imò iſta lex eſt adaptabilis ad hunc caſum,& quòd emphy.qui vult donare, debet,primò notificare domino,& eum requirere, an ipſe velit,non dico,quòd ſibi donet,ſed an velit hoc. ſ.cùm ſit alienaturus in alium donando, an ipſe velit ſoluere æſtimationem rei,& præferri alijs,quia iſto caſu cùm non cadat pretium, cũ non ſit venditio,bene cadit æſtimatio rei, & illam æſtimationem tenetur dominus ſoluere,ſi vult rem habere, prout in ſimili dicitur in caſu ècontrario in ver. & ne auaritia. in verbo pretij,vel æſtimationis.ſ.ea.l. ꝙ quando fit alienatio,debet ſolui quinquageſima domino,& quando non venditur,& ſic nõ eſt pretium,& ſic non cadit quinquageſima pretij, puta, quia donatur,debet res tamen æſtimari,& æſtimationis quinquageſima ſolui,iſto modo puto, ꝙ tollatur iſtud abſurdum, quod reputant tenentes oppoſitum multum obſtare, & iſto modo
a tota iſta lex adaptatur ad caſum donationis. Primam [a] verò opi.affirmatiuam,ꝙ emphy.poſſit donare ius ſuum emphyt. ſeu melioramenta ſua irrequiſito domino,tenet gl.noſtra hic. & eandem tenet Iac.But.hic,& hanc etiam Odof. & Oldr. vt hic refert Alb.eandem tenet Iac.But.in d.l.ſi domus.§. fi.ff. de leg.1.& in d.l.in conuentionibus.ff.de verb. ſignifi.eandem ex-
60 preſsè tenet Bart. †contra morem ſuum ſibi contrarius in d.l. 1.C.de fun.pat.lib.11.eandem tenet Bal. hic ad fi. Et in multis alijs locis,& nullibi variat,quod eſt alienum à natura ſua, qa in quocunque difficili articulo ſolet varius reperiri. Idẽ tenet
b ipſe Bal.in d.l.ſi domus.§.fi. [b] & ibi dicit, *quòd iſta eſt communis*
✻ *opin.*& in d.l.vſufru.ff.ſol.mat.vbi etiam dicit, ꝙ iſta eſt communis opi.& in d.l.2.C.ne rei dom.vel templo.& in rub. ſ.eo. tit.dum tractat de contractu precariæ.& in Auth. quas actiones.in 5.col.ſ.de ſacroſ.Eccle.& in l.cùm virum. C.de fideicõ. & in quibuſdam alijs locis,quos referam in ſeq.arti.& idẽ Bal. in c.quæ in Eccleſiarum.in 16.col.de conſti.Eandem opin.tenuit Dy.in d.l.ſi patroni.ff.ad Treb.prout etiam refert hic Cyn. eandem opi.vltra gl.noſtram hic,tenuit etiam gl.3.in d.c. potuit.Idem tenuit Hoſt.in ſumma ſua tit.de loc.§.fi.verſi.hoc ſi velit vendere.& Azo in ſumma huius tit. in §. & idem de natura contractus.& Spe.& Io.And.in d.§.nunc aliqua.in verſic. 107.& ibidem Spe.in ver.125.in fi.idem tenet Cy.hic in lectu. ordinaria,quamuis primò in addi.variauerit, vt ſupra retuli. eandem ſententiam tenent Imo.Cum.& cæteri omnes Mod. in d.l.ſi domus.§.fin.& ibi dicit Imo.ꝙ ita communiter tenẽt, Idem etiam tenet Imo.in l.vſufr.in vlti.col.in prin.ff.ſol.matr. vbi etiam dicit,ꝙ iſta eſt communis opi. eandem ſententiam tenent omnes communiter Canoniſtæ.Inno.Hoſt.& Io.And. D.Card.Flo.& D.Abb.Pan.in d.c.potuit.& D.Cardi. dicit iſtã eſſe communem ſententiam,& veram.Idem tenent ibi Petr. de Anch.& Imo.qui Imo.hunc articulum latè examinat in 6. col.& quinque ſequentibus,admiſcet tamen ſimul alium articulum.¶ Quid de emphy.Eccleſiæ,quem infra examinabo de per ſe.Eãdem opi.tenet Ang.de Are.in §.adeo.in 4.col.inſtit loc.idem tenet D.Abb. vbi latè examinat hunc artic. in conſil. 75.incip.duo priuilegia circa prædicta ſunt examinanda. in 1. vol.idem tenet D.Alex.in conſi.120 incip.ſuper eo,qđ quæritur.in vlt.col.in 1.vol.& in conſi.330.incip.viſo & plenè diſcuſſo.in 5.col.cum concor.per eum allega.lib.2. ¶ Pro hac parte plura adduci poſſunt,ꝫt tamen meliora fundamenta referã, adducitur originaliter per Io.And.talis ratio,per quam oſtendit diuerſitatem inter contractum donationis,& contractum
61 venditionis,& ſimiles,†quia donatio communiter fit propter benemeritum donatarij,& propter affectionem, quam habet donans donatario,vulgata.l.nec adiecit.ff.pro ſoc.ſed in domino fortè non eſt affectio nec merita,quibus emphyteuta moueri debeat ad ſibi donandum.Si ergo diceremus, quòd emphyteuta non poſſet donare alij de ſe benemerito, cui plurimum afficiatur,niſi prius offerat domino, iſtud eſſet valde in iurioſum,vel iniuſtum,quæ ratio ceſſat in venditione, & alijs ſimilib.contractib. ¶ Pro eadem parte facit aliud fundamentum,& fuit originale D.Card.Flor.& Petr.de Anch.in d.c. potuit. & quaſi eſt idem cum proximo, per ꝙ oſtenditur rõ diuerſitatis inter contractum donationis, & contractum venditionis,& ſimiles, nam qui donat,afficitur perſonæ donatarij, vt dictum eſt,vnde faceret iniuriam emphy.ſi cogeretur inuitus domino donare,cui nihil afficiatur, quæ rõ ceſſat in venditione,quia ille,qui vendit,non afficitur emptori, ſed potius pretio,in quo cadit affectio à quocunque habeatur. l. nũmis. ff.de in lit.iur.ideo non fit iniuria emphy.ſi cogitur primò vendere domino,à quo etiam habebit pretium, ꝙ optat,& tantũ pretium quantum ab alio inuenerit,vt hac l.in ver.ſed ne hac occaſione.¶ Pro hac etiam parte adducitur, quia denunciatio, quæ fit domino,fit ad finem,vt in illo ꝯctu,quem emphy. intendit facere,præferatur dñs quibuſcunq; alijs,modo ſi emphy.vult donare,& teneatur denunciare domino, qui in hoc contractu alijs eſſet præferendus, nonne eſſet maximum abſurdum,ꝙ emphy.diceret,ego volo donare alij,ſi tu vis,acceptą tu per donationem,cui dubium,ꝙ diceret acceptо? ¶ Puto tamen ad iſtud fundamentum ad finem ſuperioris opi. bene reſpondiſſe,& aliter quàm Doc.reſpondeant pro eadẽ parte faciт vnum forte fundamentum,quod infra adducam in reſponſionibus ad fundamenta Bart. ¶ Tenendo hanc partem quæ videtur communior,& eſt firmata per 20. authoritates ſolennium Doctorum,vt ſupra retuli, ad allegata in oppoſitum põt optimè reſponderi. Et primò ad adducta per Bar.nõ obſtare primò gl.in d.l.1.C.de fun.patri.lib.11.quia vt dicit D. Guarn.hic,& ſ.retuli,& Imo.in d.l.domus.§.fi.in illa gl. de do
62 natione emphy.priuati verbum nullum, †nam dum dicitur ibi in tex.illius l.quod emphy.fiſci, vel Reipub. poteſt donare ſine conſenſu domini,quærit gl.ibi, nunquid poſſet eodẽ modo vendere,& rñdet,ꝙ ſic.poſtea dicit,ſecus eſt in emphy.priuati,qui non põt vendere ſine conſenſu domini,& nihil aliud dicit,vnde ſi gl.non fuiſſet vſa expreſsè illo verbo vẽdere, potuiſſet relata ad tex.aliquid probare.Non obſt.ſm de iſto text. in prin.dum dicit alienare,vel ius ſuum transferre,& ſic loquitur per verba generaliſſima,& quæ ſunt apta comprehendere donationem,ad iſtud inuenio multis modis reſponderi ꝑ Docto.maximè Mod.¶ Primò reſpondet Imo.in d.c.potuit. in 8. col.in prin.& dicit,ꝙ iſta verba non ponuntur in ſtatuto, ſeu deciſione legis,ſed in eius dubitatione,ſeu narratione,vnde ex iſto tex.in verbis poſitis in dubitatione, ſeu narratione caſus, non poteſt ſumi bonum fundamentum,ſed debet ſumi ex ſtatuto,ſeu deciſione l. & ideo cùm in ſtatuto Imperator ſolùm faciat mentionem de venditione in verſi.ſancimus.videtur, ꝙ iſta l.non habeat locum in alijs contractib.Pro hac ſolu.Imo. in eius dicto,ꝙ ex narratione in iure poſita non poſſit ſumi argumentum ad deciſionem cauſarum,addo Lud. idem dicentem in repe.Auth.ſimiliter in 10.ſpeciali, ꝙ habet pia cã inter vltimas voluntates.C.ad l.Falc.qui ad hoc allegat vnam gl. ꝑ ſingulari,quæ nihil mihi dicit,in vnica.in 3.lec.illius glo. magnæ.C.qñ non peten.par.¶ Iſta ſol.non eſt vera,prout etiam ipſe Imo.vĩ fateri,quia imò in deciſione,ſeu ſtatuto legis in ver. ſancimus.ponitur verbum transferre,quod eſt generale, & cõprehendit omnem actum diſtractiuũ,& ſic donationẽ. ¶ Vnde alio,& ſecundò modo reſpondent Mod.& Imo.in d.l.ſi domus.§.fi.& Imo.in d.c.potuit.in 3.col.ꝙ dum tex.dicit transferre. debet intelligi ſimiliter titulo oneroſo per verſi. ſed ne hac occaſione,qui immediatè ſequitur,vbi ſolùm facit mentionẽ de pretio,intelligitur de contractu venditionis. l. fi. C.de prædijs decurio.lib.10.vel ſaltem de alio contractu oneroſo. pro
63 iſta ſolutione facit,ꝙ dicit iſta gl.in ſuo principio, q̃ dicit, † ꝙ vendere,& ius emphy.transferre eſt idem.¶ Et ſi contra hanc ſol.inſtaretur,quia ſm eam tex.eſſet ſuperfluus,dum dicit vendere,vel ius emphy.transferre,ſi verum eſt,quòd verbũ tranſ-
c ferre,[c] vtrunque importat,dicunt aliqui Mod.ꝙ verbum vendere,capitur pro ipſo contractu oneroſo,& dum poſtea dicitur transferre,capitur pro executione ipſius contractus, & ſic pro ipſa inductione ad poſſeſſionem,vt ſit ſenſus, ꝙ quemadmodum emphy.tenetur denunciare domino,ꝙ vult alienare, ita etiam facta alienatione tenetur denunciare,ꝙ vult rem emphyteuticam transferre,& ſic emphy.in poſſeſſionem inducere.Iſta ſol.violat tex.prout etiam dicit Imo.in d.c.potuit. in 8. col.Et ideo infra ponam veram ſolutionem dando quantum ad hoc verum intellectum ad hanc l.Non obſtat tertium fundamentum Bar.& Antiquorum,quod videtur cæteris forius, dum dicit,quòd ſi emphyt.poſſet donare ſine conſenſu domini,dominus multum damnificaretur, ex quo cõtra illum tertium nullam haberet actionem perſonalem, & eſſet ſibi neceſſe agere rei vendicatione,& ſic probare de dominio, quod eſt multum difficilè, quia ad hanc oppoſitionem poteſt reſponderi ſecundum Domin.Card.Flo.& Imo.in d.c.potuit.& Imo.& Mod.in d.l.ſi domus.§.fina.quod imò per hoc, quod emphy.poſſit donare alij ſine conſenſu domini, nullum penitus præiudicium fiet ipſi domino,quia quamuis emphy. non teneatur requirere dominum,an velit ſibi donari,tamen cùm ipſe emphyteu. non poſſit ſuum ſingularem ſucceſſorem in poſſeſ-

ADDITIONES.

a ¶Alex.no.lib.1.conſi.129.ſuper eo.col.pen. PVRPV.

b ¶Adde eundem Bald.in conſilio 111.incip.quia vtrum ſi emphy.in 3.volum. ſecundum impreſ.Mediol.quod eſt conſi. 318. ſecundum impreſ. Venetam. PARPA.

c ¶Quod verbum transferre.Adde gl.1.in c.1.de commo.

Source : BIU Cujas

poſſeſſionem inducere propria autoritate, quia priuaretur ſuo iure, tamen tenetur requirere dominum, vt ipſe dominus recipiat hunc donatarium in emphy. & cum inducat in poſſeſſionem per ſeipſum, & non per procuratorem, & conſequenter eum inueſtiat iuxta formam huius l. in verſ. neceſſitatẽ. & tunc dñs inducendo donatarium in poſſeſſionem, debebit habere ſuum laudemium, ſeu quinquageſimam, vt hoc tex. in verſ. & ne auaritia. vnde dñs non tenebitur hunc donatarium recipere in emphy. niſi ſit de perſonis non prohibitis, & ſibi promittat per ſolennem ſtipulationem ſoluere annuatim illum cano-
64 nem emphy. quem ſibi ſoluebat primus emph. ¶† Item vltra iſta, ꝙ ſit de perſonis non prohibitis, & promittatur, requiritur etiam, ꝙ ſit perſona idonea ad ſoluendum, aliàs dñs non tenet̃ eum recipere, prout notabiliter dicit iſte text. in verſ. neceſſitatem. ibi, ad perſonas non prohibitas, ſed conceſſas, & idoneas ad ſoluendum emphy. canonem, &c. Et ſi aliter ingrederetur donatarius ad poſſeſſionem, caderet à iure ſuo, & ſic per iſtũ modum lex conſuluit indennitati dñi, vt non habeat neceſſe agere rei vend. ſed eum habeat obligatum ex ſua ſolenni promiſſione, & iſta eſt vera, & pulchra ſolutio. ¶Non obſt. l. 2. C. ne rei dom. vel tẽplo. quia. ⁊. in proximo ſeq. arg. dabo veram ſolutionem. ¶Non obſt. cætera fundamenta Cyn. Alb. & Antiquorum, videlicet text. iſte in verſ. & ne auaritia. in verbo æſtimationis loci. ꝙ ad venditionem referri non poteſt, per l. fin. ⁊. de litigio. q̃ inductionem faciunt etiam Ang. & Sal. hic, vt ſupra retuli, quia ad hoc reſpondet Imo. in d. c. potuit. in 8. col. ꝙ dum text. dicit æſtimationis. debet intelligi de æſtimatione, quę ſit per pretium, cùm res debeat tñ æſtimari quantum vendi. poteſt, iuxta. l. ſi ſeruus furtiuus. §. 1. cum glo. ff. de cond. fur. quę ſolutio, prout etiam fatetur, violat literam, & reddit tex. ſuperflum, cum ſatis fuiſſet dicere pretij, abſque eo, ꝙ diceretur æſtimationis, vnde vera ſolutio ad illum verſ. eſt, ꝙ verum eſt, ꝙ ille text. loquitur etiam de contractu donationis, ſed nihil ad propoſitum articuli noſtri, quia ibi loquitur text. de quinquageſima, ſeu laudemio ſoluẽdo dño, & hoc verum eſt, ꝙ habet locum in donatione, nedum in venditione. Et propterea text. dicit bene pretij, vel æſtimationis. nos autem diſputamus de conſenſu requirendo à dño tpe alienationis, de quo non loquitur ille verſiculus, & ſic nihil ad propoſitum. ¶Non obſt. aliud,
65 dum ponderat verſ. ſanci. in verbo vendere † debent, ꝙ verbũ vendere, eſt largum, comprehendens omnem alienationẽ, & ꝙ prohibitus vendere extra familiam, non poteſt etiam donare, &c. quia ñdet Imo. in d. c. potuit. in 8. col. ꝙ hoc verbũ vendere, in hac. l. debet intelligi ſtrictè, & non latè. ¶Ego ñdeo aliter, & melius, ꝙ illud, ꝙ dicitur, ꝙ verbum vendere, eſt latum, & comprehendit oẽm alienationem, & ꝙ prohibitus vẽdere, non põt etiam donare, dico hoc eſſe verum, vbi eſt eadem ratio eſt in alijs ⁊ctib. quæ in vẽditione, prout in bonis prohibitis vendi extra familiam, ꝙa non poſſunt etiam donari, cùm vtrobique militet eadem ratio. videlicet ne exeant de familia, quæ ratio ita militat in donatione ſicut in venditione. Sed in caſu noſtro eſt multum diuerſa ratio inter donationem, & alios ⁊ctus, vt patet ex primis duobus fundamentis adductis pro hac parte. Et ad hanc ſolutionem videte not. verba Pan. in cap. 1. de his, quæ fiu. à præla. ſi. con. cap. & Bal. in c. 1. de contro. inter dom. & emp. feud. Non obſt. fundamentum Ang. de iſto text. in verbo vendere, vel transferre. vbi ſecundum eum aliàs eſſet verborum inculcatio, quia vltra veram ſolutionem, & verum intellectum, quem. ⁊. ſubijciam, dicite prout dixi in prin. huius gloſ. vbi oſtendi text. non eſſe ſuperfluum. ¶Non obſt. fundamentum Sal. dum dicit, ꝙ text. in verſ. & ne auaritia, dicit diſiunctiuè pretij, vel æſtimationis, & ſic neceſſariò loquitur de donatione, quia reſpondeo hoc eſſe verum, ſed nihil facit ad propoſitum noſtrum, vt ſupra oſtendi. ¶Non obſt. id, ꝙ adduceba tur vltimò pet d. Gua. videlicet gloſ. in d. verſ. & ne auaritia. in verbo æſtimationis. quia illa gloſ. nihil penitus dicit ad propoſitum noſtrum, quia ille verſ. loquitur in valde diuerſo propoſito, videlicet de laudemio ſoluendo, & quantum ad hoc bene habet locum iſta. l. in donatione, ſed nos dubitamus de alio, vt ſupra oſtendi. Et ſic per iſta remanent clariſſimè euacuata omnia adducta ad oppoſitum, & ſic remanet iſta pars affirmatiua multum bene firmata. ¶Quid tenendum in hoc pulchro paſſu? credo, quòd iſta ſit mera veritas. Vnde conſidero in hoc artic. non eſſe tantam diuerſitatem inter Docto. prout prima facie ex ſupra relatis videbatur, imò modicam,
65 imò quaſi nullam. ¶† Et per hanc conſiderationem reduco ad vnam, concordemq̃ ſententiam prædictas opin. & ſaluabo omnia verba huius tex, vt nihil ſuperfluum, nihil contrarium contineant, & habebitis verum intellectum ad hanc. l. & eius mentem optimè declaratam. ¶Nam in hac. l. ponuntur quinque principalia reſponſa, quatenus attinet ad propoſitum præſentis art. ¶Primum ponitur in verſ. ſancimus. vbi dicitur minimè licere emphy. ſine conſenſu domini vendere, vel tranſferre. certè ad hoc, vt iſte text. in alternatiua, vel, ſtet propriè, & non ſit verborum inculcatio ſeu ſuperfluitas, vltra declarationem quam feci in princ. huius glo. quæ etiam eſt bona, dico, quòd in hoc primo verſ. ponitur vnum dictum in genere, videlicet, quòd emphy. non poteſt vendere, vel transferre ſine conſenſu domini. Circa quę autem debeat requiri iſte conſenſus, declaratur poſtea in ſpecie per ſequentes verſiculos vſque ad fin. l. Vnde quantum in genere non licere vendere, vel alienare, &c. ſine conſenſu domini, dico, quòd iſtud in genere dictum poteſt etiam verificari in contractu donationis, & ſic in emphyteuta volente donare, quia requiritur, quòd emphyteuta volens donare, requirat dominum, & ſibi notificet, quòd vult donare tali, vt in effectu præſtet ſibi dominus conſenſum in recipiendo donatarium in nouum emphy. & inducendo in poſſeſſionem, & ſic reueſtiendo, & ſic text. ſtat propriè vendere, &c. nec eſt verborum inculcatio. ¶Poſtea ſequitur ſe-
a cundus verſ. ſed ne hac occaſione. vbi dicitur, [a] quòd emphy. volens vendere, tenetur denunciare domino quantum pretiũ ab alijs inueniat, vt dominus volens tantundem præſtare, cæteris præferatur, & ad hoc debet dominus per duos menſes expectari, vt dicitur in verſ. ſeq. ſi autem duorum. Et hic videtur eſſe principalis difficultas præſentis articuli, nunquid quemad. emphy. volens alienare, tenetur requirere dominum, an ipſe velit habere, idem etiam ſit in emph. volente donare. Hic quæſo aduertite, quia nunc aperio veritatem huius paſſus, & dico,
67 quòd in hoc etiam modica eſt varietas apud ſcribentes. † Nã omnes, quos retuli ad partem affirmatiuam, tenent apertè, & eſt mera veritas, quòd emph. volens donare, non debet denunciare domino, an ipſe velit ſibi donari, & ad hoc expectare per duos menſes, quia ad hoc non poſſunt adaptari verba huius verſ. dum dicit, & quantum pretium reuera recipere poteſt. & text. hic non loquitur alternatiuè pretium, vel æſtimationem, vt inferius facit, vt tollam vnum fundamentum, quod vltimo feci pro parte negatiua. Iſtud pro maiori parte tenent, qui partem negatiuam ſuſtinent, videlicet Cyn. Rayn. Alb. & Sal. nam omnes iſti fatentur, quòd iſte caſus non poteſt adaptari ad donationem, & ſolus Barto. & etiam Ang. in hoc volunt contrarium, quamuis etiam apertè, & in indiuiduo non loquantur. ¶Veritas eſt ergo, vt dixi, ꝙ emph. volens donare, non tenetur requirere dominum, an velit ſibi donari, & eum expectare, &c. imò ſine alia requiſitione, & expectat. poteſt alteri donare, quia verba text. vt dixi non poſſunt adaptari ad hunc caſum. ¶Ad hoc etiam accedant omnia fundamenta, quæ ſupra adduxi pro iſta parte affirmatiua, & maximè ratio diuerſi. inter contractum donationis, & cæteros contractus, & ſic in hoc caſu, vbi videbatur eſſe principalis difficultas, modica admodum eſt Docto. varietas, quia & tenentes contra gloſ. & tenentes pro ea, excepto Bartol. & Angel. concordant in hoc caſu, vt
68 dixi. ¶† Sequitur poſtea in hoc text. tertium reſponſum, & ſic verſiculus neceſſitatem. vbi dicitur, quòd dominus tenetur recipere nouum emphyteutam, ſi eſt de perſonis non prohibitis, & eſt idoneus ad ſoluendum. Et in hoc non inuenio aliquem diſcrepare, quia omnes tenentes pro glo. & contra glo. concordant, quia emphyteuta non poteſt donatarium in poſſeſſionem inducere propria auctoritate, ſed debet requirere dominum, & dominus ita demum tenetur, ſi donatarius eſt idoneus, & habilis ad ſoluendum, & ſibi promittit ſoluere canonem emphyteuticum, vt patet ex verbis iſtius text. quæ bene conueniunt donationi, vt in verbo transferre, quod eſt generale, & comprehendens etiam donationem, & in verſ. idoneus ad ſoluendum. ¶Sequitur poſtea quartum reſponſum in verſi. & ne auaritia. vbi dicit, quòd dominus debet habere pro receptione noui emphyteutæ quinquageſimam pretij, vel æſtimationis, & iſte caſus adaptatur etiam ad donationem, quia pro re emphyteutica donata debebit ſolui laudemium domino, prout ſoluitur in venditione, & alijs contractibus, & hoc, quia quantum ad iſtum caſum verba adaptantur ad donationem, & ſtant propriè ſine vlla violen-
b tia, ibi, pretij, vel æſtiimationis, & ſic illa alternatiua vel, [b] cadit inter diuerſa, quia dum dicit pretij, refertur ad venditionem. vt l. final. C. de predijs Decurionib. libro 10. dum poſtea

ADDITIONES.

a ¶Guido Pap. q. 47. ſed poſſet dici. & conſil. 147. conſ. pro reueren. in 6. dub. PVRPV.

b ¶Alternatiua vel. Adde Bald. in l. ſi tertius. in §. officium. ff. de aqua plu. arcen. in l. ſi is, qui ducenta. in §. vtrum. ff. de re. dub. Doct. in c. cùm decorem. de vi. & ho. cle.

Source : BIU Cujas

poſtea dicit æſtimationis, refertur ad alios contractus, in quib. non interuenit pretium, vt puta donationis, & ita loquitur gl. hic in verſ. æſtimationis, & ſic verba text. abſque eo, quod violentur, vt alternatiua, vel, reſoluatur in expoſitiuã, ideſt, vt qui dam putant, & malè, ſtabunt proprié, & comprehendent etiã donationem, & ſic pro contractu donationis debet etiam laudemium præſtari domino, quia etiam vltra verba text. militat eadem ratio ſoluendi laudemium in contractu donationis, quæ militat in alijs contractib. Ideo. n. in alijs contractib. ſoluitur laudemium domino propter receptionem, quam dominus facit de nouo emphyteuta, & nouam inueſtituram, quam cùm etiam teneatur facere in contractu donationis, merito hic etiam in contractu donationis laudemium ſoluitur, & ſic verba text. & ratio concurrunt. Et in hoc etiam nullus prædictorum Doct. diſcrepat, quòd etiam quando emphyteuta donat, quòd debeat ſolui laudemium domino, prout ſupra tenui in text. in pen. not. in vlt. quæſt. quam ibi poſui. ¶ Sequitur quintum, & vltimum reſponſum in verſ. ſi autem nouũ. & in hoc etiam omnes concordant, quòd cùm etiam pro re emphyteutica donata debeat ſolui laudemium domino pro receptione, & noua inueſtitura, quòd quantum ad hoc debeat dominus expectari per duos menſes, vt dicit iſte verſ. certè etiam iſte caſus adaptatur ad donationem, quia & verba text. & ratio concurrunt, & ita procedat text. in verbo transferre, quod eſt gene-
69 rale, comprehendens etiam donationem. ¶† Concludo ergo, quòd excepto Bart. & Ang. inter alios Doct. ſupra relatos, tam Legiſtas quàm Can. non eſt aliqua diuerſitas, imò vna eademque *concors opin.* quod eſt, quòd iſta l. habeat locum in venditione, & donatione, in omnib. ſuis partib. præterquã in verb. ſed, ne hac occaſione, quia in omnib. alijs ſuis partib. & verba adaptantur etiam ad donationem, & poſtea concurrit identitas rationis, præterquam in d. verſ. & ne auaritia. vbi verba adaptari non poſſunt ad donationem, & poſtea non eſt identitas rationis, imò multum diuerſa ratio, vt ſupra dixi, & ſic in ſpecie cõcludo, quòd emphy. volens donare alij ius ſuum emph. aut ſua melioramenta, non tenetur requirere dominum, an velit ſibi donari, nec eius reſponſum expectare per duos menſes, imò abſque tali denunciatione, & expectatione poteſt donare alij, bene tamen poſtea tenetur denunciare domino, quòd donauit tali, & quòd eum recipiat in nouum emph. & debet
a pro tali receptione, & noua inueſtitura ſolui laudemium domino. Item pro hac inductione debebit expectari per duos menſes. ¶ Eſt ergo differentia inter contractum donationis, & alios contractus in vno tantum, quantum ad iſtam. l. quia emphyteuta volens vendere vel alienare, tenetur primò denunciare domino, an velit pro eo pretio habere, quod ab alijs inuenit, & cum expectatione per duos mẽſes, aliàs priuaretur iure ſuo. Sed volens donare, ad iſtud non teneretur, quantum ad alia nulla eſt differentia, & iſta eſt mera veritas, & ita tenẽt omnes hic, ſi bene conſiderentur, & adhuc magis apertè Cano. vt not. Anto. de Butr. dom. Card. Flor. Petr. de Anchar. & adhuc apertius Imol. in d. cap. potuit. in 8. colum. & ſeq. Alex. in conſ. vlt. lib. 3. incip. viſis narratis in themate. licèt nemo adhuc anteà aduerterit ad hanc concordiã cæterorum Doct. excepto Bart. & Angel. vt ſupra dixi, & ſit laus Deo. De præſenti dubitatione habetis. 7. limitationem ad hunc text. vt iſta. l. in verbo, ſed ne hac occaſione. non habeat locum in contractu donationis, vide omnino ad prædicta Fran. de Aret. qui videtur in effectu etiam idem tenere in conſil. 41. incip. diligenter, & maturè. limita prædicta ſecundum communem concl. vt procedant in emphy. verè, & propriè donante, ſecus quando pro tali donatione acquirens promiſiſſet dare emph. pecuniam æquiualentem valori vtilis dominij, ne fiat fraus legi. Ita notab. tenet. dom. Alexan. in conſil. vlt. lib. 3. incip. viſis narratis in themate. ¶ Supraſcripta omnia, quæ dicta ſunt in præcedenti artic. pro-
70 cedunt in emph. priuati. ¶† Quid autem in emphyteuta Ec-
b cleſiæ, nunquid poſſit donare [b] irrequiſita Eccleſia? Barto. vbique fuit adhuc in opin. quòd non, & quicquid ſit in emph. priuati, tenet vbique Bartol. quod in emph. Eccleſiæ iſtud ſit penitus ſine dubio, quòd nec vendere, nec donare poſſit, nec aliter alienare irrequiſito conſenſu Eccleſiæ, & ita in contingentia facti conſuluit Bartol. per text. in l. vniuerſa, quæ eſt. l. 2. ibi venditæ, vel vllo alio pacto alienatæ. C. ne rei dom. vel templo. quæ. l. eſt canonizata in Decretis. 16. quæſt. 4. in cap. placuit, vt quicunque. §. vniuerſas. ita tenet Bartol. in l. ſi domus. §. fin. ff. de lega. 1. & in l. in conuentionalib. ff. de verbor. obliga. & in l. ſi patroni. in princip. ff. ad Trebell. & in d. l. vniuerſas, & in conſil. 58. incip. ex themate prædicto tria dubia oriuntur. in l. 1. §. pen. ff. de ſuperfi. vbi dicit, quod illa. l. vniuerſas. eſt ad hoc ſing. idem tenet Angel. in dicta. l. ſi domus. §. fin. & in dicta. l. vniuerſas, & in l. ſicut §. ſi debitor. quib. mod. pign. vel hypo. ſol. Et dicit ipſe Angel. in l. cùm hi. §. ſi cui. ff. de tranſact. quod Bartol. ſemper faciebat de illa. l. magnum feſtum, prout ipſe dicit ſe plures ab eo audiuiſſe in voce. Iſtam opin. tenet dom. Alexan. de quo admiror, in conſil. 151. incip. viſo dicto themate. in 5. colum. in 2. vol. dom. Anto. de Butr. in d. cap. potuit. prout ibi
71 refert Imo. in 38. colu. † dicebat ſibi videri, ‘ quòd quemad.
c emphy. fiſci poteſt alienare irrequiſito fiſco per l. 1. C. de fun. patri. lib. 11. & hic in glo. & Bart. hic rationem aſſignat, vt ſupra retuli, quia fiſcus habet obligatum quemcunque poſſeſſorem ad cenſum ſibi debitum eo ipſo, quòd poſſidet, ℘ idem etiam ſit dicendum in emphy. Eccleſiæ, vt poſſit donare, & alio quocunque tit. alienare abſque vllo conſenſu Eccleſiæ, cùm Eccleſia, & fiſcus, ſeu reſp. æquiparentur. l. fin. §. de ſacroſ. Eccleſ. finaliter tamen non tenet hanc opin. ſed aliam, quia hoc priuilegium, quòd Eccleſia poſſit agere contra tertium poſſeſſorẽ ad penſionem ſibi debitam, non reperitur iure cautum in Eccleſia, quamuis illud competat fiſco, vt dixi. ¶ Non obſt. ſecundum eum. d. l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. quia reſpondet, quòd ibi æquiparantur Eccleſia, & fiſcus quo ad caſus ibi expreſſos, inter quos iſte non reperitur expreſſus, quòd Eccleſia poſſit agere contra tertium poſſeſſorem. igitur, &c. Ego tamen infra allegabo caſum. l. de hoc, ℘ Eccleſia poſſit agere contra tertium poſſeſſorem. ¶ Cõtrarium in principali articulo, ℘ imò emph. Eccleſię poſſit donare nõ requiſito conſenſu Eccleſię, & dummodo dicat, quòd donet ſaluo iure ipſius Eccleſiæ, tenet Bald. hic, & dicit, quod Bart. qui contrarium conſuluit, peſſimè dixit. Nam Bart. motus eſt per. d. l. vniuerſas, quæ lex ſecundum Bald. procedit, quando emphy. donat, vel alienat rem Eccleſiæ tanquam propriam, non facta mentione de Eccleſia, vel non dicendo ſaluo iure Eccleſiæ, quia cùm talis alienatio poſſit vergere in damnum Eccleſiæ, ideo lex illa prohibuit talem contractum donationis, vel legati, vel alium, & iſto modo reſpon
72 det etiam ad illam. l. Ang. in d. l. cùm hi. §. ſi cui. ¶† Et propte-
d rea ſubdit Bald. hic, [d] quòd in hoc eſt differentia inter emphyteutam Eccleſiæ, & emphy. priuati, quia emphyteuta Eccleſiæ non poteſt donare niſi reſeruato expreſsè iure directo Eccleſiæ. Sed emphyteuta priuati poteſt ſimpliciter donare, quia intelligitur ius domini, & ſic ſuperioris exceptuatum, per l. vxor patrui. infra de leg. de quo vlt. dicam infra in quarta parte principali huius gloſ. vbi gloſ. ponit. Iſtud idem contra Bart. tenet idem Bald. in cap. 1. §. donare. qualiter olim feud. pot. ali. vbi etiam reſpondet eo modo quo ſupra ad l. vniuerſas. quòd ibi alienabat in fraudem, non reſeruato expreſsè iure Eccleſiæ, nimirum ſi cadit à iure emphyteutico, quia qui ſic contrahit, Eccleſiam prodit, & quantum eſt in ſe poſſeſſionem ſubuertere videtur. iuxta not. in l. ex liberis. C. de acquit. poſſ. nimirum ſi iure ſuo priuatur. Idem contra Bartol. tenet Bald. in tit. de pace conſtan. in verbo liuellariæ. iuxta principium, vbi formaliter dicit, quod liuellariæ Eccleſiarum, & emphyteuſis poſſunt per emphyteutam donari, vel legari ſaluo iure Eccleſiæ, & ita dicit notare Inn. in d. cap. potuit. quamuis Bartol. ſecundum eum conſuluerit contrarium per dict. l. vniuerſas. & malè, quia ibi loquitur, quando alienat reſpectu proprietatis, & ſic contractus celebratur in fraudem Eccleſiæ, ſecus quando alienaret reſpectu vtilis dominij, tanquam emphyteuta Eccleſiæ, vel ſaluo iure Eccleſiæ. Idem tenet Bald. in dicta. l. ſi domus. §. fin. & in dicta. l. vxor patrui. C. de leg. & in dicta. l. vſufruct. ff. ſol. matr. & in dicta. l. vniuerſas. & in d. Auth. quas
e actiones. in 5. colum. ſupra de ſacroſ. Eccleſ. [e] vbi dixit Bald. ſe habuiſſe quęſtionem iſtam cum Bart. & ibi reſpondet planius, & plenius ad. l. vniuerſas quàm alibi, ℘ ibi lex non diſponit ſuper poteſtate alienandi, vel non, an emphyteuta Eccleſiæ poſſit alienare, vel non, ſed dicit, quòd res de facto alienata in caſu non permiſſo, non poteſt præſcribi longo tempore. Hoc autem poteſt contingere in donatione trib. mod. Primò,

quando

ADDITIONES.

a ¶ Iſtam concl. ſequitur Stef. Aufre. in addi. Capel. Tolo. 275. vide etiam in dec. parlamenti. 46. & 48. vbi idem concludit. Idem Reb. in d. l. 1. infra de fund. patr. lib. 11. idem latis vult Ioann. Rayn. in cap. Imperialem. §. habito. circa. 11. colu. cum ſeq. de proh. feud. alien. & Pau. de Caſt. conſ. 19. inc. viſo ſtatuto communis Flor. in 2. col. in vol. antiq. PVRPV.

b ¶ Nunquid poſſit donare. Adde Bart. in l. 1. C. de impo. lucra.

c ¶ Adde Barba. conſ. 43. in fi. chart. in 1. vol. vbi idem tenet. PARPA.

d ¶ Et cum Bald. tenet Aret. conſil. 25. colum. 2. & Alexan. lib. 5. conſil. 27. in 4. dub. lib. 2. conſil 187. col. pen. & ibi limitat, prout iſte videtur limitare, dummodo dicatur ſaluo iure Eccleſiæ, & ita vult Bald. in l. vſufr. colum. pen. ff. ſol. mat. quod limita ex dictis in col. 125. ſecundò limitat Aret. d. conſ. 25. dummodo non introducat in poſſeſſionem, &c. PVRPV.

e ¶ Vide Bald. conſ. 358. inc. quæritur. in 1. vol. PARPA.

Source : BIU Cujas

quando emphyteuta alienat allodium. i. proprietatem, ꝙ in dubio præſumitur in emphyteuta Eccleſiæ, ſi non facit mentionem, quòd ſit emphyteuta Eccleſiæ, vel ſi non alienat ſaluo iure Eccleſiæ, & ſic iſto caſu alienatio non eſt licita, quia interuertit poſſeſſionẽ Eccleſiæ, vt l. Pomponius. ff. quib. mod. vſusfruct. amit. ¶Secundo modo, quando alienat contra pactum factum de non alie. vt in §. ſanctiſſimas. in Auth. de alie. & emphy. & l. ſi ita quis promiſerit. §. ea. l. ff. de verb. oblig. ¶Tertio modo, quando alienat in aliam Eccleſiam, vel in potentiorẽ, vt d. §. ſanctiſſimas. in Auth. de alie. & emphy. iſtud idem contra Bart. tenet Bald. in addi. Spec. in tit. de loca. in antepe. colu. & ibi multum nota. confirmat ſolutionem per eum in plurib. locis datam, ad d. l. vniuerſas, vt ſupra retuli, ꝙ illa l. procedat, quando emphyteuta volebat donare iure proprio, & non iure emphyteutico: nam ſi alienaſſet iure emphyteutico, emptor non præſcripſiſſet etiam per mille annos. l. malè agitur. ff. de præſcrip. 30. vel 40. an. & dixi in l. 1. in gl. mag. ſuper verbo repellere. in vlt. parte principali. ſ. eod. Et dicit Bald. ꝙ iſtud ſentit ibi glo. dum loquitur de præſcr. 30. ann. Iſtud idem tenent contra Bart. Imo. & Mod. in d. l. ſi domus. §. fin. & Imo. in d. l. vſufr. & in d. c. potuit. in 12. col. & ſeq. Iſtud idem tenet Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 115. idem tenet Ioan. And. poſt glo. in d. c. potuit. idem tenet Abb. in conſ. 75. inc. duo principalia. in pen. & vlt. col. in 1. vol. ¶Iſta opin. *eſt vera, & communis*, & eam teneo. [a] Et
a tanto plus procedit tenendo id, ꝙ tenui in articulo præcedenti, & communiter tenetur, ꝙ iſta. l. fin. non habeat locum in donatione quantum ad hoc, vt ſit neceſſe denunciare domino, an velit ſibi donari, & illum expectare per duos mẽſes, ita etiã emphyteuta Eccleſiæ non tenetur ſibi denunciare, & eam expectare per duos menſes, cùm iſtud aliter non reperiatur prouiſum magis in emphyteuta Eccleſiæ quàm priuati. pro hac parte facit vnum optimum fundamentum, per ꝙ oſtenditur, ꝙ etiam ſi verum eſſet, ꝙ emphyteuta priuati non poſſet donare ſine conſenſu domini, cuius contrarium tenui in præcedenti art. ꝙ tamen emphyteuta Eccleſiæ bene poſſet, & hoc eundo poſt fundamenta Bald. tenentis contrarium, qui adducit vbique in hac materia Bart. nam ſecundum Bart. vbique,
73 † ideo emphyteuta priuati non poteſt alienare ſine conſenſu domini, quia dominus afficeretur incommodo, quia non poſſet agere actione perſonali contra nouum emphyteutam, ſicut poterat contra primum, vnde cùm iſtud ceſſet in emphyteuta fiſci, quia quemcunque poſſeſſorem poteſt ad canonẽ conuenire eo ipſo, ꝙ poſſidet, dicit Bart. ꝙ à ceſſante ratione emphyteuta fiſci poteſt alienare ſine conſenſu domini, prout latius retuli ſupra in præcedenti art. modo ad propoſitum noſtrum ego habeo, ꝙ prælatus Eccl. habet obligatam rem emphyteuticam pro canone ſoluendo, adeo, ꝙ ad quemcunque poſſeſſorem tranſeat, poteſt agere contra eum hypothecaria, vt eſt text. not. in §. ſi autem creditor. in Auth. de non alie. quẽ ad hoc alleg. & reputat valde notabilem Bald. in Auth. ſi quas
b ruinas. [b] in 4. colu. ſ. de ſac. ſan. Eccleſ. & dixi in l. 1. in glo. parua. in verbo cuſtodiri. ſ. eod. quamuis contrarium dixerint, & malè do. Ant. & Imo. in d. c. potuit, qui dixerunt hoc non reperiri iure cautum, vt ſupra retuli, quia non fuerunt memores de illo text. & authoritate Bald. & ſic videtur, quòd in emphyteuta Eccleſiæ militet ratio, quæ in emphyteuta fiſci, vel reipublicæ, quia habet actionem hypothe. ad canonem ſibi debitum contra quemlibet poſſeſſorem, ergo ita debet poſſe donare non requiſito conſenſu Eccleſiæ, ſicut poteſt emphyteuta fiſci, & ſic per fundamentum ipſiuſmet Bart. eius opin. confunditur ineuitabiliter, & iſtam rationem ſenſit Bar. in d. l. ſi domus. §. fin. dum dixit, quod emphyteuta Eccleſ. & emphyteuta fiſci in hoc videntur æquiparari, quam rationem poſtea plenius declaratunt ibidem omnes Mod. & maximè pater, & preceptor meus do. Alex. de Imo. ¶Et ad. l. vniuerſas, quæ allegabatur per Bartol. ad oppoſitum pro confirmatione ſolutionis datæ ad illam. l. per Bald. in multis locis ſupra relatis, vltra illud fundamentum, quod optimè adducit ipſe Bald. in addi. Spec. in tit. de loca. in antepe. colu. & ſupra retuli. ¶Addo multum fortiter facere iſtud fundamentum ad oſtendendum, quòd illa lex vniuerſas. loquatur, quando emphyteuta alienabat rem emphyteuticam vt ſuam propriam, & ſic iure proprietatis, non autem, quando alienabat ius ſuum emphyteuticum, aut ſua melioramenta: nam illa. l. loquitur non ſolùm in emphyteuta Eccleſiæ, ſed etiam in emphyteuta reipub. vel fiſci. Modò ſic, ſi ibi emphyteuta alienaſſet ius ſuum emphyteuticum, certè quatenus loquimur de emphyteuta fiſci, vel reipublicæ, potuiſſet alienare ſine aliquo conſenſu domini. l. fin. C. de fun. patri. lib. 11. & dictum eſt. ſ. in art. precedenti, vbi vidiſtis rationem, & tamen in illa. l. vniuerſas, dicitur in vtroque emphyteuta tam Eccleſiç quàm fiſci ſeu reipub. quòd non poteſt vende-
re, vel alio pacto alij donare, ergo neceſſariò. l. illa intelligitur, quando emphyteuta alienabat eius directum, quia ſi alienaſſet tantum ius ſuum emphy. aut ſua melioramenta, bene potuiſſet reſeruato iure domini, vt ſupra dictũ eſt. ¶Per iſta concludo, ꝙ quemadmodum emphyteuta volens alij donare nõ tenetur prius requirere dominum, an velit ſibi donari, & eum expectare per duos men. vt ſupra latè tenui in primo arti. præcedenti, ita nec emphyteuta Eccl. ¶Imò fortius ex præmiſſis fundamentis ſupra adductis concludo, ꝙ etiã ſi vera eſſet opi. tenentium, ꝙ etiam emphyteuta priuati non poſſit donare ſine conſenſu dñi, ꝙ tamen emphyteuta Eccl. poſſet, & ſic concludo totum contrarium eius, ꝙ tenet Bart. in omnib. locis prę alleg. qui dicit, ꝙ quicquid ſit in emphyteuta priuati, an poſſit donare ſine conſenſu dñi, ꝙ tñ in emphyteuta Eccleſiæ hoc eſt ſine dubitatione, ꝙ non poteſt, quia dico, ꝙ imò totũ eſt è contra, ꝙ quicquid ſit in emphyteuta priuati, ꝙ tamen emphyteuta Eccleſiæ ſine dubio poteſt donare, & alio titulo alienare ſi-
c ne conſenſu Eccleſiæ, & iſta eſt veritas. [c] ¶† Contra tñ prædi-
74 ctam concluſionem videtur facere. §. emphyteuſim. in Auth. de non alie. vbi dicitur, ꝙ res conceſſa in emphyteuſim ab Eccleſia non poteſt tranſire in extraneam perſonam, ergo nõ debet poſſe donare extraneo ſine conſenſu dñi, iſtud an res eccleſiaſtica data in emphyteuſim poſſit hodie trãſire in extraneos, & ſic an. §. emphyteuſim. ſit hodie correctus per. §. ſi verò in perpetuam. eo. tit. eſt magnum dubium, de quo per gl. & Doc. in l. etiam. in princ. ff. ſol. matr. in l. ꝙ dicitur patrem. ff. de verb. oblig. & examinat ad præſens propoſitum Imo. in d. c. potuit. in 10. & 11. col. & dixi remiſſiuè in l. 2. in pen. q. extra glo. ſ. eod.
d ¶Tenendo tamen, ꝙ verum ſit, ꝙ emphyteuſis [d] eccleſiaſtica nõ poſſit tranſire ad extraneos, dico, ꝙ omiſſis ſolutionib. Imo. in l. vſufr. ff. ſol. matr. & in d. c. potuit. in 10. & in 11. col. Itẽ omiſſa ſol. Spec. in d. §. nunc aliqua. verſ. 115. qui dicit, ꝙ. d. §. emphyteuſim. loquitur in Eccleſia Conſtantinopolitana, quæ non poteſt concedere rem ſuam in emphyteuſim vltra vitam accipientis, & duos ſuos ſucceſſores. Vera ſolutio eſt ad præſens propoſitum, quam ponunt Imo. & Mod. in d. l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. 1. ꝙ. d. §. emphyteuſim. loquitur in re Eccleſię emphyteutica, quæ non poteſt tranſire in extraneam perſonam, verum eſt per viam ſucceſſionis, quia emphyteuſis eccleſiaſtica non poteſt tranſire ad extraneos hæredes, ergo per viam ſucceſſionis, nos autem loquimur in alienatione, quam facit emphyteuta Eccleſiæ in vita ſua per viam donationis, & ſic donando etiam in extraneam perſonam, & hoc nullibi reperitur prohibitum, quin emphyteuta Eccleſiæ viuens poſſit donare ius ſum emphyteuticum irrequiſita Eccleſia etiam extraneæ perſonæ, quamuis eo mortuo non tranſiret ad extraneos hæ-
e redes. [e] ¶Vltimò pro complemento huius articuli bene notate illud, ꝙ vult Bald. in locis præalleg. maximè in d. c. 1. §. donare. & in d. l. vſufr. ꝙ emphyteuta Eccleſiæ donans non reſeruato expreſsè iure directo Eccleſiæ, & ſic donans vt rem ex toto ſuam, priuatur in totum iure ſuo propter delictum, quia Eccleſiam prodit, & quãtum eſt in ſe poſſeſſionem interuertere vĩ. Nam hic melius facit, qa dĩ malè vti re emphyteutica, cùm tribuat donatario cauſam præſcribendi contra Eccleſiam, meritò debet expelli à iure ſuo, cùm ius Eccleſiæ deterius reddat. Auth. qui rem. ſ. de ſacroſ. Eccleſ. & ita dicit not. Bald. poſt Nic.
75 de Math. in l. ædem. in 4. colu. ſ. loc. ¶† Succeſſiuè iuxta prædi-
f cta quæro, nunquid res emphyt. [f] poſſit legari ſine conſenſu domini. Bartol. hic tenet, quòd non, quia quemad. emphyteuta ſecundum eum non poteſt donare ſine conſenſu domini per rationem ſupra adductam per eum, ita etiam nec poteſt
* legare, cum etiam legatum ſit alienatio, * & eadem ratio mili-
g tet in legato, quæ in donatione. [g] Nec obſt. d. l. ſi domus. §. fin. ff. de legat. 1. quia reſpondet Bartol. quod ibi erat emphyteuſis reipub. quæ benè poteſt legari ſine conſenſu fiſci, vel reipub.

ſicut

ADDITIONES.

a ¶Idem concl. vult Alex. conſ. 17. in fin. 3. vol. PARPA.

b ¶Vide Pan. conſ. 30. in 1. col. in 2. vol. & conſ. 74. in 2. col. vbi hoc idem vult in 1. vol. PARPA.

c ¶Vide Alex. conſ. 9. in 2. & 3. colum. in 2. vol. & conſil. 180. in 5. & 6. colum. in eod. vol. PARPA.

d ¶Quòd emphyteuſis. Adde Doct. in Auth. de non alie. re. Eccleſ. in §. emphyteuſim.

e ¶Adde Alex. conſ. 187. in 4. col. in 2. vol. PARPA.

f ¶Res emphy. Adde Doct. in l. in conuentionib. ff. de verb. ſign. Spec. tit. de feu. in §. & quoniam. verſ. 19.

* Donatio.

g ¶Et hanc partem tenet, & not. dicit Alex. 1. lib. conſ. 126. viſo, & examinato. col. 5. in fin. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſicut & donari, vel aliter alienari, cùm in ea ceſſet ratio huius. l. vt dictum eſt ſupra in ſecundo articulo proximè præcedenti. Iſtud idem firmat Bart. in d. l. ſi domus. §. fin. & in l. in conuentionalibus. ff. de verb. obl. & in l. 1. §. pen. ff. de ſuperficieb. Et idē in ſpecie tenet d. Guar. hic limitans hoc procedere in emphyteuſi ſimpliciter conceſſa, ſecus autem eſſet in emphyteuſi cōceſſa pro ſe, & filijs ſuis, quia etiam tunc conſenſu domini legari non poſſet, nec fieret præindicium filijs, per l. peto. §. prædiū, & §. fratre. ff. de leg. 2. & c. 1. in prin. de natura ſucceſ. feu. de quo vltimo latè ſcripſi in l. 2. in vlt. quæſt. extra glo. s. cod. Contra-
a rium, [a] quòd imò emphyteuſis poſſit legari ſine conſenſu domini, tenet Bald. hic. Spe. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 122. & trib.
b ſeq. ſiue ſit emphyteuſis [b] priuati, ſiue eccleſiaſtica, dummodo quando eſt eccleſiaſtica legetur tali, ad quem poſſit tranſire, q̄ etiam tenet Saly. in 4. colu. in fin. & idem etiam ſimpliciter tenet Alb. hic in 2. colu. prout etiam retuli. ĩ. in ſeq. col. Idem tenent Ioann. And. Pau. de Leaza. & alij in d. c. potuit. do. Alex. in conſ. 120. incip. ſuper eo, quod quæritur. in vlt. col. in 1. vol. vbi
* dicit, quod *iſta eſt communis opin.* & in conſ. 59. lib. 3. incip. viſo, & maturè diſcuſſo. in 5. col. Iſta quæſtio pendet ab his, quæ ſupra dixi in ſecundo præceden. art. videlicet nunquid emphyteuſis poſſit donari ſine conſenſu domini, cùm legatum cenſeatur quędam donatio. Vnde concludo in omnib. & per omnia pro ut dixi in donatione in ſecundo artic. præcedenti, & ita inuenieris tenere ibi omnes Doc. ibidem allegatos, qui ſimiliter exa minant hos duos artic. & maximè Cano. in d. c. potuit, & maxi mè Imo. in 13. col. vbi etiam per eum, quid iuris ſit de emphyteuſi eccleſiaſtica, an poſſit extraneo legari, dicite de hoc vltimo, vt hic per eum. Sed vide do. Alex. in conſ. 9. in 2. vol. incip. viſis dicto themate. in. 2. colu. circa medium, & in tota. 5. colu. vbi tenet contrarium, ſecutus opi. Bart. fundatam in d. l. vniuer ſas. Et idem, quod emphyteuſis Eccleſiæ non poſſit legari extraneo, & ſic cum opi. Bart. tenet Ant. de Butr. in conſ. 23. incip.
76 in facto fratrū montis oliueti. in pen. col. ¶† Eo. modo in omnib. & per omnia quantum ad inſtitutionem hæredis, nunquid emphyteuta priuati poſſit inſtituere vnum hæredem extraneū ſine conſenſu domini in re emphyteutica, & dico in omnib. prout ſupra dixi in donatione, vide per do. Alex. conſ. 58. lib. 3.
c inc. viſo, & maturè diſcuſſo. in 5. colu. ¶Et quid ſi ſit [c] emphyteuſis eccleſiaſtica, per Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 119. & duob. ſeq. per Imol. in d. cap. potuit. in 13. col. Et in iſtis quæſtionib. quando emphyteuſis Eccleſiæ aut priuati legatur, aut in ea quis hæres inſtituitur, an debeat ſolui laudemium domino, ponit Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 114. & dixi. s. in tex-
77 tua. in 15. not. in vlt. quæſt. ibi poſita. ¶† Vltimo iuxta prædicta, vt nihil omittatur, quæro quid èconträ, nunquid dominus directus poſſit rem emphyteuticam alij legare in præiudicium emphyteutæ, vel vſufructuarij? text. videtur, quod ſic in c. 1. §. ad hæc. in verſ. ſi verò. de pace iur. fir. in vſi. feu. vbi ita dicitur in feudo, quòd dominus poteſt legare alij in præiudicium vaſalli, & eſt ibi caſus mirabilis ſecundum omnes ibidem, in quo vaſallus priuatur feudo propter factum domini abſque ſua culpa. ¶Bald. tamen in d. verſ. ſi verò. in 7. colu. illius. §. ad hæc. in quæſtione noſtra determinat oppoſitum, quòd dominus non poteſt rem emphyteuticam alteri legare, & emphyteutæ, vel vſufructuario præiudicare. Motus ex regula. l. id quod noſtrum. ff. de reg. iur. cum alijs vulg. ibi adductis per eum. Et ad illum text. reſpondet ibi Bal. quòd continet ius ſingulare in feudis, ad quam ſolutionem accedant, quæ dixi in l. 1. in glo. 3. in 5. quæſt. princ. s. cod. ponendo differentias inter emphyteuſim, & feudum. Et per iſta remanet perfectè expedita hæc prima
78 pars principalis huius glo. ¶†† De alijs autem quæſtio. nunquid
d emphyteuſis [d] poſſit pignorari, permutari, vel dari in feudum, vel dari in emphyteuſim ſine conſenſu domini, videbitis. ĩ. in ſeq. ¶Et ad id, quod dictum eſt ſupra, emphyteutam poſſe legare ſine conſenſu domini, addite, quod idem ſimpliciter tenet Alb. hic in 2. colum. ¶In ea. glo. ibi, & de pig. l. lex. Tencatis ex glo. quod res emphyteutica quamuis alienari non poſſit ſine conſenſu domini, poteſt tamen pignorari ſine conſenſu domini. Et hanc concluſio. ſequuntur Doct. hic, quia text. in d. l. tutor. §. fin. de pign. act. in d. l. lex vectigali. hic alleg. in gloſ. facit etiam, quia non alienat, nec ius ſuum transfert: nam pignus in bonis debitoris remanet. l. pignus. s. de pig. act. idem tenet Spec. in d. §. nunc altqua in verſ. 122. ibi ſubdit, quòd tamen ad cautelam poteſt emphyteuta ſi vult domino denunciare, & ſi dominus velit ſibi tantam pecuniæ ſummam mutuare, quātam ab alio inuenit, preferat illum emphyteuta in pignore. arg cap. 1. extra de pign. & cap. 1. de vſu. idem tenent glo. & Doct. in d. cap. potuit, & ibi Imo. in 12. colum. & Barto. & Bald. & Pau. de Caſtr. in d. l. tutor. § ſi vbi Barto. videtur intelligere hoc eſſe verum, dummodo emphyteuta pignoret ſaluo iure domini.

¶Dicit tamen Saly. hic in 2. colum. ſe audiuiſſe vnum ſolennem Doctorem dicentem, quod iſta concluſio glo. procedebat in emphyteuta priuati, ſecus ſi eſſet emphyteuſis Eccleſiæ, quia tunc non poſſet pignorari, vel hypothecari, per Auth. hoc ius porrectum. & Auth. qui res. s̄ de ſacro. ſan. Eccleſ. ſed certè prout dicit Sal. illæ leges nihil probant, quia loquuntur in adminiſtratore Eccleſiæ, qui cùm nullum ius habeat in re, certè rem alienare, & pignorare non poteſt. l. rem alienam. ff. de pigno. actio. nos autem loquimur in emphyteuta, qui ius ſuum
c tantum pignorat, & non alienum, quia non poſſet. [e] ¶Subdit etiam Sal. quòd aliud eſt in feudo, quod vaſallus pignorare non poteſt, vt capit. 1. in princ. de prohi. feu. alien. per Fed. de quo vltimo vltra Doct. ibi, videte etiam per Bald. in l. 3. C. vt in poſſ. lega. & in capit. 1. §. aut ſi liuellario. quib. mod. feud. amit. Et limitate id, quod dixi de feudo duob. mod. per Bald. in d. capit. 1. in princip. in 1. colum. & alijs duob. mod. per eundem Bald. in l. 2. C. communia de leg. ¶Limitat etiam alio nota. modo Ioann. Fab. in §. item ſeruiana. in 14. colum. inſtit. de act. vt quamuis feudum non poſſit pignorari, tamen fructus, & commoditas bene poſſunt pignorari, motus per id, quod in ſimili dixit Spec. in titu. de pign. §. 1. circa fin. vbi dixit, quòd
f licèt decima [f] non poſſit pignori obligari, nec aliter alienari, cùm ſit res ſpiritualis, quæ non poteſt per laicum poſſideri, tamen fructus decimæ bene poſſunt pignorari. Addo vltra eum bene facere, quod dixit in ſimili Bartol. de vſufr. in l. ſi is, qui. §. vſusfruct. ff. de pigno. & ad hoc vide etiam, quod dixi ſupra in
79 text. in 2. not. ¶†† Et quid èconträ, an dominus [g] poſſit obli-
g gare proprietatem ſine conſenſu vaſalli, vide per Bald. in cap. 1. in princip. in 2. colum. de prohi. feu. alie. per Frid. per Ioann. Andr. in titu. de feud. §. quoniam. verſic. 4. ¶Stat ergo ex gloſ. & ex prædictis concluſio, quod quamuis emphyteuſis non poſſit alienari ſine conſenſu domini, quod tamen poteſt pignorari. Et ex hoc infero aliud not. ex gloſ. quòd res emphyteutica alienari non poteſt, tamen non prohibetur pignorari, & ſic res prohibita alienari, non tamen prohibetur pignorari, ex quo videtur inferri tertium, quòd in generali obligatione
80 veniant etiam res prohibitæ alienari. ¶†Et ſic ſecundum hanc glo. ſi eſſet vera, prout omnes tenent, confunderentur plures doctrinæ gloſſarum, & Doct. alibi traditæ. In primis confunderetur id, quod vult Bartol. in l. codicillis. §. inſtituto. ff. de legat. 2. qui vult, quod res emphyteutica prohibita alienari non veniat in generali obligatione omnium bonorum. l. obligatione generali. ff. de pign. & ſequitur ibi Imo. & Bald. in l. 2. C. quæ res pig. oblig. poſ. & in l. voluntas ad fin. C. de fideicom. & in c.
81 1. in princ. de capita. qui curiam vendi. ¶†† Confunderetur [h]
h etiam, quod voluit Bald. in l. ſi conſtante. in §. quotics, vbi etiam ſequitur Lud. ff. ſol. matr. vbi dicit, quod licèt maritus generaliter obliget omnia bona ſua, non tamen videtur obligare rem dotalem, quæ eſt prohibita alienari. Confundetur etiam not. gloſ. quæ eſt in Authen. de reſti. & ea, quæ parit. in princip. quæ dicit, quod in generali obligatione non veniūt res, quæ ſubiacent reſtitutioni in conditionis euentum. ¶Et ideo per illam gloſ. dicit ibi nota. Ang. quod ille, qui habet bona liuellaria ſibi conceſſa vſque in tertiam generationem finitam, ſi obligat omnia bona ſua, non tñ iſta veniunt, cùm ſubiaceant reſtitutioni in conditionis euentum, & ideo dicit, q̄ creditor non poterit petere ſe mitti in poſſeſſionem ipſorum virtute generalis hypothecæ. iſta omnia videntur confundi per hanc gl approbatam per omnes, vt audiuiſtis, quæ vult, q̄ res emph. quæ eſt prohibita alienari, poteſt tamen pignorari, ergo in obligatione generali venient res prohibitæ alienari, vt poſſint pignorari, de quo per Bartol. in l. in quorum. ff. de pign per Bart.

ADDITIONES.

a ¶Vide Bald. conſ. 358. inc. quæritur. in 1. vol. PARPA.

b ¶Are. conſ. 35. col. 2. Alex. in emphyteuſi priuati. conſ. 120. ſuper eo. col. pen. PVRPV.

c ¶Et quid ſi ſit. Adde Doct. in l. ſi ita quis promiſerit. in §. ea. l. ff. de verb. obl. & in l. peto. in § fratre de leg. 3.

d ¶Nunquid emphyteuſis. Adde Doct. in l. tutor. §. fin. ff. de pign. act. in cap. Eccleſia veſtra. el. 2. de elect.

e ¶Sed an ſi dominus habeat hypothecatam rem emphyteutam pro mutuo, an ſi poſtea emphyteuta vendat illam rem cuidam tertio, & dominus directus illum tertium inueſtiat non facta aliqua reſeruatione de. d. hypotheca, an per talem ſimplicem inueſtituram præiudicet ſibi in hypotheca? vide Iac. Reb. in l. fin. in pen. & vlt. colum. ĩ. de his, qui ſponte mune. ſube. libr. 10 PARPA.

f ¶Quod licèt decima. Adde l. qui. vniuerſas. in §. 1. ff. de acquir. poſſ. & in c. cauſam. de præſcrip. & in c. prohibemus. de decimis.

g ¶An dominus. Adde Iac. de Bel. & Doct. poſt eum in l. tutor. in fin. ff. de pign. act. per l. 2. C. de vſuf.

h ¶Confunderetur. Idem Alex. conſ. 16. lib. 3. viſo dicto the. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Bart. & alios in l. multum intereſt. ff. de verb. oblig. per Cyn. Bal. & Sal. in l. fin. vbi text. s̃. de re. alie. non alie. per Bart. in l. qui habebat. in princ. ff. de leg. 3. & l. legata. §. fin. ff. de adimen. leg. per
82 Bald. in d. l. voluntas. in 2. col. in fi. ℸ. de fideic. in quib. locis † etiã tangitur de forenſi, qui ex forma ſtatuti prohibitus eſt acquirere immobilia, an intelligatur prohibitus capere pignora, & no. Ang. in l. benignius. ff. de legi. vbi quærit, an ſtatutũ faciens mentionem de alienatione, verificetur etiam in iſta donatione pignoris, vel vſusfru. & determinat, ꝙ non, & ꝙ not. Cyn. & Sal. s̃. de re. alie. non alie. in illa quæſtione de duob. Baronibus, qui promiſerunt adinuicem, ꝙ vnus non acquireret ſuper territorio alterius ſub certa pœna, & alter propter mutuum, ꝙ fecit, acquiſiuit hypothecam in territorio alterius, an incidat in pœnam, & dicunt, ꝙ non. ¶ Tamen quantum ad propoſitum ſuſtinendo hanc glo. poteſt dici ſm Imo. in d. c. potuit. in 12. col. in fin. ꝙ licèt regulariter vbi eſt ſimpliciter prohibita alienatio intelligatur etiam prohibita obligatio, ſeu pignoratio. d. l. fin. s̃. de re. alie. non alie. Tñ lex iſta non prohibet ſimpliciter alienationem, & ſic non vtitur ſimpliciter hoc verbo alienationis, ſed prohibet ius emphyteuticum in alium transferri, & ideo
83 non videtur prohibita obligatio, ſeu pignus. † Et pro hac ſolutione addo, ꝙ aliud eſt alienare, & aliud transferre, ꝙa etiã ſimplex locatio dicitur tranſlatio, vt l. fi. in verbo tranſtulerint, cũ
84 gl. & ibi Bald. ℸ. de bon. auctо. iud. poſſ. † Puto tñ ex prædictis non bene dicere Bart. in rep. l. ſi conſtante, in princ. ff. ſol. matr. in 3. q. tertiç partis principalis, dum vult, ꝙ in tacita generali hypotheca omnium bonorum, q̃ habet mulier in bonis mariti, veniant etiam bona feudalia, donec mariti durant. Iſtud con-
a funditur ex prędictis, cùm feudum nõ poſſit [a] nec generaliter, nec ſpecialiter, nec tacitè nec expreſsè hypothecari ſeu pignorari, prout ſupra dictum eſt. Et ita contratium, & melius tenet Spec. in tit. de pig. §. 1. verſ. ſed nunquid adhuc feudum. puto tamen Bart. ibidem bene dicere, dum dicit, ꝙ in prædicta gñali hypotheca veniunt res emphyteuticæ, per d. l. lex vectigali fundo. ff. de pig. q̃is cõtrarium, & malè teneat Lud. Ro. ibi in hoc reprehendens Bart. & reſpondens ad d. l. lex vectigali. ꝙ ibi pignoratio fuit facta de conſenſu dñi, quia imò res emphyteuticæ non ſunt prohibitæ pignorari, etiam ſine conſenſu domini,
* vt hac glo. *communiter per omnes* approbata, vt ſupra audiuiſtis. ¶ Ex hac ergo parte glo. in præcedenti tenuiſtis, ꝙ emphyteuta ſine requiſitione conſenſus domini poteſt donare, legare, hæredem inſtituere, & pignorare rem emphyteuticam. Vnde ſucceſſiuè eſſet videndum de multis alijs quæſtionib. videlicet
b nunquid emphyteuta [b] ſine conſenſu domini poſſit dare in dotem, poſſit infeudare, poſſit in emphyteuſim dare, vel locare, & de nonnullis alijs conſimi. Sed vt ſeruem ordinem, quem in principio huius. l. ſum pollicitus, reſeruabo. ℸ. in quæſtionib. extra glo. ¶ In ead. gl. ibi. l. ſi vſusf. nomine. de hoc dicite, prout latè dixi in l. 2. in glo. mag. in verbo repellere. in pen. parte prin.
85 vbi gl. etiam idem tangit. s̃. eo. ¶ † In ea. glo. ibi, an ſimpliciter, ꝙ ius emphyteuticum vendat. habetis quæſtionem formatã,
c & non ſolutam, an q̃ dñs [c] eſt contentus, ꝙ emphyteuta vendat, ſeu alienet ius emphyteuticum in alium, an tunc emphyteuta teneatur alienare ſaluo expreſsè iure domini, an verò poſſit ſimpliciter alienare. Et, ſecundum Sal. hic, ideo glo. non reſpondet, quia fortè, vtor verbis ſuis, inter hæc duo nõ eſt differentia, an emphytenta alienaret ſaluo iure domini, an ſimpliciter tanquam emphyteuta. Addo tamen, quòd Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 91. & ibi Ioann. Andr. facientes mentionẽ de hac glo. videntur determinare, quòd ſemper emphyteuta debeat vendere iure domini ſaluo. allegant. l. 1. C. de fund. patri. libr. 11. & 9. quæſt. 3. c. ſaluo. veritatem audietis ſtatim in proxi. quæſt. & ad hanc partem glo. videte, quæ dixi in prima partem princ. huius glo. in 2. quæſt. princ. ibidem poſita, dum tetigi de emphyteuta Eccleſiç, an poſſit vendere ſaluo iure Eccleſiæ, quid in priuato, videte etiam, quæ dicam. ℸ. in quæſtionib. extra gl. dum ponam de emphyteuta alienante ſaluo conſenſu domini, vel ſaluo honore domini, an cadat à iure ſuo emphyteutico, ſi aliter eius conſenſum non requiſiuerit. ¶ Iuxta hanc par. glo. vt nihil omittatur, quæro ad eius declarationem,
86 & intellectum, † quid ſi emphyteuta ſimpliciter vendit, vel alienat fundum emphyteuticum, an dicatur vendere pleno iure, an ſolùm illud ius, quod habet in re emphyteutica? Petr. & Cyn. hic in 3. quæſt. tenent, quod emphyteuta ſimpliciter vendendo videtur vendere ſolum ius, quod habet in re emphyteutica, per. l. qui tabernas. ff. de contrahen. emp. idem tenet Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 193. per. d. l. qui tabernas. & l. ſi domus. ff. de leg. 1. & l. ſi finita. §. ſi de vectigalib. ff. de damn. infect. ¶ Hanc concluſionem limitat Sal. hic in 3. colum. & bene, vt procedat, quando emphyteuta venderet fundum vt emphyteuta, vel ſuperficiarius, & ſic cum ſua qualitate, qualis ipſe eſt, vel aliqua verba proferret, ex quib. appareret, eum non habere plenum ius in illa re, ſecus ſi venderet vt quilibet, nihilo in cõtrarium apparente, quia tunc pleno iure videretur vendere, & ita etiam tenet ipſe Sal. in l. 1. in fi. s̃. de contrah. emp. & idem, ꝙ. s̃. ſ. ꝙ emphyteuta vendens ſimpliciter, videatur tantũ vendere ius, ꝙ habet, tenet etiã Pau. de Elea. in cõmẽ. d. c. potuit. in 2. vel. 3. col. vbi etiam ad hoc allegat. d. l. qui tabernas. & cap. paſtoralis. extra de don. & c. ꝙ autem. extra de iurep. idem te-
87 net Pau. de Caſt. in l. ſerui electione. §. fi. de leg. 1. ¶ † Quid autẽ ſit ècontra, in domino directo concedente in emphyteuſim feudum, an videatur in totum concedere, an ſolùm partem illam, in quã ius habet? ponit Bald. in l. vnica. in antep. colu. verſ. ſed quid ſi dominus emphyteuſim paternam, &c. C. qñ nõ peten. patr. & ibi ſing. determinat, ꝙ ſolùm ius ipſius concedentis
88 videatur eſſe conceſſum. per d. l. qui tabernas. ¶ † In ea. glo. in fi.
d tenetis ex hac vltima parte glo. ꝙ quando ſecundus [d] emphyteuta vult rem emphyteuticam alienare in alium, ꝙ tenetur requirere conſenſum directi dñi, & non primi emphyteutæ, & cum hac concluſione tranſeunt Doct. hic, & inter cæteros Sal. hic in 4. col. qui pro hac concluſione adducit bonum tex. in ſimili in l. filium. ff. ad Macedo. idem tenet Azo in ſumma huius tit. in verſ. ſed quæri poteſt. & Hoſt. in ſumma titu. de loca. in §. fin. in verſ. ſed quid ſi dedi tibi rem. & Spec. & Io. And. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 126. & latè Bald. in c. 1. §. inſuper. in verſ. illud, in pen. col. & ſeq. in verſ. quæro ergo cuius parabola requiratur. de prohi. feu. alie. per Frid. & ibi eſt gl. in d. verſ. illud. vbi etiam per Bald. quid in ſecundo feudatario volente feudũ alienare in caſibus permiſſis, an debeat requirere cõſenſum primi feudatarij, an directi domini, & ad terminos noſtros tenet Bal. vt dixi, ꝙ ſecundus emphyteuta volens alienare, tenetur requirere conſenſum directi dñi, & non primi emphyteutæ. alleg. Azonem vbi s̃. & d. l. filium. ff. ad Maced. & l. Lucio. in arg. ff. de aqua quoti. & æſti. & l. ſi ita. ff. de vſu, & habita. & bonam rationem, quia primus emphyteuta alienando deſinit eſſe dominus, cùm direc. dñium non haberet, ſed tñ vtile, ꝙ in ſecundũ emphyteutam trãſtulit. Item deſijt naturaliter, & ciuiliter poſſidere, vt notatur in l. ſi vt cerro. §. ſi duob. ff. commo. & ideo conſenſus eius non debet requiri, quia non eſt dñs. Idem tenet Bald. poſt Gul. de Cun. & in ſecundo emphyteuta, & in ſecundo feudatario, & in l. ſi permittente. C. ad Maced per d. l. filium. Idem tenent Canoniſtę maximè Io. And. & Hoſt. in d. c. potuit. & ibi Imo. in 16. col. qui vltra ſuperius allegata adducit, ꝙ in ſimili habetur in c. ſuper quæſtionum. in §. porrò. extra de offic. deleg. inquantum ibi dicitur debere appellari non ad ſubdelegantem, ſed ad primum delegantem. Idem tenet Lud. Ro. in l. filiusfa. la. 2. ff. de acqui. hær. vbi limitat hanc concluſionem, vt ibi per eum. Et ad iſtam concluſionem gl. videte, quæ dixi s̃. in text. in 15. not. in 8. q. vbi poſui, qñ ſecundus emphyteuta alienat, quis debeat habere quinquageſimam, ſeu laudemium, an primus emphyteuta, an directus dominus, & tenui, quòd directus dominus, & non primus emphyteuta. Videte etiam omnino quæ dixi in l. 2. in gl. mag. ſuper verbo repellere. in pen. parte principali. s̃. eo. vbi inrer alia poſui, an ſi ſecũdus emphyteuta ceſſauerit in ſolutione canonis per trienniũ, debeat emphyteuſis reuerti ad primum emphyteutam, an verò ad directum dñm, & tenui, ꝙ ad directum dñm. Ibidem etiam poſui illud, de quo dubitabat Alb. hic in 3. col. poſt Dyn. videlicet, qs teneatur pro penſione dño, an primus emphyteuta, an ſecundus, dicite, vt ibi dixi, & ibi dictis addite iſtam notam Dy. & Alb. hic. ¶ Capio gl. in verſ. veteri. quam diuido in tres partes principales. In prima ponit primum intellectum, ſeu declarationem ad text. In ſecunda ponit ſecundum intellectnm. In tertia allegat concor. Secunda ibi, vel dic de hoc, vt dicitur. Tertia, & vlt. ibi, item ad hoc. s̃. de contrah. emp. l. dudum. ¶ In ea. gl. ibi, debeat accedere ad emptionem illius rei. Tenetis primum intellectũ ad iſtum tex. vt intelligatur de perſonis expreſsè prohibitis exceptuatis à domino tempore celebrati contractus emphyteutici, vt quia dominus dicit emphyteutæ, ego volo, ꝙ nunquã poſſis alienare rem emphyteuticam in Titium, nec in Seium. Iſte primus intellectus non poteſt procedere ad hunc text. qui loquitur, quando erat conſuetudo prohibitiua certi generis, dum text. dicit, quæ non ſolent in contractibus emphyteuticis

ADDITIONES.

a ¶ Cùm feudum non poſſit. Adde in cap. imperialis. in §. 1. de prohib. feu. alie. per Loth.

b Nunquid emphyteuta. Adde Ioann. de Imo. in c. potuit. de loca. dom. de Rota deciſ. 294. in nouis.

c An quando dominus. Adde Doct. in l. 1. C. de fun. patr. Doct. in c. ſanè. 9. q. 3.

d Quod quando ſecundus. Adde Io. And. in c. potuit. ſuper 3. gl. de loc.

Source : BIU Cujas

teuticis vetari,& ſecundum iſtum intellectum tex. iſte loquere tur, quando erat prohibitio perſonarum ex expreſſa conuentione domini,& non ex conſuetudine generali, vnde cùm iſte intellectus non poſſit congruere verbis literæ, non eſt ad text. extendendus à quamuis Sal.hic in 6.colu. videatur ſimpliciter cum eo tranſire,& Canoni.quos infra ſtatim referam. ¶Dicit etiam Doct.Gua. de Caſtil. hic, ꝙ iſte intellectus eſt not.in ſe.

89 † Ex quo duo eliciuntur.primum, ꝙ etiam domino negligen ri ſeruanda eſt forma conuentionis appoſita in contractu emphyteutico,& in hoc bene dicit.Secundò infert, ꝙ licèt dominus in contractu emphyteutico exceperit certas perſonas, in quas non voluerit poſſe fieri alienationem rei emphyteuticæ, non tñ videtur conceſſiſſe emphyteutæ, vt poſſit alienare in alias perſonas expreſsè non prohibitas, & ſuper hac ſecũda illatione ipſe multum dubitat, cùm vnius incluſio alterius debeat eſſe excluſio, vulgata.l. maritus. cum ſimilib. s̃.de procu. & nihil reſpondet.¶Sed facilis eſt ſolutio: nam iſta conuentio debet intelligi,ſi dñs conuenerit cum emphyteuta, ꝙ in caſib. in quib.permittitur alienare, ꝙ tamen non poſſit alienare in talem,& talẽ, quo caſu vnius prohibitio bene eſt permiſſio aliorum, quia tunc in caſib. in quib. erit licitum alienare ſine conſenſu domini, bene tunc poterit alienare in alias perſonas ex-

90 preſsè nonprohibitas,& ſic arg.nihil obſt. ¶† In ea.gl.ad finẽ, tenetis ſecundum principalem intellectum ad text. vt colligitur ex legib.quas glo allegat, ꝙ illæ dicuntur perſonæ ſolitæ ve tari in contractib. emphyteuticis, quæ à lege prohibentur, vt ſunt curiales,milites,& clerici.ita colligitur ex legib. allegatis in glo.quæ bene veniunt,preter Auth.quibuſcunque.s̃.de ſac.ſan. Eccleſ. quæ videtur non bene poſſe accommodari ad præſens propoſitum,dum ibi prohibentur conſanguinei prælati, ꝙ eſt alienum à præſenti materia. ¶Ex hoc tamen intellectu habes notabi.inferre, ꝙ quemadmodum milites, & curiales prohibẽtur à l. à conductione prædiorum ruſti.ita & à contractu emphyteutico, ne poſſint in emphyteuſim res accipere à primis emphyteutis, domino enim licet in emphyteuſim dare cuilibet,cùm in re propria quilibet ſit moderator, & arbiter,vulga-

* ta.l.in re mandata. C.mand. cum iſto intellectu tranſeunt *communiter Doct.* hic,& in ſpecie Saly.hic in 6.colu. licèt Raph.Fulg. eum reprehendat,quia dicit, cùm non reperiatur hoc iure prohibitum,certè non debemus dicere.l.illam.C. de colla. ¶Suſtinendo hunc intellectum,dicite, ꝙ imò iſtud reperitur prohibitum à l.ne curiales, vel milites veniant ad emphyteuſim in legib. hic in glo.ſ.allegatis,maximè in l.milites. s̃.loc.quia ratio.d. l. milites. eſt generalis, & congruit etiam ad contractum em-

a phyteuticum: nam dicit ibi text. quod milites [a] prohibentur conducere prædium duplici ratione,ſeu agrum ruſticum, primò ne diſtrahantur ab exercitio militari. Item ne ſint graues vicinis ſuis propter cingulum militare.Sed iſtæ rationes ita militant in contractu emphyteutico ſicut in contractu conductionis,ergo idem ius cẽſendum,vulgata.l.illud.ff.ad leg.Aquil. iſtud idem,quod glo.noſtra,tenet etiam Spec. in d.§. nunc ali-

b qua. in verſ. 116. [b] vbi addit generalius, quod Eccleſiæ intelliguntur eſſe prohibitæ, & capitanei, & ſerui, & milites, & omnes perſonæ, quæ non ſunt idoneæ facilitate conueniendi,arg.

91 l.2. in princip. ff.qui ſatiſd. cog. † Et propterea ſecundum eum hodie prouinciales in inſtrumentis modernis apponunt, vt emphyteuſis poſſit tranſire in alios, exceptis Eccleſijs, ſiue clericis, & milib. quæ pactio ſeruanda eſt, vt dicitur in omnib. trib.legib.huius tit.¶Et ratio ſecundum eum,quare emphyteuſis intelligatur eſſe prohibita tranſire ad Eccleſiam,eſt,quia do minus multum grauaretur, & fraudaretur in iure ſuo: nam cùm Eccleſia non poſſet alienare, nec conditionem ſuam deteriorem facere, certè non poſſet amodo dominus habere laudemium,nec res de facili incideret in commiſſum, dicit tamẽ Spec.in verſ.ſeq.117. quod quamuis res emphyteutica nõ poſſet donari,vel legari Eccleſiæ,vel in ea hęres inſtitui,vt dictum eſt,hoc eſt verum quantum ad hoc, vt Eccleſia poſſit ſibi illã retinere,ſed bene valet quantum ad hoc, vt Eccleſiæ debeatur æſtimatio ipſius rei,& ſic quantum ad hoc, vt Eccleſia habeat æſtimationem,arg.l.filiusfa.§.ſi quid alicui.ff.de leg. 1. dicit etiã Spec.quòd de conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres. cap.cùm dilectus. extra de conſue.l. ſi de interpretatione.ff.de legib. obſeruatur, quod Eccleſia teneatur vendere intra annũ, & dicit eſſe arg.ad hoc.12.queſt.2.cap. longinquitate,& in cap. imperialem. §. præterea ſi quis infeudatus.de prohi. feu. alie. per Frid.quamuis aliter in hoc vlt. dicat ipſe Spec. met in verſ. 154.& minus bene, vt ibi per Ioann. Andr.in addi. qui melius dicit in d.verſ.117.Idem etiam,quod gloſ hic, tenet etiam glo.

92 in d.cap. potuit. in verbo prohibentur. ¶† Et ibi Ioann. Andr. poſt Vincen. addit ad perſonas proximè dictas duo alia genera perſonarum,quæ cenſentur prohibitæ, videlicet notabiliter pauperes,& mulieres, & ad hoc, quod dixi notabiliter pauperes,addit Imo.in d.c.potuit.in 16.col.facere, ꝙ non debet tranſlatio iuris emphyteutici fieri in perſonam minus idoneam, q̃ fuerit primus emphyteuta,per id, ꝙ habetur in ſimili in c.2.§. ſimiliter.in tit.de.l.Corradi.in vſi.feu.& ꝙ habetur in l.qui autẽ

93 §.pen.ff.de conſt.pec. ¶† Ego addo ad hoc bene facere iſtam l.in verſ.neceſſitatem, in verbo non prohibitas, ſed conceſſas, & idoneas ad ſoluendum emphyteuticum canonem. vbi tex. apertè loquitur. Ad id, ꝙ dictum eſt de muliere,dicit Imo.bene facere, quia mulier non poteſt detineri pro aliquo debito, ſiue publico, ſiue priuato, etiam in caſu,in quo maſculus poſſet incarcerari.Auth.ſed hodie nouo iure.C.de offic.diuer.iud.

c & ſic efficeretur deterior conditio domini. ¶Et quod mulier [c] non poſſit pro aliquib.debitis incarcerari, notat ibi Bart.dicens multum notan. & tenendum menti, & idem Bart. in l. nemo carcerem.C.de exac. trib. lib.10. & in l.ſacrilegij.§.Labeo. aliàs eſt §.cũ eo.ff.ad l.Iul.pecul.& Petr. de Anch.in c.lator.extra de pign. quamuis ipſemet Imo. ſibi contrarius ibi teneat contrarium,de quo etiam per Sal. in Auth.matri, & auiæ.C.quando mulier tute.offic.fun.po. ¶Aduertendum eſt tamen in prædictis circa intellectum,& concluſionem glo.noſtræ, ſecundum Cano.in d.c.potuit, maximè Inn.Hoſti. & Ioan.And. ꝙ ſecundum eos non reperitur clarè in iure expreſſum, quæ perſonæ ſint prohibitæ reſpectu tranſlationis iuris emphyteutici in illas,vnde intelligunt ipſi hunc text.& d.c.potuit. quando erant perſonæ prohibitæ fortè per legem vniuerſalem, ſeu per conſuetudinem,vel per pactum contrahentium iuxta ea, quæ habẽtur in l.ſi ita quis promiſerit.§.ea lege.ff.de verb. oblig.& ita etiam tranſit Imo.ibi in 16.col. Tamen illud vltimum, ꝙ dicũt de pacto contrahentium,non bene adaptatur ad iſtum text. vt dixi in præcedenti intellectu huius glo. Iſtud etiam, ꝙ dicunt non reperiri iure expreſſum, quæ perſonæ ſint prohibitæ, dicite,vt ſtatim dixi, ꝙ ſatis probatur in d.l.milites. inducendo, vt

94 ſupra.¶† Dicebat etiam in prædictis do.Ant.de Butr.in d.c.potuit, ꝙ non reperitur aliquis text.expreſſus, qui prohibeat ius emphyteuticum priuati transferri in Eccleſiam, quamuis glo. hic,& in d.c.potuit. hoc dicant. & hoc ideo dicunt ſecundum eum ex mente huius.l. fin. quæ videtur generaliter prohibere tranſlationem fieri in perſonam, per q̃ fieret conditio dñi laici deterior, ꝙ eſſet ſi fieri poſſet tranſlatio emphyteuſis in Eccleſiam, quia forum mutatur, & ſic ſm eum ſaltem reſpectu facultatis conueniendi dicitur fieri deterior conditio, per id, ꝙ habetur in c.2.de alie.iudi.mun.cauſa fac.Imo.tamen ibi dicit, ꝙ hæc ratio non eſt ſine dubitatione, an ſola mutatio fori habeat facere, ꝙ dicatur detetior fieri conditio ipſius dñi, per no.

95 in d.c.2.¶† Vos autem videte Bart. hic firmantem, ꝙ quando fit alienatio in clericum, ꝓp mutationem fori vr̃ nobis conſtitui durior aduerſarius, ita tenet Bart. in l. 1.ad fin.ff.de ali.iudi. mun.cau. fac.& in l.1. C. de his, qui pen. nomine.&c. bene facit glo.in l.2.in prin.in gl.1.ff.qui ſatiſd. cog. Et ideo dicunt not. Cyn. & Bald. in l. qui ſtipendia. C.de proc. ꝙ præſumitur fraus eo ipſo, ꝙ eſt facta ceſſio clerico,vel potentiori, de quo etiam per Cyn.& Bald.in l.per diuerſa.in pen.q. C. mand. ¶Meliot tñ eſt rõ,& mihi magis placet, q̃ aſſignat Spe.in d.§.nunc aliqua.in verſ.156.& ſupra proximè retuli, ꝙ diceretur fieri deterior cõditio dñi,ſi emphyteuſis poſſet in Eccleſiam transferri multis ex cauſis.¶Primo,qa nõ eſſet ſpes, ꝙ res poſſet redire ad dñm per mortem, cũ Eccleſiæ non moriantur. c. gratioſæ.de reſcr. in 6.cum tñ aliàs defuncto emphyteuta ſine hĩde reuerteretur emphyteuſis ad dñm. Item Eccleſia non põt iura ſua ſic de facili alienare ſicut priuatus,qa requiritur, ꝙ ſubſit cã, ꝙ interuenerint ſolennitates, &c. & ideo non ſic faciliter dñs reciperet laudemium,ſicut q̃ emphyteuſis transfertur in priuatum,vnde ꝙ emphyteuſis priuati non poſſit tranſire in Eccleſiam, nõ eſt ex culpa Eccleſię,ſed quia deterior efficeretur conditio domini,ita etiam tenet d.Card.in d.c.potuit.& ibi Imo.in 17.col. qui Imo. ad hoc. ſ.quod emphyteuſis non poſſit ad Eccleſiam tranſire, addit, quod habetur in ſimili in capit. 1.de alie.feu.in vſi.feud. vbi dicitur, quòd quamuis feudum poſſit dari alij, vel ex. l. vel ex conuentione, non tamen poteſt Eccleſiæ dari, quia conſtitueretur durior conditio domini, & ita notat

illum

ADDITIONES.

a ¶Quod milites.Adde Doct.in l.2.ff.qui.ſatiſd.cogan. & Doct.in cap. potuit. de loc.

b ¶Alex.lib.5.conſ.21.in 2.dubio, & duas limitationes hic poſitas,& tertiã po nit Alex.lib.1.conſ.120.ſuper eo.col.pen. PVRPV.

c Quod mulier.Adde Doct. in l.quoniam.ĩ. de cuſt.reo. Doct.in Auth. vt nulli iud.§.neceſſarium.Doct.in l.1.C.de offi.diuer.iudi.

Source : BIU Cujas

de inueſtitu.de re alie.fac.in vſib.feud.per illum text. quem ad hoc reputat multum ſing. vbi idem dicitur de vaſſallo, intelligendo tamen,q talis impoſitio ſeruitutis valeat in præiudiciũ emphy.vel vaſſalli,non autem domini.Ad idem quod ſingulariter vult Bal.in l.1.§.item in fundo.per illum tex. ff.quib.mod. vſusfr.amit.vbi ſing.tenet q emphy.in re emphy.poſſit vſumfru.conſtituere,& q in hac conſtitutione non requiratur conſenſus domini. [a] ¶Ad idem de ſuperficiario, qui poteſt in re ſuperficiaria ſeruitutem conſtituere,puta ſeruitutem altius nõ tollendi ſm Bal.in d.l.3.ff.de ſeru.retuli in l.1.ſuper gl.3. s̃.cod. in 3.q. dum poſui differentiam inter contractum ſuperficiarium,& emphyteuſim. ¶Et ex his habetis. 14. limitationes ad hanc.l.vt non procedat quantum ad imponendum ſeruitutẽ, vel vſumfr.conſtituendum, quia in talib. non requiritur conſenſus domini,quamuis contrarium teneat in prædictis communis præceptor. d.Hiero.Tortus nullam de.s̃.dictis authoritatibus mentionem faciens in l.iubemus.la.2.in prin. C.de ſacroſan.eccl.tñ ipſemet hic tenet in vſufr. vt s̃. tenui. ¶†† Nonõ q̃ro,nunquid emphyteuta [b] poſſit de re emphyteutica facere compromiſſum ſine conſenſu domini.Bald.ſingu.& alibi non legi,in l.fi.§.fi.ad fi.C.communia de leg.determinat,quòd ſic.Motus,quia compromittendo non dicitur alienare, etiam poſito q arbiter adiudicet rem emphyteuticam aduerſario, quia ſm eum per ſententiam arbitri non perditur dominium. cap.Raynaldus.extra de teſt.ad quẽ etiam tex.ſe remittit Bald. in l. traditionib.ad fi.s̃.de pact.¶Pro hanc ſententia vltra eũ facit,q ſignanter tenet Specu.in tit.de arbi.in §.reſtat.in verſ.ſed nunquid vaſſallus.vbi voluit, q vaſſallus ſine conſenſu domini poſſit de re feudali facere compromiſſum, ſequitur Ludo. Roma.in l.1.§.& poſt operis,in fi.ff.de oper.nou. nunci.& in l. iuſiurandum q ex conuentione.§.1.ff.de iureiur.¶Ego teneo in vtroq; contrarium, & in primo, q emphyteuta non poſſit ſine conſenſu domini facere cõpromiſſum, moueor tali fundamento:nam qui non poteſt rem alienare, vel de ea libere diſponere,non poteſt de illa facere compromiſſum.c.cum tempore,& ibi notant ad hoc Cano.maximè.d.Anto. & do. Abb. Panor.extra de arbi.ſed emphyteuta eſt huiuſmodi,igitur, &c. Non obſt.fundamentum Bal. q per ſententiam arbitri non ꝓditur dominium,quia puto q etiã hoc ſit falſum, & q imò ſicut per ſententiam iudicis transfertur dominium, iuxta not.ꝓ gl.& Doct.in l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iur.& in l. Pomponius. §.ſi iuſſu.ff.de acquir.poſ. & per glo. notabilem in §.fi. inſti.de offic. iudi.ita etiam fit per ſententiam arbitri,maximè cum hodie ex ſententia arbitri oriatur actio, & ita pariat effectum ſicut ſententia iudicis,ſm diſt l.cum antea.C. de arbi. ¶†† Nec obſt.tex.in d.c.Raynaldus.quia tex.nihil probat,ſed tantum dicit,q per ſententiam arbi.non poteſt prohiberi tranſlatio dñij, prout etiam declarat Bar.in l.filiusfam.§.diui.in pen.col.in fi ff. de leg.1.qui dicit,q ideo per ſentẽtiam arbitri non poteſt prohiberi translatio dñij, quia arbitrium ſumit vires ex pacto, & ideo non debet plus poſſe quàm ipſum pactum,non quoq; eſt verum dictum Spec.& Ludo.Roma. q vaſſallus poſſit facere cõpromiſſum de re feudali,quia ꝟrium, & melius tenent Canoni.vt Hoſt.d.Ant.de But.& do.Abb Pan. & Imo.in d.c.cum tpe.per reg.illius tex.quia qui non poteſt alienare, vel de re libere diſponere,non põt etiam facere compromiſſum:ſed vaſſallus non poteſt alienare ſine conſenſu dñi.c.1. in prin.de prohi. feu.alie.per Frid. igitur, &c. ¶Concludo ergo ex prædictis,qa emphyteuta, & vaſſallus non pñt facere compromiſſum ſine conſenſu dñi,& ſi faciunt,cadunt à iure ſuo. ¶†† Decimò q̃ro,nunquid emphyteuta [a] poſſit tranſigere de re emphyteutica ſine conſenſu dñi.Primò videtur,q ſic, per illud, q in ſimili dr̃ de vaſſallo, qui ſine conſenſu dñi poteſt tranſigere,vt cap. ſi vaſſallus de beneficio ſuo,& ibi Bald.ſi de feu.defun. con. ſit inter do.& agna.& in c.1.de controuer. inter vaſſal. & alium de beneficio. ¶†† In ꝟrium facit, quia qui non poteſt rem alienare,non poteſt ẽt ſuper ea tranſigere.l.non ſolùm. j.de prædi. mino.& gl.no.in l.1.quam ibi multum exclamant Bar.& cæteri.s̃.ſi aduer.tranſa.per quam gl. dicit ibi Bart.q prælati vel rectores Eccleſiarum, qui non pñt res immobiles Eccleſiæ alienare ſine ſolennitate Auth.hoc ius porrectum. s̃. de ſacroſ.eccleſ.& c.ſine exceptione.12.q.2. non pñt etiam ſine eiſdem ſolennitatib.tranſigere,q ſm eum eſt ꝟ fraudes,quæ tota die occurrunt,& ſequitur Bart.in l. quoties ab omnibus. C. de fideic. Iſtam.q.de emphyteuta ponit in terminis Bal. in d.c.1.de controuer.inter vaſſal.& alium de benefi. ¶Breuiter ſm q colligitur ex mente Bal.ibi in c.1.in prin.in 6.col. de prohi. feu.alie.ꝓ Frider.plenius tamen quàm ipſe dicat,iſta eſt veritas, q ſi quidem emphyt.rem emphyt.penes ſe exiſtentem tradit aduerſario ex cauſa trãſactionꝭ q tunc non poteſt ſine conſenſu domini,aliàs cadit à iure ſuo,quia iſta eſt alienatio. d.l.non ſolùm.C. de prędi.mino. aut verò rem emphy. penes ſe exiſtentẽ retinet penes ſe ex cauſa tranſactionis, aliud dando vel faciendo aduerſario,& iſtam tranſact.bene poteſt facere emphy.ſine conſenſu domini,quia iſta non eſt alienatio,vt eſt gl.not.in l.nulli, & ibi Bar.& alij.ff.de trãſa.Aut verò res emphy. erat penes aduerſariũ dimiſſa ex cã tranſact.aliquo dato,vel recepto,& talis tranſact.eſt adhuc permiſſa ſine conſenſu domini, quia dimiſſio rei exiſtentis penes aduerſarium ex cauſa tranſact. nullam inducit tranſlationem dominij,vel alienationẽ,vt eſt text. vnicus,& ſing.in l.ſi ꝓ fundo, & ibi Doc.maximè Bar.C.de tranſa. iuncta glo.not.in l.pen. C.de vſuca.pro empt.¶†† Vndecimò quæro,an emphy.litigans poſſit deferre iuramentum aduerſario ſuper re emphy. ſine conſenſu domini. Gul. de Cuneo in l. iuſiur.quod ex conuẽtione.§.1.ff.de iureiur.determinat q nec emphyteuta, nec etiã vaſſallus ſine conſenſu domini poſſunt iuramentum deferre, motus per regulam illius tex. q qui non poteſt alienare, vel non habet liberam adminiſtrationem rei, non poteſt iuramentum deferre, ſed emphyt. & vaſſallus ſunt huiuſmodi,ergo,&c.Ludo.Roma.ibi reprehendit iſtam opin. Gul. & tenet ꝟrium. Motus, quia iuramentum, & tranſactio æquiparantur,vt l.2.ff.de iureiur.ſed vaſſall.& emphyt. poſſunt tranſigere ſine conſenſu domini,vt c.ſi vaſſal.de beneficio ſuo ſi de feu.defun.conten.ſit inter dom.& agna. & c.1.de contro. inter vaſſal.& alium de beneficio.ergo eo. modo poterunt iuramentum deferre abſq; conſenſu domini.¶Secundò mouetur per dictum Specu.in titu. de arbi.§.reſtat.ver.ſed nunquid vaſſal.q retuli s̃.in 9. q. vbi voluit,q vaſſal. poſſit facere compromiſſum ſine conſenſu domini.¶Ego teneo opi.Gul.quam puto meram veritatem,ſcilicet q emphyt. & vaſſall. non poſſunt aduerſario iuramentum deferre ſine conſenſu domini, ꝓ fundamentum.s̃.adductum,cui Ludo.Roma.non ĩndet,quia qui non poteſt alienare, non poteſt vt dixi etiam iuramentum deferre.¶Nec obſt.allegata per Ludo.Roma.Et primò,q iuramentum, & tranſactio æquiparãtur,q fateor,& dum dicebat, q emphy. & vaſſall. poſſunt tranſigere ſine conſenſu domini, quia dico poſito,q ſit verum in vaſſallo,tamen iſtud non procedit in emphyteuta,quia ſpeciale eſt in feudo,& non extenditur ad emphyteutam,vt tenet Bald.in d.c.1. ¶Vel aliter,& planius reſpondeo,q imò emphyteuta non poteſt tranſigere ſine conſenſu domini,niſi ſm q dixi. s̃.in q.præce. ¶Non obſtat dictum Spec.vbi s̃.quia illud non eſt verum,vt dixi. s̃.in 9. quęſt. ¶†† Duodecimò quæro,an emphyteuta [d] plurium dominorum poſſit rem emphyteuticam alienare de voluntate vnius, vel duorum, qui fortè habeant maiorem partem alio ſocio ignorante,vel inuito,an cadat ſi non requiratur omnium conſenſus,ita q in totum omnes ſimul non conſentiant.Et intellige quæſtionem,qñ res eſt communis omnium pro diuiſo. Iſtã quæſt.latè examinat Io. And. in §. nunc aliqua in verſi.72. vbi tenet,q requiratur omnium conſenſus, ibi tamen non aperit, an in totum cadat,an verò pro parte illius tantum,cuius conſenſum non requiſiuit.Vnde Gul.de Cun.Bal.& Ang.in l.communis libertus. ff. de in ius vocan. tenent, q tantum cadat pro parte illius ſocij, cuius conſenſum non requiſiuit, & non pro parte aliorum,cùm tantum debeat puniri in parte,circa quam delinquit.l.reſcriptum.ff.de his, quibus vt indig.idem etiam tenet Gul.de Cun.in l.ſi duo patroni.in princip. ff.de iureiuran.& ibidem Pet. de Bellaper. & Albe. de Roſa. de quo etiam vide per Albe.de Roſa. in l.quod ſi vno. ad fin.ff.de in diem addi.Et quod in ſimili ponit Bald.de vaſſallo in c.1. in prin.in 1. col de prohi.feu.alie.per Frid.& vide omnino quæ dicam. j. in ſeq.q. & videte etiam quæ dixi in l.2.in gl. in verbo triennium.in 17. q.& ſeq. s̃.eo.prædictis poteſt alia quæſtio applicari.pone,q tenes rem in emphyteuſim [e] à duobus dominis,quam vis alienare,vnus dominorum vult retinere pro ſe, alius verò vult alienationi

ADDITIONES.

a Vide.s̃.col.139.in 4.char.Sed in venditione vſusf. dominus directus prefertur pro eodem pretio.vide quod in ſimili vult Iac.rebuf.in l.fi.in tit. de prædijs curial.lib.10. PARPA.

b Nunquid emphyteuta.Adde Doct.in c.cùm dilectus.quod met.cauſa.Docto. in c.cum dilecta.de confir.vti.vel in vtil.§.quia vero. Docto. in c. inter dilectos,de dona.

c ¶Emphy.Adde Lau.de Rodul.in repe.c. ſine exceptione.12.q.2.

d ¶An emphy. Adde Doct.in l.ſancimus.C.de dona.& in l. maiorẽ. ff. de pact. Docto. in regula in re communi.de reg. iur.lib. 6. & in regula quod omnes, eo.tit.& lib.

e ¶Adde Pau.de Caſt.in l.Sabinus.in fin. ff.commu. diui. in lect. Auẽnio.& per Abb.in l.per fundum.ff.de ſer.ruſti.præd.in pen.col.vbi etiam ponit,an vnus ſociorum poſſit retinere pro parte ſua, de quo etiam vide per apoſtil.ſupra colu.117.vide etiam Io.And.in d.§.nunc aliqua.verſi. 62. quem alleg. & ſequitur Fab.in tract.contractuum.in 33.q.3.q.princip. & latius Fran. Arc.in l. qui ſerum.ff.de acquir.hær. PVRPV.

Source : BIU Cujas

nationi conſentire, vtrum poterit dominus ipſe ſolam partem tenere, an verò compellatur totam habere, de qua quæſtione dic, vt per Gul. de Cun. & Albe. de Roſa. in d. l. ſi duo patroni. in prin. ff. de iureiur. Et vide ꝙ in ſimili decidit Bald. in l. ſi quis aliam. in fi. prin. ff. de ſol. & in l. cui vſusfru. in prin. ff. de vſu, & vſufruc. leg. Bald. in l. 2 in fin. C. de pact. inter empto. & vendi.

125 ¶† Decimotertiò quæro [a] de vtili, & quotidiana q. an emphyteuta alienans pro parte rem emphyteuticam ſine conſenſu domini, cadat in totum à iure emphyteutico, an verò pro parte alienata tantum, allegatur quędam deciſio Gul. de Cun. & Ang. in l. cum Syllan. ff. de his quib. vt indig. tenentiũ, ꝙ non cadat niſi pro parte alienata, per tex. in c. 1. de vaſſallo, qui contra conſti. Lotharij. in vſib. feu. quam deciſionem non inuenio. ¶ Credo, ꝙ iſtam quæſtionem de emphyteuſi tangat in terminis ſolus Raph. Cum. in l. quidam in iure. §. donationem. ff. de dona. vbi dicit Raph. ꝙ ſæpius habuit hac. q. de facto, & ꝙ perquiſiuit per multa ſcartaphacia, & nunquam inuenit aliquam deciſionem, in vaſſallo bene reperitur in pluribus locis, nunquid vaſſallus [b] alienas partem feudi cadat in totum: ponit gl. Bal. & alij in c. 1. in §. callidis de prohi. feud. alie. per Frid. Bal. in c. 1. §. aut ſi liuellario. in 1. col. quib. mod. feud. amit. & in c. 1. in 2. col. de alien. feu. & in c. 1. §. ſi verò. qualiter olim feu. pote. alie. & in c. 1. in 2. col. de vaſſallo, qui contra conſti. Lotharij. Io. An. & alij in c. 2. extra de feud. Io. Fab. in §. ſi verò quis partem. inſti. de leg. & quod no. Bal. in c. vaſſallus. el 1. in 1. & 2. col. poſt gl. & tex. ibi. ſi de feu. defun. conten. ſit inter do. & agna. vbi ponit de vaſſallo, qui negat partem feudi, & conuincitur de mendacio, an per hoc priuetur toto feudo, an parte illa tantum, quam negat, & quamuis in vaſſallo alienante partem feudi, tex. ſint varij, & variè loquantur Doct. maximè Bal. in prædictis locis: puto tamen in vtroq; hanc eſſe veritatem, vt colligitur ex doctrina Io. And. in d. c. 2. extra de feu. per Bal. in d. §. aut ſi liuellario. & in d. c. 1. in 2. col. de vaſſallo, qui contra conſti. Lotharij. Nam in alijs locis prędalleg. Bal. aliter dicit, ꝙ aut emphyteuta alienat partem ſub commemoratione emphyteuſis, & vtilis dominij, & ſic tanquam emphyteuta, & tunc non cadit niſi eatenus quatenus alienauit, ꝙa non debet pęna excedere quantitatem delicti. l. reſcriptum. ff. de his quib. vt indig. Aut verò alienauit tanquam habens directum dominium, tunc etiam alienando pro parte cadit in totum, ratio eſt, quia iſto ſecundo caſu qñ emphyteuta alienat tanquam directus dominus, videtur contemnere perſonam domini, & ſic iſta pęna priuationis, quæ ſuccedit, non ſuccedit ratione rei alienatæ, ſed ratione contemptus perſonæ domini, vnde cùm habita ratione ad perſonam domini illam in totum offendat, cùm iſte contemptus perſonæ non poſſit pro parte fieri, nimirum ſi iſto caſu alienans pro parte cadit in totum, & pro hac doctri. optimus eſt tex. in d. l. quidam in iure. §. donationem. ff. de dona. & ibi not. declarat Bart. reſpondendo ad d. l. reſcriptum. ff. de his quib. vt indig. Et ita in ſimili dicit Bal. in c. 1. in 4. col. in fi. de alie. feu. per d. l. quidam in iure. §. fi. Et ad hoc ꝙ emphyteuta vel colonus, qui vẽdunt rem tanquam propriã, & ſic tanquam proprietarij, poſſint expelli à domino, videte etiam Bal. in l. 1. in vlt. col. & in l. ſi quis conductionis titu. in pen. col. s̃. loca. Bal. & Imo. in l. vſufr. ff. ſolu. matrimo. ¶ Intelligite prædicta procedere de iure ciuili, de iure autem canonico, & eius benignitate in foro Canoniſtarum non caderet vnquam niſi ꝑ parte alienata. ſecundum Io. And. in d. c. 2. in nouella, & Bald. in locis prædallegatis, quia ſecundum eos pœna nunquam debet excedere delictum. ca. omnis. extra de pœniten. non attenta hac ſubtilitate iuris ciuilis. Et vltra prædicta ad hanc quæſtionem videte quæ dixi. s̃. in præceden. q. & quod not. Bald. in l. vnica. §. 1. in 4. colu. C. de cadu. tol. Videte etiam quæ dixi ſupra in l. 2. in gl. in verbo triennium. ſupra eod. in q. 16, vbi poſui ſi emphyteuta ſoluit partem Canonis, deinde in alia parte ceſſauit per triennium, an res emphyteutica in totum incidat in commiſſum, vt in totum poſſit expelli, an verò in parte tantum, in qua ceſſauit ſoluere. Vide etiam quæ ibidem dixi in 17. quæſt. vbi poſui quæſt. ſi emphyteuta deceſſit relictis pluribus hæredibus, quorum aliqui ſoluerunt canonem pro parte ſua, aliqui non, an omnes debeant cadere, an illi, qui ceſſarunt tantum. Illa, quæ poſui in dictis quæſtionibus, multum conferunt ad hanc quæſt. ad quam etiam videte quod alibi legitur, an ſi in contractu ſit prohibita alienatio rei, ita quod ſi alienetur tranſeat in prohibentem, an etiam intelligatur, prohibita alienatio partis, ita quod ſi pars tantum alienetur, faciat rem tranſire ad prohibentem, colligitur ex pulchrè not. per Barto. poſt glo. in l. qui abſenti. §. ſi quis

126 poſſeſſionem. ff. de acquiren. poſſeſ. ¶† Decimoquartò quæ-

c ro, an ſi teſtator [c] legauerit. 12. denarios, vel duos ſaccos frumẽti ſuper tali fundo ſoluendos annuatim tali Eccleſiæ, poſſit talis fundus alienari ſine requiſitione conſenſus Eccleſię, eſt quęſtio Spec. & Io. And. in d. §. nunc aliqua. ver. 86. & in ver. 118. & dic vt latè dixi in l. 2. in glo. in verbo triennium. in 7. quæſt. §. eo.

127 ¶† Decimoquintò quæro, nunquid hæc lex, & ſimiles, quæ diſponunt emphyteutam alienantem rem emphy. aut ſua melioramenta ſine conſenſu domini, cadere à iure ſuo, procedãt, ſiue alienans ſciuerit qualitatem rei, & ſic rem eſſe emphyteuticam, ſiue etiam ignorauerit. Solu. dicite, ꝙ debent intelligi in ſciente tantum, text. eſt not. in c. 1. de controuer. inter dom. & empt. feud. Bal. ibi ante finem reputat valde ſing. Et ex eo colligit modificationem, ꝙ in omnibus alienationibus, in quibus alienans cadit à iure ſuo, omnia iura iſtud diſponentia debent intelligi in ſciente qualitatem rei, ſecus autem in ignorante. Et ſimilis diſtinctio ſ̃m eum fit in l. fin. ff. de leg. 2. Ad quod addite glo. in l. 2. in gl. fi. in fi. & ꝙ ibi dixi. s̃. eo. bene facit, quod ſignanter vult Bald. in c. ſi vaſſallus feudum. ad fi. per illum text. ſi de feu. defun. conten. ſit inter dom. & agna. vbi voluit, ꝙ ſi hæres emphyteutæ ignoranter vendidit fundum emphyteuticum, ꝙ non cadit à iure ſuo, vnde ſ̃m eum dominus volens reuocare, habet probare eius ſcientiã, ꝙ reputat nota. dignum. Et ex iſtis habetis. 14. limitationem ad hanc l. vt procedat in ſcienter

128 alienante tantum. ¶† Decimoſextò quæro, nunquid mulier, ruſticus, vel miles, qui alienant emphyteuſim, vel feudum cõtra naturam contractus, hoc eſt non requiſito conſenſu domini, vel aliter non ſeruata forma huius. l. excuſentur, an verò etiam ipſi incidant in pœnam amiſſionis iuris ſui emphyteuti ci, vel feudalis? Bald. ſing. in c. 1. in pen. q. de controuer. inter do. & empt. tenet, ꝙ tales perſonæ nullatenus excuſantur, quin incidant in pœna huius. l. Motus, quia non licet eis ignorare iura contractus, alleg. l. fi. C. de iur. & fac. igno. Addo glo. in l. iuris. la 2. in gl. magna poſt medium. ff. de iur. & fac. igno. & quod no. Bald. in c. 1. §. præterea ſi quis. ad fi. de prohi. feud. alie. per Frid.

129 ¶† Ad idem bene facit, quia in his, quę concernunt formam actus, vel inducta ſunt ad rigorem iuris conſeruandum, non excuſat̃ mulier, vel ruſticus, ſed forma generaliter tradita debet obſeruari. ſ̃m Bal. in l. iuris ignorantiam. ad fi. C. qui admit. & ſequuntur ibi Raph. Fulg. Paul. de Caſt. & Ludo. Roma. & Sal. in l. pen. eod. tit. & Petr. de Anch. in repet. c. canonum ſtatuta. in verſi. ſed hic quæro ſtatuto cauetur, &c. extra de conſt. & Bal. in l. fi. in prin. in 3. q. C. de iur. delibe. & Bart. in conſi. ſuo. 154. incip. maritus fecit hęredem, & in l. 1. circa med. C. de iur. & fac. igno. & gloſſ. in ca. ignorantia. §. 1. 38. diſt. Accedat etiam, quia mulieri, ruſtico, & ſimilibus perſonis non parcitur niſi in caſibus à iure expreſſis. l. fi. C. de iur. & fac. igno. & gl. 2. q. 4. §. fi. & expreſsè d. Anto. de But. in c. 2. in 3. col. & ibi Imo. in vlt. col. extra de conſti. Raph. Fulg. & Ludo Roma. in d. l. iuris ignoran

130 tiam, & iſta bene notate pro extenſione huius l. ¶† Decimoſeptimò quęro, emphyteuta vxoris vult rem emphy. alienare, an ſufficiat ſi denunciauerit eius marito, an verò requiratur neceſſariò conſenſus ipſius vxoris. ſolu. dicite ſufficere eſſe denunciatum marito, & perinde eſt, acſi ipſi vxori denunciatum fuiſſet. tex. no. in l. aut qui aliter. §. ſed & ſeruis. iuncta glo. 1. ff. quod vi aut clam. declarando tamen vt ibi not. per Barto. Accedant notata per Bar. in l. non ſolùm. §. morte. in 3. colu. & etiam in antep. ff. de ope. nou. nunci. per Ang. & Moder. in l. de

131 pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. eod. titu. ¶† Decimooctauò

d quæro, [d] nunquid iſta. l. & ſimiles, quæ volunt ius emphyteuticum, aut meliorameuta non poſſe alienari ſine conſenſu domini, habeant locum in ſuperficiario, vel cenſuali, ſed quid ſit ſuperficiarius, & quid cenſualis, & in quo differant ab emphyteuta, dixi. s̃. eod. in l. 1. 3. colum. Barto. in l. 1. §. quod autem. el 2. ff. de ſuperfici. diſtinguit, ꝙ aut ſuperficiarius, qui emit ſuperficiem, non tenetur ad aliquam penſionem, & iſte poteſt cedere, & quocunque. titu. alienare abſque conſenſu domini. d. §. ꝙ autem. Aut eſt ſuperficiarius, qui conduxit ſuperficiem ſub certa annua præſtatione, & in hoc dicit ſe putare, ꝙ idem iuris ſit ꝙ in emphyteuta, vt ita demum poſſit vendere vel alienare ſicut emphyteuta, ſecundum formam, & determinationem huius.

ADDITIONES.

a ¶ Adde Alexan. conſ. 99. in fin. in 5. volum. ipſum Iaſ. in l. ait prætor. in 2. colum. ff. de iureiuran. d. Fab. in tracta. contractuum. in 37. colu. & Corn. conſ. 67. in 2. vol. & Soc. in l. 4. §. Cato. in 11. col. ff. de verb. obl. Cum. conſ. 41. & Fran Are. conſ. 14. in 4. colum. qui loquitur in feu. Bald. in conſi. 208. in primo vol. PARPA.

b ¶ Nunquid vaſſal. Adde Ang. in l. pen. C. ad Syl. facit l. reſcriptũ. ff. de his qb. vt indig. Bar. in l. Paulus, & in l. beneficio. ff. ad l. Falc.

c ¶ Teſtator. Adde Doct. in l. nihil. ff. de lega. 1. & Vber. de Bobio in iſta l. fi. dicit iſtum caſum fuiſſe Parmæ. & Hoſti. in ſumma tit. de loc. in fi.

d ¶ Adde Bal. conſ. 216. incip. quæ litem habebat. in 1. vol. Veneto, quod eſt 349. in 2. vol. Mediol. PARPA.

Source : BIU Cujas

ſſlum text. Bald. in d. c. 1 in 4. col. idem tenet Alex. in conſ. 374.
96 inc. viſo themate ſupraſcripto. in 4. colu. ¶† Limitat tamen, q̃ dictum eſt in Eccleſia Ioann. And. in d. c. potuit. & ibi Imo. in 17. colu. duob. modis, quos poſuit Spec. in d. verſ. 117. primò, vt non valeat quantum ad hoc, vt emphyteuſis poſſit in Eccleſiam tranſire, valeat tamen quantum ad hoc, vt æſtimatio debeatur Eccleſiæ, quamuis Imo. velit in hoc eſſe differentiam inter legatum, & donationem, per ea, quæ habentur in l. multum intereſt. de verb. oblig. & ibi per eum. ¶Item limitat non procedere de conſuetudine, quæ habet, quod ſi Eccleſia reperiatur habere emphyteuſim priuati, tenetur eam intra annum vendere, & ſupra dixi, & retuli. Dicebat etiam Hoſt. vltra prædicta in d. c. potuit, quòd ſicut legum Doct. excipiunt Eccleſiã ab emphyteuſi laici, ita è contra domini Doct. Decretorum dicunt excipi laicos ab emphyteuſi Eccleſiæ. ¶Sed vt dicit, & melius do. Card. in d. cap. potuit. & ibidem Imo. longa eſt ratio diuerſitatis. Nam ideo excipitur Eccleſia, vt in eam transferri non poſſit emphyteuſis laici non culpa Eccleſiæ, ſed quia efficeretur deterior conditio domini multis ex cauſis, vt ſupra dixi, quæ ratio ceſſat è contra, quando emphyteuſis Eccleſiæ transfertur in lacium, quia per hoc non fit deterior conditio Eccleſiæ, quàm ſi transferatur in aliam perſonam non laicam,
a imò fit melior conditio eius. ¶Quid autem [a] ſi emphyteuta ingreditur monaſterium, an emphyteuſis tranſeat in monaſterium, quia dicitur transferri cum vniuerſitate rerum, & in cõſequentiam perſonæ, quod eſt alienum à propoſito noſtro, vbi tractatur de tranſitu titulo ſingulari, & dixi. ſ. eod. in l. 2. in 17.
97 q. extra glo. ¶† Concludo ergo ex omnib. prædictis veram eſſe concluſionem, & verum intellectum huius text. q̃ ſiue loquamur in emphyteuſi Eccleſiæ, ſiue in emphyteuſi priuati, omnis illa perſona, per quam fieret deterior conditio domini, intelligit̃ prohibita accedere ad talem emphyteuſim, ſiue fiat detecior conditio, vt quia ſit impotentior, vt puta, quia valde pauper, ſiue ſit potentior, vt quia magis priuilegiata, vt clericus, capitaneus, & miles, & ita in effectu concludunt Doc. hic, & maximè Saly. in 1. col. & ponit vnum verbum Alb. hic poſt Old. iuxta principium ſui commenti, & Petr. de Anch. in d. c. potuit. & ibi Imo. in 28. col. tamen Imo. in d. c. potuit, & in l. ſi ita quis promiſerit. §. ea lege. ff. de verb. oblig. dicit, q̃ licèt Doc. velint, quòd emphyteuta non poſſit alienare in potentiorem, tamen hoc non reperitur iure cautum per aliquem text. & ſimpliciter ſequitur Alex. in conſ. 140. lib. 4. inc. viſo themate, & inſtrumento conceſſionis in 2. col. Sed tu adde, quòd Bald. in Authen. quibuſcunque. C. de ſacroſ. Eccleſ. tenet, q̃ res Eccleſ. feudales, vel emphyteuticæ, quæ aliàs ſunt conſuetæ concedi in feudum, vel in emphyteuſim, tamen prohibentur cõcedi, quãdo prælatus illas concederet conſanguineo potentiori, per not. per glo. in l. ſi ita quis promiſerit. §. ea. l. ff. de verb. oblig. & ſequitur ſimpliciter Alex. in conſ. 374. inc. viſo themate ſupraſcripto. in 3. col. ¶Et ad iſtam conclu. & glo. noſtram maximè in quantum fuit dictum de prohibitione Eccleſiæ, videte etiam gl. & Doct. in l. ſi ita quis promiſerit. §. ea. l. in gl. ſi. in verbo intereſt. ff. de verb. oblig. Item ad id, q̃ dictum fuit, q̃ dominus poteſt contradicere alienationi, quando emphyteuta vult alienare in potentiorem, videte etiam Imol. idem tenentem in l. ſi fi-
98 nita. §. ſi de vectigalib. in 4. colum. ff. de damn. infect. ¶† Hanc tamen concluſionem, quod in potentiorem, & ſic non idoneum facilitate conueniendi non poſſit transferri emphyteuſis, limitat multum notanter Sal. hic in 6. colum. in princ. niſi ille potentior ſit conſors, vel couſocius in eadem re emphyteutica, cum eo, qui vult in eum transferre, quia tunc etiam, quod fortius eſt, ſecundum Sal. poterit in eũm alius conſors partem ſuam etiam domino irrequiſito alienare, arg. l. voluntas. infra de fideicom. ex quo illius fides, & perſona eſt per cõcedentem approbata. Et per hoc etiam dicit Sal. facere, quia qui iurat bona Epiſcopatus non alienare, poterit tamen illa capitulo donare, quia non exeunt de corpore Eccleſię. cle. fin. extra de reb. Eccle. non alienan. & dicit hoc eſſe de mente gloſ. in l. dudum. ſupra de contrahen. emp. & eſt vera limitatio, & mihi placet, ſ̃quis. d. Guar. de Caſtil. hic eam reprobet, quia licèt Eccleſia, vel potentior ſit approbatus in parte, non tamen eſt in totum approbatus, vt notatur ſecundum eum in l. an pars. ff. pro derelicto. ¶Veritas tamen eius, quod præſupponit Sal. quòd emphyteuta poſſit ſuam partem alienare in alium conſortem, vel conſocium in emphyteuſi abſque requiſitione conſenſus domini, examinabitur pleniùs in quæſtionib. ſ̃. extra gloſ. vbi
99 ponam veritatem huius puncti, &c. ¶† Secundò vltra Sal. cõſiderate, an fortè poſſet limitari. d. concluſio, vt non procedat, quando dominus directus eſſet æquè potens ſicut ille, in quem emphyteuta vult ius ſuum emphyteuticum transferre, quia miles eſſet, vel capitaneus, vel curialis, ſicut & iſte ratione paritatis potentiæ, pro qua limitatione bene facit, quod in ſimili volunt Bald. Sal. & Mod. in l. 2. ſ̃. nec lic. pot. vbi volunt, q̃ licèt cedens actionem potentiori ratione officij, perdat illam, & ceſſio non habeat effectum, vt ibi eſt text. Fallit ſecundum eos, niſi fieret ceſſio potentiori contra æquè potentem, quia tunc ratione æqualis potentiæ non videtur factum in fraudem, arg. l. ſed & milites. poſt princ. ff. de excu. tuto. & l. non ſolùm. §. de vno. ff. de ritu nup. ¶Adde, quod ad idem bene facit text. in c. ex parte, & quod ibi notant Doct. extra de feu. & quod not. Io. de Imo. in cap. ex parte. extra de alie. iudi. mun. cauſa fac. reprobando Spec. in tit. de ceſſio. act. in §. 1. verſ. quid ſi aliquis plebeius. pro hac limitatione bene faceret, quod ſingul. voluit Pau. de Caſt. & ibi Mod. poſt eum in l. 1. C. ne lic. pot. vbi habetur in
100 text. † quòd recipiens, vel procurans patrocinium potentioris in cauſa ſua, vel in aduocando, vel procurando ad terrorem aduerſarij ſui, debet perdere cauſam, dicit Pau. quòd hoc fallit, niſi ille, qui aſſumpſit patrocinium potentioris, litigaret cum æquè potente, quia tunc ratione æqualis potentiæ ceſſaret diſpoſitio illius. l. 1. Tamen hanc limitationem non audeo firmare, tum quia nullus tangit, tum etiam, quia ſupradicta multum refragantur, quia quamuis dominus eſſet æquè potens, tamen deterior efficeretur ſua conditio per illum nouũ emphyteutam potentiorem quàm eſſet primò, q̃ eſt contra ea, quæ ſupra firmaui. Et ideo cogitate. ¶Capio gl. paruam ſuper verbo tranſponere, quæ ſubaudit ad text. permutando. Et ſic gloſ. videtur innuere iuncto text. q̃ quemad. emphyteuta non poteſt alienare ſine conſenſu domini, aliàs cadit, ita ita etiã non poteſt permutare rem emphyteuticam cum alio, prout
b etiam ponderaui. ſ̃. in text. in 12. notabili. [b] ¶† Pro clara ergo
101 intelligentia quæro, nunquid emphyteuta [c] poſſit permutare
c rem emphyteuticam cum alio abſque requiſitione conſenſus domini. hanc q. formant Spec. & Io. And. in d. §. nunc aliqua. in verſ. 121. & ibi Specu. primò videtur dicere, q̃ non poſſit permutare ſine licentia domini, eo quia permutatio vicina eſt emptioni. l. fin. ff. ex quib. cau. in poſ. ea. & l. 2. ff. de re. permu. imò eſt ſpecies emptionis. l. ſciendum. §. deinde. ff. de ędil. edic. poſtea Spec. dicit alios dicere, q̃ ſiquidem dominus velit tantundem dare quantum alius extraneus, & habeat rem talem, qualem vult extraneus permutare, & tunc neceſſarius ſit eius conſenſus, vt dominus potius rem emphyteuticam habeat quã ex-
* traneus, alias non intelligatur * eius conſenſus, & aliud clarè nõ firmat Spec. Inclinat tamen magis in primam ſententiã, quam uis Imo. in d. cap. potuit. in 13. colum. dicat, & non bene, quòd Spec. finaliter firmat iſtam vltimam, & ad Spec. ſe remittit Io. Andr. in d. cap. potuit Bald. & Angel. in l. cùm hi. §. ſi cui. ff. de tranſact. tenent, quòd quemadmodum emphyteuta non poteſt alienare ſine conſenſu domini, aliàs cadit, ita etiam non poteſt permutare. Moti per. l. ſtatuliberi à cæteris. §. Quintus. ff. de ſtatulib. ¶Ipſemet Bald. ſibi conrrarius in l. ſi domus. §. fin. ff. de leg. 1. tenet ſimiliter cum Ioann. Andr. quòd imò emphyteuta poſſit permutare ſine conſenſu domini. Motus, quia in permutatione militat illa ratio, quæ in donatione, ergo quemad. emphyteura poteſt donare ſine conſenſu domini, ſecundum *magis communem ſententiam*, ita & debet poſſe permutare, quia vbi eadem ratio, ibi & idem ius. l. illud. ff. ad l. Aquil. & c. translato. extra de conſt. nam prout dictum eſt ſupra in gloſ. mag. in verbo alij vendere, in ſecunda parte principali in illo artic. an emphyteuta poſſit donare ſine conſenſu domini, dixi, quod licèt emphyteuta alienare non poſſit, poteſt tamen donare, quia cùm donatio fiat ob benemerita, & affectionem, quæ habetur ad donatarium, iuxta. l. nec adiecit. ff. pro ſoc. certè ſi emphyteuta volens donare alij, cogeretur requirere primo dominum, an vellet ſibi donari, certè fieret magna iniuria emphyteutæ, qui cogeretur donare domino, cui non habet tantam affectionem quantam illi, cui intendebat donare, quæ ratio ceſſat in venditione, & alijs contractib. nam venditio fit ſolum, vt habeatur pretium, & non cauſa alterius affectionis, vnde cùm ita poſſit habere pretium à domino, & tantum quãtum ab alio, nulla fit ſibi iniuria ſi dñs venit præferendus, à quo cauſam habet. Certè prædicta ratio, quæ procedit in donatione, ita etiam poteſt procedere in permutatione: nam ideo

fortè

ADDITIONES.

a ¶Quid autem. Adde Doct. in cap. in preſentia. de proba. Bart. in Auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ. Bald. in Auth. niſi rogati. C. ad Treb.

b ¶Adde, quòd iſtud ſequitur Pau. conſi. 66. in 3. col. & Iaſ. in l. fin. in 2. col. in fi. ff. de cond. ob cauſam. vide Decium conſ. 160. PARPA.

c ¶Nunquid emphyteuta. Adde Doct. in l. ſi. ff. ad l. falc. dom. Pla. in l. Titia. ff. de iur. dot. c. nulli. de reb. Eccl. non alie.

* Requiratur.

Source : BIU Cujas

* fortè emphyteuta permutat rem emphyteuticam cũ alio propter affectionem, quam ad illam personam * habet, quam non haberet ad aliam similem, & fortè meliorem ratione vicinitatis, vel commoditatis, vnde sibi fieret iniuria, si compelleretur permutare cum alia re non ita sibi accepta. ¶ Ego in hoc puncto puto [a] in omnib. & per omnia debere concludi, prout cõclusum est in donatione per easdem rationes, & fundamenta, quæ dixi in donatione in loco proxi. alleg. videlicet, ꝙ emphyteuta non teneatur requirere dominum, an velit ipsemet permutare, sed bene teneatur, postquam permutauerit cum alio, requirere dñm, vt illum inuestiat, & in possessionem inducat, & pro inuestitura laudemium accipiat, prout ibi serioſius dictum est, & ita etiam in permutatione tenet Imo. in d. c. potuit.
10 2 in 13. col. in prin. ¶ Nunquid autem vassalli [b] possint permu
b tare feudum sine voluntate, & consensu dñi, ponunt Spec. & Io. Andr. in tit. de feudis. in §. quoniam, in vers. 32. ¶ Nunquid autem [c] appellatione venditionis, vel alienationis veniat permutatio, & an propriè, ita ꝙ prohibita venditione à testatore, vel à lege intelligatur prohibita permutatio? Et an statutum loquens de emp. & vend. comprehendat permutationem? videte Bald. not. in l. 1. C. de re. perm. & in l. fin. ff. de condi. ob causam. & in l iurisgentium. in princ. in lect. antiqua. ff. de pact. & in d. l. cùm hi. §. si cui. post lac. Butr. & Gul. ff. de transa. & ibi etiam latè per Ang. & bonum text. cum glo. in l. fin. C. de prædi. decurio. lib. 10. & bonum text. in c. 1. de his, quæ fiu. à præla. sine consen. c. iunctis not. per Doct. ibi, maximè per d. Abb. Pan. & bonum text. quem Ang. reputat mirabilem in d. l. sciẽdum. §. deinde. vers. sed si quis permutauerit. ff. de ædil. edi. & Pau. de Cast. in l. 1. ff. de re. permu. do. Ant. in c. constitutus. extra de in integ. rest. Spec. & Io. And in tit. de emp. & vend. in §. nunc dicendũ. el. 2. vers. sed pone statutum. & ꝙ not. Bart. in q. quam dicit sæpius de facto vidisse, in l. sicut. §. sed si permiserit. ff. quib. mod. pign. vel hyp. sol. de Episcopo, qui concessit licentiam cuidam Ecclesiæ, ꝙ posset alienare bona immobilia pro satisfaciendo debitis, an vigore huius licentiæ possit vnum fundũ cum alio permutare, dicite, vt ibi per eum. ¶ Capio gl. super verbo, per depositionem. Ista gl. exponit text. i. scripturam qualemcunq;. ¶ Gl. sequens in ver. per attestationem. exponit text. i. scripturã cum testib. ¶ Istę gl. non videntur posse procedere, licèt cæteri non aduertant, quia hoc modo intelligendo text. ille contineret ꝓrietatem: nam ſm istum intellectum text. iste vellet dicere, ꝙ qñ dñs nõ potest, vel non vult emphyteutam in possessionem suscipere per seipsum, vel per suas literas, ꝙ debet per scripturam cum testib hoc facere, ꝙ esset omnino ꝓrium. Vnde puto, ꝙ alio modo sit intelligendus iste text. in verbo per depositionem, vel attestationem, ꝙ quando dñs noluerit per seipsum, nec per eius literas emphyteutã in possessi. mittere, ꝙ tũc possit per attestationem, vel depositionem, intelligo, ꝙ possit per depositionem suam factam per eum coram iudice. ſ. viro clarissimo, vel per attestationem in prouincijs corã præsidib. &c. vt iudex ipse inuestiat in negligentiam, & locum dñi, sicut & aliàs contumaciam partis iudex supplet. l. properandum. §. & siquidem. C. de iud. & factum iudicis censetur factum partis. l. si ob causam. ff. de euic. ¶ Capio gl. in verbo æstimationis, dicite de intellectu huius gl. prout ſ. dixi in gl. mag. in vers. alijs vendere in secunda parte prin. in illo art. an emphyteuta possit donare sine consensu domini. ¶ Gl. parua in verbo accipere, q̃ dicit. ſ. à nouo emphyteuta. est multum singularis, dicite, vt supra de ea dixi in textua. in 15. not. in 1. & in 2. q. quas ibi posui. ¶ Glo. in vers. cadat, quæ est fin. & eam diuido in tres partes. In prima subaudit ad text. In secunda ponit vnum dictum generale ad totam hanc. l. In tertia opponit non contra illud, ꝙ dicitur in fi. huius. l. sed in tota. l. videlicet, ꝙ emphyteusis nõ possit alienari sine consensu dñi, & contrarium non soluit. Secunda ibi, quicquid ergo contra l. istam. Tertia ibi, aliud in fructua
103 rio. ¶ †In ea. glo. ibi, ipso iure. iunctis verbis seq. glo. habetis, ꝙ emphyteuta si in alienatione aliquid fecerit contra formã huius. l. ꝙ ipso iure cadit à iure emphyteutico, nec requiritur alia sententia. ¶ Contra istam determinationem glo. videtur mul-
104 tum facere illa vulgaris regula, quæ habet, † ꝙ quotiescunque lex vritur verbo futuri temporis, non intelligitur ipso iure, sed demum interueniente sententia, gl. in l. iubemus nulli. §. fanè. el. 2. & ibi Doct. s̃. de sacrosan. Eccles. & gl. in l. in criminali. & ibi Doct. s̃. de iur. omn. iud. cũ sim. Sed lex nostra vtitur verbo futuri temporis, cadat. ergo, &c. ad idem facit l. 2. §. quod si actor. cum glo. in verb. cadat. & Auth. principales. s̃. de iura. cal. vbi verbum cadat, intelligitur non ipso iure, sed mediante sententia. Ad idem. l. si quis in tantam. in verbo amittatur. infra vnde vi. propter quæ dicit Sal. hic in pen. col. quosdam fateri obiectiones, & tenere, quòd imò in casu huius. l. requiratur senten
d tia, & dicunt hoc esse de mente Inn. in d. c. potuit. ¶ Vos [d] autem tenete opin. glo. nostræ, quam etiam tenet Ang. hic iuxta principium, & Sal. hic in pen. col. d. Guar. de Castr. in vlt. colu. hic. ¶ Et pro hac sententia gl. adducitur optimum fundamentum, quia si emphyteuta cessando triennio soluere canonem emphyteuticum cadit ipso iure, prout supra firmaui latè in l. 2. in 5. not in 2. q. s̃. eod. quo casu dicitur delinquere omittendo, multo fortius debet cadere ipso iure emphyteuta, quando alie nat non seruata forma huius. l. cùm tunc delinquat faciendo. Et grauius est crimen, ꝙ committitur committendo, quàm ꝙ committitur omittendo. glo. in l. semel mora. in prin. cum sim. ff. solu. matr. & l. qui autem. in prin. ff. quæ in frau. cred. pro hoc etiam facit text. in d. c. potuit. vbi isti duo casus æquiparantur quantum ad caducitatem, an emphyteuta cesset soluere, an verò alienet sine consensu domini, sed primo cadit ipso iure, vt dictum est, ergo, & secundo casu. Idem tenet do. Alex. adducens simile de feudo in cons. 44. lib. 3. inc. visa facti narratione. d. Ant. de Butr. in cons. 22. in c. visis punctis, & quæsitus Et ibi dicit, ꝙ ista glo. per neminem est reprobata, & quòd non reperit istam gl. per aliquem in dubium reuocatam. ¶ Subdit tamen, ꝙ si dominus vellet stare contractui, & hoc esset declaratum, vel expressè, vel tacitè, ꝙ valeret contractus, & nõ rescinderetur. Intelligit tamen Sal. & bene hanc conclu. veram domino
e volente, aliàs secus. Et ratio est, [e] quia hæc cadentia concernit fauorem domini, ergo non debet in eius odium retorquæri. l. ꝙ fauore. s̃. de legi. ꝙ si esset, eo inuito caderet, & ita etiam tenui in d. l. 2. in 5. notabili. in 2. q. quando emphyteuta cessauit soluere, ꝙ ita demum cadat, si dominus velit. ¶ Et tenẽdo hãc
f opin. non obstant adducta in contrarium, [f] ꝙ quando. l. vtitur verbo futuri temporis, non intelligitur ipso iure, sed requiritur sententia, quia respondet Sal. hoc esse verum, quando verba legis referuntur ad iudicem, vel ad actum iudicialiter expediendum, vel quando pœna cadentiæ imponitur actui iudiciario, sed hic imponitur actui, & facto extra iudicium gestò. Et sic per hanc l. pœna imponitur ipso iure, prout etiam secundum
105 eum imponitur in l. fin. s̃. loca. † De hoc puncto dicite, vt latè dixi in d. l. 2. loco, & quæstio. præallegatis. Et subdit etiam Sal. hic, ꝙ prædicta procedunt quãtum ad emphyteutam, qui alienauit non seruata forma huius. l. vt ipse cadat ipso iure, quantum verò ad emptorem, vel acceptorem, dicit etiam expeditum, ꝙ contractus non tenet, quia contra formam huius. l. factus, vnde dicendum est ipsum cadere ipso iure, vt in Authen.
106 qui res iam dictas. cum ibi notatis. s̃. de sacros. Eccle. ¶ †Quid autem sit in vasallo alienante feudum sine consensu domini, an ipso iure cadat, an verò requiratur sententia, habes text. in c. 1. in §. denique, & ibi Bald. in 2. colum. quæ fuit prima causa benefi. amit. in vsi. feu. & dixi in d. l. 2. in 5. notab. in 2. quæst. s̃. eod. & ibi addidi pleraſque alias concordantias. Adde Alex. in cõs. 44. lib. 3. inc. visa facti narratione. ¶ In ead. gl. in fin. habes, quòd quamuis emphyteuta alienans sine consensu domini, vel aliter non seruata forma huius. l. cadat ipso iure à suo iure emphyteutico, tamen secus est in vsufructuario, qui potest etiam multo domino nedum ignorante alienare. d. l. cui vsusfr. hic allegata in glos. duplicem rationem diuersitatis assignat Sal. hic in 1. colum. ¶ Prima est, quia alienatio iuris emphyteutici facta ignorante dño, vel sine consensu dñi afferret magnum prę-
iudicium ipsi dño per ea, quæ vidistis. s̃. in gl. mag. super verbo alijs vendere. in secunda parte principali in illo disputabili art. an emphyteuta possit donare sine consensu dñi, ꝙ non est in alienatione vsusfr. ¶ Secunda est, quia per venditionem vsusfr. sola commoditas transfertur, & non ius, quia illud est personale, & separari non potest à fructuario. l. necessario. §. fin. ff. de peric. & commo. rei venditæ. quod secus est in iure emphyteutico. Et per ista sint expeditæ omnes glos. huius. l. fin. ¶ Extra glos. se offerunt plures vtiles, & quotidianæ quæstiones ad materiam huius. l. vltra eas, quas congruentius vidistis supra in text. & in glossis. Ex quarum quæstionum decis. habetis plures limitationes notabiles ad istam. l. vltra eas, quas assignaui

ADDITIONES.

* Rem.

a Vide decisio. Tol. 27. & Guido. Papæ. q. 92. & Io. Raynaldi in c. Imperialem. §. habito. in 16. col. de prohi. feu. alie. per Fride. PARPA.

b Nunquid autem vassalli. Adde l. fin. ff. ad l. falc. l. in tantum. ff. de lib. cau. l. non solùm. C. de prædi. min. Doct. in c. nulli. de re. Eccle. non alie.

c Nunquid autem. Adde Bart. in l. 1. ff. de contrahen. emp. Bart. Bald. & Doct. in l. 1. C. de re. permu. Bertachi. in tract. de gabel. in 7. parte.

d Adde Imo. in c. fin. in 32. col. cum seq. extra de præscrip. Cor. cons. 237. litera S. in 1. vol. PARPA.

e Idem, vult Alex. cons. 128. in 3. col. in 5. vol. & Fran. de Cur. cons. 81. PARPA.

f Vide pulchrè Barb. in c. si diligenti. in 33. colu. extra de for. compe. in fin. vbi decidit not. quæst. PARPA.

Source : BIU Cujas

ſignani. ſ. in tex. ¶ Et quia. ſ. in gl. magna in verb. alijs vendere, vidiſtis, ꝙ emphyteuta ſine conſenſu domini ius emphyteuticum, aut ſua melioramenta donare, legare, in eis hæredem inſtituere, & pignorare pote, ſt vidiſtis etiam in gl. parua. in verſi. tranſponere, ꝙ etiam poteſt permutare ſine requiſitione con-
107 ſenſus domini. † Prima ergo in ordine ſit quęſtio. An emphyteuta poſſit rem emphyteuticam in dotem dare ſine conſenſu domini, & intelligo in dotem filiæ ſuæ, vel etiam nunquid poſſit dare filio ſuo in donationem propter nup. Iſtam. quęſt. formant Spec. & Io. And. in d. §. nunc aliqua. in verſicu. 119. & determinat, ꝙ ſic, ꝙ poteſt in dotem dare ſine conſenſu domini, per plura de quib. ibi per eos, & maximè vbi aliàs donatio, vel alienatio eſt prohibita, & punitur: permittitur tamen alienatio cauſa dotis. Auth. res quæ. C. communia de leg. & l. fi. C. de lit. Sequitur ſimpliciter. d. Alex. in conſ. 314. incip. viſo themate, & ſcripturis. lib. 2. Intelligunt tamen ipſi hoc eſſe verum, dummodo emphyteuſis eo. iure ſit penes filiam, quo erat pœnes patrem, vt quib. caſibus fuiſſet finita penes patrem, finiatur etiam penes filiam. Et ibidem in ſeq. verſic. 110. ponunt laudemium, quod debeat pręſtari domino, quando res emphyteutica datur in dotem, de quo vltimo dixi. ſ. in text. in 15. not. in
108 9. queſt. ¶ †† Ibidem etiam in ſeq. verſicu. 111. ponunt, an ſi res emphyteutica fuerit data in dotem, & maritus ceſſauerit à ſolutione canonis per triennium, an incidat in commiſſum in præiudicium vxoris, de quo dicite, vt ibi per eos; & idem ꝙ Spec. & Io. And. ꝙ res emphyteutica poſſit in dotem dari filiæ ſine conſenſu domini, tenet etiam Hoſt. in ſumma tit. de loca. in §. fin. verſi. nunquid ergo res emphyteutica poteſt in dotem dari. idem ſimpliciter tenet Alb. de Roſa. hic in 2. col. in princ. idem ſimpliciter Io. Fab. hic, etiam Sal. in 4. colu. & Io. And. in d. c. potuit. & ibi Io. de Imol. in 12. colum. intellige tamen vt dixi hoc procedere, quando pater dat pro filia, vel ipſamet mulier. Si autem res emphyteutica daretur in dotem pro extranea muliere, eſſet tunc maius dubium, an requireretur conſenſus domini, in quo debet concludi ſm Imol. vbi. ſ. ꝙ aut datur inæſtimata, & tunc quia cenſetur quædam donatio, dicendū eſt prout latè dixi. ſ. in glo. magna. in ver. alijs vendere, in ſecunda parte prin. Aut verò datur æſtimata, & tunc quia ęſtimatio facit venditionem. l. quoties. cum ſim. ff. de iur. dot. dicendum eſt, prout dicitur hic in text. in venditione, & de hac. quæſt. an res emphyteutica poſſit in dotem dari ſine conſenſu domini, videte etiam Pau. de Caſt. in l. vſufru. in §. fin. ff. ſolu. matrim. & Bal. in l. voluntas. in 3. colu. C. de fideicom. vbi etiam per eum quid de fratre dante rem emphyteuticam in dotem pro ſorore, & ex iſtis habetis. 8. limitationem ad hunc text. vt non habeat locum, quando res emphyteutica datur in dotem pro filia, quia tunc non requiritur conſenſus domini. Alias limita-
109 nes vidiſtis. ſ. maximè in tex. ¶ †† Quid autem ſit in feudo, an
a vaſſallus [a] poſſit rem feudalem dare in dotem filiæ ſine conſenſu domini, ponit Io. And. in d. verſi. 109. & habetis tex. ꝙ nō in c. 1. §. donare, & ibi Bal. & alij. qualiter olim feud. pot. alie. & tex. in c. 1. de eo, qui ſibi & hęredib. ſuis, & in c. 1. & ibi Bald. an mari. ſucce. vxori in benefi. in vſib. feud. & text. in c. nuper. extra de don. inter vir. & vxo. & Bal. in c. 1. in prin. in 3. colum. de prohi. feud alie. per Fride. & in Auth. res quæ. C. communia de leg. Saly. in l. voluntas. in vlt. q. C. de fideicom. & in l. fi. in pen. q. C. de reb. alie. non alie. Albe. de Roſa. in tracta. ſuo ſtatutorum in prima parte. in q. 148. Imol. in c. ex parte. in 2. & 3. colu. extra
110 de feud. Pau. de Caſt. in conſi. 13. ¶ †† Secundò quæro, an emphyteuta poſſit rem emphyteuticam alij dare in emphyteuſim ſine conſenſu domini, vel an emphyteuta poſſit alium in ſua emphyteuſi pro ſuo incontro ſine conſenſu domini ponere. Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſi. 125. tenet ꝙ non, cùm appellatione alienationis contineatur emphyteuſis. c. nulli. extra de reb. eccl. non alie. & §. nos igitur, in ver. alienationis autem, in Auth. de non alie. & l. fi. C. de reb. alie. non alie. & dicit Spec. ꝙ iſtud eſt verum de iure, & ita etiam de conſuetudine obſeruatur, & idem tenet ibi Io. And. in addi. idem videtur tenere Albe. hic in 3. colum. qui etiam de hoc allegat gl. in §. adeo. inſti. loca. & l. nemo prohibetur. cum ibi not. ſ. loca. idem in effectu tenet Imo. in d. c. potuit. in 14. col. in fi. vbi etiam declarat, quomodo tunc dominus ſuccedens in emphyteuſi tenebitur ad penſionem, ſi ſit maior, quàm illa, quæ ſibi præſtabatur, & quomodo tunc poſſit conſiſtere ſeruitus in re propria. Idem ꝙ. ſ. ꝙ emphyteuſis non poſſit ſine cōſenſu domini alij in emphyteuſim dari niſi fieret ad modicum tempus, tenet etiam Bal. in Auth. niſi rogati. in 7. col. C. ad Treb. & dicit ſecus eſſe in feudo, quia feudatarius poteſt ſubinfeudare pari, vel melio
111 ri ſine conſenſu domini, vt ibi per eum. Et de emphyteuſi idē etiam tenet Bal. in l. cum eſſent. §. per plurium. ff. de ſeru. ruſti.
b prędio. ¶ †† Tertiò quæro, nunquid emphyteuta [b] poſſit rem emphyteuticam alij concedere in feudum ſine conſenſu domini, puta aliquis habet in emphyteuſim perpetuam aliquod caſtrū, ꝙ alij vult infeudare, nunquid poſſit ſine conſenſu domini? Spec. in d. §. nunc aliqua. in ver. 129. determinat ꝙ ſic. Motus, quia iſtam conceſſionem in feudum fortè vult facere propter benemerita, vel ſeruitia alicuius, quæ ceſſant in directo domino. Item cùm dominus habeat directum ius, & per conceſſionem feudi transferatur vtile, certè iſtud vtile confunderetur à directo, & ſic expiraret ius feudi, cùm res ſua nemini poſſit ſeruire. Idem tenet Ioan. de Imo. in d. c. potuit. in 15. col. in prin. qui putat per rationes prædictas debere concludi prout latè concluſum fuit in donatione. ſ. in glo. magna in verbo alijs vendere. in ſecunda parte prin. Et ſic ex iſtis habetis nouā limitationem ad hunc tex. vt non procedat, quando emphyteuſis conceditur in feudum. ¶ Quid autem ſit èconta, nun-
c quid ' vaſſallus poſſit rem feudalem alicui concedere in emphyteuſim perpetuam, vel ad longum tempus ſine conſenſu domini, videte Bal. in c. 1. in prin. in 3. col. de prohi. feu. alie. per Frid. in l. voluntas. in 2. col. C. de fideicom. & quę notantur in c.
112 1. in §. pręterea. de cap. Corra. in vſib. feud. ¶ †† Quartò quęro,
d nunquid emphyteuta, [d] poſſit rem emphyteuticā locare ſine conſenſu domini. Et ſi quidem loquimur de locatione ad modicum tempus, eſt clarum, ꝙ ſic, quia per ſimplicem locationem ad modicum tempus factam nullum ius transfertur. imò nec poſſeſſio. l. non ſolet. ff. loc. l. nemo prohibetur. ſ. loca. & ita tenet Spec. in d. §. nunc aliqua. in verſi. 123. Si autem vult locare ad longum tempus, quo caſu transfertur vtile ius, & vtile dominium. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager vecti. vel emphy. peta. tunc eſt maius dubium. Specu. in verſi. 124. videtur ſentire, quod ſic, dum ponit, quid iuris ſit, quando emphyteuta locauit alicui ad longum tempus, & durante locatione res reuertitur ad dominum, puta per mortem emphyteutæ, an dominus erit obligatus ſtare dictæ locationi, tamen ibi Specu. non directè, nec clarè tangit hunc paſſum. Io. de Imo. in d. c. potuit. in 25. col. ponit in terminis, & dicit, ꝙ quamuis per talem locationem ad longum tempus transferatur ius vtile, & conſequenter videatur ꝓhibita, quia tamen in re propria non cadit locatio. l. ſi aliquam rem. ff. de acquir. poſſ. & l. ei à quo. ff. de vſucap. videtur, ꝙ non debeat requiri conſenſus domini, an ipſe velit conducere. Finaliter concludit idem debere dici, prout dixì in conceſſione in emphyteuſim. ſ. in 2. quæſt. adde Alex. in conſi. vlt. lib. 3. incip. viſis narratis, ad fi. ¶ Nunquid autem emphyteuta poſſit aliquem vſufructuarium facere in re emphyteutica abſq; eo, ꝙ requirat conſenſum domini? Bald. ſingu. tenet, ꝙ ſic, in l. 1. §. item in fundo. ff. quib. mod. vſusfr. amit. quem ſequitur dom. Alex. in conſi. 126. incip. ſuper eo, ꝙ queritur. in fin. ¶ Idem ſentit Bar. in l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. poſ. in pen.
113 col. in verſ. quæro quomodo poſſint plures. ¶ †† Quintò quę-
e ro, nunquid res [e] emphyteutica poſſit in ſolutū dari pro debitis ipſius emphyteutę ſine conſenſu domini, quando iſta in ſolutum datio fieret per iudicem. Bal. in c. 1. in prin. in 4. colu. de prohi. feu. alie. per Fride. tenet ꝙ ſic, quia cùm dicta alienatio ſit neceſſaria, videtur quòd poſſit fieri per iudicem, in iuribus ipſius emphyteutæ, ſaluo tamen ſemꝑ canone domini, alleg. plenè no. in l. ſi finita. §. ſi qua ſint iura. ff. de dam. infect. & l. 1. C. de condu. & procu. præ. lib. 11. & ibi etiam ponit Bal. quid in feudo. de iſtis videte latè per Bar. & alios in d. l. ſi finita. in §. ſi de vectigalibus. maximè in 5. & 6. col. Et ſic habetis. 10 limitationem ad hunc tex. vt non ꝓcedat, quando daretur in ſolutum, quia tunc conſenſus domini non requiritur. ¶ Intelligo tamen ſanè prædictam deciſionem, vt dixi, procedere, quando iſta in ſolutum datio fieret per iudicem, & ſic eſſet alienatio neceſſaria. Si autem per ipſum emphyteutam fieret, tunc dominus ip ſe deberet requiri. Et de hac quæſt. tangit etiam Aibe. hic iuxta principium, & ſe remittit ad ea, quæ dixit in l. 1. ſ. communia
114 vtriuſq; iud. ¶ †† Sextò q̄ro, nūquid plures [f] emphyteutæ poſ-
f ſint inter ſe rem emphyt. diuidere ſine conſenſu domini, puta plures filij fratres mortuo emphyteuta volunt inter ſe diuidere emphyteuſim, an poſſint irrequiſito conſenſu domini? Alb. hic iuxta principiū tangit, & ſe remittit ad ea, quæ dixit in d. l. 1.

C. com-

ADDITIONES.

a ¶ An vaſſallus. Adde Docto. in §. emphyteuſim. in Authen. de non alienan.
b ¶ Nunquid emphyteuta. Adde l. fin. C. de præd. decu. lib. 10. Doct. in c. potuit. de loca.
c ¶ Nunquid. Adde Specu. tit. de loca. in §. nunc aliqua. verſi. 122. & ſeq.
d ¶ Emphyteuta. Adde Io. de Imo. in c. potuit. de loca.
e ¶ Nunquid res. Adde Io. de Imo. in l. vſufru. ff. ſolu. matrimo. & quid in feud. vide per Bal. in d. c. hic alleg. vbi tenet quòd non.
f ¶ Plures. Adde Spec. tit. de loca. in §. nunc aliqua. verſicu. 12. & 95. Petr. de Anch. in c. potuit. de loca.

Source : BIU Cujas

C. communia vtriuſq; iud. Bar. verò in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 10. q. ff. de verb. obl. & in l. ideo. ff. de condi. fur. & in l. cùm hi §. ſi vni. ff. de tranſac. & in l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. 1. & in eius conſil. 58. incip. ex themate prædicto tria dubia oriuntur, &c. concludit q̃ ſic, per tex. in c. 1. §. pręterea ducatus. de prohi. feu. alie. per Fride. vbi dicitur, q̃ feudatarij [a] poſſunt inter ſe diuidere feudum ſine conſenſu dñi, per tex. in l. voluntas. C. de fideicom. vbi ſi hæredes ſint prohibiti alienare, tamen inter ſe poſſunt alienare, & diuidere. adducit etiam ad idem bonam rationem; nam ratio quare prohibita eſt alienatio emphyteuſis irre quiſito domino, eſt, quia extraneus in quem alienaretur, non re cognoſcit dñm in directum dominum, nec ſibi tenetur actione perſonali ad cenſum. Et ideo dominus multum damnificaretur, quia volens ꝯ eum agere ad cenſum, haberet neceſſe ꝓbare de ſuo dominio, q̃ difficilè eſt multum, quam rationem declaraui. ſ. in gl. magna in verbo alijs vendere. in 2. q. prin. quæ ratio ceſſat, quando emphyteutæ diuidunt inter ſe, cum vnuſquiſq; recognoſcat dñm, & ei teneatur pro ſua parte actione perſonali ad cenſum, vnde dñs in nihilo damnificaretur, & ita ſe habet *communis opinio*, quam communiter ſequuntur Doct. maximè Mod. in prędictis locis, & maximè in d. §. duo fratres. [b] Idem ſimpliciter tenet d. Ant. de But. in conſi. 38. incip. viſo puncto, & inſtro. ¶ Pro qua opi. etiam vltra ſuperius adducta, bene facit, quia licèt diuiſio, quæ fit inter plures emphyteutas, ſit vera alienatio, non tñ poteſt habere locum deciſio. l. noſtræ. Qđ oſtendo, quia quãdo emphyteuta vult diuidere, certè per hoc non vult alteri vendere partem ſuam aliquo pretio, ita q̃ dñs volens tantundem præſtare, debeat cæteris præferri, imò vult partem ſuam diuiſam pro ſe retinere, & ideo iſta. l. locum habere non debet. [c] Intellige tamen iſtam deciſionem procedere, q̃n diuiſio fieret pro his partib. pro quib. emphyteutæ obligati ſunt ad penſionem dño: ſecus ſi in diuiſione fieret adiudicatio totius rei emphyteuticæ vni, [d] quia tunc non poſſet ſine conſenſu dñi, quia tunc ceſſarent fundamenta prædicta. ¶ Et ſic habes. 11. limitationem ad iſtum text. vt non ꝓcedat in plurib. emphyteutis volentib. inter ſe diuidere, quia poſſunt ſine conſenſu domini, & de iſta. q. vltra prædicta vide etiam Spec. & Io. And. in d. §. nunc aliqua in ver. 72. & in ver. 147. & Specu. in tit. de feud. §. quoniam. verſi. 37. Bal. in d. l. voluntas. in 2. col. Fed. de Sen. in conſi. 228. incip. factum tale eſt duo fratres, &c. & q̃ 115 no. Bar. & Bal. in l. in familię. C. fam. ercis. ¶† Quid autem ſit in feudo, an plures vaſſalli poſſint illud inter ſe diuidere ſine conſenſu domini, vide Bal. in c. 1. in prin. in 4. colu. & in §. præterea ducatus, vbi text. & ibi latè Bald. de prohi. feud. alie. per Fride. Spec. in tit. de feu. §. 2. verſ. 31. cum trib. ver. ſeq. & ibi Io. And. in rub. in pen. col Old. in conſi. 233. glo. & Bal. in l. communi diuidundo. 2. in prin. ff. communi diui. gl. & Bal. in d. l. in familię. Bal. in l. ſi plures. in 2. col. ĩ. de condi. inſer. & in d. l. voluntas, & in c. vno delegatorum. extra de offic. deleg. And. de Iſer. in c. 1. ad finem de feud. March. gl. fi. in c. licet. extra de voto & q̃ no. Bar. in l. inter tutores. ff. de adminiſt. tuto. & in l. arbor. §. fin. ff. communi diui. & in l. Lucio. §. 1. ff. de aqua quo. & æſti. in l. ſtipulationes non diuiduntur. in prin. in prima. q. de verb. obl. & Fede. de Sen. in conſi. 228. incip. factum tale eſt. & Imo. & Pan. in ca. prudentiam. extra de offi. deleg. an autem remiſſio fideicom. facta inter fratres ſine conſenſu domini dicatur alienatio, ita vt per hoc res ad dñm reuertatur, dicite vt per Bar. in d. l. qui Ro- 116 mæ. §. duo fratres. in 10. quęſt. de verb. obl. ¶† Septimò [e] quęro iuxta proximam præcedentem quæſtio. an plures [f] emphyteutæ poſſint inter ſe alienare [g] irrequiſito domino, vel tempore diuiſionis, vel poſt diuiſionem factam, quæ quæſtio eſt multum dubia. Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in 10. q. ff. de verb. obl. in d. l. & ideo. ff. de condi. fur. & in d. l. cum hi. §. ſi vni. ff. de tranſact. & eius conſi. 58. incip. ex themate prædicto tria, &c. & in d. l. ſi dominus. §. fi. & in l. 1. per illum tex. C. de impo. lucra. deſcri. lib. 10. & in omnib. iſtis locis Bar. tenet indiſtinctè, q̃ plures emphyteutæ quocunq; titulo poſſunt inter ſe alienare ſine conſenſu domini, licèt alibi ipſe Bar. tangat, & non decidat in l. pater. §. quindecim. de leg. 3. mouetur per illamet fundamenta, quæ retuli in præcedenti art. & idem q̃ Bar. tenet Ang. in d. l. ſi domus. §. fi. & Sal. in l. ea l. C. de condi. ob cauſam, & in hac. l. in 7. col. in princ. & Io. Cal. in ſuo conſi. 5. poſito in tit. de loca. Pau. de Caſt. in d. §. duo fratres, & in d. l. cùm hi. §. ſi vni. ¶ Et tenendo iſtam partem habes. 12. limitationem pulchram ad iſtã. l. vt non procedat in plurib. emphyteutis volentib. inter ſe alienare, quia poſſunt ſine conſenſu domini. ¶ Contrarium tenet Gul. de Cun. in d. l. cùm hi. in §. ſi vni pluribus ſúe. de quo etiam facit mentionem Bar. in prædictis locis, motus per illum text. & l. ſi pupillorum, in prin. ff. de reb. eor. & reſpondet ad l. voluntas, & ad d. §. quindecim. alleg. per Barto. & bene, quia ibi non fuit cauſa prohibitionis niſi quo ad extraneos, non autem inter ſe, & idem ſeq̃tur Bal. in l. dudum. C. de contrahen. emp. & in d. l. voluntas, & iſta pars mihi magis placet, quia conſidero, q̃ ratio ſuper qua ſe fundat Barto. facit contra eum, nam dicit ipſe, q̃ ratio quare prohibetur emphyteuta alienare ſine conſenſu domini, eſt, quia fieret præiudicium domino, cùm ille tertius non ſit obligatus domino actione perſonali, prout eſt ipſe emphyteuta, quæ ratio ceſſat, quando ſunt plures emphyteutæ vnius domini, cùm vnuſquiſque ſit obligatus actione perſonali domino ad canonem emphyteuticum. Nam iſta ratio videtur ſtringere contra Bar. quia licèt vnuſquiſque ſit obligatus actione perſonali domino pro parte ſua, cùm obligationes hæreditariæ ipſo iure pro rata diuidantur. l. 1. ĩ. ſi cer. pet. & in l. 1. per totum. ĩ. de hęre. act. tamen pro alia parte, quam emit à ſocio, non eſt verum, q̃ ſit obligatus domino actione perſonali, ergo iſta ratio concludit, quòd inter ſocios alienatio non ſit permiſſa, ſed q̃ ſocius volens alienare partem ſuã debeat requirere conſenſum domini, an velit tantum præſtare pro eius parte quantum ille ſocius. bene verum eſt, quod in diuiſione, quæ fit inter eos pro ſuis partibus, militat ratio prædicta, & tunc bene verum eſt, q̃ non requiratur conſenſus domini, prout tenui in q. præced. ¶ Et ad hanc partem etiam inuenio, quod tenet pater, & obſeruantiſſimus. d. præceptor meus. d. Alex. de Imo. in l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. 1. vbi limitat notabiliter & bene hanc partem, niſi emphyteuſis eſſet accepta pro ſe, filijs, & hęredibus, quia mortuo patre inter iſtos filios ſit locus iuri accreſcendi, vt declarat Barto. in l. ſi mihi & Titio. ff. de verb. obl. & ſic iſta dicitur potius quædam renunciatio, quã alienatio, vt eſt tex. no. in c. 1. cum ibi no. de alie. feud. vbi idem dicitur in feudo taliter conceſſo, vt no. Bal. in d. l. voluntas. C. de fideicom. & in c. 1. in prin. de prohi. feu. alie. per Fride. Et ſic videtur, q̃ hoc caſu ſit conceſſa, aliàs ſecus, & ad iſtam. q. videte 117 etiam quod no. Bal. in d. c. 1. in vlt. col. de alie. feu. ¶† Octauò quæro, an emphyteuta in re quã habet in emphyteuſim, poſſit imponere ſeruitutem ſine conſenſu domini, an verò requiratur eius conſenſus, ita q̃ ſine eo ſeruitutem imponens cadat à iure emphyteutico. Iſtam q. ponit Bal. in l. & in ꝓuinciali, quæ eſt l. 3. C. de ſeru. & aqua. vbi arguit ad partes, & primò q̃ poſſit ſine conſenſu domini per l. 1. §. pen. & fi. ff. de ſuperficie, & l. 1. ff. quib. mod. feu. amit. ¶ In contrarium adducit, quia emphyteuta non poteſt alienare ſine conſenſu domini, ergo nec ſeruitutem imponere. l. fi. C. de reb. alie. non alie. ad idem adducit, quia emphyteuta non habet proprietatem, ergo ſine conſenſu proprietarij non poteſt ſeruitutem imponere. Lin concedendo. ff. 118 de aqua plu. arc. † Ad idem adducit, quia licèt maritus conſtante matr. dicatur dominus rei dotalis. l. doce ancillam. cum ſi. C. de rei vend. tamen quia non habet liberum dominium, non poteſt ſeruitutem imponere. l. Iul. cũ ſeq. ff. de iure dot. [h] ¶ Finaliter concludit Bal. poſt Gul. de Cun. q̃ emphyteuta poſſit ſeruitutem imponere in re emphyteutica ſine requiſitione conſenſus domini, & q̃ durabit ſeruitus pro tempore, quo durabit ius emphy. & non vltra, argu. l. ſi is cui. §. fi. ff. quemad. ſerui. amit. & l. lex vectigali fundo. ff. de pigno. & quod in ſimili habetur de vaſſallo in c. 1. circa medium. de inueſti. de re alie. fac. ¶ Nec obſt. quod emphyteuta alienare non poſſit ſine conſenſu domini, vt hac. l. quia reſpondet hoc non eſſe verum in omni ſpecie alienationis. l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. 1. & dictum eſt latè. ſ. in gl. magna. in prin. in verbo alijs vendere. maximè in ſecunda parte princ. Et ſic ſm eum tandiu durabit ſeruitus impoſita per emphyteuam, quandiu durabit ſeruitus imponẽtis, poſtea reſoluetur ipſo iure. arg. l. peto. §. prædium. ff. de leg. 2. & l. Statius Florus. in §. Cornelio fœlici, vbi caſus notabilis. ff. de iure fiſci. ¶ Et pro hac opinione, quòd emphyteuta poſſit ſeruitutem imponere ſine conſenſu domini, ego addo gl. ordinariam in l. 2. ff. de ſeru. tit. generali, & Bald. in c. 1. §. quid ergo.

de

ADDITIONES.

a ¶ Feudatarij. Adde Io. And. in addi. Specu. ſuper rub. de feud. Old. conſi. 232. incip. perlec. diligenter. Docto. in c. ſi hæredes. de teſta.

b ¶ Idem vult Alex. conſi. 6. 1. col. in fi. in 5. vol. & Cum. conſ. 80. Alex. con. 139. in 2. col. in 2. vol. PARPA.

c Idem in d. §. ſi vni. eſt de mente Alex. in l. ſi dominus. §. fin. colu. pen. de leg. 1. facit Berthac. in tract. de gabel. part. 3. 8. par. q. 2. Gui. q. 46. in facto. PVRPV.

d Vni. Adde q̃ contrarium tenet Ripa in d. §. duo fratres. nu. 86. pro quo eſt. C. 1. §. omnes filij. ſi de feu. fuer. contro. inter do. & agnat. PANCIR.

e Et limita hanc partem in emphyteuta eccleſiæ. Bal. in l. voluntas. col. 2. C. de fideicom. PVRPV.

f An plures. Adde. l. pater. §. quindecim. de leg. 2. Pau. de Caſt. in l. cum hi. in §. ſi eidem. de tranſac. Bal. in l. voluntas C. de fideicom.

g Adde Hippol. ſing. 28. & Pau. de Caſt. conſ. 431. in 2. col. in 2. vol. PARPA.

h Idem vult Iaco. in titu. de actione inſtrumenti. in 3. par. Cep. de ſerui. vr. in cap. 14. & Capel. Toloſa. quæſtio. 361. & Bonifa. de Amadeis conſ. 1. incip. non dubito. PARPA.

Source : BIU Cujas

a huius l. Adde Spec. idem tenentem [a] in d.§.nunc aliqua.in ver. 119 & Imo.in d.c.potuit.in 5.col.quicquid ibi teneat. d. Cardi. Flo & Ang.de Aret.in §.adeo.ad fin.insti.loca.vbi dicit hanc.l. esse extendendam ad superficiarium, & censualem,qui soluũt aliqid nomine pensionis.Item addo,ꝙ etiam ista. l. habet locum in colono partiario,qui accepit rem in emphyteusim,vt in alienatione teneatur requirere consensum domini,& soluere quinquagesimam, secundum Specu. in d. §. nunc aliqua.in versi. 04.& sequitur Io.Fab.hic in prin.& ista notate ad exten-
132 sionem huius.l.† Decimononò quæro,emphyteuta [b] vendi-
b dit ren emphyteuticam sine consensu domini, sed non tradidit,ancadat à iure suo? Spec.sing.in d.§.nunc aliqua.in ver. 95. tenet,ꝙ non.Motus,quia verbum vendere,est cum effectu intelligendum.l.1.§. hæc verba.el 1.cum vulgarib. ff.quod quisque iuris. Et quia non dicitur perfecta venditio ante traditionem.§.vendite.insti.de rerum diuis. & c. cum Io. propè princ.
c extra de fide instru. Idem [c] tenet Sal. hic in pen. col.in fi.qui ẽt pro hoc adducit,quòd quando non interuenit traditio in contractu venditionis,nudo consensu ab ea receditur, & pro non facta habetur.l.ab emptione.in princ. ff.de pact.& in l.1.de pericu.& commodo rei vend.idem simpliciter tenet Albe.hic in vlt.verbis,& sequitur Io.An.Pau.de Elea. & d.Anto.de Butr.in d.c.potuit.Et idem cum Spec.tenet simpliciter d. Ant. de But. in cons.38.incip.viso puncto,& instrumento.ad fi. dom. Alex. in cons.314.incip.viso themate & scripturis.in 2. colum.lib.1. Idem tenet in vassallo Bal.in c.1. §. aut si liuellario. in vlt. col. quib.mod.feu.amit.& in c.1.in princip.in 1.colum.in fi.de prohi.feu.alie.per Fride.& in c.1.§.denique.quæ fuit prim.cau.be-
* nefi.amit.in vsib.feud. *Et ista est communis opin.* pro qua addo gl. in l.1.in §.si rem depositam.in gl.1.& ibi in simili Bar.ff.depositi,& quod no.Bald.in l.3.C.vt in pos.leg. quamuis contrarium teneat Io.de Imo.in d.c.potuit.in 41.colu. & seq.inducendo.l. alienatum.cum glo.1.ff.de verb. signifi. vt ibi per eum. ¶Et ex his habetis. 15. notabilem limitationem ad hunc textum, vt procedat,quando emphyteu.vendidit,& tradidit, secus si solũ
d vendidisset.¶Istam tamen communem [d] conclu.limitat sing. do.Ant.de But.in consi. 35. incip. de iure absque longa allegatione planum mihi videtur,&c.quando emphyteuta, qui vendidit,nec verè,nec fictè tradidit:si autem verè, aut etiam non verè,sed fictè tradidisset,vt quia cõstituisset se nomine emptoris possidere,dando licentiam intrandi possessionem dictæ rei, tunc bene emphyteuta caderet à iure suo,non obstante etiam ꝙ dictus emphyteuta venditor post tractum temporis dictã rem emphyteuticam redemerit, & soluerit canonem domi-
133 no ignoranti dictam alienationem.¶† Motus,quia licèt constitutum dicatur ficta traditio,tamen transfertur vera, & propria possessio,& vtile dominium.l.certè. §.1. & §. Iulia.in verbo. ego præcario habere. ff. de precario, & l. quædam mulier. ff. de rei vendi. & in terminis Barto. in l. ab emptione. ad fin.ff.de pact.& Bal.in c.item inuestitura.de no.feudorum. Io. Andr. in addi. Specu. in titu. de emptio. & vendi.§.1. in versicu.& not. ꝙ expresè. in addi.quæ incip. & dubitat. quam limitationem perpetuò notate,quia communiter in instrumentis venditionum apponitur constitutum. Et pro ista limitatione addo Iaco.Alua.qui idem tenet in simili in vassallo, in c.1. in versi.quid autem si traditio.in tit.quid iuris,si post alie. feud. vassallus, id recup. De eo autem ꝙ dicit dom.Anto. quando emphyteuta redemisset, quid iuris,dicam. ſ.in sequen. quæst.
134 ¶† Per prædicta plenè etiam apparet,si emphyteuta promisit de vendendo, ꝙ per hoc multominus cadit à iure suo. de quo in specie ponit Pau. de Cast. in l. in bonæ fidei. in §. si tamen. ff. de eo, quod certo loco. Et de hoc,an qui non potest alienare,possit promittere de alienando.vide Bal.in l.fi. C.ad l. Falc. Quid autem sit,si emphyteuta vendens, vel donans etiã cum consensu domini, posteà inducit nouum emphyteutam in possessionem sine consensu domini,an per hoc priuetur iure suo,ponunt Ioan.de Imol.& Moder.in l. si domus. §.fi.ff.de leg.1.& tenent ꝙ sic & bene. text. est hic in versi. necessitatem, iuncto versi.finautem nouum,& dixi supra in glo. magna, in
135 verbis alijs vendere.in 2.par. princip. ¶† Vigesimò quæro,&
e est multum pulchra quæst. Quid si emphyteuta [e] alienat emphyteuticam rem irrequisito domino, & postea redimit,an ꝑ hoc euadat pœnam caducitatis? Specu. in d. §.nunc aliqua.in versi.96 tenet ꝙ sic,arg.ca. si quis presbyterorum. extra de reb. eccles.non alie.& c.de multa.extra de præben.& l. ex hoc edicto.§.si quis.ff.de alie.iud.mut.cau.fac.& l.sequitur.§.item Labeo.ff.de vsucap.& per text.in d. c. potuit.in versi.nisi celeri satisfactione. & dicit ꝙ ita fuit obtentum Bononiæ, quamuis referat alios dicere contrarium de rigore iuris, eo quia sufficit dolum semel esse commissum.l.1. §.rem depositam. ff.depositi. & l. rogasti. ff. si certum peta. Et quia ex tali pœnitentia quis non desinit esse nocens.l.qui ea mente.ff.de fur.& l.quis sit fugitiuus.in princip.ff.de ædil.edic.& cum hac opin.Specu.simpliciter.tenet Ioan.Fab.hic circa princ.Sal.hic in vlt.colum.refert istam opi. posteà titubat. Et primò dicit,ꝙ teneamus opi. glo. fin. hic in verb. cadat, quæ vult emphyt. alienantem sine consensu domini ipso iure dadere; ex quo per alienationem acquisitum est domino ius caducitatis, videretur dicendum, ꝙ redimendo non euadat pœnam; posteà dicit, ꝙ illud, quod dicit illa glo.fin.debet intelligi si dominus velit,ergo si emphy. redimat,antequam dominus sciuerit,videtur excusari à caducitate:finaliter concludit,& stat in hac sententia, ꝙ si celeriter redimat,ꝙ euitat pœnam,per tex.in d.c.potuit.in versi.nisi celeri, qui versiculus videtur debere referri ad omnia præcedentia,& sic nedum ad casum, quando cessauit soluere,sed etiam ad casum,quando alienauit sine consensu domini. Idem quod Specu. videntur tenere Io. And. & dom. Anto. de Butr. in d. c.potuit,& Io.And.in d.versic.116.quamuis dicat in feudis contrarium esse expressum,quòd si vassallus alienet,& postea redimat,quòd euitat pœnam caducitatis in rubr.& in c.1.quid iuris,si post alie.feud. vassall.illud recupe. ¶Aduertendum est tamen quantum ad d.c.potuit.versi.nisi,ꝙ parum facit, quia ille ver. non refertur nisi ad casum, quando cessat debito tempore soluere, quo casu bene potest celeri satisfactione moram purgare. Et ꝙ ad istum casum tantum referatur,tenet ibi glo. & Io.And.d.versic. 116. & in d.c.potuit, & ibidem Imo.in 41. colum.quod patet secundum eum, quia verba dicti versi.nisi. non videntur bene adaptari posse ad casum,quando fit venditio sine consensu domini,quia si emphyt. vendidit,& tradidit, & non redemit,frustra diceret tex.ꝙ iste posset expelli,cùm res non esset apud eum,sed apud emptorem,& sic cùm verba illius ver.non bene adaptentur ad hunc casum, nõ videtur posse fieri bonum fundameutum de illo text. & maximè,quia nõ videtur eadem ratio purgandæ moræ, quando emphyteuta alienauit sine consensu domini, sicut quando cessauit soluere, cùm primo casu delinquat faciendo, ꝙ est grauius quàm secundo,vbi delinquit omittendo,vt latè dixi in l.2.in glo.in verbo trienniuu.in 19. quæst. s. eod. ¶Contrariam opin. ꝙ imò emphyt.qui vendidit, & tradidit non excusetur à caducitate, siue redemerit ex interuallo, siue celeriter, tenet Albe. hic in penul.col.post Dyn.qui dicit, ꝙ ista opi. est verior de stricto iure,quamuis sit alia æquior.Motus per glo. fi. huius. l. in verbo cadat,quæ dicit ipso iure,si ipso iure cadit alienando, ergo non potest redimendo tollere ius quæsitum domino.Eandem opi. tenet vbiq; Bart.in l.sequitur.§.item Labeo. ff.de vsucap. per l. 1.§.si rem.ff.depos.& l.quidam in testamento, & l. rogo.de fideicom.lib.& per casum d.c.1. quid iuris,si post alienationem feud. vassallus id recupe. quæ iura ante eum ibi allegat Dy. & refert Albe.hic,idem tenet Barto.in d.l.1.§.si rem,& l si quis libellos.ad fi.C.de appella.facit,quod not.ipse Barto. in l.si insulam.in 6.q.ff.de verb.oblig. Idem etiam in vassallo tenet Bal. in c.1.in prin.in 2 colum.de prohi.feud.alie.per Frid.eandem opi. in emphyteuta tenet Pet.de Anch.in d.c.potuit, & ibi Imol.in
* 41.colum.& sequ.qui dicit, ꝙ *ista est communis opin.* & ꝙ etiam magis procedit de iure quàm alia,& ꝙ in practica difficile esset obtinere contra istam opi.Idem tenet Imo.in l.si à me tibi. ff.ad l.Falci.idem tenet Ang.& Ludo. Roma. in d. §. item Labeo,& dom.Anto.de Butr.in d.cons.35.incip.de iure absq; longa allegatione planum mihi videtur, &c. Motus, quia ex quo est facta executio à iure,non debet posse admitti purgatio moræ.l.si res obligata. ff. de leg. 1. cum alijs ibi allegatis per eum. Subdit tamen dom.Ant. de Butr. quòd ista pars est vera de iuris rigore, sed de æquitate putat eum euitare pœnam,si aliter domini non interest, quia eius conditio non fuit facta deterior,& maximè in emphyteuta Ecclesiæ, cum clerici in pœnis non debeant esset tenaces,vt ibi per eum.Eandem opin.tenet Iac.Aluar.in d.c.1.quid iuris,si post alie.feu.vassal.id recup.&c.

¶Tenen-

ADDITIONES.

a ¶Vide Fran.Aret.consi. 14. in 4. colum. vbi tenet contrarium. Socin. clarè cons.208.in 4.colum.& 266.in 5.colum.& Deci.consi. 264.in 2.colum.circa finem. PARPA.

b ¶Emphy.Adde.c.relatum.de cle.non resid.& in c. hæc autem verba.de pœn. distin.1.

c ¶Adde,ꝙ idem tenet Petr.Iac.in ti.de act.in rem.in 4.colum. & Cuma.consi. 41.circa prin.& Fran.de Cur.cons.8. PARPA.

d ¶Adde,quod vult Fulg.consi.3.& Præpo.in c.Imperialem.in 1.colu. cum seq. de prohi.feu.alie.Idem vult Pau.de Cast.in l.1.§.in rem.ff.depos.Cum.cons. 41. vide Io.Ray.in c.imperialem.§.habito.in 7.colum.de prohi. feu. alie.vbi videtur velle contrarium,& latè Guid.Papæ decis.101.Fran.de Cur.cons.8. Iac.in suo tract.in gl.& cum pacto de non alie.in 2.col. PARPA.

e ¶Emphy.Adde ca.demum.80.dist.& in ca.diuortium.& vtrobiq; per Docto. de pœn.dist.1.l.ex hoc edicto.§.pen.ff.de alie.iud.mut.causa.fac.

Source : BIU Cujas

* ¶ Tenendo hanc opin. *quæ eſt communior*, quòd emphyteuta redimendo rem alienatam ſine conſenſu domini non euitat pœnam caducitatis, limita eam procedere, niſi in prima alienatione emphyteuta alienans feciſſet pactum incontinenti retro ſibi vendere, ſeu incontinenti debere ſibi reſtitui, quia tunc per talem alienationē non caderet à iure ſuo, ita limitāt Ang. & Ludo. Roma. in d. §. item Labeo, & ante eos dom. Anto. de
136 But. in d. c. potuit. in 2. colum. in fi. † Et vltra allegata per Ludo. Roma. facit. l. plerique. ff. de ritu nupt. & quod in ſimili voluit Ang. in l. voluntas. ad fi. C. de fideicom. vbi voluit ſingu. q̄ prohibitus alienare extra familiā, poſſit alienare cum pacto, quòd incontinenti debeat reſtitui familiæ, quia non dicitur tunc alienatio fieri extra familiam, quæ momento eſt penes alium duratura, argu. in l. fi. vbi text. no. ad hoc. C. de bon. quæ lib. ¶ Limitat etiam ſecundò prædictam conclu. dom. Anto. de Butr. in d. conſ. 35. vt de æquitate emphyteuta alienans, & redimens euadat pœnam caducitatis, ſi aliter domini non interſit, vt quia eius conditio non fuerit facta deterior. arg. d. c. de multa. extra de præben. d. c. fi quis presbyterorum. cum alijs ibi alleg. per eum. quæ limitatio non placet mihi, cùm multū interſit domini propter eius caducitatem ius ſibi acquiſitum, abſque eo, quod aliud intereſſe eueniat, vt ex prædictis appa-
137 ret. ¶† Nunquid autem emphyteuta, qui vendidit, & poſteà redemit, dicatur poſſidere eo iure, quo antiquitus habebat, ponit Bar. in l. ſi à me tibi. ff. ad l. Falcid. & eſt text. in ſimili in vaſſallo, vbi Bal. declarat in d. c. 1. quid iuris, ſi poſt alienationem feu-
138 di vaſſallus id recuperet. ¶† Vigeſimoprimò quæro, [a] iuxta
a duas proximas quæſtio. pone, quod emphyteuta vendidit rem emphyteuticam irrequiſito domino cum pacto. l. commiſſoriæ, vel addictionis in diem, & reſolutus eſt contractus per euē tum conditionis, nunquid emphyteuta euadat pœnam caducitatis. Bald. ſing. poſt Gul. de Cun. in l. ab emptione. in vlt. col. ff. de pact. tenet, q̄ ſi ab initio tempore alienationis tale pactū fuerit appoſitum, & per euentum conditionis reſolutus fuerit contractus, q̄ excuſatur emphyteuta à caducitate; ſecus ſi tale pactum fuerit appoſitum ex interuallo poſt alienationem, motus ex doctrina gl. ſolenn. ibi, quæ dicit, q̄ quando pactum. l. commiſſoriæ, vel addictionis in diem apponitur ab initio tēpore celebrati contractus, quòd tunc contractus reſoluitur ip-
b ſo iure, & ipſo iure transfertur dominium, [b] ſecus ſi ex interuallo, quam gl. etiam Ang. ibi in penul. colum. in prin. reputat perpetuò tenendam menti, & hoc notate pro confirmatione eius, quod tenui. s̄. in 19. queſ. Et ex hoc habetis. 16. pulchram limitationem ad hanc. l. vt non procedat, quando tempore alienationis factæ ab emphyteuta irrequiſito domino appoſitum
139 fuiſſet pactum. l. cōmiſſoriæ, vel addictionis in diem. ¶† Vigeſimoſecundò quæro, pone quod emphyteuta vendidit irrequiſito domino, non ſeruata ſolennitate, quæ per formam ſtatuti, vel conſuetudinis requiritur, puta mulier vendidit ſine præſentia propinquorum, quæ à ſtatuto exigitur, an per hoc cadat à iure emphyteutico? Bald. ſingu. in l. 2. in 1. colum. s̄. de epiſc. audien. tenet q̄ non, quia verbum venditionis, prolatum abſolutè, non comprehendit venditionem, quæ eſt nulla ex defectu ſolennitatis. argum l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudi. facit ſecundum eum, quod no. in l. alienatum. ff. de verbo. ſigni. ¶ Addo pro hac deciſione bene facere illud, quod decidit Barto. in l. filium. §. ſi quis contratabulas. per illum tex. ff. de leg.
140 præſtan. † Vbi decidit, q̄ ſtante ſtatuto, q̄ ſi aliquis ceſſerit actionem alicui nobili, cadat à iure ſuo, q̄ ſi quis ceſſerit, qui cedere non potuit, vel ceſſio fuit inutilis, q̄ non cadat à iure ſuo per illum text. & l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bonor. poſſeſ. contratabu. & l. continuus. §. cùm quis. ff. de verb. oblig. & idem tenet Bald. in l. quid ergo. §. cùm autem. ante fin. per illum text. ff. de infami. facit quod no. Bal. in l. 1. §. fi. ad fi. ff. quod quiſque iur. de ſtatuto puniente opponentem exceptiones, q̄ opponens exceptionem, & ineptè non incidit in pœnam ſtatuti. Et ad iſta videte, quod not. Barto. in l. vbi pactum. in vltim. colum. C. de tranſact. & in d. l. continuus. §. cùm quis. ff. de verborum. oblig. in quibus locis ponit an, & quando ſufficiat aliquid de facto fieri, poſito q̄ de iure non teneat. Et ex his habetis. 17. limitationem ad hunc text. vt procedat in alienatione
141 valida. ¶† Vigeſimotertiò quæro, [c] emphyteuta vendidit
c rem emphy. præſente domino, an dominus habet neceſſe proteſtari de iure ſuo. Cyn. & Ang. hic dicunt, q̄ glo. hic quærit, & non ſoluit, & q̄ quidam habent additionem in glo. quæ dicit, q̄ non volunt allegare glo. magnam ſuper verbo alijs vendere. in 5. parte. princip. quæ nihil dicit de præſentia domini, ſed ſolùm, an quando emphyteuta alienat, debeat alienare ſaluo iure domini, vel ne. Petr. & Cyn. hic diſtinguunt, aut emphyteuta vendit ſimpliciter, & non eſt neceſſaria proteſtatio domini, quia non dicitur vendere niſi ius ſuum. l. qui tabernas. ff. de contrahen. emptio. aut vendit rem pleno iure, & tunc eſt neceſſaria proteſtatio domini. l. fideiuſſor impetrauit. §. pter. ff. de pigno. & ita etiam tenet Albe. hic in 2. colum. & Ange. in vltim. colum. facit quod not. per glo. & Docto. in l. Cains. ff. de pigno. act. & latè Barto. in l. quæ dotis. ff. ſolu. matrimo.
142 ¶† Vigeſimoquartò quæro, [d] pone emphyteuta alienat ir-
d requiſito conſenſu domini, & tempore alienationis in inſtru-
e mento dicit, [e] ego alieno ſaluo iure, & ſaluo conſenſu domini, an per iſtam proteſtationem excuſetur à pœna caducitatis? Bald. in l. vnica. in 12. colum. in verſicu. quæro, quid ſi prohibita eſt alienatio ſub pœna. quem verſic. aliqui libri habent in 4. colum. C. de his, quæ pœn. nom. tenet q̄ dicta proteſtatio nihil releuat, nam dicit, quòd licèt emphyteuta, vel vaſſallus dicant vendo, & trado reſeruato conſenſu domini, q̄ iſta proteſtatio non releuat, quia in ipſo facto requiritur licentia, & quia traditio eſt facti, & ſic factum eſt contrarium proteſtationi, ergo proteſtatio nihil releuat. Sed ipſe idem Bald. in c. 13. §. fin. in vltim. colum. quæ fuit prima cauſa benef. amit. in vſib. feud. dicit multum ſingu. q̄ quamuis ſit dictum ſaluo iure domini vel Eccleſiæ, tamen ſi proceſſum eſt ad traditionem ſub illa forma, illa verba non releuant, quia cùm non ſit denunciatum domino, clam videtur fieri, & per conſequens dominum contemni. Sed ſi adijciat illa verba, nec aliter, nec alio modo, quia tunc nihil videtur actum fore, non perderet emphyteuſim, vel feudum, quia conſtat, q̄ non intendit alienare, niſi poſſit, & non aliter, iuxta not. in ſimili in l. ſi quidem. C. de excep. & in l. item Labeo. §. fin. ff. famil. erciſ. & in l. ſi quis locuples. ff. de manu. teſt. Et hoc multum notate pro 18. limitatione ad hanc l. & pro cautela contra eius diſpoſitionem. de quo etiam videte Bald. in c. quę in eccleſiarum. circa. 10. colum. extra de conſti. & d. l. ſiquidē. C. de excep. & vide omnino no. per eundem Bal. in c. Cumana. in 4. col. de elect. & in c. 1. §. hoc quoq;. de ſucceſ. feud. & d. Card. Flo. in c. 2. extra de feu. & Iac. Alua. in c. 1. §. fi. quę fuit prima cauſa benef. amit. & quod no. Bal. hic ad fin. cum alijs concord. quas dedi in glo. magna ſuper verſ. alijs vendere, in 2. parte prin. in 2. q. dum tetigi, an emphyteuta Eccleſiæ poſſit donare ſine conſenſu Eccleſiæ. vide etiam Hoſti. & d. Abb. in c. ea te. extra de iureiuran. qui ponunt de emphyteuta, vel vaſſallo alienante ſaluo honore domini, & refert Ludo. Rom. in ſing. ſuis in ſing. 518. incip. tu habes, q̄ ſi vaſſal. &c.
143 ¶† Vigeſimoquintò pone, q̄ emphyteuta alienauit ſine conſenſu domini, ſub iſta conditione, vendo & alieno tibi, ſi, & quantum de iure poſſum, & non aliter, & poſtea ſequatur traditio, an per iſtam conditionem adiectam alienationi excuſe-
f tur emphyteuta à pœna caducita. Bald. ſingu. determinat, q̄ ſic [f] poſt Iaco. Ardiz. in c. 1. §. hoc quoque. in penul. colum. de ſucceſ. feud. & dicit quòd ita aliàs habuit conſulere de facto, limitando vt ibi per eum, & ita etiam tenet Iaco. Aluar. in c. 1 in princip. in penul. colum. circa princip. in verſic. quæro, quid ſi vaſſallus vendat, &c. de prohibi. feud. alie. per Fride. & hæc notare pro 19. limitatione huius l. & pro cautela contra eius
144 diſpoſitionem. ¶† Vigeſimoſextò quæro, quid ſi emphyteuta alienauit ſine conſenſu domini ſub conditione, ſi domino placuerit, vel ſub conditione ſi conſenſus domini acceſſerit, an per adiectionem huius conditionis excuſetur emphy. à pœna caducitatis? Alb. hic in vlt. col. poſt Alb. Papien. determinat, q̄ ſic,

ADDITIONES.

a ¶ De pacto. l. com. Cur. ſenior conſi. 8. col. fi. PVRPV.

b ¶ Adde, quòd idem in pacto de retrouendendo. Sed an quando eſt appoſitum pactum de retrouendendo poſſit dominus retinere rem emphyteu. iure prælationis, nec teneatur retrouēdere, vide Iac. Guilho. Auli. conſ. 71. vbi cōcludit, quòd poterit retinere liberè, vel habere laudemium. vide etiam Bald. conſ. 252. incip. ſtatuto. in 3. volum. bene facit quod vult Com. conſ. 65. & Math. de afflict. in tracta. de iure protomiſeos. §. licèt enim dicatur. in 7. col. PVRPV.

c ¶ Bene facit, quod vult Bald. conſ. 9. in 4. colum. in 1. volu. ſecundum impreſ. Mediol. Sed an pro tali alienatione inualida debeatur laudemium, breuiter puto quòd non, per ea, quæ vult Bertac. in tracta. de gabel. in 3. parte. 8. prin. in 15. quæſt. vbi concludit, quòd de contractu nullo non debeatur gabel. bene facit, quod vult Ioan. Fab. in l. fin. §. fin. j̄. communia de leg. & ibi Iaſ. in l. non dubium. in 3. col. s̄. de leg. PVRPV.

d ¶ Iaſ. in l. non ſolùm. §. morte. ff. de nou. oper. nuncia. & Bald. ſequitur Alex. lib. 5. conſi. 21. in 2. dubio. PVRPV.

e ¶ An valeat conſuetudo, quòd emphy. poſſit alienare irrequiſito domino ſaluo iure domini, vide Bald. conſ. 9. in fi. colum. in 3. volum. conſi. 9. in 1. volum. Mediol. & vide Iaſ. in c. 1. in 7. colum. j̄. eo. qui feu. dar. poſ. optimè facit, quod vult Gorn. conſi. 250. per totum. in 3. volum.

* Adde Iaſ. in l. non ſolùm. §. morte. nu. 27. ff. de oper. nou. nuncia. & in Rub. ff. ſolu. matrimo. 2. lect.

f Quod ſic. Adde Fel. in cap. quæ in eccleſiarum. colum. 35. verſic. 5. decla. extra de conſti. Cepol. caut. 44. & ſeq. vbi dicunt ſecus eſſe ſi emphy. diceret in vend. ſalno honore domini. BELLOT.

Source : BIU Cujas

q̄ ſic, quia cùm iſta ſit conditionalis venditio, perinde eſt acſi domino fuiſſet prædictum, & eius conſenſum habuiſſet per l. fin. C. de fun. patri. lib. 11. & l. qui abſenti. §. 1. ff. de acq. poſſ. Idem tenet Iac. Ardi. in ſumma tit. quib. mod. feud. amit. in rub. ſua ſi vendidit ſub conditione. Idem tenet Bald. in c. 1. §. hoc quoq; in vlt. col. de ſucceſſ. feu. vbi alleg. ad hoc tex. pro no. in l. ſi quis locuples. ff. de manu. teſt. & ſequitur Iac. Alu. in d. c. 1. in prin. in penul. col. de prohi. feu. alie. per Fride. & hoc no. pro 20. limita.
145 huius l. & pro cautela ꝺ eius diſpoſitionem. ¶ † Vigeſimoſeptimò quæro, pone, q̄ emphyteuta, vel vaſſallus alienauit ſine conſenſu domini, & poſtea in inſtrumento dicit hoc modo. Ego vendo, vel alieno tibi ſi dominus non reuocauerit, aliàs ſit inempta, an per hoc excuſetur à pęna caducitatis? Bart. ſing. determinat, q̄ ſic in d. l. ſi quis locuples per illum tex. ff. de manu. teſt. & eſt valde notandum pro 21. limita. huius l. & pro pul
146 chra cautela contra eius diſpoſitionem. ¶ † Vigeſimooctauo, & vltimò reſtat vna quæſtio, vt nihil omittatur, quam format Alb. hic ad fi. de qua dicit fuiſſe magnam controuerſiam inter Vber. de Bobio, & Alb. Papi. de eo, qui habebat rē in emphyteuſim, & eandem rem accepit in feudum, deinde deceſſit relicta filia, quæ non poteſt ſuccedere in feudo, an iſtam rē poſſit filia retinere ex contractu emphyteutico, & ſic, an accipiendo in feudum dicatur recedere à iure contractus emphyteutici, dicite vt hic per eum. Et ſic per iſta remaneat expedita hæc l. & ſic impoſitus finis huic titu. in cuius exitu verè atteſtari poſſum, me plus oneris ſuſtinuiſſe, quàm prima opi. conceperam, præſertim circa ea diligentius exquirenda, quę ad hunc tit. in exteris locis, & in ipſis vt ſic dicam penetralib. antiquitas collocauit, necnō & circa inuenta diligenter, & accuratè examinata in ſuis ſedibus diſponenda ac collocanda. Quam rem, & ſi non fortunato vt optabam ſucceſſu, at ſaltem quod fuit meę facultatis, fide, ſtudio, & puigili cura abſoluiſſe profiteor, ad laudem ſummi, & æterni Dei. Amen.

¶ Emendata iterum cum pluribus nouis additionib. per manum mei Iaſonis de Mayno Mediol. I. V. Doct. fine correctionis impoſito die 15. Martij. 1481. in fœliciſſima Ticinenſi Academia, cæterarum omnium florentiſſima.

Legerit hunc quamuis titulum præclarus Iaſon,
Sunt & apud multos ſcripta priora viros.
Inuenies nunc multa tamen ſuper addita lector,
Auctoriſque iſthic plura notata manu.
Mayne tuum nomen quis non ſuper æthera tollat,
Quiſue tibi grates non agat innumeras?
Sunt collecta abs te ſimul emphyteutica iura,
Quæ poſita in variis ante fuere locis.
Mayne equidem viues omni immortalis in æuo,
Qui tantæ edideris vtilitatis opus.
Quique operis tabulam præſtrinxeris ordine pulchro,
Singula ne magnus ſit reperire labor.
Lector emas moneo, quæ clarus ſcripſit Iaſon,
Nam tibi Iaſonij velleris inſtar erunt.

Præludia feudorum.

HOminem ex duob.

Compoſitum conſtat, animo, & corpore, quorum alterum cęleſte, diuinum, luce prędituin, ac æternum: alterum ècontra corporeum, temporale, tenebroſum, vtique fragile, & corruptibile, vnicuiq; vel modici ſenſus liquet. Corpus ex terra, vel potius ex terræ luto cōcretum, ac conſolidatum eſt; animus autem nihil terreni ponderis habens, ſolo cœleſti ſpiritu figuratur. Corpus quoniam ex terræ concretione formatum eſt, terrena vt par eſt quærit, & appetit, in terram vtique reſoluendum. animus autem cùm ex cœleſtibus conſtet, & in æternum vigeat, & tametſi tenebroſo carnis terreno carcere ſit incluſus, tamen neglectis terrenis ſcientias, virtutes, & doctrinas continuò appetit, quib. animus interior illuminatur, & clareſcit. Non ab re igitur ſapientes arbitrati ſunt, q̄ ingenium hominis ſit ens diuinum, quod & Bald. in præludijs huius libri feudorum in 1. colum. atteſtatur, & declarat Virgi. in 6. Aeneid.

Igneus eſt illi vigor, & cœleſtis origo;

& Cicer. de amicitia. Ingenium homini ſiue à Deo, ſiue à natura omnium parente attributum, non ſolùm ad perfectionem animæ, ſed ad quandam cum Angelis communionem. Ex his apparet, q̄ homines, qui corpori tantum vacant, ac terrenis voluptatibus indulgent, animum obruunt, atque opprimunt, & pecorum ritu tanquam ventris animalia terrenis oblectantur. Sed qui animo extollendo, atque illuſtrando intendunt, & ingenij cultura aureas, atque vberes virtutum, & literarum glebas emoliuntur, viri verè cœleſtes cenſendi ſunt. Inter cæteras autem diſciplinas, quæ ad animi, & ingenij cultum ſpectant, pontificiam, & legalem philoſophiam quàm maximè præſtare ſemper exiſtimaui, vbi ſolidum iuſtitiæ reſidet fundamentum, quam priſci non immeritò Aſtręam nuncuparunt, quaſi ex aſtris, & cœlo ad homines emiſſam, iuſtitiam Reginam eſſe virtutum, Cicer. in 3. offic. affirmat. Et eſt illa Regina, de qua dicitur in pſalmo Dauidico: Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circundata varietate, quia iuſtitia, & iudicium, præparatio ſedis Dei. Iuſtitiæ, vt inquit Philoſoph. non poteſt veſpertina vel matutina ſtellarum claritas comparari: hæc eſt illa ſplendida virtus, de qua Euripides, neque Lucifer, neque Heſperus ita mirabilis. In vtraque pontificia, & Cæſarea iuſtitiæ diſciplina me diutius verſatum non inficior, præſertim, & publico legendi munere, cui in hac Florentiſſima cæterarum omniū Ticinenſi Academia ſuper eminenti ordinariæ lectionis ſede multis iam retrò annis incumbo. Iuuat autem incumbere propter memorabile illud Danielis propheticum, quod offertur, dum inquit. 12. c. Qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellę in perpetuas æternitates in cęlo, cuius dicti meminit diuus Hiero. in epiſto. ad Pau. & And. de Iſern. in procœ. huius lib. in 2. colum. ad fin. legum ſcientia domum Dei eſt. l. 3. ff. de legi. Qui eam illuminat, vitam æternam conſequitur. ſcribitur Eccleſiaſtici 24. Verùm vt præclarè commemorat Bald. in præludijs huius lib. in 1. colum. qui in diſciplina aliqua diutius laborarunt, aſtringuntur ex profeſſionis debito, quæ mente conceperunt, inſtar ſeminis in lucem proferre. & Bald. in procœ. Decre. in 2. colum. non minus verè, quàm eleganter, quemadmodum inquit, triſte eſt diuiti decedere ſine hærede, ita miſerrimum eſt habenti gratiam intellectus, poſteris ſuis, ideſt ſtudioſis nihil ſcriptum tanquam hæreditarium relinquere. Ego ſemper pro virib. elaboraui, vt legum ſtudioſis docendo, & ſcribendo, quantum poſſem emolumenti conferrem, quod atteſtantur pleraque ſcriptorum noſtrorum, quæ extant monumenta. Ex quibus licèt magni prouentus non afferantur, ſaltem bonæ voluntatis ac fidelis & indefeſſi ſtudij conatus deprehenduntur, vt ſi non valdè vtiles, ſaltem nos non omnino deſides, vel ocioſos, qui illa legerint, fateantur: rogatus ſum ſæpenumero à ſcholaſticis de me quàm benemeritis, vt præter præſtituta ordinarię lectioni curricula, nouam feudorum commentationem pro communi ſtudentium vtilitate aggrederer, opus ſanè proficuum, ac neceſſarium, vbi cauſæ feudales tractantur, quæ ſunt graues, & magni ponderis, ita magnos præſtare prouentus ſolent. Ego, qui operis magnitudinem ac difficultatem animo metiebar, & non ignorabam clariſſimos, & præſtantiſſimos in vtraque cenſura Doctores, ac veluti iuris Semideos varia lectu rarum genera exacta, & diligenter lucubrata nobis reliquiſſe, quibus nihil niſi leue, vel aridum per me addi poſſet, diutius reluctando recuſaui. Nunc poſtquam video, me nullis excuſationibus proficere, quòd ſcholaſtici longe pluſquam par ſit de me concipiunt, putaui honeſtis eorum votis etiam ſupra virium mearum facultatem obſequendum. Sic enim futurum confido, vt poſteri, qui cognoſcent me non oſtentandi, aut ambiendi ſtudio tam vaſtum iuris pelagus ſubiiſſe, ſed vt aſſiduis amicorum precibus obtemperarem, ſimulque experiri, an aliqua ex parte poſſem eorum expectationibus correſpondere, niſi forſitan rigidioris cenſuræ fuerint, ſi non ex toto veniæ gratiam præſtabunt, ſaltem quod ſperamus, & cupimus culpæ omnis remiſſionem facilè concedent: noſtram quoque hanc feudorum interpretationem ſcholaſticis non paruo vſui, vel ex eo futuram confidimus, & quia præter indefeſſum, ac fidele ſtudium, quod futurum pollicentur ea quoque, quę alij ſcriptores in abditis, & peregrinis locis ſepoſuerunt, nos ſub ordinarijs, & congruentibus titulis ſic appoſitè collocabimus, vt mininiam feudorum notitiam habentib. facilem, & obuiam cuiuſque rei feudalis inuentionem ſuggeremus. Perfecimus annis ſuperioribus tractatum de iure emphy. fideliter, & accuratè, vt iam per manus etiam doctiſſimorum virorum vtique verſetur. Eidem ius preſens feudorum, & multiformitate, quaſi quodam cognationis iure annectendum, & coniungēdum viderur. Sed ius emphyteuticum ſub tribus Imperatorum legibus ſic compendioſè collectum eſt, vt teneri totum poſſit. Ius autem feudorum iurium, & titulorum diuerſitatibus diſtributum euagatur, vt tanto difficilius reddatur quàm ius emphyteuticum, quanto grauius eſt tot indiſcreta multiplicium, ac penè infinitorum iurium capita, quæ tres leges comprehendere vtilitatem huius operis feudorum quotidiana forenſium cauſarum

causarum negotia demonstrant,& Albe.de Rosa. in repe. iur. Cano.in verbo feudum.in 4. colum. inquit,quòd materia feudorum subtilis est,& lucrosa, maximè in partibus Pedemont. & Germaniæ, in quibus oriuntur arduæ quæstiones inter Reges, Barones, Prin.& Prælatos, cùm ibi sint maxima feuda ciuitatum,oppidorum, ac iurisdictionum. Suscipite itaque viri scholastici,iuris studiosi fratres, & auditores dilectissimi, nouã feudorum commentationem, quam ego Ias. de Mayn. Med. vtriusq; censurę Doctor indignus vestris quotidianis precibus impulsus,ac deuictus pro communi studentium vtilitate aggredior,in hac fœlicissima Ticinensi Academia,sub Illustrissimo Principe Io.Gale.Mar.Sfor.Vicecomite Insubrum Duce. VI. necnon eius excelso patruo sapientissimo Principe ac Ducalis Imperij administratore generali Ludoui. Sfor. Viceduce Barri dignissimo, Anno à natali Christiano.3.& 80.supra millesimum,& quadringentesimum.5.Idus.Ian. In hac autem noua commentatione vos viri fratres, & auditores suauissimi non ad operarij tenuitatem,sed ad operis fructuum, & qualitatem attendite,nec quisquam prius damnet aut respuat,quàm re,& exprimento operis saporem perceperit, ad laudem, & gloriam summi,& æterni Dei. Amen.

Quæ sit causa materialis huius libri feudorũ, quæ formalis, quæ efficiens,& quæ finalis,dic vt per And.de Isern.in proę. huius lib. in 4.col. & duab.seq.& per Iac.Aluar.in 3.col. eiusdem proęmij. ad fin. & duab.seq. Illud non est omittendum circa causam efficientem, ꝙ cùm in diuersis locis,& curijs Regum, principum, & populorum, diuersæ consuetudines haberentur in feudis dandis, retinendis,& amittendis, Ober. de Orto magnus Iurisconsul. diu in cur.Mdiola.versatus,& si fortè aliunde originem duceret,in præsentem libellum feud.omnes consuetudines,& sãctiones redegit,quæ appellant vsus,vel consuetudines feu. & sic Ober. de Orto fuit compilator, & in scriptis redactor harum feudalium consuetudinum,secundum Odofre. in princip.sum.suæ. And.de Isern.in 5.colum.proœ.Iaco.Aluar. & alios, quamuis idem Ober.de Orto repudiator iactantiæ,& ambitus, nomen
a suum[a] in huius libri frontispicio non inscripserit, tamen idem Ober. in princip.2.lib.& in prin.3.postcà nomen suum scripsit. ¶Super hoc opere feudorum pleriq; Antiquorum gl. scripserunt,sed cæteris plenius Iaco.Columb. de Regio gl. plenas, & vtiles adiecit,quas nostris cordibus inscriptas,vel hodie insculptas habemus,& illis vtimur.¶Item aduerte,ꝙ rubricæ huius lib. feudorum diuersimodè inueniuntur, & nonnullæ incongruo ordine positæ, aliquæ pluries repetitæ, & nonnunquam nigrum non concordat cum rub. secundum Odofre. in summa sua in prin.ideo ætate nostra præstantissimus Iurisconsul. do. Anto.de prato veteri Doct. Bonon. reformauit istum librum feud.nullo addito ex priori compilatione quam habemus,sed ordine variato,& scriptura multipliciter obtruncata, & redacta ad breuissimum cõpendium,ꝙ diuiditur in 7. partes prin. & facit 7.& 20. rub. Et vt ipse attestatur librum suum destinauit Serenissimo Principi,Imperetori Fede. & ab eo fuit approbatus,& mandatum,vt in publicis studijs legeretur.Item consummatissimus vtriusq; censuræ Doctor Do. Bar. Baraterius, de Placen.qui in hac alma vniuersitate, & Ferrarien si vtriusq; Principis Ducalis Senator, multos annos in vtroq; iure publicè legerat,& præsentem librum feud.aliter reformauit,& reduxit in breuissimum opusculum, donatum Illustrissimo fœlicis recordationionis Principi Duci Philip.Mariæ, & est in bibliotheca Principis in arce Castri Ticin. collocatum. Ego autem considero,ꝙ renouare præsentem librum esset confundere gl. vtriusq; iuris. & vtriusq; censuræ Docto.qui allegant istum librum secundum formam & ordinem, quem habemus, & illum sequendum duxi,& nouiter commentandum,non intendens aliud attingere,nisi ꝙ sit de materia feud.

ADDITIO.

a ¶Suũ.Adde an nomina Scriben.debeant in libris inscribi,vide diffusè per Io. And.super data sexti.Card.Zab.in proę.Greg.in §.sanè.in 11.no.Card.Alex. in c.dominio Sancto in 1.no.50.dist.

SVMMARIVM.

1 *An liber feudorum sit authenticus.*
2 *Quæ sunt auth.publi.debent per publica documenta demonstrari.*
3 *Scripturæ Doctorum quando reputantur authenticæ.*
4 *An iura feudorum ligent omnes Reges, & omnes gentes, & populos, saltem de iure,sicut aliæ leges.*
5 *An cõstitutiones feudorum ligent Ecclesias, vel ecclesiasticas personas.*
6 *An si Ecclesia,quæ habet rem in emphy.cessauerit biennio soluere canonem,ita possit expelli,sicut alij emphyteutæ.*
7 *Quid sit feudum nu.8.& 23.*
9 *Feudum an possit vendi.*
10 *Si princeps pro feudo reciperet pretium in instrumento, & diceret concedimus,vel alio simili verbo vteretur, non propterea censeretur feudum,sed contractus irreuocabilis & nu.11.*
12 *In actu dubio nunquam præsumitur donatio.*
13 *Verba contrahentium debent intelligi, & saluari, ne contrarietatem contineant.*
14 *Quando dubitatur quis contractus sit celebratus,in dubio censetur contractus innominatus,& oritur actio præscriptis verbis.*
15 *Vassallus simpliciter inuestitus,in dubio non habet dominium nec directum nec vtile,sed solùm quandam fruitionem vtilem, & planam. num.22.*
16 *Donatio patris Regis facta filio in potestate statim valet.*
17 *Ex quibus causis potest dona.inter viuos reuocari, ex ijsdem potest dominus feudum auferre vassallo.*
18 *Feudum habet in aliquo similitudinem vsusfru. & nu.22.*
19 *Si concedo alicui fundum in feudum,ad vtendum, & fruendum,an hoc feudum extinguatur morte,sicut vsusfr. & nu.103.*
20 *Feudatarij æquiparantur libertis.*
21 *Vassallus an possit conuenire dominum non impetrata venia.*
24 *An feudum concessum filiofam.dicatur peculium castrense, vel quasi, non aduentitium.*
25 *Quando pro re datur alia res, & etiam pecunia: si quantitas pecuniæ est maior pars pretij,censetur emptio,& venditio,aliàs permutatio.*
26 *An feudum possit dici priuilegium.*
27 *Quæ differentia sit inter priuilegium, & beneficium; capiendo beneficium in specie.*
28 *Feudum vnde dicatur.*
29 *Pactum inter dominum, & vassallum ꝙ vassallus non cadat à feudo ob felloniam,non valet.*
30 *Fides quid sit.*
31 *Beneficium vnde dicatur,& quotuplex sit,& quib.modis capiatur.*
32 *Vassallus vnde dicatur.*
33 *An feudum,& vassallus sint nomina noua,inuenta solùm iure consuetudinario,an fuerint de iure Romanorum.*
34 *Feudum an sit contractus nominatus, vel innominatus.*
35 *Quæ actio oriatur ex contractu feudi. nu.36.*
37 *An dominus, qui promisit de inuestiendo vassallum, teneatur præcisè eum inuestire,an liberetur præstando interesse.*
38 *Quando dominus vult agere contra vassallum ad seruitia, qua actione agatur,& qualiter formetur libellus: & è contra, quando vassallus agit contra dominum.nu. 39.*
40 *An,& quando vassallus possit agere de euictione contra dominum, si ab eo euincatur feudum.*
41 *Carlo.bon.pos.& possess. ventris nomine, habent locum etiam in bonis feudalibus.*
42 *Feudatario competit directa actio. l. Aquiliæ pro damno dato.*
43 *An feudum possit peti,vel an veniat in petitione hæreditatis.*
44 *Petitio hæreditatis pro quibus rebus datur.*
45 *Si frater fratri fecit generalem quitationem de omni, & toto eo, ꝙ petere possit in hereditate paterna,nihilominus poterit petere feuda, & res emphy.cùm non sint quid hereditarium.*
46 *An feuda veniant in restitutione fideicommissi.*
47 *Si aliquis recipit feudum pro se,& hæredibus quibuscunq;, an propter hęc verba generalia,de feudo poterit testari,& illud legare etiam extraneis hæredibus. & nu.49.*
48 *Statutum,ꝙ qualiscunq; fuerit sententia arbitri mandetur execu. nec aliquid possit opponi,tale statutum intelligitur,dummodo sit lata à persona habili, quæ possit esse arbiter.*
50 *Nemo dominus cogi debet ad ostendendum tit suæ possessionis.*
51 *An dominus feudi possit monere vassallum, ꝙ sibi ostendat inuestituã feudi per chartam publicam,vel breue testatum.*
52 *An Reges,& alij domini temporales habeant fundatam eorum intentionem de iure coi super dominio rerum, intra suos limites positarum.*
53 *Si Rex Francorum facit aliquam ciuitatem confiteri suam esse, & sibi fidelitatem iurare,cum sua non sit,talis confessio,& iuramentum non valet.*
54 *Vassalli non possunt conueniri ad soluenda debita domini.*
55 *An liceat domino pignorare vassallum pro iure suo.*
56 *An dominus possit propria auctoritate vassallum expellere.*
57 *Vassallus cessans per triennium soluere, an debeat priuari feudo sicut emphyteuta,& nu.64.& 65.*
58 *Multæ sunt differentiæ inter feudum,& emphyteusim.*
59 *Vassallus debet amari à domino.*
60 *Arg.de censuali contractu ad feudum non valet.*
61 *Ex quib.causis Imperator potest deponi à summo Pontifice.*
62 *Si instrumentum dicat rem concessam esse in feudum pro annua quantitate frumenti,istud non est feudum propriè, sed magis est emphyt.vel contractus innominatus.*
63 *Causæ feudorum, quæ non reperiuntur expressè decisæ per consuetudines*

Source : BIU Cujas

nes feudales, debent decidi per argum. & similia iuris ciuilis.

66 *Quando dubitatur de contractu quis sit, debet censeri notatus, & 67.*

68 *An vassallus, qui malè vtitur feudo, deteriorando rem feudalem, perdat illam, & possit illa priuari sicut emphyteuta.*

69 *Si habens castrum in feudum malè tractat burgens. seu homines castri, dominus directus potest monere talem vassallum, quòd eos tractet modo debito, & consueto, aliàs licitè potest ei auferri feudum.*

70 *An vassallus cogatur alere dominum inopem.*

71 *Feudum qualiter constituatur.*

72 *Ex priuilegio principis transfertur ius, & dominium sine apprehensione pos.*

73 *An in dona. Principis transferatur dominium sine posse s.*

74 *Inuestitura qualiter sit fienda, & petenda, & qualiter sit præstanda fidelitas.*

75 *Quæ personæ possunt feudum concedere.*

76 *Qualiter feudum diuidatur, seu quot sunt species feudorum. & 82. & 83. 98. & 100. & 106. & 113. & 114.*

77 *An princeps possit alienare castra aliqua sui principatus, & 78. & 79.*

80 *Princeps nullo modo potest regalia concedere in præiudicium succes.*

81 *Papa potest cum bona conscientia donare decimas, vel castella Ecclesiæ.*

84 *Si feudum est antiquum, inuestitura potest probari per quoscunque testes, sed si feudum sit nouum, tunc non potest probari nisi per alios conuassallos.*

85 *Feudum paternum propriè dicitur vsque ad quartum gradum ascendentium.*

86 *Feudum quando dicatur nouum, & quando antiquum, & quæ noua emphyteusis, & nouus emphyteuta. num. 87.*

88 *Si pater fecit de suo feudo inuestiri filios suos, istud feudum non ideo efficitur nouum, sed est antiquum. num. 89. & 91.*

90 *Vbi assertio facit contractũ, vel negotiũ licitum, aliàs à iure impbatũ, tales verborum cautiones, vel partium enunciationes nihil probant.*

92 *Prælatus cum capi. non potest alienare, nec de nouo infeudare, aut in emphy. concedere, nisi suadente vtilitate, vel necessitate Eccle.*

93 *Iuram. factum in contractu ciuitatis per syndicum quid operetur.*

94 *Priuilegium Ecclesiæ petẽtis restitutionem in integrum contra contractum, maius est quàm priuilegium minoris.*

95 *Feudum antiquum, vel auitum, propter felloniam vassalli reuersum ad dominũ, qui tamen remisit felloniam, an nouum, an antiquum dicatur.*

96 *Feudum an desinat esse antiquum, vel paternum refutatione.*

97 *Feudum in dubio præsumitur esse antiquum, & non nouum, ideo domino dicenti esse nouum incumbit onus probandi.*

99 *Inuestituræ tenor derogat omni iuri feudorum.*

101 *Feudum personalissimum quid sit.*

102 *Quoddam est feudum, & ad neminem penitus transit post mortẽ vass.*

104 *An possessiones in vsum alicui concessæ, transmittantur ad hæredes.*

105 *Si testator relinquit vxori domum ad habitandum, vel feudum ad vsumfructum, an videatur relicta proprietas.*

106 *Feudum ligium quid sit, & feudum non ligium. nu. 107. & 108.*

109 *Si aliquis sit vassallus non ligius duorum, qui moueant inter se guerram, cui istorum teneatur auxilium præstare, an memini, an vtrique.*

110 *Licèt quis à principio non posuit constitui vassallus ligius duorum, tamen ex post facto potest illud contingere.*

111 *Fœmina de consuetudine succedit in feudo ligio.*

112 *In feudo ligio non habet locum pœnitentia, sicut in alijs.*

115 *Fidelitatem facere debent omnes, qui feudum tenent, nisi teneant feudum francum.*

116 *Feudum nunquam est francum, nisi expressè dicatur in eius concessione.*

117 *Feudum francum non potest alienari sine consensu directi domini.*

118 *Aliud est feudum nobile, aliud ignobile, aliud Eccles. aliud secu. num. 119. & 120.*

121 *Aliud est feudum diuisibile, & aliud non diuisibile.*

122 *Quoddam est feudum iurabile, & quoddam non iurabile.*

123 *Allodium propriè quid dicatur.*

124 *Quoddam est feudum corporale, & quoddam incorporale.*

125 *Quoddam est feudum cameræ, seu caneuæ.*

126 *Quoddam est feudum soldatæ, & aduocatiæ.*

127 *Quoddam est feudum, quod appellatur scutiferum.*

128 *Quoddam est feudum familiare, & quoddam hæreditarium.*

129 *Quoddam est feudum edictale, & quoddam decretale.*

130 *Feudum legitimum quid sit.*

PVs istud Feudorum diuiditur in tres libros prin. fm And. de Isern. in 6. col. ad fi. huius procemij. Nic. de Nea. Iac. Alua. in 4. col. eiusdem procę. Primus liber durat vsq; ad tit. de feu cog. Secus liber incipit in d. tit. de feu. cog. Tertius liber incipit in tit. in quib. cau. feu. amit. ¶ Antequam ad primã rubr. huius condescendam, sequendo ordinem aliorum prius attingam quædam prælud ij gratia, quæ pñti operi clariorem

1 præstabunt intellectum. ¶† Quæro primò, ne super caduco
a opere laboremus, an liber iste [a] sit auth. ita ꝙ allegari possit in scholis, & in iudicijs ad decisionem cārum sicut alij libri legales. Breuiter quatenus in isto libro leges Imperatorum continentur, vt Corra. Lotha. Frid. primi, & secundi Rom. Imperatorum non est dubitandum, sed super consuetudinibus, vel decisionibus scriptis, seu recitatis per Ober. de Orto, & Gerard. Cagabisti, qui fuerunt huius operis scriptores, & recitatores, & non multorum dubiorum decisores, videtur valde dubitandum, quia dato, quòd Iurisperiti, aut Doct. fuerint, tamen nullibi apparet, quòd habuerint authoritatem. l. condendæ, quæ auctoritas non præsumitur, nisi probetur. l. 2. §. penult. ff.
2 de origin. iur. † quia ea, quæ sunt authoritatis publicæ, debent per publica documenta demonstrari. l. vnica. C. de mand. princip. l. prohibitum. C. de iur. fisc. lib. 10. & capit. nobilissimus. 95. distinct. cum similib. vnde licèt eorum interpretatio, prout cuiuslibet simplicis Doctor. sit probabilis, tamen non est necessaria, vt inquit glo. in l. 1. C. de legib. Ad hoc facit, ꝙ vult Andr. de Isern. in c. 1. circa princ. de feu. cog. vbi dicit, ꝙ Ober. de Orto fuit Iurisperitus, & quia frequenter sibi committebãtur causæ feudales, fortè per Principem, compilauit consuetudines feudorum, maximè Lombardiæ, quæ in tantum sunt auctorizabiles & allegabiles, quantum sunt rationabiles. Et istam partem expressè tenent do. Anto. de Prato veteri in procem. huius lib. in 7. col. & seq. per aliquas leues rationes, nisi ſm eum aliter appareat, ꝙ fuerit approbatum per Frid. iuniorem, vt ĵ. referam. ¶ Addo, ꝙ idem expressè tenet Hostien. in sum. in tit. de immu. Eccl. § inquantum, & ad quos. versi. si verò paternum. vbi formaliter inquit, ꝙ iura huius lib. feud. non astringunt aliquos, nisi inquantum sit aliqua. l. Imperatoris.
b ¶ *Istis non obstantibus communis sententia* [b] hic, & vbiq; Scribẽtiũ est, ꝙ totus iste liber sit auth. & istud per aliquas rationes tenet And. de Isern in procem. huius lib. in 1. quæst. princip. Bald. in præludijs in 3. colum & seq. Iac. Alua. in 2. q. princip. huius lib. do. Mart. de Caratis Laud. in 1. & 2. colum. Pro ista communi sententia omissis leuib. vnum stringit, quia iste lib. feu. semper fuit lectus, & alleg. pro authen. in studijs generalibus, nec vnquam in quæst. deductus, & tanto tempore cuius initij memoria non extat in contrarium, quod habet vim constitutionis. l. hoc iure. §. ductus aquæ. cum similib. ff. de aqua quotid. & æsti. & capitul super quibusdam. §. præterea. de verbor. signifi. Facit id, quod inquit Ioan. Andr. in addi. Specul. in titul. de instrum. edi. §. nunc dicendum in addi. magn. quæ incipit priuatorum in penult. colum. versi. 6. est temporis obseruatio. & eo magis, quòd per plures tex. Pontificum in Decret. & per gl. vtriusquè iur. iste lib. feu. pluries allegatur. Item publicè leg. & alleg. est de scientia Imperatorum. facit bene doctrina Bar-
3 tol. in l. prima. in quinta col. in fi. ff. si cert. pet. dum dicit, † quòd
c scripturę Doctor. [c] quando reputantur authen. leguntur in publicis studijs, quando allegantur, debent authen. censeri. facit capit. cùm dilectus. de consuet. & propterea per hanc rationem Panor. in capit. 2. de rescript. tenet, quòd liber Decreti sit authenticus, ex quo publicè legitur, & alleg. in scholis. de quo vltimo vide Ioan. Andr. in addi. Specul. in titul. de appel. §. in quibus. versic. 6 & in dict. capit. 2. vbi etiam alij de rescrip. per Imol. in rub. ff. de verbor. obligat. ¶ Pro communi sententia facit, quod tenet Bald. infra in tit. de pac. constan. in fi. col. vbi quærit, an illa extrauagans de pace constan. sit authen. & arguit latè, & refert Ioan. in cap. 3. de feud. examinare, sed nihil decidere, quia noluit ponere os in cœlum. Bartol. ibi tenet, quòd est censenda authen. ex quo diu lecta est, & approbata. Pro ista communi opin. facit multum illud, quod attestatur Odof. Doct. egregius in Auth. cassa. C. de sacrosanct. Eccle. prout refert Bald. hic in præludijs. in 3. colum. & Iac. Alua. in 6. ad fin. quod Imperator Frid. iunior quando venit in Italiam, misit istas constitutiones feudorum Bononiam, vt per Doct. Bonon. aptarentur sub congruentib. titulis, & factum est, congregatis Doctorib. in Ecclesia. S. Petri, & dom. Hugo Doctor. Bon. ex commissione sibi facta ordinauit, & sic apparet, quod cum iussu Imperatoris processum fuerit, quod oportet istud reddi approbatum, & per hoc dicit Bald. in d. 3. col. ꝙ debent cessare reprehensores veritatis, & sibi labia mordere, & pertinaces

ADDITIONES.

a ¶ Iste. Adde, ꝙ facit ad hoc c. pastoralis. de fid. instr. & c. translato. de constit. & l. fin. C. de legib.

b ¶ Snĩa. Hanc opi. tanquã magis cõem amplectitur Cur. tra. feu. in j. q. in 2. col. ver. ꝑmissis tñ non obstantib. &c. & Præpo. Alex. hic in 2. col. ver. q̃ o tertio.

c ¶ Doctorum. Adde, quod non solum dictum Doct. non est necessarium, & allegabile ad decisionem causarum, sed etiam dictum Papæ, vt per dominum meum vbi. ĵ. in 1. q. princip. in princip.

Source : BIU Cujas

naces desinant deinceps ſm eum latrare, quia istæ consuetudines feudorum non solùm in decisionib. cārum feudalium in foro contentioso cārum, sed in foro conscientiæ obseruandæ sunt, nisi quatenus vergerent in periculum animarum, vt hic
* per eum. Iac. Alu. in 6. col. procœ. ad fin. dicit, ꝙ *communis opin.* oīum Doct. in omnib. studijs tam vltra montes, quàm citra tenet, ꝙ iste lib. feu. sit Auth. & authorizabilis. ¶ Addo, ꝙ Iac. de Bel. in c. 1. §. fi. in pen. & fin. col. ĵ. de his, qui feu. da. pos. dicit, ꝙ octo vicib. prius legerat istum lib. feu. & nunquam tractauerat istam q. nisi nunc, quia ſm eum pridie quidam fecerat sibi istā q. & ꝯcludit per quatuor notabiles rationes, de quibus ibi per eum, ꝙ iste lib. feud. est authorizabilis, qui dicit, ꝙ *communis opi.* ita tenet, & ꝙ ita tenent oēs Doct. tam vltra montes, quàm citra montes, & glossatores tam in iure can. quam in iure ciui. allegando istum librum dicuntur probare, & auth. reddere. Idē tenet Alb. de Ros. in reper. iur. can. in verb. feu. in 4. col. vbi formaliter inquit, ꝙ iste lib. feu. est auth. ad causas determinandas, & decidendas, & ꝙ ita (cōiter Doct.) tenent, & ꝙ ita seruatur in practica. Idem tenet Alb. post Iac. de Ra. in l. de quib. ff. de legib. in 3. col. in versi. collectis notabil. vbi dicit, ꝙ ita cōiter reputatur per Doct. ꝙ iste lib. feud. sit de corpore iur. ciuil. idē concludunt Can. in c. 2. de feud. vbi plenè disputant, & sic concldit Io. And. in nouel. & d. Car. Flor. in fi. col. & vlt. q. quæ est 26. & ibi d. An. ad fin. & ibi Pan. in fin. col. & q. idem tenet Io. And. in c. 2. de rescrip. in nouella. Idem latè disputando determinat Io. Ray. in rep. c. imperialem. de prohib. feud. alie. per Frid. super rubr. in 6. q. princip. quæ est vlti. & appellauit illam rep. comprehensorium feudale. Idem est de mente Host. in c. 1. in verbo disponere. de sum Trin. & fid. catho. in antiquis, vbi enumerando lib. iur. ciu. auth. posuit pro vno istum lib. feud Addo text. in c. 1. infra de feu. cog & dicit, ꝙ variæ reperiuntur consuetudines feudorum propter diuersitatem, & varietatem curiarum, postea subdit text. vsum tamen feud. qui in partibus nostris, &c. super illo verbo not. ibi Bald. in 2. col. ibi videri text. quod consuetudines feudorum sunt locales, & quòd non ligent extra loca alias personas, nisi sit. l. Imperatoris, & ideo videtur dementia glossare consuetudines feudorum, cùm sint locales, & sicut fatuitas esset glossare consuetudines feudo. Papien. ¶ Hoc non obst. determinat ibi Bal. quòd consuetudines feudo. sunt genera, & quòd ligant omnes gentes, quatenus sunt ap̄pbatæ, sed sunt aliquæ paucæ, q̄ sunt reprobatæ, vt patet in capitu. 1. de filijs na. ex ma. ad morga. contracto. & istæ non ligant, nec debet in eis apponi ingenium, sicut nec debemus glossare truffas, aut fabulas, quia dicit Aristo. secundum eum, cùm decoquis lentem, non infundas myr-
* rham, idest aromata. Stat ergo ex prædictis conclusio *communis, & vera*, quòd præsens liber feudorum est authen. & aucto
4 rizabilis. ¶† An autem hæc iura [a] feudorum ligent omnes
a Reges, & omnes gētes, & populos saltem de iure, sicut aliæ leges. Examinat latè per 5. colum. Andr. de Isern. in procœm. huius libr. in 2. quæstio. princip. & quamuis multa dicat, tamen nil clarè firmare vī. Sed mihi videtur omisso multiloquio, quòd velit in effectu concludere, quòd omnes reges, & omnes gentes, dummodo subiectę Imperio Rom. de quib. in l. in nomine dñi. C. de offic. præfect. præto. Aphr. & infr. in tit. de pace iur. fir. in princip. ligentur his consuetudinib. feudalibus, aliæ verò gentes non, de quib. tetigit gl. 3. q. 5. c. de accusationib. & ita etiam simpliciter refert dom. Anto. de Prato veteri Doctor Bonon. in 7. colum. huius procœm. Breuiter videtur concludendum, retenta communi conclusione, quam tenui in præced. art. ꝙ si liber iste sit authenticus, sequitur, quòd liget omnes, sicut aliæ leges propter consensum Imperatoris, qui in istis consuetudinibus confirmandis interuenit expresse, vt supra commemoraui, vel saltem tacitè, ex quo patitur casdē in suo vigore durare, & legi, ac allegari publicè in quibuscunque studijs, prout dixi in præced. artic. & ita etiam concludit Iac. Alua. in 7. col. huius procœ. in 4. quæst. prin. & do. Mar. Cara. Lauden. in 1. colum. ¶ Quid autem sit de alijs Princip. vel Regib. qui vel de facto, vel de iure nō cognoscunt superiorē, vt est in Rege Franciæ, dicetur infra in tit. de pace iura firman.
5 in princip. vbi glo. & Doct. ponunt. ¶† An autem [b] iste con-
b stitutiones feudorum ligent Ecclesias, vel ecclesiasticas personas, tāgit in discursu vnum verbum dom. Mart. Lauden. hic in 1. col. & videtur tenere, quòd sic, sed nihil ad hoc allegat. Ego allego text. in cap. cæterum. de iud. per quem text. not. ibi Bald. in 2. colum. in 1. not. quòd consuetudines feudorum habent locum in ecclesiasticis feudis. Et est ratio, quia illa consuetudo est natura feudi, cùm origini feudi sit annexa. capit. imperialem. §. quoniam. ĵ. de prohibi. feud. alie. per Fride. & ita etiā no. illum tex. d. Card. Flor. in d. cæterum. in 3. not. & ibidē alij Canon. Idem tenet Iacob. Aluar. in capitul. 1. in princip. 8. col. in fi. infra de his, qui feud. da. pos. Adde, quod dicit Bald. in l. fin. §. fin. C. sine cen. vel reli. quòd si Ecclesia acceperit feudū, tenetur seruare id, quod seruant alij feudatarij, & est mirabile, tenetur seruare Bal. quòd ratione feudi Ecclesia efficiatur de iure secundum Bal. quòd ratione feudi Ecclesia efficiatur de iure domini, etiam si dominus sit rusticus, vt no. Inno. in c. verum. de foro compe. Alibi Bald. in l. sed si hac. §. si liberta. in fin. ff. de in ius voca. not. argum. illius text. quòd licèt Ecclesia Rom. sit mater imperij, tamen si teneat feudum ab Imperatore, hoc respectu sit eius vassalla, ꝙa feudataria, non quia mater. facit, quod vult Bald. in capit. quæ in ecclesiarum. in 2. colum. circa medium. de constit. vbi quærit, an Ecclesia incidat in naturales pœnas feudorum, sicut alij vassalli, & distinguit, vt ibi per eum, & est text. princip. de hoc, quòd sic, in capitul. 1. §. final. vbi dicam. infra de capit. Corra. & quod tangit Bald. in capit. 1. in
6 quarta colum. infra de alien. feud. vbi quęrit, † an Ecclesia, quę habet rem in emphyteusim, si cessauerit biennio soluere canonē, ita possit expelli, sicut alij emphyteutę, determinat, quòd sic, dicam ibi. ponunt Bald. & Fulgos. in l. placet, vbi etiam dixi. C. de sacrosanct. Eccles. ¶ Ad prædicta adde, quòd opportunè decidit Bald. in capit. 1. in 2. colum. ĵ. de controuer. feud. apud pares termin. vbi quærit, pone, quòd vassal. est clericus, an tunc pares curiæ erunt iudices? tenet, quòd sic propter naturam causæ, nam natura trahit ad se personam, non persona naturā, & potest consuetudo generalis conferre istam iurisdictionem laicis in clericos. capitul. Ecclesia Sanctæ Mariæ. de constitutionib. Et quia consuetudo generalis feudorum potest disponere, & disponit de iure feudorum, ergo & de iudicio, & iurisdict. licèt alij secundum eum contradicant, per capit. si diligenti. de foro compet. ¶ Adde, quòd de hoc vltimo habes text. expressum, de quo non meminit tunc Bald. in capitul. 1. de controuer. inter vassal. & Episcopo, & ibi Bald. dicit hoc mirabile, cùm isti pares curiæ sint laici, quomodo ibi sint iudices Episcopi, præsertim cùm Episcopi non possint prorogare iurisdictionem laicorum, & varijs modis respondet, vt ibi per eum. dicam plenè de hoc in d. c. 1. de controuer. feud. apud pares. vbi addam plures alios idem tenentes, præsertim Canon. addo, quod decidit Bald. hic in præludijs, in fin. colum. in versic. sed dubitari potest, vbi quærit, pone, quòd Ecclesia capiat rem in feudum, an teneatur præstare iuramentum fidelitatis, saltem prælatis, sicut tenentur alij vassalli, & si non seruat pacta ꝙuenta possit priuari feudo sicut alij vassalli, vide ibi latè per eum determinantem, quod sic. Et quòd cōstitutiones istæ feud. habeant locum etiam in feud. Ecclesiæ, tenet Petr.
7 de Anch. in consil. 174. incip. dom. Lazarius. ¶† Secundò prin-
c cipaliter quæro ad diffinitionem feudi, quid sit feud. c quod text. ponit in capit. 1. § fin. infra in quib. cau. feud. amit. quod feud. est beneficium, quod ex beneuolētia alicui datur, vt proprietas rei immobilis beneficiariæ penes dantem remaneat, & reliqua, vt ibi. ¶ Quid etiam sit beneficium, describitur ibi in §. penultim. quod beneficium est beniuola actio tribuens gaudium capientibus, capiensque rem. hanc diffinitionem feudi. tenet etiam Hostien. in summa. in titu. de feud. §. primo. Iacob. de Ardiz. Veronen. in summa feud. in principio. in 2. colum. Bald. hic in præludijs feud. in quinta colum. Iacob. Aluar. in procœm. in octaua colum. in quinta quæstio. Card. Flor. in capitul. 2. de feud. in 14. quæstio. & ibi Imol. in 23. colum. in fin. & in principio sequentis. Prosequere declarando istam diffinitionem feud. per singula verba, vt per Bald. hic in præludijs in quinta colum. & 6. seq. & ea, quæ declarat Aluar. in capitul. primo. in tertia colum. in quibus caus. feud. amit. ¶ Alio modo diffinitur feudum secundum Iacob. de Belu. in procœm. in prima colum. quòd est concessio rei pro homagio facta, per text. in capitul. si diligenti. de simon. & dicitur pro homagio ad differentiam iuris emphyteutici, quòd conceditur propter annuam præstationem l. 1. C. de iur. emphyt. §. adeo. instit. locat. Istam diffinitionem etiam tenet Gul. de Cun. in princip. huius lib. & Bal. hic in præludijs in 11. colum. Ioan. Blanchi. in sum. huius libri. ĵ. tit. 1. in princ. Alua. in d. c. 1. in fi. col. ĵ. in quib. cau. feu. amit. Alex. in consil. 131. incip. viso, & examinato processu, &c. in 4. col. in 1. volum. ¶ Ista diffinitio non placet, nec est tenenda, ꝙa plura sunt feuda sine homagio, & sine sacro fidelitatis. cap. nulla. ĵ. p̄ quos fiat inuesti. Nisi dicas, ꝙ illa non sunt

propriè

ADDITIONES.

a Iura. Adde Io. And. in c. lator. qui fil. sint leg.

b Autem. Adde Io. And. in c. super spe. ne cle. vel mona. Pet. de Anch. cons. 174. Ias. ĵ. in pen. col. vers. 2. &c. & Præpo. hic in 3. col. vers. quæro quarto, &c. fac. quæ scribit Dec. consil. 131. col. 4. Cur. Iun. de feud. 1. par. 2. prin. q. nu. 5.

c ¶ Feudū. Vide do. meum vbi ſ. in 6. q. prin. vbi tenet diffinitionem Bal. & diffi. Ioan. Ray. & ponit, quæ sint necessaria ad hoc, vt propriè dicatur feudum, & Præpo. hic in 5. col. versi. quinto quæro, & Ias. in 8. col. ver. successiuè, cū supra, &c.

Source : BIU Cujas

a ppriè feuda. ¶† Scãò, quia homagiũ a erat incognitũ tempore huius lib. feud. nec in aliqua parte ipsius de homagio agitur: homagium autem fuit ex post inductum moribus, & quadã consuetudine, faciendo se hominem alterius, vt latè Spec. in tit. de feud. §. 2. in princ. cum trib. uer. seq. Io. And. in clem. pastoralis. §. rursus. in glo. in verbo homo ligius. de re iud. & sumitur homagium in materia feudo. pro fidelitate, obedientia, & seruitio personali. c. grauem. vbi not. de excess. pręla. c. veniẽs. de accus. c. fi. vbi not. de reg. iur. c. si diligenti. de simo. vbi plenè Host. & alij. latè Spec. vbi. s. Andr. de Isern. in c. 1. ĩ. de noua for. fidel. d. Alexan. in d. consil. 136. in 4. col. ¶ Aliam diffinitionem feudi ponit etiam Iac. de Bel. in 1. col. quam etiam refert, & sequitur Alex. in d. consil. in 4. col. Alua. in d. c. 1. in fin. colum. infra in quibus cau. feud. amit. & ibi vide per eum referentem alias diffinitiones feudorum. ¶ Aliam ponit Host. in sum. in tit. de feud. §. pen. vt ibi per eum. Aliter diffinit, vel potius describit Bald. in rubr. C. de iure emphyt. in 1. col. in fi. quòd contractus feudi est, quando pro fidelitate aliquid conceditur in beneficium. Tu teneas vt prædixi diffinitionem, quam ponit tex. in d. c. 1. §. fi. declarando, & ampliando, vt per Bald. hic in 5. col. & 6. seq. ¶ Vel potes aliter diffinire, vt colligo ex mẽte Io. Ray. in repe. c. imperialem. infra de prohib. feud. alie. per Frid. super rubr. seu in eius comprehensorio feu. in prin. in 1. q. prin. Feudũ est beniuola concessio, libera, & perpetua rei immobilis, vel æquipollentis, cum translatione vtilis dominij, proprietate retenta sub fidelitate, & exhibitione seruitiorum. Ista diffinitio præ cæteris multum mihi placet, & satisfacit, in qua dixi beniuola, propter tex. in dict. capi. j. §. beneficium. infra in quib. cau. feud. amit. dixi libera, propter text. in capit. 1. de feu. dat. in vic. l. commis. dixi perpetua, propter text. in dict. § beneficium. circa fin. dixi rei immobilis, vel æquipollentis, propter capit. fin. infra de feud. cog. dixi cum translatione vtilis dominij, quia in veritate vtile dominium transit in vassallum, seu feudatariũ. glo. in cap. 1. §. præterea. vbi Bald. & Doct. ĩ. de capi. Corra. & est text. in capit. 1. §. 1. vbi Bald. & Docto. ĩ. de inuesti. de re aliena fac. Bal. hic in præludijs. in 8. col. & in l. vni. in 16. colum. in ver. modo sequitur videre de personis. C. de confess. dixi proprietate retenta. propter text. in d. cap. 1. ĩ. de inuest. de re alie. fac. in cap. 1. vbi not. de contro. inter vassal. & alium de beneficio. dixi sub fidelitate, & exhibitione seruitiorum, propter text. in c. nulla. infra per quos fiat inuest. & in d. cap. 1. §. pen. & fin. infra in quibus caus. feud. amit. item intellige diffinitum feudum id, quod est propriè, & rectè feudum, & habet propriam naturã feud. vt ĩ. dicam. non autem feudum impropriè, prout est illud, de quo in titu. infra de feu. guar. & castal. & in titu. infra de feu. nõ habente propriam natu. feud. & multis similibus. Item intellige diffinitum feudum in genere, nam in specie si quæratur, puta quid sit feudum paternum, quid auitum, quid nouũ, quid ligium, quid francum, quid purum, quid cõditionatum, quid nobile, quid plebeium, & in similibus tot requirentur diffinitiones, quot species, de quibus infra statim in diuisionibus feudorum. ¶ Item aduerte text. ex omnibus diffinitionibus feudi. s. traditis, quòd feudum propriè est beneficium, seu beniuola concessio, debet enim gratis, & liberè concedi, & pro eo solùm debetur seruitium personale, & istud est propriè feudum nobile, & in hoc differt ab emphyteusi, quæ conceditur pro annua prestatione canonis vel census, & aliquando certa quantitas pecuniæ à principio præstatur. capitu. constitutus. vbi glo. & Docto. de reli. do. Bartol. & alij in l. 1. vbi plenè dixi. C. de iure emphy. & istam differentiam ponit Specu. in d. titu. de loca. §. nunc aliqua. vers. 4. in fin. Et dicit notabiliter Bald in addi. Spec. in titu. de loca. in 3. col. quòd feudum datur gratis, & non pro censu, tamen ex natura feu. debetur seruitium personale, sed in emphyteusi debetur pensio, id est annuus census. Alibi Bald. in Authen. si quas ruinas. in antepenul. colum. C. de sacrosanct. eccles. dicit, quòd feudum magis cohæret personæ, quàm patrimonio, quia causa feudi est radicata in persona, idest in seruitio personali. Alibi Cyn. in Authen. ingressi. in fin. colum. in versicu. circa præmissa adhuc quæro. C. de sacrosanct. eccles. dicit, quòd illud propriè dicitur feudum, in quo quis habet præstare seruitium personale, quando autem habet præstare seruitium reale, non dicitur propriè feudum. c. 1. infra de for. fide. vnde licèt Specu. titu. de feu. §. quoniam. versic. 40. in fin. dicat non esse differẽtiam inter emphyteusim, liuellum, & feudum, sed quòd eiusdem sunt conditionis, & naturæ, tamen malè dicit, vt ex prædictis patet, nisi fortè effectũ cõsiderauerit, & eum reprobat in specie Bald. infra de pace constan. in 23. colum. in verbo liuellariæ, ad fin. nisi fortè secundum eum loquamur in feudis quarundam Ecclesiarum Lombardiæ, pro quibus non præstatur seruitium personale, sed census pecuniarum ad similitudinem ficti, puta certa quantitas pecuniæ, vel frumenti, vel quid simile, puta secundum consuetudinẽ Italiæ vna spatula porci, vel vnum par caponum quolibet anno, quia Ecclesiæ Lombardiæ nõ curant de seruitijs personalibus armorum, sed redditibus bursalibus, & ideo Bald. ibi ponit, & no. quod in
b talibus feudis b improprijs succederet mutus, & surdus, etiam à natura, sicut & quilibet hęres extraneus, nisi tenor inuestituræ repugnaret, consuetudine etiam Ecclesiæ semper salua, secundum eum. Et prædicta omnia sequitur dom. Alexand. in consil. 136. incip. viso, & examinato processu. in 3. col. & duabus
9 sequen. in 1. volum. ¶† Ex istis habes, quod quamuis feudum c
c possit vendi, c. ad nostram. de rebus eccles. non alien. cap. 1. infra de na. feud. Bald. in cap. 1. §. deceden. alias. §. & quia. ĩ. de his qui feu. da. pos. Bald. in cap. 1. vbi omnino vide. ĩ. de benefi. fratris. Bald. in l. licèt. C. de libe. cau. tamen istud non est propriè feudum, quia non est beneficium vel beniuola concessio, & erit ir reuocabile, prout quando pro feudo præstatur annua quantitas, vnde dicit in proposito multum not. Bald. in l. si quam, per illum text. C. de ope. libe. quod si aliquis emerit à domino mãsum in feudum, quòd istud non dicitur propriè feudum, quia mercenarium per d. cap. 1. §. in primis. infra in quibus caus. feu. amit. Alibi Bald. in l. liberti. in fi. col. in princ. C. de ope. libe. dicit notandum esse, quòd si in instrumento dicatur concessum esse tale castrum in feudum pro annua quantitate frumenti, qđ istud non est propriè feudum, sed potius emphyteusis, vel contractus innominatus. l. naturalis. §. at cum do. ff. de præscr. verb. not. Cyn. in d. Auth. ingressi. in fin. col. Alibi Bald. in l. qui se pa-
10 tris. in 10. col. in vers. & scias. C. vnde libe. † dicit, qꝑ si Princeps pro feudo reciperet pretium in instrumento, & diceret concedimus, vel alio simili verbo vteretur, non propterea censẽretur feudum, sed irreuocabilis contractus. Alibi Bald. in capit. si cautio. in fi. de fid. instru. quærit, pone, quod Papa concessit mihi castrum in feudum, pro centum libris annuatim soluendis. an istud erit verum feudum? & decidit, quòd magis accedit ad naturam locationis, quàm feudi, ideo fin cum tali feudo impropriè dicto renunciare non possum, argum. optimo. l. Aristo. & quod ibi Bartol. ff. de don. Alibi Bald. in c. 1. in 1. col. de causa posses. & proprietat. dicit post Inno. quod in feudis non probatur feudum, licèt pro concesso priuilegio soluatur aliquid annuum. nam iste est cẽsus, nõ fidelitas, & transit ad quẽlibet hæredem tale castrum priuilegiatum etiam ad fœminã. d. c significauit. de rescrip. & ita dicit Bald. se respondisse in q. de facto. ¶ Secundum prædicta puto, quod fortè possit limitari illa sing. decisio Bald. quam alibi non legi, in c. cùm ordinem. in 3. col. de rescrip. vbi tenet argum. illius text. qꝑ non valet rescriptum super feudo impetratum, non facta mentione feudi, licèt enim rescriptum ex forma sui non sit priuilegiatũ, tamen est priuilegiatę rei concessum, cùm feudum dant iudices priuilegiati, dñs feudi, pares curiæ, & arbitri, & aliqñ iudices ordinarij diuersis tñ casib. c. cæterum. cum gl. vbi not de iudi. qꝑ dictum multũ no. qa singulare. Fortè posset ex p̃dictis limitari, qñ esset feudum proprium, secus qñ improprium, vt s̃. de-
11 claraui. nõ inuenio tñ in specie tactum. ¶† Iuxta. s̃. tradita, ex quibus satis ostensum fuit, quòd sit propriè feudum, quæro
d de ardua, d & not. quæst. quæ aliàs fuit de facto. Serenissimus, inclytus, & felicis recordationis Rex Carolus secundus, ꝑcelsit Principi Tarẽtino eius filio principatũ Achaiæ, per ista verba formalia, donamus, damus, & tradimus ex causa donat. proprij motus, & inuestimus quicquid habemus in principatu Achaiæ ratione feudi aperti, vel alia ratione, transferendo directam, & vtilem actionem, ita quòd pro eo nullum alium recognoscat superiorem, nisi nos, dubitatum fuit, an hoc esset simplex feudum, an vera, & pura donatio. Et quòd esset feudum, videbatur tali fundamento: nam actus dubij, quorum natura est nunc ferè eadem, propter multam similitudinem, & vicinitatem dignoscuntur, & verificantur ex signis, sic testamentum à codicillis, sic institutio ab exhæredatione dignoscitur. l. non codicillum. C. de test. l. illud. §. tractari. ff. de iur. codicil. sic donatio causa mortis à dona. simplici inter viuos, per signa dignoscitur. l. Seia. ff. de dote præleg. l. Seia. in princip. cum gl. ff. de dona. cau. mort. plenè not. in l. quæ dotis. ff. sol. matrim. sic contractus emphyteuticus ab emptione, & vend. locatione, & conductione dignoscitur. §. adeo. instit. loc. sed hic adsunt signa

ADDITIONES.

a ¶ Homagium. Adde, an homagium præstetur à spiritualib. vide glo. in verbo homagium. in c. vni. de statu regul. lib. 6. gl. fi. in c. fi. de reg. iur. Alex. de Imo. consi. 90. in 2. col. versi. 4. pro hoc. in 1. vol. & quid sit homagium, & quid differt à fidelitate, vide per Rol. consil. 44. num. 6. & seq. lib. 2.

b ¶ Feudis. Adde Bald. in extrauag. de pac. constan. in ver. liuellariæ. in vsib. feu.

c ¶ Feudum. Adde text. & ibi Abb. in c. cùm sæculum. de iurepat.

d ¶ Ardua. Adde do. meum vbi. s̃. in 6. quæst. princ. in 3. col. versi. circa verò secundum requsitum, &c. qui residet cum opin. Ias. hic.

Source : BIU Cujas

signa feudum denotantia. ſ. inueſtitura, vt patet per verbum inueſtimus. c.2.in fi. ℨ.de feu. cog.c.1 ℨ. quid præce.debe. inue. vel iuramentum.Item retentio ſeruitij feudalis.vt declaraui.ſ. in diffinitione feudi. Item clarè indicant illa verba, quòd pro eo nullum alium recognoſcāt ſuperiorem niſi nos,nam inueſtiens reſpectu vaſſalli dicitur ſuperior & dominus, ēt ſi eſſet vnus ruſticus,& vaſſallus princeps,vt ſ.allegauit Bald. iſtud patet in tit.ſi de feu.defun. conten.ſit inter do. & vaſſal.in rubro, & nigro. & in c.1.§.fi.ℨ.quemad.vaſſal.iu.debe.fide.& in c.1.in fin.ℨ. de nou.for. fide.In ℨrium facit, quia Rex in conceſſione dicit,donamus,ergo videtur pura,& ſimplex donatio. l.1.ff.de don.nec verba ſequentia attendi debēt, ſed id quod per prius dicitur.l.hoc legatum.ff.de leg. 3.l.1.§.1.ff.ad Sena. Sylla. ergo iſtud non eſt feudum, cùm feudum non ſit donatio ſimplex, ſed ob cauſam. Secundò & fortius obſtāt illa verba,quicquid habemus in principatu Achaiæ ratione feudi aperti,vel alia ratione,& fortius dum ſubiungit, trāsferēdo directam, & vtilē actionem; ex quib.verbis cōſtat,ꝙ tranſmittit dñium directū & vtile,iſtud autem eſt ℨ naturam feudi, quia licèt in vaſſallū tranſeat vtile dominium, vt ſ.dixi, tamen directum dominiū remanet penes dominum.c.1.vbi not. ℨ. de inueſti.de re alien. fac.c.1.ℨ.ſi de feu.defun.conten.ſit inter dominum,& vaſſal.Videretur, ꝙ ſit contractus cenſualis, ex quo transfertur omne jus in recipientem,nam contractus cenſualis dicitur eſſe,quotieſcunque concedens transfert omne ius directum,vel vtile, quod habet in recipientem, ita ꝙ nullum ius remaneat penes ipſum concedentem.c.conſtitutus, cum gl.vbi Doct.de relig. dom. declarat magiſtraliter Imo.in c. ad audientiam.in 2. col. de reb. eccl. nō alie.Io.Fab.in.§.adeo.in pe.col.inſt.loca.dixi in l. 1.C. de iur.emphy. tamen iſte non poteſt cenſeri contractus ceſualis,quia ibi prę̄ſtatur annuus cenſus in perpetuum,iurib. præalleg.quod non eſt hic.Videbatur ēt, quòd iſte eſſet ℨctus mixtus,& ſic negotiū mixtū.tex.no.in l.Ariſto.in prin.vbi Bar. & Doct.ff.de dona.& tex.in c. ad quæſtiones.vbi Can. de rerū permu.& pulchrè & ſing.Bal.hic in pręludijs,in 7.col.& Bar.in l.ſi in emptio.in princi.cum ſi ff.de contrahen.empt. Iſtam q. in terminis diſputauit Old.Lau.conſi.159.inci.ex præſenti themate quatuor videntur per ordinem dubia ſuboriri. in 1. dubio prin,vbi finaliter determinat,quòd ſit donatio,non feudū, iurib.pet eum allegatis,attenta maximè perſona donantis,qui erat Rex.l.per. C. de don.inter vir.& vxo.iuncta.l.filiuſta.ff de
12 dona. ¶† Vltra eum facit,quia licèt in actu dubio nunquam prę̄ſumatur donatio,vt no.in d.l.cùm quid ff.ſi cer.pet.ne quis in dubio præſumatur iactare ſuum,contra l.cùm de indebito. §.fi. ff.de proba. & in dubio potius præſumitur fatuitas quàm donatio,dixit Bal. quod tota die alleg.in l.generaliter. in 4.col. C.de non num.pec.tñ illud præcipuum eſt veræ nobilitatis, vt faciat in dubio præſumi donationem. text. eſt in l. 1. de dona. Item attenta perſona donatarij,qui ēt erat princeps.l. ſed & ſi ſuſceperit.§.1.cum gl.& l.ſi longius.§.fi de iudi.iuncta reg.l.plenum.§.equitij.ff.de vſu,& habi. per quam vide, ꝙ decidit no. Bar.in l.ſi non ſortē §.libertus. in antepen.col.ff.de condi. inde. facit.l.Titia.in §.Scia.ff.de leg.2.& quia donans erat pater, donatarius filius,per tex.no.in l. ſi ſeruus communis. ff. de dona. inter vir.& vxo.de quo tex. vide Bar.& Doct.in l.quæ dotis. ff. ſol.mat.facit & expreſſius tex.in l.Aurelius.§.Titius teſtamēto. ff.de lib.leg Ad contraria reſpondet Old.quòd argumentatio à ſignis accidentalibus non arguit,nec infert aliquid de neceſſitate, vt portatio anuli nō arguit matrimoniū. c. illud.de præſum. imò inſtrumenta ēt dotalia non arguunt de neceſſitate matrimoniū.l.neq;.C.de nup.no.Inn.in d.c illud.facit.l. Herennius Modeſtinus. ff.de decu.l. 1.in prin.& 2. reſponſo.ff.de eo qui ꝑ tut. ex hoc, quòd nullū alium voluit recognoſci in dominum, & ſuperiorem quàm ſe, non ſequitur ergo feudum, quia verbū dominij eſt valde largū, & ſaluatur in quacunque modica ſuperioritate.l.liber homo.la 2.§.ſeruus aūt.ff.de verb.
a obl. l. 1. ff.rerum amota. vnde Imperator[a] appellat ſe dominū totius orbis.in l. dēpcatio.ff.ad l.Rho.de iact.ratione iuriſdi.& protectio. vt no.in prooe.fforum,in prin.Non obſt.ēt retentio feudalis ſeruitij, quia nec p̄ſtationes ſeruilis myniſterij arguūt aliquem neceſſariò eſſe ſeruū. l. 2. C. de ingen. &manu.l.liberos.2.cum ſi.C.de lib. cau.Iſtam deciſionem Old. de verbo ad verbū refert, & nullo adito ſimpliciter ſequitur Alb.in rub.C. de dona.in 2.col.& ſeq.vſque ad fi.rub. ¶Si quis tamen vellet in prædicta.q. poſſet facile contrarium tenere, quòd imo ſit feudum, non obſtante verbo donamus, cùm etiam feudum ſit beniuola,& gratuita conceſſio,vt patet ex diffinitionib.feu. ſupra relatis.item inueſtitura eſt optimum ſignum ad cognoſcendum,quòd ſit feudum.c.per tuas. de dona.Inno. in capi. veritatis. de iureiur. Iſtud etiam multum ſuadent verba illa, quòd pro eo nullum alium recognoſcat ſuperiorem,niſi nos, quæ verba optimè congruunt feudo,nec aliquid habent commune cum donatione ſimplici. Item ſuadent verba, ratione feudi.& dum ſubijcitur,vel alia ratione,debet intelligi.ſ. ſimili præcedenti,quia dictio alius, facit relationem ſimilium.gl.in l. ſi fugitiui,cum ſuis concor.C.de ſer.fugi.Non obſtant illa verba,in quibus verſatur tota difficultas, transferentes directam, & vtilem actionem, cùm iſtud ſit contra naturam feudi, vt.ſ. declaraui,quia hoc puto attendendum, impoſſibile eſt in ea re transferre directam, & vtilem actionem ſimul, cùm ſimul
13 concurrere non poſſint, & nos habemus, † quòd verba contrahentium debent intelligi & ſaluari,ne contrarietatem contineant, ſecundum Bartol.in l.fi.§.item quæſitum.ff. de condi. inde.facit,quod pulchrè voluit Bald.reputans notatu dignum in l. cùm falſa. circa fin. poſt Petr. & Cyn.ibi. C. de iur.& fact. igno.cum his, quæ ibi dixi copioſius. ¶Item licitum eſt verba impropriare, vt intelligantur ſecundum ſubiectam materiam.l.ſi vno.in prin.ff.loc.l.inſulam.cū ſi.vbi dixi. ff.de prę̄ſcr. verb.maximè cauſa euitandę contrarietatis,vnde quia impoſſibile eſt,transferre ſimul directam, & vtilem actionem, intelligam tranſlatam directam actionem quo ad exercitium, vtilem autem propriè ſecundum, quod conuenit vaſſallo. Fortius tenet Bald. in l.ſi plures. in 2. colum. C.de condi.inſer. vbi inquit mirabiliter, quòd ex pacto poteſt omne dominium transferri in feudatarium,ita dicit not.Ioan. Mona.in capitul. 1.de reg. iur. in 6.¶Si hoc dictum eſſet verum,opin. quam tenui contra Old.& Alb.clarè procederet,ſed non puto verum, cùm proprietas,& directum dominium manere debeant penes dominum,vt ſupra declaraui, & ipſe Bald. hic in prælu. in 8. column. dicit, quòd de rigore conſuetudinis feudorum directum dñium debet remanere penes dñm infeudātem, & ſi aliter ſit facta conuentio, ſcilicet, ꝙ etiam dñium tranſeat in vaſſallum,receſſum eſt à ℨctu feudi,& tunc dr̄ ℨctus innominatus, per l. ſi margaritam. in princip.ff.pro ſoc.per l.fin. ff.de condi.ob cauſam, & ſic not. quòd Bald. in iſta quæſtio. Old. & Alb. non tenet, quòd ſit feudum,nec donatio,ſed quòd ſit contractus innominatus,licèt ipſe non dicat.Sed pro eo facit,
14 †quia quando dubitatur,quis contractus ſit celebratus,in dubio cenſetur contractus innominatus, & oritur actio præſcri. verb.l.1.vbi dixi.ff.de ęſtima.act.l.1.vbi etiam dixi.ff.de rer.per. l. naturalis. §. final. ff. de præſcri. verb. de hoc tamen vlti. an omne dominium poſſit ex pacto transferri in vaſſallum, & quando dominium tranſeat, dicam in capitul. 1. §. 1.infra de inue. de re alie. fac. & quòd vaſſallus ratione pactorum poſſit habere non ſolùm vtile dominium, ſed etiam directum,adde Bald.in l.vnica. in 17.colum.C. de confeſ. referentem ita tenere Ioan. Monac. in capitul. Abbate ſanè.in princip. de re iudi. in 6.Alibi.Bald.in l. 1.in fin.colum.circa medium.C. ſi piu.vna ſen. refert Ioan. Monac. dicere, quòd feudatarius non habet vtile dominium, ſed vſumfructum tantum, vel quòd iſtud pendet ex conuentione, vel inueſtitura: nam ſi aliquis eſſet inueſtitus de feudo, ad habendum iure proprio, tunc haberet directum dominium. Si autem eſſet inueſtitus ad haben-
15 dum ius vtile,tunc haberet vtile dominium tantum. † In dubio autem vaſſallus ſimpliciter inueſtitus non habet dominium nec directum, nec vtile, ſed ſolùm habet vſumfru. i. fruitionem quandam vtilem, & plenam, vt ibi per eum.Cogita tamen in prædictis,quia habeo iſtam quæſtio. pro ardua, & difficili. ¶Not.etiam in prædicta quæſtio.ne erres, quòd li-
b cèt regulariter donatio[b] inter patrem, & filium in poteſtate non valeat, vt not.gloſſ. & Doctor. in l.ſecunda. C. de inoffi. dona.declarat latè Bartol. inl.frater à fratre.in fi. colum.& vlti. quæſtio.ff.de condi. inde. tamen Rex propter regiam poteſtatem poteſt donare filio in poteſtate, & ſtatim valet donatio, ita Bald.ſingul.in c.1.§.item ſacramenta. in antepen. colu.in fi. ℨ.de pac.iur.firm. Lud.Rom. in Auth. ex teſtamento.in 3.col. C.de colla. & in l.ſi verò.§.de viro.in rep.in 4.char.ff.ſol.matr. Alexan.in l. quamquam. C. de teſt.mili. Et iſtud clarè proba-
16 tur.† nam dona.inter virum, & vxo. conſtante matrimonio, & patris in filium in poteſtate, æquiparantur, text. eſt faciens iſtam æquiparationem in l.donationes quas.in prin. C.de don. inter vir.& vxo.ſed eſt ſic,quòd donatio Regis facta vxori ſuæ conſtan.matr.ſtatim valet.l.pen.C.de don.inter vir.& vxo.aliàs eſt. l.1. ſub titu.C.de donat.Regis in Reginam. ergo ita valebit
17 ſtatim donatio patris Regis facta in filiū in poteſtate. ¶† Not.
c etiam, quòd ex quib. cauſis reuocatur ſimplex donatio[c] inter viuos,

ADDITIONES.

a ¶Imperator. Adde Bal.in 1.conſti.fforum.§.quæ omnia,Bart.in l.ſi quas. in §. Grammatici.de excu.tu.in extraiag. ad reprim.in verſi.totius orbis.

b ¶Donatio. Adde Bald.in l.2. C.de inoffic.teſta.

c ¶Donatio.Adde Bald.in l.cùm acutiſſimi, C, de fideicō. Pau,de Caſt. in l.tale pactum.in §.fin.ff.de pact.Bart.in l.Titia Seio.in §.imperator. in fin.de leg.2.

Source : BIU Cujas

viuos,& sunt.5. ex eisdem dñs potest auferre feudum vassallo. glo.in §.sciendum.in ver.ex causis.insti.de dona. facit text.in c. 1.§.porrò vbi expressius Bald.in 1.col.circa princ.vbi dicam.in quib. cau. feu. amit. Successiuè cùm.s̃. tactum sit,quid sit feudum,attende,q̃ in feudo quatuor considerantur,natura,aptitudo, actus, consuetudo, quæ prosequere, & declara, vt per Bald.in l.quoties.in fi.col.C.de suis,& legi.Alibi Alua. in c.1. in 4.col.ad fi.j̃.in quib.cau.feu.amit. dicit, q̃ ad hoc, vt sit perfectum feudum,requiruntur sex.Primum,q̃ dominus det spon te, & gratiosè, non coactè. Scd̃m, q̃ dominium directum remaneat apud dominum. Tertium, q̃ sit in rebus immobilib. vel in his, quæ immobilium nomine continentur. Quartum, q̃ dominium vtile transferatur in vassallum. Quintum, quòd transferatur in perpetuum in masculos descendentes heredes. Sextum,q̃ per vassallum fiat fidelitas,& fideliter seruiatur, ista omnia dicit colligi ex diffinitione posita in text.in d.c.1.§.pen. & fi.iunctis declarationib.quas.s̃.tradidi. Similiter s̃m eum sũt 6.ex alio,ad quæ tenet̃ dñs vassallis ex forma fidelitatis. s.incolume,tutum,honestum,vtile, facile, & possibile, quæ enume-
18 rantur,& declarantur in c.1.vbi dicam.j̃.de forma fide.¶† Itẽ adde, q̃ feudum habet in aliquo similitudinem vsusfr. & ideo in diffinitione feudi tradita in d.c.1.§.fi.& s̃.relata,ponitur vocabulum vsusfructus s̃m Bald.in l.vnica.§.excepto. C.de cad. tol. & dicit Bald. in l. cùm oportet. in fin. principij. C. de bon. quæ lib.q̃ feudum magis accedit vsuifructui quàm proprietati,vt dicit patere ex eius diffinitione. facit, quod in simili dicimus de emphyteu.qui vsufructuario similis est, Bald. in l. vnica.§.1.in 4.col.C.de caduc.tol.Spec.in titul.de feu. §.quoniam. versi.60.Alber.in l.codicillis.in princip. ff.de vsufr.leg.gl.not. in c.1.in fin.in versic.meliorem.j̃.de inuesti. de re alien. Sed caue, quia in dicta diffini. feudi, vsusfructus ponitur pro vtili dominio,vt ibi dicunt Doctor.præsertim Bald. Aluar. & cæteri. Accedat quæst.not.quam ponit Bald.hic in prælud.in 19. col.ver
19 sic. quid si verba ita dicant. vbi quærit. † Quid si concedo tibi
a domum,vel fundum [a] in feudum,ad vtendum,& fruendum, an hoc feudum extinguatur morte, sicut vsusfructus? arguit pro,& contra,& decidit,vt hic per eum,& uide ordinatè Bart. in l.donationes in concubinam. §. species. ff. de donat. in l.4.in principio.ff.de alim.& cib.legat.Bal.in l.prima.in secunda col. C.de fruc.& lit.expen. ¶Item adde, quòd feudum dicitur seruitus quædam,iuxta no.per gl.in l.si cuius.§.1.aliàs est.l.si usufructus legatus.in uersi.oportet.ff.de usufr.per quam glo.ita dicit Bald.in l.si uxor.ad fin. C.de condi. inser. & in cap.2. j̃.si de feud.defunct.conten.sit inter do.& agna. & in l. fin. C. de suis, & leg.& ex hoc no.sequitur,q̃ in dubio præsumitur potius allodium quam feudum, cùm in dubio quælibet res præsumatur libera, & sic allodiata.l. altius. C.de ser.& aqua. not.in l.cũ res.C.de proba.& ita in terminis tenet not.Bald.in d.cap.2. vbi
20 dicam,& ibi addam concordantes, & limitabo. ¶† Item adde, quod feudatarij æquiparantur libertis, ita notab. Bald.in l. liberti.in penult. col.in fin. C.de oper.liber. post glo. in capitul. 1.§.fin.uersicul.salua reuerentia.j̃. de mili.uassal.qui contu.est, & per hoc infert Bald. quòd libertas uassallorum non potest pœna astringi,sicut nec libertorum.l.1.§.quæ onerandæ.ff.qura. rer. act. non da. & l. si ita stipulatio. ff. de oper. liber.quod not.
21 ¶† Et facit ad quæst.an uassallus [b] possit conuenire dominum
b non impetrata uenia, sicut non potest libertus conuenire patronum,& text.probat, quòd non possit in d.capitul.j.§.fina.in uers. dominum,eumque salua reuerentia competenter cogere.j̃.de mili.uassal.qui contu.est.Tamen glo.ordin.in uersi.salua reuerentia.determinat contrarium, & Bal.ibi sequitur, ubi examinabitur. alibi Martin.Lauden.in capit.1. in princip. in 5. colum. infra titul. 1. dicit uassallum posse æquiparari homini libero ab hostibus. redempto, in quo redimens habet vinculum pignoris, & quasi seruus censetur.l.fi.C.de captiu.l.Senatus.§.1.ff.de leg.1.¶Item adde dum supra proximè tactum fuit feudum habere similitudinem cum usufructu, q̃ Bald. in l.unica.in 17.colum.& fin.uersi.dico ergo, quòd secundus gradus administratorum.de confes.refert Ioan. Mon.in d.capitul. Abbate sanè, post princip. tenere, q̃ uassallus habet usumfructum quendam anomalum, qui non est causalis, nec formalis,sed singularis,ratione cuius ususfruct habet officium iudicis.l.Aquilius regulus.ff.de donationib.qui non est usufructuarius propriè loquendo, ideo pro eo non habet confessoriam, sed Bald. ibi dicit, quòd uassallus habet utile dominium, & q̃ uerbum usufru. in diffinitione positum fuit impropriè, sicut quando profertur in consequentiam alterius dispositionis.l. Proculus.ff.de usufruct.& ibi per eum. Alibi Bald.in l.prima. in fin.colum.circa med. C.si plur. una senten. quem etiam su-
22 pra ad aliud propositum retuli, refert Ioan. Mon.tenere, † q̃ feudatarius simpliciter inuestitus habet usumfructum, idest fruitionem quandam vtilem,& plenam, non quòd ab eo exigatur vsufructuaria cautio,iuxta.l. 1.C.de vsufruct. nec quòd perdat per capitis diminut. quod Bald. dicit esse perpetuò notandum, vt ibi per eum plenius, & per hoc,quòd feudum aliquando appelletur vsusfructus,vide quod multum sing. decidit Bald. in capit.1. §.si quis de manso. in 3. colu. infra si de inue.feu.contro.fue. vbi formaliter dicit,cùm aliquando appelletur vsusfructus, concesso mihi castro simpliciter in feudum, intelliguntur mihi concessæ munitiones, quæ sunt ad defensam castri ibi positæ perpetua destinatione patrisfamil. quanquam non sint affixæ, vt trabuchi, manganelli, balistæ, & similia. ¶Vltra eum facit, quod ipse decidit in dict. capit. 1.in principio. in fin. colu.versicul. extra quæro,vtrum inuesti-
c tus.si de inuesti. feud. contro. fuer. vbi quærit, an inuestitus [c] simpliciter de castro, intelligatur de rebus corporalibus in eo existentibus, vide ibi Bald. cum his, quæ ipse allegat, præsertim text. & Bartol. in l.si quando. C. de bon.vassal. libr.10. Tamen fundamentum primæ decisionis,quòd feudum aliquando appelletur vsusfruct. non est ex toto tutum, vt ex prædi-
23 ctis patet; ex dictis in præceden. colu. ¶† Item pro perfecta
d cognitione quid sit feudum, [d] adde id, quod dicit gloss. not. in capitul.1.in princi. infra per quos fiat inuestit.quòd feudum est in bonis vassalli, propter quod, & propter quam glo.dicit ibi Bald.vassallum teneri ad soluendum datia, & gabellas,non autem dominum, seu proprietarium, qui non percipit fructus,vt l.si pendentes. §. si quid cloacarum. ff.de vsufruct. & l. neque. ff. de impen. in rebus dotalib. de quo puncto, scilicet quis teneatur ad datia, vel collectas, an vassallus, an directus dominus, vide multum latè Andr. de Isern. summum feudistam in capitul. 1. super verbo, & plaustrorum. infra quæ sint regal. vbi etiam tangit quid de emphyt. tam Ecclesiæ, quam priuati,an teneatur soluere datia,vel collectas, an directus dominus, de quo vlti. scilicet de emphyteu. dixi in l. prima. in 9. & 10. colu.C.de iure emphyte. vbi etiam tetigi, quid in colono, & inquilino tam Ecclesiæ quam priuati. de vassallo tangam plenius post Bald. in dict. capitul. 1. in principio.infra per quos fiat inuesti. & ad id, quod dixi,feudum esse in bonis vassalli. Adde,quod quædam sunt in bonis, quædam ex bonis, quædam extra bona, quædam nec in bonis, nec extra, vt declarat gloss.quam Bartol.ibi dicit tenendam menti in l.rem, quæ nobis. ff.de acquiren. rerum domin. & quæ differentia sit, an aliquid sit de bonis, vel in bonis, vel ex bonis, est text.not. in l. secunda. §. in hac actione non vtique. ff. vi bonor. raptor. & in §. sanè. institut. eod. & quando quis dicat̃ habere ius bonum in re, & quando melius, & quando optimum, est gloss. not.in l prima.vbi Bartol.C.quãdo,& quib.quarta pars deb lib.
24 10.¶† An autem feudum concessum [e] filiofamil. dicatur pe-
e culium castrense, vel quasi,an auduentium, & sic an debeatur patri vsusfructus, vide latè Bald.post gloss. & Iacob. de Beluis. vbi dicam in capit. si duo.in fin.colu m. de duob fra. de no benefic.inuesti.& in l.cùm oportet.in fin.colum.primę C.de bo. quæ lib.& in l.si vxor.in fi. C.de condi. inser. ¶An autem feu-
f dum [f] sit gratia, vel possit gratia nuncupari, an verò debitum ꝓp vicissitudinem seruitiorum,dlsputat Bal. hic in prælu.in 6. col.ver.pro intellectu horum. & in effectu ꝯcludit, q̃ cũ feudum magis innitatur gratiæ, q̃ vicissitudini seruitiorum,debet attendi, q̃ est principalius, & sic censeri gratia, sic in qualibet alia dispõne, & ad istud gñale probandum multum adducit Bal.vt hic per eum,& q̃ feudum magis innitatur gratiæ q̃ seruitijs,est text.no. in cap.1.j̃.de feu.da.in vicem leg. comm.per quẽ tex.Mar.Laud.tenet cum Bal.in c.1 in prin.in 2.col.in ver.
25 circa primam partem diffin. j̃.tit.1. ¶† Not.tñ inter cætera, q̃ adijcit Bald. illud simile, q̃ qñ pro re datur alia res, & etiam pecunia, q̃ si quantitas pecuniæ est maior pars pretij,censetur emptio,& vend.aliter est permutatio.l.fundi partẽ. ff.de ꝺhen. emp.& l.si sterilis.§.si tibi.ff.de act.emp.& text. prin.in c.ad cõnes.vbi Ioan.Andr.in nouel.& alij.de rer.permut. Adde, quod

idem

ADDITIONES.

a ¶Fundum.Adde.l.si habitatio.ff.de vsu,& habi.Doct.in l. cùm ùhi.in §.si vni. ff.de transact.

b ¶Vassallus. Adde,an vassallus agendo contra principem teneatur petere veniam,vide gl.in l.fi.C.de quadr.præscrip.& ibi Bal.vbi tenet,q̃ sic, q̃ vassallus tenetur petere veniam,& Spec.tit.de feu.in §.quoniam.versi.17.

c ¶Inuestitus.Adde Bar,& Doct.in l.3.in prin.ff.de acq.posi.Inn.in c.dilectis.de appel.Inn.in c.proposuit.de concess. præben. Inn.in c. debitores. de iureiur.

d ¶Feudum.Adde Host.in sum.in tit.de feu. Doct.in rubr.de feu.

e ¶Concessum.Adde Doct.in l.3.in §. si quis minor fuerit filiosam.ff.de minor. Doct.in l.quod dicitur patrom. ff.de verb.oblig.

f ¶An autem feudum.Adde Docto.in l.1. in §.permittitur.ff.de aqua quotid.& æstiua.Bald.in capitu.1.§.ad hoc.de prohibi.feud.alie.per Fride.in c.ad hoc. de pac.iur.firm.

Source : BIU Cujas

idem tenent Bart. & alij in l. Aristo.in princ.ff. de don.Barto.in l.si in emptione.in princ.per illum text.ff.de contrahen.emp.& in l.1.ff.de rerum permu. Bald.in l.1.C.de re.permu. Alex. in l. 2.in princ.in fin.colu.ff.si cert.pet. Subiungit circa hoc Bal. hic vnum singulare verbum, ꝙ alibi non reperies, per quod suppletur doctr. Doct.vbi supra,quòd in dubio, quando non apparet,an quantitas sit maior re,vel ècontra, vel esset æqualitas in re, & pretio, iudicabitur in dubio ℈ctus nominatus empt. & vend. quia fauorabilior est, cùm solo consensu producat actionem.l.iurisgentium. in princ. ff.de pact. Bald. malè loquitur, quia in dubio censeri debet contractus innominatus, & ex eo competit actio præscrip. verſ. per reg.l.1 ff.de æstima.& l.naturalis. §. pen. ff.de præscrip. verb. & ita in indiuiduo tenet Barto.in l.1.in pen. quæst. & ibi Fulg. vbi dixi.ff. de rer. permu. Ioann. de Imo.in d. l.Aristo.in princ.quamuis de Bald.hic non
26 faciat mentionem. & Bart. vbi supra. ¶† An autem feudum possit dici priuilegium,tangit Bald.hic in prælu. in 8.colu.verſ. est autem quæstio,an possit dici priuilegium,vbi concludit, ꝙ si concedatur à Principe de plenitudine potestatis super reb. non feudalib. seu personis contra consuetudines feudales, & tunc dicitur propriè priuilegium,& sic strictè intelligendum.c. cùm dilecti.de dona. & secundum Bald.de isto priuilegio non cognoscit nisi Princeps, si dubitatur de eius subsistentia, alleg. not. in c. cùm venissent. de iud. & c.1.℈. apud quem, vel quos contro.feu.defini sed melius alleg.cap.1.de confir.vti. vel inuti. Aliter autem feudum dicitur beneficium propriè non priuilegium,& sic latissimè est interpretandum,per l.fin.ff. de const. princ.& d.cap.cùm dilecti.de don.quamuis secundum Bald.ex larga significatione, omne quod emanat à Principe potest priuilegium dici. ita dicit tenere Io. And. in c. olim tibi. de verb. sign.in nouel.Hanc deci.Bald.refert, & simpliciter sequitur do. Mart.Laud.in cap.1.in princ.in 2.colu.℈.tit.1.& quòd feudum sit beneficium, patet ex diffinitione feudi posita in c. 1.§.pen. & fi.℈.in quib.cau.feu.amit.quam retuli. ℈.in prin.huius quæst. ¶Adde, ꝙ feudum dicatur propriè beneficium, non priuilegium,& sic largè non strictè est interptetandum,tenet Bart.in l.1.in fin.colum. antepe. C. de iur. & fac. igno. & in l. fin. circa princip. C. si contra ius, vel vti. pub. & in l. si quando. ad
27 fin. prin. C.de inoffi.testa.¶† Quæ autem differentia a sit inter
a priuilegium,& beneficium,capiendo beneficium in specie, & cuius effectus sit,declarant Bart. Alex & alij in l.fi. vbi Pet.Cyn. & Bald.latius.ff.de const.prin.Bart.in l.si finita.§.ex hoc edicto. ff.de dam.infect.Cyn.in l.rescripta.in prin.vbi Sal.C.si cõtra ius, vel vti.pupil.Arch.in c.gratia.de rescrip.in 6.d.Ant.& Pan.in d. c.olim tibi.de verb.sign.Alex in l.quia tale.in princ.in 1.colu.ff. sol.mat.& si statutum diceret, ꝙ nobiles exempti non debeant habere aliquod beneficium in ciuitate, quid intelligatur sub illa dictione beneficium,vide not.decisio.Bart. in l. beneficio.ff. ad l.fal.quam sequitur Pau.de Cast.in l.maritum.in prin.ff.sol.
28 matr.¶† Tertiò princ.quæro,vnde dicatur feudum,& text.in c. nulla.infra per quos fiat inuest.dicit,ꝙ à fide,vel à fidelitate, & licèt quicquid facimus, alienam fidem secuti, debeat in fide consistere l.1.ff si cert.pet.& graue sit fidem fallere.l.1. in princ. ff.de const.pec.& l.1.in prin.vbi Bart.multa morialia dicit.ff.de pact.& fides etiam hosti sit seruãda.l.1.§.non fuit,vbi gl.& Bar. ff.de dol.tamen secundum Gul.Odo,& Ray.hic,& Bal.in prælu.in 5.col.verſ.secundo quæro. feudum propter excellentiam dicitur consistere in fide, cùm in eo dominus committat vasallo personam,honorem,& bona.c.1.℈.de no.for.fide. & ècõtra,& ideo propter excellentiam feudum à fide dicitur, non à qualibet fide,sed à fide fidelitatis, est autem fidelitas secundum Bald.dum præmittitur iuramentum fidelitatis, & dum seruatur executio operis.¶Et ad hoc, quod feudum dicatur à fide, adde etiam Bald.hic in prælu.in 7.col.Iac. de Bel.in 2.colu. Alua.in 8.Iac.Ardi.in sum.in prin.in 3.col.sub Rub. vnde dicatur feudum.Io.Ray.in repe.c.præterea. infra de prohi. feu.alie. per Frid.super rub.in 2.colu.Mar.Lau.in c.1.in prin.in 4. colu.in fi. ℈.tit.1.Card.Flo. in c.fi. in 15. quæst. vbi Imo.in 24. colu. in 1.q. de feu.verum est,ꝙ Hen. Archiepiscopus in sum.sua in §.2.prout etiam refert do.Ant.de Prato veteri in prima sua Rub. huius lib. in col.fi. tenet denominari feudum, quia ob fieri datur, & sic feudum à fieri,ad plura. n. facienda tenetur vasallus, vt infra qualiter iur.deb.dom.vas.fide.per totum.Qua ratione dicit feudum esse contractum innominatum, do vt facias,& cõpetere actionem præscriptis verbis,per l.naturalis.§.1.ff.de præscrip.verbis, & repeti posse datum per condictionem ob causam.l.damus.ff.de cond. indeb. quod vltimum infra examina-
29 bo in seq.princ.¶† Tene,quod proximè dixi,& per hoc, quod feudum dicatur à fide, infert Mart. Lau.in d. c.1.in princ.in 4. colu. in fi. ℈.tit.1. non valere pactum factum inter dominum, & vasſalum, ꝙ vasſallus non cadat à feudo ob felloniam,quia sic inuitaretur ad delinquendum,℈ regulam. l.conuenire.ff.de pact. dot. & quia dolus de futuro remitti non potest. l.si vnus. §.illud. ff.de pact.distingue melius, vt per Bald.quem [illegible] non allegat,in l.1.in 2. quæst. ff.de rer.diui.sic in simili non valet pactum,ꝙ non liceat donanti reuocare donationem inter viuos propter ingratitudinem donatarij, iuxta.l. fin. C.de re.dona.& cap.fin.de dona.Ita tenet Spec.in tit.de dona.§.1. verſi.quid si factum est.Bald.in l.fi.vbi aliquid Bart. in 2.col. C.de pact.Bal. in l.fi.C.de bon.lib.Sal.in l.pactum, ꝙ bona.C.de pact.Limitat tamen singulariter Io.And.super d.verſi. quid si actum. nisi interuenerit iuramentum, quia virtute iuramenti posset ingratitudo etiam de futuro remitti,per tex. notabilem in c.quemad.de iureiur,& cum eo tenet dubitatiuè tamen,Ant.& Imo. & ibi do.And.Barba.de dona. & Alex. in l. stipulatio hoc modo.ff.de verb.oblig.verum est,ꝙ Ró. in d.l.stipulatio hoc modo concepta,& in l. donationes in concubinam. §.1. ff.de do. reprobat istam limitationem Io. And.quia tale pactum est cõtra bonos mores,qñ remittitur dolus de futuro.d.l.si vnus.§.illud.quo casu iuramentum non operatur,nec est obligatoriũ. c.non est obligatorium.de reg.iur.in 6.declarant Bar.& Doct. in l.fin. C.de pact. & in d.l. stipulatio hoc modo.dum concludunt,ꝙ pactum de succedendo affirmatiuum,quia est ℈ bon. mor.non firmatur iuramento,& ad text.in d.c.quemad.inñdet Lud.ꝙ loquitur in delicto de præterito. ſ. in eo, qui iurauerat non accusare ratione delicti iam commissi. Tu dic, prout etiã dicit Alex. in d. l. stipulatio hoc modo, ꝙ imò text. loquitur apertè etiam in delicto de futuro, nec est verum, ꝙ det materiam delinquendi, cùm possit paciscens non obst.iuramento eum accusare de delicto, quo ad hoc, vt criminaliter puniatur, quod respicit vtilitatem publi.quæ intelligitur semper excepta in iuramento priuati, licèt propter iuramentum non posset eum amplius accusare ad priuatam vindi. vel pro suo particulari interesse,vt apertè dicit tex.in d.c.quemad. & multum not.istam limitatio. ꝙ per pactum cum iuramento factũ à domino posset vasſallo remitti fellonia committenda,& sic
30 propterea futura caducitas. ¶† Quid autem sit fides, diffinit Bald.hic in 7.col.ſm Ciceronẽ,& in cap.1. in princ. ℈. de capit. Corra.& in c.quæ in eccl.in 12.colum de consti. vbi etiam per eum,quid sit fidelitas.de quo proximè dixi ſm Bald. & quid sit fides,diffinit etiam glo.in rubr. C.de sum. Trin. in verſi.fide, & dicit Odo.in sum. sua feu. in rub. quæ incip. in quib. teneatur vasſallus seruire domino, quem etiam refert, & sequitur Io. Raynal.in d.repe.d.c.imperialem.super rubr.in 3. col.ꝙ fides dicitur,quasi fac,& dic, & sic componitur ex duobus corruptis. & vasſallus in factis, & dictis debet esse fidelis dño,& per hoc contingit, ꝙ si vasſal.iurare non possit, quia sit mutus, amittit feudum.c.vnico, vbi dicam, an mutus, vel aliter imperfe. & vasſallus tenetur domino præstare consilium, & auxilium, & etiam sine sacramento veritatem dicere debet, vt habetur in
b epistola posita.22.q.5.ca. de forma, & c.seq. & de multiplici b specie fidelitatis,vide per Bar.in extrauag. ad reprimendum in verbo totius fidelitatis,quem sequitur Alua.in c.1.℈. quid præced.debe.inue. ¶Itẽ ꝑ hoc, ꝙ feudum dicatur à fide, puto factum esse,quod vasſallus appellatur fidelis, ita sæpius appellãt hæc iura feu.vt in capit.1.an remo.debe.test. & capit. 1. versic. antiquissimo tempore.℈.titul.1.& capitul.1.§. præterea. versic. quod si fortè.infra quæ fuer.prima causa benefic.amit.& cap. 1.in princip.infra si de inue.feu.contro. fue.in rubr. & in capit.
31 1.℈.de conten. inter dom. & fide. ¶† Beneficium autem dicitur à beando,ꝙa facit accipientẽ beare,idem etiam est, quod prodesse, & beneficium etiam dicitur rem ad solum vsum concedere. l. in commodato. §.sicut. ff.commoda. ¶Et quotuplex sit beneficium, & quibus modis capiatur,vide per Andr.de Isern.in capitu.primo.in tertia colum.in fin.infra quis dicatur Dux, vel Mar.per Alua. in c.1.in prin.in 4.col.℈. in quibus cauſ.feud.amit.& hic in procem.feud.in 14. colu. ¶† Vasſallus autem idem est, quod obligatus, & deriuatur à vas vadis, quod est obses. inde vadimonium, est enim vasſallus ad plura domino obligatus, vt capitul.primo. infra de no. for. fide. & per hoc etiam appellatur clientulus, idem quòd seruitor,vt capit.primo. in princip.& §.1. infra de alien. feud. cùm vasſallus sit domino ad seruitia obligatus, vt capit. 1. infra in quibus cau. feu.amit. Interdum etiam appellatur valuasor,& ita sæpè appellant iura ista feud.vt capitul.primo.in princip.& §.fin.infra tit.1.& in rub.& in c.1.℈. de feud.da. in vi.leg. com. & in c.1.infra quib.mo.feu.amit.& text. prin.in c. 1. infra quis dic.

ADDITIONES.

a ¶Quæ autem differentia. Adde Bal.in l. fi. C.de re iud.verſi.dicas.

b ¶Multiplici. Adde ca.beneficiũ. si de feu.defun.pten. sit, &c. Doct.in rub. de benefi.feu.Doct.in c.j.de l. Corra. Doct.in c.1.de vaſ.q contra consti.Lotha.

Source : BIU Cujas

dic.Dux,vel Marc.Et dicit valuasor, quasi dignus stare ad valuas domini.i.portas,& eas intrare propter beneficium,quod à
a domino accepit.Hinc dicitur, ꝙ portæ [a] principum, & dignitatũ infamibus patere non debent.l.2.C.de digni.lib.12. Ita declarat Alua.post Andr.de Isern.in c.1. in prin.in 2.col.infra quis dicatur Dux,vel March.ibi tamen And. nihil dicit.Idem dicit Aluar.hic in proœ.feu.in 14.col.in 7.q.Hinc dicit singulariter Bald.in l.falsus.in 1. col. C.de fur. ꝙ gestum à falso procuratore, quod potest regulariter ratificari per dñm,tñ ratificari non
33 potest, si gestũ sit in audiẽtia principis. ¶† An autem feudum,
b & vassallus [b] sint noïa noua inuenta solùm iure consuetudinario, an verò fuerint de iure Ro.disputat And.de Isern.in isto proœ.feud.in 4.quæst. & in effectu concludit, ꝙ sunt noïa cõsuetudinaria.Idem tenent Odof Nic.de Neapol.hic,& Iacob. Ard.in proœ.summę sue in 1.rub.Alua.in c.1. in 4.no.ĩ.de cõten.inter do.& vas.de inuest.& hic in proę.in 14.col.in 7.quæst. Mart.Laud.in c.1.in princip.in 5.col.ĩ.tit.1. Alibi dicit Bald. in c.quæ in ecclesiarum. in 10. colum. de constit. ꝙ feudum habet denominationem consuetudinis, & ꝙ iste cõtractus olim populo Rom.fuit incognitus, & si cognouissent,fuisset exosus eis,quia sapit seruitutem personarum, vel mixtam rerum, vel perso.& singulari personæ tri buit iurisdictionem,quę non debet esse nisi penes principem, vel magistratum. l.non est sing. ff.de reg.iur.Alibi Bald.in rubr. C.de rer.permu.dicit, ꝙ feudũ vsuale nomen habet.Circa hoc vlterius non insisto, quia nullus vtilitatis est,memor eius,ꝙ scribit Ioan.And. in addi Spec. titul. de loca. §.nunc aliqua.super versic.261.vbi plura inuehit ℈ Doct.qui multis medijs student impugnare opin.Antiquo-
34 rum,quæ inutiles sunt.¶† Quarto principaliter vltra Doctor. quæro, an feudum sit ℈ctus noïatus, vel innoïatus: vtilitas est pp l.fi.cum ibi not.ff.de condi.ob cau.Henric.in prin. summæ iuæ,vt dixi in præced.q. tenet, ꝙ sit ℈ctus innoïatus, do vt facias,& ꝙ oriatur actio prę scriptis verbis,& idem,ꝙ sit contractus innoïatus,tenet Bal.in l.fi.in 1.q. C.qñ lic.ab emp.disce.vbi tenet, ꝙ donatio, permutatio, emphyteusis, & feudum sunt oẽs ℈ctus innoïati, quia non pariunt actionem nominatam ſm nomen ℈ctus, sed vel condictionem ex.l. vel actionẽ præscrip.verb.nam ſm eum contractus nominati non cognoscũtur per nomen ℈ctus, sed actionis, nam qñ pariunt actionem ſm nomen ℈ctus,tunc sunt ℈ctus nominati,aliàs secus. Confirmo per id,ꝙ dicit Bald.in c.fi.in fi.col. versic.& scias. de cau. pos. & proprie.vbi dicit,ꝙ omnes ℈ctus, quos consuetudo de nouo inuenit,sunt oẽs innominati, ex quo iure gentium, vel ciuili nomen acceperunt.l.naturalis.§.at cùm do.ff. de præscr. verb.l.si margaritam. ff.pro soc.ideo ſm eum ℘tractus ficti cõ sistentis in alio quàm in pecunia numerata, est contractus innominatus,de quo fit mentio in c.Pisanis.de resti.spol.idem,ꝙ feudum sit contractus innominatus,tenet Bal.in rub.C. de rer. permu.in 1. col. vbi dicit, ꝙ omnes contractus,quos consuetudo inuenit,vt contractus colonarius,& feudi,qa vsuale nomen hñt, magis accedunt contractui innominato, quàm nominato, cùm non perficiantur consensu,sed solennitas exigatur, q̃ consuetudo requirit, ideo in feudis sine inuestitura non est feudum, quia consuetudo feudorum requirit inuestiturã. ¶Contrarium, & melius,ꝙ imò feudum sit contractus noïatus, tenet Bar.in l.iuris gentium. §.quinimo.in 5.col. ff.de pact. ibi.n.quærit,pone,ꝙ per consuetudinem,vel statu.alicui ℈ctui innominato de iure gentium adijcitur nomen de iure ciui: an per hoc erit ℈ctus noïatus,& cõcludit,ꝙ licèt qñ nomen adijcit alicui ℈ctui à iure gentiũ sit elegans vestimẽtũ. d l.iuris gentium.in prin.tñ qñ à iure ciuili imponitur nomen contractui, tunc nõ est elegans vestimẽtũ,nisi deſ ei nomen, & forma, vel specialiter caueatur in l. ꝙ sit ℈ctus noïatus, vt patet in Auth. eo decursum.C.de don.ante nup.per hoc dicit Bart.se putare, ꝙ feudum sit ℈ctus noïatus,quia consuetudine hẽt nomen,& formam, de nomine patet. Item habet formam, qa formam iuri fidelitatis, & inuestituræ, vt patet in istis vsib.feud.& cum prima doct.Bar.tenent Bal.& Ang.in l.ltĩma.ff.de pact. Ang.in Auth.vt spon.larg.in prin.collat.9.Imol.in c.quæ in ecclesiarũ. de const.& ꝙ feudum sit ℈ctus nominatus,tenet expresè Bal. sibi ℈rius in d.c. quæ in ecclesiarum. in 10. col. vbi quærit, an feudum sit contractus nominatus, vel innominatus, aut neuter.i.anomalus,& in effectu concludit,ꝙ est noïatus, qa inuẽtus post 12.tab.sub tit. proprij nominis sub singularib. consuetudinibus, & naturis, quas nullus alius contractus habet, & sic est contractus nominatus vocabulo proprio,& natura discretus,vt ibi per eum, & ista vlt. placet, pro qua faciunt, quæ po-
* nit Bart.in l.vnica.in 6.col.ff.de condi.ex l. *Idem communiter concluditur* in emphyteusi,ꝙ sit ℈ctus nominatus,ita tenet Angel. in l.1.vbi hoc no.ex illo tex.C.de iur.emphy. & ibi Bal.in 3. col. & ibi dixi,Angel.in §. emphyteusim.in Auth.de non alie. collat.2.sentit Bart. in d.l. vnica. in 5.col.ff.de cond.ex.l.Quamuis ℈rium ẽt in hoc vlt.vt dixi teneat Bald.in d.l.fi.in 1.q.C.qñ lic. ab emp.disce. & in d. rub. C.de rer.permu. pro confirmatione conclusionis proximè factæ accedant,quę dicam in proxi.seq.
35 q.¶† Quinto principaliter quæro, & opportunè iuxta prędce. q.q̃ actio oriat̃ ex isto ℈ctu feudi.Andr. de Iser. hic in 6.q. post Odof.in sum.in rub. per q̃ act. reuocetur feud.&c. multa dicit ponendo longam distinctionem, sed clarius loquẽdo, & in effectu concludendo dic alio ordine,ꝙ si princeps, vel alius concedens feudum induxisset vassallum in possessionem naturalẽ, & verã feudi, tũc vassallo ℘petit vtilis rei vend.nedũ ℈ extraneũ,sed ẽt ℈ dñm,quia vtilis tunc pfertur directæ. l.1. in fi.& l. 2.ff.si ager vect.vel emphy. no.per gl.in rub.ff.de rei ven.Tu ad de tex.& gl.in c.1.§.1.vbi latè Alua. ĩ.de inuest.de re alie.fact.& isto casu sufficeret,ꝙ dñs induceret vassallum etiam in clande-
36 stina poss.iuxta consilium.l.si fundum.ff.de fund.do.† alias nõ vendicaret vassallus inuestitus verbo, vel alio actu corporeo, puta hasta, vèl ense,quia talis inuestitura nõ tribuit ius in dñio, vel pos.vt not.in c.1. in prin. vbi dicam. ĩ.quid sit inuesti.& ad hoc vide,ꝙ decidit Bal.in c.si facta.in fi.col.ĩ.si de feu.fuer. cõtro.inter do.& agna. Si autẽ facta est sola promissio de inuestiendo, tunc siquidem est valata stip. quia in ea deducitur factũ.i.promissio de inuestiendo, & sic incertum.l. vbi aũt. § qui id,ꝙ in faciendo.ff.de verb.oblig.oritur actio ex stipu. l.si quid certũ.ff.si cer.pet.inst.de verb.obli.in prin. aliàs ageret vassallus condictione ex lege, vel rectius condictione ex moribus, quæ nascitur ex vsu feudorum, ita èℨ dñs aget ℈ vassallum ad seruitium actione ex stip.si fuit stipulatione promissum,vel condictione ex morib.iuxta no.per gl.in c.1.ad fi ĩ.de capi. qui cu. ven.vt hic plenius, & seriosius per And.de Iser. quem sequitur Mar.Lau.in c.1. in prin.in 5. col. ĩ.tit.1. ℈ aũt alium,cui vassallus pos.feu.concessit,qũo agat dñs directus,est gl.in c.1.ĩ de cõtro.inter do. & emphy. & ibi latè ponitur maximè per And.& Alua. Tu addendo aduerte dum concluſum est ℘petere condictionẽ ex morib.ꝙ idem tenet Ang.in l.vnica.fi.de condi.ex l.Bal.in rub.C.de condi.ex.l. & in c.1. in prin.in 3.col.ĩ. de contro.inuesti.& ita teneas.q̃is Bar.fuerit in noua opi. in d.l. vnica.in 5.col. vbi tenet, ꝙ vbi consuetudine, vel statuto inducit̃ nouus ℈ctus, ꝙ tñ agitur actione,q̃ oritur ex illo ℈ctu, vnde ſm eum ex ℈ctu feudi inducto per consuetudinem agendum est actione feu.seu ex feudo,& dicit Bar. in l.in commo. §.1. ff. com.ꝙ cùm ex feudo oriat̃ actio feudi.vt prędixi, ꝙ ista actio feudi variabit̃ in directã, & ℈riã. directa ℘petit dño, ℈ria aũt feudatario,& ad istã opi.Bar.vide,ꝙ dicit Bal.in l.ex placito.in 10.q.C.de re.perm.Alibi etiam Bald.in l.fin. in 1.q. C.qñ lic.ab emp.disc. tenet, ꝙ ex ℈ctu feu. oritur condictio ex.l. vel actio præscr.verb.& hoc tenendo illam suam opi. ꝙ feudum sit cõtractus innoïatus, q̃ reprobaui in p̃ced.q. ¶Alibi ẽt Bal in l.vnica.in 17.col.C.de ℘fes refert Io.Mon.in c. Abbate sanè. de reg. iur.in 6.tenere,ꝙ vassallo ℘petit officiũ iud. Tñ Bald. ibi illud non sequitur.¶Item adde dictis And.de Iser.dũ dictũ est, q̃ si promissio de inuestiendo facta sit per stipulationem,tunc agit̃ actione ex stipulatu, aliàs verò agitur cõdictione ex moribus,
37 nam pulchrum dubium est, † an tunc dñs teneatur pręcisè inuestire vassallum,& dare,& sic transferre vtile dñium,an verò liberetur præstando interesse.And.de Iser. hic in d.6. q. tenet in discursu,ꝙ liberetur præstando interesse,& non possit præcisè cogi ad inuestiendũ per reg.l.1.in prin. ff.de act.emp.l.si quis ab alio.in fi.ff.de re iud. l. stipulationes non diuiduntur. versi.Celsus.ff.de verb. oblig. sed facta iam inuestitura, & sic feudo iam constituto cogitur possessionem tradere,ꝙ si dñs differat facere,tunc præstabit omnem vtilitatem vassallo, nec liberabitur præstando interesse per c.si de feudo.ĩ.si de feu.fue. contro inter do.& agna. Tu de hoc, an dominus præcisè cogi possit, an liberetur soluendo interesse,si eum pœniteat inuestire, vide gl. ord.in c.1.in prin.ĩ.de contro.inuest.& ibi Bal.in 2.col.vbi dicit ꝙ cùm feudum sit ℈ctus, in quo ius dandi continetur. i. datio vtilis dominij, ergo præcisè tenetur ad dandum, ergo non liberatur soluendo interesse, quia obligatio rem dari certa est, & non recipit rationem, vel alterationem ad interesse. l. vbi autem §.final ff.de verbor.obligatio. & l.si ita distrahatur. ℨ.de contrahen.emp. præsertim cùm veniat ex contractu stricti iuris,vbi pręcipuè debemus verbis inhærere.l.triticum.& l.quicquid astringendæ.in principio.ff.de verb.oblig.præsertim si dominus habeat facultatem implendi, non tamen clarè firmat Bald.hic,tamen idem Bald. in cap.2. ĩ.de no.for.fi.firmat, licèt in di-

ADDITIONES.

a ¶Quod portæ. Adde in regula infamib.de reg.iur.li.6.& in c.si laici. 33.dist.
b Vassallus. Adde Docto.in l.rem non nonam.C.de iud.Doct.diffusè in c.1.de conten.inter dom.& vassal.de inuest.in vsib.feud.

Source : BIU Cujas

in discursu, quòd princeps præcisè tenetur, & potest cogi ad tradendum, de quo vide per Imol. in d. l. stipula. non diui. in 11. colum. & ibi Rom. in 9. char. & vide text. in c. 1. §. fin. ff. de mili. vas. qui contu. est, dicam post glo. & Bald. in d. cap. 1. in princip. ff. de cõtro. inuest. Item adde ad id, ꝙ dictum est de vassallo inuestito, & inducto in possessi. competere vtilem rei ven. ꝙ Bal. in l. 1. in fin. col. C. si plur. vna sent. quærit, an vassallo competat rei vend. & an competat publiciana, & refert Io. Mon. tenere, ꝙ non, sed distingue, vt ibi per Bald. & dixi in 1. q. princip. nec aliquid firmat Bal. sed dicit se alibi dixisse, & ꝙ in materia feu.
a sicut in alijs contractib. nascatur actio [a] directa, & vtilis, ponit
38 Aluar. in c. 1. §. similiter. ff. de l. Corra. ¶† Item dum supra tactum est secundum And. de Isern. quid sit ècontra, quando dominus vult agere contra vassallum ad seruitia, qua actione agatur, adde quid iuris sit, & quam actionem intentet dominus contra vassallum, non quando vult agere ad seruitia, in quibus terminis superiora loquuntur, sed quando vult agere ad repetendum feudum, quia seruitium conuentum sibi non præstatur, & si feudum est contractus innominatus, clarum esset, quòd competeret condict. ob causam ad repetendum, quod est datum, quæ non habet locum in contractibus nominatis, vt not. in l. si pecuniam. in princ. & in l. fi. ff. de condict. ob causam, sed feudum est contractus nominatus, vt firmaui in præced. quæstio. princip. ideo quærenda est alia actio quàm condict. ob eau, de hoc est gloss. in c. 1. §. sed nec alia. infra quæ fuer. prima causa benefi. amitten. quę tenet competere vtilem rei vend. per l. 1. C. de dona. quæ sub modo. quę nihil facit, quia in ea speciale est fauore alimentorum, vt ibi per glo. & Doct. ideo Iac. de Bel. & Bald. & Aluar. in d. §. sed nec alia. tenent, ꝙ competit directa rei vend. vel publiciana, ſm Nic. de Neap. ibi, vel secundum Andr. de Iser. competit condictio ex morib. vel actio præscrip. verb. vel condictio ob caus. quæ vlt. procedere non potest, cùm feudum sit contractus nominatus, vt dixi, &
39 dicam ibi. ¶† Qualiter autem formetur libellus, qñ dñs agit ꝯ vassallum, vel ècontra, ponit Spe. formam in tit. de offic. ord. ver. eod. modo dñs contra vassallum. plenius in tit. de testib. §. dicendum. versi. sæpe quoque dñs, & versi. seq. & in tit. de natis ex libero ven. & in tit. de maior. & obed. versic. & eodem mo-
b do. ¶ Item adde, ꝙ quando vassallus conqueritur [b] de domino, quia à vassallo exigit seruitia non debita, vel vltra solitum modum, sibi competit officium iudicis, non actio negatoria, ſm Bal. in c. 1. §. fin. in 4. col. ver. pone vassallus conqueritur de domino. ff. de prohi. feu. alie. per Fride. ¶ Ibidem ēt Bal. in versi. seq. quærit ad propositum de pulchra, & vtili quæstio. si ter-
c tius [c] præscripsit contra vassal. & dominus egit contra istum tertium directa rei vend. & recuperauit rem feudalem, an vassallus posteà agens ꝯ dñm possit à domino vendicare rem feuda. quam non potuisset in effectu vendicare ab illo tertio, qui pręscripserat, arguit Bal. ad partes, & concludit, ꝙ vassallus nulla actione possit agere ꝯ dñm, vt ibi per eum, vbi dicam, & vide Io. And. de ista quæst. in addi. Spec. in tit. de feu. super rubr.
40 circa 2. col. per Pan. in c. ad audiendiam. de præscri. ¶† An au-
d tem, & quando vassallus [d] possit agere ꝯ dominum de euictione, si ab eo feudum euincatur, & qualiter, habes text. in c. 1. vbi gl. & Doct. ff. si de feu. vas. ab aliquo interpel. fue. & tex. in c. 1. in prin. vbi latè Alua. ff. de inuest. de re alie. fac. An autem vassallus possit agere actione furti, vel ad pœnam furti ꝯ dñm suũ, dubium est propter reuerentiam, quam debet vassallus dño suo. c. 1. §. fin. ff. de mili. vas. qui contu. est, quia vassallus æquiparatur liberto, ſm Bald. in l. liberti. in pe. col. C. de oper. lib. & dixi. §. in 2. q. prin. Dic de hoc, vt in terminis p Bal. in c. imperialē.
41 §. fi. in 4. col. ff. de prohi. feu. alie. per Fride. ¶† Item in materia diligenter no. ꝙ Carboniana bo. pos. & pos. ventris, noīe habēt locum etiam in bonis feuda. vnde mortuo patre si sit filius impubes, cui moueatur quæstio de statu, vel de filiatione, debet interim dilata. q. mitti in bo. pos. pñs per Carbonianam, & simiiter mulier ventris noīe, ita debebat mitti p ista remedia in bo. pos. feu. ita sing. Bal. in c. 1. in 6. col. ff. an agn. vel filius. motus per l. 1. §. lex fal. in rõne sui. ff. ad l. fal. refert, & simpliciter sequit Alex. in l. j in fi. C. de carb. edi. ¶ Ego vltra eos comprobo istud clara ratione: nam casus occurrentes, qui non reperiuntur expresse decisi in istis consuetudinib. feudorum, prout est iste casus, debent decidi ſm ius cõe, glo. not. in c. 1. vbi not. Bald. vbi multa bona dicam. ff. de feu. cog. ergo attento iure cõi, quem admodũ filius impubes per Carbonianā bo. pos. & mulier vẽtris noīe per aliam bo. pos. mittunt in poss. omnium bon. paternorum, ita ēt mitti debent in bo. poss. feu. per eadēmet reme-
42 dia ꝙ teneas bene cordi. ¶† Item adde, ꝙ feudatario cõpetit directa actio. l. Aquiliæ, pro damno dato, gloss. not. in l. cedere. §. final. in gloss. 1. quam ibi Bartol. sequitur, & reputat multum not. ff. arb. fur. cæsar. & ibi etiam est text. gl. & Bart ꝙ actio directa ex illo titulo arborum furtim cæsar. competit feudatario. Ibidem etiam est text. ꝙ ei etiam competit actio aquæ plu. arc. & fin. reg. Item adde, ꝙ vassallus potest agere, & conueniri ad pęnam, quæ imponitur per l. si quis in tantam. C. vnde vi. ſm Bald. in l. pen. in 1. col. C. si à non compe. iud. Item vassallus pōt opus nouum nunciare ꝯ ædificantem suo ꝓprio nomine, & ēt procuratorio noīe, ſm Bar. in l. 1. §. fin. in fi. col. ff. de ope. no. nunc. Item diligenter not. ꝙ in isto ꝯctu feudi habet locum redhibitoria, & quanto minoris vtilis, ita firmat singul.
43 Bal. nec alibi legi in l. 2. C. de ædi. act. ꝙ bene signa. ¶† An autem feudũ peti possit, vel veniat in peti. hære. puta an filius, vel alius hæres instituitus possit agere peti. hære. ad bona feudalia per alium possessa. glo. est not. ꝙ sic in l. item videndum. §. fin. in glo. fin. in versic. iura. ff. de peti. hære. ¶ Iste est subtilis passus, in quo Bart. variauit, & est sibi contrarius, nam cum illa gloss. tenuit Bart. in l. si patroni. in princip. ff. ad Trebellian. cum illa limitatione, quando feuda peterentur à possidente, qui non haberet ius illa detinendi, secus si peterentur aduersus filium, vel alium, qui feudo succederet, tunc non posset agi petitione hæredi. & sic Bartol. ibi si consideres multum ampliat gloss. d. l. item videndum. §. final. ex parte agentis ad feudum, licèt restringat ex parte conuenti, nam vult, quod quicunque hæres etiam si sit extraneus, possit agere petit. hæredit. ad feuda contra possidentem, dummodo talis possidens feudum, non habeat ius id detinendi, vt quia non sit de liberis, nec de comprehensis in inuestitura, nec videatur mirum, quòd extraneus hæres possit agere ad feundum peti. hæredita. quamuis extraneus non succedat in feudo. capit. 1. de succes. feud. quia verum est quo ad proprietatem feudi, & sic quo ad vtile dominium.
44 ¶† Sed quia peti. hæredi. datur non solùm pro rebus, in quibus defunctus habuit dominium, & proprietatem, sed etiam pro rebus, in quibus solam possessio. vel detentionem haberet. l. regulariter. in principio. ff. de petitio. hæredita. & l. hæreditas. C. eodem. ideo potest extraneus hæres agens petitio. hæredita. se fundare in sola possess. quæ erat apud defunctum, & hoc modo obtinere in causa, non autem posset se fundare in dominio, & proprietate, quia hoc modo succumberet, vnde opus est, quòd adsit magna aduertentia in modo agendi, ita volunt Guliel. & Alexand. in dicta l. item videndum. § fina. alleg. l. quædam mulier. ff. fam. ercisc. & l. fin. ff. de iure pat. idem tenet Alex. licèt de eis mentionem non faciat, in d. l. si patroni. in prin. dicens, ꝙ Bar. ibi in hoc optimè loquit. Ad hoc confirmandum facit optimè fundamentum Ang. in effectu ad idem reincidens, ꝙ ff. referam nunc. Sed idem Bart. in l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de oper. lib. tenet, ꝙ gl. in d. l. itē videndum. §. fi. ita demum procedat, si ille qui ageret peti. hęr. ad bona feudalia erat de filijs, vel de ꝓprehensis in inuestitura, aliàs secus, & sic restringit illam gl. ēt ex parte actoris, & sic tenet contra id, quod voluit in d. l. si patroni, in prin. idem Bart. in d. l. item videndum. §. fi. in hoc tertiò variauit. nam secutus Cyn. in quibusdam addi. reprobat ex toto illā gl. tenens, quòd feudum nullo modo potest venire in pet. hær. quia non est ius hæreditarium, cùm non habeatur iure hæredi. c. 1. de suc. feu. & hoc ſm Bar. est in extraneo indubitanter verum, & ēt in filio ad quem non transit feudum tanquam ad hæredem, nec dispositio testatoris attenditur, sed venit ex pacto, vel ex lege. d. c. 1. de suc. feu. facit. l. pro hærede. §. si quid tamen. de acq. hære. dato, ꝙ filius non possit repudiare hæreditatem paternam, & habere solum feudum. c. 1. ff. an agn. vel fili. ¶ Et sic ex istis apparet, quòd feudum nec in extraneo, nec in filio est hæreditarium, ergo non debet posse venire in pet. hære. ¶ Et per ista refert multum not. Bartol. Dyn. consuluisse, & ipse sequitur, quòd si frater fecerit fratri quitationem, seu liberationem generalem de eo, quod posset petere in hæreditate paterna, non per hoc impeditur petere feuda, sicut nec bona emphyteutica, quia non petuntur tanquā ex hæreditate paterna, & istā vlti. opi. Cyn. & Bart. refert, & cū ea simpliciter transire videtur Bal. in d. l. item vidēdum. §. fi. Ray. in illa. l. itē videndū. §. fi. prout ibi refert Alb. distinguit, & tenet, ꝙ filius bene potest petere feuda per pet. hære. sed non agnati, qui debent petere per condictionem ex capitulis feudi. arg. capitul. primi infra an agna. vel fi. Angel. in d. l. item videndum. §. fin. tenet indistinctè

ADDITIONES.

a ¶ Actio. Adde Doct. in l. omnino. ff. de impen. Bal. in c. 1. quid prece. debe. inue.

b ¶ Conqueritur. Adde Doctor. in l. illicitas. ff. de offic. præsid. innoc. in capit. conquerente. de offic. ord.

c ¶ Tertius. Adde pro prima parte quod sic. Doct. in l. posthumus. in §. si quis ex his. ff. de inoffic. testa. Doct. in l. pater filium. eod. tit. Pro 2. parte vide per Doct. in l. alienationis. ff. de verb. sig. & per Doct. in l. si fundù. ff. de fund. dot.

d ¶ Vassallus. Adde Iac. Aluar. in cap. 1. ff. de feu. vassallus ab aliq. interpel. fue. in 2. not.

Source : BIU Cujas

ãtè cum gl.ibi, ꝙ feudum veniat in pet.hęr.quia licèt feudum non defluat, vel decurrat, vt ad hæredes, tamen negari non poteſt quin feudum iſtud fuerit defuncti, nec ẽt poteſt negari, quin remanſerit in eius hæreditate, vnde licèt dominiũ feudi non ſit hæreditarium, tamen conſtat venire in pet.hær.etiam ea, quæ hæreditaria non ſunt, ſi tamen in hæreditate inuenta ſunt, vt res depoſitæ, commodatæ, & ſimiles.l.non tantum. in prin.ff.de pet.hære.Iſta ratio mihi placet, per quam clarè tolli tur fundamentum Bart. ſupra relatam, dum dicit, ꝙ feudum non eſt hæreditarium, quia ẽt faciendo hoc modo ſequitur, ergo venit in pet.hær. quia in ea ẽt venit quod non eſt hæreditarium, puta alienum, vel detentum à teſtatore.d.l. & non tan tum.in prin. Et per iſtud fundamentum tene cum gl. in d.l.itẽ videndum.§ fi. cum limitatione tamen, quã ſupra retuli poſt Bart.in d.l.ſi patroni.in princi.& adde Io.And.in addi.Spec.in tit.de loc.§. nunc aliqua.in addi. quæ incip. q.non eſſet dubia, vbi alleg.bon. text. in ſimili in l.item prædia. ff.famil.erciſcun. circa tamen illud, ꝙ.ſ̃.retuli tenere Bart.poſt conſi. Dyn.in d.l. item videndum.§.fi.ꝙ ſi frater fratri fecit generalem quitationem de omni, & toto eo, quod petere poſſit in hęreditate paterna, hoc nõ obſt. poſſet petere feuda, & res emphyteuticas, quia non ſunt quid hæreditarium.Not.multum iſtam deciſio nem, quia vtilis, & quotidiana eſt.Et adde, ꝙ idem ſimpliciter ſequuntur Bal.& Ang.in d.l.item videndum.§.fi.& vide Ioan. And.in addi.Spec. titul.de feu.§.quoniam.in addi.quæ incip.di rectè. vide Bald. hoc latè diſputantem in Auth. ſi quas ruinas. C.de ſac.ſan.Eccl.& quod decidit in text.in c.1.§.ſimiliter.ſ̃.de capita.qui cur.ven. & vide omnino latè Alb. in l.tres fratres.ff. pac.referentem formaliter pulchrum conſilium Dyn.in q.ſibi tranſmiſſa ex Verona de quibuſdam fratribus & ſorore, qui cõuenerunt diuidere hęreditatem paternam, & omnia bona certis modis, & ita fuit iudicatum, an ſoror poſſet ſub eiſdem modis petere, quòd bona feudalia diuidantur, ita quod in illa generalitate verborum contineantur ẽt bona feudalia, vel ne, vide ibi diſputatum. ¶ Limita tamen ſing. hanc deciſionem, vt procedat, quando frater faciens generalem quitationem, & ꝓmittens nihil petere de hæreditate paterna, vſus eſſet in re pudiatione verbo hæreditate, cùm feudum, & emphyteuſis non ſint quid hæreditarium, vt prædixi, & ita propriè lo quuntur Bart.& Docto. in d.l. item videndum.§. fi.ſecus ſi re
a pudiaſſet bona paterna, quia appellatione bonorum [a] veniunt feudum, & emphyteuſis, ita ſing.Spec.tit.de loc.§. nũc aliqua. verſi.158.ad fi.multum not.vt bene inſtruaris circa formandas iſtas generales renunciationes fratrum, vide tamen ad hoc vlti mum id, quod pulchrè decidit Bart.in l.vt iuriſiurandi.§.ſi libe ri.ad fi. in fi.q.ff.de ope. lib. Bald. in l. quoniam nouella. C. de
46 noſſi.teſt.& latius in l.liberti.C.de ope.lib. ¶† An aũt feuda [b]
b veniant in reſtitutione fideicommiſſi, ſi teſtator habens bona feudalia inſtituat hæredem, & eum grauet reſtituere hæredita tem, vel bona per fideicommiſſum Titio, an in tali reſtitutio ne fideicommiſſi veniant, & comprehendãtur bona feuda.eſt quæſtio vtilis, & multum notab.quam ponunt Dyn.Bartol.& & alij in d.l.ſi patroni.in prin.ff.ad Trebel. Bald.in l. cùm virũ. in fi.col.C.de fideicom. Alex.in conſi. 91.incip. ponderatis his
* de quib. in thema.in 15. col. in 1.vol. & in iſtis locis *communiter concluditur*, ꝙ feudum non tranſit ad fideicom. niſi fideicom miſſarius ſit de liberis, aut de deſcendentib.ad quos de ſui na tura tranſit tale feudum, niſi ſit de perſonis comprehenſis in inueſtitura, quia tunc ceſſat ratio, quę prohibet feudũ trãſire in fideicom. ita in ſpecie limitat Bal. in d. l. cùm virum. & Io. And.in addi.Spe. in tit.de loc.§.nunc aliqua.in d. add.quę inci. q.non eſſet dubia, iuncta addi.poſita ſuper verſi.158.& plenius Alex.in d.l.ſi patroni.vbi vide. ¶ Tertiò limita, niſi feudũ fuiſ ſet receptum pro ſe & heredib.quibuſcunque, tunc indiſtinctè tranſiret in fideicom.facta reſtitutione, quia tunc non retine ret propriam naturam feudi, propter illa verba, & hæredibus quibuſcunque.c.1.de feu.non habente propr.nat.feu.ita Bald. in terminis in l.1.in 33.& 49.q.ff.de rer.diui.Alex.in d.l.ſi patro ni.in prin. in pen. col. facit quod vult Bald. in c. imperialem.in prin.in 6.col.verſi.ſed quid ſi conceſſum eſt feudum.de prohi, feu.alie.per Frid.vbi tenet, ꝙ ſi conceſſum eſt feudum pro me, & ſucceſſorib. meis quibuſcunque, hæc verba non ſolùm in cludunt tria genera hæredum, de quib.inſt.de hære.qual.& dif. ſed ẽt includunt legatarios. l. quædam. §. is autem. ff. de eden. quia legatarius in re legata quodammodo hæres eſt. l. id tem pus.§.1.ff.de vſuc.verum eſt, quod in hoc vlt.Bald.met contra rium tenet in c.1.§.donare.in 2.col.ſ̃.qualiter olim feu.po.alie. vt ſ̃.dicam. Sed redeundo ad principalem limi.quando feudũ receptum eſt pro ſe, & hæredib.quibuſcunque, quòd tunc in diſtinctè in fideicom.tranſeat facta reſtitutione. Addo, quod de hoc dubitat Bald.in d.l.cùm virum, & primò dicit videri, ꝙ tunc tranſeat in fideicom. cùm tunc feudum non habeat propriam naturam feu.d.c.1.poſtea ſubdit ſub dubio, ꝙ verbum quibuſcunque, debeat refetri ad habiles, non ad omnino extraneos.nihil alleg.& ſic reliquit indeciſum. Pro iſto vlt. ꝙ dictio quibuſcunque, referatur ad habiles, non ad omnino
47 extraneos † adde in terminis Bald. in d. cap. 1. §. donare. 1. 2.
c colu.vbi quærit quid ſi aliquis [c] recepit feudum pro ſe, & hæ
d redib. quibuſcunque, [d] an propter hæc generalia verba poterit de feudo teſtari, & illud legare etiam extraneis hæredib.arguit ad partes, & finaliter concludit, ꝙ ſolùm intelligitur de venientib. ab inteſta. & ſic illa generalitas quibuſcunque, recipit reſtrictionem de habilib. & ſic de venientib. ab inteſta. alleg.not.per Iacob.de Aren.& Bart.in l.1.§. nunciatio ex hoc.ff. de oper.no.nun.& in l.1.C.de ſac.ſan.Eccleſ.& iſtam vltimam deci.Bald.refert, & ſequitur Alex.in conſ.30.inc.quoniam om ne datum optimum, &c. in 7.colu. in 1.vol. ¶ Confirmo per text.not.in l.2.§.pretor ait.in verſ.ꝙ ait pretor.ſecundo.in verbo qualiſcunque.iuncta gl. in verbo ad facultates.ff. qui ſatiſd. cog. vbi probatur ſecundum Bald. & Mod. ꝙ licèt aliàs iſta verba geminata qualiſcunque, & ſimilia plus operentur quã verba ſimplicia.l.Baliſta.ff.ad Trebell.ſemper tamen recipiunt
48 reſtrictionem de habilitate ad factum faciendum, † vnde fa cit iſte text. ſecundum Bart. Bald.& Mod. ibi ad ſtatutum di ſponens, quòd qualiſcunque fuerit ſententia arbitri, mandetur executioni, nec aliquid poſſit contra eam opponi, certè ſe cundum præfatos Doct. debet illud ſtatutum intelligi, dum modo ſit ſententia lata à perſona habili, quæ poſſit eſſe arbi ter.& refert, & ſequitur Card.Flo.in cle.1.verſ.fin. per gl. ibi.de ſeq.poſſ.& fruct facit, ꝙ not.Rom.in l.tutor §.prodigus, per il lum text. quem ad hoc repu. ſing.ff.de iureiur. & ꝙ iſta verba quibuſcunque, & qualiſcunque, & ſimilia, quantuncunq; ſint generalia, & geminata, ꝙ tamen recipiant reſtrictionem, eſt text.melior de iure in cap.1.§.fin.de iureiur.in 6 facit text.in l. & ſi inſtrumenta.in verſ.quibuſcunque. iunc glo.parua, quæ dicit.ſ̃.idoneis.C.de fid. inſtr.& iur.haſt.fiſ.lib 10.quam Barto. ibi in 2. not. no.ad ſtatutum loquens de probationib. quibuſ cunque, vt tamen intelligatur de idoneis. Ad idem text.cum glo.1.vbi Bald.not.in l.1.C.de fid.inſtr.& ꝙ not.gl. in l.1.in ver
49 bo vtilem, vbi Bart.ff.de eo, ꝙ cert. loc ¶† Iſtis tamen de iu re non obſt. teneas primam opin. ꝙ per iſta verba pro ſe, & hæredibus quibuſcunque, cùm feudum non teneat propriã naturam.d.c.1.de feu.non habente propr. natu.feu. tunc tran ſibit ad fideicom.& veniet in reſtitutione fideicommiſſi, & ad alleg.in oppoſitum reſponde, ꝙ quando iſta verba generalia, & geminata.ſ̃.quibuſcunque, & qualiſcunque, proferuntur à l.vel à ſtatuto, tunc bene recipiunt interpretationem de habi litate, ne aliàs generaliter intelligendo inducatur aliarum legũ correctio, quæ euitanda eſt.l.vnica.C.de inoffi.dot. c.cùm ex pediat.de elect. in 6. & in iſtis terminis propriè loquuntur iu ra, & Doct.in locis præalleg.ſed quando talia verba vniuerſa lia, vel geminata proferuntur ab homine, vt in caſu noſtro, quia tunc ceſſat ratio correctionis prædictæ, tunc ſecus eſt, & debent plus operari quàm verba ſimplicia.iſtam differentiam ponit Bald.in l.fin.in 1.colu.C.ſine cen.vel reli. & colligitur ex doctr.Iacob. de Aren. & Bartol.in l.1.§.nunciatio ex hoc.ff.de
c oper.no.nun. ¶ An autem vaſſallus [e] poſſit agere, vel conueni re dominum in iudicio ſine pœna abſque impetratione ve niæ, an requiratur impetratio veniæ, ponit gl. in cap. 1.vbi Bal. in fin.vbi dicam.ſ̃.de mili.vaſſal.qui contu.eſt, & dixi ſupra in
50 cidenter in 2.quæſt.prin. ¶†An autem Rex, vel Princeps poſ ſit conuenire, vel facere citari Baronem ſuum, vt ſibi oſten dat iura, quæ habet in caſtris, quæ tenet in feudum, alioquin, quod eum priuabit talib. caſtris, ponit ſing. Bartol.in l.1. C.de condu.& procur.præd.fiſc.lib. 11. & ibi tenet poſt And. de Ba ru. quod talis citatio eſt ipſo iure nulla, cùm nemo cogi de deat ad oſtendendum titulum ſuę poſſeſſionis.l.cogi.C.de pe ti.hær. & in cauſis fiſcalib. vel Principis ita ſeruandus eſt ordo iuris, ſicut in cauſis priuatorum, vt ibi eſt text. & ſic idem de bet eſſe in iſto, ꝙ in alio, & dicit formaliter And.de Baru. ꝙ vi dit in facto per illam.l.1.caſſari, & annullari quandam citatio nem, & proceſſum factum per curiam Illuſtris Domini Man fre.

ADDITIONES.

a ¶Bonorum, Adde Doct.in l.rem in bonis.ff.de acqui.rer.do.l.ſtipulatio iſta. ff.de verb.oblig.& in l.bonorum.ff.de verb.ſign.

b ¶Feuda. Adde.l.ius emphyteutici.C.de fundis pat.lib.11.

c ¶Aliquis. Adde Doct.in l.id tempus.§.1.ff.de vſucap.& in l.ſi quãdo. in prin. C.de inoffi.teſt.

d ¶Quibuſcunque. De iſta dictione vide in l.1.& ibi Doct.C. de ſac.ſan.Eccl.

e ¶Vaſſallus. Adde glo.& Bald.in l.fin.C.de quad.præſcrip.Spec.titu.de fer. in §.quoniam.verſ.18.

Source : BIU Cujas

fre. qui ita citari fecerat quędam suum nobilē ad ostendendū, quo iure tenebat quędam castra, quæ dicebantur ad curiam pertinere, aliàs priuaretur dictis castris. Fuit.n. pronunciatum, q̃ dicta citatio, & processus fuit ipso iure nullus, quia factus iuris ordine non seruato, qui etiam in causis principum seruandus est, vt ibi, & l. pe. C. de delato. lib. 10. & de iure, vt dixi, vt nemo cogi debeat ad ostendēdum tit. possessionis suę, imò actor debet probare de iure suo, ēt cōtra nullo iure, & iniustè possidentem, vt est text. not. in l. fi. C. de rei vend. & idem refert & sequitur Io. de Pla. in d. l. 1. ¶ Sed tu adde Bald. in l. 2. in 2. col.
51 C. quomodo, & quando iudex. † vbi quærit, an dominus feudi possit monere vassallum, quòd sibi ostendat inuestituram feudi per chartam pub. vel per breue testatum, & respon
a det, q̃ non, quia dominus feudi[a] non est iudex in causa propria. c. cæterum. de iud. sed bene potest vassallum sic monere per pares curiæ, qui habent in hoc iurisdictionem. c. 1. ʃ. de mil. vas. qui contu. est. Refert tamen Bartol. in d. l. 1. C. de condu. & procur. prædi. fi sci. lib. 11. tenere, q̃ princeps non possit facere citari Baronem suum ad ostēdendum iura, quæ in castris habet. Sed Bald. limitat dictum Bart. esse verum, si prętendat proprietatem, aliàs qui prætendunt tit. & in re aliena, quam fatentur alienam, coguntur ostendere tit. suæ possessionis, secundū eum, alleg. c. ordinarij. de offi. ord. in 6. & not. in c. 1. de reg. iur. in 6 per Arch. c. di. c. contra morem, vnde secundum Bald. interrogabitur vassallus per pares curiæ, si est vassallus, & si fatea tur se vassallum, mandabunt ei pares curiæ, q̃ ostendat iura sua feudi, si autem negauerit se vassallum, & conuincatur de mendacio, priuabitur feudo ſm consuetudinē feu. nihil alleg. debuit allegare. c. vassallus si feudum. ʃ. si de feu. defun. conten. sit inter do. & agna. præsertim ſm eum cum occultator veritatis æquiparetur furi. l. hæreditarium. §. fi. ff. ad l. Falcid. & sic si bene consideras Bal. in effectu tenet contrà deci. And. de Baru. Bart. & Io. de Pla. in d. l. 1. non tamen respondet Bald. ad reg. l. cogi. C. de pe. hære. iuncta reg d. l. 1. inducendo, vt s̃. & istā opi. Bald. in d. l. 2. formaliter refert, & sequitur Aluar. in c. 1. in prin. in fi. col. ʃ. de contro. inuesti. Alibi Bald. in l. instrumēta. in 1. col. post med. C. de fideicom. dicit, q̃ feudatarius tenetur ostēdere domino instrumentum feudi, alleg. gl. in l. 2. C. quando & qui. quar. pars debetur. libr. 10. ¶ Istis adde, q̃ decidit singnifi. Io. And. in addi. Spe. tit. de feu. §. 1. versi. porrò. circa prin. q̃ qñ successor in regno, vel in ducatu vult confirmare vassallum, non habet necesse vassallus sibi ostendere primam concessionem,
52 per iura ibi per eum alleg. quod diligenter no. ¶† An autem Rex, & alij domini temporales habeāt fundatam eorum intē tionē de iure communi super dominio rerū. ʃ. suos limites po sitarum, & sic an ex hoc solo habeant fundatam intentionem dominij, q̃ res sint sitæ intra limites sui regni, dic vt habetur in c. si diligenti. de præscr. & est bonus tex. in c. fi. de offi. Archi. ibi, cùm monasterium intra metas sui diaconatus sit situm, &c. & in c. de xenodochijs. de reli. do. ¶ Not. etiam id, quod sing. dicit Bald. in l. nec si volens. C. de lib. cau. vbi per illam. l. dicit,
53 † q̃ si Rex Fran. facit aliquam ciuitatem confiteri suam esse, & sibi fidelitatem iurare, cùm sua non sit, q̃ talis confessio, & iuramentum nihil valent idem dicit in Papa, & Imperatore, & tunc rediguntur ad instar tyranni, vnde si ciuitas Perusina non esset Ecclesię Ro. omnia instrumenta in cōtrarium facta essent cassa, & irrita totaliter, & dicit Bald. hoc pro Deo nota
54 perpetuò. † Item in materia ista nota, q̃ vassalli non possunt conueniri ad soluenda debita domini, ita not. Bald. in l. 3. arg. il lius text. C. de actio. & obl. ¶ Subdit tamen not. Bald. q̃ si dominus non haberet aliud vnde solueret, vel satisfaceret creditorib. posset tūc creditor mitti in pos. vassallorū p̃ not. p̃ gl. in l. p̃hīde. § si qd. vbi dicit oīno videndū. ff. de acqu. hęr. Alibi Bal. in l. liberti. ad fi. C. de ope. lib. dicit, quod vassalli possunt capi pro debitis domini, vt soluant creditori censum, quē domino soluunt, & poterunt vassalli tunc dari insolutum per iudicem ex secundo decreto, ideſt illud ius, quod habet dominus in vas sallis, ad quod præstandum vassalli cogi possunt etiam per ca-
b pturam personæ, vt ibi not. per eū, & de hoc an vassalli[b] possint de iure capi pro debitis domini, vide Doct. in c. 1. §. simili-
c ter. vbi dicam. ʃ. de cap. Corra. & an ècontra feudum[c] obligetur pro debitis ipsiusmet feudatarij, & an fructus pendentes possint per vassallum obligari, vide per Bald. in c. 1. in pen. col.
55 infra an agna. vel filij. ¶† Et an liceat domino[d] pignorare vas
d sallum pro iure suo, & quid de bonis inuectis in re feudali, an intelligantur tacitè hypothecata domino, vide Car. Flo. quòd sic, in cle. pasto. §. denique. in 5. q. de re iud. & ibi dicit Card. Flo. in 4. q. quod cùm quilibet dominus feudi quantumcunque sit vilis, ēt rusticus super reb. quæ ab ipso tenētur in feudum ha beat ordinariam iurisdictionem. c. imperialē. §. vlt. ʃ. de prohi. feu. alie. per Frid. Ex hoc infertur, q̃ potest sententiam suam executioni mandare, & vassal. suos expellere à feudo, si ab ipso ceciderint, ēt si sint clerici, sine metu excommunicationis, & vltimum de clerico aliqui ſm eum non firmant, per no. in c. verum. de for. compe. subdit, q̃ tutius est, si per iudicem ordinarium faciat dominus vassallum expelli, sicut dicitur in em-
56 phyteuta, vt in c. potuit. de loc. ¶†† Tu vltra eum adde, an do
e minus[e] propria auctorita. possit vassallum expellere, & vide Bald. in c. 1. §. fi. in vlt. col. ʃ. de pa. iur. fir. gl. & Bald. in c. 1. §. fi. ʃ. de his qui feu. da. pos. Bald. in c. cæterum. in 4. & 5. col. in fi. de
f iud. Et an in priuatione feudi[f] requiratur, q̃ præcedat sentētia de necessitate, vide Bald. in c. 1. infra de feu. sine cul. non amit. & in c. quę in ecclesiarum. in 14. col. de consti. Ro. in consi 212. incip. quo ad primum, &c. in fi. dubij. ¶ Suprascriptis in præsenti materia opportunè annectitur pulchra, & multum vtilis
57 quæstio, † an vassallus[g] cessans per triennium soluere, debeat
g priuari feudo, sicut emphy. priuatur per cessationē triennij. l. 2. C. de iur. emphy. vel emphyteuta Ecclesię si cessauerit per biēnium. Auth. qui rem. C. de sac. san. Eccl. & c. potuit. de loc. Ista q. vt dixi est valde vtilis, & dicit Mar. Lau. in c. 1. in prin. ʃ. tit. 1. q̃ est de pane lucrando, ita dicit in fi. huius. q. Hanc q. examina ui in l. 2. in 18. col. C. de iure emphy. sed quia ibi incidenter cadebat, remissiuè processi, nunc quia hic congruentius offertur, eam plenius discutiam. Imo. originaliter in c. ad apostolicæ. de re iud. in 6. tenet, q̃ sic, per illum text. versi. posset etiam, vbi Papa priuauit per suam sententiam diffinitiuam Feder. Imperatorem regno Siciliæ, quod Imperator tenebat in feudum à sede Apost. & inter alias causas, quia cessauerat nouem annis, & vltra pensionem soluere. Mar. Lau. in d. c. 1. in 3. col. ʃ. tit. 1. refert, q̃ idem ibi tenet Io. And. in glo. suis. voluit alleg gloss. in versi. reprehendi, & in verbo per nouem an. in quib. tñ Io. And. nihil clarè aperit. Sed idem expresse tenet Bald. in c. quæ in ecclesiarum. in 5. col. de consti. dicens, q̃ hoc est sing. dictū Inn. in d. c. ad apostolicæ. & pro eo est text. vnicus in lib. feud. in ca. 1. q̃ fuit prima cā benefi. amit. & puto, q̃ velit allegare in versi. sed non est alia iustior causa. cui secundum Bald. nec Apollo respondere potest. Idem tenet Bald. expresse in c. duob. q̃ est fin. in penul. col. de re iud. post Inn. in d. c. ad apostolicæ, vbi formaliter dicit, quòd si feudatarius non soluat pensionē per biennium, potest feudo priuari, & q̃ in vsib. feu. non est hoc expressum, & est tenendum menti, quia sæpè fuit de hoc interrogatus, & q̃ quidam dicunt, q̃ sufficit annus, & dies, & malè secundum eum, quia pensio pecuniaria est præter naturam feudi. Mirandum est, q̃ dicat hoc non esse expressum in vsib. feu. cùm ipse Bald. vt s̃. retuli, in d. c. quæ in ecclesiarum. dicat esse text. in d. c. 1. ¶ Contrariam opi. & melius tenet Spec. in tit. de loc. §. nunc aliqua. versi. 85. vbi in terminis tenet, q̃ si vassallus, vel feudatarius cessauerit per triennium soluere, quòd potest priuari feudo, sicut emphy. & Specul. refert, & sequi videtur Ioan. Fabr. in l. 2. circa fi. C. de iur. emphy. ¶ In contrarium tamen opponit de d. c. apostolicæ, iuncta clem. pastoralis. de re. iud. Idem, quod Specul. in terminis tenet Inno. in c. 2. in 20. colum. extra de feu. vbi fortius tenet, quòd etiam si vassallus cessaret per mille annos, tamen posset expelli. idem cum Specul. tenet Ro. in l. 1. §. 1. ff. de publican. Hanc partem in effectu tenet Gemin. in d. cap. ad apostolicæ. in §. sed licèt. secundum quod statim infra eum formaliter referam, & ita secundum istam opi. negatiuam consuluit collegium Mediolanense, cuius consilij princeps, & auctor fuit domin. Ioan. de Cast. famosissimus, ita formaliter refert Mart. Lauden. in d. cap. 1. in princip. in 3. colum. dicens, quòd ista opin. etiam sibi de iure verior videtur: moti sunt præfati Docto. quia nullo iure hoc cautum reperitur, quòd vassallus per hoc si cesset triēnio soluere, quòd priuetur. Nec obst. l. 2. loquens in emphyt. priuati, qui per cessationem triennij expelli potest. d. Authen. qui rem. & d. capit. potuit. quia ista iura loquuntur in emphyt. nos in feudatario,
58 † quia nec tutum videtur argum. ab vno ad reliquum, cùm

multæ

ADDITIONES.

a ¶ Feudi. Adde gl. in c. solitæ. de ma. & ob. Inn. & Io. And. in c. nouit. de iud. & quis sit iudex in causa appel. gl. est, & ibi Doct. in c. Romana. in §. debet. de appel. & Doctor. in dict. ca. cæterum. de iudi. Specul. titul. de appel. in §. nunc tractemus.

b ¶ Vassalli. Adde Doct. in l. 1. C. vbi decu. vel cohor. Doct. in l. pro hęrede. in §. sed quid tamen. ff. de acqui. hære.

c ¶ Feudum. Adde Doct. in l. legatum. ff. de penu. lega. Doct. in Auth. ingressi. C. de sacr. san. Eccl. & in Auth. si qua mulier. C. eo. tit.

d ¶ Domino. Adde Doct. in l. creditores. C. de pig.

e ¶ Dominus. Ade Spe. in tit. de feu. in §. quoniam. versi. 18. Hostien. in sum. tit. de feu. in §. quib. causis. versi. posset autem. Doct. in c. potuit. de loc.

f ¶ Feudi. Adde Car. Alex. in c. 1. quib. mod. feu. amit.

g ¶ Vassallus. Adde gl. fi. in c. constitutus. de reli. do. Bal. in c. si cautio. de fid. inst.

Source : BIU Cujas

multæ reperiantur differentiæ, quæ no. in l. 1. C. de iure emphy. vbi dixi in 19. col. & trib. ſeq. ¶ Pro eadem opi. aducitur bo. tex. in c. licèt. ĩ. ſi de feu. defun. conten. ſit inter do. & agna. vbi vaſ-
a ſallus [a] non tenetur præſtare ſeruitium domino, niſi ſit requiſi tus, ẽt ſi ſtaret per mille ann. nam in recto feudo vaſſallus non tenetur ſeruire domino, niſi ſit ab eo interpellatus, vt in c. domino guerram, vbi per Iac. de Bel. ĩ. hic finitur l. Corra. ¶ Confirmo, quia ſi feudatarius ceſſando triennio ſoluere, poſſet expelli, certè dies tacita eum interpellaret, & conſtitueret in mora, vt in ſimili in emphy. in l. 2. verſi. neque prætendente. C. de iur. emphy. & c. potuit. de loca. cùm dies tacita interpellet, & conſtituat in mora, ſicut expreſſa, glo. in l. ſi mora. vbi Imo. & Mod. ff. ſol. mat. cum ſuis concor. & tamen text. in d. c. licèt, vult, quòd vaſſallus non teneatur præſtare ſeruitium domino niſi ſit ab eo interpellatus, ergo neceſſario eſt concludendũ, quod per lapſum triennij priuari non poteſt, quia ſi poſſet priuari, illa dies tacita interpellaret, & conſtitueret eum in mora, vt dixit Gem. in d. c. ad apoſtolicę. in §. ſed licèt. quamuis in tex. in vlt. not. ſimpliciter notet ex illo text. ꝙ ſicut emphy. poteſt priuari emphyteuſi non ſoluendo intra tempus à iure prefixũ, ita & feudatarius poteſt priuari feudo non ſoluendo, vel exhi bendo ſeruitia feudataria domino, tamen idem Gem. in vlt. col. in d. gl. in verſi. per nouem annos. dicit, ꝙ quicquid innuat illa gl. iuncta gl. in verſi. reprehendi, & iuncto text. tamen ille text. d. c. ad apoſto. non probat neceſſariò, ꝙ vaſſallus non ſoluens etiam per nouem ann. vt ibi, poſſit priuari feudo, cùm ibi ſolùm dicatur, ꝙ propter nõ ſolutionem poteſt meritò repre hendi, & ſic videtur præſupponere, ꝙ propter hoc non incurrat pęnam priua tionis, & licèt text. in d. c. potuit. & in d. Auth. qui rem. dicant emphyteutam poſſe priuari vtili dominio, ꝙ habet, ſi ceſſauerit in ſoluẽdo, tamẽ illa iura cùm ſint pęnalia, non debent extendi ad alium caſum quàm expreſſum, & ſic non debent extendi ad aliud feudum. c. ſtatutum. de elect. in 6.
b præſertim cùm magna differentia [b] ſit inter emphyteuſim, & feudum, vt probant Iuriſtæ diuerſis modis ſecundum eũ. cùm igitur non reperiatur in feudo expreſsè ſtatutũ, erit concluden. ꝙ etiam ſi mille annis ceſſaret in ſoluendo debitũ, nunquam tamen expelli poſſet, aut priuari feudo per ceſſationem ſol. ¶ Pro eadem communi ſententia Mar. Laud. in d. c. 1. in prin. in 4. col. ĩ. tit. 1. adducit aliud fundamẽtum, quia in contractu ceſuali licèt cenſuarius ceſſaret per mille ann ſoluere cenſum debitum, tamen expelli non poſſet. c. cõſtitutus vbi gl. & Doc. de relig. dom. ergo multominus vaſſallus per ceſſationem ſol. non poterit priuari feudo, cùm feudum mitatur honori, & vaſ
59 ſallus † debeat amari à domino. c. 1. in fi. ĩ. de feu. dato in vicẽ. l. commiſſo. ¶ Iſtud fundamentum eſt fragile, & potius conclu dit oppoſitum, nam cùm dicatur cõtractus cenſualis, quando concedens transfert in accipientem omne ius, & omne domi nium etiam directum, quod habet, & nihil remanet penes eũ, vt declarat glo. & Docto. in d. c. cnoſtitutus. in gl. fi. magna. & Bart. in l. 1. §. 1. vbi Ro. ff. de pub. & alijs in locis. ĩ. alleg. & dixi. in l. 1. in 16. col. C. de in. emphy. & in hoc differat à contractu emphyteutico, & feudali, in quibus ſolùm transfertur domi nium vtile in accipientem, directum verò ſtat penes dominũ. Ex iſta ratione ſequitur, cùm in cenſualem omne ius, & domi nium transferatur, ꝙ etiam ſi mille ann. ceſſaret cenſum de bitum ſoluere, nunquam caderet nec priuari poſſet, cũ omne ius ſit penes eum, ita in ſpecie declarat Imo. in c. ad audientiã. in 2. col. de reb Eccle. nõ alie. vbi facit magnum feſtum de hoc dicto, & dicit, ꝙ eſt perpetuò notand. quia quotidie contingit in facto. Idem dicit Io. Fab. in l. 2. in 1. col. C de iur. emphy. vbi dixi in 15. col. & no. Io. Fab. in §. adeo. in pe. col. Inſti. loca. & no. Bald. in ei, qui iurat. in 15. col. verſi. quæro pone ex conceſſione principis. C. de bo. autho. iud. poſ. ex iſta ratione ſequitur, ꝙ cũ penes feudatarium non ſit omne ius, vel omne dominium, ſi cut nec penes emphyt. ꝙ illud quod ſoluunt, ſoluatur in re cognitionem directi dominij exiſtentis penes dominum, ꝙ ſi cut emphyteu. triennio ceſſans ſoluere poteſt priuari emphy teuſi, iurib. præalleg. idem ſit in feudatario, cuius conditio in nihilo congruit cenſuario, ſed bene emphyteutæ. ¶ Confirmo per id, quod in propoſito dicit Bald. opportunè in tit. de pac. conſtan. in 28. colum. in verſic. perſoluere fictum, quòd quando præſtaretur cenſus de re propria, in qua omne ius, & dominium habent, tunc eſt propriè cenſus, ſecus ſi ſolueretur in recognitionem dominij exiſtentis penes illum, cui ſolui debet, quia tunc non ſoluendo cenſum tempore à iure ſtatuto, perderet illud dominium vtile, quod ſolùm habet, & ſic ex
60 prædictis patet, † quòd argumentum de cenſuali ad feudum non valet, nec eſt ibi arguere à maiori ad minus, vt præſuppo nit Mart. Lauden. nec ſequitur, cenſuarius quamuis ceſſet mil le annis ſoluere cenſum debitum, tamen priuari non poteſt, ergo idem in feudatario, cùm illud ibi ſit, quia omne dominiũ habet, & alterius dominium non recognoſcit, vt ſ. dixi, ꝙ ſecus in feudatario eſt. ¶ Addo, quòd eandem opin. tenet Alua. in c. 1. §. ſed non eſt alia. in 3. col. verſic. quæro quid ſi ex feudo. ĩ. quæ fuit prima cauſa benefic. amit. vbi quærit, quid ſi ex feudo debeatur ſolùm cenſus domino, & vaſſal. non ſoluit talem cenſum, an priuabitur feudo, ſicut emphyt? & refert Spec. in d. §. nunc aliqua. verſic. 85. tenentem, quòd non, vt ſ. retuli. refert etiam, quòd ita conſuluit Zaba. prout ſcribit in capit. potuit. de loca. & ibi reſpondet ad illum text. in §. ſed non eſt alia, quòd loquitur, quando ex illa tantum cauſa conceſſum fuit feudum, ſecus ſi fidelitas promittatur, & vltra hoc penſio, quia tunc non dicitur dari propter penſionem, ſed eſt quaſi cauſa impulſiua, & dicit Aluar. ꝙ ita in facto conſuluit ſimul cum Paul. de Caſtr. ¶ Ego tamen non inuenio, quod Zabar. aliquid ex relatis dicat in dict. capitul. potuit. & tenendo hanc partem, quæ videtur commuuior, & quam etiam tenet dom. Alexand. in conſil. 9 colum. prima. libr. 3. incip. viſo thema. ſupraſcripto, ad alleg. in oppoſitum reſpondetur. ¶ Et primò ad dict. capit. ad apoſtolicæ. reſpondet Martin. Lauden. in dict. capit. 1. in princip. in 4. colum. ĩ. eod. quòd ibi Federicus Imperator non fuit priuatus feudo, illa ſola ratione, quia non ſoluerit canonem feudalem, ſed ppter multas alias grauiſſimas
61 cauſas, de quibus in text. ibi: † nam Imperator [c] à ſummo
c Pontifice deponi non poteſt ex leui cauſa, ſed requiruntur gra uiſſimæ, Bald. pulchrè in l. ſi. C. de legibus, & not. in dict. cap. 1. de renunc. in 6. & dict. c. ad apoſtolicæ. & ita limitatur gloſſ. in c. alius in verbo depoſuit. 15. q. 6. quæ dicit Papam poſſe priua re, & deponere Imperatorem. ¶ Tu reſponde melius ſecundũ Gem. in d. c. ad apoſto. & ſ. retuli, licèt ibi dicatur, ꝙ propter canonem feudi non ſolutum Imperator potuerit meritò reprehendi, non per hoc ſequitur, ergo potuit priuari, nec per hoc debet fieri illatio in materia pœnali, ego incurrit pœnam priuationis. Prætereà de tex. illo non poteſt fieri fundamentũ in præſenti materia, cùm text. ibi dicat de ceſſatione ſolutionis per nouem ann. ergo non poteſt ex text. concludi, ꝙ ſi ceſſauerit triennio à ſolutione, poſſit priuari. Ad text. in d. capitu. 1. verſicul. ſed non eſt alia iuſtior. vbi formaliter dicitur, quòd non eſt alia iuſtior cauſa beneficij auferendi, etiam ſi id, pro quo beneficium præſtitum eſt, ſoluere vaſſallus recuſauerit. quem Bal. vt ſ. dixi, in d. c. quæ in eccleſiarum. dicit eſſe vnicũ, & ꝙ ei nõ reſponderet Apollo, & certè nemo quem viderim reſpondet, nec Mar. Laud. mentionem facit, aliquid tamen re ſtringendo videtur ibi reſpondere Alua. vt ſ. dixi. ¶ Quid tenẽ dum in caſu arduo, & diſputabili, ac quotidiano paſſu? Mar. Laud. in d. c. 1. in 4. col. ponit doct. quæ prima facie videtur multum rationabilis, & tenenda, ſecundum quam limitatur notab. communis ſentẽtia, quam ſupra retuli, vnde ſic inquit. aut feudum eſt tale, in quo contrahentes feudum, magis principaliter conſiderarunt præſtationem realem, quam beneficiũ, & gratiam feudi, vt in hoc exemplo, princeps inueſtit te in feu do de certo caſtro, ex quo annuatim percipiuntur mille aurei, cum pacto, quòd ſoluas annuatim aureos quingentos, & tũc ſi ceſſaueris per triennium à ſolutione, potes volente domino priuari feudo, hoc probatur ex pulchra deciſi. Bal. in l. liberti. in fi. colum. verſic. item no. quòd ſi inſtrumentum. C. de oper.
62 lib. vbi not. tenet, † ꝙ ſi inſtrumentum dicat rem conceſſam eſſe in feudum pro annua quantitate frumenti, ꝙ hoc non eſt feudum propriè, ſed magis emphyteuſis, vel contractus innominatus l. naturalis. §. at cùm do. ff. de præſcrip. verb. Cyn. in Authen. ingreſſi. in penult. quæſt. C. de ſacroſanct. Eccleſ. ideo ſm Bald. iſte non debet præſtare iuramentum fidelitatis, nec cenſetur iure feudi. Potes opportunè addere multa pulchra, quæ dixi ſupra in 2. q. prin. Aut feudum principaliter innititur gratiæ, puta princeps inueſtiuit te in feudo de certo caſtro, vt ei ſoluas annuatim accipitrem, vel enſem, vel libram piperis, & tunc cùm iſta ſolutio piperis, vel ſimilium rerum non reſpiciat principaliter commodum pecuniarium principis, ſed quãdam pereminentiam, & quendam honorem, & ſubiectio nem. c. 1. ĩ. de feu. da. in vicem. l. commiſ. certè in tali feudo, ꝙ magis innititur gratiæ quàm ſolutioni, ſi ceſſat ſol. non faciet vaſſallum cadere, aut poſſe feudo priuari. Adducit, quod not. vult. d. Ant. in c. in literis. de reſt. ſpol. vbi dicit, ꝙ ſi aliqua caſtra dant ciuitati brauium, vel banderias in feſto principali ciui-

tatis,

ADDITIONES.

a ¶ Vaſſallus. Adde Doct. in c. 1. in §. firmiter. de prohi. feu. alie. per Fride.

b ¶ Differentia. Adde Specul. tit. de feu. in §. quoniam. verſicul. 40. in fin. titul. de loca. in §. ſi aliqua. verſi. 4.

c ¶ Imperator. Adde glo. in capitul. ſi Papa. in verbo à fide. in fin. 40. diſtinct. & ibi per Card. Alexand.

Source : BIU Cujas

tatis, significatur subiectio castrorū ciuitati, & quidam honor. ¶Cōtra istam theoricam Mar. Laud. licèt prima facie coloratam pondero facere, quod not. Bald. in d. l. item si verberatum. §. fi quis rem in 2. not. per illum. text. ff. de rei vend. vbi colligit arg. ꝙ illud modicum, quod præstāt emphyteutæ, & censuarij domino, ibi intelligitur præstari in signum honoris, & dignitatis, & recognitionis superioratis, & tamē si emphy. cesset illud modicum biēnio, vel triennio soluere, potest priuari emphyteusi, ergo non videtur tutum fundamentum Mar. Lau. quòd quando solutio modica respicit quandam prę̄minentiam, & cognitionem superioris, quòd per eius cessationem in soluendo non possit sequi priuatio, considera tamen retenta hac doct. si secundum eam possent concordari duo text. in superiorib. adducti, qui multum contrariari videntur, text. in d. ca. licèt vassallus. ℨ. si de feu. defunc. conten. sit inter do. & agna. vbi dicitur, quòd vassallus quantocunque tempore steterit, quod non prę̄stiterit seruitium domino, si expressè nō sit requisitus, expelli non potest. contrarium dicitur in d. c. 1. versi. sed non est alia iustior causa beneficij auferendi, quàm si pro quo beneficium præstitum est, vassallus p̄stare recusauerit, vt primus tex. intelligatur, quando feudum principaliter innititur gratię, non præstationi reali. text. secundo loco alleg. intelligatur è contra, quando in feudo principaliter cōsideratur prę̄statio realis, potiius quàm beneficium, vel gratia feudi, & ita videtur solue re Alua. in d. §. sed non est alia. post Car. per eum alleg. vt. s̄. dixi. tamen ista solu. mihi non placet, quia nimium diuinat, & restringit illos textus. statim. ℨ. dabo congruentiorem responsionem. ¶Item vltra Docto. aduerte, quòd ista secunda opin. quę ✱ *est magis communis*, quòd feudatarius soluere cessans biennio, vel triennio, tamen priuari non possit feudo, si bene aduertis, illo solo potissimum nititur fundamento, quia hoc non reperitur iure cautum in feudo, dato quod in emphyteusi iura sic disponant, sed in pœnalibus non debet fieri extensio ad alium casum, nam subtiliter intuenti istud fundamētum potest for-
63 titer retorqueri in oppositum, nam regula est, † ꝙ causæ feu-
a dorum, [a] quæ non reperiuntur expressè decisæ per consuetudines feudales in hoc lib. feudorum, debent decidi per arg. & similia iuris ciuilis. text. est sing. in c. 1. de feu. cog. & ibi Bald. in 2. col. post glo. fi. ad hoc not. text. & reputat not. idem Alua. & alij, & quando in hoc reperiretur, ꝙ ius cano. contradiceret iuri ciuili, certè in feudis propter iuramentum potius standum est iuri cano. Ita sing. Bald. in c. imperialem. §. prætereà. in 4. col. ℨ. de prohi. feu. alie. per Fride. per not. in c. nouit. de iud. ergo cùm iste casus de feudatario cessante soluere, non reperiatur expressè decisus in lib. feu. vt dicunt præfati Doct. ergo debet decidi per arg. & similia iuris ciuilis, vel cano. sed sic est, ꝙ de iure ciuili, & cano. reperitur argu. & simile in emphy. qui si cessat soluere biennio, vel triennio potest priuari iure vtili emphyteusis, vt iuribus supra alleg. ergo idem in feudo, & quāuis aliquę differentię reperiantur inter emphyteusim & feudum, quas posui in l. 1. C. de iure emphy. tamen cùm feudum magis assimiletur emphyteusi q̄ alicui p̄ctui de mundo & in vtroque agatur de perdendo dn̄io vtili, respectu directi dn̄ij, certè in isto proposito, in quo non reperitur expressa dn̄ia, nec aliud expręssè dispositum, erit licitū arg. & bonum simile de emphyteusi ad feudum, sicut in simili dicimus in contractib. innominatis, ꝙ regulari debent secundum naturam contractuū, quib. magis assimilantur. l. naturalis. §. pe. ff. de prę̄scr. verb. l. 1. §. si quis seruum. ff. depos. ¶Nec obst. si respondeas, ꝙ procedere non possit in pęnalib. in quib. non debet fieri extensio ad illū casum non expręssum, per reg. l. cùm quidam. cum si. de lib. & posth. & c. statutum. de ele. in 6. quia dico, ꝙ imò in materia feu. & in pœnalib. & etiam, quod est fortius, si lex pęnalis taxatiuè loquetur, tamen debet fieri extensio ad similes casus. tex. est solennis, & sing. in c. 1. §. porrò. ℨ. quæ fue. prima causa benefi. amit. quem Bal. ibi multum exclamat, & ex eo no. ꝙ in pęnalib. proceditur de similib. ad similia, vel maiora, & quod istud habet locum etiam in statutis, & consuetudinib. pœnalib. vt ibi plenius per eum, & alios. Facit gl. not. in l. fi. iuncto text. quam ibi no. Saly. C. de reuo. dona. vbi gl. illam. l. quæ est pœnalis, & loquitur taxatiuè in 5. casib. tm̄, tn̄ extendit ad alium casum similem, nisi dicas, ꝙ talis extensio licitè fit propter aliam. l. ibi in gloss. alleg. pro nunc non aliter excutio hoc vltimum, quia
64 esset egredi materiam feu. ¶† Ego in hoc pulchro, & vtili pas-
su puto sic distinguendum, & hanc esse veritatem, ꝙ si loquimur in feudo propriè, quod est quando gratis per principem cōceditur, & feudatarius tenetur solùm ad seruitia personalia, quod declaraui. s̄. in 2. q. prin. tunc indubitāter teneo, ꝙ in istis
✱ terminis procedat. 2. opi. *quæ est magis communis*, ꝙ si feudatarius cessaret triennio, imò per mille an. soluere, & præstare talia seruitia, per hoc nunquam possit priuari feudo. per text. qui proprię ita loquitur in d. c. licèt vassallus. in verbo quantocunque tempore steterit, dummodo domino petenti seruire paratus sit, & c. ad idem allego solennem text. in c. 1. §. ad hoc. ℨ. hic finitur lex, deinde consuetu. regni incipiunt. in verbo quantoncunque tpe, vbi formaliter dicit text. ꝙ vassallus quantocunque tpe steterit, ꝙ domino non seruierit, ſm vsum Mediolani beneficium non amittit, nisi seruitium facere renuerit, vel nisi à dn̄o ei denunciatum sit, & ille cùm potuit diu stetit, ꝙ bonus iudex variè ex personis, causisque diffiniet, nec dicas, ꝙ illa decisio sit localis, propter vsum Mediolani, quia generalis est, & vbique locum vendicat, ſm Doct. ibi indifferenter, & in specie Andr. de Isern. vbi dicit, ꝙ generaliter procedit in vsu hominum. ad idem alleg. text. in c. 1. §. fi. aliàs c. 2. ℨ. de eo, qui interfecit fra. domini sui, vbi formaliter dicit text. non cogitur vassallus omnino ſm vsum Mediolani dominum adire, & seruitium offerre, sed cùm ei nunciatum fuerit, ergo apparet, quòd feudatarius non præstans seruitia personalia domino, quæ debet, non per hoc priuari potest per lapsum biennij, vel triennij, quia tunc etiam sine denunciatione, vel interpellatione posset expelli, quia illud tempus tacitum interpellaret, prout facit in l. 2. vbi Doct. & ibi dixi. C. de iure emphyteu. nec etiam dicas, ꝙ ista sit decisio localis pp vsum Mediolani, quia imo, vt etiam respondi, gn̄alis est in vsum omnium hominū, ſm Doctor. & in specie And. de Isern. in isto c. 1. §. fi. ¶Quartò ad idem adduco regulam Bal. in c. licèt. in 1. no. ℨ. si de feud. de-
65 fun. conten. sit inter do. & agna. vbi per illum tex. no. ꝙ ei, † qui non vult aliquid de nouo consequi, sed ius quæsitum conseruare, put contingit in proposito nr̄o, non imminet ius offerēdi, sed debet expressè req̄ri, nisi sit apposita dies, secus qn̄ vellet aliquid de nouo consequi, vt ibi plenius per Bald. & per eundem in d. c. 1. §. fin. aliàs c. 2. ℨ. de eo, qui interfecit fra. dn̄i sui. nor. in l. stipulatio. §. 1. ff. de op. no. nun. ¶Confirmo, & 5. quia seruitia personalia, ad quæ tenetur vassallus ex natura feudi, sunt incerta, nec p̄nt habere certam, & limitatam dispositionem, sed ſm, ꝙ tpa, & negotia occurrunt, & ſm ꝙ sunt incerta in qualitate, & quantitate, ita etiam incerta in tpe, nam quo tempore vassal. præstare debet seruitium personale, non est limitatum, nimirum si præstare non tenetur, nisi expressè sit requisitus, vel ei spāliter denunciatū à dn̄o, & ꝑnr nimirum si etiam staret per mille ann. ꝙ non præstaret seruitia dn̄o, si nunquam expelli, aut priuari feudo posset, vt in omnib. iuribus proximè alleg. quæ propriè ita loquuntur. per ista tollitur obiectum, ꝙ s̄. feci, & insolutum reliqui, ꝙ qn̄ aliqs casus occurrit, qui non reperitur expressè decisus in hoc libro feudo. debet decidi per argumēta iuris, quia iste casus est expressè decisus in capitulis feudorum præalleg. ¶Huic membro fortiter obst. text. in d. c. 1. §. sed nec est alia iustior causa. qui propriè loquitur in seruitio personali, & tn̄ ibi dicitur, ꝙ nulla iustior causa est priuādi vassal. q̄ si seruitium præstare recusauerit, quia vltra rationes. s̄. relatas, primò dico, quod text. ibi dicit nihil de lapsu biennij, vel triennij. Item dico, quod text. ille debet necessario intelligi, qn̄ fuit requisitus à domino, ꝙ prę̄staret seruitiū, ita probat tex. ille in verbo facere recusauerit, & ꝙ ille text. sic debeat intelligi, declarant expressè tria iura. s̄. proxi. alleg. non est ergo inconueniens, ꝙ vna l. supleatur, & intelligatur per aliam, & posteriorem. l. non est nouum. & l. sed & posteriores. ff. de legi. Facit bene text. in c. imperialem. §. firmiter. in versi. vocatus. ℨ. de prohi. feu. alie. per Fride. & ita intelligit illum text. And. de Iser. summus feudista in d. §. sed non est alia iustior. nam secundum eum ex quo seruitium personale non debetur ad diem certum, ideo necessariò requiritur, ꝙ vassallus sit interpellatus, vt ibi per eum, & quòd in feudo recto, & proprio nō cogatur vassallus vltra se offerre, nisi fuerit à domino interpellatus, quòd seruitium præstet, tenet etiam Iacob. de Bel. in d. c. 1. §. ad hoc. per. illum text. infra hic finitur. l. & circa hoc primum membrum meæ distinctionis nihil habeas dubitare. ¶Aut feudum est tale, pro quo vltra seruitia personalia expressè conuentum est, vt etiam præstetur aliquid reale, consistens vel in pecunia, vel in frumento, vel in animalib. iuxta d. c. imperialē. §. firmiter. & c. 1. §. similiter. ℨ. de cap. Corra. & in hoc membro puto aduertendum, quid sit maius, & principalius, an seruitiū personale, an pensio realis, vel è contra, & si seruitiū personale sit dignius, & principalius, puta quando illud reale esset quid modicū, vel tenue, puta in exemplo tradito per Mar. Lau. quā do præstaretur accipiter, vel ensis, tunc puto, ꝙ adhuc istud si verum,

ADDITIO.

a ¶Feudorum. Adde Doct. in l. de quib. ff. de legib. & in l. qui filium. & in l. Sabinus. ff. ad Treb.

Source : BIU Cujas

verum, & proprium feudum, & iudicari debeat sicut in proprio feudo,& quemadmodum in seruitio personali, si vassallus cessaret mille annis, ꝙ illud non præstaret, tamen nunquã potest priuari, nisi specialiter requisitus recuset, vt in capitulis feud.s.alleg.Ita etiã si in isto modico reali,quod debet sequi natura eius, quod est dignius,& principalius. ¶Si verò pensio realis esset maior,vel principalior, quàm sint seruitia personalia, puta, quando præstaretur magna quantitas pecuniæ, vel frumenti,& tunc istud non esset propriè feudum,nec in eo iudicandum esset ſm iura feud.& quòd non sit propriè feudum, patet, & not.s. declaraui in 2.quæst. princip.vnde puto, quod isto casu siue dicamus, ꝙ sit ⁊ctus emphyteuticus, quia concessio fit in perpetuum de re immobili, & cum annua census, vel canonis præstatione sicut in emphyteusi,si cessatur in solutione per biennium, vel triennium potest emphyteuta expelli iurib.præalleg.idem sit & hoc casu,siue teneamus,ꝙ sit ⁊ctus
66 innominatus, & vr verius, † cùm sit regula, quòd qñ dubitatur de contractu quis sit,censeri debet innominatus. l. 1. ff. de estima.act.l.naturalis.§.pen.ff.de præscrip.verb.& dixi. s.in d.2. quæst.princ.& tunc sicut est in emphyteusi,credo, ꝙ sit in isto contractu innominato, cùm ⁊ctus innominati debeant regulari ſm naturam ⁊ctuum nominatorum,quibus magis assimilantur.d.l.naturalis.§.pe.¶Istam diui.in isto ſcdo mẽbr. probo ex eo, ꝙ in simili dicemus, ꝙ qñ pro specie tradita præstatur certa q̃tas, & etiam alia species, nunquid censeatur emp.& ven.ꝓ speciem, & quantitatem, an verò ⁊ctus innoīatus, cũ tradit speciem pro specie, distinguitur autem quid sit principalius, & maius,an quantitas data, & censeatur venditio, an species, & tunc contractus innominatus censeatur, ita probatur in l. fundi partem. ff.de ⁊hen. emp. & in c. ad quæstiones. vbi Can.de rer.permu.Bart.& alij in l.Aristo.in prin.ff.de don. & singul.Bal.hic in prælud.in 6.col.vt s. retuli in 2. q. prin. cum alijs concor.quas ibi posui.Confirmo per aliud bonum simile, quando iuxta contractum nominatum, puta venditionem apponitur aliud pactum, cuius relatione facta ad ⁊ctum resultat ⁊ctus innoīatus, nunquid totus iste ⁊ctus simul cum pacto, ꝙ censetur pars ⁊ctus,censeatur nominatus, ita vt non sit locus pẽnitentiæ, nec condictioni ob cãm, an censeri debeat totus innoīatus,concluditur, ꝙ attendi debeat, ꝙ sit dignius,& principalius,an ⁊ctus,an pactum.Nam siquidem pactũ dedit cãm ⁊ctui noīato.i.partes fecerunt ⁊ctum principaliter ꝓ pactum, & tunc iste totus ⁊ctus censetur innoīatus, & in eo est locus pẽnitentiæ,& hẽt locum cond.ob cau.tex.est signandus in l.cùm te.C.de pac.inter emp.& ven. quẽ Bart. ibi repurat ad hoc multum sing.& ẽt Bald.& Ang. ibi,si aũt ècõtra fuit ⁊ctus principalior, & tunc censetur totus ⁊ctus noīatus.l.ea conditione,& ibi per glo. & Docto. C.de rescin.vend. ita dicit Bar.post glo.in l.fi.in pe.col.ad fi.ff.de condi.ob cau.& & in l.2.C.cod.Sal.in l.in bonæ fidei. & in l.petens. vbi ẽt Alex. C.de pac.¶Istud ſm memb.huius meæ distinctionis procederet in casu claro, qñ appareret quid esset maius, & principalius, an seruitium personale, an verò pensio realis.¶In dubio autem,qñ non apparet aliter,tunc crederem, ꝙ ꝓ verba concessionis, quæ dicunt concessionem factam esse in feudum, ꝙ
67 esset ⁊ctus feudi,nam à verbis, qñ † clara sunt,non est recedẽdum, iurib. vulgarib. sed quando in concessione nulla fieret mentio feudi,debet tunc in dubio censeri contractus innominatus. per regulã prædictã,quia qñ dubitatur de nomine ⁊ractus, debet censeri in dubio ⁊ctus innoīatus, iurib.s.alleg.Ista est mea noua distinctio, quæ mihi satisfacit,eam tamen subijcio correctioni, & iudcio cuiuslibet alterius rectius sentientis.
68 ¶† Iuxta proximam præcedentem offertur alia. q. an vassal. qui malè vtitur feudo, deteriorando rem feuda.perdat illam, & possit illa priuari,sicut emphyteuta? breuiter dic,ꝙ sic, text. est in c.1.§.fi.& ibi expressè Bald.ſ.de pac.ten.vbi etiam ad hoc alleg.in simili de emphyteuta text.in Auth.qui res iam dictas. C.de sacrosan.Eccl.debuit allegare Auth.qui rem. illo titul.& Pau.de Cast.hoc idem expressè dicit de feudatario, quod possit propter deteriorationem expelli, licèt Bald. in illo. §. final. non alleget. adde Innoc. in d.capit. ad apostolicæ. de re iudic. in sexto. qui dicit, ꝙ licèt vassallus habeat vtile dominium, tamen non debet dilapidare, nec deteriorare rem feudalem, & simpliciter sequitur Bald.in capit. fin. in pen. colu.de re iudic. & Gemin. in d. capitul. ad apostolicæ. §.sed licèt. in 3.colum. ¶Ego tamen limitando,credo,quòd ad hoc,vt vassallus propter deteriorationem rei feudalis possit priuari feudo, tria requirantur,quæ in simili in emphyteu. priuando propter deteriorationem ponit magistraliter Bald. in d. Authen. qui rem. in secunda colu. & 2.not. & ibi Fulg.vbi dixi, & Bald. in l.3.in pen.col.C.loc.¶Item circa remedia.s. enumerata,quæ com-
69 petunt in ista materia feud. adde, & not.† quòd si habens castrum in feudum, malè tractat burgenses, seu homines castri, dñs directus potest monere talẽ vassallum, ꝙ eos tractet modo debito, & consueto, aliàs licitè potest auferre feu. text.est not.in d.c.1.§.fi.aliàs est circa fin. ſ.de pa.tenen. & ibi Bald. expressè not.illum tex.ad hoc,& dicit,ꝙ ratio est,quia vassal.tũc malè vtitur substantia dñi. alleg.l.si cùm dotem. §. si vero dotem.ff.solut.mat.& l.Imperator. ff.ad Treb.& c.fi. de accu.Adde Rom.qui istud not. refert,& sequitur in l.diuortio.§. si fundũ.vbi Alex.in 2.colu.ff.sol.matr.Alibi not. Gem.in c. ad apostolicæ. §.sed licèt. per illum text. de re iud. in 6. ꝙ principalis dominus feudi potest priuare feudatarium suum, si malè tractat subditos, vel hoīes loci feudalis.qũo autẽ debeat intelligi
70 istud dictum Bal.dicam in d.c.1.§.fi.vbi not.limitabo.¶† Vlt. circa remedia,quæ competunt in materia feu.de quib.tactum
a est,quæro, an vassal.[a] possit cogi alere dominum inopem, & ad hoc possit compelli officio iud? Spec.tit.qui fil.sint leg.vers. sed nunquid dominus. arguit ad partes, & pro more suo non decidit.Sed Io.And.ibi in addi.post Iac.Ard.in sum. quib. mod.feu.amit.sub rubr.an vassal.teneatur dominum egenum alere, determinat, ꝙ non, nisi dominus pro facto vassalli consumpsisset bona sua,vt ibi per eum.idem tenent Rayn. Andr. de Iser.& plenius Aluar.in c.licèt.ſ.si de feu.defunct.conten. sit inter do. & agn. ¶Contrarium tenet Bar. in tract.alimentorũ in pe. col.vers.quęro,an vassal.vbi tenet,ꝙ imò vassal.tenetur alere dñm egenum,aliàs põt dominus, cui alimenta non prę-stat,auferre ei feudum.per c.1.ſ.de iur.fid.idem vr Bart.tenere post Dyn.licèt non clarè firmet, in l.alimenta.§.1.ff.de lib. agn. Bald.in l.vnica.§.sed scimus.C.de lati. lib.tol. vbi tenet, ꝙ vassallus tenetur alere dñm de redditibus feudi, non de proprijs bonis,& idem est è⁊.vt in c.1.§.fi.ſ. an mutus,vel aliter imperfectus,& ꝙ not.gl.in l.in condemnatione. ff.de regul. iur. dicã in d.c.licèt.not.in c.nobis.de iurepa.facit, ꝙ dicit glo. in l.solo. C.de lib.cau. ¶Ex istis omnib. remanent expedita, & collecta remedia, quæ inuenire potui competentia in materia feudo. ¶Qualiter autem in causa feud. iudicium agitetur, procedatur, & terminetur, habetur in capitul. 1. infra apud quem, vel
71 quos contro. feud. termina. de. ¶† Sextò principaliter quæro ro,qualiter constituatur feu.dic breuiter,quòd inter viuos,mediante contractu,vel vlt.volunta.cap.1. infra quib. mod.feud. constit. potest,secundum Iac. de Bel. in capitul. 1. in princip. vbi Mart.Lauden.in 5.col.infra titul.1. vbi etiam per eos,qualiter acquiratur feud. & respodetur, quòd inuestitura, successione, vel præscriptione 30. ann. & sic altero de his tribus modis.capitul. 1.§.final.infra de feud.cogn.capit.si qui per 30.infra si de feud. defunct. conten. sit inter do. & agn. ¶Fallit secundum And.de Isern.in d.capit.1.in princ.infra tit.1. vbi refert, & simpliciter sequitur Mart. Laud.in regno Siciliæ, vbi sola Regis concessione absque inuestitura acquiritur feudum, quæ consuetudo est in locis suis obseruanda.capit.1.de feud.cog. ¶Ad hoc vltimum adde id, quod egregiè inquit Bald. hic in prę-lud.in 10.colum.& solet multum notari, & commendari,vbi
72 dicit, quòd † in priuilegijs eo ipso quòd princeps dat,transfert dominium,nec aliud requiritur, nisi ad facti executionem.cle. auditor. de rescrip. & l. bene à Zenone. C. de quadr. præscrip. & capit. inter dilectos. de fid. instrum. quod est notabile verbum,& magna limitatio ad regul.l.traditionib.C.de pact. Adde Bald. in capit. 1. infra quid sit inuest. vbi not. dicit secundum bonam lect. quòd si Papa dicit, assignamus tibi tale castrum cum plenitudine iuris, vel per alia verba æquipollentia, quòd non est necessaria posſ.facti, vt ibi per eum. not. And.de Isern.& vide plenius Bald.& Andr.de Isern.in capit. inuestitura.quod est capit.secundum.infra de noua. for fide.per Angel. in l.officium.ff. de rei vend. alibi Bald. in capit. ad audientiam. de rescri.colligit ex illo tex. quòd ex priuilegio principis transfertur ius, & dominium sine apprehensione pos.& vide quod not. dicit Bald. in l. final. in principio. ff. de constitu. princip. ¶Et ista faciunt ad quæst. quæ per aliquos solet tradi in l. tra-
73 ditionibus. C.de pact. † an in donatione principis transferatur dominium sine traditione poss.prædicta probant,quòd sic.facit,quod not.Ioan.Andr.in capitul. olim. de verbor. sigfica. videtur tamen referre, vtrum princeps super re aliqua contrahat, an per viam priuilegij concedat, vt traditur in prædictis locis. dicit etiam not.Bald. post Andr.de Isern.limitando prædicta in d.capit.inuestitura, quod est capitul secundũ.quòd in principe hoc procedit, quòd ex eius priuilegio transferatur ius, & dominium sine apprehensione possessionis, si princeps intendit

ADDITIO.

a ¶Vassallus.Adde Iac.Ard.in sum.quib. mod. feud.amit.gl. in l.in condemnatione.ff.de reg.iur.Sal.in l.solo. C.de lib. cau.

Source : BIU Cujas

intendit transferre ius in re ex priuilegio, quod ex verbis priui legij liquere potest, secundum Andr. de Isern. vt ibi per Bald. Item ad prædicta adde Bald. in cap. licèt causam. in 8. col. de prob. Alex. in consi. 328. incip. in hac causa litis. in vlt. col. lib. 2. Abb. in consi. 21. inc. in q. hæredum quondam domini Petri. in
74 vlt. dub. ¶† Qualiter autem inuestitura sit fienda, vel petenda, & qualiter sit præstanda fidelitas, no. gl. in c. fi. ℣. per quos fiat inuesti. & ibi ponitur, quid sit inuest. quę interdum appellatur inuestitio. c. 1. in prin. ℣. si de inuest. inter. do. & vassal. lis ori. & duplex est inuestitura, realis, & verbalis, & plenè Bal. hic in prælu. in 10. col. ¶ Et quid dicat noua inuesti. & quę plena, vide Bald. no. in l. 1. in 1. col. in 4. q. ff. de rer. diui. & ad istas duas q. s. qualiter feudum constituatur, item qualiter acquiratur, vltra prædic.
75 recure ad Summistas in summis suis. ¶† Septimò prin. quæri potest, quæ personæ possint feudum concedere. de hoc est tex. in c. 1. ℣. tit. 1. & in c. 1. § noui. ℣. per quos fiat inuesti. vbi ēt declaratur, quæ personæ possunt feudum recipere. & in c. 1. ℣. an mutus, vel aliter imperfectus. Quicquid olim statutū esset, hodie quilibet habens liberam administ. bonorum suorum potest in feudum cōcedere, ēt si esset rusticus, & sibi vassallos, & fideles acquire. d. c. 1. §. noui. & Bal. no. in illo. c. 1. in prin. in 3. col. & dicit no. Adde Bal. in c. 1. in prin. in 2. col. ℣. tit. 1. vbi dicit, ꝙ olim non passim quibuslibet licitū erat infeudare, sed certis tantūmodo, quib. id ipsum magna, vel summa dignitas, aut antiqua consuetudo tribuebat, ſm quod dicit tex. in c. 1. ℣. tit. 1. quia ſm Bal. indecens videbatur, quòd vnus rusticus haberet vassallos sub se, quia habere vassallos sub se est quędam dignitas, cui & iurisd. inest. arg. eorum quæ no. Arch. in c. 1. de cōsue. lib. 6. sed hodie tam maximi quam minores, & minimi valuasores infeudant, & infeudare possunt, imò etiam rustici, dummodo habeant légitimam bonorum suorum administrationem, per d. c. 1. §. noui. & de ista etiam. q. s. quæ personæ possunt infeudare, & qui recipere, vltra prædicta recurre ēt ad Summistas in
76 summis suis. ¶† Octauò quæro, qualiter feudum diuidatur, seu quot sint species feudorū: diffusa est materia, in qua multi multa scripserunt. Iac. de Ard. in sum. in 2. char. sub rub. quot sunt genera feudorum. numerat solum. 4. genera, postèà clarius, & plenius Iac. de Bel. hic in prin. posuit. 10. diuisiones feudorum, quas sequuntur Pet. Ia. & Nic. de Nea. hic, succesſiuè Bal. hic in prælu. in 9. & 11. col. & seq. posuit, sed alio ordine. 12. diuisiones feudorum, inferendo multa extrauagantia, quæ refert & prosequitur Mart. Lau. in c. 1. in prin. ℣. tit. 1. dehinc Iac. Alua. adhuc plenius super hoc proc. feu. in 6. q. recolligit. 12. diuisiones. Io. verò Ray. in rep. c. Imperialē. ℣. de prohi. feu. alie. per Fride. super rub. in 3. q. prin. sequendo ordinem Iac. de Bel. prosequitur tantum octo diuisiones feu. dicens reliquas esse superuacuas, cùm ꝯcernant differentiam specificam. apud Can. d. Car. Flo. in c. fi. in 16 q. de feu. extra. refet illa genera feudorum tradita per Iac. Ard. proximè relatū, postèà ipse addit octo alias species. Ita etiam facit Imo. ibi in 3. quæstio. ¶ Ego postpositis extrauag. quæ interseruntur, sequar ordinem Bald. quia communior est apud Doct. maximè Alua. hic, & Mart. Laud. in d. c. 1. incipiendo ergo ab ordine dignitatum. ¶ Prima diuisio feu. sit, ꝙ aliud est feudū regale, seu dignitatis, aliud nō regale. Regale est feudū regni, Marchiæ, Ducatus, Comitatus, vel alterius regalis dignitatis, & est id, quod ab Imperatore, vel Rege recognoscitur. c. 1. ℣. de feu. March. Aliud est feudum nō regale, nec dignitatis, quod recognoscitur ab inferiorib. à Principe, vel Rege, si recognoscitur à Principe, non consistit in istis dignitatibus, vt si Princeps, vel Rex inuestiat aliquē de aliqua plebe. c. 1. in prin. ℣. titu. 1. in prin. & §. 1. infra quis dicatur Dux, Marchio, Comes, vel si Princeps aut Rex inuestiat aliquē de aliquo manso. c. 1. § si quis de māso. ℣. si de inuesti. feu. controu.
77 fue. ¶† Iuxta hanc diuisionē pro eius intelligentia quærit Bal. an Imperator, vel Rex possint alienare castra aliqua Imperij, vel Princeps possit alienare ea, quæ sunt principatus, & arguit copiosè, & interserit multa elegātia dicta, attingēdo etiam de potentia Principis, dic, vt hic per eum, qui in effectu videtur distinguere post Antiquos, prout etiā refert, & sequitur Mar. Laud. in d. c. 1. in prin. in 6. col. ℣. tit. 1. quòd aut Princeps, vel Imperator alienat expropriando, & penitus abdicando omne dominium, iurisdictionem, & dignitatem, & non potest, quia esset deformare principatum. capitul. intellecto. vbi Doctor. de iureiuran. Aut alienat retinendo directum dominium, vel saltem superioritatem, & valet alienatio. capitu. primo, in princip. infra titul. 1. capitul. 1. § præterea. cum gloss. infra. de capit. Corra. & dict. capitul. 1. in princip. & §. 1. infra quis dicatur Dux, vel Marchio. ¶ Limitat tamen not. Mart. vbi supra, nisi infeudatio vergeret in detrimentum, vel incommodum principatus, vel regni. l. summa. ff. de peculio. puta si Rex passim daret in feudum nunc hanc, nunc aliam ciuitatem regnum anihilando, iuxta nota. in c. grandi. vbi Ioan. And. & alij. de sup. negli. præla. in 6. & in d. c. intellecto. pro qua limitatione faciunt, quæ subdam. ¶ Adde de quæstione principaliter tradita per Bald. plenius in procemio. ff. & Docto. in c. Abbate sanè. de re iud. in 6. & quæ notant Doct. maximè Pan. in d. c. intellecto. Adde etiam, quod Bar. in l. prohibere. §. planè.
78 ff. quod vi aut clam. nota. inquit, † ꝙ si Rex alienaret aliqua, quorum donatio cederet in magnam diminutionem iurisd. regalis, non posset hoc facere, etiam si iuramento firmaret, per dict. capitul. intellecto. sed si donasset aliqua, quæ non ita diminuerent iurisdict. valeret, & tunc donatio facta à Rege præiudicaret succedenti in regno. dict. capit. Abbate sanè. cui adde Bald. in dict. capit. licet causam. in quinta colum. de probationib. & in capitul. fin. ante fin. de re iudic. ¶ Subdit etiam Bartol. in dict. l. prohibere. §. planè, quòd ista faciunt ad quæstionem, vtrum Card. legatus de latere potuerit concedere castra pertinentia ad ciuitatem Ro. ciuitati Camerini, & dicit se consuluisse, quòd non, nisi esset sibi expressè concessum à Papa, per illum tex. quod reputat multum notabile, & sic si subtiliter aduertis in princip. quæst. Bartol. non facit differentiam, quam faciunt Bald. & Mart. supra relati, an princeps penitus abdicet à se omne dominium cum iurisdict. & dignitate, an verò retineat saltem directum dominium, vel superioritatē, sed solùm considerat Bartol. an donat. vel alienatio cedat in magnam diminutionem regni, vel principatus, an in non ma-
79 gnam. ¶† Prædictis adde, quòd Bald. in capitul. in generali. ℣. si de feudo defunct. conten. sit inter domin. & agna. quærit, an
a Rex Franciæ [a] possit alienare vnam de ciuitatibus regni, & concludit, quòd non. alibi etiam Bald. in l. cùm multa. C. de bon. quæ lib. dicit, quod quamuis non sit dubium, quòd Pa-
b pa [b] possit castra Ecclesię infeudare benemerentibus, sicut potest Imperator. capitul. 1. de nat. feud. Ioan. Andr. in capitul. cùm venissent. de iudi. tamen quando sunt valde preciosa, vt magna ciuitas, tunc solus Papa non potest, sed debet interuenire consensus Cardinalium, qui sunt capitulum vniuersalis Ecclesiæ, vt not. Archi. 12. quæstio. 2. capitul. cum redemptor. & capitul. Abbatibus. ¶ Pro isto vltimo facit, quia Papa non
c potest [c] res arduas sine Cardinalibus expedire, vt not. Bald. & alij in l. placet. C. de sacrosanct. Eccles. cum concordant. & additionibus quas ibi dedi. ¶ Alibi etiam dicit nota. Bal. infra in titul. de pac. constan. 30. colum. in verbo possideant, post Cyn.
80 in l. digna nox. C. de legibus, † quòd princeps nec per contractum, nec alio modo potest regalia concedere in præiudi-
d cium successoris, [d] quia sicut non potest iura principatus subuertere, ita nec minuere. l. si optio. ff. qui, & à quibus. quod no. ¶ Et circa hæc regalia aliud etiam not. quod multum exclamat Martin. Lauden. in capitul. 1. in principio. in septima colum. infra titul. 1. quòd non valet concessio, vel infeudatio regalium etiam viuo concedente, nisi in concessione expressè adsit clausula motus proprij, vel certę scientię. l. j. C. de peti. bo. subla. libr. 10. iuncto capit. si motu proprio. de præbend. in sexto. & dicit, quòd ista fuit singularis opin. Alberic. in l. quoties. C. de precib. imperat. offeren. Item ad prædicta, an Imperator, vel Rex possint donare, vel aliter alienare vnam ciuitatem, vel vnum castrum. Adde Ioan. de Imol. in rubric. ff. de verborum obligationibus. Alexand. in l. filio quem pater. in vlti. colum. in principio. ff. de liber. & posthum. vbi refert se consuluisse, quòd Imperator non potuerit donare castrum, seu ciuitatem cum pleno, & omnimodo dominio directo, & vtili, & omnimodam iurisdictio. nulla sibi facta reseruatione, non apparentibus aliquib. meritis donatarij, post Bal. & Imol.

per

ADDITIONES.

a ¶ An Rex Fran. Adde Doct. in c. dilecti filij. de ma. & obe. Docto. in c. auditis, de præscr. Doct. in c. in nostra. de iniu.

b Quòd Papa. Adde Fel. in c. ad audientiam. de præscr. in 1. col.

c Quod Papa non potest. Adde Fel. in rub. de const. vbi alleg. ad partes, & communis opi. est, quòd Papa possit, & quid si esset consuetudo, quòd Papa nō posset exercere ardua sine consi. Cardinalium, an valeat talis consue. dic, ꝙ non, ꝙa esset ꝑscribere ℈ suprema ꝑtātem Papæ, ℈ q̄ non valet aliqua prę scriptio ſcđm Inn. in c. bonæ. el 2. de postul. præl. Inn. in c. quanto. in 1. col. de consuet. Arch. in c. volumus. 16. q. 4. Ant. de Bu. in c. 1. in 8. col. ver. fatetur tñ. de const. Doct. in c. sacros. in 2. col. 22. dist. Abb. in c. omnis anima. in 1. no. de censi. in c. fi. in 1. not. de const. Bal. in rep. l. 1. in 11. col. versi. quid ergo dicemus. C. de eman. lib. in l. fi. post prin. ff. de iust. & iu. & in in Auth. quas act. in vltima col. ver. tu dic, quòd suprema iurisd. C. de sacrosan. Eccl. Ang. in l. sicut in rē. C. de præscr. 30 an. Lu. Ro. in l. vsucapione. la 2. ff. de vsuc. Pet. de Anch. consi. 142. inc. clarior & breuior, &c.

d In præiudicium successoris. Adde hic, nunquid successor Papæ, vel Imperatoris possit reuocare alienationes malè factas à suo prædecessore, dic ꝙ sic, secundum Egi. Bellam. consi. 12. in 2. col. versi. 3. dubitatur.

Source : BIU Cujas

per eum allegatos,præcipuè Bald.hic.¶Item adde,quod dicit Bald.in l.ſi certarum.in princip.ff.de teſtam. mili.quod Imperator non poteſt donare quotam Imperij, puta tertiam, vel quartam, vel dimidiam, ſed bene aliquas res Imperij. Item adde,quòd dicit Bald.poſt Inno.in c.bonæ.el 2. in 7.colum.de
81 poſtul.præla. † quòd Papa cum bona cõſcientia poteſt donare decimas, vel caſtella eccleſiarũ,ꝙ dicit tenendũ menti,pro caſtro Piſano cuidam donato à Papa habente plenam notitiam qualitatis rei. Item adde, quod vult domin. Alexan. conſi.1.in 7.col.5.vol.quod Rex,vel Princeps poteſt aliquam particulam ſuæ iuriſdictio. regni alteri concedere quo ad vti-
82 le ius in feudum. ¶†† Secunda diuiſio feudorum eſt, nam aliud eſt purum ſimplex,& rectum, & iſtud eſt feudum regulare,& eſt illud, quando in eo non ſunt determinata ſeruitia. Aliud eſt feudum non ſimplex,ſed qualificatum, & conditionatum,quando ei ſunt annexa certa ſeruitia, vel adiecta certa conditio, puta ad ſeruiendum Principi in menſa.c. 1. vbi notatur. infra de notis feu. not.gloſſ. in c.1. infra de capi. qui curiam vendi. c.1. in fin.infra in quib.cau. feu.amit. dicit tamen Alua.hic in 12.diuiſione poſt Bald.in c.1.in 2.col.ĩ.de conſue. recti feu.quòd feudum poteſt appellari rectum,& non rectũ, alio reſpectu,nam alibi feudum rectum dicitur, quando quis adipiſcitur poſſeſſio.feudi præcedente licentia domini,aſſante & præſente curia, & in tali feudo eſt perinde, acſi de eo facta eſſet inueſtitura, & eſt tranſmiſſibile feudum.cap.1.in princip. de conſue.recti feud.ſed ſi dicta licentia eſt data abſque curia, tale feudum cenſetur abuſiuum, & non eſt tranſmiſſibile.cap. 1.infra quib.mod. feu.conſti. poteſt.Item, & alio reſpectu ſecundum Alua. vbi ſupra poteſt dici, quòd illud feudum ſit rectum,quod eſt perpetuum, & non poteſt reuocari.c. 1.§.itẽ ſi vaſſallus. ĩ.ſi de inueſt.feu. contro.fue.illud verò, quod põt reuocari,appellatur feudum non rectum,quando datur ratione officij,vel meriti, vt loquitur tit.de feu.gua. vel caſtal. &c.
83 vbi Alua.ĩ.de contro.inter vaſſal. & alium. ¶†† Tertia diuiſio feudorum eſt,& multum ſubſtantialis, & longè vtilior quàm alia,ideo eſt plenè attingenda,iuxta verba Iuriſconſulti in l.legaui.ff.de lib.leg.Nam aliud eſt antiquum,aliud paternum,& aliud nouum.Paternum autẽ dicitur dupliciter, primò illud, quod à patre meo quæſitum eſt, vel ab alio meo aſcendente vſque ad quartum gradum, à quarto gradu.ſ. appellatur antiquum. Alio modo appellatur feudum paternum, quando fuit quæſitum ab alio ex anteceſſoribus cuiuſcunque gradus ſit,dummodo fuerit parens communis agnatis, & iſtud propriè antiqnum eſt,licèt paternum dicatur.c.1. verſi.paternum. ĩ.de natu.ſucceſ.feu.c.1.ĩ.de gra. ſuc.in feu.& in gloſſ.in c.1.in verſicul. inueſtiri. vbi Doctor. ĩ. de ſucceſ. feu. vbi glo. dicit, quòd aliud eſt feudum paternum, aliud antiquum, quod ab anteceſſoribus fuit quęſitum.Nouum autem dicitur,quod eſt de nouo acquiſitum,& habuit initium in perſona iſtius primi inueſtiti. capitul.1. ĩ. quot teſtes ſint neceſ. ad proban. inueſti. vt hic per Docto.maximè Bald.in 3.diuiſio.Alua.in 6.Ia.Ardi. in ſum.in princip.2.colum.Ioan.Ray.in d.repet.capitul.Imperialem ſuper rub.in 1.diui.Marti.Laud.in capitul.1. in princip. 3. diui.ĩ.titul.1. & vide etiam Bald.in 5. diui.etiam tenentem, quòd feudum paternum largè dicatur quicunque ex ſuperioribus illud acquiſiuit, qui fuerit agnatus,ea.dict. capitul.1.ver-
a ſicul.paternum.& vſque ad quem gradum [a] dicatur paternũ, & quando deſinat vocari paternum, dicitur in capitul. 1. vbi Doctor.de ſucceſ. feu. & an per refutationem deſinat eſſe paternum,habetur in cap. 1.in fin. ĩ. de vaſſal. decrep. ætatis, & dicit Alua.in 6.diuiſione, quòd inter iſta feuda eſt longa differentia, quia in feudo nouo non ſuccedunt niſi deſcendentes illius primi acquirentis inueſti, ſed in feudo antiquo ſeu paterno ſuccedunt non ſolum deſcendentes, ſed etiam agnati, & collaterales, qui tamen deſcenderunt à primo acquirente. capitul.primo.infra de nat.ſucceſ.feud.ſed tu conſidera, quod in effectu modica eſt differentia, quia licèt dicatur collateralis quo ad iſtum cui immediatè ſuccedit, tamen conſiderato ſtipite, & primo qui acquiſiuit, eſt de eius deſcendentibus.
84 ¶†† Tu ergo adde aliam differentiam, quam ponit text. not. in capitul.primo.infra quot teſt.ſint neceſſa.ad proband.inueſti. vbi ſi feudum eſt antiquum, inueſtitura poteſt probari per quoſcunque teſtes, ſed ſi ſit feudum nouum, tunc noua inueſtit. non poteſt probari niſi per pares curiæ, ideſt per alios conuaſſallos.¶Aliam quoque adde, quam ponit not. Bald.in l.prima.ff.de rerum diuiſio.in prima colum. in 4. quæſtio. vbi poſtquam declarauit feudum nouum,dicit, quòd non prouenit à linea, vel ſucceſſione progenitorum. Antiquum autem, ꝙ à ſucceſſione ꝓcedit, & deriuatur in alios ſucceſſores, vt ibi per eum, poſteà ſubdit not. dĩam, quia feudum antiquum ąritur ſine inueſtitura,cùm ex antiqua inueſtitura iam ſit quæſitum,vnde non requiritur noua inueſtitura, nec noua ſolutio de feudo,nec noua traditio.c.1.in verbo,primo per inueſtituram patris,& aui.infra de feu.Mar. c.ſciendum.ĩ. de feud.cog. tñ non conſeruat, niſi intra annum petatur renouatio inueſtituræ,quia petere inueſtituram eſt quaſi quidam cenſus de nouo,& recog.quę debet prẽſtari domino,& ſi non præſtatur,res incidit in commiſſum,ſed feudum nouum non quæritur ſine inueſtitura,ideo tranſmitti non poteſt,niſi quis ſit inueſtitus.c.
85 ſciendum.ĩ.quib.mod.feud.conſti.poteſt. ¶†† Adde ẽt prædictis, ꝙ feudum paternum dĩ propriè vſque ad quartum gradũ aſcendentiũ.ſ.patris,aui,ꝓaui,abaui,& ataui,abinde.ſ.propriè loquendo non appellatur feudum paternũ, ſed antiquũ. c.1.§.hoc quoque.vbi Bald.in fin.ad hoc nota.ĩ.de ſucceſ.feu. & text.in c.1. §.1.de gra. ſuc.in feu. quem text.inter alios Scribentes not.ibi poſt Iac. de Bel. Bald. dicens ex illo text. melius notari quàm alibi in iure,ꝙ illud dĩ feud.paternum,ꝙ fuit ge-
86 nitoris agnati cõis. ¶†† Et vltra prædicta, qñ feudum dicatur nouum,& qñ antiquum, adde Bald. in Auth.defuncto. C.ad Tertul. & vide omnino Alex.conſil.39. incip. quoniam omne datum optimum, &c. in 3.col. & ſequen.in 1.vol. & Oldr. in pulchra.q.conſil.184.Pau.de Caſtr.conſil.152.cum duob. ſeq. & quod dicatur feudum nouum, vide glo. expreſſam.25.q.2. c.quæcunque.in verbo nouum. Franc. de Aret. in conſil. pen.
87 incip.magnifici,& excel.domini. præſertim in 3. col. ¶†† Quæ etiam dicatur noua emphyteuſis, ſeu nouus emphyt. declarat ſingul.Salic.in l.fin.in 7.colum.C.de iure emphyt.¶Prædictis etiam adde, quòd Bald. hic in prælud.in 18. col.in 5.diuiſione no.inquit,ꝙ feudum paternum, vel antiquum, licèt de nouo inueſtiatur, tñ remanet antiquum, & ſic per nouam inueſtituram feudum antiquum, vel paternum non ideo efficitur nouum.c.1.vbi Bald.& alij.ĩ.de vaſſal.decre.ætatis, & text. in c.1. vbi Alua. ĩ. an agna.vel filius. & text.in c.1. ĩ.de eo,qui fid.fecit agna.& vide Bal.in c.1.in 1.col. ĩ.de eo,qui ſibi, & hæ-
88 re.maſ.& glo.25.q.2. c.quæcunque.in verbo nouum.¶†† Et ex hoc not. ꝙ ſi pater in vita ſua fecit de ſuo feudo inueſtiri filios ſuos,iſtud feudum non ideo efficitur nouum, ſed antiquũ. d. c.quidã.ꝙ eſt cap.primum. ĩ.de vaſſal.decre.ætatis. ita expreſsè notat,& reputat ſignandum Bal.in l.1.in 15.q. in fi.ff.de rer. diui. ¶Quid autẽècontra,ſi feudum ſit nouũ,& in inueſtitura dicatur,ꝙ ſit, vel cenſeatur antiquum,paternum. auitum, vel proauitum, vel concedens dicit, quòd concedit mihi tale caſtrum in feudum, nomine, & iure antiqui feu. poſſidendum, vt tota die ponitur in inueſtituris feudorum, an propter talia, vel ſimilia verba tale feud. quod verè eſt nouum, quia nunc nouiter acquiſitum, aſſumat in effectu naturam, & qualitates
b antiqui feudi.[b] Iſta eſt multum vtilis quæſtio inter omnes,quę tractari poſſunt in materia feudorum, in qua ſæpè de facto
c conſului. [c] & ideo ad eam attende diligenter.Bald.in terminis in cap.1.in 1.colum.in fin.ĩ.de alie.feud. paterni.dicit, quòd licet feudum ſit nouum,tamẽ propter talia verba aſſumit qualitates feudi paterni,vel antiqui.argum.l.quicunque.C.de omni agro deſerto.libr. 11. & ſic poterit alienari in proximiores agnatos abſque conſenſu Principis, quod non poſſet, ſi eſſet feudum nouum,quod eſt bene notandum ſecundum Bal.ibi: idem tenet Bald.in c.1.ĩ.an agna.vel filij,& Alu.in c.1.ĩ.de vaſſal.decre.ætatis,& in c.1.§.fin.infra de gra. ſucceſ.in feud.facit, quod dicit Bald.in capit.1.§.hoc quoque.in fin. infra de ſucceſ. feud.vbi dicit,quòd in feud.ſolent poni iſta verba, in feudum paternum,& antiquum,vt omnes ceſſent dubitationes, quod eſt notandum ſecundum eum. Idem ſimpliciter tenet Marti. Lauden.in d.c.1.de alie.feud.paterni.Et ſimpliciter ſequitur d. Alexand.in conſil.1.5.volum.in 9.colum.nu.27.¶Contrariam opin. quòd talia verba iure antiqui, & paterni feudi rei veritatem non immutent,tenet Old.cõſil.178.incip. factum tale eſt, quidam nobilis, &c. Et vltra adducta per eum ego pondero,
d nam contrariorũ [d] eadem eſt diſciplina. inſtitu.de his,qui ſunt ſui.in principio.& l.j.ff.eod.ſed ſic eſt in caſu ècnotrario, quòd ſi feudum verè eſt antiquum,vel paternum, certè propter no uam inueſtituram non ideo efficitur nouum, nec aſſumit qua litates

ADDITIONES.

a ¶Et vſque ad quem gradum. Adde Bald. in c. decedenti, qui feud. da. poſ. in c.1.§.1.de ſucce.feu.in c.1.de vaſſal.decre.æta.in Auth.de fun. ad Ter.Pau.de Caſt.conſil.136.incip. viſo inſtrumento cuiuſdam inueſtituræ.

b * Antiqui feudi.Adde Tiraq.de retract.conſang.§.32. gl.1.nu.41.

c * Conſului.Adde Clar.§.feudum.q.8.eundem Iaſ.conſil.57.lib. primo. conſil.152. libr. ſecundo. vbi tenet eſſe nouum. contrarium verò dixit conſilio 1.verſicul.2.principaliter.libr.3.conſil. 156. colum.quarta.verſicul. 2.ſpecialius. PANCIR.

d ¶Contrariorum.Adde glo.in l.ſciendum.ff.qui ſatiſd.cog.gl.in l.Pompo.ff.de procu.glo.in cle.1.de ſenten.excom.Arch.in c.ſciendum.7.q.1.

Source : BIU Cujas

litates noui, imò durat antiquum, vt ſ. dixi, nec aliquis diſcrepat. ergo ita ſi feud. verè ſit nouum propter illa verba, quod cenſeatur iure antiqui feudi, non ideo debet immutare naturam noui, & aſſumere naturam antiqui. etiam habes per Pau. conſil. 153. & prædictum conſi. Old. formalius refert, & ſequitur Alb. de Roſ. magnus practicus in dictionario ſuo, in verbo nouum, & ibi in fi. dicit magnum verbum, quòd ita fuit deter
89 minatum. ¶† Pro pleniori inſtructione præſentis inueſtigationis ſuccedit alia pulchra, & quotidiana quæſtio conferens ad eruendam veritatem præcedentis, quam format Bald. hic in præludijs in iſta tertia diuiſione feu. in 16. colum. in verſicul. circa hoc dubitatur de tali quæſtio. vbi quærit, pone, quòd
a Epiſcopus, [a] vel prælatus Eccleſiæ inueſtit aliquem de caſtro hoc modo, inueſtio te tanquam de feu. veteri, & antiquo, feu. innouando, quod anteceſſores tui ab antiquo tenuerunt, poſſederuntúe, an per talia verba præſumatur ſaltem, vel probetur feu. eſſe antiquum, dicit Bald. ſe audacter dicere, quòd non, & probat tali fundamento, nam prælatis eſt prohibitum à iure, res Eccleſiæ de nouo concedere in feud. ſed ſi antiquitus ſunt feudales, & ſic ſolitæ concedi in feudum, & tunc prælatus poteſt concedere. text. eſt de vtroque. in c. 2 de feu. & videbitis plenè in c. 1. in princip. ſ. tit. 1. ergo talia verba videntur appoſita in fraudem. l. bene dicimus præſumi fraudulentam confeſſionem, quæ emanauit inter perſonas prohibitas. l. qui teſtamentum. ff. de proba. l. cùm quis decedens §. Titia. ff. de leg. 3. nam verba enuntiatiua non probant inter eos qui non poſſunt liberè diſponere. l. ſi fortè. vbi not. Bartol. ff. de caſt. pecu. Bartol. & alij in l. ſi donatione. C. de colla. cum alijs concord. ibi poſitis. Bartol. & alij in l. ſciendum. in 2. colum. ff. de verbor.
90 oblig. hoc apertius fortificat Bal. † quia certiſſima eſt regula, quæ nunquam fallit, quòd vbi aſſertio facit contractum, vel negotium eſſe licitum, qui aliàs eſſet à iure improbatus, certè tales verborum cautiones, vel huiuſmodi partium enunciationes nihil probant, nec eis eſt ſtandum, imò potius ex talibus verbis circonuentio iuris oſtenditur, niſi ſic eſſe, vt pronunciatum eſt aliter per probationes legitimas, doceatur, vt in iuribus prælegatis, & alijs, vt hic per eum. mouetur etiam Bald. quia vbi opus eſt facto, verba non ſufficiunt. l. acceptam. C. de vſu. l. domicilium. ff. ad municipa. l. final. C de vſu. pupil. cap. primo. de eo qui mit. in poſ. cau. rei ſeru. imò inducunt circunuentionem iuris. l. cùm hi. §. ſi cum lis. ibi, fingi enim lites poterunt. ff. de tranſacti. ¶Subdit tamen ſe non negare, quin ex illis verbis enunciatiuis non ſubſtatietur nouum negotium, dum tamen ſit in poteſtate enuntiatis nouum factum formare. l. Lucius. in §. quiſquis. ff. de lega. 2. l. Lucius. §. 1. ff. de lega. 3. & l. ex hac ſcriptura. ff. de dona. facit. l. optimam. C. de contrahend. & comittend ſtipulatio. & cum Bald. tenet Marti. Laud. in c. 1. in princip. in 7. colum. ſ. titul. 1. vbi limitat, niſi talia verba enuntiatiua eſſent in inſtrumento antiquo, quia propter antiquitatem omnia præſumuntur ſollennia, & vera, allegat not. per Cyn. & Bald. in l. emancipatione. C. de fid. inſtr. per Ioan. And. in c. Albericus. de teſt. & fuerunt verba do. Anto. in capi. quoniam contra falſam. de proba. facit quod vult Bartol. in l. admonendi. in 12. colum. vbi vide multa, quæ ibi dixi. ff. de iureiu. ¶Adde, quòd cum deciſione Bald. tenet etiam Imol. referens Card. ita conſuluiſſe in capitul. 2. in antepen. colum. de feu. & Alexan. in 3. parte conſiliorum ſuorum conſil. 10. inci. ponderatis his, quæ in themate narrantur, circa primum dubium. pondera ergo Bald. hic, & ſequaces velle expreſsè, quòd quando non eſſemus inter perſonas prohibitas de nouo infeudare, ſicut ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, quòd talia verba, iure antiqui, & auiti feudi, aſſumerent naturam antiqui feudi, & ſic volunt Bald. & ſequaces, & ſi Princeps, qui poteſt de nouo infeudare, ſecundum tamen ea, quæ dixi in prima diuiſione, concedendo nouum feudum diceret ſe concedere iure antiqui, & auiti feudi, ꝙ aſſumeret qualitates, ac ſi verè eſſet antiquum, & ſic Bald. hic, & ſequaces tenent primam opin. quam retuli in præcedenti quæſtione ſuper illis verbis iure antiqui, & paterni feudi, & ſic illa prima opi. vide-
* tur *magis communis*, ꝙ per illa verba feudum nouum aſſumat
b naturam, & qualitates antiqui; [b] quamuis Old. teneat contrarium in d. conſil. 178. eſt verum, ꝙ Paul. de Caſtr. in conſil. 154. aliàs 152. incip: & iſtud feudum, &c. videtur concordare cum opin. Old. ibi enim concludit, quòd ſi quis fuit nouiter inneſtitus pro ſe, & hæredibus ſuis adiectis illis verbis, ſcilicet tanquã de feudo veteri, & antiquo, ꝙ illa verba non operantur, quòd ſuccedant illi agnati, qui aliter non ſuccederent in feudo nouo, ſed ſolùm antiquo, tamen Paul. ibi principaliter fundatur, quia illa verba tanquam de feudo veteri, & antiquo, hoc non inducant, ſed mouetur alijs argum. vt ibi per eum. Et
91 cum Oldr. tenent etiam alij, quos ſupra retuli. ¶† Iuxta præ-

dicta quærit Bald. hic in 15. colum. quid ſi prælatus cum toto capitulo cofiteatur feudum eſſe antiquum, & iurat omnia vera eſſe, quæ in inſtrumento continentur? reſpondet Bald. quòd tunc omnia præſumuntur vera, maximè, quando prælatus eſt diligens, & in capitulo ſunt viri prudentes, & perſonæ notabiles. vnde conſuluit Bald. quòd quando prælatus facit huiuſmodi inueſtituras feud. quæ poſſent in dubio reuocari, quòd ilias faciat de conſenſu capituli, & vno tractatu cum capitulo, per gloſſ. not. in Authen. hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. Eccleſ. vbi enim eſt prælatus & capitulum, ibi totum continens, niſi prælatus & capitulum, faciant expreſsè contra iuris conſtitutionem. l. iubemus nulli. verſic. nec ſi omnes. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & expreſſius in dict. Authent. hoc ius porrectum. vnde non poſſent venire contra factum ſuum, quando eſſet iuridicum, aliàs poteſt totum capitulum eſſe periurum, ſecundum Ioan. Mon. in capitul. vt circa. in gloſſ. in verbo nulli. de elect. in ſexto. & ſic non poteſt, quod iuramento firmat, negare. facit 63. diſtinct. c. ſacrorum. & per Ioan. And. in capitul. dudum. el primo. de elect. in nouella. ¶Iſtam deciſ. Bald. refert, & reprobat Martin. Lauden. in dict. capit. 1. in principio. in ſeptima colum. in fin. infra tit. 1. per text. ſecundum eum rotundum in dicta. l. iubemus nulli. verſicul. nec ſi omnes cum religioſo Epiſcopo. & per clemen. 1. de rebus eccleſ. non
92 alien. & capit. 1. eod. tit. in ſexto. † vbi prælatus cum toto capitulo non poteſt alienare, nec de nouo infeudare, aut in emphyteuſim concedere, niſi ſuadente neceſſitate, vel vtilitate Eccleſiæ. ¶Nec obſtat gloſſ. in dicta Authentic. hoc ius porrectum. in fin. quia loquitur in mutuo, non in alienatione rerum immobilium Eccleſiæ, & ita tenet Bartol. in dicta Authentica hoc ius porrectum. facit, quod not gloſſ. pulchra in capit. quod quibuſdam. de fideiuſſor. & plenè ſcribitur in c. grauis. de depoſito. ¶Tu vltra omnes attende, quia puto non eſſe veram deciſi. Bal. & in practica de facili fraudaret eũ, qui illam teneret: nam conſidero, ꝙ Bal. fundat deciſi. per gl. in
* Auth. hoc ius porrectum. in fi. quam gl. Bar. Bal. & *communiter alij* reprobant. & ſequuntur gl. contrariam, quę eſt in corpore, vnde illa Auth. ſumitur. ſ. in Auth. de alie. & emphy. in §. hoc etiam ſuper his. verſi. ꝙ autem. & ibi Iac. de Bel. etiam tenet, & conſtituunt differentiam inter mutuum, in quo aſſertio prælati cum toto capitulo poteſt præiudicare, & alienationem rei immobilis Eccleſiæ, in qua aſſertio prælati cum toto capitulo nihil pręiudicat, & ſi dicas, ꝙ illa opi. Doctorum procedit, qñ etiam non interueniſſet iuramentum, tunc aſſertio enunciatiua prælati cum toto capitulo non præiudicat, ſed Bald. loquitur, quando etiam interuenit iuramentum, quo caſu bene præiudicat, cùm aliàs totum capitulum eſſet periurum, nec poteſt negare, quod iuramẽto firmauit. hic attende, licèt iſtud dictum ſit egregium, & in practica eſſet maximi emolumẽti, & per neminem alicubi reprobetur. ¶Ego tamen ex multis teneo, ꝙ non ſit verũ, & primò pondera id, ꝙ Bal. tenet in c. 1. §. item ſacramenta. in 6. col. verſi. quæro vtrũ iuſm pręlati, &c. ſ. de pace iura firman. vbi tenet, ꝙ iuſm pręlati non dat robur ꝯctui celebrato cũ Eccleſia. allegat Io. And. in c. grauẽ. de ſen. excom. in nouella. ¶Scdò & fortius in ꝯrium pondero id, qđ Bal. tenet in l. gñaliter. in prin. ver. qd ergo de his, ꝙ hĩdem non
93 hñt. C. de reb. cred. vbi q̃rit, † pone, ꝙ ciuitas Peruſina facit aliquẽ contractum, & ſyndicus hẽt mandatũ cũ iuramento, pone, ꝙ ꝯhit, & iurat, qd operaẽ iuſm, cũ ciuitas aĩam non habeat, vt not. Inn. in d. c. grauẽ, vt patet naturaliter. rñdit Bal. ꝙ aut loqmur quo ad reatũ periurij, & tunc non ligantur niſi iurantes, & mandãtes: aut loqmur quo ad ꝓpetuitatẽ, & rectè eſſet ꝯctus, & tũc iſtud iuſm faciat rẽpublicã hĩ loco maioris, vt ꝯctus inuiolabiliter valeat, & non reſtituaẽ in integrũ, ſicut dicimus in minore iurãte in ꝯctu ꝓ Auth. ſacra. & in corpore. C. ſi aduer. vend. & dicit, ꝙ iſta fuit opi. Ray. in ſumma illius tit. de iureiur. & ꝙ facit. c. pñtium. de teſtib. in 6. tñ ſm cũ quo ad firmandum actum idem eſt dicendum in ciuitate, ꝙ in mino-
* re & Eccleſia ſm eum, & iſtud eſt, ꝙ pondero, per multũ * iuſm poteſt fieri, quòd non habeatur loco minoris, & habeat reſtitu-

ADDITIONES.

a Pone, ꝙ Eps. Adde Doct. in l. non epiſtolis, & l. non nudis. C. de ꝓba. & l. magis puto. ff. de reb. eor. & in l. ſi fortè. ff. de caſtren. p. c. & in Auth. hoc ius. C. de ſacroſ. Eccl. * Et vide Bru. conſ. 57. Zaſ. tract. feu. c. de feu. pñn. nu 6. Cur. d. tract. q. 8. nu. 12. Tiraq. de retract. conſang. §. 32. glo. 1. num. 41. eundem Iaſ. conſil. 1. col. 3. lib. 3. PANCIR.

b * Antiqui. Adde, & limita hanc communem, niſi in inueſtitura comprehendantur certæ perſonæ, puta, quia accipiatur pro filijs maſculis, ita Cur. in conſil. 1. nume. 13. Idem Iaſ. conſil. 180. & 52. lib. ſecundo. Rui. conſil. j. libr. 1. Cephal. conſil. 132. num. 20. PANCIR.

* Per nullum legendum videtur, & paluò poſt.

Source : BIU Cujas

reſtitutionem fauore Eccleſiæ, pondera per multum iuramentum,ergo etiam prælati cum capitulo fauore Eccleſiæ. ¶Tertiò confirmo per id,quod vult gl.ord. in c.1.in gl.4.in verbo cõ
94 tractum. de reſti. in integ.in 6. † quæ tenet,ꝙ quando Eccleſia contra contractum petit reſtitutionem in integr.maius eſt ſuũ priuilegium quàm minoris,quia ſi minor iurat,non contrauenire non reſtituitur,per dict. Authen. ſacramenta. & in corpore.ſi autem prælatus iurat non repetere, vel non contrauenire in contractu damnoſo Eccleſię, quamuis ſic iurando deieret, tamen Eccleſia etiam eo prælato petente, vel alio per iudicis officium reſtituitur in integ. & ibi potes videre Docto. ſuper illa gl.Item in contrarium allego id, quod tenet ipſe Bal. in l.1.in 2.col.in 7.opp.C.de pac.vbi tenet, quòd ſi teſtator poſt mortem filij reliquit bona cuidam hoſpitali taliter, ꝙ ſit ſubſtitutio pupillaris,ꝙ hoſpitale non poteſt remittere talem ſubſtitutionem pupillarem in vita filij,ſubijciens, ꝙ hoc caſu non operetur iuramentum orphanotrophi, quia ſecundum eum iuramentum perſonæ non nocet pio loco,& iſtud eſt,qđ pondero,& quamuis Bal. non aperiat,quid ſi prælatus iuraret cum toto capitulo,tamen pondera rationem decidendi, quæ omni caſu generaliter militat,& ita reprobo Bal. quamuis non inue-
95 niam in ſpecie reprobatum. ¶ † Succeſſiuè circa præſentem materiam feudi noui,& antiqui,pulchrum dubium eſt, quid ſi
a feudum [a] erat antiquum,vel auitum, & vaſſallus commiſit felloniam contra perſonam domini, ita ꝙ amiſit feu. & reuerſum eſt ad dominum,dominus remiſit felloniam,nec ad ſe feudum reuocauit, an tale feudum iudicabitur nouum, an auitũ, vel paternum? de quo vide per gl. & Doct.præſertim Albe.in Lquod dicitur.la 1.ff.de impen.in reb.dot. Bal.in l.1.in 15.q.ff.de rerum diuiſ.Iacob.de Bel.Bal.& Alua.in c.1.ĩ. de vaſſal.decrep. ætatis.glo.in c.1.§.inſuper.& ibi Bal.plenè. in fi.col.ĩ. de prohib. feu.alienan.per Frid vbi poſt aliqua per eum relata, concludit vno verbo, ꝙ executio veteris feudi non eſt nouum feudum: ſecus ſi eſſet addita noua forma.l.ius ciuile. ff.de iuſti. & iure.& quod notauit in cap. qua auctoritate.de præben. in 6. & ibi per eum.& per glo.& Bald.in c.1.infra an agnatus, vel filius. & vide
96 Imo.in c.ex parte.in fine.colum.de feud. extra. ¶ † Et an refu-
b tatione [b] feudum deſinat eſſe antiquum,vel paternum, tangitur in præludijs diſcurſiuè in 18.col. & habetur in c.1.in fin. de vaſſal.decre.ætatis.per Bal.in c.1.ĩ.de eo, qui ſibi, & hæredibus ſuis maſculis.in c.1.§ hoc quoque.ĩ.de ſucceſ. feu. ¶Vltimò in
97 iſta materia illud diligenter not. † quia vtile, & neceſſarium eſt,ꝙ in dubio præſumitur feudum eſſe antiquum, non nouũ, ideo domino dicenti feudum eſſe nouum,incumbit onus probandi.cap.1.§.1.in verbo nouum dicit.ĩ. de gra. ſucceſ.in feud. quem Bald.ibi ad hoc notat,& dicit mirabilem, ſubdit tamen hoc ideo eſſe,quia indicia erant ſuper veteri feudo,& plus non dicit.adde Doct.in c.1.infra ſi de feudo defun. conten. ſit inter dom.& agna.vbi Bald.& Aluar.not.ſecundum Iaco. de Beluiſ. & Nico.de Neap.quòd benignior præſumptio eſt,ex quo conſtat,quòd fuit feudum, præſumere, quòd ſit antiquum potius quàm nouum, ex quo ſequitur ſecundum eos, quòd vbi non conſtat de origine feu. propter antiquitatem, an ſit antiquum, vel nouum reſpectu agnatorum ſuccedere debentium, debemus præſumere eſſe antiquum potius quàm nouum, ratione antiquitatis,cùm vaſſallus ab antiquo poſſederit. magna eſt autem præſumptio pro factis antiquis, ſecundum Barto. in l.admonendi.in 12.col. vbi multa dixi. ff.de iureiur. nec repugnat, quod ibi dicitur nouum feudum, nam potuit eſſe antiquum, quo ad vaſſallum mortuum, licèt nunc cenſetur nouum reſpectu agnatorum nunc comparentium, & qui nunc admitti deſiderant, nam & ſi centum annis feudum ſit poſſeſſum ab vna linea collaterali, poteſt eſſe nouum quo ad aliam lineam, ſed propter antiquitatem in dubio debet præſumi antiquum, per illum tex.quod eſt valde notabile, ſecundum Bal.ibi, & ſecundum Aluar.ibi in primo notabili eſt valde no.dignum.¶Limita tu prædicta procedere, niſi dominus reperiatur eſſe in poſſeſſione feudi, quia tunc incumbit agnatis onus probandi illud eſſe feudum antiquum,ita Iaco. de Beluiſ.in d.cap.1.ĩ.de gradi.ſucceſ.in feud.per id,quod habetur in cap.1.ĩ.de conten. inter me,& do.& in c.1.§.cùm autem.ĩ. ſi de inueſti.feud.contro.fuer.& ſequitur dom.Alex.in 3.vol. conſiliorum conſi. 10. incipien.ponderatis his, quæ in themate narrantur. circa primum dubium, &c. in 1. colum. & ſic eſt expedita iſta diuiſio.
98 ¶ † Quarta diuiſio feud. quia quoddam habet propriam naturam feud.in qua dic, vt hic per Bald.cum quo tenet ſimpliciter Aluar.in ſecunda diuiſio. & Mart.in d.c.1. in 4. diuiſione. not. tamen diligenter illam maximam in tota materia feud. quam tradit Bal.hic in iſta quarta diuiſione, quòd ad tenorem inueſtituræ ſemper eſt currendum,quia vim contractus oſtendit,in c.1.ĩ.de duob.fratrib.à capi.inueſti. & c.ſi quis.ĩ. de feud. non haben.propri.feu.natur. ibi dum dicit text. licèt propriam feudi naturam non habeat,iure tamen feudi cenſebitur, & c. Et per iſta not.Bald. refert Mart.Lau.in d.c.1. in 1.colum.ĩ. eo. quòd iſta eſt vna maxima in feudis, ꝙ primò inſpiciendus eſt tenor inueſtituræ,ꝙa derogat omni iuri feudorũ, alibi Bal.in d. c.1.in 2.col.de duob.fratrib.à capi.inueſti.no. ibi circa tex.egre-
99 gium, & tenendum menti, † quòd tenor inueſtituræ derogat omni feudorum iuri alibi Bald.in c.1.§.denique.in 1.col. prope medium.infra quæ fuit prima cauſa benefic.amit. pulchrè dicit,quòd forma inueſtituræ eſt præciſa, à cuius tenore non eſt recedendum.allegat d.cap.1.de duobus fratrib.à capita. inueſtit. & pondera verbum præciſa. Alibi Bald.in l.vnica.§.ſed & ſi quis.el 2.C.de lati.liber.tol.no.arg.illius tex. quòd per inueſtituram feudum declaratur. Alibi Bald.in l.quoties in 2. colum. C.de ſuis, & legi.dicit, quòd in feudis ſolet regula tradi ſecundum modum inueſtituræ,nec non vim, & ſenſum verborum eſſe intuendum, & quòd in feudis qualitas verborum inſpici debet, quia forma contractus ſunt verba: forma eſt, quæ dat eſſe rei, vt ibi per eum. ¶Et ad prædicta adde Ioan. de Ana.in conſi.7.incip.viſis,& ponderatis, in 2.col.& in conſi. 37. incip. viſo puncto, & in conſil.84. incip. videndum eſt virtute reno-
100 uationis.in 1.col. ¶ † Circa quintam diuiſionem Baldi nihil eſt addendum. ¶Adde ergo in ſexta dum dicit Bald. quòd feu.aliud eſt merè reale, quod actiuè, & paſſiuè tranſit ad hæredes tam cõcedentis,quàm recipientis,vt eſt regulariter, quia vnuſquiſque ſibi, & hæredibus ſuis intelligitur velle in feudo prouidere.c.1.§.fi.ĩ.in quib.cau.feu.amit.c.1.ĩ. de duob.fratrib. à cap.inueſti.c.1.§.cùm verò Corradus.ĩ. tit.1. & in c.1.in prin. ĩ.de ſucceſſio.feu. Nam iſtud fallit in his,qui viuunt iure Franchorum, quia in eis feudum ſolùm tranſit ad primogenitum, ſecundum Iaco.de Beluiſ. hic quem ſimpliciter ſequitur Alua. in 10.diuiſio.alleg.facere, quæ ponit Bal.in l. cùm antiquiorib.
c C.de iure delibe. ¶Feudum autem perſonale [b] eſt,quod tranſit ad hæredes dantis,non recipientis,vt in feudo guardiæ. c.1.ĩ.de feud. guar.quando feudum expreſsè concederetur ad vitam alicuius tantum.c.1.ĩ.quib.mod.feud.conſti.poteſt. & c.1.ĩ.de conſuet.rec. feud. vel quando conceditur feudum habitationis,quod finitur morte recipientis, niſi aliter ſit ſpecialiter cautum.c.ſi vaſſallus.ĩ.hic fini. lex, &c. ſecundum Alua. hic in de-
101 cima diuiſione. ¶ † Feudum verò perſonale eſt, quod ex na-
d tura non tranſit ad hæredes, [d] nec dantis,nec recipientis, vt patet exemplum in feudo ſoldatæ.cap.1.§.ſoldata.infra quis dicatur Dux,vel Marchio. ¶Vltrà Scribenres huic diuiſioni oportunè annecto aliam diuiſionem, quia quoddam eſt feudum, quod tranſit nedum ad deſcendentes, ſed etiam ad collaterales,& agnatos,vt eſt paternum,& antiquum: quoddam tranſit ad filios tantum,vt eſt feudum nouum, vt dixi ſupra in tertia diuiſione:quoddam tranſit etiam ad extraneos hæredes, quando quis expreſsè accepit feudum pro ſe, & cui, vel quibus dederit.c.1.ĩ.de feud. non habente propriam natur. feud. & dixi ſupra in 5.q.prin. dum tetigi an feudum veniat in reſtitutione
102 fideicom. † ¶ Quoddam eſt feudum, quod ad neminem penitus tranſit poſt mortem vaſſalli, & poteſt poni exemplum in feudo dignitatis,vt Marchiæ,Ducatus,Comita.vel Regni.de quo dixi ſupra in princip. diuiſio. nam de iure talia feuda non tranſeunt etiam ad filios, licèt de conſuetudine vſurpatum ſit contrarium,vt habetur in tit.ĩ.de aliena. feud.in fi. & cap.1.infra de feud.Mar.& in cap.1.quis dicatur Dux,vel Marchio. Facit,quod habetur in c.per venerabilem.de elect.& in talibus dignitatibus filij etiam non poſſunt petere aliquam legitimam, glo.not.in c.licèt.vbi per Innocen.& alios,de voto.Card.Flor.in c.fi.de feud.& ibi Imo.in 24.col.in 3.q. vbi etiã vide per eos de
103 iſta vltima quadruplici diuiſione feudi. † Quærit Bald. in hac
e ſexta diuiſione,quid ſi concedo [e] domum, & fundum in feudum ad vtendum,& fruendum,an propter talia verba finiatur morte? Et arguit ad partes,finaliter concludit,quòd non tranſibit ad hæredes per l.ſi habitatio.§.ſed ſi. ff.de vſu & habit. pulcher paſſus eſt, licèt non inueniam bene diſcuſſum. iſtam deciſionem reprobat Mar. Lau.in c.1 in 8.col.ad fin. & ſeq.ĩ eod. propter diffinitionem feu.in qua dicitur, quòd eſt conceſſio ad vtendum,

ADDITIONES.

a ¶Quid ſi feudum. Adde Doct.in l.peculium.ff.de pecul.

b ¶Refutatione. Adde Lud.Rom.conſi.315. incip.in caſu propoſitæ conſultationis.idem Lud.conſi.1. inc. viſis in facto propoſitis.

c ¶Perſonale. Adde c.feuda habitationum.ĩ.de feu.

d ¶Tranſit ad hæredes. Adde,quòd fallit in his, qui viuunt iure Franchorũ,quia tunc tranſit ad primogenitum.ſecundum Iac.de Bel.in d.c.1.facit ad hoc, qđ no.Bal.in l.cum antiquiorib.C.de iur.delib.

e ¶Quid ſi concedo. Adde Docto.in l.cùm hi.in §.ſi vni.ff.de tranſa.& in l.domus.ff.de vſufr.

Source : BIU Cujas

Ias. super usibus feudorum.

vtendum, & fruendum.c.1.in fi.ĩ.in quib.cau.feu. amit. & tamen transit ad hæredes.c.1.§.cùm vero Corradus.ĩ.titu.1. & s̃. dixi ¶Secundò, quia verba debent intelligi secundum naturã dispositionis,super qua ponuntur,etiam ea impropriando.l.insulam.ff.de præscrip.verb.l.si vno. in prin.ff.loc. ergo illa verba ad vtendum, & fruendum, intelliguntur secundum naturam feudalis dispositionis,quæ est,vt transeat ad hæredes,& descendentes.c.1.de gra.suc.in feu.facit.l.Titia cum testamento.§.fi.ff. de leg.2. Nec obst.d.l.si habitatio.§.sed si. quia respõdet,q ibi natura illius dispositionis non est, vt transeat ad hæredes, sicut hic.istud est quantum ipse dicit. Item aduerte,q Bald.met arguit de illo.c.1.in fin.ĩ.in quib.cau.feu.ami. & eo non obstante tenet contrarium,& certè diffinitio feudi ibi tradita nõ obstat, quia dictio vsusfructus in ea posita, capitur pro vtili dominio, secundum omnes ibi,dixi latè in 2.q.princ.¶Ego contra Bald. teneo, & moueor alijs medijs, & primò est aduertendum, q concedens primò dixit, concedo in feudum, & sic incepit à translatione vtilis dominij,quod transferitur in vassallum,& dixi in 2.q.prin. postea subiecit illa verba ad vtendum, & fruendum,talia verba debent intelligi secundum præcedentia,idest, q habeat vsum, & vsumfructum, & sic commoditatem vtilis dominij, sicut cæteri feudatarij habent, nec immutant præcedentem concessionem feudi, & sic translationem vtilis dominij.ita est tex.in l.donationes in concubinam.§.species & quod ibi dicit Bar.& alij maximè Imo.ff.de don. ¶Secũdò moueor per id,quod dicit Bal.in l.1.in 1.col.C.de fructi.& lit.expen.vbi dicit,q quando ex concessione apparet, q transfertur plenum ius,vel ius vtile in aliqua re,vt in casu nostro,illa verba ad vtẽdum,& fruendum,non diminuunt concessionem.d.§.species. nisi tempus adijciatur, puta ad vtendum, & fruendum in vita sua.l.cùm hi.§.si vni.ff.de transac. ¶Tertiò confirmo per id,qđ tenent gl.Cy.& Bal.in l.si prædium.C.de iur.dot.vbi dicunt, q si dico,concedo talib.religiosis tale prædium ad vsum, q venit proprietas,per d.§.species.¶Quartò facit id,quod dicit Bald.in rub.C.de iure emphyt. q si vendo talem fundum in vsum, seu ad vsum,ista verba ad vsum,ponuntur demonstratiuè,non taxatiuè,nec transitiuè,vnde plena videtur facta venditio, per d. § species ita erit in proposito in illis verbis ad vtendũ,& fruendum.¶Quintò confirmo per id,quod Bal.pulchrè decidit in d.
104 l.si habitatio. §. sed si. vbi quærit, † an si alicui concedantur possessiones in godimentum, seu gaudimentum, an transmittantur ad hæredes,dicit,q quamuis ille text.videatur facere in arg.q non, tamen contrarium est verum, quia verbum in godimentum,est quidam modus incertus,respiciens fauorem legatarij,ideo non restringit legatum, vt ibi per eum. ¶Sextò fa-
105 cit.l.4. in prin.de ali.leg. † vbi quando fundus relinquitur ad alimenta,tamen venit proprietas,& transmittitur ad hæredes. ¶Septimo facit id,qđ ibi Bart.diffusè tangit post Iac.de Are.& Oldr.in illa.q.si testator relinquit vxori domum ad habitandũ, vel relinquit fundum ad vsumfr. vt in casu nostro, an videatur relicta proprietas,& transeat ad hæredes, vide ibi per eum, nec est bona solutio ad illam.l.4.in prin.quam Bal. hic ponit, dum dicit,q ibi ideo ponitur causa demonstrationis, non causa coarctandæ dispositionis, quia in testamentis fit plenior interpretatio.l.in testamentis.ff.de reg.iur.& sic Bald.vult, q aliud sit in vlt.voluntatib.quæ sunt fauorabiliores.d.l.4. aliud in ϙtractib. vt hic.nam aduerte,q Bar. in d.l.4.ad fi.prin.dicit de directo cõtrarium: quærit enim ibi Bart.ad fi.quid in contractib. si quis in contractu dat fundum ad vsumfr.dicit se putare, q idem sit in contractibus,quod in legatis, seu vlti.voluntatib.per d.l.donationes in concubinam.§.species.vbi etiam Doct.maximè Imo. per l.si mulier.vbi glo.& Docto.C.de iur.dot. Prætereà dato,q aliud esset in contractib. quàm in testamentis, in quib.plenior fit interpretatio,tamẽ aduerte,q cùm quæstio nostra sit.in feudo, qđ est beneficium, vt dixi latè.s̃.in 3.vel in 4.quæst.principali, etiã in feudo, & sic in beneficijs debet fieri pleniſſima interpretatio.l.fi.ff.de consti.prin.c.cùm dilecti.de dona. Et tenendo istam partem contra Bal.ad d.l.si habitatio.§. sed si.allegatã per Bald.vltra respon. Mar.s̃.relatam,& vltra aliam responsio. quam ponit Bar.in d.l.4.in prin.ff.de alimentis legatis, & reprobat Imo.in d.§.species.in rubri. vt ibidem per Imo.ad istam.q. etiam adde id,qđ ponunt Docto.præsertim Imo.post Bart.in l. apud Iulianum.aliàs idem Iulianus.§. si quis alicui.ff. de lega.1.
106 ¶†Septima diuisio feudorum est,aliud est ligium, [a] aliud nõ
a ligium.¶Ligium est,quo iuratur fidelitas contra omnem hominem de mundo,nullius alterius fidelitate excepta, qđ feudũ propriè non conceditur,nec suscipitur nisi ab eo, qui superiorem non recognoscit.¶Feudum non ligium est,quando in cõcessione,& fidelitate excipitur prior dominus, cui iam est ligatus,puta si facio tibi homagium fidelitate excepta,qua tali domino meo teneor.c.1.§.fi.ĩ.hic fi. lex Corra. deinde cõsue.reg. incipiunt.c.2.de prohi.alie.feud.per Lotha.ita Bal.hic in 8.diui. & aliàs in 13.& Mar.in d.c.1.in prin.in 9.col. Card. Flo.in c.fi.in 16.q.in fi.& ibi Imo.in 3.q.de feu.Sed credo, q non sit bene dictum,quia ad hoc,vt sit feudum ligium, requiritur, q nedum concedens, sed etiam recipiens superiorem non recognoscat, vt ĩ.apparebit.De isto feudo ligio habes tex. cum glo.ordina.in cle.pasto.§.rursus.versi.homoque ligius. de re iudi. & alibi non reperitur,secundum Bal.in loco.ĩ.allegando, & illa glo.dicit, q feudum ligium fit Imperatori, vel Regi nullius alterius fidelitate salua,vel excepta,sed in vassallitate,& fidelitate reseruatur saltem Imperatoris fidelitas.c.imperialem.§ fi. ff.de prohib feu. alie.per Frid. ¶Istam glo.Io.And.sumpsit de verbo ad verbum ex Specu.qui melius tangit, quàm alibi legerim in tit. de feu.§. quoniam.in 1.col.ver.& nota,q est homagium.Ibidem tamen Spec.posteà refert multos putare feudum ligium dici,quando vassallus mittit manus suas intra manus domini, & ibi homagium,ac fidelitatem facit,& promittit, & ab eo osculum recipit,sed non est verum secundum eum.¶Alij post Spec.dicunt, q feudum ligium est, quando nullus excipitur quantum ad verba, sed quantum ad mentem intelliguntur illi exceptuati, qui supremam, vel generalem habent administrationem, vt Imperator,vel Rex.c.venientes de iureiu.contra quos non videtur quis velle dominum suum iuuare, vt per Specu.in eo.§.
107 versi.15.¶†Feudum verò non ligium est,quando aliquis excipitur,puta facio tibi fidelitatẽ, qua domino meo ligio astringor,vel quam saluo contra talem,vel saluo, q possim mihi dominum ligium facere. Et secundum Specu. istum vltimum modum cõmunis vsus loquendi approbat, & secundum quẽ loquitur Spec.per totum dictum.§. quoniam. licèt secundum eum primus modus supra relatus secundum gl.d.cle. pasto.sit de iure verior.Adde Host.& Ioan.And. in c.recolentes. de stat. monach Io.And.in c.ex diligenti.de simo. Andr. de Iser.in c.1. de noua for.fide. ¶ Alibi Bal.in l. vnica.§.1. C.de cad.tollen.in pen.col.dicit, q feuda magnarum dignitatum vocantur ligia, quia quanto maiores sunt vassalli, tanto debent esse legaliores, & ideo iurant fidelitatem contra hominẽ mundi, de quo feudo ligio fit mentio in tex.& gl.d.clem.pasto. & alibi in iure scriptum non reperitur,secundum eum. ¶Ex istis apparet,nõ esse verum id,quod alibi dicit Bal. in c. ad audientiam. in fin.col.in prin.de rescrip. q feudum ligium est illud, quod immediatè quis habet à Papa.d.clem.pasto.¶Reperitur tamen secundum eum feudum subligium,& est illud, qđ excepto primo domino quis contra omnem hominem seruit. istud ergo clarè confunditur ex prædictis,& ĩ.dicendis. Item de isto feu. ligio adde Bal.in addi.Spec.in tit.de feu.in 1.& 2. col. ¶Ad istud ergo intelligen.annecto id, de quo dubitat, & super eo relinquit cogitan.Mar.Lau.in d.c.1.in prin.9.col.infra tit.1.vbi dicit videri impossibile dari feu.ligium nisi à Papa, & sic conformat cũ dicto Bal.in d.c. ad audientiam.quamuis de eo mentionem non faciat, quoniam licèt vassal.iuret fidelitatem etiam Imperatori, nullius alterius fidelitate reseruata, tamen in tali iuramento subintelligitur semper excepta auctoritate Papæ,qui est maior
b Imperatore. [b] d.cap.venientes.l fin.in princip. ff. ad municipa. clem. Rom. de iureiur.cap.ad apostolicæ. de re iudi. in 6.super hoc dicit esse cogitan.dicit tamen se putare, q feu.ligium dicatur nedum in Papa, verumetiam in Imperatore, & Rege.c.1. in fi.de prohi.feu.alie.per Frid.& no.gl. in d.cle. pasto. nec obst. prædictum arg.quia respondet, q feu.ligium, in quo absolutè
* iuratur,nullius alterius fidelitate reseruata,non * recipit limitationem excepta auctoritate Papæ,& Imperatoris,iur.prealleg. & probatur in d.c.1.in fi. ¶Tu respondes clarius ex verbis Spec. in d.§.quoniam.in 1.col. q feu. dicitur ligium, quando in eius fideli.nullus expresse nominatim excipitur,quo ad formam,& verba inuestituræ fideli.licèt tacitè plures intelligantur à l. exceptuati tacitè, puta Papa, vel Imperator.d. c.venientes. & d. c.imperialem.§.fi.& est glo. in c.de forma.in verbo honestum. 22.q.fin.& glo.nota.in c.constitutus.de reser. & pulchrè inquit Bal.in d.c.imperialem.§.fi.in fi.colum. q Imperator supra omnes Reges est tanquam stella matutina in medio nebulæ,& eo modo à l.intelligitur tacitè exceptuatus Rex, qui est dominus incoronatus,& superiorem non recognoscit,secundum Spec. in d.§.quoniam.versi.15.& Bald. in d.c.imperialem.§. fin.in fin.

col.

ADDITIONES.

a Ligium. Adde Specu.in titu.de feu.§.quoniam.ver.& not.& ibi Bald. in addi. Doct.in c.gran.de sup.negli.præl.lib.6.Card. Zab.in c.pastoralis. in §.rursus. de re iud.

b Qui maior est Imperatore. Adde cap.solitæ.de maio.& obed. & in cap. duo sunt. 96. distin.

* Tamen.

Source : BIU Cujas

col. vbi pulchrè dicit, ꝙ Rex quo ad ſubditos ſuos eſt in regno ſuo tanquam quidam corporalis Deus.idem tenet do. Alex.in l.frater.in fi.& no.ff.de condi.indebi. ita à tali iuramento fidelitatis intelligitur tacitè à l.exceptuata patria, & cõmunitas ſua. gl.in d.c.de forma.in verbo honeſtum.& in c.petitio.de iureiu. Bald.in d.c.1.infra de noua for. fid. & in l.1.in 24.q.ff.de rerum diui.Alexan.in d.l.frater. Exceptuantur etiam aliæ perſonæ,de quib.per Bal.& alios in d.c.imperialem.§.fi. in fin. col. & in c.1.
108 hic finitur.l.per Alua.& Alex.in d.l.frater. ¶†Circa iſtam materiam feudi ligij nota, quòd non eſt feudum ligium, niſi nominatim,& expreſsè hoc dicatur in eius conceſſione,ſeu inueſtitura,quia excedit naturam recti feudi etiam nobilis, ita Bald. in c.inter dilectos.in 6.col.de fid.inſtr. & ſatis patet ex prædictis. ¶Dicitur autem vaſſallus ligius, quaſi ligatus domino ſuo,vel quaſi legalitatem promittens ſupra omnes, ſecundum Spec.in d.§.quoniam.in 1.col.& glo.in d.clem.paſto.§.rurſus. & Aluar. hic in 13.diuiſ.& Bald.in d.l.vnica.§. in primo. in pen. col. C. de cad.tollen.¶Subdit etiam Bal.in 7.diui. & ſequitur Alua. in 13. neminem poſſe eſſe ligium duorum, quia impoſſibile eſt,duos eſſe dominos inſolidum eo.iure.l.ſi vt certo.§.ſi duob. vehiculum.ff.commo.ſed bene quis poteſt eſſe ligius vnius, & vaſſallus ſimplex alterius, ſicut quis poteſt eſſe vaſſallus duorum. ita etiam dicit gl.in d.clem.paſto. & Spec.in d.§. quoniam. in ver. 1.& 10.& Bald.in d.§.1.in pen. col. & in d.c. inter dilectos. in 6. col.vbi dicit, quòd in feudo non ligio poſſum ſeruire duobus dominis. primo domino ſeruiam de perſona, ſecundo de caſtro, ſed in feudo ligio quis non poteſt duobus dominis ſimul certantibus ſeruire, quia qui non eſt cum vno,contra eum eſt. l.cœlicolarum.C.de iudæis.allegat.c.1.de feu. non haben. propri. feu. natu. & quòd quis poſſit eſſe vaſſallus non ligius duorum,facit tex.in c.grandi.de ſupplen.negli. prælato. quem alle-
109 gat Spec.vbi ſupra. ¶† Hinc dubitat Spec. in d.§. quoniam. verſi.12. ſi aliquis ſit vaſſallus non ligius duorum, qui moueant inter ſe guerram,quem ex eis teneatur potius adiuuare, an neminem ex eis, an vtrunque ſaltem per ſubſtitutum, vel pecuniam,vide ibi per eum,& Bald.in l.1.§.ne autem.in 2.col. C. de cad.tollen.licèt Bal.ibi non faciat mentionem de Spec. & vide omnino Rom.in pulchro caſu adducentem multa ſimilia bona in conſi.47.incip.viſis neceſſarijs. Et adde text. principalem in l.ſi quis in graui.§.ſi cùm omnes.vbi Doct. ff. ad Senat.Sylla. & text.in l.hæ operæ.§. ſi patroni. ff. de operis libe. caue tamen in prædictis,quia Ioan.And.in addi.Spec.in d.§.quoniam.ſuper verſi.10. tenet contra prędicta,ſequutus Hoſt. quòd imò quis poteſt eſſe ligius non ſolùm vnius,ſed & ſecundi,& tertij,ſaluo tamen iure primi quo ad ſecundum, & iure ſecundi quo ad tertium, prout dicit ſe etiam tenuiſſe in c. recolentes. de ſtatu monacho.& ibi idem tenet Ioan. And. in nouella per text.in c. eam te & in c.veniens.de iureiuran. & iſtam vltimam opin.ſequitur Rom.in d.conſi.47.per tex. in d.c. imperialem.§.fi. & in c.1.de noua for.fid.& per duo alia ſimilia,vt ibi per eum.¶Sed hæc vltima opin. mihi non placet, quia repugnat diffinitioni ligij ſupra relatæ,& confunditur ex ſupradictis, cùm non poſſit eſſe feudum ligium, vbi per verba expreſſa fit reſeruatio alterius domini, vt ſupra latè declaraui, nec per aliud cognoſcitur feudum ligium à non ligio,vt ſupra demonſtraui. ¶Addo Bal.in c.cæterum.de iudicijs in 5.col. vbi dicitur, ꝙ feudum ligiũ non poteſt concedi niſi à principe, licèt dominus directus poſſit habere plures vaſſallos ligios ſub ſe, tamen vaſſallus ligius non poteſt habere plures dominos æquales, niſi ſit ligium paternum, nam vaſſallus poteſt habere duos ligios dominos ex vno fonte,ſeu ſtipite natos.arg.l. cui fundus.§.fi. de condi.& demon.& in c.1.de feu.non haben.propri. feu. natu. nota bene
110 hoc ad limitationem prędictorum.¶†Itẽ, ꝙ licèt quis à principio non poſſit conſtitui vaſſallus ligius duorum,& tamen ex poſt facto poteſt iſtud bene contingere, iſtud põdero, vt faciat ad not.q. Ioan. Blanci,quam refert Ioan. And.in addi. Spec.tit. de feud.§.quoniam.ſuper verſi.10. de homine ligio vnius Comitis, qui accepit in vxorem filiam ligiam cuiuſdam Ducis, quæ filia ſucceſſerat in feudo ligio attenta conſuetudine, vt ĩ. dicam,& illud feudum ligium dedit viro in dotem, quomodo iſte vir poterit habere duplex ligium, & quomodo poterit eſſe vaſſallus ligius duorum,ſcilicet Comitis, & Ducis? dicit Ioan. And. ꝙ eſt quæſtio intricata, & ideo Spec. fuit ſapiens,qui noluit eam attingere, dicit Ioan.Andr. nec ego attingam.Sol. poteſt colligi ex prædictis, quia non reputat abſurdum, quòd ex poſt facto quis efficiatur ligius duorum propter accidens ſuperueniens, ſed à principio conſtitui non poſſet. Item attende Bal.in c.ex tenore.in vlt.col.de reſcr. ¶Item attende,& bene intelligas effectus feudi ligij, & ego trado quatuor notabiles effectus,qui habent locum in feudo ligio tantum. ¶Primus eſt, ꝙ omnia bona etiam non feudalia hominis ligij, dummodo illa non habeat ab alio in feudum non ligium,ſunt ſubiecta,& ſub iuriſdictione directi domini, ita quod habet iuriſdictionem in omnibus bonis hominis ligij,licèt ea non teneat ab ipſo in feu. ſecus in feu. non ligio, in quo dominus habet tantum iuriſdictionem limitatam in bonis feudalibus,non in alijs,vt not.in c. cæterum.de iudi.ratio diuerſitatis eſt, quia homo ligius principaliter obligat perſonam,& ſubijcit domino, vnde obligando perſonam principaliter, conſequenter omnia bona ſubiecciſſe videtur, quaſi venientia acceſſoriè in conſequentiam perſonæ. arg.l.ſi pater.ff.de adop.facit Auth.ingreſſi.& quæ ibi dixi.ſupra de ſacroſanc.eccleſ.l.ſi adoptauero.ff.de preca.& quæ not.in c. quod à te.de cleri.coniuga. homo autem non ligius non obligat perſonam niſi rõne feudi,& ſic cùm non aſtringat niſi perſonam quo ad bona feudalia, non efficitur ſubiectus ratione feudi,niſi quatenus ſe feudũ extẽdit,ita Spec.in d.§.qñ. ver.17.
111 ſequitur Mar.in d.c.1.in prin.in 9.col.ĩ.tit.1. ¶†Secundus not.
a effectus eſt, ꝙ licèt fœmina[a] regulariter in feu.non ſuccedat.c. 1.§.1.vbi glo.& Docto.cum ſimili.ĩ.tit.1.Spec.in d.§.quoniam. verſi.25. & quinque rationes quare fœmina non ſuccedat in feu.aſſignat Bald.in l.quoties.in col.4. C.de ſuis.& leg.tamen in feudo ligio de conſuetudine bene ſuccedit. ita Specu. in d. §. quoniam.verſic.21.& ibi Ioan.Andr.incip. eſt ſciendum,quòd Iaco.de Bel.Alex.conſi.incip. quoniam omne datum. in 2. col. in 1.volum.& probatur optimè in c.ſignificauit.de reſcrip.hoc eſt verum,quando appareret, quòd in tali loco feudi eſſet talis conſuetudo,aliàs ſecus,ita loquuntur Spec. & Ioan. And.in d. verſi.21.& not.Docto.in d.c.ſignificauit. & Alex.in d.conſi.30. in 22.col. ſed certè, quando eſſet conſuetudo, idem & multo fortius eſſet in feudo non ligio, & miror quare ſit conſuetudo magis in feudo ligio, quod in illo fœminæ ſuccedant, quàm in non ligio,in quo magis eſſe deberet, vt patet ex ſupradictis.
112 ¶†Tertius effectus eſt, ꝙ licèt in alijs feu. licita ſit pœnitentia, & ſic refutatio feud.c.1.vbi Bald.& alij.infra de eo, qui contra conſtit.Loth.not.in c.fin.vbi Bald. & alij. infra de capi. qui cur. vendidit. non tamen omni caſu & indiſtinctè, ſed ſecundum ea, quæ not.latè in c.quæ in Eccleſiarum. de conſti. Bart.& alij in l.is cum quo.ff.de aqua plu. arcen. Bald. hic in præludijs.in 16.colum.glo. & Bald.in c.1.§.callidis. infra de prohib. feu.alie. per Fride. & multum plenè Bald.vbi omnino vide in c.ſanè.de renun.& in l.1.in 12.q.ff.de rerum diuiſio.& in c.cum Archimedoram.C.vt in poſſ.legat.Spec.in d.§.quoniam.verſi. 28. tamen ſi eſt feudum ligium, non habet locum hincinde pœnitentia, nec refutatio feudi,quia turpe eſſet principi fidẽ frangere, quia beneficium principis debet eſſe manſurum.§.illud. in Authen. conſti.quæ de digni.ita not. Bald.in c.cæterum.in 8.col. de iudi. quod dictum pro ſing notat, & ſimpliciter ſequitur Mar. in d. c.1.in prin.in 9.col.in fi.infra titu.1. ¶Quartus effectus,eſt,quia licèt in cauſa feudali ſint diuerſi iudices,ſecũdum diuerſitatem cauſarum occurrentium, & ordinariè pares curiæ.cap.1.infra apud quem,vel quos controuer.feu.termi.debeat.c.1.ĩ. de controuer.feu.apud pares termi.in c.cæterum. vbi plenè gl.& Doc. de iudi. extra.tamen in iſtis feud. ligijs ſolus princeps poteſt cognoſcere,quia ſolius principis eſt illud inſtituere, vel deſtruere, d.clem.paſto.cum glo.ita ſing.Bald.in d.cap. cæterum.in 5.col. quod multum no.pro limitatione iurium prædictorum. ¶Extra dictas quatuor differentias,& ſi quæ ſimiles ſunt, quid iuris ſit,dic, ꝙ idem ſeruari debet in iſto feudo ligio, quod ſeruatur in alijs minoribus feudis, quia eadem debet eſſe natura, ſicut idem iuris eſt de naui, quod de nauicula ſiue ſchapha. l. ſchapham.ff.de euictio.l.fi.ff.de fundo inſtructo. ſecundum Bald.in
113 d.c.cæterum.in 5.col. ¶† Octaua diuiſio feudorum eſt, quia quoddam eſt feudum franchum, & liberum, quoddam non
b franchum,[b] & in iſta diuiſione lecturæ Bal. ſunt multum variæ,& corruptæ, nam in quibuſdam lectur. Bal.poſt ſeptimam præcedentem diuiſionem ponit iſtam,quam ego habeo, & inuenio in vna lectura impreſſa, ideo eam per verba formalia interſero, quia lectu. Bal. communiter non habetur, & Marti.

Lauden.

ADDITIONES.

a ¶Fœmina.Adde Ioan.And.in c.2.de feud.Raph.Cuma.conſi.138.incip. conſultis.infra ſcriptis.Rapha.Fulgo.conſi.220.incip.nobiles de Forciate.Ludo. Rom.conſi.202. viſo inueſtituræ tenore. An. conſi. 262. incip. punctus talis eſt.Pet.de Anch.in conſi.174.incip.dominus Laza.Cal.conſi.3. in tit.de feud. Alex.de Imo.conſi.1.incip.ponderatis his, quæ.in 8.colum. verſi. nec prædictis obſtat.in 5.vol.

b ¶Quoddam non franchum. Adde Barto.in l.1. C. de lati. liber. tollen. Bald. in l.ſi plures.C.de condi.inſer.in cap.1.vlt.colum. verſic. alia quæſtio formatur.de capi.qui curi.vend.in Authen.niſi rogati. C.ad Treb. Abb. conſi.83.in ſexta colum.in 1.volum.incip. conditoris omnium poſtulato ſuffragio. Pau. de Caſt.conſi.161.incip.in præſenti cauſa.Fran.de Aret.conſi.13. incipiente viſo diligenter, & conſiderato.

Source : BIU Cujas

Ias. super usibus feudorum.

Lauden. in c. 1. in princ. ℣. titu. 1. referens omnes diuisiones Bal. de ista verbum nullum, quia vt puto non habebat, nullam etiã facit mentionem Alua. hic in præludijs. Scribit ergo Bald. hic feudorum aliud franchum, scilicet à seruitijs seu operis exhibendis, quia nullum præstatur seruitium pro eo, sed non est
a franchum à maleficijs, [a] siue in faciendo consistentibus, siue in tacendo per fraudem, puta non denunciando domino insidias, & dicit Host. quòd vassallus feudum franchum potest alienare inconsulto domino. in c. fi. de reb. eccle. non alienan. Bernardus glossator contra in c. inter dilectos. de fid. instr. & melius, aliàs si delinqueret, quomodo puniretur in amissione feudi, si ex vigore talis franchisij alienasset, quod esset absurdum, scilicet eum non puniri. Item quia dominum contemnere videtur. si autẽ habet voluntatem domini, potest alienare suum vtile dominium, sed non proprietatem domini, vt not. Innoc. in d. c. inter dilectos. nunquam enim dominus tacitè renunciare videtur
§ 14 suæ proprietati, secundum Inno. ¶ † Non franchum est, de quo quasi tota ista decima collatio feudorum per totum loquitur, ita formaliter Bald. in lectura mea, & in vna impressa. Reperitur postea in quibusdam alijs lecturis, & ita vidi in lect. domini mei dom. Alex. quòd Bald. in 14. col. in 2. diui. feudorum ponit ista verba. Item feudum franchum, & non franchum, & dicitur franchum, id est liberum, potest autem esse liberum à pœnis, quæ imponuntur propter felloniam contractus, & ideo dicit Host. quòd tunc per alienationem nõ reuertitur ad dominum, vt ipse not. in c. fi. de reb. eccle. non alien. licèt ℣rium notetur per gl. in c. inter dilectos. de fid. instr. à pœnis autem delicti dolo committendi non potest esse franchũ, vt l. iurisgentium. §. fi paciscar. ff. de pactis. & not. quòd non reperitur in vsib. feud. vocabulum franchum, sed bene reperitur æquipollens, vt in c. 1. ℣. de feu. non habente propriam naturam feu. Ita Bald. in quibusdam lect. sed de neutro inuenio aliquam mentionem à Doct. fieri. ¶ Adde, ꝙ Alua. hic in proœ. in 2. diuisio. feudorum circa istud feudum franchum, & non franchum non dicit aliud, nisi quòd refert Ioan. And. in addi. Spec. in tit. de præscr. super rubrica, dicere, quòd est dare feudum honorificum, franchum, & liberum, quòd prædictis modis appellatur, quia ex eo nihil præstatur, vt apud vulgus hæc verba sonant. c. ex literis. de spon. l. anniculus. ff. de verbor. signific. & sic ista indefinita locutio faciet eum ab omni seruitio absolutum. c. significauit. de testi. l. in tradendis. cum ibi not. ff. communia præd. non intelligas tamen eum exemptum à capitulis fidelitatis comprehensis infra de forma fideli. aliàs contineret repugnantiam, & contrarietatem, scilicet, ꝙ sit feudum liberum prorsus, quod non est dicendum. c. solicitudinem. de appel. l. vbi repugnantia. de regu. iur. nam esset donatio, secundum Io. And. vbi. ℣. & ita simpliciter transit Alua. ¶ Adde, ꝙ secundum additionem, quam dixi reperiri in aliquib. lecturis Bal. refert, & allegat Alexan. consi. 30. quod incipit quoniam omne datum optimum. in fi. col. in 1. vol. Ioan. Ray. in repeti. c. imperialem. ℣. de prohi. feu. alien. per Frid. super rub. in 8. diuisio. simpliciter dicit, ꝙ aliud est feudum franchum, aliud non franchum, & ꝙ franchum sumitur in vulgari pro feudo soluto, & aliud non dicit. Card. Flor. in c. fin. in 8. col. de feu. ponit etiam hanc diuisionem feudi franchi, & dicit, ꝙ ista diuisio reincidit in illam, ꝙ feudum aliud est cum fidelitate, aliud sine, & aliud non dicit. Imo. ibi in 25. colum. ponens simpliciter hanc diuisionem nil declarat. Bal. in multis locis infra allegãdis variè loquitur. ¶ Tenenda ergo videtur doctrina Ioan. And. qui plenius loquitur in hac materia, quàm alius de mundo, in addi. Spec. in titu. de præscrip. in pen. & fi. col. sed plenius eum referam, quàm fecerit Alua. hic, quia ad doctrinam Ioan. And. in hoc semper recurrimus, ibi ergo refert Vbertum de Bobio dixisse, ꝙ à vassallo habente feudum honorificum nihil potest dominus exigere, & dicit ibi Io. And. formaliter, ꝙ his dieb. habuit examinare quandam causam feudalem, in qua dicebatur vassallum inuestitum de feudo gentili, & francho, seu nobili libero, & francho, quæ verba satis sonant in feudum honorificum, fuit dubitatum, quid importarent ista verba franchum, & liberum, & refert, ꝙ Iaco. de Bel. in princ. feud. ponit varias distinctiones feudorum, & quòd pro sexto membro ponit feu. nobile, minus nobile, aliqualiter nobile, & ignobile. declarando, vt ibi per eum relatum, & Ioan. And. sed quia hęc omnia sunt ex persona concedentis, & sic nil ad propositum conferunt, quia per hoc non constat, ꝙ dicatur feudum liberum, vel franchum, aut verba præscripta in concessione feudi operentur, vnde refert Ioan. And. quibusdam videri, ꝙ vulgaris, & communis dictorum verborum interpretatio sit tenenda, vt sic sit franchum & liberum, prout vulgò verba sonant. c. ex literis. de spon. & d. l. anniculus. & sic hæc indefinita locutio faciet eum omni libertate liberum, & ab omni seruitio absolutum, facit cap. significauit. de testib. l. si quis duas. in princip. l. in tradendis. & quòd ibi not. ff. communia prædio. sed secundum eum hoc dicere sonat in absurdum propter manifestam contrarietatem, propter quod posset dici talem infeudationem non valere. cap. solicitudinem. cum concordan. ibi appositis in fin. glo. de appel. l. vbi repugnantia. ff. de regul. iur. l. Titius. ff. de hæredi. instit. esset ergo quædam libera donatio, sicut ergo quis non potest esse liber & seruus, ita non in totum liber seu non obnoxius, & vassallus, propter quod dicit concludendum esse, quòd si aliqua seruitia fuerunt expressa in concessione ad illa vassallus tenetur. l. vt iurisiurandi. ff. de oper. liber. l. fin. C. de lib. causa. & ad illa non extenduntur verba prædicta, liberum, & franchum. si verò nil fuerit expressum, tunc si iuramentum fidelitatis præstitit, ad illa capitula iuramenti non extenderetur libertas, vel franchisia prædicta. Si verò non iurauit, quod esse potest per pactum in prima datione in feud. cap. 2. per quos fiat inuestit. & in titu. infra de capi. Corrad. in princip. tunc putat, quòd remissio iuramenti non eximat à fidelitate, quo ad capitula, quæ continentur in forma fidelitatis, argumen. infra in titul. de for. fide. & titu. sequen. & 22. quæst. 5. c. de forma. & hoc patet in c. veritatis. de iureiurand. & tunc dicit se intelligere Vbertum de Bobio fuisse locutum exactionem fieri non posse, scilicet vltra illa, quæ continent fidelitatis formam; hæc autem secundum eum intelliguntur dicta salua interpretatione, si qua alia esset in illa prima. Ita Ioan. And. quem de verbo ad verbum refert, & sequitur Alex. in d. consi. 30. incipien. quoniam omne datum optimum. in 12. colum. ad fin. & sequen. & ibi in fin. colum. refert quædam verba Andr. de Isern. in cap. 1. in fin. colum. infra in
115 quib. cau. feud. amit. ¶ † Alibi Bald. mirabiliter in l. si plures. in 2. colum. C. de condi. insert. dicit, quòd licèt regulariter omnes debeant facere fideli. qui feud. tenent, fallit in feudo francho, ideſt sine fidelitate concesso, vbi non fit fidelitas; dicitur autem secundum eum feudum franchum, quando feudata est proprietas, quod etiam ad Ecclesiam transit. d. cap. inter dilectos. de fide instrum. nam ex pacto potest omne dominium concedi feudatario, vt not. Ioan. Mona. in cap. 1. de re iudic. in sexto. mirabilis est ista diffinitio feudi franchi, quando proprietas, & sic plenum dominium transit in feudatarium, quod an fieri possit, & an tunc dicatur feudum, dixi supra latè in 3. qõ. Adde pulchrum consilium Oldr. quod omnino vide consil. 234. incipien. factum tale est, quidam miles. &c. vbi quærit de milite, qui tenebat certa bona in feudo francho, & libero, cum sacramento fidelitatis à Barone, & Baro eum requisiuit, vt cum eo iret ad exercitum, quæritur an teneatur ire, & cum suis sumptibus, & an Baro possit ab eo exigere subsidium aliquod pecuniarium, post multa, quæ non sunt in proposito, dicit Oldr. quòd huius vocabuli franchum vulgaris interpretatio est, ad quam recurri debet in talibus. l. anniculus. §. 1. de verborum significa. l. si ita fuerit libertas. ff. de manumiss. testam. l. 1. in princip. ff. de flumin. l. non aliter. ff. de legat. tertio. intelligitur ergo franc. ideſt liberum, quod cùm sit indefinitè prolatum, intelligitur omni libertate liberum, & ab omni seruitute absolutum. l. si quis duas. in princip. & l. in tradendis. in prin. ff. communia prædio. patet ergo, ꝙ nullum onus ei imponi potest, nisi de quo in feudi datione sit expressum. vt l. quicquid. ff. de verb. obl. sicut nec à liberto operæ exiguntur, nisi quæ implicitè, vel explicitè in manumissione, vel statim post impositæ sunt. l. iurisiurandi. ff. de oper. lib. l. fin. C. de lib. cau. ne ergo datio feu. repugnantiam contineat, ac per hoc vitium nullitatis contrahat. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. l. si Titius. ff. de verb. oblig. & l. si Titius. ff. de condi. insti. dicendum est, hunc vassallum teneri ad ea, quæ in sacramento fidelitatis continentur. c. 1. infra de noua forma fide. cap. ego. N. de iureiurand. 22. quæst. 5. c. de forma. inter hæc autem non reperitur, quòd aliquis debeat dominum ad exercitum sequi, & si teneretur, deberet hoc facere expensis Baronis, si longus esset excursus, vt ibi per Old. & illud consilium formaliter refert Bald. in c. 1. in fin. princ. & vlti. q. de capit. qui cur. vend. vbi subijcit, ex his apparet, quòd franchum idem est, ꝙ sui iuris, & ꝙ reperitur quoddam castrum, ꝙ appellatur franchum, vt no. gl. in l. si quis à Barbaris. C. de re mili. lib. 12. tamen cùm sit nomen proprium castri, non significat franchisiam, & considera, ꝙ Io. And. vbi. ℣. in tit. de præscrip. super rub. in pe. & fin. col. multa accepit ex consilio Oldr. quamuis de eo mentionem non faciat. Bal. in l. 1. in 2. col. C. si à non compe. iudi. dicit, ꝙ in feudis nulla fit mentio specifica de isto feudo francho, nisi per feudum intelligamus illud, quod propriè ex pacto non habet propriam naturam feudi, vt in c. 1. ℣. de feudo non habente propriam naturam feudi. Alibi Bal. in l. vni. §. illud etiam.

A D D I T I O.

a Ias. lib. 1. consi. 57. in causa Manfredi de Salucijs.

etiam. C.de lati.liber.tol.no.ex illo tex.verbum elegans ibi, ipse sibi quodammodo libertus inuenitur, nam potest dici libertus franchus,sicut dicimus feudum franchum,idest sui ipsius, pau cis domino reseruatis,vt l.fin.C.de bon.libe.Ex istis satis liquet, quid sit feudum franchum , de quo etiã vide per Pau.de Castr.
116 consi.161. ¶† Illud diligenter nota, ꝙ feudum nunquam est franchum,nisi nominatim, & expresse hoc dicatur in eius con cessione,ita Bald.sing. in c.inter dilectos.in 6.col.de fid.instrum. quia excedit naturam recti feudi etiam nobilis. Idem tenet Alex.in d.consi.30.incip. quoniam omne datum in fin. colum. vbi ad hoc , quòd feudum non sit franchum , nisi expresse , & nominatim sit dictum, allegat Oldr.in d.consi.230. Bal.in d.c.1. in fin.q de capi.qui cu.ven.& in l. si plures. in 2.col. C. de condi. inser.& in l.vnica.in 23.col.C. de confes. Ego vidi in omnibus istis locis diligenter,sed nil inuenio, quod est contra fidelem allegationem Alex.& mirot , ꝙ non alleget Bald.expresse in d.c.
a inter dilectos.in 6.col.¶ Prædictis quid sit feudum franchum, [a] adde Bald. in d. c.inter dilectos. in 6. col.dicentem , ꝙ feudum franchum idem est,ꝙ securum à pœna legis, idest, à pœna incidendi in commissum,quæ onerat naturalem libertatem con sensus,& sicut libertas rerum potest pacto , & lege onerari , sic
117 & releuari, vt ibi per eum. ¶† Item nota id,quod dicit Bald. hic ad iura,quæ addidi in 14.col. & in 19. reprobando Host.in c.fi.de reb.eccle.non alienan. ꝙ etiam feudum franchum non potest alienari sine requisitione consensus directi domini , sequendo not.per glo.in d.c.inter dilectos. & est magna extensio ad regulam.c.imperialem.in princip.ĩ.de prohib alien.feu. per Fride.tamen aduerte,ꝙ idem Bald.in l.1.in 2.col.C. si à non cõpe.iudi.sit appel.in discursu dicit, quòd feudum franchum irrequisito domino potest alienari, saluo iure domini , secundũ quosdam.¶ Nota etiam alium effectum huius feudi franchi,ꝙ
b licèt Ecclesia [b] regulariter non succedat in feu.c.1.§.1.ĩ. de alie. feud.tamen si feudum est franchum , idest, liberum, vel ex pacto,vel consuetudine,in tali feudo succedit Ecclesia,saluo domini iure.d.c.inter dilectos.ita Bal.referens quosdam sic dicere in Auth.nisi rogati.in fi.colum.C.ad Treb. idem tenet Alex. in d.consi.30.in 2.col.in fin.& princip.seq. vbi allegat idem tenere Host.& Ioan. Andr.in d.c.fin.de rebus eccle. non alien.non inuenio tamen Host.ibi hoc tenere.allegat etiam Bal. hic in præludijs.in 16.col.quem etiam non inuenio. Pan.in c.fin.ad fin.de reb.eccle.non alien.remittit se ad dicenda in c. in præsentia.de
118 proba.¶† Nota alium singularem effectum, ꝙ licèt regulari-
c ter [c] ius testandi non competat in feudo,cùm formam feudi, & originem vassallus non possit mutare.c.1.ĩ. de successio.feu. vbi multa bona dicam,in c.1.§.donare.& ibi Bald. in 2.colum. cum multis concor. qualiter olim feud. pote. aliena. tamen si feudum est franchum,idest liberum, ius testandi vassallo com petit,cùm sit liberum, & gratiosum.arg.l.si quando.in princip. C.de inoffi.testamen.ita singulariter Bald. in d. Auth. nisi rogati.in fi.col.¶ Adde tertium effectum huius feudi franchi , ꝙ licèt in alijs feudis aliquando refutatio feudi, vel pœnitentia admittatur,vt tetigi remissiuè in præcedenti diuisione , tamen in feudo francho secus.ita singulariter Bal.in c.cæterum. in proxi. col.de iudi.¶ Circa nouam diuisionem Bal.quòd aliud est feu-
d dum annale, [d] aliud non,dic, vt hic per Bald.& alios,quos vi-
119 de.¶† Decima est diuisio secundum Bal. ꝙ aliud est feudum
e nobile, [e] quod suum nobilitat possessorem, aliud non nobile, seu burgense, ꝙ possessorem non nobilitat.c.1.§. cæteri.ĩ. quis dicatur Dux, vel Marchio. & subdit Bald.quòd feudum antiquum sapit nobilitatem , sed non nouum , quia nobilitas non nascitur in ictu oculi,vt no.glo.in l.stemmata.ff. de gradi. istud vltimum reprobat Mar.Lau.in d.c.1.in princip. in 10. colum. infra titu.1.quia imò aliquando feudum nouum nobilitat statim suum possessorem,si esset feudum dignitatis , vt Ducatus, Marchionatus, vel Comitatus. d.c.1.ĩ. quis dicatur Dux. nec aliquid facit gl.in d.l.stemmata. ¶ Verùm,quia ista diuisio Bal. est diminuta, ideo dic plenius, secundum Iacob.de Beluis. hic in 6.diuisione,quem refert simpliciter Ioan. And.in addi.Spec. in titu.de præscrip.super rub.in pen.col. Aluar.hic in 2. diuisio. Mar.Lau.in d.c.1.in 10.colum. quòd feudum aliud est nobile, aliud minus nobile,aliud aliqualiter nobile,aliud ignobile.No bile est,quando Papa, vel Imperator infeudat alicui Regnum, vel Ducatum,vel Comitatum,seu Marchionatum,& isti propriè appellantur Capitanei Regni. Minus nobile est, quando Rex,Dux,Comes,vel Marchio infeudat alteri , & iste propriè appellatur valuasor , vel vassallus. Aliqualiter nobile est, quando habentes feudum à Rege,Duce,vel Comite,vel Marchione alijs inferioribus infeudant, & isti appellantur maiores valuasores. Non nobile est, quod conceditur ab istis minoribus valuasoribus,qui appellantur minimi, & ab istis nullam dignitatem consequi possunt , vt probatur in c.1.cum glo. infra quis dicatur Dux.& in c.1.in princ.ĩ. titu.1. & in c.1.ĩ. de feud. Mar. Et istam vltimam diuisionem sequitur simpliciter Imo. in c.fin.in 26. colum. in 3. quæst. extra de feudis. de quo etiam per Ioan.Ray.in repe.d.c.imperialem.infra de prohi. feu.alien. per Frid.super rubr.in 6.diuisio.per And.de Isern.in c.1.§.fin.infra quis dicatur Dux,vel Marchio. ¶ Alibi dicit Bald.in c.inter dilectos.in 6.colum.de fide instrum.ꝙ feudum ideo dicitur no bile, quia aut nobilem inuenit , seu recipit , aut nobilem facit, argum.l.filiusfa. ff.de dona. & sic nobilis possessio feudi suum nobilitat possessorem,sed licèt Bal.indistinctè loquatur , tu intellige secundum distin.supra relatam.Specu.in titu.de feud.§, quoniam.in 1.colum.ad fi. dicit, ꝙ prouinciales appellant feudatarios, & vassallos nobiles , plebeios verò nuncupant homi-
120 nes vassallicos,qui vassallo subsunt.¶† Vndecima diuisio feudorum Bal.est,ꝙ aliud est ecclesiasticũ,aliud seculare.Ecclesia-
f sticum est triplex , quoddam [f] quod ab Ecclesia suscipitur, quoddam quod datur ab Ecclesia , quoddam quod datur, vel suscipitur à clerico,non tanquam ab Ecclesia.cap.1.§.si dominus.ĩ.quib.mod.feu.consti.potest.c.1.ĩ. de cler.qui inuesti.fecit. Seculare dicitur,quando à laico datur,vel suscipitur feu. & ita simpliciter transit Alua.in 5.diuisio. & Mar. in d. c.1. in 10. col. & Car. Flor.in c.fin. de feud. sed Imo. ibi in 25. col.in 3. quæst. quamuis non faciat mentionem de Bald. hic, reprobat illud vltimum , ꝙ feud.aliquando recipitur à clerico, dicens , quod hoc cautum bene non reperitur, imò potius reperitur oppositum.in c.clericus.ĩ.si de feud.defunct.conten. sit inter domi.& agna.vbi patet , ꝙ si feudum sit concessum laico , qui postea efficiatur clericus,perditur feudum , & reuertitur ad dominũ, & sic videtur,quòd clericus sit inhabilis.Sed caue, quia diuersa sunt, clericum succedere in feudo seculari.d.c.clericus.& aliud
121 clericum de nouo recipere,vt dicam in d.c.clericus.¶† Vltra diuisiones Bald.adde,ꝙ aliud est feudum diuisibile , aliud non diuisibile.regulariter omne feudum est diuisibile. fallit in feudis dignitatũ,vt in Marchionatu,Ducatu,& Comitatu,& in similib.c.imperialẽ.§. ꝑterea Ducatus. vbi multa singularia dicam. infra de prohib.feud.alien.per Frid.& c.omnes.ĩ. si de feud.defun.conten.sit inter domi.& agna.secundum Aluar.hic in 9 diuisio.& Mar.in d.c.1.in 10. col in 1. diuisio.& vide , quod pul-
122 chrè dicit Bar.in l.inter tutores.ff.de admi.tuto. ¶† A ia etiã est diuisio,quia quoddam est feudum iurabile , quod cum iuramento,& fidelitate præstatur , & istud regulariter contingit; quoddam est non iurabile , & sic sine iuramento , vt si per pactum remittatur iuramenti præstatio vassallo. cap.nulla. ĩ. per quos fiat inuesti.& ĩ.de capitulis Corra.in prin.secũdum Alua.
123 hic in 11.diuisione.Marti.in d.c.1.in 12. diuisione. ¶† Addite etiam,ꝙ habemus feudum,& allodium: feudum recognoscitur à domino,allodium à nemine, & propriè dicitur allodium res propria,& libera,vt est tex.in c.2.vbi Docto.ĩ. si de feu.defun.conten. sit inter domi. & agna.& in c.1.§. ad hæc.ĩ. de pace iura.fir.quem.§.corruptè impressores posuerunt sub rubr.de allodijs,quæ non habetur , & de hoc allodio facit mentionem glo.in l.at si quis.§.sed & sump. fune. interdum. ff. de relig. in l. familiæ.ff.famil.erciscu.& in l.pen.C.de ingenuis. & manu.& ibi not. Bald.quod allodium est dominium directum, vel vtile, ꝙ non est sub alio constitutum,quod iure hæreditario transmittitur,maximè ad suos hæredes. Feudum est beneficium constitutum sub domino in re immobili; licèt allodium denotet libertatem,non tamen excludit superioritatem alterius. d.c.1. §.ad hæc. qui est. §. fin ĩ.de pa.iur.fir. secundum Hostien. inc. nimis.de iureiur. ¶ Alibi dicit Bal. in d.c.2.ĩ.si de feudo defun. conten.sit inter dominum,& agna.super tex.in verbo, allodiũ, ꝙ allodium dicitur proprietas , quæ à nullo recognoscitur, & si quis in libello dicat se liuellarium,vel feudatarium, & succubuit , poterit postea dicere , esse allodium , nec obstabit exceptio rei iudicatæ, quia ista dominia non sunt eiusdem speciei,

vt no.

ADDITIONES.

a ¶ Quid sit feudum franchum.Adde hic,quæ dixi supra in ista char.ver.8.diuisio feudorum.

b ¶ Licèt Ecclesia.Adde Abb.in c.quæ in Ecclesiarum. ad fi.de consti.Docto.in c.in præsentia.de proba. & ibi diffusè per Phil.

c Licèt regulariter. Adde Docto.in c nuper.de don.inter vir.& vxo.& an talis possit relinquere pro anima , & ad pias causas,vide tex. & ib Docto.in c.1. §.si verò.de pace iur.fir.Oldrad.consi.236.incipien. perlectis , & diligenter attentis.

d ¶ Feudum annale.Adde Bal.in c.1. de feud.guar. vel castal.

e ¶ Aliud est feudum nobile. Adde Ioan. Andr.in addit.Specul.super rubr.de præscrip.

f Quoddam.Adde Bald.in c.clerico.de lege Corra.aliter sub titu. de cler.qui inuest. facit.

Source : BIU Cujas

vt not. gl. secundum eum sing. in d. l. pen. C. de inge. & manu. de quo vltimo vide etiam per Bald. in l. edita. C. de edend. in 3. col. & de isto allodio, quid sit, ponitur etiam per Iac. de Bel. & Alu. in d. §. ad hæc. & aliquid per Aluar. hic in 13. col. ¶ Alibi dicit Bald. in l. si familiæ. post glo. ibi. C. fam. ercisc. q bona dicuntur haberi iure allodij, quando habentur iure plenæ proprietatis, & pro allodio competit directa rei vendi. secundum Spec. tit. de actore. versi. quid ergo si deiecerit. & quòd allodialia res dicatur illa, quæ pertinet ad plenum directum dominium alicuius, dicit Pau. de Cast. consi. 109. in princip. Allodium idem est, quod proprium, secundum Oldr. consi. 19. ad fi. incip. consuevit dubitari. & subijcit, quod proximè dixi, q licèt allodium idem sit, quod proprium, & licèt denotet libertatem rei, non tamen excludit superioritatem, vel iurisdictionem alterius. d.
124 §. ad hæc. & Host. in d. c. nimis. ¶†Quartadecima diuisio est, aliud est feudum corporale, q consistit in reb. immobilib. aliud incorporale, quod consistit in iurib. decimalib. vel in alijs iurisdictionib. secundum Bal. in c. 1. §. 1. in fi. col. ẽ. de consuet. rec. feu. & Alua. hic in 14. col. & probatur in c. 2. de feud. cog. Item est feudum guardiæ castaldiæ, quod conceditur pro mercede alicuius rei, quod immediatè lapso anno potest auferri, si simpliciter sit concessum, secus si ad certum tempus, quia tunc per totum illud tempus debet expectari. cap. 1. vbi dicam. ẽ. de feu. guar. & in c. 1. in fin. ẽ. de conten. inter dom. & vassal. Et de isto
a feudo [a] guardiæ, & castaldiæ habes etiam text. in c. præterea. de iure patro. & in c. ad aures de excess. præla. & in c. generali. vbi vi
125 de per Arch. in 1. col. de elect. in 6. ¶†Item est feudum cameræ, vel caneuæ, quãdo quis recipit tantum annuatim de camera, vel caneua communis, vel principis. c. 2. vbi tex. infra de feu. cog. & de isto feudo non debet solui, nisi quando camera, vel caneua habet vnde solui possit, aliàs expectari debet, vt sit solvendo, vt ẽ. de no. feu. in prin. & istud transit ad hæredem, & est propriè feudum, de quo habes etiam text. in c. 1. §. si vero vassallus. ẽ. quid sit inuesti. & vide Alua. in d. c. 2. de feu. cog. ponentem quid differat à feudo soldatæ, & ibi etiam per eum, an in feudo tali caneuæ procedant feudales regulæ, de quo ibi dicam, & an habens feudum caneuæ, vel cameræ possit cogere dominum ad assignandum possessiones, ex quib. percipiat debitum, ponit Alua. in cap. 1. §. illud. ẽ. de prohib. feu. alie. per Frid.
126 ¶†Item est feudum soldatæ, [b] soldata est quædam præstatio
b annua, & gratuita, quæ ex neutra parte transit ad hæredem, & potes ponere exemplum, quando ordinatur certa annua prouisio per principem alicui ad paupertatem, & istud nõ est propriè feudum. c. 1. §. fin. in fi. vbi Doct. ẽ. quis di. Dux. & ibi subdit tex. quòd soldata dicitur, quia in soldatione consistit, plerunq; in vino, quandoque in annona. ¶Item habemus feudum aduo
c catiæ [c], quando aliquis est aduocatus fisci, vel principis, vel illi aduocatiæ est connexum feudum. text. est in c. 1. §. quicunque. el 2. infra de pace tenenda. & simile exemplum potes ponere in alio consimili officio, puta procura. vel notariæ. Et an filius aduocati succedat in feudo, quod erat concessum patri propter aduocationem, est glo. ordi. in l. continuus. §. si ab eo. cum suis
127 concord. ff. de verbo. oblig. ¶† Item reperitur feudum, quod appellatur scutiferorum, quod est deputatum pro illo officio, de quo fit mentio in capitulis extraordi. in cap. 1. §. 1. declarat. Alu. in c. 1. in prin. infra de feudo guar. tangit etiam aliquid hic in 13. colum. ¶Item sunt quædam feuda, quæ à nonnullis vocantur quaternata, seu de tabula, & sunt illa, quæ spectant ad collationem alicuius Regis, vel Principis, quæ sunt scripta in quaternis cameræ, seu tabula, secundum And. de Iser. in c. 1. infra de contro. feu. apud pa. termi. refert etiam Alua. hic in 14.
128 col. ¶†Item vltra Scribẽtes hic, & omnes Summistas, alia est diuisio feudorum, quia quoddam est feudum familiare, & quoddam hæreditarium, prout ibi egregiè declarat Bald. in l. cùm virum. in fi. colum. C. de fideicom. nam feudum familiare est, quod quis recipit his verbis pro se, & familia sua, & istud non venit in restitutione fideicommissi, nisi sit fideicommissarius de familia l. quia poterat. ff. ad Treb. subijcit etiam Bald. ibi, q intelligit familiare, etiam si contineatur in inuestitura feudi pro se, & hærede suo masculo, quia tunc feudi natura significatur. c. & si clientib. ẽ. de alie. feud. ¶Feudum hæreditarium verò est, quod quis alienauit pro se, & suis hæredibus quibuscũque, nam propter adiectionem quibuscunque, feudum est extensiuum ad omnem hæredem. arg. c. 1. de feud. nõ haben. propr. nat. feu. & istud venit in restitutionem fideicommissi, sicut alia bona testatoris. de quo vltimo, & de verbis fecit Bald. mentionem supra in 4. q. princip. in illo quæsito, an feudum veniat in
129 restitutione fideicommiss. ¶† Sextadecima diuisio est, quia quoddam est feudum edictale, quoddam decretale, vt declarat Specu. magistraliter in tit. de feud. §. quoniam. versic. 27. vbi dicit, quod sicut est duplex bono. possess. scilicet edictalis, & decretalis, quę sunt idem in substantia, licèt decretalis plus tribuat in effectu. l. 1. §. decretalis. ff. de succes. edic. & edictalis tempore finiri potest. l. emancipata. C. qui admit. ita etiam est duplex feudum, scilicet edictale siue hæreditarium, quod habet quis eo ipso, q est hæres vassalli, cuius personam repræsentat, & videtur onus homagij subijsse, & tale feudum potest finiri: est & feudum decretale, nam hæres vassalli mei, siue sit filius siue alius, qui de consuetudine possit in feudum succedere, tenetur intra certum tempus me dominum agnoscere, & fidelitatis iuramentum præstare, & ego teneor eum ratione talis feudi in hominem, & vassallum recipere, & recipiendo videor ius sibi decernere, propter quod dicitur decretale, quasi à domino decretum, & sic bonorum possessio non tribuit ius, nisi sub conditione, scilicet, si ius habet is, qui eam sibi decerni fecit, ita in feudo; nam si postea veniat aliquis, qui sit proximior, & qui debeat in feudum succedere, receptio primi non præiudicat secundo, quia dominus intelligitur primum sub conditione recepisse. l. filium. §. si quis contra. ff. de leg. præstan. Hinc est secundum eum, q in curia Regis Franciæ semper recipiuntur fidelitates saluo alterius iure. 9. quęst. 3. cap. saluò. & sic feudum decretale plus iuris tribuit in hoc, quia post illud non potest vassallus per dominum à feudo repelli: edictale hoc non tribuit, quia nisi hæres vassalli intra certum tempus, ideſt, annum, & diem renouet feudum, præstando fidelitatem. c. 1. in prin. ẽ. quæ fuit prima cau. bene amit. si domino placet. potest feudo priuari. Bald. in addi. Spec. in titu. de feu. in 2. colum. versi. in feudo edictali. summat breuius supradicta verba. Spec. dicit, quòd in feudo edictali succedit hæres mediante hæreditatis aditione, sed in feudo decretali demum præstito iuramento fidelitatis, & confirmato sibi feudo, & est vnum feudum in substantia, sed decretale plus tribuit in effectu, & dicit Bald. q ista verba Spec. sunt not. quia noua, nec in specie per alium tanguntur, sed caue licèt illa similitudo bonorum possessio. & feudi aliquid communis coloris habeat, tamen non est ex toto ad propositum, quia bonorum possessio edictalis est illa, quæ conceditur per edictum prætoris, qui fecit quosdam gradus bono. poss. de quib. gl. in l. fi. C. vnde legi. bonorum possess. decretalis est, quæ decernitur à prætore viuo. d. l. 1. §. decretalis. ff. de suc. edi. iuncta. l. fin. C. qui admit. sed ista in feudis sic non reperiuntur, nisi per similitudinem quandam à remotis inuentam per
130 Spec. ¶† Quid autem sit feudum legitimum, [d] vide per Io.
d de Ana. in consi. 7. incip. visis, & ponderatis. in 2. col. Per ista impositus sit finis præludijs seu præfationibus feudorum, & his, quæ necessaria sunt pro habenda in genere vniuersali cognitione feudorum, nunc ad specialem, & particularem cognitionem per singulos titulos descendemus.

ADDITIONES.

a Et de isto feud. Adde Bal. in c. ex literis. in 5. q. de consti.
b Feudum soldatæ. Adde. c. possessionis. 16. q. 1.
c Feudum aduocatiæ. Adde c. 2. de reb. eccle. non alienan. lib. 6. & in c. veniens. de iureiur.
d Feudum legitimum. Adde Spec. tit. de feu. in §. quicunque. versi. 17.

INCIPIT LIBER I. FEVDORVM.

Qui feudum dare possunt, & qui non, qualiter acquiratur, & qualiter retineatur. Rub.

¶Ista rubrica communiter diuiditur in duas. In prima ponitur rubr. generalis ad totum librum, & ista communiter alleg. In secunda ponitur rubr. specialis, quæ communiter alleg. & est ibi, de his, qui feudum dare possunt. Ista ergo secunda subdiuiditur in tres, secundum omnes. In prima ponit de personis actiuis. In secunda de forma acquiren. In tertia de modo retinendi. partes pat. Tu no. considera, quod in hac speciali rubrica tanguntur quatuor causæ feu. Efficiens, dum dicit de his, qui feudum dare pos. Formalis, dum subditur, qualiter feudũ acquiratur, ideſt sub qua forma. Materialis ponitur in verbo feudum. Finalis ponitur in illis verbis, qualiter retineatur.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Ecclesiarum possunt in feudum dare, si antiqua sit Ecclesiæ consuetudo. Item seculares in dignitate constituti, & qui ab eis accipiunt.*
2 *Archiepiscopus vnde dicatur.*
3 *An legati Cardinales possint infeudare res Ecclesiarum suæ legationis Episco-*

Source : BIU Cujas

4 *Episcopus vnde dicatur.*
5 *Papa nedum potest infeudare ea, quæ sunt apostolatus, sed etiam feuda omnium Ecclesiarum.*
6 *In administratione temporalium Abbas, & Abbatissa æquiparantur.*
7 *Prælati possunt infeudare res Ecclesię, de quibus est consuetudo infeudandi, sed an hoc possint sine consensu capituli, & etiam remittere felloniam, & nu. 11. & 12.*
8 *An concessio facta in feudū in dubio presumatur vtilis Ecclesiæ, vel ne.*
9 *Decretum iudicis interpositum in contractu, excludit beneficium. l. 2. C. de rescin. ven. quando est interpositum à maiorib. iudicib. secus si à maiorib. magistratib. nu. 10.*
13 *An feudum decimale antiquum reuersum ad Ecclesiam poterit prælatus alteri infeudare.*
14 *Episcopi sunt ceci circa nepotes, & alios consanguineos suos.*
15 *Papa peccat mortaliter, si alienat bona Ecclesię in casu non licito, puta, vt det agnatis, vel amicis.*
16 *Prelatus de antiquo feudo potest consanguineos suos inuestire.*
17 *Relictum pro anima testatoris non potest per fideicommissarios distribui consanguineis.*
18 *Oeconomus in rebus Ecclesię non habet tantum priuilegium sicut prelatus.*
19 *Prelatus an possit concedere alicui ex consanguineis rem Ecclesię in perpetuum.*
20 *Prelatus non potest res Ecclesię infeudare de nouo, fallit tamen in multis casibus, vt infra nu. 21.*
22 *Statutum disponens, quòd nullus possidens apothecam possit personaliter capi, non habet locum in possidente vilissimam.*
23 *Statutum loquens de vulnere, non habet locum in paruo vulnere.*
24 *Debitor potest iurari suspectus propter preparationem fugę: nisi sit debitor parui debiti.*
25 *Statutum puniens certa pœna comburentem domum, habet locum in comburente domunculam.*
26 *Vassallus Episcopi potest alienare feudum sui episcopatus in capitulum eiusdem Episcopi, eius consensu non requisito, & nu. 28.*
27 *Si Episcopus eget in episcopatu suo aliqua domo, quæ sit capituli, potest illam à capitulo emere, quia non dicitur extra Ecclesiam exire.*
29 *Qui sint propriè Capitanei.*
30 *An vassallus possit alienare partem feudi sine consensu domini, & num. 31. & 34.*
32 *Propter pecuniæ dulcedinem homines sunt faciliores ad vendendum quàm ad donandum.*
33 *Vassallus vassalli mei meus vassallus dicitur.*
35 *Expressio eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur, quando exponuntur eo modo quo tacitè insunt.*
36 *Verba debent sic intelligi, vt aliquid operentur, & ne sint frustra.*

CAP. I.

QVia de feudis. ¶Iste titulus totus diuiditur in tres partes, prout tres fuerunt partes rub. Primò tractat de personis, quæ feudum dare possunt. Secundò de personis, quæ possunt acquirere. Tertiò de retentione feu. Secunda est in §. & quia vidimus. Tertia est in §. notan. Prima subdiuiditur in tres. In prima ponitur intitulatio, seu subordinatio ad seq. materiam, in qua auctor congruo ordine ostendit, quòd vult primò tractare de personis, cùm de eis ante omnia sit quærendum. l. si quæramus. ff. de test. & l. quidam referunt. ff. de iur. codi. In secunda, quæ est ibi, feudum autem dare possunt. ponit quæ personæ, & quando possint dare
a feudum, & incipit primò ab ecclesiasticis, [a] quia digniores. c. solitæ. de maio & obed. In tertia, quæ est ibi, Marchio. declarat, quæ personæ seculares possint dare feudum, & quo nomine
1 nuncupentur, qui feudum recipiunt. ¶† Prælati [b] Ecclesiarum
b possunt in feudum dare, si antiqua sit Ecclesiæ consuetudo. Itē seculares in dignitate constituti, & qui ab eis accipiunt. hoc di-
2 cit vsque ad §. & quia vidimus. ¶† In tex. ibi, Archiepiscopus. vnde dicatur, est tex. in c. cleros. 21. dist. gl. in l. archigerontes C. de episco. aud. & à quibus ordinari, & dispensari debeat, habetur. 19. dist. c. 1. in glo. summæ, & dicunt Bald. hic in 1. colum. & Alua. in secunda, quòd Patriarcha idem est, ꝙ Archiepiscopus. alleg. gl. quam non inuenio in l. iubemus nulli. in prin. aliàs in l. iubemus nullam. C. de sacrosanct. eccle. & dic melius, vt dicit tex. in d. c. cleros. ꝙ ordo Episcoporum quatripartitus est in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atque Episcopis, & istos ordines prosequitur ibi text. Et an differentia sit inter Archiepiscopum, & Metropolitanum, habes per glo. 21. dist. in c. 1. in versic. primates, quæ dicit, quòd solùm nomine differunt.
3 ¶† Quid autem de Cardinalibus [c], Legatis de latere Papæ, an
c possint infeudare res non dico suorum beneficiorum, quia de illis idem est, quod in alijs prælatis, sed intelligo res aliarum Ecclesiarum, suæ tamen legationis, dic, quòd non, quia isti Legati non possunt tollere iura subiectarum Ecclesiarum, secundum Archid. 25. q. 2. cap. de ecclesiasticis. nisi eis esset specialiter concessum, vel iniunctum à Papa. Auth. perpetua. ibi, quibus hoc assignatur lege. C. de sacrosanct. eccle. Archid. in c. imputato. 25. quæst. 2. secundum Bald. hic in 4. colum. Alua. in vltim. Marti. Lau. in 11. Alibi dicit Bart. in l. prohibere. § planè. in fin. ff. quod vi aut clam. se consuluisse, ꝙ Legatus de latere non potuit concedere castra pertinentia ad curiam Rom. ciuitati Camerinæ, nisi expressè fuisset sibi concessum à Papa, & sequitur Bal. in c. cùm venissent. in 2. colum. de iudi. Item Legatus de latere non non potest dare licentiam Episcopo, vel alij prælato infeudandi, vel alienandi res Ecclesiæ, quia esset contra iuramentum præstitum Papæ de non alien. res Ecclesiæ inconsulto Rom. Pontifice. c. vt super. de reb. eccles. non alien. secundum Spec. in tit. de Legato. §. consequenter. ver. cæterum. sequitur Card. in c. 2. vbi etiam per dom. Anto. de But. de feud. per not. in c. pro illo-
4 rum. de præben. & Alua. hic in fin. col. ¶† In tex. ibi, Episcopus, vnde dicatur est tex. in d. c. cleros. & in c. qui episcopatum. 8. q. 1. & qualiter ordinari, & consecrari debeat, habetur. 64. dist. c. 2. & per Spec. in tit. de sacra vnct. & de iurisdictione Episcopi habes per Bald. in l. si quis ad declinandam. C. de Episco. & cler. & ex hoc, quod in text. de Episcopo dicitur, includi à fortiori Pa-
d pā, [d] qui se Episcopum appellat, sed cum adiectione, seruus seruorum, & quæ sit ratio ponit Ioan. Andr. in procem. 6. ita dicunt Bal. Aluar. & alij hic, ꝙ Papa possit infeudare, text. c. ad apostolicæ. §. præterea. de re iudic. in 6. ¶Tu dic, ꝙ ideo text. de Papa non expressit, quia de eo non erat dubium. simile dicit And. de Isern. in 4. colum. in fi. hic, & sequitur Alua. ꝙ ideo iste tex in personis secularibus non posuit de Imperatore tāquam indubitabile, licèt dicatur. ĵ. de nat. feud. in prin. hic enim magna feuda cōcedunt, scilicet, Comitatus, Marchionatus, & Ducatus, & minores possunt infeudare, multò fortius Imperator, vel Rex. l. Barbarius. in fi. ff. de offi. præto. potes etiam dicere, ꝙ verbum Archiepiscopus, positum in tex. comprehendat etiam Papam. c. in tantum. in fi. 21. dist. fortius tenet Bald. hic in 1. col. & nūquam obliuiscaris, ꝙ Papa potest omnium Ecclesiarum feuda infeudare, nam & cùm illi infeudant, & cùm illis Papa concurrit, & secundum eum dicit Ioan. Monach. in cap. si eo tempore. de præben. in 6. quòd Papa pater patrum cum omni prælato & in potestate, & iurisdi. concurrit, & hoc dictum Io. Monach. repetit Bald. in procem. Decretal. in 1. colum. & in c. 1 in 4. colum. de offic. ordi. & in cap. dilecti. in pen. colum. vbi notab. loquitur. de appel. & in c. cùm venissent. in 2. col. vbi vide. de iudi. & in cap. 1. in 1. col. ĵ. quis dicatur Dux, vel Marchi. & ibi subdit, ꝙ idem est in principe Rom. Imperatore, in quo
5 sunt omnes thesauri dignitatum reconditi. ¶† Nota primam decis. Bald. quòd Papa nedum potest infeudare ea, quæ sunt apostolatus, sed etiam feuda omnium Ecclesiarum, & miror, ꝙ nemo facit de hoc mentionem. ¶Ego addo, ꝙ Bald. in c. bonæ. secundo. de postula. prælat. in 4. col. no. ex illo tex. in ver. pendente, ꝙ Papa à nullo dependet, & sicut se habet Sol in pla-
e netis, [e] ita Papa in Ecclesijs. vnde ibi Bald. in 7. col. dicit post Innocen. quòd Papa cum bona conscientia potest donare decimas, vel castella Ecclesiarum, quod dicit not. pro castro Pisano cuidam à Papa donato habente plenam notitiam qua-
f litatis rei [f]. Alibi Archid. in c. cùm redemptor. 12. quæst. 2. refert quosdam dicere, quòd Papa non potest alienare rem ecclesiasticam sine consensu Cardinalium, vt ibi per eum. ¶Tu in hoc vlti. dic, vt per Bald. in l. cum multi. C. de bon. quæ libe. quòd si sunt valde preciosa, vt vna magna ciuitas, requiritur consensus Cardinalium, aliàs secus: facit, quod dicit Bald. in l. iudices. C. de fid. instrum. & quod not. Bald. in l. placet. in 1. not. vbi addidi multa. C. de sacrosan. eccl. tamen in hoc vlt. loquun-
6 tur Docto. in reb. eccles. quæ sunt immediatè sui apostolatus.
g ¶† In tex. ibi, Abb. vel Abbatissa [g]. habes, ꝙ in administratione tempo-

ADDITIONES.

a Ecclesiasticis. Adde c. duo sunt 96. dist.
b Prælati. Adde Io. And. in c. sciant. de elect. lib. 6. in nouel.
c Cardinalib. Adde Mar. de Fan. in tract. de Card. q. 36. in c. an Card. possunt in feud. Bar. consi. 196. incip. ciuitati Camerini. in 1. dub. in 1. vol.
d Rapā. Adde, quòd Papa est Episcopus Lateran. secundum Card. Zab. in c. si diligenti. de præscr. & per Abb. & Fel. in c. ad audientiam. eo. tit.
e Sol in planetis. Adde Troilum Malueri. in tract. de cano. Sancto. in 2. dub. in 11. col. ver. & pro opi. domini Ant.
f Adde Ias. in l. placet. 1. not. C. de sacrosanct. eccles. in l. fin. 1. not. C. de pact. PVRPV.
g Abbas, vel Abbatissa. Adde Docto. in l. qui aliena. §. quacunque. ff. de neg. gest. & in l. fœminæ. ff. de regu. iuris. Ioan. And. in c. sciant cuncti. de elect. lib. 6. in nouel.

Source : BIU Cujas

temporalium Abbas,& Abbatissa æquiparantur, quod patet, quia sicut Abbas potest infeudare bona Ecclesiæ, ita etiã Abbatissa, secus in administratione rerum spiritualium.cap.noua quędam.de pœn.& remis.& per Io.And.ibi in nouella.& alios. & 23.dist.c.sacras.& c.mulier. ¶In tex.ibi, præpositus, qui interdum appellatur decanus.glo.in l.non plures.in verb.decani. C.de sacrosan.eccle. interdum appellatur plebanus.in cap.1.in princip.ſ.Episco.vel Abba.& quis sit præpositus,est tex.in cap.
7 quamuis.de verbor.signif. ¶† Nota ergo ex tota ista secunda parte, quòd prælati ecclesiarum possunt infeudare res Eccle-
a siæ,de quibus est consuetudo[a] infeudandi.facit tex.in c.1.vers. idem iuris,à contrario sensu.ſ. Episco. vel Abba. & text.in c.2. vbi plenè traditur tota materia.de feu.aliàs autem res Ecclesię, de quibus non esset consuetudo infeudandi, infeudare nõ possunt, quia sunt de dominio, & titulo Ecclesiæ, dicto cap.1.in princip.ſ.Episco.vel Abba. & circa istas personas ecclesiasticas, quæ possunt dare feudum, ad de text. in cap. plerique. de pact. ¶An autem prelatus solus sine consilio,vel consensu sui capit. possit hoc facere,est necessarium scire pro intellectu text.Bald. hic in prima & secunda colum.examinat,& concludit in effectu,quòd sic,si feudum est distinctum, & eius concessio est attributa prælato, vt hic per eum; refert tamen Iaco de Beluis. hic distinguere,an sit vtile Ecclesiæ, & tunc possit, aliàs secus; quæ distinctio secundum eum non facit quo ad validitatem actus, sed quo ad beneficium resti.in integr. concedendum,vt not.in c.1.de in integ.resti.& in Auth. hoc ius porrectum. C.de sacrosanct.eccle.alij Scribentes nihil tangunt. ¶Adde, ꝙ Bald. hic in 3.colum.quærit, an solus prælatus possit remittere felloniam, & alleg.not. in simili per Ioan. Andr.in c.cùm desideres. de senten.excommu.tandem dicit, quòd si prælatus solus esset collator feudi,cùm fellonia respiciat eum tantum,posset solus remittere.Secus si collatio feudi esset communis,vt iuribus hic per eum alleg. subijcit post quæstionem sequen. dicere Arch. in c.terrulas.12.quæst. 2. quòd tanta posset esse instans necessitas,quod prælatus solus sine consensu capi. posset magnas possessiones eccle.alienare: tamen dicit Bald.se putare, quòd istud sit ratificandum non à princip.sed ex postfacto,& quòd ista ratificatio debet solenniter fieri, iuxta not. in l. Pomponius.ff.de nego.gest.tamen Bald. hic non loquitur in terminis consuetudinis. Adde istis Alexan.consi.79.incip. circa primum de quo quæritur, scilicet, coram quo domino.in 4. colum.circa fin.&
8 seq.lib.1.Pau.de Cast consi.140.¶† Item diligenter not.& nunquam obliuiscaris,inquantum Bal.hic in 2.colum.in fine. quęrit,vtrum contractus, vel concessio facta in feudum in dubio præsumatur vtilis Ecclesiæ,vel non,nam dicit Bald. & est vtile verbum in practica,quòd generaliter, vbi seruata est forma,&
b decretum superioris interpositum[b], præsumitur semper factũ pro vtilitate Ecclesiæ.arg.tex.not.in l.1.C.de præd.decu.lib.10. & miror,quòd alij non faciant de hoc dicto mentionem. Hoc dictum reputat egregium,& simpliciter sequitur Alex. in dict. consi.89.in 7.colum. Tu adde, quod istud idem dicit Bald.in c. sicut.circa fin.de re iudi.¶Confirmo per optimum simile,quia vbi in aliquo actu reperitur decretum iudi. interpositum,præsumitur,quòd omnia ritè,& rectè processerunt,secundũ Spec. in titu.de emptio.& vend.§.nunc dicendum restat.versi.& breuiter scias.quem refert,& sequitur Bald. in d.l. cùm hi.§. si prætor.& in l.non aliter. ff.de adopt. & in l.quæcunque. C. de bon. quæ libe.& in l.fina.C.de præd.mino. & in l. quæcunque.§.fi.ff. de publ.& Imo.& in l.si quis cùm aliter.ff.de verbo.oblig.Alex. consi.245.incip.visis scriptis mihi transmissis. in 3. colum. lib.2. Bal.in c.sicut.in 2.colum.per illum tex. de re iud.no.quòd propter auctoritatem iudicis præsumuntur omnia solẽniter acta, etiam si iudex esset ribaldus,quod reputat Bal.notandum. Cõfirmo etiam per id,quod sing.not.Bart.& Bald.in l.1. per illum text.in versic.immoderatus venditor, & emptor iniustus.C.de
9 præd.decu.lib.10.vbi not. †quòd decretum iudi. interpositum in contractu excludit beneficium.l. 2. C. de rescind. vendi.& sic operatur, ne quis possit conqueri de deceptione vltra dimidiã iusti pretij.idem tenet Angel consi.139.incip.tutor vxori.circa finem.per tex.quem dicit singularem in d.l.1 C.de præd.decur. tamen hoc vltimum non pono pro constanti, quia multi aduersantur, de quo vide Imo. & Ludo. & Alex.in l. si quis cùm aliter.ff.de verbo.obliga.Imo.in l.pretia rerum. & ibi Alex.in 4. & 5.col.ff.ad l.Falcid. & Alexan.in l. pacta nouissima. in 1.col. C.de pact.Panormi.in c.cum causa.in 2.colum.de emp.& venditio.¶Confirmo etiam per id, quod sing. dicit Bald.in l.frater à fratre.in princip.ff.de condi.indebi.in 19.colum.versi.3.quæro quid de contractu emphyt.vbi sing.tenet,quòd quando in contractu,vel in alio actu interuenit præsentia, vel decretum iudi. talis contractus dicitur palàm, & bona fide fieri,& in eo cessat omnis suspicio doli.alleg. l. fin. in princip. quæ parum facit. ff. quod met.causa.Idem tenent Angel.& Imol.in l.1.§. fuit quæsitum.vbi Imol.in 3.col.ff.ad Treb. & Alex. in l.transactionem. in fin.C.de transa.facit etiam,quia decretum iudi.tollit, & facit cessare omnem præsum.doli,vel metus, & sic facit, quòd quis non possit conqueri de dolo, vel metu,ita not.Bart.in d.l.1.per illum tex.C.de prædijs decu.Pau.de Cast. in d.l.transactionem. & dicunt Salyc.Bald.Pau.& Alexand.in d.l. pacta nouissima.in primo nota.C.de pac. quòd præsumitur omnis metus, & dolus abesse, vbi reperitur, quod iudex decretum suum interpo-
10 suit.¶†Limita prædicta omnia valde singu.secundum Bald.in l.tutores.ff.de confirman.tut. vt procedant in maioribus iudicibus,vt in præside,prætore, & similibus, quia lex præsumit, ꝙ maioris iudicis factum sit ritè factum. ideo Bal.hic dicit de decreto superioris; sed istud non præsumit lex in minoribus magistratibus, prout sunt magistratus municipales, vel pedanei, quia non tantum præsumitur pro eorum decreto, & dicit,qđ ista sunt verba Azo.in summa.C.de tut.& cur. qui non satisde. & quòd ita intelligitur.§.nos autem.insti.de Attili.tuto.no.perpetuò,quia magna,& singularis limitatio est ad prędicta.¶Redeundo ad notabile traditum considera, quòd illud notabile habet duas partes,& sic continet duas regulas, vnam affirmatiuam,aliam negatiuam,& quamuis Marti. Lau. hic in penult. col.post Iaco.de Belui.simul miscendo ponat.6.fallentias mixtim ad vtranque regu. ego gratia melioris intelligentiæ vnam-
11 quanque de per se examino.¶† Prima est [c] ergo regula affir-
c matiua, quam propriè ponit iste text. quòd prælatus Ecclesiæ possit infeudare res Ecclesiæ, de quibus est consuetudo infeudandi antiqua,& vltra iura supra alleg.facit, quod in simili habetur.nam Episcopus, qui iurauit non alienare, vel infeudare res Ecclesiæ inconsulto Papa iuxta c.vt super.cum ibi no.de re.
d ecclę.non alie.& latè infra dicam,potest tamen vetus [d] feudum concedere inconsulto Papa. vt est glo.12. quæst.2. cap.1.glo.& Doct.in c.2.de feu.Ang.not.in l.non est nouum.1. colum.ff.de leg.& quod not. Panor.in cap. per tuas. per illum text. de don.
12 ¶†Limita primò hanc reg.quando possidente adhuc alio vassallo, & durante eius inuestitura ante aperturam feudi prælatus vellet infeudare alteri, ita tamen, quod secundus inciperet tunc habere, quando prima inuestitura esset finita, tunc hoc facere non posset, dato, quod feudum esset antiquum, quia prælatus non potest concedere futura in præiudicium successoris,secundum Iaco.de Beluis. & Marti.Lau.hic,& est text.in c.1.vbi Doct.vbi dicam.ſ. qui suc.tene. adde Bald.in l. non existimo.ff.de administ.tuto.ponentem de prælato, qui successorem supplantauit in præueniendo ante tempus,vt ibi per eum.
13 ¶†Secundò limita secundum eos in iuribus spiritualibus,vt in decimis,nisi feudum decimale fuerit ante Lateranense concilium.c.quamuis.& c.ad hęc.de decimis,& plenè per Io.And. in c.cùm apostolica.de his,quæ fi.à prelat. sine consensu capituli.plenè per Gemi.in c.2.de deci.& latissimè per Ioan.de Lig. in c.ad hæc.de decimis refert Marti.hic in fin. colum. se vidisse consilia Doctorum nostrorum domini Christopho. de Castil. & Fulgo. consulentium pro opin. Ioan. Andr. contra Hostiens. & Archidia. ¶ Adde, quod Cardin. Floren. in cap. secundo. in 4. calum. 10. quæstio. de feud. & miror, quod per alios non allegetur, formaliter quærit de feudo antiquo decimarum reuerso ad Ecclesiam, an prælatus poterit alteri infeudare, dicit, quòd de hoc fuit consultus in facto, & quòd videtur, quòd non, quia in decimis reperitur specialis prohibitio.capitu. ad hæc. c.quamuis. & c.prohibemus. de decimis. & sic venire non debent sub generali concessione, per quam permittitur antiqua feuda posse de nouo infeudari. cap. cùm in generali. de offic. vic. in 6. contrarium dicit se putare, quia in decimis solùm prohibetur, quòd non possint infeudari de nouo post concilium Lateranense: vnde dicit se putare,quòd feuda antiqua ante prædictum concilium potuerunt infeudari etiam laico, caueat tamen sibi prælatus à fraude,ne auferat decimas concessas ab antiquo, cùm sic non essent concessæ olim

ADDITIONES.

a Consuetudo.Quid si concedat feudum vsque ad quartum gradum,hoc intelligitur secundum ius ciui. Alexan.post Bald. in l.2.colum.2. C. de successedi. Declara,quòd dicta consuetu. exigit spacium 40. ann. vt dicatur solita concedi,quod in eis bis fuerit res concessa. Alexand.lib.5.consil.5.colum.3.ver. 3.Alex.ibi latè de hac materia.lib.5.consi.9.per tot. & in simili idẽ Alex.lib. 2.consi.14.viso & conside.ad fi.& de hac materia plenè Alex.libr.5.consi.79. circa prin.3.dub. PVRPV.

b Hæc omnia de decreto idem repetit in l. pacta nouissima. colum. secunda. C. de pact. dictum Bald. tenet Dec.in cap. quæ in ecclesiarum. 4. colum. de consti. PVRPV.

c Secundo amplia ad emphyteu.Alex. lib.2.consi.14.in fi. PVRPV.

d Potest tamen vetus.Adde Doct.in c.2. extra de feu.

Source : BIU Cujas

olim, prout ipse nunc concedit; & si in contrarium dicatur, quod decimæ non possint transferri in laicum per id, quod habetur in d. capitu. prohibemus. respondet ipse, quod verum est, quòd vnus laicus vassallus non posset feudum decimale transferre in alium laicum, vt ibi, sed Episcopus tale feudum decimale reuersum ad Ecclesiam potest bene concedere, vt patet per præmissa, dicit tamen obseruari, quod quando vassallus laicus vult feudum in alium transferre, renuntiat feudo, & Episcopus illum inuestit, cum quo de renuntiando conuenit, & sic in effectu, est ac si laicus trãsferret de licẽtia Episcopi. Adde etiam, quòd Imol. in d. capitu. 2. de feud. in 28. colum. versicul. vlterius quærit hic dom. Floren. refert totam istam opin. Cardin. & dum in effectu Card. dicit se consuluisse, quòd feudum decimale solùm prohibeatur, quando infeudatur de nouo post concilium Lateranense, dicit Imol. facere cap. nuper. de deci. & hoc satis videtur voluisse gloss. in d. capitu. prohibemus. sed quod Ioan. And. ibi super gloss. videtur velle, quòd tutius sit contrarium tenere per d. capitu. prohibemus, & dicit facere, quod habetur in capitu. cum apostolica, de his, quæ fiunt à præla. sine consensu capit. vbi non permittitur feudum decimarum concedi etiam cum consensu Episcopi. & sic non solùm videtur prohiberi infeudatio, quæ fit post concilium Lateranense, sed quando in feudum etiam fuit concessa ante, & vult concedere alteri laico. & hæc pars secundũ
* cum de iure est verior, & tutior. videtur tamen, quòd *communiter seruatur opin.* Cardi. & gloss. in d. capitu. prohibemus. ¶ Tertio fallit in Archiepiscopo, vel alio superiore Prælato, qui tẽpore sui introitus reperit feudũ in dominio, id est, quòd tempore sui introitus feudum erat reuersum ad Archiepiscopatum, & suus prædecessor, cui erat feudum apertum, non infeudauit, certè nec iste poterit infeudare. capitu. 1. in fin. infra de cle. qui. inuesti. facit. secundum Iacob. de Beluis. hic, sed ista fal. non est bona, vt etiam reprobatur per Mar. hic, in penul. colum. & bene, quia nimium generalis, quia speciale est in Archiepiscopo Mediol. d. capitu. 1. in fin. ergo in contrarium est ius commune. l. 1. in fin. ff. ad municip. nam vt ibi dicunt Bald. & alij, licèt ibi specialiter prohibeatur Archiepiscopo Mediolanensi, tamẽ alij prælati, & Episcopi possunt idem, quod suus prædecessor, licèt inuenerint feudum possessum in dominio, quia ratione breuis possessionis rei qualitas non est mutata, nisi esset effecta de mensa Ecclesiæ, quia tunc alienare non possunt Papa inconsulto d. capitu. super. de rebus eccles. non alienan. ¶ Quartò fallit, quando feudum antiquum est apertum Ecclesiæ, sed Ecclesia est deducta ad magnam necessitatem, quia tunc debet Ecclesia feudum pro se retinere, & non alij infeudare, quamuis sit antiquum. secundum Iaco. de Bel. Nico. de Neapo. & Mar. hic per text. in Authen. vt determinat. sit numerus clerico facit text. in capitu. 2. de feud. ibi, si videris expedire, secus si Ecclesiæ non expediat. Facit l. de ætate. §. ex causa. ff. de interro. act. & dicit Mar. quòd est hoc singu. ad limitationem capitu. 2. de feud. ¶ Quintò vltra eos limita, rem antiquitus consuetam infeudari, posse à Prælato dari in feudum.
a istud est verum, nisi vellet infeudare consanguineis [a] suis, alijs potest, sicut non posset infeudare agnatis, cognatis, vel affinibus. ita gloss. not. in capitu. 1. §. fina. vbi Docto. infra si de inuest. inter do. & vassal. lis oria. & gloss. in capitu. 1. infra qui succes. teneantur. per text. in Authen. quibuscunque modis. C. de sacrosanct. eccles. facit optimè text. cum gloss. in capitu. perue-
14 nit. 1. quæstio. 3. vbi gloss. dicit, † quòd Episcopi sunt cęci circa nepotes, & alios consanguineos suos, quos quærũt diuites reddere ex facultatibus ecclesiasticis. alibi Archi. singulariter in ca-
15 pit. licèt Papæ. 12. quæstio. 2. † dicit Papam peccare [b] mortali-
b ter, si alienat bona Ecclesiæ in casu nõ licito, puta vt det agnatis, vel amicis, & illud dictum Archi. reputat sing. & not. Pan. in capitu. constitutus. in 3. colum. de relig. do. refert tamen Hostien. dicere, quòd hoc est licitum prælato inferiori aliqua da-
c re consanguineo [c] pro sustentatione vitæ. capitu. monemus. 12. quæstio. 2. & capitu. non satis. 86. distinct. facit cap. cæterum. de don. vide tamen Abb. in capit. quia clerici. de iure patr. Bal. in repe. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. in 15. colum. in 7. quæstio. 2. partis princip. limita, vt ibi per eum. Tamen redeundo ad principalem limita. adde quod Bald. hic in 2. colum. in princ. tenet contrarium post Iaco. de Beluis. quòd imò prælatus possit infeudare rem antiquitus solitam infeudari consanguineis, cognatis, & affinibus suis, si persona non est multum onerosa, hoc semper inspicitur, iuxta not. per Ioan. And. in capitu. fin. de rebus eccles. non alien. in nouel. si personæ seruitium ab eis recipiant. Nec obst. d. Auth. quibuscunque modis. quia loquitur de iure communi, sed nos sumus in iure consuetudinario non ita rigoroso. feuda autem nituntur gratia, non contractus emphyteuticus, ideo non est eadem ratio prohibendi. hoc dicit expresse in capitu. 1. & dicitur etiam à contrario sensu de capi. Conra. alibi Bal. in d. capitu. 1. in princip. in fin. co. infra si de inuesti. inter do. & vassalis. oria. dicit ex gloss. ibi colligi, quòd prælati non possunt infeudare de iure agnatis, licèt de consuetudine secus, quæ pręualet, & hoc innuit glo. ibi, sed secundum Bald. dic, quòd etiam de iure possunt, si agnati sunt idonei, sicut quando prælati sunt executores pauperum, nam possunt bona distribuere consanguineis si sunt pauperes, iuxta gloss. in l. illud. C. de sacrosanct. eccles. de quo vltimo vide Ioan. Andr. in addi. Specul. in titu. de instru. edi. §. nunc verò aliqua. in addi. incip. continen. & omnino latè per Bal. in repe. l. 1. in 15. colum. in 7. quæstio. 2. par. princip. C. de sacrosanct. eccles. per Bartol. in l. cùm quidam. ff. de leg. 2. & ad d. Auth. quibuscunque. vltra prædicta vide etiam Bald. in cap. Ecclesia S. Mariæ. in 3. colum. vt lit. pen. & limita, vt ibi per eum. Alibi Bald. in l. 1. in 25. quæ-
16 stio. ff. de re. diui. tenet post Iaco. de Belui. † quòd prælatus de antiquo feudo potest consanguineos suos inuestire, & non est per hoc suspicio, quòd ius Ecclesiæ fiat deterius. & idem in antiqua emphyteusi, cùm non sit prohibitum. Imò prælatus debet esse fauorabilior suis, quàm extraneis. l. antepe. secundum secundam lectu. ff. de pact. secus si vult aliquam de nouo facere emphyteusim, vel nouum feudum, ita intelligitur d. Authen. quibuscunque. & ita etiam intelligit Bald. ibi. ¶ Bald. in cap. de priore. de appel. refert, quòd licèt gloss. in capitu. 1. qui succes. tene. dicat, quòd prælatus nõ potest concedere feudum Ecclesiæ suis consanguineis, quia præsumitur ambitiosa concessio, dicit Bald. hoc esse verum de nouo, sed antiqua feuda potest refirmare. l. 1. §. fin. ff. de aqua quo. & æsti. tamen si prælatus infeudat de nouo propter insignia merita inuestiti, bene valet infeudatio. argum. l. si pater. ff. de dona. & intelligitur de nouo infeudare non quo ad rem, sed quo ad personas. ¶ Præsumitur ergo contra cõsanguineos propter nimiam affectionem. d. Authen. quibuscunque, & l. illud. C. de sacrosanct. ec-
17 cles. vbi secundum Bald est gl. sing. † quæ dicit, quòd relictum pro anima testatoris nõ potest per commissarios distribui consanguineis, & sic Bald. est contrarius his, quæ supra dixi. & subdit Bald. quod si testator aliquid reliquit pro anima consanguineis, non pręsumitur relictum ad pias causas. argumen. l. tutor petitus. §. quæ tutoribus. ff. de excusa. tuto. sed hoc vltimum aliter non examino, sed vide not. in repe. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. ¶ Eandem opin. quòd nedum attenta consuetudine, sed etiam de iure possit prælatus infeudare consanguineis, tenet etiam Aluar. in d. capitu. 1. in princip. in 6. colum. infra si de inuesti. inter do. & vassal. lis oria. alleg. iura supra adducta per Bal. & Iacob. de Beluis. alleg. etiam Archi. 10. quæstio. 2. capitu. Episcopus. quia ex quo Ecclesia non lędit, cùm consanguineus capiat eisdem conditionibus sicut extraneus, cessat ratio prohibitionis. Secus si alia ratio prohiberet, vt quia concederet consanguineo potentiori, per not. in l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verbor. oblig. alleg. etiam Sanctum Thom. in 2. 2. quęstio. 64. ¶ Et ad dictam Authen. quibuscunque. respondet, vt per Barto. quòd procedit, quando feudum, vel emphyteusis de nouo concederentur. ¶ Addo ad prædictorum confirmationem, quod dicit Fede. de Sen. consil. 52. incip. quidam prælatus exemptus, vbi alleg. capit. huiusmodi. versicu. quibuscunque. 10. quęstio. 2. vbi est canonizata. d. Authen. quibuscunque. per quæ iura videtur prohiberi, ne res Ecclesiæ in perpetuum concedantur consanguineis, cognatis, vel agnatis, & hæc procedunt qñ cõsanguinei sunt tales, quòd per eos res Ecclesię penitus euerterentur. Secus si essent boni, & honesti viri, & aliàs non esset causa suspicionis, quia tunc cessat prohibitio. allegat Archi. in d. capit. Episcopus. in fin. & quod not. 89. distinct. capit. decedenter. ¶ Adde & fortius id, quod nouiter tenet Pan. in capitu. vt super. in fin. col. de rebus eccles. non alien. vbi tenet nouam opi. contra Legistas: quærit enim ibi, an prælatus possit rem Ecclesię concedere in emphyteusim, vel in feudum consanguineis suis, & an secum possit contrahere alienando rem Ecclesiæ,

ADDITIONES.

a ¶ Infeudare consanguineis. Adde Bald. in l. 1. 25. quæst. ff. de rer. diuis. in capit cæterum. de iudi.

b ¶ Papam peccare. Adde Bal. in l. cùm multa. in fin. C. de bon. quæ libe. Abb. in capit. dudum. el 2. in penul. colum. de elect. consil. 62. incip. videndum est in effectu. in 1. volum. Lau. de Rodul. in repe. cap. fine except. 12. quæst. 1. in 31. quæstio.

c ¶ Consanguineo. Adde text. iuncta glo. in versic. vt mercede. in cap. omnino. & ibi Doct. 31. distin. glo. fin. in cap. studeat 50. distin. glo. in versicu. postulat. in cap. quiescamus. 62. distinct. glo. in cap. moderamine. 16. quæst. 1. Paul. de Cast. consil. 290. in 3. volum. incip. viso puncto supra scrip. S. Tho. 2. secundę. quæst. 31. arti. 3. Idem S. Tho. 2. secundæ. quæst. 185. artic. 7. in 2. responsione Idem S. Thom. in 4. senten. distin. 15. artic. 2.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper uſibus feudorum.

Eccleſiæ, dicit Legiſtas tenere, quòd non per d. Authen. quibuſcunque. canonizatam in d. capitu. huiuſmodi. verſicul. quibuſcunque. tamen ſecundum eum Bartol. & Bald. in d. Authen. quibuſcunque. limitant, niſi eſſet res conſueta dari in feudum, vel emphyteuſim, quia eam poteſt prælatus ſuo conſanguineo, vel cognato concedere, quia ceſſat hoc caſu præſumptio fraudis, & aliena. cùm aperta ſit via huic alienationi, niſi ſecundum Bald. vellet concedere conſanguineo potentiori. ſentit etiam ſecundum eum Bartol. poſt Iacob. ſecundam limitationem, niſi res talis Eccleſiæ eſſet modica, vel tenuis. ad hoc Panor. alleg. Feder. conſil. 206. tenentem, quòd licèt prælatus iurauerit non alienare res Eccleſiæ inconſulto Papa, tamen poteſt conſanguineo ſuo concedere in emphyteuſim rem valentem vnum florenum cum dimidio, & redditus quinque ſolidorum, quia expediebat multũ illi conſanguineo propter vicinitatem, tenet Fede. quòd prælatus potuerit non obſt. iuramento in iſtis minimis, vt ibi per eum. De qua deciſio. Fede. faciunt mentionem Petr. de Ancha. & Imol. examinantes in d. capitu. vt ſuper. in antepenul. colum. ¶ Tandem Panor. dicit ſe eſſe in noua opin. contra Legiſtas, quòd prohibitio d. Authent. quibuſcunque. canonizata vbi ſupra, non habet locum in prę lato Eccleſiæ, & ſic quòd prælatus Eccleſiæ poſſit contrahere, & concedere in emphyteuſim, vel in feudum conſanguineis, agna. vel cogna. ſicut extraneis res Eceleſiæ, de quo propriè loquitur d. Authen. quibuſcunque. & vbi eſt canonizata. Ratio
18 diuer. † eſt, quia œconomus in rebus Eccleſiæ non habet tantum priuilegium ſicut prælatus, quia nec tantum ius habet in bonis Eccleſiæ. iuxta not. per gloſſ. 5 quæſtio. 3. capitu. fin. & ſic reſtringit illam Authen. quibuſcunque. vt ſolùm loquatur in œconomo, & pro iſta ſua opin. quòd prælatus Eccleſiæ poſſit res Eccleſiæ concedere in feudum, vel emphyteuſim conſanguineis ſicut extraneis, mouetur per text. quem reputat valde ſing. 12. quæſtio. 2. capitu. ſi quis qualibet. iuncto capitu. præcedenti. inducendo, vt ibi per eum. text. ſecundum eum etiam procedit in conſanguineo prælati, vt ibidem dicit tenere Archi. adducit etiam illud, quod tenet Archi. in capit. Epiſcopus. 10. quæſtio. 2. vbi dicit, quòd ſicut extraneis ita conſanguineis poteſt prælatus beneficia Eccleſiaſtica conferre. facit capitu. dilecto. de præbend. facit etiam, quia ceſſante fraude melius eſt contrahere cum conſanguineis. nam primò debemus ſubuenire conſanguineis, quàm extraneis. 86. diſtinct. capitu. non ſatis facit, quod not. gloſſ. 31. diſtinct. capitu. omnino. & capitu. 1. de cohabi. cleri. & mulier. iſtam opin. nouam non ſolùm tenet Panor. in d. capitu. vt ſuper. ſed etiam tenet conſulendo in conſil. 13 incipien. videndum eſt in effectu. in 5. colum. Imol. in d. capitu. ſuper. in 7. colum. in fin. refert, quod Petr. de Ancha. ibi poſt Fede. conſilio ſupra allega. reſpondet eodem modo ad d. Authen. quibuſcunque. quod loquitur, quando fit alienatio rerum Eccleſiæ per œconomum. Secus ſi per prælatum.
¶ Imol. dicit, quod iſta ſolutio tuta non videtur, quia eadem ratio ſuſpi. quo ad conſanguineos ſuos ita militat in prælato, ſicut in œconomo. ſed ideo text. fortè dixit œconomis, quia œconomus eſt, cui res eccleſ. gubernanda committitur. 89. diſtinct. capitu. quia in quibuſdam. & in capitu. volumus. & l. omnes. C. de epiſcop. & cleri. not. in capitu. Imperatorum. de iur. calum. & propter hoc ſecundum Imol. & Bartol. non faciens differentiam inter prelatum, & œconomum in d. Authen. qui-
19 buſcunque. tenet, † quòd prælatus non poſſit concedere alicui ex conſanguineis ſuis rem in perpetuum, ſed bene ad tempus, cùm non ſit prohibitum. refert tamen Imol. Fede. in prædicto conſil. quod imò etiam in perpetuum poteſt concedere conſanguineo, dummodo ſit bonæ opin. & cum eo concor. Petr de Ancha. ibi finaliter dicit Imol. quòd quando conceſſio in perpetuum puta in feudum, vel emphyteuſim fieret conſanguineis prælati, videtur quòd talis conceſſio non poſſit fieri, quia per tales conceſſiones, quę talibus conſanguineis fiunt, ſolent Eccleſiæ communiter lædi, ergo videtur prohibita, vt vult Bartol. in d. Authen. quibuſcunque. facit, quod habetur in text. & gloſſ. 1. quæſtio. 3. capit. peruenit. & quod not. per vnam ſolu. gloſſ. in d capitu. decenter. 89. diſtinct. tamen quia Archi. tenet contrarium in d. capitu. Epiſcopus. & gloſſ. in d. capit. decenter. in alia ſolu. quando iſta concurrerent, ſcilicet, quòd conſanguinei eſſent bonæ famæ, & palàm fieret conceſſio, & bona
* fide, ſine læſione Eccleſiæ, *iſta videtur communior opin.* quam tenet Fede. & Petr. de Ancha. vbi ſupra. ¶ Tutius tamen ſecundum eum eſſet propter opi. vitandas, quòd non fieret per prælatum conceſſio in feudum conſanguineo. & ſic Imol. mul-
* tum vacillat, tamen ex prædictis omnibus patet magis *communem ſententiam* eſſe, & ita teneo, quòd prælatus poteſt res Eccleſiæ concedere in feudum, vel emphyteuſim conſanguineis ſuis ſicut extraneis, quando ſunt res ſolitæ antiquitus infeudari, dummodo aliàs ſint bonæ conditionis, & famæ. Secus ſi de nouo facere vellet. d. Authen. quibuſcunque. & alijs præallega. de quo etiam vide Petr. de Ancha. in clemen. 1. de exceſ. præla. Item adde prædictis, quòd licitum eſt clerico de redditibus Eccleſiæ iuuare propinquos inopes. text. eſt, & ibi gloſſ. Archi. & Gem. in capit. omnino. 31. diſtinct. tex. in cap. 3. & ibi not. Abb. in 2. not. de arb. Ioan. de Ana. in capit. qualiter, & quando. el 2. in princip. in 13. colum. de accuſ. Anto. de Butr. in capitu. cùm haberet. in vltim. colum. per illum text. de eo qui duxit in matrimo. quam pol. per adul. Abb. in capitu. coniugatus. in vltim. colum. de conuer. coniug. & in capit. conſtitutus. in vlt. colum. de relig. dom. & per iſta eſt expedita prima reg. text. affirma-
20 tiua. ¶ † Secunda reg. negatiua, quæ tacitè colligitur in text. quòd prelatus nõ poteſt res Eccleſiæ infeudare de nouo, quando non eſt antiqua conſuetudo in feudo, vt hic à cõtrario ſenſu. & capitu. 1. verſicu. idem iuris. infra Epiſcopum vel Abba-
21 tem, & plenè ponitur in capitu. 2. de feu. ¶ † Iſta regu. primò fallit in bonis proprijs clerici, quia abſque conſuetudine poteſt illa infeudare. capit. 1. in princip. infra de cler. qui inueſt. facit. & tangitur hic in gloſſ. ¶ Secundò ſingu. fallit ſecundum Iaco. de Beluiſ. hic, quando Eccleſia non ſolùm habet directum dominium in re, ſed etiam ipſa habet in feudum. nam tunc abſque conſuetudine infeudandi prelatus cum conſenſu capituli poteſt iſtam rem feu. alteri in feudũ dare, dato, quòd non ſit antiqua conſuetudo infeudandi, ſicut dicimus in priuato, quòd vaſſallus licèt non poſſit alienare ſine conſenſu directi domini, aliàs cadit, tamen poteſt alteri dare in feud. ſine conſenſu domini. capit. 1. §. præterea. infra de cap. Corra. capit. imperialem. §. callidis. infra de prohi. feu. alie. per Fride. & dicam infra in penul. colum. in fin. not. text. ¶ Iſta limitatio non eſt vera, & eam etiam reprobat Mar. in penultim. colum. hic, quia eſt contra iſtum text. & concordantes præalleg. vbi bona Eccleſiæ non poſſunt infeudari, niſi adſit antiqua conſuetudo. Secundò eſt contra Iubemus nulli. C. de ſacroſanct. eccleſ. & capitu. nulli. de rebus eccleſ. non alien. Nec obſt. regu. d. §. præterea. & d. §. callidis. & aduerte, quia illa regu. decepit Iacob. de Belu. nam illi text. non dicunt, quod Eccleſia vaſſalla poſſit alij infeudare, ſi non ſit conſuetudo, quia iſtud eſt de genere prohibitorum, vt dixi, ſed illa iura bene diſpenſant circa conſenſum domini, tũc non requirendum, vnde fatendum eſt, quòd ſi eſſet conſuetudo Eccleſiæ infeudandi, poſſit Eccleſia vaſſal. infeudare ſine conſenſu domini, quia per illa iura béne diſpenſatur circa conſenſum, non circa conſuetudinem, & iſta eſt veritas. ¶ Tertiò limita, quando Eccleſia nõ poteſt aliter recuperare rem ſuam tunc etiam ſine conſuetudine prelatus poſſet dare laico in feudum capit. 2. in fin. de feu. & ibi vide Car. & Imol. qui circa hoc aliquas formant quæſtio. & per Bald. hic in 5. colum. & Mar. in fin. Adde facere, quod dicit Ang. in §. hoc etiam. in fin. in Authen. de aliena. & emphyteu. in bono ſimili, quòd quando propter neceſſitatem vrgentem res immobiles Eccleſię etiam ex toto alienantur, non eſt neceſſaria ſolennitas, quę requiritur in alienatione rei Eccleſiæ, vt ibi, & Authen. hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. eccleſ. & capit. ſine exceptione. 12. quæſtio. 2. & facit, quòd neceſſitas non ſubiacet legi. l. 1. ff. de offic. conſul. Facit etiam, quod vult Archi. in capitu. terrulas. 12. quæſtio. 2. quòd tanta poteſt eſſe inſtans neceſſitas, quòd poſſit prælatus ſolus ſine conſenſu capituli magnas poſſeſſiones Eccleſię alienare, quod dictum refert Bald. hic in 3. colum. dicens tamen putare, quòd iſtud de neceſſitate erit ratificandum ex poſtfacto, & debet fieri ratificatio ſolenniter, iuxta not. in l. Pomponius ſcribit. ff. de nego. geſt. ¶ Quartò vltra alios limito, quando eſſet res Eccleſiæ parua, puta prędiolum, vel vineola, tunc licèt non ſit conſuetudo, poteſt prelatus infeudare, vel concedere in emphyteuſim, & quis hoc non inueniam in ſpecie in terminis noſtris tactum, puto, quòd poſſit comprobari per optima ſimilia. ¶ Primò per id, quod tenet Fede. conſil. 130. vbi concludit, quòd res modica Eccleſię non continetur ſub iuramento prelati, qui iurauit non alienare res Eccleſię inconſulto Papa. iuxta cap. vt ſuper & ibi not. de rebus eccleſ. non alien. & feci ſupra mentionem incidenter in fina. fal. regulę precedentis, & ſequitur multum ſignanter Pan. in d. cap. vt ſuper. vbi Imol. poſt Petr. de Anch tangitur per Ioan. Aand. in reg. qui tacet. in mercu. ¶ Secundò confirmo per id, quod not. dicit Angel. in §. hoc etiam. in fin. in Authen. de alie. & emphyteu. vbi tenet, quòd ſolennitas illius. §. vnde ſumitur Authen. hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. eccleſ. non habet locum, quando alienatur res Eccleſię immobilis, vt terrula, vel vineola, tunc ſolus Epiſcopus ſine volun. cleri. & ſic ſolus prelatus poteſt alienare ſine ſolennita. d. capit. terrulas. 12. quęſtio. 2. confirmo per id, quod vult gloſſ. in §. hinc nobis. verſicu. facultatem, aliàs in verbo ſubſtantiam. in Authen. de hęredi. & fal. per quam glo.

dicit

Source : BIU Cujas

22 dicit ibi Angel. in 1. colum. † quòd si statutum disponat, quòd nullus possidēs apothecam possit personaliter capi, si quis possideat vilissimam, poterit capi. facit etiam quod vult glo. not in l. sciendum. in princip. in glo. 1. circa med. ff. qui satisd. cog. approbata per omnes ibi, quæ vult, quòd possidens aliquem vilem cespitem terræ non euitat satisdationem, quam euitant possidentes immobilia & dicit Bald. quòd idem si possideat aliquam domunculam. similis glo. est in l. fideiussor. §. fin. ff. qui satisd. cogan. ¶ Confirmo per tex. sing in l. 1. §. sed sciendum. ff. de ædil. edict. per quem text. not. ibi Albe. & credit etiam Angel.
23 † quòd statutum loquens de vulnere, non habet locum in paruo vulnere. confirmo quoque per id, quod dicit Bald. in Au-
24 then. sed iam necesse. C. de dona. ante nupt. † vbi dicit, quòd illud quod dicitur, quod debitor potest iurari suspectus propter
a præparationē fugæ, fallit in debito paruo. [a] facit etiam quod vult Bald. in Authen. præterea. in fin. quæst. C. vnde vir & vxor. dum quærit, an illa Authen. disponens super successione dotis non existentibus liberis, habeat locum in dote parua, vt ibi per eum. Sal. & Moder. & ibi Paul. & Roma. in l. diuortio. ff. solu. matrimo. facit etiam text. sing. in l. Senatus. §. Marcellus. secundum intellectum Imol. quem ibi sequitur Alexand. ff. de leg. 1. vbi prohibitio, de qua in l. cętera. §. 1. eodem titu. non habet locum in domuncula. facit, quod decidit Bald. de capana. in capit. si duo fratres. infra de fra. de nouo benefi. inuestitis, cū concordan. ibi positis. ¶ Contra tamen prædicta aliqualiter videtur facere, quod singu. decidit Bald. in l. 1. §. de exercitoribus. per illum text. in verbo lintrarijs, cum gloss. ff. nau. caup. stabu.
25 vbi per illum text. cum glos. determinat, † quòd statutum puniens certa pœna comburentem domum, habet locū in comburente domunculam. alleg. l. scapham. ff. de euict. vbi appel. nauis venit scapha. Facit l. fin. ff. de fun. instruc. sed dic, quod ibi est ratio eadem, quia operam dat rei illicitæ, scilicet incendio. ¶ Quintò principaliter videtur posse limitari ista regula negatiua, quæ prohibet prelatos infeudare res Ecclesię, in quibus nō est antiqua consuetudo infeudandi, nisi prælatus vellet infeudare suo capitulo, quia tunc posset, licèt non esset antiqua consuetudo infeudandi, quia illa res non exit de suo corpore, idest sua Ecclesia. istud probatur per simile de Episcopo, qui iurauit res Ecclesiæ non alienare inconsulto Papa, iuxta cap. vt super. de rebus eccles. non alien. tamen potest suo capitulo alienare absque licentia Papæ, quia tunc non exit de corpore Ecclesiæ suæ, vt not. gloss. in clem. fin. de rebus ęccles. non alien. ita Bald. in l. dudum. in penul. quæstio. C. de contrahend. empt. vbi dicit facere. l. voluntas. C. de fideicom. ¶ Secundò, & fortius hoc videtur posse confirmari per id, quod consuluit Ioan. Cal. consil. 11. incip. an feudatarius. posito sub titulo de feudis, vbi eleganter consuluit, † quòd vassallus Episcopi potest alienare feudū
26 sui episcopatus in cap. eiusdem Episcopi non requisito prius consensu Episcopi, & sic directi domini, qui aliàs requiritur, & nisi vassallus prius requirat, cadit. capit. Imperialem. in princ. de prohibita feud. alie. per Fride. etiam, quod est fortius secūdum eum, si inter Episcopum, & capitulum sint bona discreta, & separata, & hoc propter maximam cōiunctionem, quæ est inter Episcopum, & capitulum suum, cap. nouit. de his quæ fi. à præla. sine consensu cap. c. requisisti. de test. propter quam coniunctionem non videtur Episcopus in generali prohibitione alienationis suos excluisse. argumen. cap. 2. de postu. Nec hanc coniunctionem tollit distinctio, & separatio bono. quæ causatur ex vnitate corporis, quia sunt quasi de vno corpore, & non bonorum. d. capit. requisisti. & verè est pulchra, & solennis decisio, & singularis limitatio ad regulā, quod vassallus sine consensu directi domini alienare non potest. d. capit. Imperialem. in princip. ¶ Tertiò videtur posse confirmari per id, quod dicit Hostien. in capit. possessiones. de rebus eccles. non alien. vbi dicit, † quòd si Episcopus eget in episcopatu suo aliqua domo,
27 quæ sit capituli, potest illam à capitulo emere, quia non dicitur exire extra Ecclesiam. argumen. l. voluntas. C. de fideicom. ¶ Prædictis tamen non obst. posset fortè teneri contrarium, qđ imò prælatus non possit res Ecclesiæ infeudare suo capitulo, etiam quæ non sunt de antiquo solitæ infeudari, primò per decisio. Card. Flor. in consil. 37. incip. casus feu. quoddam &c. vbi consuluit, quòd Episcopus nō potest inuestire capitulum suum de feudo deuoluto ad Episcopum, quia non licèt prælato conditionem Ecclesiæ facere deteriorem. hinc est, quòd factum prælati non præiudicat Ecclesię, nisi communicato consilio cum suo capi. vt not. gloss. in capitu. 2. in gloss. 3. de ordine cogni. facit. l. iubemus nulli. & l. iubemus nullam. C. de sacrosanct. eccles. sed conditio Ecclesiæ fieret deterior in hoc, quòd fundum non solitum infeudari alicui nunc transfertur in capitulum, quod nunquam moritur. capitu. si gratiosè. de rescrip. in 6. quia semper continuatur idem capitulum in diuersis suppositis, sicut est idem populus vsque ad mille ann. l. proponebatur. ff. de iudi. & sic nunquam esset spes, quòd amplius reuertatur ad Ecclesiam. Item potest esse, quòd debeantur seruitia personalia, quæ non poterit capitulum præstare, sicut de monasterio dicitur in cap. in præsentia. de proba. secundum eum. Considera, quia attento isto fundamento etiam res solitæ infeudari videtur, quòd infeudari non possunt suo cap. ex quo ad Episcopum amplius spes non sublit, quòd deuoluantur, nisi dicas, quòd l. facilius dispensat hoc non obst. cum rebus Ecclesiæ antiquitus solitis infeudari, quàm cum alijs, quæ de nouo infeudantur, non recolo tamen vidisse de hoc aliquem tex. ¶ Ad idem videtur facere id, quod tenet Imol. post Gui. in cle. 2. in 10. colum. versicu. quærit. supra de rebus eccles. non alien.
28 † vbi dicit, quòd si vassallus Episcopi vult alienare feudum in cap. ipsius, nō potest Episcopus huic actui autorizare, nec etiā cap. inuestire de directo dominio, quia in tali alienatione non potest Episcopus eum facere autorizare, sed requiritur authoritas Papæ, vt ibi per eum, qui per hoc sentit, quòd alienare in cap. sit tamen auferre Episcopo, sic est contra alleg. in præceden. op. ¶ Ista opin. videt̄ de iure verior per rationes supra adductas, nedum vbi bona essent discreta, & separata inter Episcopum & capitulum, per not. in capit. edoceri. de rescrip. sed etiam vbi bona essent communia per illam rationem, quòd feudum liberum solius Episcopi non rediret amplius ad eum solum, & cùm intersit episcopatus, ne quod proprium est, efficiatur commune, & sic desinat esse proprium. per not. in l. serui electione. §. Labeo. ff. de leg. 1. & in l. 1. C. qui testa. facere pos. ¶ Prædicta confirmantu r per ea, quę tangit Pan. in cap. sicut. in fi. col. de iureiuran. vbi latè examinat, an donatio facta cap. per Episcopum de bonis mensę suæ, pręiudicet successori, & ibi videtur tenere, quòd non, quia dato, quòd sint penes capitulum, non tamen sunt penes Episcopum. cogita tamen super hac 5. limitatione, quia non inuenio eam in specie tactam, & puto, quòd ex prædictis passus reddat̄ subtilis, & ambiguus, & multum dubius pro vtraque parte. ¶ Expeditæ sunt quo ad text. personæ Ecclesiasticæ, quæ possunt infeudare. ¶ Sequitur nunc in text. de personis secularibus. In text. ibi, Marchio. quis sit, & vnde dicatur, declarat text. qui communiter est corruptus in cap. 1. infra quis dicatur Dux. dicam ibi. ¶ In tex. ibi, capitanei. dicit Bald. hic in fin. col. quòd isti sunt, quos vulgo Barones dicimus. & refert ita dicere quendam magnum Doct. alibi dicit Bald. in capit. 1. in 2. colum. infra de inuesti. in maritum facta, quòd capitanei propriè sunt Comites, Duces, & similes, & dicit And. de Iser. hic in 3. colum. quòd isti dicuntur capitanei, quasi capita digna habentes respectu aliorum, cùm sint in dignitate. dicit etiam Bald. in cap. vno delegatorum, in fi. colum. de offic. deleg. quòd Barones appellantur potentes, habentes iurisd. qui in Lombardia appellantur magni Castellani. de alijs dictionibus positis in text. declarat text. quare sic dicantur in capit. 1. infra quis dicatur Dux, & ita glo. se remittit. ¶ Quarè autem, & ad quid text. faciat mentionem de istis nobilibus, dic secundum Bald. hic in fin. colum. & retuli aliqualiter supra in prælud. in 7. quæst. princ. dum tetigi, qui possunt dare feudum, quia olim non erat licitū quibuslibet infeudare, sed certis tantum personis, quibus hoc ipsum summa dignitas, aut antiqua infeudandi consuetudo tribuebat, indecens namq; videbatur, quòd rusticus haberet vassallos sub se, quia habere vassallos sub se, est quædam dignitas, cui & iurisdictio inest. argu. notatorum per Archi. in capit. 1. de consue. in 6. sed hodiè tam maiores, quàm minores, & minimi valuasores infeudant, imò etiam rustici, dummodo habeant legitimam administrationem. capit. 1. §. noui. infra per quos fiat inuesti. & idem etiam Alua. hic in 4. colum. alleg. Innocen. in capit. verum. & ibi Car. Flo. in notab. de foro compe. & quod dicitur in capit. 1. §. ex eadem. infra de l. Cor. Item attende, quòd licèt ecclesiasticis personis ita demum fit licitum infeudare, si in sua Ecclesia sit antiqua consuetudo infeudandi, & etiam talia bona sint solita infeudari, tamen in laicis non fit talis distinctio, quia indistinctè possunt infeudare ex generali consuetudine feud. quæ laicis hic scriptis infeudandi ius tribuit, vt hic. & in capitu. 1. §. 1. vbi nota. infra qualiter olim feu. po. alie. & in capit. 1. §. præterea. infra de capitulis Corra. & ideo iste text. dum loquitur de personis ecclesiasticis, requisiuit antiquam consuetudinem infeudandi, sed dum numerat personas seculares, quæ possunt infeu-

ADDITIO.

a ¶ Debito paruo. Adde Rom. sing. 96. & dic, q̄ dicitur debitum paruū, vel magnum secundum conditionem personæ. iuxta tradita per Bar. in l. si constante. in prin. ff. sol. matrim. post Imol. in cap. grandi. de supp. neglig. præla. Barb. in tract. de præst. Card. 3. q. 1. col. 6. post primum. §. BELLOT.

Source : BIU Cujas

infeudare,text, cum myſterio non replicat de conſuetudine. ¶Item nihil dixit de Imperatore, vel de Rege,tanquam indubitatum.ſecundum And.de Iſer.Alua. & alios, quia ſi alij inferiores poſſunt infeudare,quanto magis ipſi.l. Barbarius. in fin. ff.de offic.præto. ſicut ſupra in eccleſiaſticis perſonis nihil dixit de Papa tanquam indubitabile.vt ſupra dixi.iſta dicta ſunt pro
30 aliquali declaratione literæ. ¶†Not.ex tota ſecunda parte huius principij reſpiciente perſonas ſeculares, quòd licèt ſit regula, quòd vaſſallus non poſſit de feudo ſuo partem aliquã alienare,multominus totum feudum ſine voluntate,& conſenſu domini. capit.1.ſ.de vaſſal. qui contra conſti. Lotha. & cap.1. in princ.de prohi.feu.alie.per Frid. ſicut nec poteſt emphy.l.fi. C.de iur.emphy.cap.potuit.de loca. tamen vaſſal. poteſt alteri infeudare ſine cõſenſu domini,dummodo ſincerè, & ſine fraude,& æquali vel meliori infeudet. Nam aduerte,quòd in hoc tex.non requiritur conſenſus,nec licentia domini,tamen quia poſſes cauillando reſpondere,q̃ iſte tex.debet ſuppleri per iura alleg.dummodo licentia domini interueniat,iſtud clarius probatur in cap.1.§.ſi verò.ſ.qualiter olim feu.pote. alie. & in cap. ſi autem inter pares.§.ſimiliter.vbi Bal.& alij.ſ.de l.Corra.& in cap.1.§.item eadem l.de notis feudorum. &in capit.1.§.præterea.vbi plenè per gloſſ. Bald. & Docto.ſ.de capitulis Cor.& in cap.1.§.callidis.& in capi. illud quoque.el 1.& ibi per gloſſ.ſ.de prohi.feu.alie.per Fride.& idem not. Bald.hic in fi.col.poſt Iac. de Rauen.& Alua.in 2.colum.addo glo.in cap.quę in eccleſiarum.in verſi.feu.de conſti.& Specu. in titu. de feu.§.quoniam. verſicu.37.Bald.in Authen.niſi rogati.in 8.colum.C.ad Trebel. notat Panor.in capitu.tranſmiſſa.in 3.not.per illum tex.de for. compe.& Bald.poſt glo.in d.§.præterea. & ibi pulchrè per eos, an hoc etiam procedat in feu.eccleſiaſtico.& dicit in propoſito multum ſignanter Bald.in d.capitu. quæ in Eccleſiarum, in
31 8.colum.in fin. in feudo,† q̃ poteſt alteri infeudari per vaſſallum,dummodo æquè idoneo ad ſeruiendum, non tamen requiritur æqualitas in alijs,quàm in ſeruitijs feudi,dato quòd in alijs ſit inæqualitas inter primum,& ſecundum infeu. & ſecundum Bald. præſumitur ſecundus ęqualis,ſi eſt eiuſdem dignitatis prout primus, vt miles militi. & facit quod ſ.ſubijciam. ¶Quare autem vaſſallus nõ poſſit alienare partem feudi ſine conſenſu,&licentia domini,& tamen poſſit alij dare in feudũ ſine licentia domini, cùm datio in feudum ſit etiã ſpecies alienationis,reſpondet ſolus Bald.nec alibi legi,in d.cap.quæ in Eccleſiarum.in 8.colum. quòd ideo venditio eſt prohibita in feu
32 dis,† quia ad vendendum propter pecuniæ dulcedinem homines ſunt faciliores,quàm ad donandum.l.fin.C.de præd.decu.lib.10.Item qui vendit beneficium non facit,vt feuda de natura ſua conſiſtant in beneficijs honore, & amore, vt patet ex diffinitione feu.in cap.1.§.pen.ſ. in quib.cauſ.feu.amit.de qua latè dixi.ſ.in prælud.in 2.quæſt. princ. ſed ideo vaſſallus poteſt alij in feudum concedere ſine alia domini licentia, & ſic ideo feudum poteſt in aliud feudũ tranſire, quia in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus.l.an inutilis.§.accepto liberare.ff.de accep.l.ſi vnus.§.pen.ff.de pact.ratio eſt ſatis pſuaſiua,ſed neceſſariò non concludit,& poſſet ſubuerti. ¶Iſtis adde,quod alibi Bald.in capit. ſanè. in penul.colum.in fin.& ſequen. de renunc. dicit mirum videri, quomodo vaſſal. cuiuſcunque ordinis ſit, ſiue maior,ſiue minor,ſiue valuaſor põt infeudare aliqua,quæ ſunt de eius feudo,& multo magis ipſum feudum, vt hoc tex. cùm tamen feudatarius habeat vnum tantum vtile dominiũ, vt dixi.ſ.in prælud.in 2. quæſtio. princip.ergo ſi alteri infeudat, transfert omne ius,quod habet in ſecundum, quia ſicut nõ inuenitur ſeruitus ſeruitutis, ita nec vtile dominium vtilis domi nij.not.in l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum.ff.commo.& in l. ex aſſe. ff. ad Trebel. & vaſſallus vaſſalli non eſt vaſſallus primi domini,quomodo ergo fiet iſtud? & reſpondet ibi Bald. quòd hoc eſt ſtatutum in fauorem Principum, qui habẽt directum dominium, quanquam autem vaſſallus vaſſalli nõ ſit eius vaſſal.vt notat Spec.in titu.de feudo. in loco quem.ſ.alleg. tamen hoc eſt verum niſi in ſubſidium,& ideo eſt ſtatutum,quòd nõ poſſit infeudari, niſi ei qui in feu.ſeruire poſſit ſecundum qualitatem,& nobilitatem feudi,cap.1.§.ex eadem.ſ.de l. Cor.neque enim oportet,ſi Illuſtriſſimus Comes virtutum habet feudum ab Imperatore,& ex eo vult infeudare vnam villam alij, quòd eam infeudet vni alij Comiti virtutum,quia non reperitur, ſed ſatis eſt, quòd infeudet ei, qui ſecundum qualitatem perſonæ ſuæ,& villæ poſſit facere ſeruitia conſueta. argumen. l.cùm hi.§.in perſona.ff.de tranſac.& l.nemo eſt, qui neſciat.ff. de duobus reis.ideo non poſſet infeudare corpore vitiato,etiã non natura, ſed à caſu, niſi vitium ſuperueniſſet poſt conceſſum feudum ita Bald.ibi.¶Adde ad id,quod ſupra dixit Bald.
33 † quòd vaſſal. a vaſſalli mei non dicitur vaſſallus meus, glo.in
a cap.legitur.in gloſſ.fin.81.diſtinct.gloſſ.in l.de acceſſionibus. & ibi Bar.ff.de diuerſis,& temporalib.præſcrip.not.Bar.in l.ſi quis à liberis.§. pen.per illum text.ff.de libe.agnoſc.Bald.in cap.cum dilecti.in 3.col.per illum tex.ff. de dolo & contuma. latè Spec. quem omnino vide,in titu.de feu.§.quoniam.verſic.14. quem breuiter refert glo.in cle.1.in verbo exiſtere. de iureiuran. & ibi Imol.in 16.colum.¶Item attende in prædictis,quòd iſtud feudum per vaſſallum ſecundo conceſſum non durat niſi quãdiu vixerit primus vaſſallus,reſoluto enim iure infeudatoris, reſoluitur ius ſecundò infeudantis.l. lex vectigali.ff. de pign. & tunc reuertitur ad proprietatem, & ſic ad dominum directum, qa materia ſic erat ordinata ex natura contractus, ita notat Bald. poſt Iaco.de Beluiſ.in cap 1.§.turſus.in 2. colum. per totum.ſi de inueſt.feu.contro.fue.Bald.in cap.cęterum.in fin. de iudi. & & in c.1.in 1.nota ſ. de alie.feu. Spec.in d.§.quoniam. verſi.37.
34 ¶†Limita prædictum nota.text. q̃ vaſſallus ſine conſenſu,aut licentia domini poteſt alij infeudare partem,vel totum feudũ, vt ſit verum, niſi in inueſtitura eſſet poſitum pactum de non alie.ſimpliciter, tunc etiam non poterit infeudare, vt pactum aliquid operetur,quòd aliàs eſſet ſuperfluum,vt not.per gloſſ. in l.ſed & ſi quis.§ quæſitum. in fin glo.mag.ff.ſi quis cau.Item quando prohibitio noua adijcitur prohibitioni veteri, habet prohibitionem ampliare,ſicut ècõtra dicimus in permiſſione, vt not Docto.in l.1.§.nunciatio ex hoc.ff.de ope.nou.nũc.§.ſanctiſſimas in Authen.de alie.& emphy.ita pulchrè,& ſing.Bald. in cap.præterea.ſ.de capi.Corra. ¶Ego multum dubito, quòd
35 non ſit vera limitatio.primo,† quia expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt,nihil operatur,quando exponuntur eo modo, quo tacitè inſunt.l.non rectè.C.de fideiuſſo.declarant Barto.& Docto.in l.3.in fin.ff.de leg.1.per glo.& Docto.in cap. 1. in glo.fin. de ſpon.in 6.Panor.in cap.cùm dilecta.de reſcrip.Bal. & Imol. in l.1.§.1.in verſicu.diem.ff.de condi.& demonſtr.Bald.in l.ſi arrogator.in 5.colum.ff.de adopt.ſed hoc pactum de nõ alie. eſt poſitum eo modo,quo tacitè ineſt de iure communi, quia de iure communi vaſſallus non poteſt alienare feudum,iuribus in princip.huius notabilis alleg.ergo hoc pactum nihil debet operari,ſicut dicimus in ſtatuto per omnia diſponẽte idem, quod ius commune.vt per Docto.poſt Bar.in l.1.in princ.ff.ad l. Falcid.cum multis concord.ibi ſignatis. ¶Secundò,& fortius contra Bald. facit quod per hoc pactum de non alienan. ſimpliciter appoſitum, vaſſallus non prohibeatur infeudare, cùm iſta non ſit alienatio,cùm non deſinat eſſe vaſſallus, & alium vaſſallum acquirat domino,vt not.Panor.in capit. cum apoſtolica. de his quæ ſi. à præla ſine conſenſu capituli. quem referam infra in ſi limitatio.ergo verba talis pacti non ſunt interpretanda contra propriam ſignificationem,vt vaſſallus incidat in pœnam priuationis ſolùm infeudando, cùm tunc non dicatur alienare proprie. Conſidera tamen, quia magna eſt auctoritas Bald.& vt ipſe dicit,tale pactum nihil operaretur,niſi comprehenderet infeudationem, cùm quælibet alienatio aliàs ſit de iu
36 re communi prohibita, † & verba debent ſic intelligi, vt aliquid operentur,& ne ſint fruſtra.argum.l. ſi quando. cum ſim. de lega.1.& l.ſi quando.in princ.C.de inoffic.teſtamen.præſertim, quia verba appoſita in contractibus, vel in inſtrumento contractus,ſemper debent intelligi,vt aliquid importent,& nõ eſt præſumendum, quòd etiam vna dictio ſit poſita à contrahentibus,vt nihil importet,ſecũdum quod pulchrè,& ſing.dicit Bald.in rubr.C.de contrahen.empt.9 quæſtio. Iterum cogita,quia habeo iſtum paſſum pro valde ambiguo,nec inuenio alicubi bene diſcuſſum. ¶Secundò limita, niſi vaſſallus vellet infeũdare Eccleſiæ, quia tunc non poteſt ſine conſenſu domini, ſed priuato ſic, ratio eſt, quia tunc non dicitur infeudare æquali,imò potentiori, & ſic deterioraretur cõditio prioris domini.cap.ſi clientulus.§.1.ſ. de alien. feud. & ibi ponitur ratio in text.quare deteriorari dicatur conditio domini,quia tale feudum nunquam eſſet reuerſurum ad dominum, cùm Eccleſia nunquam deſinat eſſe hæres & hoc ſequitur Panor.in cap.quę in Eccleſiarum.in fin.col.de conſti.vbi nota.infert,quòd vaſſallus non poteſt relinquere feudum Eccleſiæ in vltima voluntate, per prædictam rationem. ¶Tertiò limita in feudo Eccleſiæ,in quo prædicta regula fallit,quia vaſſallus non poteſt alteri infeudare ſine conſenſu prælati, ita ſing. Bald. ſub dubio tamen in capit.1.§.pręterea.de capi.Corra.& hoc eſt ſecundum eum fauore Eccleſiarum, & quia quòd omnes tangit &c.l.fin. C.de autho.præſtan.l.in cõcedẽdo.ff.de aqua pluu.arcen. & vt omnis amputetur occaſio malignandi.cap. Imperialem.§.callidis.vbi not.infra de prohi.feud.alie.per Fride. Ego valde dubi
to de

ADDITIO.

a ¶Vaſſallus.Adde Bald.in l.1.in 2.col.C.commu.de leg.Doct. in l. Claudius.ff qui pot.in pign.ha.Adde Decium in l.conſilij.§.ſocij mei.ff.de reg.iur.

Source : BIU Cujas

to de iſta limitatione, & contra fortiter videtur facere text. in cap. cùm apoſtolica. de his, quæ fiunt à præla. ſine conſenſu capituli. ſecundum vnum intellectum, quem ponit Panor. ibi, in 2. col. qui dicit, quod ideo ibi feudatarius Eccleſiæ potuit alteri concedere feudum non requiſito domino, quia concedendo in feudum non deſinebat eſſe vaſſallus Eccleſiæ directæ dominæ, ſed acquirebat ſibi etiam alium vaſſallum. ¶Secundò, & fortius in contrarium moueor, quia iſtæ conſtitutiones feudorum habent locum etiam in eccleſiaſticis feudis, vt ligent Eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas, quia proueniunt ex natura rei, ita no. Bal. in c. ceterũ in 2. col. in 2. no. & ibi Card. in 3. no. & alij. de iudi. Alua. hic in 8. col. in fin. cum multis concor. & ſimi libus, quæ dixi in præludijs. ſ. in fi. 1. quæſt. princip. & iſtud vrget multum contra deciſio. Bald. niſi eum ſalues mirabiliter limitando ex deciſio. ſua, q̃ iſtæ conſtitutiones feudorum habeant locum etiam in eccleſiaſticis feudis, vt ſit verum in his, quę tantum reſpiciunt fauorem Eccleſiæ, ſed iſta limitatio non valet ex multis deciſionib. quas dixi in præallegatis p̃ludijs. ¶Tertiò
a facit contra Bald. quia q̃ aliquid eſt clarè deciſum [a] de iure ciuili, & contrarium non reperitur expreſsè de iure cano. ſtamus iuri ciuili etiam in foro canonico, vt not. in cap. 1. & 2. de oper. nou. nuncia. per Bart. in l. priuilegia. de ſacroſan. eccle. ſed de iure ciuili hoc reperitur clarè deciſum, quòd vaſſallus poteſt infeudare feudum ſine licentia domini, vt hic, & in iuribus ſupra alleg. nec contrarium in feudo eccleſiaſtico reperitur deciſum de iure cano. ergo ſtabimus regulæ iuris ciuilis, etiam in foro canoni. & in feudo eccleſiaſtico. ¶Pro Bal. tu potes alleg. text. per quem reſpondetur ad obiecta, in c. 2. extra de feud. vbi dicitur decidi per Papam, quod vaſſallus Eccleſiæ nõ poſſit infeudare feudum etiam conſanguineo ſuo, niſi cum conſenſu prælati. cogita ſuper illo tex. in quo veritas huius pendet. ¶Quartò fallit in laico habente ab Eccleſia in feudum decimas ante concilium Lateranenſe, quia non poteſt eas alteri infeudare, per cap. prohibemus. vbi Docto. de decimis. niſi infeudet Eccleſiæ, vel loco religioſo, cum conſenſu capituli, per c. cum apoſtolica. de his, quæ fiunt à prælat. ſine conſenſu capi. circa quod vide, quæ dixi in præcedenti notab. in ſecunda fallen. primæ regulæ affirmatiuæ, vbi tetigi, an poſſit ea infeudare cum conſenſu Epiſcopi. poſt Canoni. in capit. 2. de feud. vbi Ioan. And. Card. & Imo. ponunt, ibi dicta habeantur hic pro repetitis. ¶Quintò limita, & eſt potius declaratio prędictæ regulæ, nam ſi contingat, quod primus vaſſal. infeud. ſecundo ſine conſenſu, & licentia directi domini, quod poteſt, deinde ſecundus ſimiliter infeudet tertio ſine licentia domini, quod etiam poteſt, poſtea tertius vendat iſtud feudum pro allodio, & ſic tanquam ſit iuris ſui proprij, & quid ſit allodium declaraui ſupra in prælud. in in 2. q. princip. certè reuocatio, & infeudatio huius rei feudalis non pertinet ad primum, nec ad ſecundum vaſſallum, ſed ad ſolum dominum habentem directum dominium in re, quia primus vaſſal. concedendo ſecundo in feudum, vel quiuis alius, nullus poſtea habet dominium penes ſe, etiam vtile, cùm iſtud ſit tranſlatum in alium, & ſic nulla vendicatio ſibi competit, etiam vtilis; ſed directus concedendo rem in feudum, licèt in vaſſallum transferat vtile dominium, tamen penes eum remanet directum dominium, cuius ratione poteſt iſtam vendicare, vt dixi in præludijs. ſin 2. q. prin. vbi etiam latè diſputaui, an valeat conceſſio in feudum pacto expreſsè appoſito, quod penes dominum nõ remaneat directum dominium, ſed omne ius tranſeat in vaſſallum, vbi vide, & ita in terminis noſtris, quod ſoli domino habenti directum dominium competat vendicatio aduerſus vltimum feudatarium, qui alienauit tanquam rem allodialem, & non alijs prioribus vaſſallis, determinat no. Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de feu. §. quoniam. ſuper verſi. 38. pro cuius veritate vide, quæ dixi referendo Bald. in c. quæ in Eccleſiarum. de conſti. & in c. ſanè. de renun. in princ. huius notabilis. Et per iſta remanent expedita textualia huius princip. in florentiſſima cæterarum omnium Ticinenſi academia ad laudem ſummi, & æterni Dei. Amen.

ADDITIO.

2 Clarè deciſum. Adde c. clerici. de iudi. & in c. vltim. de ſecundis nupt. glo. ſummæ 10. diſtin.

Finis primæ partis Commentariorum Domini Iaſonis ſuper C.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes ſunt Quaterniones.

Auguſtæ Taurinorum. M. D. XCII.

Source : BIU Cujas

REGISTRVM

Source : BIU Cujas

IASONIS MAYNI MEDIOLANEN. IN SECVNDAM CODICIS PARTEM COMMENTARIA.

Summa diligentia,& fide emendata,& ſuo candori reſtituta.

QVIBVS, PRAETER SOLITAS INSIGNIVM DOCTORVM PRAESERTIM PVRPVRATI ADNOTATIONES,

ACCESSERVNT EMINENTISS. I.C. BELLACOMBÆ, PANCIROLI, Trotti, Maſueri, & aliorum Additamenta, receptarumq; Sententiarum, quas communes opiniones vocant, & forenſium quæſtionum, ac Deciſionum Centuriæ, ſuis quibusq; locis adiectæ.

Hęc nouiſſima Taurinenſis editio, præter characterum pulchritudinem,& totius operis venuſtatem, quod primo aſpectu ſtatim agnoſci poterit, mendis, quibus prior non omnino carebat, perpurgata in publicum exit, ita vt nullus in poſterum dubitaturus ſit, quin IASONIS Commentarijs vtatur, omni ex parte correctis, & emendatis.

AVGVSTÆ TAVRINORVM.

M. D. XCII.

Source : BIU Cujas

Tituli, Leges, & Paragraphi, qui in Secunda Codicis parte continentur.

De ſer. fugi. Rub. char. 2
l. ſeruũ fugitiuũ. ea.
¶ De fur. Rubr. char. 5
l. ſi ex pecunia. ead.
¶ Qui admit. &c. Rub. ch. 6
l. bonorum. 7
l. ſi bonorum. 10
l. infantis. ead.
l. emancipata. 11
l. quandiu. 13
l. iuris. 14
l. bonorum. 15
l. quicunque. 16
l. vt verborum. ead.
¶ Quando non peten. par. Rubr. char. 17
l. quoties. 18
¶ De bon. poſſeſ. ſecundum tab. Rubr. char. 22
l. pendente. ead.
l. bonorum quidem. ea.
¶ De bono. poſſeſ. contratab. Rubr. char. 24
l. liberi. ead.
l. poſthumo. 25
¶ De bon. poſ. contratab. lib. Rubr. char. 30
l. licèt ex cauſa. ead.
¶ Vnde liberi. Rub. cha. ead.
l. ſi auus tuus. 31
l. qui ſe patris. ead.
¶ Vnde legitimi. Rub. ch. 38
l. conſobrinorum. 39
l. non hoc. ead.
l. certum eſt. 41
¶ De ſucceſ. edic. Rub. ch. 43
l. ſi mater tua. 44
l. ſi auiæ frater. 45
¶ De Carbo. edic. Rub. ch. 47
l. ſi tibi. ead.
l. Carbonianum. 48
¶ Vnde vir, & vxor. Rubr. char. 49
l. maritus. ead.
l. præterea. 50
¶ De rep. bo. poſ. Rub. ch. 54
l. emancipatus. ead.
¶ De collatio. Rub. char. ead.
l. emancipatos. ead.
Auth. ex teſtamento. ea.
l. ſi pater. 57
l. pactum dotali. ead.
l. filię dotem. 58
l. doris. 59
Auth. quod locum. ead.
l. ea demum. 61
l. à patre. ead.
l. poſthumo. ead.
l. filiæ licèt. ead.
l. ſi donatione. 62
l. ſi maritus. 64
l. vt liberis. ead.
l. illam. 66
l. illud ſine. 67
l. vt nemini. 68
l. ſi emancipati. 69
¶ De teſta. mili. Rub. cha. 72
l. frater. ead.
l. quanquam. 74
l. ſi Ruffinus. ead.
l. ex teſtamento. ead.
l. in teſtamento. 75
l. ex his verbis. 79
l. certi iuris. 79
l. ſicut certi. 80
l. captatorias. 81
l. in teſtamento. 82
l. & militibus. 83
l. milites. ead.
l. ſcriniarios. ead.
l. licèt. 84
¶ Qui teſtam. fac. poſ. Rub. char. ead.
l. quanquam. ead.
l. ſi is qui. 86
l. ſenium ætatis. 87
l. ſi frater. 90
l. hac conſultiſſima. ead.
l. furioſum. 91
l. diſcretis. 92
l. nemo ex lege. 93
¶ De teſtam. Rub. char. 95
l. teſtes. ead.
l. publicati. 95
l. ex imperfecto. 97
l. ſi in nomine. ead.
l. neque profeſſio. 98
l. errore ſcribentis. ead.
l. caſus. 99
l. ſi non ſpeciali. 100
l. ſi teſtamentum. ead.
l. ſi vnus. 101
l. teſtandi. ead.
l. non codicillum. 102
l. quoniam. ead.
l. non dubium. ead.
l. teſtamentum. 103
l. teſtamenta omnia. ea.
l. omnium. 104
l. nolumus. 105
l. hac conſultiſſima. 106
§. ex imperfecto. ead.
l. quod ſine. 108
l. hoc inter. ead.
§. per nuncupationẽ. 109
§. ſi quis autem teſtõ. ea.
l. dictantibus. 110
l. conſulta. 111
l. ſancimus. ead.
l. cùm antiquitas. 112
l. iubemus. 113
l. noſtram. 114
l. & ab antiquis. ead.
¶ De hær. inſti. Rub. cha. 116
l. qui deportantur. ead.
l. pater tuus. 117
l. cùm proponas. 118
l. ſi pater tuus. 120
l. non ideo. 121
l. ſi compenſandi. ead.
l. nec apud. ead.
l. collegium. ead.
l. extraneum. ead.
l. neque per ſe. 123
l. extraneum. ead.
l. hæreditatis. ead.
l. quoties. ead.
l. cùm in libris. 124
¶ De inſtit. & ſubſtit. Rubr. char. 126
l. cùm auum. ead.
l. conditioni. 127
l. ſi mater. 128
l. ſi pater. 129
l. reprehendenda. 133
l. generaliter. ead.
§ cùm autem. 134
l. ſi quis. 136
l. ſi teſtamentum. 137
l. cùm quidam. 138
¶ De impub. & alijs ſubſti. Rubr. char. 140
l. cùm hæredes. ead.
l. hæreditatem. 141
l. hæres inſtituta. ead.
l. quamuis placuerit. ead.
l. poſt aditam. 142
l. teſtamento. ead.
l. ſi teſtamento. ead.
l. precibus. 143
l. humanitatis. 147
l. cùm quidam. 148
l. ſi quis duobus. 149
¶ De lib. præte. vel exhæred. Rub. char. 150
l. cùm poſt omnes. ead.
l. ſi auus tuus. 151
l. ſi quis filium. ead.
l. maximum vitium. ead.
Auth. non licèt. 152
Auth. ex cauſa. 153
¶ De poſthu. hære. inſti. Rub. char. 157
l. ſi poſt teſtamentũ. ead.
l. vxoris abortu. 158
l. quidam. ead.
¶ De iure deliber. &c. Rubr. char. ead.
l. ſi à patre. ead.
l. ſi fratris. ead.
l. filiofam. ead.
l. potuit. 159
l. ſi auia. ead.
l. licèt. ead.
l. ſi curatoris. 160
l. ſi te. ead.
l. renitente. ead.
l. puberem. ead.
l. ſuum. ead.
l. ſi ſorori. ead.
l. nec emere. 161
l. cretionum. ead.
l. ſi infanti. ead.
l. cùm antiquiorib. 163
l. quidam. 164
l. cùm aliquis. 165
l. ſcimus iam. 166
§. & ſi præfatam. 167
§. in computatione. ead.
§. licentia. 169
§. ſin verò poſtquam. ea.
§. ſin autem hoc aliquis. eadem.
¶ De repud. & abſti. hæred. Rubr. char. 170
l. ſi paterna. ead.
l. ſuus hæres. ead.
l. ſicut maior viginti. 171
l. pupillorum. ead.
l. ſi quis ſuus. ead.
¶ Quemadmodum teſt. apec. Rubr. char. 172
l. vt teſtamentum. ead.
¶ De edi. diui Adria. tollen. Rubr. char. ead.
l. cùm inter. ead.
l. quamuis. ead.
l. edicto. 173
¶ Si quis aliquem teſt. prohib. Rub. char. 176
l. ciuili diſceptationi. ea.
¶ De his quib. vt indig. Rub. char. 177
l. hæredes. ead.
l. Polla. 178
l. ſi ea quæſtio. 178
l. hæreditas. ead.
l. non oportet. 179
l. minoribus. ead.
l. ſi ideo. ead.
l. ſororem. ead.
l. cùm Syllanianum. 180
l. talis de. ead.
¶ De codicill. Rub. char. 181
l. rupto. ead.
l. cùm proponatis. ead.
l. non idcirco. ead.
l. ſi idem codicil. ead.
l. ſi quis agere. ead.
¶ De leg. Rub. cha. 183
l. quamuis. ead.
l. quamuis hæres. ead.
l. qui poſt. ead.
l. ſeruis. 184
l. non eſt dubium. 185
l. ſi legata. ead.
l. ab adminiſtratione. ea.
l. ſi in fraudem. ead.
l. cùm alienam. ead.
l. filia legatorum. 187
l. cùm reſponſo. ead.
l. creditor. ead.
l. datum. ead.
l. ex legato. ead.
l. non tantum. ead.
l. vxor patrui. 188
l. in legatis. ead.
l. in annalibus. ead.
l. cùm quæſtio. 189
§. ſed & aliam. 190
l. cùm quidam. ead.
l. ſi legatarius. ead.
l. illud. ead.
¶ De verb. & rerum ſignifi. Rub. char. 191
l. prædijs. ead.
l. ſancimus. ead.
l. cùm quidam. 192
l. ſuggeſtioni. 193
¶ Si omiſ. ſit cã teſt. Ru. 194
l. ſi in fraudem. ead.
l. eum qui. 195
¶ De indi. vidui. Rub. ch. ea.
l. legatum. ead.
l. ambiguitates. 196
Auth. cui relictum. ead.
l. Iulian. 197
¶ De his, quæ pe. nomine. Rubr. char. 198
l. ſuperuacuam. ead.
¶ De fideicom. Rub. ch. 199
l. ſi probaueris. ead.
l. & ſi inutiliter. 200
l. cùm ſecundum. 201
l. voluntas. ead.
l. ſi frater. 202.
l. prædia. ead.
l. voluntatis. ead.
l. qui fideicom. ead.
l. ab eo. ead.
l. verbum volo. 203
l. quoties. ead.
l. poſt mortem. ead.
l. quoties. 204
l. eam quam. ead.
l. quamuis. 208
l. cùm virum. ead.
l. ſi creditoris. 209
l. cùm neceſſitatem. ead.
l. clari. ead.
l. ſi in perſona. 210
l. & in epiſtola. ead.
l. ſi veritas. ead.
l. inſtrumenta. ead.
l. hæredum. ead.
l. ex repudiatione. ead.
l. fideicommiſſum. ead.
l. ex teſtamento. 211
l. cùm acutiſſimi. ead.
l. quidam filium. ead.
l. quæſtionem. 212
Auth. hoc amplius. ead.
¶ Communia de leg. Rubrica. char. 213
l. cùm hi. ead.
l. omne verbum. 215
l. ſi duobus. ead.
§. ſed & ſi quis. ead.
§. ſed quia noſtra. 216
§. emptor autem. ead.
Auth. res quæ. 217
¶ Vnde vi. Rubr. char. 220
l. ſi quando. ead.

FINIS.

Source : BIU Cujas

IASONIS MAYNI MEDIOLANENSIS,

IVRISCONS. PRÆSTANTISS.

In Secundam Codicis partem commentaria, longè plurimum quàm anteà præter exactiſſimam caſtigationem & illuſtrata, & additamentis locupletata.

Ad auditores Præfatio.

ARISTOTELES Monere ſolitus traditur, viri fratres, & auditores dilectiſſimi, tribus indigere diſciplinam, natura, ſolicitudine, & documento. Natura enim reluctante, inuitaque Minerua, ſtudiorum labor in irritum cadit. Propterea Fabius Quintilianus in proœmio oratoriæ inſtitutionis illud in primis teſtandum eſt, inquit, nihil præcepta, atque artes valere, niſi adiuuante natura. Quibus ergo deerit ingenium, non magis hęc ſcripta ſunt, quàm de agrorum cultu ſterilibus terris. Studiorum autem ſolertiam, & ſi legalis ſcientia pręter cæteras ob denſa iuris volumina requirat, præſens tamen annus ſupra alios quam maximè exigit. Sextus enim liber. C. cuius interpretationem aggredimur, vltimarum voluntatum amplam, & difficilem materiam complectitur, nec minus vtilem quàm neceſſariam, & in forenſibus controuerſijs aſſiduam. In eo omnes prætoriæ, & ciuiles ſucceſſiones, teſtatorum elogia, ſupremæ defunctorum diſpoſitiones, nec non omnes inteſtatæ ſucceſſionis modi exacto ordine, & pleno (vt aiunt) cornu continentur. Qui hunc ſextum librum. C. diligenter, accurateque reuoluent, cognoſcent ſe vberrimam iuris partem, & reliquis omnibus opulentiorem excoluiſſe: ex qua maximos fructus, optimoſque prouentus metent. Documenti vero vim, & effectum ex eo percipient, quod ſcribit Ariſtoteles in ſecundo Ethicorum, virtutem intellectualem ex doctrina indies generationem, augmentumque ſuſcipere, ideoque documento, & tempore indigere. Altius præterea in animo ſedent, quæ præceptorum voce audiuntur, quàm quæ leguntur. Nam (vt morales Philoſophi tradunt) aptior eſt ſenſus auditus ad percipiendum, & memoriæ commendandum, quàm ſenſus viſus. Sed vtinam quantum vos naturę indulgentia, & ſtudiorum veſtrorum ſolicitudine conſequi poſſetis, tantum ego doctrina mea præſtare poſſem. Quod tamen mearum virium fuerit, meæq; facultatis, ſaltem indefeſſum, & fidele ſtudium accommodabo. Verùm ne longius quàm par eſt, ab inſtituto diſcedam; adeſte quæſo fratres proprijs auribus, & benigna audiendi facilitate: ſicque inuocato diuini numinis præſidio ad aliquam huius ſexti libri. C. explanationem accedamus.

De ſeruis fugitiuis. Rub.

¶ In gl. rub. dic, ꝙ iſtam continuationem gl. ſequuntur Cy. & plenius Bal. & Saly. hic, ſed impugnant Ang. & Fulg. & Pau. hic, & poſtea Ang. aliter continuat, ſed quia iſta ſunt ſine fructu, ſatis eſt in voce referre.

SVMMARIVM.

1 *Seruus fugiendo à domino facit ſuimet furtum, etiam ſi non peruenerit ad manus alicuius.*
2 *Sicut eſt differentia inter baptizantem, & baptizatum, ita debet eſſe inter præſentantem, & præſentatum.*
3 *Argumentum de contractibus ad delicta valet.*
4 *Vulnerans, & percutiens ſeipſum, delinquit, ſicut ſi alium vulneraret.*
5 *Seipſos interimentes non poſſunt ſepeliri in Eccleſia, nec pro eis poſſunt fieri orationes.*
6 *Stante ſtatuto ꝙ bannitus poſſit impunè offendi ſi aliquis bannitus ſeipſum vulneraret, non excuſatur virtute ſtatuti.*
7 *An clericus, qui ſtudiosè ſeipſum vulnerat, incidat in canonem, ſi quis ſuadente diabolo. 17. q. 4.*
8 *Si ſtatutum dicat. ſi quis per vim vulneraverit, &c. non includitur ille, qui vulnerat ſeipſum: ſecus ſi ſimpliciter loquatur.*
9 *Furtum eſt vitium reale.*
10 *Crimen expilatæ hereditatis eſt grauior furto.*
11 *Triplex reperitur furtum.*
12 *Regulariter non licèt ſumere arg. à contrario ſenſu, quando reſultat abſonus intellectus.*
13 *Fuga, nec quoduis ſeruorum factum, debet dominum damno afficere.*
14 *Ex delicto famuli ſui dominus non tenetur in aliquo.*
15 *Poteſtas an teneatur in ſyndicatu pro familia ſua, vel eius delicto.*
16 *Seruus fugiendo facit furtum ſui, ideo qui daret opem, vel conſilium tali furto, teneretur furti.*
17 *An, & quando quis ex conſilio teneatur.*
18 *An dans conſilium teneatur eadem pœna, qua faciens.*
19 *An ſi aliquis inſtigat, vel conſulit, aut ſolicitat, quòd clericus percutiatur, incidat in excommunicationem.*
20 *Si quis vult occidere inimicum, qui latet, an indicans teneatur de occiſo.*
21 *Mandans homicidium fieri, an teneatur de homicidio, quando mandatarius erat alias facturus.*
22 *Ad hoc vt mandans teneatur, requiritur quòd præceſſerit mandatum: aliàs prioritas temporis non præſumitur.*
23 *Quando conſilium poteſt ſe veriſimiliter habere ad bonum, & ad malum ille qui dedit tale conſilium, poteſt interpretari.*
24 *In dubio actus præſumitur factus tempore, & loco licitis.*
25 *Contractus in dubio non debet cenſeri vſurarius.*
26 *Si minatus ſum alicui, quòd facerem vindictam, & ille reperiatur mortuus, talia verba nihil faciunt contra me, cùm talia verba poſſint dupliciter intelligi.*
27 *Si quis dixerit famulo ſuo, non reuertaris vnquam domum, niſi ſentiam nouum de tali, qui domino fecerat iniuriam, ſi famulus occidat illum, tenetur dominus de homicidio, limita tamen ſex modis, vt infra nu. 30.*
28 *Præſumptio violenta in ciuilibus habet vim plenæ probationis, licèt in criminalibus non ſufficiat ad condemnandum.*
29 *Quando iudex procedit ſuper delicto ex præſumptione, debet multum moderare ſententiam ſuam, & non condemnare ad pœnam corporalem.*
31 *Ad hoc, vt quis dicatur mandaſſe delictum, non requiritur quòd interueniant verba imperatiua, aut præceptiua, ſed ſufficiunt verba enunciatiua.*
32 *Laudans aliquem volentem committere homicidium, non dicitur mandator, & nu. 34.*
33 *Si debitor furripiat rem pignoratam, licèt committat furtum, tamen ſi reuerſa eſt ad dominum, poteſt vſucapi.*
35 *Res aliena pignorari non poteſt.*
36 *Ad hoc, vt res efficiatur inuſucabilis, non ſufficit, quòd fiat furtum, niſi res efficiatur furtiua.*
37 *Negatiuæ an, & quando negent, & affirment.*
38 *Serui aſcriptitij qui ſint, & quid differant à cenſitis.*
39 *Ad hoc, vt vſucapio habeat locum, quæ requirantur.*
40 *Lex, vel ſtatutum prohibens præſcriptionem longi temporis, non intelligitur prohibere præſcriptionem longiſſimi temporis, & nu. 41.*
42 *Stante ſtatuto, quod inſtrumenta publica, puta dotalia mandentur executioni, nulla obſtante longa præſcriptione, non poterit opponi præſcriptio longiſſimi temporis nedum 30. imò nec etiam. 40. ann*
43 *Seruus fugitiuus licèt non poſſit longo tempore præſcribi, poteſt tamen præſcribi 30. annis, & ſic longiſſimo tempore.*
44 *Donec dominus retinet ciuilem poſſeſſionem rei, quæ in abſentia ſolo animo retinetur, an & quando alius naturaliter poſſidens poſſit præſcribere.*
45 *Si vaſſallus alienauit rem feudalem ignorante directo domino, licèt ille, in quem alienauerit, poſſit præſcribere. 30. annis quo ad præiudicium vaſſalli, non tamen poteſt quo ad præiudicium domini.*

Source : BIU Cujas

46 *Quando tempus non est limitatum à iure, relinquitur arbitrio iudicis.*

47 *Per longum tempus inducitur oblivio, siue agatur de damno, siue de lucro.*

LEX PRIMA.

SEruum fugitiuum.

Cynus exorditur, quòd ista lex tanquam prima filia, quæ ad nuptias venerit, amplissimam dotem reportauit à Scribentibus: ego tamen propria dote contentus extrauagantia, & inutilia omittam. ¶ Ista lex communi diuisione diuiditur in tres partes. In prima ponitur antecedens. In secunda ponitur illatio, quæ infertur ex antecedenti. In tertia ratio illationis. Secunda ibi, (& ideo.) Tertia ibi, (ne seruorum fuga.) ¶ Summatut varijs modis, non differentibus in effectu per Docto. hic, maximè Bald. circa princi. Tu summa not. vt per Bald. in 7. colum. In seruo non cadit vsucapio temporis perfecti, nec plusquam perfecti. hoc dicit, & illud, quod dicit de tempore plusquam perfecto, colligit ex tex. in verbo, nec longi tempo. præscriptionem. Nam in re mobili, vt est seruus, tempus perfectum accommodatum est vsucapionis in specie, & sic triennij: illud autem de præscriptione est tempus plusquam perfectum, quod propriè cadit in rebus immobilibus, de quo in glo. magna in versi. præscriptionem, &
1 figura casum vt hic per Paulum de Cast. ¶† No. ex prima parte, quòd seruus fugiendo à domino facit suimet furtum, prout etiam dicit text. in l. ancilla. ff. de furt. alleg. in glo. etiam si non peruenerit ad manus alicuius, secundum Paul. de Cast. hic in 2. colum. Et si dicatur obstare diffinitionem furti, de qua in §. furtum. Institut. de oblig. quæ ex delict. & in l. 1. ff. de furtis, vnde deberet esse differentia inter personam contrectantem, & rem contrectatam, sicut debet esse differentia inter contrahentem, & rem super qua contrahitur. l. 2. cum ibi pulchrè
a traditis per Bart. ff. de stipu. seruo. † sicut debet esse differentia a inter baptizantem, & baptizatum. cap. debitum. de baptis: sic debet esse differentia inter patronum præsentantem, & præsentatum. cap. per vestras. de iurepatro. cap. fin. de insti. sicut ergo in contractibus debet esse differentia inter contrahentem, &
g rem super qua contrahitur, ita etiam in delictis: † cùm bonum sit argumentum de contractibus ad delicta, & è contra. l. omnem. ff. de iudi. Respondent omnes hic, & Barto. in l. qui seruo. in princip. ff. de furt. quòd obiectum procedit in furto regulari, & proprio: sed istud est furtum irregulare, vel secundo respondet Bald. hic in 1. oppo. quòd in isto proposito non procedit æquiparatio de contractibus ad delicta. patet, quia nemo potest secum contrahere non adiecta persona extranea, & ta-
4 men quis potest secum delinquere. patet, † quia vulnerans, & percutiens seipsum delinquit, sicut si alium vulneraret, de quo vltimo habes textum assignantem rationem in l. fin. §. si quis autem. ff. de bon. eorum, & in l. sed si damnum. §. si ipse, & ibi gloss. not. de pecu. & in l. omne delictum. §. qui se vulnerauit. ff. de re milit. & in l. 1. §. excusantur, secundo. ff. ad Senatusc. Sylla. & in l. eum. §. excipitur. ff. de ædil. edic. & in l. si quis aliquid. 2. §. fina. & ibi not. Barto. ff. de pœn. & text. not. in cap. non licèt. 23. quæst. 5. & text. in cap. placuit. iuncta glo. eadem causa,
5 & quæstio. † Vbi habes text. cum gloss. quòd qui seipsos inte-
b rimunt, b non possunt in Ecclesia sepeliri, nec pro eis possent
c fieri orationes c in Ecclesia. imò tenet Bald. hic in 8. colum. &
6 sequuntur Saly. Fulgo. & Paul. hic, † quòd stante statuto, quòd
d bannitus possit d impunè offendi, si aliquis bannitus seipsum vulneraret, non excusaretur virtute statuti. Tu ad prædicta adde Ioan. And. plenè disputantem in addi. Specu. in titu. de pœn. §. 1. versicu. secundo quæro, an vulnerans seipsum, &c. vbi latè disputat, an vulnerans seipsum, incidat in pœnam statuti impositam vulneranti alium. Arguit pro & contra, & dicit de consuetudine seruari, quòd non: posteà refert Ricard. Malumb. scripsisse, quòd ista quæst. euenit in quodam aduocato, qui verecundia oris alieni, dum vellet seipsum occidere, vulnerauit tantum, refert fuisse obseruatum, quòd aduocatus debebat puniri, sicut si alium vulnerasset: & dicit, quòd malè fuit iudicatum, sed quòd solùm debebat excludi ex ordine aduocatorum, & sic de collegio. Item adde Bal. in procœ. Decre.
7 in 8. colum. † vbi quærit, an clericus, e qui studiosè se ipsum
e vulnerat, incidat in cano. cap. si quis suadente. 17. quæst. 4. & distinguit, quòd quædam delicta committuntur contra personam delinquentis, & non continetur: quædam extra personam, vt rapina, & furtum, & idem, quia nemo sibi infert vim,
8 vel furtum. † Et ideo si statutum dicit, si quis per vim vulnerauit, non includitur ille, qui vulnerat seipsum: sed si simpliciter loquitur dicendo, si quis vulnerauerit, tunc punitur pœna statuti, quia delinquere in se, non est minus delictum, quàm delinquere in alium, vt not. in l. athletas. §. Pomponius. ff. de infamib. vnde si monachus in Ecclesia trahit sibi sanguinem percussiuè, Ecclesia est interdicta. Facit, quod not. per Docto. in l. sed si damnum. §. si ipse. ff. de pecu. ¶ Secundò not. ex isto tex. rationem, quare seruus fugitiuus non potest vsucapi, nec præscribi, dato quòd ille, ad cuius manum peruenit, vendat talem seruum tertio bona fide ementi, nam ille tertius licèt habeat titulum, & bonam fidem, tamen non potest talem seruum vsucapere, nec præscribere. Ratio est, quia cùm seruus fugien-
9 do faciat furtum sui, † furtum dicitur vitium reale, quòd taliter afficit rem vitio reali, quod rem semper concomitatur, ad quemcunque perueniat. §. furtiuæ. Institu. de vsucapio. & l. sequitur. § quod autem. ff. eo. ¶ Iuxta illud notabile, & per hunc text. moueo altam difficultatem. Nos habemus, quòd crimen expilatæ hæreditatis non impedit vsucapionem, si talis res ab hæreditate expilata perueniat ad manus tertij titulo, & bona fide. text. est in l. si homo cuius. ff. de vsucap. & secundum Bar.
10 illa l. est ad hoc singu. † & tamen crimen expilatæ hæreditatis
11 est grauius furto. † Triplex enim reperitur furtum. Improbum, vt est simplex furtum. Improbius, vt est expilatio hæreditatis. Improbissimum, vt quando res cum armis violenter aufertur. glo. est approbata in l. si te. in gloss. fin. in fin. C. de infam. ideo dixit Bal. in l. de his. ff. de furt. quòd statutum loquens de furto, multo magis habet locum in crimine expilatæ hæreditatis, quod est grauius, & improbius furto. durum ergo videtur assignare rationem diuersitatis, quare furtum impediat rem furtiuam vsucapi, vel præscribi, vt hic, & tamen crimen expilatæ hæreditatis non impedit. d. l. si homo cuius. Considerabam, quòd falsum esset assumptum, & forte non esset ponere os in cœlum, tenere, quòd imò crimen expilatæ hæreditatis impediat vsucapionem: quia tex. in d. l. si homo cuius. non probat hoc in sensu directo, sed à contrario sensu, prout etiam
12 dicit Paul. ibi, qui propterea miratur de summario Bart. summantis illum text. quod crimen expilatæ hæreditatis non impediat vsucapionem. Secus in furto commisso aduersus fructuarium, vel hæredem, cùm ille text. non dicat hoc in sensu
12 directo: † & est regula, quòd non est licitum sumere argum. à contrario sensu, quando resultat absurdus intellectus. glo. est in l. 2. C. de condi. inser. probat text. in l. conuenticulam. C. de Episco. & cler. tamen non pono hoc pro constanti, quia inuenio omnes istud firmare, quòd crimen expilatæ hæreditatis non impediat vsucapionem. ita tenent Iaco. de Rauen. Albe. Commen. & Pau. in d. l. si homo cuius, & Bald. in l. vitia. C. de acquir. poss. & Bald. in l. si abducta. in fi. ff. de fur. & licèt Bart. & alij dicant, ꝙ illa l. si homo cuius. sit singularis, quæ tamen vt dixi non probat nisi à contrario sensu, addo text. qui idem à contrario, & clarius probat in l. hæreditariæ. cum l. sequen. & expressius in alia l. sequenti, quæ incip. his enim casibus. ff. de furt. non respondent tamen Docto. dictæ difficultati, nec de ea mentionem faciunt. Solus Raph. Cuma. in d. l. si homo cuius. licèt difficultatem principaliter non attingat, in discursu videtur ita respondere, ꝙ ideo crimen expilatæ hæreditatis non impedit vsucapionem, quia non afficit rem expilatam vitio reali, sicut afficit furtum, & aliud non dicit. sed hoc non tollit difficultatem, nam hoc modo instarem, quare crimen expilatæ hereditatis non ita afficit rem vitio reali, sicut furtum? ideo cõsiderabam si dici potest, ꝙ ratio possit elici ex his, quæ dicit Bar. in l. hereditarię. ff. de fur. dum quærit, quare hæreditate iacente nõ põt furtum fieri, sed bene possunt res hæreditarię expilari, & in l. fi. ff. vñ vi. & in l. sed nec legatarius. ff. de ꝺi. fur. vbi

omnino

ADDITIONES.

a ¶ Differentia. Adde eundem Ias. in l. cum filio. 4. not. ff. de legatis primo. PANCIR.

b ¶ Interimunt. Adde text. in c. 1. & 2. de tornea. & ibi per Ioan. de Ana. & Docto. & gl. in c. ex parte. el 2. de sepul.

c ¶ Orationes. Adde glo. in versi. pro valde malis. in c. tempus. 13. q. 2.

* Et quòd occidens seipsum, carere debeat eccles. sepultura, allegatur cap. placuit vbi glo. 23. quæst. 5. refert Iacobin. in inuestitu. verficu. dictique vassal. promiserunt non committere feloniam. colum. 5. in fin. versic. addo vobis. MASVER.

d ¶ Quod bannitus possit. Adde Belen. in cap. contingit. de senten. excommu. in apostil.

e ¶ An clericus. Adde Io. de Imo. in l. si vero. §. de viro in 10. col. ff. sol. matrimo. Doct. in c. 1. de uxo. & hone. cler. lib. 6. Doct. in cap. si quis abscidit. in 2. no. 55. idem Docto. in c. qui partem. in 4. no. ea. dist. & dicit quòd hoc ponit Arc. in c. si non licèt. 24. q. 5.

Source : BIU Cujas

omnino videas,& dicit, ꝙ ratio eſt propter diffinitionem furti,quia eſt contrectatio rei alienæ inuito domino: ſed hæreditate iacente nullus eſt dominus, quo inuito poſſet res contrectari,ergo non poteſt committi furtum. Et huic rationi addo, ꝙ licèt hæreditas iacens habeatur loco domini. l. hæredi. in princip.ff.de acquiren.hæred.& l.1.§.1. ff.ſi quis teſt.lit. eſſe iuſſ. fue.tamen hæreditas iacens cùm non habeat velle, nec nolle, non poteſt dici inuito domino cõtrectari,& miror,quòd Bart. non viderit text.aſſignantem iſtam rationem in l. fin. ff. de crimi.expil.hæredi.vbi text.aliam ponit rationem: quia hæreditate iacente,res à nemine poſſidentur.l.1.§.Sceuola.ff.ſi quis teſt. lib. eſſe iuſſus fuerit.& licèt Ange. in d. l. hæreditarię. reprobet iſtam rationem Barto. quia etiam ſi hæres adiuerit hæreditatem,ſeu apprẽhenderit poſſeſſionem rerum hæredit.quo caſu non transfertur * ipſo iure in eum dominium.l.cùm hæredes. in princip.ff.de acquiren.poſſ. tamen iſto caſu, ſi expiletur res, non fit furtum.l.2.ff.de crim .expil.hęr. & tamen eſt dominus, & nihilominus non fit furtum.certè ſi Ange. vidiſſet,quòd iſta fuiſſet ratio Iuriſconſul.in d.l.fin.ff.de crimi. expil. hęr. non reprobaſſet eam. Non obſtat eius obiectum de hærede, qui adit hæreditatem,ſed non appræhendit poſſeſſionem, quòd eſt dominus,& tamen non fit furtum.Reſpondeo,ꝙ hæres talis non eſt dominus verè, & de iure gentium mediante naturali actu apprẽhenſionis rerum hæredita. ſed eſt dominus de iure ciuili tantum,de quo non intelligitur diffinitio furti reprobati à iure gentium,de qua in l.1.in verbo,iure naturali. ff. de furt.& in §. furtum.Inſtitu.de oblig. quæ ex delicto. Et ſic ex prædictis apparet,quòd hæreditate iacente,quia contrectatio fieri non poteſt contra voluntatem veri domini, ibi non poteſt cadere vitium circa res,licèt perſona,quæ expilat res hæreditarias,delinquat,& teneatur crimine expilatæ hæreditatis: & ideo quia tale delictum non afficit res,ſed perſonas,ideo non impedit vſucapionem,nec præſcriptionem ſicut facit furtum.Cogita tamẽ, quia iſta radicitus non extirpant ambiguitatem. ¶ Limita tamen iſtum text.volentem ſeruum fugitiuum non poſſe vſucapi,vt procedat quo ad illum,ad quem ſeruus aufugit, vel quo ad alium, qui ab eo emiſſet, vel cauſam habuiſſet; ſed ſi talis ſeruus vſucapiebatur ab aliquo, & poſtea fugit, talis fuga medio tempore ſuperueniens non impedit nec interrumpit vſucap.iam cœptam, quia licèt ſeruus fugiat ab eo,qui vſucapiebat,tamen vſucapiens retinet ciuilem in ſeruo, quæ ſola ſufficit ad vſucap.l.1.§.per ſeruum, qui in fuga. ff.de acquiren.poſſ. & de iſta limitatione habes text.in l.ſi à bonę fidei. ff.de rei vendi.& ita limitat Cyn.hic in princip.& ſequuntur Fulg. & Paul. hic,pro qua limitatione adde in ſimili text. not. in l.ſi fundum.
13 ff.de fund.dotali qui text.eſt ſingu.ſecundum Ang.hic.¶† Vltimò not.ex 3. parte text. quòd fuga ſeruorum non debet dominum damno afficere, ſicut nec quoduis factum ſerui. & ſecundum Bald.hic in fin.colum.in fin. nota. iſtud procedit non ſolùm in ſeruis fugitiuis, ſed etiam in quibuſcunque ſubditis, per text.in l.1.C.vbi quis decurio, vel cohortalis, & ſequuntur
14 Saly.& Fulg.facit text.in l.oẽs.C. de agri. & cenſi.lib.11.† Hinc eſt, quòd ex delicto famuli ſui dominus non tenetur in aliquo,ſecundum Barto.in l.ne quid. ff. de incen. & à quo præſumatur ignis immiſſus,vide Bald. in l.pignus. C. de pignor. act. Bald. in l. 1. C. de Epiſcop. & cler. & in l.ad inuidiam. C.quod metus cauſa. dom. Anto. & alios in cap. 1. de reſtitu. ſpolia.& ideo ſi famulus meus immitteret ignem in domum conductam,ego non teneor,vt not.Bart.in l.ſi ſeruus ſeruum.§. Proculus, & ibi Flor. ff. ad l. Aquil. niſi quando ipſe delinquit in myniſterio,in quo eius opera vtebatur dominus, & in alio caſu,quem ibi vide,& fortius conſuluit Ioan. de Ana.in 2. conſi. incip.An hoſpes vulneratus. quòd hoſpes, qui tenet hoſpitiũ, non tenetur de vulnere illato per famulum ſuum hoſpitanti, nedum criminaliter, ſed nec ciuiliter ad aliquas expenſas, nec
15 ad aliquod intereſſe. † Quid autem in Poteſtate, an teneatur in ſyndicatu pro familia ſua,vel eius delicto, ponit Barto. in l. 1.§.familiæ.ff.de publi. cum concord. quas dedi in l. ſi familia. ff.de iur. omn.iud.¶Glo.in verſi.facere. diuiditur in 4. partes. In prima alleg.concord.ad text. In ſecunda oppo. & in effectu dupliciter ſoluit. In tertia ponit vnum dictum remiſſiuè. In quarta, quæ eſt ibi, ꝙ tamen in vno dicitur. reſpondet tacitæ quæſt.Secunda ibi,ſed contra ff.eod.Tertia ibi,& dic quis ſit fugitiuus.Prima clara eſt.In ſecunda parte formant oppo. glo. ſecundum Albe.& Moder. hic, nam ſi ſeruus fugiendo faceret
16 furtum ſui,vt dicit text.† ſequeretur,ꝙ qui daret opem, vel cõſilium tali furto,teneretur furti.l.is,qui opem. ff.de furt. iuncta. l.ſæpe. vbi glo. not. in verb. condici põt.ff. de verbo. ſignifi. & tamen qui conſuluit ſeruo fugam, non tenetur furti.l. qui ſeruo alleg.in glo. Reſpondet glo. quòd ideo eſt, quia nemo ex conſilio tenetur,quæ ſolu.reprobatur per Barto. per l. conſilij. ff.de regul.iur.quæ l.nihil facit ſecundum Fulg.& Paul.hic,melius facit, quia quilibet tenetur ex conſilio ad malum tendente.l.ſi quis vxori.§.neque verbo,& l.inficiando.ff.de furt. Vnde reſponde ſecundum Docto. ꝙ qui præſtat opem, vel conſilium furto,tenetur furti,verum eſt in furto proprio, & regula-
17 ri, ſed iſtud eſt irregulare, vt declaraui in 1.not.tex. ¶† Hinc ſumpta occaſione Bald.dilatauit multum fimbrias veſtimen-
a ti examinando, an & quando [a] quis ex conſilio teneatur, & quid in perſuadente fieri delictum,& quid in mandante, & ſimili, & de conſilio ad delinquendum an, & quando quis teneatur,habes glo.not.in §.ope.Inſtit. de oblig. quæ ex delicto. & glo.in d.l.ſæpè,& in l.2.in fin.ff.manda. per Dyn. in reg. nullus ex conſilio.& quid in aduocato, vel conſultore, qui dederunt malum conſilium clientulo,an teneantur,ponit Barto.in l.2.& in l.idem quæ.§.ſi quis ea.ff.mand.& in l.ex maleficijs.§.ſi iudex.ff.de actio.& oblig Specu.in tit. de requi. conſilij.in §. 1. verſi.conſiliarij Ludo.Roma.in conſi.129.incip. pro plena deciſione.in fin.Paul.in l.penul. C. de pact.vbi per eum, quid in conſultore electo à iudice, vel à partibus, & quid in teſte, & quid in notario, & an ex conſilio de ſpoliando quis teneatur interdicto vnde vi, & poſſit conueniri ſicut ſi ipſe ſpoliaſſet. Bald.tenet,quòd non in l.2.in 10. colum.in 6. quæſt. C. de ſer. & aqua.vbi tangit,an ſaltem teneatur condictione ex decreta-
18 li querelam.de elect.& determinat poſt Innoc. ibi in 3.col.† Et an in prædictis debeat diſtingui, an ille eſſet alias delictum facturus,vel ne,vt primo caſu mandans vel conſulens teneatur,
* ſecundo non,remitto te ad Barto.cuius doctri. *communiter tenetur*, in l. non ſolùm. §. ſi mandato. ff. de iniur. vbi etiam ponit differentiam inter mandantem, & perſuadentem,& conſulentem notabil. & vnde oriatur obligatio, qua tenetur mandans, quod eſt notatu dignum,Bald. in l. data opera. maximè in 20. colum. C.qui accuſ.non poſ. & in l. non ideo minus. C. de accuſ.& in l.ob hæc verba.vbi multa pulchra ponit. ff. de infam. & in l.1.in princip.in lect.antiq. poſt Iaco. Butr.ibi.ff.de eo,per quem fac.erit.vbi per Barto.& Ange. in l. 1. §. perſuadere.poſt glo.ff. de ſer. corup.Docto.plenè in c.1.de offi. deleg. & in c.ſicut dignum. §.fin.de homicid. vbi text. & in c. nuper. de ſententia excommu. & latè per Ange. de Are. in tracta.maleſi.in verſic. Sempronium mandatorem, & ibi per dom.Ange.Ari-
19 minen. in ſuis addi. cum multis concordan.† Et ſi aliquis inſtigat, vel conſuluit, aut ſolicitat, quòd clericus percutiatur,incidit in excommunicationem.c. ſi quis ſuadente. 17.q.4. ſecundum Imo.Pau.de Caſt.& Moder. in l.quid ergo.§.penul.
b ff.de leg.1.qui autem dicantur conſiliarij, [b] qui fautores,& q participes delicti, vide glo. in clem. 1.in verb. defenſauerit.de
20 pœnis.haberur in l.1.C.ſi rector prouin.† Et quid in indicante, ſi aliquis intendit occidere inimicum ſuum, qui latet,& ſtat in abſcondito,& ego indico,vbi lateat,an teneat de occiſo? Ponit Bald.in l.ob hæc verba, vbi multa pulchra ſcribit. ff.de infam. ¶Non omitto tamen tres notabi.& vtiles deciſiones,quas po-
21 nit in materia Bald.hic,ad quem ſemper remittimur.† Prima eſt, quam ponit Bald. hic in 2. colu. ꝙ mandans homicidium fieri,non tenetur de homicidio, quãdo mandatarius erat aliàs facturus homicidium abſque mandato, quod ex tribus colligitur ſecundum Bald.hic. Primò, quando præcedebat inimicitia capitalis inter mandatarium, & eum qui eſt occiſus. Secundò, quando præceſſerant minæ mandatarij de occidendo. Tertiò quando inferior mandaret ſuperiori, puta filius patri, ſeruus domino,vel frater minor maiori,quia non eſt veriſimile,quod ſuperior ſit motus propter tale mandatum,& hoc dictum commendat Paul. hic dicens tenendum menti, quia ex eo poteris lucrari multas pecunias,& euadere amicum à morte.& dicit ſe de facto habuiſſe. Alij non tangunt. Adde Bal.in l. metum.poſt Iac.But.C.ꝙ met.cauſa. & in locis.s̃.in prin.alleg. maximè in l.1.in prin.ff.de eo per quem fac. erit. & ibi Ang.alleg.gl.meliorẽ de iure in l.apud Celſum.in prin.ff.ex q̃b.cau.in poſſ.ea.& Bar. Veron.in cau.158.incip. ſi quis mandat.& oĩno Ange.

ADDITIONES.

* Corrupta videtur hæc lectio,& ita legendum. Quia etiam ſi hæres adiuerit hæreditatem,ſed non apprẽhenderit poſſeſſio.rerũ hæredita.quo caſu tranſfertur.

a ¶Quando. Adde Dec.in l.conſilij,& quæ ibi poſui in apoſtil. ff. de reg.iur.& in c.1.extra de offi.deleg.

* Boer.q.262.nu.11.& ſeq.Dec.in c.quia quæſitum.de offi.deleg.

b ¶Conſiliarij. Adde Innocen.in c.ſicut dignum. de homicid.Lap.in cap.ſi ſententia.de ſenten.excommu.lib.6.Card.Zab.in clem.1. de foro competen.in 16.quæſtio.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

Ang.in conſi.222.inci.pro deciſ.quæſtionis. & ibi limitando dicit,ꝙ licèt mandans non teneatur iſto caſu tanquam mandãs homicidium,quando mandatarius aliàs erat facturus, tamen tenetur tanquam perſuaſor,ſeu inſtigator, puniendus arbitrio iudi.vt ibi per eum.Sed tu aduerte,ꝙ iſta ſing. doct.Bar.procederet tenendo,ꝙ in mandante fieri homicidium debeat diſtingui,an mandatarius erat aliàs facturus, aut non:vt primo caſu
* mandans non teneatur,ſecundo ſic. Sed hoc *communiter reprobatur*,quia mandans [a] fieri homicidium tenetur indiſtinctè, ſiue mandatarius eſſet aliàs facturus,ſiue non, vt tenet Bart.in l. non ſolùm.§.ſi mandato.in fin.colum. de iniur. & clarius not. Bald.in l.ob hæc verba.in 2.colum.ff.de infam.& magis communiter Docto.in locis.ſ.in princip. alleg. & ideo pondera,ꝙ Bald.met hic in 2.colum.not.ponit hoc pro conſtanti, ſed dicit,ꝙ ſi tenemus illam opin. ꝙ in mandante fieri delictum debet diſtingui, an mandatarius eſſet aliàs facturus, tunc procedit illa ſingularis doctri.aliàs non:ſed in conſultore, vel in perſuadente delictum aut inſtigante,qui minus delinquunt quàm mandans fieri delictum,vt dicit Bald. hic in 2.colum.& in d.l. ob hæc verba. licèt Bart.in d.l.non ſolùm.§.ſi mandato.in pen. colum, relatis varijs opin. tenuerit, ꝙ etiam diſtingui non debeat,an ille eſſet aliàs facturus,vel ne,tamen in hoc,ꝙ diſtingui debeat, facit tex.cum gl.in §.ope.Inſtit.de oblig. quæ ex delict. naſ.ſecundum Math.in not.96.& diffusè Saly. in l. 1. C. de rap. virgi.& melius,quàm alibi Bald.in d.l.ob hæc verba. in 2.colu. & communiter Docto.in locis. ſ. in princip. alleg. licèt aliqui varient adhærentes Barto.& hoc vltimo caſu poteſt practicari ſingu. doct. Bald. hic, per quam tribus modis cognoſcitur, ꝙ
22 aliàs quis eſſet facturus.¶† Secundò diligenter not.illud,quod tenet Bald.hic in 4.colum.dum dicit, ꝙ accuſator, vel iudex inquirens debent eſſe cauti, vt dicant, mandatum vel conſilium præceſſiſſe, aliàs non præſumitur prioritas temporis, & mandans,vel conſulens puniri non poſſet, per glo. in l. ſi verò non remunerandi. §.ſi poſt creditam. ff. manda. Adde, quòd idem dicit Bald.in d.l.ob hæc verba.in 2.colum.vbi ad hoc reputat ſingu.glo in d.§.ſi poſt creditam.& Iac.de Aren.in d.l ob hæc verba.eandem extollit,& licèt Bal.ſi aſcribat, fuit dictum Paul.de Leaz.in clemen.1.de pœnis,& ibi Card.multum com
23 mendat.¶† Tertiò multum not. quod ſingu. Bald. dicit hic in 4. colum. quod ſi conſilium poteſt veriſimiliter ſe habere ad bonum,& malum, ille, qui dedit tale conſilium,poteſt interpretari:imò lex interpretatur in bonam partem,per regulam. l.merito.ff.pro ſocio.Adde,quòd iſtud dictum refert,& ſequitur Alexan.in conſi.220.in 2.volum.incip.quoniam abundè.in
24 2.colum.† Confirmo, quia in dubio actus præſumitur factus tempore licito,& loco licito,non autem illicito & punibili.ſecundum Barto & alios in l. non ſolùm. §. ſed vt probari.cum ſuis concord.ff.de oper.nou.nunc,Saly.in l. precibus.in 6.colu.
25 ſ.de impub.Panor.in c. auditis. de præſcrip. † Sic etiam dici-
b mus,ꝙ contractus in dubio [b] non debet cenſeri vſurarius,imò licitus,ſecundum Bald.in l. rogaſti. §. ſi tibi. ad fin.ff.ſi certum peta.ſequitur Alexan.in conſi.221.in 2. volum. incip.ſuper tit.
26 quæſtionis tranſmiſſæ.in 2. colum. ¶† Tertiò facit ſolennis deciſ.Gul.Paul.& Moder.in l.1.per glo.ibi.C.de his quib.vt indign. vbi decidunt, ꝙ ſi minatus ſum alicui, ꝙ facerem vindictam,& ille reperiatur mortuus,quòd talia verba nihil faciunt contra me,quia talia verba faciam vindictam,poſſunt dupliciter intelligi. Primò de facto te occidendo. Secundò per viam iuris,te accuſando,& iſto ſecundo modo debent intelligi.¶ Secundum iſtam doctri. puto poſſe limitari deciſ.Barto.ab omnibus approbatam,& qua vtilis eſt,ac quotidiana, recollegi.6. fallen.ad illam deciſ.quas nunc inuenies. Decidit enim Barto. in l.ſi quis mihi bona.§.pater filio.per illum text.ff.de acquiren.
27 hæred.† decapitatum fuiſſe quendam militem Floren. qui cũ iniuriam ab aliquo recepiſſet, dixit famulo ſuo,non reuertaris vnquam mihi in domum,niſi ſentiam nouum de tali negotio. Ille famulus iuit,& occidit eum, & dominus fuit decapitatus, ꝙ eius mandato occidiſſet:& fuit tempore domini Fran.de Eugubio,& illam deci.ſequuntur Bald.Ange.& alij Moder.ibi,& Pau.de Caſt.in conſi.260.incip.videtur per prædicta. & Ange. de Aret.in tracta.male.in verſi.Sempronium mandatorem.in 21.quæſt.& eſt bon.text.in c.ex literis, quem ad hoc ibi ponderant Pet.de Anch.& Panor. de exceſ. præla. & quem alleg. ad hoc Io.de Ana.in conſi.quod alleg.ſ. in fi. limitationis. & Ludo.Roma.in ſing.719.& illam deciſio. etiam ſequitur Bald.in c.veritatis.in 3.colum.in fi.de dolo, & contu. Facit, quod decidit Barto.in l.ſi ventri.§.fin. ff. de priui. cred. Fortius extendit iſtam deciſ.Barto.Math.in not.177.vt etiam procedat,quando dominus proferens talia verba famulo,expreſsè inhibuiſſet ne occideret:nam tunc etiam tenetur mandati,per text. ſingularem in c.fin.de homicid.in 6. Bald. in l. non ideo minus.in 18. quæſt.C.de accuſ.not.Bartol.in l.licet.ff.de adi. leg. & illa deciſio.Barto. ab omnibus approbatur. Sed caue, quòd dominus mandando ſeruo, ꝙ faciat vindicte, debet intelligi de iuſta, & licita vindicta,videlicet de accuſando.l. 1. cum gl. 1. de his qb. vt indi.& ibi per Paul.de Caſt. Tu aduerte, ꝙ licèt illa deciſio
* ab omnibus *communiter approbetur*,tamen mihi videtur ex mul
28 tis reddi dubia.† Primò ex reg.quæ habet,ꝙ prẽſumptio violenta,quæ in ciuilibus habet vim plenę probationis, tamen in criminalibus non ſufficiat ad condemnandum, vt no.Docto. in c.quia veriſimile,& in c.afferte.de præſumpti.Bald.in l.fin.in vlt.colum.C.de proba.dom.Anto.& dom. Abb.in d.c. afferte. Ludo.Roma.in l.1.§.ſi quis in villa. ff.ad Sena. Syll. Math. vbi limitat in no.118.dom.Alex. in conſi. 15. incip. viſo proceſſu inquiſitionis formatæ per Poteſtatem Parmæ.in 5. colum. in 1.volum.in conſi.116.in 3.volum.incip.in cauſa inquiſi.formatæ contra dom.Hele.circa fin.Secundò in contrarium facit, ꝙ not.Bald.in c.literas.in 3.colum. de præſump. arg. illius text.ꝙ propter præſumptionem præcedentium minarum,vel inimicitiarum non eſt quis condemnandus de homicidio, quod neſcitur à quo factum ſit,alleg. Specu. in titu. de præſump.in verſicu.ſed pone.P.minatus.Tertiò facit,ꝙ vult Bal. in l. fin.ad fi. C. de proba. ꝙ ex præſumptiua probatione non infligitur
29 mors,ſed minoratur pœna,† & idem tenet not. Innoc. in d.c. quia veriſimile. de præſumpt.vbi tenet, ꝙ quando iudex procedit ſuper delicto ex præſumptione,debet multum moderari ſententiam ſuam,& non condemnare ad pœnam corporalem,& ita refert & ſequitur dom.Abb.in c. auditis. in vlt. col. de præſcrip.Bald.in d.l.fi.in vlt.colum.C.de proba.& eſt gl.no. in c.inter ſolicitudines. in gl. fi. de pur.canon. ¶ Tenendo cum
30 Bart.† puto ꝙ illa deciſio Bart. procedat in terminis, ſcilicet,in tali famulo,in quo non poterat cadere alia veriſimilis interpretatio,quàm homicidij committendi: ſed quando talia verba, facias,ꝙ ſentiam nouum de tali, eſſent prolata ad talem perſonam,in qua poſſet cadere alius ſenſus,tunc ſtatur interpretationi domini,puta ſi iniuriatus diceret procuratori ſuo,vel aduocato,facias ꝙ ſentiam nouum de tali, ita habes ex doctri. Bal. hic declarata,vt ſ.¶ Secundò notabi. limita illam deciſ. Barto. niſi offenſa fuiſſet illata domino,non cum ferro, ſed cum pugnis, quia dominus vtens verbis talibus,facias, ꝙ ſentiam nouum de tali famulo,intelligitur de ſimili vindicta cum pugno mandaſſe:ideo ſi famulus occideret,non tenetur dominus,per not.in l.1.cum ſimi.C.vnde vi. ita Comen. & Ludo. Roma.in d.§.quid ſi mandaui.& ſequitur Alexan. in l.1.C.de his, quibus vt indig.& in d.conſi.220.¶ Tertiò ego limito deciſ.Barto.non procedere,quando paſſus iniuriam diceret famulo, ꝙ acciperet vnum baſtonum,& faceret,ꝙ ſentiret nouum, nam ex genere inſtrumenti, quod veriſimiliter non eſt aptum ad mortem inferendam,dominus non tenetur ſiue per ſe, ſiue per ꝓcuratorem faciat,vt ff.ad l.Corn.de ſicar.l.1. §. ſed ſi claua.licèt eum occideret cum illo baſtono,ita ſingu. Bal.in l.cùm mandati. circa fi.C.manda.ita ſing.limitans text.in d.c.fin. de homicid facit,quod ſignanter vult Bald.in d.l. ſi quis mihi bona. §.ſi coram. vbi limitando.d.c.fi. dicit non procedere,quando mãdaſſem, ꝙ ꝓcuteret alapa,vel ligno,& ille ferro ꝓcuteret.Facit doctri. Bald. in l.non ideo minus.in penul. colum.ad finem.C. de accu.vbi quærit,an mandans teneatur in delictis, ſi mandatarius exceſſit mandatum,& dicit,ꝙ ſi veriſimiliter non erat in poteſtate mandatarij, puta mandauit, ꝙ tantum vulnerares, certè,quia vulnera non poſſunt inferri ad menſuram, ſi occideres,mandans tenetur de homicid.aliàs ſi veriſimiliter erat in poteſtate mandatarij ne excederet,puta mandauit,ꝙ percuteres alapa, pugno, vel ligno, & tu ferro occidiſti,non tenetur mandans,& ſequitur Ange. de Aret.in d. verſic. Sempronium mandatorem. in 18. quæſtio. ¶ Quartò limita,niſi famulus repudiaſſet commiſſionem patroni, licèt poſteà iuerit, & ſecutum ſit homicidium.ita Bald.not.in l. ſi literis. in fi.C. manda. quid autem ſi famulus à principio acceptaſſet mandatum,ſed poſtea repudiato mandato deliquiſſet, an dñs teneatur? vide Bal.hic in 1.col.in fi.poſt Inno.in c.ad audientiam. de homici. & punctus ſtat in eo,ꝙ mandatum præſumitur durare ſemp, & eius vigore diceretur homicidiũ fieri, niſi expreſsè reuocet, & reuocationẽ intimet mandatario:& declarat Bar in l.non ſolũ.§.ſi mandato.ff.de iniur.cũ ſuis cõcor.¶ Quintò mirabiliter limita

ADDITIONES.

a ¶Mandans.Adde facere,quæ ſcribit Oſaſc.Deciſ.67.nu.10.& ſeq.

b ¶Dubio.Adde Io.Cal.& Pet.de Anch.in c.nauiganti.de vſuris. idem Petr.de Anch.in repe.regulæ peccati.in 9.q.de reg.iur.lib.6.

Source : BIU Cujas

limita deciſ. Barto. & nunquam obliuiſcaris, ꝙ ad hoc vt illa deciſ. Barto. procedat, requiritur, ꝙ tria copulatiuè concurrãt. Primò, quòd præcederet inimicitia capitalis inter dñm, & illum iniurantem. Secundò, ꝙ dominus ſecretè mandauerit famulo loquendo ſibi ad aurem. Tertio, ꝙ incontinenti ſecutum ſit homicidium, aliàs vbi vnum ex iſtis ceſſaret, non haberet locum illa deciſio Barto. dato, ꝙ famulus vel domeſticus, aut amicus homicidium perpetrauerit. ita eſt de mente Bald. hic in 3. col. verſi. & probatur mandatum. ita intelligit not. per Bar. in d. l. ſi quis mihi bona. §. fin. iunctis notatis per Bart. in l. ſi ventri. §. fi. ff. de his, quæ in fraud. cred. & ita ad literam ponderat, & firmat Io. de Ana. in conſi. 59. incip. viſa inqui. formata per magnificum dominum Capitaneum Floren. in 3. colum. & hoc teneas fixum cordi. ¶ Sexto mirabiliter, & ſing. limita illam deciſ. Bar. ſecundum Alex. in d. conſi. 220. incip. Quoniam abundè. in 2. col. vt procedat, quando dominus receperat iniuriam illicitè, vnde tunc illa verba domini, facias ꝙ ſentiam nouum de tali, important, ꝙ ſicut iniuriam illicitè receperat, ita videtur mandaſſe famulo, ꝙ illicitè vulneraret, aut occideret, aliàs non procederet doct. Bart. quia qualitas præcedentis iniuriæ arguit, qualis ſit animus domini in ſeq. artic. c. ſcriptum. de elect. & d. l. ſi ventri. §. fi. & in ſing. deci. declarat Bald. in l. prædium. in fi. col. C. de ædi. act. ¶ Pondera etiam ſeptimo loco ex
31 illa deciſ. Bar. in d. §. ſed quid ſi mandauit, † ꝙ ad hoc vt quis dicatur mandaſſe delictum, non requiritur, ꝙ interueniant verba imperatiua, aut præceptiua, imò ſufficiunt verba enunciatiua, quibus coniecturatè appareat, ꝙ optat fieri vindictam, ita patet in exemplo Bar. ibi, & ita ponderat, & elicit Bal. hic in d. 3. col. ver. & probatur mandatum. Alibi tamen Bal. in l. ob hæc
32 verba. in 2. col. ff. de infam. in verſic. gl. vltra procedit, † dicit, ꝙ ſi tu volebas occidere homininem, & ad amicum iuiſti, & dixiſti, ego delibero occidere talem, & ille laudauit dicendo bene facies, non dicitur mandatum, ſed quædam laudatio, vt ibi dicit gl. Ideo ſm Bald. quando teſtes inducuntur ad probandum mandatum, iudex debet interrogare teſtes, quib. verbis ſit vſus ille, qui accuſatur: nam ex ſeriè, & qualitate verborum apparebit, vtrum fuerit mandatum. Item aliud debet apparere, quòd mandatum præceſſerit factum, & ſic debet probari ordo temporis: aliàs non poſſet quis condemnari de mandato. gl. ſing. in d. §. ſi poſt creditam. Imò plus tenet Ang. in conſi. 22. incip. pro
33 deciſione queſtionis, † ꝙ ſi iuiſti ad amicũ, & dixiſti, volo occi-
a dere talem, & dixit bene facies, [a] & hortatur, ꝙ citò expedias, aliàs non conſequeris factum tuum, niſi cito occidas, ꝙ adhuc iſte non tenetur de mandato, & ſic de homicidio, licèt teneatur tanquam perſuaſor, vel laudator, vel potius tanquam inflammator, alleg. tex. in c. ſicut dignum. cum gl. in verb. inflammaſſe. de homi. gl. tamen in §. ope. Inſti. de obli. quæ ex delict. dicit, ꝙ non debet quis laudando malitiam augere. ¶ In tertia parte, gl. bene loquitur, & adde gl. in rub. ff. de ſerui fug. In vlt. par gl. ibi, ꝙ tamen in vno dicitur. Aduerte ꝙ gl. poteſt duplici ter intelligi. Primò ſm. l. quam alleg. gl. debet intelligi. Bart. in l. non ſolũ. 2. §. ſi liberationis verba. ff. de lib. leg. & ſic loquitur in receptante, & ita gl. bene dicit, ꝙ ſicut punitur receptans fugitiuum, ita receptans erroneum. ita loquitur l. 1. §. pen. alleg. in gl. & iſto modo gl. planè procedit. Secundò poteſt intelligi gl. referendo ad text. ꝙ ſicut ſeruus fugiendo efficitur fugitiuus, ideoq; vſucapi non poteſt, ꝙ idem ſit in errone: & iſto modo gl. loquitur malè, quia erro faceret tunc ſolùm furtum in poſſeſſione, non in proprietate, vt declarat glo. in l. qui iumenta. ff. de fur. & tale furtum ratione poſſeſſionis, vel vſus non impedit vſucapionem, vt dicam in glo. ſeq. & ita reprobat Cy. hic poſt alios per eum relatos, & plenius Sal. ad quem te remitto. ¶ Gl. in verſi. & ideo. opponit contra tex. & dupliciter ſoluit, &
34 ſic habes tres par. vt patet in ea. ¶ In fi. gl. habes duo. † Primò, ꝙ ſi debitor ſurripiat rem pigno. licèt committat furtum, tamen quia reuerſa eſt ad dominum, talis res poteſt vſucapi. l. ſequitur. §. ſi rem. alleg. in gl. In contrarium habes tex. fortem in l. fin. ff. de vſucap. pro ſolu. gl. & Bar. in d. §. ſi rem. dupliciter re-
35 ſpondet, ꝙ licèt Bar. primam ſolu. impugnet, eo † quia res aliena pignorari non poteſt. l. rem alienam. ff. de pigno. act. tamen non eſt bona impugnatio, quia res aliena poteſt pignorari à bonæ fidei poſſeſſore. l. ſi ab eo. ff. de pigno. declarant Bal. & Sal. in l. certi iuris. C. loc. Secundò habes ex gl. ꝙ ad hoc, vt res efficiatur inuſucapibilis, non ſufficit, ꝙ fiat furtum, niſi res efficia-
36 tur furtiua. & ideo iſtud ſecundum glo. addit huic. l. † Tu autem vt perfectè intelligas conſidera tres caſus. Aliquando fit furtum, & efficitur res furtiua, & competit actio furti, vt quando ſubtrahitur res aliena inuito domino. Aliquando fit furtũ, & res efficitur furtiua, ſed non competit actio furti, vt quando filius, vel ſeruus furripiunt rem patris, vel domini, l. ſerui, & filij. ff. de fur. Aliquando fit furtum, ſed res non efficitur furtiua reſpectu proprietatis, vt eſt, quando debitor furripit rẽ pigno vt hic in glo. & l. ſi ęs. ff. de furt. Aliquando non fit furtum, nec res fit furtiua, & tamen competit actio furti, vt in perſuadente, conſulente, vel opem præſtãte in caſu no. in l. ſi quis ſeruo. in princip. ff. de furt. Ita declarat glo. in §. aliquando autem. Inſtit. de obl. quæ ex delict. & glo. not. in l. ſi quis vxori. in princip. in glo. magna, quam bene no. ff. de furt. declarat hic Cyn. in 1. oppo. Pau. & alij: tamen quia ambæ ſolu. gloſſ. ſunt vitioſæ, quia prima ſupplet ad text. quod eſt ridiculum. ſecunda, quæ dicit ſpeciale eſſe, refugit ad refugium miſerorum, ſecundum glo. in l. filium quem. §. famil. ercii. Ideo reſpondeo aliter abſque aliqua ſuppletione ad text. ꝙ iſte text. loquitur, quando fit furtum reſpectu proprietatis, tale furtum bene affecit rem vitio reali, & impedit vſucapi. ita loquitur text. hic. ſed text. in d. §. ſi rem. loquitur, quando debitor, qui erat dominus rei pignoratæ, eam ſurripiendo facit furtum ſolùm reſpectu poſſeſſionis, & illud furtum non impedit, quin proprietas poſſit vſucapi. d. §. ſi rem. ſed non poſſet præſcribi quo ad ius hypothecæ competens creditori, niſi purgaretur vitium furti reuertendo ad manus creditoris, ſecundum glo. & Docto. in d. §. ſi rem. &
37 alios hic. ¶† Glo. in verſic. nec vſucapionem. [b] de iſtis negati-
b uis an, & quando affirment, & quando non, dixi in l. manifeſtæ turpitudinis, vbi Bald. & Moder. de iureiuran. ponit Bald. in proœ. feud. in pen. col. Lud. Rom. in l. 1. §. ſi quis ita. ff. de verb. oblig. Ioan. And. & alij in c. & ſi Chriſtus. de iureiuran. & eſt text. in l. ſi duo patroni. §. Marcellus. in verſi. quam non eſſe extra æquitatem poſitam non negauerim. ff. de iureiuran. & de tribus negatiuis habes etiam text. in l. 1. ff. de cada. punitorum. & l. nonnunquam. in princip. de colla. bono. Barto. in l. 1. §. finautem. per illum text. ff. de hære. inſtit. & Barto. in d. l. duobus. ff. de iureiuran. & de reſpondente poſitionibus cum duplici negatione ponunt Bald. & Saly. hic, & Cyn. in l. qui ſe patris, & ibi Bald. in 4. colum. j̃. vnde liberi. ¶ Glo. magna in verbo, præſcriptionem. videtur formare plures quæſtiones, & verè ſunt oppo. contra text. excepta quæſt. quam vltimo loco format gl. & licèt iſta glo. ad rudem corticem poſſet diuidi in 5. partes, prout in effectu format quatuor princ. oppo. contra text. & vltimò, quærit de vna quæſt. tamen eam diuide ſecundum Paul. in 3. partes princip. In prima dum text. dicit, præſcriptionem longi temporis non habere locum in ſeruo fugitiuo, quia videtur ineptè dictum, cùm præſcriptio longi temporis locum habeat tantum in rebus immobilibus, glo. ponit tres ſolu. & ſic tres intellect. ad text. In ſecunda quæ eſt ibi, (item quæro,) quia dicitur in text. ꝙ ſeruus fugiendo facit furtum ſui. contra iſtud glo. per viam quæſt. format tres oppo. princip. quòd imò talis ſeruus non poſſit dici furtum facere, vel ſi facit furtum, ꝙ tale furtum eſt ſine effectu, cùm non teneatur furti. In tertia, quæ eſt ibi, (item nunquid) quia dicitur in text. ſeruum fugitiuum non vſucapi triennio, nec longo tempore præſcribi, quærit an præſcribatur longiſſimo tempore, & ſic 30. ann. & iſta vltima pars eſt multum vtilis, & multum commendata à Scribenti-
* bus. In prima parte glo. dic, quòd tres intellectus glo. *magis communiter reprobantur*, primum reprobat gloſſ. & bene, & plenius
38 Saly. hic, † & qui ſint ſerui adſcriptitij, habes in l. cùm ſcimus. C. de agri. & cenſi. lib. 11. & quid differant adſcriptitij à cenſitis, ponit glo. in l. 2. C. in quibus cauſ. colo. domi. accuſ. poſſ. lib. 11. & octo ſpecies ſimilium colonorum ponit glo. in rub. C. de agri. & cenſi. lib. 11. & Ange. de Are. Inſtit. de iure perſo. in 3. col. in verſicu. pro cuius declaratione, vbi ponit formam inſtrumenti de talibus colonis. & licèt Barto. dicat, quòd ſecundus, & tertius intellectus gl. ſint ſatis boni, tamen ſecundum reprobant Bald. Saly. & Fulgoſ. hic, dic vt per eos. ideo extra glo. Ricard. poſuit alium intellectum, quòd licèt res mobiles poſſint triennio vſucapi, tamen ſi quis nollet triennio vſucapere, poſſet præſcribere longo tempore, & iſtum intellectũ tenent Ange. & Barto. hic, & in d. l. in ſeruorum. per illum text. in dictione cùm vſucapio. j̃. in quibus cauſ. ceſ. longi tempor. præſcrip. & ſecundum iſtum intellectum iſta lex eſt ſingu. ſecundum Ange. hic in duobus locis, licèt dicat, quòd iſte fuerit intellectus Guid. de Suza. & pro iſto intellectu pondera text. in d. l. in ſeruorum. in verſic. ſuperfluo, & ſic non neceſſariò, quaſi ſentiat, quòd poſſit locum habere, & iſtum intellectum pulchrè ponderat Bald. in c. ſi quis per 30. circa princip. in tit. ſi de feud. defun. conten. ſit inter dom. & agna. ꝙ ſi aliquis opponit vſucapi. & præſcriptionem longi tempo. non dicitur intentare remedia ꝓtraria. facit ꝙ dicit Bal. hic in 8. col. & ſequit Ful. ꝙ quis ſi

ADDITIONES.

a ¶ Bene facies. Adde Docto. in l. item ſi obſtetrix. ff. ad l. Aquil. & in l. 1. in §. vlt. de ſer. corr. Doct. in c. tanta. 86. diſt.

b ¶ Vſucapionem. Vide Iaſ. in §. Marcellus. hic allegato. PVRPV.

Source : BIU Cujas

si quis opponit prescriptionem longi temp. & probet de vsucapione triennij, debet obtinere. Istum intellectum reprobant Bal. & Fulg. hic, vt hic per eos, & licèt eorum fundamentis posset faciliter rnderi, tñ ex alio non placet iste intellectus, qua non est verisimilis: nam fatuus esset, qui posset triennio vsucapere & nollet, sed vellet præscribere longo temp. maximè cùm fortior sit vsucap. triennij, per quam acquiritur directum dominium, quàm sit præscriptio longi temp. per quam tantum vtile acquiritur, vt per gl. & alios in Auth. nisi tricennale ſ. de bon. mater. Et ideo Cyn. alitet recitat istum intellectum Ricar. ℭ si quis non posset vsucapere seruum triennio propter malam fidem, ℭ dubitetur an saltem longo tempore. In quo tu aduerte, † ℭ cùm vsucapio triennij in rebus mobilibus ita demum cadat si tria concurrunt, scilicet titulus, bona fides, & cõtinuata poss. certè si vnum ex istis deficeret, vel titulus, vel bona fides, tunc de iure ciuili solùm procederet præscriptio 30. ann. ſm Bal. in d.l. in seruorum. Ang. in l. seruum. C. familiæ ercisc. Barthol. Veronensis in cautela 180. Ego reiectis aliorum opin. sic dico ad hunc tex. nam licèt regulariter res mobilis triennio vsucapiatur, & sic fatuitas esset quærere de præscriptione longi tempo. tamen quia in certis casibus res mobilis, quæ non potest vsucapi triennio, tñ præscribitur longo tempore, vt in seruis adscriptitijs, in seruo se vendicante in libertatem, item in præiudicium creditoris, vt hic in gl. ſm tres intellectus, potuit ergo probabiliter dubitari in hoc tex. de seruo fugitiuo, qui est res mobilis, dato ℭ non possit vsucapi triennio, an posset præscribi longo tempo. sicut contingit in illis tribus casibus, & deciditur, ℭ sic, & sic præscri. longi temporis, licèt propriè cadat in rebus immobilibus, quia aliquando cadit in rebus mobilib. fuit in hoc tex. probabiliter dubitatum, & iste est verus intellectus ad hunc tex. ¶ In secunda parte gl. ibi, Item quæro, forma tu clarius istam primam opi. gl. vt per Cy. in 1. oppo. & alios, & ex solu. gl. no. ſm Saly. & Fulg. hic, ℭ ad hoc vt committatur furtum, non requiritur, ℭ dominus vtraq; possessione priuetur, satis est, ℭ priuetur detentione, & ita limita. l. rem quæ nobis. & l. si rem aliquam ff. de acquir. posſ licèt Pau. impugnet sine l. & ratione in seq. par. gl. dic vt per Cyn. hic in 5. oppo. declarantem apertè gl. ¶ In vlt. par. glo. ibi, item nunquid, ista pars est summè vtilis, & multum commendatur hic per omnes, & facit de ea festum Dy. in c. 2. de reg. iur. in 6. & Paul. hic in fin. dicit, ℭ istud est melius, quod habeatur in hac l. & vt glo. habeas
40 claram, ex ea elicio tres notabi. conclusio. ¶ † Primò no. ex gl. vnum, ℭ non inuenio ab aliquo ponderatum, ℭ lex vel statutum prohibens prescriptionem longi tempo. non intelligitur prohibere prescriptionem longissimi tẽp. & sic 30. ann. ita dicit gl. relata ad tex. & pro hoc facit, quia prescriptio longi temporis, non currit nisi mediante titulo, bona fide. & continuata poss. vt no. Bar. declarat post gl. in l. Celsus. ff. de vsucap. Can. in c. vigilanti. de præscriptio. sed prescriptio longissimi temporis currit absq; posſ. Item cum vitio, & mala fide: & ideo de iure ciuili etiam fur prescribit 30. ann. nisi sit violentus raptor. l. sicut. & l. si quis emptionis. in princ. & §. sed & si quis. C. de prescri. 30. vel 40. ann. ideo ista prescrip. longissimi temporis dicitur merè odiosa, quia currit ex sola negligentia non petentis absq; titulo & bona fide: vt declarat Bar. & alij in l. fi. in princ. ff. de eo per quem fac. erit, & est tex. melior de iure in c. placuit.
41 secundo. in §. potest. 16. q. 3. † Ideo cùm prescriptio longissimi tempo. habeat locum, vbi non haberet locum prescriptio longi, ergo bene stat, ℭ lex vel statutum excludens prescriptionẽ longi tempo. non intelligitur excludere prescriptionem longissimi tempo. Aduerte tamen in quantum dixi, ℭ præscriptio, 30. ann. est merè odiosa, istud sing. fallit in feudis, in quib. præscri. 30 ann. censetur fauorabilis, non odiosa. ita Bal. singulariter in c. 1. § si quis de manso. in 3. colu. per rationem de qua ibi per eum. si de inuesti. feu. controu. fuer. Ideo pondero hic esse glo. ſ̃ id, quod sing. dicit Bar. in l. cùm satis. in 1. col. circa med. C. de
42 agri. & censi. lib. 11. vbi mirabiliter determinat, † ℭ stante statuto, ℭ instrumenta publica, puta dotalia mandentur executioni nulla obstante longa præscriptione, ℭ etiam non potest opponi præscriptio longissimi tempo. nedum 30. imò nec 40. ann. Mouetur solùm isto fundamento: quia statutum simpliciter, & generaliter loquitur, ergo indistinctè est intelligendum. In contrarium facit doctri. huius gl. ad hoc nunquam ponderatę, & contra Bar. ibi expresse tenet Ang. in l. si quis decurio. C. de decu. lib. 10. In quo aduerte, ℭ Bart. est ibi corruptus, dum præsupponit statutum loqui nulla obstante longa præscriptione; credo ℭ illa dictio longa, non debeat esse in lect. Bart. vt ostendit ratio Barto. tunc sublata dictione longa, non essemus in casu huius glo. relatæ ad text. & tunc in casu Barto. quando statutum disponeret, ℭ instrumenta dotalia mandentur executioni nulla obstan. præscriptione; credo ℭ Barto. verum dicat, quòd isto casu non posset opponi etiam præscriptio longissimi temporis non quidem ratione Barto. quia fragilis est, sed quia si ista tutum istud intelligeretur solùm reijcere præscriptionem longi tempo. esset fruſtratorium, quia in iuribus personalibus non cadit præscriptio longi temporis; necessario ergo statutum intelligitur de prescrip. 30. aut 40. anno. & ita per istud fundamentum tenet Bald. in istis terminis in c. 1. §. præterea. de capit. Cor. sed vbi essemus in casu, quo prescriptio longi tempo. locum habere posset, vt est in rebus immobilibus, teneo, quòd statutum vtens illis verbis, nulla præscriptione obstante, intelligitur solùm reijcere præscri. longi temporis, non longissimi, quia regu. est, ℭ per illa verba vniuersalia negatiua, nulla præscriptione obstante, non impeditur prescrip. longissimi temp. 30. vel 40. ann. glo. est not. & approbata in d. c. 1. §. præterea, & ibi Bald. & alij ordinariè sequuntur, & Ioan. And. in addi. Spec. in titu. de feud. super in rub. in 2. colum. & multò minus intelligitur reiecta prescrip. 100. ann. secundum Bald. in l. 1. C. de anna. excep. Ange. in Auth. vt de cætero nõ fiant commuta. Confirmo prædicta per id, quod vult Ange. not. in l. quod si nolit. §. si quid ita. ff. de ædil. edic. & in l. item illa. §. quod adijcitur. ff. de consti. pecu. & in d. Auth. vt de cętero, &c. in quibus locis quærit Ang. an possit reperiri cautela, qua mediante debitor præscribere non possit, & dicit, ℭ sic, quando debitor promisit soluere, & ante prescriptionem, & post: tamen dicit Ange. quòd per ista verba non intelligitur renuntiatum prescrip. 30. ann. quia cùm sit merè odiosa, non posset renuntiari. Cogita tamen, quia in casu Ange. ista cautela esset superflua, quia de alia præscriptione non potest intelligi, vt. ſ̃. dixi. ¶ Secundò habes
43 principaliter ex glo. † ℭ seruus fugitiuus, licèt non possit longo tempore præscribi, potest tamen præscribi. 30. ann. & sic tem-
* pore longissimo, & cum glo. *communiter alij transeunt.* Fulg. solus reprobat per §. sed aliquando. Instit. de vsucap. in versic. illo tempore, & ibi glo. dicit etiam 40. ann. & alleg. l. fin. in §. 1. de prescrip. longo tempo. quæ pro liber. sed respondeo ex his, quæ dixi, ℭ talia verba non excludunt præscriptionem longissimi temporis; tamen ista gl. in alio ineptè dicit, ℭ seruus fugitiuus 30. ann. prescribatur, quia per prescriptionẽ. 30. ann. nihil acquritur, sed solùm paratur exceptio. vnde non est verum, ℭ seruus præscribatur, quia licèt per vsucapionem triennij acquiratur directum dominium, & per præscriptionem longi tempo ris acquiratur vtile, tamen per prescrip. 30. ann. non acquiritur ius directum nec vtile, sed solùm exceptio præscrip. vt per glo. & omnes in Authen. nisi tricennale ſ. de bon. mater. & in l. traditionibus. ſ. de pact. & ratio est, quia præscriptio longissimi temporis causatur ex sola negligentia, & cursu tẽporis, absque titu. & possessione, sed solùm tempus non potest esse causa inducendæ, vel tollendæ obligationis. l. obligationum ferè. §. placet. ff. de actio. & obliga. ¶ Tertiò prin. habes ex glo. & istud est vtilius quod habeatur in ista l. & credo ℭ sit magis vtile ver-
44 bum, quòd possit tradi in materia prescriptionum, † quòd donec dominus retinet ciuilem possess. rei, quæ in absentia solo animo retinetur. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. posſes. quòd alius naturaliter possidens non potest interim præscribere, nec præscriptionem inchoare, nisi transeat tantum tempus, per quod verisimiliter inducatur obliuio, puta decennium, & sic perdatur ciuilis possessio, quæ animo tenebatur: tunc elapso decennio, per quod verisimiliter obliuio inducitur, potest inchoari præscriptio per illum, qui est in naturali possessione, & non ante, & ista doctri. est multum vtilis in practica, quando allegatur præscriptio completa, nam ad eam excludendam habes replicare, quòd dominus retinuit ciuilem possess. animo, licet absens: interim ergo donec durauit ciuilis possessio, non potuit naturaliter possidens suam præscriptionem inchoare, vt hac glo. not. & secundum Imol. in l. 1. §. per seruum qui in fuga. ff. de acquiren. posſes. ista glo. est ad hoc singu. in iure. Sed tu adde simile in §. sed aliquando. Institut. de vsucap. & aliam in l. malè agitur. in glo. magna circa med. C. de præscrip. 30 ann. quam alleg. Barto. ad hoc in l. 3. §. ex contrario. in 1. colum. versicu. quæro quę est possessio, quę causat vsucapionem. ff. de acquiren. posſes. & istam glo. sequuntur Antiqui Barto. & Saly. hic. Barto. in l. Celsus. in 4. colum. vbi per hoc tradit notabilem cautelam. ff. de vsucap. Et pro ista determinatione gloſ. facit ratio: nam sola ciuilis possessio, quę animo retinetur, est potens ad prescribendum, sed non sola naturalis: & ideo ciuilis possessio in hoc censetur potentior, & nobilior naturali, secundum Barto. in l. si vt certo. §. si duobus. in fine ff. commodati. gloſ. Barto. & Moder. latè, vbi videas, in l. 3. §. ex contrario. in prima, & secunda colu. ff. de acquiren. posſes. cum limitatione Barto. ibi. not. glo. & ibi Docto. in c. causam. de prescrip. donec ergo durat ciuilis possessio, alius naturaliter possidens non potest prescribere, alias

euenirent

eueniret abſurdum, ℔ duo poſſent eodem tempore præſcribere. Et per iſtam glo. dicit alibi Ioann. Andr. in addi. Spec. ſuper rub. de feud. in 2. colu. in verſ. 38. quem ſequuntur Ang. & Fulg.
45 hic, licèt eam corruptè allegent, † ℔ ſi vaſallus alienauit rem feudalem ignorante directo domino, ℔ licèt ille, in quem alienauit, poſſit præſcribere. 30. ann. quo ad præiudicium vaſalli, non tamen poteſt ad præiudicium directi domini, quia cùm directus dominus retineat ciuilem poſſeſſionem in re feudali, interim alius non poteſt inchoate præſcriptionem, vt hac glo. ¶Sed aduerte, quia iſta glo. in terminis, in quibus loquitur, peſſimè loquitur, & eam reprobat Pau. hic in fin. col. qui miratur ad hoc Doct. non aduertere: nam præſupponit glo. ℔ quando ſeruus fugitiuus fuit apprehenſus per alium, ℔ dominus retineat ciuilem poſſ. animo, iſtud eſt falſum in ſeruo fugitiuo, quia benè dominus retinet ciuilem, donec apprehendatur ab alio, ſed quamprimum eſt ab alio apprehenſus, ſtatim amittit ciuilem. d. l. 1. §. per ſeruum, qui in fuga. & iſtud dicit gl. noſtra in ſecunda parte princ. gl. ergo verum diceret in alio caſu quã in ſeruo fugitiuo, puta in re immobili me abſente, & ſi neminem reliquiſſem domi, tunc licèt quis ingrediatur domum, & naturaliter poſſideat, ego tamen retineo ciuilem animo. d. l. clàm poſſidere. §. qui ad nundinas, & tunc procedit glo. noſtra, ℔ donec durat illa ciuilis, impedit naturalem poſſeſſorem præſcribere, & ante Pau. Ang. hic reprobat glo. in hoc, & Saly. in ſua diſtin. & etiam Fulg. Item in alio glo. malè loquitur. ſ. in præſcriptione. 30. an. quia cùm præſcriptio. 30. an. nõ currat ex poſſeſſione, nec titulo, nec bona fide, ſed ex ſola negligentia non petentis, ideoque procedat ſine poſſeſſione, vt dixi, iſtud ℔ glo. dicit, eſt ineptè dictum, quia poſſeſſio ciuilis exiſtens penes dominum, non poteſt eſſe impedimento, vnde intellige pro certo, & ſine hæſitatione, ℔ iſta glo. procedat in præſcrip. long. tẽporis. 10. vel 20. an. in qua requiritur poſſeſſio, titulus, & bona fides, vt ſupra declaraui, & ideo ſi quis habeat naturalem poſſeſſionem, donec dominus retinet ciuilem, non poteſt inchoare præſcriptionem, ita Pau. hic in fin. colu. ita ante eum reprobat, & bene Bald. hic in fin. colum. Et per hoc vltimum nouiter reprobo prædictam deciſ. Ioann. And. de qua ſupra approbatã per Ang. & Fulg. hic, quia cùm loquatur in præſcriptione longiſſimi temporis, ciuilis poſſeſſio exiſtens penes dominum nõ impedit præſcriptionem, vt dixi. ¶Secundò contra Ioan. And. facit, & fortius, & erit tertia limitatio ad iſtam gl. ℔ ciuilis poſſeſſio exiſtens penes directum dominum, impedit naturaliter poſſidentem ne præſcribat, illud eſt verum, quando ille vellet præſcribere proprietatem contra directum dominum, & ſic vtile dominium, per ℔ dominus excluditur. ita gloſ. iſta loquitur, ſed quando naturaliter poſſidens vellet ſolùm præſcribere aliquod ius feudale, vel emphyteuticum, vel vſumfructum, certè iſta talia iura recognoſcunt directum dominum, & ſe compatiuntur cum directo domino, tunc ciuilis poſſeſſio exiſtens penes directum dominum non impedit talem præſcriptionem, ſecundum Bart. & alios poſt gio. ibi in d. l. 3. §. ex contrario. & Pau. hic in pen. colu. iſtud oſtendo viua ratione: nam qui non eſt vaſallus, ſi poſſideat 30. ann. rem tanquam vaſallus, præſcribit, & conſtituitur ac ſi eſſet vaſallus. c. ſi quis per 30. ſi de feud. defun. conten. ſit inter don. & agna. quid ergo impedit
a in deci. Ioani And. cùm emptor poſſit præſcribere [a] 30. ann. ius feudale, per ℔ recognoſcitur directum dominium? Cogita, niſi fortè dicas intereſſe directi domini non mutari ſibi vaſallũ, & illam deciſi. Ioann. And. etiam reprobat do. Abb. Pan. in c. ad audientiam in pen. col. de præſcrip. Quartò limita iſtam gloſ. non procedere in præſcribendis iurib. incorporalibus, puta ſeruitutum, quia talis præſcriptio ſtatim incipit currere non obſt. ciuili poſſeſſione domini, quæ ſtatim perditur. ita ſing. ad literam Bald. in l. ſi quis diuturno. in verſ. in præſcriptionib. incorporalium, & ibi præclaram facit diſtinctionem. ff. ſi ſer. vend.
b quãtum autem tempus [b] requiratur ad hoc, vt inducatur obſiuio, & ſic amittatur ciuilis poſſeſſio, quæ animo retinetur, gl. & Doct. plurimum variant. nam alibi glo. tenent, ℔ requiritur decennium, vt gloſ. in l. ſi de eo. §. 1. vbi Doct. ff. de acquir. poſſ. & glo. not. in l. furtum. §. 1. ff. de vſucap. & in l. licèt. in fin. & ibi Bald. & Ang. C. de acquir. poſſ. Inn. tamen in cap. 2. de reſt. in integ. tenet, ℔ non ſit neceſſarium decennium, quem refert, & ſequitur Bald. hic in fin. colu. alibi Inno. in c. querelam. de elect. tenet, ℔ hoc relinquitur arbitrio iud. & iſtud ſi inſpicias, tenet gl. in d. l. furtum. & Sal. hic, & Bald. in l. 2. in 10. & 11. colum. C. de ſer. & aqua. & in l. ſi. C. de his, qui à non domi. manum. & Cy. in l. 1. C. vbi cauſa ſtatus. & Pau. in l. 3. §. ſi quis nunciet. ff. de acq.
* poſſ. & iſtud vltimum *magis communiter tenetur*, per vulgatam
46 regulam, † ℔ quando tempus non eſt limitatum à iure, relinquitur arbitrio iud. l. 1. in fi. ff. de iure delib. intellige tamen ſemper ſm not. limitationem Bal. in d. l. ſi quis diuturno. in fi. quam
47 proximè retuli. † Item aduerte, [c] ℔ illud, ℔ dictum eſt, ℔ poſt
c longum tempus [d] inducatur obliuio, limitatur valde not. vt
d procedat, vbi tractaretur de damno. Et ſic in damnis euitãdis, quis poteſt alleg. poſt longum tempus obliuionem, ſecus quando agitur de lucro quęrendo cum alterius iniuria, vt eſt in præſcriptione inducenda, tunc non eſt probabilis ignorantia, vel obliuio etiam poſt longum tempus. Ita ſing. limitat Ioann. de Imo. in l. qui fundum. §. ſeruus. ff. pro emp. per illum text. cum gloſ. quam limitationem pro ſingulari exclamat, & ſequitur Ang. de Aret. in §. ſi quis agens. in pen. colu. Inſti. de act. Tu aduerte, ℔ iſta limitatio eſt de directo contra gl. & Doct. hic, vbi in præſcriptione inducenda, & ſic in lucris allegatur, ℔ poſt 10. an. dominus deſinat ciuiliter poſſidere, & ſic poſſit contra eum præſcribi. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶Præſcribere. Adde, quod hoc fallit contra Eccleſiam Rom. contra quam nõ præſcribitur, niſi ſpacio. 100. an. vt in c. cù nobis. & in cap. ſi diligenti. de præſcrip. & in cap. 1. cod. tit. lib. 6. Limita dicta iura, vt procedant in iurib. immediatè pertinentib. ad Eccleſ. Ro. ſecus ſi ad ſubditos Eccleſ. Ro. tunc ſufficit tempus commune ſecundum glo. & Doct. in c. ad audientiam. de præſcrip. & per Abb. conſ. 18. in 2. volu.

b ¶Tempus. Et ideo octo menſes non dicuntur longum tempus ſecundum Alex. lib. 4. conſil. 7. colum. 3. in fin. Adde eundem Alexan. lib. 4. conſ. 6. col. 5. PVRPV.

c ¶Item aduerte. Limitat Soc. in l. quod te. col. ſi. ff. ſi cert. peta. Cacialup. in l. 1. C. de ſum. trin. colu. 66. PVRPV.

d ¶Tempus. Adde, quod dicatur tempus longum, eſt gloſ. 2. in l. cùm de in rem verſo. ff. de vſur.

* Et fac. illud, quòd inducitur ſeu præſumitur obliuio ex lapſu decem annorum in re magna, & graui, & quod fortius eſt in re propria. Natt. conſ. 315. col. 8. num. 10. non tamen præſumitur in facto multum nota. etiam ex antiquitate temporis, teſte Aym. conſ. 134. num. 31. pro his autem, quæ ſcribit Iaſ. hic, vide Alex. in l. ſi de eo. §. ſi forte. ff. de acquir. poſſ. Neuiz. conſ. 8. nu. 61. Boer. quæſt. 39. nom. 8. Rot. Bono. Deciſ. 10. Alex. conſ 33. num. 4. conſ. 35. lib. 6. vbi Doct. in apoſt. plura not. conſ. 99. num. 26. lib. 5. conſ. 6. num. 14. lib. 3. conſil. 88. colum. fin. verſ. non obſt. lib. 2. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Ex contractu ſerui quocunque modo celebrato acquiritur domino.*
2 *Dans alicui pecunias, vt emat ei domum, & emit nomine ſuo, cui acquiratur dominium.*
3 *Pro furto rei meæ prodita ſunt mihi duo remedia.*
4 *Allegans contraria non eſt audiendus. & num. 12. & 20.*
5 *Furtum non fit ſine animo lucri.*
6 *Si quis contrectat pecuniam, vel quid aliud ad vtilitatem domini, ſi tamen dominus nolit contractum approbare, dicitur committere furtum, licèt animum furandi non habuerit, & num. 7.*
8 *Ex contractu ſerui domino acquiritur actio mandati, ſi contractum approbauit.*
9 *In caſu legis noſtrę an domino poſſit compere rei vendicatio.*
10 *Frater in communi ſi emat prædium, an tale prædium efficiatur commune.*
11 *Actio mandati, & actio furti poſſunt aliquando concurrere.*
12 *Intentans remedia contraria non auditur, niſi incertitudo proceſſerit facto rei. num. 13.*
14 *Ex quacunque cauſa creditor prohibiliter dubitat, admittitur libellus incertus.*
15 *Sicut admittuntur actiones contrariæ propter factum rei, ita admittuntur poſitiones contrariæ.*
16 *Probationes contrariæ, vel ſententiæ contrariæ non admittuntur. & nu. 18. & 19.*
17 *Poſitiones alternatiuæ an admittantur.*
20 *Allegans contraria eſt repellendus, fallit tamen in ſeptem caſibus, vt infra num. 21.*
22 *Reus excipiendo, an poſſit vti contrarijs exceptionibus tam in criminalibus quàm in ciuilibus. num. 23.*
24 *Ad euadendam pœnam homicidij non ſufficit, quòd reus dicat, & probet, quòd fecit ad ſuam defenſionem, ſed oportet, quòd dicat ad neceſſariam.*
25 *An ſi ſententia iudicis contineat contrarietatem, admittatur, & numero 26.*
27 *Si teſtis dicat aliquid factum menſe Maij, imò menſe Iulij, an valeat vltimum.*
28 *An in modo procedendi ſit licitum intentare diuerſas iuriſdictiones.*
29 *Si iudex in cauſa criminali procedat contra reum accuſatum ex accuſatione, & inquiſitione proceſſus eſt nullus.*

De

Source : BIU Cujas

De furtis. Rubr.

LEX PRIMA.

SI ex pecunia. Iſta lex ſecundū, quod exordiunt Docto. eſt multum vtilis, & difficilis, & licet per Cyn. & Bal. plura ſcribantur, tamen ego ſolùm attingam ea, quæ pertinent ad intellectum text. & gloſ. Diuiditur in duas partes. In prima ponitur deciſ. In ſecunda ponitur ratio decidendi. Secunda incipit ibi, [neque.n.æquitas.] vel ſecundum Sal. diuiditur in tres partes, vt in tex. partes tres ponūtur. In prima ponitur thema, ex quo tacita quæſtio. In ſecunda deci. In tertia ratio decidendi. Secunda ibi, [eligere debes.] Tertia ibi, [neq; n. æquitas patitur.] h.d. in ſumma. ſecundum Bart. Allegans contraria non eſt audiendus, vel ſic ſecundum Bart. Quando ſunt duæ actiones, quæ non contradicunt origine ad inuicem, ſed in exercitio contradicunt, non poſſunt ſimul intentari, ſed debet quis vnam eligere. h.d. ¶† Ad euidentiam primò præmitte ſecundum Pau. de Caſt. ℘ ex contractu celebrato per ſeruum, ſiue nomine domini, ſiue nomine ſerui, ſiue ſimpliciter celebretur, ſemper & omni caſu quæritur ex tali contractu domino ignoranti, & inuito. l. ſeruus verante. ff. de verb. oblig. & l. 1. ff. de preto. ſtipu. & quaſi per totum tit. ¶† Secūdò præmitte propter figurationem caſus, quod ſi trado pecuniam meam alicui, & mando, vt quærat mihi domum ex tali pecunia mea, pone nunc, ℘ qui debebat emere nomine meo, emit nomine proprio, tunc iſto caſu non tranſit in me dominium, ſed tranſit dñium in eum, cui mandaui, vnde ſecuta traditione non poſſum agere rei vend. quia non ſum dominus, ſed ego habeo poſtea actionem mandati contra illum, cui mandaui, vt tradat poſſeſſionē, & ſic trāsferat dñiū in me. de hoc habetis multos caſus no. quos. ĵ. alleg. in vlt. not. & in l. ſi ita quis promiſerit. §. Scia cauit. ff. ſte verb. oblig. ¶† Tertiò præmitte propter iuuenes, ℘ pro furto rei meæ prodita ſunt mihi duo remedia. vnum eſt, ℘ appellatur condictio furtiua, quæ competit ad reſtitutionem rei. ſecundò competit actio furti, & iſta competit ad duplum, vel quadruplum, & iſtæ actiones competunt ad diuerſa, & poſſunt ſimul intentari. l. ſi pro fure. §. 1. ff. de cond. fur. licet, n. iſtæ duæ actiones competant ad diuerſa, tamen quia tendunt ad improbandum factum aduerſarij, poſſunt ſimul intentari, licèt tendant ad diuerſa. ¶† Primò not. hic *ſecundum omnes* illud vulgatum, ℘ allegans contraria * non eſt audiendus. concor. ſunt in gl. adde text. not. in c. qui duas. & ibi glo. tangunt. de ele. in 6. gl. in c. ſolicitudinem, & ibi percipuè Bald. in vlt. colu. de appel. Et pondera text. ibi, (ex pecunia tua.) & ibi, tu, nā prę-ſupponit text. ℘ pecunia eſſet dñi, in qua procedit, ℘ in text. dicitur, quid ſi peculiaris eſſet pecunia ſerui, nunquid tunc procederet tex? & omiſſis allegationibus, dico, ℘ ſic, ℘ iſte tex. procederet, qa licet in pecunia ſeruus habeat adminiſtrationem etiā in damnificando dñm. l. ſed ſi damnum. §. ſi ipſe ſeruus. ff. de pecu. etiam inuitum. l. & ancillarum. §. ſi ſeruus. eo. tit. tñ in iſta adminiſtratione non venit alienatio, ℘ ſeruus poſſit diſtrahere, niſi habeat adminiſtrationem cum libera, per text. in l. ſi liberam. C. ℘ cum eo. & in l. ſi conuanerit. 2. §. fin. ff. de pign. act. ¶ Secundò habetis not. ex text. ibi, (vtrum furti actionem,) ℘ ſi ſeruus mandet alicui, vt ex pecunia dñi aliquid emat, ℘ ſi iſte mandatarius ſciens faciat emptionem, iſte mandatarius dicitur contrectare pecuniam dñi eo inuito. l. qui vas. §. vetare. ff. de furt. Sed opp. ſm Bart. ℘ furtum non fit ſine animo [b] lucri. l. ſi quis teſtm̄. §. fin. ff. ad leg. Aqui. l. 1. §. furtum. ff. de furt. & Inſt. de obl. quæ ex quaſi deli. naſ. in prin. quomodo ergo iſti mandatarij dicuntur committere furtum, cùm non habuerunt animum lucrandi? Cyn. in 1. opp. ſoluit trib. mod. poſt Antiquos. vera ſolutio eſt, † ℘ furtum committitur animo lucrandi ſibi, vel alteri. l. ſi qs quid perferendum. ff. de fur. ſicut iſti mandatarij in caſu noſtro volebant lucrari ſeruo, ergo, &c. ſunt tñ aliqui caſus ſpeciales, quos non tango nunc, vbi fit furtum ſine aīo lucrandi, videlicet in l. ſi fullo. §. qui ancillam. ff. de fur. & in l. q̄ ſaccum. eo. tit. Sed vt dixi illi ſunt caſus ſpeciales. ¶ Tertiò ex eo. tex. no. ſm Ang. in vna lect. † ℘ hic eſt caſus not. ℘ ſi qs contrectat pecuniam dñi, & ad vtilitatem dñi, tñ dñs nolit ꝯctum approbare, committit furtum, etiam ſi non habuit animum furandi, & propterea dicit Ang. in d. lec. per iſtum text. ℘ ſi aliquis proxeneta familiaris dño intrauit ſtabulum dñi, & vendiderit equū vitioſum dñi ſine licentia dñi, tñ iſte proxeneta committit furtum, ſi dñs non approbat factum per iſtum proxenetam. Tñ tu aduerte, ℘ iſte text. non probat hoc, qa in text. iſto tales mandatarij non faciebant vtilitatem dñi, tñ auctoritas Ang. eſt magna. ¶† Quartò not. ibi [actionem furti,] ℘ hic eſt caſus, vbi ſtat in voluntate dñi, an aliquis committat furtum, quia in caſu noſtro ſi dominus approbat factum ſerui, mandatarij non faciunt furtum, aliàs ſic, ita no. Ang. hic in fi. & propterea Ang. hic dicit eſſe text. contra doctr. Bart. in l. inter omnes. §. rectè. ff. eod. vbi quærit Bart. iudex inquiſiuit contra aliquem de furto, comparet dominus rei ſubtractæ, & dicit illud furtum fuiſſe factum voluntate ſui, an liberetur ab actione furti? arguit ibi Bart. pro & contra, finaliter videtur determinare, ℘ non, dicit Ang. ℘ in contrarium eſt text. hic. Ego puto non procedere iſtam reproba. Ang. quia iſtud procedit quo ad præiudicium partis, ſed quo ad pœnam corporalem non eſt in poteſtate domini, vt relaxetur fur, tanquam iſte non ſit fur, ſed quo ad pœnam dupli iſta aſſertio domini bene prodeſt. ¶† Quintò not. ibi [an mandati potius inferre debeas,] ℘ ex contractu ſerui domino acquiritur actio mandati, ſi contractum approbauit, ſed oppo. de l. ſi pupilli. §. ſed ſi ego. ff. de neg. geſt. vbi, ℘ meo nomine geſtum non eſt, ratum habere non poſſum, ſed hic nō eſt geſtum nomine domini, ergo, &c. Reſpondent hic Doct. ℘ illud, ℘ dicitur, ℘ non poſſum habere ratum illud, ℘ meo nomine geſtum non eſt, eſt verum, ſi tamen volo habere ratum tanquam geſtum nomine meo, ſecus ſi aliorum, & alibi ita reſpondet Bart. in l. 1. C. qui admi. in pen. colu. verſ. vlterius opponitur. & ibi Cyn. in 10. oppo. aliàs quarta. & Bal. in 19. opp. & ſic habes, ℘ in hoc text. dominus habet actionem mandati, & actionem furti. ¶ Pulchrum eſſet nunc videre, an iſti domino competat rei vendicatio, quando dominus approbauit contractum, & vtilitas eſt magna, quia pone, ℘ iſtud prædium peruenisſet ad manus tertij, contra quem non competit actio mandati, poſſet tamen ageſe rei vendi. & ſic iſta eſt vtilitas. tangit Cyn. in 2. q. princ. & dicit, ℘ non, quia rei vend. non competit niſi vero domino, & non datur niſi contra poſſidentem. l. 1. C. de alie. iudi. mun. cauſa fac. tunc ſic, quando aliquis emit aliquid ex pecunia mea, illud non efficitur meum. l. 1. C. ſi quis alte. vel ſibi. Fallit in pecunia minoris, Eccleſiæ, & militis, quia ſi quis ex illa emit aliquid, dominium ipſi cuius eſt pecunia quęritur. vt eſt text. in l. ſi vt proponis, vbi gl. & Doct. C. de rei vēd. & gloſ. in l. vxor marito. in 1. glo. & fin. ff. de dona. inter vir. & vxo. & multos caſus, in quib. ſi ex pecunia mea ſuo nomine quis emit, quæritur mihi non ſibi, ponit Bald. in l. 1. C. ſi quis alte. vel ſibi. & ſic per iſtam regulam concludit Cyn. ℘ iſte dominus non poſſet agere rei vend. Ego puto Cy. malè dicere, quia text. non aperit, an iſta prædia empta ſint nomine mandatariorum, an ipſorū ſeruorū, ſed de ſi iſti mādatarij emiſſent prędiū nomine ſerui, aut nomine domini, tunc dico, ℘ competeret rei vend. qnia dominium non eſſet eis acquiſitum, ſed domino. ¶† Dubitat etiam Cyn. poſito, ℘ in caſu huius legis directa rei vend. non competat domino, an ſaltem in ſubſidium competat rei vend. quando aliàs non poſſet conſequi. prædium, videtur, ℘ ſic per l. mater. C. de rei vend. Sed Cyn. determinat contrarium, quia l. mater. ptocedit, qnando res deſijt exrare. alleg. glo. in l. Proculus. ff. de fun. dot. ponunt Bart. & alij Doct. in d. l. mater. Bald. in l. pen. C. de ſer. pign. dat. man. &c. Et ad id, ℘ dixi, ℘ res empta ex pecunia mea non efficitur mea, dubitatur, quid in plurib. fratribus. † Quid. n. ſi frater ſtat in communi, & emat prædium nomine proprio ex pecunia communi, an efficiatur commune prędium? dicit alibi Bald. ℘ non. ita tenet Bart. in l. Titium, & Mcuium. in §. altero. in vlt. col. ff. de admi. tut. Contrarium eſt verius, & contrarium [c] tenet Bald. in l. 1. C. ſi quis alte. vel ſibi. & in l. ſi vt proponis. in fin. C. de rei vēd. l. ſi ſocius. ff. ſi cert. pet. & in l. fin. §. quatuor. per illum text. vbi pulchrè

ADDITIONES.

a ¶ Contraria. Adde l. eum qui. C. de inof. teſta. l. Titiæ. ff. de cond. & demon. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. reg. nullus plurib. de reg. iur. lib. 6.

b ¶ Sine animo. Limitat Dec. in c. appellatum. in 8. not. de appel. in c. gratum. col. 4. limi. 3. de of. deleg. PVRPV.

c ¶ Contrarium. Adde, quod imò Bart. dicit verum, quod non efficitur mea, fateor tamen, quòd venit communicanda, & vide Iaſ. in l. 1. in 5. colu. ĵ. qui teſta. fac. poſſ.

* Et quæ not. Barb. conſil. 22. num. 9. lib. 1. Bertr. conſil. 37. lib. 5. Natt. conſil. 94. num. 10. 358. num. 6. & ſeq. & dic, quod ſi vnus fratrum emat fundum communi nomine, & in inſtrumento non dicatur de cuius pecunia, quod præſumitur de propria ementis. Natt. d. conſ. 94. nu. 10. & ideo ſi alter vnlt fundi partem, debet partem pecuniæ refundere. Bart. in l. 1. C. pro ſoc. Deci. conſil. 628. in prin. cuius contrarium ſcribit Natt. d. conſ. 358. nu. 6. vbi poſt plura concludit, quod frater emens nomine ſuo, & fratrum, præſumitur emiſſe de bonis communibus, & de cōmuni pecunia, pro quo vide limitata. quam ponit Aym. conſ. 129. nu. 4. vbi tenet contra Rom. conſ. 3. ibi alleg. ſi ſit emptus fundus nomine proprio de pecunia communi non communicatur. l. pen. C. ſi quis alteri, vel ſibi. l. ſi patruus. C. communia vtr. iud. l. ſi ex ea pecunia. C. de rei vend. fallit in pupillo, in ſocio omnium bonorum, & ſi talis contractus fierer ignorante fratre. Alex. conſ. 49. nu. 12. lib. 1. MASVER.

pulchrè loquitur.ff.de leg.2. & in l. cùm duob.§.ſi fratres.ff.pro ſocio.in lect.antiq. vbi poſt Cyn. refert fuiſſe vnam arduã quæſtionem in facto,de qua ibi per eum,& ita etiam tenet Bald. in l.ſi patruus. per illum tex.C.communia vtriuſque iud.& iſtam partem ſecutus eſt.d.Alex.in conſ.46.in 1. vol.inc.maturè ponderatis.in verb.hoc expreſsè decidit Bald. ¶Capio gl.in verbo, bonæ fidei.Iſta gl.ordinatè proceſſit. ideo ego diuido iſtam gl. in ſeptem partes. Primò declarat.Secundò opponit cõtra text. allegando quinq; leges pro contrarijs, & licet gl. alleget ſimul omnes,tñ ſm Doct.veniunt ſeparatim. Tertiò gl.reſpondet ad omnes ſimul.Quartò ſm Doct.dat aliam ſolu.ſeparatam, ſed ſententia mea eſt declaratio primæ.Quintò glo.ponit aliud dictum,quæ eſt alia ratio ad text. noſtrum, & non eſt alia ſol.ad text. prout dicunt aliqui.Sextò gl.opponit contra text.& ſe remittit.Septimò glo.reuertendo ad contraria formata in ſecunda parte,reſpondet alio modo.Secunda incipit ibi, [ſed certè.] Tertia ibi,ſol.Quarta ibi, [vt clarius videas.]Quinta ibi, [eſt ẽt ratio.]Sexta ibi,[quandoque tñ contraria.]Septima ibi, [alij reſpondent illi legi.]¶In ead.glo.ibi.[& ff.commodati.l.ſi ſeruus. 1.]licèt glo.ſimul miſceat iſtud contrar.um cum alijs,& ſimul reſpondeat,tamen malè facit, quia alio modo reſpondetur ad iſtud contrarium, & alio modo reſpondetur ad alia contraria, & prima ſol. glo. quantum ad d.l. ſi ſeruus. non eſt bona. vnde
* *omnes Doct.* excepto Bald.tenent vltimam ſol.gl. ad illam.l.Bald. in 1.oppo.ponit aliam ſol.& dicit.l.ſi ſeruus. non facere ad propoſitum,quia in l.ſi ſeruus.ſiue agatur actione furti,ſiue actione commodati, ſemper agitur ad vnam rem. Sed in caſu noſtro.l.iſtius legis non eſt ſic,quia actio mandati,& cõdictio furtiua competunt ad diuerſa, quia cõdictio furtiua competit ad pecuniam,ſed actio mandati competit ap prædia empta.ſubdit etiam ſubtilius Bald.& dicit, ꝙ in l.ſi ſeruus, † actio commodati,& actio furti ſimul concurrunt,etiam in exercitio,ſed in caſu noſtro non. & diuerſum eſt,quia in caſu noſtro, ſi vult dñs agere actione mandati,approbat contractum, ſi vult agere furti,reprobat,ſed in caſu.d.l.ſi ſeruus.actio furti,& commodati tendunt ad improbandum factum. vnde Bal. ſentiens ſuũ errorem dicit, ꝙ quis poteſt improbare, ꝙ approbauit circa qualitatem facti, ſecus ſi circa factum principale, tñ Bald.errauit,quia in caſu.l.noſtræ,qñ dñs agit actione mandati,oportet, ꝙ approbet contractum: qñ agit furti,oportet, ꝙ improbet. Item in l.ſi ſeruus, qñ dñs agit cõmodati, approbat, vnde dic, ꝙ illa lex intelligitur ſm iſtam,& iſta ſecundum illam.l. ꝙ in l. ſi ſeruus.ille duæ actiones competunt origine,ſed contradicũt exercitio,vt hic,& ſic patet, ꝙ vlt.ſol glo.eſt vera.¶In ea.gl.ibi. [l.ſi mandauero.2.§. ſi tibi.]inquantum Iuriſcon.ponit caſum, & non decidit, videlicet, ꝙ ſi do pecuniam alicui, vt cui vult, tradat,ſi retineat pro ſe,committit furtum,ſed cui debet tradere,videatis Bald.in l.ſi is cui.j.cod.¶In ead.glo.ibi,[cùm vtrobique agatur.]iſtam primam ſol.tenent omnes Doc.hic,quantum ad quatuor leges allegatas hic, excepta.l. ſi ſeruus.ff.com-
12 mo. ex qua ſol. not. † ꝙ ideo in hac lege non poteſt dominus effectualiter agere mandati,& actione furti,& cõdictione furtiua,quia agendo mandati approbat factum ſerui, ſed agendo furti, & condictione furtiua improbat, & ideo tanquam contrarius repellitur, ſecus in caſibus contrarijs,vbi exercitio non ſunt contrariæ actiones, quinimo in legibus contrarijs omnes illæ actiones tendunt ad eundem effectum. ſ. ad improbandũ factum ſocij.iſtam ſolu.tenet glo.in c. vt quis duas. in gl.fin.de elect. in 6. Puto aduertendum, licèt omnes ſic tranſeant cum cum iſta ſol. quòd in legib. contratijs illæ actiones admittantur, eoquia non ſunt contrariæ exercitio. Mihi videtur, ꝙ Doct.non bene dixerint circa.l.3.ſ.depoſi. inquantum volũt, quòd ibi actio depoſiti,& furti non ſint contrariæ in exercitio, nec in origine;nam ſi ſic eſſet, ſequeretur, quòd qui egit depoſiti,poſſet poſtea agere furti,per reg.l.rei communis.cum.l.ſeq. ff.pro ſocio.& tamen in ſententia text.in d.l.3.C.depo.dixit oppoſitum, ſi bene ponderetur ille text. & tamen ſi verum eſſet illud,quod dicunt Doct.ille text.malè diceret,& propterea puto, quòd alia ſit verior ſolu. ad illud contrarium, quòd illa.l.3. concordet cum.l. noſtra, & ſic quemadmodum in iſta.l.actio mandati, & furti à princ. origine competunt, tamen exercitio contradicunt. ita in l.3.C.de poſ.actio furti,& depoſiti competunt origine,ſed exercitio contradicunt,& ratio eſt, vt in l.noſtra: nam ſi hic dominus ageret mandati, approbaret factum ſerui:ſi furti,improbaret, & ſic eſſet ſibi contrarius,ita ibi agendo depoſiti cùm vſuris aprobat illud, quod fecit depoſitarius vtendo re depoſita:ſi furti,improbat. Eſt tamen verum, quòd ſi ageret depoſiti ſine vſuris, poſſet agere & furti, & iſtud eſt, ꝙ dicit text.in l.rei communis.in fin.ff.pro ſoc.quia iſtę duę actiones tenderent ſolum ad impugnandum factum depoſitarij, & iſta eſt veritas.¶In ea.gloſ. ibi, [hic contingit hæc contrarietas, ibi non] iſta reputatur ſecunda ſol. ſecundum Doct. ſed opinione mea iſta eſt declaratio primæ ſolutionis, quia non poteſt agere mandati,& furti,quia agendo furti, agit nomine proprio,agendo mandati, agit nomine ſerui, ad quod non debet admitti tanquam contrarius, ſed in caſib. contrarijs ſemper agit nomine proprio:Iſtam ſolutionem reprehendit Bart.& alii ter reprehendunt Sal.& Fulg.per l.ſi ſeruus.1.ff.commo.vt hic per eos, licèt de illa.l. ſatis.ſ. dictum fuerit. ¶In ea.glo. ibi[.l ꝙ in hæredem.§.eligere]dicunt Doct.quòd ideo in l.1.§.quod au-
13 tem. † intentans remedia contraria auditur, quia incertitudo proceſſit facto rei,quo caſu tunc licet actori intentare contraria remedia cum proteſtatione, quòd vnum tantum remediũ proſequatur.Circa.d.§.quod autem, aliàs quia autem.Bald.hic in 3.opp. plura ſcribit. ponunt Bart. & alij in l.edita. in materia cumulationis.C.de eden.& Bart. in l.vbi autem.§.fin. & in l.ſtipulationes non diuiduntur. in vlt.quæſt. & ibid.Imo.in vlt.col.
a ff.de verb.oblig.& Inn.& Canoniſtæ [b] in c. 2. de lib. oblat. Bart. in l.certi condictio.in princ. in pen.col.ff.ſi cert. pet.& in l.ſi cũ exceptione.§.hæc autem.ff.quod metus cauſa. & in l.nemo ex his.§.1.ff.de reg.iur.glo.in c.Abbate. in glo. magna.de re iudi.in 6.vide text.in cap.cùm cauſam.de emp.& vend.& in cap.conſtitutus.vbi not.Inn.de in integ.reſt.& ibi Inno.egregiè extendit d.§.quod autem, vt procedat non ſolùm quando incertitudo prouenit ex facto aduerſarij, ſed etiam quando prouenit ex alio quocunque errore probabili, & ſequuntur Ioann. Fab. & Angel.de Aret.in §.ſed iſtæ.Inſti.de actio. Item adde elegans di-
14 ctum Inn.in d.cap.2.de libel.oblat.† quòd quando ex quacunque cauſa creditor probabiliter dubitat, admittitur libellus incertus.Item vide Inn. & alios in cap. ex literis.de pign. gloſ.in l. ſiue contra.§.1.in verbo, ex Senatuſconſ.ff. de lib.agno. Item limita.d.§.quia autem. per Angel.in d.l.ſtipulationes non diuiduntur,& ibi per Angel. in fin.princ.refert, & ſequitur Alexan. in conſil.182.in 2.vol.incip.lectis,& ponderatis. Item adde ſingulariſſimum dictum Bald.in repe.l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.in 10.colu.in verſ.2.quæritur,pone, quòd reus contra ſententiam opponit. Dicit etiam ſignanter hic Bald. in
15 3. opp. † quòd ſicut admittuntur actiones contrariæ propter factum rei, quòd ita admittuntur poſitiones contrariæ, alleg. cap.ex parte decani. in verbo dolo. de reſcrip. cum ibi not.per
16 Inn.† Dicit tamen Bald.quòd licèt libellus,& actiones contrariæ, & poſitiones contrariæ admittantur propter incertitudinem aduerſarij,tamen dicit,quòd non admittuntur probationes contrariæ, vel ſententia. Addo idem tenere Ant.de Butr.in cap. tertio loco. ad fin. de proba. Bald.in l.2.C.de ſen. quæ ſine
17 cert. quanti. † An poſitiones alternatiuæ admittantur,ponunt Can.in cap.ex parte decani extra de reſcrip.per illum text.& dicunt, quòd ſic dicunt tamen Imo. & Ant.de Butr.quòd ideo ibi admittitur alternatio, quia vtrunque remedium ſufficiebat
18 pro victoria. † Inquantum vult Bald. quòd nunquam probatio contraria admittatur, adde idem velle Bart.in l. ſi rem.in fi.
19 ff.de rei vend. Bald.in l. 2.C. de ſen. quæ ſine cert. quanti. † An ſententia contraria valeat, vide hic Bald.in 3.opp. & plenius in 8.colum.¶In ea.glo. ad fin. puto iſtam glo.quantum ad l.ſi ſeruus.1.ff. cõmoda. & l.3. C.depoſi. bene dicere. quantum verò
20 ad alias leges glo.non bene dicit.¶† Extra glo. quomodo procedat illud,quod dicitur in l.noſtra,quod allegans contraria,eſt repellendus,materia eſt brocardica, & Doct. varias theoricas tradiderunt, inter alias videtur melior illa Bart. hic in verſ. ſumus expediti de glo.qui diſtinguit, quòd aut quis vult intentare contraria remedia contra diuerſos,aut contra vnum. In primo caſu poteſt in diuerſis inſtantijs, & non repellitur. Alleg. l. Papinianus.§.ſed nec impuberis.ff.de inoffi.teſt.Fulg.hic dicit, quòd ille. §. non meretur allegari, quia illa remedia non ſunt contraria, ſed ſe compatientia. & licet Fulg. non dicat,Bartol. met ibi dicit,quòd ille.§.non facit ad propoſitum, & quòd nõ faciat ad propoſitum,probo,quia nos loquimur quãdo remedia contraria agendo intentantur. ille.§.loquitur, quando duo contraria remedia intentantur excipiendo. Aut intentantur duo remedia contraria contra vnum, & tunc quædam ſunt contraria origine, & exercitio,quędam contraria non origine, ſed exercitio. Primo caſu adhuc diſtinguitur, vt hic per eum. Inquantum Bart. allegat.l.Aurelius. §.fin.ff.de lib.leg. malè alleg.quia nunquam origine in illo.§.competijt niſi vnum remedium, & non duo, vt ibi, ita inuenio dicere Ang.& Fulg hic. ¶Ego in hac materia capiendo omnia dicta Bart. Cyn. Bald. Sal.& Pau.de Caſt.faciam regulam cum fallentijs. Regula eſt, ꝙ allegans remedia contraria nõ eſt audiendus. concordantes allegaui

ADDITIO.

a ¶Canoniſtæ. Adde Maria.de Sen.in d.c.2.de libel.oblat.

Source : BIU Cujas

21 allegauſ in text.in not.¶† Iſta regula primò fallit, quando quis intentat contraria remedia contra diuerſos in diuerſis inſtantijs,quia res inter alios acta,&c. Secundò fallit, quando remedia ſunt contraria & origine,& exercitio;& quando quis intentauit vnum remedium ſibi non competens, iuſta ignorantia tunc admittitur ad remedium contrarium competens. d.l.mater.ff.de inoffi.teſta.cum concor.de quib.hic per Bart.Fallit niſi obtinuiſſet in iſto remedio incompetenti.l. ſi ſeruus plurium. §.1.ff.de leg.1.vt hic per Bart.Tertiò fallit in caſu.l.fin.verſ.pen. C.de codic.Quartò iſta regula fallit, quando incertitudo cauſatur ex facto aduerſarij,& ſic rei, tunc admittitut contrarium remedium cum proteſtatione, quòd cum vno tantum vult obtinere.l.1.§.quia autem.ff. quorum leg.de quo text. ſ.latè dixi. Quintò iſta regula fallit,vbi remedia contraria intentantur non purè,ſed conditionaliter,puta ſi dico ſententiam nullam, & ſi qua eſt,appello.de quo puncto plura ſcribit Bald hic in 3. opp.per totam,& plenius Bart.in l.ſi expreſſim.ff.de appel.cum infinitis concor.Sextò fallit,niſi ex generali conſuetudine contrarium ſeruetur, ꝙ remedia contraria intentẽtur, puta, quis non poteſt intentare publicianam, & rei vend. tamen ex conſuetudine inductum eſt.per c.Abbate ſanè.de re iud. in 6.ſecundum gl.quæ facit mentionem de hac conſuetu.in §.aliæ. Inſti. de act.ponit Bart.in l.1.in prin.ff.de public. & latè Bal. hic in 5. op.& Imo.& Butr.in c.2.de lib.oblat. & dicunt Bal. & Sal. hic, ꝙ ideo ſuſtinetur iſta conſuetudo, quia eſt fauor litiũ minuendarum,& quia quaſi eadem probatio requiritur in rei vend.ſicut in publiciana. Septimò limita alijs duob.modis, qui colliguntur ex dictis Bartol. in l.naturaliter.§. nihil commune.ff.de acq.poſſ & ibi Alex.not.in 28.colu.& ibi dixi Ad vnum tamen aduerte,quòd licèt allegans contraria non debeat audiri,vt hic, tamen ſi aduerſarius non vult eum repellere in totũ, ſed vnũ de contrarijs acceptare pro ſe, poteſt hoc facere. ita ſingulariter Bal.in l.cùm præcum. C.de lib.cau. & reputat iſtud dictum
22 not.dignum.iſta procedunt in actore.¶† Quid in reo,nunquid reus excipiendo poſſit vti contratijs exceptionib. Bartol.hic in verſ.quæro an excipiendo.tangit, & ſe remittit ad.l.nemo.ff.de excep.Bald.hic tangit in 6.quæſt.in verſ.circa ſecundum, & videtur ponere vnam regulam, quòd ſic fauore liberationis, & ponit multas fallentias,quas ponit gl.in l.nemo ex his.ff.de reg.
23 iur.¶† Quid in criminalibus, an reus accuſatus [a] de homici-
a dio poſſit opponere exceptiones contrarias,puta negare, quòd fecerit homicidium,& ſi fecit,quòd iuſtè fecit, puta ad defenſionem ſuam neceſſariam, ponunt Bald.& Sal.hic. Dyn & Io. And.in regula nullus plurib.de reg.iur.lib.6.tenet, quòd non,tamen Bart. tenet contrarium in Auth.contra, qui propriam.C. de non nu.pec.& Bart.in l.cùm de indebito. in princ.ff.de prob. & Bart.in conſ.incip.quidam accuſatus de adulterio.dicens, ꝙ illa l.nihil facit pro eis,imò cõtra eos,rationib.per eum in vtraque.l.hic alleg.ponit And.de Iſer.& Bal. in c.1.§. item ſi vaſal.ſi
24 de inueſt.feud.contr.fuc.d.Abb.Pan. in c.is, qui.de ſol.¶† Circa illud vltimum perpetuò no.ꝙ ad euadendum pœnam ho-
b micidij nõ ſufficit,ꝙ reus diceret, & probaret, [b] quòd fecit ad ſuam defenſionem,ſed oportet,ꝙ dicat, ad neceſſariam ſuam defenſionem. ita ſingulariter Bald. in l.data opera.C.qui accu. non poſſunt,in 15.colu.de quo facit feſtũ Lud.Ro. in ſing.ſuis. 28.de cuius dicti veritate latè ſcripſi.in l.vt vim.ff.de iuſt.& iur.
25 ¶† Quid in ſententia, ſi ſententia iud.contineat contrarietatẽ, an admittatur? ponit Bald. hic in 6.colu. & Bald.in §. quib.in 1.conſti.C & Bart.not.in l.duo iudices.in fin.ff.de re iud. aliquæ lect.habent ſub.l.præſes.vbi dicit,quid ſi cauſa eſt commiſſa ad conſilium ſapientis & vnus cõſuluit vno modo,alius alio modo,& iudex fert ſententiam ſecundum conſ.ſapientis,quid iuris, & latè Ioann. Andr. in regula, nullus ex conſ.de reg.iur.in mercu.de hoc Cano.habent glo. in cap.ſi is, qui præeſt.§.cùm ergo.in glo.1.mag.l.1.quæſt.3.de qua glo. facit magnum feſtũ, & eam alleg.pro ſing.in propoſito Rom.in repe.rub.de arbi.in 24 colu.Rom.in conſ.14.inc.idem de iure concludendum pu
26 to.¶†Et circa iſtud,an ſententia contraria valeat, dicit Bald in 8.colu.quòd ſi iudex diceret, condemno, imò abſoluo, ꝙ iſta ſnĩa valet. per l. Stichus imò Pamphilus. ff.de manum. teſt. & dicit Bald.quòd de hoc eſt vna glo. in Decretis.voluit Bald. alleg. not.glo.in cap. prædicator. in glo.3.16.quæſt.1.quam glo. not.alleg.d.Abb.Pan.in cap.innotuit.in 2.colu. in prin.extra de elect.de hoc eſt text.in l.ſi ita ſcriptum fuerit. ff.de hær. inſti.in
27 princ.vbi Bart.pulchrè loquitur.¶†Quid in teſte, qui dicit factum menſe Maij, imò menſe Iulij, an iſtud vltimum valeat? ponit Barto.in l.Stichus imò Pampnilus.per illũ text.ff.de manum.teſt.& in d.l.ſi ita ſcriptũ fuerit.in fi.princ.ff.de hær.inſt.ꝙ
28 ſic. ¶† An in modo procedendi ſit licitum intentare diuerſas iuriſdictiones,puta ſi iudex dicit, quòd procedit tanquam ordinarius,& tanquam delegatus,vel tanquam arbiter,& arbitrator,an valeat iſte proceſſus? Bald.hic in vlt.colu.& in vlt.quæſt. ponit, & Bald. in l.1.C.qui pro ſua iuriſd. & melius quam alibi Bald. in cap. ſi autem inter pares. in princ. de leg. Conra.in vſi.
29 feud.† dicit tamen Bald.hic,quòd ſi iudex in criminali procederet contra reum accuſatum ex accuſatione, & inquiſitione, ꝙ proceſſus eſt nullus,& ita etiam vult Bald.in repe. Paduana. l.edita.in 22.col.verſ.quæro.C.de eden. Iaſon May.

ADDITIONES.

a ¶Accuſatus.Addè Bald.in l.lacus.ff.de acq.rer.dom.
b ¶Probaret.Vide Decium in l.nemo ex his.ff.de reg.iur.
* Et quæ habentur inter communes opin.lib.8.verſ.Homicidij.Bald. in l.ſiquidem.C.de excep.in Auth.contra,qui propriam.C.de non nu.pec.& dic,quòd confitens ſe occidiſſe ad ſui defenſionem, eam non probando, non punitur vt homicida,ſed mitius,teſte Rob. de ord.iudi.cap. 42.nu.29. Grammat. Deciſ.5.num.14.Declara,vt per Hippol.ſing.185.Bonifa.Vital.tit.quid ſit accuſatio,num.114. & vide eundem Iaſ. in l.vt vim.nu.13.ff.de iuſt. & iur.Por.lib. 1.concl.15. Boer.quæſt.164. par.1.& quando, & ex quib. ſignis præſumatur factum ad defenſionem,not.Aymo conſ.119. num.7.conſ.151.num.18.verſ. alibi ſcribit Ang.vbi, quòd ſemper præſumitur ad defenſionem. Dec. conſil. 459.colu.2.496. col.pen.conſ.528. in fin.Fel.in ca.ſignificata.2. colum.4.& 5.de homicid. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *In omni iudicio quantuncunque ſummario debet tamen perſona legitimari.Et quid in iudicio, quando imploratur officium iudicis. numero 3.*
2 *Quando cauſa principalis eſt ſummaria, vel executiua, omnes articuli,qui ex illa cauſa emergunt,debent ſummariè expediri, & numero 4.*
5 *An qui agnouit bonorum poſſeſſionem præſumatur in dubio tempore congruo agnouiſſe.*
6 *Quando tempus eſt fundamentum intentionis alicuius, tenetur præcisè tale tempus probare.*
7 *Vbi in aliquo actu reperitur iuterueniſſe decretum iudicis, omnia præſumuntur ritè, & rectè facta.*
8 *Iſte terminus occaſio,denotat cauſam remotam.*
9 *Bonorum poſſ.an ſit ius perſequendi.*
10 *Multæ ſunt differentiæ inter bon.poſſ.& hæreditatem.*
11 *Solus pupillus non poteſt hæreditatem adire ſine tutore.*
12 *Hæreditas ſolo animo aditur ſine præſentia iudicis.*
13 *Tempus adeundi hæreditatem de iure ciuili currit ignoranti.*

Qui admitti ad bon. poſſ.poſſunt. Et intrà quod tempus. Rubr.

¶Iſta rub.habet duas partes.Prima reſpicit perſonas, quæ poſſunt ad bon.poſſ.admitti.Secunda reſpicit tempus. Circa prima partem.d. And.Barb.in ſolenni repe.huius rub. in 6.col. dicit ſe colligere vnum nouum per alios non tactum. ſ. probari ex iſta rub. iuncta.l.3.§. ſi cauſa cognita.ff.de bon.poſſ.illud, ꝙ voluit glo.reputata ſing.in l.2.in glo.pen.& ibi Bart. in fi.& alij
1 poſt cum.C. de edi.diui Adria. tol. quæ ſing. vult, † ꝙ in omni iudicio quantuncunque ſummario, debent tamen perſonæ legitimari.Idem probatur in hac rub.nam iſtud iudiciũ eſt ſummarium.d.§.ſi cauſa cognita,& ibi melius decla.Bar. & tamen iſta rubr.dicit, qui admitti,denotando, ꝙ non omnis perſona admittenda eſt, ſed ita demum ſi ſit legitima. imò ſingularius
2 probatur in iſta rubr. ſecundum eum, † quòd etiam in omni iudicio,in quo ſolum imploratur officium iudicis, non in figura iudicij,vt eſt in materia noſtra,& decla.Bart.& omnes in l.1. ſuper glo.2.ſ.eod.debent tamen perſonæ legitimari. Tu aduerte in primis,quod ſecundum iſtam inductionem præſupponitur, quòd requiritur, quòd perſonæ ſint legitimæ, ad hoc, vt admittantur ad bon. poſſ. hoc non videtur verum propriè loquendo: nam ſeruus non habet legitimam perſonam.l.ſeruus. C.de iudi.l.vix certis.ff.eod. & l.quod attinet.ff.de reg.iur. & tamen ſeruus admittitur ad bon.poſſ.ſiue ſit delata ſeruo,ſiue domino.l.ſeruus.in princ.& ibi glo.ff.de bon.poſſ. Item filiusfam. non habet legitimam perſonam ſine conſenſu, & licentia patris.l.fin.§.neceſſitate. ſ.de bon. quæ libe. & tamen ſolus poteſt
a gnoſcere bon.poſſ.l.1.ſ.eo.ſimiliter fęmina [a] d.l.ſeruus.in princ.

Ratio

ADDITIO.

a ¶Similiter fœmina.Supple,quæ tamen pro alio non habet legitimam perſonam.l.quia abſente.& l. alienam.ſ.de procu. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Ratio prędictorum, quia bon.poſſ.agnoſcitur non in figura iudicij, ſed extra omnem iudiciariam ſolennitatem, vt per gl. & Doct.in l.1.ĵ. eod.& glo. & Bart. in l. 3.§.ſi cauſa cognita. ff.de bon. poſſ. Et de prædictis vide per Bald.in 2. quæſt. & 21. opp. infra eod. imò generaliter quilibet cenſetur habilis, vt admittatur ad bon. poſſ. niſi propter defectum ætatis, vt quia pupillus, vel minor, qui ſolus non admittitur.l.bonorum. ĵ.eo.l.ſi infanti.in fi.infra de iure delib. & l.1.§.1.ff.de bon.poſſ. furioſo, infan. Spec. in titu. de actore. circa princ. Item in caſu.l.vnicæ.ff. quibus non compe.bon.poſſ. ¶ Secundò aduerte ad quartũ, ℣ ſingularitas illius gloſ. in d.l.3. conſiſtit in alio.ſ. quòd quamuis iudicium principale ſit ſummarium, tamen perſonæ debent plenè legitimari, ſic quod non ſufficeret ſummaria, vel ſemiplena informatio legitimationis,& licèt illa glo. non exprimat, tamen Bart.Sal.& do.Alex.ibi dicunt, quòd in hoc eſt ſingularis,cum concor. quas ibi tradam. ad iſtud autem, quod plenè
3 probari debeat,nihil facit præſens rubr. ¶† Item ex alio ſingularitas illius glo.oſtenditur:nam habemus reg.℣ quando cauſa principalis eſt ſummaria,vel executiua, certè omnes artic.qui in illa cauſa emergunt, debent ſummariè expediri, vt decla. Bart.in extraua.ad reprimendum. in verbo ſummariè.in 2.col. Facit,quod ſingulariter decidit idem Bart. in l.3.in vlt. col.ff.de alimen.& ciba.leg.Bald.in l.1.in vlt.colu.C.de reb.credi.& probat bene text.in l.ſi quando.in verſ.credere debent. C.de teſt.& ibi Bald. circa princ.not. & reputat not.dignum. & tamen volunt Doct.ſuper glo.in dicta l.2. quòd quamuis iudicium principale ſit ſummarium, vel executiuum,tamẽ legitimatio perſonarum debet plenariè tractari,& hoc nil facit ad rub. ¶† Præ
4 a tereà, [a] & quartò illud de legitimatione perſonarum procedit,ſi fuerit oppoſitum per aduerſarium,& non aliter,quia per iudicem non venit opponendum de legitimatione perſonarum,ſecundum Bart. per illum text. facit.l.quos prohibet.ff.de poſtu.arguendo à ſpeciali.Bartol.in l.inter quos.§. alieno.circa fin.ff.de dam.infect.ſed in iſto titu.non apparet expreſsè, quòd eſſet aduerſarius contradictor, patet, quia tunc non procederet.l.1.ĵ.eod.quia tunc filiusfa. non poſſet ſine patre agnoſcere ſecundum Bal.& alios ibi.& clarius Sal.in l.1.infra de bon.poſſ. contratab. & tanto fortius hodie, quo iure contradictor non auditur,ex quo ſufficit qualiſcunque agnitio.l.fi. & ibi expreſsè Bald.vbi dicam.infra eod.Benè fateor, quòd notabile eſt in ſe verum, quod in iudicio quantuncunque ſummario debet perſona legitimari.Et ad hoc benè facit text. cum gloſ. in l.1.§. ea.ff.de ven.in poſſ. mit.quem ad hoc alleg. Bald.idem tenens
b in l.ſi in 5.q. circa medium. C.de edi.diu. Adria. tol. & idem [b] facit, quia etiam in cauſis ſummarijs, & executiuis filiusfa. nõ poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris, & ſic etiam tunc requiritur legitimatio perſonæ,vt not.probat Bal. in l. nec quicquam.§.de plano. in vlt. colum. verſ.ſed nunquid ibi poteſt.ff. de offi.procon.& leg. quem ſequitur do.Alex. in conſil. 58.inc. viſo proceſſu cauſæ tam principalis in 1. colum. in 2.volu. ali-
5 quid per Bald.in l.3.§.ſed vtrum. ff.de mino. ¶† Circa ſecundã partem rub.quærit hic do.And.Barb.in repet.in 2.col.& ſeq.an qui agnouit bon.poſſ.præſumatur in dubio tempore congruo agnouiſſe,an verò teneatur iſtud probare,dicit,quòd eſt noua, & inaudita quæſtio,in qua concludit ipſe, quòd teneretur hoc
c probare.ſ.ſe tempore legitimo agnouiſſe.motus, [c] quia regula
6 † eſt, quòd quando tempus eſt fundamentum intentionis alicuius,tenetur tale tempus præcisè probare,aliàs ſuccumberet, glo. in l. eum actum. quam Barto.ibi multum not. ff.de nego. geſt.& glo.in l. qui iuraſſe.§.ſi pater. el 2.ff.de iureiur. Bartol. & alij in l.non ſolum.§.ſed vt probari.cum ſuis concor. ff.de ope. no.nun.& in l.& an eadem.§.actiones.ff.de excep. rei iudi. not. Bald.& Sal.in l.fin.per illum text.C.an ſer.ex ſuo fac.glo.not.in c. venerabilibus.in gl. pen.de ſenten. excom. in 6. cum alijs per eum alleg. Ad idem facit, quia tempus requiſitum à lege, vel ſtatuto cenſetur eſſe de forma,vt not.Bald.& Sal.in Auth.quæ ſupplicatio.in 3.not. per illum text. C.de preci. Impe.offe.cum concor.quas ibi dedi. Dic, quòd eſt de forma eſſentiali actio,
d non probatoria, vt probari debeat. Pro eadem parte [d] facit text.in.§.fin. Inſti.de bon.poſſ.ibi, *ſed quocunque modo admittentis eam, iudicium intra ſtatuta tempora oſtenderit.* vbi pondera, quòd text. loquitur conditionaliter, & ſic conditio debet impleri in forma ſpecifica.l.qui hæredi.& l. Meuius.ff. de condi. & dem. & debet intelligi de vera probatione.l.Lucius.ff.de cond.& demon. Ad idem text. in l.fin. infra eod. vnde ſumitur ille.§.fin. Inſti.ſed caue,quia in illa.l.fin.vbi eſt text.originalis non ſunt illa verba,quæ ſunt ibi,ſed dicit, quod debet oſtendere apud iudicem,ergo loquitur de probatione. Ad idem text.in l.1. in verbo *intra tempora edicto præſtituta.* C. de bono. poſſ. contratab. & text.etiam in milite.in l.in fraudem.§.fin.ff.de teſta. mili.& in l. 2.in fin.ff.de vetera.militum ſucceſſio. iuncta. l. ſi fratris. C. de iur.delib. Vltra eum bene facit,quia vbi ad aliquem actum requiritur certum tempus, debet tale tempus probari. l.1.§.fina cum l. ſequen. & ibi ad hoc not. Bartol ff.de incend.ruin. naufra.& not.Bald.in l.1.in princip. ff.de alea. Spec. in titu. de teſt. §.iam de interrogatorijs.verſi.item de tempore.Item vbi actus poteſt vna die valere, alia non,de neceſſitate debet ſcribi dies, vt not.in cap.Abbate.de re iudi.in 6.ſecundum Bal.in l.ſi quando.in 6.quæſtio.C.de teſti. Sed præmiſis non obſtantibus puto contrarium, & oſtendo à partibus enumeratis.Aut. n. loquimur conſiderato tempore Digeſtorum, & etiam tempore.C. ante.l.fin.infra eod.quo tempore regulariter in agnitione bon. poſſeſſo. requirebatur, quòd interueniret decretum iudicis cum cauſæ cognitione,vt in l.3.§.ſi cauſa cognita.ff. eod. & ibi gloſſ.& Bartol.& text.in l.2.§ dies,& ibi glo.ff.quis ordo in bon.
7 poſſeſſo.ſer. † Et tunc [e] ego habeo regulam, quòd vbi in ali-
e quo actu reperitur interueniſſe decretum iudicis, omnia præſumuntur ritè,& rectè facta, ſecundum Spec. in titu.de emp. & vendi.§.nunc dicendum reſtat. in verſ. breuiter ſcias. quem refert,& ſequitur Bald.in l. cùm hi.§.ſi prætor. ff.de tranſact. & in l.non autem.ff.de adop. & in l.final.C.de præd. mino.& in l. quæcunque.§.fin.ff.de publicia.in rem acti.& in addi.Specu. in titu. de appel.in 5.colum. & not.in capit. ſicut. in 2.colum.per illum tex.de re iudic.vbi ſing dicit,quòd iſtud procedit etiam ſi iudex eſſet vnus ribaldus,& idem, quod ſupra tenet Imol.in l. ſi quis cùm aliter. ff. de verbor. obliga. dom. Alexan. in conſil. 104.in 2.vol. incip. viſis ſcriptis mihi tranſmiſſis. in 3. colum.in verbo,& præſumitur pro decreto. facit gloſſ.ordi. in l.actor.ff. rem rat.hab.quamuis contrarium tenuerit, & non benè dom. Fran.de Aret.in conſilio 69.incip. viſo puncto, & conſultatione ad me tranſmiſſa.niſi reſpondeas prout ſing. limitauit Bald. in l. tutores. ff. de confir. tuto. vbi dicit, quòd prædicta regula procedit in maioribus magiſtratibus, pro quorum decreto multum præſumitur, ſecus in inferioribus, vt municipalibus, vel pedaneis, iſto modo intelligitur text.in §.nos autem.Inſtit. de aucto. tut. melius de Atti. tut. & refert ita dicere Azo. in
f ſum.titu. C.de tut.& cur. qui nõ ſatiſd. Aut loquimur [f] ſecundum iura noua.C. ſecundum quæ in agnitione bono.poſſeſſo. non requiritur decretum,& ideo ſublata eſt bono.poſſeſſo.decretalis, & ſolùm remanet iudicialis.l.fin. & ibi Cyn. Bartol.& alij. infra eod. gloſſ. in l.3.§. à municip.ff.eod.§.fin. Inſtitu. eod. & l. fin. §. 1. C. de cur. fur. & tunc aut iſte, qui agnouit bono. poſſeſſo. eſt in poſſ. reali bonorum, & tunc clarum eſt, quòd nihil tenetur probare de tempore, quia vbi aliàs quis teneretur probare tempus,certè ſi ſit in poſſeſſione,releuatur ab onere probandi, & transfertur in aduerſarium, ſecundum Bartol. in l.1.§. non autem. ff.de bono. poſſeſſo. ſecundum tabul. Facit text.in capit. ex literis. de prob. & in capit. ſi à ſede. de præben. in 6.Bald.in capit.capitulum Sanctæ Crucis. in 1.colum. de reſcrip.& Bald.not.in capit.ex literis.in 2.colum.de conſue. Iſtud enim eſt commodum poſſeſſionis, quia transfert onus probandi in aduerſarium.§. commodum.Inſtit.de interdic. Aut iſte, qui agnouit,non eſt in poſſeſſione, & hic eſt punctus, in quo etiam dico,quòd ſi ipſe agat contra poſſeſſores bonorum, non tenetur probare, quòd agnouit bono. poſſeſſo. intra tempus congruum, quia iſtud non eſt ſuum fundamentum, ſed bene erit fundamentum aduerſarij, ſi excipiendo velit repellere, ergo aduerſarius eſt, qui tenetur probare tempus. l. ab ea parte. ff. de prob. & iſtud demonſtrat gloſ. quam Bald. ibi dicit eſſe ſing.in l.2.C.de peti.hæred.quę declarat,quis teneatur probare tempus,an agens,an excipiens, & determinat, quòd ille, qui principaliter ſe fundat in tempore, & ſic hoc caſu excig cipiens probabit, & non actor. Ad idem eſt doctri. [g] gloſſ.not. in clem.fin.in glo.pen. de reſcrip.quam dom. Card. ibi ad hoc reputat ſing.per quam dicit Bartol.in l.ſi is,qui.§.fin. in fin.ff.de iur.fiſci.& in dicta l.non ſolùm.§.ſed vt probari.de op.no.nun.

in

ADDITIONES.

a ¶Præterea.Limitat Iaſ.in l.1. & in l.quamuis. colum.fin.infra de edi. di.Adri. PVRPV.

b ¶Et idem.Adde Iaſ.in l.3.verſ.tu fortifica.ĵ.eod.& in l.quamuis.alleg.infra de edi.diu. PVRPV.

c ¶Motus.Et in exceptione.Alex.lib.1.conſ.86.ad fin. PVRPV.

d ¶Pro eadem parte. Corrobora, quia lex diſponens conditionaliter, dicitur requirere non leuem ſolennitatem, Alexan. in l.1. in fin. de lib. & poſthum. PVRPV.

e ¶Et tunc.Adde,quòd pro iudice præſumatur. Iaſ.in l. ſi donatione. colum.fin. ĵ.de collat. PVRPV.

f ¶Aut loquimur.Limitat Bart.in fin.l.matrem.C.de probat.Fely.in c.ex literis. 5.not.de prob.Iaſ.in l.1.col.2.ff.ſol.matr. PVRPV.

g ¶Doctrina.Adde Ioan.de Imo.in l.poſt dotem.in 6.colu.ff.ſol.matr.

Source : BIU Cujas

Iaſſuper Secunda Codicis.

in l. eum actum. ff. de nego. geſt. & in l. matrem. C. de prob. & not. Bald. in l. ampliorem. § fin. C. de appel. & in l. ſi minorem. C. de in integ. reſt. Ad idem bene facit, quod vult in ſimili Bald. in l. poſt dotem. in fin. ff. ſolu. matr. pone, in inſtrumento dotali dicitur, Titius eſt confeſſus habuiſſe, & recepiſſe centum à Sempronio nomine dotis filiæ ſuæ, quæ centum ſtipulatus eſt Sempronius ſibi reddi, deinde Sempronius agat ex tali ſtipulatione, quamuis requiratur, quòd talis ſtipulatio ſit facta incontinenti. l. quoties. ff. ſolu. matr. ipſe tamen non tenetur probare, quòd ſit facta incontinenti, ſed filia, quæ dicit ex interuallo factam, cùm in illa ſe fundet, debet ipſam probare, per gloſſ. in d. clem. fin. de reſcrip. & generalem theoricam. d. l. eum actum. ff. de nego. geſt. pro ea parte facit. l. 1. C. quorum bonorum. vbi debet probare duo. ſ. filiationem, & ſe fuiſſe admiſſum. De tempore autem nihil dicit. Ad idem fortius ſtringit text. in l. non hoc. infra vnde legi. vbi ſufficit probare ſe admiſſum.

¶ Vlt. circa iſtam ſecundam partem rubricæ, quod aliqui libri habent intra, aliqui infra, melior litera videtur intra, quæ ad tempus propriè refertur, infra ad locum. Lau. Vallen. in 2. elegan. cap. 91. ſed in contrarium eſt text. Iuriſcon. in l. ſcire oportet. §. multa. in verbo infra 50. dies. & in § ſufficit. in verbo, intra conſtitutum tempus. ff. de excu. tut. & incapit. quoniam frequenter. §. in alijs. vt lite non conteſt. in capit. 2. de regularib. & in capit. 2. de obſer. iciu. Tamen, quod hic in rub. debeat eſſe dictio intra, facit text. in l. emancipata. in verbo intra annum. infra eo. ¶ Gloſ. rub. diuiditur magiſtraliter in quinq; partes princip. In prima continuat rubr. ad præcedentes. In ſecunda eam ſubordinat ad titulos ſequen. In tertia ponit diffinitionem bon. poſſeſſo. In quarta declarando illam diffinitionem, & ſupplendo remouet duo contraria. In quinta, & vlt. per viam notabilis ſe remittit. Secunda ibi, *& dic, quod hic tit.* Tertia ibi, *item dic, quod bon. poſſ.* Quarta ibi, *& intellige.* Quinta, & vlt. eſt, ibi, *& nota hæc, quæ dixi.* Et præmitte pro intelligentia gl. tria debere eſſe in conſideratione, vt decla. Bart. in l. 1. in 1. colu. infra eod. in princip. cùm dicit, item ſicut dixi in ſummario tria præmitte de iure
8 antiquo. & in l. 3. §. bon. ff. eod. ſ. de bon. poſſ. ¶† In prima parte pondera, quòd gloſ. cum myſterio dixit occaſione: nam iſte terminus, occaſio, denotat cauſam remotam. capit. ſolitæ. de maio. & obe. capit. poſt tranſlationem. de renun. vbi Doct. & in capit. cùm ceſſante. de appel. & alibi ſæpè. Primæ tres partes gloſſ. ſunt claræ. In quinta parte gloſſ. vt ſoluat duo contraria tacita, facit duas ſubauditiones ad diffinitionem Iuriſcon. tra-
9 ditam in d. l. 3. §. bonorum. ¶† Primum contrarium eſt: nam videtur, quod bon. poſſeſſo. non ſit ius perſequendi, & conſequenter non ſit inſtrumentum agendi, nec actio. Nam bono. poſſ. ad patrimonium defuncti agit bono. poſſ. hæredi. petitione, quæ eſt eſt actio inuenta ad ſimilitudinem pet. hære. competentis hæredi de iur. ciuili. l. 1. & 2. ff. de bono. poſſ. hered. pet. Gloſ. fatetur iſtud primum contrarium, quòd non ſit ius quo agat, & ſic non ſit inſtrumentum agendi, ſed bene ſit ius, propter quod primò debet agnoſcere bon. poſſ. ſi vult poſſe agere bono. poſſeſſo. hæred. petitione. Idem tenet gloſ. in dicta. l. 3. §. bonorum. ff. eo. Ex quo collige, quòd bono. poſſeſſio non eſt actio, & de hoc vide Bal. hic in 2. quæſt. & Lud. Rom. vbi etiam per Bald. an bono. poſſ ſit ſaltem offic. iudi. & concludit, quòd non. Idem Bartol. in dicta. l. 3. in princip. in 2. colum. tenet, quòd non ſit neceſſaria illa expoſitio gloſſ. ſed quod diffinitio bene ſtat de per ſe, ſed illud, quod dicit, non placet, nec ſatisfacit, quòd ſit ius perſequendi. ſ. per confirmationem à iudice. Sed obſt. quod infra ſubijcitur, patrimonij ſiue rei, & ſic eſt ius perſequendi patrimonium vniuerſale, & rem ſingularem, non autem confirmationem. Secunda opin. quam vult remouere gloſſ. eſt, nam videtur, quòd iſta diffi. bono. poſſeſſ. non ſit bona, cùm conueniat hæreditati, vt patet ex l. nihil aliud eſt hæreditas. ff. de regu. iur. & ſic ad hoc, vt diffinitio ſit bona, debet conuerti cum omni diffinito. l. 1. §. dolum. & ibi Barto. ff. de dolo. gloſ. in dicta. l. nihil aliud eſt hæreditas. & in l. fin. ff. de verbor. ſign. & glo. in rub. extra de ſum. Trin. ſed iſta diffinitio non conuertitur cum omni diffinito, quia non omne ius perſequendi, retinendique, &c. eſt bon. poſſeſſio, cùm etiam hæreditas ſit ius retinendi, &c. & ideo gloſſ. vt poneret differentiam, addidit ius. ſ. pretorium. idem dixit glo. in dicta. l. 3. § bonorum. vbi plenius loquitur, & gloſſ. in dicta. l. nil aliud eſt. & Inſt. eod. in princip. & Cyn. in l. certum. in 1. quæſt. infra vnde legi. & not Bald. hic in 9. quæſt. Sed Bartol. in dicta. l. 3. in princip. iſtud reprobat, & dicit, quòd eſt peſſimè dictum, quia eſt contra text. l. vnicæ. & in rubr. ff. vt ex leg. vel Senatuſconſul. & quod imo bon. poſſ. eſt ius non ſolum prætorium, ſed etiam ciuile, patet, quia eſt dare bon. poſſ. quæ ſit de iur. ciuil. l. vnica. ff. vt ex legi. vel Senatuſconſul. & §. ſeptima. Inſtit. de bon. poſſ. & ſequitur do. Alex. hic. Et ad motiuũ, quod ſentit glo. reſpondet, q; hæreditas eſt ius ſuccedendi, non autem dicitur, q; eſt ius perſequendi, quia hæreditas ſolo animo aditur. l. pro hærede. in prin. ff. de acquir. hæred. non ſic eſt in bon. poſſ. quæ eſt ius perſequendi, quia non ſolo animo aditur, ſed expedit, quod illud ius coram
a iudice perſequatur. Pro iſta parte [a] Bartol. facit ſtricta ratio: nam vbi competit iſta bon. poſſ. vt ex legib. ibi etiam competit bon. poſſeſſio vnde legiti. text. eſt in l. 3. ff. vnde legi. Bal. & Sal. in rubr. infra vnde leg. Cyn. Raph. & Moder. in l. fin. eod. titu. ſed ſic eſt, quòd bon. poſſeſſio. vnde legi non competit, niſi vbi quis poteſt ſuccedere de iur. ciuil. l. 2. §. fin. ff. vnde legi. & patet ex dictione legitimi. l. lege obuenire. ff. de verbor. ſign. l. 3. §. de illo ff. pro ſoci. cùm ergo bon. poſſeſſio. vnde legiti. cõpetat, quando ſuccedi poteſt per illam bono. poſſeſſ. vt ex legibus, ergo neceſſario concludit, quòd per eam ciuilis ſucceſſio defertur. Veriora videntur dicta gloſſ. quia non videtur, quod illa bon. poſſeſſio. vt ex legibus ſit ius ciuile, imò prætorium, patet etiam ex nomine, & ex diuerſitate effectus: nam ſi eſſet de iure ciui eſſet perpetua, vt decla. Bald. hic in 9. q. Et quod ſit de iure prætorio, ſonat text. in dicto. §. ſeptima. ibi, quam prætores optima ratione introduxerunt, & text. in dicta. l. vnica. circa princip. ff. vt ex legibus, & Senatuſconſul. bono. poſſeſſ. detur. Niſi intelligas approbatione prætoris, ſed pro hoc non deſinit eſſe de iur. ciuil. l. 1. in princip. cum gloſſ. ff. ſi pars hæred.
10 pet. ¶†† Adde tamen, quòd ſunt multæ differentiæ inter bon. poſſeſſ. & hæredi. nam filiusfam. non poteſt adire hæreditatem niſi præcedente iuſſu patris, & ſic eo ſciente. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquir. hæred. & tamen poteſt agnoſcere bon. poſſeſſ. etiam ignorante patre. l. 1. infra eod. Item bono.
b poſſeſſ. [b] poteſt acquiri per procuratorem. l. 3. §. acquirere. ff. de bon. poſſ. & tamen hæreditas non poteſt adiri per procuratorem. l. Paulus. aliàs per procuratorem. vbi gloſ. & Bartol. ff. de
11 acquir. hæred. Tamen iſtud vltimum non firmo. † Item ſo-
c lus [c] pupillus non poteſt [d] adire hæredita, ſine tuto. Inſtitu. de
d de auct. tut. in princip. & l. 1. ff. eo. & tamen pupillus ſine tutore poteſt agnoſcere bon. poſſ. cum iudice. l. bonorum. vbi reddam rationem. infra eod. ſecundum Alb. de Ro. Tu vide tamen. l. ſi infanti. in fin. C. de iure delib. vbi Imperator inter cætera dicit, quòd ſi pupillus non habeat tutorem, dummodo ætatis ſuæ annos exceſſerit, poteſt adire prætorem, & eius decreto
12 hæreditatem conſequi. † Item hæreditas ſolo animo aditur ſine iudicis præſentia. l. ſi auia. ĩ. de iure delib. l. pro hærede. in prin. ff. de acquir. hær. ſed in bono. poſſ. eſt neceſſaria præſentia iudicis. l. fin. ĩ. eod. Item hæreditas poteſt perpetuò adiri. i. vſque ad 30. annos. l. licèt. ĩ. de iure delib. ſed bon. poſſ. de lata liberis intra annum agnoſci debet, & per tranſuerſales intra centum dies. l. 2. & l. emancipata. ĩ. eod. & l. 1. §. largius. ff. de ſucceſ. edi-
13 cto. † Item tempus adeundi hæreditatem de iure ciuili cùm ſit perpetuum currit ignoranti. l. licèt. cum gloſ. C. de iure delib. ſecus in rempore agnoſcendi bon. poſſ. l. 2. & l. quandiu. ĩ. eod. & l. fin. ff. quis ord. in bon. poſſ. ſer. & ſic etiam ſi ſtaret per mille annos ignorans, nunquam excluderetur à bon. poſſ. Item hereditas transfert iura directa, ſed bono. poſſ. vtilia. §. quos autem. Inſtit. eod. & l. 2. ff. eod. & ibi Bartol. & latius in l. ex aſſe. ff. ad Trebell. ¶ Extra gloſſ. habent iuuenes præmittere ad euidentiam quædam, quæ ponit Bald. hic, & ea ad literam reaſſumit Ang. de Aret. Inſtit. eod. in princ & ea adhuc clarius ponit Pau. de Caſt. hic, quæ referam in voce. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶ Iſta parte. Eſt contra text. & glo. in l. 1. ff. vt ex legibus. verſ. & dein. & in §. ſeptima. verſic. vt de iur. Inſtitu. de bono. poſſe. Sed glo. in dicta. l. 3. ſaluat eam, tamen iſtud fundamentum ſi conſideretur facit contra. PVRPV.

b ¶ Bon. poſſ. Gloſ. in l. qui in aliena. in verſ. ſed. de acquir. hæred. in princip. PVRPV.

c ¶ Item ſolus. Iſtam ponit gloſ. in §. tutor. in l. impuberi. de tutorib. & cura. da. ab his.

d ¶ Poteſt. Adde l. pupillus, & ibi Bartol. ff. de acquir. hæred. Bartol. & Bald. in l. potuit. C. de iur. delib.

SVMMARIVM.

1 *De iure veteri quicquid acquirebat filius, acquirebat patri, adeo, quod nec momento durabat penes filium.*

2 *Filiusfamilias efficaciter obligatur ex omni contractu de mundo, præterquam in mutuo, & voto.*

3 *Si quis ſolo animo adiuit hæredi. non tenetur creditoribus etiam in foro conſcientiæ, niſi interueniſſet actus facti extrinſecus.*

4 *Si aliquis abſens, & ignorans inſtituatur hæres, dicitur ſibi propriè hereditas delata, adeo, quòd caderet in ſtatuto faciente mentionem de eo, cui delata eſt hæreditas.*

Source : BIU Cujas

5 *Si mortuo patre filius dicat, quia ſcio hæreditatem patris mihi delatã, ideo eam accepto, talis aditio nihil valet.*
6 *Scientia, & negligentia filij in petenda bon. poſſ. præiudicat patri.*
7 *Repudiatio expreſſa plus nocet, quàm tacita, quæ inducitur per lapſum temporis.*
8 *Filiusfamil. ignorante patre poteſt petere bon. poſſeſſionem.*
9 *Fratres minores, qui non poſſunt iure actionis petere aliquid, quòd eis eſt relictum, poſſunt tamen implorare officium iudicis, vt hæredes compellat.*
10 *Ex temporis diuturnitate quando præſumatur ſuperioris authoritas, conſenſus, vel præſentia interueniſſe. & numero 11. 12. 13. 14. 15. & 16.*
17 *Hodie per leges nouas poteſt filiusfamilias ſolus ignorante patre agnoſcere bon. poſſ. & etiam hæreditatem ſibi delatam adire, ſicut poteſt patre recuſante, vel inuito.*
18 *In correctorijs etiam ex maioritate rationis non eſt licita extenſio.*
19 *In electionibus prælatorum debent vocari abſentes, quibus ignorantib. electio fieri non debet, licèt eis inuitis ſic.*
20 *Statutum diſponens, quòd mulier non contrahat abſque conſenſu duorum propinquorum, & ea requirente eorum conſenſum abſque iuſta cauſa recuſent conſentire, poterit ipſa ſola contrahere.*
21 *Edictum prætoris habet quatuor capita, & quæ.*
22 *Filius reſpectu patris habet qualitates, & quas.*
23 *Si filius ſtaret per 30 ann. quòd non adiret, de iure ciui. eſſet tantum excluſus à primo capite, tamen ex ſecundo capite poſſet per alios. 30. annos adire.*
24 *Filij mortuo patre ſuccedentes adinuicem conferunt bona, quando ſuccedunt ex primo capite vnde liberi, ſecus ſi ex ſecundo, vel tertio.*
25 *Filius mortuo patre nihil poteſt præſcribere pro hærede, quando ſuccedit ex primo capite, ſecus ſi ex ſecundo, vel tertio.*
26 *Filiusfamilias poteſt ex triplici capite ſuccedere patri.*
27 *Licèt in bonis aduentitijs ſit immutatum per leges nouas Imperatoris, quòd filiusfam. poſſit efficaciter adire patre ignorante, tamen in profectitijs nihil eſt immutatum.*
28 *Quæ ſit ratio diuerſitatis, quare hæreditas non poſſit adiri de iure ciui. per filium, aut ſeruum niſi præcedat iuſſus patris, vel domini, & tamen in bon. poſſ. ſufficit, quòd ſequatur ratificatio patris.*
29 *Aditio hæred. eſt de iure ciui. & actus ſolennior, & potentior, cũ transferat iura directa, quàm ſit reſtitutio hæreditatis.*
30 *Aditio hære. eſt actus legitimus, qui non poteſt ſtare in pendenti, ſed*
3 *agnitio bon. poſſ. item reſti. hære. non ſunt actus legitimi.*
1 *Aditio hære. fit ſolo animo, ſine facto alterius, ſed in agnitio. bon. poſſ. interuenit factum duorum, ſcilicet agnoſcentis, & iudicis.*

LEX PRIMA.

BOnorum. Condera, ꝙ Bar. præmittit duo euidentialia. Primum eſt generale ad totam materiã tituli, quare prætor induxit bono. poſſ. & dicit, ꝙ ipſe prætor, qui ſemper mouebatur æquitate naturali non conſiderato rigore iure ciui. eam introduxit, per quam ſuccedebat filius emancipatus patri, & cognati inuicem inſpecta potius natura, quam rigore iuris ciui. vt patet Inſti. de bono. poſſ. Tu tamen in hoc dic, vt latius per Paul. de Caſt. ſ. in rub. Secũ dum euidentiale eſt ſpeciale ad iſtam l. vnde præmitte, ſecun-
1 dum Bart. †ꝙ de iure veteri quicquid acquirebat filius ſtatim acquirebat patri, adeo ꝙ nec momento durabat penes filium. l. placet. ff. de acquir. hære. & l. 1. in princ. ff. ſi à par. quis fue. ma. & ſi continebat merum commodum, acquirebat patri etiam inuito. l. etiam inuitis. ff. de acq. rer. dom. l. ſeruus vetante. ff. de verb. oblig. Si autem acquiſitio continebit mixturam, vt quia poſſet habere commodum, & etiam incommodum, vt eſt in hæreditate. l. ſi hæreditatem in princ. ff. mand. l. more. ff. de acq. hære. tunc non acquirebatur patri, niſi prius iuberet filiũ adire. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. hæred. ne contingeret patrem ex facto filij inuitum obligari, & hoc eſt, quòd dicit tex. ibi, ſi ratam petitionem &c. Dubium ergo huius legis erat, quia cùm hic tractaretur de ſucceſſione, & conſequenter de actu mixto, videbatur ꝙ ſolus filius non poſſet agnoſcere niſi patre iubente, tamen deciditur contrarium, ꝙ imò filius ignorante patre poſſit agnoſcere, quia ſatis eſt, ꝙ pater poſteà ratificet, vt hic, & in l. ſi. ff. quis or. in bono. poſſ. ſeruetur. tamen iſta agnitio ſolius filij non eſt efficax, niſi patre ratificante, d. l. ſi. & declarat Bar. hic in 2. col. Stat ergo, quòd ſi filius ſine patre agnoſcit bon. poſſ. licèt poſſit, vt hic, tamen eſt inefficax, donec pater ratificet, vnde ſi pater nollet ratificare, eſſet pro non facta. Sed tunc obſtat maxima difficultas, quia imò dicitur, ꝙ
2 debeat eſſe efficax quantum ad obligandũ ipſum filium, † cũ regu. ſit, quòd filiusfam. efficaciter obligatur ex omni contractu de mundo præterquam in mutuo, & in voto. l. tam ex cõtractib. ff. de iud. & l. filiusfam. ff. de act. & oblig. & fit executio contra ipſum filiumfam. mediante captura. l. 3. §. ſed vtrum. & ibi Bar. ff. de minor. Bar. in l. ſi filio. ff. ſol. mat. & in trac. de carcere. in 4. q. & in l. qui in aliena. ĩ. alleg. vbi etiã & eleganter quærit, quid ſit votum, & quomodo debet fieri, & corã quo. Ang. in l. j. ff. de excep. rei vend. & trad. quare ergo ſi filius agnouit ſine patre, non erit ipſe efficaciter obligatus, cùm agnoſcendo, vel adeundo dicatur quaſi contrahere. l. ex maleficijs. ff. de act. & oblig. cum ſimil? Reſpondet Bar. in l. qui in aliena. in prin. ff. de acq. hære. ꝙ licèt filiusfam. ex omni contractu obligetur, tamen ſola voluntate ad ſimilitudinem voti non obligatur, qđ eſſet ſi ſola aditione obligaretur. Quæ ratio reprehenditur per Paul. de Caſt. in l. mutuum. in princ. ff. de acqui. hære. per Imo. in l. ſeruo inuito. in princ. ff. ad Treb. per Alex. hic, & in d. l. qui in aliena. in prin. quia in aditione hæredit. non obligatur quis ſolo animo, vel volũtate, niſi actus facti extrinſecus interueniat,
3 ſecundum gl. no. in d. l. mutuum. in prin. †ideo concludit notabilius ipſemet Bar. in l. gerit. in 1. col. ff. de acq. hær. ꝙ ſi aliquis ſolo animo adiuit hæredi. (quod poteſt) tamen non tenetur creditorib. etiam in foro conſcientiæ, niſi interueniſſet actus facti extrinſecus. Vnde aliter reſpondent Imo. Cum. Paul. & Alex. in d. l. qui in alie. in princ. & Do. Alex. hic, ꝙ ratio eſt, eo quia filiusfam. adeundo hæredita. vel agnſcendo bono. poſſ. non poterat ſibi acquirere commodum ſucceſſionis, quia totũ quęrebatur patri, vt prædixi. ergo ſuccedit regula naturæ, quòd qui non poteſt ſentire commodum, non debet etiam incommodum, vel obligationem pati, propter magnitudinem pręiudi-
* cij, quod poteſt in hæreditate cadere, *& ita tranſeunt omnes.* Sed iſta ratio in nihilo mihi ſatisfacit, quia etiam in contractibus totum commodum quæritur patri, & tamen filius obligatur, & poſſet contractus eſſe magni præiudicij, ergo regula naturę in hoc nihil facit. Puto nouiter, ꝙ ratio ſit, quia hæreditas eſt, quid indiuiduum. l. 1. & 2. ff. de acqui. hæred. ergo apud vnum non poſſunt eſſe obligationes paſſiuæ, & apud alium actiuæ, quòd eſſet, ſi filius adeundo obligaretur, cùm ſibi commodũ non quæratur, quæ ratio in contractibus ceſſat. ¶ Hoc pręmiſſo diuido iſtam legem in tres partes, prout tria habet dicta. Et ſumma per te. ¶ In tex. ibi, *delata*, ſed quando dicatur hæreditas alicui delata, habes tex. in l. delata. ff. de verb. ſign. & tex. in l. is, qui hæres. in prin. cum gl. 1. & ibi Bar. in 1. opp. ff. de acq. hær. & glo. not. ad tex. noſtrum in l. ſi. ff. quis or. in bono. poſſ. ſeruetur. Bar. in l. is poteſt. ff. de acqui. hæred. & ibi Io. de Imo. in 1. colu-
4 ſing. dicit, †ꝙ ſi aliquis abſens, & ignorans inſtituatur hæres, ꝙ ſibi propriè dicitur hæreditas delata, adeo ꝙ caderet in ſtatu. faciente mentionem de eo, cui delata eſt hæreditas, & cũ eo ſimpliciter tranſit D. Alex. ibi in 4. col. & idem voluit Bald. in l. infantis. in 1. opp. ĩ. eo. Contrarium, & melius tenet no. D. Matheſ. in no. 194. vbi pulchrè loquitur, & dicit, ꝙ licèt hæreditas poſſit dici delata largè & impropriè, quando concurrit aliqđ impedimentum, tamen propriè hæreditas dicitur delata alicui, quando ille ſtatim poſſet adeundo conſequi, nec aliquod impedimentum obſtaret, & iſto modo eſſet intelligendũ ſtatutum faciens mentionem de hæreditate delata. Et pro eo addo, quod ſing. decidit Bar. in l. ventre. ff. de acqui. hæred. per illũ tex. in 2. col. in 1. oppo. vbi determinat, ꝙ ſi proximior agnatus alicuius defuncti decedat intra annum pendente dubio, an aliquis poſthum. naſcatur, licèt ſciat teſtatorem defunctum, ꝙ interim non tranſmittit ius deliberandi ad hæredem beneficio. l. cũ antiquioribus. C. de iure deliber. eo quia talis hæreditas non dicitur propriè ſibi delata, & illud ſequitur ſimpliciter Raphael. Cuman. in 1. colum. in fine. Alij non tangunt. ſequitur Dom. Alexand. in d. l. cùm antiquioribus. circa finẽ. Adde, quòd mirabiliter decidit Bar. in l. is qui putat. circa princ. de
5 acqui. hæred. †vbi mirabiliter determinat, quòd ſi mortuo patre filius dicat, quia ſcio hæreditatẽ patris mihi eſſe delatam, ideo eam accepto, decidit, ꝙ illa aditio nihil valet, quia filio non poteſt dici propriè delata hæreditas patris, quia hæreditas dicitur alicui delata, quando poteſt eam adeundo conſequi, ſed filius non põt adire hr̃ditatẽ pr̃is, quia ipſo iure eſt ſuus hr̃s, ſed bene poteſt ſe immiſcere, tamen nimis dura deciſ. eſt, quam latè reprobat Bal. dicens, ꝙ eſt truffa. in l. potuit. in 7. q. ĩ.
* de iure deliber. *& determinant communiter Mod.* in d. l. is qui putat. ¶ In textu ibi, *cum ignorante*, intellige quando non apparet aliqs contradictor, aliàs contradictore ſe opponente requireretur conſenſus pattis, quia tunc deberet res tractari in figura iudicij, & ſic oporteret tunc, quòd perſona filij plenè legitimaretur, ita declarat Odoffr. hic in 5. colum. Cyn. in 2. opp. Bald. in 2. 3. 4. & 5 opp. Albe. & Saly. hic, & Saly. in l. 1. ĩ. de bono. poſſeſ. ſecundum tabu. & dicit Paul. de Caſtr. hoc multum ſibi placere, & ſequitur etiam Dom. Alexand. in 6. colum. ¶ In text. ibi,

etiam

Source : BIU Cujas

a *etiam patri*, non intelligas, ꝙ dictio etiam, [a] faciat implicationẽ circa personas, vt sic emolumentum quæratur non solùm patri, sed etiam filio, quia esset malus sensus, quia isto iure filio nihil potest quæri, sed id quod acquirit filius, totum quæritur patri, vt dixi in euidentialib. sed illa dictio etiam, facit implicationem factorum, secundum Cyn. hic in 8. opp. Bal. in 28. opp. Salyce. in 10. & alios. & sic est sensus, ꝙ non solũ potest peti ignorante patre, sed etiam affert commodum patri, & sic implicat facta, & non personas. Vel & clarius referas dictionem etiam, ad participium allatura, & non ad dictionem patri. Et sic habes ex prædictis omnib. ꝙ in hæreditate delata ipsi filio filius agnoscendo nihil sibi quærit, sed totum quęrit patri. Istud limitabat Rich. Malum. quem omnes referunt, non habere locum in hæreditate materna delata filio, in qua etiam de iure isto C. quærebatur filio, & non patri, per tex. in l. filius. in prin. in vers. emolumentum victoriæ. ff. de inoff. testa. & fuit opi gl. in l. is qui hæ-
* res. §. fi. de acq. hær. *quam Bar. & omnes ibi damnant*, eo quia istud ex hæreditate matris est hodie nouiter inuentum per l. 1. ℈. de
b bon. mat. & per quædam alia, nisi tu diceres [b] subtiliter, quòd dispositio illius l. 1. C. de bon. mat. potuit esse facta ante istam. l. licèt tit. sit positus postea, secundum gl. ordi. s̃. in prooemio. C. in ver. primo loco. & gl. & Bar. in l. 2. in prin. C. de iur. cal. Bar. in l. 2. §. prius. ff. de vulg. & pup. Hinc est, ꝙ l. vnica. §. in nouissimo. C. de cadu. tol. fecit mentionem de l. vnica. C. de his, qui ante aper. tab. & tamen ille tit. est inferior isto, eodem modo. l. fin. §. 1. s̃. de cu. fur. facit mentionem de l. fi. huius tit. patet etiam in l. pe. ℈. qui testa. face. poss. iuncta l. fi. §. finautem patre recusante. C. de bon. quæ libe. Et ad l. filio. allegatam. respondeant Bar. & Doc. ꝙ verum est, ꝙ emolumẽtum victoriæ quæritur filio, quia quærelato testamento matris, filio competit facultas adeundi ab intesta. & non patri, vt ibi dicit tex. tamen si filius adeat, posteà acquireret patri. alia notabilia colli-
6 ge per te secundum Doct. ¶ †No. quòd scientia, & negligentia filij in petendo bon. pos. præiudicat patri, vt hic, & l. fi. ff. quis or-
c in bon. pos. ser. Quod intelligunt Bar. [c] hic in vlt. col. & Docto. hic, & in l. is qui hæres. cum simil. §. fi. ff. de acq. hære. procedere in tacita repudiatione resultante ex negligentia filij, & lapsu temporis, secus in expressa repudiatione filij, quæ non præiudicaret patri. d. l. is qui hæres. §. fi. & l. seq. & l. fi. in prin. C. de bono. quæ lib. Fortius. n operatur tacita repudiatio resultans ex dispositione legis propter negligentiam, & cursum temporis, quàm expressa renuntiatio, vel exclusio hominis. patet ex l. aduersus. C. de vsu. iuncta l. præses. C. de transac. patet ex c. de quarta. de præscr. iuncto c. 2. de dona. Facit. l. sed & si inter me. in princip. cum ibi no. ff. de ser. vrba. præd. & no. in l. longæ. ff. de diuer. & tempo. præscrip. Adde, quod no. Bal. in l. 3. in 1. not. C. de iur. & fac. ignor. quòd tacita repudiatio, quæ inducitur per lapsum temporis, plus nocet, quàm expressa repudiatio hominis. l. facta. §. si quis bonorum. ff. ad Trebel. limitando, vt ibi per eum. Item adde, quòd duplicem rationem diuersitatis assignat pulchrè Bal. hic in 28. opp. quia tempus excludit exclusione legali. Item renuntiatio excludit personam à iure sine præiudicio tertij, sed præscriptio, & negligentia excludit ius à personis omnibus, & in rem. Confirmo per no. simile, nam suus si expressè abstinet ab hæreditate, potest intra terminum suam abstensionem reuocare. l. fina. C. de repud. hæred. & tamen si excluditur per lapsum temporis ad adeundum, est funditus exclusus, nec ei datur reuocatio, glo. in l. 2. in 2. fol. C. de iur. & fac. igno. Bart. in l. 3. eo. tit. expressius Bal. & Pau. in l. si quis suus. ff. de iure deli-
7 ber. Pau. & Alex. in d. l. fin. C. de rep. hæred. ¶†† Sed contra opp. nam inuenio, ꝙ est totum ècontra, quòd repudiatio expressa plus nocet, quàm tacita, quæ inducitur per lapsum temporis. Nam filius exclusus per lapsum anni de iure prætorio, vel triũ annorũ de iure ciuili intelligitur solùm exclusus à primo capite. l. 1. §. sed videndum. ff. de succes. edi. Bald. no. & Mod. in l. licèt. ℈. de iure delib. & tamen si expressè repudiat, excluditur ab omnib. trib. capitib. glo. est not. in d. §. sed videndum. in verbo, succedat, quam ad hoc reputat singu. Pau. hic in 5. colu. & per eam in specie no. quòd expressa repudiatio plus operatur, cũ excludat ab omni capite, eo quia habet voluntatem veram, quàm tacita, quæ inducitur per lapsum anni, per quam excluditur solùm à primo capite, eam etiã reputat sing. idem Paul. in l. 3. in fi. C. de iure, & fac. igno. ¶ Capio primã glo. in ver. bon. posses. quæ facta est propter contrarium, quia videbatur, quòd ex quo pater præcedebat filium in gradu, quòd hæreditas non posset dici delata filio, sed patri eum præcedenti. l. fin. infra eodem. & glo. tacitè respondet, quòd istud procederet ab intest. in successione agnatorum, sed ista lex debet intelligi in successione matris, vel lineæ maternæ, vel aliorum cognatorum, vel condito testamento, potest intelligi in omni successione. Et circa hoc vide Cyn. hic in 3. q. ponentem multa exempla, & inter aliã in auo habente filium & nepotem, vtrosque in potestate, nam si filius moriatur hodie ab intestato nepos succederet, & non auus, & sequitur Alber. hic. Fulgo. autem reprobat. sed tu vide Dom. Alex. non hic, sed in rub. ℈. vnde lib. sustinentem exemplum Cyn. & respondentem fundamentis Fulgo. & ad eum te remitto, quia plenè examinat. ¶ Capio glos. in verbo, [ignorante,] quam diuido in 3. partes principales. In prima opp. contra tex. & multipliciter soluit. In secunda propè fin. ibi, [& his etiam duobus] remouet vnum contrarium. In tertia, & vltima quæ est ibi, [sed hodie.] glo. ponit vnum dictum. Rursus prima pars subdiuiditur in septem. In prima opponit, vt dixi. In secunda solu. vno modo. In tertia sol. reprobat. In quarta soluit alio. In quinta alio. In sexta alio. In septima, & vlt. approbat duas vltimas. vide partes per te. Et quia glo. in formatione oppositionis est multum intricata, ideo aduerte, ꝙ glo. format duas opp. ad duas partes text. Prima opp. gl. est, dum dicit, imò videtur, ꝙ non eo ignorante, aliud non dicit. Secunda est ibi, & sic non amittat, & ꝙ sint duæ opp. declarat glo. ℈. dum dicit, sed hæc solu. non est ad primum punctum, & sic ostendit, ꝙ sunt duo obiecta. ideo tu aduerte, ꝙ tex. duo dicit, & ad vtrun-
8 que gl. opp. ¶†† Primò dicit tex. ꝙ filiusfa. ignorante patre potest petere bono. posses. deinde dicit in fi. ꝙ amittitur transacto tempore, contra primum opponit, nam bon. pos. debet de necessitate peti & olim, & hodie in iudicio. l. fi. ℈. eo. sed filiusfam. non potest esse in iudicio sine consensu patris. l. fi. C. de bono. quæ libe. nec potest agnoscere bon. pos. ergo non eo ignorante, & ad hoc glo. voluit allegare. l. fin. ff. quis ordo in bono. poss. ser. & de illa voluit propriè glo. opponere in 1. par. & istud est, quod vult dicere gl. imo videtur, ꝙ non eo ignorate, licèt non explicet. Ex isto secundo arg. sequitur correlariè secunda opp. contra tex. qui dicit, amittitur tempore transacto. & sic gl. correlariè arguit, dum dicit, & sic non amittat, nam non valenti agere non currit præscriptio, regula est in l. 1. in fin. C. de anna. excep. cùm ergo filius non possit esse in iudicio sine consensu patris, vt prædixi, & sic eo ignorante non possit bon. pos. agnoscere, ergo non valenti petere, non debet currere tempus, ergo non debet amitti transacto tempore. Tu fortifica arg. glos. quia
d filius [d] nedum non potest esse in iudicio sine consensu patris, vbi proceditur ordinariè. §. necessitate. l. fin. ℈. de bon. quæ liber. imo etiam in causis summarijs, & executiuis filiusfam. non potest esse in iudicio sine consensu patris, ita sing. tenet, & probat Bal. nec alibi legi, in l. nec quicquam §. de plano. versi. sed nunquid vbi potest. ff. de offi. proconsu. & leg. vbi dicit, ꝙ consensus patris est magis de substantialitate, quã de solennitate. Ad hoc enim adhibetur, vt filius legitimam personam habeat, quam sine patre nõ habet, cui curationem, & protectionem filij lex committit, & sic pater debet consentire in signum protectionis, & curationis. aliquid per Bald. in l. 3. §. sed vtrum. iuncta ibi gl. in verbo, muito. ff. de min. & sequitur D. Alex. Imo. in consi. 58. in 2. vol. inci. viso processu causæ tam principalis. in 1. colu. ver. nam in primis, quod no. quia est magna extensio ad regulam. d. §. necessitate. Et tu pondera, quòd licèt Bal. & Do. Alex.
* non aduertant, tamen *gl. nostra, & omnes hic innuunt* istud, quod in summarijs, vt est agnitio bon. pos. requiritur consensus patris. considera, ꝙ gl. ponit. 4. sol. duæ primæ propriè vadunt ad ℈rium. d. l. fi. aliæ duæ ad ſ̃m. glo varijs modis tñdet ad vtrunq; ℈rium simul, nam vno sublato tollitur vtrunque; sed aliæ solu. nihil valent, & non tollunt ℈rium, quas reproba, vt per Saly. & D. Alex. hic, & tene vltimã sol. q̃ est notabilis, q̃ declara, vt hic ꝑ Bar. & alios, & ex oĩum dictis simul iunctis, & ex hac gl. hẽs, ꝙ filiusfa. non põt esse in iudicio, nec agendo, nec implorando
e officiũ iudi. sine ℘sensu patris. d. §. necessitate. saluo, [e] qñ implo raret offi. iud. extra ordinem, hoc est non in figura iudicij, prout est qñ agnoscitur bon. pos. & nullus est ℈dictor, illo casu potest filius esse in iudicio sine ℘sensu patris, vt hoc tex. ꝙa tũc nõ dr̃ propriè iudiciũ, & ita limitatur reg. d. §. necessitate. Hinc est, ꝙ si apparet contradictor, non procederet iste tex. vt dixi in litera. Et ista gl. est ad hoc sing. ſ̃m Ang. & Lud. in repe. rubr. ff. de arbi.

ADDITIONES.

a ¶ Dictio etiam. Adde Bar. in l. fi tertius. in §. officium. ff. de aqua plu. arcẽ. & in l. etiam. C. si tut. vel cura. c. accusatus. in §. de quæstionib. de hæret. lib. 6. & in cle. dispendiosam. in fi. de iudi.

b ¶ Nisi tu diceres. Vtique non est subtilis, quia hæc lex fuit facta ante eam, & ante longè præcesserunt Constan. & etiam Triph. author. l. filius. PVRPV.

c ¶ Intelligunt Bar. Adde Dec. in c. personas. de appel. & facit, quòd de procuratore &c. no. Alex. in l. is qui hæres. §. fi. col. 5. ff. de acqui. hære.

d ¶ Quia filius. Adde Bal. in l. fi. §. necessitate. C. de bonis quæ libe.

e ¶ Saluo. Idem tenet Are. consi. 36. casus talis. &c. 1. argu. Alex. in l. 2. ff. sol. matrimon. PVRPV.

Source : BIU Cujas

arbi. in 8. col. Sed adde ſociam in l. 3. §. ſi cauſa cognita. in verſi. pro tribunali. ff. de bon. poſ. & in l. ſeruus in prin. in ver. admittere. & ibi bonus tex. ff. eo. & in l. cogi. § ſi pater. in verſi. contra obſequium. ff. ad Treb. aliam gl. pro concordanti in l. cùm filius. ff. ſi cer. pet. ponderat ibi Lud. Rom. ſed nihil facit, quia loquitur in caſu ſpeciali, quando pater erat abſens. Et vide, ℭ determinãt per hanc gl. Spe. & Io. And. in tit. de actore. § j. in ver. quid ſi conuenitur. & hic per D. Alex. † Adde, ℭ fratres minores, [a] qui non poſſunt iure actionis petere aliquid, ℭ eſt eis relictum. cle. exiui. de verb. ſign. poſſunt tamen implorare offic. iudi. vt hæredes compellat. l. hæreditas. in fi. ff. de pet. hære. l. 5. in prin. & ibi Bar. ff. de annu. leg. & l. ſeruos. & ibi Bar. ff. de alim. leg. Bar. in l. nec quicquam. §. fi. ff. de offi. proconſ. & leg. in l. ſeruo. ff. de leg. 1. Bal. in l. 1. C. de fideic. ¶ In 2. par. prin. glo. dum dicit, & his duob. vltimis modis, dic melius, ℭ ſolũ penultimo modo ſoluitur. l. filius. C. de pac. quia procedit in iam quæſitis, non in quærendis. ¶ Capio gl. in verſi. [ratam.] quam diuido in duas partes. In prima declarat tex. In ſecunda remouet ℨriũ. Secunda ibi, [ſed hodie poteſt.] † Ex prima parte habes multũ notare, ℭ ſi filius diu poſſederit hæreditatem ſibi delatam ex diuturnitate temporis. [b] ſ. decem ann. præſumitur patrem ratificaſſe: ſicut ex diuturnitate temporis, ℭ pater poſſederit, præſumitur, ℭ filius adierit hæreditatem ſibi delatam. l. ſi filiuſfam. C. de pet. hære. alleg in gl. & Bar. ibi dicit, ℭ illa lex eſt ſing. & ℭ neſcit eam alibi. ad idem alleg. l. fi. ff. de bon. poſ. quæ nihil facit, & eſt corrupta allegatio, ſm Fulg. hic. ad idem alleg. d. l. qui in aliena. in prin. ver. ſed & ſi non adierit, quæ ponit caſum ẽcontra, quando hæreditas erat delata filio, & pater ſolus diu poſſedit, præſumitur, ℭ filius primò adierit. cum glo. tenent Bar. Ang. Saly. Fulg. Lud. & D. Alex. hic. Quamuis ℨrium teneat Bal. hic in 6. q. & ante eum Cy. hic. in 2. q. & Pau. de Caſtr. hic, ſed tene *primam, quæ eſt communis*, quam etiam tenet ipſemet Bal. ſibi ℨrius in l. 2. C. de leg. hær. & ibi ſing. multum limitat iſtam conclu. gl. [c] & Doc. ℭ procedat quantum ad præſumendum conſenſum patris, vel ratificationem, quæ prẽſumitur ex diuturnitate temporis ꝓp vnitatem perſonarum, quia ℭ poſſidet filius, pater prẽſumitur poſſidere, tñ ex diuturnitate temporis non præſumeretur pñtia iudicis, & ſic, ℭ bo. poſ. fuerit agnita præſente iudice, vr requiritur, quia ſm eum nõ põt præſumi præſentia, & per hoc infert Bal. duo valde ſingularia, † ℭ ſi aliquis per decem annos poſſedit rem ſibi donatam, ex diuturnitate poſſeſſionis non præſumeretur, ℭ donatio fuerit inſinuata in præſentia iudicis. † Pro ſecundo infert, ℭ ſtante ſtatuto in ciuitate, ℭ mulier, vel minor non poſſit contrahere ſine præſentia duorum propinquorum, certè ex diuturnitate temporis non præſumitur, ℭ in contractu talium perſonarũ interuenerit præſentia requiſita. † Et ſic habes [d] ſignanter, ℭ ex diuturnitate temporis non præſumitur in actu interueniſſe authoritas, vel præſentia requiſita à iure communi, vel à ſtatuto. Videndũ eſt, an hæc dicta ſint vera, quia quotidiana ſunt. Addo quo ad principalem limitationem, ℭ præſentia iudicis non præſumatur interueniſſe in agnitione bon. poſ. vel in actu ex diuturnitate temporis, ſequitur Lud. Rom. in l. ſciẽdum. ff. de verb. oblig. & expreſsè D. Alex. in conſi. 50. in 4. vol. incip. viſo inſtrumento. in 1. col. Tamen in hoc vehementer dubito, [e] & pondero in contrarium facere illud, ℭ determinat Aret. in c. nemo. de conſecra. diſt. 1. Cardin. Flo. in c. requiſiſti. de teſt. & Can. in d. c. illud. per illum tex. de præſump. in quib. locis concludunt, ℭ capella diu ædificata patiẽte diœceſano præſumit ædificata ipſius Epiſcopi authoritate, & ſic volunt, ℭ ex diuturnitate temporis præſumatur interueniſſe authoritas ſuperioris requiſita. Sed ℭ fortius in agnoſcenda bon. poſ. requirebatur decretum iudicis, & ſic ſuperioris, & tamen ex diuturnitate temporis omnia præſumuntur ſolenniter interceſſiſſe, vt videntur voluiſſe Doc. in d. l. qui in aliena. & hic, & illam limitationẽ [f] Bal. reprobat D. And. Barb. in rep. huius rub. in 3. colum. Bal. in illa l. 2. † ponit de ſtatuto requirẽte præſentiam, vel conſenſum propinquorum, ſm ℭ ex diuturnitate temporis non præſumatur interceſſiſſe. Adde, ℭ idem ſentiunt Bal. & Saly. in d. l. filiuſfa. & D. Alex. Imo. in d. l. qui in aliena. in prin. Contrarium tamen in ſtatuto determinant Bar. Ang. & Imo. in l. ſciendum. ff. de verb. obl. & in d. l. qui in aliena. in prin. per illũ tex. & d. l. fi filiuſfa. quod pro nunc aliter non examino. Et ſic habes vnam limitationem ad d. l. filiuſfa. cum concor. ¶ † Limita ſecundò valde ſingulariter in mandato, [g] quia diuturnitas tpis non facit præſumi mandatũ prẽceſſiſſe, qđ erat neceſſariũ ad talem actum. ita notabiliter limitat Bal. in l. & qui non. C. ſi ex fal. inſtr. & in l. 1. C. de reb. alie. non alie. ſequitur D. Alex. Imo. in ℨ. 1. in 4. vol. qđ inci. Ponderatis his, de quib. in themate fit mẽtio. in 5. col. ver. non obſt. ℭ poſt tps dictarum conceſſionũ. faciunt no. ꝓ Bar. in l. qui fundũ. §. procurator. ff. de vſuc. ꝓ emp.

Ego vehementer dubito, ℭ nõ ſit verum, quia eſſet de directo ℨ. d. l. ſi filiusfa. vbi iuſſus patris, qui requiritur, ℭ de neceſſitate præcedat, ad hoc, vt filius poſſit adire hẽreditatem. d. l. ſi quis mihi bona. § iuſſum, tñ ex diuturnitate tpis præſumitur p̃ceſſiſſe, vt ibi eſt tex. quem ita ſummat Barto. quare ergo non dicemus in mandato præſumendum, ℭ eſt neceſſarium ad actũ? [h] ¶ Tertiò ſing. [h] limita d. l. ſi filiusfa. non procedere, ſñ ageret de præſumenda aliqua ſolennitate, q̃ principaliter tenderet in damnum alterius, tunc nõ ſufficeret diuturnitas, & ſic ſpatiũ decem ann. imò requireretur ſpatium. 30. ann. per tex. in c. peruenit. iuncta gl. & ibi traditis per Can. de empt. & vend. & ibi in ſpecie ad hoc no. Io. de Imo. in 6. col. & ita dicit limitari. d. l. ſi filiusfa. & ſequitur D. Alex. Imo. in conſ. 1. in 4. vol. quod incip. Ponderatis his. in 8. col. & in ℨ. 50. in eo. vol. inci. viſo inſtrõ locationis. in 3. col. Addo, ℭ iſtud idẽ expreſsè tenet Raph. Fulg. hic in pe. col. licèt nihil de prædictis alleget, vbi dicit formaliter, ℭ præſumptio, q̃ inſurgit ex diuturnitate per d. l. ſi filiusf. non hꝛet locũ, ſñ ageretur de auferendo dominio alterius. alleg. ad hoc. l. nullo. C. de rei ven. & l. diutina. C. de præſcr. longi temp. Tñ iſtam limitationẽ expreſsè reprobat idem Do. Alex. ſibi ℨrius, in d. l. qui in alie. in prin. per tex. in c. continebatur. de his, quæ fiu. à prẽla. ſine conſenſu capi. & per alia, de quib. ibi p̃ eum. ¶ Quartò limita reg. d. l. ſi filiusfa. vt ſolũ procedat, ſñ tractatur de modico præiudicio, [i] prout formaliter contingit in d. l. ſi filiusfa. vbi agitur de modico præiudicio præiudicãdi filio in ſpe hẽreditatis, & acquirendi patri, cui oĩno poſtea ſuccedat, & ita ẽt contingit in caſu valde notabili, quem ponit gl. in l. pe. ℨ. cõi diuid. vbi tenet gl. ℭ ex diuturnitate tpis prẽſumatur facta diuiſio inter fratres, quia iſta præſumptio eſt modici p̃iudicij, ſecus eſſet, vbi tractaret̃ de magno p̃iudicio. ita ſingulariter, & latè limitat Bar. in qõne per eum diſp̃u. q̃ incipit, mulier habens amplum p̃imonium. in vlt. col. per totam. vbi meſius, q̃ alibi examinat intellectum d. l. ſi filiusfa. & ſequitur Do. Alex. in ℨ. 10. in 4. vol. quod inci. Viſo proceſſu iuxta probabilem conſuetudinem. in vlt. col. & in d. l. qui in aliena. in prin. & in ℨ. 105. in 4. vol. inci. Viſo, & diligenter ℨiderato themate. in pe. col. vbi vide, & idem expreſsè tenet Raph. Fulg. hic in pe. col. licèt de Bar. mentionem non faciat, & multum ſigna hanc limitationem, quia magni ponderis eſt ad euadendum diſpoſi [k] tionem. d. l. filiusfa. ¶ Quintò limita illam l. [k] vt procedat in caſu dubio, ſecus eſſet, ſñ ex inſpectione inſtrũ appareret non interueniſſe ſolẽnia requiſita ad actum, quia tunc ceſſaret præſum-

ADDITIONES.

a ¶ Fratres minores. Adde Bar. in l. 5. ff. de annu. leg. Bal. in l. 1 C. de ſacroſ. Eccl. Io. And. in c. in præſentia. de proba. Fede. Senen. conſi. 26. inci. caſus talis eſt, quidam eſt ingreſſus.
¶ Adde Alex. lib. 7. conſi. 129. viſis, col. pen. PVRPV.

b ¶ Diuturnitate temporis. An ex diuturnitate temporis præſumatur ſolennitas, Fely. plenè in c. Alb. col. 2. de teſt. & in c. ſicut. 13. col. ver. falliꝛ tertiò. de re iudi. Et in directo domino patiente rem emphyteuticam teneri, ſingul. Alex. lib. 4. conſi. 113. col. pen. & lib. 1. conſi. 3. Et in eccleſiaſtici contractus collatione, Alex. lib. 3. conſi. 45. ad fi. Et vide Fely. cum ibi addi. in cap. licèt Hely. ver. 3. conclu. de ſimo. Alex. lib. 5. conſi. 48. in fi. & Soc. conſ. 15. col. 11. ver. 8. & conſi. 254. col. 1. ver. ſed contra. vide in ver. diuturnitas. & Soc. conſ. 187. 4. col. & notatur 270. col. 5. Alex. lib. 5. conſil. 50. & conſilio 5. colum. 1. PVRPV.

c ¶ Concluſionem gl. Limitat Alex. in lib. 4. conſi. 17. col. 1. ver. nec poteſt. Iaſ. in l. ſi certis annis. col. 3. ver. 9. ſupra de pac. PVRPV.

d ¶ Habes. Lege plenè Philip. Dec. conſilio 36. primo dubio. verſicu. vltimo. PVRPV.

e ¶ Dubito. Reſpondet Fely. in d. c. illud. propter vnitatem ſuperiorum, & quia verſimiliter ſubditi non toleraſſent, &c. Et contra Alex. lib. 1. conſi. 79. cõpromiſſum. PVRPV.

f ¶ Limitationem. Alex. lib. 2. conſi. 33. 1. dub. circa finem. PVRPV.

g ¶ In mandato. Fran. Cur. in trac. ſer. 2. col. Alex. in l. qui in aliena. 1. no. col. 3. de acq. hære. & l. ſciendum. 4. col. ff. de verb. obl. & ſequitur Bal. conſi. 49. col. 5. ver. fi. & conſi. 154. col. 3. PVRPV.

h ¶ Singulariter. Limitat Alex. lib. 4. conſi. 17. col. 2. & lib. 1. conſi. 79. in fi. ſecũ di dubij. & in l. ſciendum. col. 3. ff. de verb. obl. Soc. conſi. 254. col. 2. Iaſ. in l. ſi certis annis. col. fi. ſupra de pac. PVRPV.

i ¶ Præiudicio. Idem vult Alex. in l. ſi donatione. col. 6. infra de colla. Alex. lib. 5. conſi. 1. col. 12. Fely. in c. illud. 3. not. ver. 1. de præſump. Alexan. in l. qui in aliena. in prin. col. 3. ff. de acq. hær. PVRPV.

K ¶ Illam. l. Fely. in c. illud. 3. not. de præſum. Sextò limita, dummodo vltra ſciẽtiam interueniat longum tempus. Alex. d. conſi. 1. 5. vol. 12. col. alleg. no. in d. l. qui in aliena. ff. de acq. hære. & lib. 2. conſi. 12. col. fi. Septimò limita, quando tractatur de aliquo iure quærendo contra ius commune, vel impræſcriptibili. ita Alex. lib. 4. conſi. 70. in cauſa. col. 1. ver. & ſic pater. Limita octauò, vt non faciat præſumi cauſæ cognitionem. Alex. d. conſi. 80. col. 3. circa mediũ. Nonò limitat Bal. in l. pen. in fi. pe. col. C. commu. diui. Decimò limitat Abb. in d. c. Albe. de teſtib. quando alia coniectura capi poteſt. & Alex. lib. 4. conſ. 16. col. 3. Limita vndecimò, quando iuſta cauſa præceſſit, alias ſecus. Bal. in l. ſolennitas. 1. q. ſupra de rei vend. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſumptio, d.l.ſi filiusfam. quę aliàs ex diuturnitate inſurgeret. ita limitat Pau. de Caſt. in conſi. 59. quod incip. in cauſa quæ vertitur inter reuerendum patrem &c. circa medium conſilij. & ſimpliciter ſequitur Dom. Alex. in conſi. 1. in 4. volum. incip. Ponderatis his, de quibus in themate fit mentio. in pen. colu. ver. præterea. & eſt conſilium primum quarti vol. ¶ Item ad l. ſi filiusfam. quam Bar. & alij ibi reputant ſing. adde alium tex. in c. continebatur. & ibi Cano. de his, quæ fiunt à præla. ſine cõ ſenſu capi. & vide per te multa notabilia, quæ per illam. l. decidunt Scribentes. & ibi refert D. Alex. in d.l.q in aliena. in princ. ff. de acqui. hær. & multa plura per eundem D. Alex. in conſil. 79. in volum. 1. incip. Circa primum, de quo quæritur. in 6. colum. & conſil. 9. in 3. volum. quod incip. Viſo themate ſupra ſcripto, in pen. & vlti. colum. & in conſi. 64. in 3. volum. incip.

a Viſa facti narratione mihi tranſmiſſa. Item pro extenſione a
16 d.l.ſi filiusfam. †adde, & no. quòd licèt emphyteuta, vel vaſſallus ſi alienãt ſine conſenſu domini, poſſint priuari eorum iure. l.fi. C. de iure emphy. tamen ex longa patientia decem annor. præſumitur dominum conſenſiſſe, quòd emphyteuta, vel vaſſallus alienaret ius ſuum. ita in ſpecie per illam l. ſi filiusfamil. determinat Dom. Alexan. in conſi. 105. in 4. volum. quod inci. viſo diligenter, & conſiderato themate. in pen. colum. & præ-
17 dicta bene notabis. ¶ †In ſecunda parte princ. gl. habes, quòd hodie per ll. nouas Iuſtiniani inſtitutum eſt, quod filiusfam. ſolus ignorante patre poteſt agnoſcere bon. poſſ. & etiam hæreditatem ſibi delatam, ſicut poteſt patre recuſante, vel inuito. §. ſinautem patre recuſante, allegato in glo. cùm regula ſit, ꝙ illud, quod poteſt fieri nobis inuitis, poteſt etiam fieri ignorantibus. l. quod poteſt inuitis. ff. de regu. iur. facit. l. 4. §. illud. ff. de fideicom. lib. tamen eſt differentia inter iſtos duos caſus, quia quando filius adijt patre recuſante, certè pater perdit vſumfruct. quem debet habere in omnibus bonis aduentitijs filij. l. 1. infra de bon. mater. §. 1, Inſti per quas perſo. no. acq. ſed quando filius ſolus adijt patre ignorante, pater non perdit vſumfr. imò illum conſequitur, ſi ratificet iſta eſt intentio glo. Sed caue, ne glo. te decipiat, quia etiam ſecundum iſtam. l poterat patre ignorante, ſed licèt per hanc. l. poſſit filius agnoſcere ignorante patre, tamen talis agnitio erat penitus inefficax, niſi pater ratificaret, vult glo. dicere, ꝙ hodie per l. nouam Iuſtiniani poteſt filiusfam. ſolus efficaciter, & in effectu agnoſcere bon. poſſeſ. vel adire hæreditatem ſibi delatam patre ignorante. *Et cum glo, tenent omnes Docti.* Antiqui, & noui, excepto Angel. hic, idem tenet glo. fina. in l. cùm filiusfam. ff. quis or. in bono. poſſ. ſer. Bar. & omnes Moder. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acq. hæred. Bar. in l. fi. in prin. C. de bon. quæ lib. Dy. & Ang. ſibimet contrarius in l. filio pater. ff. de leg. 1. Pau. de Caſt. in d. l. fi. in prin. C. de bon. quæ lib. vbi Pau. de Caſt. truffatur de opin. Angel. dicens, quòd ſomniauit in hoc. Et vide, quòd per hanc gl. tenet Bal. in l. fi. in prin. in vlti. col. C. de bon. quæ liber. Idem in effectu tenet Raph. Cum. in d.l. qui in aliena. in princi. ff. de acqui. hæred. licèt referat arg. Ang. & ſibi adſcribat, tamen poſtea tenet cum communi. Solus ergo Ang. hic in vna lect. tenet oppoſitum: mouetur inter cætera, quia cùm d. §. ſinautem patre recuſante, ſolùm corrigat regulam iuris antiqui, quę habet, quòd ſolus filius non poteſt agnoſcere, nec adire, niſi præcedat iuſſus patris, ſolùm corrigit in vno caſu, quando pater recuſat conſentire, ergo non debet extendi ad alium caſum,
18 quando pater ignorat, præſertim † quia vera regula eſt, quòd in correctorijs etiam ex maioritate rationis, nedum ex identitate non eſt licita extenſio. in Auth. quas actiones. C. de ſacroſ. eccle. Et quia aſſumptum gl. non eſt ſemper verũ, quòd illud, quod poteſt fieri nobis inuitis, poſſit etiam fieri nobis ignorantibus. nam habes inſtantiam in l. duo ex trib. ff. de re iud. & in l. ſi
19 in tres. ff. de arbi. †Secundo patet in electionib. prælatorũ, vbi vocantur abſentes, & ſic eis ignorantib. fieri non poteſt, & tamen bene eis præſentibus, & inuitis. d.c. quia propter. Itẽ hodie vigent rationes iuris antiqui. ſ. ꝙ filius non eſt integra perſona, Item, ꝙ ex aditione filij poteſt præiudicari patri. ſecundũ Ang. Item fortè pater certificatus induxiſſet filium, vt non adiret, ideo non debet licere patre ignorante, quod non licèt eo inuito, in c quod ſicut. de elect. & in c. 1. de arbi. in 6. Sic etiam iudicium, & ſententia poſſunt ferri contra inuitum. l. inter ſtipulantem. §. 1. de verb. obl. & tamen non poſſunt ferri in ignorantem, & abſentem l. ea quæ, C. quomodo, & quando iudex. ¶ Sed ad fundamentum Ang. reſpondet originaliter Ioan. de Imo. in d.l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. quòd virtute regulę antiquæ parificantis inuitos. & ignorantes. d. l. quod poteſt inuitis. in correctorijs licita eſt extenſio de vno ad alium, quia iſta eſt extenſio paſſiua. & iſto caſu. l. noua corrigens in vno ex caſibus parificatis, extenditur, & intelligitur corrigere etiam in alio caſu parificato, ſecundum Barto. in l. 2. ff. de leg. 1. & in l. Marcellus. in princip. ff. ad Trebel. & oportunè declaraui in d. Authen. quas actio. & iſtud fundamentum ſibi aſcribit Dom. Alex. hic. Tu aduerte inquantum Ang Imo. & Moder. dicunt, quòd d. §. ſinautem patre recuſante, eſt ius correctoriũ, errant, quia non eſt correctorium, ſed ſolùm limitatorium reg. antiquæ, quia non corrigit regul. antiquam, ſed eam limitat vno caſu, nam in iuribus limitatorijs bene licita eſt extẽſio ex identitate rationis, vt declarat Bar. in l. ſi conſtante. in princip. in 9. q. 1. par. princip. ff. ſoluto matrimo. & in ſpecie, quando l. noua ponit vnam exceptionem, vel limitationem ad reg. antiq. quòd in tali. l. ponente exceptionem licita ſit extenſio ex identitate rationis, habes tex. valde ſolennem ad hoc in cap. cùm dilecta. in verſic. nos igitur. de conſtit. vtil. vel inutil. quem ad hoc ibi no. Cano. præſertim Panorm. ibi, & not. in cap. ad audientiam. in primo no. de cler. non reſid. bo. tex. in capitu. poſt translationem. §. quamquam. & ibi Bal. ad hoc no. de renunc. & in hoc fundamento facio magnum capitale, & ſubuertit
b multum fundamentum Ang. Item facit b contra Ang. ſecundum Raph. Fulgo. hic, nam etiam in correctorijs ceſſante ratione. l. corrigentis ceſſat diſpoſitio. gl. no. in l. 1. in princip. & ibi Bar. ad hoc no. ff. de leg. tut. ſed ratio quare filiusfam. olim ſolus non poterat agnoſcere bono. poſſ. nec adire hæreditatem efficaciter, erat, quia filiusfam. erat penitus incapax acquiſitionis bonorum, quia totum quærebat patri, vt declaraui ſupra in euidentialibus, ideo requirebatur conſenſus patris ad conualidandum talem agnitionem, ſeu aditionem, ſed cũ hodie per ll. nouas Inſti. ſit ſtatutum, quòd in aduentitijs filiusfamil. ſibi acquirat proprietatem. l. 1. & per totum. C. de bon. mat. §. 1. Inſti. per quas perſo. no. acq. certè debet hodie filiusfa. ignorante patre poſſe agnoſcere, vel adire hæreditatem, cùm ſit capax acquiſitionis, & ſic ceſſat ratio l. antiquæ. Quid tenendũ? Ego indubitanter teneo ſententiam Angel. contra omnes, & credo, quod ſit ipſa veritas, & ita conſulerem, & indicarem. & inuenio, quòd conſulendo eam tenet Raph. Cuman. in conſi. 106. incip. Antonius Thomæ Can. Luca. in 4. colum. & ad ita tenendum mouet me multum vnum, cui non video reſponſum, nam licèt in aduentitijs filiusfam. ſit hodie capax quo ad proprietatem, patri tamen quærit vſumfruct. tamen pater habet à lege adminiſtrationem talium bonorum, & propterea appellatur legitimus adminiſtrator. l. fina. §. vbi autem. & §. filijs autem. C. de bon. quæ liber. & per hoc ceſſat obiectum Fulg. quia licèt filiusfam. hodie ſit capax acquiſitionis, tamen non eſt capax adminiſtrationis, ideo ſolus ſine patre non poteſt agnoſcere, vel adire, & per hoc oſtendo nihil facere dictũ §. ſinautem patre recuſante. alleg. & per gloſſ. & omnes, quia bene verum eſt, quòd quando delata eſt hæreditas filiofamil. & filiusfam. interpellat patrem, quòd ſibi conſentiat ad adeundum, iſto caſu ſi pater recuſet conſentire, tunc bene verũ eſt, quòd filius ſolus poteſt adire, quia tunc filiusfam. facit debitũ ſuum requirendo conſenſum patris, & iſto caſu, ſi pater recuſet, filius ſolus adit, quia tunc ſtat per ipſum patrem, argumẽ. l. iure ciuili. ff. de condi. & demonſt. & in iſtis terminis propriè loquitur dict. §. ſinautem. quæ ratio ceſſat patre ignorante, & non requiſito, quia ſi filius poſſet patre ignorante adire, certè fruſtratoria eſſet legitima adminiſtratio, quam habet pater in bonis filij, & per hoc apparent ceſſare obiecta Doctorum, quia illa regula, quæ habet, quòd illud, quod poteſt fieri nobis &c. procedit, vbi eſt eadem ratio, ſed in propoſito noſtro
20 eſt longè diuerſa, vt ex prędictis patet. ¶ †Confirmo per optimum ſimile, pone, quòd ſit ſtatutum in ciuit. quòd mulier nõ
c poſſit contrahere c ſine conſenſu duorum propinquorum, certè ſi mulier requirat conſenſum propinquorum, & ſic faciat debitum ſuum, ſi conſanguinei abſque iuſta cauſa recuſant conſentire, poterit ipſa ſola contrahere. ita determinat Barto. quem omnes ibi ſequuntur, in l. ſi cùm dotem. §. eo autem tẽpore. ff. ſol. matr. cum multis concor. ibi traditis per D. Alex. & vltra eum ponit Pan. in c. nullus. de præſum. & Saly. in l. dudũ. C. de ℈h. emp. & propterea dicit oportunè Pau. de Caſt. in l. 1. C. vnde vir, & vxor, ꝙ ſi ſtatutum diſponat, ꝙ in ℈ctu mulierum debeat interuenire conſenſus conſanguineorum, ſi adſunt

ADDITIONES.

a ¶Extenſione. Facit, quod dicit Alex. lib. 5. conſ. 124. col. 2. Iaſ. in l. ſi certis annis ſupra de pac. Idem Alex. lib. 5. conſi. 50. col. pe. PVRPV.

b ¶Item facit. Adde, quòd illam gloſſ. ſequitur Iaſ. in l. vt liberis. C. de collatio. PVRPV.

c ¶ Quòd mulier non poſſit contrahere. Adde Paul. de Caſtr. in l. prima. C. vnde vir, & vxor. Bald. in l. quoties. in 2. & 3. quæſtio. in lectu. antiq. C. de fideicommiſ.

Source : BIU Cujas

ſunt conſanguinei,& rogati nolunt intereſſe, reddunt ſe alienos recuſando,per l.ſi legatario.in fi.ff.de fideicom.lib. tamen ridiculum eſſet dicere,quòd mulier poſſet ignorantib.conſanguineis contrahere,ſicut poteſt eis recuſantibus cõſentire. ita erit in propoſito,& ita teneo, & ſemper tenui contra omnes. ad idem facit tex.in l.fi.§.ſimilique modo.C.de bon. quæ libe. iuncto no.quod ex illo tex.colligunt Cy.& Bar.vbi filiofa.milite recuſante ſucceſſionem caſtrenſem,pater admittitur,& tamen non poſſet filio milite ignorante.ergo conſequentia glo. & Doc.non eſt bona,& pondera,quòd iſte.§.ſimilique modo. venit poſt.§.ſinautem patre recuſante.ſuper quo gl.& Doc.ſe fundant.& ibi tex.facit æquiparationem de iſto caſu ad præcedentem.¶Capio gl.fi.quæ eſt in ver.tranſacto tempore.quam diuido in 5.par.prin. In prima declarat tex. In ſecunda format vnam q.In tertia aliam.In quarta per viam quæſtionis remouet vnum contrarium.In quinta,& vlt.remouet aliud. Secunda ibi,ſed quando incipit currere.Tertia ibi,ſed quæ eſt bono. poſ.Quarta ibi,item quare.Quinta,& vlt.eſt ibi,at bono.poſſ. ¶In prima parte habes,ꝙ filiusfam.ex quocunque capite ſuccedat,de iure prætorio habet annum, eodem modo alij diſcẽdentes in infinitum.quid vult dicere gl. ex quocunque capite
21 veniat?†debes ſcire,ꝙ edictum prætoris habebat quatuor capita, & ita habemus quatuor titulos. Primũ erat vnde liberi, ex quo vocabantur filij,& deſcendentes in infinitum,& aſcendentes.Secundum eſt vnde legitimi,ex quo capite,quãdo nul
a li ſunt deſcendentes nec aſcendentes,ſuccedunt legitimi, [a] id-eſt omnes agnati, & cognati,qui cognati vocantur ad hæreditatem de iure ciui.vt eſt mater in ſucceſſione filij, & ècontra. l.2.§.fi.ff.vnde legi.Tertium caput eſt vnde cognati,nam cùm per l.2.vnde cogna.nullus cognatus ab inteſt. ſuccederet, ſed de iure prętorio.deficientib.duob.primis capit.veniunt cognati per bon.poſ.vnde cognati. Quartum, & vlt. caput eſt vnde
22 vir & vxor. † Modo debes aduertere, ꝙ filius reſpectu patris habet tres qualitates.prima,ꝙ eſt de liberis, & iſtud eſt clarũ. Item eſt agnatus patri,quia iungitur per lineam maſculinam. l.filius.ff.de ſuis,& legi.Item etiam eſt cognatus, quia quilibet agnatus eſt cognatus,ſed non ècontra.l.inter agnatos.ff. vnde legi.ergo cùm filius habeat tres qualitates trium capitum prætoris,poteſt venire ex triplici capite, vnde ſi ſtaret per annũ, ꝙ non agnoſceret,excluderetur à primo capite vnde liberi, ſed poſſet venire per ſecundum caput vnde agnati, & excluſus à 2.cap. poſſet venire per tertium vnde cognati,quia habet tres qualitates,& ita clarè dicit tex.in l.pe.§.filius.ff.quis ordo in bono.poſ.ſer.dicit ergo gl. ꝙ ex quocunque capite veniat filius, ſiue ex primo,vel ſecũdo,vel tertio, ſemper tractatur vt filius, quia ſemper habet annum,dato ꝙ veniat tanquam vnde cognatus, licèt cognatis non dentur, niſi centum dies.l.2. ℸ.cod.
23 †Et per iſta determinat ſing.Bar.in l.licèt.4.q. C.de iure delib. ꝙ ſi filio delata ſit hæreditas matris,& ſtaret per 30.ann. ꝙ nõ adiret de iure ciui.eſſet excluſus,vt ibi,verũ eſt à primo cap.tamen ex ſecundo cap.poſſet de iure per alios 30.ann.& ſic ſucceſſiuè tempus.30.ann.indultum à l.ciuili ad adeundũ, eſt eiuſdem naturæ,prout annus ſtatutus à prætore.ita dicit ibi Bal.referens ita conſuluiſſe Bar.an ſit verum,ibi plenè examinabitur.
24 †Per iſta redditur dubia deciſio ſing.Bal.in l. ſi emancipati, in 2.col.in fi.3.oppo. C.de colla.dicit enim ibi Bal.ꝙ quando filij mortuo patre ſuccedunt patri,debent adinuicem cõferre bona,vt per totum illum tit.dicit ibi ſing.Bal ꝙ eſt verum,quando ſuccedunt ex primo capite vnde liberi, ſecus ſi ex ſecũdo, vel tertio,nihil tunc debent conferre, nam ſm Fulg. & Ludo. ibi iſtud vĩ falſum,quia ex quocũque capite veniant filij, ſemper tractantur vt filij, vt hac glo.quod an ſit verũ, ibi dicetur.
b ¶Item per hanc gl. [b] redditur dubium illud, ꝙ decidit Bal. in rub.C.de pręſcr.in 5.col.dicens eſſe nouum, nec per aliquẽ ta-
25 ctum.†Nam filius mortuo patre nihil poteſt præſcribere pro hærede.l.nihil.C.de vſucap.pro hærede. dicit ſingulariter Bal. quòd iſtud eſt verum,qñ filij ſuccederent patri ex primo capite vnde liberi,ſecus ſi ex ſecundo,vel tertio,quia tunc poſſent præſcribere pro hærede,& eſt maxima limitatio ad d.l.nihil.& dicit D.Alex.in l.qui ſe patris.in 4.col.ℸ.vnde lib. ꝙ iſtud dictũ eſt mirabile,& Legiſtis incognitum.Iſtud vĩ ℸ hanc glo. quia ex quocunq; capite veniat filius,ſemper tractatur vt filius, qa ſemper habet annum.Poſſes ſubtiliter dicere, ꝙ filius ex quocunque capite ſuccedat patri, reputatur vt filius, verum eſt, qñ eſt ſibi vtile,puta quia habet annũ, ſecus qñ eſſet damnoſum,puta quia non poſſet præſcribere,vel teneretur conferre. Stat ergo ꝙ filius ex quocũque capite ſuccedat patri,vel alijs aſcendentibus,ſemper habet annum. Adde, ꝙ iſta concluſio procedit non ſolũ in bon.poſ.tribuentib.ius,quæ ſunt ſeptem, ſed ẽt in bon.poſ.quæ non tribuunt aliquod ius,& dicũtur fa-ĉti,vt eſt in Carboniana bon. poſ.ad quam agnoſcendam eodem modo filius habet annum.tex.eſt in l.3.§.hoc autẽ.& §.fi. ff.de Carbo.edic.gl.in l.fi.ℸ.de Carbo.edic.Idem eſt in bon.poſ. ven.noĩe,de qua per totum tit.ff.de vẽ.in poſ.mit.Idem in bo. poſ.gratia litis agnoſcendæ.l.Papinianus.vbi gl.& Bart. declarant.ff.de inoff.teſt.ita ſing.determinat Bal.in l.certũ.in 7.colu. in ver.quo ad ſextum punctum.ℸ.vnde legi.Io.Fab.in §.fin.In-
26 ſti.de bon.poſ.& D.Alex.in l.2.ℸ.eo.¶†Item aduerte,ꝙ filiusfam.quia poteſt ex triplici capite ſuccedere patri,vt dixi, quia in eo concurrunt tres qualitates,ſi ſtet per vnum annũ,ꝙ non agnoſcat,nõ excluditur niſi à primo capite vnde liberi,& poteſt venire per ſecundum caput,& poſtea per tertium, vt declaraui,iurib.alleg.in gloſſ.Iſtud procedit in excluſione tacita, q̃ tacitè inducitur p̃ lapſum tp̃is,ſecus eſt in excluſione expreſſa,& ideo ſi filius expreſsè,& ſimpliciter renunciaret ſucceſſioni patris,tunc excluderetur ab omni capite.gl.ſing. eſt in l.1.§. ſed videndum.ſuper verbo ſuccedat.ff.de ſucceſ. edi.quam reputat.ſing.Pau.de Caſt.hic,allegat etiam Bald.in l.1.ℸ.titu.2.Et ſic vides,ꝙ plus operatur renunciatio expreſſa, quam tacita. ¶In ſecunda patre prin.glo.habes,ꝙ in bonis profectitijs nihil eſt hodie immutatum,quantum ad propoſitum noſtrum,vo
27 luit dicere gl.†ꝙ licèt in bonis aduentitijs ſit hodie immutatũ per ll. nouas Imperatoris,ꝙ filiusfam.poſſit hodie ſolus efficaciter adire patre ignorante,vt tenuit gl.& communiter Doct. in gl.præced.licèt ibi ℑrium tenuerim,tamen in profectitijs nihil eſt immutatum,quia ſi ſit hęreditas profectitia delata filio contemplatione patris,nihil eſt hodie immutatum,quia non poſſet talis filius inuito, vel ignorante patre efficaciter adire. idem tenent Bar.& Doc.hic.gl.& Bar.& Doc.in l. ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acq.hær.& in l.is qui hęres.§.fi.ff.eo.tit. & gl.in l.fi.ff.quis or.in bon.poſ.ſerue.& gl.in l.2.C.de rep.bo poſ. Contrarium tenuit Cy.& Bar.ſibi contrarius in l.fi. §. ſimiliq; modo.per illum tex.qui valde vrget.C.de bo.quæ lib. & Pau. de Caſt.in d.l.fi.in prin.Et iſtam contrarietatem Bar.not. & põderat Io.de Imo.in d.§.iuſſum.& Lud.Ro.in d.l.is qui hæres §. fi.& D.Alex.in d.l.is qui hæres.§.fi.& hic.& vtrobiq; tenet primam opi.& ẽt Raph.Ful.in d.§.ſimilique modo.Pau.de Caſt.
* & D.Alex.in d.§.iuſſum.& illa prima *eſt communis opi.* & ad d. §.ſimilique modo.reſponde duobus modis,vt per Do.Alexã. hic,& ibi,licèt illæ ſolu. de facili ſubuerti poſſent, nam prima ſol.ꝙ illa ſunt iura correctoria,eſt falſa, quia imò ſunt limitatoria,in quibus bene fit extenſio ex identitate rõnis. Tu autem aduerte,quia Bar.quem oẽs Moder.ponderant vt ℑrium,põt optimè ſaluari à ℑrietate,nam aliud eſt quærere,nunquid ſi pr̃ recuſet præſtare ℑſenſum filio volenti adire hęreditatem profectitiam,ſolus filius poſſit tunc inuito,& ignorante patre efficaciter adire,& dico,ꝙ non,quia ſpectat ad patrem, & nõ ad filium,& in tali hęreditate profectitia nihil eſt hodie immutatum per ll.nouas,& in iſtis terminis procedunt gloſ.noſtræ.& Bar.& Doc.aliud eſt quærere,quid ſi pr̃ repudiet hæreditatem profectitiam,& nolit ad ſe ſpectare,non dico nunc,ꝙ recuſet præſtare ℑſenſum in aditione,ſed applicet,& repudiet, & tũc teneo,ꝙ filius ſolus poſſit eam acceptare,& in iſtis terminis loquitur Bar.in d. §. ſimiliq; modo,qui reputatur ℑrius, & licèt verba Bar.ibi aliqualiter repugnent,tñ ita debet intelligi Bart. ſm illum.§.ſimiliq; modo.per quem mouetur,qui.§.loquitur propriè in his terminis,quia dicunt Doc. ꝙ debet intelligi ſm l.quam allegat,vt inquit Bar.in l.non ſolũ debitorem.§. ſi liberationis verba.ff.de lib.leg.cogita tñ ſuper hoc vltimo,quia in effectu idem eſt in vtroq; caſu,nam ſi pr̃ recuſat præſtare cõ-
28 ſenſum filio ad adeundum,in effectu repudiat.¶†In 4.par.gl.
c pro clara intelligentia quæro,quæ ſit rõ diuerſitatis,[c] quare hęreditas non poſſit adiri de iur.ciu.per filium,aut ſeruum, niſi præcedat iuſſus patris,vel dñi.l.ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acq.hær.& tñ in bon.poſſ.ſufficit,ꝙ ſequatur ratificatio patris,vt hic,eodem modo in reſtitutione fideicom.l. ſeruo inuito.in prin.ff.ad Treb.Gl.hic aſſignat vnam rõnem,Bar.& Alb. adducũt aliam.Tu iunge ambas ſimul, & habebis veritatem,
29 †nam aditio hæreditatis eſt de iure ciuili, & actus ſolennior, & potentior,cùm transferat iura directa,quo iure ciuili eſt ẽt patria ptãs.l.nam,& ciuium.ff.de his,q̃ ſunt ſui vel alie.iur.nimirũ ſi impedit actũ aditionis adeo ſolennẽ,& efficacẽ,ſed reſtitutio hr̃ditatis,q̃uis ſit de iu.ci.tñ non eſt actus ſic ſolẽnis,qa non

ADDITIONES.

b ¶Succedunt legitimi.Subtilius decidit Bal.in l.1.col.3.ver. ſed quia tot cap, infra tit.1. PVRPV.

b ¶Item per hanc gl.Adde,ꝙ illud ſequitur Alex.hic 2.col.Iaſ.in l.ſi emancipati.col.6.ver.1.requiritur.infra de colla.Alex.in l.ſi filius,qui patri.col.pe. de vulg. PVRPV.

c ¶Diuerſitatis.Gl.videtur ſequi Bal.in c.2.col.1.quo tempo.miles.

Source : BIU Cujas

non transfert iura directa, eodem modo dicendũ in bon. poſ. per quam non transferuntur niſi iura vtilia. §. quos autem. Inſti. eo. & licèt aliquando trãsferat iura directa, & directas actiones, quando nullus alius de iure ciuili eſt futurus hæres, neque re, neque ſpe, vt declarat Bar. poſt Dy. in l. 2. ff. de bo. poſ. tamẽ eſt de iure prætorio, quod nõ curat pa. pot. & ita ẽt tenet Nic. de Neap. in §. alienus. Inſti. de hære. inſti. & ita teneas, quamuis aliam rationem plenius aſſignet Bar. in d. l. qui in aliena. in prin.

quæ communiter reprobatur per Doc. ibi. ¶ Aliam rõnem, & ſatis probabilem aſſignat Bald. in d. l. qui in aliena. & ibi ſequuntur Raph. Cu. Pau. de Caſt. & D. Alex. & Io. de Imo. in l. ſeruo inui

30 to. in prin. ff. ad Treb. & Raph. Fulg. hic. †nam aditio hæreditatis a eſt actus legitimus, qui non poteſt ſtare in pendenti. tex. in l. actus legitimi. ff. de reg. iur. ſed ſi poſſet ratificari per patrem, ſtaret in pendenti, ſed agnitio bon. poſ. item reſtitutio hæreditatis non ſunt actus legitimi, ideo poſſunt ſtare in pendenti, & expectare ratificationem patris. ¶ Aliam rationẽ aſſignat Nic. de Neap. in d. §. alienus. & ante eum Cy. hic in 1. opp. & ſequũ

31 tur Fulg. & Pau. de Caſt. hic, †nam aditio hæreditatis fit ſolo animo, nec in ea interuenit factum alterius, ſed in agnitione bo. poſ. neceſſariò interuenit factum duorum. ſ. agnoſcentis, & iudicis. l. fi. ff. eo. eodem modo in reſtitutione hæreditatis interuenit factum duorum. ſ. hæredis grauati reſtituentis, item fideicom. cui reſtituitur. vnde firmiora ſunt, quæ à duob. fiunt, quàm quæ ab vno. l. qui poteſt facere. §. quod quis. ff. de reg. iu. Iſtæ rationes ſunt perſuaſiuæ, ſed nihil neceſſariò concludũt. Et per hæc remanet expedita l. 1. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

a ¶ Hæc veriſſima eſt, quam etiam Bal. hic tenet in 9. opp. num. 10. Si intelligas actum leg. timum eum dici, qui ſtatim voluntate declarata habet à lege firmitatem, & effectum nullo temporis, aut facti iudicis, aut alterius auxilio expectato, vt per Montanum in l. actus. ver. in quib. de reg. iu. Superiores nãque rationes ſi ſubtilius examines, inter ſe non differunt. Sed ſi placent, addere poteris, quod aditio perfectum animum exigit. l. ſi auia. C. de iure delib. Ius autem ciuile non reputat perfectam voluntatem filij quem nec integrum hominem exiſtimat, ſed partem patris, iux. no. in l. fi. infra de bon. quæ lib. ius autem prætorium æquitatis intuitu diſcrimen patriæ poteſtatis non admittit, & filij animum integrum reputat.

SVMMARIVM.

1 *Terminus proximitas, eſt valde generalis, tamen vt plurimum capitur pro cognatis.*
2 *Quæ differentia ſit inter proximos, & conſortes.*
3 *Hæres ad adeundum habet 30. ann. quod tempus eſt continuum, & currit ignoranti, ſed tempus ad agnoſcendum bono. poſ. eſt vtile, & non currit ignoranti.*
4 *Ea, quæ de iure ſpeciali implorari poſſunt, non conſiderantur antequam impetrentur.*

LEX II.

SI bonorum. Hoc dicit. Bon. poſ. com petens tranſuerſalib. dẽt peti intra centum dies vtiles computandos a tempore ſcientiæ mortis defuncti. h. d. ¶† In tex. ibi, pro

1 a ximitatis licèt iſte terminus ſit valde generalis, a tamen in iu-
b re, vt plurimum, capitur pro cognatione. b §. fi. cũ gl. Inſtit. de ſucceſ. cog. & l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſucceſ. edi. & l. 1. in prin. ver. 1. ff. de iur. & fac. ign. & Inſti. de ſer. cog. in prin. & ibi glo. in ver. proximitatis. & l. item prætor. in prin. ff. de ſuis & leg. declara-

2 rat Old. Lau. in conſi. 153. ¶† Quæ aũt ſit dria inter proximos,
c & conſortes: nam proximi c dicuntur coniuncti per lineã ſanguinis: conſortes verò per participationem dominij, ita declarat Bal. in l. dndum. ad fi. C. de ℈h. empt. quod dicit eſſe vtile ꝑ ſtatuto Flo. diſponente, ꝙ conſortes non poſſunt domum vẽdere, tamen in hoc vlt. de conſorte, dic melius, vt per Saly. poſt gl. ibi, & pondera, ꝙ tex. dicit, tñ proximitatis nomine, ad denotandum, ꝙ ſi ex duplici, vel triplici capite venire potuiſſet, iuxta l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſucceſ. edic. & gl. fi. in l. 1. ℈. eo. ꝙ ſimiliter haberet duplex, vel triplex. tps, vñ ſi fuiſſet agnatus, quia in eo eſt duplex qualitas, quia quilibet agnatus eſt cognatus. l. inter agnatos. ff. vnde cog. certè habuiſſet bis centũ dies. d. §. ſed videndum iſte ſenſus plus placet, quam gl. ꝙ tex. dicat proximitatis tantum nomine, ad dria liberorum, quibus datur annus nam ſic taxatiua dũtaxat, fruſtra adijceretur in text.
d & nihil importaret: & prædicta, d ꝙ agnatus habeat duplex caput veniendi, & ſic duplex tps probat bene tex. in d. §. ſed videndum. iũcto. §. præce. dum generaliter dicit, quib. ex edicto. Idem vĩ probari in l. octaui. in prin. ff. vnde cog. vbi gl. 1. videt expreſsè hoc dicere, tñ ſi ſubtiliter conſideres, nõ loquitur, qñ vtrunque caput intentatur iure ꝓto. ſed ibi à primo capite vñ agnati erat excluſus de iure ciuili, vt patet referendo ad text. ¶ In tex. ibi, vtilium. adde, ꝙ hoc tps eſt vtile non ſolũ in prin. ſed in med. & in fi. l. 2. in prin. ff. quis. or. in bon. poſ. ſer. & adde,

3 quod vult gl. no. in rub. ff. de diuer. & temp. præſcri. †Et ex hoc
e tex. habes e colligere vtilitatem, quam afferunt bono. poſ. quia licèt hæres ad adeundum de iure ciui. habeat 30. ann. l. licèt. C. de iure delib. tñ illud tempus eſt continuum, & currit ignorãti; & ideo ſi per ignorantiam ſtaret. 30. ann. quib. non adiret, excluderetur de iure ciu. ſed ſi ſtaret per centum ann. ꝙ non ſuccederet de iure præto. nunquam excluderet, quia iſtud tẽpus eſt vtile, & non currit ignoranti, & ita declarat Bal. in d. l. licèt, & plenius in rub. ℈. eod. in 6. q. & dicit Fulg. hic, ꝙ ita aliàs de facto allega. & obtinuit in quadam ſucceſſione, à qua quis erat quodammodo excluſus per lapſum pluſquam 30. ann. Tamẽ aduerte, ꝙ ẽt excluſus de iure ciuili per lapſum 30. ann. poteſt ex cã iuſtæ ignorantiæ petere reſti. in integ. ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cã, &c. per id quod tenet Bar. in l. 1. §. ſi quis propter innundationem. cum concord. ff. de iti. act. priu. & eſt

4 bona gl. in l. 1. C. de pa. po. †Tamen ea, quæ de iure ſpeciali implorari poſſunt, non debent eſſe in conſideratione, antequam impetrentur. l. 4. §. 1. ff. de fideicõ. lib. l. exceptiones, quæ perſonæ. §. 1. ff. de excep. Bar. in l. fi. in 2. col. C. de ſen. paſ. nunquid autem in dubio ad l. noſtram præſumatur ſcire, vel nc, dic ꝑ omnia, vt per D. Alex. hic, cum concor. per eum alleg. quib. adde Bar. in terminis in l. in bonorũ. ff. eo. & quod dicit Bar. in l. 1. ad fi. C. ad Maced. per illum tex. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶ Nam quæ longius non diſtant, ea proxima dicuntur. l. 2. cum ſim. ff. de ſtatu homi. Sic pupillum dicimus infantiæ, aut pubertati proximum. l. pupillum. cum ibi no. de reg. iur. Et proximum annum, qui primus futurus eſt a re geſta. l. tali. ff. de iure dot. Et proximitas pro ſimilitudine etiam ſumitur. iux. illud Ouid. 2. de arte. Et lateat vitium proximitate boni. & eſt tex. in l. 2. fi. loca, Eſt etiam proximitas dignitatis nomen. de qua in l. vnica. C. de magiſtr. facr. ſcrin. & in Rubri. & l. 1. C. de proxi. ſacr. ſcrin. lib. 12.

b ¶ Ita gl. hic declarat, & in l. dudum. ſupra de contrah. empt. quod cõprobant p l. 3. & 4. ff. vnde cog. l. Seius. ff. ad Treb. l. 1. infra de bon. poſ. ſecundum tabu. l. 1. l. ad inteſtati. infra de legi. hæred.

c ¶ Nam proximi. Adde Bal. in l. 1. C. de conſor. ciuf. lit. Spe. titu. de appel. in §. 1. ver. ſed & præmiſſa.

c ¶ Prædicta. Adde Alexand. ita velle in l. filiam teſtamento. infra de collat. PVRPV.

e ¶ Habes. Adde iſta eſſe dicta Alex. in l. quandiu. vlt. col. qui admi. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Bon. poſſ. agnita nomine infantis, illi perfectè acquiritur, ideo ad hæredes tranſmittitur.*
2 *Infans cùm non habeat intellectum, æquiparatur furioſo.*

LEX III.

1 INfantis. †Bon. poſ. agnita noĩe infantis illi perfectè acquiritur, ideo ad hæredes infantis tranſmittitur. h. d. & pondera, quia vt alibi dicit Bar. Imperator plerunq; dabat reſponſa ambigua, ne ab oĩb. intelligeret, ita facit hic, quia in fi. dicit rectè cõpetere, & non declarat cui, ideo ſm gl. aliqui intelligunt

a cõpetere alij ſucceſſori primi defuncti, a ſed iſtud eſt falſum, alij intelligunt ꝑ petere hæredib. ipſius infantis, & iſtud eſt ve-

2 rũ, quia tex. eſt in l. 2. §. ſed ſi infanti. ff. ad Tertul. alleg. in gl. †Dubium faciebat, quia infans cũ non habeat intellectũ, æquiparatur furioſo. l. in negotijs. ff. de reg. iur. eo quia vtrq; caret intellectu, ſed qñ hæreditas defertur furioſo, licèt poſſit adiri per eius curatorẽ, & furioſo in vita ſua acquiratur. l. j. ff. de bo. poſ. furioſo infantiúe delata, tñ furioſo non acquirit perfectè, patet, qa eo mortuo nõ tranſmittit ad hĩdes furioſi, ſed ad alios perinde acſi nõ fuiſſet adita noĩe furioſi, iurib. alleg. in 1. par. gl. idẽ videbat in ſucceſſione delata infanti agnita ꝑ eius tutorẽ, ꝙ ſibi nõ diçat perfectè acqſita, ita ꝙ eo mortuo in infantia, vt dicit tex. nõ trãſmittat ad hĩdes infantis, ſed ad alios, ℈riũ decidit hic, & clarius in d. l. 2. §. ſed ſi infanti. ff. ad Tert. vbi Iuriſc. expreſsè dicit in hoc eſſe driam quãtũ ad tranſmiſſionem, inter hereditatẽ delatã furioſo, q̃ eo mortuo nõ trãſmittit ad hĩdes furioſi, & hĩditatẽ delatã ĩfanti, q̃ ſi ſit adita, trãſmittit ad hĩdes infan-

ADDITIO.

a ¶ Defuncti. Iſtud ſentit gl. in l. 1. in fi. infra de ſucceſ. edic. PVRPV.

Source : BIU Cujas

infantis. ¶Eſt ergo operæpretium videre,cur diuerſum ſit, & quæ ſit ratio diuerſitatis.Cy.in l.ſi infanti.C.de iure delibe.aſſignat rationem,quam ante eum aſſignat Odoffr. hic,ſed eam reprobat, & bene in d.l.ſi infanti.& in l.1. ff.de bon. poſ. infan.
a fur.&c.Vera ratio eſt, quam aſſignat Bart. in prædictis locis, a
* & ſequuntur omnes hic,excepto Ang.qui leuiter mordet. nã maior eſt poteſtas,quàm habet tutor infantis,qui principaliter datur perſonæ,quàm curator furioſi,qui principaliter datur reb. l.in copulandis.C.de nup.& clarè probatur in l.cùm in vna. §. tutor.ff.de appel.ideo firmior eſt aditio, vel agnitio bon. poſſ. agnita per tutorem nomine infantis,quàm per curatorem nomine furioſi,ideo potentiorem effectum operatur tranſmiſſionis,& ita teneas. Aliam tamen rationem diuerſitatis aſſignant Bal.& Saly.& Fulg.hic,quia infantia non eſt vitium,ſed furor ſic,ſed certè non eſt vitium punibile, ſed cui fauetur miſerationis cauſa,vt habetur in l.2.C.de cur.fur. & ſic infanti deferẽ iure pleno,ſed furioſo miſerationis cauſa.Aliam,& quartã aſſignat Ang.hic,quia furor eſt impedimentum perpetuum, ſed infans ſperatur perduci ad perfectam ætatem, in qua poterit ſibi conſulere per reſtitutio.in integ.ſi hæreditas eſt damnoſa, & ſic ibi non tractatur de tanto præiudicio. Quintam, & vlti. aſſignat Lud.Ro.hic,quia lex magis prouidet his,quæ frequẽtius,& generalius accidunt.tex.no.eſt in l.iuſto.in princip.ff.de vſuc.ſed frequentius ꝓtingit eſſe infantes (quia quilibet à prin. eſt infans)quã furioſos,quod eſt ex accidenti,perſuaſiua ratio eſt,ſed non concludens, tene rationem Bar.¶Pro clara tamẽ intelligentia tex.& eorum quæ tanguntur in gl.& eorum,quæ dicta ſunt,aduerte,ꝙ iſte tex.nõ poteſt loqui in hæreditate patris,quamuis Odoff.inaduertenter in hac.l.ponat caſum in hæreditate patris.Ratio eſt,quia ſi eſſet hẽreditas patris delata infanti anniculo,non procederet iſte tex.qui dicit, agnita bono. poſſ.& ſic requiritur,ꝙ agnitio ſit facta,nec in ea eſſet tũc differentia inter infantem,& furioſum, quia quilibet eorum ex potentia ſuitatis tranſmitteret ad hæredes.tex.eſt in l.fin.§.ſinautem perpetuus.C.de cur.fur.quia hæreditas patris abſq; aliqua aditione ipſo iure perfectè acquiritur cuicunque filio, ẽt infanti furioſo,& tranſmittitur ad omnes, vt determinat Bal. reprobata gl.ibi,quæ aliter tenebat,in l.ſi infanti.vbi dicetur.C. de iure delib.& ita malè dicit in d.l.ſi.§.ſinautem perpetuus.& pro hoc eſt bo.tex.in l.Antiſtius.§.fi.in ver.neceſſarius ff.de acqui.hær.alleg.in gl.Debet ergo iſta lex intelligi in hæreditate alterius præterquam patris delata infanti,dic melius, vt dixi infra in l.ſeq.& in hoc,vt clarè habeas,conſidera tres caſus: aut talis ſucceſſio non fuit adita, vel agnita per tutorem, vel per alium nomine infantis, & iſto caſu non eſſet differentia inter infantem,& furioſum, quia neutro caſu hæreditas non adita tranſmittitur,vt ſtatim plenè dicam in l.ſeq.ideo tex.iſte cum myſterio præſupponit fuiſſe agnitam nomine infantis.Secundus caſus eſt, quando ſucceſſio fuiſſet adita nomine infantis, vel furioſi per tutorem,vel curatorem, & tunc donec vterq; viuit,non eſt inter eos differentia, quia vtrique eorum in vita acquiritur,iurib.alleg.in 2.parte gl. Tertius caſus eſt poſt eorũ mortem,& iſte eſt caſus.l.noſtræ,& in hoc propriè eſt differẽtia inter infantem,& furioſum,quia ſucceſſio agnita nomine infantis adeo illi perfectè acquiritur, ꝙ ad eius hæredes tranſmittitur,vt hoc tex.ſecus in ſucceſſione agnita nomine furioſi,quæ non tranſmittitur ad eius hæredes.l.3.§.ſed ſi infanti. ff. ad Tertul.alleg.in gl.rationem diuerſitatis.s.aſſignaui.Iſtud vltimum limita,quando furioſus eſt hæres neceſſarius,tex.eſt in l.Antiſtius.§.fi.in ver.niſi neceſſarius.ff.de acq.hær.quia ipſo iure per l.fit hæres.¶Secundò limita, vt procedat, quando ſucceſſio eſt delata ipſi furioſo immediatè, ſecus ſi ſit delata ſeruo,ſeu filio furioſi,quia ſi talis ſeruus,vel filius mandato curatoris adeat,tunc perfectè acquirit furioſo,adeo ꝙ iſto caſu eo mortuo tranſmittitur ad hæredes furioſi. iſte eſt tex. not. in l. Antiſtius.§.fina.ff.de acquiren.hæred. de quo text.glo. opp.&
b non ſoluit, b & hoc modo remanet enucleata præſens materia.Iaſ.Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Ideſt in d.l.ſi infanti.& d.l.1.Dec.huic rationi vti minus ſufficienti coniungit alias.Tu autem conſidera infantem non omnino æquiparari furioſo.l.fi. §.pupillus.de verb.obl.ponderando dictionem non multum,& maximè quãdo infans fari poteſt.l.in negotijs.de reg.iur.furioſus enim mortuo æquiparatur.l.ſi quis alicui.in fi.de acqui.hæred.& Bald.in l.humanitatis. C. de impub.vnde perinde ac captiui iura pendent ex ſpe poſtliminij,ita furentis ius pendet ex ſpe reſipiſcentiæ.l.fin.§.tali.ſupra de cur.furio. & ſi non reſipuerit, præſumitur mortuus prima hora furoris quo ad ea, quæ conſenſum, & animum requirebant ſuum.

b ¶Tertiò limita,quando pater eſt curator,& legitimus adminiſtrator filij furioſi,nam talis acquirit cum perpetua cauſa filio,vt ex mente Bar.docet Mazant.in l.is poteſt.nu.124.ff.de acq.hær. TROT.

SVMMARIVM.

1 *Triplex reperitur ſpecies tranſmiſſionis.*
2 *Filius repudians hæreditatem patris expreſsè ſicut poteſt extenſionem reuocare intra 3.annos,an ita tranſmittat ad hæredem potentiam reuocandi.& nu.3.*
4 *Condito teſtamento tranſmittit filius ius petendi ſupplementum legitimæ,quando in teſtamento eſſet ſibi minus relictum.*
5 *An portio,quæ defertur ex ſtatuto maſculis,excluſis fœminis,ſi non ſit adita tranſmittatur ex potentia ſuitatis ad hæredes etiam extraneos, præſertim ad alias filias fœminas ipſius maſculi.*
6 *Ho die emancipatus etiam non tranſmittit ex potentia ſuitatis.*
7 *Secunda ſpecies tranſmiſſionis eſt,quæ fit ratione ſanguinis beneficio. l. vnic.infra de his,qui ante aper.tab.*
8 *Tertia ſpecies tranſmiſſionis quæ ſit,& quando locum habeat,nu.9.*
10 *Licèt filius ad ſucceſſionem patris poſſit iure prætorio venire ex triplici capite,tamen ſi non agnouerit bon.poſ.ex aliquo capite,& ſit tranſactus annus,licèt ſuperſint alij anni veniendi ex alijs capitib. tamen nullam vendicationem ad hæredes tranſmittit.*
11 *Bon.poſ.non agnita non tranſmittitur,ſicut nec hæreditas non adita.*
12 *Quare bon.poſ.non agnita non tranſmittatur,nec hereditas,nec ſubſtitutio.& nu.13.& 15.*
14 *Reſti.in integ.requirit factũ.ſ.impetrationem à iudice, & trãſmittitur.*
16 *Bon.poſ.non agnita regulariter non tranſmittitur.*
17 *Hæreditas non adita tranſmittitur iure ciuili beneficio. l.vnic. infra de his,qui ante aper.tabu.*
18 *An beneficium.d.l.vnicæ.habeat locum in ſucceſſionib.prætorijs.*
19 *Virtus.l.eſt in eius inductione.*
20 *Filiorum appellatione continentur nepotes.*
21 *In legibus nouis etiam correctorijs licita eſt extenſio de ſtricta ſignificatione vocabuli ad latam,concurrente identitate rationis.*
22 *Appel.hęr.de qua in d.l.vni.ſaltẽ largo ſumpto vocabulo,uenit bo.poſ.*
23 *Filius iure prætorio ſuccedens ex triplici capite,an beneficio. d.l.vnicæ. tranſmittat omnia tria capita.*
24 *Bon.poſ.non fauorabiles non tranſmittuntur beneficio.d.l.vnicæ.*

LEX IIII.

Mancipata. Iſta lex ex ſ. dicẽdis redditur valde ſolẽnis. Ad cuius euidentiã ꝑmitte, ꝙ licèt regulariter hẽditas non adita non tranſmittat. l.vnica.§. in nouiſſimo. C. de cad.tol. eo. modo bo.poſ. non agnita intra tẽps debitum
a nõ tranſmittitur, a vt hoc tex.& l.3.§. acquirere.ff.de bon.poſ. & idẽ in ſimilib.vt dicam.ſ.in 1.no. & ibi aſſignabo rationem fundamentalẽ huius regulæ. ¶Tamen in iure noſtro ꝗtum
1 attinet ad propoſitum, ſ reperitur triplex ſpecies tranſmiſſionis,& ſic triplici modo põt ſucceſſio nõ adita tranſmitti ꝫ regulam prædictã,& licèt tres ſpecies tranſmiſſionis aliter declaret Bal.in l.3.in 4.col.ſ.de hęr.inſt.& aliter in l.cũ antiquiorib.in 8.q. C.de iur.delib.ego tñ aliter declaro,ſequendo communes theoricas Doct.præcipuè Bar.quẽ videas, præſertim in l.ven-
b tre.ff.de acq.hęr.¶Prima ſpecies tranſmiſſionis b eſt illa,quę fit rõne ſuitatis. nam mortuo patre filius in poteſtate tranſmittit hẽditatem patris nõ aditã ad quoſcunque ẽt extraneos.l.apud hoſtes.C.de ſuis,& legi.l.ex militari.§.final.ff.de teſt. mil.& latè Bar.vbi plenè diſputabo,in l.ſi infanti.ſ.de iur. delib. & Bart.& alij in d.l.ventre.& ratio eſt,quia mortuo patre filius ſuus,& in poteſtate abſque alia aditione ipſo iure efficitur hęres,perinde acſi actualiter adiuiſſet. §. ſui. inſti. de hæred. qualita. & differ. l.1.§.qui ſunt in poteſtate. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſt.l.in ſuis. ff. de lib.& poſthu.l.ſi filius qui patri.ff.de vulg.& pupil. ¶Intelligę ſanè tamen, niſi filius in vita expreſsè repudiaſſet hæredi-
c tatem patris, quia tunc tolleretur ſuitas, & nihil c tranſmit-
teret

ADDITIONES.

a ¶Non tranſmittitur.Vide Iaſ.in l.1.col.8. de vulg. PVRPV.

b ¶Tranſmiſſionis. De tranſmiſſione ex vi ſuitatis. Adde, ꝙ iſtam opin. dicit veriorem Bartol.in l.ſi quis filium.§.1.de acquir.hæred.& in l.ſi filius hæres. col.2.in fin.ff.de lib.& poſth.& in l.ſi filius,qui patri.col.penul.in fi. de vulg. Alex.libr.1.conſil.89. viſo puncto. & Bald.in l.ſi fratris. colum.1. & Bartol. in l.1.ſi vt ſe ab hære.abſtin. PVRPV.

c *Nihil. Ergo repudians excluditur etiam a legitima, & ſupplemento, cùm amittat ſuitatem, & hanc communem eſſe opinio. dicit Socin. in l.1. colum.47. nume.31.verſicul. præterea cùm hodie. de verbor. obligat. Tamen Iaſo.in l.hæres.ſ.de impub.Barb.conſilio 19.in fin.volum.1.& alij quos citat Tiraq.in tracta.primigeni. q. 55. num. 2. tenuerunt contrarium, quòd repudiatio non tollat ius legitimæ,niſi ſpecialiter dictum ſit. per l. ſi quando.§. fi. infra de inoffic. teſtamento. & quidem hæc eſt communior, illa tamen iudicio meo verior. Si verò repudiationi additum ſit iuramentum,tollitur ſuitas, & ius legitimæ, ſecundũ communem opin. teſte Rip. in rubric. de verbor.obligat.num.4.& libr.1. reſponſorum.de iure gentium.capit. ſeptimo.num.13.Iaſ.in d.§.fin. & conſil. 207. Contrariam tamen communem eſſe dicit Boer.deciſ.3. nume.10. quòd iuramento non tollatur legitimæ ius, quam ego nec communem,nec veram eſſe credo,interim vide Didac.in cap. quamuis.§. 3.num.3.de pact.in 6. TROT.

Source : BIU Cujas

teret ad hæredes.l.vnica.C.de his,qui ante aper. tabu. ita limitat Bar.& bene in d.l.ventre.in 9.colum.& ibi Ang.Imo. & Ludo Roma.ſequuntur.& idem Bar.in d.l.ex militari.§.fi. in fi. & Bal.in d.l.vnica.C.de his,qui ante aper.tab.¶ In hoc tamen cadit ſubtile dubium,†nunquid ſicut ipſemet filius, qui repudiauit hæreditatem patris expreſsè,poteſt abſtenſionem ſuam reuocare intra tres annos.l.fi.C.de repud.hære.hſi quis ſuus. ff.de iure delib. ita tranſmittat ad hęredem potentiam reuocandi abſtenſionem,diſputabo latè in l.qui ſe patris. ff.vnde liber. & ibi ponit Dom.Alex.poſt Moder.in 20.col. & ſubtiliter Raph. Cuma.in l.ſi quis ſuus.in 1.colum.de iure delibe. ¶ Secundo intellige,niſi mortuo patre ſtatutus ſit terminus filio ad deliberandum,an velit eſſe hæres patris,quia ſi decedat intra talē terminum , cenſetur tanquam extraneus , & non tranſmittit ex potentia ſuitatis ad quoſcunque , ſi autem non eſſet ſtatutus terminus à iudice,quo caſu à iure habet annum ad deliberandum,tunc ſi moriatur intra illum annum,ſecus eſt , & ita ſingulariter declarat Bar.in d.l.ex militari.§.fi.circa fi. de quo vlt. (quia valde ambiguum eſt)reſeruo dicendum poſt Bal.& Angel.in d.l.cùm antiquioribus.& ibi plenè Dom. Alex. in 1.& 2. colum.& latè Ludo.Roma.in d.l.ventre.¶†Item adde, quòd quemadmodum mortuo patre inteſtato, filius in poteſtate ex potentia ſuitatis tranſmittit hæreditatem patris non aditā ad quoſcunque,vt dixi,ita eodem modo ſi pater fecit teſtamētum,& habens plures filios,& vnum pupillum habentem bona aduētitia matris ſubſtituat illi filio pupillo pupillariter aliū fratrem,eodem modo ſicut tranſmittit hæreditatē patris non aditam,ita tranſmittit ſucceſſionem fratris impuberis nō aditam,cui erat ſubſtitutus pupillariter,& hoc per eandem potētiam ſuitatis,quia quantum ad hoc cenſetur patris.tex.eſt in l. ſed ſi plures.§.quos poſſum.& ibi Barto.& Docto. ad hoc notant.ff.de vulg.& pupil.cum concor.ibi traditis, & idem Bart. in l.2.in fi.prin.ff.de vulg.& pup.& tex.in l.1.ver. cæterum, ff. de acqui.poſ.¶†Eodem modo condito teſtamento tranſmittit filius ius petendi ſupplementum legitimæ, quando in teſtamento eſſet ſibi minus relictum legitima,quia ſi filius mortuo patre decedat non petito ſupplemento legitimæ, tamen trāſmittit ad quoſcunque hæredes facultatem petendi legitimā , ſicut ſi ipſe viueret:ita ad ſimilitudinem,nam pro ſupplemento legitimæ competit filio cōdictio ex lege,& ſic actio perſonalis.l.omnimodo & l.ſcimus.in prin. C.de inoffi.teſtam.ergo ad ſimilitudinem aliarum actionum perſonalium, quæ tranſmittuntur ad hæres.l.pro hæreditarijs.C.de hered. actio.debet etiam iſta tranſmitti.ita in ſpecie determinat Saly. ad literam in l.ſcimus in princ.C.de inoffic.teſtam.quem ſequitur Domi. Alex.in conſi.197.incip.viſo tit.q.in 3.colum.ad fi.& eſt conſil. 55.in 2.volum.& eſt de mente Bal.ſi rectè inſpiciatur in l.ſi arrogator.in 2.opp.ff.de adop.& l.2.in vlt.q.C.de lib.præte.quod bene no.†Nunquid autem portio,[a] vel ſucceſſio patris, quæ defertur ex forma ſtatutorum filijs maſculis excluſis ſeminis, eodem modo, ſi non fuit adita per filios maſculos in eorum vita, tranſmittatur ex potentia ſuitatis ad quoſcunque hæredes etiam extraneos,preſertim ad alias fœminas ipſius filij maſculi?Eſt multum alta q.quam ponit Saly.in l.1.C.ad l.Iuliā.de adult.Pau.de Caſt.in l.fin.ff.de acqui.hære.poſt conſi. Bald. ibi per eum relatum, ponit Lud. Ro. qui relinquit cogitandum, in l.ventre.ff.de acqui.hære.& plenè Do.Alex.de Imo.in conſ. 20.quod incip.viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Rayn.in 1. volum.quem paſſum diſputaui in l. ſi arrogator. ff. dē adopt. ideo hic nō pono.¶ Prædicta procedunt in filio in poteſtate, nunquid idem ſit hodie in filio emancipato, vt hodie ex potētia ſuitatis tranſmittat etiam ipſe hæreditatē patris nō aditam ad quoſcunque?Dubium facit,quia emancipatus ſuccedit hodie ad ſimilitudinem ſuorum.l.meminimus ff.de leg.hære. ltē ſublata eſt hodie differentia emācipationis,& pat.pot. §.nullā verò.in Auth.de hęre.quę ab inteſt.tangit Bar.& relingt cogitandum in d.l.vētre.in pe.col.Breuiter † veritas eſt,q̄ ēt hodie emancipatus nō tranſmittit ex potentia ſuitatis,quia licèt hodie ſit ſublata dria emancipationis,& patrię poteſtatis, q̄tum ad ſuccedendum ab inteſt.vt declarat gl.in l.ſi emācipati ff. de colla.tñ in alijs [b] non ſunt ſublatæ drīæ, vt in propoſito quātum ad ius tranſmittendi, & ita expreſsè firmat Angel. hic in lect.Flo.& Bal. in Auth. in ſucceſſione.C.de ſuis, & leg. & in l. ſi fratris.C.de iure delibe. & in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.vbi Pau.de Caſt.& Mod ff.de lib.& poſth.Ang.& Pau.de Caſt.& Mod.in l. ſi emancipati ff.de colla.& dicit Angel.in l.illud.ff.ſi pars hęre. pet. *quòd iſta eſt communis opi.* q̄ etiā cōiter tenent alij in d.l.ventre.& Io.de Imo.in l.iam dubitari.ff.de hęre.inſtitut. & in l.cùm quidam.§.ſuum heredem.ff.de acquiren.hereditā. ¶ Et circa iſtam primam ſpeciem tranſmiſſionis,quę fit ex potentia ſuitatis, attende quod non facit ad materiam noſtram bon.poſſ.quia licèt hæreditas patris non adita de iure ciui.trāſmittatur ad quoſcunque ex potentia ſuitatis, vt dixi , eo quia lex ciuilis facit ſuum ipſo iure hērdem , & eſt perinde ac ſi fuiſſet adita hęreditas,vt ſupra declaraui,non tamen credas,quòd bonor.poſſ.non agnita in bonis patris,tranſmittatur ex potentia ſuitatis ,eo quia ſuitas non poteſt hoc facere , cùm illa requirat agnitionem iudicialem in præſentia iudicis.l.fin. ff. eod. & ſic firmat in ſpecie.d.Alex.hic in penul.colum.qui dicit hoc eſſe ſubtile, & non tactum ab alio , quòd puto verum quantū ad bon poſſ.decretalem,quæ requirit preſentiam iudicis, vt dixi,ſed quid in bon. poſſ.edictali? Relinquo cogitandum, & per hęc ego limito,& emendo illud,q̄ dixi in l.infantis.ff.eod.dum dixi,q̄ illa lex non poteſt intelligi in hæreditate patris , eo quia propter ſuitatem tranſmitteret , & quòd tunc non eſſet differentia inter furioſum,& infantem,dic melius, quod illud procedit in hæreditate de iure ciuili,in qua bene verum eſt, quod non eſſet differentia inter infantem,& furioſum, quia in vtroque ex potentia ſuitatis hęreditas non adita tranſmitteretur.l. fin.§. 1. C. de cur.fur, ſed in bon. poſſ.de iure prætorio in ſucceſſione patris,puto,quòd haberet locum.d.l.infantis. quicqd ibi dixerim, quia ſuitas quantum ad tranſmiſſionem bon. poſſ. nihil poteſt operari, & iſta eſt veritas. ¶† Secūda ſpecies tranſmiſſionis eſt , quę fit ratione ſanguinis , beneficio. l.vnicæ ff.de his,qui ante aper.tab.nam ſi moriatur aliquis deſcendens quiſquis ſit,hęreditate aſcendentis non adita, nec repudiata, illam tranſmittit ad quoſconque deſcendentes,& declarat Bartol.in dict.l.ventre.in pen.colum.verſi. quintus caſus, & iſta ſpecies tranſmiſſionis ſe habet cum precedente tanquam excedentia, & exceſſa. nam tranſmiſſio ex potentia ſuitatis fit ad quoſcūque etiam penitus extraneos hęredes , ſed illa , quę fit beneficio.d.l.vnicę.ſolum fit quantum ad deſcendentes,ſed non extraneos. Iſta autem excedit illam in alio , quia illa non habet locum , niſi in hęreditate patris habentis filium in poteſtate; iſta autem. d. l. vnicę. habet generaliter locum in hæreditate cuiuſcunque aſcendentis,& conſequenter matris, & lineæ maternę , & ſic ſuitas non eſt illa , quę operatur iſtam ſecundam tranſmiſſionem, ſed ſolùm qualitas ſanguinis. Et circa hoc cadit pulchrum dubium , nunquid dict. l. vnica, habeat locum in ſucceſſionib.prętorijs,& conſequenter nunquid bo. poſſ. non agnita per emancipatum in bonis aſcendentis tranmittatur beneficio.dict.l. vnicę. & conſequenter nunquid iſto caſu limitetur iſta.l.quem paſſum tangit gloſſ. 2. ad fi.& ibi reſeruo.¶†Tertia [c] ſpecies tranſmiſſionis eſt, quæ fit beneficio. l.cùm antiquioribus. C.de iur. delib.quando aliquis ſcit hæreditatem alicuius ſibi delatam eſſe intra annum , quem habet ad deliberandum , an velit eſſe hæres , vel ne, nam ſi decedat intra talem annum pendente adhuc deliberatione, & ſic nec adita,nec repudiata illa hæreditate,tranſmittit illud ius deliberandi ad quoſcunque hæredes intra illum annum tantum, & conſequenter potentiam adeundi,& tangit Bart. in dict.l.ventre.in vltim.colum. in verſicul. ſeptimus caſus eſt . Et aduerte, quia iſta tranſmiſſio eſt longè plenior,& vtilior quo ad qd, quàm ſint duæ precedentes , nam iſta tranſmiſſio non ſolùm habet locum in hęreditate patris, prout prima,& in ſucceſſione cuiuſcunque aſcendentis,prout ſecunda,imò habet locum generaliſſimè in quacunque ſucceſſione cuiuſcunque etiam penitus extranei tam ab inteſta. quàm ex teſtamento . Et ex hoc reſultat alia vtilitas, quia ad hoc , vt competant duę precedentes , oportet probare , aut defunctum fuiſſe filium , & in poteſtate , aut fuiſſe ex deſcendentibus illius , ex cuius hæreditate agitur , hic non expedit probare de hoc , ſed ſolum quòd ille deceſſit ſciens intra annum deliberandi, vt declarat Bal. in d. l. cum antiquioribus. in prima col. & ibidem Mod. Sed in alijs duobus duę precedentes ſunt vtiliores , primò, quia ille tranſmiſſiones fiunt perpetuò vſque ad triginta annos , ſed iſta tertia non tranſmittit niſi reſiduum illius anni, quòd ſupererat hęredi defuncto ad deliberandum. Item ad hoc, vt habeat locum iſta tertia tranſmiſſio dictę l. cùm antiquioribus. requiritur, quòd decedens expreſsè ſciuerit

ADDITIONES.

a ¶Portio.Adde Bart.in l.Titia.in §.vſuras.de leg.2.Doct.in l.1. C, de his, qui ante aper.tab.Doct.Can.in regula priuilegium.de regul.iur.lib.6. Adde Socin.conſil.1.in 2.parte.incip.pulchra.

b * Vnde nec habet beneficium reuocandi abſtinentiam ex. l. fin. C.de repud. hæredit. Doctor. omnes tenent in dict. l. fin. & eſt communis opin. vt per Iaſ.ibi num.3.& Bened.in capitu..Raynutius.in verbo mortuo. numero 135. de teſtamen.Contrariam tamen opin. dicit eſſe communem immemor Iaſ. in l.emancipata.in 1.glo.ſ.de iur.& fac.ignor.& malè. TROT.

c Et iſta ſpecies. Adde Alex.lib.2.conſil.89. viſo puncto.1.col. PVRPV.

d ¶Tertia.Not.Bartol.conſil.178.Peruſinus,&c.Alexand.libr.3. conſil. 86.viſo.colum.2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſciuerit hæreditatem ſibi fuiſſe delatam ex teſtamento, vel ab inteſt.aliàs non poſſet dici,quòd deliberaret,ſi neſciret. d. l. cũ antiquioribus.in verſi.ſciens.ſed duæ præcedentes habet locum, ſiue tranſmittens ſciret hæreditatem ſibi delatam, ſiue non.

9 ¶†Nunquid autem iſta tertia tranſmiſſio,quæ fit beneficio. d. l.cùm antiquioribus.habeat locum in bon.poſ. & conſequenter in ſucceſſionibus prætorijs,tangit Cy.in l.qui ſe patris.in vlti.col.j. vnde lib.vbi(ſub dubio fortè)tenet ꝙ non, cùm requirat agnitionem in præſentia iudicis.l.fi. infra eo. & ſequitur ibi Pau.de Caſt.in d.l.cũ antiquiorib.& Sal.in l.1. in prin. ſupra de teſti.mili.& pro hoc bene videtur facere, ꝙ in ſucceſſionibus prætorijs regulariter non dantur niſi centum dies.l.2.ſupra eo. niſi in aſcendentib.& deſcendentib. ergo non poteſt conuenire remedium de anno,per d.l.cùm antiquioribus.arg.l.ꝙ conſtitutum.ff.de teſta.mil.& propterea Ang.in repe.d.l.qui ſe patris.in 20.col.dicit,ꝙ l.cũ antiquiorib. habet locum in ſucceſſionib.prætorijs,in quib.datur annus,vt in aſcendentib. & deſcendentibus,ſed non in alijs,quem reprehendit Lud. Roma. ibi dicens contrarium,ꝙ imò d. l. cũ antiquiorib. habeat locũ in ſucceſſionib.prætorijs anno,ſi annum habeant,aliàs cẽtum diebus.firmat expreſsè idem Cy.in d.l.cũ antiquiorib.in 1.q.& ibidem ſequuntur Raph. Fulgoſ.& D. Alex.& idem Fulg. in l. licèt.infra de iure delib.& Alex.hic, propter identitatem rationis,& per ea,quæ dicam in glo.1.ad fi. ¶ Secundò proprius ad text. præmitte inquantum dicit, ſi non agnouit intra annum, intelligitur altero de duobus modis.vno modo ſecundũ Pau. de Caſt.& D.Alex.hic,ꝙ iſte tex.debet intelligi, quando tempore,quo mortua eſt iſta filia emancipata, nondum erat elapſus totus annus,ſed aliqua pars,puta duo,vel tres menſes,ita ꝙ adhuc ſupererat de anno, aliàs ſi intelligeremus, ꝙ in iſto tex.fuiſſet elapſus totus annus,antequam iſta filia moreretur, certè iſte tex.nullam haberet dubitationem, cũ non potuiſſet tranſmittere,ſi iam erat elapſus annus,& ſic ipſa excluſa, & ſic mors filiæ nil faceret,vt ergo ſit text. dubitabilis, oportet præſupponere, ꝙ adhuc ſupererat de anno, ita ꝙ ſi ipſa filia viueret,poſſet agnoſcere,& tamen hic notabiliter deciditur, ꝙ nõ tranſmittit ad hæredes facultatem agnoſcendi vltra reſiduum illius anni, & dicit Pau. de Caſt. quòd iſte eſt verus intellectus huius tex.Credo,ꝙ errent,& teneo,ꝙ in iſta.l.annus erat ex to

* to elapſus,vt tex.clarè dicit non violando eum ibi,*ſi non agnouit intra annum*, & iſtud expreſsè tenet Barto. hic, qui dicit circa fi.ꝙ iſta.l.loquitur in filia decedente poſt annum.Iſtud etiã ſentit Ang.hic in lect.Peru. qui poſt ſuum ſummarium quærit,quid eſſet ſi in caſu iſtius.l.filia deceſſiſſet intra tẽpus bono. poſſ.petendæ,& ſic intra pendentiam anni,nunquid ſaltem reſiduum tranſmiſiſſet?Et reſpondet,ꝙ ſic,& ita dicit ſentire no. gl.in l.ſed ſi deceſſerit.ff.de bon.poſſ.contratab. ergo vult, ꝙ in caſu iſtius.l.iam erat lapſus annus.Tamen caue, quia illud, ꝙ vult Ang.ꝙ reſiduum anni ad agnoſcendum bon. poſſ. tranſmitteretur,eſt falſum,& contra iſtam.l. prout expreſsè dicunt Pau.de Caſt.& D.Alex.quos retuli, licèt de Ang.mentionem non faciant.Teneo ergo, ꝙ in hoc tex. erat ex toto tranſactus integer annus,vt litera dicit,nec eſt neceſſarium,vt dicũt Pau. & Alex.ꝙ iſte tex. ſolũ intelligatur, quando nondum erat lapſus totus annus, quamuis etiã in illo caſu poſſet procedere, quando verba tex.paterentur. Et ſi dicas, quæ ergo erat ratio dubitandi in hoc tex.quæ fecit errare Mod?Hic reſpondeo,ꝙ erat pulchra ratio dubitandi, nã licèt eſſet elapſus integer annus,& conſequenter filia eſſet excluſa à primo capite, & ſic à

a ipſa potuiſſet venire ex ſecundo capite vnde agnati. [a] Itẽ tertium annum ex capite vnde cognati.l.pe.§.fi.ff.quis or. in bo. poſſ.ſer.& declaraui in l.1.ſuper gl.fi.s̃.eo.dubium ergo erat,an tranſmitteretur facultas veniendi ex ſecundo capite,vel ex tertio.& tex hic ſingu.decidit,ꝙ nullam tranſmittit, & hoc eſt,ꝙ ſing.dicit litera ibi,*nullam vendicationem*. pondera illam vniuerſalem negatiuam nullam,& ſic nedũ ex primo capite, à quo filia erat excluſa per lapſum anni,ſed nec ex ſecundo, vel ter-

10 tio.†Et ſic habes hic tex.bene ſing.in verſi.nullam. quòd licèt filius ad ſucceſſionem patris poſſit de iure prætorio venire ex triplici capite,& intra tres annos,vt declaraui ſuper gloſſ.fina. l.1.s̃.cod.tamen ſi filius in vita non agnouerit bono. poſſeſ.ex aliquo ex iſtis capitibus, & ſit tranſactus vnus annus, licèt ſuperſint alij anni veniendi ex alijs capitibus,tamen nullam vendicationem ex vllo capite ad hæredes tranſmittit, ita eſt hic text.ſolennis, quem habes medullitus declaratum.Iſtis ſic prę miſſis venio ad tex.

Emancipata. Hoc dicit.Bon.poſ.etiam liberis intra annum competens non agnita,

11 non tranſmittitur.h.d.¶†No.ex iſto tex.regulam,quòd bono. poſſ.non agnita non tranſmittitur ad hæredes,vt hic, & l.3. §. acquirere.ff.de bon.poſſ.Sicut etiam in hæreditate de iure ciuili,quæ non adita non tranſmittitur.l. vnica. §. in nouiſſimo. C.de cadu.toll.Sic etiam in ſubſtitutione, quæ eſt ſecunda inſtitutio.l.qui liberis.§.hæc verba.& l.ſed & ſi plures.in princ. ff. de vulg.& pupil.& eſt tex.magiſtralior,quã habeat totus m ũdus,in l.ex plurib.ff de ſuis.& leg.& ibi dicit tex.aliud eſſe in iure accreſcendi,ꝙ tranſmittitur,licèt non aditum in vita, quia ipſo iure accreſcit etiam inuito,& ideo non requiritur alia acceptatio quo ad tranſmittendum,& per hoc infertur,ꝙ licèt quando ſubſtitutio eſſet iuncta cũ iure accreſcendi,tunc ſubſtitutio quamuis non agnita de per ſe nõ tranſmittatur, tamẽ propter ius accreſcendi annexum tranſmittitur.text. habes & exemplum, quem Bart. ibi,& omnes dicunt eſſe ſing. & non reperiri alibi in iure,in l.qui patri.ff.de acq.hære & dicit Bar. in l.vnica.§.ſinautem aliquid.C.de cad.tol. ꝙ in d. l. qui patri. eſt

12 caſus mirabilis,& ſingulariſſimus in iure. ¶† Neceſſarium eſt

b nunc videre,quæ ſit ratio prædictarum [b] regularum,quare bono.poſſ.nõ agnita nõ tranſmittatur, nec hęreditas de iure ciuili,nec ſubſtitutio.Bal.hic aſſignat duas rationes. Prima eſt, qa ex quo hęres ipſe non adijt,& non agnouit, videtur neglexiſſe,& ſic quodammodo repudiaſſe.allegat l.1.j̃.de teſtam.mili. l.cùm quidam.& l.Antiſtius.ff.de acqui.hęred.quę nil faciunt. ergo non mirum, ſi non tranſmittit, ſicut ſi verè repudiaſſet. Ego,licèt leges allegatę per Bal.nõ probent intentum ſuum, allego & pondero tex.optimè probantem,in l.illud.§.fi.cum l. ſeq.ff.de contratab.alleg.in gl.arguendo ſubtiliter à ſpecialitate illius tex.vbi ſcriptus hęres non agnoſcendo bono.poſſ.non dicitur neglexiſſe,nec tacitè repudiaſſe,imò in caſu illo tranſmittit,& rationem ſpecialitatis dicam ſtatim in gloſſ.ergo extra illum caſum,qui non adit,vel non agnoſcit,intelligitur negligere,& tacitè repudiare.Ad hoc faciunt pulchra verba Bar. quę videas omnino, in d.l.ventre.in 3.col.in ver.venio ad 3. & 4.partem ſimul.Iſta ratio mihi non placet,quia non eſt verum prę ſuppoſitum Bal.ꝙ ille,qui non adijt,vel non agnouit, dicatur neglexiſſe,ex quo enim ſcit adhuc ſibi durare tempus, puta de iure ciuili vſque ad 30.ann.vel de iure prętorio vſque ad annum, vel ad centum dies, certè ſi ſtetit per menſem, quòd nõ agnouit, nõ propterea dicitur neglexiſſe, nec tacitè repudiaſſe,ex quo ſcit ſibi durare ius ſuum.l.ſicut.§.non videtur.ff.

13 quibus mod. pign. vel hypot. ſolu. ¶† Secundam rationem, & magis coloratam aſſignat Bald. hic, quam tenent expreſsè Saly.& D.Alex.hic in 3.colum.in diſcurſu,& ante eos aſſignat Cy.hic,& plenius in l.vnica.in 2.quęſt. C.de his, qui ante aper. tabu.nam dicunt, quòd ideò bonorum poſſeſ. non agnita nõ tranſmittitur,vt hoc text.eo quia requirit actum facti extrinſecum,ſcilicet quòd fiat in pręſentia iudicis.l.fina. infra eod. ſed ea,quę ſunt facti,vt eſt poſſeſ. nõ tranſmittuntur ad hęredes. l.1.§.Sęuola.ff.ſi quis teſtam.lib.eſſe iuſ.fuerit.& l. cùm hęredes.in princip. ff.de acquir.poſſeſ. eodem modo aditio hęreditatis,quamuis inducatur ſolo animo.l. pro hęrede. in princip. & l.gerit.ff.de acquir.hęred.tamen requirit actum facti extr inſecum declarantem animum,vt dicit gloſſ. in l. mutuum. ff.de

14 acquir.hęredi.& no.Barto.in d.l.gerit.¶†Sed tu aduerte, licèt iſta ratio ſit ſubtilis,& ab omnibus approbata,puto quòd non ſit vera,nam reſtitutio in integrum etiam requirit factum extrinſecum,ſcilicet impetrationem à iudice, & tamen tranſmittitur.l.non ſolùm. ff. de in integrum reſtitutio.l. Pantonius. in princip.ff.de acquiren.hęredi.& l.qui duos.ff.de rebus dub.niſi dicas,quòd ſpeciale ſit in reſtitutione.Secundò, & ſubtilius impugno, nam quando quęritur,quare hereditas non adita non tranſmittatur,& idem in bonorum poſſeſſio.nõ intelligo ego, quòd tranſmittatur ipſa aditio,vel agnitio,quia bene eſt facti, ſed intelligo,quòd tranſmittatur ius,ſeu facultas poſſendi adire,vel agnoſcere,& iſta facultas nõ requirit actum facti extrinſecum,quia conſiſtit in ſola potẽtia,ita dicit glo.not.in l.vnica. ſuper verſicu.tranſmittere.C.de his,qui ante aper. tab. no. Bar. in d.l.ventre.in 2.colum.& tex.in l.cùm antiquioribus.C.de iure deliber.& melius quàm alibi declarat Pau.de Caſt.in l. ſi fratris.in 1.colum.& ſeq.C.de iure delibe.vbi oſtenditur,ꝙ quãdo tractatur de tranſmiſſione,ipſa aditio, vel agnitio non eſt, quę tranſmittitur,quia eſſet facti,ſed ſola facultas,& ſola potẽ

tia,

ADDITIONES.

a ¶Vnde agnati. Adde,ꝙ imò emancipata non habebat caput vnde agnati de iure.ffor̃ũ,hodie aũt bene habet iura agnatorum.l.meminimus.C.de ſuis,& legi.Dec.conſi.13. BELLOT.

b ¶Ratio prædictarum. Ratio diuerſitatis, Iaſ.in l.ſi arrogator.colum.7.verſic his præmiſſis.ff.de adop.contra iſtum eſt caſus.l Pantonius.ff.de acqui.hære. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tia, quæ non requirit factum extrinſecum, & quod iſtud ſit verum, oſtendo luce meridiana clarius, nam quando quærimus vtrum bono. poſ. non agnita tranſmittatur, non intelligimus de bo. poſ. decretali requirente præſentiam iudicis, & ſic actū facti, ſed intelligimus de bo. poſ. edi. propter quam dabitur nobis ſpes conſequendæ decretalis, vt in ſimili dicit gl. l. 1. in gl. fi. in 2. par. s. eo. ſed bon. poſſ. edictalis, quæ datur ipſo iure ab edicto prætoris mortui, non requirit factum extrinſecum, ergo
15 ratio Doc. non vera. & hoc eſt valde ſubtile. ¶ † Aliam rationē aſſignat Bar. in l. ſi in perſonam. C. de fideicomm. quia ſuo animo, & non alieno, puta per procuratorem quis efficitur hæres. l. per procuratorem. ff. de acq. hære. Sed iſta ratio nō eſt bona, quia bon. poſ. acquiritur per procuratorem, & tamen non
a tranſmittitur. l. 3. §. acquirere. ff. eo. & hoc tex. ¶ Puto [a] ergo, ꝙ vera, & clara ſit ratio, quam alibi aſſignat Bal. in l. quoniam ſororem. C. de iure delib. nam hæreditas nobis delata, vel ex teſtamento, vel ab inteſtato, vel bo. poſ. nobis competens, antequam adeatur hæreditas, vel agnoſcatur bon. poſ. non dicitur eſſe in bonis noſtris, nec nobis acquiritur, tex. eſt melior de iure in l. pretia rerum. in prin. ff. ad l. Fal. quem tex. reputat ſingul. ad hoc Bal. in l. 2. in vltimis verbis. C. de iur. & fac. ignor. tenet Bar. in l. poſt emancipationem. in prin. ff. de lib. leg. Bal. in l. Deo nobis. ad fi. C. de epiſ. & cle. & Bar. vbi limitat, in l. qui duos. in prin. in pen. col. ff. de reb. dub. ergo illud, quod non eſt noſtrū, vel non eſt in bonis noſtris, nec ex bonis acquiſitum, non poſſumus ad alios tranſmittere, per regulam. l. id, ꝙ noſtrum. & l. nemo plus iuris. ff. de reg. iur. vide tamen tex. in l. ſubſtitutio. ff. de acqui. rerum dom. Hinc eſt, ꝙ hæreditas patris quamuis nō adeatur per filios in poteſtate, nec filij ſe immiſceant, tamen quia ipſo iure cenſentur ſui hæredes, & propter ſuitatem ipſo iure continuatur in filios dominium paternorum bonorū, ergo hæreditatem patris, quamuis actualiter verè non agnitam, tranſmittunt ad quoſcunque. l. 1. §. qui ſunt in poteſtate. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. & credo, ꝙ illa ſit melior ratio, quæ reddi poſſit. eandem rationem in effectu vult Bar. in l. à teſtatore. ad fi. ff. de condi. & demonſtr. vbi dicit, ꝙ hæreditas non adita ideo non tranſmittitur, quia hæres ante aditam hæreditatem nullum ius habet, & dicit Bar. in l. 1. in 1. col. ff. de acq. hær. ꝙ hęreditas non eſt hæredis, antequam adeatur, ſubtiliter conſiderando, nec iſta ratio mihi ſatisfacit, nec me reddit ex toto clarum, quia licèt hæreditas nobis delata antequam adeatur non ſit in bonis noſtris, nec nobis actualiter quæſita, & idem in bono. poſ. non agnita, & conſequenter id, quod noſtrum nō eſt, ad alios tranſmittere non poſſumus, nec aliquid iuris plus in alios transferre, quàm ipſi habemus, tamen hic nō quærimus, nunquid dominium ſucceſſionis tranſmittatur ad hæredes, quia tunc militat ratio prædicta, ſed bene nos quærimus, nunquid illa facultas, quæ competebat defuncto, dum viueret, adeundi hæreditatem, vel agnoſcendi bon. poſ. quare illa facultas etiam non tranſmittatur ad hæredes, ad hoc non cadit ratio prædicta, & ſic quare bono. poſ. edictalis, quæ ipſo iure à lege defertur, & ipſo iure competebat defuncto dum viueret, quare illa non tranſmittatur ad hæredes, qua mediante habetur ſpes conſequendæ decretalis, cogita quia ſubtile eſt. Item nec ratio Barto. videtur tuta, ꝙ ideo hæreditas non adita non tranſmittatur, eo quia hæres nullum ius habet: nam imò videtur, ꝙ dicitur habere ius, ex quo ei præſcribitur. l. licèt. infra de iure delib. & declarat Bar. in l. is poteſt. in 2. & 3. col. ff. de acqu. hære. vnde idem Bar. in d. l. is poteſt. in 6. col. in diſcurſu ſermonis dicit, quòd ideo hæreditas non adita non tranſmittitur, qa tunc hæres non dicitur habere aliquod ius quæſitum, ſed ſolū habet ius quærendum, quod alteri non acquiritur. Sed caue, quia fideicommiſ. vniuerſale ante aditam hæreditatem tranſmittitur ad hæredes, vt tenent Bar. & Doc. in l. cùm filio. in 5. q. ff. de leg. 1. & probatur in l. quidam ita teſtamento. ff. ad Treb. & tamen in fideicommiſſo vniuerſali ſolùm adeſt ius cogendi hæredem adire, & reſtituere, & ſic eſt ſolùm ius quærendū, & non ius quæſitum, & tamen tranſmittitur. Potes ſubtiliter dicere, ꝙ illud ideo ibi eſt, quia ad illud cogere hæredem adire, & reſtituere competit offic. iudic. vt declarant gl. & Bart. in l. ſi legatus ff. ad Treb. ſed offic. iudi. ſui natura eſt tranſmiſſibile. l. non ſolùm. ff. de in integ. reſti. & illud, quod eſt tranſmiſſibile, dicitur quaſi quæſitum, & eſſe in bonis noſtris, vt declarat Bar. in l. qui duos. in prin. in pen. col. ff. de reb. dub. limitando d. l. pretia rerum. in prin. ff. ad l. Falc. Sed obſt. quia etiam in bon. poſſ. competit offi. iudi. l. 1. §. decretalis ff. de ſucceſ. edi. gl. & Doct. in l. 1. §. eo. & tamen bo. poſ. non agnita non tranſmittitur, vt hic & l. 3 § acquirere. ff. eod. niſi ſubtiliter dicas, quòd aliud eſt offic. iud. ꝙ competit fideicommiſſario vniuerſali, in quo aliquid petitur fieri ab aduerſario, & iſtud actionis verbo continetur. l. actionis verbo. ff. de actio. & oblig. declarat Bar. in l. 1. ff. de iuriſd. om. iud. & in iſto implorando requiritur libellus, vt declarat Bar. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. in 2. col. cū concor. ff. de offi. procon. & leg. & dicit Bart. ibidem idem eſſe in offi. iudi. per quod petitur reſtitutio in integr. & illud officiū iudi. bene tranſmittitur, vt prædixi. Non ſic eſt in officio iudicis inuento à prætore in bon. poſſ. loco iuris adeundi, vt declarat gl. & Bar. in l. 3. §. ſi cauſa cognita. ff. eo. & maximè hodie, p l. fi. ĵ. eo. ¶ Capio gl. in ver. [nullam.] quam diuido in tres partes. In prima aſſignat rationem ad tex. In ſecunda per viā fallentiæ remouet vnum contrarium. In tertia remouet aliud. Secunda ibi, niſi in caſu. Tertia ibi, ſed de iure ciuili. ¶ In pri-
16 ma, & ſecunda parte habes regulam, & fallētiam, † regula eſt ꝙ bon. poſ. non agnita regulariter non tranſmittitur. Fallit in' caſu d. l. illud. §. fi. cum l. ſeq. cui concordat tex. in l. ſcriptus. ff. de Car. edi. & tex. in l. ventre. ff. de acqui. hæred. quas ll. allegat pro concordanti gl. in l. 3. §. acquirere. ff. de bono. poſ. & ratio iſtius fallentiæ eſt, ſecundum Ang. Pau. de Caſt. Lud. Rom. & D. Alex hic, & ante eos ſentit gl. in d. l. illud. in §. fi. in verſi. moriatur. & in l. ſeq. in glo. 1. & in effectu Saly. & Fulg. hic. nam ibi hæres ſcriptus in teſtamento poterat beneficio poſthumi præteriti contrabulare teſtamentum, ſed quia potius voluit expectare, an poſthumus naſceretur, vel ne, vt eo non nato ſuccederet ex teſtamento, & voluntas defuncti haberet effectum, propter hoc ſtatuit tex. quòd ſi interim moriatur bono. poſſ. non agnita, ꝙ illam tranſmittat. Hic aduerte, quia valde neceſſarium eſt, præſupponunt. Doct. in d. l. illud. §. fi. quòd ſcriptus hæres in teſtamento poſſit contratabulare beneficio poſthumi præteriti aperientis edictum inſtituto ad contratabulandum, illud videtur valde mirabile, quia poſthumus pręteritus antequam naſcatur non contratabulat teſtamentum. l. poſthumo. infra de bon. poſ. contratab. quomodo ergo antequam naſcatur, potuit aperire edictum contratabulandi hęredi ſcripto, ſi adhuc ſibi non competit? Lud. Rom. & Dom. Alex. hic dicunt, ꝙ illud probatur in l. ſi poſt mortem. §. hi qui. ff. de bo. poſ. contratab. quæ nil facit, quia loquitur iam nato prætérito, qui bene aperit edictum contratabulandi ſcripto hæredi, dato quòd ipſe nolit contratab. ſed nos loquimur in poſthumo prętérito. Dic ergo tu, ꝙ illud expreſsè dicit tex. in d. l. illud. §. fi. dum dicit, alius qui hæres inſtitutus eſt bon. poſ. contratabu. admittere poteſt, quem text. expreſsè ad hoc ponderat, & reputat no. dignum Bal. in l. ſi pater. in 9. opp. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. dicens ibi eſſe text. quòd quamuis poſthumus prætéritus non rumpat teſtamentum patris antequam naſcatur, tamen ſcripto hæredi aperit edictum ad contratab. antequam naſcatur. & idem tenent glo & Bar. in d. l. illud. §. fina. & Bar. in l. ventre. in 1. col. in fi. ff. de acq. hære. quod valde no pro limitatio. l. poſthumo. infra de bon. poſ. contratabu. & de facili
17 teneretur contrarium, ſed non bene. ¶ † In tertia parte glo. habes, ꝙ hęreditas non adita tranſmittitur de iure ciuili benefi-
b cio. l. vnicæ C. de his, qui ante apert. tabu. ad ſuos. ſi intelligas [b] ſuos propriè, gl. maiè diceret. ſed intellige ſuos. i. proprios. Iſta gl. poteſt dupliciter intelligi. primò, ꝙ velit conſtituere differētiam inter hęreditatem, & bon. poſſeſſ. ꝙ hęreditas non adita tranſmittatur beneficio. d. l. vnicæ, ſecus in bonorum poſſeſſio. & conſequenter velit, ꝙ d. l. vnica non habeat locum in ſucceſſionibus prætorijs, & iſto modo glo tenet contra commu-
c nem ſententiam. Secundo modo [c] poteſt intelligi iſta gloſſ. ꝙ quamuis bon. poſ. non agnita non tranſmittatur attento iure prætorio, vt hoc tex. tamen bene tranſmittatur attento iure ciuili, & ſic diſpoſitione. l. vnicæ. & iſto modo glo. tenebit communem ſententiam, ꝙ d. l. vnica. habeat locum in ſucceſſionibus prętorijs, & hoc modo per d. l. vnicam. limitabitur iſta lex, non autem corrigetur, vt declaraui ſupra in l. 1. & oſtendo, nam ſi in iſta l. emancipata filia non reliquiſſet deſcendentes,
18 ſed alios hęredes, non haberet locum. d. l. vnica. ¶ † Pro clara

ergo

ADDITIONES.

a ¶ Puto. Adde, quòd aliam rationem aſſignat idem Iaſ. in l. more. col. 2. de iuriſd. omn. iud. ſed non eſt bona, quia agnitio bon. poſſ. eſt ex diſpoſitione iuris, tamen non tranſmittitur. Alc. lib. 4. c. 5. Paradox ponit aliam, ſ. quia mens teſtatoris eſt, vt vellet etiam conſultum hæredi inſtituto, & non alijs, ſed confunditur per tex. in l. vnic. §. 1. C. de cad. tol. quia ſi eſſet vera, etiam nō tranſmitteretur legatum purum. Alij aliter dicebant, quia ius adeūdi eſt ſimplicis facultatis, ideo non tranſmittitur. l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui. de lega. 2. ſed dic, quòd non eſt facultatis, ſed iuris. ſecundum Are. in l. quod ſi dubitet. de acq. hær. & fortè poterit dici, ꝙ ſunt iura merè perſonalia, ideo non tranſmittuntur. l. quia perſonale. ff. ſol. matr. BELLOT.

b ¶ Intelligas. Declaratio eſt legis primæ. de his, qui ante apertas tabulas. PVRPV.

c ¶ Secundo modo. Et ita Bald. in rubr. infra de his, qui ante aper. tabū. 9. ¶ PVRPV.

Source : BIU Cujas

ergò intelligentia reaſſumo in dubium, nunquid beneficium. d.l.vnicæ,habeat locum in ſucceſſionibus prætorijs, & in hoc * *communis conclu.* eſt q̃ ſic.Quam tenent Iac.de Are.Pet.Cy. Iac. But.Ray.Barto.& Bald.hic,& Cyn.in d.l.vnica.in 2. qõ. Raph. Fulg.Pau.de Caſt.& Dom.Alexan.hic,quia eadem ratio eſt in vtraque.Secundò ſecundum Fulg.quia d.l. vnica, habet locũ
a in hæreditate,cuius appellatione [a] venit bono.poſſ.l.fina.infra eod.l.1.infra vnde lib.in ver.hæredes extitiſſe. & in l. hæreditatis.ſecunda.ff.de verbo.ſignifi.Pro iſta parte Dom. Alexan.hic adducit tria fundamenta,quæ per te videas, tamen ſecundum
b puto,q̃ nil valeat,dum adducit glo. [b] ſing.in d.l.vnica.in verſ. in liberos. quæ extendit illam l. vnicam, loquentem ex teſtamento,vt habeat locum in ſucceſſionibus ab inteſtato, dum dicit,quòd glo.ſit vera,quia communiter tenetur, nil facit in propoſito,quia vtrunque eſt de iure ciuili. vnde in habentib. ſymbolum facilis eſt tranſitus, & ſic illa l. vnica,quæ loquitur ex teſtamento de iure ciuili, facilè extenditur ad ſuccedentes ab inteſtato eodem iure ciuili.Sed nos diſputamus, an extendi poſſit ad aliud ius, & ſic ad ſuccedentes de iure prætorio. Sed tu ſtringe iſtam inductionem hoc modo,nam ſi illa.l.vnica,quæ loquitur in ſucceſſione ex teſtamento,& ſic in ſcripto hærede,extenditur ad eum,qui venit ab inteſtato, qui non poteſt ex lata ſignificatione vocabu. comprehendi, quanto magis veniet bon.poſſ.quæ de lata ſignificatione continetur,vt infra dicam?Contrarium tenent Saly.& Lud.Rom.valde debiliter moti.Nam dicit Saly.quòd ius prætorium iſtud non diſponit,nec etiam ius ciuile loquitur in bono.poſſ.Mouetur etiam Ludo.Roman.quia in bono.poſſeſ.ceſſat ratio d.l.vnicæ. quæ eſt,ne deſcendentes fraudentur ſucceſſione aſcendentiũ, quæ ratio ceſſat,cùm bon.poſſ.poſſit venire de iure ciuili, quod nihil eſt dicere,ſi præſupponeremus lapſos 30.ann.quib. excluderetur de iure ciuili,ſed non de iure prætorio,vt dixi in l. 2.ſ. eod.Pro iſta parte facit,quia tenendo eam, ſequeretur,q̃ corrigeretur regula.l.3.§.acquirere.ff.eod.& huius l.ſed per ſubauditos intellectus non debet induci l.correctio, ſecundum glo. in c.cupientes.§.q̃ ſi per 20.de elect.in 6.ſed dic,quòd per hoc non inducitur correctio,ſed limitatio.patet,quia d.l. vnica.nõ habet locum, niſi quando adſunt deſcendentes, ergo vbi non adeſſent deſcendentes,ad quos fieret tranſmiſſio, per d. l. vnicam,procederet.d.§.acquirere.& iſta l.¶ Quid tenendum? teneo communem ſententiam,quam vltra alios multis medijs confirmo.& in primis pondero.d.l.hereditatis.la ſeconda.ff.de
19 verbo.ſignifi.alleg.per Fulg.& † quia virtus.l.eſt in inductione. l.non ſolum.§.qui primipilum.ff.de excuſ.tuto.quam ſic allegat Bal.in repe.l.petens.C.de pact pondero, q̃ in illa l. hæreditatis.dicitur,quòd hæreditatis app.bon.poſ.continetur,ponderа verſ. continetur, quòd ſignificat de propria ſignificatione vocabuli,ita dicit ſing.Bar.in l.cui eorum.§.affinitates.ff.de poſtul.ſic etiam in verbo,pertinere, quòd importat propriam ſignificationem,ſecundum Bar.in l.hæc verba.in princip. ff.de adul. ſi ergo bon.poſſeſ.de propria ſignificatione venit appellatione hæreditatis,ergo d.l.vnica.loquens in hæreditate habebit locum in bon.poſ.& iſtud vltimum expreſsè tenet Bart. in l.1.§.bonorum.per illum tex.ff.ad Treb. per quem not. quòd lex noua, vel ſtatutum loquens in hereditate,habet locum in bon.poſ.allegat tex.meliorem de iure in l.in conditionibus. §. ſi patronus.ff.de condi.& demon.& cum Barto. tenent ibi alij Moder.Confirmo per illud,q̃ tenet glo.approbata in l.fin. ſuper verſ.legitimo.in 3.par.C.de edic.diui Adria.toll. quam expreſsè ibi ſequitur Bar.in 7.colum.ad fi.in verſ. quæro quid de teſtamento.& alij ſequuntur,ibi dicam,vbi concludunt,quod beneficium.d.l.fi.C.de edi.diui Adri.tol. loquens in hærede de iure ciuili,habeat locum in bon. poſ. eo quia leges etiam nouæ loquentes in hereditate,habent locum in bono.poſſeſ. Ad idem facit,quod dixi ſupra in euidentialibus, q̃ beneficium.l. cum antiquioribus.ſ.de iure delibe.habet locum etiam in ſucceſſionibus prætorijs Caue tamen ad illud,quod dicit Bart. in illa.l.cui eorum.§.affinitates. de illo verſi.continetur. prolato à lege,quòd importet de propria ſignificatione vocabuli,nam licèt non inueniam ab aliquo de mundo reprobatum, puto, q̃ ſit falſum,& in contrarium pondero tex in l.in legibus.ff.de teſtib.in ver.contineri.iuncta l.ſi qua.§.1.& ſeq.in verſicu. non propriè.ff.de ritu nup.Secundò ad idem pondero fortem tex. in l.actionis verbo.dum dicit continetur.& glo.ibi dicit largiſſimè.ff.de actio.& oblig.iuncta l.actio in perſonam.ff. eod.iuncta glo.Ad idem facit contra Barto.d.l.hæreditatis. ſecunda. ff. de verbo.ſignifica.quam nunc èconтra retorqueo, in verſicu. continetur.iuncta l.2.in ver.vice hæredum.ff.de bon. poſſeſ. l. 1.& 2.ff.de bon.poſſ.hære.pet.& iuncto.§.quos autem.Inſti.de
20 bo.poſſ. Quartò † pondero,quòd tex.in l.liberorũ.circa med.
c ff.de verborum ſignificat. dicit, quòd filiorum appellatione [c] continentur nepotes,& tamen Barto ibi in 8.col. circa princi. reſpondendo ad dicta Iac.But.tenet,quòd non continetur nepos de proprietate vocabuli, ſed ex extenſione paſſiua, & ita ponderat Domin.Franc.de Aret. in l. Gallus. §.inſtituens in 4.
21 colum.ff.de liber.& poſthum.¶† Ad idem pro communi ſententia moueor vltra alios, nam in legibus nouis etiam correctorijs licita eſt extenſio [d] de ſtricta ſignificatione vocabuli ad latam,concurrente indentitate rationis,glo. eſt ad hoc vulgaris in clem. 1.in ver.libri.iunctis ibi no. per Pau. de Etea de ba-
22 ptiſ.ſed ſic eſt,†quòd appellatione hæreditatis, de qua loquitur. d.l.vnica.ſaltem largè ſumpto vocabulo venit bono.poſſ. quando obſtinatè diceres,quòd non propriè,ergo ex identita te rationis extenditur ad bon.poſſ.& eo magis,quòd l. vni. nõ eſt correctoria,ſed limitatoria, & ſic extenſibilis ex identitate rationis,vt declaraui in l.1.ſupra eod.Ad idem vltra alios pro communi moueor.nam etiam in correctorijs, quando ratio eſt expreſſa in l. corrigente, certè ex identitate illius rationis ſcriptæ etiam in correctorijs licita eſt extenſio, ita Bald.in Authen.quas actiones.in 2.colum.C.de ſacroſanct.Eccle. Pau de Caſt.in l. quamuis poſt glo.ibi.C.de fideicommiſ. not.expreſsè Raph.Cum.ex illo tex.in l.cùm mulier.ff.ſol.matr. facit tex. in l.his ſolis.in verſ.ſatis etiam tacitè cautum putamus.C.de reuoc.do. Sed ſic eſt,quòd ratio expreſſa in d. l.vnica.videlicet, ne propter caſus fortuitos deſcendentes fraudentur ſucceſſione aſcendentium,illa ratio expreſsè militat etiam in bon. poſ. vnde dato,quòd eſſet lex correctoria, extenderetur: caue tamen,quia poſſes dicere,quòd ratio aſſignata in d.l. vnica, videlicet ne propter caſus fortuitos filij defraudentur, non eſt ratio finalis,ſed ſolùm impulſiua, patet, quia etiam ſi nullus caſus fortuitus interueniſſet,haberet locum.d.l.vnica.ergo eſt ratio impulſiua,& non finalis,quæ attendi non debet, & credo verè,quòd non ſit finalis ratio,& iſto modo poſſes reſpondere aliquibus fundamentis meis,quia ad hoc replico, & fortius,quòd ſaltem ratio finalis.d.l.vnicæ.eſt propter coniũctionem ſanguinis,illa enim tranſmiſſio d.l.vnicę. fit ſolùm ratione ſanguinis,vt declaraui in euidentialibus, & iſta ratio militat etiam in bon.poſ.quia quamuis prætor non curet de ſuitate, curat tamen ſemper de coniunctione ſanguinis naturalis,& cùm ſit ratio vnica,habetur pro expreſſa,iuxta glo.reputatam ſing.in d.l.quamuis.& ibi Bald.& Pau.de Caſtr.C.de fideicom.& Bal. in l.maximum vitium.in 4 colum. C.de liber. præte.concludo ergo ex prædictis,licèt paſſus ſit diſputabilis, veram eſſe communem ſententiam,quòd d.l.vnica: habet lo
23 cum etiam in ſucceſſionibus prætorijs. † Cogita tamen de pte,quia non inuenio ab aliquo cogitatum. Stante iſta communi ſententia, nunquid filius, qui de iure prætorio poteſt ſuccedere ex triplici capite,vt declaraui in l.prima. ſuper glo. fina.ſupra eod.eodem modo beneficio d.l.vnicæ. tranſmittat omnia tria capita,an vnum tantum,attento quòd materia eſt fauorabilis principaliter?dic quòd non, cùm ille text. propriè loquatur ex teſtamento, vbi omnino cadit iſta multiplicatio
24 capitum,tamen glo.ibi extendit etiam ab inteſtato. ¶† Limi-
e ta [e] tu communem ſententiam,ſecundum Bald.Fulg. & Domi.Alexan.hic,vt procedat in bonorum poſſeſ.fauorabili, ſecus in ea, quæ non eſt fauorabilis,pura in bon.poſſeſ.contratab.quæ non tranſmittitur beneficio.d.l. vnicæ. vt hic per eos, contra tamen iſtud multum facit,quod ſingu.vult Bal.in l. filio præterito.ff.de iniuſt.rup.vt ibi expreſsè refert, & ſequitur Imo.in pen.char.qui voluit,quòd beneficium dicendi nullum teſtamentum patris,tranſmittitur beneficio.d.l.vnicæ. Sic ius dicendi nullum non agnitum tranſmittitur ex potentia ſuitatis,ſecundum Bal.in cap.ſciſcitatus.in penu.colum.de reſcrip. per tex.in l.2.ſecundo reſponſo.C.de poſthu.hered.inſtit. Reſpondet Do.Alexand.quòd ideo eſt, quia ius dicendi.nullum
f reducit nos ad ius ſuccedendi ab inteſtato. Tamen [f] iſtud mihi non ſatisfacit, quia etiam bono. poſſeſſio in effectu reducit nos ad ius ſuccedendi ab inteſtato, q̃ tratabulato teſtamento,

&

ADDITIONES.

a ¶Appellatione. Adde Bar.& Bal.in l.licèt.C.de pac.dota.Doct.in l. fin. C.de vſufruc.leg.

b ¶Gl.Adde,quòd illam glo.ſequitur Alex.in l.fin.col.7.& 8.infra de edic. diui Adria.tollen. PVRPV.

c ¶Appellatione. Adde Bar.in l.ſi filius tuus.C.ad Maced.

d ¶Extenſio. Adde Alex.de Imo.in l.ſi conſtante.in prin.ff.ſol.matr.

e ¶Limita. Adde, & ſublimita in contratabulante beneficio præteriti, vt in caſu l.illud.§.fina. & l.ſequenti.ff.de contratabu.qui etiam tranſmittit. BELLOT.

f ¶Tamen.Limitatio,quam ſing.tenet Iaſ.in l.2.in col.2.infra de ſecun. tab. & l.cùm mota.col.4.ver.ſed audi.ſupra de tranſac. PVRPV.

Source : BIU Cujas

a & ideo teneo,[a] quòd d.l.vnica.non habeat locum in bon.poſ. contratabu. nec etiam in iure dicendi nullum, quia verba.d.l. vnicæ.non conueniunt, & ratio videtur refragari, quicquid alij teneant hic,& quòd verba non patiantur,patet,quia loqui tur,quando ille qui tranſmittit, erat ſcriptus in teſtamento, ſed hic erat præteritus.Item ratio ibi eſt propter auitum deſi derium,vt apertè ibi dicit litera,nam ſcriptus venit ex volun tate teſtatoris,præteritus autem contra. Confirmo, quia qui ſuccedit de iure prætorio contra teſtamentum,non dicitur ha bere voluntatem defuncti,ſecundum Bal.in rub.ſ.eo.in vlt.q. poſt gl.& Bar.in l.1.§.quotics.ver.vel maximè.ff.de colla.bon. & eſt tex.in l.ſed cum patrono.§.1.ff.de bon.poſ. Item iſtam limitationem Bal.etiam ſimpliciter reprobat Dom.Franc. de Are.in l.1.in prin.in penul.colum.ff. de vulg. & pup. Tamen verum eſt,quòd querela inofficioſi teſtamenti etiam non præ parata tranſmittitur ad filios, nō per l.vnicam.ſed per l. ſi quis filium.§ fin.& l.ſcimus.in prin.C.de inoffi.teſtam.de quorum intellectu dixi ſingulariter limitando in l.cùm mota.C.de tran ſa.& ſicut querela inofficioſi teſtamenti non præparata tranſ mittitur ad filios,iuribus præalleg.adde,quòd idem eſt in que rela inofficioſæ dona non præparata. ita ſingulariter extendit Bald.in l.1.in pen.colum.C.de inoffic.dona. Et per hæc remanet expedita iſta l. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

a ¶Teneo.Adde,quòd contra Iaſ.hic tenet Alex. quia d. l. vnic. habet locum etiam ab inteſta.ſecundum gl.ibi,ver.in liberos.poteſt dici,quòd ille qui venit ab inteſt.vbi omnino non eſt factum teſtamentum,dicitur venire ex voluntate defuncti.l.conficiuntur.de iure codicil.ſecus quando per ius dicendi nullum.vel aliter ſaluando poteſt dici,quòd ratio illius.l. eſt fundata ratione ſanguinis,quæ ratio militat in iure dicendi nullum,ergo & cætera. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Propter incertitudinem cauſæ teſtati, vel inteſtati, impeditur curſus temporis aſſignati ad petendum bon.poſ.cùm ſit vtile.*
2 *Ignorans,& dubitans æquiparantur.fallit,vt nu.7.*
3 *Quemadmodum iuri,quod quis ſibi competere ignorat, nunquam intelligitur renunciare,eodem modo nec iuri, quod dubitat quis ſibi competere.*
4 *Quemadmodum omittens opponere exeeptionem dilatoriam ante litē conteſtatam,eo quia ignorat ſibi competere,poteſt eam opponere poſt litem conteſta.idem eſt etiam in dubitante.*
5 *Quemadmodum litigantes per ignorantiam, vel errorem nunquam intelliguntur prorogare iuriſdictionem iudicis non ſui, eo modo litigantes, qui ſunt dubij,an ſit iuriſdictio,vel ne.*
6 *Præſcribens,qui habet conſcientiam læſam,dicitur eſſe bonæ fidei,& illa dubitatio ſuperueniens non impedit præſcriptionem, ſicut ſi ignoraret.*
8 *An agnoſcens bonorum poſſeſ.in præſentia iudicis debeat exprimere ex quo capite agnoſcat,an verò ſufficiat ſimpliciter dicere, agnoſco bon. poſſeſ.*
9 *An,& quando tempus Statutum à l.vel à ſtatuto currat ignoranti. Et an Statutum diſponere poſſit,vt currat ignoranti.nu.10.*
11 *An valeat Statutum generaliter diſponens,quòd tempus currat etiam ignoranti.*
12 *Forenſis poteſt petere reſtitutionem in integrum aduerſus Statutum, quòd ignorauerat probabiliter.*

LEX V.

Q Vandiu. Hoc dicit ſecundum Barto. & Ang. Quandiu poteſt ſuccedi ex teſtamento,nō poteſt ſuccedi ab inteſtato, nec tempora currunt. quod ſummarium eſt in ſe veriſſimum.l.quandiu.ff.de reg.iur.& l.quandiu.ff.de acqui. hær. præterquam in caſu.l.ſi quis ita hæres inſtituatur. vbi gloſſ. & Doc.ff.de hære.inſti.eo quia teſtator ſic expreſsè diſpoſuit, vt declarat Bal.in l.3.ſ.de impub.tenet Bar.in rub.ſ.de ſuc.edi. in pe.q.in fi.Tamen iſtud ſummarium Barto. non concludenter elicitur ex hoc tex.Ideo aliter ſummo. Ei, qui non eſt certus, an ex teſtamento,vel ab inteſtato ſuccedat, vel ex quo capite veniat,non currit tempus aſſignatum ad petendum bon. poſ.
1 hoc dicit.¶†No.ex iſto tex.quòd propter incertitudinem cauſæ teſtati,vel inteſtati impeditur curſus temporis aſſignati ad petendum bono.poſſ.cùm ſit vtile.l.2.ſupra eodem, & l. 2. in prin.ff.quis ordo. Limita vt dixi infra circa fi.¶No.ex hoc tex. ſecundum Fulg.Pau.de Caſt.& Dom.Alex. hic, quòd quemadmodum ignoranti non currit tempus petendæ bono.poſſ.l.
2 2.ſ.eod.eodem modo nec dubitanti,† & ex iſtis[a] legib ſimul
a iunctis habes notare,quòd ignorans,& dubitans æquiparātur. facit tex.in l.manifeſtiſſimi.§.finautem neſcius.& dubitans. C. de fur. quem Bartol. ibi ad hoc not. & dicit ſe neſcire alibi. &
b per[b] illum tex.dicit no. Bar.in l.leges ſacratiſſimæ.C.de leg. ꝙ parcitur dubitanti, ſicut ignoranti, vel erranti, quod repu.tat notatu dignum.ſequitur Io.de Ana.in conſi.72.Viſis,& conſideratis his,quæ in facti narratione,in vlti.col facit tex. in l.2. in prin.ff.quis or.in bon.poſſeſ.ver.vbi expreſsè iuriſcon.dicit, quòd ille,qui dubitat,dicitur neſcire.Itē adde text.in l.3.§. is qui ne-
* ſcit.ff.de libero homine exhibendo.ad idem tex.in l. fina. *& ibi*
3 *Bar.& omnes no.*C.de condi.indeb.† Hinc ex iſta æquiparatione dicit Barto.in d.l.manifeſtiſſimi.§.finautem neſcius. ꝙ quemadmodum iuri,quod quis ſibi competere ignorat, nunquam intelligitur renunciare.l.mater decedens ff.de inoffi. teſtam.co
4 dem modo nec iuri,quod dubitat quis ſibi competere. ¶†Secundò dicunt Cyn.& Bal.in d.l.manifeſtiſſimi. quòd quemadmodum omittens opponere exceptionem dilatoriam ante litem conteſta. eo quia ignorabat ſibi competere, poteſt eam opponere poſt litem conteſta.l.ita demum.C.de procur. iuncta.l.2.C.de conſor.eiuſdem lit.idem eſt etiam in dubitante,ꝙ
5 videtur valde fortius.¶†Adde tertiò illud,quod in ſimili decidit Bart.in l.2.in 3.colum.ff.ſi quis in ius voca.non ierit. vbi dixi,vt dicit Barto.quòd quemadmodum litigantes per ignorā tiam, vel per errorem nunquam intelliguntur prorogare iuriſdictionem iudicis non ſui.l.ſi per errorem. ff. de iuriſdictio. omn.iudi.eodem modo litigantes,qui ſunt dubij,an ſit iuriſdi
6 ctio,vel ne,per hanc æquiparationem.¶†Ad idem adduco illud,quòd expreſsè dicit glo.can quam reputo valde ſing. in c. ſi diligenti.in glo.in ver.bona fides.in fi.de præſcrip.quæ ſingu. dicit,quòd præſcribens,qui habet conſcientiam dubiā, tamen bonam,dicitur eſſe bonæ fidei, & illa dubitatio ſuperueniens non impedit præſcriptionem, ſicut ſi ignoraret,& propterea pondera ibi eſſe glo.expreſſam pro eo,quod ſingu.decidit Bar. non recordatus de illa glo.in l.naturaliter.in 3.colum. in fin.ff. de vſucap.poſt Inn.in c.fi.de præſcrip.nam decretalis dicit, ꝙ malæ fidei poſſeſſor nunquam vllo tempore preſcribit, vt in regula malæ fidei poſſeſſor.de reg.iur.in 6.dicit Barto. ꝙ ſi poſt inceptam præſcriptionem quis inciperet dubitare,tamen præſcriberet etiam de iure canonico,& ſequitur Bald.in l.ſuper lō gi.C.de præſcrip.long.temp.credo,ꝙ Bar.melius potuiſſet alle ga.glo.in d.c.ſi diligenti.eſt verum, quòd dictam deciſionem Bar.reprehendit Dom.Anto.in c.fi.de præſcrip. & vide ibi latè Imo.in repet.in 6.& in 9.q. tenentem contra Barto. ꝙ aliter nunc non examino,& dicit Bald.in cap.fin.in 3.col. de conſue. quòd dubius in conſcientia non intelligitur facere contra conſcientiam,niſi poſtquam monſtrata eſt ſibi veritas, & repetit idem Bal. in c.bonæ.el ſecondo.in 5.colum.de poſtul. præla.& no.in d.c.ſi diligenti.in 2.colum.Ad idem pro prædicta æquiparatione addo,quod decidit Bal.in l.1.in colum.4.in princ.C. de fal.cauſa adiec.leg.dum ponit,an ſtetur dubitatiuo dicto te
7 ſtatoris,aliquid dubitatiuè aſſerentis.¶†Stat ergo ex prædictis,
c quòd dubitans,[c] & ignorans æquiparantur. Limita tamen ſecundum Bal.in d.l.manifeſtiſſimi.in 3.colum.ver.vlterius quæro,niſi talis dubitans poterit de facili certiorari, & pondera illud verbum de facili.per glo.l.locus ff.de acqui.poſſeſ.in verſi. mei iuris.dum dicit.Sed reſponde de facili.& c.ſequitur Dom. Alex.hic per tex.l.regula.§.ſed facti in verſ.diligenter inquirendo.ff.de iu.& fac.igno.Secundò ſing.limitat quantum ad contrahentem cum aliquo, quia dubitans non excuſatur, ſicut ignorans per prædicta,imò ſi dubitat,debet prius inquirere,&
* certiorari de conditione eius,cùm quo vult contrahere,*aliàs ſibi imputet,& non excuſatur,ſicut dubitans,ita Bald.in c.1.in §.perſonam.in tit.per quos fiat inueſt.in vſib.feud. ¶Secundò
d principaliter[d] pondera tex.ibi, & ex quo capite poſſ. ſit delata.hic eſſe tex.ſecundum quod ponderauit Fulg.Pau. de Caſt. Ludo.Rom.& Dom. Alex.pro eo,quod decidit Bal.in rub.ſupra eod.in 2.colum.in ver.his ergo viſis,†vbi quęrit, nunquid
8 hodie agnoſcens bono.poſſ.in præſentia iudicis debeat exprimere

ADDITIONES.

a ¶Et ex iſtis.Illatio Iaſ.in l.error.1.colum.ſupra de iu. & fac. ignor. vbi addo. PVRPV.
b ¶Et per.Melius probat text.in l.3.§.is qui neſcit.ff.de libe.hom.exhib.quem infra alleg. PVRPV.
c ¶Dubitans.Adde Barto.in l.fin.C.de condi.indeb.Barto.& Bal.in l. manifeſtiſſimi.C de fur.Bal.in c.1.§.perſonam. per quos fi.inueſt. in vſibus feudor. Aym.conſi.7.col.pe.in prin.
* Facit regula iuris,qui cum alio contrahit.ff.de reg.iur.
d ¶Principaliter.No.Alex.in l.ſi.5.not.ff.de lib.& poſth. PVRPV.

Source : BIU Cujas

mere ex quo capite agnoſcat,an verò debeat ſimpliciter dicere,agnoſco bon.poſſ.& concludit Bald.ꝙ eſt neceſſe,ꝙ in ſpecie exprimat,ex quo capite agnoſcat,aliàs agnitio reddit̃ nulla,quia cùm fieri debeat coram iudice.l.fi.ĵ.eo.ergo iudex debet in ſpecie intelligere,ex quo capite agnoſcat. l. coram. ff.de verb.ſign.l.diem proferre §.coram. ff. de arbi.nam pro illa deciſione videtur multum ſtringere iſte tex.in ver.ex quo capite poſſ.ſit delata.& dicit Dom.And.Barb. qui ſequitur illam deciſ.Bal.in repe.huius rub.in 35.colu. & trib.vel quatuor ſeq. ꝙ totus mundus non reſponderet ad iſtũ tex.illam deciſ. Bal. refert Dom.Card.Flo.in c.fi.de maio. & obed. quamuis aliàs nõ examinet,& pro iſta opi.D.And.Barb.qui Bal. ſequitur in prædicto loco,addit alium tex.in l.emancipata.s̃.eo.in verſi.ſi non agnouit intra annum vnde lib.bon.poſ.dicit,quòd in illo text. defecit ingenium Mod. & Antiquorum, tamen ſi conſideras, nil concludenter probatur.ad idem allegat.l.2. ĵ. de ſuc. edic. & quædam alia leuia,quæ non refero. ¶Breuiter tene contrarium,quòd ſufficit in iudicio agnoſcere bon. poſſ. ſimpliciter hodie,abſq; eo quod exprimatur ex quo capite, prout tenuit Bal.ſibi contrarius in l.fi.circa fi.ĵ.eo. & licèt ratio ſua fundata per l.ſolam.C.de teſti.cum gloſſ. reprobetur per Pau. de Caſt. hic,tamen eius deciſio eſt vera,quam tenet Pau.de Caſt.& plenius D.Alex.hic,& Raph.Cuma.in l.fi.per illum tex.ff. de libe. & poſthu.Idem tenet Alb.in d.l.fi.in 3.col.ĵ.eo. & pro iſta ſententia facit tex.in l.fi.in ver.qualiſcunque teſtatio.ĵ. eo. & in §. fi.Inſti.eod.pondera illam dictionem qualiſcunque, per illud, quod dicit glo.no.in cle.1.in ver.aut earum parte. de foro cõpe.licèt Moder. faciant magnum fundamentum de illo verbo,qualiſcunque [a] atteſtatio.tamen facilè reſpõderetur, quia intelligitur qualiſcunque,dummodo idonea. Iſtud in ſimili dicunt glo.& Bar.de ſtatuto diſponente, quòd ſufficiat qualiſcũque probatio,intelligitur aliàs idonea.l.3.C.de fide inſtru.& iure haſt.fiſca.lib.10.& Bal.in l.1.C.de fide inſtrumẽ. Adde bene facere gl.in §.ſed ſolennia.Inſti.de verb.obl.nam text. dicit ſtipulationem fieri quibuſcunque verbis.& glo. ſuppiet habilib. tamen facit,quod not.Barto.in l.2.§.prætor ait. per illum text. ff.qui ſatiſd.cog.de ſtatuto diſponente , quod ſententia arbitri qualiſcunque fuerit,mandetur executioni,iunctis multis ſimilibus,quæ ibi dixi.Ad idem pro iſta ſententia facit tex. in l.1. in ver.poſ.agnouiſti.& quod ibi no.Bal.ĵ. vnde leg. & per illum tex.ita ibi tenet Lud.Rom.& in rub.s̃.eo.Facit tex. in l. vniça. in ver.*bon.poſſ.agnouerunt*.ĵ,quando non pen.par. & plerique ſimiles tex.qui tamen neceſſario non concludunt. & tex. in l. 3. ſupra de iur. & fact.ign.Ad idem bene facit, quod pulchrè decidit Bal.in l.1.ſupra eo.in 14.col.in verſi. circa primum punctum.vbi quærit Bald.pone,groſſi homines vadunt ad iudicẽ, & dicunt,domine iudex agnoſco poſſeſſionem defuncti, vel agnoſco dominium rerum talis defuncti,nunquid dicatur ſufficienter agnita bono.poſſ.& determinat,quòd ſic, & tenendo iſtam partem.quid reſpondebimus ad iſtum tex.in ver.ex quo capite? Pau.de Caſt.dicit, quòd procedebat iſta l. de iure antiquo,ſed hodie ſecus,per l.fina.infra eo.quaſi dicat , ꝙ eſt correcta in hoc per illam l.fin.Aliter reſpondet Dom.Alexã.diuinando,quòd in iſta l.erat mortuus frater,& neſciebatur , an filios reliquiſſet &c. Ego ſubtilizando text. aliter reſpondeo in forma,quòd iſte tex.nil concludenter probat. Nam bene dicit,quòd quamdiu dubium eſt &c. interim non currit tẽpus, & ſic vult tex. quòd ad hoc,vt alicui currat tempus ad cognoſcendum bonorum poſſeſſio.quia eſt tempus vtile, debet eſſe certus,& ex quo capite admittatur, & conſequenter debet ſcire cauſam,tamen per hoc neceſſariò non probat tex. ꝙ quando agnoſcit bonorum poſſeſſio.debeat hoc exprimere, dato quòd debeat ſcire,& eſſe certus.Tolle optimũ ſimile, ad hoc, vt quis poſſit adire hæreditatem de iure ciuili, debet eſſet certus,& ſcire cauſam ſuæ aditionis , & ſcire , an ex teſtamento, vel ab inteſtato,vel ex quo capite.l.ſed & ſi de ſua.& l.ꝙ ſi dubitet.ff.de acq. hæred. & tamen tempore quo adijt,non debet exprimere,cùm aditio fiat ſola voluntate,attento maximè, ꝙ in iſto propoſito æquiparantur aditio hæreditatis , & agnitio bon.poſ.per glo.& Barto.in l.1.vbi dicetur. infra de bon. poſſ. ſecundum tabu.& ſic iſta non eſt bona conſequentia, ad hoc, vt alicui currat tempus , debet ſcire ex quo capite ſibi deferat. ergo quando agnoſcit,habet neceſſe exprimere , iſtud non ſequitur,quicquid dicat Pau. de Caſt. fortius inducendo iſtum tex.Breuiter pro iſta etiam ſententia adde tex.in l.3.s̃. de iu. & fac.igno.per quem tex.patebit reſponſum ad l.emancipata.s̃. eo. poſſes etiam dicere , quòd ſi factum ſit aptè , & ſufficienter narratum,non attendatur poſtea , quod caput exprimat, vel ne,& an aptum vel ineptum,ſicut in ſimili dicimus,quòd quando factum eſt aptè narratum, non curamus de expreſſio
* ne actionis,etiam ſi ineptè exprimatur, *vt glo.Bart. & omnes* in l.1.in prin.ff.de eden.& ad hoc bene facit,quod in ſpecie decidit Bal.in l.1.4.col.ĵ.vnde leg.nam debes ſcire,quòd in hæreditate matris,vel lineæ maternæ non habet locum bon. poſ.vnde lib.Pone modo,ꝙ filius in iudicio dicat,agnoſco bon.poſ. vnde lib.in hæreditate matris , an per hoc vitietur agnitio bo. poſſeſ? videretur dicendum,quòd ſic,ex quo ex inepto capite agnouit.Bal.ibi determinat ſing.oppoſitum,quòd non eſt cu-
* randum de modo,dummodo caſum * habeamus. l. quoniã
6 indignum.ĵ.de teſt.¶†Vltimò Bal.& Saly.hic ſatis extrauagãter examinant,an & quando tempus ſtatutum à lege,vel à ſta
b tuto currat ignoranti, vel ne. [b] de quo per Barto. & Ang. in l. fin.ff.ſi quis teſt.lib.eſſe iuſ.fue.cum mille concord.hic traditis
10 per Dom.Alexan.¶†No.tamen ad propoſitum noſtrum , ꝙ licèt tempus taxatum ad agnoſcendum bon.poſſ. ſit vtile, & per conſequens non currat ignoranti,vt hoc tex. iuncta l. 2. s̃. eo.tamen per ſtatutum,vel conſuetudinem poſſet induci , ꝙ tempus agnoſcendæ bon.poſ.curreret ignoranti,& valeret talis conſuetudo,& tale ſtatutum. tex. eſt quem ego ſolus pon-
11 dero in l.pe.in fi.ĵ.eod.inducendo,vt ibi inducam.¶†An autẽ valeat ſtatutum diſponens generaliter, quòd tempus currat etiam ignoranti,determinat Bal.quòd ſic in l.vnica.in princ.in 3.colum.C.de cad.tol.alibi Barto.in l.diuus.in fi.ff.de falſ.determinat valere ſtatutum diſponens , quòd non liceat allegare ignorantiam alicuius ſtatuti,ſequitur Bal.in l.1.ff.de leg.Imol. in l.de pupillo.§.nunciationem.ff.de no.oper.nunc.Dicit tamẽ ſignanter Saly.in l.Senatus.C.de his,qui ſibi adſcribunt.& in l. ita nobis cordi pudor.C. de adult. quòd tale ſtatutũ ſic diſponens deberet intelligi de ignorãtia craſſa , & iniuſta,aliàs ſecus, de quo etiam per Lud.Rom.in l.is poteſt.ff.de acquir. hæred. & in l.[illegible].§.occiſorum.ff.ad Sena.Sylla. & in l. 1.§.nunciatio.ff.
12 de ope.nou.nunc.¶†Not. tamen perpetuò,quòd forenſis poteſt petere reſti.in integ.aduerſus ſtatutum, quòd ignorauerat probabiliter,& hoc ex clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſa,&c.Iſta eſt ſolennis deciſio Inn. Ioan.Andr.& Domi.Anto. de But.in rub.extra de conſue.& plenius Domin.Ant.de Butr. in cap.2.in pe.char.de conſti. Ioan. Fab. in l. cunctos populos. in 6.colum.C.de ſumma Trin. Alex.in conſi. 37. in 2. volum. incipit.viſo,& optimè diſcuſſo proceſſu.in 8.colum. Domin. Franc.de Are.in conſi.11.quod incip. procedendum eſt breuiter.in 3.colum.ad fi. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Qualiſcunque.Adde Iaſ. in l.fi.col.4.infra eo.4.no. PVRPV.
* Alias,cauſam.
b ¶Vel ne.Et adde deciſionem Bal.in l.ſi ſolennib.ſupra de rei vend.
* Et dic,ꝙ tempus præſcriptum ad aliquid agendum,non currit ignoranti ſecundum communem per Cur.Iun.conſi.8.nu.2. Quam limita , vt per Villa. inter com.opi.lib.18.ver.tempus.& vide quæ ſcribit Rom.conſi.228. nu. 6. & 9. dixit tamen Caſt. in l.ita demum.nu.4.C.de procu. quod terminus datus à iure,præiudicat etiam iguoranti,de quo plura no.Aym.conſi.179.col. 2.Doc.in apoſt.ad Ferra.caut.18.& in terminis q. laſ.hic.Bar.& alij in l. fi.ff. ſi quis teſt.lib.eſſe iuſ.fue.& quando non currat ignoranti, Tiraq. de retract. munic.§.35.gl.3.in princip. Quid de tempore dato in fauorem alicuius ad agen.actu.vide quæ ſcribit Didac. in capitu. nos quidem. numero 4. de teſt. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Iuris ignorantia etiam mulieribus non prodeſt in lucris,& nu.2.*
3 *Iuris ignorantia non excuſat ruſticum.*
4 *Iuris ignorantia non excuſat mulieres,quando potuerunt conſulere peritiores,aliàs ſecus.*
5 *Grauior eſt mora,quæ committitur faciendo,quam illa, quæ committitur omittendo.*
6 *Potentius operatur repudiatio expreſſa quàm tacita.*
7 *Mulier,& ruſticus qui non potuerunt conſulere peritiores,quando excuſentur,& quando non.nu.8.*
9 *Si quis conſuluit peritiores,& habuit conſilium,ſed malum,tunc excuſatur,ne ſibi iuris error noceat.fallit in quatuor caſib.*

LEX VI.

1 Vris. Iuris ignorantia ẽt mulieribus non prodeſt in lucris. h. d. & materiam huius l. poſui in l.3.C.de iu.& fac.ign.¶†No.ſummarium, & vt intelligas ſummarium , aduerte,ꝙ error iuris in damnis euitandis prodeſt cuicunque,nedum mulieri. l. error.in fi.& l.regula.in prin.ff.de iur.& fac. ign. ſed in lucris iuris ignorantia nemini prodeſt,neque ẽt mulieri,iurib.præalleg.q a non eſt eadem ratio lucri,& damni.l.fi. ĵ. de codic. & ideo qñ per errorem iuris perditur bon.poſ.& conſequenter ſucceſſio,

quæ

Source : BIU Cujas

quæ acquiri poterat, dicitur perdi lucrum, nimirū ſi iuris igno
rantia non prodeſt, & iſtud procedit, etiam ſi eſſet hæreditas
patris, quia illa non eſt debita, ſed quaſi, ideo de ea iudicatur,
prout de quaſi lucro, ſecundum glo. no. in l. 3. C. de iur. & fact.
ign. vbi de hoc vltimo plenè dixi. & eſt tex. in l. & quia. in verb.
quaſi debitum. ff. pro ſocio. & in l. fi. §. ſinautem perpetuus. C.
de cur. fur. Barto. in l. fi. ff. de lib. agno. idem in his, quæ originē
trahunt à lucro, licèt poſtea damnum inferant, vt eſt hæredi-
tas. glo. no. iuncto tex. in l. ſi duo. in ver. ſcire potuit. & ibi Imo.
2 ad hoc no. ff. de acqui. hæred. ¶ † Not. ꝙ iuris ignorantia regu-
lariter non prodeſt mulieribus, nec maribus, vt hic, & l. iuris.
la ſeconda. ff. de iu. & fac. igno. & l. fi. C. eo. ſecus in errore facti.
l. quamdiu. ſupra eodem. Limita, quando eſt probabile dubiū
in iure, nam tunc error iuris æquiparatur errori facti, & dici-
tur iuſtus, per no. per Io. And. in c. 1. de poſtul. prælat. in 6. & eſt
tex. in c. cū dilectus. de conſue. quem ad hoc ibi ſing. facit Do.
Abb. in 4. col. & in c. ſi diligenti. in 8. col. de præſcrip. & in c. du-
dum. in vlt. col. de deci. & in c. fi. in 2. no. de conſti. & in cap. de
quarta. in 2. col. & ibidem Dom. Ant. de præſcrip. Imo. in repe.
c. fi. in vlt. col. eo. tit. de præſcri. Item adde, quòd licèt iuris igno
rantia non proſit mulieribus, quominus eis currat tēpus agno
3 ſcendæ bono. poſ. † ſecus eſt in ruſtico, quem iuris ignorantia
excuſat, quominus ſibi currat tempus iſtud. text. eſt fortis in l.
quicunque. & ibi gl. expreſſa. & ibi Odoff. & Fulg. infra eodem.
& idem per illum tex. Fulg. & Ludo. & D. Franc. de Are. hic, &
ibi. Ex quo ſequitur mirabile, quòd magis fauetur ruſtico, quā
mulieri. Tamen regulariter æquiparantur. l. 2. §. fi. ff. de iur. fiſ. l.
1. in fi. ff. de eden. Hinc eſt, ꝙ ſicut mulieri non ſuccurritur ma.
gis, quàm alijs, niſi in caſibus in iure expreſſis. l. fi. C. de iu. & fac.
igno. gl. 1. q. 4. c. fi. in prin. idem in ruſtico. ſecundum D. Ant. in
c. 2. in 4. col. de conſti. quem ſequitur D. Alex. in l. ſi quis id, ꝙ.
in princip. in 4. col. ff. de iuriſdict. om. iudic. & hic, & eſt glo. in
d. c. fi. in princ. Item pondera, quòd Bal. Saly. & Moder. intelli-
gunt regulam huius tex. procedere in ruſtico, dum loquuntur
de ruſtico, qui omiſit ponere inſtrumentum in memorialibus
ſecundum formam ſtatuti. & ad tex. in d. l. quicunque. nō po
4 teſt reſponderi, niſi cum diuinatione, vt ibi dicetur. † Alibi etiā
ruſticus excuſatur à præſumpta fraude vſurarū, propter igno
rantiam iuris. gl. in l. cùm allegas, & ibi Bal. in 4. opp. C. de vſur.
per quam glo. infert ibi no. Fulg. quòd ſi ruſticus emat fundū,
cum pacto de retrouendendo, non cenſetur contractus vſu-
rarius, quod no. pro limitatione eorum, quæ habentur in c. ad
noſtram. de empt. & vend. & in c. illo. de pig. ¶ Capio gloſſ. in
ver. [manifeſtum eſt.] quam diuido in quatuor part. In prima
allegat concor. In ſecunda remouet vnum contrarium. In ter-
tia remouet aliud. In quarta, & vlti. allegat concordantem ad
totam hanc. l. Secunda ibi, [ſed facti ſic.] Tertia ibi [ſed in iu-
re diſtingue.] Quarta, & vlt. eſt ibi, [& facit.] ¶ In fin. glo. no. ex
gl. magnam limita. ad regulam huius tex. quæ eſt, ꝙ iuris igno
rantia non excuſat etiam mulieres, verum eſt, ſi potuerunt cō
ſulere peritiores, aliàs ſecus, & quando mulier moraretur in
aliqua ciuitate, vel loco inſigni, præſumeretur adeſſe copia pe
ritorum. cap. ſtatutum. in princip. de reſcript. in 6. ſecundum
Barto. in l. idemque. ff. pro ſoc. & l. ſi ab hoſtibus. §. 1. ff. ſol. ma-
trim. & in l. in bonorum. ff. de bon. poſ. & dato, ꝙ non adeſſent
in loco, tenentur tamen ad alium locum vicinum accedere,
quia vt dicunt Bal. Saly. & Mod. hic, & Dom. Ant. de But. in c.
2. de conſti. & Lud. Rom. in l. ſi duo. ff. de acqui. hære. quemad-
modum mulieres vadunt ad ciuitatem pro indulgentijs, & ru
ſtici ad remus pro lignis, ita debent ire ad ciuitates pro capiē
dis conſilijs, aliter non excuſantur, & pro iſta concl. alleg. Lu-
do. Rom. hic tex. in l. diuus. ff. de tuto. & cur. da. ab his. ego ad-
do ſimile in l. 1. §. ſi quando. ff. de magi. conuc. ¶ Stat ergo
concluſio, quòd error iuris nocet mulieribus, quando potue-
runt conſulere peritiores, aliàs ſecus. ¶ Limita iſtam regu. pro-
cedere in repudiatione tacita proueniente ex curſu temporis,
quia ſi mulier non agnouit bo. poſ. intra tempus debitum pro
pter errorem iuris, quia non potuit conſulere peritiores, excu
ſatur, vt ex prædictis patet, ſecus autem eſt in repudiatione ex
preſſa facta errore iuris, quia dato, ꝙ non potuit conſulere pe-
ritiores, valet tamen repudiatio, & ſibi præiudicat. l. 1. ĩ. de rep.
bo. poſ. quæ illud apertè decidit, ſecundum Pau. de Caſt. ibi, &
facit ratio, quia magis delinquit, qui facit, quam qui non facit.
5 per no. in l. 2. ad fi. ff. ad Sena. Sylla Hinc dicimus, † ꝙ grauior eſt
mora, quæ committitur faciendo, quàm illa, quæ committi-
6 tur omittendo. gl. eſt no. in l. ſi mora. ff. ſol. matr. † Pro iſta limi-
ta. addo bene facere, quia potentius operatur repudiatio ex-
preſſa, quàm repudiatio tacita. nam filius per repudiationem
tacitam non excluditur, niſi ab vno capite. l. 2. §. fi. quis ordo in
bon. poſ. ſeruetur. & tamen per expreſſam excluditur ab om-
nibus tribus capitib. gl. eſt ſing. in l. 1. §. ſed videndum. in verbo,
ſuccedit. ff. de ſucceſ. edic. ¶ Iſtis tamen non obſt. teneas, quòd
ſiue ſit repudiatio tacita, ſiue expreſſa facta per errorem iuris,
propter defectum conſilij peritoris, quòd neutra nocet, vt de-
terminat Bar. in l. Clodius. ff. de acqui. hære. & Dom. Alex. in d.
l. 1. ĩ. de repudianda bo poſſ. vbi dicetur. ¶ Secundò limita præ
dictam conclu. quæ habet, quod error iuris excuſat mulierē,
& pari ratione ruſticum, quando non potuerunt conſulere pe
7 ritiores. Iſta regula notabiliter fallit † in omnibus his, quæ ſunt
inducta pro forma actus, vel concernunt rigorem iudiciorū
inductum ob publicam vtilitatem. Hinc eſt, quòd ſi mulier fa
ceret teſtamentum, & non adhiberet ſeptem teſtes, & alia quę
ſunt inducta pro forma teſtamenti, dato quòd faceret per er-
rorem iuris, & quia non potuiſſet conſulere peritiores, in hoc
non propterea excuſaretur mulier, nec actus valeret, vt eſt gl.
no. in l. ambiguitatis. ĩ. de teſtam. Eodem modo, ſi mulier non
produceret inſtrumenta, vel probationes intra tempus taxatū
à lege, vel ſtatuto, quia iſtud reſpicit rigorem iudiciorum, non
8 excuſaretur per errorem iuris. ¶ † Iſtam regulam tradit Bald.
* hic in fi. & millies allegatur ad hoc, *& ſequuntur omnes Mod.* &
Saly. in l. pe. ĩ. eo. & Bar. in l. 1. §. nunciatio. ff. de ope. no. nunc. &
ad hoc probandum, & confirmandum vide multas concord
& multa ſimilia addita per Dom. Alex. hic, quæ non refero, ne
ſim nudus tranſcriptor, ſed tu conſidera, quòd licèt Bal. hic in
fi. non aperiat, an iſtud procedat indiſtinctè, ſiue potuerit con
ſulere peritiores, ſiue non, tamen alij omnes, vt Fulgoſ. Pau. de
Caſt. Lud. Rom. & cæteri Mod. expreſsè dicunt, quòd iſto ca-
ſu in his, quæ ſunt inducta pro forma actus, vel ad rigorem iu
diciorum conſeruandum, error iuris indiſtinctè nocet etiam
mulieribus, & ruſticis, ſiue potuerunt conſulere peritiores, ſiue
non. idem dicunt Bal. & Saly. in l. 1. C. de iur. & fac. igno. ibi ta-
men dicit ſing. Saly. ꝙ ſi mulier, vel ruſticus non potuit conſu-
lere peritiores, ꝙ iſta ſaltem eſſet iuſta cauſa, per quam debe-
ret reſtitui in integ. & ſequitur Petr. de Ancha. in conſi. 393. qđ
9 incip. viſa diligenter gratia & c. ¶ † Vltimò circa iſtam gloſſ. &
prædicta attende, ꝙ ſi aliquis conſuluit peritiores, & habuit
conſilium, ſed malum, tunc excuſatur, ne ſibi error iuris no-
ceat, & tunc lapſus temporis ſibi nō noceret, ſecundum Bart.
in l. bonorum. ff. de bo. poſ. & ſequuntur Bal. & alij omnes hic.
¶ Tu limita quatuor notabilibus modis prædictam conclu. q̃
habet, ꝙ malum conſilium periti excuſat ab ignorantia iuris.
¶ Primo fallit in eo, qui de per ſe debet ſcire iura, vt eſt in
Docto. quia credendo alij perito non excuſatur, ſecundū Bar
in d. l. bonorum. in fi. ſequuntur Bal. & Salyc. & alij omnes hic,
Bar. Ang. & Imo. in l. ſi conuenerit. ff. de re iud. quæ autem ſint
illę perſonæ, quæ debent de per ſe ſcire iura, declarat Bart. in l.
generali. C. de tab. lib. 10. ¶ † Secundò limita ſecundum Bal. hic
in 2. q dummodo habeatur cōſilium in iure à pluribus peri-
tis, ſecus ſi ab vno tantum. Et per hoc Fulg not. ꝙ iura noſtra
loquuntur in plurali, in l. bonorum. ff. de bo. poſ. Facit tex in c.
ſtatutum. in prin. de reſcri. in 6. idem dicit Raph. Cuman. in l. ſi
duo. ff. de acq. hære. vbi etiam ſubdit, ꝙ non ſufficit requirere
plures peritos in iure, ſed debet habere conſilium à plurib. pe-
ritis, & ab his, qui ſunt prudentiores. per l. vtique. §. culpa. & ꝙ
ibi no. Ang. ff. de rei ven. quia tamen alibi tex. in l. regula. §. ſed
iuris. loquitur in ſing. ff. de iur. & fac. ign. nam dicit, ſi periti co-
piam habere potuit, ideo diſtingue, vt per Lud. Rom. & alios
Mod. hic, per tex. no. in §. quod autem. in Auth. de non alie. an
plures reperiantur periti in loco, vel ne, ſicut in ſimili decidit
Bar. in l. 1. §. fi. in 1. col. ff. de verb. obl. vbi ſic intelligit illum tex.
cum ſuis concor. & idem Bar. in proœ. forum. ¶ Tertiò limi-
ta, qñ habitum eſt conſilium à bonis Doc. & non à malis, vel
parum peritis, ſecundum Fulg. & Mod. hic, per tex. in l. quòd
ſi nolit. §. ſi mancipium. cum gl. in ver. adhibuerit medicum. ff.
de ædi. edi. fortius voluit ſing. Ang. nec alibi legi, in l. plagij. C.
ad l. Flauiam de plagia. ꝙ ille, qui conſuluit Docto. qui nō erat
de peritioribus ciuitatis, nō excuſatur, quod bene no. ¶ Quar-
tò, & vltimò limita, ſecundum Angel. in l. terminato. C. de fru.
& lit. expen. vt non procedat in eo, qui conſuluit aduocatos
de iure, quia ſuſpecti ſunt, quòd qualiter procedat, die vt per
Dominum Alex. nunquid autem mulieri, vel ruſtico ſuccur-
ratur actione in factum ad intereſſe contra aduocatum, vel
Iuriſperitum, qui malum conſilium dedit, ponit Barto. in l. 2.
in fine. & in l. inter cauſas. §. abeſſe. ff. mand. in iſta. l. aliud non
habetis. Iaſon Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Solus tutor poteſt agnoſcere bon. poſ. nomine pupilli.*
2 *Solus tutor an poſſit repudiare bon. poſ. delatam pupillo. & nu. 3.*
4 *Ratione conſilij coniunctorum pupilli tutor an præſumatur fuiſſe in do
lo, vel in aliqua culpa.*

Solus

Source : BIU Cujas

5 *Solus pupillus sine authoritate tutoris non potest agnoscere bon. possess. nisi in certis casib. vt infra per totum nu.*

6 *Quando non potest haberi copia iudicis, & in casu in quo requiritur iudex, est in defectum recurrēdum ad Decuriones, vel ad alios, qui præsunt regimini.*

7 *In agnoscendo bon. pos. iudex supplet defectum tutoris.*

8 *Si pupillus haberet tutorem in ciuitate, qui sine causa recuset consentire, an isto casu iudex poterit supplere.*

9 *Stante statuto, quòd in contractibus mulierum debeat interuenire consensus duorum propinquorum, si mulier habeat consanguineos, & nolint consentire absque aliqua causa, isto casu iudex poterit supplere.*

10 *An index in aditione hæreditatis de iure ciuili possit supplere defectū tutoris.*

11 *Quando iudex intercedit supplendo defectum tutoris, non obstante authoritate iudicis, si minor sit læsus, potest & debet in integrum restitui.*

12 *An iudex possit supplere in infante, si careat tutore, sicut in pupillo.*

13 *Tex. noster an sit correctus per l. fi. infra eo.*

14 *Quemadmodum solus tutor sine consensu pupilli non potest adire hæreditatē, ita nec solus tutor sine pupillo maiore infante potest bon. pos. agnoscere.*

15 *Quæ sit ratio diuersitatis, quare solus tutor sine pupillo non potest adire hæreditatem de iure ciuili, & tamen solus potest agnoscere bonorum possessionem.*

LEX VII.

BOnorum. Ista erit vtilis. l. & habet tria dicta principalia,: nā primò ponitur vna decisio affirmatiua vsq; ibi, [ipse aūt:] ibi ponitur secunda decisio negatiua vsq; ibi, [nisi etiam,] & ibi ponitur fallentia à decisione negatiua. Tutor solus agnoscit bon. pos. sed non solus pupillus, nisi iudex scienter
1 suppleat defectum tutoris. h. d. ¶† No. ex primo dicto, ꝙ solus tutor potest agnoscere bon. pos. nomine pupilli, & rō est, quia habet plenam, & liberam administrationem in persona, & bonis pupilli, & ideo tutor dī habere mandatum cum libera à lege, dixit gl. no. in l. mandato generali. in gl. vlt. ad fi. ff. de procu. Bar. in l. inter tutores. ff. de admin. tut. Adde etiam, ꝙ quamuis solus tutor possit agnoscere bon. pos. noīe pupilli, vt hic, secus
2 tñ est in matre, tex. est no. in l. pe. ff. eod. ¶† Nunquid autem solus tutor sicut pōt agnoscere bo. pos. noīe pupilli, vt hic, ita ēt solus tutor possit repudiare bo. pos delatam pupillo, quia sibi iudicatur damnosa? Videretur dicendum, ꝙ sic, cùm regula sit, ꝙ ille, qui potest adire, potest repudiare, & ē ꝯ. l. is potest. ff. de acq. hæred. Breuiter dicit alibi tex. ꝙ licèt solus tutor possit agnoscere bon. pos. noīe pupilli, tamen non pōt solus repudiare. ita dicit tex. in l. tutor. fi. de bon. poss. Et ad regulam d. l. is potest. respondeo, ꝙ procedit in persona, quæ potest liberè ꝓprio noīe adire, illa bene potest repudiare, secus est in persona, quæ licèt possit alieno nomine adire, tñ nō potest repudiare, & ita declarat gloss. & ibi Bald. in d. l. tutor. plenius in d. l. is potest. ff. de acq. hær. Et si tu vlterius quæras, quæ sit rō diuersitatis, quare solus tutor possit agnoscere bon. pos. noīe pupilli, vt hic, & tamen non possit solus repudiare, dicunt Alb. & Raph. Fulgo. hic, ꝙ rō est, quia ꝙ tutor solus possit agnoscere, vel adire nomine pupilli, istud non potest esse damnosum pupillo. quare? min. pupillus potest restitui aduersus talem aditionem. l. 1. C. fi quia. ab hære. se absti. non sic esset, qñ tutor repudiaret, quia si res hīditariæ nō essent integræ, nō posset minor restitui. l. ꝙ si
3 minor. §. Scæuola. ff. de min. l. fi. C. de rep. hære. ¶† Limita [a] tamen istud vltimum, ꝙ solus tutor repudiare non potest, verū est solus, sed bene potest repudiare cum iudice interuenientibus amicis, vel cōsanguineis pupilli. gl. est in l. tutor. & ibi Bart. ff. eo. ꝙ intellige, & declara, vt ibi per Bar. idem tenet Bal. hic, in 3. q. & etiam Pau. de Cast. hic, de quo ēt per Cy. & Bal. in l. si pupillorum. in prin. ff. de reb. eor. D. Math. in no. 187. Facit tex. in l. 3. §. si quid minori. ff. de min. Confirmo per illud, ꝙ vult gl. solennis, quam multum notant, qui sunt tutores, in l. Polla. C. de his, quib. vī indig. in gl. mag. super ver. pupillo. circa mediū. quam gl. Pau. de Cast. ibi in vlt. col. no. & reputat valde sing. &
4 perpetuò tenendam menti ad excusandum tutores, † quia qñ habent facere aliquod factum dubium, debent semper facere cum consilio matris, vel consanguineorum pupilli, quia tunc licèt malè succedat pupillo, tutor non tenebitur de vlla culpa. Illam etiam gl. summè no. Bal. ibi in 1. colu. ꝙ ratione consilij coniunctorum pupilli tutor non præsumitur fuisse nec in dolo, nec in aliqua culpa, ꝙ est no. dignum, secundum Bal. ibi, vide etiam, ꝙ per illam gl. decidit no. Bal. in rub. C. de pœna iud. qui malè iudi. & Saly. in l. fi. eiusdem tit. est tamen verū, quòd Raph. Fulg. l. in d. l. 2. tenet contra illam gl. ibidem examinabi-
5 tur. ¶† Ex secundo dicto tex. no. regulam negatiuam, ꝙ solus pupillus sine authoritate tutoris non potest agnoscere bonor. pos. & huius regulæ inuenio assiguari duas rationes. Iurisc. vnā assignat in l. more. ff. de acq. hær. quam assignat Pau. de Castr. hic, nam acquisitio bon. pos. vel hæreditatis non continet merum lucrum, sed mixturam, hoc est commoda, & incommoda. l. si hæreditatem. in prin. ff. mand. & consequenter continet obligationes passiuas, etiam si hæreditas sit locuples, sed sic est, ꝙ solus pupillus non potest obligari sine authoritate tutoris. Insti. de autho. tut. §. neque. nimirum si pupillus non pōt agnoscere bono. poss. vel hæreditatem adire sine authoritate tutoris, vt hoc tex. Ista ratio à communiter accidentibus probatur, tamen non esset generaliter vera, quando esset hæreditas opulenta, de qua habes gl. sing. in d. l. si quis mihi bona. §. si seruus fisci. ff. de acq. hære. in qua hæreditate opulenta nulla sunt debita, nullæ obligationes, tamen quia rarissimè contingit, Iurisc. considerauit frequentius occurrentia, non quæ raro eueniunt. l. nam ad ea. ff. de leg. Aliam rationem, quę mihi magis satisfacit, & est generalior, assignat Iurisc. in l. pupillus si fari. ff. de acq. hær. quia ad hoc, vt quis possit adire de iure ciuili, requiritur, quòd intelligat causam suæ aditionis, vtrum ne ex testamento, vel ab intestato, vel ex quo capite veniat, vnde si dubitat, non potest adire. l. sed & si de sua. & l. quod si dubitet. & l. hæres institutus. de acqui. hær. sicut nec potest bon. pos. agnoscere. l. quamdiu. §. eo. sed pupillus solus non potest intelligere causam suæ aditionis. l. 1. C. de fal. mo. ideo solus non potest adire, vel agnoscere, sed bene misericorditer dispensatum est,
b quòd possit simul cum tutore. Et per hanc [b] rationem infert, quòd si hæreditas esset opulenta, tamen solus pupillus nō posset adire, vel agnoscere, vt determinat Bal. in l. potuit. infra de iure delib. & ibi dicetur, quid si esset pupillus doli capax. ¶ Istā reg. limita primò non procedere in pupillo filiofam. & consequenter existente sub potestate patris, qui tamen infantiā excessisset, qa solus posset adire, & agnoscere, ac repudiare bon. pos. patre contradicente, vel recusante consentire. text. est in l. fi. §. finautē in secunda ætate. C. de bon. quæ lib. ꝙ est valde mirabile secundum Bal. ibi, & dicit idem Raph. Fulg. ꝙ iste est singulariissimus casus in iure. idem tenent Lud. Rom. & D. Alex. hic, ratio est, quia ex quo filius est in potestate patris, non potest alium tutorem habere. l. fi. in princ. C. de cura. furi. & non sufficeret authoritas curatoris ad adeundum. l. cùm in vna. §. tutor. ff. de appel. & ita expressè dicit gl. in d. §. finautem in secūda ætate. in ver. facere Ego puto, quòd ista limitatio sit falsa, licèt neminem vnquam viderim cōtradicere, vnde ego teneo, ꝙ solus pupillus existens in potestate pattis patre contradicente non possit solus adire, vel agnoscere, quia etiā isto casu militant duæ rationes supra redditæ, præcipuè illa ratio, quia non intelligit causam suæ aditionis, vel agnitionis, ista rō, quæ est Iurisc. d. l. pupillus si fari. militat isto casu, quando habet pattē, qui non vult consentire, & inuenio, ꝙ Raph. Fulg. in d. §. finautem in secunda ætate. ita expressè tenet. Nec est verum fundamentum D. Alex. dum dicit, ꝙ filiusfam. existens in potestate patris, non potest habere tutorem, quia dico, quòd ista regula procedit, qñ pater vult administrare, aliàs autem ad illū actū, quem pater non vult administrare, potest, & debet dari tutor, licèt regulariter ad vnum actum non detur tutor, etiam vbi non sufficit curator, vt in adeundo hæreditatem. d. l. cùm in vna. §. tutor. ff. de appel. tunc debet dari tutor. Et ad hoc, ꝙ qñ pater non vult administrare, ꝙ debet dari tutor, tex. est in l. im puberi. & ibi expressè ad hoc not. Bart. ff. de tuto. & cura. da. ab his. & tex. in d. l. cùm in vna. §. tutor. ff. de app. & tex. in d. l. fin. §. finautem patre recusante. C. de bon. quæ lib. optimè facit text. in l. fi. C. de sen. pas. sicut in simili dicit Ang. hic, in pupillo habē te tutorem, ꝙ iudex supplere non possit, est verum si tutor velit administrare, aliàs secus, de quo tamen vltimo infra plenius dicetur. ¶ Limita ēt duob. alijs modis, vt per Lud. Rom. & plenius D. Alex. hic, videlicet nisi statutum ciuitatis conditum à principe aliter disponeret. Item implendo conditionem. l. conditionib. pupillus. ff. de condi. & demon. vt hic plenè per Dom. Alex. ¶ Quartò limita, quando pupillus careret tutore, & non adesset copia iudicis, quia tunc solus pupillus posset agnoscere bon. pos. ita limitat Lud. Rom. in l. de pupillo. in prin. in addi. nouis. ff. de no. ope. nunc. per gl. ibi, super verb. rata. & istud dicit esse singulare, & à nemine ponderatum. Istam reprobat D. Alex. hic, & ibi, motus, quia præalleg. gl. in ver. rata. reprehē
* ditur *per Bar. & omnes ibi.* Sed ego clarius ostendo, ꝙ hæc limitatio

ADDITIONES.

a ¶ Limita. Limitatio Bal. in rub. supra eod. q. 3. PVRPV.

b ¶ Et per hanc. Tex. formalis in d. §. sed neque. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tatio ſit falſa: nam cùm agnitio bon. poſſ. debeat de neceſſitate fieri in præſentia iudicis. l. fi. ff. eo. ergo procedere non poteſt iſta limitatio. Et ſi dicas, ℔ d. l. fi. procedit, quãdo adeſſet copia
6 iudicis, aliàs ſecus, †dico, quòd quando non poteſt haberi copia iudicis in caſu, in quo requiritur iudex, debet in defectum recurri ad Decuriones, vel ad alios, qui præſunt regimini. tex. eſt in l. vbi abſunt. per quem tex. Bar. ibi multa bona decidit. ff. de tuto. & cur. da. ab his. Bal. in c. cũ omnes. in 12. col. de conſti. facit tex. in § ex hoc peruenit. in Auth. vt nulli iudic. quem reputat ſing. Bal. in l. 2. C. quando fiſ. vel priua. & in l. 1. in 19. q. ff. de offi. conſu. & gl. & Bar. in l. nulli. ff. quod cuiuſque vni. & in l. 1. ff. de adopt. Item contra iſtam limita. facit, quia cùm pupillus non intelligat cauſam ſuæ aditionis, certè impoſſibile eſt,
7 ℔ ſolus adeat, per rationes ſuperius adductas. ¶† Ex tertia parte tex. no. ℔ in agnoſcenda bo. poſſ. iudex ſupplet defectum tutoris, quemadmodum etiam iudex aliquando ſupplet defectum Prælati Eccleſiæ. ita dicit gl. alibi allegando hunc tex. in
a c. ſi qua de reb. in gl. 2. 12. q. 2. quam alleg. Ang. hic, intellige * tamen iſtum tex. procedere, quando pupillus nullum haberet tutorem, vel tutor eſſet abſens in partib. valde remotis. aliàs ſi tutorem haberet, non poſſet iudex ſupplere. ita tex. probat à cõtrario ſenſu. in l. ſi infanti. ff. de iu. delib. & ita in ſpecie declarat iſtum tex. Bar. in l. fi curatorem habens. in 2. col. C. de in-
8 teg. reſti. mino. Io. Fab. Pau. de Caſt. & alij Mod. ¶† Hinc ſe offert pulchrum, & neceſſarium dubium, quid ſi pupillus haberet tutorem in ciuitate, qui ſine cauſa recuſet conſentire, an iſto caſu iudex poterit ſupplere? Ang. hic in lect. Florentina determinat, ℔ ſic, quia paria ſunt non habere tutorem, vel habere, & nolle conſentire, vel adminiſtrare. facit tex. in l. ſi infanti. in ver. ſi verò vel non ſit tutor. ff. de iure delib. & idem inuenio ante eum tenere Odoff. hic declarantem hunc text. vt procedat ſiue pupillus nullum habeat tutorem, ſiue habeat, ſed ne-
* gligentem. Pro iſta opi. addo illud, quod *determinat Bar. & omnes* in l. ſi cùm dotem. § eo autem tempore. ff. ſol. matr. cũ con-
9 cor. ibi ſignatis, vbi volunt, †quòd ſtante ſtatuto, b ℔ in contra
b ctibus mulierum debeat interuenire conſenſus conſanguineorum, certè ſi mulier habeat conſanguineos, & nolint conſentire abſque aliqua cauſa, iſto caſu iudex poteſt ſupplere. ita dicimus in propoſito. Iſtam deciſio. reprobat Raphael. Fulg. hic, quia ſecundum eum iſta non ſunt ſemper paria, non habere tutorem, vel habere qui nolit conſentire, allegat text. l. fi. C. de admin. tuto. iuncta gl. 3. in ver. hoc munus, quæ dicit, ℔ licèt tutor inuitus non poſſit cogi conſentire in contractib. celebrandis per pupillum, tamen bene poteſt cogi conſentire in iudicijs. Ego etiam teneo contra Ang. & moueor, quia qñ tutor ſine cauſa recuſat conſentire pupillo, poteſt præcisè cogi per iudicem, vt conſentiat, iuxta doctr. Bar. in l. ſi tutor. ff. de autho. tut. ſecundum cuius diſtinctionem intelligo iſtum paſſum. Bal. in l. ſub prætextu. C. de hære. vel actio. ven. & in l. 1. C. quando fiſ. vel priua. & in ſimili Bar. & Doct. in l. eum qui res.
10 C. de procu. ¶† Quid autem ſit in aditione hæred. de iure ciuili, nunquid iudex poteſt ſupplere defectum tutoris? Eſt paſſus dubius, in quo te remitto ad D. Alex. hic, & Pau. de Caſt. Bald. & Saly. in l. potuit. C. de iure delib. gl. & Bar. in l. impuberis. de
11 tut. & cur. dat. ab his. ¶† Addo etiam, quòd quando iudex intercedit ſupplendo defectum tutoris, non obſt. authoritate iudicis, ſi minor ſit læſus, poteſt & debet in integ. reſti. Imò reſtitutio in integ. tunc propriè procedit. text. eſt no. in l. ſi quidem. C. de prædi. min. Ita determinat Cy. hic in vlt. q. Alb. & Fulgo.
12 hic. ¶† Nunquid autem iſte tex. qui loquitur in pupillo, procedat in infante, vt ſi careat tutore, poſſit iudex ſupplere, ſicut in pupillo. Bal. hic in 2. q. determinat, ℔ non, quem ſequitur Lud. Rom. in l. pupillus ſi fari. ff. de acqui. hære. & pro hoc ponderat Saly. in d. l. ſi infanti, tamen relinquit ſuper hoc cogitandũ. Contrarium determinant Fulg. Lud. Rom. & plenius D. Alex. hic, moti, quia ſi in agnoſcenda bon. poſſ. iudex ſciens ſupplet pro ſeruo, item pro abſente, & ignorante. l. ſeruus. in princip. ff. eo. ergo eodem modo debet poſſe ſupplere pro infante. Teneo in hoc contrarium, quia verba tex. noſtri repugnant, dum dicit, nisi etiam impuberi ſine authoritate hoc poſtulanti, quę poſtulatio non cadit in perſona infantis, vt in ſimili dicit Bart. in l. qui habet. in prin. ff. de tutel. niſi diſtingueres, an infans habeat aliquem intellectum, vel ne, prout in ſimili dicunt Doct. poſt Imo in l. 1. § adipiſcimur. ff. de acqui. poſ. & per Imo. in d. l. pupillus ſi fari. Ad idem facit text. in d. l. ſi infanti. ad fi. in verbo, poſt impletos ſeptem annos. Nec obſt. d. l. ſeruus. ſuper qua ſe fundant Mod. vbi iudex ſupplet defectum ſerui, vel abſentis, quia reſpondeo, quòd ibi non eſt defectus naturæ, ſed alius defectus, nam quando aliquis eſt infans, talis defectus naturæ non eſt ſupplebilis, vt inquit Bal. hic, allegando Inn. & Domi. Ant. de But. in commen. c. conſultationib. de iure patro. & ſic c limito iſtum textum non procedere in infante. ¶ Vltimò in-
13 quantum iſte tex. dicit competens iudex, poſſet † dubitari, an ſit correctus per l. fi. in ver. apud quemlibet iudicem. ff. eodem. Raph. Fulgo. hic ſimpliciter determinat, quòd non. Illud ego confirmo duplici fundamento. Primum eſt, nam habemus regulam, ℔ quando lex antiqua loquitur in aliquo caſu ſpeciali, prout facit hic, lex noua ſuperueniens, quæ aliquid generaliter diſponit, non intelligitur in illo caſu ſpecialiter poſito. per l. antiquam. gl. eſt ordi. & approbata in l. ſciendum. in prin. in gl. mag. ff. qui ſatiſd. cog. vbi dixi. Secundò moueor, quia ali quando præſentia iudicis ſolùm requiritur ratione ſolius agnitionis fiendæ coram eo, & tunc quicunque iudex ſufficit, & iſto caſu loquitur. l. fi. ff. eo. Aliquãdo in aliquo actu requiritur præſentia iudicis, non ſolùm ratione agnitionis fiendæ coram eo, ſed etiam vt ſuppleat defectum intellectus, & iſto caſu requiritur, ℔ ſit competens, ita loquitur. l. noſtra, quę non poteſt dici correcta per illam. l. fi. cùm in terminis diuerſis loquatur, vt declaraui, & iſta eſt veritas. ¶ Capio glo. ſuper verbo [agnoſcere,] quam diuido in 2. par. princip. Prima remouet contrarium. l. potuit. ff. de iure delib. fatendo contrarium, quòd iſta. l. debeat intelligi ſecundum illam. In ſecunda, quæ eſt in fin. ibi, [& facit,] allegat duas concord. ad text. ¶ In prima parte ha-
14 bes, †℔ quemadmo. ſolus tutor ſiue conſenſu pupilli non poteſt adire hęreditatem, ita nec ſolus tutor, ſine pupillo maiore infante non poteſt bon. poſſ. agnoſcere. & conſequenter gloſſ. videtur reſtringere iſtum tex. vt loquatur in infante, vel in eo, qui nullum conſenſum habeat. Idem tenet gl. in l. ſed nec ipſi. ff. ad Treb. Breuiter in contrarium eſt veritas, quia in hoc eſt differentia inter aditionem hæreditatis de iure ciuili, quæ non poteſt fieri per ſolùm tutorem ſine pupillo. d. l. potuit. & agnitionem bon. poſ. quæ bene poteſt fieri per ſolum tutorẽ abſq; conſenſu pupilli, dato quòd ſit maior infante, & poſſet conſentire, prout tenuit gl fi. in d. l. potuit. & in l. impuberi. ff. de tut. & cur. da. ab his. gl. Bar. & alij in d. l. pupillus, ſi fari. & Doctor. hic. Iſta concluſio, quòd ſolus tutor ſine pupillo poſſit agnoſcere bon. poſſ. probatur per iſtum. tex. in prin. indiſtinctè procedentem. & per l. ſi pupillo. ff. eod. & per æquiparationem, quam facit tex. in l. ſeruus. § impubes. ff. eod. Tamen quia ad generalitatem iſtarum legum poſſet reſponderi, vt diſtinguatur per d. l. potuit. vt dicit gl. ideo ſtrictius induco tex. noſtrum. ¶ In ſecũda parte ibi, [ipſe autem pupillus] pondero illam aduerſatiuã autem, quæ debet aduerſari pręcedentibus & in iure, & in facto, vt declarat Bar. in l. hoc amplius. §. de his autem. cum ſim. ff. de dam. infect. ſed ſi in princ. text. ſolus tutor nõ poſſet agnoſcere ſine pupillo, non eſſet diuerſitas in iure inter primum, & ſecundum caſum, quia in ſecundo caſus ſolus pupillus nõ poteſt agnoſcere ſine tutore, certè ſi diceremus, ℔ etiam in primo caſu tutor ſine pupillo non poſſet agnoſcere, non eſſet diuerſitas in iure inter primum, & ſecundum caſum, quam ta-
15 men denotat aduerſatiua autem. ¶ † Opportunum ergo eſt inquirere, quæ ſit ratio diuerſitatis, quare ſolus tutor ſine pupillo non poſſet adire hęreditatem de iure ciuili. d. l. potuit. & tamen ſolus poſſet agnoſcere bonor. poſſ. vt hoc tex. Inuenio aſſignari quatuor rationes differẽtiæ, quæ ſunt perſuaſiuę, ſed non concludentes. ¶ Prima ratio redditur per Bal. & Saly. hic, quia cùm agnitio bono. poſſ. debeat neceſſariò fieri in præſentia iudicis, vt l. fi. infra eod. & per conſequens habeat fomentũ iudicis, nimirum ſi non requiritur alius conſenſus pupilli, ℔ non eſt in aditione hæredi. eandem rationem tenet Io. Fab. in §. neque. Inſti. de autho. tuto. Sed eam impugnant Raph. Fulg. Lud. Rom. & D. Alex. hic. moti, quia attenta hac ratione ſequeretur, ℔ ſi aditio hæreditatis fieret per tutorem in iudicio in pręſentia iudicis, ℔ etiam tunc non requireretur cõſenſus pupilli contra generalitatem. d. l. potuit. ſed ad iſtud reſponde ſecundum Bal. & dic, ℔ quãdo in aliquo actu de neceſſitate nõ requiritur præſentia iudic. certè ſi interueniat, nullum fomentum præſtat, prout eſt in aditione hæredit. ſecus quando de neceſſitate requiritur, vt in agnitione bon. poſſeſ. tunc ſi interueniat, fomentum præſtat. de primo eſt text. in l. ſiue apud acta, in prin. vbi dixi. C. de tranſac. & ibi Bal. no. Sed hoc non eſt bũ tutum, per l. ſi infanti. in fi. C. de iu. delib. vbi iudex ſupplet etiã vbi non eſt neceſſaria pñtia eius. idem probatur in l. profectitia. §. 1. ff. de iu. dot. & in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minor.

¶ Aliam

ADDITIONES.

a ¶ Intellige. Comprobat Decius conſilio 72. viſo puncto. columna ſecunda. PVRPV.

b ¶ Statuto. Adde Bal. in l. quoties. 1. C. de fideicom. Pau. de Caſt. in l. 1. ſupra vo de vir, & vxo. Bar. in l. ſi cùm dotem. in §. eo autem tempore. ff. ſol. mat.

c ¶ Et ſic. Et vide Angel. hic. Felyn. in cap. ſciſcitatus. colum. fina. de reſcriptis. PVRPV.

Source : BIU Cujas

¶Aliam rationem aſſignat Angel. hic, quam ſequitur Pau. de Caſt. & D. Alex. hic, & in effectu Saly. quia aditio hæredit. conſiſtit in animo, nimirum ſi debet interuenire animus, & cõſenſus pupilli, cui acquiritur, ſed agnitio bono. poſ. conſiſtit in facto, nimirum ſi poteſt per alium expediri. ¶ Tertiam rõnem reddit Lud. Rom. hic, quia aditio hæreditatis de iure ciuili eſt actus magis potens, & magis ſolennis, quàm agnitio bon. poſ. patet, quia transfert iura directa, ſed agnitio bono. poſ. vtilia. §. quos autem. Inſti. de bon. poſ. nimirum ſi in aditione hæredit. requiritur maior ſolennitas, & conſequenter conſenſus pupilli non tutoris, ſicut in ſimili, quia teſtm̃ eſt actus potẽtior, quã codicilli, ideo requiritur maior ſolennitas, quàm in codicillis. l. ſi ſ. de codi. & ſimili rõne vtitur Bar. in l. 1. in 2. col. in princ. s̃. eo. Iſtam rõnem impugnat D. Alex. quia reſtitutio hæreditatis per fideicommiſſum transfert ſolũ iura vtilia. l. pe. ad fin. C. ad Treb. & tamen non poteſt fieri ſoli tutori abſq; pupillo. l. ſed nec ipſi. ff. ad Treb. Ego aliter impugno, nam data ratione Lud. Rom. pro vera, ſequeretur, ꝙ qñ bon. poſ. tribueret iura directa, ꝙ eſt qñ nullus alius futurus eſt hæres de iure ciui. vt declarat Bar. poſt Dy. in l. 2. ff. eod. ſequeretur tunc, ꝙ ſolus tutor non poſſet agnoſcere ſine pupillo, ꝙ eſt contra iſtum tex. ¶Quartam, & vlti. rationem ſatis debilem aſſignat Io. de Imo. in l. reſtituta. §. fi. ff. ad Treb. quæ fuit ante eum Frãciſci Tigrini de Piſis in d. l. potuit. quia bonor. poſ. eſt de iure præto. ergo prætor habens ſolam æquitatem ante oculos, non conſiderato rigore iuris, attenta æquitate credidit ſatis eſſe conſenſum tutoris in agnoſcenda bon. poſ. quod eſt leue. Iaſon Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum an poſſit diſponere, vt tempus agnoſcendi bono. poſſeſ. currat ignoranti.*
2 *Dictio alius, quando faciat relationem, vel non.*
3 *Si teſtator mandat debita ſolui certis creditoribus huius ciuitatis, cum clauſula, & quibuſcunque alijs creditoribus, intelligitur, ſcilicet eiuſdem ciuitatis.*
4 *Magis fauetur ruſtico, quàm mulieri.*

LEX VIII.

QVicunque. Legitur in gl. trib. modis, tene primum intellectũ, quem Bar. *& communiter alij tenent*, ſecundum quẽ hoc dicit. Ignorantia facti, vel abſentia, vel ruſticitas excuſat, ne currat tempus præfixum agnoſcendæ bon. poſ. hoc dicit, & eſt communis intellectus, vel ſic. Ruſticitas, ignoratia facti, abſentia, & alia iuſta cauſa impediunt curſum tẽporis ſtatuti ad agnoſcendum bon. poſſ. h. d. Verùm, qa iſtud erat apertè deciſum in l. 2. & in l. quandiu. s̃. eod. quib. legib. dr̃, ꝙ tale tps agnoſcendæ bon. poſ. eſt vtile, & non currit niſi ſciẽti, non aũt ignoranti, vel impedito, & Pau. de Caſt. ſimpliciter dicit, ꝙ iſta lex idem dicit, ꝙ l. quandiu, s̃. eo ideo non expedit vlterius laborare. Ideo dico, ꝙ alius eſt intellectus huius tex. q in iſta. l. redditur ſing. & de dubitabili, & non inuenio vſq; adhuc fuiſſe ab alio ponderatum, nam aduerte, quòd text. dum dicit in fi. qm̃ hęc ſanctio huiuſmodi conſuetudinis neceſſitatem mutauit, præſupponit, ꝙ erat conſuetudo, ꝙ quis haberet neceſſe agnoſcere bon. poſ. intra tps, ſiue eſſet ignorans, ſiue ruſticus, ſiue abſens. Imperator principaliter venit ad remouendum iſtam conſuetudinem, ſtatuens ꝙ ea nõ obſt. & ſub-
1 lata tempus non currat abſenti, vel impedito, † & ex hoc infero nouiter hic eſſe tex. ſingu. nec ab aliquo vnquam ponderatum, ꝙ licèt tps agnoſcendæ bon. poſ. ſit de iure cõi vtile, & ꝑ ꝙm̃ non currat ignoranti, vel impedito. l. 2. & l. quandiu. s̃. eod. tamen per conſuetudinem, & à pari rõne per ſtatutũ poſſet induci, ꝙ tale tps currat ignoranti, vel impedito, & valeret talis conſuetudo, aliàs ſi non valuiſſet, fruſtra mutaretur, ꝑ iſtũ tex. in fi. & ſic habes hic tex. pro eo, quòd tangit Bal. in l. vnica. in prin. C. de rei vxo. ac. quòd valet ſtatutum diſponens, quòd tempus currat ignoranti, nam caſus eſt hic, & pro hoc facit, ꝙ decidit Bar. in l. diuus. in fi. princ. ff. de falſis. & dixi plenius in l.
2 quandiu s̃. eo. ¶†No. in ver. [quãcunque [a] aliam,] ſecundum
a D. Fran. de Aret. hic, ꝙ licèt dictio alia, [b] de per ſe, & abſolutè
b poſita, faciat relationem ſimilium, vt eſt gl. in l. ſi fugitiui. C. de fer. fug. & glo. & Doct. in c. ſedes. de reſcrip. & glo. in l. quidam relegatus. ff. de rebus dub. & tex. in c. cùm non ab homine. de iudi. Bal in l. conuenticulam. C. de epiſ. & cler. tamen ſi habeat dictionem generalem ſecum annexam, vt hic, quamcunque aliam, quę de ſui natura videtur importare, vt aliquid plus ſignificaret quàm oratio abſoluta, vt habetur in l. Baliſta. ff. ad Treb. & in l. generali. §. idem quęſijt. ff. de vſu & vſufr. leg. tunc non facit relationem ſimilium. Adde tex. cum gl. melius probantem in c. ſi tibi abſenti. in verb. alius. de præb. in 6. & in l. 1. §. debitum. in fi. ff. de conſti. pec. quem allegat glo. in d. c. ſedes. & quod vult gl. reputata ſing. in cle. 1. in ver. aut earum parte. de foro compe. Sed in ꝓrium vr̃ facere glo. relata ad text. in d. l. ſi fugitiui. in verbo, qualibet alia pœna. In contrarium etiam fa
3 cit, quod vult Oldr. in conſi. incip. quidam teſtator. † quòd ſi teſtator mandat debita ſolui certis creditorib. huius ciuitatis cum clauſula, & quibuſcunque alijs creditorib. tamen intelligitur. ſ. eiuſdem ciuitatis, & ſic facit relationem ſimilium non obſt. vniuerſali quibuſcunque. ſequitur D. Ant. de But. in c. cũ dilecti. in 1. col. de dona. Facit etiam, quod vult Lud. Rom. in conſi. 13. quòd ſi ſtatutum prohibet opponi cõtra inſtr̃m guarentigiæ exceptionem doli, & quãcunque aliam, intelligitur tamen de illis ſimilib. Item no. quòd l. ſequens tollit cõſuetudinem pręcedentem, quòd ideo eſt, quia facit de ea ſpecialem mentionem, aliàs vr̃ ſecus, vt in c. 1. de conſti. in 6. de quo vide tex. in l. 3. §. diuus. & ibi Bar. ff. de ſepul. viol. Bar. in l. fi. in fi. ſ. de teſt. & in extrauaganti ad reprimen. in ver. non obſt. ad fi. per Cano. in c. fi. de conſue. Item in contrariũm facit, quod vult Ludo. in l. damni. §. ſi is qui. ff. de damn. infec. ¶Vlti. diligenter aduerte, quòd iſta. l. in verbo, per ruſticitatem. iuncta. l. iuris. s̃.
4 eo. notabiliter probat vnum, quòd eſt mirabile, quòd † magis faueatur ruſtico quàm mulieri, nam ſi ruſticus per ignorantiã iuris non agnouit intra tempus debitum, non currit ſibi tempus, tex. eſt hic, & expreſsè dicit gl. & tamen non excuſat mulierem. d. l. iuris. s̃. eo. & ibi expreſsè Fulg. & Ludo. Ro. firmant, quòd in hoc magis ſuccurratur ruſtico, quã mulieri, & iſtud expreſsè tenet Odoff. hic in vlt. col. Et verè ſi non fit violẽtia, iſtud probant iſti duo tex. ſimul iuncti, tamen quia in hac materia æquiparantur ruſticus, & mulier, vt per Bal. & Saly. c in d. l. iuris. vbi dixi, ideo oportet te intelligere iſtum tex. ſed nõ ſine violentia, quòd ideo hic parcitur ruſtico in ignorantia iuris, eo quia non habuit copiam conſulendi peritiores, tamẽ aliàs ſic noceret ruſtico, ſicut mulieri, ita intelligunt iſtum tex. Albe. Saly. Fulg. & Alex. hic. & D. Ant. de But. & Imo. in c. fin. de conſti. attento, quòd alibi à pari procedunt ruſticus, & mulier. l. 1. §. fi. ff. de eden. & l. 2. §. fin. ff. de iure fiſ. cum ſim. vnde iſta l. neceſſariò ſuppletur per alias, certè iſto modo non eſſet aliquod priuilegium ruſticitatis, prout præſupponit iſte text. cũ idem in alijs. l. in bonorum. ff. eo. & l. 2. in fin. ff. quis ordo. Item iſte intellectus diuinat, & reſtringit iſtum tex. vnde pro ſolutione conſidera tres caſus. Aut enim certũ eſt, quòd mulier, vel ruſticus habuit copiam conſulendi peritiores, vel actualiter conſuluit, & tunc iuris ignorantia vtrique præiudicat. Aut certum eſt, quòd neuter habuit copiam conſulendi peritiores, & ſimiliter neutri præiudicat. Aut ſumus in dubio, & tunc credo, quòd propriè loquitur iſta. l. quòd in dubio excuſetur ruſticus, quia propter qualitatem loci in dubio præſumitur, quòd non habuerit copiam conſulendi peritiores, ſecus ſit in mulier. ita loquitur. d. l. iuris ignorantia. & ſic credo, quòd vtraque lex loquitur in caſu dubio, & quòd qualitas loci in dubio excuſet ruſticum, & non mulierem. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Quamcunque. Adde Barb. lib. 1. conſi. 33. vbi tenet artic. & hanc limitationem, & regulam tenet lib. 1. conſi. 28. in 1. dub. Et idẽ lib. 3. conſi. 38. col. 12. & 44. col. 4. & 87. col. 5. vbi aliter ſublimitat regulam. & conſi. 59. dominus. col. 5. eod. lib. PVRPV.

b ¶Alia. Adde gl. & Doc. in l. 4. C. de ſer. fugi. gl. in Auth. ſed neque. C. de epiſ. & cle. gl. in c. ſacris. de ſepul.

* Et dic, ꝙ contrarium eius, quod hic in 1. col. tenet idem Iaſ. in l. ſi vnus. in fi. principij. ff. de pac. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Duumuiri qui ſint.*
2 *In agnoſcenda bon. poſ. de neceſſitate requiritur præſentia iudicis, ratione vide nu. 4. & quid hodie, nu. 5.*
3 *In inſinuatione donationis non ſufficit præſentia tabellionis, & teſtiũ, ſed requiritur præſentia iudicis.*
6 *In bon. poſ. ventris nomine, vel Carbo. requiritur decretum iudicis.*
7 *Excommunicatus æquiparatur deportato.*
8 *An l. noſtra habeat locum in bon. poſ. gratia litis agnoſcendæ.*
9 *Si alicui ſit delata bonorum poſſeſſio de iure prætorio, qui non poterat ſuccedere de iure ciuili, relicto tamen vſufructu Titio in certo fundo hęreditatis, & iſte cui eſt delata bonorum poſſeſſio, iuit ad iudicem, & petijt ſibi caueri tanquam hæredi, quòd ille vſufructuarius vieretur arbitrio boni viri, per iſtum actum intelligitur agnouiſſe bono. poſſeſ.*

Source : BIU Cujas

10 *Qui teſtatur ſe amplecti hæreditatem, dicitur agnouiſſe de iure prætorio.*

11 *Suſtinetur libellus, in quo libellans agnoſcit bon. poſſ. & ſic de iure prætorio, dicit ſe hæredem.*

12 *Procedit libellus, in quo quis dicit ſe hæredem ex teſta. quare petit ſe mitti in poſſ. bono.*

13 *Habens mandatum ad agnoſcendum bon. poſſ. poteſt eius virtute hæreditatem adire de iure ciuili.*

14 *Non procedit libellus, in quo fideicommiſſarius vniuerſalis, cui erat reſtituta hæreditas, ageret contra tertios poſſeſſ. & diceret ſe adiuiſſe hæreditatem, cùm fideicom. non dicatur adire hæreditatem.*

15 *Si iudex ſimul, & ſemel ſtatuit actori tempus decem dierum ad probãdum, & poſtea tempus decem dierum reo, ſi actor ſtatim repudiet ſuo termino, ſtatim incipit currere terminus aſſignatus reo.*

16 *An ſi plures ſint habentes diuerſas expectatiuas in Eccleſia, quorum alij ſunt priores, alij poſteriores, ſi poſteriores acceptant primo excluſo, an eorum acceptatio valeat.*

17 *Paria ſunt facere ante initium temporis, & poſt eius lapſum.*

LEX IX.

VT verborum. Iſta lex hoc dicit magiſtraliter, ſummando ſecundum verum intellectum, quem infra tenebo. Hodie ſufficit agnitio bon. poſſ. coram quocunque iudice etiam minimo facta, dummodo ſit facta intra tempora debita, à iure veteri præfixa, & agnitio ſecundi in gradu facta intra tempus primi, primo poſtea excluſo, valet perinde, acſi ſuo tempore facta eſſet. h. d. Et iſte eſt verus ſenſus totius. l. In qua aduerte, quod verſic. fin. edicti vtitur verbis valde ambiguis, circa quorum interpretationem laborat gloſſ. magna ponens duos intellectus, qui in ſe ſunt veri, ſed non congruunt literæ, vt infra dicetur, ideo tene intellectum notabilẽ, & verum traditum à Ludo. Rom. hic, quod iſte tex. velit hoc addere iurib. antiquis, quòd ſi aliquis deceſſit duobus ſuperſtitibus relictis, quorum vnus ſit prior in gradu defuncto, alius ſit remotior, puta in ſecundo gradu, ꝙ ſi exiſtens in ſecundo gradu intra annum, hoc eſt intra tempus primi properantius, quàm deberet agnouerit bon. poſ. & poſtea primus excludatur vel tempore, vel repudiatione, quòd agnitio facta per ſecundum intra tempus primi, tamen remanet efficax, ac ſi eſſet facta ſuis curriculis, hoc eſt ſuo tempore. iſtud eſt, quod ,p-
a priè vult tex. vide per te. ¶ Item pondera, ꝙ iſta l. [a] in prin. corrigit. ll. antiquas quantum ad decretum iudicis, quia hodie nõ requiritur, ꝙ interponatur decretum. Item corrigit quantum ad præſentiam iudicis, quia hodie quilibet iudex eſt idoneus, ſed quantum ad tempus vult, ꝙ iura antiqua remaneant incorrecta, & conſequenter, ꝙ bon. poſ. debeat agnoſci intra tẽpora ſtatuta à iure antiquo, quæ declarauit in l. 2. ſ. eod. & iſtud vult dicere litera ibi, ſtatutis priſco iure temporibus coarctan-
1 da. † & dum litera facit mentionem de Duumuiris, qui ſint, latè declarauit in l. vnica. in prin. ff. ſi quis iuſ. dic. non obtem. non repeto hic, & apud Legiſtas Duumuiri intelliguntur magiſtratus minimi, & ſic defenſores villarum, vel ciuitatum, qui non habent merum, vel mixtum imperium, ſed ſimplicem iuriſd. in cauſis pecuniarijs, & ad hoc vide glo. in l. 1. ff. de iuriſd. om.
2 iud. ¶ †No. ꝙ in agnoſcenda bon. poſ. de neceſſitate requiritur præſentia iudicis, & ſic, quòd fiat in iudicio, aliàs nõ valet, ſecus eſt in aditione hæreditatis, quæ poteſt fieri extra iudicium
b ſolo animo. ¶ Neceſſarium [b] ergo eſt videre, quæ fuerit ratio. Mihi videretur, quod potius debuiſſet ſtatui totum è cõtra, ꝙ potius in aditione hæredita. requiratur neceſſariò præſentia iudicis, quàm in agnitione bono. poſſ. primo, quia vbi eſt maius præiudicium, ibi cautius eſt agendum, ſed in aditione hæredita. quæ transfert iura directa actiuè, & paſſiuè, tractatur de maiori præiudicio, quàm in bon. poſ. quæ transfert ſolùm vtilia iura regulariter, vt dixi in l. 2. ſ. eod. ergo potius debebat requiri præſentia iudicis in aditione hæredit. de iure ciui. quàm in bono poſſ. Præterea prætor regulariter non ſequitur rigorẽ, prout facit ius ciuile, ſed meram æquitatem. l. quod ſi Epheſi. in fi. ff. de eo, quod certo loco, potius ergo ius ciuile debuiſſet introducere talem rigorem, quòd aditio hæredit. fieret in præſentia iudicis, quàm prætor, attenta ſola æquitate, & tamen eſt totũ e contra, cur ergo diuerſum? Bal. hic circa princ. aſſignat rationem, ꝙ ideo prætor in agnitione bon. poſſ. requiſiuit præſentiam iudicis, eo quia præſentia iudic. remouet omnem ſuſpicionem fraudis, vt traditur in l. tranſactione. C. de tranſact. & propterea ſubdit Bal. quòd agnitio bono. poſſ. non poſſet fieri coram tabellione, & teſtibus, & idem dicit Bal. eſſe in inſinuatione donationis, quæ debet fieri corã iudice, per l. ſancimus. C. de dona. quia non ſufficeret illam fieri coram tabellione, ſeu notario actorum, & teſtib. & idem Cyn. hic poſt Iacob. de Are. & Alb. de Roſ. & iſtud vltimum, quod non ſufficiat præſentia tabellionis, & teſtium, tenet latius idem Bal. hic in vlti. col. in ver. item quæritur. Iſta ratio Bal. non valet, quia idem deberet eſſe in aditione hæredita. & multo fortius, & ita reprehẽ-
3 dit Pau. de Caſt. hic. ¶ †Not. tamen diligenter illud, quod volunt Bal. & Cy. hic, ꝙ in inſinuatione dona. non ſufficit præſentia tabellionis & teſtium, ſed requiritur præſentia iudicis. Adde, quòd Pau. de Caſt. in l. acta. in prin. ff. de re iud. dicit ſe de facto conſultum ita reſpondiſſe, per rationem, de qua ibi per eum, & ſequitur ibidem Dom. Alex. Imo. ſed nullam authoritatem adducunt, & miror, ꝙ non allegauerint Cy. & Bald. hic expreſsè, & idem tenet Imo. in effectu in commen. c. cùm cõtingat. in pen. char. in ver. quid autem. de iureiur. & ita aliàs habui de facto conſulere. ¶ †Aliam rationem diuerſitatis aſſi-
4 gnat Bal. hic, in vlti. colum. circa medium, quam tenet Pau. de Caſt. licèt Bal. non alleget, ꝙ ideo ſtatutum eſt, ꝙ in agnoſcenda bon. poſſ. requiratur præſentia iudicis, ne aliàs in totum intelligatur derogatum authoritati prætoris, qui ſtatuerat, quòd interponeretur decretum. l. 3. §. ſi cauſa cognita. ff. eo. & l. 2. §. dies. ff. quis or. in bon. poſſ. ſet. ideo hodie ſaltem requiritur præſentia iudicis in locum decreti, quòd olim requirebatur. Sed iſta ratio non ſatisfacit, imò auget dubitationem, quare cùm olim prætor in agnoſcenda bon. poſſ. requireret decretum, cuius loco requiritur ſaltem præſentia iudicis, quare non ſic in aditione hæred tatis? ¶ Vnde tertiam rationem aſſignat Aiber. de Roſ. hic, in 3. col. & reſpondet, quod ideo in agnitione bon. poſſ. requiritur præſentia iudicis, ne falſum fieri poſſit, nã poſſet aliquis dicere ſe agnouiſſe bono. poſſ. intra tempus debitum, & tamen eſſet falſum, ideo ſtatutum fuit, quod fiat in præſentia iudicis, & ꝙ ponatur in ſcriptis tempus agnitionis. arg. l. data. C. de dona. & l. in contractibus. §. pe. cum Authent. hanc autem. C. de non num. pecu. quod non fuit expediens in aditione hæredit. cùm in ea ſtatutum ſit longiſſimum tempus
c 30. anno. ¶ Ego cogitabam, [c] quòd alia ratio poſſet colligi ex his, quę dicit Bar. in l. qui in aliena. in prin. ff. de acq. hæred. vbi dicit Bar. quòd nullo iure obligatur quis ſola voluntate, niſi de iure ciui. cùm ergo aditio hæreditatis ſit de iure ciuili, nimirum ſi inducitur ſola voluntate abſque alia præſentia iudicis, ſecus eſt in bono. poſſ. quæ eſt de iure prætorio, ideo non poteſt ſola voluntate induci, ideo præſentia iudicis eſt requiſita. Licèt iſtæ rationes ſint perſuaſiuæ, non tamen neceſſariò concludunt, præſertim, quia aſſumptum Bar. in d. l. qui in aliena. in prin. non ſufficienter probatur per eũ. ¶ In text. ibi, [apud quẽlibet iudicem,] adde, quòd huic non obſt. tex. l. bonorum. 2. in ver. competens iudex. ſ. eo. quia reſpondetur dupliciter, vt ibi
5 dixi. ¶ †In tex. ibi, [qualiſcunque teſtatio.] alibi tex. in §. fi. Inſti. eo. dicit quocunque modo agnitionem bono poſ. hodie fieri poſſe, & ſic habes, ꝙ hodie ſufficit ſimplex agnitio, & ſic hodie non requiritur aliquod decretum iudicis, prout olim, & ꝙñ hodie ſublata eſt bon. poſ. decretalis, & hodie iudicialis dicitur, ſm Cy. & Bar. hic, & eſt gl. in l. 3. §. à municipib. in gl. fi. in ſi. ff. eo. & Bar. in l. 3. §. ſi cauſa cognita. in 2. opp. ff. eo. vbi alleg. D. Azo. in ſumma huius tit. idem tenere. debet tamẽ fieri ſcri-
ptura in actis, ſecundum Io. Fab. alleg. & Doct. hic. ¶ Adde, ꝙ iſta lex habet locum non ſolùm in bonor. poſſ. quæ ab inteſt. deferuntur, vel in bon. poſſ. ſecundum tab. ſed etiã, (ꝙ videtur mirabile) habet locũ in bon. poſſ. contra tab. quæ datur ad rũpendum teſtamentum, ibi etiam ſufficit ſimplex agnitio corã iudice, gl. eſt no. in l. ſi §. 1. in verſi. pro antiqua. ſ. de cur. fur. quę gl. eſt ſing. in iure, ſm Bal. in l. 1. ff. de iuriſd. omn. iud. & Ang. de Are. in §. ſi in 1. col. Inſti. de hered. qual. & diff. & Ang. hic. Licèt idem Ang. in l. 1. in 1. col. ſ. eod dicat ſe ponderare aliam concordantem in l. 1. ff. de bon. poſ. hær. pet. quam etiam pro concordanti põderat Ang in l. ita tamen. § quoties. in fi. ff. ad Treb. & idem Ang. in illa. l. 1. ff. de bonor. poſ. hered. pet. & idem dicit Bar.

ADDITIONES.

a ¶ Iſta l. Vide no. ad iſtam legẽ Cur. in 4. parte ſeu. in 25. cauſa priuationis feudi. col. pen. Et Bar. conſi. 137. ſtatuto communis Gualdi cauetur. 1. dubio. PVRPV.

b ¶ Neceſſarium. Limitat Iaſ. in l. de pupillo, in fi. princ. ff. de oper. nou. nuncia. PVRPV.

c ¶ Cogitabam, Bartol. dicit, quòd imò de iure ciuili quis non obligatur ſola voluntate.

* Poteſt dici ex quo tempus eſt vtile in bon. poſſ. & tempus vtile dicitur, quando poteſt haberi copia iudicis. Limitatur iſta opi. in l. 3. §. ſi duos. ff. de bon. poſſ. co. tra tab. Dec. in l. 1. 2. no. infra quando non pet. par. Secũdò, qñ non adeſſet copia iudicis, & periculum eſſet in mora, poſſet cognoſci coram notario. l. de pupillo. §. ſi quis riuo. ff. de op. no. nunc. Iaſ. ſupra in l. bonorum. nu. 6. BELLOT.

Source : BIU Cujas

Bart. in l. 1. C. quorum bono. & in d. l. 3. § ſi cauſa cognita. ff. eod. & Bald. & alij, vide Bald. in l. 1. in vlt. col. C. ſi de mo. po. fue. app. vbi diſtinguendo concor. opi. Aliud tamen eſt in quærela inof. teſt. in qua requiritur accuſatio, & ſententia, & quæ ſit ratio differẽtiæ, declarat Alb. de Roſ. hic in 3. col. Aliam aſſignat
6 Bal. in l. fi. in pen. col. ĩ. vnde legi. ¶† Limitate [a] tamen iſtum
a tex. non habere locum in bon. poſ. facti, quæ non tribuunt aliquod ius, vt eſt in bon. poſ. ventris nomine, vel in carboniana, in quib. requiritur hodie decretum iudicis, ſicut & olim. ita determinat Alb. hic, poſt Mar. de Fano, quem etiam refert, & ſequitur Bal. in pe. col. in fi. in l. fi. verſi. quo ad tertium. ĩ. vnde legi. & ſequuntur Paul. de Caſt. & d. Alex. hic. Sed ego allego Bart. quem iſti non viderunt, qui tenet contrarium, in l. ſi impubes. §. quæſitũ. in 1. oppoſi. ff. de Carb. edi. & patet clara rarione, quia ſi ſufficit ſimplex agnitio in alijs bon. poſ. vt hoc tex. multò fortius debet ſufficere in iſtis poſ. facti, quæ ſunt magis priui legiatæ. Potes tamen concordare diſtinguendo, prout diſtinguit Raph. Fulg. hic. Aut quæris, nunquid in bon. poſ. facti ſufficiat ſimplex agnitio coram iudice ad hoc, ne currat tempus anni, intra quem agnoſci debet. l. 3. §. hæc autem. ff. de Carb. edi. vt declaraui in l. 1. ſ. eod. & dic, quòd ſic. ita procedit ſententia Bart. Aut quærimus, nunquid ſufficiat ſimplex agnitio quantũ ad transferendum poſ. & dic, quòd non, imò requiritur decretum iudicis, & quòd cum decreteto transferatur poſ. ventris nomine, vel impuberis, quæ tranſlatio poſ. non fit in alijs, ſed requiritur, quòd intentetur interdictum quorum bon. l. 1. C. quorum bon. & declarat Bart. in d. l. 3. §. ſi cauſa cognita. in vlt. col. Nunquid excomunicatus poſſit hodie bon. poſ. agnoſcere, videtur, quòd ſic, quia de plano fit, nec vlla exceptio ventillanda eſt, vt hic, & l. ſeruus. ff. eod. In contrarium facit, quia iudex non debet ei aſſidere, ſicut nec diffidato. l. edicto. ff. de bo. poſ. dic, quòd nihil poteſt petere, ſed ſuum animum poteſt declarare, ſicut in contractib. Ita Bal. in c. cùm inter. ad fi. de excep.
7 † Tu aduerte, ſi excommunicatus æquiparatur deportato, [b]
b prout eſt gl. in §. minor. in verbo, interdictũ. Inſti. de capi. dimi. quam Nico. de Neap. ibi dicit eſſe ſingularem, eam etiam dicit ſing. Bald. in c. licèt vndique. in vlt. col. de offi. deleg. tunc non admitteretur, ſicut nec deportatus. dict. l. edicto, ſed illa gloſſ. reprobaẽ p Io. Fab. Nico. de Neap. & Ang. de Are. ibi, & eſt ra-
c tio, quia deportatus [c] non poteſt facere teſtamentum. l. eius
d qui. §. 1. ff. de teſta. ſed excommunicatus ſic. [d] Auth. credentes, & ibi Bart. C. de hære. Bal. in l. ſi quæramus. in fi. ff. de teſta. vnde videtur, quòd excommunicatus æquiparetur relegato. gloſſ. in c. paſtoralis. in gl. fi. ff. de app. cùm poſſit teſtari ſicut relegatus. l. relegatorum. §. differentia. ff. de interd. & relegat. & relegatus admittitur. d. l. edicto. Contra hoc facere videtur, quia excommunicatus repellitur non ſolùm à petitione iudiciali. c. intelleximus. de iud. c. cum inter. de except. ſed etiam ab extraiudi-
e ciali [e] facta coram iud. ita no. d. Abb. & Doct. in c. cùm parati. in 1. not. per illum tex. de appel. habetur in c. pia. de excep. in 6. Inn. in c. veritatis. de dolo, & contu. Sed dic, quòd hodie in agnitione bon. poſ. non requiritur actio in vim petitionis propriè. Adde etiam, quòd excommunicatus ſuccedit vt ſuus patri ab inteſta. & ex teſtamẽto, quia iura patrimonij non perdit, & iura agnationis retinet, ſecundum Bal. in d. c. intelleximus
8 ad fin. ¶† Nunquid autem iſta lex habeat locum in bon. poſ. gratia litis agnoſcendæ, dic, vt per Alb. de Roſ. & Bal. hic in pe. colum. & plenius do. Alex. ad quem te remitto. ¶ Succeſſiuè
* pondera text. ibi, *amplectendæ hæreditatis*. nam hic tractatur de bon. poſ. agnoſcenda, & tamen tex. expreſsè dicit, quòd ſi quis coram iudice diceret, proteſtor, quòd volo amplecti hæreditatem, idem eſſet acſi diceret bonor. poſſeſ. quia, vt dicit tex. non curamus de formulis, & captionibus verborum, ita text.
9 eſt multum not. hic, † & per iſtum text. dicit Fulgoſ. ſe illo anno reſpondiſſe de facto, cùm alicui eſſet delata bonor. poſ-
f ſeſ. de iure prætor. qui non poterat ſuccedere de iure ciuil. [f] Deinde relictus erat vſusfru. Titio in certo fundo hæreditatis, iſte cui delata eſt bonor. poſſeſ. iuit ad iudicem, & petijt ſibi caueri tanquam hæredi, quòd ille vſufructuarius vteretur arbitrio boni viri, nunquid per iſtum actum intelligatur agnouiſſe bonor. poſſeſ. dicit ſingul. Fulgoſ. ſe reſpondiſſe, quòd ſic, quia licèt petierit ſibi caueri tanquam hæredi, & non tanquam bon. poſ. tamen vnũ pro alio ſufficit. text. eſt hic, & licèt iſtam cau. petierit pp aliud, tamen ſufficit, vt inducatur agni-
* tio bon. poſ. per text. iſtum. ibi, *qualiſcunque teſtatio*, & idem ſequitur d. Alex. hic, licèt aliter, & non bene referat Fulg. Tamen ad iſtum tex. poteſt reſpõderi, quòd intelligitur qualiſcunque, dummodo idonea, ſm ſubiectam materiam, vt dixi in l. quã-
10 diu. ſ. eo. ¶† Scdò per eundem text. dicit Fulg. hic, ſe de facto in contingentia facti dixiſſe. In regno Neapolitano cõiter fiunt inſtrumenta coram iudice, & aliquis tenens multa caſtra ꝙſti-
tuit procuratorem ad adeundam hĩditatẽ, quę erat delata iã
g 30. annis elapſis. g opponebatur, ꝙ lapſis 30. annis erat excluſus, ne poſſet adire hæreditatem de iure ciu. l. licet. ĩ. de iure deliber. dicit Fulg. ſe dixiſſe, ꝙ licèt eſſet excluſus ne poſſet adire hæreditatem de iure ciui. tamen non erat excluſus, quin poſſet agnoſcere bon. poſ. de iure præto. cùm tale tempus non currat ignorati. l. 2. ſ. eo. Replicabatur, ꝙ erat excluſus ab adeũda hæreditate, ergo non poterat bo. poſ. agnoſcere. Dicit Fulg. ſe dixiſſe, ꝙ imò poterat per iſtum tex. vbi quia teſtatur ſe amplecti hæreditatem, dicitur agnoſcere de iure præto. & ita dicit ſe defendiſſe illum procuratorem, qui iam erat penè cõfuſus. Pulchra eſt, & notabilis deciſio, de qua alij non faciunt mentionem. Pro cuius confirmatione addo eundem Fulg. in l. non hoc. per illum tex. ſecundum vnum ſuum intellectum. ĩ. vnde leg. Addo etiam text. not. in l. 1. in verſi. hæredes eos extitiſſe. ĩ.
11 vnde lib. quem text. not. ibi Bald. & Docto. † pro ſuſtinendis libellis, in quib. quis agnoſcit bon. poſ. & ſic ſuccedit de iure prę-
to. tamen ſi dicat ſe hæredem in libello, ſuſtinetur libellus. Facit, quod vult Bald. in c. paſtoralis. in pen. colum. de cauſa poſ-
12 ſeſ. & proprieta. vbi quærit, † pone, quòd in libello dico me eſſe hæredem ex teſtamento, quare peto me mitti in bonor. poſ. an procedat ille libellus? videtur, quod non, quia bo. poſſ.
h eſt ius ab omni poſſeſſione abſtractum. l. 1. ff. de bon. poſſeſ. [h] contrarium determinat, intelligendo, quòd ſint duę partes, & ſic factum ſignificabit, nam verba libelli debent congruentius intelligi. argumen. l. ſed & ſi poſſeſſori. §. ſed & ſi rerum. ff. de iureiurand. Facit, quod decidit Bartol. in l. 1. §. bonorum. per illum text. ff. ad Trebellian. cum alijs, quæ plenè dixi in l. emãcipata. ſ. eod. vbi determinat Bartol. quòd lex, vel ſtatutum loquens in hærede, habeat locum in bon. poſſeſſore, & ſic bono. poſſeſſor dicitur hæres. Ad idem facit text. not. in l. ſi quis
13 mihi bona. § ſed quid ſi mandauit. ff. de acquirend. hære. † vbi habens mandatum ad agnoſcendam bonor. poſſeſ. poteſt eius virtute hæreditatem adire de iure ciui. Ratio eſt ſecundum Bald. & domin. Alexan. ibi, quia mandatum non debet neceſſariò impleri in forma præciſa, & ſuperficiali, ſed ſatis eſt, quòd impleatur in effectu, per illum ſolennem text. per quem debet limitari regula, quæ habet, quòd forma mandati eſt diligenter ſeruanda. l. diligenter. in princ. ff. manda. c. cum dilecta. de reſcript. Contra tamen prædicta facit deciſio Bald. per illum textum. cum gloſſ. in l. ſi non lex Aelia Sentia. §. 1. ff. de
14 hæred. inſti. per quem dicit fuiſſe conſultum de facto, † quòd cùm fideicommiſ. vniuerſalis, cui erat reſtituta hereditas, ageret contra tertios poſſeſſores bonorum, & in libello diceret ſe adiuiſſe hereditatem, quòd libellus eſt ineptus, quia fideicommiſſarius non dicitur adire hæreditatem, ſed bene dicitur ſibi reſtitui, vt ibi eſt tex. & glo. Semper reputaui mirabilem hanc deciſi. cùm regula ſit, quòd in libellis verba debent impropriari, vt ſuſtineantur. vt not. Bartol. in l. ſed & ſi poſſeſſori. § item ſi iurauero. cum concord. ibi traditis. ff. de iureiurand. ¶ Vltimò
* in quantum text. in fin. dicit, *quaſi ſuis ſitam curriculis*, ideſt ac ſi eſſet poſita in ſuo debito curſu temporis ſecundum Oldr. & Alberic. hic. ¶ Capio gl. 1. glo. vult, quòd ſi habeatur, (excludimus,) & ſic verbum præſentis temporis, debet intelligi per titulum. ſ. de formulis, ſed ſi habeatur, (excluſimus,) & ſic præteriti temporis, tunc refertur ad l. proximè præcedentem, ſed cur ita variè? Puto, quòd ideo ſit, quia Imperator ſeruat hunc ordinem, vt ſub vno titul. prius ponat leges principum anteriorum, & ſic leges antiquiores, deinde de gradu in gradum vſque ad magis nouum Imperatorem, ſed in diuerſis titulis non ſic, quia poteſt eſſe, quòd vltimus titul. C. fuerit factus ante primum titulum. ita dicit gloſſ. ſupra in prima conſtitutione. C. in verſi. primordio. & Bartol. in l. ſecunda. §. prius. ff. de vulgari & pupillari, & de hoc eſt text. in l. vnica. §. in nouiſſimo. C. de caduc. toll. vbi tex. facit mentionẽ de l. vnica.

C. de

ADDITIONES.

a ¶ Limitate. Limito ego ſecundò, vt non requiratur præſentia iudicis, quando bon. poſ. acquireretur ipſo iure. Iaſ. in l. 1. in tertio no. ĩ. tit. 1.

b ¶ Deportato. Adde Bal. in addi. Spe. in tit. de ſpon. verſi. pari ratione. Abb. in c. paſtoralis. de appe. Abb. in rub. de teſt.

c ¶ Deportatus. Adde Bal. in l. 1. in 2. & 3. q. prin. C. de ſacroſ. Eccle.

d ¶ Sed excommunicatus ſic. Adde glo. in c. decernimus. de ſen. excom. lib. 6. Inn. in c. cum voluntate. de ſent. excom. Bal. in c. intelleximus. de iudi. Fed. de Sen. in conſi. 73. inci. vetus quærela. & per Abb. in rub. de teſt.

e ¶ Extraiudiciali. Adde Docto. in c. decernimus. de ſenten. excom. lib. 6.

f ¶ Ciuili. Alexan. in rubr. ſupra eodem. colum. final. Bald. in l. 1. in 1. q. ſupra eodem. PVRPV.

g ¶ Elapſis. Vide Pet. de Ancha. conſi. 145. ſi dicta poſitio, &c. PVRPV.

h ¶ Bon. poſ. Vbi nihil, ſed not. in l. 1. ff. de acq. poſ. ſed in hoc tene oppoſitum, quòd iſta præpoſteratio non noceret. vide Io. Fab. in rub. de bon. poſ. Inſt. & ibi ſcripſi. in prin. & eſt tex. in l. ſi minor. ff. de acq. hær. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Ias. super Secunda Codicis.

C. de his, qui ante aper. tabu. quę est post illũ titulum. Ad idem tex. l. fi. §. 1. s̃. de cur. fur. vbi illa. l. quæ est. s̃. 1. libro refert. l. nostram, quæ tamen est sequẽs, & sic quamuis ista lex sit sub titulo posteriori, tamen fuit facta ante illam. In diuersis ergo titulis non attenditur prioritas, nec posterioritas, sed in vnomet titulo sic, modo vult dicere glo. nostra, si tu habes excludimus de præsenti, referre debes ad titulum. s̃. de formulis, qui cùm sit in diuerso titulo, potuit esse factus tempore istius legis. Si autem habes excluſimus, in præterito, referas tunc ad præcedentem legem, quæ cùm sit in vno met titulo, & sic posità ante istam l. per consequens in prętęritũ erat facta ante istam legem. credo, q̃ ista fuerit intentio gl. quamuis eam nemo declarauerit. ¶ Capio gl. in verbo (testatio,) quam diuido in tres part. In 1. ponit vnũ dictum. In 2. ex illo dicto infert. In 3. & vlt. oppo. & soluit. Secunda ibi, (& sic videtur.) Tertia ibi, (argumentum tamen contra.) & gl. bene dicit. ¶ Capio gl. (exeratur,) quã diuido in tres par. prin. In 1. tripliciter exponit verbum exeratur. In 2. ponit primum intellectum ad versi. fin. qui est valde obscurus. In 3. & vltima ponit ſm intellectum ad illum versi. Secunda ibi, (& dic properantius.) Tertia, & vltima est ibi,
15 (vel expone secũdò.) ¶† In 1. parte gl. inquantum gl. exponit exeratur. i. petatur, dic, quòd ista expositio procedit tenendo secundum intellectum gl. secundũ quem existens in secundo gradu nimis celeriter petijt intra tempus primi, & tunc exeratur, exponitur. i. petatur. Alia autem expositio, quæ est melior, exeratur. i. aperiatur, procedit tenendo primum intellectum gl. secundum quem, quia primus statim repudiauit, statim aperitur via secundo ad petendum. ¶ In 2. parte gl. adde, q̃
* istum primum intellectum *tenent Bar. & omnes Scibentes.* Ego autem puto, quòd sit verissimus in se, sed q̃ non cõgruat huic l. nam cùm iam istud esset decisum, quòd si primus statim repudiat, statim incipit currere tempus secundo, istud decidebant tex. in glo. allegati. malè ergo dicit tex. dum dicit se istud addere prioribus legibus, ibi (eo adito.) istud non esset addere, cùm esset decisum iure antiquo. Tamen quòd iste sit verus, & proprius intellectus huius. l. est text. clarus in §. pen. Insti. eod.
16 ¶† Istum tamen primum intellectum inducit Bal. hic in pen. col. quòd si iudex simul, & semel statuit actori tempus decẽ dierum ad probandum, & posteà tempus 10. dierum reo, q̃ si actor statim renunciet suo termino, statim incipit currere terminus assignatus reo, in quo dic plenè, vt per d. Alexan. hic post Ful. & Pau. de Castr. quem non refero. ¶ In 3. partte gloss. habes secundum intellectum ad versi. fi. quòd si existens in secundo gradu celerius petit intra tempus primi, istud non præiudicat primo, quin primus intra tempus suum possit petere, & istum intellectum probant expressè duæ leges in glo. alleg. tamen meo videre non congruunt verbis text. ibi, (quasi suis sitam curriculis consequatur.) qui vult, quòd petitio properanter facta intra tempus primi, tamẽ parem effectum habeat, ac si esset petita suo tempore. Item istud erat iam decisum per ll. antiquas. vt iurib. in gl. alleg. & sic non esset additum de nouo, vt dicit tex. ibi, eo addito. Ideo Oldra. Lau. quem refert, & sequitur Albe. de Ro. hic in fin. ponit tertium intellectum, videlicet, q̃ si existens in primo gradu, qui habet annũ ad agnoscendum elapsis duobus mensib. repudiauit, statim incipit currere tempus secundo, vt dicit primus intellectus glo. Sed dubium est, an sequenti in gradu dabitur solum residum illius anni inchoari, an vero habebit integrum tempus, acsi suo tempore petijsset, & respondetur, quòd habebit integrum tempus. ¶ Sed omnibus istis reiectis Ludo. Rom. hic posuit quartum, & verum intellectum, quòd si existens in secundo gradu, properantius agnouit bon. pos. intra vicem, & tempus prioris, si contingat primum repudiare, certè illa agnitio bon. pos. facta per secundum intra tempus primi, nihilominus habet efficaciam, ac si esset petita suis curriculiis, hoc est in suo debito cursu temporis, quia repudiatio facta per primum, facit, quòd acceptatio secũdi, licèt nimium accelerata, valeat & habeat effectum, & istud est, quòd addit ista. l. de nouo. Et dicit Ludouic. quòd in hoc iste text. est peregrinus, & singu. ab alio non ponderatus, & istum intellectum sensit Salycet. hic,
17 in quæstio. quam diffusè disputat † de habentibus diuersas expectatiuas in Ecclesia, quorũ alij sunt priores, alij posteriores, quorum si posteriores acceptant primo excluso, an eorum acceptatio valeat, quam quæstio. ponit Ioan. And. in addi. Specul. in titul. de concess. præbend. super rubr. & domin. Card. in clem. 1. eodem titul. Istum intellectum reprobat do. Francis. de Are. quia sicut ille, qui repudiat ante tempus, non videtur posteà repudiare adueniente tempore. l. qui superstitis. ff. de acquirend. hæred. ita ècontra, cum aditio, & repudiatio regulentur à pari. l. is potest. ff. de acquirend. hæred. sed ibi, quia repudiatio in vita fieri non potest, quia viuentis non est hæreditas, vt per gloss. & Doctor. in d. l. qui superstitis. Sed tu dic, quòd in contrarium facit, quia non est licitum pręuenire
18 terminum iuris. l. si ita scriptum sit. §. j. ff. de lega. 2. † Item paria sunt facere ante initium temporis, & post eius lapsum, secun-
a dum Bartol. in l. qui ante calendas [a]. ff. de verbor. oblig. Bald. & Paul. hic. Item secundum domin. Francis. de Are. contra istum inteilectum facit, quia in istis actibus, & maximè in aditione hæreditatis videtur spectandum initium, sicut in simili dicimus in l. 1. §. sed si filiusfamil. ff. de legat. 3. & in l. qui ex liberis. §. testamento ff. de bono. pos. secundum tab. Sed tu de hoc dic, vt per Bartol. in l. quòd ait lex. §. quòd ait. ff. de adul. Item pro Lud. facit. l. 1. §. quibus. ff. de succes. edic. quia quando primus repudiat, fingitur ac si ex eo numero non fuisset, ergo acceptatio secundi debet conualidari. Item tu contra Lud. vide, quod volunt Bartol. & Doctor. in l. sed & si nolit. ff. de acqui. posses.

Quando non petentium partes petentibus accrescunt. Rub.

ADDITIO.

a Calendas. Vide ibi Bar. qui non dicit hoc, sed oppositum. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Terminus legitima, in iure capitur varijs modis.*
2 *Quot modis deferatur legitima successio.*
3 *Propriè dicitur legitima successio, quæ defertur ab intestato.*
4 *Legitimi hæredes qui dicantur.*
5 *Si aliquis acquireret emphytcusim pro se, & legitimis hæredib. non venirent nisi qui sunt propriè legitimi hæredes, & nu. 6.*
7 *Si testator dicat, si decesserit sine hærede legitimo, de quo legitimo intelligatur, & num. 8. & 9.*
10 *Qui sunt illi, in quibus cessat legitima successio.*
11 *Inter plures, qui possunt succedere de iure ciui. habet locum ius accrescendi.*
12 *Quæ sit ratio fundamentalis, quare introductum fuit ius accrescendi.*
13 *In fisco hærede instituto an habeat locum ius accrescendi.*
14 *Deportatus non potest habere hæredem, quando fiscus vult habere bona deportati, aliàs fisco nolente venire deportatus habet hæredem.*
15 *Decretum iudicis interpositum super parte trahitur ad totum per ius accrescendi.*
16 *Quando bon. pos. acquiritur mediante iure accrescendi, non requiritur aliqua prȩsentia iudicis.*
17 *Regulariter acquisitio successionis, & repudiatio à pari procedunt.*
18 *Regula, nihil est tam naturale, &c. ff. de regul. iur. habet locum, quando vinculum est inductum, secus si non, quia tunc potest aliter tolli, quàm inducatur.*
19 *Quando vni competunt duo iura, vni renunciando, non videtur alij renunciare.*
20 *An ius accrescendi transeat ad emptorem, qui partem à cohærede emit hæreditatis.*
21 *Iuri immiscendi an præscribatur. 30. annis.*
22 *Quotiescunque Legislator narrat contingentiam facti, ex talibus verbis narratiuis facti non est licitum arguere, nec sumere argument, fallit tamen in aliquibus casibus, vt infra nume. 23.*
24 *Ius accresc. impedit successorium edictum de primo gradu ad secundum.*
25 *An potentius sit ius accrescendi quàm transmissio.*
26 *Ad hoc, vt locum habeat ius accrescendi, opus est, quòd illa pars, quæ debet accrescere, ex toto deficiat.*
27 *An tacita substitutio impediat ius accrescendi.*
28 *Ius accrescendi quando habeat locum in bonorum posse s. omissa vel repudiata.*
29 *Filij in potestate non possunt abstinere ab hæreditate patris attento iure ciuili, quia inuiti sunt ipso iure hæredes, sed bene de iure prætorio.*
30 *Beneficium abstinendi non competit filijs in potestate, nisi de iure prætorio, & non de iure ciuili.*
31 *Pater non potest relinquere filio legitimato plus, quàm relinquat vni filio legitimo, & naturali.*
32 *Si quis potest succedere duplici iure, scilicet prætorio, & ciuili, quamuis excludatur ab vno iure, scilicet prætorio expressè, vel tacitè, non habet locum ius accrescendi, ex quo potest venire alio iure, scilicet ciuili.*
33 *Cui competunt duo iura, renunciando vni non videtur renunciare alteri, & num. 35.*

Ad hoc,

Source : BIU Cujas

34 *Ad hoc vt habeat locum ius accreſcendi, requiritur quòd illud, quod accreſcit, ſit omnino amiſſum.*
35 *Ius accreſcen. non habet locum niſi ex duplici radice, ſ. ex non facta acquiſitione, & funditus reſoluta.*
36 *Ius accreſcendi non habet locum, niſi vbi eſt caducitas.*
37 *Si aliquis eſt excluſus à iure prætorio, eſt locus iuri accreſcendi.*
38 *Excluſus à iure prætorio intelligitur excluſus à iure ciuili.*
39 *Succeſſorium edictum eſt inductum principaliter à prætore, ne creditores nimium differantur.*
40 *Si aliquis ſis excluſus à iure prætorio, dato, quòd poſſit ſucedere de iure ciuili, tamen habet locum ius accreſcendi reuocabiliter.*
41 *Ius accreſcen. competit inuitis, quando portio vacabat, antequam quis adiret partem hæreditatis ſuæ.*
42 *An in contractibus, & in feudis, & in emphyteuſi habeat locum ius accreſcendi.*
43 *An in iuriſdictione tam ordinarij, quàm arbitri, vel delegati habeat locum ius accreſcendi.*
44 *In executionib. teſta. locum habet ius accreſcendi.*
45 *Si ſint electi duo Ambaſiatores, & vnicuique ſtatutum ſit ſalarium, vno impedito, vel mortuo ſalarium accreſcit alteri.*
46 *An in plurib. tutor ib. ſit locus iuri accreſcendi.*

LEX PRIMA.

Voties. Ad euidentiam prę̃mitto, quòd iſta l. in gloſſ. legitur altero de quatuor modis, ſecundum primũ modum loquitur in hr̃ditate materna, vel lineæ maternę Secundò modo legitur in hę reditate paterna, vel lineæ paternæ. ſ. in filijs emancip. Tertio modo legitur in vtriſque, ſed iſta verba (ceſſante legitima ſucceſ.) denotãt contingentiam facti. Quarto modo illa verba, (ceſſante) &c. intelligun tur. i. reiecta, & debent tranſportari, & poni in fi. Tu autem reiectis his ambagib. dic, quòd ſenſus literæ eſt clarus, & q uòd illa verba, (ceſſante legitima ſucceſ.) intelliguntur in filijs emanci. & in omnibus alijs liberis, in quib. ceſſat ſucceſſio de iure ciu. & qui ſunt iſti, ſtatim declarabo, & ſic eſt ſenſus, quòd quãdo ſunt plures liberi, in quib. ceſſat legitima ſucceſſio, hoc eſt, qui non poſſunt ſuccedere de iure ciui. ſed tantum de iure prætor. ſi aliqui ex eis omittant ſuccedere de iure præto. vel repudiando expreſsè, vel tacitè per lapſum anni, portio eorum accreſcat alijs, & tex. ideo dixit ceſsante legitima ſucceſ. quia ſi eſſent liberi, qui poſſent vtroque iure ſuccedere, tam de iure ciu. quam prætorio, licèt omitterent ſucceſſionem de iure præto. tamen quia poſſent venire alio iure ciuili. l. ſuum. ſ. de iure delib. facit. l. ſi domus. ff. de ſer. vrb. præd. & ſic portio eorũ non eſſet omni iure deſerta, certè non haberet locum ius accreſc. & iſte eſt realis ſenſus huius tex. ¶ Secundò ad euidentiã præmitte, quia tota difficultas ſtat in illis verbis, ceſſante legi-
1 tima ſuc. ideo debes aduerte, † quòd iſte terminus legitima, de per ſe in iure noſtro capitur varijs modis, de quib. per Salic.
a hic, in prin. Item legitima [a] ſucceſſio in ſpecie dicitur illa, quæ defertur à l. ciuili, ſeu à quacunque parte iuris ciu. ad differentiam iuris prætorij, ſeu ſucceſſionis, quæ defertur de iure præ-
2 torio, vt declarant Odof. Cy. & Alb. hic. † Neceſſarium ergo eſt ſcire, quot modis deferatur legitima ſucceſſio, qa in omnib. intelliges, quòd loquitur iſta. l. Item, qui ſunt iſti, in quib. ceſſat legitima ſucceſſio. ¶ Circa primum ex mente Odof. Cy. & Alb. hic, vt plenius loquar, dic, quòd ſex modis defertur legitima ſucceſſio à iure ciu. ¶ Primò modo filijs in poteſtate. l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. ſ. fui. Inſti. de hære. quali. & dif. ¶ Secundò, qũ non eſſent aliqui filij, ſed nepotes, vel pronepotes ſupereſſent ex filijs præmortuis: nam iſti ſubintrant locum patris, & ſuitatis, vt Inſti. de hære. quæ ab inteſt. §. 1. & §. admonendi. & in §. poſthumorum. Inſti. de exhære. libe. in l. poſthumorum. ff. de iniuſt. rup. in §. 1. in Auth. de hære. quæ ab inteſt. ¶ Tertiò loco prædictis omnib. deficientib. admittuntur parentes, & alij aſcẽ dẽtes per lineã maſculinam, turbato ordine naturæ. l. nam &
b ſi parentib. ff. de inoff. teſt. l. cũ ratio. ff. de bo. dam. l. octaui. [b] ff. vnde cognati. ¶ Quartò loco prædictis omnibus deficientibus admittuntur omnes agnati, hoc eſt omnes, qui per lineam maſcu. coniunguntur. Inſti. de legi. agn. ſu. in princip. l. legitimis. ff. vnde cog. Item mater ſuccedit filio, & ècontra, licèt non ſint adinuicem agnati, ſed cognati, & ideo olim vnus non ſuccedebat alteri. ſcilicet filius non ſuccedebat matri, & ècontra, ſed poſteà per Senatuſconſ. Tertul. vel Orfi. & propterea in eis cadit legitima ſucceſſio, quia nunc vocantur à l. ciuili, hoc eſt à Senatuſconſ. ¶ Sextò modo, & vltimo dicitur legitima ſucceſſio omnis illa, quæ defertur ex teſtamento, quicunque in teſtamento ſit inſtitutus, etiam penitus extraneus per legem ciuilem ex teſtamento ſuccedit. l. lege obuenire. & l. legitima. ff. de verb. ſig. iuncta l. legitima. ff. de pet. hęre.
c In omnib. iſtis modis cadit legitima ſucceſſio. ¶ Tamen [c] di-
3 ligenter aduerte, † quòd illa propriè dicitur legitima ſucceſſio, quę defertur ab inteſtato: illa aũt, quæ defertur ex teſtamẽto, & ſic ex diſpoſitione teſtatoris, nõ dicitur propriè legitima ſucceſſio, ſed largè, eo quia confirmata eſt à lege 12. tab. vt dicit tex. in l. lege obuenire. ff. de verb. ſig. ,ppriè, ergo & ſtrictè illa
4 dr̃ legitima ſucceſſio. † Et illi dr̃ legitimi hr̃des, qui tũ ab inteſttato à l. ciuili vocantur. ita probat text. in l. 1. in princ. ff. de legi. tu. & tex. eſt melior de toto corpore iuris, qui ponit iſtam dr̃iam, in l. 3. §. de illo. ff. pro ſoc. & Raph. Fulgoſ. ita expreſsè declarat ſuper. l. 1. ff. pro ſocio. & dicit Bald. in d. §. de illo, quod caſus illius. §. eſt ſingularis. Ad idem facit text. in l. illud. de
5 acquirend. hæredi. † Hinc reſultat in practica maximus effe-
d ctus, quòd ſi aliquis aquireret emphyteuſim [d] pro ſe, & legitimis hæredibus, non venirent niſi, qui ſunt propriè legitimi hæredes, & ſic qui ab inteſta. à l. ciuili vocantur, nõ à teſtatore in teſtamento, & ita in ſpecie per prædicta determinat do. Alexand. de Imol. nec alibi tactum inuenio, in conſilio 56. in 2. volum. quod incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Anton.
6 in ſecunda colum. † Adde, quod idem domin. Alexand. in l. ex facto. §. fin. ad fi. ff ad Trebel. ſimiliter dicit, quòd illa verba, [ſine legitimo hærede.] non intelliguntur de filio tantum, ſed de ſucceſſuro ab inteſt. non autem ex teſtamento, per d. l. 3. §. de illo. Item adde, quod vult Bartol. circa illum. §. de illo. in l. 3. in vltim. colum. ff. de lega. 1. Tamen Raphael. Cuman. in
7 d. l. ex facto. §. fi. dicit, quòd habuit de facto conſulere, † quando teſtator dicit, ſi deceſſerit ſine hærede legitimo, quòd non intelligitur de filio tantum, ſed de omni alio, qui de iure ciuili ab inteſtato ſuccederet, & etiam de extrano hærede inſtituto. allegat. l. 1. cum gloſſ. C. ſi ſocius imperia. lib. 10. & ita limitat
8 text. in d. l. ex facto. §. final. † Et ſi teſtator ſubſtituit [e] Titium,
e & eius legitimam ſucceſſionem, quomodo intelligitur illud, legitimam ſucceſſionem, vide per Abb. in conſil. 3. in 2. vol. incip. Nitar in præſenti cauſa. in tertio dubio. Sed in contrarium fortiter facit text. in dict. l. lege obuenire. in verb. non impropriè. & ibi glo. tenet contra reſpon. ad d. §. de illo. Sed d. Fulg. in d. l. 1. §. 1. reſpondet, ꝙ debet intelligi minus propriè, & mediãte teſtamento. Tu dic melius ſecundum Alb. in d. l. lege obuenire, ꝙ qñ iſte terminus profertur à l. tunc intelligitur etiam de ea, quæ obuenit ex teſtamento, ſecus ſi ab homine, vel contrahentibus. ita loquitur. d. §. de illo, & rationem ibi aſſignat Bartol. quia hæreditas, quæ obuenit ex teſtamento, mediante teſtamento defertur, ſed illa, quæ defertur ab inteſtato, obuenit immediatè, & verba contrahentium, prout ad aliquid referuntur, debent intelligi propriè, & immediatè, vt ibi eſt
9 text. not. in 2. colum. ¶† Aduerte etiam, quòd iſta verba, quæ apponuntur in ſubſtitutionibus, videlicet ſi moriatur abſque
f legitimis filijs, vel ſi pater acquirat emphyteuſim [f] pro ſe, & filijs legitimis, talia verba, filijs legitimis, non intelliguntur de filijs maſculis tantum, ſed etiam de fęminis, ita expreſsè declarat Ioan. And. in capitul. Raynaldus. de teſtam. & ibi domin. Anton. de Butr. in ſecunda colum. & alij Canoniſtæ per multa iura per eos allegata, & ſequitur domin. Alexand. in conſil. 55. in 3. vol. quod inci. põ deratis his quę in themate narrantur, in penultim. colum. Et ſic habes, quæ dicatur propriè legiti-
10 ma ſucceſſio, & qui propriè legitimi hæredes. ¶† Videndum nunc eſt de ſecundo, qui ſunt illi, in quibus ceſſat legitima ſucceſſio, & breuiter, & neceſſariò dic, quòd quatuor principalibus modis, & in omnibus iſtis exemplifica, & intellige iſtam l. ¶ Primò filij, & alij deſcendentes emancipati à patre, vel auo, nam emancipati ſecundum iſta iura ſunt incogniti de iure ciuili, & ſic in eis ceſſat legitima ſucceſſio quamuis de iure prætorio admittantur. §. emancipatos. Inſtitut. de exhæ-

ADDITIONES.

a ¶ Legitima. Adde Iaſ. in l. 1. 5. col. ĩ. vnde vir & vxor. PVRPV.
b L. octaui Nihil facit. ſed. l. ſcripto. ff. vnde lib. PVRPV.
c ¶ Tamen. Tangit Iaſon in rubr. ĩ. vnde legi. gloſſ. 1. in l. legitimam. ff. de peti. hæred. PVRPV.
d * Emphyteuſim. Adde Alex. conſi. 75. lib. 1. Dec. conſi. 32. col. 1. hic tamen videtur tenere cõtra Iaſ. dum diſtinguit, ſed ab Alex. non eſt receden. tanquam ab Ill. viro, inquit Dec. conſi. 62. & fac. quia verba contractus dant eſſe rei. Bal. in l. quoties. C. de ſuis, & legi. nec à proprietate verborum eſt receden. l. non aliter. de leg. 3. Itẽ verba contract. ſtrictè ſunt intelligenda. l. quicquid adſtringendæ. de verb. obl. fac. tex. in l. veterib. ff. de pac. BELLOT.
e ¶ Subſtituit. Adde Docto. in l. ex facto. in §. ſi quis rogatus. ff. ad Treb. Bar. in l. Gallus. in §. etiam. de lib. & poſthum. Docto. in l. ſi tibi decem. in §. ſi pactus. ff. de pact.
f ¶ Emphyteuſim. Adde Doctor. in l. 1. ff. de verbor. ſign. Doctor. in l. 1. C. de condi. inſer.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

de exhere. lib. & §. emancipati. Inſti. de hær. q̃ ab inteſt. ¶ Secũdò, deſcendentes ex fœminis, vel linea fœmina, ideo ſi ex filia mea naſcantur liberi, vel alij deſcendentes, quia iunguntur mihi ex parte matris tantum, non ſuccedunt de iure ciuili, ſed ſunt penitus incogniti. Et in hoc diligẽter aduerte, ꝙ quamuis mater admittatur ad ſucceſſionem filij, & ècontra filius ad hę
a reditatem matris per Senatuſcon. & ſic per l. ciuilem, [a] tamen excepto filio alij liberi, vel deſcendentes non veniunt per aliquod Senatuſconſ. & ſic in eis ceſſat legitima ſucceſſio. & ideo plures nepotes in hæreditate aui materni, vel auię maternę nõ ſuccedunt de iure ciu. per aliquod Senatuſ. nec ècontra, & ſic in eis ceſſat legitima ſucceſſio. l. nepotib. cum gloſſ. ĵ. vnde leg. Inſt. ad Senatuſc. Orfi. in prin. cum gl. ibi. in verbo. liberi. vocantur tamen de iure prætorio, cùm ſint cognati, & in iſtis etiam poſſet exemplificari regula huius text. ¶ Tertiò modo omnes tranſuerſales iuncti per lineam fœmininam, & ſic cognati, puta ſi mater habeat plures filios, item habeat fratrem, iſte frater eſt auunculus iſtis filijs, & conſequenter cognatus tantum, certè in iſtis liberis in hæreditate auunculi ceſſat legitima ſucceſſio, quia de iure ciu. non ſuccedunt. Inſti. de cog. ſuc. in prin. ſed tantum de iure prætorio, & in iſtis etiam poteſt exemplificari iſta l. ¶ Quartò modo poteſt ceſſare legitima ſucceſſio in omnibus illis ſex generib. in quib. s̃. dixi deferri legitimam ſucceſſionem, qñ ab ea excluderentur per repudiationem expreſſam, quia renunciaſſent ſucceſſioni de iure ciuili, vel per lapſum 30. anno. ignorantes eſſent excluſi à ſucceſſione de iure ciuili, & ſic à legitima ſucceſſione: nam poſſent tantum venire de iure prætorio. l. ſuum. infra de iure deliberan. & in his etiam potes exemplificare hanc. l. & ſic vides, quomodo generaliter intelligo iſtam. l. non reſtringendo, prout faciunt glo. & alij Doct. ¶ Iſtis ſic præmiſſis venio ad text. quem ſumma ſic. Illis, qui de iure prætorio ſucceſſerunt, ita demum portio omittentium ſuccedere eodem iure accreſcit, quando etiam ſucceſſio de iure ciui. ceſſat. h. d. Et ratio eſt, quia quamuis cohæres excludatur vno iure, & ſic iure prætorio, ex quo tamen poteſt alio iure venire, certè, quia eius portio non eſſet
11 plenè defecta, non haberet locum ius accreſcendi. ¶† Not. quòd quemadmodum inter plures, qui poſſunt ſuccedere de iure ciuili, habet locum ius accreſcendi. l. vnica. §. his ita. s̃. de cadu. tol. l. cùm hæreditate. ff. de acquirend. hæred. l. ſeruus cõmunis ab extero. & l. fin. eod. tit. & l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis, & legit. l. ſi ſolus. ff. de acquir. hæred. l. 1. § ſi nemo. ff. ad Tertul. &
b vt iſtud ius accreſcendi [b] habet locum in portionibus hæreditarijs delatis diuerſis hæredib. ita etiam habet locum in diuerſis portionibus hæreditarijs delatis vnimet tantum, quia ſi vnam ex iſtis partibus hæreditarijs acceptat, neceſſariò ſibi inuito accreſcunt aliæ. l. quidam elogio. C. de iure delib. l. 1. & 2. ff. de acquir. hæred. Et adde vnum, ꝙ videbitur tibi mirabile, ꝙ iſtud procedit etiam ſi hæres in aliqua ex iſtis partib. haberet ſubſtitutum. Exemplum, pone, teſtator inſtituit me hæredem in diuerſis partib. deinde ſi hæres non ero in tali parte, ſubſtituit Caium, nunquid poſſim acceptare alias partes omiſſa iſta, in qua habeo ſubſtitutum? Videretur, quòd ſic, qa teſtator dando ſubſtitutum in illa parte, videtur mihi dediſſe facultatem abſtinendi ab illa parte Contrarium tamen eſt verum, prout determinat text. mirabilis in d. l. ſi ſolus. in princip. nam per dationem ſubſtituti intelligitur data licentia abſtinẽ-
c di, quando eſt datus ſubſtitutus vniuerſaliter, [c] ſecus ſi particulariter. text. eſt ibi, cùm idem iuris videatur eſſe de parte quo ad partem, quod eſt de toto quo ad totum. l. qui ſcit. ff. de vſur. cum glo. Tu conſidera, quòd Bartol. in dicta l. ſi ſolus. in ratione quam aſſignat, ſentit contrarium. Item iſtud ius accreſcen. habet locum, nedum quando ſucceſſio immediatè nobis defertur ex perſona noſtra, ſed etiam quando ex perſona ſerui, vel filij. l. ſeruus communis ab extero. ff. de aquirend. hæredita. ſicut ergo ius accreſcendi habet locum inter ſuccedentes de iure ciuili, ita etiam habet locum inter ſuccedentes de iure prætorio. caſus eſt hic, & in l. tertia. §. final. cum l. ſe-
12 quen. & princip. ſequentis. ff. eod. ¶† Nunc videamus, quæ ſit ratio fundamentalis iſtius regulæ, quare introductum eſt ius accreſcendi. dicit Ludouic. Roman. hic, & ante eum plenius Odofr. hic in quinta colum. in fin. quòd ratio eſt, ne contingat, quòd teſtator decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quòd ius non patitur. l. ius noſtrum. ff. de regul. iur. Iſtam rationem originaliter aſſignat glo. in l. ſeruus communis ab extero. in gloſſ. penultim. ad fin. ff. de acquirend. hæred. Bartol. in l. vnica. §. his ita. C. de caduc. tollen. Bald. in l. ſi mihi, & tibi. in principio. ff. de legat. primo. Et pro iſta ratione eſt bonus text. in l. ſi duobus. ff. de teſtamen. mili. & iſtam rationem etiam tenet Bartol. in l. re coniuncti. in 11. colum. ff. de legat tertio. &
* etiam in antepenult. colum. *& iſta ratio communiter aſſignatur*, ſed
d iſta ratio [d] eſt falſa ex 4. argum. ¶ Primò, quia ius accreſcendi non ſolùm habet locũ in ſucceſſione ex teſtamento, quo caſu ratio dicta poſſet eſſe colorata, ſed etiam habet locum
e inter ſuccedentes ab inteſta. [e] vt patet ex generalitate huius legis, & l. qui ex duabus. §. final. ff. de acquirend. hæred. ſed inter ſuccedentes ab inteſtato ceſſat ratio prædicta, quia omni
13 caſu ſemper eſſet in totum inteſtatus. ¶† Secundò confunditur, quia licèt teſtator à princip. non poſſet decedere pro parte teſtarus, & pro parte inteſtatus, tamen ex poſt facto bene poteſt, text. eſt in l. circa. ff. de inofficioſ. teſtament. ¶ Tertiò confunditur per text. in prælleg. l. ſi ſolus. in princip. vbi in omni parte erat prouiſum per dationem ſubſtituti, vt non poſſet teſtator decedere quo ad partem inteſtatus, & tamen habet locum ius accreſcendi, text. eſt ibi. Niſi dicas, vt per Bartol. ibi, quòd iſtud ſit, ne ſtet in pendenti. ¶ Quartò, quia ſi prædicta ratio eſſet vera, ſequeretur, quòd ius accreſcendi non haberet locum in contractibus, & tamen iſtud eſt falſum. l. fundus ille. ff. de contrahen. empt. ſecundum tamen diſtinctionem Bartol. & aliorum in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verbor. obligationib. per Alberic. Bald. & Salicet. hic cum concordan. ¶ Tu ergo dic, quòd duplex fuit ratio, quare eſt adinuentum ius accreſcendi, & iſtas duas rationes ſentit clarè text. in l. vnica. §. his ita. C. de caduc. tollend. & Bartol. in l. prima. in prima colum. ff. de acquiren. hæred. propter abſurditatem euitadam. Prima ratio eſt, ne ſit in poteſtate hæredis vnam partem accipere, & aliam omittere, quod videtur abſurdum. l. prima. & ſecunda. ff. de acquirend. hæred. & ſic non poteſt ſcindere, vt dicit Bartol. in dict. l. ſi ſolus. tamen verè iſta ratio parum eſt vltra dubitationem. Alia eſt ratio, quia hæres repreſentat perſonam defuncti, & fingitur eadem perſona cum defuncto. in Authentic. de iureiurand. à mori. præſtito. in princip. glo. in l. cùm à matre. C. de rei vendic. ideo non poteſt repreſentare in parte, & in parte non, quando in totum poteſt ſuccedere, quod eſſet, ſi non haberet locum ius accreſcendi. pro iſta ra-
f tione [f] facit, quòd licèt in hæreditatibus habeat locum ius accreſcendi. l. ſeruus communis ab extero. ff. de acquirend. hæred. ſecus eſt in legatis. l. & Proculo. ff. de legat. ſecundo. declarando, vt ibi per Bartol. & Bald. in l. vnica. §. vbi autem. C. de caduc. tollen. quia in legatis non accreſcit inuito. dict. l. vnica. §. vbi autem. ſed in hæreditate accreſcit ipſo iure, & inuito. dict. l. vnica. §. his ita. & etiam cum onere, quod non eſt ſemper in legatis, vt in iuribus prælleg at. Et iſtam rationem etiam tenet Bartol. in l. mulieri, & Titio. ff. de condi. & demonſtrat. & notabiliter Bald. in l. prima. C. de indict. viduita. tollend. Tamen etiam huic rationi obſtat illud, quod dixi de contractibus, in quibus non haberet locum ius accreſcendi, quia ceſſaret prędicta ratio, quod eſt falſum. Bald. autem in l. vnica. §. in primo. in vltima columna. C. de caduc. tollend. dicit, quòd eſt ratione vnionis. Aliam rationem aſſignat Bald. in l. prima. C. de indict. viduita. tollen. & facit text. in dicta l. ius noſtrum. ibi, (earumque rerum inter ſe naturaliter pugna eſt.) Aliam rationem aſſignat breuiloquè Franciſc. de Aret. in dicta l. prima. ff. de acquirend. hæreditate. quia eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. l. eum, qui hædes. ti. de vſucapionib.
14 ¶† Prædictam regu. limitat Lu. Ro. hic, & in l. 1. ff. de acq. hęr. non habere locum in fiſco hęrede, in quo non habet locum ius accreſcendi. ad hoc allegat gloſſ. pro ſing. in l. ea ſola. ff. de reg. iu. ſed do. Alex. in d. l. 1. in pen. col. ff. de acq hære. reprehen-
g dit iſtam fallentiam, [g] eo quia rationes prælllgatæ habent etiam locum in fiſco hærede, & dicit, quòd gloſſ. in d. l. ea ſola, non loquitur, quando fiſcus veniebat tanquam hæres, ſed
h aliter. Bene verũ eſt, [h] ꝙ gl. in d. l. ea ſola. eſt ſingul. ad aliud, ad
15 regulã, q̃ habet, ꝙ deportatus nõ põt habere hr̃dẽ, † vt ſit verum,

ADDITIONES.

a ¶ Ciuilẽ. Adde Alex. hic 2. col. & Iaſ. in 7. col. & in l. ſi emancipati. col. 3. in fin. C. de collat. vbi iſtud replicat. PVRPV.

b ¶ Ius accreſcendi. Adde text. in l. & ſi. ff. ſi pars hær. pet.

c * Vniuerſaliter. Adde contrarium per text. in l. Iulianus. in princip. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſt. notat Iaſ. in l. 1. ff. eo. tit. ſi quis omiſ. cauſ. BELLOT.

d ¶ Ratio. Iſtam appellat fragilem Alex. ĵ. col. vlt. ſed eam ſequitur Iaſ. inſti. de vulg. in prin. in 2. addi. ad Chriſtopho. Por. PVRPV.

e ¶ Ab inteſtato. Idem dicit Alex. hic in vlt. col. in prin. PVRPV.

f ¶ Ratione. Lim. Cur. conſi. 37. 7. col. verſi. nec obſt. arg. PVRPV.

g * Et quidem bene, q̃a fiſcus vbi non habet expreſſum aliquod ſpeciale, vtitur iure communi priuatorum. l. 1. cum ibi no. C. de pet. hære. l. item veniunnt. §. in priuatorum. ff. eod. tit. ergo ſi eſt hæres, habebit ius accreſcendi ſicut alij hæredes, ſed quando capit bona deportati, aut alterius delinquentis, aut aliàs vacantia, non dicitur hæres. l. 4. §. non hæres. ĵ. de fideicommiſ. liberta. Bal. in l. ſi. in 4. q. ĵ. de iur. delib. TROT.

h ¶ Verum eſt. Iaſ. in l. 1. in 8. limi. C. de hære. inſti. PVRPV.

Source : BIU Cujas

rum, quando fiſcus vult habere bona deportati, aliàs fiſco nolente venire, deportatus habet hæredem. Iſta eſt gl. ſing. quam ad hoc allegat pro ſing. Bal. in l. eã quã. in 6. col. C. de fideicom. & Lud. Rom. in d. l. 1. in fi. ff. de acq. hær. & hic, & eſt tex. in l. ſi
15 ſeruus plurium. §. ſi quis ante. ff. de leg. 1. ¶† Not. ex iſto tex. ſecundum Bald. quòd decretum iudicis interpoſitum ſuper parte, trahitur ad totum per ius accreſcẽdi, quod procedit in decreto interpoſito ſuper bon. poſ. quæ eſt ipſo iure, ſecus ſi ſuper poſ. bon. iuxta l. fi. ℸ. de edi. diui. Adria. tollen. ita limi-
16 tat Bal. met. s̃. in vlt. col. ¶† Tertiò no. caſum, in quo acquiritᷣ bon. poſ. & non requiritur aliqua præſentia iudicis, quando ipſo iure acquiritur mediante iure accreſcendi, & ita limitatur. l. fi. s̃. tit. 1. Facit text. in l. 3. §. fi. cum duab. ſeq. & ibi not. Bar. fi. eo. & l. tutor. cum gloſſ. ff. eod. tit. arguendo à ſpeciali, & de hoc eſt text. expreſſus in l. ſecunda. §. ſi duo. ff. de ſecund. tab.
17 ¶† Quarto not. quòd licèt regulariter acquiſitio ſucceſſionis, & repudiatio à pari procedant. l. is poteſt. de acqui. hęre. tamen in iſta materia non æquiparantur, quia in repudiatione bon. poſ. vel expreſſa, vel tacita per lapſum temporis non requiri-præſentia iudicis, ſicut in agnitione. l. fi. s̃. tit. 1. & ſic facillus inducitur priuatio, quàm acquiſitio. idem bene probatur in l. puberem. iuncta. l. ſuum. ℸ. de iure delib. vbi etiam non procedunt à pari, acquiſitio hæreditatis, & repudiatio. Conſidera tamen in prædictis, quia ſolùm poteſt repudiari bon. poſſeſſio edictalis. l. 1. §. decretalis. ff. quis ordo in bon. poſ. ſeruetur, & ſpes habendæ decretalis, vt per gl. in l. 1. in gl. fi s̃. tit. 1. & ſic ibi perditur illud, quod etiam ſine iudice habetur. Item, quòd nõ
18 ſint paria, probatur in l. tutor. cum gl. ff. eo. ¶† Quintò not. declarationem ad regulam, quæ habet, quòd nihil eſt tam natu
a rale, quàm vnum quodque tolli eo modo, quo inductum, vel ligatum eſt. l. prout. ff. de ſolu. & l. nihil tam naturale. ff. de regu. iu. nam procedit poſtquam vinculum eſt inductum, ſed ante poteſt aliter tolli quàm inducatur, vt patet hic in bo. poſ. quæ poteſt ſola voluntate repudiari, & tamen non poteſt ſola voluntate agnoſci, ſed requiritur præſentia iudicis. l. fi. s̃. titul. 1.
19 ¶† Sextò no. in verb ceſſante legitima ſucceſſione. à contrario ſenſu ſecundum verum ſenſum, quòd ſi eſſent liberi, qui poſſent ſuccedere tam de iure ciuili quàm prætorio, & omitterẽt de iure prætorio, tamen non haberet locum ius accreſcendi, ex quo poſſunt venire de iure ciuili, & ſic eorum portio non eſt plenè defecta, vt l. ſuum. ℸ. de iure delib. licèt Bar. ℸ. repobando gl. velit contra, & malè, ꝙ qui renuntiat ſucceſ. quæ compe tit de iure prætorio, videtur etiam renunciare ei, quæ competit de iure ciuili. per l. puberem. ℸ. de iure delib. & malè, prout eſt gl. & ibi ipſemet Bar. ſibi cõtrarius in l. nec is. §. fi. ff. de acqui.
b hęre. quia qũ vni competũt duo iura, vni renunciãdo non vĩ alij renunciare. l. ſi domus, & ibi no. Bar. ff. de ſer. vrb. præd. & l. ſi mihi. ff. de ſer. ruſt. prędd. & l. hĩs meus. ff. de ꝙd. & dem. Niſi tñ deas, ꝙ verum eſt, quando tendunt ad diuerſa, ſecus ſi ad eundem effectum, vnde tex. hic preſupponit, quòd ceſſat legitima ſucceſſio de iure ciuili, ad hoc, vt repudiatio iuris p̃torij faciat eſſe locum iuri accreſcẽdi, & iſte eſt verus intellectus huius. l.
20 ¶† Circa iſtum tex. & eius materiam quæro, an ius accreſcendi tranſeat ad emptorem, qui partem à cohærede emit hæreditatis Ray. & Flo. in l. 1. §. interdum. in 4. col. ff. de vſufru. accre. tenent, quòd non, & pro eis eſt, quia venditor hæreditatis remanet hæres, & conuenitur actionib. hæreditarijs ſicut prius. l. 2. C. de hære. vel act. vend. & l. 2. C. de pact. ergo ad eum debet ſpectare ius accreſcendi, ſicut & ſpectat ſubſtitutio. l. ex facto. §. Iulius longinus. ff. de de vulg. & pup. & idem per hanc rationem tenet ſubtilis Pet. de Bellaper. in l. re coniuncti. ff. de leg. 3. Sed ad hoc poteſt reſponderi, quòd aliud ſit in ſubſtitutione, & aliud in iure accreſcendi, quia ſubſtitutio concernit perſonam, ſed ius accreſcendi concernit rem, ſeu portionem. l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis, & legit. Eandem opin. tenet Salycet. hic, [ſub dubio tamen fortè] motus, quia venditor habet pretium portioninis hæreditatis venditæ, & ſic cenſetur habere ipſam portionem hæreditatis, cui debet accreſcere, cùm in iſtis vniuerſalibus pretium ſuccedat loco rei. l. ſi & rem, & pretium. ff. de pet. hær. in l. 2. §. peruenisſe. ff. de hær. vel act. vend. & l. Imperator. § fi. cum l. ſeq. ff. de leg. 2. Contrariam partem tenet Bar. in l. re coniuncti. ff. de leg. 3. in 5. q. 1. quæſtionis principalis: motus fortiter per l. ſi totam. ff. de acq. hær. vbi reſtituta hæreditate fideicommiſſario, quamuis reſtituens remaneat hĩs, tñ ius accreſcendi non competit ei, ſed fideicommiſſario, & ratio aſſignatur ibi in tex. quia rem non vĩ hĩe, & ſic ius accreſcendi reſpicit rem, & non perſonam, ideo tranſmittitur, ſecus in ſubſtitutione. l. ſi ex plurib. ff. de ſuis, & leg. ꝙ Bar. alleg.
* tex. in l. 2. §. cũ quis debitori. ff. de hær. vel act. ven. ibi, *emptorem hereditatis vicem hæredis obtinere*. Sed ò conſidera tex. in rõne ſui in l. 2. §. illud. poteſt quæri. ff. de hære. vel act. ven. Item pro Bart.
facit, quia in iure accreſcendi portio accreſcit portioni, & non perſonæ. l. ſi quis Titio. in fi. ff. de vſufru. l. interdum. ff. de vſufr.
c accre. l. hæc ſcriptura. §. fi. ff. de condi. & dem. Tene ℸ Bart. c qa ratio quare eſt inductum ius accreſc. militat ꝓ hærede, & nõ pro emptore hæreditatis, quamcunque rationem teneas ex his, quas aſſignaui. s̃. in 1. not. & maximè vltimam. Secundò contra Bar. moueor, quia in emptorem hæreditatis non tranſeunt niſi actiones, quæ tunc tpis competebant, nõn quæ in futurum competunt. l. hęredem. cum gl. & ibi Bar. ff. man. quæ lex eſt ad hoc ſing. fm Bal. in l. ſi in ſolutum. C. de act. & oblig. facit. l. 1. §. 1. ff. de hære. vel act. ven. Tertiò ℸ Bar. facit certa regula, quia inter ſuccedentes iure diuerſo non habet locum ius accreſc. l. ſed cum patrono. in prin. ff. de bon. poſ. Non obſtat. l. ſi totã. alleg. per Bar. quia reſpon. tripliciter. Primò fm Sal. hic ꝙ aliud eſt in hærede, qui vendit hæreditatem, quia habet pretium, ꝙ in vniuerſali b. ſuccedit loco rei, vt dixi, ideo cùm cẽſeatur habere hæreditatẽ, portio ſibi accreſcit, ſecus in hærede poſtquam reſtituit hæreditatem, cùm nõ habeat aliquod pretium loco rei, & hoc propriè vĩ dicere text. in d. l. ſi totam. in fi. Sed ò tu notabilius rñde ex mente Bald. in l. 2. in 1. oppo. C. de pac. ꝙ aliud eſt in fideicommiſſario, quia in eum tranſeunt iura vtilia actiuè, & paſſiuè ex diſpoſitione teſtatoris, & Senatuſcon. Trebelliani, & repreſentat perſonam teſtatoris, quæ omnia tria ceſſant in emptore hæreditatis. Tertiò reſponde, ſecundum Raph. Cum. in l. Papin. ff. ad Treb. vbi etiam tenet contra Bar. ꝙ l. ſi totam. loquitur, quando accommodauit fidem de reſtitueddo incapaci, & ſic in caſu prohibito, vt ibi per glo. & Docto. nimirum ſi priuatur etiam iure accreſcend. Itẽ loquitur, qñ compulſus adijt. d. l. Pap. in verbo cõpulſus adijt, quæ probat à ℸrio ſenſu, ꝙ ſi hæres ſponte adijſſet, ſibi competeret ius accreſcendi, & non fideicom. & ſic ℸ Barto. Sed tu ℸſidera, ꝙ text. in d. l. ſi totã. non fundat ſe, qa grauatus ſit reſtituere incapaci, nec quia ℸpulſus, ſed quia rẽ non vĩ hĩe. ¶ Capio gl. primam magnam, quæ ſecundum Doct. eſt valde difficilis, & dum Doct. ſtudent declarare eam, magis obfuſcant, pręcipuè Bal. quia vt atteſtatur Pau. de Caſt. hic in 1. col. in hac. l, volauit ꝓ aera, & nubes, & loquutus eſt ad oſtentationẽ, ſed non ad vtilitatem, & neceſſitatem. Quia ergo difficultates præſentis gloſſ. debent ſubtili ingenio declarari, ideo diuide eam in quatuor partes princip. prout ponit quatuor principales intellectus ad hunc text. partes patent in gloſſ. Verùm quia tota difficultas gloſ. pendet ſub primo intellectu, & conſequenter ſuper prima parte principali gloſſ. ideo eam magiſtraliter ſubdiuide in quinque particulas. In 1. parte gloſſ. ponit primum intellectum, quòd iſta lex loquitur in pluribus liberis venientibus ad ſucceſſionem lineæ maternę. In 2. oſtendit, quare iſta lex non poſſit loqui in aliquibus de linea paterna. In 3. gloſſ. remouet oppoſitionem contra id, quod proximè dixit, quòd iſta lex non poſſit loqui in liberis ex linea paterna. In 4. vult remouere aliam oppoſitio. quæ directo venit contra iſtum primum intellectum, quòd imò iſta lex non poſſit loqui in liberis ex linea materna, & in hoc bene reſpondet. In 5. gloſſ. fortiter opponit contra eundem intellectum, & malè reſpondet diuinando. Secunda ibi, quia ſi l. 12. tab. Tertia ibi, ita tamen ſi cæteri. Quarta ibi, & quod dicit. Quinta ibi, nec obſt. ¶ Venio ad primam partem gloſſ. In 1. gloſſ. ponit primum intellectum ad iſtum text. & iſte primus intellectus habet duas partes. Prima eſt, quòd iſta loquitur in pluribus liberis venientibus ad ſucceſſionem lineæ maternæ, in quibus gloſſ. intellexit hanc legem, quia præſupponit, quòd tales liberi non poſſent venire niſi de iure prætorio per vnum caput, ſcilicet per caput vnde cognati. Secunda pars iſtius intellectus, quæ ponitur in gloſſ. ibi, quia ſi. l. duodecim tabular. eſt, quòd iſta lex non poſſet loqui in pluribus liberis venientibus

ADDITIONES.

a ¶ Naturale. Vbi videas ſubtilem. d. Phi. Decium, & quæ ibi poſui in apoſtil. ad eum.

b ¶ Quia. Idem dicit ℸ. colum. 13. in prin. PVRPV.

c * Et hanc contra Bart. dicit communem Iaſ in d. l. re coniuncti, & ideo ab ea non recedendum, tñ dicit eſſe. q. pro amico, & cùm ibi Iaſ. rñdeat fundamẽtis hic ℸ Bar. adductis, omnino verior eſt opi. Bar. quia conſtat emptorẽ nec plus, nec minus iuris hĩe, q̃ ipſum hæredem. l. 2. in princ. & §. illud. & §. ſicut lucrum. & §. ſi Titius. ff. de hær. vel act. ven. l. emptor. C. eod. tit. ibi, oĩa iura vtilia tranſeunt. Et in quem transfertur principale, in eum & oĩa iura transferuntur, quæ illud augere poſſunt. l. grege. l. ꝙ in rerum. §. 1. cum ſim. de leg. 1. & incrementum ſit rei, & conſequenter ei, qui rem habet. l. dominus. §. fin. de vſufr. & qui pretium dedit, vtique dedit etiam pro hoc iure accreſcendi, quod iam inerat portioni ab initio in ſpe. Et quamuis emptor non ſit hæres propriè, tamen quia habetur pro tali, habet omnes effectus illius talis. l. 1. §. hoc autem. ad Treb. in fin. l. 3. de bon. poſſ. TROT.

Iaſ. ſuper ij. Cod.

Source : BIU Cujas

niẽtibus ad ſucceſſionem patris, vel lineæ paternæ. Ratio, quia tales liberi poſſunt venire ex triplici capite. l. 1. § ſed videndũ. ff. ſucceſ. edic. ideo licèt excluderentur repudiatione expreſſa, vel per lapſum temporis à primo capite. ſ. vnde liberi, quia tamen poſſent venire per alia duo capita, certè non habet locum ius accreſcendi. In tertia particula, quæ eſt ibi, ita tamen ſi cæteri. gl. fortiter opponit contra ſecundam partem dicti intellectus, quòd imò iſta lex poſſit procedere in pluribus liberis venientibus ad ſucceſſionem patris, vel lineæ paternę non obſtante fundamento facto in ſecunda parte, dum dicebatur, quòd filius excluſus à primo capite, poſſet tamen venire per alia duo capita, ergo non haberet locum ius accreſcendi. nam iſtud fundamẽtum non eſt verum: nam ipſe filius excluſus à primo capite tempore vel repudiatione, nunquam poteſt redire ad illud caput, vnde ſemel excluſus eſt. § admonẽdi. Inſti. de hęre. q̃ ab inteſt. & alijs iur. in gloſ. alleg. Ex primo ergo capite, à quo ſemel fuit excluſus, amplius venire nõ põt: nõ põt quoq; venire per ſucceſſorium edictũ de capite in caput ex alijs duob. capitibus, & ſic ex capite vnde legitimi vel vnde cognati, ex quo in iſta. l. p̃ſupponitur, quòd erant alij liberi in primo gradu, & ſic filius excluſus à primo capite, bene poteſt venire per alia
a duo capita, [a] quando non ſunt alij liberi in primo capite, ſed quando ſunt alij liberi in primo capite, non eſt locus ſecundo. l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſuc. edi. Gl. huic opoſitioni voluit reſpondere, & ſecundum Bar. dicit, quòd in iſta. l. non erant alij liberi, ſed iſtud eſſet de directo contra text. qui dicit, quoties plurib. liberis. Ideo ego intelligo, (& eſt verum,) quòd gloſſ. reſpondet, quòd bene erant alij liberi, ſed erant in remotiorib. gradib. ita dicit gl. ibi, ita tamẽ ſi cęteri eſſent in remotiorib gradib. & ſic vult dicere gl. q̃ erant omnes liberi, ſed non omnes primi gradus, ſed ſolùm ille qui repudiauit, vel eſt excluſus. Bar. reprobat leuiter, quia cùm text. dicat plurib. liberis. ergo præſupponit, q̃ iſti plures liberi erant in eodem gradu. Sed certè iſta non eſt neceſſaria conſequentia. In 4. particula, quæ eſt ibi, & quod dicit bon. poſ. gl. nunc opponit contra primã partem, inquantum dictum eſt, q̃ iſta lex loquitur in plurib. liberis venientib. ad ſucceſſionem matris, vel lineæ maternæ, quòd iſtud ſit falſum oſtenditur: nã iſta lex loquitur in plurib. liberis, qui veniebant ex bon. poſ. vnde liberi, ſed ſic eſt, quòd bo. poſ. vnde lib. non habęt locum in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ. l. quoties. ĩ. de ſuis. & legi. Gl. ad iſtud optimè reſpondet, quòd iſta lex loquitur generaliter de plurib. liberis ſuccedentib. de iure præto. ſed non dicit in ſpecie, quòd ſuccederent per caput vnde liberi, tunc. n. militaret arg. vnde dicit glo. quòd iſti plures liberi venient per bon. poſ. vnde cognati, & quantum ad hoc gl. bene reſpondet, quia verè text. non dicit in ſpecie, quòd iſti plures liberi intentauerint in ſpecie bo. poſ. vnde liberi. In 5. & vltima parti. quæ eſt ibi, nec obſt. gl. etiam format oppoſitionem contra primam partem intellectus præ dicti, quæ eſt valde fortis oppoſitio. Nam, quòd iſta lex non poſſit loqui in plurib. liberis venientib. ad ſucceſ. matris tãtum, patet, quia eſſet contra text. qui dicit, quòd in talib. liberis ceſſabat legitima ſucceſſio. nam iſtud eſſet falſum in hæreditate matris, quia filij ad hr̃ditatem matris legitimo iure ſuccedũt, & conſequenter de iure ciuil. per Senatuſconſ. Orfic. Hinc eſt, quòd filijs in hæreditate matris competit bon. poſ. vnde legitimi. l. 2. §. fi. ff. vnde leg. & firmauit gl. in l. 1. s̃. tit. 1. Ergo cùm in talib. filijs in ſucceſſ. matris non ceſſet legitima ſucceſſio, ergo in eis non poteſt intelligi iſta lex, quæ dicit ceſſante legitima ſucceſſione. Iſtud eſt fortè arg. ad q̃ gl. voluit r̃ndere, ſed r̃ndet obſcurè, & non bene, & dicit, quod verũ eſt, q̃ filij ad hę reditatem matris veniunt per Senatuſ. Orfi. & cõſequenter de iure ciuili, & conſequenter habent vnde legitimi. Nec iſtud gl. põt negare, ſed gl. dicit, quòd iſti liberi voluerunt venire per vnde legitimi, nec de iure ciuili per Senatuſ. forte, quia repudiauerunt, vel excluſi ſunt tempore, vnde habent bon. poſ. vnde cognati, vnde hoc attento, quòd ſunt excluſi voluntate per repudiationem, tex. dicit ceſſante legitima ſucceſſione, quod eſt
b diuinare. Iſtam gl. reprobat [b] Bar. per verba obſcura, quia ſi verum eſſet, quòd ibi liberi prius renunciaſſent iuri legitimo veniendi de iure ciuili, eſſent etiam excluſi à iure prætorio per l. puberem. ĩ. de iur. delib. arguendo ab additione ad repud. & malè dicit, vt dixi. s̃. in text. in vlti. no. Sed caue, dum Bart. allegat pro ſe. l. ſuum. ĩ. de iure delib. illa lex dicit contrarium, quòd renuncians iuri prætorio, poteſt venire de iure ciuili, prout etiã dicit tex. in l. 1 ĩ. de ſuis, & leg. Sed intellige ſanè Bar. hic loq q̃n adeſt cohęres, & ſic põt habere locũ ius accreſcendi, tũc, vt habeat locum ius accreſcendi, qui renunciat vni iuri, intelligitur vtrique renunciare, ſed q̃n non adeſt cohęres, & ſic ceſſat ius accreſcendi, tunc procedunt leges contrarię, & ita declarat ipſemet Bar. in l. filio præterito. in pen. col. ff. de iniuſto rupt. teſt. & an iſta opi. poſſit defendi, dixi. ĩ. in vlt. char. Caue tamen, quia d. l. puberem. in qua ſe fundat Bar. nihil loquitur de iure accreſcen. & ſic vides tu prouectè, quòd gloſſ. ponens primum intellectum habentem duas partes, format tres obiectiones, quarũ prima vadit ad ſecundam partem intellectus, aliæ duæ oppo. vadunt ad primam partem intellectus: ſecundæ oppoſitioni gloſſ. bene reſpondet, ſed non primæ, nec vltimæ, ideo iſte
* *intellectus communiter reprobatur.* videbitis tñ. ĩ. an poſſit ſubtiliter aliquo modo ſaluari. Adde inq̃tum ad primã oppo. q̃ q̃uis gl. non bene r̃ndeat, tñ ſm Fulg. Pau. de Caſt. & d. Alex. hic, põt ſaluari gl. aliter, videlicet, q̃ iſta. l. non poſſit loqui in filijs in ptãte, qa quãuis excluderet à bon. poſ. vnde liberi, tñ hr̃et locũ ius accreſcendi, eo quia poſſent ppetuò ſuccedere de iure ciuili, & excluſus à iure p̃torio nõ dr̃ excluſus à iure ciui. d. l. ſuũ. C. de iure delib. & l. 1. C. de ſuis, & leg. Iſta ſaluatio mihi non placet, quia ſm hanc rationem iſta lex etiam non haberet locum in ſucceſſione materna, quia filius excluſus de iure prætorio poſſet perpetuò venire de iure ciuili per Senatuſc. Orfic. ¶Circa tertiam oppo. etiam glo. non bene reſpondet, dum intelligit filijs nõ competere ſucceſſionem de iure ciuili in hæreditate matris, per Senatuſconſultum Orfician. eo quia filij noluerunt venire, nam idem poſſet dici in ſucceſſione patris, vel lineæ paternæ. Tamen ab iſta obiectione ſaluant gloſſ. Cy. Rayn. Bartol. & dom. Alexand. hic, intelligendo iſtum tex. non in ſucceſ. matris, ſed in alia ſucceſſione lineæ maternæ, & ſic glo. loquitur in linea materna, non autem in ſucceſſione matris, quia vt declaraui in euidentialib. Senatuſconſultum Orficianum ſolum habet locum in ſucceſſione filij erga matrẽ, ſed non in alijs liberis, vel deſcendentibus. Iſta ſaluatio eſt vera m ſe, ſed non eſt de mente gloſ. quæ dicit, quòd renuncia vnde legitimi. & venit vnde agnati, ex quo præſupponit, q̃ renunciatio vnde legitimi nõ põt loqui, niſi in ſucceſſione matris, & non in alia linea, cùm in alia linea non habeat locum vnde legitimi, vt prædixi. Item quia per eam nimium reſtringeretur iſta lex, non ſolum ad lineam maternam, ſed ad aliam ſucceſſionem quàm matris, ideo iſtum primum intellectum glo. non teneo. ¶Sum in ſecunda parte principali glo. ibi, vel pone ſecundo. quam ſubdiuido in tres particulas. In prima ponit ſecundum intellectum ad hanc. l. q̃ iſta. l. loquatur in filijs emancipatis. In ſecunda reddit rationem, quare iſta l. non poſſit loqui in filijs in poteſtate. In tertia aſſignat aliam rationem ad idem. Secunda ibi, ſi autem eſſent in poteſtate. Tertia ibi, item cùm inuiti. Ex iſta parte glo. habes tria. Primò ſecundum intellectum. Secundò, q̃ iuri immiſcendi non præſcribitur longiſſimo tempore, & ſic etiam 30. annis. Tertiò, q̃ beneficium abſtinendi non eſt de iure ciuili, ſed de iure prætorio tantum. ¶Habes ergo ex glo. ſm intellectum, q̃ iſta lex intelligatur in liberis emancipatis, & iſte intellectus eſt bonus, ſm Odofr. Cyn. & Alber. hic, & dicit Pau. de Caſt. q̃ iſta lectura clarè procedit, & miratur de Bart. q̃ iſtam lect. non approbet, ſed ſequatur quartam lect gl. quæ nil valet. Non nego tñ, quin etiam poſſit procedere in filijs in poteſtate, quando eſsẽt excluſi à iure ciuili expreſsè, vel tacitè, vt dicunt Iac. Butr. Bart. & Lud. Rom. hic, ſed dico, q̃ in filijs emacipatis ſemper procedit abſq; aliqua repudiatione expreſſa vel tacita cùm à iure ciuili non agnoſcantur. ¶Secundò habes ex gloſ. duas rationes, quare iſta lex non poſſit habere locum in filijs in ptãte, vt declarant Bart. & alij, ego autem ſubtilius conſiderando, puto, q̃ ambę rõnes debeant ſimul iungi, & q̃ gl. velit ꝓbare à partibus ſufficienter enumeratis, q̃ iſta lex non poſſit vllo modo loqui in filijs in poteſtate, quia licèt excluderentur à iure præto. tamen non haberet locum ius accreſcendi, cum alio iure, ſcilicet ciuili ſuccedere poſſent, & in hoc glo. vult probare, q̃ à iure ciui. filij in poteſtate nullo modo excludi poſſint, nam quæcunque excluſio de mundo fit dupliciter, aut tacitè per lapſum temporis, aut expreſsè per expreſſam repudiationem, ſed nec tacita, nec expreſſa poteſt habere locum in filijs in poteſtate. igitur, &c. Nam in primis tacita repudiatio per lapſum temporis locum habere non poteſt, eo quia iuri immiſcendi ſe hæreditati paterne de iure ciuili non eſt præfixum aliquod tempus, intra quod debeat fieri, patet, quia perpetuò

ADDITIONES.

a *Qualiter filius ſpacio. 30. annorum excluſus à capite vnde lib. habeat tantundem temporis ad caput vnde legit. item & tertiò tantundem ad caput vnde agnati, vid. Bar. conſi. 129. Iaſ. in conſi. 84. nu. 10. vol. 1. & in l. quandiu. col. 3. de acqu. hære.

b ¶Reprobat. Defenſio Barttol. quia vult intelligere, quòd hi liberi erant tales, vt poſſent excludeee hunc filium venientem per vnde cognati ex ſucceſſorio edicto, cùm prima cauſa fit liberorum in quocunque gradu. §. admonendi. Inſti. de hære. quæ ab inteſta. PVRPV.

Source : BIU Cujas

petuò possunt adire, vel immiscere, ergo per lapsum temporis tacitè nunquam possunt excludi, cùm perpetuo admittantur. Quòd autem expressè repudiare non possint, glo. probat, sed
a obscurè, ideo opus est ingenio. nam si filius [a] in potestate de iure ciu. est suus, & necessarius hæres. §. 1. insti. de hære. quali. & dif. ergo ipso iure etiam inuitus est hæres, & licèt prætor dederit beneficium abstinendi. §. sed his prætor permittit. Insti. de hære. quali. & dif. tamen ille, qui semel fuit hæres de iure ciuili, non potest remedio prætoris desinere esse hæres, quia sicut prætor non potest facere quem ipso iure hæredem. §. quos autem. Inst. de bon. pos. ita non potest facere, quin ille, qui fuit hæres de iur. ciui. non sit semper hæres de iure ciuil. l. & si sine. §. sed quod Papinia. ff. de min. glo. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pupil. Hinc est, quòd filius in potestate quamuis abstineat ab hæreditate patris beneficio prætoris, tamen remanet hæres de iure ciui. l. & si ex modica. §. si filius. ff. de bon. libert. &
b istud [b] sufficit ad confirmandum libertates relictas in testamẽto, & ad confirmandum tutelas. text. est melior de iure in l. cùm quasi. §. sed & si quis. ff. de fideicom. lib. ergo apparet, ꝙ filius in potestate cùm attento iure ciui. sit hæres etiam inuitus dato, quòd repudiet expressè beneficio iuris prætorij permittentis, quòd liceat abstinere, per hoc tamen non desinit esse hęres de iure ciui. ergo cùm eius portio non sit vacua, non potest habere locum ius accrescendi. Istud est, quod subtiliter cõsideranti voluit dicere gl. licèt obscurè, & diminutè loquuta. ¶ Sed tu dic, quòd vtraque pars argumenti glo. nil obstat. Nam in 1. parte dum gl. probat, quòd filius in potestate non possit de iurẽ ciuili excludi per lapsum temporis, si ista gl. intel lexit, quòd iuri immiscendi nunquam præscribatur, & sic, ꝙ si filius etiam staret vltra 30. aut centum annos, ꝙ nunquã præscriberetur iuri immiscendi, prout istam glo. intelligit Bal. hic, & etiam Angel. qui propterea reputat eam ad hoc singular.
a1 † ꝙ iuri immiscendi non præscribatur etiam 30. annis, tunc prima pars arg. gl. est vera, sed quia glo. dicit, ꝙ perpetuò admittuntur, & alleg. tex. Institu. de perpe. & temp. act. in prin. vbi
c perpetuò intelligitur. [c] s. 30. annis. certè glos. intellecta ſm text. quem allegat, vult, ꝙ iuri immiscendi non pręscribatur 30. annis, prout eam declarat Alexan. hic, & tunc quia saltem posset præscribi 40. ann. ergo tempore filius in potestate potest excludi à successione de iure ciuili, ergo prima pars argum. glo.
d non est vera. De hoc tamen puncto [d] nunquid iuri immiscẽdi possit præscribi aliquo tempore, est passus subtilis, quem latè ponam in l. licèt. infra de iure delib. & ibi concludam con-
* tra *communem sententiam*, ꝙ nullo vnquam tempore præscribatur, etiam 40. vel centum annorum, ibi dicetur. Similiter secda pars arg gl. non est vera, qa rñdeo, ꝙ licèt filius attento iuri ciuili sit necessarius hĩs velit, nolit, tñ quia habet beneficium abstinendi de iure prætorio, certè licèt p̃tor non possit facere desinere ipso iure, quin sit hĩs, est verum ipso iure, tñ facit in effe-
e ctu: nã filius in ptãte, [e] q abstinet de iure prætorio, quãuis duret hæres de iure ciuili vano noĩe, & illud vanum nomen sit in quibusdam casib. specialib. puta fauore liberratis. d. l. cùm quasi. §. sed & si quis. ff. de fideicom. lib. tñ regulariter non curatur, & sic non impedit ius accrescendi. Et ꝙ sit verum, patet, quia inter suos hæredes habet locum successo. edictũ ſm Bart. hic, allegat ad hoc text. in l. 1. §. si nemo. ff. ad Tert. qui nihil facit, quia non loquitur in suis, patet, quia loquitur in filijs in successione matris melius alleg. l. cùm hæreditate. ff. de acqui. hær. & disputabitur in l. qui se patris. j. vnde lib. Ergo apparet, ꝙ vanum nomen de iure ciuili non curatur, quia sic impediret successorium edictum, ergo nec impediet ius accrescendi. Nunquid autem sit verum illud quod pro constãti, ponit gl. ꝙ filij in potestate non possunt abstinere attento iure ciuili, sed tantum attento iure prætorio, & consequenter, quòd beneficium abstinendi non sit de iure ciuili, sed de prætorio tantum,
t dicetur statim. j. ¶ Breuiter quantum ad istum intellectum dic, quòd est bonus, & quod in filijs emancipatis potest exemplificari ista l. sed non dico, quòd per hoc. ista. l. restringatur ad istum casum tantum, imò potest exemplificari non solùm in filijs emancipatis, qui erant excluſi à legitima successione, & sic à iure ciuili, sed etiam potest exemplificari, & debet generaliter intelligi in omnibus, qui sunt excluſi à iure ciuili, vt declaraui in euidentialibus, & sic etiam possibile esset, quòd exemplificaretur in filijs in potestate, si præsupponeres eos esse excluſos à iure ciuili per expressam repudiationem, aut etiam per tacitam, vt modo dixi. ¶ In tertia parte gl. & sic in tertio intellectu, ibi, vel dic tertio. pro cuius introductione oppon. contra text. & assumo oppositionem, quam in principio formabat Bartol. & ante eum Iacob. Butr. sed ista oppositio solùm vadit ad istam tertiam lectur. & non ad alias: nam pondera in tex. illos ablatiuos absolutos, cessante legitima successione: nam ablatiui absoluti resoluuntur in conditionem. l. à testatore. ff. de condi. & demonstr. l. ab emptione, vbi dixi. ff. de pact. ergo est perinde ac si diceret, si cessauerit legitima successio. tacitè ergo innuit, quòd si adesset legitima successio, quòd ibi cessaret ius accrescendi; & sic tacitè innuit, quòd in legitimis successoribus de iure ciuili non haberet locum ius accrescendi, istud autem est falsum, vt in iuribus allegat. in text. gloss. propter hoc est facta, & respondet, quod illa verba cessante legitima successione, non fuerũt apposita in tex. vt importent mysterium iuris, sed quia ita euenit de facto, &
22 sic Imperator narrat hic contingentiam facti. ¶ † Et propterea [f] tu iuuenis habes notare ex hac gloss. quòd quotiescunque Legislator narrat contingentiam facti, ex talibus verbis narratiuis facti non est licitum arguere, nec sumere argumen. gloss. est hic ordinar. & ita istam gloss. pro singular. ad hoc allegat Ludouic. Roman. in repeti. Authent. similiter. C. ad leg. Falcid. in 10 speciali piæ causæ inter vltimas voluntates, & in consilio 134 incip. Pro declaratione primæ dubitationis. in secunda colum. & in consilio 79. quod incipit. Totum fundamentum, circa fin. & in consil. 191. quod incipit. Spectabilis domine mi. Sed tu aduerte, quòd licet Ludouic. Roman. vbique alleg. hanc glos. pro singul. ego alleg. concordantem magis expressam in capitul. auditis. in glos. in verbo ex post facto. ad fin. de elec. & glos. expressam in capit. secundo. in verb. non teneris, & ibi Gemin. ad hoc not. de dolo, & contum. in sexto. & glos. not. in capit. 1. in verbo collationem. post medium. de rerum permut. in sexto. Facit text. in l. illam. in §. nepotibus. iuncto, quod ibi not. Bartol. in secundo notab. & domin. Alexand. in 3. infra de collatio. Idem notant Ioan. Andr. & Canonistæ in capit. dilecti. de præbend. dum dicunt, quòd ibi text. refert allegationem partis, quæ allegabat electionem non tenere tanquam factam contra iuramentum partis, dicunt Canonistæ, quod ex illa allegatione partis, & ex illa relatione facti non constituitur lex, nec licitum est arguere, & istud vltimum sequitur simpliciter dom. Alexand. in consilio 96 in secunda volum. incip. Ponderatis narratis in themate. in secunda colum. Addo etiam, quod prædictam regul. ponunt Ioan. And. dom. Anto. & Pan. in capitul. publico. de elec. dom. Anto. & Imol. in capit. cum apostolica. de his, quæ fiunt à præl. sine consen. capi. & Pan. in capit. in præsentia in 13. colum. de probat. & Imol. in com. capit. potuit. in octaua colum. de locato. Hinc dicunt Imol. & Raph. Cuman. in l. si insulam. ff. de verbo. obligat. respondendo ad l. Lucius. ff. de act. emp. quòd ibi non debet sumi argum. à contrario sensu ex his, quæ ibi narrantur in themate, & non in decisione. Hinc etiam dicit Raph. Cuman. in l. qui Romæ. §. Callimachus circa princip. ff. de verbor. obligationib. quod licèt Dyn. & Bartol. dicerent, quòd quando proponebatur quæstio longa, quòd erat prolixior quàm. §. Callimachus. dicit ibi Rapha quòd istud non fuit causa Scæuolæ auctoris illius text. qui erat breuissimus, sed culpa procuratoris, qui narrabat factum verbis prolixis. Hinc est, quòd ex verbis narratiuis nunquam est licitum arguere, vt ibi
g per eum, & confirmo [g] per optimum simile, & fortius. nam verba enunciatiua prolata à Legislatore non disponunt, nec licitum est ex eis arguere, secundum Barrol. in l. extat. in vltim. col. ff. quod met. causa. & Sal. in l. accusationem. C. de accusat. & in l. qui se patris. in 8. colum. vbi do. Alexan. & ibi fortè dicã. infra vnde liberi. quamuis contrarium senserit Bartol. in l. con-
23 ficiuntur. in princip. ff. de iure codi. ¶ † Stat ergo regula, ꝙ ex verbis

ADDITIONES.

a ¶ Nam si filius. Adde Bal. in l. 1. C. de cõdi. inser. Pau. de Cast. in l. antiquitas. C. de vsufruct.

b ¶ Et istud. Est gl. in d. §. si filius. PVRPV.

c ¶ Intelligitur. Adde l. omnes. & l. sicut. C. de præscrip. 30. ann. Specul. titul. de senten. in §. 8. in fin.

* Et etiã vid. tex. in l. minor. §. pater. in fi. ff. de euic. in l. prętor. §. hoc interdictũ. de nou. ope. nun. & quod dictio perpetuum, ita intelligatur, vid. Did. Couarr. var. resol. lib. 1. c. 9. nu. 4.

d ¶ Puncto. Ias. equidem tenet non præscribi iuri immiscendi in l. licèt. j. de iu. deliberan. & in l. quandiu. la 1. de acquirend. hæred. sed tu aduerte. Nam & si Bar. in consi. 13. in fi. simpliciter dicat non præscribi, & Ful. in d. l. licèt. & Ang. de Perigl. in l. in suis. de libe. & posth. dicant perpetuò hoc ius durare, Tamen * communis est opi. vt præscribatur 30. annis, vt per Ias. dictis locis, & consi. 19. vol. 1. Soc. consi. 63. Gabriel. in tract. com. conclus. lib. 5. de præscri. concl. 6. numer. 1. Sed & Docto. consentiunt, quòd nunquam præscribatur vt ibidem dicit Gabriel. nu. 3. ex quo videtur inferri, quòd semper vigeat causa immixtionis, quę est suitas.

e ¶ In potestate. Adde Ias. in l. qui se patris. col. 8. infra vnde lib. PVRPV.

f ¶ Et propterea. Adde Ias. in l. illam. col. 3. j. de collat. & in Authen. ingressi. 5. col. C. de sacrosanct. Eccles. PVRPV.

g ¶ Confirmo. Adde Alex. in l. 2. col. 2. vbi Ias. j. de succes. edict. Roma. consilio 192. specialis. colum. 1. PVRPV.

Source : BIU Cujas

verbis narratiuis facti prolatis à Legislatore, non est licitum arguere in iure, nec ad decisionem causarum. Limita istam
a regu.[a] nisi intentio Legislatoris fundetur super illis verbis narratiuis facti, tunc idem iudicamus, quod de verbis dispositiuis,& decisiuis. iuxta clc. 1. de proba. iuncto ca. si Papa. eod. tit. in 6. ita limitat Ioan. de Imol. in c. cùm apostolica. de his, quæ fiunt à præla. sine consen. capi. d. Alex. de Imo. in l. 1. in princip. in 20. colum. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. Secundò singu.
b limita[b] d. regu. procedere in verbis narratiuis facti positis in Decretalibus Greg. quę sepius ponunt narrationem facti, licèt non semper integram, secus est in clc. quia ex omnibus verbis positis in clem. licitum est arguere in iure, quia ibi ponuntur narrationes factorum, sed totæ sunt decisiuæ. Ista fuit singu. limitatio Guid. de Mon. Lau. in clem. 1. in verbo præsentatos. de excessi. præla. quam multoties pro sing. allega. domin. And. Barba. in scrip. suis præsertim in rep. rub. supra qui admi. in 35. colum. in fin. & in capitul. coram. in fin. de offic. deleg. & alibi sæpe. Tamen iste intellectus gloss. tertius non est tenendus, quia Imperator venit ad tradendum regu. generalem, non autem ad narrandum factum, secundum Cyn. Bartol. & alios hic. ¶ Sum ergo in quarto, & vltimo intellectu gloss. ibi, vel planius. istum quartum intellect. sequuntur expressè Petr. Cyn. Barto. Angel. & domin. Alexan. qui dicit, quòd ista est vera, & plana lectu. Ego autem nullo modo teneo istum intellectum ad hunc text. tribus medijs. Primò, quia secundum istum intel lectum oportet transportare literam, & ponere ista verba cessante legitima successione, in fin. quod est absurdum. Secundò & fortius ista verba legitima successione, impropriantur, & re stringuntur, vt intelligantur pro agnatis tantum, & tamen iste terminus legitima successio, est generalior, & comprehendit omnes, qui de iure ciuili possunt succedere. Tertiò, quia secundum istum intellectum gloss. ista. l. esset de indubitabili, & poneret casum quodammodo clarum[*], ꝙ si sint plures liberi in primo gradu, deinde agnati in secundo, & aliqui ex liberis accipiant, & alij repudient, ꝙ portio repudiata accresceret liberis existentibus in primo gradu, exclusis agnatis, qui sunt in secun do, quòd parum haberet dubitationis, quia textus est clarus de hoc in l. 2. infra vnde liber. & in §. pen. Institu. de bon. poss. quia donec possibile est, ꝙ aliqui liberi primi gradus succedant, nun quam est locus secundo. Tamen iste intellectus est in se ve-
24 rus, & indubitatus. ¶ † Ex quo habes notare secundum Bart. &
c pulchrius Bald. in 7. col. ꝙ ius accrescendi[c] impedit successorium edictum de primo gradu ad secundum. idem probat text. in l. meminimus. circa medium. in ver. successionis iure, & ibi ad hoc not. Bald. C. de legi. hære. Limitando tamen, vt per Bald. hic in 8. colum. in versicu. ad 2. q. s. in casu Auth. prętereà. infra vnde vir, & vxor. vt hic per Bal. & in d. Auth. prætereà.
25 ¶ † Sed pulchrum, & subtile dubium est, & nō tactum ab alijs hic, nunquid potentius sit ius accrescendi, quam transmissio. pone. n. quòd sint plures filij vnius matris, aliqui acceptant suc cessionem pro eorum parte, aliqui moriuntur hæreditate matris nec adita, nec repudiata, & instituuntur descendentes hęre des, clarum est, quòd illa hæreditas matris non agnita transmittitur ad quoscunque descendētes, etiam inferioris gradus. l. vnica. C. de his qui ante aper. tab. vt declaraui in l. emancipata. s̄. titul. 1. Quid erit hoc casu, nunquid alij liberi fratres per ius accrescendi venient, vt hac l. & sic impedient ius transmis sionis, an ècontra illa transmissio impediet ius accrescēdi? Bal. in d. l. vnica. C. de his, qui ante aper. tab. dicit, quòd transmissio impedit ius accrescēdi, & ponderat de hoc esse tex. expressum in illa. l. vnica. vbi ascendens in testamento instituerat non solum descendentes, sed etiam extraneos cohæredes, vt ibi dicit text. in versicul. seu cum extraneis, & tamen portio descē dentium nō accrescit illis cohæredib. sed transmittitur ad descē dentes, ergo apparet, quòd transmissio impedit ius accrescēdi, & est potentior quam ius accrescēdi. Idem tenet Pau. de Cast. in d. l. vnica. & idem Bald. in l. 3. C. de hære. insti. & hoc modo
26 limita regu. text. nost. ¶ † Confirmo istam limita. quia ad hoc, vt habeat locum ius accrescendi, opus est, quòd illa pars, quæ debet accrescere, ex toto deficiat, sed hic non deficit, cùm transmittatur, & sic alius beneficio transmissionis potest succedere. Contrarium tamen ponderat Bartol. in l. sed cum patrono. circa fin. princip. ff. de bono. possess. vbi expressè not. ꝙ ius accrescendi nō impeditur per existentiam sui hæredis, & sic, quòd ius accrescendi impedit beneficium transmissionis ex potentia suitatis. Idem expressè dicit Bald. in l. si fratris. in vltima colum. circa medium. C. de iure delib. Sed concorda, & est mera veritas, quòd quædam est transmissio, quæ fit beneficio. d. l. vnicæ, & ista non impeditur per dationem cohæredis extranei, nec per ius accrescendi, ita propriè loquitur. d. l. vnica. Quædam est transmissio, quæ fit ex potentia suitatis, vt declaraui in l. emancipata. s̄. titul. 1. & ista bene impeditur per ius accrescendi, non quia ius accrescendi sit potentius, sed illa
d ratione, quia per dationem cohēredis extranei tollitur suitas,[d]
* secundum *magis communem conclusionem*, vt habetur in l. si fratris. C. de iure delib. & l. apud Iulianum. §. idem Iuliaus. vbi text. ff. ad Treb. & in istis terminis loquitur Bartol. in d. l. sed cum
27 patrono. & ista est veritas. ¶ † Nunquid autem tacita substi-
e tutio[e] impediat ius accrescendi (de expressa nō est dubium. l. 2. §. si duo. ff. de bon. possess. secundum tab. & l. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. tol. & est ratio, quia substitutus venit ex expressa dispositione testatoris, ideo facit cessare ius accrescendi, quod venit solum ex dispositione. l.) dic, quòd etiam substi-
f tutio tacita excludit ius accrescendi, ita probat text.[f] melius quàm alibi in l. fina. C. de hæred. insti. in verbo partemúe, & ibi ad hoc ponderat Bald. in 33. quæstio. & Alexand. circa fin. quæstio. nam dum dicit partemúe, apparet, quòd habebat cohæredem. Item ibi facta fuit substitutio extraneo, quæ cùm sibi non conueniret, continet sub se vulga. tacitam, vt ibi not. Bartol. in 4. not. quæ vulgaris tacita impedit ius accrescendi. Ad idem est gloss. final. iuncto text. l. final. C. de insti. & substi. & ibi Bald. in 2. colum. ad hoc eam not. & sic ex prædictis habuisti quatuor intellectus in gloss. secundus est bonus, generaliter tamen intelligo, vt ibi dixi. ¶ Alium quintum intellectum ponit Ludouic. Roman. hic, quem dicit esse cæteris
28 omnibus notabiliorem, † quòd tunc demum in bon. possess. omissa, vel repudiata habet locū ius accrescendi de iure prętorio, qñ repudiās non potest admitti de iure ciuli, & sic portio est penitus defecta, & hoc est, quod vult dicere text. ibi, cessante legitima successione, vnde si repudiās, vel omittens bo. pos. de iure ciuili posset admitti, non haberet locū ius accrescendi. Sed certè ponit istum intellectum gloss. in primo, & secundo intellectu, & ibi Doct. & clarè Salicet. in secunda quæst. vbi dicit Salic. quòd iste est suus nouus intellectus, & fortè cęteris magis amicus literæ. An sit verum, dixi infra in vltim. chart.
29 ver. Sed hic pone. ¶ † Nunc restāt duo altius examinanda pro plena intelligentia: Primum est, quia gloss. supra in secundo intellectu firmauit, quòd filij in potestate non possunt abstine re ab hæreditate patris attento iure ciuili, quia inuiti sunt ipso iure hæredes, sed beneficium abstinendi solùm est de iure prætorio, idem sentit gloss. in l. qui se patris, in glo. prima. in fin. & ibi Doctor. examinant. infra vnde liber. & ibi domin. Alexand. in decimaquarta colum. & duabus sequen. *Et ista est veritas, & communis sententia*, & est casus clarus in d. §. sed his prætor permittit. Insti. de hæred. qualit. & differen. & text. in l. necessarijs. ff. de acquiren. hæred. & ibi Ludouic. Roman. & plenius quam alibi examinat domin. Alexand. Imol. & ante eos latè defendit Ioan. de Imol. à quo Modern. habuerunt omnia, in l. ventre. ff. de acquiren. hæred. tenuit Bald. in capitul. primo. an agnatus, vel filius, & Paul. de Castr. in l. prima. C. si min. ab hæredita. se abstin. & ibidem domin. Anton. de Alexand. Neapolit. & pro ista sententia stringit viua ratio, quia si bene-
g ficium abstinendi[g] competeret de iure ciuili, certè filius abstinendo desineret ipso iure in totum esse hæres, non solùm in effectu, sed etiam vano nomine, & sic iura directa, & vtilia non essent penes eum, sed transirent in alium, & tamen contrarium est veritas, quia filius abstinens remanet hæres de iure ciuili vano nomine, & istud sufficit in casibus specialibus. l. cùm quasi. §. sed & si quis. ff. de fideicommis. libert. supra allegat. & ista est vtilitas præsentis titu. & ita teneas, quamuis multi teneant oppo. & minus bene, quòd imò beneficium abstinendi competat filijs in potestate, etiam de iure ciuili, prout tenuit Bald. hic post Iacob. Butr. in 6. colum. in 3. q. & in l. vnica. C.

ADDITIONES.

a ¶ Regulam. Limitat Bartol. in l. conficiuntur. §. 1. de iur. cod.
* Et vide Alexan. consil. 15. libr. 5. Fely. in capit. 1. col. 4. de consti. Barba. in rub. supra qui admitti. colum. 7. PVRPV.

b * Limita. Adde, & limita tertio, qñ Legislator recitaret factū, & postea illud non reprobaret secundum Dec. in c. cùm accessissent. colum. 4. de consti. hæc tamen limitatio videtur dubitabilis, quia licèt non approbet, nec reprobet, est tamen dare medium inter approbare, & reprobare, per ea, quæ tradit Dec. in l. eius est nolle. de regul. iur. BELLOT.

c * Accrescendi. Adde, & vide declarationem per Bald. in Authen. prætereà. C. vnde vir & vxor.

d ¶ Suitas. Hæc concordantia non comprehendit casum, quando cohæres esset suus. PVRPV.

e ¶ Substitutio. Adde Bald. & Ioan. de Imol. in l. sed si plures. in §. ad substitutos. ff. de vulg. & pupil.

f ¶ Text. Adde, & limita non procedere in l. si solus. de acquir. hæred.

g ¶ Abstinendi. Adde l. si defunctus. ff. de suis, & legit.

Source : BIU Cujas

ca. C.de his, qui ante apert. tab. & in l. qui ſe patris. in 7.col.ĩ. vnde lib.& in l.ſi pr̃.C.de his, qui à nõ dom.manu.vbi dicit de hoc eſſetex.ab alio non ponderatum in l.ſi.in verſ.& hæc quidem, ibi, ex præſentis legis auctoritate. C. de iur.delib.vbi apparet in text. q̃ filij in poteſtate habent beneficium abſtinendi auctoritate illius. l.ciuilis. Sed reſponde, q̃ nil facit, quia illud, q̃ ibi dicitur,præſentis.l.auctoritate, refertur ad aliud.ſ.q̃ quis poteſt adire hæreditatem damnoſam cum beneficio inuentarij, & nil oberit ſibi auctoritas pũtis. l. Iſte eſt proprius ſenſus iſtius text.Eandem ſententiam tenet latè Sali.in l. apud hoſtes. C.de ſuis, & leg. vbi ponit aliam vtilitatem præſentis inueſtigationis, quæ vtilitas ſit, an beneficium abſtinendi ſit de iure
a prætorio, [a] an de iure ciuili, & reſpondet, q̃ vtilitas eſt,quia ſi eſſet de iure ciuili,duraret. 30. an. prout durant regulariter remedia ciuilia, ſed ſi eſſet de iure prætorio, duraret tantum per annum.Inſtit.de perpe.& temp. act.in princip. Sed iſta vtilitas nihil valet ſecundum Imol.in d.l.ventre. & Lud. & d. Alex.in d.l.neceſſarijs.& d.Alex.in d.l.qui ſe patris.in 14.col.quia dato, q̃ beneficium abſtinendi eſſet de iure prætorio, tamen eſſet perpetuum, quia tendit ad excipiendum. Si enim creditores, vel legatarij dicerent,quòd filius eſt hæres ipſo iure, exciperet filius,quòd haberet beneficium abſtinendi,ſed ea, quæ tendũt ad excipiendum,ſemper ſunt perpetua, quia quæ annalia ſunt ad agendum,ſunt perpetua ad excipiendum.l.purè.§.fin. ff.de excep. dol. Eandem ſententiam tenet Sal.in l.1. C.ſi minor ab hære.abſti. per illum text. qui nil facit, quia eſt relatiuus iuris prætorij,ſecundum Pau.de Caſtr.ibi.Idem tenet Lud. Roma. in l.qui ſe patris.ĩ.vnde lib.per text.in d.l.fin.§. ſi verò poſtquã. C.de iure delib.alleg.etiam.§.1.in Auth. de hær. ab inteſt. cui rñdet,vt ſupra rñdi. Eandem ſnĩam tenet vltimo loco. d. Cato Saccus hic,motus,quia qñ aliquid additur iuri prætorio,efficitur ius ciuile.l.ius autem ciuile.ff.de iuſt.& iur.ſed beneficio abſtinendi additum eſt à iure ciui. videlicet, q̃ non habeat locum,niſi qñ eſt vtile filio.l.ſi filius, qui patri.ff. de vulg. & pup. ergo cenſebitur de iure ciui.Item addit, q̃ ſicut filius tranſmittit hæreditatem non aditam, ita tranſmittit beneficium abſtinendi.l. ſi quis filiusfam. ff.de acquir.hæred. Ad hoc reſpon. dupliciter.Primò, q̃ arg.procedit, qñ aliqud addit̃,in ſubſtãtia. Secundò verum eſt,quod illud, q̃ additur,efficitur de iure ciuili vltra ius prætorium.Item pro iſta parte vr̃ ſtringere text.in l.cùm antiquiorib. ĩ. de iure delib. inducendo, prout eum in alio propoſito inducit Angel. in rep. d.l. qui ſe patris. nam per illam. l. eſt conceſſum filijs etiam in poteſtate ius deliberandi intra annum, ergo per illam. l. eſt conceſſum ius repudiandi, ſeu abſtinendi. Et ſi dicis, iſta non eſt bona ꝓña, patet, quia de iure ſtorum filius habebat ius deliberandi toto titu. ff. de iure delibe. & tamen non habebat ius abſtinendi de iure ciuili. patet, quia ſi ſe abſtinebat, non deſinebat in totum ipſo iure eſſe hæres.d.l.cùm quaſi. §.ſed & ſi quis. Rñde ſm Ang. q̃ ille titulus loquitur in iure delib. q̃ indulgetur hæredi ad inſtan. ſubſtituti,vel creditorum, & ſic mediante facto hominis, & illud eſt de iure prætorio, & ideo illo iure ſi filius abſtinebat, non deſinebat eſſe hr̃s ipſo iure. Sed d. l.cùm antiquiorib. loquitur in iure delib. quod indulgetur ipſo iure à l.ciuili abſque facto hominis. vnde ſicut ius ciuile detulit beneficium deliberandi, ita etiam detulit beneficium abſtinendi. & ad iſtam differentiam vide Bart. in l. ex militari. §. fin.circa fi.ff.de teſt.milit.Tu dic, q̃ tex. in l.cùm antiquiorib.non intendit inducere, quòd filius habeat beneficium abſtinendi à l.ciuili,imò referr̃ ad iura vetera,& dicit,quòd olim filius deliberans, & interim moriens ſolùm tranſmittebat ad ſuos poſteros, hodie tranſmittit ad quoſcunq;. In alijs ſtant firma iura antiqua, & ſic, quòd beneficium abſtinendi ſit conceſſum à iure prætorio. Tu pro illa parte adde fortem text.in l.cùm hæreditate.ff.de acquir.hæred. nam niſi ibi filius abſtinendo deſineret eſſet hæres de iure ciuili, certè alius filius, qui prius adiuerat,eſſet in parte hæres de iure ciuili,& in parte de iure prætorio,quod eſt abſurdum,
30 vt per Bald.hic in ſexta colum.† Concludo ergò,quòd beneficium abſtinendi non competit filijs in poteſtate, niſi de iure prætorio,& non de iure ciuili. ¶ Limita, quando eſſet hæreditas,quæ haberet annexum feudum, nam propter feudum ſtatutum eſt in iure conſuetudinario feud. quòd licèt abſtinere, per text. in capit. primo. in titul. an agna. vel filius. quem ad hoc not.ibi Bald.in 1.colum. & dicit non reperiri alibi.Tu adde ſimilem in capit. filius. de capit.qui cur. ven. Adde tamen, quòd eſt vnus caſus ſingular.in quo filius non poteſt vllo modo abſtinere, nec de iure prætorio, nec ciuili, ſed inuitus eſt hæres abſque vllo beneficio abſtinendi, videlicet quando filius naturalis patitur ſe legitimari per oblationem curiæ, iuxta formam,quam declarat gloſſ.magiſtralis Inſtitu. de hæredi.quæ ab inteſtat.in princip.in verſic.curijs.text.eſt ſingul.in §. & quoniam variè. ibi, non ſinimus eos abſtinere à patrum hæreditate.in Auth. quibus mod.nat.effic.ſui.Quem text.not. ibi Ang.ad hoc pro ſingul. & Bald. vbi multa pulchra dicit in capit. per tuas.de maior. & obed. & per illum text. dicit Lud. Roman.in l.neceſſariis.ff.de acquir.hæred.quòd cùm filius naturalis legitimetur per oblationem curiæ, vt proximè declaraui, ita etiam legitimatur per ingreſſum monaſterij, ſecundũ Gul.de Cun.in l.1.C.de ſacroſanct.Eccleſ. & ibi Bald.in lect.in 5.colum.Certè eodem modo legitimatus per ingreſſum mo-
b naſterij [b] non habebit beneficium abſtinendi ab hæreditate, & ita dicit ſe didiciſſe à quodam viro, qui ex aſpectu videbatur ſibi Catelanus,dum iret Romam, à quo refert ſe multa alia didiciſſe.Tamen hoc vltimum reprehendit dom. Alexan. in d.l.neceſſarijs.in 5.col. quia quòd ingreſſus monaſterium legitimetur, hoc eſt inductum fauore monaſterij, ergo non debet retorqueri in odium, & ſic per hoc non debet reſultare, quòd inuitum monaſterium aſtringatur hæreditati. Quæ ratio ceſſat in legitimatione per oblationem curiæ. præterea nõ eſt bonum ſimile de legitimato per oblationem curiæ ad legitimatum per ingreſſum monaſterij,quia legitimatus per ingreſſum monaſterij,acquirit hæreditatem monaſterio, ſed le-
31 gitimatus per oblationem curiæ acquirit ſibiipſi. ¶† Item attende,quòd in illo.§.& quoniam variè.eſt text.ſingul. ad aliud
c ſecundum Angel. ibi, quòd pater non poteſt [c] relinquere filio legitimato pluſquam relinquat vni filio legitimo, & naturali, cui minus reliquerit, & ita etiam not.Bald.illum text. pro ſing. in capit. per tuas. de maior. & obed. vbi per hoc ſignanter in-
d ferr̃t, quòd ſtante ſtatuto, [d] quòd filiæ fœminæ dotatæ nihil poſſint conſequi in hæreditate patris vltra dotem, quòd filius legitimatus à patre non poterit habere à patre vltra illud, q̃ aſcendit ad dotem vnius filiæ,& ſequitur Alex. vbi refert omnia dicta Bald. in l.ex facto. §.ſi quis rogatus. in penult. colum. ff.ad Treb.& in dicta.l.neceſſarijs.in penult. colum.Limitat tamen Bald. in illo capitul. per tuas, & ſequitur do. Alexand. in præal.text.d.§.& quoniam variè,vt procedat tantum in legitimatione,quæ fit per oblationem curiæ, ſecus ſi fiat per ſubſequens matrimonium,quia legitimatus per ſubſequens matri-
e monium [e] nil differt à verè legitimo. §. illud. in Auth. quib. mod. nat.effic.legit.Inuenio, q̃ Ang. in d.§.& quoniam variè. quantum ad illum text. in 1. & 2. not. eſt ſibi aliqualiter ꝓrius, de quo valde admiror, nam in 1. not. illius text. vult, q̃ pater non poſſit relinquere filio legitimato pluſquam relinquat filio legitimo, & naturali, dicit Ang. eſſe verum in legitimato per oblationem curiæ, ſecus ſi eſſet legitimatus per ſubſequens mat. poſteà in 2. not. dicit, quòd legitimatus per oblationem curiæ non habet beneficium abſtinendi,vt ibi eſt tex.dicit Angel. quòd iſtud procedit quomodocunque facta ſit legitimatio. Et ſic vides, quòd Angel. euidenter vario modo intelligit. Mihi plus placet in vtroque, quòd non procedat in legitimatione,quæ fit per ſubſequens matrimonium, vt tenent Bal.
32 & alij præalleg. ¶† Secundò principaliter pro intellectu text. & prædictorum aduertendum eſt, inquantum firmaui, quòd ſi aliquis poteſt ſuccedere duplici iure. ſ. prætorio, & ciuili, quòd quamuis excludatur ab vno iure.ſ.prætorio expreſsè,vel tacitè, quòd tamen non habet locum ius accreſcendi, ex quo poteſt venire alio iure.ſ. ciuili.oporter ergo, q̃ etiam ceſſet legitima ſucceſſio de iure ciui.& hoc eſt, q̃ vult dicere iſte text. in verſic.ceſſante legitima ſucceſſione, prout etiam declarant
* Salic.in 2.quæſt.& Ludouic.Roma.*pro iſta communi ſententia* facit text. in l.ſuum.ĩ.de iure deliberan. & in l.1. C.de ſuis, & legit.in §.1.in verſic.ſed & remota quoque.Inſtitut. de bon. poſ.
33 ¶† Secundò facit, quia cui competunt duo iura, renunciando vni,non videtur alij renunciare.l. ſi domus. & ibi not. Bart. ff.de ſerui.vrba. prędior.l.ſi mihi. de ſerui.ruſt.prædior.& l.hæres meus. ff. de condi. & demon. ¶ Tertiò pro iſta communi facit text. in l. vnica. § his ita. in verb. quocunque modo euacuatum. C. de caduc. toll. ſed intelligas, & bene quocunque,
34 ſcilicet vel per renunciationem, vel per mortem. ¶† Quartò facit,

ADDITIONES.

a ¶De iure prætorio. Adde inſti. de bon. poſ. in §.quos autem.Bart.in l. ſed ſi plures.§.quos poſſum.ff.de vulg.& pup.

b ¶Monaſterij. Adde an ſpurius legitimetur per ingreſſum religionis, vide Gul.de Cun.in l.1.C.de ſacroſan.Eccleſ.Lud.Ro.in l.neceſſarijs.ff.de acquir. hæred.idem in Auth.ſimiliter.in 7. priuilegio. C.ad l.Falcid. Barb. in capit. quia nos.in 2.not.de teſt.

c ¶Non poteſt. Adde Doct. in c. quintauallis. de iureiurand. Ant.Ro.in tracta. de legitimatione.

d ¶Statuto. Adde Petr. de Ancha.in repetit. cap. canonum. de conſtitutionib. verſi.item ex prædicta.

e ¶Matrimonium. Adde Card. Alexan.poſt Ia.Zochum in repe.c. per venerabilem.qui fil. ſint legit.

Source : BIU Cujas

facit, quod vult gloſſ. in l. ſi duo patroni. in princip. in verſic. iuraſſet. ff. de iureiuran. ꝙ ad hoc, vt habeat locum ius accreſcendi, requiritur, quòd illud, quod accreſcit, ſit omnino amiſ-
35 ſum. ¶† Quintò facit, ꝙ dicit Bald. in c. bonæ. col 2. in vlti. col. de elec. ꝙ ius accreſcendi non habet locum, niſi ex duplici radice. ſ. ex non facta acquiſitione, & funditus reſoluta. ¶ Sextò facit, quia excluſus vno remedio prætorio non intelligitur ab alio excluſus. l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſucceſ. edict. ſed reſpon de, ꝙ loquitur, qñ non ſunt alij eiuſdem gradus, quibus poteſt
36 accreſcere, vt ibi, & hic in gl. in 1. intellectu. ¶† Item, & ſeptimò facit, quia ius accreſcendi non habet locum, vbi non eſt
* caducitas. Bal. in l. vnica. §. finautem aliquid. C. de cad. tol. *Et licet omnes ſic teneant*, ego ſemper dubitaui in hoc, & puto, ꝙ fortè poſſet attentari p̃rium, quòd quando quis eſt excluſus à iure prætorio, habeat locum ius accreſcendi, vel ſucceſſorium edictum, non attento, an poſſit ſuccedere de iure ciuili. Primò tex. eſt fortis in §. cùm igitur. verſi. & ſi intra hoc tp̃s. Inſtit. de bon. poſ. & l. 1. §. quib. & §. qui ſemel. ff. de ſucceſ. edict. & ille text. in §. cùm igitur, loquitur gñaliter in parentibus, liberis, & agnatis, & cog. ꝙ niſi intra tp̃s ſtatutum à prætore agnoſcant bo. poſ. cæteris accreſcit: & dicere, ꝙ in oĩbus iſtis ceſſaret ſucceſſio de iure ciuili, eſſet nimia violẽtia in tanta gñalitate. ¶ Secundò fortiter facit d. l. 1. §. quib. vbi generaliter loquitur de omnibus, quib. competit bo. poſ. ꝙ ſi intra tẽpus ſtatutũ non agnouerũt, tunc cæteris bon. poſ. perinde competit, ac ſi prior
37 ex eo numero non fuiſſet. ¶† Tertiò. l. 2. in prin. ff. de bo. lib. per quã, iura ſi non deſtruantur, vr̃ probari, ꝙ ſi aliquis ſit excluſus à iure prætorio, eſt locus iuri accreſcendi, nec aliquid cu-
38 ratur in illis legib. an poſſit ſuccedere de iure ciuili. ¶† Quartò iſtud voluit Bartol. hic, dum dixit ſub dubio fortè, ꝙ excluſus a iure prætorio, intelligitur fortè excluſus à iure ciuili, per tex. in l. puberem. in ſimili. C. de iure delib. vbi ſicut agnoſcens de iure prætorio, intelligitur etiam agnoſcere de iure ciuili, ſic excluſus à iure prætorio intelligitur ab vtroque iure excluſus. Tamen in hoc vlt. glo. & ipſemet Bart. tenent contrarium in l. nec is §. 1. ff. de acquir. hære. & ſequitur plenius d. Alex. reprobando Bartol. hic, tamen idem propriè, ꝙ s̃. tenui, vult. glo. hic
39 in tertio intellectu, ſi bene conſideres. ¶† Quintò ad idem facit, quia niſi ita diceremus, nihil prouideret ſucceſ. edict. quod prĩcipaliter eſt inductũ à p̃tore, ne creditores nimiũ differãtur, vt dicit text. in §. cùm igitur. Inſti. de bon. poſ. nam cùm prætor videret, ꝙ hæres de iur. ciui. poterat perpetuò adire. l. licèt. C. de iure deliber. & l. fin. in princip. C. de repud. hæred. cùm remedia iur. ciu. regulariter ſint perpetua. Inſtitu. de perpet. & temp. act. in princip. & excluſo primo tantum dabitur ſecundo, prætor ne tam longa mora creditorib. fieret, ſtatuit, ꝙ ſi primus ſtet per annum, ꝙ non agnoſcat, admittitur ſecundus, ac ſi primus non fuiſſet, ita dicit text. in l. 1. in princip. ff. de ſucceſ. edict. ſed iſtud non eſſet verum, nec poſſet ſtare, ſi excluſus à iure prætorio per lapſum anni poſſet venire de iure ciui. per iſta conſidera ſi poſſet teneri p̃ glo. & communiter Doct. ꝙ quando quis eſt excluſus à bon. poſ. & ſic à iure prætorio per lapſum anni, ſi habet cohæredẽ, & ſic poteſt eſſe locus iuri accreſcendi, ꝙ etiam excludatur à iure ciuili. Et ꝙ iſte ſit alius ſextus intellectus ad iſtum tex. directò contrarius alij, ꝙ ſi ſunt plures liberi, qui omittant agnoſcere bon. poſ. ꝙ cæteris accreſcit, qui agnouerunt ceſſante legitima ſucceſſione, quia ius accreſcendi competẽs in parte omiſſa de iure prętorio facit ceſſare legitimam ſucceſſionem, fateor, ꝙ prima inſpectione iſte
40 intellectus videtur aliqualiter alienus à mente literæ. † Sextò pro prædictis ad idem multum facit illud, ꝙ vult Bald. hic in 7. col. & ſequuntur Fulg. & plenius. d. Alex. hic, in q̃tum, ꝙ aliquis ſit excluſus à iure prętorio, dato, ꝙ poſſit ſuccedere de iure ciui. tñ habet locum ius accreſcendi reuocabiliter tñ, quia ius ciuile nõ impedit, quin hẽat locum ius accreſcendi de iure prætorio, licèt in hoc vltimo Lud. Rom. teneat hic oppoſitũ, & pro hoc alleg. præfati Doct. text. l. ſi impubes. §. quæſitum. iuncta gl. ff. de carb. edic. & ſic interim adminiſtrabit oĩa bona, & erit in eorum poſſeſſione, donec alius adibit de iure ciui. Ibi enim dicitur, ꝙ ſi filius in poteſtate ſit prętcritus, & per lapſum anni ſit excluſus à bo. poſ. p̃ tab. vel poſtquã p̃ tabulauit, ſtetit poſteà per annum, ꝙ non agnouit bon. poſ. vnde liberi, ꝙ ſcriptus hæres habebit bon. poſ. ſm tab. dato, ꝙ filius præteritus haberet à iure ciui. ius dicendi nullum, quia ſufficit, ꝙ ſit excluſus à remedio iuris prætorij, & ille text. eſt ad hoc ſing. ſm Bald. in l. 1 C. de ſuis, & legi. & in c. ſciſcitatus. in pen. col. de reſcrip. Et ſic interim adminiſtrabit bona, & poterit agere p̃ debitores hæredita. & interim lucrabitur fructus, quos conſueuit, tanquam habens titulum. l. & generaliter. ff. de noxa. donec præteritus expugnet de iure ciuili per ius dicendi nullum, ſecundum Bald. in l. ſi. in verſi. eſt & ſextus caſus. C. vnde leg. Sed potes tu dicere, ꝙ ibi teſtamentum reconualeſcit de iure prętorio propter tacitam approbationem, quæ iuſurgit ex lapſu tpis, vt l. 2. in prin. & ver. expectandi. ff. de bon. poſ. ſm tab. Pro eadem parte facit text. in l. 2. §. ſi duo. ff. de bo. poſ. ſm tab. Sed obſtat text. in l. ſuum. C. de iur. delib. & l. 1. C. de ſuis, & leg. & in d. §. 1. in ver. ſed remota. Inſti. de bon. poſ. vbi excluſus de iure prætorio, poteſt tñ ſuccedere de iure ciui. Poſſes dicere, (ſed non ſine aliquali diuinatione,) ꝙ in illis legib. nõ aderat cohs, cui competeret ius accreſcendi, & ſic reſpondet Bartol. in l. filio pręterito. in antepen. colum. ff. de iniuſt. rup. tamen iſte in-
* tellectus Bart. *communiter* damnatur, tamen poteſt adiuuari, quia ꝙ ibi eſſet cohęres, eſt facti, ſed facta non præſumuntur,
a niſi probentur. l. in bello. §. factę. ff. de capti. Sed aduerte,[a] quia ad text. in d. l. ſuũ. & in d. l. 1. C. de ſuis, & leg. & in §. 1. Inſt. de bo. poſ. vltra reſponſionem. s̃. datam potes reſpondere, & iſta eſt veritas, ꝙ excluſus à bon. poſ. non excluditur à iure ciuili, vt iurib. præalleg. quia ius pręt orium illud facere non poſſet, ſed interim eſt locus iuri accreſcendi, & ſucceſſorio edicto, & ſic hoc, ꝙ poſſit ſuccedere de iure ciuili, non impedit, quin de iure pręt orio accreſcat, & ſic interim adminiſtrabit, & ſatisfaciet creditorib. l. 1. in princip. ff. de ſucceſ. edic. & faciet fructus ſuos, vt prædixi, cùm auctore prætore poſſideat. l. iuſtè poſſidet. ff. de acquir. poſ. ¶ Capio glo. fin. in verbo accreſcere. quam diuide in quinque partes, prout format quatuor quæſtiones, deinde alleg. multas concordantes. in gloſ. partes patent per ſe. Et dicit Pau. de Caſtr. hic in fin. poſt Bald. hic, ꝙ iſta gloſſ. eſt pue-
b rilis, & format quatuor leues quæſtiones, nec aliud ſcribit. ¶ In ſecunda parte, dum gl. ponit fallentiam [b] in caſu. l. ſi ſolus. §. fin. ff. de acquir. hæred. dic, ꝙ text ille ineptè alleg. quia ibi non tractatur de iure accreſcendi indulto ex diſpoſitione legis, vt eſt materia noſtra, ſed ex exp̃ſſa diſpoſitione teſtatoris, & ſic hominis, qui ſuper vtraque parte diſpoſuerat, ſuper vna purè, & ſuper alia ſub conditione, & ſic nihil facit ad propoſitum ratio illius legis, ſi ſolus. § final. & ſecundum Salyc. hic in tertia quæſtio. propter iuſſum domini, quem apparet intercedere: nam diuerſus eſt primus iuſſus domini ab iſto ſecundo, qui nunc requiritur. ¶ In tertia parte gloſſ. ibi, vt infra de impub. & alijs ſubſtitutionib. l. 1. dic, quòd ille text. loquitur in inſtitutione expreſſa, & non in iure accreſcendi, ſed melius probatur, quia portio acceſcit portioni, & non perſonæ. l. ſi totam. in fin. ff. de acqu. hær. & l. ſi Titio. §. 1. in fi. ff. de vſufruct. poteſt etiã probari ex illa. l. 1. arguendo à fortiori, quia ſi in ſubſtitutione, quæ accreſcit perſonæ, ideo non tranſmittitur. l. ſi ex pluribus. ff. de ſuis, & legit. tamen attenditur portio hæreditaria, quanto fortius attendetur in iure accreſcendi, quod propriè accreſcit portioni, & non perſonæ, iuribus præallegat? ¶ In quarta parte gloſſ. dum tenet, ius accreſcendi competere inuitis, alleg. l. cùm hæreditate. ff. de acquirend. hæred. text. ille dicit totum
c oppoſitum, [c] & eſt valde ſingul. tex. ſecundum Bald. in l. vnica. §. his ita. C. de caduc. tol. ideo aduerte, quòd ille text. limitat
41 totam materiam noſtram. † nam ius accreſcendi competit inuitis, verum eſt, quando portio vacabat, antequam quis adiret partem hæreditatis ſuæ, quia adeundo intelligitur adire cũ onere ſuo. ſ. quòd portio vacans ſibi accreſcat. l. ſi duo. ff. de acquir. hæred. Et in iſtis terminis procedit gloſ. noſtra. Si autem tempore additionis portio non vacabat, ſed poſtea cœpit vacare, tunc non accreſcit inuito, imò operatur, quòd ille, qui ſemel adiuit, poſſit poſteà dimittere propter partem, quæ vacare cœpit, niſi creditores eius parte contenti ſint, text. eſt in dicta. l. cùm hæreditate. Item intellige concluſio. gloſſ. quòd portio deficiens accreſcit inuito, eſt verum, quando deficit de iure communi, ſecus ſi deficiat per ſpeciale beneficium reſtitu. in integr. tunc non accreſcit inuito, text. eſt in
d l. ſi minor. ff. de acquiren. hæred. quem alleg. Angel. [d] hic, quia
e beneficium [e] reſtitut. in integr. non debet concedi cum læſione tertij. l. cùm filius f. ff. de teſt. mil. & l. nec auus. C. de emancip. lib. quem limita, niſi minor dolo cohæredis fuiſſet inductus ad adeundum, quia ſi poſteà reſtituatur in integrum, & ſic portio ſua deficiat de iure ſpeciali, tantum tunc accreſceret cohæredi inuito, ita ſingular. limitat Bartol. in l. qui res. in prin-
42 cip. ff. de ſolution. ¶† Extra gloſ. reſtarent aliquæ quæſtiones traditæ per Doctor. hic, videlicet an in contractibus habeat locum

ADDITIONES.

a ¶ Aduerte, Iaſ. in l. 1. col. fi. infra de carbo. edict. PVRPV.
b ¶ Ponit fallentiam. Idem dicit Alexand. hic in col. 4. in fin. PVRPV.
c ¶ Oppoſitum. Adde, quòd ipſo iure accreſcat. glo. in l. apud Iulianum. ff. de tributor. PVRPV.
d ¶ Angel. & Alexand. hic colum. 4. in fine. PVRPV.
e ¶ Beneficium. Adde Iaſ. in l. ſi emancipatus. colum. 7. in 1. requiſito collatio-nis. 1. de collat. PVRPV.

Source : BIU Cujas

43 locum ius accreſ. † Et quid in emphyteuſi, & in feudo, [a] de
a quibus quæſtionibus, quia plenè tangitur per Bartol. & Modern. in l. ſi mihi, & Titio. ff. de verbor. oblig. cum ſuis concor.
44 ideo hic non pono. ¶† Quid autem ſit in iuriſdictione tam ordinarij, quam arbitri, vel delegati, ponit Bald. hic in vlti. col. & eſt text. in capitul. vno delegatorum. de offic. deleg. ponit etiam Bartol. in l. Imperatores. §. ſi magiſtratus. & ibi per An-
45 gel. & Imol. ff. de appellat. Bald. in l. 1. ff. de offic. conſul. † In executionibus teſtamenti clarum eſt, quòd accreſcit, text. eſt in capit. fin. § fin. de teſt. in ſexto. Angel. in d. §. ſi magiſtratus.
46 † Eodem modo ſi ſint electi duo Ambaſciatores, & vnicuiq; ſtatutum ſit ſalarium, vno impedito, vel mortuo ſalarium accreſcit alteri, ita not. Bartol. in l. cùm vos. in fin. per illum text.
47 C. de leg. lib. 10. & reputat not. † Quid autem ſit in pluribus tutoribus, habes text. in l. ſi quis ſub conditione. circa fin. ff. de teſta. tute. & iſta ſufficiant. Iaſ. Piſis.

ADDITIO.

a * Feudo. Adde Alex. conſil. 89. col. fin. lib. 4. Dec. conſil. 53. & 263.

De bon. poſſ. ſecundum tabulas. Rub.

¶ Continua iſtam rubri. vt per gl. hic. Et quare iſte titulus ponatur ante titulum de bon. poſ. contra tabulas, cùm in. ff. ſi totum è contra, declarat gloſ. in rubr. infra tit. 1.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione pendente nihil eſt innouandum, fallit in multis caſibus. infra nume. 3.*

a *Si iudex eccleſiaſticus inhibeat iudici ſeculari, ne procedat in aliqua cauſa, quæ fortè aſſeritur vſuraria, ſi poſtea iudex eccleſ. reuocet talem inhibitionem, & pars appellat à tali reuoca. pendente tali appell. iudex ſecularis non poteſt procedere, & ſi procedat, totum eſt nullum.*

4 *Licèt de iure ciuili non appelletur à ſententia lata in poſſeſ. eſt verum in poſſeſſorio facti, ſecus in poſſeſſorio iuris.*

5 *A ſententia lata in poſſeſ. non poteſt appellari de iure ciuili, fallit tamen in trib. caſibus.*

6 *Licet lex, vel ſtatutum requirat, quòd interueniat conſcientia alicuius in aliquo actu, ſufficit tamen illi notificare, abſque eo, quòd interueniat eius conſenſus.*

LEX PRIMA.

a PEndente. Donec [a] pendet dubiũ ſuper validitate teſtamenti, nunquam poteſt ab inteſta. ſuccedi. hoc dicit. ¶ Et videretur, quòd caſus in hac. l. poſſet poni in vnamet perſona, quæ voluit ſuccedere ex teſtamento defuncti, ſed oppoſitum fuit ſibi, ꝙ teſtamentum erat falsũ, & ita pronunciatũ eſt à iudice, ſed ipſe appellauit, vnde pendente appellatione ipſemet tanquam proximior volebat ſuccedere ab inteſt. Sed iſte intellectus non eſt bonus, quia imo iſto caſu poſſet ab inteſt. ſuccedere. l. illud. ff. de acquiren. hære. vt plenè per Odofr. Cyn. Abb. & Moder. hic, cum limitatione, de qua per eos. ¶ Vnde ſecundo modo pone caſum ſecundũ Bald. & Sal. hic, & Pau. de Caſtr. in duabus perſonis. ſ. ꝙ ſcriptus hæres volebat ſuccedere ex teſtamento, ſed proximior agnatus oppoſuit, quòd teſtamentum erat falſum, & ſic pronunciatum fuit à iudice, & à tali ſententia fuit appellatum, interim ille proximior agnatus volebat ab inteſta. ſuccedere, & deciditur, quòd non poteſt. Et iſto modo intelligendo text. qui eſt proprius ſenſus. l. gl. noſtra fruſtra opponit de l. cùm falſum. ff. de acquirend. hæred. quia ibi loquitur, quando ſcriptus hæres volebat adire, ſed in l. noſtra non erat ſcriptus hæres, qui volebat adire ex teſtamento, ſed erat proximior, qui volebat ab inteſt ſuccedere, quo caſu iſta. l. nil facit ad propoſitum, ſecundum Fulgoſ. & Paul. de Caſtr. hic. Præterea, & ſecundò in iſta. l. erat pluſquam in illa. l. cùm falſum, quia hic erat lata ſententia ſuper falſitate, quia iudex pronunciauerat teſtamentum eſſe falſum dato, quòd appellatio penderet, ſed in l. cùm falſum. non erat lata aliqua ſententia ſuper falſitate. Si tamen velles, quòd illa. l. cùm falſum. aliquid faceret, oporteret te figurare caſum in hac. l. quòd ſcriptus hæres erat ille, qui interim pendente appellatione volebat ſuccedere ex teſtamento, & deciditur, quòd interim non poteſt, tunc bene obſtaret dicta. l. cùm falſum. tamen verè text. non decidit de ſcripto hærede, ſed de proximiore, qui interim volebat ab inteſt. ſuccedere, ideo tene ſecũdum intellect. & dic, quòd illa. l. cùm falſum.

1 nihil facit. ¶† Not. ex hoc text. regul. quod pendente appellatione nihil eſt interim innouandum, vt hic, & in toto tit. ff. nil noua. appella. interpo. l. ex illo. & l. minimè. C. de appellationib. ſicut nec pendente nullitate ſententiæ, ſecundum Bartol. in l. prima. C. quando prouoca. non eſt neceſsè, & Bald. in Auth. quæ ſupplicatio. ad fin. C. de precib. Imperat. offerend. Item iſta regula procedit etiam pendente dubio, an appellatio ſit admittenda, vel ne, nedum, quando eſt admiſſa. gloſſ & Bald. in l. 4. C. de appellat. Et attentata, vel innouata interim appellatione pendente adeo ſunt nulla, quòd non reconualeſcunt, quamuis appellatio fuerit poſteà deſerta, vel ei ſit renunciatum, text. eſt de hoc not. in capit. cum veniſſent. ſecundum vnam lectur. & ibi domin. Anto. Imol. & Panor. & alij ad hoc
2 notant, de eo qui mit. in poſſeſ. ¶† Hinc ex prædicta regula
b multum no. quia ſæpiſſimè contingit, quòd ſi iudex eccleſia. [b] inhibeat iudici ſeculari ne procedat in aliqua cauſa, quæ fortè aſſeritur vſuraria, pone, quòd poſteà ipſe iudex eccleſiaſti-
c cus reuocet talem inhibitionem, [c] pars appellat à tali reuocatione ad Papã, certè pendente tali appellatione iudex ſecularis non poteſt procedere, & ſi procederet, totum eſſet nullum, ita determinat Fed. de Sen. in conſilio 88. incip. Nic. Petri, quem refert, & ſequitur domin. Anton. de Butr. in capit. tuam. in ſecunda quæſt. in verſic. quæro pendente quæſtione. de ord. cog. domin. Alexand. in conſilio 63. in tertio volu. quod incip. In cauſa, & lite vertente inter Thom. quod not. quia per hunc modum poteris in effectu trahere cauſam à manibs iudi-
3 cis ſecularis. † Iſta tamen regula, quòd appellatione pendente nil ſit innouandum, fallit in multis caſibus, de quibus vide glo. magiſtam. ſecunda quæſtio. ſexta. in capitul. poſt appellationem. Specul. in titul. de appellationib. §. penult. in princip. vbi ponit 16. fallentias ad hanc regulam. Canoniſtę in capit. bonę. de appellatio. Bald. in l. ſi quis filio exhæredato. §. hi autem. ff. de inuſt. rup. cum alijs concordan. de quibus hic per domin. Alexan item quæcunque poſſunt attentari pendente lite, non obſtante pendentia litis, ea poſſiunt attentari etiam pendente appellatione, non obſt. appellatione, ita dicit gloſſ. not. in l. creditor. in princip. ff. manda. in verb. poſſe. in princip. quam reputat ſingul. Bald. in capit. contingit. in 10. colum. de dolo, & contuma. in capit. ex parte Adæ. in ſexta colum. de teſtib. & in l. ampliorem. ad fin. princip. C. de appella. Sed dic, quòd de hoc eſt text. in l. poſtquam. §. Imperator. verſicul. quod enim, & ibi ad hoc not. Barto. ff. vt leg. nom. caue. hinc infero, quòd ſicut pendente lite coram iudice ſeculari poteſt tamen haberi recurſus ad Epiſcopum ratione iuramenti, prout tenet not. Bal. in l. 1. in vlt. col. C. de reb. credi. & Auth. ſacramenta puberum, in 3. col. C. ſi aduerſus vendi. quia iuramentum addit forum foro. c. fin. de for. comp. in 6. idem etiam erit lata ſententia, & pendente appellatione coram ſeculari, quod not. ¶ Secundò, & pulchrius no. ex iſto tex. ſm Bal. Sal. & Lud. & do. Alex. hic, ꝙ ſicut pendente appellatione ab actu geſto per iudicem in his, quæ ſunt contentioſæ iuriſdictionis, nil poteſt innouari, ita etiam pẽdente appellatione ab actu geſto per iudicem in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis, caſus eſt hic ſolennis ſecundum eos. Ego puto, quòd iſtud non bene colligatur in hoc text. quia quamuis agnitio bon. poſſeſ. poſſet eſſe iuriſdictionis voluntariæ, tamen in iſto text. ſententia erat lata ſuper falſitate teſtamenti, & conſequenter ſuper eo, quod erat ꝓtentioſæ iuriſdictionis. ¶ Secundò, & fortius dato, quòd ſententia eſſet lata ſuper bon. poſ. tamen dico, quòd agnitio bon. poſ. non eſt voluntarię, ſed contentioſæ iuriſdictionis, quando apparet cõtradictor, vt erat in hoc text. vt declrat Odofr. Saly. & Paul. de Caſtr. hic, & Bald. in l. 3. §. ſi cauſa cognita. ff. de bo. poſſ. vnde per iſta duo teneo, quòd notabile Bald. & Modern. non bene colligatur ex hoc text. Et ſi velles ſuſtinere, quòd illud no. colligatur in hoc text. oporteret præſupponere, quòd in hoc tex.
4 nullus eſſet contradictor, quod non eſt veriſimile. ¶† Tertiò not. ex hoc text. ſecundum Alberic. Bald. Salicet. & Roma. hic, quòd licèt de iure ciuili non appelletur à ſententia lata in cauſa poſſeſſorij. l. vnic. C. ſi de momen. poſſeſ. fue. appel. illud eſt verum in poſſeſſorio facti, ſecus eſt in poſſeſſorio iuris, vt hic,
d tamen, [d] vt ſupra proximè dicebam, iſtud etiam non colligi-

tur

ADDITIONES.

a ¶ Donec. Quomodo hic admiſſus ſit contradictor, Bald. notat in l. 1. 4. oppo. infra qui admitti. PVRPV.

b ¶ Eccleſiaſt. cus. Adde Doct. in in capit. lator. qui fil. ſint legit. Doct. in capit. ſi iudex laicus. de ſenten. excommunic. lib. 6.

c ¶ Inhibitionem. Amplia quinto etiam pendente dubio, an ſit appel. cõſequenter. ĩ. decem dies. Iaſ. in l. & poſt. in 2. not. ff. de tranſa. PVRPV.

d ¶ Tñ. Ita et reprehendit Alex. 2. no. & à carboniana ventris nomine appellatur. Bald. libr. 1. conſil. 181. præmiſſis verbis. in fine. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tur in hoc text. quia hic ſententia, à qua fuit appellatum, non erat lata ſuper bo. poſ. & ſuper poſſeſſorio iuris, ſed ſuper falſitate teſtamenti, vt proximè declaraui. Et ita iſtum text. contra Cyn. ponderat Bald. in l. poſt ſententiam. C. de ſent. & idem Bald. in l. 1. in vlt. col. vbi plenius loquitur. C. ſi de momen. poſ. fue. appel. ¶† Tu tñ tene menti, quia ſæpiſſimè euenit in practica, tres not. limita. ad illam regulam, q̃ à ſnīa lata in poſſeſ-
a ſorio non poteſt appellari de iure ciui. primò [a] not. q̃ q̃uis appellari non poſſit, tñ ſi iudex à quo fuit appellatum detulit, vel admiſit appellationem, poterit appellans in eo obtinere, ita ſing. limitat Bald. in l. poſt ſnīam. in 2. col. C. de ſen. quem ſequitur ſimpliciter. d. Alex. in conſi. 10. in 3. vol. q̃ in cip. ponderatis. in pe. col. ad fi. & ſeq. & dixi in l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. Limita ſecundò, q̃ in cauſa poſſeſſoria ab inordinato proceſſu poteſt appellari, ita limitat Bald. ſing. reputans no. dignum in c. ex conqueſtione. in 1. colum. de reſt. ſpol. nec alibi legi. Tertiò, & vlt. limita, q̃ licèt lata ſententia in cauſa poſſeſſorij non appelletur de iure ciuili, tñ bene poteſt dici de nullitate, ſm Bald. in d. l. vnica. in pen. col. C. ſi de momen. poſſe. fue. appel. & in l. 1. in 1. col. vbi omnino videas Bald. C. quando prouoc. non eſt neceſ. & ſequitur dom. Alex. Imol. in prælleg. conſil. 10. in 3. vol. in 4 col. Et in iſto vltimo caſu ſi quis ſimul, & ſemel à ſententia lata in cauſa poſſeſſorij diceret ſententiam nullam, & ſi qua eſt appellaret, an tunc vtrunque vitiaretur, dixi plenè in l. 1. princip. ff. de iuſtit. & iur. vbi reprehendi deci. Salic. tenentis, q̃ iſto caſu vtrunque vitiaretur, ad ibi dicta me remitto. ¶ Capio glo. in verb bon. poſ. quam diuide in tres partes principales. In prima declarando text. ponit triplicem rationem decidendi. In ſecunda, quæ eſt ibi, ſed nonne, glo. per viam quæſt. opponit, & ſoluit. In tertia, & vlt. ibi, & facit. glo. alleg. concordan. ad text. ¶ In prima parte habes triplicem rationem decidendi ad hunc text. ratio autem dubitandi potuit eſſe ſecundū Sal. hic, q̃ ſententia lata in fauorem agnati, & quia actus concedendæ poſteà poſſeſ. eſt voluntarię iuriſdictionis, ideo facilius concedi debet. l. 2. & 3. ff. de offic. proconſul. & leg. ¶ In ſecunda parte habes, quod diſtinctio. l. cùm falſum. ff. de acquir. hæred. non habet locum in bon. poſ.
* idem tenent Bar. & *communiter Doct.* hic, Cy. & Pau. de Caſtr. in d. l. cùm falſum, quamuis ꝯrium teneat gl. in l. cùm quidam. in verbo certus. per illum text. ff. de bon. poſ. Cy. Sal. & Fulg. hic, quorum opin. poſſes concordare diſtinguendo, vt per Bald. hic in 3. oppoſi. quam ſibi aſcribit d. Alex. hic, ſed non eſt cu-
* randum, *quia ſecundum Bart. & omnes*, ex quo hodie agnitio bo. poſ. poteſt fieri ſola voluntate. l. fi. C. qui admit. in ea haberet locum hodie diſtinc. d. l. cùm falſum. quæ l. nil facit contra. l.
6 noſtrā, ex duobus, quæ daclaraui. s̃. in poſitione caſus. ¶† Not. etiam iſtam gloſ. dum facit mentionem de conſcientia, nam eam reputat not. Bald. in rubr. C. de exer. in 4. col. q̃ licèt vbi lex, vel ſtatutum requirit, quòd interueniat conſcientia alicu-
b ius in aliquo actu, [b] ſufficiat illi notificare abſque eo, q̃ interueniat eius conſenſus. capi. cùm in veteri. de elect. fallit, quando requiritur conſcientia eius, qui habet ius dicere, quia tunc debet expectari conſenſus illius per hanc gl. Adde pro hoc facere, q̃ licèt vbi alias. l. vel ſtatutum requirit conſcientiam aliquorum, non requiratur eorum conſenſus, adeo, q̃ determi. not. Ang in §. emphyteuſis. ſecundo. in Authen. de alie. & emphyt. per illum text. in verbo conſcientia, & conſenſus, & ſic ponuntur tanquam diuerſa, q̃ ſi ſtatutum requirit in contractibus mulierum conſcientiam duorum propinquorum, ſufficit ſcientia eorum abſque eo, quod conſentiant, de quo etiā per Angel. in §. non autem aliter. in Authen. quomodo opor. epiſ. Tamen vbi requiritur conſcientia alicuius perſonæ in dignitate conſtitutæ, vt puta Epiſcopi, vel ſimilis perſonæ, tunc non ſolum conſcientia, ſed etiam conſenſus requiritur, dictū fuit nota. Archid. in capit. quidam, per illum text. 18. q. 2. quod reaſſumit Bald. in l. fin. §. neceſſitate. in ſeptima col. C. de bon. quæ liber. Angel. & Lud. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquir. hæred. Alexan. in l. 2. §. voluntate. in 2. colum. ff. ſol. matrimon. & ita remanet expedita iſta. l.

ADDITIONES.

a ¶ Primò. Duas limitatio. de poſſeſſorio retinen. & de mixto poſſeſſorio. ponit Bald. libr. 1. conſil. 379.

b ¶ Aliquo actu. Adde, quòd probat aliud glo. de quo per Ias. in l. fin. colum. 6. infra vnde legi.

SVMMARIVM.

1 *Dictiones non, niſi, ſimul poſitæ diſponunt.*

2 *Quando teſtamentum eſt conditum non ſecundum formam traditam à prætore, ſed ſecundum formam iuris ciui. competit tantum vtilis bonor. poſ. ſecundum tabulas.*

5 *Teſtamentum an, & quando probet, & num. 3. 4. & 6.*

7 *Teſtator non præſumitur feciſſe niſi vnum teſtamentum.*

8 *Pluralitas actuum generaliter non præſumitur. & num. 15.*

9 *Pluralitas ſententiarum, item factorum, item in proprio nomine non præſumitur.*

10 *Confeſſio venientium ab inteſtato dicentium teſtato. feciſſe teſtamen. ſed non cum debita ſolennitate, an ſufficiat.*

11 *In duobus caſibus ſufficiunt duo teſtes ad probandum teſt. etiam ſi eſſet quæſt. non ſolùm de ſolennitate teſt. ſed etiam de voluntate teſtatoris. & num. 12.*

13 *In teſtam. debent eſſe teſtes rogati, ſi tamen oppo. quòd non fuerunt rogati, poteſt hoc probari per duos teſtes.*

14 *Si teſtes deponant ſuper teſtamento, qualiter talis teſtator coram ſeptem teſtibus fecit teſta. in quo talem hæredem inſtituit, & quilibet teſtis particulariter deponat ſe fuiſſe præſentem tali teſtamento, qui interrogati de conteſtibus, qui alij fuerint, dicant, quòd non recordantur, tamen tales teſtes bene probant teſtamentū, & præſumuntur omnes fuiſſe conteſtes.*

16 *Sufficit, quòd teſtes recordentur de eo, quòd eſt de ſubſtantia negotij, ſuper quo litigatur, dato, q̃ de alijs dicant ſe non recordari. & nu. 18.*

17 *Si teſtes in facto principali, in quo conſiſtit ſubſtantia negotij principalis in aliquo modico ad inuicem contradicant, nec per hoc cenſentur varij, nec per hoc reprobatur dictum eorum.*

18 *Si teſtes producantur ad probandum aliquid formaliter, non ſufficit, q̃ concordent in effectu.*

19 *In rebus bene præſumitur pluralitas, & num. 20.*

LEX II.

BOnorum quidem. Ex teſtamēto cōdito in ſcriptis petitur bon. poſ. ſm tab. directò ex edicto prætoris, ſi autem ſit teſtm̃ nuncupatiuum, competit vtilis bo. poſ. ſm nuncupationem. h. d. tex. iuncta gl. fi. Ratio primi eſt, quia prætor eſt, qui introduxit iſtam formā teſtandi in ſcriptis. §. 1. Inſti. de teſta. Et adde, q̃ decidit text. in l.
1 ſi ita ſcriptum. §. fi. ff. eod. ¶† Not. ex iſto text. q̃ dictio non, [a]
a niſi, diſponit, & ſic facit ꝯ not. deciſi. Bal in c. cum nobis olim. in 2. col. de elect. vbi tenet, q̃ ſi teſtator dicat, non lego tibi ſeruos, niſi Stichum, & Io. q̃ Stichus, & Io. non cenſentur legati, niſi dicas, q̃ Bald. loquitur, quando iſtæ dictiones ſeparatim
2 proferuntur, non autem quando ſimul, vt hic. ¶† Not. ex ſecunda parte, quòd quando teſtamentum eſt conditum non ſecundum formam traditam à prætore, ſed ſecundum formā iuris ciuilis, competit tantum vtilis bo. poſ. ſecūdum tab. ¶ Et propterea decidit Odoſr. hic in 1. colum. q̃ ſi pater faciat teſtamentum inter ſolos filios, quo caſu valet de iure ciuili conditum coram duobus teſtibus. l. hac conſultiſſima. §. ex imper-
b fecto. j. de teſt. l. fi. C. fam. erciſ. eod. modo [b] ſi teſtator in teſtamento inſtituat hæredes alios quàm filios, qui tamen ab inteſta. ſucceſſiſſent, tunc valet teſtamentum cum quinque teſtib. de iure ciuili. text. eſt in d. l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. Certè quamuis tale teſtm̃ non valeret de iure prætorio, quia tñ valet de iure ciuili, certè ꝓpeteret vtilis bo. poſ. ſm tab. ita notabiliter ꝓbat iſta l. in 2. parte, licèt de hoc dubitauerit Bald. in l. certum, ad fi. j. vnde leg & ita tenet etiam d. Alex hic, & in l. 1. s̃. eod. Veritas tamen pendet ab illo paſſu, nunquid filij tūc dicantur propriè ſuccedere ex teſtamēto, an potius ab inteſt. de quo plenè dicam in d. §. ex imperfecto. Adde, q̃ Lud. in d. l. certum. in 2. col. & hic tenet ꝯ, cùm requiratur, q̃ teſtm̃ ſit factum coram ſeptem teſtib. [c] aliàs non datur bo. poſ. ſm tab. vt hoc text. Tu dic, q̃ dummodo teſtm̃ valeat de iure ciui. datur ſm tab. §. ſunt autem. Inſtit. eod. & hoc tex. ibi, iure ciui. teſtm̃ factum videri. hoc patet, nam ex teſtō iure militari confecto competit bo. poſ. ſm tab. l. 1. iuncta gl. rub. ff. de bon poſ. ex teſta. mili. & tñ in eo non interueniunt ſeptem teſtes, vt ibi, & l. 1. ff. de teſt. mili. glo. in l. milites. C. eod Nec obſt. iſte text. quia loquitur ſm cōem reg. nam regulariter, niſi in teſtō interueniant ſeptem teſtes, non valet teſtm̃, ideo ſcripti hæredes non ſunt iure ſcripti, ideo non datur bon. poſ. ſed in teſtō patris inter liberos condito cum duob. teſtib. ſunt iure ſcripti, ſicut in teſtamēto militis. igitur, &c. ¶ Sed vt iſtum articulum habeas plenius

ADDITIONES.

a ¶ Dictio non. Adde. c. per tuas. qui fil. ſint legit. & c. nobis. de iure pat. Raph. Cum. conſil. 114. incip. Ant. in 2. vol.

b ¶ Eod. modo. Declaratio. §. ex imperfecto. adde Alex. in l. fin. 3. colum. in fin. infra vnde leg.

c ¶ Teſtibus. Adde text. & Doct. in c. cùm eſſes. de teſt.

Source : BIU Cujas

plenius excuſſum,arguam pro vtraque parte, & pro parte negatiua arguitur ſic.nam.l.aliquid generaliter diſponens non intelligitur loqui in caſu, qui iure ſpeciali valet. l.mulieri,& Titio.ff.de condi. & demon.l.2. §.ſed ſi coniunctim.ff.de leg.prę-ſtan. Secundò facit, quia text. iſte conditionaliter loquitur, ſi ſeptem teſtes affuerint, & text. in §. non tamen. inſtit. quibus mod.teſt.infir.& in l.poſthumus.in princip.ff.de iniuſt.rupt.ſed quando.l.loquitur conditionaliter,illud cenſetur de ſolennitate non leui.ita Bal.in Auth.matri, & auiæ.in 1.colum.in fin. C. quando mul.tu. off. fun.poteſt.per text.in l.prætor. in princip. ff.de colla.bonor.ſequitur dom.Fran.de Aret.in c. in cauſis. in 4.colu.de teſtib.¶Tertiò facit,quia text.in §.ſunt autem.Inſtit. de bon. poſ. dicit, omnibus iure ſcriptis hæredibus, ſed cum minori numero non eſt teſtamentum iure factum.l.hac conſultiſſima. §.fin.ibi, non quaſi teſtamentum. C. de teſt. & l.filij, & l.fin.C.fam.erciſcun. vt dicam in d.l.hac conſultiſſima. §.ex imperfecto.¶In contrarium pro parte affirmatiua, quæ videtur verior,facit, quia in teſtamento militis videtur habere locum dict.l.vnica.ff.de bon. poſ.ex teſtamento milit.iuncta rubric.& l.in fraudem.§.fin.ff.de teſt.mili. & l.1. & 2.ff.de vete. & mili.ſuc.& tale teſtamentum militis,licèt cum minori numero,dicitur rectè factum,vt Inſtit.de mili. teſta. in princip.Item habetur pro perfecto.l.miles ſi teſtamentum. ff. de teſta.milit. Secundò facit,quia iſta.l.& ſimiles debent recipere interpretationem per alias leges, & iſta appellatur interpretatio paſſiua.l. 1.§.lex falcidia.vbi Bartol.& Doct. not.ff.ad leg. Falcid.Tertiò facit,quia videtur text.in §.aliquando in verbo rectè teſtamẽto facto. Inſti.de bon.poſſ.& in §.ſunt autem.Inſtit.eod. in verbo omnibus iure ſcriptis hæredibus. debet generaliter intelligi in omni iure ſiue communi, ſiue ſpeciali, quo teſtamenta ſuſtineantur, quia cùm tractetur de conſeruatione teſtamenti, vt valeat etiam de iure prætorio, certè agitur de publica vti
a litate. [a] l.vel negare.ff.quemad.teſtam.aper.glo.in l.Gallus.§.q̃ ſi is. in verbo vtilitatem. ff.de lib. & poſthum. ergo debet fieri lata interpretatio.l.hoc modo.in fin.ff.de condi. & dem. & per hoc potes reſpondere ad tria fundamenta ſuperius adducta. Quartò facit, quia ex teſtamento imperfecto, & ſic cum minori numero.7.teſtium,competit bon.poſ.contratab.l. ſi duobus.§.ſi prius.ff.de bon.poſ.contratab.ergo fortius debet competere ſecundum tab. quæ eſt fauorabilior, cùm ſit ex voluntate teſtatoris,& illa eſt odioſa, & propter hoc non tranſmittitur ſicut bonor. poſ. ſecundum tab. vt dixi in l. emancipata. ſ. qui admit.patet etiam ex.l.ſi à milite.§.fin.& l.ſeq. ff.de teſt.mili.iuncta. l. in fraudem. §. final.infra eodem titul. Tamen ad hæc potes dicere,quòd hic ſit diuerſa ratio: nam cùm contratab. detur ad infringendum, & annullandum, l. vt liberis. in verbo reſciſſo.infra de collat.& l.1.in princip.ff.de leg.præſtan. certè ſi reſcinditur teſtamentum per contratabul. quando eſt cum ſeptem teſtib.facilius reſcindetur, quando eſt cum quinque, & ſic imperfectum. l. eius militis. §. militia miſſus. ff.de teſt.milit.quod ſecus eſt in bon.poſ.ſecundum tab. ¶Item per iſtum text.poteſt dari not.extenſio ad l. poſthumus.in princip. de iniuſt.rupt. qui text.conditionaliter dicit, ſi ſignatum fuerit teſtamentum,& ſic loquitur in teſtamento in ſcrip. quòd etiã ſi eſſet teſtamentum nuncupatiuum factum in præſentia ſeptem teſtium,haberet locum bon.poſ. vti.ſecundum tab. per iſtum textum.cùm vna.l. debeat per aliam declarari. l.vtrum. ff. de peti. hæred. maximè cùm etiam leges nouæ declarentur & diſtinguantur per veteres.l.non eſt nouum, & l.ſed & poſteriores. ff.de leg.gl.in l. ſciendum, in princip. ff.qui ſatiſda.cog. & in Authen.de hæred.ab inteſta.in princip. in ver.vacantibus. niſi dicas,quòd quando lex ponit caſum ſpecialem, prout facit.d.l.poſthumus, quòd tunc lex generaliter loquens non intelligitur loqui in illo caſu,ſecundum gl.& Bar. in d. l.ſciendũ. in princip. & probatur in l. in teſtamentis. infra de teſtamen. iuncta.l.hac conſultiſſima. in princip. vbi gloſſ.& Doct.C.qui teſta.fac.poſ.& ſic prima pars eſt vera, ita etiam poteſt intelligi text.in §.non tamen.Inſtit. quib.mod.teſtamen. infirm. ibi,
* *ſi ſeptem teſtium ſignis ſignata ſunt.* ¶Capio glo. ſuper verbo poteſt,quam diuide in tres partes princi.prout in quæſt. per eam
3 formata ponit tres opin.partes patent in gloſ. ¶† In fine gloſſ. pro clara intelligentia præſentis materiæ, quæ non bene enucleatur à Docto. tu præmitte aliquos caſus indubitatos: nam aliquando de teſtamento eſt confecta ſcriptu. public. per manum publici,& authen. notarij continens numerũ ſeptem teſtium, prout tota die fit, & tunc tale teſtamentum de per ſe plenè probat,dato,quòd teſtes omnes ſint mortui, glo.eſt in l. 2.in princ.in glo.3.quam Bartol. & omnes tenent. ff.quemad. teſta.aper.Illam glo.approbat Bart.in l.1.in tertia lectu.& ibid. Bald.in 2. colum. infra de teſta. & ibi Angel. & Salicet.dicunt, quòd illa gloſſ.eſt ad hoc ſing.in iure.Et dicit Ang.in dict.l.1.in fin. C.de teſt.in lect. Florent.quòd Bartol. eo audiente faciebat multum ſignanter notari illam gloſ. ſed habes concordan. & pleniorem in l.fin. in verbo oſtenditur. C.de fideicom. & tunc nil expedit ꝓbare per teſtes, quia ſcriptu. authen.notarij abſq; quòd teſtes examinentur,probat,& iſte caſus eſt indubitabilis.
4 ¶† Aliquando de teſtamento nulla eſt facta ſcriptura, ſed nũcupatio in præſentia ſeptem teſtium, vt ſi fuit facta priuata ſcriptura ipſius teſtatoris,vel alterius,qui non erat notarius, & tunc ſi iudex authenticauerit talem ſcripturam, & ſic eam fecit publicari citatis citandis, vel dicta teſtium redacta ſunt ad ſcripturam, & publicata autho. iudicis ſecundum formam, quam videbitis in l.publicati.vbi dicam.infra de teſtam.& tũc etiam non eſt dubium, quòd talis ſcriptura publicata authoritate iudicis faciat ſemper plenam fidem, abſque,quòd alij te
5 ſtes examinentur,& iſte caſus etiam indubitatus. ¶† Aliquando de teſtamento non eſt facta ſcriptura authen. nec ſequuta aliqua publicatio iudicis,& agitur de probando,quòd teſtator fecit tale teſtamentum, in quo Titium hæredem inſtituit, & tunc aduerſarij, qui ſuccederent ab inteſta. ſi non eſſet tale teſtamentum, negant omnino teſtatorem feciſſe teſtamentum, & iſte caſus eſt etiam indubitatus, quia tunc ad probandum teſtamentum requirerentur ſeptem teſtes, qui interfuiſſent teſtamento, & deponerent de tenore teſtamenti, iuxta doctri.
6 quam ponam in l.cùm antiquitas. infra de teſtam. ¶† Aliquãdo, & vltimo venientes ab inteſtato confitentur verum eſſe, quòd teſtator fecit teſtamentum, ſed non fecit cum debita ſolennitate, quia non adhibuit ſeptem teſtes rogatos, prout requiritur,& iſta eſt propriè quæſtio, quæ diſputatur hic in gl.
b per quot teſtes [b] poſſit probari,quòd teſtator fuerit ſolenniter teſtatus,poſtquam contenditur de ſolennitate, in quo puncto Martin.tenuit,quòd duo teſtes ſufficiant,qui deponant, quòd teſtator fecit teſtamentum in præſentia ſeptem teſtium,& iſtã opin.tenet Hoſtienſ. in ſumma ſua,in tit. de fid. inſtr.§. ex quibus, verſic. 1. & in titul. de teſtam. §. quot teſtes. in verſic. ſed quid ſi facit teſtamentum,& Spec.in titul.de inſtru.edi.§.compendioſè.verſi. ſed quid ſi vnus ex teſtib. vbi ſubdit, quòd iſta opin. Mart. ſeruatur de conſuetudine. ſequitur etiam gloſſ. in capit. Deus omnipotens. §. quando autem. 2.quæſtio.1. Breuiter iſta opin. Mart.non videtur poſſe procedere, quia ex quo aduerſarii fatentur, quòd teſtator fecit teſtamentum, ſed non ſolenniter, illi autem teſtes deponunt, quòd teſtator fecit teſtamentum ſolenne, ergo apparet neceſſariò, quòd de alio teſtamento ſentiunt aduerſarij confitentes,& de alio probatur per teſtes, niſi ſecundum Bartol. omnes illi teſtes ita coarctarent dictum eorum loco,& tempore,quòd appareret teſtatorem non feciſſe niſi vnum teſtamentum, & illud de quo aduerſarij confitentur, vel niſi aduerſarius confiteatur, quòd tantum vnum teſtamentum fecit, tunc ſufficiet, vt hic
* *per Bart.& omnes* in l.hæredes palàm.in princip. ff. de teſtamen. & in l.1.§.ſi quis neget.circa fin. ff.quemadmo. teſtam aperian.
7 ¶† Not.ex iſta deci.Bart.& Docto. limitationem ad regulam, quæ habet,ꝙ teſtator non præſumitur feciſſe niſi vnũ teſtamẽ
c tũ,& ſic non præſumitur pluralitas [c] teſtamentorum.l.omniũ. cum glo.in verbo comprobatur, & ibi Bartol. infra de teſt. & l.fin.inducendo,vt ibi per Bald.in fin. C. de rebus credit. Salic.
8 in l.2.C.de erro.aduoc.† imò generaliter non præſumitur pluralitas actuum. capitul.in præſentia. §. verò. el ſecundo, & ibi domin.Anton.de Butr.in 13. colum. ad hoc not. de probatio. glo.in l.eum qui. §. in popularibus.in gloſſ.magn. circa med.ff. de iureiurand. Bald. in l. teſtium. in quinta colum. in fin.C.de teſtib.& in l.neque natales.in ſecunda colum. de probationib. & in l.edita.C.de eden. Similiter non præſumitur pluralitas ſen
9 tentiarum ſecundum Bal.& Sal.in d.l.2.C.de erro.aduo.† Nec pluralitas factorum,Bald.in l.qui iuraſſe.§.fin.ff.de iureiurand Similiter non præſumitur pluralitas in proprio nomine, & ſic. in perſonis,ſecundum Bartol. in l.ſi rem. ff.de rei vendic. & in not.quæſtione Bartol.in l.ſi quis ſeruum.§. ſi inter duos. in fin. ff.de leg.2.& dom.Anton.de Butr.in cap.2.in 2.not col.fi.in fi. de libel.obla. Fallit, quando p̃rietas inter aſſertio partis,& dictum teſtium argueret pluralitatẽ, quia ſic faceret ceſſare preſumptionem vnitatis, cũ ẽt vna preſumptio tollat aliam. l.diuus.

ADDITIONES.

a ¶Vtilitate. Adde Alex.in l.ſi.7.col.in fin.vbi Iaſ.in 8.j̃. de ed ict.diui Adr.tol. Facit,quod vult Iaſ.in Authen.præterea.colum.2.circa med. in argum. de do te minima.infra vnde vir, & vxor.

b ¶Teſtes. Adde Bart.in l.1. in 9. quæſt. C.de teſta. Bart. in l. hæredes palàm.in princip.ff.eod.tit.Bald.in l.fin.C.de fideicommiſ.

c ¶Pluralitas. Adde Alexand.hic in fi.& Iaſ.j̃.col.5.& fi.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

uus.ff.de in integr. reſt. facit. c.cum Io.de fid.inſtr. † Adde tñ
* ꝙ pro opi.Mart.*cõiter approbata*,vī ſtringere, ꝙ ex quo venientes ab inteſt.confitẽtur,ꝙ teſtator ita fecit teſtm̃, ſed non cum debita ſolennitate ſeptem teſtium,vī, ꝙ eorum cõfeſſio ſufficiat.Nã Bar.poſt Iac.But.tenet in l.1.ff.de condi.inde & in l.cũ qs.C.de iur.& fac.igno. ꝙ numerus ſeptẽ teſtiũ in teſtõ non ſit de forma ſubſtantiali , ſed ſolùm de forma ꝓbatoria , quia de forma ſubſtantiali eſt voluntas teſtõris , inſtitutio hæredis , & ꝙ eum noīet noīe proprio. l. iubemus. C.de teſt.ſi ita eſt,ergo vbi adeſt ϙfeſſio partis debet ſufficere,vt not.Bal. in Auth.nouo iure.C.ſi cert.pet. qa ſolennitas probatoria non attenditur, qñ ϙſtat de actu per ϙfeſſionẽ partis.Sed dic,ꝙ Bar.in l. nemo põt, in 1.oppoſi. ff.de leg. 1. tenet, ꝙ numerus ſeptem teſtium in teſtõ ſit de forma ſubſtãtiali,& eſſentiali teſtamẽti, cũ iſtud ſit inductum ꝓꝓ falſitatem euitan.l.fi. C.de fideicom. & idem tenet Bal.duplici bona rõne in d.l.cũ.quis in 2. char.& d. Alex. in d.l. 1.ff.de condi.inde.ꝙ patet,quia.l. vltra procedit annullãdo teſtm̃,ſi non interuenit numerus ſeptem teſtium. l.hac cõ-
* ſultiſſima.§.ex imperfecto.in verbo *pro nullo haberi*. C.de teſta. quod non eſſet,ſi ſimpliciter requireretur ad probationem. l. duo ſunt Titij.ff.de teſt.tu. & ad hoc vide Bal.in l.vniuerſa.circa medium.C.de preci.imper.offe.& iſta eſt veritas, ꝙ ex quo lex vltra procedit annullando,ꝙ dī de forma ſubſtantiali.Pro iſta parte pondera bene facere.l.ſi vnus.in princ.ſ.de teſt. vbi ſi ex ſemptem teſtibus), qui in teſtõ requiruntur,vnus deficit, teſtamentũ eſt ipſo iure nullum , & tñ poſſet per ſex probari,ergo apparet,ꝙ eſt de forma ſubſtantiali, & hoc apertius patet, quia tex.ibi annullat ipſo iure teſtm̃,ſi vnus de 7.teſtib.deficiat, ergo eſt de forma ſubſtantiali.Tene idem, ꝙ primò, ꝙ nume. rus ſeptem teſtiũ non ſit de forma teſtamenti , ita tenet Bal.in repe.l.1.in 29.col.C.de ſacroſanct.Eccleſ.vbi hoc probat,quia forma eſt,quæ dat eſſe rei,& cõſeruat ineſſe. l.Iulianus.§.ſed & ſi quis ff.ad exhib. vnde ꝙ teſtm̃ fiat vno ϙtextu, & ꝙ teſtator nominet hæredem proprio ore.l.iubemus. C.de teſta.iſta ſunt de forma ſubſtantiali,non numerus ſeptem teſtium.Et pro eo ſtringit. d.l. fina. C.de fideicom. quia ſi eſſet de forma ſubſtantiali,non ſufficeret confeſſio hæredis iurata,ex quo deficit forma ſubſtatialis. Item aduerte, ꝙ iſto caſu vī, ꝙ ceſſet ſuſpicio falſitatis,ob quam.l.requirit numerum.7.teſtium in teſtamentis.d.l.fin. ex quo aduerſarius confitetur, ꝙ teſtator ita voluit.

¶† No.tamen duo caſus ſingulares,in quibus duo teſtes ſuf-
a ficiunt ad plenè probandum teſtm̃ , etiam ſi eſſet quæſtio non ſolum de ſolennitate teſtamenti , ſed etiam de voluntate teſtatoris.¶ Primus eſt, quando teſtator fecit teſtm̃, in quo inſtituit filium hæredem , & in illo teſtõ fecit legata alicui, deinde ipſemet teſtator ſtipulatus eſt talia legata ab hærede pro legatario, & ſic in teſtõ admiſcuit contractum, prout fieri poteſt, ſm gl.& Bart.in l.hæredes palàm. §.fi.ff.de teſta. cum concor. iſto caſu etiam ſi hæres totum negaret, ſufficerent duo teſtes
b ad probandum illa legata, [b] quia agunt de probando ſtipulationem,& ſic ϙctum,vbi duo teſtes ſufficiunt. l. vbi numerus. ff.de teſti.cap. in omni negotio.extra eo.Et ſi dicas,quomodo teſtator potuit alteri ſtipulari? dic , quia legatarius in re legata cenſetur eadem perſona cum defuncto. l. ad id tps. §. 1.ff.de vſuc.ita colligitur ex verbis Bar.in l.nemo poteſt.in 1.col.ff.de leg.1.dum rñdet ad l.fi. C.de fideicom. & ibi expreſsè not. Io. de Imo.in 2.col.& d. Alex.in 3. & plenius.d.Bartho. Veron. in caut. 177. & Bart. in quæſtione diſputata, quæ incipit ſtatuto cauetur,ꝙ fenerator.in 3.char. & iſtum caſum nullus Scribentiũ tradidit hic.Tu in ϙrium alleg.tex.in l. 1.§.ſi qs ſub ϙditione.ff. vt leg.nom.cau. licèt non oīno in terminis videaī loqui.

¶† Secundus caſus [c] eſt, qñ de teſtõ fuiſſet ϙdita publica ſcri-
c ptura manu notarij , quæ poſtea fuiſſet perdita caſu fortuito, certè talis amiſſio teſtamenti,& tenor eiuſdem teſtamenti per duos teſtes tm̃ probaretur,& ſufficeret,dato,ꝙ etiã eſſet qõ de volũtate,per tex.in ſimili not.in l.teſtiũ. C.de teſti.& ibi Bald. in 2.col. ad hoc no & reputat valde mirabile, & ibidem Saly. in vlt.not.Lud.& plenius Alex.hic,Raph.Cum.in d. l. hæredes palàm.in princi.cum alijs concor.de quibus per do. Alex.hic,
ad quem te remitto. ¶† Addo ẽt prædictis , ꝙ cùm in teſtõ [d]
d teſtes debeant eſſe rogati.l.hac conſultiſſima. in prin. ſ.de teſt. vbi dicam, certè ſi opponeretur teſtamento, ꝙ teſtes adhibiti non fuerunt rogati,ſufficeret iſtud probare per duos teſtes, ſecundum Bald.Pau. de Caſtr. & d.Alex.hic & Imol. in c. cùm eſſes.in 14.col.de teſt.& idem expreſsè tenet Bal.in l. ϙparationes.in 3.not.C.de fid.inſtru. quamuis contrarium, & malè tenuerit idem Bald.ſibi contrarius in d.l. hæredes palàm. in prin. referens ſe habuiſſe de facto quæſtionem iſtam, quam ſequabatur Petr.de Anch.in d.c.cùm eſſes,vt hic plenius per d.Alex. Adde etiam , ꝙ vbi ageretur de probando aliquo extrinſeco, ſeu neceſſariò ad validitatem , & ſubſtantiam inſtitutionis, ꝙ tamen non dependet à voluntate teſta. quòd tunc duo teſtes ſufficiunt,puta ſi teſtator dixit,inſtituo Titium filium meum, iſta filiatio eſt de ſubſtantia inſtitutionis.l.ſi pater. C.de hæred. inſti. & probabitur per duos teſtes , ita not.Paul.de Caſtr.in l. cùm proponebatur.ff.de legat.2.& in l. errore. C.de teſtamen. facit bene,quod vult Bald.hic,quòd ſi in teſtamento continetur , ꝙ teſtator filiæ reliquit decem , poterit probari per duos teſtes, ꝙ reliquit tit. inſtitutionis, cùm non ſit dubium, niſi de ſolennitate.Secundò ad idẽ facit,ꝙ dixi.ſ.de rogitu teſtium, q põt probari ꝑ duos teſtes , & hic cadit.Adde etiã,ꝙ ſi teſtator dixit,Titius hæres eſto,& notarius per errorẽ omiſit illa verba, hīs eſto,& ſolũ ſcripſit Titius, ꝙ ad ꝓbandum talem errorem notarij , ſeptem teſtes requiruntur , quia non põt eſſe quæſtio de iſto errore,quin ſit de ſubſtantia ipſius teſtamenti, gl.eſt reputata ſing.in l.cùm ꝓponebatur,& ibi Bar.ff.de leg.2. Bald.& cæteri in l.errore C.de teſta.& in l. quoties.in prin. ff. de hæred. inſti.& illa gl.eſt ad hoc ſing.ſm Bald.in c.ſi quis feudum. in tit. ſi de inueſti.inter do. & vaſſal. lis ori. & in l.fi.in 5.col. C.de fideicom.& in l.fi.in pen.col.C.de eden. & in c. cum Io. Eremi. in 3.colum.de fid.inſtrum.Facit, quod vult gloſſ. in l.hæredes palàm.§.ſi quid poſt.in verb.poſſe. & ibi not. Bartol. ff. de te-
14 ſtam. † Item diligenter attende id , quod ſignanter dicit Bald. hic , quòd ſi teſtes deponant ſuper teſtameto,qualiter talis teſtator coram ſeptem teſtib. fecit teſtamentum , in quo talem inſtituit hæredem , & quilibet teſtis particulariter deponat ſe fuiſſe ꝓſentem tali teſtamento, interrogati de conteſtib.qui alij fuerint teſtes, dicant , quòd non recordantur, tamen tales teſtes plenè probant teſtamentum , & præſumuntur omnes fuiſſe conteſtes,quod dictum Paul.de Caſtr. hic reputat multum not.& quotidianum,& dicit,ꝙ de hoc vidit Specu. in tit. de inquiſitio. §.nunc tractemus. verſic. ſuper probatione autem infamiæ.idem tenet d.Alex.hic,alleg. Inno. in cap. qualiter.el grande.de accu.& Imol.in c.cùm oportet.eod. tit. & idẽ d.Alex.in conſi.142.in 2.volum.ꝙ incip.Ponderatis.in penul. colum.& ita teneas, quamuis ſolus Ludo.Rom. debilibus rationibus oppoſitum teneat,& malè hic. ¶Ex iſta deciſi.Bald. ego elicio duo valde notanda. Primum eſt, quod ſi teſtes omnes concordent in dicto, ſuperquo deponunt, licèt aliter non appareat , quòd omnes eodem tempore fuerint præſentes,tamen in dubio præſumuntur conteſtes,& de eodem actu deponere,quòd multum not.quia valde quotidianum eſt. Et idem tenet Bald.in l.de quibus.in antepen. colum. ff. de legib. & Pan.in c.cum Ioan.in 3.colum. de fid.inſtru. & dom.Alex.
15 in præallegat.conſil.147.in 2.volum.† Et huius dicti eſt ratio, quia in dubio non præſumitur pluralitas actuum , & ſic teſtamentorum.l.omnium.cum glo. in verbo comprobatur. ſ.de teſta.& l.fin.C.ſi cert.pet.bonus tex.in c.in præſentia. §.verum. el 2.& ibi ad hoc expreſsè notant.d.Ant.de But.& alij. de probationib. idem tenet Bald. in l. 2. C. de erro. aduoc. vbi dicit, quod in dubio non præſumitur pluralitas ſententiarũ , & ibid. Sal.no.quòd in dubio non præſumitur pluralitas actuum.not. Bald.in l.teſtium.in 5.colum.in fin.C.de teſtib. Et dicit Bald.in l.neque natales.in fin.colum.C.de probat.quòd non præſumitur pluralitas in actibus hominum , niſi probetur , ſicut nec præſumitur pluralitas in nomine proprio, ſecundum Bar.in l. ſi rem. ff.de rei vendi.& Bart. in pulchra.q. in l.ſi quis ſeruum. §.ſi inter duos in fin.ff.de leg.2.& ad literam.d.Ant.de But.in c. 2.in 2.col.de lib.oblat.Et per iſta puto, quòd non ſit verum illud,quod conſulendo firmat dom. Alexan. nullam de prædictis faciens mentionem,in conſi.133.in 2.volum.incip.In cauſa,& lite vertente inter Alberic.de Maynardis.in 2.colum. vbi expreſsè firmat,quòd in rebus præſumitur pluralitas, niſi identitas probetur, alleg.not.per Iacob.But.& Bald. in l.1. ad fin. ff. quemadmod.teſtam.aper. & in l. demonſtratio. in princip.in verſic.6.quæro.ff.de conditio.& demonſt.Sed non puto,quòd ſit verum ex prædictis , & Doct. per eum allegati non dicunt hoc,contra morem dom.Alex.tamen ſi vera eſſet deciſio ſua, eſſet magna,& ſingul.limitatio ad prædicta, quòd licet in alijs nunquam præſumatur pluralitas, niſi probetur,fallit in rebus, in quibus præſumitur pluralitas , niſi identitas probetur, ſed tunc expediret inuenire rationem ſpecialitatis , vide tamen
16 quæ dixi infra ad fin.huius.l.¶† Secundò ex doctrin. Bald.elicio

ADDITIONES.

a ¶Duo teſtes.Iaſ.arg.contra in l.nemo. col.5.ff.de leg.1. PVRPV.

b * Legata.Adde,ꝙ contrarium voluit idem Iaſ.in l.nemo poteſt.1. lect.nu.21. ff.de leg.1.de quo ibi per Rip.num.32. Cepol. cautel. 129. Alciat.lib.1. Paradox.cap.4. PANCIR.

c ¶Caſus.Iaſ.ſublimitat in l.admonendi,in repe. colum. 82. ff. de iureiurand. P V R P V.

d ¶In teſtamento. Adde.l.hæredes palàm. in §. in teſtamentis. ff.de teſt. & in Authen.rogati. C.de teſtam.

Source : BIU Cujas

cio aliud,quod non inuenio ab alio fuiſſe ponderatum, quòd ſufficit,quòd teſtes recordentur de eo , quod eſt de ſubſtantia negotij , & ſuper quo litigatur , dato, ꝙ de aliis dicant ſe non recordari,vt expreſsè vult Bald.hic,qui tenet,ꝙ ſufficiat, ꝙ teſtes deponant, qualiter teſtator coram ſeptem teſtibus fecit teſtamentum , in quo inſtituit Titium hæredem, ſufficit, dato,quòd non recordentur, qui alij fuerint præſentes pro teſtibus. Adde Bald. idem expreſſius tenentem poſt Cyn. ibi in l. 2.C.de don. ante nupt. vbi dicit facias longam manũ ad iſtud dictum Cyn. Et iſto modo limito illud, quod vult glo. not.in l.Lucius.in glo.magn. circa princip. ff.de infam.quæ expreſsè dicit , ꝙ nihil valet dictum teſtis , qui non plenè deponit ſuper toto facto, nam intelligo ſufficere, quòd deponat ſuper eo, in
a quo conſiſtit [a] ſubſtantia negotij , de quo litigatur, & de illius glo. intellectu vide plenè Bald. in l. data opera. C. qui accuſa. non poſ.& in capit. 1.§.ſacramentum.de conſue.rec.feud. & in c.1.ſi de inueſt.inter domi. & vaſ. lis oria. ¶Confirmo prædictam regulam per optimum ſimile:nam ſufficit , quòd teſtes concordent ſuper facto principali, in eo, in quo conſiſtit ſubſtantia negotij , & dato , quòd in alijs poſteà diſcordent , non per hoc cenſentur teſtes varij,nec reprobãtur. Et iſtud millies in cauſis alleg. text. eſt in capit. nihil obſtat. & ibi Canon. omnes notant,de verb. ſignific. facit text. in c.dudum.cum glo.in verſi.ſubſtantia.de conuerſ.coniug. & text.in cap. cum Eccleſia.iuncta glo.in verſic.vacillaſſe.de cauſa poſſeſ. & proprieta. adde text.not. de iure ciuili ad hoc in l. qui ſententiam. quam ad hoc ibi not. Bart. & Angel. C.de pœn. & illum text. not. ad hoc originaliter Oldr.Laud.vt refert Bald.in l.1.ad fin.C.ſi plures vna ſententia.Iſtam regul.etiam ponit Io.de Ana. in conſil. 76 quòd incip.Viſis,& conſideratis atteſtationibus,vbi ſubdit, quòd imò tũc melius vñr teſtes deponere, ne videantur eundem,præmeditatumque ſermonem attuliſſe , contra. l.tertiã §. 1.& ibi Bartol. ff.de teſtib.cum concord.Iſtam regul.etiam ponit domin.Alexand.in conſil.105.in 4.volum.incip.Viſo ac diligenter examinato proceſſu.in vltim.colum.Confirmo etiam per illud,quod ad literam decidit dom.Anton. de Butr.in cap. cùm cauſam. in fi. de teſti. poſt Spec.in tit.de teſt.§. 1.in verſic. item , ꝙ addit aliquid de ſuo. vbi tenet , quòd ſi teſtis ſcienter addit aliquam falſitatem in dicto ſuo , dummodo falſitas illa non tangat ſubſtantiam neceſſariam negotij, ſuper quo deponit,quòd tamen dictum eius valet,puta ſi interrogatur de nomine contrahentium , vel de agnatione, vel de parentela, aut de qua parochia ſunt , & refert ita contigiſſe in perſona Ioan. Andr.& ſequitur ibidem Ioan.de Imo.ſed ante eos iſtud idem dicit Bartol. in l.eos. in 2.colum. circa princip. ff. ad l.Corn.de fal.& expreſsè not.Bald.& Imol.in l.his verbis.§.final.per illum text. ff.de hæred.inſtit. Ego plus dico, quòd imò tales teſtes in nullam falſitatem incidunt , & trado tibi vtilem regulam , qđ ad hoc, vt teſtis incidat in falſitatem,& poſſit puniri de falſo, oportet , quòd falſum deponat ſuper facto principali , in quo conſiſtit ſubſtantia negotij , & propter quod principaliter examinatur,ſecus ſi ſuper alijs, quia tunc licèt mentiatur, non tamen committit falſum,nec poteſt de falſo puniri, ſed tantum extra ordinem arbitrio iudicis, ita ſingul.dicit Iacob. Butr.in l. Lucius.ff.de infam.& adducit terribile exemplum in teſte,qui interrogatus , an ſit attinens , vel coniunctus producentis , reſpondet, quòd non , & tamen eſt falſum, quòd non incidat in pœnam falſi,tamen quia mendax eſt, poteſt puniri extra ordinem arbitrio iudicis , & iſtam deciſionem refert ibi Angel. in 2.colum. reputans not. dignam,tamen dicit, quod dictum Iacob. de Butr. non probatur. l. ſed debet ſufficere eius auctoritas.illam etiam deciſio. pro mirabili, & ſingulari ſequitur Angel. in conſil. 194. incip. Viſis proceſſibus. in ſecunda colum. Sed ego allego Bartol.referentem illud dictum Iacob. Butr.& tenentem in l.penult. in 2. lectur. ſi eſt Bartol. C.de tranſactio. Dubium tamen eſt , ex quo teſtis iurauit dicere veritatem ſuper facto principali, & ſuper appendicijs . Intellige tamen,& erit optimum granum ſalis , quando illud eſt omnino impertinens ad cauſam,ſed ſi aliqualiter tangeret,eſt ſecus. ita domi. Franciſc.de Aret.in conſil.171.quod incip.diligenter,& matu-
17 rè perſpectis. in 2. colum. ¶† Item etiam in facto principali, in quo conſiſtit ſubſtantia negotij principalis , ſi teſtes in aliquo modico adinuicem contradicant , non per hoc cenſentur varij, nec per hoc reprobatur dictum eorum.ita ſingul. dicit dom.Anto.de But.nec alibi legi in c.2.de reg. per illum tex. cum gl.Et iſtam limita.ſequitur.d.Alexan.conſulendo in mille locis in conſil. 24. in 1.volum. incip. animaduerſis.in vltim. colum.& in conſil. 65. in 2. volum.quòd incip. Viſis proceſſibus in tertia colum.& in conſil. 105. in 2.volum. incip. Reuerende domine.in vltim. colum. & in conſilio 264. incip. Viſo proceſſu vtriuſque cauſæ. in quarta colum. & in conſilio 42. in 3. volum. quod incip. in cauſa , & lite vertente inter Chriſtoph.in vlt.col. Ego tamen alibi inuenio Bald. in l. de quibus. in 27.colu.ff.de legib. expreſsè dicentem, quod minima differentia in teſtibus habet imaginem contrarietatis , niſi reſpon-
18 dendo ponderares illum terminum imaginem. ¶† Vltimò limita inquantum dictum eſt ſupra,quod ſufficit, quòd teſtes concordent in ſubſtantia,& in effectu,iſtud eſt verum, niſi teſtes producerentur ad probandum aliquid formaliter , puta formalia verba dicta à teſtatore, quia tunc non ſufficeret, quòd teſtes concordarent in effectu , ita concludunt Canon. in dict.capit.nihil obſtat,vbi ponunt exemplum de eo, quod euenit in facto in eo , qui prætendebat ſe eſſe hæredem , & articulauit , qualiter teſtator in teſtamento vſus eſt iſtis formalibus verbis , videlicet,te Titium hæredem inſtituo , & ad iſtud probandum produxit duos teſtes,quorum vnus deponit qualiter teſtator dixit, te hæredem facio.alius teſtis deponit, quod teſtator dixit,te hæredem inſtituo, fuit iudicatum , ꝙ tales teſtes eſſent varij,& nihil probarent, quia tunc agebatur de formalibus verbis teſtatoris. Facit , quod in ſimili decidit ſignanter Bald.in capitul.bonæ.el ſecundo.in ſeptima colum.de elec. de teſtibus deponentibus ſuper mutuo , quorum vnus dicit , quòd mutuauit duos ſolidos , alius dicit, quod mutuauit. 24. denarios. iſti teſtes concordant in effectu , & probarent , niſi ageretur de probanda formalitate,tunc reprobarentur.¶Item attende circa fin. præſentis glo. inquantum gl.vult, quòd duo teſtes deponentes factum teſtamentum , licet non probarent, operantur tñ hunc effectum,ꝙ impediũt,ne interim poſſit ab inteſta.ſuccedi,licèt iſtam gloſſ.Bartol. ſimpliciter ſequatur,& Ioan. de Imol.in capit. cùm eſſes. in 14.colum. de teſt.& eam etiam conetur defendere Salicet.hic, tamen iſta gl.malè dicit,
* *& eſt communiter reprobata* , & eam reprehendunt Bald. Fulgoſ. Pau.de Caſtr.Lud.Rom.& d. Alex.hic,& Raph. Cum.in l.hæredes palàm.in prin.in pen.col.ff.de teſta. quia cùm iſta ſit dubia probatio,per conſequens nihil releuat, & nihil operatur.c. in præſentia.de proba. l. non hoc.ſ. vnde legi. vbi dicetur, ſed ſalua glo.& Bart.vt procedat, quando duo teſtes deponunt,ꝙ teſtator fecit teſtamentum in præſentia eorum , & aliorum quinque teſtium , nam ſi alij quinque teſtes ſunt in rerum natura, licèt fortè abſentes, & ſic poſſibile eſt per eos probare teſtamentum,tunc quia dubium eſt de teſtamẽto, credo, quòd non poſſit ab inteſt.ſuccedi , ſed quando eſſent ſoli duo teſtes, tunc quia certum eſt , ꝙ non poteſt ſuccedi ex teſtamento, quod non probatur, niſi per duos teſtes.l.ſi vnus.& l. hac conſultiſſima.in princip.ſ.de teſt.non impeditur ſucceſſio ab inteſta. ita loquuntur alij Doct. contra Bart. hic , & pro iſta parte contra gloſſ.& Bar.eſt bonus tex.in l.1.ff.ſi tab. teſta.nul.extab.
19 ¶† Vltimò attende inquantum in ſuperioribus dixi,ꝙ pluralitas non præſumitur in actibus hominum,nec in teſtamentis, nec in perſonis, nec in ſententijs, & propterea reprobaui.d.Alex. in conſi.134.in 2.vol.tenentem,ꝙ in reb.bene præſumitur pluralitas , ſi non probetur identitas, allegando Bart. in pleriſque locis, in quibus iſtud non bene dicit. Si velles tenere illam opi. do.Alex. ꝙ in rebus præſumatur pluralitas,potes allegare opportunè illud,ꝙ determinant Cano. in c.auditis.de præſcrip.in verſi. ſi per illam conſtiterit , ꝙ vallis de heueſcham ſit ille locus,& c.per quem text.dicit ibi.Ioan.And.fuiſſe ſnĩatum in ci-
20 ui.Bon. ℈ quædam Bidellum, † qui conduxerat equum [b] pro
b eundo ad certum locum, & equus in itinere naturaliter perijt, & ita probauit per ſocios itineris, locator autem reſpondit, tu bene probas, ꝙ equus in itinere perijt, ſed non probaſti , quòd fuerit ille , quem tibi locaui,certè fuit lata ſententia contra Bidellum , qui debuit probare de illo equo per ſigna, & colores equi , quod eſt bene notandum ad inſtructionem Aduocatorum iuuenum, & iſtam deciſio. ſequitur ibi Anton.de Butr.in penultim.colum. Pan.in 9.& alij, & dom.Alex. in conſil. 118. ꝙ incip.In cauſa,& lite vertente inter Peregrinum in vlt. col. & in conſ.ſeq.in 4.col.in 1. vol. & dicam in l. non hoc.ſ. vnde leg.

ADDITIONES.

a ¶Conſiſtit. Iſta fuerunt Alexand. vſque ad verſi. item attende,in l. 3. §.1. in prima addi.ff.de teſtam.Adde Iaſ.in l.ſciendum.in princip.colum.4.ff.qui ſatisda.cogan. PVRPV.

b ¶Equum. Adde eundem Iaſ. in l. non hoc. numer. 12. infra vnde leg. Catel. verſic.ſcholaris.Alexand.conſi.119. colum.penultim. circa fin.lib.1.conſil. 217.lib.7.& de condu. equum, qui in itinere mortuus eſt,Nat.conſil. 80. col. 2.Dec.in l.contractus. nume.34 ff.de regul.iur. Quid de eo,qui habuit mandatum emendi , & ducendi equum , qui poſteà in itinere mortuus eſt culpa ducen.vide Pariſ.conſil.123. libro 1. Quid de conducen. equum ad vecturã an teneatur de cuſtodia , quando locans miſit famulum? & vide Bart. in l.1. §.fi. ff.de lib. agnoſ.Quid de eo,qui onerauit equum vltra ſolitum, vide Bart. in l.vnic. C.ne quid oner. publ.lib.11. Quid de eo,qui percuſſit equum,& inde mortuus eſt? & vide Bar.in l.1.C.de cur. pub.lib.12. MASVER.

Source : BIU Cujas

legi. & ſic ibi Canon. per illum text. tenent, quòd in rebus præſumatur pluralitas, nec credo, quod quicquam melius adduci potuiſſet.

De bon. poſ. contratab. Rubric.

¶ Capio gloſſ. Rubricæ, quam diuide in duas partes. In prima continuat rubr. ad præcedentes. In ſecunda format quæſtio-
a nē.[a] Rub. bene reſpondet. Secunda ibi. Sed quare hic titulus.

ADDITIO.

¶ Quæſtionem. Et vide Fel. in c. ſuper eo. el 2. de teſt. Cur. conſil. 18. colum. 1.

SVMMARIVM.

1 *Liberi emancipati præteriti in teſta. patris, ſi tale teſta. contratabulando expugnent, licèt expugnato teſtam. regulariter omnia legata corruant, tamen ex æquitate prætoris conſeruantur legata parentibus, liberis, vxori, nurui, & ſimilibus.*

2 *Hodie etiam ſi filius in poteſtate ſit præteritus, vel exhæredatus in teſtamen. patris, tamen omnia legata quibuſcunque relicta conſeruantur.*

3 *Liberis præteritis in teſtamen. patris, competit bon. poſſ. contratabul. ad expugnandum teſtamentum.*

4 *Legitimatus cenſetur verè legitimus.*

5 *Stante ſtatuto, quòd exiſtentibus maſculis filiæ non ſuccedant patri, filij legitimati excludent fœminas.*

6 *An filius præteritus, qui contratabulat teſtamen. patris, ſi ſuccumbat, debeat perdere legatum relictum in eodem teſtamento.*

7 *Dictio ſolis, eſt taxatiua, tamen non excludit perſonas ſimiles, vel connexas.*

LEX PRIMA.

LIberi. Expugnato teſtamēto per ℈tabul. debētur legata perſonis cōiunctis expreſſis in edicto prætoris, de quo loquitur. ff. de legat. præſtan. h. d. iuncta glo. final. ¶ Et conſidera, quòd hic eſt text. contra multos, qui dicunt, talis lex eſt de indubitabili, quia illud eſt deciſum in alia lege: nam nos habemus vnum titulum integrum. l. ff. de leg. præſt. de eo, quod decidit iſta. l. quam ergo dubita. habet? ſed rñde, ideo facta eſt iſta. l. quia in C. non erat deciſum alibi, niſi hic.

1 ¶† Not. ex iſta. l. ℭ liberi emancipati præteriti in teſtamento patris, ſi tale teſtamentum ℈tab. expugnent, licèt expugnato teſtō regulariter omnia legata corruant. l. ſi nemo. ff. de teſtam. tute. & l. ſi nemo. ff. de reg. iur. & l. eam quam. C. de fideicom. tñ ex æquitate prætoris iuxta totum tit. ff. de leg. præſt. conſeruantur legata parentibus, liberis, vxori, nurui, & ſimilibus. Et
a ratio,[a] quæ mouit prætorem eſt, ſm Odofr. Paul. de Caſtr. & Mode. hic, nam quia prætor fecerat iniuriam legatarijs, admittendo filium emancipatum præteritum, qui de iure ciuili erat penitus incognitus. §. emancipati. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſta. l. ſed cum patrono. §. 1. de bon. poſ. in recompenſationem modificando ſtatuit, ℭ talis filius emancipatus præteritus expugnando teſtm̃ per bo. poſ. ℈tab. ſaltem teneatur præſtare legata prædictis coniunctis perſonis. Hinc eſt, ℭ qñ filius in ptāte erat præteritus in teſtō patris, quo caſu abſque remedio prætoris poterat dicere teſtm̃ nullum de iure ciui. quamuis vtatur remedio prætoris, & ſic ℈tab. talis filius in poteſtate contratabulando non tenetur præſtare legata liberis, nec parentibus, text. eſt in l. is, qui in poteſtate. in princip. ff. de leg. præſtan. Et ex hoc inferas, quòd text. iſte licèt ſimpliciter dicat liberi, neceſſariò tamen debet intelligi de liberis emancipatis, quia in liberis in poteſtate non habet locum. Item per hoc ego infero rationem diuerſitatis, quare rupto teſtamento patris per querelam inofficioſ. teſtamen. legata non conſeruantur liberis, nec parentibus, nec alicui perſonæ, ſed in totum corruunt. l. Papinianus la ſecunda. §. penult. & §. fin. & l. filius. ff. de inoffic. teſta. & dico, quod ratio eſt, quia querela eſt remedium inductum de iure ciuili, ad expugnandum teſtamentum, ergo cùm non ſit remedium prætoris, ſed iur. ciui. ideo prætor non eſt, qui facit iniuriam legatarijs hoc caſu, ideo ſi non habet locum titulus de legat. præſtand. non eſt mirum. Et iſta eſt melior ratio differentiæ, quàm illa, quæ eſt aſſignata per Cyn. hic in tertia oppoſi. & ante eum per Odofr. & ſequitur Alberic. hic, quia querela eſt de iur. ciui. ideo in totum rumpit teſtamentum, ℭ ſimiliter eſt de iur. ciui. ſed bon. poſ. contratab. eſt de iure prætorio, ideo teſtamentum, quod eſt de iur. ciui. non rumpit in totum, nam ſecundum iſtam rationem, quia per contratabulas non rumpitur in totum, deberent omnibus indifferenter legata præſtari, & per iſtam rationem ego infero vnum nunquam ab alio cogitatum, quòd reputo valde pulchrum, & egregium, ℭ ſi filius emancipatus ſit exhæredatus in teſtō pīis, quo caſu teſtm̃ valet de iur. ciui. nec filius emancipatus poteſt querelare, quia cenſetur penitus extraneus de iur. ciui. vt ſ. dixi, ſed prætor concedit ſibi bon. poſ. gratia litis agnoſcendæ, qua mediante cognoſcatur à iur. ciui. & poſſit querelare, vt declarant gl. & Bar. in l. Papinianus. §. fi. ff. de inoffic. teſt. Cy. in l. 2. C. de inof. teſta. Bald. & alij. in l. fin. ℈. vnde leg. Certè cùm iſto caſu etiam prætor faciat iniuriam legatarijs, faciendo per viam ſuam, ℭ emancipatus admittatur ad querelandum, qui aliàs à iure ciuili erat excluſus, non eſſet ponere os in cœlum, tenere, quòd iſto caſu emancipatus querelando teſtamentum patris, teneatur conſeruare legata liberis, parentibus, nurui, & vxori teſtatoris, quia iſto caſu militat eadem ratio iniuriæ prætoris, & ſic eadem æquitas conſeruandi legata talibus perſonis. Confirmatur iſtud, quia facilius debent conſeruari legata, qñ filius eſt exhæredatus, quàm quando eſt præteritus, quia primo caſu venit ℈ expreſſam voluntatem teſtatoris, ſecundo caſu venit ℈ tacitam. Et ſi hoc eſt verum, eſt ſolennis, & inaudita limitatio ad d. l. Papinianus. §. pen. & fin. volentem, ℭ expugnato teſtamento per querelam legata in totum corruant, nec alicui conſeruentur, quia procedit, quando teſtamentum querelatur per filium in poteſtate, ſecus ſi per filium emancipatum, & iſtud eſt, quòd bene probat text. in illa. l. Papinianus. §. final.
* in verſi. *& ſuus hæres erit*, ad denotandum, ℭ ſecus ſit in emancipato. Per hoc etiam habes magnam extenſionem ad titulū. ff. de legat. præſtan. & ad l. noſtram, vt procedat non ſolùm in filio emancipato præterito ℈tabulante teſtamentum patris, ſed etiam in filio emancipato exhęredato in teſtō patris, & illud querelante, vt vtroque caſu conſeruentur legata coniunctis perſonis ex æquitate, & ratione prætoris, quæ pariter vtroque caſu militat, & caripenderem inuenire auctoritatem Doctoris in hoc. ¶ Aduerte tamen, ℭ diſpoſitio illius tit. de legat. præſtan. & l. noſtrę non ſemper, & paſſim procedunt, ſed multifariè limitantur, ideo ſuper hoc vide plenam doctr. Bart. facientis. 4. caſus principales in l. is, qui in poteſtate. ff. de legat. præſtan. ponunt Angel. Raph. Fulg. & Lud. Rom. ¶ Inter alias limitationes not. illam præcipuè, quam ponit text. not. in l. Saluius Ariſto. ff. de legat. præſtan. quæ modificat totum illum titulum, ℭ emancipatus præteritus teneatur conſeruare legata perſonis coniunctis, eſt verum, dummodo talia legata non ſint ampliora, quàm ſit illud, quod habebit emancipatus in bonis paternis, quia ſi legata ſunt ampliora, non conſeruantur in totum, ſed eatenus quatenus eſt illud, quod emancipatus
2 conſequetur. ¶† Et ideo pulchrum dubium eſt, nunquid ſe-
b cundum eandem ęquitatem. d. l. Saluius.[b] dēat hodie limitari Auth. ex cauſa. ℈. de lib. præt. diſponens, ℭ hodie ēt ſi filius in poteſtate ſit præteritus, vel exhæredatus in teſtō patris, tñ omnia legata quibuſcunque relicta conſeruentur, nunquid debeat modificari, ita ℭ legatarij non conſequantur pluſquam ipſe filius, & ſi legata ſint ampliora, debeant reſecari, vt ſaltem filius tantum habeant, quantum habent legatarij. d. l. Saluius. tangit ibi Bartol. & relinquit cogitandum, & nihil decidit, ſed Bald. & not. Angel. & Mod. hic, & Bald. in d. Auth. ex cauſa. in 44. colum. in 3. oppo. tenent, ℭ illa Authen. ex cauſa. indiſtinctè procedat, quia Imperator non habuit iſtam conſideratio. quod hæres debeat eſſe æqualis legatarijs, ſed ſolùm conſiderauit, quòd hæres detrahat falcidiam, vel trebellia. & illis debeat eſſe contentus. Tamen tu ex aduerſo conſidera, quòd cùm diſtinctio dict. l. Saluius. ſit æqua multum, ſuccedit regula, quòd leges nouæ etiam correctoriæ, & aliquid generaliter, & de nouo diſponentes, debent tamen intelligi, & modificari per leges antiquas, & ſecundum leges antiquas diſtingui, vt eſt glo. approbata in l. ſciendum, in princip. ff. qui ſatiſda. cogant. etiam ſi in talibus legibus nouis dicatur expreſsè, non obſtantibus quibuſcunque legibus, ſecundum Bartol. in dict. l. ſciēdum. in princip. vbi dixi, & in extrauag. ad reprimendum, in verſicul. non obſtantibus. in 2. colum. per glo. ſing. in §. 1. in Authen. de hæred. ab inteſt. niſi reſpondeas, quòd verum ſit, quando lex noua loquitur de eadem materia, de qua leges antiquæ, aliàs ſecus. glo. in c. 1. in verbo declaramus. ne clerici, vel monachi. in 6. & in c. licèt cano. in verbo parrochiali. de elec. in 6. & in capit. conſtitutionum. de regula. in 6. & in c. ea, quæ.

de

ADDITIONES.

a ¶ Et ratio. Idem dicit Iaſ. in l. fin. col. 4. infra vnde leg.

b * Saluius. Adde, quòd lex Saluius, eſt correcta per Auth. ex cauſa. infra de lib. præterit, vt per Alexan. ibi in d. Auth. colum. fi. verſi. item videtur, & in l. ſciēdum. colum. 2. verſi. in glo. ff. qui ſatiſda. cog. & per Dec. hic col. fi. BELLOT.

Source : BIU Cujas

de reg. iur. in 6. Tamen potes dicere, q̃ ſatis loquitur de eadem materia in genere ſ. conſeruationis legatorum. Sed caue, quia videtur dicendum, q̃ ſit diuerſa materia, duplici ratione. Prima, quia diſpoſitio titu. de lega. præſtan. eſt ius prætorium. Sed d. Auth. ex cauſa. eſt merum ius ciuile. Secunda, quia titulus de leg. præſtan. ſolum conſeruat legata coniunctis perſonis, ſed Auth. ex cauſa conſeruat indifferenter legata omnibus perſonis. ¶† Secundo nòt. ex princ. text. ibi, liberi, q̃ liberis præteritis 3 in teſtamento patris competit bon. poſſ. contratab. ad expugnandum teſtamentum. vt hic. & l. ſeq. & toto. tit. ff. eod. Intelligeiſtam regulam procedere in filijs legitimis, & naturalibus, ſecus eſt in filijs naturalibus tantum, quia filij naturales tantũ licèt poſſint aliquid conſequi ex voluntate, & teſtamento patris, tamen contra voluntatem nihil vnquam conſequuntur, ideo quia præteriti non contratabulant teſtamentum paternum. glo. eſt ſing. in l. 2. in princ. in verſ. naturales. ff. eod. quæ eſt ſing. ſecundum Bald. in l. 1. C. quo. bon. & in c. innotuit. in 3. col. de elect. Iſtam gl. etiam pro eleganti ſequitur Bald. in c. 1. in 11. col. de conſti. idem tenet Bal. in l. fin. in 3. colu. j. vnde leg. & probatur optimè in l. fin. & ibi ad hoc not. Bald. C. de natu. lib. illã glo. in d. l. 1. etiam ſequitur, & reputat ſing. do. Alex. in conſ. 74. in 2. vol. q̃ incipit viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Fauſtinã. circa fin. eam. ſequitur Lud. Rom. in conſ. 33. inc. licèt naturalis filius. ibi tamen determinat [a] Lud Ro. ſecus eſſe in filio naturali legitimato, quia ſi ſit præteritus in teſtamento patris, bene habet ius contratabulandi, & dicendi nullum, vt ibi per eum. † Et pro eo facit, q̃ legitimatus cenſetur verè legitimus, vt firmat Bart. in l. ſi is, qui pro emptore. in 24. col. ff. de vſuc. tenet Bal. in l. nuper. C. de nat. lib. & d. Alex. in conſ. 2. in 1. vol. incip. viſis co- 4 dicillis. in 8. colu. & ſeq. ¶† Hinc eſt, q̃ ſtante ſtat. in ciuitate, q̃ 5 exiſtentib. maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant patri, certè filij legitimati vigore talis ſtatuti etiam excludent fœminas, ſecundum Bal. in l. cùm acutiſſimi. & in l. eam quam. C. de fideicom. tamen pro nunc aliter non diſcutio. Ad prædicta facit, q̃ voluit Bald. & Sal. in l. fratres. C. de inoffi. teſt. Ang. in l. 1. ff. eo. q̃ frater naturalis contra teſtamentum fratris non habet querelam, nec aliud remedium, quamuis ſint eo. patre, & matre nati. Adde tamen valere ſtatutum diſponens, q̃ filius naturalis præteritus, vel exhæredatus querelet, vel contratabulet ſecun- 6 dum Bald. in c. 1. in 10. col. de conſt. ¶† Nunquid autem filius præteritus, qui contratabulat teſtamentum patris, ſi ſuccumbat, debeat perdere legatum relictum in eo. l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſt. & gl. in l. ſi is, qui contra, & ibi Bart. ff. de vulg. & pup. tenèt, q̃ ſic, & Paul. de Caſt. in l. alia. C. de his, quib. vt indi. vbi do. Alex. etiam plenè examinat iſtum paſſum, ſed in contrarium habes text. expreſſum in l. filium. §. ſi quis contra. ff. de leg. præſtan. per quem text. contrarium tenuit glo. expreſsè in l. ſi ſeruus. ff. de bon. poſſ. ſecundum tab. quę dicit, aliud eſſe in querela, aliud in bon. poſſ. contratab. per tex. in l. poſt legatum. in prin. verſ. ille. ff. de his, quib. vt indi. Tenendo tamen primam opi. Bart. cam limitat per text. not. in l. ſi filius ſa. ſubſtitua tur. & ibi Bart. & expreſſius Ang. de hær. inſti. & eſt ſimilis text. in l. ex facto. §. Lucius. ff. de vulg. & pupil. & dicam plenius in l. 7 ſeq. in 2. not. ¶† Tertiò not. ex text. in verbo ſolis. iuncta gl. quòd b licèt dictio ſolis, [b] ſit taxatiua, & ſic excluſiua. l. his ſolis. ff. de cond. indeb. & l. aduerſus. C. ſi aduer. rem iud. tamen non excludit perſonas ſimiles, vel connexas. vnde dicit Arch. in c. 2. de accu. in 6. quem refert, & ſequitur Bald. hic, quòd ſi ſtatutum dicat, quòd ſolus Epiſcopus faciat, non intelligitur excludi capitulum ſuum, eo quia non excluditur id, quod eſt connexum, & idem generaliter procedit in omnib. taxatiuis, quòd non excludant caſus ſimiles, vel ſimilem rationem habentes. l. ob æs. cum glo. 1. C. de prædi. min. glo. in l. ſerui nomine. & ibi Bart. ff. de vſucap. bonus text. in l. 1. §. 1. ff. ſi menſ. falſum mod. dixe. Bartol. in l. ſi conſtante. in princ. in 9. quæſt. 1. partis principalis. ff. ſolu. matr. Facit, quod dicit Bald. in l. nullus. C. ad l. Iul. maieſt. quod dictio taxatiua excludit ſolùm diſſimilia. Facit glo. not. iuncto text. in l. fin. C. de reuo. dona. quæ loquitur in pœnalib. & ſequuntur Cy. & Sal. ibi. Item natura termini taxatiui eſt excludere extranea, ſed cuncta pertinentia indulgere. cle. exiui. in verſ. cum autem natura. de verb. ſign. quem text. ad hoc reputat aureum, & ſingularem Ioann. de Ana. in conſil. 36. vtrum Cofani. Lud. in l. vnica. in princip. ff. ſi quis iusdi. non obtem. tamen ille text. non propriè loquitur de taxatiua. Item facit, q̃ not. Angel. in l. ſi mora. ff. ſol. matr. per illum text. in verbo duntaxat, quòd ſi aliquis eſſet electus Rector cum hoc, quòd poſſit ſyndicari de furtis, & baratarijs tantum, &c. licèt Imo. & Alex. c ibi aliter dicant. Iſta ſol. non videtur bona [c] in propoſito, quia nurui, & vxori conſeruatur dos prælegata, per l. 1. ff. de leg. præſtan. & tamen non ſunt perſonæ ſimiles hic expreſſis, nec eadem ratione eis conſeruatur, nec ſub eo. modo. l. virilis. §. fin. ff. de leg. præſtan. ¶ Vnde melius reſponde ſecundum Bald. quòd hic non ponitur dictio taxatiua ſolis, ſimpliciter, ſed cum modificatione, ſecundum edictum prætoris, vnde extenditur quatenus eſt in edicto, ad quod fit relatio, ne alias inducatur correctio iuris antiqui, quia vt not. Saly. ex iſto text. iuncta gloſ. dictio, ſolis, non excludit caſus prædictos per alias leges, vnde dictiones tales taxatiuæ nunquam ſtant taxatiuè, quando inducitur correctio. ita Bartol. in pulchra deciſione in l. 3. §. cùm Titio. ff. de adi. leg. quem ſequitur Imo. in l. ſi verò. §. de viro. in 6. colum. ff. ſol. matr. Petr. de Anchar. in cap. canonum ſtatuta. in 8. colum. in 14. quæſt. licèt contra Bartol. in l. viros. per illum text. C. de diuer. offic. libr. 12. Facit, quod vult Angel. in l. ſciendum. ff. de euict. & in l. ſi tamen. §. in ædilitijs, per illum text. ff. de ædil. edi. & in l. Paulus. §. 1. ff. de vſur. & in l. ſi debitor. ff. qui pot. in pign. hab. & in l. ita nobis cordi pudor. C. de adul. quòd ſi ſtatutum permittat contra inſtrumentum guaren. opponi aliquas exceptiones tantum, & ſic per taxatiuam, non videtur excludere alias exceptio. ſimiles, vel venientes ex alijs ſtatutis. Adde etiam, quod not. Bald. & Ang. in l. cùm notiſſimi. in prin. 2. colum. C. de præſcrip. 30. ann. per illum text. cum glo. in verbo, ſolis, quòd dictio ſolis, nunquam excludit, quando reſultat abſurdus intellectus, vel contrarietas. facit glo. in l. ſed & quod principi. Inſtit. de iure nat. Bartol. in l. vnica, in princip. ff. ſi quis iusdi. non obten. ¶ Tu poſſes ſaluare tex. aliter, quòd bene dicat ſolis liberis, & parentib. quia aliæ perſonæ. ſ. vxor, & nurus defuncti, quib. reſeruatur relictum pro dote, cùm dotem habeãt, non eſt propriè, & effectualiter legatum, ſed debitum, patet, quia ſi dos verè non debetur, quamuis legatum valeat expreſſa certa quantitate. l. 3. C. de falſa cauſa adie. leg. tamen non cõſeruatur per iſtam legem ille titulus. ff. de lega. præſtan. text. eſt in l. is, qui in poteſtate. §. 1. ff. eod. & hoc eſt, quod propriè dicit text. in l. virilis. §. fin. eod. titu. quia mulier ad æs alienum venit, & ibi eſt text. quòd ſi aliquid relinquitur vxori, vel nurui præter dotem, non habet locum ille titulus. vide tamen. l. ſeq. ſed & ſi pro dote. eod. tit. & iſte text. optimè dicit, quòd ſolis liberis, & parentib. legata præſtari debent, & iſta eſt veritas, quam etiam ſentit Fulg. hic. ¶ Gloſ. 1. diuiditur in tres partes, prout in effectu remouet tria contraria. In prima parte pondera ſecundum Sal. quòd dictio ſolis, quamuis ſit taxatiua, tamen nõ excludit caſus poſitos per aliàs leges, & adde concordat. per d dom. Alex. hic. In ſecunda parte glo. [d] fortiter opponit, quòd imò quando filij nedum emancipati, ſed in poteſtate ſunt præteriti, hodie conſeruantur legata facta omnibus perſonis quãtacunque ſint, per Auth. ex cauſa. C. de libe. præte. ergo malè dicit text. conſeruari legata ſolis parentib. & liberis, imò omnibus. gloſſ. fatetur contrarium, quod hodie plenius prouiſum eſt per illam Auth. ex cauſa, & ſic hodie ſecundum gloſ. fruſtratoria eſt diſpoſitio, & prouiſio titu. de lega. præſtan. & huius. l. Tu dic, quòd imò eſt vtilis in omnib. caſib. in quib. illa Auth. locum non habet præſertim, quando filius eſt ignoranter præteritus, quo caſu non conſeruantur legata per illam Authen. ex cauſa. conſeruarentur tamen legata facta coniunctis perſonis, vt per dictum titulum. ff. de lega. præſtan. vt declarant Angel. & Moder. & Paul. de Caſtr. in d. Authen. ex cauſa. in 4. colum. & Ioann. de Imol. in l. filio præterito. in 26. colum. ff. de iniu. rup. Eo. modo inſtitutio parentis, vel liberorum conſeruatur expugnato teſtamento per contratabul. per illum titu. de lega. præſtan. vt ibi eſt text. in l. filium. §. ſed ſi portio. & l. virilis. §. ſi quis ex liberis. & §. ſequen. & l. ſed & ſi pro dote. quòd not. etiam per Authen. ex cauſa. & ille. §. ſed & ſi porrio. non eſt hodie correctus, ſecundum Fulgo. hic, quamuis aliter teneat domi. Alexand. in dicta Authen. ex cauſa. in penul. colum. vbi dicetur. ¶ In tertia, & vlt. glo. opponit de l. quidam. C. de fideicom. vbi ſi pater filium emancipatum præterijt in teſtamento, quia non inſtituit filium, tñ grauauit legatis, dicitur ibi, q̃ non tenetur ad aliqua legata, ergo non tene-

ADDITIONES.

a Determinat. Adde Curt. ſeniorem conſil. 25. ſtatuto, ſen capit. colum. 2, PVRPV.

b ¶ Solis. De dictione taxatiua Fel. in c. 1. de conſt. & in cap. paſtor. in princip. de reſcrip. Rom. conſil. 8. colum. fin. Alex. lib. 4. conſ. 130. colum. 2. Præpo. in cap. fin. de ſpon. Ang. in l. Paulus. §. hæres. de vſucap. Amplia per l. ſi. j. de reuoc. dona. & §. porro. quæ fuit prima cauſa benefic. amit. PVRPV.

c ¶ Bona. Declara, vt non excludat à conſuetudine. Rom. conſil. 114. 1. dub. facit Bart. in l. viros. C. de diuer. offic. ſed regula obſt. l. Lucius. §. qui habebat. ad Trebell. iuncta. l. Titio, & Mevio. ff. de leg. 2. & l. 1. ff. de vulg. PVRPV.

d ¶ Glo. Collige tu ex hac gloſ. reg. l. decurionib. C. de ſilentiar. libr. 11. & arg. per Bald. in l. non plures. in fin. C. de ſacroſan. Eccleſ. Alex. conſ. 123. 4. lib. & conſ. fin. Rom. conſ. 456. 1. dub. & 498. 2. dub. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

tenetur etiam coniunctis perſonis contra iſtum text.glo.ibi dupliciter reſpondet, vera ſolutio eſt, q̃ illa.l.pen.loquitur, quando legata erant nominatim relicta ab ipſo filio emancipato præterito, quo caſu ſunt nulla per regulam, quia quem nō honoro, non poſſum grauare legatis.l.ab eo.C.de fideicom. & talia legata nulla non conſeruantur, etiam coniunctis perſonis. per tit.de leg.præſtan. Nos autē loquimur, quando legata erant relicta ab alio inſtituto hærede, quo caſu ſi emancipatus præteritus contratabulet teſtamentum, tenetur conſeruare talia legata, ſi ſunt relicta coniunctis perſonis. In iſtis terminis loquitur iſta.l.& tit. de leg. præſtan. quæ debet limitari per d.l.quidā, quæ hodie remanet incorrecta. ſecundum Ang.hic, & Dyn.& Bart.in l.2.ff.de leg.3. Iaſon Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Infans poteſt emancipari à patre per reſcriptum principis.*
2 *Licèt filius naturalis non poſſit legitimari inuitus, tamen ſi ſit infans, poterit legitimari.*
3 *Poſthumus antequam naſcatur, non eſt in poteſtate patris.*
4 *Nam poſthumo nato rumpitur teſtamentum.*
5 *Quis dicatur propriè præteritus.*
6 *Contratab.& ſecundum tab.ſimul concurrere non poſſunt.*
7 *Bono.poſſ.contratabul. poteſt agnoſci per ſolum tutorem nomine infantis.*
8 *Inſtitutus non habet bon.poſſ.contratab.*
9 *An filius præteritus poſſit approbare teſta.& hoc modo impedire inſtitutum contratabulare.*
10 *An filius præteritus poſſit approbare teſta. ne inſtituti eius beneficio habeant ius dicendi nullum.*
11 *Poſthumus olim poterat inter cæteros exhæredari, ſed an de iure.C.poſſit exhæredari.*
12 *Filij præteriti habent de iure ciuili ius dicendi nullum, quod durat 30. ann. filij autem exhæredati habent de iure ciuili ius querelandi, quod durat quinquennio.*
13 *Prætor fundatur in mera æquitate.*
14 *Præteritio filij, vel deſcendentium per lineam maternam, habetur pro exhæredatione,& quæ ſit eius ratio.nu.15.*
15 *Bon.poſſ.contratab.non competit contra teſtam.fœminarum, vel lineæ fœminæ.*
17 *Filijs, vel deſcendentibus non competit bon. poſſ. vnde liberi, matribus decedentibus ab inteſtato.*
18 *Si hodie mater præteriret filium in teſta.ſine inſertione cauſę, teſtamentum eſt nullum de iure ciuili.*
19 *Etiam in correctorijs, quando ſunt duo caſus parificati à lege antiqua in illa materia, de qua agitur.l.noua corrigens expreſsè in vno caſu ex illis caſibus parificatis, intelligitur etiam corrigere in alio.*
20 *Hodie filio præterito ſine cauſa competit bon.poſſ.contratab.contra teſta.matris, ſicut competit ius dicendi nullum.*
21 *Hodie in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ competit ab inteſtato vn de liberi.*
22 *De iure ſſorum, vel C. filijs impuberib. ab inteſt.in ſucceſſione matris, vel præteritis competebat bon.poſſ.carb.*
23 *Teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, de iure ciuili eſt nullum, abſque eo, quòd filius dicat nullum.& num.26.*
24 *Emphyteuta Eccleſiæ, vel priuati ſi non ſoluat canonem, cadit à iure ſuo domino volente,& expreſsè petente, alias non.& num.25.*
27 *Licèt hodie filius non poſſit exhæredari à patre, niſi commiſerit vnam de 14.cauſis ingratitudinis, tamen ſi filius conſenſiſſet ſe exhæredari, valeret exhæredatio ſine alia cauſa.*
28 *Teſta.in quo filius in poteſtate eſt præteritus, eſt nullum tam de iure ciuili, quàm de iure prætorio.& num.30.*
29 *Solennitas ſeptem teſtium in teſta.fuit à prætore inducta.*
31 *Teſta.in quo filius eſt præteritus, quomodo poteſt contratabulari, ſi ſit nullum omni iure.*
32 *Appellatio à ſententia lata, tendit ad reſcindendum ſententiam, quando fuit aliqua, ſecus ſi fuit ſententia nulla, quia tunc tendit ad declarandum ſententiam nullam.*
33 *Vnum, & idem verbum relatum ad duo, reſpectu vnius poteſt ſtare propriè, reſpectu alterius impropriè.*
34 *Licèt bon. poſſ. contratab. impediat ſcriptum hæredem agnoſcere bon. poſſ. ſecundum tabul.non tamen impedit adire hæreditatem de iure ciuili.*
35 *Quando bon. poſſ.contratab. rumpit teſt.in totum, & totam ſucceſſionem aufert hæredi, bon.bon. poſſ.contratab. impedit ſcriptum hæredem intentare ſecundum tab.*
36 *Si præteritus,& inſtitutus ſint in eo.gradu liberorum, bon.poſſ.contratab.& ſecundum tab.an poſſint ſimul concurrere.*
37 *Contratabulatio eſt inducta à prætore ad ſimilitudinem iuris dicendi nullum.*
38 *Remiſſio iniuriarum facta ſacerdoti in foro pœnitentiæ, vel conſcientiæ non operatur in foro contentioſo.*
39 *Hæc verba, facimus tibi gratiam, important ſimplicem indulgentiam remiſſionis pœnæ, non autem reſtitutionem bonorum, niſi princeps diceret, facimus tibi plenam gratiam, quia tunc recuperat bona non alie nata per fiſcum.*

LEX II.

a POſthumo. [a] Iſta l.eſt ſubtilis, & repetibilis, & pro intelligentia text. præmitte, quòd iſta. l. legitur altero de duob. mod. vno modo ſecundum Odof. & Alb. de Ro. hic, quòd iſta.l.ponat duos diuerſos caſus, & ſic varientur perſonæ. Prima pars loquitur in poſth. præterito in teſtamento patris, & iſta eſt clara, quia ſi talis poſthu.naſcitur, teſtamentum rumpit ipſo iure. In ſecunda verò parte mutat caſum, & perſonas, nec loquitur amplius in illo poſthumo, ſed in infante iam nato, & emancipato præterito in teſtamēto patris, quia valet, ideo poteſt contratabulari per tutorem nomine infantis, & præſupponunt iſti Doct. quòd ſecunda pars text. neceſſariò debeat intelligi in infante emancipato, quia ſi non eſſet emancipatus, ſed in poteſtate, & eſſet præteritus, teſtamentum fuiſſet ipſo iure nullum, & quòd eſt nullum, non poteſt expugnari, nec contratabulari. l.nam & ſi ſub condi.verſ. poſt defectum. ff.de iniuſt. rup. ¶† Et ſi dicas, quomodo infans [b] potuit
1 b emancipari à patre? Reſponde, quòd potuit per reſctiptum principis, ſecundum formam. l. penul. infra de emancip. libr. Per quam. l. dicit ibi Bartol. ſe aliàs dixiſſe cuidam magno ad-
2 uocato in Tuſcia, † quòd quamuis filius naturalis [c] non poſ-
c ſit legitimari inuitus, tamen infans poteſt legitimari, & idem tenet Bartol. in l.inuiti. in fin.ff.de his, qui ſunt ſui, vel alie.iur. Ego annis ſuperioribus vidi de hoc vltimo magnam quæſtio. in ciuitate Parmæ,& multa conſilia præſtantiſſimorum virorum contra Bartol. contra quem tenet Ludo.Rom. in conſil. 194.incip.in propoſita conſultatione primò videndum occurrit, in quarto dubio. & latè Raph. Fulg. & dom.Mart.Laud.in dicta, l.inuiti.ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie.iur. ſed quia non eſt materia noſtra, aliter non examino, ſed vltra prædictos vide Bald.in l.pen.C.de eman.lib.& in Authen.præterea.C. de natu. lib. per Ang. in quæſtio. per eum diſputata, quæ incip. nobilis quidam genere, & plenè per dom.Ant. de Roſ.Doct. Patauinum in ſuo celebri tractatu legitimationum in duob.locis.
¶Tamen, quia iſto modo intelligendo text. fieret violentia literæ præſenti, ſubaudiendo, quòd iſte infans fuiſſet emancipatus à patre per reſcriptum principis, ideo conſidero de mente Doct.omninm fuiſſe, quòd iſta.l.proſequatur vnum,& eundem caſum,& in vnamet perſona, quamuis Doct. non declarent, & ita arbitror tenendum, vt infra plenè diſputabitur, quia dato, quòd teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, ſit ipſo iure nullum, hoc non obſtante poteſt contratabulari de iure prætorio, & quo caſu iſtud fieri poſſit, quod illud, quod ipſo iure eſt nullum, contratabuletur, eſt alta difficultas, quæ declarabitur infra in gloſ. pen. & ſecundum iſtum
* intelle.qui verus eſt, *& communis*.h.d. Per natiuitatem poſth.præteriti teſtm̃ patris rumpitur ipſo iure, nihilominus poteſt etiã intentari bon.poſſ. contratab. per tutorem nomine talis infantis, quæ bon. poſſ. ꝯtab. intentata facit, vt hæres ſcriptus in tali teſtō non poſſit habere ſm̃ tab.h.d.tota.l.& ſm̃ iſtud ſummarium apparet, q̃ tota iſta.l.loquitur in eademmet perſona, hoc eſt in poſthumo nato, qui per conſequens erat infans. ¶In primis pondera text. qui cum myſterio dicit, poſthumo nato: nam ante natiuitatem poſth. præteriti bene valet teſtamētum,
d & rumpit [d] aliud præcedens validum. l. 3. §. ſed & ſi ſtante. ff.

de

ADDITIONES.

a ¶Adde circa hanc.l. an infans præteritns poſſit contratabulare teſtamentum, per eundem Iaſ. in l. in arenam.nu. 2. C. de inoffic. teſt. Secundò quæritur, an ius dicen.nullum tranſmittatur ad hæredes quoſcunque,& dic, vt per eundem in l. ſi infanti.col.pen C.de iur.dol.in l.cū mota.col. 4.C. de tranſ. Tertiò an fiſcus poſſit dicere teſtamētum nullum, quādo ſuccedit filio occaſione delicti ſecundum formam.l. 1. C.de vi pub.dic, quòd non, per Bal.in l.ſi quæ pœna ff.de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur. Crem.ſing.12.& 89. BELLOT.
b ¶Infans. Adde Bald.in l.pen.C.de emanc.lib.
c ¶Naturalis. Adde Ant.Roſ.tract.de legi.
* Et quòd poſſit infans legitimari, communem dicit Dec.conſ.55.316.Lud.Sar. tract.legit. verſ.an infans. BELLOT.
d ¶Et rumpit aliud. An teſtamentum valeat ante poſthumi natiuitatem, Barto. conſil. 13.3.dubio. Bald.in cap.1.de gra.ſucceſſ.in feud.Curt. in 2.parte feud. quæſt.8.

Source : BIU Cujas

de iniu.rup. Tamen donec nascitur, non potest aditi hæreditas ex testamento, nec agnosci bon. poss. secundum tab. l. ventre. ff. de acq. hær. & l. illud. §. fin. cum l. seq. ff. eod. & propterea ponderat, quòd illud, q̃ dicit text. in secunda parte ibi, petita est. denotat contingentiam factiuam etiam si petita non esset, posset tamen peti, & impediretur secundum tab. l. equissimum. §. expectandi. ff. de bon. poss. secundum tab. Item aduerte, q̃ licet antequam nascatur posthumus, non rumpatur testamentũ, nec ante possit contratabulari, vt hic, tamen posth. præteritus antequam nascatur aperit scripto hæredi edictum ad contratabulandum, & sic tribuit ex persona sua alteri, antequam ipse habeat, text. est in l. illud. §. fin. & ibi glo. & Bart. in l. ventre. in 1. col. in fin. ff. de acq. hær. & illum text. ad hoc ponderat, & reputat not. dignum Bald. in l. si pater. in 9. op. C. de insti. & subst. q̃ not.
8 pro limitatio. huius. l. † Adde etiam, q̃ licet posthumus [a] antequam nascatur, non sit in potestate patris. l. fi. ff. de collat. bon. l. fi. ff. de assig. lib. tamen posth. antequã nascatur est suus. ita est text. si non cauilletur, in §. posthumi. Insti. de hære. quæ ab intest. q̃ videtur durum, & contra tenet Bald. in d. l. si pater. in 9. opp. & pro hoc ego allge. text. in l. 1. §. toties. ff. de ven. in poss. mit. ibi, *& id, quod in vtero est, inter suos hæredes futurum erit.* & in §. sed & si incertum, ibi, *editur suus futurus sit.* quem alleg. Bald. in d. l. si pater. Item, quia aliàs statim rumperet antequam nasceretur, q̃ est contra istum text. Facit etiam l. antiqui. in prin. ff. si pars hær. pet. Tamen pro primo facit, quia posth. habentur pro natis, quando tractatur de eorũ commodo. l. qui in vtero. ff. de stat. ho. sed suitas non potest afferre nisi commodum. Sed pro Bal.
4 est text. in l. posth. C. de colla. ¶† Secundò not. q̃ nato posthu-
b mo [b] rumpitur testamentum, vt hic, & l. 1. & per totum. ſ. de posth. hær. inst. Limita quinque modis. Primò nisi talis posthumus nasceretur abortiuus. l. vxoris abortu. ſ. de posth. hær. insti. Item intellige in tali posthumo, qui si natus fuisset viuo testatore, agnasceretur testatori, quia fuisset suus, & in potestate testatoris, aliàs secus, puta si esset posthumus ex filio emancipato. l. 2. § si quis ex liberis. ff. ad Orfici. secundum Fulg. & Mod. hic. Item quamuis natiuitate posthumi præteriti rumpatur testamentum, vt dixi, tamen si talis posthumus moriatur viuo testatore, tale testamentum reconualescit de iure prætorio. text. est sing. in l. posthumus. in princ. ff. de iniu. rup. & non solùm reconualescit primus gradus, sed etiam secundus, & sic substitutio. gl. est not. in l. si à primo. ff. de lib. & posth. quã Ang. & Imo. ibi ad hoc not. & reputant sing. vide tamen ibi Alex. est not. extensio ad illum text. Item intellige istum text. in eo, qui est verè posthumus & naturaliter, secus est in posthumo ciuiliter, vt est quando post conditum testamentum aliquis arrogatur in filium, iste arrogatus censetur posthumus ciuiliter, vt est gl. ordi. in rub. ſ. de posth. hær. inst. nam agnatione talis filij arrogati non rumpitur testamentum de iure præto. l. non putauit. §. si quis emancipatum. iuncta glo. ff. eod. de qua glo. facit festum Ang. hic dicens, q̃ est pulchra limitatio, & q̃ nunquam ab alio
5 audiuit. ¶† Tertiò not. ex hoc text. secundum Pau. & Mod. qs dicatur propriè præteritus, quia est ille, qui non est institutus,
c nec nominatim [c] exhæredatus. Ad idem est text. in §. eadem. Instit. de hær. quæ ab intest. vnde dato, q̃ in testamento fieret mentio de filio, tñ dicitur præteritus, qñ non est institutus nec exhæredatus. l. quidam. vbi Bart. not. ſ. de fideicom. Bart. in l. 2. ff. de leg. 3. Imò si in testõ aliquid sit relictum filio, sed alio titu-
d lo q̃ institutionis, dicitur præteritus, [d] & potest contratabulare. l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad Trebell. & l. si quis filio. ff. de iniu. rup. præcipuè per iura Authenticorum, vt dixi in Auth. no uis. s̃. de inof. test. Imò si filius substituatur vulgariter, vel pupil. hæredi scripto, dicitur præteritus. l. ex facto. §. Lucius. ff. de vulg. & pupil. l. si filiusfa. ff. de hær. inst. Lud. Ro. in cons. 516. q̃ incip. In casu propositæ consultationis, in quo primò quæritur, &c.
6 ¶† Quartò not. q̃ secundum tab. & contratab. simul concurrere non possunt, quia sunt remedia contraria, quæ simul stare non possunt. Fallit in casib. de quib. in glo. donec. n. potest peti bon. poss. contratab. non habet locum secundum tab. l. 2. §. expectandi. ff. de bon. poss. secundum tab. l. illud. §. fi. ff. de contra-
7 tab. l. 1. § fi. ff. si tab. test. nullæ extab. ¶† Quintò no. q̃ bon. poss. contratab. potest agnosci per solum tutorem nomine infantis, idem si non esset infans, sed pupillus. l. bonorum. vbi dixi. s̃. qui admitti. & l. si infanti. ſ. de iure delib. ¶ Venio ad glos. in quib. Lud. Ro. & d. Alex. multos articulos examinant, qui non sunt de materia huius. l. sed. l. filio prœterito. ff. de iniu. rupt. Ego attingam illos, qui propriè sunt de materia. l. nostræ. ¶ Capio glo. 1. & oppono contra text. in vers. qui neque hæres institutus. qui
8 à contrario sensu innuit, † q̃ institutus non habeat bon. poss. contratab. d. l. si post mortem. §. fin. ff. eod. Glo. respondet, & bene, q̃ institutus ex persona sua non habet contratab. ita loquitur text. hic, sed ex persona filij præteriti committentis. i. aperientis sibi edictum, bene posset si vellet contratabulare. ita loquitur contrarium. quædam. n. quis consequitur est persona alterius, quæ ex propria persona non haberet. l. petendæ. C. de tẽpo. in integr. resti. pet. gl. in l. Aristo. ff. quæ res pig. oblig. nõ poss.
e & institutus, [e] qui beneficio filij præteriti adiuuatur ad contratabulandum, potest afferre duplicem vtilitatem, secundũ Pau. de Cast. & do. Alex. hic. vna est, quando filius esset institutus in testamento in minori parte q̃ esset habiturus ab intesta. nam contratabulando testm̃ in plus succederet. l. non putauit. §. fin. & l. ex duob. in prin. ff. eod. Secunda vtilitas est, quia emancipatus hæres institutus, si veniret ex testõ, teneretur præstare omnia legata omnib. sicut testator disposuit, vnde si beneficio præteriti veniat ad contratabulandum, non tenebitur præstare legata nisi liberis, & parentib. l. si duo. in prin. & l. is, qui in potestate. ff. de lega. præstan. quæ iura sunt hodie incorrecta, vt dixi in l. præcedenti. Istud vltimum limitat text. valde solennis in l. nonnunq̃. ff. de leg. præstan. q̃ institutus, qui beneficio præteriti contratabulat, tenetur solùm ad legata coniunctis personis, dicit ibi Iurisconsultus q̃ est verum, si etiam præteritus contratabulat, alias eo
9 abstinente tenetur ad legata omnibus. ¶† Nunquid autem fi-
f lius præteritus [f] possit approbare testm̃, & isto modo impedire institutum ſtabulare? ponunt Bald. & Pau. de Cast. & latè
* d. Alex. hic, & Bart. & omnes in d. l. filio præterito, *& communis conclusio est* contra Bart. q̃ non possit per d. l. si post mortem. §.
10 fin. ¶†† Quid autem sit in iure dicendi testamentum nullum, [g]
g q̃ competit de iure ciuili filio in potestate præterito, an talis filius præteritus posset approbare testamẽtum patris, & isto modo impedire, ne instituti eius beneficio haberent ius dicen. nullum, Spec. in tit. de test. §. 1. in vers. pone Berta. ad fin. post Albertum Galeoti concludit, q̃ sic per text in l Papinianus. in princ. in ratione sui, ibi, *ipsius. n. iniuria est.* ff. de inoffi. test. & ibidem tenet Bald. per illum text. Tene contrarium, quia à pari procedunt ista duo remedia. s. ius contratabulandi de iure prætorio, & ius dicendi nullum de iure ciuili, vt dicam statim in glo. 2 sicut ergo filius prætetitus non potest approbare, vt excludat institutos à contrabulando, vt proximè dixi, ita nec, vt excludat à iure dicendi nullum. ita concludit Bartol. post Iacob. de Are. in dicta l. si post mortem. §. fin. Iacob. de Bel. in dicta l. Papinia. in princ. latè Ludo. Rom. in consil. 34. post medium. ¶ Glos. in vers. nominatim. diuiditur in tres partes, prout in effectu remouet tria contraria. Secunda ibi, item not. hic, quòd neque in-
11 stitutus. Tertia ibi, idem in prætorio. ¶† In prima parte glo. ne glo. te decipiat, dum dicit, quòd olim posthumus poterat inter cæteros exhæredari, non inrelligas olim. i. de iure Digestorum, quia esset contra l. posthumi. in princip. ff. de iniu. rup. intellige ergo de iure veteri antiquissimo. Nunquid autem posthu-
h mi de iure. C. possint exhæredari, [h] sunt duo text. contrarij. l. si quis in suo. C. de inoffic. test. in fin. qui dicit, quòd non, ex quo posthu-

ADDITIONES.

a ¶Posthumus. Adde pro Bald. l. inter agnatos. ff. vnde legi. & in l. 1. §. sciendum. in fin. ff. de suis, & legit. quod vult Ias. in l. si pater. ſ. de instit. & substi. text. in §. 3. Insti. de tute. & adde pro opin. Alex. in l. si filius, qui patri. colum. 7. de vulg.

* Et dic, quòd licet ante natiuitatem posthumus non sit in potestate patris, est tamen suus spe, & non re, text. in l. inter agnatos. in fin. ff. vnde legi. ita intellige illum. §. posthum. alleg. hic per Ias. & aduerte, quia posthumus etiam ante natiuitatem dicitur suus, nam posthumus poterat exhæredari. l. si posthumus. in princip. ff. de liber. & posth. & ad hoc, vt valeat exhæredatio, requiritur, quòd exhæredatus sit in potestate, vel suus, vel saltem emancipatus, aliàs dicitur extraneus, in quo non cadit exhæredatio. l. quidam cùm filium de verbor. obliga. sed talis posthumus non est in potestate. l. fin. ff. de collat. bon. nec etiam emancipatus. l. iubemus. C. de emancip. lib. ergo necesse est, quòd sit suus, & per hoc fundamentum disputando tenui quandoque cont. Ias. hic. BELLAC.

b Posthumo. An nato posthu. rumpatur testamentum, limita, 1t per Ias. in Authen. non licet. colu. pen. ſ. de lib. præte. PVRPV.

c ¶Nominatim. Adde, quòd idem tenet Bart. in Auth. ex causa. colu. 7. 1. quæst. C. de liber. præte. Dec. consil. 105. colum. 1. Oldr. consil. 171. item, qui iussit filios esse religiosos, & si nolint, instituit te in centum, dic, quòd tales filij dicuntur præteriti. Dec. cons. 86. Guid. Pap. q. 493. BELLOT.

d Præteritus. Imo etiam si instituatur in bonis aduentitijs, tunc etiam dicitur præteritus. Alex. cons. 20. lib. 3. Dec. hic. nu. 7.

e ¶Et institutus. Adde Rom. cons. 24. PVRPV.

f ¶Filius præteritus. Adde Bart. in l. cùm quis. de iur. & fact. ign. Bart. in l. 2. C. de lib. præte. Bald. in l. si pater. C. de insti. & substi.

g ¶Nullum. Adde, an in iure dicendi nullum, vel in querela in offic. habeat locum succeſſ. edictum, & vide eundem Ias. in l. si quis posthumos. §. 1. ff. de lib. & posth. aliquid in l. fin. eod. tit. BELLOT.

h ¶Exhæredari. Adde, quòd hodie etiam posthumus potest exhæredari, dummodo non mala mente. l. multi non notæ, vbi Alex. & Ias. colu. fin. ff. de liber. & posthu. BELLOT.

Source : BIU Cujas

posthumus non potest committere causam, sed text. in l. fin. C. de lib. præte. dicit oppositum, sed non est curandum, ex quo clarè constat, quod hodie per iura Auth. non potest, ex quo non potest causam ingratitudinis committere. §. aliud quo ꝙ capitulum. &. s. causas. in Auth. vt cum de appel. cogn. ¶ In secunda parte habes, quod nec instituto, nec exhæredato pure ab omni gradu competit ius contratab. luxta hanc partem occurrit dubium vehemens, quare prætor non adinuenerit in specie remedium prætorium filijs exhæredatis tam in potestate quàm emancipatis, sicut in omnib. alijs casibus plenè prouidit, tam ab intestato, quàm institutis, & præteritis, si autem sint exhæredati, text. dicunt, ꝙ non est aliud remedium, nisi ꝙ habent querelam. dicit text. in l. 11. in princ. & in l. non putauit. in princ. & in l. si post mortem. §. fin. ff. eod. ꝙ est, quia prætor sicut filijs præteritis, tam emancipatis, quàm in potestate prouidit de remedio contratabulandi, quare non sic prouidit filijs exhęredatis, tam emancipatis quàm in potestate, & maximè, quia ego considero, quòd magis fuisset necessaria prouisio, quando filij
12 sunt exhæredati, quàm quando sunt præteriti: probo, † quia filij præteriti habent de iure ciuili ius dicendi nullum, quòd durat 30. ann. Filij autem exhęredati habent de iure ciuili ius querelandi, sed non durat nisi quinquennio. l. si quis filium. §. fin. C. de inoffi. test. l. si quis libertatem. ff. de peti. hęred. Remedium ergo, ꝙ competit filijs exhæredatis, est breuis temporis. s. quinquennij, ius dicen. nullum est perpetuum, ergo magis fuisset expediens prouidere filijs exhæredatis, qui citius excluderentur à iure querelandi de iur. ciuil. quàm præteritis, qui habent remedium perpetuum, & tamen filijs præteritis vltra remediũ iuris ciuilis prouidit de remedio prætoris. s. contratabulandi, quare omnino sic in exhæredatis? Et sic est duplex dubitatio, vna circa filios in potestate exhæredatos, quare prętor nõ prouidit sibi de aliquo remedio, cùm prouideat in omnibus alijs casib. Secunda dubitatio est circa filios emancipatos exhæredatos, quare etiam prætor non prouidit sibi de aliquo remedio prætorio. Et si tu dicis, ꝙ filijs emancipatis, quando sunt exhæredat, bene prouidit prætor, quia dedit bonorum possessionẽ gratia litis agnoscendæ, per quam admittuntur ad querelandum, vt est glo. magistra in l. Papinianus. §. fin. ff. de inoffi. test. & ibi Bart. & glo. in l. 2. ff. eod. Ego fortissimè replico, quare filijs exhæredatis in potestate non prouidit prætor de aliquo remedio, sicut filijs in potestate præteritis, quia bon. poss. gratia litis agnoscendæ solùm competit emancipatis. Præterea in filijs emancipatis quando sunt exhæredati prætor non aliter prouidet, nisi ꝙ dat eis signum, quo mediante cognoscantur à iure ciuili, & possint querelare, vt declarat glo. in d l. Papinianus. §. fin quare non sic fecit prætor, quando filius emancipatus est præteritus? Satis erat etiam tunc dare bon. poss. gratia litis agnoscendæ, qua mediante cognosceretur à iure ciuili, & sic haberet ius dicendi nullum absque eo, ꝙ adinueniret bon. poss. contratab. Et si dicis, ꝙ de istis vltimis hodie non est curandũ, quia hodie sublata est differentia emancipationis, & pat. por. §. nullam vero, in Auth. de hæredi. ab intestato venientib. quia dico, ꝙ verum est, ꝙ est sublata quantum ad succedendum ab intestato, sed condito testamento durant differentiæ inter emancipatos, & filios in potestate, glo. est approbata in l. si emancipati. ℈. de coll. & gl. in Auth. ex causa. ℈. de lib. prę. & ideo filio emancipato exhæredato à patre est hodie necessaria bon. poss. gratia litis agnoscendę. sicut olim. quia non plus habet querelam quã olim. secundum Doct. in l. 2. C. de inoffi. test. Bald. & alios in l. fin. vnde legi. Cogitaui multum in prædictis, & occurrebat, ꝙ
13 ideo factum sit, quia † prætor fundatur in mera æquitate. l. ꝙ si Ephesi. in fin. ff. de eo, ꝙ cert. loc. sed qũ pater in testamento exhæredat filium etiam ritè, non putauit prætor æquum hoc casu prouidere, sicut quando præterijt, quasi pater hoc casu minus deliquerit sed mihi hoc non satisfacit. ¶ In tertia, & vlt.
14 parte glo. habes duas conclusiones. prima est, † ꝙ præteritio matris, vel lineæ maternæ habetur pro exhæredatione. § mater. alleg. in gl. Eo modo ècontra, præteritio filij, vel descendentium per lineam maternam habetur pro exhæredatione quo ad matrem, text. est in l. cùm filium, & ibi gl. & Bart. ℈. de inof-
15 fic. test gl. in d. § mater. in glo. 1. † Quæ autem sit ratio, quare talis præteritio habeatur pro exhæredatione, ponit Bartol. & ibi latè Ang. & Mod. omnes in l. in suis. ff. de liber. & posth & in l. parei filium. ff de inoffi. test. cum suis concor. & Fulg. & Lud. R. hic. Sed quia attento iure hodierno habet modicum vtilitatis, ideo ad eos te remitto. ¶ †
16 Secũda conclusio gl. est (& hic aduerte) ꝙ bon. poss. contratab. non competit contra testamenta fœminarum, vel lineæ fœmininæ. l. illud. §. ad testamenta. ff. eod. Rationem ibi assignat tex. sed tu melius declara in effectu secundum Bart. & ideo sit, quia præteritio lineę maternę habetur pro exhęredatione, vt dixi, sed exhęredatis non competit contratab. vt declaraui. Sed ex ista concl. sequitur alia, ꝙ sicut condito testamento filijs, vel succedentib. præteritis non com-
17 petit bon. poss. contratab. & sic contra testam. mulierum, † ita si rales mulieres ab intesta. decederunt, non competit filijs, vel descendentib. bon. poss. vnde liberi in hęreditate matris, vel lineę maternę, tex. est in l. quoties. C. de su. & leg. & ratio est, quia filijs ab intest. competit bon. poss. vnde liberi, quib. præteritis in testamento competit contratab. aliàs si non competit contratab. nec vnde liberi competit. l. 1. §. rectè ff. si tab. test. nul. exta. gl. in rub. ℈. vnde lib. ergo cùm non competat contratab. vt præ-
18 dixi, ergo nec ab intest. vnde lib. ¶ † Sed operępretium est videre, nunquid hodie de iure nouissimo Auth. ista procedant, quia hodie prętęritio matris, vel lineę maternę non habetur pro exhęredatione. §. aliud quoque capitulum. in Auth. vt cũ de appel. cog. imo hodie si mater prętęriret filium in testamento sine insertione causę, testamentum est nullum de iure ciuili, sicut si pater prętęrijsset, est tamen vna differentia inter testamentum patris, & testamentum matris, vel lineę maternę, quia si mater in testamento prętętiret filiũ sine insertione causę, testamentum est nullum, & non habetur pro exhęredatione, vt prędixi, sed si prętęriret filium inserta causa legitima, tũc bene haberetur pro exhęredatione etiam hodie. ita declarat gl. magistralis, quę est sing. & approb. in §. exhęredatos. in gl. mag. super verbo noluit. in Auth. de hęr. & fal. Dubium ergo est, cũ hodie prętęritio matris sine causa non habeatur pro exhęredatione, sed pro præteritione, nunquid hodie contra testamentũ matris competat bon. poss. contratab. & sic nunquid hodie sint correcta iura prędalleg. Ang. in l. 1. in lect. Flo. ℈. eod. & in l. 1. ℈. de carb. edi. & Lud. Ro. hic tenẽt, ꝙ hodie contra testam. fœminarum, quando prętęrent filios sine insertione causę, competit bon. poss. contratab. ex quo hodie prętęritio matris non habetur pro exhęredatione, vt prędixi. imò hodie à pari procedunt prętęritio matris, & patris. §. aliud quoque capitulum. iuncto. §. finautem hęc obseruata non fuerint. in Auth. vt cùm de appel. cog. & ꝙ not. glo. in d. §. exhęredatos. Contrarium expressè tenet do. Alex. hic, & in l. in suis. in vltima colu. ff. de liber. & posth. motus, quia hodie solum reperitur immutatum quo ad ius dicen. nullum. d. §. aliud quoque capitulum. non autem quo ad ius ℈. tab. ergo iura antiqua remanent incorrecta. l. pręcipimus. in fin. C. de appel. & l. sancimus. C. de test. Et quia nulla. l. est, quę dicat dari ei bon. poss. contratab. nec istud etiam dicit gl. in d. §. exhęredatos, & ita refert tenere Bal. in l. fi. in 4. col. ℈. vnde legi. in discursu sermonis. Istud potest fortificari, quia per
a subauditos intellectus non debet induci correctio [a] ll. vt dicit gl. repu. sing. in c. cupientes. §. ꝙ si per 20. de elect. in 6. ¶ Ego teneo primam sententiam, ꝙ hodie filio prętęrito sine causa, sicut competit ius dicendi nullum de iure ciuili ℈ testiñ matris, ita etiam competat ius ℈ tab. de iure prętorio, & in primis adduco d. Alex. qui consulendo tenet sñiam Ang. & Lud. Ro. in cons. 89. in 2. vol. inc. Viso puncto, & instrumentis. in 2. colu. Et pro ista sñia adduco tria bona fundamenta, quib. ita tenerem, qñ non esset auctoritas Ang. nec Lud. Ro. Primum est, qa correcta ratione legis corrigitur necessariò lex. gl. est repu. sing. in l. 1. in prin. & ibi not. ff. de leg. tut. Bal. in l. 1. ff. sol. matr. Saly. in Authen. ingressi. in 1. col. C. de sacrof. Eccles. & Imo. in l. 2. §. fin. ff. de don. & in l. si verò. §. de viro. ff. sol. matr. sed ratio. d. §. ad testamenta. quare nõ haberet locum ℈ tab. erat, quia prętęritio matris habebatur pro exhęredatione, gl. hic, & ibi etiam gl. & expressè declarat Bart. & Bald. in l. sicut certi. C. de test. mil. nam text. ibi dicit, *quia suos hæredes non habent*, nam exhęredatio est introducta pp suitatem, vnde, qui non est suus, non est necessariò exhęredandus, vt per Bart. in l. in suis. ff. de lib. & posth. ergo cùm ista ratio sit hodie correcta, qa hodie prętęritio matris nõ habetur pro exhęredatione, ergo correcta ratione, erit correcta ipsa l. Caue, qa posses dicere, ꝙ in d. §. ad testamenta assignatur ratio, quę etiam hodie militat: nam vt ibi declarat Bar. text. voluit dicere, prętor intendit emancipatos, qui antea erãt sui, reducere ad instar suorum, remoto obstaculo emancipationis, vt qui de iure ciuili poterant dicere nullum, si sint emancipati, veniant per contratabul. l. 3. §. si emancipatus. ff. de contratab. sed mater non potest habere filios suos, qui dicant nullum de iure ciui. vnde remedium prętoris de contratab. ad testamenta fœminarum non porrigitur. Sed dic, ꝙ licèt ratio suitatis ita cessat hodie in fœminis sicut olim, tamen prętor non tantum considerat suitatem, quantum effectum, qui resultabat ex suitate. s. ius dicendi nullum, ꝙ cùm cessaret in fœminis, certè similiter cessabat ℈ tab. vnde cũ hodie contra testa-

ADDITIO.

a ¶ Induci correctio. Adde Alex. de Imo. in l. dotalem. ff. sol. matr. *idem Alex.* in l. testamentum. ff. de testa. ord.

Source : BIU Cujas

testamenta mulierum competat de iure ciuili ius dicendi nullum.d. §. aliud quoque capitulum. similiter etiam debet hodie competere contratab. Vel clarius dic, quòd prætor considerauit duo. Primò, quòd cui ius ciuile dat ius dicendi nullũ, eidem vult dare contratab. vt infra dicam. Item considerauit prætor, quòd de iure ciuili non datur ius dicendi nullum, nisi ratione suitatis, vnde cùm fœminæ non habeant suos hęredes, & consequenter de iure ciuili cesset ius dicendi nullum, sic etiam vult, quòd de iure prætorio cesset contratab. verùm cũ hodie per iura noua Auth. competat ius dicendi nullum, etiã vbi non esset suitas. s. contra testamenta fœminarum, per con-
19 sequens ibi etiam debet competere contratab. ¶† Secundò, & fortius moueor, quia etiam in correctorijs, quando duo casus sunt parificati à l. antiqua, in illa materia de qua agitur, lex noua corrigens expresè in vno ex illis casib. parificatis, intelligi-
* tur etiam corrigere in alio. ita in correctorijs tenent *Bart. & omnes* in l. Marcellus. in princ. ff. ad Treb. & in l. 2. ff. de leg. 1. & declaraui optimè in Auth. quas actiones. C. de sacrosan. Eccles. sed à l. antiqua isti duo casus parificantur, & conuertuntur affirmatiuè, & negatiuè. s. ius dicendi nullum de iure ciuili, & ius contratab. de iure prætorio: nam quibus competit ius dicendi nullum de iure ciuili, competit etiam ius contratab. de iure prætorio eo. modo negatiuè. l. 1. in princ. l. si post adoptionem. §. 1. & l. non putauit. in princip. ff. eod. expresè Bartol. in l. si post mortem. §. fin. ff. eod. ergo cùm hodie statutum sit, quòd contra testamenta fœminarum competat ius dicendi nullum de iure ciuili. d §. aliud quoque capitulum. ergo etiam competit ius contratab. Nec hic cadit responsum. tamen dom. Alex. hic, qui vidit obiectum, respon. quòd illa æquiparatio de iure dicendi nullum ad ius contratab. &ècontra procederet in liberis quo ad testamenta parentum masculorum, sed illa æquiparatio non potest procedere quo ad testamenta mulierum, dico, quòd non bene respon. quia imò illa ęquiparatio ita procedit in filijs respectu matrum, sicut respectu patrum. ita in ter
a minis Barto. [a] in l. qui se patris. circa fin. infra vnde lib. ¶ Tertiò moueor, quia ita tenendo non corriguntur ex toto iura antiqua, vt præsupponit dom. Alex. licèt bene limitentur, quando mater præterijt filium sine causa, talis prætetitio non habetur pro exhæredatione, imò pro præteritione, ita procedant prædicta. Sed si mater preteriret filium cum insertione causæ, adhuc hodie talis præteritio haberetur pro exhæredatione, & tali filio præterito cum causa non competeret contratab. sicut nec olim. & sic isto casu remaneret incorrectus. d. §. ad testamenta. ergo nõ sumus in materia merè correctoria in totum, vt præsupponit dom. Alex. sed tantum limitatoria, & in limitatorijs bene fit extensio, secundum Bart. in repe. l. si constante. in 9. quæst. 1. partis principalis. ff. sol. matr. & est melior text. de iure ad hoc in cap. cùm dilecta. in vers. nos igitur, & ibi Pan.
20 & alij ad hoc not. de confirma. vti. vel inuti. ¶† Per ista infero tres infra scriptas conclusiones. prima, quod hodie filijs præteritis sine causa competit bon. poss. contratab. contra testamentum matris, sicut competit ius dicendi nullum, & isto casu li-
21 mitatur d. §. ad testamenta. ¶† Secunda conclusio infertur correlariè, quod hodie in successione matris, vel lineæ maternæ competit ab intest. vnde liberi, & sic hodie limitatur in hoc. l. quoties. C. de suis, & legi. & istud expresè tenet Lud. Rom. in rub. ff. vnde lib. quamuis do. Alex. ibi contrarium teneat. Quod ostenditur, quia illis competit ab intest. bon. poss. vnde lib. quib. præteritis competeret contratab. l. 1. §. rectè. ff. si tab. test. nul. exta. ergo cùm filijs competat contratab. vt prædixi etiam ab intest. competit vnde liberi. Tamen in hoc secundo vehementer dubito, nec vnquam cogitaui nisi nunc. Nam si filijs. præteritis competeret indistinctè bon. poss. contratab. contra testamentum matris, tunc ab intestato competeret vnde liberi, sed quia præteritis non semper cõpetit contratab. vt prædixi, quia aliquando sic, aliquando non, & sic cùm matres prætercunt filios sine insertione causæ, contratab. competit, aliàs non. ergo non est licitum arguere, ꝙ competat vnde liberi, & pondera,
22 ꝙ reputo istud verbum multum substantiale. ¶† Vltimã conclusionem infero ex prædictis, quia licèt olim de iure fforum, vel C. filijs impuberib. ab intest. in successione matris, vel præteritis competeret bon. poss. carb. l. de bonis. in princ. ff. de carb. edi. eo quia illis competit carb. quib. etiam competit bon. poss. contratab. text. est in l. 2. §. generaliter. ff. de carb. edi. ergo cùm contra testm̃ matris non competeret contratab. per consequẽs non competeret carb. poss. d l. de bonis. in prin. Vnde cùm hodie competat bon. poss. c̃tab. vt prædixi, per consequens competeret etiam in bonis matris carb. bon. poss. & in specie firmãt Ang. & Lud. Ro. in l. 1. ff. de carb. edi. Tñ ego dubito ex proximè dictis, cùm bon. poss. contratab. non indistinctè competat hodie contra testm̃ matris, ergo non est bona illatio, ꝙ debeat competere carb. & sic potes tenere, ꝙ hodie non sit correcta. d. l. quoties. C. de suis, & leg. nec d. l. de bonis. §. 1. ff. de carb. edi. dato, ꝙ hodie sit limitatus text. in l. illud. §. ad testamenta. ff. eo. Et prædicta not. quia subtilia sunt, & magnæ vtilitatis, nec per aliquem ita declarata, & ita remanet expedita ista glo. ¶ Gl. in verb. petita est. diuiditur in tres partes princ. In 1. opp. contra text. In secunda respondet. In tertia infert ex responsione. Secunda ibi, respondeo licèt sit rescissum. Tertia, & vlt. est ibi, hac etiam ratione. Et dum gl. in prima parte dicit, quod testamentum est nullum, & alleg. s̃. l. proxi. quæ nihil facit. Credo, quòd glo. voluerit dicere sic, vt supra proximè in verbo rumpitur, & dum in vlt. parte alleg. l. fin. de lib. præte. vult allegare vers. sancimus, dum dicit, vel testamentum ipso iure euertat, vel contratab. stare non patiatur. ¶ In fin. glo. habes ex glo. 3. principales conclusiones, & erunt tres articuli de summis apicibus iuris. Prima conclusio est, quod testamentum, in quo filius in potestate est præteritus, de iure ciui. est nullum. Secunda conclusio est, quòd tale testamentum de iure præto. est validum. Tertia, & vlt. conclusio est, quòd cùm testamentum valeat attento iure prætorio, quòd etiam illo iure prætorio potest in-
23 fringi, & contratabulari. ¶† Assumo primum articulum, quod testamentum, in quo filius in potestate est præteritus, de iure ciui. est nullum, & istud est indubitatum. iurib. in gl. alleg. & l. inter cætera. & l. fin. ff. de liber. & posth. & l. bona. §. 1. ff. de cap. Sed dubium notabile est, nunquid tale testamentum sit de iure ciuili nullum ipso iure absque eo, quod filius præteritus dicat nullum, an verò ita demum sit nullum de iure ciuili, si filius expresè dicat nullum, & non aliter. In hoc passu glo. variè respon-
* dent. *Tamen communiter tenuerunt*, quòd sit nullum de iure ciuili,
b si filius [b] præteritus dicat nullum, & non aliter. ita tenuit glo. in l. filio præterito. in verb. tuebitur. ff. de iniu. rup. & in l. is, qui in potestate. in princip. & in l. si duo. in princ. ff. de leg. præstan. & in l. scimus. in princip. C. de inoffic. testa. & dicit Ang. hic in lect. Floren. quòd ista fuit opin. quam glo. tenuit sicut Euangelium. in l. ita tamen. §. quoties. ff. ad Trebell. idem tenuit Dyn. in l. Gallus. in princip. in distinctione magna. ff. de lib. & posth. Pro ista opin. facit regula: nam quotiescunque actus annullatur fauore alicuius, nunquam annullatur nisi ipso volente, & petente. si-
24 cut in simili, † si emphyteuta Ecclesiæ, vel priuati non soluat canonem tpe congruo, cadit à iure suo, verum est dño volẽte, & expresè petente, aliàs non. l. 2. in vers. volẽti, & in vers. volue-
* rit. & ibi notant *Bar. & oẽs.* C. de iure emphy. gl. & Bar. in l. 2. ff. si
25 ager vecti. vel emph. pet. † Idem est in emphy. priuati alienante irrequisito consensu domini, quia licèt text. diceret, quòd cadit à iure suo, tamen intelligitur domino volente, & expresè petente: aliàs secus. ita probat notabiliter Sal. in l. fi. C. de iur. emph. & Io. de Imo. in repe. c. fin. in 3 4. col. de præscrip. & dom. Alex. in cons. 106. in 4. vol. incip. viso themate, & instrumentis concessionis. imò generalius dicit Bald. in l. fin. in fin. C. de reuo. don. quod vbicunque dicimus, quòd res ipso iure reuertitur ad dominum, semper tamen intelligitur si dominus voluerit, & petierit, & sequitur do. Alex. in consil. 173. in 2. vol. quòd incipit viso themate, & scripturis. in vlt. colu. Ita dicamus in proposito, quòd cùm testamentum tale annulletur de iure ciuili fauore filij præteriti, ita demum erit nullum, si velit, & hoc petat, quòd autem illud sit fauore filij, patet ex. §. fine igitur. iuncto. §. si autem hæc omnia non fuerint obseruata. in Auth. vt cùm de appella. cog. dum in eis dicitur, vt iniuria à filijs remoueatur. Sed respondeo, quòd istud sit introductum pro forma, & solennitate testamenti, quòd filius instituatur, vel exhæredetur. vt Instit. de exhæred. lib. in princip. l. inter cætera. ff. de liber. & posthum. certè forma non seruata, actus est ipso iure nullus etiam si filius nollet. l. cùm hi. §. eam. ff. de transact. glos. in cap. dilecto. de præben. habetur in l. nemo potest. de lega. 1. Vel potes respondere. primò, ꝙ prædicta regula procedit, quando aliquid annullatur mero fauore alicuius, sed in casu nostro testamentum nõ annullatur solo fauore filij præteriti, sed etiã in odium patris non seruantis formam traditam à l. Instit. de exhæred. lib. in princip. pro ista opin. videtur text. in l. fin. in vers. sancimus. C. de lib. præte. vbi dicit, *vel testamentum ipso iure euertat, vel per contratab. bon. poss. stare non patiatur.* ergo antequam alterum ex istis remedijs intentetur, testamentum stabit. Sed certè text. in verbo ipso iure, respondet. ad idem. l. filio præterito. ff. de iniu. rup. in verbo si p̃teritus *à fratribus partem hæreditatis auocauit*, iuncto versic. fin. Ad idem l. posthumo. infra de colla.

ADDITIONES.

a ¶ Bart. Qui hoc non dicit, nec ex eo colligitur.

b ¶ Filius. Adde, quòd pract. dicen. nullum ponit Bart. in l. filio præterito. colu 10. ad fin. 2. par. ff. de iniust. rup. BELLOT.

Source : BIU Cujas

colla.ibi,*patris teſtamentum rumpenti*,ergo valet.Sed intellige per contratab.vt innuitur in ſequen.ibi, *emancipatum petita bon.poſſ.* Ad idem fortiter facit text. in l.ſi duob.§. ſi prius.ff.de bon.poſſ contratab.Sed reſponde,vt ſupra proximè ſequitur.Iſtam opi. tenuit alibi Bart.reſtringendo,quando in tali teſtamẽto, in quo præteritus eſt filius in poteſtate, ſunt inſtituti alij venientes ab inteſtato, quia tunc tale teſtamentum de iure ciuili ita demũ eſt nullum,ſi filius præteritus dicat nullum, & non aliter.ita tenuit Bart.in l.ſi duob.§.ſi prius.ff.eod.per illum text.quem dicit eſſe ad hoc ſing.& ſe neſcire alibi, vbi ſecundum teſtamẽtum, in quo erat præteritus filius,rumpit primum teſtamentum pręcedens validum,eo quia erant inſtituti aliàs venientes ab inteſt. ergo ibi eſt fortiſſimus text. ꝙ tale teſtamentum eſt validum, quia ſi eſſet nullum, non rumperet primum. Iſtud non eſt ex alio,niſi quia tale teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt pręteritus, fauore venientium ab inteſt.valet,donec filius dicat nullum.idem tenuit Bart.in l.ſi duobus.ad fin.per gl.ibi in verſ. non poſſit.ff.eod.idem viſus eſt velle Bald.hic in 2.& 3.q.vbi videtur velle, ꝙ idem ſit, quando inſtituti eſſent pauperes Chriſti,per d.§.ſi prius.Iſta opi.Bart.eſt falſa, quia contra text. in l filio præterito.ff.de iniu.rup.vbi filius erat præteritus in teſtamẽto patris,& erant inſtituti alij fratres, & tamen teſtamentũ non valet de iure ciuili,ſed de æquitate prætoria, ſi filius præteritus approbet abſtinendo,vt ibi dicit text.Ad idem text. in l.poſthumus.in princ.& in verſ.idem & circa.ff.de iniu.rup.per quæ iura confunditur illud.ꝙ ſentit Bald.hic de pia cauſa.Et ità in ſpecie opi.Bart.damnant Imo.& Raph.Cum.in d.l.filio præterito. & Bald.in l.certum.ĵ.vnde leg.& ipſemet Bar.in illo.§. ſi prius. prætendit ad hoc alleg.contra ſe illam.l.filio præterito.& relinquit cogitandum ſuper eo.Nec obſt.ille.§.ſi prius.quia ille tex. habet penè infinitos intellectus, quot ferè Scribentium capita, qui ponuntur in l.ſi filius,qui in poteſtate.ff.de lib.& poſth.fortè referam in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. ĵ. de teſt.& ideo text.habens tam varios intellectus,non poteſt allegari, ſecum Bar.in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.& Can.in c.capellanus. per illum text.de ferijs. *Et communiter tenetur*,ꝙ.§.ſi prius.loquatur in filio emancipato præterito, vt aliqualiter ſuadet natura tituli,aliàs debes ſcire, ꝙ quando filius emancipatus eſt præteritus, ꝙ tale teſtamentum valet de iure ciuili, & etiam de iure prætorio,vt eſt glo.ord.& approbata in l.filium.in prin.in verbo contra emancipatum. ff.eod. ideo nimirum ſi tale ſecundũ teſtamentum,in quo filius emancipatus erat præteritus,valet, & rumpit præcedens.Et ſi tu dicas, ſi in illo.§.ſi prius. erat præteritus filius emancipatus,fruſtra ibi tex. conditionaliter requireret,ꝙ in eo eſſent inſtituti venientes ab inteſt.prout ibi text.& principaliter,& omnino requirit,quia ſubdit text.ꝙ *ſi non eſſent inſtituti venientes ab inteſt.* ꝙ non procederet ille tex. & tamen ſecundum hunc intellectum ſi ibi filius emancipatus fuiſſet pręteritus,teſtamentum valuiſſet omni iure,& habuiſſet rumpere primum præcedens,abſque alio, ꝙ eſſent inſtituti venientes ab inteſtato Sed reſponde,ꝙ in illo.§.ſi prius.erat duplex defectus. ſ.præteritionis filij emancipati,vt prędixi.Item erat defectus in numero teſtium,vt probat ibi text.in verbo imperfectum.iuncta.l.hac conſulriſſima.§.ex imperfecto.ĵ.de teſt.propter iſtum ſecundum defectum text.ibi requirit, ꝙ ſint inſtituti venientes ab inteſt. qui poſſunt venire ex teſtamento imperfecto, vt ibi eſt text.Et ꝙ ibi eſſet duplex defectus.ſ. præteritionis filij emancipati, item & numeri teſtium, patet, quia ſi ſecundum teſtamentum non laboraſſet niſi vitio præteritionis, tunc ſi filius extaret,quicunque eſſet inſtitutus in illo ſecundo teſtamento, certè ſecundum rumperet primum.l.1. & 2. ff. de iniu. rup. ꝙ Iuriſcon. ibi negat. Iſte *eſt communior*, & minus periculoſus intellectus,aliqualiter tamen diuinans,quem tene. ¶Breuiter cõcludendo teneas,ꝙ teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus,de iure ciuili eſt ipſo iure nullum, abſque eo, ꝙ filius dicat nullum, prout ſentit iſta gl. & in l.ſi ita ſcriptum.§.fi. ff.de lib.& poſth.& in l.3.§.fin.eod.tit.& in l.ꝙ vulgò. & in l.nõ putauit.§.ſi quis emancipatum.ff.eod. & in l.1.in fin.ff. ſi tabul. teſt.nul.exta.& in l.2.ff.de exce.rei iud.& in §. ſunt autem.Inſti. de bon.poſſ. *& iſta eſt vera, & communis ſententia*, quam tenent Doct.tam Citramon.quam Vltramon. hic. & in d.l .filio præterito.Pro qua opin. multi text.ſtringunt, & fortius quam aliquis tex. Inſti.de exhær. lib.in princ. ibi,quia.ſ.ab initio non cõſtiterit teſtamentum,& text.in l.poſthumi.in.§.ex his.ff.de iniu. rup. vbi text. ponens differentiam, quando præteriti ſunt filij poſthumi, & quando filtj iam nati, dicit *illi iniuſtum faciunt, iſti rumpunt, illi ſi naſcuntur, iſti ſemper*, & tamen non eſſet verum, ꝙ ſemper facerent nullum,ſi requireretur, ꝙ dicerent nullum.Et text.in l.qui vxorem.circa fin.in verſ.continuo.ff.de iniu.rup.& text.in l.2.& l.pen.C.de poſth.hæred.inſti.in verſ.illico.quod importat ipſo iure. ſecundum Bart.& Angel.in l.pen.C. depo.Ad idem facit text.in l.inter cætera.in fin.ff.de liber.& poſth.in ver, bo *inutile eſt teſtamentum*,& ſic vtitur verbo præſentis temporis ergo ipſo iure.glo.in l.in criminali.C.de iur. omn.iud. Ad idem facit text.in l. 1.in verſ. *nullius eſſet momenti*.ff.de iniu. tup. & text. in l. 1. §. non interdictum. in verbo *ab initio inutiliter factum eſt*, iuncta glo.ff.de tab.exhi.& text.in l.ſi à primò,ibi, *quaſi ab initio* a *inutiliter inſtitutus*. ff. de lib. & poſth. ſed caue,dum dicit quaſi. a Et vltra text.& varias rationes,quæ pro hoc adducuntur,confirmatur ſubtili ratione, quia ſi valeret teſtamentum de iure ciuili, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, antequam diceret nullum,ſequeretur, quòd ſi filius eſſet præteritus à primo gradu inſtitutionis, & exhæredatus à ſecundo gradu ſubſtitutionis,quòd rumpendo primum gradum, rumperet & ſecundũ, qui ſequæretur, & haberet dependentiam à primo, ſi primus valeret,ſicut diximus in poſth.l.nam & ſi ſub conditione.§.fin. ff.de iniu.rup. & tamen hoc eſt falſum, text.eſt expreſſus in l.3. §.fin.ff. de lib. & poſth. Ergo neceſſarium eſt dicere, quòd primus gradus, à quo filius eſt præteritus,eſt ipſo iure nullus. Ad idem vide aliam rationem per do. Alex. hic in 10. colu. de l.ſi filius,qui in poteſtate.ff.de lib. & poſth. vbi ſi filius in poteſtate eſt præteritus in ſecundo teſtamento, & viuo teſtatore decedit, quòd per illud ſecundum teſtamentum non tollitur primum, ergo eſt nullum abſque eo, quòd filius dicat nullum, cùm ibi filius prædecedens non potuerit dicere nullum viuo patre.Tu reſponde,quòd ibi eſt,quia ad hoc, vt ſecundum teſtamentum rumpat primum,requiritur,quòd ſit tale,quòd ex eo poſſit adiri hæreditas.§.poſteriore.Inſt.quib.mod.teſt.infir. quod non eſt ibi:nam vt ibi dicunt Bart.& Doct. licèt mortuo filio præterito poſſet agnoſci aliquo caſu bon. poſſ. per ſcriptũ hær.de iure præto.tamen non poteſt adiri hæreditas de iure ciuili,ideo non rumpit,per d.§.poſteriore.Tamen, quòd ibi non potuerit adiri hæreditas, eſt ex ratione nullitatis procedentis 26 ex prętheritione filij,& ſic arg.militat.¶†Facit ergo ex prędictis concluſionem, quòd teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus,de iure ciuili eſt ipſo iure nullum, abſque eo,ꝙ filius dicat nullum. Iſtam concluſionem limita primo ex opi. Bart.in dicta l.ſi duob.§.ſi prius.ff.eod.quam retuli.ĵ.in hoc eo. fol. Secundò iſtam concluſionem limitat d.Alex.hic, & in 13. colum. & ante eum Lud. Rom. non procedere, quando filius in poteſtate conſenſiſſet expreſsè, vel tacitè ſe præteriri, valeret tunc teſtamentum de iure præto.& de iure ciuili, quia volenti non fit iniuria. l. 1.§. vſque adeo.ff.de iureiur.l. cùm donatione.C.de tranſact.ad hoc alleg.bonum text. in arg.l.non putauit.§. ſi quis ſua manu.ff. eod.quæ l.hodie remanet incorrecta,ſecundum Imo.in l.filio præterito. in 42.colum.ff.de iniu. rup. Facit bene illud, quod tenet gloſ.& Bart.in l.ſi quando.§. 27 fin.C. de inoffic. teſt. vbi tenet gloſ. ſing. † quòd licet hodie filius non poſſet exhæredari à patre niſi commiſerit vnam de b 14.ª cauſis ingratitudinis numeratis in §. cauſas. in Auth. vt cùm de appel.cogn.& gl.in cap.quintauallis.de iureiur. tamen c ſi filius conſenſiſſet ſe exhæredari, valeret exhæredatio c ſine alia cauſa, & ſequitur Imo. in loco prælleg. Sicut in ſimili tenet Cyn in l.ſi pater.in vlt.quæſt.C.de inſti.& ſubſt.. quod ſi filius inſtituatur à patre ſub conditione poteſtatiua, poteſt in eius defectum exhæredari ſine alia cauſa, quia talis exhæredatio procederet à voluntate filij ,licet Sal.ibi contrarium tenuerit, & malè, vt dicetur in Auth.non licet. ĵ.de lib.præte. Ita in propoſito ſi filius ſit præteritus eius voluntate, valebit teſtamẽtum etiam de iure ciuili. Valde admiror, quòd do. Alex. non alleg Ang. qui per vnam col.examinat iſtam limitationem, in l.qui ſe patris.in repet. in 11.col. & ſequen. ĵ. vnde liber. vbi dicit, quòd alias repetendo publicè. d. l. filio præterito. ſuſtinuit publicè hanc limitationem,ꝙ quando filius in poteſtate conſentit præteritioni,ꝙ teſtamentum valet de iure ciuili. Et mouetur ratione: nam ideo filius in poteſtate debet exhæredari à patre, quia aliàs dominium rerum paternarum continuaret in eum.l.in ſuis.ff.de lib.& poſth.§. ſui.Inſt. de hær.qua.& dif.debet ergo pater interrumpere hanc continuationem dominij, qñ alium vult inſtituere, & filium exhæredare, ne poſtea duo

con-

ADDITIONES.

a ¶Quaſi.Ad hoc reſponde,quòd eſt expreſſiuum veritatis,gl.in l. ſi ante nup ff.ſol.matrimonio. PVRPV.

b ¶Vnam de.14. Adde glo.in verbo exhæredaret.in c. quintauallis. de iureiur. & an exhæredando poſſit ei alimenta denegare, eſt text.iuncta glo. in verbo detulerat.in l. ſi quis à liberis. §.ſi vel parens.ff.de lib. agn. Abb. in cap. cùm haberet. de eo, qui dux. in matr. quam pol. per adu.Bartol. in tract. de aliment.

c ¶Exhæredatio. Idem ſubtilis d. Phil. Decius in l.nemo videtur fraudare.ff.de reg.iur.

Source : BIU Cujas

concurrant ad idem dominium, sed qñ filius est cõtentus præteriri, per consequens tacitè vult, ꝙ continuatio dñij non fiat in eum, sicut quando instituitur sub conditione potestatiua. l. iam dubitari. ff. de hær. inst. ergo nimirum si valet talis præteritio pp voluntatem filij interrumpentis continuationem domi nij. Ad hoc etiam inducit. c. quamuis. de pact. in 6. & text. in d. l. non putauit. §. si quis sua manu. vt ibi diffusius per eum. Caue tñ, quia illa ratio, ꝙ filius debeat exhæredari à patre. s. vt interrumpatur cõtinuatio dñij bon. paternorum filij, fuit ratio Bal. in d. l. in suis. sed illa ratio multis medis reprobatur ibi per ipsummet Ang. & Mod. Pro ista limitatione bene facit, quia ꝙ testamentum, in quo filius in potestate est præteritus, sit ipso iure nullum, est pp iniuriam, quæ fit per testatorem filio, ita dicit text. in §. hęc autem disposuimus. in Auth. vt cùm de appel. cog. cùm ergo iniuria non fiat volenti, vt supra dixi, igitur, &c. Item quis potest iniuriam remittere. l. non solùm. §. iniuriarũ. ff. de iniu. Ad idem bene facit, ꝙ vult Ang. in l. si qs posthumos. §. 1. & ibi Alex. in fin. ff. de lib. & posth. qui tenent, ꝙ d. §. si quis sua manu. qui loquitur in eo, qui consentit tacitè se à patre. exhæredari, habet locum etiam in eo, qui consensit se præteriri, cùm sit eadem ratio in præteritione, prout in exhæredatione. ¶ Puto, ꝙ ista limitatio [a] non sit vera: nam pro forma, & solennitate testamenti est inductum, ꝙ filius in potestate debeat institui, vel exhæredari, & si prætereatur, testũ sit nullum. l. inter cætera. ff. de lib. & posth. l. 1. ff. de iniust. rup. & ꝙ istud sit de forma, patet ex l. 3. in fin. ff. de testa. & l. testandi. C. de test. clarum est autem, ꝙ consensus priuatorum non potest derogare formæ à l. introductæ, nec facere, ꝙ actus valeat non seruata forma legis, vt l. nemo põt. ff. de leg. 1. & l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transl. Bart. in l. de his. ff. de transl. Bal. in Auth. iubemus. C. de iud. & in l. fin. §. & hæc quidem. C. de iur. delib. Non obst. si dicatur, ꝙ illud est verũ, nisi forma esset inducta in fauorem alicuius, hoc est in fauorem filij, pp eius iniuriam: nam tunc videtur, ꝙ ei possit renunciari, quia dico, ꝙ istud non est inductũ in merum fauorem filij, sed etiam in odium patris non seruantis formam traditam per legem. Secundò not. ꝙ etiam qñ actus est introductus in fauorem alicuius, tñ si lex illud introduxit pro forma, certè per consensum partium non potest illi renunciari. gl. est not. in l. à diuo Pio. ff. de ri. nup. quam multum no. Bal. in l. non dubiũ. in 11. col. C. de leg. & in l. iubemus. 2. §. sanè. post princ. C. de sacrof. Eccles. & in l. ea quæ. C. de don. ante nup. & in l. cùm mulier. ff. sol. matr. & in c. lator. in fin. de re iud. Tertio, & adhuc notabilius dico, qñ lex aliquid introducit pro forma, & vltra expresse procedit annullando actum, vt in casu isto, & clarè patet Inst. de exhæ. lib. in princ. & in l. 1. ff. de iniu. rup. certè tollit omnem dispensationem, & facit, vt consensus partium nihil operetur gl. in d. c. dilecto. de pręb. gl. in c. statutum. in prin. in verbo committantur, & in c. dispendia. in verbo processus. de rescrip. in 6. Arch. & Gem. in c. cùm de beneficio. de pręben. in 6. Ioan. de Ana in c. quia frustra. in 3. col. de vsur. Quartò moueor, qa speciale est in l. posthumus. in prin. ff. de iniu. rup. qa ibi testũ a prin. valuit propter præteritionem posthumi à testatore, & sic causa efficiens adhuc viuit, & solum reconualescit de iure prætorio, & idem in vers. idem & circa. & in l. filio præterito. ff. de iniu. rup. Tamen potes respondere, quod ista iura intelliguntur post conditum testamentum, sed nos loquimur, quando filius tempore editi testamenti consentit præteritioni. Quintò facit. l. si quando. §. illud. C. de inof. test. maximè ponderata ratione illius text. & quia in effectu esset pactum de non succedendo, ꝙ non valet. l. pactum. C. de coll. Sextò adduco, ꝙ tenet Bald. in d. l. si quando. §. & generaliter. vbi latè concludit, ꝙ consensus filij non firmat testamentum quantum ad nullitatem, nec quantum ad remouendnm filium à querela, quia qñ ius disputat * de certa solennitate seruanda in actib. hominum, non potest illi per pactum derogari. d. l. nemo potest. & ad d. §. si quis sua manu. respondet dupliciter, vt ibi per eum. Septimò facit, ꝙ vult Imo. contra Ang. in d. l. si quis posthumos. §. 1. ff. de inof. test. ꝙ d. §. fi' quis sua manu. loquens in filio, qui à princ. tacitè consensit se exhæredari, non habet locum, quando consensit se præteriri, quia non est seruata forma. l. inter cætera. ff. de lib. & posth. [c] Not. obst. glo. in d. l. si quando. §. fin. quia loquitur, quando filius fuit exhæredatus à patre, & sic seruata fuit forma tradita à l. & licèt aliàs in exhæredatione requiratur pro forma insertio causæ, tamen illud procedit, quando quis exhæredatur propter demerita, & sic inuitus, ꝙ non est hic. Tenendo istam opin. non obst. etiam text. in d. l. non putauit. §. si quis sua manu. nam aduerte, ꝙ in superiorib. [d] Iurisc. ostendit, ꝙ quamuis exhæredato non detur cõtratab. procedit, quando exhæredatio valet. dubitatur ergo, si filius propria manu scripsit exhæredationem, videtur ꝙ non valeat propter Senatusc̃ sultum Libonianum, prohibens filium propria manu sibi ascribere. Iurisc. determinat contra, quia contra 28 se ascripsit, & sic nihil facit. ¶† Assumo secundam conclusionem, ꝙ testamentum in quo filius in potestate est præteritus, e quamuis de iure ciuili sit ipso iure nullum, [e] tamen valet de iure prætorio, idem tenet glo. in l. si ita scriptum. §. fin. & in l. ꝙ vulgo. & in l. non putauit. §. si quis emancipatum. ff. eo. & gl. in §. sunt autem. Inst. de bon. poss. & gl. in d. l. filio præterito. *Et fuit communis sententia* gl. quæ motæ sunt ad ita tenendum: nã bon. poss. contratab. competit ad rescindendum. l. vt liberis. in vers. rescisso. ℨ. de colla. & in l. 1. in princ. in vers. rescindunt. ff. de leg. pręstan. sed testamentum, in quo filius in potestate est præteritus, potest contratabulari, vt hoc text. cum sim. ergo necesse est fateri, ꝙ sit validum de iure prætorio, quia si esset nullum de iure prætorio, prout est de iure ciuili, certè illud, ꝙ est nullum, non potest rescindi. l. nam & si sub conditione. vers. post defectum. ff. de iniu. rup. Tamen huic fundamẽto respondebo ℨ. in 2. concl. Istam opi. gl. tenuerunt aliqui nouissimi, studio, vt puto, contradicendi. Raph. Cum. in repe. l. si filius, qui in potestate. ff. de lib. & posth. & Lud. Ro. hic, moti per aliqua, quæ refert, & eis respondet do. Alex. hic. Eandem tenuit subtilitatum Princeps. d. Christ. de Castil. & do. Iac. de Put. in d. l. filio præterito. Respondent Lud. Ro. & do. Cato Sachus hic per aliqua non multum stringentia, & sunt quinque fundamenta, quę hic refert Tortus, & tu hic pone. ¶ Teneas contrariam opi. ꝙ imò testamentum, in quo filius in potestate est præteritus, est etiã nullum de iure prætorio, & sic vtroque iure tam ciuili, quàm * prætorio. Istam opin. tenuerunt antiqui Bart. *& communiter omnes Doct.* hic tam Citramon. quàm Vltramon. & ista est vera, quam etiam tenuerunt duæ glo. in l. 1. in fin. ff. si tab. test. nul. exta. & glo. in l. 2. ff. de excep. rei iud. Pro ista opin. omissis istis leuib. stringit fortiter text. expressus, in quo pẽdent leges, & Prophætæ, in l. 1. §. fin. ibi, *perinde atque si nullas tabulas pater reliquisset.* ff. si tab. test. nul. exta. quem text. alleg. Bart. & omnes hic. & similis text. in l. fin. ff. de lib. & posth. vbi quando filius in potestate est prętеritus, certè emancipatus, & exhæredatus succedit ab intest. per bon. poss. vnde lib. ergo testamentum etiam de iure prętorio est nullum, quia si valeret de iure prætorio, quandiu posset de iure prętorio succedere per secundum tab. non succederet ab intest. per vnde lib. l. 1. ℨ. de bon. poss. secundum tab. istis duab. ll. multæ accommodantur sol. quę nihil valent. duas diuinatiuas ponit Sal. in l. vxoris abortu. ℨ. de posth hęr. inst. prę cipuè, ꝙ ibi filius in potestate pręteritus dixerat testamentum nullum ad causam intestati, ꝙ est diuinare, & hoc modo text. ille esset de indubitabili, vel secundum eum ibi pendente dubio, an filius prętеritus vellet dicere nullum, potest exhrdatus petere vnde liberi, & ita ambas sol. reprobat do. Alex. hic in 12. col. & seq. vbi etiam reprobat opin. Sal. in hoc passu. Aliam sol. dedit Raph. Cum. in repe. d. l. si filius, qui in potestate. quã etiã reprobat do. Alex. hic in 9. col. & bene. Istis prætermissis Ludo. Rom. hic tradidit aliam subtilem sol. nam dicit Lud. Rom. tenendo primam opin. glo. ꝙ tale testamentum de iure prętorio valeat, dicit Lud. ꝙ ista conclusio fallit in casu posito in d. l. 1. §. fin. & in l. fi. ff. de lib. & posth. quia in illo casu speciali testamentum est nullum etiam de iure prætorio, & ratio specialitatis est subtilis: nam cùm ibi filius in potestate esset prętеritus, filius verò emancipatus erat exhęredatus, certè emancipatus exhęredatus erat destitutus omni remedio. non. n poterat contratabulare, quia exhęredatis non datur contratab. vt dixi in gl. precedenti. Item nec exhęredatis committitur, seu aperitur edictum ad contratabulandum per filium prętеritum. l. si post mortem. §. exhęredati. ff. eod. Non quoque emancipatus exhęredatus poterat admitti ad querelandum per bon. poss. gratia litis agnoscendę, eo quia querela non potest intentari nisi adita hęreditate per scriptum hęredem. l. si is, qui filium. vers. si in adoptionem. ff. eodem. & l. Papinianus. §. si conditione. ff. de inoffi.

ADDITIONES.

a ¶ Limitatio. Adde, quòd pro hac opi. Ias. contra limita. Alex. consuluit Corn. cons. 31. lib. 2. BELLOT.

b ¶ Non obst. Adde, quòd filius non potest renuntiare solennitati secundum Ale. & Corn. cons. 31. lib. 2. vbi respondet ad l. filio præterito. ff. de iniust. rup. BELLOT.

* Disponit.

c ¶ De lib. & posth. Adde, quòd pro opin. Alex. facit, quia filius prætеritus potest approbare testamentum, vt not. in l. filio præterito. ff. de iniust. rup. & sic videtur, quòd possit consentire suæ præteritioni. item facit, quia si non posset consentire præteritioni, sequæretur, quòd ei inuito daretur beneficium contra l. inuito. ff. de reg. iur. BELLAC.

d ¶ Superioribus. Adde, & limita. 3. nisi in testamento adesset clausula codicil. vt per Bart. in l. 1. q. 4. ff. de iur. codicil. Dec. hic num. 10. BELLOT.

e ¶ Nullum. An valeat de iure prætorio, adde Ang. in d. §. sunt autem, in princip. Inst. de exhæred. lib. col. 2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

inoffi. teſt. ſed per ſcriptum hęredē nō poterat adiri hęreditas, cùm filius in poteſtate eſſet præteritus, nec etiam bon. poſſ. ſecundum tab. donec filius præteritus poteſt contratabulare. l. æquiſſimum. in princ. ff. de bon. poſſ. ſecundum tab. ergo cùm filius emancipatus, qui erat exhæredatus, eſſet deſtitutus omni remedio, pretor ex æquitate conceſſit ab inteſt. bon. poſſ. vnde lib. Iſtam ſol. reprehendit do. Alex hic in 9. col. eo quia non eſt abſurdum, ꝙ filius deſtituatur omni remedio, nec propterea debent infringi regulæ, ad hoc alleg. text. in l. filium. in prin. ff. eod. in qua Bart. ibi exorditur, ꝙ illa eſt magis difficilis. l. quæ ſit in toto Infortiato. ibi. n. filius in poteſtate fuit exhæredatus, & emancipatus præteritus extraneo ſcripto hærede. Certè donec extraneus adit, vel non adit, filius in poteſtate exhæredatus ſtat in pendenti, & nihil poteſt conſequi, cùm antequam adeatur hęreditas, non poſſit querelare, & tamen iſto medio præteritus non conſequitur bon. poſſ. vnde lib. ¶ Teneo ſolutionem Lud. pro vera, & credo, ꝙ text. in d. l. filium. in prin. decipiat do. Alex. propter tria, quia text. in d. l. filium. ponit caſum contrarium omnino ad l. 1. §. fi. ff. ſi tab. teſt. nul. exta. & ad l. fi. ff. de lib. & poſth. nam in illis duab. ll. filius in poteſtate fuit præteritus, & emancipatus fuit exhæredatus, & ſic teſtamentum nullum: ſed in d. l. filium. totum ècōtra. & ad hoc non aduertit d. Alex, quia ibi filius in poteſtate fuit exhæredatus, & emancipatus fuit præteritus, quo caſu quando emancipatus eſt præteritus, teſtamentum valet omni iure, vt ibi fitmat glo. in verſ. contra emancipatum. ergo cùm ibi valeret teſtamentum omni iure, nedum prætorio, ſed etiam ciuili, prætor noluit concedere ab inteſtato bon. poſ. vnde lib. quia ſic violaſſet regulas nedum iuris prætorij, ſed etiam iuris ciuilis: ſed in alijs duabus. ll. cùm filius in poteſtate eſſet præteritus, & conſequenter teſtamentum eſſet nullum de iure ciuili, dato, ꝙ aliàs potuiſſet valere de iure prætorio, pretor tamen ex equitate ſupradicta conceſſit ab inteſtato bon. poſſ. vnde liberi. Secundò, & fortius dico, ꝙ in illa. l. filium. in princ. ſcriptus hæres poterat adire de iure ciuili, & etiam de iure prætorio agnoſcere bon. poſſ. ſecundum tab. vt ibi expreſsè dicit text. quia teſtamentum erat validum vtroq; jure, & ſic cùm ibi poſſit competere ſecundum tab. impoſſibile eſt, quòd competat vnde lib. ab in teſtato. l. 1. ſ̃. de bon. poſſ. ſecundum tab. ſed in illis duabus. ll. non poterat per ſcriptum hæredem agnoſci bon. poſſ. ſecundum tab. nam filius in poteſtate erat præteritus, nimirum ſi prætor ibi concedit ab inteſt. bono. poſſ. vnde lib. Tu caue, quia cum ibi filius emancipatus præteritus poſſet contratabulare de iure prætorio, ergo ſecundum tab. locum habere non poteſt, vt hoc text. & iſtud eſt verius. Bene verum eſt, ꝙ ibi ſcriptus hæres poterat de iure ciuili adire, vt ibi dicit text. ¶ Item in illa. l. filium. filius in poteſtate exhæredatus poterat querelare teſtamentum, cùm ſcriptus hęres poſſit adire, & ſic non erat deſtitutus omni remedio. Sed in illis duab. ll. querela non poterat intentari per emancipatum mediante bon. poſſ. gratia litis agnoſcendæ, quia querela non competit niſi adita hæreditate, vt prædixi, ſed ibi non poteſt adire, cùm filius in poteſtate ſit præteritus, & ſic ibi querela nullo modo competebat nec habitu, nec actu. ſed in d. l. filium. ſemper competebat potentia. Ergo ex iſtis trib. apparet, ꝙ d. l. filium. decepit d. Alex. nec aliquid obſtat ſolutioni Lud. & credo, quòd ſit verum, & ſubtile. Ibi ergo in dicta. l. filium. cū ſcriptus hæres poſſit ex teſtamento ſuccedere, nimirum ſi prætor noluit concedrre bon. poſſ. vnde lib. ¶ Secundò pro communi ſententia do. Alex hic in 10. colu. adducit rationem: nam ſecundum eum maior eſt defectus præteritionis filij, quàm ſit numeri teſtium defectus. iſtud probat in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. & §. ſi quis autem. j̃. de teſt. vbi ſuſtinetur teſtamentum, quamuis adſit defectus numeri teſtium, & tamen non ſuſtineretur, ſi adeſſet defectus præteritionis. idem probatur in l. ſicut certi. & in l. ſi cùm vel in vtero. C. de teſt. mil. vbi ſi miles in teſtamento prætereat ignoranter filium, non valet teſtamentum, & tñ ſi adſit defectus numeri teſtium, bene valet. l. 1. & l. Lucius. ff. de teſt mil. ſi ergo teſtamentum, in quo deficiūt ſeptem teſtes, eſt nullum de iure prætorio. l. 2. ſ̃. tit. 1. quanto magis erit nullum teſtamentum de iure prętorio, in quo adſit defectus præteritionis? cui fundamento reſpondeo not. in forma, ꝙ maior eſt defectus præteritionis quàm numeri ſeptem teſtium, verum eſt de iure ciui. ſed non de iure prætorio, de quo agitur, patet, quia de iure prætorio ſunt multi caſus, in quib. filio præterito non obſtante defectu pręteritionis valet teſtamētum, tamen nunquam ſuſtinetur de iure prætorio, quando adeſt defectus numeri teſtiū. ita patet in l. filio præterito. ff. de iniu. rup. & in l. poſthumum. in princ. & in verſ. idem, & circa. j̃. eod. titu. & pondera, quia facit text. in illa. l. poſthumus. dum dicit, attamen ſi ſignatum fuerit. ad idem facit text. in §. non tamen. dum dicit, nam ſi ſeptem teſtium ſignis ſignata ſunt. Inſt. quib.

29 mod. teſt. infir. † Ratio diuerſitatis eſt, quia ſolennitas numeri ſeptem teſtium fuit à prętore inuenta. §. 1. Inſt. de teſta. ideo prętor magis curat vitium numeri, quàm defectum pręteritionis, quia eſt de iure ciuile, ſed ius ciuile facit ècontra, quia cùm ius ciuile adinuenerit pro forma, ꝙ filius debet inſtitui, vel exhęredari, certè magis curat iſtud vitium præteritionis, quàm vitiū numeri 7. teſtium. Pro hac parte do. Fran. de Aret. hic adducit tale fundamentum de l. non pútauit. §. à primo gradu. ff. eod. vbi ſecundum eum text. dicit, ꝙ primus gradus intelligitur nullus ipſo iure, ex quo neque hæreditas, neque bon. poſſ. peti poteſt, ſed ex teſtamento, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, non poteſt peti bono. poſſ. ſecundum tab. l. 1. §. fin. ff. ſi tab. teſt. nul. exta. & l. fin. ff. de lib. & poſth. ergo concluditur, ꝙ teſtamentum non valet etiam de iure prætorio. Tu dic, ꝙ text. in d. §. 1. non dicit ſic, nec loquitur in primò gradu, ſed in ſecundo, & dicit, ꝙ cùm in ſecundo gradu ſubſtitutionis filius eſſet exhæredatus, neque hæreditas de iure ciuili, neque bon. poſſ peti po-
a teſt pro eadem parte a videtur facere text. in l. 1. ff. de iniu. rup. teſt in verbo *nullius eſſe momenti*, ꝙ cùm ſit vniuerſale negatiuū, videtur importare, ꝙ omni iure ſit nullū. argum. l. ſi quis Sempronium. ff. de hær. inſt. & l. ſi poſthumus. §. fin. ff. de lib & poſth. Niſi diſputando reſpondeas, ꝙ illud ſit verum, quando adijceretur dictio præciſa penitus, puta, ꝙ dicatur nullius penitus eſt momenti, arg. c. ordinarij. in fin. & ꝙ ibi not. Archi. de offi. ordi. in 6. Ego pro communi ſententia adduco fortē text. qui aliàs in publica diſputatione magnum mihi honorē fecit, in l. poſthumus. in princ. & in verſ. idem, & circa. ff. de iniu. rupt. vbi ponuntur duo caſus ſing. & ſpeciales, in quib. teſtiñ, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, valet de iure prætorio, ergo apparet, ꝙ regulariter de iure prætorio tale teſtamentum non valet. nec obſt. ſolutio, quam ad illum text. dabat Raph. Fulg. hic in antepen. col. & ita aliàs mihi publicè reſpondebatur, ꝙ in d. l. poſthum. bene ponuntur duo caſus ſing. in quib non obſtante prætéritione filij valeat teſtamentum de iure prætorio, & inexpugnabiliter, quia cōtratabulari non poterit, ſed in propoſito noſtro dato, ꝙ teſtiñ valeat de iure prætorio, tñ bene poteſt cōtratabulari, & h. d. ibi text. in verbo ſecuri, quia dico, ꝙ iſta ſol. nihil valet: nam ſi vera eſſet ſententia glo. ꝙ teſtiñ, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, valeret de iure prętorio fruſtra eſſet facta d. l. poſthumus. in illis duob. caſibus, præſertim in primo; nam cùm ibi filius in poteſtate præteritus eſſet mortuus viuo patre, certè illo iure fforum non habere poterat hæredem, quia pater omnia occupabat iure peculij. l. 2. ff. de caſtr. pec. Item ibi pater viuebat, & viuentis nulla eſt hæreditas. l. qui ſuperſtitis. ff. de acquir hæred. ergo ibi non poterat tractari de tranſmiſſione hæreditatis, cùm ibi non eſſet hæreditas. Item contratab. non tranſmittitur ad hæredes, vt dixi in l. emancipata. ſupra, qui admitti. valuiſſet ergo expugnabiliter teſtamentum de iure prætorio abſque illa l. ſi vera eſſet ſententia prima gl. Niſi reſpondeas, ꝙ in d. l. poſthumus. teſtamentum reconualeſcit etiam de iure ciuili, vt probat ibi text. in tribus locis. Primò, dum dicit, *iuris ſcrupuloſitate*. Secundo dum dicit, *remque obtinebit*, & ſic de iure ciuili. Tertiò dum dicit, *vt Imperator noſter, & diuus Addrianus reſcripſerunt*, quamuis Bart. ibi contrarium teneat, per l. ſi filius,
30 qui in poteſtate. ff. de lib. & poſth. quæ nihil facit. ¶† Concludo ergo in iſto ſecundo articulo, ꝙ teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, eſt nullum etiam de iure prætorio, nedum ciuili. ¶ Limita iſtam concl. procedere, quādo filius in poteſtate eſt omnino præteritus, ſecus autem ſi ſit inſtitutus ſub conditione caſuali, & non eſſet in defectum exhæredatus, quia quamuis de iure ciuili teſtamentum ſit ipſo iure nullum, vt eſt text. expreſſus in l. Lucius. in fin. ff. de condi. & demon. glo not. in l. ſi ſub conditione. in princ. & in verſ. tuendum. ff. de bono. poſſ. ſecundum tabul. tamen de iure prætorio valet, & poteſt agnoſcere bon. poſſ. ſecundum tab. perinde acſi conditio eſſet purificata, nec vitiabitur agnitio dato, ꝙ ꝺdō deficiat. text. eſt in l. 3. §. ſi ſub conditione. ff. eo. & in l. æquiſſimum. §. ſi ſub con-
31 ditione. & in l. ſi ſub ꝺdōne. ff. de bon. poſſ. ſm tab. ¶†† Aggre-
b dior tertium principalem articulū, retento pro vero, ꝙ teſtiñ, b in quo filius in poteſtate eſt præteritus, ſit nullum omni iure, quo poteſt contratabulari, ꝙ remedium competit ad rumpendum, & illud, ꝙ nullum eſt, rumpi non poteſt, vt dixi ſupra? In iſta difficultate Docto. noſtri plurimum laborarunt, & quinque principales fuerunt ſolu. quas refert ſeriatim, & tres primas reprehendit domi. Alexan. hic. Primam ſolu. quòd ſi contratabuletur, rumpatur illa ſpes, qua poſſet teſtamētum

con-

ADDITIONES.

a ¶ Eadem parte. Vide Iaſ. in l. filius fa. §. diui. ff. de leg. 1. PVRPV.

b ¶ Teſtamentum. Adde Alex. in l. filiæ dotem. 2. col. j̃. de coll.

Source : BIU Cujas

confirmari,impugnant Bart. & plenius Mod. Tamen ad iura Barto.potes respondere, q̃ in illis veniebat rescindendus ipse actus spe ad actum deducta. Ideo non rescinditur ibi spes: sed in casu nostro spe deducta ad actum, non potest ipse actus rescindi, ideo nimirum si spes rescindatur. Vnde ipse Bart. hic, & in l. filio præterito. in pen. colum. ff. de iniust. rup. respondet, q̃ quamuis tale testamentum sit omni iure nullum, tamen filius præteritus quamprimum incipit contratabulare, dicitur testamentum ita probare, vt illud improbet, per tex. in simili in l. 3. §. falsus. ff. rem rat. hab. Istam solu. reprobant Bald. & alij hic, & in locis hic alleg. per dom. Alex. & dicit Bal. Barto. in hoc somniasse. Et vltra impugnationes aliorum reprehendunt etiam subtilitatum princeps dom. Christoph. de Cast. & dom. Iaco. de Put. in d. l. filio præterito. & Rapha. Cuma. in repe. l. si filius, qui in potestate. ff. de lib. & posthu. moti, quia inducta ad impugnationes non debent operari confirmationes, quia sic operarentur contrarium effectum. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. & l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. Facit, quia conuentio inducta ad resoluendum, non potest operari effectum productiuũ actionis. l. ab emptione. versic. fin. & ibi Bal. in vltim. no. ff. de pact. l. venditi. 2. C. de actio. empt. Sed ego retorqueo inuitabiliter contra eos, & dico q̃ imò inducta ad impugnationem, vel ad diminutionem operantur necessariò confirmationem, & augmentum, quando non possent operari diminutionem, nisi prius operarentur confirmationem, text. est not. quem Bar. ita summat, in l. deniq;. §. interdum. ff. de pecu. leg. & in l. Proculus. ff. de vsufru. qui enim vult consequens, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud. l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff. de procuratori. & l. illud. ff. de acquiren. hęred. sed ita est in casu nostro, in quo testamentum cùm sit omni iure nullum, non posset per contratabu. impugnari, nisi prius induceretur tacita confirmatio. Præterea illud eorum fundamentum per d. l. 3. §. falsus. ff. rem rat. hab. alleg. per Barto. tollitur: tamen ex alio confunditur solutio Barto. nam pone, q̃ scriptus hęres in testamento, in quo filius in potestate est pręteritus, post mortem testatoris, ipse moriatur hęreditate non adita, certè testamentum efficitur caducum. Certè attenta solu. Barto. filius pręteritus non posset contratabu. ex quo non potest tale testamentum confirmari etiam expresse, & tamen istud est contra. l. non putauit. §. à primo, & l. filium. ff. eod. secundum Ludo. Roma. & dom. Alex. hic. Sed ego credo, q̃ Barto. non negasset istum casum, sicut & in alijs duobus casibus, quos ipse ponit. Item non debet considerari approbatio, quæ fit vt eodem instanti improbetur, argum. l. qui sic. ff. de solu. secundum Fulgo. hic, & dom. Anto. in c. cùm dilectus. de arbi. facit. l. Titio cùm morietur. ff. de vsufru. Item actus agentium operantur secundum eorum intentionem. l. non omnis. in princ. ff. si cert. pet. sed intentio contratabulantis est rescindere, ergo non approbat. l. cùm tale. §. penul. ff. de condi. & demonstr. Tertiam solu. ponit Ange. hic, & in multis locis relatis per dom. Alexan. bene eam reprobantem post Imol. quem ipse alleg. Aliam
a solu.[a] ponit dom. Fran. de Are. hic, q̃ ille, qui contratabulat, non expugnat testamentum vt validum de iure prætorio, sed vt nullum, quatenus de facto processit, sicut dicimus in l. minor. §. si seruus. ff. de euict. & in l. ex empto. §. is, qui vina. ff. de actio. empti. & per Bart. in l. 1. §. nunciatio. el 1. ff. de oper. nou.
b nunc. ¶ Vera solu.[b] est, & hanc tene, quam ponit Pau. de Cast. hic, & multum gloriatur se de nouo adinuenisse, & maiores nostros non vidisse lumen in hac difficultate, eo quia decepti sunt in falso fundamento. Nam inquantum dicitur, q̃ bonor. possess. contratabu. competit ad rescindum, & expugnandum, est verum, quando testamentum valet, vt quando filius emancipatus est præteritus, tunc cùm testamentum sit validum, bene potest expugnari: sed quando testamentum est omni iure nullum, vt quando filius in potestate est præteritus, tunc bon. poss. contratabu. competens filio in potestate præterito, non datur ad rumpendum, sed ad declarandum nullum, sicut de iure ciuili filio in potestate pręterito competit ius dicendi nullum, quo mediante testamentum declaratur nullum, non au-
32 tem q̃ rumpatur. † Sicut in simili appellatio à sententia lata tendit ad rescindendum sententiam. l. 1. §. fin. ff. ad Turpil. illud est verum, quando sententia erat valida: sed si erat nulla, appellatio non venit ad rescindendum, sed ad declarandum sententiam nullam. l. si expressim, vbi Barto. & alij. ff. de appel. l. quædam mulier. ff. fam. ercis. & ista est verior, quam tenet Imol. & Pau. de Cast. in d. l. si filius, qui in potestate, & dom. Alex. & dicit Pau. in d. l. si filius qui in potestate. q̃ ista est veritas lucida, licèt alij dixerint multa somnia hic. Pro ista solu. pondero vltra eos bene facere text. in l. 1. in prin. in ver. rescindunt. ff. de leg. præstan. vbi tex. bene dicit, q̃ bon. pos. contratabu. rescindit testamentum, eo quia illa. l. & ille titu. loquuntur, quando filius emancipatus est præteritus, vt declaraui in l. 1. §. eod. quo casu cùm testamentum valeat, tunc contratabu. bene rescindit. Ad idem text. in l. 3. §. si emancipatus. ff. de bono. poss. contratabu. Tamen in contrarium ponderabam tex. in l. vt liberis, in versi. resciſſo. ff. de colla. vbi text. expresse loquitur, nedum quando filius emancipatus fuit præteritus, sed etiam filius in potestate, & in vtroq; casu dicit, q̃ contratab. rescindit testamentum, &
33 sic contra prædictam solu.† Sed no. respondę, q̃ non est absurdum, q̃ vnum, & idem verbum relatum ad duo respectu vnius stet propriè, & respectu alterius stet impropriè. glos. est approbata in l. 2. ff. de offi. proconsul. & leg. Non obstat etiam iste tex. in verbo rumpitur, quia procedit attento princip. quo valuit ipsum testamentum. ¶ Glo. fin. in versi. secundum tabu. ista glo. format 3. oppo. quarum duæ primæ tendunt ad illud, quod dicit text. q̃ bono. pos. contratab. & secundum tabu. simul intentari non possunt, & ex duabus solu. glo. habes duas notabiles limitationes ad regulam huius text. ¶ in vltima parte glo. oppo. ad aliud, inquantum text. vult, q̃ solus tutor possit agnoscere bono. poss. nomine infantis: nam in contrarium videtur text. in l. potuit. ĩ. de iure delibe. vbi solus tutor non potest, nisi etiam concurrat voluntas pupilli, & huic vltimo non respondet. Tu respondę dupliciter. Primò, q̃ aliud est in bon. pos. de qua loquitur iste text. quam solus tutor potest agnoscere; aliud est in hæreditate, quam solus tutor adire non potest, ita loquitur. d. l. potuit. Et rationem diuersitatis dixi in l. bono-
rum quidem. s̃. qui admit. Secundò respondę, q̃ iste text. loquitur in infante, qui non potest consentire, sed contrarium loquitur in pupillo habente consensum. ¶ Redeo ad primam
34 partem glo. ex qua habes limitationem ad tex. nostrum,† q̃ licèt bono. posses. contratab. impediat scriptum hęredem agnoscere bono. pos. secundum tabu. non tamen impedit adire hęreditatem de iure ciuili, & sic diuerso iure, text. est not. in l. is, qui in potestate. §. sed si scriptus. alleg. in gl. Aliam subtiliorem rationem assignant Rapha. Cuma. Fulg. & do. Alexan. hic, quare sit, q̃ bono. pos. contratabu. non impediat scriptum hæredem adire de iure ciuili: nam dicunt q̃ sicut prætor non potest facere quem directo hęredem. §. quos autem. Institut. de bono. poss. ita non potest facere desinere ipso iure hæredem esse illum, qui est hæres de iure ciuili. glo. est ordin. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pupil. Sed puto, q̃ hæc ratio sit falsa, quia licèt prętor non possit facere quem directò hęredem, nec facere, q̃ ille, qui est hæres directo de iure ciuili desinat esse hæres, tamen non sequitur, ergo prætor per suum remedium non potest impedire, antequam quis sit hęres, quin efficiatur hæres: istud est falsum per regulam, quæ habet, quòd multa possunt impediri antequam fiant, quæ postquam facta sunt, prohiberi non possunt. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & q̃ prętor per suam bono. poss. contratabu. possit impedire, ne quis efficiatur hæres de iure ciuili, ostendit Barto. viua ratione in l. cùm in secundo. in fin. ff. de iniust. rup. istud patet ex eo, quod alibi tenent gloss. & Barto. in l. illud. in princip. in glo. 2. ff. eod. & in l. vt liberis. in glo. 1. vbi omnes Docto. ponunt. ĩ. de colla. vbi declarant, q̃ bono. poss. contratab. intentata antequam hęreditas adeatur de iure ciuili, aliquando reducit rem in totum ad causam intestati, ergo impedit adire de iure ciuili. Puto, licèt non inueniam declaratum, q̃ ista est mera veritas, q̃ aliquando in testamento filius emancipatus est præteritus, & alius scriptus hęres, & tunc quia tale testamentum, in quo emancipatus est pręteritus, valet de iure ciuili, & etiam de iure prętorio, licèt possit contratabulari, vt s̃. dixi, tunc bono. poss. contratabu. competens filio emancipato non impedit scriptum hęredem adire de iure ciuili: & in istis terminis propriè loquitur text. in l. is, qui in potestate. in §. sed si scriptus. allega. in glo. Et ratio est, quia quando filius emancipatus est pręteritus, bono. poss. contratab. quandocunq; per eum intentata nunquam reducit rem ad causam intestati. tex. est notabilis in l. ex duobus. in princip. ff. eod. Intellige tamen sanè, quando scriptus est hęres aliquis ex liberis testatoris, quia eorum fauore ita dispositũ est. ita expressè dicit d. §. sed si scriptus. dum dicit, nam & prætor hac ratione eum tuetur, quia ex liberis est: secus quando in testamento, in quo emancipatus est præteritus, scriptus est extraneus hęres, quia contratab. cõpetens emancipato prętorito reducit rem ad causam intestati, text. est de hoc in l. cùm emancipatus. in princ. & ibi glo. prima, aliàs est §. sub l. si duobus. ff. eod. facit tex. in l. filium. in prin. in versi.

ADDITIONES.

a ¶ Aliam solu. Quarta solu. Pro qua adde Bart. in l. ambitiosa. in 1. oppo. ff. de decre. ab ord. faci. PVRPV.

b ¶ Vera solu. Adde dom. Alex. in l. 3. §. fi. 3. no. ff. de lib. & posthu. obst. l. fi. §. fi. ĩ. de lib. prætc. & Alex. consi. 59. lib. 1. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in verſi. nihil laturi ex hæreditate. ff. eod. Aliquando in teſtamẽto eſt præteritus filius in poteſtate, & tunc quia teſtamentum eſt omni iure nullum tam ciuili, quàm prætorio, tunc ſcriptus hæres non poſſet adire hæreditatem de iure ciuili ex teſtamento, nec de iure prætorio, quia tunc reducitur ad cauſam inteſtati, non eo quia contratab ſit illa, quæ reducat ad cauſam inteſtati immediatè, ſed eſt defectus formæ ſubſtantialis, quia filius in poteſtate fuit præteritus. l. 1. §. fin. ff. ſi tab. teſtamenti nullæ extab. Iſtam differentiam poſuit ſolus Bal. in loco peregrino, nec aliquis vidit præter eum in l. fin. in penul. colum. ff. vnde legitimi. Ad hoc ego conſidero, ꝙ omnia iura, quæ dicunt, ꝙ bono. poſſ. contratabu. competens præterito, non impedit ſcriptum hæredem adire de iure ciuili, & ſic ſi non reducit rem ad cauſam inteſtati, ſemper loquuntur in filio emancipato præterito, ita loquitur tex in d. l. is qui in poteſtate in §. ſed ſi vnus, & in §. ſed ſi ſcriptus. ff. de leg. præſtan. & text. in l. filium. in prin. ff. de bono. poſſ. contratab. & tex. in l. virilis. in princ. ff. de leg. præſta. & iſta benè no. quia fortè aliàs non ſic bene intellexiſti. ¶† Ex ſecunda parte glo. habes ſecundam notabilem limitationem ad regulam text. noſtri, in qua cauetur, ꝙ bono. poſ. contratabu. impedit ſcriptum hæredem intentare ſecundum tabu. * quia illa regula procedit, quando bono. poſ. contratab. rumpit teſtamentum in totum, & totam ſucceſſionem aufert ſcripto hæredi, prout regulariter facit. l. cùm emancipatus. in princip. ff. eod. Sed ſi bono. poſſ. contratabulas non aufert totam ſucceſſionem ſcripto hæredi, ſed ſolùm illam partem legitimæ, quæ ſpectat præterito, vt apparet, quando patronus eſt præteritus in teſtamento liberti ſui, tunc contratabulando nõ rumpit teſtamentum in totum, ſed ſolùm aufert legitimam, quæ ſpectat patrono, vt eſt glo. & ibi ponam rationem, in l. 1. ff. titu. 1. Certè quia tunc talis bono. poſſ. contratab. ſolùm aufert legitimam, reliquam autem ſubſtantiam ſucceſſionis dimittit ſcripto hæredi, ideo non impedit ſcriptum hæredem in reliqua parte adire ſecundum tabu. l. ſed cum patrono in princip. alleg. in glo. Adde bonum text. in l. illud. in fi. princip. dum dicit, ꝙ in patrono ſecus eſt. ff. eod. ¶ Extra glo. reſtat vltimo loco difficillima oppoſ formata per Barto. hic, de l. ſi duo. §. proinde. ff. de leg præſta. vbi text. videtur præſupponere, ꝙ emancipatus ſcriptus hęres poſſit agnoſcere bono. poſ. ſecundum tabu. dato, ꝙ filius in poteſtate præteritus intenter contratabu. quod pro certo videtur longè admirabilis ex alio, ad ꝙ non inuenio aliquem aduertere. nam cùm ibi filius in poteſtate ſit præteritus, eius præterito debet omnino reducere rem ad cauſam inteſtati, vt declaraui. ſ. in prima parte gloſſ. fin. & tamen text. ibi in illo ver. proinde. ſentit, ꝙ emancipatus inſtitutus hæres poſſit agnoſcere bono. poſ. ſecundum tabu. & ſic ille terribilis text. affert duas difficultates. Primò probat, ꝙ contratab. non impedit ſecundum tabu. quod eſt de directo contra text. noſtrum. Secundò fortius probat ꝙ prętęritio filij in poteſtate non reducit rem ad cauſam inteſtati, & propterea non impedit emancipatum ſcriptum hęredem agnoſcere ſecundum tabu. ¶ In prima difficultate inuenio in effectu dari ſeptem ſolutiones principales, quas refert & omnes reprehendit d. Alex. hic, excepta vna ſolutione Petr. & Cyn. quam dicit eſſe minus periculoſam cæteris, & eã tenet. Inter cæteras ſolu. Barto. hic mirabiliter reſpondet, ꝙ in d. l. ſi duo. verſi. proinde, filius in poteſtate præteritus, & filius emancipatus inſtitutus, erant in eodem, & in pari gradu, quo caſu dicit Barto. ꝙ tunc contratab. non impedit ſecundum tabul. tunc militat eadem ratio, prout eſt in patrono, ſecundum quod declaraui. ſ. in glo. fi. in ſecunda parte, quia tunc præteritus contratabulando non rumpit teſtamentum in totum, ſed rumpit in parte præteriti tantum: ideo in alia parte non impeditur filius ſcriptus agnoſcere ſecundum tabu. Non probat tamen Barto. aliqua lege, vel ratione, ꝙ quando præteritus, & inſtitutus ſunt eiuſdem gradus, ꝙ contratabu. non rumpat teſtamentum in totum, ſed in parte tantum. Tamen idem quod hic, tenuit ipſemet Barto. in d. l. ſi duo. verſi. proinde, & idem Barto. in l. æquiſſimum. in princip. ff. de bono. poſſ. ſecundum tabu. Et iſtam ſolu. ſequuntur Ange. Saly. & Ludo. Roma. hic, & Ang. in l. ventre. ff. de acq. hæ. ¶ Ex iſta ſolu. Barto. ſi eſt vera, ego elicio tria. † Primò elicio duas ſingu. limitationes ad regulam text. noſtri. & d. l. æquiſſimum. in princip. cum ſim. in quibus dicitur, ꝙ contratabu. impedit ſecundum tabu. Limita ſingu. ſecundum Barto. niſi præteritus, & inſtitutus eſſent in eodem gradu liberorum, tunc ambæ poſſunt ſimul concurrere, nec vna impedit aliam. Et ex hoc ſecundo infero ſubtiliter, ꝙ ſi vera eſt ſolu. Barto. oportet neceſſariò præſupponere, ꝙ in iſta l. in qua infans erat præteritus, erat ſcriptus hæres vnus, qui non erat de liberis eiuſdem gradus cum infante, quia ſi eſſet ſcriptus vnus de liberis vnius gradus, iſte text. non procederet, ſecundum Barto. quia tunc contratabu. competens infanti non impediret ſcriptum hæredem petere ſecundum tabu. cuius contrarium dicit hic text. ꝙ non eſt abſque diuinatione, & reſtrictione iſtius text. Tertio ex ſolu. Barto. infertur limitatio ad l. cùm emancipatus. in prin. aliàs eſt. §. cùm emancipatus. ſub. l. ſi dnob. ff. eod. vbi traditur regula, ꝙ bonorum poſſ. contratab. competens liberis præteritis rumpit teſtamentum in totum, & totum aufert à ſcripto hærede, prout etiam dicit text. in l. filium. in princip. ff. eod. & in l. 1. ff. titu. 1. quia debent illa iura intelligi, niſi ſcriptus hæres eſſet de liberis. Iſtam ſolu. Barto. impugnant Fulgo. Pau. de Caſt. & Moder. & dicit Pau. de Caſt. ꝙ eſt truffa, quia eſt cõtra caſum. l. illud. §. fin. cum l. ſeq. ff. eod. vbi inſtitutus, & poſthumus præteritus erant eiuſdem gradus, & tamen ſcriptus hæres non habet ſecundum tabu. pro ſua parte. Et per eundem text. reprehendit Imol. in l. 1. ff. de iniuſt. rupt. & plenius in l. ventre. in 7. colum. ff. de acquiren. hæred. & licèt Barto. in d. l. illud. §. fi. & in l. æquiſſimum, in princip. ff. de bono. poſſ. ſecundum tab. conetur ad hoc reſpondere, ꝙ illud operetur ſpes natiuitatis poſthumi præteriti, ſecus in iam nato, vt ibi latius per eum, & cum eo tranſit Ludo. Roma. hic, & Ang. in d. l. ventre, & fortificant per l. 2. §. fin. ff. de libe. & poſthu. tamen eius ſolutio nihil valet, vt per Imol. in dictis locis, & dom. Alexan hic, quia iam natus debet fortius rumpere, quàm poſthu. vt per eos. Facit. l. poſth. in prin. iuncto verſi. idem & circa. ff. de iniuſt. rupt. nam quando præteritus eſt poſthu. qui moritur viuo teſtatore, ad hoc vt ſuſtineatur teſtamentum de iure prætorio, non requiritur, ꝙ in eo ſint inſtituti venientes ab inteſt. prout requiritur, quando præteritus eſt filius iam natus.† Prętereà contra Bar. facit, nam contratabulas eſt inducta à prætore ad ſimilitudinem iuris dicendi nullum. l. 1. in prin. & l. ſi in adoptionem. in fin. ff. eo. Bart. in l. filium. ad finem prin. & in l. ſi poſt mortem. §. fin. ff. eod. ſed de iure ciuili filius in poteſtate præteritus dicit teſtamentum nullum in totum, licèt alius filius ſit inſtitutus. l. filio præterito. ff. de iniuſt. rupt. ergo ſimiliter præteritus debet contratabulare in totum, licèt alius ſit inſtitutus, quia non debet induci differentia inter ius ciuile, & ius prætorium in iſta materia, in qua pari paſſu procedunt, quando non reperitur lex, quæ de iure prætorio aliud expreſsè diſponat. argum. cap. cùm expediat. de elect. in 6. & in l. vnica. C. de inoff. don. Aliam ſolutionem ponunt Petr. & Cyn. hic, quam ſequitur Dom. Alex. dicens, ꝙ eſt minus periculoſa cæteris. ſequitur etiam Imol. in d. l. 1. ff. de iniuſt. rup. & in d. l. ventre. & inuenio, ꝙ eam etiam tenet Alb. hic, nam intelligunt d. l. ſi duo. verſi. proinde. dum dicit text. ſi contratabulas non acceperit, non intelligunt, ergo accepit ſecundum tabulas, quia tunc contrarium obſtaret, ſed intelligunt, ꝙ emancipato ſcripto hæredi fuit conſeruata portio hæreditatis, per tit. de leg. pręſta. & l. filium. §. ſed & ſi portio. ff. de leg. præſt. & l. virilis. §. 1. & l. nam ſecundum. eod. tit. & iſto modo ſecundum tabu. non concurrit cum contratabu. Et ſi dicis, prout dicebat Barto. qui reprehendit hanc ſolutionem in illo. §. proinde, ꝙ ſi ibi conſeruaretur hæreditas, vel portio hæreditatis per titu. de leg. præſtan. certè ille, cui conſeruatur portio, non tenetur conſeruare legata niſi liberis, & coniunctis perſonis. tex. eſt in d. l. filium. §. fin. & tamen tex. in illo. §. proinde. vult ꝙ teneatur præſtare legata omnibus. reſpondet Ioan. ꝙ d. l. filium. §. fi. debet intelligi, & reſtringit, quando ille, cui conſeruatur portio hęreditatis, erat de liberis, qui non poterant contratabu. vt in liberis in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ. l. illud. §. ad teſtamenta. ff. eod ſi autem poſſet contratabulare, & non vult, tunc dicitur frui plena voluntate, & legata tunc præſtat omnibus. ita loquitur. d. verſi. proinde. Tamen iſta eſt magna reſtrictio ad regulam. d. l. filium. § fin. ſecundum Fulgo. & Ludo. Roma. hic. Pro iſto intellectu bene facit tex. ibi, dum dicit, tuendum eum, nam illud verbum tuendum, debet intelligi ſecundum naturam tituli, & ſic per titulum illum de leg. præſtan. argum. l. Imperatores. ff. de in diem addic. glo. in c. 1. de offic. deleg. in 6. Ego puto, ꝙ iſta ſolutio non ſit bona per iſtud fundamentum: nam in illa l. ſi duo. filius in poteſtate prętęritus fuit ille, qui contratabulauit, quo caſu non habet locum tit. de leg. præſtan. quia filius in poteſtate contratabulans nemini tenetur aliquid conſeruare. l. is qui in poteſtate, in princ. ff. de leg. præſtan. Sed bene habet locum ille titulus, quando filius emancipatus præteritus contratabulat, iſte bene tenetur conſeruare legata coniunctis perſonis, quia propter eum prætor facit iniuriam, vt declaraui in l. 1. ſ. eo. Cùm ergo d. l. ſi duo loquatur in filio in poteſtate præterito contratabulante, non eſt verum, ꝙ tunc habeat locum titulus de leg. præſta. cum certè iſto caſu locum habere non poſſit. Et ſi diceres, ꝙ filius in poteſtate

ADDITIO.

a ¶ Secundum tab. Adde Bar. in l. illud. in prin. ver. quæro. ff. eod. PVRPV.

ſtate præteritus quamuis non teneatur conſeruare legata coniunctis perſonis,tñ bene tenetur conſeruare inſtitutiones,truffa eſſet,quia vtroq; caſu militat ratio, quam aſſignaui in l. 1.ſ. eo.Et quia conſeruare leg. & inſtitutiones, à pari procedunt, tex.eſt in d.l.filium. §. ſed & ſi portio. Sed reſponde ſm Alex. hic,ꝙ d.l.is, qui in poteſtate.limitatur per d.l.ſi duo.vt non ꝓcedat,quando relictum eſt ei, qui aliàs poſſet ℈tabulare. nam tunc nulla fit iniuria filio in poteſtate, ſi conſeruetur portio virilis alteri filio, qui eandem eſſet habiturus, ſi voluiſſet contratabulare,ſeu ſi ab inteſtato ſucceſſiſſet. Item iſta ſolutio diuinat ad d.l.ſi duo.§ fi.Item non videtur rationabile, [a] ꝙ emancipatus magis oneretur in præſtando legata omnibus, per hoc ꝙ habuerit facultatem contratabulandi, & omiſerit, & ſic ℈tab.conceſſa in eius fauorem [b] retorqueretur in odium, contra l.ꝙ fauo.C.de legi.& in contrarium videtur tex. in l. is, qui in poteſtate.§. ſed ſi ſcriptus. ff.de leg. præſt. Et ad id, ꝙ proximè dixi,facit optimè l.ſi ex duob. [c] in fi.princ.ff.de ℈tab.præterea illa verba,tuendũ eſſi in partẽ,intelliguntur,qñ inſtitutus venit per bon.poſ.ſm tab.tex.eſt in l.ſi ex duobus.§. 1. ff. de contratabu. & in l.virilis. §.ſed ſi vnus.ff.de leg. præſt. Præterea ſm iſtam ſolutionem ſuperflueret tex.in d.ver.proinde.dum dicit, plena fruatur voluntate,non bene frueretur voluntate, qui nõ plena:& ſic plena ſuperflueret,vt ℈.declarabo:ſic in ſimili aliud eſt,ꝙ procurator habeat mandatum ſimplex, aliud ꝙ habeat plenum mandatum,quia habens plenum mandatum eſt ac ſi haberet liberam adminiſtrationem. l. ſi procurator. in verbo, plenam,vbi Barto.& Doct.C.de procu.Bar.& Docto.in l.procurator,cui generaliter libera.ff.cod.Bald.in rub. C.de exerc.in vlt.col.† Sic etiam in ſimili remiſſio iniuriarum facta ſacerdoti in foro pœnitentiali,vel conſcientiæ, non operatur in foro contentioſo,quin agi poſſit,vt per Bart. & Doct. in l.ſi tibi.§.1. ff.de pact.& in l.non ſolùm.§.1.ff.de iniur.tamen fallit,quando diceret ſe facere plenam remiſſionem, ſm Bald. in c. 1. §. iniuriam.in 2.col.de pace iur.fir.& in l.non ſolùm.§. 1. ff. de iniur. Ludo.Roma.in l.2.ff.ad Senatuſ.Syl. Alex.in d.l.ſi tibi.§.1.Tolle tertium ſimile:nam ſimplex reſtitutio degradati, & priuati beneficio non trahitur ad beneficium, tamen fallit niſi ſit plenè reſtitutus,ita Spec.in tit.de legato.§.1.verſ.quid ſi degradatus.ſequitur Io.And.in c.quamuis,& ibi Gemi. in fi. de reſcrip. lib.6.† Quartò accedit,ꝙ tenet d. And.Barb.in repe.c.teſtimonium,in pen.char.de teſti.& in ca.eam te.in 2.col.de reſcr.vbi dicit ſe obtinuiſſe Ferrariæ,ꝙ licèt iſta verba, facimus tibi gratiam,importent ſimplicem indulgentiam, & remiſſionem pęnæ,non tamen reſtitutionem bonorum, vt concludit Sal.contra Bar.in l.fi.ad fi.C.de ſent.paſ.tamen fallit, quandò princeps diceret, [d] facimus tibi plenam gratiam, quia tunc recuperabit bona non alienata per fiſcum.ad hoc inducit verba Bal. in tit. de pace conſtan. in verbo plenitudine gratiæ noſtræ recepimus.Quintò facit,quod dicit gl.in cle. conſtitutionem,in verbo,fides.de elect.Aliam ſecundam ſolu.ponit Fulg.hic. Aliam Raph.Cum.in d.l.is,qui in poteſtate.Aliam Pau.de Caſt.ibi,& hic aliam.Sed nihil habent ſaporis,vt hic per do. Alex. ¶Quid dicendum?Pro certo cõtrarium eſt ſummè difficile : ego aliàs dum eſſem ſcholaris Paduæ ſub domino meo do.Alex. Imol. dedi alium intellectum, qui etiam mihi nunc non diſplicet, quamuis prima fronte legenti literam, aliud ſonare videatur: vnde inquantum ibi dicit,proinde ſi contratabulas non acceperit,intelligunt glo. *& communiter Doct.* ꝙ fuit emancipatus inſtitutus,qui non accepit contratabu. vt poterat beneficio præteriti, ſed vt frueretur voluntate teſtatoris, accepit ſecundum tab. & iſto modo intelligendo militat fortiſſimè contrarium, quia hoc modo ſecundum tabulas, & contratab. concurrunt. Sed ego non intelligo tex.ſic,ſed aliter dum dicit,proinde ſi ℈tabu.non acceperit:intelligo filius in poteſtate præteritus,& ita etiam intelligit Pau.de Caſt.hic,& in d.l.ſi filius qui in poteſtate,& Fulg.hic,quo caſu ſubdit text. tuendum eum in partem, intelligo eum ſcilicet emancipatum in portione præteriti abſtinentis,hoc mòdo,nam ſi filius præteritus,qui poteſt contratab.omittit,tunc prætor tuetur ſcriptum hæredem in totum, quia hæres ſcriptus ſm tabulas poteſt in totum ſuccedere.l. æquiſſimum.in prin.& in §.expectandi. ff. de bono. poſſeſ. ſm tab.& tunc bene ſubiungit text. quia plena fruatur voluntate, hoc eſt ſuccedit in totum in omnib. bonis, ſm ꝙ teſtator diſpoſuerat tenetur vtiq, præſtare legata omnib. pro parte ſua ſcilicet filij præteriti abſtinentis.Et ſic erit ſenſus,ꝙ ſi filius præteritus, qui poteſt contratabulare, non accipit contratabulas, tunc emancipatus inſtitutus poteſt in totum ſuccedere per ſm tabulas,& hoc modo ſuccedente, quia plena fruitur voluntate defuncti,omnibus etiam legata præſtat. Et niſi iſto modo intelligas tex.illa dictio,plena,in text.poſita nihil importabit,& hoc modo ille text. nihil penitus obſtat. Et ſi dicis, quod dubium haberet iſte text? dic, ꝙ dubium faciebat, quia quamuis præteritus abſtineat à contratabulando, tamen inſtitutus beneficio præteriti etiam abſtinentis poterat contratabulare ſi volebat,vt vidiſtis ſupra in glo.1.quo caſu ſi contratabulaſſet, videbatur, ꝙ non debuiſſet præſtare legata niſi coniunctis perſonis:ergo eodem modo ſi noluit contratabulare, ſed venire per ſm tab.videbatur,quòd non teneretur præſtare legata niſi coniunctis perſonis, ne deterioris conditionis ſit, qui venit ex voluntate teſtatoris,quam qui contratab. ita declarat glo.in l. is qui in poteſtate.§.ſed ſi ſcriptus.ff.de leg.præſtan.Et ſi iterum dicas.quòd iſtud erat iam antea deciſum in l. nonnunquam, & in l.is,qui in poteſtate. §. ſed ſi vnus. ff.de leg.præſtan. vbi, ſi præteritus abſtinet,legata omnibus præſtantur: quia dic, quòd illi duo tex.loquuntur, quando inſtitutus contratabulat beneficio præteriti licèt abſtinentis, tunc benc præſtat legata omnibus,ita loquuntur præallegati text.Sed d.l.ſi duo, verſi. proinde.loquitur quando præterito abſtinente emancipatus inſtitutus non contratbulauit,ſed venit per ſecundum tabu. qui caſus non erat alibi deciſus: ita ego intelligo illum text. & hoc modo nihil obſtat. Non nego tamen, quin literam inſpicienti prima fronte videatur aliter ſonare text.præſertim in fine,dum dicit, pro ſua parte, ſed iſta dictio ſua, poteſt intelligi ſcilicet emancipati,vel etiam ſua,ſcilicet filij in poteſtate præteriti. Et hoc modo intelligendo videtur fieri aliqua violentia literæ propter verbum ſua,quod debet intelligi,ſcilicet ipſius emancipati præteriti,non autem alterius, per text. in l.cùm in teſtamento,& quod ibi pulchrè decidit Barto. per illum text. ff. de aur.& argen.leg.& glo.in l.ex facto.in princ. in verbo, ſuum, & ibi Bartol.& Imol.ff ad Trebell.& Rapha. Fulg. in alia pulchra quæſtione in conſi. 53. incip. quidam Gaſpar. Non nego tamen,quin contrarium ſit valde arduum.

ADDITIONES.

a ¶Rationabile.Vide Bald.in d.l. quod fauore. in 7. oppo. C. de legibus. PVRPV.

b ¶Fauorem.Facit magis propriè.l.illud.§.fina.C.eo. ſed ibi propter pendentiam dubij. PVRPV.

c ¶Duobus.Imò ibi intelligitur,quando adiuit de iure ciuili, & alia lex nihil facit,ſed eſt gl.1.§.ſed ſi ſcriptus.hic alleg.in verbo certis perſonis. PVRPV.

d ¶Quando princeps diceret.Adde Doct.in c.1.de elect.in 6.

* Eundem Iaſ.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.num.64.& in Repe.num.21.ff.de lib.& poſthu. Cagnol.in l. in condemnatione.§. cùm verbum. de regul. iur. Plot.tracta.de in lit.iur.§.1.num.5.Viui.inter com. opin. lib.14. verſic. bannitus.Pract.Maſuer.tit.de intereſſe.nu.29.Neuiz.conſi.68.& diſtingue, vt per Plot.vbi ſupra,aut gratia fit per viam gratiæ,aut per viam iuſtitiæ: quod autem gratia principis non præiudicet tertio,in quem bona iam fuerant alienata,communem dicit Neuiz.d.conſ.num.48.de quo vide etiam quæ ſcribit Alex.conſ.101.nume. 6.lib.2.Boer.q. 65.par.1. & in terminis Iaſ.hic,Clar.in pract.§.vlt.q.59.verſi.Item quæro. MASVER.

De bono.poſſ.contratab.liberti. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Contrariorum eadem eſt diſciplina,& eadem eſt potentia, & idem & vnum ſtatutum eſt.*
2 *Vbi exceptio non poteſt probari per teſtes ex forma ſtatuti, ſimiliter non poterit probari actio,vel replicatio.*
3 *Licèt quis manumittat ex neceſſitate fideicom. tamen habet contratab. contra teſtamentum manumiſſi ſi prætereatur.*
4 *Munus dicitur cum cauſa,donum ſine cauſa.*
5 *Bonorum poſſeſ. contratabu. competens patrono præterito non rumpit teſtamentum in totum, ſed tantum competit ad legitimam, & non vltra.*
6 *Quatuor differentiæ inter bono.poſſ. contratabu. quæ competit patrono præterito, & illam quæ competit liberis præteritis.*

LEX PRIMA.

TIcèt ex cauſa. Hoc dicit. Etiã patronus, qui ex neceſſitate fideicommiſſi manumiſit, ſi ſit præteritus à liberto,habet bon. poſſ contratabu.per quam ſolùm auocat legitimam ſibi debitam, à qua bono.poſſeſ.contratabu. excluditur per munerum,& operarum exactionem.hoc dicit totus titu.cum l. ſeq. Et dubium faciebat.l. 1.quia qui manumittit ſeruum non ex libera voluntate,ſed ex neceſſitate fideicom.iniuncti, non videtur habere iuſpatronatus.l. 1.ſ. de libe.& eorum lib.Ita eodem modo videbatur,ꝙ ſi eſſet

esset præteritus, quòd non haberet ius contratabulandi: contrarium decidit hic. Secundò, & notabilius faciebat dubium text. l. si quis à liberis. §. si quis à liberti filio. ff. de libe. agno. vbi æquiparantur patronus, qui manumittit seruum ex fideicom. & patronus, qui exigit operas à liberto, sed secundo casu perdit contratabu. vt hac l. 2. ergo videbatur etiam primo casu
1 contrarium decidi. ¶† Not. ex l. 1. ꝙ sicut reperitur bono. poss. secundum nuncupationem, vt l. 2. s. de bono. poss. secundum tabu. ita etiam inuenitur bono. poss. contratabu. nam contrariorum eadem est disciplina. l. 1. ff. de his, qui sunt sui vel alie,
a iur. Item [a] contrariorum eadem est potentia. l. ab empt. & ibi
b Bald. [b] ad hoc not. ff. de pact. Item contrariorum vnum, & idem statutum est. c. cùm venissent, & ibi Bald. in vlti. colum.
2 de iud. vbi per hoc notab. infert, † ꝙ vbi exceptio non potest probari per testes ex forma statuti, similiter non poterit probari per testes actio, vel replicatio, vt ibi per eum Facit, ꝙ not. Bald. in c. 2. ad fin. per illum text. de resti spol. ꝙ cùm renunciatio beneficij possit probari per testes, vt ibi est tex. ꝙ eo modo & collatio, cùm contrariorum eadem sit disciplina, quod
3 reputat bene tenendum menti. ¶† Secundo not. ꝙ licèt quis manumittat ex necessitate fideicom. tamen habet contratabu. contra testamentum manumissi, si prætereatur. Non tamen potest operas imponere, nec eum propter ingratitudinem in seruitutem reducere. l. q ex causa. ff. de bon. lib. & l. 2. s. de ope. lib. & l. 1. s. de lib. & eorum lib. ¶ Posteà in l. 2. debes aduertere, ꝙ quando patronus manumittit seruum suum, & tempore manumissionis imponit sibi aliquas operas: puta patronus habebat vnum seruum, qui erat bonus pictor, manumisit eum cum hoc, ꝙ teneatur præstare omni mense. 10. operas pictorias. Certè per istas operas non amittitur ius patronatus in aliquo. l. sicut. ff. de iur. patro. quicquid dicat glo. fi. in 1. oppo. quæ nihil valet. Sed si talis patronus exigeret tales operas à liberto in vita, tunc perdit ius contratabulandi, vt si postea prætereatur à liberto, non possit contratabulare testamentum. Ratio est secundum Saly. quia non debet patronus gaudere liberto in vita, & etiam post mortem; vnde si vult haberet operas, p. dit successionem, si sit præteritus à liberto. Item ob aliud secundum Ange. propter coercendam auaritiam patronorum. Eodem modo si patronus non exigit operas impositas, puta operas pictorias dum manumitteret, sed eligit aliquod aliud munus, puta mercedem, eodem modo excluditur à contratabulando, & illud vult dicere l. 2. ponens duos casus ibi, muneribus electis scilicet loco operarum, & operis scilicet exactis impositis, per alterum illorum perdit ius contratabulandi.
4 ¶† Et circa hoc dum glo. tua dicit, munus dicitur cum causa, donum sine causa: alibi aliter videtur dicere text. in l. munus propriè. ff. de verb. signifi. & propterea Laurentius Vallensis in 6. lib. elegan. in c. 454. reprehendit differentiam vtriusque Iurisconsul. Sed tu vide text. in l. munus tribus. ff. de verb. signi. ¶ Gl. 1. declarat text. ponendo illud totum quod dicit text. in § sed nostra. Instit. de succes. lib. Caue tamen dum glo. dicit, quòd si libertus maior centenario instituat extraneum, & exhæredet patronum, patrono datur contratabu. glo. est corrupta secundum Saly. hic, quia exhæredato non competit contratabu. vt dixi in l. posthumo. supra titu. 1. sed debuit glo. dicere, si prætereat, prout formaliter dicit tex. quem allega. in d. §. sed nostra. tunc bene patrono præterito datur contratab. non autem exhæredato. Et ideo cogita per te, si libertus exhæredat patronũ, quando est maior centenario, an contratabu. competat, an ha-
5 beat querelam. ¶† Item habes ex fi. glo. ꝙ bon. pos. contratab. competens patrono præterito non rumpit testamentum in totum, sed tantum competit ad legitimam, & non vltra: ideo concurrit cum secundum tab. l. sed cum patrono. in prin. ff. de bon. pos. vidistis in l. posthumo. in glo. fi. s. tit. 1. Sed contratab. quę competit liberis præteritis, rumpit testamentum in totum, vt dixi in d. l. posthumo. Et ratio diuersitatis est, ſm Odof. Alb. & Sal. hic, quia hæreditas magis debetur liberis, quàm debeatur patrono, quia debetur iure naturæ, & iure ciuili, sed quæ debetur patronis, solùm debetur iure ciuili. ¶ Adde, ꝙ idem est in bon. pos. contratab. quæ competit parenti præterito, illa non rumpit testamentum in totum, sed solùm quo ad legiti-
6 mam. l. Pantonius. in prin. ff. si à par. quis fue. manum. † Et sic habes duas differentias inter bon. pos. contratabu. quæ competit patrono præterito, & illam, quæ competit liberis præteritis. ¶ Adde tertiam dſiam, quia patronus præteritus si ℨtabulat testamentum, non tenetur præstare legata alicui, etiam coniunctis personis, etiam pro parte sua, eo quia solùm vendicat legitimam suam, quæ non debet esse onerata legatis. §. sed nostra. Instit. de succes. lib. l. si is legatum, in princ. iuncta glo. ff. de condi. & demonst. secus est in filio ℨtabulante, quia si sit emancipatus, tenetur conseruare legata coniunctis personis. l. 1. vbi declaraui. s. tit. 1. ¶ Ex his no. quartam differentiam, quia ℨtab. competens patrono præterito non potest intentari nisi adita hæreditate per hæredem. l. siue. §. excluditur. ff. de iur. patr. Ratio, quia non irritat testamentum in totum, sed aufert legitimam tantum, ſm Ange. in l. filio. §. contratabulas. ff. de inoffic. test. sed contratab. competens liberis præteritis potest intentari etiam hæreditate non adita. l. illud. §. fin. & ibi Bar. reddit rationem. ff. de bon. pos. contratab. ſm Cy. Alb. & omnes Mod. hic. ¶ Vltima differentia est, licèt non ad propositum, quia legitima, quæ debetur filijs, debet eis relinqui titulo institutionis, vt declaraui in Auth. nouissima. s. de inoffi. test. Sed illa, quæ debetur patronis, quia non est in tantum debita, potest relinqui quocunq; tit. d. l. siue. §. excluditur. Tu, vt faciat ista differentia ad propositum, dic, ꝙ patronus non habet contratabu. si sit ei relicta legitima, licèt non tit. institutionis. l. etiam. §. fi. ff. de bon. lib. & d. l. siue. §. excluditur: secus in liberis. l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad Trebel. Ista sunt, quæ habes ad corticem glo. ¶ Sed aliud subtilius sentit glo. ꝙ quando libertus nullos liberos habet, ꝙ isto casu semper patronus ab in test. succedit, & sic sentit gl. ꝙ patronus excludit omnes agnatos, & cognatos liber. excep. liberis, sic vult glo. & idem tenet Ioan. Fab. in §. cunque antea. Instit. de bono. pos. per tex. in l. liberto sine liberis. ff. de bon. lib. tamen dicit Ioan. Fab. ꝙ Imperator bene feciſſet istud declarare. Idem sequitur dom. Alex. hic, & non tamen faciunt mentionem de ista glo. Adde, ꝙ plus tenuit Raph. Fulgo. hic, & latius in l. 2 s. si quid in fraud. patro. ꝙ in stricta disputatione iuris patronus excludit patrem, & fratres liber. per d. l. liberto sine liberis, & l. in testato, ff. de suis, & legi. hæred. quæ sunt ho-
c die incorrectæ secundum eum. Ego valde admiror [c] de tot patribus, cùm in contrarium sit tex. expressus in §. 1. Instit. de ser. cog. & ibi glo. ad literam in verbo, alterius, vbi est text. ad literam, ꝙ patronus non excludit patrem liberti. & glo. ibi tangit, quid de fratre. ergo non est verum, ꝙ patronus excludat omnes agnatos liberti, cùm non excludat patrem, nec secundum glo. ibi fratres liberti.

ADDITIONES.

a ¶ Item. Ille tex. non probat, sed lex sequens in fi. & idem ponit in rub. ff. de acquir. pos. PVRPV.

b ¶ Bal. Quem sequitur subtilis d. Philip. Decius in l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in princip.

c ¶ Admiror. Vide glo. & d. l. liberto. quæ hoc dicit. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Quibus datur contratabu. quando sunt præteriti, illis ab inteſta. datur vnde liberi.*
2 *Dictum glo. vel Doct. debet intelligi secundum l. quam allegat.*
3 *Bono. poſſ. vnde libe. non habet locum in ſucceſſione matris.*
4 *Si actio inepta exprimatur in libello, non vitiat libellum, ex quo de neceſſitate non eſt exprimenda.*
5 *Quando aliquid de neceſſitate nõ requiritur, ſi illud interueniat, & ineptè, non vitiat.*

Vnde liberi. Rubrica.

a ¶ Capio glo. rubr. quam diuide in tres partes prin. In prima [a] continuat rubr. ad præcedens. In secunda per viam notabilis ponit vnum dictum. In tertia infert ex illo dicto. Secunda ibi, [& not. ꝙ illis.] Tertia ibi. [vnde in bonis maternis.] In secun-
1 da parte gl. intelligе hanc regulam sanè, ꝙ † quibus datur contratab. quando sunt præteriti, illis ab inteſt. datur vnde liberi: aliàs non posset dari vnde liberi, vbi non daretur contratabu. tex. est in l. fi. ff. de lib. & posthu. & in l. 1. §. fi. ff. si tab. test. nul. exta. de quarum intellectu dixi in l. posthumo. s. de bono. pos.
b contratab. quam prætor. Item adde, [b] ꝙ regula gl. etiam procedit è contra; quia illis datur contratab. qui possunt ab inteſt. succedere per vnde liberi, l. 1. in prin. & l. non putauit. in prin. ff. de contratab. & l. fi. in prin. ff. de leg. præſt. & est melior text. de iure in §. item adoptiuos. Instit. de hære. quæ ab inteſt. Et ratio est,

ADDITIONES.

a ¶ In prima. No. & limitat Bar. in l. qui autem. §. hæc editio. ff. de leg. præſt. PVRPV.

b ¶ Item adde. Adde Alexan. addentem alium text. in l. filiæ dotem. 2. colu. ĩ. de coll. Iaſ. in rub. ĩ. de car. edi. coln. 1. & in l. si emancipati. 1. col. ĩ. de coll.

c Et dic, ꝙ qui non admittitur ab inteſt. non admittitur contra teſtamentum, fallit in nepote ex fratre, qui admittitur ad ſucceden. patruo ſuo ab inteſta. non tamen poteſt intentare querelam contra teſtamentum patrui. § cùm filius. Inſti. de hęr. quæ ab inteſt. & l. fratris. C. de inoffi. teſt. nih dicas, quod hęc reg. procedit ſolùm in deſcenden. quod eſt tutius. BELLAC.

Source : BIU Cujas

est,quia frustra daretur contratab.si expugnato testamẽto postea ab intest.non succederet per vnde liberi. Intellige etiam regulam gl.non simpliciter,sed in liberis,de quib. loquitur.l.1. §.rectè. alleg. in glo. aliàs non procederet, quia patrono datur contratab.l.1.s̃.tit.1. & tamen non datur vnde liberi. ſm Fulg. & Ludo.Roma.in l.qui ſe patris.in gl.fi.j.eo.ſed in contrarium facit tex.in l.filius.§.videamus.ff.de bon.poſ.contratabu. vbi filius emancipatus,qui non potest succedere ab intest.vnà cum filio ſuo,niſi conferat,tamen potest contratabu.vnde intellige iſtam regulam,quando quis excluditur ab intest.absolutè, ille non potest contratab. ſed emancipatus non excluditur à ſucceſſione intestati absolutè,ſed niſi conferat: & vide l. prætor.in prin.ff.de colla.bon. ¶ Secundò,& fortius obſt.l.non putauit.§. in adoptionem.ff.de bon.poſ.contratabu.vbi filius adoptiuus, qui de iure ſuorum non ſuccedebat patri ab intest.ſi ſit inſtitutus,potest intentare contratab.alio committente edictum:vnde per illum tex. ſecundò limita iſtam regulam, ꝙ qui ſuccedit ab intest.non admittitur ad contratab. verum est ex perſona ſua, ſed ex perſona alterius bene potest admitti: quædam enim poſſumus ex perſona alterius,quæ non poſſumus ex noſtra.l.petendæ.C.de temp.in integ.reſti.& glo.in l.Ariſto.ff.quæ res pign.obl.poſ.Et hoc modo potes etiam reſpondere ad d.l. fi.ff.de lib.& poſth. Tertiò limita,quòd qui non ſuccedit ab intest.tamen admittitur ad rumpendum, qñ ei non opponitur ante lit.conteſt.l.poſthu.§.ſi quis ex his, & ibi Bar.ff. de inoffic. test. Per iſtas tres limitationes habes declaratam,& defenſatam iſtam regulam. Adde tamen, ꝙ iſtud vlt.non habet locum in contratab.ita Ray.& Bar.in l.filium.§.ſi quis contratabulas,per illum tex.ff.de leg.præſt.Bal.in l.fi.in fi. C. de fideicom. & in l.2. C.de re iud.Et ratio diuerſitatis traditur ex dictis glo.in l.ſi ſer-
a uus.ff.de bon.poſſ.ſecundum tab. ¶ In vlt.parte glo. [a] nunquid hodie ſit correctum,& ſic nunquid hodie habeat locum bon. poſ.in ſucceſſione matris,ponunt Ludo.Rom.& do. Alex.hic, tetigi in l.poſthumo.s̃.de bon.poſ.contratabu. quam præte. & ibi tenui contra d.Alex.hic,& ibi.Et caue in quantum d. Alex. ponderat eſſe de mente glo. hic,& in §.ſunt autem. verſi. vnde liberi.Inſti.de bon.poſ.ꝙ etiam hodie bon.poſ.vnde liberi non competat in ſucceſſione matris.nam iſtæ gl.loquuntur de iure C.patet, quia allegant.l. fin. C. de ſuis,& legi. quid autem ſit de iure Auth gl.iſtæ non dicunt: vnde non bene ponderantur per
b d.Alex.† dictum enim gl.vel Docto. debet intelligi ſm l.quam allegat,vt inquit Bart.in l.non ſolùm. §. ſi liberationis. verba.ff. de lib.leg.Sal.in l.ſi ex cautione. in 10.col.C.de non num.pecu.
3 Io.And.in c.cùm nuntius.de teſti. ¶ Item dum gl.vult † ꝙ bon. poſ. vnde liberi non habet locum in ſucceſſione matris, adde tamen ꝙ filius ſi in iudicio dicat,agnoſco bon. poſſ.vnde liberi in hæreditate matris,per hoc non vitiatur agnitio, quia non est curandum de modo, nec de nomine, dummodo cauſam habeamus.l.quoniam in dignum.C.de teſt.ſm Bald.in l.fi.in 4. col.j.vnde leg Facit quod vult idem Bal.in l. 1.in 14.col.in ver. circa primum punctum.s̃.qui admit.Facit etiam,quia nomen bon.poſ.non est de neceſſitate exprimen.ſed qualiſcunque atteſtatio ſufficit.l.fin.s̃.qui admit.ergo ſi exprimatur, & ineptè, non debet vitiare,dummodo factum aptè narretur;ſicut in ſi-
4 mili dicimus,† quod ſi actio inepta exprimatur in libello,non vitiat libellum, ex quo de neceſſitate non est exprimenda, ſecundum Inno & Doct.in c. examinata. de iudi.Bar.in l.1. circa
5 fi.prin.de eden.cum concor.† Sicut generaliter dicimus,quòd quando aliquid de neceſſitate non requiritur, ſi illud interueniat,& ineptè non vitiat.l.vnica.in prin.C.de rei vxo. act. cum ſimil.

ADDITIO.

a ¶Gl.Adde,quod habetur in l.poſthumo.col.4.ſupra tit.2.

LEX I.&II.

I auus tuus. Filij omancipati ſuccedunt æqualiter per vnde liberi: & donec est locus ſucceſſioni deſcendentium, alius ſuccedere non potest. hoc dicit cum l. ſeq.& l.1.reſpondet nepoti interroganti, & quamuis loquatur in filijs emancipatis ex contingentia facti, idem est in liberis in poteſtate,ſecundũ Cy.Alb. & Sal. hic.Et cogita quæ fuerit ratio dubitandi in iſtis ll.præſertim in prima: certè videtur deciſio penitus indubitata,præſertim exponendo tex.pro rata portione hæredes eos extitiſſe, hoc est ſucceſſores de iure præto. ſecundum gl.& Doct.hic, quia qui ſuccedit de iure prætorio, non propriè est hæres, ſed ſolùm largo ſumpto vocabulo. §. quos autem.in verbo,vice hæredum.Inſti. de bon.poſ.& l.2.ff. de bon. poſ.& in l.1.in verbo, velut hĩdes. ff. de bon.poſ.hære-
pet.Quod facit ſecundum Bal. & Sal.& Mod.hĩc,ad ſuſtentationem libẽllorum,vt latè dixi in l.fi. s̃. qui admit. Ego autem
a ſubtilius intelligo [a] tex.in ver.hæredes, vt ſtet propriè, quia qñ liberi ſuccedunt de iure prętorio,& ſic alius non potest ſuccedere de iure ciuili,nec re,nec ſpe, illa ſucceſſ. de iure prætorio facit eos directè hæredes,& propriè,vt declarat Bart. poſt Dy. in l.2.ff.de bon poſſ. efficiuntur ergo propriè tunc, & de directo hæredes, & iſtud est,quod faciebat ſubtile dubium in hac l.quia prætor non potest facere quem directò hæredẽ.§. quos autem.Inſti.de bono. poſſ. contrarium deciditur hic in verbo, hæredes eos extitiſſe,intelligendo text.propriè iuncta doctrina Bar.in d.l.2.ff.de bon.poſſ.& in l.ex aſſe.poſt glo. ibi.ff.ad Treb. per l.puberem. j. de iure delib. Potes etiam dicere,quòd ratio dubitandi fuerit in iſta l. propter nepotem,qui dubitabat, an propter eum deberetur patri ſuo maior portio, quàm alijs, quaſi ſucceſſio eſſe deberet in capita,& non in ſtirpes.

ADDITIO.

a ¶Intelligo. Adde.l.poſthumus,in prin.ff.de iniuſt.rupt. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Quatuor ſunt ſpecies liberorum,quæ hic enumerantur per ordinem, & nu.2.3.9.& 19.*
4 *Quid ſit ſuitas,ſeu exiſtentia ſuitatis.*
5 *Nepos non dicitur ſuus hæres auo,quando pater eum præcedit in gradu,quantum ad hoc vt admittatur ad rumpendum teſtamentum, ſed quantum ad hoc,vt deſtituto teſtamẽto ſuccedat ab inteſtato vt ſuus, ſufficit,ꝙ obtineat primum locum tempore quo teſtamentum deſtituitur.*
6 *Exhæredatus deſinit eſſe ſuus,licèt remaneat in poteſtate.*
7 *Quicunque filius prohibitus eſt ſuccedere patri, vel de iure communi, vel ſtatutario,non eſt ſuus.*
8 *Stante ſtatuto,quod exiſtentibus maſculis fœminæ non ſuccedant patri,tales filiæ virtute ſtatuti non ſunt ſuæ.*
10 *Caſus,in quibus quis eſt ſuus,& non in poteſtate.*
11 *Filius adoptiuus dicitur ſuus,& ſuccedit tanquam ſuus.*
12 *Exiſtentia ſui hæredis habet locum in adoptiuis, & etiam in filijs legitimatis.*
13 *Legitimatus cenſetur ſuus hæres,& ſuccedit tanquam ſuus.*
14 *Si aliquis acquirit emphyteuſim, vel feudum pro ſe, & pro ſuis hæredibus,appellatione ſuorum hæredum venit filius naturalis,vel ſpurius legitimatus ad feuda.*
15 *Legitimatus poſt teſtamentum conditum,rumpit teſtamentum, ſicut ſi verus,& proprius filius fuiſſet præteritus.*
16 *Quando nepos viuo auo eſset conceptus in vtero,ſed non natus, non eſt in poteſtate,tamen ſuccedit auo vt ſuus.*
17 *Filius in poteſtate ſi ingrediatur monaſterium, deſinit eſſe in poteſtate, tamen durat ſuus hæres patri.*
18 *Per Epiſcopalem dignitatem filius eximitur à poteſtate patris, tamen non perdit iura legitimorum.*
20 *Triplex reperitur qualitas hæredum.*
21 *Modus ſuccedendi eſt duplex, vnus de iure ciuili, alius de iure prætorio, & nu.22.& 23.*
24 *Quidam reperitur modus ſuccedendi ſecundum l.Moſaicam.*
25 *Præcepta iudicialia veteris teſtamenti non obligant in nouo.*
26 *Circa ſucceſſionem emancipatorum ſunt quatuor iura conſideranda.*
27 *Succeſſorium edictum quid ſit.*
28 *Succeſſorium edictum habet locum quadrupliciter.*
29 *Quid ſit caput,& quid gradus in materia ſucceſſorij edicti,& nu. 30.*
31 *An in ſuis hære.hodie habeat locum ſucceſſo.edictum.*
32 *An ſucceſſorium edictum habeat locum de vna perſona ad eandem meã perſonam.*
33 *Succeſſ.edictum non competit niſi volentibus.*
34 *Dictio maximè,includit caſum magis dubitabilem,& nu.35.*
36 *Dictio præſertim,quid importet.*
37 *Pater in poteſtate aui ab inteſtato præmortui,qui obſtat nepoti de iure ciuili,propter prioritatem gradus, & ſuitatem, non obſtat nepoti de iure prętorio.*
38 *Verbum ſuſcipere,importat non quidem apprehenſionem nudę poſſeſ. imò acquiſitionem dominij.*
39 *Nomen facultas,idem importat quòd hæreditas, ſeu vniuerſalis ſucceſſio.*
40 *Verbum peruenerit,importat directam ſucceſſionem de iure prætorio, non autem obliquam,ſeu fideicommiſſariam.*
41 *An per iſta verba,nego me hæredem,vel nolo eſſe hæres, vel non adire, inducatur repudiatio hæreditatis.*
42 *Regula quæ habet,ꝙ filius hæred.patris non aditam tranſmittit ex potentia ſuitatis ad quoſcunq;, non habet locum in caſu huius l.quandiu ſupereſt nepos,qui negat ſe hæredem patris,& nu.43.*

Primi-

Source : BIU Cujas

44 *Priuilegium perſonale conceſſum à l. non tranſit ad hæredes etiam ſuos.*
45 *An hodie de iure ciuili nepos poſſit venire ad ſucceſſionem aui tanquam agnatus.*
46 *Circa ſuauitatem non eſt quærendum, nec tractandum de ſucceſſorio edicto.*
47 *Regula, quæ habet, q hæreditas non adita tranſmittitur ex potentia ſuitatis ad quoſcunque, fallit quando ſupereſt nepos ex tali filio.*
48 *Facultates, ſeu bona intelliguntur ſine aliquo onere.*
49 *Emancipati hodie veniunt ad legitimam ſucceſſionem.*
50 *Nepos natus, & conceptus poſt emancipationem filij, patris eiuſdem nepotis, non eſt agnatus auo, imò nec ipſe filius emancipatus.*
51 *Vaſallus regulariter de feudo teſtari non poteſt.*
52 *Stante ſtatuto q agnati litigantes compellantur ad compromiſſum, cùm tale ſtatutum ſit fauorabile, quia inductum ad amouendas lites inter agnatos, ſub tali ſtatuto comprehenduntur emancipati, non tamen filij legitimi, vt infra nu. 53.*
54 *De iure communi nemo inuitus cogitur facere compromiſſum.*
55 *Statutum cogens agnatos ad compromiſſum dicitur fauorabile.*
56 *Statuta, quæ reſpiciunt publicam vtilitatem principaliter, cenſentur fauorabilia.*
57 *Statutum diſponens, quòd exiſtentibus maſculis fœminæ non ſuccedant, dicitur fauorabile ex parte maſculorum, & ideo eſt extendendum.*
58 *Etiam quando ſtatutum eſt fauorabile verba non debent impropriè intelligi.*
59 *Statutum cogens affines ad compromittendum, comprehendit eos, qui ſunt in ſecundo genere affinitatis.*
60 *Statutum cogens agnatos ad compromiſſum, comprehendit etiam eos, qui largè, & impropriè ſunt agnati.*
61 *Si filius fam. non habeat peculium caſtrenſe, & an olim, & hodie poſſit teſtari.*
62 *Remedia, quæ competunt filio, non competunt patri.*

LEX III.

Si ſe patris. In iſta l. exorditur Bart. q iſta l. eſt difficilior, quę ſit in toto C. & Paul. de Caſt. dicit q iſta l. cum gl. ſuis dicitur horribilis non ſolum ſcholaribus ſed etiam Doct. valentibus. Dicunt etiam Cy. & Albe. hic in prin. q iſta l. reputatur difficilis, ſed non vtilis per aduocatos ignorantes, q nunquam ſtuduerunt in hac l. ſed ſecundum eos eſt ſummè vtilis, & ſummè neceſſaria: ideo ad eam eſt diligẽter aduertendum. Tu ergo conſidera, q iſta l. iunctis gl. ſuis tractat principaliter de trib. ſcilicet de perſonis ſuccedentium, de modo ſuccedendi, & de ſucceſſorio edicto, ita triplicia euidentialia ponam, quædam reſpiciunt perſonas ſuccedentium, quædam modum ſuccedendi, quædam ſucceſſorium edictum. ¶ Circa
a ergo perſonas ſuccedentium [a] debes præmittere, ſm Bald. hic, & Bal. in l. ſi filius hæres. ff. de lib. & poſthu. ſed plenius loquar
1 quàm ipſe, † q quadruplex eſt ſpecies liberorũ, quidam ſunt ſui, & in poteſtate, vt ſunt filij tenentes primum locum, vt declarat tex. in §. ſui. Inſti. de hære. quali. & differ. & ceſſantibus filijs, hoc eſt mortuis, nepotes viuo auo ſubintrant in locum filiorum, & iſti ſunt etiam ſui, & in poteſtate d. §. ſui. & l. 1. §. ſi filius. & §. ſequ. ff. de ſuis, & legi. & l. Gallus. in princ. & per totum. ff. de lib. & poſthu. & l. ſi quis filio exhæredato. §. 1. ff. de iniuſt. rup. & l. poſthumorum. eo. tit. cum mille ſim. & iſtud p cedit etiam ſi ſint filij legitimati, vt dixi ſ. in fol. ſeq. in prima fa
2 cie ad fin. ſed hic cadit. ¶ † Quidam, & ſecundò [b] ſunt liberi in
b poteſtate, ſed non ſunt ſui, vt eſt ſi auus habeat filios, & ex filijs nepotes, & pronepotes, omnes iſti bene ſunt in poteſtate aui, tamen donec ſuperſunt filij, qui tenent primum gradum; nepotes, & pronepotes, licèt ſint in poteſtate aui, tñ non ſunt ſui hæredes, quare? quia ſuitas eſt ita nobilis, q non capit niſi vnum gradum. l. 1. §. ſciendum. ff. de ſuis, & legi. iuncto. d. §. ſui. Inſtitut de hære & quali. diffe. l. ſi quis poſthumos. ff. de libe. & poſthu. Et ſic exiſtentes in poteſtate, ſed non tenentes primũ locum, non ſunt propriè ſui, largo tamen modo appellantur ſui. l. ſuus quoque. in prin. ff. de hæred. inſtitut. glo. in l. ſed & ſi
3 in conditione §. nepotes. eod. titu. † Sed tu intellige ſanè, q nepotes, & pronepotes donec extant filij, non ſunt ſui hæredes auo, verum eſt quantum ad ſuccedendum ab inteſt. vel contra teſtamentum ſi eſſent præteriti, vel exhæredati, ſed in teſtamento bene poſſunt eſſe ſui hæredes auo, quando auus in teſtamento exhæredaſſet filium, & inſtituat nepotes in teſtamento, tales nepotes ex teſtamento ſunt ſui hæredes auo, abſque aliqua immixtione: & ratio eſt, quia talis qui præcedit, ex quo eſt exhæredatus, habetur pro mortuo. l. 1. §. ſi pater. ff. de coniungen. cum emancip. lib. Intellige, q habetur pro mortuo,
c quando nepotes [c] ſunt inſtituti, quo caſu efficiuntur ſui hæredes auo: ſed ſi eſſent præteriti, filius exhæredatus [d] non habetur pro mortuo, donec naturaliter viuit, quia nepotes quamuis præteriti non rumpunt teſtamentum. l. ſi quis filio exhęredato. in princip. ff. de iniuſt. rup. d. l. ſi quis poſthumos. §. 1. ſed quando filius tenens primum locum eſt exhæredatus, nepotes autem inſtituti, tunc habetur exhæredatus pro mortuo, quantùm ad hoc vt nepotes inſtituti cenſeantur ſui hæredes auo, text. eſt ſolennis in l. qui in aliena. § interdum, & ibi Barto. in 3. oppo. ſic declarat, & omnes ſequuntur. ff. de acquiren. hæred. & eſt mirabilis caſus ſecundum Bald. ibi. Et dicit Ioan. Fab. in d. §. ſui, q per ilium. §. interdum, limitantur omnia iura de mundo, quæ dicunt, q nepotes, qui non obtinent primum locum, non poſſunt dici ſui hæredes, quia intelliguntur ab inteſt. vel ex teſtamento contra voluntatem aui, ſed ſecundum voluntatem, quando ſunt inſtituti, bene dicuntur ſui hæredes. Ita illũ text. not. ad hoc, & reputat ſingu. Ioan. de Imol. in cap. Raynutius. de teſta. & in l. ſub conditione. ff. de lib. & poſtu. ſed habes conſimilem text. & meliorem in l. filius patroni. ff. de bon. libe. quem pro concordan. alleg. Barto. in l. fin. in 3. colum. ff. de con di. inſtit. Ego vltra alios puto, quòd ſit alia ratio d. §. interdum. nam ego conſidero, q ſuitas non capit niſi vnum gradum: & ideo donec ſunt filij, nepotes non poſſunt dici ſui: ſed conſidera, quòd exhæredatio facit quem deſinere eſſe ſuum hęredem, ſuitas enim nihil aliud eſt niſi reſpectu hæreditatis paternæ, cuius dominium ipſo iure continuatur à patre in filium, ideo dicuntur ſui hæredes, quia etiam viuo patre quodammodo ſunt domini. l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu. & d. §. ſui. dicta ergo ſuitas tollitur per exhæredationem, quando filius eſt exhæredatus à patre, ita habes text. & ibi pulchrè Barto. in l. 1. §. ſciendum. ff. de ſuis, & leg. vt ſ. proximè referam. Quando ergo filius eſt exhæredatus, & deſinit ſuitas eſſe in primo gradu, meritò tranſit ad ſecundum gradum. Et ſi diceretur, quòd attenta
e iſta ratione pro vera, q filius exhæredatus [e] deſinat eſſe ſuus, & per hoc nepos efficiatur ſuus, ſequeretur, q filio exhęredato nepos, qui dicitur ſuus, ſi eſſet præteritus, rumperet teſtamentum, & tamen iſtud eſt falſum. l. ſi quis poſthumos. §. 1. ff. de lib. & poſth. l. poſthumorum. ff. de iniuſt. rup. & iſtud eſt, in quo valde admiratur dom. Alex. in d. l. ſi quis poſthumos. §. 1. nam cùm filius exhæredatus debeat haberi perinde acſi non eſſet in rerum natura. l. ſi proponas. §. fi. ff. de inoffi. teſta. no. Docto. in l. planè. §. ſi duobus. ff. de leg. 1. quare ergo filio exhæredato nepos non ſemper dicitur ſuus? nec aliter, nec aliud reſpondet. Cogitabam ſi poſſet dici, quòd filius in poteſtate, quando eſt exhæredatus, deſinit eſſe ſuus non facto legis, ſed hominis eum exhæredantis: ideo facit locum in ſuitate nepotibus, quãdo pater iſtud vult, hoc eſt, quando nepotes inſtituit, iuribus præalleg. Secus, quando præterit, vel decedit ab inteſt. Confirmantur prædicta per illud, quod dicit Bald. in l. apud hoſtes.
4 in 2. colum. C. de ſuis, & leg. † vbi quærit, quid eſt ſuitas, ſeu exiſtentia ſuitatis: & reſpondet, quòd eſt quid intellectuale, propter quod quis immiſcetur à l. ignorans ſucceſſioni patris mediante continuatione dominij: ergo cùm per exhæredationem iſtud intellectuale tollatur, per conſequens deſinit ſuitas. Tamen caue, quia Bald. ibi reprobat talem diffinitionem. ¶ Adde etiam, q in d. l. qui in aliena. §. interdum. eſt text. ad alia tria. Primò, quòd filius in poteſtate acquirit hæreditatem abſque eo, quòd præcedat iuſſus patris, eo quia lex ipſo iure facit eum hæredem, ſicut in l. in conditionibus. §. ſi patronus. ff. de condi. & demonſtra. & ita limitatur. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acquirend. hæredita. Secundò ibi eſt caſus, in quo filius exhæredatus efficitur ſuus, & neceſſarius hæres patri exhęredanti, & hoc propter perſonam nepotis inſtituti. Tertiò ibi eſt caſus, in quo ſuitas confirmat exhæredationem abſque alia additione, & ita no. ibi dom. Alexan. in fi. & ita limitatur. l. filium. §. ſed cùm exhæredatio. ff. de bono. poſſeſ. contratabu. & l. Papi-
5 nianus. §. ſi conditionis. ff. de inoffic. teſta. ¶ † Secundò intellige illud, quod dixi, quòd nepos non dicitur ſuus hæres auo,

quando

ADDITIONES.

a ¶ Succedentium. Et agnati dicuntur ſui. Bar. lib. 1. conſ. 28. colum. penul. PVRPV.

b ¶ Secundo. Adde, & vide quæ idem Iaſ. ſcribit in l. Gallus. §. etiam. primo no. ff. de lib. & poſthu.

c ¶ Nepotes. Eſt contra caſum. d. §. ſi pater. vbi emancipatus exhęredatus, filius in poteſtate, & nepos præteriti, & contra. l. ſi quis filio, vbi ab inteſt. iura ſuitatis quo ad quid habent. PVRPV.

d ¶ Filius exhæredatus. Adde, quòd imò filio exhæredato ſi nepos ſit præteritus etiam hodie querelat teſtamentum l. ſi quis filium. vbi Bar, C. de inoffi. teſta. Bar. in l. ſuus. col. fi. ff. de lib. & poſthu. vbi etiam Iaſ. & idem Iaſo. in rub. col. 4. infra de ſucceſ. edic. BELLAC.

e ¶ Filius exhæredatus. Adde Bar. in l. 1. in §. ſciendum. de ſuis, & leg.

Source : BIU Cujas

quando pater eum præcedit in gradu, verum est, vt dixi, quantum ad hoc vt admittatur ad rumpendum testamentum, vel quando nullum esset conditum testamentum; sed quantum ad hoc vt destituto testamento succedat ab intest. vt suus, sufficit quòd obtineat primum locum tempore, quo testamentum destituitur: vnde si auus fecisset testamentum, in quo exhæredasset filium, & nepotem præterijsset, instituto extraneo: deinde mortuo auo moriatur filius exhæredatus, & scriptus hæres repudiet, vel aliter excludatur, ita ℘ testamentum reducatur ad causam intesta. certe nepos efficitur suus hæres auo, eo quia licèt non esset primus tempore mortis aui in gradu, tamen satis est, ℘ reperiatur primus tempore, quo testamẽtum destituitur ad hoc, vt dicatur suus. text. est in l. si quis filio exhæredato, & ibi Barto. ad hoc no. ff. de iniust. rup. & istum casum posuit gl. nostra post prin. allegando ad hoc text. meliorem de jure in l. scripto. vbi Iurisconsul. disputat. ff. vnde lib. & in l. 1. §.
6 sciendum. ff. de suis, & leg. ¶† Vltra Bald. addo alium casum, in quo filius dicitur in potestate, sed non est suus, scilicet, quando pater exhæredat filium in potestate, nam exhæredatus desinit esse suus, licèt remaneat in potestate, ita expressè dicit Bart. in
7 d. l. 1. §. sciendum. per illum tex. per quem infert Barto. † ℘ quicunq; filius prohibitus succedere patri, vel de iure communi,
a vel de iure statutario non est suus: & per hoc singulariter [a] in-
8 fert Barto. & eius decisionem plurimum extollunt omnes, † ℘ stante statuto in ciuitate, ℘ existentibus filijs masculis filiæ fœminæ non succedant patri, tales filiæ virtute statuti non sunt suæ, quod est notabile, & prodest scire ad multa secundum eum. Idem tenet Bald. in l. maximum vitium, circa fin. C. de libe. præte. & in l. cunctos populos. C. de summa Trini. sequitur Imol. in l. ventre. ff. de acquiren. hæred. & Ludo. Rom. in l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ff. ad Treb. & ibi dom. Alex. ad fin. simpliciter refert. ¶ Intellige istam decis. Barto. procedere, quan
b do statutum simpliciter excluderet filiam [b] existentibus masculis, tunc, tanquam exhæredata à statuto, non est sua hæres. Sed si statutum disponeret, quòd filiæ debeant dotari, tunc quia dos succedit loco legitimę. l. quoniam nouella, vbi Saly. ad hoc not. C. de inoffi. testa. no. Docto. præsertim Imo. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de condi. & demonst. ergo cùm statutum velit filias fœminas debere esse dotatas, & per consequens debere habere legitimam, certè tunc non dicuntur ex-
c hæredatæ à statuto. l. Papinianus. §. si quis [c] mortis, & ibi ad hoc no. Ang. ff. de inoffic. test. per consequens tunc non desinit esse sua. imò plus mirabiliter dixit Bal. nec alibi legi, in d. l. apud hostes. in 2. colum. quòd si filius sit institutus à patre in certa re, vel minus legitima, & agat ad supplementum legitimæ per l. omnimodo, & l. scimus. in prin. C. de inoffi. test. vel si est exhæredatus, & agat querela, & obtineat, semper & omni casu succedit vt suus, & censetur suus, quamuis in eum non continuetur dominium, tamen non allegat ad hoc legem nec rationem. ¶ Secundo limita decisionem Barto. procedere, nisi talis filia esset instituta à patre in testamento, quia cẽsetur sua, quia tunc statutum non vendicat locum, cùm procedat ab intesta. vel contra testamentum. Istas duas limit. tradit, & plenius do. Alex. in cons. 131. quod incip. transmissum est ad me nuper cõ-
9 silium. in 1. not. ¶† Tertio, † quidam sunt è contra sui, sed non in potestate, vt est posthu. qui natus est post mortem patris. l. fi. ff. de colla. bon. l. fi. ff. de assig. lib. nam quando est natus, dicitur esse suus hęres patri, siue ab intestato, siue ad rumpendum testamentum. l. posthumo. s̃. de bon. poss. contratabu. quia omnia iura conseruantur posthumo, quando nascitur, acsi esset natus viuo patre. l. antiqui. ff. si pars hære. peta. & pro hoc vltra Bald. allego meliorem text. de iure in §. posthumi. Institut. de hære. quæ ab intest. deferun. & in l. intestato. C. de suis, & legi. Ante tamen quàm nascatur posthumus, non est suus, vt expressè dicit Bald. in l. si pater. in 9. oppo. C. de instit. & substitu. quamuis contrarium velit glo. si subtiliter inspicias, in d. §. posthumi. dum dicit, quòd ratio est, quia donec est in ventre, habetur pro iam nato, de quo dixi in d. l. posthumo, vbi vide.
10 ¶† Vltra Bald. addo alios not. casus, in quibus quis est suus, & non in potestate, nam filius substitutus à patre pupillariter fratri suo impuberi, est suus, & necessarius hæres fratris sui impuberis, & eius hæreditatem non aditam transmittit ex potentia suitatis: & tamen liquidum est, quòd non est in potestate fratris sui, text. est in l. sed si plures. §. quos possum, & ibi Barto. & alij notant ad hoc multum. ff. de vulg. & pupil. & text. notabilis in l. si pupil. ad fin. princip. in versicu. cæterum. ff. de acqu. hęred. Barto. in l. 2. ad fin. princip. ff. de vulg. & pupil. Tu cauc, quod ibi non est suus hæres fratri, sed solùm patri, licèt ex potentia suitatis transmittat etiam hæreditatem fratris, quæ quantum ad hoc censetur eadem cum illa patris, cùm ex eodem
11 testamento deferatur. l. patris, & filij. ff. de vulg. & pupil. † Eo-

d dem modo filius adoptiuus [d] quamuis hodie non transeat in potestatem adoptantis, nisi sit adoptatus ab auo materno, vel paterno. §. sed hodie. Institut. de adopt. tamen talis filius adoptiuus dicitur suus, & succedit tanquam suus, text. est in l. cùm in adoptiuis. in vltim. colum. in princip. in versic. [habere eum etiam sui hæredis ius.] C. de adopt. & ibi Bald. in 3. colum. ad hoc notans istum text. dicit esse mirabile, quòd quis sit suus, & non in potestate. Idem videtur probare text. Institut. quibus modis testa. infirm. in princip. quamuis necessariò text. ille intelligi debeat in adoptato ab auo paterno, vel materno, ita ℘ transeat in potestatem: aliàs non procederet ille text. quia aliàs præteritus non rumperet testamentum. d. l. cùm in adoptiuis. §.
12 sed ne articulum. ¶† Adde etiam, quod dicit Bald. in l. eam
e quam. in 2. colum. C. de fideicom. quòd existentia sui hæredis
13 habet locum in adoptiuis, & etiam in filijs legitimatis; [e] quod vltimum diligenter not. quia non recolo alibi me legisse, † ℘ legitimatus censeatur suus hæres, & succedat tanquam suus,
f licèt text. dicat, quòd legitimatus [f] bene transit in potestatem legitimantis patris. §. generaliter. in Authen. quibus modis nat. effic. sui. sed quòd sit suus, non legi alibi præter Bal. nisi tu ponderares illam rubr. quibus modis natu. effic. sui, considerans an
14 illa dictio sui, stet propriè, vel ne. † Facit, quia si aliquis acquirit emphyteusim, vel feudum pro se, & suis hæredibus, quòd appellatione suorum hæredum venit filius naturalis, vel spurius legitimatus ad feuda. Rapha. Cuma. in consi. 216. incip. Reuerendus pater dominus Episcopus Vicen. in 5. colum. quia sunt verè filij, & verè legitimi, siue ius naturale, siue ius ciuile attendamus, vt in Authen. quibus modis natu. effic. sui. per totum. Faceret illud, quod dicit Barto. quòd legitimatus censetur verè legitimus, vt dixi in l. 1. s̃. de bono. possess. contratabu.
15 † Hinc est, quòd legitimatus post testamentum [g] conditum
g rumpit testamentum, sicut si verus, & proprius filius fuisset pręteritus, secundum Bald. & Moder. in l. filius à patre. §. 1. ff. de lib. & posthu. & Bald. in d. l. cùm in adoptiuis. in 3. colum. cum concord. quas plenè ponam super rubr. j̃. de posthu. hære. in-
16 stit. vbi reseruo. ¶† Alius casus est, quando nepos viuo auo esset conceptus in vtero, sed non natus, iste non est in potestate: certè si moriatur auus condito testamento, in quo exhæredauerit filium, qui etiam sit mortuus, & hæres scriptus repudiet, & alter abstineat ab hæredit. certè nepos natus post mortem succedit vt suus auo, & sic est suus, dato ℘ nunquam fuerit in potestate, text. est in d. l. si quis filio ex hęredato. in princip. ff. de iniust. rup. cum alijs iurib. s̃. alleg. in secunda specie liberorum.
17 ¶† Alius casus est, q̃ filius in potestate ingreditur monasterium: nam desinit esse in potestate patris, cùm transeat in potestatem Abbatis. gl. est ordi. in l. si ex cã. §. pen. ff. de mino. tex. in c. indecorum. de ætate, & quali. & tñ durat suus hęres patri, & succedit sicut suus. tex. est in l. Deo nobis. C. de episco. & cler. & ibi Cy. & Bal. ad hoc notant. Bar. in l. item in potestate. ff. de his, qui sunt sui, vel ali. iur. Bal. in l. apud hostes. in vlt. col. C. de suis, & legi. & l. sub conditione. ff. de lib. & postu. Bald. in d. l. cùm in adoptiuis. in 3. col. in fi. C. de adop. & Bal. hic in 1. colum. Bar. in Auth. si qua mulier. in 2. col. & ibi Bal. in pen. colu. C. de sacros. eccle. & Bal. & Ang. in l. nepotes. ff. de his, qui sunt sui. quamuis ꝛrium, & malè teneat Ang. in d. l. sub conditione. qui reprehen-
18 ditur per Mod. ibi. † Similiter per episcopalem dignitatem filius eximitur à patria potestate, vt in Auth. presbyteros. C. de
h episc. & cler. & similiter dignitas sacerdotalis [h] ordinis liberat à patria potestate, ſm Host. in c. indecorum. de ætate, & qualit. &

tamen

ADDITIONES.

a ¶ Singulariter. Adde Bar. in l. 1. §. si pater. col. 2. versi. ex hoc concludo. ff. de coniungen. cum emancip. libe. PVRPV.

b ¶ Excluderet filiã. Adde Bart. in l. Gallus. in §. & quid si tantum. ff. de libe. & posthu. Bar. in l. 1. ff. ad Tertul.

c ¶ Si quis. Adde Alex. in l. filiæ dotem. 2. colum. j̃. de collat. PVRPV.

d ¶ Filius adoptiuus. Adde gl. in c. 1. de cog. le. Instit. de adop. in §. sed hodie.

e ¶ In filijs legitimatis. Adde An. Ro. in tract. de legitimatione.

f ¶ Quòd legitimatus. Adde Card. Alex. in repe. c. per venerabilem, qui fil. sint legitimi.

g ¶ Legitimatus post testamentum. Adde Bal. & Bart in l. Gallus. in §. & quid si tantum. ff. de lib. & posthu. Io. de Imol. in l. ex facto ff. de vulg. & pupil. Bal. in addi. Spec. in tit. de succes. ab intest. ver. no. quòd legitimatio.

h ¶ Sacerdotalis. Adde Docto. in c. quia nos. de testa. Doct. in c. si annum quartum decimum. in §. in huiusmodi. de iud. lib. 6. Card. Alex. in c. per venerabilem. in §. quod autem. qui fil. sint legi.

* Declara, vt per Cate. ver. sacerdotium. eundem Ias. in l. in pupillari. num. 9. & in l. moribus. nu. 22. ff. de vulg. Pract. Masuer. tit. de excep. nu. 23. Boer. q. 121. nu. 12. Rol. an. cons. 35. nu. 19. lib. 3. Quid in clericis secularibus, vide Boer. d. q. Abb. in c. cùm desideres. de sent. excom. in c. in præsentia. de proba. & quomodo dissoluatur patria potestas, dic, vt per Villal. inter com. opi. lib. 14. ver. patria potestas. Ias. in l. patre furioso. nu. 46. & seq. ff. de his qui sunt sui. MASVER.

Source : BIU Cujas

Ias. super Secunda Codicis.

tamen iura legitimorum non pdit. §. illud. in Auth. consti. quæ de digni. Item & suitatem, quia non desinit esse in potestate præteritus, nisi sit sibi commodum, & non aliter. glo. in l. si ex causa. §. Papi. & ibi Bar. ff. de mino. Bar. in l. item in potestate, & in l. filium. ff. de his, qui sunt sui. Bal. in d. l. Deo nobis, & l. apud
19 hostes. C. de suis, & legit. ¶† Alij, & quartò sunt filij, qui non sunt sui, nec in potestate, prout sunt emancipati filij. Item nepotes nati, & concepti post mortem aui. §. 1. Insti. de hære. qua-
20 li. & disse. ¶† Et iuxta hæc subiungit Bal. in secundo euidentiali reperiri triplicem qualitatem hæredum: aliqui sunt sui, & necessarij, aliqui necessarij tantum, alij merè voluntatij, quos ad literam declarat tex. Insti. de hære. quali. & diffe. ideo non refero. ¶ Debes etiam aduertere, quòd circa successionem nepotum habes tria iura principaliter: Primò legem istam declarantem, qualiter nepos ab intestato possit succedere auo. Secundum ius est l. Gallus. cum sim. ff. de lib. & posthu. quæ tractat de modo tumpendi testamentum aui, quando nepos est præteritus. Tertium ius est l. si quis filium. §. fi. C. de inofficio. testa. tractans de querela non præparata, quę transmittitur ad nepotes. Et ista sufficiant quantum ad primum, scilicet quātum ad per-
21 sonas succedentium. ¶† Circa secundum scilicet circa modum succedendi, dic, ꝙ est duplex, vnus de iure ciuili, alius de iure prætorito. Modus succedendi de iure ciuili etiam est duplex, vnus ex testamento, nam quicunque institutus est hæres, de iure ciuili ex testamento succedit. l. lege obuenire. ff. de verb. signifi. iunctis pulchrè declaratis in euidentialib. l. vnicæ. ℨ. qñ non per. par. vbi declaraui, an talis propriè, & strictè sit legiti-
22 ma successio. † Alius, & secundus est modus succedendi de iure ciuili ab intestato: & hic debes considerare quatuor iura. Primum fuit ius antiquissimum legis 12. tabularum, quo iure ab intestato solùm duo succedebant, scilicet sui hæredes, & il-
a lis non extantibus proximus agnatus: [a] aliàs statim admitteba tur fiscus, vt Insti. de leg. agna. succes. in prin. & l. fin. ff. de succe. edi. & l. 2. in prin. cū glo. & §. 1. ff. de suis, & leg. & clarius patet in §. si plures. iuncto §. placebat. Insti. de leg. agna. succes. & verba eius ponuntur in l. pronunciatio. §. 1. ff. de verb. sign. nam verba illius. l. 12. tabul. erant ista: [non existente suo hærede, proximus agnatus familiam defuncti habeto.] Verùm, quia ista l. erat nimium rigorosa, & nimium fauebat fisco, cùm excluderet matrem à successione filij, & ècontra, item excludebat omnes cognatos, ideo secundo loco factum est secundum ius ciuile, scilicet Senatusconsultum Tertulianum, quo cautum est, quòd mortuo filio ab intest. succedat mater, & non fiscus: eodem modo factum est Senatusconsul. Orficianum, quo statutum est, quòd matri mortuæ succedat filius, & non fiscus. toto titulo ad Senatusconsultum Tertul. & Orficianum. Superuenit posteà tertium ius, scilicet prætorium, quo iure excluso proximo agnato non succedebat fiscus, sed succedebant cognati. Hinc dicimus, quòd cognati erant incogniti de iure ciuili, sed prætor eos admisit. l. fina. vbi dicetur. ℨ. vnde leg. l. 1. in princip. ff. vnde cogn. & Institu. de succes. cog. in princip. Hinc considerato iure prætorio resultat maxima iniquitas, ad quam prætores non aduerterunt. Pone, mortuus est aliquis ab intest. relictis pluribus agnatis. Item relictis pluribus cognatis. pone, ꝙ primus agnatus excludatur, alij omnes sunt excluſi: quia per l. 12. tabu. solùm proximus agnatus succedebat: pone, ꝙ reperiebatur vnus cognatus longè inferioris gradus, quàm esset aliquis de agnatis stantibus, certè de iure prætorio ille cognatus succedebat quamuis remotissimus in gradu, & non aliquis de agnatis: ideo superuenit quartum ius, & est illud, quo vtimur, & est ius Authen. quo iure sublata est differentia agnationis, & cognationis, & vsque ad 10 gradum agnati, & cognati admittuntur, salua prærogatiua, quia qui est proximior, præfertur, non attento an sit agnatus, vel cognatus. §. reliquum. in Auth.
23 de hæred. quæ ab intest. ¶ † Secundus modus succedendi de de iure præto de quo tractant tituli, quos legimus nunc, & iste etiam est duplex: vnus ex testamento, qui dupliciter competit, primo scriptis hæredibus secundum testamentum. Item & præteritis contra testamentum: alius est ab intest. & habet quatuor capita, vnde liberi, vnde agnati, vnde cognati, & vnde vir,
24 & vxor, de quibus videbitis in istis titu. ¶† Adde etiam, quòd est alius modus succedendi secundum legem Mosaicam, & sic veteris testamenti, quæ traditur numeri. 27. cap. Et est iste; Homo cùm mortuus fuerit absque filijs, ad filiam eius transibit hæreditas. Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos: quòd si fratres non fuerint, dabit is hæreditatem fratribus patris eius. Si autem nec patruos habuerit, dabitur hæreditas his, qui proximi sunt. Eritque hoc filijs Israel sanctum lege perpetua. Et ita refert Ange. in consi. 191. super puncto videtur prima fronte, in vltim. colum. Et not. quòd inter Iu-
b dæos [b] adhuc de præsenti non seruantur in successionibus leges nostræ, sed ista lex Mosaica, vt pulchrè consuluit Io. Calde. in consi. 11. posito super rubrica de constitu. quod incip. factum super quo consilium petitur, tale supponitur: Matheſias, &c. Et idem Calder. in consilio 10. incip. lex Mosaica. in eodem titulo, de constitu. & in titu. de consuetud. in consil. 2. quod incip. Consuetudo, quæ habet, & in titu. de test. consi. 30. Ludo. Roma. in consil. 154. incip. Præmissum laudum. ad finem. Et refert Flor. in l. maximum vitium. C. de libe. præte. ita fuisse consultum in hæreditate cuiusdam Iudæi, quæ erat 30.
c millia ducatorum. Tamen ista lex [c] veteris testamenti hodie non vendicat sibi locum inter Christianos, ex quo ius ciuile.
25 aliter disposuit, † cùm præcepta iudicialia [d] veteris testamen-
d ti non obligent in nouo, nisi in nouo sint approbata, vt not. in. 6. distin. §. his ita. & cap. fin. Et ita tenet expressè Ioan. de Imol. in l. stipulatio hoc modo concepta. in 3. colum. ad fina. ff. de
26 verborum obligat. ¶† Item præmitte, quòd circa successionem emancipatorum quatuor iura debent esse in consideratione. Primum fuit ius ciuile fforum, & C. vsque ad hæc tempora, quo iure filij emancipati à patre reputabantur penitus extranei, & non cognoscebantur à iure ciuili, nec ab intest. succedebant. §. emancipatos. Institut. de exhæred. libe. §. emancipati. Institu. de hæred. quæ ab intest. Secundum ius est prætorium, quo iure filij emancipati sunt cogniti à prætore, & succedunt quemadmodum filij in potestate, rescissa emancipatione. Instit. de bono. possess. & l. sed cum patrono. §. 1. ff. de bonor. possess. Verùm, quia attento iure ciuili, si pater habens filium, & nepotem vtrunque in potestate si emancipat filium, nepos statim subintrat in locum patris, & efficitur suus auo. §. sui. Institut. de hæred. qualita. & diffe. & ideo de iure ciuili nepos in totum succedebat auo, quia filius emancipatus licet præcederet in gradu, reputabatur penitus extraneus, prætor ergo admittendo emancipatos, sicut si essent in potestate, fecit iniuriam nepoti, & ideo ad eam mitigandam fecit edictum de coniungendis cum emancip. lib. per quod disposuit, quod isto casu nepos simul, & semel succedat cum filio emancipato, & super hoc erit. 1. pulchrum dubium, nunquid ille titulus sit correctus attento, quòd hodie de iure ciuili sublata est differentia emancipationis, & patriæ potestatis, & sic cessat iniuria prætoris, cùm emancipatus hodie de iure ciuili succedat. Tertium ius est in consideratione. l. meminimus. ℨ. de leg. hær. per quam statutum est nouiter, quod emancipati succedant ab intesta. ad similitudinem suorum, non tamen dicit, quòd sint sui: ideo fuit pulchrum dubium, nunquid emancipati hæreditatem patris non aditam transmittant ex potentia suitatis: de quo dixi in l. emancipata. sup. qui admit. Quartum, & vltim. est ius Authenticorum, quo iure sublata est omnis differentia emancipationis, & patriæ potestatis. §. nullam vero, in Authen. de hęred. quæ ab intesta. intellige secundum naturam illius tituli, quantum ab intestato, sed condito testamento durat adhuc differentia, vt videbitis per gloss. in l. si emancipati, vbi declarabo. ℨ. de colla. & hæc sufficiant quantum ad secun-
27 dum, scilicet quantum ad modum succedendi. ¶† Circa tertium, scilicet circa successorium edictum debes scire, quid sit successorium edictum. dic, quod successorium edictum est, ꝙ prioribus non petentibus sequentes admittuntur, text. in
28 l. 1. in fin. & ibi glo. vltim. ℨ. de succes. edicto. † Et istud succes. edictum habet locum quadrupliciter: aliquando de capite in caput; aliquando de gradu in gradum: aliquando de persona in personam: aliquando, & quarto mixta consideratione ca-
29 pitis, & gradus simul, & semel. † Quid autem sit caput, quid sit gradus, declarat Bald. diffiniendo in rubr. ℨ. de succes. edict. circa princip. Caput enim nihil aliud est in ista materia nisi quædam digressio, puta de liberis ad agnatos, de agnatis ad cognatos. Gradus autem est dinumeratio in eadem linea per superius, & inferius, & ex latere, secundum Bald. licèt huic diffinitioni obstet text. in l. vnica, in princip. ff. si tabu. testa. nul. exta.

¶† Circa

ADDITIONES.

a ¶ Agnatus. Adde Alex. & Ias. in l. illam. ℨ. de colla. in 1. euiden. PVRPV.

b ¶ Quod inter Iudæos. Adde Spec. in tit. de Iudæ. in §. 1.

c Ista l. Amplıatur ergo ad Iudæos in omni casu, vbi lex Mosaica disponit, Barba. lib. 3. consi. 65. illud. col. pen. & fin. PVRPV.

d ¶ Iudicialia. Adde, quod præcepta iudicialia veteris testamenti tendentia ad decisionem causarum, vel imponentia certam pœnam pro delicto, non obligant, nec seruari debent nisi quatenus per haben. potestatem l. conden. post legem noui testamenti fuerint approbata, teste Alex. consi. 13. num. 19. lib. 7. Rol. consi. 35. num. 46. lib. 2. Quid de præceptis veteris testamenti figuratiuis, seu continen. ceremonias, & dic, ꝙ non sunt obseruanda, secus si mores contineant, Abb. in titu. de purifi. post par. quæ omnia declara, vt per Rob. de ordi. iudi. 3. parte prin. c. 3. nu. 13. MASVER.

Source : BIU Cujas

30 ¶† Circa ergo caput debes ſcire, quòd ſunt quatuor capita, liberorum, agnatorum, cognatorum, & vnde vir & vxor, & in omni capite poteſt habere locum ſucceſ. edic. de capite in caput: puta deficente capite liberorum, quia nulli ſint, vel ſint excluſi, ſuccedit ſecundum caput agnatorum, & ſic habet locum ſucceſ. edic. hęc eſt quędam tranſgreſſio ſucceſſionis de vno capite ad aliud, & ſic ſucceſſiuè. l. poſt conſanguineos. in princip. ff. de ſuis & legit. l. 1. in princip. ff. ſi tabu. teſta. nul. ext. & a Inſti. de leg. agna. ſucceſ. in prin. Fallit in ſuis, [a] hoc eſt in filijs in poteſtate, vel in ſimilibus, in quibus non poteſt habere locum ſucceſſo. edict. quia de iure ciuili filij in poteſtate velint nolint ſunt ſui hæredes: ideo non poteſt deficere eorum caput. Exiſtentibus ergo ſuis, non eſt tractandum de aliquo ſucceſ. edic. nec de capite in caput, nec de gradu in gradum, vt tenet glo. in rub. ff. de ſucceſ. edic. ita etiam tenet Bart. in l. 1. §. poſt ſuos. ff. de ſuis & legi. & dom. Alexan. hic in 1. & 9. colum. circa fin. & ratio eſt, quia ſuis exiſtentibus non poteſt deficere locus, quia de iure ciuili ſunt ſui, & neceſſarij hæredes. Hinc videbimus infra, nunquid attento, quòd ſuis hæredibus eſt datum beneficium abſtinendi, quod permittit prætor. §. ſed his prętor. Inſti. de hę-
31 redi. quali. & diffe. † nunquid in ſuis hęredibus hodie habeat locum ſucceſſo. edict. vel ne. ¶ Secundò dixi, quòd eſt conſide-
b randus gradus: [b] nam in quolibet capite poſſunt eſſe plures gradus excepto gradu viri, & vxoris: nam in capite liberorum poſſunt eſſe filij, nepotes, & pronepotes, & deinceps: nam omnes iſti ſunt ſub eodem capite liberorū, & tamen ſunt diuerſi gradus. Eodem modo in capite agnatorum poſſunt eſſe plures, & diuerſi gradus. poſſunt eſſe fratres defuncti, filij fratrum, & filij filiorum fratrum: iſti omnes ſunt in capite agnatorum, ſed diuerſis gradibus, & in iſtis nunquid ſit locus ſucceſſorio edicto de gradu in gradum, dic, quòd in ſuis attento iure ciuili non poteſt tractari de ſucceſſorio edicto, cùm ipſo iure ſint hæredes. ¶ In capite autem agnatorum, ſi ſint excluſi exiſtentes in primo gradu, nunquid ſequentes in gradu admittātur, & ſic ſit locus ſucceſſorio edicto de gradu in gradum in agnatis, debent in hoc eſſe tria iura in conſideratione. Primum eſt ius. l. 12. tab. confirmatū de iure Digeſtorum, quo iure, excluſo primo agnato defuncti, aut repudiāte, ſtatim admittebatur fiſcus, omnibus alijs excluſis, & tunc non poterat eſſe locus ſucceſſorio edicto, cùm fiſcus omnes excluderet, vt ſupra proximè fuit dictum. Verùm quia iſtud ius erat valde rigoroſum, ideo ſupernenit prætor, qui diſponit, quòd excluſo agnato proximo non veniret fiſcus, ſed ſuccederent cognati, qui iungebantur per lineam fœmininam, & ſtatuit prætor, quòd in iſtis cognatis eſſet locus ſucceſſorio edicto de gradu in gradū, quia quando erat excluſus cognatus exiſtens in primo gradu, non veniebat fiſcus: imò ſuccedebat ſequens in gradu, & ſic ſucceſſiuè.
c l. 1. §. gradatim. [c] ff. de ſucceſ. edic. Et ſic vides tu pronecte, quòd olim in capite agnatorum non erat locus ſucceſ. edicto de gradu in gradum, imò excluſo agnato primi gradus non veniebant ſequentes agnati, ſed admittebatur fiſcus. In capite autem cognatorum erat locus ſucceſ. edict. à primo gradu vſque ad vltimum, excluſo fiſco. d. l. 1. §. gradatim. Et potuit eſſe ratio iſtius iuris antiqui ſecundum Cyn. in rubri. ff. de ſucceſ. edic. in 3. quæſt. & dom. Chriſtoph. in §. fin. in pen. col. Inſti. de legi. agn. ſucceſ. nam ius ciuile non curauit de linea fœminina, nec de venientibus per lineam fœmininam, & ſic de cognatis, ſed ſolus prætor cognatos admiſit. Conſiderans ergo prætor, quòd cognati non admittebantur, niſi excluſo agnato: ideo in recompenſationem tarditatis, prætor volens multum fauere cognatis, ſtatuit, quòd in capite cognatorum eſſet locus ſucceſ. edict. de gradu in gradum, quamuis in capite agnatorum ſecus
d eſſet. Verùm quia conſiderato [d] iſto ſecundo iure, reſultabat maxima iniquitas, nā eueniebat, ꝙ excluſo primo agnato per repudiationē, vel aliter, ſequens agnatus non ſuccedebat, ſed ſuccedebat cognatus, cuiuſcunq; gradus, & ordinis eſſet: eueniebat ergo aliquando ꝙ cognatus, q erat in quinto vel ſexto gradu, admittebatur ad ſucceſſionem excluſo agnato, qui erat ſecundi gradus. Ideo ſuperuenit tertium ius Imperatoris poſitum in §. placebat. Inſti. de legi. agna. ſucceſ. quo iure ſtatutum eſt, ꝙ ita in capite agnatorum habeat locum ſucceſ. edi. de gradu in gradum, ſicut erat in capite cognatorum de iure præto. ¶ Intellige tamen prædicta, quòd hodie tam in capite agnatorum, quàm cognatorum eſt locus ſucceſ. edic. de gradu in gradum, quando exiſtens in primo gradu excluditur de iure communi per repudiationem, vel lapſum temporis, tunc ſequentes in gradu bene admittuntur: ita intellige prædicta: ſed ſi exiſtens in primo gradu de iure ſpeciali excluderetur: puta, quia adiuiſſet hæreditatem, poſtea beneficio reſtitutionis in integrum, quia minor 25. annis eſſet reſtitutus, & ſic excluderet iure ſpeciali reſtitutionis in integrum: tunc nec in agnatis, nec in cognatis eſt locus ſucceſ. edict. attento iure prætorio, ſed ſuccedit fiſcus, text. eſt ſingul. in l. fin. ff. de ſucceſ. edict. ſecus eſt de iure ciuili, quia etiam ſi primus in gradu excludatur de iure ſpeciali beneficio reſtitutionis in integrum, tamen ſequentes admittuntur, & non fiſcus l. 1. §. ſi quis adita. ff. ad Tertul. Et ſic vides, quòd in hoc vltim. eſt differentia inter ius prætorium, & ciuile, & ita declarat Barto. in rubric. ff. de ſucceſſo. edict. in 1.
32 colum. in verſic. quæro. 2. ¶† Tertiò dixi, quòd eſt conſideranda perſona, & in hoc aduerte. Aut quæris nunquid ſucceſ. edic. habeat locum de vna perſona ad eandemmet perſonam. Exēplum in filio, qui habet tres qualitates reſpectu patris. nam eſt de liberis. Item eſt agnatus patri, quia iungitur per lineam maſculinam, & eſt cognatus, quia quilibet agnatus eſt cognatus, & ſic poteſt venire ad ſucceſſio. patris triplici capite, vt declaraui in l. 1. ſupra qui admit. pone, quòd ſit excluſus à primo capite, nunquid ipſe poſſit venire ex ſecundo capite, & ſic nunquid habeat locum ſucceſſo. edict. de perſona filij ad eadem met perſonam? Reſponde, quòd ſic, dummodo non ſupersint alij in priori gradu. text. eſt in l. 1. §. ſed videndum. & §. largius. ff. de ſucceſſo. edict. & l. penult. §. 1. ff. quis ordo in bono. poſſeſſio. ſeru. Aut quæris, nunquid ſit locus ſucceſſo. edict de vna perſona ad aliam. exemplum pone, ſunt plures liberi eiuſdem gradus: pone, vnus eorum excluditur, vel repudiat, nunquid alij admittantur per ſucceſſo. edict? Et in hoc reſponde, quòd non, ſed habet tunc locum ius accreſcendi. l. vnica. vbi
33 dixi. ſupra quando non pet. part. † Et eſt magna vtilitas quærere, vtrum veniant per ſucceſſo. edict. an per ius accreſcendi, quia ſucceſſo. edict. non competit niſi volentibus. l. 3. §. acquirere. ff. de bonorum poſſeſ. ſed ius accreſcendi competit ipſo iure inuitis, vt declaraui in dict. l. vnica. ſupra quando non pet. partes. ¶ Aliquando, & vltimò habet locum ſucceſſorium edictum mixta conſideratione capitis, & gradus ſimul, & ſemel. tex. habes, & exemplum in l. 1. & ibi dicetur. infra de ſucceſſo. edict. & ibi declarat Bald. ſuper rubric. circa princip. & domi. Chriſtopho. in §. fin. ad fin. Inſti. de legi. agna. ſucceſ. & iſta ſufficiant quantum ad ſucceſſorium edictum. ¶ Nunc condeſcendendo propius ad text. quædam præmitto ad intelligentiam literæ & ad figurationē caſus, quia Imperator multum breuiter, & obſcurè locutus eſt, nam non aperit litera, vtrum pater iſtius nepotis emancipati eſſet in poteſtate aui, an verò etiam ipſe eſſet emancipatus: ideo oportet neceſſariò præſupponere, ꝙ eſſet in poteſtate, quia ſi ambo fuiſſent emancipati, iſta l. eſſet de indubitabili, quia emācipati iſto iure erant penitus incogniti de iure ciuili, ſed admittebantur de iure prætorio. Eodem modo ſi pater nepotis fuiſſet emancipatus, & nepos in poteſtate, cerrē nepos fuiſſet ſuus auo, & tunc etiam iſta l. non procederet. Neceſſario ergo præſuppone, ꝙ pater iſtius nepotis erat in poteſtate, quod etiam expreſsè declarat Bald. hic in 7. col. in ver. & ex prædictis eſt concluſa, &c. Et ſi tu ſubtilis dicas, ꝙ iſtud eſt diuinare ad tex. ego reſpōdeo, ꝙ non, & probo, nam iſta l. loquitur in dubio; ſed in dubio filius præſumitur in poteſtate, niſi probetur emancipatus, text. eſt in l. ſi filius. ff. de proba. & in l. ſi emancipat. in verſi. *teque emancipatum probatum fuerit*, quem ibi ad hoc notāt Mod. ff. de colla. idem tenet Ang. & alij in l. ſed & ſi de ſua. ff. de acq. hęre. & plenè do. Bartho. Veron. in cautela. 164. & ita tenet, licèt glo. noſtra faciens quatuor caſus dicat, ꝙ iſta l. procedat in tribus primis. ¶ Secundò, quia tex. non aperit, vtrum pater nepotis adiuerit hæreditatem aui, vel ne, oportet neceſſariò præſupponere, ꝙ pater nepotis non adiuit hæreditatem aui, & licèt tex. non dicat, iſtud oſtenditur, & eſt indubitatum, quia ſi pater adiuiſſet hęreditatem aui, eſſet effectum vnum patrimonium, & vna hæreditas, & ideo tunc non poſſet procedere iſta l. quia nepos non poſſet acceptare hęreditatem aui, & repudiare hæreditatem paternam, ex quo nunc eſſet vnum patrimoniū. l. ſed & ſi plures. §. filio. ff. de vulg. & pupil. l. 2. ff. de acquir. hæred. Et iſtam ratio. aſſignat glo. 1. hic circa med. imò plus ſi pater adiuiſſet hæreditatem aui, quia per aditionem eſſet effectum proprium patrimoniū filij, non

eſſet

ADDITIONES.

a ¶ In ſuis. Limita vt per Ang. hic, & Socin. in l. 1. colum. 78. in 4. q. vlt. q. princ. ff. de vulga. PVRPV.

b ¶ Gradus. Adde tria iura Alex. vbi limitat, niſi ille qui erat prior in gradu, & pro cuius excluſione tractatur, aliquid accepiſſet, dicens ſe eſſe contentum, quia tunc impediretur edictum ſucceſſorium. Alexand. in l. pactum. col. 3. ver. 2. caſus. ff. de colla. PVRPV.

c ¶ Gradatim. Non inuenio, ſed probatur in §. placebat. Inſtit. de legi. agn. ſucceſſ. PVRPV.

d ¶ Conſiderato. Imò non eueniebat iſta iniquitas, ſed ille agnatus ſecundi gradus poterat admitti tanquam cognatus. §. placebat. Inſti. de leg. agn. ſucceſſ. l. inter agnatos. ff. de gradi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

eſſet amplius hæreditas aui, nec amplius poſſet tractari de hæreditate aui, ſed eſſet patrimonium, & hæreditas filij. gloſſ. eſt in l. hæres quoque. ff. de acquiren. hæredita. & glo. in l. 1. §. per ſeruum. vbi Docto. præcipuè Moder. ff. de acquirend. poſſeſſio. & melior text. de iure Inſtitu. de hæred. qualit. & differen. in princ. & in §. 1. Inſtitu. quibus ex cauſ. ma. licet, vel non. Videas ergo, quòd neceſſariò præſupponendum eſt, quòd pater nepotis nō adiuit hæreditatem aui, & licèt text. non dicat, tamen ita oportet præſupponere. Quid ergo fecit? aliqui intelligunt, quòd iſte pater nepotis repudiauit hæreditatem aui, & ita etiam videtur intelligere Barto in l. ſi quis filium famil. §. 1. in fin. ff. de acquirend. hęredit. & ſi iſtud tenemus, verbum negat, poſitum in tex. non importabit myſterium iuris, ſed accidentiam facti: tamen iſte text. in verb. negat, vt declarat Bar. probat duo. vnum expreſsè, & aliud tacitè: expreſsè, quòd nepos qui negat ſe hæredem patris præmortui, non poſſet habere ſucceſſionem auitam, niſi de iure præto. ergo innuit, quòd ſi nepos non negaret ſe hæredem patris, quòd tunc poſſet habere hæreditatem aui de iure ciuili, & tamen ſi pater repudiaſſet hæreditatem aui, dato, quòd nepos eſſet hæres patris, non poſſet ex perſona patris habere hæreditatem aui, poſtquam pater iſtam repudiauit, & ſic verbum negat, poſitum in text. nil importaret. & iſtud fate-
* tur gl. magna ante medium, *& communiter Docto.* ſed quia illud non eſt præſumendum, quòd Imperator in iſta l. ſine myſterio dixerit, quòd nepos negabat ſe hæredem patris, idcirco iſte primus ſenſus ex hoc, & alijs infra dicendis nō ſatisfacit mihi. Niſi tu ſubtiliter diceres, quòd dato, quòd pater nepotis repudiaſſet hæreditatem aui, tamen ſi ipſe pater viueret, poſſet reuocare abſtenſionem intra triennium l. ſi. C. de repu. hæred. Ita eodem modo nepos ſi non negaſſet ſe hæredem patris, potuiſſet etiam ipſe ex perſona patris reuocare intra triennium, vt firmant Ful. & Ludo. Rom. & propterea tex. præſupponit, quòd nepos negauit ſe hæredem patris. tamen an iſtud vltimum ſit verum, quia eſt pulchrum & ſubtile, infra diſputabitur in loco ſuo. ¶ Ego ex alijs pleriſque non teneo iſtum ſenſum, quòd in iſta l. pater nepotis repudiauerit hæreditatem aui. Primo, quia iſta l. loquitur in dubio, & in dubio nemo præſumitur iactare, & ſic repudiare hæreditatem aui locupletem. l. cùm de indebito. in princip. ff. de proba. Secundò, & fortius (& huic nunquam vidi reſponſum) quia ſi pater repudiaſſet hęreditatem aui, dato, ꝙ de iure ciuili eſſet ſuus hæres: tamen ſi repudiaſſet, ex quo etiā eſt mortuus, non crederem, quòd nudum nomen ſui hæredis habeat nocere nepoti, quominus nepos etiam de iure ciui. ad-
a mitteretur, ꝓ tex. ad literā in l. 2. §. ſed ſi ſint ſui. [a] ibi *ne nudum nomen ſui hæredis noceat.* ff. ad Tertul. & text. in l. ſi ex modica. §. ſi filius. ff. de bon. libe. & l. ſiue libertus. §. fin. ff. de iure patro. firmat Bald. in l. vnica. in 1. colum. C. de his, qui ante aper. tab. Item mouent me, quæ dixi in l. vnica. in glo. in 2. intellectu. ſupra quando non peten. par. vbi tenui, quòd quando filius in poteſtate repudiat, quamuis propter ſuitatem remaneat hæres de iure ciuili, tamen illud nudum nomen hæredis non impedit ius accreſcend. Sicut ergo in filio ſuo repudiante, vel aliter excluſo habet locum ius accreſcen. non obſtante ſuitate, vt ibi dixi, ita etiam debet habere locum ſucceſ. edi. & iſtud videtur etiam fortiter facere. Mouet etiam me multum, quia ſi iſta l. intelligeretur quando pater nepotis repudiauit hæreditatem aui, certè iſta l. eſſet indubitanter correcta per l. defunctis. ff. de legi. hæred. alleg. per Bar. cui bene reſponderi non poteſt. Et propterea teneas, & melius, quòd pater nepotis non adiuit hæred. aui, vt primò dixi, nec etiam repudiauit, quòd in dubio præſumendū eſt, & per alia, quæ dixi, ſed deliberans deceſſit hęreditate auita non adita, nec repudiata, & tunc omnia bene procedunt in tex. quia tunc tex. rectè pręſupponit, quòd nepos negat ſe hæredem patris, quia ſi non negaret ſe hęredem patris, ſed eius eſſet hæres, tunc pater hæreditatem auitam non aditam nec repudiatam tranſmiſiſſet ad nepotem ex multiplici capite. Primò ex potentia ſuitatis. Secundò beneficio. l. vnicæ. C. de his, qui ante aper. tab. Tertiò beneficio iuris deliberandi, per l. cùm antiquiorib. C. de iure delibe. Iſta omnia declaraui in l. emancipata. ſupra qu. admi. Sed huic vnum obſtat, quod dixi infra in ſequen. char. in 2. pagina. in prin. Tertiò habes ponderare, quod tex. cum myſterio prælupponit, quòd auus deceſſit inteſtatus: nam ſecundum Cy hic in 3. opp. & ego plenius dicam, ſi auus feciſſet teſtamentum, nepos ex teſtamento potuiſſet ſuccedere de iure ciuili, dato, quòd pater præceſſiſſet eum in gradu. Primò, quando auus feciſſet teſtamentum, & inſtituiſſet filium, deinde nepotem ſub ſtituiſſet, iuxta. l. fin. ff. de condi. inſti. potuiſſet tunc nepos ex ſubſtitutione venire de iure ciuili, dato, quòd fuiſſet emancipatus, quia etiam emancipatus ſuccedens ex teſtamento, eſt cognitus de iure ciuili: ſecus ſi ab inteſta. l. ſi ex duob. in prin. & ibi Ba. ad hoc not. ff. de bon. poſſ. contratab. idem Bart. in l. illud. §. fin. eod. titu. bonus tex. in ꝑ. cæteri. inſtit. de hęred. qual. & differen. Item condito teſtamento per auum, dato, quòd pater præcederet nepotem in gradu, tamen ex teſtamento nepos poteſt eſſe ſuus hęres auo in duobus notabilibus caſibus, quos declaraui. ſ. in 1. euidentiali. ideo tex. congruenter pręſupponit auum inteſtatum. ¶ Succeſſiuè tex. præſupponit, ꝙ pater fuerit mortuus poſt auum defunctum, & iſtud etiam eſt cum myſterio, quia ſi pater deceſſiſſet ante auum, filius fuiſſet in primo gradu auo, & ſic ſuus hæres, & ſic de iure ciuili ſuc-
34 cederet auo, vt declaraui in euidentialibus. ¶† Succeſſiuè text.
b dicit, *maximè emancipatus*, iſta dictio maximè, [b] includit etiam ſi nepos fuiſſet in poteſtate. Et pondera ſecūdum Fulg. & Lud. Rom. hic, quòd dictio maximè, includit caſum magis dubitabilem. nam quando nepos erat emancipatus, & ſic incognitus de iure ciuili, minus dubium erat, quòd non poterat ſuccedere auo de iure ciuili, ſed ſolùm de iure prætorio, tamen concluditur, quòd idem ſit, ſi nepos fuiſſet in poteſtate, & rationem ſtatim intelligetis. dictio ergo maximè, quæ eſt incluſiua, debet includere caſum magis dubitabilem. gloſſ. eſt in l. illud. ff. ad l. Aquil. glo. in l. quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. de mino. adde l. ſi quis pro vxore. in princip. ff. de dona. inter virum & vxo. & de iſta dictione dic, vt not. per Barto. in extrauag. ad repri. in verbo, & maximè, per glo. in l. ſequitur. §. 1. ff. de vſucap. cum ſimi. & in l. qui ſtatus. ff. de re milit. Et hic adde bonum text. in l. non-
c nunquam. ff. de coll. bon. Secus [c] eſt ſecundum Fulg. in dictione etiam, quæ eſt pariter dictio implicatiua, quæ implicat caſum minus dubitabilem, & tam ſcholaris intelliget iſtam l. quæ implicat caſum minus dubitabilem, quàm etiam Doctor, in quo minus eſt dubij. l. etiam. C. ſi tuto. vel cura. interu. Tu circa iſtam dictionem maximè, nota, & aduerte ſubtilius, quòd in iſto tex. nepotem fuiſſe emancipatum non importat cauſam
35 finalem. Et iſtud patet per pulchram regulam, † quòd quando dictio maximè, iungitur cum verbis importantibus cauſam finalem, tunc abundat, nec ſtat implicatiuè, imò tunc ponitur pro taxatiua. ita dicunt Ioan. Andr. dom. Anto. de But. Imo. & alij in c. ad abolendam. per illum text. & glo. de fi. presby. dom. Alex. in conſi. 77. in 3. volum. incip. viſis dubitationibus eleganter formatis, in vltim. colum. Adde text. in c. ſi quis Epiſcopus damnatur, iuncta gloſſ. in verbo. & maximè. 11. quæſt. 3. & in c. cùm olim, in verb. maximè ſenes. iuncta glo. fin. in fin. de teſti.
36 & in c. cùm contingat. iuncta glo. 1. de for. compe. † Et idem in
d dictione præſertim. [d] cap. illud. iuncta glo. 12. diſtin. ¶ Iſtis ſic ꝑſuppoſitis pone ſic caſum, mortuus eſt ab inteſt. auus, relicto filio in poteſtate, item relicto nepote, non curo an eſſet in poteſtate, vel emancipatus, quia tex. dicit, *maximè emancipatus*: deinde mortuus eſt pater nepotis non adita tamen hęreditate patris ſui, ſ. aui, nec etiam repudiata, nūc ſupereſt ſolus nepos, qui videt duas hr̃ditates, vnam aui, aliam patris ſui. Itē videt, ꝙ hæreditas aui eſt locuples, hæreditas aūt patris eſt inuoluta multis debitis, & propterea vellet hr̃e hęreditatē aui, ſed nollet eſſe hęres patris, quęritur, nunquid de iure ciuil. iſtud poſſet ꝙſequi? Rñdet Imperator, quòd non. Et ratio huius deciſionis eſt, prout in duobus verbis declarat Bald. hic in 6. colum. in princ. quia cùm tempore mortis aui inteſtati pater in gradu præcederet nepotem, per conſequens etiam præcedit non ſolùm ordine, ſed etiam acquiſitione, quia l. ciuilis fecit eum ipſo iure ſuum, & neceſſarium hęredem abſque alia aditione, & propterea, quia de iure ciuili locus patris non eſt euacuatus, ideo de iure ciuili nepos non admittitur ad hęreditatem aui. Quod etiam clarius oſtēditur (& hic iacet punctus) aut. n. nepos vult ſuccedere auo de iure ciuili tanquam ſuus hęres, & iſtud facere non poteſt duplici ratione. Prima, quia nepos ab inteſt. non potuit eſſe ſuus hęres auo, quia tempore mortis aui pater nepotis pręcedebat eum in gradu, & ſuitas, quę eſt nobilis, nunquam capit niſi vnum gradum, vt declaraui ſupra in euidentialib. Secunda ratio eſt, quia in ſuis non eſt locus ſucceſſo. edicto de gradu in gradum, vt declaraui in euidentialibus, dato,

quòd

ADDITIONES.

a ¶ Sunt ſui. Illum. §. ſed ſi ſint. valde notat Iaſ. in l. precib. col. 4. verſi. ſecundus. ff. de impub. PVRPV.

b ¶ Dictio maximè. Adde l. 1. C. de reſcin. vend. Raph. Cuma. conſi. 88. inc. Fran. de la Canipa. in vlti. colum. Fely. in c. ſicut. colum. 11. verſic. fallit tertio, de re iudic. Iaſ. in l. 1. de officio eius. Plura Abb. in cap. 2. 11. nota. de ſumma Trinitate.

c ¶ Secus Iaſ. in l. 1. verſi. 5. fallit. de offic. eius. & in l. 1. ad fi. ff. tit. 1. Alexan. lib. 1. conſi. 133. in col. 4. PVRPV.

d ¶ In dictione præſertim. Adde l. fi. de his, quæ in teſta. delen. l. in ambigua. ff. de legi. Ioan. And. in addi. Spec. tit. de teſt. in §. 1. ver. item excipitur. Doct. in c. licet. de for. compe. & in c. per venerabilem. qui fil. ſint legit.

Source : BIU Cujas

q̄ millies iſte nepos poſſit eſſe ſuus, q̄ eſt falſum, & ſic ſtat, q̄ de iure ciui. nepos ab inteſta. non poterat ſuccedere auo tanq̄ ſuus. Aut iſte nepos vult ſuccedere tanq̄ agnatus, qa iungitur auo per lineam maſcu. & iſtud ēt facere nō poterat de iure ciuili tempore iſtius legis, quia cùm tempore mortis aui pater nepotis eſſet proximior agnatus auo, quia erat in primo gradu, certè excluſo primo agnato admittebatur fiſcus ēt excluſis alijs agnatis, vt declaraui in euidentialibus. Apparet ergo, q̄ iſte nepos non poterat ſuccedere tanquam agnatus: minus poterat ſuccedere de iure ciuili tanquam cognatus, quia cognati tempore iſtarum ll. non erant cogniti à iure ciuili. Inſti. de ſucceſ. cog. in prin. ergo apparet, q̄ ex nullo capite, & ex nullo modo nepos poteſt venire ad hæreditatem aui inteſtati de iure ciuili. Quæritur ergo, nunquid ſaltem poſſit venire de iure prętorio, & reſpondetur, q̄ ſic, q̄ poteſt venire de iure præto. per bon. poſ. intellige. ſ. vnde liberi, licèt tex. non dicat, vt conueniat præſenti tit. Et ratio diuerſitatis eſt, quia licèt de iure ciulli. primum caput eſſet plenum, & occupatum propter ſuitatē: ideo non poterat eſſe locus ſequenti in gradu: tamen quia attento iure præto. primum caput poteſt dici euacuatum, ex quo attento iure prætorio filij in poteſtate non ſunt hæredes, ſed habent beneficium abſtinendi, quando expreſsè ſe abſtinent, vel morte excluduntur prout eſt hic, ideo nepos de iure pręto. admittitur ad ſucceſ. aui, non obſtante, q̄ pater præcedat. Et iſte eſt proprius, & verus ſenſus huius l. enucleatus vſque ad intimam medullam. Et propterea omiſſis ſummarijs aliorum Scri
37 bentium, ſumma iſtum tex. ſic pulchrè, & ſubtiliter. † Pater in poteſtate aui ab inteſt. præmortui, qui obſtat nepoti de iure ciuili, propter prioritatem gradus, & ſuitatem, non obſtat nepoti de iure præto. h. d. ſubtiliter iſta ſolennis l. Verùm, quia hodie per iura noua ſtatutum eſt, q̄ in agnatis ſit locus ſucceſ. edi. de primo gradu ad ſequentes. §. placebat. Inſti. de legit. agn. ſucceſ. Item hodie attento iure prætorio videtur, q̄ etiam in ſuis hæredib. ſit locus ſucceſ. edi. ideo hic inſurgit maxima difficultas, nunquid hodie iſta l. ſit correcta, vel ne, & ſic nunquid hodie iſte nepos poſſit venire ad ſolam hær. aui de iure ciui. præſertim tanquam agnatus, attento, q̄ hodie excluſo agnato primo nō venit fiſcus, prout erat olim, & tempore iſtius l. imò per ſuc. edi. admittuntur ſequentes agnati de gradu in gradum fiſco excluſo, quam difficultatem plenè videbimus in glo. 1. Stat ergo ex prædictis, q̄ iſta l. nullo modo poteſt ſoqui in patre nepotis qui adiuiſſet, vel ſe immiſcuiſſet hęreditati aui, & iſtud eſt indubitatum. Non etiam poteſt loqui in patre, qui repudiaſſet, quia tunc nudum nomen filij abſtinentis, & mortui nō obeſſet nepoti de iure ciuili. Et ſic videtur, q̄ iſta l. debeat intelligi in patre nepotis, qui deceſſit hęreditate aui non adita, nec repudiata. Sed caue, quia nec iſte caſus procedit ſine difficultate: nam aut pater nepotis deceſſit intra annum datum ad deliberandum, & tunc hæreditatem aui non aditam tranſmiſit ad quoſcunq; beneficio iuris deliberandi, per l. cùm antiquiorib. ſ. de iure delibe. Aut deceſſit elapſo iam anno ad deliberandum, & tunc cū iſtè pater nepotis eſſet in poteſtate aui, vt prædixi, ergo erat ſuus hæres auo, ergo hæreditatem aui, licèt non aditam, ex potentia ſuitatis tranſmiſit ad quoſcunque l. apud hoſtes. ſ. de ſuis & legiti. declaraui in l. emancipata. ſ. qui admit. ergo ſi nepos non vult hæreditatem patris, non habebit etiam hæreditatem aui de iure prętorio, quia qui erit hæres patris, habebit etiam hę reditatem aui tranſmiſſam ex potentia ſuitatis, & ſic hæres patris, in quem tranſmittitur hæreditas aui ex potētia ſuitatis, excludet nepotem etiam de iure prætorio. Iſtam difficultatem tangam in vlt. particula primæ partis glo. primæ. ¶ Iſtis ſic præmiſſis, licèt Cy. & Ang. diuidant iſtam l. in duas partes, tu diuide melius ſecundum Bal. & Saly. in 3. par. In prima ponitur thema, ex quo elicitur tacita quæſtio. In ſecunda ponitur reſpōſio negatiua attento iure ciuili. In tertia ponitur reſponſio affirmatiua attento iure præto. Secunda ibi, mortui aui. Tertia ibi, niſi per bonor. poſſeſ. Notabilia collige per te ex proximè dictis.
38 ¶† No. tex. in verbo, ſuſcipere, q̄ importat non quidem appre henſionem nudæ poſſeſſionis, imò acquiſitionem dominij, &
a hoc ideo, quia adijcitur vniuerſitati, ſeu quotæ bonorum, a vt hic, & l. cùm mota. & ibi Bar. in 2. col. & Mod. not. C. de tranſac. Bar. in l. fi. ff. de condi. ob ob cau. ſecus ſi adijceretur certæ rei, velſpeciei, tunc non importaret tranſlationem dominij, text. eſt in l. naturalis. §. 1. & ibi Bar. no. ff. de præſcrip. verb. Bart. in l. 1.
39 ff. de rer. permu. dixi in d. l. cùm mota. ¶ † Secūdò no. in verbo, facultates, q̄ idem importat, q̄ hereditatem, ſeu vniuerſalem ſucceſſionem, ideo ſi teſtator dicat, relinquo Titio facultates meas, intelligitur cum hęredem inſtituere. Facit l. cogi. in prin. in verbo facultates. ff. ad Trebel. not. per Bar. in l. ſi conſtante. in
40 princip. in 2. oppo. poſt gl. ibi. ff. ſol. matrim. ¶ † Tertiò pondera verbum, peruenerit, quod directam ſucceſſionem de iure prętorio importat, non autem obliquam, ſeu fideicommiſſariam. Aliquando ſtat obliquè. l. hęredes mei. §. cum ita. & l. hęredibus. §. fi. ff. ad Trebel. & in l. hęreditatis. ſ. de hęred. inſtit. ideo iudicatur verbum commune, ſecundum Bar. in l. centurio. in penult. colu. in fin. ff. de vulg. & pupil. & notabiliter Bald. in l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. in vlt. col. per Inn. & Can. in c. Raynutius. vbi tex. & glo. de teſta. Bart. in l. Lucius. in 2. quæſt. prin. & ibi Bald. ff. de vulg. & pupil. Bald. in l. iam hoc iure. §. 2. eod. tit. & in repetitione. c. ſi pater. in 15. col. de teſt. in 6. Alex. in conſ. 57. in 2. vol. inc. Proſpectis. in 2. col. & in conſ. 171. in 2. vol. inc. circa primum dubium. in pen. col. & in conſ. 171. in 2. vol. Viſo proceſſu cauſæ vertentis inter dominam Antoniam, & in conſ. 36. in 3. vol. inc. Viſo themate ſuper quo dubitari contingit. ¶ Gl. in verbo negat, pro cuius intellectu debes ſcire, q̄ Accurſius glo. inuenit ſuper hac. l. glo. Ioan. Cremonenſis, & eam poſuit de verbo ad verbum, poſtea inuenit gl. Vgolini, & eam poſuit de verbo ad verbum. ideo gloſ. in 2. par. repetit aliqua ex dictis in prima, & ideo fm omnes iſta glo. diuiditur in duas partes prin. In prima ponitur gl. Io. Cremo. In ſecunda ponitur gl. Vgolini. Secunda ibi, [item ideo dicit maximè.] ¶ Expedio primò gloſ. Io. & illa fm Bar. & Ang. ſubdiuiditur in quatuor particulas. Sed tu ſubtilius ſubdiuide in ſeptem particulas. In prima opponit contra text. in quantum vī velle, q̄ negando ſe hęredem inducatur repudiatio, & fatetur contrarium ſubaudiendo ad text. In ſecunda, quæ eſt ibi, qñque tñ. ponit vnum dictum. In tertia, quæ eſt ibi, ſi ergo ponas. gl. enumerat tres caſus, in quib. procedit iſta. l. quorum duo primi ſunt indubitati, qñ vterque fuiſſet emancipatus, vel nepos tñ. tertius autem caſus eſt congruus, & dubitabilis, qñ vterque erat in poteſtate, & quia pater erat proximior, nepos de iure ciuili excluditur. In quarta, quæ eſt ibi, niſi in duob. caſib. gl. opponit contra vltimum caſum, q̄ quamuis filius in poteſtate præcedat, tamen nepos de iure ciuili ſuccedit auo, & allegat tres ll. quarum prima. ſ. l. fin. ff. de cond. inſt. ponit vnum caſum, alium caſum ponunt aliæ duæ ll. in gl. alleg. & reſpondet glo. q̄ fallit in illis duabus. Dic melius, q̄ iſta. l. procedit, quando auus eſt mortuus ab inteſt. & tunc cùm pater præcedat, nunquam nepos de iure ciuili ex propria perſona ſuccedit auo. ſed ll. alleg. in gl. loquuntur, quando auus deceſſit condito teſtamento, quo caſu licet pater præcedat nepotem tamē ex teſtamento in duob. caſib. nepos poteſt ſuccedere auo. Primus eſt, quando pater fuit inſtitutus ab auo ſub conditione poteſtatiua, quæ non poterat per eum impleri vltimo vitæ ſpiritu, puta inſtituit eum ſi iuerit Mediolanum: nam ſi non impleuit, quia ſtetit per eum, excluditur pater, & nepos poteſt auo ſuccedere. l. fin. ff. de cond. inſt. Alius caſus eſt, quando auus in teſtamento exhæredauit filium, nepotem prætерijt, & inſtituit extraneum: nam ſi poſt auum moriatur filius exhæredatus, deinde ſcriptus hæres repudiet, certè nepos, qui tpe deſtituit teſtamenti reperit ſe proximiorem, ſuccedit tanq̄ ſuus auo. l. ſcripto. ff. vnde lib. & l. 1. §. ſciendum. ff. de ſuis, & leg. & iſtis duob. caſib. Bartol. addit alium caſum in l. inteſtato. ff. de ſuis, & legi. eſt corruptus Bartol. quia illa. l. non reperitur, ſed debuit allega. text. expreſſum in l. item prætor. §. final. ff. de ſuis, & legit. In quinta, quæ eſt ibi, ſed cum hodie. gloſſ. etiam opponit, quòd iſta. l. hodie procedere non poſſit, & fatetur verum eſſe, & ſic, quòd hodie iſta. l. ſit correcta, & iſtud idem repetit gloſſ. infra ponendo gloſſ. Vgolini. In ſexta, quæ eſt ibi, & ſi poneres filium. gloſſ. addit quartum caſum, in quo iſta. l. procedere non poſſet, & bene dicit. In ſeptima, & vltima, quæ eſt ibi, ſed in eo, quod dicit, quæ eſt magis difficilis, & obſcura quàm reliquæ. gloſſ. opponit contra illud, quod iſte text. innuit à contrario ſenſu, dum innuit, quòd ſi nepos non negaret ſe hæredem patris, quòd tunc poſſet habere hereditatem aui de iure cluili, iſtud videtur falſum à partibus ſufficienter enumeratis, vt in gloſſ. & ſic videtur, quòd negare, vel non negare ſe hæredem patris nihil facit, reſpondet ponendo duos caſus, in quibus ſecundum Ioan. non negando ſe hæredem patris haberet hæreditatem aui de iure ciuili. Et caue, dum gloſſ. dicit, item in eo, quòd dicit, negat, ſcilicet ſecundum duos primos caſus, dic, quod illi duo caſus verè continent tres, quia ſunt tres caſus, in quibus gloſſ. ſupra dixit hanc. l. procedere poſſe. ¶ Redeo ad primam partem gloſſ. pro cuius pleniori intelligentia reaſſumo articulum dubium, qui valde diſputabilis eſt. Nunquid per iſta verba, nego me hæredem,
41 vel nolo eſſe hæres, † vel nolo adire, inducatur repudiatio hæreditatis, vel ne? Et quantum ad ſubauditionem gloſſ. per quam reſoluitur præſens diſputatio, non fuit neceſſaria

ADDITIO.

a ¶ Bonorum. Adde. l. hæredes mei. in §. cùm ita. in fin. ff. ad Trebellia. PVRPV. Iaſ. ſuper ij. Cod.

Source : BIU Cujas

neceſſaria, vt per Fulg. hic, in 2. col. quia dato, quòd per iſta verba, negat ſe hæredem, non induceretur repudiatio: tamen donec ſtat iſta negatio, rebus ſic ſe habentibus non poſſet ex perſona patris habere hæreditatem de iure ciuili, & conſequenter eſt materia extrauagans à l. noſtra: ideo perſtringam articulũ, nec referam per alios ſcripta, ſed addam vbi occurret. In iſto ergo articulo reperio fuiſſe ſex principales opin. quas habes relatas per do. Alex. hic, referam duas principales: alias vide per te. ¶ Prima fuit ſententia gl. noſtræ, ꝙ non inducatur repudiatio. Idem tenet gl. & Bar. [a] in l. 2. §. de iur. & fac. igno. & Bart. in l. fi. ĵ. de repu. hære. & in l. ſi quis ſuus. ff. de iure delib. tenuit Iaco. But. vt refert Bald. in 3. col. Ang. & Pau. de Caſt. hic, Ang. in l. facta. §. ſi in danda ff. ad Treb. Et dicunt Cyn. Alb. Bal. & Fulg. hic, ꝙ iſta opinio ſeruatur de facto in Palatijs, præſertim in ciuitate Bonon. ¶ Pro qua opinione multa adduci poſſunt, quæ latè proſequitur Saly. hic in 3. colum. & quatuor ſequentibus. & d. Alex. poſt eum. inter alia ſtringere videtur tex. in l. nonnunquã. in prin. ff. de colla. bon dum dicit, ſed benignior eſt diuerſa ſententia, maximè cùm de bonis paternis inter fratres diſputetur: concludendo, ꝙ etiam ſi agatur de hæreditate extranei, per ſimilia verba non inducitur repudiatio, & dicit Sal. hic in 4. col. per illum tex. ꝙ præſens quæſtio deciditur, & quid ſit tenendũ, demonſtratur. Ad illum tex. reſpondet dupliciter do. Alex. hic. Ego aliter reſpondeo ſecundum Rapha. Cu. in l. ſi quis ſuus. in 2. colum. ff. de iure delib. ꝙ illa l. nonnunquam. nihil penitus facit, iuncto tex. qui declarat in l. prætor. eod. tit. ff. de colla. bono. nam debes ſcire, ꝙ quando filius emancipatus eſt præteritus à patre in teſtamento, de iure ciuili eſt incognitus, ſed de iure prætorio habet bon. poſ. contratab. ad rumpendum teſtamentum, quo rupto habet vnde liberi: ſed prætor, qui per hoc facit iniuriam filijs in poteſtate, vult, ꝙ filius emancipatus contratabulans teneatur conferre bona propria cum filijs in poteſtate, & propter hoc prætor fecit tit. de colla. bon. Modo attende, ꝙ filius emancipatus poteſt purè, & ſtatim contratabulare, ſed tenetur cauere de conferendo. dicit texr. no. in d. l. prætor. in princip. modo nunc in d. l. nonnunquam. quæritur: pone, filius emancipatus non vult cauere de conferendo, dicens ſe nolle conferre, nunquid per hoc repellitur ab agnatione iam facta, cùm eam facere poſſit antequam caueat? Dicit text. quoſdam putare, ꝙ ſic: Iuriſcon. decidit, ꝙ benignior eſt contraria ſententia, ꝙ dummodo filius intra annum præſtet cautionem, nõ priuatur ſucceſſione prætoria. Ille ergo annus ſtatuitur emancipato ad conuincendam eius contumaciam: ineptè ergo allegatur ille tex. ꝙ per illa verba, nolo conferre, inducatur repudiatio, cùm iam prius agnouiſſet bon. poſ. & iſte eſt verus ſenſus illius tex. Prętera ille tex. loquitur in bo. poſ. contratab. quę eſt odioſa, quia datur contra voluntatem teſtatoris: ideo nimirum ſi facilius per illa verba nolo conferre, tollitur. ¶ Secundò principaliter adducitur tex. in l. Titius. la 1. in prin. ff. de act. empti. vbi ſi legatarius legatum ad ſe pertinere noluiſſet, non per hæc verba inducitur repudiatio legati, & Ludo. Ro. hic multũ extollit illum tex. dicens, ꝙ eſt ſing. text. pro deciſione præſentis articuli, & ꝙ eſt de inuentione ſua noua: ſed ſalua eius pace ante eum allegauit Sal. hic, & dom. Alex. reſpondet dupliciter. Vltra eum dic clarius, ꝙ ille tex. nihil penitus facit, eo quia loquitur in caſu claro, cùm Iuriſconſ. vltra procedat, dum dicit, nec tamen liberaſſet hæredem. ¶ Tertiò adducitur tex. in l. Celſus. §. fi. cum l. ſeq ff. de arb. vbi per illa verba, nolo accipere, non inducitur repudiatio. d. Alex. hic reſpondet. Ego aliter reſpondeo, ꝙ text. ibi dicit, ꝙ non inducatur repudiatio. Vnde dico, ꝙ per illa verba, nolo adire, inducitur repudiatio, ſed poteſt mora purgari, aliàs. l. ſequens, quæ dicit, ꝙ poteſt eum pœnitere, eſſet penitus de indubitabili, ſi nõ induceretur repudiatio. ¶ Et tenendo iſtam partem, ꝙ per ſimilia verba non inducatur repudiatio hereditatis, eam limita quatuor notabilibus modis. ¶ Primò ſecundum Ang. hic, niſi poſt terminum hæredi aſſignatum ad deliberatè reſpondendum, reſponderet ſe nolle adire, vel ſimilia, tũc bene induceretur repudiatio hæreditatis. arg. l. de ætate. §. nihil. ff. de inter. act. & ita limita. d. l. filij mater. §. 1. ff. ad Tertu. Idem tenent Sal. Pau. de Caſt. Lud. Ro. & d. Alex. hic, & pro iſta limitatione d. Alex. hic allegat tex. in l. ſed & ſi alio. in verſi. planè. & ibi ad hoc in primo not. Bar. & in l. omnes qui. & ibi etiam not. Bar. ff. ad Treb. & plenius Bar. & ibi Pau. de Caſtr. in l. ſi quis ſuus. ff. de iure delib. & in d. l. filij mater. §. 1. Et iſta iura ad hoc allegat ipſemet Ang. in repe. huius l. in 2. col. Facit, qđ per iſta iura vult Bart. in l. gerit. in 3. col. ff. de acq. hæred. ꝙ licèt per iſta verba, volo adire, non inducatur aditio, vt per glo. in l. ſerui electione. in prin. ff. de leg. 1. tamen ſi iſta verba proferantur poſt terminum datũ ad delib. tũc bene inducitur aditio, qa aditio, & repudiatio ijſdẽ paſſibus ambulant, vt ibi per Bar. & l. is poteſt. ff. de acq hær. & l. nec is. in prin. eo. tit. facit etiam, quod per iſta iura dicit Bar. in l. ſerui electione. in prin. ff. de leg. 1. ꝙ licèt per iſta verba, volo eligere talem rem, non inducatur electio, vt ibi eſt gl. tamen ſi poſt terminum datum ad deliberandum diceret, volo eligere talem rem, tunc inducitur aditio. Sed tu aduerte, ꝙ ille leges notatæ ad hoc per Bart. & allegatæ per do. Alex. nihil concludenter probant, quia nihil loquuntur de repudiatione, ſed bene declarant, quando hæres grauatus reſtituere hæreditatem dicatur compulſus adire, & quando non, & diſtinguunt, an aſſignatus ſit terminus ad adeundum, vel nõ, & ita in propoſito nihil faciunt, prout expreſsè declarat Bald. à quo didici, in l. fin. §. cùm igitur. in 2. col. ĵ. de iure delib. & ipſemet do. Alex. ad hoc poſtea perpendens fatetur alibi, ꝙ ille leges nihil probant in propoſito ſuo. in l. recuſare. §. ſi quis alio. ff. ad Trebel. vbi ſimul legit dictum verſi. planè. tamen ex mente Bar. illi tex. ſic inducuntur, quia ſi per illa verba dico hæreditatem mihi non expedire, vel hæreditatem ſuſpectam, poſt terminum datum ad deliberandum inducitur repudiatio hæreditatis, quanto magis per iſta verba nolo adire, cum lapſu termini ad deliberatè reſpondendum? Sed reuera illi tex. de repudiatione nihil vrgenter probant. ¶ Secundò limitat ſingulariter Pau. de Caſt. hic, & in d. l. ſi quis ſuus. ff. de iure delib. niſi poſt talia verba ſint elapſi tres menſes, quia talia verba cũ curſu trium menſium ſequentium bene inducunt repudiationem hæreditatis. per tex. in l. fi. §. ſimilique modo. iuncta gl. ibi in verbo menſium. & ibi Bart. ĵ. de iure delib. Facit bene, quod per illum tex. dicit Bar. in l. gerit. in 3. colum. ff. de acquir. hæred. quòd licèt per iſta verba, volo adire hæreditatem, non inducatur aditio, vt per gl. in l. ſerui electione. in prin. ff. de leg. 1. tamen ſi poſt prolata dicta verba concurrerent tres menſes, induceretur aditio. de hoc dicit eſſe caſum ſing. in d. l. fin. §. ſimiliq̃ modo, qui licèt loquatur in repudiatione, tamen idem eſt in aditione, & hic adde Bar. in l. filij mater. §. 1. ad Tertul. & Lud. Rom. hic. in hoc omitto, ꝙ do. Alex. ponderat aliquos velle contrarium. Sed vltra eum ego dico, ꝙ §. ſimiliq̃ modo. nihil penitus facit, vt ibi expreſsè declarat Bal. in 1. col & ibi etiam Sal. & ipſemet do. Alex. alibi de hoc perpendens fatetur, ꝙ ille text. nihil facit, ſcilicet in d. l. recuſare. §. ſi quis alio. nam ille tex. loquitur, quando hæres expreſsè renunciauit hæreditati. nam dicit ibi text. quòd hæres, qui putat hæreditatem eſſe damnoſam intra ſpatium trium menſium aſſignatum ad conficiendum inuentarium, debet repudiare hæreditatem, & erit alienus, & ſic loquitur in repudiatione clara. ¶ Tertiò limitat notabiliter Saly. hoc non procedere, ſi adijceretur dictio amplius, vt quia diceret, nolo amplius adire, vel nolo amplius eſſe hæres, tunc bene induceretur repudiatio. allegat ad hoc glo. in l. poſtquam liti, quam etiam Salyc. ibi ad hoc not. C. de pact. & idem Salyc. in l. accuſationem. C. qui accuſa. non poſ. ¶ Quartò mirabiliter limitat Saly. hic, & ſimpliciter refert, & ſequitur dom. Alex. vt prædicta concluſio non procedat, quando talia verba proferuntur in futurum, vt ſi diceretur, non adibo. allegat text. in l. vnius. §. 1. in verbo, *neget ſe aditurum*. ff. quibus ex cauſ. in po. [b] eatur. & l. 1. ff. de cut. bon. dan. Ego [b] in contrarium pondero, quòd non ſit differentia, quòd talia verba proferantur in futurum, an de præſenti cum infinito. habes duos tex. ſimul iunctos. l. ſi is qui. in princip. ff. de inoffic. teſtam. iuncta l. ſi maritus. ſecunda. §. ſi negauerit. ff. de adult. ¶ Secunda principalis fuit opin. ſubtilium Vltramonta. ꝙ imò per talia verba inducatur repudiatio hæreditatis, & ita tenent Iacob. de Are. Pet. Cy. Ray. Albe. & Fulg. hic, & Pet. Cy. Bald. & Fulg. in l. 2. C. de iuris, & fac. igno. & Bar. met. ſibi contrarius in d. l. filij mater. §. 1. ff. ad Tert. [c] Et iſtam ego teneo, & pro ea [c] ineuitabiliter ſtringit text. in d. l. filij mater. §. 1. multipliciter ponderando. Primò dum dicit antequam conſanguineus, vel agnatus adierit. ergo per illa verba filij negantis ſe hęredem matris, fuit inducta repudiatio, aliter ſequens agnatus non potuiſſet adire. l. 2. §. ſi mater hęreditatẽ. el 1. in verſi. ſed ſi mater. eod. titu. ff. ad Tertul. & l. 3. ff. de acquir. hære. & ſic d. l. filij mater. §. 1. iuncta cum d. §. ſi mater. multum ſtringunt. Et ſi dicatur, ſi ibi filius repudiaſſet, non habuiſſet locum pœnitentia. l. 2. C. de iur. & fact. igno. Reſponde, quòd ſpeciale eſt in filio propter verba Senatuſcon. extenſiua, quòd habeat locum pœnitentia vſque ad annum, d. l. filij mater. §. 1. ſed in dict. l. 2. ideo non habet locum pœnitentia, quia erat elapſus

ADDITIONES.

a ¶ Barto. Verbum nullum facit Barto. eſt tamen glo. in l. quia poterat. ff. ad Trebell.

b ¶ Ego. Et hic Alexand. in tertia & quarta colum. vtrobique circa medium. PVRPV.

c ¶ Et pro ea. Huius text. omnes ponderationes ſunt Alexand. hic in tertia colum. PVRPV.

Source : BIU Cujas

elapſus annus, vt probat ibi tex.in verbo *ſera prece.* & ibi glo.in 2.ſolu.& Doct. Item ſi per illa verba non fuiſſet inducta repudiatio, filius per Senatuſconſ. potuiſſet de iure ciuili perpetuò vſque ad 30.annos adire, quia tanto tempore durat facultas adeundi de iure ciuili.l.licèt.ff.de iure delib.& tamen tex.ibi dicit, ꝙ non eſt licita pœnitentia, niſi vſque ad annum, quia bon. poſſeſſ.filij annalis eſt. Pondera etiam, quia aliàs text.non bene diceret mutata voluntate, & pœnitentia, ſi verum eſſet, ꝙ per talia verba non repudiaſſet, quia ſi non repudiauerat, non mutaſſet voluntatem. Pro certo tex.ille fortiſſimè ſtringit. Licèt Sal.hic.in 6.col.dicat, ꝙ illa verba, *antequam agnatus adierit*, ſunt verba legis enuntiatiua, quæ non diſponunt, & ad hoc vltimū do.Alex.hic addit c.ſi Papa.de priuilegijs.in 6.per quem tex.ita conſuluit Fede.in conſi.38.incip.Viſo puncto.d.Anto. & Imo. in c.cum apoſtolica.de his, quæ fiunt à præla. Miror, ꝙ non allegauerit Bar.in l.extat.in vlt.col.ff.quod metus cauſa. dicentē, ꝙ verba tex.ibi, *ius crediti non habebit*, ſunt verba legis enunciatiua, quæ non diſponunt. Poterat etiam alleg.gl. no. ad hoc in c.2.in verbo, non teneris.de dolo & contu.lib.6. firmat etiam Ludo. Rom.in conſi.191.incip.Spectabilis domine mi.Alex.in conſi.83.in 3.vol.incip. Viſo proceſſu cauſæ vertentis inter vniuerſitatem.in pen.col.ad fi.Lud.Ro.in l.4.§. Cato.in 6.col.ff.de verb.obli.Saly.in l.accuſationem.C.qui accuſa.non poſ.Tamē ego pondero Bar. in contrarium ad hoc hactenus non allegatum, in l.conficiuntur.§.1.ff.de iure codi.dicentem, ꝙ ſicut verba enunciatiua prolata à teſtatore diſponunt.l. ex his verbis. vbi dicetur.ff.de teſta.milit.ita verba enunciatiua principis, vel legiſlatoris. Poterat congruentius reſpondere Saly. ꝙ illa erant verba narratiua facti, quæ non poſſunt ponderari ad deciſionē iuris, vt eſt glo.in l.vnica.in 3.lect.& ibi multa dixi ſ. quando nō pe.par.Sed vt ibi dixi, neutra ſolutio poſſet ſtare, cùm illa verba ſint principaliter prolata, ſeu inferant ad rem, de qua principaliter agitur, cùm oſtendant, ꝙ niſi res ſit integra, nō poteſt filius mutare voluntatem: ergo talia verba licèt enunciatiua inducunt diſpoſitionem. vt cle.1. & ibi glo.antepe. de proba.& expreſsè declarat Imo.in d.c.cum apoſtolica. Alex.hic. Sed ad hoc potes dicere, ꝙ deciſio illa Iuriſconſulti non fundatur in hoc, an agnatus nō adierit, ſed quia verba Senatuſcon.ſunt ſuſpenſiua, ſi nemo adierit, & ſic tex. ibi principaliter ſe fundat in natura verborum ſuſpenſiuorum, & pondera, ꝙ text.ibi geminam facit mentionem, quia extenſiua ſunt. Primò in propoſitione quæſtionis. Secundò in eius deciſione. ſed de illis verbis antequam conſanguineus, vel agnatus adierit, quamuis faciat mentionem in narratione facti, tamen poſtea non facit mentionem in deciſione, & ſic non videtur ſe fundaſſe in illis, prout facit in iſtis, quia ſuſpenſiua ſunt. Sed caue, quia iſto modo illa verba, *antequam agnatus, vel conſanguineus adierit*, eſſent ſuperflua, & ſine virtute aliquid operandi, contra.§.quia.in prima conſti. C.& l.ſi quando.in prin.ff.de leg.1.& iſto caſu certè operantur, vt patet ibi, & in l.fi.C.de repu.hære. Item aduerte, quia nō tolluntur aliæ inductiones de illo tex. ſupra factæ. Imo.etiam in l. gerit.ff.de acqui.hęre. reſpondebat (ſub dubio fortè) ꝙ in illa l. filij mater.illa verba erant deliberatè prolata, ideo repudiationem inducunt. Sed iſtud eſt ſomniare ad illum tex. qui proculdubio eſt ineuitabilis. ¶ Ad idē [a] facit.l.1.§.qui ſemel.& §. quibus.ff.de ſucceſ.edi.& l.ſi res aliena.§.1.ff.ad Treb.& in l.in pluribus.in fi.ff.de acq.hæred.& l.3.§. ſi is cuius. in prin. ff.de ſepul. vio.& l.1.§.ſi nemo.ff.ad Tertu.& in l. ſi is qui.in prin.ff.de inof. teſta.& l.proinde.§.1.ff.ſi cert.peta.& l.ſi maritus.2.§. ſi negauerint.ff.de adult. Nec eſt bona ſolu.Sal.hic dicentis, ꝙ in dictis iuribus fuerunt verba.l.loquentis in caſu certo, quia ſic poſſet dici, ꝙ etiam iura alleg.pro contraria parte nihil probarent, & tamen Doct.inferunt ex verbis.l.ad verba hominis. ¶ Ad idem facit iſta l.nihil ſubaudiendo, vt facit glo.licèt poſſes reſpondere ex mente Fulg.prout dixi ſupra in prin.huius articuli. ¶ Ad idē tex.in l.ſi ſeruum.§.ſi quis ſuus.in verbo, *retinere hæreditatem nulli.* ff.de acquir.hæred. ¶ Ad idem facit, quia per iſta verba, volo [b] eſſe hæres. [b] vel volo hæreditatem, inducitur aditio, vt probatur in l.iam dubitari.in fi.ff.de hęre.inſti.& in l.apud Auſidium. ff.de op.leg.per quæ iura ita tenet Bar.in d.l.gerit.in 3.col.& habetur plenius in d.l.ſerui electione.in prin. ff.de leg.1.ergo ſimiliter per iſta verba, nolo eſſe hęres, debet induci repudiatio, cū à pari procedant aditio, & repudiatio. l. is poteſt. & l. nec is.in princ.ff.de acqui.hæred.§.fin. Inſti.de hęred.qual. & diffi. quicquid dicat Bald.in l.potuit.in 5.q.ff.de iure delib. ꝙ non ſemper à pari procedant aditio, & repudiatio, vt ibi per eum. ¶ Et iſta eſt vera ſententia in puncto iuris, & in infinitis iuribus fundata, nec in contrarium eſt aliquis tex. qui multum vrgeat, vt patet ex reſponſionibus ſupra datis ad allegata in oppoſitum. Non obſtat ſi ſubtiliter diceres, ꝙ talia verba neceſſario nō inferunt repudiationem, quia ita reſpondens fortè deliberat, prout ponebat Sal.hic in 3.colum. quia reſpondeo, ꝙ imò neceſſario inducunt repudiationem, per iura proximè alleg. non quidem ex propria ſignificatione grammaticali, quia etiam competunt deliberanti, ſed ex iuris præſumptione, ſecundum Cy. hic Alb. & Fulg. ita concludo reiecta diſtinctione Bald. qui tenet, quod inducatur repudiatio commutabilis, ſed non incommutabilis. nam iſtud eſt contra d.l.filij.§.1.vbi eſt ſpeciale in filio, quod talis repudiatio ſit commutabilis, vt etiam dicit Fulg. hic in 2. col. Reijcio etiam diſtinctionem Saly. hic ſatis verboſam, qui dicit in effectu, quòd aut negatiua eſt poſita poſt voluntatem; vt quia dico, volo non eſſe hęres, vel nolo non adire, & tunc importat repudiationem irreuocabilem, ex quo conſtat voluntatem adeſſe, vt eſt glo.in l.2.§.quod obſeruari. in gl.1. C.de iur.calum. Et probatur ſecundum eum in l. in plurium. ff. de acquir.hæred. vbi per illa verba, *neutram hęreditatem ad ſe velle pertinere*, inducitur repudiatio. Et ita etiam tenet Saly. in l.accuſationem. C. qui accuſ.non poſ. ſi autem negatio eſt præpoſita, vt nolo, vel non volo adire hæreditatem, & tunc non inducitur repudiatio ante annum, per d.l.nonnunquam. ff.de collat. bon.cum ſimi. Non etiam ſatisfacit diſtinctio, quam hic tradit Lud.Rom.qui diſtinguit, quòd ſi talia verba proferuntur poſt tempus datum ad deliberandum, tunc repudiationem inducunt, per text.in l.ſed & ſi alio.§.planè.ff. ad Trebel. quem text. oſtēdi ſupra nil probare. Aut ſunt prolata ad interrogationem partis, & idem: aut ſimpliciter, & tunc cum lapſu trium menſium eſt idem, per tex.in l.fi.§.ſimiliq́ue modo. ff. de iure delib. quem text.etiam ſupra oſtendi nil probare. Non etiam placet diſtinctio do.Alex.hic diſtinguentis inter verbum nolo, & ver- c bum, non volo. [c] Vnde teneo in diſtinctè, ꝙ per talia verba inducatur repudiatio, præſertim per text. inconcuſſum in d.l.filij mater.§.1. cui non cadit reſponſum, & ſi placet diſtinctio do. Alexan. erit vna limitatio ad iſtam concluſionem, & ita eſt expedita prima pars gl. Sequentes particulæ vſque ad ſeptimam ſunt claræ, dic vt dixi in deciſione. ¶ In ſeptima, & vltima particula glo.ibi, ſed in eo, quod dicit, negat. dic, ꝙ ſolu.Ioan.non poteſt procedere, quia ſi fuiſſet adita hæreditas aui per patrem nepotis, & ſic effectum vnum patrimonium, non diceretur amplius hęreditas aui, nec poſſet procedere iſta l. vt declaraui ſupra in euidentialibus. Tamen glo. volunt ad hoc reſpondere, quòd hæres hæredis teſtatoris, ſeu primi defuncti dicitur hęres.l.fi.C.de hęre.inſtit. Præterea ſecundum Bar.& Doct.reſponſio glo.eſſet extra caſum l.noſtræ, quæ loquitur, quando nepos non agnouit hæreditatem patris. Tu dic, quòd impoſſibile eſt, quòd iſta l. intelligatur, quando pater adiuit hæreditatem aui. Et hoc per fundamentum glo. quia eſſet effectum. vnum patrimonium realiter. l.ſed ſi plures.§.filio.ff. de vulg. & pupil. & ſic non poſſet tunc procedere iſta l. quia nō poſſet ſeparari vna hæreditas ab alia.l.2.ff.de acqui hæred.& l.quidam elogio.ff. de iure delibe. Vnde reſpondeo melius ſecundum Docto. quòd in argum.glo.partes non fuerunt ſufficienter enumeratæ, inquantum dicitur, ꝙ aut pater nepotis adiuit hęreditatem aui, aut repudiauit. nā eſt dare alium caſum, quando deceſſit deliberans, hæreditate aui nec adita, nec repudiata. quo caſu verbum, negat, in tex.poſitum importat myſterium iuris, quia pater deliberans tranſmittit hæreditatem aui non aditam, vel ex iure delibe. vel ex potentia ſuitatis, & ita tranſmitteret ad nepotem, ſi non negaſſet ſe hæredem patris, & refert Cyn. hic in ſecunda oppoſitione in fi.Iac.de Are.dicere, ꝙ aliter non poſſet defendi iſta l. per omnes Docto. mundi, quotquot ſunt vſque Pariſios. * Contra *iſtam communem ſol.* duo fortiter obſtant. Primo obſtat, quia ſi nepos non vult eſſe hæres patris, ergo alius, qui erat hęres patris, ad quem tranſmittitur ēt hęreditas aui non adita, vel iure deliberandi, vel ex potentia ſuitatis, impedit nepotem ſuccedere auo etiam de iure prętorio, & ſic ſicut pater ſi viueret exclu-

ADDITIONES.

a ¶ Ad idem. Omnia iura Alexand.hic colum.4. excepta. l. ſi res aliena. & §. ſi is cuius. & illa l.ſi res aliena. facit contra verſic. ſed repudiauit. & ibi adire coga. & l.in plurium.in fin. procedunt propter infinitiuum pertinere, quod comprehendit futurum, & l.4. §.ſtipulatio. de verborum obligationibus. & l.ſi ſeruum. §. ſi quis ſuus. probant oppoſitum, quia ibi ſi inducta fuiſſet repudiatio per amotionem rerum, non efficeretur hæres, ſed priuaretur. l.1. ff. de cri.exp.hær. ſed cauere volo, per l. pen. eo. tit. PVRPV.

b ¶ Volo eſſe hæres. Adde Bart. in l. Pamphilo. in §. propoſitum. de lega. tertio. Pau. de Caſtr. conſilio 178. incip. fundamentum præfati domini Vicarij.

c ¶ Verbum volo, & verbum non volo. Adde, quid important iſta verba ſimul prolata, vide Bald. in l. quidam elogio. in tertia columna. C. de iure deliberandi.

* Eundem Iaſ. in l. ſerui electione. de lega. primo. Alexand. conſilio 168. colum. 1. libro 5.

Source : BIU Cujas

excluderet nepotem, ita hæres patris, ad quem ex potentia ſuitatis tranſmittitur hæreditas adita, quæ videtur illi annexa, per tex. in l. hæreditatem. §. 1. ad finem. ff. de caſtren. peculio, & l. 2. §. quis ex liberis. ff. ad Tertul. & l. 1. §. ibidem. ff. de colla. bon. & ponit Bar. in l. ſi filius hæres. ff. de libe. & poſth. & in l. ſi quis filium fam. §. 1. circa finem. ff. de acqui. hæred. In iſta difficultate variæ dantur ſolutiones, & varij intellectus ad iſtam l. In primis huic
* difficultati reſpondent Iac. de Are. Cy. Bar. *& communiter Doct.* ℭ verum eſt contrarium, & quod iſta lex debet intelligi, quando hæres patris, in quem facta eſt tranſmiſſio hæreditatis aui, noluit hæreditatem aui, procedit iſta l. ℭ nepos de iure prætorio admittatur: ſed ſi hæres patris voluiſſet habere ex tranſmiſſione, excluſiſſet nepotem, & non haberet locum iſta l. Idem quando hæres patris eſſet excluſus tempore. d. l. cum antiquioribus. & l. licèt. C. de iur. deli. ſecundum Bal. hic. vel quando nullus eſſet hæres patris, ſecundum Guli. de Cu. vt hic refert Bald. Iſta communis ſolutio non placet vllo modo. Primò, quia nimium diuinat. Secundò, quia (quod deterius eſt) nimium reſtringitur iſta lex, vt non poſſit procedere, niſi quando hæres patris noluit hæreditatem aui ad ſe tranſmiſſam ex ſuitate, qđ etiam non eſt in dubio præſumendum. Tamen potes dicere, ℭ ſatis eſt, ℭ verbum negat, poſitum in text. poſſit aliquo caſu quocunque modo eueniat, aliquod myſterium iuris importare. Item ad illud de tranſmiſſione per ius deliberandi, & ſic per d. l. cum antiquiorib. poteſt dici, ℭ cùm illa ſit poſterior, & nouior, iſta lex non poteſt declarari per illam. Item poteſt eſſe, ℭ hic pater deceſſit ignorans hæreditatem aui, & ſic de ea non deliberabat, ſed iſtæ ſunt diuinationes. ¶ Addo etiam, ℭ Bart. in l. ſi quis filium fam. §. 1. in fi. ff. de acquir. hæred. dat alium intellectum ad iſtum tex. ℭ debeat intelligi, quando filius ab hæreditate paterna erat penitus excluſus, vnde eam non poterat tranſmittere, & ſic Bar. voluit intelligere tex. quando pater repudiauit, & iſto modo eſſet in totũ excluſus, quod an poſſit procedere, dixi ſupra in euidentialib. & ibi tenui, ℭ non, & etiam
42 eſt diuinare ad iſtum tex. † Idcirco Bal. in 4. col. dicit, ℭ aliàs in ſcholis in diſcurſu lectionum tenebat, & ſolebat dicere, ℭ regula, quæ habet, ℭ filius hæreditatem patris non aditam tranſmittit ex potentia ſuitatis ad quoſcunque, fallit in caſu iſtius l. quãdo ſupereſt nepos, qui negat ſe hæredem patris, quia ad ipſum nepotem tranſmittitur duplici iure, ſuitatis, & ſanguinis, per l. vnicam. C. de his, qui ante aper. tab. Et idem viſa eſt velle gl. in l. ſi quis filium fa. §. 1. in ver. abſtinere. ff. de acq. hære. Tamen iſta
* gl. *communiter reprobatur* ibi. Et ita etiam contra Bal. tenent Sal. Fulg. Pau. de Caſt. Ludo. Rom. & do. Alex. hic, quia ex quo nepos negat ſe hæredem patris, certè non poteſt tranſmiſſio fieri ab ipſo patre in nepotem repudiantem hæreditatem patris. d. l. vnica. & propterea Bal. met ſe correxit in l. 2. in 1. col. ad fin. C. ad Orfic. Secundò aliud obſtat huic ſolutioni, quia cùm in iſta l. nepos eſſet emancipatus, & per conſequens incognitus de iure ciuili, quomodo pater potuiſſet in eum tranſmittere hæreditatem aui de iure ciuili, quia quo iure ſuccedit patri, eodem iure ſuccedit auo. l. 3. cum gl. ff. de pet. hær? Niſi præſupponeres aliam diuinationem ad tex. ℭ pater feciſſet teſtamentum, quia bene ex teſtamento nepos emancipatus eſt cognitus de iure ciuili, vt declaraui in tex. quamuis aliter inter dentes reſpondeat Ang. hic in repet. in 4. col. reputans no. dig. Sed neſcio intelli-
43 re, quid velit Angel. ¶† Quid tenendum? Iſta eſt alta difficultas, quæ multum me turbat in intellectu huius text. quia durũ eſt rñdere, ſi pater nepotis deceſſit hæreditate nõ adita, nec repudiata, & ſic deliberans, ſi nepos nolit eſſe hæres patris quare alius hæres patris, ad quem tranſmittitur hæreditas adita ex potentia ſuitatis, non impediat nepotem etiam de iure prætorio ſuccedere auo, & fateri hoc eſſe verum, vt omnes dicunt, eſſet penitus deſtruere hanc l. dicere, ℭ hic hæres patris noluit ex tranſmiſſione habere hæreditatem aui: ideo nepos venit, quẽ excluſiſſet hæres patris ſi voluiſſet: fatua, & vana redderetur iſta l. hoc modo. ¶ Ideo cogitabam poſſe defendi ſolutionem Bal. ſed non illo modo, quo ipſe dicit, quia puto, quòd malè loquatur, & bene reprehendatur à Doctoribus, vt prædixi. Vnde non dico, prout dicit Bal. quòd pater tranſmittat ad ipſum nepotem ex potentia ſuitatis, & ſanguinis, nam hoc puto malè dictum, ex quo nepos repudiat hæreditatem patris; ſed bene dico aliud, quòd regula, quæ habet, quòd hæreditas non adita ex potentia ſuitatis tranſmittitur ad quoſcunque, poſito, quòd
* ſit vera, quia *magis communiter tenetur*, vt dicam in l. ſi infanti. ſ. de iure delibe. vel tranſmittitur intra annum de iure deli. debet ſingulariter limitari per iſtam l. niſi ſuperſit nepos in poteſtate, vel emancipatus, quia impedit tranſmiſſionem hæreditatis fieri ad alios, & ipſe nepos admittitur, non de iure tranſmiſſionis, vt dicit Bald. ſed de æquitate prætoria conſiderante, quòd hæc duo concurrunt, quòd filius quamuis in poteſtate & ſuus, tamen habet à iure prętorio beneficium abſtinendi. Item etiam, ℭ mortuus eſt, & propterea nepos admittitur, & ita text. huius l. redditur ſing. & limitabit regulas prædictas, nec aliquid obſtabit, niſi earum generalitas, cùm ſufficiat habere regulam pro ſe, & qui vult allegare fallen. vel exceptionem, debet eam probare, vt inquit Bar. in l. 2. in 1. col. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. & in l. quoties. ff. ſi quis cau. Bal. in l. ſi tutor. in fi. C. de ſer. pigno. da. ma. & in c. 1. in 3. col. de alie. iu. mu. cauſa fac. & eſt text. in l. ſuus quoque. §. puto. ff. de hære. inſti. & in l. ab ea parte. ff. de proba. & in c. ad decimas. de reſti. ſpol. in 6. & in c. venerabilibus. §. poteſt quoque. de ſent. excom. in 6. ſed potes dicere, ℭ iſta fallentia ſatis expreſsè probetur per hunc tex. aliàs nõ video quomodo vnquam in æternum defenderetur iſta l. Ad iſtam opin. meam adde, quod eam etiam tenet Alber. de Roſ. hic in pen. col. in ver. vlt. ex hac l. colliguntur plura argumenta, &c. vt retuli in 4. char. in prin. ver. ſed hic debet eſſe. Adde ẽt, ℭ iſtud eſt quod vult propriè gl. relata ad text. in d. l. ſi quis filium fam. §. 1. in verbo, abſtinere. ff. de acqui. hære. & ibi Raph. Cu. dicit, ℭ iſta opi. poteſt defendi, quia caſus eſt in iſta l. qui ſe patris. & per rationem, quia de iure prætorio defertur iſta hæreditas aui nepoti ex ſucceſſorio edicto, ex quo pater eam non petit, & datur nepoti bono. poſſeſ. vnde liberi. vnde licèt alius vocetur de iure ciuili vigore tranſmiſſionis, tamen æquitas dictat, ℭ ipſe nepos præferatur, & ita intelligitur iſta l. ſecundum eum. Sed contra iſtam opi. pondero tex. in l. 2. §. ſed ſi ſint ſui. & §. ſi quis ex liberis. in verbo. ſi non ſuus patri agnaſcitur. ff. ad Tertul. vbi propter tranſmiſſionem, quæ fit vigore ſuitatis, excluditur mater à ſucceſſione filij, tunc arguitur ſic. magis debetur in illis. ll. hæreditas filij matri, q̃ in iſta l. hr̃ditas aui nepoti. patet, quia mr̃ ad
a mittitur[a] ad ſucceſſionem filij de iure ciuili per Senatuſc. Orficia. Item de iure prætorio. l. 2. §. fi. ff. vnde leg. ſed nepos in iſta l. non poterat venire ad ſucceſ. aui de iure ciuili, cùm pater eũ præcederet in gradu. §. ita tamen. Inſti. de hære. quæ ab inteſt. & l. ſi quis poſthumos. §. 1. ff. de lib. & poſth. ſi ergo ex tranſmiſſione, quæ fit ex potentia ſuitatis, mater excluditur, & mater non poteſt impedire tale tranſmiſſionem: ergo multò magis poterit in iſta l. nepos. Et per hoc apparet, ℭ ſimile, quod adducit Albe. hic de tacita ſubſtitutione, quæ non excludit matrem, nõ eſt bonum, quòd trahatur ad nepotem reſpectu aui in iſta l. cũ minus iuris habeat. Ad confirmationem prædictorum facit. nam illud dicitur fortius deberi, quod duplici iure debetur, quàm illud, quod vno. l. ſcripto. in fi. ff. vnde libe. quia duo vincula magis ligant quàm vnum. in Auth. de conſan. & vter. fra. in prin. Auth. itaque. C. communia de ſucceſ. ſed matri debetur duplici iure, igitur, &c. Facit etiam, quia mater reſpectu filij di-
b citur ibi in primo gradu, [b] ſed hic nepos reſpectu aui dicitur in ſecundo. Et quamuis vbi ſimul concurrerent ad vnam ſucceſſionem, nepos excluderet matrem, quia omnes deſcendentes excludunt aſcendentes. §. 1. in Auth. de hęr. ab inteſt. tamen loquendo in iſtis diuerſis hęreditatibus, certè mater in hæreditate filij dicitur habere plus iur. quia eſt in primo gradu, & quia duplici iure venire poteſt, vt prædixi, quàm in iſta l. habeat nepos emancipatus reſpectu aui, cùm ſit ei in ſecundo gradu, & ſolo iure prætorio venire poſſit. Ad idem videtur aliquid facere. l. vnica. C. de his, qui ante aper. tab. vbi alij fratres non impediunt tranſmiſſionem. ¶ Redeundo ad contrarium gl. addo, ℭ alio modo, & valde ſubtiliter reſpondebat Raph. Fulg. hic, qđ verbum negat, in tex. poſitum, importare poteſt myſterium iuris, intelligendo, qđ pater nepotis repudiaſſet hęreditatem aui: nam ſicut ipſe pr̃ dum viueret, poſſet abſtenſionẽ ſuam intra triennium reuocare. l. fin. C. de repu. hęre. ita eodem modo nepos, ſi non negaſſet ſe hr̃dem patris, potuiſſet ex perſona patris abſtenſionem reuocare. Quod dictum eſt bene ſolenne, qđ facultas conceſſa filio reuocandi abſtenſionem ab hæreditate patris, tranſmittatur, & tranſeat ad nepotem hæredem patris. Idẽ tenet Lud. Ro. hic per tex. in l. cum antiquiorib. iuncta gl. in ver. pręcipua. ſ. de iure delibe. vbi certè iſtud non dicitur. nam benè ibi dicitur in gl. quòd ipſe ſuus poſſet reuocare abſtenſionem, ſed de eius hærede verbum nullum: allegat etiam quædam alia, quæ nihil faciunt ſecundum d. Alex. hic. Contrarium tenet Ang. in l. ventre. ff. de acq. hær. & ibidem Io. de Imo. in 18. col. & ibi Lud. Ro. & ſibi contrarius. d. Alex. hic, quia ſequeretur, ℭ hęreditas patris, à qua filius ſę abſtinuit, trãſmitteretur in effectu,

quod

ADDITIONES.

a ¶ Mater admittitur. Adde Bal. in Auth. defuncto. C. ad Tertul. Et ah & quando mater ſuccedat ſpurio, vide in l. ſi qua illuſtris. C. ad Senat. Orfi. & in §. vulgò. cum gl. inſti. de ſucceſ. cogna. & in c. fi. 19. q. vlt.

b ¶ Dicitur in primo gradu. Adde in arbore affinitatis. & per Docto. in c. non debet. de conſan. & affini.

Source : BIU Cujas

quod eſt contra.l.vnicam.in verbo, ſi tamen *hereditatem non recuſant*.C.de his,qui ante aper.tab. Ad hoc etiam addit quaſdam
44 ponderationes Bar.d.Alex.vide per teſt. ¶†Pro iſta parte facit, quia regulariter priuilegium perſonale conceſſum à l.non tranſit ad hæredes.l.1.in fin.& ibi Bar.ff.de conſti.princ.& l.qui tale. vbi Bar.& Docto.ff.ſol.mat.& non ſolùm non tranſit ad hæredes extraneos, ſed nec etiam ad ſuos.l. non ſolùm.§. ſi puellæ. iuncta gl.in verbo,ſimplex.ff.de ritu nup. & glo. no.in l.ex pluribus.ff.de admi.tuto.& ibi Barto. & multò minus in caſu iſto, quia priuilegium d.l.fi.C.de repu.hære.eſt conceſſum filio propter ſuitatem,vt ibi dicit tex.dum dicit,ſi quis ſuus, ſed iſta ſuitas,quæ eſt cauſa finalis concedendi iſtud priuilegium,ceſſat in hærede,igitur,&c. Et iſtud fundamentum ſatis ſtringit pro hac parte, per quod poteris reſpondere ad plura allegata pro parte contraria. Adde tu, q̃ iſtam ſecundam opi.videtur tenere Bart. in l.ex militari.§.1.in fi.ff.de teſta.milit.per d.l.vnicam.C.de his,
a qui ante aper.tab.Adde & ſimile,q̃ facultas reuocandi a donationem, quam habet donator,non tranſit ad eius hęredem.l.1. in fi.& l.fi.in fi.C.de reuo.dona.c.fi.in fi.de dona. Tamen Raph. Cu.in l.ſi quis ſuus.in 1.col.ff.de iure delib.tenet primam opin. Fulg.per l.Iulianus.aliàs incipit,ſi pupillus. ff.de acqui. hær.quæ non facit.dicit tamen, q̃ durum eſt contra ſtimulum calcitrare. ¶Ego quoque non recederem in conſulendo, aut iudicando ab iſta ſecunda ſententia, nec videtur congruum, q̃ iſta l. debeat declarari,vel exemplificari per d.l.fi. ſ. de rep.hære.quæ eſt poſterior,& ſic de ea veriſimiliter non debuit cogitare iſta l. vt l.iubemus.ad fi.C.de teſta.tamen in ſtricta diſputatione attẽdendum eſt,ſi poſſet teneri, q̃ ſicut pater, qui abſtinuit ab hæreditate ſi viueret, poſſet abſtenſionem ſuam reuocare, an eodem modo eius hæres nepos poſſet. Et conſequenter, q̃ facultas reuocandi abſtenſionem tranſmittatur ad nepotem hæredem filij,ad hoc multum me mouet tex.in d.l. ſi quis filium ſa. §.1.ff.de acquir.hæred.in ratione ſui, ibi, *quia & patri eius idem tribueretur*. Secundò multum me mouet.l. non ſolùm. ff.de in integ.reſt.quam etiam allegabat Lud. Rom hic, vbi beneficiũ reſtitutionis tranſmittitur ad hæredes. Nec eſt vera ſolutio do. Alex.hic, q̃ illa l.loquatur in reſtitutione minoris, quia eſt de directò contra illum text. loquentem etiam in reſtitutione ratione maioris ætatis,quæ conceditur abſenti ex iuſta cauſa. Et tiò multum conſidero verba Bar.in d.l.ventre.ff.de acquir.hęr. in fi.quartæ regulæ,dum dicit, q̃ ſi filius repudiauit hæreditatẽ patris,q̃ illam non poteſt tranſmittere, ne plus commodi trãſmittat, quàm ipſe habiturus eſſet. nã bene verum eſt, q̃ ipſam hæreditatem poſtquam repudiauit, non tranſmittit, ſed facultatem reuocandi abſtenſionem ſuam bene poteſt tranſmittere,per rationem propriam Bar. quia illam ipſe quandoque habiturus eſſet. Quartò facit text.in l.veteres. C.de contrahen.& commit.ſtip.præſertim in ratione ſui.& quod no.Bar.in l.libertus.§.patris.ff.ad muni.& q̃a hæres cenſetur eadem perſona cũ defuncto,in Auth.de iureiur.à mo.præſti. in prin. tamen potes reſpondere q̃ eſt priuilegium perſonale, & non eſt eadem ratio in hærede,vt ſ̃.dixi.Nec obſt.d.l.vnica.in verſi. *ſi tamen hęreditatem non recuſant*,& ſummarium Bar.ibi,quia dico, q̃ iſta verba, *ſi tamen hęreditatem non recuſant*, ſunt valde ambigua, & poſſunt intelligi, ſi tamen hæreditatem non recuſant ipſi tranſmittentes,& tunc faceret pro ſecunda opi.poſſunt etiam intelligi, ſi tamen hæreditatem non recuſant.ſ.illi, in quos fit tranſmiſſio.& tunc ille tex.nihil obſtabit, nec ſummarium Bart.repugnat,nec tex.ibi refragatur.ita poſſet diſputatiuè dici, & iſto ſecundo modo relatio fiet ad illud, quod erit magis proximũ in illo tex.vt l.ſi idem cum eodem.§. fi.ff.de iuriſd.omn.iud.Tamen Bald.in d.l.vnica.in notabilib.& Pau.de Caſt. ibi expreſsè intelligũt illa verba tex.ſi tamen hæreditatẽ non recuſant.ſ.ipſi tranſmittentes.& ita etiam expreſsè intelligit Bar. in l.ex militari.§.1.ff.de teſta.milit.& in l.ventre.in 9.col.in fine quartæ regulæ.ff.de acq.hæred. Ideo non eſſet tutum recedere à communi ſententia. Rapha.Cu.in d.l.ſi quis ſuus.aliter reſpondet ad d.l. vnicam,q̃ loquatur de tranſmiſſione,quæ fit ex quadam æquitate, ratione ſanguinis, ab aſcendentibus in deſcendentes, de qua non eſt q.noſtra.Nec eſt ibi tanta ratio tranſmittẽdi,prout quando tranſmiſſio fit ex potentia ſuitatis.Non obſtat aliud ſimile de reuocatione donationis, quæ non tranſit ad hæredem. nam illud facit pro iſta parte.nam quando donatio poterat reuocari ratione alicuius delicti,tunc quia odioſa, non tranſit ad hæredem,vt iuribus præalleg.ſed quando donatio poteſt reuocari propter pacta non ſeruata, tunc facultas reuocandi bene tranſit ad hæredem.Ita tenent Bald. & Sal.in d.l.fin. C.de reuo. dona.tamen ratio aſſignata in d.l.1. & in d.l.fin. videtur ad hoc aliqualiter repugnare. Tutius eſt tamen tenere aliam partem, præſertim per vltimum fundamẽtum,quod ſ̃.feci.Et ex doctr. Bar.in d.l.quia tale.& in l.1.ff.de conſti. prin.apparet reſponſio ad l.non ſolùm.ff.de in integr.reſti.ſupra alleg. Et ita manet expedita glo.Io. ¶Glo.Vgolini,quæ incipit ibi. [Item dicit maximè,] in qua probatur à partibus ſufficienter enumeratis,quòd in iſta.l. nepos etiam in poteſtate non potuiſſet auo ſuccedere de iure ciuili, ſed hodie bene poſſet ſuccedere tanquam ſuus, & tanquam agnatus auo de iure ciuili,& ſic vult glo.duo. Primum,quòd iſta l.hodie ſit correcta. Secundò vult glo. quòd hodie in ſuis ſit locus ſucceſſorio edicto, prout etiam tenuit gloſſ.rubr.ſ̃.de ſucceſ.edic. & gloſſ.in d.§. placebat.& in d.l.1.§. ſciendum.ff.de ſuis & legitimis. ¶Contrarium in vtroque tenuerunt ſubtiles Vltramontani, & ſecuti ſunt Cyn.& Alb.hic, & Doct.omnes Bono.& Bald.in repe.l. in ſuis.in 9 colum. ff.de liber.& poſthu.latè Paul.de Caſtr.in reperi.i.ſi filius hæres.ff.de libe. & poſthum. in 16.colum. & duabus ſequentibus, & propterea iſta l.erit hodie vtilis, quia ponit caſum, in quo eſt neceſſaria bono.poſſeſ.hodie,& ſic ſucceſſio prætoria, & pro iſta ſententia vnum ſtringit, quo mouetur Cyn. hic in 2.q.& Saly. in 9.vel 10.col.nam ſi diceremus, prout dicit gloſſ.quòd iſta l. hodie eſſet correcta, eo quia ſuus hæres hodie habet beneficiũ abſtinendi, & propterea hodie in ſuis habeat locum ſucceſſorium edictum,certè etiam olim de iure Digeſtorum ſui habebant à prætore beneficium abſtinendi.l.neceſſarijs.ff.de acquir. hæredita. & l.nec is. eod. titu. & l.nam nec emancipatus. ff. de leg.1.& ſic etiam olim iſta l. fuiſſet correcta,antequam eſſet facta.ineptè ergo glo.diceret, quòd hodie, quia iſtud etiam erat olim de iure Digeſtorum, & verè credo,quòd Vltramontani in hoc verum dicant, quia ex iſto capite iſta l. non poteſt dici correcta,& Barto.reſpondendo fundamentis Vltramontanorum expreſsè fatetur, quòd iſta l.non ſit hodie correcta, per d. §.ſed his prætor permittit.Inſtitu.de hæred.qual.& differ.Vnde puto, quòd nec olim nec hodie in ſuitate cadat ſucceſſorium edictum,quia ſuitas nunquam capit niſi vnum gradum ab inteſtato, vt declaraui ſupra in euidentialibus, nec eſt poſſibile, quòd in hac l. quantum ad nepotem nepos ſuccedere poſſit tanquam ſuus, quia in eo non poteſt cadere qualitas ſuitatis, cum tempore mortis aui pater eum præcederet, qui occupauit ſuitatem,quę non poteſt poſtea migrare de perſona in perſonam §.ita tamen. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt.l.1.§. ſciendum. ff. de ſuis & legi. & iſtud ego teneo tanquam indubitatum contra gloſſ.quod nepos hodie tanquam ſuus non veniret,& puto fatuum dicere,quòd nepos hodie veniat tanquam ſuus. Et ſi conſideras Bart. & Docto.non contradicunt,nec ipſi dicunt,quod nepos hodie poſſit venire tanquam ſuus, & ideo in perſona ipſius nepotis, ſi ipſe moreretur antequam adiret hæreditatem, non caderet tranſmiſſio ex potentia ſuitatis, ſecundum Angel. hic in repet. in 8.colum. qui reputat hoc eſſe not.digniſſimum. Bene verum eſt, quòd non obſtante, quòd fuerit ſuus, tamen ſi ſe abſtineat, ſequens poteſt admitti tanquam agnatus,& ſic illa ſuitas non impedit eſſe locum ſucceſſorio edicto,quin ſequens tanquam agnatus veniat,vt patet in l.defunctis.infra de ſuis,& legi.alleg.per Barto.in l.2.§. ſed ſi ſint ſui.ff.ad Tertul.quem text.alleg.Ray. de Forliu.hic,& dicit eſſe ſuum textum,vbi ſuo hęrede ſe abſtinente, tamen poſtea mater defuncti ſuccedit de iure ciuili per Senatuſconſul. Orficia.
b & ſecundum prædicta b debes intelligere illud,quod dicit Bar. in l.1.§. poſt ſuos.ff.de ſuis & leg. vbi tenet Bart. quòd exiſtentibus ſuis non poteſt eſſe locus ſucceſſorio edicto de capite in caput,nec de gradu in gradum. Idem tenet glo.1.rubr.infra de ſucceſ.edic.dom.Alex.hic in 1.colum. & in 9.col.in ſi. quia ſic ſimpliciter intelligendo diceret Bar.contra d.l.defunctis. vbi cauſus rotundus,quòd erant ſui, & tamẽ eſt locus ſucceſſorio edi. de capite ſuorum in caput agnatorum. Ad idem eſt tex.in d.l. 2.§.ſed ſi ſint ſui.debes ergo ſanè intelligere,& declarare,vt prę-
45 dixi.¶†Difficultas c ergo tota conſiſtit, nunquid hodie de iure
c ciuili nepos poſſet venire ad ſucceſſionem aui tanquam agnatus,attẽto, q̃ hodie in agnatis excluſo primo repudiatione,vel morte,non venit fiſcus, ſed ſequentes agnati de gradu in gradum,& iſta erit pulchra inueſtigatio.In hoc etiam ſubtiles Vltramont. & alij proximè relati tenuerunt contra glo. q̃ hodie nepos non poſſit de iure ciuili venire tanquam agnatus, & ſic iſta l.hodie non ſit correcta,eo quia pater,qui præcedit,eſt ſuus hæres

ADDITIONES.

a ¶Quòd facultas reuocandi. Adde Bar.in l.1.in pen.& vlt.col. C.de inoffi.don. Baran l.Titia Seio.in §.Imperator.de leg.1.

b ¶Prædicta. Idem repetit infra colum. 20. verſicu. & ſecundum prædicta. PVRPV.

c ¶Difficultas. An nepos agnatus veniat per ſucceſſorium edictum,vide Bald. in l.1.colum.1.ſ̃.de his,qui ante aper.tab. Idem, quod hic, Bar.in l.1.§.ſi quis adita.ff.ad Tertul. PVRPV.

Source : BIU Cujas

hæres de iure ciuili, nec deſinit eſſe hæres de iure ciuili, dato, ꝙ de iure prætorio habeat beneficium abſtinendi, ergo impoſſibile eſt, ꝙ alius eodem iure ciuili ſit hæres, quia ſic duo eo. iure eſſent hæredes inſolidum, quod eſt impoſſibile. Nec obſt. §. placebat. allegatus in glo. diſponens, ꝙ hodie in capite agnatorum ſit locus ſucceſſorio edicto de gradu in gradum. Reſpondent ſubtiles Vltramon. ꝙ ille §. procedit in alijs agnatis, qui non habent qualitatem ſuitatis: nam vno excluſo, quia in totum euacuatur ſuus, bene admittitur ſequens. Secus eſt in agnato, qui eſt ſuus, quia cùm ſemper remaneat ſuus, attẽto iure ciuili ſequentes agnati admitti non poſſunt, vt hoc text. Pro iſta ſolu. ego pondero, ꝙ text. in d. §. placebat. dicit, ꝙ proximo agnato repudiante, vel mortuo cæteri admittuntur de gradu in gradũ. Tunc ſic, ego probo neceſſariò, ꝙ ille tex. non loquitur in agnato, qui eſt ſuus, quia ſi agnatus ſuus eſſet mortuus, non eſſet verum, ꝙ alius ſequens admitteretur, imò ille agnatus ſuus ex potentia ſuitatis tranſmitteret ad quemcunque, excluſis ſequẽtibus agnatis. Et credo, ꝙ nunquam audiuiſti iſtum intellectũ ad iſtum tex. Pro iſta ſolu. Vltramon. iſta reſponſio etiam bene comprobatur ex principio illius tit. vbi dicit Imperator, poſt ſuos videndum eſt de agnatis, ergo in illo tit. non loquitur de agnatis ſuis, ſed de non ſuis, & ſic de tranſuerſalib. ¶ Bar. hic, & in l. 1. §. poſt ſuos. ff. de ſuis & legi. & in l. ex contractu. ff. de re iu. & in l. 1. in antepe. col. ff. de vulg. & pup. & in rub. ĩ. de ſuc. edi. poſt glo. ibi. & in l. 1. §. prætermittere. ff. ſi quis omiſ. cauſa teſta. tenuit opin. gl. noſtræ contra Vltramon. ꝙ iſta l. ſit hodie correcta, & conſequenter, ꝙ hodie nepos tanquam agnatus ſuccedat auo de iure ciuili. & iſtam opi. poſteà tenuerunt *magis communiter* reliqui omnes poſt Bar. nam ſecundum Bar. non eſt abſurdũ, ꝙ eod. iure ciuili duo ſint hęredes, ſed vnus habeat iura directa, alius vtilia, & iſtud probat per tria ſimilia, de quib. hic a per eum. Caue [a] tamen in ſecundo ſimili, inquãtum tenet Bar. ꝙ ſi inſtitutus adit hæreditatem, & reſtituatur in integrum, ꝙ ſubſtitutus de iure ciuili ſuccedit. nam in contrarium eſt text. expreſſus, ꝙ imo tunc ſubſtitutus venit ſolùm de iure prætorio. l. 2. §. interdum. in verſic. ergo etiam ſi minor. ff. de vulga. & pupil. Reſponde, vt ibi per Bart. cum magna tamen violentia, & tenentem idem, quod hic. Ad idem adducit Bar. tex. vt ipſe dicit, rotundum in l. defunctis. ĩ. de leg. hære. Et dicit Bart. in d. l. defunctis. ꝙ ibi eſt caſus pro opi. glo. cui non poteſt reſponderi iudicio ſuo. & pondera, ꝙ ille optimus tex. ſeruit in duob. Primò ſeruit, ꝙ exiſtente ſuo, tamen ſequentes agnati admittuntur de iure ciuili. Secundò, & notabilius ſeruit in alio, & funditus deſtruit fundamentum Vltramõtanorum, quia ibi eſt text. ꝙ duo de iure ciuili ſunt hæredes ſimul: ſuus ratione ſuitatis, & agnatus ratione aditionis, & ſic ſuitas non impedit agnatos de iure ciuili ſuccedere, & dicit Bald. hic in 5. col. ꝙ illa l. defunctis. eſt de propria burſa Bart. dicit etiam Pau. de Caſt. hic in 1. col. quòd illa l. fuit de propria farina Barto. & quod ante eum nemo perpendit de ea. dicit etiam Raph. Fulg. in d. l. defunctis. ꝙ illa l. eſt vna ex legib. quas Bart. in ſua propria arca habebat. Iſta l. defunctis. vt ego video, magnam æmulationem, vel verius inuidiam attulit Doctorib. & præcipuè Bald. nam conati ſunt varijs modis reſpondere. In primis Bald. hic in 5. col. dicit, ꝙ ſi illa l. defunctis. intelligeretur prout iacet, deſtrueret totum mundum, & propterea putat, quod illa l. neceſſariò debet intelligi ſecundum l. noſtram, quòd ibi agnati admittuntur, verum eſt de iure prætorio, prout etiam dicitur hic, ſed non de iure ciuili. Sed huic ſolutioni de directò repugnat text. ibi, qui b dicit, *iure conſanguinitatis ſuccedere poteſt*. Sed cogita [b], ſi poſſet defendi ſolu. Bal. vt intelligatur ille tex. iure conſanguinitatis, ideſt iure cognationis, & ſic de iure prætorio. hoc probo per l. qui in adoptionem. ff. de adop. ibi, non ius ſanguinis, ſed ius agnationis affert. iuncta. l. iura ſanguinis. ff. de reg. iur. cum glo. ibi, quæ exponit ſanguinis, ideſt ius conſanguinitatis. Ad idem eſt glo. ord. in l. cùm quidam. §. quod dicitur. el 1. in verb. legitimum. & ibi Bar. ff. de acquir. hæred. quamuis iſte terminus conſanguinitatis, poſſit plurib. modis capi, vt l. poſt conſanguineos. in prin. cum gl. ff. de ſuis & leg. & c. ad ſedem. 35. q. 5. no. Arch. & Ioan. And. in c. 1. de ſpon. in 6. dom. Alex. in conſi. 82. in 1. vol. in cauſa vertenie inter Pet. & Io. vt ergo vitetur correctio huius l. debet iſta interpretatio ſumi. ¶ Alio modo reſpondet Bald. in d. l. defunctis. & dicit animosè, quòd Bar. qui illam. l. allegauit contra Vltramon. non intellexit eam. nam dicit, quòd illa l. loquitur, quando ſuus hæres abſtinuit de iure ciuili, eo quia pater in teſtamento dedit ſibi facultatem abſtinendi, & ſic fecit eum voluntarium, tunc bene ſequentes agnati admittuntur de iure ciuili. Et ſi dicis, pater ibi mortuus eſt ab inteſtato, quomodo ergo dedit licentiam abſtinendi filio? Reſpondet Bald. quòd ſufficit in quacunque voluntate, etiam non ſolenni, ſi talem licentiam dederit, arg. l. ſi. ff. de rebus eorum. & iſtam ſol. ſequuntur Ang. & Lud. Rom. hic. Sed iſta non placet, quia ſomniat ad illum text. Item obſtat text. dum dicit, ſuis abſtinentibus. ergo propriè erant ſui. ¶ Alio modo reſpondet Raph. Fulg. hic, qui ſe multũ inuoluit circa d. l. defunctis. tamen nihil relatu dignũ affert. Alio modo reſpondet Pau. de Caſt. hic, & in d. l. defunctis. dicens quòd iſte eſt verus, & proprius ſenſus huius l. & ſibi adſcribit do. Alex. hic, non nominans eum, nam dicit Pau. de Caſt. ꝙ in iſta l. nepos volebat venire vt de liberis, & vt ſuus. Imperator ſibi reſpondet, quòd illo modo non poteſt venire de iure ciuili, ſed de iure prætorio tantum, & per hoc non negat, quòd ſi iſte nepos fuiſſet ſapiens, & voluiſſet venire tanquã agnatus de iure ciuili, bene potuiſſet, per d. l. defunctis. Ita etiam tenet Pau. de Caſt. in repetitione. l. ſi filius hæres. in 16. col. & ſeq. ff. de libe. & poſthu. vbi dicit, ꝙ iſta opi. fuit quorundam Antiquorum, quos glo. recitat in l. 1. §. poſt ſuos. ff. de ſuis & legi. ibi alij dicunt contra, & eſt ipſa veritas ſecundum eum. & ibidem Pau. de Caſt. reprobat opinionem Bar. & ſequacium, & ſequi-
c tur opinionem Vltramon. & reſpondet [c] ad tria ſimilia adducta per Barto. quòd in illis non fit admiſſio ex eadem parte iuris ciuilis, ſed bene ex diuerſa, vt ibi per eum. Et ita etiam dicit Ludo. Rom. hic. Sed certè hic etiam admittitur diuerſo iure, quia primus per l. 12. tabul. fuit admiſſus, ſed iſte ſecundus venit per d. §. placebat. vel per d. l. defunctis. Addo, licèt ipſi non dicant, ꝙ Saly hic, qui in 6. col. & in duab. ſequentib. latè examinat iſtum paſſum, & tenet opi. gl. & Docto. inĩdet ad hunc text. ꝙ procedit habito reſpectu ad l. 12. tab. tantum, & non ad alia iura, quo iure dato, ꝙ filius habuiſſet beneficium abſtinendi, tamen nepos non vocabatur poſtea ab aliqua lege ciuili, ſed à iure prætorio tantum, vt hic. Et ꝙ iſta lex habuerit reſpectum ſolùm ad tẽpus legis. 12. tab. dicit colligi ex ſubiecta materia, quia Imperatores hic voluerunt ſolùm tractare de beneficijs prætorum contra legẽ. 12. tab. nam per hoc non negauit Imperator, quin nepos in caſu huius l. potuiſſet de iure ciuili venire per alias leges tanquam agnatus. ſed iſta ſolutio minus placet cæteris, quia hoc modo iſta lex adeo ſolennis eſſet impoſita verbis, & non rebus. contra l. 2. in fi. C. communia de leg. Item litera iſtius l. repugnat, quæ dicit negatiuè, quod non poteſt habere facultates aui, niſi de iure prætorio, quod eſſet falſum, ſi veniendo vt agnatus de iure ciuili admitteretur. Alio modo reſpondet dom. Alex. & dicit, ꝙ tranſuerſales agnati, vt eſt frater, de quo loquitur. d. l. defunctis. bene admittuntur de iure ciuili, filio ſuo abſtinente. ita propriè loquitur. d. l. defunctis. ſecus eſt in nepote, & alijs agnatis deſcendentib. qui non admittuntur de iure ciuili. tex. eſt hic. Et ſi dicis, prout dicebat Bal. hic, ꝙ ſi illa l. defunctis procedit in agnatis tranſuerſalibus, quantò magis debet procedere in nepote, & in alijs agnatis, qui ſunt de linea deſcendentium? Reſpondet d. Alex. ꝙ illa l. defunctis. eſt correctoria, & in correctorijs non eſt licita extenſio ex identitate rationis. Sed pro certo omnes prædictæ ſolutiones ſunt refugia, & non reales reſponſiones. Et propterea ego nunc aliter reſpondeo. Addo tamen, ꝙ eandem opi. Bar. & gl. tenuit Ray. hic, referens ita obtinuiſſe Bononiæ contra Iac. But. per aliqua, quæ refert d. Alex. hic. Idem tenuit Bal. ſibi contrarius in l. vnica. in 1. col. C. de his, qui ante aper. tab. motus fundamento, quod eſt de directo contra iſtum tex. inducendo, vt per Cy. hic in pe. col. in prin. & ipſemet Bald. hic in 4. col. in 3. oppoſitione, quantum ad hoc aliter, & melius dixit. ¶ Vltimò Fulg. hic in 5. col. & tribus ſequentib. per multa verba videtur conari ſuſtinere opi. Vltramontanorum contra Bar. ꝙ iſta l. non ſit hodie correcta, & ꝙ in ſuis non habet locum ſucceſſorium edictum, poſtea finaliter concludendo tenet cum glo. & Bart. per §. 1. & 2. & expreſſius. §. conſequens. in princip. in Auth. de hære. ab inteſt. per quem tex. tenet, ꝙ ſit correcta iſta l. & ꝙ in ſuis habeat locum ſucceſſorium edictum. Sed tu caue, quia ille. §. conſequens. nõ probat, ꝙ in ſuitate ſit locus ſucceſſorio edicto, ſed bene dicit, ꝙ excluſo filio alij deſcendentes admittuntur, ſed non dicit, ꝙ veniant vt ſui, & de ſuitate verbum nullum. præterea illa l. non loquitur, quando filius fuit mortuus poſt mortem patris, ſed poteſt intelligi, quando eſt ſublatus de medio ante mortem patris, & ſic non loquitur in caſu iſtius l. ¶ Ego autem reiecta conſideratione Fulg. Ang. & aliorum Mod. & do. Alex. conſidero, & teneo, ꝙ ſi intelligimus, ꝙ in hac l. pater nepotis repudiauit hæredi-

ADDITIONES.

a ¶ Caue. Adde, quòd Bart. ibi ſequitur Alex. in l. fin. colum. 5. infra vnde legiti. PVRPVR.

b ¶ Cogita. Adde tamen, quòd in dubio conſanguinitas capitur pro agnatione. §. pen. Inſti. de ſuc. cog. PVRPV.

c ¶ Reſpondet. Adde, quòd hanc reſponſionem ſequitur Angel. inſti. de vulga. in fi. prin.

Source : BIU Cujas

hæreditatem aui,& tunc teneo, q̃ nepos de iure ciuili succedat tanquam agnatus, & in istis terminis propriè loquitur. d.l. defunctis.alleg.per Bar.Et ratio est,quia quando suus hæres abstinet,vel repudiat,sibi solùm remanet vanum, & nudum nomen suitatis,quod non debet sequentib.nocere.vt dicunt text. expresè,quos allegaui supra in primo euidentiali, & isto modo etiam procedit.d.§.consequens. & hoc modo intelligendo ista lex est hodie correcta. Sed vitanda est legum correctio.c. cùm expediat.de elec.in 6.l.vnica. C.de inoffi.dona. & absurdũ esset dicere, q̃ ista l.corrigatur per d.l. defunctis. quæ fuit prius facta quàm ista.patet, quia illa l.fuit Diocletiani Imperatoris, vt patet ex eius suprascriptione, sed ista l.fuit Constantini Imperatoris,qui fuit post eum duob.alijs medijs. nam Diocletianus fuit 34.Romanorum Imperator,sed Constantinus fuit.35. vt inquit Eusebius de temporibus. Et sic potius ista l.tanquam posterior debet corrigere.d.l. defunctis. Vnde pro concordia istarum ll.dic clarè (& est pura veritas).q̃ d.l.defunctis.loquitur expresè,quando suus abstinuit, vel repudiauit, quo casu non impedit alium agnatum venire de iure ciuili, vt ibi. Ratio est, quia ex quo suus abstinuit verè, certè postea vanum nomen suitatis,quod supereſt, non debet nocere sequenti de iure ciuili.ita dicit text.in l.2.§.sed si sint sui.ff. ad Tertul. cum alijs, quæ allegaui supra in vltimo euidentiali. sed ista lex loquitur in patre nepotis, qui non adiuit, nec repudiauit hæreditatem aui, tunc nil obstaret.l.defunctis, allegata per Bar. Et sic ista.l.hodie remanet incorrecta, & nepos non admittitur tunc ad successionem aui, nisi de æquitate iuris prætorij, quia ex quo pater, qui erat suus,non repudiauit,certè suitas non dicitur tunc vano nomine, imò est firma,& efficax,& operatur transmissionem in quemcunque hæredem, & sic tunc bene impedit sequentẽ de iure ciuili venire, vt hoc text. sed non de æquitate iuris prætorij,non curante de ista suitate,vt hic. Et isto modo ista l.redditur incorrecta, & valde sing.per totum mundum. Et tunc nihil obstabit nisi.d.§.placebat. cui respondeas nouiter, & pulchrè, prout respondi.s̃. Istam persuadeo mihi esse veritatem, quia tamen est contra communem sententiam,relinquo illam diligentiori vestræ speculationi. Et secundum prædicta habes intelligere illud, quod dicit Bart. in l.1.§.post suos. ff.de suis & legi.vbi tenet Bar. q̃ existentibus suis non potest esse locus successorio edicto de capite in caput,nec de gradu in gradum, & idem tenet gl.in rub.j̃.de succes.edic.& do.Alex.hic in 1.col.& in 9.col.in fi.quia sic simpliciter intelligendo diceret Bart.contra casum d.l. defunctis. vbi erant sui, & tamen habet locum successorium edictum de capite suorũ in caput agnatorum. vnde dic prout dixi supra in fol.secundo præcedenti, q̃ Barto. loquitur secundum prædicta, quando suus non repudiauit, &
46 sic suitas remansit illæsa.¶†Adde etiam prædictis,inquantum dixi,q̃ circa suitatem non est quærendum, nec tractandum de successorio edicto.tamen Pau.de Cast.hic in 8.col.ponit vnum casum, in quo nepos in casu huius legis possit succedere auo de iure ciuili,& tanquam suus, quando adesset statutum in ciuitate,q̃ filiusfam.possit repudiare hæreditatem patris. nam cũ statutum debeat semper sic intelligi, vt aliquid addat iuri communi,secundum Bar.in l.2.ff.de vsucap.& in l.4.§. prætor ait.ff. de dam.infect.tale statutum intelligetur,q̃ si filius repudiet hæreditatem patris,q̃ in totum desinat esse hæres,etiam nomine, & redigatur ad similitudinem emancipati, vel extranei, & sic locus eius desinat in totum re, & nomine esse vacuus: per consequens nepos tunc succederet vt suus, & sic nepos transmitteret talem hæreditatem non aditã ex potentia suitatis ad quoscunque etiam extraneos hęredes, & ita ponderat velle Bal. hic in antepe.col.ad fi.versi.item dubitatur si statuto ciuitatis, &c. Et idem dixit Pau.de Cast.in l.si fratris.in pen.col.j̃. de iure delibe.& idem Pau.in l.ventre.ff.de acq.hæredit. Tamen istud est falsum,& reprehenditur etiam per do. Alex.hic,quia cùm tale statutum non procedat nisi filio repudiante, prout dicunt Bal. & ipsemet Pau. hic, ergo tempore mortis aui filius erat suus. vnde dato postea,q̃ repudiet, & vigore statuti redigatur ad similitudinem extranei,vel emancipati,impossibile est, q̃ nepos efficiatur ab intestato suus hęres auo, cùm non obtineat primum locum tempore eius mortis, quo tempore suitas erat à filio occupata.§.sui.Insti.de hęred.qua.& dif.& §.ita tamen. Insti.de hære.quæ ab intest.nec contrarium dicit Bal.hic, quia nõ dicit, q̃ tunc nepos veniat vt suus, sed bene dicit, q̃ veniet de
47 iure ciuili.Et per ista remanet expedita hæc glo. ¶†Antequam veniam ad gl.sequentem,quia superius tenui, & adhuc teneo, q̃ in ista l.pater nepotis mortuus est, hęreditate aui nec adita, nec repudiata, quia superius moui aliam difficultatem, quare hæres patris, ad quem transmittitur ex potentia suitatis, vel ex iure deliberandi hæreditate adita non excludat nepotem repudiantem hæreditatem patris, ita quod eum impediat succedere de iure prætorio in hęreditate aui,quia sicut pater si viueret, excluderet nepotem,ita hæres patris,ad quem ex potentia suitatis transmittitur hæreditas adita, quæ videtur illi annexa, per tex.in l.hæreditate.§.1.ad fi. ff.de cast.pec? Ego quicquid alij dixerint diuinando, dixi q̃ in hac l.est casus sing. in iure, per quẽ limitatur regula, quæ habet,q̃ hæreditas non adita transmittit ex potentia suitatis ad quoscunque hęredes. Quia fallit,qñ supereſt nepos ex tali filio,quia dato,q̃ nolit esse hæres patris, tamen impediet,ne hæreditas aui transmittatur ex potentia suitatis ad alios: imò ipse nepos de æquitate prætoria succederet, vt hoc text. & quia superius nihil allegaueram ad hoc,& propterea,quia non erat firmatum auctoritate,poterat videri ambiguum. Addo nunc, q̃ istud in terminis tenet Alber.de Ros. hic in pen.col.in versi. vltimo ex hac l. colliguntur plura argumenta, &c. vbi mouens difficultatem proximè relatam, respondet notabiliter, vt prædixi, q̃ est speciale priuilegium nepotis in hac l.vt impediat hæreditatem aui ex potentia suitatis transmitti ad alios. Ratio priuilegij est secundum eum,eo quia hæreditas aui est etiam debita nepoti. allegat ad hoc. l. 2. ff. de interdi.& rele.l.si ex patronis.§.fi.ff.de bo.lib.& l.fi.C.de codicil. Et quia per tacitam, seu præsumptam immixtionem, quæ resultat ratione suitatis, non debet nepos excludi, sicut in simili dicimus, q̃ tacita substitutio inducta à lege non excludit matrem.l.precibus.j̃.de impub.aliàs secundum eum induceretur iniquitas,& absurdum contra ius naturale, q̃ per illam tacitã, seu de iure præsumptam immixtionem nepos excluderetur, sed ista absurda interpretatio non debet capi.l.2.C.de condi.inser.& l.conuenticulam.C.de episc.& cler. Et istud vltimum est tutius,& magis coloratum, quam illud, quod dicit, q̃ hæreditas aui est debita nepoti. quod falsum est, cùm tempore mortis aui pater eum præcederet.§.ita tamen. Insti.de hære. quæ ab intest.l.si quis filio exhæredato.in prin.ff.de iniu.rup. & in l.si qs posthumos.§.1.ff.de libe.& posthu. ¶Capio secundam glo.in verb.[facultates] quam diuide in quatuor part.princ.In prima timore taciti contrarij glo. exponit text.facultates, ideſt hæreditatem.In secunda,quæ est ibi, [hic autem quæritur] glo.format vnam quæstionem.In tertia format aliam,quæ est ibi [itẽ quæritur,an vnde liberi.] In quarta & vltima ad finem gl.alle. concord.ad tex.ibi, [& facit ad legem istam.] ¶Redeo ad primam,in qua,vt dixi,gl.timore contrarij exponit tex.vnde opp. q̃ tex.malè dicat, q̃ nepos per bonorum possessionem consequatur facultates aui: nam tantum est dicere facultates,quan-
48 tum bona.† Sed sic est, q̃ facultates,seu bona intelliguntur sine aliquo onere,quia dicuntur deducto ære alieno.l. sublignatum.§.bona & l.princeps bona.ff.de verbo.signif.sed bonorum possessio tribuit commoda,& incommoda,sicut hæreditas,dicit tex.in l.1.ff.de bono.possess. propter hoc gl. bene exponit facultates,ideſt hæreditatem,seu successionem, quia si solùm haberet facultates propriè,certè haberet bona sine oneribus. ¶In secunda parte glo.inquantum glosſ.dicit, nisi per Anastasium. vult glo. q̃ si sint plures fratres germani, & sic nati ex eodem patre, q̃ si aliqui fuerint emancipati à patre, licèt desinerẽt esse agnati quo ad alios fratres olim, hodie tamen per l. Anastasij sunt agnati,quia vocantur ad legitimam tutelam aliorum fratrum, & ad legitimam successionem, sicut si emancipati non
49 fuissent.† Et q̃ emancipati hodie ad legitimam successionem veniant,est tex.in l.fi. C.de eman.lib.& pondera, q̃ tex.ibi dicit,
a *& legitima iura omnimodo habere.* a pondera illam dictionem,omnimodo,vt est glo.in cle.1.de foro compe. Tamen glo.in hoc decipitur,quia non est verum, q̃ hodie per Anastasium inducatur agnatio,quo ad illos fratres, qui sunt emancipati, sed bene inducitur legitima successio, & legitima tutela, ac si emancipatio facta non fuisset,tamen per hoc non sequitur, ergo inducitur agnatio, quia non omnes, qui habent legitimam successionem,hodie sunt agnati. patet, quia hodie etiam cognati admittuntur à l. ciuili sicut agnati. §. nullam verò. in Auth. de hære.quæ ab intest.& sic habent hodie legitimam successionẽ, & tamen non sunt agnati.Et istud est,quod dicit in terminis gl. rub.j̃.vnde legi.& ibi Bart. Et propterea dicit multum oportunè Bal.alibi in l.lege.12.tab.in fin.j̃.de legi.hære. q̃ aliud est quẽ esse agnatum, aliud est quem habere iura agnatorum. fratres enim emancipati bene habent hodie iura agnatorum, ac si essent agnati,verè tamen non sunt agnati. ¶Item dum glo.dicit fallit in suis, voluit dicere glo. q̃ quamuis omnes illi dicantur agnati,qui iunguntur per lineam masculinam.§ fi. Insti. de leg. agna.succes.tamen fallit in suis, non intelligas suis propriè, & strictè,

ADDITIO.

a ¶Habere.Adde de illa decisione text.in l.ventre. in fin. ff.de acquirend.hæreditate. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſtrictè, ſed in ſuis, hoc eſt in filijs, vel in nepotib. eo quia cùm poſſint emancipari à patre, vel auo. Inſtit. quib. mod. ius pa. poteſta. ſol. in prin. certè per emancipationē deſinunt eſſe agnati, quis iungantur per lineam maſculinam. Iſtud autem nō poteſt teſt cadere in alijs agnatis, qui non ſunt de liberis, quia in eis nō cadit emancipatio, imò eſſet res inepta. l. quidam cùm filium. in prin. ff. de verbo. oblig. ¶ Poſſet etiam aliter reſponderi huic arg. quàm gl. reſpondeat ſecundum Cy. hic in pen. col. ℭ illud quod dicitur, ℭ agnati ſunt, qui inniguntur per lineam maſculinam, verum eſt niſi media perſona per quam iunguntur ſit emancipata, & ſic deſierit eſſe agnata, vt in caſu noſtro nepos iungitur auo mediante perſona filij maſculi, qui erat emanci-
50 patus. ¶† Concludit ergo gl. ℭ nepos natus, & conceptus poſt emancipationem filij, patris eiuſdem nepotis, non eſt agnatus auo, imò nec ipſe filius emancipatus, dato, ℭ habeat iura agnatorum. Et quamuis aliquæ glo. hic allegatæ per Bart. tenuerint contrarium, tamen ſententia glo. noſtræ eſt vera, *& approbatur per omnes:* & adde Bar. in l. 1. §. domini. el 3. ff. ad Senat. Sylla. ex his, quæ dicta ſunt. Et ſubiungit Bar. pro glo. noſtra facere, ℭ in emancipatis cadit fiduciaria tutela. l. 3. §. fin. cum l. ſeq. ff. de leg. tu. ergo apparet, ℭ non ſint agnati, quia eſſet legitima tutela. Sed in hoc errauit Bar. ℭ imò hodie inter fratres emancipatos cadit legitima tutela, & legitima ſucceſſio. l. 3. & 4. C. de legit. tuto. alleg. in gl. ſecundum Bal. & Sal. hic. ¶ Et vtilitas huius punCti poſſet eſſe ſecundum Ange. hic in repetitio. & plenius Saly. quando teſtator reliquiſſet caſtrum agnatis, & fundum cognatis, vel quando adeſſet ſtatutum, ℭ exiſtentibus agnatis vſque ad talem gradum filiæ fœminæ non ſuccedant, iſti non venirent ſub appellatio. agnatorum, cùm propriè non ſint agnati, quod an ſit verum, patebit ex. ſ. dicendis. ¶ Conclude ergo, ℭ filius emancipatus, & nepotes nati, & concepti ab eo poſt emā cipationem non ſunt verè, nec propriè agnati auo, licèt Ang. hic in repetitione in 9. col. mirabiliter concordando glo. contrarias ſupra alleg. dicat, ℭ quamuis ipſi emancipati non ſint propriè agnati, quo ad auum, eo quia tollitur agnatio per emā cipationem quo ad eos: tamen auus emancipatis non deſinit eſſe agnatus, quia ipſe nō patitur capitis diminutionem. Iſtam opinionem ante Ang. refert, & plenius Cy. hic. Eam etiam ponit Io. Fab. & reliquit indeciſam in §. fi. Inſti. de legi. agna. ſucceſ. Sed iſta conſideratio eſt falſa, & eam reprehendunt Pau. de Caſt. Lud. Rom. & d. Alex. hic per aliqua, de quib per eos: præſertim ratione correlatiuorum. Vltra eos allegatur tex. in l. ſi ab eo. & quod ibi dicunt Bart. & alij. ſ. de leg. hære. Et tangit etiam Cy. hic. ¶ Dicunt tamen Iac. But. Bal. Sal. Pau. de Caſt. Lud. Ro. & do. Alex. hic, ℭ licèt filius emancipatus, & nepotes ex eo nō dicantur propriè agnati, tamen largo modo cenſentur agnati, cùm ſint coniuncti per lineam maſculinam. Et per hoc inforunt duas pulchras, & vtiles concluſiones. Prima eſt, ℭ emancipati [a] ſuccedunt in feudis ſicut alij agnati. Ratio, quia in feudis non attenditur patria poteſtas, ſed an ſit quis de deſcendentib. per virilem ſexum, text. eſt in c. 1. §. & ſi clientulus. de alien. feu. per quem tex. & alias rationes ita determinant Bal. & Pau. de Caſt. in Auth. in ſucceſſione. ſ. de ſuis & legi. hæred. & in c. 1. in 2. col. in titu. an agna. vel filius. idem tenet Fulg hic. Nicol. de Neap. & Mod. in c. 1. §. pen. de his, qui feu. dare poſ. Pau. de Caſ. in l. ſi ab eo. ſ. de legi. hære. Et vltra eum facit bona ratio, quia in ſucceſſionibus ab inteſtato ſublata eſt differentia emancipanis, & patriæ poteſtatis. §. nullam verò. in Auth. de hæred. ab inteſta. gl. in l. ſi emancipati. vbi dicetur. ſ. de coll. & gl. in Auth. ex cauſa. ſ. de liber. præte. in gl. 2. & glo. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſthu. Et cauſæ, quæ non ſunt deciſæ per ius feudorum, decidi debent per ius commune, glo. eſt in c. 1. quā Bal. ibi notat, & reputat no. dignam. de feudi cogni. & eſt text. in c. 1. & ibi gl. no. & Bal. de ſuc. fra. & gra. ſuc. in feu. Bald. in l. 2. C. de ſuis & legi. & in l. cùm oportet. in fi. princ. C. de bon. quæ lib. & vtrobique dicit Bal. ℭ ad hoc, vt diſcedatur à iure communi in cauſis feudalibus, requiritur, ℭ aliter ſit expreſsè deciſum in conſtitutionib. feudalib. Et idem Bal. notabiliter in c. 1.
51 § præterea. in 3. col. de prohi. feud. alie. per Fede † De ſucceſſione ex teſtamento in feudis non eſt quærendum, cùm regulari-
b ter vaſſallus de feudo [b] teſtari non poſſit. tex. eſt in c. 1. de ſucceſ. feud. & ibi notat Bal. in c. 1. in prin. de prohi. feu. alie. per Fed. in 5. col. & in c. 1. §. donare. qualiter olim feu. pote. alie. & ſing. in Auth. niſi rogati. ad fi. C. ad Treb. vbi ſing limitat. & ſic puto, ℭ
52 iſta prima illatio Doctorum ſit clara. ¶† Secundò infert [c] ſing.
c Bal. hic in pen. col. ℭ ſtante ſtatuto, ℭ agnati litigantes compellantur ad compromiſſum, cùm tale ſtatutum ſit fauorabile, quia inductum ad amouendas lites inter agnatos. l. fin. ff. famil. erciſ. certè ſub tali ſtatuto comprehendentur emancipati, licèt non ſint propriè agnati, ſed largo modo. Adde, ℭ licèt Sal. hic dicat, quòd fortè ſtandum eſſet communi vſui ſtatuentium, & Fulg. hic teneat contra Bald. per regulam, ℭ in ſtatutis verba propriè ſunt intelligenda, & ſtrictè, vt ſtatim infra dicam. Tamen alij Mod. Lud. Ro. Pau. de Caſt. & do. Alex. hic tenent deciſionem Bald. quam confirmant aliquibus medijs, de quibus plenè hic per d. Ale. Et ita etiam tenuit Pau. de Caſt. in d. Auth. in ſucceſſione, & in l. 1. ſ. communia de ſucceſ. & ita teneas, & eſt multum pulchra deciſio, vt ſtatim intelliges, quamuis contrarium tenuerit ipſemet Bal. ſibi contrarius in l. meminimus. ſ. de legi hær. per illum text. vbi tales non propriè agnati dicuntur, licèt fingantur, vt probat ibi text. in verſ. *quaſi.* & in verſ. *ad ſuorum ſimilitudinem.* Sed ſic eſt, ℭ ſtatuta debent intelligi in caſu vero, non autem in caſu ficto, vt not. Bart. in l. 3. §. hæc verba. cum mille concor. ff. de neg. geſt. Bart. in l. 1. ff. de fonte. & plenius Imo. & Mod. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſth. Sed poſſes hoc arg. retorquere contra Bald. ſecundum Lud. & Alex. hic, quia quando caſus fictus, & verus ęquiparantur à lege, vt in caſu noſtro. l. meminimus. tunc etiam in correctorijs lex noua corrigens, vel ſtatutum loquens in caſu vero, extenditur ad caſum fictum, text. eſt in c. cùm dilectus, & in cap. ad audientiam, & vtrobique not. Canoniſtæ ad hoc. de cle. non reſi. Ioann. And. & alij in cap. fin. de conſue. in 6. probat bene text. in l. Gallus § & quid ſi tantum, & ibi Bart. & plenius Imo. & Mod. ff. de lib. & poſthu. Secus eſſet, quando caſus fictus non ęquiparatur vero, tunc procedit alia regula, ℭ ſtatuta debent intelligi in caſu vero, non ficto. Niſi reſpondeas, ℭ ęquiparatio d. l. meminimus. non fit in iſta materia, ſed in alia, vnde non ſufficit, vt eſt glo. in c. 1. ne cle. vel mon. & in c. licèt canon. de elect in 6. & glo. in cap. quę à iure. de reg. iur. in 6. & glo in cap. ſi poſtquam. §. fin. & ibi Gem. not. de elect. in 6. & expreſsè Gem. in cap. 1. in 3. & 6. fal. de temp. ord. in 6. Lud. in conſ. 178. inc. Ampliſſime Doct. in vlt. colu. vbi ad hoc allegat pro ſing. text. in l. ſi furioſi. C. de nup. iſtud clarè patet in Auth. quas actiones. cum glo. C. de ſacroſ. Eccleſ. iuncta. l. fin. eod. tit. vt declarat Mathe. in tracta. extenſionum. in 2. colu. Et ſic videtur militare fundamentum Bald. & iſta opin. videtur mihi in iure ſuſtentabilis, maximè, quia Bald. & ſequaces Moderni ſolum mouentur in vno, quia iſtud ſtatutum eſt fauorabile, ergo eſt extendendum etiam ad caſum improprium: nam iſtud fundamentum non videtur tutum, ex his, quę ſtatim infra ſubijciam, & multę auctoritates ſunt etiam pro iſta parte, per ea, quę latè dixi in Auth. quas actiones. C. de ſacroſ. Eccleſ. Ad idem videtur facere, ℭ dicit Pau. de Caſt. in l. fin. §. in computatione. in fin. C. de iure delib. & in l. lege. 12. tab. ad fin. C. de legi. hęred. ℭ ſtatuta debent intelligi ſecundum ius commune, verum eſt regulare, & non extraordinarium: Vnde ſecundum eum ſi ſtatutum dicat, ℭ exiſtentibus agnatis mater non ſuccedat, & extet filius ſororis, qui non eſt agnatus, ſed cognatus, tamē per d. l. meminimus. redigitur ad inſtar agnati. certè, quia hoc eſt extraordinarium, & exorbitans, non excludet matrem,
53 ℭ reputat bene tenendum menti. ¶† Ad idem facit, ℭ vult Pau. de Caſt. in conſ. 69. ſuper eo. verſ. ℭ quæritur vtrum dicti legitimati. ℭ tale ſtatutum non comprehendit etiam filium legitimarum: motus per doctrinam Bald. in l. quiſquis. C. ad l. Iul.
54 maie. quam refert. † Ad idem, quia de iure communi nemo
d inuitus [d] cogitur facere compromiſſum, vt probat Bartol. in l. furti. §. qui iuſſu. ff. de infami. Bald. in l. ex ſtipulatione. C. de ſen. & in c. 1. §. ſi quis verò. de pacet enen. Bal. in proœ. Decreta. in 5. colu. ad fin. & ſeq. probat text. in cap. fin. & ibi Bald. in 3. colu. not. de reſcrip. vbi nemo compellitur cōponere, ſicut nec tranſigere, imò tranſactio facta iuſſu iudicis, nullius eſt momenti. text. eſt not. in §. quia vero. & ibi Ang. multum not. in Auth. vt lit. iurent. ſed compromiſſum dicitur tranſactio. ergo cū iſtud ſtatutum deroget iuri communi, debet intelligi ſtrictè, vt minus lędat ius commune, ex quo ſtatutum de ſe multum operatur, vt eſt glo. in l. fin. §. in computatione, & ibi Bart. & Doct. ſ. de iure delib. l. 2. ſ. de noxa. & cap. cùm dilectus. de conſue.
55 ¶† Tu not. diligenter ad aliud dictum Bald. ℭ ſtatutum cogens agnatos ad compromiſſum, dicitur fauorabile, & conſequenter extendendum, & idem tenet Bald. in multis locis, & alij plerique relati per Alex. hic, ad quem te remitto. Idem tenet do. Alex. in l. 1. §. lex falcidia. in 1. col. ff. ad leg fal. & in rub. ff.

ADDITIONES.

a ¶ Emancipati. Adde Bald. in Authen. in ſucceſſioue. C. de ſuis, & legitimis.

b ¶ Vaſallus de feudo. Adde Bald. in l. 2. in princip. C. communia de lega.

* Et diſtingue, vt per Clar. §. feudum. q. 40. & vide Ro. conſ. 199. & ſingu. 533. Rol. conſ. 42. lib. 1.

c ¶ Infert. Adde Iaſ. in l. 1. col. 2. ſ. de ſucceſ. edi. PVRPV.

d ¶ Inuitus. Adde Ioann. And. in c. pen. de elect. lib. 6. in nouella.

Source : BIU Cujas

ſolut.mat.in 7.col.ſeq.Raph.Fulg.conſil.136.incip. Item ſi qua quæſtio.Iſtud reputat multum ſing.Pau.de Caſtr.hic.& ex hoc dicit ſe aliàs conſuluiſſe in ciuitate Florentiæ, vbi eſt ſtatutum, ꝙ affines cogantur ad compromiſſum : erant duo adinuicem affines,ſed in ſecundo genere affinitatis, de quo ius ciuile nihil curat : tamen de iure canonico olim iſtud ſecundum genus
a affinitatis [a] erat prohibitorium nuptiarum,hodie non, dicebatur, ꝙ tales affines non cadebant ſub ſtatuto, quia eſt affinitas ſine effectu. dicit Pau. de Caſtr. ſe contrarium conſuluiſſe, ex doctr.Bal.quia quemadmodum ſecundum Bald.hic. ſtatutum de compromiſſis,quia eſt fauorabile,extenditur ad eos, qui nõ ſunt propriè agnati, ſed largo modo : eodem modo ſtatutum de affinibus extenditur ad tales affines.¶Ego autẽ ex deciſione Bal.& Pau.de Caſt.approbata per Ludo Rom.& do.Alex.hic,
b elicio ſolennem limitationem, [b] quam ego magnifacio, ſed non inuenio adhuc ab alio ponderatam, ad regulam vulgatã,
c quę habet,ꝙ in ſtatutis,quia ſunt ſtricti iuris,verba debent [c] ſtricte, & propriè intelligi,vt not.Bar.in l.quicquid aſtringendæ.in fi.prin.ff.de verb.obl.& declarat Bart. poſt gl.in l.non dubium. in 3.col.& 3. q. C. de legi. vbi aliquando dixi de iſta regula ſingulariter. Fallit niſi ſtatutum ſit fauorabile,quia tunc intelligitur etiam largè,& impropriè. ita volunt expreſsè Bal.& præfati Mod.præſertim Pau.de Caſtr.dum volunt expreſsè, ꝙ ſtatutum cogens agnatos ad compromiſſum, quia eſt fauorabile, comprehendit etiam emancipatos,& nepotes ex eis, quamuis non ſint propriè agnati. Et caripenderem inuenire aliquem, qui ponderaret ad hoc,vel alibi iſtud diceret. Bene verum eſt,
56 ꝙ alibi inuenio, † ꝙ ſtatuta, quæ reſpiciunt publicam vtilitatẽ principaliter, puta, quæ diſponunt ſuper delictis puniendis, qnamuis viderentur tibi pęnalia & odioſa, tamen ego habeo, ꝙ cenſentur fauorabilia, & non intelliguntur ſtrictè, ſed largè, & impropriè.iſtud expreſsè dicit Bar.in l. quemadmodum.circa medium.C.de agri.& cenſi.lib.11.& Bal.in l.non ſine. ante finem.C.de bon.quæ libe.& voluit Bart.poſt Dy.& glo.ibi in l.2. §.exercitum.ff.de inſam.Pau.de Caſtr.in l.bona fides. ff. depoſi. Lud.Rom.in conſi.105.incip. Viſo themate propoſito,& allegationibus.quod vltimum,an ſit verum, tetigi hoc anno in l.ſi quis id quod.in prin.ff.de iuriſdi.om.iud. ſed quando ſtatutum principaliter reſpicit priuatam vtilitatem, licèt in conſequentiam publicam,vt eſt illud de compromiſſis faciendis,tunc magna eſt fallentia,quæ non bene probatur iure.vnde ſufficit habere regulam pro ſe, ꝙ in ſtatutis, quia ſunt ſtricti iuris, verba debent capi propriè, & non impropriè. vnde qui vult dicere eſſe fallentiam,debet illam probare, vt dicit Bar.in l.2. in 1.col. ff.ſi quis in ius voca.non ierit. & in l.quoties. ff. qui ſatiſda.cog. cum alijs,quæ allegaui in gl.præcedenti. Alibi etiam dicitur, ꝙ vbi tractatur de fauore publico, debet fieri extenſio, vt declarat Bar.in repe.l.ſi conſtante.in 9. q. primæ partis principalis.ff. ſolut.mat.& ibi do.Alex.allegat multa iura ad hoc : ſed miror, ꝙ Docto.nunquam allegauerint tex. expreſſum meliorem de iure in l.hoc modo.in fi.& ibi Bart.not.ff.de condi.& demonſt.
d Adde,ꝙ pro iſta doctrina,quam ego collegi, [d] ꝙ quando ſtatutum eſt fauorabile, & agitur principaliter de fauore priuatorum,ꝙ tale ſtatutum extendatur etiam ad caſum,qui largè, & impropriè venit,bene facit illud,quod volunt Bald.& Sal.&
57 Mod.in l.2.per glo.ibi.C.de in ius voc: cum ſuis concor.† vbi tenent, ꝙ ſtatutum diſponens, ꝙ exiſtentib.maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant, quia tale ſtatutum ex parte maſculorũ eſt fauorabile, extenditur, vt etiam comprehendat nepotes ex
e filio maſculo,& tamen nepotes non veniunt [e] propriè appellatione filiorum,ſed largè,& impropriè,ſecundum Bart.in l.liberorum.cum ſimi.ff.de verb.ſig. Adde etiam,ꝙ propter qualitatem perſonæ, ad quam verba referuntur,recedimus in ſtatutis à proprietate vocabuli, & intelligimus etiam in caſu improprijſſimo. Ita colligitur ex deciſione Bar. ſubtiliter intuenti in l.1.§.lex Falcidia. & ibi multum notat do. Alex.ff.ad l.Falcidiam.Similiter cauſa honeſtatis cõſeruandæ recedimus à proprio ſignificatu,vt probatur in l.4.§. parentes. cum glo. in verbo in infinitum.ff.de in ius voc.& ibi ad hoc notant Ang. Fulg. & Alex.& bene probatur ibi in tex.in verbo, quod & honeſtius
58 eſt.¶† Tamen contra principalem regulam,quòd etiam quando ſtatutum eſt fauorabile, tamen verba non debeant impropriè intelligi,facit.l.non aliter in prin. & ibi gl. & latius Bart.in l. librorum. §. quod tamen Caſſius.ff.de lega.3. & l.1. §. ſi is qui nauem.ff.de exer.& tamen legata ſunt fauorabilia.l.in teſtamẽtis.ff.de reg.iur & c.cùm dilecti.de dona. Sed reſponde dupliciter,vel ꝙ iſtud ſit, quia teſtator præſumitur minus grauare hæredem quàm ſit poſſibile.Vel ſecundò,ꝙ quando agitur de ſuſtinendo teſtamento, tunc bene fit larga interpretatio, quia reſpicit publicam vtilitatem,ꝙ teſtamenta ſuſtineantur.l. vel negare.ff.quemadmodum teſta.aper.gloſ.in l. Gallus. §. quid ſi is
59 qui.ff.de libe.& poſthu.¶† Item adde deciſionem Pau.de Caſt. hic,in qua dicit ſe conſuluiſſe ex doctr.Bal.ꝙ ſtatutum cogens affines ad compromittendum, comprehendit eos, qui ſunt in ſecũdo genere affinitatis, quamuis illa affinitas fiat ſine effectu. Si vis ſcire,qui dicantur affines in ſecundo genere, & qui in ſecundo gradu,habes glo.in c.non debet.de conſan.& affi. Ioan. And.in arbore affinitatis in 2.parte. Tamen non puto,ꝙ deciſio Pau.de Caſt.ſit vera,nec bene colligitur ex deciſione Bal.in qua dato, quòd iſti ſint agnati impropriè, tamen talis agnatio non eſt ſine effectu, imò eſt cum magno effectu quo ad legitimam tutelam, & legitimas ſucceſſiones, vt ſupra declaraui. Sed in iſto ſecundò genere affinitatis nedum tale ſecundum genus affinitatis eſt omnino improprium, ſed etiam ſine vllo penitus effectu,& de eo nihil penitus curatur,non ſolùm in foro ciuili,ſed etiam de iure canoni. ſecundum gl.in d.c. non de-
60 bet.¶† Adde etiam ad deciſionem Bal. & Docto. hic de ſtatuto cogente agnatos ad compromiſſum, quòd comprehendat etiam eos,qui largè,& impropriè ſunt agnati,illud, quod conſuluit Lud.Rom.in conſi.82.quod incip. Quo ad id,quòd quęritur an Andreas, &c. vbi quærit, & diſputat, an tale ſtatutum comprehendat exiſtentem intra gradum, & ius agnationis reſpectu ſanguinis, ſi per ſtatutum ciuitatis erat ſegregatus ab illa agnatione,& finaliter determinat,quòd non. Et per hæc eſt expedita ſecunda pars glo.¶Sum in tertia parte gl.ibi.[item quęritur,an vnde liberi.] in qua aduerte, quòd arg.gl. contra Placentinum multum malè formatum, venit à remotis, quia qõ Placen.non eſt de filio in poteſtate, ſed ſolùm de filio emancipato mortuo ab inteſtato,& in iſto membro ſi aduertis, gl.concordat cum opin. Placen.licèt videatur eam velle impugnare. Item aduerte,quòd iſtud argu.glo.contra Placentinum eſt falſum in multis partibus.primò,inquantum dicitur, quòd filiusfamiliàs miles,vel habens peculium quaſi caſtrẽſe, ſi prætereat, vel exhæredet patrem in teſtamento, quòd eius teſtamentum non valet, & non poteſt querelari,vel aliter ſubuerti,iſtud procedit attento iure. C.ita loquitur.l.fi.ad fi. C.de inoffi.teſt.alleg. in gl.Sed illa l.fi.eſt hodie correcta per ius Auth. ſecundum gl. ibi.& Cy.& Fulg.hic.quia ſi hodie miles prætereat, vel exhæredet patrem ſine cauſa legitima, eius teſtamentum hodie ſubiacet querelæ.de quo dicetur in l.ſicut certi.j.de teſtamento milit. Item inquantum dicit gloſſ.quòd quando filiusfamiliàs habens peculium caſtrenſe, vel quaſi moritur ab inteſtato, pater non ſuccedit filio tanquam hæres,ſed occupat iure peculij: nã ſicut alia peculia aduentitia, vel profectitia iure iſto, mortuo filio ſunt propriè patris,ſicut erant etiam viuo filio, dato quòd filius haberet adminiſtrationem, ideo mortuo filio nihil obuenit patri,quia pater capit, & occupat illud, quod eſt ſuum, ita
f etiam facit in peculio caſtrenſi,vel quaſi.Et duplex eſt vtilitas, [f] quia quando pater venit iure peculij,debes ſcire,quòd viuente filio pater obligatur ex contractu filij, quatenus eſt in peculio, & non plus.toto titu.ff.de pecu. mortuo autem filio, quia peculium eſt proprium patris, pater amplius non eſt obligatus, tamen de ęquitate prętoria tenetur adhuc vſq; ad vnum annũ, quatenus erat in peculio.Iſtud diſponit tit. quando actio de peculio eſt anna.in occupante ergo iure peculij pater mortuo filio non tenetur creditoribus, niſi vſque ad annum, & non tenetur inſolidum, ſed eatenus, quatenus reperitur in peculio. Sed ſi pater ſuccederet filio iure hæreditario, tenetur perpetuò creditoribus hæreditarijs, nedum vſque ad annum, & teneretur inſolidum etiam vltra vires hæreditarias. Iſtas duas vtilitates,& differentias ponit glo.magiſtra, quam Bart.not.in l.pater qui caſtrẽſe.in prin.ff.de caſtr.pecu.Tamen iſtud,quod gl.dicit, eſt hodie correctum,quia hodie filiusfamiliàs in talibus,& etiã in aduẽtitijs habet hæredem ab inteſtato. §.1. in Auth.de hære. quæ ab inteſtato.& ſic hodie pater non occuparet bona filij, ſicut peculium, ſed oporteret, quòd ſuccederet iure hæreditario,& tunc eſſet obligatus perpetuò,& vltra vires hæreditarias,
61 vt prædixi.¶† Item inquantum dicit gl. quòd ſi filiusfam.non haberet

ADDITIONES.

a ¶Affinitatis.Adde Doct.in c.non debet.de conſan. & affinit. & in arbore affinitatis.

b ¶Limitationem. Adde eundem Iaſ.in l. non dubium.col.9.verſic.2.adde.j.de legi.in l.4.§.prætor ait.ff.de in ius voc.& ad limita. Iaſ. vide Bald. conſi.286. ſuper prima.lib.3. BELLAC.

c ¶Debent.Adde Doct.in c.in noſtra.de iniu.Cardin.Zab. in c. cùm dilectus.in 13.q.de conſuetu.

d ¶Collegi. Adde his limitationib. Iaſ.in l.4.§.prætor.ff. de in ius voc.& in l.5 col.2.j.de ſucce. edi. PVRPV.

e ¶Nepotes non veniunt.Adde Bar.in l. librorum. in prin.ff.de verb.ſig.Bar.in l.filius.C.ad Maced.Inno.in c.ſi verò.de ſen.excom.

f ¶Vtilitas.Iaſ.in §.actiones.col.2. Inſti. de act. PVRPV.

Source : BIU Cujas

haberet peculium caſtrenſe, vel quaſi, ꝙ nec olim, nec hodie teſtari poteſt, quia tunc omnia ſunt patris. in hoc etiam gl. malè dicit, quia hodie bona aduentitia non ſunt patris, quorum pater habet ſolùm vſumfr. l. 1. ĩ. de bon. mat. l. cùm oporteat, in prin. ĩ. de bo. quæ liber. Item multa ſunt aduentitia, in quib. pater non habet vſumfruc. quos caſus enumerat glo. magiſtra in Auth. excipitur, & in Auth. ſeq. C. de bon. quæ libe. & in talib. aduentitijs, quorum vſusfr. non quæritur patri, eſt aliud dubiũ, nunquid filius ſa. poſſit teſtari, vel ne, quod examinabimus in l. pen. ĩ. qui teſt. fa. poſ. Et ſic vides, ꝙ arg gl. contra Placentinum non ſolùm non obſt. Placentino, quia venit à remotis, ſed etiã eſt falſum in pleriſque partib. ¶ Et in quæſtione principali Placentini, quæ eſt, quando filius emancipatus moritur ab inteſta. glo. ſi conſideras concordat cum Placentino, ꝙ patri non ſolũ competat bon. poſſ. vnde legi. ſed etiam competat bon. poſ. ex primo capite. ſ. vnde liberi, ſub quo etiam parentes veniunt. Et vtilitas reſultat; quia pater iſto modo poſſet venire ex triplici capite, & ſic habere tres annos vtiles ad ſuccedendum filio. ſ. per vnde liberi, per vnde agnati, & per vnde cognati. l. 1 §. ſed videndum. ff. de ſucceſ. edi. declaraui in l. 1. ſuper glo. fi. ſ. qui admit. Item intereſt noſtra habere plura remedia. l. cùm filius. §. varijs. ff. de leg. 2. quia renunciando vni non videtur alij renunciare l. ſi domus. ff. de ſer. vrb. præd. intelligendo, vt per gl. not. in l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſucceſ. edi. Et ita tenent *magis communiter Doctο.* hic, præſertim Citramontani, & glo. in §. & cùm de teſtamentis in verbo vnde liberi. Inſti. de bono. poſ. & melius, quàm alibi Bald. in l. fi. ĩ. vnde legi. in 2. col. in ver. ſequitur vnde liberi. Et ſuadetur, quia prætor tractat parentes ſicut liberos: nà ita concedit eis vnum annum ſicut liberis. l. 1 §. largius. ff. de ſuc. edic. Ita videretur tenendum, quamuis contrarium tenuerint Vltramontani, & Cyn. Richar. Mal. Oldr. Lau. & Albe. de Roſ. hic, & Io. Fab. in d. §. & cùm de teſtamentis per duas rationes, quib. reſponde, vt per Bar. hic, & Bal. in d. l. fi. Et vltrà reſponſionem Bart. dic, ꝙ quẽadmodum præteritio matris habetur pro exhæredatione, ideo filio in ſucceſ. matris, vel lineæ maternæ non datur cõtratab. nec vnde liberi, vt dixi in l. poſthumo. poſt gl. ſ. de bon. poſ. contratab. quam præt. ita eodem modo ècontra præteritio filij de matre habetur pro exhæredatione. l. cùm filium. & ibi Bar. C. de inoffi. teſta. glo. in §. mater. in gl. 2. Inſti. de exhære. lib. ideo matri ſimiliter non datur contratab. nec vnde liberi, quæ ratio ceſſat in patre. ¶ Si velles defendere opi. Vltramontanorum, potes ita arguere, quia cùm non conueniant patri verba edicti loquentia de liberis. l. 1. & 2. ff. eo. ergo nõ debet conuenire diſpoſitio. l. quod conſtitutum. ff. de teſta. milt. & ibi Bar. no. & tex. in l. ſi furioſi in verbo *non loquitur.* & ibi Bald. not. C. de nup. & in l. 4. §. toties. & ibi Bar. in fi. no. ff. de dam. infect. & idem Bar. in l. ita autem. in prin. per illum tex. ff. de admi. tut. Facit, quod mirabiliter tenet Bar. in l. ſcimus. in fi. prin. C. de inoffi. teſt. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ frater excludat ſororem à ſucceſſione patris eam congruè dotando, ꝙ ſi ex filia præmortua ſupereſt nepos maſculus, cum in eo non cadat dos, & conſequenter in eo non poſſit habere locum forma ſtatuti, non habebit locum ipſum ſtatutum. d. l. ita autem. in princ. & in l. conſtitutionib. ff. ad mu. & tamen pondera, ꝙ ibi erat maior ratio. de quo per d. Franc. de Are. in l. Gallus. §. nunc de lege Velleia. in fin. ff. de libe. poſth. Adde etiam l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de acquir. hęre. Nec obſtat, quod dicit Bar. de identitate rationis, quia non eſt verum, vt ĩ. ſtatim dicam. ¶ Secundò facit text. in §. & cùm de teſtamentis. Inſti. de bono. poſ. & l. 1. in princ. ff. quis ord. in bon. poſ. ſeruetur. ¶ Tertiò, quia pater venit vt manumiſſor, & æquiparatur patrono, quo ad contratab. & non rumpit cõtratabulando teſtamentum in totum, ſed auocat legitimam tantum. l. 1. in prin. & l. Pãonius. in prin. ff. ſi à patrẽ quis fue. manu. ſed patrono nõ datur vnde liberi, ſed vnde legitimi, ergo idem in parente. Facit ad hoc, quod dicit Bart. in Auth. nouiſſima. in pen. q. C. de inoff. teſt. ¶ Quartò ſi aliter diceremus, ſequeretur, ꝙ cùm hodie ad ſucceſſionem filij ſimul admittantur pater, mater, & frater vtrinque coniunctus, & filius fratris. Authen. defuncto. C. ad Tertulianum, ꝙ iſtis omnibus deberet dari vnde liberi, aliàs excluderentur ſi ſolùm haberent vnde legitimi, quod videtur abſurdum, quicquid dicat Bal. in d. l. fi. in 2. col. C.

62 vnde legitimi. ¶† Quintò [a] facit, quia remedia, quæ competũt

a filio, non competunt patri. patet, quia filius poteſt detrahere duas quartas. ſ. Trebellianicam, & quartam legitimam, ſecun-

* dum *communem ſententiam.* c. Raynutius. & c. Raynaldus. de teſt. Bart. & alij in l. quamquam. ĩ. ad l. Fal. & in ſ. Papinianus. §. meminiſſe. cum ſimi. ff. de inoff. teſt. & tamen pater non poteſt detrahere niſi vnam quartam, quia in patre iſtud non eſt expreſsè ſtatutum. Ita ſing. Bal. in l. ſi à milite. §. 1. ff. de teſta. milit. de quo latè per d. Alex. in l. in ratione. §. quod vulgò. in 9. col. ff. ad l. Fal. cũ alijs per eũ alleg. Item ſi pater alienet in fraudem filij, & ille participet fraudem, poteſt filius reuocare vſque ad legitimam ſuam, ſed non ècontra pater. l. non vſque adeo, & ibi Bar. no. ff. ſi à parẽ. quis fue. ma. Item inter filios ſuccedentes aſcendentibus locus eſt collationi, ſed non ècontra, quando aſcendentes ſuccedunt deſcendentib. quia lege non cauetur, ita ſingulariter Bal. in l. ſi emancipati. & ibi Alex. ĩ. de colla. Item filius exhæredatus tranſmittit querelam non pręparatam ad liberos. l. ſi quis filium. in prin. & l. ſcimus. §. fin. C. de inoffi. teſta. ſecus in aſcendentib. exhæredatis, ita ſingulariter Ang. in l. nam & is. ff. de inof. teſta. quamuis indeciſum relinquat Cy. in d. l. ſcimus. in vltimis verbis. Item liberi primi gradus non computant fructus per-

b ceptos in quartam. [b] l. iubemus. in prin. C. ad Treb. ſecus in patre, & aſcendentib. & ſic primi gradus l. filiusfam. & ibi Doct. ff. ad l. Falc. Ad fundamentum Bar. reſpondet, ꝙ non eſt identitas rationis in patre, & filio, & ſic non videtur contracurrere mẽs prætoris, vt dicit Bar. Facit, quod dicit Iuriſcon. in l. ſcripto. in fi. ff. eo. tit. ¶ Caue tamen inquantum Bar. contra Vltramon. probat, ꝙ parentibus debeat competere bono. poſſ. vnde liberi, & probat ſic. nam bon. poſ. vnde liberi illis competit ab inteſtato, quib. præteritis in teſtamento competeret contratab. alleg. l. 1. in prin. ff. eo. melius allegaſſet tex. in l. 1. §. rectè. ff. ſi tab. teſt. nullæ exta. ſed ſic eſt, ꝙ patri præterito in teſtamento filij, competit contratab. vt iurib. alleg. in gl. & l. 1 in prin. ff. ſi. à pa. quis fue. manu. ergo ab inteſtato videtur cõpetere vnde liberi. Et iſtud argu. licèt videatur coloratum, tamen falſum eſt, prout etiam perpendit Raph. Fulg. & Lud. hic, quia æquiparatio bene procedit ècontra, ꝙ illi, quib. ab inteſtato competit vnde liberi, ſi ſunt præteriti in teſtamento, tunc habent contratab. ita loquitur Iuriſcon. in locis pręalleg. Sed iſta regula non procedit ècõtra. vt dicit Bar. hic, ꝙ quib. competit contratabulas vt parentibus, etiam ab inteſtato competat vnde liberi, falſum eſt: nam patrono competit contratab. l. 1. ſ. de bon. poſ. contratab. liber. & tamen patrono ab inteſtato non competit vnde liberi. Et quantum ad contratab. pater, & patronus æquiparantur. d. l. 1. in princ. ff. ſi à parẽ. quis fue. manu. & verè text. in l. 1. §. rectè. ff. ſi tabu. teſt. nul. exta. loquitur in liberis, ꝙ quib. liberis datur contratab. eis datur vnde liberi, ſed nõ in alijs, vt patet in patrono, vt dixi. Et ſic ad arg. Bar. reſponde tripliciter. Primò, ꝙ ad tollendum conſequentiam ſufficit dare inſtantiam. glo. in c. ſicut vrgeri. 1. q. 1. & hic eſt inſtandum. Secundò, ꝙ illa regula procedit ècontra, vt prædixi. Tertiò, ꝙ illa regula procedit ſolùm in liberis, & tunc nunquam fallit.

ADDITIONES.

a ¶ Quintò. Adde Alex. in l. ſi emancipati. col. 2. vbi Iaſ. col. 5. ĩ. de colla. Adde quod l. cùm acutiſſimi. C. de fideicom. nõ procedit in patre rogato fideicom. Iaſ. in l. generaliter. §. cùm autem. 4. col. C. de inſtit. & ſubſti. ver. 7. limita. Itẽ licèt ſit dubium, an ſtatutum poſſit tollere legitimam filiorum, tamen eſt clarum, quòd ſic de aſcendentib. Ang. in conſi. 103. Barb. lib. 3. conſi. 54. col. 7. in 1. dub. Multa adducit Are. in l. ventre. col. antep. ff. de acq. hær. PVRPV.

b ¶ In quartam. Iaſ. in d. verſi. ſeptimò limita. Flor. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. 6. col. ff. ad Trebel. PVRPV.

Vnde legitimi. Rubrica.

¶ Capio glo. rubricæ, quam diuido in duas partes. In prima declarat, qui dicantur legitimi, poſtea ſecundò continuat rub. ad præcedentes. Secunda ibi. [poſtquam ergo dixit.] ¶ In prima parte dic melius, ſecundum Bar. Bal. & Sal. ꝙ omnes dicuntur eſſe legitimi non habito diſcrimine an ſint agnati, vel cognati, qui vocantur ad ſucceſſionem ex aliqua lege ciuili, vel aliquo Senatuſconſulto, & iſtud denotat vis vocabuli. dicuntur enim legitimi quaſi à lege ciuili vocati. Et ſi dicis, ſi vocati à lege ciuili ad ſucceſſionem veniunt per vnde legitimi, quando ergo habebit locum ſeptima bo. poſ. extraordi. vt ex legib. vel Senatuſcon. quæ competit illis, qui vocantur à lege ciuili ad bono. poſ. & eſt extraordinaria, & nõ concurrit, nec habet locum vbi habet locum alia. l. vnica. ff. vt ex leg. vel Senatuſcon. §. ſeptima. Inſti. de bon. poſ? tangunt Sal. & Pau. de Caſt. ſuper hac rub. dicam in l. fin. ĩ. eo. vbi ponam quatuor neceſſaria requiſita, quæ requiruntur ad hoc, vt illa ſeptima bon. poſ. locum habeat, ex quib. apparebit, quid differat ab iſta vnde legit. ¶ Qui autem dicantur legitimi ſucceſſores, & ſic, quę dicatur propriè legitima ſucceſſio, de quâ ſtatutum deberet intelligi, declaraui notabiliter in euidentialib. l. vnicæ. ſ. quando non peten. par. ¶ Item aduerte, ꝙ licèt iſta rubrica habeat duas part. Tamen de prima parte. ſ. vnde legitimi, non habemus aliquam. l. in hoc titu. quæ de hac tractet, ſecundum Odof. & Paul. de Caſtr. ſuper hac rub. imò quinque leges huius tit. ſolùm loquuntur de ſecunda parte vnde cognati. prima pars rubricæ omiſſa eſt, quia non expediebat.

Source : BIU Cujas

expediebat. Adde, ꝙ idem tenet gl. in l. fi. ĩ. eo. tamen, quia iſtud videtur incongruè dictum, potes dicere ſecundum Saly. & do. Alex. in l. 1. ĩ. eo. ꝙ illa l. 1. tractat de prima parte. ſ. de bo. poſ. vnde legitimi, intelligendo conſobrinos non propriè, vt ibi dicit gl. pro natis ex duab. ſororib. ſed largè pro fratrib. amitinis, vt dicit tex. in §. quarto gradu. Inſti de gra. qui ſunt agnati, & veniũt per vnde leg. Item l. non hoc. ĩ. eo. ſecundum Odoſ. ibi.

SVMMARIVM.

Rex Apulię & ſi vtile tantum habeat dominium ipſius Regni: tamen caſtra ſingularia ſunt de dominio directo.

LEX PRIMA. II. & III.

CONſobrinorum. Cognati, vt sũt conſobrini per lineam tranſuerſalem adinuicem, item cognati per lineam deſcendentiũ, vt ſunt nepotes ex filia, auo materno non ſuccedunt niſi de iure prætorio. hoc dicunt tres leges primæ vſq; ad legem non hoc. Inquantum tex. in l. 1. dicit, [tu qui eorum poſſeſſionem agnouiſti.] ponderatur per Bal. Lud. do. Franc. de Are. & do. Alex. hic, ꝙ in agnitione bon. poſ. ſufficiat dicere, agnoſco poſſeſſionem, abſque eo, quod adijciat bonorum, & do. Alex. addit Cy. in l. fi. in 1. q. ĩ. eo. Io. Fab Inſti. de bon. poſ. in prin. & Bal. plenè in l. 1. in 1. q. §. qui admi. Sed tu aduerte, ꝙ iſte tex. probat de directò oppoſitum: nam cum. §. dixerit inteſtatorum bona, deinde apponat relatiuum eorum poſſeſſionem, facit relationem ad dictionem bona, & eſt perinde, acſi diceret bono. poſſ. vnde ſi tex. dixiſſet ſimpliciter, tu qui poſſeſſio. agnouiſti, bene probaret tũc notabile Docto. ſed cùm dicat eorum poſſeſſio. probat contrarium, & Cy. in d. l. fin. & alij ſuperius alleg. per do. Alex. loquuntur in terminis diuerſis, nam dicunt non eſſe differentiam, an dicatur agnoſco bon. poſſ. an dicatur poſ. bon. ad hoc allegant. l. 2. §. incertum. ff. de præt. ſtipu. & iſtud non eſt ad propoſitum noſtrum. Niſi dicas, ꝙ ad hoc vltimum poſſit induci iſte tex. nam dato, quòd dictio eorum, faciat relationem ad dictionem bonorum, tamen ſunt duæ dictiones diuerſæ, & ſeparatæ, quę idẽ important, acſi eſſent ſimul vna dictio, & ſic acſi ſimul diceret bon. poſ. agnouiſti, & ſic idem importat ſeparata, ſicut vnita, & ſi iſtud voluit notare Bal. tunc iſte tex. bene faceret. ¶ Gl. in verbo perſequi, concludit gl. ꝙ bo. poſ. ad perſequendum res hæreditarias competit poſſ. hær. peti. & quid ſit, declaraui in rub. ſ. qui admi. Item competit rei vendicatio ad res ſingulares. Tu aduerte, nam vtilitas reſultat per iſtud, quod dixit glo. eo quia petitio hæreditatis, quæ competit hęredi de iure ciuili, vel bon. poſ. & hæreditatis petitio, quæ competit hæredi de iure prætorio, non datur contra poſſidentẽ titulo. l. hæreditatis, & ibi Bar. & Doct. aſſignant rationem. C. de peti. hær. Bart. in l. pro hærede. in prin. ff. eod. ideo tunc neceſſaria eſt rei vendicatio, quæ bene competit contra quemlibet poſſidentẽ titulo. Sed iſta rei vendicatio non competit ad vniuerſitatem iuris, ſicut facit petitio hæreditatis, ſed ad res ſingulares. l. vendicatio. ff. de rei vendi. & quæ ſit ratio diuerſitatis, tradit ſubtiliter Bar. in rub. ff. ſolu. mat. in vlt. col. circa med. ¶ Et ex hac gl. iunctis hic traditis per Doc præſertim Cy. & Mod. hic no. ꝙ ille, qui ſuccedit de iure prætorio tantum, quamuis non conſequatur directum dominium in vniuerſitate ſucceſſionis, niſi in caſu, quem ponunt Dyn. & Bar. in l. 2. ff. de bon. poſ. tamen quantum ad res ſingulares bene iure ſingulari conſequitur directum dominium, & propterea
1 habet rei vendicationem ad res ſingulares, vt dicit glo. ¶ † Et
a iſtud [a] facit ſm Bal. ad Regnum Apuliæ, [b] ꝙ licèt Rex in vni-
b uerſali regno ſibi conceſſo in feudum ab Eccleſia Romana, iuxta clem. paſtoralis. de re iudi. habeat tantum vtile dominiũ, ſicut regulariter habet quilibet vaſſallus. c. 1. §. 1. de inueſt. de re alie. fac gl. in c. 1. in prin. in gl. magna. & ibi Bal. in §. præterea. de cap. Corra. & tex. in c. 1. & ibi gl. & Bal. de contro. inter vaſſal. & alium. Bald. not. in l. vnica. in 17. col. C. de confeſ. & ſing. in l. 1. in vlti. col. C. ſi plures vna ſent. Bald. in prælud. feud. in 3. col. vbi opportunè dixi: tamen ſingularia caſtra Regni dicuntur eſſe de directò dominio ipſius Regis, & ita tenuerũt Antiqui Doc. Regni, & bene ſecundum eum. Adde, ꝙ idem etiam tenet Bal. in princ. Digeſtorum. in 4. col. & ex hoc ſequitur vtilitas, quòd cùm habeat directum dominium in ſingulatib. locis Regni, & per conſequens habeat ciuilem poſſeſſionem, quæ retinetur animo. gl. in l. j. in gl. fi. & ibi Doct. C. vti poſſid. & glo. in l. 3. §. ex contrario. & ibi Bart. in vlt. col. ff. de acq. poſſ. & iſta ciuilis poſſeſſio, quæ ſolo animo retinetur per directum dominium, facit, ꝙ ſi alius naturaliter poſſideret, nunquam poſſet præſcribere, donec ille retineret ciuilem animo, & ſic donec ſequeretur obliuio, vt eſt glo. quam Bar. & alij ibi multum commendant, in l. 1. in gl. magna. ad fi. C. de ſer. fug. quam reputat ſing. Imo. in l. 1. §. per ſeruum. ff. de acqui poſ. ſed habet conſociam in l. malè agitur. C. de præſcr. 30. ann. vide aliam in §. ſed aliquando. Inſti. de vſuca. Bar. in l. Celſus. in 4. col. ff. de vſuc. vbi per hoc inſtruit aduocatum, vt ſit cautus, & Bar. in l. 3. §. ex contrario. in 1. col. ff. de acq. poſ. ¶ Intellige tamen deciſionem Bald. procedere, cùm Eccleſia Romana ſolùm haberet directum dominium in vniuerſitate Regni Apuliæ, quia non eſt abſurdum, ꝙ duo habeãt directum dominium, vnus in vniuerſo, alius in ſingulari. in l. 3. in prin. ff. de rei vend. Bal. in l. 1. §. per hanc. el 2. ff. eo. ſed ſi Eccleſia Romana haberet directum dominium non ſolùm in vniuerſitate Regni Apuliæ, ſed particulariter in quibuſcunque ciuitatibus, & locis, tunc non procederet dictum Bal. per regulam. l. ſi vt certo. §. ſi duob. ff. commo. ſecundum Lud. & Alex. hic. & in l. nepotib. ĩ. eod. ſuper dictione etiam iure honorario. Aduerte, quia dictio etiam, debet ſtare implicatiuè. l. etiam. C. ſi tuto. vel cura. interue. Bar. in l. 1. C. etiam per procu. in glo. dicit, ꝙ implicatiua eſt nouarum conſtitutionum. l. ſi defunctus. ĩ. de ſuis, & leg. Sed iſta l. non putuit hoc diuinare. l. iubemus. in fi. C. de teſt. dom. Fran. de Are. dicit, ꝙ hic dictio etiam, non ſtat implicatiuè, ſed expoſitiuè pro ſcilicet, ſicut in l. 1. §. fin. ff. vnde libe. Tu dic, quòd implicat, & caſum magis dubitabilem reddit, prout debet, vt dicunt Fulg. & Lud. in l. qui ſe patris. §. titu. 1. & ſic implicat, quòd non ſolùm nepotes aui paterni ſuccedũt de iure prætorio in viriles, de quib. eſt minus dubij, cùm etiam de iure ciuili admittantur, ſed etiam nepotes aui materni ſuccedunt in viriles de iure prætorio. Et iſta videtur veritas, quicquid aliter reſpondeat Fulgo. hic: ſed iſta ſolutio non videtur bona, cùm implicatiua etiam, non ſit ſuper dictione nepotib. ſed ſit ibi ẽt iure honorario. Vel potes dicere, ꝙ dictio etiam,
c abundat, prout etiam eſt gl. in l. ſuus quoque. in princ. in verbo etiam, & ibi Bar. ff. de hær. inſti. Dic melius, ꝙ implicat, ꝙ quando nepotes aui materni ſuccedunt, ꝙ etiam de iure prætorio ſuccedant in viriles, & ſic in capita, & nõ in ſtirpes, & tunc implicat, ꝙ idem eſt, quando nepotes aui paterni ſuccedunt de iure ciuili, quia etiam tunc ſuccedunt in viriles, vel etiã ſi ſuccederent de iure prętorio. Pro ſolutione domini Fran. habetur ſimile, quia dictio etiam, aliquando reſoluitur in expoſitiuam, ideſt. gl. in l. 1. in prin. & ibi Bar. ff. de pact. glo. & Bart. in rub. C. de agri. & cenſi. lib. 11. & Bar. in l. 1. in prin. ff. de iuſt. & iur. Similiter glo. in rub. ff. ſi ager vect. glo. in l. vbi pactum. in prin. vbi Bart. & Docto. C. de tranſ. gl. in l. 2. ff. ad l. aquil. Et vna coniunctio ponitur pro alia, ſecundum gl. in l. eas cauſas. ff. de condi. & demon.

ADDITIONES.

a ¶ Et iſtud. Alex. lib. 5. conſi. 13. col. antep. PVRPV.
b ¶ Regnum Apuliæ. Adde Card. Zab. in c. cum inter vniuerſas. in fi. in 2. opp. de elect. & ibi Abbas poſt eum.
c ¶ Dictio etiam. Adde Bar. in l. ſi tertius. §. officium. ff. de aqua plu. arcen. Bart. in l. etiam. C. ſi tuto. vel cur. Bart. in l. etiam. C. de fur. in c. accuſatus. in §. de quæſtionib. de hær. lib. 6. & in cle. diſpendioſam. in fi. de iud.

SVMMARIVM.

1 *Probans aliquem poſſediſſe res hęreditarias, non per hoc dicitur probaſſe eum hęredem eſſe.*
2 *Depoſitio teſtis, & quęcunque probatio debet de neceſſitate concludere, aliàs non probat.*
3 *Articuli, & probatio debent de neceſſitate concludere.*
4 *Probatio vbicunque non concludit, ſemper interpretatur contra probantem.*
5 *Probatio nunquam concludit per poſſibile, ſed debet concludere per neceſſe, vel probabile.*
6 *Probatio non concludens nedum non releuat, ſed etiam non facit rem dubiam de iure, vel de facto, & nu. 7.*
8 *Teſtes ſi deponunt, quòd Titius cognouit Bertam per vim, iſta verba an poſſint interpretari actiuè, & paſſiuè, & quomodo.*
9 *Teſtes deponentes ſuper violentia, ſic commiſſam fuiſſe violentiam, quia viderunt accuſatum auferre rem de manibus accuſantis, an probent.*
10 *Teſtis deponeus ſuper fama, ſi reddit rationem dicens, quia audiuit publicè dici, an talis teſtis probet famam.*
11 *Ratio teſtis eſt adiuuanda, & non calumnianda.*
12 *Equus ſi probetur mortuus, & eius color, ac qualitates non probantur, equi conductor illum ſoluere tenetur.*
13 *Teſtes ſi deponunt hominem venditum, vel equum, & non criſpum, vel equum, & non ſtellatum in fronte, cùm tamen tales eſſent, an probent.*
14 *Indefinita prolata à teſte non æquipollet vniuerſali, licèt regulariter contra.*

Probatio

Source : BIU Cujas

15 *Probatio, seu dictum testis an semper debeat necessariò concludere, an aliquando sufficiat, quòd concludat præsumptiuè.*

16 *In acquirendo non sufficit animus acquirendi pos. nisi adsit animus acquirendi dominium.*

17 *Dominium licèt aliquando præsumatur ex possessione, hoc est verum si allegetur, aliàs non.*

18 *Pater si non restituit dotem vxoris, an ex tali retentione videatur adisse hereditatem nomine filiorum suorum, qui sunt infantes.*

LEX IIII.

NOn hoc. Ad probandum quem hæredẽ non sufficit probare, ꝙ possedit, sed quòd legitimè adiuerit. h. d. & ista l. potest intelligi de prima parte rub. vnde legi. quod adde ad ea, quæ dixi. §. in rubr. huius tit. ¶ Casum in ista l. figurat Bald. sed caue dum loquitur de hæreditate consanguinei, oportet te prę supponere, ꝙ alius eum præcederet: aliàs esset sibi delata hæreditas ab intesta. tanquam proximiori, & tunc ex possessione
1 præsumeretur adstio, vt declarat Bar. hic in 1. opp. ¶ † Not. ex tota. l. ꝙ si probo aliquem possedisse res hæreditarias, non per hoc dicor probasse eum hæredem esse, quia potuit esse, quòd possedit tanquam prædo, qui nullum ius habet: sed si probo, ꝙ adiuit hæreditatem, tunc bene probo eum esse hæredem. Adde, quod dicit Bal. in 3. col. in tit. an agnatus, vel filius, quòd si fieret positio, quòd filius possedit, & non diceretur, quòd tanquam hæres, quòd licèt filius confiteretur positionem, non tamen confiteretur pro hærede gestionem, quia positio est indiscreta, & non concludens de necessitate, per hanc l. Istud, quod dicit Bal. potest procedere in alio quam filio, per illud, quod statim dicam. per l. 1. ĩ. de repudian. hæredi. ¶ Contra vtrunque membrum opponitur fortiter, & contra primum, ꝙ ex possessione rerum hæreditariarum probetur quem hæredem, nisi ille liquidò probet, quòd ex alia causa possederit. l. 1. in verbo liquidò probatum fuerit. ĩ. de repu. hæredi. Respondent Bar. & Doct. quod ex sola possessione rerum hæreditariarum nõ probatur, quòd alicui sit delata hæreditas, & consequenter, quòd sit hæres. vult dicere Bart. quòd in d. l. 1. erat filius, cui in dubio præsumitur delata hæreditas, & tunc ex possessione bene præsumitur hæres, nisi probetur contrarium. In istis terminis propriè loquitur d. l. 1. quod non est in ista l. facit, quia filius in dubio præsumitur hæres. glo. ordin. in §. res autem. in verbo paren
a tibus. in Auth.[a] vt lic. mat. & auiæ. quam no. Bal. in c. 1. in 1. col. in tit. an agna. vel fil. & eam reputat sing. Bal. in l. apud hostes. C. de suis & legit. & l. necessàrijs ff. de acquir. hæred. ¶ Circa secundum membrum fortius opponitur, & videtur, quod sit idem, quod in primo, ꝙ per hoc, ꝙ quis adiuit hæreditatem, non per hoc probatur, ꝙ sit hæres, quia potest esse, quòd nullum ius habet. Respondent Barto. & omnes. quod iste text. debet intelligi, quando apparet, quòd huic erat delata hæreditas. Sed tu aduerte, quia durum videtur sustinere hunc tex. & differẽ etiam in eo positam, quia data paritate terminorum, idem est in primo casu prout in secundò: nam si apparet, quòd delata sit hæreditas, tunc ex possessione rerum hæreditariarum probatur hæres. l. 1. ĩ. de repud. hær. sicut ex aditione, & sic idem est in primo casu prout in secundo. aut non apparet, quòd sit delata hæreditas, & tunc idem est in primo prout in secundo, quia etiam in secundo casu ex aditione nõ probatur hæres, sicut nec ex possessio
* ne rerum hæreditariarum, & *ideo Bar. & omnes* dicunt, ꝙ in secundo casu oportet præsupponere, quòd erat delata hæreditas, sed certè hoc p̃supposito, idem erit in primo. Dicũt tamen Fulg. & d. Alex. hic, ꝙ verbum admiserit, in secunda parte text. tollit contrarium, quia verbum admisit, præsupponit pro necessàrio antecedenti, quòd hæreditas fuisset delata, aliàs admitti non potuisset, vt declarat Bart. in l. is potest. ff. de acquir. hære. Sed verbum tenuerit, positum in prima parte, non præsupponit necessàrio, ꝙ hẽditas fuerit delata, & istuerit est quantũ potest dici. Sed certè Bar. & Doct. non fundant se in verbo admiserit, an sit differentia in hoc, & in verbo tenuerit. Præterea si vtrunque verbum referas ad iuridicam possessionem, sicut ad iuridicam aditionem, oportet præsupponere in vtroque delatam hæreditatem. Sed si referas ad actum facti, sicut quis potest possidere res hæreditarias de facto, quamuis non sit hæres, nec ius habeat: ita de facto quis potest adire, vel admittere hereditatẽ, licèt ei non sit delata hæreditas, & sic realiter loquendo, quasi semper idem erit in primo, qđ in secundo casu, data paritate terminorum. Nisi postremò dixeris, ꝙ verbum admirit, in dubio magis referatur ad ius, quàm verbum tenuerit, & sic verbum admiserit, præsupponit, ꝙ legitimè, sed verbum te-
2 nuerit potius significat actum nudi facti. ¶ † Secũdo not. ex hac
b l. illud generale, [b] ad quod tota die allegatur ista l. ꝙ dictum testis, & quælibet probatio debet de necessitate concludere, alias non probat hoc esse, & c. vt in gloss. & in iurib. in ea alleg. Concordat tex. in c. in præsentia. de proba. & tex. in l. pen. §. docere. & ibi Bar. no. ff. ne quis eum qui. & tex. in c. fi. de succes. ab intest. & c fi. de cau. poss. & propri. ¶ † Hinc dicit Bar. [c] hic in fin. multum notandò istum text. ꝙ articulus [d], & positio debent de necessitate concludere, vt hic per eum. Adde, ꝙ articuli debent esse concludentes sicut probatio, ita not. Bal. in l. interpositas. in vlti. col. per illum tex. C. de transa. Item dicit Bal. in c. 1. in 5. col. in tit. an agna. vel fil. alleg. Bart. hic, ꝙ oportet positiones, & articulos specificè, & formaliter cõcludere. ¶ Ego in ista regula sic procedam: primò ponam multas extẽsiones ad istam regulam. Secundò ponam multas notabiles fallentias, & eo libentius, ꝙ hæc regula tota die necessaria est in actu practico. ¶ Et in primis adde, ꝙ probatio non concludens non est pro-
4 batio. l. matrem. & ibi Bal. in prin. ad hoc no. C. de proba. ¶ † Secundò adde, ꝙ vbicunque probatio necessàrio non concludit, semper interpretatur ꝯ probantem. glo. est in d. c. in præsentia. de proba. quam pro singulari ad hoc alleg. Bal. in l. quoties. §. si quis ita. ff. de hęr. instit. idem Bar. in l. inter stipulantem. §. 1. in vlt. col. ff. de verb. obl. & idem Bart. in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. ¶ † Tertiò adde ad istam regulam illud, qđ not. dicit
5 Bald. in l. ad probationem. 2. C. de proba. ꝙ probatio nunquã concludit per possibile, sed debet concludere per necesse, vel
6 probabile. ¶ † Dicit etiam Bal. in l. 2. in vlt. col. ff. de bon. poss. fm tab. ꝙ probatio non concludens nedum nõ releuat, vt hic, sed etiam non facit rem dubiam de iure, vel de facto, vt ibi nota. per eum. ¶ † Ad istam regulam quintò adde illud, quod volunt
7 Bart. & alij in l. non solùm. §. sed vt probari. ff. de nou. ope. nun. cum suis concor. ¶ † Sextò adde ad istam regulam facere illud,
8 quod decidit Bar. in l. 2. in §. 1. in vlt. col. per illũ text. ff. de duob. re. & in l. si vxor. §. pen. per illum text. ff. de adult. & in l. si ita sit scriptum. ff. de ma. test. & in l. filiusfam. arg. illius tex. ff. de testa. in quib. locis determinat mirabiliter Bart. ꝙ si accuso aliquem, ꝙ cognouit talem mulierem per vim, & volens probare violentiam eius, formo articulos, qualiter Titius cognouit violenter Bertam, & ita deponunt testes: talis probatio est dubia, & nil releuat, quia necessàrio non concludit. nam licèt testes dicant, ꝙ Titius cognouit violenter Bertam, ista nomina possunt intelligi in actiua significatione, & in passiua iurib. præalle. possent ergo intelligi actiuè, ꝙ violenter cognouit committendo ipse violentiam in mulierem: possent etiam intelligi passiuè, ꝙ Titius non cognouit ex voluntate Bertam, sed violenter, quia ipsa violẽtauit eum. Idem tenet Ang. in d. l. 2. §. 1. qui propterea subdit, ꝙ consilium esset, ꝙ iudex ex officio repereret testes, vt declararent quomodo intelligerent eorum dictum: nam iudex licèt ad instantiam partis nõ debeat reperere testes postquam deposuerunt, tamen ex officio suo potest parte nõ instante. glo. est sin. in §. licèt. in Auth. de testi. Istam decisi. Bar. etiam sequitur, & multum no. dom. Math. in not. 102. limitans sub dubio fortè, nisi communis vsus loquendi intelligeret terminum violenter, in actiua significatione. pro Bart. facit, quod ĩ. proxi. subijciam. Ego teneo, ꝙ ista decisio Bar. sit falsa, & eam reprehendit Ang. sibi contrarius in l. 2. per illum tex. in ver. vio-
e lenter. [e] C. vi bo. rap. reprobant etiam Io. de Imo. & Raph. Cu. & d. Fran. de Are. in d. l. 2. §. 1. ff. de duo. reb. Pau. de Cast. ibi nil dicit. Et contra Bar, multum stringit fallentia, quam ĩ. ponam ad
1 istam regulam: nam licèt probatio debeat de necessitate concludere, m̃ sufficit licèt necessàrio non concludat, ꝙ concludat
2 à communiter accidentib. & ab eo, qđ frequenter euenit. Item dicam. ĩ. Sed communiter accidit, ꝙ viri violẽtiam cõmittant in mulieres, & non econtra. ideo dixit gl. nota. in l. vnica. in verbo suã sponsam. C. de rapt. vir. ꝙ viri rapiant vxores, vel sponsas frequenter accidere: ècontra rarò accidit, ꝙ vxor, vel spõsa
3 rapiat virum. Imò plus dicunt Ioan. And. & Cano. in c. sacris. quod metus cau. & in c. is qui. de sponsa. prout etiã refert Imo. in d. l. 2. §. 1. vbi dicunt, ꝙ possibile est, ꝙ vir per violentiam cognoscat mulierem inuitam, sed nõ esset possibile, aut rarissimè

contin-

ADDITIONES.

a ¶ In Auth. Adde, qđ est in Auth. vt hi, qui oblig. se hab. per hi. res min. colla. 6. limitando tamen, vt per Bar. in l. 1. C. si vt se ab hæred. abstin. gl. in l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. mat. BELLAC.

b ¶ Generale. Not. Bar. dictum, qđ testis necessariò debet concludere. Amplia etiam stante consuetudine, contra Fely. in c. 2. col. 3. verfi. limita secundo. de proba. & de instrumento venditionis Alex. lib. 4. consi. 10. circa fin. Cur. cõsi. 5. col. 6. PVRPV.

c ¶ Dicit Bar. Adde Fel. in c. in præsentia. col. 2. & 3. de probatio. PVRPV.

d ¶ Articulus. Adde tex. in c. in præsentia. de proba. Bald. in l. si quis non dicam rapere. C. de Epis. & cler.

e ¶ Violenter. Ille tex. nihil facit, quia ibi nõ poterat referri ad res nisi passiuè. secus in q. Bar. vbi poterat referri ad mulierem actiuè. PVRPV.

Source : BIU Cujas

cõtingeret, ꝙ mulier poſſet cogere virũ per violẽtiam, vt eam
9 cognoſcat. ¶†Septimo adde, quòd no. tenet Ang. in l. poſtquã. in fi. ff. de peti. hære. vbi dicit, quòd ſemel euaſit accuſatũ de rapina. nam teſtes dicebant ſe rapinæ fuiſſe præſentes, & interrogati de cauſa ſcientiæ, dixerunt, quia viderunt rem auferri de manibus accuſantis per accuſatum. nam nõ probatur rapina, quia verbum auferre, habet duplex ſignificatum, cum violentia, & ſine, vt ibi eſt gl. in verbo abſtuliſſet. vnde probatio trahibilis ad plures ſenſus, contra producentem interpretatur: quia probatio debet eſſe concludens neceſſario, & maxime in maleficijs. l. ſciant cũcti. C. de prob. ita ibi dicit Ang. & ſequitur ſim
10 pliciter Fran. de Are. in l. filiusfa. ff. de teſt. ¶† Octauò principaliter ad iſtam regulã adde bene facere illud, quod decidit Bar. in l. de minore. §. 2. ff. de queſt. in 5. col. in ver. ſed quid ſi teſtis dicit. & in l. 3. §. ciuſdem quoq;. ff. de teſt. in l. Labeo. ff. de ſup. leg. in quib. locis dicit no. Bar. & eſt notabilis deciſio. pone, quòd teſtis deponit de publica fama: interrogatur quomodo ſcit, quòd ſit publica fama de hoc: reſpondet, quia ſic audiuit dici publicè: talis teſtis ſecũdum Bar. nil probat, quia eſt dubia probatio, & non neceſſariò concludens: quia poteſt eſſe, quòd audiuit publicè ab vno, vel duobus, qui iſtud dicebant publicè. oporteret ergo, quòd diceret, quòd audiuit publicè à maiori parte populi, & idem tenet Ang. in l. 3. ff. ad Macedo. & Bal. in additio. Spe. in tit. de ſenten. in 6. col. & d. Alex. in conſi. 25. in 4. vol. quod incipit, in cauſa vertente inter Anto. in penulti. colum. & in cõſi. 117. in 4. volum. incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter domi nam Luciam. Contrarium tenet Bald. in c. per tuas. in 1. colum. de probatio. per illum tex. vbi dicit, quòd ille text. in verbo publicè, facit ad dictum teſtis, qui dicit, quòd audiuit publicè dici, quòd probet famam. & contra Bar. tenet etiam notabiliter Bal. in c. præterea. in vlt. colum. de teſtibus. & idem Bald. in c. literas. in 2. colum. de prẽſum. vbi dicit illum tex. in verbo *publica voce*, facere ad dictum teſtis, qui dicit ſe audiuiſſe publicè dici, quia intelligitur. i. publica voce populi: & ſic probat famam. nã iſta eſt aptior expoſitio, & ſecundum communem intellectum lo quentium, ad quem eſt recurrendum. capitulo ex literis. de
11 ſponſal. ¶† Ad idem facit, quia ratio teſtis eſt adiuuanda, & nõ calumnianda, vt inquit Bal. in repe. l. de quib. in vlt. col. ff. de leg. & c. cauſam quæ. in vlt. colum. de reſcr. & in c. cùm dilectus. in pen. colum. in fin. de conſue. & in capitu. præterea. in vlt. colum. de teſti. in c. 1. in 7. colum. de conſti. & in l. 2. C. de tempo. appel.
12 ¶† Nonò ad iſtam regulam [a] adde tex. in c. auditis. de præſcr.
a in verbo, *ſi per illa conſtiterit, quòd vallis de beueſcam ſit ille locus.* per quem tex. dicit ibi Ioan. And. ſe practicaſſe pro Bidello, qui conduxerat equum ad vecturam pro eundo à Bon. Flo. & talis equus in itinere perijt ſine culpa Bidelli, & ita probauit per ſocios itineris. dicit Ioã. And. ſe obtinuiſſe pro domino locatore equi contra Bidellum, quòd Bidellus deberet cõdemnari, quia eius probatio erat dubia: nam Bidellus bene probauit, ꝙ vnus
b equus [b] erat mortuus ſibi in via, ſed non probauit, quòd fuit ille equus, quem conduxerat: ideo dubia probatio, quæ neceſſariò non concludit, nihil releuat. debuit ergo Bidellus eſſe cautus probare colorem, & qualitates equi mortui, & ſequuntur d. Ant. ibi in pen. col. & Pan. in 9. dicens, ꝙ iſta ſunt notanda ad inſtructionem aduocatorum iuuenum. ſequitur. d. Alex. in cõſi. 118. incip. in cauſa vertente inter Peregrinum. in vlt. col. in 1. vol. & in conſi. ſeq. 119. quod incip. viſo proceſſu ſuper cauſa vertente. in 2. col. ad fi. in 1. vol. Tamen contra iſtam deciſionẽ ab omnib. approbatam pondera multum ſtringere, ꝙ in dubio non præſumitur pluralitas, niſi probetur, vt plenè dixi in l. 2. §. de bon. poſ. ſecundum tab. Niſi dixeris, ꝙ iſta regula fallit in rebus: nam in rebus penè ſemper præſumit pluralitas, niſi identitas probetur, ſecundum Alex. in conſi. 134. in 5. volum. in cauſa & lite vertente inter Albericum de Maynardis. in 2. colum. per allegata per eum, quæ parum tamen faciunt, ſed nihil melius pro eo facit, quàm iſta deciſio Cano. licet ipſe non alleget,
13 vt retuli in d. l. ¶† Decimò adde, quod dicit Bald. in l. edita. in vlt. col. C. de eden. ꝙ ſi dico, ꝙ vendidiſti mihi ſeruum tuum criſpum capillis, vel equum ſtellatum in fronte, ſi teſtes dicunt hominem venditum, ſed neſciunt de criſpo, vel deponunt de equo vendito, ſed neſciunt de ſtellato, ꝙ nihil probant, quia probatio eſt incerta, & poſſet hic eſſe fallentia & circumuẽtio,
14 ſi vnum deberetur pro altero. ¶† Vndecimò ad iſtam regulã adde illud, quod no. dicit d. Abb. Pan. in d. c. auditis. in 5. colum.
c poſt Inno. ibi, ꝙ licèt apud nos indefinita æquipolleat [c] vniuerſali. l. ſi plures. ff. de leg. 3. l. ſi plurib. vbi latè Bar. ff. de leg. 2. in c. ſolitę. de ma. & obe. glo. magiſtra. in c. vt circa, in ver. aliorum eccleſiaſticorum. de elect. in 6. & glo. in c. 2. in glo. pen. de conjugio leproſo. in anti. tamen iſta regula fallit in dicto teſtis, quia cùm debeat de neceſſitate concludere, vt in regula tex. noſtri, indefinita prolata à teſte non æquipollet vniuerſali. Et ideo pone, quòd teſtes deponunt, qualiter canonici talis Eccleſiæ conſenſerũt in electione talis Syndici: pars aduerſa dicit eſt bene verum, quòd duo, vel tres conſenſerunt, ſed in illa Eccleſia ſunt octo canonici, certè illa indefinita prolata à teſte non æquipollet vniuerſali, nec probat, quòd omnes conſenſerint, imò nil releuat. & idem tenẽt Pet. de Ancha. & Imo. in c. quanto. de his quæ fi. à præla. ſine conſen. cap. Iſtam deciſi. ſequitur d. Alex. in mille conſilijs. in conſi. 110. quod incip. viſis acutiſſimis dubitationib. in 2. col. in 1. vol. & in conſi. 68. in 2. vol. incip. viſo & bene diſcuſſo proceſſu. in 4. col. & in conſi. 108. in 2. vol. quod inc. in cauſa & lite vertente inter dominos. in pen. col. in conſi. 112. in 2. vol. incip. viſo ſuperiori themate. in 4. colum. & in conſi. 10. in 4. vol. quod incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter do. Franc. ad fi. Alibi tamen neſcio quo ſpiritu d. Alex. tenuit contrarium, & malè in conſi. 118. ſ. alleg. in 2. col. in 1. vol. & ſic habes regulam tex. noſtri cum 11. extenſionib. ¶ Nunc pono plures no. fal. ad iſtam regulam, quas non inuenies ab aliquo recol
15 lectas, nec hic, nec alibi. ¶† Primò limito iſtam regulam ſecundum Sal. Pau. de Caſt. & do. Alex. hic, quod probatio debet neceſſariò concludere, aliàs nil releuat; nam ſufficit ſi præſumptiuè concludat præſumptione inducta à l. puta ſi teſtis interrogatus quomodo ſciat, reſpondet, quia ſum coniunctus, vel conſanguineus, vel vicinus, iſtud neceſſariò non concludit: es conſanguineus, ergo ſcis, quid faciat conſanguineus tuus: tamẽ præſumptione legis conſanguineus præſumitur ſcire facta cõſanguinei. & ideo dictum teſtis valet, vt probat Bart. in l. j. in 4. col. ff. ſi cer. pet. cum concord. ibi traditis: quod qualiter procedat, ad ibi dicta me remitto. Facit, quòd præſumptiones legum ſunt liquidiſſimæ probationes. glo. in l. ſi tutor petitus. C. de peri. tut. quam ita allegabat Bal. in rubrica extra de præſumpt. in fi. & illam glo. dicit eſſe ſing. & meliorem de iure Imo. in l. quæ ſitum. ff. de re iud. & in l. in tempus. §. j. & in l. ſi ita quis hæres inſtitutus fuerit excepto. ff. de hære. inſtit. no. Ang. & Lud. Rom. in l. j. ſup. de teſt. mil. per illum tex. in verbo liquido probatur. iũcta glo. Facit l. ſi quis locuples. ff. de manu teſt. & l. licet Imperator. ff. de lega. 1. ſicut in ſimili dicimus, quòd ſufficit libellum præſumptiuè concludere præſumptione legis. l. omnes. §. Lucius. ff. de his quæ in frau. credi. Confirmo per aliam regulam, quæ habet, quòd vbi requiritur certa & determinata probatio temporis pro forma, certè ſufficit præſumptiuè probare, probando, quòd olim inerat. nam præſumptiuè probatur, quòd etiam fuerit illo tempore certo & determinato. text. eſt ſing. ad hoc in cap. propoſuit. de cle. excommu. min. & ibi expreſsè ad hoc no. d. Anto. de But. poſt Inno. & ſequitur d. Fran. de Are. in conſi. 51. quod incip. videtur dicendum. in 1. col. & eſt verum, quod in hoc tenet contrarium Bald. in l. ſiue poſſidetis. C. de proba. in q. de illo, qui dicebatur olim excommunicatus. Iſta limitatio multò magis procedit, quando adeſſet non ſolum præſumptio legis ſimpliciter, ſed etiam præſumptio legis violenta, quæ ſecũdum ius habet vim plenæ probationis, de qua eſt tex.
d in c. literis. de præſump. & in c. afferte. eo. tit. & tex. [d] ſing. in l. ſi hi, qui adulterij. C. de adul. Intellige tamen, quòd violenta præſumptio iuris habet vim plenæ probationis, eſſe verum in cauſa ciuili ad probandum delictum vxoris, vt fiat ſeparatio matrimonij, propter quod vxor non perdit ſolùm dotem, ſed etiã
e perdit bona paraphernalia. [e] glo. eſt ſingul. in c. plerunque. de dona. inter vir. & vxor. ſed non ſufficit in cauſa criminali quantum ad condemnandum criminaliter, niſi in caſu ſingul. d. l. ſi hi, qui adulterij. ita declarant Inno. & Hoſtien. in c. quia veriſſimè. de præſumpt. Domi. Anton. de Butr. in c. quanto. eod. titu. Pan. in c. 2. de præſum. Lud. in l. j. §. ſi quis in villa. ff. ad Sena. Silla. d. Matheſi. in no. 118. dom. Alex. in conſi. 105. quod incip. viſo proceſſu inquiſitionis formatæ per Poteſtatem Parmæ. in 5. colum.

ADDITIONES.

a ¶Regulam. Deci. conſi. 91. in fi. Iaſ. in l. 2. in fin. ſ. de ſecun. tab. PVRPV.

b * Equus. Adde, quod equus mortuus in itinere præſumitur mortuus ſine culpa conductoris, ſecundum Bald. in l. ſi pecuniam. §. ſed vbi accepit. per illum tex. ff. de cond. cau. dat. & ibi Alexan. & pro conducen. equum qui mortuus eſt in itinere, vide Bar. in l. vnic. C. ne quid oneri pub. in l. ij. C. de naufrag. lib. 11. in l. j. in fi. C. de curſ. pub. eo. lib. in l. ſi vt certo. in prin. ff. commod. & ad dicta Iaſo. hic adde eundem Iaſ. in l. eum qui. §. in popularib. nu. 21. ff. de iureiur. in l. 2. in fi. ſup. de bo. poſſ. ſec. tab. BELLAC.

c ¶Indefinita. Adde Anch. in rub. de re iu. li. 6. in 5. col. Bar. in l. ſi is qui ducenta. in §. vtrum. ff. de re. dub.

d Et tex. illum dicit etiam ſingu. Fely. in c. 2. 5. col. de homici. Alex. in l. ſi ab hoſti. §. 1. colum. 3. ff. ſo. ma. Fely. in c. tertio loco. col. fi. de prob. & in c. niſi malũ. col. 2. de ſimo. PVRPV.

e ¶Bona. Adde Ludo. Roma. ſingul. 315. incip. propter adulterium. Iaſ. in rub. C. de iudic.

Source : BIU Cujas

colum. & in conſi. 15. in 3. volum. incip. viſo proceſſu inquiſitionis formatæ contra dominam Luciam. ad fin. ¶ Secundò limita, & eſt corroboratio primæ limitationis, per glo. not. in l. neque natales. C. de proba. quæ ſing. dicit, quòd vbi probaui vnum, videor reliquum probare, quod cum primo frequenter contingit, quamuis non ſemper, & ſic quamuis probatio tunc de neceſſitate non concludat, tamen dicitur ſufficiens, eo quòd l. præſumit de eo quod frequenter accidit, & ita illam gl. multum notat, & reputat tenendam cordi Saly. hic, & per illā inferunt Iac. But. & Bar. in d. l. neque natales. ad multa, præſertim ad probandum aliquam eſſe meretricem, quia probatur probando ꝙ ſcholares ad eam vadunt. nam ſubiungit ibi Bal. a ꝙ ſcholaris[a] quando loquitur cum muliere, non præſumitur dicere pater noſter. de quo etiam ponit Bal. in l. data opera. in 19. col. C. qui accu. non poſ. & no. Bal. & Imo. in l. fi. ff. de hære. inſtit. per Bar. in l. ij. in prin. per illum tex. ff. de fur. Bar. in l. iij. §. fi. & in l. quod ait lex. in prin. & in l. capite quinto. ff. de adul. item per illam not. glo. in d. l. neque natales, dicit Saly. hic, ꝙ ſi mortuus ſit aliquis agnatus, qui reliquit multas poſſeſſiones, & aliquis apprehendit poſſ. aliquarum rerum mobilium, ꝙ per hoc non præſumitur adiuiſſe hæreditatem, quia communiter, qui adeunt hæreditatem, res immobiles magis precioſas apprehẽdunt. & ita dicit limitari regulam. l. j. ff. de repu. hær. & licet do. Alex. dicat Sal. moueri per tex noſtrum cum gl. qui nihil faciũt ſecundum eum, tamen verè mouetur Sal. per d. glo. in d. l neq; natales. Idem dicit Bal. in c. 1. in 5. col. in tit. an agna. vel fil. ¶ Tertiò limita, & erit corroboratio præcedentium limitationum, quia ſufficit dictum teſtis concludere à cõiter, accidentib. per gl. in l. cùm dotem. in gl. fi. quã ad hoc ibi no. Bal. C. de iure do. & per illam glo. dixit Bal. in l. neque ſine. C. de nup. arguendo à b cõiter accidentib. ꝙ per inſtra dotalia[b] probatur matrimoniũ & legitimatio filij, de quo vltimo ẽt per Inn. in c. illud. de præſump. Bal. in rub. C. de priui. do. in pe. col. & in Auth. ſi quis in aliquo. in pen. col. C. de eden. Ang. in l. ꝯhitur. ff. de pig. Pe. de Ancha in c. 1. de prob. Adde ẽt, ꝙ dicit no. Bal. in c. fi. de cau. poſ. & proprie. ꝙ locus à cõiter accidentibus cõcludit in materia probationum. & idem Bal. in c. vaſſallus. el 1. ſi de feu. defun. conten. ſit inter do. & agna. & Cy. in l. oportet. in prin. C. de bo. quæ lib. & ibi refert Bal. in 2. col. vbi reputat omnes Aſtenſes vſura-
c rios à cõiter accidentib. & ꝙ argumentum à cõiter accidẽtib. c procedat, adde tex. in c. 1. & ibi no. Abb. in 3. no. de cleri. nõ reſi. & ibi dicit plus Io. Cal. per illum tex. ꝙ argumentum à cõiter accidentib. valet ad ferendum ſentẽtiam, ẽt cum agitur de crimine ciuiliter, & ſequitur Abb. in conſi. 114. in 2. vol. incip. tria
d ſunt principaliter in cauſa mota. in 4. col. ¶ Quartò limita[d] ſm Gemi. poſt Io. An. ibi in c. 1. in vlt. col. de pact. in 6. vbi notat, ꝙ probatio dubia, quæ verificabilis eſt, & concluſiua in quolibet intellectu, quo ad intentum probantis, prodeſt probanti, vt pro eo ſit ferenda ſententia: quod dicit eſſe notandum pro limitatione huius regulæ; & iſtud tu confirma ex limitatione ſexta, quam ſimul iunge cum iſta, quia eſt in effectu eadem. Et per hoc infert notabiliter Alexand. in l. inter ſtipulantem. §. j. in vlt. col. ff. de verb. ob. ꝙ ſi accuſo Titium, ꝙ occidit Seiũ, & teſtes omnes deponunt alternatiuè, ꝙ occidit eum cum gladio, vel cum claua, ꝙ licet tẽſtes videantur incertè & ambiguè deponere, tñ quia vterque intellectus concludit homicidium, habeẽ pro probatione certa. Bene facit. l. ꝙ ſi dubitet. ff. de acq. hæred. & illam deciſionem Gemin. etiam ſimpliciter ſequitur Alex. in l. Gallus. §. ſi eius. in 3. col. in fi. ff. de lib. & poſth. ¶ Quinto limita prædictam regulam, vt procedat, qñ agitur de probãdo aliquo certo & limitato, tunc probatio dubia, & non concludens nil releuat: ſecus vbi ſufficit probare aliquid incertum, vel indeterminatum, vt eſt quando duo contendunt de poſſeſſione, ille debet obtinere, qui probat de poſſeſſione longioris tẽporis. l. ſi duo. ff. vti poſſide. & c. licet cauſam. de proba. Certè ſi vnus probaret de poſſeſſione. 10. ann. alius probaret de poſſeſſione 20. ann. & plurium, iſte ſecundus obtineret, & iſta ſecunda probatio, licet videatur incerta, faceret cum obtinere. ita dicunt Bal. & clarius Alberi. de Roſa. in l. cum furti. ff. de in li. iur. & idem Bald. in l. ab hoſtib. §. ſed quod ſimpliciter. in pen. col. ff. ex quibus cauſ. maio. & in repet. l. & ſi poſt tres. in 18. colum. ff. ſi quis cau. & eſt bonus textus in c. cum cauſa. de emptio. & vẽdit. no. dom. Franciſ. de Are. in d. c. cum cauſa, quæ inter œco-
e nomum. in 4. not. Per iſtam deciſionem ſoleo reprehendere e illud, quod vult Bald. in repe. l. ij. in pen. col. C. de reſcin. vendi. & Ioan. de Imo. in c. fi. de emptio. & vendi. dum volunt, quòd ad hoc vt habeat locum remedium. d. l. ij. debet venditio eſſe citra dimidiam iuſti pretij, ſi res eſſet vendita pro quinque, & producantur teſtes, qui dicunt eam valere decem, & plus, nil releuat in eo, quod dicunt, & plus, quia illud eſt incertum, & ambiguũ. Hoc ego reprobo ex prædicta limitatione, vt dixi in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cautio. ¶ Sexto limita prædictam regulam, vt procedat, quando probatio dubia nil concludit: ſecus eſt, quando probatio dubia neceſſariò alterum duorum cõcludit, quorum alterum ſufficiat, quodcunque illorum ſit, tunc talis probatio releuat, & ſufficit, ita expreſsè limitat d. Anto. de But. in c. plerunque. in fin. de reſcript. vbi reputat valde notandum, & idem d. Anto. in c. ex parte. in 5. colum. eo. tit. de reſcrip. ad hoc etiam allegans tex. in c. per tuas. qui fi. ſint leg. & idem do. Ant. in c. tertio loco. ad fi. de prob. ¶ Septimo pro limitatione adde, quod no. Bald. in l. cùm virum. per illum tex. in j. no. C. de fideicom. quòd admittitur probatio pertinens, licèt non vrgens, & per hoc ſubijcit, quòd poſitio, quæ parum facit ad factum, re-
f putatur pertinens, & admittenda.[f] Adde text. in c. fin. in verb. non tanquam ſufficienter probantes, ſed tanquam vehementer adminiculantes. de ſuc. ab inteſt. Tamen iſta limitatio non eſt bene ad propoſitum iſtius regulæ, nec ex toto hic bene cadit pro fallentia. Tamen venit hoc modo, quòd licèt probatio non concludens non releuet in effectu, ſemper tamen eſt per iudicem admittenda. Alibi dicit Bald. in l. ad probationem. 1. C. de probat. quòd probatio dicitur pertinens, quæ per ſe, vel coniuncta cum alijs facit ſaltem adminiculum, & idem in effectu not. Bar. ibi. & in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. vbi vide in vlt. col. ff. de iureiur. Ang. in l. iam dubitari. per glo. ibi in ver. non ab re. ff. de hæredi. inſtit. & dicit Bal. in l. ordinarij. in pen. colum. C. de rei vendi. quòd iudex debet admittere omnes probationes, ſiue faciant plenam probationem, ſiue ſemiplenam, ſiue indicium, ſiue aliquod adminiculum. & ita dicit eſſe verba notabilia Iac. Bu. in l. incerti. C. de interdi. ¶ Octauam limitationem collige ex eo, quod decidit Bar. in l. non ſolùm. §. ſed vt probari. & ibi latè Alex. poſt alios. ff. de ope. no. nuncia. vbi decidit, quòd ſi accuſatur Titius, quòd vulnerauit Sempronium de menſe Maij, & ita eſt probatum: Titius verò ad ſui defenſionem dicit quòd potuit illum percutere, quia erat bãnitus, qui ex forma ſtatuti poteſt impunè occidi, & producit bannum latum in medio menſis Maij, concludit Bar. ꝙ iſta exceptio ita dubiè probata eſt ſufficiens pro victoria rei accuſati, cùm in dubio debeat interpretari, quòd non ſit delictum. l. meritò. ff. pro ſoc. Quod dictum do. Abb. in c. in præſentia. in 3. col. de proba. reputat ſingulare pro limitatione iſtius regulæ, quòd probatio dubia nihil releuat. & latius idem d. Abb. in c. auditis. de præſcr. Bald. in l. precib. in 6. colum. C. de impube. & alijs ſubſtit. ¶ Nonò limita ex eo, quod decidit Bar. poſt Dyn. in l. fructus. in fin. ff. ſol. mat. quòd ſi teſtes deponunt, quòd teſtator inſtituit hæredem Titium, poſtea Sempronium, & dubitetur an fuerint duę
g inſtitutiones, & an vltimus tantum ſit hæres, quòd cùm illa dictio poſtea,[g] ſit verbum ambiguum, ꝙ in dubio ambo intelliguntur hæredes. idem tenent Bald. & Imo. in l. quoties. § ſi quis ita. el 2. per illum tex. ff. de hære. inſti. Cyn. & Alb. in l. 1. ff. ſi cert. pet. Tamen illud ibi ideo eſt, non quia probatio, quæ eſt dubia, ſufficiat, ſed quia ſtante dubia probatione, ſuccedit diſpoſitio iuris, quæ declarat. Bene facit, quod no. Bal. in l. ſi quis ita ſcripſerit hæredem. in fin. per illum text. & ibi Ang. & Imo. ff. de hære. inſti. quòd ſi teſtes deponunt tres fuiſſe hæredes inſtitutos, ſed non recordantur pro quib. partibus, licèt videatur dubia probatio, tamen ſufficit, & erunt hæredes pro æquis portionibus, quod eſt perpetuo notandum ſecundum Bal. ¶ Decimò limita dictam regulam, vt procedat, quando probatio eſt dubia in ſe, & ex facto ſuo: ſecus qñ probatio eſt in ſe ipſa perfecta, ſed aliqualiter offuſcatur per exceptionem à reo probatam, quæ tñ neceſſariò non concludit, licet aliqualiter elidat: nam licèt videatur facere in aliquo eſſe dubiam primam probationem, tñ

non

ADDITIONES.

a ¶ Scholaris. Adde Anch. in regula ſemel malus. dẽ reg. iu. lib. 6.

b ¶ inſtrumenta dotalia. Adde Bal. in l. ab executore. C. quorũ app. non reci. & tex. iunct. a gl. in verbo contuberma. in c. aliter. 30. q. 5. Car. Ale. in c. tanta. qui fil. ſint le. Pan. in c. 1. col. 3. ad fi. de proba. ſed contra firmat in d. c. illud quoq; col. 3. & 4. Barb. li. 1. conſi. 7. col. 10.

c ¶ Argumentum à cõiter accidentib. Adde l. quod ſi nolit. in §. quia aſſidua. ff. de ædi. edi. & in l. vel vniuerſorum. ff. de pig. act. Adde, quæ poſuit ad Dec. in l. qui in alterius. ff. de re. iu. litera c. in fi.

d * Limita. Adde eundem Iaſ. in l. vbi autem. §. qui illud. col. 2. de verb. ob. in l. de di. ad fi. 1. no. ff. de cond. ob cauſ. in l. & ſi poſt tres. col. 4. verſi. 3. moueor. ff. ſi quis cau. Fely. in c. 2. col. 14. extra de reſcri. BELLOT.

e ¶ Repræhendere. Hæc limitatio loquitur, quando probatur incertũ, hic qñ certum & determinatum, & adde, quod illud ius interpretabitur iudicis arbitrio. Ang. in §. fi. Inſti. de hære. quæ ab inteſt. PVRPV.

f ¶ Admittenda. Adde Iaſ. in rep. l. quominus. col. 6. in prin. ff. de fluminib. Bal. in l. 2. §. quod obſeruari. 4. col. C. de iura. calum. & facit, quod dicit Bar. in l. ſi de eo. §. ſi ſeruum. ver. fi. ff. de acq. poſſ. vbi addidi. PVRPV.

g ¶ Poſtea. Adde l. fructus. ff. ſolu. mat. & in l. illud. ff. de acq. hære.

Source : BIU Cujas

nón tollit effectum primę probationis perfectę, quin ſufficiat ad conſequendum victoriam. ita probat tex. in d. c. in pñtia. & ibi D. Abb. in 2. col. ad hoc multum no. de proba. Tu in hoc dic melius, & clarius, vt per Bal. in l. admonendi. ff. de iureiu. in 13. col. in ver. quæro quid ſi actor probauit intentionem ſuã. cum concor. & additio. quas ibi poſui, & Bar. in l. 1. in prin. per illum tex. ff. de ven. inſpi. Cano. in c. fi. de iureiu. & ibi dicit Do. Ant. cp opi. Bar. *eſt communis.* ¶ Adde ad octauam limitationẽ ſupra traditam, nam eam potes ſic formare, quòd probatio dubia releuat, quando iuuatur præſuppoſitione iuris, vt patet 16 ex ſuperius dictis. ¶ †Tertiò principaliter ad hunc text. adde, quòd eum allegat Bal. in l. pe. in prin. C. ſi à non compe. iud. eſſe dica. probari in iſto text. quòd in acqnitendo dominio non ſufficit animus quærendi poſſn. ſi etiam ſit animus acquirẽdi dominium, & ſic licèt probetur, quòd quis habuerit animum poſſidendi, imò plus quòd poſſederit, non per hoc probatur, 17 qđ acquiſiuerit dominiũ. ita vult in text. in 1. regula. ¶ †Alibi Bal. in l. etiam. in 5. col. C. de execu. rei iudi. alleg. iſtum tex. qđ a licèt aliquando ex poſſeſſione præſumatur dominiũ, vt plenè declarat Bar. in l. pen. ff. de conditio. inſtit. & in l. ſicuti. §. ſed ſed ſi quæratur. ff. ſi ſeru. vend. eſt verum ſi iſtud allegetur, aliàs non, & ſimpliciter ſequitur D. Alex. hic. Tamen iſtud vltimũ non probat multum iſte tex. ſed hoc voluit Bar. in l. rem alienam. in 2. col. ff. de pig. act. Alex. in conſi. 94. in 2. vol. incip. in cã & lite vertente coram arbi. in 3. col. & in conſi. 137. in 2. vol. incip. in cauſa, & lite vertente inter Lancel. in 1. & 10. colu. facit. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem Pollioni. ff. de adult. Facit, qđ licèt in dubio præſumatur bona fides. l. pen. C. de euic. gl. in c. ſi diligenti. & in c. fi. de præſcrip. & Inſtitu. de vſuca. in prin. Bart. in l. Celſus. in ante pe. col. ff. de vſuca. hoc eſt verum, ſi allegat, aliàs ſi non allegatur, non præſumitur. Ita Bal. in c. ſi quis p 30. in 3. col. ſi de feud. defun. conten. ſit inter dom & agna. & in c. per tuas. in 2. col. ad fi. de teſtib. Bald. & Ang. in l. ſuper longi. C. de præſcri. long. temp. Ang. in l. eum qui. §. fi. ff. de pub. in rem act. Alex. in conſi. 94. in 2. vol. in cauſa, & lite vertente corã arbi. in 3. col. & notabiliter in conſi. 69. in 3. col. incip. in cauſa, & lite vertente inter Romeum in 3. colu. licèt contra teneat Do. Abb. in c. fi. de præſcr. Item facit, quod vult Bar. in l. cùm quid. in vlt. col. ff. ſi cer. pet. Facit etiam rõ, quòd licèt ſit præſumptio iuris, tamẽ debet allegari, quia illud, quod eſt notorium, debet allegari, quia notorium licèt releuet ab onere probandi, non tñ releuat ab onere allegandi, vel proponendi. cle. app. de app. 18 Bar. in l. 1. in 2. col. ff. de excep. ¶ † Vltimo Bal. hic inducit iſtam. l. ad qõnem, ſi pater non reſtituit dotem vxoris mortuæ, an ex iſta retentione videatur adijſſe hæreditatẽ nomine filiorũ ſuorum, qui ſunt infantes, de quo remitto me ad Bar. in diſputatione, quæ incip. debitor in diem. & in Ilgerit. ff. de acqui. hære. in verſi. venio ad quartum principale. vbi per Imo & Paul. de Caſt. & reliquos Mod. & plenè per D. Alex. hic, cũ infinitis con cor. per eum adductis, vltra quas vide tu articulum hunc plenè, & ſubtiliter examinatum per D. Fran. de Ate. in conſi. 161. quod incipit in preſenti conſultatione videndum &c. & in cõ ſilio ſeq. Iaſon Piſis.

A D D I T I O.

* Præſumptione.

a ¶ Præſumatur. Præſumpta debent allegari. Limitat Alex. in l. qui in aliena. in prin. ff. de acqui. hære. PVRPV.

S V M M A R I V M.

1 *Bon. poſ. nemo inuitus agnoſcere cogitur.*
2 *Citra, hæc dictio quid ſignificet, vide hic remiſſiuè tamen.*
3 *Agnati ſuccedunt vſque ad decimum gradum, cognati vſque ad ſextum.*
4 *Feudum an habeat aliquem nouum modum ſuccedendi, & ſic an ſit aliquid immutatum in feudo, quo ad modum ſuccedendi.*
5 *Bon. poſ. ordinariæ ſex an tribuant ius in poſſeſſione, & in proprietate. Quid in bon. poſ. contra tab. nu. 5.*
6 *Bon. poſ. vt ex legib. quare ſic appelletur. Quot requirantur, vt competat, & nu. 7. Quare appelletur extraordinaria. Quartò ponit exẽpla: omnia iſta haues hic per ordinem.*
8 *Bon. poſ. ſecundum tab. eſt hodie neceſſaria ſcripto hæredi in certo caſu.*
9 *Literę Papæ ſi contineant iſtam clauſulam, prouideas tali de beneficio, ſi eum idoneum reperieris, talia verba faciunt potius admonitionem, quàm conditionem.*
10 *Compromiſſum ſi eſt factum in aliquem ſecũdum eius conſcientiam, an ſententia poſſit fieri ſine citatione.*
11 *Papa ſi mandat alicui, quòd prouideat alicui de beneficio, ſi eſt idoneus, an ille cui mandatur, poſſit extra iudicium ſe informare de idoneitate, & an ſit opus aliquem citare ad ſciendum ſi eſt idoneus.*
12 *Iudex quando ad ſui informationem procedit vt bonus vir, non requiritur alicuius citatio.*
13 *Poteſtatem habens diſponendi ſecundum conſcientiam, non debet ſequi conſcientiam propriam, ſed conſcientiam publicam, ſcilicet iurium.*
14 *Statuta ſunt ſeruanda etiam in foro conſcientię. Quid in legibus ciuilib. poſi nu. 14.*
15 *Pœnæ legales dupli, & quadrupli an habeant locum in foro conſcientię.*
16 *Conſcientia, iſtud verbum importat arbitrium boni viri, non liberam voluntatem.*
17 *Citatio eſt de iure naturali.*
18 *Citatio an requiratur in principe.*
19 *Papa quando mittit commiſſionem alicui, adiecta clauſula, ſi tibi conſtiterit, vel ſi ita compereris, an ſint citandi illi, de quorum præiudicio agitur.*

L E X V.

CErtum eſt. Hoc dicit. Cognati non ſuccedũt nili de iure prætorio, & nemo inuitus cogitur bo. poſ. agnoſcere. h. d. po- 1 nit duo dicta, quæ ex ſummario patent. ¶ †Not. cp nemo inuitus cogitur agnoſcere bon. poſ. concor. ſunt in gl. & ſic no. ſecundum Bar. quòd nemo eſt de iure prætorio neceſſarius ſucceſſor, vt hic, & l. nam emancipatus. ff. de leg. 1. & §. ſed his permittit prætor. Inſti. de hære. quali. & diffe. Adde, qđ dicit Bal. in l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. quod nulla lex facit neceſſarium hæredem, niſi l. 12. tab. ſed tu dic, quòd imo etiam alia. l. eſt, quæ facit neceſſarium. Lin caſu ſing. §. & quoniam variè. & ibi no. Ang. in Auth. quib. mod. na. effi. ſui. & no. Bal. in c. pertuas. de maio. & obe. & extendit Lud. in l. neceſſarijs. ff. de acq. 2 hęr. vt dixi in l. vnic. ſ. quando non peten. par. ¶ †In text. ibi, citra. de iſta dictione vide per Bar. in l. Celſus. in pen. colum. ff. de vſucap. no. Bal. in l. tranſigere. in princ. per illum tex. C. de tranſact. latè Bald. in l. falſus. in 4. colu. C. de furt. & in l. indicia. C. de rei vendi. Do. Ant. in c. licèt cauſam. de proba. ¶ Gl. fi. in verſic. non vrgentur. diuiditur in 4. par. prin. In prima allegat concordantes, & iſtud eſt clarum. In ſecunda per viam notabilis declarat, vſque ad quem gradum ſuccedunt agnati, & ad quem cognati. In tertia enumerat quot ſint bo. poſ. & enumerat ſingulas declarando. In quarta, & vlt. gl. declarat, an bon. poſ. hodie ſint ſublatæ, an verò adhuc hodie ſint neceſſariæ, vel ſaltẽ vtiles. Secunda ibi, & nota hic tria. Tertia ibi, ſecũdò quot ſunt 3 bon. poſ. Quarta, & vlti. ibi, tertiò no. an ſint ſublatæ. ¶ †Ex ſecunda parte habes, cp agnati vſq; ad decimum gradũ, cognati vſq; ad ſextum ſuccedunt. Iſta regula fallit in eo, qui ducit nuptias inceſtas, quia non admittuntur agnati niſi vſq; ad tertiũ gradum. l. ſi quis inceſti. C. de inceſt. nup. fm Bald. hic in 6. colu. ¶ Secundò fallit in milite, cui nõ ſuccedunt agnati, vel cognati niſi vſque ad quintum gradum. l. 2. ff. de vetera. & mili. ſucceſ. fm Ang. hic in lect. Flor. ¶ Tertio fallit in agnatis patroni, q liberto vſq; ad quintum gradum ſuccedunt. §. multis. vbi glo. Inſti. de ſucceſ. lib. Conſidera in fal. præcedenti in milite inteſtato, qũo in d. l. 2. ff de vetera. & mil. ſuc. æquiparantur agnati, & cognati, cũ differant. §. fi. Inſtit. de ſuc. cog gl. in d. l. 2. dubitat, & non rñdet. Tu dic ideo eſſe, quia in ſucceſſionib. militum attẽditur ius gen. arg l. 1. ff. de teſt. mil. & fm ius gen. non conſtituit dria ſexus, & ſic, cp ſit agnatus, vel cognatus. arg. l. fi. C. de lib. pte. Scđò conſidera, quare in ſucceſſione militum non ſuccedũt agnati, vel cognati niſi vſq; ad quintũ gradum, ſi in alijs agnati ſuccedunt vſq; ad decimum gradum. §. fi. Inſti. de ſuc. cog & ſic in ſucceſſione militis non datur niſi dimidia pars de decem vſq; ad quintum gradum, & tñ deberet eſſe totum trium, cũ lex magis faueat militib. q alijs. l. 1. & per totum. ff. de teſt. mil. Conſidera, cp rõ poſſit eſſe, quare in caſtrenſib. bonis fiſcus citius admittitur, q in alijs bonis poſt quintum gradum. l. 2. ff. de vete. & mili. ſucceſ. eo quia bona caſtrenſia ſunt, vt quæ plurimum ab ipſo principe acquiruntur, vel in caſtris ipſius principis, ideo nimirum ſi fiſcus citius admittitur, quã in alijs bonis. a ¶ Quartò fallit in feudis, a vbi agnati tranſuerſales non ſuccedunt niſi vſq; ad ſeptimũ gradum. c. 1. §. hoc quoq; ſciendum, de his q feu. da. poſ. & c. 1. §. hoc quoq;. de ſuc. feud. gl. no. & ibi Bal. in c. 1. de feu. Marchiæ. Bal. & alij in c. ſatis bñ. de prohi. feu. alie. p Loth. Bal. in Auth. defuncto. in 1. col. C. ad Tertul. Extende, ẽt ſi eſſet feudum antiquum, vt dixi. ſ. proxi. in 2. fal. ſed melius hic cadit per viam extenſionis. ¶ Iſtud vltimũ ſing. limita in

A D D I T I O.

a ¶ In feudis. De hac, & ſequentl ſublimitatione latè Decius conſil. 85. primo dubio. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in ſucceſſionib. Regni, nam ſi tota domus Regia ſit extincta, & adſit aliquis de ſanguine antiquo, puta de domo Borbonia, & non ſit alius proximior, certè iſte quamuis ſit vltra milleſimum gradum, ſuccederet in Regno, iure antiquo conſuetudinis, vt eſt in Regno Francorum, & licèt in alijs ſucceſſionibus agnati non admittantur vltra decimum gradum, ſed fiſcus ſuccedat, tamē in ſucceſſionibus Regni aliud eſt, qa ibi fiſcus non eſt admittendus. Ita dicit Bal. ſing. in c. 1. in pen. col. ad fi. de feud. Marchiæ. in vſib. feud. & iſtud dictum Iac. Alua. ibi in §. 1. refert ad literam, & ſequitur d Mar. Lau. in illo c. 1. in prin. in vlt. colum. exclamans illud dictum Bal. vſq; ad cœlum, & dicit, ꝙ non poſſet eſſe magis ſingulare, & cum eo ſimpliciter ſequitur. Ego ſemper admiratus ſum circa illud dictum Bal. & non recolo alibi de eo fieri mentionem, tamen mihi videtur, ꝙ Bal. ex toto non firmat iſtud dictum, ſed velit illūd procedere tenendo vnam opi. ꝙ agnati in feudis, in infinitum ſuccedant, quam tñ opi. Bald. ibi reprobat, & ſequitur aliam, vnde ſi rectè inſpexeris præcedentia verba, ex quib. poſteà ſequitur ad preſens dictum, tibi videbitur, ꝙ Bal. hoc ex toto non affirmet, ꝙ ideo dixi, vt diligentius conſideres, quia eſt deciſ. magni ponderis. ¶ Secundò principaliter intellige predictam fallentiam, qñ feudum non eſſet antiquum, ſed noviter quæſitum, tunc procedit, ꝙ dixi, ꝙ agnati tranſuerſales non ſuccedunt niſi vſq; ad ſeptimum gradum, ſi autem feudum eſſet antiquum, poſſet probabiliter dubitari, quid iuris ſit in quo puncto conſidera, ꝙ Bal. in d. c. 1. de feud. Marchiæ, tenet, ꝙ etiam tunc agnati tranſuerſales non ſuccedant vltra ſeptimum gradum. referens ita tenere Iac. de Bel. & ita *communiter tenetur*. & idem Bal. in d. Auth. defuncto. in 1. col. Contrarium in terminis contra Bal. conſuluit d. Fran. de Are. in conſ. penu. quod incip. Magnifici, & excelſi domini. in 2. col. motus præcipuè per tex. ſm eum ad hoc clarum in c. 1. de natu. ſuc. feud. Sed mihi videtur, ꝙ ille tex. non obſtat, & ꝙ pateat clara reſponſio ex verbis Bal. in d. c. 1. in penul. colum. de feud. Marchiæ, vbi expreſsè dicit, ꝙ agnati tranſuerſales non ſuccedunt niſi vſque ad ſeptimum gradum in feudo, niſi ſint quodammodo de linea deſcendentium, declarando, vt ibi per eum. in quibus terminis loquitur ille text. in c. 1. de natura ſucceſ. feu. & per te videre poteris. Quintò principaliter limita concluſionem glo. non procedere hodie per iura Authenticorum, per quæ in omnibus agnati, & cognati æquiparantur. §. nullam vero. in Authen. de hær. ab inteſt. vnde hodie omnes tam agnati quàm cognati vſque ad decimum gradum admittuntur glo. eſt in §. ſi verò neque fratres. in Authen. de hæred. ab inteſt. glo. Barto. & alij in Authen. in ſucceſ. ⁊. de ſuis, & legi. gl. in §. fin. inſtit. de ſucceſ. lib. & Barto. & Docto. hic. Et iſtud procedit etiam ſi agnati hodie venirent de iure prætorio, quia ēt tunc vſque ad decimum gradum admitterentur per tex. in d. §. nullam vero. in verbo *in quacunque ſucceſſione*. dum dicit *in omnibus ſucceſſionibus agnatorum, cognatorumque differentiam vacare*, vt hic, plenius per dom. Alexan. reprobantem Saly. hic, qui
a dicebat oppoſitum & malè. Sed audi [a] nouam dubitationē, nunquid hodie iſtud procedat etiam in 4. caſibus ſpecialibus, quos. ⁊. enumeraui, nunquid in iſtis etiam ſit hodie immutatum, vt agnati, & cognati vſque ad decimum gradum admittantur. tex. in d. §. nullā verò. in illis verbis vniuerſalibus vī, ꝑbare ꝙ ſic, ſed ego licèt tactum ab alio non inueniam, puto, ꝙ argui poſſit in contrarium, per regulam, quæ habet, ꝙ lex noua ſuperueniens aliquid generaliter diſponens, non intelligitur loqui in caſibus ſpecialibus nec illis derogare. imò iſta l. noua generaliter diſponens debet limitari, vt non procedat in caſibus illis ſpecialib. gl. eſt ord. & approbata in l. ſciendum. in prin. vbi Bar. & alij, & ibi aliquando dixi. ff. qui ſatiſd. cog. Barto. in extrauagan. ad repri. in ver. non obſt. bene facit tex. in l. in teſtamentis. C. de teſta. iuncta l. hac conſultiſſima, vbi glo. & Docto. C. qui teſt. facere poſſ. In ⁊rium vt dixi facit tex. in d. §. nullam. ibi, in quacunq; ſucceſſione, & ibi in oīb. ſucceſſionib. Nec dicas, ꝙ illud ſit nouū correctorium, ꝙ non dēt extendi, ſed limitari per ll. antiquas, vt iurib. preālleg. qa iſtud eſt verum, niſi appareat de mēte l. nouæ, ꝙ velit corrigere ius antiquum in materia, de qua agitur, quia tūc licèt verba. l. nouæ ſint gñalia, tñ corrigunt. l. antiquam ſpāliter loquentem, ita limitat Imo. in l. ſi vero. §. de viro. in 6. fal. ff. ſolu. matr. alleg. gl. in c. ⁊ Chriſtianos. de hęret. in 6. Tu ⁊ſidera particulariter. nā in caſu. l. ſi quis inceſti. C. de inceſt. nup. nihil eſt hodie immutatū, cū illud ibi ſit ſtatutum odio ⁊hentis inceſtas nup. & ſic in eius pęnā, ergo non dēt fieri extēſio ad eius fauorē. l. relegato-
4 rū. in fi. ff. de interd. & releg. † Similiter in feudo puto, ꝙ non ſit facta aliqua immutatio, qa in feudis nō attendimus ius ciuile, vel canonicū, qñ in ipſis feudis reperitur in ſpē aliter ſtatutū. c. 1. & ibi gl. & Bal. de gradu. ſuc. in feu. gl. in c. 1. & ibi Bal. de feu. cog. dixi in l. q ſe patris, in gl. 2. ⁊. vñ lib. Sed in milite plus vī dubita. cum in ſucceſſionib. militū ſemp maior fauor p̄ſtetur quā in ſucceſſionib. aliorum. arg. l. 1. de teſt. mil. Item agitur de excludendo fiſco, contra quem in dubio debet iudicari. l. nō puto. ff. de iure fiſci. ¶ Puto, ꝙ in milite nihil ſit immutatum, & ſic, ꝙ d. l. 2. ff. de vete. & mil. ſucce. remanet incorrecta. Moueor per primum fundm. ⁊. factum. Secundò, & fortius, qa d. §. nullam. ſolùm corrigit iura, quæ faciebant dñiam inter agnatos, & cog. & vult in quacunq; ſucceſſione nullam eſſe dñiam, ſed vſque ad quem gradum ſuccedatur, ille text. nihil dicit. Et ſic quantum ad numerum gradum ille text. nihil diſponit. Vnde cùm per d. l. 2. in ſucceſſione militis inteſt. non fieret dñia inter agnatos, & cogna. ergo remanet incorrecta. Præterea licèt de iure. C. & fiorum agnati ſuccederent vſque ad 10. gradum. d. §. fi. Inſt. de ſuc. cog. tñ diſpoſi. d. l. 2. firma remanebat. Cogita tñ, qa vt dixi non inuenio ab aliquo tactū, & ſic eſt expedita ſecunda pars gl. ¶ In tertia parte gl. dum gl. dicit, ꝙ ſunt tres bon. poſſ. quæ non tribuunt ius in proprietate, ſed in poſſeſſione. Aduerte, ꝙ iſta gl. vult duo, vnū expreſsè, aliud tacitè: ad illud, ꝙ vult expreſsè, dic, ꝙ malè dicit quātum ad bon. poſſ. gratia litis agnoſcendæ, vt dixi. ⁊. in ſol. ſeq.
5 † Tacitè vult, ꝙ ſex bon. poſſ. ordinariæ. ⁊. relatæ tribuant ius in poſſeſſione, & in proprietate, dic, ꝙ fallit in bon. poſſ. ſm tab. quæ interim competit inſtituto ſub cōditione. l. 2. §. ſi ſub conditione, & l. ſi ſub conditione. ff. de bon. poſſ. ſm tabul. qa illa tribuit ius. ſ. adminiſtrationem illam, quæ competit curatori bon. l. ſi qs inſtituatur hæres in diem. in princ. & ibi glo. & melius Bar. ff. de hī di. inſtit. Cyn. in l. filijs matrem. C. de moſſi.
6 teſtam. ¶† Duo ſunt examinanda, quæ egent ſuppletione, qa in alijs gl. benè dicit, primò habemus videre bon. poſſ. vt ex legibus, circa quā quatuor breuiſſimè videamus. Primo, quare appelletur bon. poſſ. vt ex legibus. Secundò, quare appelletur extraordinaria. Tertiò, quot requirantur ad hoc, vt iſta competat, & hoc declarabitur bene. Quartò, & vlt. inquirēda ſunt exempla. ¶ Circa primum dic breuiter, ꝙ iſta bon. poſſ. aſſumpſit nomen à primis verbis edicti, vt ex legibus, vel Senatuſc. ſicut in interdicto vti poſſidens, ſm Cy. hic in 2. col. & quamuis plura verba eſſent in edicto prætoris, tamen prima dede-
7 runt huic nomen. ¶† Circa ſecundum, quare appelletur extraordinaria, dic per rationem, de qua hic in glo. ¶ Circa tertiū, quot requirantur, vt iſta competat, eſt valde neceſſarium ſcire, & licèt Cy. & Ang. hic dicant, ꝙ duo tantum requiruntur, alij aliter dicant, & inuoluant, vt Bald. Saly. & Pau. de Caſt. in
* rub. ⁊. eod. Ego omnium dictis penſatis, & retentis his, *quæ magis communiter approbantur*, ctedo, ꝙ quatuor ſunt neceſſaria ad hoc, vt iſta bon. poſſ. vt ex legibus extraordinaria ſit, & ſi vnū ex iſtis deficeret, nō haberet locum, ꝙ benè not. propter exēpla, circa quæ inueſtiganda glo. & Doct. plurimum ſudarūt. Primò requiritur, ꝙ bon. poſſ. deferatur ex. ll. nouis, vel ex Senatuſcon. Secundò requiritur, ꝙ tales leges ſint ciuiles, & non prætorię, nam ſi bon. poſſ. deferretur à prætore, non haberet locum iſta bon. poſſ. vt ex legib. Tertiò requiritur, ꝙ per iſtas leges nouas deferatur bon. poſſ. expreſsè, & ſpecialiter, non tamen in iudiuiduo nominatim, aliàs ſi nominaretur in ſpecie, illa nominata competeret, & non iſta. Quartò requiritur (& hic aduerte ne erres) ꝙ ſit vocatus per l. 12. tab. ad hæreditatem, ſecus ſi vocaretur per aliam. l. ciuilem. Iſta quatuor requiſita probantur per l. vnicam. ff. vt ex leg. iuncta l. generaliter. ff. vnde legi. & iuncto. §. ſeptima. Inſt. de bon. poſſ. & iſtud quartum requiſitum ſpecialiter probat text. in d. l. vnica. dum dicit, *ei, qui ex l. 12. tab. hæreditatem habet*, iſta non competit, & ibi glo. fin. declarat, & probatur in l. 3. in verbo non etiam. ff. vnde leg. tenet Io. Fab. in §. ſeptima. præalleg. & d. Alex. hic in 4. col. quicquid teneat Cyn. hic in 2. colum. cum quo videtur tranſire Bald. hic in 4. col. Ex iſtis quatuor requiſitis clarè apparet reſponſio ad quartum. ſ. inuenire exempla iſtius ſeptimę bon. poſſ. nam quodlibet exemplum, in quo dicta quatuor requiſita concurrunt, eſt bonum. tamen gl. & Doct. plurimum laborarunt ad dandum in ſpecie exemplum. & gl. in d. l. vnica. iuncta glo. in d. §. ſeptima. vbi Doct. referunt ſex principalia exempla, quæ pro maiori parte reprobantur per Scribentes, vt habes ſeriatim per do. Alex. hic alios referentem, ad quem te remitto. Bald. hic in 3. colu. poſuit aliud ſeptimum exemplum, & aliud Bald. hic in vlt. col. ſed ambo reprobantur per

Lud.

ADDITIO.

a ¶ Sed audi. Sublimitatio quintæ limitationis, quæ nō fuit neceſſaria ad §. nullam. venit ad tollendas differentias, ſed in iſtis quatuor caſib. nulla erat differentia inter agnatos, & cognatos, ergo de hoc non dubitauit, cùm verba non conueniant. c. indemnitatib. de dict. in 6. & l. 4. §. ſtones. de damn. infect.

Source : BIU Cujas

Lud.Rom.& D.Alex.hic. Ego alijs prætermissis pono exemplum clarum,in quo quatuor prædicta requisita concurrunt, quando Princeps non recognoscit superiorem,ita ꝙ eius statutum censetur lex ciuilis. nam statuta condita ab inferioribus puta à Marchione,Duce,& similib.censentur ius prætorium, ſm Bar.in l.1.in fi.ff.de bon.pos.& in l.5.in prin. cum concor. ibi traditis.ff.de verb.obl.quando ergo talis princeps statuit,ꝙ curialis per bon.poss.vsque ad 12.gradum, & vsq; ad 40.an.ex testō,vel ab intestato succestat, hic concurrunt prædicta quatuor requisita,vt per te considerabis,& istud est clarius exemplum,ꝙ possit asserri.¶ Potest etiam exemplificari ſm gl.prædictas in capto ab hostibus,& mortuo apud hostes, quo casu lex ciuilis bon.pos.specialiter defert.l.nec nos. C.de cap.& l.3 §.eius.ff.de bon.pos secundum gl.præalleg.& Odof.Fulgos.& D.Alex.hic.& Io.Fab.in d.§.septima.Quicquid teneant reprobando lac.de Are.Cyn.& Ang.hic,alia exempla referre est superfluum,quia vt dixi,vt plurimum reprobantur,& inter cætera exemplum gl.in d.l.vnica. per l.sed cum patrono.in prin. ff.de bon.pos.in ver.nominatim patrono pos.pollicetur. licèt sequatur Io.Fab.in d.§.septima.& Lud.& Do.Alex.hic, sed illud reprobat Bar.in d.l.sed cum patrono.in prin tamē ad eius reprobationem respondet Do. Alex.hic.Ego reprobo ex alio, quia cùm ibi bon.pos.deferatur à prætore, & non à lege ciuili,deficit primum requisitum.s̄. relatum, ergo exemplum nō bonum.Et eodem modo reprobo exemplum aliquorū Moder.hic per l.3.§.à municipib.ff.de bon.pos.sed obstat, ꝙa text. ibi in fi.dicit *prætorio edicto*,per id,quod proxi.dixi.Aliud exemplum videtur posse dari in casu Auth.præterea.j̄.vnde vir, & vxor.ſm Pau.de Cast.ibi in 1.col.si tex.ibi expressè decerneret bon.pos.Sed cùm tex.ibi non faciat mentionem de bo.pos.& successio illa deferatur à l.ciuili,melius est dicere,ꝙ competit bo.pos.vnde legitimi,per l.2.§.fi.cum l.seq.ff.vnde legi. secundum Pau.de Cast.& Alex.ibi.Quæ autem ratio possit assignari in quatuor requisitis.s̄.traditis,puto esse difficile. ¶Secundò principaliter circa hanc gl.est videndum,quid sit bon. possess. gratia litis agnoscendæ.de quo dic,vt in gl.in l.Papinianus.§.j. & ibi Bar.ff.de inoff.testam.& Bal.hic in 7.col.& Moder.Iaco. But.& Ray.& alij.in l.2.s̄.de inoff.testam. Tamen Vltramonta.& Cy.hic in 2.colum.reprehendunt.& in d.l.2.s̄. de inoffic. testam.quia non probatur iure,& quia ius ciuile,quod est inuisibile,quomodo potest cognoscere signum prætoris ? Sed fortius dico,quòd idem esset,quia dat signum emancipato,& illud habebit recognoscere, scilicet prætor, quod videtur absurdum.Vnde ipsi Vltramontani,& Cyn.dicunt quod bono. poss.gratia litis agnoscendę est bon.pos.vnde lib.quæ datur filio emancipato exhæredato sub conditione,si obtinebit in q̄rela,qua mediante expugnato testamento per querelam cogitur inuitus venire per vnde liberi.& licèt Barto in l.Papinianus.& Moder.& D.Alex.hic,& Pau.de Cast.in d.l.2.C.de inofficio. testamen. reprehendant, eo quia prætor dat sua remedia ad similitudinem iuris ciuilis.l. .in princ. ff.de bon. possess. contratab. sed quando filius in potestate exhæredatus querelat testamentum,non propterea cogitur tamen ab intestato succedere.l.quemadmodum.cum glo.ff.de inoffi.testamē.ita nec cogi debet emancipatus. Sed ad hoc potest responderi, quòd aliud est in filijs emancipatis,aliud in filijs in potestate, nam cùm prætor faciat iniuriam institutis in testamento, faciendo ꝙ emancipatus exhæredatus, qui erat incognitus de iure ciuili,cognoscatur mediante signo prætoris,& possit querelare testamentum, ideo in recompensationem talis iniuriæ statuit,quòd querelato testamento inuitus ab intestato succedat,sicut per similem rationem dicimus,quòd filius emancipatus præteritus contratabulando testamentum tenetur præstare legata coniunctis personis,propter dictam rationem iniuriæ,secus in filio in potestate,vt declaraui in l.1.supra de bono.possess.contratabu.quam præt.¶Tamen opinio ista Vltramontanorum non probatur iure,ideo teneas communem,& no.quòd ista bono.possess.gratia litis agnoscendæ est hodie necessaria filijs emancipatis exhæredatis, qui aliter querelare nō possunt,secundum Bar.hic in fi.quia licèt ab intestato sit sublata differentia emancipationis,& patriæ potestatis, tamen cō dito testamento adhuc durat.secundum gl.vbi dicetur in l. si emancipati.j̄.de colla.cum concor. & ita etiam tenet Bald. in vlt.col.in fi.& Io.Fab.in fi.Insti.de bon.pos.Gul.Ray. & Bal. in d.l.2.Quicquid ibi teneat Saly.per aliqua leuia,& ibidem Pau. de Cast.per aliud subtilius fundamētum. Adde tamen vnum casum valde singul.in quo filius emancipatus de iure fforum poterat intentare qnerelam non agnita bono.poss. gratia litis agnoscendæ.in l.Papinianus.§.quarta autem.ver.nisi fortè,secundum primum intellectum.gl.ff.de inoffi. testam. & ibi solus Ang.reputat illum tex. sing.ad hoc, & se nescire illum casum alibi.s. quando filius emancip.erat institutus, & datus sibi substitutus vulgaris,& ex toto eius legitima exhausta legatis libertatum,quia si repudiet hæreditatem, & vadat ad substitutum vulgarem,corruent legata libertatum, & ipse filius, qui in effectu est exhæredatus,ibi intentat querelam, nec ibi aliqd dicitur de bo.pos gratia litis agnosc. Ratio, quia cùm testator eum cognouerit instituendo,& sic tunc erat cognitus de iure ciuili veniendo ex testō.l.si ex duob.in prin.ff. de bon pos.contratab.Bar.in l.illud.§.fi.eo.tit.Eodem modo vbi impugnat testamentum. i.secundum gradum substitutionis vulgaris, debet esse cognitus à iure ciuili, licèt aliàs emancipatus non possit intentare querelam,nisi prius agnita bonor. pos. gratia litis agnoscendæ,quæ etiam hodie est necessaria ſm eum.Item ibi est tex.no.ad aliud.s.ad limitationem.l.si posthumus. §. quod vulgò.ff.de lib.& posth.quando filius inuenit se priuari legitima per institutionem factam in primo gradu,cùm sit in effectu,perinde acsi de eo non esset facta mentio, quod etiam ibi Ang. valde no.& ibi glo.& Bar. Pau.de Cast. ibi circa fi.& talis bon.poss.gratia litis agnoscendæ est hodie ēt necessaria emancipatis exhæredatis.Item posthumo alieno,& cognatis,secūdum gl.in d.l.Papinianus.§.1.debet peti intra annum, quamuis querela duret quinquennio.l.si quis filium.in fi.s̄. de inoffi. test.secundum Bal.hic in 8.& pe.col.quem sequitur D. Alex. licèt Io.Fab.in §.fin.Insti.de bon.pos.tenuerit in discursu contrarium,& malè.Et aduerte,quia ista bon. pos.gratia litis agnoscendæ non tribuit ius,nec in proprietate, nec in possessione, sicut faciunt aliæ duæ,de quib.hic in glo. sed solùm præstat facultatem emancipato,qui est exhęredatus,vt admittatur à iure ciuili ad querelandum,quamuis gl.teneat contrariū, & malè,secundum Pau.de Cast.hic,& est tex.quem glo.hic allegat, in l.2.C.de inoff.testam.Item facit ratio,quia etiam si sit filius in potestate,cui competit querela de iure ciuili, per hoc non impeditur hæres scriptus,quin mitti debeat in possess. bonor. defuncti.tex.est in l.2.j̄.de edi.diui Adrian.tollen.quanto magis si est in possessione debet defendi, per regulam. l.patre furioso.ff.de his,qui sunt sui.¶Sum in quarta,& vltim ibi,tertio quęro.In quarta parte gl.ibi,secundus.Insti. quib.mod.test.infir.§.non tamen.intellige istum casum,quando testator arrogatus postea factus suus declarauit coram quinque testib. se velle primum testamentum valere,aliàs secus.l.qui ex liberis. §.testamento.ff.de bono.poss.secundum tabu. Quæ declaratio non requiritur,quando essent instituti venientes ab intest.

a tex.est in l.posthumus.[2] in versi.idem & circa.ff.de iniust.rup. Vel quando substitutio pupillaris facta impuberi filio à patre naturali,extingueretur per arrogationem impuberis, nā cessante arrogatione reconualescit substitutio absque declaratione nouæ voluntatis.l.si arrogator. vbi plenè dixi. ff. de adopt.

§ ¶†Et sic habes in glo.3 casus,in quibus bon.possess.secundum tabu.est hodie necessaria scripto hæredi,qui de iure ciuili ex testamento venire non posset,sed solùm venit de iure prætorio. Addunt alium casum Doctores in l.filio præterito. ff.de iniusto rupt.& alium in l.cùm hæres instituta.ff.ad Treb.& alium in l.facta.§.si in danda.ff.eodem.Alium habes in l. pater instituto.§ fina.& ibi Barto.ff.de captiu. idem Bar.in l. si pater captus.ff.de vulgar.& pupil. Quosdam alios casus referunt Fulgos.& Domin.Alexan.hic.& Bald.in rubr.supra qui admi in 6. quæst. ¶Sed ad limitationem omnium istorum casuum not. quòd in omnibus istis casibus & similibus, in quibus bonorū possess.secundum tabu.est hodie necessaria scripto hæredi,certè si testamentum esset factum in præsentia principis, in omnibus illis casibus posset hæres succedere etiam de iure ciuili, & sic bono.poss.secundum tabu.non esset necessaria.gl.est singul.in l. omnium.in glo. antepenul. in verbo testibus.infra de testamen.quam ad hoc allegat Bald.hic in antepen.columna reputans not.dignam.Eam reputat singul.Angel.hic, & in dicta l.omnium.& in d.l.filio præterito.& ibi Imo.in 42.columna.Tamen tu aduerte, quòd text. in l. omnium. per quem se fundat illa gloss. probat oppositum,dum dicit in fine, si ei alia nocere non possunt,& ibi gl.parua.in versi.non possunt.& ibi expressè Pet.& Cyn.nam tex.in illa.l.omnium. quando testamentum fit in præsentia principis,solùm dispensat circa defectum numeri testium, & non circa alios defectus. ¶ Retenta

✻ tamen opin. gloss. *quæ est communis*, quæro,an idem esset,si testamen-

ADDITIO.

a ¶ Posthumus. De illo text.vide Corn.lib.2.consilio 170. colum. 3 Iaſ.in l.2. infra de posthum.hæred.institu. Ancharan.consilio 144.si dicta positio. cuius tamen principalis decis.est contra l.1. & ibi Fulgos. supra, qui admitti. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſtamentum fieret coram iudice, ſeu apud acta. Bal. hic in pen. col. firmat, quod ſic, ſed eum reprehendunt Lud. Rom. hic, & Pau. de Caſt. in d. l. omnium. quia quando non requiritur præſentia iudicis, ſi interueniat, nil operatur. l. ſiue apud acta. in prin. C. de tranſac. Sed tu caue, quia etiam in teſtō non requiritur præſentia principis, & tamen ſi interueniat, multum operatur. d. l. omnium. ergo fundamentum Mod. non eſt verum. item plus operatur factum in iudicio, quàm extra iudicium. tex. eſt cum gl. in l. pacta nouiſſima. in verbo, & maximè. & ibi Bal. & Mod. no. C. de pac. ¶ In glo. ibi, contratabu. autem ſicut olim fuit neceſſaria. intellige gl. qñ emancipatus eſſet præteritus cum cā, tunc verum dicit gl. Si verò ſine cauſa, habet hodie ius dicendi nullum de iure ciuili, iuxta glo. in §. exhæredatos. in Auth. de hære. & fal. ergo tunc ℈tab. non eſſet hodie neceſſaria, ſm Bal. hic in pen. col. & etiam vult in ſi. Ang. & Bar. in Auth. ex cauſa. ℈. de libe. præte. Tu aduerte ſubtiliter, ꝙ quāuis omnes ita teneant, poſſet nouiter teneri ℈rium, ꝙ quando filius emancipatus eſt præteritus ſine inſertione alicuius cauſæ, ꝙ adhuc hodie non competit ſibi ius dicendi nullum, & ſic adhuc hodie ſit ibi neceſſaria bon. poſ. ℈tab. Nam l. meminimus. in verbo *ad ſuorum ſimilitudinem*. C. de legi. hære. & §. nullam. in Auth. de hære. ab inteſt. ſolū loquuntur ab inteſt. vt patet ex ſcriptis earum, & ſic ſolum tollunt differentiam emancipationis, & patriæ poteſtatis ab inteſtato, ergo condito teſtō durant dñæ, vt dicit gl. & Doc. in l. ſi emancipati. ℈. de colla. gl. & Doc. in d. Auth. ex cauſa. quia condito taſtō nihil reperitur immutatum in filio emancipato, ergo cùm nullibi reperitur, ꝙ condito teſtō ſi filius emancipatus ſit præteritus ēt ſine inſertione alicuius cauſæ, ꝙ habeat ius dicendi nullū, certè nec nos dicere debemus, quia in correctorijs, ꝙ nō mutatur, quare ſtare prohibetur. l. præcipimus. in fi. C. de app. & l. ſancimus. C. de teſt. & licèt tex. in Auth. non licèt. ℈. de libe. præte. & in §. aliud quoque capitulum. in Auth. vt eum de app. cog. diſponant in patre, & matre, ꝙ non poſſunt præterire filios ſine cā, & mater non habeat filios in poteſtate. §. fœminæ. Inſtitu. de adop. tamen nullibi tex. loquitur de filio emancipato, & in correctorijs non ex identitate, imò nec ex maioritate rationis licitum eſt arguere, vt per gl. & Doc. in Auth. quas actiones. ſ. de ſacroſ. Eccl. Cogita. ¶ *Item ſecundum omnes* poſt gl. hodie omnes bon. poſ. ſunt ſaltem vtiles, & ſex notabiles vtilitates ponit in ſpecie Bal. in rub. ſ. qui admi. in 9. qō. quas particulariter referens Pau. de Caſt. hic dicit, ꝙ Bal. eſt in hoc melius. & ſing. loquutus, quam alius de mundo. Extra gl. non omitto vnā bonam deciſio quam ponit Bal. hic in 2. colu. licèt ſit aliqualiter impertinens, quod quando Papa mandat aliquem examinari, ſi eſt dignus, in tali examinatione non eſt citandus aliquis, cū ſufficiat probationem concludere ſoli examinatori, nam hæc commiſſio potius eſt conſcientialis, quàm iudicialis, ſi tamen citaretur pars per eum, deberet audiri, aliàs poſſet appellare. cle. 1. de offic. deleg. ita formaliter Bar. hic, vtilis eſt principalis deciſio Bald. ſed adhuc vtilior eius ratio, ꝙ iſta ſit commiſſio conſcientialis. Solus Lud. Rom. hic ad fi. examinat iſtud dictū Bal. & tenet, ꝙ non procedat, qñ extaret alia pars, de cuius ꝓiudicio agitur, quia illa eſſet citāda, per illud, quod vult gl. ſ. in l. fin. ſ. de bono. poſ. ſm tabul. quæ dicit, ꝙ ad hoc, vt iudex rectè determinet, neceſſe habet informare conſcientiam ſuam, ergo debet citare partes, qua citatione mediante compareat pars ad iudicem informandum. l. ſi. C. ſi per vim, vel alio modo. alij nihil dicunt. Addo, ꝙ iſtam deciſio. Bal. ſequitur Lud. Rom. ſibi contrarius in repe. rub. ff. de arbi. in 2. col. per hoc inferens, vt proxi. retuli. eam etiam ſimpliciter refert, & ſequitur D. Alex. de Imo. in l. de vno quoque. in pen. col. ff. de re iudi. & plenius in conſi. 127. in 2. vol. incip. viſis verbis. quem. ℈. in ſpecie referam. Pro iſta deciſione optimè facit illud, quod not. Bar. in l. muto. §. 1. in fi. ff. de tutelis. per illum tex. poſt Io. Andr.
9 in d. cle. 1. de offic. delegat. † ꝙ ſi in literis Papæ apponatur hæc clauſula, prouideas tali de beneficio, ſi eum idoneum repereris, quòd talia verba potius faciunt admonitionem, quàm cō ditionem, & iſtud vltimum tenet Bal. in l. ſi in diem. ff. de condi. & demon. & in l. neque natales. in vlti. col. C. de proba. & in l. non dubium. in ver. ſed iuxta hoc quęro. C. de leg. Adde Bar. in l. eum qui. §. filiusfa. in fi. ff. de acqui. hære. Bald. in l. quinquaginta. ff. de excuſ. tut. Adde etiam, ꝙ Lud. Ro. in præalleg rub.
10 de arb. in 3. col. ad fi. refert Bal. hoc velle, & ſequitur, † ꝙ quando factum eſt compromiſſum in aliquem, ſecundū eius conſcientiam, iſto caſu ſententia ſine citatione aliqua ferri poſſet, & licèt Lud. non dicat, conſidera ꝙ Bald. hic iſtud directò non dicit, ſed credo, ꝙ Ludo. ponderauit rationem Bal. dum dicit, ꝙ eſt commiſſio conſcientialis, in qua aliquis non eſt citādus. Pro deciſio. Bal. adde, ꝙ fortius tenet idem Bal. in l. 2. in 2. colu. C. qñ prouoc. non eſt neceſ. vbi quærit, pone, ꝙ Papa mandauit in forma pauperum hoc modo, conferas Petro clerico nō habenti tale beneficium, quòd non excedat tantam quantitatem annuam, ſi eum repereris ſufficientem in lectura, cōſtructione, & cantu, qui executor non examinauit aliter, ſed putans eum eſſe idoneum, cùm non eſſet, beneficium ei aſſignauit, nunquid valeat collatio? vī ꝙ non, vt l. Seiæ egreſſæ. ff. de tut. & cur. da. ab his. & l. cùm verò. §. ſubuentum. ff. de fideicō. lib. contra determinat Bal. per §. ſemel. Inſti. qui. ex cau. ma. nō lic. ſiue iſta verba faciant monitionem, ſiue conditionem, vt ibi per eum. ſubdit Bal. ibi idem eſſe, ſi Papa dixerit, ſi inueneris eum vitæ laudabilis, ac honeſtæ conuerſationis. ſufficit. n. quòd fuerit taliter qualiter inquiſitum, quia executio ad nullam formam arctatur, niſi ad formam mandati, vt dicit notari in d. cle. 1. de offi. deleg. & per Inn. in c. ex rōne. de off. delega. ſed debet allegare Inn. in c. fi. de præſump. vbi ponit iſtam materiam. Adde, quod D. Abb. in c. 1. in pen. & vlti. col. de re iud. refert prædictam deciſio. Bal. in d. l. 2. formaliter, poſtea finaliter tenet, quòd quædam ſunt, quæ committuntur cognitioni ipſius iudicis, vt puta, ſi reperiret eum vitę laudabilis, quędam verò veniunt extrinſecus verificanda, vt puta, prouideas tali, ſi nullum poſſidet beneficium. Primò caſu tenet prouiſio, licèt conditio, vel monitio non exiſtat, dummodo executor fecerit aliquam examinationem, ſeu inquiſitionem, quia cū iſta veniant verificanda per iudicis cognitionem, præſumptio eſt, quòd inſint, ex quo iudex declarauit, d. §. ſemel. ſed in ſecūdo caſu non tenet prouiſio, niſi conditio fuerit purificata, vt cap. ſi pro te. & quod ibi no. de reſcrip. in 6. ¶ Adde etiam Inn. in c.
11 fi. de transla. præla. & ibi etiam Bal. in 2. col. † vbi tenet quòd ille, cui per Papam mandatur, ꝙ alicui ꝓuideat de beneficio, ſi eſt idoneus, ꝙ poteſt extra iudiciū ſe informare de idoneitate, nec eſt neceſſe citare aliquem ad ſciendum, ſi velit dicere eum non eſſe idoneum, de quo pūcto habes diffusè per. 8. col. ꝓ Abb. in c. fi. de præſum. poſt Inn. & D. Ant. ibi, & alios quam pluresibi per eum relatos, & per dominos de Rot. decil. 461.
12 & gl. plenam in d. cle. 1. ¶ † Adde etiam regulam, quam firmat D. Ant. in commen. in c. veſtra. in 38. col. de cohab. cle. & mul. ꝙ quando iudex ad ſui informationem procedit vt bonus vir, citatio alicuius non requiritur. ¶ Quid tenendū? Puto aduertendum, ꝙ deciſio Bal. habet duas partes. Prima principalis deciſio Bal. eſt, ꝙ quando Papa mandat aliquem examinari, ſi eſt dignus, vel ſufficiens, & tunc an requiratur citatio partis, & debeat talis commiſſarius iudicialiter procedere, de hoc dic plenè per gl. in d. cle. 1. de off. deleg. & diffusè per Abba. & alios in d. c. fi. de præſum. cum concor. ſ. & infra alleg. Secunda pars colligitur ex ratione, quam aſſignat Bal. & in hoc credo, quòd ratio deciſionis Bal. nō ſit vera, ex ℈ ſcriptis. ¶ Primò mouetur, quia ille, cuius cōſcientiæ aliquid committitur,
8 non propterea poteſt leges tranſgredi, quia intelligitur de conſcientia legibus munita, non de ea, quam quis ſibi fabricat, ita pulchrè, & egregiè inquit Bal. quem videas in q. per eū diſputata, quæ incip. Statuto cauetur, quòd ſęnerator. in vlt. colum.
13 ¶ † Confirmo vltra Bal. ſecundò, quia qui habet poteſtatē diſponendi, & prouidendi ſecundum conſcientiam, non debet ſequi conſcientiam propriam, ſed conſcientiam publicam iuris, tex. eſt iuncta gl. in c. iudicet. 4. q. 7. Cy. in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. Bal. in l. 1. C. qui accuſ. non poſ. Si ergo debet leges ſequi, regula iuris eſt, ꝙ ſemper in aliquo actu debet pars citari, de cuius præiudicio agitur. l. de vnoquoque. ff. de re iudic. l.
14 nam ita diuus. cum vulgar. ff. de adopt. ¶ † Tertio iſtis adde, ꝙ vult gl. in c. quæ in eccleſiarum in gloſſ. 1. de conſtit. ꝙ ſtatuta
a ſunt ſeruanda [a] etiam in foro conſcientiæ, & illam glo. no ibi
b Bal. in 1. col. & dicit, ꝙ non reperitur alibi. Item leges ciuiles, [b] quando ſunt fundatæ ſuper veritate, & nō ſuper aliqua fictione, vel præſumptione, ſeruantur ēt in forō cōſcientiæ, ita Dy. in regula locupletari. Inn. in c. quia pleriq; de immu. Eccl. Bald. in Auth. ingreſſi. in 8. col. C. de ſacroſ. Eccl. & in l. pe. §. illo. C. de neceſſ. ſer. her. inſti. & in l. filium quem habentem. in pen. col. C. famil. erciſ. plenius quam alibi Bal. in l. cùm quis. in 7. & 8. col.
15 C. de iur. & fac. ign. ¶ † Confirmatur quartò, quia ſpeciale eſt,
c quòd pœnæ legales [c] dupli, vel quadrupli in foro conſcientiæ locum non habeāt, vt eſt gl. reputata ſing. in c. fraternitatis. 12.
16 q. 2. ¶ † Quinto, & fortius in contrariū facit, quia iſte terminus

con

ADDITIONES.

a ¶ Statuta ſunt ſeruanda. Adde Pet. de Anch. in repe. regulæ poſſeſſor. de reg. iur. libro 6.

b ¶ Item ll. ciuiles. Adde Abb. in c. 1. in 2. col. de conſti. Abb. in c. tuam. in fin. de vſur. Abb. in c. Rex pacificus. in 2. col. proœ. Greg.

c ¶ Pœnæ legales. Adde Io. de Imo. in l. ſtipulatio. in 30. col. ff. de verb. obl. Matheſ. in ſuis no. 23. not.

Source : BIU Cujas

conſcientia,importat arbitrium boni viri,non liberam voluntatem,ita notab.Bal.in l.fi.ad fi.C.de iure dominij impet.& in
* l.nulli.in 3.colum.C.de Epiſc.& cler.*Canoniſt.communiter* in capitul.ſtatutum.§.aſſeſſorem.poſt glo.ſingul. ibi,de reſcrip.in 6. Modo ego habeo,quòd quando commiſſio fit alicui per verba importantia arbitrium boni viri, debent partes neceſſariò citari,ita Bald.in l.captatorias.in 3. quæſtio. infra de teſtamen. milit.& eſt de mente Bar. in extrauagan. ad reprimendum in gloſſ.ſua in verbo videtur.& in alia gl. in verbo figura,& iſtud
17 argumen.multum ſtringit.¶†Sexto facit pulchrum argumē
a tum:nam citatio eſt de iure naturali,[a] & diuino. clemen. paſtoralis.de re iudic.ergo à nullo poteſt omitti,l.3.§.ſi ad diem.
b ff.de re milit.Hinc eſt,quòd licèt Princeps,vel Imperator[b] nō teneatur ſeruare ordinem iudiciorum in procedendo,vt not. in cap.in cauſis.de re iudic.debent tamen partem citare. text. eſt in d.clem.paſtoralis.aliàs non valet ſententia Principis, & poteſt de nullitate opponi.tex.eſt cum glo.nota.in l.fina.& ibi Bald.multum no.C.de leg. & quòd non teneatur ſeruare ordinem iudiciarium,eſt tex.in c.ad petitionem.ad fin. de accuſ.
18 quem valde no.Bal.in cap.2.de no.for.fidel.†Et,quod in Principe etiam requiratur citatio,eſt tex.in c.1.in fin.de cauſa poſſ. & propri.& pondera,quòd ibi eſt negatiua poſita ante verbū poſſumus,quæ denotat impoſſibilitatem,vt eſt glo. in c. 1. de regu.iur.in 6.tunc arguitur ſic: Papa,Imperator,& ſimiles debent iudicare ſecundum conſcientiam,& non ſecundum allegata,& probata,aliàs peccarent,ita Barto. referens ſic tenere Theologos in l.vnica.ad fi.C.vt quæ deſunt aduo. ergo vbi iudicandum eſt ſecundum conſcientiam, tamen neceſſaria eſt citatio. Potes tamen ſaluare dictum Bal.reſtringendo illud ad caſum ſpecialem poſitum per eum, non autem generaliter intelligendo,vt patet ex prædictis. ¶ Adde etiam, quod dicit Bald.in l.2.in 4.not. C.de fideicommiſ. quòd commiſſum ad conſcientiam videtur commiſſum ad veritatem, & ſatis eſt, quòd ſit munitum iure gentium.Et ſi dicis,ſi prædicta ſunt vera,prout ſunt,quid ergo operatur commiſſio facta ſecundum conſcientiam alicuius:ex prædictis videtur, quod redderetur quodammodo ſuperflua? Reſpondeo,quòd operatur alios effectus notabiles. nam ille, cuius conſcientiæ committitur,nō poſſet alium ſubſtituere loco ſui,ita dicit Bal.in c.1.§. fina. de notis feud.quod eſt multum notabile pro executoribus teſtamentorum, quorum conſcientiæ teſtatores committunt. nā alios ſubſtituere non poſſent.in quo erratur in practica,& idē vult Bald.in l. & in epiſtola. in fin. C. de fideicommiſ. ¶Item quando fit commiſſio conſcientiæ alicuius, intelligitur electa eius induſtria,ideo cauſam alteri ſubdelegare non poſſet, etiā ſi eſſet Delegatus Papæ,aut ſummi Principis, ſecūdum Imo. & Panor.in c.fi.de offic.deleg.Panorm. in c. cùm in veteri. de elect.Imo.in cap.ſuper quæſtionum.§.porrò.& ſeq.de officio deleg.Card.Flor.in clem.1.in 12.q.de offic.deleg. Bal.in cap. ſi pro debilitate.in 4.colum.de offic.deleg.facit text.in l. nulli.in verbo *pro conſcientia*,& quod ibi no.Bal.C.de Epiſco. & cleric. Dom.Alex.in l.à iudice.vbi aliquando dixi.C. de iudic. & in l. more.ff.de iuriſd.omn.iud. ¶Item eſt alia vtilitas, quia quādo committitur conſcientiæ alicuius, ab eius ſententia non po-
c teſt appellari, [c] glo.eſt reputata ſing.in c.ſtatutum.§.aſſeſſorē. de reſcrip.in 6.quod ad hoc reputat ſingu. Pau.de Caſt.in l.de pupillo.§.qui opus.ff.de ope.no.nun.Ang.de Are.in §.ſed iſtę. Inſtit.de actio.idem tenet Bald.in cap.ſi ſacerdos. de offi. ordi.
19 ¶†Septimò contra deciſionem Bald. facit, quia quando per Romanum Pontificem fit commiſſio alicui, adiecta clauſu-
d la,ſi tibi conſtiterit,[d] & ſi ita comperies,vel per ſimilia verba, certè neceſſariò citandi ſunt illi, de quorum præiudicio agitur,aliàs quicquid faceret parte non citata, eſſet ipſo iure nul-
* lum.ita dicunt Inn.& alij Canoniſtę *communiter* in c. dudū. de pſum.glo.& Docto.in d.cle.1.in glo.mag. de offic. deleg. quā Bald.hic voluit euitare allegando,& eſt tex.cum glo.in clem. 1.in verſic.conſtiterit.de cenſib.& ibi Cano.no.Angel.& Imo. in l.in illa ſtipulatione.ff.de verborum oblig. ¶Per iſta media, quæ valde ſtringunt,teneo,quòd deciſio Bal. & eius ratio ſint falſæ.Non omitto tamen,quòd Dom.Alex.de Imo. in conſil. 218.in 2.volum.incip.Viſis verbis &c.refert iſtam deciſionem Bal.& dicit,quòd debet intelligi,& reſtringi, quando eſt clauſula ſonans in ſolam monitionem commiſſarij, ideſt illa clauſula,ſi eſt idoneus,vel dignus,vt nota.Barto.in d.l.muto.§.primo.in fin.cum concor.ſupra traditis.Ratio eſt, quia tacitè inerat illa monitio,etſi non fuiſſet expreſſa à Romano Pontifice.cap.cùm adeo.cum glo.in verſi.ſi dignus, vbi Cano. de reſcrip.cap.cauſam.& ibi not.de electio. ergo expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, quando exprimuntur illo modo, quo inſunt,nihil operatur.l.3.ff.de leg.1.Sed ſi Papa mihi ſimpliciter committeret, non adiectis illis verbis, non requireretur citatio.igitur &c. ſed quando clauſula adiecta per Romanum Pontificem continet illud,quod tacitè non inerat, puta dum dicit,ſi tibi conſtiterit ita factum eſſe, vel ſi ita reperies, tunc bene requiritur citatio partium, quarum aſſertione conſtare poterit,ita procedat ſecundum eum illud, quod vltimo loco adduxi contra Bald.& ſic pondeta,quòd in principali deciſio. Bal.Dom.Alex.in effectu cum eo tranſit. Predicta bene nota, quia pulchra,& vtilia ſunt,præcipuè in eo, quod ſecundo loco vult ſing.Bal.& non reperies alibi,vt puto,ita cumulata,ac diſcuſſa. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Citatio eſt de iure naturali.Adde gl.ſing.Io.Monach.in extrauag.Bonifacij octaui.inci.rem non nouam.Marian.in rubr.de dilatio.Oldra.conſil.43.incip.quæritur,vtrum citatio.& Lud.Rom.conſi.343.inci.circa primum conſultationis articulum.

b ¶Princeps,vel Imperator. Adde Bald.in capitu.1.ſi de inueſti.inter dom. & vaſſal.his ori.in vſi.feu.& per Arch.in c.anteriorum.2.q.6.

c ¶Non poteſt appellari. Adde Ioan.de Imo.in l. de pupillo. in §. qui opus. ff. de nou.oper.nunc.Ioan.de Ana.conſilio 34.incip.viſis, & diligenter conſideratis.

d ¶Adiecta clauſula ſi tibi conſtiterit. Adde Bald.in l.non dubium.in 10.colu. C.de legib.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an intra tempora primi hæredis poſſit dare dilationem ſecundo, vel tertio ad deliberandum,an velit eſſe hęres.*
2 *Dilationes plures an dari poſſint à iudice in ſucceſſorio edicto.*
3 *Iudex an ad inſtantiam creditorum hæreditatis poſſit abbreuiare tempus heredi præfixum ſuccedenti ex edicto prætoris.& nu.4.*
5 *Succeſſorium edictum an habeat locum in querela inofficioſi teſtamenti, ita vt excluſo exhæredato à querela, ſuccedat nepos in dicta querela.*
6 *Nepos,quem filius in poteſtate præcedit,licèt tempore mortis aui non debeat inſtitui, vel exhæredari, ſi tamen filius exhæredatus repudiat querelam, vel excluditur tempore, ipſe nepos poterit intentare querelam.*
7 *Succeſſorium edictum an habeat locum in iure dicendi teſtamentum nullum.*

De ſucceſſorio edicto. Rubr.

¶Gl.rub.diuiditur in 5.par.prin.In prima continuat Rubr. ad prędecedentes,& hęc eſt clara,& pondera, ꝙ Imperator poſuit iſtum titulū de ſucceſſorio edicto,ante titu. Vnde vir,& vxor, quia ibi non pōt cadere ſucceſſorium edictū, vt patet ad ſenſum.In ſecunda,quæ eſt ibi,& no.ꝙ qūque. gl per viam notabilis declarat,quot modis habeat locū ſucceſ.edictum,& ponit duos modos,dic plenius,vt declaraui in l.qui ſe patris.ſ.vñ lib.vbi plenè aperui hāc materiam ſucceſſorij edicti. & ibi ēt retuli intellectū Bal.in l.fi.ff.eo.quem ſequuntur Pau. de Caſt. & Lud.& ēt Fulg.in d.l.qui ſe patris.circa quem dum Bar.hic alleg.l.exhęredatum.ff.de re iudi.eſt corruptus, debuit allegare.l.ex ꝑctu.ff.de re iudi.¶Sed caue,quia intellectus Bar.nō vī poſſe procedere, quia ſi excluſo primo per reſtitutionē in integrum admittitur ſequens de iure ciuili, per l. 1. §. ſi quis & l.2.§.ſi bonorum.ff.ad Tertu.certè ēt admittitur de iure prætorio per vnde legi.quę competit oīb.qui de iure ciuili admittuntur ad ſucceſſionē.l.3.§.fi.& l.generaliter. ff.vnde legi. Niſī dicas,ꝙ procedit,qñ admittitur de iure cōi,ꝙ eſſet reſtringere illum tex.Item ſm intēt. Bar.multum reſtringitur tex. in l.& ſi ex modica.§.ſi filius.ff.de bon.lib. Vnde ad l.fi.tutius eſſet tenere ſol.gl.in ver.accepiſſet.ibi,dic ergo,q̄ ibi tenet Saly. & ſm illam tu declara ſolutionem Bar.hic,ꝙ tex.in d.l.fin.loquitur in cognatis,qui non pñt venire de iure ciuili, ſed de iure ꝓtorio tiñ,vbi primo excluſo per reſti.in integ.non admittitur ſequēs cognatus,ſed venit fiſcus.Sed qñ eſt talis,qui pōt venire de iure ciuili,tunc ſi excluditur per reſti.in integr.admittitur ſequēs per ſucceſ.edic.& hoc principaliter de iure ciuili d.l.1.§.ſi quis adita.& l.2.§.ſi bonorum.ff.ad Tertu. licèt ēt in conſequentiā veniat de iure prętorio.per regulam.d.l.fi.& l.gñaliter.ff.vnde legi.Et ſi dicatur,cū prętor adinuenerit ſucceſ.edictum, deberet facilius illud concedere,q̄ ius ciui. Rñdetur ſubtiliter,ꝙ ꝓtor in multis offendit ius ciuile in iſta materia.Primò admittē dos cognatos,qui de iure ciuili erant penitus incogniti.l. 1.in prin.ff.vnde cog.Itē introducendo inter eos ſucceſſoriū edic. l.1.§.gradum.ff.vnde cog.quod ſucceſ.edict. non habebat locum in agnatis.§.ſi plures. Inſtitu. de leg. ag ſuc. Ideo ne vlterius offenderet ius ciuile, noluit ꝙ primo cognato excluſo,

Source : BIU Cujas

non quidem de iure communi per repudiationem, vel mortem, ſed de iure ſingulari per reſti. in integ. ꝙ ſequens admitteretur per ſucceſ. edictum, imò ſtatuit, ꝙ tunc fiſcus admittatur, & iſte eſt caſus. d. l. fi. ff. de ſucceſ. edic. ¶ In tertia, quæ eſt ibi, item no. ꝙ hic titulus. gl. declarat, quare factus ſit iſte titulus. In quarta, quæ eſt ibi, ſed videtur, ꝙ parum. gl. fortiter oppo & dupliciter ſoluit. Secunda eſt melior ſolutio. In quinta, & vlt. ibi. Item oppo. ꝙ in ſuis. gl. dicit, ꝙ licèt olim in ſuis, & in agnatis non eſſet ſucceſſorio edicto locus, hodie ſecus eſt. de quo dic, vt plenè dixi, & declaraui in l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. & ibi dedi pulchrum, & no. intellectum ad §. placebat. alleg. in glo. declarando in quibus agnatis procedat, & in quibus non, ad ibi dicta me remitto. ¶ Reſtant ergo expeditæ omnes partes gloſſarum, excepta tertia, & quarta. Pro quarum intelligentia quæro de quatuor principaliter. Primò, an intra tempora primi hæredis ſequentes in gradu, vel in ſequenti capite poſſint interrogari, an velint eſſe hæredes, & ſi reſpondeant, ꝙ
* non, an ſtatim ſibi præiudicent. glo. *& communiter Doc.* hic tenent, quòd ſic per tex. optimũ in ſimili. in l. 1. ff. de cu. bo. dan. alleg. in gl. Quicquid teneat Pau. de Caſt. hic in fi. motus, quia quouſque non ſit ſibi delata ſucceſſio, nõ debet ſibi terminus aſſignari. l. fi. ſupra qui admi. & l. quandiu. ad fi. ff. de acq. hære. ſed ante excluſionem primi non eſt ſibi delata. igitur &c. Sed iſtud fundamentum tollitur per d. l. 1. ff. de cu. bon. dan. Nec obſt. quòd iuri de futuro renunciari non poſſit per ſimplicẽ renunciationem. l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione. ff. de legat. 2. quia verum eſt extra iudicium, ſecus in iudicio, vt hic, gl. eſt ordi. in l. in plurimum. ff. de acqu. hære. Bar. & alij in l. 1. vbi aliquã do dixi. C. de pact. facit tex. in l. 1. §. ſanè. ff. eo. alleg. in gl.
1 ¶† Secundò quæro, an intra tempora primi hæredis poſſit per iudicem dari dilatio ſecundo, vel tertio ad deliberandum, an velit eſſe hæres. Glo. hic innuit, quòd ſic. In contrarium facit regula, quæ habet, ꝙ pendente prima dilatione, ſecunda dilatio per iudicem dari non poteſt, & ſi detur non valet. l. ſiue pars. & l. à procedente. C. de dilat. & l. fi. §. donec. infra de iure deliber. Iſtam difficultatem mouet Bal. hic, & nihil reſpõdet. Sed Bar. in l. quamdiu. vlti. & ibi Angel. Imo. & alij. ff. de acq. hæred. reſpondent ad illa iura, ꝙ pendente prima dilatione non poteſt dari ſecunda dilatio, verum eſt, quæ ſtatim incipiat currere, ſed bene poteſt dari ſecũda dilatio, q̃ poſtea incipiat currere finita prima, quòd eſt no. ſecundum Bart. Sed iſta ſol. eſſet ſine effectu quantum ad propoſitum noſtrum: nam ſi dilatio non ſtatim curreret pendente prima, non eſſet ſuccurſum creditoribus per iſtum tit. Ideo Bar. in l. 2. ad fi. ff. de re iud. aliter reſpondet, ꝙ pendente prima dilatione non poteſt dari ſecunda, verum eſt, ſi ſecunda eſt præiudicialis primæ, aliàs ſecus. Tu dic plenius ſecundum Bal. in d. l. quandiu. vlti.
2 & hæc eſt veritas: † Si quæris, an plures dilationes dari poſſint à iudice, ſi loqueris à princ. dic, ꝙ ſic, arg. l. nonnunquam. ff. de iudi. Aut quæris ex poſtfacto, poſtquam iudex dedit primam dilationem ea pendente poſſit aliam dare, & tunc aut quæris reſpectu diuerſarum perſonarum, & tunc poteſt per illud, quod in ſimili not. glo. in l. creditor, in prin. ff. manda. & iſte eſt propriè caſus noſter, qui loquitur reſpectu diuerſarum perſonarũ, & ratio eſt, quia tunc ſecunda non eſt præiudicialis primæ. Aut quæris, nunquid eidemmet perſonæ pendente prima dilatione poſſit dari ſecunda, & tunc aut loqueris circa idem capitulum, & dic, ꝙ non, & ita propriè loquuntur iura. ſ. in ꝑrium adducta. Aut loqueris quo ad diuerſa, & ſeparata capitula, & adhuc poteſt, ita procedit quod no. gl. in l. 1. §. 1. ff. de ferijs. ita ibi perfectè Bal. licèt non ita plenè. Caue tamen per tex. in l. ſi plures gradus. ff. de iure delib. dum dicit, vt à primo quoq; ad ſequentem translata hæreditate &c. de quo text. opponebat Ang. hic, & non ſoluit relinquens cogitandum in lec. Floren. ſi
3 qua ſolutio dari poterit, patebit ex dicendis in ſeq. q. ¶† Tertiò quæro, an ad inſtantiam creditorum hæreditatis poſſit iudex abbreuiare tempus hæredi præfixum ſuccedentib. ex edicto prætoris, quod eſt in deſcendentibus annus, in tranſuerſalibus centum dies. l. 2. vbi dixi ſupra qui admit. Dicunt Pau. de Caſt. & D. Alex. iſtam gl. ſentire, quòd iudex poſſit. Sed mihi videt, ꝙ gl iſtud nullo modo ſentiat. Punctus eſt ergo valde vtilis, quando creditores hæreditarij petunt, & inſtant ſibi ſatisfieri, cùm tex. in l. 1. in prin. ff. eo. & in §. pe. dicat, ꝙ hęredes non ſunt per iudicem præcipitandi, ſi volunt deliberare an debeant eſſe hæredes, nunquid iudex ſtatuendo hęredib. tempus ad deliberandum, poſſit ſtatuere minus tempus, q̃ eſt præfixum ab edicto prætoris, eſt caſus frequens, in quo Bar. in l. ſi quis inſtituatur hæres in diem. §. 1. per illum tex. ff. de hæred inſtit. & ibi Imo. in 3. & 4 col. & idem Bar. in l. quandiu. vlti. & ibi Imo. ff. de acq. hær. & idem Bar. in l. 1. §. fi. per illum tex. ff. de iure delibe. & idem Bart. in l. ſi diu. ff. quib. ex cau. in poſ. eatur. tenet, ꝙ nullo modo abbreuiari poſſit per iudicem, quin filio ſaltem ſtatuatur annus, extraneo verò centum dies ad minus, & dicit Bar. ſe mille proceſſus in contrarium factos deſtruxiſſe. Simpliciter ſequitur Ang. de Are. in §. extraneis. Inſti. de hære. qual. & diffe. Sed Lud. Roman. in d. l. quandiu. vlti. & in conſi. 493. quod incipit, in caſu conſultationis propoſitæ aduertendum, &c. reprehendit Bar. in filio, cui non debet aſſignari terminus anni, ſed nouem menſium per tex. l. fi. §. ſed quia quidam. ff. de iure delib. Ad quem reſpondent Dom. Alexan. hic, & Pau. de Caſt. ibi, quòd non loquitur in filio, ſed in extraneo. Sed iſta ſolutio non ſatisfacit. Primò diuinat, & reſtringit iſtum text. ſed dic, quòd imò neceſſario loquitur in extraneo, quia in filio datur annus. Secundò, & fortius dato, quòd ille tex. loquatur in extraneo, adhuc durat obiectum, quia ſic deberet ſtatui terminus centum dierum, non autem nouem menſiũ. Contra Bar. etiam facit tex. in l. ſi curatoris. in fi. in verbo *moderatum ſtatuet*, infra de iure deliberan. & ibi Pau. de Caſt. in fi. ad hoc not. nam ſi deberet dari tempus legale, text. ibi non committeret iudici, quòd moderetur tempus. Illum tex. ante Pau. ponderat ibi Ang. in lectu. Peruſina, vbi dicit in illo tex. apertè patere, quod iudex moderatur tempus ſuo arbitrio, & ideo multum miratur de opin. Barto. qui dicit, quòd multos proceſſus fecit caſſari, eo quia iudex ſtatuit minus tempus centum dierum contra formam. l. 1. in fin. cum l. ſequen. ff. de iure deliber. nam ſecundum Ang. imò arbitrio iudicantis debet ſtatui, quia caſus eſt ibi in illa. l. ſi curatoris, quæ lex eſt poſterior d. l. 1. Tu dic, ꝙ ille tex. nihil facit, per tex. clarum in d. l. 1. §. fina. iuncta. l. ſequẽ. nam in l. 1. §. fina. dicitur, quòd tempus ad deliberandum eſt arbitrarium iudici, & tamen in l. ſequen. dicitur dummodo iudex non arbitretur minus centum dierum. Ita text. in d. l. ſi curatoris in fin. in verbo moderatum ſtatuet. intelligitur arbitrio iudic. fateor dummodo non arbitretur minus tempus cẽ
a tum dierum. d. l. 2. Ad tex. [a] in dicto §. ſed quia quidam. tu reſponde, quòd nos loquimur de breuiori termino, qui poſſit à iudice ſtatui, & iſte non poſſet eſſe minor centum dierum, ita procedit opin. Barto. & prædicta, aut quæris de termino longiori, qui poſſit à iudice ſtatui, & ille eſt nouem menſium, ita clarè loquitur tex. in d. §. ſed quia quidam. intellige tamen, ꝙ ille eſt longior terminus, qui poſſit in extraneo ſtatui, nam in filio non poteſt loqui, cùm ad minus habeat annum, vt prædi
4 xi. ¶†† *Vera, & communis concluſio eſt*, & hanc tene, quòd aut quęrimus, nunquid ad inſtantiam creditorum poſſit iudex ſtatuere minus tempus hæredi, quàm ſit præfixum in edicto prætoris, ad iſtum finem, & effectum, quòd ſi hæres intra talem terminum non adeat, poſſit dari curator bonis, qui creditoribus ſatisfaciat, & tene, quòd ſic, aliàs creditores nimium longam dilationem haberent. l. 1. §. ſanè. ff. eodem. Aut quæris, nunquid hæredi poſſit ſtatui minus tempus, quàm illud, quod eſt præfixum à prætore, ad finem, quòd eo elapſo excludatur hæres à facultate ſuccedendi, & ſic ad inſtantiam ſubſtituti, & dic, ꝙ non, per regulam. l. licèt. infra de iure delib. ita concludunt Iacob. But. Ang. Saly. & omnes Moder. hic. Ang. & Pau. de Caſt. in l. ſi curatoris. per illum tex. infrà de iure delib. & in d. l. quandiu. vlt. per gl. ibi, & Ang. in l. ſi ſeruus. per illum text. ff. de bon.
* autho. iud. poſſ. *iſta eſt magis communis*, & vera ſententia, ſecundum Dom. Alex. in conſi. 3. in 2. volu. incip. videretur inſpectis.
b in 5. col. Tu ſubtilius [b] pondera, quia iſti Doc. ſentiunt vnum, de quo ſæpius dubitaui, nec vnquam fui bene clarus, quòd ſi iudex ſtatuit hæredi ad deliberandum minus tempus, quã ſit inductum ab edicto prætoris, dato ꝙ hæres non ſuccedat intra tale tempus, poteſt bene dari curator bonis, tamen hæres non excluditur à facultate ſuccedendi, ergo volunt, quòd ſi iudex inſtantib. creditorib. ſtatuit tantum tempus ad deliberãdum, quantum eſt prefixũ à prętore, puta ſtatuit tps anni filio, ꝙ elapſo tali anno filius excludatur à facultate ſuccedẽdi, & ſequens admittatur, & iſtud vĩ ſonare litera in l. 1. in prin §. quib. & §. ſanè. ff. eo. & iſtud indubitanter procederet in eo, qui tm̃ poteſt venire de iure pręto. quia omnino abſq; ꝙ iudex talẽ terminum ſtatuiſſet, erat à lege præfixum, & eo elapſo erat excluſus. ¶ Sed magnum dubium habeo, quid ſi iſte hęres poterat ẽt de iure ciu. ſuccedere vſq; ad 30. annos, & iudex ad inſtantiam creditorum ſtatuit ſibi terminum anni ad deliberandum,

ADDITIONES.

a ¶ Ad tex. Fuit hæc ſolutio de mente Imo. in l. quandiu. la vltima. ff. de acq. hæred. & vide Alex. hic in 1. & 2. col. in ver. dicebat. PVRPV.

b ¶ Tu ſubtilius. Articulus nouus Iaſ. contra quem facit, quia iudex non poteſt etiam ex cauſa quem ſuo iure priuare, niſi in caſib. à iure expreſſis. §. cũ igitur. in Auth. de non elig. ſecun. nub. ſed hoc non reperitur expreſſum, nin dicas, quod non eſt propria priuatio ante aditam hæreditatem. l. cùm hæredes. in prin. vbi Alex. in 2. col. de acq. poſſ.

Source : BIU Cujas

dum,nunquid elapſo anno ſit excluſus ab omni facultate ſuccedendi,non ſolùm de iure præto.(quod eſt expeditum,) ſed etiam de iure ciui.Nunquam fui in hoc clarus,nec Docto hic aperiunt,quamuis Pau.de Caſt.hic in verſic.& ſi dicatur quid expedit.aliquid intra dentes attingat,ſed non aperit claré,& regula vſ,ꝙ non,quia excluſus ab vno iure, non intelligitur excluſus ab alio.l.ſuum.ſ.de iure delib. tamen illa regula non loquitur,qñ tempus eſt præfixum à iudice viuo. Fortè non eſſet ponere os in cœlum,tenere, ꝙ iſto caſu hæres excludatur per lapſum anni ſibi ſtatuti à iudice ad deliberandum,ab oĩ facultate ſuccedendi,ẽt de iure ciu ita ꝙ ſequens in gradu admittatur, prout expreſsè videntur dicere tex.in d.l.1. in prin.& §.quibus.& §.ſanè. quos aliàs oponeret multum reſtringere. ita ẽt fortiter probat tex.in l.ſi impubes.§.quæſitum.ff.de carbo.edi. & fortis tex.in §.cũ igitur.Inſti.de bono.poſ. ¶Et propter hoc conſiderabam licèt tactum non inueniam,ꝙ iſta ſit rõ,quare prætor adinuenerit ſucceſ.edic.fauore creditorum, vt dicunt gl.& Bar.hic,& ſic tranſeo ad quartam qõnem. nam cùm videret prætor,ꝙ primus hĩs habet de iure ciu.30.ann.ad adeundum.& alios.30.ſequentes, & ſic ſucceſſiuè, iſto modo nunq̃ ſatisfieret creditorib.propterea prætor ordinauit, ꝙ inſtantib. creditorib.ſtatuatur hæredib.tps anni,ſi ſint de deſcẽdentibus, vel centum dierum,ſi ſint de tranſuerſalib.quo elapſo alij admittantur,vt creditores ſciant quem conuenire,vt dicunt tex. præalleg.& fuit de mente Bal.& Mod.in l.poſth.ſ. de bo. poſ. contratab.vbi temperant,ꝙ tñ primus non excludetur irreuocabiliter.Non pono tñ iſtud pro conſtanti,quia periculoſum eſt,& nimium reſtringeretur regula l.licèt.ſ.de iure delib. concedens.30.ann.ad adeundum de iure ciuili. Cogita tñ, quia ſi eſt verum,eſt pulchrum,& ſubtile.Tñ Pau. de Caſtr. & Alex. hic dicunt,ꝙ ſucceſ. edic. fuit inuentum à prætore pp aliud, quia ſm.l.12.tab. excluſo proximo agnato ſtatim ſuccedebat fiſcus.l.poſt conſanguineos.in prin. ff.de ſuis & legi. declaraui in l.qui ſe patris.in prin.ſ.vnde libe.ideo ſæpius bona vacabãt longo tempore antequam fiſcus apprehenderet. Itẽ fiſcus habet varios iudices,& multiplices fauores.l.ſi conſtante.§.quoties.vbi notatur.ff.ſolu.matr.& iſtud cedebat damno creditorum.ideo prætor induxit ſucceſ.edic.quo diſpoſuit,ꝙ excluſo proximo agnato nõ veniat fiſcus,ſed veniant cognati de gradu in gradum,intra breue tempus taxatum a prætore.d.l.1. in
5 prin.ff.eo.¶†Extra gl.no.illud,quod tenet Bar.ꝙ in querela inofficio.teſtamenti eſt locus ſucceſ.edi.& ideo excluſo filio exhæredato à querela per lapſum quinquennij, vel morte, nepos ſuccedit in querela,ad hoc alleg.tex.bene probantem in l. ſi is qui.in prin.ff.de inoff.teſt.& eſt tex.in l.ſi non mortis.in fin. ff.eo.facit.l.qui repudiantis.co.tit.Ad idem tex.in l. ſi quis filiũ. C.de inoffi.teſta.& ibi gl.& Bar.idem tenent.Sed conſidera, ꝙ ille text. probat de directo ꝓrium in verbo, *omne adiutorium nepotem dereliquit*.Niſi dixeris,ꝙ ibi nepos volebat venire ex ꝑſona patris ſui,quod apparet clarè in illo text. vbi quæritur de meritis filij,& non nepotis,ſecus ſi voluiſſet ex propria perſona venire,& ita reſpondet gl.in d.l.ſi is qui.in prin.& in d.l.ſi qs filium.in prin.Tamen multum obſt. ille text. dum vniuerſaliter dicit omne adiutorium.Item dum tex.dicit, ꝙ *Iuriſconſulti inhumanè hunc articulum indeciſum reliquerunt*,ſed uulla eſſet inhumanitas,ſi nepos poſſit venire ad querelam per ſucceſſorium edictum.Sed veritas eſt,vt dixi, ꝙ quando nepos volebat venire ex perſona patris,tunc erat deſtitutus omni remedio, niſi fuiſſet.d.l.ſi quis filium. ſed qñ volebat venire ex ſua propria perſona,tunc bene habebat locum ſucceſ. edic.in querela d.l. ſi is qui.in prin.& d.l.ſi non mortis.& ſic Bar.bene allegauit. d. l.ſi quis filium.ad probã.ꝙ ſemper in querela locus eſt ſucceſ. edic.ſiue nepos velit venire ex perſona propria.d.l.ſi is qui. in prin.ſiue etiam velit venire ex perſona patris.d.l.ſi quis filium. Sed tu aduerte,quia nec iſto modo Bar.bene induxit illũ text. quia ibi nepos non venit ad querelam ex perſona patris ꝑ ſucceſ.edic.ſed ſolũ per ius tranſmiſſionis,cũ ibi de nouo ſtatuat, ꝙ querela non præparata tranſmittatur ad liberos, contra regulam.l.poſthumus.§.fi.cũ l.ſeq.& ſeq.ff.de inoff.teſt. Et quod ibi non veniat per ſucceſſorium edic.& ſic,ꝙ Bar.non bene alleget illum tex.oſtendo,nam ſi veniret per ſucceſ.edic. etiam ſi pater repudiaſſet,vel eſſet lapſum quinquennium,tamẽ nepos admitteretur,d.l.ſi is qui.in prin.& l.qui repudiantis. ff. de inoff.teſt.& l.2.in prin.ff.de bon.lib.quod negat ibi tex.Sed potes dicere,ꝙ illud ideo ſit,quia nepos veniebat ex perſona patris,vt ibi dicit tex.ideo repudiatio patris,vel lapſus quinquennij nocet nepoti,ſecus ſi nepos vellet venire ex perſona ſua,& ita procedunt iura præalle.Tamen reuera tex.ibi loquitur,qñ nepos venit ex iure tranſmiſſionis,& non ex ſucceſ.edic. & ſic Bar.non bene alleg.illum tex. imò tunc propriè habet locum
* edic.quando primus eſt excluſus repudiatione,vel morte,*qa ſucceſ.edic.dicitur,quando remedium competens primo,iſto excluſo defertur ſequenti in gradu.l.1.ſ.eo. & ſic in ſucc. edic. nepos ſemper venit ex ſua perſona, & non ex perſona patris. patet,quia cùm pater eſſet excluſus repudiatione,vel tempore,non poteſt nepos venire ex perſona patris,vt in ſimili declarat Bar.in l.1.§.ſi ſit.ff.de colla.do.& in l.1.§.ſi ſit filius. ff.de cõiun.cum eman.libe.ſed quando venit iure tranſmiſſionis,tunc bene venit ex perſona patris.ita loquitur. d.l.ſi quis filium. Facit bene tex.in l.3.de bon.lib.vbi ſequens per ſucceſ.edic.venit
a acſi prior ex numero non fuiſſet,ergo non venit ex ꝑſona prioris. Iſtam opi. [a] Bar. *ſequuntur communiter Mod.* hic,& gl.Bar.Bal.
* & Ang.in l.pater filium.ff.de inoffi.teſt. Bar. & Bal. in l.in ſuis. ff.de lib.& poſth.Bar.Ang.Imo.& communiter Mod.in d.l. ſi quis poſthumus.§.1.Cy.Bar.& Bal.in d.l.ſi quis filium. Bal. in l.qui ſe patris.in 2.col.ſupra vnde liberi.& in l.poſthumorum.
6 ff.de iniuſto rup.¶††Tenendo iſtam communem opin. ſequi-
b tur notabilis effectus,quòd licèt nepos, [b] quem filius in poteſtate præcedit tempore mortis aui,nõ debeat inſtitui, vel exhæredari.l.Gallus.§.in omnibus.ff.de lib. & poſthu. & l.ſi quis filio exhæredato.in prin.ff.de iniuſt.rup.tamen ſi filius exhæredatus repudiat querelam,vel excluditur tempore,poterit ipſe nepos intentare querelam, & circa hoc multum inſiſtit Paul. de Caſt.in d.l.ſi quis filium,ꝙ etiam videtur mirabile, cũ querela competat illi,qui paſſus eſt iniuriam exhęredationis. l.Papin.in prin.ff.de inoff.teſt.in verbo,*ipſius enim iniuria eſt*. Sed ad hęc patebit reſponſio ex his,quæ infra dicam in prima limitatione,& circa illum tex.& præſentem paſſum vide Mod. præſertim Raph.Cum.& Alex.in l.ſi quis poſthumos.§.1.ff. de libe.& poſthum.Sed contrariam opi.tenet gl.in d.l.ſi quis poſthumos.§.1.& gl.in l.poſthumorum.ff.de iniuſt.rup.ſequuntur Gul.de Cun.Iac.But.& Saly.in d.l.ſi quis filium. præcipuè per illum text. vbi Imperator ſtatuit, vt querela non præparata tranſmittatur ad nepotem, quia aliàs nullum remedium cõpetebat nepoti,ergo non eſt verum,ꝙ nepos poſſet venire per ſucceſ.edic.dic de illo tex.vt ſupra dixi.Iſtam opi.per eundem tex.tenet D.Fran.de Are.hic.Secundò mouetur per tex. in l.1. §.ſi pater in poteſtate.ff.de coniun.cum eman.lib. Sed reſpondeꝙ ibi filius exhęredatus nõ erat excluſus repudiatione, vel tempore.Nam tunc bene nepos admitteretur per d.l. ſi is qui. in prin.& l.qui repudiantis.& l.ſi non mortis.§.ſi. ff.de inoffic. teſtam.Tertiò mouetur per fortem text. vbi dicit eſſe expreſſum.in l.ſcripto.ad ſi.prin.ff.vnde lib.& ibi glo. ad hoc ponderat illum tex.& dicit Do.Alex. in d.l.ſi quis poſthumos.§.1. ꝙ non inuenit illum tex.in propoſito ab alio allegatum. tamen eum alleg.D.Fran.de Are.hic,vbi dicit text.ꝙ filius exhæredatus moriens obſtat nepoti in cauſa teſtati, licèt in cauſa inteſtati non obſtaret.D.Alex.in d.l.ſi quis poſthumos.reſpondet, quòd ibi bene deciditur nepotem non poſſe venire ad querelam vigore tranſmiſſionis,per l.poſthumus.§.fi.cum l.ſeq.ff.de inoff.teſtam.ſed non negat ille tex. quin nepos ex perſona ſua propria poſſet ad querelam venire per ſucceſ.edic. Tu dic, ꝙ imò tex.fortiter vrget,& negat nepotem etiam ex ſucce.edic. ad querelam venire poſſe, cùm dicat filium exhæredatũ morientem obſtare nepoti in cauſa teſtati. Item cùm text.dicat ſcriptum hæredem poſſe adire hæreditatem mortuo filio exhæredato,ergo intelligitur de aditione effectuali, quæ nõ poſſit per querelam infringi,aliàs nihil refert, quòd filius exhæredatus eſſet mortuus,quia etiam eo viuo poteſt hæreditas adiri per ſcriptum hæredem, imò requiritur, quòd adeatur, vt querela locum habeat.l.Papinianus.§.ſi conditioni.de inoffic. teſtam.l.filium.§.ſed cùm exhæredatio.ff.de bono.poſſeſ.contratabu. Niſi dicas,quòd ideo dixit hæredem ſcriptum poſſe adire,vt oſtendat teſtamentum non eſſe nullum.l.ſi quis filio exhæredato.ff.de iniuſto rup. ¶Tene communem opi. quam etiam latè tenet D.Fran.de Are.in l.in ſuis.ff.de libe. & poſthu. Limita eam notabiliter,vt procedat,quando querela fuit delata filio,quia fuit exhæredatus,& ſuperuixit poſt mortem patris,quo caſu aperit viam ad ſuccedendum,& facit, vt cæteri
c ſequentes per ſucceſ. edic. admitti [c] poſſint, ſecus ſi non eſſet ſibi delata,puta qa ipſe fuiſſet inſtitutus, vel eſſet mortuus vi-

uo

ADDITIONES.

* Vel tempore.

a ¶Iſtam opi.Adde Barto.in l. 3.§.ſi emancipatus.lo primo. ff. de contratabu. PVRPV.

b ¶Nepos.Adde,quòd nepos ex filio exhæredato præteritus poteſt intentaro querelam contra teſtamentum aui,& an hodie hoc procedat,vide Iaſ.in l.in ſuis.col.pen.& fi. ff.de lib.& poſth. BELLAC.

c ¶Admitti.Sed tex.allegatus facit contra,niſi dicas,quòd ibi illi filij patroni admittuntur ex propria perſona. PVRPV.

Source : BIU Cujas

no teſtatore, tunc in querela non eſſet locus ſucceſſorio edicto.tex,eſt no.in l.2.ff.de bon. liber. & facit ratio, quia ſucceſſ. edic.dicitur,quando remedium competens primo,illo excluſo defertur ſecundo.l.1.ſ.eo.& ſic ſucceſſ.edic competit in iure delato l.1.in princ.ff.eo.& hic in gl.l.1.ſ.eod.Secundò limitat ſing.Bald.in repe.l.in ſuis.in 11.oppo.ff.de liber. & poſthu. niſi filius primus exhæredatus approbaret teſtamētum, quia tunc teſtamētum hēt vires irreuocabiles.arg.l.filio præterito, ff.de iniuſt. rup. & ſic per ſequentes non poterit amplius querelari.Iſtam limitationem pro valde ſingulari, & notabili refert Alexand.in d.l.ſi quis poſthumos.§.primo. & dicit, quòd non reperit ab alio tactam,ſed eam reprobat per d.l ſi is qui. in princip.in verbo nolit.& d.l.qui repudiantis. in princip. Ad
a d.l.filio præterito,reſpondet,quòd cùm ille caſus ſit exorbitans.& ibi non fiat alij præiudicium, cùm ibi eſſent inſtituti venientes ab inteſtato,non debet trahi ad iſtum caſum, quo nepoti preiudicium infertur.ego reprobo duplici ratione,vna quam ſentit Dom.Alexan.nam quando filius exhæredatus ex preſsè renunciat querelæ,dicitur approbare teſtamentum, & tamen tunc habet locum ſucceſſ.edic.in querela.d.l.ſi is qui.in princip.& l.qui repudiantis.in princip.Secundò moueor,quia eo ipſo,quòd filio exheredato delata eſt quetela, certè aperta eſt via cæteris deſcendentibus ad impugnandum eo excluſo; ergo non poteſt eis præiudicare.l.ſi poſt mortem.§. fina. ff.de bono.poſſeſ.contratabu.& traditur plenè per Alex. in l. poſthumo.ſupra de bono.poſſeſ.contratabu. quam præt. Ad d. l. filio præterito.reſpondeo alrter,quòd ibi bene dicitur, quòd filius præteritus poteſt approbare ad ſuum præiudicium, an autem iſtud alijs fratribus præiudicet,quin ipſi poſſint dicere nullum, ibi nihil dicitur. ¶Dubitat etiam Paul. de Caſtr. hic,
7 †nunquid in iure dicendi teſtamentum nullum ſit locus ſucceſſ.edic.& licèt Pau.de Caſt.hic firmet, quòd non, & Angel. in l.1.in lectu.Flor.infra eod.tamen Domin.Alexan. poſt alios ibi firmat contrarium,& ibidem ipſemet Pau.de Caſt.ſibi cōtrarius.¶Subdit etiam Bar.hic,quod eodem modo in contratab. locus eſt ſucceſſorio edicto per tex.in l.3.§.ſi emancipatus.infra de bono.poſſ.contratabu.& licèt Fulgoſ. dicat,quòd idem tex.parum facit,mihi videtur, quòd optimè probet. ibi enim filius emancipatus fuerat exhæredatus, eo quòd vxorē ignominioſam duxerat,quæ erat iuſta cauſa attento iure ffo-
rum,dicit ibi tex.quod nepos qui non debebat inſtitui,nec exhæredari,cùm pater eum præcederet tempore mortis aui, tamen cùm filius excludatur, nepos per ſucceſſorium edictum admittitur ad contratabulandum ex perſona ſua propria; nō pīis.pater,qa ibi quæritur de ſuis meritis,& nō filij. Poterat tamen allegari tex.magis clarus in l.2.ff.de bon.liber. & gloſſ.ordina.in l.illud. §.1. ff. de contratabu. & ibi per Barto. in l. ſi ex duobus.§.fina.eodem titu.Tamen Fulgoſ. in hoc etiam contradicit. Et paſſus non eſt ſine dubio, & remitto etiam te ad Modernos,præſertim Dominum Alexand.in d.l. ſi quis poſthumos.§.1.vbi plenè de his videas.& Bar.in l.1.§.ſi pater in poteſtate.ff.de coniung.cum emanci.lib. Iaſon Piſis.

A D D I T I O,

3 ¶Ad d.l.filio.Contrarium tenet Io.Fab.Inſti.de exhæ.lib.in prin.in fi.col.& facit,quia tractatur de conſeruatione voluntatis, ergo caſus fauorabilis.gl. in l.Gallus.§. quod ſi is.de libe.& poſthum.facit pro extentio.gl. in l.ſi conſtante.in princ.ff.ſolu.matrim.

S V M M A R I V M.

1 *Frater matris tuæ licèt non ſit tibi patruus,ſed auunculus, tamen qui eſt patruus matris tuæ,hoc eſt frater patris matris tuæ, eſt tibi patruus magnus largè,& impropriè.*
2 *Magnus dictio,quid hic denotet.*
3 *Patruus magnus an dicatur propriè patruus.*
4 *Statutum correctorium iuris communis debet intelligi, & interpretari,vt minus lædat ius commune quam poteſt.& nu.5.*
6 *Proximior in gradu quotieſcunque excluditur,ſequentes etiam excluduntur.*
7 *Statuta recipiunt interpretationem per punctum rationis.*
8 *Statutum ſi excludat patruum ſimpliciter,vel amitam, intelligitur ēt excludere patruum magnum,& amitam magnam.*
9 *Statutum ſi excludat matrem exiſtentib.fratribus defuncti, vel agnatis,vigore talis ſtatuti excludetur auus maternus.*
10 *Statuto diſponente,quod extantibus maſculis filia fœmina non ſuccedat,vigore talis ſtatuti excludentur nati ex fœmina.*
11 *Extenſio eſt licita etiam in correctorijs ex maioritate rationis.*
12 *Statutum excludens fratres ſimpliciter,multo magis intelligitur excludere fratres patrueles.*

LEX PRIMA.

SI mater tua. Excluſo eo, qui eſt in primo gradu,ſequentes in capite, vel in gradu admittuntur per ſucceſſ.edic.h.d. ¶In textu ibi, patrui magni. iuncta glo.in verbo magni.Aduerte,†q
1 licèt frater matris tuæ non ſit tibi patruus, ſed auunculus, tamen quia eſt patruus matris tuæ,hoc eſt frater matris tuæ, eſt etiam tibi patruus magnus: tamen eſt largè,& impropriè, cùm ſit mediante perſona matris tuæ,vt hic in glo.ſecundum opin.Pla. quæ eſt vera ſecundum Cy.Ray.& Mod.hic,& gl.in §.quarto gradu.in verbo auunculus.Inſti.de gradi. & in hoc non eſt vlterius inſiſtendum. ¶Sed pulchrum dubium eſt, nūquid patruus magnus, hoc eſt frater aui paterni dicatur propriè patruus,ita quòd caderet in ſtatuto faciente mentionem de patruo.Iac.Butr. hic determinat quòd non,& propterea infert, quòd ſtante ſtatuto in ciuitate Bononiæ, quòd ſi adſit patruus, mater defuncti non ſuccedat,certè ſi adeſſet patruus magnus, non excluderet matrem, quia ſtatutum debet intelligi de patruo proprio,ſed patruus magnus non eſt propriè patruus.& idem tenet expreſsè Ang.hic,idem tenet Bal.in l.omnes populi. in 14. col.ff.de iuſti.& iur.Sed Bal.hic tenet, quòd imò patruus ma-
2 gnus eſt propriè patruus,†quia illa dictio magnus, non denotat improprietatem, ſed apponitur, vt diſcernatur frater patris,qui eſt patruus, & frater aui paterni, qui eſt patruus magnus,tenet tamen cum deciſione Iaco. But.ſecundum quam refert multos Bononienſes conſuluiſſe, ſed alia ratione, quia verbum indifferenter prolatum debet intelligi per prius,& ſic de patruo magis proximo,& non per poſterius,ſeu per remotum.l.qui liberis.§.hęc verba.ff.de vulgar.& pupil. Item quia iſtud ſtatutum eſt odioſum,& contra ius commune,quia excludit matrem à ſucceſſione filij exiſtente patruo,ergo debet intelligi in patruo magis proximo,in quo eſt minor exorbitātia,& maior ratio admittendi.Et cum vtraque deciſione, videlicet,quòd patruus magnus ſit propriè patruus,item,quòd non veniat tamen in præſenti ſtatuto,tenent Salyc.Fulg. Pau. de Caſt.Dom.Franc.de Are.& D.Alex.hic.& Bal. in alijs locis additis per Dom.Alex.idem tenet Bal.in l.iubemus.§.fi.per illum tex.ſ. ad Treb. ¶Ego vltra alios contra vtrunque mem-
3 brum,vt dem materiam cogitandi,arguo ſic,†& in primis circa primum membrum,q patruus magnus non dicatur propriè patruus,arguo ſic. Quotieſcunque aliqua dictio nō profertur ſimpliciter,ſed cum aliquo adiuncto, apparet quod illa dictio propriè non ſignificat. Hinc videmus, q frater patruelis non dicitur frater,quia non profertur ſimpliciter, ſed cum illo adiuncto patruelis,idem in fratre cōſobrino,& ſimi. Iſta eſt doctr.Bar.approbata in l.Lucius.§.quæſitum. ff.de leg. 3.ſed patruus magnus non appellatur ſimpliciter patruus, ſed cum illa dictione magnus,& ſic ſecundum quid, ergo apparet,q non eſt patruus propriè. hic tamen cadit reſponſum, ſi
a bene cogitabis verba Bal.hic. ¶Circa a vero principalem deciſionem,in qua omnes indifferenter concordant,q ſi ſtatutū admittit patruum excluſa matre defuncti, q non venit patruus magnus,ab hac ego non diſſentio; ſed vt dem materiā cogitandi,arguo ſic,nam iſtud ſtatutum ex parte patruorum eſt fauorabile,licèt ex parte matris ſit odioſum, probo per ſimile ſtatutum,quod exiſtentibus filijs maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant,ex parte maſculorum eſt fauorabile,& extenditur, ex parte fœminarum eſt odioſum, ideo reſtringitur.ita volunt Bald.Saly.& Mod.in l.2. C.de in ius vocan. per gl. ibi, cum alijs concordan. ibi traditis:modo ſic, ſi iſtud ſtatutum eſt fauorabile reſpectu patruorum, habeo aliam regulam, q ſtatutum fauorabile in eo caſu,in quo eſt fauorabile,extenditur ad caſum largum,& improprium.ita ponderaui velle Bal. & Pau.de Caſt.in l.qui ſe patris.in pen.col.ſ.vnde libe. vbi volunt,q ſtatutum cogens agnatos compromittere,quia eſt fauorabile,comprehendit emancipatos,quamuis largè, & impropriè ſint agnati.Idem volunt Bal.& Saly.in præalleg.l.2.ſ. de in ius voc.vbi ſtatutum admittens filios maſculos ad excluſionem fœminarum, quia ex parte maſculorum eſt fauorabile,comprehendit nepotes ex filijs, qui tamen non veniunt propriè appellatione filiorum,ſed largè,& impropriè,vt declarat Bar.in l.liberorum.ff.de verb.ſig. ergo idem dicemus in propoſito,q ſtatutum loquens de patruo, cùm eius reſpectu ſit fauorabile, comprehendet etiam patruum magnum, dato etiam,

A D D I T I O,

a ¶Circa.Adde Ang.& Io.de Pla.in §.1.Inſti.de gra. PVRPV.

Source : BIU Cujas

etiam, ꝙ impropriè ſit patruus. Nec huic obſtaret, ſi tu ſubtilis reſpondeas [a] ex fundamentis Bal. & D. Alex. hic, ꝙ cū iſtud ſtatutum ſit ꝯ ius commune, debet intelligi de patruo magis proximo, in quo eſt maior ratio admittendi, quia dico, ꝙ hoc non eſt verum, quia etiam ſtatutum admittens filios maſculos excluſis filiabus, eſt contra ius commune, contra l. fi. C. de lib. præte. & tamen non intelligitur de filijs magis proximis, & in quibus ſit maior ratio admittendi, imò intelligitur & in nepotibus, & pronepotibus, & deinceps, ergo per hoc tolluntur [b] fundamenta Doc. hic. Niſi dicas, [b] quòd aliud ibi ſit, eo quia nepos ſubintrat in locum patris. §. cùm filius. Inſti. de hær. quæ ab inteſt. quod non eſt in patruo magno, qui non ſubintrat in locum patrui, licèt re vera Doctores præallegati non videantur habuiſſe iſtum reſpectum, ſed ſolùm, ꝙ tale ſtatutum eſſet fauorabile ex parte maſculorum, & conſequenter tēderet [a] ad nepotes. ¶ Secundò contra *communem arguo: nam* in iſto ſtatuto, ꝙ patruus excludat matrem, non poteſt aſſignari alia ratio, niſi ꝙ ſit fauore agnationis. l. 1. §. pe. ff. de ven. inſpi. eo quia patruus eſt agnatus, mater cognata, ergo iſta ratio propter fauorem agnationis debet haberi pro expreſſa in ſtatuto, vt ſtatim infra declarabo, ſed iſta ratio agnationis ita militat in patruo magno, ſicut in patruo ſimpliciter, ergo vterque admitti debet, ſicut per eandem rationem dicunt Doc. in ſtatuto, ꝙ exiſtentibus filijs maſculis, filiæ fœminæ non ſuccedant, quia ratio iſtius ſtatuti eſt fauore agnationis, quę ratio militat in nepotibus, pronepotibus, & deinceps, ſicut in filio, ergo idē ius, & tamen in eis adeſt maior ratio. patet, quia prius admittitur filius, quàm nepos. Cogitabis ſuper his, pro quibus tamen nō recedo à communi ſententia Doctorum hic. ¶ Itē vltra alios ego multum pondero fundamentum Bal. & Doc. hic pro deciſione vtilis qōnis, quæ multis annis rotata eſt in ciuitate Cremonæ, & in qua multi præſtantiſſimi Iuriſcon. & ego poſt eos aliquando conſuluimus, de qua non habetur deciſio in termi nis alia, quam ego viderim, niſi vna ſola Lud. Rom. in conſil. 16. incip. viſo themate conſultationis. Nam in ciuitate Cremonæ eſt ſtatutum, ꝙ exiſtentibus fratribus filiæ fœminæ nō ſuccedant patri, quomodo intelligitur ille terminus fratribus, nunquid intelligitur de fratribus filiarum, an de fratribus defuncti, & ſic de patruis filiarum? Lud. Rom. ſing. conſuluit, ꝙ intelligatur etiam de fratrib. defuncti, & ſic de patruis, & po- [c] tiſſimè mouetur iſto fundamento, [c] quia talis ſtatuti non pōt aſſignari niſi vnica ratio. ſ. fauor agnationis, vt bona conſeruē tur in agnatione patris, & ſic non tranſeant ad fœminas, quæ mutant agnationē, & familiam. ita Cy. & alij in l. 1. C. de adult. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de ſucceſſ. ab inteſt. ſuper rub. ſed illa ratio agnationis ita militat in fratribus defuncti, ſicut in fratribus filiarum, ambo. n. ſunt agnati, ergo tale ſtatutum ſimpliciter, & indefinitè loquens de fratribus, intelligitur non ſolùm de fratrib. filiarum, ſed etiam de fratrib defuncti, & ſic de patruis. Et vltra Lud. ꝙ in prædicto ſtatuto fuerit ſola rō agnationis, & ſic lineæ maſculinæ, adde Bal. in l. maximum vitium. in 4. col. C. de lib. præt. & in l. Titia cū teſtamento. §. Lucius. 2. ff. de lega. 2. & in l. cunctos populos. in 15. col. in prin. C. de ſumma Trin. & in l. 2. C. de in ius voc. Imo. in l. ſi vero. §. de viro. ad fi. ff. ſol. matr. Bal. in conſi. inci. Martinus Io. de Flo. quod eſt inter conſi. Ang. conſi. 68. ſentit Bar. in l. 2. §. videndum. verſi. quid de auo. ff. ad Tertu. imò plus dicit Bal. in d. l. maximum vitiū. in 4. col. ꝙ hī perinde, acſi iſta ratio eſſet expreſsè nominata in ſtatuto, adeo ꝙ ēt ſi eſſet ſtatutum correctorium, recipit extenſionem ex identitate illius rationis, ac ſi eſſet expreſſa in ſtatuto. iſtud vltimum volunt Bal. & Imo. in l. fi. de hære. inſtitu. & Saly. in l. 2. C. de noxa. ¶ Breuiter puto, ꝙ illa deciſio Lud. q̄uis ſing. non ſit vera, & ſic confundatur ex doc. Bal. hic approbata per omnes, quia quotieſcunque in ſtatuto profertur aliqua deciſio ſimpliciter, & indefinitè, debet intelligi per prius, & per magis immediatum, & ſic in eo in quo eſt maior ratio admittendi propter maiorem proximitatem, ergo illud ſtatutum Cremonenſe loquens de fratrib. ſimpliciter, debet intelligi p prius, & ſic de fratrib. ipſarum filiarum, in quib. eſt magis proxima rō, ꝙ excludant ſorores, quàm ꝙ intelligatur per poſterius de fratrib. defuncti, & ſic de patruis. Ad hoc ēt me multū mouet, quia illud ſtatutum Cremonenſe, ꝙ exiſtentib. fratrib. filiæ fœminæ non ſuccedant patri, intellexit ſolùm de fratrib. vnius modi, & ſic aut intellexit de fratrib. defuncti, aut de fratrib. filiarum, de vnis ſolis fratrib. intellexit, ergo quis dubitat, quòd intellexit de fratrib. filiarum? Ad idem coadiuuat, quia ſtatutum loquens de fratrib. intelligitur de fratrib. primis, & non ſecundis, vel vlteriorib. ſm Bar. in l. Lucius. §. quęſitum. ff. de leg. 3. cum concor. ꝯ. proximè adducendis. Item, & quartò cùm tale ſtatutum veniat ad excluſionem filiarum, ergo illa dictio, fratrib. intelligitur ſm conditionem perſonæ, ad quam refertur. l. plenum. §. equitij. ff. de vſu & habi. l. ex militari. §. fin. ff. de teſta. mili. l. pe. ff. de ali. leg. ergo dictio fratrib. intelligetur de fratrib. filiarum, ad quarum excluſionem dirigitur ſermo, licèt poſſes dicere, ꝙ etiam ſermo dirigatur ad patrem defun- [4] cti. ¶ †† Vltimò multum ſtringit, quia ſtatutum correctorium iuris communis, debet intelligi, vt minus lędat ius commune, quàm ſit poſſibile, & minus corrigat, vt no. in l. 2. C. de noxali. & in c. cū dilectus. de conſuet. ſed intelligendo illud ſtatutum in fratrib. filiarum, minus corriget ius cōe, quàm ſi intelligas ēt in fratrib. defuncti, & ſic in patruis, quia iſto ſecūdo modo nō ſolùm fratres filiarum, ſed etiam patrui excludent filias fœminas, ꝯ. l. fi. C. de lib. præt. ſed intelligendo ſecūdo modo de fratribus filiarum, minus lædit, & corrigitur ius cōe, ergo iſta interpretatio capi debet ex iſtis fundamentis. Puto veritatem eſſe contra. Lud. ſed durum atque difficilè eſt reſpondere eius fundamento, dum dicit, ꝙ rō prædicti ſtatuti eſt vna ſola rō, ſ. fauor agnationis, quæ hī pro expreſſa in ſtatuto, & illa comprehendit vtrunque caſum. nam ſi rectè conſideras fundamēta Bal. & Doc. hic volunt de directo oppoſitum, ſed iſtud eſt multiplicare ꝯria, & non ſoluere, vt dicit glo. in c. ſicut vrgeri. 1. q. 1. & gl. in l. creditori. ff. de ope. no. nunc. Vnde reſpondeo, [d] ꝙ non eſt verum, ꝙ iſta fuerit rō ſtatuti. ſ. fauor agnationis, [d] ex quo non fuit expreſſa in ſtatuto, ita ad literam dicit ſingul. Bar. in l. liberorum. ff. de verb. ſig. in 8. colu. in ver. his præmiſſis. ad fi. illius ver. quem bene ſigna. & Bal. in l. defunctis. in vlt. col. C. de ſuis, & legi. & expreſsè. D. Fran. de Are. in conſi. 28. incip. proponitur ex facto. in 1. col. ad fi. Alex. in conſi. 30. viſo, & opportunè animaduerſo. in 6. colu. in 1. volu. licèt ꝯrium teneat Paul. de Caſt. in conſ. 336. pñs caſus modicam. in 1. colu Sed dictum Bar. ego confirmo ex alio, quod ſingulariter dicit Salyc. in l. ſi ſerui veſtri. C. de noxali. ꝙ quando aliquis dicit non fuiſſe niſi vnicam rationem ſtatuti, non creditur, quia præſumuntur fuiſſe plures, niſi ipſe hoc apertè oſtendat, & iſtam deciſi. Saly. extollit pro valde ſing. & ſequitur D. Alex. Imo. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſol. mat. in 6. col. ad fi. Tamen nec iſta reſponſio eſt in toto ſecura propter magnas, & multas authoritates. ꝯ. in oppoſitum adductas, quamuis negari non poſſit, ꝙ reddat dubium, an illa ſola fuerit ratio ſtatuti. ¶ Redeundo ad principalem. q. Doc. hic, à qua ſum digreſſus, ſi quęratur, nunquid ſtatutum faciens mentionem de patruo comprehendat patruum magnum, vel ne. Ego ſic diſtinguo generalius, quàm Doc. aut ſtatutum admittit patruum ad ſucceſ. aut eū excludit. Primò caſu, qñ ſtatutū admittit patruum, prout formaliter contingit in qōne Doct. hic, in qua admittitur patruus excluſa matre, & tunc in actu practico, & conſulendo teneo, ꝙ ſub tali ſtatuto non comprehendatur patruus magnus, & vltra Bal. & alios hic, iſtud optimè declarat Bal. in l. quod verò contra. ff. de leg. vbi refert Bal. omnes Doc. Bononienſes, & eū conſuluiſſe, ꝙ ſtatutum priuilegians patruum in ſucceſſione, non vī priuilegiare patruum magnum, quia minor rō eſt in remotiori gradu ad includendum, quàm in proximiori, & idē ſequi. D. Alex. in conſi. 97. in 2. volu. incip. viſo themate ſupra ſcripto, & ſtatuto ciuitatis Imo. in pe. col. Ad idem facit, quod vult Bal. in l. hac edictali. verſi. quam obſeruationem. C. de ſecun. nup. vbi vult, ꝙ ſtatutum loquens de nouerca non extendatur, vt comprehendat nouercam magnam. Ad idem facit, quod vult Bar. in d. l. Lucius. §. quęſitum. per illum text. vbi tenet, ꝙ ſtatutum loquens de fratrib. ſimpliciter, intelligitur de fratrib. primis, & vltra concordantias ad hoc traditas per D. Alex. hic, adde notabiliter Bald. in c. quæ in eccleſiarum. in 19. col. de conſti. & vide plenè Lud. Rom. in conſi. 411. incip. quatuor ſunt, quæ refragantur præmiſſæ cōcluſioni. & in d. ꝑſ. 16.

&

ADDITIONES.

a ¶ Reſpondeas. Aliter poteſt reſponderi, quòd ſtatuens magis videtur voluiſſe prouidere deſcendentib. & ſic nepotibus quam patruis magnis, qui ſunt collaterales, arg. l. ſcripto. in fi. ff. vnde lib. arg. de ſtatutis ad vltimam volunt. iuxta Bar. in l. 1. infra de his, quib. vt indig. PVRPV.

b ¶ Niſi dicas. No. ampliationem ad §. cùm filius. Inſti. de hære. quæ ab inteſt. Nunc limita, vt illud beneficium non habeat ex perſona patris, ſed à lege. Bar. in l. qui ſuperſtitis. de acqui. hær. ſed contra prædictam ampliationem facit Alex. lib. 2. conſi. 204. col. 2. in fi. PVRPV.

c ¶ Fundamento. Adde Io. Campeg. de dote. vlt. par. q. 24. Geor. Nat. repe. cap. quamuis. col. 47. num. 148. & ſequen. de pact. vbi dicit opin. Lud. Roman. melior em, maximè quando in prœmio ſtatuti eſſet poſita ratio agnationis conſeruandæ, & vide Alber. Brun. tract. ſtatut. 17. q. Dec. in l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. BELLOT.

d ¶ Agnationis. Addo, quòd iſtam rationem de agnatione voluit Alex. in l. Gallus. §. quod ſi is. in 2. col. 1. no. ff. de lib. & poſthu. & in l. 2. colu. vlt. ſupra de in ius voc. Soc. in rub. ff. ſol. mat. col. 2. ver. ſecunda concluſio. Alex. vbi de alio ſtatuto in l. illam. col. 4. in fi. infra de colla.

Source : BIU Cujas

& plenius quam alibi Alex.in præalleg.conſi.97.in 2.volu.ad
a idem, [a] & quarto facit regula Philoſophi, q̃ vbi aliquid dicit de duob.de vno per prius. & de alio per poſterius, intelligendū eſt de eo, q̃ eſt p̃ prius.l.hoc legatum.& ibi Bar.ff.de leg.3.
5 & l.legatum vxori.ff.de leg.2.† Quintò facit ratio, de qua ſupra in prin.huius paginæ, quia cùm illud ſtatutum ſit correctorium iuris communis,quia de iure cōi mater excludit patruos in ſucceſſione filij.§.conſequens.in Auth.de hær. ab inteſt.Auth.defuncto.C.ad Tertu.ergo debet reſtringi, vt minus lædat ius commune, quàm ſit poſſibile. c. cùm dilectus. de conſuet. not. in l.2. C.de noxa.& ſic intelligitur de patruo ſimpliciter,non autem de patruo magno,& quamuis in practica ſit tenendum,tamen in oppoſitum multum vrgent me fundamenta,quæ ſuperius ad oppoſitum adduxi. ¶ Aut verò ſtatutum excludit patruum ſimpliciter,& tunc credo, q̃ cō-
6 prehendat magnum patruum.Iſtud probo. ¶† Primò [b] per
b regulam,quia quotieſcūque excluditur proximior in gradu, certè ſequentes etiam excluduntur.l.1.in prin.& ibi gl. not. in
7 verbo fiſco.ff.ſi quis ali.teſt.prohi. ¶†† Secundò probo per regulam.l.de acceſſionib.ff.de diuer.& temp.præſcri.Confirmā tur prædicta,quia ſtatuta recipiunt interpretationem per punctum rationis,ſm Bal.in c.1.in 6.col.de conſti.& in Authē. ingreſſi.in 1.col.C.de ſacroſ.Eccl.¶†Tertiò probo ex eo, quod
8 decidit Bal.in d.l quod verò contra.vbi tenet, q̃ ſi ſtatutū excludat patruum ſimpliciter,vel amitam,aut materteram, intelligitur etiam excludere patruum magnum,& amitam magnam,quia ſtatutum non repugnat,& maior ratio minorem includit.l.cui pacto.ff.de ſer.expor. & ſequuntur Lud. & Do.
9 Alex.hic.¶†Confirmo per illud,quòd decidit Bar.in l.2.§. videndum.ff.ad Tertu.& Bal.in l.illā.ſ. de colla. vbi concludūt, qd̃ ſtante ſtatuto, q̃ frater defuncti,& alij agnati excludāt matrem, certè vigore iſtius ſtatuti excludunt auum maternum.
10 ¶†Confirmo etiam per illud, q̃ tenet Bar.in d.§.videndū. vbi tenet, q̃ ſtante ſtatuto, qd̃ exiſtentib. maſculis filia fęmina nō ſuccedat,certè vigore talis ſtatuti multo minus ſuccedent filij ex fęmina,abſurdum.n.eſſet quòd nepos ex filia eſſet in meliori gradu, q̃ ipſa filia.l.ſi viua matre.circa medium. C.de bonis mater.prout tenet ēt Bar.in l.liberorum.in 6. col.& ſeq.ff. de verb.ſig.Bal.in l.maximum vitiū.C.de lib.præt.& Io. And.
11 in addi.Spe.in tit.de ſucceſ.ab inteſt.ſup.rub.in 1.col.¶†Quarto cōfirmo per punctum rōnis,quia ēt in correctorijs ſaltem
c ex maioritate rationis licita eſt extenſio [c] de ſtricta ſignificatione vocabuli ad latā,gl.eſt in cle.1.in verb.eligatur.de elect. gl.in Auth.vt hi qui obli.ſe.in prin.in ver.ad curationem,quā
12 ibi ad hoc no.Ang. ¶†Quintò ad idem facit, quia ſtatutū excludens fratres ſimpliciter,multomagis intelligitur excludere fratres patrueles,& aliòs remotiores,vt conſuluit Ang. in ℨ ſi. 389. quod incipit totum prædictum ſtatutum. In iſtis terminis intellige Io.And.in tit.de ſuc. ab inteſt. ſuper rub. in 1.col. Bal.in l.ſcimus.ad fi.prin.s̃.de inoff teſta. ſecus quando ſtatutum admittit fratrem,tunc intelligitur de proximiore, ſeu de primo tm̃.ita Bar.loquitur in d.§.quæſitum, & hoc modo ēt concordat iſtam ℨrietatem Bar.in illo.§.quæſitū. & Io.Andr. in præalleg.loco.¶Gl.ſi diuiditur in quinq; partes prin.In prima declarat,quid ſit ſucceſ.edi.In ſecūda declarat,qūo in hac lege locum habeat ſucce.edic.In tertia per viam limitationis remouet vnū ℨrium.In quarta opponit, & dupliciter ſoluit. In quinta,& vlt.allegat concor.ad hunc tex.Secūda ibi, & eſt in hac l.Tertia ibi,vnde intellige.Quarta ibi,ſed vī.Quinta,& vlt eſt ibi,& facit.s̃.qui admit. ¶In tertia parte inquantum gl. reſtringit iſtum tex.qm̃ non erant aliqui agnati illius patrui p̃defuncti,dic melius, q̃ imo iſto iure ſi fuiſſent agnati, tm̃ filius matris,qui erat cognatus patrui magni,fuiſſet admiſſus,vt dicit tex.eo quia iſto iure excluſo primo agnato ſequētes agnati non veniebant,ſed veniebant tm̃ cognati.l.poſt conſanguineos.in prin.ff.de ſuis,& legi.declaraui in l.qui ſe patris. s̃. vnde liberi,& multo magis procederet iſta.l.attento iure Authē ticorum,quo ſublata eſt dīria agnationis,& cognationis. §.nullam verò.in Auth.de hære.ab inteſt.attento, q̃ iſte erat proximior cognatus.¶In quarta parte gl.dic melius, q̃ imò hęreditas dī delata furioſo,& pōt p̃ eius curatorem adiri,vt declaraui in l.infantis.s̃ qui admitti.ſed non dī delata quantū ad hoc, vt aliquid temporis currat furioſo,ita loquitur.l.1.ff.de bo.po. furio.infantisúe dela.nec dī delata quantum ad hoc, vt curator eius poſſit repudiare,ita loquitur.l.1.§.furioſi.alleg. in glo. ideoq; ſi decedat furioſus non ſecuta aditione, vel effectus ſanæ mentis repudiet,locus eſt ſucceſ.edic. ita loquitur iſta lex.

ADDITIONES.

a ¶Ad idem.Adde Iaſ.in l.2.col.4.in fi.infra eod. PVRPV.

b ¶Primò.Aduerte,quia hæc regula non videtur generaliter vera, vide deciſ. Alex.in l.illam.col.4.& Iaſ.in l.ſi emancipati.colum.1.infra de colla.& ideo Alex.in d.l.illam.5.col.declarat hoc procedere,quando ſequentes in gradu ſuccedunt loco excluſorum, & erat quædam repræſentatio in excluſis, PVRPV.

c ¶Licita eſt extenſio.Adde Ant.de But.in c.olim.de verb.ſig.Alex. de Imo. in l.ſi conſtante.in prin.ff.ſol.matr.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſiones diuiduntur in tres ſpecies,nam quædam ſunt aſcendentiū, quædam deſcendentium,quædam tranſuerſalium.*
2 *Tranſuerſales ſunt in triplici differentia inter ius canonicum, & ius ciuile: Qualiter, vide.*
3 *Computationes graduum quo ad iſtam legem.*
4 *Frater auiæ in ſucceſſione nepotum ex filio maſculo auiæ excludit filium alterius fratris præmortui.*
5 *Nepos non ſuccedit in locum patris præmortui in iure patron.*
6 *Filius fratris non ſuccedit regulariter in locum fratris.*
7 *Libellus obſcurus incertus ipſo iure procedit,ſi non opponatur.*
8 *Adire inutiliter,& non adire ſunt paria.*
9 *Filius fratris an dicatur propriè nepos.& nu.10.*
11 *Copula eſt illius naturæ, vt intelligatur in præcedenti illa qualitas, quæ in ſequenti proximè ponitur.*
12 *Statuta ſunt intelligenda ſecundum communem vſum loquendi.*

LEX II.

SI auiæ frater. Iſta lex primo aſpectu vī difficilis propter cō
1 putationem graduum,ideo† præmitte, q̃ ſucceſſionum tres tantum ſunt ſpecies, aſcendentium, deſcendentium,& tranſuerſalium,vt in Auth.de hære.ab inteſt. in prin.& l.1.in ptin.ff.de gradi.& in aſcendentib.& deſcendentibus non eſt difficultas, nec aliqua dīria inter ius canonicum, & ciui.quia vtroque iure filius eſt in primò gradu,nepos in ſecundo,& deinceps.Sed in tranſuerſalib.eſt dīria, quia duo fratres de iure can.inuicem ſunt in primo gradu,ſed de iure ciui. in ſecundo.filij fratrum de iure can.ſunt in ſecundo gradu,ſed
2 de iure ciu.ſunt in quarto. ¶†Ideo [a] aduerte, q̃ quantum ad
a tranſuerſales triplex eſt differentia inter ius cano. & ius ciuile. nam de iure ciuili ſi vis ſcire,in quo gradu ſunt adinuicē duo tranſuerſales,neceſſe eſt inuenire ſtipitem.ſ.illum, à quo omnes iſti deſcendunt,tunc oportet aſcendere numerando vſq; ad ſtipitem. Deinde à ſtipite deſcendere numerando vſq; ad iſtam perſonam,de qua quæris.Sed de iure cano.non inquiritur ſtipes.Et conſidera, q̃ licèt gl.in l.Iuriſc.§.1.in gl.magna, in verbo,item liberi,quæ eſt magiſtra. ff. de gradi. dicat, q̃ ſtipes non ℨnumeratur pro vna perſona,& idem dicit Bal.in Auth. ſi quas ruinas.in 2.col.in ptin.C.de ſacroſ.Eccl.Ang.de Are.in §.hactenus.Inſti.de gradi.& D.Alex.in l.1.in prin.7.col.ff.de iuriſd.omn.iudi.Ego dico q̃ imò ſtipes connumeratur,ita dicit expreſsè tex.in §.ſunt & ex laterib.in d.l.Iuriſ. in ver. idem faciendum,& ita tenent gl.& omnes hic,ſi aduertis Doc. computationem.Sed dic, q̃ ſi computatur ſtipes pro vno gradu, tunc primæ perſonæ,à quibus incipis computationē,non cōputabuntur,aliàs ſecus,& ita concordabis iſtam differentiam. ¶Secunda dīria eſt,quia ſm ius ciuile fit computatio per gradus ad ſimilitudinem ſcalarum, aſcendendo de gradu in gradum,& poſtea deſcendendo, ideoq; eſt propria computatio. Cano. autem non computant per gradus, ſed computant per ſaltus, ſaltando de vna linea ad aliam: ideo eſt impropria computatio.¶ Tertia differentia eſt, quia ſecundum nos vnaquæque perſona facit gradum, ſed de iure canon. duæ perſonæ faciunt gradum, ratio quæ mouet Canoniſtas eſt,
b quia eorum computatio [b] regulariter fit propter matrimonium,in quo duæ perſonæ conſiderantur.Computatio autē, quæ fit per ius ciu.fit regulariter reſpectu ſucceſſionum,ideoque quælibet perſona gradum facit.ita declarat Bald.in l.meminimus.C.de legi.hære.& D.Chriſtoph.Inſt.de gradi.in prin. in 3.col.& Pau.de Caſt.hic in fi.hinc eſt, q̃ computatio de iure can.procedit in materia matrimoniali, ſed compu.iuris ciui. in materia ſucceſſionum,ſm gl.in §.hactenus.Inſti.de gradi.in d.l.Iuriſc.§.1.& de prædictis vide bonam gl.in c.fi.de conſang. & affi.& gl.in d.l.Iuriſc.§.1.in glo.mag. & ſimilem in §.hactenus.

ADDITIONES.

a ¶Ideo.Vide contra hanc primam,capitu.tua nobis.de conſang. & affinitate. PVRPV.

b ¶Computatio.Ita dicit tex.in c.ad ſedem.col.1.35.q.1. PVRPV.

Source : BIU Cujas

nus.in gl.mag.Inſti.de gradi.plenè per Io. And. in arbore conſanguinitatis.per Bal.in c.1.in 9.col.& ſeq.de iudi. ¶† Vt ergo
3 in iſta l.inuenias computationem,oportet ante omnia inuenire ſtipitem,à quo omnes perſonæ,de quib.in tex. proceſſerũt, iſte eſt pater auiæ,qui habuit iſtam auiam filiam,& duos maſculos ex auia,natus eſt filius, & ex filio nepotes,de quorum ſucceſſione hic quæritur, frater ergo iſtius auiæ quo ad illos nepotes eſt in quarto gradu, quia aſcendit ad patrem, & eſt vnus gradus,poſtea deſcendit ad auiam ſororem fratris,& eſt ſecundus gradus,poſtea ad filium auiæ, & ſic tertius, deinde ad nepotes,& ſic eſt quartus gradus.¶Iſtis ſic præmiſſis iſta.l. hoc dicit in ſumma. Si exiſtens in gradu anteriori non agnouit poſſeſſionem, vel agnouit, ſed non eo modo quo debuit, ſequens admittitur per ſucceſ.edi.ſecus ſi debito modo agnouit.hoc dicit,& conſidera quomodo poteſt procedere text. q dicit,ꝙ ex teſtamento nepotum falsò adijt hæreditatẽ, quo-
a modo potuit eſſe teſtamentum nepotum, [a] & ſic vnum teſtamentum plurium perſõarum?¶Caſum clarè figurat gl. Bar.
4 & alij.¶†No.ex tota iſta.l.quòd frater auiæ in ſucceſ.nepotum ex filio maſculo auiæ,excludit filium alterius fratris præmortui,eo quia frater,qui viuit,eſt in quarto gradu quo ad illos nepotes,filius autem fratris eſt in quinto,& ſic in remotiori,vn-
b de prior ſequentem excludit.¶Sed oppono [b] contra tex. pro eius intelligentia,nam frater mortuus ſi viueret,æqualiter ſuccederet nepotibus cum iſto alio fratre ſuo, ergo eodem modo filius fratris præmortui,cùm habeamus regulam, ꝙ filius ſuccedit in locum patris ſui,& eo modo admittitur, prout ſi eius pater viueret.§.cũ filius.Inſti.de hære.quæ ab inteſta. Re-
c ſponde,ꝙ regula.d.§.cũ filius. [c] procedit,quando tractatur de ſucceſ.aſcendentium,ſecus quando tractatur de ſucceſ.tranſuerſalium, tunc filius non ſuccedit in locum patris præmortui,nec æqualiter admittitur cum patruo ſuo.tex.eſt in §.ſi plu-
d res.Inſti.de legi.agna.ſuc. & in l. auunculo. [d] ſ. communia de ſuc.& tex. eſt hic. ¶Sed aduerte, ꝙ iſta iura hodie limitantur non procedere,quando tractatur de hẽditate patrui, vel auunculi,ſeu amitæ,vel materteræ, quia tunc filius vel nepos ſucceloco patris, & ſimul,& ſemel admittitur cum alijs patruis
e æqualiter.tex.eſt in Authẽ. ceſſante,& in corpore vnde ſumitur.C.de leg.hæredi. Quantum [e] autem ad alios tranſuerſales filius,vel nepos non ſuccedunt in locum patris præmortui, imo excluduntur per patruos,qui viuunt.tex.eſt in Auth.poſt fratres.& ibi Bar.C.de legi.hæred.& not.declarat Cy in d.Authen.ceſſante.in fi.Bal.in l.3.C.de legit.hæred.& Io.Fab.in d. §.
f cum filius.Et ſi dicis, quæ eſt [f] ratio diuerſitatis, quia quando tractatur de hæreditate aſcendentium filius,& nepos,& deinceps ſuccedunt æqualiter cũ patruis.d.§.cũ filius ſecus quando tractatur de ſucceſ.aliorum collateralium?Saluis proximè dictis,inuenio quòd Nic.de Neap.in §.1.Inſti.de legi.agn. ſucceſ.& Io.Fab.in §.cæterum.eo. tit. qui licèt directo quæſtionẽ non forment,tamen in diſcurſu verborum ſic reſpondent, ꝙ ius,quod habet pater in ſucceſ.tranſuerſalium, non eſt ita potens,quia non ita debetur ſucceſſio tranſuerſalium, ſicut aſcẽdentium,ideo non tranſmittunt, vt ex perſona eorum patris, filij,vel nepotes veniant, prout veniunt in ſucceſ. aſcend. vbi filij,& nepotes veniunt ex perſona patris præmortui. Sed caue,quia errant in fundamento, quia quando dicimus, ꝙ filius, vel nepos ſuccedit in locum patris præmortui.d.§.cũ filius,intelligitur, ꝙ ſuccedit in locum,hoc eſt in gradum acſi eſſet in eo gradu,in quo erat eorum pater,ſed non ſuccedit ex perſona patris.nepos ergo dato,ꝙ ſubineret locum patris, non ſuccedit vt pater,ſed vt nepos,& ita declarat Bar.in l.1.§. ſi ſit nepos. in 1.col.ff.de colla.do.& in l.1.§.ſi ſit filius.ff.de cõiun.cũ
5 emancip.lib.†Item attende,quòd ſimiliter in iure pat. nepos [g] non ſuccedit in locum patris præmortui,nec nepotes ex filio præmortuo ſimul admittuntur pro alio filio.tex.eſt no. in l.ſi libertus præterito.§.1.ff.de bon.lib.& in l.à duobus.ff. de oper. liber.& in l.3.§.proinde.& ibi gl.ff.de leg.tut. Ratio ſpecialitatis eſt,ſecundum Io.Fab.in d.§.cùm filius.quia ius patro. non defertur iure hæreditario.l.vt iuriſiurandi.§.fi.de oper. lib. Iſta ratio non placet,quia feudum non defertur agnatis iure hæredita.cùm poſſint agnati feudum obtinere repudiata heredi. c.1.an agn.vel filius.& tamen in feudo in agnatis filius ſuccedit in locum patris.c.1.§.his verò.de ſucceſ.fra. vel gradi. ſuc. in feu.& c.1.circa prin.de ſucceſ.feud. Credo, ꝙ melior ratio ſit ſpecialitatis,quam aſſignat Io.Fab.in §.fi.Inſti.de ſucceſ. lib. propter ampliorem libertatem, ne libertus plures patronos habeat.Item adde,quòd per ea,quæ dicta ſunt ſupra poteſt inferri,an vera ſit gl.no.in l.cũ ita legatur.§.in fideicom.ff. de leg. 2.quæ vult,ꝙ in fideicommiſſo relicto familiæ,filius fratris ſimul admittitur cum alio fratre. per Auth.ceſſante. C. de legi. hære.quam gl.ſequitur Bal.in conſi.incip.caſus talis eſt, quidã Titius deceſſit.Alex.26.conſi.in 3.vol.incip. videretur fortaſſe.Sed Bal.in d.§.in fideicom.in fi.reprobat illam glo. quia dicta Auth.ceſſante.loquitur,vbi non conſideratur affectio, ſed iuris diſpoſitio,hic autem in fideicom.conſiderarur affectio, quæ maior eſt ad fratrem,quàm ad filium fratris, allegat etiã ad hoc.l.3.§.ſi duo.ff.de legi.tuto.& cum Bal. contra illam gl. tenet etiam Raph.Cuman.ibi,& in notabili caſu in conſi.71. mulier inſtituit maritum,in 1.vol.idem tenet Alex. in conſil. 204.in 2.vol.conſideratis.in 4.col.& in conſi.3.in 4. vol. Ponderatis verbis teſtamenti.in 4.col.Fran.de Are.in conſi.143.di-
6 ligenter,& maturè diſcuſſis.in pen.col.†Et iſta opi.videtur ve-
h rior,cùm regulariter filius fratris [h] non ſuccedat in locum fratris,vt ſupra declaraui,niſi in caſibus ſpecialib.ſ.relatis ſcilicet quando agitur de ſucceſſaui, & ſic aſcendentis, vel patrui,& non aliter, & ſic pondera, quòd non ſolùm conſiderata affectione,vt conſiderat Bal. ſed etiam non conſiderata affectione procedunt prædicta.¶In tex.ibi, ſi auiæ. dic quòd iſta erat auia reſpectu nepotum eius filij præmortui, de quorum ſucceſſione hic tractatẽ, ſed non erat auia reſpectu ſupplicantis, de quo in tex.ſed erat amita,ꝙa ſoror illius fratris pmortui, ex quo pre pmortuo ſupererat iſte nepos.¶In text.ibi,velut in teſtõ.no.ſm Bal.poſt antiquos.ſ.Marti.de Fan. & Nic. de Matarel. ꝓ eũ relatos, ꝙ qui agit peti.hær. & ſic petit hæreditatem, debet in libello dicere, an ſit hæres ex teſtamento, vel ab inteſt.aliàs ſuccumberet,vt hic.Sed tu adde,quòd tex. iſte nihil
i probat,& ineptè ponderatur [i] per Antiquos.& Bal.hic,eo qa tex.iſte non loquitur de petente hæreditatem,ſed loquitur de eo qui adijt,ita expreſsè dicit tex.ibi,ex teſtamento adijt hæreditatem,ſed aditio fit ſolo animo.l.pro hærede.in prin. & l.ge-
7 rit.ff.de acq.hær nec ibi requiritur expreſſio.¶† Præterea cùm
k libellus generalis [k] incertus,& obſcurus ipſo iure procedat,ſi non opponatur à parte.l.fi.in fi.C.de anna.excep. ergo procedit libellus agentis peti.hæred.dato,quòd non declaret vtrum ſit hæres ex teſtamento,vel ab inteſt.vt eſt tex in l. ex ſextante. in prin.& ibi gl.no. ff.de except. rei iudic. ſed ſi opponatur per reum cõuentum,ita demum tenebitur agens declarare vtrũ ſit hæres ex teſtamento,vel ab inteſt. quando aliter reus conuentus non poſſet deliberare,an cederet,an condenderet,aliàs autem adhuc agens non tenetur declarare.tex.eſt in l.ſi defenſor.§.illud.& ibi Bar.declarat.ff.de interrog.actio.Bald.Pau.de Caſt.& Mod.in l.ſi is ad quem.ff.de acq.hære.Cano. in c. 2. de libel.obla.¶Item no.ex eodem tex.in verbo veluti ex teſtamẽto,ꝙ aditio inualida facta ex teſtamento falſo non conuertitur in aditionem ab inteſt.validam, per quam ſuccedere poterat.¶In contrarium pro intelligentia opponitur:nam ſucceſſio facta ex teſtamento inualida ſuſtinetur, & conuertitur in ſucceſſionem ab inteſta.l.non nunquam. ff.de leg. præſtan. l.2. §.ſi ſub conditione.& l.ſi ſub conditione.ff.de bono.poſ.ſecundum tabu.& l.filius emancip.in prin.ff.de collat.dotis.Reſpõdet notabiliter Iac.de Are.hic, ꝙ tex.cùm myſterio preſuppo nit,ꝙ iſte frater ex teſtamento adijt hæreditatem, & ſic de iure ciui.quæ cùm ſit inualida,non conuertitur in bon.poſ.ab inteſt.ideo ſm eum,ſi iſte agnouiſſet bonor. poſ. ex teſtõ,prout vult dicere tex.in fi.illa inualida conuerteretur in bon. poſſ.ab inteſt.

ADDITIONES.

a ¶Nepotum.Adde,quòd potuit eſſe ſubſtitutio pupil.facta per patrem iſtorũ nepotum,quæ dicitur teſtamentum.l.patris,& filij.ff.de vulg. & pup.

b ¶Oppono de §. cùm filius.Inſti.de hæred.ab inteſt. vide Alex. lib. 1.conſi. 83. col.2. PVRPV.

c ¶Cùm filius.Limita illum.§.cùm filius.in eo quod defertur iure hæreditatis, aliàs ſecus,& ita in emphyteuſi tradit Alex.lib.5.conſi.29. ſi conceſſum eſt, Lud.Bolog.conſi.38.1.dubio,aliam limitationem ponit Dec.in l.2.verſi.ſecundum dubium.ſupra vnde lib. PVRPV.

d ¶Auunculo. Illa.l.non limitatur,quia loquitur de ſucceſſione patrui.PVRPV.

e ¶Quantum.Idem Alex.lib.5.conſi.44.videretur prima facie.col.pe.& lib.3. conſi.5.col.fi.in fi. PVRPV.

f ¶Ratio diuerſitatis. Vltra impugnationem quam.infra Iaſ. facit, iſta ratio nõ concludit,quando ſumus in ſucceſſione patrui, ſed dic, quòd tunc dicitur quodammodo etiam tractari de ſucceſſione aſcendentium c.2.de na.ſucceſ. feu.Iaſ.in l.fi.2.col.infra vnde leg.

g ¶Nepos.Adde Bal.in l.2.C.de ſuis,& leg.Doc.in cle.2.de iur. patr. Ant. Roſ. in trac.de ſucceſ.ab inteſt.in 51. colum. Docto. in c. cùm Bertoldus. de re iudica.

h ¶Filius fratris.Adde Salyc.in Authen. poſt fratres.la prima.C.de leg.hære. PVRPV.

i ¶Ponderatur. Adde,quòd ponderatio Antiquorum,& Baldi eſt,quia ille qui adijt ex teſtamento,quando poterat tantum ab inteſt.nihil agit,vt hic, ergo vt ſciatur,an legitimè adierit,debet hoc exprimere. PVRPV.

K ¶Libellus generalis.Adde Pau.de Caſtr.in l.prima.ff.de edend.Angel. in l.1. C.quando prouoc.non eſt neceſſ.Lanfran.in repe. cap. quoniam contra. de probatio.

Source : BIU Cujas

inteſt. quia vna bonorum poſſeſſio inualida bene conuertitur in aliam validam, ſed aditio de iure ciui. inualida, non pōt conuerti in bon. poſſ. ab inteſt. Ratiō diuerſitatis, quia bono. poſſ. non poteſt fieri ſine præſentia iudicis. l. fi. ſupra qui admit. ſi ergo facta ſit cum præſentia iudicis, & ſit inualida, poteſt conuerti in aliam validam, ſed aditio hæreditatis fit ſolo aīo abſq; præſentia iudicis, ideo ſi non valet, non poteſt conuerti in bo. poſſeſ. ¶ Et ſi tu ſubtilis dicas, iſta aditio hæredita. ex teſtamento de iure ciui. quamuis non poſſit conuerti in bono. poſſ. ab inteſt. per rationem prædictam, quare ſaltem non cōuertitur in ſucceſſionem ab inteſt. de iure ciui. in qua ceſſabit obiectū prædictum, & ſic quare ſucceſſio ex teſtamento de iure ciuili valida, non conuertitur in aliam ab inteſta. de iure ciuili validam, dato q̄ non poſſit conuerti in bon. poſſ. propter defectū præſentiæ iudicis? Reſpon. quia in iſto tex. frater auiæ reſpectu nepotum auiæ, de quorum ſucceſſione agitur, erat cognatus, quia illis iungebatur mediante perſona auiæ, & ſic per lineam fœmininam, ergo erat cognatus. Inſti. de leg. agna. tutel. §. ſunt autem agnati. Item emancipatus, & quilibet extraneus condito teſtamento bene cognoſcuntur de iure ciui. §. extraneis. Inſti. de hęre. quali. & diff. Bar. in l. illud. ff. de bo. poſ. contra tab. & gl. in l. cùm emancipatus. in princ. eod. tit. ſed ab inteſt. cognati ſunt penitus incogniti, & non admittuntur de iure ciui. ſecundum iſta tēpora. Inſti. de ſuc. cog. in princ. ideo impoſſibile eſt in hoc tex. q̄ ſucceſſio de iure ciui. ex teſtamento inualida ſuſtineatur, & conuertatur in ſucceſ. ab inteſt. de iure ciu. quia in hac l. cognatus ex teſtamento bene de iure ciui. ſuccedere poteſt, ſed ab inteſtato de iure ciui. nullo modo ſuccedit, ideoq; talis conuerſio fieri non poteſt, & nūc habes optimè declaratam ſolutionem Iac. de Are. ¶ Eam tamen reprehunt Cy. Bar. Albe. & Ang. quia iſtud ſpecialiter reperitur in filijs, quòd bon. poſſ. ex teſtamento inualida conuertatur in bono. poſſ. ab inteſt. validam, & malè reprobant, cùm idem ſit in alijs ſucceſſionibus vltra filios. d. l. ſi ſub conditione. Dic ergo melius ſecundum Bal. Saly. *& omnes Mod. hic, &* Bal. & Pau. de Caſt. in d. l. ſi is ad quem. ff. de acq. hær. & ante eos Bar. in l. 3. §. ſi ſub ea. ff. de bon. poſ. cōtab. q̄ q̄n ſucceſſio ex teſtō eſt penitus inualida, ſiue ſit facta de iure ciui. ſiue de iure prætorio, vt eſt in hac l. in qua teſtm̄ erat falſum, & tunc nunquam conuertitur in ſucceſſionem, vel bon. poſ. ab inteſt. validam, ita loquitur text. noſter, & ratio eſt, quia quod eſt nullum, non pōt conuerti in aliquid. l. 3. §. qui fideicommiſſariam. ff. de hære. inſti. ſed quando ſucceſſio ex teſtō, vel ſecundum tabu. à ptin. fuit valida, licèt poſtea reddatur inualida, bene tunc conuertitur in bonor. poſ. ab inteſt. validam. ita propriè loquuntur iura. s̄. ad oppoſitum alleg. & iſta eſt veritas. Confirmo rōne, quia illud, quod à principio valuit ſemel, facilius ex poſtfacto confirmatur, q̄ illud, quod nunquam valuit. ita probatur in l. poſthumus. in prin. iuncto ver. idem & circa. ff. de iniuſt. rup. idem probatur in l. qui ex liberis. §. teſtō. ff. de bono. poſ. ſecundum tab. & in §. non tamen. Inſti. quib. mod. teſt. infir. iuncta. l. 1. §. ſed ſi filius fa.

8 ff. de leg. 3. ¶ † Vltimò [a] no. ex hoc tex. *ſm* Bal. Saly. Ful. & alios

a hic, q̄ paria ſunt non adire, vel nulliter adire, ſeu via incompetenti. concordat. l. fi. in verb. *nil agit.* ff. de lib. & poſth. & tex. in l. filius emancip. in prin. ff. de colla. dot. Sicut in ſimili paria ſunt non cauere, vel ſatiſdare, aut vitiosè. l. quoties. cum his, quę ibi dixi. ff. qui ſatiſd. cog. Item paria ſunt aliquid non eſſe factum, vel eſſe factum, ſed perperam, & nulliter. tex. eſt no. in l. 2. ff. de autho. tut. in l. quamuis. §. ſi conuenerit. & ibi Bar. no. ff. ad Velleia. & in l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bon. poſ. contra tab.

b Item paria ſunt [b] non comparere, aut minus legitimè comparere. c. Nicolao. & ibi no. Bal. de appel. Item nihil, & inualidum æquiparantur. l. ſi autem nullum. & ibi Bal. no. C. de legi. hære. ¶ Gloſſ. 1. ponit caſum, & clara eſt. In quantum tamen filium fratris præmortui nepotem appellat, reaſſumo in dubium,

9 † nunquid filius fratris [c] dicatur propriè nepos, & ſic nunquid

c quemadmo. qui veniunt per lineam deſcendentium, appellantur propriè nepotes, ita etiā appellentur propriè nepotes, qui deſcendunt per lineam tranſuerſalem, vt eſt filius fratris, & q̄a preſens paſſus eſt valde vtilis ad multa, ideo eum plenè examinandum duxi. In hoc paſſu inuenio fuiſſe quinque prin. opin. quas paſſim, & confusè referunt Moder. præſertim Do. Alex. hic, ego poſtremò ponam ſententiam meam. ¶ Prima fuit ſententia gloſſarum. ſ. gl. hic. & in l. poſt emancipationem. in gloſ. 2. & l. cùm quis decedens. § codicillis in glo. 1. iuncto tex. ff. de leg. 3. & in l. auunculo. ff. de mor. cau. don. quæ glo. tenuerunt, quòd filius fratris dicatur nepos, pro quibus Bald. & Salyc. hic allegant quatuor iura de iure ciui. ſ. l. illam. C. de colla. l. pen. ī. de dona. quæ ſub modo. l. & ideo. §. fina. cum l. ſeq. ff. de in rem verſo. & l. ſi inſtitura. §. fi. ff. de inoff. teſtam. quæ non probant, quia loquuntur reſpectu aui, ſed non reſpectu patrui, vel amitæ, prout dicit Bar. in l. ſi inſtituta. §. de inoffi. el ſecondo. ff. de inoffi. teſtam. Io. And. in c. fundamenta. de elect. in 6. in nouel. & Raph. Fulg. & Mod. hic, tamen pro gloſſis ſunt multi text. de iure cano. tex. in c. tua nos. & in c. quod ſuper. de conſang. & affini. & in c. non ſine. de arbi. in c. dilecto. in princ. de præb. in c. fœlicis. §. cæterum. de pœnis in 6. in c. 1. de ſchiſma. eodem lib. & in c. duo pueri. de deſpon. impub. & in c. per tuas. in fi. de proba. Sed de iure ciui. habes etiam tex. rotundum in c. 1. §. ſimiliter. in ver. nepotem, ideſt filium fratris, quibus mod. feud. amit. tit. 1. & dicit ibi Bal. quòd eſt magis expreſſum ibi, quàm reperiatur alibi de iure ciui. & quòd aduocati Bononienſes multum allegant illum tex. & iſtum corruptè allegat Bal. hic in 1. colum. & per illum tex. refert ibi Iac. de Bel. ſe obtinuiſſe Bononiæ, quòd ſi aliquis eſt priuilegiatus pro ſe, & nepotib. veniunt in tali priuilegio, quamuis ſtricti iuris ſit, etiam nepotes ex fratribus. Idem tenet Io. de Imo. in l. ſi dotali. ff. ſol. matr. per tex. d. §. ſimiliter. & quia ita ſe habet communis vſus loquē di. Idem tenet Bal. qui pluries variauit in repe. c. ſi pater. in 19. colum. de teſtam. in 6. Idem tenet Panorm. in d. c. non ſiue. in 2. not. vbi dicit, quòd iſtud ſemper fuit ſecutus propter communem vſum loquendi, quicquid ſecundum eum tenuerit Feder. de Sen. in conſi. infra allegando, & ita etiam tenet idem Dom. Abb. in d. c. per tuas. in vlti. no. Tamen ad text. in d. § ſimiliter. poteſt reſponderi, quòd cùm ius feudorum ſit conſuetudo poſtea redacta in ſcriptis. c. 1. in prin. de feu. cog. illud ibi proceſſit ex communi vſu loquendi, & non de proprio ſignificatu, vt patet ex c. 1. de ſucceſ. fra. vel gradi. ſucceſ. in feu. & c. 1. §. 1. de feu. Mar. ¶ Secunda principalis fuit opi. quòd filius fratris non dicatur propriè nepos, & aliqui inaduertenter allega. q̄ iſtam tenet Bar. in d. l. ſi inſtituta. §. de inoffi. el ſecondo, ſed caue, quia Bart. ibi non firmat, imò potius tenet oppoſitum, dicens, quòd in nulla parte iuris reperitur, quòd filius fratris dicatur nepos, ſed ſolū in quadam conſtitutione Fede. & non allegat vbi, & in c. 1. de ſchiſmati. in 6. voluit Bar. allegare text. in præalle. c. 1. §. ſimiliter. Iſtam etiam opi. alleg. Io. And. renniſſe in præalleg. cap. fundamenta. de elec. in 6. in nouel. Iſtam firmat Bal. ſibi contrarius. in d. l. ſi dotali. quia nepos propriè dicitur, qui deſcendit ex filio, non autem ex fratre text. eſt in l. luriſcon. §. ſecundo gradu. ff. de gradi. & hoc oſtendit etymologia vocabuli, ſecundum Salyc. hic, dicitur enim nepos quaſi natus poſt patrem. Item infert ibi Bar. q̄ ſi aliquis accepit, vel acquiſiuit emphyteuſim pro ſe, & nepotibus, non veniunt nepotes ex fratre. allegat ita conſuluiſſe Dy. Adde, q̄ eſt in conſ. 16. inci. diligenter. in vlt. col. Iſtam opi. etiam tenet Cy. in d. l. ſi inſtituta. in addi. quem ibi refert, & ſequitur Bal. & præſertim, quando eſſemus in ſtatuto pœnali, & ſic odioſo. Idem tenet Fede. de Sen. in conſi. 39. incip. Viſo puncto prædicto, & motiuis, per tex. in præalleg. l. luriſcon. §. ſecundo gradu. per text. in l. liberorum. ff. de verb. ſig. ideo pulchrè concludit, q̄ in ſtatuto excludente ſororem extante nepote, non comprehenditur nepos ex fratre, & ad iura can. ſupra adducta reſpondet, quòd loquuntur impropriè, & ſunt verba narratiua facti dicta a partibus, ſeu enunciatiua Papæ, quæ non conſtituunt ius, vt plenè dixi in l. vnica. ſuper tertio intellectu glo. s̄. quando non peten. partes. ſed Iuriſc. in d. §. ſecundo gradu. ponit verba aſſertiua, & conſtituentia ius, & principaliter propter hoc adducta, ideoq; illis ſtandum eſt, & cū Feder. tenet Io. de Imo. in d. c. nō ſine. in vlt. col. de arbi. & Ang. hic in lec. Flor. reputans hoc notandū ad ſtatutum diſponens, q̄ filij, & nepotes excludant fœminas, & tamē nepotes ex fratrib. fœminas non excludēt. Eandem opi. tenet Raph. Fulg. hic dicens, q̄ non meminit ſe legiſſe, q̄ filius fratris in iure dicat̄ nepos, niſi cōis vſus loquendi patriæ aliud induceret. Eandem tenet D. Franc. de Are. in d. c. per tuas. in 2. col. & duab. ſeq. de prob. ¶ Tertia fuit prin. diſtinctio Bal. in c. 1. §. ſimiliter. præalleg. qui dicit, q̄ quando aliquis accipit emphyteuſim, & habet nepotes ex filijs, & nepotes etiā ex fratribus, & tunc intelligitur in dubio de nepotib. propriè, & ſic de nepotibus ex filijs, quod vltra eum poteſt confirmari ex doctr. Bal. in l. 1. ſupra eo. quia verba in dubio deberent intelligi propriè: ſi aūt non haberet nepotes niſi ex fratribus, tunc

de

ADDITIONES.

a ¶ Vltimò. Quartum not. Alexan. facit ſimile, quia parum, & nihil æquiparantur. Iaſ. poſt Bald. in Authen. præterea. colum. 2. infra vnde vir, & vxor. PVRPV.

b ¶ Paria ſunt. Adde cap. penul. de procur. & in capitu. cùm dilecti. de dolo, & contuma.

c ¶ Nunquid filius fratris. Adde Bal. in l. 1. in 2. col. de condi. inſer. Bal. in c. 1. §. ſim. liter. quib. mod. feu. amit. Io. And. in arbore. Doc. in c. 1. de ſchiſma. lib. 6. Ant. de Roſ. in trac. de ſucceſ. ab inteſt. in 42. col. Dy. conſi. ſuo inci. diligenter conſidera. & eſt conſ. 16. in ordine.

Source : BIU Cujas

de illis intelligeretur,per tex.no. in ſimili in l.hæredib. §. fin. ff. ad Treb.& in hanc ſententiam inclinat etiam Imo.in d.c.non bne.in 1.col.& D.Fran.de Are.in c.per tuas.in 3. col. de proba. ¶Aliam diſtin.ponit Pau. de Caſt. in d.l. ſi dotali.relatam per D.Alex.hic.¶Quintam,& vlt.diſt.ponit Bald.hic, faciens tres caſus prin.& cum eo tenet Saly.& Pau.de Caſtr.hic. & Dom. Alex.qui dicit Bald. in hoc melius locutum eſſe, quā aliquis alius loquatur.¶Ego vltimo loco omnium dictis penſatis facio in hac materia vnam conclu. & tres fal. Concluſio eſt, ꝙ filius fratris propriè non dicitur nepos , & ideo non venit regulariter appellatione nepotis, nec in ſtatutis , nec in contractibus,nec in alia materia.d. l. Iuriſconſultus. §. ſecundo gradu,& l.liberorum.§.ſed & Papirius.ff.de verb.ſig.cum alijs adductis ſupra in 2.opin. ¶ Iſta concluſio procedit,quando terminus nepos,profertur ſimpliciter , ſed non quando profert ſimul cum termino filius,vt quia in aliqua materia fiat mentio de filijs,& nepotib.Si autem iſte terminus nepos , profertur cum dictione fratris,vt qa aliquis acquirat emphyteuſim pro ſe,fratrib.& nepotibus , tunc quia præcedentia declarant
10 ſequentia.l.ſi ſeruus plurium.§.fi.ff.de leg.1.teneo,†ꝙ appellatione nepotum veniant filij fratrum, quod etiam ſuadetur ex illa copula,&,quæ ſtat augmentatiuè latinè. l.ea tamen adiectio.ff.de leg.3.vt ergo augeat,erit ſenſus,ꝙ iſte non ſolùm voluit acquirere pro fratribus ſuis,ſed etiam pro nepotibus fratrum.ita concludunt Bal.Sal.Pau.de Caſt.D.Alex.hic. & Pau. de Caſt.in d.l.ſi dotali.facit bene tex.in c.1.§.1. de feudo Marchiæ.Accedat,quia de natura copulæ, &, eſt exæquare copulata,& ea ad æqualitatem reducere.l.quamuis.vbi Bald. C. de impub.& alijs ſubſti.& Bald.in l.1.§.Oſſilius.in fi.ff.ne quis eũ qui.Saly.& Lud.in Auth.ex teſtamento.poſt gl.ibi. C. de col-
a lat.& eſt tex.no.in l.Sciæ.§.Caio.[a] ff.de fun.inſtr.& gl. in l.2.in prin.ff.de opt.leg.Bar.in l.ſi.§.cui dulcia.ff.de triti. vi. & ole.,& ſic copula &,facit vt vtrunque intelligatur de linea tranſuer-
11 ſali.†Facit,quod dicit gl.no.in l.ſi ſic.in glo.1.ff.quemadmod.
b ſer.amit.quæ notabiliter vult,quòd natura copulæ &,[b] eſt vt intelligatur in præcedenti illa qualitas,quæ in ſeq.proximo po-
c nitur.¶Secundo limito,[c] quando diſpoſitio aliàs nil operaretur, niſi nepotes intelligerentur filij fratrũ,vt eſt , quando quis acquiſiuit emphyteuſim pro ſe,& nepotibus , & nullos haberet nepotes ex filijs,nec habere ſperaret , fortè nullos habens filios,& ipſe eſſet ſexagenarius,tunc dictio nepotibus , intelligeretur de filijs fratrum,ſm Saly.& Lud.hic,& iſtud etiã vult Bal.in d.c.1.§.ſimiliter.& ad hoc bene facit tex.notab.in ſimili in d.l.hæredibus.§.fi.quem tex.reputat ſing. Bal.in c.paſtoralis. in 1.col.in fi.de appel.ꝙ verba , vt aliquid operentur,quandoque trahuntur ad improprium ſignificatum.Facit text. in c. ſi ciuitas.de ſent.excom.in 6.vbi verba contra naturam , & ſuã ſignificationẽ latè interpretantur,quando aliàs diſpoſitio redderetur fruſtratoria,& ita illum tex.allegat Abb in c.fi.ad fi.de præben.etiam in materia pœnali,& odioſa,ita ibi eſt tex. Ter-
d tiò limita,[d] & hanc bene ſigna , niſi communis vſus loquẽdi ſit,ꝙ nepos intelligatur filius fratris , vt eſt communiter apud nos, quia filij filiorum ablatici appellantur, filij autem fratrũ
* appellantur nepotes,*ſecundum Bal.& alios omnes hic* , & in locis. ſ.alleg.& Bal.in l.vxor.j.qui accuſ.non poſ. nam ſecundũ iſtũ communem vſum loquendi intelligerentur verba contrahẽtium.l.ſi prius §.placuit.cum ibi no.per Bar.ff.de aqua plu.arc. & c.ex literis.de ſponſ.gl.no. in c. nonnulli. in verbo duas die-
12 tas.de reſcri.&†ſecundum illum vſum loquendi intelligeren-
e tur ſtatuta loquentia de nepotibus,quia ſtatuta intelligenda ſunt ſecundum communem vſum loquendi,vt eſt glo.no.in l.librorum.§.quod tamen.in verſic.non continebuntur. & ibi Bar.ff.de leg.3.Idem Bar.in l.Labeo.ff.de ſuppel.lega.& l. 1. ff. de ſuis,& legi.& l.1.C.de iur.cal.& alibi ſæpè , etiam ſi ſtatutũ eſſet pœnale,& punitoriũ,& ſic odioſum , vt notabiliter vult Bar.in ſtatu.puniente occupantem rem alterius.in rubri. ff. de ope.nou.nunc.in 2.col.cum multis concor.ibi adductis p Moder.& dicit Abb.in c.2.in prin.de arbi.ꝙ in omni materia etiã odioſa,& pœnali ſemper debet attendi communis vſus loquẽdi.Item habet locum etiam ſi adeſſet ſtatutum, ꝙ verba ſtatutorum intelligantur ad literam prout iacent, adhuc eſſent intelligenda ſecundum communem vſum loquendi,ita ſingulariter oſtendit Iac.But.in proœ.fforum,quem refert, & ſequitur D.Ant.de But.in proœ.Decre.in 9 col.in prin.& ibi D. Abba.Pan.Facit,quod inquit notabiliter Bald.in l.omnes populi. ff.de iuſti.& iur.in 12.col.in fi. declarando ſtatutum diſponẽs, ꝙ verba ſtatutorum intelligantur ad literam , inter cætera dicit,ꝙ intellectus literalis idem eſt,ꝙ intellectus vulga.& idem dicit Bal.in d.l.omnes.in pe.col.in prin.ꝙ ſtante dicto ſtatuto, ꝙ verba ſtatutorum intelligantur ad literam,ꝙ litera intelligitur,prout vulgò exponitur.Limita tamẽ, ꝙ dixi, ſtatuta eſſe intelligenda ſecundum communes vſus loquendi, vt procedat niſi adeſſet ſtatutum generale , ꝙ verba ſtatutorum intelligantur propriè,vel ſecundum proprium ſignificatum, qa tunc ſtatuta non intelligerentur ſecundum communẽ vſum loquendi.ita no.dicit Bar.in d.l.Labeo.in 2.col. & idem Bar.in l.cùm de lanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtru. & propterea dicit alibi Saly.in l.cùm antiquiorib.§.fi.in vlti.col.in prin. C.de iure delib.ꝙ opi.Bar.tenentis,ꝙ ſtatutum loquens de inteſtato, comprehendat etiam pupillum,& alium qui teſtari non põt, propter communem vſum loquendi , non haberet locum in ciuitate Bononiæ,vbi adeſt ſtatutum generale,ꝙ verba ſtatutorum propriè intelligantur.Secundò limita,niſi adeſſet aliud ſtatutum diſponens , ꝙ verba ſtatutorum intelligantur nullo extrinſecus addito,vel intellecto, tunc non intelligerentur ſecundum communem vſum loquendi , quia ille eſt extrinſecus intellectus,ita ſing.limitat Iac.But.in prꝙalleg.proœfforũ, quem referunt,& ſequuntur D.Ant.& Pan.in d.proœ.Decre. ¶Gl.fi.in verb.petijt.quam diuide in quinque par.prin. In prima declarat tex.& remouet tacitum contrarium, dum dicit niſi ignoraſſet ius,in quo dic melius quàm gl. vt per Bart. in l. Clodius.ff.de acq.hær.per Iac.But.& Saly.in l.1. j̃.de repudian. hære.In ſecunda,quæ eſt ibi.Item no.ꝙ hos gradus. glo. refert quorũdam computationem circa gradus huius tex.& reprobat.In tertia,quæ eſt ibi,alij dixerunt.gl.ponit quorundam intellectum ad hunc tex.ꝙ iſte ſupplicans eſſet nepos.i.natus ex filio fratris præmortui,& malè dicunt, quia eſſet in ſexto gradu,vnde erat filius fratris prætermotui,& non nepos. In quarta,quæ eſt ibi,tu ergo computa.gl.ponit veram computationem.In quinta,& vlt.ibi,ſi quæris.gl. circa illam computationem quærit,& bene ſoluit,dic vt in ea.

ADDITIONES.

a ¶Caio.Adde,ꝙ illum.§.Caio.aliter intelligit Iaſ.in l.ſi pater. col. 9. infra de inſtitu.& ſubſti. PVRPV.

b ¶Copulæ,&.Adde Barto.in l.ſi finita.in §.eleganter.ff.de damao.infec. Iaco. de Arer.in diſpu.incip. quidam paterfam.fecit teſtamentum. Raph. Fulgoſ. conſi. 8.incip.D.Petrus Longus.

c ¶Limito.Iſtam limitationem intellige in contractu,ſecus in ſtatuto.Ita Alex. hic.2.col.& ratio diuerſitatis eſt,quia ſtatutum ſi non operetur hodie,poterit in futurum operari.l.Arriani.C.de hæret. PVRPV.

d ¶Limita.Bal.in l.lege 12.tab.col.fi.infra de legit.hæred.

* Et iſtas tres limit.ſublimitat Dec.hic poſt Corn.vt appellatione nepotis nõ veniat pronepos ex fratre,niſi fortè militaret etiam in tali pronepote cõmunis vſus loquendi. BELLAC.

e ¶Statuta intelligenda.Adde Matheſ.in ſuis notabil.not.96.Innoc. in c.in noſtra.de iniur.

SVMMARIVM.

1 *Carboniana bonorum poſſeſſio quibus competat.*
2 *Carbonianum edictum an hodie habeat locum in bonis matris.*
3 *Carboniani edicti vtilitas quæ,& qualis ſit.*

De carboniano edicto. Rubr.

¶Capio gl.Rub.quam diuido in duas partes.In prima gl.continuat Rubricam ad præcedentes.In ſecunda declarat, quare dicatur carbonianum.Secunda ibi,& dicitur. Ad euidentiam
1 totius tituli præmitte,†ꝙ carbo.bon.poſ.competit impuberibus, quibus mouetur qõ de ſtatu , & de bonis ſimul in hæreditate patris,nõ autem in hereditate matris,nec fratris,& hoc qñ non ſunt inſtituti,nec exhæredati,ſed præteriti,& præſumptiuè ex ſummaria cognitione apparet eos eſſe filios.iſtis omnibus copulatiuè concurrentib.tribuitur carbo.bon.poſ.ſecus ſi aliquid ex prædictis deficeret.ſecundum Bal.& Salyc. hi c.& Cy.in l.1.j̃.eo.in 1.q.& ibi Bal.& Ang.¶Dixi,ꝙ carboniana cõpetit impuberib.& hoc fuit ſtatutum à prætore ex magna æqtate,quia mortuo patre relictis filijs impuberibus,vt plurimũ agnati,qui eos iuuare deberent, curant eos priuare ſucceſſione,ideoque mouent qõnes,& quia in ea ætate ſe neſciunt defendere,ſtatuit præror,vt differatur , donec efficiantur puberes.¶Dixi ſecundò,ꝙ requiritur,ꝙ impuberi moueatur ſimul qõ de ſtatu perſonæ,& de bonis,nam ſi ſolùm moueretur qõ de hereditate,non differretur in tempus pubertatis.Eodẽ modo ſi moueretur qõ de ſtatu tñ,non habet locum carbo. edictum,ſed tunc prouidetur ex alijs conſtitutionib.no.in l.3.§.j. & in l.de bonis.§ ita demum.ff.eo.Gl.Iac.But.Ang.& alij in l.j. j̃.eo.Copulatiuè ergo requiritur moueri qõnem de ſtatu , & de bonis,ad hoc vt competat directum remedium carb. poſſeſſionis.Aliqñ tñ competit,qñ mouetur qõ de patria poteſtate,& de bonis.tex.eſt no.in l.deceſſit.ff.eo.¶Dixi ẽt, ꝙ cõpetit

in

in ſucceſſione patris,& non matris.l.1.§. & generaliter.& l. de bonis.ff.eod.glo.in l.1.in verſi.patris.ĵ.eodem.Ratio eſt (& hic attende)quia bono.poſſeſ. carbo. non competit exhæredatis. Ratio rationis,quia quando impubes exhæredatur à patre,repellitur à ſucceſſione propter aliam cauſam,quàm ſtatus per ſonæ,ita quòd etiam ſi eſſet maior, & exhæredaretur, excluderetur,ideoque pariter impuberi exhæredato non competit carbo.l.1.§.Pomponius.ff.eodem.& l.qui de inofficioſo.ff. de inofficio. teſtam. Cùm ergo præteritio matris habeatur pro exhæredatione.§,mater.Inſtitu.de exhære. liber. ergo in bonis
a matris locum habere non poteſt, iuribus præalleg. ¶ † Hinc inſurgit pulchrum dubium , cùm hodie præteritio matris facta ſine cauſa non habeatur pro exhæredatione,nunquid ho-
a die in ſucceſ.matris[a] habeat locum carbo.poſſ.in quo Angel. & Ludo.Roman.in l.1.infra eod.tenuerunt, quòd ſic. Dic de hoc,prout dixi in l.poſthumo.ſupra de bonor.poſſeſ. contratabu.quam præt.Dixi ſucceſſiuè,quòd iſta carbo.non competit inſtitutis, nec exhæredatis,ſed præteritis tantum, quare nõ competat exhæredatis,declaraui.quare non competat inſtitutis,habes tex.declarantem in l. cùm ſine. ff. eod. Dicit tamen no.Bal.in l.1.in 2.oppo.infra eod.quòd ſi inſtitutio impuberis reuocaretur in dubium,ſputa quia impubes eſſet inſtitutus vt filius,& non eſſet filius,iuxta l.ſi pater.infra de hęre.inſti.quòd tunc bene competeret carbo.nihil alleg.ſed tu allega. tex.in l. 1.§.Pomponius.in verſi.niſi fortè,& ibi ad hoc no.Bar. ff. eod. not.Ang.& Ludo.in l.1.infra eodem.& l.3.in princ.ff.eod.quę iura loquuntur in poſthu.inſti.Tamen ſecundum Bald. idem poteſt dici in iam nato,quando eſſet inſtitutus vti filius , aliàs ſecus.& ita etiam dicit Barto.in d.l. 1.§. Pomponius. cùm ſit eadem ratio,prout in poſthum.& per tex.in l.3.§.quamuis ff. eodem. Et nunc occurrit vnum , quòd non recolo legiſſe ab aliquo tactum,quòd iſto caſu etiam in hæreditate matris poteſt competere carbo.bono. poſſeſ. quando inſtituiſſet mater filium,cui moueretur quæſtio ſtatus,ita limito d.l.ſi bonis.qa tunc ceſſat ratio ſupra adducta,quare in hæreditate matris locum non habeat , quando filius impubes eſt præteritus à matre.¶Adde etiam,ꝙ iſta bon.poſ.carbo.locum habet ab inteſta.ſecundum Bal.& Salyc.hic.tex.eſt in l.de bonis §.1.ff.eodẽ. oſtenditur ratione,quia carboniana competit illis,quib.competeret contratab.l.1.in prin.ff.eo.Sed ꝫtab.competit illis,quibus ab inteſt.competeret vnde liberi in ſucceſſionib.parentũ. l.1.§.rectè ff.ſi tab.teſta.nul.exta.¶ Vtilitas autem iſtius carbonianæ bon.poſ.eſt multiplex.Prima,quia per eam differtur qõ ſeruitutis oppoſitæ impuberi , ne interim poſſit tractari , ſed differri debeat,quoad efficiatur pubes,in l.1.in fi.ĵ.eo.Item interim debet mitti in poſ.omnium bo.patris,acſi in veritate eſſet filius.l.1.ĵ.eo.ſecundum formam ibi traditam , & interim poſſidet omnia bona patris,& illis fruetur , & aletur ſine controuerſia,vſque quo ſit pubes,& poſtquam fuerit pubes,dato ꝙ declaretur non eſſe filius,vt ſi declaretur eſſe ſeruus,non tenebitur reſtituere ſumptus,ſeu expenſas alimentorũ,quę percepit,vt dicit gl.fi.in l.2.ĵ.eo.quæ alleg.multos text. ad hoc, &
b talis filius virtute carbonianæ etiam poſſidebit interim feuda[b] patri conceſſa.ita ſing.Bal.in c.1.6.colu.in tit.an agna.vel filius. in vſib.feu.& ſequitur ſimpliciter pro ſing.D.Alex.in l. 1. in fi. ĵ.eo.Sed quãdo non haberemus authoritatem Bal. iſtud ego probo viua ratione , quia in materia feudali ſi contingat aliquis caſus non expreſsè deciſus in feudis,deciditur, & regulatur ſecundum ius cõe.gl.eſt no.& ibi Bal.no.in c.1. de feu. cogni.& tex.gl.& Bal.in c.1.de ſucceſ.fra.vel gradi.ſucceſ. in feu. ergo cùm iſtud non ſit expreſsè deciſum in feudis alio modo, ſeruabit regulam iuris cõis,ita ꝙ in feudis etiam habebit locũ carbonianum edictum,ſicut in alijs bonis allodialibus.

6 *Sunt tres caſus,in quibus bonorum poſſeſſ. carboniana poteſt cꝛncurrere cum bonorum poſſeſ.ſecundum tabulas,quam ſcriptus hæres poteſt intentare.*

LEX PRIMA.

SI tibi. Iſta lex ſecundum Bar. eſt peſtilentioſa lex.¶Ad euidentiam literæ,& gloſſ. 1.afferentis duos intellectus ad hunc text.aduertendum eſt, quòd litera videtur contradictionem continere,inquantũ dicit,ꝙ filius vendicabit ſucceſſionem,ergo erat actor,aliàs poſſidebat.poſtea dum dicit aduerſarios filij reſtitutionem poſtulare,ergo præſupponitur, ꝙ filius poſſidebat.iſta autem ſunt contraria , & impoſſibilia, niſi præſupponeres,prout aliàs intelligebam iſtum text. quod poſſeſſio iſtorum bonorum non erat penes filium, nec penes aduerſarios,ſed penes tertium. ideo pro tollenda hac contrarietate,glo.ponit duos intellectus. vnus eſt Ioan. ꝙ filius poſſidebat,& erat in poſſeſſione,& tunc vendicat, impropriatur. ſ retinendo.Alius eſt ſenſus in gloſ. ꝙ aduerſarij poſſidebant,& tunc tex.qui dicit reſtitutionem poſtulari per eos, impropriaẽ poſtulari.ſ.ſe defendendo. vnde quemcunque intellectum teneas,impropriatur aliqua dictio tex.nam ſi teneas primũ,impropriatur dictio vendicat. ſi teneas ſecundum,impropriatur
* dictio poſtulari:ideo neuter vĩ tenendus, quamuis *Bar. & alij ſic communiter tranſierint.*¶Sed tu aduerte, ꝙ litera clarè procedit abſq; vlla impropriatione,referendo iſta duo verba ad filium,prout verè referri debent , nam Imperator reſpondens ſupplicationi matris,quæ nomine filij impuberis,cui mouebatur qõ ſtatus,intentauerat rei vendi.ꝫ conſanguineos iſtius filij poſſidentis bona paterna,& petebat ſubito reſtitutionẽ fieri,Imperator dicit,ꝙ vſa eſt malo remedio , quia præmaturè poſtulauit reſtitutionem rerum,quas filius vendicat velut de ſucceſſione patris.hoc-modo referendo hęc oĩa verba ad ſolùm filium,litera eſt plana,nec reſultat aliqua ꝫrietas, prout reſultat,ſi verbum vendicat,referatur ad filium, & verbu poſtulari,referatur ad aduerſarium, & licèt iſtum intellectũ ſibi aſcribat D.Alex.hic,tamen ante eum ponit Ang.in lect. Flor. in apoſtillatione tex.& iſtum ſenſum tene,qa planus eſt,alios reijcias.¶Secundò aduerte circa tex.qui dicit,quòd filio mouetur qõ ſtatus ab his,ꝫ quos ſupplicatur,nec aliter declarat, qui eſſent iſti,qui mouerent qõnem ſtatus.ſolus Fulgo.tangit, & dicit,ꝙ erant alij filij fratres iſtius impuberis,& hoc ſubtiliter probat ponderando tex.in ver.portionem,qui vult, ꝙ impubes petebat portionem , ergo non totam hæreditatem patris. iſtud non poteſt eſſe niſi quia alios fratres habebat,aliàs ſi illi non fuiſſent pariter filij,ipſe impubes totam hęreditatem, & non portionem poſtularet; quòd eſt valde ſubtile pro intellectu huius tex.Tu aduerte,ꝙ Odoff.intelligit, ꝙ erant alij ꝫſanguinei,vel agnati defuncti.Alb.de Roſ.poſt Iac.de Aren. intelligit,ꝙ erat frater defuncti.Et ſic patet,ꝙ iſte text. non eſt de neceſſitate intelligendus, qñ erant alij filij fratres impuberis , imo vĩ, ꝙ iſte text. nullo modo intelligi poſſit, qñ illi alij erant ſimiliter filij,ꝫ Fulg.quia ſi fuiſſent alij filij , deciſio text. ſtare non poſſet,quia diſtinguit text. ꝙ ſi impubes intentans carbo.pręſtat ſatiſdationem,mittitur in poſſeſſionem omniũ
a bonorum,[a] & ſic ſolus.Si aũt non pręſtet ſatiſdationem , aduerſarij mittuntur in poſ.ſimul cum eo.Primò ergo caſu præſtita ſatiſdatione aduerſarij,cũ impubere non mittunt in poſ. ergo euidenter apparet,ꝙ non erant filij.Quare?quia ſi fuiſsẽt & ipſi filij,ſiue impubes ſatiſdet,ſiue nõ, ſemper mittuntur in poſ.ſimul cũ impubere.tex.eſt in l.ſed & ſi is.in prin.ff.eod.ergo clarè liquet,ꝙ iſti aduerſarij non erant filij,ſed conſanguinei,vel aliter agnati,vel ẽt extranei.Nec obſt.tex.in verbo portionem.inductus ſubtiliter ꝑ Fulg. qa licèt aliàs dubitauerim, nunc puto,ꝙ non obſt.quia tex.non dicit,ꝙ iſte impubes poſtulauerit portionem bonorum,imò ſuperius in prin.dicit,qđ vendicabat ſucceſſionem rerum patris, & ſic indiffinitè, ſed tex.poſtea in verbo portionem,dicit,quòd ſi impubes nõ præſtat ſatiſdationem,ab oĩb.portionẽ,ꝙ vendicat poſſideri.quaſi velit dicere text. quòd vnuſquiſque habebit portionem ſuam

de

ADDITIONES.

a ¶In ſucceſſione matris. Adde.l.de bonis.in princ. ad carbo. & quid in bonis fraternis,diffusè per Bal.in l.1.infra eod.

b ¶Feuda.Quid in feudis,& idem Bal.de bono.poſſeſ. ventris nomine.

ADDITIO.

a ¶Bonorum.Caret hoc verbum in tex.facit,quia in prima parte dicit tex.rerum,quas &c.quod relatiuum ſolet reſtringere.l.ea tamen adiectio.de lega. 2.ideò teneo cum Fulg.& ſecundum eius intellectum declara.l.ſed ſi is. ꝙ eo,cui fit quæſtio,non cauente,alij fratres mittentur, & erunt in poſſeſſione hæredi.paternæ nedum pro virilib.ſed etiam pro portione impuberis, cui fit quæſtio. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Impubes ſi non vult,vel non poteſt ſatiſdare , an ſtetur eius iuratoriæ cautioni.*

2 *Impubere non ſatiſdante,aduerſarij ſimul eum eo mittuntur in poſſeſſionem portionis impuberis.*

3 *Actor in certo caſu an poſſit mutare libellum inuito reo, etiam poſt litem conteſtatam.*

4 *Sententia lata contra matrem an præiudicet impuberi.*

5 *Carboniana bonorum poſſeſſio an poſſit ſimul intentari cum alia bonorum poſſeſſione ordinaria.*

Source : BIU Cujas

de bonis,quæ pupillus vendicat, & iſte videtur verus ſenſus iſtius tex. Tamen litera aliqualiter repugnat,quæ ſonat, quòd in portionem petitam ab impubere eo non ſatiſdante, cæteri aduerſarij ſimul cum eo in poſſeſſionem mittuntur. nam dicere,& intelligere tex. ꝙ impubere non ſatiſdante vnuſquiſq; mittatur in portionem ſuam,eſſet ineptum. nam ſiue ſatiſdet impubes ſiue non,certè aduerſarij habent portiones ſuas, de quibus non eſt contentio, ſed ſolùm eſt contentio de portione ipſius impuberis,& ita decidit iſte tex. ꝙ impubere non ſatiſdante cæteri ſimul cum eo mittuntur in poſſeſſillius portionis,ergo iſti alij ſimiliter erant filij,& iſto modo videtur, ꝙ procedat intellectus Fulg.ad iſtum tex. & per iſta habes bene enucleatum ſenſum iſtius. l. Iſtis præmiſſis diuide iſtam l. in quatuor partes princ.In prima Imperator, vt dicit gl. reſpondet matri ſupplicanti pro filio impubere,& oſtendit,ꝙ mater elegit malam viam agendo rei vendicat,& in conſequentiam petendo reſtitutionem rerum, & ſic agendo via ordinaria. In ſecunda, quæ eſt ibi, cùm ſic in pupillari, conſulit matri, ꝙ pro impubere intentet carbo.bon. poſſ.cuius effectus erit, ꝙ præſtita ſatiſdatione incontinenti mittetur in poſſeſſio.In tertia,quæ eſt ibi,vel hac non oblata.declarat quis ſit effectus carboniani edicti,ſi non præſtatur cautio, vel ſatiſdatio, eo quia impubes non velit,vel non poſſit:nam tunc ſolus non admittitur in poſſ.ſed aduerſarij ſimul cum eo.In quarta,& vltima, quæ eſt ibi,ſeruitutis cauſa,reſpondet tacitæ quæſtioni.¶Hoc dicit. Si impubes ſtatus cõtrouerſiam patiatur,debet bona patris perſequi per remedium carbonianæ poſ. per quam præſtita ſatiſdatione mittitur in poſſeſſionem ſolus, ſed ea non præſtita mittitur ſimul cum aduerſarijs,& vtroque caſu quæſtio
1 ſtatus differtur in tempus pubertatis.hoc dicit. ¶ † Not.ex iſto tex.in verbo,vel hac non oblata,ſecundum Fran. de Are. ꝙ ſi impubes non vult,vel non poteſt ſatiſdare,non ſtatur eius iuratoriæ cautioni,ſed ſimul cum alijs mittitur in poſſ. & iſtud eſt loco ſatiſdationis.l.de bonis.§.qui pupillo.ff.eo.tit. & ſic ſecundum eum hic eſt vnus de caſibus, vbi ſi non poteſt ſatiſdari,non ſtatur eius iuratoriæ cautioni,quod ideo eſt, quia de alio remedio prouidetur, aliàs regula eſt in oppo.vt habetur in Auth.generaliter.C.de epiſ.& cle.& in l.1.ff.qui ſatiſd. cogã. Tu confirma,ꝙ verum eſt, ꝙ vbicunque poteſt alio remedio eſſe conſultum,ceſſat iuratoria cautio,vt eſt tex. in l.filiusfa.§. diui.el primo.ver.ijdem principes.ff.de leg.1.& ibi Bal.Ang. & Imo.ad hoc notant illum tex.notat Bal.in l.fi.in fi.in 2.& 3.no. per illum tex.C.de ordi.cog.bene facit tex. in l.ſi conſtante. §. quoties.& ibi no.Pau.de Caſt.ff.ſol.matr. dic ēt ad iſtum text. qui tamen nihil dicit de iuratoria cautione, altero de duobus
2 mod.Primò,ꝙ nunquam iuratoria cautio [a] præſtita propter impotentiam ſatiſdandi ſufficit, vt arctet aduerſarium ad aliquid faciendum,vel dimittendum,vel præſtandum.ita Bal.in l.2.in ſecundo not.C.de vſu.& fru.leg. ſecundo dic,ꝙ iura loquentia de iuratoria cautione loquuntur, quando quis venit in cã propria,& nomine proprio,ſecus ſi alieno, vt in procuratore,ſecundum Bal.in c.1.in 2.col. de procu. & plenius in c. coram.in 2.col.de off.deleg.& in d.l.2.C.de vſu.& fru.leg. ꝙcquid teneat Alex.poſt Iac.But. non faciens de prædictis men-
2 tionem in l.actionem.C.de procur. † Secundò no.in verbo ab omnib.quam vendicat,poſſideri. ꝙ impubere non ſatiſdante, aduerſarij ſimul cum eo mittuntur in poſſeſſionem portionis impuberis.Sed ℈,quia duo non poſſunt eandem partem inſolidum poſſidere.l.3.§. ex ℈rio.ff.de acq.poſ.propter hoc gl.in l.1.§.1.in verbo ſimul.ff. eo. dicit, ꝙ ſimul ſunt in poſſeſſione, ſed diſſimiliter,vult dicere, quia impubes erit verus poſſeſſor, ſed aduerſarij erunt in poſſeſſione ſolùm cã cuſtodiæ,& loco ſatiſda.vt dixi in præcedenti notabili. Item aduerſarius nõ eſt de ipſis bonis alendus,ſed impubes ſic.l.de bonis. §.qui pupillo.ff.eo.& l.2.℈.eo. & gl. hic,& ꝙ impubes conſtituatur verus poſſeſſor,facit tex.in l.3.§.miſſum.& ibi declarat Bar.ff.eod.& Bar.hic in ſummario.Nec obſt.ꝙ in hoc tex. verbum poſſideri,referatur ad vtrunque,& in l.ſed & ſi is.§.1. & §. quoties. ff. eo.quia non eſt abſurdum, ꝙ idem verbum ad duos relatum in vno intelligatur propriè,in alio impropriè.l.2.cum gl. ff. de offi.proconſ.& leg.¶Gl.1.in verbo ſi tibi,diuiditur in quatuor partes.In prima declarat text.& eſt plana. In ſecunda, quæ eſt ibi,& dic caſum,ponit primum caſum Ioan.In tertia,quæ eſt ibi,vel ſecundum alios,ponit ſecundum intellectum ad text. In quarta,& vlt.quæ eſt ibi,ſed huic poſitioni.gl.opp.& dupli-
* citer ſoluit. *Prima communiter tenetur*, quamuis non careat diuinatione.Ex ſecunda parte dum gl.intelligit tex. vendicat.ſ.retinendo.no.ꝙ remedium introductum ad adipiſcendum poſſeſſionem,cõpetit ēt illi,qui actualiter poſſidet, vt in tali poſſ. confirmetur,& manuteneatur,ideoq; facit *ſecundum Cy.Bar.& omnes hic*,ꝙ hæres ſcriptus, qui oſtenſo teſtõ non abolito, nec cancellato habet beneficium.l.fi.C.de edic.diui Adr.tol.vt ſtatim mitti debeat in poſ. certè ſi reperiatur in poſſeſſione, adhuc ei competit illud remediũ.d.l.fi.vt poſſeſſio manuteneat, & confirmetur.& dicit Angel. ꝙ iſtud non probatur alibi clarius,quàm in hac l.& idem tenet Bar.in l.1.§.ſatiſdatum.per illum tex.ff.quorum leg.& in l.fi.in 4.col.C.de edi.diui Adr.tol. & in d.l.3.§.miſſum.per illum tex.& in l.de pupillo. §.q opus. poſt gl.& Alex.ibi.ff.de ope.no.nunc.& licèt Bal.in d.l.fi.in 6. & 7.opp.refragetur huic concluſioni,tamẽ addo Bal.idem tenentem in l.1.in 1.col.circa medium.C.communia de lega.& eundem Bal.hic circa prin.Adde etiam,ꝙ in ſimili volunt Angel.& Imo.in d.§.qui opus.per gl.ibi,ꝙ ille, qui obtinuit ſentẽtiam pro ſe,à qua non fuit appellatum, poteſt petere à iudice confirmationem ipſius ſententiæ, & ſemel,& bis,& operabitur talis confirmatio, ꝙ dicetur habere tres ſententias cõformes,& ſic non poterit obijci aliquid de nullitate contra executionem earum.iuxta cle.1.de re iudi.Bene facit,quod notat Bart.in l.ſi quos.C.de decur.lib.10.per illum text.vbi dicit eſſe caſum,qui non reperitur alibi,ꝙ partes poſſunt petere à iudice,ꝙ confirmet ℈tum per eos factum,quando dubitatur,ne altera pars petat contractum infringi ex aliqua cã,putà deceptionis,vel ſimili,vt ibi plenius per eum. & in l. Iulianus. §. ſi quis colludente.per illum tex.ff.de act.emp. ¶Et propterea dicit idem Bal.in c.fi.de prohi.feu.alie.per Loth.ꝙ quamuis.§.ſequens.Inſt.de interdi.ponat ſolùm tres ſpecies interdictorum, quòd per iſtum tex.eſt dare quartum interdictum.ſ.confirmãdæ,& iſtud oportet addere ad dictum.§.ſequens.& ſic Bal.arguit Legislatorem de diminutione. Tamen Lud. Ro. & Do. Alex.hic dicunt,quòd iſtud continetur ſub interdicto retinendæ.Tamen reſponde planius, quòd iſtud non eſt interdictũ, ſed eſt quoddam remedium extraordinarium differens ab interdictis,nam in interdictis alius ordo requiritur, item alia ꝓbatio eſt neceſſaria,ſed in iſto carboniano edicto ſufficit præſumpta,& qualiſqualis fides de filiatione,& tũc ſtatim fit miſſio.eod. modo in d. l.fi. & per hoc apparet non eſſe dicẽdum, quòd iſtud ſit ſpecies interdicti,vel contineatur ſub interdicto retinendæ, imò multum differt in proceſſu, & in probationibus,& hoc modo defenditur.d.§.ſequens. Tamen ſi tu velles dicere,quòd iſtud probetur per alia iura.ſ.quòd ille, qui eſt in poſſeſſione,poteſt petere ſe confirmari,vt probatur in l.3.§. miſſum.& ibi no.Bar.ff.eo.ad hęc eſt eadem reſponſio.Prędicta procedunt,quando quis eſt in poſſeſſione valida. Quid autem ſi ſit in tenuta nulla?& quid ſi in poſ. violenta? an earum confirmatio fieri poſſit?dic vt per D.Alex.hic, quem non refe
3 ro.¶†Ex tertia parte gl.no.ſecundum Saly.Ludo.& Do.Alex. hic caſum,in quo actor inuito reo poſt litem conteſta. poteſt mutare libellum,ita probatur in hoc tex.iuncto iſto ſecundo intellectu gl.hic enim qui agit rei vẽd.& ſic petitorio iudicio, mutat libellum, & agit alio remedio poſſ. ſ. carboniano edicto.& ex hoc habes limitationem ad Auth.qui ſemel. ℈. quomodo,& quando iud. vbi traditur regula, quòd poſtquã fuit lis conteſtata ſuper libello producto,actor inuito reo non poteſt amplius libellum mutare.Sed tu aduerte,quia tex.iſte poſſet ſubtiliter retorqueri ad oppoſitum, cùm hoc videatur ſpeciale in impubere,cui mota eſt qõ ſtatus, vt ſi egit petitorio, poſſit mutare,& agere poſſeſſorio, ergo in alio maiore text. iſte cum gl.potius probaret ℈rium,dic ergo, quòd melius ꝓ-
4 batur in c.paſtora.vbi Canoniſtæ.de cau.poſ. & propr.¶†Capio gl.fi.in ver.differri.quam diuido in quatuor par. princip.In prima per viam limitationis remouet vnum contrarium,poſtea format tres qõnes.Secunda ibi, item & nunquid differt. Tertia ibi,item nunquid Carbo. Quarta, & vlt.ibi, ſed nonne etiam.¶In 2.par.gl.dum concludit, quòd ſnĩa lata ℈ matrẽ, non præiudicat impuberi,pro certo fortiter obſtat.l.1.in fi.ff. eo.gl.violando illum tex.rñdet, quòd ibi fuit lata ſnĩa contra matrem,& ℈ filium,illa ergo ſnĩa,quæ fuit lata ℈ filium,bene præiudicat filio.Sed iſta ſolutio non valet, quia durante tempore pubertatis non debuit ferri ſnĩa ℈ impuberem. Vnde ne ceſſe eſt rñdere,ſm Cy.hic in 2.q.Alb.& Fulg. hic,quòd ſentẽtia lata contra matrem non plenè præiudicat filio,affert tñ aliquale præiudicium ſaltem præſumptionis, aliter non poſſes
5 tex.euadere.¶†In 3.par.dum gl.quęrit,nunquid carb. poſſit ſimul intentari cum alia ordinaria bon.poſ.alleg.duos text.pro ℈rijs.l.ſi impubes.§.fi.& l.3.§.miſſum.& melius in §.ſeq. qui incipit hęc autem.ff.eo.Dic,quòd iſti tex.non ſunt contrarij,ſed

ſunt

ADDITIO.

a ¶Iuratoria cautio. Adde Bal.in Auth.generaliter.C.de Epiſ.& cle.Bal.in Authen.cui relictum.C.de iudi.

* Prac.Pap.for.reſpon.Rei.verſi.debitè ſatiſdare.

Source : BIU Cujas

ſunt diuerſi. nam §. hæc autem. dicit, ꝙ ſi impubes beneficio ætatis intentaret carbo. poſ. propter quam conſtituitur poſſeſſor, habet tamen poſtea neceſſe venire pet ordinariam bonor. poſ. ſi vult conſequi dominium rerum, & ita ibi declarat Bar. in 2. ſol. & iſtud eſt, quod voluit dicere glo. hic, dum ponderat verbum oportebit, futuri temporis, in illo tex. ſed tex. in d. l. ſi impubes. §. fi. loquitur in caſu valde diuerſo, quando pater in teſtamento ſcripſit extraneum hæredem, filium autem impuberem præterijt, nunquid ſcriptus heres poſſit venire remedio ordinario, itentando bon. poſ. ex teſtamento, & impubes intẽtare carbo. & text. ibi decidit, ꝙ ſic in tribus caſibus, ibi ergo loquitur in diuerſis perſonis, non in ipſomet impubere, prout loquitur d. §. hæc autem. Et in ſecundo quantum ad intellectũ d. l. ſi impubes. §. quæſitum. Bal. hic in vlt. q. & etiam Saly. in vlti. col. tenent, ꝙ carbo. bon. poſſ. competens impuberi præterito, non impedit ſcriptum hæredem intentare ſecundum tab. tamen licèt ſcriptus hæres poſſit interim agnoſcere ſecũdum tab. tamen carb. differt effectum illius ordinariæ in tempus pubertatis. d. l. 3. § miſſum. & ſeq. ff. eo. Tu aduerte, quòd illud, qđ dicit Bal. ſic ſimpliciter intelligendo eſt contra caſum. l. expreſſum, in l. ſcriptus. ff. eod. vbi dicit tex. quod carb. bon. poſ. competens impuberi, cui mouetur quæſtio ſtatus, impedit ſcriptũ hæredem, ne poſſit agnoſcere ſecundum tabu. tamen quia per eum non ſtat, ſi interim decederet, tranſmitteret bon. poſſ. ſecundum tab. non agnitam ad hæredes, de quo vltimo dixi ſupra in l. poſthumo. ſ. de bon. poſ. contratab. quam præt. Item
a videtur obſtare, quia carb. [a] bon. poſ. competit impuberi præterito, cui etiam competit contratabu. ſed donec poſſibile eſt, ꝙ poſſit intentari contratab. impoſſibile eſt, quòd ſcriptus hæres habeat ſecundum tab. l. æquiſſimum. in prin. §. expectandi. ff. de bon. poſ. ſecundum tabu. ¶ Dic ergo melius, quòd tex. in
6 d. l. ſi impubes. §. quæſitum. † ponit tres caſus, in quib. carbonia na bon. poſ competens impuberi concurrit ſimul cum bono. poſ ſecundum tab. quam ſcriptus hæres poteſt intentare. Primus caſus eſt, quando impubes non eſt filius in veritate. Intellige tamen ſecundum Bar. ibi poſt gl. quando erat tamen præſumptio filiationis, vt eſt tex. no. in l. 4. §. cauſę. in ver. ſummatim. ff. eo. & tunc quod bono poſ contratabu. præſumptiua, & non vera non impedit ſcriptum hęredem intentare ſecundũ tab. tex. eſt in d. §. fi. in ſecundo caſu, & ibi Bal. in fin. ſic declarat, quia tunc remedium extraordinarium competens ex ſola prę ſumptione, quando veritas eſt in oppoſitum, non impedit ordinarium, & ſic ſm tabu. tex. eſt ibi ſingu. ad hoc, & iſto modo oportet neceſſario intelligere l. ſcriptus. ff. eo. quæ aliàs ꝯ hunc primum caſum ineuitabiliter repugnaret. Secundus caſus eſt in illo §. quæſitum, qñ impubes ſtetit per annum, qđ non agnouit bon. poſ. ꝯ tab. qñ erat præteritus. Tertius caſus eſt, qñ ſtetit per annum, qđ non agnouit bon. poſ. ab inteſt. iſtis trib. caſibus non impeditur ſcriptus hęres agnoſcere bon. poſ. ſm tabu. teſtõ. Ratio, quia cùm impubes ſit excluſus à remedio iuris ꝓtorij, ſcriptus hæres habet ſecundum tab. Et ſi dicis, ſi ibi impubes erat excluſus tpe, quomodo habet carbonianam? Reſpondeduplicitet. Primo ſecundum gl. ibi, ꝙ habet mediante reſtitutione in integrum. Secundò, ꝙ licèt eſſet excluſus à facultate veniendi de iure prætorio, tamen non erat excluſus à facultate de iure ciu. quæ durat 30. ann. & propterea habet carb. tñ facultas veniendi de iure ciu. non impedit ſcriptum hæredem alio iure ſuccedere. ſ. prætorio. iſte eſt propriè caſus. d. §. quæſitum. ad quem omnino videas Bal. optimè declarantem, & ponentem caſum illius. §. quæſitum. in l. ſi. in 7. col. ſ̃. vnde legi. tñ præcedens ſol. vr̃ tutior, quia carb. bo. poſ. ſicut, & cæterę non durat vltra annum. l. 3. §. fi. ff. eo gl. in l. 2. ſ̃. eo. eſt verum, ꝙ circa
b illum tex. verſatur alia difficultas, nũquid impubes excluſus [b] per lapſum anni à facultate ſuccedendi de iure prætorio, intelligatur etiam excluſus de iure ciuili, & Bar. ibi tenuit, quòd ſic. per illum. §. quæſitum. & idem Bar. in l. filio pręterito. ff. de iniuſt. rup. quia quando filius præteritus excluſus erat per annũ, excludebatur non ſolùm à iure prętorio, ſed ẽt à iure ciuili. tamen iſta opi Bar. eſt *communiter damnata* per alios, vt latè p Imo. & Mod. in d. l. filio pręterito. & latius per Bal. & Mod. & præſertim D. Alex. in l. poſthumo. ſ̃. de bonor. poſ. contratabu. quam præt. cum concor. ibi per eum alleg. ¶ In vlti. parte gl. dic, quòd prima ſolutio eſt falſa per tex. in d. l. pen. in verſi. exigere. quod verbum ſignificat ab inuito extorquere. l. fideicom. §. ſi rem. ff. de leg. 3. Tamen ſuſtinendo gl. poteſt dici, quòd etiam exigere eſt à volente. tex. eſt in l. ſi cùm dotem. §. ſi poſt. & ibi gl. in verbo exactam, & ibi Mod. ff. ſol. matr. Tene ergo ſecundam ſolutionem, quàm ſic amplia, & declara: nam ſi quæras, nunquid impubes, qui impetrauit à iudice carbo. poſ. poſſit agere contra debitores hęreditasios, dic quòd ſi non pręſtitit ſatiſdationem, de qua in hoc tex. non admittitur, ſed ea pręſtita, ſi velit agere tanquam hæres, vel bonor. poſſeſſ. non poteſt. ſed ſi velit agere tanquam carb. poſ. ſeu tanquam curator nudus bonorum, vigore ſatiſdationis, tunc bene poteſt, ſic intelligitur. d. l. pen. ff. eo ita declarat Cy. hic in 5. q. & ſequuntur Saly. & Fulg. & D. Alex. hic, & Bar. in l. fi. ff. eo. & eſt glo. in l. qui de inoffic. in verb. non patiatur. ff de inoff. teſta. & quomodo cognoſcatur, an intentet actiones hæreditarias contra debitores tanquam directo hęres, vel tanquam carb. poſſeſſor, declarat Bar. in l. 3. §. miſſum. in 2. col. ad fi. ff. eod. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶ Carbonlana. Adde Bal. in l. qui de inoff. ff. de inoff. teſta.

b ¶ Nunquid impubes excluſus. Adde Doct. in l. pater filio. ff. de hære. inſtit. & in l. cùm in ſecundo. ff. de iniuſt. rup.

SVMMARIVM.

1 *Carbonianum edictum facilius conceditur impuberi, qui iam erat natus tempore mortis patris, quàm concedatur impuberi nato poſt mortem patris.*

2 *Carbonianum edictum vt competat, requiritur ſummaria probatio filiationis legitimæ.*

LEX III.

CArbonianum. Imperator in l. prę cedenti declaratuit carbon. quando competit impuberi, qui iã erat natus tempore mortis patris, hic tractat, quando erat in vtero tempore mortis patris, ſed poſtea natus eſt, qualiter impuberi poſtea nato poſt mortem patris detur carbon. & tex. hic declarat, quòd datur tribus concurrentibus. Quando eſt natus ex matrimonio certo. Item quando partus fuit diligenter cuſtoditus à perſonis legitimis, ita quod alius partus ſupponi non potuiſſet. Tertiò quando ad eum ſpectaret legitima ſucceſſio, ſi in veritate eſſet filius illius. Vnde conſidero, an iſtud tertium requiſitum videatur ſuperfluum, quando cõſtat de matrimonio indubitato, & quòd partus non eſt ſuppoſitus. glo hoc videtur fateri, dum dicit, quòd iſtud certum ſequitur ex duobus primis, niſi dicas, ꝙ oportet illum probare legitimam ſucceſſionẽ. ſ. ꝙ non ſit alius de liberis anterior eo, & ſic probare, ꝙ ipſe prędit alios, nã pondera, ꝙ iſte tex. non loquit expreſsè de ſucceſſione patris: vñ põt loqui in ſucceſſione aui, & ſic oporteret probare, ꝙ legitima ſucceſſio ſibi defertur, probando, ꝙ erat cõceptus viuo auo. l. item ꝓtor. ff. de ſuis, & legi. & l. ſi quis filio exhęredato. in prin. ff. de iniuſt. rup. & ꝙ eſt anterior. Tñ iſta tria non ſunt plenariè, ſed ſolũ ſummariè probanda, puta ſm Odof. & Iac. But. per vicinos atteſtantes de
1 opi. ¶ † Scđò no. ex iſta l. iuncta. l. pcedenti, ꝙ facilius concedit carb. filio impuberi, & qui iam erat natus tpe mortis patris, in quo hęc tria non requiruntur, vt in l. prędenti, q̃ concedat impuberi nato poſt mortem patris, vt hic, pp timorem alieni partus, qui de facili ſupponi poſſet. Hinc eſt, ꝙ ſi mater non patitur cuſtodiri partum ab his, quorum intereſt, prędiudicat filio in iſto poſſeſſorio remedio carb. non tñ in ordinario, per hunc tex. ſm Salyc. Fulg & Pau. de Caſt. Bñ facit tex. in l. 1. §. ſi cui & ibi vide bonam gl. ff. de vent. inſpi. quem tex. alleg. gl. hic, q̃ idẽ tenet. Minus ad hoc fauet matri prędgnanti, quia ſi mulier ꝓgnans petat ſe mitti in poſ. ventris noĩe, non ſufficit ſummaria cognitio, vt hic, ſed requiritur magis plena. l. vbicunq;. §. interdũ. & ibi gl. ff. de vent. in poſ. mit. Item qñ impubes mittitur in poſſeſſionem ex carb. edicto, conſtituitur verus poſſeſſor. l. j. vbi dixi. ſ̃. eo. & l. 3. §. miſſum. & ibi Bar. ff. eo. ſed qñ mater mittitur in poſ. ventris noĩe, non hẽt poſſeſſionem, ſed ſolùm detentationem, vt declarat Bar. in d. §. miſſum. & ibi aſſignat plures rõnes prędipuè qa hęc, quę conceditur ventri, concedit pp partum, & ipſi partui, ideo minus ei fauetur, & ſic p te conſidera tres caſus, aut impubes eſt iam natus ante mortem patris, aut poſtea, aut adhuc eſt in ventre matris, vt ex p̃dictis colligere
2 potes. ¶ † Tertiò no. ꝙ ad hoc, vt carb. bõ. poſ. ꝯpetat, requirit ſummaria probatio legitimę filiationis. adde tex. ſingularẽ in l. 3. §. cauſę. in ver. ſummatim. ff. eo. vbi dr̃, ꝙ ſi filius ſit in euidẽti calũnia, repellit̃, ſed ꝙ quęlibet p̃ſumptio, vel q̃cunq; leuis excuſatio facit, vt non dicat̃ in euidenti calumnia. vñ ſm D. Frã. de Are. hic p illũ tex. probatur aureum dictũ Bal. in l. deberi. C.
a de fideic. lib. vbi dicit, ꝙ leuis occaſio excuſat [a] citatũ dicẽtem nolle

ADDITIO.

a ¶ Excuſat. Adde Alex. in l. qui Romę. §. duo fratres. col. 1. verſic. quod licet. de verbo. oblig.

Source : BIU Cujas

nolle venire, à vera contumacia, per glo. ord. & singularem in l. vnica. §. hoc iudicium. in fin. gloss. magnę. ff. si quis iusdi. non obtemp. Sed tu caue, quòd in d. §. causæ. illud ibi est, quia est causa summaria, & modici præiudicij, secundum Barto. ibi, & propter ætatem impuberis, vnde potius probat contrarium, arguendo ab istis specialibus, quæ innuunt in contratium esse ius commune. Item in contrarium pondera text. in cap. cùm parati. & ibi Bald. in secundo no. de appella. vbi Episcopus habebat excusationem, & non paruam, quia fuerat in seruitio Regis, & tamen quia excusatio non erat iusta, punitur vt contumax, & excommunicatur. Ad idem fortis text. in l. 2. §. 1. ff. si quis in ius voca. non ier. vbi statuitur, quòd rusticitas, quando non interest citantis, excusat à vera contumacia, ergo non quęliber leuis excusatio. dixi plenius in d. §. hoc iudicium. item fortius facit illa l. 2. in princip. vbi ille non comparuit, quia non erat de iurisdictione citantis, & sic habuit iustam causam, & tamen non excusatur à vera contumacia, quin possit mulctari.

¶ Not. etiam in fin. illud vulgatum secundum Ang. ꝙ toleratur [a] minus inconueniens, vt maius euitetur, concordat text. in l. 1. §. toties. versi. sed & si incertum. ff. de vent. in pos. mit. & tex. in l. sed & si is. §. an autem. ff. de Carbo. edi. & l. quoties nihil. ff. de reg. iur. & c. duo mala, & c. nerui. 13. dist.

a

ADDITIO.

a ¶Toleratur. Adde c. duo mala. 12. dist. & in c. non solùm. 22. q. 4.

SVMMARIVM.

1 *Bono. poss. debet agnosci intra centum dies.*
2 *Maritus, & vxor succedunt sibi inuicem, deficiente omni parentela legitima, vel naturali, in certis casibus, vt hic, & consequenter vsq; ad septimam fallentiam inclusiuè.*
3 *Maritus, & vxor non sunt propriè propinqui, & multo minus illi, qui efficiuntur affines per eos, nec veniunt appellatione proximorum, numero 4.*
5 *Vxor an dicatur de familia viri.*
6 *Testator si legat omnibus de cyppo, an vxor vnius de cyppo veniat ad partem legati.*
7 *Lex faciens mentionem de successione viri, & vxoris, intelligitur si matrimonium durauerit vsque ad mortem.*
8 *Intelligitur, hæc dictio an importet veritatem.*
9 *Statutum ciuitatis Senarum disponens, ꝙ mulier non possit testari de dote sua, nisi de quarta parte in præiudicium filiorum suorum, an habeat locum in vidua.*
10 *Personæ excludentes fiscum, quæ sunt, vltra maritum, & vxorem.*
11 *Statutum si disponat, ꝙ contractus virorum, seu mulierum non valeãt sine consensu proximorum, non sufficit consensus quorumcunq; propinquorum, sed requiritur consensus proximiorum.*

Vnde vir, & vxor. Rubrica.

LEX PRIMA.

MAritus. Ista. l. diuiditur in 2. partes. In prima ponitur decisio. In secunda modificatio decisio. Secunda ibi, quoties. In text. ibi, pro antiquo iure. dic, quòd licèt antiquum ius regulariter capiatur pro l. 12. tabu. l. 1. §. si nemo. ff. ad Tertullianum. & l. penul. vel fin. ff. de regula Cato. hic tamen antiquum ius capitur pro iure prætorio, posito in [a] l. 1. ff. eo. quia maritus vxori, [a] vel èconstra non succedit aliquo iure ciuili, sed prætorio tantum. † Et ex hoc resultat effectus, ꝙ debet bono. poss. agnosci iura centum dies. l. 1. §. largius. ff. de succe. edic. secundum Rayn. in l. 1. ff. eod. & dom. Alex. hic, nisi in casu Authen. præterea. j. eod. vbi admittuntur de iure ciuili, ergo vsque ad 30. annos, & ibi ad hoc not. Bald. reputans no. dignum. sequitur d. Alex hic, & plenius do. Nicol. de Vbaldis de Perusio in suo tractatu succes. ab intest. in 1. & 2. col. Et si quęras, quæ fuit ratio, quare maritus, & vxor adinuicem non succedant de iure ciuili, sed de iure prætorio tantum, dic fm prę alleg. d. Nicol. de Vbal. & ante eum Odofr. hic, ꝙ ius ciuile nõ admittit aliquem ad succedendum ab intest. nisi sit de ascendẽtib. vel descendentib. vel transuersalib. & istos tres proprios gradus propriè voluit notare tex. dum dicit, quoties deficit linea parentum, & sic ascendentium, vel liberorum, & sic descendẽtium, seu propinquorum, & sic transuersalium, sed inter maritum, & vxorem non est aliqua affinitas, sed principium affinitatis. l. non ideo minus, vbi dicetur. j. de hære. instit. propter hoc de iure ciuili non succedunt. prętor autem qui semper ęquitatem considerat. l. ꝙ si Ephesi. ff. de eo, quod cer. loco. considerauit, ꝙ maritus, & vxor inuicem sunt socij diuinæ simul, & humanæ domus. l. 1. ff. de ritu nup. l. aduersus. C. de ær. expila. hęr. Item infortunia vnius debent esse communia alteri. l. si cùm dotem. §. finautem in sæuissimo. ff. solu. matrimo. propter has rationes ex æquitate prætor motus est ad statuendum, ꝙ maritus ab intest. succedat vxori, & èconstra, fisco excluso, & per istum tex. dicit Odofr. in summa sua in tit. de succes. ab intest. ad finem, quem refert, & simpliciter sequitur Alb. hic, ꝙ si moriatur clericus [b] coniugatus, eius vxor succedit, exclusa eius Ecclesia. Tu vide tex. in l. si quis presbyter. C. de Episco. & cler.

b

2 ¶† Ista l. primò fallit in marito occidente [c] vxorem, etiam cũ
c causa, quia faciendo sibi ius propria aucto. perdit successionẽ, quæ sibi defertur ex ista lege. l. si ab hostibus. §. si vir. vbi Bar. & alij. ff. sol. matrimo. Bar. in l. fi. in vlt. col. ff. de his, quib. vt indig. l. fi. circa medium. ff. si quis aliquem testa. prohi. Bal. Pau. de Cast. & Ludo. Roma. hic, tamen iste casus non est sine dubio, & plerię oppositum tenent, præcipuè Sal. & do. Alex. hic. Et veritas pendet ab illo passu, nunquid ius sibi dicens per auctoritate pdat lucrum legale. habes tex. notabilem, ꝙ sic. l interdum. la 2. §. qui furem. ff. de fur. in ℨrium est fortis tex. in l. qui vas. in fi. ff. de furtis. pro quorum concordia vide omnino do. Mathesi. in no. 72. remitto ergo te pro veritate huius fallentiæ ad plenius scripta in d. l. si ab hostibus. §. si vir. Secundò ista regula fallit in
d sponsa de futuro, [d] quæ licèt aliàs dicatur habere priuilegia competentia vxori, tex. est not. in l. 1. §. fin. cum l. seq. & in prin. seq. ff. de priui. cred. tamen non habet priuilegium succedendi sponso ab intestato, quia nondum est perfecta aliqua affinitas. l. quod seruus. ff. de cond. causa dat. fm Bal. hic in 2. quæstio. Saly. & Mod. hic, Cyn. in l. non sine. C. de bon. quæ lib. Bald. in l. fi. in penul. col. s̃. vnde legi. ¶ Tertiò fallit in concubina, quæ licèt parum distet ab vxore. l. item legato. §. parui. ff. de leg. 3. tamen non succedit concubinario, nec èconstra. fm Ange. in §. consideremus. post gl. ibi, in Auth. de trien. & semis. sequuntur Lud. Rom. & dom. Alex. hic. Et istud est, quod vult tex. in l. 1. in prin. ff. eo. in versi. iustum esse matrimonium, & illa glo. in d. §. consideremus, est ad hoc singularis fm Ludo. Rom. hic, eam etiam dicit ad hoc esse singularem, & non reperiri alibi Bal. in c. per tuas. circa fi. de maio. & obed. ¶ Quartò fallit, quando fieret separatio thori ex mala gratia, quia licèt hodie attento iure Cano. non permittatur diuortium, quia quos Deus coniun-
e xit, [e] homo non separet, tamen cùm separatio thori succedat loco diuortij, certè pdit successio, de qua hic. istud probat text.
f in l. 1. ff. eo. requirens, ꝙ matrimonium duret [f] vsque ad tempus mortis, & ita tenent Cyn. Saly. & Mod. hic, & facit, quod
g dicam in seq. fallen. ¶ Quintò fallit, quando maritus [g] expulisset vxorem de domo sine causa, perdit eius successionem. ita Bal. in l. vni. §. sed scimus. per illum text. C. de lati. liber. tol. Bald. in l. quod in vxorem. C. de neg. gest. & in Auth. dos data. in 2. colum. C. de dona. ante nupt. Pau. de Cast. & d. Alex. hic. ¶ Sextò
h notab. fallit in feudis, [h] tex. est in c. 1. quem ad hoc ibi not. Bal. in 1. not. in tit. an maritus succes. vxori in benefi. & tex. in c. 1. in ver. sed quamuis. aliàs est cap. quamuis. de inuesti. de re alie. fac. Bal. in c. imperialem. in prin. in 4. col. de prohibita feudi alie. per Feder. & in Auth. res quæ. in 2. col. C. communia de leg. ¶ Septimò videretur posse limitari ista l. ex omnibus causis, ex qb. maritus põt denegare vxori alimenta, quæ enumerantur in l. si cũ dotẽ. §. finaũt. ff. sol. matr. vt ex eis deneget successio, de qua
i hic. Istud ꝓbatur ex alia regula, quæ hẽt, ꝙ ex quib. causis [i] põt filijs alimenta denegari, ex eisdẽ causis põt exhr̃dari, & priuari successione patris. gl. est no. in l. si qs à liberis. §. si quis ex his. in verbo detulerat. ff. de lib. agno. & melior gl. in §. siue igitur oẽs memo-

ADDITIONES.

a ¶Maritus vxori. Adde Barto. in Authen. licèt C. de iure dot. Bal. in Auth. præterea. C. vnde vir, & vxor.
b ¶Si moriatur clericus. Adde Doct. in l. 3. de hæred. decur.
c ¶In marito occidente. Adde Anto. Rosa. in arbore consanguinitatis, in 81. colum.
d ¶In sponsa de futuro. Adde Bald. in l. Deo nobis. C. de Episco. & cler. Bald. in l. si verò. solu. matrimo. Bald. in l. certum. in vlt. colu. vnde cogn. Anto. Ros. in tract. de succes. ab intest. in 93. col.
e ¶Coniunxit. Adde tex. in c. quos Deus. 33. q. 2. & in c. quanto. de transla. præla. & sunt verba originalia Math. 19. & Mar. 10. c.
f ¶Matrimonium duret. Adde ff. pro soc. l. cum duob. §. idem respondit, & gl. in versi. nunquam. in c. licitè. 32. q. 7. Doct. in c. fraternitatis. de frig. & malefi.
g ¶Quando maritus. Adde Bar. & Doct. in l. si ab hostib. ff. solu matrim.
h ¶Fallit in feudis. Adde Alex. de Imol. in Auth. præterea. j. eo.
i ¶Ex quib. causis. Adde gl. & Doct. in c. cùm haberet. de eo qui dux. eam, quã pol. per adul. Doc. in c. quintauallis. de iur. iur. Bar. in tract. de alimen.

Source : BIU Cujas

memoratas.in verſi.habere. in Authen. vt cùm de appel. cog. Quod etiam ſtrictius firmatur, quia fauorabilior eſt cauſa alimentorum,quàm ſucceſſionis,patet quia multis alimenta debentur,qui prohibentur ſuccedere.patet in Authen.licèt.C.de natu.lib.in §.ſi quis igitur. in Authen. quibus modis, natu. effi. ſui.ſed iſta limitatio non poteſt congruere ad hunc tex.& eam reprobo in ſequen. charta, quia multi ſunt, qui ſuccedunt vt agnati,& cognati,& tamen eis non debentur alimenta. Nunquid autem in hac l.ſi non extaret vir,aut vxor,ſed ſocer extaret,nunquid ſuccederet genero excluſo fiſco? Bald.hic mirabiliter tenuit,quòd ſic,leui conſideratione, quia nomen ſoceri à matrimonio deſcendit l.cui eorum. §. affinitates. ff. de poſtu. Nec obſt.regula.l.affinitatis.ĩ.communia de ſucce.reſpondet, quòd illa regula procedit in affinibus tranſuerſalibus,ſecus eſt, in affinibus aſcendentium, vt eſt in ſocero, qui locum patris obtinet. Eius opin. *reprehendunt omnes Moder.* hic, quia ad hoc vt habeat locum iſta l. requiritur, quòd matrimonium duret tempore mortis.l.1.§.vt autem.ff.eod.& glo. hic, facit glo.in l.
a ſed hoc ita. in gl. 2.ff. de re iud.Sed fragilis [a] videtur impugnatio,quia d.§.vt autem.intelligitur,quod nullum ſit factum diuortium, ſed durauerit matrimonium vſque ad tempus mortis eius,cui ſucceditur,tamen quando ſucceditur,neceſſarium eſt,quòd morte alterius ſolutum ſit matrimonium.Ego teneo contra Bald. alia ratione. nam conſidero, quòd ratio, quare prætor induxit, quòd maritus ſuccedat vxori, & ècontra eſt, quia ſunt ſocij diuinæ,& humanæ domus,vt dixi.s̃.ſed iſta ratio ceſſat in ſocero.Prętereà habemus alibi text.qui dicit,quòd text. loquens de viro, & vxore non habet locum in ſocero, quando expreſsè non cauetur.l.ſi verò §.de viro.ff.ſolu.matrimo.& propterea contrarium, & melius tenet ipſemet Bald.in l.fin.in 5. colum. in verſi. item quæritur an ſit inuenire. s̃. vnde legiti. Licèt alibi Bald.iſtud reliquerit indecisũ. in d.l.affinitatis. ĩ.communia de ſucceſ.Et iſtam vltim.partem tenuit etiam d. Nicol.de Vbal. de Perufio in tracta. de ſucceſ. ab inteſta. in 2. colum.¶Aduerte etiam in quantum Bald. hic alleg. vnam gl. in §.mariti.in verbo poſtea.Inſtitut.de nupt. nam Ange. ibi reputat illam glo.multum ſingularem,& Nicol. de Neapol.ibidem eam ſummè extollit,& dicit, quòd non recolit ſe vidiſſe ſimilem glo.in toto mundo,ſecundum Ioan. Fab. & Ange.de Aret.ibi,illa gl.vult mirabiliter,quòd nedum maritus, & vxor ad inuicem ſuccedendo excludant fiſcum, vt hic,ſed etiam cognatos viri,qui licèt efficiantur affines vxoris, tamen cognati viri non efficiuntur affines alijs cognatis vxoris,tamen ad inuicem ſuccedunt excluſo fiſco, ꝙ eſt ſummè mirabile, & ſumma extenſio ad hunc text. Sed illam glo. reprobant Ioan. Fab. & Ange.de Aret.ibi,eo quia illa glo. ſecundum eos nullo iure probatur.Sed vltra eos facit fortius, cùm inter eos nulla ſit penitus affinitas, ergo nulla ſucceſſio. nam etiam vbi eſſet affininitas,non conceditur ſucceſſio ratione affinitatis.d.l.affinitatis. ĩ.com.de ſucce.Ego tamen dum legerem Inſtit.dixi, & adhuc dico,quòd illa glo. malè notatur per prædictos Doct. & quòd aliud dicit, quàm ipſi referant, nec meretur reprehendi, dicit enim illa glo.ſecundum realem ſenſum,quòd licèt omnes cognati mariti efficiantur affines vxoris, & ècontra omnes cognati vxoris efficiantur affines mariti, tamen per hoc inter cognatos mariti ex vna parte, & cognatos vxoris ex altera quantum ad eos nulla affinitas contrahitur, & ideo inuicem non ſuccedunt,niſi ſicut vir,& vxor coatracto matrimonio, vt hic. nam vult dicere glo.quòd agnati viri non ſuccedunt cognatis vxoris, nec ècontra, quia nullam adinuicem habent affinitatem,niſi contingeret, quòd cognatus vxoris contraheret matrimonium cum cognata mariti, tunc propter tale matrimonium bene ſuccederent,quia ſunt vir,& vxor, vt hoc text.Iſte eſt verus ſenſus illius glo.quamuis aliter,& ineptè vt puto prę-allegati Docto.illam glo.intellexerint, & propterea circa eam diligentius conſiderabitis.¶Circa tamen 7. & vltimam fallen. in qua dixi, quòd videbatur iſtam l. poſſe limitari ex omnibus cauſis,ex quibus alimenta poſſunt denegari. Caue, quia illa limitatio non poteſt congruere ad text. noſtrum, quia text. iſte loquitur ab inteſt.ſed ea quæ ibi dixi procedunt condito teſtamento,quia condito teſtamento poteſt quis exhæredari,& priuari ſucceſſione, ex illis cauſis,ex quibus poſſunt alimenta denegari,ergo cùm iſta l.ab inteſta.loquatur,ergo dicta limitatio non congruit.Limita tamen in alio, inquantum text. vult, ꝙ vxor non ſuccedat marito exiſtentibus liberis, iſtud fallit in caſu ſingulari, ex quo exiſtentibus liberis tamen vxor ſuccedit marito in quarta parte bonorum, text. eſt in §. quoniam autem,& ibi glo.in Authen.quibus modis natu. effic. legi. quem text.alleg. & reputat ſing. ſolus Albe. de Roſa. hic, ſed alium ſimilem videbitis in Authen. præterea. immediate ſequenti.

3 ¶† Primò not. ex text.in verbo propinquorum, quod maritus,& vxor non ſunt inuicem propinqui, & multo minus,qui efficiuntur affines per eos,quod eſt notab.ſecundum Barto.ad ſtatuta requirentia conſenſum propinquorum in contractibus minorum,vel mulierum.dic vt per eum. facit text. in l. fi. verſic. ſed etiam his deficientibus, quem ad hoc ibi ponderat Barto.& alij poſt eum.ĩ.de verborum ſignifi.Fortius voluit hic
b Bald.quòd ſtatutum cogens [b] affines ad compromittendum, per dictionem affines,eos non comprehendat. Sed malè dicit in hoc,& reprænditur per Pau.de Caſt. & dom. Alexan.hic, ad quos te remitto,& contrarium tenuit ipſemet Bald.in l.affi-
c nitatis.C.commu.de ſucceſ.Eod.modo maritus,& vxor [c] non veniunt appellatione proximorum, vt probat text. in l. cùm rem alienam.C.de leg.Quem ad hoc not. Saly. pro ſtatutis fa-
4 cientibus mentionem proximorum.Eodem modo † non ve-
d niunt [d] appellatione attinentium, ſecundum Pau.de Caſt.hic, & in l.fi.ĩ.de verborum ſignifi.nil allegat,ſed eſt glo.in l.amitæ. in verſic.nam ſi. ĩ. communia de ſucceſ.quamuis contrarium teneat dom.Alexan.hic.Adde tamen, quòd veniunt appellatione coniunctorum.tex.eſt in l.fin. §.cùm autem in confinio. s̃.de fur.quem ad hoc ibi not.Saly. pro ſtatutis, & ibidem Bal. in §.fin.glo.in l.Quintus.prima.in glo.fin.ff.de aur.& argen.leg. Tamen difficile eſſet aſſignare rationem diuerſitatis inter iſta, ideo poſſes dicere ſecundum Ange.& Ludo Roma.hic,quod etiam non veniant appellatione coniunctorum, niſi ſubiecta materia ſuadeat largam interpretationem debere fieri. Ad hoc bene facit. l.ſi id quod §. ſed ſi quid in pueros. ff. de dona.
5 inter vir.& vxor.¶† Adde etiam,quod vxor
e [e] dicitur de familia viri.text.eſt in l.quicunque.& ibi Barto.C.de re milit.lib. 12.
f imò ſponſa [f] nondum nubilis ætatis dicitur de familia ſponſi. l.an etiam in patrem.quam ad hoc not.ibi Bald. ff.quod fal. tuto.alias eſt §.Iulianus.ſub l.penul.Facit text. in cap.hæc imago. & cap.manifeſtum.33.quæſt.5. Iſtud vltimum limita procedere in materia fauorabili, ſecus eſt in materia pœnali, & odioſa, vnde ſi ex forma ſtatuti pro tali delicto debeat exbanniri aliquis cum tota eius familia,tunc ſub nomine familię non contineretur vxor,ita no.Albe.de Roſa.in l.pronunciatio. §. familiæ.ff.de verborum ſignifi.& in vlt.par.ſtatutorum in vltim. colum.in quæſt.quæ incipit.Quid ſi ſtatuto caueatur,quòd familia bannitorum,&c.Facit quod vult Barto.in l. fin. in verſicu. 3.
6 dubitatur.ĩ.de verborum ſignifi.¶† Et in d. l. fi. ponunt etiam Ange.& Pau.de Caſt.an maritus,& vxor veniant appellatione vulgari de cyppo,ſi teſtator legat omnibus de cyppo aliquid tale,nunquid vxor vnius illorum de cyppo veniat.¶Capio glo. primam,quæ intelligit iſtum text. ſi matrimonium erat tem-
7 pore mortis.¶† Not.ex iſta glo.quòd l. faciens mentionem de ſucceſſione viri,& vxoris,intelligitur ſi matrimonium eorum durauerit vſque ad mortem,& ita dicit text. in l.1.ff.eo.quem glo.alleg.Iſtam glo.induxit Nicol.de Mutina ad ſtatutum Mutinenſe diſponens,quòd ſi mulier tranſeat ad ſecundum maritum, & habeat filios ex vtroque matrimonio, teneatur relinquere dotem æqualiter filijs vtriuſque matrimonij, nunquid habeat locum,ſi talis mulier erat vidua, quia ſecundus maritus erat iam mortuus,& determinat per iſtam glo. quòd non, quia cùm per mortem antea ſecutam eſſe ſolutum matrimonium,etiam dos non poteſt eſſe ſine matrimonio. l fin.in verſi. ſicut enim dos.s̃.de dona.ante nup.l.3. ff.de iure dot. ergo non ſumus in caſu ſtatuti Mutinenſis loquentis de matrimonio,cũ hic non eſſet matrimonium tempore mortis, vt hac glo.item loquentis de dote,& hic non eſſet dos,vt prædixi,quæ non poteſt eſſe ſine matrimonio: monetur etiam quia l.faciens mentionem de affinitate, intelligitur de præſenti non de præterita.l.cui eorum.§.affinitates.ff.de poſtu. Iſtam deciſ. reprænditur Bald. hic ad fin. eo quia mulier dicitur dotata etiam poſtquam dotem recuperauit.l.fin. s̃.communia. vtriuſque iud.& l.ſi ſocius pro filia.ff.pro ſoc.& l.filiæ dotem.ĩ.de collat.& quia

ſic

ADDITIONES.

a ¶Fragilis. Declara, quia primo maritus deceſſit vxore relicta, & filijs, inde filij,& poſtea vxor, ſuperuiuente ſocero. PVRPV.

b ¶Statutum cogens. Adde Bar.in l.quod ſeruus. ff.de condi.cau.dat.

c ¶Maritus,& vxor. Adde Saly.in l.ſi.ĩ.de fur.

d ¶Eod.modo non veniunt. Adde l.penul.cum gl.& ibi Doct. ff. de dona.inter vir,& vxo.Doct.in l.quod attinet ff.de regu.iur.Hoſt.in ſum.tit. de conſan.& affi.verſi.qualiter ipſa.illa gl.loquitur in fratrib.adde Dec. conſ.112.colum. penul.in fi.

e ¶ Quòd vxor. Adde cap. hæc imago.33.quæſtione.5. Bald. in l. etiam. C. de teſt.

f ¶Sponſa. Adde Bar.in l.Imperatores.in §.3.ff.ad muni.

Source : BIU Cujas

ſic ſe habet cõis vſus loquendi, quia mulier dr̃ habere dotem
a dato, ꝙ ſit vidua, & Saly. hic in fi. referens iſtam opi. Bal.[a] dicit,
ꝙ multum ſibi placet. eam etiam tenent Fulg. Pau. de Caſt. &
Ludo. Rom. hic. Adde, ꝙ pro iſta deciſ. vr̃ facere tex. melior de
iure in l. etiam, in prin. ſ̃. de fund. dotal. vbi dr̃, etiam dirempto
matrimonio prædium dotale intelligitur, quem text. ad hoc
alleg. ſolus Fulg. hic. Sed tu conſidera, ꝙ ille text. loquitur ſolu.
matrimo. ante tñ quàm dos per ipſam mulierem exigatur. Se-
cundò poteſt, & ſubtilius dici, ꝙ tex. ille vtitur verbo intelligi-
tur, ſed verbum intelligitur, denotat fictionem, vt expreſsè di-
cit Bar. in l. ſi is, qui pro empt. in 12. col. ff. de vſucap. Bal. in l. fur
ti. & in l. qñ. ff. de infam. Ludo. Rom. in conſi. 405. inci. præſup-
poſitis terminis fortiorib. Abb. in conſi. 20. in 2. volu. incip. caſus
in effectu ſic proponitur, in 2. colum. & eſt bonus tex. in l. ſi tibi
homo. §. cùm ſeruus. ff. de leg. 1. & in l. nec emptio. in vlt. verbo,
intelligitur. ff. de ꝓhen. emp. & tex. in c. ex ſtudijs. iuncta gl.
1. de præſump. ſi per fictionem, ergo non debet habere locum
in ſtatuto, & hoc modo ille tex. fortiter retorquetur ꝑ Docto.
b Sed rñde dupliciter. † Primò, ꝙ ibi dictio intelligitur, importat
veritatem, propter implicatinam dictionem etiam, ibi poſitã.
Secundò rñde ex doct. not. Bal. in c. bonæ memoriæ. in penul.
col. de appel. vbi dicit, ꝙ verbum intelligitur, in his, quæ iuris
ſunt, ſonat veritatem, ſed in his, quæ ſunt facti, refert: taut eſt ta-
le quid, quod per alium plenè acquiritur, & idem, vt l. certè. §. ſi
procurator. ff. de preca. aut non plenè acquiritur, & tunc im-
portat fictionem. Adde tamen, ꝙ iſtam deci. Bald. ſequitur
Paul. de Caſt. in rub. ff. ſolu. matrimo. in 1. col. & ibidem ſimpli-
citer d. Alex. in 12. col. Idem ſequitur d. Alex. in conſi. 54. incip.
conſideratis verbis dicti ſtatuti. in pen. & vlt. col. in 1. volu. & in
conſi. 102 in 3. vol. ꝙ incip. ſuper eo, de quo quæritur, videlicet
9 an ſtatutum. in 1. col. † Et per iſtam deciſ. Bal. dicit Pau. de Caſt.
b hic ſe vidiſſe conſultum in ciuitate Senarum, vbi eſt ſtatutũ,[b]
ꝙ mulier non poſſit teſtari de dote ſua in præiudicium filiorũ
etiam pro anima niſi de quarta parte dotis, ꝙ etiam ſi eſſet vi-
dua, quo caſu ſine matrimonio non videtur, ꝙ ſit dos, tamen
haberet locum ſtatutum propter matrimonium præteritum,
vt pater in toto tit. ff. ſolu. matrimo. quemadmodum dos pe-
tatur, & per alia, de quibus hic per Bald. & quia etiam poteſt
dici dos deſtinatione ante matrimonium, quando aliquid
eſſet relictum pro dote: nam talis mulier diceretur dotata an-
te ſequutum matrimonium, ſecundum Barto. in l. Titio cen-
tum. §. Titio genero. ff. de condi. & demon. & quia ſic ſe habet
communis vſus loquendi. Et iſtam vlt. deciſi. ſtatuti Senenſis
etiam tenet idem Pau. de Caſt. in rub. ff. ſolu. matrimo. in 1. col.
eandem deciſ. ſtatuti Senenſis tenet Pau. de Caſt. in l. ſi. propter
illum tex. ff. quando actio de pecu. eſt annal. quia adhuc põt di-
ci dos, licèt non propriè illa, quæ ſemel fuit dos quantum ad
hunc effectum, vt in ea habeat locum ſtatutum diſponens de
dote, quando ad eam poteſt congruè adaptari per illam l. Itẽ
quia quouſque ſtat in viduitate, cenſetur ſtare in priori matri-
monio. l. fi. C. de bon. mater. & quod ibi not. Bald. quòd iſtud
ſtatutum eſt inductum, vt conſulatur liberis, & non pro-
pter aliam cauſam, & ideo cùm vidua habeat liberos, meritò
ſtatutum ad eam extenditur. Adde, ꝙ opi. Nicol. de Matar. re-
probatam per Bal. & alios tenet dom. Franc. de Aret. in rub. ff.
ſolu. matrimo. in 1. & 2. col. vbi dicit, ꝙ licèt ſolu. matrimo. an-
tequam dos exigatur per vxo. duret nomen dotis. l. 1. in fin. &
l. etiam. ff. de fund. dota. tamen poſtquam dos fuit exacta, &
vnita cum relinquo patrimonio vxoris, non poteſt amplius di-
ci dos, ſicut hæreditas poſtquam ſemel fuerit appręhenſa per
hæredem, non dicitur amplius hæreditas, nec pro ea poteſt am
plius agi petitione hæreditatis, vt eſt glo. not. in l. 2. & ibi Bar. ff.
de fideicom. hæred. peti. ergo cùm ſtatutum vetet relinqui do-
tem, vel teſtari de dote in præiudicium filiorum, oportet, ꝙ
tempore quo relinquitur, illa ſit dos, quia qualitas adiuncta
verbo determinatur ſecundum tempus verbi. l. in delictis. §. ſi
damnum extraneus. ff. de noxa. & l. Titius, & ibi Barto. ff. de te-
ſta. militis, & plenius Bar. in l. ex facto. in prin. ff. de vulg. & pup.
adducitur etiam, ꝙ no. vult Bal. in l. 1. C. ſine cenſi. vel re. ꝙ poſt
quam res dotalis eſt reſtituta vxori, non habet locum priuile-
gium l. Iuliæ. de fund. dota. quia deſinit eſſe dos. ¶ *Teneas commu
nem opin. Bal.* & aliorum, quia etiam poſtquam dos fuit exacta,
remanet dos. l. ſi ſocius pro filia. in princip. ff. pro ſoc. hoc etiam
patet in Authen. ſed quamuis. C. de rei vxo. act. & quod vult
glo. & not. Cy. & Bal. in l. rem quam. C. de iure dot. ꝙ ſi pater
recuperauit dotem filiæ ſolu. matrimo. per mortem viri, non
poteſt eam alienare, etiam dato, ꝙ de alia quantitate poſſit
eam dotare, vt ibi per eum, & ſic adhuc remanet dos. Item cũ
ſtatutum. Mutinenſe ſupra relatum ſit factũ vt ſeruetur æqua-
litas inter filios vtriuſq; matrimonij, propriè tunc habet locũ
in dote reſtituta, prout propriè probant iura hic alleg. ꝑ Bar. &
ꝙ poſt ſolutum matrimonium dicatur dos, tenet Barto. in l. ſi
marito. §. 1. ff. ſolu. matr. vñ pro veritate conſidera, ꝙ aliquando
hæreditas nulli eſt per hr̃dem reſtituenda, & tunc poſtquã eſt
per hæredem appręhenſa, & commixta cum alijs eius bonis,
quia eſt effectum vnicum patrimonium. l. ſed ſi plures. §. filio.
ff. de vulg. & pupil. non dr̃ amplius hęreditas, vt per gl. in d. l. 2.
cum alijs concord. Aliqñ hæreditas venit alij reſtituen. puta ꝑ
fideicom. vniuerſale, & tunc quamuis ſit appræhenſa per hæ-
redem, tñ durat hæreditas. toto tit. ff. & C. ad Trebel. Sic etiam
in dote, quia ſi per mulierem non eſt alij reſtituenda poſtquã
fuerit per eam exacta, & cum alijs bonis admixta, deſinit eſſe
dos, ſed qñ eſt alij reſtituenda, vt in caſu iſto ex forma ſtatuti,
tunc etiam ſi ſit per patrem, vel mulierem exacta, tamen ſem-
per durat dos, & ita loquuntur tria iura alleg. per Bal. & ea, quæ
ſuperius addidi. & facit tex. in l. ſi cum dote. §. ſi poſt. ff. ſolu. ma
* trim. Tenendo iſtam partem, *quæ eſt communis, & vera*, non obſt.
iſta gl. & l. 1. ff. eo. quia rñde, ꝙ procedit qñ fit mentio ſolùm re
ſpectu viri, & mulieris, tunc bene requiritur, ꝙ matrimonium
durauerit vſq; ad mortem, vt ibi, ſed hic fit mentio matrimo-
nij non reſpectu viri, & vxoris, ſed reſpectu liberorum, qui li-
beri dicuntur, ẽt ſi prius ſit ſolu. matrimo. igitur, &c. ¶ Tu pro
opin. Nicol. de Mutina ꝑ communem conſidera fortiter face
c re, nam ratio iſtius ſtatuti fuit, ne mulier [c] inducatur per ſm
maritum ad relinquendum filijs ſuis ex ſecundo matrimonio,
quia pariter tenetur relinquere vtriſq;. Iſta ratio ceſſat, quan-
do mortuus eſt maritus, & mulier dotem ſuam recuperauit.
Nec dicas, ꝙ ratio fuerit, ne ſeducatur à filijs ſecundi matrimo
nij, quia veriſimiliter, & à communiter accidentibus erunt tũc
minores: ſed ratio ſuſpicionis ſtatuti fuit, ne ſeducatur ab ipſo
ſecundo marito, quæ ſuſpicio ceſſat eo mortuo, & dote iam
per vxo. exacta. Ad id facit arguendo de peculio ad dotem, vt
arguit glo. in l. quod debetur. ff. de pecu. vnde ſuccedit deciſio
tex. in l. fi. ad fi. C. de inoffi. teſt. ꝙ priuilegium conceſſum pecu
lio non durat, licèt durent bona, ſed non cum iſta qualitate pe
culij. Tamen per hoc non recedas à communi, & hæc dicta
ſint ad excitan. ingenia audientium. ¶ Gl. in verbo naturalis, di-
uiditur in 2. partes. In prima timore taciti cõtrarij exponit text.
In ſecunda per viam fallentiæ remouet aliud ꝑrium. Sc̃da ibi,
ſed hoc fallit. ¶ In prima ergo parte, quia tex. dicit legitima, vel
d naturalis: de natura alternatiuę eſt, [d] vt cadat inter diuerſa, ꝙ
non eſt hic, quia legitima, & naturalis ſucceſſio non ſunt diuer
ſæ, quia ẽt legitima ſucceſſio defertur iure naturali. l. ſcripto. in
fi. ff. vnde liberi. ideo vt illa alternatiua bene ſtet, intel igit gl. ꝙ
legitima ſucceſ. ſit patris, naturalis ſit matris. Dic melius, ltĩma
intelligitur, qñ de iure ciuili defertur, vt declarauí in l. vnica. ſ̃.
qñ non peten. par. naturalis illa, quæ defertur de iure prætorio,
conſiderante naturalitatem ſanguinis ſolã, ideo tex. voluit dice
re, ꝙ quando deficit oĩs ſucceſſio tam de iure ciuili quàm præ-
torio, tunc maritus, & vxor adinuicem ſuccedunt. ¶ In 2. par-
te adde, ꝙ idem tenet gl. in l. 1. ff. eo ſequuntur Iac. But. & Bart.
hic. ꝑriũ, & melius tenet gl. in l. 1. C. ſi libera. Impe. ſoc. ſine hæ-
red. deceſ. lib. 10. & ibi Io. de Pla. *ſequuntur Pet. & Cy. & Ray. &
omnes Mod.* ꝙ vxor prę̃feratur illi ſocio pp maiorẽ ſocietatẽ, &
ꝑ alia de quib. hic per eos. ¶ Glo. in verbo excluſo, diuidit in 2.
10 partes. ¶ In 1. gl. addit alias perſonas, † quæ excludunt fiſcum [e]
e vltra vxorem, de quo habes gl. pleniorẽ in l. 1. de bon. vacan.
lib. 10. Adde tex. in l. ſi quis filio exhęredato. §. eius. ff. de iniuſto
rup. per quem no. ibi Bar. arg. ꝙ ſi moriatur aliquis artifex ſine
alijs hæredib. ꝙ collegium illius artis ſuccedit, fiſco excluſo, &
idem Bar. in l. 1. C. de hær. decu. not. ex illo tex. ꝙ ſi decedat ali-
quis ex conſiliarijs ſine hærede, ꝙ vniuerſitas ſuccedit, excluſo
f fiſco. Lĩtat [f] tñ ſingulariter Bald. in l. 1. §. fi. C. de ꝓſti. pecu. vbi di-
cit, ꝙ

ADDITIONES.

a ¶ Bal. His tribus iurib. Bal. reſpondet, primò ad l. fi. ꝙ facit in oppoſitum. ſe-
cundò ad l. ſi ſocius, ꝙ ibi loquitur propter ſpem ſecundi matrimonij, pro
quo conſeruatur, & in quo datam dotem defert ad primum. terrio ad l. filiæ
dotem, reſpon. ꝙ non aperit an matrimonium eſſet ſolutum, aut non. PVRP.

b ¶ Statutum Statutum, quòd mulier non poſſit teſtari in præiudicium filiorũ
etiam pro anima, in quo vltimo credo non valere. Bart. in repe. l. 1. in 5. q. 1.
prin. ſ̃. de ſacroſan. eccle. PVRVV.

c ¶ Mulier. Adde, quod imò ex quo mater tranſiuit ad ſecunda vota, eſt orta
mala ſuſpicio in eam. l. lex quæ tutores. §. ſeruis. de adminiſt. tut. ergo ſemper
præſumitur in eam. regula ſemel malus. de reg. iur. in 6. Secundo, quia ex quo
filij ex ſecundo ſunt minores, eos magis diligit, quia per eos magis memoria
conſeruatur, l. liberorum. ff. de verb. ſign. PVRPV.

d ¶ Alternatiuæ eſt. Adde l. ſeruus meus ff. man. l. ſi cùm dotem. ff. ſolu matrim. l.
verbum. ff. de verb. ſigni. l. 1. C. vbi de crim. agi op.

e ¶ Fiſcum. Adde, ꝙ defuncto in clericatu fiſcus temporalis non ſuccedit. Rot.
quam refert Dec. in c. ſi iudex laicus. §. fi. de ſent. excomm. PVRPV.

f ¶ Limitat. Facit. l. age cum Geminiano, & quod ibi plenè Iaſ. in 2. not. ſupra
de tranſa. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

cit, ꝙ ſi decedat mercator ſine hærede, ꝙ ſuccedit collegium illius mercantiæ excluſo fiſco, verum eſt in bonis ſuis in illo loco, & non in alijs, per tex. opti. in arg. iuncta gl. in l. diuus. ff. de iure fiſci. Item deficientib. alijs tutor ſuccedit pupillo excluſo fiſco, gl. eſt ſing. in l. quo tutela. ff. de reg. iur. quæ gl. non reperitur alibi, ſecundum Dyn. ibi, & Alb. hic, & illam gloſſ. ſequitur Bal. hic, & in d. l. ſi quis filio exhæredato. §. eius. & l. cùm in eo. in fi. ff. de pact. & no. in l. fi. in 5. col. ſ. vnde legi. & in l. ſi qua. C. ad Orfi. Tamen illam gl. latè reꝑhendit Bart. in d. l. quo tutela, & idem Bar. in l. nutritoribus. vbi per alios omnes videas. C. cõmunia de ſucceſ. & Ang. & Ludo. Roma. hic. ¶ In ſecunda parte glo. ibi, ergo not. glo. per viam notabilis colligit tres caſus, in quibus maritus ſuccedit vxori, & ècontra. Caue tamen dum iſta glo. vult, ꝙ perſonæ poſitæ in titu. ſ. de hæred. decu. quamuis vincant fiſcum, tamen vxorem non excludunt. licèt glo. in l. 1. ff. eo. contrariũ teneat. Tene gl. hic per tex. in l. ſi quis presby
1 1 ter. ſ. de Epiſcopis, & clericis, *& tenent Bar. & omnes hic.* ¶ † Extra gloſſ. inquantum Barto. & alij hic inducunt iſtum tex. ad ſta
a tuta requirentia conſenſum [a] propinquorum in contractibus virorum, vel mulierum, vt ſ. retuli, non omitto, ꝙ Iaco. Butr. hic dicit, & eſt ſolennis deciſio, ꝙ ſtante ſtatuto prædicto non ſufficeret interuenire conſenſum quorumcunque propinquorum, ſed oportet, ꝙ proximiores propinqui conſentirent, quia cùm ad eos ſpectet ſucceſſio de iure, fidelius ſe habebunt in ꝑſtando conſenſum, quàm cæteri remotiores. Subdit tamen, ꝙ iſtud non ſeruatur de vſu, quia ſufficit conſenſus quorumcunque propinquorum. Iſtam deciſionem de verbo ad verbum ſimiliter cum atteſtatione contrariæ conſuetudinis refert, & ſequitur Salyc. hic, & in l. viduæ. C. de nup. idem no. tenet Bal. in l. fin. infra de verb. ſignifi. cum alijs concord. quas ponit dom. Alex. in l. fin. in fi. C. de teſt. milita. vbi etiam Saly. idem repetit. Tu pondera, ꝙ Bar. expreſsè vult contrarium, ꝙ etiam de iure non requiratur conſenſus propinquorum, qui magis proximi ſunt, niſi ſtatutum expreſsè requirat, in l. tranſactionem. C. de tranſactio, & quia ibi ordinariè tetigi de hoc, ad ibi dicta me remitto.

ADDITIO.

¶ Conſenſum. Adde Iaſ. in l. ſi. col. fi. ſ. de verb. ſignifi. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Mulier, quæ eſt ſine dote, ſuccedit marito in certam partem ſecundum tenorem huius Auth. ſecus ſi dotem habeat. Quid in nouerca. nu. 2. Quid ſi dos ſit parua. 3.*
4 *Lex vel ſtatutum loquens de dote, intelligitur de dote congrua.*
5 *Dotans Eccleſiam, vel altare dote parua, an efficiatur eius patronus.*
6 *Diſpoſitio huius Auth. an habeat locum ſi matrimonium ſit ſine dote, maritus prædefunctus locuples, vxor ſuperſtes nil habeat, ſed eius pater ſit diues, & nu. 7.*
8 *Filia poteſt petere ſe dotari à patre, licèt nupta ſine dote.*
9 *Pater non poteſt dici inops, quando habet filios diuites, & ad ipſum ſpectat vſusfructus omn. bon. filiorum, tamen habet quartam ex diſpoſitione huius Auth.*
10 *Dos licèt non poſſit eſſe ſine matrimonio, matrimonium tamen bene poteſt eſſe ſine dote.*
11 *Maritus, & vxor ſuccedunt ſibi inuicem de iure ciuili vno caſu, & ex hoc ſequitur effectus, quia perpetuò admittentur.*
12 *Mulier quando intelligatur, omnia bona ſua dediſſe in dotem.*
13 *Liberi prioris matrimonij non impediunt diſpoſitionem legalem, ſeu illud, quod à lege defertur.*
14 *Statuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi.*
15 *Argumentum licèt ſit bonum de pacto ad ſtatutum affirmatiuè, ſecus tamen negatiuè.*
16 *Statutum vtens dictione præciſa, & taxatiua, ea non obſtan. interpretatur, ne fiat derogatio.*
17 *Authen. præterea. C. vnde vir, & vxor. loquitur nedum ab inteſtato, ſed etiam condito teſtamento.*
18 *Legatum computatur in quartam, quæ debetur ex diſpoſitione huius Auth.*
19 *Liberalis nemo exiſtit in neceſſitate.*
20 *Debitor neceſſarius relinquens aliquid creditori ſuo in teſtamento, cenſetur relinquere in compenſationem debiti.*
21 *Quid de donatione facta inter viuos, & nu. 22. & 23. 24. 25.*
26 *Maritus ſi ex forma ſtatuti debet lucrari certam partem dotis, vxor vero aliquid ei leget in teſtamento, tale legatum quamuis ſimpliciter, computatur in lucro talis ſtatuti.*
27 *Pauper quis dicatur.*
28 *Extenſio an ſit licita in correctorijs ex maioritate rationis.*

AVTHENTICA.

a PRæterea. Iſta Auth. [a] eſt ſubtilis, pulchra, & vtilis, in qua additur caſus limitans. l. 1. ſ. eo. nam ibi maritus, & vxor non ſuccedunt niſi vlt. loco deficientib. omnib. alijs ſucceſſorib. hic ponitur caſus, in quo inuicem ſuccedunt, etiam extantib. liberis, qñ tria cõcurrunt, de quib. in text. quem diuide in 3. partes. In prima ponitur deciſio. In ſecunda limitatio. In tertia rñdetur incidenti quæſtioni. Secunda ibi, vt tamen eiuſdem. Tertia eſt ibi, & imputabitur. Nec breuius poteſt ſumma ri. In primis pondera tex. ibi, *ſi matrimonium ſit abſq; dote*, pro cu ius intelligentia ante oĩa inquirendum eſt, quare tex. requirat,
1 ꝙ ad hoc vt habeat locũ hæc † Auth. requiratur, ꝙ matrimonium ſit ſine dote. Rñdent Pau. de Caſt. Ludo. Roma. & dom. Alex. hic, ꝙ ratio eſt, quia ſi matrimonium eſſet cum dote, & præmoriatur maritus, vxor rehabebit dotem ſuam, & ſic non poterit dici laborare inopia, vt præſupponitur in text. Econtra autem ſi præmoriatur vxor, filij habebunt dotem, ſed vſusfru. in totum ſpectabit ad patrem. l. 1. & toto tit. C. de bon. mater. ideo cùm pater habeat vſumfr. non poterit etiam tunc dici laborare inopia. Hinc eſt, ꝙ ſi nulli extarent liberi, & mulier fuiſſet dotata, & maritus ex forma ſtatuti, vel ex pacto non lucraretur dotem, ſed deberet reſtitui alteri, tũc haberet locum iſta Auth. dato ꝙ mulier fuiſſet dotata. gl. eſt ſing. in l. licèt. in gl. 1. iuncto tex. C. de iur. dot. quam ad hoc ibi no. Cy. Bal. & Saly. & Alb. & omnes Mod. hic qui dicunt illam gl. non eſſe alibi in iure. & dicit Sal. hic, in 3. q. ꝙ illa gl. eſt tenenda menti, quia non reperitur alibi in iure. idem tenet Pau. de Caſt. in l. 2. in prin. ff.
* ſolu. matrim. *Et ita tranſeunt* omnes vſq; ad prẽſentia tpa. Et ex iſtis tu intelligis, quare cum myſterio requirat tex. ꝙ matrimonium ſit ſine dote. Sed ego in hoc vehementer dubito, nec huius vnquam vidi rñſum, nam pone, ꝙ mulier nullam dotem dedit marito, eo quia maritus non curauit de dote, ſed eam accepit ex ſola affectione, vt expreſsè dicit tex. in §. quia verò legem. in Auth. vt liceat matri, & auiæ, vnde ſumitur iſta Auth. deinde pone, ꝙ iſta mulier locuples decedit, non eſt dubium, ꝙ filij ſuccedunt matri. Item ꝙ pater habebit vſumfru. in iſtis bonis. l. 1. & per totum tit. ſ. de bon. mater. ſic tunc non labora-
b bit inopia, ergo tunc non deberet habere quartam, [b] cuius ſ-rium decidit text. hic: & ſic non video, quid referat, an mulier locuples dederit dotem, vel non, quia vtroq; caſu filij eius ſuccedunt, & vtroq; caſu pater habet vſumfru. cùm iſta ſint bona aduentitia: & tñ in primo caſu, qñ dedit dotem, in qua filij ſuccedunt, & pater habet vſumfru. volunt præfati Docto. ꝙ non habeat locum iſta Auth. ſed qñ non dedit, habeat locum, & tñ iſto ſecundo caſu pariter filij ſuccedunt in hæreditate matris, & pater pariformiter habet vſumfr. & ſic non poteſt dici laborare inopia. Non vidi vnq̃ nec video, qũo huic difficultati rñderi poſſit. Conſidera, ſi poteſt dici, ꝙ qñ matrimonium eſt cũ dote, & præmoritur vxor, ideo non habet locum iſta Auth. qa dato ẽt quod patri non deberetur vſusfr. tñ non poteſt dici laborare inopia, ex quo non poteſt maritus exigi in dote niſi deducto ne egeat. l. maritum. ff. ſolu. matrimo. ſecus quando matrimonium eſt ſine dote, & ſunt filij alterius matrimonij. Vel
c poteſt [c] teneri, vt ceſſet difficultas, quòd iſta Authen. ſolùm ꝓcedat, quando maritus præmoritur, & ſupereſt vxor, quo caſu res eſt clara, quia ſi habet dotem, non poteſt dici laborare inopia, ſed non procedit ècontra, prout ſonat text. in §. quoniam verò. in Authen. de exhiben. & introduc. reis, vnde ſumitur iſta Auth. licèt gl. 1. hic, & in §. quia verò legem. in Auth. vt lic. matri, & auiæ. teneat, quòd vtroq; caſu procedit iſta Authen. aliàs nimium reſtringeret, & obſtaret natura correlationis, contra l. fin. C. de indi. vid. toll. licèt ad hoc vltimum pateat reſponſum ex diuerſitate rationis. Sed quòd iſta Authen. habeat locum in vtroque, dicit clarè tex. in §. quoniam verò. in fin. in Authen. de exhiben. reis. vnde ſumitur iſta Auth. ¶ Inuenio etiam, quòd Ang. hic in lect. Florentina apoſtillando iſtum text. dicit, quòd iſte text. cum myſterio loquitur, quando ſuperſunt filij alterius matrimonij, ſed non iſtius: nam ſecundum Ange. ſi ſupereſſent filij eiuſdem matrimonij, tenerentur alere patrem, vel matrem. l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. ff. de lib. agno. ideo parens non poſſet tunc dici laborare inopia, ſed iſte text.

loquitur

ADDITIONES.

a ¶ Iſta auth. Adde pulchrè Soc. conſi. 108. PVRPV.
b ¶ Quartam. Vide quæſtionem de marito volente fraudare hanc quartam per Corn. lib. 1. conſ. 178. in hac &c. per totum. Amplia etiam ſi poſt mortem viri vxor diues efficiatur. nouiter Decius conſ. 204. PVRPV.
c ¶ Vel poteſt. Ampliatio Auth. gl. 1. facit, quia vxor ita tenetur alere maritum inopem, ſicut maritus vxorem. Alex. in l. ſi cùm dotem. §. finautem in ſeuiſſimo. 3. not. ff. ſolu. matrimo. PVRPV.

Source : BIU Cujas

loquitur in filijs alterius matrimonij, & ſic in priuignis, quo caſu priuigni non tenentur alere nouercam, & ſi non eſſet prouiſio iſtius Auth. nouerca laboraret inopia. Sed grauiter errat Ange. & admirat Fulg. & Lud. Ro. hic, qa dicit expreſsè ℈ tex. noſtrum ibi, *cum liberis communib. alterius ue matrimonij*, niſi ſortè vt dicit Raph. Ang. non habuit illud, liberis communib. in libro ſuo, ℔ non eſt credēdum, cùm ēt ſit in Auth. vnde ſumit.

¶† Prēterea in nouerca poſſet attentari (ſed non firmo) ℔ cùm in vita mariti laboraret inopia, & ſic maritus eam teneretur alere l. ſi cùm dotem. §. ſinautem in ſæuiſſimo. ff. ſolu. matrim. ℔ etiam priuigni hęredes mariti ex pietatis officio eam alere debeant. per l. ſi quis à liberis. §. item reſcriptum eſt. ff. de libe. agno. non pono tñ pro conſtanti, & circa iſtam difficultatem, quæ ſemper me turbauit, relinquo vos cogitantes. ¶† Adde ēt, ℔ illud, ℔ dicitur hic, qñ matrimonium eſt ſine dote, procedit etiam in dote patua, [a] quia parum, & nihil ęquiparātur l. q̄uis. ff. de condi. & demonſt. vt latè per Bal. hic ad fi. in vlt. q. per aliqua ſimilia. Idem tenet Bal. hic, qui dicit hoc apertius probari in §. qñ verò. in ver. ſi verò quaſdam [b] gl. forſan habeat à ℈rio ſenſu. in Auth. de exhib. reis. Idem tenet Ludou. Roma. in l. diuortio. in prin. ff. ſolu. matrimo. Item Pau. de Caſt. Ludo. Rom. & Alex. hic, & Pau. de Caſt. in d. l. diuortio. in prin. Facit ℔ vult Bal. in ſimili. in Auth. ſed iam neceſſe. C. de don. ante nup. ℔ licèt debitor poſſit iurari ſuſpectus, fallit tñ in debito paruo. ¶ Facit tex. in c. terrulas. 12. q. 3. Item vide, ℔ decidit Bal. in l. eā quā. ℸ. de fideicom. in 7. col. in prin. in ver. conſueuit quæri. ¶† Tertiò pro iſta parte vltra alios facit, quia lex, vel ſtatutum loquēs de dote ſimpliciter, intelligitur de dote congrua: ſecus ſi ſtatutum dicat, ℔ mulier ſit contenta dote data, quia intelligitur ēt de incongrua, *ſm* Bal. in l. fi. in 2. col. C. de dot. promiſ. & nuda pol. idem Bar. in Auth. res quæ. in pen. col. C. communia de leg. ¶† Quartò facit in ſimili. nam licèt per dotationem Eccleſiæ [c] vel altaris acquirat̄ ius patron. vt eſt gl. in c. pię mentis. 16. q. 7. & 63. diſt. in ſumma. Inno. & Cano. in rub. extra de iure patr. tñ ille, qui dat modicam dotem Eccleſiæ, vel altari, non per hoc efficitur patronus. gl. eſt no. in c. quicunq;. el 2. 16. q. 7. quam pro ſingulari alleg. d. Abb. in conſ. 106. in 2. vol. inci. caſus ſuper quo conſilium de iure poſtulatur. in 2. col. Item iſtud vltimum vltra adducta per alios hic potes comprobare ꝑ multa pulchra ſimilia, quæ recollegi in l. ſciēdum. in prin. ſuper 4. q. gl. magnę, ff. qui ſatiſd. cog. quę habeantur hic pro repetitis. In ℈rium tñ facit ℔ no. Bal. in c. ſi proponente. arg. illius text. de reſcrip. ℔ mulier dī dotata etiam ſi ſit dotata in vno nummo, & ſtatutum excludens mulierem dotatam, excludit eam, præſertim ſi ſtatutum fauet teſtō paterno. arg. gl. ſing. in l. ſi quis priore. ff. ad Treb. *ſm* eum. ¶† Quid autem eſſet ſi mr̄imonium eſſet ſine dote, [d] maritus prædefunctus locuples, vxor ſuperſtes nil habet, ſed eius pater eſt diues, nunquid ꝓcederet diſpoſitio huius Auth? Eſt noua q. quam tangit Raph. Cum. in l. in ſuis. per illū tex. ff. de lib. & poſth. in vtraq; lect. vbi dicit, ℔ licèt viderit fuiſſe conſultum per quendam Doct. ℔ ſic, ipſe tñ determinat ℈rium, ℔ tunc non haberet locum iſta Auth. qñ pater vxoris eſt diues: mouetur per illud, ℔ vult gl. hic, & Bart. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſolu. matr. vbi tenet, ℔ an vxor ſuperſtes ſit pauper, ſtatur opinioni vulgi, nemo autem reputabit filiam pauperem, qñ pater eſt diues. Idem tenet d. Alex. hic, per gl. in l. 2. C. qui ęta. vel profe. ſe excu. lib. 10. de qua gl. multa dixi in d. l. ſciendum. in prin. mouetur ēt do. Alex. quia in iſto caſu inopię filiæ debet potius ſuccurri per patrem, & in bonis patris, q̄ mariti prædefuncti, per ea quæ dicunt Dy. & Bar. in l. quemadmodum. ff. de libe. agno. † Adde, ℔ idem ℔. ſ. conſuluit idem Raph. Cuma. in conſ. 206. inci. duo ſtatres habent bona cōia, quia ſi pater mulieris diues eſt, non pōt dici filia inopia laborare, cùm filij reputentur quodammodo dñi viuo patre. d. l. in ſuis. per quam dicit Alb. de Roſa. ſe de conſilio aliorum peritorium Bergomi conſuluiſſe, ℔ filius, cuius pater habebat in bonis pluſquā trecenta, poſſet eligi ad officium, ad ℔ nullus poteſt eligi ex forma ſtatuti, niſi habeat in bonis trecenta, & quia filius Regis dicitur, &c. 23. q. 1. c. fi. Subdit Raph. ℔ iſtud ꝓcedit non ſolùm, qñ pater diues viuit, ſed ēt ſi eſſet mortuus, cū filia debeat ſuccedere ſaltem in legitima de iure cōi, vel ex forma ſtatutorū, cùm non dicatur inopia laborare, quæ ex bonis patris tñ hēt, ℔ ſufficit ad victum, & veſtitum congruum, ꝓut dicit Bal. hic in fi. Mouetur ēt, † quia filia pōt petere ſe dotari à patre quantuncunq; ſit nupta ſine dote, prout tenet gl. *communiter approbata* in l. obligamur. §. 1. ff. de act. & obli. & licèt Bart. ibi eam reprobet, tñ eam ſequuntur Bal. & Ang. in Auth. res quæ. C. com. de leg. & in l. 1. ff. ſolu. mat. & quamuis maritus eam non petat, qui illam gratis accepit, poteſt tñ filia implorare of. iud. vt à patre cōgruè dotetur, & ſic ceſſabit bñficium iſtius Auth. ¶ Subdit etiam Raph. ℔ ad excludendum beneficium huius Auth. eſt aliud remedium, ℔ vxor faciat ab alio dotē ſibi conſtitui, vel ℔ maritus in inſtrō confiteatur ſe dotem recepiſſe, vt ibi per eum. Idem quod Raph. Cum. tenet ſimpliciter Corn. hic, in antepenul. col. dicens, ℔ vidit nonnullos Mod. & legendo, & conſulendo ſequi dictum Raph. Cum. & ſic habes limitationē ad hanc Auth. vt non procedat, qñ vxor inops ſuperſtes haberet patrem diuitem, à quo debent alimenta filiæ præſtari. ¶ Cō ſidera, an iſta limitatio ſit vera, & an confundatur per hunc tex. vbi ſi præmoriatur vxor locuples, vel ècontra, filij, qui ſuccedunt, & ſunt diuites, tenentur alere patrem, vel matrem, vt ſ. declaraui: & tamen quamuis pater debeat habere alimenta à filijs, nihilominus dī laborare inopia, & ꝓcedit iſta Auth. Imò plus nedum ſi pater debeat habere alimenta, imò qñ habet integrum vſumfr. in bonis aduentitijs hęreditatis maternæ filiorum, adhuc tñ habet locum hæc Auth. vt ſ. declaraui, vnde ego exiſtimo quantum ad hanc Auth. ℈ Bal. & Raph. Cuma. & etiam ℈ Sal. hic in 7. q. qui dicit, ℔ ratio huius Auth. eſt, ne ſuperſtes, & ſic infelix coniunx cogatur mendicare, ℔ per hoc ℔ ſuperſtes debeat habere aliunde alimenta, non diceretur per hoc deſinere inopia laborare. † Item nō dī pater laborare inopia, [f] qñ habet filios diuites, & ad eum ſpectat vſusfru. omn. ipſorum bono. & tamen habet quartam ex diſpoſitione huius Auth. ergo ſimiliter ècontra, qñ vxor habet patrem diuitem, & iſte caſus eſt fortior, ℔ patet, quia filia viuo patre nihil poteſt petere, imò debet habere alimenta ſolùm, & non legitimam, nec aliquem vſumfr. ſed pāter viuo filio in poteſtate debet habere vſumfr. omn. bon. Tamen pro Raph. magis facit, quia filia debet habere dotem, ℔ non eſt in patre, vt ſ. dixi. Et pro iſta limitatione adde tex. in §. fin. in Auth. de exhib. reis ibi, nam ſi aliunde forſan habeat, &c. & ſubdit, non erit iuſtum grauare filios per ſucceſſionem, niſi dicas, ℔ ibi habebat in actu, hic ſolùm in potentia. Illud etiam ego credo, & pono pro conſtanti, ℔ deciſio iſtius Authen. non ſit facta propter alimenta tñ, nec conſideratione alimentorum, quia vt ſ. demonſtraui, dato, ℔ ſuperſtes poſſet aliunde alimenta conſequi, non per hoc deſinit inopia laborare, quin conſequatur quartam, de qua in hoc tex. Vnde ego puto, ℔ iſta Auth. proceſſerit non ꝓpter ſola alimenta, ſed in recompenſationem matrimonij prætériti, ꝓpter quem honorem matrimonialem iſta Auth. ſtatuit, ℔ ſuperſtes pauper deberet habere quartam partem bonorum coniugis prædefuncti, quia valdè abſurdum videbatur, ℔ prædefunctus fuiſſet diues, & ſuperſtes pauper, etiam ſi haberet alimenta. Quod etiam confirmatur, quia alimenta haberet neceſſe conſequi per manus hæredum: iſtam autem quartam ꝓprio iure habebit. Et circa hoc oportet ſubtiliter inſtare, quia eſt valde neceſſarium pro intellectu huius text. & adde hic, ℔ ſtatim. ℸ. ſequitur. ¶ Limita tñ iſtam Auth. non procedere in bonis feudalib. ꝑ iura, quæ. ſ. alleg. in l. 1. ſ. in 2. fallentia, per quæ iura dicit Lud. Rom. hic ſe ℈ plures cōſuluiſſe, & ſequitur ſimpliciter d. Alex. hic in fi. † Secundò not. ex iſto text. ℔ licèt dos non poſſit eſſe ſine matrimonio. l. fi. ſ. de don. ante nupt. & in l. 3. ff. de iure dot. tñ bene poteſt eſſe matrimonium ſine dote, [g] vt hic, & in corpore vnde ſumitur, determinat tamen no. Bald. in c. iurauit. in 2. col. de proba. ℔ ſi aliquis iurauit accipere aliquam in vxorem nulla facta commemoratione doris, quòd tamen non tenetur eam accipere in vxorem, niſi ſibi det dotem ſecundum facultates, & conditiones ipſius mulieris. iuxta glo. in l. obligamur. §. lege. ff. de actio. & oblig. & quia dos eſt quid connexum matrimonio. l. quod ſeruus. ff. de condi. cauſ. dat. vt ibi plenius per eum. ¶† Tertio [h] not. ex iſto tex. caſum, in quo maritus, & vxor de iure ciuili adinuicem ſuccedunt, & ſic effectus erit, quia perpetuò admittentur, ita no. Bal. hic in 2. col. & reputat no. dignum, & plenius Bal. in l. fin. in 6. col. ſ. vñ legi. *ſequuntur Saly. Pau. de Caſt. & omnes Mod. hic*, & Ludo. Rom. in

ADDITIONES.

a ¶ In dote parua. Adde Ludo. Roma. in l. diuortio. in prin. ff. ſolu. matrimo.

b ¶ Quaſdam. Sed iſte tex. nihil facit, quia intelligitur de viro inope ſuccedente vxori diuiti, vt ibi dicit gl. PVRPV.

c ¶ Per dotationem eccleſiæ. Adde Ant. de Butr. in rub. de iud. Doct. in c. quanto. eod. tit. Barba. in cap. quæſitum. in 4. col. de rerum permu.

d ¶ Eſſet ſine dote. Adde Raph. Cum. in l. fi. in. fin. C. de impub. & alijs ſubſti. idē in l. 2. de leg. hære. idem in l. diximus. in §. 1. ff. de excu. tuto. ¶ Adde Fely. in cap. 1. in 1. not. de magiſtra.

e ¶ Subdit. Cautela contra hanc Auth. quam reproba per dicta ſupra in argu. de dote minima, & per l. in fundo. ff. de rei vend. & per l. ſi forte. ℸ. de caſtren. pecu. PVRPV.

f ¶ Laborare inopia. Adde in quo differunt pauper, & inops, vide Pau. de Caſt. in l. id, quod pauperib. C. de Epiſc. & cler. & per Arch. in c. quo iure. 8. diſt.

g ¶ Matrimonium ſine dote. Adde c. noſtrates. 30. q. gl. in c. & ſi neceſſe. de don. inter vir. & vxor. Inno. in c. per venerabilem. eo. tit. Io. And. in regula acceſſorium. de reg. iur. lib. 6. in merc.

h ¶ Tertio. Adde Iaſ. & Alex. in l. 1. 1. not. ſupra eo. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſa l.diuortio.in prin.ff.ſolu.matrimo. & Nicol.de Vbal.de Peruſ.in tract.de ſucceſ.ab inteſt.in 2.col.Tamen ſecundum Pau. de Caſt.& d.Alex.hic,etiam iſto caſu poſſet venire de iure prętorio intra centum dies per bon.poſſ.Sed dubium eſt, quæ ſit iſta bon.poſ. cùm nulla extraordinaria ab inteſt. hic competere videatur,nec ſeptima extraordinaria, cùm de bon. poſ. non fiat expreſſa mentio in text.vt declaraui in l.fi.ſ.vnde leg.Vnde d.Fran.de Aret.hic dicit,quòd ſicut bon.poſſ.ſecundum tabu. inuenta à prætore, vbi eſt conditum teſtamentum in ſcriptis, tamen extenditur ex identitate rationis ad teſtamentum nuncupatiuum.l.2.ſ.de bon.poſſ.ſecundum tab.& l. 1.ſ. de bono. poſ.contratab.lib.ita bon.poſ.vnde vir, & vxor delata à prætore extenditur ad caſum , in quo defertur vxori noua ſucceſſio de iure ciuili,cùm ſit eadem ratio.Tu dic,quòd imò competit bon.poſ,vnde legitimi,l.2.§.fin.& l.3,ff.vnde legitimi,& ſic non eſt opus extendere iſtam vnde vir , & vxor. quæ ratio ceſſat in iuribus alleg per dom.Fran. cùm ibi non poſſet prouideri alio remedio iuris prætorij abſque extenſione ; ideo in illis legibus neceſſaria fuit extenſio.Et ꝙ competat iſto caſu bon. poſ. vn-
a de legitimi,tenent etiam Pau.de Caſt.& Alex.hic.¶Item [a] adde his,quæ dixi in præcedenti notabili,quòd facultas percipiẽdi alimenta in caſu huius Authen. non excludit quartam , de qua in hoc text.quæ debetur ob reuerentiam prioris matrimonij:quod vltra ſuperius adducta oſtenditur aliter ex hoc text. nam ſi alimenta excluderent quartam huius legis,ſequeretur, ꝙ ſi coniunx præcedens , qui erat valde locuples , feciſſet amplum legatum ſuperſtiti,quod tamen eſſet intra quartam , cũ ex tali legato poſſit alimenta percipere,ſequeretur, quòd non poſſet reſiduum petere vſque ad quartam,cùm illud legatum ſufficeret pro alimentis:& tamen iſtud eſt contra hunc tex. ergo in eo non eſt habenda conſideratio facultatis alimentorũ
12 percipiendorum.¶†† Quartò [b] principaliter iſtum tex.pulchrè
b ponderat Pau.de Caſt.contra gl quæ reputatur ſingu.in l.mulier bona.ff.de iur.dot.quæ vult , ꝙ ſi mulier habens magnum patrimonium ſimpliciter nubat , intelligatur omnia bona dediſſe in dotem. & alleg.Ariſt.in Topicis,nam ſecundum Paul. de Caſt.illa gl. eſt contra iſtum tex. vbi mulier erat valde diues , & tamen non intelligitur omnia bona dediſſe in dotem, cùm text. dicat , ꝙ matrimonium erat ſine dote.Puto , ꝙ iſte tex.nihil concludenter probet contra illam glo. quę loquitur, quando mulier ſimpliciter matrimonium cõtrahit.ſed in hoc tex.fuit expreſsè actum , quòd matrimonium eſſet ſine dote, quia vt dicit text.in §.quia verò legem. in Auth. vt liceàt matri,& auiæ,vnde ſumitur hæc Authen.contractum fuit matrimonium ex ſola affectione,& propterea actum fuit,vt dos nõ conſtitueretur,prout etiam declarat Ang hic.ſecundò quia poteſt eſſe, ꝙ in hoc text.tempore contracti matrimonij mulier non habebat iſtas facultates, ſed poſtea cõtracto matrimonio ſibi prouenerunt ex ſucceſſione,vel aliter,ita ꝙ iſte tex.nil concludenter probat.Bene verum eſt ꝙ gloſſ. in d.l. mulier bona,
c *communiter damnatur*,& eam reprehendit Bart. in quæſtione diſputata per eum , quæ incipit , mulier habens amplum patrimonium,& in l.mulier bona.ff.de iur.dot. & in l. pen. §. vxor, vbi alij Mod.ff.ſolu.matrimo.& Bal.in l.fin.in vlt. colum.C.de ſent.quæ pro eo , quod intereſt.& in Auth. res quæ.in 2. colu. C.com.de leg.& in c.1.an mar.ſucceſ. vxo. in benefi. Ange.& Imo.in l.1.ff.ſolu.matrimo.Ang.de Are. in §.fuerat.Inſtitut.de
13 act.¶†† Quintò principaliter pondera tex. ibi,*alteriusúe matrimonij*,ſecundum Bald.hic in 3.colum. hic eſſe text. valde menti tenendum ſecundum eum , ꝙ liberi prioris matrimonij non impediunt diſpoſitionem legalem, ſeu illud , quod à l. defertur,& per hoc infert , quòd licèt mulier habens filios ex priori matrimonio non poſſit dare bona in dotem ſecundo marito, cum pacto expreſſo , ꝙ maritus talia bona poſt eius mortem lucretur,imò non obſt. pacto maritus non poteſt plus conſequi quàm aliquis filiorum,qui minus habeat, text. eſt not. in l. hac edictali.in prin.C.de ſecun.nup. tamen ſi adeſſet ſtatutum in ciuitate , ꝙ mortua vxore maritus lucretur dimidiam partem dotis , certè liberi ex priore matrimonio non impedirent tale lucrum delatum à ſtatuto , nec poſſent filij prioris matrimonij dicere, ꝙ dos debet diuidi inter filios,& vitricum , & ꝙ vitricus non poteſt plus habere,quàm habeat aliquis filiorum qui minus habet , quia quamuis vxor iſtud per pactum facere non poſſit,d.l.hac edictali, tamen ſecus eſt per l. vel ſtatutum. Tamen Bald. hoc non firmat,imò arguit ad oppo. vt hic per eum.Tu aduerte, ꝙ tex.iſte nihil probat pro ſententia Bal.quia ſi bene conſideras in iſto text. nunquam vitricus habuit plus, quàm aliquis filiorum prioris matrimonij,cùm tex.dicat, ꝙ ſi ſunt tres liberi aut pauciores, cõiunx ſuperſtes habet quartam. Si autem filij ſunt plures,habet virilem, hoc eſt tantum, quantum quilibet filiorum.Et ita reſpondet Pau. de Caſt.hic,& be-
d ne,dicens ꝙ contra Bald. in hoc ſe habet *communis opin.* Eſt ve-
c rum,[c] ꝙ contrarium tenet Barto.in d.l.hac edictali, in prin.vbi per illum tex. quem dicit eſſe ad hoc multum notandum , tenet , ꝙ quemadmodum ſi vxor fecerit pactum cum ſecundo marito, ꝙ ea mortua maritus totã dotem lucretur, tñ ſi ſunt filij ex priore matrimonio obſtant , licèt adſit pactũ.eo modo, modo qñ adeſſet ſtatutum, ꝙ maritus lucretur dimidiam partem dotis , vel totam , tñ vir non poteſt lucrari ex forma talis ſtatuti vltra illud , ꝙ acquiritur vni ex liberis primi matrimonij.Et dicit Bar. ſe plenè dixiſſe de hoc in quæſtione diſputata, quæ incip,mulier habens amplum patrimonium. ſed errat,qa nil rangit de hoc.Idem tenet Ang.in §. quia verò.el 1.in Auth. de nup.& Ludo.Roma.in conſi.44.quod incip.ex ſupra narrato themate vnum elicitur dubium.in 2. & 3. dubio principali. Idem tenet ipſemet Bal.in c. 1. an mari. ſucce. vxo. in benefic. Idem,& latius tenet Bal.in l.vni.in 3.q. C.de inoffi.do. in conſi. ſuo ꝙ incip.in Chriſti nomine,an lex. &c.Adde, ꝙ pro iſta ſen
14 tentia videtur facere *communis regula*,quæ habet,† ꝙ ſtatuta re-
d cipiunt [d] interpretationem paſſiuam à iure communi.l.ſi ſerui veſtri.C.de noxa.c.cùm dilectus.de conſuetud. gl. & Docto.in l.ſi.§.in computatione.C.de iure delib.Bar. in l.omnes populi. in 3.q.6.q.prin.ff.de iuſt.& iur.& in l.1.§. lex Falcidia. per illum tex.vbi plenius Mod.ff.ad legem Falcid. bonus text.in c.ad audientiam,vbi Canoniſtæ,præſertim Panor.de cleri.non reſidentibus.ergo illud ſtatutum deferens ſimpliciter dotis lucrum marito,recipiet interpretationem paſſiuam à d. l.hac edictali. in prin. videlicet niſi ſuperſint filij ex priore matrimonio . Tamen huic fundamento poſſes rñdere , & retorquere ad oppoſitum,quia illa regula,quæ habet, ꝙ ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure cõmuni,ſingulariter limitatur , niſi tale ſtatutum veniat derogatiuè ad ius commune , quia tunc tale ſtatutum veniens ad derogationem iuris communis non interpretatur ſm ius commune,cui venit derogando,ita egregiè limitat Bal.in l.maximum vitium.in pen.col.C.de lib. prætę.quem multum no.& ſequitur Pau.de Caſt. in d.l.ſi.§.in cõputatione.Ludo.Rom.in conſ.399.inci.vt pręſens conſultatio reddatur clarior.in pen.col.idem tenet Bald.in c. cũ non liceat, in vlt.col.de præſcr.ſed ſic eſt in caſu iſto, in quo ſtatutum deferens lucrum dotis marito, venit derogando iuri communi, quia de iure communi mortua vxore dos debet reſtitui eius filijs vel hæredib.l.aſſiduis.C.qui pot.in pig.hab.l.vnica. in prin. C.de rei vxo.act.c.1.& 2.& c.nuper.de dona.inter vir.& vxo.& de dote poſt diuor.reſti. ergo cùm iſtud ſtatutum ſit derogatorium iuris communis, non accipiet interpretationem ab illa.l. hac edictali.Iſta ſolutio non eſt bona , quia prædicta limitatio eſt falſa,quod apparet,quia ſi ſtatutum diſponat, ꝙ filiusfamil. poſſit teſtari,eſt derogatorium iuris communis,quia ℈ l.ſeniũ. in fi.ſ.qui teſta.fac.poſ.& tamen interpretatur à iure communi,dummodo ſeptem teſtes liberi, puberes, maſculi,rogati interueniant,*vt expreſsè dicunt Bar.& omnes* in l.1.§. lex falc. per illum tex.ff.ad l.Falcid. cum concor. Et illam limitationem Bal. reprehendit in ſpecie Io.de Imo.in l.ſi verò.§.de viro.in 1.mẽbro prin.ff ſolu.matrimo & Ludo.Roma.ſibi contrarius in l.ſi quis priore.ff.ad Treb. vbi dicit ſe contra Bal. apud Valentiam conſuluiſſe,& contrarium tenet d.Alex.in d.l ſi.§.in computatione.in 8.& 9.col.& idem do.Alex.in l.inter cætera. ff.de lib.& poſthu.& plenius,quam alibi in d.l.ſi quis priore, & ſic fundamentum adductum pro communi ſententia firmum remanebit.¶Sed contra iſtam opin.tenet Bald.in l.ea lege.in 4.q. C.de condi.ob cau.motus per tria,præcipuè per generalitatem ſtatuti,vt licèt mulier per pactum non poſſit dare in præiudicium filiorum prioris matrimonij , tamen poſſit ex generali prouiſione ſtatuti,vt ibi per eum.Iſtam opin. tenet Io. Pet. de Ferrariis in Practica ſua in forma libelli, quo vxor agit ad dotem,in verbo,dictæ dominæ Margaritæ. Et dicit , quòd iſtam partem approbauit longiſſima cõſuetudo totius Lombardiæ,& ꝙ iſtã q habuit de facto in Monteferrato.mouet, nã cùm ſtatutũ diſponat, ꝙ maritus lucret dotẽ , & ſit factũ,vt mulieres facilius reperiant

ADDITIONES.

a ¶Item.Comprobatio tertiæ ampliationis,& facit. §.quoniam vero. in Auth. vt liceat matri,& auiæ.vbi iſta quarta poteſt eſſe vſque ad centum lib. auri. PVRPV.

b ¶Quarto.Adde,quòd licèt iſte dicat iſtam gl.communiter damnari, ꝙ Barto. vb. q; ſe remittit ad illam quæſt vbi eam ſaluat,quando matrimonium aliud præceſſiſſet, in quo illa bona data eſſent in dote , & contra illam glo. tenet Alex.lib.5.conſ.144.1.dubio. PVRPV.

c ¶Eſt verum.Alex.lib.5.conſ.144.vlt.dub.vide plenè Dec.conſi. 19. & latius conſ.283.& diligenter vide in tract.ſtat.in verſi.lucrum.per multos ver.no. Soc.lib.4.conſi.35.viſa narratione puncti. PVRPV.

d ¶Statuta recipiunt.Adde Bal.in l.ex repudiatione.C.de fideicom.Doct.in c. ſtatutum,& in c.conſtitutio de elect.lib.6.Inn.in ca.cùm cauſam. de reſcrip.

Source : BIU Cujas

reperiãt maritũ, per conſequens vĩ remouere omnem legẽ, per quàm poſſit impediri tale lucrum, & ſic d.l.hac edictali. Et non eſt dubium, ꝙ ſtatutum poteſt tollere diſpoſitionem. d.l. hac edictali. l.venditor. §. ſi conſtat. ff. commu. præd. & l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur. Tu ſubtilis conſidera, ꝙ iſta communis ſententia ſolùm fundatur in d.l.hac edictali. in prin. & videtur ꝙ tex. ille nihil faciat. Ibi enim dicitur, ꝙ ſi mulier habens filios ex primo matrimonio det bona ſua in dotem ſecundo marito, cum pacto expreſſo, quòd maritus poſt eius mortem dotem lucretur, dicit ibi tex. quòd mulier non poteſt iſtud facere per pactũ inter viuos, nec iſtud diſponere in vltima voluntate, quia liberi prioris mariti impediunt, vt ibi in tex. ſed dum Docto. arguunt à pacto mulieris ad ſtatutum per illam l. vide-
15 tur, quòd non ſit bona argumentatio, † quia licèt bonum ſit
a arg. à pacto ad ſtatutum [a] affirmatiuè, ſecundum gl. & Bart. in rub. C. de decre. decu. lib. 10. & in l. nec ex prætorio. ff. de regul. iur. & l. non impoſſibile. ff. de pact. & melior tex. de iure. in l. fin. ad fin. & ibi no. Bal. C. de fideiuſ. Bar. in l. omnes populi. in 3. q. prin. ff. de iuſti. & iur. tamen negatiuè non eſt bonum argu. quia eſſet arguere de minori ad maius negatiuè. nam non ſequitur, iſtud non poteſt fieri per pactum hominis, ergo nec per ſtatutum, non eſt bonum arg. l. non eſt ſingulis. ff. de regu. iur. & ꝙ negatiuè argu. de pacto ad ſtatutum non teneat, dicit expreſsè Bar. in l. alia. §. eleganter. ff. ſolu. matrimo. & quod negatiuè arg. non procedat, ex multis oſtenditur, quæ multum magiſtraliter recollegit Bald. quem omnino videas in repe. l. de quibus. in 3. col. & ſeq. ff. de legi. ergo non videtur bonum arg. Bar. & Doct. de pacto ad ſtatutum negatiuè: nam non ſequitur, mulier non poteſt dare per pactum tertiam partem bonorum ſecundo marito in præiudicium filiorum primi matrimonij, ergo & iſtud fieri non poteſt per ſtatutum. non videtur bona argu. ex prædictis, quia licèt. d.l.hac edictali, reſiſtat tali pacto mulieris, & velit, ꝙ non obſt. pacto maritus nil vltra habeat quàm vnus filiorum, qui minus habet, tamen non reſiſtit diſpoſitioni ſtatuti, nec eſt dubium, quòd ſtatutum poſſet nedum partem, imò totum deferre ſecundo marito, non obſt. filijs prioris matrimonij, quod etiam fortificatur, quia ſtatutum ſimpliciter, & de per ſe tantum poteſt operari, quantum pactum cum iuramento. ita ſing. vult Bar. & ibi ſoleo notare, in l. ſi. in 3. col. C. de pact. Bal. in l. cũctos populos. in 15. col. C. de ſum. Trinit. 15. ergo apparet, ꝙ maioris eſt efficaciæ ſtatutum, quàm pactum
b de per ſe. ¶ Pro veritate [b] iſtius articuli conſidera tres caſus principales. Aliquando enim ſtatutum clarè, & expreſsè loquitur, quòd maritus lucretur totam dotem, vel dimidiam partem dotis, & ſi ſint filij prioris matrimonij, & iſto caſu quando ſtatutum clarè loquitur, teneo quod maritus lucrabitur, quia dato quòd ipſa mulier non poſſit iſtud facere per pactum expreſſum. d.l.hac edictali. in princ. tamen ſtatutum bene poteſt iſtud facere, vt s̃. dixi contra Barto. nec iſto caſu ſtatutum recipiet declarationem, vel interpretationem per d. l. hac edictali.
' in princip. quia in claris non eſt opus coniecturis. l. continuus.
c §. cùm quis. ff. de verbor. oblig. Et tale ſtatutum [c] iſto caſu potuit moueri bona ratione, vt tales mulieres viduæ oneratæ liberis poſſint facilius reperire maritos, quos fortè aliter non ita de facili reperirent, niſi ſecundi mariti deberent lucrari dotem, vel partem dotis, non obſt. liberis prioris matrimonij. Aliquan
d do, [d] & ſecundò ſtatutum ſimpliciter loquitur, & tunc teneo, quòd tale ſtatutum ſimpliciter loquens bene recipiat limitationem, & interpretationem, per d.l.hac edictali. in prin. niſi ſuperſint filij prioris matrimonij, quia tunc non poteſt maritus lucrari plus de iſta dote, quàm habeat vnus ex illis liberis prioris matrimonij: & in iſtis terminis procedit opin. Barto. & commu
e nis in d.l.hac edictali. [e] Et facit ratio, quia ſtatutum ſimpliciter loquens, recipit interpretationem paſſiuam à iure communi, vt ſuperius dixi. Aliquando, & tertiò ſtatutum dicit, ꝙ mortua vxore maritus omni caſu lucretur dotem, vel partem dotis, prout diſponit ſtatutum ciuitatis Mutinæ, & iſto caſu tenet Ludo. Roma. in d. conſi. 43. incip. ex s̃. narrato themate, in tertio dubio, ꝙ per illa verba vniuerſalia omni caſu, maritus lucraretur dotem, non obſt. ꝙ adeſſent liberi ex primo matrimonio, per vulgatam regulam, quæ dicit, qui totum dicit, nihil excludit. l. à procuratore. C. man. c. ſolitæ. de maio. & obed. & iſto caſu tale ſtatutum propter verba vniuerſalia omni caſu, non interpretabitur ſecundum ius commune, hoc eſt ſecundum d.l.hac edictali. in prin. Non recolo alibi legiſſe, tamen puto, ꝙ non ſit verum, quia habemus regulam, quòd lex noua quamuis generaliter loquatur, & vtatur terminis vniuerſalibus, puta omnes, vel omni caſu, vel quilibet, tamen recipit interpretationem, & declarationem, præſertim vt minus derogetur iuri communi quàm ſit poſſibile. glo. eſt ordin. in l. fin. & ibi Bal. in 1. colum. C. ſine cenſi. vel reli. & Bald. in rub. ff. qui accuſ. non poſſ. in penul. & vltim. colum. Barto. & alij in l. 1. §. nunciatio. ff. de oper. nou. nunc. per illum text. qui dicit, omnibus diebus, glo. dicit non tamen feriatis, cum ſuis concordan. ergo dato, ꝙ ſtatutum apponat verba vniuerſalia omni caſu, prout adeſt ſtatutum in ciuitate Mutinæ, vt ibi refert Ludo. Roma. tamen vt minus derogetur iuri communi, illa vniuerſalitas poterit li-
16 mitari, niſi ſuperſint filij prioris matrimonij. † Quod confirmo ex eo, quod ſingulariter decidit Barto. in l. 3. §. cum Titio. ff. de adi. leg. vbi ſtatutum vtens dictione præciſa, & taxatiua, ea non obſtan. interpretatur, ne fiat derogatio, vt ibi per eum, de quo vlt. tetigi in l. vnica. in princip. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. Et ſi tu ſubtilis dixeris, quid operabuntur illa verba vniuerſalia omni caſu, in ſtatuto ſic vniuerſaliter poſita? non potes dicere, quòd ſtatutum debeat intelligi potius, vt ſit ſuperfluum, quàm quòd quis indebitè damnum patiatur, iuxta glo. & Barto. vbi dicam in l. fin. §. in computatione. ĩ. de iure delibe. quia hic filij prioris matrimonij non patiuntur damnum, dato quòd perdant lucrum, quia etiam hæreditas patris non dicitur debita, ſed quaſi debita filijs, & iudicatur prout de lucro, non prout de damno, vt eſt glo. not. & approbata, vbi dixi de hoc, in l. 3. s̃. de iuris, & fac. igno. quia reſpondeo, quod illa verba omni caſu, in dicto ſtatuto Mutinenſi, poſſunt multum operari abſque eo, quòd excludantur filij prioris matrimonij contra ius commune: nam poſſent operari, vbi aliter maritus non lucraretur dotem, niſi ſibi actualiter fuiſſet data, & ſic non lucraretur dotem promiſſam. iuxta tradita per Barto. in l. iubemus nulli. §. ſanè. el 1. C. de ſacroſan. eccl. cum concordan. quas ponit dom. Alexan. ad hoc in l. ſi donaturus. ff. de condi. cau. da. vbi etiam Paul. de Caſt. ponit. Item vbi aliàs maritus non
f lucraretur dotem [f] ſequuto matrimonio, niſi vxorem traduxiſſet ad domum, iuxta no. per Barto. & alios poſt gloſſ. ibi in l. nihil. ff. rerum amo. per Canoniſtas in c. 1. de ſpon. cum concordan. Certè iſtud ſtatutum Mutinenſe ad tollendum tales ambiguitates multum operabitur, quia omni caſu maritus lucrabitur dotem, hoc eſt ſiue ſit data, ſiue promiſſa tantum, ſiue ſit ſequuta traductio ad domum, ſiue non, & per hoc minus derogabitur iuri communi ſic intelligendo, quàm quòd filij prioris matrimonij excludi debeant, contra iura ſupra adducta, & per hæc vt puto habes hunc vtilem articulum ſatis
17 bene diſcuſſum. ¶† Quinto principaliter not. ex fin. text. dum dicit, imputabitur legatum. duo principaliter. Primo, quòd iſta Authen. loquitur non ſolùm ab inteſt. ſed etiam condito teſtamento, vt probat text. in dictione legatum, quod aliter relinqui non potuiſſet, niſi condito teſtamento, & ita effectualiter tenet Bald. hic in 1. colum. quamuis dicat poſſe reſponderi ad hunc text. quòd loquatur de legato relicto in codicillis. Et quòd iſta Authen. poſſit procedere etiam condito teſtamento, tenuit gloſſ. expreſsè in §. ſi verò expreſſim. in verbo, hæredem. in Authen. de hæred. & falcid. *tenent Saly. & omnes Moder. hic*, & Ludo. Roma. in d.l. diuortio. in princip. ff. ſolu. matrimo. & vtrobique Ludoui. Roma. alleg. bonum text. in §. fin. in Authen. de exhib. reis. vnde ſumitur iſta Authen. in verbo, vir autem legatum ei, aut aliquam partem inſtitutionis reliquerat. Sed ille text. nihil facit, quia non loquitur in caſu huius Authen. ſed quando vxor ſuperſtes dotem non dederat, & tamen non erat inops, nam tunc dicit ibi text. quòd mulier nihil põt auferre filijs de hæreditate defuncti, niſi defunctus aliquid legaſſet, vel partem inſtitutionis reliquiſſet ſuperſtiti. Quamuis contrarium teneat ſolus Ange. hic in lectu. Florentina, eo quia iſta Authen. venit ad interpretationem. l. vnicæ. ſupra eodem, ergo debet intelligi ſecundum l. interpretatam, in Authen. de conſanguineis, & vte. fratrib. in prin.

in

ADDITIONES.

a ¶ De pacto ad ſtatutum Adde Flor. de Bononia in l. ſi ædes. in princip. ff. de ſer. vrba. præd. PVRPV.

b ¶ Pro veritate. Alex. lib. 5. conſ. 158. circa prin. &c. in 1. dub. PVRPV.

c ¶ Statutum. Adde Dec. conſ. 19. 284. Soc. conſ. 52. lib. 3. conſ. 35. lib. 4.

d ¶ Aliquãdo. Quòd iſtud ſtatutum ſimpliciter diſponens debeat intelligi ẽt ſi ſint liberi ex priori matrimonio, facit. l. cùm vir. ff. de condi. & demonſtr. & quod vult Bar. in l. poſt dotem. col. 9. verſ. & iſta diſputatio. quem ibi ſequitur Alex. col. 11. ff. ſolu. matrimo. Et hunc 2. caſum ſequitur Alex. conſi. 158. lib. 5. Ange. conſi. 347. Caſt. in l. ſi ita quis. §. ea lege. colum. 2. de verbor. obliga. Corn. conſ. 33. lib. 1. Cur. ſen. conſ. 78. & communem dicit Dec. conſ. 19. BELLO T.

e ¶ Edictali. Adde, ꝙ hanc dicit communem Caſtr. hic. Cur. conſ. 122. col. pen. Pariſ. conſi. 91. col. 1. lib. 3. quos citat Gab. commun. opin. lib. 3. tit. de ſecun. nup. conclu. 4. nu. 12. & ſeq. TROTT.

f ¶ Lucraretur dotem. Adde Card. Zab. in ca. ex tenore. de teſt. Petr. de Anch. in c. quemadmodum. de iureiur. Sign. de Homod. conſ. 146. incip. in q. vertente inter dom. Vianinum. Abb. in conſi. 1. incip. facti contingentia. in 1. volu. Abb. conſi. 69. incip. caſus in his terminis. in 2. vol.

Source : BIU Cujas

in Authen. itaque. C. com. de succes. sed illa. l. vnica loquitur ab intesta. igitur, &c. Sed istud fundamentum non placet, quia non est verum, q̃ ista Auth. in aliquo interpretetur illã l. vt patet. Ideo formo melius arg. & dico sic: Ista Auth. ponit vnam fallen. ad d. l. vnicam, quæ dicit, q̃ maritus, & vxor adinuicem non succedunt extantib. liberis: nam ponitur fallẽtia, in qua extantib. liberis maritus succedit vxori, & ècontra, sed ego habeo, q̃ ad hoc, vt exceptio sit bona, oportet, q̃ loquatur in terminis, in quib. loquit regula, vt declarat Bar. in l. si eum. §. qui iniuriarum ff. si quis cau. ergo debet loqui ab intest. prout loquitur. l. vnica. ℈. eod. Tamen nec istud obstat, quia fateor, q̃ ista Auth. potest loqui ab intest. prout loquitur illa. l. vnica sed per hoc non impeditur, quin generalius loqui possit, etiam condito testamento, & sic teneo, q̃ ista Auth. possit
a loqui & ab intest. & condito testamento, & quid [a] esset si condito testamento vxor locuples præmoriens faceret legatũ marito, q̃ esset minus ista quarta, de qua in hoc text. & prohiberet expressè maritum, ne plus petere posset, an maritus posset plus petere? Bald. hic in 2. col determinat, q̃ non posset plus petere, & hoc tenet glo. in d. §. si verò expressim. in verb heredem. & Mod. quamuis Sal. cum modificatione. & Ang. contrarium tenuerint, vt habes plenius per do. Alex. ad quem te remitto.
18 ¶† Vlt. not. ex eod. vers. fin. q̃ legatum computatur in quartam, quæ debetur ex dispositione huius Auth. in contrarium fortiter obstat. l. vnica. §. sciendum. C. de rei vxo. act. & tu pondera fortius rationem text. ibi, quia manifestissimum est, q̃ maritus, qui non expressit, vxorem vtrunque voluisse consequi, quo casu cùm ratio sit generalior, debet intelligi & generalius quàm casus ibi. vt not. Bald. & Bart. in l. regula. §. & licèt. ff. de iur. & fact. ign. cum concor. aliàs traditis. Ad idem facit text. in oppositum in l. creditorem. ff. de leg. 2. vbi legatum relictum à debitore creditori, non intelligitur relictum animo compẽsandi cum debito, nisi expressè sit dictum, ergo contra tex. nostrum. Ad hoc respondent Bart. & Doct. hic, & in l. si cùm dotem. §. si pater. ff. sol. matr. & in l. huiusmodi. §. cùm pater. ff. de lega. 1. Pau. de Castr. in consil. 331. licèt ista domina Lisa. & in cons. 387. In causa, quæ vertitur Bononiæ, q̃ quando aliquis est debitor ex facto suo ad hoc principaliter tendente (quia tunc dicitur debitor voluntarius) si aliquid legat, non intelligitur legare animo compensandi cum illo debito voluntario, nisi istud expressè dicat, ita loquuntur duo iura ad oppositum adducta. Aliquando quis est debitor ex dispositione alicuius legis, vel statuti, vt hic, quo casu censetur debitor necessarius, & tunc si aliquid legat in testamento, intelligitur semper legare animo compensandi. tex. est hic, sicut quando pater aliquid relinquit in testamento filio, illud semper imputatur in legitimam. l. omnimodo. & l. quoniam nouella. ℈. de inoffi. testa. &
19 l. etiam. §. 1. ff. de iure patr. † Et non eundo per mendicatã ratonem, vt facit do. Alex. hic, puto, q̃ ratio sit clara, quia in ne-
b cessitatib. nemo liberalis [b] existit. l. rem legatam. ff. de adi. leg. in fin. quam rationem etiam tenet Imo. in d. l. si cùm dotem. §. si pater. Et per hoc infert Bart. hic, & in d. §. si pater, q̃ stante statuto, q̃ decedente vxore in matrimonio maritus lucretur certam partem dotis, si vxor in testamento aliquid legaret marito, tale legatum compensaretur in lucrum talis statuti per istam Auth. & d. l. si cùm dotem. §. si pater. ¶ Sed attende, quia in intelligenda ista doct. Bart. & Doct. vertitur magna difficultas: nam q̃ in ista Auth. & in casu d. statuti, qui est debitor ex dispositione legis, vel statuti censeatur debitor necessarius, satis planum videtur, sed punctus est intelligere diuersitatem inter casum d. l. vnicæ. §. sciendum, q̃ ibi maritus censeatur debitor voluntarius, eo quia sit factus debitor facto suo, & casum d. l. si cùm dotem. §. si pater, quia ibi pater exegit dotem absente filio, & sic effectus est debitor mediante facto suo, hoc est mediante illa exactione, & tamen Bar. & Doct. volunt, q̃ dicatur debitor necessarius, & propterea legatum per eum factum computatur in dotem. Inter istos duos casus quomodo cadat ista diuersitas Bart & Doct. q̃ in d. §. sciendum, sit debitor voluntarius, & in §. si pater. sit debitor necessarius, cùm vtroque casu interuenerit factum hominis. s. exactio dotis, non inuenio bene declaratum. Et sic punctus est videre, cur diuersum sit in marito, & in patre Raph. Cum. in d. §. si pater, qui non bene vidit differentiam inter istos casus Bart. & Doct. dicit, q̃ ista doct. est falsa, quæ confunditur per istos duos text. simul iunctos. s. per d. §. sciendum. & d. §. si pater, quia secundum doctr. Bart. & Doct. in vtroque casu deberet censeri debitor voluntarius propter factum hominis, q̃ interuenit, & tamen vno casu est necessarius. s. in d. §. si pater. in alio est voluntarius. s. in d. §. sciendum. & alij Mod qui fuerunt post Raph. non defendũt in hoc aliter differentiam doct. Bar. & Doct. ¶ Considerabam, q̃ ista fuerit intentio Bar. & si istud non voluit, nõ video quomodo saluari possit. nam in casu d. §. sciendum. post ℈tum matrimonium maritus non necessitatur à l. ad recipiendum dotem, quia potest stare sine dote, vt hic, & in l. fi. C. de dona. ante nup. si ergo recipiat dotem, interuenit factum mariti, quo mediante obligatur postea ad restitutionem: & sic vides, quòd istud factum mariti est voluntarium merè, istud est ergo quòd dicit Bar. q̃ in illo. §. sciendum. maritus censetur debitor voluntarius, eo quia obligatur ex facto suo merè voluntario, sed
c in casu [c] dictę. l. si cùm dotem. §. si pater. pater absente filia exegit dotem, cùm euenisset casus exigendæ dotis, puta morte mariti, vel aliter, & sic etiam ibi interuenit factum patris hoc est exactio dotis, per quam obligatur pater ad dotem: sed illud factum patris non fuit merè voluntarium, imo necessarium, quia licèt mortuo marito actio de dote sit communis patri, & filiæ. l. 2. in prin. & §. voluntate. ff. solu. matrimo. tamen quando filia est absens, vt erat in casu. d. §. si pater. tunc solus pater tenetur, & adstringitur à lege ad exigendam dotem, & eam conseruandam filiæ. Auth. sed quamuis. C. de rei vxo. act. & sic illud factum patris in illo. §. si pater. non est merè voluntarium, sed necessarium ex necessitate legis sic disponentis. Ibi ergo pater censetur debitor necessarius, sed in d. §. sciendum. censetur voluntarius. Et nunquam audiuisti istam doct. hoc modo declaratam, & nisi ista fuerit intentio Bar. & Docto. nescio quid aliud dicere, aut sentire voluerint. ¶ Et sic ex istis stat conclusio, q̃ qñ debitor necessarius aliquid relinquit in testamento, semper tale legatum intelligitur factum, vt compense tur cum debito: quia vt dixi, in necessitatibus nemo præsumitur velle liberalitatem exercere. d. l. rem legatam. in fi. ff. de adi. leg. ¶ Ad istam conclu. adde, q̃ si pater filiam prius dotaram postea instituat in legitima simpliciter hæredem, q̃ intelligatur computata tamen dote, ita no. determinat Bald. in l. quoniam in priorib. in vlt. col. C. de inoffi. testa. per istum tex. & d. §. si pater sequitur Pau. de Cast in l. quoniam nouella. in 1. col. C. de inoffi. testa facit. l. huiusmodi. §. cùm pater, & quod ibi Barto. & Doct. not. ff. de leg 1. Adde bonum tex. in l. 1. §. pen. ff. de collat. dot. quem reputat mirabilem, & singu. Ludo. Roma. in l. post dotem, & ibi secundum d. Alex. in 19. col. ff. solu. matrimo. est tex. q̃ si pater promisit dotẽ ℘ filia, deinde decessit, filio, & filia hæredibus institutis, vel ex testamento, vel ab intest. q̃ onus soluendi dotem promissam non pertinet ad filium pro dimidia, pro qua est hæres, sed totum est in parte ipsius filiæ. Item extende istam conclu. q̃ sicut obligatus efficaciter obligatione legali, quicquid relinquit intelligitur relinquere animo compensandi cum illo debito necessario, vt procedat etiam si sit debitor in foro conscientiæ tantùm: quia quando aliquis scit se ex lege conscientiæ esse obligatum ad aliquid restituendum, certè legando videtur propter conscientiæ exonerationem legasse, cùm anima cunctis reb. præferatur. l. sancimus. la 1. C. de sacrosan. eccl. ita mirabiliter extendit Franc. de Aret. in consi. 93. inci. viso legato facto. in 1. col. in fi. Dubito, cùm non sit debitum efficax, & exigibile, sicut illud, q̃ debetur ex dispositione legis, vel statuti. Item aduerte (licèt ipse non dicat,) q̃ tamen potest istud exemplificari, quando esset statutum, q̃ mulier nõ possit contrahere, nec se obligare sine præsentia, & consensu duorum propinquorum, nam tenetur mulier in foro conscientiæ non seruata forma statuti, dummodo fraus non interceserit, secundum dom Abb. in c. relatum. 1. in 6. colum de testa. & in c. porrectũ. in 2. col. post gl. ibi. de regularib. & in c. 1. ad fi. de in integ. resti. post Inno. in c. quia propter. de elect. sed caue, qa tunc ista obligatio erit ex contractu, & sic voluntaria, & debitor voluntarius non intelligitur relinquere animo compensandi, per regulam. l. creditorẽ ff. de leg. 2. Nec potest dari exẽplũ, in quo quis obligatur ex l. solum in foro conscientiæ. cogita.
20 ¶† Item adde, q̃ ex deci. Bald. ℈. relata, habes extensionem ad conclu. Doct hic, vt in debitore necessario nõ solùm relictum intelligatur animo compensandi, sed etiam illud, q̃ est datum inter viuos. ¶ Limita istam concl. procedere, quando necessi-

tas

ADDITIONES.

a ¶ Et quid. Quarta ampliatio principalis Authen. Alex. quam comprobo: qa arg. tenet de hac quarta ad legitimam filij. Bar. in l. si cùm dotem. §. si pater. in 2. oppo. solu. matrimo. sed in legitima illa verba, nec plus peti possit, nihil operantur. §. cæterum. in Auth. vt cùm de appel. cogn. coll. 9. Et cum Alexan. concordat Deci. cons. 24. & ibi ponit quintam amplationem sing. in totum. PVRPV.

b ¶ Nemo liberalis. Adde l. si quis pro vxore. ff. de dona. inter vir. & vxo. l. si vsusfru. ff. de iure dot. & Card. Zab. in c. cognoscentes. in 7. q. de constit.

c ¶ Sed in casu. Aliter, & melius salua Bart. quia nisi pater in casu. d. §. si pater. exegisset dotem, res erat periculo sui, quia si forte fuisset consumpta sine culpa filiæ, tenebatur eam iterum dotare. Bart. in l. si cùm dotem. §. 1. ff. solu. matrimo. nimirum ergo si non censetur mera voluntas. PVRPV.

Source : BIU Cujas

as est immediatè in persona ipsius testatoris legantis, tunc bene intelligitur legare animo compensandi, secus vbi obligatio est legalis, & sic necessaria, tunc non cadit in personam ipsius testatoris, sed sic alterius, quamuis mediante facto testatoris, vt est quando testator facit legata Ecclesijs: nam de talibus legatis [a] debetur quarta canonica Episcopo loci, certè ista quarta non debetur immediatè ex persona testatoris, & si testator relinqueret Episcopo, illud non computaretur in quartã can. ita limitant do. Ant. Imo. & Pan. in cap. officij. de test. per illum text. meliorem de iure. & pet tex. in c. requisisti. in eod. tit. ¶Secundò limita, quando pater, qui promisit dotem pro filia, quo casu est debitor necessarius, cùm officio iudicis saltem à l. ad hoc adstringatur, postea filiam in testamento exhæredauerit, vel prꝛterierit, & eidem fecerit legatum, tale legatum non censetur relictum animo compensandi cum debito dotis, quamuis debitum dotis esset necessarium. tex. est not. in l. si pater pro filia. ff. de colla. dot. Et ratio est, vt voluit Bart. in d. l. si pater pro filia, qui communiter corruptus, & diminutus habetur, quia isto casu pater prꝛsumitur potius fecisse legatum filiꝛ in recõpensationem iniuriæ, eo quia eam exhæredauerat, vel eo quia prꝛterierat, vt sic filia prꝛterita acceptans legatum excludatur à contratab. quàm ꝓ fecerit compensandi animo cum debito dotis. Sed in contrarium videtur facere sortiter text. in d. l. si cùm dotem. §. si pater. in illa alternatiua, siue patri hæres extiterit, siue in legato tantum acceperit, ergo ita erat prꝛterita ab institutione, sicut in d. l. si pater, & tamen legatum compensatur cum debito dotis. Nisi dicas, ꝓ ibi legatum tantum capiebat, quantum in effectu institutio, & sic in effectu aliter non dicitur prꝛterita. Obst. etiam text. in l. Tiria. la. 1. §. qui inuita. ff. de leg. 2. Item in d. l. si cùm dotem. §. si pater. etiam tantum accepit, vt tbi dicit text. Alirer respondet Bart. in l. huiusmodi. §. cũ pater. ff. de leg. 1. ꝓ aliquãdo pater legauit aliud quàm promti sit, & tunc debetur vtrunque, ita intelligit. d. l. si pater pro filia. Aut legauit illud idem, vel tandundem, & in dubio videtur legare animo compensandi, & sic filia debet alterutro esse contenta. d. l. si cùm dotem. §. si pater. Vel secuudum Imo. in d. l. huiusmodi. §. cui pater. respondeꝛ, quòd ideo in dicta l. pater pro filia. non inducitur compensatio, quia dos erat debita genero, cui fuerat promissa, non autem erat debita filiæ. l. si pro te. C. de dot. promis. legatum verò erat legatum filiæ, & non genero, ideo legando filiæ non videtur legare animo cõpensandi cum dote debita genero, sed in quæstione nostra legatum erat relictum eidem, cui debebatur portio ex forma statuti, & istam sol. sequitur d Alex. hic, & etiam Fran. de Aret. hic. ¶Circa statutũ disponẽs, ꝓ prædcedente vxore in matrimonio maritus lucretur certam partem dotis, si vxor in testamento aliqd legauerit marito, an cõpensetur cũ lucro statuti.

a *communis sententia est*, ꝓ sic, quam tenent Iac. de Aren. Ric. Mal. Bar. & Alb. hic, & refert Alb. ꝓ ita aliàs fuit obtentũ, & iudicatũ de facto in ciuitate Paduæ, & istã tenent vterq; Sal. & oẽs Mod. hic, & Bar. & latius Imo. Pau. de Cast. & cæteri Mod. in d. l. si cùm dotẽ. §. si pater, & ibi Imo. respõdet ad ea, quę in contrarium dicuntur, præsertim ad fundamenta Bald. hic, idem tenet Bald. sibi contrarius in l. quoniam in priorib. s̃. de inoffi. te-
21 sta. & Imo. in d. c. officij. † Et hæc vera, *& communis* est. Pro ista communi opin. facit, quia in quartam legitimæ filij, vel patroni computatur verum legatum, & fideicom. l. etiam. §. si debita. ff. de bon. quæ lib. l. omnimodo. C. de inoffi. test. ergo similiter in lucro statuti, ꝓ non videtur ita fauorabile. Sed potest dici ex mente Bal. hic, ꝓ imò est fauorabilius lucrum, quam legitima filij, quia datur in recompensationem onerum matrimonij, & sic habet originem à causa onerosa. l. si donaturus. in fin. iuncta glo. ff. de cond. cau. da. Secundò allegatur text. in d. l. si cùm dotem. §. si pater. Tu potes dare nouam responsionem, ꝓ cùm ibi sit inductum vnum pro filia, ꝓ habeat communionem in actione de dote, licet dos sit profectitia, cùm cętera profectitia pleno iure essent ipsius patris. l. certum. C. fam. ercis. nimirum si aliud est contra ipsam filiam, ꝓ legatum ei factum intelligatur animo compensandi, contra regulam. l. creditorem. ff. de leg. 2. per regulam. l. cum, qui in princ. de iureiur. Itẽ ad fundamentum proximè præcedens potes respondere, non esse verum, ꝓ lucrum dotis defertur propter onera matrimonij: nam fructus dotis cedũt propter onera matrimonij l. pro onerib. C. de iur. dot. sed non ipsa dos: patet, quia etiam si matrimonium non durasset nisi momento, quo casu nulla essent onera matrimonij, tamẽ habet locum lucrum statuti, vt sing. tenet Bald. in l. non tantum. C. de leg. per illum text. & ibi Ang. in lect. Flo. Tamen pro Bald. ꝓ imò lucrum statuti videatur deferri ex causa onerosa, est text. in l. 1. §. lucratiuas. cum glo. in verbo, ad lucrum, & ibi ad hoc not. Ang. C. de impo. lucra descri. lib. 10. sed legitimam filius dicitur habere titulo lucratiuo: nam si filius perdat legitimam, non dicitur pati damnum, sed lucrum perdere, vt est glo. approbata in l. 3. C. de iur. & fac. ign. cum sim. vnde dicit Bal. in Auth. dos data. C. de don. ante nup. ꝓ matitus non sustinens onera matrimonij non lucratur partem dotis vigore statuti, vel pacti. Alibi tamen dicit Ang. in §. ascriptitio. ad fin. in Auth. de nup. ꝓ lucrum statuti non defertur propter onera matrimonij, cùm sit lucrum, & propter onera matrimonij prꝛstantur fructus dotis. d. l. pro onerib. C. de iur. dot. Sed primum, ꝓ talia lucra statuti deferantur propter onera matrimonij, tenet expressè Bar. in tract. de duob. fratrib. in 5. quæst. ¶Contrarium disputando tenuit Fed. de Scalis de Bon. in disp. quæ incipit, quæstio talis, statutum est in ciuitate, ꝓ mortua vxore sine liberis. quem sequitur Bald. hic, & in l. Titia. la. 1. §. qui inuita. ff. de leg. 2. & plenius quam alibi Bald. in l. vxor. C. qui accus. non pos. & in l. si donaturus. §. 1. ff. de cond. cau. dat. & latè Raph. Cum. in d. l. si cùm dotem. §. si pater. licèt Bald. ibi nihil decidat. Et pro hac parte multa adduci solent, quib. respondetur per alios hic, & in d. §. si pater. Inter cætera adducitur text. in d. l. vnica. §. sciendum. & in d. l. creditorem. Nec obst. solutio data per Bart. hic, & in d. §. si pater, dum dicit, ꝓ in illis iurib. erat debitor ex facto suo, & sic voluntarius, sed in quæstione statuti erat debitor ex dispositione legis, & sic necessarius, quia replicat ad hoc subtiliter Raph. Cum. à partibus sufficienter enumeratis: Aut consideras tempus contractæ obligationis, aut tempus facti legati. Si consideras primum tempus contractæ obligationis, & vtrobique tam in d. §. sciendum. quam in quæstione præsenti, actus fuit voluntarius. si ipsum contrahere matrimonium, & ista causa tanquã
b originalis debet prꝛcipuè attendi. [b] l. si seruum. ff. de act. emp. Aut consideras tempus facti legati, & vtrobique erat debitum necessarium respectu dotis. Circa istud multum se inuoluit Imo. in d. §. si pater, & primò dicit non esse verum, ꝓ hic debeat attendi illa originalis causa, quia esset contra istum text. iuncta. l. de die. §. tutor. cum l. seq. & iuncta. l. si fideiussor. §. si ne
c cessaria. ff. qui satisd. cog. Sed ista sol. [c] Imo. melius comproba tur, quia attendi debet causa proxima ad iudicandum debitum voluntarium, vel necessarium, arg. l. socium, qui in eo. ff. pro soc. Tamen eius sol. non euacuat obiectum, ideo planius respondeꝛ ex declaratione, quam proximè feci ad doctr. Bart.
22 ¶† Secundo pro ista parte contra communem facit, quia si tale legatum intelligeretur factum animo compensandi cum lucro statuti, certè tale legatum esset penitus inutile, sed in dubio dicit capi prꝛsumptio, vt actus valeat, non vt pereat. l. quoties idem. ff. de re. iur. & l. in ambiguis. la. 1. ff. de re. iur. Non potest aliter responderi, nisi fatendo verum esse, ꝓ legatum est inutile, nec istud videatur absurdum, quia etiam in hac Auth. legatum redditur inutile. simile in l. quoniam nouella. C. de
23 inoffic. testa. ¶†Tertiò pro ista parte facit, quia lucrum dotis prouenit ex dispositione statuti, legatum autem prouenit ex dispositione testatoris, & sic ex diuerso fonte, ergo vnum non debet cum alio computari, sicut in simili in quartam falcidiæ non computatur nisi illud, ꝓ prouenit iudicio testatoris, non autem, ꝓ aliunde ex diuerso fonte. l. in quartam. & l. ꝓ autem. & l. id autem. ff. ad l. fal. Ad hoc respondent Mod. quòd fundamentum non est verum, per hunc text. & d. l. quoniam nouella. Sed istud est multiplicare inconueniens, & non realiter respondere. Vnde respondeꝛ melius ex mente Barto. in d. §. si pater. retorquendo arg. ad oppositum, ꝓ aliud est in quarta falcidiæ, quæ debetur iure hæreditario, & in ea bene procedit, ꝓ dixi, sed in omnib. alijs quartis, vt est in quarta legitimæ, in quarta Trebellianicæ, in quarta, de qua in hoc text. & in omnib. alijs, semper computatur quicquid ex quocunque fonte, licèt diuerso prouenerit. d. l. in quartam. & ibi Bart. in 4. col. assignat rationem diuersitatis, & Bald. in l. filium quem habentẽ.
24 in 3. col. & 3. opp. C. fam. ercis. ¶† Quarrò pro ista parte tu retorq; contra communem sententiam tex. huius Auth. & d. §. si pater. in quib. dicas, ꝓ ideo legatum computatur, eo quia lex vltra processit ita expressè disponendo, ꝓ compensaretur, ergo vbi non procedit vltra, vt in casu statuti, videtur, ꝓ legatum non sit compensandum. Nisi tu dixeris, ꝓ in istis iurib. ideo. l. processit vltra disponendo, eo quia erat debitum ex dispositione. l. & sic necessarium, quæ rario militat etiam in casu statuti. Vel clarius potes dicere, prout etiam fatentur Mod. ꝓ

text.

ADDITIONES.

a ¶Nam de talib. legatis. Adde Doct. in c. fin. de test. & diffusè, & melius quàm alibi per Petr. de Vba. in tract. de can. Episcopali. & per Fede. de Sen. com. 3. inc. quæstio talis est, nunquid Ecclesia parochialis.

b Attendi. Adde. l. 1. in princ. vbi plenè Dom. Sca. ff. de iust. & iur. PVRPV.

c ¶Ista solu. Sed tunc nihil facit, quia etiam in l. creditorem. est necessarium respectu causæ secundæ. PVRPV.

Source : BIU Cujas

text. huius Auth. nil obſtat: nam idco hic compenſatur legatum, eo quia ceſſat ratio inopiæ, propter quam proceſſit diſpoſitio huius Auth. vel tertiò potes ſubtiliter reſpondere ſecundum Fran. de Aret. hic, ℘ hic coniunx capit iſtam quartã iure hæreditario, vt dicit text. vnde ſumitur iſta Auth. in §. fin. de exhi. reis, ibi, ex hac. l. hæres extiterit, nimirum ſi legatum, ℘ eſt lucrum vniforme, & vtcunque debetur poſt mortem, ſmputatur alteri, & diminuit aliud, ſed lucrum, ℘ defertur ex diſpoſitione. l. vel ſtatuti, hoc ipſo, ℘ fuit data dos, videtur quæſitum ſub conditione mor. arg. l. cùm maritus. §. fin. ff. de pact. dot. & eſt magis difforme à legato, ideo non ita de facili videtur extenuatum. arg. eorum, quæ habentur in. l. Paulo Callimacho. §. fin. ff. de leg. 3. & per Bart. in l. fideicommiſſa. §. cùm ita. eod. tit. ¶ † Adde etiam, ℘ Ang. hic, & in d. § ſi pater. & in conſ. 360. ℘ inc. quædam do. Marga. filia olim Stephani. tenuit etiam contra Bar. noua conſideratione: nam dicit Ang. ℘ ex quo vxor ſoluerat dotem actualiter marito, ſolutione eius, ℘ debetur, omnis tollitur obligatio. Inſti. quib. mod. toll. oblig. in princ. & ſic ipſa vxor non erat amplius debitrix, & ſic marito de dote non eſt creditrix, ſed debitrix, vnde ſi pater fecerit legatum marito, non eſt verum, ℘ debitor legaret tunc creditori, & hoc modo dicit Ang. ℘ deluſit quendam aduocatum, qui dicebat oppoſitum, & nõ aduertebat, quòd dos eſſet ſoluta: nam ſi non eſſet ſoluta, ſed tantum promiſſa, tunc bene procederet communis ſententia. Sed ad hoc reſponde, vt per Fulg. Lnd. & Mod. hic, & Imo. in d. §. ſi pater. Et confirma ſecundum Dom. Fran. de Aret. hic à fortiori ratione, quia certum eſt, ℘ dote tr adita maritus omnino moriente muliere eam lucrabitur ex forma ſtatuti, ſed non ſic in dote promiſſa, quia de illa eſt dubium, vt per Bald. in l. iubem. 2. §. ſanè. el. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. ¶ † *Stat ergo communis ſententia*, ℘ ſi maritus ex forma ſtatuti debet lucrari certam partem dotis, & vxor àliquid ei leget in teſtamento, tale legatum, quamuis ſimpliciter factum, computatur in lucro talis ſtatuti. Adde, & ampiia iſtam communem ſententiam, vt procedat non ſolùm, quando vtrunque eſſet in quantitate, puta mille ducatorum, ſed etiam quando dos eſſet in quantitate, legatum autem eſſet in ſpecie, puta, quia legata eſſet vna domus; nam licèt dicamus, ℘ de quantitate ad ſpeciem non fiat compenſatio, nec èconcra. l. ſi conuenerit. ff de pign. act. l fin. cum glo. C. de compenſa. illud procedit, quando cõpenſatio fit à lege, parte inuita, ſecus quando fit ex præſumpta voluntate leganris, vt in propoſito noſtro, ita ſing. tenuit Imo. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. & in l. cùm pater filiæ. ff. de leg. 2. & ſequuntur Lud. Rom. Fran. de Aret. & plenius d. Alex. hic poſt Bart. & alios, qui aliter ſentiunt in l. huiuſmodi. §. cùm pater. ff. de leg. 1. & Bald. in d. l. quoniam in prioriib. a in vlt. colu. & in d. l. vxor. ¶ Limita [a] iſtam communem ſententiam valde ſing. non procedere, quando vxor in teſtamento dicetet hoc modo, lego marito de bonis meis, vel ex bonis meis, tantum, puta mille, tunc tale legatum factum talib. verbis non computaretur marito in lucrum dotis: Ratio, quia illa verba, de bonis meis, ſunt ponderanda, quia bona intelliguntur deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona. & l. Princeps bona. ff. de verb. ſign. ergo tunc legatum intelligitur deducto ære alieno, & ſic deducto debito ſtatuti. ita limitat Bald. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. quem refert, & reprehendit ſolus Raph. Cum. ibi, quia illa verba ex bonis meis, intelliguntur. i. ex hæreditate, per l. cogi. in princ. & l. nam ℘. vbi Doct. ff. ad Trebell. Ego pro limitatione Bald. addo bene facere illud, ℘ ſing. decidit Bart. in l. vt iuriſiurandi. §. ſi liberi. ad fin. ff. de oper. liber. vbi refert ſe conſuluiſſe in ſolenni caſu. pater in teſtamento reliquit certas res filiæ, quæ aſcendebant vltra eius legitimam, & in teſtamento iuſſit, & voluit, ℘ filia remaneret contenta pro omni, & toto eo, ℘ dicta eius filia poſſet quouis modo perere in bonis ſuis, filia acceptauit legatũ, poſtea vult petere dotem matris, nunquid poſſit? dicit Bart. ſe conſuluiſſe, ℘ ſic, motus, quia pater ordinauit, ℘ filia nihil amplius petere poſſet de bonis ſuis, bona autem intelliguntur deducto ære alieno, vt prædixi, ſed illa dos materna dicitur æs alienum, ergo peti poterit, & ſic vides non eſſe verum illud, ℘ dicit Raph. Cum. reprobando Bald. ℘ de bonis meis intelligatur de hæreditate, & credo, ℘ pro limitatione Bald. nihil melius dici potuiſſet, & iſtam deciſio. Bart. refert, & ſequitnr Bald. in l. quoniam nouella. ſ. de inoffi. teſt. de quo vlt. vide tamen plenius quàm alibi Bald. in l. libertæ. col. 1. ſ. de oper. lib. & omnino Ang. contra Bart. in 18. colu. Tamen do. Fran. de Atet. hic dicit, ℘ licèt illa deciſio Bart. in d. §. ſi liberi. ſit vera, non tamen in caſu noſtro ſequitur, ℘ legatum capietur de bonis, prout ſonant verba, & non extenuabit quartã, quia non eſt de bonis, quia hoc dicere, videtur contra tex. in l. ſcimus. §. repletionem. C. de inoffic. teſt. ¶ Tertiò limitat do b Fran. de Aret. niſi legatum factum marito [b] non ſit permanſurum penes eum, tunc. n. quo ad ipſum non conſideratur. l. fin. §. vlt. C. de bon. quæ lib. l. mulier. aliàs Sulpitius. ff. de don. inter vi. & vxo. bene facit, ℘ habetur per Doct. in l. hac edicta li. in princ. C. de ſecun. nup. & text. in l. cogi. §. hi, qui ſolidum. ff. ad Trebel. ſi tamen diu eſſet permanſurum penes eum, vel aliquo tempore, imputaretur ei commodum interiurij medij temporis, ſicut dicimus in Trebellianica. l. mulier. la. 1 §. alia. ff. ad Trebell. not. in l. in fidei commiſſariam. cod. tit. facit. l. in quantitate. §. magna dubitatio. ff. ad l. falc. Sed dic, ℘ iſtam limitationem ponit Ang. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. ¶ Glo. 27 in verbo, [locuples.] in fin. de hoc, † quis dicatur pauper, [c] c quia in hoc glo. ſunt multum variæ, vide Bart. qui omnes refert, in l. ſi conſtante, in princ. in 2. quæſt. 1. partis principalis. ff. ſol. matr. cum concor. de quib. per do. Alexan. ibi, & hic, & * *tenent communiter*, ℘ relinquitur arbitrio iudicis. de hoc vide text. in l. in fundo. ff. de rei ven. quem Ang. ibi ad hoc not. in 1. colu. & dicit eſſe meliorem text. de corpore iuris, ℘ ad probandum paupertatem ſufficit articulare, & probare ceſſationem, & fugam, qua ſæpe vtuntur mercatores Florentini. Itẽ vide omnino gl. ſolennem in §. ſi verò abſunt. in verſ. ſubſtantiam. in Auth. de hær. & falc. quę dicit, ℘ ad hoc, vt teſtis productus dicatur idoneus teſtis, debet habere tantum in bonis, quantum valet cauſa, ſuper qua deponit, & illam expreſsè ſequitur do. Alex. in conſ. 15. in 3. vol. ℘ inc. viſo proceſſu cauſæ inquiſitionis, & iſtam glo. exclamat Ang. in §. hinc nobis. in Auth. de hæredi. & falc. & dicit, ℘ illa gl. apertius declarat quã alia, quæ ſit in corpore iuris, qualiter iudex debeat arbitrari, an teſtis ſit diues, vel pauper, ℘ ſi non habet tantum in bonis quantum valet cauſa ſuper qua deponit, reputatur pauper. Iſtam glo. etiam ſequitur, & reputat ſingularem Lud. Ro. in l. 2. in princ. ff. qui ſatiſd. cog. Facit ſimile, ℘ ibi adduxit glo. de tutore, qui non dicitur idoneus, ſi non habet tantum in bonis, quantum pupillus. § ſed & propter paupertatem, & ibi glo. in fin. Inſtit. de excu. tut. & l. paupertas, cum glo. ff. eod. Ad idem facit ſimile, quia ad hoc, vt fideiuſſor de iudicio ſiſti, vel alius ſimilis ſit idoneus, requiritur, ℘ habeat tot immobilia in bonis, quæ aſcendant ad valorem cauſæ, pro qua intercedit. gl. in l. 2. in prin. & ibi expreſſius Lud. ff. qui ſatiſd. cog. Ego non recolo vidiſſe Doct. magnæ auctoritatis reprobantes illam glo. tamen puto, ℘ ſit falſa: nam licèt verum ſit, ℘ teſtis, qui non habet tantum in bonis qnantum valet cauſa, ſuper qua deponit, debeat cenſeri pauper habito reſpectu ad d ipſam cauſam, tamen propter ſolam paupertatem [d] teſtis non repellitur à teſtimonio, gl. eſt ordi. & approbata in c. ſi qui teſtium. in glo. fin. de teſt. Spec. in tit. de reſte. §. 1. verſ. item, ℘ eſt pauper, & ℘ propter ſolam paupertatem teſtis non repellatur, expreſsè firmat do. Fran. de Aret. in conſ. 13. inc. viſo diligenter themate. in 10. colu. & ſubtiliter, & plenè in d. c. ſi qui 28 teſtium. poſt alios ibi. ¶ † Glo. fin. in verſ. [non extantib.] diuiditur in duas partes, prout duas format quæſtiones. Secunda ibi, [item, quid ſi nullus.] ¶ In prima parte. Sal. hic in 9. q. not. hic eſſe glo. ℘ in correctorijs, vt eſt hæc Auth. licita eſt extenſio ex maioritate rationis: nam ſi coniunx habet iſtã quartam extantib. liberis, multò magis debet habere ſi non extant liberi, ſed aſcendentes, quib. minus debetur ſucceſſio. l. nam & ſi parentib. ff. de inoffi. teſt. & ita tranſit, & malè, quia in contra-

rium

ADDITIONES.

a ¶ Limita. Limitatio quarta Bart. ſed tene cum Fulg. quem ſic declara. Bonorũ appellatione in hæreditatib. veniunt etiam iura paſſiua, & ſic debita. l. nam quod. § fin. ff. ad Trebell. ſed in hac Auth. maritus eſt hæres. §. fin. in Auth. de exhib. reis. ergo idem in lucro ſtatu. ex quo de vno ad aliud ſic Doct. argunt. Niſi dicas, quòd tunc non eſt hæres, quia non eſſet merum lucrum. l. hæreditatem. ff. mand. tamen hæreditas dicitur lucrum. l. inter ſtipulantem. §. ſi rem. ff. de verb. oblig. Secundò adde, quòd Bart. in §. ſi liberi. nihil facit, quia Bart. loquitur de repellendo filiam ab hæreditate matris debita ex hominis prouiſione, & legis diſpoſitione. l. aſſiduis. C. qui pot. in pign. hic autem loquimur de amittendo ex diſpoſitione ſtatuti tantum: inter quæ eſt diuerſa ratio, vt ſupra de ſtatuto pœnali dicit Alex. Tertiò pro Bald. tamen facit, quia illa verba, ex bonis meis, aliàs nihil operarentur. d. l. ſi quando. de lega. 1.

PVRPV.

b ¶ Marito. Adde l. ſi pars. in fin. ff. de inoffi. teſta. PVRPV.

c ¶ Quis dicatur pauper. Adde glo. in verbo imparem. Inſti. de excu. tut. in §. ſed & propter. glo. in verbo, paupertatem, & ibi Doct. in c. prohibentur. 2. quæſt. 1. Arch. in cap. pudor. 11. quæſt. 3. Petr. de Anchar. & Card. in cap. 2. de malefi. Bald. in c. ſignificantib. de offic. deleg.

d ¶ Paupertatem. Adde glo. in l. 3. in verbo, egens, & ibi Flo. ff. de teſt. Cyn. in l. 3. in 7. quæſt. C. de re. cred. glo. in cap. ſi teſtes. §. teſtium. in verbo, locuples. 4. quæſt. 3.

Source : BIU Cujas

* rium *eſt communis ſententia*, de qua dixi in Auth. quas actiones. vbi glo.& Doct.ſ̃.de ſacroſan. Eccleſ.& gl.in l. tam is.§.1.ff.de don.cauſa mortis. Et ad iſtam glo.vide reſponſionem,quam ponit Imo.in l.nemo poteſt.ff.de leg. 1.in 1.col. & refert dom. Alex.hic,ꝙ text.in.§.quoniam verò. in Auth.de exhib. reis vnde ſumitur iſta Auth. dicit coniugem ſuperſtitem ſuccedere in quarta, [a] ſiue plures,ſiue minus filij fuerint, ſed verbum, minus,comprehendit iſtum caſum, quando nulli eſſent filij.l. illud.§.ſi cuius.ff.de trib. & l.minus.ff.de verb.ſign. Tu ad hoc adde,ꝙ decidit not.Bald.in l.fin.ad fin.princ.ff.ſi cert. pet.quòd ſtante ſtatuto, ꝙ habentes libram à centum & ſupra, ſoluant. 10.& habentes minus ſoluant quinque, quòd ſub illo minus, etiam nullam libram habentes contineri videntur, niſi illud onus eſſet impoſitum perſonæ pro libra, vt ibi per eum. Vel ſecundò reſponde,quòd iſta Auth.non eſt correctoria, ſed limitatoria in caſu ſpeciali, de quo hic, quo caſu bene verum eſt, quòd iura limitatoria, & ponentia fallentias extenduntur ex identitate rationis. ſecundum Bart. in l. ſi conſtante. in 9. q. primæ partis princ. ff. ſol. matr. & eſt melior text. de iure in c. cum dilecta. §. nos igitur, & ibi ad hoc multum not. Pan. de confir.vti.vel inuti. & licèt do.Alex.in d.l.ſi conſtante. in 6.col. conetur oſtendere, quòd text. in cap. cùm dilecta. §. nos igitur.non probat, & malè ponderatur per Pan. Tamen tu omnino vide Pañ. in c. ad audientiam. in 1.not. de cleri. non reſi. pulchrè loquentem in hoc, & etiam notantem.d c.cùm dilecta.ad hoc,& ipſemet do.Alex.in l.1.in 31.colu.ff.de offic.eius cui mand.eſt iur.not.& in l. certi condictio.§. ſi nummos.in 2. colu.ff.ſi cert.pet.& in l.ſingularia,in 7.colu.eod.tit.ad idem eſt bonus text.in cap.poſt tranſlationem.in verſ.quanquam.& ibi Bald.ad hoc dicit eſſe valde not.de renun. Adde tamen,quòd Raph.Fulg.in l.cùm de nouo.ſ̃.de legi.& in l.non ſine.ĵ.de bon. * quæ lib & in l. de quibus.ff.de legi. *tenet contra communem ſententiam*, ꝙ etiam in correctorijs ex identitate rationis licita ſit extenſio nedum ex maioritate, per text.in d.l.non ſine. ĵ.de bon. quæ lib. dixi in d. Auth. quas actiones. ¶In ſecunda parte tene ſententiam. Placen per text.in l.1.in ver.propinquorum, & ibi declaraui.ſ̃.eod.& adde glo.in §.quia verò. el.2.in verſ. in talibus, & ibi Iac. de Belluiſ. in Auth.vt liceat mat. & auiæ.Extra b gl.[b] reſtaret videndum, an in caſu huius Auth. ſi alij filij repudiarent,quib.accreſceret,in quo dic,vt per Bald. hic in 2.colu. & latè Fulg.& Baid.in l.vnica.in 2.quæſt.& ibi Ludo. Rom.ſupra quando non peten.par.per Iacob.de Bel.in §. quia verò legem. in Auth. vt liceat mat. & auiæ, & ſic remanet expedita per hæc iſta Authen.

ADDITIONES.

a ¶Quarta. Adde pro complemento materiæ, an in caſu huius Auth.poſſit capi quarta auctoritate propria,& dic, quòd non. per text.in l.2. C.quibus,& quando quarta pars deb.lib.10.per quem ita conſuluit Alex.conſ.134.lib.4. Imò fortè ius ſuum amittere vxor, ſi propria autoritate caperet, iux. l.non dubium.C.de leg. BELLOT.

b ¶Extra glo. Formo quæſt. inauditam à me, dicitur hîc, quod ſi extent liberi eiuſdem matrimonij,proprietas quartæ eis ſeruatur, ſi verò non extent, ſed alterius matrimonij, acquiritur pleno iure patri, quid ſi extet vnus ex eod. matrimonio,& alter ex alio, an proprietas quartæ ſpectabit vtrique? dicas, quod ſic. ad quod vide Iaſ. in l.ſiemancipati. col.3.& 4.verſ.not. diligenter, & verſ.ad idem quæro,& verſ.15.ĵ.de coll.. PVRPV.

De repudianda bonorum poſſeſſione. Rub.

Glo.rub.diuiditur in duas partes. In prima continuat rubr. ad præcedentes. In ſecunda per viam notabilis dicit de qua bon. poſſ.loquatur,& quæ bon.poſſ.repudiari poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Repudiatio bonorum poſſeſſionis an poſſit infringi prætextu erroris iuris, reſultantis ex eo, quòd renuncians non potuit peritiores conſulere.*
2 *Dominus,an poſſit repudiare bonorum poſſ. delatam ſeruo abſque ipſius ſerui conſenſu.*
3 *Seruus an poſſit repudiare bonorum poſſeſſionem ſibi delatam abſque conſenſu domini.*

LEX PRIMA. ET II.

EMancipatus. In iſta. l. eſt videndum, † an repudiatio bon.poſſ.poſſit infringi prętextu erroris iuris,reſultantis ex eo, ꝙ renuncians non potuit peritiores conſulere, ꝙ examinant Fulg.Pau.de Caſt.& dom.Alex.hic, & Bart.in l.Clodius.ff.de acq.hęr.& dixi in l.iuris ignorantiam.ſupra qui admit.¶Ex l.2.not. ꝙ pater nō poteſt repudiare bon. poſſ. delatam filio, ꝙ intellige non ſolùm in hæreditate aduentitia, ſed etiam in profectitia.l. is, qui hæres.§. neque filiusfam. vbi latè Bart. & alij. ff.de acquir. hæred. quamuis gloſ. hic aliter ſentiat.dixi in l.1.ſ̃. glo.fin. vbi alij po- 2 nunt. ſupra qui admit. Secus † tamen eſt in hæreditate delata ſeruo,quam ſolus dominus bene poteſt repudiare,ſecundum glo.hic,& glo.in l.is,qui hæres.§.neque filiusfa.ff.de acq.hær. & glo.& Bart. in l.tutor.ff. de bon. poſſ.& in d.§. neque filiusfa.& per text. in l.1.§. per ſeruum.ff.de ſuc. edi.per quem text. Bart. * *& magis communiter alij tenent* in l.legatum.ff.de leg.1.& ibi laborant in reddenda ratione diuerſitatis, ꝙ ſolus pater non poteſt repudiare hæreditatem etiam profectitiam filij, ſed dominus ſic.Sed tamen caue,quia d.§.per ſeruum, decipit glo.& Doct. quia text. ibi non dicit, ꝙ dominus poſſit repudiare bon.poſſ. delatam ſeruo, ſed bene dicit, ꝙ per ſeruum dominus poteſt repudiare hæreditatem, hoc eſt non ſolùm per ſe, ſed etiam per ſeruum, prout dicit Sal. hic, cuius intellectum ſibi adſcripſerunt Mod.in d.l.legatum. Idem tenet Lud. Ro.in l.1.ſ̃.qui admit.& ſibi adſcribit,& eſt verus intellectus, licèt Alexan. hic eum non bene referens,reprobet.Et ꝙ ſit verus intellectus,patet, quia præcedentia declarant ſequentia.l. ſi ſeruus plurium. §.fi.ff.de leg.1.ſed in §.præcedenti Iuriſcon.poſuit, an bon.poſſ. poſſit repudiari per procuratorem, deinde in §. ſeq. & ſic in §. per ſeruum,an dominus poſſit repudiare bon.poſſ. per ſeruũ, & reſpondet, ꝙ ſic.Et ſicut bon. poſſ poteſt acquiri per procuratorem.l.3.§.acquirere.ff.de bon. poſſ. ita & repudiari. Item ſupraſcriptus intellectus comprobatur nedum ex §.præcedenti, vt prædixi, ſed etiam ex.§. poſtea ſequenti. vbi ponitur, an 3 bon.poſ.poſſit repudiari per tutorem.¶† Pulchrius,& ſubtilius dubium eſſet,quid ècontra, nunquid ſolus ſeruus abſque conſenſu domini poſſit repudiare hæreditatem in præiudiciũ domini,contra ipſius domini voluntatem, quando ille ſeruus inſtitutus habet ſubſtitutum vulgarem, an verò requiratur iuſſus domini, ſicut requiritur in aditione,quia ſeruus adire non poteſt, niſi præcedat iuſſus domini. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum.ff.de acquir.hære.dixi in l.1.ſupra qui admit.Breuiter tex. in l.cùm proponas.ĵ.de hær.inſt. videtur probare prima inſpectione,ꝙ ſolus ſeruus bene poſſit repudiare hæreditatem,quãuis ſolus adire non poſſit,niſi præcedat iuſſus domini. Ibi videbitis de veritate huius ſubtilitatis, & ibi tangunt Sal. Paul. de Caſtr.& do. Alex. Et adde etiam text.in l.ſeruus dotalis.ff.ſolu. matr. quem text. in propoſito eduxit in lucem ſolus Raph. Cum.in d.l.legatum.ff.de lega. 1.Adde etiam text. in l. qui autem.§.ſi ſeruum.ff.de his,quæ in frau.credi.

De collationibus. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Collatio,hoc verbum capitur in iure multis modis.*
2 *Titulus de collationibus quare fuit inuentus à prætore.*

¶Pau.de Caſt.hic dicit ſe putare, ꝙ iſte tit.& tit.ſ̃.de tranſ. ſint difficiliores tituli,qui ſint in tot.C.ille propter ſubtilitates, iſte propter multiplicitatem iurium, quæ iura recolligunt Bart.& alij in l. ſi emancipati. ĵ. eod. ¶Et Imperator in hoc titulo ſic procedit. Primò ponit iura vetera, quæ etiam fuerunt tempore fforum vſque ad l.vt liberis ĵ.eod.Ab illa.l. vt liberis, vſq;. ad fin.titu. poſteà ponit iura nouiter edita ab Imperatoribus. 1 ¶† Ad euidentiam totius tit.præmitte,quòd iſte terminus collatio,capitur varijs modis in iure, de quib. plenè per Alber. de Ro.in dictionario,in verſ.collatores.per Bald.& Sal.in l.ſi emãcipati.ĵ.eod.Aliter tamen capitur apud cano.aliter apud Legiſtas:nam apud Cano. collatio [a] propriè eſt beneficij eccleſiaci aſſignatio,vt in cap.fin.de inſti.Arch.in cap. à collatione. de appel.in 6.& in cap.cùm in illis. de præben.in 6. & ad quem de iure ſpectet collatio beneficij eccleſiaſtici, habetur in cap. ſi tibi abſenti.1. reſponſo. & in §.1.& in cap. licèt. & in cap. ſtatutum.& in cap.mandatum.de præben.in 6.& in cap.nec captandæ.ad fin.de conceſ.præben. Apud Legiſtas aliquando reperitur collatio publica. Et iſta dicitur oneris, ſeu muneris publici impoſitio.l. comperit. C.de præſcrip. 30. ann.l.1.C. de Epiſ. & cler. & de iſta loquitur titulus in Authen. de collatio. Aliquando capitur pro diuiſione librorum; nam liber Authenticorum eſt diuiſus in nouem collationes. Aliquando capitur

ADDITIO.

a ¶Collatio. Adde Cyn. in l.poſthumo.infra eod.Pau. de Lea.in clem.1.de ſup. negli..præla.

Source : BIU Cujas

a pitur a collatio propriè, & tunc eſt contributio, & de hac loquitur iſte tit.; & iſta dicitur rei propriæ in commune latio, vt diffinit glo. in rub. ff. eod. Bart. in l. pater filium. ff. de colla. dot.
2 Doct. omnes in l. ſi emancipati. ĵ. eod. ¶† Secundò præmitte, ꝙ iſte titulus fuit principaliter adinuentus à prætore propter iniuriam, quam fecit filijs prætor in poteſtate, ad ſucceſſionē
b patris filios emancipatos b admittendo qui de iure ciuili erāt penitus incogniti, & extranei: nam vltra hoc, ꝙ filij emancipati admittebantur ad ſucceſſionem patris ſimul cum filijs in poteſtate reſultabat alia iniquitas, quia filij in poteſtate quicquid acquiſierant, patri in totum acquiſierant, vnde poſt mortem patris filij emancipati habebant etiam dimidiam de bonis acquiſitis per filios in poteſtate, quæ reperiebantur in hæreditate patris, filij autem emancipati quicquid quæſiuerant viuo patre, erat eorum proprium. Ideo prætor adinuenit iſtud principaliter propter filios emancipatos, vt dicit text. in l. 1. in princ. ff. eod. vt mitigaret iniuriam prædictam. ſtatuit. n. ꝙ ita demū filius emancipatus admittatur ad ſucceſſionem patris, ſi confert omnia illa bona, quæ acquiſiuiſſet patri, ſi in eius poteſtate remanſiſſet, & ideo caſtrenſia, vel quaſi non conferuntur. l. 1. §. nec caſtrenſe. ff. eod. nec hodie bona aduentitia, niſi quo ad vſumfruct. l fin. ĵ. eod. Et ex his habes meliorem continuationem tit. noſtri ad præcedentes, quàm glo. ponat: nam prætor cùm principaliter adinuenerit bonorum poſſ. propter filios emancipatos, qui aliàs de iure ciuili erant penitus incogniti, propter quos fiebat iniuria filijs in poteſtate, prætor per iſtum tit. de collat. mitigat talem iniuriam, ideo congruenter poſt bonorum poſſ. ſubnectit iſtum tit. de colla. ¶Hinc eſt, ꝙ ſi filius emancipatus non afficiat iniuria filium in poteſtate, ſed potius commodo, non tenetur conferre. tex. habes, & exēplum in l. 1. §. pater filium. & §. toties. ff. eod. quæ iura ſunt hodie incorrecta, ſecundum Dyn. & Bald. hic. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Capitur. Adde Iaſo. in l. illud. col. 2. ĵ. eod. PVBPV.
b ¶Emancipatos. Secundum euidentiale, de quo pulchrè Iaſ. in caſus figuratiue. l. ſi emancipati. infra eod. colum. 9. verſ. 3. vbi dicit hanc hodie non militare. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Collatio de iure. C. non habet locum inter ſuccedentes ex teſtamento.*
2 *Pater in teſtamento an poſſit derogare collationibus.*

& in hoc bene verum eſt, ꝙ quando pater fecit teſtamentū, ceſſat iſta prima iniuria prætoris, quia emancipati inſtituti in teſtamento bene ſunt cogniti de iure ciuili, ita procedit ratio Mod. hic. Secunda iniuria prætoris eſt, quæ fit admittendo filios emancipatos: nam filij in poteſtate quicquid acquirunt, acquirunt patri, ſed mortuo patre filij emancipati, qui admittuntur à prætore, habent dimidiam iſtorum bonorum quæſitorum per filios in poteſtate, & tamen filij emancipati quicquid acquiſierant, erat eorum proprium, ideo prætor per hūc tit. ordinat, ꝙ emancipati teneantur conferre fratrib. qui remanſerunt in poteſtate patris, illud ꝙ acquiſiuiſſent patri, ſi non fuiſſent emancipati, & iſta ſecunda iniuria non ceſſat, da ꝙ pater fecerit teſtamntum, ergo iſta ratio Mod. non eſt vera, dum dicunt, ꝙ condito teſtamento ceſſat ratio iniuriæ, propter quam adinuenta eſt collatio, nam bene ceſſat prima, ſed non ſecunda, propter quam immediatè eſt inuenta collatio à prætore. ¶Item aduerte, ꝙ prædicta ratio procedit quo ad filios emācipatos, ſed in filijs in poteſtate eſt alia ratio. ſ. vt æqualitas ſeruetur inter liberos. l. vt liberis. & l. illud. ĵ. eod. tene tamē præcedentem opin. Mod. & eorum rationem, quia vtriuſque iniuriæ prætor tunc non eſt cauſa, & ceſſante cauſa, propter quam prætor introduxit collationem, per conſequens ceſſat ipſa colla. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. quia tunc vtriuſque iniuriæ pater dicitur cauſa, ſi qua iniuria poteſt dici, quæ tamen dici non poteſt, ex quo pater ex teſtamento vocauit, qui ſicut inſtituit emācipatum, ita potuiſſet quemlibet extraneum inſtituere, qui in nihilo fuiſſet obligatus conferre. Vide tamen pro limitatione text. in l. fin. C. communia vtriuſque iud. qui ſecundum Bart. & omnes ibi eſt ſing. & non reperitur alibi, prout etiam dicit Ang. in Auth. ex teſtamento. ĵ. eod. Itē vide text. in l. ex parte. §. 1. ff. fam. ercis. & ibi glo. in verſ. indiuiſum. dic melius, quòd etiam ſi ſine errore ab inteſtato ſucceſſiſſent, dummodo ab inteſtato non conſequantur pluſquam habuiſſent ex teſtamento, adhuc conferre non tenentur, ſecundum Mod. hic, per text. in l. ſi filia fuerit. ff. de collat. bon. & l. ſi filius, qui manſit. ff. ſi quis omiſſ. cau. teſt. quicquid dicant Iac. Butr. & Sal. hic. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

a ¶Ex teſtamento. Amplia etiam ſi ſuccedatur tantum pro parte ex teſtamento. Iaſ. in l. vt liberis. col. 6. ĵ. eod. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Collatio hodie ceſſat, ſiue ex teſtamento, ſine ab inteſtato, ſi pater hoc expreſsè prohibuit, ergo à contrario ſenſu, ſi pater non prohibuit, collatio habet locum.*
2 *Pater ſi permittit filio percipere vſumfructum de bonis aduentitijs, qui de iure debet acquiri patri, intelligitur talem vſumfructum donare filio.*
3 *Donatio ſimplex facta à patre, vel matre, mortuis ipſis, in quibus caſibus debet à filio conferri fratribus. & num. 5.*
4 *Donare, & concedere in peculium qualiter differunt.*
6 *Donatio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate habet vim relicti.*
7 *Quid ſi non interuenit traditio.*
8 *Falcidia an poſſit detrahi de donatione facta filio à patre, ſicut detrahitur de legatis.*
9 *Donatio ſimplex facta à patre filio in poteſtate, an debeat conferri fratribus mortuo patre.*
10 *Cautela qua filius poterit retinere libros datos ſibi à patre. ibi.*
11 *Donatio librorum facta filio, an cenſeatur donatio ſimplex, vel ob cauſam ſtudiorum.*
12 *Fœmina an poſſit habere peculium caſtrenſe, vel quaſi.*
13 *Donatio facta ab Imperatore, an extendatur ad Regem, quo ad præeminentiam.*
14 *Donatio ſimplex facta filio emancipato, an debeat conferri fratri, hæc eſt longa diſputatio, vide eam diligenter.*

LEX PRIMA.

1 2 EMancipatos. † Not. ex iſto text. quòd inter ſuccedens ex teſtamento a de iure C. non habet locum collatio, & concordat. l. filiæ dotem. ĵ. eod. & l. ſi filia. ff. de colla. dot. ¶Et iſtud procedit etiam in filijs in poteſtate. l. filiam teſtamento. ĵ. eod. & l. filiæ dotem. ĵ. eo. & declarat glo. 1. hic. Et dum dicit text. fratri, intellige. ſ. in poteſtate, quia ſi eſſent emancipati, inter eos non haberet locum colla. l. ſi emancipati. ĵ. eod. quia tunc ceſſa ratio infra aſſignata. ¶Et triplicem rationem huius text. aſſignat Bald. hic. pro ſecunda eius ratione facit text. in l. cùm hic ſtatus. in prin. in verſ. confirmatum. & ibi glo. ff. de don. inter vi. & vxo. tamen duæ vltimæ rationes non placent, quia qui non infirmat actum, bene intelligitur tacitè confirmare, quando eſſet in eius poteſtate infirmare ſi vellet, ſed pater non poſſet infirmare donationem factam filio emancipato, quia ſtatim valet, vt dicam in Auth. ſeq. ergo non eſt verum, ꝙ intelligatur confirmare. l. Titia. la. 1. §. Lucia. ff. de leg. 2. declarar Cyn. in Auth. ex teſtamento. in 2. colu. ad fin. ĵ. eod. Aliam, & quartam rationem aſſignat Bart. in l. ſi emancipati. in pen. colu. ĵ. eod. & in l. pater filium. in pen. colu. ff. ne colla. dot. Aliam fundamentaliorem aſſignant Pau. de Caſt. & do. Alex. hic, & Raph. Fulg. plenius in Auth. ex teſtamento. in 1. colu. ĵ. eod. quia quando pater in teſtamento inſtituit filios emancipatos, tunc ceſſat ratio iniuriæ, propter quam prætor adinuenit iſtum titulum: nam emancipatus ex teſtamento eſt cognitus, & ſuccedit de iure ciuili. §. cæteri. Inſtit. de hæred. qua. & dif. l. ſi ex duobus. in princ. ff. de bon. poſſ. contra tab. Bart. in l. illud. §. fin. eod. tit. Et per hoc patet, ꝙ illud,
2 ꝙ not. Fulg. hic ex iſto text. † ꝙ pater in teſtemento poteſt derogare iuri publico. ſ. collationi. non eſt bene dictum. ¶Tu aduerte, ꝙ iſta vltima ratio, licèt ſubtilis, tamen eſt periculoſa, quia ſi bene conſideras, prætor admittendo filios emancipatos fecit duas iniurias filijs in poteſtate, vna eſt, nam de iure ciuili emancipati erant penitus incogniti, & non ſucceſſiſſent patri,

AVTHENTICA.

EX teſtamento. Iſta Auth. eſt ſummarium. §. illud. in Auth. de triente, & ſemiſ. vnde ſumitur. ideo non ſummo. ¶† Not. ex iſto text. ꝙ hodie ex teſtamento, vel ab inteſtato a ceſſat collatio inter fratres, quando pater pro-

ADDITIO.

a ¶Ab inteſtato. Alex. ampliat, idem ſi ſuccedat pro parte ab inteſta. Iaſ. in l. vt liberis. col. 6 ĵ. eod. PVRPV.

Source : BIU Cujas

prohibuit expreſsè, ergo à contrario ſenſu, ſi pater non prohibuit expreſsè, habet locum collatio etiam condito teſtamento, & ſic in hoc corrigitur. l. 1. ſ. eod. Et ex hoc ſubtiliter not. Lud. Ro. hic, ꝙ licitum eſt ſumere argumentum à contrario ſenſu ad correctionem iuris antiqui, quando lex noua in ſenſu directo nil operatur, vt in hac Auth. & fuit ante eum doctr. Bald. in l. obſeruare. §. proficiſci. in 3. quæſt. ad fin. ff. de offic. pro conſu. & leg. iſtud plenè examinaui in l. 1. in princ. ff. de offic. eius. ideo non pono hic. ¶ In text. ibi, & aliorum datorum, ſubdit Ang. in lect. Florentina, † ꝙ ſi pater [a] permittat filium percipere vſumfruct. de bonis aduentitijs, qui de iure debet acquiri patri. l. 1. & per totum. C. de bon. mater. intelligitur donare talem vſumfruct. filio, adeo, ꝙ mortuo patre non tenebitur fratribus conferre. l. cùm oportet. §. ſinautem. vbi ſing. text. de hoc. ĩ. de bon. quæ lib. Adde, ꝙ iſtud idem expreſsè tenet Bald. hic in duob. locis. ſ. in 9. & in 14. col. Sed tu aduerte, credo eos decipi, & errare, nam bene verum eſt, ꝙ iſte eſt vnus caſus ſingularis, in quo donatio inter patrem, & filium [b] in poteſtate ſtatim valet. ſ. in vſufructu aduentitiorum, text. eſt ſing. in illa. l. cùm oportet, in hoc bene dicunt, & dum ſubijciunt, quòd mortuo patre filius non teneatur communicare, ſeu conferre, malè dicunt, quia in omnib. caſib. in quib. ſtatim valet donatio inter patrem, & filium in poteſtate, regulariter filius tenetur tale lucrum conferre, vt ſtatim ĩ. firmabo, & d. Alex. hic in 3. colu. enumerat inter alios dictum caſum. l. cùm oportet, & in illo dicit, ꝙ filius mortuo patre tenetur conferre, tamen nõ facit mentionem de Bald. & Angel. hic tenentib. contrarium. ¶† Glo. in verbo datorum. iſta glo. principeliter fuit facta propter contrarium. l. illud. §. fin. ĩ. eod. vbi deciditur, quòd donatio ſimplex facta à patre, vel matre eis mortuis non debet pet filium conferri alijs fratrib. niſi in duob. caſib. Primus eſt, quando pater hoc expreſſit. Secundus ratione æqualitatis ſeruandæ, quãdo alius filius haberet donationem ob cauſam, quam debet conferre, ſed iſta Auth. in eius generalitate vult contrarium. propter iſtud contrarium facta eſt hæc glo. quæ recitat duas principales opin. Vna eſt, ꝙ donatio ſimplex etiam hodie non debet conferri, & ſic iila. l. illud. hodie eſt incorrecta, nec corrigitur per hanc Auth. quia iſta Auth. non loquitur de donatione ſimplici, ſed de donatione facta ob cauſam, dum dicit de donatione dotis, & ſubiungit, & aliorum datorum: nã dictio aliorum, eſt repetitiua ſimilium, glo. in l. ſi fugitiui. ſ. de ſer. fug. etiam ſi adijciatur dictio vniuerſalis, vt dixi in l. pen. ſ. qui admit. Intelligitur ergo de alijs datis ob cauſam, vt in donatione propter nuptias, vel quando pater donat cauſa militiæ, vel cauſa ſtudij. Et ſic vides, ꝙ donatio, quæ fit ex aliqua cauſa, eſt minus priuilegiata, quàm illa, quæ fit ſimpliciter, qa prima mortuo patre debet communicari cum fratrib. ſecunda non. ¶ Et ſic apparet, ꝙ iſta Auth. quæ loquitur in donatione ob cauſam, quæ debet conferri, non corrigit. d. l. illud. §. fin. quæ loquitur de donatione ſimplici, & vult, ꝙ illa non debeat conferri. dicit tamen glo. ꝙ illud fallit in trib. caſib. ¶ Primus eſt clarus. Secundus eſt quando pater tempore quo donauit, expreſſit hoc, quia volebat illud donatum debere conferri. alleg. l. ſi quando. §. fin. ſ. de inoffi. teſt. quæ dicit, ꝙ donatio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate computatur filio in legitimam, quando pater hoc expreſſit, vt dicit ille text. Modo regulam habemus, ꝙ quicquid computatur in legitima, etiam confertur. l. illud. 2. reſponſo. ĩ. eod. tamen iſta limitatio expreſſius probatur in illa. l. illud. in fin. Tertius caſus eſt ſecundum glo. & eſt valde difficilis, quando pater donat filio [c] vt filio, ſiue vt habeat in peculio profectitio. alleg. l. ſi donatione. ĩ. eod. ¶ Hinc aduerte, nam quando pater donat filio, ſed non vt filio, hoc eſt non mouetur pater ad donandum affectione filiali, ſed propter aliqua merita filij erga patrem, & ſic pater donat contemplatione meritorum filij, eſt perinde acſi donaret extraneo, & cenſetur aduentitium. glo. eſt not. & ibi plenè dicetur in l. ſi donatione. ĩ. eod. oportet ergo, ꝙ pater donet filio vt filio, & ſic ſolùm propter reſpectum filialem, quia filius eſt, & iſto caſu pater non intelligitur donare, ſed concedere in peculium. † Nam debes ſcire, ꝙ differentia eſt inter donare, & concedere in peculium: nam donare eſt abdicare à ſe in totũ rem, quæ donatur, & eius dominium, & proprietatem in aliũ transferre, non ſic eſt concedere in peculium: nam concedere rem in peculium, eſt permitrere alicui vſum, & adminiſtrationem rei, retento tamen ſibi dominio. Dicit ergo glo. (& iſta eſt mens eius,) ꝙ quando pater dat aliquam rem filio vt filio, non intelligitur eam ſibi donare, ſed ſolum concedere in peculiũ, & iſto caſu tenetur conferre cum fratrib. ſic intellige. l. ſi donatione. ĩ. eod. in 2. reſponſo, & quia iſtud videtur diuinare ad illum text. ibi declarabo. Tamen glo. ineptè locuta eſt, quia cũ peculia remanent in dominio patris, vt dixi, mortuo patre diuiduntur ſicut aliæ res patris, ideo in eis non cadit propriè collatio. l. certum. ſ. famil. ercis. ¶ Item, & quartò intelligit gl. illud, ꝙ dictum eſt donationem ſimplicem non eſſe conferendam, quando fuit facta filio in poteſtate, ſi autem fuiſſet facta filio emancipato, tunc dicit glo. ꝙ ex quo talis donatio inter patrem, & filium emancipatum ſtatim valet. l. ſi pater. ſupra de inoffic. don. non tenetur emancipatus eam conferre, etiam (ꝙ eſt fortius,) ſi pater iſtud expreſſiſſet. In hoc gloſ. in vtroque malè dicit, imò quia donatio facta filio emancipato ſtatim valet, illa eſt, quæ debet propriè conferri mortuo patre. l. vt liberis. in fin. ĩ. eod. & multò magis, quando pater iſtud expreſſiſſet ſaluo, quando emancipatus nollet eſſe hæres. l. pen. & ſi. de colla. dot. ſecundum Ang. & Mod. hic. ¶† Quòd autem donatio ſimplex facta filio in poteſtate non debeat conferri fratribus mortuo patre, probat glo fundamentis duob. ibi, Item, quia. ¶ Primum eſt, quia iſta Auth. quamuis ſit noua, & diſponat omnia data à patre debere conferri, tamen iſta. l. noua debet diſtingui per leges antiquas, & ſic limitari per l. illud. §. fin. ĩ. eod. vt non habeat locum in donatione ſimplici. Et vltra gl. ego fortius firmo: nam lex nona generaliter corrigens, nunquam intelligitur corrigere leges aliquid ſpecialiter diſponentes, imò potius debet limitari, vt non habeat locum in illis caſib. ſpeciaiibus. glo. eſt in l. ſciendum. in princ. ff. qui ſatiſd. cog. ergo iſta Auth. noua, & generaliter diſponens non intelligitur loqui in donatione ſimplici, & ſic in caſu, quem ſpecialiter ponit. d. l. illud. §. fin. ¶† Secundò mouetur glo. nam donatio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate, habet vim legati, ſeu relicti, & iſtud aſſumptum probat glo. dupliciter. Primò, donatio talis in vita patris nil valet, ſed benè confirmatur morte patris. l. Papinianus, cum gloſ. ff. de dona. inter vi. & vxo. ergo cùm confirmetur morte, aſſimilatur legatis, quæ etiam mortè teſtatoris robur capiunt. † Tamen iſtud fundamentum nõ generaliter militaret, quia donatio facta per patrem filio in poteſtate, tunc demũ confirmatur morte patris, quando interuenit traditio, quia pater viuus quando donauit, tradidit, illa bene confirmatur morte, aliàs ſecus. glo. eſt approbata in d. l. Papinianus. ¶† Secundò, & fortius, ꝙ verum ſit aſſumptum, ꝙ donatio ſimplex habeat vim relicti, probat gl. nam ſicut de legatis detrahitur quarta falcidiæ per hæredem, ita etiam detrahitur de tali donatione, alleg. glo. l. pen. ĩ. ad legem fal. quæ nil facit, debuit allegare. l. in donationib. eod. tit. ſi ergo donatio ſimplex habet vim relicti, nos habemus, ꝙ relicta, quæ acquiruntur poſt mortem patris, non conferuntur. gl. ad hoc alleg. l. patre. ĩ. eod. quæ nihil facit, melius facit. l. nec emancipati. ĩ. eod. Tamen iſtud fundamentum glo. non eſt firmum: nam donatio ſimplex, & legatum in multis differunt, vt declarat gl. magiſtra. in l. ſi maritus. la. 2. ſ. de don. inter vir. & vxor. patet, quia talis donatio ſi excedat ſummam quingentorum aureorum, debet fieri cum inſinuatione. text. eſt in l. donationes quas parentes. ſ. de don. inter virum, & vxo. ſed in legatis non requiritur inſinuatio. vt in l. Modeſtinus. ff. de don. Iſta fuit prima opin. Balduini & aliorum, quos recitat glo. Alia, & ſecunda opin. principalis fuit Io Cremon. & Mart. ꝙ imò hodie donatio ſimplex [d] facta per patrem filio in poteſtate conferri debeat fratribus, per iſtam Auth. & ſic, ꝙ hodie eſt correcta. d. l. illud. §. fi. & dicunt Bald. & Sal. hic, ꝙ gl. noſtra ſequitur iſtam opin. ex quo eam vltimam recitat, vt not. Bart. in l. bona fides. per illum text. ff. depoſi. glo. in l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebell. cum mille ſimili. Sed decipiuntur, quia glo. met in l. quæ pater. in gl. mag ad fin. ff. fam. ercis. dicit ſe tenere primam opi. Et ꝙ d. l. illud. §. fin. ſit hodie correcta per hanc Auth. probat glo. vulgato arg. per generalitatem huius Auth. item, quia indiſtinctè loquitur, ergo indiſtinctè debet intelligi. tamen ex dictis in præcedentibus ad hoc patet reſponſum. ¶ Item mouetur glo. quia dos data per patrem filiæ exijt de patrimonio, tamen confertur, ergo multò magis donatio ſimplex. Sed reſponde, ꝙ ideo eſt, quia dos traditur per patrem filiæ ex neceſſitate legis, quæ neceſſitas ceſſat in donatione ſimplici, vt declarat Bart. in l. 1. §. nec caſtrenſe. in 3. colu. in fin. ff. eod. & ante eum Cyn. in l. filiæ licèt. in 1. quæſt. ĩ. eod. ſic habes declaratam totam gloſ. ¶† Nunc reaſſumo in dubium, nunquid donatio

ADDITIONES.

a ¶ Quod ſi pater. Not. Iaſ. qui tenet idem, quod hic, in l. fin. in 2. colu. verſ. ſecundo limita. ĩ. eod. PVRPV.

b ¶ Filium. Adde Bald. in l. quoniam nouella. & in l. omnimodo. C. de inofficio. teſt. Ioann. And. in addit. Spec. in tit. de don. in §. 1.

c ¶ Filio. Adde l. 1. ff. de colla. bon. & in l. certum. ſ. fam. ercis.

d ¶ Simplex. Adde Azo. in l. filium quem. fam. ercis. Doct. in l. etiam. in §. ſi debita. ff. de bon. lib.

Source : BIU Cujas

natio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate, mortuo patre debeat conferri cum fratribus, vel ne,& ſic totus punctus eſt videre,nunquid.l.illud.§.fi.ĩ.eod. ſit hodie correcta per hãc Auth & in corpore vnde ſumitur.Et vt clarius habeas, diſtingue in duos articulos principales.Primus eſt,quid in donatione ſimplici facta filio in poteſtate. Secundus eſt,quid in donatione ſimplici facta filio emancipato. ¶Circa primum licèt Bald.dicat,quòd variæ fuerunt opiniones, tamen duæ principales ſunt, vna Ioann. & Mart. relata in fin.gloſ. quòd ſic, & ſic,quòd ſit correcta.d.l.illud.§.fin. Et iſtam ſententiam tenuit Raph.hic,qui multum audacter dicit, quòd ſi haberet conſulere, conſuleret pro hac parte. per texr.d.§.illud quoque, iuncta eius ratione,in Authen. de trien.& ſemiſ. vnde ſumitur iſta Auth.Tu reſponde, vt per do. Alex.hic.Iſtam opin.etiam tenet Iacob.de Bel.in d.§.illud. Pro iſta opin.multa adducuntur per Cyn.hic,quæ per te videas. ¶Sed vnum fortiſſimè ſtringit, quod per alios non ſatis enuncleatur.ſ.text.in l.ſi donatione.in ſecundo reſponſo.ĩ.eod. in quo tex.videre meo vertitur principaliter difficultas.ibi.n.dicitur,quòd fundus donatus à patre filiæ in poteſtate non debet eſſe præcipuus, ergo debet conferri. Et ſi dicas prout dicunt Doct. quòd ibi fundus non fuit donatus filiæ,ſed conceſſus in peculium : dico, *quòd iſte communis ſenſus* ſtare non poteſt.primò,quia diuinat ad illum tex.Secundò, & fortius, quia eſt directò contra verba clara illius text. dum dicit, quòd fundus filiæfamilias fuit à patre donatus, ergo non conceſſus in peculium.¶Tertiò,quia ſi text.ille loqueretur,quando fundus non fuerat donatus,ſed conceſſus in peculium,text.ille remaneret de indubitabili, quia ille caſus erat expreſsè deciſus in l. præcedenti. Pro certo text. ille multum ſtringit.Poſſes dicere,quòd dato, quòd d.l.ſi donatione, decideret, quòd donatio ſimplex deberet conferri, tamẽ illud fuit expreſsè correctum per dict.l.illud. vbi text. expreſſus de hoc. ¶Tamen, quia vitanda eſt legum correctio. cap. cùm expediat. de elect.in l. vnica. in fin.C.de inoffi.don.ne incidamus in hoc abſurdum, ego ſuſtineo communem intellectum, & dico,ꝙ in d.l.ſi donatione.in ſecundo reſponſo, fundus non fuit donatus filiæ,ſed conceſſus in peculium, & iſtud videbitur tibi prima fronte valde durum, quia verba text.ſunt clara,dum dicit donatus, ſed hic erit verus, & hoc oſtendo viua ratione: nam ego habeo,ꝙ ad hoc,vt pater intelligatur donare rem filio,oportet, ꝙ vel eam emerit nomine filij, & filio tradiderit, tunc tantum intelligitur donare. tex.eſt ſecundum communẽ intellectum in l. filię cuius ſ.fam. erciſ.vel quãdo pater donat propter benemerita filij,quæ præcedunt,alias ſi non appareat, ꝙ pater emerit rem nomine filij, vel ꝙ præcedunt benemerita filij,pater dando ſimpliiciter rem filio,etiam ſi vtatur verbo donare, quia expreſsè dicat dono, tamen non intelligitur donare, ſed concedere in peculium tantum, & ſic non debet te mouere verbum donare,ibi in text.poſitum, text.eſt clarus de hoc in l.quòd fructuarius. in fin.ff.de acqui. rer.dom. & l.fin.ff. de pecu.lega. & in l.cùm pater.§.pater plurib.& ibi glo.& Bar. de hoc.ff.de leg.2. ſed in illa.l.ſi donatione.2.reſponſo. non apparet,ꝙ fundus fuerit emptus nomine filij. Item non apparet, ꝙ præceſſerint benemerita filij, nec iſta præſumi debent, quia facta non præſumuntur niſi probentur. ergo cùm ille text. loquatur in caſu dubio,quamuis vtatur verbo donatus, non tamen intelligitur donatus,ſed conceſſus iu peculium, & iſta eſt pulchra, & ſubtilis inductio de illo text.Cui non obſt.ſi dicas, quòd iſtud erat deciſum in l.præcedenti, quia reſpondeo ſing. ꝙ l.pręcedens loquitur,quando pater expreſsè conceſſit in peculium, ſed d.l. ſi donatione. ponit pulchrum caſum, quid in dubio,dato, ꝙ pater vtatur verbo donat. ¶Secundò pro iſta ſententia ſtringit,nam donatio ſimplex,quæ morte confirmatur,computatur filio in legitimam.l. filium quem habentem, ſecundum tertiam lec.C.fam.erciſ.probatur in l. etiam.§.ſi debita.verſ.ſed & mortis.ff.de bon.lib.Bart.in l.in quartam.in vlt. colu.ff.ad leg falc.ſed ea,quæ computantur in legitimam, illa conferri debent. l. illud in prima regula. ĩ.eod. Reſpondet do. Alex.hic, ꝙ illa æquiparatio non procedit in his, quæ habent vim relicti,patet,quia relicta computantur in legitimam,& tamen non conferuntur. l.filiæ licèt. & l.filiam cum fratrib.ĩ.eo. Vel potes reſpondere rectius ad argumentum, ꝙ imò donatio ſimplex non computetur in legitimam niſi expreſsè ſit dictum.l.ſi quando.§.& generaliter.ſ.de inof.teſt.& l. ſi non mortis.2.reſponſo.ff.de inof.teſt. & l.etiam.§.ſi debita.ff.de bon.lib. & tunc quando eſt expreſsè dictum,etiam confertur. d.l.illud. 10 in fin. † Secunda principalis opin.*vera, & communis eſt*, ꝙ talis * donatio a ſimplex facta filio in poteſtate non debet conferri a mortuo patre,quam expreſsè firmat glo.in l.quæ pater filio.in gl.magna ad fin.ff. fam. erciſ. hanc ſequuntur Antiq.& Mod. Doct.hic, & Io.And. in addi.in tit.de dona.§.1.in addi.quæ incipit,& ſcias.Old.Lau.qui dicit hanc opi.eſſe communiorem, in conſil. 151. incip. ſi quis verba donationis diligenter attendit. Barto.in l.1.§.nec caſtrenſe.in vlt.colu.ff.eod.Bald.in l.quoniam nouella,in princ.& in l.omnimodo.§.imputari.ſupra de inoffic.teſt.& in l.filiæ cuius. ſupra fam.erciſ. & in l. ſi donatione. in 1.colu.ĩ.eod. ¶Pro iſta ſententia multa adducuntur per Cyn.hic,& dicit do.Alexan. quòd eſt text. proprer quem non eſt opus diſputare,in dicta.l.illud.§.fin.ĩ.eod.& in l.filiæ.ſ.fam. erciſ. Sed errat, quia dubium eſt,nunquid illa.l.illud. ſit correcta hodie,& ſic cùm iſtud ſit propriè de quo diſputatur, an illa.l.illud.§.fin.ſit hodie correcta, ideo non poteſt de illo text. fieri fundamentum.Præterea Lud.Ro.in l.ſi emancipati.ĩ.eo. ſubtiliter probat,quòd d.l.illud.§.fin.neceſſariò loquitur in donatione ſimplici facta filio emancipato, non autem filio in poteſtate, vt dicam.ĩ.in artic.ſeq. ¶Pro iſta ſententia bene facit, quia donatio ſimplex non valet in vita patris,ſed tantum confirmatur morte, ergo tanquam quæſita poſt mortem patris conferri nõ debet.l.nec emancipati.infra eod.nec dicas, quòd trahatur retrò, ergo conferri debeat. l.2.§. id quoque. ff. eod. quia verum eſt,quod trahitur retrò quo ad fructus tantum,vt declarat Bart.in l. ſub conditione.ff.de ſol.Pro iſta ſententia vltra alios videtur ſtringere : nam collatio debet hodie fieri ratione æqualitatis ſeruandæ inter fratres. text.eſt in §. illud quoque.el.1.in Auth. de trien. & ſemi. vnde ſumitur hæc Authen. ſed habeo,quod ratio æqualitatis mllitat, quando alius frater habet donationem ob cauſam, text. eſt in d.l. illud. §.fin.infra eod. ergo donatio ſim.plex de per ſe conferri non debet, quia ceſſat ratio ęqualitatis.Sed caue,quia aliter ſumitur ratio ęqua litatis in illo. §.illud. aliter in dicta.l. illud.§.fin.ſi bene conſiderabis. ¶*Stat ergo communis concluſio*, quòd donatio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate, mortuo patre non debet fratrib.conferri, ex quo de facto non valet in vita patris, ſed per mortem confirmatur. Iſta concluſio fallit in caſib. poſitis hic in gloſ.qui ſunt tres. ¶Quartò limita, niſi pater donaſſet filio in poteſtate, dehinc eum amancipaſſet in vita, quia cùm per emancipationem ſtatim confirmetur donatio. l. ſiue emancipatis.C. de don.l.donationes. la.2.§. pater.ff.de don. certè talis donatio debet conferri fratrib. ita expreſsè Barto. in dicta. l. 1. §.nec caſtrenſe.in 6.colu.in fin ff.eod.Bald.in dicta.l. quoniam nouella.in prin.Sal.& Mod.in l.vt liberis.ĩ.eod. facit, quia do- b natio ſimplex facta filio emancipato, [b] quia ſtatim valet, bene confertur, vt ſtatim dicam in ſequẽti art. ¶Et per hoc redditur dubia cautela, quam ponit Bart. poſt Vbertum de Bobio,& Iac.de Aret.in d.l.donationes §. pater.ff.de don. vbi per illum text.ponit cautelam, qua mediante filius poterit habere præcipuos libros,quando venit ad diuiſionem cum fratrib. ſ.quòd talis filius faciat ſe emancipari à patre: nam ſtatim cõfirmabitur don. per illum text. Et illam cautelam ſequuntur ibi ſimpliciter Io. de Imo.Pau. de Caſt. & Raph. Cum. ibi, & Fulg.Lud.Ro.& do.Alex.in l.ſi donatione.ĩ.eo.& ibidem Alb. in vlt.colu. Et pro illa cautela facit text. melior de iure ad hoc in l.quæ pater.ff.fam.erciſ.facit.l.1.C. de pecu.eius, qui libert. mer.Lud.Ro.in d.l.donationes.§.pater. dicit,quòd illa cautela Bart.eſt ſuperflua.nam Bart.vult filium debere emancipari, vt donatio librorum ſtatim valeat.dicit Lud.hoc non eſſe neceſſarium, quia licèt regula ſit, ꝙ donatio facta inter patrem, & filium in poteſtate nihil valeat.l.2.ſ.de inoffi.don.Fallit, quan- c do pater donat filio in poteſtate cauſa ſtudiorum, [c] talis donatio valet ſtatim,quia cauſa ſtudiorum, & cauſa dotis æquiparantur,ſecundum gl.in l.1.ff.ſol.matr. per quam glo.Bald.& Ang.ibi determinant talem donationem factam cauſa ſtudiorum ſtatim valere.eſt verum, ꝙ Imo.in d.l.1.& d.Alex. in vlt. col.& in l.ſi donatione.in antepen.col. ĩ.eod.tenent contrariũ. ¶Ego dubito de iſta cautela Bart. licèt non inueniam ab alio tactam,& mihi videtur, ꝙ illa cautela ſit magis damnoſa quã vtilis, quia emancipatio filij facit, vt potius debeat fieri collatio,quæ non fieret,ſi nõ eſſet ſecuta emancipatio,patet ex proximè dictis,quia filius in poteſtate ſi emancipetur,tenetur cõferre donationem,quam aliàs conferre non tenebatur,& licèt emancipatio faciat donationem ſtatim valere, tamen quando donatio ſtatim valet,illa debet conferri, quæ non veniret conferenda,ſi confitmaretur morte.Et nullo modo video,& tu

ADDITIONES.

a ¶Donatio. Adde Bart. in l.1.ff.de colla.Bald.in l.cùm virum.in 3.colum.C.ꝙ fideicom.

b ¶emancipato.Adde Bal.in l.2.communia de leg.Doct.in l.ad eum. in §.aull. ff.de don.

c ¶Studiorum.Adde Bald.in l.cùm oportet.in §.1.C.de bon. quæ lib. Bald.in l. fori.C.de aduoc.diuer.iud.

Source : BIU Cujas

tu cogitabis, q̃d proſit emancipatio filij in illa cautela Bar. imò potius nocet. ¶ Nec dicas, quòd Bart. ibi loquatur, quando filius nolebat eſſe hæres patris, quo caſu confetre non tenetur. l. l. pen. & fin. ff. de colla. dot. quia Barto. loquitur, quando volebat eſſe hæres, dum dicit, quòd in diuiſione, quam facit cum fratrib. habebit libros præcipuos. Tu aduerte, quod rectè intelligendo Bart. benè loquitur, non enim loquitur Barto. quando pater donauit libros filio, quia ſi donaſſet, clarum eſt, quod nõ conferuntur per d. l. quæ pater. ff. fam. ercis. Bart. in l. ſi donatione. vbi dicetur. j̃. eod. & ſic non eſſet opus iſta cautela, ſed Bartol. loquitur ſecundum terminos d. l. donationes. §. pater, quãdo pater non donauit libros filio, ſed ſolùm in peculium conceſſit, quod id dubio præſumitur ſecundum, ꝙ dicetur in d. l. ſi donatione. j̃. eod. certè ſi filius in poteſtate, qui habuit libros à patre, vult eos habere præcipuos, faciat ſe emancipari à patre, nam ſi pater expreſsè non ademerit in emancipatione, videtur donare, vt eſt ibi text. & clarior text. in l. 1. C. de pec. eius, qui libe. meruit. & ſic illa cautela eſt potius ad faciendum patrẽ donare mediante emancipatione, & iſta eſt veritas. ¶† Nũ
11 a quid tamen illa donatio librorum [a] cenſeatur donatio ſimplex, an verò donatio ob cauſam ſtudiorum, non examino nunc, ponit do. Alex. in d. l. ſi donatione. j̃. eod. ¶ Quintò limita prędictam concluſionem non procedere in donatione ſimplici facta per Regem, vel Imperatorem, vel alium, qui non recognoſcit ſuperiotem filio in poteſtate, quia illa bene debet conferri fratribus. ita limitat Lud. Ro. hic, motus viua tatione: nam ideo donatio ſimplex facta filio in poteſtate conferri nõ debet, eo quia non valet in vita patris, ſed confirmatur per eius mortem, & ſic aſſumit naturam relicti, ſed donatio Regis facta filio in poteſtate ſtatim valet, ſicut valet donatio Regis facta Reginæ, quæ valet conſtante matrimonio, cùm alias
b donatio facta [b] inter vi. & vxorem nihil valeat, ſed morte cõfirmatur, vt l. donationes quas parentes. C. de don. inter vir. & vxo. per quem text. in terminis decidit Bald. quòd douatio Re-
c gis [c] facta filio in poteſtate ſtatim valeat, vt c. 1. §. item ſacramenta. de pace iura. fir. ergo cùm ſtatim valeat, debet fratrib. conferri. Iſtud idem voluit do. Alex. hic, in 4. colu. licèt non exprimat, dum dicit, quòd in omnib. caſib. in quib. valet ſtatim donatio inter patrem, & filium in poteſtate, filius tenetur conferre: Inter alios enumerat iſtum, quem ponit Bal. in d. §. item ſacramenta. ergo vult, ꝙ in illo caſu filius teneatur conferre, non facit tamen mentionem de Lud. Ro. hic. ¶ Sed mirandũ eſt de his patribus, qui dixerunt contra caſum l. ad literam. nã benè verum eſt, quòd donatio facta per Regem filio in poteſtate ſtatim valet, hoc dicunt iura prælleg. & iſtud idem tenet Lud. Ro. in l. ſi verò. §. de viro. in 16. colu. ff. ſol. matr. & do. Alex. in l. quanquam. j̃. de teſta. mili. ſed dum poſtea dicunt, ꝙ talis res donata per Regem, quia ſtatim valet, debet conferri fratrib in hoc errant, quia in contrarium eſt text. ſing. in l. cùm multa. C. de bon. quæ lib. vbi ſing. deciditur, ꝙ quælibet donatio facta per Imperatorem non ſolùm filio, imò cuilibet extraneo, non ſolùm maſculo, imò fœminæ, habet naturam ca-
12 ſtrenſis peculi, & cenſetur peculium caſtrenſe. † Et propterea Bald. dicit ibi not. hic eſſe caſum ſing. in quo fœmina poteſt habere peculium caſtrenſe, vel quaſi, ſi ergo cenſetur peculium caſtrenſe, clarum eſt, ꝙ caſtrenſia, vel quaſi non conferuntur. l.
13 1. §. nec caſtrenſe. ff. eod. l. filiæ licet. j̃. eod. ¶†† Et licèt text. in d. l. cùm multa. loquatur in donatione facta per Imperatorem, tñ
d extenditur ad Regem, [d] ex doctrina eleganti Bald. in l. pen. C. de don. inter vir. & vxo. & ita in ſpecie conſuluit Old. in conſ. 255. & in ſpecie ad d. l. cùm multa. firmat And. de Iſer. in c. 1. in 3. col. de his, qui feu. dar. poſſ. & pariter extendi debet ad omnẽ alium principem, qui ſuperiorem non recognoſcit de iure, vel de facto, quia habet vim Imperatoris, ſm Bart. in l. hoſtes.
e ff. de capitu. ¶ Limita [e] etiã hoc in omnib. alijs caſib. in quib. donatio ſtatim valet inter patrem, & filium in poteſtate, quos enumeraui in l. ſtater à fratre. ff. de cond. indeb. in omnib. illis caſib. debet conferri cum fratrib. cùm ſtatim valeat, & etiam firmat Alex. hic in 2. col. Niſi in vno caſu, qñ pater donaſſet filio pp benemerita filij, quia valet ſtatim donatio, ſicut ſi extraneo donaſſet, ſed cenſetur peculium aduentitium, quaſi quæſitum induſtria filij, ſm glo. in l. ſi donatione, vbi dicetur. j̃. eo. & gl. in Auth. vnde ſi parens. C. de inoffi. teſt. ſed aduentitia hodie non conferuntur. l. fin. j̃. eod. ¶ Septimò limita, qñ pater feciſſet donationem ſimplicem filio emancipato, emancipatus tenetur conferre, certè ſi etiam feciſſet donationem ſimplicẽ filio in poteſtate, tunc filius in poteſtate teneretur conferre emancipatis ratione æqualitatis, ſicut emancipatus confert. l. illud. §. fin. j̃. eod Et licet ille text. loquatur quando alius frater habebat donationem ob cauſam, quæ conferri debet, ꝙ tunc donatio ſimplex conferatur, tñ extenderur ad caſum prædictum per Raph. Fulg. Pau. de Caſt. & do. Alex. ibi. Et ſic habes
14 expeditum primum principalem articulum. ¶† Secundus articulus eſt, quid in donatione ſimplici facta filio emancipato, nunquid illa debeat conferri, clarũ eſt, ꝙ talis donatio ſtatim valet. l. 2. ſecundo reſp. ſ̃. de inoffi. don. cum alijs alleg. ſ̃. in quar
f ta limitatione prædecentis articuli. Nec iſto caſu [f] poteſt intelligi, ꝙ pater donando conceſſerit in peculium, vt dicebatur in articulo prædecenti, quia emancipati peculium habere non poſſunt, & ſi habeant, deſinit eſſe. l. fin. C. de inoffi. teſt. ¶ Iſte eſt ſubtilis paſſus, & longè difficilior quam prædecens articulus, in quo gloſ. hic tenuit, ꝙ non teneatur emancipatus conferre talem donationem ſimplicem, ex quo ſtatim valet, & (ꝙ eſt fortius) etiam ſi pater donans hoc expreſſerit, ſed vtrunque reprobaui in glo. Iſtam opin. glo. quòd emancipatus non teneatur conferre donationem ſimplicem, tenuit Old. hic, qui dicit ſic ſæpius fuiſſe conſultum Paduæ per ſe, & alios Iuriſperitos. prout refert Bald. hic. in 4. colum. Iſtam opin. tenet Nico. Mutinen. & Iacob. de Aren. in l. vt liberis. j̃. eod. prout ibi referunt Cyn. & Bartol. ¶ Pro iſta ſententia tria valde ſtringunt, omiſſis leuib. Primò ſtringit text. in d. l. illud. §. fin. vbi dicitur, ꝙ donatio ſimplex nõ confertur. Nec dicas, quòd loquatur in donatione ſimplici facta filio in poteſtate: nam in illo text. non curatur de patris poteſtate, patet, quia loquitur de donatione facta non ſolùm à patre, ſed etiam à matre, & clarum eſt, ꝙ
g mater non habet [g] filios in poteſtate. §. fœminæ. Inſti. de adop. & ſicut valet ſtatim donatio facta per patrem filio emancipato, ita valet donatio facta à matre filio. l. ſi conſtante. C. de dona. inter virum, & vxo. ¶ Huic fundamento reſpondet Bald. hic. in 3. col. quòd d. l. illud. quatenus loquitur de matre, loquitur in his, qui nec ſunt ſui, nec emancipati, ſed participant de natura extraneorum, nimirum ſi non conferunt, & aliud non dicit. ¶ Aliam teſponſionem tradit Bart. in d. §. nec caſtrenſe. in pen. col. quem ſequuntur Fulg. Lud. Ro. & do. Alex. hic, ſequitur Pau. de Caſt. in d. l. vt liberis. j̃. eod. vbi dicit, ꝙ non poſſet dari melior ratio quàm ſit illa Bart. nam dicit Bart. ꝙ aliud eſt in filijs emancipatis, qui benè tenentur conferre donationem ſimplicem, vt eſt text. melior de iure in d. l. vt liberis, in fi. Aliud eſt in filijs reſpectu matris, quia nec ſui ſunt, nec emancipati: nam tales filij olim de iure fforum nihil penitus conferre tenebantur, vnde per d. l. illud. ſatis fuit ſtatuere, ꝙ teneantur donationem ſimplicem conferre, quando emergeret inæqualitas, qua ceſſante non tenentur conferre, ſed emancipatus olim iure fforum omnia conferre tenebatur, nimirum ſi tenetur conferre hodie donationem ſimplicem d. l. vt liberis. §. fin. ¶ Ego aſſigno clariorem rationem diuerſitatis, quam cogitaui, dum eſſem ſcholaris, & multum placuit præceptori
h meo do. Alex. Imo. nam ratio [h] quare pretor ſtatuit in emancipato,

ADDITIONES.

a ¶ Librorum. Adde Bart. in l. donationes. 2. in §. pater. ff. de don. Bald. in l. 1. ff. ſol. matr. Bald. in l. Macedoniani. C. ad Macedo. Bald. in l. omnimodo. in §. imputari. C. de inoffi. teſt. Pau. de Caſt. conſ. 84. incip. videtur dicendum, quod dicti libri. Bald. conſ. 21. inc. quinque quæruntur. in 3. vol.

b ¶ Facta. Adde Bart. in l. 3. §. ab vxoris. ff. de don. inter virum, & vxo. Bart. in l. nec vtilem. ff. ex quib. cau. maiores.

c ¶ Regis. Adde Lud. Rom. in repe. §. de viro. in l. ſi vero. ff. ſoi. mart. Ioann. Andr. in addi. Spec. in titu. de don. in §. 1. in verſ. hoc ſcias. Lud. Rom. in conſ. 446. incip. primus propoſitæ conſultationis articulus.

* Et dic, quòd ante Bald. hoc dixit Oldr. conſil. 231. col. 1. Baro. tract. de præſt. Card. vlt. quæſt. 1. part. colu. 2. & adde alium caſum, in quo donatio facta filio in poteſtate ſtatim valet, quando ſcilicet pater donat filio pro ſua legitima, quia tunc dicitur potius aſſignatio debiti.

* Quam vera donatio. Ita Ang. in l. ſi non mortis. ff. de inoff. teſt. Are. licèt non firmet in l. ſi duo. colu. 2. verſ. 3. adde. eod. tit. Iaſ. in l. frater à fratre. col. antepen. verſ. 7. prædicta reg. ff. de cond. indeb. in lect. & in Rep. col. pen. 6. fall. videtur ſimpliciter tranſire cum Ang. BELLOT.

d ¶ Ad Regem. Adde Bal. in margarita. in verbo Rex, & per Inno. in cap. ex reſcripto. de iureiur.

e ¶ Limita. Sublimitatio, contra quam facit, quia diſpoſitio d. l. ſi. non loquitur, quando illa aduentitia prouenerunt ab eo, de cuius hæreditate agitur. l. vt liberis, vbi text. j̃. eod. qui tamen hoc non dicit. PVRPV.

f ¶ Iſto caſu. Adde glo. quam Bart. ſequitur in l. vt liberis. infra eod. in princip. glo. magnç. PVRPV.

g ¶ Non habet. Adde Inſt. de pat. pot. fallit, quando eſt tutrix filij ſui, text. eſt fin. cum glo. in c. ex parte. de appel. quem text. alleg. ſing. ibi Phil. Dec.

h ¶ Dec. Nã ratio. Iſta ratio videtur non valere, q̃a nulla fit iniuria filio in poteſtate, nam ſi emancipatus manſiſſet in poteſtate, iſta donatio valuiſſet in vim relicti l. in donationibus. j̃. ad l. fal. & ita non conferretur. l. filio. infra eod. Iniuria autem conſideratur à prætore de donatis ab alijs, quæ non acquirebantur patri, niſi filij eſſent in poteſtate. l. placet. de acqui. hær. nec dicas, quòd pater non potuit eam reuocare, quia emancipato facta, & ſi potuiſſet, reuocaſſet, quia reſpondeo hoc non præſumi. l. Lucius. in fin. de leg. 3. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ciſpato, ꝙ teneatur omnia conferre, eſt propter iniuriam, quã fecit filijs in poteſtate admittendo ad ſucceſſionem emancipatos, qui de iure ciuili erant incogniti. ita dicit text. in l. 1. in princ. ff. eod. declarauí in l. 1. ſ. eod. ideo in recompenſationem ſtatuit, quòd tales emancipati teneantur omnia conferre, ſed iſta iniuria prætoris ceſſat in filijs in ſucceſſione matris, quia filij ſuccedunt matri de iure ciuili abſque prætore per Senatuconſultum Tertulianum, ideo in filijs in ſucceſſione matris ſeruatur idem prout in filijs in poteſtate in ſucceſſione patris, quia vtrobiq; ceſſat iniuria. Sicut ergo filij in poteſtate in ſucceſſione patris non conferunt donationem ſimplicem, niſi quando emergit inæqualitas, ita pari modo filij in ſucceſſione matris non conferunt donationem ſimplicem, niſi emergat inæqualitas, text. eſt qui propter hoc æquiparat vtrunque caſum in d. l. illud. §. fi. ff. eod. & iſta reſponſio eſt fundamentalis, & multum mihi placuit. ¶ Et ſi dicis, data iſta ratione pro vera, ſequeretur, quod nec etiam donationem ob cauſam debet teneri conferre, cùm in ea ceſſet ratio iniuriæ prætoris, quòd eſt contra iſtam Auth. & in corpore vnde ſumitur. dico, quòd text. in §. illud. in Auth. de trien. & ſemiſ. vnde ſumitur iſta Authen. vult in donatione ſimplici ſeruari iura antiqua, dum dicit ſecundum, quod olim diſpoſitum eſt, & ſic ſtante firma deciſione. d. l. illud. §. fin. & quia ſubdit, omnib. quæ de collationib. ſancita ſunt in ſua virtute manentib. ſed in donatione ob cauſam vult collationem fieri ratione æqualitatis ſeruandæ, vt ibi dicit text. & decarat Bart. in l. pater filium. ff. de coll. dot. Bald. in d. l. illud. circa princ. quæ ratio militat in filijs in ſucceſſione matris. Tamen caue, quia adhuc vnum obſt. nam ideo donatio patris collata in filium in poteſtate non confertur, quia non ſtatim valet, & ideo aſſumit naturam relicti, ſed illa, quę fit à matre, ſtatim valet, vt prædixi. Tutius tamen eſt tenere rationem Bart. pro minus periculoſa. ¶ Secundo pro iſta parte ſtringit fortiter text. in l. 2. in 2. reſponſo. ſupra de inoffic. dona. vbi eſt text. quòd ſi pater filio emancipato fecit immenſam donationem, eo mortuo fratres poſſunt eam reuocare tanquam inofficioſam, quo ad partem ſpectantem ipſis fratribus, ergo ibi probatur, quòd filius emancipatus non tenetur donationem ſimplicem fratrib. conferre, quia ſi habuiſſet cõmunicare fratrib. fratres non reuocarent tanquam inofficioſam. Tamen potes clarè reſpondere, quòd loquitur, quando filius emancipatus, qui habebat tantum donationem, nolebat ſuccedere patri, prout eſt veriſimile, quia tunc conferre nõ tenetur. l. pen. & fin. ff. de collat. bon. ¶ Tertiò pro iſta parte ſtringit iſta Auth. quæ loquitur in filio emancipato, quod probo, quia venit ad correctionem. l. 1. ſ. eod. Sed reſponde, quia iſta Auth. loquitur in donatione ob cauſam, vt declarauí in præcedenti articulo, non in donatione ſimplici. Adde, quòd iſtam opin. tenet Lud. Rom. non hic, ſed in l. ſi emancipati. ff. eod. & ibi andacter dicit, quòd ſi caſus ſibi contingeret, quòd ita conſuleret, & ita iudicaret, & eum refert do. Alex. ibi in vlt. colu. motus per text. in d. l. illud. §. fin. vbi dicitur, quòd donatio ſimplex non debet conferri. Et ſi reſpondeas, quòd text. ille loquatur in donatione facta filio in poteſtate, non filio emancipato, dicit ipſe, & pro certo egregiè, & ſubtiliter, quòd imò text. ille loquit̃ in donatione ſimplici facta filio emancipato, & probat ſic. nam text. in fin. dicit, quòd donatio ſimplex non debet conferri, niſi huiuſmodi legem donator tempore donationis impoſuerit. pondera illud *tempore donationis*: nam ſi loqueretur in donatione facta filio in poteſtate, non eſſet neceſſarium, ꝙ pater donator tempore donationis iſtam. l. impoſuiſſet, quia quemadmodum pater poteſt quandocunque talem donationem reuocare, ita poſſet quandocunque talem legem donationi imponere, etiam ex interuallo poſt donationem. debet ergo intelligi in donatione facta filio emancipato, in qua bene requiritur, ꝙ pater tempore donationis talem legem impoſuerit, quia ſi non imponeret, tunc non poſſet poſtea imponere. l. perfecta. C. de don. quæ ſub modo. Et per hanc inductionem tenet Lud. contra communem ſententiam. ¶ Pondera tu ſi vera eſt, & ſubtilis inductio, ꝙ d. l. illud. §. fin. non loquatur in donatione ſimplici facta filio in poteſtate, ſed ſolùm facta filio emancipato, ꝙ eſſet *de directo contra omnes in duob.* primò inquãtum Doct. in articulo præcedenti tenent, ꝙ donatio ſimplex facta filio in poteſtate non confertur alicui. dicta. l. illud. §. fin. intantum, quòd dicit do. Alex. quòd de hoc non eſt opus amplius diſputare, per illum text. certè ſecundum inductionem Lud. ille text nihil probat, quia loquitur in filio emancipato, & ſecundum eius inductionem non poteſt loqui in filio in poteſtate. ¶ Secundò opp. contra communem opin. in iſto ſecundo articulo, ꝙ imò emancipatus non tenetur donationem ſimplicem conferre. Reſponde ad inductionem Lud. ꝙ tex. in d. l. illud. §. fin. loquitur in donatione ſimplici facta filio in poteſtate, non autem loquitur de facta filio emancipato, quia ſic corrigeret. l. vt liberis. §. fin. ſ. eod. ꝙ non eſt dicendũ. ¶ Nec obſt. illud, ꝙ text. dicit, niſi huiuſmodi legem donator tempore donationis impoſuerit, quia reſpondeo, ꝙ quando: l. loquitur in aliquo caſu ratione frequentioris vſus, quia ita ſolitum ſit magis frequenter fieri, non per hoc negat, quin idem ſit in alio caſu omiſſo. Iſta eſt doctrina glo. not. & approbatę in cle. 1. in verſ. præſidentes. de reſcrip. & ibi do. Ant. de Butr. Card. & Imo. ad hoc not. ſed habes aliam de iure ciuili meliorem de iure in l. 1. in glo. 1. C. de his, qui ad Eccleſ. confu. gl. in Authen. caſſa, & irrita. in verb. per totam Italiam. ſupra de ſacroſan. Eccleſ. & glo. in l. vnica. in verbo ſponſam. C. de rap. virg. Bald. & Doct. in cap. 1. §. ſi quis verò ruſticus. de pace tenen. in vſib. feud. quia ergo frequenter euenire ſolet, ꝙ pater quo tempore facit talem donationem, talem. l. apponit, ideo illud, ꝙ eſt appoſitum propter frequentationem, nõ excludit, quin idem eſſet ſi pater poſtea diceret, ſeu faceret illam legem, & per hoc limitatur regula cap. nonne bene dicimus. de præſcrip. Aliter reſpondet do. Fran. de Aret. in d. l. ſi emancipati. in pen. colu. ff. eod. & recitat iſtam opin. Lud. & reprobat: nam dicitur, ꝙ d. §. fin. in d. l. illud. intelligitur, quando donatio fit à marre, vel linea materna, quo caſu ſtatim valet, & ſic effugitur contrariũ. Sed certè violatur ille text. qui ſuperius loquutus eſt tam de matre quàm de patre, & ſic de vtroque, tamen ipſe d. Fran. dicit, ꝙ *ille eſt communis intellectus* ad illum text. ¶ Secũdò pro iſta * ſententia contra communem mouetur Lud. Ro. nam filius emancipatus tenetur conferre illa, quæ habuiſſet neceſſe conferre, ſi remanſiſſet in poteſtate patris, & non alia. text. eſt not. in l. ſi fratres. §. idem Papinianus. lib. eo. ait. ff. pro ſoc. ſed ſi remanſiſſet in poteſtate patris, non habuiſſet neceſſe conferre donationem ſimplicem, vt fit mani in articulo præcedenti, ergo etiam conferre non tenebitur nunc. Potes tripliciter rñdere. Primò, ꝙ text. ille loquitur de iure fforum ante l. vt liberis. ff. eod. Sed hæc non placet, quia ſic præſupponerem correctũ eſſe illum text. Secundò rñde, ꝙ ille text. loquitur in bonis caſtrenſibus, vel quaſi, vt patet ibi in verſ. *Stipendia, cæteraque ſalaria.* ¶ Tertiò rñde, ꝙ illa æquiparatio procedat, quando militat identitas rationis, alias non, ſed in propoſito ceſſat: nam ſi remanſiſſet in poteſtate patris, ideo non debuiſſet conferre donationem ſimplicem, eo ga ſtatim nõ valuiſſet, ſed poſt mortem patris, & ſic habuiſſet vim relicti, ꝙ non confertur, quæ ratio ceſſat in emancipato, ga ſtatim valuiſſet. Eandem opi. tenuit Fran. Tigrini de Piſis in d. l. illud. motus per illud fundamentum, cui rñde, vt per d. Alex. in d. l. ſi emancipati. in vlt. col.

* ¶ Alia *eſt communis ſententia, & vera*, quam tene, ꝙ filius emancipatus donationem ſimplicem conferre tenetur, tex. eſt ineuitabilis in d. l. vt liberis. § fin. & iſtam opin. tenent Bart. & alij oẽs Antiqui, & Noui, in d. l. vt liberis. ¶ Nec dicas, ꝙ text. in d. vt liberis. §. fin. non loquatur in donatione ſimplici facta filio emancipato, ſed loquatur in donatione facta ꝑꝑ emãcipationem, & ſic ꝑꝑ cauſam, prout rñdebant tenentes primam partem. Quia dic, ꝙ imò talis donatio eſt ſimplex, procedens ex mera liberalitate, text. eſt in l. fi. in verbo liberalitatis. C. de emã. lib. & dicit ibi Bald. ꝙ de hoc non reperitur melior text. in iure. facit text. in l. vnica. C. de ingra. lib. & text. not. in l. 1. C. de offic. præto. patet, quia ſi eſſet donatio ob cauſam, non requireret

a inſinuationem. l. aliquib. cum glo. [a] ff. de don. cum concor. ſed donatio facta tempore emancipationis, vel ꝑꝑ eman. talis donatio bene requirit inſinuationem. l. data. & ibi Bald. C. de don. plenius Bald. in l. illud. in 2. quæſt. C. de ſacroſan. Eccleſ. ¶ Ad idem bene facit text. in l. 1. ſ. eod. vbi emancipatus ideo conferre non tenetur, quia pater fecerat teſtamentum, ergo aliàs fuiſſet obligatus conferre, & ſic ibi ponderat illum tex. Raph. Fulg. & Pau. de Caſt. & do. Fran. de Aret. ibi, quia addit rationem, quam dicit eſſe manifeſtam: nam emancipatus præter caſtrenſia, & quaſi, omnia ſua bona tenet̃ conferre. l. 1. in princ. & l. 2. §. id quoque. ff. eo. ergo multo fortius tenebitur conferre ea, quæ habuerunt originem à patre, & à ſubſtantia paterna. vt l. fin. ſ. communia vtri. iudi. & hoc patet de ſe ſm eum. Pro eadẽ parte arguit d. Fran. de Aret. qui eam tenet in l. ſi emancipati. in vlt. col. ff. eo. nam de iure antiquo vſque ad l. illud. omnes fatentur, ꝙ emancipatus tenetur conferre donata. ſed text. in d. l. illud. §. fin. non ponit nouam regulam in materia, ꝙ probatur, quia niſi emergebat inæqualitas, non fiebat collatio de donatione ſimplici, ergo illa regula nõ de nouo inducitur, ſed erat de iure antiquo, de quo iure certum erat, ꝙ emancipatus donationem conferebat, & ſic regulla illa de hoc non poterat intelligi,

ADDITIO.

a ¶ Cum glo. Adde Chriſtophorum Porc. Inſti. de oblig. in 1. colu. in princ.

PVRPV.

Source : BIU Cujas

telligi, & hoc eſt ſubtile, & veriſſimum ſm eum. ¶Limita iſtã cõem ſnĩam, vt procedat ſi emancipatus vult ſuccedere pri, tunc bene tenetur conferre donationem ſimplicem. tex.eſt in l.pe.& fi.ff.de colla.dot.iuncta.l.1.ſcđo rñſo.s̃.de inof.do.Scđò notabiliter lĩta,& intellige prædictam concluſionem, q̃ emãcipatus teneatur conferre donationem ſimplicem, verũ eſt filio in ptãte, ita vĩ loqui.d. l.vt liberis. §.fi. in verbo pro tenore præcedentium legum.j̃.eo. nam præcedentes leges iſtud dicecebant, q̃ emancipatus tenetur conferre filio in ptãte, ſed alio filio emancipato non tenetur conferre talem donationẽ ſimplicem, quia emancipatus emancipato nihil ꝙfert, q̃a vnus nõ facit magis iniuriam alteri, q̃ èꝙ.l.ſi emancipati.in prin.j̃. eod. ita lĩtat Ang. in repe.d.l.ſi emãcipati. & ibi ſeq̃tur Lud.Rom. idem tenet Fulg.& Pau.de Caſt.in d.l.vt liberis. ¶Licèt diſputando poſſit ſic teneri, tñ in ꝙrium ſe habet *communis ſnĩa*, q̃ emancipatus tenetur ꝙferre donationem ſimplicem, nõ ſolũ filio in ptãte, ſed ẽt emancipato. Ita cõiter ꝙcludĩt poſt gl. quæ recitat varias opin.in hoc in d.l.vt liberis. vbi Angel. & Salicet. iſtud firmãt. Idem clarè tenet Bar.in d. l.ſi emancipati. in 2.col. ad fi.& ibi Cy.in 2.q. q̃ ñdent ad allegata in oppoſitum. & ibi vide latè. d.Alex.in antepe. & pe.col. ad quem te remitto, qui dicit, q̃ diſputando vtraque opi.eſt ſuſtentabilis. ¶Tertiò lĩta. d.cõem ſnĩam, vt procedat in donatione ſimplici facta p̃ patrem filio emancipato tp̃e emancipationis, aut poſt emãcipationẽ; in iſtis terminis p̃priè loq̃tur.d.l.vt liberis. ad fin. ſecus eſt in donatione, q̃ feciſſet pater filio ante emancipationem, deinde poſteà filiũ emãcipaſſet, q̃a licet p̃ emãcipationẽ ſubſequẽ tẽ reconualeſcat ſtatim talis donatio. l.ſiue emancipatis. C.de don.l.donationes. la 2.§.ſi pater. ff. de don.tñ talem donationẽ non tenebitur emãcipatus conferre, eo q̃a iſtud nulla. l.cauẽt, & vbi non habemus legem, ceſſat collatio. l.illam.j̃. eod. quia vt dixi.d.l.vt liberis.§.fi. loquitur ſolùm in donatione facta tp̃e emancipationis, vel poſt emancipationẽ, non aũt de ea, q̃ ante facta fuiſſet, ita lĩtat.d.Alex. non hic, ſed in d.l.ſi emancipati.in pen.col. Sed tu aduerte, q̃ ipſemet.d. Alexan.hic in 4. col.tenet apertè ꝙrium. Sed eum ſaluo à ꝙrietate, nam in d. l. ſi emancipati.in pe. col.loquitur d. Alex.de donatione facta ante emã cipationem, an ſequuta emancipatione debeat coferri per ipſum emancipatum alio emãcipato, & in iſtis terminis cõcludit ſingulariter, q̃ non, ſed hic loquitur, an debeat conferre filio in ptãte, & concludit, q̃ ſic, tñ illa lĩtatio. d. Alex. eſt multũ periculoſa, nec mihi ſatisfacit. ¶Quartò lĩta prædictam concluſionem procedere in donatione ſimplici, quia illã bene emancipatus tenetur conferre, ſecus eſt in donatione cauſa mortis, quam emancipatus non tenetur conferre, eo quia illã acquirit poſt mortem patris, & non in vita, & ſic eſt eadẽ ratio prout in donatione ſimplici facta filio in poteſtate, text.eſt in l. pen.cum glo. ff. eo. ¶Et per hæc remanet expedita hæc ſubtilis Auth. Iaſ.de May. Mediolanenſis vtriuſque cenſuræ Doct. in Gymnaſio Piſano.

LEX II.

I pater. Hoc dicit. Dos promiſſa confertur liberando, vel cauendo. Nota ex hoc text.cum gl. q̃ dos, quæ non põt actualiter conferri, debet conferri eo modo, quo põt. ¶Adde, q̃ eodem modo ad euadendum pœnam ſufficit implere promiſſionem eo modo, quo impleri põt, vt probat text.in l. quidam cũ filium.in verſi.fi.& ibi Bar.no.ff.de verb.oblig. Simi liter ſufficit implere conditionem eo modo quo poteſt.l.mulier. in prin. & ibi Bar. ff.de condi.inſti. facit text.in l.hæredib.in fi.ff.ad Treb.& l.quib.dieb.§.dñs ſeruo.ff.de condi.& dem. ¶Et
a iſtud facit ſm Bald.ad q.de eo, qui promiſit liberare [a] fideiuſſorem ſub pœna.cum quo Sal.& Mod.tenent cum concor. addi tis p̃ d.Alex.hic,& in l.facere poſſe.ff.ſol.matr.quib.adde Bal.in l.2.§.1.ad fin.ff.ſi cer.pet. ¶Limita iſtam.l.& ſimiles in caſu. l.ex parte.§.1.ff.fam. erciſc. & cogita, an ille text. ſit correctus hodie per Auth.ex teſtõ,& in corpore vnde ſumĩt. s̃.eo.gl.ibi dubitat, de hoc nil clarè decidit, vĩ tñ tenere, q̃ non. Tñ attenta ratione, quam ad illam Auth. aſſignat Bart.in l. ſi emancipati. in pen.col.j̃.eod.& in l.pater filium. ff.de collat. dot. poſſet dici oppoſitum, primum verius eſt. nam cùm illud ibi ſpecialiter ſtatutũ ſit, non intelligitur correctum per l.nouam poſteà gñaliter loquentem.glo.in l.ſciendum.in princip. ff.qui ſatiſd.cog.

ADDITIO.

a ¶Liberare. Adde Bal.in l.Labeo.in §.fi.ff.de arb. Sal.in l.ſi p̃ ea.C.mãd.in 6.q.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio hæreditatis facta à filio patri ſine iuramento, an valeat.*
2 *Pactum de non ſuccedendo, de iure ciuili non valet.*
3 *Pactum de non ſuccedendo, an firmetur iuramento.*
4 *Pactum negatiuum de non ſuccedendo non valet, ſex rationibus, hæc eſt regula, tamen fallit ſeptem modis, vt hic per ordinem.*
5 *Statuto diſponente, quòd mulieres non poſſit contrahere, vel ſe obligare ſine conſenſu duorum propinquorum, etiam cum iuramento, ſi filia contrahat cum patre, vel renunciaret patri, an habeat locum ſtatutum.*

LEX III.

Pactum dotali. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur deciſio. In ſecunda ponitur illatio, ibi, nec inteſtato. In tertia ponitur deciſionis modificatio, ibi, dotem ſanè. Ratio dubitandi erat, quia quilibet põt renunciare fauori ſuo. l.pen. C.de pact. Ratio decidendi ponitur ibi, iuris authoritate improbatur. iuncta.l.ſi quando. §.pen.ſupra de inoffic. teſta. ¶Pactum, quòd filia dote contenta non ſuccedat patri, non valet, ſed eo non obſtante ſuccedit, & do-
a tem confert. hoc dicit. ¶Et cogita, [a] quam dubitationem hic habeat text. ſi filia erat in poteſtate patris, quòd in dubio præ-
* ſumitur. l. ſi emancipati, in verbo *teque emancipatum probatum fuerit*, vbi dicetur.j̃.eod. quia etiam ſi pactum non eſſet improbatum à iure, vt dicit text. tamen ex quo erat factum inter patrem, & filium in poteſtate, erat de ſe inefficax, quia inter pa-
b trem, & filium in poteſtate non naſcitur obligatio efficax, [b] ſed naturalis tantum.l. frater à fratre. in princip. ff.de condi.indebit. Propter hoc puto, quod Odofr.dicat, quòd neceſſariò
c iſte text. debet intelligi in filia emancipata, [c] tamen eſt diuinare, præſertim cùm in dubio filia non præſumatur emancipa-
1 ta. ¶† Et per iſtum textum infert Odofred. quòd quidam ſcholaris Cremonenſis decepit patrem ſuum commendabili fallacia, cùm haberet nouercam inſidiantem, quæ prohibebat patrem ſubminiſtrare pecuniam neceſſariam filio ſtudenti, venit ad patrem, & dixit, ſum contentus renunciare ſucceſſioni paternæ, cum hoc, quòd des de præſenti tantam pecuniam, quæ ſufficiat pro expenſis ſtudij. Nouerca, vt proprijs filijs totam ſucceſſionem arrogaret, perſuaſit patri, vt faceret, perfecto ſtudio, mortuo patre filius partem hæreditatis obtinuit, quia renunciatio non valuit, niſi iuramentum interueniſſet, debet tamen computari in partem ſuam illud, quod expendit in ſtudio, propter renunciationem factam, quæ expenſa aliàs non computaretur filio, quia præſumeretur facta à patre affectione paterna, & animo donandi.l.quæ pater. ff.famil. erciſcund. & idem tenet Bald.hic in 10. & 11.quæſtio. Salic.& Paul. de Caſtr. hic reputant not. dignum.domin. Alexand.in Authen. quod locum. ad fin. infra eod. Solus Cyn. hic tenet, quòd impenſa ſtudij etiam in hoc caſu non computetur illi in partem ſuam, per text.in l.prima.§.confertur. ff.eod.melius facit.l.ſecunda.§.de illis.cum glo.not. ff.eod. ſed teneas primã
d oppo.vt dicetur in Authent. quod locum.j̃. eod. [d] ¶† Not. ex
2 hoc text. quòd pactum de non ſuccedendo
e [e] de iure ciuili nil valet. concordantes habes in gloſſ. ¶Et vnam rationem aſſignat Iuriſconſul.in l.fin.de ſuis, & legit. Aliam aſſignat text. in l.ſi quando. §. & generaliter. C.de inofficioſ.teſtament. Aliam aſſignat Bart. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff.de verbor. obligat. Aliam aſſignat Bald.hic in 19.quæſt. & Paul.de Caſtr. Quintam rationem aſſignat Sal. in l. pactum, quod dotali. s̃. de pac.per l.hęreditas.C.de pact.conuen. Tu adde 6.rationẽ, q̃ aditio, & repudiatio à pari procedunt, quia ille poteſt repudiare, qui poteſt adire, & ècontra.l.nec is.& l.is poteſt. ff.de acquirend. hæredita. ſed viuentis non poteſt hæreditas adiri. l.qui ſuperſtitis. ff.de acquirend. hæred. ergo etiam viuentis non po-

ADDITIONES.

a ¶Et cogita. Adde, quod imò hic tex.probat eam emancipatam.in verſi.hae rõne.q.d. ſecus ſi filia emancipata, quia tunc non de iure ciuili, ſed prætorio. §.emancipatos. Inſti.de exhæred.lib. & j̃.verſi.fratrib. qui in poteſtate mãſerunt, quia ſecus in filia, quæ exiuit.l.cùm prætor. ff. de iud. PVRPV.

b ¶Efficax. Adde, quod erat dubium, ex quo naſcitur obligatio efficax ex cauſa dotis inter patrem, & filium.l. Pomponius Philadelfus. ff.famil.erciſcund. ſic videbatur debere valere tale pactum, iuxta not. in l. ſi cùm dotem.in principio. ff. ſoluto matrimonio, ſed ratio decidendi eſt, quia tale pactum non interponitur ſuper ipſa dote, ſed ſuper alijs bonis patris, quòd filia ad alia bona nullum habeat regreſſum,& ſic tanquam factum extra cauſam dotis non valet. BELLOT.

c * Emancipata. Illatio Odofred.ad quam vide Alexand.in Auth.quod locum. in fin.infra eod. PVRPV.

d ¶Eod. Et idem tenet Alexand.in addi.ſub litera b.in l.1. §.nec caſtrenſe. col. 3.ff.eod. PVRPV.

e ¶Succedẽdo. Adde text.in c.1.de fil.nat.ex lib.ven.& in c.filij nati.ſi de feud. defunct.conten.ſit inter dom.& agna.

Source : BIU Cujas

non pōt hr̃ditas repudiari. Hinc eſt, ꝙ ſi pater eſſet defunctus, pōt hr̃ditas patris defuncti repudiari, tex. eſt in l. de fideicō. & ibi Bar. ad hoc not. C. de tranſact. & text. in l. ſi qn̄. §. 1. s̄. de inof. teſt. facit. l. 1. C. de pact. l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. verb. oblig. Alias limitationes. ꝯ. breuiter recolligā. ¶ Gl. j. in verbo improbatur. diuiditur in quatuor partes. In prima aſſignat rōnem ad text. & eum extendit. In ſecunda format vnam qōnem. In tertia format aliam. In quarta, & vlt. oppo. ꝯ tex. & tripliciter ſol.

a ¶ In ſcḋa parte concludit [a] gl. † ꝙ pactū de non ſuccedendo [b]
3 non firmatur iuꝝ, imò iuꝝ interpoſitum nihil valet. gl. be-
b nè dicit attento iure ciuili, ſed de iure cano. pactū de non ſuc-
c cedēdo [b] bene firmatur iuꝝ. text. eſt in c. quamuis. [c] de pact. in 6. pp quem tex. inoleuit conſuetudo ſm Ange. per totam Italiam, ꝙ qn̄ filiæ traduntur nuptui, renunciant hr̃ditati patris cū iuꝝ. Et quamuis Cyn. dubitet, qūo poſſit d. c. procedere, quia pactum, ꝙ eſt improbatum à iure ciuili, quia eſt ꝯ bonos mores, non dēt poſſe firmari iuꝝ etiam de iure can. Sed errat, ideo aduerte, ꝙ pactum negatiuum de non ſuccedendo non eſt improbatum à iure ciuili, eo ꝙ ſit ꝯ bonos mores, ſed dicitur quia filius pro modico pn̄ti de facili renunciaret magnæ hr̃ditati pr̃is, & ideo tale pactum firmatur iuꝝ de iure can. ita loqtur. c. q̃uis. præalleg. ſed pactū affirmatiuū de ſuccedēdo, illud eſt ꝯ bonos mores, qa inducit votū captandæ mortis, & iſtud non firmatur iuꝝ, ēt de iure can. ita declarat Bart. in l. fin. in 2. col. C. de pact. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta. in 1. col. ff. de verb. oblig. & Bal. hic in 19. q. Limitatur tamen. d. c. q̃uis. varijs modis, vt per Moder. & præcipuè. d. Alex. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta. non pono hic. In tertia parte gl. item qd ſi cum vxo. inq̃tum gl. alleg. c. imperialem. §. fi. de prohi. feud. alie. per Fed. debuit alleg. text. in cap. 1. de filijs natis ex matri. ad morg. ꝯcto. & tex. in c. filij nati. ſi de feud. conten. ſint inter do. & agna. p quæ iura limitatur regula tex. nr̃i, ꝙ licèt pactum de non ſuccedendo non valeat, tn̄ conſuetudine firmari pōt. ille tex. in d. c. 1. facit ſm Paul. de Caſt. Lud. Ro. & plenius. d. Alex. hic, & ante eos d. Ant. de But. in c. per venerabilem. in 30. col. in ver. ſed eſt dubium an pr̃, &c. qui fil. ſint legi. ꝙ pater non pōt
d facere [d] legitimari filium naturalē cum pacto, ꝙ pr̃i non ſuccedat, vel ſuccedat, ꝓut pr̃i placuerit, & valeat legitimatio, vt hic plenius per d. Alex. cum multis concord. per eum alleg. Et vltra allegata p eum addo Pau. de Caſtr. in l. ſolet. ff. de iuriſd. om. iud. & d. Alex. in conſi. 25. ꝙ incip. circa primum dubium, quo quæritur, an exiſtentib. &c. in 4. col. in 1. vol. & in conſil. 30. in 4. vol. ꝙ incip. iuxta ea, quæ aliàs, &c. & Bar. Veron. in caut. 158. Benè facit, ꝙ vult Bar. in l. fi. in vlt. col. ff. de cond. ſine cau. vbi tenet, ꝙ filius natus ex nuptijs inceſtuoſis, cenſetur quo ad aliqua legitimus, & quo ad aliqua non. Facit, ꝙ notant Bar. & Bal. in l. cōium. in prin. p illum tex. C. de nat. lib. vbi ꝯcludunt, ꝙ ſi quis legitimatur virtute alicuius ſtatuti, erit legitimus quo ad bona, & perſonas illius loci, in quo viget ſtatutū, & non alibi. Aduerte, tn̄ inq̃tum principaliter Doc. mouentur per illum tex. d. c. j. de fil. nat. ex ma. ad morg. malè alleg. tex. illū. q eſt feudorum, qa iura feudorum, q̃ ſunt ſigularia, non pn̄t allegari ad deciſiones aliarū cārum, q̃ feudalium, vt expreſsè dicit Bart. in l. vt iuriſiurandi. §. vt liberis. ff. de oper. lib. Bald. in Auth. ſi quas ruinas. C. de ſacroſ. Eccle. præcipuè, qn̄ iura feudalia non ſunt fundata in rōne naturali, & iuſta, vt pulchrę firmat Lud. Rom. in ꝯſ. 212. incip. quo ad primum quo quæritur. in ſcḋo dubio. ſed ſic eſt, ꝙ tex. d. c. 1. non fundatur in rōne naturali, vel iuſta, imò ꝯtinet iniquitatē, vt ibi dicit Bal. ergo malè alleg. p Doct. ad qōnem ltīmationis. ¶ In quarta, & vlt. parte gl. ibi, item opponitur. Aduerte, ꝙ text. in d. l. 1. §. ſi parens. ff. ſi à paren. qs fue. ma. ponit duos caſus, qui obſtant ꝯ regulam tex. nr̃i. ¶ Primus eſt, qn̄ pater accepit pecuniam, vt filium emanciparet, pp hoc repellitur à ſucceſſione filij, & ad iſtum caſum vadit tertia ſolutio gl. ꝙ pr̃ repellitur non vi pacti, ſed qa turpiter fecit accipiendo pecuniam pro emancipatione filij, ideo repellitur à ꝯtabulando, ſicut qn̄ pr̃onus accepit pecuniam, vt manumittat ſeruum, repellitur à ꝯtabulando teſtm̄ liberti. l. ſi quam, vbi gl. magiſtra. C. de oper. libe. eo maximè, qa contratab. datur patri ad inſtar patroni. l. 1. in prin. ff. ſi à paren. qs fue. man. Et iſtā ſol. ēt approbat Bar. in l. fi. in 3. col. C. de pact. & licèt alibi ſit tex. in l. vtrum turpem. ff. de verb. oblig. qui dicit, ꝙ ſi pr̃ accepit pecuniam pro emancipatione filij, non turpiter facit, per quem text. Imol. ibi, & Lud. hic reprobant iſtam ſolu. Tu defende, vt per d. Alex. hic. ¶ Secundus caſus ponitur in illa. l. 1. §. ſi parens. quando pater accepit à filio emancipato, quod eſt ſatis, & tunc rn̄de, ꝙ pater repellitur à contratabulando teſtamentum filij, quamuis ſit præteritus, eo quòd tantum habuit, quantum aſcendit legitima ſua, ſecundum Bart. ibi, & in l. fi. s̄. de pact. & ſequitur dom. Alex. hic, & in conſi. 60. in 2. vol. incip. circa primum dubium. in 11. col. Tamen quia fortiter obſtat tex. in l. ſi qn̄. §. fi. C. de inof. teſta. ideo dic melius, vt per Sal. hic,
4 & plenè examinaui in d. l. fi. C. de pact. ¶ † Et ex his omnibus, q̃ dicta ſunt in text. & gl. fac breuiter regulam, & aliquas fallentias, & regula eſt, quod pactum negatiuum de non ſuccedendo, non valet per ſex rationes poſitas in text. ¶ Fallit primò, niſi haberet mixturam delicti. d. l. 1. §. ſi parens, in primo caſu. ¶ Secundò, quando tantum accepiſſet paciſcens, quantum ca
e pit ſua legitima. d. §. ſi parens. in 2. reſponſo. ¶ Tertiò fallit, e quando interueniſſet iuramentum. d. c. quamuis. de pact. in 6. ¶ Quartò, qn̄ adeſſet cōſuetudo, quia conſuetudine tale pactū poſſet validari, iurib. s̄. alleg. ¶ Quintò, quando fieret pactum ſuper hæreditate patris, vel alterius iam defuncti, iuribus in text. alleg. ¶ Sexto, quando filius legitimaretur, cum pacto, ꝙ patri non ſuccederet, valeret, vt s̄. dixi. ¶ Vltimò fallit in iure primogenituræ, cui poteſt per pactū renuntiari, ſicut fecit Iacob, quando renuntiauit Eſau, vt eſt in veteri teſtamento, & glo. in l. quoties. ff. de hæredib. inſtit. & tex. in c. quam ſit periculoſum. 7. q. 1. & ibi habes, in quibus conſiſtat ius primogenituræ, ita determinat Ang. in l. ſtipulatio hoc modo concepta, in ſuis recollectis. ff. de ver. oblig. & p eo optimè facit, quia primogenitura eſt ius, quod competit ex priuilegio. facilius ergo tollitur pactum, quàm ius commune. l. eius militis. §. militiamiſſus. ff. de teſta. mili. ita teneas, quāuis ꝯrium teneat Lud. Ro. in d. l. ſtipulatio hoc modo concepta, in 10. col. & ibidem Imo. quia iudicialia veteris teſtamenti non aſtringunt, niſi quæ ſunt approbata, vt hr̃ in c. fin. §. his itaque. 6. diſtinct. & c. fi. de conſue. ¶ Extra gl. non omitto vnum, ꝙ dicit Bald. hic in vlt. col. in
5 21. q. quod eſt multum vtile in practica, † ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ
f mulieres [f] non poſſint ꝯhere, vel ſe obligare ſine cōſenſu duorum propinquorum etiam cum iuramento, ſi filia ꝯheret cū pr̃e, vel renuntiaret patri, non requiritur cōſenſus propinquorum, nec habet locum iſtud ſtatutum pp naturalem affectionem, quæ veriſimiliter cadit in ipſo patre, per tex. in l. Aurelius. §. Titius teſtamento, ad fi. ff. de lib. leg. & per l. quidam cum filium. ff. de hæred. inſti. cum alijs hic alleg. per eum, ſed in alijs proximiorib. bene requireretur, ſiue fiat contractus, ſiue diſtractus, ſiue liberatio. Magna limitatio eſt ad ſtatutum ſic gn̄aliter diſponens. Iſtam deciſionem Bal. attingit ſolus Lud. Rom. hic ad fi. alij nihil tangunt, & idem Lud. Rom. eam ſequitur in l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit. ff. de acquir. hær. ſequitur. d. Alex. ſimpliciter nullo addito in conſil. 106. lib. 1. incip. quo ad præſens quæſitum dubitationem facit, ad fi. & conſil. 29. in 3. vol. incip. præclarè, in pe. col. ſequitur etiam d. And. Barb. in c. cauſam matrimonij. in 3. col. vbi nihil addit, de offic. deleg. ¶ Poteſt confirmari, quia nullus amor vincit paternum. l. fi. in princip. C. de cur. fur. Item pater plus diligit filium quā ſeipſum. l. iſti quidem. in fin. ff. ꝙ met. cauſ. Item filius non dēt plus confidere de alio, quàm de patre. l. quidam cùm filium. ff. de hæred. inſti. Non inuenio aliquem ꝯdicere. Tamen valde dubito, per rationem text. in l. data. C. de don. Secundò, quia ratio. d. ſtatuti eſt, eo quia mulieres, vel minores facile ſeducuntur, quandoque minis, quandoque blanditijs. Item æquiſſima ſunt ſtatuta, quæ diſponunt, quòd debeat interuenire conſenſus duorum propinquorum, ita dicit Bal. in l. 2. in 9. q. C de reſcin. vend. idem Bald. in l. 2. circa fin. C. de adoptionib. ſed facilius poſſunt filiæ ſeduci à patre quàm ab alio, ideo ibi potius eſt neceſſaria prouiſio ſtatuti, quàm in alijs, nam vbi maius eſt periculum, ibi cautius eſt agendum. l. 3. §. duæ autem ſunt cauſæ. ff. de carb. edict. Confirmo [g] tertiò per illud, quod ſingular.
g decidit Salicet. in l. tranſactionem. C. de tranſact. vbi licèt præſentia conſanguineorum, vel coniunctarum perſonarum, quando minor, vel mulier contrahit, debeat interuenire, ne mulier dicatur inducta metu, vel blanditijs ad contrahēdum, vt ibi eſt text. & ibi not. Doctor. tamen dicit Salyc. quòd ſi filia ꝯheret cum pr̃e, non ſufficeret præſentia conſanguineorum, quia

ADDITIONES.

a ¶ Concludit. Adde ſimilē gl. in l. ex eo. ꝯ. de inuti. ſtip. vbi arg. de pacto. de nō ſuccedendo ad pactum de ſuccedendo, & dicit vtrunq; contra bonos mores. Idem Bar. ſibi contrarius in l. pactum, ꝙ dotali. s̄. de pact. idem per gl. in l. ſi quando. §. 1. s̄. de inoffic. teſt. PVRPV.

b ¶ Succedendo. Adde Georgium Natam in repe. c. quamuis. de pact. lib. 6.

c ¶ Quamuis. Ampliа. c. quamuis, ad filium, cui nihil daretur. Barto. conſil. 17. quid de collat. PVRPV.

d ¶ Facere. Adde Io. An. in addi. Spe. in tit. de ſuc. ab inteſt. in §. fi. Card. Alex. in rep. c. per venerabilem, qui fil. ſint legi. Ant. Roſ. in tract. de legitimatione.

e * Tertiò fallit. Adde, ꝙ Fran. Are. in l. qui ſupſtitis. col. 5. ff. de acqui. hær. dicit, ꝙ talis renuntiatio non valet ēt cum iuꝝ, niſi præſens ſit is, de cuius hæred. agitur, & conſentiat, vt ibi per eum. BELLOT.

f ¶ Mulieres. Quæſtio Bald. de ſtatuto, quòd mulier non obligetur ſine conſenſu propinquorum. Iaſ. in l. præſes. 2. colum. s̄. de tranſact.

g ¶ Confirmo. Adde. l. 1. §. de inſpectione. ff. de vent. inſpi.

Source : BIU Cujas

quia maior est reuerentia pris, q̃ illorũ, licèt. d. Alex. ibi per aliqua impugnet. Quartò facit, qa præsumit metus reuerentialis in pre, & marito, fm glo. & Bar. in l. 1. §. q̃ onerandæ. ff. quarum
2 rerũ actio non da. imò p̃sumitur metus reuerẽtialis [a] ẽt in fratre, qui est maior natu, & gubernat minorem, secundum Francisc. de Aret. in consilio 24. incip. quatuor dubia. in prima columna. ad fin. & sequen. Quintò facit, quia. l. magis confidit de tutore quàm de patre, patet, quia pupillus obligatur efficaciter cum auctoritate tutoris, sed non cum auctoritate patris, text. est de vtroque in §. pupillus. Institu. de inutil. stipulatio. & ibi gloss. assignat rationem, quia qui tutorem habet, obligatur, si malè auctoratur, sed non pater. l. cùm oportet. §. sub hac tamen. C. de bon. quæ liber. & ad id, quod dixi de metu reuerentiali patris, adde text. in l. si cùm dotem. §. eo autem tempore. ff. solut. matri. l. si patre cogente. ff. de ritu nup. iuncta. l. pen. ff. de furt. cogita diligentius super veritate huius dicti. Iason Pisis.

ADDITIO.

a Reuerentialis. Adde Bartol. in tract. de Tyran. q. 5.
* Et quanto tempore præscribatur iuri dicen. contractum factum metu, vel reuerentia patris, vide Bald. consil. 189. lib. 1. BELLOT.

SVMMARIVM.

1 *Dos profectitia est, quæ à patre, vel eius contemplatione proficiscitur.*
2 *Aduentitia an hodie conferantur.*
3 *Filia tenetur conferre dotem non solùm profectitiam, sed etiam aduentitiam fratribus, qui remanserunt in potestatem, non autem fratribus emancipatis.*
4 *Bonorum possessio contratabulas an reducat rem ad causam intestati.*
5 *Statuto disponente, q̃ existentibus masculis filia fœmina non succedat ab intestato, si pater fecit testamentum, in quo instituerit filios, filiam præterijt, filia an debeat expectare, quòd fratres adierint hæreditatem, & posteà quia est præterita, debeat contratabulare testamentũ.*
6 *Emancipatus nihil confert emancipato. & num. 7.*

LEX IIII.

Filię dotem. Ista. l. fm Bar. & Pau. de Castr. est clauis, & fundĩ totius huius tit. aperit. n. materiam, & multas leges declarat. ¶Filia tenetur conferre dotem profectitiam, & aduentitiam filiis in potestate, sed emancipatis conferẽ profectitiam tñ. h. d. & habet tria prin. dicta, secundum est ibi, nec dubium est. tertium ibi, his etenim, qui in familia. ¶Et aduerte pro intelligentia secundi dicti, in quantum text. dicit profectitiam, seu aduentitiam à patre datam, vel constitutam (hoc enim valde necessarium est intelligere:) nam illa verba à patre datam, necessariò sunt transportanda, & debent referri ad illud, quod supra dixerat dotem profectitiã, scilicet
1 à patre datam. † nam profectitia dos est, quæ à patre, vel eius contemplatione proficiscitur, vt est tex. in l. profectitia. in prin. ff. de iure dotium. non autem debent referri ad illud, quod immediatè præcedit ibi, aduentitiam dotem, quia malè diceretur à patre datam, quia aduentitia dos non datur à patre, sed à matre, vel auo materno, aut extranea persona, ita intelligunt, & declarant istum text. Paul. de Castr. & domin. Alexan. hic, & ante eos Angel. in Authen. quod locum. infra eod. & idem est de mente Odofred. hic, alij nihil tangunt. Et secundum hanc declara. habes ex hoc text. vnum, quod Paul. de Castr. dicit, & meritò esse valde mirabile, quòd si filia succedat in hæreditare patris simul cum fratrib. qui erant in potestate patris, quòd ista filia non solum tenetur conferre dotem habi-
a tam à patre, vt dicit text. ibi profectitiam, [a] sed etiam dotem aduentitiam habitam à matre, vel auo materno, vel alia extranea persona, & istud addit ista. l. de nouo ad omnia iura fforum: nam licèt de iure fforum filia in dote aduentitia esset capax pleno iure, quia etiam de iure fforum dos aduentitia in totum acquirebatur filiæ, nec actio de dote erat communis patris, & filiæ. l. Caius. ff. soluto matrimonio. gloss. in l. 2. §. quòd si in patris. in gloss. 1. ff. soluto matrimonio, sed in dote
b profectitia, licèt talis dos dicatur [b] proprium patrimonium filiæ. l. Pomponius Philadelphus. ff. famil. erciscund. tamẽ actio est communis patris, & filiæ. dict. §. quòd si in patris, tamen licèt de iure fforum ita esset statutum in dote aduentitia, nullibi tamen habetur de iure fforum, an talis dos aduentitia debeat fratribus conferri. istud ergo de nouo deciditur in hac. l. & mirabilitas stat in hoc, quia si tracteretur de successione matris, quòd dos aduentitia habita à matre deberet conferri, satis posset procedere. Similiter si tractaretur de hæreditate aui ma-
c terni, quòd dos aduentitia [c] habita ab auo materno conferri debeat, vtique rationabile esset, quia illa dos debet conferri, quæ est habita ab illo, de cuius successione agitur, text. est notabilis in l. vt liberis. circa medium. in versi. de cuius hæreditate agitur. infra eodem. sed in hoc text. stat mirabile, quòd agitur de hæreditate patris, & tamen dos aduentitia habita ab alio, scilicet à matre, vel auo materno debeat conferri: tamen istud corrigitur per illam. l. vt liberis. in versic. de cuius hæreditate agitur. infra eod. fm Paul. de Castr. hic in tribus locis. idem per omnia dicit Paul. de Castr. in l. si emancipati. in vlt. colum. infra eod. & in d. l. vt liberis. in tertia colum. idem tenet domin. Alexaud. hic in primo notabili, & in dict. l. vt liberis. in prima colum. alij nil tangunt. ¶Ego puto, quòd iste sensus non sit verus, nec tenendus ad hunc text. Primò facit violentiam literæ, quam oportet transportare. ¶Secundò, quia resultat illa mirabilitas, quæ posteà corrigitur per illam. l. vt liberis, & ideo intelligo literam planè, prout iacet absque aliqua transportatione literæ, & intelligo profectitiam, seu aduentitiam à patre datam, vel constitutam, & quod vtraque seu profectitia, seu aduentitia dos sit data à patre. Et si dicas, quomodo potest esse aduentitia dos, quæ sit data, vel constituta à patre? istud est, quod decepit istos Doctor. Sed respondeo, quòd potest esse profectitia dos, & etiam aduentitia, quæ sit data à patre: nã si pater dat dotem filiæ propter benemerita filiæ, ista dicitur aduentitia dos, & non profectitia, gloss. est ordinar. in l. si donatione. infra eodem, & Authent. vnde & si parens. supra de inofficios. testament. aliàs dicitur profectitia, & de ista loquitur propriè text. noster, & istud est, quod vult dicere text. quòd filia tenetur conferre dotem profectitiam habitam à patre tanquam filia. & isto modo litera planè procedit sine trinsportatione. Et isto modo text. non probabit illud notabile, quod notant Paul. de Castr. & domin. Alexand. hic, quòd quando tractatur de hæreditate patris, quòd dos habita ab alia persona puta matre, vel auo materno confertur, istud non dicit iste text. sed loquitur semper de dote habita ab ipso patre, de cuius hæreditate agitur, & secundum hoc iste text. non corrigitur per illam. l. vt liberis, vt dicunt isti Modern. & inuenio, quòd Raphael. Fulgos. in dict. l. vt liberis. in prima colum. licèt non aliter declaret istum textum, expressè dicit, quòd iste text. non corrigitur per d. l. vt liberis. Bene fateor, quòd quantum ad id, quod in hoc text. dicitur, quòd dos aduentitia confertur, istud est benè hodie correctum per l. final. infra eod. vbi de nouo sta
2 tuitur, † quòd aduentitia hodie non conferuntur, & istud expressè dicit gloss. hic approbata per omnes. Item bene fateor, quòd ista. l. declarat vnum, quod non est alibi bene expressum, quòd filia, quando succedit in hæreditate patris simul cum fratribus in potestate retentis, quòd non solùm tenetur conferre dotem profectitiam, sed etiam dotem aduentitiam, quam habuit ab ipso patre propter benemerita, & sic tanquam extranea. Et de hoc, quod dixi, quòd ista. l. sit in hoc correcta per l. final. infra eodem. dic melius, vt ibi dicetur, & hoc modo habes enucleatum proprium, & verum intellectum huius tex. quem non inuenies ab aliquo sic declaratum.
3 ¶† Not. ex tota. l. quòd filia tenetur conferre non solùm dotem profectitiam, sed etiam aduentitiam fratribus, qui remanserunt in potestate patris, fratribus autem emancipatis tenetur solùm conferre profectitiam, & istud vltimum addit ista. l. de nouo ad iura fforum, quia de iure fforum istud non erat clarè decisum, & ideo text. noster dicit in fin. post varias prudentum opiniones. ¶Et si dicas, quæ potest esse ratio diuersitatis, quare fratribus in potestate debeat conferri non solum dos profectitia, sed etiam aduentitia, emancipatis autem solùm debeat conferri dos profectitia, cur diuersum? Respondent Odofred. & Alberic. hic, quòd ratio est, quia filij in potestate si succedunt patri cum sorore, nulla fit sorori iniuria, sed quando emancipatus admittitur de iure prætorio ad successionem, qui de iure ciuili erat incognitus, fit iniuria sorori in potestate, dicit text. in l. prima. in principio. ff. eodem. ideo cùm in vno grauetur, in alio alleuiatur, quòd teneatur tantum dotem profectitiam fratribus conferre, nec melior ratio posset cogitari in mundo. Limita istum text. & similes, & titulum. ff. de collat. dot. inquantum dicitur, q̃ filia tenetur conferre dotem cum fratribus, & istud dicũt multæ. ll. huius titul. sed non est aliqua. l. quæ melius distinguat quàm ista. Ista iura fallunt in vno casu sing. quem non inuenio tactum in tota materia collationum, secundum quem posset practicari vtilis cautela, quando pater testator in testamento suo reliquisset mille simpliciter filiæ suæ, vel dixisset pro dote (non facio vim.) posteà idem pater viuens soluisset mille pro dote

ADDITIONES.

a ¶Profectitiam. Adde Abb. in rubr. de pecu. cler.
b ¶Dicatur. Adde gloss. in l. Lucius Titius. ff. quibus modis pign. vel hypo. fol. glo. in l. 3. §. sed vtrum. ff. de minor. Specul. titu. de instrum. edi. in §. 13. in versic. sed super. Idem Specul. titul. de empt. & vend. in §. 3.
c ¶Aduentitia. Adde gloss. in Authen. quod locum. in versic. mater. infra eodem.

Source : BIU Cujas

dotæ filiæ ſimpliciter, certè iſto caſu, quia ipſa datio, & ſolutio de mille venit ad implementum legati facti in teſtamento. l. Lucius. 1. ff. de legat. 2. ſumit ergo naturam legati, ſed legata non conferuntur. l. à patre. cum ſimil. ℨ. eod. iſto ſingulari caſu ergo dos non debet conferri fratribus, ita ſingular. dicit Bal. in l. filia. in 1. nota. C. de leg. & reputat eſſe valde notabi. ¶ Salicet. in d. l. filia. in vlti. quæſt. dicit, quòd ſi iſtud dictum Bald. eſt verum, eſt multum notabile, ſed quòd non putat eſſe verum, eo quia pater viuens ſoluendo intelligitur ſoluiſſe, vt legatum tolleret, ita dicit tenere gloſſ. in d. l. Lucius. Item putat, quòd filia in tali pecunia ſoluta non habeat ſolum titulum legati, ſed etiam titulum dotis. Sed poſito, quòd adeſſet titulus legati, tamen titulus dotis tanquam dignior trahit ad ſe titulum legati, argum. l. præcipimus. verſic. ex eod. C. de appellation. & l. quæritur. ff. de ſtatu homin. Et ita reſidet Raph. Fulgoſ. ibi, vbi dicit, quòd illud dictum Bald. eſt ſingulariſſimum, & perpetuò not. dignum, ſed non putat, quòd in ſtricta diſputatione ſit verum, eo quia cùm illud, quod erat legatum, nondum eſſet debitum, non poteſt dici, quòd pecunia ſit ſoluta pro eo, quod nondum debebatur, & aliud non dicit. Alij ibi nihil tangunt de hoc, nec domin. Alexand. ibi, nec in l. huiuſmodi. §. cùm pater. ff. de legat. primo. nec alibi in alio loco quem legerim. Puto, quòd illud dictum non ſit verum, etiam fatendo pro vero, (quod tamen non affirmo,) quòd talis pecunia ſoluta per patrem fuerit ſoluta cauſa legati, nam puto aduertendum, quòd ratio quare legata non conferuntur, eſt, quia acquiruntur poſt mortem patris. l. filiæ licet. & l. vt liberis. infra eod. iuncta regula. l. nec emancipati. ℨ. eo. ſed ego habeo, quòd talis pecunia ſoluta à patre acquiritur in vita patris, ergo debet conferri. Hoc fortius confirmo, quia quandocunque illud, ꝙ eſt legatum in teſtamento, ſoluitur ſimpliciter per teſtatorem in vita, talis ſolutio trãſit in ſpeciẽ donationis inter viuos, nec amplius poſſet reuocari, ita ad literam dicit Bart. poſt Dyn. in l. legatum. ff. de leg. 2. Bal. in l. 2. in 3. colum. C. de iur. dot. & in l. 1. in pen. col. C. ſi quis omiſſa cauſa teſta. ſi ergo aſſumit ſpeciẽ donationis inter viuos, eſt irreuocabilis, ergo recedit à natura legati, ergo conferri debet, cùm non ſit donatio ſimplex, ſed ob cauſam dotis. ¶ Glo. in verſi. vel ℨtabulas. diuiditur in tres partes. In prima declarat text. & ex eo infert. In ſecuda oppo. & dupliciter ſoluit. In tertia per viam fallentiæ remouet aliud ℨrium. Secunda ibi, ſed ℨ. ℨ. eo. Tertia ibi, ſed in caſu, qui venit.

4 ¶ In ſecunda parte gl. teneas ſecundam ſolu. & de hoc † nunquid bon. poſ. ℨtab reducat rem ad cauſam inteſtati, dixi, & limitaui in l. poſthumo. ſ. de bon. poſſ. ꝙtratabul. quam præt. al-

a leg. Et quòd [a] reducat, habes tex. notabilem. in l. filium. in verſ.

* pen. ff. de bon. poſ. contratab. ibi dicit tex. quòd *qui contratabulat teſtamentum, mero iure hæres inteſtato exiſtit*, pondera illud mero

* iure, *& magis communiter ſolet teneri*, reſeruatis his, quæ dixi in d. l. poſthumo, ꝙ ſi primò hæreditas ſit adita à ſcripto hærede, & poſtea intentetur bon. poſ. ℨtabu. non reducit rem ad cauſam inteſtati. ita tenet Bart. in l. illud. ff. de bon. poſ. contratab. Doct. in l. vt liberis. ℨ. eod. & Mod. hic. ¶ Iſtud inducitur per Ang. hic

5 in lect. Florentina ad vtilem deciſionem, † ſtante ſtatuto, [b] ꝙ

b exiſtentibus maſculis filia fœmina non ſuccedat patri ab inteſta. ſi pater fecerit teſtamentum, in quo inſtituerit filios, & filiam p̃terierit, filia debet eſſe cauta expectare, ꝙ fratres adeant hæreditatem patris ex eius teſtamento, & poſteà, quia præterita eſt, contratabularet teſtamentum, quia iſto caſu non propriè dicetur ab inteſt. venire, & ſic iſte caſus non eſt comprehenſus in ſtatuto, ſecus ſi ℨtabularet ante aditam hereditatem. ita etiam tenet Bald. in l. ſi emancipati. In 4. col. ℨ. eo. ¶ Iſta deci-

* ſio Ange. eſt falſa, & reprobatur *communiter per omnes hic.* Alibi vbiq; Bal. met, & ipſe Ange. ℨrium tenent, vt habes diffusè relatum per d. Alex. hic, & ℨ Ang. duo ſtringuunt, nam præſupponit Ang. vnum, ꝙ eſt falſum, ꝙ filia, quæ vigore ſtatuti non poſſit ab inteſtato ſuccedere, ſi ſit præterita in teſtamento p̃ris, poſſit illud ℨtab. ſed iſtud eſt falſum, quia ille poteſt contrab. qui poteſt ab inteſtato ſuccedere. l. 1. §. 1. ff. de bon. poſ. contratab. bonus text. in §. item adoptiuos. Inſti. de hæred. quæ ab inteſt. Secundò facit, quia ille poteſt de iure prætorio contratabul. qui de iure ciuili habet ius dicendi nullum: nam ſicut præterito de iure ciuili competit ius dicendi nullum, ita de iure prætorio competit ius contratabulandi, ſublato obſtaculo emancipationis: prætor enim induxit remedium contratabulandi ad ſimilitudinem iuris dicendi nullum de iure ciuili, ita dicit text. in d. l. 1. in princip. & §. 1. ff. de bon. poſ. contratab. ſed ſic eſt, ꝙ huic filiæ præteritæ non competit ius dicendi nullũ de iure ciuili, eo quia ius dicendi nullum deducit rem ad cauſam inteſtati, & filia ab inteſta. virtute ſtatuti ſuccedere non

* poteſt. *ita concludunt Bar. & omnes* in l. Gallus. §. & quid ſi tantũ, cum ibi concor. ff. de lib. & poſth. & diffusè Bald. in l. fin. in vlt. char. C. de liber. præte. ſicut ergo non competit de iure ciui. ius dicendi nullum, per ℨñs nec de iure prætorio ius ℨtabulandi, ergo cùm præſuppoſitum Ang. ſit falſum, falſa redditur eius

* deciſio, quam reprobant omnes Mod. & ℨ Ange. *ſe habet com-*

c *munis opin.* [c] quam tenet Bar. in l. fi. in vlt. col. ff. ad Tert. & Batt. & alij in alijs locis relatis hic per d. Alex. quibus adde, ꝙ idem de verbo ad verbum tenet d. Alex. in conſil. 47. in 2. vol. incip. abundè. in pen. col. vbi etiam dicit, ꝙ iſta eſt communis opin. contra Angel. & alleg. formaliter eaſdem auctoritates, quas hic, ita etiam facit in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. idem tenet Lud. in conſil. 13. ꝙ incip. idem videtur mihi de iure concludendum. & d. Fran. de Are. in conſil. 160. incip. longa eſt conſultatio. in 14. col. & ſeq. in 12. dubio, vbi etiam dicit, ꝙ iſta eſt cõis opin. ℨ Ang. Sed tu aduerte, vt ſubtilius inueſtiges, tota vis ℨ Angel. ſtat in vno fundamento, ꝙ ille, qui non poteſt de iure ciuili ſuccedere ab inteſtato, vel habere ius dicendi nullum, ille etiam non poteſt contratabulare de iure prætorio, ſi hoc eſt verum, ſententia Angel. eſt falſa. Sed tu pondera, ꝙ cõtra hoc in terminis eſt deciſio Bart. quam ſubtiliter conſiderabis, in l. 1. in princip. in 2. colum. ff. de coniun. cum emancip. liber. vbi quærit Bart. pone, moritur auus habens filium emancipatum, & nepotem ex eo in poteſtate retẽtum, de iure prętorio per illum titul. filius emancipatus, & nepos in poteſtate coniungebantur, & ſimul ſuccedebant auo, ſed hodie de iure ciuili nepos non ſuccedit auo, ſed ſolus filius emancipatus, & ſi ambo eſſent præteriti, nepos nõ haberet ius dicendi nullum. Quærit Bartol. pone, ꝙ ille filius emancipatus ſit excluſus à remedijs iuris ciuilis, fortè per lapſum tẽporis, vel per expreſsã repudiationem, vel quia non velit, nunquid nepos de iure prætorio ſimul admittatur, & nunquid huic nepoti de iure prætorio competat ius contratabulandi? Determinat expreſsè Bartol. ꝙ ſic, ergo ibi expreſsè Bartol. vult, quòd ille, qui non ſuccedit ab inteſtato de iure ciuili, nec habet ius dicendi nullum, tamen de iure prætorio poteſt contratabulare, ergo contra prædicta. Et pro certò ſubtilis, & pulchra eſt ponderatio, cui non puto, ꝙ aliud poſſit reſponderi, niſi, ꝙ Bartol. ibi malè dicat per regulas. ℨ. adductas, quas ipſemet Bart. & alij ſequntur in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum, & ita illam deciſionẽ Bart. in l. 1. reprehendunt Imol. Raph. Cum. & d. Alex. in l. fin. ff. de lib. & poſth. & do. Fran. de Are. in præalleg. conſi. 160. in 15. col. licèt dicat poſſe aliter euadi, vt illa deciſio Bar. non contradicat prædictis, tñ illa ſua euaſio non ſatisfacit, & melius eſt

6 dicere, quòd Barto. ibi malè dicat. ¶† Glo. in verbo non ſunt aliqualiter obſcura. principaliter eſt facta propter contrariũ. l. ſi emancipati. ℨ. eod. cui glo. tripliciter reſpondet, nam dicitur hic in fin. quòd filia in poteſtate, his, qui non ſunt in familia defuncti, profectitiam tantum dotem confert. Contra, quia ſi emancipatus emancipato nihil penitus confert. dict. l. ſi emancipati. in princip. ergo multò minus filia in poteſtate debet teneri emancipatis ad conferendum. Gloſſ. primò fatetur contrarium eſſe verum, & quòd iſte tex. non loquitur de filijs emãcipatis, nec iſtud dicit, ſed bene dicit, his qui in familia defuncti non ſunt. vnde loquitur de nepotibus natis ex fœmina filia, qui non ſunt in poteſtate aui. Contra iſtud gloſſ. obſcurè opponit: nam quomodo poteſt iſta. l. intelligi de nepotibus ex filia? nam quod nepotibus ex filia debeat conferri, non erat deciſum per leges antiquas ſtorum, vel Codicis, prout eſt iſta, ſed iſtud fuit hodie adinuentum per l. vt liberis. & l. illam. infra eodem. Gloſſ. verbis obſcuris fatetur, & dicit, quòd iſtud fuit additum per illos Iuriſcon. quibus Imperator dedit facultatem componendi. ll. C. ſed quia eſt violentia, & diuinatio ad text. hæc non valet. Secunda ſolut. gloſſ. eſt, quòd iſte tex. loquitur in filijs emancipatis, & tunc non obſtat contrarium, quia verum eſt, quòd emancipatis regulariter conferri non debet, fallit in dote, vt hic. Sed hæc eſt falſa, quia emancipatus

emanci-

ADDITIONES.

a ¶ Et quod. Ille verſic. nihil facit, ex quo refertur ad filium exhæredatum, qui non contratabulauit. d. l. filium. in princip. Cum. conſi. 37. colum. 7. verſi. 9. vbi not. de illa lege. PVRPV.

b ¶ Statuto. Adde Bald. in l. maximum. in 5. q. ℨ. de lib. præterit. Bald. in repe. l. pater filium. in 5. colum. ff. de inoffi. teſtam. Albe. de Roſ. in 2. parte ſtat. q. 104. incip. ex eodem. Ang. conſil. 136. incip. in q. vertente inter ſer Benedictum. Paul. de Caſtr. conſi. 315. incip. ſuper puncto quo quæritur.

c * Communis opi. Pro qua vide, quæ ſcribit Clar. §. teſtamentum. q. 42. verſi. quæ quidem concluſio. Practi. Pap. for. libel. ex teſt. verſic. ac etiam. numer. 9. vbi dixi, & not. idem Iaſ. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. nume. 58. & in repet. num. 20. ff. de liber. & poſthum. in l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. nume. 3. & ſeq. eo. tit. Doct. in apoſtil. ad Rom. in conſi. 13. vbi differunt de cõi, in qua diſtinguit Suarez. lib. ſent. verſi. filiæ quæ. Tiraq. de iure primig. q. 53. Dilect. de arte teſt. tit. 3. caut. 5. aliqua ponit Gabriel. com. opi. lib. 6. tit. de ſtatu. conel. 4. num. 31. & alijs ſeq. MASVER.

emancipato non confert etiam dotem, vt videbitis in l. vt liberis. ſ. eod. ¶† Tene ergo tertiam ſolutionem glo. ꝙ emancipatus emancipato nil confert, eo quia vnus non plus facit iniuriam alteri quàm ècontra, ita loquitur. d. l. ſi emancipati. ſed filia in poteſtate bene confert emancipato dotem profectitiã. Ratio eſt, quia cùm emancipatus conferat oĩa aduentitia, & profectitia, ſm tpa harum legum, in recompenſationem ſtatutum eſt hic, ꝙ filia in ptãte illi emancipato teneatur ſaltem conferre profectitiam dotẽ, ſm Iac. Bu. d. Alex. & Pau. de Caſt. hic. Et per hæc remanet expedita iſta lex. Iaſon.

LEX V.

DOtis. Hoc dicit. Dos ſoluta marito, quæ recuperari non poteſt conſtante matrimonio confertur, tantò minus accipiendo. h. d. & diſtingue tres caſus, vt totum habeas ſecundum Bartol. & alios hic. Iaſon.

SVMMARIVM.

1 *Aduerſatiua coniunctio ſed, eſt huiuſmodi naturæ, quòd denotat diuerſum factum, & ius diuerſum.*
2 *Mulieri quando poteſt imputari culpa, vel negligentia dotis non exactæ, illa computatur in partem.*
3 *Pater ſi dedit pecuniã filio vt emat libros, & filius illã pecuniam inutiliter conſumpſit, talis pecunia tempore diuiſionis debet ſibi imputari.*
4 *Expenſa doctoratus an imputetur filio in ſua parte hæreditatis.*
5 *Expenſa ſtudij facta per fratres fratri, mortuo patre, qui remanent ſimul in bobis paternis indiuiſis, an poſſit per eos repeti.*
6 *Fratres mortuo patre ſi ſunt ſocij omnium bonorum, vtrum debeant conſiderare, quod vnus facit maiorem expenſam, quàm alter, vel qđ alius lucratur pluſquam alius.*
7 *Filia ſi perdit dotem ſua culpa, vel negligentia, pater non tenetur eam amplius dotare.*
8 *Alimenta debentur filio à patre de iure naturali.*
9 *Filiafamilias poteſt agere ſine conſenſu patris in vno caſu, vt hic, licèt regulariter ſit contrarium.*
10 *Minor 25. annis non poteſt eſſe in iudicio agendo ad dotem.*
11 *Filia poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris pro dote aduentitia habita à matre, vel ab auo materno.*
12 *Pater ſi non vult conſentire filiæ volenti agere de dote, filia non videtur habere remedium.*

AVTHENTICA.

QVod locum. Iſta Authen. eſt valde not. & ſm Paul. de Caſtr. eſt ſing. in iure, & venit non corrigendo legem Codicis, ſed limitando, vt patebit ex diuiſione, quã nunc dicam. Diuido ergo in tres partes principales. In prima ponit duos caſus, in quibus procedit illud, quod fuit deciſum in l. præcedenti, vbi fuit deciſum, ꝙ dos ſoluta marito computatur ſorori in eius partem, & propterèà tantò minus accipit de hæreditate patris, & ſic dos eſt periculo mulieris. poſſet. n. contingere, ꝙ maritus non eſſet ſoluendo, & ſic in effectu dos eſſet inanis. dicitur hic, ꝙ illud procedit in duobus caſib. Primus eſt indubitatus, qñ maritus eſt ſoluendo. ſcđus, qñ maritus non eſt ſoluendo, ſed mulier fuit in culpa non exigendi dotẽ, q̃ ex l. Iuſtiniani poterat ꝙſtante matrimonio exigere. In ſecunda, quæ eſt ibi, quod ei licet, text. enumerat quatuor caſus, in quib. filia poteſt exigere dotem abſque patre, & propterea ſi non exigit, fuit in negligentia, & ſic ſua culpa ſibi nocet: vnus eſt clarus, quando filia non eſt in poteſtate patris, & eſt legitimæ ætatis: alij tres caſus ſunt in filia, quæ eſt in poteſtate, vt habes in tex. & glo. declarat. In tertia, & vlti. quæ eſt ibi, hæc obſeruantur, ponitur extenſio ad prædicta. ¶ Et aduerte pro intellectu tex. in quarto caſu, dũ text. dicit, ꝙ ſi dos eſt magna, inuito patre filia poteſt petere, pondera illam aduerſatiuam,
1 † ſed:[a] nam de natura aduerſatiuę, ſed, qñ ponitur ſine copula,
a eſt denotare diuerſum factũ, & diuerſum ius. gl. in l. ſed & ſi lege. in princip. cum concordan. ff. de petitio. hæred. Bar. in l. hoc amplius. §. de his autem. ff. de dam. infect. modo ſic, ſi debet denotare diuerſum ius à præcedentib. & dicatur, ſed ſi dos eſt magna, poteſt filia inuito patre petere, ergo in præcedentibus alijs caſibus filia inuito patre non debet poſſe agere, & tamen
* gl. *& magis communiter Doct.* dicunt, quòd hic ponuntur caſus, in quib. filia in poteſtate poteſt agere inuito patre, & hoc non poteſt negari, ſaltem in primo caſu, quando eſt ſui iuris, & legitimæ ætatis. Si ita eſt, ergo aduerſatiua malè ſtat in text. debuit addi copula, &, quæ cùm non ſit, litera valde repugnat. Et ſi tu ſubtilius dicas, quamuis in hoc text. ſit iſta aduerſatiua, ſed ſi dos eſt magna, fuit poſita per Irnerium, qui non habuit poteſtatem in hoc, nam in corpore vnde ſumitur in §. illud quoque. in Auth. de æqualit. dot. non habetur iſta aduerſatiua ſed ſi magna, ideo debet attendi ille text. & non iſte. Quia dico, ꝙ imò etiam in corpore vnde ſumitur, eſt aduerſatiua, ſicut hic, in verſi. ſi verò maior fortè. Et iſtud aliàs me multum fecit dubitare in hoc text. nec ſuper hac difficultate ad iſtum text. quiſquam aduertit, puto, ꝙ poſſit tripliciter rñderi. ¶ Primò rñdeo, ꝙ aduerſatiua bene aduerſatur & in facto, & in iure, ſed aliter quam. ſ. induxi. nan pondera, ꝙ tex. dicit hic, cùm dos eſt parua, quaſi limitet caſus antecedentes procedere in dote parua, quæ tamen limitatio ſi bene conſideres, non eſt adaptibilis, niſi ad vlt. caſum de dote materna, nam alijs præcedentibus non congrueret. Vel dic ſubtilius, ꝙ cùm tex. dicat in plurali, hæc cùm dos, ꝙ refertur ad omnes caſus præcedentes, hoc modo, ꝙ qñ dos eſt parua, eſt neceſſarium vnum de illis tribus caſib. ad hoc, vt filia poſſit agere, vel ꝙ filia ſit ſui iuris, & legitimę ætatis, vel ꝙ pater conſentiat filiæ agenti, vel ꝙ dos ſit materna, ſed qñ dos eſt magna, ſemper filia põt agere inuito pr̃e. Item pondera, ꝙ qñ tex. dicit, hæc cùm dos eſt parua. duo dicit, vnum expreſsè, aliud tacitè, & à ꝯrio ſenſu expreſsè vult, ꝙ filia põt agere ad dotem, ſi inteueniat vnum de illis trib. tacitè, & à ꝯrio vult, ꝙ extra illos tres caſus filia non põt agere de dote. Ad iſtud tacitum aduerſatur in iure iſte ver. ſed dotem. in facto aũt clarè aduerſatur, & ſic patet, ꝙ iſte ver. ſed dotem. denotat diuerſitatem de iure, non in hoc, ꝙ poſſit filia agere inuito patre, quia idem in duob. præcedentib. caſib. in hoc non eſt diuerſitas iuris, ſed diuerſitas iuris eſt, quia præcedentes caſus de iure non procedunt, niſi in dote parua, in tribus caſib. ſ. poſitis, ergo alij caſus tacitè excluduntur, & ad iſtud tacitum bene aduerſatur. Sed ſcđò potes dicere, ꝙ verſic. hæc cùm dos eſt parua. intelligitur ſolùm in aduentitia dote, ſed ver. ſed dotem, loquitur in quacunque dote, ſiue aduentitia, ſiue profectitia, & hoc modo denotabit diuerſitatem in iure, & in facto. Tertiò dic, ꝙ text. in corpore vnde ſumitur iſta Authen. bene aduerſatur præcedentib. in illa aduerſatiua, ſi verò maior fortè, quia ibi non ponitur caſus de dote materna, qui fuit additus in iſta Auth. ab Irner. ſm Nic. Bald. & Alex hic. prima tamen ſolutio verior eſt. In primis pondera ex prima
2 parte text. in verſi. imputari, † ꝙ quando mulieri poteſt imputari culpa, vel negligentia dotis non exactæ, illa computatur in
3 partem, quamuis ſit inanis, quia maritus nõ ſit ſoluẽdo. ¶†† Et propterea per hunc tex. decidunt Bart. Alb & Bald. hic, ꝙ ſi pater dedit pecuniam filio ſtudenti, vt emeret libros, & filius prauè conſumpſit, quòd talis pecunia tempore diuiſionis fiendæ debet ſibi imputari in partem, per hunc tex Sed tu fortius ſtringe inductionem huius text. nam in iſto text. filia ſolùm fuit in culpa negligendo exigere dotem, ſed in quæſt. prædicta filius fuit in culpa faciendo, ſed grauius eſt delictum, quod committitur faciendo, quàm quod committitur omittendo. gloſſ. eſt in l. ſi mora, cum ſimilib. ff. ſolut. matrimon. & in l. lege Cornelia. in princip. ff. ad Sena. Sil. ſi ergo dos perdita in hoc text. computatur in dotem filiæ, quando ſolùm fuit in culpa negligendo, quantò fortius computabitur filio, qui deliquit faciendo, & idem tenet Bald. in Auth. ex teſtamento. in 16 q. ſ. eod. Facit tex. in l. 1. § confettur. & in l. 2. §. de illis. & ibi bona gl. ff. eo. Paul. de Caſt. hic tenet contrarium, & dicit ſe mirari de Bart. quia deciſio Bart. poſſet procedere in omni filio alterius exercitij, quàm in filio ſtudente, & ſic non poteſt procedere in pecunia data filio pro libris emendis, eo quia etiam ſi talis pecunia data extaret, filius non teneretur eam conferre, nec ſibi comptaretur in partem. l. quæ pater filio. & ibi gloſ. ff. famil. erciſc. & l. ſi vni. §. Neratius. & ibi gloſſ. ff. eod. Bartol. in l. 1. §. nec caſtrenſe. in 4. colum. ff. eod. Bald. in Authen. ex teſtamento. in 15. quæſt. ſ. eod. Et per hoc apparet ſecundum eum non obſtare iſtum text. qui loquitur in dote, nam dos etiam ſi extaret, deberet conferri, ſi ergo ſit conſumpta, computatur in partem, ſed non ſic eſt in pecunia ſemel data cauſa ſtudij, quia etiam ſi extaret, non computaretur in partem, iuribus præallegat. Et iſtud eſt, quod voluit Cyn. in l. pactum. vt ibi retuli. ſupra eod. Alex. reſpondet non pro certo, vt decet tantum virũ, ꝙ deciſio Bart. debet reſtringi, & intelligi in caſibus, in quibus pecunia miſſa cauſa ſtudij non intelligitur donata, q̃a ſemper ſm eum non intelligitur donata, vt dicetur in l. ſi donatione. ſ. eod.

ADDITIO.

a ¶ Aduerſatiuam, ſed. Adde Bart. in l. Lucius. in §. quæ habebat. ff. ad Trebellia. Bart. in l. qui quartam. in princip. & l. planè. la prima. in §. ſi coniunctim. ff. de legat. 1. Ioan. de Imol. in l. patris, & filij. de vulg. & pupil.

Source : BIU Cujas

eod.& ſic ſi conſideras, fatetur. d. Alex. ꝙ cùm regulariter intelligatur donata, regulariter non ꝓcederet doctr. Bar.& Doc. hic.¶Ego aliter defendo Bartol.& Doct.hic, & dico, ꝙ regula, quæ hẽt, ꝙ pecunia miſſa cauſa ſtudij filio ſtudenti, vel expẽſa facta cã ſtudij regulariter non imputatur in partem filio ſtudenti ſiue extet, ſiue ſit conſumpta, intelligo, qñ eſt cõſumpta in bonos vſus, ſed qñ filius talem pecuniam prodegit in prauos,& flagitioſos vſus, tunc ſibi computatur in partem, ꝓ hũc tex.& iſtud eſt propriè, ꝙ voluerunt dicere Bar.& alij. Et ratio eſt pulchra, quia tunc cã, ꝓp quam erat donata pecunia, non eſt ſequuta, & ſic intelligitur tacitè reuocata, ſicut dicimus in legato facto ob cãm: nam ceſſante cã vr̃ tacita voluntate adẽptum. l. 2.& 3.ff.de his quib.vt indig. Confirmo per illud, ꝙ notabiliter tenet Ang. in l. filiæ licet. ſ̃.eod. vbi tenet, ꝙ licèt libri
a empti per pr̃em [a] noĩe filij ſtudentis, & ſibi traditi cenſeantur ſibi donati, & dõnatio confirmetur morte, ꝙ filius in diuiſione debet hr̃e tales libros præcipuos, vt per Bar. in l. 1.§.nec caſtrenſe.in 1.col.ff.eod.Bar.& Alb.& cæteri Mod.in l.ſi donatione. ſ̃.eo. iſtud intelligit verum Ang. qñ filius ad perfectionem ſtudij,& doctoratus apicem peruenit, ſecus ſi miſer, & ignorans permãſerit, quaſi cenſeatur donatio ob cauſam, quæ ceſſauerit, ideo tunc non debet habere libros præcipuos,& ſequitur Raph.Cum.in conſil.226.cuidam filio ſtudenti empti fuerunt libri.Alex.in d.l.ſi donatione.in pen.col.ſ̃.eod.& ita habes primam limitationem ad regulam prædictam. ¶Secundò limita, niſi filio habenti aliunde de proprio, puta ex ſucceſſione matris, pater pecuniam mittat, quia tunc talis expenſa ſtudij bene computatur in eius partem.ita limitat Bar.in d.§.nec caſtrenſe.in d.col.¶Tertiò limita not.niſi filius ꝓp expenſam ſtudij renunciaſſet ſucceſſioni paternæ, quia licet talis renunciatio facta ſine iuſo nihil valeat, operatur tñ ꝙ talis expenſa cõputetur in eius partem, quia tunc præſumitur facta à patre nõ animo donandi, ſed ꝓp renunciationem. ſm Odofr.in l.pactũ, & ibi Bal.in 10 & 11.q.Sal.& Paul.de Caſt.vbi dixi.ſ̃.eo.Raph. Fulg.hic etiam ꝺicit determinationi Bar.& Doct. arguendo à partib.ſufficienter enumeratis, vt refert.d.Alex.præcipuè, qa ſm eum non reperitur in iure, ꝙ pecunia conſumpta computetur in partem, ſed bene computatur, qñ extat.nihil boni allegat, potuit alleg.tex.in l.filiæ licèt.in fin.in verſi. & in eadem cauſa durantes,& ibi Fulg.ad hoc not.ſ̃.eod. Sed rñde clarè, ꝙ loquitur, qñ non interuenit culpa in conſumente, vt hic, &
4 iurib. ſ̃. alleg.¶† Item, ꝙ dictum eſt de expenſa ſtudij, [b] quæ
b regulariter non imputatur filio ſtudenti in eius partem, niſi in
c tribus caſibus. ſ̃.relatis, fortius ꝓcedit in expenſa doctoratus, [c] quam pater viuus fecit, illa multò minus confertur, aut computatur filio in partem, imò cenſetur quaſi caſtrenſis peculij, ſm Bart.in d.§.nec caſtrenſe.in 3.col.& in l.fi.ad fin. C.de ſilen. lib.12.Bald.in Auth.ex teſtamento. in 15.col.in fi.ſ̃.eo. & in l.ſi ſocietatem vniuerſarum.in lect.antiq. ff.pro ſoc. & in l.ex parte.§.filius. ff.fam.erciſcun. & in l.omnimodo. §.imputari. in 3. col.ſ̃.de inoffic.teſta.Ange.in repe. l.ſi emancipati. & in l.illud. ſ̃.eo. Iſta tamen intellige in expenſa doctoratus facta per patrem. ¶Quid in patruo mortuo patre, ſi patruus fecit expenſam doctoratus pro nepote, an remaneat creditor talis expenſæ, ita ꝙ ipſe, vel eius hæredes poſſent repetere, an intelligatur eam feciſſe animo donandi? Iſtum caſum in ſpecie tangit ſolus.d.Alex.nec alibi legi, in conſil.142.in 2. vol.incip. circa primam dubitationem.in vlt.col.& eſt duplicatum in conſi. 103. in 3.vol.incip. circa primam, & ibi d. Alex.arguit ad partes.finaliter determinat, ꝙ iſtud ſit arbitrarium iudici, per l.ex duobus §.Titium,& quod ibi Bald.no.ff.de neg.geſt.& per ea, quæ habentur in l.vtrum. ff.de don.inter vir. & vxor.& l.ſi paterno. ſ̃.de neg.geſt.vbi Bald.ponit pulchram deciſionem, quam ponam in l.fin.ſ̃.eod. Et ſi appareat patruum fuiſſe proteſtatum, ꝙ talem expenſam doctoratus faciebat animo repetendi, vel ſi expoſuit eam in lib. rationum ſuarum, poterit eam repetere, aliàs iudex debet præſumere, quòd fecerit animo donandi. Et hoc modo habes ampliatam deciſionem Bart. præcedentẽ
5 circa doctoratum. ¶† Maius dubium eſt, quid de impenſa
d ſtudij [d] facta per fratres mortuo patre, qui remanent ſimul in communione,& remanent bona paterna indiuiſa, nunquid poſteà talis impenſa computabitur in eius partem? Clarum eſt enim, quòd ſi filius viuo patre inchoauit ſtudium, eo mortuo alij fratres non tenentur ſibi facere de communi expenſam in ſtudio, ſed debet eam facere de ſua parte, ita Bartol.determinat in d.§.nec caſtrenſe.in vltim.colum.& Bald.in dict.l. omnimodo. §. imputari, & in l. filiæ cuius. vbi pulchrè ponit, an ſaltem teneantur emere libros de communi. ſupra fam. erciſc. Quæſtio ergo eſt, quando fratres ſunt contenti, quòd frater perficiat ſtudium, & ijdem ſubminiſtrant expenſas fratri in ſtudio de communi patrimonio, an computabitur in eius partem, vel ne, & iſtud procedat, quando eſt ꝺcta ſocietas omnium bonorum, quod qualiter cognoſcatur, patet ex doctri.Bar.in l.Titium,& Mevium.§.altero.ff.de admin. tut. & in l.ſi patruus.vbi etiam alij ponunt.C.com.vtriuſ.iud.cum multis concor.alias ſi non eſſent ſocij oĩum bonorum, res eſſet expedita, ꝙ talis expenſa intelligeretur facta de ſua parte,& non de cõi.Spec.ad quem ſemper recurre in materia ſimili, in titul. de iud.in 4.parte.4.q.in §.ſequitur.in ver.quid ſi vnus ex hæredib.tenet, ꝙ talis expenſa in totum ꝓputetur in eius partem,& non intelligatur facta de cõi.Bal.aũt in infinitis locis ſemper tenuit ꝺrium.ſ.ꝙ ſi ſunt ſocij oĩum bonorum, talis impenſa intelligitur facta de cõi, nec in diuiſione poteſt illi ſoli imputari in partem. illud tenuit Bal. in tract.de duob.fratrib. quem perfecit poſt mortem Bart.à Bar. prius inchoatum. in pen. col. & in l.ſi patruus.C.com.vtriuſq.iud.& in l.filiæ cuius. ſ̃.fam.erciſ. & in d.l.omnimodo.§.imputari, & alibi ſæpè. Motus per illud
e fundñ, [e] ꝙ eſt potiſſimum in materia collationum, † quia qñ
6 plures fratres mortuo pr̃e ſunt ſocij oĩum bonorũ, non debet attendi, ꝙ vnus faciat maiorem expenſam q̃ alius, vel ꝙ vnus faciat maius lucrum alio, oĩa æqualiter vadunt in cõe, donec ſtant in ſocietate oĩum bonorum, nec in diuiſione ꝓp iſta aliquid plus petiẽ. iſtam regulam ponit ad literam Bald.in præalleg.tract.in 8. col.in fi.per tex.in l.ſi ſocius pro filia.in prin. iuncta gl. ff.pro ſoc. vbi eſt melior tex. de corpore iur. idem dicit Bal.in d.l.ſi patruus.in vlt.col.& Pet.de Anch. in conſil.302. in cip.materia de qua quæritur, non eſt noua. & Lud. Ro. in ꝺſ. 172. ꝙ incipit, in propoſito themate.in vlt. dubio, & pro iſtis facit ſolennis deciſio Bald.iunctis his, quæ ibi dicam in l.fi.ſ̃.eo. Sed iſtam opi.Bal.circa expenſam ſtudij, & doctoratus reprobat Lud.Rom.in ꝺſi.145.inci.Pñtis conſultationis. vbi ſeqtur opi.Spec.de qua. ſ̃.damnata ſnĩa Bal. ꝙ imò mortuo pr̃e, dato, ꝙ fratres ſtent in cõione, & ſint ſocij oĩum bonorũ, tñ expenſa ſtudij,& doctoratus ꝓputabitur illi fratri in partem ſuã, nec intelligetur facta de cõi, motus per tria fundamenta,& inter cætera, quia qñ fratres mortuo pr̃e ſunt ſocij oĩum bonorum, ita demum impenſa intelligitur facta de cõi patrimo. ſi talis expenſa eſt neceſſaria, aut ſaltem vtilis ipſi ſocietati, aliàs ſecus,& ita limitatur regula Bal.in locis præalleg. iſtud probat per text.in l.ſi fratres.§ per ꝺrium,& l.adeo.§.ꝙ in alia.ff.ꝓ ſoc. probat ẽt ꝓ ſimile, quia ſi fratres ſunt ſocij oĩum bonorũ, vnus nõ poteſt maritare filiam de cõi patrimo. ſed de ſua parte tñ, vt dicam nunc, eo quia illud maritare filiã non eſt impenſa neceſſaria, aut vtilis ſocietati, ſed egreditur ſocietatẽ, ita erit in propoſito in expenſa ſtudij, aut doctoratus, illa non cedit in vtilitatẽ ſocietatis, qa poſteaquã frater erit Doctor, q̃quid acquiret, erit ſuum proprium, & non acquirit in cõe. l.fin.C.de inof.teſt.iunctis traditis ꝓ Bar.in d.§ nec caſtrenſe. in 2.colum. ¶Quid tenendum? Pro ꝓfecta intelligentia prædictorũ examino plenius illud, ꝙ Lud.Rom. ꝓ fundõ ꝓſupponit, qñ mortuo pr̃e plures fratres ſtant in cõione, ita ꝙ efficiãtur ſocij om-
f nium bonorũ, an filia [f] vnius ex fratrib. debeat maritari de cõi patrimo. & cõi expenſa, taliter, ꝙ ſi poſtea ad diuiſionem veniant, nihil imputetur in partem patris filiæ maritatæ, an verò debeat maritari de eius parte.Lud.Rom.in præalleg.conſ.145. tenet, ꝙ non debeat maritari de communi patrimo. ꝺrium tenet Bald.in d.tracta.de duob.fratrib. in pen. col. in princip. vbi quærit de expenſis, quæ licitè fiunt, & honeſtè, puta in ſtudio, vel in maritanda filia, nunquid debeant fieri de communi patrimonio,& determinat, ꝙ non, niſi ſint ſocij omnium bonorũ, ergo vult, ꝙ qñ fratres ſunt ſocij oĩum bonorum, expenſa maritandi filiam vnius fratris debet fieri de cõi. idem tenet Bald.

ADDITIONES.

a ¶Patrem. Adde Bartol.in l.donationis.la ſecunda.in § pater. ff.de dona. Bald. in l.prima.ff.ſoluto matrimonio. Bald.in in l. Macedoniani. C. ad Macedon. Bald.in tracta.de duob.fratribus. Bald.conſilio 21.incip. quandoque.quæritur.in tertio volum. Paul.de Caſtr. conſilio 184. incip. videtur dicendum, quòd dicti libri.Bartol.in l.Gaio.de alimen. & cibaria leg.

b ¶Studij. Adde Doctor. in l. quæ pater. ff.famil.erciſcund.Bartol.in l.Neſennius.de negot.geſt. Paul. de Caſtr.conſilio 184. incip. videtur dicendum.in vlt.colum.

c ¶Doctoratus. Adde Alex.de Imol.in l.ſi donatione.in fin.ſ̃.eod.

d ¶Studij. Adde Bald.in l.ſi vni.in §.idem ſcribit.ff.famil.erciſcund. Bar.in l.de bonis.in §.non ſolum.ff.ad Carbon.

e ¶Fundamentum. Contra iſtud fundamentum pondera capitul. prim. in fin. de duobus fratrib. de nouo bene inueſti. niſi dicas, quòd ibi propter æquitatem frater expendens in acquirendo feudum totum retinebat ſibi. PVRPV.

f ¶An filia. Adde Specul.& ibi Ioan.And.in addi.in titul.de iudic. in §. 4.verſi. quid ſi vnus ex fratribus. Petr.de Peruſi.in tracta.ſocietatis.in 3.parte.in 13. colu.& in 6.parte.q.9.

Source : BIU Cujas

Bald.in l.ſi ſocietatem vniuerſarum.in lect.antiqua. ff.pro ſoc. idem tenet Angel.in l.ex duob.ff.de neg.geſt. Pet. de Anch. in præalleg. conſil.302. incip.materia de qua quæritur, &c.idem tenet dom. Anton. de Butr. in repertorio ſuo iuris ciuilis in verſic.ſocius.& idem Anton.de Butr.in conſil. 7. incip. dubiũ primum reducitur ad hoc. vbi dicit, quòd text. cum gloſſ. in dict.l. ſi ſocius pro filia, procedit, quando ſocietas iam erat finita, ſi autem durabat, & erant ſocij omnium bon. tunc impenſa dotis filiæ vnius debet fieri de communi, & ita in dubio præſumitur facta, nec poſteà in diuiſione debet haberi ratio talis dotis datæ, vt ibi per eum. idem tenet in quadam repetitio.quæ tribuitur Bartol. ſed verè non eſt Bartol. & puto, quòd nec eam lecturæ impreſsæ habeant. l. cùm duobus. §. idem reſpondet. ff. pro ſoc. & pro iſta parte aliàs vidi conſilia præſtantiſſimorum virorum domin. Martin. Lauden. do. Iac. de Put. & aliorum nonnullorum conſulentium pro hac parte. ¶ Ego ſemper & conſulendo, & legendo tenui, & teneo
a oppoſitum, quòd imò filia vnius fratris non ſit maritãda[a] de communi, dato, quòd ſint ſocij omnium bonorum, per text. meliorem de iure in l. ſi ſocius pro filia.iuncta gloſſ. fin. ff. pro ſoc. vbi eſt text. iuncta gloſſ. quæ intelligit, etiam ſi ſint ſocij omnium bonorum, quòd filia vnius fratris non eſt dotanda de communi, niſi expreſsè ita ſit conuentum, & ita per illum text.tenent,& not.ibi Alber.& Fulgoſ.& idem Albe.in d.l.cùm duobus. §.ſi fratres. idem tenet Specul.in titul.de iud. §. ſequitur.verſic.quid ſi vnus ex fratribus. quem Spec. ſimpliciter alleg.Bald.in præalleg.tractatu de duob. fra.in 6. col.licèt poſteà Bal.ibidem.in penult.colum.teneat contrarium. Eandem partem, quòd filia ſit de communi patrimonio maritanda, tenet expreſsè Bald.ſibi contrarius in duob.locis, ſcilicet in l.fin. in 5. colum.C.de dot.promiſ.& in Authen.ex teſtamento.in penul. colum. ſupra eod. vbi dicit, quòd requiritur, quòd eſſet expreſsè capitulatum inter fratres, quòd dotes filiarum ſoluerẽtur de communi, aliàs ſi non ſit expreſsè capitulatum,non intelligetur, nec debebit ſolui de communi, per text.in d.l.ſi ſocius pro filia.idem tenuit Io.Petr.de Ferrarijs in practica ſua in forma libelli in cauſa ſocietatis,in verbo vndecunque quęſita. Iſtam partem tenet Ludouic.Roman.in conſil. 145.incip.prę-ſentis conſultationis articulus. iſtud idem tenet expreſsè dom. Alexand.in conſilio 133. in 2. volum. incip.titulus quæſtionis, & plenius in conſilio 197.in 2.vol. quod incip. videretur circa conſultationem præmiſſam.quòd conſilium eſt poſtea duplicatum errore in conſilio 104. in 3. vol. quia non eſt conſilium domin. Alexand.ideo non reperitur, quod incipit, an dos, vbi refert Bald. in pluſquam 12. conſilijs idem tenere. refert etiam Angel. in duobus conſiljs tenere idem, ſed ego non inuenio. Eandem opin.tenet domin.Alexan.in conſil. 87.& 56.in 4.vol. incip.viſo themate.s̃.formato,ſed credo,quòd iſtud vltimum non ſit conſil. domin. Alexan. ſed cuiuſdam dom. Silueſtri de Florentia, vt patet ex ſubſcriptione illius conſilij. Idem Alex. conſilio 183.libr.ſexto. Et iſtam teneo per fundamenta & rationes,de quibus in dict. locis, præcipuè per d.l.ſi ſocius pro filia.in princip.iuncta glo. ¶ Tenendo iſtam partem,quam puto
* *magis communem*, limita eam procedere, quando talis dos præſtaretur filiæ vnius fratris in quantitate, & ſic in pecunia numerata, ſecus ſi dos conſtitueretur in aliqua ſpecie, quæ ſit communis, puta in aliqua domo cõmuni,vel in aliquo prædio, tunc ſi alij fratres cõſentiant fratri dotanti filiam ſuam de talibus communibus bonis,ſibi prejudicant,quia videntur cõſentire animo donandi, niſi ille alius frater eſſet minor, tunc reſtitueretur adûerſus talem conſenſum. Item dato, quòd videantur conſenſiſſe quo ad iſtam filiam maritatam, non intelliguntur tamen conſenſiſſe quo ad alias filias, quæ reſtant maritandæ.Iſtam differentiam ponit Paul.de Caſtr. in conſilio 220.facit text.in l.ſi ſeruus communis.ad fin.ff.de donat. inter vir.& vxor.Et prædicta tene multum cordi, quia frequentiſſi-
7 mè occurrunt. ¶† Secundò not.ex hoc eod. tex. quòd ſi filia perdidit dotem culpa ſua, aut negligentia, quòd pater non tenetur amplius eam redotare, & ita iſtum text. ad hoc alleg. Bartol.in l.ſi cùm dotem. §.ſi poſt. vbi alij Mod. ff.ſolut.matri. ſecus ſi filia perdidiſſet dotem ſine culpa ſua, quia debet tunc denuo redotari per patrem, ſi filia tranſeat ad aliud matrimonium. Secus ſi primum duraret, cùm poſſit eſſe ſine dote.& in iſtis terminis intelligatur gloſſ.in l.final.& ibi per Bald.in tertia colum. C. de dot. promiſſ. de quo puncto etiam tangunt Bald.& Sal.& Paul.de Caſtr.hic,& Bald in l.1.§.1.ff.ſolut.matr. Angel.in l.pater ff.de euic.Sic videmus in ſimili, quando pater in vita aſſignauit filio legitimam ſuam, ſi filius eam conſumpſit,non tenetur pater amplius aſſignare,vel relinquere,ſecundum Bartol.& alios in dict.l.ſi cum dotem. §.ſi poſt. in fin. vbi etiam ad hoc alleg. text. & notabiliter Bald. in Authen. contra rogatus. in 2. colum. C. ad Trebellian. & in l. ſcimus. in princip.C.de inoffic.teſtamen.& in Authen.ſi captiui. in fin.C. de Epiſcop.& cleric.& in l.2. §. 1. ff.ſolut.matrimo.& in l. 1.§. ius naturale.ff.de iuſtit.& iur.& Ang. in dict.l.pater. ff.de euict. Imò plus tenuit Bald.in dict.Authent.contra rogatus. & in d.l. ſi cùm dotem, quòd quando filius turpiter, aut culposè conſumpſit legitimam ſuam à patre in vita aſſignatam, ſi talis filius reuertatur ad patrem, pater nedum non tenetur ad aliam legitimam, imò non tenetur eum alimentare, ſicut dicimus in ſimili de marito, vt quamuis non exigatur vltra quàm facere poſſit deducto ne egeat, tamen ſi maritus culposè conſumpſit bona ſua,tenetur vltra quàm facere poſſit. l. ſi rerum. ff.de re iudic. Tamen in hoc vltimo de alimentis tene contrarium,prout tenuit idem Bald. in l.ſcimus. in princip. præalleg. in 6.quæſtio.& in dict.Authen.ſi captiui. idem tenet Ludouic. Roman.hic,per l.ſi furioſo puberi. ff. de curato. furio. quæ ni-
8 hil facit. † Et ita teneas, cùm alimenta[b] debeantur filijs de iu-
b re naturali, quod nullo euentu tolli poteſt.l.eas obligationes. ff.de capit.dimin.Facit bene text. in l.Imperator. ff.ad Trebellian.& quia filius etiam cum iuramento non poteſt renunciare alimentis de futuro, ſecundum Specul.in tit. qui filij ſint legiti.in verſi.ſed pone quidam.Bald.in l.pactum.in vltim. quę-
9 ſtio. ſupra eod. ¶† Tertiò principaliter not. ex ſecunda parte tex.ibi, quòd ei licèt. text. meliorem de corpore iuris ponentem caſus ſpeciales, in quibus filiafamilias poteſt agere ſine conſenſu patris, quamuis regula ſit in oppoſitum. l. finali. §. neceſſitate. C. de bon. quæ liber. & vltra caſus poſitos in text. qui ſunt tres,adde quartum,quando pater eſſet abſens.argum. l.ſi longius.§.primo.ff.de iud.ſecundum Petr.Cyn.Alber.Bald. Salicet. & Modern. hic, & Bartol. in l. ſi conſtante. in princip. in tertia quæſtio. ſecundæ. partis principa. ff. ſoluto matrimonio.vbi ad hoc alleg. text. in l. ſed ſi vnius.§.filiofamil. ff.de iniur.facit text.in l.filiusfamil.§.ſed & filiafam.ff.de procurat.Intellige tamen ſanè, dummodo filia caueat, quòd pater habebit ratum, & firmum, ſecundum Bartol. in præalleat. l.ſi conſtante. Quintus caſus eſt,quando pater eſſet præſens, ſed eſſet turpis, & abiecta perſona, tunc enim eius conſenſus non requiritur. dict. §. ſed & filiafam. & dict.l.ſi cùm dotem. §. eo autem tempore. ff.ſoluto matrimonio, & expreſſior textus in l.ſed ſi vnius. §. filiofamil. ff. de iniur.Sextus caſus eſt, quando pater non haberet iuſtam cauſam contradicendi, ſecundum Bald.Salicet.Fulgoſ.& Paul.de Caſtr.& Ludouic.Roman.hic, ſed in hoc vltimo contrarium eſt verius,per gloſſ.ſingul.in dicta l. ſi cùm dotem. §.1. in gloſſ.prima. vbi Dyn.Bald.Imol.& Paul.de Caſtr.& Angel.idem tenent,& Bartol. & Raph.Cum. in l.non ſolùm.ff.ſoluto matrimonio,& ibi plenè domin.Ale-
10 xand. ad quem te remitto. ¶† Quartò nota ex hoc text. ibi,
* *cùm ſui iuris ſit, & legitimæ ætatis*,hic eſſe text.not.& expreſſum,
c quod minor 25. annis[c] non poteſt eſſe in iudicio agendo ad dotem, nec in cauſa dotali intelligitur habere perſonam legitimam, & ita ad hoc not. iſtum textum. Bald. hic in octaua quæſtio.ſequuntur Fulgoſ.& Paul.de Caſtr.hic, & ante eos ad hoc not. iſtum text. Bartol. in dict. l. ſi conſtante. in ſeptima quæſtio.tertiæ partis principalis, & ſtringe, quia ſi non admittitur in caſu iſtius Auth. vbi periculum eſt in mora, & agitur cauſa dotis,minus ergo regulariter admittetur, vbi ceſſat periculum.in contrarium fortiter vrget text. in capitul.fin. ad fi.de iud.in 6. vbi eſt tex.quòd in cauſis ſpiritualibus, vel mixtis ſpiritualitati minor 25.ann. maior tamen 14.an. habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio, & gloſſ. ibi expreſsè exemplificat in dote.& eſt gloſſ. tertia. Propterea Ludouic. Roman.hic, & in dict. l. ſi conſtante.in princip. dicit text. noſtrum procedere de iure ciui.ſecus eſt de iure.canon.per dict.capitul. fin.contrarium indiſtinctè, quòd imò in cauſa dotis vtroque iure maior. 14.ann. habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio,tenet Imol.in l.1.& ibi plenius domin.Alexand.in 9. colum. ff.ſolut.
* matrim.poſt.Angel.ibi,*& Cano.communiter in c.* de prudentia.de do.inter vir.& vx per tex.in d.c.fi.cui ſtandũ eſt ẽt in foro ciui. idẽ tenet Lud.Ro.in l.2.§.q̃ ſi in patris.ff.ſol.mat.& d.Alex hic.

¶Ego

ADDITIONES.

a * Maritanda. Adde,quòd hanc ſequitur Neuiz.Syl.nupt.libr.2.num.83. Alex. conſil.87.libr.4. vbi Docto. in apoſtil. ampliant etiam ſi ſint ſocij omnium bonorum.Idẽ Alex.conſil.154.libr.2. poſt Rom. conſilio 145. de quo plura not.Rol.conſil.91.numero primo,& 21.& alijs ſeq.lib.1. Gabriel. commun. opin.libr.3.titul.de iure dot.concluſ.2. & dixi ad Pract.Pap.hic à Iaſ. allega. MASVER.

b ¶Alimenta. Adde Bart.in l.1.in §.huius ſtudij ff.de iuſt.& iur.Bart. in l.ſi quis à liberis.in §.parens.ff.de lib.agno. Bald.in l.fin.§.ipſum. C.de bon. que lib.

c ¶Annis. Adde Doct.in l.fi.C.de ali.pupil.præſt.Doct.in cap.certis de cauſis. 15.quæſt.4.

Source : BIU Cujas

a ¶Ego aũt, ꝙ teneãt alij quicqd velint, teneo, ꝙ ſi principꝑ agit cauſa mr̃imonialis, & in ꝓ̃nam cauſa dotis, tunc ꝓcedat opi. præcedẽs, & gl. 3. d. c. fi. & tex. in c. nuper. & in c. de prudẽtia. de donat. inter vir. & vxor. & facit tex. in c. ex parte. de reſt. ſpol. & text. in c. 1. & ibi Bal. vt lit. non conteſt. & in c. accedens. el 2. & ibi Bal. not. eo. tit. Si aũt qõ dotis mouetur principaliter, & de ꝑ ſe, ſine aliqua diſputatione mr̃imonij, ita ꝙ ſit qõ de cã pecuniaria dotis ſine ſpiritualitate, tunc cenſetur merè fori ſecularis, vt pulchrè oſtendit Pet. de Anch. in ꝓſ. 21. inc. pro ſoſone. ad fi. & d. Card. Flo. in cle. 2. in vlt. char. in 30. q. de iud. & iſto caſu teneo, ꝙ ꝓcedat tex. nr̃, ꝙ minor 25. an. nõ poſſit in tali cã dotis ſtare in iudicio, vt hoc text. q requirit, ꝙ ſit ltĩmæ ætatis, & tex. in corpore, vnde ſumitur, requirit, ꝙ ſi ætatis ꝑfectæ, iũ cta. l. fi. C. de his, q ve. æta. impe. & l. ex his verbis. C. qñ di. leg ced. & gl. magiſtra in c. 1. in prin. de pa. iur. firm. in vſib feud. Ad hoc facit, ꝙ no. dicit Bal. in l. in ꝓ̃ctib. §. fi. in fi. C. de nõ nu. pec. vbi dicit, ꝙ Ep̃s non eſt iudex in cã dotis, niſi in defectum iudicis ſecularis, vel niſi cã dotis incidat ſimul cum cã mr̃imonij corã Ep̃o mota. hęc pulchrè determinat Pan. in c. Eccleſia S. Marię. de conſt. & valet. l. ciuilis diſponens circa dotem, quia diſponit circa tꝑalia, quæ accedunt ad actum ſpiritualem mr̃imonij, vt ibi per eum, & per d. Ant. & Imol. in c. clerici. ad fi. de iud. Nec iſto caſu diſtinguo, aut ſumus in terris Imperij, aut Eccleſiæ,
11 prout diſtinguit. d. Alex. in l. 1. in 9. col. ff. ſol. matr. ¶† Quintò not. in verſ. & cùm mr̃. hic eſſe text. notabilem, & ſm Paul. de Caſt. eſt ſing. in iure, ꝙ in dote aduentitia habita à mr̃e, vel auo mr̃no filia põt eſſe in iudicio ſine conſenſu p̃ris, & licet gl. 1. in fi. (ſub dubio fortè) aliter tenuerit, tñ gl. in ver. mr̃. expreſsè firmat. idem tenent Bar. & Doct. hic, & gl. & Doct. in l. 2. §. ꝙ ſi in p̃ris ff. ſol. mat. & gl. in §. illud. & ibi Iac. de Bel. in Auth. de æqua li. dot. & gl. in l. fi. §. neceſſitate. C. de bo. q̃ lib. Bal. in l. fi. in princ.
* C. de iur. do. Et *iſta eſt communis ſnĩa*, vt per do. Alex. & alios hic, & in d. l. 2. §. ꝙ ſi in p̃ris. Lud. Ro. hic refert, ꝙ Bal. in ſuo no. ꝓſi. inci. dña. A. in ptãte p̃ris conſtituta, conſuluit pro cõi opin. tali fundamento, qa in his, in quib. p̃ri non quæritur vſufru. filiusfa. habet legitimam ꝑſonam ſtandi in iudicio. c. fi. ad fi. de iud. in 6. ſed in dote aduentitia p̃ri non quæritur vſusfruc. tñ Bald. pro hoc nihil allegat, ſed Lud. dicit de hoc eſſe tex. ſing in l. fi. ver. ſi tñ. C. com. vtriuſq. iud. vbi hæredes p̃ris tenentur reſtituere fructus perceptos ex dote p̃ri reſtituta, ergo ꝓbat ille tex. ꝙ vſufruct. dotis aduentitiæ nõ pertinuit ad p̃rem, qa ſic pater fuiſſet functus fructu à ſolo ſeparato. l. ſi vſufructuarius meſsẽ. ff. quib. mod. vſufr. amit. d. Alex. dicit, ꝙ iſtud nullo modo ꝓbat in d. l. fin. & ꝙ verius eſt, ꝙ vſusfr. dotis aduentitiæ ſpectat ad p̃rem per regulam gñalem, qñ vſusfru. oĩum aduentitiorum acquiritur p̃ri. l. cùm oportet. in prin. C. de bo. quæ lib. Sed dic, ꝙ illa regula eſt facta ꝑ bona aduentitia, quæ olim pleno iure acqrebantur p̃ri, vt hæc ſolùm acqrantur quo ad vſumfru. l. cùm oportet. in prin. j̃. de bo. quæ lib. & Inſti. ꝑ quas ꝑſo. nob. acq. §. 1. cùm ergo de iure fforum in dote aduentitia non acqreretur ꝓprietas p̃ri, ſed eſſet proprium patrimonium filiæ. l. Pomponius Philadelphus. ff. fam. erciſc. & l. Caius. ff. ſol. matr. ergo illa regula non habet locũ in dote. & ita ſentit Raph. Ful. in d. l. fi. §. neceſſitate. C. de bo. q̃ lib. Et ꝙ in dote aduentitia de iur. fforũ nihil acquireret p̃ri, imò nec actio eſſet cõis p̃ri, & filiæ, patet ꝑ d. l. Caius, vbi põt ſolui filiæ, ſi tñ eſſet cõis actio, ſibi ſolui non poſſet. l. ſi cùm dotẽ. §. 1. ff. ſol. mat. item per text. in l. q̃cunq;. C. de bo. q̃ lib. ſed certè non loquitur de dote aduentitia data filiæ, ſed loquitur de lucro, ꝙ facit maritus de dote, vel vxor de donatione ꝓ nuptias, in quib. lucris bene acqritur p̃ri vſusfr. vt ibi dicit tex. ſed talia lucra non hñt eandem cãm fauoris, prout ipſa dos. Tu aduerte dum Bal. & Lud. dicunt, ꝙ vbi p̃ri non acquiritur vſusfr. ibi nõ requiritur eius conſenſus, per d. c. fi. in fi. verum dicunt, & eſt gl. ord. in l. 3. §. ſi filiof. in gl. 2. ff. commo. & declarat Bar. in l. fi. §. pupillus. ff. de verb. oblig. & in d. l. fi. §. neceſſitate. & dicit deinde Lud. quòd dotis aduẽtitiæ fructus tenetur reſtituere, per dict. l. fin. §. ſi tamen. certè ille text. nullibi loquitur de reſtitutione fructuum, ſm Fran. de Are. & Alex. hic. prætereà ille tex. loquitur ẽt in dote profectitia reuerſa ad p̃rem, quæ pleno iure eſt patris, licèt eã teneatur conferre pro ſcdo mr̃imonio. Auth. ſed q̃uis. C. de rei vxor. act. ſed ibi non põt dici, ꝙ vſusfr. non ſit patris, ergo idem in dote aduentitia, cùm pariformiter determinet. prætereà ibi eſt caſus ſpãliter inductus ꝓ q̃dam æqualitatem ſeruandam inter filios, non qa pater non habeat vſumfru. vt ibi in tex. illo patet. Conſidera, ꝙ nõ eſſet ponere os in cęlum tenere ꝫ gl. & Doct.
b ꝙ imò ad dotem aduentitiam non poſſit filia in ptãte patris [b] agere ſine conſenſu p̃ris, cùm regula ſit, ꝙ filia in ptãte pattis non poſſit agere ſine ꝓſenſu p̃ris. d. l. fi. §. neceſſitate. vbi in bonis aduentitijs q̃uis actio ſit ꝓpria filij, tñ exercitium actionis ſpectat ad ſolum p̃rem. Nec ibi excipitur iſte caſus in dote aduentitia, nec aliquid facit text. noſter, quia iſta verba, & cùm mater, non ſunt in corpore Auth. vnde ſumitur hæc Authen. ſed Irn. addidit ex ſuo capite, ſm Nicol. de Neap. Bal. & Alex. hic, ideo de talib. verbis additis nihil eſt curandũ. Prætereà, & ſcdò iſte text. in aduerſatiua, ſed, quæ ſequitur, probat de directo oppoſitum, niſi rñdeas, & bene, vt dixi in prin. iſtius Auth. Prætereà, & adhuc fortius, dato, ꝙ iſta eſsẽt verba Legiſlatoris in hoc text. dico, ꝙ probant oppoſitum, quia text. iſte loquitur in caſu ſpeciali, qñ durat mr̃imonium, ſed maritus vergit ad inopiam, quo caſu ꝓ periculum lex diſpenſat, ꝙ filia ſola ſine conſenſu patris poſſit agere iſto caſu, quo adhuc dos deſeruit onerib. matrimonij, cùm matrimonium adhuc duret, & ſic non eſt vera in exactione dotis, cũ dos exacta adhuc debeat deſeruire oneribus matrimonij. l. vbi adhuc. C. de iure dot. & ſic pater non eſt habiturus aliquem vſumfruct. ergo iſtis ceſſantib. in contrarium erit ius commune. & d. Alex. hic fatetur, ꝙ iſte text. non probat. Nihil etiã facit tex. in l. Caius. quem ad hoc Imol. & Lud. Rom. ibi not. ff. ſol. mat. qa licèt tex. ibi dicat ꝫpetere filiæ actionem vtil. mr̃ non dicit, ꝙ eidem competat exercitium talis actionis, & ſic, ꝙ filia poſſit eam exercere ſine conſenſu p̃ris, prout etiam dicit Alex. hic, niſi tu ſubtiliter inducas, ꝙ cùm ille tex. dicat dotem poſſe illi ſolui filiæ, ergo patet, ꝙ ibi eſt ſolius filiæ, & non communis patris, & filiæ, quia tunc non poſſet ſoli filiæ ſolui. l. ſi cùm dotem. §. 1. ff. ſol. matr. ſed hoc non obſt. ꝙ actio ſit ſolius filiæ. ibi tamen non proba-
12 tur, ꝙ filia poſſit in iudicio deducere. ¶† Sextò no. ex hoc tex. ꝙ qñ non vult conſentire filiæ volenti agere de dote, non vr̃ filia habere remedium, niſi dos ſit magna. iſtum tex. intelligit. d. Fran. de Are. hic, vt procedat conſtante matri. ſed eo finito vr̃, ꝙ iudex poſſit dare licentiam, ſi ſine cauſa pater contradicat. l. ſi cùm dotem. §. eo autem tpe, & ibi Bar. ff. ſol. mat. ſed tu aduerte, ꝙ multo fortius in caſu iſtius Auth. iudex dẽt concedere licentiam, cùm maritus vergat ad inopiam, & ſic periculum ſit in mora. Tene cõem ſnĩam, non per iſtum text. qui re vera non probat per duo proximè adducta, non etiam per d. l. Caius. vt prædixi, ſed per aliud fundamentum, ꝙ ſ. adduxi, quia vbi patri non acquiritur vſusfruct. non eſt pater legitimus adminiſtrator, & conſequenter non eſt tunc neceſſarius eius conſenſus, & tunc filiafam. poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris, vt ſ. probaui, ſed in dote aduentitia p̃ri non acquiritur vſusfruct. per rationem, quam tetigi. ſ. nam Impetator, qui ſtatuit de nouo, ꝙ in aduentitijs p̃ri ſolùm acquiratur vſufru. illud ſtatuit fauore filiorum. olim. n. totum acquirebatur patri pleno iure. l. cùm oportet. in prin. C. de bon. quæ lib. & inſtit. per quas perſo. nob. acqui. in princip. hodie ſolùm quo ad vſumfru. ergo illa prouiſio Imperatoris non habet locum in dote aduentitia, vbi iure antiquo nihil acquirebatur patri. per d. l. Caius. inducendo, vt ſ. induxi, ergo in ea cauſa hodie non
* acquiritur vſusfr. iſta eſt veritas. Iſtam *communem ſententiam* extende, vt etiam procedat in dote profectitia, quam pater ſtipulatus eſt reddi ſoli filiæ, ſm Bald. & d. Alex. in 1. not. & etiam Imol. in d. §. ꝙ ſi in patris. & per d. Alex. hic, & vltra allegata ꝑ eum adde bonum tex. in l. ſi extraneus, in fi. & ibi Lud. & do. Alex. ad hoc no. ff. de cond. ob cau. & ille tex. probat ſing. plus, ꝙ iſto caſu, quando pater dedit dotem pro filia, & ſtipulatus eſt ſoli filiæ reddi, actio & exercitium actionis non ſolum cõpetit filiæ poſt mortem mariti, ſed etiam competit in caſu nõ ſequuti matrimonij, ꝙ eſt ſing. ſm Lud. Rom. ibi. Et per hæc ſit expedita iſta Anth. quia gl. nihil habent. Iaſon.

ADDITIONES.

a Ego autem. Iaſ. diſtinctio, quæ ante fuit Fulg. referentis Alex. ſed quòd vtroque caſu poſſit totum ſpecialiter tractari, arguo à cõnexis, quorum idem eſt iudicium. l. 1. vbi Iaſ. in 1. col. ſ. de tranſact. ſed cauſa dotis eſt connexa matrimonio. Iaſ. in Authen. prætereà. 2. nota. ſupra vnde vir, & vxor, ergo debet coram eccleſiaſtico tractari. cap. lator. qui filij ſint legiti.

* Et vide quæ ſcribit Villal. inter commu. opi. lib. 9. verſi. iudex ſecularis, quod autem cauſa dotis, vel matrimonij ad ſeparationem ſpectet iudici eccleſia. & non ſeculari, veluti ſi agatur de lucranda, vel amittenda dote ꝓpter adulterium, communem dicit Dec. conſil. 212. de quo vide quæ nota. Abb. in capit. tuæ. de procur. Rob. de ord. iud. 4. par. princip. 11. diſtin. num. 8. Afflict. deciſ. 30. Ruer. lib. 2. Argu. loco à conceſſione anteced. idem Abb. in capit. 1. de conſangui. Didac. in epit. ad 4. Decret al. 2. par. capit. 8. §. 12. & de iudice ſeculari in cauſa matrimonij, vide Afflic. deciſ. 219. num. 5. & ꝙ non poſſit Iudex ſecularis etiam incidenter de cauſa matrimonij cognoſcere, ſcribit Rol. conſil. 12. nu. 15. & 24. libr. 2. quæ concluſ. non procedit, ſi incidat quæſtio facti, puta, an ſit matrimonium contractum. Roland. d. conſil. 12. nu. 24. Bart. in l. omni nouatione. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Afflic. deciſ. 24. colum. penult. in fin. MASVER.

b ¶Patris. Adde gloſſ. & Doctor. in c. ſi annum quartumdecimum. de iud. lib. 6. & Lud. Rom. in l. 2. ff. ſol. matr.

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Conferri debent ſolùm ea bona, quæ reperiuntur penes fratres tempore mortis, & non alia.*
2 *Filia ſuccedens ex teſtamento patris non tenetur conferre.*
3 *Collatio bonorum omiſſa, debet fieri officio iudicis.*
4 *Verba legis, vel Statuti quando referuntur ad iudicem, ſemper oritur officium iudicis, & non actio.*
5 *Statutũ ſi diſponat, ꝙ capitaneus, vel Poteſtas aliqd faciat, ex tali ſtatuto oritur officium iudicis, & non condictio ex ſtatuto, vbi loquitur contra opi. Bar. Adde nu. 6.*
6 *Statutũ ſi diſponat, quòd victus victori condemnetur in oxpenſis, intelligitur niſi victus habuerit iuſtam cauſam litigandi.*
7 *Diuiſio ſi ſit facta per arbitrium inter partes, ſi aliquæ res, quæ debuerant conferri, fuerint occultatæ dolo, vel culpa, poterit peti, vt conferantur officio iudicis, non obſtante tali diuiſione.*
8 *Ius, quod non impugnat ſententiam, ſed limitat, & minuit executionem, poteſt opponi poſt ſententiam, non ſolùm per viam exceptionis, ſed per viam petitionis.*

LEX VI.

EA demum. Hoc dicit. Emancipati tenentur conferre oĩa, quæ habẽt tempore mortis partis, deducto tamen prius ære alieno. hoc primò. Filia ex teſtamento ſuccedens non tenetur conferre, hoc ſecundò. & ſi in diuiſione facta à partibus, vel à iudice ſit omiſſa collatio, dẽt denuo fieri offi. iud. hoc dicit cũ duab. legib. ſeq. vſq; ad l. ſi emancipati. ¶† Not. ex l. ea demum, [a] quòd ſolùm debent conferri ea bona, quæ reperiuntur penes fratres tempore mortis, & non alia, quòd limita ſecundum Cyn. Bal. & alios hic, niſi filius eſſet ſtipulatus ſub conditione, quia quamuis cõditio eueniat poſt mortem patris, tamen quia trahitur retrò ad tempus contractus, debet conferri. l. 2. §. id quoque, & §. ſed ſi ſub conditione. ff. eod. Secundò limita, niſi aliquid eſſet conſumptum dolo, vel culpa vnius ex fratrib. quia illud computatur ſibi in eius partem. l. 2. §. de illis. iuncta gl. ff. eo. dixi in Auth. quòd locum. in 1. no. s̃. cod. ¶† Secundò not. ex l. filiam, quòd filia ſuccedens [b] ex teſtamento patris non tenetur conferre, verùm, quia iſtud erat deciſum in l. 1. s̃. eo. quaſi ſuperflua redditur deciſio huius text. niſi eam intelligas loqui in filia in poteſtate, cùm. l. 1. s̃. eod. loquatur in filijs emancipatis. Intellige tamen iſtum text. niſi filia inſtituta beneficio præteriti contrabularet, & contratabulando plus conſequeretur ab inteſtato, quàm eſſet habitura ex teſtamento, tunc bene tenetur conferre, ita loquitur text. in l. in adoptionem. ff. de colla. dot. de qua. l. gloſſ. hic opponit, & multipliciter ſolu. ſed teneas ſecundam ſol. quam retuli, quam tenet gl. hic, & *communiter Docto.* Nec dicas, quòd iſta ſolu. diuinet, prout dicit Ful. hic, nam pondera, quòd text. in l. iſta dicit, quod filia data in adoptionem, & inſtituta non confert ſicut emancipata, ſed emancipata inſtituta non confert, vbi quando aperto per filium præteritum edicto ipſa contratabulat, plus conſequitur quàm eſſet ex teſtamento habitura, ita declarat tex. in l. quæ ſequitur. ſ. in l. ſi filia. ff. de collat. dot. Tamen deciſio huius legis eſt correcta per Authen. ex teſtamento. s̃. eod. ¶† Tertiò not. ex l. ſi ſoror, quòd collatio bonorum omiſſa debet fieri officio iudicis, intellige verum, quando ille, qui tenetur conferre, poſſidet bona, aliàs ſi non poſſideret, compelleretur conferre, denegando ſibi actiones. l. poſth. & l. filiæ. j̃. cod. *ſecundum Bart. & omnes hic.* ¶† Quartò not. ex hoc text. iuncta glo. fi. quæ tota die allegatur ad hoc, quòd vbi verba. l. vel ſtatuti referuntur ad iudicem, ibi ſemper oritur officium iudicis, & non aliqua actio. idem dicit glo. in l. ſi res obligata, in gl. vlt. in fi. ff. de leg. 1. & plenè Bart. in l. vnica. in 4. col. ff. de cond. ex leg. cum multis concor. alleg. per d. Alex. hic, vltra quas adde Bart. in l. 1. in prin. vlt. col. ff. ſi quis ius dic. & l. 1. §. ait prætor. ff. de poſtul. text. in l. metum. §. ſed, quod prętor ait. & ibi Bart. ad hoc not. ff. quod met. cau. Adde etiam tex. in l. quòd ſi minor. §. fi. de min. Canoni. in c. 1. de offi. iudi. & illum tex. in d. l. quod ſi minor. §. fi. alleg. Bart. in d. l. vnica. & pulchrè Bart. in l. ſolent. in 2. col. ff. de ali. & cib. leg. vbi per hanc regulã dicit, † quòd ſi ſtatutum diſponat, quòd Poteſtas, vel Capitaneus tale quid faciat, ex iſto ſtatuto oritur ſolum officium iudicis, & non condictio ex ſtatuto, & ita tu limita doct. Bar. in l. omnes pop. in vlt. q. ff. de iuſt. & iur. dum cõcludit oriri actionem, quæ dicitur cõdictio ex ſtatuto. Adde etiam ad hanc regulam gl. in l. cùm ſatis. C. de agri. & cen. lib. 11. quam Bart. ibi in 2. col. multum not. pro ſtatutis dicentib. quòd iudex prouideat, ne damna dentur, iniuriæ inferantur, quòd vigore iſtius ſtatuti nulla naſcatur actio, ſed ſolùm poteſt officium iudicis implorari, ſubdit tamen notabiliter Bartol. quòd ſi ſtatutum diceret, quòd iudex debeat rueri tales iniurias patientes, tunc ex tali ſtatuto oriretur actio, & exceptio per l. ſtatuas ff. de acquiren. rer. domin. Pro certo magna eſt differentia, quã Bartol. ibi in hoc conſtituit, & puto, quòd etiam in ſecundo caſu Bartol. malè dicat. nam, quod ipſe dicit, procederet, quando ſtatutum imperſonaliter loqueretur, ſed cùm verba dirigantur ad iudicem expreſsè, videtur quòd debeat oriri officium iudi. per iſtã regulam hic traditam, q̃ limita procedere, qñ verba legis, vel ſtatuti relata ad iudicem eſſent affirmati ua, ſecus ſi negatiua, vt not. ibi per Bart. in d. l. vnica. in 4. col. & pro iſta limitatione eſt text. in d. l. metum. §. ſed ꝙ prætor. vbi Bart. no. ff. ꝙ met cau. contra tamen iſtam regulam ſoleo ponderare duos text. vnus eſt in l. ſi paſcenda. ad fin. in verſ. per iudicem. C. de pact. vbi verba. l. expreſsè referuntur ad iudicem, & tamen ibi oritur actio pro ſocio, vel præſcrip. verb. ſecundũ glo. & omnes, ibi dixi de reſponſione. Item in contrarium facit text. in l. ſi tibi. cum glo. in verbo iubebit. s̃. de loca. ¶† Item per iſtam regulam confunditur deciſio [c] Bart. in l. non ſolum. per glo. ibi. ff. de rei vend. & l. 3. §. ſi rem. per glo. ibi. ff. de leg. 3. in quib. locis tenet Bart. ꝙ ſi ſtatutum diſponat, ꝙ victus victori condemnetur in expenſis, prout etiam dicit ius commune, intelligitur ſtatutum, niſi victus habuerit licitam cauſam litigandi: nam ſtatutum ſatis operatur vltra ius commune, cùm ex eo oriatur noua actio. ſ. condictio ex ſtatuto. nam hæc doctr. Barto. confunditur per hanc regulam: nam cùm ſtatutum dicat, ꝙ victus victori condemnetur in expenſis, verbum condemnetur, intelligitur neceſſariò à iudice, ergo debet oriri officium iudicis non actio, per iſtam regulam huius gl. per quã reprehendit Bart. Matheſi. in not. 1. ſed poteſt ſaluari Bart. quando ſtatutum loqueretur per alia verba, quàm dicat Bart. puta, ꝙ diceret, ꝙ victus victori[d] ſit obligatus in expenſis. ille terminus obligatus, excluderet officium iud. ꝙ nullam præſupponit obligationem, ita dicit Bald. in l. terminato. in pen. col. in fi. C. de fru. & lit. expen. Et dum iſta gloſ. ſubdit per verba valde obſcura, ꝙ etiam poteſt intentari rei vendicatio ad res, quę debebant conferri tempore diuiſionis, ſi opponas de diuiſione, replicabitur, ꝙ ei, qui non vult conferre, denegandæ ſunt actiones l. poſthumo. j̃. eod. & ſicut denegandæ ſunt actiones, ergo etiam exceptiones, quæ veniunt appellatione actionis. pro iſta glo. videtur facere text. in l. ſi donatione. in verbo vendicare. j̃. eod. iſta fuit intentio glo. licèt per verba obſcura. ſed reprehenditur per Moder. & bene, quia cùm per diuiſionem tranſlatum ſit dominium in eum, cui ex diuiſione res deuenerunt, ergo alteri, qui non habet dominium, non poteſt competere rei ven. ꝙ proſequere, vt hic per d. Alex. poſt Fulg. qui conantur ſuſtinere hanc glo. ¶† Vltimò not. ꝙ diuiſione facta per arbitrum inter partes, ſi aliquæ res, quæ debuerunt conferri, fuerint occultatæ dolo aut culpa, non obſt. tali diuiſione poterunt peti officio iudicis, vt conferantur, quia licet iudicis diuiſioni ſtandum ſit propter auctoritatem ſententiæ, etiam ſi aſſignatæ ſunt res, quæ non deberent, & in quib. pars non haberet ius. [e] l. cùm putarem. ff. fam. ercis. de qua l. glo. opponit, & tripliciter ſoluit, tamen per hoc non receditur à ſententia, vel ab auctoritate ſententiæ, imò ſententia remanet firma, & valida, dato, ꝙ peterentur conferri res, quæ omiſſæ fuerunt dolo aut culpa. & iſta eſt vera, omiſſis alijs ſol. gl. ¶ Item adde, quòd Bald. in c. conquerente. in vlt. colu. de offic. ord. dicit, ꝙ hic eſt gl. ſing. ꝙ in iudicio vniuerſali exceptio, quæ minuit bona, poteſt opponi poſt ſententiam. Tu no. ſing. ex iſto † text. cum gl. ſecundum do. Fran. de Aret. hic, ꝙ ius, ꝙ non impugnat ſententiam, ſed limitat, vel minuit execu. poteſt opponi poſt ſententiam non ſolùm per viam exceptio. vt l. Neſennius. §. fin. & ibi glo. & Bart. ff. de re iud. & l. ſi fideiuſſores. §. idem reſpondit. ff. de fideiu. & l. ex diuerſo. §. fi. vbi Doct. ff. ſol. matr. & not. Bar. in l.

ADDITIONES.

a ¶Ea demum. Facit l. filiæ licet. & l. nec emancip ati. j̃. eod. Adde d. Iaſ. in l. illud. colu. 2. eod. vbi Alexa. verſ. ſed quid. vbi ampliant generaliter hanc. l. & eam limitat, niſi conferre debens dolo conſumpſiſſet. Alex. & Iaſ. in l. fin. col. 2. j̃. eod. vbi Alexan. colum. 1. dicit etiam ſi filij in poteſtate nihil quæſiſſent. PVRPV.

b ¶Filia ſuccedens. Adde aliud not. quod iudex debet videre allegationes partium. ad quod vide Iaſ. in l. 2. 4. not. s̃. de eden. do. PVRPV.

c ¶Deciſio. Et cogita, an per d. Bart. ibi poſſet dari tertia limitatio, videlicet quando verba nihil operarentur. l. ſi quando. de leg. 1. cùm ſaluatio Iaſ. hic ſit violenta ad Bart.

d ¶Victori. Adde Alex. de Imo. in conſ. 184. incip. viſo puncto quæſtionis. in 5. volu.

e ¶Haberet ius. Adde, quòd colligit Rom. & Alex. in l. filiæ licèt. 1. not. infra eo. & in l. Iul. §. offerri. ff. de act. empt.

Source : BIU Cujas

iſt l.1.C.de iur.& fac.igno.ſed etiam per viam petitionis.tex.eſt hic cum gl.per quam ampliatur regula.ll.præallegatarum. Intellige niſi tale ius fuiſſet ante ſententiam oppoſitum, & per iudicem reiectu m, tunc non poſſet amplius poſt ſententiam in executione opponi.gl.eſt in d.l.Neſennius.§.fi.Bart.& Doct. in dicta.l.ex diuerſo.§.fi. & not.Bald. in l.ab executione.in pen. colu.C. quo.appel. non re. & quod not.Barto.in l.ſi filiusſ. ff.cum eo.Et ita remanent expeditæ iſtę leges vſque ad l.ſi emancipati. Iaſon Piſis.

Hic reponenda eſſet lectura.l. ſi emancipati.quæ eſt infra poſt.l. final.

LEX X.

A Patre. Iſta lex hoc dicit ſecundum Bartol. & Angel.hic. Quæ in vltima voluntate relinquuntur,non conferuntur, & ad hoc iſtū text.alleg. gloſſ. in Auth. ex teſtamento ſupra eod.
a Hoc ſummarium eſt verum in ſe a per l.filiæ licèt.in verſi.ſi ne que relictum,& l.filiam fratrib.ĵ.eod.ſed non congruit ad iſtū text. vbi dicitur de collatione dotis, & non de collatione relicti, ideo Iac.Bu. reprobato iſto ſummario aliter ſummat. Tu ſumma ſic.Filia petens illud, quod per fideicom. eſt relictum in codicillis, non tenetur dotem conferre. Et pondera, quia text.videtur aſſignare rationem, quia extero iure capit, & ſic non tanquam filia, ſed tanquam quilibet extraneus. Sed iſta
b non eſt bona ratio, b quia etiam ſi filia capiat vt extraneus, tñ bene tenetur conferre. Ratio ergo eſt ea, quia filia non ſuccedit titulo vniuerſali in hæreditate, ſed titulo ſingulari relicti, ergo conferre nõ tenetur.l.ex cã.C.fam.ercif.& l.fi.ff.de collat. dot. ¶ In text. ibi,extero iure. ego intelligo text. ſic, quòd filia non volebat ab inteſtato ſuccedere patri ſimiliter cum alijs fratrib. ſed erat contenta ſolùm conſequi legatum factum in codicillis, ſicut ſi eſſet extranea. & ſic volebat vti iure filiationis,dicitur quòd non tenetur conferre,vt habes in tex.

ADDITIONES.

a ¶In ſe.Limita,quando tale legatum fuiſſet expeditum à teſtatore in vita.Iaſ. in l.filiæ licèt.col.3.ĵ.eod. PVRPV.

b Bona ratio.Adde Iaſ.in l.ſi emancipati.col.10.ſ.eo. PVRPV.

SVMMARIVM.

2 *Poſthumus antequam naſcatur non eſt ſuus.*

3 *Conferre qui tenetur,ſi non vult conferre,quomodo compellatur. Et an talis exceptio impediat litis ingreſſum.*

LEX XI.

POſthumo. Hoc dicit. Filius emãcipatus tenet conferre poſthumo & ſi non faciat,denegat ſibi actio. h.d. melius quã ꝑ Bar.qui ſummat,ꝙ poſthumus ꝑteritus confert,cum iſte tex.dicat,ꝙ ipſi poſthumo nato debeat conferri, & nõ ècontrà.Dubium faciebat,quia edictum prætoris diſponit, ꝙ emancipatus tenetur conferre filio in poteſtate. l. 1. in princip. ff. eodem. ſed poſthu.natus poſt mortem patris nunquam fuit in eius poteſtate. l.fin.ff.de collat.dot. hic deciditur contrarium : quia ſatis eſt,ꝙ poſthumus ſit talis conditionis, ꝙ ſi natus fuiſſet viuo patre,debuiſſet cõferre,prout dicit text.
1 ¶†Not. hic bonum text. ꝙ poſthu. antequam naſcatur, non eſt ſuus, cùm text. dicat, qui ſui futuri eſſent,ſi viuo patre nati fuiſſent,& ita tenet Bal.in l.ſi pater.in 9.oppo.C.de inſti.& ſubſtitu. & hoc examinaui in l. poſthum. in 1.not. ſ. de bon.poſſ.
2 contratab.quam prætor. ¶†Secundò not.ex tex.ad fin.ibi, denegandas actiones,quòd qui tenetur confetre, cogitur ad col-
3 lationem per denegationem actionum. † Et ex. hoc dicit Bal. ſe credere, quòd iſta exceptio impediat proceſſum, & ſic lit. conteſt. idem ſimpliciter not.Sal. & Fulg.hic. ex quo.n. actio denegatur, videtur per conſequens impediri litis conteſt. cũ agere ſit litem conteſt. l.amplius non peti.ff. rem ra.hab.Bart. in l.nam & poſteà.in prin.in 1.not.ff. de iureiu.Bald. in rubr.de exceſ.prẽla.in vlt. col.& eſt glo.in l. ſi poſteaquam.ff. de pecul. quã reputat ſing.Bal.in c. quoniam contra falſam. de proba.in 7.col.Tu dic melius ex mente d.Fran.de Are.hic,quia quando exceptio concludit actionem ipſo iure non competere, tunc quia ſine actione nemo experitur.l.ſi pupilli.§.item videamus. ff.de neg. geſt. & l.quoties. §.item ſi temporali. ff.de admin.tut. iſta exceptio bene impedit proceſſum, & lit.cõteſt.vt declarat Inn.in c.vnico. de lit.conteſt. in 6.& not.Bart. in l.cùm quærebatur.ad fi.prin.ff.de iudi.ſol.& in l.nam & poſteà.in prin.ff.de iureiu. & in l. Papinianus. §. ſi quis impubes. per illum text. in
* verſi.*non admittendum*, & in l.mĩ.ff.de inoffi. teſt.& in l. ſi vnus. §.ante omnia. per illum text.ff.de pact.& in d.§. itẽ videamus. ſed non ſic eſt in propoſito,vbi ius,& actio competit ipſo iure. l.prætor.in prin.ff.eod.& iſtud eſt regulare,quia quando.l.denegat actionem,in dubio nõ dicitur auferre actionem ipſo iure, ſed ſolùm dare exceptionem,quæ elidat actionem.l.1.in prin. & ibi Bart.ff.ad Maced. idem Bart.& Mod. in l.1.§.ſublata.per illum text.ff.ad Treb.& in l.cùm lex.circa fin.ff.de fideiuſ.& in d.l.nam & poſteà.in prin.ergo iſta non eſt talis exceptio, quæ poſſit opponi ad proceſſum,& impedire lit.conteſt.

SVMMARIVM.

1 *Onus quando eſt aliquod intrinſecum actioni, vel exceptioni, debet etiam nemine opponente impleri.*

2 *Caſtrenſia,vel quaſi caſtrenſia non conferuntur.*

3 *Libri empti filio à patre quando, & in quib.caſib.debent conferri, & nume.4.*

5 *Filiusfamilias in poteſtate non poteſt facere teſtamentum. Clericus ſimplex primæ tonſuræ poteſt facere teſtamentum, licèt ſit in poteſtate patris.rationem ponit poſt nu.5.*

6 *Adde ad idem cautelam,vt filiusfa.poſſit facere teſtamentum.*

7 *Libri empti,& traditi per patrem filiofamilias clerico ſtudenti,quamuis non ſit clericus beneficiatus, ſed clericus ſimplex, donatio ſtatim & irreuocabiliter valet, & cenſetur peculium quaſi caſtrenſe.*

8 *Filiusfamiliàs ſi non ſit Doctor,ſed licentiatus,an in eo habeant locum quæ dicuntur de Doctore,quo ad collationem expenſarum,ſeu librorũ.*

9 *Licentiatus etiam qui breui eſt doctorandus, an veniat appellatione Doctoris.*

10 *Filius in caſibus, in quibus tenetur conferre libros, non tenetur præciſè libros conferre,ſed ſufficit, quòd conferat æſtimationem eorum.*

11 *Pater ſi legat in teſtamento expenſas ſtudij filio, aut quæ facta ſunt, aut quas fieri velit,an in tali legato comprehendantur libri.*

LEX XII.

FIliæ licèt. Hoc dicit. Filia dotata à pre, eo mortuo,debet fratrib.dotẽ conferre,ſi vult cum effectu agere ad partem hæreditariam.hoc primo.& peculia profectitia non cõferuntur, ſed ſicut & aliæ res patris hrditariæ inter fratres diuiduntur.hoc ſecundò,& peculia caſtrenſia,vel quaſi,item lega-
1 ta non ꝙferuntur,nec diuidunt̃,ſed prẽcipua ſunt.h.d. ¶† Not. ex tex.ibi, vnde conſultè collationem offerens.hic eſſe tex. ſm Bal.ꝙ quando onus aliquod eſt intrinſecum actioni, vel exceptioni, debet ẽt nemine opponente impleri. patet in hoc text. vbi onus conferendi dotem procedit ex eo,quod filia vult ſuccedere,ergo tanquam ſit intrinſecum debet prius impleri, vel offerri,ẽt ſi non petatur.Per hoc decidit Raph.Fulg.ꝙ emptor volens agere actione ex empto ad rẽ vẽditam,vt ſibi tradatur, debet prius ſoluere,vel offerre pretium, ẽt ſi non opponatur, aliàs ſibi non cõpetit actio ex empto,quod vltimũ eſt falſum, vt examinaui in l.iuris gentium.ff.de pac.vbi videas,& iſte tex. non obſt.ſm Lud.& Alex.hic,quia dũ dicit denegari actiones,
2 intelligitur.ſ. ope exceptionis, non ipſo iure. ¶† Scdò not. ex tex.in verbo, neque caſtrenſe.ꝙ caſtrenſia, vel quaſi non conferuntur, vt in l.1.§. nec caſtrenſe.ff.eo. Vnde facit iſte tex.ſm
a Cy.Bar.& alios hic, ꝙ filius ſtudens a non tenetur conferre libros ſibi traditos à patre cauſa ſtudij, ſed mortuo patre deberent eſſe ſui præcipui, prout tenet gl.ord.in l. filiæ cuius.ſ.fam. erci.& iſtud probat Cy. hic aliquib.medijs, quæ levia ſunt, & Ray.in l.ſi donatione.ĵ.eo.& ibi Alex.latè examinat iſtum paſ-
* ſum.Vnde concludẽdo ſolet in hoc *teneri communiter* doct.Bar. in d.§.nec caſtrẽſe.in 1. &.2.col.q̃ tenẽt Bal.Pau.de Caſt. & latè d.Alex.in d.l.ſi donatione.ĵ.eo.& Bar.ĩ d.l.filiæ cuius, & ibi plenius Saly.In qua doctrina vltra ea,quę latè ſcribit.d.Alex.in d. l.ſi

ADDITIO.

a ¶Studens.Adde Bald.conſi.21.inci.quinque quærunt̃.in 3.vol.Paul.de Caſtr. conſi.134.inci. videtur dicendum,quod dicti libri. * Et in hoc diſtingue, vt per Viui.com.opi.lib.2.concl.126.vbi refert opi.contrarias,quas conciliat, pro quo vide etiam quæ ponit Gerard.ſing.54.vbi,quòd libri empti à patre filio ſtuden.non efficiuntur eius proprij,niſi doctoretur,vel efficiatur clericus primæ tonſuræ.ſed in terminis q.Iaſ. hic,an libri quos pater emit pro filio ſint conferendi,dic non eſſe conferen.teſte Imbert.in Enchirid.iur.Galliæ.verſi.impenſæ.col.2.not.Prac.Maſueri tit.de ſociet. nu.23.vbi etiam refert diſtin.Bar.aut filius ſcholaris complevit ſtudium viuente patre, & tunc non conferantur,aliàs ſecus,quæ omnia plenius explicat Pract.Pap.for.lib. pro hæred.ver.communiter.nu.16. MASVER.

Source : BIU Cujas

3 l.fi donatione.ego aliqua addo. † In primis conſidera, q̃ licèt Bar.ibi faciat quatuor caſus principales,tñ ſolùm in primo caſu libri debẽt conferri,qñ pater emit libros nomine filij,ſed ſibi non tradidit,remanent in dñio patris, ideo diuidũtur mortuo patre,ſicut aliæ res hæreditariæ:in alijs caſib. Bart. libri nunquã conferuntur,ſed ſunt p̃cipui illius, cui pater donauit; eſt tñ dña, quia ſi talis filius erat Doctor, vel eſt effectus Doctor in vita patris, cùm Doctor poſſit habere peculium quaſi caſtren ſe.l.fi.ſ.de inoff.teſtam. tales libri tranſeunt in peculium quaſi caſtrenſe filij,& ſtatim donatio irreuocabiliter valet,adeo q̃ ſi pater vellet,non poſſet amplius reuocare talem donationem, & ſic non ſolùm libri ſunt p̃cipui filij exiſtentis Doctoris, ſed etiam irreuocabiliter ſunt ſui.Sed in vltimo caſu qñ filius erat ſcholaris tantum,cui pater emit libros,& tradidit,quo caſu intelligitur donaſſe filio,tunc talis donatio inter patrem, & filiũ in poteſtate poſſet reuocari per ipſum patrẽ, tamen ſi non reuocetur,confirmatur morte patris, ideo non confertur, ſicut nec alia donatio,quæ morte patris confirmatur,vt dixi in Authen.ex teſtamento. ſ. eo. & idem ſequitur vltra præalleg.do. Alex.in conſi.142.in 2.vol.incip. circa primam dubitationem. in pen.col.& eſt duplicatum in conſ.103.vol.3.Ita tenet Paul. de Caſt.in conſ.182.Raph.Cum.in conſ.40. cuidam filio ſtudenti empti fuerunt libri.Licèt idem dubitauerit circa vltimũ membrum Bar.in l.illud.j̃.eo. cum cenſeatur donatio ob cãm ſtudij,ergo conferri debet,ſicut alia donatio ob cãm.l. vt liberi.j̃.eo.& Auth.ex teſtõ.ſ.eo.reſpondet multipliciter do.Alex. in d.l.ſi donatione.vera ſolutio eſt, q̃ illud procedit in donatione ob cãm,quæ ſtatim valet.¶ Limita illam doctr.Barto.de libris donatis filio Doctori, aut qui poſtea in vita patris eſt effectus Doctor,q̃ eius præcipui ſunt,& donatio ſtatim irreuocabiliter tenet,vt ſit verum, niſi pater primò emiſſet libros p̃ alio filio,hoc expreſſo,q̃ volebat,q̃ teneretur tales libros conferre,ſi poſtea eos ſecundo loco ſimpliciter tradidit huic ſecũdo filio,qui perfecit ſtudium viuo patre, tñ tenetur conferre, quia intelliguntur tranſlati cum illa conditione, quam habebat primus,vt teneretur conferre. Ita limitat Bar. in l. Caio.in prin.per illum tex.ff.de ali leg.¶ Secundò doctr. Barto.limitat no.Ange. hic, vt procedat,qñ filius ad perfectionem ſtudij,& doctoratus apicem peruenit, ſecus ſi miſer, & ignorans permanſerit,quaſi cenſeatur donatio ob cauſam, quæ ceſſauerit, ideo non debet libros habere præcipuos,arg.l.2.ff.de his,quib. vt indi. ſequitur Raph.Cum.in d.conſ.40.Alex.in l.ſi donatio-
4 ne.in pen.col.j̃.eo. ¶† Sed audi nouam qõnem, & valde vtilem,in cuius deciſione forſan adiuuaberis,quid in filiofamiliàs clerico ſtudente, cuius nomine pater emit libros, & tradidit, an ſit idem,prout in filiofamilias Doctore, an ſtatim donatio talis irreuocabiliter valeat, & libri ſint eius præcipui? Et puto, q̃ ſic,nam pondero,q̃ Bar.in d.§.nec caſtrenſe.in 2.colu.dicit, q̃ aliud eſt in ſimplici ſcholari,eo quia ſcholaris non poteſt habere quaſi caſtrenſe peculium,ſed ego habeo q̃ filiusfam. clericus quicquid conſequitur à patre vel aliunde, cenſetur quaſi caſtrenſe peculium.l.cùm lege Leoniana, & Auth. presbyteros,& l.ſacroſanctæ.ſ. deEpiſc.& cler.& iſtud in terminis inuenio tenere in propoſito noſtro ſolùm Alb. in l. ſi donatione.in vlt.col.in diſcurſu. j̃.eo. vbi examinat,nunquid libri donati filio ſtudenti per patrem conferri debeant,& longam ponit diſtinctionem,dicit q̃ ſi eſſent donati filiofam. clerico, q̃ cenſeretur quaſi caſtrenſe peculium,& licèt ipſe non declaret,puto q̃ iſtud non ſolùm procedat in clericis beneficiatis, ſed etiam in clericis ſimplicibus primæ tonſuræ, quia quamuis tales remaneant in patris poteſtate,vt eſt glo. in c.cum voluntate.in gl.fi.de ſent.excommu.tamen quantum ad propoſitum idem puto iudicandum prout in clericis beneficiatis, quantum ad hoc, vt illud, quod donatur eis à patre, vel ab alio ſit eorum proprium, & cenſeatur quaſi caſtrenſe,& licèt iſtud vltimum
5 in ſpecie tactum nõ inueniam, tamen probo, † nam filiusfa. a
a in poteſtate patris non poteſt facere teſtamentum.l.ſenium.in fi.C.qui teſta.fac.poſ.& tamen ego habeo, quòd ſimplex cle-
b ricus b primæ tonſuræ poteſt facere teſtamentum, quamuis ſit in poteſtate patris,eo quia illud,quod habet, cẽſeatur quaſi caſtrenſe peculium, vt prædixi, & de quaſi caſtrenſib. filiusfamiliàs teſtari poteſt.l.fi.ſ.de inoffi.teſt.quia in illis habetur pro patrefam.l.2.ff.ad Maced.& quòd talis clericus primę tonſurę poſſit teſtari,tenent Canoniſtæ. Hoſt. do. Ant. Petr. de Anch. Inno.& Pan.in c.quia nos.de teſta.per generalitatem illius tex. permittentis clericos omnes ſimpliciter teſtari, ergo de quocunque clerico intelligitur. iſtud idem in generalitate ſui vult glo.ſingu. 19. quæſt. vltima.in cap. quia ingredientibus.in glo. ſuper verbo teſtandi. dum permittit clericis in poteſtate conſtituris facultatem teſtandi.& iſtud multum not.dom.Bartho.
6 Veronenſis in cautela.113.† q̃ quando filiusfamil. vult teſtari inuito patre,cautela, eſt q̃ ſuſcipiat primam tonſuram, quod facilè eſt, quod reputat valde notatu dignum, quia hoc modo elidentur iura, quæ volunt, q̃ filiusfamilias teſtari non
c poteſt.& licèt c Barto.in d.l.ſacroſanctæ.ſ.de Epiſco.& cler.reſtringat prædicta,vt ſolùm procedant in acqniſitis ratione clericatus,& non aliter,tamen iſta limitatio Barto.eſt contra tex. in d.Authen.presbyteros. in verbo quolibet modo, & contra d.l.ſacroſanctæ.in verſic.ea quæcunque. ſecundum dom.Bar-
7 tho.in loco præalleg. † Et ſic ex prædictis habes,q̃ libri empti, & traditi per patrem filiofamilias clerico ſtudenti, quamuis non ſit clericus beneficiatus, ſed clericus ſimplex, q̃ donatio ſtatim irreuocabiliter valet, & cenſetur peculium quaſi caſtrenſe,& propterea tales libri erunt ſui præcisè, & nullo modo conferri debebunt, nec pater poſſet irritare aut reuocare, & iſtud mihi placet pro vtili cautela ad faciendum,quòd filius familiàs tempore diuiſionis cum fratrib. habeat libros præcipuos, & non ſolum libros, ſed quaſcunque res ſibi donatas à patre,& iſta videtur mihi expeditior, & verior cautela quàm illa,quam tradit Bartol.poſt Vbertum de Bobio in l. donationes.la 2.ff.de don.per illum text.de qua dixi in Authẽ.ex teſtamento.ſ.eodem, & prædicta bene not. quæ fortaſſe, vt dixi, ſimplicibus Legiſtis videbuntur noua, quamuis reſtrictio Bar.
8 ſ. relata videatur multum æquitatis in ſe continere. ¶† Item aduerte circa prædictam doctr. Bartol. dum loquitur de filiofamil.Doctore, ſeu doctorato, quid ſi non eſſet Doctor, ſed
d licentiatus d tantum,an idem erit, quòd in Doctore? Bald.in l. 1.penultim.colum.ff. ſolut.matri.dicit,quòd in materia fauorabili idem iudicamus de licentiato, quòd de doctorato, ſecus in materia odioſa, vnde ſecundum eum ſi Epiſcopus faceret excõmunicari Doctores,non venirent licentiati,& idem quod in materia fauorabili,& lata licẽtiatus veniat appellatione Doctoris,tenent Imo.& Gemi.poſt Petr.de Anch.in proœ. 6.in 4.colum.& Bald.in Authen.habita.in 8.colum.C.ne filius pro patre, & Raphael. Cuman. in l.mulier.§.1.ff. ad Trebel.& ſecundum hanc diſt.intellige illud, quod no.Bald.in l.Athletę. in princip. ff.de excu.tut. per illum text.in verſicul. coronati,
e quem dicit facere in arg.contra licentiatos, e qui non habent priuilegium Doctorum,niſi pileum Doct.aſſumant,vt dicunt Vltramon.& quod decidit Bal. in l.1.§.pen.ff.de teſta.mili.vbi
9 concludit, † quòd licentiatus etiam, qui breui eſt doctorandus, non venit appellatione Doctoris. vnde ſecundum eum
f non ſufficit Poteſtati, f quòd ducat ſecum licentiatum pro vicario, eo caſu quo debet ducere Doctorem, cum licentiatus non habeat inſignia Doctoris. Adde etiam illud, quòd decidit Barto.in l.qui indignus.ff. de Sena.adde, & notabilem text. in l.1.C.de conſu.lib.12.quem pro ſing.alleg.Angel.de Aret.in §. quædam.in 10.colum. Inſti.de act.pro deciſio.quæſtio. quam dicit contingiſſe in ciuita.Ferr. & aliàs, vt accepi, fuit de facto in ciuita. Papiæ, in perſona magnifici domini Guiniforti de Zazijs, quòd ſi aliquis ſit licentiatus iam tribus annis elapſis, & iſto medio tempore aliqui efficiuntur Doctores, poſteà iſte licentiatus poſt illos tres annos aſſùmit gradum doctoratus, debet præcedere omnes alios, qui medio tempore fuerunt doctorati ante eum. per dict.l.1.Sed caue, quòd text.in dict.l. 1.malè allegatur per Ang.de Aret.quia in illo text.tam prima quàm ſecunda erat dignitas tam cõſulatus quàm patriciatus, nimirum ſi ſecunda ſuperueniens trahitur retrò ad tempus primæ,ſed in q.noſtra licentiatus nõ habet dignitatem, prout
g doctoratus, & propterea vide Lud.Ro. g ad hoc,& prædicta, qui

ADDITIONES.

a ¶Filiusfa.Adde Bal.§.fi.Inſti.de teſt. mil.in l.fi. in §.filius.C. de bon.quæ lib. in §.præter hos.Inſti.quib.non eſt per.fa.teſt.Spec.titu. de inſtr. edi.in §.12. verſi.5.Pau.de Caſt.conſi.201.inci.ad primum.

b ¶Clericus Adde Bald.in Auth. Iuramentum. C.de epiſc.& cle. Abb.in c.1.de teſt.in c.literas.de reſt.ſpol.

c ¶Et licèt.Tene illam reſtrictionem Bart.per d.l.ſacroſanctæ.in verſi.in eodẽ clericatus gradu.ſecundò per regulam.l.plenum.§.equitij.ff.de vſu, & ha.ad generalitatem,quam iſte ponderat reſponde, quòd recipit reſtrictionem de habilitate.l.1.cum gl.ſ.de ſacroſ.Eccl. ſed clerici in poteſtate ſunt inhabiles niſi in quęſitis ratione clericatus.l.qui in poteſtate.ff.de teſt.

d ¶Sed licentiatus. Adde Bal.in l.1.ff.ſolu.mat.Bal.in c.quidam.de renun.

e ¶Contra licentiatos. Adde Bart.in l.legatis.in §.ornatricibus.ff.de leg.3.Bar. in l.1.§.nec caſtrenſe.ff.de collatio.bon.

f ¶Poteſtati. Adde Philip.in proœ.6.in 2.col.

g * Rom.Cuius ſententiam negatiuã,quòd Doc.iunior antiquiori non prę̃fera tur,ſi innior priuſquam antiquior licentiatus fuerit,licèt in aſſecutione gradus fuerit poſterior, ſequitur idem Iaſ. in l.cum quid.1.lect.nu.16. ff.ſi cert. peta.Fel.in proœ.Decret.verſ.Grego.nu.17.Alcia.trac.prę̃ſump.Reg.1.prę̃. ſump.45.nu.7.Ruy.conſi.19.num.16.lib.1.de qua diſputat Grat. conſi.116. lib.2.Gabr.com. opin.lib.6.tit.de maior. & obedi. concl.1.Por.lib.5.concl. 22.vbi contrarium ſuſtinet. MASVER.

Source : BIU Cujas

qui aliter videtur ſentire in conſi. 333. inci. quo ad primũ articulum, in quo quæritur. in vlt. col. ¶† Item attende, quòd in omnib. caſib. in quib. tenetur filius libros conferre cum fratrib. non tenetur precisè libros conferre, ſed ſatis eſt, q̃ conferat æſtimationem librorum, & poteſt libros retinere. ita no. concludit Bal. in l. Macedoniani. C. ad Mace. vbi putat iſtud ſing. in libris conferendis, vt ſufficiat eorum æſtimationem, vel valorem conferre, per illud, qđ vult gl. ſing. in ſimili in l. nepos Proculo. ff. de verb. ſig. Idem ſequitur Sal. in l. filiæ cuius. s̃. fa. erc. & d. Alex. in l. ſi donatione. in fi. j̃. eo. Sed Lu. Rom. in d. Auth. ex teſtõ. de quo d. Alex. nõ facit mentionem, dicit ſe valde admirari de Bal. qui dicit iſtud eſſe ſpeciale in libris conferendis, q̃ ſufficiat eorum valorem præſtare. nam dicit Lu. Ro. q̃ imò iſtud eſt regulare in quacunque re, quæ cõferri debeat, ſatis eſt eius valorem conferre. per tex. in l. 1. §. iubet. circa fi. in verſi. ſed, & ſi tm̃ fortè. ff. eo. Tu aduerte, q̃ Bar. ibi in illo. §. iubet. dicit illum tex. eſſe neceſſario intelligendum, qñ hæreditas erat in quantitate, & illud ẽt, quod conferri debebat, erat in quantitate, tunc bene ſufficiat tantũ remitti de hæreditate, quantũ eſt illud, quod conferri debebat, ſecus eſt ſi illud, quod conferri debebat, conſiſtebat in ſpecie, quia aliud pro alio conferri non poteſt, ſm Bar. & pro iſta ſol. videntur ſonare verba text. ibi, tm̃ & quantum, quæ ſunt denotatiua quantitatis, vel ſecundò [a] dicit Bar. ibi, q̃ tex. ille debet intelligi, qñ illud fit de voluntate illius, cui debet conferri, ſecus eſt eo inuito, vel fortè poſſet dici, q̃ tex. ille loquitur quo ad releuandum aliquem à præſtatione ſatisdationis, nam qui vult ſuccedere, non eſt admittendus, niſi præſtet ſatisdationem de bonis ſuis conferendis, vt patet ibi ex præcedentib. vnde bene releuatur à præſtatione ſatisdationis tantundem præſtando, vel remittendo, vt ibi eſt tex. non
11 aũt releuatur ab ipſa collatione. ¶† Quid aũt ſi pater legat in teſtõ filio expẽſas ſtudij, aut quæ factæ ſunt, aut quas velit fieri, an in tali legato comprehendantur libri? Ponit Bar. in l. quib. dieb. §. 1. per illum tex. ff. de cond. & dem. Bal. in rub. C. de verb. ſig in 6. q. Bal. in l. cùm ſucceſſores. C. de eui. & quod no. Barto. in l. his verbis. §. 1. ff. de leg. 3. Illud eſt expeditum, q̃ ex quo pater miſit filium ad ſtudium, tenetur ei libros neceſſarios emere. gl. eſt in l. ſed Iulianus. §. quod dicitur. in verbo ſolebat. ff. ad Mace. & gl. in l. Macedoniani in verſi. non recuſare, & ibi Bart. Bal. & alij. C. eod. Et per hæc eſt expedita iſta l.

ADDITIO.

a ¶Vel ſecundò. Iſta ſolutio Iaſ. eſt contra illum text. in verſi. ſatis contuliſſe. ideo cautè vtitur, vel fortè igitur. gl. in l. ſi duo. ff. de arbitris. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Affectio paterna licèt ſit maxima, non tamen eſt tantæ efficaciæ, quòd faciat donationem effectualem præſumi.*
2 *Fundus concedi in peculium, & non donari, qualiter intelligatur.*
3 *Donatio facta per patrem filio in poteſtate ob merita filij, vt hodie ſtatim irreuocabiliter valeat, quot requiruntur.*
4 *Pater ſi confiteatur in inſtrumento donationis ſe recepiſſe ſeruitia à filio, an ſtetur eius confeſſioni.*
5 *Statutum ſi diſponat, quòd filiusfamiliàs mercator poſſit efficaciter obligari, ſi in inſtrumento dicatur, quòd filiusfa. contrahens erat mercator, an ſtabitur in hoc inſtrumento.*
6 *Pater ſi in ſpecie exprimat merita filij cui donat, & cum iuramento, an hæredes cogentur ſtare eidem.*
7 *Prælatus ſi cum capitulo confiteatur feudum, de quo aliquem inueſtit eſſe antiquum, licèt tali confeſſioni non ſtetur, ſi tamen interueniat iuramentum, valet.*
8 *Donatio facta extraneo non confirmatur morte.*

LEX XIII.

SI donatione. Ad euidentiam pro intelligentia literę prę mitte, q̃ iſte tex. habet duo reſponſa. Primum eſt clarum, q̃ filia, quæ acquiſiuit fundum poſt mortem patris, non tenetur illum conferre, & hoc eſt clarum, cũ attendi debeat tempus mortis patris, ideo acquiſita poſt eius mortẽ non conferuntur. l. ea demum. s̃. eo. l. nec emancipati. j̃. eo. Secundum autem reſponſum, quòd eſt ibi, nam ſi is, in quo dicitur, quòd fundus donatus à patre filiæfamiliàs nõ debet eſſe eius præcipuus, eſt valde difficile, & dubitabile, præcipuè propter tex. in l. filiæ cuius. in 1. reſpon. s̃. fam. erciſ. de quo tex. glo. oppo. vbi deciditur cõtrariũ huius, q̃ filia, cuius nomine pater emit fundum, habet eum præcipuum, propter quem tex. inuenio, quòd ad hæc iura traduntur ſex varij intellectus, quos refero. j̃. in glo. Item alia magna difficultas eſt contra iſtud ſecundum reſponſum, quia donatio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate, cùm non valeat in vita patris, ſed confirmetur per eius mortẽ, & ſic habet ſimilitudinẽ relicti, non debet conferri. l. illud. §. fi. j̃. eo. dixi in Auth. ex teſtamento. s̃. eo hic aũt dicitur contrarium, q̃ fundus donatus ſimpliciter per patrem filiæ in poteſtate, non eſt ſuus præcipuus, ergo debet conferri. ¶ Propter has difficultates tex. noſter in 1. & in 2. reſpon. intelligitur *per gl. hic, & omnes Doct.* & per gl. & omnes in Auth. ex teſtamento. vbi tetigi de hoc. s̃. eod. quòd in iſta l. iſte fundus non fuit donatus filiæ, ſed ſolùm conceſſus in peculium profectitium, hoc eſt. n. dicere, quòd pater bene conceſſit filiæ, quòd haberet vſum, & adminiſtrationem talis fundi, ſed non dominium. Sed quia iſte intellectus omnium videtur diuinare, imò plus videtur contra verba text. ibi, tibi à patre donatus. ſuſtinenndo communem intellectum, dicas non, prout dicunt Bar. & Fulg. hic, quòd opus ſit hac ſubauditione. ſ. quòd hic donauit, hoc expreſſo, quòd habeat in peculium, & iſtud ſuſtinetur ineuitabiliter per puncta rationis, vt declarani in illa Auth. ex teſtamento. nam fundus donatus per patrem filio in poteſtate, non intelligitur effectualiter donatus, niſi quando pater emit fundum nomine filij, & illum ſibi tradidit, vt j̃. dicetur. Vel quando pater donauit filio propter benermita filij, aliàs extra iſtos caſus dato, q̃ pater vtatur verbo dono, vt hic, tamen non intelligitur donatus, ſed cõceſſus in peculium tm̃, vt ſic filius habeat nudũ vſum, ſed non dñium, & verbũ donatus impropriatur. i. cõceſſus. ita probat tex. in l. qđ fructuarius. ff. de acqui. rer. do. quẽ corruptè alleg. Bar. hic in eius diſtinctione. & tex. in l. fi. de pecu. leg. & in l. cum pater. §. pr̃ plurib. vbi gl. & Bart. ff. de legat. 2. & idẽ Bart. in l. 1. §. nec caſtrenſe. in pen. colum. ad fin. ff. eodem. ergo cùm in iſta l. non appareat, q̃ pater ement talem fundum nomine filiæ, item non apparet, q̃ præceſſerint benemerita filiæ, (nam iſta cùm ſint facti, in dubio non præſumuntur. l. in bello. §. factæ. ff. de capti.) ergo apparet, quòd iſte text. loquens in dubio, debeat per puncta rationis neceſſario intelligi, vt intelligunt gloſſ. & Doctor. hic, quod hic fundus fuit ſolùm conceſſus in peculium, & ſic in adminiſtrationem filiæ, & ſic verbum donatus, poſitum in text. exponitur, ideſt conceſſus, inrib. præalleg. ¶ Et hoc modo ſubtiliter defenſatur communis intellectus, ſm quem. h. d. Fundus acquiſi. poſt mortem patris non debet conferri fratrib. ſecus ſi pr̃ conceſſit in peculiũ filiæ, q̃ a non dẽt eſſe p̃cipuus ipſius filiæ, ſed dẽt diuidi ſicut aliæ res pr̃is. h. d. ſm cõem intellectum gl. & Doct. hic.† Ex quo habes, q̃ affectio paterna [a] circa filium, licèt ſit maxima. l. iſti quidem. in fi. ff. q̃ met. cau. iuncta. l. quidam cùm filium. ff. de hæred. inſti. tm̃ non eſt tantæ efficaciæ, q̃ faciat præſumi donationem effectualem, ſed ſimplicem adminiſtrationem peculiarem, dato, q̃ pater vtatur verbo dono, niſi benemerita filij proceſſerinit, aut talis res ſit empta nomine talis filij, & ſibi tradita, & donata, aliàs non obſtãte affectione paterna, & non obſtante, q̃ pater vtatur verbo dono, tamen intelligitur conceſſio in peculium, & non dona-
* tio, & text. eſt ſing. ſm *communem intellectum* glo. & Doct. Et ſi dicas tenendo communem intellectum glo. & Doctor. q̃ hic non fuerit reuera donatio, ſed conceſſio in peculium, q̃ iſte erit de indubitabili, cùm iam eſſet hoc deciſum in l. prędcedenti. Reſponde ſing. q̃ in l. præcedenti pater expreſsè conceſſit in peculium, ſed in iſta. l. ponitur caſus not. qñ ſumus in caſu dubio, & pater eſt vſus verbo dono, & hic eſt text. not. quòd adhuc cenſetur conceſſio in peculium, & ſic talis fundus non
b debet eſſe præcipuus ipſius filiæ. Tu caue, [b] quia ſm iſtum cõmunem intellectum glo. & Doct. multum reſtringuntur duæ regulæ cões, prima, quòd donatio ſimplex facta per patrem filio in poteſtate non confertur. l. illud. §. fi. j̃. eod. dixi in Auth. ex teſtamento. s̃. eod. nam in donatione propter benemerita non poteſt procedere, quia ſtatim valet, vt ibi dixi, ſolùm ergo procedet, qñ clarè apparet, q̃ pater voluit eſſe donationem, & non conceſſionem in peculium. Similiter reſtringetur alia regula, quæ habet, q̃ donatio inter patrem, & filium in poteſtate ſtatim non valet, ſed confirmetur morte. l. Papi. cum gl. ff. de don. int. vir. & vxor. ¶ Ex iſto tex. no. q̃ verbum donatus, propter ſubiectam materiam exponitur conceſſus in peculium. facit. l. inſulam. & ibi Bartol. ff. de præſcrip. verbis. l. ſi olei. vbi gloſſ. & Bartol. C. locat. & l. ſi vno. in principio. ff. eod. & in capit. conſtitutus. de relig. dom. Item ad proximam reſtrictionem duarum regularum ſupradictarum, adde q̃ Bart. illud fatetur in diſtinctione per eum hic tradita. ¶ Gl. in verbo poſtulas. dum alleg. l. vt liberis. j̃. eo. dic, vt per do. Alex. hic. Iſtã gl. fi. diuide in 6. par. prin. In prima oppo. contra text. & ſoluit. In ſecunda iuxta ſol. quærit de vna quæſt. In tertia ponit vnũ dictum. In quarta reprobat quæſtionem quorundam ſuper hoc. In quinta oppon. contra text. & reſpondet remiſſiuè.

In ſexta

ADDITIONES.

a ¶Paterna. Adde Bald. in l. mater tua. C. de oper. liber.
b ¶Tu caue. Limitatio. l. illud. quam etiam limita in emancipato. l. vt liberis. in gl. magna. in fi. j̃. eod. PVRP.

Source : BIU Cujas

in 6.alleg. concor. text. Secunda ibi, ſi quæras qualiter. Tertia ibi, nec tenet ab initio. Quarta ibi, quam diſt. Quinta ibi, item ꝓtra.s̃.de inof.don. Sexta, & vlt.ibi, & facit. ¶ In 1.parte gl. iſtud eſt valde difficile contrarium. gl. hic per verba ſatis obſcura reſpondet, & ſecundū Bar. & clarius Sal. & Mod. hic, licèt videatur ponere vnam ſol. tamen reuera ſunt duæ, declarando vt hic per eos, & quòd velut, ſint duæ dictiones ſeparatæ. Ego aūt aliter intelligo, & declaro hāc ſol. & dico, ꝙ in iſta lege fundus non fuit donatus filiç, ſed conceſſus in pecul. ita quòd haberet vſum, & adminiſtrationem, ſed non dominium, dato, quòd tex. vtatur verbo donatus, & iſtud declaraui in euidentialib. s̃. quantum ad hunc tex. ſed in l. contraria fundus fuit donatus filiæ. Et ſi dicis, quæ differētia eſt, an fundus ꝓcedatur in pecul. filiæ, an verò donetur? gl. vt puto hic iuncto eo, quod dicit. ſ. in 3.parte reſpondet, quòd qū fundus conceditur in pecu. & ſic non donatur, illa conceſſio non confirmatur per mortem patris donantis, ſicut aliæ don. ſed quando fundus donatur per patrem filiæ, quamuis donatio ſtatim non valeat in vita patris, tamen confirmatur per mortē patris, quia ſi pater aliter non reuocet, videtur ex ſupremo iudicio tacitè confirmare, &
* iſtud eſt, quod vult dicere gl. dum dicit *conferens ſupremum iudicium*. cùm ergo talis donatio confirmetur morte patris vigore ſupremi iudicij, aſſumit naturam relicti, ideo non confertur, & ſic vno verbo vult dicere gl. in iſto text. fuit ſimplex conceſſio in pecul. quæ nō ſtatim valet, quo ad transferendum dominiū, & non confirmatur morte, & ſic non confertur in ſupremum iudicium, ſed in l. contraria fundus fuit donatus, & quamuis donatio ſtatim non valeat, confirmatur morte ex tacito ſupremo iudicio, ideo etiã aſſumit naturam relicti poſt mortem, ideo non confertur. Et ſi dicis, quòd iſta ſolutio diuinat ad vtrunq; text. nã dicere hic, quòd fundus fuit ꝓceſſus in pecul. eſt magna violentia ad hunc text. Reſponde declarando, vt s̃. in euidentialib. Item dicere, quòd in contrario. d.l. filiæ. fundus fuerit donatus filiæ magis quàm hic, eſt diuinare, præſertim cùm in dubio præſumatur concedi in pecul. & non donari, vt declaraui. s̃. in euidētialib. gl. vt puto voluit ad hoc reſpōdere,
2 dicant Doct. quicquid velint, ꝙ verum eſt, † ꝙ in dubio fundus præſumitur cōcedi in pecul. & non donari, eſt verum niſi præcedant benemerita filiæ, tunc.n. præſumitur donatus. Tñ quia iſtud vlt. eſt diuinare ad illū tex. cùm ibi non magis appareat quàm hic, quòd benemerita preceſſerint, & iſta ſunt facta, quæ in dubio non præſumuntur, ideo licèt alij Doct. hic tranſeant cū ſolutione gl. hic, ego eam non teneo. ¶ Et propterea inuenio, quòd alia datur ſolutio ad d.l. filiæ cuius, quòd ibi fundus fuit emptus nomine filiæ, vt clarè dicit text. ibi, & etiam per patrem fuit facta traditio filiæ, & iſtis duob. concurrentib. quòd ſit res empta nomine filiæ, & ſibi tradita, tunc intelligitur donata, & tunc bene confirmatur morte, & habet vim ſupremi iudicij, & ideo non confertur. ita loquitur d.l. filiæ. Sed in iſta l. quamuis fundus fuerit donatus, & ſic traditus per patrem filiæ, tamen non erat emptus nomine filiæ, quia iſtud nō dicit tex. hic, prout dicit in d.l. filiæ. ergo non intelligitur donatus, ſed conceſſus in pecul. ergo non eſt confirmabilis morte. Iſtam ſol. vult Bartol. hic in diſtinctio. quam facit, & expreſſius Batol. in dict. l. filiæ. vbi dicit, quòd text. ibi dum dicit comparauit. debet intelligi, & manualiter tradidit, aliàs videretur tantum nomen filij in inſtrumento accomodare. l. 2. C. ſi quis alteri, vel ſibi. & l. 1. C. de caſtren. pecul. libr. 12. idem tenet Bartol. in l. ſi filij. per illum tex. quem ad hoc ponderat. C. de don. inter vi. & vxo. ſequitur Bal. in Auth. ex teſtamento. s̃. eo. & Lu. Ro. in conſi. 291. inci. cùm iſti fratres. in vlt. col. Sed caue, quia licèt fundus in d.l. filiæ. fuerit emptus nomine filiæ, vt dicit ibi tex. tñ dicere, quòd etiam fuerit facta traditio per patrem filiæ, iſtud eſt diuinare ad illum tex. ideo reprehenditur per Bald. ibi in 2. & 3. col. & etiam per Sal. eam ēt reprobat Imo. in l. continuus. §. fi. in 4. col. ff. de verb. obl. Tu defende iſtū intell'm Bar. no. Et ꝙ ibi interuenerit traditio, probaī, quia aliàs non ꝓfirmaretur morte, vt per gl. in l. Papinianus. ff. de don. inter vi. & vxo. ꝙ aūt
* ibi confirmetur morte, patet ex tex. ibi, *ſi non poſt contrarium eius iudicium*. ¶ Aliā ſol. & ſic aliū intellectum ponunt Bal. & Sal. in
a d.l. filiæ cuius, * & dicunt, ꝙ ibi bene fuit emptus per patrē filiæ noīe, ſed non fuit traditus, & iſtud ſufficit, ꝙ fuerit emptus nomine filiæ, licèt non fuerit ſibi traditus, quia licèt traditio requiratur ad hoc, vt dicatur donare, vt s̃. in euidentialib. declaraui, tñ niſi pr̃ aliter reuocet, aut pœnitentiã oſtēdat, filius hēbit quaſi ſibi legatū, prout ibi expreſsè declarat gl. 1. & ad hoc ille eſt tex. ſing. in iure ſecundum Saly. ibi. Iſtum intellectum ſequitur Imo. in d.l. continuus. §. final. in 4. colum. cum vna modificatione, ſi illa perſona, cuius nomine emptus eſt fundus, erat talis, quæ habebat intentare iudicium famil. erc. quia cùm tali iudicio eligendus ſit arbiter, qui debet obſeruare mentem defuncti etiam coniecturatam. l. ſi cogitatione. C. famil. ercis talis arbiter dabit fundum præcipuum illi filiæ per tex. ſin. d.l. filiæ. & iſtū dicit eſſe nouum intellectum ad illū text. ¶ Alium intellectū tradit Imo. in l. quæ dotis. ff. ſol. mat. quem dicit fuiſſe Pet. de Bellaper. in d.l. filiæ cuius, ꝙ ibi pater emit fundum nomine filiæ, & quamuis non tradiderit, tamen per venditorem fuit traditus patri præſente filia, vnde ꝓp præſentiam filiç eſt perinde, acſi fuiſſet traditus filiæ. l. falſus. §. 1. & ꝙ ibi no. ff. de furtis. & l. quod de ſuo. C. de dote cauta non nu. tamen ēt iſte intellectus non caret diuinatione, ꝙ fundus fuerit emptus, & traditus patri præſente filia, cùm de præſentia filiæ in text. illo verbū nullum. ¶ Alium quintum intellectum tradit Ang. hic, in lect. Flo. ꝙ in iſto tex. verè fundus fuit donatus filiæ, prout litera dicit, non aūt conceſſus in pecul. ſed dicit, ꝙ aduertendū eſt in conſtructione tex. dum litera dicit, cum præcipuum habere contra iura poſtulas. nam dicit Ange. ꝙ non erat filia donataria, quæ poſtulabat fundum eſſe pręcipuum, ſed erat alius frater ſororis, qui volebat habere fundum pręcipuum donatum ſorori. dicit tex. ꝙ iſtud poſtulat contra iura, quia ipſe frater nō debet habere talem fundum præcipuum, ſed bene ipſa ſoror, cui fundus fuit donatus, & hoc modo cōcordabit cum illa. l. filiæ cuius. Sed pro certo iſte intellectus repugnat literç: nam hic Impetator alloquitur ipſam filiam, cui fundus fuit donatus in ſcđa perſona, & dicit, tu ſoror poſtulas, &c. vnde talia verba prolata in ſecundam perſonam ſororis, cui fundus erat donatus, non poſſunt referri ad fratrem alium. ¶ Alium intellectum ponit Raph. Fulg. in d.l. filiæ, & plenius in hac. l. dicit, ꝙ Docto. non bene conſtruunt iſtum text. nam dicit, quòd dictio à patre, debet referri ad verbum inſtitutæ, & non ad verbum donatus, & ſic dum litera dicit, nam ſi is filiæfam. cōſtitutæ tibi à patre, poſt dictionem à patre, debet fieri punctus, deinde ſequitur donatus eſt, debet intelligi. ſ. ab vno extraneo. nam iſte text. vult facere differentiam, an iſte fundus fuerit acquiſitus poſt mortem patris, & tunc conferri non debet. Aut fuit donatus per extraneum filiæ tempore vitæ patris, & tunc quicquid acquiſiuit filius, acquiſiuit patri, ergo cùm ſit acquiſitus patri, fila non poterit habere eum præcipuum, & iſto modo nihil obſtabit. d.l. filiæ cuius, quia ibi fuit donatus per patrē, ſed in iſto text. fundus non fuit donatus per patrem, ſed ab vno extraneo. Et dicit, quòd quantò magis reuoluit ſingulis annis iſtum intellectum, quòd tantò magis ſibi placet ad iſtū text. Iſtum intellectum Fulg. ego non teneo, quia ſi referas dictionem à patre, ad participium conſtitutæ, iſta dictio à patre, nihil faceret, vt clarè apparet ad ſenſum, ideo neceſſariò refertur ad verbum donatus. Vnde teneas ſecundam ſolut. s̃. relat. defendendo eam, prout. s̃. not. defendi, quamuis etiam tertia poſſet teneri, ſed illa ſecunda eſt verior, & magis congruit
b vtrique. l. ¶ In ſecunda b parte gloſſ. ibi reſpondeo ſi præceſſerint merita. not. ex gloſſ. quòd quando præcedunt benemerita filij erga patrem, licèt pater ſimpliciter donet filio, & non exprimat ꝓp beneficia, tñ intelligitur donare ꝓp benemerita, & non ex affectione paterna, & ſic donatio hodie ſtatim valet, ſm gl. in Auth. vnde ſi parens. s̃. de inof. teſt. & cum iſta gl. tranſeunt Bar. & Angel. hic, & Bart. in l. ſi tibi. §. ſi pactus. ff. de pact. facit text. in l. ſi verò non remunerandi. §. idem Papinianus. ff. mand. Iſtud reprobat Lud. Rom. hic per text. in l. tutor petitus. §. quæ tutorib. ff. de excu. tut. vbi ſi pater inſtituat filium, & cū ordinet tutorem alterius fratris, relictum præſumitur factum ex affectione pr̃na, & non ꝓp meritum tutelæ. Rñdet d. Alex. ꝙ ille text. loquitur in inſtitutione filij, quam pater tenetur facere, qui debet filium inſtituere, vnde non præſumitur feciſſe ob tutelam. Sed tu aduerte, ꝙ hæc ſolutio procedit quatenus inſtitutio filij eſſet vſque ad legitmam, nō vltra, nam ſi ſit vltra, pater non tenetur eam facere, vt l. parētib. C. de inof. teſt. l deo dupliciter reſpondeo ad illum text. primò, ꝙ gl. hic loquitur de benemeritis de præterito, vt expreſsè declarat Bald. hic in vlt. col. ſed d. §. quæ tutorib. loquitur in benemeritis de futuro. Secundò reſpondeo, & melius, ꝙ ibi inſtitutio filij non poteſt præſumi facta ꝓp tutelam, eo quia frater omnino eſt fiduciarius tutor à lege alterius fratris, abſque eo, ꝙ pr̃ eum tutorem
3 ꝓſtituat. Inſt. de fid. tu. §. quo defunct. ¶ † Not. tñ diligēter, ꝙ ad hoc, vt donatio facta per patrem filio in poteſtate ob materia filiæ hodie ſtatim irreuocabiliter valeat, vt tenet gl. ordin. in d. Auth. vnde ſi parens. tria copulatiuè requiruntur. Primò, quòd talia merita verè appareant, nec in hoc ſtaretur aſſertioni patris, vt dicam ſtatim in gloſſ. Secundò, quòd talia benemerita

ADDITIONES.

a ¶ Filiæ cuius. Dicto Bal. obſtat. l. 1. C. de caſtrenſi peculio. PVRPV.

b ¶ In ſecunda. Adde Iaſ. dicentem ita donata eſſe adnentitia, in l. filiæ dotem. 2. colum. ſupra eod. PVRPV.

Source : BIU Cujas

a rita [a] ſint æquiualentia rei donatæ, hoc eſt, quòd filius fecerit tale meritum patri, ꝙ ſi fuiſſet extraneus, tantum fuiſſet lucratus. c. relatum. el 2. in verſi. iuxta ſeruitij meritum. de teſt. aliàs illud donatum, ꝙ excederet meritum, non eſſet aduentitium, nec valaret, ſm Bal. & Sal. in l. illud. C. de ſacroſ. Eccl. & latè Imo. in l. Aquilius regulus. ff. de don. cum multis aditis per do. Alex. hic, & apparet non eſſe verum illud, quod tenuit Bal. in Auth. ex teſtamento, in 3. col. s̃. eo. & ſequitur Lu. hic ſufficere, quòd benemerita filij non ſint. ꝯ. dimidiam rei donatæ, arg. l. 2. C. de reſcin. vend. & in ſpecie reprehenditur ꝑ d. Alex. hic, quẽ per te videas. Tertiò requiritur, quòd talia benemerita nõ ſint obſequialia, ad quæ tenetur filius, quia non exiguntur remunera
* tionem. l. filia. C. de pat. po. *ſecundum Bald. & omnes Mod.* & Sal. in
4 d. l. filiæ cuius. ¶† In gl. ibi, nec inſpecto ſi dixit pater, &c. Iſta
b gl. tota die alleg. pro valde no. ꝙ ſi pater [b] in inſtrumento donationis confiteatur ſe recepiſſe ſeruitia à filio, in hoc non ſtatur confeſſioni patris, ſed oportet, quod benemerita verè probentur, & iſtam glo. dicit Ang. in lec. Flo. eſſe bene notandam, ꝙa quotidie patres donant filijs ꝑ benemeritis, & ſeruitijs filiorum, quæ confitentur ab eis recepiſſe, talis confeſſio nihil probat, vt hac gl. no. & poteſt reddi duplex ratio, prima, quia qñ confeſſio procedit inter perſonas prohibitas, non valet, niſi veritas probetur. l. qui teſtamentum. ff. de proba. Secunda ratio
c eſt, [c] quia quotieſcunque confeſſio, vel aſſeueratio fit à prohibita perſona, quæ non põt liberè talem actum facere, ſed ita demum ſi interueniret illud, ꝙ confitetur, talis confeſſio eſt ſuſpecta, & ei non ſtatur, quia præſumitur facta in fraudem legis, ad hoc, vt ille actus poſſet fieri, qui aliter fieri non poterat, ita probat tex. no. quem ad hoc no. Bar. in l. ſi fortè. ff. de
* caſt. pecu. *gl. Bar. & omnes hic*, & idẽ Bar. in l. per diuerſas. C. man. & in Auth. ſi quis in aliquo. circa fi. C. de eden. Bal. in Auth. hoc ius porrectum. C. de ſacroſ. Eccl. & in l. cùm aliquis. C. de iur. delib. Io. An. in addi. Spe. in tit. de reb. Eccl. non alie. ſuper rubr.
5 ¶† Et per hoc infert Bar. & ſequuntur Mod. quòd ſi ſtatutum diſponat, ꝙ filiusfa. qñ eſt mercator poſſit contrahendo efficaciter obligari, certè ſi in inſtrumento diceretur, ꝙ talis filiusfa. contrahens erat mercator, non ſtabitur tali confeſſioni, ꝑut ẽt tenet Io. And. in addi. Spec. in tit. de ſen. prola. §. vt aũt. in addi. 1. cum alijs additis hic per. d. Alex. & vltra eũ, & alios addo illud, ꝙ no. decidit Bal. in præludijs feud. circa. 15. col. in 3. diui-
d ſione feudorũ: nam ſcitis, ꝙ prælatus Eccleſiæ [d] non põt infeudare res Eccleſiæ, niſi de antiquo ita ſolitæ ſint infeudari. ca. 2. de feud. pone nunc, ꝙ Epiſcopus, vel prælatus Eccleſiæ inueſtiat aliquem in feudum de certo caſtro, tanquam de feudo antiquo, aſſerens in inſtrumento, ꝙ anteceſſores iſtius ab antiquo tenuerunt in feudum, quòd huic confeſſioni prælati non eſt ſtandum, ex quo prælatus non poteſt liberè infeudare, & multa alia de quib. ibi pulchrè per eũ, q̃ omnia hic opportunè cadũt. ſequitur d. Mar. Lau. in c. j. in 7. col. de ijs, ꝙ feud. da. poſ. & Io. de Imo. in c. 2. in antepe. col. de feu. vbi refert d. Car. ita conſuluiſſe. & d. Alex. vbi egregiè limitat in conſi. 10. in 4. vol. ꝙ inci. ponderatis his, quæ in themate narrantur. in 2. & 3. col. Ad idem facit, ꝙ ſing. dicit Bal. in l. iubemus. §. 1. C. ad Treb. ꝙ ſi pater faciat ceſſionẽ filio in poteſtate de aliqua re acquiſita, & confiteatur pretium exburſatum de pecunia filij, non ſta-
6 tur confeſſioni patris per prædictam reg. ¶† Iſtam reg. ſic ampliatam limitat primò Bald. hic in 1. col. ad fi. & pondera bene in quib. terminis loquatur, quando pater exprimeret in indiuiduo ſpeciem, & qualitatem meritorum, & hoc cum iuramento, tunc hæredes tenentur ei ſtare. Auth. quod obtinet. C. de proba. quæ nihil facit ſm d. Alex. cùm ibi non fieret fraus legi, ſed ſolum damnũ hæredi. & in contrarium adducit illud, ꝙ vult Bart. in l. cùm quis decedens. §. Titia. ff. de lega. 3. de marito confitente ſe eſſe debitorem vxoris cum iuramento, nam tali confeſſioni licèt iuratæ non ſtatur, quia eſt inter prohibitas perſonas, vt ibi tenet Bar. & in alijs locis hic alleg. per do. Alex. quib. adde Lud. Rom. in conſil. 205. inci. quo ad primum quis melius ius prætendat. Sed tu aduerte, quia Bald. loquitur in terminis, quando pater enumerauit benemerita filij in ſpecie, & in qualitate cum iuramento, cùm etiam ſine iuramento ſufficeret ſpecificare benemerita, & eis ſtaretur, ſecundum Bal. in l. illud. in 4. col. C. de ſacroſ. Eccl. & in l. ſi. in lect. antiqua. ff. de exercito. & dicit Bald. in c. edoceri. in 4. colum. ad fin. de reſcrip. quòd ſi inſtrumentum dicat, ꝙ donauit pro bonis, & legitimis meritis, non probat, vt hic gloſſ. tamen ſi æquiualentia merita nominentur ſpecialiter, & expreſsè, tunc ſtatur confeſſioni, vt per gloſſ. in l. qui teſtamentum. ff. de proba. Alibi Bald. in capitul. ſciſcitatus. in ſecunda colum. de reſcrip. dicit, quòd certam qualitatem meritorum verba generalia non probant, ſed ſpecialia probant, vt ibi per eum. Et quamuis in hoc vltim. contrarium tenuerit idem Bald. in l. ſi tibi. ff. ſi cert. pet. cum alijs concor. hic adductis per domin. Alexan. tamen dato, quòd ſola ſpecificatio benemeritorum de per ſe non ſufficeret, quando accederet iuramentum, fortè procederet dictum Bald. Quod confirmo per illud, quod ſingulariter tenet Bald. in præalleg. præludijs feudorum in dicta tertia di-
7 uiſione feudorum, vbi tenet, quòd † ſi prælatus cum capitulo confiteatur feudum, de quo inueſtit aliquem, eſſe antiquum, licèt non ſtetur tali confeſſioni, vt prædixi, tamen ſi apponeretur iuramentum, præſumeretur vera, nec quicquam melius poſſet adduci per Bald. hic, an tamen illud ſit verum, ibi examinaui poſt Bald. ¶ Secundò prædictam regul. limitat Saly. ſub dubio tamen fortè in dict. l. filiæ cuius, quòd talis confeſſio plenè probabit quantum ad ipſum patrem reuocare volentem, quia propter ſuam confeſſionem prohibetur venire contra factum proprium. Iſtam limita. reprehendit domin. Alexan. hic, quia quando actus eſt factus contra l. poteſt quis venire contra factum proprium, ſecundum Bartol. in l. poſt mortem. ff. de adop. Hinc eſt, quòd ſi quis fecerit dona. ſine inſinuatione, poteſt ipſemet reuocare, ſecundum Imol. in l. Attilius. ff. de dona. Ego addo plus, quòd quando factum proprium eſt impugnatum à lege, vt eſt in donatione facta ſine inſinuatione, etiam ſi ſit iurata, licitum eſt venire contra factum proprium etiam iuratum, quando factum eſt lege impediente, ſecundum Feder. de Sen. in conſilio 172. quem refert, & ſequitur Imol. in commento capitul. cùm contingat. in 57. char. in fin. de iureiuran. Sed ad propoſitum noſtrum aduerte, quia quamuis confeſſio patris de benemeritis filij ſit ſuſpecta, tamen non credo, quòd dicatur contra legem, ſicut in ſimili pater prohibetur cõtrahere cũ filio in poteſtate, tñ ſi contrahat, non eſt ℈ l. ſed præter. l. nã oritur naturalis obligatio. l. frater à fratre. & ibi declarat Bartol. in pen. q. ff. de condi. indeb. quæ naturalis non oriretur, ſi contractus eſſet contra legem ſi non ſortem. in princip. ff. de condi. indebit. Facit, quod dicit Bald. in capit. ſciſcitatus. in 2. colum. de reſcrip. quòd ſi in inſtrumento donationis apponantur illa verba pro benemeritis, & ſeruitijs, tamen donatio non eſt falſa, licèt merita non interuenerint, & idem tenet Bald. in l. prima. in penult. colum. ff. de condict. ob cauſam, vbi notabiliùs loquitur. Tu adde tex. not. in l. in ſummam. verſicul. id quoque. ff. de condi. indebit. & in l. damus. eod. tit. Verius eſt, ꝙ dicat contra. l. cùm ſit in fraudem. l. per l. qui teſtamentum. in fin. ff. de probationib. & per id, ꝙ decidit Bartol. in l. cùm quis decedens. §. Titia. ff. de legat. tertio. ¶ Ego vltra alios limito tertio, ꝙ confeſſio facta à perſona, quæ non poteſt liberè actum facere, præſumitur falſa, & ei non ſtatur. iſta regula procedit in perſonis priuatis, ſecus eſt in iudicibus, vel in alijs habentibus iuriſdictionem de public. quia ſi faciant confeſſionem in actu, in quo liberè non poſſunt diſponere, tamen ſtatur eorum confeſſioni, imò plenè probat. Hinc eſt, ꝙ Poteſtas, vel alius ordinarius non poteſt delegare cauſas meri, vel mixti imperij, niſi ex cauſa neceſſariæ abſentiæ, vel alterius iuſti impedimenti. Pone, quod Poteſtas delegat, & in inſtrumento delega. dicit, qualiter eſt impeditus legitimè, nunquid ſtabitur huic confeſſioni? Dico, quòd ſic, quãuis non poſſit liberè actum delegationis facere, glo. eſt de hoc ſolennis, & ordi. in capitul. paſtoralis. in princip. in verſic. exonerare. de offic. deleg. Bald. in capit. de cauſis. in 15. colum. eod. titul. tenent Guido, & Alberic. & domin. Alexand. & ibi dixi in l. prima. in princip. ff. de offic. eius. Et ratio diuerſitatis eſt, quia lex multum plus præſumit pro iudice, quàm faciat pro priuato, ita egregriè inquit Bal. in rubric. de offic. deleg. in penult. colum. & not. iſtam limitationem, quia eam non tradunt in ſpecie nec hic, nec alibi Doctor. ¶ In tertia parte gloſſ. ibi, nec tenet ab initio. Iſta pars gloſſ. poteſt dupliciter intelligi. primò vt referatur ad illud, quod dixerat gloſſ. ſupra de donatione facta propter benemerita, quando de benemeritis non appareret, & iſto modo referendo iſtam gloſſ. ſecundum Angel. hic in lect.

ADDITIONES.

a Benemerita. Idem Iaſ. in l. petens. col. 6. ℈. de pact. Alex. lib. 1. conſi. 55. col. 3.

* Adde quæ ſcribit Catel. verſi. donatio facta. eundem Iaſ. in l. ex hoc iure. col. pen. & vlt. ff. de iuſt. & iur. & dic, quod in donatione facta à patre filio propter benemerita non ſtatur ſolius patris aſſertioni de benemeritis, niſi aliter probentur ſecundum communem per Dec. conſil. 366. colum. penu. Old. conſil. 5. Titius dedit. in fin. de qua plura not. Clar. §. donatio. q. 8. verſi. hinc infertur. Rol. conſi. 98. nu. 49. & 53. lib. 1. idẽ Iaſ. in l. frater à fratre. poſt nu. 44. ff. de cond. indeb. Deci. hic nu. 18. Nat. conſi. 295. col. 2. in fi. & col. ſeq. declara, vt per Viu. inter com. opin. libr. 4. verſi. donatio facta, & ſuo, lib. 2. concl. 95. MASVER.

b ¶ Pater. Adde Alex. lib. 1. conſi. 55. col. 2. PVRPV.

c Ratio eſt. Plenè Curti. conſi. 45. col. 6. verſi. pacta.

d ¶ Eccleſiæ. Adde Bal. in c. 1. in 3. col. de his qui feu. da. poſ. in vſib. feud. Petr. de Anch. & Abb. in c. vt ſuper. de reb. Eccl. non alie. & ibi per Io. de Imo.

Source : BIU Cujas

in lectu. Perusina, est sing. notãda ad vnum, ad ꝙ alij non ponderant, ſm eum, quòd ſi pater donauit filio propter benemerita eius, quæ posteà non apparent, talis donatio non confirmatur morte, ſicut confirmantur aliæ ſimplices donat. Ratio eſt, quia cenſetur ſimulata. Item cenſetur facta tanquã extraneo,
8 † ſed donatio facta extraneo non confirmatur morte, & idem per hanc. gl. tenet Ang. in l. 2. §. ſi verò pater. ff. pro don. & ibi Raph. Cu. qui limitat. Sed iſta concluſio eſt falſa, & reprehenditur per Fulg. & plenius per d. Alex. hic, ad cuius dicta me remitto. ¶ Alio & ſcdo modo, & melius intelligitur iſta 3. pars gl. ꝙ referatur ad illud, ꝙ dixerat. s̃. qñ pater concedit rẽ filio in pecul. & tũc bene dicit gl. ꝙ non tenet à prin. nec ꝙ firmatur morte ſicut alię ſimiles donationes, qñ donaẽ à patre, & iſtud patet ex ſeq. verbis gloſſ. ibi, quam diſtinctionem, & ita intelligitur, vt declaraui in prin. huius gl. ¶ In 4. par. gl. ibi, q̃ diſtinctionem. adde, ꝙ Ang. hic in lect. Flo. no. ex iſta gl. ꝙ ſi pater donet filio emancipato in peculium, cũ peculiũ in eo non cadat, illa adiectio peculij nihil operatur, ſed remanet donatio ſimplex. ¶ Adde ſimilem gl. in l. vt liberis. in gl. fi. in prin. & ibi. Doct. no. j. eo. ſicut qñ mater donat filiæ in peculium, remanet ſimplex donatio. ſecundum Bal. in l. cùm virum. C. de fideicom.

SVMMARIVM.

1 *Collationis beneficium tranſit ad hæredes.*

LEX XIIII.

SI maritus. Ius petendi coll. tranſmittitur ad hæredem ẽt poſthumum natum poſt mortem patris. hoc primò. Et emancipati quę ſita poſt mortem patris nõ tenẽtur conferre, hoc ſecũdò. Et codicilli collationem nõ impediũt, q̃uis in eis relicta non ſint conferenda. h. d. tertiò. cum duab. ll.
1 ſeq. vſque ad l. vt liberis. ¶ † No. ex l. ſi maritus, [a] ꝙ beneficium
a colla. tranſit ad hæredem actiuè. Adde, ꝙ etiam tranſit contra hæredem paſſiuè. l. cùm emancipati. in prin. ff. eo. & ꝙ actiuè adde tex. in l. 1. §. ibidem. ff. eo. ti. Ex l. filiam no. ꝙ codicilli non impediunt collat. adde gl. in l. ſi emancipati. in verb. iudiciũ. s̃. eo. ſecus eſt in teſtamento, ſm hęc iura. Et quę ſit ratio diuerſitatis, Ludouic. Roman. in illa. l. ſi emancipati. laborat, & dicit, quòd difficile eſt aſſignare rationem diuerſitatis. Sed ratio eſt clara, quia in teſtamento diſponitur plenariè de tota voluntate, ideo ſi teſtator non ordinaret, quòd fieret collatio, ceſſat, ſm Bar. in l. ſi emancipati, in pe. col. s̃. eo. ſed in codicillis non plenè diſponitur. Hinc eſt, ꝙ ſi in codicillis teſtator ordinaret plenè totam voluntatem, codicilli impedirẽt collat. ſicut teſtamentũ, tex. eſt no. in l. ex parte. §. 1. & ibi Bar. in ſummario. ff. fam. erciſ. niſi in codicillis expreſsè prohiberet, quia contra voluntatem expreſſam defuncti nunquam fit collatio, vt dicitur in l. ſi emancipati. s̃. eod. vbi glo. in verbo iudicium, iſtud tenet, ſi bene inſpiciatur. Iaſon.

ADDITIO.

a ¶ Maritus. Contra Soc. in conſi. 116. col. 7.

* Et dic, quòd beneficium collationis tranſit ad ſing. ſucceſſorem ſicut etiam tranſit ius accreſcendi, vt no. in l. 1. s̃. quando non pet. par. in l. re coniuncti, de leg. 3. & hoc ſuadetur, quia ſiue petatur per officium iud. ſiue per modum excipien. omnia tranſeunt in emptorem hæreditatis. l. 2. §. fi. de hære. vel act. ven. Bart. in l. ſi tertius. §. ſi prius. de aq. plu. arc. l. emptor. C. de hære. vel act. ven. Quid in fiſco? Dic, quod pariter trã ſibit ad eum beneficium collationis ſicut ad eum tranſit ius accreſcen. facilius quam ad emptorẽ ſerui. Doc. vbi s̃. nam fiſcus tenetur creditori. l. 2. C. ad l. Iul. de vi. & in l. ſi vt proponis. C. de bon. dam. emptor hæreditatis non tenetur. l. 2. C. de hære. vel act. ven. Quid in monaſterio? & dic, quòd ad id tranſit beneficium collationis, quia habetur loco filij. Auth. niſi rogati. C. ad Treb. idem dicen. eſt in eo, cui aliquid obuenit per ius accreſc. per rationem huius tex. hic. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Filius an teneatur conferre donationem propter nuptias.*
2 *Emancipati an hodie conferant inuicem donationem propter nuptias. & num. 3.*
4 *Aduentitia hodie debent conferri emancipatis.*
5 *Nepotes, & pronepotes, & alij, quòd teneantur adinuicem conferre, & quando.*
6 *Dos, & donatio propter nuptias quando conferri debeant.*
7 *Attendendum eſt, quod fieri ſolet.*
8 *Papa ſi motu proprio aliquid fieri velit, intelligitur tamen, quòd fiat, vt eſt conſuetum.*
9 *Procurator conſtitutus ad fideiubendum, poteſt renuntiare beneficio ordinis.*
1 *Papa ſi conſueuit in inueſtituris, quas facit vicarijs, vel principib. ſuper terris, & oppidis Eccleſiæ, concedere iuriſdictionem pnblicationis bonorum. & vltimi ſnpplicij, iſta veniunt in ſimplici inueſtitura facta per Papam, licèt in inueſtitura non exprimantur.*
11 *Conceſſio facta pro ſe, & filijs, intelligitur facta etiam pro filijs fratris, ſi ita ſit conſuetum.*
12 *Conductio ſimpliciter facta de aliqua domo, intelligitur facta pro penſione conſueta.*
13 *Notarius ſimpliciter rogatus de inſtrumento, intelligitur rogatus, vt apponat omnes clauſulas, quæ de conſuetudine ſunt ſolitæ apponi.*
14 *Notarius in inſtrumento dotis debet apponere obl. hypothecariam, etiã ſi à partibus non ſit dictum, ſi conſuetum eſt apponi.*
15 *Bon. poſ. quando intentatur antequam hæres ſcriptus adeat, tunc res deducitur ad cauſam inteſtati.*
16 *L. pater filium. an corrigatur per hanc legem.*
17 *Conſanguinei ſponſæ ſi donant aliquid ſponſo, an vidãtur donare contemplatione ſponſi.*

LEX XVII.

a VT liberis. Secundũ Bar. [a] & Doct. vſque ad hãc l. tradita ſunt nobis iura antiqua, quę ẽt reperiebantur de iure fforũ, ſed ab iſta. l. in anteà vſque ad fi. tit. traduntur iura noua edita nouiter ab Imperatorib. ſed Bart. ſic generaliter loquens errat, quia iſta l. præcedit l. filiæ dotem. s̃. eo. quæ ponit aliqua noua, quæ non erant de iure fforum, vt ibi declaraui, & iſta l. fuit compoſita à Leone Imperatore, vt facit mentionem tex. in l. qñ nouel. s̃. de inof. teſt. & introducit iſta. l. quatuor de no-
1 uo, quæ non erant de iure fforum. ¶ † Primò addit ad totum tit. ff. de colla. dot. vnum, ꝙ ibi erat omiſſum. Ibi in illo tit. erat ſtatutum, ꝙ filia, quæ habuerat dotem à pr̃e, tenebatur talem dotẽ fratrib. ꝑferre, ꝓut ẽt dicũt multæ ll. iſtius tit. ꝓ iſtã. l. additur, ꝙ eodem modo filius tenetur conferre don. ꝓꝓ nup. iſtud non poterat ſtatui de iure fforum, quia donatio ꝓꝓ nupt. non erat cognita de iure fforum, ſed fuit inuenta per tit. C. de don.
b ꝓꝓ nup. [b] vt omnia æqualiter ſeruentur [c] in don. ꝓꝓ nup. quæ
c in dote. l. fi. cum Auth. ibi poſita. C. de don. ꝓꝓ nup. ſicut ergo de iure fforum filia tenetur conferre dotem, quam habuit à patre, eod. titu. ff. de collat. dot. & in multis ll. huius tit. per hanc. l. inducitur de nouo, ꝙ ſi filius fam. habuit don. ꝓꝓ nup. à patre, vel à matre, vel auo, tenetur eam conferre, quando tractatur
2 de hæreditate illius, à quo talem don. habuit. ¶ † Scdò de no-
d uo [d] inducit iſta. l. ꝙ licèt emancipati inter ſe olim nihil cõferrent, eo quia neuter alium iniuria afficiebat. l. ſi emancipati, in prin. s̃. eod. hodie ſtatuitur per hanc. l. ꝙ conferant ad inuicem don. ꝓꝓ nup. & donat. ſimplicem, prout dixit hic gl. mag. in 4.
3 part. ¶ † Tertium eſt, quia de iure fforum in ſucceſſione mr̃is vel lineæ maternæ nihil ſtatutũ erat de collat. vt ẽt dicit Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe. in pe. col. ff. eo. ꝙ hodie per hanc. l. introducitur. ¶ † Quartum, & vltimum eſt, ꝙ licèt olim ſolùm profe-
4 e ctitia [e] venirent emancipatis conferenda. l. filiæ dotem. ad fi. s̃. eod. hodie per hanc. l. inducitur, ꝙ etiam aduentitia emacipatis conferri debeant, quando tractatur de ſucceſſione illius, à quo talia aduentitia prouenerunt, & ad iſta vide Bartol. in l. ſi emancipati. in 2. col. & ſeq. s̃. eod. ¶ Illud autem, quòd dicit 1. gl. ad fi. & ſequitur Ang. ꝙ per hanc. l. de nouo ſtatuatur, vt intentata querela locum habeat colla. & ſic per hanc. l. corrigatur. l. pater filium. ff. de collat. dot. eſt malè dictum, vt tangetur
5 in illa gloſſ. 1. ad fin. ¶ † Item aduerte, quòd in hac. l. diſponitur, quòd nepotes, pronepotes, & alij teneanẽ adinuicem cõferre, intellige verum, quando ſuccedunt cum alijs nepotibus. Si autem ſuccederent cum eorum patruis, non haberet locũ iſta. l. ſed l. illam. j̃. eodem. ¶ Item iſta l. quæ diſponit dotem, & don. propter nup. ſiue profectitiæ ſint, ſiue aduentitiæ debere conferri, intellige ſanè, quando mater cui collata eſt dos, eſt, quæ ſuccedit. mortua autem matre, vel patre, nunquid filij teneantur conferre dotem datam eorum matri, vel donat. propter nupt. datam eorum patri, non tangit iſta. l. ſed l. illam. infa eodem. ¶ Iſtis ſic præmiſſis diuide hanc. l. in tres partes principal. & eſt communis diuiſio. In prima præmittitur procœmium, denotans cauſam fina. huius conſtitutionis. In ſecunda ponitur vna deciſio ibi, vt in diudendis rebus. In tertia,

ADDITIONES.

a ¶ Secundum Bar. Adde, ꝙ dictum Bart. ſequitur Iaſ. in rub. s̃. eo. PVRPV.
b ¶ Propter nup. Tex. eſt in §. pen. vbi glo. Inſti. de dona. PVRPV.
c ¶ Seruentur. Not. ex text. ibi, æquitatis ſtudio, quòd collatio hodie inducitur gratia æqualitatis ſeruandæ. Limitat Alex. in l. illam. col. 3. j̃. eo. & dicit hanc eſſe hodie rationem collationis. Iaſ. in l. fi. 1. col. j̃. eod.
d ¶ De nouo. Amplia, vt oĩa profectitia ꝑferantur. Alex. in l. ſi emancipati. 1. no. j̃. eo. Et nota donationẽ factã emancipato valere, Cor. lib. 3. conſi. 224. viſa copia. 2. dubio. PVRPV.
e ¶ Profectitia. Adde, quòd iſtud obuentum tunc dicitur profectitium, ſecundũ Alex. hic in 1. not. PVRPV.

Source : BIU Cujas

In 3. & vlt. ponitur alia decisio. ibi emancipatis. ¶ Et quamuis iſta l. ſit ſatis verboſa, vt dicit Odofr. hic, tamen breuib. iſte eſt eius ſenſus. Dos, & donat. ꝓpter nup. debet inter filios tam maſculos, quàm fœminas, tam in poteſtate quã emãcipatos conferri, dummodo tractetur de ſucceſſione illius, à quo proceſſe rit, hoc primò. Et emancipati tenentur conferre ea, quæ ante emancipationem, & poſt, in vita tamen patris, à parentib. conſecuti ſunt. h. d. in effectu iſta l. ¶ Et conſidera pro limitatione huius l. vnum, quòd non inuenio ab alio ponderatum, nam Bart. in l. ſi emancipati. in 2. colum. in verſi. ſuperuenit poſteà Imperator Leo, &c. s̃. eod. declarando iſtam l. dicit eius fuiſſe rationem. nam conſiderauit Imperator Leo, quòd inter filios emancipatos, vel in poteſtate vna filia poſſet habere maiorem dotem altera, & vnus filius maiorem don. propter nup. quàm alter, & ſimiliter in emancipatis poſſet contingere, quo ad don. ſimplicem. Ideo vt inter eos æqualitas obſeruetur, ſtatuit, quòd inter eos fiat coll. ita dicit ibi Bart. Pondera, vt ſubtilius inueſtiges, quia Bar. ſentit, quòd ita demum procedat iſta l. quando ab vtraque parte vterque filiorum habet don. propter nup. vel vnaquæque filiarum habet dotem, ſed vnus habet maiorem altero. nam, vt ad æqualitatem redigantur, ſtatuit inter eos debere fieri colla. ergo ſentit, quòd ſi vnus non haberet don. propter nup. vel altera tantum dotem, ceſſaret colla. & ſi iſtud eſt verum, eſſet mirabilis limitatio ad iſtam l. & ad totam materiam collationis. Tamen quia per hoc deſtruerentur multæ leges, & iſta nimium reſtringeretur, non puto verũ. Dicas, quòd ſi fieri debet collatio, quando ab vtraque parte adeſt dos, vel don. propter nup. ſed vna eſt maior altera, propter inæqualitatem, certè maior inæqualitas ſurgeret, quando ſolùm vna filia habet dotem, & vnus filius habet donationem propter nup. alius non, ideo magis hoc vltimo caſu coll. deſideranda eſt. Nec exiſtimandum eſt, quòd alia fuerit mens,
6 & intentio Bartol. ¶ Not. † diligenter text. ibi, cuius de hæredi
a tate [a] agitur, qui limitat, & declarat multas leges huius titul. & ff. de coll. dot. quòd tunc demũ, & dos, & don. propter nup. debẽt conferri, quando tractatur de hæreditate illius, à quo eſt profecta, & non aliter. Facit, quòd dicit Bart. allegando iſtam l. in l. quoniam nouella. in fin. C. de inoffi. teſta. quod dos, vel don. propter nup. computatur in legitimam, quando eſt profecta ex ſubſtantia eius, de cuius hereditate agitur. Adde, quòd iſte text. bene facit pro eo, quod dicit Bald. in l. 1. C. de legi. hære. Statutum ſimpliciter diſponens, quòd exiſtentibus ma-
b ſculis [b] fœminæ non ſuccedant, intelligitur in hæreditate dotãtis, & non alterius, quòd demum ſequitur, & reputat notabiliſſimum Alex. in l. 1. §. veteres. in antepenultim. colum. ff. de acqui. poſſeſ. idem tenet Angel. in conſi. 126. incip. teſtamenti factio. Petr. de Anch. in conſil. 80. retento ordine. & Pau. de Caſtr. in conſil. 12. ſuper 1. dubio. & in conſil. 340. prẽſens caſus modicam dubitationem. in 3. colum. & in conſil. 350. in puncto quæritur de multiplici hæreditate, in vltim. colum. Ludouic. Roman. in conſi. 485. in caſu propoſitę conſul. Alex. in conſil. 29. quoniam abundè. in 3. & vltim. colum. in 1. vol. & in conſil. 152. in 2. volum. viſo themate. s̃. ſcripto, & alleg. elegantiſſimis. Raphael Fulgoſ. conſil. 54. item, quòd quælibet hæreditas. Facit, quod decidit Bald. in l. neque mater pro filia. C. de iure dotiũ, quòd ſtante ſtatuto, quòd filia dotata à patre non habeat regreſſum ad bona patris, quòd ſi pater dotauit filiam de bonis vxoris, habebit regreſſum, quia non eſt in effectu dotata de bonis patris, vt ibi. Similiter ſi ſtatutum dicat, quòd ſoror dotata à fratre non ſuccedat fratri, & frater dotauit ſororem de propria portione ſororis, quod ſuccedat, quia ſtatutum per verbum dotare, ſingificat ius, & non actum nudi myniſterij. arg. l. pater ex prouincia. ff. de man. vindi. Limi-
c ta [c] primam conclu. quando ſtatutum ſimpliciter diceret, quòd mulier dotata non ſuccedat, extante maſculo, vel quando ſtatutum diceret, quòd frater excluderet ſororem dotatam, nec vltra procederet, prout loquitur Bald. in d. l. 1. ſecus ſi ſtatutum ſpecificaret perſonas, à quarum ſucceſſione mulier dotata excluderetur, puta, quia ſtatutum diceret, quòd mulier dotata non ſuccedat patri, vel matri, vel patruo, tunc ſi eſſet dotata ab vno iſtorum, ſufficeret, vt ab omnium illorum ſucceſſione excludatur, quia quantum ad dotationem ſtatutum loquitur in re, dum dicit mulier dotata, nec dicit à quo. Ita latè limitat Paul. de Caſtr. in conſi. 339. præſuppoſito, quòd dictum ſtatutum. Tamen iſta limitatio videtur contra iſtum text. ſpecificantem ſpecialiter perſonas, & tamen dicit
d de cuius hæreditate agitur. ¶ Item ex vltim. part. text. [d] not. illa verba, vt ſolet fieri, nam ſecundum Alberic. de Roſ. hic ad fin. iſta verba ſæpius allegantur ad hoc, † quòd attenden-
7 dum eſt illud, quòd fieri ſolet, & ad hoc not. Albe. hic alleg. multos text. iu. ciui. & iuris cano. de quibus hic per eum. Vltra quem adde text. in capitul. cum. M. Ferra. in verſic. ſicut conſueuit de conſtitution. quem text. Bald. d. Anto. Imo. & cæteri dicunt eſſe meliorem de cotpore iuris, quòd iſtud, quod ſolet apponi in contractu, habetur pro appoſito, etiam ſi non ſit appoſitum in inſtrumento contractus. Facit text. in l. ſi prius §. placuit, & ibi not. Bart. ff. de aqua plu. arc. cum multis iur. quæ ad hoc ſolent allegari. Imò generalius dicit Inno. in c. olim. in prin. de verb. ſig. quem refert, & ſequitur Abb. Pan. in c. certificari. in prin. de ſepul. ꝙ omnis diſpoſitio de mundo ſiue legalis, ſiue vltimarum voluntatum, ſiue contractuum, accipit interpretationem, & ſupplementũ à conſuetudine, & ab eo, quod
8 fieri ſolet. ¶† Similiter videmus, quòd omnes clauſulæ, quæ ſolent apponi in bullis apoſtolicis, ſi ſint omiſſæ, ſubintelligu ntur in eis, & habentur pro expreſſis. ita probat tex. in capit. accepimus. & ibi domin. Anto. ad hoc not. de ætate, & qualitate, & probat text. in d. c. cùm M. Ferra. dom. Alex. in conſil. 27. in ſecundo volum. incip. in cauſa, & lite, & in conſilio 107. in ſecundo volum. quod incip. pro inueſtigatione prædictorum. in octaua columna. Sic etiam in clauſula ſolita apponi in certo loco, ſi tranſportetur, habetur tamen pro appoſita in loco proprio, & ſolito, ita probat text. in capitul. cauſam quę. & ibi Canoniſtæ ad hoc notant. de reſcript. Simile dicimus in
e Papa, quòd etiam ſi motu proprio [e] aliquid reſcribendo concedat, non præſumitur tamen velle aliter quàm ſit conſuetum reſcribi, & ideo ſi clericus ſecularis impetrauit beneficium non ſolitum dari clericis ſecularibus, non valet talis impetratio, dato, quòd Papa etiam motu proprio conceſſerit. ita determinat Bartol. in l. fideicommiſſa. §. ſeruo. ff. de legat. tertio. Tu adde ad hoc text. in capitul. cùm de beneficio. de præbend. in ſexto. & quòd dicit gloſſ. in capitul. poſſeſſiones. in glo. ſecunda. de rebus Eccleſ. non alien. & ibi text. Similitèr ſi Epiſcopus citauit aliquem non expreſſo loco, intelligitur, vt citatus compareat in loco conſueto, ſecundum Petr. de Anchar. in capitul. cùm Epiſcopus. de offic. ordinar. in ſexto. facit text. in l. penult. ff. de iuſtitia & iure. Similiter alibi Bartol. in l. magiſtratus. ff. ad municipal. pulchrè not. ex illo text. quòd officia intelliguntur concedi ſecundum conſuetudinem, ſicut contract us ſimpliciter confecti, intelliguntur ſecundum conſue-
f tudinem, vt ibi per eum. Simile etiam dicimus, [f] quòd contractus ſimpliciter facti intelliguntur initi ſecundũ ꝙ conſueuerunt fieri in illo loco. ita habes ex deciſione Bartol. in l. nemo eſt, qui neſciat ff. de duobus reis, & ita expreſsè not. & ſequitur Panor. in capitul. ad noſtram. de rebus Eccleſ. non alien. & in dict. capitu. cum M. Ferrarienſis. & ad hoc allegat bonam gloſſ. in l. quarta. § in commiſſoria. ff. de lege commiſ. ¶ Hinc dicit in ſpecie Bald. in l. prima. in ſecunda quæſtio. C. pro ſocio, quòd ſi ita conſuetum eſt, intelligitur tacitè actum in contractu, quia per conſuetudinem tacitè pactum induci videtur. l. licèt. la prima. C. locat. & alibi Bald. in l. incendium. circa fin. C. ſi certum petatur. inquit, quòd illud præſmitur factum,
g ꝙ fieri conſueuit in loco. Hinc ſecundò [g] dixit Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadr. præſcript. & deciſio hæc eſt in lectur. Bald. per illum textum. i n verſic. pacta emptionalibus inſtrumentis, ibi eſſe text. expreſſum, quòd procurator ſimpliciter conſtitutus ad vendendum, vel ad emendum, poteſt tamen in inſtrumento apponere omnia pacta etiam pęnalia, quæ ſunt ſolita apponi in fine inſt. ꝙ dicit Ang. eſſe valde quotidianum, quamuis dicamus, ꝙ procurator non poſſit egredi fines mandati.

ADDITIONES.

a ¶ Hæreditate. Adde Alexan. in l. illam. col. 3. j. eod. Iaſ. in l. fi. j. eo. Alex. in l. filiæ dotem. vbi Iaſ. j. eo. PVRPV.

b ¶ Exiſtẽtib. maſculis. Adde Bal. in l. mater. C. de iur. dot. Anch. iu rep. c. canonum. de conſti. Alex. de Imo. conſi. 128. in 1. vol. * Anch. conſi 80. Dec. ꝓſil. 346. nu. 3. conſi. 634. in l. pactũ. nu. 8. hoc tit. Rub. Alex. conſ. 71. nu. 5. Declara, vt ꝙ Gabr. com. opi. lib. 6. ti. de ſtatut. ꝓcl. 5. vbi alleg. ẽt Iaſ. hic. MASVER.

c Limita. Limitatio ſtatuti, quã reproba, quia qñ ſimpliciter, & in rem diſponit, fortius debet operari, quàm qñ exprimit pſonas. l. aut qui aliter. §. fin. ff. quod vi aut clam. * Et adde Alex. conſi. 29. num. 7. lib. 1. PVRPV.

d ¶ Parte tex. Facit tex. in l. 1. ff. de his, q̃ in teſtõ delen. Iſta oĩa repetit in l. certi condictio. §. ſi nummos. 3. no. ff. ſi cert. pet. l. ſi. ff. ſi quis aliq. teſt. proh. Iaſ. in l. admonendi. in repe. col. 73. ff. de iureiur. Alex. libr. 1. conſil. 74. 1. dubio.

* Regula autem, quòd ſolita apponi habẽtur pro appoſitis in quacunq; diſpoſitione, fallit in iuramento, ſecundum Soc. in l. Gallus. §. idem creden. col. 3. de lib. & poſthu. Iaſ. in d. l. certi condictio. §. ſi nummos. BELLAC.

e ¶ Si motu proprio. Adde Doc. in c. propoſuit. de conceſ. præben.

f ¶ Dicimus. Adde Felin. in capit. 1. colum. 11. de ſpon. Alexand. 3. volum. conſ. 51. & plura pono in reper. in verſic. contractus. §. 1. PVRPV.

g ¶ Secundò. Adde in his de procuratore, quæ ponit Iaſ. in l. ſi mora. colum. 1. ad fin. & l. 2. in 4. not. ff. ſoluto matrimonio. Alexand. in l. 3. §. ſi procurator. 3. not. ff. quod quiſque iuris. Facit. l. idem, quia. §. ſi procurator. ff. mandat. Alexand. in l. prima. C. de edend. & ibi Landr. addit. ad Bartol. Felyn. in l. prima. colum. 7. de probat. PVRPV.

Source : BIU Cujas

dati l.diligenter.ff.man.idem dicit Ang.in l.2. ff.de iurisdi.omn. iud.Idem Ang.in l.si quis hæredem.C.de insti.sub condi. factis. dicit,ꝙ procurator, qui habet simplex mãdatum in vno actu, vel ℈ctu potest tñ apponere omnes clausulas, & omnes pœnas,quæ de consuetudine solitæ sunt apponi.Et ad hoc vide, ꝙ decidit Pan.de prælatis,& ambasciatorib.in capit. 2. de precar. ¶Hinc & tertiò dixit sing. Bar.se respondisse in contingentia fa
a ti in l.si fraudator. ff.de his, quæ in fraud cred. † ꝙ procurator simpliciter constitutus ad fideiubendum, potest renunciare be neficio ordinis,& talis renunciatio prejudicabit principali suo, quia de consuetudine est,ꝙ fideiussores similes renuntiationes faciant,& sequitur Pan.in c j.in 9.col. vt lit.non contest.& Bal. in rub ℈.de reuoc.his,quæ in frau. cred.in vlt.col. imò singularius ex prædictis egregiè consuluit Lud.Rom.in consi. 59.ꝙ in-
10 cip.Ad discutiendum.in 2.col. † ꝙ si Papa consueuit in inuestituris, quas facit vicarijs, vel principib. temporalib.super terris & oppidis Ecclesiæ, cõcedere iurisdictionem publicationis bonorum,& vltimi supplicij, ꝙ ista duo veniunt in simplici concessione facta per Papam, & dato, ꝙ in inuestitura non exprimãtur.ꝙ no.facit tex. in c.2.in ver. etiam si non apponatur, & ibi no.lo de Imo.de resc.¶Hinc,& quarto videmus, ꝙ promissio simplex facta per prælatum Ecclesiæ de renouãda emphy. intelligitur secundum,ꝙ est consuetum, ita no.Ange.in §.emphyteusim. in Auth. de non alie. Imò fortius decidit singulariter Bal.nec alibi legi in add.Spe.in tit.de locato. ꝙ concessio in emphyteusim simpliciter facta per prælatum Ecclesiæ,censetur facta vsque in tertiam generationem, si ita erat fieri consue
11 tum.¶† Hinc alibi dixit singulariter Imo.in c.potuit.de locato. ꝙ concessio facta pro se, & filijs, intelligitur etiam de filijs fratris,si ita erat consuetum.¶Hinc etiam dixit Imo. in commento illius c.potuit.ad fi.quod licet concessio facta simpliciter in emphyteusim pro se,& filijs,intelligatur de filijs masculis,& nõ
a fœminis,eo quia in contractib.vt est in contractu emphy.[a] masculinum non concipit fœmininum,& fuit decisio Arch. in c. si quis suadente.17.q.4.de quo alias plenè scripsi,& multa addidi in l.2.C.de iure emphy.dicit Imo.ꝙ istud fallit, quãdo aliter esset consuetum fieri, quia tunc etiam fœminæ comprehende
12 rentur.¶† Hinc videmus & sextò,quòd conductio simpliciter facta de aliqua domo,intelligitur facta pro pensione consueta,
b quæ solet præstari.l.exceptio.& ibi gl.no.C.loc.& illĩ tex.[b] Sal. ibi ad hoc reputat sing.¶Hinc etiam decidit alius tex. in l. domini prædiorum:& ibi Bar.& alij C.de agri.& cẽs.lib.11. quòd si aliquis colonus conduxit prædium meum, pacto expresse apposito,ꝙ teneatur soluere censum in frumento tantum,puta.12.saccos frumenti annuatim, certè non obstante pacto poterit soluere pretium frumenti in pecunia inuito domino, qñ ita solui erat consuetum.& no.illum tex.¶Hinc alibi dicit Bal. in l.liberti.in 5.col.C.de ope.lib. ꝙ conducens operarios simpliciter, tenetur eis præstare victum & serramenta,si ita erat con-
13 suetum. † Similiter videmus, ꝙ notarius simpliciter rogatus de instrumento,intelligitur rogatus,vt apponat omnes clausulas, quæ de consuetudine sunt solitæ apponi in tali instrumento,& illas tenetur apponere, tex.est ad hoc in l.si ad fi. vbi gl.&
14 Bal.multum no.C.de fideiuss.¶† Hinc dicit Bal.in l.j.ad fi.ff.so-
c lut.mat. ꝙ notarius[c] in instrumento dotis debet apponere obligationem hypothecariam, etiam si non sit dictum à partib. si solet apponi in fi.instrumentorum.Et alibi Bal.in rub. C.de reuo his,quæ in frau.cred.in vlt.col.dicit, ꝙ notarius simpliciter rogatus de instrumento, potest in instrumento apponere omnes renuntiationes consuetas apponi, cum limitatione, & declaratione,de qua ibi per Bald.Alibi Bald.in l. ita demum. §.1. C. de proc. dicit, ꝙ notarij possunt apponere omnes clausulas consuetas,quando sunt plenè rogati de instrumento.Et ad ista addel.huiusmodi in prin.ff.de lega.1. & ibi Mod. præsertim d. Alex.multa copiosè dicunt, quæ videas per eos, & vide quod no.dicit Io.And.in addi.Spe.in tit.de instru.edi.in §. instrumentum.in 2.col.ꝙ in simplici rogatione notarij in instrumento venient consueta apponi: puta clausula precarij, declarando tñ, vt ibi per eum,& istud vltimũ de clausula precarij, & de clausula constituti omissa à notario,vidi multoties quæstionem de facto.¶Per ista puto,ꝙ sit falsum vnum,ꝙ no.Ang.de quo nõ inuenio aliquem vsque adhuc mentionem fecisse. Ang. in l.licet.la 1.C.loc.dicit ibi esse casum expresse, secũdum vnum intellectum, ꝙ si in ciuitate mos est in instrumentis adijci certa verba,ꝙ si reperiatur instrumentum absque illis verbis, ꝙ talia verba non debent suppleri ex consuetudine ciuitatis, ꝙ est vale notabile secundum eum,sed puto,ꝙ apertè ex prædictis cõ fundatur.¶Limita tamen & intellige prædicta omnia, vt procedant in consuetis communiter, & vt plurimum, non in his, quæ rarò solent fieri.ita limitat Bar.in l.Scio.§. medico.per illũ tex.ff.de annu.leg. & saltem poteris hanc limitationem eruere ex verbis Bar.ibi,facit tex.in c.translationem. in verbo sæpè de
d offi.deleg. ¶Secundo limita[d] prædicta,& præcipuè dum dixi de contractu, ꝙ intelligitur initus secundum consuetudinem, limita vt sing.per Ange. in d.l.licet.C.loc.fm intel.text. ꝙ si fm morem regionis aut ciuitatis solitum est aliquem contractum celebrari sub certa forma, si contractus aliquis reperiatur celebratus sub alia forma,non obstante consuetudine stabitur literæ ℈ctus.& vltra Ang.puto,ꝙ ratio sit, quia qñ contractus est celebratus sub alia forma,certè in claris non est opus coniecturis.l.continuus §.cùm quis.in fi.ff.de verb.obli. & prædicta omnia peculiaria teneas, quia quotidie seruiunt in quæstionum contingentia.Item de prædictis dixi in l.certi condi.§.si nũmos. ff.si cer.pet.¶Gl.2.in verbo,petita. diuiditur in 3. partes prin.In j.oppo.℈ tex.& soluit.In 2.per viam no.remouet aliud ℈rium, ꝙ fieri posset ℈ tex.quia vĩ diminutus, inquantum vult,ꝙ intestatus efficiatur duob.mod.imò septem.& glo.dicit,quod post aditam hæreditatem non fit quis intestatus nisi duob. mod. vt hic:ante vero alijs quinque modis. In 3. quæ est ibi, item quod
15 subijcit.gl.etiam opponit ℈ tex.& sol.¶† In j. parte gl.inquantum gl.ad probandum,quod qñ bon. pos. ℈tab.intentatur,antequam hæres scriptus adeat,quod tunc res deducitur ad cau-
e sam intestati. [e] allegat tex.in l.illud.in prin.ff. de bon.poss. ℈tab. dicunt Fulg & Pau.de Cast. quòd ille tex. nihil facit, & ineptè allegatur per gl quæ melius allegasset tex.in l.filium.§.hoc consequens.eo.tit.de bon.pos.contratab. Sed ego puto, quòd glo. bene allegauerit tex in d.l.illud.in prin.sed ad aliud inquantum dixerat,quòd bon.poss.contratab.potest intentari anteq̃ adeat, expresse dicit tex.in d.l.illud.& ad hoc gl.alle.In contrarium vi debatur per simile.nam querela inoffi.non potest intentari per filium exhæredatum anteq̃ scriptus hæres adeat.l.filium.§. sed cum exhæredatio.ff.de bo.pos.℈tab. sed dic aliud esse in bono. pos.℈tab.aliud in querela. & rationem diuersitatis assignat Bar. in d.l.illud.in prin.& de hoc puncto an bon. pos. ℈tab. reducat rem ad causam intestati,& an impediat scriptum hæredem de iur.ciui.dixi.in l.posthumo.℈.de bon.pos.℈tab. q̃ præt. post glo. & Bar.in d.l.illud.in prin.ponunt Ang.& alij Mod.in l. filiæ dotem.℈.eo.cum concor.ibi traditis per d.Alex in quo aduerte, ꝙ dum ita glo.dicit,ꝙ si bon.pos.℈tab. intentetur anteq̃ scriptus hæres adeat hæreditatem de iu.ci.ꝙ tunc reducit rẽ ad causam intestati:non intelligas glo.velle, ꝙ si sit petita bon. pos.℈tab.ꝙ per hoc impediatur scriptus hæres adire hæreditatem de iu. ci. prout voluit Bal.in l.certum.in pen.col.C.vnde leg. & malè.& in l.is qui in potestate.§.sed si scriptus.& in l.virilis.§.si adierit.ff. de leg.præst.& probatur in l.filium.in prin.in ver.repudiauerit. ff.de bon.pos.℈tab.iuncta regula.l.is potest. ff.de acq.hær. & ita tenent Bal.& Sal.& *omnes Mod.hic*, post Cy.in l.filiæ dotem.vbi Ang.& Mod.℈.eo.idem tenet Bar.in l.illud.in prin.ff.de bo.pos. ℈tab.Pau.de Cast.& Alex.in l.j.℈.de bon.pos.℈tab.lib. Istud cõfirmatur ratione,fm d.Fran.de Are.hic,quia si bon.pos. ℈tabu. tolleret ius adeundi hæreditatem ex testõ de iu.ci. certè qua ratione instituti expectant præteritos, vt non possint interim petere fm tab.l.2.§.expectandi.ff.de bo.pos. fm tab eadem ratione deberent similiter eos expectare,vt nõ possent ante eos adire,si remediũ ℈tab.esset eis præiudiciale.Vnde distinctio gl.debet intelligi vera,non præcisè,vt dixi,sed bene occasionaliter,si propter bo.pos.℈tab non agnitam, hæres scriptus repudiet de iure ciu.tũc bene res reducitur ad causam intestati. d.l. filiũ. in prin.& istud verisimiliter contingit,ex quo effectualiter ille hæres scriptus nihil laturus est ex hæreditate, & sic sit futurus his de iure ciuili vano noie tñ,prout dicit tex. in d.l.filiũ in prin.in verbo *nihil laturi ex hæreditate*,& est tex.no.in l.is,qui in ptãte. §. fi.ff.de leg. præst. Hinc infero, licèt in specie nõ inueniã à Doct. declaratũ,ꝙ tunc bo.pos ℈tab. intentata ante additionẽ hæreditatis de iure ciuili reducit rẽ ad causam intestati,vt hac gl.& gl. in d.l.illud.in prin.ff.de bon. pos. ℈tab. procedit, qñ in testõ est scriptus aliquis hæres extraneus.& ita propriè loquit tex. in d.l. filium.in prin.& tex.in l.cũ emancipatus in prin. & ibi glo.ff.de bo.pos. ℈tab. per rationẽ prox.assignatã. secus, qñ in testõ esset scriptus aliquis ex liberis,tex.est in l.is, qui in ptãte. in versi. sed si scriptus.

ADDITIONES.

a ¶In contractu emphy. Adde Barb.in c potuit.de loca.

b ¶Illum tex.Tex.ille non vtitur taxatiua, sed pro Iaf. hic vide enumerata in l. 1.in prin.versi.3.limita.col.3.ff.si qui iusdi. non obt. PVRPV.

c * Notarius.Limita,vt per Hippol.sing.123.

d ¶Limita.Tertiò limito & aliàs limitaui de facto in iuro, quia licèt soleat præstari,tamen si non fit præstitum,notarius non debet ponere.

e * Intestati. Adde Cast.in l.fi.col.pen.ff.vnde legit. Cæpol. cant. 165. & dic, ꝙ decisio Cast.est falsa,quia excluſus à successione ab intest.non rescindit testm * secundum communem,quam refert Bru.stat.exclu.fœm.10.arti.4.q.vbi per 4. col. BELLOT.

Source : BIU Cujas

si scriptus.ff.de leg.præst.ibi, *nam & prætor hac ratione eum tuetur, quòd ex liberis est*. Ex prædictis etiam patet, ꝙ non bene loquit̃ gl.in d.l.illud.in prin.quæ dicit, ꝙ si bon.pos.p̃tab.intẽtetur ante aditam hæreditatem per scriptum hæredem, ꝙ facit ipso iure non valere testm̃.nam non est verũ, ꝙ facit ipso iure non va
16 lere testm̃, sed bene occasionaliter, vt prædixi. ¶† In vlt.par.gl. concludit, ꝙ licèt olim de iure fforum intentata, querela per filium exhæredatum cessaret collatio.d.l.pater filium.allegata in gl.secus est de iure isto, per hanc.l. & sic vult glo. ꝙ d.l.pater filium.corrigatur per hãc.l.Et idem tenet Ang.hic in lect. Flo. & dicit, ꝙ istud est quintum, quod de nouo inducit ista lex.Sed ista gl.malè dicit, & ſm Cy. & Pau. de Cast.ista glo.somniauit. Vnde dic, quòd qm̃ per querelam inof.test. testm̃ rescinditur in totum, ita quod in totum ab intest. succeditur, tunc procedit ista l.quia tunc habet locum coll.in istis terminis loquitur ista l. sed qm̃ per querelam testm̃ non rescinditur nisi pro vna parte, & pro alia remanet firmum, tunc cessat coll.ita loquitur.d.l.pr̃ filium.Et si dicis, qũo cognoscam, qm̃ querela rumpit testm̃ in totum, & qm̃ in parte? Rn̄de, quod qm̃ vnus filius est exhæredatus in testõ patris, & in eo est institutus extraneus, tunc querela rumpit testm̃ in totum, & in totum reducit rem ad causam intestati Aliqm̃ in testõ patris est exhæredatus vnus filius, & alius est institutus, & tunc si filius intentet querelam inof.test.non rescinditur testm̃ in totum, sed pro parte sua dimidia, & pro alia parte dimidia testm̃ remanet firmum: & isto mõ ex postfacto pater decedit pro parte testatus, & pro patre intestatus.l. circa. & ibi gl.ff.de inof.test.& gl.in d.l.pater filium.Modo in proposito, cum in d.l.pater filium.vnus filius esset institutus, & alius exhæredatus, & sic per querelam ibi testm̃ reducatur ad causam intestati solùm pro dimidia filij exhęredati, & pro alia dimidia testm̃ remaneat firmũ, & sic ibi vnus filius venit ab intestato, alius aũt institutus succedit pro parte sua ex testõ: nimirum si in casu.d.l.pater filium.cessat collatio, non propter querelam, vt dicit gl.sed pp aliam duplicem rationem, prima, quia ibi illi filij succedunt diuerso iure, vnus ex testõ, alius ab intest.& de iure fforũ inter succedentes diuerso iure cessat coll.l. filium. §.videamus.ff.de bon.pos.p̃tab. Item per aliam rationem, quia ex quo alius filius institutus hęres succedit in sua dimidia ex testõ, certè de iure fforum & C. qm̃ succedebatur ex testõ, nunquam habebat locum collatio.l.j.vbi dixi.s̃. e. *Ita indifferenter tenent omnes Doct.in hac l.contra gl.* Et sic si bene ponderas, volunt Doct. ꝙ l.nostra ne corrigat.d.l.pater filium. intelligatur, qm̃ querela rescindit testamentum in totum, & sic in totum reducit rem ad causam intestati, quo casu ab intest.debet esse locus collationi. ergo volunt, ꝙ ista l.debeat intelligi, qm̃ filius fuit exhæredatus, & extraneus fuit institutus, tunc querela rescindit testm̃ in totum, vt declaraui, nam si alius filius esset institutus, aliud esset, & essemus in casu d.l.pater filium. Sed quis reuelauit Doct. ꝙ in ista l.extraneus fuit institutus, & filius exhæredatus? istud est diuinare, & restringere istum tex.nisi dicas ita fore necessariũ, vt iura iurib.concordentur, & euitetur correctio.d.l.pater filium. nam euitanda est legum correctio.l.vnica. C.de inof.don. ¶Secundò, & fortius si in ista l.fuit extraneus institutus, & filius exhæredatus, quid est tractandum de collatione, cùm extraneo nil debeat conferri? Item cùm filius exhæredatus iterum reducat rem ad causam intestati, certè ab intest.ille extraneus est exclusus, cum quo ergo habebat filius conferre? Nisi rn̄deas, & bene, ꝙ intelligendus est tex.ꝙ plures filij erant exhæredati, & extraneus institutus, tunc querela to testõ in totum tractari debet de collatione inter eos, acsi penitus ab intestato pater decessisset. Et iste est verus intellectus ad hunc tex. Et quòd hic essent plures liberi exhęredati, patet, quia tex.loquitur de liberis in plurali. Considera, quia retento isto intellectu pro vero posset attẽtari, quòd data pluralitate filiorum exhæredatorum idem esset in casu.d.l.pater filium. quòd inter ipsos filios exhæredatos haberet locum colla. quia tunc cessarent duæ rationes illius text. super quo tamen cogita. & sic stat ex prædictis omnib. ꝙ d.l. pater filium.non est hodie correcta per hanc.l. sed nunquid sit correcta per Auth.ex testamento. s̃. eo. vbi hodie statuitur, ꝙ siue succedatur ex testamento, siue ab intest. quomodocunq; semper habet locum collatio? videretur ꝙ sic: quia ratio quare in d.l.pater filium.cessabat collatio, erat, vt prædixi, eo quia alter filius succedebat ex testamento, & quando succedebatur ex testamento de iure fforum, & C. cessabat coll. ergo hodie omni casu fit collatio, siue ab intest. siue ex testamento, ergo vr̃, ꝙ illa l.sit hodie correcta, quia correcta ratione legis, intelligitur correcta ipsa lex, vt est gl.in l.j.& ibi Bar. ff.de leg. tu. Sed dices tu, quando reperiuntur duæ rationes, licèt vna tollatur, vel corrigatur, si alia remanet firma, remanet etiam firma legis dispositio.gl.est in §.affinitatis.cum tex.Instit.de nup. gl.in l.si ventri.§. fi.ff.de priui.cred.& tex.melior de corp.iu.in l.si nõ lex Elia Sẽtia.in prin.ff.de hære.insti.ergo dato, ꝙ sit correcta vna ratio. d. l.pater filium.s.ratio testatoris testantis in parte, tamen restat ratio, quia diuerso iure succedunt, vnus ex testamento, alius ab intest.ergo cùm ista ratio adhuc militet hodie, illa l.non erit correcta per Auth.ex testamento.s̃.e.Hoc tamen non obstante *cõmuniter Doct.* tenent oppositum, ꝙ d. l. pater filium. sit correcta per d.Auth.ex testamẽto.ita tenet Cyn.hic in 2.opp.& Pau. de Cast.idem tenet Bar.in d.l.pater filium.in vlt.col.& ibi etiam tenet, ꝙ correcta sit illa regula, ꝙ qm̃ diuerso iure succeditur, cessat collatio.idem tenet Cy.in l.si emancipati.in 4.q. & ibi Lu.& communiter Mod.s̃.eo.quamuis solus Raph.Ful.in d.l.si emãcipati.teneat ꝙ d.l.pater filium.non sit correcta per Auth.ex testamento: motus quia lex loquens de simplicib. non cõprehendit casum mixtum l.vim passam.§. præscriptione. ff.de adulte. plenè traditur in l.3.in prin.ff.de verb.ob.ergo d.Auth.ex testõ, quæ loquitur in casib.simplicib.vt siue ex testa.siue ab intest.succedatur, locus sit collationi, non comprehendit casum mixtũ, d.l.pater filium.vbi succeditur simul & ex testamento, & ab intest.Sed facilis est responsio, quia imò in materia fauorabili, & fundata in ratione æquitatis, vt est ista, sub simplicib. comprehenditur casus mixtus.l.si ita scriptum.ff.de libe.& posthu.præterea, quando duo sunt, quorum vnumquodque de per se nocere non potest, certè etiam si concurrant, non nocent, nec impediunt.l.ꝙ si dubitet.& l.sed & si de sua.in prin.ff.de acq.hære. quo arg.voluit vti Bar.in d.l.pater filium.in vlt.col. ¶Capio gl. in versi.sponsos.quam pro singulari ponderat Ang. hic in lect.
17 Flor.† ꝙ attinentes sponsæ, [a] quando donant aliquid sponso,
a intelligitur donatum contemplatione sponsi, & ei acquiritur, non autem contemplatione sponsæ, quamuis eius attinentes sint, nisi appareat, ꝙ contemplatione sponsæ sit donatum: & sic p̃ decisionem Bar.in l.sed si plures.§.in arrogato. ad fin.ff.de vulg.& pup. subst. cõtra quem etiam dicit esse tex. expressum, de quo Bar.non fuit recordatus, in l.si seruus communis. in 2.re sponso.ff.de dona.inter vir. & vxo. quem text.sibi approprians Lu.Ro.hic idem tenet, & idem p̃ Bar. consuluit Lud. Rom.in consi.172.incip.in proposito themate strictum & c.per tex.quõ dicit esse ad hoc nouum, & sing.in d.l.si seruus communis. per quem etiam Raph.Cu.in d.§ in arrogato.tenuit p̃ Bar. Contra quem etiam tenuit Bal.& Sal.in aliquib.locis relatis per d. Ale. hic.tm̃ non recedas à distinctione Bar. quæ magis *communiter tenetur* per alios ibi, cum concord.de quib.ibi per d.Alex.nec obstat ista gl.quia loquitur in patre donante ipsi sponso, non autẽ in coniunctis sponsæ.Nihil etiam facit d.l.si seruus communis. cum loquatur, quando ipsemet maritus donat sponsæ, quæstio est, qm̃ tertius relinquit, ibi videas. ¶Gl.in verbo consequuntur. ista gl.est difficilis & intricata. Pro eius introductione aduerte, ꝙ duob.mòdis intelligitur per Scribentes hic. Aliqui tenent, ꝙ ista gl.sit facta ad declarationem tex. qui dicit pro tenore præcedentium.ll.vt respondeat quæstioni, quis sit iste tenor præcedentium.ll.ita intelligunt Odof la.But.Cy.Ang.Alb.& Sal.hic. Alij verò, vt Bar.Bal.& Pau.de Cast hic dicunt, quod ista gl. est facta, vt respondeat p̃rio.l.illud.§.fi.j.eo.vbi dicitur, ꝙ donatio non confertur nisi expressum sit à donante, hic simpliciter dr̃ p̃rium.Ego aũt teneo, ꝙ ista gl.sit mixtim facta propter vtrunque, vt rn̄deat, quæstioni prædictæ, & satisfaciat oppositioni.nã considero, ꝙ ex quatuor solutionib.huius gl. quarum tres sunt in prin.successiuè: quarta verò ponitur in fi.gl. prima & vlt.sol. tendunt ad respondendum quæstioni: secũda & tertia sol.mixtim respondent quæstioni, & oppositioni. Ideo diuide intellectualiter istam gl.in 5.partes prin. In j.respondet solùm quæstioni, quis sit iste tenor præcedentiũ.ll. In 2.mixtim respondet qõni & oppositioni. In 3. etiam mixtim respondet vtrique. In 4. per viam no.gl.declarat tria quæ de nouo inducuntur per hãc. l. In 5.& vlt.gl.ponit quartam solu.per quam solùm respondet. q. Secunda ibi, dic ergo secundò. Tertia ibi, tertij dicunt. Quarta ibi, & no. Quinta & vlt.est ibi, vnde dic & quartò. ¶Circa primam sol.gl.vltra reprobationem gl. reprehẽditur etiam à Doctorib. quia si esset concessio in peculium, peculia non conferuntur, sed diuiduntur.l.filiæ licet.s̃.eo.& l.certum.s̃.fam.ercis.

Secunda

ADDITIO.

a ¶Attinentes sponsæ. Adde Bal.in l.cùm te.C.de don.inter virũ & vxo. Bal.in l.si donatæ.ff.de don.inter vir.& vxo.

* Et dic, donata vxori à consang. viri in dominium vxo. effectualiter transeunt.l.seruus cõis.ff.de don.inter vi.& vx.Ro.hic col.pen.consi.172.ver. sed secundum.de quo tm̃ vide quæ scribit Are.in §.fuerat.nu.26.inst. de act. Cor. consi.81.col.pen.li.1.Dec.hic nu.23.idem Ias.in l. sed si plures.§. fi.col.vlt.ff. de vulg.Alc.trac.præsum.Reg.1.præsum.18.Villalob.inter comm. opi.lib.4. ver.donata.Rol.cõsi.10.li.j.vbi artr̃.doctè & copiosè examinat.& Viui. com. opi.lib.2.concl.93.post Clar.§.donatio.q.10. MASVER.

Source : BIU Cujas

Secunda verò ſolutio glo.vt ſatisfaciat,& q.& contrario,dicit, ꝙ iſta l.debet intelligi,& diſtingui ſecundum l. illud.§.fi.ĵ.eo. & ꝙ ille ſit tenor,ad quem tex.relationem facit. Et ſi dicas, iſte non eſt tenor præced.ll.ſed legis ſeq. Glo. voluit reſpondere, ꝙ etiam ante illam l.ſimilis diſt.habebatur in d.l. ſi non mortis.& in d.l.ſi quando.alle.in gl.quæ præcedunt iſtam.Sed tu dic,ꝙ illæ.ll.nihil dicunt de colla. ſed ſolùm dicunt, ꝙ donata à patre ita demum computantur in legitimam, ſi hoc expreſſum ſit ita à patre donante,aliàs ſecus,& ſic de colla. verbum nullum. Et ſi replicas, ꝙ quæcunque computantur in legitimam, iſta debent conferri,& èconтra.l.illud.in prin.ĵ.eo.dic,ꝙ iſta æquiparatio fuit adinuenta poſt iſtam l. per d.l.illud. ergo hæc ſolu. non eſt bona. Tertia ſolu.glo.habet etiam duas partes. Prima quantum ad contrarium reſpondet, ꝙ iſta.l. loquitur in filijs emancipatis,ſed d.l.illud.loquitur in ſuis. Et hanc tenet Bar.ſic ſimpliciter referens,*& alij communiter*. Sed tu aduerte, ſi intelligis ſol.gl.& Bar.ſic ſimpliciter prout iacet, ꝙ d.l.illud.loquatur in ſuis propriè, eſſet peſſima ſolutio, cùm illa l. loquatur tam in donatis à matre,quàm à patre,& in filijs,reſpectu matris nō eſt ſuitas.debes ergo intelligere, ꝙ gl.loquatur in filijs emancipatis à patre,ibi in illis,qui non fuerunt emancipati,ſiue ſint ſui reſpectu patris, ſiue qui non poſſint emancipari reſpectu matris,& iſta eſt vera, & rationem vltra Bart.aſſignaui in Auth.ex teſtamento.s̃.eo.& eſt mea ratio.¶Secunda pars glo.tendit ad reſponſionem quæſtionis, ꝙ tenor præcedentium.ll.ſit,ꝙ donata tempore emancipationis, vel poſtea conferri debeant, vt hic,ſed non donata ante, ſed iſte tenor nullibi habetur in præcedentib.ll.ideo hæc ſolutio reprehenditur per gl.hic, & latius. ĵ.in parte ſeq. Vnde quantum ad quæſtionem teneas ſol.quam ĵ.ponit glo.in vlti.par.ꝙ tenor præcedentium ſit diſtinctio.l. ea demum.s̃.eo.*& ita tranſeunt communiter Doct.* Sed aduerte,quòd tenendo iſtum intellectum illa verba pro tenore præcedentiū legum,tranſportantur,& referuntur ad participium collaturis in fin poſitum, vt ſit ſenſus, emancipatis collaturis pro tenore præcedentium.ll. & hoc modo oportet inueſtigare, vbi ſit tenor præcedentium.ll.circa collationem. Vnde tenetur alius intellec.quem ponunt Nico.de Muti.& Iaco.de Aret. & ſequuntur Oldra. & Bald.hic in 1.col. quòd illa verba pro tenore præcedentium.ll.referantur ad proxima prout debent,& ſic ad verba emancipatis,& ſit ſenſus, ꝙ filij fuerunt emancipati ſecundum tenorem præcedentium.ll.nam tempore Leonis auctoris huius l.alius erat modus emancipandi filios, alius fuit adinuentus per Iuſtinianum,vt l.fi.ĵ.de emancipa.lib.& Inſti.eod.in prin.& propter hoc facta eſt l.ſequens,quæ immediatè quærit, quid ſi filij fuerunt emancipati ſecundum modum adinuentum de nouo,& dicit,ꝙ idem,& iſte intellectus placet. Primò, quia non tranſportat literam hic. Secundò propter l.ſeq.& ita teneas.¶In quarta parte gl.dum dicit,nec ſui ſuis, cum non habeant contratab.iſta glo.videtur ponere vnum dictum, & aſſignare eius rationem, & vtrunque rudi modo intellectum, eſt falſum.Primò videtur velle gl. ꝙ de iure Digeſtorum ſui non cōferebant ſuis,& ſic filij in poteſtate,iſtud eſt notoriè falſum, quia imò ſui in poteſtate conferebant dotem,toto tit.ff.de coll. dot.Secundò magis eſt falſa ratio gl.dum dicit,quia non habēt contratab.iſtud eſt notoriè falſu m,quia licèt bon.poſ.prætorię principaliter fuerint adinuentæ propter filios emancipatos, tamen etiam competunt filijs in poteſtate, dicit tex. Inſti.de bo. poſ.in prin.& ideo filij ſui, & in poteſtate habent bene contratab.l.is qui in poteſtate.in prin.ff.de leg. præſt.& in l.fi. C.de lib. præte.Item ratio glo.redditur falſa ex alio,dum vult,ꝙ illi,qui non poſſunt contratabulare, nō teneantur confere,falſum eſt, nam in teſtamento matris, vel lineæ maternæ non competit ius contratabulandi, ſm hæc iura.l.illud. §. ad teſtamenta.ff.de bon.poſ.contratab.plenè tetigi in l.poſthumo.s̃.de bo.poſ.contratab. quā præt. & tñ in ſucceſſione matris, vel lineæ maternę habet locum colla.vt hac.l.ſed non de iure Digeſtorum,vt dicit Bar.in l.1.§.nec caſtrenſe.in pen.col.ff.eo. Pro certo dictum, & rationes gl.in hoc redduntur euidenter falſæ. Et propterea dicit Pau.de Caſt.ſe valde admirari de hac gl. Et non inuenio,ꝙ aliquis Scribentium aliter declaret,vel defendat iſtam glo. Sed ego puto, qđ glo. bene intellecta bene dicit, ſed alius fuit eius ſenſus, quàm Doct.perpenderint. nō enim credo, ꝙ Gloſſator fuerit ſic ſupinus,ꝙ diceret, ꝙ filij ſui de iure Digeſtorum non tenerentur conferre,& quod non haberent ϑtab. quia vtrunq; fuiſſet falſum, & fatuitas, ſed alius eſt ſenſus gl.in his verbis. nā vt patet ex ſeq.verbis,gl.facit tres ſpecies filiorum, quidā ſunt ſui,quidam emancipati,& iſti duo ſunt clari, quidam ſunt,qui non appellantur nec ſui,nec emancipati,vt ſunt filij, vel nepotes in ſucceſſione matris,vel lineæ maternæ,vel clarius nepotes ex filia.iſti nec ſunt ſui, nec emancipati, & ita iſtas tres ſpecies proſequitur gl.in ſeq. Dicit ergo gl.ꝙ nec ſui, hoc eſt iſta tertia ſpecies filiorum non conferebat de iure fforū, & verum dicit, quia de iure fforū in ſucceſſione matris,vel lineæ maternæ non habebat locum collatio,& tunc bona erit ratio glo.quia ϑtab. non habent,nam ϑ teſtm̃ matris non competit ius ϑtab. d.l.illud.§.ad teſtā.& propterea gl.dicit,nec ſui ſuis, cùm nō habeāt ϑtab.& ideo hodiè eſt immutatum per hāc l.vt dicit ĵ.gl.& ſic intelligo illud, ꝙ dicit gl.nec ſui emancipatis.Ang.reprehendit, quia imò ſui conferebant emācipatis dotem, licet Alex. tñ deat ad hoc. ſed iſte non eſt ſenſus gl. ſed intelligit in tertia ſpē filiorum,hoc eſt in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ, & tunc obiectū ceſſat. Et ꝙ iſta fuerit intentio Gloſſatoris, clarius aperit gl.in l.ſi emancipati.in glo.fi.s̃.eo.Et ſi ſubtiliter dicas, ꝙ iſta ſaluatio eſt bona quantum ad illud nec ſui: ſed quia glo. dicit nec ſui ſuis,ſubdit,ꝙ nec ſui non conferunt ſuis: iſtud non pōt intelligi in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ, in qua non poteſt cadere ſuitas.oporteret ergo, ꝙ gl.diceret vtrunq; negatiuè,nec ſui non ſuis:quia in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ filij adinuicem non conferebant de iure fforū: ſed cū gl. dicat,nec ſui ſuis, iſta ſaluatio non vī poſſe ſtare. Rñde, ꝙ imo gl.bene dicit,nec ſui ſuis. Nam pone, ꝙ moriatur auus relictis filijs in ptāte,vel eis non exiſtentib.relictis nepotib. in ptāte, iſti ſunt ſui.§.ſui.Inſt.de hære.quali.& diff.Item ex filia præmortua relictis filijs, vel nepotib. iſti quo ad hunc auum maternū ſunt nec ſui;certè iſti nec ſui non cōferunt illis ſuis de iure fforū, ſed bene hodie per iſtā l.& clarius per l.illam. ĵ.c. Iſta eſt veritas, & propria mens & intentio huius gl.q̃ nunq̃ audiuiſti iſto modo à Doct.nec à tuis præceptoribus declarari.& hodie per iſtā l.& ſeq.ſtatim ēt vbi nō habet locum ϑtab.prout eſt in ſucceſſione matris,vel lineæ maternæ,tñ habeat locū collatio,vt prædixi.

SVMMARIVM.

1 *Caſus huius.l.ponuntur nu.2.& 3.*
4 *Caſus.l.vbi eſt expreſſus,nulla poteſt eſſe dubitatio.*
5 *Conferre nemo cogitur,niſi lege caueatur,& nu.6.*
7 *Aduocatus vnius partis ſi dicat,hoc ita debet fieri,debet aduocatus alterius partis reſpondere,doce vbi de hoc caueatur.*
8 *Doctori non eſt credendum,quamuis ſit magnus, niſi dictum ſuum probet per authenticam ſcripturam.*
9 *Iudex poteſt iudicare contra communem opin. ſi communis opinio non habet caſum legis.*
10 *Ratio legis ſi allegatur,an ſufficiat,quando legem non habemus.*
11 *Allegare vnam.l.de pluribus ſufficit.*
12 *Pœna priuationis alicuius iuris,beneficij,aut priuilegij non habet locū, niſi lex hoc expreſsè dicat.*
13 *Vaſſallus non perdit feudum,niſi expreſsè hoc iure caueatur.*
14 *Leges loquentes in auunculis,non habent locum in patruis.*
15 *Iura exorbitantia nō extenduntur ex identitate rationis,vide exemplū.*
16 *Legislator quando narrat ea,quæ allegabantur à partib. ex tali narratione facti, quamuis in iure ſit poſita, non tamen eſt licitum arguere. & nu. 17.*
18 *Nepoti ſi ſit facta donatio,vel data dos,non ab auo,de cuius ſucceſſione agitur,ſed ab eorum matre,vel patre,an debeat conferri.*

LEX XIX.

ILlam. Iſta l. debuit videri iuuenib. difficilis in tex.tamen reuera non eſt.¶Ad euidentiam præmitte, quod Imperator in l. vt liberis. s̃.e.determinat,quòd nepotes, qui ad inuicem ſuccedunt cum alijs nepotib. eiuſdem gradus, tenentur conferre, ſed quia nepotes aliquando ſuccedunt auo ſimul cum eorum patruis, vel auunculis, qualiter hincinde fiat collatio,decidit in hac l.Iſta ergo l.loquitur,quando ſucceditur auo.& iſtud poteſt contingere tripliciter. aliquando ſucceditur auo paterno. aliquando auo materno.aliquando & tertiò auiæ paternæ, vel maternæ.& pondera,ꝙ in auis fit differentia inter auum paternum,& auum maternum,ſed quantum ad auias non eſt differentia,an ſit paterna, vel materna. Ideo pro clara intelligentia fac tres caſus prin. ex quib. ciarè percipies intellect. huius text.

1 ¶†Aliqñ enim ex vno filio maſculo præmortuo ſuperſunt plures neptes,vel nepotes, & quantum ad eos auus dī paternus:& tūc ſi moriatur iſte auus paternus relictis filijs primi gradus, & ex vno filio præmortuo relictis nepotibus, clarum eſt,ꝙ iſti nepotes,qui viuo auo ſucceſſerunt in primum locum patris præmortui, & effecti ſunt ſui hæredes auo.l. poſthumorū.in prin. ff.de iniuſt.rup.iſti ſuccedunt auo in totum in illa parte, in qua ſucceſſiſſet eorum pater ſi viueret. tales ergo nepotes ſuccedunt cum patruis, vel auunculis, amitis vel materteris in tota portione, quæ obueniſſet patri,defuncto auo, ſine vlla diminutione. & iſte caſus nihil facit ad hanc l. nec iſte caſus poni-

Source : BIU Cujas

tur hic. ¶† Secundus caſus eſt, quando moritur auus maternus, hoc eſt pater matris defunctæ, & ſic qñ ex filia prædefuncta ſunt relicti plures nepotes, & ſic iſte auus maternus deceſſit relictis plurib. filijs, & ex filia præmortua relictis nepotib. clarũ eſt, ꝙ ſm l. 12. tab. tales nepotes ex filia exiſtentib. patruis, vel amitis in nihilo ſuccedebant auo materno: & ratio erat, quia ſm l. 12. tab. ad ſucceſſionem defuncti ſolùm duæ perſonæ admittebantur, quibus excluſis admittebatur fiſcus, vt declaraui in euidentialib. l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. ſolùm. n. admittebanť ſui hæredes, hoc eſt illi, qui erant ſui in poteſtate, & eis non exiſtentibus admittebatur ſolùm proxi. agnatus. ſed in caſu iſto ne potes ex filia non erant ſui, nec agnati. Item erãt alij fili, qui præcedebant, qui erant ſui, & agnati, ergo bene ſtat, ꝙ ſm. l. 12. tab. nepotes ex filia non ſuccedebant auo materno. ſed quia iſtud eſt viſum valde rigoroſum Imperatorib. quòd nepotes ex filia in nihilo ſuccederent auo materno, & tamen ſi eorum mater viueret, ſuccederet: ideo ſtatuerunt de nouo, ꝙ tales nepotes ex filia debeant ſuccedere cum patruis in illa parte, in qua ſuccеſſiſſet mater ſua, ſed non integraliter, ſed diminuitur 3. pars eius partis, quam mater integram habuiſſet, & illa diminutio accreſcit patruis, vel amitis. ita deciditur in l. ſi defunctus. ſ. de ſuis & legi. & in §. item vetuſtas. Inſt. de hære. quę ab inte. & iſtũ caſum pro primo ponit tex. ibi, nam ſi inteſtatus quis ſit defun
3 ctus. ¶†† Tertius caſus eſt, qñ moritur auia ſiue paterna, ſiue materna, quia hic non eſt differentia: iſto caſu nepotes ſiue ſint ex filio maſculo præmortuo, quo caſu erit auia paterna, ſiue ex filia, quo caſu erit auia materna, in ſucceſſione talis auiæ paternæ, vel maternæ, quamuis olim non admitterentur, quia non erant ſui, nec agnati, hodie tamen admittuntur, ſed diminuitur tertia pars ex illa parte, quam eorum pater, vel mater integrã habuiſſet, iurib. proxi. alle. & iſtum caſum ponit ſecundo loco tex. ibi, vel ſi qua inteſtata. Et ſi dicas, quare in ſucceſſione auiæ paternæ nepotes ex filio maſculo præmortuo non admittuntur ſine diminutione illius tertiæ partis, ſicut admittuntur eorũ patrui, cùm nec illi ſint ſui, nec agnati magis, quàm iſti nepotes? Dic licèt Doct. non tangãt, quòd illa potuit eſſe ratio, quia patrui admittuntur ad ſucceſſionem eorum matris per Senatuſcon. Orfi. quod vocat filios, ſed non nepotes, prout dicit tex. Inſti. de Senatuſc. Orfi. in prin. Et cur diuerſum, poſitiuum eſt, nec aliud dici poteſt, ſecundum Fulg. in l. vnica. ſ. quando non peten. par. Et ſic vides, ꝙ iſta. l. loquitur in duob. vltimis caſib. ſed non in primo. ¶ His præmiſſis diuide hanc l. in 7. part. In j. præmittitur procemium ad duas quæſtiones inferius decidendas. In 2. quæ eſt ibi, nam ſi inteſtatus. ponitur quæſtio & deciſio de caſu non dubitato, ſcilicet, qualiter nepotes ex filia mortua ſuccedunt auo materno cum auunculis, vel materteris. In 3. quæ eſt ibi, vel ſi qua inteſtata. ponitur etiam alia deciſio indubitata, qualiter nepotes ex filio, vel filia præmortuis ſuccedunt auiæ paternæ, vel maternæ cum patruis, vel auunculis. In 4. quæ eſt ibi, de collatione, ponitur quæſtio dubitata, qualiter inter tales perſonas fieri debeat collatio. In 5. quæ eſt ibi, ſuperſtitib. quidem filijs, arguitur pro vtraque parte. In 6. quæ eſt ibi, tale igitur, ponitur deciſio. In 7. & vlt. quæ eſt ibi, vt commixtis. ponitur practica deciſionis. h. d. Nepotes ex filia ſuccedũt auo materno cum auunculis, vel materteris in illa parte, in qua ſuccеſſiſſet eorum mater diminuta tertia illius partis, quæ auunculis, & materteris accreſcit. & ſimiliter ſuccedũt nepotes ex filio, vel filia auiæ paternæ, vel maternæ cum patruis auunculis, vel amitis, & materteris, & vtrunque eſt indubitatum. ſ. qualiter inter eos ſuccedunt, hoc primò. Et tales perſonæ ſic ſuccedentes debent adinuicem conferre dotem & donationem propter nup. & de eis debet fieri vnus aceruus, & ex eo partem ſibi tan-
4 gentem quilibet auferre debet. h. d. ¶†† Not. ex tex. ibi, *minime dubitabatur*, iuncto tex. ſ. ibi, iam poſita conſtitutione, quòd vbi eſt caſus. l. ibi nulla poteſt eſſe dubitatio. & iſte tex. melius probat ſecundum Ful. quam l. ancillæ. quam ad hoc not. ibi Bal. C. de fur. vbi Bald. ad hoc not. in 3. no. Et conſidera in tertia parte tex. dum litera dicit, ſed etiam illud afferentib. Nam ex iſta reſponſione nepotum apparet, quòd patrui eorum duo allegabant. primò, quòd ipſi patrui non tenebantur conferre nepotib. eo quia nulla conſtitutio legis hoc dicebat. Secundò, quòd ècontra ipſi nepotes bene tenebantur cõferre ipſis patruis, propter conſtitutionem Arcadij & Honori, quam non habemus: nepotes aũt ècontrario totũ dicebant, & rñdebant, ꝙ conſtitutio Arcadij, & Honori ſolũ loquebatur in auunculis: ergo non
5 erat extendenda ad patruum. ¶†† No. ẽt ex iſto tex. regulã, ꝙ nemo cogitur conferre niſi l. caueatur. Ratio, quia id ꝙ noſtrũ eſt, non tenemur inuiti alijs cõicare, niſi per l. diſponatur l. id ꝙ noſtrum. ff. de re. iu. l. in re mandata. C. man. & l. dudum. C. de ℌ. emp. ¶ Item inquantum tex. iſte dicit, *eo quod nulla conſtitutio ſup huiuſmodi collatione poſita eſt*, tota die allegatur ad illud vulgatũ,

6 † ꝙ erubeſcimus cum ſine l. loquimur, & ita no. ex iſto tex. Bar. *& alij omnes hic.* Sed tu aduerte, ꝙ iſte tex. malè allegať ad hoc, quia iſte tex. non probat, eo quia iſta erat allegatio nepotũ, ſed non Imperatoris: imo Imperator. ſ. decidit ℌrium, & ideo malè allegatur tex. iſte ad hoc, prout ipſemet Bart. dicit in 2. no. & ſtatim dicam. Iſtud ergo, ꝙ erubeſcimus cùm ſine lege loquimur, expreſſius dicit tex. in §. conſideremus. in Auth. de trien. & ſemiſ. & vide Bal. qui ad hoc plura iura alleg. in ſuo diuino con filio ſchiſmatis, quod ponit poſt rub. ſ. ſi quis aliq. teſt. prohi. in j. col. ad fi. Vltra eum facit tex. in l. diſſentiẽtis. in verbo *nulla iuris præcipit cõſtitutio*, & ibi ad hoc no. Alb. C. de repu. & tex. in c. illa. in verbo, *cum nuſquam inueniatur cautũ iure*, extra ne ſede vac. & tex. in c. is qui. in verbo, *cùm non ſit expreſſum in iure*, de ſent. excõ. in 6. Facit in ſimili tex. in l. vnica. §. ſinautem ad deficientis. C. de cad. tol. & tex. in l. ſi ſeruum. §. non dixit prætor. ff. de acq. hære.
7 † Et dicit Ange. hic in lec. Flo. ꝙ iſtud no. inſtruit aduocatos in modo allegandi. nam ſi aduerſarius dicat debere fieri de iure, aduocatus debet reſpondere, doce, quia hoc nulla. l. cauetur, imo gl. in l. ſed licet. ff. de offi. præſi. inuehit ℌ Doct. & ſcholares,
a qui male faciunt, dum allegant[a] gl. vbi habemus leges, & idem dicit Arch. in c. nolite timere. 11. q. 3. magis ergo erubeſcẽdum eſt, allegare authoritates Doct. cùm habemus legem. Item ad
8 iſtud no. adde, ꝙ dicit Arch. in d. c. nolite. 11. q. 3. † ꝙ non debe-
b mus credere [b] alicui Doctori, licet magno, niſi dictũ ſuũ probet per authenticam ſcripturam, vt ibi, & c. ego ſolis. diſt. 9. Alibi dicit Bal. in l. reſpu. C. ex quib. cau. maio. ꝙ non eſt credendũ gl. quando aliquam l. non allegant. Alibi autem Bald. in c. nihil. in vlt. col. de elec. ꝙ in l. non cauetur, in practica non habetur. Alibi dicit regulariter Bald. in c. in Geneſi. in vlt. col. de elect. ꝙ
9 paria ſunt aliquid fieri fine. l. & contra. l. † Adde etiam & ſigna, ꝙ poſſumus iudicare ℌ communem opin. ſi communis opin. non habet caſum. l. vel verè non ptobatur, ſecundum d. Ant. de But. in c. tua nos. in 2. col. de vſur. Barb. in conſi. 10. 2. volu. quod incip. præclarè ſcribitur apud pſalmiſtam. in vlt. col. ¶ Limita,
c tamen, quòd erubeſcimus [c] cùm ſine. l. loquimur, vt dicit Saly.
10 quando ſine l. loquimur, vel ratione, nihil alle. † Tu dic, quòd
d ſufficit allegare [d] rationem, vbi l. non habemus. ita dicit glo. in c. ex eo. in verbo rationis. de elect. in 6. & glo. in c. conſuetudo. 1. diſtin. Adde etiam tex. in l. cùm ratio. in prin. ff. de bon. dam. ibi, *ratio naturalis quaſi lex quædam*. Et tex. in c. fin. de tranſact. & tex. nota. in l. ſcire oportet. §. ſufficit. in verbo *ex ipſa naturali iuſtitia*. ff. de excu. tuto. per quem tex. notat ibi Bald. poſt Cyn. & Iaco. de Rauen. quòd ſufficit allegare naturalem rationem, licet quis legem non alleget. & dicit And. de Iſer. in procem. feud. in vlt. col. quòd rationabile dictum debet ita mouere iudicem ad iudicandum ſicut ipſa lex, quia lex eſt omne, quod ratione conſiſtit: aliàs erubeſcimus, ſi quod dicimus. l. non probemus, vt hic ſecundum eum. alibi dicit Ang. allegando Ariſt. in conſi. 367. inci. in q. vertente inter illuſtres principes. in 3. colum. & in cõſi. 275. incip. them. ſuper quo conſilium petitur. in vlt. col. quòd quærere legem, vbi naturaliter ſentimus, nil aliud eſt, quam infirmitas intelle. Alibi dicunt Iac. But. & Bald. in l. nemo iudex. in 1. no. C. de ſen. & interlo. om. iud. quòd Francigenæ leges non allegant, ſed bene ſeruant rationem legis, non quia l. hoc dicat, nec quia Imperator hoc ſtatuerit, ſed quia ratio ſic vult, & à ratione naturali nemo ſubduci poteſt. & idem Bald. in c. 1. §. ad hoc, in 3. colum. de pa. iur. fir. dicit, quòd leges non allegantur in curijs principum, aut Regum pro autho. ſed pro ratione
11 ſui. ¶†† Item limita ſm Nic. de Nea. poſt And. de Piſis. & eſt in lecturis Bar. in l. ſcire oportet. §. fin. ad fi. ff. de excu. tu. vbi notat arg. illius tex. ꝙ de plurib. legibus ſufficit vnã allegare, vt ibi. & l. ſi quis obrepſerit. in ver. ſufficit autem vnum referre. ff. de fal. facit tex. no. in l. ita vulneratus. circa fi. ff. ad leg. Aqui. & propterea d. Car. Flo. in cle. ſæpè. in prin. ff. de verb. ſig. dicit, quòd leges

multæ

ADDITIONES.

a ¶ Dum allegant. Adde Doct. in l. j. ff. de of. eius cui man. eſt iuriſ. Imo. in l. 1. in 2. col. de vulg. & pup.

b ¶ Credere. Adde Card. Zab. conſi. 78.

* Et dic, quòd ratio eſt, quia Doct. Authoritas probabilis eſt, non neceſſaria, gl. in l j. C. de legi. Pariſ. conſi. 31. nu. 10. lib. 4. declara, vt per Viui. comm. opin. lib. 2. conclu. 87. nume. 19. & conclu. 135. Cur. Iun. conſi. 136. nume. 8. conſi. 160. nume. 4. MASVER.

c ¶ Erubeſcimus. Prima limitatio, cui adde l. cum pacto. ff. de ſer. expor. Pan. in c. poſt ceſſionem. col. 9. de prob. & ea, quæ ſunt per naturam manifeſta, non egent probatione. PVRPV.

d ¶ Sufficit allega. Adde c. fruſtra. 8. diſtin. & in c. ſi Romanorum. 19. diſtin.

* Et dic, vt per eundem Iaſ. in l. quamuis. nume. 7. ff. de in ius vocan. in l. dedi. §. ſi liber. ff. de condi. cauſ. dat. colum. j. Aym. conſi. 31. Neuiz. conſi. 50. nume. 56. MASVER.

Source : BIU Cujas

multæ non ſunt ad vnum propoſitum allegandæ, maximè vul
gares, ſed ſufficit dici re iura ſunt vulgaria, vt ibi facit gl. ¶ Item
limita & tertiò, ℘ erubeſcimus ſine l. loqui, etiam ſi allegemus
gloſſ. vbi lex reperitur, tamen q̃n tex. iuris non reperitur, de hoc
ſufficit allegare glo. ita dicit Io. de Imo. in l. 1. in 2. col. ff. de vulg.
a & pup. & de auctoritate gl.[a] multa ſcripſi in l. ex hoc iure. ff. de
iuſti. & iur. contra Pan. qui ꝑrium tenet in c. Capellanus. ex illo
tex. de fer. Item pro diffinitione, & deciſione dubij vbi l. deficit,
ſufficit allegare auctoritatem maiorum, ita notat Ange. in l. ſi
idem cum eodem. in princ. per illum tex. in verbo Sabino. ff. de
iuriſd. om. iud. d. Ant. in c. 1. de deci. imò quando l. deficit, ſufficit
allegare auctoritatem, non ſolùm Doctoris, ſed etiam alterius,
gl. eſt in l. mulier bona. in prin. ff. de iure dot. per Bart. & Doct. in
12 l. 1. ff. ſi cer. pet. ¶ † Adde ad regulam prædictam bene facere, ℘
b pœna priuationis [b] alicuius iuris; beneficij, aut priuilegij nun-
quam habet locum, niſi vbi lex iſtud expreſsè dicit, tex. eſt in §.
cùm igitur. ibi, *nec quælibet lex eſt tale quid dicens.* in Auth. de non
eligen. ſecundo nubent. per quem tex. ita dicit Bald. in Auth. ex
teſtamento. in pen. col. C. de ſecun. nup. ſequitur Alex. in l. etiã.
§. 1. in 3. col. ff. ſol. mat. ſoleo pro hoc allegare text. not. in l. at ſi
quis. §. diuus. in verbo *pœnam tamen in eum ſtatutam non eſſe.* ff. de
reli. & ſump. fu. Hinc dicit gl. not. in c. fi. de iure patr. quam mul-
tum not. Can. ibi præcipuè Pan. qui eã reputat ſing. ℘ ad hoc,
vt pœna priuationis iuris eligendi, vel præſentandi imponatur
alicui, requiritur, ℘ expreſsè ſit cautum in l. vel can. Alibi dicit
gl. 19. q. 1. in ſumma, ℘ niſi lex ſpecialiter exprimat debere im-
13 poni pœnam depoſitionis, non debet vnq̃ quis deponi. † Hinc
infertur, ℘ pro omni contrafactione vaſſalli etiam ſi veniat ꝑ
iuramentum fidel. tñ non perdit vaſſallus feudum, niſi in caſib.
ſpecialib. in quib. iura hoc exprimũt, vt probatur in c. 1. §. illud.
quæ fuit prima cau. benefi. ami. & expreſsè And. de Iſern. in c. 1.
qualiter do. propri. feu. pri. & d. Alex. in conſi. 103. ℘ incip. vide-
tur prima conſideratione dicendum. in 12. col. in 1. vol. licèt in
contrarium videatur eſſe fortis tex. in c. 1. §. porrò. verſi. prædi-
ctis. & in ver. ſed quia natura. & quod ibi not. Bald. in 3. col. quæ
14 fuit prima cau. benefi. amit. ¶ † Quartò no. in ver. nepotib. ſecũ-
dum Bal. ℘ leges loquentes in auunculis non habent locum in
patruis, & ex hoc no. Fulg. & d. Alex. hic in 3. no. ℘ lex noua cor
rigens, prout ſecundum eos erat lex Archadij Imperatoris, nõ
extenditur ex identitate rationis. Sed aduerte, quia non erat l.
corrigens, ſed bene erat lex noua, & exorbitans, ideo ſing. pro-
baret iſte tex. ℘ l. noua aliquid de nouo inducens non extendi-
tur ex identitate rationis, & ℘ iura exorbitantia non extendan-
tur ex identitate rationis, tenet Ant. de But. in conſ. 26. viſo præ-
dicto legato. vbi tenet, ℘ diſpoſitio cle. dudum. ver. huiuſmodi.
25 de ſepul. quæ vult, † ℘ etiam fratres minores [c] prædicatores
c teneantur de legatis eis factis ſoluere quartam parochialem,
cùm ſit exorbitans, non extenditur ad fratres ſeruorum, quam-
* uis in eis ſit eadem ratio. Contra *communiter tenetur*, ℘ in exor-
bitantib. ex identitate rationis fiat extenſio. l. liberorum. §. Sena
tus. ff. de ritu nup. & per multa alia iura ponit latè Lud. in repe-
titio. Authenticæ ſimiliter C. ad leg. Falc. in 11. ſpeciali piæ cau-
ſæ inter vlt. volun. Sed caue, vt dicit Bar. hic in ſecundo not. qđ
tex. iſte nihil probat de prædictis, eo quia iſta erat allegatio par-
tium, & non Imperatoris, patet, quia Imperator decidit cõtra-
16 tratium. † Et ex hoc tu no. ℘ ex narratione facti, quando Legiſ-
lator narrat, quæ allegabantur à partib. ex tali narratione facti
quãuis in iure poſita, non eſt licitum arguere, de quo plenè di-
xi in l. vnica. in tertio intellectu glo. ibi. ſ. quando non pe. part.
¶ Vlt. circa iſtam l. aduerte, nam tex. iſte videtur prætermittere
vnum caſum, quando moritur auus paternus. nã vt dixi in evi-
dentialib. ſolùm loquitur in auo materno, & in auia ſiue pater-
na, ſiue materna, ſed de auo paterno, qui moritur relictis filijs,
& nepotib. in poteſtate ex alio filio præmortuo, clarum eſt, ℘
tales nepotes ſunt ſui hæredes auo, quia ſubducto filio de me-
dio ſubintrant locum primum, & ſic effecti ſunt ſui hæredes,
& conſequenter ſuccedunt in totum ſine aliqua diminutione,
ſicut ſuccederet eorum pater ſi viueret. l. poſthumorũ. in prin.
17 ff. de iniuſt. rup. † ſed nunquid teneantur conferre cum alijs pa-
truijs, & an patrui teneantur talib. nepotib. conferre, iſta l. omit-
tit, nec Doct. tangunt, nec caſus iſte deciditur in terminis de iu-
re Digeſtorum, & propterea videretur, ℘ ceſſare deberet colla.
cùm nulla l. cautum ſit. Et ſi dicas, ℘ illo modo quo ſuccedi-
tur, illo modo debet conferri, certè fruſtratoria fuiſſet deciſio
iſtius tex. ex quo de ſucceſſione erat indubitatum, vt dicit lite-
ra. Tamen puto, ℘ inter iſtos fieri debeat collatio, quia in arg.
poſſunt adduci aliqui tex. Digeſtorum, quos adducam ſtatim
in gl. Et quia in duob. caſib. poſitis in hac l. ceſſat hodie illa di-
minutio tertię partis, vt dicit Auth. hic poſita, & tamen durat
adhuc collatio, ergo idem dicam in iſtis nepotib. aui paterni, vt
licèt ſuccedant in totum in locum patris, tamen debeant con-
ferre. ¶ Gl. in ver. mortua. iſta gl. format duas q̃. ad tex. neceſſa
rias, quæ omittuntur in tex. prima eſt, quia tex. noſter bene de-
cidit, ℘ nepotes teneantur cõferre patruis, vel auunculis dotẽ,
vel donationem propter nup. quæ erat data eorum patri, vel
matri, quid autem ſi auus maternus, vel auia dediſſet dotem,
vel donationem propter nup. ipſimet nepoti, vel nepti, nunq̃d
eam conferre teneantur cum patruijs, vel auunculis? & gl. de-
terminat, ℘ olim tenebãtur conferre, per l. 1. §. ſed ſi ſit. melius
allegaſſet. §. fi. ff. de coniungen. cum eman. lib. tñ, quia ille tit. de
coniungendis, eſt hodie correctus, gl. determinat contrarium.
Sed certè correctio illius tit. nihil facit ad propoſitum. nam ille
tit. diſponebat, ℘ quando moritur auus relicto filio emanci-
pato, & nepote in poteſtate, attento iure ciuili filius emancipa-
tus erat incognitus. Nepos ergo in poteſtate in totum ſuccede
bat auo, ſed quia prætor ita admittit emancipatum ſicut in po
teſtate, & per hoc fecit iniuriam, & damnum nepoti, in recom
penſationem ſtatuit per illum tit. ℘ filius, & nepos coniungan
tur, & æqualiter auo ſuccedãt, ſed quia per iura noua Authen
ticorum filius emancipatus ſuccedit etiam de iure ciuili, abſq;
prętorio, & ſic abſque beneficio illius titu. ergo ille tit. remanet
ſublatus. ſed iſtud nihil facit ad quæſtionem noſtram de nepo-
tib. cum patruis, qui tenentur patruis cõferre, prout etiam eſt
tex. in l. 1. §. ſed ſi ſit. ff. de colla. do. & ſic fundamentum glo. non
eſt verum. Circa hoc d. Alex. hic refert varias opin. vide per eũ,
* & tene diſtin. Bart. *communiter approbatum* in l. ſi emancipati. in
pen. & vlt. col. ſ̃. eo. & in d. l. 1. §. ſed ſi ſit. ¶ Secunda quæſtio glo.
18 eſt, † quid ſi huic nepoti, vel nepti fuit data donatio, vel dos,
non ab auo de cuius ſucceſſione agitur, ſed ab eorum matre,
vel patre, an debeat conferri? & concludit, ℘ ſic, & malè, quia
cùm hic non tractetur de ſucceſſione illius patris, vel matris, à
quib. talis dos proceſſit, ſed tractetur de ſucceſſione aui, ergo
* dos aliunde habita non debet conferri. l. vt liberis. ſ̃. eod. *ſecun-
dum omnes hic, &* Bar. in l. 1. §. ſed ſi ſit. in fi. ff. de colla. do. ¶ Extra
gl. Bal. hic examinat. 2. q. circa quas Pau. de Caſtr. & Mod. ſe ex-
tendunt, ſed quia nil dignum additione occurrit, prætermitto.
19 † Prima quæſtio eſt, ſtante ſtatuto, ℘ extantib. agnatis mater
non ſuccedat filio, quid ſi extarẽt cognati, qui eſſent proximio-
res agnati, qui excluderẽtur per matrem? quæ fuit quæſtio Bar.
20 in l. 2. §. videndum. ff. ad Tert. † Secunda quæſtio eſt, an dos, vel
d donatio [d] propter nup. data patri, vel matri præmortuijs, com-
putetur nepoti, vel nepti in eorum legitimam, de qua per Bar.
& alios in l. in quartam. ff. ad l. Falc. per do. Alex. hic, & ibi, & in
conſi. 23. quod incip. viſis dubijs. in 1. vol. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶ Glo. Adde Bald. in c. contingit. de dolo, & contu. in c. ne innitaris. de conſti.
Io. de Imo. in c. cupientes. de elect. libr. 6. Io. de Imo. in c. paſtoralis. in prin. de
offi. iud. in c. cùm contingat. de iureiur. Math. in tract. oppo.

* Et dic, quod gl. nihil allegan. non creditur, teſte Bald. in l. reſpubli. C. ex quib.
cau. maior. Rolan. conſi. 45. nu. 37. lib. 1. cuius tamen auctoritas cæteras an-
tecellit, vt not. Dec. conſi. 146. num. 7. idem Roland conſi. 14. num. 39. & alijs
ſeq. lib. 3. declera, vt per eundem Rolan. conſi. 94. num. 25. lib. 1. poſt Alexan.
conſi. 92. nu. 4. lib. 2. conſi. 139. col. fin. lib. 6. Ferrat. caut. 17. Guid. Pap. q. 277.
Afflic. deci. 20. 384. nu. 3. omnium melius Euer. li. arg. loco ab auctoritate. vbi
plura de gl. & quando ſeq. quando reijcienda, & quid in dubio. MASVER.

b ¶ Priuationis. Adde Bal. in l. ſi quis non dicam rapere. C. de Epiſ. & cler. in l. 4.
C. de inſti. & ſubſti.

c ¶ Fratres minores. Adde Pet. de Vbal. tract. de canon. Epiſcopali.

d ¶ Dos, vel donatio. Adde Bar. in l. poſt dotem. in 4. quæſt. ff. ſolut. mat. Bar. cõſ.
incip. Gilibertus. Raph. Cuma. conſi. 72. incip. Angelus Andreæ. idem Rapha.
Cu. conſi. 107. incip. in ciuitate Laudæ.

* Et vide Dec. hic col. fin. Aret. in §. fin. col. fin. in prin. inſti. de inoffi. teſta. Ber-
tach. in Reper. verſi. dos materna. Mar. Socin. Iun. in l. in quartam. num. 138. ff.
ad l. Falcid. & in hoc artic. Barto. & Bald. diuerſum ſentiunt, cuius rationes
notat Rip. Reſpon. 198. MASVE.

SVMMARIVM.

1 *Impetrans à Papa beneficium vſque ad valorem centum florenorum annuorum, ſi ſit aliquod beneficium, ex quo percipiuntur trecenta corbes frumenti, valentes trecentos aureos, tamen expenſæ aſcendunt vſq; ad trecentos aureos, an dicatur habere in redditib. vltra centum.*

2 *Conferri debent fratrib. omnia, quæ condito teſtamento computantur in legitimam filio, vel filiæ.*

3 *Conferri non debent omnia ab inteſtato illa, quæ debent in legitimam computari, & nu. 4.*

5 *Pater ſi emit aliquod officium filio, an tale officium debeat conferri fratribus.*

6 *Pater ſi emit filio Romę vnam ſcriptoriam pro mille quingentis ducatis, an mortuo patre talis filius teneatur conferre aliquid fratrib.*

7 *Pater dedit vni filiorum pecuniam ad mercandum, filius multa lucratus eſt ex illa pecunia, an teneatur conferre fratrib.*

Source : BIU Cujas

8 *Frater maior ſi diu gubernauit res paternas, etiam viuo patre, an in diuiſione bonorum poßit petere ſalarium pro tali gubernatione.*

9 *Donatio ſimplex non confertur, niſi in duobus caſib. vide hic.*

LEX XX.

ILlud ſine. In iſta. l. præmitte aliqua ad euidentiam ſm Bal. & Saly. hic. ¶ Diuide iſtam l. in 5. partes prin. In j. ponitur regula affirmatiua, a quam Imperator approbat, ꝙ omnia, quæ condito teſtō computarentur in legitimam filio, qui vellet quærelare teſtm̃, eo quia eſſet exhæredatus, vel quia haberet minus legitima, omnia illa debēt conferri, qñ pater eſt mortuus ab inteſt. quia de iure. C. nō fit collatio niſi ab inteſt. In 2. quæ eſt ibi, ꝙ tam. ponitur exemplum cum extenſione. In 3. quæ eſt ibi, hæc autem regula. ponitur alia regula, ꝙ non oīa, quę conferuntur ab inteſt. computantur in legitimam filio, qñ conditum eſt teſtm̃, & talis filius reperit ſe exhæredatum, vel inſtitutum in minus legitima. In 4. quæ eſt ibi, ea enim. ponitur rō huius ſecundæ regulæ. In 5. quæ eſt ibi, ad hoc. ponitur alia principalis deciſio, ꝙ donatio ſimplex non debet cōferri fratrib. niſi in duob. caſi b. de quib. in tex. h. d. Omnia, quæ computātur filio
b in legitimam, b conferuntur, ſed non eꝰ: & donatio ſimplex habita à patre, vel matre non confertur cum fratrib. niſi ratione æqualitatis de qua in tex. vel niſi donans hoc expreſſerit. h. d. tota. l. ¶ In tex. ibi, occaſione militiæ Legislator, vel, Imperator ſolet appellare militias quædam officia, quæ dabantur de pub. ex quibus aliquod emolumentum annuatim percipiebat̃, vt hic, & in l. omnimodo. §. imputari. & ibi Pau. de Caſt. declarat. C. de inoffi. teſt. poſt Bal. ibi, & latè Bar. in l. 1. §. nec caſtrenſe. in 2. & 3.
1 col ff. eo. ¶ † No. ex iſto ver. primo huius. l. iuncta gl. in verbo lucrum, id ꝙ per eam decidit Bal. in l. 1. in 2. col. in ver. pone impetraui à Papa. C. de fru. & litium expē. ꝙ ſi impetraui à Papa beneficium vſque ad valorem florenorum centum in anno, ꝙ ſi ſit aliquod beneficium, ex quo percipiuntur trecētæ corbes frumenti valentes trecentos aureos, tm̃ tot expenſæ requirunt̃, quæ aſcendunt vſque ad ducentos aureos, certè non dicor habere in redditib. niſi centum florenos. ita dicit eſſe caſum hic in ver. 1. adde bon. tex. in l. non amplius. in prin. ff. de lega. 1. & ibi Pau. de Caſt. & Mod. notant illum text. pro illa deciſio. Bald. tm̃ dicit Pau. de Caſt. ꝙ fortè Romana curia iſtud non admitteret, cùm tales gratiæ ſint odioſæ, & ꝓñr reſtringendæ. c. quamuis. el 1. de præb. in 6. & vide de iſta q. per Io. An. in addi. Spe. in tit. de con-
2 ceſſ. præb. ſuper rub. in vlt. q. ¶ †† Not. ex hac. l. duas regulas, vnā affirmatiuam, aliam negatiuam: affirmatiua eſt, ꝙ oīa, quæ cōdito teſtō computantur in legitimam filio, vel filiæ, omnia illa
3 ab inteſt. debent conferri fratrib. & hoc eſt planum. † Alia eſt, ꝙ non omnia, quæ ab inteſt. debent conferri, illa debent in legitimam condito teſtamento computari, & de hoc videbitis multa exempla in gl. Et dicit Bald. in l. illam. s̃. e. & hic in euidentialib. ꝙ ratio iſtius regulæ ſecundæ eſt, quia legitima debet euelli de bonis patris, & ſic reſpicit bona patris defuncti. l. in quartā. ff. ad legem Fal. collatio autem fit de bonis ipſius filij, quia conferri dicitur, ꝙ eſt proprium conferentis, cū collatio ſit rei propriæ in commune latio. gl. in l. j. in prin. ff. eo. aliàs deberet diuidi. l. filiæ licer. s̃. eo. ſed tu conſidera, ꝙ prima regula ſimiliter ſta
4 re non poſſet, ſm hanc rationem. ¶ †† Et ad iſtam ſecundam regulam tex. ꝙ multa conferuntur cum fratrib. ab inteſtato, quæ condito teſtamento non computarentur filio in eius legitimā, vltra exemplum, ꝙ habes in gl. in verbo hæc autē. & alia duo, quæ ibi addam, pone not. exemplum in feudo & emphyteuſi. nam debes ſcire, ꝙ feudum acquiſitum per patrem filio ſuo taliter, ꝙ etiam in vita patris acquiratur filio, tale feudū mortuo patre debet cum alijs fratrib. conferri, quo ad eius æſtimationem. nam feudum ipſum actualiter non confertur. & idem in emphyteuſi: ſecus, quando feudum eſſet acquiſitum pro ſe & filijs, ſi in vita patris non acquireretur filijs, ſed poſt eius mortem: tunc illud non debet conferri, cùm acquiſita poſt mortē patris, non conferantur, niſi ſit acquiſitio, quæ fictione iuris trahatur retrò. l. ea demum. s̃. eo. iuncta. l. 2. §. id quoque. ff. eod. ita de feudo & emphy. determinat expreſsè Bart. in duob. locis in l. j. §. nec caſtrenſe. ff. eo. in 3. col. Bal. & Sal. in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoff. teſt. Pau. de Caſt. & Alex. hic, certè tale feudū, ꝙ acquiritur filio in vita patris, quamuis conferri debeat, quo
c ad æſtimationem cum fratrib. & ſimiliter in emph. c tamen cō dito teſtamento non computaretur filio in eius legitimam, & ſic in eius partem, quia regula eſt, ꝙ feuda, & iura emphy. quæ tranſeunt in filium vt filium, etiam dato, ꝙ nolit eſſe hæres pātri, nunquam ſibi computantur in eius legitimam condito teſtamento à patre. ita probat gl ſolennis in l. ſi patroni. in prin. in gl. 1. in fi. ff. ad Treb. per quam gl. Ang. ibi ita expreſsè decidit in feudo, & emphy. & dicit hunc caſum eſſe valde quotidianum. & ꝙ de iſto caſu Bar. non facit mentionem in l. in quartam. ff. ad l. Falc. & ſequuntur Raph. Cu. & Pau. de Caſt. in d. l. ſi patroni. in prin. & idem no. Ang. in §. optimè. per aliam gl. quę eſt ibi. in Auth. de nup. & licèt do. Alex. latè examinans iſtum paſſum in d. l. ſi patroni. in princ. aliter legendo tenere videatur, tamen conſulendo ſemper tenet iſtam deciſionem Angel. ita tenet in conſi. 89. in 4. vol. incip. vtrum emphy. eccleſiaſtica. in 2. col. & in conſi. 8. in 3. vol. quod incip. viſis ſubtiliſſimis. ponunt etiam Bal. & Saly. in l. omnimodo. §. imputari. s̃. de inoffic. teſta. & ſic vides optimum exemplum pro ſecunda regu. huius text. quia feudum, vel emphyteuſis aliquando mortuo patre confertur cum fratribus, quo ad æſtimationem, & tamen condito teſtamento non computatur quo ad eius legitimam. Et nota bene hoc exemplum. Et poteſt aſſignari ratio diuerſitatis, ex eo, ꝙ dicit Bal. hic in euidentialib. & in l. illam. s̃. eo. vt s̃. retuli, quia legitima debet euelli de bonis patris. l. in quartam. ff. ad l. Falc. collatio aūt fit de bonis proprijs ipſius filij, cùm ſit rei propriæ in cōmune latio. glo. in l. 1. in prin. ff. eo. ¶ No. ex ſecunda regu. huius tex. ꝙ plura conferuntur, quàm imputentur in legiti. Ratio, qa collatio fit tantū certis perſonis, vt l. ſi emancipati. s̃. eo. ſed imputatio fit reſpectu omnium hæredum, ſecundum Barto. in l. quoniam nouella. C. de inoffi. teſta. Et in d. l. ſi emancipati. dicitur poſt Bal. ꝙ collatio fit ſolùm inter liberos. ¶ Gl. in verbo lucrum. Iſta gl. vī ponere duas reſolutiones ad contrarium. l. 1. §. ſed an id. alleg. in gl. ſed reuera non eſt niſi vna ſolutio, quia ſecunda eſt declaratio primæ: ideo eas iunge, & eas ſic declara,
5 quia gl. obſcurè loquitur. † pone, pater emit aliquam militiam, ſeu aliquod officium pro filio, & expoſuit pecuniā, puta emit aliquod feudum, vel aliquod officium in ciuitate, hic poſſunt tria conſiderari: primò, nunquid ipſum officium debeat conferri ipſis fratribus, & dic, ꝙ non, quia eſt perſonale, ita loquitur ꝓrium d. §. ſed an id. Aut quęris nunquid iſte filius debeat tantā pecuniam exponere, & conferre, quantam eius pater expoſuit pro acquirendo officio, & dic, ꝙ non, quia non attenditur quātum pater expoſuit, ſed quantum valeret tempore mortis patris, & quātum tunc quis exponeret. Aut quæris, nunquid prouentus, qui percipiuntur ex tali officio debebunt ꝓferri, & dic, ꝙ ſi fuit collata æſtimatio, tunc prouentus peti nō poſſunt, ſed quando æſtimatio non fuiſſet collata, tunc prouentus, qui percepti ſunt ex tali officio, debēt cōferri, deducto eo, ꝙ rationabiliter debet præſtari filio pro exercitio eius perſonæ, quā præſtitit in eius officio, & ſic intellige iſtā gl. Vel potes vltra gl. cōcor-
d dare hos tex. vt loquantur in diuerſa militia, d & ſic in diuerſis officijs, cùm ſm Bar. in d. §. nec caſtrenſe. in 2. col. & in 3. quem ſequitur Bal. in d. l. omnimodo. §. imputari. quadruplex reperiatur militia, ſeu officium: quædam eſt militia, quę ad perſonam merè refertur, vt ſi pater facit expenſam, vt filius efficiatur Doctor, vel miles, aut Epiſcopus, & iſtud conferri non debet, etiā quo ad æſtimationē, quia cohęret perſonæ, & non pōt vendi, nec ad alium transferri. In alijs omnib. trib. militijs debēt ꝓferri prouentus deducta induſtria perſonæ, etiā ſi eſſet officium, ꝙ poſſet vendi, ſed non tranſmitteretur ad hæredes. vt ſi in ciuitate quis emeret officium ſalis, vel cuſtodiæ portarum, & multò māgis quando poſſet vendi, & ad hīdes tranſmitteretur, vt quā do quis expreſsè emiſſet officium ſalis pro ſe, & filijs, & hæredib. & idem èconcra, quando eſſet officium, quod tranſmitteretur ad hæredes, ſed non poſſet vendi, vt eſt in feudo. in tribus iſtis vltimis concludunt Bald. & Bar. ꝙ prouentus talium officiorum bene confertur cum fratrib. deducto exercitio perſo-
6 næ, vel eius æſtimatione ſm tempus mortis patris. ¶ † Hinc ſe
e offert pulchra dubitatio, e quid ſi pater emit in ciuitate Romæ vnam ſcriptoriam apoſtolicam pro mille, & quingentis ducatis, pro vno filio, nunquid mortuo patre debeat aliquid conferri fratrib? iſte caſus tangitur in ſpecie per d. Nico. de Vbal. de Peruſ. aduocatum cōſiſtorialem in ſuo tractatu ſucceſſionum ab inteſtato, in 17. colum. & ſeq. vbi dicit, quòd de iſta quæſtione fuit

ADDITIONES.

a ¶ Affirmatiua. Vide Monferra. in l. ſi is qui pro emptore. col. 12. ff. de vſuc. ſublimitat Are. in l. ſi emancipati. nu. 2. s̃. eo. Cor. lib. 1. conſi. 105. PVRPV.

b ¶ Legitimam. Adde Alex. lib. 5. conſi. 89. ſuper eo. col. pen. ver. comprobatur. * Et dic, vt per Deci. hic nu. 5. Rip. in l. in quartam. num. 149. 151. ff. ad l. Falcid. Rym. conſi. 114. nu. 17. omnium doctè, & copioſè Rolan. conſi. 11. nu. 30. 33. 35. lib. 2. MASVER.

c ¶ Similiter in emphy. Adde Pet. de Ancha. & Io. de Imol. in c. potuit. de loca. Doct. in c. in præſentia. de proba.

d ¶ Diuerſa militia. Nic. Vbal. in loco infra allegato ſequitur Bar. PVRPV.

e ¶ Pulchra dubita. Quæſtio de ſcriptoria apoſtolica. Iaſ. in l. omnimodo. §. fin. C. de inoffic. teſta. loquitur de officio curſorum, & de officio ſcriptorum per Nic. de Vbal. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ne fuit heri in contingentia facti interrogatus, & quia ſatis de hoc dubitat, quòd non dedit clarum reſponſum, tamen inclinat, quod talis filius nil debeat conferre, per prædictam doct. Bar. quia quotieſcunque officium emptum à patre eſt tale, q̃ non tranſmittitur ad hæredes, & non poteſt alteri cedi, ſeu vẽdi, in tali officio nulla collatio habet locum, ita dicit Bar. in primo membro ſuæ diſtinctionis: ſed tale officiũ ſcriptoriæ apoſtolicæ non tranſmittitur ad hæredes, nec poteſt alteri cedi, ſed debet reſignari Papæ. c. admonet. & c. quòd in dubijs. de renuntia. & ita ſecundum eum curia Romana obſeruat. ergo conferri non debet: dicit tamen, quòd non vult decidere, & ita tranſit ſine determinatione. Ego puto, quòd attenta doctr. Bar. prouẽtus talis ſcriptoriæ deducto labore perſonæ deberet conferri, quia tale officium licèt non tranſmittatur ad hæredes, tamen poteſt alij vendi, & tota die fit, ergo ibi cadit collatio: & dato q̃ non poſſit vendi ſine licentia Papæ, tamen attento, quòd Papa conſueuit de facili conſentire, non debet cenſeri inalienabile, vt no. in l. apud Iulianum. aliàs incipit idem Iulianus. § conſtat. ff. de leg. 1. vbi Raph. Cuma. & d. Alex. idem dicunt Pau. de Ca. & Raph. Cu. in l. continuus. §. cùm quis. ff. de verb. ob. per l. quidam relegatus. ff de reb. dub. Et inuenio, quòd iſtam opi. in terminis tenet Pau. de Caſt. in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffi. teſtam. vbi dicit, quòd ſi pater acquiſiuit filio officium ſcriptoriæ in Romana curia, licèt illud non tranſmittatur ad hæredes, quia tamen conſueuit vendi, computabitur ſibi in legitimam, per illum tex. ergo per conſequens debet conferri, per regulam primam huius tex. ¶† Per hanc glo. examinatur vtilis
7 a quæſtio, quid ſi pater dedit vni filiorum [a] pecuniam ad mercãdum, & talis filius mediante pecunia patris exercuit mercantias, & multa eſt ſuperlucratus, nunquid teneatur conferre fratrib. & quantum ad pecuniam habitam à patre non eſt dubiũ, quia eſt peculium profectitium, quod ſemper remanſit in dominio patris: ergo mortuo patre debet diuidi inter fratres, ſicut aliæ res patris. l. certum. ſup. fam. erciſcun. Punctus ergo eſt de lucro inde acquiſito, an illud etiam cenſeatur profectitium, vt ſic diuidi debeat, an verò cenſeatur aduentitium tanquam acquiſitum aliunde, quàm immediatè ex pecunia patris, ſcilicet, ex induſtria, & exercitio filij; nam aduentitia hodiè non conferuntur. l. fin. inf. eo. pulchra eſt, & quotidiana quæſtio, in qua reperio quatuor principales opin. Prima fuit glo. in l. cùm oportet. in prin. glo. magnæ. j. de bonis quæ liber. quæ tenuit, quòd lucrum factum per filium mercatorem mediante pecunia patris, cenſeatur profectitium, & ſic diuidendum ſit æqualiter inter fratres, & idem tenuit Spec. in 4. parte. in tit. de iud. in §. ſequitur videre. in verbo quid ſi alter filiorum. Pro iſta opinione facit bene tex. in §. 1. in ver. ſancitum. Inſtit. per quas perſ. nobis acqui. vbi expreſsè dicit tex. *ſi quid ex re patris ei obuenerit, totum patri acquiritur.* ſed pondera, quòd text. ibi dicit ex re patris. dictio ex, denotat cauſam immediatam. l. j. §. ex incendio. ff. de incend. rui naufra. l. non dubium. vbi Barto. no. C. de legi. ſed iſtud lucrum non immediatè proceſſit ex re patris, ſed ex induſtria, & mercantia filij, vt ſtatim per exemplum inf. declarabo. ergo text. ille retorqueretur ad oppoſitum. Sed tu ſtringe ineuitabiliter, iungendo iſtum tex. cum alio. nam optimus eſt modus arguendi, qui fit ex coniunctione duarum. ll. ſimul iunctarum. Ita no. Bar. & Mod. in l. Gallus. §. ille caſus. per illum tex. ff. de libe. & poſthum. iunge cum illo. §. j. tex. in l. ex re. ff. de vſufru. vbi dicit, quòd illud dicitur prouenire ex re, quod prouenit ex negociatione. Ad idem ex multis. ll. quas allegat Spe. in locis præalleg. facit l. ſi ita legatus. §. fin. ff. de vſu & hab. ibi, vel ex pecunia noſtra negociatum eſſe, vt quicquid eo modo acquiſierit, in peculio noſtro ſit. & in l. per ſeruum. ff. de acq. rer. domi. Sed reſponde, vt per Barto. in tract. de duob. fratrib. in 2. colum. circa medium, quod prædicta iura loquuntur in ſeruo, qui nil proprij habere poteſt: ſecus in filiofam. qui poteſt habere caſtrẽſia, vel quaſi, item aduentitia. Eandem opi. tenet Bald. in l. certum. in 1. quæſtio. in 1. & 2 colum. ſup. fam. erciſcun. motus, quia peculium eſt quid vniuerſale, & creſcit: tamen eſt ſemper idem. l. peculium. in prin. ff. de lega. 2. & l. peculiũ naſcitur. ff. de pecul. Quod confirmatur, quia augmentum debet eſſe eius naturæ, cuius eſt principale. l. etiam. ff. de iure dot. l. ſi conuenerit. la 2. ff. de pign. act. Tamen reſponde, quòd argu. procedit in eo, quod accreſcit ex peculio, vt eſt in dimidia lucri, quæ pecuniæ datur: ſecus eſt in alia, quæ induſtriæ aſcribitur. Secunda principalis eſt opin. Barto. hic, & vbique, quòd aut ſumus in caſu claro, quo filius acquiſiuit abſque opera ſua, & abſque labore perſonæ: puta quia pecuniam locaret apud campſorem, & tunc illud lucrum cenſetur profectitium. Ita procedit glo. in d. l. cùm oportet. Aut conſtat, quòd filius totum lucrum fecit ex ſolo labore perſonæ, & tunc totum eſt aduentitium. Aut ſumus in dubio, & hic eſt aduertendum, quòd quemadmodum in ſocietate medietas lucri attribuitur pecuniæ, & alia medietas induſtriæ perſonæ, gl. eſt in l j. C. pro ſocio. iuncto tex. in §. q̃ autem. Inſti. per quas perſo. no. acqui ibi, *ue quod ei ſuis laborib. vel proſpera fortuna.* & tex. in d. l. cùm oportet. in prin. ibi, *& filij non lugebunt, quæ ex ſuis laborib. ſibi poſſeſſa ſunt.* Et vltra Bar. facit text. in l. ſocietas. §. ſocietas. & in l. ſi non fuerint. ff. pro ſocio. & tex. in §. de illa ſanè. Inſti. eo. idem erit in iſto lucro: dimidium attribuitur pecuniæ, & erit profectitium. aliud dimidium perſonę filij, & erit aduentitium. Ita concludit Barto. hic, & in d. §. nec caſtrenſe. in 2. colum. & in d. l. cùm oportet. in prin. & in l. ſi tibi. §. ſi pactus. ff. de pact. & in tract. de duo. fra. in 1. & 2. col. & etiam in 2. quæſtio. principali. vbi plenius, quam alibi. & in conſi. ſuo. 186. quod incip. Cucciarellus. Idem tenent Fulgo. & Pau. de Caſt. hic, & dicit Pau. de Caſt. quòd iſta opin. Barto. eſt æquiſſima. Eam etiam tenet Ang. in conſi. 85. incip. pater habens plures filios ad mercaturam. in vlt. colum. Ange. & Pau. de Caſt. in d. l. cùm oportet. in prin. dom. Abb. in conſi. 35. in 2. volum. circa primum dubium. Idem latè tenet Lud. Rom. in conſi. 469. quod incip. quo ad primum propoſitæ conſultationis art. vbi dicit, quòd licèt aliter legendo ſemper tenuerit, tamen conſulendo non recedit à Bar. in quo ſemper eſſe ſolet ſubſtantia veritatis. Tertia eſt prin. opi. Bal. qui in hoc atti. vbiq; deridet Bar. in d. l. cùm oportet. in prin. 4. col. vbi dicit, quòd opin. Bart. proceſſit ex ſua ceruice, & eſt ruſticana, quia fecit ſicut ruſtici, qui diuidunt quæſtionem per medium. vt inquit glo. 1. in l. Neſennius. ff. de neg. geſt. & idem Bald. in Auth. ex teſtamento. in 10. col. s̃. e. dicit, quod opi. Bar. proceſſit ex ſui capitis æquitate. Et in l. omnimodo. §. imputari. in pen. colum. s̃. de inoffi. teſtam. & in c. 1. circa medium. de benefi. fratris. vbi dicit, quòd licet aliàs conſulendo tanquam diſcipulus Bar. fuerit ſecutus opin. magiſtri ſui, tamen quòd non eſt vera. Et idem Bal. in l. 1. in 11. q. C. pro ſoc. Et in omnibus iſtis locis concludit Bal. quòd non ſemper dimidia pars lucri debet attribui perſonæ filij, & alia dimidia pecuniæ patris, ſed iſtud relinqui debet arbitrio boni viri, ſeu iudicis, qui conſideret quantitatem principalis pecuniæ, & quantitatem lucri, & qualitatem perſonæ filij. Quid enim ſi cũ centum ducatis filius mille lucratus ſit, diuiſio Barto. ſtare non poſſet. Et ad iura Bar. reſpondet Bal. quòd loquuntur in ſocietate, in qua in dubio bene videtur actum de dimidia: ſed inter patrem & filium nulla eſt contracta ſocietas. Et iſtam opin. tenet d. Alex. hic. ſed tu conſidera, quòd iſta opi. non diſcrepat in effectu à ſententia Bar. quia Bar. fatetur, quòd ſi poſſet apparere, an ex ſua pecunia, an ex perſona filij lucrum proceſſiſſet, ſtaretur certo, ſed in dubio alio non apparente procedit diſtin. Barto. Vltima eſt opi. Lud. in Auth. ex teſtamento. s̃. eo. vbi diſtinguit quatuor membra. quod aut filius negociatur cum pecunia patris, & nomine patris, & tunc totum quæritur patri. l. ſi procurator. la 1. ff. de acqui. rer. dom. aut filius negociatur cum pecunia patris, ſed ſimpliciter, & tunc etiam totum lucrum acquiritur patri: & in hoc contradicit alijs, motus, quia filius in dubio, q̃n negotiatur ex pecunia patris, præſumitur negotiari nomine ipſius patris. alleg. tex. in l. poſt mortem. §. fin. & l. ſeq. ff. quando ex facto tutorum. quæ. ll. nihil faciunt, quia ibi eſt officium neceſſarium. Præterea licet filius debeat patri operas reuerentiales, & obſequiales, tñ non tenetur operari in operib. artificialib. vt declarat Bal. in Auth. ex teſt. in 10. col. s̃. eo. aut filius negociatur cum pecunia patris, ſed nomine proprio ipſius filij, & eius periculo, tunc totum lucrum ſit filij. nihil alleg. ſed debuit allegare deciſionem Bar. in l. quia poterat. §. fi ff. ad Treb. aut filius negociatur cum pecunia patris communi nomine, & communi periculo, & iſto caſu procedit diſtinctio Bar. Tu autem teneas diſtin. Bar. in caſu dubio, quando aliter non apparet, vnde tale lucrum proceſſerit. Limita tñ non procedere, q̃n filius negociare tur cum pecunia patris, & nomine patris: eo quia ita exprimit, vel quia ita ſcribit in libro rationum, & tunc totum lucrum eſt patris, ita in terminis decidit Ang. in præal. conſi. 85. in 2. col. & Lu. in d. Auth. ex teſtamento. Secundò limita, q̃n filius negocia tur ſuo proprio noĩe, & ſuo periculo tñ, tunc ẽt totum lucrũ eſt ſuum filij, vt proximè dixi. & tenet Bar. in d. l. quia poterat. §. fi. facit. l. poſtulante. §. fin. in ver. quia ſuo periculo. ff. ad Treb. & tex. no. in l. ſi vnus ex ſocijs. §. 1. ff. pro ſocio. & l. idem q̃. §. ſi mãdauero. ff. man. Tertiò limita, q̃n lucrum procederet illicitè, puta ex vſuris, vel ex maleficio, tunc nihil quærit patri, nec eſt fratribus cõicandũ. ita lĩtat Bar. in l. q̃ ſeruus per illũ tex. ff. de acq.
8 poſ. ¶† Scdo principaľr per iſtam doctrinã gl. & Bar. decidit ſolus Raph. Ful. hic pulchrum & notabilem caſum, qui frequenter põt ꝙtingere, & non recolo me alibi legiſſe tactũ in ſpecie. pone, pater viuus habet multas poſſeſſiones, quia eſt decrepitæ ætatis,

ADDITIO.

a ¶Filiorum. Adde Petr. de Vbal. in tract. ſocietatis.

Source : BIU Cujas

ætatis,filius maior natu omnia gubernat,tam domeſtica negocia,quàm curam poſſeſſionum:alius filius fortè infans,aut paulò maior, nihil facit in domo, & ita ille frater maior natu multis annis ſe exercuit: mortuo patre iſti fratres veniunt ad diuiſionem bonorum paternorum, iſte frater maior natu dicit, quòd longo tempore adminiſtrauit curam rei familiaris, & propterea ante partem petit tantum ſalarij,quantum pater deciſſet vni negociorum geſtori,decidit Fulg quòd debeat habere tale ſalarium, motus, quia ſicut ſi exercuiſſet perſonam ſuã circa pecuniam patris, lucrũ aliquod deberetur exercitio perſonæ, ita quando exercuit circa poſſeſſiones paternas, dicit tamen Fulg. ꝙ vix poſſet obtineri, & quod aliquando petitum à fratre maiore natu vidit non obtentum. Adde pro iſta deciſione facere,ꝙ in ſimili decidit ſing. Lud. Rom. in conſi. 168. incip. circa primum, quo quæritur,an renunciatio in vltimo dubio. vbi quærit:pone quòd ſint plures ſocij vnius mercãtiæ,qui poſuerunt pecuniam communiter ad mercandum: vnus ex iſtis exercebat mercantiam,vel ſtabat ad fonticum ad vẽdendum, alij non impediebant ſe,iſte petit ante omnia tantũ ſalarij,quãtum daretur vni inſtitori,dicit Lud.ꝙ de tali ſalario iure cautũ
a non reperitur, [a] ſed bene putat, quòd ratione operæ, & induſtriæ perſonæ illius ſocij in diuiſione ſocietatis plus illi tribuere tur,quàm alijs,per l.ſi non fuerit. ff pro ſoc. cum alijs per eum alle. ¶ Breuiter in q.Ful.teneo contrarium, & ita conſulerem,ꝙ talis filius,qui viuo patre longo tempore geſſit curam rei fami liar.& ſe exercuit circa poſ.paternas,mortuo patre nil poſſit pe tere ſalarij à fratre,& ad hoc allego deciſionem Ange.in conſi. 85.quod inci. Pater habens plures filios ad mercaturã. in 3. col. vbi in fortiorib. terminis conſuluit Ange. ꝙ ſi filius viuo patre cum pecunia patris de eius mandato exercuit longo tempore mercaturam, ex qua multum lucratus eſt, ꝙ ex quo exercuit ex mandato paterno, tanquam miniſter & procurator, quòd omne lucrum,& damnum fuit ſolius patris.ll. per eum allegatis.& ꝙ talis filius non poteſt petere aliquod ſalarium ſuorum laborum,vel induſtriæ perſonæ ſuæ, tum quia mandatum ſolet eſſe gratuitum in non ſolito operas locare.l.j.in fi. ff.mand. tum quia filius ex debito reuerentiæ paternæ aſtringitur,vt ibi per eum.& ſic ibi aperta eſt deciſio Ang.ad oppoſitum. Ad idẽ facit,ꝙ decidit no. Bal.in c.i.circa medium.de beneficio fra.vbi ponit quæſtionem de duob. fratrib. ruſticis ſimul commorantib.ꝙ ſi vnus acquiſiuit cum bob. communib. debet eſſe commune inter fratres, eo quia opera perſonæ inter fratres negociantes præſumitur gratuita,& amicitia fraterna impenſa. l. ex duob.in prin.ff.de neg.geſt.tamen iſtud vltimũ procedit mortuo patre,præcedentia viuo patre,& an iſta vltima Bal. deciſio ſit vera,dicam ſtatim in fi.j̃.e.vbi eam reprobabo. ¶ Glo.in verbo hoc autem. pro cuius ingreſſu opp. contra tex. Imperator hic ponit duas regulas,& approbat primam,ꝙ omnia,quæ cõputantur in legitimam,conferantur. aliam reprobat, quia eã non omnia,quæ conferuntur,computantur in legitimam. Cõtra,imò Imperator debuit ita approbare ſecundam regulam, ſicut primã: quia regulariter ita procedit ſecunda regula ſicut prima.propter hoc facta eſt gl.quæ defendendo tex.dicit,ꝙ ſecunda regula procedere non poteſt,eo quia habet duas inſtantias:nam etiam prima habet vnam inſtantiam,quia legata cõputantur in quartam,& tñ conferuntur.vt in 1. gl. & ſic voluit dicere gl.ꝙ cùm ſecunda regula habeat plures inſtantias ad oppoſitum,ideo non procedit. Prima inſtantia ſm glo. colligitur ex hoc tex.nam donatio ſimplex confertur aliquãdo in duob. caſib.poſitis hic in tex.& tñ non computatur in legitimam,& ita tranſeunt alij Doctores: puto ꝙ iſta prima inſtantia non ſit
7 vera à partib. ſufficienter enumeratis. † nam donatio ſimplex non confertur niſi in duob. caſib.Primus,qñ eſt dictũ à donante,certè etiam iſto caſu bene computatur in legitimam. l.ſi qñ. §. 1. C.de inof.teſt.& l.ſi non mortis.ff.de inoffi.teſt.ſecundus caſus eſt propter æqualitatem conſeruandam. & iſte caſus nõ eſt adaptabilis ad computationem in legitimam. Propterea, & fortius donatio ſimplex ideo non confertur, eo quia non valet in vita patris,ſed confirmatur eius morte, & ſic habet vim relicti,vt dixi in Auth.ex teſtamento. s̃.e. certè iſto caſu qñ confirmatur morte,etiam computatur in legitimam, *ſecundum Bart.*
b *Ang.& omnes* in l.in quartam.ff.ad l.Fal.Et ſi tu replices, [b] ſi cõputatur in legitimam, ergo ſemper debet conferri, ꝙ eſt cõtra iſtũ tex.in fi. propter ꝙ arg. ſatis dubitauit Sal.hic, & Cy. in l.ſi qñ.§ fi.s̃.de inof.teſt. Reſponde clarè, quia prima regula huius tex.non procedit in his,quæ habent vim relicti, vt in 1.glo. per omnes approbata: ſed illa prima regula ſanè intelligit, qñ ſunt talia,quæ pertinent ad materiam collationis,tũc verum eſt, ꝙ quæ computantur in legitimam ẽt conferuntur.Secunda inſtãtia gl eſt,qñ donatio propter nup.conferebatur tempore huius. l.& l.vt liberis.s̃.e.tñ computabatur in legitimam,anteq̃ eſſet facta.l.qñ nouella.s̃. de inof teſta. Sed iſta inſtantia hodiè nil valet,quia donatio propter nup. ſicut confertur, ita computatur in legitimam. Alia ergo poteſt dari inſtantia,ſm Fulgo. Pau. de Caſt.& d.Alex.hic.nam donatio ſimplex facta emancipato cõfertur.l.vt liberis.s̃.eo. tñ non computatur in legitimam niſi ſit dictum,ſm Bar.& alios in d.l.ſi qñ.§.fi.& in l.in quartam.ff.ad l. Fal. Item eſt alia inſtantia,quia aduentitia olim conferebantur. l.filiæ dotem.& l.vt liberis.s̃.eo.ante.l.fi.j̃.e.& tamen non computantur in legitimam.l.ſcimus.§.repletionem.s̃.de inoff.teſta. Item vltra alios do pulchram inſtantiam in feudo, & emphyteuſi,quæ aliquando conferuntur,& non computantur in legitimã, dixi.s̃.in tex. ¶ Gl.in verbo impoſuerit. clara eſt,& habet quinque partes claras. Iaſ. Piſis.

ADDITIONES.

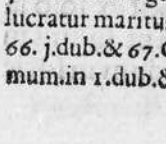
a * Reperitur. Adde Corne.conſi. 116.li.4.vbi loquitur alternatiuè,dum inquit, vel ſalarium deberi,vel ſaltem maiorem partem lucri ſocio magis induſtrio ſo contribui debere,& hoc vltimum inquit idem Corn.conſi.233. lib.3.cõſi. 311.col.2.li.3.quem ſequitur Dec.hoc tit.in l.pen.in fi.& no. idem Cor. cõſi. 243.ad fi.lib.1.conſi.58.nu.8.lib.4. MASVER.

b ¶ Replices. Limitatio primæ regulæ,quam tenet Iaſon in l.ſi quando.§.fi.2.no. ſup.de inof.teſt. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à ſimili quando procedat.*
2 *Emancipati an teneantur conferre aduentitia. Quod nõ. Et limitat.nu.3.*
4 *Tres pulchros caſus de collatione bonorum inter fratres poſt obitum patris vide nu.4.5.& 6.*

LEX XXI.

a Tnemini. Iſta.l. habet vtilẽ materiam. h. d. Aduentitia * hodie per hanc.l.non conferuntur, ſicut nec olim ꝓferebanẽ caſtrenſia,vel quaſi.h.d. Cõſidera, quòd ſimilitudo tex.non vr̃ bona, eo quia caſtrenſia, vel quaſi ſunt in totũ filij ẽt quo ad vſumfruc.& in eis hr̃ pro patre fa.l.ij.ff.ad Mace.& in eis poteſt facere teſtm̃.l.fi.j̃.qui teſta.fa.poſ.ſecus eſt in aduentitijs:tñ dic,quod æquiparatio eſt bona in hoc,vt quemadmodũ caſtrenſia, vel quaſi ideo conferri non debebant, eo quia non fuiſſent acquiſita patri, dato ꝙ filius remanſiſſet in poteſtate, prout etiam dicit tex.in l.ſi fratres.§.idem Papinianus li. eo. ait ſi inter fratres.ff.pro ſoc.idem eſt in aduentitijs,quia cùm ſtatutum ſit, ꝙ aduentitia non quærantur hodiè patri, quo ad proprietatem.l.cùm oportet.in prin.j̃.de.bo.quæ lib. ita ẽt conferi non debent,& hoc vult dicere iſte tex. ¶ † Et ex hoc pondera
1 hic eſſe tex. not. ꝙ procedit arg.à ſimili, qñ adeſt ſimilitudo in materia de qua agitur,licet in alijs ſint multæ differentiæ. Facit tex.in c.conſtitutus.de appel.& ibi Abb.in 2.not.ad hoc notat,
b ꝙ procedit arg. à ſimili, [b] licèt illud non ſit omnino ſimile. Idẽ no.d.Abb.in c.quemadmodũ, per illum tex. de iureiu.d. Ant. in c.non debet.in pe.col.de conſang.& affi.d.Abb. in c.tranſlato.de conſti.& in c. cùm dilecta.de confir. vti.vel inuti. ¶ †
2 Sed aduerte, iſta.l. procedit clarè in filijs in poteſtate. Quid in filijs emancipatis,nunquid aduentitia conferre teneantur, vel non, per hanc l? *Ang.hic,& Mod.omnes tenent*,quòd non,moti,quia cũ iſta.l.loquatur indiſtinctè,procedit etiam in emancipatis.& idẽ tenet Cyn.in l.ſi emancipati.& ibi Bar.in vlt.col. Bal.& alij.s̃.eo.
c Et facit,quia iſtud,quod dicit tex. [c] de caſtrenſi, vel quaſi procedit etiam in emancipatis,ſecundum Bar. in l.j.§.nec caſtrenſe.ff.eo.circa prin.& iſte tex.arguit de aduentitijs ad ſimilitudinem caſtrenſium.pro iſta parte d.Fran.de Are.hic addit tex. notabilem in l.ſi fratres. §. idem Papinianus lib. eo. ait ſi inter fratres.ff.pro ſocio.vbi Iuriſcon ſic arguit.emancipatus non confert caſtrenſia,quia ſi eſſet in poteſtate,non acquirerentur patri. ergo idem in aduentitijs, per eandem rationem. Confirmo, quia

ADDITIONES.

a ¶ Aduentitia. Amplia etiam ſi habuiſſent originem à ſubſtantia patrum. Iaſ.in l.illud.col.3.s̃.de colla.Bar.in tra.de duob.fratrib.2.q.Alex.in d.l. illud. 1. col. verſic.ſed nunquid.Sed idem Iaſ.in ſeq.col.tenet contra.verſi.3.& fortius. PVRPVR.

b ¶ A ſimili. Adde Doct.in l. 1.ff.de offi.eius.Bal.in l.2.C.de pat.q̃ fi.diſt. Bal.ſic.j. §.porro.q̃ ſit prima cã benef.ami.in vſi.feu. & p Inn.in c.qualiter. de accuſa. * Alex.conſi.75.col.1.li.5.eundem Iaſ.in l.de quib.col.7.ff.de legi.Dec.in Rub. col.8.de app. BELLOT.

c ¶ Dicit tex.Regula iſtius tex.facit ad q.an lucrum dotis,quod ex forma ſtatuti lucratur maritus,ſit conferendum fratribus, vt latè proſequitur Deci. conſi. 66. j.dub.& 67.Camp.in tract.do.par.5.Adde no.Rom.conſi.43. quo ad primum.in 1.dub.& conſi.469.viſo.Soc.conſi.64.in fi.

Source : BIU Cujas

quia ratio quare hodie inter fratres debeat fieri collatio, est ratione æqualitatis seruandæ l. vt liberis. s. eo. sed in aduentitijs nõ potest cadere inæqualitas, nisi quo ad vsumfructum, cùm etiã filius in potestate ea non quærat patri quo ad proprietatem, & sic ea non conferat, vt hac. l. Sed considera, quia si procederet inductio facta de d. §. idem Papin. li. eo. ait si inter fratres. redderetur quodammodo superflua dispositio huius. l. & tamen in hac. l. dicitur, ꝙ erat dubitatio, dato, ꝙ esset d. §. si inter fratres. ergo ille. §. non stringit. dato enim ꝙ esset decisum in castrensibus, tamen fuit necessaria ista lex. vt hic in tex. Et *ista est communis sententia*, licèt Odof nihil firmet. Sed aduerte, [a] quia subtilis Iacob. de Ra. in d. l. si emancipatis. tenuit oppositum, ꝙ decisio huius tex. non procedat in filijs emancipatis, & mouetur bono fundamento: nam ista. l. referens debet intelligi secundum. l. ad quam se refert, in Auth. de filijs ante dot. instru. na. in princ. sed ista. l. se refert ad d. l. cùm opor. in princ. quæ solum loquitur in filijs in potestate, nec in alijs potest loqui, ergo in eisdem loquetur, & istud prima fronte stringere videtur. Confirmatur per hunc tex. qui dicit res, quas parentibus acquirendas prohibuimus, nam relatiuum quas, positum sine copula stat restrictiuè. l. ea tamen adiectio. ff. de leg. 3. ergo illa verba restringuntur ad filios in potestate, in quibus facta fuit illa prohibitio. Tertiò, & fortius pro ista parte facit, nam ista lex est correctoria. patet, qa corrigit. [b] l. filiæ dotem. s. eo. secundum gl. & Doct. ibi ergo nõ debet extendi ex identitate rationis l. præcipimus. in fi. C. de appel. imò nec ex maioritate rationis, vt per gl. & Docto. in Auth. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. Et ista opi. posset disputando teneri. Tamen inhærendo communi opin. potes dicere, ꝙ non sit verum, ꝙ illa. l. filiæ dotem. corrigatur per istam l. nam ista l. loquitur in aduentitijs prouentis aliunde quàm ab ipso patre, quæ per filium in totum acquirebantur patri, sed illa l. filiæ dotem. loquitur in dote aduentitia obuenta ab ipsomet patre, vt ibi declaraui, & isto modo ista. l. non esset correctoria. Secundò potes dicere, ꝙ etiam ista. l. non sit correctoria quãtum ad l. vt liberis. s. eod. vt statim. ĩ. subdam, tamen corrigit. l. ea demum. s. eo. Sed potes dicere, ꝙ non corrigit illam l. sed eam generaliter loquentem limitat. Tertio potes dicere, & respondere, ꝙ quamuis ista l. se referat ad d. l. cùm oportet. tamen etiam fundat se in similitudine castrensis peculij, vel quasi, & cùm illud de castrensi, vel quasi ita procedat in filijs emancipatis, sicut in filijs in potestate, ergo pari modo hodie ista. l. quantum ad aduentitia in ambobus procedit. sed aduerte, quia text. in d. §. nec castrense. loquitur de peculio castrensi, & sic de filio in potestate l. fi. in fi. C. de inoffi. testa. ergo non de emancipato, nisi dicas, vt dicit Bar. in d. §. nec castrense. in 1. oppo. † Limita [c] not. regulam huius tex. procedere, quando tractatur de successione patris, vel alterius lineæ paternæ. sed si tractaretur de successione matris, vel lineæ maternæ, à qua habita est dos, vel donatio propter nup. certè illa debet conferri. per l. vt liberis. s. eo. Ratio est, quia talis dos, vel donatio propter nup. habita à matre, vel auo materno, quamuis dicatur aduentitia respectu patris, tamen hic non tractatur de successione patris, sed matris, certè respectu matris dicitur profectitia, ideo conferri debet, sicut olim, & sic l. vt liberis, non est correcta per istam. ita limitant Richard. Malumb. Marti. Sili. & Alber. de Ros. hic, & ante eos istud firmat Odof. in l. illam. circa medium. s. eo. Et ꝙ talis dos profecta à matre, vel linea materna dicatur profectitia, quando tractatur de successione matris, à qua profecta est, probat tex. in d. l. vt liberis. in verbo profecta, & ibi Cy. Saly. & Alex. ad hoc not. & ibi Cy. ad hoc etiam addit tex. in l. profectitia. §. fi. ff. de iur. dot. & in Auth. de æqua. dotis. in fi. Secundò limita istã. l. ꝙ aduentitia hodie [d] non conseruntur, verum est quo ad proprietatem, sed vsusfructus proprietatis debet conferri, quia debuit acquiri patri d. l. cùm oport. in princ. & ita probat iste tex. à contrario sensu, secundum Ray. Pau. de Castr. & do. Alex. hic, & Bar. in l. pater filium. in vlti. col. ff. de colla. do. Cy. in l. si emancipati. in 4. q. s. eod. & ibi Fulg. Intellige sanè si tales fructus extant. secus si sint sine dolo, & fraude consumpti per l. ea demũ. s. eo. secundum Pau. de Cast. & do. Alex. hic. Secundò limitat istud, quod dixi de fructibus Bal. in Auth. ex testamento. in 9. & 14. col. s. eod. nisi percepissent conniuentibus oculis patris eo sciente, quia intelligerentur sibi donati, vt est tex. in d. l. cũ oportet. §. finautem. Ideoque conferri nõ debent, & ita tenuit Ang. ibi. Sed ego reprobaui istud vltimum in d. Auth. ex testamento. ibi vide. ¶ † Extra glo. quærit hic Bald. de solenni q. mortuo patre duo fratres [e] remanserunt in communione, vnus eorum ex lucro laborum suorum, vel ex fructibus bonorum suorum aduentitiorum multas pecunias exposuit in communi, alius non, nunquid tempore diuisionis debeat fratri illa maior impẽsa computari? determinat, ꝙ non per text. in c. duo fratres. de duob. fratri. de no. benefi. in vsib. feu. vbi etiam Bal. idem no. Idẽ expressè tenet Ang hic in lect. Flor. dicens hoc esse notabile, & quotidianum, quia tota die accidit in fratribus, quorum vnus habens [f] maiorem familiam altero, de sua pecunia plus expendit in communi altero, ꝙ nil debeat ei computari. Idem tenet Raph. Fulgo. referens de facto se ita consuluisse in ciuitate Veronæ. Idem tenet Ludo. Rom. hic reputans istam decisionem Bal. tenendam menti. Idem expressè tenet Ang. in l. ex duobus. ff. de nego. gest. dicens, quòd istam q. habuit pluries de facto in fratribus rusticis, quorum vnus plus expendit altero in domo communi. Sed idem Ang. hic in alia lectura Perusina, quæ est impressa, tenet contrarium, ꝙ quando impensa esset magna, non præsumitur facta animo donandi, per regulam. l. cùm de indebito. in princ. ff. de proba. secus si impensa esset ꝙparua, & talis frater esset diues, tunc propter cõiunctionem sanguinis præsumeretur donata, iuxta glo. in l. si filij. in glo. magna. s. de dona. inter vir. & vxo. & ista dist. multum placet Pau. de Cast. hic. do. Alex. aliter distinguit, sicut in simili distinguit Bart. in consi. 168. incip. quidam habens bona communia, & respondet ad d. cap. duo fratres. pluribus modis, de quibus hic per eum. Ego autẽ distinguo, & ad hanc distinctionem semper recurro, cùm consilium à me petitur, & dico, ꝙ aut isti fratres erant socij omniũ bonorum, & istud quãdo sit, plenè examinabo in l. 1. ĩ. qui test. face. pos. & isto casu teneo cum Bald. hic, quia tunc non curatur, an vnus plus expenderit altero, & an vnus lucretur plus altero, quia omnia sunt semper communia, & in diuisione omnia æqualiter procedunt, per ea quæ notabiliter dixi in Auth. quod locum. s. eod. nam ista est regula, ꝙ quando sunt plures socij omnium bonorum, non debet attẽdi, ꝙ vnus faciat maiorem expensam in domo quàm alius, vel ꝙ vnus plus lucretur [g] quàm alter, quia in societate vniuersali hoc non attenditur, sed omnia sunt æqualiter diuidenda. Ita dicit Bald. in tract. de duob. fratrib. in 7. col. in fi. per tex. not. in l. si socius pro filia. in prin. iuncta. gl. ff. pro soc. Idem dicit Bal. in l. si patruus. in vltim. col. C. communia vtri. iudi. Petr. de Ancha in consi. 302. incip. materia de qua quæritur non est noua. Lud. Rom. in consi. 172. incip. in proposito themate strictim. in vlt. dubio. Tamen Bald. hic non loquitur clarè in fratribus, qui essent socij omnium bonorum. ex te videas. aut isti fratres non sunt socij omnium bonorum, dato, ꝙ sint in communione omnium bonorum paternorum, & tunc teneo, ꝙ in ista societate particulari, illud, quod vnus frater expendit plus altero, possit ab alio repetere per l. socium qui in eo. §. fin. & l. si vnus. §. si quid. ff. pro soc. Et si considerabis Ang. in lect. Flor. & in effectu dom. Alex. idem tenent, & est veritas, & comprobatur ex ĩ. dicendis. ¶ † Iuxta ista Pau de Cast. annectit. q. quã dicit fuisse de facto in ciuitate Paduæ in duob. fratrib. nobilib. quorum vnus habebat magnam familiam. s. vxorem, filios, nutrices, & similes personas, sed gerebat totam curam rei domesticæ, & familiaris: alius frater, qui non habebat vxorem, nec filios nullam curam habebat de rebus familiaribus, nunquid tempore diuisionis possit iste frater minor natu petere à maiore illam impensam vxoris, filiorum, & familiæ, quas iste non habebat? concludit, ꝙ non, & refert ita se aliàs dixisse, & fuisse approbatũ per bonos, & probos viros, licèt quidam maligni suaderent contrarium ponendo scandalum inter fratres. Et istum casum ego habui plusquã trib. vicib. de facto. Adde Bal. in l. si paterno. ad fi. C. de neg. gest. ex cuius dictis habes modificationem, & declarationem. ibi. n. quærit Bal. de duob. fratri. rusticis, quorũ vnus habebat magnã familiam, puta vxorem, & multos filios, alter nullam habebat, nũquid in diuisione ille, qui maiorẽ familiam habebat, tenebitur computare illam impensam in plus factam altero? & determinat, ꝙ si ex talibus filijs percipiebatur in domo aliqua operatio, non tenetur solnere, aliàs sic, puta, quia filij erant parui. Et illam decisionem Bal. sequitur Ang. de Are. in §. actionũ. in 30. col. Insti. de actio. in materia actionis negotiorum gesto. Pau. de Castr. in d. l. si paterno. ponit eandem. q. quam hic, quæ fuit Paduæ, & dicit, ꝙ illa maior impensa nunquam debet solui, quando filij operabantur in domo, vt dicit Bal. aut dato, ꝙ

filij

ADDITIONES.

a ¶Aduerte. Prõ hac opinione facit regula. l. quartæ. §. toties. ff. de damno infecto. PV RPV.

b ¶Corrigit. An. l. filiæ dotem. per istam. l. corrigatur, Alex. ibi. primo nota. qd̃ sic, sed Ias. 2. col. sentit, quod non. PVRPVR.

c ¶Limita. Limitatio, quam firmat Alex. in l. filiæ dotem. 1. no. ĩ. eo. PVRPV.

d ¶Quod aduentitia hodie. Adde Bar. in l. pater. ff. eo. tit.

e ¶Duo fratres. Adde Pet. de Vbald. in tract. societatis. vbi diffusè.

f ¶Quorum vnus habens. Adde text. in cap. 2. de fratribus de no. benefi. inue. in vsib. feud.

g ¶Lucretur. Adde Decc. consi. 66. col. 4. PVRPV.

Source : BIU Cujas

filij nil operarentur, tamen ille frater maior natu, & eius vxor habebant totam curam rei domeſticæ,& familiaris, tunc illud ſufficit pro recompenſatione filiorum, vt nulla impenſa ſolui debeat,ſed ſufficiat,ꝙ frater maior natu, qui maiorem familiã habebat,etiam ſuſtinebat pondus circa gubernationem bonorum paternorum,& miror,ꝙ do. Alex.nec hic,nec in l.ſi paterno.aliquid dixerit, cùm iſti caſus tota die contingant de facto.

6 ¶†Sed quid erit ècontra,ſi duo fratres [a] mortuo patre ſtant in
a communione bonorum paternorum: vnus frater habet filios, qui tota die lucrantur,& exponunt in communi lucrum: alter frater nullos filios habet, nũquid iſte frater tempore diuiſionis, qui habet tot filios laborantes,habebit plus altero, ꝙ veriſimiliter lucrati ſunt eius filij? vr̃ dicendum, ꝙ non, per illud,ꝙ determinat Bal.in c.1. circa medium.de benefi.fratris in vſibus feud.vbi concludit, ꝙ opera præſtita inter fratres negotiantes pręſumitur gratuita,& amicitia fraterna impẽſa,per l.ex duob. in princ.ff.de nego geſt.Breuiter tene contrarium,quando non ſunt ſocij omniũ bonorum,vt s̃.dixi.in p̃rium in terminis decidit Ang.in d.l.ex duob.ff.de neg geſt.vbi dicit, ꝙ ſi ſunt duo fratres in vna familia habitantes, & vnus eorum habeat plures filios qui multum operãtur,& ponunt in domo,alius nullos habet,an in diuiſione debeat haberi ratio operarũ filiorum ſuorum,dicit,ꝙ iſtam.q.pluries de facto habuit in duob.fratrib.ruſticis,& determinat, ꝙ haberi debeat ratio illarum operarum, & ꝙ ante partem debent ſolui. per l.ſi id.§. ſi quas. ff.de donat. inter virum & vxo. Adde ẽt Bald.in tracta.de duo.frat.in 9.col. vbi quærit,pone,ꝙ erant duo fratres ruſtici,qui tenebant terras ad laborandum,& vnus eorum habebat duos filios laborantes, alius nullos,decidit notabiliter Bal. ꝙ fructus ex cultura percepti debent tempore diuiſionis diuidi in capita, & nõ in ſtirpes, & ſic ille frater, qui habebat duos filios,habebit tres partes, & alius vnam, & non habebit nocere, ꝙ illi duo filij eſſent in poteſtate patris,quia per hoc non debebit facere, ꝙ filij fraudent̃ fructib.laborum ſuorum, per l.cùm oportet.in prin.j̃.de bon. quæ lib.Adde etiam Bald.in eo.trac.de duob.frat.in vlt.col.vbi refert ſe dixiſſe in l.ſi ſocietatẽ mecum.ff.pro ſoci.ꝙ ſi ſunt duo fratres ruſtici,& vnus habet filios, qui quotidie laborãt in agro, quem cõiter colunt,& alter non habet filios,ꝙ ille qui habet filios,quia plus de opera ponit, debet ẽt in diuiſione plus percipere de lucro, & illud plus intelligitur arbitrio boni viri, iuxta veriſimilem operarum qualitatem. Et idẽ tenet Bal. in l. ſi patruus.in pen.q.C.cõmu.vtriuſq; iu.Adde etiam Bal.in l.1.in 11. q.C.pro ſoc.vbi quærit.pone, duo fratres mortuo patre habẽt prędium cõe. item conduxerunt duo prędia ad laborandum: vnus iſtorum fratrum habebat duos filios laborantes, alius nullum habebat, & ex fructib. prædiorum multa acquiſiuerunt, qualiter tempore diuiſionis diuidentur inter eos iſta lucra? Et reſpondet notabiliter, ꝙ ſi quæris de fructib.perceptis ex prædio communi,quia medietas attribuitur proprietati,illa ęqualiter diuidetur per capita,non ſolùm fratrum, ſed filiorum, qa iſta eſt natura ſocietatis,qđ diuidantur lucra per capita,de alijs verò fructib. perceptis ex prædijs conductis ad laborandum,tenet,ꝙ lucrum diuidatur per capita fratrum filiorum, & ſic ille frater,qui duos filios laborantes habebat, ꝙſequeretur tres partes,& alius frater vnam.Et iſtam vltimam deciſionem Bald.ſequitur.d.Alex.in conſ.133.in 2.vol.incip.Titulus qõnis talis eſt. Prędicta ẽt ſequitur latè.d.Alex.in conſi.99.in 2.vol.qđ incipit, habita ſuper narratis.& ibi reprobat deciſionẽ Bal. in pręalle.c. 1.circa med.de benefi.fra.in vſi.feu.Et prędictas deciſiones nota,quia ſolent frequenter contingere in facto. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

a ¶Duo fratres.Quæſtio de fratre habente filios laborantes.Iaſ.idem,quod hic tenet in l.illud col.pen.s̃.eo. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Alleganti aliquem deceſſiſſe ab inteſtato,ei incumbit onus probandi.*
2 *Filius præſumitur eſſe in poteſtate patris,niſi probetur emancipatus,& nume.3.*
4 *Emancipatus emancipato nihil confert, quia vnus non facit iniuriam alteri.*
5 *Conſequitur quis ex perſona alterius,quod ex ſua conſequi non poteſt, & nu.8.*
6 *Excommunicati,& non excommunicati ſi ſint ſepulti in vno cimiterio. omnes debent ibi remanere, ſi non poſſunt diſcerni.*
7 *Cauſa quando eſt communis monaſterij, & laici, tunc monachus poteſt eſſe procurator laici in illa cauſa.*
9 *Socius omnium bonorum habet excuſationem à munerib. publicis propter perſonam ſocij: ſecus in duob. fratrib.*
10 *Fratres duo habentes feudum ab vno Principe,& vnus committit felloniam contra dominum, quia reliquit dominum periclitantem,alter eum pro ſua probitate defendit,vterque retinebit feudum.*
11 *Quid in ciuitate habente feudum.*
12 *Clericus,& laicus ſi ſunt patroni vnius Eccleſiæ,Legatus Papę non poteſt illud beneficium alteri conferre propter laicum.Multa alia ſimilia adducit ad confirmationem ſupradictę regulę,ſcilicet,quòd quis conſequitur per alium,quod per ſe conſequi non poteſt. vſq; ad nu.24.*
25 *Extraneus penitus ſuccedens cum filio, non tenetur illi conferre.*
26 *Collatio nunquã habet locum,niſi inter deſcendentes ſuccedentes aſcendentib.& non inter alios.*
Inter tranſuerſales ſuccedentes tranſuerſalib. non habet locum collatio. nume. 27.
28 *Collatio,quòd non habet locum inter aſcendentes ſuccedentes tranſuerſalibus,& nu.29.*
30 *Collatio inter deſcendentes vt habeat locum, tria requiruntur copulatiuè, & nu.32.*
31 *Id eſt, hęc dictio non ſolùm eſt declaratiua, ſed etiam reſtrictiua.*
33 *Statuto cauetur,quòd exiſtentibus filijs maſculis filię fœminæ non ſuccedant patri ab inteſtato. Si pater inſtituat maſculum, & filiam hęredes, collatio non habet locum inter eos.*
34 *Stante tali ſtatuto,an talis filia pręterita habeat ius contratabulandi.*
35 *Collatio vt habeat locum inter deſcendentes, requiritur, quòd tales deſcendentes ſuccedant titulo vniuerſali, aliàs ſecus.*
36 *Emancipationis,& patrię poteſtatis differentia,quòd hodie ſit ſublata.*

LEX IX.

I emancipati. Iſta l. eſt clauis totius tit.quia glo.& plenius Doc.poſuerunt in ea fundamenta prędictis tituli,q̃ etiam ponit Bar.in l.pater filium.ff.de coll.do. Et habet duo dicta,ſeu duas deciſiones. Secunda ibi, ſi autem frater tuus.h.d. Emancipatus emancipato nil conferre tenetur, ſed bene emancipatus fratri retento in poteſtate, quando ab inteſtato ſuccedit.h.d.Figura caſum in prima parte in terminis valde dubitabilis.prout facit Bal.hic,& tenet Pau.de Caſt.licèt de Bald.mentionem non faciat. Pone, pater duos habebat filios, vnum iam annis.20.præteritis emancipauerat,& ſic talis emancipatus tanto tempore multa acquiſiuit,quæ ſunt ſua propria: alium filium retinuit in poteſtate,qui intra iſtos.20. annos multa acquiſiuit, ſed patri, poſtea per duos menſes ante eius mortem pater emancipauit iſtum f̃m filium, & ſic tempore mortis patris ambo filij reperiuntur emancipati, inter eos exoritur probabilis.q.tempore diuiſionis,quia de bonis quæſitis per illũ, qui remanſit in poteſtate, cùm fuerint acquiſita patri, alius frater medietatem habet, nunquid ratione æqualitatis ſeruandæ teneatur alius frater, qui tanto tempore fuit emancipatus, etiã ipſe conferre illa bona, quæ acquiſiuit ſaltem ante emancipationem ſecundi fratris.In iſta l.deciditur ſin.ꝙ non,quia emancipatus nil confert emancipato, nec attenditur illa dr̃ia acquiſitionis, quia lex non ſe adaptat ad omnes caſus, qui poſſunt contingere.patet, nam ideo emancipatus tenetur cõferre filio in poteſtate propter iniuriam, eo quia filius in poteſtate totũ acquiſiuerat patri,vt declaraui in l.1.s̃.eo. Ponamus, ꝙ filius in poteſtate nil vnquam acquiſiuerit patri, tamen emancipatus tenebitur ſibi conferre,& iſto modo prima deciſio huius text.
1 redditur ſin.¶†No.ex iſto tex.ibi, *nec vllum teſtamentum relictum*, f̃m Lu.Ro. ꝙ alleganti quem deceſſiſſe ab inteſtato incumbit onus probandi,ita probat iſte tex. iuncto verbo *infra probatum fuerit*.Sed errat Lud.non recordatus,ꝙ p̃rium determinat Bar. in l.is poteſt.in pen.col.ff.de acq.hęred. quem ſequitur.d.Alex. hic,& ibi in vlt.col.Et oſtendit euidenti rõne,nam ꝙ aliquis fecerit teſtm̃, iſtud eſt facti: facta autem non præſumuntur,niſi probentur.l.in bello.§.factæ.ff.de capti. Sed qũo reſpondebitur ad hunc tex? d.Alex.nil rñdet, ſed in d.l.is poteſt.in vlt.col.ſolũ dicit,ꝙ iſte tex.nihil facit,& aliter non rñdet.Fortè putauit, ꝙ illud verbum probatum fuerit, non referatur ad illud, ꝙ s̃.dixit, nec vllum teſtm̃,cùm ſint duæ orationes perfectæ, licèt copulatæ.Et hoc eſt planum,ſi in tex. habetur verbum eſt, aliàs verbum probatũ fuerit.j̃.poſitum ad vtrunq; vr̃, ꝙ referri debeat,
2 cùm aliàs non haberet orationem perfectam, niſi ſit verbũ eſt.
a ¶†Secundò [a] no.ex tex. ibi, teq; emancipatum probatum fue-
b rit.hic eſſe tex. meliorẽ de iure,ꝙ in dubio filius [b] præſumitur in po-

ADDITIONES.

a ¶Secundò.Adde Iaſ.in l.ſi pater.col.6.ver.præterea.j̃.de inſtit.& ſubſti. Iaſ.in l.pactum.1.col.s̃.eo.Fel.remiſſiuè in c.3.col.pen.de proba. Bart.contra conſi. 42.viſa.Adde Alex.lib.3.conſi.3.col. 4. PVRPV.

b ¶In dubio filius.Adde Ang.in l.poſt mortẽ.ff.de adop. Spec.in tit. de act.in §. 1.ver.ſed quid ſi poſtquã.cum ver.ſeq.Io.An.in regula infamib.de regulib.lib. 6.in mercu.* Et dic,quòd in hoc contrarium tenet Cor.conſi.208.col.pen.& vlt.lib.3. vbi dicit,qđ legendo,& cõſulendo,ſemper ſibi viſum fuit de iure verius,vt quis non præſumatur nec ſui iuris, nec in poteſtate, ſed qui ſe fundat in aliqua ex illis qualitatib.eam probare tenetur. BELLOT.

Source : BIU Cujas

in potestate patris, nisi probetur emancipatus, vt dicit hic text. quem sic no. Fulg. Lud. & d. Alex. hic. Facit. l. si filius. ff. de proba. Ad idem ponderat Ang. gl. in l. sed & si de sua. in gl. 1. ff. de acq. hær. tamen illa gl. non probat, fm Imo. Lud. & Rapha. ibi, quia licèt glo. dicat, qđ pater alicuius in dubio præsumitur viuere, si non probetur mortuus, quia in dubio quilibet præsumitur viuere [a] vsque ad centum annos, per hoc illa glo. non probat, ꝙ filius præsumitur in potestate, quia ista stant simul, ꝙ pr̃ viuat, & tñ filius non sit in potestate, quia sit emancipatus, vel quia sit naturalis tãtum. Ad idem facit, quia emancipatio est facti, facta autem non præsumuntur nisi probentur, vt dixi. ¶ Limita tamen istud notabile, nisi filius esset in quasi possessione existentiæ sui iuris, quia tunc transfert onus probandi in aduersarium. gl. est in l. Titia. in gl. fi. ff. sol. mat. sequitur Bart. in l. is potest. in 6. col. ff. de acq. hęre. cum concor. de quib. per dom. Alex. hic, qui simpliciter transit cũ ista limitatione, sed ista limitatio non est [b] vera, & eam reprobant Pet. Bar. & ipsemet Alex. in d. l. Titia. quia primæuus status naturæ contradicit huic quasi possessioni. l. item in potestate. ff. de his, qui sunt sui vel alie. iu. ergo non releuat ab onere probandi, iuxta gl. in l. sicuti. §. sed si quæratur. ff. si ser. ven. no. Bar. in l. si prius. in 5 oppo. tertiæ partis. ff. de ope. [c] nou. nun. Tu limita, nisi filius habitauerit seorsum à patre per decem annos, tunc præsumitur emancipatus, si hoc alleget, ita Bald. in l. post mortem. ad fin. ff. de adop. & in l. 2. C. si aduer. rem iudi. & ita declarat tex. in l. 3. in prin. ff. ad Maced. Adde bene facere tex. in l. 1. in verbo *diu paßus*. C. de pa. pote. Et in istis terminis potest saluari gl. in d. l. Titia. item ad notabile tex. adde etiã, ꝙ in contrarium vr̃ facere text. in l. si vxor. in verbo *monstretur*, [3] & ibi Raph. Fulg. ꝛ. de condi. in ser. ¶† Ista faciunt ad notabilem practicam, & cautelam, quam tradit Angel. in d. l. sed & si de sua. dicens, ꝙ ex ea poteris consequi magnum honorem, si scieris practicare: nam de iure communi in certis casib. & sæpè ex forma statutorum filiusfamiliàs prohibetur facere contractus, certè qñ erit in iudicio propè finem instantiæ, debes esse cautus, vt opponas, ꝙ aduersarius tuus est in potestate patris, & istud in dubio præsumitur, vt hic, & quia ipse non poterit se probare emancipatum, quia tempus non supereſt ad probandum, succumbet in causa. Et licèt Imo. Raph. & Lud. ibi reprobent per tria fundamenta, tamen ad illa rñdet d. Alex. ibi, & plenius d. Barto. Vero. in caute. 164. dic, vt ibi per eos. ¶ Glo. in verbo cessat. diuiditur magistraliter in quinque partes. In prima infert vnum ex tex. In secunda, quæ est ibi, sed contra. glo. format duas oppo. quæ tamen non simul veniunt, sed tendunt ad diuersa. Prima opp. de l. filiæ dotem. ꝛ. eo. non venit contra tex. sed solùm cõtra illationem, quam gl. fecerat ex text. Secunda verò oppo. de l. 1. §. pen. ff. de coniun. cum eman. lib. tendit de directo contra tex. sed vtriq; oppositioni simul rñdet. In tertia, quæ est ibi, vel ꝙ. ibi gl. rñdet secundo modo secundæ oppo. In quarta, quæ est ibi, vel dic nepoti. gl. tertio modo rñdet secundæ opp. In quinta & vltima, quæ est ibi, Item cessat collatio. glo. ponit vnum dictum valde generale in materia collationum. fortè timore taciti ꝛrij, ꝙ dicam nunc. Redeo ad duas primas partes gl. & licèt gl. simul formet illa duo ꝛria, & simul vtriq; respon- [4] deat, ego tñ separo, vt clarius habeatis. dicitur in tex. † ꝙ emancipatus fratri emancipato nihil confert, & ratio est, quia vnus non facit iniuriam alteri. l. 1. in prin. ff. eo. si ita est, ergo sequitur, ꝙ multo minus suus tenetur conferre emancipato, quia suus nullam iniuriam facit, si recipit ab emancipato, dicit text. in l. 1. in prin. ff. eo. Hinc est, ꝙ emancipatus potius cogitur ad conferendum quàm suus, vt habuistis in Auth. ex testamento. s̃. eod. In ꝛrium habemus text. ꝙ suus tenetur conferre emancipato dotem profectitiam. l. filiæ dotem. s̃. eo. ergo si illud, de quo minus vr̃ inesse, inest, ergo fortius illud de quo magis. ergo cùm suus ꝓferat emancipato, vt dixi, ergo multo fortius vnus emancipatus debet conferre alteri emancipato, ꝙ est ꝛ istum tex. gl. respondet, ꝙ tex. noster licèt generaliter dicat, ꝙ emancipatus nil conferat emancipato, tamen debet intelligi, & limitari secundum d. l. filiæ dotem. qđ verum est, ꝙ nihil conferunt nisi sint bona profectitia, quia illa tenentur adinuicem conferre, sicut suus confert emancipato. Et sic vult gl. quòd emancipatus emancipato bene conferat profectitia, & malè dicit, & cõtrarium, & melius tenuit glo. met. ꝛ. in gl. fi. magna in prin. eo quia de iure Digestorum ante l. vt liberis. s̃. eo. emancipatus emancipato nihil penitus conferebat, vt hic, & l. 1. §. portiones. & l. 2. * §. si tres. ff. eo. *Vera est ergo sol. secundum Iac. But. Bar. & omnes hic*, quòd emancipatus emancipato nihil penitus cõfert, vt hic, sed suus emancipato bene confert profectitia. ita loquitur contrarium d. l. filiæ dotem. in fin. Et ratio diuersitatis est, vt etiam ibi declaraui, quia cùm emancipatus suo omnia conferat, in aliqualem compensationem statutum est, ꝙ suus illi conferat saltem profectitia, quæ ratio cessat, quando ambo sunt emancipati, & ita teneas, & sic illatio, quam gl. s̃. in prin. facit, non est vera, cùm sit diuersa ratio, secundum Bar. & Doct. Secundum contrarium tendit de directò contra tex. d. l. 1. §. pe. ff. de cõiun. cum eman. lib. vbi erant duo filij, vnus emancipatus, alius in potestate, & ex filio præmortuo duo nepotes, vnus in potestate, alius emancipatus. ibi deciditur, qđ patruus emancipatus non solùm confert nepoti in potestate, sed etiam nepoti emancipato, ergo ibi emancipatus confert emancipato, quod est contra hunc tex. gl. tripliciter respondet. primam sol. s̃. proximè repro- [d] baui. Secunda solu. gl. vltra reprobationes [d] Docto. est notoriè falsa, quia si nepos erat in potestate patris, à quo fuit emancipatus, vt dicit gl. ergo non poterat esse in potestate aui, & si erat potestate aui, non poterat esse in potestate patris. filius enim nõ potest emancipare nepotem ex eo, nisi eum habeat in potestate, sed habere eum in potestate non põt, nisi ipse filius sit emancipatus, & nepos conceptus post emancipationem. §. fin. Insti. qui. mo. ius pa. pot. sol. & sic esset penitus extraneus auo, vt etiã dicit Bal. hic. l. si quis filio exheredato. in prin. ff. de iniu. rup. & sic non succederet tunc auo, & sic multo minus sibi deberet conferri. Tertia solu. gl. ꝙ ibi nepoti emancipato cõferatur ex persona patris sui præmortui, qui bene erat in potestate aui, licèt teneatur per Cy. & Sal. hic, tamen reprobatur per alios omnes, quia cùm ipse fuerit mortuus viuo auo, eo viuo nullum ius habet succedendi, ergo ex persona patris nepos non potest admitti necessariò: ergo nepos admittitur ex persona sua propria, licèt succedat in locum patris. Vera ergo sol. est secũdum * Bar. Bal. & *omnes Doct. communiter*, quòd illi duo nepotes computantur loco vnius, & sic ibi patruus emancipatus cõfert emancipato nepoti, non propter illum, sed propter alium nepotem in potestate, cùm ambo illi nepotes in stirpes succedant, & nõ [5] in capita, & sic loco vnius habeantur. ¶† Not. tu diligenter ex [e] ista sol. Bar. & omnium hic, vnam pulchram regulam, ꝙ quis [e] consequitur ex persona alterius illud, ꝙ ex persona sua consequi non posset. nam hic nepos emancipatus propter alium nepotem in potestate consequitur, vt ei per patruum emancipatum conferri debeat, ꝙ non consequeretur, si solus esset emancipatus per hunc tex. Adde tex. in c. pen. & ibi per Bal. de appel. [6] † Item adde text. in c. in sacris. de sepul. qui vult, ꝙ vbi sunt sepulti in cemiterio excommunicati, & non excommunicati, ꝙ [7] omnes debenr remanere, si non possunt discerni. ¶† Facit etiã tex. in clem. si religiosus. de procu. vbi dicitur, ꝙ quando causa est cõmunis monasterij, & laici, ꝙ monachus procurator monasterij potest esse procurator laici in illa causa. Similiter dicit Imo. post alios in c. fi. de postu. quòd si laicus, & Ecclesia habẽt causam communem, sacerdos poterit esse aduocatus pro tali [8] causa. † Item ad istam regulam adde, ꝙ illud, quod per me cõsequi non possum, non impedior consequi per aliũ. l. 1. in prin. in versi. si quis igitur. ff. de verb. oblig. & ibi Mod. ad hoc notant. præcipuè Alex. in 7. no. Facit. l. Aristo. in fi. ff. quæ res pig. obl. nõ pos. de quo tamen vide tex. ibi, & latius gl. in l. Labeo. in fin. ff. de [9] vsucap. † Adde tertiò ad hanc regulam bene facere glo. sing. in l. fin. C. de mune. & hono. non cõ. lib. 10. quæ singulariter dicit, ꝙ socius omnium bonorum habet excusationem à munerib. [10] publicis, ꝓ ꝓ personam socij, secus in duob. fratrib. † Ad idem facit quarto, qđ vult sing. Bal. in c. 1. in 3. col. quib. mo. feu. amit. [f] quòd si sunt duo fratres [f] habentes feudum ab vno principe, & vnus commisit felloniam, vt possit priuari, quia dereliquit dominium periclitantem, alter verò sua probitate eum defendit, quod vterque retinebit feudum, & iste, qui cõmisit felloniam, [11] non potest priuari propter alium, ꝙ bene not. † Similiter dicit [g] ibi Bal. quòd si ciuitas habens [g] castrum in feudum habeat nobiles, & populares, qđ si nobiles sint rebelles, populares non, qđ propter

ADDITIONES.

a ¶Præsumitur viuere. Adde l. fi. C. de sacrosan. eccl. Spec. titu. de proba. in §. 1. ver. quid si testes. Card. Zab. in clem. 1. de reb. eccle. non alien. in 3. not.

* Et vide, quæ scribit Alcia. trac. præsump. Reg. 1. præsum. 44. vbi de hac reg. disputat. Viui. commu. opi. lib. 2. concl. 318. vbi affirmatiuam sequitur vti magis communem, de qua plura not. Gabr. commun. opin. lib. 1. tit. de præsump. 16. Pract. Pap. for. libe. ex test. ver. possidebat. vbi dixi. MASVER.

b ¶Titia. Adde, quod contrarium tenet Alci. tract. præsump. reg. 2. præsump. 2. nume. 2. PANCIR.

c ¶Nisi filius. Limitatio Barba. lib. 2. consi. 33. scripsit Psal. col. 2. PVRPV.

d ¶Reprobationes. Ab hac posset gloss. defendi exemplificando in casu. l. 4. §. si quis Titio. ff. de contratabu. sed quia gloss. etiam hic diuinat, tene communem. PVRPV.

e ¶Quòd quis. Adde, qđ fere omnia ad hanc regulam dicta aggregauit Alex. in l. præcipimus. §. eo obseruando. in apost. ꝛ. de app. Et adde Bar. in l. prægnantem. ff. de pœnis. PVRPV.

f ¶Si sunt duo fratres. Adde Bal. in l. si is qui duos. ff. de lib. leg.

g ¶Ciuitas habens. Adde no. per Barto. in simili in l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. Bar. in l. aut facta. in §. fi. ff. de pœ. Docto. in c. in nostra. de iureiur.

Source : BIU Cujas

propter talem mixturam nobilium,& popularum feudum nō
12 applicatur domino.† Ad idem quinto facit,ꝙ vult Abb.Pan.
a in c.fi.de iure patrona.vbi tenet,ꝙ ſi laicus,& clericus [a] ſunt patroni vnius Eccleſiæ,qđ Legatus Papæ non poteſt illud beneficium alteri conferre propter laicum,quia vbi eſſet clericus patronus ſolus bene potuiſſet,& ita dicit tenere Feder.de Senis in conſi.64.& idem tenet Gemin.in c.1.ad fin.de iure patron.in 6.
13 † Sic etiã,& ſextò videmus,quòd ſi clericus, & laicus ſunt hæredes vnius,debet laicus coram Epiſcopo conueniri propter clericum.ita Bar.decidit in l.præcipimus.§.eo obſeruando. per illum tex.C.de appel.& in l.ſolet.ad fi.ff.de alim. lega.& in l.ſi is qui duos.ff.de liber.lega.& in l. ſi communem.ff. quemadmo. ſer.ami.& in l.1.C.ſi vnus ex plu.app.& idē tenet Pet.de Anch. in c.ea quæ.in 27.col.de reg.iur.lib.6.& in c. Roma.in 13.col.de
14 appel. in 6. † Sic etiam videmus ſeptimò, quod quando laib cus, [b] & clericus ſunt executores vnius teſtam. iudex eccleſiaſticus eſt iudex laici propter clericum. ita Cardi.Flor.dicit in c. cùm Ioannes.de teſta.quē refert,& ſequitur And. Barb. in rub.
15 de offi.deleg.in 2.col. † Sic etiam videmus, & octauò,qđ creditur teſti domeſtico ratione alterius teſtis nō domeſtici, ſecūdum Ang.in conſi.1.per tex.in l.ſi quis ex argentarijs.§.1. & qđ ibi in ſimili notant Bal.Ang.& Mod.& ibi dixi.ff.de eden. Bal.in
16 l.1.C.de teſti.Lud.Rom.in l.1.§.ſi ſtipulanti.ff.de verb.ob.† Sic etiam videmus, & nonò, quod licèt aliàs ab arbitro iuris non appelletur de iur. ciu.vt no.Bar.& alij in l.cū ſpeciali.C.de iudi. cum concor.aliàs per me ibi traditis, tamen ſi cum illo arbitro iuris ſimul iudicauerit alius compromiſſarius arbiter.poterit appellari à ſententia vtriuſque,ſecundum Lu. Ro.in l.arbitro.
17 ff.qui ſatiſda.cog. † Sic etiam videmus,& decimò, ꝙ quando priuatus habet ius commune cum Eccleſia Romana, qđ licèt aliàs contra priuatum præſcriberetur.10.vel 20.ann.tamē propter Eccleſiam non pręſcribitur etiam contra iſtum priuatum niſi centum ann. Ita dicit Imo. per illum tex.in c.ad audientiã.
18 de p̃ſcr.† Facit vndecimò, ꝙ vult Abb. Pan.in c.1.de pręſcr.de capitu.habente bona communia cum prælato mortuo, quod ſicut ſede vacante non currit præſcriptio contra prælatum,ita nec contra bona capituli illi connexa, contra quæ bene curre-
19 ret præſcriptio,ſi eſſent ſeparata.† Duodecimò facit,quia inſtitutus beneficio præteriti poteſt contratabulare teſtamentum patris,vbi ex perſona ſua non poſſet.l. ſi poſt mortem. §.fi.ff.de bon.poſ.contratab.gl.& Doct.in l posthumo.ſ. de bon.poſ.cō
20 tratab.quam præt. † Decimotertiò facit, ꝙ vult gl.no.in c.1.in gl.fi.de iur.patro.in 6.ꝙ ſi Eccleſia,& patronus laicus ſimul habent præſentare,qđ ratione communionis priuilegium Eccleſiæ tranſibit ad laicum,& ſic laicus propter Eccleſiam habebit ſex menſes ad præſentandum , vbi aliàs de per ſe non haberet niſi quatuor menſes,argu.l.ſi communem.ff.quemadmodum ſer.amit. vbi in ſimili idem ſtatuitur in habēte rem cōmunem
21 cum pupillo.† Decimoquartò facit, [c] ꝙ conſuluit collegium
c Peruſinum inter conſilia Ange.in conſi.210. incip.ſtatutum.ſ. dictum,qđ ſtante ſtatuto, qđ patruus excludat matrem à ſucceſſione filij,quando extat patruus mater,& ſoror vtrinq; coniuncta, qđ propter ſororem mater æqualiter ſuccedet, iuxta Auth.defuncto.C.ad Tertul.& excludetur patruus. Inter alias rationes iſta ibi aſſignatur,quia quis habet per alium, qđ per ſe habere non poteſt. Facit bene text.in l.2.§.ſi ſit agnatus.& §.ſi ſit conſanguinea.ff.ad Tertul.vbi extabat pater in aliena familia,qui nihilominus matrem excludebat ,vt in d.l. 2. §. obijcitur, & tamen ſi cùm matre extabat ſoror conſanguinea, quæ tanquam agnata excludebat patrem , certè ſuccedent pariter mater,& illa ſoror conſanguinea. Et cum illa deciſione Ang. tenet Pet.de Anch.in commento.c.canonum ſtatuta. de conſti.iuxta fin.in 14.q.prin.in ver.inter conſilia, quæ habeo. Idem tenet Alex.in l.illam.j̃.eo.& in conſi.80. viſo & opportunè animaduerſo.in 1.col.in 1.vol.& multum ſubtiliter Franc.de Are.
22 in conſ.159.viſo puncto ad me tranſmiſſo.in 3.col.† Decimoquintò facit, qđ not.decidit Bart.in l.filium quem.in 2.q.ff.de bon.poſ.contratab.quòd ſi ſtatutum excludit ſororem vtrinq; coniunctam à ſucceſſione fratris extante fratre conſanguineo, quod ſi etiam extat mater, de qua non loquitur ſtatutum ,& quæ de iure cōi excludit fratrem ꝙſanguineum ꝙiunctum exlatere patris tm̃.Auth.defuncto.C.ad Tertu,certè propter matrem ſoror defenditur à ſtatuto , & ſuccedit æqualiter cū matre,excluſo illo fratre conſanguineo non obſtante ſtatuto.mouetur Bar.per tex.in d.§.ſi ſit conſanguinea. & idem tenet Bal.
23 in d.l.ſi quis filium.ad fi.C.de inoffi.teſta.† Decimoſextò facit, ꝙ vult Bal.in l.quicunque.in 4.col.C.de ſer.fug ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ exiſtente patruo nō ſuccedat auus maternus,ꝙ ſi aliquis deceſſit ſuperſtitibus patruo,& auo materno,& auia materna, de qua non erat facta mentio in ſtatuto, certè tunc admittentur auus, & auia, quia auia non excluſa trahit ad ſe auum excluſum,& facit excludi patruum.l.fin.§.1.C.de legi.hære.ꝙ eſt
24 nota.ſecundum eum † Decimoſeptimò facit tex.in c.per tuas.
d de arbi.vbi licèt laicus [d] de per ſe non poſſit eſſe arbiter ſuper ſpiritualibus, tamen vnà cum alio clerico poteſt , & illum tex. Abb.ibi reputat ad hoc ſing. Et iſta ſimilia ſint tibi peculiaria, quia inſeruiunt ad multa.¶ In quinta & vltima parte gl.ibi , itē ceſſat.pro eius introitu opponit contra ſecundam partem tex. in qua deciditur , ꝙ emancipatus tenetur conferre fratri in po-
e teſtate retento. contra,nā talis emācipatus dicitur extraneus. e l.vnica.§.extraneū. ſ. de rei vxo.act.Sed extraneus non tenetur conferre.l.fi.ſ.com.vtriuſ.iudi. ergo contra text. Glo.quæ fortè ſenſit obiectum,bene fatetur verum eſſe, ꝙ quando filius ſuccedit cum extraneo , extraneus nil debet conferre per d.l.fi.ſed non reſpondet arg.ſ.facto. Vnde tu reſponde, ꝙ quando filius ſuccedit cum extraneo , verum eſt , ꝙ extraneus nihil tenetur conferre,quando eſt penitus extraneus; ſed filius emancipatus quamuis cenſeatur extraneus , quo ad quid , ſcilicet , reſpectu ſuitatis,& patriæ poteſta.d.l.vnica.§.extraneum.tamen non eſt extraneus reſpectu filiationis,quia licèt ſit emancipatus,tamen
25 eſt filius, ergo tenetur conferre, ita loquitur hic text. ¶ † Et ſic ſtat conclu.ex gl.ꝙ penitus extraneus ſuccedens cum filio,non
* tenetur illi confere, *& iſtã glo.tenet Bar. & omnes hic*, & idē Bar. in l.pater filium.in vlt.col.ff.de collá.dotis. Hæc glo.concluſio inſpecto iure.C.& ff.nullius eſt vtilitatis,quia extraneus nō poteſt admitti ad ſucceſſionem vnà cum filio, niſi pater faciat teſtamentum,& ambos inſtituat,ſed condito teſtamento nō ſolùm extraneus non tenetur cōferre,ſed nec etiam aliquis filius de iure Digeſtorum,vt hic,& l.1.ſ.eo.vt ergo iſta gl.afferat vtilitatem , intelligenda eſt hæc concluſio , vt procedat etiam de iure nouo Authenticorum , quo iure ſiue ſuccedatur abinteſtato,ſiue etiam ex teſtamento,locus eſt collationi.Auth.ex teſtamento , & in corpore vnde ſumitur.ſupra eodem , & tunc concluſio gl.erit magnæ vtilitatis,quia extraneus ſuccedens ex teſtamento cum filio nil ei tenetur conferre,& in hoc iſta glo. eſt ſing.ſecundum Fulg.hic.Sed tu allega de hoc tex.in §.illud. el 1.in verbo alio modo.vbi gl.in verbo omnino. in fi.in Auth. de trien.& ſemiſ.& ibi gl.expreſsè dicit,ꝙ reg.d.l.fi. C.communia vtriuſque iud.quod extraneus nihil conferat,non eſt hodie correcta,& idem tenet glo.in d.l.fi.in verbo omnimodo. Et ſic ſtat,ꝙ nedum olim,ſed etiam hodie extraneus ſuccedēs ſimul cum filio,nihil tenetur conferre. Confirmo,& facio vnam neceſſariam regulam , quæ illuminat totum iſtum titulum , per quam videbis,quemadmodum anguſtetur tota præſens mate
26 ria collationum.Regula ergo eſt,† ꝙ collatio [f] nunquam haf bet locum inter alias perſonas , niſi ſolùm inter ſolos deſcendentes ſuccedentes aſcendentibus , & non inter alios , & iſtud non habet etiam locum,niſi tria copulatiuè concurrant, vt ſtatim declarabo, & non conferunt nec bona caſtrēſia,nec quaſi, nec hodie aduentitia regulariter: ſolùm ergo profectitia conferuntur. intellige regulariter , & ſic vides quantum abbreuietur materia collationum quantum ad perſonas , & quantum ad res. Dico ergo,ꝙ ſolùm deſcendentes, qui ſuccedunt aſcendentibus ſunt illi,qui tenentur conferre,& non alij,& in iſtis terminis procedunt omnes leges huius titu. & ff.eo. & iſto modo intellige tex.in l.illud.in prin. in verbo cohæredib.j̃.eo.& l.liberos. Hinc eſt,quòd inter tranſuerſales ſuccedentes trāſuerſalib.
27 † nō habet locum collatio.pone ſunt tres, vel quatuor fratres, moritur vnus: alij fratres ſuccedunt fratri prædefuncto abinteſtato,nunquid bona,quæ habuerunt in vita illius præmortui teneantur conferre? certè non,quia inter tranſuerſales non eſt locus collationi,quando ſuccedunt tranſuerſali,glo.eſt ſin.in l. 1.in glo.fin.j̃.de legi. hæred. quam ſequitur Pau. de Caſt.ibi,& hic.

ADDITIONES.

a ¶Si laicus,& clericus. Adde Abb.in c.dilectus.de offic.delega. & diffusè per Felyn.in tracta.quando literæ Apoſtolicæ voca.procura.Eccle.in 4.col. *in 6.* amplia.

b ¶Quando laicus. Adde Barba.in cap.dilectus.in penult.colum.de offic.delega.idem Barba.in c.verum.in 14.colum.de foro compe. per eundem Barb. conſi.ſuo inci.viſo puncto,quod conſilium eſt inſertum inter conſilia Alex. de Imo. conſi.122. in 4.vol.

c ¶Facit. Adde his comprobationibus vſque ad vltimam excluſiuè Alex.in l. illam.col.4.j̃.eo. PVRPV.

d ¶Laicus.Adde,quòd iſta ſimilia ante Iaſ.retulit Fel.poſt Barb.c.1.col.3.& ſeq. de præſcr.& in rub.de offi.dele.& vide eundem Iaſ.in l. Imperium.1.not.ff.de iuriſd.om.iud. BELLOT.

e ¶Extraneus.Adde text.qui æquiparat extraneo,in l. ventre. ff. de acquirenda hæred. PVRPV.

f ¶Collatio. Adde Iaſ.in l.illud.col.2.j̃.eod.Corn.lib.1.conſi.271. in hac conſulta.col.2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

a hic. Hinc eſt fortius, quod ſi aſcendentes a ſuccedunt deſcendentib.præmortuis, inter tales aſcendentes non habet locum collatio, & ideo ſi auus paternus, & auia, vel mater, & pater ſuccederent filio, vel nepoti prædefunctis, inter iſtos non habebit locum collatio, & ideo dotem, vel donationem habitam à filio, vel nepote, & ſic profectam ab eo, de cuius ſucceſſione agitur, non tenentur conferre. ita tenet Cy. hic in antepe.q.Bal.
* in 10.col. *& indifferenter cæteri omnes Moder. ſequuntur.* Idem tenet Bar. ſubtiliter intuenti in d.l.pater filium. in vlt.col. in 5.q.3.queſtionis principalis. Bal. in rub. §.eo. ad fin. Bald. in l. quoniam nouella. in 1.col. §. de inof. teſt. Et iſtam ſententiam totus mundus tenet, quamuis ſolus Ang. in d.l. vt liberis. ad fi. in lect. Flo. tenuerit contrarium. ibi enim quærit ſi pater, & mater facto adinuicem diuortio ſuccedant filio, vel nepoti, nunquid inter eos habeat locum collatio, & determinat, ꝙ ſic propter æqualitatem. Sicut enim ex teſtamento, & ab inteſtato hodie ſuccedunt. §. 1. in Auth. de hæredi. ab inteſta. ita ratione æqualitatis debet inter eos fieri collatio. ſed iſtam opi. Ang. reprehendit d. Alex. hic, & tenet præcedentem, quia nulla. l. cauetur, & diſpoſitum in deſcendentib. non habet locum in aſcendentib. Hinc eſt, quod licèt teſtamentum conditum inter deſcendentes valeat cū duobus teſtib. l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. ℨ. de teſta. ſecus tamen ſit, ſi fiat inter aſcendentes, vt dicam in illo. §. ex imperfecto. nam diſpoſitum in vno ex correlatiuis non intelligitur diſpoſitum in alio, quando ſubeſt diuerſa ratio, vt no. in l. curatorem. C. de interdi. matri. Antequam deſcendam ad veritatem huius ſententiæ, primò & ante omnia inquirēdum putaui, quę ratio potuit mouere maiores noſtros ad ita tenendum, ꝙ inter aſcendentes, quando ſuccedunt deſcendentib. non habeat locum collatio ſuper bonis, quæ à talibus deſcendentibus habuerunt, & inuenio notari tres rationes. Vnam ſentit Bar. hic in vlt. col. & in ſpecie ponunt Pau. de Caſt. & do. Alex. hic. eo quia iſtud nulla lege cauetur, & in materia collatio. dicimus, ꝙ nunquam habet locum collatio, niſi expreſſa lege caueatur, vt vidiſtis in l. illam. ℨ. eo. ſed huic rationi. ℨ. clarè reſpondebo. Aliam rationem voluit Bal. hic in 4. col. quia inter eas perſonas habet locum collatio, quib. legitima debetur, & inter alias non. Hinc infert ſin. quòd ſi teſtator inſtituit filium in legitima tantum, & nepotes maſculos ex filio inſtituat hæredes vniuerſales, ꝙ inter iſtos non erit locus collationi, eo quia iſtis nepotib. non debeatur legitima, imò poterant penitus præteriri, ex quo pater in poteſtate prędecedebat in gradu, & collatio ſolùm fit inter eos, quib. legitima tantum debetur, ſi omnes leges mundi bene contractabis, ſecundum Bal. & ideo inter filium, & extraneum nō fit collatio, vt hac gl. nec inter tranſuerſales eadem ratione. Sed iſta ratio Bal. eſt falſa ad propoſitum noſtrum, quia aſcendentibus debetur legitima. l. nam & ſi parentibus. cum ſi. ff. de inoff. teſta. & tamen inter aſcendentes non habet locum collatio, vt ipſemet Bald. & alij tenent. Secundò in contrarium facit, quia fratrib. debetur quarta, quando ſunt inſtitutæ turpes perſonæ. l. fratres. §. de inoffi. teſt. & tamen inter eos non eſt locus collationi. vt §. proximè dixi. Niſi intelligas Bald. loqui quo ad deſcendentes tantum, vt tantum inter illos deſcēdentes ſit locus collationi, quib. legitima debetur. Aliam rationem aſſignat Ludo. Rom. hic, quia inter eos eſt locus collationi, quibus præteritis competit contratab. allegat. l. 1. §. quoties. ff. eo. quæ nihil facit. debuit allegare gl. in l. vt liberis. in gl. fi. circa medium, dum dicit, quia contratab. non habent. ℨ. eod. Iſta ratio etiam eſt falſa, quia aſcendentib. datur contratab. & tamen inter eos nō habet locum colla. vt prædixi. Secundò, quia in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ iure Digeſtorum, & C. non competit bon. poſ. contratab. l. illud. §. ad teſtamenta. ff. de bon. poſ. ℨtab. & tñ
28 habet locū collatio. l. vt liberis. & l. illam. ℨ. eod. ¶ † Sed aduerte
* *licèt omnes communiter teneant,* ꝙ inter aſcendentes, qui ſuccedūt deſcendentib. non ſit locus collationi, præſertim, quia nulla lege cauetur, puto, ꝙ ſaltem diſputando poſſit attentari contrarium, attento, ꝙ eis debetur legitima ſicut deſcendentib. & ita ab inteſtato ſuccedent, & ſupereſt ratio æqualitatis, quæ in materia collationis præcipuè attendi debet. l. vt liberis. ℨ. eod. item hoc ſuadet natura correlationis. l. fin. vbi dixi. C. de indi. viduit. tol. Ad idem facit tex. in generalitate ſui, in l. 1. §. inter eos. ff. eo. Adidem. l. illud. in 1. regula generaliter intellecta. ℨ. eo. Præterea conſidera, quòd ideo de iure Digeſtorum, & C. ſub iſtis titu. de collationib. nulla l. tractat de collatione inter aſcendentes, eo quia de iure Digeſtorum, & C. ſolus pater ſuccedebat filio excluſa matre, & idem in auo excluſa auia. l. 2. §. obijcitur. ff. ad Tertu. §. præferuntur. Inſti. eod. l. 2. C. eo. & ideo cùm ſolus pater ſuccederet, non erat perſona, cum qua deberet ꝛferre, ideo nulla lege cautum reperitur. Sed quia de iure nouo Authenti-
b corum eſt ſtatutum, ꝙ filio ita ſuccedat b mater ſicut pater. Auth. defuncto, & in corpore vnde ſumitur. C. ad Tertu. & ſtatutum eſt, ꝙ æqualiter ſuccedant, ſi ergo æqualiter, ergo bona profecta à filijs, vt ſunt dos, vel donatio propter nup. ex quo de filiorum ſucceſſione tractatur, debent conferri, vt æqualitas ſeruetur inter patrem, & matrem, quæ ratio æqualitatis potiſſimè attēditur in materia collationum. Sic dato, ꝙ lege expreſſum non ſit, ſatis eſt probare ratione, vt limitaui in d.l.illā. vel ſecundò reſponde, ꝙ iſtud eſt ſatis expreſſum in d.l.1.§. inter eos. ff. eo. Et ſi dicas, ꝙ ille tex. non poteſt intelligi, vt loquatur in caſu. d. Auth. defuncto. quia non potuit diuinare de eo, ꝙ poſtea ſtatutum fuit. l. iubemus. in fi. C. de teſta. Reſponde, ꝙ l. ſemper loquitur, & ſemper eſt in viridi obſeruantia. l. Arriani. in fi. C. de hæret. Et ideo cùm hodie loquatur, poteſt intelligi, & hodie exemplificari in caſu. d. Auth. defuncto. facit. l. non eſt nouum. & l. ſed & poſteriores. ff. de legi. Adde etiam text. in l. ſi quis filium. ff. eo. Non recedas tamen à communi ſententia, & tenendo communem ſententiam, eam confirma ex plurib. quæ dixi in l. qui ſe patris. in gl. pen. §. vnde lib. ex quib. probaui, ꝙ diſpota in deſcendentib. non habent locum ècontra in aſcendentib.
29 † Et ſic ſtat, ꝙ collatio nunquam habet locum inter aſcendentes, nec inter tranſuerſales, & multo minus inter extraneos, ſolùm ergo habet locum inter deſcendentes illius, de cuius ſucceſſione agitur, puta inter filios, nepotes, vel pronepotes defun
30 cti, & nō inter alias perſonas. ¶ † Sed aduerte, ꝙ etiam ad hoc, vt habeat locum collatio inter deſcendentes, adhuc tria copulatiuè requiruntur, & ſic vides quantum reſtringitur hic tit. Primò requiritur, ꝙ tales ſuccedentes veniant ex primo capite vnde lib. ſi autē eſſent excluſi à primo capite, & venirent ex ſecundo capite vnde agnati, vel ex tertio vnde cognati, vt l. 1. §. ſed videndum. ff. de ſucceſ. edi. & declaraui in l. 1. poſt glo. ibi. §. qui admit. certè inter eos non haberet locum collatio, ſicut nō habet locum inter agnatos, vel inter cognatos. ita ſin. dicit Bal. hic in 3.col. & aliud non allegat. ſequuntur d. Alex. & d. Fran. de Are. hic in vlt. col. ſicut videmus, quod quamuis filij non poſſint vſucapere pro hærede. l. nihil. C. de vſucap. pro hærede. ſi tamen veniant ex ſecundo capite vnde agna. vel ex tertio vnde cognati, poſſunt præſcribere pro hærede. ita Bal. in rub. extra de præſcr. in 5.col. Pulcher, & ſubtilis eſt hic paſſus. Raph. Fulg. hic ad fi. dicit, ꝙ dictum Bal. eſt ſingulare, ſed periculoſum, per tex. in l. vt liberis. in prin. in ver. quocunque iure. ℨ. eo. d. Alex. & d. Fran. de Are. reſpondent, ꝙ ille tex. nihil facit, eo quia procedit ſe declarando, dum ſubijcit. i. aut teſtamento penitus non condito, & c. aut reſciſſo. tu potes cōfirmare iſtam ſolutionem,
31 † quia dictio, ideſt, c non ſolùm eſt declaratiua, ſed reſtrictiua,
c vt not. Bart. in l. 2. ff. ad l. Aquil. & plenius Bart. in l. quæſitum. §. ſi quis fundum. ff. de fund. inſtru. Tu potes etiam inducere, ꝙ ille tex. fortiter ſtringat contra Bald. nam conſidera, ꝙ ille tex. dicit
d duo, vnum vniuerſaliter, dum dicit *quocunque* d *iure.* aliud indefinitè, dum dicit *inteſtatę ſucceſſionis.* vnde declaratio, quæ ibi ſequitur in text. non refertur ad illud, ꝙ dicit quocunque iure, ſed ad illud, ꝙ dicit immediatè, ibi, inteſtatæ ſucceſſionis: nam quomodo contingat ſucceſſio inteſtati, declaratur. i. ſiue non ſit conditum teſtamentum, ſiue reſciſſum: declaratio ergo quæ ibi ſequitur in tex. venit ad illud, inteſtatæ ſucceſſionis, & illud patet clarè, quia quocunque iure i. ex quocunque capite ſuccedatur, ſiue ex capite vnde liberi, vel vnde agnati, vel vnde cognati, ſemper ab inteſtato ſucceditur, ergo ibi eſt tex. fortis contra Bal. ꝙ quocunque iure veniant liberi, & ſic ſiue veniant vt liberi, ſiue vt agnati, ſiue vt cognati, ſemper habet locum collatio ab inteſtato. Secundò contra Bald. mouetur Fulg. quia ex quocunque capite veniant liberi, ſemper tractantur vt liberi, non vt agnati, vel extranei: patet, quia agnatis, vel extraneis ad ſuccedendum de iure prætorio dantur ſolùm centum dies l. 2. & l. emancipata. §. qui admi. tamen liberi excluſi à primo capite ſi veniant ex ſecundo vnde agnati, vel ex tertio vnde cognati, ſemper habent annum. allega. l. 1. §. largius. & §. fin. de ſucceſ. edic. per quem text. etiam Lud. Rom. tenet contra Bald. hic, & melius allegaſſet tex. in l. ſi cohæredi. §. filius. ff. ſi quis ord. in bo. poſ. Reſpondet do. Alex. ꝙ quia prouiſio anni eſt indifferenter fauora-

ADDITIONES.

a ¶ Aſcendentes. Adde Iaſ. in Auth. nouiſſima. col. 10. verſi. confirmo. §. de inoffi. teſta. & in l. qui duorum. col. pen. §. vnde lib. & in l. filium quē habentem. col. 4. ver. limita eam ſing. C. fam. ercis. PVRPV.

b ¶ Filio ita ſuccedat. Adde Bal. in l. 1. in pe. col. C. ſi quis aliq. teſta. prohi. Bal. in l. ſi iure. C. de ſuis & legit. Spec. in tit. de teſtam. in §. 3. verſic. cùm ſit etiam, & ſeq.

c ¶ Dictio ideſt. Adde Docto. in l. tres fratres. ff. de pact. & per Docto. in c. 2. de coha. cler. & mulie.

d ¶ Quocunque. Iſta ponderatio tollitur, quia ille genitiuus non regit, ſed regitur ab illo ablatiuo quocunque. gl. in §. 5. Inſti. de grad. PVRPV.

Source : BIU Cujas

fauorabilis liberis, ideo ex quocunque capite veniant, eis datur annus, ſed collatio non eſt æquè fauorabilis liberis, imò damnoſa his, qui grauantur conferendo, ideo non ſemper habet locũ, ex quocunq; capite liberi ſuccedãt: ſed tu aduerte, q̃ hęc ſolutio do. Alex. vrgt ad oppoſitum, nam ſi collatio, quæ non eſt æquè fauorabilis liberis, tñ habet locum, quando filij veniunt ex 1. capite, in quo minus eſſent grauandi, ergo multo fortius debet habere locum, quando veniunt ex alijs capitib. Eandem ſolutionem in effectu ponit d. Fran. de Are. hic in fi. ſed eã melius probat. nam quando priuilegium conceditur cum onere, & grauamine alterius, eſt ſtrictè intelligendum. l. fin. & ibi per Doct. ff. de conſtitu. prin. l. cùm filiusfa. ff. de teſta. mili. & l. 2. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loco publ. Beneficium ergo anni, q̃ non eſt in præiudicium alicuius, bene competit filio, etiam ſi veniat vt cognatus. Sed non ſic eſt beneficium collationis, q̃ grauat emancipatum ad conferendum, vnde non extenditur vltra quam ſit expreſſum. l. illam. j̃. eo. Ideo crederem, q̃ defenſibilis eſſet hæc opi. gl. contra Bald. Et pro iſta opi. adde bonum tex. in l. de bonis. §. 1. in fin. ff. de carbo. edic. in verbo ſui ſunt. vbi eſt tex. no. qui fortè non eſt alibi, q̃ filij non ſolùm quando veniunt ex 1. capite vnde liberi, ſed etiam qñ veniunt ex inferioribus capitib. puta ex capite vnde agnati, tamen ſemper ſunt ſui. ſi ergo ſemper ſunt ſui, ergo ſemper iudicantur vt liberi, cùm in alijs non cadat ſuitas. §. ſui. Inſti. de hære. quali. & diffe. confirmatur per tex. nota. in l. 1. in prin. ff. vnde legiti. vbi ſi filius excluſus à 1. capite vñ liberi, veniat ex ſecũdo capite vñ legitimi, dicitur venire quaſi legitimus, & ſic tunc filius non ſuccedit vt agnatus, ſed vt quaſi agnatus, & ideo in gradu agnatorum prę-fertur omnibus, q̃ non eſſet, ſi propriè ſuccederet vt agnatus l. octaui. in prin. in text. & glo. ff. vnde cognati. Et per iſta apparet non obſtare fundamentum Bal. dum dicit, qđ quãdo liberi veniunt ex ſecundo, vel tertio capite, quòd veniunt tanquã agna. vel tanquam cognati, ſed inter agnatos, vel cognatos non habet locum collatio, quia imò, qñ filij veniunt ex ſecũdo, vel tertio capite, non veniunt propriè vt agnati, vel vt cognati, vt prædixi. patet, quia ſemper ſunt ſui, & in agnatis propriè non cadit ſuitas, vt Inſti. de legi. agna. ſucceſ. in prin. & Inſti. de ſucceſ. cog. in prin. Tertiò pro eadem opin. contra Bald. facit, quia etiam vbi non ſucceditur ex capite vnde liberi, ſed ex ſecundo capite vnde legitimi, tamen habet locum collatio, qđ eſt de directo contra fundamentum Bal. hoc probatur. nam in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ non habet locum bo. poſ vnde liberi. l. fi. C. de ſuis, & legi. ſed bon. poſ. vnde legi. l. 2. §. fi. & l. ſeq. ff. vnde legi. & tamen non habet locum collatio. l. vt liberis. & l. illam. j̃. eo. imò fortius licèt filij in ſucceſſione matris admittantur per Senatuſcon. Orficia. & ſic de iure ciui. & hac ratione eis competit bon. poſ. vnde legi. vt prædixi, tamen excepto filio alij liberi, vel deſcendentes non veniunt per aliquod Senatuſc. & ſic in eis ceſſat bon. poſ. vnde legi. l. nepotib. cum glo. s̃. vnde legi. & Inſti. de Senatuſcon. Orfic. in prin. cum gl. in verbo liberi. ſed eis competit ſolùm bono. poſ. vnde cognati, prout etiam tenent Cy. Ray. & Bar. & Alex. in l. vnic. s̃. qñ non peten. partes, & tñ in eis habet locũ collatio. d. l. vt liberis. & d. l. illã ergo ẽt inter eos, qui non poſſunt venire ex primo capite, ſed tñ ex ſecũdo, vel tantum ex tertio, habet locum collatio. ergo fortius in caſu noſtro qñ filij ſunt excluſi ex. 1. capite, & veniunt ex ſecundo, vel tertio, debet inter eos habere locum collatio. tamen ad
a iſtud vltimum videtur obſtare [a] tex. in d. tit. Inſti. de Senatuſcõ. Orfic. in verſic. ſed cùm ex hoc Senatuſcon. ſed intellige de auo materno, & auia materna, vt tenent Docto. ſupra relati. in d. l. vnica. Item non obſtat ſi diceres, quòd arg. procedit in his, qui non poſſunt venire niſi ex ſecũdo, vel tertio capite, ſed hic filij poterant ex triplici venire, quia habet locum diuerſificatio caſuum, & non realis eſt reſponſio. Nam arg. concludit, quòd inter liberos habeat locum collatio, etiam ſi ſolùm veniunt ex tertio capite. ſ. vnde cognati, dato, q̃ ex alio venire non poſſint. ergo nõ eſt verum præſuppoſitũ Bal. & ſequacium, qđ ad hoc, vt inter liberos habeat locum collatio, ſit neceſſe, qđ veniant ex 1. capite liberorum, quia preſupponunt, q̃ in capite agnatorum, vel cognatorum non ſit dare collationem, ſed hoc eſt falſum in liberis, vt prædixi. Et hoc eſt nouum, & verum fundamentum. Tamen ſuſtinendo Bal. aliter reſponde ad ſecundum obiectum, q̃ iſta non eſt bona conſequentia, datur annus, quocunque capite liberi veniant, ergo reputantur vt liberi, quantũ ad materiam collationis. patet, nam etiam aſcendentib. datur annus ad ſuccedendum ſicut liberis. d. l. 1. §. largius. & tamen in-
* ter eos non habet locum collatio, *retenta communi ſententia, de qua proximè dixi.* Item nulla lege cauetur, q̃ quando liberi veniunt ex alio capite, q̃ primo, q̃ inter eos habeat locum collatio, ergo non debet habere locum per l. illam. j̃. eo. & licèt reperiatur lege cautum de anno, tamen non reperitur de collatione cautum. Huic tamen vltimo videtur obſtare. d. l. vt liberis. in ver. quocunque iure, inducendo vt s̃. induxi. Et pro certo paſſus iſte eſt dubius, & diſputabilis pro vtraque parte. Item pro opi. Bal. facit, qa filij excluſi à primo capite vnde liberi, ſi veniãt ex ſecundo capite vnde agnati, non tractantur vt liberi, patet, quia ſi eſſent alij liberi, ipſi excluderentur. tex. eſt in l. 1. §. ſed videndum. in verbo nec cæteris defertur, & ibi glo. expreſſa. ff. de ſucceſ. edi. Facit l. legitimi. ff. vnde cog. ſed vide pro ſolutione
32 iſtius vlti. §. 1. Inſti. de ſucceſ. cog. ¶ † Secundò principaliter requiritur ad hoc, vt locum habeat collatio in deſcendentib. q̃ omnes tales deſcendentes ſint in primo gradu, aut ſuccedant loco primi, ita q̃ nullus eos antecedat, aliàs data diſparitate gradus, nõ habet locum collatio inter eos. ita ſing. limitat Bal. hic in 4. col. & ideo ſecundum eum ſi pater habet filium in poteſtate, & ex iſtomet filio habet nepotes pariter in poteſtate, ſi inſtituit filium in vna vncia hæreditatis, & nepotes in 11. vncijs, inter iſtos non habebit locum collatio. Ratio eſt, quia ex quo pater præcedebat in gradu, certè auus poterat præterire tales nepotes, nec eis tenebatur relinquere aliquam legitimam, ergo ſi eos inſtituit, inſtituit tanquam extraneos, ſed inter extraneos non eſt locus collationi, vt ſupra dixi, ergo nec inter iſtos. Iſta pro certo eſt etiam valde elegans, & ſingularis limitatio ad
33 totum hunc tit. † Ex quo infertur aliud, q̃ non eſt minus ſingulare, imò dignius, q̃ ſtante ſtatuto in ciuitate, q̃ exiſtentib. maſculis
b [b] filiæ fœminæ ab inteſtato patri non ſuccedant, certè ſi pater inſtitueret maſculum, & filiam fœminam hæredes, inter eos non haberet locum collatio, q̃ patet, quia huic filiæ pater in teſtamento non tenebatur legitimam relinquere, vt expreſſè determinat Bal. in l. maximum vitium. in vlti. col. j̃. de libe. prę. te. q̃ patet, quia legitima eſt hodie tertia pars eius, quod ab inteſtato debetur. l. parentib. & l. cùm quæritur. C. de inoffi. teſt.
34 ſed huic filiæ ab inteſtato nihil debetur, ergo, &c. Hinc eſt, † q̃ ſtante dicto ſtatuto talis filia præterita in teſtamento patris nõ habet ius contratab. nec ius dicendi nullum, ſecundum Bar. in l. fi. in vlt. col. ff. ad Tertu. cum concor. quas dedi in l. filiæ dotem. s̃. eo. Et iſtud oſtenditur viua ratione, quia illis competit contratab. quib. ab inteſtato competeret ius ſuccedendi per vnde liberi. l. 1. §. rectè. ff. ſi tab. teſta. nul. exta. Sed huic filiæ ab inteſtato nullum ius competit, ergo nec debet habere ius contratab. Et iſtam illationem de ſtatuto in materia noſtra collationis no. ſequitur ſolus d. Alex. hic, & videtur bene firmari ex prædictis. Confirmatur ex eo, quod ſingulariter vult Bar. in l. 1. §. ſciendũ. per illum text. ff. de ſuis & legi. q̃ ſtante dicto ſtatuto, q̃ exiſtentib. maſculis filia fœmina ab inteſtato non ſuccedat, q̃ talis filia cùm ſit priuata à ſtatuto, deſinit eſſe ſua, ſicut ibi exhæredato filio, ſequitur Imo. in l. ventre. ff. de acqui. her. Videamus nunc, an principale dictum Bal. ſit verum: deinde videbimus an ſit vera etiam illatio do. Alex. Circa primum adde, quod Saly. hic refert iſtud dictum Bald. & reputat valde ſing. relinquit tamen ſuper eo cogitandum. Pau. de Caſt. & d. Alex. illud ſequuntur, & multum commendant. Raph. Fulgo. hic ad fin. dicit, q̃ licèt deciſio Bal. ſit elegans, tamen eſt dura, quia auus paternus naturali affectu mouetur ad inſtituendum tales nepotes vt nepotes, non vt extraneos, & ideo tanquam liberi ad collationem cogendi ſunt, arg. l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acquir. hæred. Sed tex. ille nihil facit, quia loquitur, quando pater, qui præcedebat in gradu, fuit exhęredatus, & ſic habetur pro mortuo, ſed hic fuit inſtitutus, vt per do. Alex. hic, & plenè declarauit illum tex. in l. qui ſe patris. in euidentalib. ſupra vnde liberi. Sed tu cõſidera, q̃ dictum Bald. fundari videtur in ratione non vera, eo quia legitima non debeatur nepotibus, & in hoc etiam multũ ſe fundant Pau. & do. Alex. hic, certè iſtud de legitima non videtur conſiderandum in iſta materia collationis, & ſic iſtud nõ videtur tutum ex his, quæ ſupra tetigi, vbi probaui, q̃ non eſt bona conſequentia, debetur legitima, ergo habet locum collatio, nam aſcendentibus debetur legitima, item tranſuerſalib. inſtituta turpi perſona, & tamen inter eos non habet locum collatio, vt dixi. Niſi dicas, q̃ illud arg. Bal. & Alex. procedit negatiuè, hoc modo, iſtis non debetur legitima, ergo inter eos nõ habet locum collatio. ſed èconтra arguendo affirmatiuè, non eſt bona argumentatio, quia non ſequitur, iſtis debetur legitima, ergo inter eos habet locum collatio, vt patet ex inſtantijs ſupra proximè relatis. Sed caue, quia imò etiam negatiuè non procedit iſta argumentatio, & hoc poteſt prima fronte diſputan-

ADDITIONES.

a ¶ Obſtare. Imò nihil obſtat, quia ibi dicitur, quòd erat omiſſum ab Orficiano, & ſuppletum à conſtitutionib. niſi aliter capias oppo. PVRPV.

b ¶ Exiſtentib. maſculis. Adde Bal. in l. 1. C. de leg. hære. Alex. de Imo. in l. 1. in §. veteres. ff. de acq. poſſ. Ang. in conſi. 126. inc. teſtamenti factio.

Source : BIU Cujas

ſputando oſtendi, per l. illam. ℸ. eod. dum loquitur de nepotib. ex filia reſpectu aui materni. Item propter l. vt lib. ℸ. eo. dum loquitur de nepotib. in ſucceſſione matris, vel lineæ maternæ. iun cto. §. mater. [a] Inſti. de exhær. lib. Item pro iſta parte cõtra Bar. facit, nam licèt. ll. expreſsè non dicant collationem fieri inter liberos, quib. legitima non debetur, tamen generaliter dicunt fieri inter liberos. Ideo autem non dicunt expreſsè de eis, quib. legitima non debetur, quia iſti non ſuccedunt ab inteſtato, & ante Auth. ex teſtam. ℸ. eo. de iure Digeſtorum, & C. non fiebat collatio inter ſuccedentes ex teſtamento. vnde d. Auth. ex teſtamento, & in corpore vnde ſumitur inducens de nouo, vt conferatur inter ſuccedentes ex teſtamento, videtur inducere, ꝙ conferatur inter liberos, licèt eis non debeatur legitima, quia nihilominus poſſunt ex teſtamento ſuccedere. Tertiò pro iſta parte contra Bal. facit etiam fatendo, ꝙ eius fundamentum ſit verum, ꝙ inter eos habeat locum collatio, quib. debetur legitima, & non aliter. Nam conſidera rationem, quare olim fiebat collatio ſolùm inter eos, quib. debebatur legitima: illud erat ratione iniuriæ, quam faciebat emancipatus ſuo, ſuccedendo cũ eo. ita dicit tex. in l. 1. in prin. ff. eo. cùm eſſet incognitus de iure ciuil. ſed illa ratio hodie non habet locum, quia emancipatus ſuccedit de iure ciuil. §. nullam. in Auth. de hær. ab inteſt. & hic in gl. fi. hodie autem ratio eſt propter æqualitatem ſeruandã. l. vt liberis. ℸ. eo. & hoc dicit expreſsè text. in §. illud. el 1. in Auth. de trien. & ſemiſ. q̃ ratio æqualitatis ſeruandæ procedit etiam inter liberos, quibus legitima non debetur, vt patet in l. cùm oportet. in princ. C. de bon. quæ libe. quæ loquitur etiam de his liberis, qui non obtinent primum locum. Tamen caue ad primum fundamentum, ꝙ ſupra feci per d. §. mater. quia præſuppoſitum non eſt verum. nam licèt text. ibi dicat, ꝙ mater, vel auus poſſint liberos omittere, hoc eſt verum quãtum ad hoc, vt teſtamentum valeat, quia prꝛeteritio matris, vel lineæ maternæ habetur pro exhæredatione, ideo liberis tũc datur querela, ac ſi eſſent exhæredati, vt ibi dicit tex. in l. 3. & in l. parentib. & in l. filiam. C. de inoffi. teſta. & in l. ſi mater. C. de inoffi. dona. ſi ergo competit querela, ergo eis debetur legitima. d. l. parentib. & iſtud eſt planum. vnde alia fundamenta contra Bald. videntur diſputando tutiora: niſi fortè attentares, ꝙ licèt filio in ſucceſſione matris debeatur legitima, vt in iurib. præalleg. tamen nepotib. in ſucceſſione aui, vel auiæ maternæ non debetur legitima, quia legitima dicitur, quæ debetur à iure ciui. l. lege obuenire. ff. de verb. ſig. ſed iſti à lege ciuili, nec ab aliquo Senatuſcõſ. non admittuntur, ſed ſolùm de iure prætorio per vnde cognati. l. nepotib. C. vnde legi. & inſti. de Senatuſcon. Orfi. in princip. Doct. in l. vnica. C. quando non peten. part. ſed hoc non eſt tutum, nec verum per d. §. mater. qui loquitur non ſolùm in matre, ſed etiam in linea materna, & patet, [b] quia eis prꝛeteritis, vel exhæredatis competit bono. poſ. gratia litis agnoſcendæ, vt eſt gl. in l. Papinianus. in prin. ff. de inoffic. teſta. circa verò illationẽ do. Alex. quam facit ex dicto Bald. & tenet, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ exiſtentib. maſculis filia fœmina ab inteſta. patri non ſuccedat, ꝙ ſi inſtituatur hæres in teſtamento patris ſimul cum filijs maſculis, ꝙ inter eos non habet locum collatio, quia nec legitima debetur, vt ſ. declaraui. Ego pondero [c], ꝙ in contrarium fortiter facit illud, ꝙ tenet ipſemet do. Alex. in conſ. 131. incip. tranſmiſſum eſt nuper ad me conſilium. in 1. vol. vbi limitat deciſionem Bart. in d. l. 1. §. ſciendum. in fin. ff. de ſuis & legi. vbi dicit Bar. ꝙ ſtante dicto ſtatuto talis filia deſinit eſſe ſua patri, dicit. d. Alex. illud eſt verum quantum ad ſuccedendum ab inteſt. vel quantum ad ſuccedendum ex teſtamento contra voluntatem teſtatoris, ſed quando ageretur de ſuccedendo ex teſtamento ſecundum voluntatem patris, vt quia pater inſtituiſſet filiam vnà cum fratrib. vt in caſu iſto, tunc talis filia inſtituta eſt ſua hæres, & ideo ſecundum eum iſto caſu hæreditatem patris nõ aditam ex potentia ſuitatis tranſmitteret ad quoſcunque: ſi ergo eſt ſua, ergo eſt falſum, qđ hic dicit, qđ ſit extranea. Itẽ dicit ibidem do. Alex. in d. conſi. 131. in 1. vol. qđ deciſio Bart. in d. §. ſciendum. procedit, qđ filia vigore talis ſtatuti deſinit eſſe ſua, quando ſtatutum in totum excluderet filiam fœminam exiſtentib. maſculis: ſecus ſi ſtatutum vult filiam debere dotari, prout ſtatuta cõiter diſponunt, quia tunc dos ſuccedit [d] loco legitimæ, vt per Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. ff. de cõdi. & demon. & ſic cùm filia non ſit in totum priuata à ſtatuto, & non habetur pro exhæredata, per conſequens iſto caſu erit ſua. ita tenet ibi Alex. ſi ergo eſt ſua, ergo non extranea: ergo iſta deciſio hic non eſt vera. vnde conſidera, qđ etiam poſito, quòd dictum principale Bal. eſſet verum: tamen ex eo non ſequitur illatio, quam facit d. Alex. ad caſum de filia excluſa per ſtatutũ, duplici ratione. Prima, quia Bal. loquitur in nepote, cui non debetur legitima, cùm pater ſuus eum præcedat in gradu. l. ſi quis filio exhæredato. in prin. & l. poſthumorum. ff. de iniuſt. rup. ſed huic filię debetur legitima, ſeu dos, quę ſuccedit loco legitimę vt prædixi, ergo non iudicatur pro extranea, prout nepos exiſtente filio. Secunda ratio, quia nepos non eſt ſuus, cùm pater inſtitutus eum præcedat in gradu. §. ſui. Inſtit. de hæred. quali. & dif. & l. 1. §. ſciendum. ff. de ſuis & legi. ſed iſta filia, quando eſt inſtituta à patre, dicitur ſua non obſt. ſtatuto, ꝙ eam excludit ab inteſta. vt ſ. dixi ſm ipſummet do. Alex. igitur, &c. ¶† Tertiò principaliter requiritur ad hoc, vt inter deſcendentes habeat locum collatio, qđ tales deſcendentes ſuccedant patri titulo vniuerſali: ſi autem ſuccederent tit. ſingulari, puta, ꝙ acceptarent legatum, vel fideicommiſſum eis relictum à patre, & aliter nolent eſſe hæredes vniuerſales patris, certè tales deſcẽdentes, qui ſic ſuccederent titulo ſingulari, non tenerentur cõferre, text. eſt in l. à patre. ſecundum verum ſenſum, & in l. filiam cum fratribus. ℸ. eo. iuncta l. fin. ff. de colla. do. & ita tenet Alb. de Roſa hic in 2. col. & eſt tex. in l. ex cauſa. vt ibi no. Bal. C. fam. ercis. Et iſtas concluſiones tanquam præcipuas totius tituli teneas menti, quia vt prædixi, illuminat totum iſtum tit. ¶ Gl. ſuper verbo iudicium. Iſta gl. eſt obſcura, & dupliciter ſoluit cõtrarium, ꝙ infra format. vnde habet tres partes, in quib. peruerſo ordine procedit. nam ponit duas ſolutiones, deinde format contrarium. Secunda eſt ibi, vel dic teſtamentum. Tertia eſt ibi, non autem ſimpliciter. Incipio ergo ab illa tertia, & oppono cõtra tex. qui dicit, ꝙ quando eſt relictum teſtiñ, vel nouiſſimum iudicium, non habet locum collatio. contra, codicilli dicuntur vltima voluntas, & ſic vltimum iudicium. l. fi. ad fi. ℸ. de codi. & tamen codicilli non impediunt collationem. l. filiam cum fratrib. vbi rationem aſſignaui. ℸ. eo. ergo contra tex. Et ſi dicis, ꝙ tex. dum loquitur de vltimo iudicio non debet intelligi de codicillis, ſed de teſtamento, dico, ꝙ iſtud eſt falſum, quia de teſtamento expreſsè dicit tex. dum dicit, *nec vllum teſtamentum*, & ſic vniuerſaliter. deinde ſubdit, *vel nouiſſimum iudicium*. Glo. dupliciter reſpõdet, & primò dicit iudicium de inhibenda coll. vult dicere glo. ꝙ vltimum iudicium, vt ſunt codicilli, non impedit collationem, verũ eſt, niſi teſtator in illis codicillis impediat, & ſic vult dicere gl. ꝙ codicilli ſimpliciter facti non impediunt collationem, niſi in ipſis impediatur collatio. iſtud vult dicere gl. ibi, de inhibenda collatione. Secunda ſolutio eſt clara. ¶ Gl. fi. in verſi. veniẽtem. quam diuido in tres partes principales. In prima per viam fallentiæ remouet vnum contrarium, nec aliter aſſignat rationem fallentiæ, quia in textu ipſius l. ℸriæ aſſignatur. In ſecũda quę eſt ibi, & nota in hac l. gl. per viam notabilis declarat, inter quas perſonas, & de quib. bonis olim haberet locum collatio, & quando non, & facit quinque caſus, & ita ſubdiuidas in quinq; particulas. In tertia, & vlt. quæ eſt ibi, hodie idem. Gl. declarat, quid iuris ſit hodie, perficiendo doctrinam partis præcedentis. In prima parte gl. aduerte, ꝙ in illa l. filium. in gl. alleg. ponuntur duo caſus ſpeciales, in quibus emancipatus non cõfert filio in poteſtate, & ſic non habet locum regula huius text. primus eſt in §. videamus. quando filius emancipatus prꝛeteritus contratabulauit, & quia extraneus hæres inſtitutus noluit adire conſiderans, ꝙ in effectu propter ℸtab. intẽtatas nihil habebit, & ideo exhæredatio alterius filij redditur irrita. vterq; ergo ſuccedit ab inteſtato, ſed diuerſa via, ideo non eſt locus collationi, ſm Bar. hic, & l. pater filium. in j. col. ff. de colla. dotis. Bal. in rub. ℸ. eo. Item ibi emancipatus non facit iniuriam filio in poteſtate, imò vtilitatem. nam quia intentauit ℸtabui. fecit ſcriptum hæredem nõ ſuccedere, & ſic exhæredatio filij in poteſtate fuit irrita, & propterea emancipatus ibi non tenetur cõferre, quia ſolùm tenetur conferre, qñ facit iniuriam filio in poteſtate. l. 1. in prin. & l. pater filium. §. toties. ff. eo. Et iſta ſecunda eſt etiam ratio ſecundi caſus poſiti ibi in §. & hoc ſit conſequens. quando filius in poteſtate erat inſtitutus in multum modicam partem, ſi propter emancipatum prꝛeteritum, propter quem teſtiñ contratabulatur, filius in poteſtate multo plus conſequitur de bonis patris. ideo iſto caſu emancipatus non compellitur ad conferendum ſibi. In ſecunda parte gl. ibi, vt ex filia nepotes. gl. verum dicit conſiderato tempore ſtorum, & C. ante l. vt liberis. & l. illam. ℸ. eod. per quæ iura iſtud hodie immutatur, vt voluit dicere

ADDITIONES.

a ¶ Mater. Iſtud videtur erroneum fundamentum: nam iſtis debetur legitima, patet ex d. §. mater. in fi. iuncta gl. Et ſequens fundamentum militaret etiam in extraneo, & idem Iaſ. infra corrigit præcedens. PVRPV.

b ¶ Et patet. Hoc non dicit, nec eſt dicendum, cùm iſti cognoſcantur à iure ciuili. PVRPV.

c ¶ Pondero. Confirmo hanc limitationem ex deciſione Alex. in l. Papinianus. in fi. ff. ad Treb. PVRPV.

d ¶ Dos ſuccedit. Adde l. quoniam nouella. & ibi Doct. C. de inoffic. teſtam. & an dos ſuccedat loco legitimæ ſtante ſtatuto, ꝙ filia dotata non ſuccedat, vide per Paul. de Caſt. conſi. 106. 107. 108. 117. 119.

Source : BIU Cujas

dicere glo.1.Item dum glo.dicit, ꝙ emancipati conferunt ſuis omnia,eſt verum attento iure Digeſtorum,& C.hodie autem etiam emancipati non conferunt aduentitia.per l.fi.ĩ.eo.quæ l. habet locum etiam in emancipatis ſecundum Doct. ibi, & ibi de veritate diſputaui,& iſtam opi.tandem firmaui ibidem. Itẽ dum gl.dicit,ꝙ ſui emancipatis cõferunt profectitia, quia profectitia poſſunt haberi trib.modis.illud,ꝙ dicit gl. procedit tantum primo modo, vt declarat Bart.hic in vlt.col.quem per te
a videas.In tertia parte dum gl.dicit nec obſtat [a] Auth.not.bene iſtam glo.quæ declarat,quomodo intelligatur ius nouum Authenticorum in §.nullam.in Auth.de hęre.ab inteſt. vbi dicitur,
36† ꝙ hodie ſublata eſt differentia emancipationis,& patriæ poteſtatis, quia debet intelligi verum quantum ad ſuccedendum patri,quia hodie ita ſuccedunt filij emancipati, ſicut filij in poteſtate, ſed non eſt ſublata differentia quantum ad conferen-
b dum.Adde, [b] ꝙ ſimiliter per.d.§.nullam, eſt ſublata differentia agnationis, & cognationis, intelligitur, quo ad ſuccedendum ab inteſtato,non quo ad alia,ſecundum Bar. in l.cùm ita.§.fi.ff.
c de leg.2.& infra ſtatim dicam. Et ſi tu ſubtilis dicas, [c] quæ poteſt eſſe ratio huius differentiæ gl.quare quantum ad ſuccedendum ſit ſublata differentia, ſed non quantum ad conferendũ? dic ſm Bal.hic ſubtiliter in 4.oppo.ꝙ ratio eſt,quia in ſuccedendo agitur de bonis patris defuncti,ſed in conferendo tractatur de bonis ipſorum filiorum, ergo de vno ad aliud non eſt bona illatio,pręſertim in correctorijs,& ſic quamuis.d.§.nullam.corrigat quo ad ſuccedendum patri, non tamen corrigit quãtum ad conferendum, & ſic habes primam limitationem ad d. §. nullam. ¶Secundò limita, vt procedat quantum ad ſuccedendum ab inteſt. tantum. ibi ſublata eſt differentia emancipationis,& paternæ poteſtatis, ſed condito teſtamento durat differentia,vt hic voluit gl.& clarius gl.in Auth.ex cauſa,in gl.1. magna circa prin. & ibi plenius Doct.ĩ.de lib.præt.& gl.in l.Gallus. §.& quid ſi tantum.& ibi plenius Doct.ff.de libe.& poſth.& gl. in l.fi.ĩ.de codicillis. ¶Tertiò limitat ſing. Cy.nec alibi legi,in l. qui ſe patris.s̃.vnde lib.in pen.col.ante med.ver.nec obſt.ſi dica
d tur.vt procedat [d] quantum ad emancipatos exiſtentes in primo gradu,quantum ad illos eſt bene ſublata differentia: ſecus quo ad alios emancipatos. pro certo magnum verbum eſt, &
e magna limitatio ad d.§.nullam verò. [e] ¶Quartò limita,quan-
f tum ad tranſmittendum, [f] ibi eſt differentia,quia filius in potestate bene tranſmittit hæreditatem patris non aditam ex potentia ſuitatis,vt dicetur in l.ſi infanti.ĩ.de iur.delib.ſecus eſt in emancipato,ſecundum Ang.Pau.de Caſt.& do. Alex.hic cum concor.ibi per eum alleg. Tetigi in l. emancipata.s̃. qui admit. quamuis Bar.ſuper hoc vltimo reliquerit cogitandum in l.ventre.in pen.col.ff.de acq.hær.¶Extra gl. quærit Bar.hic poſt Cyn. de quinque principalib.circa materiam collationum, quæ ſatis declarata ſunt ex ſupra dictis,& reaſſumit idem Bart.in l.pater filium.ff.de colla.dotis.dic,vt hic per eum,eo addito, quod dum in 2.q.quo iure ſit inuenta collatio, Bar.conſiderat ſex iura,Bal.plenius in rub.s̃.eod.conſiderat nouem iura. & ita etiam facit Pau.de Caſtr.hic, & per te videas. vide etiam ſeptem notab.reg.in præſenti materia colla.quas tradit Bal.in l. quoniam nouella.in 1.col.s̃.de inoffi.teſta. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Nec obſt.Adde Alex.& Iaſ.in l.fi.col.4.s̃. vnde legi. PVRPV.
b ¶Adde.Eſt gl.in l.fi. in ver.agnatis.ĩ. de codi. PVRPV.
c ¶Dicas.Adde Dec.in l.fi.col.pen. vnde legit.
d ¶Procedat.Idem vult hic Alexan.in fin.3.colum.Iaſ.in d.§. & quid ſi tantum. 8.colum. PVRPV.
e ¶§.nullam verò. In Auth.de hær.ab inteſt.vide Galiaul. in l. Gallus.§. & quid ſi tantum.col.11.de lib.& poſthu.
f ¶Ad tranſmittendum.Melius limita,vt per Bald.in l.2.col.fin.s̃. de iur.& fact. ignо.& ſubtilius per eum in Auth.in ſucceſ.ĩ.de ſuis,& leg q.6. PVRPV.

De teſtamento militis.[a] Rubr.

¶Circa hanc rub.inquantum Bar. reddit rationem,quare prius Imperator tractauerit de teſta.milit. quàm de teſtamentis paganorum,ſed Iuriſc.facit ècontra,& dicit,ꝙ ratio eſt, quia etiã Imperator eſt miles.ſed non eſt bona ratio propter titulos hic, & Inſti.eo.qui editi ſunt ab Imperatore, & tamen ibi ſeruatur ordo Iuriſc.Dic ergo,ꝙ ratio eſt,quia Imperator in Inſtitutionib.& Iuriſc. in libris ſuorum procedunt tradendo doctrinam, & in modo tradendæ doctri. primò ponitur reg. deinde exceptio.vnde primò videndum eſt de teſt.regulariter, & ſic in genere,poſtea de ſpecialib. & ſic de teſta.milit.in ſpecie. Sed Imperator in C.non procedit per viam tradendæ doctr.ſed ſolùm ſecundum occurrentiam caſuum,& ideo incipit à teſtamentis milit.tanquam milites ſint digniores, & eorum teſtam.magis priuilegiata.quare autem Imperator hic prius poſuerit prætorias ſucceſſiones, & in tit.præceden. ſed Iuriſcon. fecerunt totũ ècontra, dic, quia Iuriſcon. conſideraverunt, ꝙ ciuiles ſucceſſiones prius fuerunt adinuentæ, q̃ prætoriæ: ideo de eis prius fuit tractandum.Sed Imperator conſiderauit,ꝙ prætoriæ fundantur in æquitate, & ſunt paucæ reſpectu ciuilium, de quib. latiſſimè in ſeq.titu.erat tractaturus,ideo prætorias præmiſit,vt etiam declarat Salyc.hic.

ADDITIO.

a ¶Militis. Adde, an iſte titu.locum habeat in miltibus cœleſtis militiæ; vide Dec.in l.ius noſtrum.de reg.iur.

SVMMARIVM.

1 *Decedere quis non poteſt pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus.*
2 *Miles ſi vnum inſtituat in bonis paganicis, alium in caſtrenſibus, ceſſat ius accreſcendi.*
3 *Teſtator,qui poteſt decedere teſtatus pro parte,& pro parte inteſtatus, vt eſt miles, poteſt prohibere ius accreſcendi, & nu.4.*
5 *Ius accreſcendi non procedit à voluntate defuncti.*
6 *Miles inſtituendo vnum in bonis caſtrenſibus, cenſetur in bonis paganicis decedere inteſtatus.*
7 *Miles ſi præterit matrem, talis pręteritio non ſubuertet teſtamentum.*
8 *Miles non pręſumitur vti iure communi, ſed priuilegio ſingulari.*
9 *Probatio vbi liquida requiritur,an ſufficiat pręſumptio.*
10 *Præſumptio legis an dicatur propria,& vera probatio.*
11 *Argumentum bonum eſt de re ad tempus, ſed miles ſi vnum inſtituit in certa parte temporis hæredem, intelligitur in reliqua parte temporis inteſtatus deceſſiſſe, & nu.12. Adde nu.13.*

LEX PRIMA.

RAter. Iſta lex diuiditur in 3.partes. In prima ponitur thema, & deciſio. In ſecunda, quæ eſt ibi, modo ſi in eius. ponitur duplex limitatio. In tertia, quæ eſt ibi,nam voluntas militis.reſpondetur tacitæ obiectioni, quã ſtatim declarabo. hoc dicit. Inſtituto à milite in bonis paganicis non accreſcunt bona caſtrenſia, ſiue in illis fuerit aliquis inſtitutus, & repudiauerit,ſiue nullus fuerit inſtitutus, quo caſu bona vadũt ad venientes ab inteſtato, quia miles, cuius voluntas ſeruatur pro l.poteſt decedere pro parte bonorum teſtatus, & pro parte inteſtatus.h.d.cũ l.ſeq.quæ ſimul debet legi.vel ſic.Inſtitutus à milite in paganicis,nõ põt iure accreſcendi vendicare caſtrenſia,nec ècontra, niſi ſit inſtitutus, vel niſi voluntas militis ꝓbetur.h.d.Vel ſic,& fundamentalius. Qñ vna hęreditas cõputatur pro duab.inter hęredes non eſt locus iuri accreſcendi. h.d.¶In tex.ibi,petere non potes.dic,ꝙ inſtitutus à milite in bonis paganicis volebat petere per ius accreſcendi alia bona caſtrenſia,& ꝙ poſſet petere,pro eo facere videbatur regula,quia qñ ſunt duo hęredes inſtituti ab eodem teſtatore,ſi vnus adeat, alter verò repudiet,certè pars iſtius repudiantis accreſcit ei,qui adiuit etiam inuito.l.ſi duo.& l.cùm hŕditate.in fi.ff.de acq.poſ. dixi in l.vnic.s̃.qñ non peten.part. tũ in caſu noſtro Imperator determinat ꝓrium, quia ſi inſtitutus in caſtrenſib. bonis repudiet adire, tñ talia bona caſtrenſia non accreſcunt tibi inſtituto in paganicis,niſi eſſes ſubſtitutus expreſsè à milite,ſed vadũt ad alios venientes ab inteſt.& ſic ad filios,vel ad matrem ipſius militis,qui ab inteſt.excludunt fratrem militis. ¶In tex.in fi.dũ
1 dicit,nam voluntas militis,reſpõdet tacitæ obiectioni.¶†Nam
a quis non poteſt decedere [a] pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus.l.ius noſtrum.ff.de reg.iur.& propterea ne hoc ſequatur, ſi vnus hęredum adeat alio repudiante,portio repudiata ſibi in totum accreſcit, vt ſupra declaraui: quomodo ergo procedit illud, quod hic deciditur in milite? Huic obiectioni voluit reſpondere tex.ibi, nam voluntas, ꝙ quemadmodum lex poſſet facere,quòd quis poſſet decedere pro parte teſtatus,& pro parte inteſta.l.circa.ff.de inoffic. teſtam. ita miles poteſt hoc facere,quia voluntas militis, quando eſt in expeditione militari,ſeruatur pro lege. Et ſi dicas,iſta ratio Imperatoris nõ videtur bo-
b na,quia etiam voluntas cuiuſlibet [b] teſtatoris etiam nõ militis habetur

ADDITIONES.

a ¶Decedere.Adde Bar.in l.1.in 5.q.prin. C.de ſacroſan.eccle. Bal.in Auth. defuncto.ad fi.C.ad Tertu.
b ¶Voluntas cuiuslibet.Adde Doct.in l.1.C.de verb.oblig.

Source : BIU Cujas

habetur pro lege.§.diſponat.in Auth.de nup. Reſponde, ꝙ verum eſt,qñ diſponit præter.l.ſecus ſi contra.In milite autẽ eius voluntas habetur pro.l. etiam ſi diſponat contra.l.& ꝙñr ſi velit, vel expreſsè, vel tacitè decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſta.iſtud poteſt,quamuis ſit ꝯ legem. Iſto modo habes enucleatum ſenſum huius text.Nota, ꝙ dixi in ſummario,
2 & ſtatim dicam in gloſ. 1.¶† Secundò not. ꝙ ſi miles inſtituat vnum in paganicis, alium in caſtrenſib. ceſſat ius accreſcendi. Ratio,ꝙa cùm habeat duas diuerſas hæreditates, vt hic in gl.ſ. paganicam,& caſtrenſem.l.hęredes.§.1.ff.fam.ercif.l.ſi certarũ. §.1.ff. de teſt. mili. ideo fingitur loco diuerſorum teſtatorũ, & ſic ceſſat ius coniunctionis. l. ſi ſub conditione. ff. quib. mod. vſusfr.amit.per ꝯñs ceſſat ius accreſcendi, & in hoc conſidera
3 tres caſus,vt per Bald.& Sal.hic.¶† Tertiò not. ex hoc text.ſm Ang.& d.Fran.de Aret.ꝙ teſtator,qui poteſt decedere pro parte teſtatus,& pro parte inteſt.vt eſt miles,poteſt prohibere ius accreſcendi non ſolùm expreſsè,ſed etiam tacitè, vt hic,& l.ſi
a duob.ff.eod.Quid in pagano? [a] dic,vt per Bart.in l.quòties.§.ſi duo per illum text.de hær.inſt.& in conſ.Mathioli per Bal. in l. dominus.§.1.vbi vide text.ff.de vſufr.& Ang.hic, cũ concord.
4 quas alleg. Alex.in l.quoties.in vlt. col.ĩ.de hær. inſt.¶† Quarto not.ex text.ibi, nam voluntas. rationem quare in milite ceſſat ius accreſcendi,eo quia poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſt.vt hic,& clarius text.in l.ſi duob.ff.eod.ergo videtur, ꝙ in pagano ratio quare habeat locũ ius accreſcendi ſit, quia ipſe non poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſta. ꝙ an verum ſit,dixi in l. vnica.ſ. quando non pe-
5 ten.patt.¶†Quintò ſubtiliter põdera ex iſto text.& d.l.ſi duob. ff.eod.ꝙ ius accreſcendi non procedit à voluntate defuncti,vt dicit Imo.in l.1.§.ſi cohæredem.ff.ad l.Fal. per illum text.iuncto.§.præceden.ꝙ patet, quia ſi procederet à voluntate,ita haberet locum in milite,ſicut in pagano,quia leges volũt,ꝙ voluntas militum quomodocunque appareat, ſemper obſeruetur.text.eſt in l.licèt.C.de pact.& in l.milites.ĩ.eo.l.1. & l.diuus. ff.eo.vnde videtur,ꝙ ius accreſcendi potius immediatè procedit ex diſpoſitione.l.quã ex diſpoſitione defuncti directa, prout not. declarat Bart. in l. ſi in teſtamento. per illum text. ff. de vulg.& pupil. & ſic ſalua glo. in l.apud Iulianum. §.Idem Iul. in glo.fin.ff.ad Trebell.quæ dicit, ꝙ illud, ꝙ venit ex iure accreſcendi,nõ dicitur ex voluntate defuncti obuenire, debet enim intelligi de expreſſa,& immediata, ſed bene venit ex tacita,patet, quia videtur quaſi ſubſtitutus. text. eſt not.in l. ſi Titio, & Meuio.§. Iul.ff.de leg.2. principaliter tamen ex diſpoſitione le-
6 gis.¶†Sextò not.ex l.ſecunda, ꝙ miles inſtituendo vnum in bonis caſtrenſib. cenſetur in bonis paganicis decedere inteſtatus, & prohibuiſſe ius accreſcendi, ꝙ an ſit verum,dicam.ĩ.in gl.3. Ratio huius.l. eſt ſecundũ Saly. quia miles in teſtamento vſus eſt dictione taxatiua tantummodo,adde tex.in l.idem eſt,& ſi paterfamil. ff.eod.ſed aduerte,quia in hoc tex. dictio tantummodo,fuit prolata à l.non autem à teſtatore.Tamẽ dictum eſt in ſe verum, ꝙ taxatiua impedit ius accreſcendi. text. eſt in l. Lucius.§.quæ habebat.ff.ad Trebell.quem ſic alleg. Bald.in l.ſi arrogator.in prin.ff.de adop.Lud.in l.vnica in prin.ff.ſi quis ius dic.non obtem.facit,ꝙ ſi duob.ſunt relicti fructus vnius fundi ad alimenta,vno repudiante, vel mortuo non accreſcit alteri. l.dñs.§.1.ff.de vſufr.Ratio eſt,ſm Bal.ibi,quia legatum alimentorum dicitur habere taxatiuam, ideo impedit ius accreſcendi,per text. in d.§.quæ habebat. Tu aduerte, ꝙ text. in dicta. l.Lucius.§. quæ habebat. non loquitur in dictione taxatiua tantum,ſed in dictione limitatiua, ita tamen, ſm quod declarat Bar.in l.vnica.in prin.ff.ſi quis iuſdi.non obtẽ.& hoc modo ille text.redditur ſingulariorꝙ non ſolùm dictio taxatiua impedit ius accreſcendi, ſed etiam dictio limitatiua,ita tñ, & ita alleg. & melius Ang. poſt Gul.de Cun.in l. nulla.ff.de legi.vt ꝑ
7 eum.¶†Septimò not.ex eadem.l.2.ſecundum Ang. ꝙ ſi miles præterit matrem, talis præteritio non ſubuertit teſtamentum militis,& hoc fauore militiæ ſecundum eum. Tu dic, ꝙ imò idem in pagano prætereunte matrem, quia prꝫteritio habetur pro exhæredatione.l.cùm filium,& ibi Batt. multum not.C.de inof.teſta. in §.mater. Inſtit de exhær.lib.& in Auth. ex cauſa. C.de lib.præt.Bene differentia eſt, quia in pagano haberet locum querela,vt ibi, ſecus in milite. l.fin. C.de inoffi.teſt. ꝙ hodie,an ſit correctum per.§.& hoc quidem.in Auth. vt cum de appel.cog.dicam in l.ſicut certi.ĩ.eo.& illo ſecundo modo in-
8 tellige Ang.¶† Octauò not. ꝙ miles non præſumitur vti iure commũni, ſed ptiuilegio ſing. & ratio eſt, vt ſtatim dicam in gl.2.& ad limitationem huius.l. cum ſeq.vide, ꝙ decidit Lud. Ro. conſ.81.inc.ꝙ reliqua hæreditas. ¶Glo.in verbo probetur, quia text. iſte videtur requirere, ꝙ liquidò probetur teſtatorẽ hic voluiſſe alia bona ei accreſcere, cuius contrarium vult. l. ſequens,abſque vlla probatione voluntatis.ideo gl.videtur ponere tres ſolu.ſed ſecunda eſt declaratio primæ. vnde dum gl. dicit,veldic melius,debuit dicere, vel dic clarius. veritas ergo eſt,ꝙ miles inſtituendo vnum in vno patrimonio, & alium in alio,hoc ipſo declarat ſe velle vti priuilegio mil.cum in paganis non cadat iſta diſtinctio patrimoniorum. l. iuriſperitos. §. cùm oriundus. ff.de excuſ.tut. ſed quãdo teſtator inſtituit vnũ hæredem in vna vnica,alium in duab. vel vnum in certo fundo,iſta diſpoſitio cadit etiam in pagano,ideo tunc intelligitur iure communi vti. ſic intelligitur.l.quanquam. ĩ.eod. ſecundũ
* Cyn. Iacob. Butr. Alex. *& communiter Doct.* & iſta eſt melior ratio,quam ratio glo.fundata in l.cùm prætor.ff.de iud.quia cõfunditur per d.l.quanquam. Et ad iſtum text.dum requirit, ꝙ liquidò probetur,ſecundum vtranque ſol.reſpondetur, quod liquidè dicitur probari eo ipſo, ꝙ contrarium non probatur, & tunc concordabit.l.ſequens. Tamen prædicta ratio Doct. videtur confundi per l.ſi duobus.ff.eo.niſi reſtringas illum tex.
9 ſecundum ſol.primam gl.ibi.† Et ex hoc not. [b] Ang. & Lud.
b Ro.& do.Alex.hic, probari ex hoc text.iuncta gl. ꝙ vbi requi-
c rit̃ [c] liquida probatio, non ſufficit pſũptio legis. facit.l. licèt Imperator, & ꝙ ibi Bart. not.ff.de leg.1. & l.ſi quis locuples.§. fin.ff.de man.teſt. & text.in c. cùm dilecti. & ibi Abb.in 1. not. de don.& text.in cap.1.& ibi Abb.in 2.not.de cenſib.Adde fortius,ꝙ præſumptio.l.dicitur eſſe veritas, text.eſt not.iuncta gl. in l.fin.§.fin.in fin. ff.de prob. quem text.didici à quodam magno aduocato Papien. Hinc dixit gl.in l.ſi tutor petitus.in glo. fin.C. de peric. tut. quod præſumptiones legum ſunt liquidiſſimæ probationes. quam glo.reputat ſing. & meliorem de iure Imo.in locis hic alleg. per do. Alex. ſ.in l. quæſitum. ff.de re iud. & in l. in tempus.§.1. & in l.ſi ita quis hæres inſtitutus fuerit excepto fundo.ff.de hæred.inſt. illam glo.etiam ad hoc not.
10 Bald.in rub.extra de præſum.in fin.¶† Nunquid [d] autem præ-
d ſumptio.l.dicatur vera, & propria probatio, ita ꝙ caderet in ſtatuto requirente probationem,Lud.Rom.hic,& plenius do. Alex.determinãt, ꝙ non,per aliqua hic adducta per do.Alex. ego contra eos alleg. in fortiorib. terminis Bald. in l. 1.C. de fideicom.in 3.colu.verſ.quæro, quid ſi ſtatutum.vbi ſing.determinat, ꝙ etiam ſi ſtatutum requirat probationem inſtrumentalẽ,ſufficit habere pſũptionẽ legis.per text. in l.3. C.de apo. pub.lib.10.facit etiam in contrarium text.in d.l. fin.in fin.cum glo. ff. de prob. Quia tamen ſol.glo.videtur deſtruere literam, dicit Fulg. ꝙ quamuis litera text. communiter habeatur negatiua, dum dicit noluiſſe, debet eſſe affirmatiua voluiſſe, & ita habeo tex.& tunc contrarium ceſſat,& dicit, ꝙ in ſecreto conſcientiæ iſtud plus placet.¶ Alia ſol.glo.ibi, alij dicunt, licet aliter intelligatur,& reprehendatur per do.Alex.hic, tamen vult dicere prout ipſamet glo.ſe declarat in l.ſeq.in verſ.poſſidebit, & intelligunt Cyn. Sal.& Fulg. hic, ꝙ in iſta. l.teſtator inſtituit vnum in paganicis,& iſte per ius accreſcendi non poteſt prætendere, ꝙ alia bona caſtrenſia tanquam acceſſoria ad ſe ſpectent,ſed in l.2.ĩ.eod.fuit totum èconꝛa,quia ibi fuit vnus inſtitutus in.caſtrenſib.Sed iſtam differentiam gl.met.ĩ.reprobat in ſeq.gl.& reprobat Cyn.& Fulg.hic,quia caſtrenſia ſunt ęquè principalia ſicut paganica, & èconꝛa.l.hæredes.§.1.alleg.in gl. ſeq.¶ Gloſſ.fin.in verſ. militis. diuiditur in duas part. princ. In prima remouet vnum contrarium. In ſecunda magiſtralem diſtinctionẽ ponit, quæ habet quatuor combinationes, & ita ſecundam in tres partic.ſubdiuide per te. ¶In ſecũda parte, & ſecundo membro.gl.dum dicit, ꝙ miles inſtituit vnum ex vncia, alterum in caſtrenſib. ſm Iac. Butr. & Mod. debuit dicere vnum in vna vncia,alium in duab. prout loquitur.l.quanquã. quam gl.alleg.& licet Bald. Ang.& Mod.conentur ſaluare glo. non refero,ꝙa paruę vtilitatis eſt.Ex hac parte gl.habes concluſionem valde dubiã,& valde diſputabilem, ꝙ ſi miles in teſtõ inſtituit vnũ hr̃dem in certa re, aliũ in alia, & de reſiduo nihil diſponat,intelligitur iure cõi vti,& idẽ erit, ꝙ in pagano, quia detracta rerum mentione illi erunt in totum hæredes,& ita te
* nuit etiam glo. in l. ſi miles vnum.ff.eo. *& ſecuti ſunt communiter Doct.* hic vſque ad nouiſſimos,ꝑ iura alleg.in gl. Alibi gl.tenuit de directo ꝯriũ in l.1.§.ſi ex fundo.in gl.1.ad fi.cuius ſententiã tenet

ADDITIONES.

a ¶Quid in pagano. Adde Ang. in l.pen.ff.de iniuſto teſt. Ang. in l.ſed ſi plures. in §.ſi ex aſſe.ff.de vulg. & pupil. per Pau.de Caſt.in l. ſi poſthumus. in princ. ff.de lib.& poſth.Bald.in cap.ſi pater.in 11.colu.de teſt. lib.6.Petr. de Anch. & Ioann.de Imo.in c.Rayn.de teſt.Fed.de Sen.conſ.131.incip. caſus talis eſt, teſtator in teſtamento,&c.Ang.conſ.144.inc.reuocatur in dubium.

b ¶Hoc not. Adde latè Fely. in rubr. de prob. colum.1.& 2.verſ.2. concluſio. PVRPV.

c ¶Vbi requiritur.Adde Ioann.de Imo.in l.quæſitum.ff.de re iudi.

d ¶Nunquid . Adde Alexand. limitantem in l. licet. 2.colum.2. not. de legat. primo.

Source : BIU Cujas

tenet Imo. ibi, de hæred. instit. & in l. cogi §. sed & si miles. ff. ad Trebell. Tenent Fulg. Lud. & d. Cato Saccus hic. eam tenet Raph. Cum. in d. l. si miles vnum, & in l. si duob. ff. eo. ¶ Pro ista parte, vt strictiora attingam, fortiter vrget d. l. si miles vnum ex fundo. in decisione princ. text. & in ratione quam text. ibi assignat, & respondet prout gl. & Doct. hic, creditur. n. ita à iure, si probetur militem ita voluisse. facit violentiam ad illum text.
11 præterea eum redderet de indubitabili. ¶† Ad idem stringit se
a cundum Fulg. nam bonum est argu.[a] de re ad tempus, sed miles si vnum instituit in certa parte temporis hæredem, intelligitur quo ad residuum tempus intestatus decessisse. l. miles ita. in prin. ff. eod. ergo idem quantum ad bona. ad idem facit text. in l. 2. secundum Lud. hic. Sed respondet, q̃ loquitur quando testator instituit vnum in patrimonio castrensi, sed quæstio nostra est, quando instituit in certa re, vbi detracta mentione rei, videtur in totum institutus. Et similiter respondet ad d. l. si duob. quam Raph. Cum. ibi ad hoc ponderat. Quartò ad idē allegatur l. qui non militabat. in princip. iuncta glo. ff. de hęred. insti. quam ad hoc ibi ponderat Imo. Respondet, q̃ parum facit. nam glo. ibi dicit aliud in milite. vult dicere, q̃ paganus nō potest habere patrimonia diuersa, quæ diuerso iure censeantur. Ideo nominando patrimonium, idem est ac si fieret nominatio rerum, & sic detracta mentione rerum habetur pro vniuersaliter instituēte, secus est in milite, qui potest habere patrimonia diuersa, quæ diuerso iure censeantur, & istud est, q̃ pro priè dicunt. ll. ibi in glo. alleg. ¶ Quinto pro ista parte facit tex, in d. l. si duob. ff. eod. inducendo, vt ibi subtiliter inducitur per Raph. Cu. nam ibi miles fuerat testatus de omnib. bonis suis, & vno hæredum repudiante non habet locum ius accrescendi, si ergo ius accrescendi non habet locum eo casu quo miles à princ. testatus est de omnib. bonis, & sic quando apparet militem velle in totum decedere testatum, ergo multominus debet habere locum ius accrescendi, quando miles solùm instituit hæredes in certis reb. & de alijs nihil disponit. Sed respondet, vt dixi, q̃ ibi loquitur in institutione facta de patrimonio, sed secus, quando ista est in institutione in certa re. Nec concludit argumentum factum de iure accrescendi, quod procedit ex post facto, ex eo, q̃ vnus hæredum omittit adire præter intentionem testatoris, ad ius accrescendi, q̃ à principio procedit, ex eo, q̃ testator solùm disposuit de certis reb. Item ad l. 2. ff. eod. respon. adhuc melius, q̃ ibi clarè patet, q̃ voluit vti priuilegio militis, propter distinctionem patrimoniorum, quam fecit, vt dixi super præceden. gl. ¶ Alibi Ang. in l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg. & pupil. distinguit, aut institutio militis fuit facta in certa re, & tunc procedit. d. l. si miles. aut fuit facta per certas quotas, & tunc procedit. d. l. quanquam. ff. eod. ¶ Quam distinctionem reproba, vt per do. Alex. hic. ¶ Vltima fuit opin. Sal. hic, de qua gloriatur multum, & dicit, q̃ vellet habere sequaces, & q̃ lectori non torto oculo inspicienti bona videbitur, & eam refert, & sequitur Ang. de Aret. in §. hæreditas. Insti. de hær. inst. q̃ aut in testamento militis interuenit solennitas requisita à iure communi, & tunc miles præsumitur testatus iure communi, sic intellige d. l. quanquam. ff. eod. fallit
b q̃ apponeretur dictio taxatiua tantum, [b] sic intelligitur. l. seq. in verbo tantummodo. aut in testamento mili. non interuenit solennitas iuris communis, sed militaris tm̃, & tunc procedit opi. huius glo. nisi de contraria militis voluntate doceatur, sic intelligit d. l. si miles, & l. si certarum. in prin. ff. eod. sed hæc distinctio non habet saporem, quia diuinat ad prædicta iura, præsertim ad l. quanquam. ff. eod. vbi non apparet, q̃ miles adhibuit solennitates iuris communis. Præterea licèt miles adhibeat solennitates iuris communis, non per hoc videtur recedere à priuilegio militari. l. 3. ff. eod. circa medium, in implicatiua etiam. ponderant Bald. & Mod. in l. quanquam. ff. eod. & istam reprobat etiam Imo. in repe. d. l. 1. §. si ex fundo. ff. de hær. instit.
12 ¶† Quid tenendum? Teneo primam sententiam, *quæ est commu-*
* *nis*, contra istos nouissimos. per text. clarum. d. l. si certarum. in prin. ff. eod. nec est vera solutio Imo. & Mod. ad illum text. q̃ ibi deberet esse dictio cæterarum, quia tunc malè diceret text. ibi, nam si vnus fuisset institutus in cæteris reb. vt ipsi dicunt, alij duo fuissent loco legatariorum. l. quoties. ff. de hær. inst. & sic eis nihil accreuisset. q̃ est contra text. ibi. Nisi dicas, q̃ regula d. l. quoties. procedat in pagano, secus sit in milite, vt ibi. Aduerte etiam, quia Imo. & Mod. fortè voluerunt dicere, q̃ institutio fuerit in cæteris rebus, non quidem vniuersalis de cæteris rebus, sed particularis de alijs rebus, puta miles habebat quinque fundos, instituit vnum in vno fundo, alium in alio fundo, & alium in alijs tribus fundis, & hoc modo testatus est de omnibus bonis, & nullus est hæres vniuersaliter institutus, quo casu detracta mentione rerum, habentur ac si fuissent sine partib. vniuersaliter instituti, & ista videtur melior sol. tamen consi-
dera, sicut ibi detracta mentione rerum, habentur pro vniuersaliter institutis, ita debet esse hic, q̃ aliqui sunt instituti in certis reb. & dicere, q̃ ibi distributio fuit de omnib. bonis, hæc videtur sola diuersificatio casuum, tm̃ in effectu non videtur realis responsio. disputando tm̃ ista sol. satis procederet. Secundò dico, q̃ si text. diceret ibi cæterarum. necessariò esset exponendus. i. certarum, vbi dicit Bart. iuxta illud, q̃ proximè dixi, & quia ibi dicit text. in prin. si certarum rerum, & sic apparet, q̃ miles non disposuerat de omnib. bonis, & postea subdit veluti, quæ est dictio declaratiua. ¶ Secundò facit. l. quanquam. ff. eod. nec est bona sol. Imo. & Mod. ad illum text. quam sol. ante eos ponit glos. in d. l. si miles vnum ex fundo. dum dicunt, q̃ miles intellexit ibi de vncijs grossis, sub quib. vniuersa hæreditas comprehendi potest, quia text. ibi expressè refragatur, nec de residuis portionib. quicquā significauit, & ita sentit ibi Bart. in summario, præterea videtur obstare ille text. in vers. ex sextante. cuius significatio restringitur ad vncias minutas. nisi dicas, q̃ illa verba ex sextante, sunt verba Imperatoris, non autē militis testatoris, cuius verba supra posuit ibi, filiam ex duab. vncijs, & vxorem ex vncia. ¶ Tertiò ad idem potest disputationis gratia induci text. in Auth. si qua mulier. C. de sacrosc. Eccl. in vers. q̃ eis non dederit, monasterio competet. inducendo, vt ibi inducit Bald. in 6. q. Sed respondet, q̃ ibi est speciale fauore monasterij, & religionis, vt ibidem dicit Baldus. Nisi replicaueris, q̃ ibi bene est speciale, q̃ in alijs bonis monasterium succedat, sed non est specialitas monasterij, q̃ ibi testator decedat q̃ parte bonorum testatus, & pro alia parte intestatus, nisi dicas, q̃ ibi correlariè vnum sequatur ex altero. Ad idem stringit. l. cogi. §. sed & si miles. in vers. *ex certa re, &c. actioneſque ei dabuntur*. ff. ad Trebell. quem text. alleg. glo. in d. l. si miles vnum ex fundo. nec valet sol. Imo. ibi dum intelligit ex certa re. s. vniuersali, aut alia sol. d. Alex. quia diuinant, & restringunt illum text. ¶ Facit etiam, quia in dubio miles præsumitur vti iure communi, & non singulari, nisi probetur de contraria eius voluntate, vt est text. in l. in testamento, mag. in fin. ff. eod. & statim dicam in l. quanquam. ff. eod. Et tenendo istam partem est difficile respondere ad l. si miles. in contrarium adductam, sed necessarium est propter tantam contrarietatem respondere, vt respondent glo. & Doct. hic, creditur, verum est si probetur, & ita est necesse dici propter duo, primò pp regulam quam proxi. dixi, quia miles præsumitur in dubio vti iure communi, si non probetur de contraria voluntate. Secundò pp text. s̃. in contrarium alleg. maximè pp d. l. si certarum. in prin. & d. l. cogi. §. sed & si miles. posses etiam disputando respondere, q̃ iste tex. loquitur de potestate mil. s. q̃ ita possit, vt patet ex ratione decidendi, non autem de voluntate, q̃ ita velit, tamen ex quo text. ponit contingentiam facti, deinde assignat de potentia, certè primum videtur esse de voluntate, ne ratio sit eadem cū dicto. contra gl. in l. Labeo, & Neratius. ff. de vsucap. & l. fin. ff. de offic. proc. Cæsa. Et si dicis, q̃ illo modo illa. l. si miles vnum. erit de indubitabili, & seruiet de vento, dic, q̃ ante illam non erat adhuc alibi decisum, q̃ miles posset decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, ergo cùm hoc ibi decidatur, satis seruiet illa. l. non nego tamen, quin passus sit ambiguus, & quin disputando vtraque opin. posset sustineri. Et similiter re-
13 sponde ad arg. Fulg. q̃ bonum est † arg. de re ad tempus, vel secundò dic, q̃ ista arg. procederent data paritate terminorum: nam si miles institueret à centum infra, censeretur à centum supra prohibuisse, sicut ibi dicitur de tempore, sed nos loquimur, quando miles simpliciter instituit in vna re, quo casu nō censetur in cæteris denegatum, prout magis videtur in casu præce. vbi clarius apparet de voluntate militis prohibitiua, & sic d. l. miles. loquitur, vbi voluntas mili. erat clarior ad prohiben. ius accrescen. tamen ista sol. non procedit sine scrupulo, propter. l. sicut certi. ff. eod. vbi institutio ad tempus fuit simplex, & absoluta, & tamen valet, ergo idem quando simpliciter instituit in re certa.

ADDITIONES.

a ¶ Bonum est argu. Adde. l. miles si testamentum. ff. eod. tit. PVRPV.

b ¶ Dictio taxatiua tantum. Adde Bartol. in l. 1. ff. si quis iusd. non obt. Ioann. de Imol. in l. si quis. C. de præscrip. 30. vel. 40. ann. Doct. in cap. cùm Ecclesia Sutrina. de causa poss. & prop. Card. Alexan. in cap. mos est. in not. 1. distinct.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum militis quando potest intelligi, vt valeat iure communi, & valeat iure singulari, in dubio debet capi, vt valeat iure communi.*

Princeps

1 *Princeps in dubio non præſumitur velle vti plenitudine poteſtatis, ſed iure communi tantum.*
3 *Populus Roma. nunquam eſt vſus plenitudine poteſtatis, nec in iure ciuili reperitur talis forma.*
4 *Militibus quare eſt remiſſa ſolennitas iuris in teſtando. ſ. ratione ſimplicitatis, & ignorantiæ iuris.*
5 *Cardinales in teſtando gaudent priuilegio militum, cùm militent in ſacro conſiſtorio Papæ.*

LEX III.

QVanquam. Inſtitutio facta à milite per quotas trahit ad bona vniuerſa. h.d. ¶† Not. ex hac.l. quòd quando teſtamentum militis poteſt intelligi, vt valeat iure communi, item vt valeat iure ſingulari, in dubio debet capi præſumptio, quòd miles voluerit vti iure communi, & propterea Sal. reputat iſtum text. ad hoc not. dignum, & ad hoc alleg. iſtum text. Bald. in l. præcib. in 10. col. in 11. opp. ĩ. de imp. & alijs ſubſt. adde text. in l. in teſtamento. magna in fin. ĩ. eod. & dicit ibi Pau. de Caſt. in vlt. not. q̃ illud melius probatur ibi, quàm alibi in iure. ¶ Obſtat tamẽ d.l. ſi duob. & l. ſi miles vnũ, & l. miles ita hæredem. in princ. ff. eod. & l. 2. s̃. eod. in quib. ll. non capitur præſumptio, eo q̃ miles voluerit iure communi vti. & ſuper hoc volo, quòd bene cogites, & ita dic, vt dixi in l. 1. s̃. eod. † Facit [a] hic text. in arg. quòd Princeps in dubio [b] non præſumitur velle vti plenitudine poteſtatis, ſed iure communi tantum, prout dicit Inn. in c. innotuit. circa princ. de ele. quem refert, & commendat d. Abb. Pan. in c. ad hæc. de reſcrip. & in c. illa quotidiana. in 1. colu. in 2. not. de elect. & Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadr. p̃ſcrip. Bal. & Pau. de Caſt. in l. ſi teſtamentum per illum text. ĩ. de teſta. vbi limitant verum, niſi Princeps apponeret in reſcripto clauſulam nõ obſt. vt ibi per eos. & per do. Ant. & Imo. in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. ad prædicta optimè facit illa elegans, & ſing. doctr. inn. & ibi Io. And. in c. dudum. de deci. quam Can. & Pan ibi notant, & reputant ſing. & dicit d. Ant. de Butr. ibi, q̃ illa doctr. non reperitur de facili alibi: nam dicunt, q̃ quando confirmatio Papæ poteſt referri ad actum validum, & ad actum, qui eſt nullus, debet referri ad actum validum, & non ad actum nullum, ne Papa intelligatur diſpenſationem contra ius facere, & ſic, vt potius confirmatio ſit ſine emolumento, q̃ dictum etiam commemorat Bal. in l. bonorum quidem. ſupra qui admi. & Bal. in c. 1. in 2. colu. vbi limitat duob. mod. in tit. per quos fiat inueſt. Pau. de Caſt. in l. Princeps. ff. de leg. Raph. Cum. in l. ex facto. in princ. per illum not. text. ff. de vulg. & pupil. iſtud dictum etiam comprobatur ratione, quia diſpenſationes [c] ſunt odioſæ, & reſtringendæ. c. 1. in fin. de fil. presby. in 6. gl. in c. ordinarij. de offi. ord. in 6. iſtud dictum etiam ſequitur, & commendat d. Alex. hic. iſtud dictum etiam ſequitur do. Alex. in conſ. 39. in 4. vol. incip. viſo ſtatuto. in 4. col. & in conſ. 122. in 4. vol. in c. viſo puncto, & accuratè ponderato. in vlt. col. Ad prædicta bene facit, quia Princeps [d] debet rarò vti plenitudine poteſtatis, ſecundum Bal. in l. 2. circa med. C. de commu. rerum ali. vnde dicit Bald. in tit. de pace conſtan. in 23. col. in verb. nõ obſt. † q̃ populus Ro. nunquam vſus fuit iſta clauſula de plenitudine poteſtatis, nec in ciuili reperitur forma, vt ibi per eum. Item adde, q̃ dicit gl. ſolennis in c. paratus. in gl. 2. 23. q. 1. q̃ verba appoſita in reſcripto [e] debent conformari iuri, & æquitati, licèt verba hoc non patiantur. ſequitur Old. Lau. in conſ. 208 q. eſt vtrum per priuilegium. ad fi. ¶† Secũdò not. ex iſta. l. quanq̃. in verbo pp̃ ſimplicitatem. ſm Lud. & Alex. hic rationem, quare militib. eſt remiſſa ſolennitas iuris communis in teſtando. ſ. ratione ſimplicitatis, & ignorantiæ iuris, quam iuſtè prætendit miles, vt hic, & l. fi. in prin. C. de iure codi. Et per hoc inferunt, q̃ Doct. & aduo. licet dicantur militare. l. aduo. s̃. de aduoc. diuer. iud. tñ nõ poſſent teſtari ſine ſolennitate iuris communis, qa in eis non tollet ratur iuris ign. l. 2. §. Seruius autem Sulpitius. ff. de orig. iur. idẽ tenent Cy. & Sal. in l. 1. in 5. q. C. de iur. & fac. ign. ¶ Ego per hoc infero non eſſe ſimpliciter verum illud, q̃ vult Bal. in conſ. ſuo inc. In primis videndum eſt, an onus fideicom. † vbi tenet, q̃ [f] Cardinales in teſtando [f] gaudent priuilegijs militum, cùm militent in ſacro conſiſtorio Papæ. Non credo verum per iſtum text. & prędicta, cùm in eis non cadat ſimplicitas, & iuſta ignorantia iuris. Item fortius facit text. Inſt. eod. in prin. in verſ. propter nimiam imperitiam. ¶ Secundò infero, q̃ ſi aliquis eſſet miles, & Doct. vt in ſimili dicit Bald. in l. ſed & milites, in prin. ff. de exc. tut. q̃ ſimiliter non poſſet teſtari ſine ſolennitate iur. communis, vt hic, & l. profeſſio. cum glo. C. de mun. patr. lib. 10. Secundò facit, q̃ not. decidit Bald. in l. ſi quis decurio. in vlt. colu. C. de fal. q̃ ſi ſunt duo ſtatuta, vnum, quod miles poſſit retorqueri, aliud q̃ Doctor non poſſit torqueri, quod ſi aliquis Doctor, & miles delictum committit, indifferenter debet attendi illud, q̃ magis conuenit iuri communi, quia facilius ceſſat ius ſingulare, quàm ius commune. l. eius militis. §. ſi militia miſſus. ff. de teſt. mil. ſequitur Petr. de Anch. in rep. c. canonum ſtatuta. de conſt. in verſ. quæro de ſtatuto quo cauetur, & contra decretum Alex. in conſ. 101. in 3. vol. ex inſpectione dictorum ſtatutorum. in fin. Vide tamen ad prædicta glo. not. in l. 1. §. eſt & alius. ff. ſi à paren. quis fuerit manu. quam hic ſequuntur Ray. & Bar. q̃ ſicut teſtamenta militum non poſſunt contratab. nec querelari, idem in teſtamento Doct. vel aduocati, & iſtam glo. alleg. etiam Doct. in l. miles. in prin. ff. de re iud. vbi Alex. ſed tu conſidera, q̃ ratio, qua glo. & Bar. ibi mouentur, eſt, quia beneficium eſt latiſſimè interpretandum. l. fin. ff. de conſt. princ. Iſtud fundamentum ſtringit ad oppoſitum. Primò, quia non eſt beneficium, ſed priuilegium. Secundò, quia etiam ſi eſſet beneficium, bene debet latiſſimè interpretari in præiudicium principis concedentis. d. l. fin. ſed quoties reſpicit præiudicium tertij, vt hic, debet ſtrictè intelligi. c. ex tuarum. de aucto. & vſu pallij. Inn. & Doct. in c. cùm dilecti. de don. & in c. olim tibi. de verb. ſign. Bart. in l. ſi quando. 1. C. de bon. vacan. lib. 10. & in proprijs terminis text. in l. cùm filiusfa. in fin. ff. de teſt. mil. Aliud not. collige ex tex. in implicatiua etiam, vt hic per Bald. & do. Alex. poſt alios per eum relatos. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶ Facit. Illatio Iaſ. in l. cauſas. s̃. de tranſ. & in l. inſtantia. de iuſt. & iur. & vtrobique in 2. col. PVRPV.

b ¶ Princeps in dubio. Adde glo. Zenze. in extraua. Ioan. 22. quæ inc. Ad onus. Spec. tit. de leg. in §. nunc oſtendendum. verſ. 8. & verſ. ſeq. & per Archi. in c. cenomanenſem. 60. diſtin.

c ¶ Diſpenſationes. Adde Ant. Butr. in c. cùm in cunctis. in §. cùm verò. de ele Card. Zab. in c. quia circa. de conſang. & affin.

d ¶ Princeps. Adde, quòd imò nunquam præſumitur vti plenitudine poteſtatis. c. innotuit. de elect. niſi actus aliter non valeat, vt not. Caſt. in §. ex imperfecto. ĩ. de teſt. Dec. in l. ſi donatione. nu. 12. s̃. tit. prox. BELLOT.

e ¶ Verba appoſita in reſcrip. Adde Fel. in c. q̃ ſit. in vlt. col. in fin. de iuſ. idem dicas in ſtatutis, vt eſt text. ſing. ſecundum Abb. in c. cùm dilectus. de conſue.

f ¶ Cardinales in teſtando. Adde Guindiſalum, qui fuit auditor ſacri palatij in tract. de excellen. Card. in 9 quæſt. in 8. col. Mart. de Lau. in tract. de Card. q. 8. Bart. in tract. de præſtan. Card. in 3. q. baſilica. 1. part. vlt. col.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium duplex quando concurrit in vna perſona, vnum permittens, & aliud prohibens, præferri debet illud, quod prohibet.*
2 *Regulæ duæ quando in aliquo actu concurrunt, vna quæ nocet, & alia, quæ prodeſt, illa attenditur, quæ nocet.*
3 *Iura duo, vel ſtatuta quando reperiuntur ad inuicem contraria, prefertur illud, quod eſt magis ſpeciale.*
4 *Priuilegium alicui conceſſum non debet taliter interpretari, quòd per illud tollatur aliud priuilegium ei debitè competens.*
5 *Statutum diſponens, quòd ſcholares tractentur pro ciuib. quomodo intelligendum ſit. & nu. 6.*
7 *Habeatur, hoc verbum poſitum ſuper vero, ſignificat veritatem, ſin autem ſuper ficto, ſignificat fictionem.*

LEX IIII.

SI Ruffinus. Iſta l. diuiditur in tres partes, prout habet tria dicta, quæ patent in litera. h. d. Non remittitur militi minori. 20. ann. illud, q̃ in fauorem eius prohibitũ
1 eſt propter conſilij imbecillitatem. h. d. ¶† Not. ex ſecundo dicto huius l. pulchram regulã, ad quam tota die allegatur iſta. l. ſecundum Bald. & Fulg. & d. Alex. hic, quòd vbi in eadem perſona concurrit duplex priuilegiũ, vnum permittens, & aliud
a prohibens, præferri debet illud, q̃ prohibet, q̃ eſt not. ſm Bal. hic, cùm in milite reperiatur priuilegium amplũ, q̃ poſſit liberè ſine legum ſolennitate teſtari. Aliud priuilegium reperit̃, q̃ nullus minor 20. ann poſſit præſtare libertatẽ ſeruo, niſi ſubſit iuſta cã. Certè in milite minori. 20. ann. attenditur priuilegiũ prohibitiuum, & caſus eſt hic. Sic in ſimili, qñ in aliqua materia reperiuntur duæ reg. vna permiſſiua, alia prohibitiua, attendi debet illa, quæ prohibet. ita probat text. in l. 3. in prin. in verſ. ſed ſi patronum, & ibi ad hoc d. Iac. de Are. Dyn. & Bart. ff. de ſuſpec. tut. iuncta. l. 1. §. ꝙñs. eod. tit. nam vna regula eſt permiſſiua, q̃ quilibet poteſt accuſare tutorem de ſuſpe. d. §. conſequens. Reperitur alia regula prohibitiua, q̃ libertus non poſſit accuſare patronum ſuum. l. qui accuſare. ff. de accu. nunquid libertus

ADDITIO.

a ¶ Aliud. Adde pro fall. regu. eundem Iaſ. in l. ſi arrogator. colu. 17. ff. de adop. Barb. conſ. 11. colum. 8. lib. 1. Doct. in apoſtil. ad Bart. in l. hu. col. 4. ĩ. de euic. diu. Adr. toll. BELLOT.

Source : BIU Cujas

libertus poterit accuſare pronum de ſuſpecto ſi ſit tutor? certè non, quia attenditur regula prohibitiua. d.l.3.in princ. Caue tamen in hoc vltimo, quia iſtud ideo videtur eſſe, quia regu. permiſſiua eſt valde generalis, regula autē prohibitiua eſt ſpecialis in liberto, ideoque attendi debet, eo quia generi per ſpe-
2 ciem derogatur. ¶Vide etiam, † & adde aliam regulā, q vbi in aliquo actu concurrunt duę regulę, vna quę nocet, alia quę prodeſt, attenditur illa, quæ nocet. l. ſi quis in graui. §. fin. & ibi not. Bart. ff. ad Sȳll. l. Pedius. §. 1. ff. de arb. l. 2. §. ſi à pupillo. ff. de vſuc. pro emp. l. cùm pater. §. Meuio. ff. de leg. 2. l. auia. §. 1. ff. de cond. & demon. declarat Bart. in l. ſi vir vxori. per illum text. ff. de vſuc. pro dona. & in l. non intelligitur. §. ſi qs palàm. per illū text. ff. de iur. fiſc. ego autem vlrra alios nouiſſimè conſidero,
2 q alia ſit rō [a] huius tex. quare in milite minore 20. ann. attenda tur regula prohibitiua, & non regula permiſſiua, qa alibi habe mus regulā, q vbi reperiuntur duo iura adinuicem contraria, vel duo ſtatu. adinuicē contraria, ſemper debet attendi, & præfertur illud, q eſt magis fauorabile. iſtam regulam tradit Bart. ſing. in extrauag. ad repri. in verſ. non obſt. in pen. col. quem refert, & ſequitur Bal. in l. 1. 3. q. ff. de off. conſu. Bal. An g. & Alex. in l. Titiæ textores. in princ. ff. de leg. 1. Petr. de Anch. in rep. c. canonum ſtatuta. in 10. q. de conſt. Imo. in l. Gallus. §. ille caſus. in vlt. col. ff. de lib. & poſth. Pau. de Caſt. in l. non eſt nouum. ff. de leg Alex. in l. Neſennius. in prin. in vlt. colu. ff. de re iud. Alibi dicit Bal. in c. cùm olim. de conſue. q ſi in eo. vol. ſtat. reperian tur duo ſtatuta contraria, & adinuicem repugnantia, ſeruandum eſt illud ſtatutum, q eſt iuſtius, & æquius. ſequitur Alex. in conſ. 58. in 4. vol. in præſenti cauſa. Alibi idem Bald. in l. hac
3 conſultiſſima. in 1. col. circa fin. ĩ. qui teſt. fac. poſſ. dicit, † q vbi reperiuntur duo iura adinuicem contraria, vel duo ſtatuta adi nuicem repugnantia, præfertur illud, q eſt magis ſpeciale, & il lud, cuius ratio eſt magis fauorabilis, cenſetur eſſe magis ſpecia le, vt ibi pulchrè per eum, & ita aliàs allegaui, & obtinui primò in ciuitate Papiæ, deinde Mediolani coram Senatorib. circa ſtatutum ciuitatis Papiæ de admittenda, vel non admitten da appellatione, ita erit in hac. l. q ſecundū ius prohibitorium minorib. ne manumittant, qa fauorabilius alio permittente liberas habenas, ergo præferendum eſt, & ſeruari debet, & pōt
4 pro iſtis doctrinis allegari text. noſter, qui bene facit. ¶† Secundò not. ex eo. ſecundo dicto text. ſm Bal. Ang. & Fulg. & dom. Alex. hic, q priuilegium alicui conceſſum nō debet taliter interpretari, q per illud tollatur aliud priuilegium ei debitè cōpetens, & dicit Ang. hic in lect. Flo. q iſtud practicauit in qua-
5 dam ardua. q. in perſona dñi Paduani, † & per hoc inferunt in
b ſpecie ad ſtatutum diſponens, [b] q ſcholares tractentur pro ci uib. de quib. ſtatutum intelligit quo ad commodum, & non quo ad damna, & quatenus per ſtatutum aliquid plus compe teret ciuib. quam ſcholarib. non per hoc perdunt alia priuilegia indulta ſcholarib. per Auth. habita. C. ne fil. pro patr. & idē tenet Bart. in l. 3. §. ſi emancipatus. per illum tex. ff. de bon. poſſ. contratab. cum multis concor. & multis ſimilib. hic adductis
* per do. Alex. ad quem te remitto. ¶Limita tū iſtam *communem*
6 *deciſi.* ſex prin. mod. † Primò limita, [c] ſm Bal. in l. q fauore. in
c 7. opp. C. de legib. niſi talia onera eſſent annexa ciuilitati, cū dicerentur prouenire ex natura rei, & ponit in datijs, & collectis exemplum, qa propriè loquendo ſm eum iſta non tendūt ad odium, per l. cùm ex oratione. § fin. vbi Bald. ff. de excu. tut. ſequitur Pau. de Caſt. in l. ſi duo. per illum text. ff. de acq. hær. & in l. nulla. ff. de leg. & Lud. Ro. in l. adoptiuum. §. patronum. ff. de in ius voc. & d. Alex. hic, ſed tu caue, qa ita tenendo nōdēt ad prædict. dcſt Bart. in l. 3. §. ſi emancipatus. per illum tex. q loquitur in his, quæ competunt ſcholarib. ex priuilegio, illis. n. derogatur per ſtatutum, de quo. s̄. ſecus ſi aliqua competunt ſcholarib. de iure communi: nam hæc ſol. ſemper eſt mihi viſa falſa, & deberet dicere totum ècontra, per regulā vulgatam, q facilius derogatur iuri ſingulari q̄ ius commune tollatur. l. eius militis. §. ſi militia miſſus. ff. eo. ideo cogita. ¶Secūdò limi ta, niſi ſtatutū plenius diceret. l. q ſcholares habeantur in omnib. & per omnia pro ciuib. iſta verba faciunt, q cùm habeantur tanq̄ veri ciues, q omnia tam actiuè, q̄ paſſiuè, tam commoda, q̄ damna ad eos ſpectarēt. Ita Ang. in l. 2. §. furioſus. per illum text. ff. de iur. codi. & dicit Ang. q non meminit aliàs legiſſe in iure ſimilem modum loquendi, niſi ibi. & iſtam deciſ. ſequitur Lud. Ro. in d.l. adoptiuum. §. patronum. & ſequitur d. Alex. hic. Sequitur do. Fran. de Aret. in l. 1. in verſ. per omnia. ff. de leg. 1. & ibi do. Alex. in 6. col. plenius ponit quàm hic. Ego addo, q in propoſito noſtro in fortiorib. terminis determinat ſing. Bald. in l. omnes populi. in 20. col. quæ eſt antep. ff. de iuſt. & iure, vbi pulchrè quærit, pone, q quis non poſſit creari prior in ciuitate, niſi ſit ciuis originarius, prout Papiæ, & quaſi vbique eſt ſtatutum, q nemo poſſit eſſe de collegio iudicum, niſi ſit ciuis originarius, pone, q aliquis forenſis recipitur ad ciuilitatem, hoc adiecto, q habeatur per omnia pro ciue originario, nunquid poterit eligi prior? Determinat ibi Bal. q ſic, & ſic pondera, q fortius loquitur, quādo ſolūm eſt dictum per omnia, ergo multomagis procederet ſi diceretur in omnib. & per omnia. Facit, q decidit idem Bald. in l. omnia. per illum text. C. de Epiſc. & cler. & licèt do. Alex. hic tranſeat cum iſta limitatione, Ang. tamen eam reprehendit. idem Ale. in l. 1. in 6. col. ff. de leg. 1. vbi vide. ¶Tertio limita ſecundum Pau. de Caſtr. in l. nulla. ff. de legib. niſi ſtatum vteretur verbo eſſent, denotante veritatem, vt eſt glo. in l. 2. s̄. de iur. aur. an. hanc improbat d. Alex. quia in ſtatutis non debet attendi hæc differentia verborū, alleg. Bart. in l. ſi is, q pro emp. in 27. col. ff. de vſucap. ¶Quartò limitat Pau. de Caſt. hic, niſi priuilegium eſſet cōceſſum ad puſtulationem, tunc nedum quo ad honores, ſed etiam quo ad incōmoda intelligeretur. arg. l. 1. ff. ad municip. ¶Quintò limita niſi ſtatutum vtatur verbis geminatis, vt quia dicat, ſcholares habeantur, & ſint ciues, tunc habentur, ac ſi eſſent ciues, & hæc verba veritatem important, ſecundum Bald. in proœ. fforum in vlt. col. in princ. per text. in l. 1. §. fin. ff. quod quiſque iur. ibi, pro nullo hoc habetur, nec eſt. & quia iungimus iuris intellectum veritati. ſequitur do. Alex. in d.l. 1. §. fin. ff. q quiſque iur. Sequitur d. And. Barb. in rep. rub. s̄. qui admi. in 25. col. vbi dicit ſe in contingentia facti ſæpe numero conſuluiſſe, ſecundū hanc doct. confirmatur, quia aliàs illud verbū, & ſint, nihil operaretur, contra legem. l. ſi quando. in princ. ff. de leg. 1. & gl. in c. ſolitæ. de maiori. & obed. Tñ text. ſuper quo ſe fundat Bald. in d.l. 1. §. fin. parum probat, & contrarium tenet idē Bald. qui non ſolet allegari, in c. licet de vitanda. in 2. colu. in
7 princ. de elect. vbi dicit, quòd verbum habeatur, † poſitum ſuper vero ſignificat veritatem, ſi autem ſuper ficto, ſignificat fictionem, puta, ſi ſtatutum dicat, quòd mercatores forenſes habeantur pro ciuib. nam talis ſermo fictionem inducit, etiā ſi dicatur habeantur, & ſint, arg. l. filio quem pater. ff. de libe. & poſth. ¶Sextò limita niſi commodum eſſet indultum ciuib. propter aliquod grauamen pecuniæ exactæ, tunc ſcholares non eſſent participes illius commodi, quia regula eſt, q vbi grauamen eſt cauſa alicuius commodi, qui non patitur grauamen, etiam priuilegium non ſentit. l. eum qui. in prin. in ver. abundè. & ibi not. Doct. ff de iureiuran. facit text. in l. etiam. §. 1. ff. de min. ¶Vlt. not. ex hac tertia parte in verbo probari potuit. hic eſſe text. not. ſecundum Bald. Pau. de Caſt. & do. Alex. hic, quod illud, quòd nō poteſt fieri in iudicio, niſi cauſa prius cognita, & probata, poteſt tamen fieri per militem in teſtamēto, abſque eo, quod prius illa cauſa ſit probata, debet tamen poſtea probari, ita dicit text. ĩ.

ADDITIONES.

a ¶Alia ſit ratio. Adde Iaſ. in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto. 5. lim. ĩ. tit. a. PVRPV.

b ¶Ad ſtatutum diſponens. Adde Bart. in l. ſi maritus. in §. 1. ff. de adul. Bald. in l. ea lege. in 5. col. de cond. ob tur. cauſam. Bald. in proœ. fforum. in §. fin. 6. q. Ang. in l. ſi à milite. in. §. 1. ff. eod.

c ¶Limita. Adde, quòd hanc reg. cum fal. ſequitur Dec. conſ. 183. col. pen. & ad confirmationem re. vide Rub. Alex. in l. 1. verſ. per oīa. 6. & 7. char. ff. de leg. 1. vbi in contrarium etiam adducit. 6. fundamenta, & Aret. in l. quidam cùm filium. ff. de verb. oblig. LELLOT.

LEX V.

EX teſtamento. Ex teſtamento mili. debentur legata, & fideicom. omnib. niſi ſint ſpecialiter à iure prohibita. h. d. & quę ſunt perſonæ, quib. de iure communi prohibitum eſt legare, enumerat gloſ. magiſtra. in §. legati. Inſtit. de leg.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutiones, quæ dicantur directæ, & quæ obliquæ.*
2 *Subſtitutio reciproca non poteſt fieri niſi ſint duæ perſonæ, vel paris, vel diſparis numeri.*
3 *Subſtitutio breuiloqua nunquam comprehendit fideicommiſſarias, niſi ſi ſimul apponatur compendioſa.*
4 *Subſtitutio breuiloqua facta perſonis imparibus, quarum vna eſt minor. 14. an. alia maior, continet illas ſubſtitutiones, quæ vtrique poſſunt mutuo conuenire, &c.*
5 *Subſtitutio vna, & ſic vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet illa æqualiter determinare.*
6 *Miles in dubio non præſumitur velle vti priuilegio militari, ſed iure communi, niſi probetur eum voluiſſe vti iure ſingulari.*
7 *Subſtitutio tacita militaris an excludat matrem à ſubſtitutione filię pupillæ.*
8 *Subſtitutio quando eſt facta per verbum merè directum, vt per verbum hæres eſto, tunc apparet militem velle vti priuilegio militari.*

Sub-

Source : BIU Cujas

9 *Substitutio tacita solùm præsumpta, matrem non excludit, quid de substitutione tacita probata.*

10 *Substitutio pup. comprehensa in breuiloqua, licèt regulariter sit expressa, tamen quando reciproca fit personis imparib. de iure non comprehenditur pupillaris, nisi probetur ex coniecturis.*

11 *Miles quando breuiloquè substitnit personis imparibus, & probatur eius voluntatem fuisse, quæ substitutiones tunc intelligantur.*

12 *Militis priuilegium in quo consistit circa vltimas voluntates.*

13 *Substitutio breuiloqua facta simpliciter personis imparib. nunquam continet fideicommissarias substitutiones, nisi fiat sub dinumeratione temporum, &c.*

14 *Testator si duob. filijs impuberibus in potestate reciprocè substituit, deinde vnum emancipauit, & sic in eius persona substitutio expirauit, an etiam finiatur substitutio in persona eius, qui mansit in potestate, an verò duret, & nu. 15.*

16 *Substitutio non expirat propter pubescentiam alterius.*

17 *Pater inuitus cogitur emancipare filium, & non erit causa filij, sed ipsius patris.*

18 *Testamentum pendet à voluntate testatoris.*

19 *Destructio vnius correlatiuorum est destructio alterius.*

20 *Substitutiones contentæ in reciproca, sunt inuicem respectiuæ vna ad aliam, ideo exigunt æqualitatem.*

21 *Res quando deuenit ad eum casum, à quo incipere non potest, actu nondum consummato vitiatur.*

LEX VI.

IN testamento. Raph. Fulg. exordi tur, ista ꝙ est noua, & extranea materia ab eis, quæ hactenus habitæ sunt, & pro certò ista. l. nimirum præmaturè se obtulit iuuenib. qui in materia substitutionũ nulla adhuc fundamenta perceperunt, & gratia commodioris intelligentiæ
1 melius fuisset situata in tit. ſ. de impub. & alijs subst. ¶† Vnde
2 pro introductione sciendum est, ꝙ substitutionum [a] quædam sunt directæ, quædam obliquę. Directæ sunt quinq;, quas enumerat, & declarat glo. in §. qua ratione. in vers. ad exemplum. Inst. de pupil. subst. & glo. in c. Raynutius. in gl. 3. de test. de obliquis non est nisi vna. f. fideicom. de qua tractatur in titu. ff. & C. ad Trebell. & ista est duplex, quædam vniuersalis de tota, vel parte hæreditatis, quædam particularis, vt patet ex tit. Inst. de fideicom. hæred. iuncto titu. Instit. de sing. reb. per fideicom. relictis, quicquid dicat Bart. in rub. ff. de vulg. & pupil. Ex dictis quinque directis, duæ tñ sunt proprię species substitutionum. s. vulgaris, & pupillaris, de quib. facit mentio Iurisc. in rubr. ff. de vulg. & pupil. aliæ tres non sunt propriæ species substitutionum de per se, vt declarant Bal. & Mod. in d. rub. ff. de vulg. & pup. Ideo dicit Bal. in l. quidam eulogio. in pen. col. ſ. de iure delib. ꝙ vulg. & pupil. sunt cardinales substitutiones: nam sub istis cardinalib. omnes species substitutionum directè fundatę sunt, & inde vitam exhauriunt. ¶ In ista. l. tractatur de reciproca substitutione, & iste est terminus Iurisc. in l. iam hoc iure. in vers. reciprocam substitutionem. ff. de vulg. & pupil. † Et
2 dr̃ reciproca, ꝙ a non potest fieri nisi sint duæ personæ vel plures, paris aut disparis numeri, vt declarat Bart. in l. Lucius. in 3. col. ff. de vulg. & pupll. & dr̃ reciproca ꝓꝓ mutuam, & alternã repetitionem substitutionis, quam in vnaquaque persona facere intelligitur, vt cùm plurib. hæredib. institutis testator dicit, vos adinuicem substituo, ista est propriè reciproca substitutio, ꝙa hinc inde reciprocat, & repetit mutuo subst. ita in persona vnius, sicut alterius, & ẽ ꝯ, & istam Doct. appellant breuiloquã substitutionem, eo ꝙa sub illa breuitate verborum contineat multas, & varias substitutiones, vt nunc dicam, sicut dicit tex. in l. cùm in testõ. §. hæc verba. in vers. vt breuiter. ff. de hær. inst. terminus ergo reciproca, est Legislatoris, & breuiloqua est Doct. tñ ambo sunt synonima. videtur tñ, ꝙ magis proprium vocabulum sit reciproca, q̃ breuiloqua, eo ꝙa reciproca solũ conuenit isti substitutioni, & nulli alij potest adaptari, sed iste terminus breuiloqua, posset etiam adaptari compendiosæ, ꝙa compendiosa etiam sub breuitate verborum multas substitutiones continet, licèt non ita breuib. verbis, & non ex vtraque parte. ¶ Ista breuiloqua substitutio aliqñ sub se continet duas vulgares substitutiones tñ. Aliquando duas pupil. tñ. Aliquando duas fideic. tñ. Aliqñ quatuor. Aliqñ sex. Aliqñ octo, vt declarat Bart. in d. l. Lucius. in 1. col. & in 3. q. prin. Tñ duas exemplarias nunq̃ potest continere de per se, sed duas pupil. tantũ, quia semper simul aderunt & vulg. ratio est, quia licet pupillares possint fieri exhæredatis. §. pen. Inst. de pupil. subst. tñ exemplariæ non possunt fieri exhæredatis. l. humanitatis. ſ. de impub. & alijs subst. declarat Bart. in l. ex facto. in 7. colu. ff. de vulg. & pup. ꝙ vltimum non puto verum, vt dicam in d. l. humanitatis. ¶ Quare autem in ista. l. ista breuiloqua substitutio non cõtineat etiam duas fideic. quæ poterant vtrique pariter conue-
3 nire, dicunt Doct. ꝙ ideo est, eo † quia. breuiloqua subsiti. nunq̃ comprehendit fideic. nisi simul apponatur compẽdiosa, & sic nisi fiat sub dinumeratione temporum, vt quia dicatur, qñcunque aliquis vestrum decesserit, vos inuicem substituo, tũc propter dinumerationem temporum qñcunq;, bene breuiloqua continet fideicom. aliàs secus. Ita Bart. in d. l. Lucius. in vlt. col.
* *cum quo alij omnes tenent*, & ego. ſ. in gl. magna. in secunda parte in prin. examinabo. Vnde cùm in ista lege breuiloqua substitutio fuerit facta simpliciter, & non cum adiectione qñcunque, ideo fideic. non continet. Tñ, ꝙ dixi hanc breuiloquam non posse duas exemplarias continere, intellige nisi fieret maioribus. ¶ Secundò præmitte, ꝙ licet paganus non possit directò substituere maiori post aditam hr̃ditatem, tñ miles bene põt ex priuileglo militari. De primo est text. in l. post aditam. ſ. de impub. De secundo est tex. in l. in fraudem. §. pen. & in l. miles ita. §. 1. ff. eod. & ad hoc gl. tua voluit allegare istas. ll. Et ratio diuer. est ꝙa post aditam hr̃dita. & sic postq̃ quis effectus est directo hæres, certè qui semel fuit hæres, nunq̃ amplius potest desinere esse hæres. l. & si sine. §. sed ꝙ Papinianus. ff. de min. gl. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pupil. ergo post aditam hær. non potest alium directò substituere hæredem, ꝙa cùm primus nõ possit desinere esse hæres directò, certè duo reperirentur eiusdem hæredes in solidũ directo, ꝙ est impossibile, sed per fideic. bene põt substituere, toto tit. ff. & C. ad Treb. & istam rationẽ posuit Bart. si bene inspiciatur, in reperi. l. 1. in 6. q. 5, partis prin. C. de sacrosan. Eccles. Ang. in d. l. post aditam, sed in milite est dispensatum, ꝙa potest facere, ꝙ ille, q̃ fuit directo hæres, desinat in totum eius hr̃s esse, vt dicunt duæ. ll. proximè alleg. ideo miles ex priuilegio militari põt post aditã hær. directo substituere, & appellat directa militaris à Doc. de qua pluries. ſ. mentionem faciam, & de ea habetur in l. cẽturio. ff. de vulg & pup. ¶ Vlt. præmitte, ꝙ tota difficultas huius. l. & gl. magnæ consistit circa duo prin. Primum est circa illud, ꝙ dicit hic text. circa fi. *si probata fuerit voluntas militis*, ꝙ non obst. disparitate personarum, voluerit duas substitutiones in breuiloqua comprehendi, in quo consistit priuilegium militis, cùm idẽ decidatur in pagano probata voluntate. l. iam hoc iure. §. sed si alter. vers. hoc itaque casu. ff. de vulg. & pup. & circa hoc gl. & Doct. multum laborant, vt dicam in gl. mag. in 2. part. prin. & super hoc Lud. posuit nouum, & peregrinum intellectum ad hanc l. ego dicam. ſ. in loco præalleg. ¶ Secunda, & altior difficultas est, probata voluntate militis, quæ substitutiones habeant locũ post adi. hær. Ang. & clarius Pau. de Cast. & d. Ale. tenent, ꝙ habeãt locum duæ militares substitutiones, quas miles ex priuilegio potest facere maiorib. post aditam hæred. sed non præsumitur feciſſe nisi probetur eius voluntas, & de ista intelligitur ista lex, quia directa militaris potest vtrique æqualiter conuenire, tam minori quàm maiori. Ego autẽ. ſ. latè tenebo, ꝙ imò in hac. l. probata voluntate mili. in persona pup. habeat locum pup. in persona fratris habeat locũ directa militaris, licèt diuersæ sint, eo quia si in ista. l. probata voluntate mili. solùm haberet locũ directa militaris, certè per directas militares succeditur militi tantum, & in bonis militis tantum. l. centurio. ff. de vulg. & pupil. & l. miles ita. §. exhæredato. ff. eod. & tamen in hac. l. tractatur de successione filiæ, & non mili. vt dicit textus ibi, in vers. *filiæ sibi successionem defendat*. ergo necessariò intelligitur de pupil. subst. per quam succeditur pupil. & non de militari, & licèt dom. Alex. conatus sit huic arg. respondere, tamen vt infra dicetur, bene responderi non potest, ideo teneo hunc secundum sensum. ¶ Istis sic pro euidentia, & introductione præmissis, diuide, & summa hanc. l. vt per Barto. hic, vel summa sic. Substitutio breuiloqua facta personis imparibus, tam in pagano quàm in milite continet vulgarem tantum, nisi probetur militem voluisse vti priuilegio militis. hoc dicit. & figura casum in terminis, vt per Bald. & plenius per Paul. de Castr. hic.
4 ¶† Not. ex prima parte huius. l. quòd substitutio breuiloqua facta personis imparibus, quarum vna est minor. 14. alia maior, continet illas substitutiones, quæ vtrique possunt mutuo conuenere, vt sunt vulgares, sed non continet pupil. quæ solùm minori conueniunt, & non maiori, concor. l. iam hoc iure. §. 1. & l. Lucius. ff. de vulg. & pupil. Limita istum text. & similes notabiliter, vt procedant, quando substitutio breuiloqua est facta verbis simplicib. non expressa pup. puta vos inuicem substituo: nam ista reciproca appellatur tertia species, prout dicit text. in d. l. iam hoc iure. §. 1. si autem testator substitue-
ret hoc

ADDITIO.

a ¶ Quod substitutionum. Adde Bald. & Doct. in l. præcib. C. de impub. & alijs substi.

Source : BIU Cujas

ret hoc modo, ſi aliquis filiorum meorum deceſſerit in pupil. ætatæ, vel aliàs quandocunque, ſubſtituo ſuperuenientes, licèt iſta poſſit appellari reciproca ſubſtitutio, ea ratione, quia reciprocè facta eſt, & licet perſonæ filiorum ſint impares, quia aliqui erant maiores, aliqui pupilli, tñ in perſona pupillorum cõtinet pupillarem, quæ fuit expreſſa duplici ratione, prima, qa cùm pupillaris fuit expreſſa, certè in claris non eſt opus coniecturis l. continuus. §. cum ita. in fin. ff. de verb. oblig. Secunda, & ſubtiliori ratione, qa licèt iſta poſſit appellari reciproca ſubſtitutio ea conſideratione, qa reciprocè facta eſt, tñ quia facta eſt etiam ſub temporum dinumeratione, ibi in pupillari ętate, vel aliàs qñcunque, certè potius eſt compendioſa continens expreſſam pupil. & fideic. vt not. in l. centurio. ff. de vulg. & pupil. & in l precib. ℣. de impub. Ita not. limitat Raph. Cum. in conſ. 16. Io. quondam Vitalis. Tu adde, q℘ ℣rium in terminis conſuluit Ric. de Sal. in conſ. quidam teſtator habens tres filios. vbi conſuluit, q℘ ſi teſtator habens tres filios, duos impuberes, & vnum puberem, eos hr̃des inſtituat, & poſtea dicat, ſi quis eorum in pupillari ętate, vel poſtea qñcunque deceſſerit, alios ſuperſtites ſubſtituo, q℘ tñ in illius perſona comprehendetur * pupillaris ſubſtitutio, quia non poteſt omnib. conuenire, quamuis fecerit mentionem de ætate pupillari, mouetur pluriб. fundamentis, ſed potiſſimum fundamentum eſt ratione æqualitatis ſeruandæ. Iſtam deciſ. refert, & pro notabili ſequitur do. Ale. hic in fi. Item aduerte, q℘ fundamentum Raph. Cum. non videtur verum, q℘ iſta ſit potius compendioſa, q̃ breuiloqua, quia imò eſt mixta vtraq; ſubſtitutio tam breuiloqua q̃ compendioſa, vt declarat Bal. hic in 3. q. dicens, q℘ teſtator miſcuit plures ſpecies ſubſtitutionis, vt q℘ minus comprehendebatur in vna, ſuppleatur per aliam, dummodo æqualitas ſeruetur, ita dicit Bal. vnde licèt compendioſa facta de per ſe comprehendat pupillarem, vt tenet Bart. in d. l centurio. in. 14. col. in verſ. 2. opponitur ad prædicta, & in conſ. 48. Nellus Falloppi. tñ qñ eſt ſimul cum breuiloqua, & eſt facta perſonis impatibus, tũc ratione æqualitatis, quæ requiritur in breuiloqua, nõ comprehenditur pupillaris. Non obſt. aliud fundamentũ Raph. Cum. inquantum dicit, q℘ hic eſt expreſſa pup. q℘ in claris nõ eſt opus coniecturis, quia reſponde, q℘ illa verba ſi in pupil. ætate, benè ſonant in pupillarem ſubſtitutionem, qñ ſubſtitutio talis fieret de per ſe, & vni, ſed qñ ſumus in breuiloqua ſubſtitutione, & perſonæ ſunt impares, tunc talia verba nullius perſonæ important pupil. ſubſtitutionem, prout etiam dicunt Ric. de Sal. & Alex. quos. ℣. retuli Not. bene prædicta, quia caſus eſt frequens, & quotidianus. ¶† Secundò ex hoc text. correlariè not. illud, ad q℘ tota die allegatur iſta l. q℘ vna ſubſtitutio, & ſic vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet illa æqualiter determinare, vt hic, & d. l. iam hoc iure. verſ. ſed ſi alter. vbi omnes notant, & l. Lucius. ff. de vulg. & pupil. & l. quamuis. & l. hęreditatem. ℣. de impub. Adde, q℘ iſta regula habet locum etiam in ſtatutis, ſm Ang. in conſ. 143. tria videntur impugnare, ad fi. ſic in ſimili quando duo vocabula veniunt ad determinationem eiuſdem verbi, debent ſic intelligi, vt vniformiter operẽtur. text. eſt in d. l. fi. C. de ſen. & interoic. omu. iud. quẽ Bar. ibi ad hoc not. & dicit ſe neſcire alibi illum text. Ad idem facit text. in l. ſi legatarius. §. cùm ita. ff. de leg. 3. per quem text. Bar. ibi decidit not. q. & eius deciſionem ſequitur Lud. Ro. in l. qui hoc
a anno. ff. de verb. oblig. ¶ Limita iſtam reg. ª niſi maior fauor ſit in vno ex determinabilib. text. habes in l. ſi ita ſcriptum. ff. de manu. teſt. quem ad hoc ibi not. do. Bened. de Plum. & reputat ad hoc ſing. ſed eſt ſimilis text. in l. ſi ſeruus liber. ff. de ſtat. liber. quem alleg. glo. in d. l. ſi ita ſcriptum, & ita ſequitur do. Alex. hic, & in conſ. 50. in 4. vol. q℘ inc. viſo inſtrumento tranſactionis. Secundo iſta reg. limitatur, quando ſubeſſet eadem ratio pariter determinandi in vtroque, ſecus quando in altero eſſet maior ratio ita limitat Imo. in l. Caius. in 3. col. ff. ſol. mat. Ang. in §. hinc nobis. in vltimis verbis, per vnam gl. ibi, in Auth. de hæred. & falc. Sed iſta fallentia eſt contra iſtum text. & alios. ℣. alleg. vbi erat diuerſa ratio in pupil. quàm in fratre, & tamen fit æqualis determinatio in vtroque. Vnde plenius dic, vt per dom. Alex. hic poſt Imo. in locis per eum alleg. & plenius per dom. Alex. in l Gallus. §. quidam rectè. in 5. & 6. colu. ff. de lib. & poſt. & per eundem in d. l. iam hoc iure. ¶ Tertiò not. ex tex. in verb. inteſtatæ. ſecundum Ang. Sal. & omnes. Mod. hic, q℘
b etiam pupilla, ᵇ quæ non poteſt teſtamentum facere, tamen dicitur inteſtata decedere, quod facit ad d. ſtatutum, de quo per Barto. in l. 1. ff. de ſuis. & legit. per Barto. & alios in l. generaliter ℣. de inſtit. & ſubſt. ¶† Vltimò not. ex fin. text. quòd miles
6 in dubio non præſumitur vti priuilegio militis, ſed iure communi, niſi probetur eum voluiſſe vti priuilegio, & dicit Pau. de Caſt. hic in 6. col. in vlt. not. quòd iſtud melius probatur in hoc text. quàm alibi in iure. Adde l. quanquam. & ibi dixi. ſupra eod. ¶ Glo. in verſ. hæredibus, ibi, niſi mater eſſet in medio, ſi referatur ad text. probat, quod miles ſi vult non poteſt maiori directo ſubſtituere poſt aditam hæredit. quando mater eſt in medio; & iſtud tenet Imo. in dicta. l. centurio. dicens, quòd
* eſt noua ſua inueſtigatio, & de iure vera. *Contrarium communiter tenetur*, quia ſi miles vult, etiam matre exiſtente in medio poteſt, ſed non præſumitur. ita Sal. hic Fulg. & dom. Alexan. hic, & Doct. in dicta. l. centurio, quod non examino aliter. ¶ Gloſ. fin. in verſ. ſenſerit. iſta gloſ. eſt difficilis, & intricata, ſecundum Doct. & aliquas. ll. ineptè alleg. ſecundum Scrib. & pro eius ingreſſu aduerte, quòd gl. in prima parte opponit de l. precibus.
* infra de impuber. & ſoluit, *& in hoc omnes concordant*. Sed in ſecunda parte ibi, ſed in quo erit priuilegium. Bart. hic, cum quo alij tranſeunt, dicit, quòd iſta gl. debuit opponere de l. iam hoc iure. duob. mod. & non oppoſuit niſi vno modo, & ſecundum Barto. illi oppoſi. omiſſæ reſpondetur duob. mod. & poſtea poſitioni, quam expreſsè formauit, reſpondet. ¶ Puto, quòd non ſit verum iſtud, quòd dicit Bart. quòd glo. debuit bis formare contrarium de l. iam hoc iure, eo quia duob. mod. obſtet. nam 1. oppo. quam inducit Barto. eſt inepta, nec illa l. in illo contradicit iſti. nam opp. formata per Batto. procedit in breuiloqua facta perſonis impuberib. tunc continet vulgarem, & pupil. etiam ſi nihil de volũtate probetur, ſed iſta lex loquitur in breuiloqua facta ꝑſonis imparibus. ſ. impuberi, & maiori, quo caſu requiritur probatio voluntatis, & iſtud idem dicit d. l. iam hoc iure. vnde quantum ad hoc illa. l. non contradicit iſti. Vnde teneo, quòd tantum vnum ſit contrarium. ſ. quia iſta. l. vult, quòd in milite probata eius voluntate ſit priuilegium, quòd non obſt. diſparitate perſonarum intelligatur pupillæ poſt aditam ſubſtituiſſe, ſed certè in hoc nullum eſt priuilegium militis, quia idem eſt in pagano ſubſtituente breuiloquè imparib. perſonis, quia probata eius volun. intelligitur ſubſt. ita dicit ad literam text. in dicta. l. iam hoc iure, verſ. hoc itaque caſu, & ad iſtud contrarium tendunt ordinatè tres ſol. glo. quicquid dixerit Bart. primò reſpondet glo. quod priuilegium militis conſiſtit in hoc, quia in milite ſubſtituente imparibus perſonis non eſt opus aliquid probare de eius voluntate, ſicut in pagano, ſed in iſto caſu ideo debet probari voluntas militis, quia aderant aliquæ præſumptiones in contrarium. Tamen iſtud eſt diuinare. Vnde ſecundò dicit glo. quòd in milite ſatis probatur eo ipſo, q℘ contrarium non probatur, ſed in pagano verè debet probari, ſed iſtud etiam nil eſt. Sequitur 3. ſol. ibi, ſed tu dicas, quæ clarè patet in glo. & ſic mihi videtur, quòd iſtæ tres ſolu. tendant ad idem contrarium. ¶ Vnde diuide iſtam gloſſ. in tres partes princ. In prima facit, quod dictum eſt, quia opponit de dicta. l. precib. In ſecunda q. quæ eſt ibi, Sed in quo erit priuilegium. glo. opponit alio modo contra text. & tripliciter ſol. & circa. 3. ſol. refert quandam opi. Pil. quam reprobat. In tertia, & vlt. ad fin. ibi, Item quæro. glo. format quæſt. & non ſoluit. Rurſus prima pars princ. quamuis videatur tota continuatiuè procedere, & non habere niſi vnam ſol. tamen ſubtiliter intuenti ſub diuiditur in quatuor partic., prima eſt clara, aliæ ſunt valde difficiles, & vix ex verbis intelliguntur. In prima ergo reſpondet contrario d. l. precibus. vno modo. In ſecunda, quæ eſt ibi, expreſsè autem vult. glo. declaratio eſt obſcura, & difficilior particula, quæ ſit in tota gl. In tertia part. quæ eſt ibi, idem ſi tacitè. gl. bene intellecta ponit ſecundam ſol. ad l. precibus. In quarta, quæ eſt ibi, quæ quodam modo ſunt expreſſa. licèt, vt dixi glo. continuatiuè loquatur, & vix poſſit perpendi, tamen ſubtiliter intelligenti ponit tertiã ſol. & quòd in illis verbis ponatur tertia ſol. declarat Battol. in prima opp. Cyn. in 2. Bald. in 4. colum. in princip. in 3. opp. & Sal. in 5. colum. in 6. oppo. & ſtatim inducam in ſcriptis. Rurſus ſecunda pars princip. quæ eſt ibi, ſed in quo erit priuilegium, ſubdiuiditur in octo particu. In prima opponit contra text. In ſecunda ſoluit vno modo, quæ eſt ibi, reſpondeo, hic aliquæ præſumptiones. In tertia reſpondet alio modo, ibi, alij dicunt. In quarta ibi, Sed tu dicas. reſpondet tertio modo. In quinta ibi, ſed Pileus dixit. glo. circa vltimam ſol. refert opin. Pilei contrariam. In ſexta, quæ eſt ibi, & pro eod. gloſſ. pro opin. Pilei allegat duo iura, quæ inducas, vt inducit Cyn. hic in 1. quæſtio. In ſeptima, quæ eſt ibi, ſed certè. ibi gloſſ. reſpondet ad illa duo iura vno modo. In vltima parte ibi, item ſatis habet lex. gloſſ. alio modo reſpondet

ADDITIONES.

* Non comprehendetur, legendum videtur.

a ¶ Limita iſtam regulam. Adde Bart. in l. ex empto. in 1. q. ff. de act. emp. & per Io. de Imo. & Doct. in l. ſtipulatio iſta. in §. alteri. ff. de verb. oblig.

b ¶ Quod etiam pupil. Adde l. ſi frater. C. qui teſt. fam. poſſ. & ibi Pau. de Caſt. & ſpec. tit. de pign. §. 3. verſ. verum.

Source : BIU Cujas

det ad illa duo iura,& iſtam ſolutio. declarat Bald.hic in 4.col. in 3.opp.alias per te ipſum vix vnquam intelligeres iſtam ſolutionem.¶Redeo ad primam partem,& pro eius ingreſſu opp. contra text.nam præſupponitur in hoc text.matrem filię prędefunctæ extare. Item pondera text.in fin. in verbo, ſenſerit, quia non dicit expreſſerit, & ſic loquitur de tacita ſubſtitutione,& ſic vult, ℘ † tacita ſubſtitutio militis excludat matrem à
7 ſucceſſione filiæ pupillæ. Contra, quia ſi teſtator miles ſubſtitueret filiæ pupillæ vulgariter hoc modo, ſi filia mea pupilla hæres non erit, Titium ſubſtituo, licet aliàs ſub expreſſa vulgari facta modo quo ſupra, videlicet ſi hæres non erit, comprehendatur tacita pupil. videlicet etiam ſi pupilla ſit hæres, & moriatur in pupil.ætate, illi ſubſtituatur, quia regulariter ſub expreſſa vulgari continetur tacita pupillaris,& ècontra,tamen quando mater eſt in medio, tacita pupil.contenta ſub expreſſa vulgari matrem non excludit.text. eſt in l. precibus. in verſ. nam non eſt incerti iuris. ℑ. de impub. Si ergo tacita ſubſtitutio matrem non excludit,ergo contra iſtum text. in fin.in verſ. ſenſerit,qui loquitur de tacita, & tamen matrem excludit, & vltra. d. l. precib. ℘ tacita ſubſtitutio matrem non excludat,
a oſtenditur clara ratione, nam lex [a] diſpenſatiuè permittit patri,℘ poſſit facere teſtamentum pro filio ſuo pupil.ſubſtituendo ſibi pupillariter,& ℘ poſſit ſubſtituere quemcunque extraneum, & excludere matrem à luctuoſa hæreditate filij ſui pupilli.l.Papinianus.§.ſed nec impuberis.ff. de inoffi. teſta.c.ſi pater.de teſt. in 6. vnde cùm iſtæ tales diſpenſationes, quæ ſunt
b contra ius, [b] ſint odioſæ,per conſequens ſunt reſtringendæ, & ſtrictè intelligendæ.c.1.in fi.de fil. presby.in 6.gl. in c.ordinarij. de off.ord.in 6.ideo ſequitur, ℘ ſubſtitutio pupillaris facta per patrem non excludat matrem de legitima hæreditate filij ſui pupilli,niſi q̃ expreſsè eſt facta, & ideo tacita ſubſtitutio matrem non excludit, quia in iſtis diſpenſationib.odioſis nõ ſufficiunt coniecturæ,& tacitæ interpretationes.glo .in 1.ſol.fatetur contrarium,℘ tacita non excludit matrem.Sed in hoc tex. oportet probare, ℘ miles expreſsè hoc voluerit, quæ ſolutio repugnat verbis text.dum dicit,ſenſerit,& exponere ſenſerit.i. expreſsè voluerit,eſt ponere album pro nigro. ¶Præterea iſta ſol.præſupponit, ℘ interuentus matris iſtud faciat in hoc text. ſed eſt falſum, quia etiam ſi mater non eſſet in hac.l.procederet iſte text.nam eſt imparitas perſonarum, quæ facit, ℘ poſt aditam hær.alia ſubſtitutio non intelligatur, non autem interuentus matris, q̃a de ea non eſt curandum quantum ad hanc. l.quæ procederet ſiue mater eſſet in medio ſiue non, prout et dicit gl.in l.Lucius.in verſ. duplex.ff.de vulg.& pupil.Præterea, & tertio iſta lex eſſet ſine dubio, ſi miles expreſsè diſpoſuiſſet. ¶In ſecunda partic.ibi, expreſsè autem. vult gl.declarare præcedentem ſolutionem,q̃n dicatur expreſsè ſenſiſſe, & q̃n tacitè, & in effectu vult gl. † q̃n ſubſtitutio eſt facta per verbũ me-
8 rè directum,vt eſt verbum hĩs eſto, tunc apparet militẽ velle vti priuilegio militari.Ratio,quia paganus non poteſt per verba merè directa facere talem ſubſtitutionem.tacitè autem diceretur velle, q̃n miles in ſubſtitutione vteretur verbo cõi, vt eſt verbum ſubſtituo. Sed ne æquiuoces,aduerte,q̃a iſta pars eſt obſcura,& recedit gl.ab exemplo.l.noſtræ, quia caſus.l.noſtrę non eſt de Lucio,& Sempronio,prout gl.exemplificat.Itẽ iſtud exemplum gl.non conuenit reciprocę ſubſtitutioni,quę debet ſub eadem determinatione ſaltem duas ſubſtitutiones in duab.perſonis continere. Vnde ſi vis ordinare iſtud exemplum gl.vt conueniat.l.noſtrę,vt ſit exemplum reciprocę ſubſtitutionis, ſic dicas, ℘ miles poſtq̃ inſtituit Lucium fratrem hĩrdem,& filiam pupillam,poſtea ſubſtituit hoc modo, ℘ ſi alter eorum deceſſerit, adinuicem hĩrdes eſſent,tunc per hęc verba intelligitur expreſsè voluiſſe poſt aditam vtrique ſubſtituere.Et vt intelligas illud, ſuper quo ſe fundat glo.aduerte, quia ſenſus glo. eſt, ℘ in iſta.l.ſubſtitutio breuiloqua fuit facta per verbum cõe ſubſtituo, & ℘ illud ſit verbum commune conueniens tam directæ q̃ obliquæ ſubſtitutioni, eſt text.in l. iam hoc iure,in verbo hoc cõi verbo.& in l.gñalitet.§.1. & ibi gl.ℑ. de inſti & ſubſt.& gl. in d.l precib. Sed in exemplo gl ſubſtitutio eſt facta per verbum directum. ſ. hĩs eſto. & ℘ ſit verbum directum,eſt gl.in d.l.verbis ciuilib.in gl.pen.ff.de vulg.& pup. Et patet ratione, q̃a per iſtud verbum hæres eſto,directò fit hæres,& non habet neceſſe capere de manu alterius. Vnde vult dicere gl. ℘ quando miles vtitur verbis directis,apparet ex talib. verbis directis expreſsè, ℘ vult vti priuilegio militis, quia habet priuilegium, ℘ poteſt ſubſtituere directò poſt aditam hære.& ad iſtud probandum vadunt duæ ll.allegatæ in gl.ſ.d.l. miles ita.§.1.& d.l.in fraudem.§.pen. quæ dicunt, ℘ miles poſt aditam hære. poteſt directò ſubſtituere. iſta eſt intentio huius particulæ gl.¶In tertia particula ibi,idem ſi tacitè. habes 2.ſol.
9 ad contrarium.d.l.precibus, quæ eſt iſta, † ℘ ſubſtitutio tacita ſolùm præſumpta matrem non excludat.ita loquitur ℑrium, ſed ſubſtitutio tacita probata per aliquas alias coniecturas, ita ℘ nõ ſit merè inducta ex ſola diſpoſitione.l.bene excludit matrem.ita loquitur hæc.l.in fi.& idem not.glo in d.l.precibus.in verbo omnimodo.Et iſtam ſol.tenet Bart. & quaſi omnes hic. & dicit Ang.hic in 2.col.in lect.Flo.℘ ad hoc iſta.l.eſt ſingularis pro limitatione d.l.precib.Sum in 4. particula glo.ibi, quæ quodammodo ſunt expreſſa.gl.continuatiuè procedit, nec videtur aliam ſol.ponere, tñ vt.ſ.retuli ſm Cy.Bar.& Bal.& Sal. gl. in iſtis verbis ponit tertiam ſol. quæ mihi plus placet q̃ duæ præcedentes,& eam plenius ſic declara.nam verum eſt, ℘ tacita pupillaris ſub expreſſa vulgari contenta,illa matrem nõ excludit.ita loquitur.d.l.precibus. ratio eſt,quia tacita pupillaris, quæ continetur ſub expreſſa vulgari,eſt omnino tacita, & verbis ſpecialibus,& verbis generalib.imò verba vulgaris ſubſtitutionis ſunt de directo ℑria verbis pupillaris. vulgaris. n. ſit hoc modo,ſi filia hæres non erit,talem ſubſtituo. Pupillaris autem fit ècontra,ſi hæres erit,& in pupillari ætate moriatur,&c.quia ergo verba vulgarium expreſsè repugnant pupillarib. & illa pupillaris eſt omnino tacita, ideo matrẽ non excludit.d.l.precibus.ſed nos loquimur in ſubſtitutione pupillari, quæ continetur ſub breuiloqua.Iſta quamuis ſit tacita quo ad verba ſpecialia, tamẽ, vt dicit gl.noſtra,eſt quodammodo expreſſa ſub gñalitate verborum, q̃a illa verba gñalia,vos inuicem ſubſtituo,ſub gñalitate hanc comprehendunt, vt etiam tenet Bart.
* *& alij communiter hic*,& gl.in d.l.precib.cum concord.& iſta bene excludit matrem. Caſus eſt hic,& text. in d.l.Lucius. in fine prin.& ibi glo.& Doct. ff.de vulg. & pupil. Et iſtam ſol. tenent Raph.Fulg.& Pau. de Caſt.hic in 7.col. Sic dicimus in pupillari comprehenſa ſub compendioſa, quæ cùm ſit expreſſa ſaltem verbis generalib.illa etiam matrem excludit.d.l.precib.& c.ſi pater.de teſt.in 6.& gl.in d.l.Lucius.¶Sed aduerte,q̃a Ang.
10 & Lud.hic tenent, † ℘ licèt regulariter pupillaris comprehẽſa in breuiloqua ſit expreſſa, vt dixi,tñ q̃n reciproca ſit perſonis imparib. de iure non comprehenditur pupil. niſi probetur ex coniecturis,ergo dicetur tacita,tñ propter coniecturas probatas matrem excluderet ſm eos.Sed aduerte, quia Bart.& Pau. de Caſt.hic ſentiunt,℘ etiam iſto caſu dicitur expreſſa, & hoc eſt verius, cùm etiam iſto caſu ſub gñalitate verborum comprehendatur,& probationes ſunt neceſſariæ ad tollendũ obſtaculum imparitatis perſonarum,℘ reſtringebat gñalitatem verborum,vt ſtatim dicam,& ita tene.Et ſi dicas, ſi ſubſtitutio tacita contenta ſub breuiloqua excludit matrem, eo quia dicit quodammodo expreſſa ſaltẽ verbis gñalib. quare eſt, ℘ in l. noſtra requiratur probatio voluntatis? Dic,℘ eſt propter imparitatem perſonarũ,quæ facit, vt hæc probatio requiratur,& tũc ſi probetur per coniecturas,de quib.dicam in d.l.precib. mater excluditur per hanc tacitam, caſus eſt hic.¶Limita tñ iſtud,℘ dicit gl.& declaraui, ℘ pupillaris contenta ſub breuiloqua dicitur quodammodo expreſſa verbis gñalib. vt limitat Bart. in d.l.Lucius.in pen.col.in ver.pone, ℘ inſtituo duos impuberes. & ſequũtur alij ibi,& Imo.in repet.c. Raynutius.de teſt.in materia reciprocæ ſubſtitutionis.vbi reputat not.dig.& refert, & ſequitur d.Ale.hic.& in l.precib.in 13.col.C.de impub. & alijs ſubſt.& idem tenet Alb. de Ro.in rep.rub. ff.de vulg. & pupil. in materia breuiloquæ in 15.q. ¶Sum in ſecunda parte gl.ibi, ſed in quo erit priuilegium,quæ opponit contra text.vno modo tñ,vt declaraui.ℑ.in diuiſione, & caue dum etiam pro oppoſitio.alleg.l.Scæuola.eſt inepta alleg. ſecundum Bal.ſed Iac. Bart.& Cyn.hic in 1.opp.& Alb.& Alex.dicunt, ℘ ibi colligitur alia oppoſitio ad text.Puta, ℘ iſta oppoſitio poſſit fortiter ſic induci,nam ſubſtitutio breuiloqua, quando non poteſt cõtinere ſubſtitutiones directas,benè interpretatur, vt contineat fideicommiſſarias,ita ibi eſt text.ergo cùm in l.noſtra iſta breuiloqua non poſſit continere ſubſtitutiones directas, propter imparitatem perſonarum, debet benignè interpretari, vt fideicommiſſarias contineat,quæ vtrique perſonæ conueniunt. Reſponde,℘ contrarium procedit, q̃n breuiloqua eſt facta in codicillis, vbi non poteſt valere aliqua ſubſtitutio iure directo.l.quidam in ſuo.§.fin.ff.de cond.inſti. §.fi.Inſti.de cod. ideo neceſſariò continet fideicommiſ. ſed hic breuiloqua fuit facta in teſtamento,vbi poteſt continere directas, & continet ſcilicet vulgares, licèt non pupillares propter imparitatem. ¶Pro clara intelligentia huius ſecundę partis, quia gloſ. multa ponit, quæ non bene declarat, ideo duo ſunt principaliter videnda,

ADDITIONES.

a ¶Nam lex.Adde Petr.de Vbal.in rep.c.Rayn.de teſt.

b ¶Diſpenſationes quæ ſunt contra ius. Adde Ant.de But.in c.cùm in cunctis. in §.cùm verò.de elect.Card.Zab.in cap.quia circa.de conſang.& affinit.

Source : BIU Cujas

videnda,in quib.conſiſtit tota vis. Primò erit videndum, probata voluntate militis, quæ ſubſtitutiones locum habeant in perſona vtriuſque,an duæ militares,& ſic ęqualiter in perſona vtriuſque, an vero in perſona pupillæ habebit locum directa pupillaris, ſed in perſona fratris maioris habebit locum directa militaris.Et vtilitas eſt duplex,prima,quia per directam militarem ſolùm ſucceditur in bonis,quæ fuerunt militis, & non in bonis aliunde prouentis.l.milites etiam.& l.miles ita.§.exhæredato. ff.eod. & l.centurio.ff.de vul. & pupil. Sed per pupllarem ſubſtitutionem ſucceditur pupillæ, nedum in bonis obuentis à patre, ſed vndecunque.l. ſed ſi plures.§. ad ſubſtitutos. ff.de vulg.& pupil.eo quia pupillaris ſubſtitutio cenſetur teſtamentum ipſius pupilli.l.patris, & filij.ff.de vulg. & pupil.l.Papinianus. §. ſed nec impuberis. ff.de inoffi.teſt. Item pupillaris ſubſtitutio durat tantum pro tempore pupillaris ætatis.l.in pupillari. ff. de vulg. & pupil. ſed directa militaris ſemper durat vſque ad mortem inſtituti.l.centurio.ff.de vulg.& pupil.& talis pupillaris etiam ſi fiat à milite expirat aduenientę pubertate.d.l.centurio.iuncta. l.cùm filiusfa.ff.de teſt. mil. & in examinatione iſtius paſſus aperiam bene intellectum huius text. Secundò correlariè erit viden.probata voluntate militis, in quo conſiſtat priuilegium milis. cùm idē videatur in pagano pro-
11 bata eius voluntate,per iura alleg.in glo.¶† Circa primum,qñ miles breuiloquè ſubſtituit perſonis imparib. & probatur eius voluntatem fuiſſe, ꝙ etiam poſt aditam hær. ſubſtitutio locū habeat non obſt.imparitate,quæ ſubſtitutiones tunc intelligā-
* tur,dic,ꝙ *magis communitur concluditur,* ꝙ tunc in perſona pupillæ habebit locum pupillaris directa,per quam pupillæ in omnib.ſuccedetur, ſed in perſona fratris maioris habebit locū militaris directa.ita ſentiunt Cyn. hic in 1.opp.& clarius in 2.q.& Bart.in alio propoſito ad fin.hic ſuper vlt.q.gl.licèt Bar. loquatur,qñ conſtat, ꝙ voluit limitatè ſubſtituere vſque ad tpa pubertatis,quo caſu tenet,ꝙ in filia pupilla valeat iure directo pupillaris,ꝙ an ſit verum.ꝯ.dicetur. Sed iſtam opi.clarius videtur velle Bal.hic.in 1.q.licèt in.1.col.videatur vacillare.Idem tenet Sal.in 5.col.Raph.Fulg.in 4.& 6.col.dicens, ꝙ iſta eſt communis opin.Idem apertè tenet Lud.Ro.hic,& ita teneo.Sed Ang. & clarius Pau.de Caſt.hic in 7.col.& plenius d.Alex.hic tenēt, ꝙ in hac lege probata voluntate militis, in perſona vtriuſque locum habeat directa militaris, eo quia in breuiloqoa ſubſtitutione debet ſeruari æqualitas, & intelligi talis ſubſtitutio, quæ æqualiter vtrique conueniat,vt hoc text. Item ſm Paulum de Caſt. hoc probatur in hoc text. vbi patet,ꝙ frater per modum replicatiouis dicebat ſe debere admitti ex militari ſubſtitutione ad ſucceſſionem filiæ. Sed iſtud non dicit text. ¶Vltra eos pro hac opi.adde tria fundamenta. Primum eſt, nam ſubſtitutio breuiloqua ratione mutuæ reciprocationis, & ꝓꝑ vnitatē orationis,deſiderat æqualitatem quantum poteſt.d.l.iam hoc iure. §.1. modo in propoſito, ſubſtitutio directa militatis fit à milite ex ſpeciali priuilegio, vt declaraui.s. in euidentialib.huius legis, ſed ſubſtitutio pupillaris, quæ fit pupillæ, fit de iure cōi. Item per directam militarem ſolùm ſucceditur in bonis militis,ſed per pupillarem etiam in bonis pupillæ, vt dictū eſt ſupra proxi. Item militaris durat perpetuò vſque ad mortem inſtituti,ſed pupillaris durat ſolùm vſque ad tps pubertatis.ergo in caſu noſtro probata voluntate militis ſimpliciter, & abſolutè, non debemus dicere, ꝙ teſtator miles voluit prouidere de ſubſtitutionib.tam diuerſis,& tam difformibns,arg.l.Paulo Callimacho.§.1.ff.de leg.3.præſertim,vt dixi in breuiloqua, quæ de ſui natura ꝓꝑ vnitatem ſermonis ęqualem determinationem requirit.Secundò pro iſta opi facit,quia ſi diceremus, ꝙ in perſona pupillæ habeat locum pupillaris, & in perſona fratris haberet locum directa militaris, ſequeretur abſurdum, ꝙ miles voluiſſet facere in teſtō meliorem cond.fratris,qui eſt de linea tranſuerſali,q̄ filiæ,quæ eſt de linea deſcendenti,patet, quia frater per pupil. ſuccederet pupillæ non ſolùm in bonis obuentis à milite, ſed etiam in bonis proprijs pupillæ excluſa matre, ꝯ autem filia vigore directæ militaris non poſſet ſuccedere fratri niſi in bonis obuentis à milite, ſed ita præſumere videretur abſurdum,& contra l. ſi viua matre. circa med.C.de bon.mat.& l.Publius.§.fin.ff.de cond.& demon.ergo,ne ſequatur abſurdū tale,debemus dicere,ꝙ in perſona vtriuſque ęqualiter habeat locum directa militaris. Tertiò, & fortius pro eadem opin.videtur ſtringere,quia ſi in iſto tex.in perſona pupillæ haberet locum directa pupillaris, & non directa militaris, certè nullum eſſet priuilegium militis in hac.l.vt dicit tex.nam probata voluntate, ita paganus ſicut miles poteſt ſubſtituere pupillæ pupillariter.iſtud non eſt priuilegium reſpectu aliquo. Nec potes dicere, ꝙ hic eſſet priuilegium reſpectu fratris, cū in hac.l.ſubſtitutio reſpectu fratris non habeat locum in actu,
a ſed ſolùm in potentia. ¶Ego teneo primam ſententiam,[a] ꝙ in iſta. l. probata voluntate militis in perſona pupillæ prædefunctæ, habeat locum pupillaris ſubſtitutio, & non militaris, quod probo, primò per vnum fundamentum Fulg. hic in 4. col. nam bonum eſt argumentum de perſonis ad tempus, & ècontra.l. qui plures liberos. in princ. ff.de vulg. & pupil.& ibi Bart.ad hoc not. ſed quando miles facit ſubſtitutionem comprehendentem plura tempora, valet intra tempora pupillaris ætatis iure pupil.& poſtea iure militari, text.eſt in d.l.centurio, quaſi videatur magna conformitas, ergo idem dicendum in plurib.perſonis. Tu ſtrictius inducas iſtud arg.nam maior eſt vnitas in eadem perſona quàm in diuerſis,ſi ergo in eadē perſona ſubſtitutio intelligitur diuerſimodè facta ſecundum diuerſa tempora,vt eſt text.in d.l.centurio.ergo multo fortius in diuerſis perſonis,in quib.non eſt tanta vnitas.Sed reſponde, ꝙ d.l.centurio. loquitur in ſubſtitutione compendioſa facta vni, nō in reciproca facta duob.& natura reciprocę eſt velle ęqualitatem hincinde, ꝙ non eſt in compendioſa, quæ fit ſub enumeratione plurium temporum,quia fit per diſtributiuū quandocunque,ꝙ eſt diſtributiuum temporum.l.ſicut in annos.in princ.ff.quib.mod.vſusfr.ami.ideo nimirum ſi variatur ſecundum curſum temporis.l.pater Seuerinam.§.conditionum verba.ff.de cond.& demon.Præterea in iſta materia non procedi
b arg de tempore ad perſonas,[b] vt declarat Imo.in d.l.centuriot in 18.colu & per text.ibi iuncto c.ſi pater. de teſt.in 6. iuncta.l. precib.ꝯ.de impub.& alijs ſubſt.¶Secundò, & fortius pro iſta opin.ſtringit, quia iſta.l.tractat de ſucceſſione pupillæ, & non ſucceſſione militis, ſed per militarem non ſucceditur pupillæ, vt ſupra declaraui.Huic arg.d.Alex. poſt Pau.de Caſt. conatur reſpondere trib.mod.& inter cætera dicit, ꝙ in hoc text.bene mater erat illa, quæ prætendebat ſucceſſionem filiæ, ſed frater non curabat de ſucceſſionæ filiæ, ſed volebat bona, quæ fuerant militis ex ſubſtitutione militari. Sed iſta ſol.mihi videtur contra iſtum text. vbi non ſolùm mater, ſed frater prætendebat ſucceſſionem filiæ: nam dicit text. *& mater quidem inteſtatæ filiæ ſibi ſucceſſionem defendat, tu autem,ſcilicet, frater ex ſubſtitutione ad te pertinere contendas*, & ſic text. vult, ꝙ ſucceſſio hæreditatis filiæ erat in contentione tam fratris,quàm matris,Puto tamē, quòd melius poſſet dici,quòd cùm iſta filia mortua ſit paruula viuente adhuc matre, non eſt præſumendum, quòd aliunde bona haberet quàm militis patris, & ſic nō videtur referre, an habeat locum pupillaris,vel militaris. Tamen, quia potuiſſet eſſe, quòd poſt mortem patris bona aliunde obueniſſent huic filiæ,in illis non ſuccederetur ex militari,ſed bene ex pupillari. ¶Tertiò pro eadem parte facit,quia in hoc etiam verſatur commodum ipſius pupillæ, quòd in eius perſona habeat locum directa pupillaris, quia eſt prouiſio, & eius teſtamentum.l.2.in princ.& l.patris,& filij.ff.de vulg. & pupil.l.Papinianus.§.ſed nec impuberis.ff.de inoff.teſt.licet poſſet reſponderi, quod arg.procederet, quando non extaret mater ab inteſt. ſucceſſura, quæ eſt magis coniuncta filiæ pupillæ quàm patruus.arg.eius,quod dicit gl. in dicta.l.Lucius. in verbo non ad matrem,& ibi Barto.& Doct.& pro arg.s.facto, quòd ſubſtitutio pupillaris ſit prouiſio, & vtilitas pupilli, facit l.ex trib. & ibi gloſ.C.de inoffic.teſt.Non obſt.arg.Pau.de Caſt. & dom. Alex.de æqualitate ſubſtitutionum,quæ debet intelligi in breuiloqua,quia retorqueo iſtud arg. contra eos, quia in ſubſtitutione reciproca bene debent intelligi ſubſtitutiones,quæ ęqualiter vtrique poſſint conuenire, iſtud eſt verum in caſu dubio, & ideo in caſu dubio, quando perſonæ ſunt inæquales, ſolùm intelliguntur illæ ſubſti. quæ vtrique conueniant, ita procedit eorum fundamentum, ſed probata voluntate etiam in pagano(quòd eſt plus)non obſtante diſparitate perſonarum habebit locum ſubſtitu. quæ vtrique non conueniet. text. eſt in d. l. iam hoc iure. in verſ. pen. quanto magis hic in milite probata eius voluntate,& iſtud tene. Secundò pro alia reſponſione conſidera,quòd Iuriſconſultus in dicta.l. iam hoc iure. §.1.ſolùm habet pro incongruo,quòd in vna perſona ſit duplex ſubſtitutio, in altera vna ſola, non autem habet pro incongruo, quòd

ADDITIONES.

a ¶Sententiam. Adde, & in hac quæſt.diſtingue primo aut non conſtat de voluntate militis, quod voluerit ſubſtituere poſt aditam,& videtur fienda ſecū dum Sal.hic.colu.5.aut conſtat, quod voluerit facere directam, ſed non apparet de qua ſenſerit, & in pupil. valebit intra tempora pubertatis iure pupil.in alio iure militari,aut probatur per teſtes, quòd voluerit facere directam reciprocam l.centurio, & idem eſt, quòd in caſu præmiſſo, aut ſubſtituit vulgariter,& pupillariter,& in pupillo erit pupil. in alio militatis, quia vt ſeruetur voluntas militis,cenſetur vti iure communi, & militari.l.3.ff.hoc tit.l.Pantoninus.ff.de fideicom.liber. BELLOT.

b ¶Perſonas. Adde Doct.in l.qui plures liberos. & ibi elegan.per Bartol.ff.de vulg.& pupil.Bald.in l.miles ita.in §. & quia diximus.ff.de teſt.mil. Bald.in l. conuenticulam.C.de Epiſ.& cler.

Source : BIU Cujas

ꝙ in persona vnius sint diuersę substitutiones, quàm in persona alterius, dūmodo sint ęquales numero. cùm text. solùm cōsideret æqualitatem in numero, & non inæqualitatem. Tertiò pro præced. solu. considera facere istum tex. qui in prin. dicit, ꝙ paganus substituendo breuiloquè personis imparibus, videtur facere substitutionem, quæ pariter vtriq; conueniat. posteà ponit aduersatiuam, sed cùm ex testamento, quę aduersatur in iure. ergo vult, ꝙ probata voluntate militis, in breuiloqua contineantur substitutiones, quæ vtriq; non conueniant, ergo in persona pupillæ directa pupillaris, & in persona fratris directa militaris. Et istud erit quartum argum. de isto text. pro ista sen-
12 tentia. ¶† Circa fm videndum est probata voluntate militis, in quo consistat priuilegium militis, cùm idem videatur in pagano. d. l. iam hoc iure. & licèt glo. circa hoc posuerit tres solu. tamen illæ non euacuant difficultatem. Ideo dic, ꝙ priuilegiū militis consistit in hoc, (& ita teneo) ꝙ probata voluntate militis, in istis duabus personis imparibus habebunt locum duæ substitutiones directę inæquales, scilicet directa pupil. in persona pupillæ, & directa militaris in persona fratris maioris, sed in pagano probata voluntate non sic esset, vt plenius declarat istud vltimum d. Alex. hic in 9. colum. & seq. reprobando Sal. vt hic per eum. Ludo. Roma. dicit se tradere pulchrum coloratum intellectum ad hunc tex. quem dicit vsque ad tempora sua ab alio non fuisse imaginatum. nam fm eum non est credendum, ꝙ Imperator in hac l. veniat ad decidendum, ꝙ miles possit ex priuilegio directò maiori substituere post aditam hær. quia istud erat decisū de iure. fforū. in multis ll. in l. centurio. ff. de vulg & pupil. in l. milites etiam. & in l. miles ita hæredem, & in l. in fraudem. in §. penul. ff. eod. sed venit ad decidendum casum, fm quem iste tex. in fi. redditur singu. & peregrinus, ꝙ si miles duabus personis imparibus hoc est pupillæ, & fratri maiori breuiloquè hoc modo substituat vos inuicem substituo. & frater probet, ꝙ miles voluit ipsi fratri maiori directò substituere ex priuilegio, hoc probato tantum scilicet, ꝙ voluit facere directam militarem in persona fratris, dato ꝙ de persona filiæ nil probet, tñ per hoc ꝙ probet militem voluisse facere militarem in persona fratris, dicitur probasse, ꝙ etiam voluit directam pupil. habere locum in persona pupillæ, & hoc modo habebit successionem pupillæ. casus est hic singu. licèt casus pupillæ esset omissus, & propter hoc dom. Alex. dubitat de intellectu Ludo. Roma. quasi casus omissus relinquatur dispositioni iuris communis. Sed istud est propter naturā breuiloquæ, in qua Ludou. Roma. se fundat, sed non sic est in pagano, quia paganus substituit breuiloquè minori, & maiori, & sic personis imparibus hoc modo, vos inuicem substituo. licèt probetur, ꝙ voluntas pagani fuerit, ꝙ in maiori post aditā hæred. haberet locum fideicommissaria, quia de directa in pagano post aditam tractari non potest. non sequitur, ergo pariformiter voluit in persona pupillæ habere locum pupillarem, propter nimiam difformitatem, quæ est inter fideicommissariam, & pupil. cūm vna sit obliqua, altera directa, ꝙ non est inter militarem, & pupil. cūm ambæ sint directæ. Et pro certo subtilis, & coloratus est intellectus Lud. Roma. licèt do. Alex. vt dixi, de eo dubitet. & adde, ꝙ istum intellectū satis sentit Bal. hic in 2. quæst. prin. Sed pondera, ꝙ istum intel. facit iste tex. circa fi. ibi etiam hæredib. extraneis, in illa implicatiua etiam, iuncto tex. in fin. ibi, sed tibi probandum est, an ita frater suus senserit. ¶ Secundò pondera, ꝙ iste intellectus ex alio ad hunc tex. non videtur posse procedere, quia dato, ꝙ probetur ꝙ miles voluerit post aditam hæred. fratri directò substituere, & sic in eius persona facere directam militarem, non sequitur, ergo si-
militer ècontra voluit substituere filię pupillę, quia respectus idem matris non est quo ad fratrem, prout quo ad filiam, maximè tenendo, ꝙ in eius persona habet locum pup. vt ſ. tenui. Vnde melius est tenere, ꝙ in hac l. requiratur probatio, quòd in vtriusq; persona voluerit substitutionem facere. tñ istum intellectum Lud. Roma. refert dom. Fran. de Are. hic, & dicit, ꝙ est multum amicus literæ, & eum sequitur rñdendo ad vnam obiectionem, de qua hic per eum. Per ista vides, in quo constat priuilegium militis in hac l. probata eius voluntate. ¶ Bald. hic in 2. & 3. colum. dicit priuilegium militis consistere in alio, quia ad probandum istam volūtatem militis duo testes sufficiunt, sicut in faciendo testamento. l. milites. cum glo. ſ. eo. sed in pagano requiruntur. 7. testes, sicut in eius testamento requruntur. l. cùm proponebatur. ff. de leg. 2. & idem dicit Pau. de Cast. hic in vltim. colum. licèt de Bal. non faciat mentio. & sequitur dom. Alex in 12. colum. & ante eos idem tenet Barto. in l. 2. in prin. ff. de vulg. & pupil. in penul. colum. in versi. quæro, & reuoco in dubium, quot testes requirantur. Tu tamen vide, quod vult Barto. in d. l. Lucius. in 6. colum. in versicu. sed contra prædicta opponitur, vbi dicit, ꝙ an talis substitutio contineatur in breuiloqua, est quædam declaratio generalitatis breuiloquæ, sed declaratio potest fieri sine noua solennitate, vt l. hæredes palā. §. sed & si notam. ff. de testa. ¶ Item dato, ꝙ istud in se esset bene dictum, tñ non credo, ꝙ text. noster habuerit respectum ad istud scilicet, ꝙ priuilegium consisteret in modo probandi, vel in qualitate. vltra ea, quæ tanguntur per glo. & Doct. moueo difficultatem contra hunc text. nam videtur, ꝙ in isto tex. & in pagano, & in milite iste frater debuerit in effectu semper obtinere successionem filiæ excluſa matre etiam absq; eo, ꝙ aliq d probet de volūtate militis, eo quia ista substitutio breuiloqua facta personis imparibus, licèt non potuerit post aditam hære. continere pupillarem substitutionem, eo quia vtrique eorum non conuenit, tñ saltem potuit continere duas fideicom. substitutiones, quæ vtrique conueniunt, præsertim cùm in hoc text. substitutio breuiloqua fuerit facta per verbum commune substituo, conueniens ita fideicommissariæ, sicut directæ; verba ergo substitutionis, item personæ æqualiter patiuntur fideicommissarias substitutio. quid est ergo quare frater in hac. l. ex fidei commissaria substitutione non semper excludit matrem in effectu absq; alia voluntatis probatione, precipuè attento, ꝙ ista filia, quæ defuncta est paruula, non verisimiliter habuit aliun-
13 de bona, q̃ quæ sibi obuenerunt ex successione patris? ¶† In ista difficultate inuenio Docto. concludere, ꝙ substitutio breuiloqua facta simpliciter personis imparib. nunq̃ continet fideicom. substitutiones, nisi fiat sub dinumeratione temporū, & sic simul apponatur compendiosa substitutio, vt dicatur, qñcunq; alter vestrum decesserit, vos inuicem substituo, tunc propter dinumerationem temporum, & sic propter compen-
a diosam bene sub breuiloqua continentur a fideicommissariæ. De primo, ꝙ breuiloqua simpliciter facta personis imparibus non compræhendat fideicom. probat tex. in l. iam hoc iure. §. sed si alter. in verbo, in vulgarem tantummodo, & tex. in l. 2. in verbo, in vnum casum duntaxat, & melius ibi, ad tempora pubertatis porrigi non potest. ſ. de impub. & alijs substi & ibi Bar. no. pro vno magno nouo, dicens se ita pridie in facto iudicasse, & ibi declarabo verba Barto. quæ tibi videbuntur repugnare. Tamen illæ taxatiuæ parum obstant, quia excludunt alias directas. ¶ De secundo, ꝙ quando adijcitur dinumeratio temporum, ꝙ tunc compræhendat fideicom. declarat Barto. in d. l. Lucius. in duobus locis. in 2. colum. & plenius in vltima, & Bald. post Rayn. in d. l. iam hoc iure. & Saly. Paul. & Moder. in d. l. 2. ſ. de impub. & alijs subsitu. & Bald. hic in 3. quæst. & Pau. de Cast. in 3. colum. & Imol. in d. c. Raynutius. Quamuis fortissimè obstet ad oppositum tex. in d. l. qui plures hæredes. in verbo in omnem casum. ff. de vulg. & pupil. cui cum violentia respondet Bart. & alij in d. l. Lucius in vltim. colum. ergo cùm in l. nostra substitutio breuiloqua sit facta simpliciter, & de per se, ergo non compræhendit fideicommissarias. ¶ Sed aduerte, licèt maiores nostri sic teneant, ꝙ substitutio breuiloqua simpliciter facta non contineat fideicommissarias, tamen non video quid repugnet, quare sicut breuiloqua continet & vulg. & pupil. & exemplarias, qñ disparitas personarum non repugnat, quare etiam non contineat fideicommissarias, postquam personæ patiuntur, & verba conueniunt, & ista conclusio contra omnes potest defendi per prædicta, & præcipuè per tex. in d. l. qui plures. Solus Pau. de Cast. licèt difficultatem non attingat, tamen in verbis suis sentit solu. in d. l. 2. ſ. de impub. & alijs substitu. Dicit enim; quare est, ꝙ breuiloqua non continet fideicō, substitutiones? & rñdet quia breuiloqua de per se facta nunquam continet nisi directas substitutiones, & certè ista est eadē ratio cum dicto: Nisi declares Pau. de Cast. velle, ꝙ cùm breuiloqua sit directa substitutio, & non contineat tractum temporis, ideo continet solùm substitutiones directas, quia illæ sunt propriæ substitutiones, non autem fideicom. quæ non sunt directæ, & sunt impropriæ substitutiones, vt probatur in rub. C. de institu. & substitu. & restitutionibus, cùm copula cadat inter diuersa, vt est glo. in rub. ff. de iur. & fac. igno. & in c. querelam. de simo. & ꝙ sint impropriæ substitutiones, no. Bal. Saly. & Pau. in rub. ſ. de impube. & alijs substit. Et per hoc non obst. si diceres, ꝙ compendiosa est directa substitutio, & tñ comprehendit fideicom. l. centurio. ff. de vulg. & pup. & l. precibus. ſ. de impub. quia respondetur, ꝙ compendiosa fit sub commemoratione

ADDITIO.

a ¶ Continent. Adde Secūdò ꝙ continentur fideicommissariæ sub breuiloqua, qñ facta est in codicillis, l. Scæuolâ. ff. ad Trebel. Tertiò continentur, si id expressè testator voluerit. l. recusare. §. Titius. ff. ad Trebel. declarat Io. de Imol. in l. Lucius. quem refert, & sequitur Aret. consi. 37. col. penul. vbi dicit, quòd hoc totum procedit à voluntate disponentis, vt breuiloqua contineat fideicommissariam, vnde poterit etiam resultare ex verbis testamenti, & si testator expressè non dixerit, prout exemplificat in pulchro casu. BELLOT.

Source : BIU Cujas

ratione mortis per dictionem, qñcunq;, vel ſimilem importãtem tractum temporis, vltra aditam hęredi. vſque ad mortem hęredis inſtituti, ideo neceſſario fideicom. importat. hoc modo intelligendo & declarando, iſta videtur eſſe vera, & bona ratio, & per iſtam rationem bene infertur ad illud, quod volunt Docto. vt ſupra retuli, ꝙ quando cum breuiloqua fit ſimul compendioſa, quia tunc propter compendioſam, quę habet tractum temporis vſq; in futurum, & vſque ad mortem, bene compræhenduntur fideicommiſſariæ. Secundò in contrarium facit, quia ea, quæ volut Docto. poſſent eſſe vera, & procedere, qñ ſubſtitutio breuiloqua fuerit facta verbis directis, vt declaraui in 2. partic. primæ partis glo. tunc verum eſſet, ꝙ non contineret fideicom. quia verba repugnarent, ſed cùm in caſu noſtro ſubſtitutio breuiloqua fuerit facta per verbum commune, ſubſtituo, aptum fideicom. ſicut directæ, non video ex quo omnia conueniunt, & verba, & perſonæ, quare nõ contineantur fideicom. rñde, vt ſ. proximè dixi. Potes etiam quantum eſt ad tex. noſtrũ huic difficultati reſpondere, quod cùm in text. noſtro tractetur de ſucceſſione filiæ, & per fideicõ. ſubſtitutionem quæ eſt onus, & grauamen, non ſuccedatur pupillæ, ſed teſtatori. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. de vulg. & pupil. ergo fideicommiſſaria non faceret ad propoſitum text. Sed nec iſtud ex toto ſatisfacit, cùm hæc filia mortua ſit paruula, & veriſimiliter non habebat bona niſi militis patris, & ſic fideicom. frater in effectu excluſiſſet matrem, quantum ad illa bona, quę fuerant militis, licèt tunc mater poſſet detrahere quartam Trebellianicam de fideicom. per totum tit. ff. & C. ad Trebel. Cogita in iſtis, quia reputo ſatis ſubtilia. ¶ In ea. gloſſ. ibi, [ſed Pyleus dixit.] habeo opin. Pylei, ꝙ in hac. l. ad finem, etiam probata voluntate militis, non habet locum dicta directa militaris, ſed fideicom. tantum. pro hoc alleg. tex. in d. l. centurio, & dicit, quòd ſubſtitutus capiet. Pyleus vult inducere illum text. qui ſimpliciter dicit, quod ſubſtitutus capiet. Pyleus ex ſua pharetra intelligit capiet, ſcilicet iure fideicom. & nos ex noſtra, ſubdit Cyn. dicemus capiet, ſcilicet iure directo. Ad hoc etiam alleg. d. l. precibus. in fin. ſed ibi non loquitur in breuiloqua, ſed in compendioſa, quæ fuit facta filio pupillo quandocunque moriatur. vnde ſi filius moriatur effectus iam pubes, tunc poſt pubertatem valet iure fideicom. tantum, quia ſatis habuit lex, ꝙ intra tempora pup. ætatis valuerit iure directo. & iſtud eſt, quod voluit dicere glo. ſ. quæ eſt diminuta in 2. ſolu. Glo. dupliciter rñdet ad hæc iura. primò, quòd in illis legi. mater erat in medio. Sed certè iſtud non apparet in l. centurio, ꝙ ibi adſit mater. Fatetur gl. ꝙ vera eſt opi. Pylei, ꝙ in iſta. l. nullum ſit priuilegium propter matrem. Sed certè iſtud, quod dicit glo. de matre eſt ineptum, quia imò ſi probatur de voluntate militis, etiam mater excluditur p ſubſtitutum. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ff. de inoffi. teſt. Ideo glo. ponit. 2. ſolu. ad illa duo iura per verba obſcura, & dicit, Item ſatis habet lex ꝙ vſq; ad pubertatem valuit iure directo, vult dicere glo. quę debet ſic ſuppleri, prout etiam declarat Bald. in 4. colum. in 3. oppo. quod in legibus contrarijs quamuis filius tempore mortis patris eſſet pupillus, tñ effectus poſtea maior deceſſit adultus, vnde ſatis habuit lex, ꝙ tempore quo fuit pupillus, ſubſtitutio valuerit iure directo, ſicut & hic, licèt poſtea poſt pubertatem valuerit iure fideic. tãtum. Breuiter iſtam opi. Pylei reprehendit Bar. per tex. in d. l. centurio. in verſi. fructibus, quia ſi ibi haberet locum fideicom. ſubſtitutio, non venirent fructus in reſtitutione fideicom. l. iubemus. C. ad Trebel. vt etiam per Barto. in d. l. centurio. in 2. colum. & Bald. & Imol. in d. l. precibus. in 3. colum. Bald. Salyce. & Ange. hic in fin. Sed errat Barto. quia l. centurio. loquitur in fructib. inuentis in hæreditate, non autem poſt aditam hære. perceptis, vt dicit tex. in ver. inuentis in hæreditate. quia poſt aditam non eſt propriè hæreditas, & quia ſi tales fructus non reſtituuntur fideicom. qui ſucceſſit ſm regulas iuris cõis l. in fideicommiſſaria, & l. ita tñ. §. 1. ff. ad Trebel. & in l. fideicommiſſi. in prin. & ibi glo. ff. de vſur. quantò minus debent reſtitui ſi ſuccedat de iure ſingulari ex ſpeciali priuilegio militis. arg. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſta. milit. Et ratio diuerſitatis eſt, quia quando fructus extabant in hæreditate tempore mortis teſtatoris, erant bona teſtatoris, & ſic pars hæred. vnde veniũt in ſubſtitutione ſicut alia bona teſtatoris. Sed fructus percepti poſt aditam in vita ab hærede, non cenſentur de patrimonio defuncti, ſed de proprio patrimonio hæredis, quia poſtquam adiuit, effectum eſt ſuum patrimonium, & ita
* tenet ipſemet Ang. in d. l. centurio, *& communiter* ibi Moder. & Fulgo. & Pau. de Caſt. & Ludo. Roma. hic. Tamen opin. Pylei eſt falſa ex alio, per tex. hic in fin. & in d. l. centurio. dum vtrobique loquitur de priuilegio milit. Nam ſi loqueretur de fideicõ. nullum eſſet priuilegium militis. Quæ etiam ex alio hic locum habere non poteſt, nam hic tractatur de ſucceſſione filiæ, in qua per fideicom. non ſucceditur, vt ſ. declaraui. ¶ In vltima part. gl. ibi, [item quæritur.] inquantum glo. format quæſt. & non reſpondet. Barto. ad fin. reſpondet diſtinguendo 4. caſus. Sed aduerte in ſecũdo, dum dicit, ꝙ ſi apparet, ꝙ miles voluit ſubſtituere directè poſt aditam hæred. ſed limitatiuè vſque ad tempus pubertatis filiæ, tunc in perſona filiæ durabit vſque ad tempus pubertatis tantum, ſed in maiore erit compendioſa, & durabit perpetuò, niſi mater ſit in medio, & ſic erit inæqualitas in tempore. Et idem tenet Cyn. hic. Sed Iac. But. Bal. Saly. Fulg. & Ludo. Roma. *& communiter Moder. hic reprehendunt.* Barto. ꝙ imò non durabit etiam in perſona maioris vltra pubertatem filiæ, vt ſeruetur æqualitas, ſed pro opin. Barto. facit, quod not. decidit idem Barto. in l. Lucius. in verſi. quare habeo plures filios. præalleg. tamen Barto. ibi loquitur in ſubſtitionibus pupil. in quibus non eſſet tanta diſparitas, ſicut eſſet hic, ſi duraret ꝑpetuò, arg. l. niſi. §. fin. ff. de tuto. & rat. diſtra ſm Bal. hic. Et iſtud quod in oppoſitum adducitur de æqualitate, procedit in caſu dubio, ſecus qñ de voluntate apparet, quia tunc etiam non eſt attendendum, quibus verbis vtatur, vt dicit Bart. quia quando ſenſus eſt clarus, de verbis non eſt curandum. l. 2. C. de lib. præte. ſm Fulgo. hic. Præterea ſicut non curatur inæqualitas reſpectu bonorum, quia in pupillari ſubſtitutione veniunt non ſolũ bona prouenta à teſtato. ſed etiam bona propria ipſius pupilli, in directa militari ſecus eſt: ita eodem modo non eſt curandum de inæqualitate reſpectu longioris temporis, cùm bonũ ſit argum. de rebus ad tempus. l. miles ita. in princi. ver. & quia diximus, & ibi Barto. ad hoc not. ff. eod. Præterea ſicut ſubſtitutio pupil. ex vna parte eſt pinguior reſpectu bonorum, vt prædixi, ita directa militaris ex parte extranei maioris debet eſſe pinguior reſpectu temporis, vt qui in vno alleuiatur, in alio grauetur. l. eum qui. in prin. ff. de iureiur. ¶ Potes concludere, ꝙ qñ apparet de voluntate militis, & miles aliter non limitauit tempus, teneo ꝙ duret vſque quo alter eorum deceſſerit, vnde ſi filia moriatur impubes, habebit locum pupillaris ſubſtitutio, vt dixi. ſi poſtea, habebit locum ſemper militaris, ſed in perſona fratris maioris ſemper durat militaris. iſta eſt doctri. Iuriſcõ. quam ſequor in d. l. centurio, & tenet eam Fulg. hic. In alijs mẽbris Barto. vide per Alex. hic, poſt Doct. per eum relatos. ¶ Extra glo. poſſent tangi multæ quæſtiones in materia breuiloquæ ſubſtitutionis, de quibus per Bald. Ange. Saly. & Ludo. Roma. hic, & ante eos Barto. in d. l. Lucius, & per Bald. in materia reci-
a procæ ſubſtitutionis, * in c. ſi pater. de teſt. in 6 per Cano. maximè Imol. in d. c. Raynutius. per Ioan Fab. in §. qua ratione. in 8. & 9. colum. Inſtit. de pupil. ſubſtitut. per Alex. in conſi. 30. in 2. volum. incip. viſo teſtamento. Abb. in conſi. 66. in 2. vol. incip. viſo teſtamento. in 1. colum. per Ang. in conſi. 307. teſtator de Verona. & in l. hæreditatem. in lect. Floren. ſ. de impube. & alijs ſubſti. latius per Albe. de Roſa in repe. rub. ff. de vulg. & pupil. in materia reciprocæ ſubſtitutionis per Ange. de Are. in §. 1. In-
14 ſtitu. de vulg. & pup. ſubſtit. ¶ † Vnam quæſtionem non omitto, quæ eſt valde diſputabilis. pone, teſtator duobus filijs impuber. in poteſtate exiſtentibus reciprocè ſubſtituit: deinde vnum emancipauit, & ſic in eius perſona pupil. ſubſtitutio fuit extincta, an ſimiliter finiatur in perſona alterius impuberis in poteſtate retenti, an verò duret ſubſtitutio pup. in perſona filij, qui remanſit in poteſtate. ¶ Et partem negatiuam, ꝙ non extinguatur ſubſtitutio in perſona alterius retenti, tenet Bal. hic in 10. q. per tex. in l. fi. ff. de duob. reis. vbi tenet quod licèt vnus ex pluribus correis debendi eximatur ab obligatione, tamen alius nõ liberatur. ita in propoſito, ſi vnus pupillus eximatur à ſubſtitutione pupil. tamen alius non erit exemptus, & pondera, quia etiam ibi in duobus reis ſeruatur æqualitas. l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duobus reb. §. 1. & 2. Inſtitu. de duobus rebis. Sed reſponde, ꝙ d. l. fin. non videtur facere, quia ibi exemptio vnius debitoris non proceſſit ex voluntate creditoris, cui erat acquiſita obligatio, ſed ꝑ deportationẽ, vel aliam cap. dim. ſed in caſu noſtro exemptio proceſſit ex voluntate, & ex facto ipſius teſtatoris, à cuius voluntate dependet, an ſub breuiloqua contineatur pupillaris d. l. iam hoc iure. in princi. & §. 1. ff. de vulg. & pupil. ſecundò Bal. alleg. tex. in l. tribunus. §. fi. ff. de teſt. milit. vbi ſi miles in aliquibus partibus caſſat teſtamentum prius factũ, in alijs non caſſatis valet, & confirmatur diſpoſitio. ita hic caſſando vnam ſubſtitutionem pupil. aliam videtur confitmare. Reſponde vt per Alex. in d. l. Lucius. in 6. colum. Tertiò moue tur Bald. quia ſubſtitutio pupil. eſt fauor, & prouiſio ipſius pupil. vt not. glo. in l. ex tribus. C. de inoffi. teſt. ergo debemus dicere ſubſtitutionem pupil. durare in perſona impuberis in ptãte retenti.

ADDITIO.

a ¶ In materia reciprocæ ſubſtitutionis. Adde Alex. de Imo. in l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pup. l.

Source : BIU Cujas

tetenti Eandem opin. per iſta fundamenta Bald. tenet Ang. in d.l. Lucius, & hic in lect. Perutina, vbi addit rationē, nā à principio contenta eſt pupil. in perſona amborum propter paritatem, & coniecturatam volūtatem teſtatoris d.l. iam hoc iure. in prin. ergo ex poſtfacto non poteſt paganus eam tollere nuda voluntate, vel per tale factum emancipationis. l. ſancimus. ff. de teſta. & §. ex eo autem ſolo. Inſtit. quib. mod. teſt. infir. ſecus ſi eſſet miles. l. militis codicillis. §. veteranus. & l. eius militis. §. 1. ff. de teſt. milit. vt hic per eum. Eandem opin. tenet Ang. in lect. Flo. in l. hæreditatem. in 2. colum. ff. de impube. & alijs ſubſtitu. Motus, quia circa voluntatem teſtator nihil egit, vnde non p̄ſumitur eam mutaſſe, vt l. fideicommiſſa. §. ſi rem. ff. de leg. 3. ſecus ſi teſtator declaraſſet eam noluiſſe ab initio includi. l. hæredes palàm. §. ſed & ſi notam. ff. de teſta. ¶ Pro iſta parte diſputationis gratia plura poſſunt adduci. Primò, quia inęqualitas, quę ſuperuenit ex poſtfacto, non vitiat. l. eandem. §. 1. ff. de duobus reis. reſponde, vt per Barto. in d.l. Lucius. ¶ Secundò, quia licèt imparitas perſonarum impediat à principio, ne pupillaris contineatur, vt hoc tex. & d.l. iam hoc iure. in prin. & §. 1. tamen facilius durat aliquid, quando eſt in eſſe deductum, quàm ſi de nouo inducatur. l. patre furioſo. ff. de his, q̄ ſunt ſui. c. ad apoſt. de regula. Facit bene text. not. in l. ſi fundum. ff. de fund. dotal. Item tex. not. in l. fin. ff. vnde lib. iuncto eo, quod per illum text. decidit Bald. in l. ſi matre ſuperſtite. C. de ſuis, & legit. Sed reſponde, q̄ argumentum procederet, quando actus habuiſſet perfectum eſſe, quod non eſt hic, cùm ambulatoria ſit voluntas teſtatoris vſque ad mortem. l. cùm hic ſtatus. §. ait oratio. ff. de dona. inter vir. & vxo. In contrarium facit. d. l. ſi fundum. ¶ Tertiò facit, quia quando duo extrema ſunt neceſſaria ad cauſandum vnum actum, ſi illa duo extrema concurrunt, & actus ipſe cauſetur, licèt poſtea deficiat vnum, non tamen corruit actus. l. ſi ventri. §. in bonis, & ibi Bar. ff. de priui. cred. l. liberorum. in prin. & ibi Barto. ff. de infam. l. ſi non lex Aelia Sentia. ff. de hæred. inſtit. §. affinitatis. Inſtitu. de nup. ſed ita eſt, q̄ ad cauſandum pupil. ſubſtitutionē in breuoliqua req̄runtur duo extrema. Primò paritas perſonarum. Secundò præſumpta voluntas teſtatoris, ita q̄ non refragetur. d.l. iam hoc iure. §. 1. & l. Lucius. ſed in caſu noſtro iſta duo extrema interuenerunt à principio tempore factæ ſubſtitutionis breuiloquę, ergo licèt poſtea deficiat vnum extremum, non tamen debet actus deficere. Reſponde tripliciter. Primò, quòd argum procederet, q̄n actus fuiſſet perfectè cauſatus in eſſe, quod non eſt hic, vt ſup. proximè dixi. Secundò reſponde, q̄ hic deficit non ſolùm vnū extremum, imò deficiunt ambo extrema. Primò enim deficit paritas perſonarum. Item deficit voluntas teſtatoris, vt ſ̄. dicā.

a Tertio, & no. reſponde, q̄ vbicunq; Princeps, [a] vel Legiſlator mouetur ex duabus cauſis ſimul conſideratis, illarum altera deficiente ceſſat diſpoſitio, quando altera de per ſe non erat ſufficiens ad actum, vt probatur in cap. quoniam frequenter. §. porrò. iuncto. §. ſinautem. vt lit. non conteſt. ita not. Abb. in d. §. porrò. in fin. & in conſi. 177. id de iure quæritur. ¶ Quarto facit, quia non præſumitur voluntas teſtatoris mutata niſi probetur, & ſic ſemel incluſum ex voluntate teſtatoris ſemper durare præſumitur. l. cùm tacitum, & l. eum qui. ff. de proba. facit l. qui ex liberis. §. teſtamento. ff. de bono. poſſ. ſm tabu. ¶ Quintò ſtringit fundamentum adductum per Ange. hic in lect. Flo. quia ſi diceremus, q̄ per emancipationem factam de vno ex filijs intelligitur ſublata ſubſtitutio pupil. in altero, ſequeretur, q̄ hæreditas poſſet adimi in minus ſolenni voluntate, quàm in teſtamento, & ſic per tacitam volūtatem, quæ reſultat ex hoc actu. emancipationis, & tñ iſtud eſt falſum, q̄a hæreditas neque datur, neq; adimitur prę̄terquam in teſtamento. l. quidam in ſuo. §. fin. ff. de condi. inſtitu. præter quàm in certis caſibus, in q̄nibus tacita voluntas excludit hæredem ope exceptionis. l. noſtram, & ibi dicetur. ſ̄. de teſta. l. ex parte. ff. de adi. lega. ergo impoſſibile videtur, q̄ emancipatio reuocet ſubſtitutionem directam. Barto. in d.l. Lucius. in 5. colum. ſentit iſtam oppo. nā dicit Barto. opponendo. certum eſt, q̄ illa ſubſtitutio pupillaris continetur ab initio in breuiloqua, quomodo ergo poteſt eam reuocare ſine noua ſolennitate? Reſpondet, illud quod continetur in breuiloqua, eſt quædam declaratio huius generalitatis, ſed declaratio poteſt fieri ſine noua ſolennitate, vt l. hæredes palàm. §. ſed & ſi notam. ff. de teſt. pro iſta ſolu. Barto. bene facit illud, quod not. tenet Bald. in l. precibus. in 2. quæſt. & ſeq. C. de impub. tacita pupillaris contenta ſub expreſſa vulgari matrem non excludit, vt ibi, vt dixi. ſ̄. in prin. glo. certè teſtator ex interuallo poſt teſtamentum poteſt dicere, q̄ intendit matrem excludi, quia actus quamtuncunq; perfecti recipiunt formam declaratoriam etiam ſeorſum, non autem diſpoſitoriam. d. §. ſed & ſi notam. Sed iſta ſolu. non valet, & in ſ̄rium facit, quod vult Bal. hic in 2. & 3. colum. Pau. de Caſt. in vlt. col. dicit, q̄ iſta non eſt mera declaratio, ſed diſpoſitio. Secundò, & fortius oſtendo, q̄ ſolu. Barto. non poſſit procedere. Aut enim volumus dicere, q̄ pater emancipando vnum ex filijs declarat, vt nunc, q̄ nolit durare pupillarem in perſonam alterius fratris, & tunc quia à principio fuit pupillaris ſimpliciter, certè teſtator non potuit illam pupillarem tollere emancipando, ſed fuit opus nouo iudicio ſolenni. d.l. hæredes palàm, in prin. & §. ſed & ſi notam. vt ſ̄. probaui. Aut volumus dicere, q̄ teſtator p̄ emancipationem factam de vno filio videtur vſque retrò declarare, q̄ vſque à principio noluit pupillariter ſubſtituere, & idem, quia iſte non eſt actus, qui neceſſariò, vel præſumptiuè iſtud inferat in præteritum, ergo non inducet hanc declarationem in præteritum, vt traditur per Barto. & Doct. in l. ex perſona, poſt glo. ibi. C. de proba. & per Bar. & alios in l. ſi prius. §. oppo. ff. de oper. nou. nun. & q̄ præſens emancipatio non inferat in præteritum, patet, quia tempore quo condidit teſtamentum, pater non cogitabat de futura emancipatione filij, niſi ex breuitate temporis, puta quia emancipatio fuiſſet facta paulò poſt teſtamentum. l. ſi. ventri. §. fin. & quod ibi no. Bar. ff. de priuile. credi. & quod dixi clarius procederet, quando pater emancipaſſet filium ex aliqua cauſa poſtea de nouo ſuperuenienti. Tertiò in contrarium facit, quia illud, quod dicitur, q̄ declaratio voluntatis poteſt fieri ſine noua ſolennitate. d. §. ſed & ſi notam. p̄cedit, quando declaratio fit circa circunſtantias actus, ſecus vbi declaratur ſubſtantia ipſius actus, ſm Ioan. de Ana. conſi. 74. videndum eſt de virtute renouationis. in 2. colu. ¶ Sexto princip. pro iſta parte facit, nam reformatio facta per teſtatorem in vno, in alio diſpoſitionem non immutat. tex. eſt not. in l. alumnæ. §. qui filias. ff. de adim. leg. & ibi Bar. ſummat, quòd quantum ad reformatas videtur teſtator mutaſſe volūtatem, non quantum ad alias, ergo ita in propoſito teſtator mutando ſubſtitutionem pupil. in vno, nō videtur in alio mutaſſe. Sed reſponde, q̄ contrarium non loquitur in materia deſiderante æqualitatem, vt eſt hic in breuiloqua propter vnitatem orationis ¶ Vltimò facit. l. poſt mortem. §. fin. ff. de bono. poſ. contratab. iuncta. l. fi. ff. de pact. Sed reſponde, q̄ loquuntur in iure irreuocabiliter quæſito, puta poſt mortem patris, quod non eſt hic, vt ſ̄. dixi. iſta opin. eſt bene ſuſtentabilis, & puto q̄ ſit de iure verior. ¶ Contrariam opin. & ſic affirmatiuam, quòd imò finitur ſubſtitutio pupil. in perſona alterius impuberis in poteſtate retenti, tenet Gul. de Cun. quia cùm fit mutatio in vno, videtur fieri in alio eadem ratione. argu. l. 1. C. de diuer. reſcrip. Reſponde, q̄ ibi eſt propter vnitatem cauſæ, & ſupplicationem porrectam communi nomine. argum. l. ſi defenſor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. actio. & §. præterea. Inſtitut. de inutil. ſtipu. ¶ Secundò mouetur per text. in §. ad hæc. verſic. ſi autem pater. in Authen. vt lice. matr. & auiæ, vbi nominatio facta de vno filio in ſcriptis per patrem inducit legitimationē non ſolùm quo ad filium nominatum, ſed etiam quo ad alios non nominatos. Sed reſponde, q̄ ſunt caſus diuerſi, ibi enim agitur de conferendo, hic de auferendo. Ibi enim diſpoſitio beneficialis collata à principe in vnum filiū trahitur ad alios, in quibus eſt omnimoda ratio, ſed hic ècontra quærimus, an diſpoſitio fauorabilis collata à principe in plures liberos, ſi poſtea deficiat in vno ratione emancipationis de eo factæ, an per hoc reuocetur in alijs filijs non emancipatis prę̄terea ibi agitur de legitimatione, quæ eſt fauorabilis, & extendenda, vt tenet Gemi. poſt. Laph. in c. 1. §. 1. in penul. colum. de fil. presby. in 6. Petr. de Anch. in conſi. 427. circa primum quæſitum fuiſſet ſatis expediens. ideo nimirum ſi ibi diſpoſitio, per quam inſurgit legitimatio, collata in vnum filium trahitur ad alios; ſed hic agitur de auferenda ſubſtitutione pupilla. quæ ſimiliter eſt fauor & prouiſio pupilli, ſm glo. in l. ex tribus. C. de inoffic. teſta. vnde per emancipationem vnius non debet induci reuocatio ſubſtitutionis pupil. in perſona alterius filij non emancipari. ¶ Tertiò mouetur Gul. de Cun. per tex. in l. alteri. ff. de adi. leg. & dicit Barto. in d.l. Lucius, q̄ illa. l. alteri. optimè facit, vbi ſi teſtator legat vni prædium, alteri verò iubeat cedi actionem ſ̄ debitorem hæreditarium tantæ quantitatis, quantę erat ipſum prædium, certè ſi primò adimat legatum prædij, intelligitur ēt alij adimere legatum æſtimationis, & ad illum text. adde etiam text. in l. Pamphilo. §. fin. ff. de lega. 3. ¶ Ad illum tex. reſpondet Bald. hic in 10. quæſt. & Ange. in d.l. Lucius. q̄ d.l. alteri. loquitur de onere, non de mero fauore. ¶ Iſtam ſolu. irrident Ludo. Roma. & dom. Fran. de Aret. hic. Imol. & dom. Alex. in d.l. Lucius. qui dicit, q̄ iſta ſolu. eſt mala, & peſſima, quia imò ibi erat

diſpoſitio

ADDITIO.

a ¶ Princeps. Et idem quando copulatiuè, Deci. in c. 1. colum. 16. verſicu. 3. de proba. PVRPV.

Source : BIU Cujas

diſpoſitio fauorabilis, ſicut hic: nam ſicut hic eſt fauor pupilli in ſubſtitutione pupilli, ita ibi eſt fauor legatarij reſpectu legati, cùm legatum ſit titulus merè lucratiuus. l. ſi hæreditatem. §. 1. ff. man. Puto, q̃ ſol. Bal. & Ang. bene intellecta ſit bona, nam legatum reſpectu legatarij bene eſt fauor, ſed reſpectu hæredis grauati eſt onus, & de iſto ipſi intellexerunt: ſed ſubſtitutio pupillaris omni reſpectu eſt merus fauor. ¶ Secundò modo reſpondent Bal. & Ang. q̃ ibi vna diſpoſitio habet ſe ad aliam loco finalis cauſæ. ibi enim ideo legauit æſtimationem ſecundo, quia primo legauerat prędium, ideo nimirũ ſi vno adempto reuocatur & aliud, ſed hic iſtæ ſubſtitutiones pupil. contentæ in breuiloqua, licèt fraternizent adinuicem, tamen neutra eſt finalis cauſa alterius. patet quia vna extincta ſine facto teſtatoris, non extinguitur *alia, ſecundum omnes.* ¶ Ego aliter, & nota. reſpondeo, q̃ d. l. alteri. loquitur in legatis, quę teſtator reuocat nuda voluntate, etiam tacita. l. 3. §. fin. cum l. ſeq. ff. de adimen. leg. ſecus in directa pupillari, quæ non poteſt reuocari niſi per aliam ſolennem voluntatem. l. militis codicilis. §. veteranus. ff. eo §. ex eo autem ſolo. Inſtit. quib. modis teſt. infir. & dixi. s̃. in 5. fundamento partis contrariæ. Pro iſta ſolu. eſt tex. in l. ex parte. ff. de adi. lega. vbi propter inimicitias ſuperuenientes reuocatur legatum, ſed non inſtitutio eiuſdem, & ibi glo. not. aſſignat rationem diuerſitatis, quam dixi poſt Bald. & Ang. in l. hæreditas. C. de his quib. vt indig. Iſtam opin. etiam tenet Ray. per tex. in l. cùm eiuſdem. in fi. & l. plerunq; ff. de ædil. edic. quæ leges parum faciunt, ibi, in cauſa, & ſic erat à prin. nam etiam hic ſi imparitas fuiſſet à principio, impediuiſſet pupillarem in perſona vtriuſq; vt hac l. & d. l. iam hoc iure. in prin. & l. Lucius. ſed quæſtio noſtra loquitur, q̃n inæqualitas non erat à prin. ſed ſuperuenit ex poſt facto, vnde non debet tollere legitimè factũ, vt in reg. factum legitimè. de reg. iur. lib 6. præterea. d. l. plerunque. loquitur in his, quæ commodè ſeparari non poſſunt. Eandem opin. tenet Alb. de Roſa. in repet. rub. ff. de vulg. & pup. in materia reciprocæ ſubſtitutionis in 9. q. & Ioan. Fab. in §. qua ratione. in 8. colum. Inſtit. de pupil. ſubſti. Eandem opi. tenet Bar. in l. Lucius. in 5. col. cum limitatione, quando talis emancipatio fuit facta de voluntate propria ipſius teſtatoris, ſecus ſi ex aliqua cauſa fuiſſet coactus emancipare, per id, q̃ in ſimili dicimus in l. rem legatam. ff. de adi. leg. & in l. fideicom. §. ſi rem. ff. de lega. 3. Idem tenent Imol. Pau. de Caſt. & dom. Alex. in d. l. Lucius. Saly. hic. in 7. q. & Ludo. Roma. Idem tenet Ange. de Are. in §. 1. in 2. colum. Inſtit. de vulga. ſubſti. & d. Pet. de Vbal. de Peruſio in repe. c. Raynutius. de teſta. in materia reciprocæ ſubſti. vbi dicit, q̃ *iſtam communiter tenent Docto.* Iſtam limi. Bart. reprehendit Ang eandem opin. tenet latius Imol. in d. c. Raynutius. in materia reciprocæ. in 6. q. & in d. l. Lucius, qa ex quo emancipatio proceſſit culpa, vel ex facto filij, multò fortius videtur, q̃ debeat reuocari ſubſtitutio pupil. in perſonam alterius fratris, aliàs iſte filius qui coegit patrem emancipare, ſentiret commodum ex tali ſubſtitutione pupil. ſi duraret, quia per eã ſuccederet fratri, ſed illud reprobatur per Ludo. Roma. hic, & per Imo. & Mod. in d. l. Lucius, quia pupil. ſubſtitutio eſt fauor, & prouiſio illius pupilli cui fit. l. ex tribus, vbi glo. C. de inoffic. teſt. vnde propter culpam emancipati non debet ipſe grauari.

15 l. ſi quis in ſuo. §. legis. C. de inoffi. teſtamen. ¶† Præterea, q̃ ſubſtitutio pupil. reuocetur, iſtud eſt ex præſumpta mente teſtatoris, non autem ex facto, vel perſona emancipati, vnde quando pater voluntariè emancipat, videtur reuocare ſubſtitutionem, ſicut videtur reuocare rem legatam, ſecus ſi neceſſariò,

16 vt in iuribus alleg. per Bart. † Præterea ſubſtitutio non expirat propter pubeſcentiam alterius. d. l. Lucius, vbi per gl. ergo multò minus debet extingui, quando contra voluntatem patris in perſona alterius ſubſtitutio expirat per emancipationem ne-

17 ceſſariam. ¶† Præterea pater inuitus [a] cogitur emancipare

a filium, & non erit cauſa filij, ſed ipſius patris, vt patet ex 4. caſib. poſitis per glo. in §. fi. Inſtit. quib. mod. ius patr. pot. ſol. Imò tenet ſing. Raph. Cum. in conſi. 87. 'incip. inſpectis cauſis premiſſis, q̃ ex quib. cauſis poteſt filius excludere patrem à ſucceſſione, ex eiſdem poteſt eum cogere ad emancipandum, quod valde ſigna pro extenſione glo. in d. §. fin. & in l. ſi cui legatum. ff de condi. & demonſt. Caue tamen ad ſimile Bart. quia quòd dicitur, per alienationem neceſſariam non reuocari legatum, vt iuribus per Bart. alleg. procedit, quando alienatur ex neceſſitate rei familiaris, ſecus quando ex neceſſitate per l. impoſita, vt poſſet hic eſſe, vt probatur in l. filia legatorum. C. de leg. iuncta. l. fin. C. de dotis promiſ. ſecundum Nicol. de Mutina, & Alber. de Roſa. in d. l. filia legatorum. ¶ Pro iſta parte diſputationis gratia quintò facit, quia poteſt teſtator declarare voluntatem ſuam ſine noua ſolennitate. l. hæredes palàm. §. ſed & ſi notam. ff. de teſta. videtur autem declarare emancipando alterũ, cùm videtur velle æqualitatem inter filios ſeruari, præcipuè in breuiloqua propter vnitatem. d. l. iam hoc iure. in prin. facit. l. vt liberis. C. de colla. & voluntas ita declaratur facto, ſicut verbo. l. de quibus. ff. de leg. imò facta ſunt fortiora ad declarandum

b voluntatem, quàm verba, quæ ſæpè proferuntur [b] contra intentionem proferentis. cap. cùm dilecti. de appel. c. exiſtimant. 11. quæſt. 3. ſecundum Abb. in conſi. 116. in 2. volum. illud de iure quæritur, vtrum viſa remiſſione, in penul. colum. in prin. Sed iſtud fundamentum nihil valet, vt monſtraui in 5. funda-

18 mento partis contrariæ. ¶† Sextò pro iſta parte facit ſecundũ Ange. de Aret. in d. §. 1. Inſtit. de vulg. ſubſt. quia teſtamentum pendet à voluntate teſtatoris. l. in conditionibus. ff. de condi. & demonſt. ſed teſtator videtur ex facto ſuo reuocare pupillarẽ, cùm fecerit ex poſt facto inæqualitatem, & cui eſt data poteſtas mutandi, fortius cenſeẽ data poteſtas declarandi voluntatem ſuam verbo, vel opere. Sed reſponde ſimiliter per id, q̃

19 dixi. s̃. in 5. fundamento partis contrariæ. ¶ † Septimò facit,

c quia deſtructio [c] vnius correlatiuorum, eſt deſtructio alterius. l. fi. ff. ff. de accep. & l. fi. cum ſi. C. de indic. vid. tollen. & l. 1. C. de cupre. ex luco daph. lib. 11. Sed reſponde, q̃ procedit in correlatiuis, quorum vnum non poteſt ſtare ſine alio, vel vnum eſt cauſa alterius, vt patet ibi in cõtractibus, in quibus requiritur, q̃ à principio ſint vltrò citroq́ue obligatorij. l. ſi quis donationis. ff. de contrahend. emp. ſed ſubſtitutiones pupil. contentę in breuiloqua, quamuis fraternizent propter vnitatem rationis, tamen non ſunt correlatiuæ. patet, quia à prin. vna potuit eſſe ſine alia, ſi teſtator hoc voluiſſet, d. l. iam hoc iure. præterea in contractibus partes poſſent ex communi voluntate vtranque obligationem tollere, ſed hic teſtator non potuiſſet ſine noua ſolenni voluntate, vt dixi. s̃. in 5. fundamen. partis aduerſæ.

20 ¶ † Octauò facit, quia ſubſtitutiones in reciproca contentæ ſunt adinuicem reſpectiuæ vna ad aliam: & ideo exigunt æqualitatem. d. l. iam hoc iure. ſed in his, quæ reſpectiua ſunt, ſi vnũ poſtea ceſſat, certè ceſſat, & aliud. l. filio. §. matri. & l. alumnæ. §. Scia. ff. de adi. leg. Reſponde, q̃ iſta iura loquuntur, quando talis reſpectus eſt cauſa finalis. Ibi enim emolumentum legati fuit relictum propter onus, vnde ſublato onere tollitur legatum, vt declarat Barto. in l. ſi quis ſeruum. ff. de condi. & demonſtra. Bald. in l. 1. C. de pact. & in l. ſi plures. C. de condi. inſer. ſed hic vna ſubſtitutio non eſt cauſa finalis alterius, cùm ſine ea poſſit etiam à princip. eſſe, ſi teſtator vellet, vt s̃. dixi. & decla-

21 rat Bal. hic in 10. quæſtio ¶† Nonò, & vltimò facit, quia quãdo res deuenit ad eum caſum, à quo incipere non poteſt, actu nondum conſummato vitiatur. l. Vranius. verſi. ſed cùm duo. ff. de fideicõ. l. ſi ſub vna. §. ſi quis viam, & l. plurib. §. ſi placeat. ff. de verborum oblig. Sed ſi à prin. fuiſſet hæc imparitas, non fuiſſet in breuiloqua contenta pupillaris. d. l. iam hoc iure. ergo idem ſi ſuperueniat talis inæqualitas, & adhuc viuat teſtator, ita q̃ ſubſtitutio pupil. nondum eſt ſortita effectum, imo nec perfectè confirmata, cùm ambulatoria ſit voluntas teſtatoris vſque ad mortem, vt ſuperius dixi. Reſpondeo, q̃ non eſt verum, q̃ actus deuenerit ad caſum, à quo incipere non poteſt, quia q̃ in breuiloqua facta perſonis imparibus non contineatur pupillaris, non eſt ex defectu poteſtatis, nam tunc argum. procederet, ſed eſt ex defectu præſumptæ voluntatis, nam teſtator, ſi vellet, poſſet, non obſt. imparitate perſonarum. d. l. iam hoc iure. §. 1. & l. Lucius, & ibi hoc dicit Barto. in 6. colum. Ex iſtis habes præſentem artic. bene ad vtranque partem diſcuſſum. In quo ſcda opi. *eſt communis*, penes Doct. & ab ea durum eſſet in iudican. & conſulen. in practica recedere, tamen ſi fundamenta vtriuſque partis adinuicem conferantur, firmiora, & & meliora ſunt fundamenta primæ partis, & credo illam eſſe de iure veriorem, & ideo illam amplector, & teneo.

ADDITIONES.

a ¶ Pater inuitus. Adde Spec. tit. de act. in §. item quod eſt filius fam. idem Spec. tit. de adult. verſi. item quod. & quæ ſcribit idem Iaſ. in l. verum turpem. ff. de verborum oblig. & dic, quod in caſibus, in quibus cogitur pater filium emancipare, iuxta glo. in §. fin. inſtit. quibus modis ius patr. pot. ſolut. in illis caſibus non poteſt pater habere aliquem vſumfru. in bonis filij, not. Cæpol. cautel. 115. idem Iaſ. in Authen. ingreſſi. in fi. s̃. de ſacroſan. eccle. & fac. quę not. Rom. ſingul. 309. 547. Gerard. ſing. 76. emancipatio. num. 2. quod autem regulariter non poſſit pater cogi emancipare filium, not. Pariſ. conſi. 129. lib. 1. vbi ponit limit. MASVER.

b ¶ Quæ ſæpe proferuntur. Adde Barto. in l. cùm oportet. C. de bon. quæ lib. & per Io. And. in regula qui tacet. de reg. iur. lib 6. in mercu.

c ¶ Deſtructio vnius. Adde Bal. in l. 3. in fi. C. de ſacroſan. eccl. Bald. in rub. C. de reb. cred. Bar. in l. ſi ab eo. C. de legi. hære.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua quando diſponunt, vel non.*

2 *Verba enunciatiua prolata principaliter propter aliud, regulariter non diſponunt, imò nihil operantur.*

Notarius

Source : BIU Cujas

3 *Notarius ſi in teſtamento dicat: Titius procurator Caij promiſit ſic, talia verba notarij non probant Titium eſſe procuratorem Caij, etiam ſi ſint aſſertiua.*

4 *Verba enunciatiua vbicunque diſponunt, hoc procedit ex fauorabili diſpoſitione, & ſic in odioſis, at in materia pœnali nunquam diſponerent.*

5 *Verba enunciatiua à teſte prolata non diſponunt, neque probant.*

6 *Quid in verbis enunciatiuis prolatis à lege, vel ſtatuto.*

LEX VII.

EX his verbis. Iſta lex diuiditur in 2. partes. In prima loquitur in verbis enunciatiuis, quando proferuntur à pagano. In ſecunda quando proferuntur à milite. Secunda ibi, at enim. ¶ Verba enunciatiua principaliter propter aliud prolata in pagano non diſponunt, ſecus eſt in milite
1 non errante. hoc dicit. ¶† Et præmittæ ad euidentiam, ℭ ali-
2 quando verba enunciatiua [a] proferuntur principaliter propter ſe, hoc eſt ad hunc ſolùm finem, vt enuncient illud, quod proferunt, & tunc talia verba enunciatiua etiam in pagano bene diſponunt. text. habes, & exemplum in l. ex hac ſcriptura. ff. de dona. ita poteſt intelligi. l. tale pactum, in princip. ff. de pact. de qua glo. oppo. & non ſoluit. Aliquando verba enunciatiua proferuntur propter aliud, vt eſt hic, vbi incidẽter dictum eſt, ℭ eſſet libertus, & tunc iſta verba incidenter prolata in pagano nil diſponunt, ſed in milite ſic, ſed iſte text. videtur intelligen-
b dus, vt procedat concurrente fauore libertatis, [b] ſic intelligunt iſtum text. Ange. & Pau. de Caſt. & dom. Alex. & Ludo. Rom. hic, & Barto. in d. l. ex hac ſcriptura. in 3. colu. & per hoc inferunt, ℭ idem eſſet in teſtamento pagani, ſi concurreret publica vtilitas. alleg. ad hoc l. ſi hæreditas. § fin. ff. de teſta. tutel. & in l. quidam. in prin. C. de neceſſ. ſeru. hære. inſtitut. tamen iſta iura non videntur facere, quia in illis non ſunt verba enunciatiua. Item iſtum text. videntur generaliter intelligere Barto. Bald. & Saly. hic vt ex ſummarijs eorum patet. & Imo. in d. l. ex hac ſcriptura. vide tamen text. cum gl. in l. Lucius. §. 1. ff. eo. Sumendo iſto ſecundo modo propriè verba enunciatiua ſunt quædam adiectio in oratione aliud principaliter quàm ſeipſum ſignificans. ita diffinit Bald in l. ſi voluntate. C. de fideicom. lib. Aliter
3 diffinit Bald. in l. 1. in 2. colum. C. de fal. cau. adiect. leg. ¶† Fac
c ergo regulam, [c] ℭ verba enunciatiua principaliter ꝓpter aliud prolata regulariter non diſponunt, & nihil operantur. caſus eſt
d hic. Iſta regula [d] recipit varias limitationes, quas potes colligere ex traditis per Barto. & alios in d. l. ex hac ſcriptura, per Bald. & Ang. hic, per glo. & Docto. in l. 1. in glo. magna ad fin. C. de falſa. cau. adie. & in cap. poſt ceſſionem. de proba. & in cap. ſi Papa. de priuil. in 6. in clem. 1. de proba. per Gemi. in c. 1. vbi no. deciſ. ponit. de procur. in 6. per Cyn. Ange. & Saly. in l. verba. C. de teſt. per Cano. in cap. fin. de ſucce. ab inteſt. glo. in clem. 1. iuncto tex. de proba. vbi habes aliam fallen. quando verba enunciatiua proferuntur à Principe. Adde tu plures alias fallen. quę in his locis communiter non traduntur. ¶ Primò ergo limita
e niſi talia [e] verba enunciatiua ſint geminata, tunc diſponunt, ſecundum Barto. & Ange. in l. cùm ſcimus. C. de agri. & cenſi. lib. 11. ſequitur Pau. de Caſt. in d. l. ex hac ſcriptura. Ludo. Roma. in l. gerit. ff. de acquir. hære. & in conſi. 65. incip. viſo thema. propoſito circa id, de quo quæritur. Panor. in c. ſi cautio. ad fin. de fide inſtru. & in repe. cap. per tuas. in 9. colum. de arb. vbi ad hoc alleg. bon. tex. in l. 1. C. de plus peti. in verſi. *& ſecundis confeſſionibus ſiue inſinuatæ ſint ſiue non.* ¶ Secundò ſingu. fallit in dote,
f cuius [f] fauore verba enunciatiua etiam inter aliàs perſonas, & propter aliud prolata bene diſponunt. l. 2. cum glo. C. de dot. promiſ. per quam ita expreſsè tenet Barto. in conſi. ſuo 123. quod incip. factum ſic ſe habet Titius, & Seius venerunt ad diuiſionem ſequitur Ludo. Roma. in l. 1. ff. ſolu. matrimo. & ibi ſimpliciter dom. Alex. in 12. colum. & in conſi. 52. in 2. volum. incip. videtur inſpectis. in 7. colum. Paul. de Caſt. in conſi. 92.
g lib. 2. Iuus de Bellais. [g] ¶ Tertiò limita, ℭ licèt verba enunciatiua incidenter propter aliud à pagano prolata non diſponant, tamen ſaltem faciunt ſemiplenam proba. in fauorem tertij. Ita ſingu. tenet Barto. in l. admonendi. ff. de iureiuran. in 8. colum. in verſicu. item quæro quid ſi inſtrumentum publicum
* non eſt factum inter ipſas perſonas, & c. *& ſequuntur communiter* Cano. in c. fin. de iureiuran. accedat tex. in l. deſiderium. C. depoſiti, & de huius veritate dixi plenè in dicta. l. admonendi.
h ¶ Quartò ſingu. limita, quando eſſemus in antiquis, [h] tunc verba enunciatiua bene diſponunt, tenet Anto. de Butr. in c. fin. de ſucceſ. ab inteſt. & in d. clem. 1. de proba. & in clem. ſi ſummus Pontifex. de ſenten. excommu. & ita tenet dom. Alex. in in conſi. 75. in 4. volum. quod incip. viſis, & ponderatis narratis in themate. in 2. colum. Et iſtud optimè comprobatur, quia inſtrumenta de antiquo facientia mentionem de confinibus probant confinia. vt ſing. concludunt Bald. Saly. & alij in l. cùm aliquis. ff. de iure delibe. cum concord. ibi traditis, & ibi declarabo, quando dicantur de antiquo, & quantum tempus requira
i tur. ¶ Quintò limita fauore piæ cauſæ, [i] ſicut hic in milite, ita tenet ſingu. Barto. in repet. l. 1. in penul. colum. & eſt in 2. quæſt. vlt. quæſtionis princ. C. de ſacroſan. Eccl. probat tex. in d. c. fin. & ibi Hoſtien. Ioan. And. & alij ad hoc not. de ſucceſ. ab inteſta. Idem tenet Pan. in conſi. 11. incip. in cauſa, quæ vertitur inter hoſpitale. in 3. colum. in 1. volum. Idem confirmat dom. Card. Flor. in c. indicante. in 4. & 5. colum. de teſta. Secut in ſimili fauore libertatis. l. vnica. §. ſimilique modo. el 2. C. de lat. lib. tol. & §. fin. Inſtit. de adopt. ¶ Sexto fallit, quando verba enunciatiua eſſent iurata, tunc diſponunt ſiue teſtator enuncians iuret, ſiue aſſerat ſe iuraſſe. ita limitat Ang. hic in lect. Peruſi. mouek tur per Auth. quod obtinet. C. de prob. & quia iuramentum [k] habet vim clauſulæ, vt actus valeat omnimodo, ex l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de lega. 2. adde, ℭ idem ante eum tenet Barto. in d. l. ex hac ſcriptura. in duobus locis ſcilicet in 3. & latius in 4. colum. Petr. de Anch. in clem. 1. de proba. Bal. hic in 1. colum. facit l. cùm quis decidens. §. codicillis, & quod ibi Bart. ff. de leg. 3. conſidera tamen, quia quando interueniret iuramẽtum, illa enunciatio diceretur principaliter fieri. ¶ Septimo li-
l mita, [l] quando ſunt verba enunciatiua, quæ requiruñ ad valorem, & ſubſtantiam actus, qui geritur, vt eſt regulariter, ℭ nemo poteſt alteri ſtipulari niſi ſit ſeruus, pone, ℭ in inſtrumento ſtipulationis enunciatiuè dicatur, Titius ſeruus Sempronij ſtipulatur, certè iſta verba enunciatiua probant iſtum eſſe ſeruũ Sempronij, quantum ad validandum illum actum, & plenè probant, niſi aduerſarius ℑrium oſtendat: ſed ſi inter me, & Sẽpronium litigaretur principaliter ſuper quæſtione talis ſerui, nihil probant. ita probatur in l. optimam. C. de ℑhen. & com. ſtipu. & iſtam doct. tradit d. Ant. in c. illud. de præſump. quam ſequitur d. Mathe. in no. 79. Adde, ℭ idem dicit d. Ant. in d. c. fi. de ſucce. ab inteſt. & idem ℭ dom. Ant. tenet etiam expreſsè Bal. in l. ad probationem. C. loca. in vlt. col. in verſi. quæro ſi inſtrumentum dicit. & idem Bald. hic in 1. col. & in c. ſeries. in 1. col. de teſtib. vbi dicit, ℭ d. l. optimam. eſt ad hoc ſing. Ang. in l. iuriſgentium. §. ℭ ferè. ff. de pact. Alex. in conſi. 130. in 1. volu. incip. viſo, & examinato proceſſu. in 10. colu. ad fi. & ſeq. & in. conſi. 202. in 2. volum. incip. ſuper cauſa, & lite. in 2. colu. Facit,
* quod vult Spec. & Io. And. in tit. de emphy. § nũc aliqua. ver. 52. Sed caue, quia iſta limitatio vĩ confundi per iſtum text. vbi ad validitatem actus, & ſic ad validitatem legati requiritur, ℭ talis ſeruus ſit liber, & tñ iſtud enunciatum, ℭ ſit liber, eſt neceſſarium ad ſubſtantiam, & valorem actus ſcilicet legati, vt l. ſeruis. C. de lega. non inducitur, nec probatur, tex. eſt hic, cogita, quia prima fronte vĩ aliquid in oppoſitum facere, maximè quia hic pendet à voluntate teſtatoris facere eum liberum, ibi non. ¶ Octauò limita prædictam reg. vt procedat, qñ enunciatur aliq̃d facti, ℭ poteſt aliter haberi, quàm voluntate proferentis, ſecus qñ profertur enunciatiuè aliquid incidenter, ℭ pẽdet à nudo, & mero aĩo proferentis, vt eſt in eo, qui eſt inſtitutus hęres, pone, ℭ in inſtrõ incidenter dicatur, ego hĩs talis, & c. nũquid iſtud verbũ hæres, ſimpliciter prolatũ inducat diſpõnẽ, adeo,

ADDITIONES.

a ¶ Enunciatiua. Adde l. cùm eorum. C. de ſenten. l. cùm tabernam, & ibi Barto. de pigno.

b ¶ Libertatis. Adde Doct. in l. 1. C. de falſa cauſa adie. lega. Anto. de Butr. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. & Doct. in c. ſi Papa de priuil. lib. 6. per Pau. de Leaz. in clem. 1. de proba. PVRPV.

c ¶ Regulam. Barba. lib. 2. conſi. 88. omnipoten. col. 3. PVRPV.

d ¶ Iſta reg. Exornat idem lib. 1. conſ. 42. illud in medium. vlt. dubio. PVRPV.

e ¶ Niſi alia. Barba. lib. 3. conſ. 14. Deum inuocent. & conſ. 170. planè etenim. PVRPV.

f ¶ Dote, cuius. Adde Bal. Nouel. in tract. de dote. par. 6. priuil. 78. dixi in l. admonendi. char. 66. ff. de iureiur. Dec. conſ. 135. nu. 2. PVRPV.

g ¶ Bellais. Adde Bal. Nouel. de dote. 6. par. prin. priuile. 78. Rom. ſing. 534. Alex. in l. admonendi. nu. 141. 85. 161. de iureiur. lect. 1. PANCIR.

h ¶ In antiquis. Adde Butr. & Lanfran. in c. quoniam contra. de proba. Barba. lib. 3. conſi. 64. illud, & lib. 3. conſ. 6. ſapienter ſcribitur, & lib. 2. conſi. 18. clarè. colum. 7.

i ¶ Piæ cauſæ. Adde Cardi. Zab. in c. indicante. de teſt.

K ¶ Iuramentum. Adde glo. fi. in c. tibi domino. iuncto tex. 63. diſt. gl. in c. vbi nõ eſt. 30. q. 2. Abb. in c. ex reſcripto. de iureiur. Abb. in c. ex literis. el 2. 1. colum. de ſpon.

l ¶ Septimo limita. Adde Abb. conſ. 33. Dec. conſ. 306. 310. Sed contra hanc limi. vide Soc. conſi. 46. col. 3. lib. 1. 217. colum. 3 lib. 3. 213. eo. Alex. conſil. 112. lib. 6. BELLOT.

* Aliàs loca.

Source : BIU Cujas

adeo, ꝙ probetur hunc adiuiſſe? certè ſic. ita ſing. tenet Bar. in l. gerit, in 3. col. in verſ. circa fm, ſcilicet qualiter probetur, & in ver. ſeq. ff. de acquir. hæred. vbi inducit ad multa, & multum not. d. Mathe. in not. 34. ¶ Nonò limita, qñ verba enunciatiua incidenter proferuntur per modum cãæ, tunc bene diſponũt. tex habes, & exemplum in l. emptor. §. ancillam, & ibi Bart. & Bal. ad hoc no. ff. de rei vend. idem Bart. in l. cùm tabernam. §. idem quæſit. per illum tex. ff. de pigno. & in l. qui volebat. ff. de hære. inſtit. & l. ſocer. §. Lucius vbi *alij omnes*. ff. ſolu. matrimo. & in l. demonſtratio falſa. §. 1. de condi. & demonſtra. & in d. l. ex hac ſcriptura. ¶ Decimò fallit, qñ verba enunciatiua ſunt prolata per modum conditionis, tunc diſponunt, ſaltem ad inducendam exceptionem. text. habes, & exemplum in l. penul. & ibi Bar. ff. de colla. dona. de cuius intellectu vide not. d. Alex. in conſi. 119. in 1. vol. incip. vĩ prima facie reſpondendum. in pen. col. & vide latius per Bart. in d. l. ex hac ſcriptura. ¶ Vndecimò
a fallit in matrimonio, [a] ſm Bal. in c. ſeries. in 2. col. de teſti. per gl. ibi, inducendo, vt ibi per eum, & ideo ſi in inſtrumento continetur, qualiter Berta promiſit cẽtum Titio nomine dotis pro
* matrimonio inter eos ϗcto; certè per iſtud fundamentum * probatur non ſolùm promiſſio dotis, ſed etiam ipſum matrimonium, licèt non fuerit tunc ϗctum. Puto non eſſe verum, pulchra ratione: nam matrimonium debet euidentius probari, quàm filiatio. glo. eſt valde not. in l. 1. §. ſi ea. ff. de ven. in poſ. mit. quam ita no. Bal. & ſequitur in c. per tuas. in fin. de proba.
b ſed verba enunciatiua [b] non probant filiationem. l. neq; profeſſio. C. de teſt. & l. non nudis. C. de proba. ergo minus probant matrimonium, niſi rñ leas, quòd non probant in præiudicium aliorum, ſed inter ipſos ſic. c. per tuas. de prob. vel niſi dicas, ꝙ imò verba enunciatiua probant filiationem, niſi ϗrium probetur. ita tenet glo. no. in c. Michael. de fil. presby. quæ ita intelli-
3 git leges præalleg. ¶† Item in materia aduerte, ſi notarius in inſtrumento dicit, Titius procurator Caij promiſit ſic, &c. talia verba notarij etiam aſſertiua non probant, eum eſſe procuratorem. Ita tenet Bal. in rub. C. de fide inſtru. in 4. col. motus per duo. Primò, quia iſtud eſſe procuratorem, eſt narratiuum, ſed quæ ſunt alio tempore geſta, non probant̃ per præſens inſtrm, quia quo ad ea non habet diem, & conſulem, vt no. in c. qm̃ ϗ falſam. de proba. Scdò alleg. quod in ſimili vult Inno. in c. cùm
c in iure peritus. de offi. deleg. vbi tenet, ꝙ ſi in ſnĩa [c] dr̃, quem eſſe procuratorem, hoc non probat, & ſequitur iſtud vltimum Ang. in §. & hæc inſuper. in 2. col. in Auth. vt ſpon. lar. & idem, quod talia verba notarij non probant illum procuratorem, tenet Bal. in c. 1. in 1. col. de procu. & no. in c. ſeries. in duob. locis; vbi videas, de teſt. Petr. de Anch. in cle. 1. de proba. Fortius tenet d. Card. Flor. in ca. fi. de fide inſtr. in vlti. col. in verſi. quæro vlti. pone, ꝙ tabellio, vbi refert ſe dixiſſe in q. de facto, procurator fecerat quendam ſubſtitutum, & in inſtrõ ſubſtitutionis dicebat notarius, ꝙ Titius procurator Caij, vt conſtat inſtrumento publico manu talis notarij à me viſo, & lecto, quia adhuc per iſta verba non erat probatum de mandato procuratoris, quia eſt teſtimonium reddere, non autem mandatum authenticare, vt ibi per eum, qui dicit hoc eſſe bene notandum, quia ſæpè videbitis de facto, & ꝙ procedit quo ad extraneos, nam inter partes rogantes notariũ bene probat de illo mandato ſic enunciato. Ita intelligit dictum Spec. in tit. de fide inſtru. §. reſtat. ver. pen. Tu adde ad hoc tex. no. in l. ne ſatiſdatio, & ibi Ang. ff. rem rat. hab. quem facit ſing. Ludo. Roma. in ſingu. 358. incip. reuerẽ. Card. S. Marcelli, & vide per Ludo. Roma. in conſi. 63. in ci. ſolùm eſt videre, vbi limitat, ꝙ quamuis dicta verba non probent ad ſuum fauorem conſtituentis, vt per Spec. in loco per eum alleg. tñ bene probant ϗ eum, etiam quo ad tertium per d. l. ne ſatiſdatio. Item contra Card. qñ notarius diceret, vt conſtat tali inſtrõ à me viſo, & lecto, facit, quod vult Bal. in d. c. ſeries. circa fi. faciunt no. in Auth. ſi quis in aliquo. C. de eden. Caue tamen in prædictis per d. l. optimam, vt dixi. ſ. in 8. fallen. ¶ Vnum etiã bene no. in prædictis limiationib. & alijs ſimi. ꝙ vbicunq; verba enunciatiua diſponunt, procedit ex fauorabili diſpoſitione: vnde in odioſis, aut in materia pœnali nunquam diſponerent. ita Bal. in l. 2. C. de neceſſ. ſer. hær. inſti. ¶ Item not. ꝙ verba enunciatiua prolata à teſte nunquam diſponunt, nec probant, ita ſing. Bar. in conſi. ꝙ incip. ſtatuto ciuita. Flor. cauetur, ꝙ forenſis. & ratio eſt clara, quia dictum teſtis debet de ne-
4 ceſſitate concludere. l. non nudis, vbi dixi. C. de proba. † Quid
d autem ſit in verbis enunciatiuis [d] prolatis à l. & ſtatuto, dixi in l. vnica, ſuper 3. lect. ibi. ſ. quando non peten. par. ponit Saly. & Alex. in l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. cum concord. ¶ Quid autem in verbis adulatorijs, dic, ꝙ fauore libertatis tãtùm diſponunt. tex. in l. Paulus. §. Paulus, & ibi no. Bar. ff. de fideicom. lib. Adde tex. in l. generali. in prin. cum glo. & ibi Bart. ff. de vſufru. leg. & per d. §. Paulus. Ang. ibi dicit vnum ſingulare, quod eſt notatu dignum, ꝙ ſi Princeps committat oratori ſuo, ꝙ gratias agat communitati ſuæ de ſe benemeritæ, intelligitur mandaſſe, ꝙ eam faciat exemptam. pro quo adde alium tex. in l. vnica. circa med. in ver. *ſin. verò gratias agendo*. C. com. de manum. tamen qa iura ſpecialiter ſic diſponunt fauore libertatis, non debent extendi, vt hic per dom. Alex. Similiter verba generalia prolata ad adulationem, ſeu ad vulgarem libertatem nihil diſponunt, & in nihilo præiudicant, vt cùm dicitur, ſe & omnia ſua eſſe ad bene placitum tuum, & quod diſponas prout placet, tex. eſt in c. cùm veniſſent. circa med. vbi Io. And. d. Anto. dom. Card. & etiam ibi Imo. & Pano. no. extra de inſti. Adde gl. in l. 2. in verſi. ipſi ſunt. C. in quib. cau. com. cenſ. dom. accuſ. poſ. lib. 11. Ang. in l. ſi cui. ff. de ſer. titu. generali, & per illum tex. in d. c. cùm veniſſent. refert Ludo. Roma. in repe. rub. ff. de arb. in 4. col. fuiſſe determinatam, quæſt. dum aliquis peteret à me, quòd donarẽ ſibi librũ, & rñdi non tantum librum, ſed omnia quæ habeo, nil important. Sed in contrarium facit text. no. in c. cùm in iuramento, & no. Cano. de homic. Sed ϗcorda dupliciter rñdendo, vt per dom. Alex. in l. ita ſtipulatus in 2. col. ff. de verb. obli. vbi dicit, ꝙ non reperit iſtud cõtrarium ab aliquo formatum. ¶ Secundò prin. no. multum ex text. ibi, [ſed dandæ libertatis animum habuit.] mirabiliter probari, licèt alij non aduertant, ꝙ in pagano verba enunciatiua propter aliud prolata non diſponunt, etiam ſi conſtaret de voluntate pagani, cùm hoc ſit ſpeciale in milite, & ſic hoc eſt verum, eſt mihi mirabile, quia ex hoc ſing. ſequitur, ꝙ in pagano verba enunciatiua non diſponere, eſt ex defectu poteſtatis, non voluntatis, quia etiam ex voluntate non diſponunt. Non pono tamen pro conſtanti, quia ſi conſideres tex. non dicit, ꝙ conſtaret, ꝙ miles habuerit talem animum, ſed illud, quod dicit, ſi dandæ libertatis animũ habuerit, dixit propter illud, quod dixerat dummodo non per errorem dicat, ſed ſcienter, ex qua ſciẽtia præſumitur animus, non tamen dicit text. oportere probare ſic fuiſſe voluntatem militis, quia probata voluntate idem eſſet in pagano. Iaſ.

ADDITIONES.

a ¶ Fallit in matrimonio. Adde Doct. in c. cum cauſam. de proba.
* Inſtrumentum.
b ¶ Verba enunciatiua. Adde Iac. Zo. & Card. Alexan. in c. per tuas. qui filij ſint legi.
c ¶ Sententia. Adde Inno. in c. ſuper literis. de reſcrip. Inn. in c. ex parte decani. eo. tit. Spec. tit. de ſyndi. in §. 1. verſi. quid ſi iudex. & fac. quod ſi in inſtrumẽto dicatur, talis procurator Titij, vt conſtat tali inſtrumento; per hoc non probatur ipſum eſſe procuratorem Titij, niſi producatur mandatum, limita, niſi mandatum eſſet aliàs productum in iudicio, & iudex pronunciaſſet ſuper legitimatione procuratoris, quia tunc ſi notarius dicat, hoc eſt exemplum mãdati Titij, licèt non inueniatur originale, tamẽ facit fidem. Item & limita, niſi tale inſtrumentum eſſet antiquum, quia licèt non reperiatur originale, tamen faceret fidem. ita notant Doct. in Apoſtil. ad Bar. in l. iuriſgentium. §. ꝙ ferè. ff. de pact. vbi vide eundem Iaſ. nu. 4. & ſeq. Rom. conſi. 63. MASVER.
d ¶ Verbis enunciatiuis. Adde gl. 1. in l. 1. C. quando non peten. par. Io. And. in c. inter cætera. de præben.

LEX VIII.

Erti iuris. Miles poteſt decedere pro parte temporis teſtatus, & p parte inteſtatus. hoc dicit. concordantes ſunt in gl. & aliud non habetis. Iaſon.

SVMMARIVM.

1 *Miles, & paganus qualiter differunt, quo ad præteritionem filiorum in ſuo teſtamento factam.*
2 *Pater ſi prætereat ignoranter filium, etiam ſi filius expreſsè poſtea approbet teſtamentum, non tamen reconualeſcit, quia deficit ſubſtantia, ideſt voluntas teſtatoris.*
3 *Argumentum à ſtatutis ad vltimas voluntates an ſit validum.*
4 *Præteritio facta à milite de filio ſcienter, dicitur exhæredatio tacita.*
5 *Tacitum quod dicatur.*
6 *Præteritio facta à ſciente, non ſolùm habetur pro exhæredatione, imò filius inſtitutus in teſtamento patris cenſetur in effectu exhæredatus, & ſibi competit querela, quando eſt inſtitutus vano nomine hæredis, ponit exemplum.*
7 *Filius emancipatus ſi ſit præteritus ſine iuſtertione cauſæ legitimæ, teſtamentum eſt ipſo iure nullum.*
8 *Teſtamentum ad hoc vt valeat, debet relinqui filio iure inſtitutionis.*
9 *Correctio legis non debet induci per ſubauditiones.*
10 *Militis priuilegium de teſtando eſt clauſum in corpore iuris, & ideo non intelligitur ei derogatum per verba quantumcunque generalia, & nu. 11.*

Source : BIU Cujas

12 *In derogatione priuilegiorum quantuncunque generali, ſiue ſpeciali, nunquam intelligitur derogatum priuilegijs clauſis in corpore iuris.*

LEX IX. & X.

Sicut certi. Hoc dicit. Prēteritio militis facta de filio, ſiue nato, ſiue poſthumo ſcienter, habet pro exhēredatione ſecus a ſi ſit facta ignoranter, & ſi miles aliquid legauerit filio, præſumitur eius ſcientiam habuiſſe. hoc dicit cum l. ſequen. ¶† Not. differentiam inter militem, & paganum. nam ſi miles prætereat ſcienter filium, valet prætēritio, quia habetur pro exhæredatione, ſed ſi ignoranter, tunc non differt à pagano, imò prætēritio reddit teſtamentum nullum. Ratio, quia cùm tunc voluntas abſit propter ignorantiam, præſumitur noluiſſe teſtari. l. militis codicillis. §. miles in ſupremis. ff. eo ſm Mod. hic poſt Bar. in l. cùm quis. in 4. col. C. de iuris & fac. igno. Tamē de hac ratione dubitari poſſet, propter text. in l. cùm mater. in prin. ff. de inoffi. teſt. facit. l. fi. ff. de hær. inſti. ſed ad hoc vide Barto. pro ſolu. in Auth. ex cauſa. in 2. col. ℣. de lib. prēte. veritas huius pendet ab his, quæ ℣. proximè examinabuntur. ¶† Per has leges Bal. in iſta l. & in l. ſi cùm vel in vtero. ℣. eo. infert vnum, quod dicit eſſe nouum, & mirabile, ꝙ ſi pater prætereat ignoranter filium, dato ꝙ filius expreſsè poſteà approbet teſtamentum, tamen non reconualidatur teſtamentum, cùm deficiat ſubſtantia, ideſt voluntas teſtatoris, & ita ſing. limitat. l. filio prætērito. ff. de iniuſt. rup. Sequitur Pau. de Caſt. reputans ſingulare, & tenendum menti, cum limitatione, de qua hic per eum, quem etiam refert, & ſequitur Alexan. hic. Ang. verò hic tenet contrarium per tex. in d. §. miles in ſupremis. & per text. in l. ſi filiusfam. miles. la 2. in verſ. rumpatur. ff. eo. vbi natiuitate poſthumi ignoranter à milite prætēriti, rumpitur teſtamentum. ergo erat aliquod. l. nam & ſi ſub cōditione. ver. poſt defectum. ff. de iniuſt. rup. ſi erat aliquod. ergo habebat volūtatem defuncti. dom. Alex. dicit ꝙ iſta ratio Ang eſt fragilis, quia clarum eſt quòd ibi teſtamentum erat aliquod ante natiuita. poſthumi, quia vſque ad illud tempus aderat voluntas teſtatoris, ideo dicitur rumpi, quia valuit à principio, & potuiſſet naſci abortiuus. l. vxoris abortu. ℣. de poſthu. hære. inſti. Sed certè mens Ange. videtur fuiſſe alia. voluit enim dicere, quòd ſi eſſet verum, quòd teſtamentum annullaretur, eo quia abeſſet, vel deficeret voluntas teſtatoris, certè text. præalleg. non dicerent, rumpitur, ſed dicerent, quòd teſtamentum deſtituitur, vel ſimile. Item adde, quòd opin. Bald. reprobat etiam ſubtiliter dom. Franc. de Are. hic per iſtum tex. iuncta glo. dum text. dicit, *ſi eſt in poteſtate*, & glo. dicit ſi eſſet filius emancipatus, tunc teſtamentum valet, & ideo rumpttur per contratabu. modo ſi eſſet verum illud, quod dicit Bald. quòd teſtamentum tali caſu annullaretur, quia abeſſet voluntas teſtatoris, certè ita annullaretur, quando eſſet prætēritus filius emancipatus, ſicut filius in poteſtate, & ſic non haberet locum contratabu. l. quod vulgò. ff. de bonorum poſſ. contratabu. Tamen pro opin. Bald. videtur facere text. in l. cùm mater. ff. de inoffi. teſta. & in l. fi. de hære. inſtit. in quibus iuribus non poteſt dici, quòd teſtamentum annulletur ex alia cauſa, quàm ex defectu voluntatis. Sed aduerte, quod Bart. in Authen ex cauſa. in 5. colum. ℣. de lib. prætē. tenet, quòd in d. l. cùm mater. teſtamentum annulletur propter defectum cauſæ. Retenta tamen opin. Bald. pro vera eam limitat Pau. de Caſt. hic, vt procedat, quando inſtituiſſet extraneum, non ſperās habere filios, argum. l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. & l. tale pactum. §. fin. cum ibi not. ff. de pact. ſecus autem ſi inſtituiſſet alium filium, quia veriſimiliter eundem inſtituiſſet etiam ſi ſciuiſſet ſe habere alium filium, quem ignorabat, & cum iſta limitatione tranſit ſimpliciter dom. Alex. hic. Sed certè idem videtur dicendum inſtituto alio filio, non reſpectu totius hæreditatis, ſed reſpectu dimidiæ, quia veriſimiliter non inſtituiſſet niſi in dimidia, quem in totum inſtituit, ideo pro iſta dimidia cenſetur ceſſare voluntas, argum. l. quæ de tota. ff. rei vend. attento, quòd miles poteſt teſtari in parte bonorum. l. 1. & 2. ℣. eod. & l. miles ita hæredem. in princip. ff. eod. Item aduerte, ꝙ contra opin. Bald. etiam facit, quia voluntas etiam errore cauſata, eſt tamen voluntas: patet, quia alibi non impedit translationem dominij, toto titu. de condi. indebi. & l. quod meo. §. ſi furioſo. in fin. ff. de acquiren. poſſ. Et iſto argum. contra Bald vtuntur quidam Docto. noui Peruſini hic. Sed iſtud argum. non valet, quia procedit, quando eſt erratum in cauſa, nam error in cauſa non impedit conſenſum, nec translationem dominij, ſi credo me eſſe debitorem, & non ſum, ideo ſoluo. ita loquitur titu. ff. de condi. indeb. l. cùm tale. §. falſam. el 1. ff. de condi. & demonſtra. & l. 2. §. circa. ff. de excep. doli. ſecus quando erratur in perſona, vt hic; tunc errantis nullus eſt conſenſus. l. ſi per errorem. ff. de iur. omn. iud. quia tunc cenſetur eſſe erratum in cauſa finali inſtitutionis, & ſic in ſubſtantia facit. l. ſi pater tuus. ℣. de hæred. inſti. & iſtam differentiam facit latè, & not. Barto. in l. 1. poſt glo. ibi. ff. de offic. procur. Cæſa. & ſecundum eius doctri. intelligo quæ dixi, quia poſſes dicere, ꝙ hic teſtator non erauit circa perſonam inſtituti, ſed circa cauſam, quia non inſtituiſſet extraneum, ſi ſciuiſſet ſe habere filiū proprium, ſed certè iſta erat cauſa finalis inſtitutionis, cauſata ratione perſonæ filij ignorantis. ¶ Succeſſiuè aduerte, quia deciſio b text. noſtri, & prædicta loquuntur in actu odioſo, puta præteritionis, vel exhæredationis, operæpretium eſt videre, qd eſſet in actu fauorabili, pone, pater in teſtamento inſtituit hæredes vniuerſales filios, an iſto caſu intelligatur etiam inſtituiſſe filium, quem ignorabat ſe habere, & quem credebat mortuum. text. not. in l. ſi quis ita. §. penul. ff. de teſta. tutel. probat, ꝙ non, ibi enim dicitur, quòd pater in teſtamento prouidendo de tutore filijs ſuis in genere, non intelligitur dediſſe illi filio, quem ignorabat ſe habere, & tamen datio tutoris eſt fauorabilis filijs, & per illum text. determinant ibi Dyn. & Barto. quod idem ſit in inſtitutione, quia inſtitutio de filijs facta ſimpliciter à patre, non compræhendit filium, quem pater ignorabat habere, imò talis filius cenſetur prætēritus, & teſtamentum eſt nullum, & idem in terminis tenet glo. ordin. in l. Titius. in prin. in glo. fin. ff. de libe. & poſthu. quam ibi ſequuntur Dyn. Nico. de Neapol. Rapha. Cuma. ibi, & dicunt ita fuiſſe determinatum vltra montes, & illam gloſſ. multum not. Bald. hic in fin. idem tenet Cyn. in l. ſi pater. in 3. quæſt. C. de hære. inſtitu. facit text. in l. qui filiabus. in princip. in verſic. ſi mentionem aliqua * parte teſtamenti poſthumæ fecit. ff. de lega. 1. *& ita ſe habet magis communis ſententia.* ¶ Tamen diſputando poteſt teneri contrarium, & contraria eſt magis æqua, & fauet teſtamento, & filijs. & iſtam opin. tenet Pau. de Caſt. hic fauore teſtamenti, ne rumpatur, & quia iſtud nihil nocet, & alijs prodeſt, & per hoc reſpondet ad d. l. ſi quis ita, quòd loquitur in tutela, & licèt datio tutelæ ſit fauorabilis pupillo, tamen eſt oneroſa reſpectu tutoris, facit ſecundum eum. l. 3. C. de inoffi. teſta. eandem opi. tenent Imol. Pau. de Caſt. & dom. Alexan. in d. l. Titius. in prin. argum. d. l. 3. & bene facit. l. fin. vbi bon. text. C. de poſtu. hæred. inſtitu. & text. in l. cùm mater. iuncta glo. ff. de inoffic. teſta. vbi glo. loquitur in filio iam nato. Iſtam opin. ſequor contra Bar. & ſequaces, & pro ea facerem in conſulendo, aut iudicando, qa vbi diuerſæ ſunt opin. Docto, in aliquo paſſu, tenenda eſt opi. quæ fauet teſtamento. l. ſi pars, in princip. ff. de inoffic. teſta. Secundò mouet me doctri. glo. reputatæ ſing. in l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. cum concord. quas ibi dedi. vbi ſtatuentes præſumuntur ſtatuiſſe in caſu omiſſo, quando veriſimiliter ſtatuiſſent, ſi fuiſſent interrogati. † ſed bonum eſt argum. à ſtatutis ad 3 vltimas volunta. ſecundum Bar. in l. 1. vbi dicetur, de his quib. vt indig. ergo teſtator qui ſimpliciter inſtituit filios, debet intelligi, quòd inſtituerit filium, quem ignorabat, quia debet præſumi, quòd inſtituiſſet ſi fuiſſet interrogatus. debet ergo haberi pro inſtituto, cùm verba teſtatoris in plurali numero comprehendant etiam illum filium, & iſta opin. eſt valde æqua, & rationabilis, & per eam ſuſtinetur teſtamentum, & tenendo iſtā partem non obſt. text. in d. l. ſi quis ita. §. penul. ſuper quo ſe fundant Barto. & alij, quia ad illum text. dupliciter reſpondetur. Primò reſponde ex doctri. ipſius Barto. & Alexan. in d. l. qui filiabus. in princip. vbi ipſimet dicunt, quòd in d. §. penul. ſi pater det tutorem filijs ſimpliciter, non intelligitur dediſſe filio, quē ignorabat, quia agitur de præiudicio tertij, hoc eſt eius, qui eſt ordinatus tutor, cuius reſpectu tutela eſt onus, ſed hic non reſultat alicui præiudicium, ſi etiam filius, quem pater ignorabat, intelligitur inſtitutus. Vel ſecundò reſponde, quòd text. in d. §. penul. loquitur in caſu, qui non fuit de neceſſitate, ita ꝙ eius omiſſio non vitiat teſtamentum, dato quòd pater omitteret dationem tutelæ in teſtamento, non vitiatur teſtamentum, & ideo dato, quòd ibi filio, quem pater ignorabat ſe habere, non intelligatur datus tutor, per hoc non vitiabitur teſtamentum, & poterit ſibi de tutore prouideri. ſed nos loquimur in caſu, in quo niſi filius intelligatur inſtitutus, teſtamentum eſt nullum. nam ſub illa inſtitutione filiorum ſimpliciter facta niſi intelligatur etiam filius, quem teſtator ignorabat, teſtamentum eſt nullum, ergo vt actus valeat, & teſtamentum ſuſtineatur, dicimus talem filium comprehendi. & iſta ſecunda ſolu. mihi magis ſatisfacit, & iſto ſecundo modo etiam rñdeo ad l. qui

ADDITIONES.

a ¶ Secus. Declarat Alex. lib. 3. conſ. 31. col fin.

b ¶ Deci. Nota ad l. ſi quis ita. §. pen. de teſt. tutela. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Ias. super Secunda Codicis.

qui filiabus. quòd ibi in legato facto filiabus, dato, quòd non comprehendatur filia, quam pater ignorabat, per hoc testamentum non vitiatur. ita teneo', & concludo contra Barto. & sequaces. ¶ Nunquid autem distinctio, quæ fit in milite in hac l. procedat in testamento condito ad piam causam, ponit Pau. de Cast. hic, & ante eum Batto. in repet. l. 1. C. de sacrosan. eccl. in 2. quæst. 5. quæst. princip. ponunt Cano. in cap. cùm esses. de
4 test. ¶ † Not. etiam ex isto text. in versi. tacitè. secundum dom. Fran. de Are. hic, quòd præteritio facta à milite scienter de filio, dicitur tacita exhæredatio, quod facit ad not. per Barto. in Authen. ex causa. in 2. & 3. colum. ff. de libe. præte. & in l. filio præterito. ff. de iniust. rup. vbi ponit triplicem esse exhæredationē, & sic miles, qui præterit filium scienter, non videtur eum formaliter exhæredare, sed in effectu, & tacitè, sed non expressè.
5 ¶† Et ex hoc not. vnum, quòd reputat perpetuò, tenendum menti, quòd illud dicitur tacitum, quod nudis verbis comprehendi non potest, licèt veniat in consequentiam necessariam ad actum expressum, & sic consequens necessarium resultans ex aliquo actu, dicitur tacitum, & non expressum, nam hic miles instituendo extraneum, videtur de necessitate priuare filiū suum hæreditate, & tamen in isto tex. dicitur tacitè fieri, quod facit ad materiam, quando quid dicatur expressum, vel tacitum, vt per Bart. in l. 1. in princip. in 2. quæst. princip. ff. de vulg. & pupil. Tu adde Barto. in l. sed & si quis. §. quæsitum. in 6. colum. ff. si quis cau. vbi dicit, quòd illud est expressum, quod voce profertur, vel quod per scripturam apparet ad oculum. l. 1. in princip. ff. de his, quæ in testa. delen. istud autem quod colligitur solùm per rationem intellectus, dicitur tacitum. facit. l. vnica. ff. si tabu. test. nul. extab. Barto. tamen in l. prætor. in princ. ff. de oper. nou. nunc. not. ex illo text. & glo. quòd istud est expressum, quod continetur ex mente legis, vel sub generalitate
6 verborum, vt ibi per eum cum concord. ibi signatis. ¶ † Item ad istum text. adde, quòd non solùm præteritio facta à sciente habetur pro exhæredatione, imò filius institutus in testamento patris censetur in effectu exhæredatus, & sibi competit querela, quando est institutus vano nomine, & hæreditas est in totum exhausta, puta quia pater non habet in patrimonio nisi seruos, & omnibus reliquit libertatem. text. est in l. Papinianus. §. quarta autem. & ibi Bal. l. in 3. not. ad hoc not. ff. de inoffi. test.
7 facit, quod not. in l. qui volebat. ff. de hæred. institu. ¶† Glo. in versicu. [si sit.] bene dicit attento iure, ff. & C. hodie autem attento iure Authentico. si filius emancipatus sit præteritus sine insertione causæ legitimæ, testamentum est ipso iure nullum, sicut si esset filius in potestate, sed si esset præteritus cum insertione causæ legitimæ, tunc valet, & opus est vt contratabu. ℈. annum, & in hoc differt à filio in potestate, qui quoquo modo prætereatur in testamento patris siue cum causa, siue sine causa, testamentum est nullum, ita declarat glo. singu. & approbata in §. exhæredatos, in Authen. de hære. & fal. quam sequuntur Bald. & alij in Authen. ex causa. ℈. de libe. præte. Sed doctri. illius singu. glo. limitat singu. Ang. in hac lectu. Flor. vt procedat in filio emancipato, quando præteritio est inofficiosa, & iniuriosè facta, quod est, quando pater sciebat se habere filium emancipatum. Secus si esset facta ab ignorante, licèt cum causa, testamentum esset nullum, & sequitur Pau. de Cast. hic, sed dom. Aiexan. latè reprobat & bene, remitto te ad eum. ¶ Glo. fin. in versi. [exhæredauit,] quàm diuido in 2. par. princ. prout duo remouet contraria. Secunda ibi, [item hodie est contra.] ¶ In prima parte dic, quòd illud, quod vult glo. ℭ in priuato
8 sufficiat, si aliquid relinquitur titu. legati, † ad hoc vt filius non dicatur exhæredatus vel præteritus, procedit attento iure. C. sed attento iure Authenticorum est falsum, quo iure non sufficit relinqui titulo legati, imò oportet, quòd filio relinquatur aliquid titulo institutionis, aliàs testamentum est nullum, vt est doctri. gl. in l. 3. §. sed vtrum. ff. de mino. secundum Cy. & alios hic, & glo. in Auth. nouissima, vbi dixi. C. de inoffic. test. & in hoc bene potest esse differentia inter testamentum pagani, & testamentum milit. quia in primo oportet, ℭ relinquatur filio titulo institutionis: in milite, in quo attenditur solùm iusgentium, istud non requiritur etiam hodie, sed sufficit quocunq; relicti titulo, vt declaraui in d. Authen. nouissima. ¶ In secunda par. gl. habes aduertere, ℭ gl. respondet dupliciter cuidam contrario, quod est, nam exhæredatio, de qua in text. cùm sit facta sine insertione causæ legitimæ, debet annullare ipso iure testamentum, quia hodie testamentum est nullum, in quo filius est exhæredatus, siue præteritus sine insertione causæ legitimæ, Auth. non licèt, & in corpore vnde sumitur. ℈. de lib. præte. Gl. primò respondet, fatẽdo, ℭ hodie est ℈. quasi dica istat iura hodie sunt correcta per ius Authenticorum. Secundo dicit gl. ℭ iura Authenticorum requirentia insertionē causæ legitimæ, procedunt in testamento pagani, sed non in testamento militis, & hoc modo ista iura remanent incorrecta. ¶ Quid tenendum Punctus est videre, nunquid iura noua, quæ disponunt nullam esse exhæredationē, siue pręteritionē, si fiant sine insertione causæ, nunquid habeant locum etiam in testō mili. & sic nunquid hodie istæ leges sint correctæ. gl. vt vides, non clarè se firmat. Sed subtiles Vltramon. & Cyn. tenent, ℭ iura noua procedunt etiam in milite, & consequenter, ℭ hodie in hoc sunt correctæ istæ leges, & istam tenent *comuniter omnes* etiam Citramon.
* nam olim licebat exhęredare etiam sine cā, patet, quia posthumi poterant exhæredari. l. 3. in princ. ff. de iniust. rupt. l. posthumo. ℸ. de bon. pos. ℈ tab. quam præt. & l. fi. ℈. de libe. præte. sed cū hodie insertio causę sit de substantia testī. §. aliud quoq; capitulum. in Authen. vt cùm de appel. cog. & Auth. non licèt ℈. de libe. prete. ergo hodie præteritio militis non expressa causa nō habetur pro exhæredatione, *& est communis opin. & vera, secundum* Saly. & Raph. Fulg. hic. ¶ Solus Ludo. Rom. hic tenet ℈. rium, eo quia tex. qui requirit insertionem causæ, scilicet tex. in §. aliud quoq; capitulum. in Auth. vt cum de appel. cog non loquitur in milite, ergo iura correctoria non debent extendi etiam ex maioritate rationis, *vt no. per glo. & omnes in Auth. quas act.* cum si. C. de sacrosan. eccl. quia si Imperator idem voluisset in milite, expressisset, vt dicit tex. in l. vnica. §. penul. ℸ. de cadu. tol. & in c. inter corporalia. post med. extra de transla. episc. sicut expressit in matre, cuius præteritio olim habebatur pro exhæredatione. §. mater. Instit. de exhære. lib. Item ius nouum debet interpretari ſm antiquum. l. non est nouum, & l. nam & posteriores. ff. de legib. Tu pro ista opi. Ludo. Roma. ℈ omnes adde primò ad idem stringere, quia. l. noua gñaliter corrigens, & disponens, nunquam intelligitur corrigere casus antiquatū legum speciales. glo. est approbata in l. sciendum. in prin. ff. qui satisd. cog. ergo iura noua non intelligerentur corrigere casus antiquarum legum speciales. gl. est approbata in l. sciendum, in prin. ff. qui satisd. cog. ergo iura noua non intelligerentur corrigere istas leges specialiter loquentes in militibus, quia in testō mil. debet attendi merum iusgentium. l. 1. ff. eod. & hoc ꝓpter nimiam simplicitatem ipsorum militum, vt dicit text. Insti. eo. in prin. & l. fi. in prin. C. de iur. delib. non autem debet attendi
9 ius ciuile, & sic d. §. aliud quoq; capitulum. ¶† Tertiò facit, ℭ per subauditiones non debet induci legum correctio, vt inquit gl. in c. cupientes. §. ℭ si per 20. de elect. in 6. Et ista opin. in stri-
10 cta iuris dispositione est sustentabilis ℈ communem. ¶† Quartò pro ista opin. Ludo. Roma. ℈ omnes adde etiam facere, ℭa istud priuilegiū mili. est clausum in corpore iuris, vt hoc text. ergo non intelligitur ei derogatum per verba quantuncunque
11 gñalia. † Et hoc probo dupliciter. Primò, quia per verba quantuncunq; ampla, & gñalia non intelligitur derogatum priuilegijs, nisi de eis fiat specialis mentio, text. est in l. 3. & ibi glo. C. de silen. lib. 12. quā gl. ad hoc reputat sing. Bal. in c. Ecclesia S. Mariæ. in 3. col. de consti. & in c. cùm ordinem. in pen. col. de rescri. & in c. licèt causam. in 15. colu. de proba. & in c. 1. in fi. quo tpe miles. in vsib. feud. & idem tenet Bal. in l. non plures. C. de sacro san. eccl. & in l. fi. C. si ℈ ius, vel vti. pub. & in 2. constitutione. C. in versi. si qua verò. per illum tex. & in c. 1. in pen. col. de rescri. & est bon. tex. in d. c. cùm ordinem. Facit, ℭ dicit glo. no. in cap. vnico. in verbo, consuetudine. de capel. monac. in 6. per consuetudinem contrariam tolli statutum, sed non priuilegium.
12 ¶† Quintò, & fortius facit, quia in gñali derogatione quoruncunque priuilegiorum, siue generalium, siue specialium, nunquam intelligitur derogatum priuilegijs clausis in corporē iuris, vt est gloss. approbata in l. 2. §. legatis. & ibi Barto. & in l. hæres absens. in princip. & ibi Barto. ff. de iudi. & glo. & Barto. in Authen. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi oport. do. Alex. hic retenta communi sententia contra Ludo. Rom. ponderat facere tex. per quem destrui videntur omnia. ℸ. dicta, in præall. §. aliud quoq; capitulum. in ver. sed hęc quidem. vbi tex. dicit, ℭ ea, quæ dicta sunt, habent etiam locum in filiis, qui possunt testari. Necessariò ergo intelligitur ille tex. in filijs militi. nam de filijs emancipatis loqui non potest, quia obstat text. dum dicit
a de rebus, in quib. habent licentiam testandi. nam emancipati a de omnibus possunt testari, ergo necessariò loquitur de filijs in
b potestate, b qui non de omnibus possunt testari. Item non pōt intelligi de bonis aduentitijs, etiam quorum vsusfructus non
* acquiritur patri, ℸa de his testari non potest *secundum communē sniam*, vt disputabitur in l. pen. in fi. ℈. tit. 1. necessariò ergo loquit de

ADDITIONES.

a ¶ Nam emancipati. Adde Spec. in §. 3. versi. alia quoque. Fallit in præiudiciū patris, secundum Bal. in l. fi. C. de fruct. & lit. expen.

b ¶ De filijs in ptāte. Adde Bal. insti. quib. non est permis. fac. test. in §. præterhos. Bar. in Auth. in successione. C. de suis & leg. Bar. in l. qui in potestate. ff. de test. Bar. in l. Imperator. ff. ad Treb. Spec. tit. de instru. edi. in §. 12. versi. 1.

Source : BIU Cujas

de castrensibus bonis,& sic de filiofamilias milite, ergo ibi est tex.apertus contra Lud.Sed aduerte,quia Io.de Imo. in l.filio præterito.ff.de iniust.rup.in 27.col.in ver.sed hic occurrit dubium.multa verba effundens in hoc passu, tandem respondet ad illum tex.in ver.sed hæc quidem.quòd ille tex. loquitur in
a quasi castrensibus, [a] quæ habent Doc.& Aduocati,& possunt testari,& isto modo in milite nil erit correctum, secùdū eum. Sed tu aduette,nam castrensia, vel quasi castrensia æquiparantur in ista materia.tex.est in l.fi.C.de inoffi.testam.& æquiparatio ibi fit quo ad duo.s.quo ad potestatem testandi, & quo ad querelam,ergo d.§.aliud quoq; capitulum. corrigens in vno, intelligitur in vtroque corrigere virtute æquiparationis legis antiquæ factæ in hac materia.secundum Bar.in l.Marcellus.in prin.ff.ad Treb.& in l.2.ff.de lega.1. & in Auth. sed cùm testator.s.ad l.falc. & ego opportunè declaraui in d.Authen. quas actio.Sed sustinendo opi Lud.tu subtiliter dic,ꝙ in d.l.fi.bene æquiparantur castrensia, & quasi castrensia in materia illa fauorabili.s.vt neutro casu habeat locum querela,& sic testamẽta expugnari non possint.Sed in d.§ sed hęc quidem. est materia odiosa.s.ꝙ testamenta querelentur, & expugnentur, vnde à materia fauorabili,vbi fit æquiparatio in d.l. fi.non est bonū arguere ad materiam odiosam.l.cū quidam.ff.de lib.& posth. Item pro sustinenda opi.Ludo.considera, ꝙ miles non habet istud priuilegium,ꝙ præterito scienter facta, habetur pro exhæredatione, nisi quando est in expeditione militari occupatus,tex.est in §.sed si in expeditione.& ibi gl.Insti.de exhære.libe.vnde dicendum est,quòd tex.in d.§. sed hæc quidem.loquitur,quando filiusfam.miles fecit testamentum,sed non erat in expeditione militari,& isto modo istæ leges non erunt correctæ,& talis interpretatio debet fieri, vt euitetur legum correctio,& iura iurib.concordentur.c.cùm expediat.de elect. in 6. l. vnica. C. de inoffic.do.Et si dicatur,ꝙ est diuinare,& restringere.d §.sed hęc quidem.dicere,quòd ibi filiusfam. miles non erat in expeditione militari,dico ꝙ nulla est diuinatio,qđ ostẽdo. nam text.ibi simpliciter loquitur de filio,modo dicere, ꝙ ibi esset in expeditione militari occupatus, istud est facti, sed facta non præsumuntur nisi probentur.l.in bello.§.factæ.ff. de capitu. Et iste est verus, & pulcher intellectus ad d.§.sed hæc qdē, & sic tu pondera,ꝙ etiam si.d.§.sed hæc quidem.expressè loqueretur de milite,adhuc non obstaret,quia deberet intelligi,vt prædixi, quanto ergo minus obstabit, cùm in illo text. nullum verbum sit de milite? Item sustinendo primam solu. Imol.s.relatam,potes dicere, dum dicebatur,ꝙ castrensia, & quasi castrensia æquiparantur, ergo lex noua corrigens in vno intelligitur corrigere in alio,dic ꝙ arg.procederet,quando lex noua corrigeret in castrensib.quæ sunt illis æquiparata,sed nō sequitur ècontra,ꝙ corrigendo in quasi castrensibus, & sic in eo,quòd est minus, intelligatur etiam corrigere in castrensib. quibus plus est tributum. Et per ista mea fundamenta habes bene,& nouiter defensatam opi. Lud. contra omnes,quæ nō solùm est disputando sustentabilis,vt prædixi,sed etiam puto, ꝙ sit de iure verior.

A D D I T I O.

a ¶In quasi castrensibus.Adde Doc.in l.aduocati. C.de aduoc. diuers. iudic. & Abb.in rub.de pec.cle.

S V M M A R I V M.

1 *Captatoriæ institutiones etiam in testamento militis non valent.*
2 *Captatoria institutio quæ dicatur,& quotuplex sit.*
3 *Legatum captatorium in testamento militis an valeat.*
4 *Captatoria institutio quot modis fiat.& nu.5.*
6 *Statutum si prohibeat ne maritus possit in testamento relinquere vxori vltra certam quantitatem,vel ꝙ nihil possit ei relinquere , maritus non potest soli vxori dare facultatem distribuendi pro anima ipsius testatoris,ne fraus fiat statuto.*
7 *Testator si relinquat tribus trecenta,& rogauit eos,vt de illa summa disponerent , prout eis ordinauit in secreto , an tale legatum valeat.*
8 *Testator dixit in testamento,quòd volebat erogari centum per Titium, illis personis,quas ei dixit in secreto,Titius non potest cogi illas personas specificare.*
9 *Captatoria institutio fit,quando quis alium instituit spe alterius institutionis.*
10 *Institutionis substantia licèt non possit conferri in expressam conditionem voluntatis alterius tertij,potest tamen conferri in tacitam,& velatam .*
11 *Libertas directa captatoria collata in voluntatem tertij,valet.*
12 *Captatoria dispositio an valeat facta ad pias causas.*

LEX XI.

Captatorias. Ista l. non potest diuidi, nec breuius summari.
1 ¶¶No.ex hac.l.ꝙ captatoriæ institutiones ēt in testam.mili.non valent.Et si dicatur,ꝙ ea, quæ sunt iuris ciuilis positiui,non obseruātur in testamento mili.sed solùm ea,quæ sunt iuris gen.l.1.ff.eo. Respondetur,ꝙ est verum, nisi talis dispositio iuris ciuilis sit proficua ipsis militib.l. si Rufi
2 nus.s.eo & l.diuus.ff.eo.¶†Quæ autem dicatur [a] captatoria
a institutio,& quotuplex sit,declarat Bal.in l.1.C. de sacrof. Eccle.in pen.col.in ver.iuxta hoc quæro. vbi dicit, ꝙ non dicitur captatoria voluntas,cuius sola declaratio,sed cuius essentia,& existentia est posita in alterius voluntate,& idem Bal.in reper. eiusdem.l.1.in vlti col.super 9.q.1.par prin.& secundum Pau. de Cast.hic,dicitur captatoria,quia ex ea testator sæpè remaneret captus.i.deceptus.Idem dicit D.Abb.in c.cùm tibi.de testi.& gl.1 in d.l.captatorias.ff.de hęr.insti.licèt aliam rationem assignet gl.in l.illa institutio.ff.de hęr.insti.& ibi Imo. in d.l.captatorias.post Ang in vtroque loco. Et quemadmodum reꝓbatur institutio captatoria,ita etiam captatorium legatum est nullum.l.captatoriæ.ff.de leg.1.& l.nonnunquam. ff.de condi. & demon.Licèt nonnulli Moderni attentauerint nouam opi. in pagano,ꝙ quamuis institutio captatoria non valeat, secus tamen in legato captatorio.per tex.ad literam in l.Senatusc.§.
* legatum.ff de leg.1.*sed communiter respondetur*,vt per gl.ibi,quòd legatum potest conferri in alienam voluntatem.s.ipsius legatarij,qui censetur alienus ab herede,tamen non est sine violētia tex.Ad idem stringit.l.1.ff.de leg.1.vbi disputatur iste pas-
* sus,*communiter tamen tenetur*,quòd verba ibi posita in text. stent interrogatiuè. Eodem modo ademptio captatoria nil valet. l. legata inutiliter.§.quibus ex causis.ff.de adim.lega. secundum Bal.hic in 6.q.& Saly ¶Sed pulchrum dubium esset, & nouū, retenta communi opi ꝙ legatum captatorium in pagano nil
3 valeat,†quid in milite,dato quòd institutio captatoria in milite sit prohibita, vt hic , nunquid in eo legatum captatorium valeat?& videretur posse dici,quòd sic,ex quo nulla l. prohibitum reperitur in milite,& quamuis reperiatur prohibita institutio,eo quia est maioris præiudicij , tamen non sic videtur in legato captatorio,quia est minoris præiudicij. In contrarium tamen facere videtur:nam ratio quare prohibita est institutio captatoria in milite,est quia istud est proficuum militibus,ne capiantur,& sic ne decipiantur,& leges ciuiles , quæ sunt vtiles militi,in milite locum habent,ista ratio etiam militat in legato.Cogita tamen,quia noua quæstio est,nec per aliquem tacta.¶Gl.1.in ver.captatorias.Ista glo. primò declarat,quid sit captatoria institutio,& videtur ponere tria exēpla.Sed si subti
4 lius consideres, vult declarare,† quot modis fiat captatoria institutio,& respōdet,ꝙ tribus modis,quos declara , vt per Pau. de Cast.hic,& infra proxi. subijciam. & in hoc videt mihi, ꝙ perfectius locuta sit ista gl.quàm Bal.in l.1.in pe. col. C.de sacrosan.Eccl.vbi dicit,ꝙ duob.mod.fit.postreà in seq glo.remouet tria contraria ad tex. ex quibus habes colligere tres limit. ad regulam huius tex. & sic gl.habet 4 par.Secunda ibi, [sed in præteritum valet.]Tertia ibi, [item secus si dicatur.] Quarta ibi,[item libertas valet.]Et vltra tres fallen. gl. adde quartam, nisi statutum disponeret,ꝙ valeat,secundum Ang.& Imol.in l.captatorias.ff.de hęred.insti.& plenius refert, & sequitur Do. Alex.hic,licèt in contrarium videatur facere,ꝙ vbicunque aliquid prohibetur,eo quia sit contra bonos mores, vel quia aliquid illicitum inducat,illud sicut nō potest pacto fieri,ita nec statuto induci,vt declarat Bar.in l.omnes populi.in 3.q.princ. ff.de iusti.& iur.& infra tangam.¶Alio,& quinto modo limitat Ang in l.centesimis.§.fi.ff de verb obl dicens,quòd licèt nō valeat institutio captatoria hoc modo, instituo Seium,si Titius voluerit,tamen bene valet,si dicatur hoc modo , instituo Seium,si Caius declarauerit se velle. Sed istud reprehenditur, & bene per Imo.ibi.& per Dom.Alex.hic circa fi. ¶Redeo ad primam partem glo in qua habes diligenter notare,ꝙ captatoria institutio potest fieri tribus mod. ¶ Primò modo,quando substantia ipsius institutionis confertur in voluntatem tertij, vt in primo exemplo,instituo te si Titius voluerit, vides quòd tota substantia institutionis confertur in voluntatem meram
5 tertij,& ista proculdubio nil valet. ¶† Secundo modo potest fieri captatoria institutio,quando electio personarum confertur in voluntatem tertij,vt in secundo exemplo gl. quādo instituo illos , quos Titius voluerit , hoc est quos Titius elegerit,

A D D I T I O.

a ¶Quæ autem dicatur.Adde Ang.consi.201.incip.viso themate.

Source : BIU Cujas

rit, hic etiam ſubſtantia inſtitutionis confertur in voluntatem tertij,& iſta etiam non valet,vt l.illa inſtitutio.quæ alleg.in gl. & ad hoc tendit.Intellige tamen iſtum ſecundum caſum, qñ committeret electio incertarum perſonarum,& de incertis:ſi autem cõmitteretur electio incertarum perſonarum, ſed de certis,tunc bene valeret.l.fideicommiſſaria.la ſeconda.§. fin.ff. de fideic. lib.& l.vtrum.§.cùm quidam. ff. de reb. dub. & iſtud eſt,quod volunt Cy.& Bar.hic in q.in qua volunt, quòd ſi aliquis inſtituat pauperes eligendos per priorẽ,, valet talis inſtitutio, eo quia non ſubſtantia inſtitutionis ꝓfertur in voluntatẽ prioris, ſed diſtributio,& electio perſonarũ. ſic dẽs intelligere Bar.hic,quia aliàs contradiceret huic gl.& diceret contra tex. in d.l.illa inſtitutio.ff.de hęre.inſti. & ita declarauit Bar. in d.l.illa inſtitutio.in vlt.col.Et ratio diuer.inter hos caſus eſt in prõptu. nã in primo caſu,quando teſtator committit incertos de incertis eligendos arbitrio Titij,vt q̃a dicat,inſtituo illos,quos Titius elegerit,iſta inſtitutio dicitur captatoria, eo quia teſtator poſſit decipi,eo quia Titius fortè nullos eliget, & ſi nullũ eligat,nullus poterit eſſe hæres. aliàs omnes homines de mundo deberent eſſe hæredes.§.& vnum.cũ gl.inſti.de hęred. inſti. ſed in ſecundo caſu,quando quis inſtituit incertos de certis eligendos volũtate Titij,puta inſtituo duos ex liberis meis, quos Titius elegerit, vel quos Titius voluerit, vel inſtituo duos de familia mea,quos Titius voluerit,iſta bene valet, quia non poteſt ſequi captio teſtatori,quia dato, quòd Titius neminẽ velit eligere,certè omnes liberi intelliguntur inſtituti, vel omnes de familia.l.ſi Titio.la ſeconda.& l.cùm quidam ita. ff.de lega. 2.& in inſtitutione pauperum ſpeciale eſt,vt non vitietur propter nimiam incertitudinem.l.id quod pauperib.C.de Epiſ. &
6 cler.¶†Aduerte tamen, ꝙ ſi ſtatutu prohibet, ne maritus poſſit in teſtõ relinquere vxori vltra certam quantitatem, vel ꝙ nihil poſſit ei relinquere,certè maritus nõ poſſet ſoli vxori dare facultatem diſtribuendi pecuniam pro anima ipſius teſtatoris,ne fiat fraus ſtatuto.contra l.non dubiũ.C.de legi.& l. fraus. & l. contra legem.co.tit.ff.de leg.Ita determinat Io.And.in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi.§.nunc verò aliqua.poſt med. in addi. inci.ad iſtum ſi.Alb.de Roſ.in 2.par.ſtat.q.112.incip.ſtatuto cauetur,ꝙ nullus poſſit relinquere vxori.& in q.ſeq. Do. Alex.in conſi.57.in 2.vol.proſpectis in 3.col.& ſeq.& in l.cogi.§. hi qui ſolidum.in vlt.col.ff.ad Treb. quicquid ibi teneat Pau. de Ca. intelligẽ,quando vxor ſola haberet diſtribuere, ſecus ſi ſimul cum alijs perſonis,quia tunc ceſſat ſuſpicio fraudis.arg. c.prudentiam.de offi.deleg.& c.2.de ſtatu monach. ſecundum Do-
7 ctо.in locis præal.¶†Adde gl.in l.Lucius.§.fi.& ibi Bar.ff.de lega.1.quam gl.Imo.ibi dicit eſſe ſing. & per eam decidit qõnẽ de facto,ꝙ ſi teſtator relinquat trib.trecenta.& rogauit eos, vt de illa pecunia diſponerent,prout eis ordinauit in ſecreto, q̃a noluit alium ſcire,ꝙ valet tale legatum, licèt videatur aliqua ſuſpicio fraudis.facit bene tex.in l.quem hæredi.& ibi no.Bart.
8 ff.de reb.dub.¶†Adde etiam Pet.de Anch.in conſi.436. incip. in his dubijs.quòd ſi teſtator dixit in teſtamento, quod volebat centum erogari per Titium illis perſonis, quas ei dixit in ſecreto,quòd Titius non poteſt cogi illas perſonas ſpecificare, & no.Spe.in tit.de inſtr.edi.§.nunc verò aliqua.ver. ſed quid ſi ille viuens.& ver.ſeq.Accedit ad prædicta,quando teſtator ordinauerit,quòd hęres ſolueret ea,quæ ſunt ſcripta in ſchedula dimiſſa apud Guardianum fratrum minorum, vel iuſſit, ꝙ ſoluat omnibus debentibus habere,& quod de hoc ſtetur dicto fratris ſui, [a] an valeat.ponit Barto.in l.Theopompus. ff.de
a dot.præleg.& in l.ſi ita ſcripſero.ff.de condi.& demon.cũ concor.traditis per D.Alex.hic,& in conſi.54.in 2.vol. incip. circa id quod vertitur.vltra quos adde Abb.in conſ.4.in 2.vol. in q. quæ vertitur.Pau.de Caſt.in l.hac conſultiſſima. §. per nuncupationem.ff. de teſt.D.Fran.de Are.in l.hæredes palàm. in prin.
9 ff.de teſt.¶†Tertiò modo fit captatoria inſtitutio,qñ quis aliñ inſtituit ſpe alterius inſtitutionis, vt in quarto exemplo gl. qñ inſtituo te hęredem, ſi me inſtitueris,iſta ẽt non valet,quia eſt captatoria,& ratio eſt ſecundum Pau.de Caſt. hic,quia deceptio poteſt eſſe in hoc,ego te inſtituo,ſi tu inſtituas me, pone quòd inſtituis,& eſt impleta conditio, certè ex interuallo poſtea potes me decipere,reuocando inſtitutionem,quam feciſti de me,quæ ſemper poteſt reuocari vſque ad vltimum vitę ſpiritum.l.cùm hic ſtatus.§.ait oratio.ff.de donatio.inter vir.& vxo.& c.cũ Marthæ.de celeb.miſſic ẽt poſſum te decipere reuocando poſtea.Sed iſta ratio mihi non placet, quia ea attenta ſequeretur,ꝙ non valeret collata in præteritum, puta inſtituo te hęredem,ſi me inſtituiſti,eo quia etiam iſto caſu poſſet ſequi illa.met deceptio ex reuocatione inſtitutionis, & tñ eſt falſum,quia collata in præteritum valent l.illæ autem.alleg.in gl. Ideo puto,quòd ſit melior rõ,quam aſſignat Bar.& ipſemet Pau.& D.Alex.non hic,ſed in l.cũ donationis.C.de tranſa.vbi dicunt,ꝙ teſtamenti factio debet eſſe oĩno libera, non ſolũ à metu pœnæ,ſed etiam à ſpe pręmij futuri, & ideo ſicut non valeret inſtitutio facta mętu pęnæ,ita non valeret inſtitutio facta ſub ſpe lucri,quia non dicitur libera.d.l.illæ autem. An tñ iſta vltima ratio ſit vera,quia aliqui impugnant, & videtur refragari.d.l.illæ autem.in exemplo,qñ inſtituo te ſi alium tertiũ inſtituueris,dixi in d.l.cũ donationis.& defendi rõnem Barto.& ibi habes glo.ord.poſito,ꝙ inſtitutio ſub ſpe lucri non valeat, quid ſit in ꝯctu,nunquid valeat ꝯctus,puta tranſactio,ſub cõditione, ſi me inſtitueris hæredem, ibi videas,vbi diſputatur.
10 ¶†In 3.par.gl.habes,ꝙ licèt ſubſtantia inſtitutionis nõ poſſit conferri in expreſſam conditionem voluntatis tertij,tñ poteſt conferri in tacitam,& velatam: puta,inſtituo te,ſi Titius capitolium aſcenderit,valet.l.nonnunquam.alleg.in gl.& l. ſi quis Sempronium.ff.de hęre.inſti.Et rõ ponitur ibi in tex. q̃a multa expreſſa nocent,quę non expreſſa non nocent.Tñ dicit Cy. in l.in vendentis.in 2.col.poſt lac.de Rau.C.de ꝯh.emp.quod rõ poſita per Iuriſc.in d.l.nonnunqnam.hẽt minus rõnis, quã alia rõ,quę ſit ĩ corpore iuris. Sed iſta rõ cõiter ſic declaratur, ꝙ ideo non valeret inſtitutio collata in meram voluntatẽ tertij,ſed bene collata in factum extrinſecum tertij, quia in primo caſu ad hoc,vt inſtitutio valeat,opus eſt,ꝙ Titius velit, & abſq; eius voluntate conditio inſtitutionis non poteſt impleri,ſed in ſecundo caſu,qñ ego inſtituo te hĩdem,ſi Titius aſcẽderit capitolium,iſta cõditio poteſt impleri,dato,ꝙ Titius nihil ſciat de iſta inſtitutione:nam pone, ꝙ Titius ignorans aſcẽdit capitolium,certè eſt purificata cõditio, & ego ſum hęres, quia ergo ſecundo caſu conditio poteſt impleri abſq; ſciẽtia tertij,in primo non,ideo ſecunda valet,ſed non prima, ita declarat Bal.hic in 2.opp.& Pau.de Caſt.in 1.col.Cy.& Bal in d.l. in vẽdentis Ang.Imo.& alij Mod.in l.cẽteſimis.§.fi.ff.de verb. obl.& no.Ang.in conſi.201.incip. inter cætera continetur.vbi multa pulchra ſcribit ĩ materia captatoriæ inſtitutionis.Iſtud eſt ẽt,quod in effectu vult Bal.in d.l. ſi quis Sempronium. vbi dicit,ꝙ in primo caſu confertur in liberam voluntatem tertij, ideo non valet,ſecundo caſu in velatam, & iſtud vltimũ pulchrè declarat Ang.in d.l.centeſimis.§.fin.ff.de verb.obl.vbi dicit,ꝙ illa dicitur voluntas non velata, quæ ſtat in nuda volitione,illa verò dicitur voluntas velata, quæ non ſtat in nuda volitione,ſed in aliquo facto extrinſeco,& ad aliud principaliter tendente,vt ſi Titius capitolium aſcenderit.iurib.præalleg.
¶†In vlt.par.gl.habes 3.fallen.ad hunc tex.in libertate captatoria,quæ bene valet.l.fideicõ. 3.alleg in gl.Circa quam.l.quia difficilis eſt,aduerte,quia habet 4.reſponſa princ.Primum ponit in prin.ꝙ fideicom.lib.poteſt relinqui in voluntatem hęredis, quamuis aliud relinqui non poſſit. Secundum eſt, ꝙ libertas põt relinqui in voluntatẽ ipſius ſerui,ſi ſeruus voluerit, & iſte caſus nullum dubium habet,nec in hoc ſpeciale eſt in legato libertatis collato in voluntatem ipſius ſerui,imò quodlibet legatum poteſt conferri in voluntatem legatarij. l. ſi ita legatũ. §.illi ſi volet.ff.de leg.1.Tertium reſponſum ponitur in ver.ſed & ſi ita.vbi dicitur, ꝙ legatum libertatis põt conferri in voluntatem tertij,& in hoc bene eſt ſpãle in legato libertatis,in alio eſſet ſecus,vt dixi in tex.Et caue,ne tex.te decipiat,quia ſimilitudo,quæ ponit ibi in ver.quemadmodum. venit hoc modo. ſpeciale eſt in libertate collata ſub conditione expreſſa,ſi tertius voluerit, vt valeat, quemadmodum valeret aliud legatũ ſub conditione velata, puta ſi Titius capitolium aſcenderit. Quartum reſponſum ponitur in ver.quod ſi ita.vbi dicitur,ꝙ non valet legatum libertatis collatum in voluntatem ipſiuſmet hęredis,licèt valeat, quando collatum eſt in voluntatem tertij.Rõ diuerſitatis eſt,quia veriſimile ſit, quòd hęres de cuius pręiudicio agitur, nunq̃ diceret ſe velle, ſecus eſt in tertio,qui nullum pręiudicium ſentit.arg.l.à Titio.§.fi.ff.de verb. obl.Bene facit,quod dicit Cy.in d.l.in vendentis.in 2.col. C.de contrah.emp.vbi vult,qđ accidentalia contractus non poſſint conferri in voluntatem contrahentium,ſed bene tertij per rationem ſupra dictam.Subdit tñ tex.in illo verſi.qđ ſi ita.quod qñ libertas relinquitur in voluntatem ipſius hæredis, aut relinquitur in liberam,& abſolutam voluntatem, puta ſi hæres voluerit,& tunc non ualet. Aut relinquitur ꝑ uerba importãtia arbitrium boni uiri,& ualet,ut ſi hæredi placuerit.l.Thais.§.ſorore.ff.de fideicommiſ. liber. & quæ ſint illa uerba, quæ important liberam, & abſolutam uoluntatem, & quæ important

ADDITIO.

a ¶Fratris ſui.Adde Bal in l.iuſiuran.quod ex conuentione.in prin.ff.de iureiu. Bal.in l.1.in 2.col.C.de ſent.quæ pro eo,qđ intereſt, Bal.in Auth. iubemus, C.de iud.Io.And.in addi.Spe.tit.de prob.§.videndum.ſuper 'ver. quid ſi'. Ant.de But.in c.finem litib.de dolo,& contu.in pe.col.

Source : BIU Cujas

portant arbitrium boni viri, [a] declarat Bar. in l. si sic. in princip. ff. de legat. 1. Et si dicis, quæ potest esse ratio diuersitatis inter vnũ, & aliũ casum, quare nõ valeat, si relinquatur in liberã voluntatem hæredis, secus si tanquam arbitrio boni viri. Ratio est, quia in primo casu non potest recedi à voluntate hęredis, & quia verisimiliter hæres non vellet, ideo nihil valet. Sed in secundo casu potest haberi recursus ad bonum virum, si hæres non faciat, quod facere debuerit, secundum mentem testatoris. l. si Titio. ff. de leg. 2. iunctis plenè no. in l. 1. ff. de leg. 2. ¶ Nũc supereſt maxima difficultas concordare principium. d. l. fideicommissaria. cum ver. ꝙ si ita, qui de directo sunt contrarij. In ista difficultate inuenio quinque principales intellectus. Ego postremò ponam sextum meum intellectum. Primi tres intellectus in effectu mihi videtur, quòd ad idem tendant. Primus est intellectus glo. 1. ibi, quod verum est, ꝙ legatum libertatis collatum in voluntatem hæredis nihil valet, vt in ver. quòd si ita. nec obst. illud, quod dixerat tex. in prin. ꝙ posset dari, quia verum est, ꝙ posset dari, sed an valeat, nihil ibi deciditur, sed deciditur postea ꝙ non, in versi. quòd si ita. Istum intellectum reprobat. D. Alex. quia imò in prin l. deciditur, quòd valet, & hoc probat ex seq. aduersatiua, vbi dicitur, quãuis nihil aliud in testõ sit, potest valere. Sed hoc non multum vrget, quia stat simul, ꝙ in prin. tex. formet qõnem, sed nihil decidat, licèt aduersatiuè dicat pro constanti, quamuis nihil aliud possit poni in voluntatem hæredis, tamen quid sit in fideicommissaria libertate relicta in voluntate hæredis, tex. in princ. non decidit, sed relinquit indecisum tanquam magis dubium, sed postea decidit in ver. quòd si ita. Ita posset responderi sustinendo intellectum gl. licèt pro reprobatione D. Alex faciat, quia aduersatiua debet importare diuersitatem in iure, & in facto, vt per Bar. in l. hoc amplius. §. de his autem. ff. de dam. infect. ergo, vt importet diuersitatem in iure, est necessarium, ꝙ in præceden
* ti ponatur decisio. Secuudus est intellectus, qui *communiter tenetur*, sed in effectu nil discrepat à primo, quem ponit Bar. in repe. l. 1. C. de sacrosan. Eccl. in 3. q. 5. q. principalis, & in l. Lucius. 1. ſi. de fideicom. lib sequitur Imo. vbique in locis hic alleg. per D. Alex. & istum tenent Lud. & D. Alex. hic. s. ꝙ non valet legatum libertatis collatum in voluntatem hæredis. d. ver. quod si ita. & licèt tex. dixerit in principio valere, tamen postea plenius inuestigando decidit, quod non valet. Sed iste intellectus, qui est communis, mihi minus placet, quàm aliquis alius, q a non est verisimile, quod Iurisconsultus tam cito in eadem met l. seipsum correxerit. l. non ad ea. ff. de condi. & demon. prout dicit Bal. hic in tertia oppositione. Alius est tertius intellectus, q ad idem cum præceden. tendit, sed magis coloratus qui fuit And. de Pisis, quem refert, & sequitur Bal. hic in 1. colu. in tertia oppositione, & sequitur Saly hic, & Iac. de Arc. & Alber. de Ros. & Ang. in d. l. fideicommissaria. ꝙ verè tex. in princ. decidit valere legatum libertatis collatum in voluntatem hęredis, q̃uis nil aliud valeat, vt patet in aduersatiua quamuis, sed postea Iurisconsultus in ver. quòd si ita. non corrigit, sed limitat illud, quod in princ. dixerat. nam ibi in prin. dixerat valere legatum libertatis si hæres voluerit, istud limitat in ver. quòd si ita. procedere non quando testator vsus esset verbo importante liberam voluntatem, prout dixerat in princ. si volueris. quia non valeret, sed bene valet, si vtatur verbo importante arbitrium boni viri. Et licèt Imo. in d. l. illa institutio. & D. Alex. hic aliter, & malè referant hunc intellectum, & propterea damnent, tamen relatus, vt dixi, habet aliquid coloris. Et si consideras, non discrepat in effectu à prioribus. Quartum intellectum ponit Bal. hic in 1. col. in tertia oppositione. Licèt Dom. Alex. inaduertenter adscribat Ang. in d. l. illa institutio. ꝙ vers. quòd si ita. non referatur ad legatum libertatis, ne contradicat ei, qđ text. in principio dixerat, sed referatur ad alia legata, de quib. in ver. quemadmodum. sed iste intellectus videtur contra tex. ibi, nõ dubitamus, quin libertas debeatur. ergo loquitur de legato libertatis. Et ita reprobat Imo. in d. l. illa institutio. & Do. Alexã. hic. Quintum, & nouum intellectum tradit Benedic. de Plũb. in d. l. fideicommissaria. quod aut relictum libertatis committitur in voluntatem hæredis præsentis, quando fit testamentum, & annuentis, & tunc bene valet, quia hæres præsens intelligitur acceptare tanquam bonus vir, secus si committatur in voluntatem hæredis absentis: quòd autem in princip. legis ibi hæres esset præsens, patet, quia ibi testator eum alloquitur in secunda persona, dum dicit, fidei tuæ committo, si tu volueris, qđ autem in ver. quòd si ita. hæres esset absens, patet, quia ibi testator vtitur verbis tertiæ personæ, & sic denotantib. absentiam hæredis. Sed caue, quia glo. ibi in versi. quòd si ita. expresè damnat istam differentiam, quæ etiam confunditur ex alio secundum Dom. Alex. hic, quia non sequitur, hæres erat præsens, ergo committitur tanquam bono viro, quando testator vtitur verbis importantibus absolutam volũtatem. ¶ Ego vltimo loco considerabam posse dari sextum, & nouum intellectum, qui præ cæteris quinque supra relatis mihi magis satisfacit: nam ego dico, quòd in prin. ille text. expresè loquitur in fideicommissaria libertate, vt ibi clarè dicit tex. fideicom. libertas. & ista bene potest conferri in voluntatem hæredis. ita loquitur prin. clarè. postea in ver. quòd si ita. Iurisc. loquitur in directa libertate, in qua debet distingui, vt supra declarau. Qđ autem tex. in ver. quod si ita. mutet casum principij, & loquatur in directa libertate, istud probo ex duobus, quæ ponderat ibi tex. primò, quia tex. dicit, quòd si ita. & sic loquitur, prout in ver. proximè præcedenti vbi dicit, si Seius voluerit, liberũ esse volo, illud liberum esse volo, est directa libertas, quia præstatur à testatore. Item & clarius ostendo, quia in isto ver. ꝙ si ita. non adest oratio perfecta, ergo necessariò supplẽda est ex verb. præcedenti, qui vt dixi loquitur in directa libertate, & sic iste videtur mihi verus sensus, quòd fideicommiss. libertas bene potest relinqui in voluntatem hæredis absolutam. ita loquitur princ. sed directa libertas non potest conferri in absolutã voluntatem hęredis, sed bene tãquam in arbitrium boni viri. ita propriè loquitur ver. qđ si ita. Et ratio diuersitatis est, quare in primo casu valeat, quia verisimile est, quòd hæres volet, quia ipse efficietur patronus liberti, & sic saltem habebit commodum patronatus, quòd in multis prodest, præcipuè in operis, & quantum ad successionem. §. fi. insti. de sing. reb. per fi. reli. & no. in l. planè, in prin. vbi litera videtur obstare. ff. de leg. 1. Sed secus est in libertate directa, quæ præstatur à testatore, ista non potest committi in absolutam voluntatem hæredis, quia verisimiliter hęres non volet, quia nullum commodum reportaturus, nec habiturus ius patronatus. Et quanto magis considero illum tex. plus placet iste intellectus. Nec obst. tex. dum dicit, libertas debeatur, & sic in futurum, quia intellige ex testa-
b mento. nec obst. verbum volo, [b] quod quamuis fideicommissum importare possit. §. fi. inst. de sing reb. & l. 2. in prin. C. com. de leg. quia est verum, quando refertur ad hęredem, vt quia testator dicat, volo hæredem facere sic, tunc importat fideicõmissum, secus si dicat liberum esse volo, tunc directam libertatem importat, vt ibi in tex. Aliqualiter tamen obst. quia tex. ibi in ver. seq. semper loquitur de fideicom. libertate. Et inuenio, quòd istum meum intellectũ sensit in duob. verbis Raph.
11 Cu. in d. l. illa institutio. ad fi. ¶† Stat ergo ex prædictis, ꝙ directa libertas captatoria collata in voluntatem tertij valet, secus si in absolutam voluntatem hæredis. ¶ Sed operæpretium est videre, quid in dispositione captatoria ad pias causas, videretur, ꝙ similiter non valeret, cùm bonum sit argum. à libertate ad piam causam, & ècontra, vt no. Bar. in l. proximè. ff. de his, q̃ in testam. delen. & l. si vnus. ad fi. j̃. de testa. cum concor. & est bonus text. in l. 1. §. pen. in verbo, ad hanc rationem pietatis. & ibi ad hoc no. Bal. C. de communi seruo man. Alibi tamẽ Bar. in repe. l. 1. in 3. q. 5. q. principalis limitat singularissimè, vt sit verum, quando legatum libertatis fit pro anima, vel amore Dei, tunc censetur pium, aliàs secus, sed contrarium vult Bar. to. in locis præal. & facit text. in contrarium in l. 1. §. penul. præalleg. vbi libertas non erat relicta pro anima, & tamen dicit text. quod est legatum ad piam causam, & in terminis reprehendi-
12 ditur Imo. in d. l. captatoriæ. ff. de legat. 1. ¶† Breuiter quan-
* tum ad principale propositum, *magis communis sententia est*,
c quòd dispositio [c] captatoria ad pias causas valeat, ita latè firmat

ADDITIONES.

a ¶ Boni viri. Adde Bar. in l. si quis arbitratu. ff. de verb. obli. Bar. in l. Lucius. ff. de fideiuſ. Bal. in l. in vendentis. & l. fi. C. de contrah. empt. in l. vxorem. ff. de leg. 3. & de verbis importantibus liberum arbi. vel arbitrium boni viri, vide Alex. Iaſ. & alios in l. ſi ſit legatum. de leg. 1. Bar. in l. centeſimus. §. fi. de verb. obl. Fely. in c. ne innitaris. & in c. 1. nu. 76. vbi Dec. nu. 21. de cõſti. Dec. conſ. 293. nu. 18. Quid de verb. prout ſibi videbitur, & placebit? & dic, quòd important arbi. boni viri. teſte Abb. conſi. 9. lib. 1. Rom. conſi. 228. colu. 6. poſt nied. & conſi. 467. Quid de verb. vel e ſuum? & dic, quòd important liberam voluntatem, vt no. Rom. conſi. 112. nu. 2. Quid de verbis ad ſuam liberam voluntatem? & dic, quòd important meram, & abſolutam diſpoſitionem, vt per Rol. conſi. 42. nu. 17. lib. 1. Alex. conſi. 214. col. 2. lib. 6. MASVER.

b ¶ Volo. Adde Bar. in l. cùm quis. de leg. 3. in l. apud Aufidium. de optio. leg. & dic, quòd in actibus vltimarum volun. prolatum, inducit diſpoſitionem. l. quoniam indignũ. C. de teſta. Alex. conſi. 168. col. 1. circa med. lib. 5. & voluit idem Iaſ. in l. ſerui electione. nu. 44. in l. huiuſmodi. §. Stichum. ff. de leg. 1. & hoc verbum eſt fons, & radix omnium diſpoſitionum, & dicitur verbum diſpoſitiuum, teſte Alex. conſi. 290. nu. 32. lib. 6. MASVER.

c ¶ Diſpoſitio. Adde Bal. in l. & in epiſtola. C. de fideic. Bal. in Marga. in verbo, teſtator. & hanc ſequitur, & communem dicit Clar. §. teſtamentum. q. 6. ver. quarto infertur. Declara, vt per Suarez. lib. ſent. ver. Captatoria. Gabri. communem opi. lib. 6. titu. de pia cauſa. conclu. 3. vbi ponit ampliatio. & limita. MASVER.

Source : BIU Cujas

mat Bar.in d.repe.l.1.in 3.q.5.q.princ. & in l. Theopompus.ff. de dot.præleg.& in l.quidam.& in l.vtrum.ff. de rebus dub. & Bar.& Bal.in d.l.captatoriæ.ff.de leg.1.& Bal. in d. l.illa inſtitutio.& in repe.c.ſi pater.in materia compendioſæ. de teſt. in 6. Ang.in d.l.captatorias.& D.Alex.hic,& in conſi.14.incip. circa primum dubium quo quæritur,nunquid dicta donatio.in vlti.col.in 1.volu.vbi dicit, ꝙ ita ſemper eſt ſolitus tenere,& qđ iſta videtur magis communis ſententia.Totum fundamentū Bar.& aliorum eſt in c.cū tibi.de teſta.qui tex. pro certo nihil facit pro eo,quia habet varios,& multiplices intellectus,vt ibi
a per glo.& Doct.& regula eſt,quòd quādo lex, vel canon [a] habet varios intellectus, non poteſt allegari ad deciſionem cau-
b ſarum,ſecundum Bar. [b] in l.in ambiguo.ff.de reb.dub. & Bal. in l.1.in 2.col.C.quando prouo.non eſt neceſſ.Imo.& Lud.in l. cùm prolatis.per illum tex.ff.de re iudi.hinc dixit Bal.in c.fi.de
c conſti. quod ſtatutum ambiguum [c] non meretur allegari in palatio,nec eſt nulla ſententia contra ipſum lata. Hinc etiam eſt,quòd licet ignorantia iuris neminem excuſet, etiam mu-
d lierem. [d] l.iuris ignorantia. ſ. qui admit. tamen ignorantia iu-
e ris obſcuri, [e] & habentis varios intellectus quemlibet excuſat. ita dicit.D.Card.Flo.in cle.fi.in 4.q.de regularib.in cle.1.§.ſanè. in 3.oppoſitione.de vſur.& in cle.1.in 25.qō. de reb.eccle.non alie.Hinc etiam eſt,quòd qui facit contra legem præcepti, in cuius intellectu ſunt variæ opi.non peccat.c.capellanus. cū gl. & ibi Io.And.& alij ad hoc no.de ferijs.Do.Alex. in conſi.1.in 1.vol.incip circa.1.dub.in 5.col. Secundò reſpondeo, quòd in
* illo tex.de pia cauſa verbum nullum.Tertiò reſpondet Saly.* hic in 2.q.quòd ibi non fuit commiſſa in alterius voluntatem, vnde valet,vt ſupra examinaui.& cum hoc concordat intellectus Inn.approbatus commuuiter per Cano. in d. c.cū tibi. quòd ille in cuius voluntatem committitur, intelligitur inſtitutus hæres,cum hoc,quòd bona diſtribuat in piam cauſam. Quem intellectum ſequitur,& limitat ſing.Bar.in d.repe. l.1.in 3.q.5.q.principalis,quam limitationem refert, & ſequitur Do. Alex.hic.in 6.col.Raph.Cum.in conſi.131.incip. magiſter Ioā. Et ideo D.Alex.apertè faretur ſe tenere iſtam partem not.per tex.d.c.cùm tibi.qui reuera nihil facit,vt ex prędictis patet,ſed eo quia in diſpoſitionibus ad pias cauſas non attendimus diſpoſitiones iuris ciui.ſed ſolā iuris gen.c.cùm eſſes & c. relatū. el primo.de teſt.Nec obſt.quòd etiam in milite attendatur ſolùm ius gen.l.1.ff.eo.& tamen in teſtamento militis non valet diſpoſitio captatoria,vt hic.Quia reſpondet,ꝙ ideo eſt,eo qa diſpoſitio militis eſt ſubiecta.ll.ciuilib. ſaltem de ea ſpecialiter loquentibus,quod non eſt in pia cauſa,ſecundum Bar. in repet.d.l.1.in vlti.q.Pau.de Caſt.hic refert ambas opi. & nullam clarè firmat.pro iſta opi.faceret in conſulendo, & iudicando, quia quando in aliquo arti.ſunt variæ opi. Doctorum,tenenda eſt illa,q̄ fauet piæ cauſæ.l.ſunt ꝑſonæ.ff de relig. & ſumpt. fun.Alia eſt contraria opi.quæ in puncto iuris mihi magis placet,ꝙ ēt ad pias cās non valet diſpoſitio captatoria, qū ſubſtātia diſpoſitionis confertur in voluntatem tertij, & iſtam tenet Bal.hic in 2.q.Saly.& Ang.& Bal.in l.1.in pen.col.C. de ſacroſ. Eccl.in lectu.& latius in d.repet.in 9.qō.1.partis principalis.eo quia nullo iure iſtud reperitur in pia cauſa, & in contrarium ſtringit iſtud,quod dictum eſt de libertate arguendo de ea ad piam cauſam,vt ſupra deduxi.vnde videtur concludendum, prout in libertate diſtinguit Iuriſcon. in d. l.fideicommiſſaria. Et ita tenet Imo.in d.l.captatoriæ.ff.de lega. 1. & in l.captatorias.ff.de hæred.inſti.& Lud.Rom.hic.Nec obſtat fundamentum Dom.Alex.quòd ad pias cauſas non ſeruentur regulę iu. ciui.quia reſponde formaliter ſecundum Bar.in repe.d. l. 1. in
* vlt.q.ꝙ eſt verum,niſi tales regulæ iur.ciui. repugnent * bonis moribus,quia tunc etiam ad pias cauſas ſeruandæ ſunt.Quaſdam alias quæſtiones in materia captatorię inſtitutionis habes per Bar.Sal.& aliquid per D.Alex.hic,per Bar.in d.l. Theopompus.per Cano.in d.c.cùm tibi.per Ang.in conſi.201.inter cætera continetur.per Barto.in l. ſi ita ſcripſero.ff.de conditio. & demonſtr.& in l.quem hęred. per illum tex. ff. de rebus dubijs. Iaſon Piſis.

ADDITIONES

a ¶Canon.Adde Fely.in proœ.Decre.4.col.ver.dixit no.Bal.

b ¶Barto.Dic,quòd nec Bar.in d.l.in ambiguo, nec Bald. in d.l. 2. hoc dicunt. PANCIR.

c ¶Ambiguum. Adde Felyn.in proœm.Decre.in 4.colum.verſic.ideo ſtatutum ambiguum.

d ¶Mulierem.Adde glo.fi.in l.error.ff.de iur.& fac.igno.& in l.emancipata.C. eod.titu.

e ¶Obſcuri.Adde Fely.in proœm.Decre.in 2.col.verſi. & ideo ignorantia iuris obſcuri.

* Aliàs,Bal.

* Non repugnent, legendum videtur, vt etiam per ſcripta per eundem Iaſ.in l.ſenium.infra qui teſta.face.poſſ.nu.6.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Falcidiæ detractio non habet locum in teſtamento militis.*
2 *Falcidiæ detractio an potuerit olim prohiberi,& quid hodie.*
3 *Quid autem hodie iure Auth.an Falcidia habeat locum in teſtamento militis,& an etiam Trebellianica.*

LEX XII.

1 IN teſtamento. †In teſtamento militis non habet locum detractio falcidiæ,tamen hęres vltra vires hæreditarias non tenetur.hoc dicit. Et habet duas partes,quæ patent in tex.Secunda ibi,*ſanè ſi quid*.Concordat lex,in teſtamento.ſ.ad l.Falc.& ibi vide gl.fi.magiſtram,quæ enumerat quoſdam alios caſus ſimiles, in quibus ceſſat detractio falcidiæ.Contra iſtum tex.moueo pulchram difficultatem, qumouet Dom.Chriſtoph.Inſtit.ad l.Falc.in princ.in 1.col. & ſequen.vbi dicit ſe mouiſſe in publico quodam examine cuiuſdam ſcholaris:nam clarum eſt,quòd omnes.ll.fauorabiles militibus habent locum in teſtamento militis. l. ſi Ruffinus. & l captatorias.ſupra eod.ſed quòd in teſtamentis habeat locum detractio Falcidię,& Trebellianicæ, iſtud eſt fauorabile & teſtatoribus,& teſtamentis,quia aliàs hęredes,qui nihil eſſent de tracturi, nunquam adirent hęreditates, & ſic teſtamenta deſtruerentur,ſed cùm hæredes ſemper ſint habituri ſaltē quartam Falc.aut quartam Trebel.propter eam ſaltem iuuitaban-
2 tur ad adeundum.†Hinc eſt, quòd olim teſtator non poterat etiam expreſsè prohibere,ne Falcidia detraheretur. l. quod de bonis,§.fi.ff.ad l.Falc.cùm ergo detractio Falcidiæ & Treb. ſit inducta fauore teſtatorum, ergo tanquam fauorabilis debet habere locum etiam in teſtamento militis, contra iſtum text. & d.l.in teſtamento.Et refert,ꝙ in illo examine dabantur ſibi duæ ſolutiones,ipſe verò dat tertiam,& dicit ſe putare, quòd ex quo lex diſponit,ꝙ in teſtamento militis ceſſet Falc.& Trebel. intelligitur velle, quod hæres inuitus poſſit cogi adire fauore militum.Quæ ſolutio apud me eſt falſa, quia priuilegiū militum,vel alterius nunquam debet intelligi in damnum tertij,tex.eſt in l.cū filiusfam.§.fin.ff.eodem.facit l.nec auus.C. de eman. lib. quod eſſet,ſi tertius inuitus ſine emolumento cogeretur adire,ideo puto quòd tex.hic in verſi.ſanè,ponit reſponſionem,nam in alio hærede ſi adeatur, tenetur inſolidum etiā vltra vires hæreditarias de ſuo proprio ſoluere, ideo propter iſtud periculum nemo vnquam adiret hæreditatem, niſi ſaltem ſperaret lucrum.Falcidiæ,aut Treb. ſed in hærede militis eſt iſtud ſingulare, quia vltra vires hæreditarias non tenetur, quicquid dicat gl.hic in ver.ſanè.allegando l.fi.in prin. ff.de iure deliberan.quę nihil facit, quia loquitur in teſtamento paga
a ni.Et ita tenet Pau.de Caſt.hic.Et ratio [a] poteſt eſſe duplex,ſecundum Pau.de Caſt.quia priuilegium militis non debet alteri eſſe nociuum.l.impuberi filio.ff.de admini.tuto. & l. cùm filiusfam.in fin.ff de teſtam.mili.ſed ſi hęres militis teneretur de ſuo ſoluere creditoribus & legatarijs,quatenus eſſent vltra vires hæreditarias,damnificaretur,quòd eſſe non debet. Secunda ratio eſt,quia qui in vno grauatur,in alio alleuiatur. l. eum qui. in princ.ff.de iureiuran.cùm ergo hæres militis grauetur, vt non poſſit detrahere Falcidiam,vel Trebellianicam, certè in alio alleuiatur, vt non teneatur creditoribus, vel legatarijs vltra vires hęreditarias Facit.l.1.§.denique.ff.ad Trebel.¶Glo. in verbo,*& fideicommiſſis*. quam diuido in duas partes. In prima declarat text.In ſecunda oppo.& ſolu.ibi,ſed contra in eadem lege.In prima parte dic,quòd tex.in dicto §.pen. non expreſsè loquitur de Treb.nec etiam tex.noſter, quamuis Dom. Alexan.dicat,quòd melius probetur in hoc tex. quàm alibi in iure,tamen etiam iſte tex.non vrget, quia dum dicit fideicom
3 miſſis,intelligit ſcilicet particularibus.¶†Sed circa hoc non expedit inſtare, quia hodie per iura Authenticorū iſtæ leges ſunt correctæ, quia hodie etiam in teſtamento militis habet locū nedum Falcidia,ſed etiam Trebellianica.per tex.in §. penul.in Auth.de hęr.& falc.in ver.militari.iuncta gl.& licèt tex. loquatur in falcidia tantum, propter ęquiparationem extenditur & ad Trebellianicam.& ita in vtroq; tenet Iac.de Belui. & Ang. ibi,& Dy.Bar.Imo.& Mod.in l.1.§.in filij.ff.ad Treb. & Angel. hic,

ADDITIO.

a ¶Ratio.Adde meliorem rationem quam dat Galiaul.in repe.l. centurio. col. 16.nu.80.ff.de vulg. BELLAC.

Source : BIU Cujas

Ific,& Cy.& Saly.in d.l.in testamento.ĩ.ad l.fal.& Cy. in l. precib.in 2.col.& ibi Saly.c. in 6. & Pau.de Castr.infra de impu.& ali.substi.quamuis contrarium tenuerint,& malè,Ang. & Raphael Cum.in d.§.in filij.& Ang.in repe. d. l. 1. §.hæc stipulatio.ff.si cui plusquam per l.fal.vbi Imo.super hoc relinquit cogitandum.In secunda parte dum glo. dicit,quo ad alia remedia,dic quòd sunt quinque,quæ enumerat glosſ. magistra.in l. in testamento.in glo.1.infra ad l.falc.& Barto.in l.1.in princ. ff. ad Treb. Iason Pisis.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium curatum habens,si impetrat aliud beneficium curatũ, quod est incompatibile,& si postea impetrat dispensationem à Papa, quòd possit tenere duo beneficia curata, an talis dispensatio trahetur retrò.*

2 *Papa quod approbat,& nos approbare est necesse.*

3 *Notarius si sit damnatus de falso, an sibi possit reseruari in sententia facultas instrumenta conficiendi.*

LEX XIII. & XIIII.

IT militibus. Miliți capitaliter dãnato potest reseruari testamenti factio in castrensib.bonis,in alijs fiscus succedit.Et in testamento militis non requiritur solennitas iuris communis,& ideo ex testamento non solenni potest adiri hæreditas,per quam excluduntur venientes ab intestato.hoc dicit cum l.seq.Et intellige tex.quòd talis miles damnatus capitaliter de crimine militari, poterit testari etiam cũ priuilegio militari.tex.est in l.ex militari.in princ.ff.eo.& in l. si quis filio exhæredato.§.irritum.ff.de iniusto rup.Nec obst.reg. l.si quando.vbi glo.no.C.de inoffi.testam. quia respondet Bar. in d.l.ex militari.in fi.prin.q̃ istud prouenit propter conditionem personæ militis,& sentit ibi tex.[nam cum ei,]imò ex tali reseruatione testamentum antea factum reconualidatur absque declaratione nouæ voluntatis.tex.est in d.l.si quis filio exhæredato.§.irritum.in ver.qua ratione. Per quem notabiliter limitatur regu.l.qui ex liberis §.testamento. ff.de bon. poſſ secundum tab.& in § non tamen.Insti.quib.mod.test.infir.ſm
2 Bar.in d.l.si quis filio.§.quatenus.†Et per illum tex. decidit singulariter Pau.de Cast.hic,q̃ si habens beneficium curatũ impetret aliud beneficium curatum,quod est incompatibile,pone q̃ postea impetret à Papa dispensationem, q̃ possit obtinere duo beneficia curata, nunquid ista dispensatio trahet retrò ad conualidandum illud ſm beneficium curatum, q̃ obtinuerat ante dispensationem Papæ? concludit q̃ sic. Facit qđ p illum tex.decidit idem Pau.de Cast.in l hæc cõditio filiæ meę. §.si sic.ff.de condi.& demon.vbi decidit, q̃ si Papa concedat Cardinali,vel Episcopo licentiam,q̃ possit facere testũ de fructib beneficiorum suorum,ista licentia trahetur ad testũ, qđ fecerat ante dispensationem,& sequitur simpliciter Alex. hic, quæ bene no.Sed certè tex.in d. ver. qua rõne. non bñ probat hanc decisionem,qm̃ ibi testũ à principio valuit, licèt postea efficiatur irritum,vnde facilius reconualescit testũ,qđ à principio valuit,licèt postea efficiatur irritum,quàm illud, quod à principio fuit nullum,vt probatur in l.posthumus.in prin.iuncto ver.idem & circa ff.de iniu.rup.Et hanc rõnem sensit Imo. in d.§.irritum.dum oppo. de l. 1.§.1.ff.de leg.3. Præterea est du
a bium,an Papa possit [a] concedere licẽtiam Cardinali,vel Epo, vt testetur de fructib.seu reditib.Ecclesiæ, quod vr̃ prohibitũ. per c.relatum.el 2.de test.& est gl.magistra,in c.presenti.de offic.ord.in 6.in c.fi.vbi Cano.de pecu.cle.Et istud disputat Abba. in repe.c.cũ esses.de testa.dicens, q̃ non reperit hoc p Docto.declaratum.Sed posito,q̃ Papa hoc possit,prout reuera tenet Host.in summa de pęni.& remiſ.§.cui Cardinalis.ver.contiteri aũt.Ang.& Imo.in l.si seruus cõis meus.in prin. ff. de stip.
a ser.†Et q̃ Papa approbat,& nos approbare necesse est, vt dicit gl.1.in c.si Roma.19 dist.claue tamen non errante,vt dicit glo. in c.quanto.de iureiur.& in c.non est.de voto. Tamen cũ istæ
b dispensationes sint odiosæ. [b] c.1.in fi.de fili.presby.in 6.gl.in c. ordinarij.de off.ordin.in 6. & in eis non fiat extensio ẽt ad causam habentem maiorem rõnem,prout tenent Cano.in c. postulasti.de reseri.Abb.in c.ad aures.eod.tit.& in c.at si clerici.§ de adulterijs.in 5.col.vbi limitat.de iudi.Pet.de Anch. in cõsi. 16.incip.dominus noster.in vlt.col.ergo non vr̃, q̃ bene fiat illatio ad hunc casum.per tex.in d.§.irritum.in ver.qua ratione. cũ ibi illa reseruatio testamenti possit de iure communi fieri à quocunque iudice, q̃ non est in casu isto. Itẽ ibi testũ à principio valebat,qđ non est hic,vt prædixi.¶Intellige tñ istũ tex. procedere in milite damnato alio crimine,q̃ fidei ruptæ. text.
3 est in d.l.ex militari.in 2.respon.ff.eo.¶†Hinc dubitat Bar.post Antiquos,an notario damnato de falso possit reseruari in sua facultas instrumenta conficiendi, cùm iuret legaliter officiũ exercere.c.ad audientiam. de præscrip. & sic taliter damnatus videatur damnatus de fide rupta,& determinat,q̃ sic per l.diuus.vbi etiam Bar.ff.de iniur.Sed ille tex.probat contrariũ,nisi iungas illud,quod dicit gl.fi.ibi,& clarius Bar.q̃ ideo ibi nõ valuit,quia fuit facta per errorem,& sine causæ cognitione. intelige tamen,qñ notarius [c] fuit damnatus de falso,ex falsitate cõmissa in alio,quã in officio suo, puta qa deposuit testimoniũ falsum,secus si falsificasset instra, tunc sine cã non posset amplius reseruari sibi facultas conficiendi instra.d.l.ex militari.qa qui semel deliquit in vno officio,semper est suspectus, vt non possit amplius ad illud aspirare.l.quotiescunque. & l.si aliqd. C.de suscepto.& archa.lib.10. Requireretur ergo tunc aliqua iusta causa,ex his,quæ numerantur per Bart. in l. quid ergo §. pœna grauior.ff.de infa ſm Dy.Bar.& Ang.in d.l.diuus.& Bar. in l.si quis in prin.§.miles.ff.de leg.3.& plenius per D.Alex. hic cum alijs concord.per eum adductis,quamuis q̃rium, & malè teneant Ang.& Lud.hic. ¶ In l.si à fratre. cogita quæ fuerit ratio dubitandi,quòd ex testõ militis non solenni possit hæreditas adiri,cùm istud esset clarè decisum in l.ex testõ & l. quãquam.s̃.eo.nisi dicas,q̃ dubium hic faciebat,eo quia filius militis erat præteritus,sed nec istud sufficit, cũ habeatur pro exhæredato.l.sicut.& l.seq.s̃.eo.Item fortè faciebat dubiũ, quia iste frater erat vtrinque cõiunctus,& sic volebat excludere sororem coniunctam ex vno latere tantum, quòd hodie posset facere ab intestato,per iura noua Authenticorum. in Authẽ. defuncto.ad Tertul. Cogita. Item intellige quantum ad militem,secus quantum ad hęredem scriptum, in quo dispositiones iuris bene seruandæ sunt.l.in fraudem.§.fi.ff.eo.

ADDITIONES.

a ¶Possit. Adde Guidifaldum,qui fuit Auditor Rotæ.in trac.de excellentia Cardinalium.in 9.quæstio.Mar.Lau.in tracta.de Cardinalibus.quæstio.58.Barba. in tractatu de præstantia Cardinalium. in 3.quæstio. basil.c. prim. partis in vii.colum.

b ¶Odiosæ. Adde Ant.de But.in c.cũ in cunctis.in §.cùm verò.de elect.Card. Zaba.in c.quia circa.de consang.& affin.

c ¶Quando notarius. Adde Ang.in l.& n seuerior.supra de his,qui no. infa.

SVMMARIVM.

1 *Milites licèt in testamentis suis non teneantur obseruare solennitates iuris ciui.tenentur tamen obseruare solennitates iuris gentium.*

2 *Potestas non potest aliquem ponere ad torturam, nisi adsint legitima indicia,vigore cuiuscunque ampli arbitrij, quod habet Potestas, vel Commissarius.*

3 *Statutum si disponit,quòd Potestas in criminalib liberè possit inquirere,tamen per illud aduerbium liberè,non poterit inquirere non precedente fama,vel indicijs.*

LEX XV.

MIlites. Milites in expeditione existentes habẽt priuilegium testandi qũo volũt,& qũo possunt.h.d.intellige tñ sanè,dum modo aliqd turpe,vel illicitum,vel c̃ bonos mores non disponat. tex.est no.in l.si à milite.§.edictum.ff.eo.quẽ tex inducit Ang. hic,& ibi ad intellectum statuti Florẽtini permittentis magnũ arbitrium in certis casib c̃ magnates,vt per eũ.¶ Gl.fi. no. istã
1 gl. magistralem,& similem habes in l.1.ff.eo.†Et ex ista gl. iuncto text.habes diligenter notare, q̃ licèt in testamentis militũ, præsertim qñ fiunt in discrimine belli,sint remissę oẽs solennitates iu. ciui. tamen hñt locũ solennitates iuris gentiũ, & ideo
a cùm de iure gentium in ore duorum,vel trium [a] consistat oẽ verbum,requiruntur saltẽ duo,vel tres testes,vt hac gl.not. Et istud no.Bar.hic,& in l.1.& in l.neque.§.deportati ff.eo.ad statuta,q̃ in maleficijs Potestas non teneatur obseruare aliquas solennitates iuris,quid importet tale statutũ, & certè importet, q̃ solennitates iu.ciu.intelliguntur remissæ,sed non illæ,q̃ sunt de iure gen.vel diuino,puta q̃ vni soli testi credatur.Circa qđ in specie aliquas.q.examinant Bar Imo.& Ludo. Rom.in l.filiusfa.in 2.col.& seq.ff.de don.vbi inter cætera quærunt, an vigore talis statuti intelligantur sublatæ ferię inductæ in honorem

ADDITIO.

a ¶Vel trium. Adde c.cùm esses.& in c.relatum.el primo.de testa. originaliter Deuteronomij.19.& ad Corinth.13.c.& Mathei.18.c.

Source : BIU Cujas

rem Dei, ita q̃ in talib. dieb. procedi poſſit, & credere teſti ſine iuramento, quas quæſtiones plenè proſequitur D. Alex. hic cũ concor. per eum additis & in conſ. 215 in 2. vol. incip. nec arguendi ſumus. in 4. col. & no. Bal. in c. conſanguinei. ad fi. de re iudi. & in l. 1. C. ſi propter pub. peſi. vbi ponit notabilem deciſionem. Lud. Roman. in Rubr. ff. de arbi. in 17. q. ¶ †No. tamen vnum, quòd ipſi omittunt, quòd vigore cuiuſcunque ampli arbitri, quod habet Poteſtas, vel Cõmiſſarius circa maleficia,
a non poterit a ponere aliquem ad torturam, niſi habeat legitima indicia. allegatur ad hoc Bal. in c. 1. in 1. col. de offi. ordina. vbi nihil dicit de hoc, vt ſtatim infra referam. ſed iſtud dicit in terminis Alb. de Gandino in tractatu ſuo maleficiorum. in ca. incip. item quæro, vtrum Poteſtas qui habet arbitrium. dum tractat de tormentis, & expreſsè Pau. de Elcaza. in c. grauis. in pen. col. de depoſito. vbi alleg. quod habetur in c. venientes. & in c. Quintauallis. de iureiu. & quod habetur per glo. in cle. ſæpè. de verb. ſig. Refert, & ſequitur D. Alex. conſi. 65. incip. habita. ſuper cõtentis. in 2. col. in 1. vol. quod teneas cordi, q̃ valde quotidianum eſt. Et reperio, q̃ idem tenet Raph. Fulg. in conſi.
3 69. ſuper quæſtione formata. ad fi. †Adde etiam, quòd ſi ſtatutum dicat, q̃ Poteſtas in criminalibus liberè poſſit inquirere, tamen propter illud aduerbium, liberè, non poterit inquirere non præcedente fama, vel prius quàm ſint indicia. ita Bal. in c. 1. de offic. ordin. per illum tex. in verbo, liberam. cum glo. Alibi not. Bald. in capitu. vndique. per gloſſ. ibi. de offic. ordi. quod licèt Papa mandet inquiri in genere, tamen hoc mandatum Papæ debet intelligi, & limitari fama præcedente, & non aliter. Item requiritur citatio. & teſtes debent eſſe idonei, vt ibi per eum. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

a ¶Non poterit. Adde, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. ſi ſic legatum. nu. 17. ff. de leg. 1. Hipp. in prac. §. diligenter. nu. 24. & §. conſtante. & fac. quæ dixit Bal. in l. 1. per illum tex. ff. ſol. matr. q̃ omne arbitrium commiſſum in re aliena, intelligitur commiſſum cum iuſtitia, quibuſcunque verbis committatur. Declara, vt per Abb. in c. dilecti. de iud. Bal. in l. 1. ff. hoc tit. in l. filiusfam. ff. de don. Nat. conſi. 115. num. 6. & ſeq. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Cancellarij capitaneorum guerræ, non gaudent priuilegijs militum, licèt ſint deſcripti in matricula.*
2 *Priuilegium conceſſum alicui perſonæ, non extenditur ad eius miniſtros, vel familiares temporales, &c.*
3 *Bidelli, vel notarij vniuerſitatis an gaudeant priuilegijs ſcholarium.*
4 *Artem non exercens, non gaudet priuilegijs artis, licèt ſit deſcriptus in matricula artis.*
5 *Scholares non intrantes ſcholas, vel non ſtudentes, non gaudent priuilegijs Auth. habita. licèt ſint deſcripti in matricula.*
6 *Clerici non ſeruientes in diuinis, non debent habere fructus beneficiorũ ſuorum.*
7 *Scholaris, qui non intrat ſcholas, ſed ſtudet domi, an gaudeat priuilegijs ſcholarium. & nu. 8.*
9 *Nullatenus, hæc dictio poſita in lege, vel canone quid importet.*
10 *Cauſa priuilegij ceſſante, ceſſat priuilegium.*

LEX XVI. & XVII.

SCriniarios. Notarij, vel apparitores militum, quamuis ſint deſcripti in matricula militum, tamen in condendis teſtamentis non gaudent priuilegijs militum. hoc primo. & beneficium teſtandi quomodo volunt & poſſunt, indulgetur militibus, quando ſunt in expeditione militari, aliàs ſecus. hoc dicit cum l. ſequen. vſque ad l. fina. Et intelliguntur ſcriniarij, vt dicit gloſſ. 1. notarij militum, quos hodie ſcribas,
1 vel cancellarios appellamus. ¶Ex quo habes, quòd † cancellarij capitaneorum guerræ non gaudent priuilegijs militum, da
2 to etiam, quòd ſint in matricula deſcripti. † Ex quo not. quòd
a priuilegium conceſſum * alicui perſonæ non extenditur ad eius miniſtros, vel familiares temporales, vel etiam ad beneplacitum, ſecus fortè ſi eſſent miniſtri perpetui, vt conuerſi, vel ſimiles, vt eſt tex. no. in c. per exemptionem. in princip. de priuileg. in 6. vide tamen in l. 2. C. de Epiſc. & cler. & in cap. 1. de foro compe. & in cap. fi. de verb. ſignifi. in 6. Io. de Platea in l. 2. C. de mune. patr. lib. 10. Apparitores autem dicuntur illi ſeruitores, qui de publico ſunt deputati ad citandum, vel ad ſimi lia officia publica. l. ſi apparitor. cum glo. C. de cohorta. lib. 10.
3 hic autem credo, quòd capiũtur pro his, qui publicè ſeruiunt.
b †Quid autem ſit in notarijs, vel in Bidellis b vniuerſitatis noſtræ, an gaudeant priuilegijs ſcholarium, ponunt Pau. de Caſt.
4 & Bal. & Ang. hic, & plenius cæteris Domin. Alexan. ¶†No. ex text. ibi [& ſi nomina eorum matriculis militaribus referri videantur] ſecundum Cyn. Barto. Bald. & alios, quod non exercens artem quamuis ſit deſcriptus in matricula illius artis, ta-
5 men non gaudet priuilegijs artis. †Et ideo ſecundum eos ſcho
c lares, qui non intrant, c vel non ſtudent, quamuis ſint deſcripti in matricula, tamen non gaudent priuilegijs ſcholarium poſitis in Auth. habita. C. ne filius pro pat. nec alijs priuilegijs, & idem eſt in mercatore, prout dicit Bart. in l. ſub prætextu. C. de ſacroſanct. Eccle. & ponit Ludo. & Dom. Alex. hic, & idem Bar. in l. 1. C. de colle. lib. 12. & in l. pen. circa fin. ff. eod. Bald. in proœ. ff. orum. in 2. colum. & in Auth. habita. in 6. colu. C. ne filius pro patre. Adde, quod vult Spe. in tit. de reo. ver. ſed quid ſi ſcholaris, quod diſpoſitio. l. 1. C. qui ætate. lib. 10. non procedit in ſcholari non ſtudente, per c. gloria. 12. q. 2. facit c. cauete.
6 20. q. 5. Item adde, quod †no. Bal. in l. 1. in 1. notabili per illum tex. C. de his quibus, vt indig. quod clerici, qui non ſeruiunt in
d diuinis, & omittunt officium, d non debent fructus beneficiorum lucrari, imò tanquam indigni, tenentur ad reſtitutionem omnium fructuum. Facit tex. in cap. fin. in princi. & ibi ad hoc no. Gemin. de reſcrip. in 6. & tex. in ratione ſui, in c. 1. & ibi ponderat 10. Cal. de celeb. miſ. & bonus tex. in c. ſi canonici. §. ſcituri. & ibi Gemin. in prin. ad hoc no. de offic. ordin. in 6. facit, q̃d pulchrè tenet Pet. de Anch. in conſi. 333. Primò inquirendum eſt. & tex. in c. cùm ex eo. de elect. in 6. contrarium tamen per plures rationes tenet Dom. Abb. in c. 1. in vlt. colum. poſt Card.
7 ibi. de celeb. miſ. †Quid de ſcholari, qui non intrat ſcholas, ſed ſtudet domi, an gaudeat priuilegijs ſcholarium? vide Bal. in l. ſi cũ dies. § ſi arbiter. ff. de arbi. vbi quærit, quid ſi ſcholares ſtantes in ſtudio habent priuilegium, vt percipiant fructus præbẽ darum, & aliquis habens præbendas venit ad ſtudium, non tamen intrat ſcholas, ſed ſtudet in camera, an habebit iſtud priuilegium, & determinat, quòd ſic, ſi erat ſcholaris prouectus, & dubia explanabat cum Doctoribus, quæ non potuiſſet explanare in ciuitate ſua, aliàs ſecus. Item aduerte, quòd communiter Doctores hic malè colligunt illud, quod dixi. ſ. de ſcholari, & mercatore. Nam aut iſti notarij in hoc tex. erant deſcripti in matricula militum tanquam milites, & matricula eſſet falſa, quia ipſi non ſunt milites, aut ſunt deſcripti in matricula
8 militum tanquam notarij, vel ſimpliciter, † & hoc modo iſte tex. nihil facit ad illationem Doctorum de ſcholari, & mercatore, quia ibi erat verè ſcholaris, & verè mercator: vñ ad hoc, vt iſta illatio bene ſumeretur ex hoc textu, oportet inferre, q̃ ſi notarius ſcholarium deſcriberetur in matricula ſcholarium tanquam notarius, vel ſimpliciter, per hoc non debet gaudere priuilegijs ſcholarium. Alibi tamen no. Bar. in l. 1. per illum tex. C. de tyronib. lib. 12. Dom. Ant. de Butr. & alij in proœmio Decret. vbi notant, quòd ſcholaris vagus gaudet priuilegijs ſcholarium, quia ſcholaris eſt. Adde Gemin. in proœmio. 6. in vlti. colum. vbi poſt alios per eum relatos tenet, quòd ſcholaris matriculatus, qui intrat, & defert habitum ſcholaſticũ gaudet priuilegijs ſcholarium, quamuis nihil ſtudeat per text. ibi, in verbo, commorantib. qui non dixit ſtudẽtib. Et ita refert de facto fuiſſe obtentum. Adde, quòd in contrarium facit text. in capitu. cùm ex eo. in verbo ſtudent. esde elect. in 6. & in cap. generaliter. in verbo non denegantes. 16. quæſtione 1. ponit Abb. in proœmio Decretalium. & in cap. 1. in vlti. colum. de iudic. Ioan. de Lig. & alij in proœmio cle. ¶ Circa mercatores deſcriptos in matricula, & non exercentes artem, adde plus ad hoc, vt mercator deſcriptus in matricula mercatorum gaudeat eorum priuilegijs, non ſufficit, quòd artem exerceat, imò requiritur, quòd maiorem partem habeat fortunarum ſuarum in illa negotiatione. ita Barto. in l. ſemper. §. negotiatio. per illũ tex. ff. de iure immu. & idem Bar. in rub. C. de nauicularijs. lib. 11. & Dom. Alex. in conſi. 51. in 2. volum. incip. viſo themate ſupra ſcripto. Item requiritur, & quartò, q̃ talem mercaturam ipſe exerceat, & non per factores, ſeu inſtitores ſuos. tex. & ibi Bar. eſt in l. fina. in verbo per ſemetipſos. ff. de excuſat. tuto. per

quem

ADDITIONES.

a ¶Conceſſum. Adde Doc. in l. inter eos. in §. 1. ſecundum vnam lect. ff. ex quib. cau. maio. Doct. in l. non aliàs. in §. 1. ff. de iudi. Cyn. & Bald. in l. 1. ſupra de vxor. militum.
b ¶Vel in Bidellis. Adde Doc. in c. 1. de loc.
c ¶Intrant. Adde Io. de Lig. in proœ. cle. & Fely. in c. clerici. in 1. col. de iudi. & Doc. in proœ. Decre.
d ¶Officium. Adde Card. in c. 1. in 9. q. de celeb. miſ. Cardi. in c. cũ tu. in ver. circa diuinum officium. de vſur. Doct. 40. diſt. in gl. ſummæ.

Source : BIU Cujas

quem tex. ita tenet Lud. Rom. hic, & in d. l. diem functo. ff. de offi. asse. & D. Fran. de Are. hic, quod est valde notabile contra mercatores nostri temporis. Quanquam Dom. Alex. in d. l. diē functo. circa 11. col. respondeat ad l. fi. duobus modis, de quib. ibi per eum. ¶† Tertiò pondera tex. in verbo, nullatenus. [2] qui [a] videtur probare contra vnam regulam, quæ alibi traditur, ꝙ dictio nullatenus, apposita in lege, vel canone tantum importat, quantum clausula decreti annullatiua, & sic tollit facultatem disponendi, ita tenent Dom. Anto. de Butr. & Imo. in cle. 1. de sequest. pos. & fru. & sequitur ibi Dom. Cardi. Flor. in §. si quis autem. in 6. q. Arch. in c. quoniam. in verbo nullatenus. de immun. eccle. in 6. Gemin. in c. Romana. §. pe. post Ioan. Andr. de appel. in 6. facit festum Io. de Ana. in c. quia frustra. in 3. col. de vsur. potest confirmari, quia dictio nullatenus, est vniuersalis negatiua, & sic videtur importare idem, quòd dictio nullo modo, quæ similiter impedit dispensationem, vt est glo. in cle. 2. de æta. & quali. quam pro sing. alleg. Ang. & Imo. in l. si quęramus. ff. de testam. Imo. in cap. 2. de test. Alex. in l. fin. infra eo. Ista regula non videtur semper vera, vt patet per istum tex. vbi l. vtitur dictione nullatenus, & tamen admitteretur dispensatio in contrarium. l. fina. ff. eod. Econtra vult glos. in d. clem. 1. in verbo nullatenus. & Gemin. in cap. quoniam. de immu. Eccle. [10] in 6. ¶† Quartò no. ex l. ne quidam. & concordan. allegatis in gl. quod cessante causa priuilegij, cessat priuilegium. facit text. in l. Titia Seio. §. vsuras. & ibi Barto. ff. de leg. 2. Hinc est, quòd priuilegia concessa filijs propter parentes, non durant mortuis parentibus. glo. in l. 2. in fin. & ibi Barto. C. de Episco. & cleric. similiter priuilegium concessum propter paupertatem, cessat superuenientibus diuitijs. l. cura. §. deficientium. ff. de muner. & honorib.

ADDITIO.

[a] ¶Nullatenus. Adde Doct. in l. si qua mulier. C. ad Velleia. Card. Zaba. in ca. super literis. de reseri. in 14. no.

[2] Et dic, ꝙ hæc dictio nullatenus, quia est vniuersalis, importat ipso iure, teste Rolan. consi. 57. num. 51. lib. 3. de quo vide Olasc. decisione 165. numero 14. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus potest creari miles.*
2 *Pupillus potest esse tribunus militum.*
3 *Pupillus nunquid possit creari miles per electionem Principis, vel Regis.*
4 *Curator licèt non detur inuito, tamen Regi debet dari &c.*
5 *Pupillus licèt sit miles, tamen non potest facere testamentum, neq; codicillari, nec donare causa mortis.*
6 *Princeps an possit dispensare cum pupillo, vt possit testari, absque eo, quòd apponat clausulam non obstante, vel similem. nu. 7.*
8 *Statutum an possit disponere, quòd pupillus doli capax possit testari.*
9 *Pupillus si sit maior infante, an habeat vocem in capitulo.*

LEX XVIII.

LIcèt. Pupillus licèt sit tribunus militum, tamen testari non potest. hoc dicit. & est bona, & notabilis lex. ¶† No. ex ista l. quòd pupillus [a] potest creari miles. Et si opponatur contra, miles quando creatur, debet iurare se non cuitaturum mortem propter Rēpublicam, vt est glo. in l. pen. ff. ex quibus cau. maio. & gloss. in §. pen. in Auth. de man. princ. sed sic est, quòd pupillus non potest iurare. l. qui iurasse. in princ. ff. de iureiur. Respondet Bald. hic in prima oppositio. & sequitur Saly. Pau. de Cast. & Ludo. ꝙ iste tex. debet intelligi in pupillo, qui creatus est miles à Principe, vel à Rege, qui præsumitur secum dispensasse, & faciunt quæ no. Barto. in l. quidam consulebant. in secunda opposit. & melius in pen. colum. ff. de re iudic. Et ad hoc vide Bal. in l. fina. C. sent. rescin. non pos. ponentem circa hoc aliqua notabilia, præsertim an Papa concedendo impuberi dignitatem, intelligatur secum dispensasse, & est materia satis trita. ¶† Secundò no. ex tex. quòd pupillus potest creari tribunus militum. Contra, ego habeo, ꝙ talis tribunatus est dignitas, nam licèt verū [b] sit, ꝙ simplex militia [b] non sit dignitas, nisi sit Romana equestris dignitas. glo. in l. vnica. C. de equestri digni. lib. 12. & in l. 1. C. si seruus aut lib. eod. lib. nisi militia esset iuncta nobilitati, puta, quia vnus nobilis creatur miles, tunc bene militia est dignitas. ita valde singulariter limitat Albe. in l. milites. C. loca. quē sequitur Dom. Marti. Lau. in tractatu suo de Princip. sub Rub. de militib. tamen si quis sit tribunus militum, bene est dignitas. tex. est in l. apparitores per Orientem. C. de off. ma. mili. quā ad hoc multum no. Mart. Lau. in loco præalle. sed pupillus nō potest habere dignitatem. l. ad rem publicam. ff. de mun. & ho no. l. 2. §. impuberes. ff. de iure immun. Rīdet Bal. post Odofr. ꝙ verum est, ꝙ pupillus non potest habere dignitatem cū administratione, vt actualiter administret. l. cùm prætor. §. 1. ff. de iudi. sed habere dignitatem, quæ sit sine administratione, sic, vt est tribunatus; patet, quia potest esse canonicus, licèt non habeat vocem in capi. c. ex eo. de elect. in 6. & c. 2. & ibi notatur. de æta. & quali. & vide per Bar. in l. 1. C. qui æta. lib. 10. Bal. in l. fi. C. sen. rescin. non poss. & in l. exigendi. C. de procu. & adde l. 1. & 2. C. de tuto. & cura. illu. personarum. Sed caue, cū pupillus non possit creari notarius, cum hoc, ꝙ possit exercere, quā do erit maior, prout determinat Bar. in l. impuberem. in princ. ff. de falsis. vnde tutius puto respondere, vt in præcedenti ꝟrio, [3] ꝙ istud sit ex dispensatione Principis. ¶† Nunquid autem pu- [c] pillus [c] possit creari miles per electionem Principis, vel Regis (nam per successionem est expeditum) Bal. hic determinat, ꝙ sic, per c. grandi. de suppel. neg. præla. quamuis videatur dubitabile, per c. inde eorum. de æta. & quali. Tamen talis pupillus debebit regi per eius tutores. d. c. grandi. sicut dicit Bal. hic in fi. si moriatur Rex relicto posthumo in vxoris vtero, interim dandus est curator per Patritios Regni, nunquid autem in Rege, vel in Principe tutela finiatur in 14. ann. sicut finitur in alijs. l. 1. & fi. C. quando tutor, vel cura. esse desi. & Insti. quib. mo. tut. fi. in prin. disputat Oldr. Lau. in consi. 52. inci. qō talis est, an tu- [d] tela Regis &c. & ibi per aliqua arguit pro tutore Regis, [d] vt non finiatur in 14. ann. sed demum elapso. 25. ann. tamen Old. istud non tenet, sed tenet, ꝙ finiatur in 14. ann. sicut in alijs, & ꝙ post finitam tutelam dandus est curator, per tex. d. c. grādi. [4] †Dicit tamen vnum, qđ est bene notabile, ꝙ licèt curator non detur inuito. §. item inuiti. Instit. de curat. tamen isto casu Regi inuito dandi sunt curatores, per tex. in d. c. grandi. quod est singulare ad limitationem d. §. item inuiti. & totum quod ponit Old. refert de verbo ad verbum Io. And. in addi. Spec. in tit. de tutore. super rubr. sequitur Gemi. in d. c. grandi. Io. de Ana. in Rubr. de delictis puerorum. in 1. col. Lud. & Alex. hic, & idem ꝙ post 14. annum dandi sint curatores, qui administrent, tenet Bar in l. quidam consulebant. in vlti. col. in pen. q. cū limitatione de qua ibi per eum. ff. de re iudi. quem refert, & simpliciter [5] sequitur Pan. in c. cū vicesimum. ff. de offic. delega. ¶† Vltimò no. ex hoc tex. ꝙ pupillus dato, ꝙ sit miles, vel tribunus, tamē non potest facere testamentum, eodem modo nec posset codicillari, nec donare causa mortis. l. 1. ad fin. prin. & ibi Bal. ff. de tutel. & ra. distra. quem reputat singularem Imo. in l. 2. ff. de leg. 1. Bal. in c. cū omnes. in 16. col. de consti. sed tu adde similē tex. in l. discretis. ꝟ. qui testa. face. poss. & ibi Moder. no. ꝙ qui est prohibitus testari, intelligitur etiam prohibitus donare causa mortis. intellige verum, quando impeditur impedimento necessario, aliàs secus. l. tam is. §. 1. ff. de don. cau. mor. & l. filiusfa. §. pari. ff. de don. imò pupillus etiam si sit proximus pubertati, [e] non potest testari, etiam ad pias causas, [e] vt concludit Barto. quem vide in repe. l. 1. in 2. q. 1. partis principalis. C. de sacrosan. Eccl. & idem tenet Bal. per hunc tex. in l. si pater. ꝟ. titu. 1. Cano. [6] in c. 2. de testa. ¶† Nunquid autem Princeps posset cum pupillo dispensare, vt possit testari, vt poterat per antiquas leges, qñ erat miles, vt dicit tex. hic, Bal. in l. vnica. C. de confes. circa 20. q. in versi. quæro quæ sint exempla. determinat singulariter, ꝙ etiam Princips non possit cum eo dispensare, per istum text. quem licèt Bal. aliter non inducat, tu pōdera tex. in fi. ibi. [hoc fieri, nullo modo ꝓcedimus,] nam illa verba [nullo modo,] sunt tantæ importantiæ, ꝙ ostendunt, ꝙ non pōt dispēsatio in ꝟrium fieri. gl. in cle. 2. in ver. concedatur. de æta. & qual. quam no. Imo. in c. 2. de testa. & de ea dicā in l. fi. ꝟ. de testa. Sed Ang. hic limitat verum, nisi pupillus esset doli capax, vt latè per D. [7] Alex. hic, quem per te videas. †Et adde, ꝙ fortius tenet Pau. de Cast.

ADDITIONES.

[a] ¶Quòd pupillus. Adde Bal. in l. fi. infra eo. gl. in l. sed & milites. in §. qui autē. de excus. tut. Bar. in l. 1. C. de aur. coro. lib. 10.

[b] ¶Militia. Adde Bar. in l. ex eo. de mili. test. Doc. in l. 1. C. de iur. & fac. ign. Abb. in c. quanto. de magist.

[c] ¶Pupillus. Adde diffusè per Ant. Corse. Siculum in repet. c. grandi. de suppel. negli. prælato.

[d] ¶Regis. Adde Barto. in l. quidam consulebant. ff. de re iudic. Bald. in l. prima. de confes.

[e] ¶Causas. Adde Barb. post Pet. de Anch. in c. quia ingredientib. de test. Pet. de Anch. in c. fi pater. de testa. lib. 6.

* Et hanc sequitur, & communem dicit Cla. §. testamentum. q. 5. versi. hinc infertur. Dilect. de arte testa. tit. 1. cau 5. declara, vt per Viui. inter commu. opi. lib. 14. ver. pupillus, & quibus remedijs vti possit pup. vt disponat de bonis suis in euentum mortis, no. Dilec. vbi supra. MASVER.

Source : BIU Cujas

Caſt.in l.reſcripta.C.de preci.Impe.offe.vbi tenet plus, q̃ Princeps poſſet per reſcriptum concedere pupillo facultatem teſtandi etiam abſque eo,quòd apponat clauſulam non obſtante,vel ſimilem,licèt dicat Bal.ibi ſentire contra: mouetur,quia iſtud reſcriptum nullius præiudicium tangit, ſic quando concedit indulgentiam criminis,quia venientes ab inteſtato nullũ ius habent viuente pupillo,aliàs eſſent ſoliciti de hæreditate viuentis,& ſic non poſſent conqueri. Sed iſtud videtur directò contra rationem hic aſſignatam in tex.ibi,ex tali ſententia parentibus fortè ſuis,vel alijs propinquis nocere.¶ Similiter ſta-
8 tutum [a] poſſet hoc diſponere,quòd pupillus doli capax poſſit teſtari,vt ponit Bar.in l.ſi quæramus.ff.de teſta.& Cano. in c. 2. in eod. titu.Et an valeret ſtatutum,quòd pupillus ſine authoritate tutorum poſſit adire hæreditatem , ponunt Angel. & alij
9 in l.more.ff.de acqui.hæred. †Et an pupillus, ſi ſit maior infan-
b te,habeat vocem in capitulo, [b] tan gunt Cyn.& Alber. hic , & eſt glo.ordinaria , vbi Cano, in capitu. ex eo.de electio. in 6. & glo. in clemen.2.de æta.& quali.ponit Barto.in l.de pupillo. in princ.ff.de oper.nou. nunc. cum concor.hic, & ibi traditis per Domin.Alexan. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Statutum.Adde Bal.in repe.l.1.C.de ſacroſan.Eccle.
b ¶In capitulo,Adde Bar.in l.ſpurij.in §.minores.ff.de decurio.Bal.in l. fi. C.de teſta,Bal.in l.exigendi.C.de procu.

SVMMARIVM.

1 *Teſtari an aliquis poſſit, vel non.*
2 *Papa an poſſit ſibi eligere ſucceſſorem.*

Qui teſtamen.face.poſſ. Rubr.

¶Glo.Rub.continuat Rub.ad præcedentes, ſed non perfectè, ideo eam perficiendo ſic dicas.Supra in titu. præcedenti viſum eſt de his,qui poſſunt teſtari iure ſpeciali,modo videndum eſt de his,qui poſſunt teſtari de iure communi, & quia primò videndum eſt de perſonis.l.ſi quæramus.ff.eod.& l.quidam referunt.ff.de iure codi.ideo primo tractat in hoc titu. quæ perſonę poſſunt facere teſtamentum,& quæ non.deinde in titu.ſeq.
1 tractabit de teſtamentis.¶†Circa hanc Rubricam moueo difficultatẽ,& videtur, quòd nullus poſſit teſtari, quia paria ſunt, quid fieri tempore prohibitio,vel in tempus prohibitum conferri.l.quod ſponſæ.C.de don.ante nup.vbi Bart. dicit, q̃ iſtud nunquam fallit,ſed quando quis facit teſtamentum , confert eius effectum poſt mortem,nam teſtamentum morte confirmatur.c.cùm Marthæ.de celebra.miſſa.l.cùm hic ſtatus. §. ait oratio.ff.de don.iuter vir.& vxo. quia viuentis nulla eſt hæreditas,l.qui ſuperſtitis.ff.de acqui.hæred. ſed poſt mortem cũ nõ habeat bona nec habitu , nec actu, creditur penitus inhabilis. no.in Auth.ingreſſi.C.de ſacroſan.Eccle.cùm illo tempore nõ habeat nec velle,nec nolle.§ pen.in Auth.de nup.iuncto.c. fi.
2 de teſta,in 6.†Facit quod vult gloſ.no. 8.q.1.c.apoſtolica.§. his
a omnibus,quòd Papa non poteſt [a] in vita ſibi eligere ſucceſſorem,quia effectus confertur in tempus,quo non erit Papa. facit etiam quod dicit Bar.in repe.l.1.C.de ſacroſan.Eccl.in 2.q. 1.quæſtionis principalis, vbi tenet , quòd pupillus doli capax, & proximus pubertati,non poteſt teſtari etiam ad pias cauſas, & quod in hoc nõ proficeret authoritas tutoris, quia effectus vltimæ voluntatis confertur poſt mortem , & ſic tutoris authoritas confertur poſt tempus finitæ tutelæ,quod non licèt.d. l.quod ſponſæ.iſtud obiectum ſentit gl.in l.illa inſtitutio.in verbo pendere,ff.de hære.inſti.Propter hanc oppoſitionem ſubtilitatum Princeps Dom.Chriſtoph. de Caſtil. cuius ſententiam ſequutus eſt Dom.Chriſtoph. Porcius Inſtitu. de teſtamentis, in prin,tenuit,q̃ de rigore iuris nullus poteſt facere teſtamentum per rationes ſupra adductas,ſed ob neceſſitates hominũ, & ob grauamen,& ſic ex quadam æquitate contra rigorẽ iuris eſt à lege diſpenſatum,& ſic facultas teſtandi eſt hominib. quaſi gratioſè conceſſa.idem tenet Abb.in Rubr.extra de teſtamen.in 1.colum.& hoc etiam voluit gloſſ.d.l.illa inſtitutio. in princ.Sed tu dic,quòd etiam de rigore iuris quilibet habilis poteſt teſtari,nec obſtat, quòd effectus teſtamenti conferatur in tempus inhabile,videlicet in tempore,quo teſtator non habebit bona nec actu,nec habitu,quia reſponde, quòd ſemp erit hæreditas iacens, quæ fictione iuris repræſentat perſonam defuncti.l.hæreditas.ff.de acqui.rer.dom.& l.mortuo de fideiuſſ. vel hæres, qui cenſetur eadem perſona cum defuncto. vt in Auth.de iureiu,à mori.præſti.in princ. & l.vnic. C. vt actio ab hæredibus,& contra hære. & ita reſpondit Bald.& Raph. Cuman.in d.l.illa inſtitutio. & quantum ad voluntatem ſatis eſt, quòd habuit effectum,ideo non vitiatur,licèt deueniat ad cauſam,à qua incipere non poſſet vt no.in l.plurib §.& ſi placet.ff. de verb.oblig.facit.l.eandem.ff.de duob.reis, quia quantum ad voluntatem nihil aliud deſideratur.

ADDITIO.

a ¶Non poteſt.Adde Archi.in c.ſit tranſitus Papæ.79.diſtinct. Ioan. de Lig. in clem.nę Romani.de elect.Abba.in c.accepimus.in vlti.colum. de pact. Abb. in rub.de teſtam.in 1.colum.

SVMMARIVM.

1 *Societas conuentionalis , vel incidens non impedit teſtamenti factionẽ.*
2 *Teſtari quis poteſt,licèt habeat bona communia , quia quod commune eſt,quo ad diſpoſitionem partis,dicitur eſſe meum.*
3 *Statutum diſponens q̃ ſi quis vulnerauit aliquem in domo percuſſi, q̃ amputetur ſibi manus,tale ſtatutum habet locum etiam ſi domus ſit communis cum alio,quàm cum vulnerante.*
4 *Fundum communem habens cum alio,ſi legat totum fundum nominando,& non confinando fundum in totum, an intelligatur legare totum fundum.*
5 *Fratres ſi ſimul habitant mortuo patre in domo paterna,an videantur inuicem contraxiſſe ſocietatem,in hac quæſtione examinat ſingulariter quemlibet caſum.nu.6.7.8.9.& 10.*
11 *Duo fratres ſimul habitantes , qui ambo negotiantur , ſi vnus eorum emat fundum proprio nomine,ipſum communicare non tenetur,ſed eſt ſuus proprius.nu.12.& 13.*
14 *Patruus,& nepos ſi ſimul morantur , & fructus ſimul percipiunt de communi,patruus verò ſagacior vendit fructus,& emit inde prædia ſuo nomine tantum,tenebitur communicare,ſi erant ſocij omnium bonorum & nu.15.16.17.18.19 & 20.*
21 *Socius vendens rem ſuam,quàm habet communem cum alio,ſi facit vẽditionem ſimpliciter,an intelligatur totam rem vendidiſſe.*
22 *Emphyteuta ſi ſimpliciter vendit,an intelligatur tantum vendidiſſe ius emphyteuticum.*
23 *Quid ècontra,ſi dominus vendit Titio rem , quam alteri conceſſerat in perpetuam emphyteuſim,quid intelligatur vendidiſſe.*
24 *Frater meus,& ego habemus domum communem, ipſe recedit , & locat partem domus cuidam ſtipendiario,an tenear illum ſtipendiarium admittere.*
25 *Socij duo habent domum communem,vnus vult locare,alter non, quid iuris .*
26 *Quid ſi habent fundum communem , alter vult quod ſeminetur , alter vult quod non ſeminetur,quid erit.*
27 *Socij duo , vel fratres ſi habent domum communem , & vnus totam domum inhabitat, non tenetur ſoluere penſionem locationis ſocio,vel fratri.*
28 *Scholares plures ſi conducant domum ſimul , & vnus eorum recedat ad patriam,an alij teneantur ſoluere totam penſionem domus .*
29 *Quid ſi duo habent caſtrum commune , an alter poſſit vendere partem ſuam ad æmulationem alterius.*

LEX PRIMA.

1 Vamquam. Iſta lex habet materiam vtilem, & amenam. diuiditur in duas partes. In prima loquitur de ſocietate conuentionali,ſeu expreſſa.In ſecunda loquitur de ſocietate incidenti.Secunda ibi, [item q̃ non idcirco.] hoc dicit.†Societas conuentionalis, vel incidens non impedit teſtamenti factionem . de vtraque habes tex.& exemplum in l.vt ſit.ff.pro ſoc.& in l.hæredes.§.non tãtum.ff.famil.erciſ.No ex iſto tex.ſecundum quoſdam Modernos,& Dom.Franc.de Are.contra ſtipendiarios , qui arbitrantur,quòd propter factam fraternitatem , vel vniuerſalem ſocietatem bonorum,q̃ bona præmorientis ad ſe pertineant,nã hoc eſt contra iſtum tex.& concor.alleg.in gloſſ.nam ſocietas morte finitur.l.actione.§.morte.ff.pro ſoc.& ideo de parte ſocij nihil pertinet ad ſocium poſt mortem ſocij.l.cùm duobus. §.idem reſpondit ſocietatem.ff.pro ſoc.Limita notabiliter,niſi inter ſtipendiarios eſſet alia conſuetudo in caſtrenſibus bonis,vt per Ang.in quæſtione per eum diſputata, quæ incipit, renouata guerra. & Imo.in l.ille autem.in vlti.colum.ff.de hæred.inſti.& ibi dat aliam notabilem limitationem,quòd ſi duo armigeri,vel alij contrahunt inuicem fraternitatem, & iurant ſe tractare vt fratres,iux.l.quidam cùm filium. ff. de verb.obl. quòd licèt per hoc non contrahatur fraternitas, nec ab inteſtato

ſtato ſuccedatur, tamen ſi in teſtamento præteriret eum inſtituta turpi perſona, iuxta l. fratres. C. de inoff. teſtam. poſſet agere contra hæredem ad pœnam ſi promiſſa eſt, vel ad intereſſe, ſecundum d. l. quidam cùm filium. de quo per Dom. Alex. in l. licèt. C. de pact. & de iſtis fraternitatibus iuratis, quas præcipuè armigeri contrahunt, vide etiam per Bal. & Ang. in d. l. ille autem. per Fulg. & Do. Alex. in l. nec apud. per illum tex. ĩ. de hæred. inſtit. ¶† No. quòd qui habet bona communia, [a] & cum
a alio indiuiſa, tamen poteſt teſtari, eo quia quod commune, eſt quo ad diſpoſitionem partis meæ, dicitur meum. l. illud. in ver. non propriè. ff. de ritu nup. l. duo fratres. ff. de acqui. hære. & eſt gl. no. in l. id quod noſtrum. ff. de reg. iur. De quo puncto ordinariè ponitur per Bar. & alios in l. ſerui electione. §. Labeo. ff. de leg. 1. & in c. cùm in illis. §. fi. in gl. fi. vbi no. Doc. de præben. in 6. Cy. & Ang. hic cum concor. de quibus plenè per Domin. Alex. hic, & in d. §. Labeo. tamen non dicitur propriè meum, ſed fictè, ſecundum Ang. & Mod. hic, Barto. & Moder. in d. §. Labeo. per d. l. illud. in verbo non propriè. & glo. in d. l. id quod
3 noſtrum. ¶† Et iſtud inducit Bal. ad quæſtionem, quòd ſi quis vulnerauit aliquem in domo percuſſi, quòd amputetur ſibi manus, ꝙ iſtud ſtatutum locum habebit, etiam ſi ſit domus communis cum alio, quàm cum vulnerante. ſequitur Ang. & Saly. & plenius Do. Alex. hic, & in d. l. ſerui electione. §. primo. quamuis contrarium, & malè tenuerit Ludo. Rom. vt hic, & ibi videas per Dom. Alex. Et quòd iſtud ſit per fictionem, adde etiam tex. in l. extraneo. §. 1. ff. de quæſtio. qui vtitur verbis importantibus fictionem. Hinc conſuluit notabiliter Abba. in conſil. 83. in 2. volum. quod incipit, diſponente ſtatuto terræ collis. ꝙ ſi ſtatutum diſponat, quòd tranſiens per territorium talis loci teneatur ſoluere certam gabellam ſub pœna, nõ habet locum in tranſeunte per locum, qui eſt communis cum alio. Item iſtam legem limitat Bar. vt procedat in his, quæ ſunt communia pluribus vt ſingulis, ſecus ſi vt vniuerſis. de quo in l. ſed ſi hac. §. qui manumittitur, & ibi dixi. ff. de in ius vocã. & in l. per fundum. ff. de ſerui. vrban. prædio. Accedit, quod vult Pet. de Anch. in conſi. 204. incip. viſis, & ponderatis. aliàs incip. Punctus vnius inſtrumenti, ꝙ ſi Domini Veneti promiſerũt non ponere officiales in certis terris Regis Vngariæ, nec ſe impedire de eis ſub pœna, tamẽ ſi vnus ciuis Venetus eſt electus ab hominibus illius terræ, poteſt acceptare officium, quia nihil fit nomine dominij Veneti tanquam nomine vniuerſitatis, ſed ab illo, vt à ſingulari. ¶ Extra gl. Bal. & Ang. hic tangunt nonnullas bonas, & vtiles quæſtiones, quas concluſiuè, & vti-
4 liter expediam. ¶† Primò quærit Bal. an qui habet fundum cõmunem cum alio, & legat totum fundum nominando, & cõfinando fundum in totum, intelligatur totum fundum legare, & notabiliter determinat, ꝙ intelligatur ſolùm relinquere partem, quam habet in fundo, eo quia latior demonſtratio nõ ampliat legatum, quod eſt limitatum à iure, vt quis cenſeatur legare illud, quod habet, non plus. l. ſi domus. §. fin. ff. de leg. 1. l. vxor patrui. ĩ. de leg. Et cum eo tranſit Pau. de Caſt. hic, & reputat, ꝙ ſit ſing. deci. & idem Pau. de Caſt. in d. l. ſerui electione. §. cùm fundus. licèt ibi malè referat Bal. & cum eo ſic malè relato tranſeat. Sed tu dic in hoc, vt plenius per Bald. in l. cũ rem alienam. in vlti. col. ĩ. de leg. iunctis his, quæ dicuntur per
5 Bal. & omnes in d. l. ſerui electio. §. 1. ¶† Secundò quærit Bal. an
b fratres [b] mortuo patre ſimul habitantes in domo paterna, intelligantur adinuicem contraxiſſe ſocietatem. Et quia pluries pollicitus ſum hanc quæſtionẽ, quia quotidiana eſt, plenè examinare, ideo eam accuratius proſequar, & ſimiliter quæritur, quid de patruo, qui ſimul moratur cum nepotib. & ſic filijs alterius fratris prẽmortui, in qua materia variæ doctrinæ tradũtur poſitæ per Oldr. & Rich. Mal. & alios Antiquos, vt hic refert Bal. & plenius Alb. de Roſ. Et iſtud eſt expeditum, ꝙ fratres mortuo patre retinendo hęreditatem patris in communi, per hoc non intelliguntur ſocietatem contraxiſſe. text. eſt melior de iure in l. ex parte. §. filius. ff. famil. ercis. & in l. cùm duobus. §. ſi fratres. ff. pro ſoc. aliàs incipit, idem Papinianus, ſi fratres. aliàs eſt lex de per ſe. ¶ Subiungit Bal. hic ſolenne verbum poſt Nico. de Muti. ꝙ ex quo fratres ſimul habitauerunt diu, ſeu longo tempore, & omnia bona ſimul habuerunt, & communibus expenſis ſine computo vixerunt, & negotia ſic promiſcuè exercuerunt, ex iſtis præſumitur inter eos contracta ſocietas. l. 1. in fi. cum ſeq. ff. de his, qui deiec. vel effu. & c. ſi quis. de beneficio fratris. in vſib. feud. & dicit, ꝙ ita conſuetudo obſeruat de maioribus, quod diligenter not. & ſequitur ſimpliciter Dom. Alex. in conſi. 23. in 2. volum. incip. conſideratis his, quæ in proceſſu. in 2. colum. ¶ Verùm quia ex iſtis non remanet clarè expedita iſta materia, ideo Bar. ad quem ſemper habetur recurſus, poſuit pleniorem doctrinam. ſ. in l. cùm duob. §. idem Papinianus. aliàs in §. ſi fratres. ff. pro ſoc. & in l. ſi patruus. C. cõmunia vtriuſ. iudic. & melius, & plenius, quàm alibi in l. Titiũ & Meuium. §. altero. ff. de admin. tuto. & in iſtis locis Bar. facit quatuor caſus principales. Et ſi conſideras doctrinam Bar. nunquam in aliquo ex iſtis quatuor caſibus intelligitur contracta ſocietas omnium bonorum, niſi hoc expreſsè ſit actum, ad iſtud volo te attendere, quia hoc modo nunquam habet locũ ſocietas omnium bonorum inter fratres, niſi expreſsè ſit actũ,
6 an ſit verum dicam. ĩ. ¶ † Examino de per ſe vnumquemque caſum Bar. vt melius habeatis. primus caſus eſt, quando iſti
c fratres [c] nõ ſunt omnes maiores, ſed alter eorum eſt pupillus, alter maior, tunc concludit Bart. in locis præalleg. ꝙ inter eos non eſt contracta ſocietas. l. vt in conductionib. ff. pro ſoc. ſequitur Ang. in conſi 60. incip. de pluribus fratrib. ſocijs omniũ bonorum. aliàs incip. morte dicti filij. Lud. Roman. in conſ. 28. quod incipit in caſu propoſito prænittendum eſt. & Pau. de Caſtr. in conſi. 183. vbi ponit, quando fratres mortuo patre habent apothecam communem, in qua ſe exercent, & eorũ frater minor licèt ſit pupillus, tamen etiam ipſe exercet ſe in apotheca, ꝙ tamen etiam tunc non intelligatur inter eos contracta ſocietas. Amplia iſtam concluſionem Barto. & intellige, ꝙ procedat etiam ſi de vtilitate pupilli tractaretur, quia & ſi valde conduceret, ꝙ intelligeretur contracta ſocietas, adhuc non intelligeretur, ita ampliat Bal. in l. cùm oportet. in princi.
d in 3. colum. C. de bon. quæ libe. ¶ Limita [d] nunc primũ caſum Bar. quatuor notabilibus modis. Primò limita, niſi talis pupillus haberet tutorem, qui communicaret alijs fratrib. & alij ſibi communicarent, tunc intelligeretur contracta ſocietas. tex. eſt in l. vt in conductioni. ff. pro ſoc. Bald. expreſsè in d. l. ſi patruus. in vlti. colum. Nec obſt. ſi dicatur, ꝙ tutor debet interponere authoritatem pupillo verbis. l. 1. in fi. ff. de autho. tut. quia reſpondet Bar. in d. l. ſi patruus. ꝙ verum eſt quo ad actus, qui expediuntur verbis, ſecus quo ad ea, quæ expediuntur factis, vt hic. & l. fiſtulas. §. fundum. ff. de contrahen. emp. & ita etiam tenet, & reſpondet Bal. in l. mandatum. in 2. oppoſitione. C. man
e da. ¶ Secundò notabiliter limita, niſi pater [e] mandaſſet cõmuni nomine exerceri, quia quo nomine iuſſit teſtator, eo nomine factum præſumitur, non obſtante, ꝙ aliquis eſſet pupillus. tex. eſt in l. qui negotiationem. in princ. ff. de admin. tuto. quem tex. allegat formaliter Bal. ita limitans in l. cùm oportet. in 3. colum. C. de bon. quæ libe. ſequitur Dom. Alex. in conſi. 23. conſideratis his, quæ in proceſſu. in 1. colum. Tertiò limita dictam concluſionem procedere in pupillo, ſecus eſt in adulto carente curatore, per regulam. l. ſi curatorem habens. C. de in integr. reſtit. mino. ita in ſpecie limitat Domin. Alex. in conſi. 49. in 1. volum. incip. maturè. in 4. colum. & in præceden. & etiam in dicto conſi. 23. in 2. col. & idem D. Alex. in præalleg. conſi. 30. in 2. vol. attentat aliam limitationem quo ad fructus, vt ibi p cũ.
f ¶ Vltimò limita prædictam concluſionem, ꝙ licèt pupillus [f] non poſſit expreſsè vel tacitè ſocietatem cum fratribus contrahere, tamen ſi aliquid ſecum communicatum ſit, vel communi nomine factum, poterit pupillus, quando pupillarẽ ætatem exceſſerit, ratum habere, ſi fuerit bene geſtum ita notabiliter limitat Bal. in tractatu de duob. fratrib. quem perfecit poſt Bar. qui incompletum dimiſerat, allegat ad hoc l. ſi pupillus. in princ. ff. de noua. & refert etiam, & ſequitur Dom. Alex in præal
7 leg. conſi. 23. in 2. volum. in 2. col. ¶ † Secundus caſus principa-
g lis [g] Bar. eſt, quando omnes fratres ſunt maiores natu, ſed neuter eorum negotiatur, quia ſunt nobiles, & diuites, & tunc concludit Bar. in locis præalleg. ꝙ quamuis hereditatem paternam indiuiſam poſſideant, tamen non præſumitur inter eos cõtracta ſocietas, niſi expreſsè ſit dictum, per tex. in d. l. ex parte. §. filius. ff. fam. ercis. & cum Bar. tenent Raph. Fulg & Pau. de Caſt.

in

ADDITIONES.

a ¶ Bona communia. Adde Pau. de Caſt. in l. ſerui electione. in §. primo. infra de lega.

b ¶ An fratres. Quæſtio Bal. de tacita communione. Adde latiſſimè de iſtis. q. Bal. Barba. lib. 2. conſi. 27. præclarè ſcribitur. 1. dub. PVRPV.

c ¶ Quando iſti fratres. Quando vnus fratrum pupillus dici poſſit, no. Corne. lib. 4. conſi. 251. PVRPV.

d ¶ Limita. Limitationem hanc declarat reſtringendo Barb. lib. 4. conſ. 10. illud referam. 8. dub. & hanc, & alias ponit Dec. conſi. 11. col. 1. Et iſtam declarat, ac ſextam limitationem ponit Corn. conſi. 1. in 1. vol. & illam ſextam comprobat, & addit ſeptimam Soc. conſi. 67. in præſenti conſultatione per ordinem. in 2. 3. 4. dub. Octauam limitationem Corn. lib. 1. conſi. 12. quamquam. PVRPV.

e ¶ Niſi pater. Vide igitur Socin. libro 4. conſilio quarto. quantum ad primum. PVRPV.

f ¶ Licèt pupillus. Corn. lib. 3. conſi. 187. videtur in hac. & lib. 4. conſi. 34. quia de pluri. vlt. dub. vbi declarat. PVRPV.

g ¶ Principalis. Adde Alcia. trac. præſum. reg. 1. præſump. 25.

Source : BIU Cujas

in d.l.ſi patruus. Confirmo per illud, quod in fortioribus terminis vult ſignanter Saly. in d.l.ſi patruus. in vlti. colu. vbi fortius tenet, ꝙ ſi fratres omnes fructus, & reditus poſſeſſionũ paternarum, imò etiam lucra adinuicem communicent, tamen per hoc non intelligitur contracta ſocietas, cùm iſta talis communicatio habeat cauſam diſcontinuam, niſi legitimo tempore talis communicatio ſit facta. & ſit facta vt de fructib. rei communis. arg. l. cùm de in rem verſo. ff. de vſur. & l. ſi certis annis. C. de pac. vnde concludit Saly. ce. ꝙ ſola communicatione fructuum, vel aliorum lucrorum non inducitur tamen ſocietas omnium bonorum, imò nec etiam illorum ſingulariũ bonorum, ex quibus fructus & reditus percipiuntur, nec propterea ad communicandum in futurum tenerentur. arg. l. itaque. ff. pro ſoc. Et iſtam ſententiam Saly. refert ſimpliciter, & ſequitur Dom. Alex. in conſi. 24. in cip. viſis dubijs probabiliter perſpectis. ad fi. in 1. vol. & in conſi. 48. in 2. vol. quod incipit, diligẽter ꝓſpectis, in vlti. col. Sed aduerte, ꝙ in hoc ſecundo membro contra Bar. ꝙ imo ſocietas poſſit tacitè contrahi etiam inter eos, qui non negotiantur, & ex alijs actibus poſſit apparere ſocialis effectus, tenuit Bal. in d.l. ſi patruus. in pen. col. circa fin. & ſeq. vt eſt ſecundum eum inter nobiles, qui non faciunt quæſtuarias mercantias, tamen quæcunque dona, quæcunq; ſalaria, & quaſcunque dotes in communi conferunt, nemo negare poteſt, quin iſti ſint ſociales actus, ex quibus præſumatur intentio, & voluntas. arg. l. ſi duo fratres. ff. de acqui. hære. cum etiam factis declaretur ipſa voluntas. l. reprehendenda. C. de inſti. & ſubſti. & ita refert tenere tres Doc. Iac. de Are. Richar. & Oldr. Idem per omnia tenet idem Bal. in tractatu de duob. fratrib. in 8. col. Sed Raph. Cum in d.l. Titium, & Meuium. §. altero. in vlt. col. refert primo opi. Bar. deinde reprehẽſionem Bal. & dicit, ꝙ non eſt reprehẽſio, ſed limitatio, ſed ipſe dicit ſe putare, ꝙ iſtud ſit relinquendum arbitrio iudicis, qui ſit iudicaturus ſecundum actus, quos probabunt interceſſiſſe. argu. l. cũ de in rem verſo. ff. de vſur. & plus non dicit. Sed tu adde, ꝙ pro opi. Bar. contra Bal. tenet formaliter Pet. de Anch. in conſi. 302. incip. materia de qua quæritur non eſt nouꝫ. idem expreſsè tenet Dom. Alex. in conſi. 49. in 5. vol. quod incip. maturè ponderatis. in 4. col. & in d. conſi. 23. in 2. vol. in 2. col. in fi. & idem eſt de mente Ang. in conſi. 112. incip. Vanutius, & Anto. fratres. & Saly. in d.l. ſi patruus. Tu ergo ex prædictis omnibus in iſto ſecundo caſu Bar. facias concluſionem cum vna limitatione, ꝙ inter fratres omnes maiores natu, quorum neuter mortuo patre negotiatur, quamuis indiuiſam hæreditatem paternam poſſideant communiter, tamen non cenſetur contracta ſocietas, iuribus, & authoritatibus poſt Bar. ſ. alleg. Limita niſi interuenirent alij actus, licèt non quæſtuarij, aut mercantiles, vt per Bal. & alios in locis prælleg. Limita ſecundo niſi ex diuturnitate temporis, & communi vſu viuendi, & concurrente coniunctione ſanguinis, quia fratres ſunt, ex iſtis tribus abſq; alia negotiatione etiam inter eos cenſebitur contracta ſocietas, ꝓ regulam. l. Procula. ff. de proba. iuncta. l. ſi ſernus communis. ff. de dona. inter vir. & vxo. iunctis his, quæ traduntur in l. quæ dotis ff. ſolu. matr. ita tenet Oldr. Lau. hic, quem referunt Alb. de Roſ. & Bal. hic. idem tenet Saly. in d.l. ſi patruus. in pen. col.

8 cuius verba ſupra retuli. ¶† Tertius caſus principalis eſt, quando mortuo patre alter ex fratribus tantum negotiatur, alter non, & iſto caſu concludit Bart. o in locis prælleg. quòd inter eos non eſt contracta ſocietas, cùm alter nihil ponat. l. 1. in fin. ff. pro ſoc. & ille qui negotiatur, magis videtur donare quàm contrahere, vnde quæſita ab altero, qui negotiatur, nõ debent communicari. d.l. ſi patruus. & d.l. cùm duob. §. ſi fratres. & cũ Bar. tranſeunt ſimpliciter Raph. Fulg. & Pau. de Caſt. in d.l. ſi patruus. ſed Bal. in d.l. ſi patruus. in vlti. colum. & in tractatu de duobus fratrib. in 8. col. tenet etiam in hoc contra Bar. ꝙ etiam iſto caſu quando vnus fratrum negotiatur, alter nõ, inter eos intelligitur contracta ſocietas, dummodo ille frater, qui non negotiatur, conferat in commune omnia, quæ ſibi vndecunq; perueniunt, puta vel ex donis, vel ex reditibus præbendæ eccleſiaſticæ, vel ex ſalario, quod percepit, nam ex iſtis actibus reciprocis ſimul cum negotiatione alterius, præſumitur inter eos contracta ſocietas. Et idem cum Bal. contra Bar. tenent expreſsè Pet. de Anch. & Dom. Alex. in conſi. allegatis in membro p̃cedenti. tamen iſta etiam eſt potius limitatio, quàm reprehen-

9 ſio Bar. † Adde illud, quod pulchrè no. Bal. in l. prætor. §. ſed & ſi filius fam. per illum text. ff. de edendo. vbi dicit, quòd ſi ſunt duo fratres ſimul habitantes mortuo patre, quorum vnus eſt notarius, vel aduocatus, vel mercator, & lucrum ſuum ponit in communi, quòd ex hoc intelligitur, & præſumitur quidam

10 ſocialis conſenſus inter eos, & plus non dicit. ¶† Quartus, & vltimus caſus eſt, & cæteris frequentior, & vtilior, quãdo om-

a nes [a] fratres mortuo patre negotiantur, & in hoc concludit Bar. quòd inter eos præſumitur contracta ſocietas, ſicut in dubio præſumitur contractum matrimonium inter virũ, & mulierem ſimul habitantes. l. in concubinatu. & ibi Bar. in fi. etiam ad hoc no. ff. de concub. & in l. in liberæ. ff. de ritu nupt. & quia eſt actus, qui non poteſt geri citra ius, & nomen ſocietatis. arg. l. pro hærede. in prin. ff. de acqui. hære. Item quia hic non cadit iudicium famil. erciſ. nec communi diuidundo, quæ tendunt ad diuidenda, ſed hic agitur de communicanda, ergo intelligitur inter eos contracta ſocietas, vt plenius per eum. Subdit tamen, (& hic iacet punctus) ꝙ non intelligatur per hoc contracta ſocietas omnium bonorum, vt quidam putant, ſed ſolũ illius negotiationis, vel mercantiæ, quæ exercetur, eo quia actus noſtri voluntarij nõ extenduntur vltra, quàm geruntur. l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. ad fin. vbi Barto. ad hoc no. ff. de iti.

11 actuque priua. † Et per hoc infert in ſpecie Bar. multum vtiliter, quòd ſi ex iſtis duob. fratrib. qui ambo negotiantur, alter emeret fundum proprio nomine, licèt de communi pecunia, licèt pecuniam conferre teneatur. l. cũ proponas. vbi pulchrè per Barto & alios. C. pro ſocio. tamen fundum communicare non tenetur, imò cenſetur ſuus proprius, ſecus eſſet ſecũdum Bar. ſi fundum emiſſet communi nomine, tunc non eſſet dubium. Et ſubdit idem eſſe in tempore, ꝙ à tempore quo cœperunt ſimul negotiari, intelligitur ſimul contracta ſocietas, &

12 nõ ante. Subdit poſtremò Bar. † & hoc ſigna, ꝙ poſtquam illi ambo fratres cœperunt ſimul communiter negotiari, ſi poſtea ex interuallo vnus negotietur communiter, alius verò incipiat ſeorſum de per ſe negotiari, tunc dicit Barto. quòd eſſet ſeruandum illud, quod habetur in l. actione. §. diximus. ff. pro ſoc. Iſta ſunt dicta Bar. in prælleg. §. altero. quæ alibi non dicit.

13 ¶† Videamus nunc particulariter de vno in vnum, an Bar. bene dixerit, vel ne. Et in primis diligenter attende, inquantũ Bar. concludit, quòd ſi mortuo patre omnes fratres ſint grandiores natu, & omnes communiter negotientur, ꝙ licèt inter eos intelligatur contracta ſocietas tacita, tamen nõ intelligitur cõtracta ſocietas omnium bonorum, ſed illius negotiationis tantum, quæ exercetur, & ſic acquiſita tantum ex illa negotiatione debent conferri, alia non, & ſic ſocietas tacita reſtringitur ad actus ſociales tantum, qui exercentur. Bald. in d.l. ſi patruus. in vlti. col. & in d. tractatu de duob. fratrib. in 8. col. & ſeq. intelli

b git, & inducit egregiè, vt ſit verum [b] in actibus vniformib. qñ iſti fratres negotiantes omnes exercentur in eadem mercantia, vel negotiatione, puta quia oẽs ſe exercent in mercantia pãnorum, vel tenent apothecam, tũc verum eſt, quòd intelligeretur ſolũ cõtracta ſocietas tãtum illius negotiationis, & in iſtis terminis procedit doctr. Bar. ſed in actib. difformib. & varietatem habẽtib credit Bal. quòd intelligatur ſocietas omniũ bonorum cõtracta, ſi lucra vndecũque prouenientia ex diuerſis exercitijs in commune cõferantur, quia ex actib. ita promiſcuis, & indifferẽtibus debet præſumi ſocietas generaliter contracta omnium bonorum. Saly. in d.l. ſi patruus. in pen. colum. referens vtramque doctrinam, & Bar. & Bal. dicit, ꝙ aut nõ intelligit quid velint, aut ꝙ eorum doctrina eſt irrationabilis, eo quia ſecũdum eum nũquam capitale debet intelligi communicatum, dato ꝙ perceptio lucrorum adinuicem communicetur, nam ſecundum eum ſi duo fratres habeant apothecam communem mortuo patre, & vnus habeat mille in dotẽ vxoris ſuæ, alius verò ff ſit Doctor, vel Aduocatus, ſeu Notarius, dato ꝙ omnia lucra in commune ponantur, nõ creditur inter eos cõtracta ſocietas quo ad capitale, vt latius ibi proſequit. Quid tenendum? Adde, ꝙ cõcluſionem Bar. tenet Dom. Abb. Panor. in cõnſi. 66. quod incipit, attingam breuiſſimè deciſionem huius dubij. in 1. vol. & Dom. Alex. in cõſi. 78. in 2. vol. incip. diſcuſſis. Mihi magis placet doct. Bal. ꝙ in actibus difformibus, quãdo omnes fratres negotiantur, & diuerſas negotiationes exercent, & lucra conferunt, ꝙ inter eos intelligatur contracta ſocietas omnium bonorum, & iſtud per quatuor rationes comprobat Ludo. Rom. in conſil. 291. incip. cùm iſti fratres. vbi plenius quàm alibi videas, & idem tenet Ludo. Rom. in conſi. 470. quod incipit. cùm iſti fratres lucra ex negotiationib. Et ſi caſus mihi contingeret, ita ſolitus ſum cõſulere, nõ ꝙ Bar. ſed prẽter. Secundò intellige, & limita non ſolũ Barto. ſed prædicta omnia, vt procedant quãdo fratres grandiores natu negotiationem exercuerunt mortuo patre, ſed ſi viuo patre omnes negotiabantur, & mercaturam licèt diuerſam exercebant, tamẽ inter eos per hoc nõ cẽſetur cõtracta ſocietas, nec

ad

ADDITIONES.

a ¶ Quando omnes. Sequitur Alex. in l. ſi. in fi. ſupra de colla. Dec. conſi. 66. & conſi. 67. alias 98. PVRPV.

b ¶ Vt ſit verum. Dec. conſi. 304. in caſu propoſito. 2. dub. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ad debita vnius alter tenetur, vel ècontra, eo quia cũ viuo patre fructus aduentitiorum debeantur ipsi patri, intelliguntur tales filij negotiari pro patre, & sic inter eos non censetur aliqua societas contracta. ita limitat Bal. in l. cùm oportet. in princip. in 3. col. C. de bon. quę libe. & in l. certum. in 2. colu. & in l. filiæ. circa 6. col. C. fam. ercis. & in l. cùm duob. §. fi. in lect. antiqua. ff. pro soc. & in l. si filius pro patre. C. de negot. gest. & in præal. tractatu de duobus fratrib. & idem met Ludo. Rom. in consi. 471. incip. lucrum autem ex dote proueniens. Secundo inquantum Bar. (sub dubio fortè) tenet, quòd si vnus ex fratribus communiter negotiantibus emerit suò proprio nomine fundum, licèt de pecunia communis negotiationis, quòd nõ cogitur talem fundum communicare, sed bene pecuniam, quæ ex negotiatione processit. l. si vnus ex socijs. §. 1. ff. pro soc. Adde, quòd idem tenet Saly. in d. l. cùm duob. §. si fratres. aliàs incipit, idem Papinianus. aliàs est lex. ff. pro soc. & Io. de Ana. in consi. 65. quod incipit, viso puncto, in quo præmittitur. Tu aduerte, ꝙ hæc decisio Bar. si est vera, est valde sing. sed Bar. dubitatiuè loquitur per verbum fortè, sed puto, quòd hæc decisio sic indistinctè non sit vera, nam in primis non potest procedere in socijs omnium bonorum, quamuis Bar. non loquatur in istis terminis. Non etiam potest loqui in emptione facta ex pecunia communis negotiationis, quando est facta suo nomine per vnum ex pluribus fratribus altero ignorante, & ita comprobo ex infra adducendis primo ex vno quod decidit Bal.[a] in l. 1. C. si quis alteri, vel sibi, vbi decidit, ꝙ si duo fratres mortuo patre stant simul, & sunt socij omnium bonorũ, & vnus de pecunia communi emit vnum fundum pro se solo seorsum, quamuis ipso iure non acquirat alteri fratri, tamẽ per actionem pro socio tenetur illi communicare. † Ad idem facit, quod decidit Bal. in l. si vt proponis. in fi. C. de rei vendi. ꝙ si patruus, & nepos simul stant, & fructus simul percipiunt de communi, & patruus magis sagax vendidit fructus, & emit inde prædia suo nomine tantum, quòd tamen tenebitur communicare, si erant socij omnium bonorum, & secundum eũ intelligitur talis tacita, & præsumpta societas esse in dubio cõtracta ex æquis partib. l. si non fuerint. ff. pro socio. † Ad idem facit, quod decidit Bal. in l. si socius. ff. si cer. pet. quod si plures sint fratres socij omnium bonorum, & vnus emit fundum altero ignorante, & recipit chartam pro se tantum, certè quod emit pro se tantum, ipsius est, sed iure societatis communicare tenetur, quia ignorantibus fratrib. non potuit distrahere societatem, secus si hoc fecisset illis volentibus, & patientibus. † Alibi idem Bal. in præalleg. l. cùm duob. §. si fratres. in lect. antiqua, post Cy. ibi dicit, quòd aliàs accidit quæstio de facto, qa duo fratres remanserunt in communione in hæreditate paterna, quorum vnus maior natu ibat ad emendum merces, alter domi stationem tenebat, & exercebat, maior frater qui pecuniam retinebat, & expendebat, fecit quasdam emptiones fundorum, & instrumenta faciebat fieri in sua persona tãtum, fratre ignorante, & his prædijs solo suo nomine emptis promiscuè vtebatur cum alijs fratribus. Tandem frater minor decessit relicta vna filia, & frater maior dicebat illas possessiones emptas suo nomine esse suas proprias. & dicit Cyn. consuluisse pro fratre minore, seu pro filia, & sequitur simpliciter Bart. & Bal. in d. l. cũ oportet. refert ita tenuisse Rich. & Cy. in d. §. si fratres. Idem tenet Bald. in l. fi. §. quatuor. per illum tex. ff. de leg. 2. † Ad idem facit, quod vult Bal. in d. l. si patruus. vbi not. ex illo tex. quòd si sunt plures patrui, vel nepotes socij, & vnus clam ignorante alio emat pos. pro se, & suis hæredibus, quòd nihilominus talis possessio debet communicari, quia clandestina emptio non debet sibi patrocinari, cùm non potuerit altero inscio renunciare societati. Et ita contra Bar. in eo qui emit fundum nomine proprio, quòd imò tenetur cõmunicare, quando omnia ante, & post fuissẽt hincinde collata, tenet in terminis Pet. de Anch. in præalleg. consi. 302. incip. materia de qua quæritur. & Ang. in consi. 174. incip. filius Hugonis. & plenius, quàm alibi Dom. Alex. in consi. 49. in 1. volu. quod incip. matutè. in pen. & vlti. col. & in præalleg. consi. 23. in 2. volu. in penul. colum. ¶† Tertiò aduerte, inquantum tenet Bar. ꝙ si alter fratrum fecit emptionem fundi communi nomine, quòd tunc etiam huius negotiationis intelligitur contracta societas, & tenetur talem fundum communicare, adde Barto. in l. 2. ff. communi diui. vbi no. ex illo tex. quòd si emimus aliquam rem simul, dicimur esse socij in illa re, quod est bene tenendum mẽti secundum eum. intellige tamen sanè, si talis emptio sit facta animo contrahendæ societatis, aliàs secus, puta si incontinenti, vel paulò post diuiserunt rem emptam, vt declarat Rapha. Cuman. in l. reos. in prin. ff. de duob. reis. ¶† Quartò, & vltimò aduerte, quòd inquantum Bar. vult, quòd si ex fratribus communiter negotiantibus vnus continuat communicare lucra alter verò sibi retinet, sed societati expressè non renunciat, ꝙ seruanda est decisio. l. actione. §. diximus. ff. pro soc. tu clarius conclude, ꝙ imo tenetur communicare socio totum illud, quod sibi retinuit clam, cùm & fratribus ignorantib. non potsit distrahi societas. vt no. Bal. in l. si socius. ff. si cer. pet. & in d. l. si patruus. Anto. de But. in consi. 72. incip. primo videtur Dom. Franc. & notabiliter Ludo. Rom. in consi. 291. incip. cùm illi fratres. in pen. colu. vbi decidit, ꝙ si post contractam societatẽ omnium bonorum aliquis suo proprio nomine quædã agere incipit, ꝙ ex hoc solo non videtur dissoluta societas, imo illa veniunt communicanda, vt ibi per eum. ¶† Et ex his habes bene expeditam, & enucleatam doctrinam Bar. & vltra prędicta de hac materia, an & quando fratres mortuo parte simul habitantes intelligantur contrahere societatem, quando non, & ex quib. actibus perpendatur, adde Alb. Bal. & Saly. in d. l. cùm duob. §. si fratres. qui aliàs est lex, vt dixi. & Bal. in l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. & in cap. duo fratres. de duob. fratrib. a capi. inuesti. Spe. in tit. de offi. iudi. & ibi Bal. & Spec. in tit. de iudi. in 4. par. §. sequitur. in ver. vt autem circa hoc. & in ver. seq. & Io. de Ana. in consi. 65. incip. viso puncto. in quo præmittitur. Adde etiam prædictis Bal. in l. ex diuerso. in prin. ff. sol. mat. vbi no. ex illo tex. in ver. socia. societatem non solùm inter fratres masculos, sed etiam inter mulieres posse contrahi, & sic præstat argum. ad quæstionem fratrum rusticorum, simul cũ sororibus habitantium, & facientium omnia communiter, ꝙ mulieres rusticæ sint ligonizantes in prædio sicut masculi, ꝙ cum eis intelligitur contracta societas, sicut cum masculis, & ita debent fœminæ ad portionem lucri computari sicut masculi, de qua decisione habes tex. in l. alimenta. §. fi. ff. de alimẽ. & cib. lega. ¶ Quid autem esset, si post factam bonorum diuisionem inter fratres, & executam denuo ipsi fratres communiter, & pro indiuiso possideant, an censeatur inter eos inducta recommunio sicut prius? Lud. Roman. determinat, quod sic in consil. 418. incip. in eo quod quæritur, an executa possessione. ¶† Tertiò succedente quærit Bald. an ille, qui vendidit rẽ, quam habet communem cum alio, & venditionem simpliciter fecit, an intelligatur totam rem vendidisse, an vero eã partem, quæ ad eum solùm spectat, & distinguitur inter emptorẽ scientem, & ignorantem, vt primo casu tantum partem sibi spectantem emisse intelligatur. secũdò verò casu totam rem. In dubio autem ex quantitate pretij perpendi potest, an totã vendiderit, an solùm eius partem, vt hic plenius per eum, cum quo tranſeunt Ang. in lect. Perusina. & Pau. de Cast. hic. Et pro distinctione Bal. est bonus tex. in l. fi. in ver. nescienti. C. de cõmu. rerum alien. ista est materia, quæ ordinariè examinatur p Bal. & alios in l. si domus. §. fi. vbi plenè per Dom. Alex. ff. de lega. 1. cùm concor. ibi signatis. ponunt Cano. in c. pastoralis. de donat. vbi bonus tex. de donante rem, quam habet cum alio communem. de quo vltimo ponit etiam Bar. in l. prædia. C. de loca. prædi. ciuili. vel fis. lib. 11. Bal. in l. 1. ff. de statu ho. ¶† Quid autem sit in emphyteuta simpliciter vendente, an intelligatur solũ vendere ius emphyteuticum, est quæstio quã ponit Cyn. in l. fi. in 3. q. & ibi plenius Saly. in 3. col. vbi dixi. C. de iu. empht. ponit Spe. in tit. de emphy. §. nunc aliqua. vers. 93. Saly. in l. 1. C. de contrahen. empt. Pau. de Cast. in l. serui electione. §. fin. ff. de leg. 1. ¶† Quid autem sit ècontra in domino directò, ꝙ simpliciter vendidit Titio rem, quam alteri prius in perpetuã emphyteusim concesserat, an intelligatur solũ vendidisse ius directum, quod sibi spectabat, an verò totam rem cum omni dominio, ponit singulariter Bal. in l. vnica. supra quando non pet. par. in antepen. colum. in ver. quid si dominus. ¶† Quartò quærit Bar. de quæstione, quæ posset frequẽtèr contingere. frater meus, & ego habemus domum communem pro indiuisa, ipse recedit, & locat partem suam cuidam stipendiario, ego nolo pati, quòd stipendiarius inhabitet, eo quia sto ibi cũ vxore, filiabus, & familia mea, & sic non est honestum, ꝙ stipẽdiarius simul inhabitet, ipse ex aduerso respondet, ꝙ non inuenit alium conductorem, & petit, ꝙ aut ego capiam partem suam & soluam, vel admittam illum stipendiarium conductorem: similis quæstio potest formari in duobus socijs. arguit Bart. ad partes, & nihil clarè decidit, tamen magis inclinat, quòd nõ tenear admittere illum stipendiarium, vel ꝙ fieri debeat diuisio domus inter nos. Breuiter licèt glo. in §. fin. Insti. loca. tenuerit, * quòd tenear admittere alium conductorem, tamen *communis opi.* est, ꝙ si quem idoneum ponat, tenear admittere, aliàs secus.

ADDITIO.

a ¶ Decidit Bald. Adde, quòd quinque dicta Bald. hic relata ipse Iaso. commemorat in l. prima. in tertia colum. verſic. & ad id quod dixi. supra de furtis. PVRPV.

cus.l.non aliter.cũ gl. ff.de vſu,& habi.ita determinat Cyn. in l. viam veritatis.C.loca.Bal.in l.nemo prohibetur.C.eo.tit.Pau. de Caſt.in l.& hæc diſtinctio.§.cũ fundum.ff.loca.Et an ſit idoneus;relinquitur arbitrio iudicis per reg.l.1.in fi.ff. de iure deliberan.Et idem deciditur in pluribus ſcholarib. ſocijs, an vnus
a recedens [a] poſſit aliũ in camera ſui loco ſubrogare. ¶† Quin-
25 to quærit Bal.ſi duo ſocij,vel fratres habent domum cõmunem,vel hoſpitium cõmune,quòd conſueuit locari, & vnus vult locare,alius non vult ꝙ locetur,concludit Bal. hic in fi. ꝙ præfertur ille,qui vult locare attenta conſuetudine præceden ti.l.arboribus.§.vſufructuarius.cum ibi no.in glo. ff.de vſufru. Adde,ꝙ idem tenet Bar.in l.& hæc diſtinctio.§.cùm fundum. & ibi Pau.de Caſt.ff.loca.Bal.& Ang.in l.duo fratres.ff.de acq. hære.& idem Bal.in c.cùm omnes.in 11.col.de conſti.& in c.1. §.ſi quis de manſo.ſi de inueſti.feu.contro.feu. Limitat tamen ſingulariter Bal.in l.Sabinus.in vltimis verbis per illum text.ff. communi diuid.niſi eſſet diſcordia inter fratres,quia vnus vellet inhabitare domum,alter verò vellet,ꝙ locaretur, præfer-
26 tur ille,qui vult inhabitare.Dicit etiam ſingulariter Saly.in l.iubemus.¶ ſeconda,in prin.C.de ſacroſ.Eccle.†ꝙ ſi duo fratres, vel duo ſocij habent fundum communem, & vnus vult, ꝙ colatur,& ſeminetur prout debet,alter verò qui eſt rixoſus,dicit,ꝙ non vult,ꝙ pars ſua ſeminetur,& dicit fratri,quòd faciat coli,& ſeminari partem ſuam,iam fundus erat communis,& pro indiuiſo,& vt faciat quæſtionem dubitabilem,ponit ꝙ pater in teſtamento prohibuerat,ne talis fundus poſſet inter eos diuidi vſque ad decem annos,ſub pœna priuationis, quæ diſpoſitio quando adeſt tempus,valet,vt no. Bal. & Ang.in l. cũ duo.per illum tex.ff.de condi.indeb.dixi in l.ſi non ſortem.§.ſi centum.eo.tit.pone,ꝙ alius frater, qui eſt prudentior,fecit totum fundum coli,& ſeminari, nũquid tenetur reſpondere de fructib.ſaltem pro parte dominica? determinat ibi ſingulariter Saly.ꝙ non,& ita decidit ſentire gl.ibi,pro certo fortis de-
27 ciſio eſt.¶† Subdit etiam Pau.de Caſtr.hic in fin.ꝙ ſi duo fra-
b tres, [b] vel duo ſocij habent domum commnnem pro indiuiſa, & vnus eorum totam domum inhabitat, ꝙ non tenetur ad aliquam penſionem fratri,vel ſocio pro parte ipſius fratris vel ſocij,cùm vtatur re communi ad vſum deſtinatum. l. Sabinus.ff.communi diuid.Adde,quòd idem tenent Bal.& Ang. in l.duo fratres.ff.de acqui.hære.vbi refert Bal.poſt Richar. ita aliàs in contingentia facti fuiſſe iudicatum. idem tenet Bal. in c.1.§.præterea ducatus.in pen.col.de prohi.feud.ali. per Feder. Lud.Rom.in conſi.168.incip.circa primum quo quæritur,an
28 renunciatio dominæ Catharinæ.in vlt.dubio.¶† Quid autem ſi ſunt plures ſcholares ſocij,qui conducunt domum, & vnus recedit,& reuertitur in patriam,an alij ſocij,qui remanent,teneantur ſoluere totam penſionem etiam pro parte illius, qui receſſit,vide Io.And.determinantem quòd non.in addi. Spec. in tit.de iudi.in 4.parte in §.ſequitur.in addi.magna.Ang.in d.
29 l.duo fratres.¶† Vltimò perpetuò no.illud, quod ſingulariter
c vult Bal. [c] hic circa fi.in pe.q.de duob.habentib.caſtrum commune,ꝙ vnus non poteſt partem ſuam alicui vendere,quando talem venditionem ſolùm facit ad æmulationem ſocij,vel fratris,& non ad commodum principaliter, quia ſpecialiſſimum eſt ſecundum Bal.in iuriſdictionib. caſtrorum, ꝙ vnus non poſſit ad æmulationem alterius vendere partem ſuam,& facere de parte ſua,& moderari,prout libet, allegat ad hoc. l. quicunque caſtellorum.C.de fundis limit.lib.11. Quod dictũ ſi eſt verum,eſt ſtalde egregium,& multum limitat vulgatam regulam,quòd in re propria quilibet eſt moderator,& arbiter. l.in re mandata.C.manda.etiam abutendo. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit.in verbo *cùm re ſua ſe abuti putant*.ff.de pẽti. hær. quia iuſtum eſt vnicuique ſua committere.l.nemo exterus.C.de iudæis.Sed puto,quòd iſtud dictum Bal.non ſit verum, & illud reprobat Ang.hic in lect.Peruſina in 1.col.quia imò ad æmulationem priuati licitum eſt facere de ſua parte quod libet, tex.eſt in l.cùm eo.ff.de ſeru.vrb.præd.niſi in duobus caſibus, vt ibi in gl.nec obſtat.d.l.quicunque caſtellorum. per quã mouetur Bald.quia loquitur, quando quis fecit ad æmulationem Reipublicæ,tunc verum eſt,ꝙ non licèt,vt eſt gl.ordi. in l. per prouincias.C.de ædific.priua.Puto tamen, quod dictum Bal.
d poſſit ſaluari [d] in caſu,quem ponit Bar.in l.2.per illum tex.C. ne fiſcus,vel Reſpub.per quem dicit Bart. ſæpè contingere,ꝙ duo fratres habent caſtrum commune, & vnus expellit aliũ de caſtro, frater expulſus vadit ad aliquem principem, vel ad aliquam communitatem,& vendit ei partem ſuam,quam haberi in caſtro pro certo pretio, talis venditio non valet per illum text. eo quia frater non vendit, niſi quia expulſus eſt, & ideo tale caſtrum ſic litigioſum prohibetur ſuperior, puta Princeps,vel Communitas emere,per illum notabilem text. & ſequuntur ibi ſimpliciter Fulg.& Pau.de Caſt.& Do. Alex. & dicit Pau.quòd iſtum caſum vidit de facto Florentiæ, licèt Fulg.dicat,quòd ille tex.non ſufficienter probat dictum Bart. in iſtis terminis intelligendo, puto quòd procedere poſſit, & ſaluari dictum Bar. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Recedens.Adde gl.ſi.in §.ſi.Inſti. loc.Spe.in tit.de iudi.in §.1.ver.circa hoc. Io.And.in c.inter dilectos.in gl.pe.de fide inſtr.

b ¶Duo fratres.Adde Alex.in l.ſerui elec.§.1.col.2.q.4.de leg.1.Iaſ.ibi colu.4. PVRPV.

c ¶Vult Bal.Adde pro Bal.multa dicta Iaſ.in l.ex hoc iure.col.3.ni fallor. de iuſti.& iur. PVRPV.

d ¶ Poſſit ſaluari. Iaſon in l. ex hoc iure. ff. de iuſtitia, & iure.columna tertia. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus licèt non poſſit facere teſtamentum,ſi tamen quis fecerit teſtamentum dum eſſet ſanæ mentis,furor poſtea ſuperueniens non infringit teſtamentum.*

2 *Committens delictum,pro quo ingeri debeat pœna mortis, ſi ſe ipſum interficiat,efficitur inteſtabilis.*

3 *Qui non potuit viuus morari in ciuitate,non poteſt in illa ciuitate ſepeliri.*

4 *Vxor debet lugere maritum per annum, & per annum deferre veſtes lugubres.*

5 *Volens ſeipſum occidere ſi fuit prohibitus, an idem ſit, acſi ſeipſum actualiter occidiſſet.*

6 *Lex licèt habeat aliquem pro confeſſo,acſi confeſſus eſſet delictum, hoc tamen non obſtante admittitur probatio in contrarium.*

7 *Bannitus non tantum eſt admittendus ad probandum de ſua innocẽtia, imò quicunque extraneus pro ipſo.*

8 *Committens delictum publicum, & capitale, ſi ipſum occidat antequam accuſetur,& deprehendatur in delicto,an eius bona ſint publicanda.*

9 *Condemnatus ſi quis ſit de crimine publico, an eius bona ſint publicanda.*

10 *Condemnatorum ex forma ſtatuti bona,an debeant confiſcari.*

11 *Authentica,bona damnatorum.C.de bonis damna. an corrigat iſtam.l. & ſimiles.*

LEX II.

SI is,qui. Teſtamẽtum eius, qui ſeipſum interfecit,non irritatur, niſi ſe interfecerit metu futuræ pœnæ delicti cõmiſſi.hoc dicit. Et habet duo dicta.Secundum ibi,[ꝙ ſi futuræ pẽ-
1 næ.]¶† Not.tex. ibi,*quando teſtamentum ordinabat,ſanæ mentis fuit*, iunctis verbis ibi, *aut aliqua furoris rabie*, quia licèt furioſus non poſſit condere teſtamentum.l.furioſum.vbi dicetur.ʃ. eod. tamen ſi quis fecerit teſtamentum,dum eſſet ſanæ mentis, furor poſtea ſuperueniens non annullat teſtamentum,concor.l.1.§. ſi quis autem.ff.de bon.poſ.ſecundum tabu. & melior text. de corpore iuris in §.furioſi. Inſti. quib. non eſt permiſ.facere te-
2 ſtamentum,& facit.l.patre furioſo.ff.de his,qui ſunt ſui. ¶† Secundò no.ex ſecundo dicto tex.quòd ſi aliquis commiſit delictum,pro quo ingeri debeat pœna mortis, ſi ſeipſum interficiat,redditur inteſtabilis,& teſtamentum ab eo factum vitiatur.Et ratio eſt ſecundum Cy.hic in 1.q.& alios, quia ſeipſum occidendo videtur de crimine fateri.vt l.ſi.poſt prin.in verbo, veluti confeſſo.ff.de bon.eor. qui ante ſen. mor. ſibi conſci.& ex iſta ficta confeſſione habetur pro condemnato, vnde ſi verè fuiſſet condemnatus,eſſet effectus ſeruus pœnæ,& ſic teſtamentum eius fuiſſet nullum.l.eius qui.§.1.ff. de teſta. Intellige tamen ſanè,ꝙ qui ſeipſum occidit metu delicti commiſſi, habetur pro confeſſo,& condemnato,verum eſt quantũ ad hoc, vt cenſeatur ſeruus pœnæ,& quantum ad bona,ſed non quãtum ad imponendam ſibi pœnam corporalem, quia ex quo delictum morte extinctum eſt.l.defuncto.ff.de publi.iudi.non debet amplius affici pœna corporali.l.1.& 2.ʃ.ſi reus,vel accu. mor.fuc.& l.ex iudiciorum.ff.de publ.iud. Ideo ſecundũ Cyn.
a & Pet.poſt Iac.de Are.errant iudices [a] maleficiorum,nam pone,ꝙ aliquis eſt in carceribus pro delicto,pro quo debet ſuſpẽdi,eius cognati vel affines, q̃ nolunt ſuſtinere tãtã verecundiã publicè,faciunt eũ in carcerib.toxicari, vel ipſe ſe interimit,iudices tamen faciunt cadauer ſuſpendi, & malè faciunt, quia quan-

ADDITIO.

a ¶Errant iudices.Idem ſimpliciter dicit Ang.in §.interdum. inſti.de hære.quæ ab inteſt. PVRPV.

Source : BIU Cujas

quantum ad pœnam corporalem delictum eſt morte extinctum, & tale cadauer, quod omni ſenſu caret, non eſt pœna afficiendum, & idem ſequitur Bal. & Ang. in locis hic additis per D.Alex.quib.adde bon.tex.in l.vniuerſi.in fi.in verſi. viuus concremetur.C.vbi cau.fiſ.licèt Bal.hic in 1.col.in fi. dixerit, ꝙ eſt in arbitrio iudicis,cùm tale cadauer ſit ſeruum pœnæ.allega.no.in cle.1.de pœn.& remiſ. & licèt Fulg.dicat, ꝙ nihil inueniat in illa cle.quod ſit ad propoſitũ,tu dic, ꝙ eſt gl. in verbo pœnitentiæ,quæ dicit,ꝙ poſtquam aliquis fuit publicè ſuſpenſus propter delictum,poteſt iudex facere, ꝙ ſic mortuus remaneat ſuſpenſus,& ſic poſt mortem vĩ addi pœna, ita teneas,quicquid teneat Lud.Rom.qui dicit,ꝙ in famoſo latrone,qui vltra publicam mortem etiã punitur, ꝙ eius cadauer non poteſt ſepeliri,ſed debet dari feris,& volucrib. laniandũ, vt eſt tex.in l.2.ff.arborum fur.cęſarum.In alio etiam, quàm publico latrone,adhuc tenet contra Cyn.quia dato ẽt, ꝙ quis ſe occidat,& aliter mortuus ſit,tamen cadauer debet ſuſpẽdi, quia licèt omni ſenſu careat,tamen videmus, ꝙ etiam illud, qđ ratione caret propter delictum publicè punitur, tex. eſt in c.mulier.15.q.1. vbi ſi animal irrationale, puta canis aſcenderet mulierem,debet comburi.Facit in ſimili tex.in c.cũ ad monaſterium.§.1.de ſtatu monac. vbi ſi monachus non reddidit in vita rationes adminiſtrationis bonorum Eccleſiæ,poſt mortem etiam punitur, quia debet extra cœmiterium in ſtercore
a ſepeliri. [a] Et fuerunt iura per Imo.adducta in l.defuncto.ff.de publ.iudic.Tenuit etiam Ludo.Roman.in l.ſi verò.§.de viro. in 17.fal.ff.ſoluto matrimonio. Sed tu dic,quòd iſti ſunt caſus
g ſpeciales, qui non ſunt in conſequentiam trahendi. ¶ † Alibi tamen habes tex.quem Bar.ad hoc no.in l.2.ff.de cadaue. punito.ꝙ qui non potuit viuus in ciuitate morari,ſi ſit mortuus,
4 non poteſt in illa ciuitate ſepeliri. ¶†Adde etiã pro diſtinctione quam facit hic tex.ſimile,ꝙ vxor debet per annum lugere maritum mortuum,& per annum deferre veſtes lugubres,eſt verum,niſi ſeipſum occiderit maritus conſcientia delicti per eum commiſſi,tunc non tenetur eum lugere.l.liberorũ.§.non
b ſolent.ff.de infami.¶ Adde tamen,[b] ꝙ hæc diſtinctio text. noſtri non habet locum quantum ad denegandum ſepulturam, quia qũocunque quis ſe occidat,ſiue impatientia doloris,ſiue propter delictum à ſe commiſſum, non debet in Eccleſia ſepeliri. [c] tex.eſt in c.placuit.iuncta gl.no.23.q.5.†Quid autem ſi
c 5 aliquis voluit ſeipſum occidere, [d] ſed fuit occiſum? Cyn.hic
d in q.tenet,ꝙ idem ſit acſi actualiter ſe occidiſſet,per tex.in l.ſi. §.ſic autem.ff.de bon.eor.& l.omne delictum.§.qui ſe vulnerauerit.ff.de re mili.per quos tex.idem ſimpliciter tenent Alber. Fulg.& Pau.de Caſt.hic.tu allega expreſſiorem text.in l. ſi quis aliquid.la ſeconda.§.fi.ff.de pęn.¶ Gl.2.in ver. probationib. diuiditur in duas partes princ. In prima dupliciter reſpondet ad ℨrium.l.1.ff.de bon.eorũ.quod eſt in ver. fi.ibi,niſi de crimine fuerit probatum.In ſecunda,quæ eſt ibi, & eſt hic annectenda diſtinctio. glo.ponit trimembrem diſtinctionẽ in hac materia. In prima parte Fulg.tenet primam ſolutionẽ glo.Saly.& Pau. de Caſtr. tenent ſecundam, ſed neutra vĩ poſſe ſtare,nam prima deſtruit tex.ſecunda diuinat.Ideo Pet.& Cy.hic in 1. opp.
e quorum doctrina *magis communiter tenetur*, & eã approbat. D. Alex.diſtinguunt,ꝙ aliqñ quis ſeipſum occidit, antequam eſſet deprehenſus,vel accuſatus de crimine,& tunc onus probãdi pertinet ad fiſcũ,ita loquitur ℨrium. Aliqñ quis ſe occidit, poſtquam fuit deprehenſus,vel accuſatus,& tunc onus probãdi pertinet ad eius hæredes, qui debent probare de innocẽtia ſua,& in iſtis terminis loquitur tex.hic.Mihi vĩ, ꝙ iſta ſit propriè declaratio ſecundæ ſolutionis gl.dũ dicit, ꝙ ideo hic hæredes tenentur probare innocentiam occiſi,eo quia erant præſumptiones ℨ eum,qũo eſſent præſumptiones,declaratur, qa fuerat accuſatus antequam ſe occideret. Tamen iſta ſolutio mihi non ſatisfacit,quia diuinat,diuinare eſt,ꝙ in iſto text. iſte fuerat accuſatus,vel deprehenſus,iſtud nõ dicit tex.& ideo eſt diuinare.Item conſidera,ꝙ ℨ iſtam diſtinctionem vĩ facere illud, qđ alibi totum èconta diſtinguit Bar.in l.1.in princ.ff. de bon.eor.& ſequitur.D.Matheſ.in no.147.& eſt doctrina appro
e bata,quam Aſſeſſores obſeruant, nunquid fuga [e] faciat pſumptionem,aut ſaltem indicium ℨ fugientem, ita vt poſſit torqueri.diſtinguitur totum èconta. Aut quis effugit antequam fuerit accuſatus de delicto,& fuga facit indicium,& præſumptionem.gl.in l.lege Corn.ff.ad Sena. Syll. & in l. admonendi. vbi opportunè dixi.ff.de iureiur. ſed ſi aliquis aufugit poſtquã fuit accuſatus,vel poſtquam eſt inculpatus,fuga nullum indicium facit,ſecundum Bart.in d.l.1.in princ. Cogita,quia bene
6 poteſt reſponderi ex prædictis.¶†Et ex iſto tex. habes diligenter notare ſm Ang.Saly.Pau.de Caſt.& D.Alex.hic,ꝙ licèt aliquis habeatur à lege pro confeſſo,& conuicto, acſi eſſet confeſſus delictum,tñ hoc non obſt.admittitur probatio in ℨriũ de innocentia eius,& propterea facit ſm Ang.& Pau.de Caſt. hic, pone ex forma ſtatuti ciuitatis Mediolani, & totius dñij Principis Mediolani,ſi aliquis accuſatus, vel inquiſitus pro aliquo delicto ſit contumax in comparendo,hĩ pro confeſſo, & conuicto.pone ergo,ꝙ talis ex contumacia habitus pro confeſſo,ſit poſitus in banno publicè,hoc non obſt. admittitur ꝓbatio eius in ℨrium,ſi velit oſtendere,& probare de innocentia ſua,non obſt.quod habuerit publicè bannum,ſicut in ſimili,qui eſt contumax in reſpondendo poſitionib. hĩ pro cõfeſſo.c.ſi poſt præſtitum.de confeſ.in 6.tamen non obſt. ficta cõfeſſione poteſt probare ℨrium ſi vult, ita expreſsè tenet Ioan. And.in addi.Spe.in tit.de poſi.§.nouo.ver.verumtamen.Bald. in l.2.§.ꝙ ſi actor.per illum tex.C.de iura.calum.Ang.& Pau. de Caſt.hic.& idem, ꝙ licèt à lege vel ſtatuto quis habeatur ꝓ
f confeſſo,& conuicto,& debeat banniri,ꝙ etiam poſt bannũ [f] poſſit probare ℨrium,& oſtendere de innocentia ſua,tenet latè Imo.iſtud diſputans in l.fi.§.iuſſus.ff.de appel.& D.Anto. in c.fi.in vlt.col.de ℨfeſ.& Bal.in trib.locis hic alleg. per D. Alex. & plenè no.per D.Fran.de Are.in conſ.146.incip.viſa conſultatione,& ſtatutis ad me tranſmiſſis,in toto primo dubio princ.
7 ¶ † Et aduerte diligenter,qđ non ſolùm ipſe bannitus eſt admittendus ad probandum ℨrium de innocentia ſua,imo quicunque ẽt penitus extraneus admittẽdus eſt ad eum excuſandum,& allegandum cauſas innocentiæ ſuæ, quia licèt regula ſit,ꝙ regulariter in criminalib.nõ admittitur procurator. l.pe. §.ad crimen.ff.de publ.iudi.præſertim apud Mediolan. ex forma Decreti Ducalis,ſm quod reus primò debet ſe perſonaliter in carcerib.ponere,tñ aliam regulam habes, ꝙ vbicunque de iure cõi,vel ex forma ſtatuti poteſt procedi ℨ abſentem,& poteſt abſens condemnari,tunc qualecunque crimen ſit, admittitur excuſator ad allegandum cauſas innocentiæ illius abſentis,dummodo non compareat tãquam procurator, & ſine mandato.iſta regula probatur in l.ſeruum quoque.§. publicè. ff.de procu.ſm intellectum Bar. peregrinum,quem dat ibi ad illum tex.& idem latius tenet Bar.in d.l.pen.§.ad crimen. in 4. col.& in extrauag.ad reprimen.in ver.legitime.& Io. Andr. in addi.Spe.in tit.de procu.ſuper Rubr.& licèt aliqui ℨdicant,tñ iſta eſt vera,& cõis ſnĩa,quam etiam tenet. D.Fran.de Aret.in prędalleg.conſi.146.in 3. col. Quod patet,quia etiam iudex ex mero officio non obſtante,ꝙ quis ſit habitus pro confeſſo, nõ obſtante etiam,quòd ſit concluſum in cauſa, non ſolùm poteſt, imò debet ex mero officio aſſumere probationes, & informationes innocentiæ abſentis.l.1.§.ſi quis vltro.vbi Bar.no. ff.de qõ.& idem Bar.in d.§.ad crimen.in 4.col.& in l.4.§. hoc aũt iudicium,vbi Mod.ff.de dam.infec.quanto magis dẽt iudex admittere,qñ comparet tertius excuſator pro tali abſente,& iſta bene no.quia ex eis poteris euadere amicum,qui au-
* fugit,& non audet comparere coram Poteſtate. ¶ *Et ſic ſtat* [g]
g *communis theorica Legiſtarum*, & Cano.ꝙ ℨ fictam confeſſionẽ delicti inductam à lege,vel ſtatuto, admittuntur probationes in ℨrium de innocentia.Solus D.Alex. hic reprehendit prędictos Doc.dum loquuntur de ficta cõfeſſione,nam dicit,ꝙ impropriè,imò & malè loquũtur, quia ℨ fictionem, quæ dr eſſe, qñ lex fingit ſi per certo,non admittitur probatio in ℨrium,licèt admittatur probatio ℨ præſumptionem iuris,tñ ℨ fictionẽ nunq̃ admittitur probatio in ℨrium,gl.ſunt approbatæ in l.ſiue poſſidetis.C.de proba.gl.in l fi.in princ. ff. quod met.cau.& gl.in c.is qui fidem.de ſpon.debuerunt ergo loqui Doc de prę
ſum-

ADDITIONES.

a ¶Sepeliri.Adde gl.in ver.peculiare.in c.Ioan.de regularib.

* Et quæ ſcribit idem Iaſ.in Rub.nu.5.& 6.ſupra de ſer.fug.prac.Bal.tit.de ſtatut.q.11.Foler.prac.crim.4.par.3.par.nu.70.Iodoc.prac.crim.c.88. vbi de hoc aſſignat rationem,& ibi plura notab.ponit. MASVER.

b ¶Adde tamen.Bar.in l.miles.ff.de aduoc. PVRPV.

c ¶Sepeliri.Adde gl.& Doc.in c.ex parte.el ſecondo.de ſepul. c. prohibemus, de deci.gl.in c.quicunque.23.q.8.

d ¶Occidere.Adde c.1.& 2.& vtrobique per Doc.de tornea.

e ¶Fuga.Adde Bar.in l.lege Corn.ff.ad Sena.Sylla.l.quoties propter rem. ff. de iureiu.Io.And.in addi.Spe.in tit. de præſum.in §.2.ver. violenta.Ant.de But. in c.veritatis.de dolo & contu.

* Et dic,ꝙ fuga facit indicium contra fugientem,quando ipſe fugiens aliàs eſt malæ conditionis,teſte Hipp.ſing.117.circa fi. & quando faciat vel non indicium ad torturam, dic,vt per eundem ſing.115.Bar.in l.1. ff. de bon. eor. qui ante ſen.Hipp.ſing.497.Rip.in l.admonendi.nu.165.vbi Iaſ.nu.156.ff. de iureiuran.Matheſ.ſingul.145.Dec. conſi.234.Rolan. conſi.7.nume.8.l.b.1. MASVER.

f ¶Bannum.Adde Bald.in l.ita demum.C.de procura.in l.iubemus.la ſeconda. in §.ſanè.el primo.C.de ſacroſ.Eccl.Io.And.in addi.Spec. in tit.de depoſi.in §.9.ver.verum.

g ¶Et ſic ſtat.Quando ſtatutum habet aliquem pro confeſſo, admittitur probatio contraria &c.Adde Dec.in c.1.primo not.de proba.

Source : BIU Cujas

ſumpta confeſſione, quę cadit vbi eſt dubium. fictio autem cadit, vbi lex eſt certa, tamen fingit ℈rium, vt eſt gl. ordi. in l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo act. Tu aduerte, quia aut non intelligo, quid velit D. Alex. aut credo ꝙ erret, dum putat præfatos Doc. debuiſſe loqui de præſumpta confeſſione, & non de ficta. Ego puto totum ècontra, ꝙ in iſto propoſito ſi Doc. fuiſſent loquuti de præſumpta confeſſione, malè dixiſſent, ſed bene loquuti ſunt de ficta confeſſione, retinendo doc. gl. approbatam in d. l. vnica. §. accedit. quòd fictio dicatur, qñ lex fingit ſuper certo in contrarium tamen veritatis: præſumptio autē eſt ſuper dubio, mihi vr̃, ꝙ in iſtis terminis ſit fictio, & nō præſumptio, pone aliquis eſt contumax, nam qñ abſens à l. vel à ſtatuto reputatur pro confeſſo, non eſt, quia ſit dubium, an ſit confeſſus vel non, imò eſt certum, ꝙ non eſt confeſſus, tamen lex fingit, ꝙ cenſeatur confeſſus, & habeatur pro confeſſo. dico, ꝙ iſta eſt fictio legis ℈ria veritati. & non obſtat fundamentum D. Alex. ꝙ ℈ fictionem l. non admittitur probatio in contrarium, quia eſt veriſſimum, ſed ad iſtud fundamentum rñdent D. Ant. in d. c. fi. in vlt. col. de confeſ. & Io. de Imo. in l. fi. §. iuſſus ff. de appel. & D. Franc. de Aret. in prælleg. conſ. 146. in 4. col. in quib. terminis expreſsè mouent iſtam difficultatē, & dicunt ꝙ quando lex, vel ſtatutum fingit aliquem eſſe confeſſum, & mediante dicto, & confeſſione eum cenſeri conuictū, bene verum eſt, ꝙ ℈ illam fictam præſumprionem nō admittitur probatio in ℈rium, quia ſi quis vellet probare, ꝙ non eſſet confeſſus, fateor ꝙ non admitteretur probatio in ℈rium, quia verum eſt, ꝙ non eſt confeſſus, ſed lex ita fingit, tñ lex nō fingit, ꝙ delictum ſit verum, & ideo quantum ad ipſum delictum poteſt probari ℈riam de innocentia delicti, ſaluo niſi ſtatutum vltra procederet diſponendo, qꝛ iſte contumax nō ſolùm habeatur pro confeſſo, ſed ēt delictum verum cēſeatur.

3 ¶†In 2. par. prin. gl. q̄ vt dixi ponit trimembrem diſtinctionē. ex ſecundo membro gl. no. ꝙ ſi aliquis commiſit delictū publicum, & capitale, qđ qñ ſit, declarat tex. in l. 1. & 2. ff. de pub. ind. & Inſti. eo. in prin. ſi ſeipſum occidit, antequam accuſaretur, vel deprehenderetur in delicto, eius bona non ſunt applicanda fiſco, & cum gl. tranſit ſimpliciter Bal. hic, ſed Cy. Fulg. & alij Mod. hic reprehendunt gl. quia qñ crimen eſt publicum & capitale, bona ſemper ſunt publicanda, ēt ſi non ſit accuſatus in vita, vt hac l. iuncta l. cū hic ſtatus. §. ſi maritus. el 2. ff. de don. inter vir. & vxo. Bene verum eſt, ꝙ accuſatio, quæ præceſſit in vita, transfert onus probandi hæredi de innocentia eius, vbi aliàs ſecus ſi accuſatio vel deprehenſio non præceſſiſſent; onus probandi ſpectaſſet ad fiſcum. ita loquitur tex. qui gloſſ. decepit, in l. fi. ff. de bon. eor. qui ante ſent. mortem ſibi ꝓſciue.

9 ¶†In vlti. membro gl. adde, ꝙ eam ad hoc reputat ſing. Bal. in l. 3. poſt med. C. ſi pend. appel. mors interue. ꝙ quando quis cōdemnatur ex crimine non enumerato inter publica crimina, in l. 1. & 2. & per totum. ff. de pub. iud. nunquam venit publicatio, vel confiſcatio bonorum. Hinc dixit Bal. in tit. de pace cōſtan. in ver. criminali lib. ꝙ condemnatus ad mortem pro furto ex forma ſtatuti, & ſic pro crimine priuato, non patitur publi-

10 cationem bono. ¶†Fortius, & generaliùs dixit Bald. hic in fin. vnum, quod in practica valde notandum reputo, ꝙ condemnatorum ad mortem ex forma ſtatutorum bona nunq̄ publicantur, niſi nominatim in ſtatuto caueatur, quia ſm eum omnia ſtatuta ſunt leges priuatorum iudiciorum, & in cōdēnatis priuato iudicio non venit confiſcatio bonorum, vt hac gl. & ideo infert, ꝙ tunc non eſt neceſſaria prouiſio Auth. bona damnatorum. C de bon. proſc. quæ reſeruat bona damna-

a torum, vt non applicentur fiſco, a ſed ſpectent ad agnatos vſque ad tertium gradum tñ, quia imò de iure cōi agnati ſuccedent vſq; ad decimum gradum ab inteſtato, qđ eſt notandū, ſm eum, & ſequuntur Ang. & Saly. hic. & Bald. Ang. Saly. Pet. de Anch. Imo. & Pau. de Caſt. in locis hic additis per D. Alex. Pro confirmatione vltra alios addo bene facere illud, ꝙ vult Bal. in l. vni. C. ne ſine iuſ. prin. & in c. 1. in prin. de pa. tenen. ꝙ licèt Princeps concedat alicui, puta commiſſario liberum arbitrium condemnandi aliquem, nunquam venit publicatio bonorum, niſi princeps expreſſerit. Licèt in vlti. faciat in ℈rium gl. in §. in ſumma. Inſti. de iniur. q̄ gloſſ. multi reprobant, alij tenent, de qua per Imo. latè impugnantem in l. 2. ff. de pub. iudi. plenius Cano. in c. ex literis. de conſti. cum ſuis concor. licèt de ciſio Bal. ſit egregia, tñ vr̃ dubitabilis, & eam reprehendit Pau. de Caſtr. hic, qui dicit, ꝙ licèt ſit ſingularis, tñ non putat, ꝙ ſit vera, quia ſi tenemus, ꝙ in caſu ſtatuti non habeat locū Auth. bona damnatorum, vt præſupponit Bal. tñ ante illam Authē. damnatus patiebatur confiſcationem bonorum, dummodo pro tali crimine eſſet pœna mortis, & hoc non habita dria, an tale crimen eſſet publicum, an verò priuatum, ita vr̃ dicere fortis tex. in quo ſolo pendet veritas huius paſſus, in l. fin. circa princ. ibi, *quolibet crimine damnatus*. & ſic in illa vniuerſali quolibet. C. de bon. proſcr. ſuper qua l. poſita eſt d. Auth. bona damnatorum. Idem in effectu ℈ Bal. tenet. D. Alex. hic, qñ quis eſſet damnatus plenis probationib. ad pœnam capitalem: mouet per tex. in d. l. fi. ſecus ſi eſſet condemnatus extra ordinē, vt hic per eum, allegantem ēt ℈ Bal. Io. And. in addi. Spec. vt hic per eum. & Ang. in q. diſputata, quæ inci. duo inuicem litigātes. in 1. dubio. Tu potes tenere primam deciſionem Bal. & ad text. d. l. 2. C. de bon. proſcr. vbi eſt punctus, rñde dum text. ibi dicit quolibet crimine. ſ. publico. vt hac gl. in fi. iuncta l. fi. in princ. ff. de bon. eor. ad quem conatur. D. Alex. rñdere, ponderādo text. in ver. modici furti. & pro hoc ſtringeret, quia in dubijs opin. Doc. tenenda eſt illa opi. quæ eſt ℈ fiſcum. l. non puto. ff. de iure fiſ. præſertim qñ tractat de lucro mediante cōfiſcatione bonorum, vt plenè examinat D. Alex. in l. 1. ff. ſol. matr. & aliàs dixi, tñ quod dicit Bal. ſtatuta omnia eſſe leges priuatorum iudiciorum, intellige ſanè, & limita ſm ſing doc. Bar. in l. 1. in pe. q.

11 ff. de pub. iudi. ¶††Extra gl. reſtat neceſſarium dubium, nunqd iſta l. in fi. & ſimiles ſint hodie correctæ per §. fi. in Auth. vt nul. iud. vnde ſumitur Auth. bona damnatorum. ℈. de bo. proſcri. Iac. de Rau. vt refert Cy. in 2. q. tenet, ꝙ illa Auth. nil faciat in propoſito, quia hic interuenit duplex delictum. primò delictū ante commiſſum, deinde ꝙ ſeipſum occidit. ergo grauius puniendum. l. nemo la prima. C. de epiſ. aud. ibi autem interuenit vnum delictum tantum. Pet. & Cy. hic tenent ℈rium, cū quibus concordant Ray. & Alb. de Roſ. hic. Tu aduerte, ꝙ quādo quis ſeipſum occidit propter delictum à ſe commiſſum iſta l. & ſimiles duo diſponebant, primò ꝙ eius bona confiſcabant. ſecundo, ꝙ reddebatur inteſtabilis. Quantum ad primum, & ſic quantum ad bona, iſtæ leges bene ſunt hodie correctæ, qa ſi vbi verè quis fuerit damnatus pro delicto tñ, bona non confiſcantur. d. Auth. bona damnatorum. ergo ēt non publicabuntur in caſu iſto, ne plus operetur fictio in caſu ficto, quàm veritas in caſu vero. l. qui ad certum. ff. loc. & ita tenet gloſſ. no. in l. eius qui. §. 1. in ver. publicabuntur. ff. de teſt. & ita gl. in l. fi. in gl. mag. C. de iur. fiſ. lib. 10. & Bar. in l. fi. §. 1. in vlt. q. ff. de bon. eorū.

* *& Bal. hic, & communiter alij.* Secundò verò caſu, quantum ad factionem teſtamenti, dic ꝙ iſtæ. ll. non ſunt in aliquo correctæ; eo quia publicatio bonorum non erat cā; quę olim irritaret teſtm. ſed eo quia per cōdemnationem efficiebatur ſeruus pœnæ, & ſic inteſtabilis, quæ ratio hodie militat, quia in hoc nihil eſt immutatum, & ita tenet gl. in d. l. eius qui. in §. 1. Ang. & Mod. hic. & Bal. in l. 3. C. ſi pend. app. mors interue. Iaſ. Piſis.

ADDITIO.

2 ¶Fiſco. Adde, quòd fallit in caſibus notatis in c. fœlicis. de pœn. lib. 6. & in c. cùm ſecundum. de hęre. eo. lib.

SVMMARIVM.

1 *Habens ſanam mentem, & intellectum, licèt aduerſa valetudine grauetur, poteſt tamen facere teſtamentum.*

2 *An ſtabitur verbis notarij dicentis quem ſanum mente, & intellectu, licèt aduerſa valetudine grauatus condidit teſtamentum. & c.*

3 *Notario non creditur niſi de his, quę fuit rogatus à parte. & nu. 4.*

5 *Filiusfa. non poteſt facere teſtamentum.*

6 *Filiusfa. an poſſit ad pias cauſas teſtari.*

7 *Filiusfa. poteſt ſibi eligere ſepulturam ſine conſenſu patris.*

8 *De iure canonico in diſpoſitione ad pias cauſas patria poteſtas eſt in conſideratione.*

9 *Filiusfa. licèt non poſſit teſtari cum conſenſu patris, poteſt tamen cum eius conſenſu cauſa mortis donare.*

10 *Quæ ſit ratio, quare filiusfam. poteſt donare cauſa mortis patre conſentiente.*

LEX III.

SEnium ætatis. Iſta l. diuiditur in duas partes, prout duas deciſiones habet. Senectus, vel infirmitas corporis in homine ſanæ mentis teſtamenti factionē

1 non impediunt, ſed bene patria poteſtas. h. d. ¶†Ex prima parte no. ꝙ ſi aliquis habeat ſanam mentem, & intellectum, licèt

2 aduerſa valetudine grauetur, poteſt facere teſtamentū. ¶†Circa hoc occurrit pulchra quæſtio: pone, ꝙ notarius, prout ſemper fit de conſuetudine, in exordio ſcripturæ teſtamenti dicit, Titius ſanus mente, & intellectu, licèt corporis ægritudine grauatus, volens & c. nunquid ſtabitur iſtis verbis notarij, & an ꝓbabunt teſtatorem fuiſſe ſanæ mentis tempore conditi teſtamenti? Io. de Imo. in l. 2. ff. de teſt. ſub dubio tamen fortè, tenuit

quòd

Source : BIU Cujas

quòd sic,eo quia quando creantur notarij, iurant in princ. fideliter exercere officium tabellionatus, & non cõficere instrumenta illorum,quos non sanæ mentis esse cognouerint. c. ad audientiam.de præscri. ergo standum est dicto notarij deponentis super eo, quòd ad officium suum iuratũ spectat. c. cũ parati.de appel.c.quoniam.de proba.& poterit secundum eũ notarius ex verbis testatoris cognoscere,an sit sanæ mẽtis, vel
a ne.Confirmatur ista opin.qua creditur nuncio iurato,[a] quòd aliquem citauerit,quia spectat ad officium suum,vt l.omnes. §.verum si apparitor.C.de Epis.& cle.& l.magis puto. §. ne tamen.ff.de reb.eorum.Bar.in l.1.§.cura carnis.ff.de offi.præfec. vrb.& in l.tres denunciationes.ad fin.C.quomodo,& quando iud. & in extrauag.ad reprim.in ver.per nuncium.& est tex.in d.c.cùm parati.& ibi Can.ibi tamen Bald. dicit,quòd ideo est, quia tractatur de leui prẽiudicio.s.de citatione.Sed in casu no
3 stro tractatur de graui præiudicio.¶†*Communiter tenetur* cõtrarium,quòd non stetur dicto notarij, nec illa verba aliquid ꝑbant,ita tenent Bal.Ang.& Raph.Cum.in d.l.2.ff.de testamẽ. eo quia an aliquis sit sanæ mentis,vel ne,est quid inuisibile,q̃ non percipitur sensu corporis,sed magis intellectu, ergo etiã non staretur dicto testis,vt no.in l.solam.C.de testi. Idem nota.tenet Bal.in l.vnica.in 9.col.& seq.in versic. modo sequitur alia quæstio.ad fi.C.de confes.& in §.item furiosi.Instit.eod.& Saly.in l.furiosum.ꝯ.eo.& Ang.in l.quidam in suo.ff.de condi. insti.vbi dicit Ang.caueant notarij facientes instrumentum testamenti pro eo,qui non est sanæ mentis, quia licèt in scriptura attestentur,ꝙ erat sanæ mentis,eis non credetur, quia non pertinet ad eorum officium.idem tenet.D.Alex.in consi. 141. quod incip.maturè.& in pe.& vlt.col.in 1. vol. & in consi. 85. in 2.vol.incip.viso themate,& dubijs.ad fi.eandem opi. tenet. D.Fran.de Are.in d.l.2.ff.de testam. & pro ea adducit nouam rationem.nam de qualitatib.& reb. naturalib. non potest notarius conficere instrumentum, ad inducendum effectum, q̃ non dependet à potestate partium rogantium. ita tenet Nic. de Mutina vt refert Bal. in rub.C.de fide instr.in 2.char.Ioann. And.in addi.Spe.in tit.de instr.edi.§.postquam.ver. item nunquid.sed ꝙ testator possit facere, vel non facere testamẽtum, hoc non dependet à voluntate ipsius testatoris,sed ab ordinatione legis,vt l.si quæramus.ff.de test.ergo ẽt si testator expresè rogauerit notarium,vt scribat,ꝙ esset sanæ mentis, istud nihil prodest, & licèt testis possit deponere de sanitate corporis per aspectum,vt per Bar.in l.quæsitum.ad fi.ff.de re iudi.tamẽ notarius non posset etiam rogatus à partibus conficere instrumentum super sanitate, vel ægritudine ad inducendum effectum,qui non pendet à potestate partium. Pro ista sententia,
* *quæ est vera,& communis*,ego adduco tria fundamenta. Primũ
b est, ꝙ quemadmodum non creditur testi [b] deponenti super facto proprio.l.omnib.C.de test.ita ẽt non creditur deponenti super facto alieno,quando ex tali facto potest sibi q̃ri laus, vel opprobrium.Ita Io.And.in addi.Spe.in tit.de teste.§. 1. super vers.sed pone,ꝙ administrator. quem refert, & sequitur. D.Ant.de But.in consi.24.inci.q.hæc dubia vulgaria habet. in 10.col.tenent Cano.præsertim Imo.in c.ex literis.de transact. D.Ant.de But.in c.cùm à nobis.de testi.Sequitur Do. Alex. in consi.141.incip.maturè.in 8.col.in 1.vol.& in cons.86.in 2.vol. inci.visis dubitationibus elegantissimè formatis.in vlt.colu. & in consi.70.in 3.vol.inci.in causa vertente inter D.Baldesarem. in pen.col.in prin.sed sic est in proposito,quòd si talis testator non fuisset sanæ mentis,ex hoc sequeretur opprobrium,& pẽa ipsi notario,ergo eius dicto non est credendum,si attestetur testatorem fuisse sanæ mentis. ¶ Secundò moueor per simile, quia si notarius in instrumento dicat se certiorasse mulierem, vel minorem de beneficio ei competenti, non creditur notario,cui solùm creditur de his, quæ gesta sunt per partes corã eo,non autem de his,quæ sunt gesta ab eo.d.l.omnibus. C. de testi.ita tenet Feder.de Sen.in consi.199.inci. quæritur, an Domina Margarita.quem refert,& sequitur.D.Anto.de But. in c. quoniam contra falsam.in vlti.char.& in 14.colu.de proba. & sequitur Pan.in c.causam.in 5.col.de testi.sequiẽ Pau. de Cast. in consi.332.& Lud.Rom.in l.sciendum.ff.de verb.obl.& Do. Alex.in consi.82.in 2.vol.inci.viso themate,& dubijs.in fin. & ibi attestatur Scribentes tenere istam decisionem Fede.Est verum,quòd in hoc vltimo multi tenent oppositum. Alber. de Ros.in l.2.§.sed & si mulier.ff.ad Velleia.& Angel.in repet. d.l. sciendum.& ibi D.Alex.sibi contrarius in 14.col.Io.de Imo.in repe.c.cùm contingat.in vlti.col.de iureiuran.& D.Barth.Veron.in caut.249.& dicit Pan.in c.cũ causam.de empt.& vend.
4 ꝙ de stylo seruatur ista opi.contra Fede.¶†Tertiò pro ista parte moueor,quia notario non creditur nisi de eo,de quo est rogatus à testatore,vel à partib.§. nos autem. in Auth. de tabel.
y Bar.in Auth.si quis in aliquo.in 2.col.C.de eden.¶Si aũt notarius in prin.testamenti diceret è contra , quia diceret, Titius q̃uis sanus corpore,tamen mente,& intellectu langueus,nõ ꝓpterea vitiaretur testamentum,quia præsumeretur notarium sic errore dixisse,ſm Bal.in l.Imperator.la prima.in 1.col.in fi.
5 ff.de statu homi.¶†Ex secunda parte tex.not. ꝙ filiusfa.
c non potest facere testamentum.adde,ꝙ ẽt cum cõsensu patris, vt
d dicit gl.Ista regula procedit ẽt in dote, [d] de qua filiusfa.testari non potest ex generalitate huius.l. & l.pe.in fi.ꝯ.eo.& no.in l.filiæ meæ.ff.sol.mat.ſm Bal.Ang.Saly.& Mod.hic, cũ alijs concor.additis per Do. Alex. quamuis dubium videretur,eo quia filiafam.in dote non habet plus iuris,quàm filiusfam.in castrẽsibus,vel quasi patet,quia filiafam. in dote de iure fforum ab intest.habebat hęredem,vt probat Bar.in l.post dotem. in 6.lctu.ff.sol.mat.& tñ in castrensib.vel quasi filiusfa.de iure fforũ, vel C.non habebat ab intestato hęredem,sed pater occupabat iure peculij.l.fi.ff.de castr.pecu.declaraui in l.qui se patris.in gl. vlti. s̃.vnde liberi.Ista regula recipit multas limitationes , quas
6 ponam in l.pe.ꝯ.eo.¶†Nunc se offert ardua,& disputabilis qõ,
e nunquid filiusfa.possit ad pias causas [e] testari. In hac difficultate reperio quatuor principales opiniones.prima est,quam tenet Bal.hic ad fi.in vlt.q.ꝙ sic,dummodo testetur cum cõsen
* su patris,*& ista est magis communis* snĩa,& plurium Doc.authoritate suffulta,quã ẽt tenent Ang.& Salyc. hic,& pro ista snĩa isti tres Doc. afferunt duo fundamenta. primò,quia ea q̃ nutu Dei aguntur,non sunt sub legib.c. duæ sunt inquit leges.19. q. 2.& l.licèt.de reg.sed ad hoc respondeſm glo.no.in cle. ad nostram.§.3.de hęret.ꝙ verum est,ꝙ quæ nutu Dei aguntur,non sunt sub lege.s.pacti,sed bene subsunt alijs legib.Vel.& secundò respondeno tabiliter ſm Imo.in l.qui soluendo.la prima.§. 1.in vlt.col.ff.de hęre.insti. ꝙ prælegata authoritas loquit in eo,qui ingreditur religionem,vt no.in c.licèt.de regu.licèt idẽ sit,si non ingrediatur religionem, quamuis aliquid ad pias causas disponat.Secundò mouetur per tex.in quo principaliter ia cet difficultas, in c.licèt.§.fi à contrario sensu.de sepul. in 6.iuncta gl.fi.ibi in ver.iudicare.q̃ generaliter intelligit tex.in quacũque vlt.voluntate.Eandem opi.tenet Fede.de Sen.in ꝙs.194.incip.habuistis.& in consi.268.incip.quoniam veritas.ibi tñ subdit,ꝙ quamuis ista opi.sit æqua,tñ non auderet pro ea consulere,quia Io.And.tenuit ꝯrium in c.si pater.de test. in 6. in nonel.Eandem opi.tenet Io.Cal.in consi.10.posito sub rub. de testi.& Bal.in l.1.§.sed si filiusfa.ff.de leg.3.& Ange.qui variauit, in l.qui in potestate.§.1.ff.de test.Eandem tenet Imo. qui pluries in hoc variauit,in d.c.licèt.& ibidem Gem.moti, qua verbum iudicare in illo tex.est generale, & aptum ad quamlibet vlti.voluntatem.ergo intelligendum est in qualibet vltima voluntate,ergo etiam in testõ,quia si Papa ibi intellexisset de dona.cã mor.istud expressisset.¶ Eandem tenet Ludo.Rom.hic, & in l.pe.ꝯ.eo.motus per tria.Primò per tex.in d.c.licèt.§. fin.à ꝯrio sensu.Et si dicis,ꝙ tex.ibi à ꝯrio sensu volens , ꝙ filiusfa. cũ consensu patris possit donare pro aĩa, verum est per donacã mor.ne ius ciuile corrigatur,& sic iura iurib. cõcordentur,

dicit

ADDITIONES.

a ¶Iurato.Adde Spe.tit.de cita.in §.sequitur.versi. sed nunquid creditur.Host. in summa titu.de dolo,& contum.in §.qualiter.versic.quid si absens.& versi. sequen.

* Viui.commu.opi.lib.2.conclu.301.& inter commu.opi.lib.12.versi.nuncio. & dic,quòd nuncio referen.se citasse non creditur,nisi constet de commissione,secundum communem per Rol.cons.90.nu.32.lib.1.de quo tamen vide, quæ scribit Neuiz.consi.79.nu.22.Quid si nuncius referat de extorsione prognorum,violentia,vel iniurijs,aut percussionibus? vt vidi de anno. 1564. in hac subalpina patria,cũ essem iudex in ciuitate Cherij,& dic,quòd videtur creden.esse nuncio,medio eius iuramento,ex text.in l.1. §. cura carnis. ff.de off.præfec.vrb.in l.1.C.de cur.& statio.lib.12.Fely.in c.ad petitionem.colu. 8 in fi.de accus.Are.in §.quadrupli.col.6.nu.15.insti.de act.sed contra prædicta stat Corn.consi.79.nu.7.lib.3.pro cuius.q.resolutione, vide Gabr. com. opi.lib.2.tit.de cita.conclu.4. MASVER.

b ¶Non creditur testi. Ista snnt fundamenta Alex.consi.192.num. 13.libro 6. PVRPV.

c ¶Filiusfa.Adde Bal.Insti.quib.non est perm. fac.test.in §.ꝑter hos.Bal.in §.fi. de test.mil.Abbatem in rubr.de test.

* Et hanc communem dicit Clar.§.testamẽtum.q.18.vbi declarat,& vide,quæ scribit idem Ias.in l.cũ antiquis.nu.3.C.de inoff.test.Viui.inter com.opi.lib. 6.ver.filiusfam.Quo autem remedio vltima voluntas filij viuo patre vires habeat.no.Dilec.de arte test.tit.1.cau.1.

d ¶In dote.Adde Bal.in l.pro hæreditarijs.in pe.col.C.de hære.act.

e ¶Causas.Adde Barto.in l.1.§.1.de leg.2.Barto.& Docto.in l. qui in potestate.de testam.

* Et dic,ꝙ affirmatiuam magis communem dicit Clar.§.testamentum.q.5.ver. sed nunquid filiusfam.intelligendo , vt per eum ibi ; dummodo interueniat consensus patris,& vide quæ ponit Suarez.lib.sent.ver.filiusfa.Viui.inter cõ. opi.lib.6. ver.filiusfam. MASVER.

Source : BIU Cujas

dicit Lud quòd iſtud ſtare non pōt, quia tūc verbum pro anima poſitum in tex. eſſet ſuperfluum, quia filiusfam. cū conſenſu patris poteſt indiſtinctè donare cā mor. dato, ꝙ non donet pro anima. l. tam is. §. 1. ff. de don. cā mor. l. filiusfa. §. pari. ff. de don. ¶ Secundò mouetur, & fortius, quia cùm tex. ibi generaliter dicat iudicare, debet generaliter intelligi etiam de teſtō, dato ēt, ꝙ corrigatur ius ciuile, quia vbicunq; tractatur de fauore animæ, vel piæ cauſæ, ēt in correctorijs licita eſt extēſio, vt colligitur ex dictis per Bar. poſt gl. in Auth. ſacra puber. vbi dixi. C. ſi aduer. ven. cum concor. ibi traditis. & iſtam regulam ponit. D. Ant. de But. in commen. c. fin. in fi. de conſue. ¶ Tertiò mouetur, quia in dubijs opi. Doc. ſequenda eſt illa opi. quę eſt pro pia cā. l. ſunt perſonæ. ff. de relig & ſump. funer. ¶ Et eandē opi. tenet latè. D. Alex. per quatuor, vt ipſe dicit, fundamenta, ſed in effectu ſunt tria. Primo ponderat in d. c. licèt. exceptionem, quæ ponitur in ver. niſi peculium caſtrenſe, aut quaſi caſtrenſe habeat. nam exceptio declarat regulam, in quo caſu locquatur. l. nam quod liquidæ. §. fi. ff. de pen. leg. Item exceptio firmat regulam, ergo illa excep. niſi peculium caſtrenſe, quę cōuenit ita teſtō, ſicut donationi cā mor. declarat, ꝙ illa verba iudicare non ſolū procedūt in donatione, ſed ēt in teſtō, & licèt ſibi aſcribat, tamen eſt fundamentum Fede. de Sen. in præalleg. conſi. 298. & Lud. Ro. in repe. Auth. ſimiliter. C. ad leg. fal. in 19. ſpeciali piæ cauſæ inter vlti. volun. ¶ Scdò mouet, & fortius, quia qñ. l. vel canon nil operatur in ſenſu directò, vt eſt in d. c. licèt. §. fi. tunc licitum eſt ſumere argu. à ƺrio ſenſu, etiā ad corrigendum ius cōe, ne aliàs lex, vel canon ſint ſuperflui, vt firmaui in l. 1. in prin. c. ff. de offi. eius cui. ergo in illo. c. licèt. neceſſariò debet ſumi arg à ƺrio ſenſu, dato ꝙ corrigat ius cōe. Iſtud fundamentum tu corrobora, quia ſumendo ibi argu. à contrario ſenſu non erit corrigere, ſed limitare ius commune, nam ius cōe diſponit, ꝙ filiusfam. non poſſit teſtari cū conſenſu patris, vt hic. Iſtud limitatur per illum tex. niſi filiusfami. teſtetur pro anima, hoc modo non erit correctio, ſed limitatio iuris communis, & dato quòd aliàs in correctorijs non fiat extenſio, tamen fit in limitatorijs. c. cū dilecta. §. nos igitur. vbi Panor. notat. de confirm. vti. vel inutil. c. poſt translationem. §. quamquam. & ibi Bal. no. de renunc. ¶ Tertiò mouetur, quia in diſpoſitiune, vel in teſtō ad pias cauſas condito, non attēditur aliqua prohibitio, ſeu diſpoſitio iuris ciuilis, ſed tantum attenditur ius gen. vel canonicum, vt probat Bart. in repet. l. 1. in vlt. q. C. de ſacroſan. Eccl. ergo non attendimus, ꝙ ius ciuile ꝓhibeat filiumfa. teſtari. ſed oībus iſtis fundamentis, & alijs ſupra adductis dabitur ſtatim congrua reſponſio, *& iſta vt dixi eſt magis cois ſententia.* Pro iſta cōi tnīa poteſt aliter pōderari tex. in d. c. licèt. §. fi. dum dicit, ꝙ filiusfam. non poteſt iudicare pro aīa præter patris aſſenſum, nam qñ præcedit oratio negatiua, dictio præter, ſtat incluſiuè. l. nam quod liquidæ. §. fi. ff. de pec. leg. declarat Bar. in l. actione. C. de tranſ. & in l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cau. ergo tex. ibi in recto ſenſu includit filiumfa. poſſe cum conſenſu patris teſtari, & ſic non venit à ƺrio ſenſu, ne fortè dicas, ꝙ argu. à ƺrio ſenſu ibi ſumi non debeat. ¶ Secunda principalis fuit tnīa Bart. in l. qui in poteſtate. te. in fi. prin. ff. de teſt. quam ſimpliciter tenet Pau. de Caſtr. hic, ꝙ aut loquimur in bonis aduentitijs, in quib. non quærit vſufruc. patri, in caſib. qui enumerantur per gl. in Auth. excipitur. ƺ. de bon. quæ lib. & in illis poteſt filiusfam. cū voluntate patris teſtari ad pias cauſas, aliàs ſecus per tex. d. cap. licèt. quem hoc modo reſtringe. Secundò, quia rō quare filiusfam. cū conſenſu patris teſtari non poteſt, eſt, quia vlt. voluntas non debet pē dere ex alieno arbitrio, ſed iſta rō ceſſat ad pias cās, vbi captatoria voluntas pendens ab aliena voluntate valet. c. cū tibi. de teſta. & probatur, quia idem in libertate, quæ pōt pendere ex alieno arbitrio. l. fideicommiſſaria libertas. la 2. in prin. ff. de fideic. lib. & bonum eſt arg. à libertate ad piam cām, vt no. Bart. in l. proximè. §. 1. ff. de his, quæ in teſtō delen. & in l. ſi vnus. ƺ. de teſt. Sed iſta opinio ſeipſam confundit, quia attenta rōne Bar. ſiue ſint aduentitia, quorum vſufr. quærat patri, ſiue nō, vtroque caſu debent poſſe teſtari cum conſenſu patris, quia vtroque caſu militat rō Bar. Præterea non eſt firmum, ꝙ captatoria volūtas ad pias cās valeat, & tenui ƺrium in l. captatorias. ƺ. tit. 1. Tertia fuit opi. ipſiuſmet Bartoli directò præcedenti ƺria, quam tenui in repe. l. 1. C. de ſacroſ. Eccl. in 3. q. primæ partis principalis, vbi in effectu concludit, ꝙ aut loquimur in aduentitijs, in quib. quæritur vſusfruc. patri, prout eſt regulariter, & in illis pōt teſtari ad pias cauſas, ſed cum cōſenſu patris: aut loquimur in bonis aduentitijs, in quib. non quæritur vſusfruc. patri, & ſic quæ ſpectant pleno iure ad ipſum filium, & in talibus pōt filiusfa. indiſtinctè teſtari ad pias cauſas, ſiue cū cōſenſu patris, ſiue ſine. Motus per tex. d. l. 1. in ver. liber. inducēdo, vt ibi per eum. Iſtam opi. tenet Imo. in c. 2. de teſta. & latè Ludo. Rom. in repe. Auth. ſimiliter. C. ad legem Falcid. in 19. ſpecialipiæ cauſæ inter vltimas voluntates. & ibi in vlt. colu. illius ſpecialis. mouetur inter cætera per tex. in c. fin. de iudi. in 6. vbi eſt tex. ꝙ filiusfam. in ſpiritualib. & beneficialib. cauſis pōt eſſe in in iudicio ſine conſenſu patris, eo quia in talib. pater non hēt ſe intromittere. ergo idem erit in aduentitijs, in quib. non quæritur vſusfru. patri, quia in eis pater non habet ſe intromittere, & ſubdit, ꝙ ille text. ſic ſubtiliter inductus decidit pūtem qōnem, ſed certè parum, imò nihil facit, quia ex illo tex. nil ad teſtamenti factionem inferre poteris, & propterea Ludo. qui de hoc perpendit, roborat argūm ſuum, quia in talib. aduentitijs, quorum vſusfr. non quæritur patri, filiusfa. habet legitimā perſonam ſine patre, vt ſine eo poſſit eſſe in iudicio, vt no. glo. & plenius Bar. & alij in l. fi. §. neceſſitate. ƺ. de bon. quæ liber. ergo multò magis habebit legitimam perſonam in teſtando, & vltra eum poteſt hoc confirmare, quia facilius eſt teſtari, quā eſſe in iudicio. patet, quia adultus habens curatorem poteſt teſtari ſine curatore. l. Aurelio. §. Caius. vbi gl. & Bar. no. ff. de lib. leg. & l. ſi frater. vbi dicetur. ƺ. eo. & tūn ſine curatore nō poteſt eſſe in iudicio. l. 1. C. qui leg. perſo. hab. ſtan. in iudicio. Itē teſtari quis poteſt in 14. ann. l. qua ætate. ff. de teſt. ſed in iudicio eſſe non poteſt niſi poſt 25. ann. l. 2. C. qui leg. perſo. Itē iudicia ſunt ſtricti iuris, & contentioſæ iuriſdictionis. l. inter ſtipulantem. §. 1. ff. de verb. obl. ſed in teſtamentis fit benigna, & lata interpretatio. l. in teſtīs. ff. de reg. iur. & c. cū dilecti. de don. ſed tu attende, quia ſi fundūn Lud. eſſet verum, procederet ēt ſi filiusfa. teſtaretur ad nō piam cām, ƺ. l. pe. & fi. cum ibi no. ƺ. eo. ¶ Quarta & vlti. fuit opi. Io. And. in c. licèt. de ſepult. & in c. ſi pater. de teſt. in 6. in nouel. ꝙ filiusfa. ēt ad pias cās cum cōſenſu patris non pōt teſtari, ſed bene donare cā mor, & iſtam tenet Pet. de Anch. in d. c. licèt. vbi dicit, ꝙ opi. Io. And. eſt magis tuta, & ꝙ ita de facto interrogatus rūdit. eam ēt tenet Pet. de Anch. in c. 2. de teſt. eam tenet Io. de Imo. in d. l. qui in poteſtate. in princ. ff. de teſt. & in l. tam is. §. 1. ff. de don. cā mor. eo quia tex. in d. c. licèt. non probat niſi à ƺrio ſenſu, quod argūn à ƺrio ſenſu fieri non debet, ne reſultet abſurdus intellectus. ſm gl. in l. 2. C. de cōdit. inſer. & ad tex. ibi dum dicit *pro anima*, debet ſubaudiri dictio maximè. a Secundò mouetur, quia duab. ratiobib. prohibetur filiusfa. teſtari, vt hic in gl. ergo licèt vna ſit correcta, qa ad pias cauſas vltima voluntas poteſt dependere ex alieno arbitrio, tamen reſtat alia rō, quia teſtamenti factio eſt publici iuris, & militat in pia cauſa. ergo &c. Eandem opi. tenet Raph. Fulg. hic, & in l. 1. ad fi. C. de ſacroſ. Eccl. per hunc tex. in l. pe. in ver. nullo modo. ƺ. eo. quibus iuribus non reperitur derogatū in pia cauſa. & ad d. c. licèt. reſpondet, ꝙ non debet ſumi arg. à contrario ſenſu per rōnem ſupra relatam. & ſumendo à contrario ſenſu dicit, ꝙ verbum iudicare, non debet intelligi de teſtamento, ſed de donatione cauſa mortis, vt iura iuribus concordentur. Iſtam eandem opi. tenet Franc. de Aret. in d. l. qui in poteſtate. motus noua conſideratione circa verbum iudicare, poſitum in d. c. licèt. nam ibi eſt oratio negatiua, ꝙ filius nō poteſt aliquid iudicare pro anima. in illa ergo oratione negatiua verbum iudicare, indefinitè poſitum æquipollet vniuerſali negatiuæ. l. ſi plutibus. ff. de leg. 2. & ſic vniuerſaliter comprehendit, ꝙ nullam ſpeciem vltimæ voluntatis poteſt filiusfa. facere ſine cōſenſu patris, & ſic nec teſtari, nec codicillari, nec donare cauſa mort. ſed ſi ſumas arg. à ƺrio ſenſu, oratio affirmatiua non ęquipollet vniuerſali. Ratio diuerſitatis, quia primo modo tu non offendis ius, ſecus fit ſumendo argu. à ƺrio ſenſu vniuerſaliter, quia ſic ſequeretur, ꝙ cum conſenſu patris filiusfa. poſſet teſtari, vnde licèt ſine conſenſu patris nullā poſſit vltimam voluntatem facere, ergo aliquam diſpoſitionem vltimæ voluntatis cū conſenſu patris poteſt facere, & ſic oratio indefinita ſumitur vniuerſaliter, non tamen ſic affirmatiua, quæ colligitur à ƺrio ſenſu, ex quo eſt diuerſa ratio. Iſtud probat per duos tex. primò per l. diſcretis in fi. ƺ. eo. vbi videt, ꝙ mutus à natura, vel ex accidenti ſi ſit peritus literarum, poteſt omnia facere. i. teſtari, & codicillari, & tamen à contrario ſenſu non intelligitur, ꝙ ſi non ſit peritus, ꝙ nihil poſſit facere, quia imò poteſt codicillari, & legare. l. nutu. ff. de leg. 3. ſecūdū Doc. ibi. Secundò adducit tex. in l. fi. §. filijs autem. ƺ. de bon. q̄ libe. vbi dī, ꝙ filiofa. non datur poteſtas teſtandi, nec aliter diſponendi de aduentitijs, quorum vſusfr. acquiritur patri ƺ parentum voluntatem, & tn nō ſumitur ibi arg. à ƺrio ſenſu ita vniuerſaliter, ergo cū voluntate patris poterit teſtari, qa eſſet

contra

ADDITIO.

a ¶ Maximè. Adde Doc. in c. cū olim. de teſt. Doc. in c. auditis. de elec. Abb. in c. cùm contingat. de foro compe. Abb. in c. quoniam frequenter. in ſ. pono. vt lite non conteſt. Abb. in c. damnamus. de ſum. Trin.

Source : BIU Cujas

* contra l.penul.& fin. ff.eod. *secundum communem opin.* ibi, sed bene poterit quædam alia facere. Tu istud argum. vno verbo clarius inducas.nam contrarium vniuersalis negatiuæ est particularis affirmatiua,non autem vniuersalis affirmatiua,vt si dicam,si Imperator nolit nullum ire in exercitum, contrarium huius est,quòd si Imperator velit,nonnullus ibit, & sic aliquis, non autem infertur,quòd omnes ibunt. Istæ sunt maiorum nostrorum sententiæ. ¶ Quid tenendum? Ego in iudicando, & consulendo non auderem recedere à prima sententia, quæ * *est magis communis,* vt dixi, præcipuè quia iudicandum est pro pia causa, tamen in stricta disputatione puto, quòd vlti.opin. Ioan. Andr. sit verior in puncto iuris, quòd filiusfamil. etiam cum consensu patris non possit ad pias causas testari, & quia tota difficultas pendet circa text.d. c.licèt. qua sublata, res remanet clara.ostendo,quòd text. ille nihil facit, & tollam omnia.ff.adducta.In primis ergo aduertendum est, quòd text. ille principaliter venit ad decidendum,nunquid filiusfamil. possit sibi eligere sepulturam, prout suadet natura titu. Ita considera,quòd dum text. ibi excipit peculium castrense vel quasi, de mente Pontificis ibi est referre potius ius antiquum, quàm de nouo statuere.Istis sic præsuppositis videtur intelligendum necessariò illud verbum iudicare,pro dona.causa mortis, vt minus lædatur ius commune,& iura iuribus concordentur. Et si dicis,prout subtiliter dicebat Ludou.Roma. quòd isto modo text.ille esset de indubitabili,& quòd verbum pro anima,esset superfluum,quia indubitabile est, quòd filiusfamil. cum consensu patris potest donare causa mortis,dato,quòd non donet pro anima, quia respondeo, (& hic aperio intellectum illius text.) & dico,quòd ille text. in sensu directo est multum dubitabilis, imò singu. & quòd illud pro anima, est valde necessa-
a rium.nam clarum est, quod filiusfamil. non potest donare causa mortis nisi interueniat consensus patris.iuribus prealleg. in illo text.fuit probabiliter dubitatum,pone,quòd filiusfamil. vellit donare causa mortis pro anima, nunquid poterit donare
7 sine consensu patris? Dubium faciebat, † quia cùm filiusfam.
b possit sibi eligere sepulturam [b] sine consensu patris, videbatur, quòd etiam pro anima posset donare causa mortis,tamen hoc non obst. decidit ibi text. quòd etiam pro anima præter patris assensum non potest.illud ergo pro anima,erat quòd faciebat dubitationem,& sic in sensu directo,& negatiuo text. ille multum operatur, & decidit casum, qui adhuc non erat decisus. Sed si tu sumas argum. à contrario sensu, ergo cum consensu patris,fateor, quòd in illo sumpto à contrario sensu nil operabitur,quia cum consensu patris etiam sine anima potest donare causa mortis,sed de hoc non est curandum,quia sufficit mihi,quòd ille text.in sensu directo multum operetur,dato quòd in eo, quod sumitur à contrario sensu,nihil operetur. Et per hoc vides,quòd nihil obstat illud,quod dicit dom.Alexan.hic, quòd quando lex, vel canon non operatur in sensu directo, tunc sumitur argum.à contrario sensu etiam ad corrigendum ius commune,quia istud stringit contra eum, ex quo text. ibi in sensu directo multum operatur, & isto modo intelligendo etiam excep.ibi posita in text.erit bona, & de regula, quòd filiusfamil.etiam pro anima non possit donare causa mortis,nisi habeant peculium castrense vel quasi, quia si habet, potest donare causa mortis etiam sine consensu patris,& sic verbum iudicare, intellectum pro donatione causa mortis,remabit sine difficultate, & hoc modo cessant,quæ in contrarium supra adducebantur. ¶ Restat vltimum fundamentum dom. Alex. dum dicebat, quòd in testamentis conditis ad pias causas non attenditur ius ciuile,sed iusgentium,vel canonis, ergo non debet attendi, quod per ius ciuile filiusfamil. prohibeatur testari. Quia si istud fundamentum esset verum, sequeretur, quòd filiusfamil. posset testari ad pias causas etiam sine consensu patris,& tamen istud est contra text. in d.cap.licèt.inductum, vt ipsi inducunt. Secundò sequeretur,quòd miles, in cuius testamento etiam non attenditur ius ciuile,sed iusgentium.l.1.ff.de test.mil.posset testari in aduentitijs, & tamen est falsum. §.1.& §. præter hos. Institu. quibus non est permis. face.testa. Tertiò responde secundum Barto.in repe.d.l.1.in vlt.quæst.quòd non attenditur ius ciuili,est verum, nisi aliquid disponat, quod bo-
7 nis moribus conueniat.† Præterea,& quartò etiam de iure cano.in dispositione ad pias causas patria potestas est in consideratione,vt probatur in d.c.licèt.§.fin.vbi filiusfamil.non potest donare etiam pro anima,& sic ad pias causas sine consensu patris. Nisi dicas, quòd ideo ibi requiritur consensus patris propter præiudicium vsusfru.in aduentitijs,& proprietatis in profectitijs.Præterea, & quintò non est ita simpliciter verum, ꝙ in testamentis ad pias causas attenditur merum iusgentium, patet,quia pupillus quamuis sit doli capax, tamen non potest testari ad pias causas,vt not.concludit Barto.in repet.l. 1. in 2. quæst.1.partis.princip.C.de sacrosan.eccle.Bald.in l. si frater.ad fin.ff.eod.Petr.de Anchar.& Imol.in c.2. de testa. vnde attenditur iusgentium quantum ad numerum testium, quia duo vel tres testes sufficiunt.cap.cùm esses,& c.relatum.de testa.¶ Non recedas à communi sententia, qua retenta esset videndum, quid si filiusfamil. cum consensu patris fuerit testatus ad pias causas,sed in testamento etiam fecerit legata alijs personis,nũquid valeant, & si non valent, an accrescant piæ causæ, vel quibus debeantur,quam quæstionem ponit Bald. hic in fin. & alij post eum,ego ponam in l.hac consultissima.§ ex imperfecto.vbi bonus ad hoc text.ff.de testa.¶ Glo.in versi.non posse, quam diuide in tres partes princip.In prima extendens text.respondet tacitæ quæstioni.In secunda,quæ est ibi,sed donare po test.remouet tacitum contrarium. In tertia, & vltim. quæ est ibi, sed quæ est ratio. assignat duas rationes diuersitatis,quare filiusfamil.cum consensu patris potest donare causa mortis,&
8 non testari.¶† Ex secunda parte habes, quòd licèt filiusfamil. non possit testari cum consensu patris, potest tamen donare causa mortis patre consentiente,vt dicunt text. in glo. alleg. *Et*
* *hanc conclusionem tenent omnes.* Nouissimè excellentissimus inter Moder.Rapha.Cuma.tentauit nouam,& mirabilem opi. contra omnes,quòd imò sicut filiusfamil.non potest testari etiam cum consensu patris,ita etiam non possit donare causa mortis,etiam cum consensu patris. ita tenuit in l. qui in potestate. in princip.ff.de testa.& in d.l.tam is.§.1.Et quia est publica, & subtilis opinio,& aliàs publicè defensata, ego eam plenius prosequar, quia Rapha. Cum. breuius transit. & ita tenendo non esset opus quærere de ratione diuersitatis. ¶ Pro ista sententia videtur stringere text.in l.1.ff. de tut. & ration. distra.vbi traditur regula negatiua, quòd qui non potest testari etiam cum consensu alterius,non potest etiam donare causa mortis, & ille text.est ad hoc singu.secundum Imol.in l.2. ff. de lega. 1.secundum Bald.in c.cùm omnes.in 17. colum. in fin. de consti. Confirmo per text.in l.discretis. in versic. neque mortis causa dona.ff.eod.nec hic placet mihi responsio,quam dant Barto.& glo.in d.l.tam is.in princip.& dom.Alex.in l.si frater. ff.eod.qui dicunt,quòd illa regula,qui non potest testari, non potest donare causa mortis,procedit in alijs,quàm in filijsfamil.& aliud non dicunt quia istud est solùm ponere diuersitatem facti sim
c pliciter.Secundò facit, [c] quia dona.causa mortis est vltima voluntas.l.fi.C.de dona.causa mortis,vbi tex.per omnia æquiparat dona.causa mortis vltimæ voluntati, sed vltima voluntas non potest dependere ex alieno arbitrio, ergo nec dona. causa mortis,imò nec legatum potest dependere ex alieno arbitrio. l.captatoriæ.ff.de leg.1.& l.non nonnunquam. ff. de condi.& demonstra.not.in l.1.ff.de leg.2. Tertiò multum stringit, quia ista æquiparantur,legatum,seu fideicom. & dona. causa mortis l.legatum.la 2.ff.de leg.1.sed sic est,quòd qui non potest testari,non potest etiam legare,vel fideicommittere. l.2.ff.de leg. 1.ergo etiam non debet posse donare causa mortis, & ad hoc facit text.æquiparans hæc tria in l. discretis. ff. eod. Quinto ista opin.comprobatur ex multiplici æquiparatione, quæ fit inter vltimas voluntates,& dona.causa mortis, vt patet ex. ff. dicendis.Hinc videmus,quòd qui potest capere ex testamento, potest etiam capere ex dona.causa mortis.l. omnibus.ff.de dona. causa mortis,& qui habet priuilegium in testando, vt est miles,habet in donando causa mortis, & ècontra. l. Marcellus.in princip.ff.de dona.causa mortis, & quemadmodum in legato dominium transit in legatarium recta via.l. à Titio. in fin.ff.de furt.idem in dona.causa mortis.l. 2. ff. de publ. in rem actio.& quemadmodum in vltimis voluntatibus habet locum ius accrescendi.l.re coniuncti. ff. de lega. 3. ita etiam in dona. causa mortis.text.est in l.vnica.§.fin.ff.de cadu. tollen. de quo Barto. non fuit recordatus in repe.d.l.re coniuncti.Item quemadmodum in vltimis voluntatibus reijcitur iuramentum continens quid turpe,ita in dona. causa mortis. l. quæ sub conditione. §. hoc edictum.ff.de condi. instit. Item distinctio, quæ fit,an per alienationem testatoris intelligatur reuocatum legatum,an sit alienatio voluntaria,vel necessaria.l.fideicommissa.§.si rē.ff.de leg.

ADDITIONES.

a ¶Filiusfam. Adde Bar.& Ang.in l.1.in §. fuit quæsitum.ff.ad Treb. Bar.& Docto.in l.tam is.in §.filiusfam.ff.de don.causa mor. Dy.in l.1. de leg.3.Spec.in tit.de instr.edi.in §.compendiosè.in ver.6.

* De quo vide quæ scribit Clar.§.donatio.q.6. Pract.Pap.for.lib. dona. ver. ex causa.nu.9.vbi dixi,& an possit donare causa mortis patri suo, dic,ꝙ sic interuenien.auctoritate iudicis, quia auctoritas patris hoc casu est suspecta,vt no.Catel.ver.filiusfam.potest vbi latius declarat, cui adde Rom. cons. 512. 515.Turz.inter com.opi lib.6.versic.filiusfam. MASVER.

b ¶Sepultu. Adde tex.in c.licèt.de sepul.in 6.Bar.in l.q in potestate.de testam.

c ¶Secundò facit.Istud corruit per l.sancimus.la vlt.C.de sacrosan.eccl.

Source : BIU Cujas

leg.3.habet ẽt locum in dona.cã mortdictum fuit ſing. Dyn.in l.Stichum qui meus erit.ff.de leg.1.quod dictum Bal. ibi reputat aureum,& alij ſequuntur.Punctus eſt reſpõdere ad d.l.tam is.§.1.& ad d.l.filiusfamilias.§.pari. quib. videtur quaſi impoſſibile rñdere,cùm tex.non poſſent eſſe clariores,ſed rñde clarius & plenius quàm Raph.Cum.q̃ illi tex.loquuntur in don.cauſa mortis ipſius patris,& de re patris, quam filius poteſt facere tanquam organum patris, ſed non poteſt teſtari tanquam organum ipſius patris,& iſta eſt propriè dria,quam ibi conſtituit Iuriſcon.q̃ filiusfam. donando cum conſenſu patris cenſeatur organum patris,eſt tex.in l.in ædibus.§.penul.ff.de dona.& in l. ſi quis hac.l.§.1. ff. qui & à quib. Item, q̃ ibi donet de re patris, patet, quia de iure fforum filiusfam. nihil proprium habebat, q̃ poſſet donare cauſa mor.donabit ergo de re patris, verùm de iure.C.filiusfam.poteſt hꝛe bona aduentitia propria, & iſto caſu tenet Raph.Cum.q̃ ſicut in his non poteſt teſtari cũ conſenſu patris,ita non poſſit donare cauſa mor. & huic concluſioni nihil aliud obſtare vꝛ. Si tamen vis tenere cõem ſententiam, à quo nullo modo eſt diſcedẽ. licèt prædicta ſint pulchra,& ſubtilia ad acuendum ingenia ſcholarium, primò hẽs aduertere inquantũ Raph.vult q̃ pater poſſit vti organo filij in donando cauſa mor.ſed non in teſtãdo,ita intelligitur.d.l.tam is.§.1.certè confunditur per fundamentum ipſiuſmet Rapha. arguendo negatiuè,qui non poteſt teſtari,non poteſt etiam dona.cauſa mortis, ſicut ergo pater prohibetur vti organo filij in teſtando,ita etiam debet prohiberi in donando cauſa mor.Niſi tu reſpondeas,q̃ illa argumentatio negatiua procedit in eo, qui facit actum nomine proprio, ſecus ſi faciat nomine alieno ſcilicet patris.ſed iſta non eſt realis rñſio,ſed ſola diuerſificatio caſuum.Item durum eſt reddere rationem diuerſitatis. nam ſi dicas,q̃ ideo fit,eo quia teſtñ ſit actus ſolẽnior,aliud fortiter obſtabit,quia ſequeretur,q̃ pater legando,& fideicommittendo præſertim in codicillis, vel ab inteſtato, poſſet vti organo filij,ſicut donando cauſa mort.& tñ non eſt verum,& ad regulam.d.d.l.1.§.1.ff.de tu.& ration.diſtr.qui non poteſt teſtari, nõ poteſt dona.cauſa mor.rñdẽ,q̃ illa regula eſt vera,qñ quis prohibetur teſtari ex defectu naturæ, vt eſt in pupillo propter imbecillitatẽ intellectus.ita loquitur. d.l.1.§.1.eo. modo in eo,qui eſt ſurdus,& mutus à natura,ita loquitur.d.l.diſcretis. ℨ. eo. ſed filiusfam.non prohibetur teſtari ex defectu naturæ,ſed ex prohibitione legali propter patriam poteſtatem,& iſtud eſt,q̃ debuerunt dicere gl.& Bar.in d.l.tam is. in prin. Ad alia oĩa fundamenta rñdeas vno verbo,& eſt communis doctrina, q̃ dona cauſa mor.poſtquam eſt in eſſe deducta,cenſetur vlt.voluntas.patet,quia non habet effectum niſi poſt mortem donantis, nimirum ſi regulatur regulis vltimarum voluntatum.ita procedunt omnia ſimilia.ℨ.adducta, ſed dona. cauſa mort. prout in eſſe deducitur,æquiparatur contractibus,& non vltimę voluntati, patet,quia tequiritur præſentia donatarij,& eius ſtipulatio.l.inter mortis.in prin.ff.de dona. cauſa mort. & tamen in alijs vltimis voluntatibus eſt ſecus,quia poſſunt fieri abſenti,& ignoranti.l.cùm pater.§.ſurdo.ff.de leg. 2. iſta eſt doctrina glo. approbata in l.2.in prin. ff. de dote præleg.plenè ſcribitur in l.2. ff.de leg.1.¶† In vlt. parte gl.pro eius intelligentia quæro, quæ ſit ratio,quare filiusfam.poſſit donare cauſa mor.cum conſenſu patris,& tñ non poteſt teſtari cum conſenſu patris. glo. aſſignat duas rationes.Prima ratio eſt, quia teſtñ eſt publici iuris, ſed in his,quæ ſunt publici iuris,conſenſus priuatorum nihil facit.l.fin.ff.de ſuis,& legi.& l.ius publicum.ff.de pact.ſecunda ratio *gl.eſt verior,& communior.* nam teſtamentum eſt vltima voluntas,ſed vlt. voluntas non poteſt dependere ex alieno arbitrio, quia eſſet captatoria.l.illa inſtitutio.ff.de hæred. inſti. iuncta.l.captatorias.ſ.de teſt.mili.ſed dona.cauſa mor.prout in eſſe deducitur, cenſetur eſſe contractus,prout ſtatim. ſ. dixi.ſed contractus poſſunt dependere ex alieno arbitrio.l. ſi. cum glo. magna.C.de contrahen.emp.l.ſi quis arbitratu. ff. de verb.obl. ¶Contra iſtam communem rationem moueo quatuor alias difficultates.In primis ſubtilis Raph.Cum. reprobat iſtam cõmunem rationem in d.l.qui in poteſtate.in princ. & in d.l.tam is.§.1.ℨ.eo.quia iſta ratio gl.& Docto. probat opp.nam illud,q̃ dicitur,q̃ vltima voluntas non poteſt dependere ex alieno arbitrio,quia eſſet captatoria, verum eſt de futuro,quia poſſet ſe qui captio,ſed de præſenti, vel de præterito poteſt dependere, & valet.l.illæ autem inſtitutiones.in prin. ff.de hær.inſti.Ratio, quia quando eſt conſenſus de præterito, vel de præſenti, tunc nulla poteſt eſſe deceptio, & ſic talis diſpoſitio non eſt captatoria,& per conſequens non eſt prohibita. Tunc ſic,pone, q̃ pater conſentiat filio teſtanti, iſta voluntas non pendet ab alieno arbitrio de futuro,imò ſtatim eſt perfecta, & licèt Rapha.non dicat, inuenio ante eũ iſtam communem rationem per iſtud fundamentum latius inductam, adhuc reprobat Bald. vbi videas,in reper.l.1.C.de ſacroſan.eccle.in 6. colum.in verſi.iuxtà hoc quæro incidenter quare filius. vbi inter cætera dicit, quòd illa bene eſt diſpoſitio captatoria, quæ eſt collata in alienum arbitrium de futuro,ſecus ſi de præterito, vel de præſenti. iſta enim non eſt captatoria voluntas, in qua teſtator perfectè exprimit animi ſui votum.l.clemens patronus.§. fin. ff.de hæred. inſti.ſed illa diſpoſitio dicitur captatoria, in qua ſubſtantia diſpoſitionis confertur ad ſecretum alienæ voluntatis l. captatorias.& l. ſi quis Sempronium. de hæred. inſtitu. cùm ergo hic præſens conſenſus patris interueniat de præſenti,idem puto,ergo prædicta ratio ſecundum eum non eſt vera; ſed reſponde huic difficultati, quòd procederet, quando pater poſtquam præſtitit conſenſum de preterito vel preſenti,non poſſet illum amplius reuocare, ſed ex quo pater poteſt in futurum reuocare,vt ſtatim.ℨ.ſubijciam,hoc reſpectu dicitur à futuro pendere. Vnde dicendum eſt in propoſito, quòd imò ſi poſſet filiusfamil.teſtari cum conſenſu patris, ſicut donare cauſa mortis, q̃ penderet ex alieno arbitrio de futuro. Probo, quia ſicut quando pater conſentit filiofam. donanti cauſa mort. poteſt ſolus pater inuito filio ſaltem donec filius viuit reuocare, vt declarat Cyn.in l.nec fratris.C.de dona.cauſa mort. & Bald. hic in 1. colum.& Barto.in l.2.§.1.in vlt.quæſt.ff.de dona. Ita penderet ab eius voluntate reuocare teſtamentum, quando fieret eius conſenſu,& hoc reſpectu dicitur pendere de futuro ex alieno arbitrio.Præterea in d.l.illæ autem. in prin. diſpoſitio non pendebat ab alieno arbitrio, etiam in præſenti, vel in præterito, quia ibi dixit, inſtituo Mæuium hæredem pro illa parte, pro qua Titius me hæredem inſtituit. & ſic iſta eſt potius deſignatio quotæ hæreditatis facta per regulam ad inſtitutionem alterius, quàm diſpoſitio in alterius voluntatem collata, vt patet ex l.2.ff.de hære.inſtitu. ¶Secundò vltra Docto. moueo aliam difficultatem,nam ſi verum eſſet,quòd filiusfamil. ideo poſſet donare cauſa mortis,eo quia don.cauſa mor. dum in eſſe producitur,cenſeatur eſſe contractus,ſequeretur, quòd filiusfam. poſſet facere omnes contractus, & obligare ſe efficaciter ſine conſenſu patris,niſi in mutuo, & voto. l.tam ex contractibus. ff.de iudic.l.filiusfamil.ff.de acti.& oblig.ergo deberet poſſe donare cauſa mor.ſine conſenſu patris,& tamen eſt falſum, quia in dona.cauſa mor.requiritur conſenſus patris. Ad hoc reſpondeo,q̃ ideo in donatio.cauſa mor.neceſſariò requiritur conſenſus patris,eo quia tractatur de præiudicio ipſius patris, cùm filiusfam.nihil proprium habeat,quia aut ſunt bona profectitia, & illa cenſentur eſſe patris.idem ſi aduentitia, quorum vſusfr. acquiritur patri,cùm in illis ratione vſusfru.paterni ſit filio interdicta omnis alienatio,tam per viam contractus,quàm vltimæ voluntatis ſine conſenſu patris, ergo in iſtis neceſſarius eſt conſenſus patris ad hoc,vt poſſit mortis cauſa donare.l.fina.§. filijs autem.C.de bon. quæ libe. Sed ſi in alijs contractibus oritur ſolùm obligatio perſonalis,etiam perſona filij obligatur,& contra eam fit executio,vt eſt glo.ordin.in l.3. §. ſed vtrum, & ibi declarat Barto.ff.de mino.& text.in l. fina. vbi Barto. C. qui bon.ced.poſ.Hinc eſt,quòd hodie filiusfam.habens bona aduẽtitia,quorum vſusfru.non quæritur patri, poteſt illa donare cã mor.ſine conſen.patris.tex.eſt in Auth. vt liceat matri,& auię. in prin.iucta glo.& expreſsè Raph.Cuma.in d.l. tam is. §. 1.& Ludo.Roma.in Authen.ſimiliter. C. ad leg.Fal. Paul. de Caſt. hic,quicquid teneat dom.Alexan.in l.penu.vbi dicam.ℨ.eo.Et ſi dicatur,quòd etiam ex dona. cauſa mortis cauſatur obligatio perſonalis,vt eſt glo.in l.1.ff.de dona.cauſa mortis,& in l.legatum.la.1.ff.de leg.2.& hoc patet, quia oritur actio perſonalis ex teſtamento.l.1. C. de dona. cauſa mortis. & per Barto.in d.l.1.ff.de dona.cauſa mortis,quia reſpondeo,quòd talis obligatio perſonalis in dona.cauſa mortis non eſt efficax ſicut in alijs contractibus,vt poſſit fieri aliqua executio in perſonam:patet, quia poteſt pœnitentia quandocunque reuocari. l. qui mortis, & l.non videtur.ff.de dona.cauſa mor.& l.non omnis.in princ. ff. ſi certum petatur. ¶Pro confirmatione prædictorum adde bene facere illud,quod tenet Raph. hic, quòd filiusfamil. rem alienam ſine conſenſu patris poteſt donare cauſa mortis,& inter viuos,dummodo interueniat conſenſus illius domini, cuius eſt res, & ex hoc infert,quòd conſenſus patris in dona.cauſa mortis non requiritur ad habilitationem filij, ſed occaſione rerum.¶Tertia difficultas eſt,quia ſi verum eſſet, quòd filiusfamil.poſſet donare cauſa mortis cum conſenſu patris, eo qa dona.cauſa mortis, prout in eſſe deducitur, cenſeatur contractus,ſequitur,quòd ſicut pupillus cum auctoritate tutoris poteſt facere omnes contractus de mundo. Inſtitu. de autho. tuto.in prin.ita etiam deberet poſſe donare cauſa mort.& tamen eſt falſum,quia ℨ tex.l.1.§.1.ff.de tut.& ratio.diſt.Huic obiectioni dupliciter rñde.Primò dic, q̃ pupillus cum auctoritate tutoris poteſt facere omnes ℨctus,eſt verum,qñ ſunt tales ℨctus,

9

ex

Source : BIU Cujas

ex quib. ſaltem potentia, & aptitudine poteſt reſultare vtilitas ipſi pupillo, ſed quando ſunt contractus merè præiudiciales, non poteſt. Hinc eſt, ꝙ cùm donatio ſit ſpecies dilapidationis, non poteſt pupillus cum auctoritate tutoris donare. tex. eſt in l. non omni, & ibi Docto. C. de admit. tuto. per quem tex. ita in terminis declarant Io. Fab. Nicol. de Neap. & Ang. de Are. Inſti. de aucto. tuto. in prin. Hinc eſt, ꝙ vbi donatio non ſapit dilationem, vt quando fit coniunctis perſonis, vel propter benemerita, vel propter honorem, poteſt tunc pupillus cum auctoritate tutorum donare. ita dicit tex. in d. l. 1. §. 1. & tex. in l. cùm plures. §. pen. ff. de adminiſt. tuto. Secundò reſponde, ꝙ ideo pupillus cum auctoritate tutoris non poteſt facere dona. cauſa mortis, ſicut poteſt facere alios contractus, eo quia dona. cauſa mortis confertur poſt mortem pupilli, & ſic auctoritas tutoris inueniretur quo ad effectum interpoſita eo tẽpore, quo mortuus eſt pupillus, & ſic quo tempore finita eſt tutela, ideo non valet. iſtam rationem aſſignat in ſimili gl. in l. ſi frater, & ibi Bal. ſ. eo. Bar. in repe. l. 1. in 2. q. 1. q. prin. C. de ſacroſan. eccl. ¶ Quarta difficultas eſt, nam ſi filiofam. ideo permittitur donare cauſa mor. cum conſenſu patris, eo quia dona. cauſa mortis cenſeatur eſſe contractus, certè multo fortius debet permitti, ꝙ poſſit teſtari cum conſenſu patris. nam facilius permittitur teſtari, quàm contrahere. iſtud aſſumptum probatur. nam adultus habens curatorem, cùm æquiparetur pupillo. l. ſi curatorem habens. C. de in integ. reſti. minor. non poteſt contrahere ſine aucto. curatoris, vt ibi, & tamen poteſt teſtari ſiue auctor. curatoris. l. aurelio. §. Caius. ff. de ſtb. leg. & l. cùm pater. §. curatoris. ff. de leg. 2. Item in minori ætate quis admittitur ad teſtandum, ſcilicet in 14. ann. completo. l. qua ætate. ff. de teſt. ſed non ad contrahen. niſi ſit legitimæ ætatis. l. 2. & l. fi. C. de his, qui ven. ætat. impetrau. Sed reſponde, ꝙ ideo eſt, quia minor. 25. an. teſtando non poteſt lædi, cùm ſemper pro libito poſſit illud reuocare. ſm gl. in d. §. Caius, & dicam in l. ſeq. ſed non ſic eſt in contrahendo, & contra prædictum aſſumptum facit, quia filiusfam. in bonis aduentitijs, in quib. patri non acquiritur vſusfr. poteſt contrahere, & eſſe in iudicio. c. fi. in fi. de iud. in 6. l. fi. §. filius autem. C. de bon. quæ lib. & tamen non poteſt teſtari. l. pen. ſ. eo. Iſto modo habes defenſatam rationem glo. & mundatam ab omnib. ſpinis. ¶ Vltra glo. adde, ꝙ aliam rationem diuerſitatis aſſignat Iac. de Are. vt refert Cyn. hic, eo quia actus teſtandi eſt ſolennior, quàm dona. cauſa mor. ſed hæc ratio eſt falſa, quia ea attenta ſequeretur, ꝙ poſſet facere legata, & codicillos cum conſenſu patris, contra l. 2. ff. de leg. 1. & glo. & Bar. in d. l. tam is. §. 1. ¶ Quartam rationem latè proſequitur Ful. hic, ſed in effectu vult dicere, quia teſtamenti factio eſt de iure ciuili, vt ſecundum eum probat tex. in l. 3. ff. de teſt. dum dicit teſtamentum eſt iuris publici. nam ſecundum eum intelligitur, id eſt, iuris ciuilis. probatur in l. qui teſtamento. §. ſeruus. ff. de teſt. cod. modo patria poteſtas eſt etiam de iure ciuili, quo attento, cũ perſona filij ſit diminuta, ideo teſtari non poteſt; ſed donatio cauſa mor. cenſetur contractus iuriſgen. l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. & de iure gen. patria poteſtas non eſt in conſideratione, imò illo iure filiusfam. eſt integra perſona, ideo poteſt quoſcuhq; contractus facere. Tamen hæc ratio eſt periculoſa, quia præſupponit teſtamenti factionem eſſe de iure ciuili, imò eſt de iure gen. ſecundum Bar. in l. interdum. vbi dixi. ff. de condi. indeb. quicquid teneat in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. vbi dixi. Duas alias rationes diuerſitatis aſſignat alibi Bal. in repe. l. 1. in 6. colum. C. de ſacroſan. eccle. in verſi. iuxta hoc quæro incidẽter, quare filiusfam. quas per teipſum videas, quia videntur p. ſuaſiuæ, ſed non vrgentes.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus non poteſt facere teſtamentum.*
2 *Adultus etiam habens curatorem poteſt facere teſtamentum.*
3 *Licèt adultus habens curatorem in vita non poſſit alienare res immobiles ſine auctoritate curatoris, & iudicis decreto, tamen poteſt in teſtamento dare licentiam executoribus ſuis alienandi res immobiles ſine curatore, & iudicis decreto.*

LEX IIII.

a SI frater. Pupillus[a] non poteſt teſtari, ſed bene adultus licèt malitia nõ ſuppleat ætatem, vel nondum ſit 25. ann. hoc dicit ſm intellectum gl. & Doct. Item eunuchus poteſt facere teſtamentum. hoc ſecundò. Et teſtamentum, in quo Imperator inſtitutus eſt hæres, poteſt mutari, & Imperator in teſtamenti factione tam actiuè quàm paſſiuè vtitur iure communi. hoc dicit cum ll. ſeq. vſq; ad l. hac conſultiſſima, & de materia. l. ſi quis Imperatorem, vide & ſequere diſtinctionem Bar. in

1 l. ꝙ principi. ff. de leg. 2. ¶† No. ex l. ſi frater, ꝙ pupillus non po-
b teſt [b] facere teſtamentum, vt hic, & iurib. in gl. alleg. & ſi fecerit teſtamentum, non reconualeſcit teſtamentum, quando poſtea eſt factus pubes. tex. eſt in §. præterea. inſti. quib. non eſt permiſ. fac. teſta. & l. 1. §. ſed ſi filiusfam. ff. de leg. 3. Iſtud procedit etiam ſi pupillus ſit miles. l. fi. ſ. de teſta. mili. Item non poteſt etiam cum auctoritate tutoris. l. 1. §. 1. ff. de tut. & ratio. diſt. & quia vltima voluntas non poteſt dependere ex alieno arbitrio, vt declaraui in l. præcedenti, & iſta eſt melior ratio, quam gl. hic, cum qua in effectu concordat ratio Bald. hic, qui dicit, ꝙ ratio eſt, quia nihil valet auctoritas, quę in id rps confertur, quo non erit tutor, cùm poſt mortem incipiat ſtatus vltimæ voluntatis, & iſtam rationem etiam ponit Bar. in repe. l. 1. C. de ſacroſan. eccl. in 2. q. 1. q. prin. Imò plus (& bene ſigna) etiam ſi pupillus ſit doli capax, & ſit talis, ꝙ in eo malitia ſuppleat ætatẽ, adhuc non poteſt teſtari etiam cum auctoritate tuto. etiam ad pias cauſas. ita ſignanter decidit Bal. hic. & Lud. Rom. & ſequũtur Can. maximè Pet. de Anch. & Imo. in c. 2. de teſta. & Bar. in repe. l. 1. in 2. q. 1. partis prin. C. de ſacroſan. eccl. & ꝓpter hoc inanis eſt dubitatio Pau. de Caſt. hic, & in l. qua ætate. in prin. ff.
c de teſt. dum dubitat, an pupillus [c] doli capax, in quo malitia ſupplet ætatem, prout cõiter ſunt pueri Florentini, poſſit teſta-
2 ri ẽt ad non pias cauſas. ¶† Secundò no. [d] ꝙ adultus poteſt fa-
d cere teſtm̃. Intellige etiam ſi curatorem habeat, & curator ꝯdicat, ſm Bal. Ang. Sal. Fulg. & Pau. de Caſt. hic, per tex. in l. cùm pater. §. curatoris. ff. de leg. 2. & l. Aurelio. §. Caius. ff. de libe. lega. Nec ſibi competit reſtitutio in integ. aduerſus tale teſtamentum. Ratio, quia poteſt illud reuocare, ſecundum gl. in d. l. Aurelio. §. Caius. & Bar. in l. verba contraxerunt. per illum tex. ff. de verb. ſignifi. & in l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Treb. ſi tamen talis adultus dolo inductus fuerit, vt aliũ inſtitueret hęredẽ, ſuccurritur venientib. ab inteſt. per actionem de dolo. l. Lucius. ia 2. §. Sempronia. cum gl. in ver. actionem. ff. de leg. 2. ſm Bal. Fulg. & d. Alex. hic. facit tex. in l. eum. & ibi Ang. ad hoc no. ff. de inoffic. teſt. gl. & Cy. in l. quicquid. in ver. acquiſierint. C. arbitrium tute.
3 ¶† Et no. mirabile, ꝙ licèt adultus habens curatorẽ non poſſit in vita alienare res immobiles ſine auctoritate curatoris, & decreto iudicis. l. lex quę tutores. C. de adminiſt. tut. & l. magis puto. ff. de reb. eor. tĩ adultus in teſtõ põt dare licentiam executorib. ſuis alienandi res immobiles ſine curatore, & decreto iudi. ita concludit Bal. in l. prædium. C. quando decreto opus non eſt, & ibi dicit hunc paſſum non eſſe ab alijs tactũ, ſed adde, ꝙ idem tenet Bal. in l. 1. in prin. ff. de reb. eor. quod bene not. pro limitatione iurium præalleg. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Pupillus. Et quid de maiore habetis ingenij. Pau. de Caſt. hic. Deci. in conſi. 112. in rub. & c. paſtoralis. col. pen. de iudi. in l. humanitatis. ſ. de impub. col. 1. Diſtinguit Alcia. in l. 1. §. 1. de verb. obl. char. 7. ver. ſecunda conclu. PVRP.
b ¶Non poteſt. Adde Spec. in tit. de pigno. in §. 2. in ver. verum.
c ¶Pupillus. Adde Bar. & Pau. de Caſt. in l. 1. §. 1. de leg. 3. Bar. in l. 1. §. exigit. de bon. poſ. ſecundum tab.
* Et vide Dilect. de arte teſt. tit. 1. caut. 5. vbi docet quib. remedijs pupil. poſſit diſponere de bonis ſuis in euentum mortis ſuæ. Clar. §. teſtamentum. quęſt. 5. verſi. hinc infertur. eundem Iaſ. in l. licèt. nu. 5. ſ. de milit. teſta. Capram inter com. opi. ver. pupillus, vbi quid in terminis ſtatuta ſuper hoc diſponant. MASVER.
d Nota. Adde quod per iſtum tex. decidit Iaſ. in l. ex facto. col. 13. ff. de vulg. ꝙ fatuus poteſt facere teſtamentum, & Ang. & Io. Fab. in §. præterea. inſt. quib. non eſt permiſſum fac. teſt. & vide eundem Iaſ. in l. furioſum. infra. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *In teſtamento cæci requiruntur ſpecialiter quatuor ſolennitates vltra requiſitas in teſtamento aliorum.*
2 *Si in inſtrumento reperiatur, ꝙ pater primò donauit, & poſtea emancipauit, quod iſtorum dicatur præceſſiſſe.*
3 *In dubijs opi. Docto. tenenda eſt illa, quæ fauet teſtamento.*
4 *An cæcus poſſit facere teſtamentum inter liberos cum duobus teſtibus.*
5 *Quod non poteſt fieri per pactum, non poteſt etiam fieri per ſtatutum, vel conſuetudinem.*
6 *Si per ſtatutum fieret ſimpliciter immutatio circa formam teſtandi, non intelligitur immutatum de teſtamento cæci.*
7 *Cæcus poteſt facere omnes contractus inter viuos.*
8 *Qualiter poterit probari quem eſſe cæcum, quando habet oculos claros in capite, remiſſiuè.*
9 *Lex noſtra procedit, ſiue quis à natiuitate ſit cæcus vtroque lumine, ſiue ex accidenti fuerit excæcatus.*
10 *An ſolennitates requiſitæ in teſtamento cæci ſint neceſſariæ, ſi velit facere codicillos.*
11 *Rei ſatis demonſtratæ fruſtrà aliquid adijcitur.*
12 *Demonſtratio facta per nomen valde ſingulare, ſufficit, niſi aliud requireret ſtatutum.*

Source : BIU Cujas

Ias. super Secunda Codicis.

LEX VIII.

Hac consultissima. Cæci vtroq; luminæ carentes à natura, vel accidenti, possunt condere testamentum per nuncupationem, seruatis solennitatibus, de quibus in hac l. hoc dicit. Diuide istam l. in septem partes, vt per Cy. & Alb. hic. ¶ Et dicit Bar. q̃ ista l. est multum tenenda menti, & ex ea poteris magnum honorem consequi, quia sæpè homines excæcati faciunt testamentum sc̃dm formam iuris communis, q̃ erit nullum per hanc. l. ideo ne erres in practica, aduerte quicquid dicant Ang. Bald. & Pau. de Cast. hic, q̃ vltrà solennitates, quæ de iure communi requiruntur in testamentis aliorum, considera, q̃ quatuor specialiter requirũtur in testõ cæci, quæ in aliorum testamentis non requiruntur.

1 ¶† Primò requiritur, q̃ cæcus conuocatis septem testib. & notario dicat se velle testari sine scriptis, & debet ista verba ante omnia proferre, vel similia, & hoc est speciale in cæco, f̃m Cy. Ray. Bar. Fulg & Pau. de Cast. hic, & d. Bar. Vero. in cau. 127. secus in testamentis aliorum. l. in testamentis. ff. titu. 1. & tangitur hic in gl. 2. licèt Sal. hic teneat, q̃ in hoc ista l. sit correcta per d. l. in testamentis, quæ est posterior, vt ex ordine deph̃endi põt Sed credo, q̃ malè dicat, quia cùm istę. ll. sint sub diuersis titulis, non sequitur, ista l. est in posteriori titulo, ergo est posterius facta, f̃m gl. s̃. in proę. C. in ver. primordio. cum concord. Præterea dato, q̃ illa lex esset posterior, & gñaliter loquatur, tñ non corrigeret istam. l. ponentem casum specialẽ in cæco, iuxtà gl. in l. sciendum. in prin. ff. qui satisda. cog. tamen credo, put dicit. d. Alex. hic, q̃ ista sit leuis solennitas, cuius omissio non vitiaret testamentum cæci, vt patebit ex his, quæ dicam in seq. no. ¶ Secundò requiritur, (& istud est plus, q̃ sit in hac l.) q̃ notarius se subscribat huic testõ, & vltra notarium etiam testes quilibet de per se debent se subscribere manu propria, & istud non seruatur in alio testõ, quàm cæci nuncupatiuo, aliàs regulariter vbi notarius rogatur de actu, nõ requiritur subscriptio testium, satis est, q̃ notarius se subscribat. l. in donationib. & ibi gl. & Bal. C. de dona. & gl. in §. si verò absunt. in Auth. de instrumentorum cautela, & fide. & gl. no. in l. generali. C. de tab. lib. 10. Cano. in c. cùm Io. de fide instru. ¶ Tertiò specialiter requiritur, q̃ in locum notarij, qui non reperitur, adhibeatur octauus testis, qui sciat scribere. ¶ Quartò videtur requirere text. q̃ nomina hæredis, vel hęred um debeant in prin. ante alia legata, vel fideicom. describi, licèt in testīs aliorum non sit vis. §. ante hæredis Insti. de leg. & l. ambiguitates. ff. de test. & q̃ istud quartum requiratur in testõ cæci, aliàs testm annullatur, tenent Cy. Ricar. Bar. Alb. & Fulg. hic, Ang de Are. in d. §. ante hęredis, & in §. cæcus. Insti. quib. non est permiss. fac. testa. & d. Bar. Vero. in cau. 127. & Nicol. de Neap. vt refert Bal. hic in 3. col. & ponderat tex. in ver. ex ordine. Tu melius pondera istum text. circa fi. ibi, *ante latæ formæ*. Contrarium latè tenet Bal. hic, quem sequuntur Pau. de Cast. Ludo. Roma. & d. Alex. hic. motus præcipuè, q̃ ista dicitur leuis solennitas, ergo eius omissio nõ vitiat actũ. l. 1. §. fin. ff. de ven. inspi. q̃ autem sit leuis solennitas, probat no. Bal. q̃ illa dr̃ leuis solennitas, quæ non est ratione munita, & istud multum notat, & sequitur d. Alex. in consi. 4. in 2. vol. incip. viso, & considerato themate. s̃. scripto. in vlt. col. ¶ Ego ẽt teneo istam secundam partem contra Bald. & sequaces. & ita aliàs de facto consului in ciuitate Cremonę, motus præcipuè authoritate Spec. qui est pater practicæ, vbi ponens formam testamenti condendi à cæco, incipit à legatis, & fideicom. & vlt. loco ponit hæredes. ita Spec. vbi videas practicam huius legis, in tit. de instr. edi. §. vt autem. ver. illud quoq; non est ignorandum. aliàs inci. commodiosè. Secundò motus sum, quia omissio leuis solennitatis non vitiat actum, q̃ autem ista sit leuis solennitas, vltra Bal. hic patet ex doctrina Bar. post Old. in l. 1. §. si plures. in 4. q. ff. de exerci. & in l. cùm hi. §. si prætor. ff. de transa. vbi dicit, q̃ illa est leuis solennitas, cuius omissio facti substantiam non mutat. Alibi dicunt Bart. & Ang. in l. fi. §. si verò postquam. ff. de iur. delib. q̃ illa dicitur modica, vel leuis solennitas, & non est substãtialis, cuius omissio est modici, vel nullius præiudicij, prout est in casu nostro. Tertiò multum mouet me iste tex. in fin. vbi ponitur ratio, quare istæ formæ sint adinuentæ in testamento cæci, scilicet, propter falsitates euitandas, sed falsitas non potest committi, dato, quòd nomina hæredis scribantur in fine magis, quàm in princip. testamenti. Quartò mouebat me text. in d. §. ante hæredis. in versicu. hoc vitium emendauimus. nam si illud vitiosum est, quomodo Imperator istud adinuenisset in testamento cæci, contra l. altius. ff. si ser. ui. ven & l.

2 2. §. fin. in fin. C. de iuram. calum. † Quintò facit, quod notabiliter determinant Cyn. Bald. & Ange. in l. cùm in testamento. §. hæc verba. per illum text. ff. de hære. institu. pone, quòd in instrumento emancipationis inuenitur, quòd pater primo donauit, postea emancipauit, quod istorum dicatur præcessisse? & intellige, quando in donatione non interuenit traditio, & sic non potuit confirmari donatio emancipatione, sicut nec morte. iuxta glo. in l. Papinianus. ff. de dona. inter vir. & vxor. & in l. 2. C. de inoffic. dona. Breuiter determinant præfati Doct. quòd licèt penes ordinem scripturæ instrumenti præcedat donatio, & postea emancipatio, tamen fingitur illum actum præcessisse, qui facit actum valere, & sic emancipationem præcessisse, quod Bald. ibi reputat not. dignum, & tenendum menti perpetuò, sequitur Alex. in consi. 81. in 3. volum. lecto, & discusso laborioso processu. in 5. colum. & in l. diuortio. in princ. in 4. col. ad fin. ff. solu. matrimo. vbi dicit, quòd est menti commend. quia non meminit alibi ita in terminis legisse. Facit glo. not. in l. vt iurisiurandi. in princip. & ibi pulchrè Barto. ff. de oper. lib. Ita in proposito non attento ordine scripturę debet censeri institutio præcessisse. Sextò facit doctrina Barto. & Docto. in l. 2. §. prius. ad fin. ff. de vulg. & pupil. cum concor. per Bal. in l. præposteri. ĩ. de test. Vlti. multum adiuuat istam opin. † quia in dubijs opin. Doct. tenenda est illa, quæ fauet testamento. l. si pars. ff. de inoffi. test. ad hoc vt testamenta valeant, & non pereant.

3 ¶ Quintò iste tex. videtur requirere, q̃ istud testamentum quãuis nuncupatiuum, de necessitate fiat in scriptis per notarium si reperitur, alias per octauum testem. de quo dic, vt in glo. 1.

4 ¶† Sed pone, q̃ pater a sit cæcus, & faciat testamentum inter a liberos, nunquid teneatur seruare formam huius legis, an verò possit facere testamentum inter liberos cum duobus testibus, iuxta. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. ĩ. tit. 1. & l. fi. s̃. fac. ercis. per quos tex. Mar. de Fan. qui disputauit hunc passum, arguebat, quod sic. In contrarium mouebatur, quia illæ sunt leges generales in quocunque patre, ista autem est specialis in testamento cæci, ergo generi per speciem derogatut. l. sanctio legum. ff. de pœn. nec aliquid determinauit, & ita simpliciter refert Albe. hic, qui etiam nihil decidit. sed Barto. hic in 2. col. tenuit, q̃ imò pater cæcus si faciat testamentũ inter liberos, possit testari cum duobus testibus tantùm absque alia forma. d. §. ex imperfecto. eo quia secundum Bald. non est verum, q̃ illa sit generalis, ista specialis, imò secundum eum ambæ sunt speciales, sed inter species illa derogat alteri, quæ est specialior. secundum Bar. & not. multum hæc verba Bal. qui subdit, illa dispositio dicitur magis specialis, cuius ratio est magis fauorabilis, & ad hoc aliqua pulchra addidi in l. si Ruffinus. s̃. de test. milit. sed ratio. l. nostræ est, ne falsitas committatur, vt dicit tex. hic in fi. Ratio autem. d. §. ex imperfecto. est, quia filij omnino ab intest. succederent, & sic quando pater testatur inter filios, dato q̃ sit cæcus, cessat timor falsitatis, cùm deberent succedere ab intesta. Item fauor liberorum, qui est de iure naturali, & fundatur in veritate, & æquitate scripturæ, sed metus ne falsum committatur, fundatur in fictione, & magis in rigore q̃ in æquitate, ergo dispositio. d. §. ex imperfecto. tanquam magis fauorabilis est attendenda. Et istam opin. sequuntur Ang Saly. Paul. de Cast. & dom. Alexan. hic. pro ista opin. addit Paul. de Cast. rationem, quæ in effectu est Bald. vt prædixi, quòd quando testatur inter liberos, cessat suspicio falsitatis, propter quam fuit inuenta solennitas huius l. quia etiam si non feciset testamentum, liberi essent ab intest. habituri. nec curandum est secundum eum, an eos instituat æqualiter, vel inæqualiter, postquam non immiscet extraneos. arg. l. 2. de secund. nup. sed certè data magna inæqualitate militaret ratio suspicionis in eis, imò maior, quàm in alijs. arg. l. 1. C. de don. iuncta. l. cùm oportet. in prin. ĩ. de bon. quæ lib. contrarium tenet Raph. Fulg. hic dicens, q̃ re integra consuleret cæco testanti etiam inter liberos, q̃ seruaret formam. l. nostræ. sed si testamentum feciset secundum d. §. ex imperfecto, & iam esset mortuus, dicit Fulg. quòd licèt auctoritas Bald. sit magna, tamen non sic iudicaret. Motus, quia d. §. ex imperfecto. non potest loqui in testamento cæci, quod probat sic, nam in §. ex imperfecto. ponitur exceptio à prin. illius legis, sed principium illius l. loquitur in testamento in scriptis, ergo etiam. §. ex imperfecto loquitur in testamento in scriptis, aliàs non esset bona exceptio, sed sic est, q̃ cęcus non potest condere testamentum in scriptis, sed nuncupatiuũ, vt hoc tex. Sed istud nihil obstat pp̃ tex. in l. fi. C. fam. ercis.

vbi

ADDITIO.

a ¶ Quod pater. Pro limitatione vide Soc. consi. 162. non fuisset opus. Cor. lib. 3. consi. 85. quamuis. col. 1. & fi.

* Et quo remedio sustineatur vlt. voluntas cæci, nou seruata forma, quæ seruari debet in testamento cæci, vide Dilect. de arte test. tit. 1. caut. 8.

Source : BIU Cujas

vbi ceſſat inductio ſui. Item, quia §. ex imperfecto. loquitur tam in teſtamento cum ſcriptis, quàm ſine ſcriptis, vt ibi tenet glo. 1. & loquendo de vtroque erit bona exceptio. Secundò mouetur Fulg. quia in hac l. poſita forma teſtĩ cæci, non ſubijcitur iſta exceptio, videlicet niſi teſterur inter liberos, ſicut fit in l. hac conſultiſſima. ĩ. tit. 1. vbi poſita forma, quæ de iure communi requiritur in teſtõ, ponitur exceptio in d. §. ex imperfecto. Ludo. Rom. hic etiam tenet ꝺ Bal. & ſequaces, motus, qa iſta lex eſt magis ſpecialis, quàm ſit d. §. ex imperfecto, ꝙ probat ſubtiliter ſic. Nã illud dicitur minus ſpeciale, ꝙ habet pauciora indiuidua ſub ſe, ſed plures reperiuntur patres teſtantes inter liberos, quàm reperiantur homines cæci, ergo illa ceſſetur gñalior, quàm iſta. Subdit tñ Ludo. Roma. ꝙ in iudicando ſequenda eſſet opi. Bal. quia non habet ꝺicentem, & quia in dubijs eſt iudicandum pro teſtõ l. ſi pars. ff. de inoff. teſt. & c. fi. de re iud. Tu aduerte, ſi conſideras perſonas teſtantium actiuè, fateor, ꝙ illo reſpectu illa eſt gñalior iſta, quia plures reperiuntur patres teſtantes inter liberos, q̃ cæci. Sed ſi conſideras perſonas hęredum, illa eſt ſpecialior iſta, quia ille. §. non habet locũ, niſi q̃n filij inſtituuntur hẽdes: ſed iſta lex gñaliter ꝓcedit, quicunq; hæres inſtituatur à cæco, & ad hoc vltimum Bal. habuit reſpectum, ꝙ ſi cæcus non faciat teſtm̃ inſtituendo extraneos, ſed inter ſolos liberos, & ſic habito reſpectu ad hæredes, illa ſit ſpecialior iſta, & ſic teneas primam opin. Bald. & ſequacium, quam tenet Ang. de Are. in §. cæcus. Inſtit. eo. Pro qua facit vt dicit Ludo. Roma. quia in dubijs opin. tenenda eſt illa, quæ fauet teſtamento. d. l. ſi pars. ff. de inoffic. teſt. & c. fin. de re iud. tñ pro opin. Fulg. & *Ludo. Roma. contra communem pondera*, ꝙ text. in d. §. ex imperfecto. & melius in l. fin. C. fam. ercis. dum dicit, ꝙ parens ſine ſolennitate poteſt condere vltimam voluntatem inter liberos, diſponit circa ſolennitatem requiſitam in actu illam remittendo, ergo non intelligitur de ſolennitate reſpiciente perſonam ipſius teſtatoris, arg. eius, ꝙ vult gl. reputata ſing. in cle. 1 in fi. de ſequeſtra. poſ. & fruc. de qua latè per Imol. & Mod. in l. de pupillo. §. qui nunciat. ff. de oper. nou. nunc. Confirmatur, quia diſpenſatio facta circa vnum defectum, nõ porrigitur ad alium. l. cùm propter, & ibi ita no. Bar. iuncta l. precedenti. ff. de leg. præſta. Item adde, ꝙ iſtam eandem opin. contra Bal. tenet Raph. Cum. in conſi. 113. incip. ſi teſtator fecit primũ teſtm̃. Mouetur per tex. in §. cæcus. Inſtit. quib. non eſt permiſ. fac. teſt. vbi dicitur, ꝙ cæcus non poteſt facere teſtm̃, niſi per obſeruationem huius legis, & ſic negat abſolutè poten. facta vna tm̃ exceptione. ideo generaliter debet intelligi. l. de pretio. ff. de pub. in rem act. Secundò mouetur, quia tex. in d. l. hac cõſultiſſima. ĩ. tit. 1. loquitur in prin. in non cæco, & etiam in §. fin. ergo ſimiliter debet intelligi. §. ex imperfecto. qui eſt medius, in non cæco, quia præcedentia, & ſequentia declarat medium. l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de leg. 1. Item cum ibi ponatur exceptio à prin. illius. l. ergo ad hoc vt exceptio ſit bona, debet intelligi, vt ſit de contentis ſub regula. l. nam ꝙ liquidæ. §. fi. ff. de pecu. leg. per Dyn. in rub. de regu. iur. Tertiò principaliter mouetur, quia ſicut teſtm̃ cæci eſt ſeparatum, & diuerſum à teſtõ aliorũ facto de iure communi, ita pariter debet eſſe ſeparatum, & diuerſum à teſtõ facto iure ſpeciali, cùm non ſit ratio dr̃ię, & per hoc dicit tolli rationem Bal. quia imò d. l. eſt generalior, quàm iſta, quæ eſt ſpecialis, & loquitur in cæco, & ſic derogat generi. ¶ Tu circa iſtam rationem tertiam, quia in alijs facilis eſt rñſio, conſidera tenendo communem opinionem, ꝙ Imperator in teſtõ cæci circa numerum teſtium nihil de nouo inducit, ſed vult, ꝙ id obſeruetur, ꝙ in alijs teſtamentis, dum dicit iſta. l. in prin. ibi, præſentib. ſeptem teſtib. quos alijs quoq; teſtamentis intereſſe iuris eſt, ſed ſolùm, ꝙ adderetur tabellio, vel eius loco alius teſtis, & ſic vult text. ꝙ in teſtamento cæci ſufficerent tot teſtes, qui ſufficerent in alio teſtõ non cæci, dum vltra adſit tabellio, vel alius teſtis. ergo cùm in teſtamento patris inter liberos ſufficiant duo teſtes. d. §. ex imperfecto, videtur, ꝙ cęcus inter liberos poſſit coram duob. teſtib. teſtari, dummodo addat tabellionem, vel eius loco alium teſtem, & alia obſeruet, de quib. in hac l. & iſta poteſt eſſe tertia opinio principalis in præſenti artic. ¶ Retenta communi opin. habes primam limitationem ad hanc l. vt non procedat in teſtamento patris cæci teſtantis inter liberos, vbi duo teſtes ſufficiunt abſque alia ſolennitate, & eſt magna limitatio ad hanc l. ¶ Secundò limita iſtam l non procedere in teſtamento cæci condito ad pias cauſas, quando relinqueret pijs, & venerabilibus locis, in quib. ceſſat ſuſpicio falſitatis, ſecus ſi alijs priuatis perſonis pauperibus, quæ propter egeſtatem ad delicta declinant, ita limitat ſingu. Ange. hic in lect. Petru. ſed dom. Alexan. generaliter tenet, ꝙ iſta lex non habeat locum in teſtamento cæci ad pias cauſas, qualeſcunque perſonæ inſtituantur, cùm in eis non attendatur ꝓhibitio iuris ciuilis, ſed obſeruetur iuſgen. c. cùm eſſes, & c. relatum. el 1. de teſta. ¶ Tertiò limita, quando per ſtatutum ſublata eſſet forma huius legis, quia cùm iſta forma ſit poſitiua, & iuris ciuilis, poteſt tolli per ſtatutum, & conſuetudinem. Ita Petr. de Anch. in c. 2. de teſta. & dom. Alex. hic, moti ex doctrina Barto. in l. ſi quæramus. ff. de teſt. in contrarium videretur facere: nam illud, † quod non poteſt fieri per pactum, non poteſt etiam fieri per ſtatutum, vel conſuetudinem, quando per pactum fieri non poteſt, eo quia ſit contra bonos mores, vt quia ſit nutritiuum alicuius falſitatis, tunc etiam fieri non poteſt per ſtatutum, vel conſuetudinem. iſta eſt doctrina Bar. approbata in l. omnes populi. in 3. quæſt. 3. quæſt. princ. ff. de iuſt. & iur. ſed diſpoſitio huius l. eſt propter falſitatem euitandam, vt dicit tex. in fin. ſicut ergo contrarium non poſſet induci per pactum, ita nec per ſtatutum. Sed collige reſponſum ex his, quæ dixi in l. 1. ſ̃. de ſum. Trinit. reſponſionem habes per Bart. ibi. ¶ † No. tamen, ꝙ ſi per ſtatutum ſimpliciter fieret immutatio circa formam teſtandi, non intelligeretur immutatum de teſtamento cæci, niſi ſpecialis mentio fieret, quia per. ll. generales nunquam intelligitur derogatum legi ponenti caſum ſpecialem, ſecundum glo. in d. l. ſciendum. in princ. & ita in ſpecie Bal. Imol. & Raph. in d. l. ſi quæramus, & Pet. de Anch. & Imo. in d. c. 2. & dom. Alex. hic. ¶ † Adde, ꝙ licèt cæcus non poſſit teſtari, nec vltimam voluntatem condere, niſi ſecundum formam huius l. tamen poteſt donare inter viuos, & omnes contractus facere, ſicut quilibet alius, ſaluo, ꝙ non poteſt eſſe aduocatus. l. 1. §. caſum. ff. de poſtu. Ita declarat dom. Alex. in conſi. 12. incip. viſo inſtrumento donationis. in 2. colum. ¶ † Qualiter autem poterit probari aliquem eſſe cæcum, quando habet oculos in capite claros, declarat Barto. in l. 2. ff. de bon. poſ. quæ fur. infan. per Imo. in l. 1. §. fi. de verb. oblig. ¶ † Secundò principaliter not. ex tex. ibi, [ſeu morbo, vel ita nati,] quod diſpoſitio huius l. habet locum ſiue quis natiuitate ſit cæcus vtroque lumine, ſiue per infirmitatem ex accidenti fuerit excęcatus. ¶ Quid autem ſit, ſi propter delictum commiſſum fuerit excecatus vtroque lumine an poterit teſtari ſecundum formam huius l? Reſponde, ꝙ ſi fuit delictum graue, tunc abſq; eo, ꝙ fuiſſet cæcus, efficitur inteſtabilis, ſecus ſi commiſit furtum, vel aliud delictum, propter quod non venit pœna vitæ, neque libertatis, neque amiſſio ciuitatis, l. eius qui. §. fin. & l. is qui. §. fin. vbi Barto. ff. de teſta. quia quamuis vltimo caſu efficiatur infamis damnatus, tamen infamis poteſt facere teſtamentum. l. 1. vbi videas Bal. notabiliter in 2. colum. C. de ſecund. nup. & Bal. in l. fi. C. ſi à non compe. iud. fue. appel. niſi fuerit talis infamia, quæ reddat eum inteſtabilem. tex. eſt in l. is cui. §. fina. vbi Bart. ff. de teſt. ita in propoſito noſtro de excæcato vtroque lumine propter delictum commiſſum, determinant Spec. in tit. de inſtru. edi. §. compendioſè. verſic. quid de exoculatis, & Ricard. Ma'umb. & Albe. hic. ¶ Tertiò principaliter no. ex ſecunda parte tex. in ver. quæ & in eundem modum. quod ſi cæcus vult codicillos facere, & non teſtamenta, in eundem modum debet facere. Pro clara intelligentia huius verſi. † quæro, pone, quòd cæcus [a] vult facere codicillos, nunquid debeant interuenire ſeptem teſtes, & notarius, vel ſi notarius non reperiatur, debeant interuenire octo teſtes, ſicut ſi teſtaretur? Glo. hic, in ver. codicillis. ponit duas opi. Primam opinionem, ꝙ in codicillis requirantur octo teſtes, vel ſeptem cum notario, tenent Iaco. Butr. Bald. Ange. Fulgo. Ludo. Roma. & dom. Alexan. hic per iſtum text. qui dicit, quæ in eundem modum erunt ſeruanda. Contrariam opin. & ſic ſecundum glo. tenet Salyc. & Pau. de Caſt. hic per iſtum text. in verſi. quæ in codicillis habentur congrua. ſed congrua ordinatio in codicillis eſt quinque teſtium. l. l. fin. ĩ. de codicil. ad hoc reſpondet dom. Alexan. quòd text. qui dicit, quæ in codicillis habeantur congrua. habuit reſpectum ad hæredis inſtitutionem, quę non eſt congrua in codicillis, ſed dom. Alexan. non bene inſpexit text. qui de hærede expreſsè dicit, ibi, [quamuis non hæredes inſtituere, &c.] Pro iſta ſecunda opinione multum mouet me, quia ſequeretur magnum abſurdum, quòd Imperator maiorem ſolennitatem induxiſſet in codicillis cæci, vbi tractatur de minori præiudicio, quàm in teſtamento. patet, quia in teſtamento cæci quantum ad teſtes vltra ius commune non addidit, niſi quòd adhibeatur vnus teſtis, vel notarius. ſed ſi idem requireretur in codicillis, maiorem ſolennitatem induxiſſet, quia cùm in codicillis ſolùm quinq; requirantur, eſſent adiuncti illi tres. & ad hoc confirmandum conſidera doctrinam Barto. approbatam per omnes in caſu contrario in l. 2. ff. de leg. 1. vbi dicit, pone, quòd fiat ſtatutum, quòd in teſtamentis quinq; teſtes ſufficiant, nunquid

virtute

ADDITIO.

a ¶ Quod cæcus. Adde Doct. in c. cùm eſſes. de teſt.

Source : BIU Cujas

virtute iſtius ſtatuti intelligantur diminuti teſtes in codicillis, vt tres ſufficiant; dicit, q̃ non. Ita è contrario in caſu noſtro ſtatutum augens numerum teſtium in teſtamento, debet intelligi, q̃ augeat etiam in codicillis tantundem numerum. Tertio mouet me, (& hic facio capitale) quia ſi in codicillis cæci tanta ſolennitas, & idem modus requireretur, prout in teſtamento, certè cæcus poſſet inſtituere heredem directò in codicillis, contra hunc tex. quia ſi diceret ſe facere codicillum, non eſſet codicillus, ſed teſtamentum, quia tunc non eſſet differentia niſi in nomine, ſed non in forma. l. teſtamentum. §. nō ideo. vbi notant ad hoc Bal. & Sal. j̃. tit. 1. dicā in l. nō codicillū. j̃. tit. 1.

¶ Breuiter quicquid alij teneant in hoc, ego puto, q̃ alia ſit mens, & ſenſus iſtius verſi. dum dicit, *quæ & in eundem modum erunt ſeruanda, quando cæcus codicillos facit.* nam non intelligo, q̃ debeant interuenire. 7. teſtes prout in teſtamento, ſed pondero q̃ tex. in hac l. in teſtamento cæci circa numerum teſtium nihil de nouo induxit, ſed voluit q̃ tot teſtes ſufficerent in teſtamento cæci, prout in teſtamento non cæci. iſtud clarè dicit tex. in princip. dum dicit, præſentibus ſeptem teſtibus, quos alijs quoque teſtamentis intereſſe iuris eſt, poſtea ſubdit, tabulario etiam, ecce q̃ in teſtamento cæci vltra ius commune addit tabularium, nunc in iſto verſi. dicit, quæ in eundem modū erunt obſeruanda, ſcilicet quinq; adhibitis his, quæ ſunt congrua in codicillis, & ſic adhibitis quinque teſtib. qui requiruntur de iure communi, debet addere tabularium, & ſic teneo, q̃ in codicillis cæci vltra quinq; teſtes requiſitos à iure communi, debeat etiam interuenire tabellio, ſicut in teſtamento vltra ſeptem teſtes requiſitos à iure communi, debet etiam interuenire tabellio. Item ſicut in teſtamento debent omnia clarè exprimi, poſtea notarius, & etiam teſtes debent ſe ſubſcribere, ita etiam in iſtis codicillis, & teſtes, & notarius debent ſe ſubſcribere, & iſta etiam bene ſunt ſpecialia in codicillis cæci, & iſtud vult dicere text. ibi, [quæ in eundem modum ſunt obſeruanda,] iunctis illis verbis, *quæ in codicillis habentur congrua*, non autem voluit dicere, q̃ requirantur. 8. teſtes, ſicut in teſtamento, & iſte eſt verus ſenſus huius verſ. & ſic non adhæreo in totum primæ, vel ſecundæ opin.

¶ Quartò principaliter no. ex ver. at cùm humana fragilitas aliam formam teſtandi faciliorem, quàm ſit iſta. Declara quia Imperator in principio dixerat, q̃ cæcus conuocatis teſtibus, & notario debeat omnia palàm dicere, & poſtea dixerat, quibus omnibus ex ordine vno eodemq; loco, & tempore factis, & ſic vult q̃ cæcus debeat de omnibus bonis tunc ſimul diſponere, certè iſtud in multis non poſſet obſeruari. Pone, q̃ ſit cæcus multum diues, habens bona in multis locis, & eo ipſo q̃ venit ad teſtandum, cogitat de morte, & eius recordatione turbatur, nec poſſet de omnibus vna die recordari, quomodo poterit expedire ſe vno contextu? dicit Imperator, q̃ debet facere ſicut faciunt alij, quia per aliquos dies ante debet bene cogitare ſuper factis ſuis, & vocare vnum ſcriptorem, & facere ſcribi quicquid vult per multos dies, deinde conuocare notarium, & ſeptem teſtes, & facere exhiberi illam ſcripturam, & ſeruare formam de qua hic, & iſte eſt proprius ſenſus huius l. licèt Ang. in vtraque lectu. dicat ſe dare nouum intellectum ad iſtum verſ. at cùm humana. quem ſecundum eum maiores noſtri non conſiderauerunt, ſcilicet, q̃ iſte verſ. reſtringatur, quando cæcus laborat in extremis, & licèt ipſe non dicat, certè etiam Odofred. ita intelligit iſtum text. & malè, vt ex prædictis patet. & reprehendunt in ſpecie Saly. & dom. Fran. de Are. & d. Alex. hic, & glo. met in verſ. at cùm humana. facit text. in §. illud. in Auth. de trien. & ſemiſ.

¶ Glo. 1. clara eſt, quam videas per te.

¶ Glo. in verſ. indicia. not. iſtam glo. iuncto text. ad duo, quæ bene ſignabis, & tenebis menti. Primum eſt, quòd licèt in teſtamento cæci requiratur, quòd exprimantur nomina hæredum, dignitates, & alia indicia, tamen vbi adeſſet vnū nomen valdè ſingulare, quod alteri non congrueret, ſufficeret
11 illud ſolùm ponere, † eo quia rei ſatis demonſtratæ fruſtrà aliquid adijcitur, l. 1. in fi. ff. de dote præleg. & l. 1. in fi. ff. de actio. empti. & ita iſtam gloſſ. pro no. alleg. Barto. in l. libellorum. in princ. in 2. & vltim. colum. ff. de accuſ. & in l. demonſtratio falſa. in princip. in 7. quæſt. ff. de condi. & demonſtra. facit l. cùm ſeruo. §. fin. & ibi Bart. ff. de contrahen. emp. ad hoc vide multa ſimilia per dom. Alex. hic.

¶ Secundò vltra Docto. pondera iſtam gloſſ. iuncto text. ad vnum, quod non inuenio ab alio
* ponderatum, ſcilicet ad confundendum vnam limita. *quæ com-*
12 *muniter tenetur*, nam illud, quod dicitur, † quòd demonſtratio per nomen valdè ſingulare ſufficit, limitatur per Docto. niſi ſtatutum pro forma expreſsè requireret, quòd in inſtrumento debeat apponi nomen proprium contrahentium, & cognomen, item nomen patris, aliàs contractus ſit nullus, tunc dato, quòd nomen eſſet valdè ſingulare, vt Gallopreſſus, non ſufficeret, poſtquam ſtatutum ita requirit pro forma. ita tenet Lu-do. Roma hic, & dom. Alex. in 2. colum. & Bald. Ang. & Imo. in l. quoties. §. ſi quis nomen. ff. de hære. inſtit. Pet. de Anch. in commento. ca. canonum ſtatuta. de conſti. in verſ. quæro etiam ſi ſtatuto caueatur, & ita expreſsè firmat dom. Alex. in conſi. 98. in 4. volum. incip. viſo, & conſiderato themate ſupraſcripto. in vlt. colum. nam ego pondero contra iſtam limit. eſſe hic de directo glo. iuncto text. *& iſta gl. approbatur per omnes hic*, quam ſic induco. nam in teſtamento cæci requiritur pro forma, q̃ exprimantur ſpecialiter nomina heredum, & dignitates, & ſingulorum indicia, quòd iſta requirantur pro forma, probat tex. circa fin. in verſi. antæ latæ formæ, & tamen licèt iſta l. requirat pro forma; tamen quando eſt nomen ſingu. ſufficit, vt hac gl. & eo ipſo, quòd lex requirit pro forma, dato, q̃ vltra non procedat annullando, tamen perinde eſt acſi vltra procederet annullando, dicit text. in l. non dubium. C. de legibus. Secundò in contrarium pondera. nam in criminalibus requiritur pro forma, & pro ſubſtantia libelli, q̃ in libello accuſatorio ponat̃ locus loci, vbi commiſſum eſt delictum, & ſi non inſeratur, lex procedit vltra annullando libellum. text. eſt in l. libellorum. in prin. iuncto ver. q̃ ſi libelli. ff. de accuſ tamen ſi locus commiſſi delicti ſit valdè inſignis, & notorius, puta palatium Poteſtatis, vel platea magna, ſufficit demonſtratio per ſolùm locum inſignem. Nec requiritur, q̃ apponatur locus loci, dato quòd lex requirat pro forma. ita tenet Bar. & alij poſt eum in præalleg. l. libellorum. ergo de directò contra prædictam communem limi. & iſta non ponderantur hic, nec in l. 1. ff. de lib. & poſthu. tamen ad ibi plenius dicta me remitto. Ad idem bene facit tex. in l. fi. §. fin. ff. mand.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus teſtari non poteſt etiam ad pias cauſas.*
2 *Quæ differentia ſit inter furioſum, & dementem, & fatuum.*
3 *Quando non apparet quo tempore furioſus fecerit teſtamentum, an tempore quo habebat dilucida interualla, an tempore furoris, quo tempore ſit iudicandum.*
4 *Furor non poteſt probari niſi per actus, & ſigna.*
5 *Teſtis, qui deponit de furore, qualiter debeat deponere.*
6 *Teſti deponenti de furore non creditur, niſi aſſignet rationem dicti ſui etiam ſi non interrogetur.*
7 *Delinquens, qui pœnam meretur, non eſt decapitandus, ſi poſt delictum efficiatur furioſus.*
8 *Furioſus æquiparatur mortuo.*
9 *Mors ciuilis non æquiparatur naturali, niſi in caſibus in iure expreſſis.*
10 *Si animal irrationale aſcendat ſuper mulierem, debet morte puniri, quamuis ſit irrationale.*
11 *Teſtamentum eſt actus indiuiduus.*

LEX IX.

Vrioſum. Furor impedit teſtamentum inchoari, & inchoatum perfici, & valet teſtamentum factum tempore, quo qs
1 habet dilucida interualla. hoc dicit.

¶† No. q̃ furioſus teſtari non poteſt. concord. l. qui in poteſtate. §. 1. ff. de teſta. & ratio eſt, quia ad hoc vt quis poſſit teſtari, requiritur, q̃ habeat ſanam mentem. l. ſenium. ſupra eo. quæ ſanitas non eſt in furioſo, quia furioſus habetur loco abſentis, & quieſcentis. l. 2. § furioſus. ff. de iure codi. Item habetur loco mortui, ſecundū Bal. in l. humanitatis in 8. colum. verſ. 4. differentia. j̃. de impub. & ali. ſubſtit. Alibi Barto. æquiparat furioſum dormienti, & vni lapidi in l. 1. §. per eum. ff. de acquiren. poſſ. Item furioſus eſt ſicut dormiens, dicit Bald. in l. ſancimus, in princip. C. ad Trebel.
a & in tantum prohibetur furioſus a teſtari, quòd etiam ad pias cauſas teſtari non poteſt, ſecundum Barto. in repet. l. 1. C. de ſacroſan. eccl. in q. 1. 1. q. prin. imò per ſtatutum non poſſet induci, q̃ furioſus teſtari valeat, ſecundum Bart. in l. ſi quæramus. ff. de teſta. Adde, q̃ idem eſt in demente, vel phrenetico, quia donec homines ſunt in phreneſi, nihil poſſunt teſtari, vel diſponere. ita dicit Barto. in l. 2. in 10 q. C. de reſcin. vend. Adde, quòd vult Bald. in l. humanitatis intuitu. C. de impub. & alijs ſubſtit.

vbi ponit

ADDITIO.

a ¶ Furioſus. Adde l. qui teſtamento. in §. nec furioſus. ff. eo. tit. Spe. de inſtru. edi. in §. 12. verſ. item verum, & tex. in c. vlt. & ibi Docto. de ſucce. ab inteſt.

* Et quo remedio vires habeat teſtamentum furioſi habentis dilucida interualla, vide Dilect. de arte teſt. titu. 8. caut. 6. quòd autem teſtari non poſſit etiam ad pias cauſas. communem dicit Suarez. lib. ſent. verſ. furioſus declara, vt per Capr. inter com. opin. verſ. furioſus. Clar. §. teſtamentum qu. 5. verſi. ſed an furioſus. vbi prædictam communem an probat. MASVER.

Source : BIU Cujas

vbi ponit, an phrenetico poſſit fieri ſubſtitutio exemplaris, ſi-
2 cut furioſo. ¶† Quæ autem ſit differẽtia inter furioſum, & dementem, dic, ꝙ propriè dicitur furioſus ille, qui eſt cum rabie furoris euidentis, ſed mentecaptus dr̃, cui mens, & conſilium deficit, tñ nullum furorem oſtendit. ita declarant Doct. præcipuè Bal. in l. ſi furioſi. C. de nup. & in l. humanitatis. in 3. col. ver. venio ad quartum notabile. ĩ. de impube. & alijs ſubſti. & in l. ſed & milites. §. iam autem. ff. de excuſ. tuto. d. Alex. in conſ. 54. in 1. vol. inci. ad quæſitum breuiter concludo. ¶ Limita primò niſi furioſus habeat dilucida interualla, quia in illis dilucidis interuallis poteſt teſtari, & aliam quamcunq; vltimam voluntatem condere, vt dicit tex. hic, & Spec. in tit. de inſtru. edi. §. cõpendiosè. verſ. verum. ſicut talis furioſus habens dilucida interualla poteſt in illis eſſe iudex, & iudicare. l. cum furioſus. ff. de iud. dicit tñ ibi gl. mirabilis, ꝙ licèt furioſus habens dilucida interualla poſſit eſſe iudex, & iudicare, tñ non poteſt eſſe arbiter, per rationem de qua per gl. & Bar. ibi dicit, ꝙ dictum gl. eſt valdè nouum, eſt verum ꝙ Ang. ibi, & alij Mod. reprobant illam gl. Item ſi pater filio furioſo fecerit exemplarem ſubſtitutionem, deinde furioſo ſuperueniant dilucida interualla, poteſt in illis dilucidis interuallis reuocare ſubſtitutionem, ſm Bald. in l. humanitatis. in 9. col. in 8. differentia, imò ſm Bal. ibi reuocatur ipſo iure, & an curator datus furioſo extinguatur, ſi ſuperueniant dilucida interualla, eſt tex. in l. 1. cum alijs. s̃. de cura. fur. ¶ Secundò limita, niſi quis fecerit teſtamentum, antequam effi
a ceretur furioſus, quia furor [a] poſtea ſuperueniens, teſtm̃ iam factum non annullat. tex. eſt in §. furioſi. inſti. eo. probat text. in l. 1. §. ſi quis autem. ff. de bon. poſ. ſecund. tab. & tex. in l. 2. vbi no.
b Mod. s̃. eo. & facit ratio, quia multa facta tenent, [b] quæ de nouo fieri nõ poſſent. l. patre furioſo ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. & c. ad apoſtolicam. de regu. ¶ Tertio ſingulariter limita
c iſtam. l. non procedere [c] in fatuo, quamuis fatuo ita dandus ſit curator ſicut furioſo, & dementi. l. 1. in fi. & l. 2. ff. de poſtul. ita ſingulariter determinat Io. Fab. in §. præterea. Inſti. eo. & ſequitur ibi Ang. de Are. licèt non referat Io. Fab. facit tex. in l. ſi frater. in ſecundo dicto, in ver. licèt vigoris nondum emerſiſſent veſtigia. s̃. eo. & ibi Pau. & d. Alex. notant ex illo text. ꝙ maior. 14. annis licèt habeat imbecillitatem ſenſus, tñ poteſt teſtari, quia imbecillitatem ſenſus in maiore. 14. annis lex non vr̃ conſiderare. Nec inuenio contradicentem in hoc, tñ non eſt ſine dubio, cùm parum diſcrepet à demente, nec ibi adſit ſanitas mentis. facit. l. fin. s̃. de teſt. mil. Item facit, quia glo. in d. l. 2. ff. de poſtul. exponit fatuum, ideſt mentecaptum, ſed mentecaptus non poteſt teſtari, vt s̃. dixi. Tñ tenendo opi. Ioan. Fab. & Ang. de Are ꝙ fatuus poſſit teſtari, non obſt. ꝙ s̃. dixi, ꝙ fatuo datur curator, ſicut & furioſo, quia rñde, ꝙ datio curatoris ſola non eſt, quæ impediat teſtamenti factionem, qñ non ſubeſt aliud impedimentum. patet, quia adultus hñs curatorem non per hoc impeditur teſtari. l. Aurelio. § Caius, vbi gl. & Bar. ff. de lib. lega. l. cùm pater. §. curatoris. ff. de lega. 2. & l. ſi frater. cum gl. s̃. eo. ¶ Quartò limita, niſi furioſus ritè, & rectè in omnib. & per omnia teſtatus eſſet, ſicut homo ſanæ mentis valet, non obſt. ꝙ eſſet furioſus. ita limitat Io. And. in c. fin. de ſucce. ab inteſt. referens. ita fuiſſe obſeruatum à Senatorib. Romanis, & ita refert dicere Valerium, ꝙ dictum refert, & commendat Bald. in c. 1. in princi. per quos fiat inueſt. & ſimpliciter ſequitur hic Ludo. Rom. & d. Alex. in 1. col. Confirmo per illud, ꝙ dicunt Canoniſtæ, ꝙ ſnĩa lata à furioſo, vel inſano valet, qñ ſententiauit eo modo, quo ſententiaſſet quilibet ſanæ mentis. Ita volunt Ioan. And. Pan. & alij in c. 3. de conſuetud. dum commendant ſnĩam illius Pariſienſis inſani. Ego dubito, quia ſi iſtę furioſus habebat dilucida interualla, poteſt procedere dictum Io. And. ſed ſi non habebat dilucida interualla, credo, ꝙ non valeat teſtamentum, & inuenio, ꝙ ipſemet Bal. in §. item furioſi. Inſtit. eo. ita tenet, vbi multa egregia in propoſito ſcribit, & dicit, ꝙ ſi furioſus non habens dilucida interualla, dato, ꝙ rectè, & ritè teſtatus ſit, ſicut quilibet ſapiens, imo plus dato, ꝙ notarius diceret, talis ſanus mente, tamen tale teſtamentum non valet.

3 ¶† Quid autem ſi non apparet, quo tempore furioſus fecerit teſtamentum, an tempore quo habebat dilucida interualla, an tempore furoris? licèt Bal. hic poſt Old. diſtinguat, ꝙ aut tps teſtamenti fuit vicinum furiori, aut remotum, *tamen hæc diſtinctio reprobatur per Ang. & omnes. Mod. hic.* ideo Bar. in l. 2. circa fi. ff. de bon. poſ. quæ infan. furio. tradidit in hoc doctrinam ſatis obſcuram, de cuius intellectu multum dubitatur in practica, & d. Alexan. hic, & in locis. ĩ. adducendis laborat in declarando. Tu dic, ꝙ intentio Bar. eſt iſta. Aut apparet, vel probatur aliquem fuiſſe furioſum non ſemper, ſed aliquo momento temporis, puta vna, vel duab. horis, vel vno die, vel duob. & tunc ex tali furore, qui non fuit ſucceſſiuus, nil probatur, & talis furor non attenditur. l. pretia rerum. ff. ad leg. fal. Aut apparet aliquem habuiſſe furorem ſucceſſiuum, licèt aliquã interualla habuiſſet, & tunc quicquid egit, præſumitur feciſſe tempore furoris,
d prout tenet gl. [d] in c. fi. in verſ. compotem. quam omnes tenẽt de ſucce. ab inteſt. & gl. in c. indicas. 3. quęſt. 9. cum infinitis concordantijs traditis per d. Alex. Intellige, niſi ex qualitate actus, vel diſpoſitionis arguatur ſanitas mentis, vt quia fecerit actum conuenientem homini ſanę mentis, & iſtud vltimum tenet ẽt Bart. in tracta. de teſt. in c. ꝙ inci. oppoſita prudentiæ, tenent Ang. & Mod. Iſtud eſt, ꝙ vult ibi Bart. quem prolixius declarat Alex. hic, & in conſi. 141. incip. maturè. in 4. col. in 2. vol. & plenius, quàm alibi in conſi. 86. in 2. vol. ꝙ incip. viſo themate, & dubijs atteſtationib. per totum illud conſilium, & in conſi. 86. incip. viſis dubitationibus elegantiſſimè formatis. in 4. & 5. col. & vide per do. Fran. de Are. poſt Imol. & Paul. de Caſt. in l. qui teſtamento. § nec furioſus. de teſt. vbi d. Fran. de Are. etiam de-
4 clarat intentionem Bar. in d. l. 2. prout s̃. dixi. ¶† Verùm quia furor non poteſt probari niſi per actus, & ſigna, videndum eſt qualiter probetur quis furioſus, vel mentecaptus, aut demens, & ex quibus cognoſcatur, & de hoc habes tex. in l. ob quæ vitia. ff. de ædil. edic. & Ang. dicit, ꝙ ille text. eſt melior tex. qui ſit in corpore iuris. Ita dicit Ang. hic, & in l. ſi cùm dotem. §. ſi maritus. ff. ſolu. matrimo. & in illo tex. dicitur furioſus, qui per vicos more inſanorum loquitur, vel deridendo vadit. Alibi, qui proijcit lapides per viam. text. in l. 2. C. de Iudæis. gl. in l. ſi cùm dotem. §. ſi maritus. in verſi. ferendus, & ibi Bal. Ang. & Mod. ff. ſolu. matrimo. Item qui tenetur in compedibus. l. diuus, & ibi Bal. no. ff. de offic. præſi. Item qui iuſſit cadauer ſuum proijci in matre. l. quidam in ſuo. ff. de condi. inſtit. Item qui nomen ſuũ ignorat. l. fi. C. de hæred. inſtit. Item iudicatur furioſus, qui non reſpondet ad propoſitum, ſm Gemi. in c. 1. §. ſi verò. per illum text. de cle. ægro. in 6. & in c. filij. per illum text. de hæret. in 6. Item ſi infirmus prohibet, ne aliquę medicinę ſibi dentur in infirmitate, præſumitur furioſus, ita gl. in c. prouidendum. in verbis inferas. 83. diſt. Item ex ſermonibus quis præſumitur furioſus, ſm gl. in l. nec codicillos. in gl. magna ad fi. C. de codi. & eſt tex. in l. apud Iulianum. §. fin. & ibi Barto. in 1. no. ff. de leg. 1. glo. in c. Gonſaldus. 13. q. 2. & gl. in c. legitimus. 93. diſt. & ibi eſt tex. in prin. ꝙ fatuus eſt, qui fatua loquitur, & ibidem gl. no. De iſta materia vltra prædicta vide per Bar. in l. nec codicillos. ĩ. de codi. & in l. is qui. §. fi. ff. de tuto. & cura. da. ab his. & in l. ſi quidem. C. ſolu. matrimo. Bar. & Bal. in l. mutuum. ff. de acquir. hær. Alex. in conſi. 54. in 1. vol. ad quæſitum breuiter concludo, & in conſi. 141. inci. maturè. in 1. volum. Vide etiam in propoſito illud, ꝙ decidit Ludo. Roma. in l. 1. in prin. in 6. col. ff. de verb. oblig. vbi ponit de illo Paduano, qui in teſtamento inter cætera ordinauerat, ꝙ eo mortuo cadauer ſuum deberet ſine planctu deferri ad Eccleſia cum cantibus, & ſonis, dicit Ludo. Rom. fuiſſe iudicatum, ꝙ eſſet furioſus, ipſe tenet contrarium, cùm de iure cadauera debeant deferri ad ſepulturam cum ſonis, & cantibus pſallentium. text. eſt in ca. qui diuina. 13. q. 2. vbi notabilis tex. & in c. vbicunque. eadem cauſa, & quæſtione ſequitur ſimpliciter Alex. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi maritus. in vlt. colu. ſed Pau. de Caſt. in l. non oportet. ĩ. de his, quibus vt ind. g. dicit, ꝙ fuit vnus Doctor Paduanus, qui fecit illud teſtamentum, &
5 fuit eius diſpoſitio beſtialis, & minimè ſeruanda. ¶† No. tamen illud, quod dicit multum ſignanter Bal. in d. §. item furioſi, ꝙ ſi teſtis deponat aliquem eſſe furioſum, non ſufficeret, ꝙ interrogatus diceret, eo quia proijciebat lapides per viam, vel faciebat ſimilia, niſi diceret, ꝙ more inſanorum faciebat, quia poſſet eſſe, ꝙ quis proijceret lapides, & tamen non eſſet furioſus, ſequitur, & reputat tenendum menti Alexan. in d. l. ſi cùm dotem. §. ſi maritus. in penul. colum. in fin. & confirmat. quia etiã ſapientes aliquando lapides proijciunt pro tuitione corporis ſui, aut alia rationabili cauſa. Adde, ꝙ pro hoc facit tex. in l. ob quæ vitia. in verſ. more inſanorum. de ædil. edic. Ego tamen inuenio Ange. in §. ſi quis de ptædictis. in Authen. vt cùm de appel. cogn. vbi ponderat ibi text. in verſic. aliquis viderit, & dicit ibi eſſe text. expreſſum, quod furor per viſum percipitur; ideo ſecundum eum ſi quis teſtis interrogetur, ſi Titius erat furioſus, dicat quòd ſic, eo quia vidit eum furentem, iſte teſtis
6 probat. ¶† Not. etiam, quòd non creditur teſti deponenti ſuper furore, ſi non aſſignat rationem dicti ſui, & ſi non interrogetur,

ADDITIONES.

a ¶ Furor. Adde Bal. in l. humanitatis. in 4. q. C. de impub. & ali. ſubſti. Bald. in l. qui in poteſtate. in §. furdus. ff. de teſtam.

b ¶ Tenent. Adde l. non dubium. C. de legib. & in c. quemad. de iureiur.

c ¶ Non procedere. Philip. Dec. in c. paſtor. 3. no. de iud. & conſi. 112. 1. dubio. PVRPV.

d ¶ Tenet gl. Adde Card. in cle. 1. in 1. q. de hom.

Source : BIU Cujas

getur. ſm Bal. Fulg. & Pau. de Caſt. hic, & eundem Bal. in l. ſolã. in 1. colu. C. de teſti. & in l. qui teſtõ. §. fin. ff. de teſta. & in l. cùm hi. §. 1. ff. de tranſac. ſequitur Flor. in l. ſed & ſi quemcunq;. §. igi-
7 tur. ff. ad l. Aquil. ¶† Vltimò non omitto vnum, q̃ examinat Bal. hic, pone, aliquis commiſit homicidium, vel aliud delictũ, propter q̃ debeat decapitari, vel ſuſpendi, poſteà realiter efficitur furioſus, nunquid iſte ſic effectus furioſus debeat ſuſpendi, vel decapitari? Bal. hic determinat, q̃ non poſſit puniri in perſo
a na, ſed bene in bonis, eo quia non debet addi afflictio[a] afflicto, dicit tex. in l. diuus. ff. de offi. præſid. Idem tenet Bal. in l. humanitatis. in 13. col. verſi. 3. quæritur ſi furioſus. ĩ. de impub. & in c. 1. an ille, qui interfecit fratrem dom. Iui, & ibi ſequitur Iaco. Aluar. Imol. in l. ex facto. in penul. col. ff. de vulg. & pupil. multa dicit pro & contra, ſed relinquit indeciſum. Idem Imo. in c. Rayn. in materia exemplaris ſubſtitutionis, de teſta. tenet cum
b Bal. quia furioſus habetur loco abſentis, vt dixi, & abſens[b] non poteſt puniri. l. abſentem. ff. de pœnis. imò plus ſit aliquis feciſſet delictum, dum eſſet ſanæ mentis, & eſſet condemnatus, poſteà efficeretur furioſus, in executione tenet Imol. q̃ non deberet puniri, ſed eſſet conſulendus Princeps d. l. diuus. verſic. ſi verò. de offi. præſi. quæ nihil facit. Eandem opin. tenet do. Alex.
8 hic, motus, † quia furioſus æquiparatur mortuo, vt dixi in prin. ſed mortuus puniri non debet in perſona, ſm Cy. in l. 2. vbi dixi. ſ. eo. Ab iſta ſuã nemo diſcrepat excepto Ludo. Rom. hic, qui dicit, q̃ licèt iſta deciſio ſeruaretur in practica propter auctoritatem Bal. tamen ſm eum non videtur vera, quia qualitas ſuperueniens poſt delictum commiſſum non immutat pę. nam. l. 1. in prin. in ver. per ĝrium. ff. de pœnis. Sed ad hoc rñde ſuſtinendo Bal. q̃ Bal non vult, q̃ mutetur pœna, ſed q̃ impediatur proceſſus, condemnatio, & executio propter furorem, & ſic per fictam abſentiam, vt prædixi. Addo, q̃ idem ĝ Bal. tenet idem Ludo. Rom. in l. pen. ff. ſi ex noxa. cau. aga. Motus per doctrinam Bar. & Doct. ibi, & in l. 1. per illum text. ff. de pœnis, vbi concludunt, q̃ in publicis delictis, in quib. eſt determinata pęna à iure, attenditur tps commiſſi delicti, non obſt. variatione ſtatus perſonæ, & ſic debet attendi tps cõmiſſi delicti, quo erat ſanæ mentis. Sed ad hoc etiam rñde, vt proximè dixi. ſ. ¶ *Ego à communi ſententia in actu pract.* non auderem recedere, præcipuè cùm in pęnis, & in delictis mitior pars ſit tenenda. l. interpretatione, & l. ſanctio legum. ff. de pęnis. Tamen in puncto iuris arbitror ĝrium poſſe attentari, q̃ non obſt. furore, qui ſuperuenit, debeat corporaliter puniri, per text. clarum in d. l. diuus. in verſi. ſi verò. ibi, *nec morbo eius danda eſt venia*, & ibi, *ſupplicio afficiendus*. Nec obſt. tex. ibi in prin. iuncta ratione, dum dicit, q̃ ſatis furore ipſo punitur, quia loquitur q̃n in furore commiſit delictum, & pro certo tex. ibi hanc dñiam ponit, & ſi cõmiſit delictum tpe furoris, non debet puniri, ſed ſi commiſit dum eſſet ſanę mentis, dato, q̃ furor ſuperuenerit, puniendus eſt, & q̃ in illo tex. puniatur, q̃n eſt in furore, patet quia text. dicit, nec morbo eius dandam veniam. ſi morbo, ergo furori, ꝙa qualitas adiuncta verbo intelligitur ſm tempus verbi, cui adijcitur. l. in delictis. §. ſi damnum extraneus. ff. de nox. & Barto. in ſummario, q̃ ponit ſub. l. congruit. de offi. præſi. hoc vult. Niſi dicas q̃ cùm ille tex. velit, eſſe conſulen. principem, qui pp immanitatem criminis, quia ibi matrẽ occidit, ſupplicio afficiet, ergo datur intelligi, q̃ vbi non eſſet tanta immanitas criminis, non eſſet ſupplicio afficiendus. Ita potes euadere illum tex. Secundò moueor ex deciſione Bar. in fortiorib. terminis in l. nunquam. la 2. §. ſi vi aut clam. ff. de vſucap. per quam dicit decidi quæſtionem Theologorum. pone, q̃ aliquis commiſit peccatum mortale dum eſſet ſanæ mentis, poſtea efficiatur furioſus, & moriatur in furore, nunquid damnabitur apud Deum? Decidit Bar. q̃ ſic, tamen mitius agitur cum Deo, quàm cùm homine, dixit gl. in l. ſi quis rem. §. voto. ff. de pollicita. Niſi tñ deas, q̃ illud ibi ſit pp præceptum dñi, cùm dicit, Vigilate, quia
c neſcitis diem neq; horam. Tertiò mouet me, quia ſi filius[c] ante furorem verberauit patrem, vel commiſit cãm ingratitudinis, pp quam poteſt de iure exhæredari à patre, deinde efficiatur furioſus, talis furor non purgat vitium ingratitudinis, imò poteſt exhæredari. ita tenet Bar. in l. ex facto. in princ. in 7. colu. verſ. 9. requiritur. ff. de vulg. & pupil. facit. l. fin. §. ſed cùm antiquitas. C. de cur. furi. & l. de creationib. C. de epiſc. aud. Tamen in hoc vltimo potes dicere, q̃ ibi agitur de pœna bonorum, & non corporis, prout in caſu iſto, & Bald. met hic fatetur, quòd furioſus poteſt puniri in bonis, ſed non in perſona. ¶ Præterea in exhęredatione, quam facit pater de filio, non requiritur proceſſus, nec ſententia condemnatoria, prout requiritur ratione delicti, vt corporaliter puniatur. Nec obſt. fundamenta Imo. & d. Alex. quòd furioſus habeatur pro abſente, item quod æquiparetur mortuo, & mortuus non poſſit corporaliter puniri, ſecundum Cyn. in l. 2. ſ. eo. quia dico, quod Cyn. loquitur in eo, qui naturaliter eſt mortuus, vel abſens, qui naturaliter viuit, vt
9 eſt furioſus. patet, ꝙa † mors ciuilis[d] non æquiparatur naturad li, niſi in caſib. expreſſis in iure. gl. 16. quæſt. 1. c. placuit. el 2. pro ſingulari alleg. Bald. in Authen. ſi qua mulier. in penul. colum. C. de ſacroſan. eccl. eſt alia ſimilis glo. in c. ſuſpectum. de reſcri. in 6. Aliàs ſequeretur euidentiſſimum abſurdum, quòd ſeruus ſi delinqueret, non poſſet corporaliter puniri, eo quia cenſetur mortuus ciuiliter. l. quod attinet. de regul. iur. quod eſt notoriè falſum, contra. l. 1. ff. de pœn. accedat tex. not. diui Auguſt. in c.
10 mulier. 15. quæſt. 1. † vbi ſi animal irrationale[e] aſcendat mue lierem, debet morte puniri, quamuis ſit irrationale, & illum tex. pro ſingu. allegat Ludo. Roma. in l. 2. ſ. eo. & in l. ſi verò. §. de viro. in 17. fal. ff. ſolu. matrimo. Imol. in l. defuncto. ff. de pub. iud. Tamen in illo text. non potes facere magnum fundamentum, quia eo attento ſequeretur, quòd exiſtens furioſus ſi committeret homicidium, vel aliud delictum, quòd deberet puniri, quod eſt contra tex. in d. l. diuus. in princip. Adde, q̃ iſtam opin. contra Bald. tenuit etiam dom. Franc. de Albe. de Are. qui fuit diſcipulus Bart. Motus, quia furor ſuperueniens non tollit obligationem præcedentem. l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. & l. ſi à reo. §. ſi à furioſo. ff. de fideiuſſo. ſed iſte committendo delictum incidit in pœnam, & ita in obligationem, ergo non debet tolli propter furorem ſuperuenientem, & ita dicit fuiſſe obſeruatum Bono. per Docto. Bono. Sed ad iſtud fundamentum reſponde, q̃ verum eſt, q̃ furor ſuperueniens non tollit obligatioũem præcedentem, tamen impedit, ne poſſit fieri proceſſus, aut ſequi cõdemnatoria ĝ furioſum, cùm habeatur pro mortuo, & loco abſentis, vt prædixi. non
* recedas conſulendo, aut iudicando ab opin. Bald. *quæ eſt magis*
11 *communis*. ¶† Item no. ex hoc tex. ſecundum glo. Cyn. & alios, q̃ teſtamentum eſt actus indiuiduus, ideo non poteſt valere imperfectum. facit. l. ſi is qui. & ibi per Bar. & l. ex ea ſcriptura. ff. de teſt. & in l. fideicommiſſum. §. quoties. ff. de leg. 3. Hinc eſt, q̃ teſtamentum debet fieri vno contextu, aliàs vitiatur per interpoſitionem actus extranei. l. cùm antiquitas. ĩ. de teſt. & l. hæredes palàm. §. fi. ff. eod. Tertiò no. ex hoc tex. ſecundum Bart. & Doct. poſt gl. q̃ qui partem indiuidui fecit, nihil cenſetur feciſſe, & ſic nihil dicitur factum, cùm aliquid ſupereſt ad agendum. l. cùm Syllanianum. ĩ. de his, quibus vt indig.

ADDITIONES.

a ¶ Afflictio. Adde tex. in c. cùm percuſſio. 8. q. 1. & in c. 1. de cleri. ægro.
b ¶ Abſens. Adde l. ne diu. C. de pęn. & c. quoniam, & c. tuæ. vt lit. non conteſt. gl. ſum. 2. q. 9.
c ¶ Si filius. Adde Doct. in c. quintauallis. de iureiur.
d ¶ Ciuilis. Adde Bar. in l. ex ea. in §. inſulam. ff. de verb. oblig. Bar. & Bal. in l. Gallus. in §. & quid ſi tñ. ff. de lib. & poſth. Doct. in c. cùm ſit. de conuer. coniug.
e ¶ Si animal irrationale. Adde, quod hoc habetur Exo. 22. ca. & Leuit. 20. c. & text. Greg. in ca. reos ſanguinis. in §. item qui eiecit. 23. q. 1.

SVMMARIVM.

1 *Mutus, & ſurdus ſimul à natura non poteſt teſtari, nec vltimam voluntatem condere, nec etiam donare inter viuos. nu. 2.*
3 *Prohibitus teſtari non poteſt etiam legata relinquere, vel facere donationem cauſa mortis.*
4 *Mutus, & ſurdus ex accidenti ita demum poteſt teſtari, ſi ſciat ſcribere.*
5 *Non reperitur aliquis adeo ſurdus, qui non audiat aliquid ſi ſuper eius cerebro proclametur.*
6 *Mutus tantum ita demum poteſt teſtari, ſi ſciat ſcribere manu ſua, & non aliter.*
7 *Mutus tantum poteſt codicillos nutu facere.*
8 *Mutus an poſſit contrahere matrimonium.*
9 *An mutus poſſit eſſe teſtis.*
10 *An mutus poſſit torqueri.*
11 *Qualiter notarius debeat conficere inſtrumentum de actu geſto per mutum.*

LEX X.

Diſcretis. Mutus, & ſurdus ſimul à natura nõ poteſt teſtari, nec aliam vltimã voluntatem condere hoc primò. Si verò ex accidenti, poteſt teſtari, ſi ſciat ſcribere, & ſua manu ſcribat. hoc ſecundò. Et ſurdus tantùm poteſt indiſtinctè teſtari ſiue ſit ſurdus à natura, ſiue ex accidenti, ſiue ſciat ſcribere, ſiue non. hoc tertiò. Mutus autem tantum ita demum poteſt teſtari, ſi ſciat ſcribere, & ſua manu ſcribat. h. d. quartò, & vlt. vſque ad finem legis. Et ſic habet iſta lex quatuor partes, quæ patent ex ſummario. Primo enim loquitur in eo, qui eſt mutus, & ſurdus ſimul à natura. Scdò loquitur in eo, q̃ eſt mutus, & ſurdus

ſimul

Source : BIU Cujas

ſimul ex accidenti. Tertiò loquitur in eo, qui eſt ſurdus tantũ.
1 Quartò, & vlt. loquitur in eo, qui eſt mutus tantum. ¶† Not. ex prima parte, quòd mutus, & ſurdus ſimul à natura non poteſt teſtari, nec aliam vltimam voluntatem condere. ¶Iſta regula primò fallit in milite, qui ſi ſimul, & ſemel ſit ſurdus, & mutus à natura, tñ poteſt teſtari. l. iure militari. ff. de teſt. mil. §. quinimo. Inſtit. de teſta. mili. & ibi bona glo. Ioann. Fab. & alij tenent. Idem tenent Cyn. & Sal. do. Alex. hic, & Bald. & Ang. in d. l. iure militari. Tamen Ioann. Fab. multũ admiratur de hoc, cùm non intelligat idioma, nec quid ſit teſtamentum. tamen reſpondet, ꝙ iſtud deprehenditur per ſigna. Ego ſemper tenui, & teneo contrarium, & inuenio, ꝙ contrarium tenet Raph. Cum. in l. qui in poteſtate. §. 1. ff. de teſt. vbi tenet, ꝙ licèt de iure fforum miles mutus, & ſurdus ſimul poſſet teſtari, tamen hodie non poteſt per iſtam. l. Et ſi dicis, ꝙ iſta lex non loquitur in milite, dicit ipſe, pondera rationem iſtius. l. quæ eſt, quia re vera mens colligi non poteſt, & ideo propter falſitates euitandas prohibitum eſt eos teſtari, & eadem ratio militat in milite. ego etiam pondero, ꝙ text. in d. §. quinimo. probat contrarium, vbi vitia erant ſeparata, patet, quia text. ibi dicit in plurali, quinimo miles, mutus, & ſurdus teſtari poſſunt, ſecundum veram literam: nam ſi eſſent ſimul diceret, poteſt in ſingulari. Nec obſt. d. l. iure militari, quia intellige, ꝙ ibi vitia erant ſeparata. Et ſi dicis ita intelligendo, ꝙ dubium haberet ille text. in milite, quia ſi paganus, qui eſt mutus de per ſe, vel ſurdus poteſt teſtari, ꝙ dubium fuiſſet in milite, & in quo conſiſteret priuilegium? Reſpondeo, ꝙ priuilegium eſt in hoc, quia de iure fforum nullus mutus poterat teſtari niſi impetraret à principe. l. ſi mutus, & l. qui in poteſtate. §. ſurdus, & mutus. ff. de teſtamentis, & l. octaui. §. fin. ff. vnde cog. & declarat Pau. de Caſtr. hic, ſed miles poteſt ſine impetratione. Et ſi replicas, iſta ſol. procedit quantum ad ius fforum, ſed quantum ad §. quinimo. Inſtit. de mil. teſt. nullum eſſet dubium, nec priuilegium militis. Reſponde, ꝙ imò priuilegium eſt, quia miles mutus de per ſe, vel ſurdus per ſe poteſt, quamuis neſciat ſcribere, teſtari, non habita diſtinctione text. noſtri. Tamen fateor, ꝙ gl. & Doct. in illo. §. quinimo. intelligunt in muto, & ſurdo ſimul à natura, & idem tenet gl. in §. antepen. in verſ. certis. Inſt. quib. non eſt permiſ. fac. teſt. Præterea in d. l. iure militari. ptincipale dubiũ erat, an mutus, & ſurdus milites poſſint facere teſtamentum iure militum, & ſic iure ſing. an verò de iure communi, & deciditur, ꝙ antequam miſſi ſunt domum propter neceſſitatem talis morbi, ꝙ poſſunt iure militum teſtari, & ſic in illo text. dubium non conſiſtebat, an miles mutus, & ſurdus poſſit teſtari. Sed dubium erat, quo iure poſſet teſtari, & ſic an ſing. priuilegio militum, an iure communi. ¶Secundo limita, quãdo mutus, & ſurdus ſimul à natiuitate teſtatur ad pias cauſas. Ita videtur ſentire Bald. hic allegando. c. cũ tibi. de teſt. & iſtud expreſsè firmat do. Alex. hic motus, quia hodie in teſtamentis ad pias cauſas nõ attẽditur prohibitio iuris ciuil. ſed ſolùm iuſgentiũ, vel canonicum. Tene contrarium, ꝙ etiam ad pias cauſas teſtari non poteſt, per iſtum tex. in verſ. neque libertates, cùm libertas ſit pia cauſa, vt dixi in l. captatorias. s̃. tit. 1. & ita per hunc text. tenet Lud. Ro. hic, & expreſsè Bald. in l. 1. in 2. col. C. de ſacroſ. Eccleſ. ¶Tertiò limita ex diſpenſatione principis, ſecundum Cyn. Lud. & dom. Alex. hic, ſentit etiam Bald. per. l. ſi mutus. alleg. in glo. Tene etiam in hoc contrarium, ꝙ Princeps nõ poſſit in hoc diſpenſare, qa quodammodo caderet ſuper impoſſibili, propter carentiam intellectus reſpectu factionis teſtamenti, & contrarium tenet Raph. Cum. & Pau. de Caſt. in l. qui in poteſtate. §. 1. ff. eod. & Pau. hic. Tamen pro iſta limi. vide text. in l. 1. iuncta gl. ff. qui & à quibus. vbi text. dicit mutum ſurdum ita natum, & cùm loquitur in ſing. natum, non poteſt dici, ꝙ vitia erant diſcreta. Sed vt ibi dicit gl. neceſſarium eſt dicere, ꝙ impetret à Principe, aliàs mutus, & ſurdus ſimul à natura non poteſt dare libertatem, per iſtum text. in verſ. neque libertas, vt proximè dixi, vel potes tenere aliam ſol. glo. ibi, & hic, ꝙ vitia erant diſtincta. Nec obſt. quòd tex. in ſing dicat natum, quia non eſt inconueniens, ꝙ vnum adiectiuum in ſing. iungatur duob. ſubſtantiuis diuerſis. text. eſt in l. pater. §. 1. ff. de acquir. hær. ibi, mutus pater, vel dominus, & l. filiusfa. §. diui. el. 1. ff. de lega. 1. Adde, ꝙ iſtam limitationem etiam impugnat. d. Fran. de Aret. in l. ſi mutus. ff. de teſt. viua, (vt ipſe dicit) ratione, quia mutus, & ſurdus à natura nihil intelligit. l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo, in fin. ff. ad Trebell. Sicut ergo Princeps non poſſet concedere furioſo, & mentecapo, quòd faceret teſtamentum, quia carent ſenſu, & ratione, & lex poſitiua non poteſt immutare rerum naturam. l. 3. ff. de vſufr. earum rerum, quæ vſu cõſu. ita non poteſt concedere muto, & ſurdo vtroque morbo natutaliter laboranti, ꝙ poſſit teſtari. Sed tu dic, quòd aſſumptum ſuum non eſt verum, dum dicit, ꝙ mutus, & ſurdus à natuta nihil intelligit, & ſic æquiparatur furioſo. d. l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo. in fin. ille text. non dicit hoc, ſed dic, vt declarat Bart. in l. 1. in prin. & ibi plenius Imo. & Mod. ff. de verbor. oblig. & Bart. in l. mutum. ff. de acquir. hæred. & ſecundum dicta per eos intellige iſtam reſponſionem. ſ. quando perdidiſſet intellectum, tunc. n. æquiparatur infanti: & quòd ſurdus, & mutus ſi ſimul non æquiparatur furioſo, eſt text. in l. ſurdi. ff. de
2 manum. vin. ¶† Itẽ adde, & ſigna, quod diſtinctio huius l. non ſolùm habet locum in teſtamento, vel in alia vltima voluntate, ſed etiam habet locum in donatione inter viuos, & in alijs contractibus, quia ſi aliquis ſit mutus, & ſurdus à natura, non poſſet donare inter viuos. glo. eſt in l. qui id quod. §. mutus. ff. de dona. quam glo. ſequuntur ibi ſimpliciter Bart. Lud. Rom. & Raph. Cum. ibi, & dicit ibi Raph. ꝙ habuit iſtum caſum de facto. Illam glo. etiam tenet Lud. Rom. vbi reputat ſing. in l. 1. in princ. ff. de verb. oblig. & Lud. & do. Alex. hic, idem vult Angel.
a hic in lect. Flor. qui per hoc infert, ꝙ mutus, & ſurdus [a] à natura non poſſet ingredi religionem, cùm ipſo ingreſſu ſe, & ſua dedicet religioni, & dicit Angel. quòd iſtam quæſtionem habuit de facto Peruſij, & quòd remanſit indeciſa, de quo infra ſtatim dicetur. contrarium tenet Bald. in d. l. iure militari, quòd imò mutus, & ſurdus poſſunt donare intes vinos, & alios contractus facere, qui ſolo conſenſu perficiuntur, & dicit, quòd habuit de facto, & iſtam vltimam tenet Pau. de Caſt. hic, qui dicit ſe de facto habuiſſe per text. in l. item, quia. ff. de pact. quæ nihil facit, quia non loquitur in muto, & ſurdo ſimul à natura. Pro iſta ſecunda opin. facit, quia mutus, & ſurdus ſimul po-
b teſt contrahere matrimonium. [b] text. in cap. cùm apud. de ſpon. ſic inducendo: nam dicit text. vtrum mutus, & ſurdus poſſit alicui matrimonialiter copulari, & determinat, ꝙ ſic, pondera, quòd dicit in ſingulari, poſſit, ergo loquitur in vna perſona, in qua vtraque qualitas ſimul concurrebat, & ſic erat ſimul mutus, & ſurdus: nam ſi text. loqueretur, quando vitia erant diſcreta, & ſic de diuerſis perſonis, dixiſſet in plurali, poſſint. ¶Tunc arguo ſic, ſi mutus, & ſurdus ſimul poteſt contrahere matrimonium, prout eſt vinculum ſpirituale, & ſonat in ius, multò fortius debet poſſe facere quoſcunque contractus, qui ſolo conſenſu perficiuntur, & ſunt facti. l. conſilio. in fin. ff. de cura. furi. quia facilius poteſt ex viſu percipere effectum contractus quàm effectum ſacramenti matrimonialis, prout ſonat in ius. Item minoris præiudicij eſt contractus, quàm ſit vinculũ matrimonij, ſi ergo poteſt, quòd eſt plus, ergo, quod
* eſt minus. l. quanto magis. ff. de iur. iur. * Præterea in donatio-
c ne eſt text. quòd mutus, & ſurdus [c] ſimul poteſt donare. dicta. l. qui id quod. §. mutus, & licet gloſſ. ibi dicat contrarium, per iſtam. l. tamen iſta. l. nihil facit, quia loquitur in vltimis voluntatibus, non autem in contractibus. ¶Tene primam opin. per iſtam. l. quæ in muto, & ſurdo ſimul à natura non ſolùm prohibet in vltima voluntate diſponere, ſed etiam inter viuos, etiam in actu fauorabili. ita eſt text. ibi, *nec libertatem ſiue per vindictam ſiue alio modo imponere.* Pondera text. ſiue per vindictam, ergo non poteſt manumittere inter viuos, nec alio modo, & ſic nec in vltima voluntate, ſi ergo non poteſt donare libertatem inter viuos, quæ eſt fauorabilis, ergo minus poterit aliam rem donare, & ſic alios contractus facere. Niſi dupliciter reſpondeas. Primò, ꝙ text. loquitur de manumiſſis vindicta celebrata non inter viuos, ſed in vltima voluntate, vt patet ex continuatione text. ſicut & alij contractus poſſunt in teſtamẽto celebrari, vt eſt glo. in l. hæredes palàm. §. fin. ff. de teſta. Secundò reſponde, ꝙ in talib. perſonis aliud ſit in libertate, quam in alijs reb. nec hoc eſt inconueniens, cùm & aliàs habeamus, ꝙ minor. 20. annis, vel hodie. 17. non poſſit manumittere ſeruum, etiam ſit ſit miles, & tamen poteſt de alijs rebus in vltima voluntate diſponere. §. 1. Inſtit. quib. ma. licet vel non. & l. ſi Ruffinus. s̃. de teſta. militis. Non obſt. dum dicebatur, ꝙ mutus, & ſurdus ſimul poteſt contrahere matrimonium, vt probat text. in d. c. cùm apud. cùm vtatur verbo ſingulari, poſſit. Item poteſt donare. d. §. mutus, quia reſpondeo, ꝙ illi text. bene loquuntur, quando erat mutus, & ſurdus ſimul, ſed non loquuntur quando à natura: nam mutus, & ſurdus à natura ſimul, nullum matrimonium contrahere poteſt nec carnale, nec ſpirituale, & ſic nec religionem intrare, ſecundum Bald.

Ang.

ADDITIONES.

a ¶An mutus, & ſurdus. Adde Doct. in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. Angel. in l mutum. ff. de acquir. hær.

b ¶Matrimonium. Adde Card. Alex. in c. contracto. in vlt. col. de cog. ſpi.

* Voluit fortè allega. Auth. multo magis. C. de ſacroſan. Eccleſ. ſed melius. c. cui licet. de reg. iur. in 6.

c ¶Surdus. Adde Card. Alex. in c. cùm apud. de ſponſa. in 2. col.

Source : BIU Cujas

Ang Fulg.& Lud.hic, vt ſupra retuli, quia non poteſt intelligere ſpirituale vinculum matrimonij, prout ſonat in ius, ſecus ſi ex accidenti eſſet mutus, & ſurdus ſimul, quia prius potuit intelligere, ita etiam in ſimili in donatione, dicit glo. in d.l.qui id q;.§.mutus, licèt videatur aliqualiter refragari text.in d.cap. cùm apud. in ratione ſui, quæ videtur generalis etiam ad mu-
3 tum,& ſurdum ſimul à natura.¶† Secundò not.ibi,neq; mortis cauſa donationem, q; prohibitus teſtari non poteſt etiam legata relinquere, vel facere don.cauſa mort. concordat.l.1.§. 1.ff.de tute. & ratio.diſtra. & l.2.ff.de lega.1.dixi in l. ſenium.ſ.
4 eod.& intellige,& limita, vt ibi dixi.¶† Tertiò not.ex verſ.vbi autem,quòd mutus,& ſurdus ſimul,ſed non à natura, ſed ex accidenti propter aliquam infirmitatem,ita demum poteſt teſtari,ſi ſciat ſcribere,& non aliter.Adeo, quòd per ſtatutũ non poteſt induci,quòd poſſit teſtari,ſi neſciat ſcribere, quia eſt de reſeruatis Principi. l ſi mutus.ff. de teſta. ſecundum Bart. in l. ſi quæramus.in vlt.colu. ff.de teſta. ſequuntur Petr. de Anch. &
5 Imo.in c.2.de teſta.¶Deinde† not. text.in verſ.quia ſcimus, q; non reperitur aliquis adeo ſurdus, quòd non aliquid audiat,ſi
a ſuper eius cerebrum [a] proclametur, & vide in propoſito de illo mirabili muto, quem refert Bald. in c. 1.§.fin.in tit.Epiſcopum, vel Abbatem, & quod dicit Barto. de Domino Lelio de
6 Eugubio in l.1.in prin.ff.de verb.oblig.¶†† Vltimo not.ex quar-
b ta parte text. quòd mutus [b] tantum ita demum poteſt teſtari, ſi ſciat ſcribere manu ſua, & nõ aliter, quia nutu nemini permittitur teſtari etiam patri inter liberos,vt dicam in l.iubemus.
7 ſ. tit. 1.¶†† Nunquid autem talis mutus poſſit nutu codicillos facere,Bald.hic tenet, quòd ſic per.l.nutu.ff.de leg.3. idem tenet Imo.in cap.2.de teſta. & idem Imo. in l. ſi mutus.ff.de teſt.
* & ibi d.Fran. de Aret.in vlt.colu. *Contrarium tenent omnes Moder. hic.*& Pau. de Caſtr. in d.l. qui in poteſtate. §.1.per iſtum text. dum dicit, *nil prohibet eum ſcribentem omnia facere*, ergo à contrario ſenſu ſi neſciat ſcribere, nil poteſt facere. Ad idem facit regula negatiua.l.2.ff.de leg.1. Niſi dicas, quòd illa regula procedat,vbi non eſt diuerſa ratio,vt eſt hic, vbi legata, & fideicom. poſſunt relinqui nutu, ſed non hæredis inſtitutio. l. iubemus. C.de teſta. Ad idem facit,quia de mente Imperatoris eſt,quòd in iſtis perſonis,vbi prohibet ne poſſint teſtari,prohibet etiam codicillari,& donare cauſa mortis, vt in princ.huius.l.& l.1.§. 1.ff.de tut.& ration.diſtr.Idem tenet Barto.in d.l.nutu. & rñdet ad illum text.vt ibi per eum,quòd non loquitur de muto omnino,ſed in eo, qui propter infirmitatem ad tempus loqui nõ poterat,& ita etiam reſpondent Mod hic.& Pau. de Caſt.& in l.ſi mutus.ff.de teſta. Sed,obſtat text.ibi in verb.morbus ſuperueniẽs,iuncto iſto tex.in verb.morbus ſuperueniens.Itẽ ſecun dum d.Fran.de Aret. in d.l.ſi mutus.obſtat text. in l.ſeruo inuito.§.ſi pupillo.ff.ad Trebell.vbi videtur æquiparare quo ad potentiam gerendi actum eum, qui non poteſt fari ad tempus, illi, qui non poteſt fari in perpetuum, ergo ſicut vnus poteſt
8 codicillari.d.l.nutu.ita & alter.¶†† Nunquid autem mutus poſſit contrahere matrimonium, not. in cap.cùm apud. de ſpon. & in l.qui id,quod §.mutus. de don. & in l.1. in princ.de verb. oblig.& quando eſt mutus,& ſurdus à natura ſimul, nullum matrimonium poteſt contrahere nec carnale, nec ſpirituale, & ſic non poteſt religionem profiteri. ſecundum Bald. Angel. Fulg.& Lud.Rom.hic. Si autem ſint ſeparata, dic vt per Dyn. in regula vbi non voce.ff.de regu.iur.& Angel.Bald. & Moder. in l. ex facto. ff.de vulga. & pupil. & in l. mutum. ff.de acquir.
9 hæred. & in d. cap. cùm apud. de ſponſ.¶† An autem mutus
c poſſit eſſe teſtis, [c] & qualiter iurare debeat, & qualiter examinari,eſt glo.3.quæſt.9.cap.teſtes Specu.in titu. de teſte.§.1.verſ. quid de muto. dom. Ant.in d.cap. cum apud.de ſpon. Bald.in rubr.ff.de iureiur.Ioann.Fab.in §.teſtes.inſti.de teſta.Moder.in l. qui iuraſſe.in princ.ff.de iureiur.per Petr.& Cyn.aliquid in Au-
10 then.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend.¶† An autem mutus poſſit torqueri, & an per confeſſionem factam ſignis poſſit corporaliter puniri de delicto,tradit Bald.in l.vnica.in 8.colum.C.de confeſ.& in l.humanitatis.in 13.col.verſ. 3.quæritur
11 ſi furioſus ſ.de impub.& alijs ſubſt.¶† Et qualiter notarius debeat conficere inſtrumentum de actu geſto per mutum, ponit Bald.hic,& Bart.& alij in l.mutum.ff.de acq.hær.& in l.nutu.in princ.ff.de leg.3.

ADDITIONES.

a ¶Cerebrum. Adde Ioann. Andr. & Card. Alexand. in capitu.cùm apud.de ſponſ.

b ¶Mutus. Limitat in pia cauſa Felyn. in cap.in præſentia. 18.colu.de proba. PVRPV.

c ¶Teſtis.Adde Lud.Rom.in ſuis ſing. in verſic.teſtis. verſic. quæro vtrum mutus,q uod eſt ſing.53.

SVMMARIVM.

1 *Filiusfamiliàs non poteſt etiam in aduentitijs teſtari etiam in his, quorum vſusfructus non quæritur patri.nu.2.*
3 *Adultus habens curatorem legitimum,eo non obſtante poteſt teſtari.*
4 *Filiusfamiliàs poteſt donare cauſa mortis ſine conſenſu patris de bonis aduentitijs,quorum vſusfructus non quæritur patri.*
5 *Quando ll.C.ſunt in eodem titulo,tunc apparet de prioritate, & poſterioritate,ſecus ſi ſub diuerſis titulis.*
6 *Teſtamentum conditum de caſtrenſibus, vel quaſi caſtrenſibus an ſub iaceat hodie querelæ.*

LEX XI.

a NEmo ex lege. Filiusfam. [a] non poteſt hodie de aduentitijs teſtari, ſed bene de caſtrenſibus, vel quaſi, in quib. etiam teſtamentum non ſubiacet quærelæ.h. d. cum l. fin. ¶In text.ibi,ſiue ſine patris conſenſu bona poſſideant ſecundum noſtræ legis diſtinctionem,aliqui intelligunt, quòd ſit diſtinctio, quæ ponitur in l.fin. poſt princip. in verſ.ſiue ècontrario patre recuſante.ſ.de bon.quæ liber. Aliqui intelligunt,quod ſit.l.cùm oportet.§.ſin autem res.ſ.de bon.quę lib.
1 ¶† Not. ergo, quod filiusfam. etiam in aduentitijs non poteſt teſtari. Iſta concluſio clarè procedit in bonis aduentitijs, quorum vſufruct.quæritur patri.idem dicit text.in l fin.§. filijs autem,ibi,*nec de ijſdem rebus teſtari.*ſ. de bon.quæ liber.¶† Sed dubium eſt ſubtile, & diſputabile, quid iuris ſit in bonis aduentitijs,quorum etiam vſufruct.non quæritur patri, & ſunt decẽ caſus,quos enumerat glo.magiſtra.in Auth.idem eſt.ſ.de bon. quæ liber.& ſic quando ſunt bona aduentitia, quæ ſpectant in totum pleno iure filiofam.& quo ad proprietatem, & quo ad
* vſumfruct.nunquid in illis poſſit hodie teſtari. *Et in hoc communis opin.*eſt glo.& Doct.nemine diſcrepante,quod non.Ita gloſ. Barto & Doct.in l.qui in poteſtate.in princip.ff. de teſt.& in l.1. §.in filij.ff.ad Trebell. & gloſ. in Auth. vt lice. mat. & auiæ. in in princip. & in l.fin.§.filijs autem. C.de bon. quæ liber.Ioann. de Imo.in l.2.§.Titio.ff.de don. & in l.tamis.§.1. de don.cauſa mort.& in cap. poſt translationem.de renun. latè Lud.in repe. Authen.ſimiliter.C.ad leg.fal.in 19.ſpeciali piæ cauſæ inter vlt. volun.Idem tenet Bart.qui non alleg.in l.Imperator.ff.ad Trebell.¶Pro iſta communi ſententia multa adducuntur præcipuè per dom. Alex.ſed ante eum omnia hæc fundamenta,& quæda m alia adducit Lud. Rom. in repe. Authen. ſimiliter. C. ad leg.fal.in 19.ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates. ¶Inter cætera ſtringit fortiter tex.noſter, cui non poteſt reſponderi,inducendo eum quadrupliciter. Primò dum dicit, quæ parentibus acquiri non poſſunt,in generalitate ſui. Secundò, & fortius facit iſte text.dum dicit, *ſiue ſine patris conſenſu bona poſſideant ſecundum noſtræ.l.diſtinctionem.* nam ſiue referas ad d. l.fin.§. ſiue ècontrario patre recuſante, ſiue referas ad d. l.cùm oportet.§.ſin autem res,vtrobique ponitur caſus, quo in aduentitijs vſufruct.non quæritur patri, & tamen dicit iſte text. quòd teſtari non poteſt. Deinde tertiò facit iſte text. dum ſubiungit, *ſed antiqua lex per omnia ſeruetur*, pondera vniuerſalem per omnia, & quòd nulla lex antiqua in aduentitijs permittat filiosfa. teſtari. Tamen, qui vellet tenere diſputando contra communem opin.diceret,quòd verum eſt,quòd ſecundum iſtas leges filiusfam.non poterat teſtari etiam in aduentitijs,in quibus patri non quæritur vſufruct. tamen hodie eſt ſecus per iura nouа Authentl.corum.ſ.per text. in Auth.vt lice.matri, & auiæ.in fin.princip. de quo text.ſ. dicetur, vel quod ſecus eſt,per text. fortem in l. fin.§. filijs autem. ſ. de bon. quæ liber. de quo text. etiam infra dicetur. Quarto modo poteſt induci iſtè text. qui in proœmio demonſtrat cauſam finalẽ legis. vt.l.ſi.& ibi Bart. not.ff.de hæred.inſtit. cum ſimi. ſed ſi iſta lex loqueretur in aduentitijs, quorum vſufruct. quæritur patri, certè nemo dubitaſſet,quòd non poteſt teſtari, quia text.eſt clarus in dicta.l.fin. §.filijs autem. C. de bon. quæ liber. ¶Secundò ad idem facere videtur fundamentum, quod fuit originaliter glo. in Authen. vt lice.matr. & auiæ.in princ. & ſibi aſcribunt Lud. Rom.& d. Alex. hic. nam quemadmodum filiusfamiliàs quando habet bona aduentitia,quorum vſufruct.quæritur patri,tamen non poteſt de ſola proprietate teſtari,quæ ad eum ſpectat, ita non debet

ADDITIO.

a ¶Filiusfam.Amplia iſtam l.etiam ſi communis opi.eſſet, quòd pater ſit mortuus,cùm tamen non ſit.Bald. in l.3. C. de ſent. & inter loc. & ita accipitur.l. 3.ff.ad Maced.& ita ſequitur Alex.lib.1.conſ.85.Viſo themate.in fin. 5.colu. vide Mod.in l.Barbarius.ff.de offi.præto. PVRPV.

Source : BIU Cujas

debet poſſe teſtari de proprietate, & vſufr. quando vtrunque ad filium ſpectat. Et ſi dicas, quòd ratio diuerſitatis ſit, quia primo caſu pater eſt legitimus adminiſtrator ratione vſusfruct. ad eum ſpectantis, ſecundo caſu non, quia ad hoc reſpondetur, & dicitur, quòd legitimus adminiſtrator non eſt impedi-
3 mento factioni teſtamenti. † Hinc eſt, quòd adultus habens curatorem legitimum eo non obſtante poteſt teſtari. l. Aurelio. §. Caius. & ibi glo. & Bart. ff. de liber. leg. ſecundum d. Alex. hic. Tamen contra hoc ego replico, quia verum eſt, quòd legitimus adminiſtrator, qui ſolum habet nudam, & ſimplicem adminiſtrationem, non impedit quem teſtari, ita loquitur. d. §. Caius. Sed pater, qui eſt legitimus adminiſtrator aduentitiorum filij, non ſolùm habet adminiſtrationem, ſed etiam ius in talib. bonis, quia ad eum ſpectat vſusfruct. & vſusfructus cenſetur pars rerum. l. 4. ff. de vſufr. notatur in l. 1. §. vſufructuarius. ff. de oper. no. nun. ¶ Tertiò facit bon. text. in §. præter hos. Inſti. quib. non eſt permiſ. fact. teſta. ¶ Quartò poteſt induci text. in l. fin. §. filijs autem. ĩ. de bon. quæ libe. in ratione ſui propter alimenta, ad quæ tenetur pater, quæ ratio generaliter militat etiã in aduentitijs, in quibus patri non acquiritur vſusfruct. & ſic debet attendi ratio generalis legis, quamuis lex poſtea ſpecialiter loquatur, vt not. Bar. & Bald. in l. regula. §. & licet. per illum text. ff. de iur. & fa. ign. Et ſi dicas, illa ratio alimentorum non poteſt ad teſtamentum referri, cùm mortuo filio, quo tempore teſtamentum habet effectum, non ſit tractandũ de alimentis filij mortui. Dic, quòd imò militat ratio alimentorum etiã mortuo filio, cùm ex eo poſſint ſupereſſe nepotes, quos auus tenebitur alimentare. l. ſi quis à liberis. §. vtrum. ff. de libe. agno. & l. 1. & 2. C. de alen. lib. ſecundum Lud. Niſi tu reſpondeas, ꝙ ex teſtamento eorum patris iſti nepotes ſaltem debent habere legitimam, ex qua alentur, alias rumperent illud teſtamentum tanquam præteriti, vel exhæredati indebitè. Quintò poteſt pro communi addi tale fundamentum, quia ſi diceremus, quòd filiusfam. poſſet teſtari in aduentitijs, quorum vſusfruct. non quæritur patri, certè ſequæretur abſurdum, quòd ſi iſte filiusfam. habeat alia bona aduentitia, quorum vſusfruct. ſit patris, quòd decedet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, contra. l. ius noſtrum. ff. de reg. iur. Et ſi dicis non eſſe inconueniens propter diuerſitatem patrimoniorum ſicut in milite. l. 1. & ſecunda, vbi dixi. ſ. de teſta. mili. dico, quòd hoc ſolùm reperitur permiſſum in milite, duplici ratione. prima, quia in eo ſolùm attenditur ius gen. l. 1. & l. iure militari. ff. de teſt. militis. Item, quia propter fauorem publicum reputatur pro patrefa. l. 2. in princ. ff. ad Maced. & ſtatim. ĩ. dicam, ſed ambæ rationes ceſſant iſto caſu. Sed pulchrè reſponde, quòd quo ad alia non dicetur inteſtatus, cùm de eis non poſſit teſtari. l. 1. in princ. ff. de ſuis, & legi. & ſic regula d. l. ius noſtrum. procedit in eo, qui de omnib. poteſt teſtari, & ita alibi not. reſpondet Bald. in l. 1. in 12. colum. in fin. C. de ſum. Tri. facit tex. in l. 1. C. de natu. lib. ¶ Sextò pro communi poteſt induci text. in c. licet. §. fin. de ſepul. in 6. vbi text. eſſet diminutus, qui ſolùm excipit peculium caſtrenſe vel quaſi, ſi filiusfam. poſſet etiam teſtari de aduentitijs, quorum vſusfruct. non quæritur patri, non ſolùm pro anima, ſed etiam aliter. ¶ Septimò facit text. in l. Imperator. ff. ad Trebell. vbi filiusfam. in bonis, quibus nihil acquiritur patri, æquiparatur filiofam. militi, ſed filiusfam. miles poteſt teſtari, vt l. fin. ĩ. eod. Bart. ibi reſpondet, quòd illa æquiparatio procedit quo ad agen. & defenden. ſed non quo ad teſtan. vt hoc tex.
* ¶ *Stat ergo communis omnium ſententia*, ꝙ filiusfam. non põt teſtari etiam de illis bonis aduentitijs, quorum vſusfruct. non quæritur patri. Et ſi dicis, quæ eſt ratio diuerſitatis, quare filiusfam. poteſt teſtari de caſtrenſi, vel quaſi, vt hic, & l. fin. & tamen non poteſt teſtari de aduentitijs, quorum vſusfruct. non quæritur patri, & ſic pleno iure ſpectant ad filium, cùm tamen habeamus, quòd in iſtis habet integram perſon. patet, quia in illis poteſt agere, conueniri, & eſſe in iudicio ſine conſenſu patris, tex. eſt in cap. fin. §. fin. de iud. in 6. ergo cùm in iſtis ſit integra perſona, quare non poteſt ita teſtari ſicut in caſtrenſibus, vel quaſi? corroboratur difficultas, quia in talibus bonis æquiparatur filiof. mil. text. in l. Imperator. ff. ad Trebell. in verb. *filio militi comparari debuit*, & ibi Bart. notat, licèt reſpondeat, ꝙ illa æquiparatio procedat quo ad agendum, & defendendum, ſed non quo ad teſtandum. per iſtum text. Reſponde, ꝙ ratio diuerſitatis eſt, qa in caſtrenſibus, vel quaſi filiusf. habetur pro paterfa. text. eſt in l. 2. ff. ad Maced. ergo nimirum ſi in illis poteſt teſtari. Sed in aduentitijs dato, ꝙ vſusfr. non quæratur patri, filius tñ non habetur pro patrefa. ergo nimirum ſi teſtari non poteſt. Et ſi inſtas, quę eſt ratio rationis, quare magis in caſtrẽſib. vel quaſi lex habeate um pro patrefa? Reſponde fauore publico, & ſic fauore publicæ vtilitatis, & publici officij, quia caſtrenſia de publico acquiruntur, eodem modo quaſi caſtrenſia acquirun tur ratione publici officij, cùm in quaſi caſtrenſibus filius dicatur ita militare ſicut in caſtrenſibus. l. aduocati. C. de aduo. diuer. iud. Sed iſta ratio publici officij ceſſat in aduentitijs, quia iure priuato obueniunt. Et ſi inſtas, quare filiusf. in iſtis aduentitijs, in quibus patri non acquiritur, eſt magis habilitatus ad contractus, & iudicia. d. c. fin. §. fin. & non quo ad teſtandum? Reſponde ad hoc, ꝙ in aduentitijs, quorum vſusfr. non quæritur patri, filiusfa. cenſetur habere integram perſonam quo ad contractus, & iudicia, prout loquitur text. in d. c. fi. in fi. de iud. in 6. tamen non ſic eſt quo ad vltimas voluntates, pp maiorẽ excellentiã, & ſolennitatẽ teſtamentorum. ¶ Contra tñ communem ſententiam multum ſtringit text. in l. fi. §. filijs autem. ĩ. de bon. quæ lib. in illa taxatiua duntaxat, in quibus vſusf. quęritur patri, ſi ergo filiusf. prohibetur teſtari in illis duntaxat, in quib. vſusfru. quæritur patri, ergo in alijs aduentitijs, in quibus pater non habet vſumfruct. debet poſſe teſtari. aliàs ſi in omnibus aduentitijs filiusfa. prohibetur teſtari, ſiue in eis quæratur vſusfructus patri, ſiue non, text. ibi ineptè, & ſuperfluè poneret illam taxatiuam, & diceret, in eis duntaxat caſibus, in quibus apud parentes vſusfr. eſt, teſtari prohibetur. Durum eſt reſpondere ad illum text. d. Alex. rñdet dupliciter, primò, ꝙ taxatiua, ibi fuit appoſita ob caſtrenſia, vel quaſi: ſecundò dicit, ꝙ ille text. debet referri ad omnia illa in illo text. poſita, præterquam ad actum teſtandi, ſed non bene reſpondet pp tex. qui expreſsè dicit, neque de his teſtari permittimus, & ſic expreſsè loquitur de actu teſtandi prohibendo. Vel tertiò reſponde ſm Fulg. Lud. & do. Alex. ꝙ in d. §. filijs autem. non debet ſumi arg. à cõtrario ſenſu, quia reſultaret abſurdus intellectus. ſ. correctio iſtius. l. vnde qñ inducitur correctio iuris, nunquã ſumitur arg. à contrario ſenſu. c. vnico. de æta. & qualit. in 6. ſed iſta ſolutio nõ ſatisfacit, quia non ſumus in correctorijs, vt ſtatim dicam. Præterea ibi non eſt propter argu. à contrario ſenſu, ſed propter taxatiuam, cuius natura eſt, vt ſi appoſitio affirmatiuè illud ponat, & omne aliud negat, & excludit ſecundum Barto. & Doct. in l. vnica, in prin. ff. ſi quis ius dicen. non obtẽp. ibi tamen Bart. ſubdit verum, niſi cauſa. euitandæ contrarietatis alterius. l. Potes aliter reſpondere, ꝙ ex dictionibus taxatiuis non eſt licitum arguere, quando ita arguendo inducitur correctio alicuius ſtatuti, vel iuris, prout ſing. determinat Bart. in pulchra quæſtione ſtatuti in l. 3. §. Lucius Titius. ff. de alimen. leg. cum concor. Tamen nec hoc ſatisfacere videtur. Primò, quia in d. §. filijs autem. non ſumus in correctione iuris communis, ſed in limitatione, quia tantum limitaretur ius commune in aduentitijs, quorum vſusfru. non quæritur patri, vt de illis teſtari poſſit. Iſtud non eſt corrigere ius commune, ſed tantum limitare, iſto caſu tamen verè eſſet corrigere iſtam. l. pen. Prætereà non euaditur arg. ſuperfluitatis, quia ſuperflue dixiſſet text. in his duntaxat caſibus, in quib. patri quæritur vſusfr. Sed reſpondeo, ꝙ per hoc text. non eſt ſuperfluus, propter alia, quę ibi ſubiungit, prohibendo alienationem inter viuos, & hypothecam, quæ prohibitio alienationis inter viuos non habet locum niſi in illis aduentitijs, quorum vſusfr. acquiritur patri. Cogita, quia fortis eſt text. ¶ Secundò contra communem opi. facit text. in Auth. vt lice. matri, & auiæ. in fin. princ. in verb. *quo volunt modo diſponere*. Et ſi dicas, ille textus intelligitur de diſpoſitione in-
* ter viuos, *prout glo. ibi, & omnes intelligunt, &* hoc comprobat d. Alex. dupliciter. Primò, quia lex noua genetaliter loquens recipit diſtinctionem, & limitationem per leges antiquas ſpecialiter loquentes. l. ſed & poſteriores. ff. de legi. glo. in l. ſciendum. in princ. ff. qui ſatiſd. cog. Secundò, & fortius pondera text. ibi,
a *ſi quidem perfectæ ſunt ætatis*: nam perfecta ætas a dicitur 25. ann. l. fin. C. de his, qui ve. æta. impe. ſed ad teſtandum ſufficit 14. annorum ætas. l. qua ætate. ff. de teſt. Aduerte, hoc modo intelligendo illum text. eſſet reſtringere illum text. in verb. diſponere, ꝙ propriè refertur ad vltimas voluntates. §. quoniam infirmas, & §. diſponat. in Auth. de nup. Item reſtringerentur illa verba vniuerſalia, quo volunt modo, non enim omni modo quo vellent poſſent diſponere, ſi ſolùm poſſent inter viuos. Confirmatur, & fortius: nam ꝙ in aduentitijs, in quib. patri nõ acquiritur vſusfr. filius poſſit inter viuos diſponere, illud erat iam conceſſum per l. fin. §. ſiue ècontrario patre recuſante. & §. filijs autem. C. de bon. quæ lib. vnde quando lex noua continet diſpoſitionem actus iam conceſſi, tunc non recipit reſtrictionem, eſt doctrina Bart. approbata in l. 1. §. nunciatio autẽ. ff. de oper. no. nun. Nec obſt. text. in verb. perfectæ, quia aliter, & aliter intelligitur ſecundum ſubiectam materiam, vt infra ſtatim

ADDITIO.

a ¶ Perfecta ætas. Adde Ioann. Andr. in c. ſuſceptum. de reſcrip. libr. 6. in nouel. glo. in verſ. perfectus, & ibi Doct. in proœ. 6.

Source : BIU Cujas

ſtatim dicam in ſequenti artic. Tertiò eſſet reddere illum text. de indubitabili, quia clarum eſt, ꝙ in aduentitijs, in quib. non quæritur vſusfruct. patri, filiusfa. poteſt contrahere. l. fin. §. ſiue è contrario patte recuſante, & §. filijs autem. C. de bon. quæ lib. Et ſi dicis, prout dicebat Lud. Ro. ꝙ ibi inducitur de nouo, ꝙ poſſit donare cauſa mortis, certè hoc modo corrigitur. l. tam is §. 1. ff de dona. cauſa mort. & l. filiusfa. §. pari. ff. de don. Suſtinendo communem opin. dic, quod ille text. principaliter venit ad decid. an aduentitia poſſint relinqui filiofam. cum hoc, ꝙ patri non acquiratur vſusfruct. & decidit, quòd ſic. Illud autẽ, ꝙ poſſit quo velit modo diſponere, eſt incidenter dictum, & ſatis eſt, ꝙ text. in principali deciſione operatur, & dubitationem magnam faciebat text. in d. l. fin. §. filijs autem. in ratione ſui, quæ ratio videtur generaliter militare etiam in aduẽtitijs, in quibus non acquiritur vſusfru. patri. Nec eſt verum, ꝙ corrigatur. d. l. tam is. §. 1. ſed limitatur, vt non procedat hodie in aduentitijs, in quibus patri non acquiritur vſusfr. per text. in d. Auth. vt lice. matri, & auiæ. Ad quem tex. adde, quæ ſtatim dicam in ſeq. artic. ¶ Retenta communi ſententia, ꝙ filiusfa. non poſſit teſtari etiam in aduentitijs, quorum vſusfru. non quæritur patri, ſuccedit dubium, nunquid ſaltem filiusfamiliàs poſſit hodie de talibus aduentitijs, quorum vſusfru. non quæritur patri, donare cauſa mortis ſine conſenſu patris? d. Alex. hic dicit, ꝙ non reperit iſtum paſſum ab alijs bene diſcuſſum, ſed ip ſe concludit, ꝙ etiam in talibus aduentitijs non poſſit hodie donare cauſa mortis niſi cum conſenſu patris, eo qa non habet integram perſonam, ergo debet integrari mediante conſenſu patris, ſicut olim debebat, ſed cum reuerentia errat, & iſtud ſtringit contra eum, quia imò in talibus aduentitijs, in quib. non quæritur vſusf. patri, habet integram perſonam, quãtum ad contractus, & iudicia, licèt non quantum ad teſtandum. c. fin. in fin. de iud. in 6. & ipſemet do Alex. s̃. in 2. colum. expreſsè firmat, ſed donatio cauſa mort. prout in eſſe deducitur, æquiparatur contractui, vt dixi in l. ſenium. s̃. eo. ergo quantum ad donandum cau. mor. in talib. aduentitijs, quorũ vſusf. non quæritur patri, habet hodie integram perſonam, ergo ſine conſenſu patris poteſt hodie donare, nec conſenſus patris aliud faceret, prout etiam probat text. in Auth. vt liceat matr. & auiæ. in princ. & ibi glo. firmat, & intellige illum text. prout facit do. Alex. de actib. inter viuos, tamen eſt nimium reſtringere text. in 2. ſenſ. quo velit modo diſponere. item eſſet reddere illum text. de indubitabili, niſi reſpondeas, prout reſpondi in præcedenti art. Nec refragatur text. in verſ. perfectæ ætatis, quia ſecundum ſubiectam materiam intelligitur de ætate. 14. an. vt l. cùm filiofa. de leg. 3. & ad materiam teſtandi intelligitur de ætate. 14. ann gl. eſt ord. in c. 1. in princ. in gl. 3. de pace iur. firm. ſic per fundamentum quo mouetur d. Alex. teneo cõtra eum. ¶ Mouetur etiam per regulam, quia qui non poteſt teſtari, non põt donare cauſa mor. l. 1. §. 1. ff. de tute. & rat. diſtra. Ad hoc reſpõde, vt dixi in l. ſenium. s̃. eod. ꝙ illa regula negatiua procedit, qñ quis impeditur defectu naturæ, & ſic intellectus, tũc ſicut prohibetur teſtari, ita prohibetur donare cauſa mort. ita propriè loquitur d. l. 1. §. 1. ſed filiusf. nõ prohibetur teſtari propter defectum intellectus, & ſic naturæ, ſed propter diſpoſitionẽ legalem, & rationes quæ aſſignantur per gl. & Doct. in d. l. ſenium. s̃. eod. Mouetur etiam, quia leges noſtræ eſſent ſine effectu, & ſic eſſent impoſitæ verbis, & non rebus, ſi diceremus, ꝙ filiusf. in talib. aduentitijs non poſſet teſtari, ſed donare cauſa mort. cùm in effectu nil referat. Sed eius fundamentum apparet falſum per l. tam is. §. 1. ff. de dona. cauſa mort. vbi filiusfam. non poteſt teſtari cum conſenſu patris propter magnam ſolennitatem, & obſeruantiã teſtamentorum, tamen põt donare cauſa mort. & tamen ſi iſtud fundamentum eſſet verum, certè cũ filiusfam poſſet donare cauſa mort. d. l. tam is. §. 1. & l. filiusfa. §. pari. ff. de dona. certè eſſent eluſoriæ, & ſine effectu leges, quæ dicunt, ꝙ filiusf. non poteſt teſtari etiam cum conſenſu patris. l. qui in poteſtate. ff. de teſta. & Inſti. quib. non eſt permiſ. face. teſt. in princip. & l. ſenium. cum glo. s̃. eod. & tamen hoc eſt notorie falſum, vt in iurib. præalleg. facilius ergo permittit lex, & diſpenſat, ꝙ filiusfam. poſſit donare cauſa mort. quæ in ſui ordinatione accedit cõtractui, vt dixi in d. l. ſenium. quàm quod poſſit teſtari, propter maiorem vim, & maiorem ſolennitatẽ teſtamentorũ, & ſic ne circa teſtamentũ nimium deroget ur legib. & quòd ita ſit, patet, quia poſſet etiã donare inter viuos, qui effectus eſt maior, cùm ſit irreuocabilis, quã donatio cauſa mor. † Et ſic concludo contra dom. Alex. quòd in talib. aduentitijs poteſt hodie filiusfam. donare cauſa mort. ſine conſenſu patris, & ita tenet Raph. Cum. licèt alijs mediis moueatur, & nõ fundat ſe in his, quæ dixi in d. l. tam is. §. 1. & in l. qui in poteſtate. ff. de teſta. Pau. de Caſtr. in l. ſenium. s̃. eod. & Ludo. Rom. in repe. d. Auth. ſimiliter. in 19. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates. ¶ Limita tamen deciſionem text. noſtri ſingulariter non procedere in lucris nuptialibus, quæ patet facit ex forma ſtatuti diſponentis, quod maritus decedente vxore in matrimonio lucretur certam partem dotis, dato, ꝙ adſint filij, quia ſi poſtea maritus acciperet ſecũdam vxorem, tranſeundo ad ſecunda vota, priuatur iſto lucro ſtatuti iã quæſito, & illud lucrum vadit ad filios prioris matrimonij, qui in talib. poſſunt teſtari, quamuis ſint in poteſtate patris, ita probat text. in §. quoniam infirmas. in verſ. diſponant. in Auth. de nup. & text. in l. in quib. C. de ſecun. nup. per quæ iura ita dicit Ang. in §. venient. in Auth. de nup. ſequitur do. Alex. hic, & in l. 1. §. hoc autem. ff. ad Trebell. Tamen conſidera, ꝙ illa iura non ſimpliciter concedunt filijsf. ꝙ poſſint vltimam volun. condere, ſed bene diſponere pro quib. portionib. inter filios habeat fieri diuiſio, ſicut & alias in Auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. Eccleſ. ¶ Secundò limita iſtas leges, [a] quæ prohibent filiumfam. teſtari, vt non habeant locum in filijs Francigenarum, vel Britonum, eo quia ſecundum leges, quas ſeruant Frãcigenæ, vel Britones non habent filios in poteſtate. gl. eſt Inſti. de patr. pote. §. ius autem. in verſ. ciuium Romanorum. quam pro ſing. allegat Bald. in c. 2. circa fi. de fra. de nou. benefi. inueſti. & in c. 1. an maritus ſucce. vx. in benefi. ita limitant Lud. & do. Alex. hic. Sed tu caue, quia limitatio eſt in ſe vera, ſed non eſt ad propoſitum iſtarum legum, quæ loquuntur de filijsfa. & ſic de filijs in poteſtate. l. nam ciuium. ff. de his, qui ſunt ſui. ſed filij Francigenarum, vel Britonum non ſunt in poteſtate parentum. glo. præalleg. ergo non facit ad propoſitum noſtrũ. ¶† Secundo princ. pondera per iſtam l. probari regulam, quæ alibi traditur, ꝙ quando leges in C. ſunt in eod. tit. tunc apparet de prioritate & poſterioritate, ſed quando ſunt ſub diuerſis tit. C. iſtud non poteſt argui. f. ꝙ talis l. ſit anterior, eo quia ſit in tit. anterior. ita dicit glo. s̃. in 1. conſtitutione. C. in verbo, primordio, & glo. & Bart. in l. 2. in princ. C. de iur. cal. Iſta regula probatur hic, nam iſta lex eſt in tit. anteriori, & tamen eſt facta poſt l. cùm non ſolùm, vel l. fin. j̃. de bon. quæ lib. patet, quia eas refert, & ſic quamuis illæ leges ſint in poſteriori tit. non per hoc ſequitur, ꝙ poſterius ſint factæ. iſtud etiam patet in l. vnica. §. in nouiſſimo. C. de cad. tollen. vbi text. facit mentionẽ d. l. vnicæ. C. de his, qui ante apert. tab. tamen ille tit. eſt inferior. Iſtud etiã patet in l. fin. §. 1. C. de curia. furio. quæ facit mentionem de l. fin. C. qui admit. quæ eſt in tit. inferiori. ¶ Tertiò not. [b] ex l. fin. duplex priuilegium, ꝙ habet filiusf. in bonis caſtrẽſib. vel quaſi primum eſt, ꝙ de eis poteſt liberè teſtari. ſecundũ, quia eius teſtamentum non ſubiacet querelæ, vt hic, & l. fin. s̃. de inoffi. teſt. Hinc infertur, [c] ꝙ cùm bona donata à Rege, vel imperatore filiofam. habeant naturam quaſi caſtrenſis pecu. videtur eſt text. in l. cùm multa, quem Bald. ibi dicit eſſe ſing. j̃. de bon. quæ lib. & dixi in Auth ex teſtamento. s̃. de coll. ꝙ de talibus poterit teſtari, & ita firmant Lud. Ro. & do. Alex. hic, & Lud. in præalleg. Auth. ſimiliter. Hinc, & ſecundo notabilius infertur, ꝙ cùm filijſa. presbyteri cenſeantur habere bona iure quaſi caſtrenſis peculij. Auth. presbyteros, & l. ſacroſanctæ, & l. cùm lege Leoniana. C. de Epiſ. & cler. etiam ſi ſint clerici [d] primæ tonſuræ, ꝙ poterunt teſtari, prout etiam probatur in cap. quia nos. & ibi Canoniſtæ de teſta. gl. in c. quia ingredientib. in verſ. teſtandi. 19. q. vult. & expreſsè not. d. Bart. Veron. in cau. 65. de quo puncto plenius dixi in l. filiæ licet. s̃. de coll. & ibi tetigi, an iſtud procedat in bonis aduenientib. aliunde, quàm cauſa clericatus, poſt Bar. in d. l. ſacroſanctæ. Et not. iſtud inter vltima ſuperius dicta pro limitatione iſtius. l. pen. & aliarum dictarũ legum ſimilium, quia de facili filiusfam. poterit fieri clericus primæ tonſuræ, & hoc modo poterit teſtari, & ſic vides, ꝙ de facili eluderentur iſtæ leges. ¶†† Iſtud tamen, ꝙ ſecundo loco dixi ex text. ꝙ teſtamentum conditum de caſtrenſib. vel quaſi non ſubiacet querelæ, eſt hodie correctum per. §. ſed hæc quidem. cum ſeq. in Auth. vt cùm de appel. cog. ſecundum Barto. & alios in Auth. ex cauſa. in 10. col. j̃. de liber. præte. vbi dicetur. Ang. & Mod hic. qui Ang ſingulariter limitat hoc vltimum in filiofa. presbytero, vel cler. quia adhuc hodie ſi exhæredet patrem, vel matrem in teſtamento, teſtamentum non ſubiacet querelæ, ſed pater, vel mater agunt ſolùm ad eorum legitimã con-

ADDITIONES.

a ¶ Iſtas leges. Contra vide Dec. in l. qui ſe patris. colu. 1. s̃. vnde lib. PVRPV.

b ¶ Tertio not. Adde rationem, quia in his habetur loco patris. Iaſ. in l. fin. s̃. de collat. in princ. PVRPV.

c ¶ Hinc infertur. Vide ad iſtas illationes latè Monferratum in l. frater à fratre. ff. de cond. indeb. q. 24. & 27.

d ¶ Clerici. Adde Doct. in c. per venerabilem. qui fil. ſint leg. Doct. in c. indecorum. de æta. & qualita. Abb. in rub. de pecul. cler.

Source : BIU Cujas

condictione ex lege. ſ. ex. d. Auth. presbyteros. præallegata, & in corpore vnde ſumitur, quæ cùm ſit poſterior poſt. §. ſed hæc quidem. remanet incorrecta, & cum Ang. tenet Lud. hic, & Raph. Fulg. hic tenet contrarium, & ponderat, quòd text. in d. Auth. presbyreros, & in corpore vnde ſumitur, dicit, ita tamē, vt parentes habeant legitimam portionem, ꝙ ſi non fecerint, eſt locus præceden. Authen. & ſic in omnib. eſt locus querelæ. per d. §. ſed hæc quidem. Idem tenet Sal. in d. Auth. ex cauſa. j. de lib. præte. Tu vltra eos pondera, ꝙ contra Ang. facit, quia cùm æquiparentur hodie à iure teſtamentum presbyteri, & alterius teſtantis de quaſi caſtrenſib. per dictam Auth. presbyteros. ergo, quòd in vno corrigitur per d. §. ſed hæc quidem. intelligitur & in alio correctum eſſe, quia quando duo caſus parificantur à l. antiqua in aliqua materia, certè. l. noua corrigens in vno ex caſib. parificatis, intelligitur & in alio corrigere, ſecundum Bart. in l. 2. ff. de leg. 1. & in l. Marcellus. in princ. ff. ad Trebell. & in Auth. ſed cùm teſtator. C. ad leg. falc. Suſtinendo Ang. potes dicere, ꝙ parificatio, quæ fit de teſtamento presbyteri, & alterius teſtantis de quaſi caſtrenſibus, fit in materia fauorabili, vt non habeat locum querela, & ſic teſtamenta expugnari non poſſint, ergo non debeat fieri extenſio ad caſum odioſum. d. §. ſed hæc quidem. vbi diſponitur, ꝙ teſtamenta poſſint querelari, & expugnari per regulam. l. cùm quidam. ff. de lib. & poſthu. & vide, quæ dixi in l. ſicut certi. in vlt. colu. s̄. de teſt. mili. Iaſon Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Vbi concurrunt veritas, & communis opinio tanquam diuerſa, præfertur communis opi. veritati.*
2 *Vbicunque requiritur certa qualitas in perſonis adhibitis aliquo certo limitatio tempore, debet præcisè probari, quòd illa qualitas limitato tempore interuenit.*
3 *Exceptio ſeu poſitio debet concludere non tantum de veritate, ſed etiã ſimul, & ſemel de communi opin. aliàs nihil operatur.*
4 *Regulariter ſeuus non poteſt eſſe teſtis in teſtamento.*
5 *Error non præſumitur.*
6 *Qui vult repellere aliquem propter inimicitiam, non ſufficit, quòd probet in genere inimicitiam, ſed debet etiam probare in ſpecie eius qualitates.*
7 *An teſtamentum nuncupatiuum redactum in ſcrip. probetur per ſolam ſcripturam.*
8 *Regulariter vbi aliqua res eſt mea, ſed non poſſum probare, licitum eſt mihi recuperare eam furto.*

De teſtamentis. Rubr.

LEX PRIMA.

TEſtes. Diuide in tres partes. In prima ponitur thema, & deciſio. In ſecunda, quę eſt ibi, cum eo tempore, ponitur ratio decidendi. In tertia, quæ eſt ibi, nec quiſquam. reſpondetur tacitę obiectioni. Et ꝙ in illa tertia reſpondeatur tacitæ obiectioni, dicit Bart. hic in vlt. col. h. d. Inſpicitur cõditio teſtis adhibiti in teſtamento qualis fuerit verè, & putatiuè tempore, quo adhibitus fuerit. h. d. iſta ſolennis lex. ¶† Not. ex iſta. l. duo generalia, ad quæ vulgò allegatur, primum eſt, ꝙ vbi concurrunt veritas, & communis opin. tanquam diuerſa, præfertur cõmunis opin. veritati, & iſtud eſt fauore teſtamenti, quia cauſa ſuſtinendi teſtamentum reſpicit fauorem publicum, & vbi tractatur de teſtamento ſuſtinendo, dicitur ibi tractari de fauore publico, cùm publicè interſit, ꝙ teſtamenta ſortiantur effectum. l. vel negare. ff. quemad. teſt. ape. & de hoc eſt glo. valde not. in l. Gallus. §. quid ſi is. in verſ. vtilitatem. ff. de lib. & poſth. aliàs autem ceſſante fauore teſtamenti, & ſic publico, nunquid præferatur opin. veritati, remitto te ad Bart. in l. is, q putat, & in l. gerit. ff. de acq. hær. Aliud generale habes ex hoc text. prout etiam not. gl. hic, ꝙ communis error [a] facit ius, & habetur pro veritate, concordantes ſunt in gl. vide Bart. & Iac. Butr. in l. Barbarius. ff. de offi. præto. Bald. hic in 4. q. & latè Fulg. hic, per Cyn. in l. decernimus. s̄. de ſacroſan. Eccleſ. aliquid per Bart. in l. 2. ff. de ſupel. lega. Sal. in l. Zenodorus. s̄. ad Maced. Bal. omnino in l. 2. C. de ſen. Ang. de Aret. in §. ſed cùm aliquis. Inſti. eod. per Canoniſtas in c. ad probandum. de re iud. plenè per d. Ant. de Butr. in commento. c. conſultationis. de iure patr. & tetigi in d. l. Barbarius. ff. de offi. præto. ¶† Secundò diligenter not. ex text. ibi, cùm eo tempore. ſecundum Bart. hic in vlt. colu. & Bald. in 3. not. hic notabiliter probari, ꝙ vbicunque requiritur certa qualitas in perſonis adhibitis aliquo certo limitato tempore, debet præcisè probari, ꝙ illa qualitas limitato tempore interuenit, & non ſufficeret probare, ꝙ interuenerit ante illud tempus, vel poſt, vt dicit hic text. in verſ. cùm eo tempore. ad idem facit tex. in l. ad teſtium. §. 1. in verbo tunc. ff. eod. faciunt, quæ notant Bart. & alij in l. non ſolùm. §. ſed vt probari. cum ſuis concor. ff. de ope. nu. nun. & vide, quæ dixi in rub. s̄. qui admit. Limita tamen iſtud not. per text. ſingularem, & ibi Inn. & do. Ant. ad hoc ponderant in c. propoſuit. de cler. excom. miniſtran. ꝙ licèt requiratur certa, & determinata qualitas certo tempore, & requiratur pro forma, certè talis qualitas probatur in eſſe præſumptiuè, non dico concludenter illo tempore, probando, ꝙ olim fuit, & ita illum text. ad hoc not. do. Fran. de Aret. in conſ. 51. inc. videtur dicendum. in 1. col. ¶ Tertio pondera text. in verſ. ſignabatur. hic colligi, ꝙ iſta l. loquitur de teſtamento in ſcriptis, quia teſtamentum nuncupatiuum nõ ſignatur, niſi in teſtamento cæci. l. hac conſultiſſima. vbi dixi. s̄. tit. 1. ſecundum Raph. Fulg. hic, & idem tenet Imo. in l. ad teſtium. §. conditionem. ff. eo. tamen gl. *& communiter Doct.* hic intelligunt, ꝙ iſta lex procedat in teſtamento nuncupatiuo, cùm ſit eadem ratio, de quo dicetur. j. in gl. ¶ Quartò pondera text. ibi, omnium conſenſu, & intellige ſanè non omnium hominum de mundo, ſed omnium, qui veriſimiliter eum cognoſcunt. ſecundum Bart. & alios hic, & eſt gl. not. in l. cùm quidã. §. ꝙ dicitur. in verſ. obſtetrices. quam ibi not. Bart. ff. de acquir. hær. traditur in l. 1. §. nunciatio autem. ff. de oper. nou. nun. Imò plus non requiritur, ꝙ omnes cognoſcentes iſtum teſtem reputarent eum liberum, ſed ſufficit, ꝙ maior pars cognoſcentium. l. 3. in princ. ff. ad Maced. iuncta l. 2. C. eo. ſecundum Ray. & Alb. de Ro. hic, & latè Io. Fab. in §. ſed cùm aliquis. in 7. colu. Inſti. eod. cum concor. de quibus per do. Alex. hic, & idem tenet d. Fran. de Aret. in d. l. ad teſtium. §. 1. Quamuis contrariũ tenuerit Imo. in d. l. teſtium. §. 1. quem ſequitur Ang. de Aret. in d. l. ſed cum aliquis. in vlt. col. ¶†† Item extẽ de iſtam. l. vt procedat non ſolùm quando vnus, vel duo ex ſeptem teſtib. erant ſerui, imò procedit iſta lex etiam ſi omnes ſeptem teſtes teſtamentarij fuiſſent omnes ſerui, vel aliter inhabiles, dummodo communi opin. reputarentur habiles, & ad hoc bene pondera iſtum tex. in princ. dum dicit teſtes, & ſic in plurali. Item indefinitè, [b] ergo æquipollet, acſi dixiſſet omnes teſtes, iur. vulgaribus, & quia eſt bonum arg. [c] de parte ad totum, vbi eſt eadem ratio. l. qui ſcit. in princ. cum iuribus ibi alleg. in glo. ff. de vſur. & l. quæ de tota. ff. de rei vend. & c. paſtoralis. in princ. ff. de offi. deleg. bona glo. in cle. ſi vna. in verſ. defenſor. de reb. Eccle. non alienan. & ita tenet Cy. hic in 2. q. & ſequitur Raph. Fulg. & Io. Fab. in d. §. ſed cùm aliquis. ¶Item procedit iſta lex non ſolùm quando in teſtib. teſtamentarijs erat defectus ſeruitutis, ſed etiam qñ interueniſſet alius defectus, puta, ꝙ aliquis in veritate eſſet fœmina, & reputaretur maſculus, vel eſſet infamis, & excommunicatus, & communi opin. reputaretur habilis. ita concludit Cyn. Bar. Bald. *& magis communiter alij*, per gl. reputatam ſing. in l. cùm lege. in glo. fin. in verbo putant. ff. cod. quam gl. communiter ſequuntur Doct. hic, & eam reputat ſing. Bal. in c. ſuper eo. de teſti. cum concor. de quib. per dom. Alex. hic. Quamuis contrarium teneant Ang. & Fulg. hic, ponderando text. in d. §. ſed cùm aliquis. in verb. libertate. Sed reſponde, ꝙ cùm hic tractetur de publico, & ſic teſtõ, vt prædixi, licita eſt extenſio ad ſimiles caſus. ¶Item adde, & quartò, ꝙ iſta lex procedit etiam in caſu ècontra, qñ omnes ſeptem teſtes adhibiti in veritate erant liberi, & habiles, tñ communi opin. etiam ipſius teſtatoris reputarentur ſerui, tñ valeret teſtamentum, quia tunc attenderetur veritas, & non opi. l. item ſi cùm putaui. §. fi. ff. de neg. geſt. ſm Fulg. & do. Alex. hic, & Bald. & Sal. in l. 2. C. de ſen. & ſi dicis, ꝙ imò teſtamentum tunc non debeat valere, deficiente voluntate teſtatoris, quia videtur teſtatorem noluiſſe teſtari, quia adhibuit ſeptem teſtes, quos omnes credebat inhabiles, & ideo videtur, ꝙ actus non debeat valere etiam eo modo, quo poſſit. per regulã. l. an inutilis. ff. de accepti. in prin. dic, ꝙ ibi actus, qui agebatur expreſsè, erat nullus vtroque modo, & ſecundum veritatem, & ſecundum opi. hic autem valebat

ADDITIONES.

a ¶Communis error. Adde Io. And. in c. cùm dilectus. de conſuetu.
b ¶Indefinitè. Adde glo. in c. vt circa. de elect. lib. 6. Fel. in c. auditis. in 14. colu. de reſcrip. Alex. de Imo. conſ. 66. inc. viſo teſtamento dicti Benicaſij quondam Iuliæ. in 2. col. in 2. vol.
c ¶Argumentum. Adde Bart. in l. per fundum. ff. de ſer. ruſt. præd. & in c. meretrices. 33. q. 4.

Source : BIU Cujas

lebat ſaltem attenta veritate. Tamen huic refragari aliqualiter videtur, ꝙ dicam ſtatim in ſecunda limitatione. ¶Quintò extende iſtam.l. vt procedat etiam ſi iſte ſeruus non eſſet in quaſi poſſeſſione libertatis, vt infra ſtatim dicam. ¶Iſtam.l.ſic extenſam limita duob. mod. primò, quando defectus erat in perſona ipſorum teſtium, ſecus quando defectus fuiſſet in perſona ipſius teſtantis, vt quia in veritate eſſet filiuſf. & ſic inhabilis ad teſtandum, quia quamuis communi opin. reputaretur habilis, & ſic ſui iuris, vt quia communi opin. reputabatur, ꝙ eſſet emancipatus a patre, vel quòd pater eius eſſet mortuus, tamẽ ſi faceret teſtamentum, non valeret, quia tunc eſſet defectus in ipſa ſubſtantia teſtamenti. Et quamuis reperiatur, ꝙ communis opin. attendi debeat quo ad habilitandum teſtes adhibitos ad teſtamentum, tamen quo ad habilitandum inhabilem ad teſtandum, nullibi reperitur, & grauior eſt in eo defectus, in quo ſubſtantia conſiſtit. ita limitat Bald. in l. 2. ad fin. C. de ſen. & ſimpliciter ſequitur do. Alex. hic. Tu pondera in contrariũ glo. ord. in l. 2. in verb. ſeruus. C. de edi. diui. Adr. quæ approbatur per Doct. ibi, niſi reſpondeas, ꝙ loquitur in iudicio poſſeſſorio, & in ſummario. hic in petitorio, & ſic in ordinario. ¶Vltimò limita non procedere iſtam. l. quando teſtes ſerui eſſent habiti pro liberis ab alijs omnib. eos cognoſcentibus præterquam à teſtatore, qui ſciebat eos eſſe ſeruos, quia ſcientia teſtatoris facit, quòd teſtamentum vitietur non obſtante communi opin. aliorum. Ita ſingulariter limitat Ioann. Fab. in d. §. ſed cùm aliquis. per text. in l. fin. in fin. ff. quib. ad liber. procla. non lic. & ſequitur ſimpliciter do. Alex. hic in 10. col. Quamuis aliqualiter videatur refragari quarta extenſio, quam poſui ad hunc text. quando teſtes erant verè habiles, ſed ab ipſo teſtatore inhabiles reputabantur, tunc non attento eo, ꝙ. teſtator crederet, teſtamentum valet, quare ergo non valet etiam hic attenta opinione aliorum, & non ipſius teſtatoris? Cogita, quia bene diuerſitas eſt: nam ibi attenta veritate erant liberi, & ſic habiles, quod non eſt hic, vbi nec ſecundum veritatem, nec ſecundum opinionem ipſius teſtatoris ſunt habiles. ¶Nunquid autem iſta. l. habeat locum in eo, qui verè non erat notarius, tamen communi opinione reputabatur notarius, vt propter communem errorem inſtrumenta per eum facta valeant, dixi & limitaui aliquibus modis in l. Barbaris. ff. de officio præto. Nec requiritur, quòd iſte ſeruus eſſet in quaſi poſſeſſione libertatis, quod dicitur eſſe, quando diu ſe geſſit pro libero. l. 3. §. ſi ſeruus. de acquir. poſſ. quia ſatis eſt, quòd habeatur pro libero, quamuis aliter non ſit in quaſi poſſeſſ. libertatis, & erit ſexta extenſio ad hanc legem, ſecundum Bart. & d. Alex. hic, quicquid teneat Pau. de Caſt. & minus bene. ¶Quintò not. ex text. ibi, liberorum loco. mirabilem. l. ad practicam ſecundum Bart. ad
a opponendum exceptionem contra teſtes, vel contra iudicẽ, [a] nam non ſufficit opponere, quòd talis teſtis tempore quo depoſuit, vel talis iudex erat infamis, vel excommunicatus, ſed oportet etiam addere, quòd etiam illo tempore reputabatur pro excommunicato, & idem in poſitionibus, & idem tenet Bart. in l. ſi arbiter. infra de ſent. & in d. l. ad teſtium. §. 1. & in l.
4 cum lege. ff. eod. † Ex quo not. vt elicias, quòd exceptio, ſeu poſitio debet concludere non tantum de veritate, ſed etiam ſimul, & ſemel de communi opinione, aliàs tanquam non cõcludens nihil operaretur. quod bene ſigna. Sed iſtud reprobãt
* Bald. hic in 2. quæſtio. *& omnes Mod. hic per text.* in cap. præſentium. §. teſtes. de teſti. in 6. & quia præſumitur, quod ita reputaretur, ex quo ita erat. Idem tenent etiam Imo. Raph. Cum. & Pau. de Caſtr. in dicta. l. ad teſtium. §. 1. Mouetur præcipuè Raph. Cuman. ibi, quia ſi verum eſſet illud, quod dicit Bartol. ſequeretur, quod non admitteretur iſta petitio. peto à te centum. quia tibi mutuaui, niſi adderem, nec mihi reſtituiſti, cùm ſit poſſibile, quod mihi reſtitueris, tamen iſtud eſt notoriè falſum.
5 Item facit, quia † regulariter ſeruus non poteſt [b] eſſe te-
b ſtis in teſtamento. l. qui teſtamento. §. ſeruus. ff. eod. & l. hac conſultiſſima. in princip. in verbo liberi. infra eod. vnde ſufficit, quòd excipiens habeat præſumptionem pro ſe. argum. l.
c omnes. §. Lucius. ff. de his, quæ in fraud. cred. & in dubio præſumitur pro regula, vt not. Bartol. in l. quoties. ff. ſi quis cau. & in l. 2. in princip. in 1. colum. ff. ſi quis in ius voca. non ierit. vnde fundanti ſe in iure ſpeciali incumbit onus probandi, iuxta gloſ. in clemen. 1. de reſcrip. Tu vltra eos conſidera, quòd iſte text. in quo ſe fundat Bartol. probat contra eum, quia in iſto text. contra teſtes nil opponebatur, niſi quòd erant ſerui, ſed ad eorum defenſionem ſiue excipiendo, ſiue replicando dicebatur, quòd tunc communi opinione reputabantur liberi, & ſic conſidera, quòd in iſto text. iſta ſemper eſt allegatio defendentis teſtem, non autem contra eum excipientis, vel opponentis, vt vult Bartol. niſi fortè intentio Bartol. fuerit, quòd iſte tex. vellet non debere tractari de per ſe, an teſtes fuerint liberi, vel ſerui, niſi etiam ſimul copulatiuè tractaretur, quòd ita ſint habiti, & reputati. Potuit etiam moueri Bart. per iſtum text. hoc modo: nam ſeruus non prohibetur ſimpliciter eſſe teſtis in teſtamento, ſed cum iſta qualitate, ſi ita habetur, & reputatur. text. eſt in hac. l. per quam ſuppletur dicta. l. qui teſtamento. §. ſeruus, ſed vbicunque requiritur qualitas in actu, non ſufficit actus ſine qualitate, nec è contra. text. eſt in l. Fulcinius. §. 2. & ibi not. Barro. ff. ex quib. cau. in poſſ. ea. & in l. 1. §. ait prætor, & ibi not. Barto. ff. ne quid in flumi. publ. & in c. licet cauſam, & ibi Abb. in 7. not. de proba. & text. in l. Titius. ff. de teſt. mili. ergo non ſufficit opponere de ſeruitute, vel infamia teſtis, aut iudicis non qualificata, & hoc modo iſte text.
6 bene faceret pro opin. Bartol. † Item contra Bartol. facit, quia cùm error non præſupponatur. l. ſi adultetium cum inceſtu. §. inceſtum. in verb. vtique ſi error allegatur. ff. de adul. vnde qui errorem allegat, debet eum probare, vt not. in l. errore. infra eo. ergo, qui allegat, quòd tempore teſtamenti habebatur pro libero, debet illud probare. Sed aduerte, quia Ioann. Andr. & Abbas, & dom. Ant. de Butr. in cap. fraternitatis. de teſti. tenent idem, quod Bartol. in iudice. ſ. quod opponens exceptionem contra iudicem, quod erat excommunicatus, debet etiam probare, quòd habebatur pro excommunicato, per text. vbi dicunt eſſe caſum in cap. ad probandum. de re iudic. ſed in teſte verior ſit contraria opin. ex quo non reperitur cautum in teſte, prout in iudice per d. cap. ad probandum. ita tenet d. Fran. de Aret. in dicta. l. ad teſtium. in princ. Iſta differentia non placet, quia facilius repellitur iudex, quàm teſtis, quia facilius poteſt haberi alius iudex, ſed non ita poſſunt haberi alij teſtes. gloſſa eſt in cap. inſinuante, & ibi Imo. & Doct. de offi. deleg. & gloſ. in cap. vno, & Canoniſtæ in glo. 2. eod. tit. Bald. in cap. de cauſis. in 9. colu. eod. titu. ſi ergo non ſufficit opponere contra iudicem, quod erat excommunicatus, niſi etiam probetur, quòd ita habebatur pro excommunicato, per text. in d. cap. ad probandum, ergo multominus ſufficiet contra teſtem per rationem ſupra alleg. & ita ex omnib. ſupra dictis potes tenere cum Bart. & pro eo facit text. in d. cap. ad probandum. in vtroque dicto tam in iudice quàm in teſte, inducendo, vt ſupra induxi. ¶Aduerte etiam in prædictis, quia dom. Fran. de Aret. in dicta. l. ad teſtium. in princ. ſi bene inſpicitur in exceptione excommunicationis non conſtituit differentiam inter iudicem, & teſtem, imò vult, quòd doctrina Barto. procedat, & in iudice, & in teſte, quantum ad exceptionem excommunicationis, per d. cap. ad probandum. ſed in excep. infamiæ, vel ſeruitutis, quæ opponitur contra teſtem, tenet contra Barto. quia lex non requirit tunc, quòd reputetur, prout in excep. excommunicationis d. cap. ad probandum. Dicit etiam Barto. hic in fin. quòd non ſufficit opponere exceptionem in genere, quòd aliquis ſit infamis, & ita reputabatur, niſi in ſpecie deducantur cauſæ infamiæ, hoc eſt ex qua cauſa ſit infamis. per text. in capitu. præſentium. §. teſtes. in verb. ſigillatim. de conſti. in 6. & idem tenet Bald. hic in 2. quæſtio. & alij, & Lud. Rom. in conſil. 290. inc. in caſu propoſitæ conſultationis breuiter dicendum. adde glo in clem. conſtitutionem. in verbo circunſtantiarum. de elect. Pau. de Caſt. vbi limitat. in conſil. 27. viſa appellatione. in 2. colum. Facit, quod not. vult Bald. in l. turpia. poſt gloſ. & Barto. ibi. ff. de leg. 1. quod ſtatutum puniens diffamentem aliquem, intelligitur quando deuenit ad ſpecificationem delicti. Facit etiam, quod not. vult Bald. in l. ſi quis teſtib. ad fin. infra de teſtib. quod ſi quis vult repellere teſtem propter inimicitiam, non ſufficit probare inimicitiam in genere, ſed debet probari in ſpecie eius qualitas. imò fortius voluit Bartol. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de teſtib. & in l. 1. ff. de excep. in 2. colum. in verſ. pone, quòd aliquis excipiendo opponit. quòd etiam tenetur exprimere qualitates, & circunſtantias criminis. Item locum, & tempus, ſicut in libello accuſatorio, de quo vltimo, quia dubium eſt, vide Bald. qui contrarium tenet, in l. edita. C. de eden. in rep. Paduana. in 8. colum. & in 10. opp. & in Authen. ſi teſtis. in fin. C. de teſtib. Canoniſtæ in d. c. præſentium. §. teſtes. & in cap. fin. de purga. canonica. ¶Vlt. antequam venias ad glo. ad iſtam. l. adde, quod dicit ſignanter Angel. in conſil. 1. incip. por-

recta

ADDITIONES.

a ¶Contra iudicem. Qualiter ſit formanda oppoſitio contra iudicem, adde Bartol. conſil. 85. viſo puncto & Bartol. ſequitur Alexan. lib. 1. conſil. 24. col. antepe. verſ. non obſtat, quòd dicitur. PVRPV.

b ¶Non poteſt. Adde Spec. tit. de teſte. §. 1. verſ. item, quod eſt ſeruus, & verſ. ſeq. idem Spec. in tit. de excep. in §. poteſt.

c ¶Excipiens. Adde Iaſ. allegan. duos text. pro Bart. in l. fin. 5. colu. j. de edic. diu Adr. tollen. PVRPV.

Source : BIU Cujas

recta fuit petitio.in 2.col.ꝙ ſi ſit oppoſitum cõtra teſtes, quòd
a non ſunt omni exceptione maiores, [a] vel quòd ſunt infames.
iſta eſt inepta exceptio.dicit.n.quod non ſunt, denotat tempus
præſens,vt l.cùm ſtipulamur,& l.ſi à colono.ff. de verb. oblig.
& l.ſi ita.ff.de auro,& arg.lega.non autem dicit, quòd tempo-
re iuramenti eorum, & depoſitionis non eſſent omni exceptio
ne maiores.vnde poſſibile eſt,quòd nunc non ſint omni exce-
ptione maiores, & tunc fuerint, vnde dicta exceptio eſt ine-
pta, quia conditio teſtis inſpicitur ſecundum tempus produ-
ctionis,& iuramenti,per iſtam.l.& l ſi arbiter.C.de ſent. Idem,
& notabilius tenet idem Ang.in conſ.209.factũ tale eſt. Chriſt.
vbi plus tenet,quòd etiam ſi dicatur ſunt,& fuerunt,adhuc nõ
obſt. quia illud verbum fuerunt, poteſt intelligi poſt teſtifica-
tum. Hinc Bartol.in iſta.l.quando ponit formam exceptionis
contra teſtem, dicit, ꝙ tunc temporis, quando tulit teſtimo-
nium,&c.¶Glo.in verſ. adhuc.diuiditur in duas partes princ.
In prima declarat text.& hæc eſt plana.In ſecunda, quæ eſt ibi,
& not. ꝙ licet. glo.per viam notabilis fortiter opponit contra
text.Rurſus illa ſecunda pars diuitur in tres particulas. In pri-
ma, vt dixi, glo.per viam notabilis fortiter opponit, & fatetur
cõtrarium,quòd licèt ſufficiat ſeruos fuiſſe habitos pro liberis
tempore quo adhibiti ſunt in teſtamento, tamen detecta po-
ſtea eorum ſeruitute non poterunt in iudicio examinari, cùm
ſint ſerui.l.quoniam liberi. ſ. de teſti. & ſic per eos non poterit
tale teſtamentam̃ probari.In ſecunda,quæ eſt ibi,& ſi dicas,gl.
per viam quæſtionis fortiter opponit contra illud,ꝙ tenuit gl.
in parte præcedenti,quia nihil prodeſſet,ꝙ ſufficiat ſeruos fuiſ
ſe habitos pro liberis tempore conditi teſtamẽti, ſi poſtea per
eoſdem non poſſet teſtamentum probari,nec poſſent in iudi-
cio produci.gl.ad hoc ponit primam reſponſionem,& ſic pri-
mum intellectum, ꝙ iſta lex loquatur in teſtamento nuncu-
patiuo redacto in publicam ſcripturam per manũ publici no-
tarij,in quo aduerte,ꝙ gloſ.dicit, ꝙ conſuetudo ſic ſe habet,ꝙ
per inſtrumentum publica manu notarij confectum probe-
tur teſtamentum abſque ſeptem teſtib.& ad iſtud comprobã-
dum vltra conſuetudinem glo.alleg.tres leges,in quib.dicitur,
ꝙ vbi adeſt publicum documentum, non expedit habere aliã
probationem per teſtes. Vel dicit gl.quando aduerſarius fate-
retur,vt habes in ea.In tertia,& vltima, quæ eſt ibi,alij dicunt.
gl.ponit ſecundam ſol.& ſic ſm intellectum, ꝙ iſta lex loqua-
tur in teſtamento in ſcriptis, vt probat text. in verſ.ſignabatur,
ꝙ bene probatur per ſcripturam publicam notarij,& non per
teſtes,quia nõ ſtat in auribus teſtium. Deinde gl.reprobat præ
cedentem intellectum,ꝙ teſtamentum nuncupatiuum poſſit
probari per ſolam ſcripturam notarij,quę ſolum obtinet vim
duorum teſtium,cùm in teſtameato.7.requirantur. ¶In fi.gl.
habes ex tota iſta glo. à princ.vſque ad fin.concluſiuè, ꝙ ſi te-
ſtes in teſtameto adhibiti in veritate ſint ſerui, vel aliter inha-
biles, propter illam communem opinionem ſuſtinetur teſta-
mentum,& valet,tamen per tales ſeruos non poterit probari,
quia detacta eorum ſeruitute, teſtes ſerui non poſſunt in iudi-
cium produci.l.quoniam.alleg.in gl.Et ſi dicis,quæ vtilitas eſt,
ꝙ teſtamentum in ſe valeat, ſi non poteſt probari per teſtes,
quia in effectu paria ſunt aliquid non eſſe, vel eſſe, ſed nõ poſ-
ſe probari.l.duo ſunt Titij. ff.de teſta.tute.Item paria ſunt non
eſſe, vel non apparere. l.in lege.ff. de contrahen.empt. & c.ſo-
lennitates.el.1.de conſe.diſtin.1.nam aduerſario negante teſta-
mentum, prout faciet veriſimiliter, ſi non poterit probari il-
7 lud,quod valeat,nihil reluabit.¶Gl.ponit tres vtilitates.† Pri-
ma ſubintrat illam difficultatem, nunquid teſtamentum nun-
cupatiuum redactum in ſcriptis probetur per ſolam ſcriptu-
ram.de quo plenè per glo.& Doct.in l. hæredes palàm.in prin.
ff.eod.& per gloſ.in l.fin.C.de fideicommiſſ.& in l.2.vbi dixi.ſu
pra de bon.poſſ.ſecundum tabul.quam prætor. Secunda vti-
litas, ſi aduerſarius fateatur teſtamentum, non eſt veriſimilis.
Tertia vtilitas, quòd iſta lex loquatur in teſtamento in ſcriptis
redacto in ſcripturam publicam, eſt veriſſima in ſe, & ita to-
ta die videmus, quòd ſola ſcriptura notarij publici probat te-
ſtamentum,& eius defectum, etiã ſi omnes teſtes eſſent mor-
tui,vt dicam ſtatim in l.ſequ.¶Aliam vtilitatem vltra glo. tra-
dit Bald.hic in 2.colum. quia quando teſtamentum valet,licèt
non poſſit probari propter detectam inhabilitatem teſtium,
tamen hæres, qui in veritate eſt hæres, dato, quod in iudicio
obtinere non poſſet, tamen quocunque ingenio poteſt, & eſt
b ſibi licitum in foro conſcientiæ [b] furari res hęreditarias,& non
peccat, quia regula eſt, vbi aliqua res in veritate eſt mea, ſed
non poſſum probare,licitum eſt mihi recuperare eam etiam
furtiuè, & non pecco, ſecundum Inn.in cap.olim.el.1.de reſt.
ſpo.& ibi dom. Ant.de Butr. in 7.colum. qui dicit plus, quòd
c non ſolùm poſſum rem meam furtiuè recuperare, [c] imò
aliam rem æquiualentem meæ, quando meam habere non
poſſum, dummodo non ſequatur ſcandalum, & refert ita te-
nere Theologos.ſequitur. Flo. in l. ita. ff. ad l.Aquil. & Pau.de
Caſt.in conſ.35.in 3.colu.& do.Alex.in conſ.135.inc. circa pri-
mum dub.in 1.vol.vbi conſuluit de famulo, qui non poterat
conſequi ſalarium à patrono, & ex capſa furtiuè pecuniam
aſſumpſit,& idem, quod Bald. ſequitur ſimpliciter do. Abb.in
cap.1.in 2.col.de his,quæ vi metuſue cauſa.Iſtum intellectum
glo.ſic declaratum,ſequuntur Iacob.Butr.Rayn.Barto. Raph.
Fulg.& Lud.Rom.hic. Iſte intellectus eſt verus in ſe,ſed nõ eſt
tenendus ad hunc text.quia non eſt præſumendum, quod Im
perator in hac.l. & ſimilibus diſpoſuerit ſic ſolenniter valere te
ſtamentum,in quo adhibiti ſunt teſtes ſerui, qui reputabantur
liberi,niſi etiam intellexiſſet, quòd per eos poſſet teſtamẽtum
probari, nec eſt iſta lex facta propter caſus ſpeciales ſupra enu-
meratos. ¶Vnde oportet nos tenere, quòd teſtamentum va-
leat, & poſſit probari non obſtante, quòd detecta ſit ſeruitus,
vel inhabilitas teſtium,& ſic oportet nos reſpondere ad.l. quo-
niam liberi. ſ. de teſt.& l.3.§.duæ autem ſunt cauſæ.ff.de Carb.
edic.de qua difficultate varij varia dixerunt, & in effectu repe
rio quinque princ.ſolu.& in primis do.Azo in ſumma tit.Inſt.
de teſta.circa fin.dicit non obſtare.d.l.quoniam liberi, quia lo-
quitur,quando erant ſerui verè,& putatiuè,ſed hic reputaban
tur liberi.Et ſi dicis, dato, quòd putarentur liberi tẽpore con-
fecti teſtamenti,tamen nunc tempore quo debent examinari,
detecta eſt eorum ſeruitus, & ſic debet attendi tempus, quo
producuntur in teſtes, & ſi illo tempore reperiuntur inhabi-
les, non admittuntur. dicta. l.3. §.duæ autem ſunt cauſæ.verſ.
finge.Reſpondet ipſe,quòd illa lex procedit, quando teſtis mu
tauit conditionem culpa ſua,quia effectus eſt infamis, vel ex-
communicatus,ſed hic non interceſſit mutatio culpabilis, ſed
ſolùm detectio inhabilitatis. Iſtam opin tenent Cyn.& Barto.
hic.& Bart.in d.l.3.§.duæ autem ſunt cauſæ.Iſtum intellectum
reprobant Ang.Fulg. & Lud.Ro.hic,& Imo. in d.l.ad teſtium.
§.conditionem. propter generalitatem. d.l. quoniam liberi, &
d.l.3. §. duæ autem ſunt cauſæ.tamen iſtam opin. Azo. etiam
tenet Bald.in c.præſentium.circa fi.de teſtib. lib.6.aliter reſpon
det Dyn.Iacob de Are.& Bart. in d.l.ad teſtium.§.conditionẽ.
ꝙ aliquando teſtes adhibentur ad ſolẽnitatem alicuius actus,
vt in teſtamentis, & ſatis eſt, ꝙ illo tpe ſatisfactũ ſit ſolennita-
ti legis,quia nil eſt, ꝙ poſſit tunc imputari, vt dicit text. not.in
ratione ſui in cap.1.an remoueri deb.teſtes, qui pa. eſſe deſi.in
vſi.feud.& tunc caſus ſuperueniens etiam ex ſua culpa, vel ex
ſuo delicto non nocet.Ratio, quia dictum eorum trahitur re-
tro ad tempus,quo adhibiti ſunt,& ſatis eſt, ꝙ illo tempore ſa-
tisfactum ſit ſolennitati legis, & ad hoc vide aliqua ſimilia ad-
ducta per do.Alex.hic:ſed vbi teſtes adhibentur non ad ſolen-
nitatem actus,ſed ad probationem,prout regulariter fit in cõ-
tractib.vel ſimilib.vbi teſtes adhibentur, non quia requirantur
pro ſolennitate, ſed vt poſſit per eos probari res geſta, & iſto
caſu requiritur, ꝙ ſint habiles,non ſolùm tempore quo adhi-
biti ſunt,ſed etiam tempore quo in iudicium producentur,ita
propriè loquuntur contraria. Iſtam ſol.ſequitur Bald hic in 2.
colu.& Pau.de Caſt.& do.Alex.hic,& Ioann.Fab.in d.§.ſed cũ
* aliquis.in 7.col.*& magis communiter* tenetur. Sed eam reprehen
dit Imo.in d. §.conditionem. propter generalitatem d. l. quo-
niam liberi,& d.§.duæ autem ſunt cauſæ, vbi non apparet,an
teſtes erant adhibiti pro ſolennitate, vel ad probandum. Pro-
pterea, & fortius,data iſta ſol.pro vera ſequerentur multa ab-
d ſurda,ſequeretur enim, [d] ꝙ in teſtamentó condito à patre in-
ter liberos,vbi duo teſtes adhibentur non pro ſolennitate, ſed
ad probandum. l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto. ſ.eod.&
& l.fin C.fam.ercis.item in teſtamento condito ad pias cauſas.

item

ADDITIONES.

a ¶Omni exceptione maiores. Adde, qui dicuntur teſtes omni exceptione maiores,vide glo.in verſ.maiores.in cap.1.de conſan. & affi glo.in verſ.idoneos.Inſtit.de iniu.ſtipul.Bart.in l.admonendi.de iureiur.Alex. de Imo.conſ. 18.incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Anto. quondam Ioann. Berini. in 1.vol.

b ¶Conſcientiæ.Adde glo.in cap.ius gentium. 1.diſtin.Abb.in cap. 1.de iniur. 17.col.Fely.in c. quoniam.in 2.colu.de ſimon. Doct. in c.qui cùm furem. de furt.Arch.in cap.dominus noſter.23.quæſt.2.

c ¶Recuperare.Adde ſummam Ang.verſ.furtum.§.4.& dic, quod licet mihi fu rari rem meam, vel mihi debitam, aut etiam æquiualentem, quando aliter conſequi non poſſum. Inn. in c. quia plerique.de immun.ecc.in c. olim.el.1. de reſt.ſpol.Alex.conſ.135.lib.1.conſ.127.nu.8.lib.4.idem Iaſ.in l.cùm quis. num.14.C.de iur.& fac.ign.Fel.in cap.quoniam.num.13. de ſimo.glo. in cap. ius gentium.1.diſt.cap.dominus noſter.23.quæſt.2. Hippol.ſing.177.Duen. Reg.88.num.5.Rip.in c.1.num.89.verſ.tertius caſus.de iudi. limitat,niſi oria tur ſcandalum, & vide, quæ ſcribit Viui. com. opin. lib.2. concl.133. MASVER.

d ¶Enim.Adde eundem Iaſ.ſ.eod.tit.in l.diſtantibus.nu.2.verſ.cont.

Source : BIU Cujas

item in teſtamento militis, in omnibus iſtis ſi teſtes adhibentur ſolùm ad probandum, ſequeretur, quòd iſta.l. non haberet locum, quod non ſufficeret, quòd teſtes fuerint habiti pro habilibus, quod videtur abſurdum, ſecundum Raph. Cum. in d. §. conditionem, qui per hoc reprehendit iſtum intellectum, cui etiam fortiter refragatur ratio. d. cap. primi, an remoueri debe. teſt. quæ militat etiam quando teſtes non adhibentur ad ſolennitatem. ¶ Tertia fuit ſol. Bald. in d. §. conditionem, qui di
a cit, quòd ideo in hac.l. teſtes inhabiles etiam poſt detectam[a] inhabilitatem admittuntur ad probandum, eo quia erant adhi-
b biti in teſtõ, [b] & in teſtõ requiritur, ꝙ teſtes ſint rogati. Auth. rogati. ſupra de teſtib. & l. hac conſultiſſima. in princip. in verſ. rogatis. infra eod. vnde ſuccedit regula, quòd quando partes rogauerunt aliquos in teſtes, etiam ſi eſſent inhabiles, tamen intelliguntur eos taliter approbare, quod nõ poſſunt amplius eis opponere de inhabilitate. gloſ. eſt ſi ng. in §. & licet. in verſ. ſupplicijs. in Authen. de teſtib. quam glo. dicit eſſe ordinariam, & ſingula. Bald. in cap. 2. de teſtib. & Angel. hic. de cuius gloſ. veritate vide Bald. in l. parentes. C. de teſt. dom. Ant. de Butr. & Imo. in cap. ex literis. de tranſa. Sed quando teſtes adhibiti non ſunt rogati, tunc detecta eorum ſeruitute, vel inhabilitate bene repelli poſſunt, prout eſt quando adhibentur in contractib. vel in alijs actib. in quibus non requiritur teſtes eſſe rogatos. d. Authen. rogati, & tunc loquuntur contraria, & hanc ſequitur etiam Saly. in l. quoniam. C. de hæret. facit, quòd ſignanter vult Barto. in l. Lucius. ad fin. ff. de fideiuſ. Iſtam ſolutionem reprobant Imo. & Pau. de Caſt. in d. §. conditionem, & Ludo. & do. Alexan. hic aliquibus medijs ſatis fragilibus hic relatis per do. Alexan. Sed ego vltra eos reprehendo, quia ſi verum eſſet, ꝙ in iſta.l. ideo ſerui poſſunt eſſe teſtes, & poſſent in iudicio produci, eo quia fuerunt in teſtamento adhibiti, in quo teſtamento debent eſſe rogati, & quòd illa rogatio faceret, vt eis non poſſet amplius opponi, ſequerentur duo abſurda. Primò ſequeretur, quod cùm in omni teſtamento teſtes debeant eſſe rogati, vt dixi, quod ſemper ſerui, & inhabiles poſſent eſſe teſtes, contrà l. qui teſtamento. ff. eod. & in §. ſeruus, & l. hac cõſultiſſima. in princip. ĵ. eod. Secundò, & fortius non eſſet opus, quòd reputarentur pro liberis, ſi ſolus rogatus ſufficeret, quod eſt contra iſtum text. Item teſtes fuerunt rogati à teſtatore, nõ autem à venientibus ab inteſtato. qui nunc opponunt. Præterea, & quartò quando teſtes adhibentur ſolùm ad probandum, vt in contractib. tunc procedit illa gloſ. quòd partes rogando tales teſtes cenſentur eos habilitaſſe, ſed quando teſtes habiles requiruntur pro ſolennitate, vt in teſtamento. l. hac cõſultiſſima, in princip. ĵ. eod. tunc rogatio partium nihil facit. l. nemo poteſt. ff. de leg. 1. & l. ius publicum. ff. de pact. Item illa gloſ. procedit, quando teſtes tempore quo actus geritur ſunt inhabiles, tunc eo ipſo, quod à partibus rogantur, videntur approbari, ſed nos loquimur quando teſtes tempore actus geſti reputabantur habiles, ſed poſteà detecta eſt eorum inhabilitas, vnde partes rogando tales teſtes non poſſunt videri approbaſſe, reſpectu defectus poſtea futuri. cap. nulli. de elect. in 6. & cap. inſinuante. de offic. deleg. ſecundum Imo. & Fran. de Are. in d. §. conditionem, & Lud. hic facit. l. de ætate. §. ex cauſa. ff. de interrog. act. ¶ Quarta fuit ſol. Bald. hic in 3. colu. poſt Nicol. de Mata. quam ſol. ſibi aſcribit Ioann. de Imo. in d. §. conditionem, quòd contraria ſunt vera, quod detecta inhabilitate teſtium, non per eos poſſit actus probari, ſiue loquamur in contractibus, ſiue in vltimis voluntatibus, ſed ſpeciale ſit in teſtamento in ſcriptis, de quo loquitur iſta.l. vt patet in verbo ſignabatur, & declarat gloſ. in §. teſtes. Inſtit. eod. Et ratio ſpecialitatis eſt, quia teſtamentum nuncupatiuum ſtat in auribus teſtiũ. l. hæredes palàm. in princip. ff. eod. ſed in teſtamento in ſcriptis teſtes nihil ſciunt de his, quæ in teſtamento continentur, ideo nil habent deponere de tenore teſtamenti, quia ſerui non admitterentur ad illud probandum, ſed ſolùm habent cognoſcere ſua ſigna, & ſubſcriptiones, & ſic habent deponere de facto proprio. vnde habes aduertere, quòd licèt ſeruus non poſſit eſſe teſtis in iudicio. eſt verum, quãdo deponit de facto alieno, ſecus quando de facto proprio. l. ſeruos. C. de teſtib. & l. in-rerrogari. C. de quæſtio. Adde gloſ. in l. ſerui reſponſo. ff. de teſt. Iſtum intellectum, quod fiat differentia inter teſtamentũ nuncupatiuum, & teſtamentum in ſcriptis, tenet ante omnes gloſ. in d. §. teſtes. Inſti. eod. Item pro iſto intellectu adde bene facere illud, quod ad hanc. l. dicit Bald. in c. ſuper eo. circa medium. de teſtib. vbi dicit, quòd ideo in hac. l. valet depoſitio iſtorum teſtium, poſtquam eſt detecta eorum inhabilitas, quia iſta lex loquitur in teſtamento in ſcriptis, in quo teſtes ſe ſubſcripſerunt, ideo finguntur retrò depoſuiſſe. Itẽ addde, quod dicit Bald. in c. præſentium. in fin. de teſt. lib. 6. vbi dicit, quòd in iſta.l. teſtes etiam infames, & ſerui examinantur in iudicio, eo quia deponunt ſuper facto proprio. i. ſuper propria ſubſcriptione teſtamenti, quam fecerunt tempore quo erant legitimæ famæ, ideo valet, vt hic, & l. quæro. §. fin. ff. de ædi. edic. & dicta. l. ſerui reſponſo. ff. de teſti. Sed tu vltra reprobationes Ludo. & dom. Alexan. hic, & dom. Franc. de Aret. in dicta. l. ad teſtium. §. conditionem. aduerte, quia iſta ſolutio licèt videatur congruere huic. l. in ver. ſignabatur. tamen non congruit quantum ad. l. ad teſtium. §. conditionem, quæ non magis loquitur de teſtamento inſcriptis, quàm de nuncupatiuo. Secundò, quia etiam ſecundum hunc intellectum ideo ſerui poſſunt in iudicio probare, eo quia in teſtamento in ſcriptis ſolùm deponunt de facto proprio, ſolùm recognoſcendo ſigilla, ſi ita eſſet, ergo etiam ſi communi opin. non fuiſſent reputati liberi, admitterentur tanquam deponentes in facto proprio, quod eſt contra hunc text. & §. teſtes. Inſtit. eod. Item iſte intellectus procederet, ſi iſta.l. ſolùm loqueretur, quando inhabilitas teſtis eſt propter ſeruitutem, ſed cùm iſta. l. generaliter habeat locum in quacunque inhabilitate, vt firmaui in text. ſecundum omnes, pone, quòd detegatur inhabilitas, quòd vnus teſtis ſit fœmina, ſolutio non procedit. Præterea ſeruo non creditur de facto ſuo, niſi in ſubſidium, & cum tormentis. l. ſerui reſponſo. vbi gloſ. not. ff. de teſti. & l. cùm probatio. ff. de prob. prout etiã dicit dom. Fran. de Aret. in d. §. conditionem. Præterea, & adhuc fortius non eſt verum, quòd in teſtamento in ſcriptis teſtes habeant ſolùm deponere de facto proprio, imò habent etiam deponere de facto alieno, videlicet an teſtator ſe ſubſcripſit, & quod teſtator dixit, quòd illud, quòd in illa ſcriptura continebatur, volebat eſſe ſuum teſtamentum. l. hac conſultiſſima. in princip. infra eod. item habent deponere de præſentia, & ſubſcriptione aliorum teſtium, vt firmant Iacob. Butr. Bald. & Fulg. infra l. proxi. ¶ Vltima fuit ſol. Angel. hic, & in d. §. conditionem, quam dicit eſſe ſuam nouam opin. per quam omnes leges ſecundum eum concordantur, & ad hãc in examinibus ſcholarium recurro, quòd in quocunque actu, vel diſpoſitione mutatio ſtatus teſtis, vel detectio impediat teſtem examinari, & produci in iudicio, iuribus in contrarium adductis, fallit fauore teſtamenti, vt hac. l. quia conſeruatio teſtamenti reſpicit publicam vtilitatem, vt dixi in text. in 1. not. & quod ſit ſpeciale, dicit epreſsè text. in §. ſed cùm aliquis. in verſic *ſubuenire ſe ex ſua liberalitate teſtamento*. Inſtit. eod. quem tex. etiam ibi ad hoc ponderat Ioann. Fab. in princip. 3. colum. qui idem tenet. facit text. hic in verbo, in hac cauſa, licèt aliqui libri habeant libertate, prout gloſſ. quæ dicit ſcilicet putatiua, ſed vera litera eſt liberalitate, quamuis aliqualiter obſtet d. cap. 1. an remoue. debe. teſtes. ſecundum do Ale. hic. in 9. col.
c vnde quamcunque teneas, res non tranſit ſine dubitatione. [c] Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a ¶ Poſt detectam. Idem videtur tenere do. Abb. in ca. ſuper eo. el. 1. in 1. not. de teſt. PVRPV.

b ¶ In teſtamento. Adde l. hæres palàm. in §. in teſtamentis. ff. de teſta. Anto. de Butr. in capit. indicante. de teſta. idem Ant. de Butr. in capit. cùm cauſas. eodem tit.

c ¶ Dubitatione. Adde, an dici poſſit, quòd quamuis teſtes ingenui in teſtamento requirantur pro forma, & forma ſit ad vnguem obſeruanda. l. cùm hi. §. ſi prætor. de tranſact. l. ſi vnus. ĵ. eo. ſicut videmus in conditione implenda pro forma. l. qui hæredi. de cond. inſt. l. qui hæredi. cum ſimilib. de cond. & dem. tamen fallit in his, quæ pendet ex parte facientis: nam tunc ſufficit aliquem facere, quod in ſe eſt pro implemento, vt in conditione poteſtatiua. l. quæ ſub cond. §. quoties. de cond. inſt. l. fin. de coud. infer. l. iure ciuili. de cond. & demon. Vnde cùm in teſtamento ſit diſpoſitio in parte facientis, ſufficit ei impleuiſſe, vt potuit, formam, vocando eos, qui credebantur ingenui, & nunc non eſt ei detrahendum, vt probari non poſſit teſtamentum per iſtos. Nec obſt. l. quoniam, & §. duæ, quia ibi non fuerant ad aliquem actum antea vocati aut rogati illi teſtes ex neceſſitate aliqua iuris. TROTT.

SVMMARIVM.

1 *Exemplatio inſtrumenti quid ſit.*
2 *Apertura inſtrumenti quid ſit.*
3 *Quid ſit publicatio teſtamenti.*
4 *Inſtrumenta publica, & authentica non publicantur.*
5 *Quando exemplatio teſtamentorum, vel publicatio eſſet de antiquo, tale exemplum factum per manum notarij plenè probat.*
6 *Publicato teſtamento fides perpetuò adhibetur, etiam ſi originale ſit deperditum.*
7 *Teſtamentum non poteſt publicari, nec aperiri viuo teſtatore.*
8 *Quando pater in vita facit legitimari filios, non requiritur alicuius citatio.*
9 *An. l. noſtra habeat locum in codicillis ſicut in teſtamento.*

LEX

Source : BIU Cujas

LEX II.

Vblicati. Ad euidentiam præmitte, ꝙ in iure nostro reperiũtur tria, quæ licèt videantur idem, sunt tamen valde diuersa. † scilicet exemplatio instrumenti, apertura, & publicatio. [a] Exemplatiõ dicitur, quoties peto, ꝙ notarius, qui nõ est rogatus [b] de instrumento principali, sed alius, det mihi alicuius copiam instrumenti, de ista exemplatione non est materia nostra, sed Authen. si quis in aliquo. C. de eden. & c. fin. de fid. instru. ¶† Secundò reperitur apertura, qñ petitur testamentum defuncti aperiri, ad hoc, vt videantur, qui in eo sunt scripti hæredes, & vt possint de iure fieri transactiones inter legatarios, & hæredes, quæ non possunt de iure fieri, nisi inspectis, visisque verbis testamenti. l. 1. in prin. ff. quemadmodum testa. ape. & l. de his. vbi dixi. ff. de transa. & in ista apertura testamenti non requiritur magna solennitas, quia etiam non facta recognitione subscriptionis per omnes testes, poterit coram iudice aperiri, vel coram idoneis viris de mandato ipsius iudicis, secundum l. cùm ab initio, cum seq. ff. quemadmo. testa. ape. & in ista apertura non requiritur citatio aliarũ personarum, secundum Bart. & Ang. & ibi plenius Imo. post Bal. in l. 1. in prin. quemadmo. test. ape. per illud, quòd ibi vult gl. in versi. alieno. Et quid erit hoc casu, si vnus ex legatarijs vadit ad notarium. & petit, quòd permittat sibi videre testamentum, vt videat, an in eo sit sibi aliquid legatum, notarius dicit, ego nolo ostendere, sed si vis, vt tradam tibi in formam publicam, præsta mihi merce dem, aliter nolo, quòd videas, nunquid cogatur sibi ostẽdere? Ponit not. Pau. de Cast. nec recolo alibi vidisse, in l. 1. ſ. quemad. test. ape. quẽ ibi simpliciter seqtur d. Alex. & de ista apertura ista. l. nihil loquitur. ¶† Tertiò reperitur publicatio testamẽti, & de ista loquitur ista. l. & hic attende, quòd licèt iste terminus publicare, varijs modis capiatur, tamen in hac. l. & in ista materia publicare, est aliquid in publica documãta redigere, ad istum finem, & effectum, vt tali instrumento fides adhibeatur, ẽt si testes moriantur, ita declarat Bar. in l. gesta, circa prin. C. de re iud. post gl. ibi, & sic publicare idẽ importat hic, quod authenticare. † Hinc est, quòd instrumenta publica, & authentica non publicantur, quia cùm de per se fidem perpetuam habeant, non expedit in hoc publicatio, & vt intelligas aduerte, ꝙ aliquando de testamento, vel nuncupatiuo, vel in scriptis est rogatus notarius publicus in præsentia septem testium, & talis notarius fecit publicum instrumentum, tunc non est opus remedio istius. l. nec dispositione. l. 1. ſ. eo. quia dato, ꝙ omnes testes sint mortui absque solennitate huius. l. instrumentum publicum factum manu publici notarij de per se plenam fidem facit, & plenè probat. gl. est sing. & approbata in l. 2. in princip. vbi Bart. & alij not. & sequuntur. ff. * quẽadmo. test. aper. *Tenent Bar. & omnes* in l. 1. ſ. eod. & ibi Bart. Sal. & Pau. de Cast. reputant illam gl. esse ad hoc sin. in iure. Et dicit ibi Ang. in lect. Flo. in fin. ꝙ Bartol. eo audiente multoties faciebat signanter notari illam gl. sed adde gl. pleniorem in l. fi. in versi. ostenditur. C. de fideicom. Et ideò quia temporib. nostris semper notarij publici rogantur, vt conficiant instrumentum publicum testamẽti, ideo dispositio istius. l. & l. 1. ſ. eo. de cõsue. rarò, vel nunq̃ locũ hẽt, sed aliqñ euenit, ꝙ testator facit testamentum nuncupatiuum absque notario in presentia septem testium, & tunc hæres institutus potest petere ad memoriam rei æternã, ne contingeret aliquem ex testib. mori, vel absentari, ꝙ tales testes examinentur citatis citandis, quib. examinatis, & redactis in scripturam iudex interlocutoriè pronuntiabit haberi pro publica, & perpetuò talis scriptura fidem faciet sic publicata, dato ꝙ testes moriantur, & de ista publicatione loquitur ista l. quæ publicatio, vt vides, fit vt perpetuo fides adhibeatur: eodem modo in testamento in scriptis, pone, quòd testator manu sua propria scripsit testamentum suum, vel fecerit scribi per manum alterius priuati, deinde illam scripturam testamenti clam in præsentia. 7. testium fecit claudi & subscribi ac sigillari per testes, qui tamen ignoret quid in illa contineatur, certè mortuo testõre hæres ibidem scriptus potest petere, quòd auctoritate iudicis aperiatur, deinde facere, quòd citatis citandis testes ibidem scripti veniant ad recognoscendum sigilla, & subscriptiones, quib. recognitionib. factis, & redactis in scriptis iudex pronuntiabit illam scripturam testamenti, quæ prius erat priuata, haberi pro publicata, & perpetuò fidem facere. De qua publicatione vltra tradita per Bal. & alios hic recurre latè ad Spe. in tit. de instr. edi. ſ. ostẽſo. versi. & quoniam de publicatione, vsquè ad fin. §. & in §. vt autem. versi. ad huius. per Inn. & alios in c. fi. de fid. instru. Bart. in l. 1. in prin. & l. 2. in princip. & §. si dubitetur. ff. quemadm. testamen. ape. ¶† No. tamen diligenter ex predictis, quòd quando exemplatio testamenti, [c] vel publicatio esset de antiquo, tale exemplum factum per manum notarij plenè probaret, eo quia propter antiquitatem omnia præsumerentur solemniter acta, & quod est fortius, ẽt si notarius in tali testamento non enuntiaret, vel attestaretur solennitates in exemplando, vel publicando à iure requisitas interuenisse, nec posset tunc opponi, quòd publicatio testamenti non fuerit soleniter facta, & hoc propter longinquitatem temporis, propter quam esset impossibilis, aut valde difficilis probatio, ita colligitur ex dictis Can. in c. Albe. de testi. & ita in specie consuluit d. Fran. de Are. de testamento cuiusdam Cardinalis, quod erat de antiquo, & oppone batur, quòd non interuenerant solennitates requisitæ. Ita tenet in consi. 36. inci. casus talis est, præsupponitur in facto. in 2. dubio. Sicut in simili præsumitur pro sententia, quæ fuit lata de antiquo, etiam si solennitates non sint in sententia enuntiatæ, secundum d. Car. d. Ant. de But. & alios in c. quoniam contra falsam. de prob. habetur in c. cùm inter. vbi tex. de re iud. tradi- 6 tur in l. sciendum. ff. de verb. oblig. † Quando autem dicatur d de antiquo, [d] dicã in l. cùm aliquis. ſ. de iur. delib. ¶ Hoc dicit ista lex. Publicato testamẽtò fides perpetuo adhibetur, etiam si originale sit deperditũ. ¶ In tex. ibi, casu qui probetur intercidit innuit litera, quòd publicatum testamentum tunc demũ fidem faciat, quando originale est perditum, & hoc tenuerunt Odoff. Alb. & Ang hic. Tu dic melius, quòd semper plenè probat, & quòd dicitur in text. denotat contingentiam facti, secundum Cyn. hic in 2. q Bar. & alios, & Bart. in l. 2. in prin. ff. quemad. test. aper. nisi quis vellet redarguere instrumentum de falso, tunc posset petere originale exhiberi. l. fi. vbi Bar. & alij. C. de fid. instrm. Io. An. in addi. Spe. in tit. de instr. edi. §. postquã. versi. vbi autem. & gl. in cle. 1. in versi. compellendos. de vsur. Vnus tamen est casus mirabilis, & singularis, in quo exemplũ non probaret, nisi probetur originale deperditum, in casu. ſ. quando contractus esset celebratus in scriptis, iuxta. l. contractus. C. de fid. instr. vel testamentum esset conditum in scriptis per manum notarij, tunc nisi probetur illam originalem scripturam esse casũ fortuito deperditam, nõ statur transumpto, per hanc l. & quòd ista lex loquatur in testamento in scriptis, patet ex tex. ibi, materia in qua primum à testatore scriptum, quia in originali cõsistit substantia. ita sing. Bal. in rub. C. de fid. instr. in 6. col. versi. secundo quæro. quod dictum sequitur, & exclamat Lu. Ro. in l. sciendum. in vlt. char. ff. de verb. oblig. in e consil. 174 incip. amplissime Doct. in 3. colu. [e] Sed hoc dictũ non est verum, quia instrumẽtum exemplatum manu eiusdẽ notari, qui fuit rogatus, censetur originale, & non exemplum. l, vnũ. cum gl. ff. eo. c. dudũ. de conuer. cõiug. firmat Bart. in l. si quis ex argentarijs. §. prætor. ff. de eden. & in l. in fraudẽ. §. neque instra. ff. de iure fis. Bar. & alij in Auth. si qs in aliquo. C. de eden. & ita ẽt reprobat Alex. in d. Auth. si qs in aliquo. in 3. col. ¶ Gl. in versi. publicati. diuiditur magistraliter in quatuor partes. In prima ponit, corã quo iudice debeat fieri ista publicatio. In secunda qũo fiat. In tertia qs sit effectus istius publicationis. In quarta, & vltima, an possit fieri viuo testatore. Secũda ibi, vt testũ aperiatur. Tertia ibi, & proderit Quarta ibi, alij dicunt. ¶ In pri f ma parte ibi, vt corã iudice ordinario. [f] dic, ꝙ ẽt potest fieri coram delegato. c. fi. in versi. delegato, & ibi Canonistæ ad hoc notant. de fid. instru. tenet Spe. in tit. de instr. edi. §. ostenſo. versi. & qñ de pub. & patet clara ratione, quia cũ competat cuilibet magistra-

ADDITIONES.

a ¶ Et publicatio. Adde, quòd testamentum non publicatum non probat. Bart. limitat in l. cunctos populos. 6. colu. de sum. Trin. Panor. in cap. 2. colum. 4. de proba. PVRPV.

b ¶ Quòd notarius, qui non est rogatus. Adde Ang. in repe. l. sciendum. de verbor. obliga. domin. de Rot. decis. 13. incip. item not. quòd in actibus. in antiquis. Lap. alleg. 77. incip. tabellio. in penul. colum.

c ¶ Testamenti. Adde Lanfran. in repet. capitul. quoniam contra falsam. de probat.

d ¶ De antiquo. Adde Ioan. Andr. in cap. illud. de præsumptio.

e * Tertia colum. Adde, quòd ibi Roman. allegat Bald. in rubric. colum. 6. quæstio. secunda. versic. adde hoc verum nisi contractus. C. de fid. instrum. & doctrinam. Bald. ibi sequitur idem Roman. in l. sciendum. colum. antepenult. de verbor. oblig. Alex. consil. 175. post num. 4. libr. 7. Fely. in cap. ficut. colum. 4. 3. declar. versi. ad quòd exemplum. de re iud. Dec. in c. quoniam contra. colu. penul. versic. 3. conclus. de probat. De quo tamen dicto dubitat Alexand. in Authen. si quis in aliquo. colum. 2. vbi etiam Ias. colum. 3. Dec. numer. 19. & seq. supra de eden. licèt propter Bal. auctoritatem Alexan. dicat hoc menti tenend. qui Alex. d. consi. refert Cast. in quodã consi. ibi allegd. declaran. Bald. in d. rubr. dum dicit, quod regulariter stan. est instrumento scripto in forma publica per notarium, licèt non appareat alia originalis scriptura, vel protocolum, procedit, quando nullo modo reperitur liber protocolorum, secus quando reperitur originalis scriptura, sed vitiosa, vt in casu de quo ibi. MASVER.

f ¶ Ordinario. Adde Doct. c. in cũ in iure. de offi. deleg. & per Inn. in c. fi. de test. Doct. in c. causam. de test. Lanfr. in repe. c. quoniam contra. da proba.

Source : BIU Cujas

magiſtratui ordinario.§. nulla.in Auth. de defen. ciui. glo.in l. teſtam.omnia.ĩ.eo.ergo poteſt delegari. per l.1.ver.quæ verò. ff.de offic.eius.ſecundum Cy.& Mod.hic,licèt Ful.de hoc dubitet,& eſt ratio d.Alex.tamen huic rationi poſſet reſponderi, q̃ conceſſum eſt cuilibet magiſtratui propter periculum,quia teſtes poſſent mori,vt dicit Bart.in l.2.in prin. ff.quemad.teſta. ape.per hoc non ſequitur,q̃ poſſit delegari , ſicut in ſimili in l. 1.& l.4.§.duas.ff.de dam.infec.& in ſimili in l.ius dandi. iuncta. l.nec mandante.in prin.ff.de tu.& cura.da.ab his.Item adde, q̃ licèt iſtã rationẽ ſibi aſcribat d. Alex. tñ ante eũ ponit ipſemet
7 Ful.hic, & ſuper ea relinquit cogitan. ¶† In vlt.parte habes, q̃ teſtamentum non poteſt publicari, nec aperiri viuo teſtatore. Hinc dicit ſingulariter Bar.nec alibi legi,in l.fi.§.1.in 5.col.C.de edi.diui.Adri.tollen.quem ſequuntur Saly.& Pau. de Caſt.ibi, q̃ licèt aliàs difficile ſit probare mortem teſtatoris, tamen ſi hæres oſtendit inſtrumentũ teſtamenti , hoc ipſo præſumitur teſtatorẽ eſſe mortuũ,quod valde no.& an ſit verũ,ibi dicam. Limita tñ concluſionẽ gl.niſi de voluntate teſtatoris.l.omniũ. ĩ.eo.ſm Cy.& alios hic,& Bar.in l. 2.§.ſi dubiteẽ.in fi.ff. quemad.teſta.ape.tñ tex.in d.l.omnium.nihil facit, quia dicit, publicauit.i.manifeſtauit. ſm glo.ibi. Et ſubdit Fulg.hic (ſub dubio fortè,) q̃ eo caſu,quo teſtamentum aperitur , vel publicatur viuo teſtatore de eius voluntate , tunc nullius citatio requiritur,puta venientium ab inteſtato:mouetur, quia tunc vr̃ teſtari apud acta,& valet teſtamẽtũ.l.omnium,& l.ſancimus.ĩ. eo. Tu melius confirma,quia d.l.ſancimus.loquitur q̃n concurrit lapſus longi temporis , & tres teſtes. Confirma per bonum ſi-
8 mile,quia † q̃n pater in vita [a] facit legitimari filios,non requiri
a tur alicuius citatio,ſm Bar.in l. Gallus.§.& q̃d ſi tantum.in vlt. col. ff.de lib.& poſthu. quem ſequuntur alij ibi.& Bal.in l.fi.C. quib.res iud.non nocet. & d.Ant.in c.p venerabilẽ , qui fil.ſint leg.Bar.in l.3.per illum tex.ff.de iur.au.an.Item pater poteſt petere cõfirmationem ſtatus liberorum, nec eſt opus citari agnatos , ẽt ſi filij ſint inceſtuoſi. l. qui in prouincia.§.1.cum gl.ff.de ritu nup.qui textus eſt ad hoc ſolitarius , ſm Bal.in c.1.pe.col. de confir.vtil.vel inutil.ad idem bene facit , quia non oportet citari illos, quib.inuitis poteſt actus expediri.l.4.§. illud.in prin. ff. de fideicom.lib. & regula,qui poteſt inuitis. ff. de regul. iur.
9 ¶† Vltimò pro complemento iſtius l. quæritur, vtrum iſta.l. habeat locum in codicilis,vt ſimiliter petantur publicari,ſicut teſtamentum.vide per Bal. in l.nec caſu.ad fin.C.de dicuſ. lib. 10. vbi dicit, q̃ aliàs obtinuit de facto , quod non tamen aliter determinat,vt ibi per eum. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

¶In vita.Adde Ant.de Roſel.in tra.de legitimatione.Bal.in l.nam ita diuus.ff. de adoptio.Bal.in l.reſcripta.C.de præcib.imp.of.Bal.in l.1.C.de iuriſd.om. iud.Bal.in l.eam quam.C.de fideicom.

SVMMARIVM.

1 *Nobilitas in ſtituti non facit, vt ex imperfecto teſtamento poſſit hæreditas adiri.*
2 *Donatio,quæ excedit ſummam quingentorum aureorum, non valet ſine inſinuatione,niſi fiat ab Imperatore.*
3 *Lex loquens in Imperatore, an habeat locum in Principe non recognoſcente ſuperiorem.*

LEX III.

X imperfecto.

Nobilitas inſtituti etiam ſi ſit Imperator non facit , vt ex teſtamento imperfecto poſſit
1 hæreditas adiri.h.d. ¶† In tex.ibi,hæreditatem vendicare,iſtud verbum vendicare , eſt multum generale conueniens ad omnes actiones reales,ſiue ſingulares ſint, vt rei vẽdicatio,ſiue vniuerſales,vt petitio hæreditatis,ſed rei vendicatio in ſpecie non competit pro vniuerſitate iuris, vt eſt hæreditas. l.vendicatio.ff.de rei ven.l.ſi peculiũ.in prin. ff.de pec.leg.& rationem aſſignat Bar. ſubtiliter intuenti in rub.ff. ſol.ma.in vlt. col.¶No.q̃ etiam Imperator inſtitutus hæres ab aliquo priua
* to in teſtõ poteſt * hæreditatem adire per rationẽ , de qua in text.¶Pro cuius intellegentia conſidera quatuor caſus principales,ſi vis ſcire,q̃n Princeps,vel Imperator dicatur ſolutus legib.Aut.n.loqueris de actu, qui fit ab ipſo Principe, vel Imperatore,& confertur in priuatum,& in iſto dic , q̃ eſt ſolutus ll.
a Hinc videmus, q̃ licèt maritus non poſſit [a] donare vxori , neq; marito vxor,& nihil valet donatio,toto ti.ff.& C.de do.inter vir.& vx.tñ ſi Princeps donat vxori,ſtatim valet,quia in actu, quem ipſe Princeps facit,nõ eſt ſubiectus.ll.l. donationes quas parentes.C.de don.inter vi.& vxo.ſicut valet donatio,quam fa cit Princeps filio in ptãte,ſm Bal.in c.1. §.item ſacra.in pe.col.
2 de pac. iur.fir. ſeqtur Lud.vbi dixi in Auth.ex teſtõ.ſ.de collat.
b † Hinc ẽt videmus , q̃ licèt donatio , quæ excedit [b] ſummam quingentorum aureorum, ſine inſinuatione nihil valeat , tñ ſi fiat ab Imperatore,non reqritur inſinuatio. l.ſancimus.in prin. C.de don. & licèt ille text. loquatur in donatione facta ab Imperatore, tñ extenditur, vt ẽt habeat locum in Rege in ſuo regno,vel in Principe ſub ſuo principatu,q̃n ſuperiorẽ non recognoſceret,ita extendit Old.in ꝯſ.231.inci.vt eius de quo q̃ritur aliqualis notitia hẽatur.Io. And.in addi. Spe.in tit. de inſtr. edi. §.porrò.in addi.q̃ inci.hic ſubijcio.Imol. in commento.c.cùm contingat.in pe.char.magna.de iureiur. Lud.Ro.in conſ.59. q̃
c inci.ad diſcutiendũ.in quinto dubio.[c] & d.Alex.in l. Centurio. in 10.col.ff.de vulg.& pup.& aliquid Bal.in d.l.ſancimus. Benedict.de Plumbi. in l. ſi rogatus. §. conſul. ff.de ma.vin.Adde,q̃ ſimiliter valeret teſtm̃ conditum à Principe,licèt non adſit numerus.7.teſtium,vel aliæ ſolennitates iuris ciuil.ſicut per ſuam præſentiam facit in alijs valere,ſm Pau.de Caſt.hic,& in l.ſi qs Imperatorem.ſ.tit.j.licèt Fulg.hic teneat ꝯ,& malè,quia dicit, q̃ ſolùm loquitur in Principe in donatione , q̃ non vtatur iure cõi,vt prædixi,ergo ſecus in alijs.facit, q̃ vult Bal. in d.l.ſancimus. C.de dona. de teſtõ condito à quodam dño de Vrſinis.
3 † Sicut in ſimili dixi,q̃ l.cùm multa. C.de bo.quæ lib. loquens in Imperatore,extenditur ad Regem.ita dixi in Auth. ex teſtõ. ſ.de collat.Aut loqmur in actu, qui fit à priuato, & confertur in Principem,& in iſto ſeruatur ius cõe,& ita propriè loquitur iſta.l.& l.nolumus.ĩ.eod. & l.ſi quis Imperatorem. & l.ſeq.ſ.tit. 1. Aliquando, & tertiò loquimur de actu , qui fit inter Principem,& priuatum, vt eſt in contractibus,qui celebrantur inter Principem , & priuatum , & in iſtis non eſt magis ſolutus, quàm ſit alius priuatus.l. Cæſar. ff.de publica.capitul. 1. de natura feud.c.1.de prob.Ratio, quia licèt Princeps ſit ſolutus legib.non tamen eſt ſolutus ꝯctibus,dicit Cyn.in l.digna vox.C. de leg. quia licèt Deus ſubijcerit.ll. Imperatori, tamen non ſubiecit ꝯctus,ſm Bal.in l.2.in 9.colu.C.de ſerui.& aqua. Aliquãdo, & quarto loquimur de actu, qui fit in præſentia Principis, & tunc loquitur l.omniù. ĩ.eo. habetur in l.fi.de.C.legi.& in c. in cauſis.de re iudic. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

* Ita legendum videbatur in teſta.non ſolenni non poteſt.
a ¶Non poſſit.Adde his omnibus Iaſ.in tracta. de emphyt.colum.15. & in l.ex teſtamento.colum.5.verſic.quintò limita.ſ. de collat. PVRPV.
b ¶Donatio , quæ excedit. Adde Bald.in l.nemo poteſt. in 2.colum.de leg.1. Cyn.in l.ſi quis.C.de don.Lud.Roman.in ſing.ſuis in verſic.donatio. fallit in cauſa pia,ſecundum Bald.in l.illud.C.de dona.
c * Dubio.Cui adde Bald.conſil.300. num.2.libr.2.Rom.in l.Modeſtinus.num. 12.ff.de don. Mart. Lauden.tracta.de princip. q.14.Imperator.Tiraq.de nobil.c.37.num.53. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Error in nomine proprio,vel pronomine, vel cognomine non vitiat,ſi de corpore conſtat,limita tamen, vt infra num.2.*
3 *Error in nomine regionis,vel cõfinis,vel in patria,vel ſyllaba,an vitiet.*
4 *Si teſtator apponat nomen propriũ, & nomen officij,& in altero errauit, an talis error vitiet.*

LEX IIII.

SI in nomine.

† Error in nomine proprio, [a] vel pronomine,
1 vel cognomine nõ vitiat , ſi de corpore ꝯſtat. h.d.
a Iſta regula ſecũdum gl. hic generaliter procedit in omni materia, vt hic, & l.in venditionib. circa med.ff.de contrahen.empt.& l.his verbis.§.fin.ff.de hæred.inſtit. & l.demonſtratio falſa.in princ. ff.de cond.& dem.quia ratio eſt gñalis,& indifferens, q̃ ex quo conſtat de corpore , error nominis non
2 debet vitiare.¶Limita, †niſi ſit erratum in nomine proprio ipſius teſtatoris,quia talis error arguit ſtultitiam.l.fi.& ibi Bart. & Doctor. ad hoc notant. C.de hæred. inſtit. Idem quando erratur in nomine propio filij ſui,ſm Bal.& Ange. in d.l.fi.in 2.col. per illum text. ex identitate rationis,ſequitur Lud. hic.¶Scdò limita in teſtamento cæci , quia error in nomiue proprio hæredis diſpoſitionem vitiat,ſecundum Ang.& Fran.de Are.hic, per text.in l.hac conſultiſſima.in princ.ſ.tit.1. ¶Tertiò limita,
b quãdo eſt erratum in noĩe appellatiuo, [b] quia non imponitur ad beneplacitũ,ſicut nomen propriũ.l.ſi quis in fundi vocabulo. in

ADDITIONES.

a ¶Nomine proprio. Adde Doctor.in l.ſi quis in fundi.de leg.1. Doctor.in l.in venditionib.de contrahen.empt.Spec.in tit.de libel.conceptio.in §.15. Oldr.in conſ.256.incip.factum tale eſt. Nicolaus Papa.IIII.
b ¶Appellatiuo. Adde Bar.in l.qui extrinſecus.ff.de verbo.oblig.

Source : BIU Cujas

lo.in prin. vbi glo.& Doct. ff.de leg. 1.& l.quoties. in prin.ff.de hær.inſt.¶Quartò notabiliter limita ex eo, ꝙ tenet Io.And.in addi.Spe.in tit.de reſcr.præſenta. §.ratione cauſæ.verſi. quid ſi indubitatè poſt Io.de Deo.lib.1.quæſtionum.q.41.vbi tenet, ꝙ ſi impetraui reſcriptum ſuper Eccleſia ꝛ̃ præsbyterum, ſi erra ui in nomine proprio præsbiteri, licèt conſtet de Eccleſia, nõ valet reſcriptũ, quod eſt ſtricti iuris.c. ſignificante, &c.Rodulphus.de reſcr.& dicit Io.And.ꝙ verè ita practicatur,& no.illã rationem, quia reſcripta ſunt ſtricti iuris, & litis reſtringendæ, quam etiam aſſignat gl.in d.c.ſignificante.in gl.magna.circa fi.

2 Quid aũt ſi Papa mandat [a] prouideri de beneficio in diœceſi Bononiæ B.ſcholari Bono.& ille.B.ſit Paduanus ſtudẽs Bononię, an p hoc vitiet reſcriptũ? Ponũt Io.And.Ant.de Butr.Car. Imo.& Gem.in d.c.ſignificante,& notabiliter Abb.in conſi 93. in 2.vol. in quæſtione, quæ ad præſens vertitur inter capitulũ. in vlt.col.Et limita.d.c.ſignificante, vt per Bar.in d.l.demonſtratio falſa.in prin.in 6.col.adde ẽt, quod dicam.ꝛ̃.in fi.¶Quintò limita in baptiſmo, nam ſi baptizans intendit baptizare maſculum, & ei imponit nomen Petrus, cùm ſit puella, non eſt baptizata ipſa puella, qñ baptizans intendebat maſculum, & non fœminam baptizare.Ratio: quia opportet, quòd intentio batizantis fundetur ſuper verò.de conſe.diſt.4.c.quamuis,&c. ſolent. ſecus ſi de hoc non cogitabat, ſed ſimpliciter baptizabat.Ita determinat Hoſt.in ſumma de baptiſmo in §.quæ ſit eius forma.verſi.q̃d ergo ſi quis putet.¶Sextò limita, vt.ꝛ̃.proximè dicam. ¶† Quid ſi erretur in nomine regionis, vel confinis, vel in patria, aut parochia,& quid in errore ſyllabæ, tãgunt Alb.Pau.de Caſt.& Ang.hic, & plenius Docto.in d.l. ſi quis in in fundi vocabulo.¶Item vltra.ſ̃.datas limitationes limita iſtũ tex.non procedere, qñ erratur in cõditione deſignante cauſam finalem, ꝓꝓ quam teſtator motus eſt ad inſtituendum, vt quia credebat illum, quẽ inſtituit, eſſe filium qui non erat, talis error bene vitiat, vt dicam in l.ſeq. & ponit Pau.de de Caſt. & Alex.

4 hic in fi.† Quid aũt ſit ſi teſtator apponat nomen proprium, & nomen officij, ſed in altero erraret, diſtingue vt habes tex. ſing.in l.pe.& ibi Bar.ff.de reb.dub.Et ꝑ illũ text.decidit ibi Bar. dicens ſe ita dixiſſe in q.de facto, quòd ſi Dux ducatus formauit inquiſitionem ꝛ̃ Titium Poteſtatem Aſſiſij, cùm in veritate vocetur Sempronius, ꝙ magis inſpicimus dignitatem quã nomen proprium, vt ibi per eum. Et illũ tex.Pau.de Caſtr.hic in fi.dicit eſſe ſingularem.Et non eſt alibi ſecundum Bald. in c. quoniam Abb.de offi.deleg.& adde, quòd dixi.ſ̃. in quarta limitatione.

Iaſon.

ADDITIONES.

2 ¶Papa mandat. Adde Rotam tit.de reſcri.deciſ.16.in antiquis,& eo.tit.deciſ. 12.in antiquis.& deciſ. 15. de conceſſion. præben.in antiquis.Egi. Bellame. dec.rotæ.143.

SVMMARIVM.

1 *Sola affirmatio, vel aſſeueratio non ſufficit ad probandum quem eſſe filium.*
2 *Quaſi poſſeſſio filiationis non ſufficit in deciſorijs, ſed in præparatorijs iudiciorum ſic, niſi coadiuuetur alia probatione.*
3 *Filiatio ſemper debet probari per aſſerentem ſe eſſe filium, ſiue agat, ſiue conueniatur.*
4 *Sola nominato filij quid operatur.*
5 *Relictum alicui, vt filio qui non eſt, non valet, quia filiatio preſumitur eſſe cauſa finalis relicti.*
6 *Nullum eſt maius mentis noſtre teſtimonium, quàm qualitas inſpecta verborum.*
7 *Vbi habemus ſonum verborum, non egemus interprete.*
8 *Si.ll.Doctor adoptauit aliquem in filium, & adoptio fuit nulla propter defectum iuris, ſi poſteà in teſtamento dixit, inſtituo talem filium meum, cùm in veritate non ſit, vitiatur inſtitutio.*
9 *Verba enuntiatiua non inducunt ademptionem in præiudicium illorum, quos teſtator grauare non poteſt.*
10 *Verba enuntiatiua an, & quando diſponant.*

LEX V.

a NEque profeſſio. [a] In text.ibi, neque profeſſio, neque aſſeueratio. Quomodo iſta inter ſe differant, dic, vt per gl.1.in l.non nudis.ſupra de proba. Iſta l.

1 habet duo dicta.† Et primò not. quòd ꝓfeſſio alicuius aſſerẽtis aliquem eſſe filium ſuũ, non probat cũ eſſe filiũ. Et ſic ſola affirmatio, vel aſſeueratio non ſufficit ad probandũ quẽ eſſe filium. Facit in ſimili bon.tex.in l.Caius Seius.ff.de iure pa. Eodẽ modo publica fama, quæ eſt per ciuitatẽ, non ſufficit ad probandũ aliquem eſſe filium alicuius, puta, ꝙ per ciuitatem publicè dicitur, ꝙ iſte eſt filius talis, iſta fama ſola non probat eũ eſſe filium, niſi ſit adiuuata alijs adminiculis. Ita ſin.dicit Sal.in l.1.in prin. in 2.col.ff. de teſti.quod dictum non ignorant do: Alex.qui commendat, in conſi.25.in 4.vol.incl.in cauſa verten te inter Anton. in penult. colum. tamen iſta aſſeueratio licèt non probet filiationem, inducit aliquam præſumptionem, vt hic in gloſſ.prima. & plenius per Cyn. & Bart in l.non epiſtolis. C. de probationib. cum infinitis concor. de quibus hic per d.Alex.imò plus talis aſſeueratio conſtituit quem in quaſi poſ. filiationis, & ideo transfert onus probãdi in aduerſarium, vt habes per Bar.in l.1.ff.de lib.agno.in §.idẽ per ꝛ̃rium. cum limitatione, de qua ibi per eum. Sequitur Pet.de Anch.in cle.ſi ſummus Pontifex.de ſen.exco. Canoniſtæ in c.tranſmiſſæ.qui filij ſint leg.gl.in c.Michael.de fi.pręsb. Limita tamen ſingulariter,& non obliuiſcaris, qñ filiatio venit in iudicio incidenter, ſed ſi principaliter litigaretur ſuper filiatione, ſecus eſſet. Ita limitat Bar. in l.non nudis. in prima lect. qui expreſsè dicit.in 1.

2 oppo.nec alibi legi. C. de probat. ¶† Not. ẽt diligenter pro limitatione prædictorũ, ꝙ quaſi poſſeſſio filiationis non ſufficit in deciſorijs, ſed in ꝑparatorijs iudiciorũ ſic, niſi coadiuuetur alia probatione. ſm Bald. in c.per tuas. in 3.col. de proba.poſt

3 Cy.in d.l.non nudis.C.de proba.† Illud ẽt multum no.ꝙ filiatio ſemper debet probari per aſſerentem ſe eſſe filium, ſiue agat, ſiue cõueniatur. ita no.Ang.in l.liberorum.in prin.poſt gl. ibi.ff.de his qui no.infa.¶Inuenio tñ iſtam l.notabiliter limita-

b tam [b] per d.Ant.de But.in c.trãſmiſſæ.qui fil.ſint legi.poſt Inn. ibi.& in c.per tuas.de prob.vt iſta l.procedat, eo quia talis aſſeueratio, vel nominatio fuit facta in legato. Sed ſi aliquis in teſtamẽto, & in inſtitutione dixiſſet, inſtituo Titiũ filiũ meũ, iſta nominatio facta in inſtitutione probaret eum eſſe filium. Ratio diuerſitatis eſt, quia in vniuerſali inſtitutione non veriſimiliter appellaret filiũ, ſi non eſſet, ſecus in legato. Ad hoc ẽt adducit doct.Bar.in l.1.§. idem per ꝛ̃rium.ff.de lib. agn. Puto, ꝙ equiuocet, quia doctr.Bart.loquitur, qñ verba ſunt prolata circa actum, qui non põt conuenire niſi circa filium, vt exhæredatio, quia exhæredatio in extraneo eſt res inepta.l. quidam cum filiũ.ff. de verb. obl. ſimiliter emancipatio. & ꝙ propter emancipationẽ aliquis probetur filius, tenet Bal.in l.non põt.ff. de adop. & Pet. de Anch.in d.cle.ſi ſummus Pontifex Sed nos loquimur in actu, qui ẽt conuenit in extraneo.l.extraneum, la 2.C.de hære.inſt. videlicet in inſtitutione, vel legato, quæ neceſ ſariò non probant quem eſſe filium, vt hic in verſi. teſtõ relinquuntur, qui tex.põt loqui non ſolùm in legato, ſed ẽt in inſtitutione, per gl.no.in §.ſi verò nulla, in verbo relictis. in Auth. de hær.& fal.& gl in l.his verbis in prin.ff.de hære.inſti. Tamen pro opi.d.Ant.adde, quod vult Bal.in c.ex tranſmiſſa. in 2.col. de teſti. ſpo. ꝙ ex inſtitutione probatur filiatio, quia eſt actus appropriatus filiationi.l.quidam cum filiũ. ff.de verb.oblig. & idẽ Bal.in c.per tuas.in vlt.col. de prob. vbi ẽt ponit ſuper hoc qõnem, q̃ dicit pendere tũc de facto. tñ d.l.quidam cum filiũ. hoc non probat, imò potius ꝛ̃rium, vt dixi, cùm ẽt de extraneo poſſit fieri inſtitutio.l.parentib.C.de inof.teſt. Aduerte ẽt, ꝙ vbi poſth. nomine baptiſmali vocaẽ nomine pr̃no, præſumitur filius, tex.eſt ſolẽnis in l.vxore.de ma.teſt. quẽ ad hoc reputat mirabilẽ,& alibi nõ reperiri in iure Bal.in c.tuã.in pe.col. de ord.cog. ſed certè d.l.vxorẽ.non probat, quia ibi alia ꝛ̃ currebant, præcipuè qa agnitus eſt vt filius à mr̃e, & auia pr̃na, ex qua agnitione potius preſumit filius. l. ẽt mr̃is. & ibi glo. ff. de prob. Itẽ ad id, quod ſ̃.ꝓximè dixi, an ex inſtõne ꝓbetur filia-

4 tio, adde tex. in c.ꝑ tuas & ibi aliquid ꝑ Doct. q̃ filij ſint legit.

c ¶† No.tamen, ꝙ licèt ſola noĩatio, [c] vel aſſeueratio non probet

ADDITIONES.

a ¶Neque ꝓfeſſio. De materia iſtius l.adde gl.& Inno.in c.Michael.de fil.præsby.Bar.in l.j.§.1.ff.de lib.agno.Inn.in c.quoniam contra.de prob.Doct.in c. per tuas.eod.tit.

b ¶Limitatam. Limitatio, pro qua Fel.in c. per tuas.col.pen. de prob. Soc.lib. 1.conſi.89.in cauſa agitata.col.1.in fi.verſi.2. PVRPV.

c ¶Nominatio. Adde Io.And.in c.cùm ſecundum.de præb.in nouel.Doct.in c. bonæ.el 1.de electi.Arch.in c.nõ omnes.2.q.7.* Et quãdo quæſtio eſt de filiatione, an nominatio facta de filio in teſtamento probet quem eſſe filium, dic, quòd in legatis non probat, ſecus in inſtitutione, teſte Rol.conſi.22.num. 23.lib.3.& ẽt nu.24.vbi, quòd filiatio probatur ex nominatione,& legitimatione, quæ patris aſſeueratio, vel confeſſio de filiatione quando fit principaliter,& propter ſe, tunc conſtituit filium in quaſi poſſeſſione filiationis, donec probetur contrarium, & quæ ſola nominatio conſtituit quem in quaſi poſſeſſione filiationis, quando facta eſt in actu, qui magis conuenit filio quã extraneo, Rolan.d.conſil.nu.25.& alijs ſeq. vbi latius declarat, & Didac.in epit.ad 4.Decretal.par. 2.c.8.§.3. habetur inter commun. opin.lib.6. verſi. filiatio. MASVER.

Source : BIU Cujas

ſet aliquem eſſe filium,qui non eſt,vt hic, alibi tamen ſolùm nominare aliquem eſſe filium,multum operatur,quia ſi pater habeat filium naturalem , & in aliquo inſtrumento publico, vel priuato ſcripto manu trium teſtium appellet ſimpliciter filium ſuum,intelligitur eũ legitimare.tex.eſt in Auth. ſi quis. C.de natura.lib.q̃ ſumit̃ ex.§.ad hæc.in Auth. vt liceat mr̃i,& auiæ.gl.& Doct. in c.per tuas.qui fil.ſint leg. vbi gl. limitat hoc verum,quando pater ita nominans non habet alios filios legitimos,& naturales.Ratio autem. d.§.ad hæc. eſt ibi in tex.quia l. præſumit matrimonium. Limita tamen valde ſingul. vt ſit verum, qñ tales filij naturales ſunt nati ex tali muliere, cum qua pater potuiſſet honeſtè cõtrahere matrimonium, attenta eius dignitate,aliàs ſecus eſſet.Ratio eſt,quia tex.in d.§.ad hęc. dicens cum qua nuptiæ conſiſtere poſſunt, debet intelligi honeſtè, & ſm bonos mores ciuitatis.l.ſi filius.ff. de cond.inſt.Ita conſuluit Bar.& plures alij ſe ſubſcripſerunt in ꝯſil.120. quod inci.Neratius Corraducij. ſequitur Bal. in l.2.in 9.opp.C.quib. res iud.non nocet, & eſt tex. de hoc in §. 1.in verbo neque dignam , & ibi Ang.pulchrè no.in Auth. quib.mo.na.effi. leg.& idem Ang.in d.§.ad hęc.ſequitur d.Nic.de Peruſio in tractatu ſucceſſionum ab inteſtato. in 42.col. & ſeq.Vide tamen latius Bal.in d.c.innotuit.in 4.& 5.col.de electio.vbi alio modo limitat dicta iura, vt procedant, qñ pater nominat talem filium. cum adiectione ſuũ, vbi eſt ius , ſecus ſi ſimpliciter noĩat filiũ. Ratio eſt ſm Bal.quia dicendo ſuum , vult dicere in ſua poteſtate,& per conſequens legitimum,& ſic confitetur eum legitimum.§.ſui.Inſt.de hære.quali.& diffe. ponderando ergo qualitatem importatam per dictionem ſuum,tunc & lex,& pater
5 ſtatim legitimant eum, iurib.præalleg.ſm eum. ¶† Ex ſecun-
a do dicto no.quòd illud, quod relinquitur alicui vt filio, [a] qui non eſt,nil valet, quia filiatio præſumitur fuiſſe cauſa finalis relicti,ergo ſi ſit falſa , vitiat relictum , vt hic, & in l.ſi pater.ſ̃.de hære. inſti. Et iſtud procedit non ſolùm ſi erretur in filiatione naturali , ſed etiã ſi erretur in filiatione ciuili, puta,quia aliquis credat aliiquem eſſe filium adoptiuum, qui nõ eſt. l.eam quã.
b ſ̃.de fideicom. Limita tamen [b] iſtũ text & prædicta procedere in caſu dubio,ſed ſi conſtaret, ꝙ teſtator ſciebat eum non eſſe filium,tunc licèt appellauerit filium,qui non eſt, non vitiatur relictum, quia præſumitur ex dilectione appellaſſe filium, eo quia diligit vt filium.l.nemo.§.qui frater. alleg.in glo.ſic intellige fortem tex.in l. 1.§.Pomponius.ff.de Carbo.edic.vbi ſi inſtituo aliquem vt filium,ſiue ſit filius,ſiue non,valet inſtitutio, & ita etiam intelligit illum tex.Pau.de Caſt.hic,quod no.quia aliàs obſtat ad l. ſi pater.ſ̃. de hære. inſti. ¶Subdit vltimo loco Bart. quòd in dubio præſumitur quis credere , quod nomine expreſſit l.Labeo.ff.de ſup.leg.Adde, quod dicit Bal.in rub.ex-
6 tra de teſti.& in c.ſuper literis.in 5.col.de reſcr. † quòd nullum eſt maius mentis noſtræ teſtimonium,quàm qualitas inſpecta verborum. Alibi dicit Bal.in l.voluntatis.ad fi. C.de fideicom. ꝙ non credimus hominem velle niſi illud , quòd dicit. Alibi dicit Bal.in l.ea quæ.circa prin.C.quomodo,& quando iud.ꝙ
7 vox eſt mentis euidẽtiſſimum arg. † Alibi dicit Bal.in c.1.in 6. col.de conſti.quòd vbi habemus ſonum verborum, non egemus interprete,vt ibi per eũ. Alibi dicit Bal.in c. ex tranſmiſſa. de reſt.ſpo. quòd vox eſt inſtrumentum datum homini ad ſignificandum per labia cor, & voluntatem. Item ſecundum Philoſophum voces ſunt notę earum,quę ſunt in animo paſſionum,vt inquit Bald. in c. mandatum.in 1.col. de reſcrip.& in l.vnica.§. vbi autem.C.de cad.tol.& in conſi.ſchiſmatis. in 8. col.in verſi.hoc itaque præmiſſo. Item põdera dum Bar.vult, ꝙ in dubio teſtator preſumitur credere,quod nomine expreſſit.loquitur, quando agitur de actu annullando,& ita etiam loquitur glo.quam Bart.alleg.in l. nemo.§.1. ff.de hæred. inſti. & ſic etiam quando reſultat annullatio actus, teſtator præſumitur credere, ꝙ nomine expreſſit,& ita notabiliter limitatur regula, quæ habet , ꝙ in dubio debet capi præſumptio, vt actus valeat. l. quoties idem ſermo. ff. de regul. iur.& l.quoties.ff.de
8 verbor.oblig.† Facit,quod tenet Ang. in l.eam quam. in 5.col. C. de fideicom. dicens ſe ita conſuliſſe in inclyta ciuitate Ferrariæ , ꝙ legum Doctor adoptauit aliquem in filium , & adoptio fuit nulla propter defectum iuris, ſi poſteà in teſtamento dixit, inſtituo talem filium meum, licèt ſit Doct.& præſumatur ſcire iura, & ꝯñr poteſt, ꝙ talis adoptio non valet, tñ præſumitur crediſſe illud , ꝙ verbo expreſſit. ſ. eum eſſe filium, & ideo cùm non ſit, vitiatur inſtitutio, & ita conſuluit ipſe Ang. in conſil.93.incip. viſis, & inſpectis ſupradictis omnib.in 5.& 6. col. ꝙ not. quia eſt magna extenſio ad concluſionem Bart. vt
9 procedat etiam ſi eſſet præſumptio in cõtrarium. ¶† Ex.l.verba teſtamenti. not. ꝙ verba enunciatiua non inducunt ademptionem in præiudicium illorum , quos teſtator grauare non poteſt,& circa hoc Bald.Alber.& Salic.latè examinant de ver-
10 bis enunciatiuis , † an & quando diſponant , quæ materia plenè traditur per Bart.& alios in l. ex hac ſcriptura.cum concor. ff.de donat.tetigi aliquid in l.ex his verbis. s̃. de teſt.mili.

ADDITIONES.

a ¶Vt filio. De legitimato nulliter, vide Paul.de Caſtr. in l. ſecunda. §. eam quam.infra de fideicommiſ.Dec.conſilio 176. 4.colum. Et conſil. 288. colum.2.verſic.2. PVRPV.

b ¶Limita tamen. Angel. conſilio 92. viſis, & inſpectis omnibus.in colum.2. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Error notarij regulariter non nocet.*
2 *Sententia, in qua omiſſum eſt aliquod verbum ſubſtantiale, non valet.*
3 *In ſententia interlocutoria non requiritur de neceſſitate ſcriptura , tamen bene requiritur verbum condemno, vel abſoluo.*
4 *Sententia,quæ eſt incerta, ſi poteſt certificari ex actis,bene valet.*
5 *Si in eadem cauſa vterque litigatorum eſſet victor, & victus,& iudex dicat victum victori, &c.& aliter non declaret, neuter erit condemnatus.*
6 *Quando in teſtamento aliquid eſt omiſſum errore notarij , quot teſtes requirantur ad probandum errorem , & ad eum ſupplendum.*
7 *In teſtamento pro ſubſtantia, & forma requiruntur ſeptem teſtes.*
8 *Si teſtator dixit in teſtam. inſtituo Titium filium meum , neceſſe erit probare,quòd Titius filius teſtatoris, aliàs inſtitutio non valet.*

LEX VII.

1 ERrore ſcribẽtis. † Error notarij nõ nocet teſtamẽto , quod teſtator poſt multa legata facta dicit, in alijs omnib.bonis meis mobilibus, vel immobilibus Titius, & non reperitur plus , valet, quia ex præcedentibus colligitur, quòd voluit dicere hæres eſto , quia præſumitur totum fuiſſe dictum à teſtatore,licèt fuerit omiſſum à notario. Item extende iſtum text. vt procedat non ſolùm, quando teſtator totum dixit,& notarius minus ſcripſit,& ſi qñ eſt plus nuncupatum, & minus ſcriptũ, ſed etiam procedit,qñ ipſemet teſtator ſcripſiſſet teſtamentũ , & per errorẽ omiſſiſſet ſcribere illa verba,hæres mihi eſto, & ſolùm ſcripſiſſet nomen Titius , qñ ex præcedentib. vel ſequentib. iſtud neceſſariò ſuppletur, vel qñ talis error poſſet probari,licèt eſſet difficilius. ita ꝓbat text. no.in l.quoties.§. 1.ff.de hære.inſti. idemque eſt,ſi ipſe teſtator minus ſcribat , cùm plus vellet ſcribere , vbi probatur iunctis præcedentib.idem eſſe ſiue ipſe teſtator errauit minus ſcribendo,ſiue notarius,quando eſt plus nuncupatum, & minus ſcriptum.Ad hoc ẽt pondera iſtum tex. qui generaliter dicit errore ſcribentis teſtamentum , & ſic põt intelligi de notario , vel teſtatore,vel tertio,qui ſcripſiſſet. Nec refragatur tex.dum dicit plus nuncupatum,& minus ſcriptum videtur,quia potuit eſſe,quòd teſtator nuncupauit hæredẽ coram teſtib.& tñ ſcriptura ſua erat diminuta in hoc.Et procedit iſtud clarius tenendo,ꝙ iſta l.habet locũ ẽt in teſtamento in ſcriptis,vt per Alex.
2 hic poſt alios Doct. per eum relatos. ¶† Not ꝙ error notarij regulariter non nocet, vt hic, & l.ſi librarius.ff.de reg.iu. vbi ẽt
a habes latè per Bar.qualiter notarius [a] poſſit errorem ſuum corrigere,& l.Imperator,la 1.vbi Bar.& alij ff.de ſta.ho.cum multis concor.per d.Alex. hic.Et no. ꝙ ſi notarius omittat aliquid in inſtrumento apponere , quòd noceat parti , tenetur parti de damnis,& intereſſe.text.eſt vnicus,& ſingul.in iure ſecundum Bar.& alios ibi in l.fi.C.de magiſtra.cõue. Circa quẽ tex.diligẽter aduerte,quòd ſi probetur dolus notarij,hoc eſt,quòd notarius dolosè omiſerit , tunc de intereſſe , & de damnis ſtatur iuramento partis,ſm Bal.& Alex. in l.qui accuſare.C. de eden. Sed ſi culpa omiſiſſet , intereſſe deberet plenè probari , ſecundum Bald.in l.final.in pen.colum.C.de eden.per text.quem ad hoc reputat ſingu. in l. argentarius. § cum autem , vbi etiam Bald.& Angel. ff.de eden. Eum etiam reputat ſingu. Bald.in c. cùm venerabilis.in vlt.colu.de except.Sed iſte intellectus ad d. §.cùm autem , quòd ibi inteteſſe debet plenè probari per teſtes , vel inſtrumenta , eo quia non fuit in dolo , ſed in culpa , confunditur per illum text.iuncta.l.vbi exigitur , eodem titul. de eden. Ideo.d.Alex. in d.l.qui accuſare.in fi.dicit, ꝙ ſi dolus notarij fuit in omittẽdo, tũc damna, & intereſſe debent plenè ꝓbari.d.§.cùm aũt.Si aũt dolus notarij fuit in faciendo, qui eſt grauior , iuxta gl. in l.ſi mora.ff. ſol.mat.& l. lege Cornelia. in prin.

ADDITIO.

a ¶Notarius.Adde Ioan. Andr.in c.inter dilectos. de fid.inſtrum. Anton.Butr. in capit.ex literis. eod.titul.

Source : BIU Cujas

prin.ff.ad Sena.Syl.tunc intereſſe probatur contra talem dolo ſum per ſolum iuramentum. l. ſemper.§. in hoc interdicto.ff. quod vi aut clam.l.ſi qñ.C.vnde vi.& c.ſi.quod met.cauſa , & ẽt tenent Cy.Bal. & Sal. & d.§. cũ aũt. Sed iſtam dñiam reprobat Ang.in d.§.cũ aũt.& ibi d.Alex. ſibi contrarius per tex.in l. qui reſtituere. ff.de rei vend.vbi erat dolus in non reſtituendo, & ſic in ommittendo,& tamen ibi de intereſſe ſtatur iuramento in litem.Tu reſponde,q̃ illud ibi ſtatuitur propter auctoritatem iudicis contemptam. Magis videtur obſtare text.in d.§. cùm autem. dum æquiparat caſum cautionis ſurreptæ , vel corruptæ,& ſic qñ in faciendo,& quando in omittendo. Niſi dicas, q̃ ibi æquiparatio illa eſt quo ad quid , non ſimpliciter. Dic ergo melius ſm Ang.Pau.de Caſt.& Alex.in d.§.cùm aũt, quòd contra doloſum , qui originaliter tenetur iure actionis , intereſſe probatur ſolo iuramẽto.d.l.ſemper.§.hoc interdicto, cũ concor.ſ.alleg. ſecus ſi originaliter tenetur officio iudicis , ita loquitur.d.§. cùm autem.& fuerunt verba Bar.in l. ſi prius. in 2.q.& ibi Imo.ff.de ope.no.nun.Et dixi in d.§. cùm autem. In dubio autem potius præſumitur error , & non dolus notarij,ſecundum Bar.in l.quoties.§. 1.per illum tex.ff.de hære.inſti. Bal.& Ang. in l.iuris gentium.§. quòd ferè.ff.de pact.text.in l. quod adhibitus,in fi.C.de his qui ſibi in teſta.aſcri.quæ.l.eſt no. ad excuſationem ſimpliciũ tabellionũ,ſm Bal.in l. 1. ff.de legi. & in l.2.in 1.not.C.de errore aduo.facit regula.l. quoties.§.qui dolo.ff.de proba.Et quotieſcunque inſtrumentum põt ſaluari vel iuuari,debet tolerari quantum poteſt,ſecundum Bal. in d. §.quòd ferè,& in l.1.C.de ſacroſ. Eccle. Et potius præſumitur diuerſitas temporis , vel loci, quàm quòd inſtrumentum præſumatur falſum,dicit Bal.in l. Imperator.la 1.in 3. col.ff.de ſta. hom.Et ſi dicas,quomodo poſſibile eſt,quòd notarius aliquid omittat , propter quod pars poſſit prætendere intereſſe , cùm habeamus regulam,q̃ ſi notarius in inſtrumento omittat aliq̃ clauſulã ſolitam apponi , talis clauſula habetur pro appoſita, tex.eſt in l.ſi.cum gl.in verſi.ſimplicitas,quã ibi not.Bald.C.de fideiuſ.Bal.& alij in l.huiuſmodi.in prin.ff.de leg.1? Reſponde, quòd poteſt omitti aliquid præiudiciale parti,quod tamen de conſuetudine non ſoleret apponi. Eo. modò ſi omittatur in actu aliquid, quod ſit de ſolennitate , puta quòd in teſtamento nõ adhibeantur niſi ſex teſtes,quamuis ſit omiſſum errore , vel ſimplicitate notarij,non habet tunc locum gl.in d.l.ſi.imò talis ſolennitas omiſſa vitiat, gl.eſt no.in l.ambiguitates.ſ.eod. Pau.de Caſt.& d.Alex.hic.De notario autem,qui nimis abbreuiatè ſcripſit protocollum,an teneatur, ponit Io.And. in addi. Spec.in tit.de inſtr.edi.in addi. quæ inci.ad intellectum. ¶Gl.in verſi.eſto, diuiditur in 3.part.In prima ad ꝓrium. l.1.§.ſinautẽ, ponit tres ſolutio.In ſecunda notat.In tertia, & vltima contra illud opp. Secunda ibi, (no. ergo.) Tertia ibi, (ſed contra.ff. de iur.cod.) In prima parte dic , q̃ prima ſolutio eſt contra iſtum tex.qui dicit,q̃ deerat totum illud,hæres eſto. Aliæ duæ ſolutiones diuinãt ad text.Item ſecundum exempla gl. nullus fuiſſet error, vel defectus, vel in teſtatore, vel in notario , quia tantũ eſt dicere,Titius hæreditatis meæ dominus eſto,quantũ
* dicere,hæres eſto , vnde per Bart. & magis *communiter Doct.* hic tenetur ſolutio,quam ponit gl.in d.l.1.§.ſinautem,quam ibi ſequuntur ẽt Bar.& communiter Docto.quòd quando teſtator omiſit iſta duo, hæres eſto,& ſolùm apponit nomen, vitiatur inſtitutio, ita loquitur d.§.ſinautẽ , ſecus ſi iſta duo ſint omiſſa per errorẽ notarij, ita loquitur iſta.l. Iſta communis ſol. mihi non ſatisfacit ad d.§. ſinautem , vbi totus text. loquitur continuatiuè proſequendo eundem caſum,quando plus eſt nuncupatum,& minus ſcriptum, & dicit , q̃ ſi ſit ſcriptum , Lucius hæres , valet. poſteà in verſi. & ſi ita.dicitur , q̃ eodem modo valet,ſi ſit ſcriptum,Lucius eſto, quia creditur plus nuncupatum , & minus ſcriptum.Deinde ſequitur verſi.ergo , & ſi ita , qui dicit,q̃ ſi ſolùm nomen proprium ſit appoſitum,tunc vitiatur.Et ſic in d.§.ſinautem,fuit omiſſum à notario, & non à teſtatore,ſicut & hic.Vnde puto dicendum , ſi ſit ſcriptum ſolùm nomen proprium.ſ.Lucius, deſit illud totum,hæres eſto, ſi iſtud totum ẽt ſit omiſſum à notario, & non poſſit ſuppleri ex præcedentibus,vitiatur inſtitutio.ita loquitur.d.§.ſinautem. Sed ſi illud põt ſuppleri ex præcedentibus, vel aliter probari poſſit,bene valet,vt patet in tex.dum dicit, ideo rectè teſtamẽto facto.puto ſm Fulg.& Pau.de Caſt.& dico exempli gratia, ſi teſtator multa legata,& fideicom. fecit,poſteà dicit in omnibus alijs mobilib.& immobilib.Titius,ex præcedentib.ſupplebitur hæres eſto.Et idem tenent in effectu Cyn.& Ang.hic,& ad hoc ẽt tendunt verba Bartol.hic in fin. Saluando tamen communem ſolutionem gloſſ.& Docto.in d.§.ſinautem , & Doct. hic,aduerte quia gloſſ.& Bartol.& alij in d.§.ſinautem. intelligunt,quòd ille.§.loquatur in teſtamento in ſcriptis, & ſic quando ipſemet teſtator ſcripſit teſtamentum ſuum , tunc totum continuatiuè proſequetur eundem caſum,& in verſi.ergo.& ſi ita,loquitur, vt dicunt gl.& Docto.quando ipſemet teſtator omiſit illa duo verba,hæres eſto,& ſolùm poſuit nomen proprium Titius,& ſic ibi omiſſio facta fuit à teſtatore , hic à notario.Et iſta fuit intentio gl.& Doct.in d. §. ſinautem. & Doct.
3 hic. ¶† Quid autem in ſententia,quæ de neceſſitate debet proferri de ſcripti recitatione. l.1.& 2.C.de ſen.ex breuicu.rec.pone,q̃ ſit omiſſum verbũ ſubſtantiale,condemno,vel abſoluo, vt quia reperiatur ſententia, in qua ſit ſcriptum,victum victo
* ri,& non eſt dictum , abſoluo vel condemno? magis *communis ſententia eſt*,q̃ talis ſententia non valet, ſed vitietur, ſecundum Bal.hic in vlt.q.Bar.in l.præſes. C.de ſen. Bald.& Ang.& communiter alij in d.l.1.§.ſinautẽ. Lud.Ro.in l.1. ff. de re iud.Ang. de Are. in §.curare.in 7.col.Inſti.de act.Quamuis aliqui Mod.
2 dicant contra , & non bene. ¶Allegatur tamen Bart.vt ſit ſibi contrarius in d.l.ſinautem,& iſtã contrarieratem Bar.no.Imo. in l.iudex poſteàquam,in 4.col.ff.de re iud.& Lu. Ro.in l.1.ff. de re iud.& minus bene, quia Bar.non eſt ſibi contrarius, quia in caſu,quem ponit Bar.in d.l.1.§.ſinautem,erant plura verba, ex quibus neceſſariò ſupplebatur verbũ condemno , nam ibi fuerat ſcriptum, victum victori taxatione expẽſarum nobis,
* & ſucceſſorib.noſtris reſeruata.Et iſta *opi.eſt communis*, & ſeruatur in practica , vt atteſtatur Imo. in d.§. ſinautem. ea retenta obſtant tres difficultates.¶Primò obſt.iſte tex.nec placet mihi ſolutio d.Alex.ad tex.noſtrum, quę fuit ante eum Ang.in d.l.1. §. ſinautem. dum dicit, quòd iſta. l. loquitur in vlt. voluntate, quæ eſt fauorabilis , ſecus in ſententia, quæ eſt odioſa, & contentioſæ iuriſdictionis , nam ſi iſta ſolutio eſſet vera,ſequeretur, quòd nunquam eſſet bonum argumentum à ſententia ad vltimas volutates, & ècontra , & tamen hoc eſt falſum. l.non eſt mirum. in fin.ff.de pignorat. actio. expreſsè Bartol. in l.centeſimis. §.final. ff.de verbor. obligat. Ideo aliter reſpondet domin.Alexand. ſequendo ſolutionem Bartol. in d. l. præſes, vbi dicit , quòd in propoſito aliud eſt in vltimis voluntatibus, quàm in ſententia , quia vltimæ voluntates fiunt à teſtatoribus mortis cogitatione turbatis. l. hac conſultiſſima §.at cum humana fragilitas. ſupra titul. primo. & §. illud. in Authen.de trien. & ſemiſ. ſed ſententiæ debent deliberatè ferri , ſcribi , & emendari l.ſecunda. C. de ſenten. ex breuicul. recitan. Ideo in illis non ſuppletur , nec ſubauditur verbum condemno . Iſta ratio Bartol. & domin. Alexand. non eſt bona , quia quando ipſe teſtator omitteret,non ſuppletur verbum ſubſtantiale.l. final.ff.de iure codicillor. & iſtud firmant Bartol. & omnes indifferenter hic , ſed bene quando omittitur à notario , vt hoc text. & in notario ceſſat ratio Bartol. de cogitatione mortis, vnde tu in forma aliter reſponde , & fortè ita poteſt ſaluari Bartol.in dict.l.præſes, quod imò bonum eſt argumentum ab vltimis voluntatib.ad ſententias, & ècontra, niſi ſit diuerſa ratio,vt in propoſito noſtro, vbi error ſcribentis non vitiat teſtamentum,vt hic, & tamen vitiaret ſententiam, eo quia ſententia debet ferri cum maxima deliberatione, & maturitate.capi. final. de re iudica. in ſexto. ideo error in ea non ſic toleratur, prout in vltima voluntate. Secundò contra iſtam communem ſententiam Ioan. de Imol. in l. iudex poſteaquam. in 4. colum. ff.de re iudica.mouet difficultatem, & non reſpondet: nam ſententia , quæ fertur ſuper expenſis, eſt interlocutoria. gloſſ.& Doctor.in l.quod iuſſit. ff.de re iudic. plenè Imol. poſt
4 Angel.in l.Paulus. la prima. ff. de re iudic. ſed ſic eſt, † quòd in ſententia interlocutoria non requiritur de neceſſitate ſcriptu-
a ra, ª gloſſ.eſt in l.ſecunda.ff.de appel.reci.Bartol.in l.2.in fin.C. de ſenten.ex breuicul.recitan. Dixi præce. anno in l.nec quicquam. §. vbi decretum.ff.de offic.proconſul.& legat. ergo dato, quòd communis ſententia procederet in ſententia diffinitiua , tamen exemplo Doct. in condemnatione expenſarum cùm ſit ſententia interlocutoria, ceſſat fundamentum Doctor. quia iſta de neceſſitate non debet in ſcriptis proferri. Reſpondet domin.Alexand. hic fatendo argum. Imol. & dicit,q̃ uerum eſt, quòd in ſententia interlocutoria non requiritur

A D D I T I O.

a ¶De neceſſitate ſcriptura. Adde Bal.in l.hac conſultiſſima.C.qui teſt.fa.poſ. Bald. in capitul.quoniam contra.de proba.Bald.in addi. Specul. titul.de ſen. verſi.quid de interlocutoria.

* Et dic, quòd interlocutoria in ſcriptis neceſſariò proferenda non eſt.gloſſ. 1.in c.vlt.de re iud.in 6.& in cap. quoniam contra. verſi.interlo. de proba. Bart.in l.2.in fi. C.de ſen. ex breui.recit. in l.3. ff.de appel.recip. & communem dicit idem Iaſ.in l. nec quicquam, num.59.ff.de offi.proconſ.vbi excipit plures caſus,quib.ſnia interlocutoria in ſcriptis proferri debet, quos vide ibi per Iaſ. qui poſt glo. d. c. quoniam contra. dicit, quòd licèt ſententia interlocutoria non ſit in ſcriptis proferenda , debet tamen in actus ad ſcripturam redigi,de quo vide etiam quæ ſcribit Rober.de ordin. iudic. part. 6. cap.53.nume.10.& 12. MASVER.

Source : BIU Cujas

quiritur ſcriptura, tamen requiritur ſaltem verbū condemno, vt hic per eum. Sed iſta ſol. Alex. non tollit in aliquo difficultatem, quia bene verum eſt, quòd in ſententia interlocutoria requiritur verbum cōdemno, quod ſit viua voce prolatum, ſed non, quòd de neceſſitate debeat in ſcriptis proferri. vnde aliter & clarè ego reſpondeo in forma, inquantum dicit Imo. q̄ ſententia expenſarum eſt interlocutoria, fateor, & dum dicit, q̄ ſententia interlocutoria non requirit de neceſſitate ſcripturā, reſpondeo eſſe verum, quando talis interlocutoria fertur de per ſe, ſed quando fertur ſimul cum diffinitiua, tunc ēt interlocutoria debet de neceſſitate in ſcriptis proferri, quia interlocutoria tanquam ſequela diffinitiuæ cenſetur eiuſdem naturæ. ita no. Ang. & Imo. in l. patris, & filij, in prin. arg. illius tex. & ibi d. Alex. in 2. no. ff. de vulg. & pup. Ang. in d. l. quod iuſſit. ſecus ſi ſeparatim, & de per ſe, per gl. in d. l. 2. & per tex. in d. l. patris, & filij. & in iſtis terminis loquūtur Docto. prælleg. ¶ Tertiò vltra alios contra communem ſententiam poteſt argui, q̄ ſi iudex in ſententia dicat, victum victori, & non dicat plus, tenent omnes, quòd ſnīa ſit nulla. † Contra, quia regulam habemus, q̄ ſnīa, q̄ eſt incerta, debet certificari ex actis, & valet. l. ait prætor. §. ſi iudex. ff. de re iud. & eo. tit. C. deſen. quę ſine cer. quanti. l. 3. ergo ex actis poterit deprehendi, vtrum victus habuerit iuſtam cām litigandi, & ſic cenſeat̄ abſolutus, aliàs cenſeatur ꝯdemnatus, ergo ſententia debet ſuppleri per relationē ad acta, & non vitiari. Reſpondet ſing. Lud. in l. 1. ff. de re iudi. quòd regula, quæ habet, quòd ſententia incerta debet certificari per relationem ad acta, procedit, q̄n ſententia eſt incerta in quantitate, ita loquuntur iura prælleg. ſecus ſi ſit incerta, quia deſit verbum abſoluo, vel condemno, tunc non certificatur per relationem ad acta, ita apparet de mente Docto. in locis prælleg. Quæ ſolutio ex toto non ſatisfacit, quia primò reſtringit iura prę allegata, nec affert rationem diuerſitatis. Niſi dicas, quòd ratio diuerſitatis ſit, quia q̄n in ſententia deficit verbum abſoluo, vel condemno, deficit illud, quòd eſt ſubſtantiale, ideo tunc non ſuppletur, ſecus q̄n ſolùm incertitudo eſt in quantitate, quia illa bene declaratur ex actis. ¶† Quid autem eſſet, ſi in eadem cauſa vterque litigatorum eſſet & victor, & victus, puta quia in vno capitulo quis ſuccubuit, in alio vicit, & iudex dicit victum victori condemnamus in expenſis, & aliter non declarat? vide ſing. Bart. in Llegatario. §. fi. ff. de fideic. lib. vbi decidit, quòd neuter intelligitur cōdemnatus. ſequitur Imo. in l. iudex poſteaquam. in 5. col. ff. de re iud. & Lu. in d. l. 1. eo. tit. Bald. in c. 1. de plus peti. Sal. in l. 1. in vlt. q. C. de plus peti. * Mathe. in no. 4. ¶ In vltima parte gl. dic, q̄ *communiter tenetur* ſolutio gl. Vel dic, q̄ ibi fuit totalis omiſſio, quia nil penitus ſcriptum eſt quantum ad inſtitutionem, & ſic ēt proprium nomen nō fuit deſcriptū. Sed facit ꝑ prima ſolutione gl. & Doc. q̄ d. l. fi. ff. de iure codi. debeat de neceſſitate ſic intelligi, q̄n inſtitutio hæredis fuit omiſſa ab ipſo teſtatore, quia ſi ab ipſo nō fuiſſet omiſſa, ſed à notario, tunc illæ tabulæ non valerent ēt iure codi. vt ibi dicit text. quia ex quo apparet, quòd teſtator voluit facere teſtamentum exprimendo nomen hæredis, & illud teſtamentum non valuiſſet in vim teſtamenti, certè etiā non valuiſſet in vim codicillorum. tex. eſt in l. 1. ff. de iure codi. * Tamē in p̄rium multū obſt. tex. in l. fi. qui dicit, *ſi palàm mutuatus ſit*, & poſteà ſubdit, *tabulas teſtamenti non intelligi. in quib. hæres ſcriptus non eſt*, & ſic apparet, quòd ibi non fuit omiſſio à teſtatore, ſed à notario, vnde plus placet ſecunda ſolu. q̄. ſ. dedi. Nec obſt. d. l. 1. ff. de iur. cod. quia loquitur, q̄n apparet, quòd teſtator voluit facere teſtamentū, & noluit valere iure codicillorum. ¶† Extra gl. reſtat neceſſariò videre, q̄n in teſtō aliquid omiſſum eſt errore notarij, quot teſtes requirantur [a] ad probandum errorem notarij, & ad eum ſupplendum, in quo licèt Cy. & Bal. & ēt Bar. hic ſub dubio fortè dicant duos teſtes ſufficere, per l. quoties. in prin. §. 1. ff. de hære. inſt. quæ parum facit, ſed melius facit regula l. vbi numerus. ff. de teſti. Tamen Ray. * Fulg. & Pau. de Caſt. tenent, q̄ requirātur ſeptem *Breuiter vera, & communis eſt* diſtinctio, quā ponit Bart. in l. cùm proponebatur. ff. de leg. 2. quæ eſt vera, & communiter approbata, quam ſequuntur Bal. Ang. & Imo. in l. quoties, in prin. ff. de hęre. inſti. & d. Alex. hic, cum alijs per eum allegatis, q̄ aut agitur de probanda ſubſtātia, ſeu voluntate teſtatoris omiſſa errore notarij, & hic in teſtamēto requiruntur 7. teſtes, in codicillis quinque. Ita procedit gl. quæ in hoc eſt ſing. in d. l. cùm proponebatur in verbo, ſcriptura, quam gl. reputat. ſing. Bal. in c. cū Io. Eremit. in 3. col. de fid. inſt. quia non pōt probari iſte error notarij, quin probetur voluntas teſtatoris, & ſic ſubſtantia ipſius teſtamenti, imò plus non ſufficerent ſimpliciter 7. teſtes quicunque ſint, ſed oportet, q̄ ſint 7. teſtes de illis, qui fuerunt rogati. ſecundū Bal. in d. l. cum proponebatur. in 2. col. & ibidem ſequitur Io. de Imo. & Bal. in c. 1. §. itē ſi vaſſallus. in 3. col. ſi de inueſti. feud. conte. fue. vbi dicit, q̄ tales teſtes ſunt ſubſtātiales, ergo debent eſſe rogati, facit quod dicit Bald. in l. 2. ad fi. C. de bon. poſſ. ſecūdum tab. quam præto. Aut verò agitur de probanda aliqua qualitate, & tunc duo teſtes ſufficiunt, glo. eſt not. in l. hæredes palàm. §. ſi quid poſt. in ver. poſſe. & ibi Bartol. ff. eod. ¶ Limita tamen primum membrum, quòd ſubſtantiale teſtamenti nō poteſt probari minori numero, quàm ſeptem teſtium rogatorum, eſt verum, quando eſt tale ſubſtātiale, q̄ conſiſtit in voluntate teſtōris. Si autem ſit aliud ſubſtantiale, ſecus eſt. † Hinc eſt, q̄ cùm in teſtamento pro ſubſtantia, & forma requirantur 7. teſtes, ſed iſtud non pendet à voluntate teſtatoris, pone, q̄ notarius per errorem non apponit niſi ſex, certè iſte error pōt probari per duos teſtes tm̄, & ſufficiunt, ſm Ang. in l. ambigui tates. ff. eo. faciunt, quæ dixi. in l. 2. poſt alios. ſ. de bon. poſſ. ſm tab. quam prę. ¶†† Hinc etiā infero, q̄ ſi teſtō dixit, inſtituo Titium filium meum, neceſſe eſt probare, q̄ Titius ſit filius teſtato. aliàs inſtitutio non valet, vt dixi in l. neq; profeſſio. ſ. eo. certè iſtud ſubſtantiale pōt ꝑbari ꝑ duos teſtes tm̄, ita tenet Paul. de Caſtr. in d. l. cùm proponebatur, & idem Pau. de Caſtr. hic, adde gl. in l. fideicōmiſſum. in ſimili. ff. de fideicom. Iaſon.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

ADDITIO.

a ¶ Quot teſtes requirantur. Adde Bald. in c. ſi quis feudum. in titul. ſi de inueſtitu. inter dom. & vaſſal. lis ori. Bald. in l. fin. C. de fidecommiſſ. Barba. 1. libr. conſil. 29. Illud. 2. dubio. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Propter neceſſitatem diſpoſitio iuris ſuſpenditur ad tempus, ſed non tollitur in totum.*

2 *Si aliquis ſit infectus morbo, poteſt de ciuitate expelli propter publicam vtilitatem.*

LEX VIII.

1 ASſus. † Hoc dicit. Propter neceſſitatem diſpoſitio iuris ſuſpenditur ad tempus, ſed non tollitur in totum. Et poteſt intelligi iſta. l. quòd iſte morbus caducus, qui deterruit teſtes, cōtigit in perſona vnius teſtium: poteſt etiam intelligi, quòd euenerit in perſona teſtatoris, vt per Salic. Paul. de Caſtr. & dom. Alexand. hic. facit l. cùm antiquitas. infra eod. tamen Fulgoſ. in l. furioſum. ſupra titul. 1. tenet contrarium, quòd iſta. l. non haberet locum, quando talis morbus ſuperueniſſet ipſi teſtatori, licèt ſecundum eum quilibet interrogatus diceret contrariū, per iſtam. l. pro hoc ponderat, quod text. in dict. l. cùm antiquitas. infra eod. loquitur de morbo comitiali teſtium, non autem ipſius teſtatoris, ad hoc etiam ponderat text. in d. l. furioſum, in verbo (aduerſa valetudine) Reſponde, q̄ ibi loquitur de aduerſa valetudine, quæ cauſaret furorē, ſeu dementiam, quam non cauſat morb. caducus, de quo loquitur iſta. l. & d. l. cùm antiquitas. licèt in illo inſtanti durantis morbi mens ſit alienata, prout & in homine dormiente, & ſic iſta l. gñaliter procedit ex identitate rōnis, ſiue iſte morb. euenerit in perſona vnius teſtiū, ſiue teſtōris, vt hic. Et ita illā opi. Fulg. refert ēt & re probat Alex. hic. Et dic, q̄ dictio caſus, eſt caſus genitiui, & tūc
2 conſtructio erit clara. ¶†† Ex hoc text. not. Lud & dom. Alex. q̄ ſi aliquis ſit infectus morbo, poteſt de ciuitate expelli ꝑpter publicam vtilitatem, ne alios inficiat, tamen iſte text. parum probat, tamen idem tenent Guliel. & Bald. in l. nullus. per illum text. circa fin. C. de ſum. Trin.

SVMMARIVM.

1 *An valeat ſtatutum, vel conſuetudo, quòd quis poſſit teſtari cum duobus teſtibus.*

2 *Scriptura facta in loco ſecundum priuilegium loci, probat vbique.*

3 *Conſuetudo, quæ dat robur probatorium ſcripturæ, facit quòd illud robur probandi habeat locum non ſolùm intra territorium, ſed etiam extra.*

4 *Si ſit ſtatutū in curia mercatorū, quòd priuata ſcriptura eorum faciat plenam fidem, tale ſtatutum valet, & debet ſeruari in quolibet foro tam ſeculari, quàm eccleſiaſtico.*

5 *Teſtes debet eſſe in præſentia, & in aſpectu teſtatoris, aliàs teſtamentum non valet.*

6 *Teſtator poteſt teſtari coram teſte non intelligente eius ſermonem, dum modo ſignis intelligat.*

7 *Si teſtes non vident teſtato. propter cortinam, vel aliud aliquid, teſtamentum non valet, ſecus tamen eſt in codicillis, vel dona. cauſa mortis. num. 8.*

Source : BIU Cujas

9 *In contractibus, ſeu actibus inter viuos non ſolùm cortina, ſed etiam paries medius non vitiat dicta teſtium.*

10 *Teſtes, qui deponunt aliquid vidiſſe de nocte, ſi non dicant, quòd erat lumen accenſum, vel lunæ, poſſunt reprobari tanquam falſarij.*

11 *Quæ dicatur propria terra, & quæ propria patria.*

LEX IX.

SI non ſpeciali. Teſtes debent eſſe in conſpectu teſtatoris, quando fit teſtamẽtum, niſi ex ſpeciali priuilegio aliud ſit conceſſum. h. d. ſecundũ Bar. & Ang. hic. Vel melius, Teſtes teſtamentarij debent fungi eorũ officio in ſubſcribendo, & ſigillando in præſentia teſtatoris, niſi ex priuilegio aliud ſit inductum. h. d. & melius ex mente Sal. & Ful. & Pau. de Caſt. hic. Et eſt de mente Bal. hic in vlt. col. reprehen
1 dentis Cy. quòd non bene intellexit iſtam l. ¶† No. ex hoc tex. quòd licèt pro ſolennitate teſtamenti ſit inductũ, quòd teſtes fingantur eorum officio in præſentia teſtatoris, & hoc ratione falſitatis euitandæ, tamen iſtud poteſt tolli per ſtatutum ciuitatis. Et ſic facit ſecundum Bal. & Mod. hic, ad illam diſputabilem. q. nunquid valeat ſtatutũ, vel conſuetudo. Do. Venetorum, ꝙ cum duob. teſtib. poſſit quis teſtari. nam iſte tex. facit, ꝙ ſic. Tu aduerte, quia punctus eſt in conſtructione huius text. nam ſi intelligis ſpeciali priuilegio patriæ tuæ, quòd illud genitiuum patriæ tuæ, regatur ab illo nomine priuilegio, & ſic, ꝙ patriam et iſtud induxerit, tunc probaret notabile prædictum. poteſt & alitet intelligi iſte text. quòd illud genitiuum patriæ tuæ, referatur ad participium relaxata, hoc modo. Si non ſpe-
a cialj [a] priuilegio eſt relaxata obſeruatio iuris patrię tuę, hoc eſt niſi per priuilegium Imperatoris ſit conceſſum patriæ tuæ, tũc nihil probat, quia Imperator bene poſſet diſponere, ſed non poſſet diſponi per ſtatuta ciuitatum, & locorum, de qua quæſtione plenè dixi in l. 1. poſt Bar. ibi. in 3. q. C. de ſum. Trin. hic
b non pono. ¶ Secundò no. [b] ex tex. ibi. (patriæ tuæ.) arg. ſecundum Bar. & Ang. Quòd teſtamentum factum in patria ſecundum priuilegium patrię, vbiq; valet, & ſic etiã extra patriam, & conſequenter trahitur ad bona alibi ſita, de quo Bart. ſe remittit ad ea, quæ dixit in l. 1. in 3. q. C. de ſum. Trin. & ibi dixi. Adde, quòd generalius notant ex iſto text. Bald. & Saly. quòd
2 † ſcriptura facta in loco ſecundum priuilegium loci probat vbique, facit. l. 2. C. quemand. teſt. aper. & l. 1. C. de eman. lib. Tu adde, qđ ſingulariter tenet Io. And. in addi. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc dicendum, in addi. mag. circa fin. quæ incipit priuatorum. quòd ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, quòd priuatæ apochæ mercatorum, vel libri mercatorum plenam fidem faciant pro ſcribẽte vſque ad certã ſummã, certè ſtabitur conſuetudini, vel ſtatuto in ſcriptis * in illo loco factis, etiam ſi
* alibi agatur, vel alibi producãtur, alleg. l. 1. C. de eman. lib. & c. cùm dilectus. de conſue. Idẽ tenet. d. Ant. de But. inc. 2. in 3. col.
3 de fi. inſtr. ¶† Secundò adde Bald. in l. exemplo. C. de prob. vbi per iſtam l. tenet, quòd conſuetudo, quæ dat robur probatorium ſcripturæ, facit quòd illud robur probandi habeat locũ non ſolùm intra territorium, ſed etiam extra, vt ibi not. per eũ, vbi videtur hoc limitare verum quo ad illos, qui ſunt ſubditi effecti ratione contractus, vel alia quacunque ratione, cùm habeat vim priuilegij. c. ſuper quibuſdam. §. prętereà. de verb. ſig. & idem Bal. in rub. C. de fid. inſtr. in vlt, col. & d. Ant. de Bu. in d.
4 c. 2. in 3. col. de fid. inſtr. ¶† Tertiò adde, quod no. vult Bal. in l. 2. in 2. col. C. de conſt. pecu. ꝙ ſi ſit ſtatutum in curia mercatorum, quòd priuata ſcriptura mercatoris faciat plenam fidem, quòd iſtud ſtatutũ valet, & debet ſeruari in quolibet foro nedum ſeculari, ſed etiam epiſcopali, per illud, quod vult gl. not. in l. ex ea. ff. de poſtul. niſi ſtatutum referat ſe ſolũ ad proprios iudices, puta quia dicetet, quòd conſules mercatorum credãt
5 priuatis ſcripturis mercatorum, vt ibi no. per eum. ¶† Tertiò no. ex iſto tex. ꝙ teſtes debent eſſe in præſentia, & conſpectu teſtatoris, & videre oculata fide ipſum teſtatorem, aliàs teſtamẽ
c tum non valet, [c] quia poſſet fraus committi, vt hic, & in l. ſi
6 vnus. ĵ. eo. † Adde tamen tex. no. in l. qui teſtamento. §. fi. ff. eo. quòd teſtator poteſt teſtari coram teſte non intelligente eius ſermonem, puta latinus coram græco, dummodo ſignis intelligat, vel interpres adhibitus ſit, gl. tamen reſtringit illum text. vt ꝓcedat in teſtamẽto in ſcriptis, cùm in illo regulariter teſtes non ſciant quid contineatur. l. hac conſultiſſima. in prin ĵ. eo. ſecus in teſtamento nuncipatiuo, quòd ſtat in authb. teſtium.
7 l. hæredes palàm. in prin. ff. eo. ¶† Item adde, quod per iſtum text. probatur quartò, ꝙ ſi cortina eſſet circa lectum teſtatoris, vel linteus, ita quòd teſtes non viderent teſtatorem, non valeret teſtamentum. Et propterea dicunt Cy. & Albe. hic, quòd Bononiæ propter hoc fuit caſſatum teſtamentum, quia aliqui poſſent ſimulare vocem teſtatoris. Et dicit Cy. ſe cognouiſſe hominem, qui ita ſimulabat vocem mariti, ꝙ ſæpè vxor propria credebat eſſe maritum. Et propterea in hoc reprehẽdi[tur] gl. in l. 2. §. idem Labeo. el 1. in verſi. audierit. ff. de aqua plu. arc.
* ſecundum Cy. Bar. *& communiter omnes* hic, & Cy in l. teſtium. in 4. q. C. de teſt. ¶ Limitat tamen ſingulariter Bal. hic, vt procedat, qñ cortina erat ita concluſa, quod teſtes nullo modo poterant videre teſtatorem, ſecus eſſet ſi poterant videre, ſed cũ aliqua difficultate, puta per rimulam, ita ſaluat gl. in d. l. 2. §. idẽ Labeo. Sic in ſimili ſi aliquis fabricabat falſam monetam in camera, & non poterat videri niſi per vnam paruam rimulam oſtij, vel comittebat adulterium, certè ſi teſtes deponant, quod vnus poſt alium vidit, probant, ſecundum Cy. in l. hac conſultiſſima. in fi. prin. & ibi Ang. & Fulg. ĵ. eo. Bar. in l. quærebatur. in fi. princ. ff. de teſta. mil. & in l. ſi plures. ff. de iniu. Cy. in l. teſtium. in 5. q. C. de teſti. Imo. in l. ſi pater captus, & in l. ſi is qui. §. [illegible]. ff. de vulg. & pup. Bal. in d. l. teſtium. in vlt. col. & in c. cùm dilectus. in 1. col. de cauſ. poſ. & propriet. Alb. de Roſ. in l. ob carmen. §. fi. ad fi. ff. de teſt. & eſt gl. ord. 3. q. 9. c. nihilominus. in gl. fi. in ver-
8 bo, ſimul. † Secundò ſing. limita iſtud procedere in teſtamentis tantum, in quib. eſt cortina media, vel paries medius inter teſtatorem, & teſtes, dato millies, ꝙ teſtes habeant notam vocem teſtatoris, vitiatur teſtamentum, ſecus tamen eſt in codicillis, & in donatione cauſa mortis, quia iura ſolũ loquuntur in teſtamento, in quo maior ſolẽnitas requiritur. ita limitat d.
d Matheſi. [d] in no. 124. & ſimpliciter ſequitur do. Alex. hic. ¶ Et iſtud multum no. in practica propter clauſulam codicillarem, quæ apponitur communiter in teſtamentis, quia cortina media licèt faceret, ꝙ non valeret iure teſtamenti, ſaltem valebit iure codicillorum. Puto, ꝙ illud, quod dicunt de dona. cauſa mor. ſit bene dictum, quia æquiparatur contractib. ſed in codicillis plus dubito, propter regulam. l. 2. ff. de leg. 1. tamen quia non inuenio contradicentem, ſtaretur huic deciſioni in pra-
9 ctica. ¶† Adde etiam, ꝙ licèt prædicta procedãt in vltima voluntate, tñ ſecus eſt in actib. inter viuos, quia non ſolùm cortina media, imò nec paries medius vitiat dictũ teſtium, [e] dummodo habeant notas voces contrahentium, in iſtis terminis ſaluatur gl. d. l. 2. §. idem Labeo, ſecũdum Bar. & alios ibi, quicquid ibi teneat Imo. Idem *tenent communiter* Can. in c. ex literis, de conſuetudine, & in c. prætereà, de teſti. quicquid ibi teneat d. Abb. & vide per eundem Abb. Pan. in c. cùm cauſam. eo. tit. latè Bal. in l. cõuenticulam. in 7. col. C. de epiſc. & cler. d. Alex. in conſi. 100. in 3. vol. inci. in caſu prædicto tria ſunt pertingenda. in 2. col. & eſt duplicatum in conſi. 39. in 4. vol. & ibi dicitur, ꝙ eſt dictum Alex. Neuij Doct. Vicentini. ¶ Hinc dicit Spe. in ſpecie in tit. de teſte. §. 1. verſi quid ergo ſi viro. ꝙ ſi vir, & mulier erant in certa camera clauſi, & teſtes qui erant extra camerã, deponunt, ꝙ audierunt, qualiter vir dixit, deſponſo te in vxorem meã, & vxor dixit, ſum ꝙtenta, probant, licèt eſſet murus in medio, & non viderint. Hinc etiam dicit Pau. de Caſt. hic, in fi. & diligenter no. ꝙ vidit iſtum caſum de facto, dum quidam creditor eſſet infirmus, & non poterat probare creditũ aliquo modo, fecit venire duos teſtes, qui poſuerunt ſe in camera vicina, deinde fecit vocari debitorem ad ſe, & interrogauit an deberet ſibi centum, & quia iſte nullos vidit aſtantes, cõfeſſus eſt, ꝙ erat debitor de cẽtum, certè illi teſtes qui cognouerunt eum per vocem, & viderunt exire de camera, probant, non obſtante, ꝙ eſſet murus medius. Not. quia eſt pulchra cautela, qua poteris ſepius vti. Limita tamen ſingulariter, nũi rales teſtes deponãt ſuper matrimonio ad eius ſeparationẽ, quia paries medius facit, vt nõ plenè probent ſine alijs adminiculis gl. eſt ſing. in d. c. prætereà, de teſti. iunctis verbis clariorib. Ioan. And. ibi, vbi Imo. ponderat, & ſimplici ſequitur do. Alex. hic.

¶† Not.

ADDITIONES.

a ¶ Si non ſpeciali. Et hoc tenet Fel. in c. 2. col. 3. verſi. limita ſecundo, de probat. dum alleg. Ang. & Imo. in l. 3. de teſta. PVRPV.

b ¶ Secundo no. Adde Pan. in c. cùm olim. de cle. conmg. laſ. in l. 1. col. 5. in lect. Padu. C. de ſum. Tri. PVRPV.

* Scripturis.

c Non valet. Adde, quòd hæc eſt communis opin. quam tenent Docto. vt per Cor. conſi. 18. litera D. nu. 6. vol. 2. & ibi late, quid in actibus inter viuos, an impedimentum viſus deſtruat vim teſtimonij. TROT.

d *Matheſ. Adde, quòd contrarium conſuluit Dec. conſi. 354. vbi concludit idẽ eſſe in codicillis, quòd in teſtamentis, ſed vide, quę ſcribit Dile. de atr. teſt. it. 2. cautel. 8. vbi quo remedio ſuſtineatur voluntas teſtatoris etiam ſi teſtes non fuerint rogati, vel poſſit diſponere de rebus ſuis, qui videri non poteſt. MASVER.

e * Teſtium. Adde, quod idem dicit Cicero. 6. Topic. verſicul. perſona autem. PANCIR.

Source : BIU Cujas

10 ¶† No. etiã dictũ Old. qui dũ eſſet aduocatus in curia Rom.
a dicit ſe reprobaſſe multos teſtes, [a] qui depoſuerunt ſe aliquid vidiſſe tempore noctis, nam naturaliter reprobantur tanquã falſarij, niſi deponerent, ꝙ erat lumen accenſum, vel luna ita clarè luceret, vt bene viderent, quod no. qñ homicidium eſt commiſſum de nocte, quod dictum refert, & ſequitur Bald. hic in 1.col.circa medium, qui tamen ſubdit ſub dubio fortè, quòd facerent indicium ad torturam, ſi dicerent ſe cognouiſſe voces. Adde ad iſtam deciſionem Old. Bal. & Ang. in l. ſi cùm exceptione. §. in hac, per gl. ibi. ff. quod me. cauſa, & Bald. in l. Aretuſa. ff. de ſtat. hom. & in repe. l. de quib. ff. de legi. Bal. in c. 1. §. porrò. in 1. col. ad fi. quæ fuerit prima cauſa benefi. amit. & in l. 1. ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. & in l. non ignorat. C. qui accuſa. non poſ. Ang. in l. 1. §. interdum. ff. ſi pars hære. pe. Ang. in conſi. 194. quod inci. viſis proceſſib. in 3. col. Ang. de Aret. in tract. malefi. in verbo comparent inquiſiti. ad fi. Adde etiam Bald. C. de emèn. Iuſtiniana. Codi. vbi per iſtum text. in verbo
* *noctis obſcuritate*, colligitur arg. ad teſtes, quòd propter nimiam
11 obſcuritatem eorum fides vacillet. † Inquantum etiam Bald. hic in pen. & vlt. col. & Pau. de Caſt. tangunt, quæ dicatur propria terra, & quæ dicatur propria patria, adde Spe. in tit. de citatione. §. 1. verſi. quid ſi reus.

ADDITIO.

a ¶Teſtes. Iaſ. in l. cùm minorem. in fi. ff. de tranſact.
* Et dic, quòd teſti deponenti aliquid factum de nocte, non creditur propter obſcuritatem, niſi probetur, quòd luna lucebat. teſte Rol. conſil. 7. nu. 29. lib. 1. gl. in l. ſi cum exceptione. §. in hac verſi. ignoret. ff. quòd me. cau. de quo vide, quæ ſcribit Alex. conſil. 24. col. 2. lib. 2. Dec. conſi. 429. colum. fi. Cæpol. cautel. 231. Quid de teſtibus deponen. ſe cognouiſſe aliquem de nocte ad vocem, & vide Rol. con. 3. nu. 42. 43. & 44. lib. 3. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum validum non reſcinditur per reſcriptum Principis.*
2 *In dubio in Principe reſcribente, vel præcipiente, an præſumatur cauſa. & num. 3.*
4 *Vbi Papa diſpenſat ſuper prohibitis à ſolo iure poſitiuo, tunc ſufficit eius voluntas.*
5 *Princeps non poteſt priuare vaſſallos feudis ſine cauſa legitima.*
6 *Teſtamenta ſunt de iure gentium.*
7 *Teſtamentum non vitiatur, licèt ab alio fuerit furto ſubtractum.*

LEX X. & XI.

S Iteſtamentum. Teſtamentum validum nõ reſcinditur per reſcriptum Principis. h. d. Idem in trã ſactione. l. cauſas. C. de tranſa. Idem in ſentẽtia. l. fi. C. ſen. reſcind. non poſ. quamuis ſit de iure ciuili, gl. in l. ex hoc
1 iure. ff. de iuſt. & iur. † Et dicit Fulg. ſe conſuluiſſe in quæſtione, quæ fuit de facto in ciuitate Tridentina, quæ eſt Imperatoris, quòd Imperator per reſcriptum non potuit derogare teſtamento, cùm ſit de iure gen. vt hic, & §. pe. Inſti. de iu. na. gen. & ciui. Et dicit Ful. quòd in hanc ſententiam eſt inclinandum, cùm hodie Principes potius moneantur voluntate, quàm ra-
2 tione. ¶† No. probari in hoc tex. vnum, quod eſt cõtra regulã Legiſtarum, & Canoniſtarũ, ꝙ in dubio in Principe reſcribente, vel pærcipiente non præſumitur cauſa, ita ſubtiliter probat iſte tex. hoc modo. nam Princeps per reſcriptum ſuum non ſolùm poteſt tollere ea, quæ ſunt iuris ciuilis, ſed etiam ea, quę ſunt iuris gentium, dum tamen cum cauſa, ita gloſſ. & Docto. in l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. pub. & in l. fi. ff. de conſt. prin. gloſſ. & Docto. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. cum ſi. & tamen hic dicitur, quòd Princeps per reſcriptum non poteſt tollere teſtamentum ritè factum, ergo non præſumitur cauſa, quia
3 cum cauſa bene poſſet, vel cum clauſula non obſtante. † Et tñ
* in contrarium ſe habet *communis regula tam Legiſtarum quàm*
a *Canoniſtarum*, quòd ſemper in Principe [a] præſumitur cauſa in dubio, etiam ſi non exprimatur. ita dicunt Cy. & Bal. in l. reſcripta. in 3. & 4. q. C. de pręci. impe. off. & d. Ant. de But. & Imo. in c. cùm inter. R. de renun. d. Ant. in c. conſtitutus. de relig. dom. & in c. pleriq; in pe. col. de immu. eccleſ. Pan. in c. cùm olim. in 8. col. & in c. in cauſis. in 2. no. de re iud. & c. quanto. in 4. col. de iureiuran. & in capit. cùm veniſſent. in quarta colum. de iudic. & in capitul. cum inter. de excep. & in c. niſi in 2. col. de offic. leg. Gemi. in c. grandi. in 3. col. de ſup. negli. præla. in 6. Alex. in conſi. 216. in 2. vol. nec arguendi ſumus in 7. col. imò plus dicit gl ſing. in l. relegati. in gl. fi. quam ibi ſequitur Bar. ff. de pœnis, ꝙ ſola voluntas Principis dr eſſe iuſta cauſa. Item ad iuſtificandum placitum Principis, ſufficit quęcunque occaſio, ſecundũ Bal. in c. eccleſia Sanctæ Mariæ. in pen. col. vt lite non conteſt. qui refert ita facere Illuſtrem do. Marchionem Montis ferrati nobillib. Valniachę, quos tenet extra caſtrum eorum, cauſa per eum inuenta, quamuis iniuſta, vt ibi per eum. Sed quomodo reſpondebimus ad hunc tex. qui fortiter probat, quòd in Principe non pręſumatur iuſta cauſa, inducẽdo, vt induxi, non inuenio ab aliquo in ſpecie tactum. ¶Sed puto, & tu cogitabis, ꝙ poteſt dupliciter reſponderi. Primò poteſt dici, ꝙ prædicta communis regula, quę habet, ꝙ in dubio in Principe ſemper præſumitur iuſta cauſa. intelligo verum, quando Princeps aliquid ſcripſit, vel præcepit circa ea, quę ſunt poſitiui iuris, vel quando reſcribit præter ius, vel qñ reſcribit contra ea, quæ ſunt iuris ciuilis. In iſtis omnibus credo, ꝙ præſumatur iuſta cauſa, licèt non ſit expreſſa, & quòd ſola voluntas Princi-
4 pis habeatur tũc pro iuſta cauſa, iſtud probo, quia vbi † Papa
b diſpenſat [b] ſuper prohibitis à ſolo iure poſitiuo, tunc ſufficit eius voluntas pro cauſa. Ita dicit Inn. in c. cùm ad monaſteriũ, circa medium. de ſtat. mon. quem ſequitur Spe. in tit. de leg §. nunc breuiter. ad fi. ver. 15. in voto. Car. in rep. c. perpendimus, in 9. col. de ſen. excom. Ant. de Butr. in c. 1. in vlt. col. de conſti. & ibi Imo. in 13. col. Abb. in c. fraternitati. de ſchiſma. & ibi Io. de Ana. in 2. col. Mouentur præcipuè per text. in c. cum nõis. de conceſ. præben. in verbo ex indulgentia ſpeciali ſedis Apoſtolicæ, vel ex alia iuſta cauſa. de quo etiam per Abb. in c de multa. in 4. col. de præben. & in c. per venerabilem, poſt alios ibi, qui fil. ſint leg. Secus puto, qñ Princeps reſcribit ϑ ea, quæ ſunt iuris gentium, ϑ quæ non poteſt liberè actum facere, tunc teneo, ꝙ non præſumitur cauſa in Principe, nec libera voluntas Principis habetur pro iuſta cauſa. imò teneo, ꝙ requiratur, ꝙ exprimat cauſam, & ꝙ cauſa ſit iuſta. aliàs tunc in dubio non præſumitur. Sic intelligo iſtum text. eo quia teſtm eſt de iure gentium, vt dicam in ſeq. not. Iſtam ſolutionem probo per optimum ſimile, nam qñ Princeps eſt obligatus ex ϑctu, & ſic de iure gentiũ, certè ſi reſcriberet ϑ talem ϑctum, non valeret, nec tunc præſumeretur iuſta cauſa in Principe, ſi non eſſet expreſſa, aliàs de facili Princeps poſſet infringere oẽm ϑctum cũ eo celebratum, ϑ l. Cæſar. ff. de publica. & in c. 1. de prob. Ita in
5 hoc vlt. dicit Abb. Pan. in d. c. q̃ in eccleſiarũ. de ϑſti. † vbi per hoc infert, ꝙ Princeps non poſſet priuare vaſſallos feudis ſine
c cã ltĩma, [c] nec tunc in reſcripto Principis priuante vaſſallũ feudo præſumeretur iuſta cauſa, eo quia dicitur in feudo formari quidam ϑctus inter Principem, & vaſſallum. c. de forma. 22. q. 5. Iſtud etiam eſt de mente Pan. in clem. 1. de prob. de Principe reſcribente ϑ ius, vel enunciante contra ius tertij. Hinc dixit Bal. in c. 1. de natura feudi, ꝙ Federicus primus Imperator, qui fecit cõe Papiæ Comitem in certis caſtris, non põt reuocare ſine culpa expreſſa commiſſa per Comitem, & ſic non præſumitur cauſa iuſta in Principe. Et dicit Lud. Rom. in cõſi. 352. incip. Quæritur primo ad fi. ϑſilij, quòd ſi reſolutio ϑctus inti cũ Principe eſſet in ptãte Principis, eo quia in dubio prę-ſumeretur iuſta cauſa, certè non reperiretur aliquis, qui vellet cum Principe contrahere, & ſic Princeps careret commercio hominum, quod eſſet graue. l. hi qui. C. de apoſtatis. Confirmo
d per illud, quod not. dicit Bartol. hic, & pluries allegatur, [d] qđ vbicunque inferior à ſummo Principe poteſt aliquid facere, vel ſcribere cauſa cognita, iſtud idem poteſt Imperator de ordinaria poteſtate abſque clauſula non obſtante, & in hoc ſatis eſt Principem putare cauſam ſubſiſtere, & de ſua opi. man det. Sed in inferiore à ſummo Principe debet cauſa liquere vocatis his, quorum intereſt. l. legatus. la 1. ff. de admi. re. ad ciui. perti. quod dictum ſequitur, & commendat Pau. de Caſtr. hic. idem tenet Bald. in d. l. reſcripta. in tertia q. & do. Alex. in conſi. 94. quod incip. conſideratis his, quæ in themate narrantur. in penult. colum. in 1. volu. vel aliter plenius reſponde, quòd in Principe bene præſumitur iuſta cauſa, vt in iurib. præallegatis, ſed iſta cauſa præſumpta non ſufficit ad tollendũ ea, quæ ſũt iuris gentium, vt probatur hic inducendo, vt ſ. ſed requiritur cã vera, & iuſta. ¶Sed ò intellige, & lĩta dummodo in Principe poſſit veriſimiliter aliqua cauſa prę-ſumi, aliàs ſecus, ita limitat Imo. poſt d. Ant. in c. nam ϑcupiſcentiam. in 2. col. de ϑſti. ¶Limita, ꝙ in Principe p̃ſumitur iuſta cauſa, verũ eſt reſpectu ſubditorum, non aũt reſpectu aliorũ, ſm Pan. in c. cùm à nobis in 2. col.

ADDITIONES.

a ¶In Principe. Adde Abb. in c. de multa. de præben.
b ¶Vbi Papa diſpenſat. Adde Card. in rep. c. licèt. de elect. conſil. 141. incip. ꝙ ſecundum Theologos.
c ¶Cauſa legitima. Limita, quòd cauſa præſumitur in Principe, verum eſt hñti iura imperialia. Alexan. 2. volum. conſil. 203. & aliam limitationem ponit in ϑſil. 165. ſequitur Cur. conſil. 49. colum. fin. PVRPV.
d ¶Allegatur. Alex. lib. 1. ϑl. 60. viſo. art. col. 6. verſi. rationis. PVRPV.

Source : BIU Cujas

2.col.de teſt.& in c.inter quatuor.in 2.col.de maio. & obed. & in c.ad audientiam. in 2. col. de præſcrip. & in c. quæ in eccle-
a ſiarum.de conſti. ¶ Vltimò [a] lĩta, dũmodo Princeps reſcribat motu ꝓprio,ſecus ſi ad inſtantiam, vel ſupplicationem partis, qa præſumitur tunc potius ad importunitatem , q̃ ex iuſta cã ſcribere.Ita lĩtat Lud.Ro.in conſ.436.ꝯ incip.ꝯ indultũ Petri. in 6.col.ꝑ tex.in l.2.C.de pet.bo.ſubla.lib.10.& idẽ Lud.Rom. in l.ſi verò. §.de viro. ff.ſol.matr. Et pro hoc ego addo bonum tex.in c.cũ nr̃is,in ver.nos verò,in verbo,iuſta cã & neceſſaria.
6 de conceſ.præb. ¶† Scd̃o no.ex eo.text.probari, ꝯ teſtam.ſunt de iure gentium,ꝯ ꝓbatur ſic, qa ſi eſſent de iure ciuil, poſsẽt indiſtinctè tolli ꝑ reſcriptum Principis,& ita ad hoc ſubtiliter inducunt Fulg.& Lud.Rom.hic, tenet Bar. in l.interdum, vbi aliq̃ dixi. ff.de condi.inde. Veritas eſt, qa teſtamenta inuenta ſunt de iure gentiũ,ideo non p̃nt à Principe tolli,vt hic,ſed ſolennitates requiſitæ in teſtĩs ſunt adinuentæ de iure ciuili, vt Inſti.de teſt.in prin.ideo ꝑ Principem tolli p̃nt. l.ſi non ſpeciali.s̃.eo.& ꝓp hoc deportatus teſtari non põt,q̃uis retieneat ea, quæ ſunt iuris gen.l.eius, qui.in princ. ff.de teſt.eo qa non põt adhibere ſolennitates, quæ ſunt de iure ciuili, ſine quib. teſtm̃ non poteſt valere.Ita concludunt Can.in rub. extra de teſt. & Mod.in l.1.s̃.eo.dixi in l.ex hoc iure.vbi Bat. in 3. col. aliter te-
7 net, & malè. ff.de iuſt.& iur. & Fulg.hic. ¶† Ex l. non idcirco. not. ꝯ teſtm̃ non vitiatur , licèt ab alio fuerit furto ſubtractũ , nec per hoc inducitur præſumptio falſitatis,facit.l.vnica.§.ille aũt.C.de lati.lib.tol. l.ſi de poſſeſſione, & l.ad probationem. la 1.C.de proba.& l.argentarius.§.cùm aũt. ff.de eden. tñ legatarius occultans inſtr̃m teſtamẽti perdit legatum. l. ſi legatarius. s̃.de leg. Item ſubtrahens tale inſtrumentum incidit in pœnam falſi. l.Paulus.ff.de fal. Sicut incidit in falſum notarius rogatus de inſtro,ſi neget ſe rogatum, ſm Io.Andr.in addi. Spec.in tit. de inſtru.edi.§.inſtrumentum.in prin.& Pau.de Caſt. hic.

ADDITIO.

a ¶Vltimò.Barb.lib.2.conſil.33.ad fin. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit cancellare, & quæ differentia ſit inter cancellare,inducere,& circunducere.*
2 *An mercator poſſit vti alienis ſignis in ballis ſuis.*
3 *Defectus formæ quantuncunque modicus ipſo iure vitiat actum. & nume.4.*
5 *Numerus ſeptem teſtium in teſtamento eſt de forma eſſentiali.*
6 *Cancellatio, vel ſubſcriptio, quæ reperitur in teſtam. non vitiat teſtamentum in totum.*
7 *Teſtamentum cancellatum præſumitur de voluntate teſtatoris eſſe cãcellatum,fallit,vt num.9.*
8 *Bonum eſt argum.de libertate ad pias cauſas.*

LEX XII.

Ivnus. Defectus ſolennitatis requiſitę, ẽt ſi vnus ſolus teſtis deeſſet, facit totũ teſtm̃ non valere. Interlineatura verò , vel cancellatio, vel ſupraſcriptio non dr̃ defectus ſolennitatis, & ideo non facit teſtm̃ deficere in totum. Sed ſi q̃eratur, an faciat ſaltem deficere illam partem , quę reperitur cancellata, diſtinguitur,an ſit cancellata ꝓpria voluntate teſtõris, & tunc qa præſumitur teſtõrem pœnituiſſe, deficit illa pars,ſi aũt proceſſit per inaduertentiam , vel facta ſit ab aliquo extraneo,
1 tunc non vitiat teſtm̃.h.d.ſm Pau.de Caſt.hic.¶† Et q̃d ſit cã-
a cellare, [a] & quæ dr̃ia ſit inter cancellare,& inducere,& circunducere,& ſimilia, declarat gl.in l.ſi quis libertatem.in verſi. inducatur.ff.de pet.hær.¶ In tex.ibi,(ſuo,vel alieno anulo) con-
2 cordat.l.ad teſtium.§.ſi ab ipſo.ff.eo. † Et nunquid mercator [b]
b poſſit licitè vti alienis ſignis in ballis ſuis , & q̃d ſi aliquis vellet
c portare diuiſiam meam , [c] quæ ab antiquo eſſet domus meæ, an poſſim eũ ꝓhibere,tãgit Bar.in tractatu de inſignijs,& arm. vbi determinat,ꝯ ſic,ſequit̃ Bal.in l.1.C.q̃ res ven.nõ poſ.cũ
d cõcor.de quib.hic ꝑ d. Alex. qui ẽt tãgit,an notarius [d] nouiter creatus poſſit aſſumere ſignũ alterius notarij, vel ſuũ mutare, vt hic ꝑ eũ .¶Not. ꝯ omiſſio vnius ex ſeptẽ teſtib. in teſtõ vitiat ipſo iure teſtm̃.Ẽt ex hoc inferr̃, ꝯ defectus formæ quãtũcunq; modicus ipſo iure vitiat actũ.R̃õ , qa formæ nihil addi, vel detrahi põt,ſm Bal.in l.ſi.in 2.col.C.de ſuis,& leg.Alibi no.
3 Ant.de Butr.in c.Piſanis. in 7.not. per illũ text.de reſt. ſpol.† ꝯ omiſſio formæ in qualibet minima parte vitiat totũ actũ , &
e totũ ꝓceſſum.In s̃riuũ facit, ꝯ omiſſio leuis ſolennitatis [e] nõ vitiat actũ.l.1. §.ſi. ff.de vent. inſpi.Fulg.in multis locis dat vnũ intellectum prima frõte coloratum,ad d.l.1.§.ſi.ꝯ imò omiſſio leuis ſolennitatis vitiat,præterquam in ruſtico, & ſi mos regionis aliter ſe habeat,ita dicit velle illum tex. in ſi.& ita refert tenere ibi Iac.de Are.ita tenet Raph. Fulgo. s̃ omnes in proœmio.C.in 2.col.& in l.ſi.in prin.C.de iure delib. & in l.cum hi. §.ſi prætor.ff.de trãſa.Sed certè text.in d.l.1.§.ſi.probat s̃rium, prout ibi declarat Cy.nam vult, ꝯ ſi aliquid omittatur à ruſtico,ꝯ non ſit leuis ſolennitatis,ꝯ non vitiat, ſicut q̃n omittitur ab alio id, ꝯ eſt leuis ſolennitatis, ergo vult, ꝯ ſi omittatur ab
4 alio leuis ſolẽnitas, ꝯ non vitiat,† & *ita tenent cõiter Doct.* ibi,&
* in d.l.fin.in prin.& ibi in ſpecie Alex.C.de iur.delibe.vnde ſcd̃o modo põt rñderi,ꝯ leuis ſolennitas non vitiat.d.l.1. §.ſi.niſi ſit inducta cauſa falſitatis euitandæ,vt hic,iuncta.l.fin.C.de fideic. & iſto caſu , quòd non ſit leuis ſolennitatis , imò grauis patet, quia illa dicitur leuis ſolennitas , cuius omiſſio eſt nullius, vel modici præiudicij,ſm Bart.& Angel. in d.l.fin. §.ſin verò poſtquam. C.de iure delib. vel quando non eſt ratione munita, vt not.inquit Bald.in l.hac conſultiſſima. in 2. colum.in fin. s̃.tit. 1.ſequitur Alexand.in conſil.14.in 2.volum.viſo, & conſiderato themate ſupraſcripto. in vlt.colum. Tertio modo reſpondeas ex mente Franciſ.de Aret.hic,quod illud,quod inducitur pro ſolennitate , vel pro forma ſubſtantiali actus , ſi in aliqua ſui parte etiam minima omittatur , ſemper vitiat,vt hic, & in alijs.s̃.alleg.ſed quando aliquid non eſſet de forma ſubſtantiali, ſed ſui natura eſſet leuis ſolennitatis , tunc eius omiſſio non
5 vitiat.d.l.1.§.fin.† Secundò pondera probari in hoc text. quòd numerus ſeptem teſtium in teſtamento ſit de forma eſſentiali,& ſubſtantiali ipſius teſtamenti, & non de forma probatoria ſolùm , patet hic , vbi ſi deficiat vnus teſtis de ſeptem , teſtm̃ eſt ipſo iure nullum,& tamen poſſet probari per ſex, maximè iuncta confeſſione venientium ab inteſtato , ergo apparet, quòd eſt ex forma ſubſtantiali teſtamenti ,& ita tenet Bartol. in l.nemo poteſt.in prima oppo.ff.de lega.1.Bal.in l.cùm quis. in 2.char. C. de iur. & fact. ignor. & confirmatur fortius, quia text.hic annullat ipſo iure teſtamentum, ſi vnus teſtis de ſeptẽ deficiat. ex quo ergo lex vltra procedit annullando , ergo apparet, quòd eſt de forma ſubſtantiali , quia alias non annullaret. l.duo ſunt Titij. ff.de teſtam. tute. de quo puncto dixi ple-
6 nius in l. 2. ſupra de bon. poſ.ſecundum tabul. ¶† Not. tertiò, quòd cancellatio,vel ſupraſcriptio,quæ reperitur in teſtamento,non vitiat teſtamentum in totum, quia non eſt defectus in ſolennitate,ſed illam particulam cancellatam ita demum vitiat,ſi ſit facta de voluntate teſtatoris,aliàs ſecus. Limitat Bartol. quod ſit verum , quando contenderetur de proprietate. ſi autem cõtenderetur de poſſeſſione, quia aliquis vellet obtinere poſſeſſionem vigore talis teſtamenti , certè cancellatio in quocunque loco ſit , etiam non ſuſpecto , facit , quod quis non obtineat in poſſeſſorio,quia ad hoc, vt quis obtineat poſſeſſionem,debet oſtendere inſtrumentum non abolitum, nec cancellatum,nec in aliqua ſui parte vitiatũ.text. eſt in l.fi.C.de edic.diui Adria.tol.Sed Bar.inaduertenter locutus eſt,& lapſu linguæ,vt dicit Fulg.hic,quia imò etiam in poſſeſſorio iudicio q̃n defectus inſtrumenti nõ eſt in loco ſuſpecto ,puta in exordio,quod notarij ad ornatum teſtamenti præponunt,non impediat etiam in poſſeſſorio, gloſſ. eſt ordinar. in dict. l. final. in verſic.vitiatum,& ibi ipſemet Barto.in ſecunda colum.& Bal.
* *& omnes Modern. hic* . Sed quando cancellatio eſt in loco ſuſpecto , tunc procedit differentia Bartol. hic , an ſumus in
7 iudicio poſſeſſorio , an petitorio. † Sed pone , quòd non appareat , quòd inſtrumentum teſtamenti ſit cancellatum de voluntate teſtatoris , an per inaduertentiam , quid præſumemus in dubio ? Dicit Bartol. quòd in dubio præſumitur cancellatum voluntate teſtatoris , & ſic nihil valet , fallit quando contineret legatũ libertatis, qa fauore libertatis præſumeretur inconſultò

ADDITIONES.

a ¶Cancellare.Adde.l.inductum.C.de ſolut. Doct. in l.1.& 2. ff. de his, quæ in teſtam.delen.

b ¶Mercator.Adde Innoc.in c. fin. de fid.inſtrum. Specul. in titu. de cita.in §. iam de citatione.verſi.literæ.Paul.de Leaza. in clem.ſtatutum. de elec.Bald. in c.quanto.in 1.colum. de iureiuran.

c ¶Vellet diuiſiam meam portare . Adde Anton. de Butr.in c.cùm dilecta. de exceſ.prælat.glo. in c.poſt ceſſionem. de probat. & limitat glo. quando non habet proprium,in c.fi.98.diſtin.

d ¶An notarius.Adde Bald.in diſpu.incip. accuſatus de vi turbat.in 3.col.

e * Solennitatis.Adde,& declara, vt per Deci. in c.de appellationibus. 1.not. extra de appellat.& vide eundem Iaſ.in l.& ſi pepercerit.§.purè.colum.fina. in fin. ff. de liber.& poſthum. & quomodo cognoſcatur,quid eſſe de forma ſubſtantiali, vel de forma ſolennitatis, vide gloſſ. in l. pacta conuenta. ff.de contrahen.empt.Alexand.in l.de pupillo.§.qui nunciat. còlum.3. ff.de oper nou.nuncia. BELLAC.

Source : BIU Cujas

inconſultò cancellatum.l.proximè. in prin. ff.de his,quæ in teſtamen.delen.& dicit Bar. ſe conſuluiſſe,q̃ idem eſſet in legato ad pias cauſas. Idem tenent in hoc de pia cauſa Ang. & Mod.
8 hic.Bar.Bald.& Imol.tenent in d.l.proximè. §.1. † Et ſic not.ſm
a Bart.q̃ bonum eſt argum. [a] de libertate ad piam cauſam. idē tenet Bar.in d.l.proximè.§.1.& in l.1. circa medium. C.de bon. vac.lib.10.& in l.Titio vſusfructus. §.1. ff.de condi. & demon. Bal.in l.2.& in l.pen.C.de fideicom.liber.& in l.ſi iure.C.de teſt. manu.& in l.vnica.§.1.in vlt.col. C.de cad.tol. Spec.in titul. de inſtru.edi.§.nunc aliqua.ver.& ſcias.el 2.pro hoc eſt bonus tex. in l.1.ad fi.in verbo rationem pietatis, & ibi Bal.ad hoc not.C. de commu.ſer.ma.& tex.in l. contra voluntaēt, in verbo, iura pietatis.C.de teſta.manu.per quæ iura impugnatur vna ſingularis limitatio Bar.in l.1.in rep.C.de ſacroſ.Eccleſ.in 3.q.5.quęſtionis principalis, vbi dicit, q̃ legatum libertatis non cenſetur ad pias cauſas, niſi ſit relictum pro anima: nam in dictis iurib. dr̃ pia cauſa, & tñ non erat pro anima. Et illam limitationem Bar.in ſpecie reprobat Imol.in l.captatoriæ.ff.de leg.1. & q̃ legatum libertatis dicatur ad pias cauſas ſemper,dicitēt Spec. in loco præalleg.alibi dicit expreſsè Bal.in d.l.vnica.§.1.in vlt.col. quòd libertas, & Eccleſia, æquiparantur. ſequitur Alexand.in conſil.76. in 3. volum.ponderatis his,de quib.in themate. in 6. colum.Tu conſidera fortius, quòd imo fauorabilius eſt legatum libertatis quàm ſit legatum piæ cauſæ, nam legatum ad pias cauſas non diminuit legitimam filij, quia qui Eccleſiam vult inſtituere,& filium vult exhæredare, &c.17. q.vlt.c.fi.glo. in l.ſi quis ad declinandam.C.de Epiſco. & cler.& in l.Papinia-
b nus §.1.ff.de inoffi.teſt.& in ſpecie,q̃ legata ad pias cauſas [b] nō diminuant legitimam filij,firmat Alex.in conſil. quod non reperitur 503.incip.non minuitur legitima.Dic,quòd imò reperitur in 3.volum. num. 17. & tamen legata libertatum non ſolùm diminuunt legitimam filij,imò in totum priuant. text.eſt in d.l.Papinianus.§.quarta autem.& ibi Raph. Fulgo.in 3. not. expreſsè not.per illum text.q̃ fauorabilius eſt legatū libertatis, quàm legatum piæ cauſæ: præterea legata libertatum ſunt fauorabiliora, quàm legatum legitimæ, tex.eſt in d.§.quarta autem.& ibi Fulg. & Paul.de Caſt. in 3.not. ad hoc notant, & ibi Pau.reputat hoc eſſe mirabile, & tamen legitima filij eſt fauorabilior, quàm legatum piæ cauſæ, vt prædixi, & probatur in Auth.ſi qua mulier,& ibi Bald.& Sali.ad hoc not.C.de ſacroſ. Eccleſ. Ex iſtis poſſet nouiter attentari,q̃ licèt ſit bonum argu. de legato pię cauſæ ad legatū libertatis,non tamen ècontra,qa eſſet arguere de minus fauorabili ad magis fauorabile, contra Bar.& omnes in locis præalleg.non tamen firmo.Caue tamen, quia gl.& communiter Doct. in d.§.quarta autem.dicūt,quòd hodie legata libertatum non minuunt legitimam filij, per §. prohibemus. in Auth.de tri. & ſemiſ. qui text. verè non loqui-
9 tur in libertatib. & glo. ibi aliter tenet. ¶†† Limita doctrinam Barto. in quantum vult, quòd cancellatio in dubio præſumitur facta volūtate teſtatoris, vt procedat, qñ inſtr̃m teſtamenti reperitur penes ipſum teſtatorem,tūc bene preſumitur eius voluntate facta cancellatio,ſecus ſi reperiatur penes tertium, ſm omnes hic,& Bald. Raph. & Pau.de Caſtr. in l. 1. ff. de his, quę in teſtam.delen.arg.l.ſi chirographum.cum l.ſequen.ff. de probat. & l.Labeo. cum l. ſeq. ff. de pact. quicquid diſtinguat Imol.in d.l.proximè.Ratio, quia cancellatio præſumitur facta per eum,penes quem reperitur inſtrumentum. l.maiorem.cū gl.& ibi Cyn.Bald.& Sal.C.de falſ.ita breuiter tene.¶Dicit etiā Bart.hic in fin.ad tollendas dubitationes inoleuiſſe practicam,
c quòd notarij [c] ſolent in fin.ſcribere,& quòd ſuperius additum eſt in tali linea, vel cancellatum in tali loco,fuit cancellatum non errore, ſed per me notarium, & colligitur hæc practica ex l.1.vbi Bart.etiam not.ff.de his, quæ in teſtam. delen. & illo text.eſt ad hoc ſingularis, ſecundum Bald. ibi. facit etiam text. in d.l.diuus.la prima.§.item.Senatus.ff.de fal. Can. in cap.ex literis.de fid.inſtru.& quamuis Bald.diſtinguat in hoc, an verba addita ſint in margine,vel in corpore inſtrumēti,ſint ſupraſcripta, quia ſi ſint extrauagantia in margine, cùm non habeant diem, & conſulem, item non habeant ſignum notarij, nihil operantur,circa hoc dom. Alexand. diffusè extendit fimbrias veſtimenti, & idem domin.Alexand. in conſilio 127.in ſecūdo volum.incip. viſo proceſſu cauſæ tam principalis. in ſecūda colum. & ſequen. Ego paucis concludo, quòd ſi reperiantur addita aliqua verba,vel in margine inſtrumenti,vel in corpore, vel in princip. vel in fin. ſi notarius in ſua ſubſcriptione nullam mentionem facit, talia verba nihil probant, eo quia ſint ſine die, & conſule, & ſine ſigno, & ſubſcriptione, ita expreſsè,& melius quàm alibi Ioan.Andr.in addi.Spec.in titu.de inſtrum.edi. §. oſtenſo.in addi. quæ incip. dixit Rolandinus. & dicit Paul. de Caſtr. quòd ita fuit obtentum in ciuitate Bononiæ. Si autem notarius in ſubſcriptione dicat ſe addidiſſe ſcien ter,valent.¶Limita tamen,& intellige, quando talia verba addita ſpectant ad factum contrahentium, & ſic quando verba eſſent de facto alterius, quàm notarij. Sinautem ſpectant ad ſolum notarium,& tendunt ad cōualidandum inſtrumētum, iſtis duobus ſimul iunctis ſtatur verbis notarij, dato, quòd in ſubſcriptione mentionem non fecerit,puta, pone in protocollo notarij reperitur vnum inſtrumentum cancellatum,poſteà notarius in margine ſcribit, talis cancellatio fuit facta per errorem,ſtatur huic notario,qa ſunt verba,quę ſpectant ad tantum notarium, & non ad partes,ita Bart. in l. in fraudem. §.ſicut.ff.de teſtam.mili.qui in iſtis terminis loquitur. Iaſ. Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Bonum eſt argum. Adde Barb.conſil.74.volum.3.dom. Card.in l.1.in 3.ca. j.de inſtitu.& ſubſti. PVRPV.

b ¶Legata ad pias cauſas. Adde Bartol. in l. Papinianus, in §. ſi Imperator.ff. inofficioſ. teſtament.& dic, quòd legitima non minuitur per legata facta ad pias cauſas,teſte Roland.conſil.39.numer. 24. libr. 3. & ibi num.25.quòd ea potentior eſt legatis,cùm debeatur tanquam æs alienum, & æs alienum omnia legata prȩcedat. Quòd autem filij nō ſint priuandi legitima propter piā cauſam,ſcribit idem Rol.d.conſil.nume.27.vbi refert dictum Auguſt.qui vult Eccleſiam inſtituere, vt hic per Iaſ.alleg. de quo vide quæ idem Iaſ.ponit in l.tale pactum.§.fin.poſt num.12.ff.de pact.in l.ſi cui legetur. §.hoc autem.nume.11.& ſequen. ff.de legat.1. Anchar. conſilio 46.num.4. Dec. conſilio 416.num.5. Abb.conſil.162.colum.2.libr.2.idem Iaſ.in l.ſi ita quis promiſerit.§.ea.l.nume.14.de verbor.oblig.& quia Iaſ.in Authen.ſi qua mulier. colum.1.numero 4.& ſequen.ſupra de ſacroſanct.Eccleſ.dicit,quòd in teſtamento condito ad pias cauſas, non poteſt pater priuare filios ſua legitima, quia in legitima magis fauetur filijs quàm piæ cauſæ. MASVER.

c ¶Notarij. Adde idem in ſigillante alieno ſigillo. Fel. in capit. tertio loco. ſecundo not.de probationib. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Non eſt bonum argumentum de ſtatuto ad teſtatorem, & numer.2*
3 *Hæc verba teſtatoris poſita in teſtamento. ſ. quòd non vult diſponere cum illa exacta diligentia iuris, ſed bona fide quicquid ſtatuerit, vult pro legitimo haberi, habent vim clauſulæ codicillaris.*
4 *Teſtator tenetur ſeruare leges in ſuo teſtamento.*

LEX XIII.

TEſtandi. Quilibet poteſt liberè de facultatibus ſuis teſtari, ſed non poteſt facere, quòd teſtamentum valeat non ſeruatis debitis ſolennitatibus. hoc dicit. Et dum text. dicit de pecunia ſua, intellige terminum pecunia largiſſimè.l.pecuniæ appellatione.ff.de verbor.ſignific.traditur in l.talis ſcriptu-
1 ra.in principio.ff.de legat.primo. ¶†† Not.ex iſta.l.iuncta.l.ſi nō ſpeciali. ſupra eodem, quòd non eſt bonum argumen. de ſtatuto ad teſtatorem,quia plus poteſt ſtatutum, quia poteſt derogare ſolennitatibus requiſitis à iure ciuili in teſtamento, vt ibi, & tamen teſtator non poteſt, vt hic. Et ſic quantum ad derogandum iuri publico formali, plus poteſt ſtatutum quā
2 teſtator.† Aliàs bonum eſt argum. de teſtatoribus ad ſtatuentes, & ècontra. l.fin. C.de rebus alien. non alien. §.diſponat. in Authent.de nup. Angel. in l.prima. ff.de acquiren. rerum dominio. per text. quem ad hoc reputat ſingular. in l.quarta. C. de omni agro deſer. libr. 11. Hinc eſt,quòd prohibitio teſtatoris æquiparatur prohibitioni ſtatutariæ, ſecundum Petr. de Anchar.in conſilio 152. incip. plura ſunt dubia. Item per omnes modos, per quos coniecturatur mens teſtatoris, per eoſdem coniecturatur mens ſtatuti,ita dicit notabiliter Bal. inter conſil.Angel.in conſilio 280. Martinus Ioannis de Florentia.in tertia colum.ad fin.¶In text.ibi,non iuriſdictionis. Paul.de Caſtr. & domin.Alexan.exponunt iuriſdictionis, ideſt iuris communis.per l.3. ff. eod. Sed inadueṙtenter locuti ſunt, & non viderunt, quòd text.eſſet ſuperfluus, quia ſubdit, vel iuri publico, & ſic bis dicetur idem. Tu intellige non iuriſdictionis. i.edicti prætoris,prout etiam capitur in l.poſtquam.§.Imperator. circa fin.verſi.ex forma iuriſdictionis. ff.vt legat.nom. caue.nam debes ſcire, quòd forma teſtandi in ſcriptis cum ſubſcriptionibus & ſigillis teſtium,fuit adinuenta à prætore. text. eſt Inſtitu. eod.in princip. ſed teſtamentum ſine ſcriptis, & ſic nuncupatiuum fuit adinuentum à iure ciuili, vnde voluit iſte text. dicere, quòd licet quilibet liberè poſſit diſponere de bonis ſuis, tamen ſi faciat teſtamentum in ſcriptis, non poteſt mutare formam iuriſdictionis, hoc eſt edicti prætoris, hoc eſt, non poteſt facere,quin ſolennitates requiſitæ à prætore obſeruentur eodem modo, ſi teſtetur ſine ſcriptis, & ſic nuncupatiuè, non poteſt iuri publico, hoc eſt iuri ciuili derogare, & ita comperi poſteà declaratum hunc text. per Oldr. Lauden. & Alber.

Source : BIU Cujas

3 Alberic.hic. ¶† No.tamen diligenter,quòd si testator faciens testamentum dicit, quòd non vult disponere cum illa exacta diligentia iuris, sed bona fide quicquid statuerit,vult pro legitimo haberi talia verba, licèt non tollant solennitatem, tamen habent vim clausulæ codicillaris, & est perinde ac si dixisset, si non valebit iure testamenti, valebit iure codicillorum.text.est in l.codicillis §.fin.ff.de legat.secundo.de qua glo. hic opponit, & soluit. vnde dic, quòd ibi voluntas fuit legitima quo ad codicillos.secundum Cyn. & Alberic. & alios hic.

4 ¶† Nota, quòd testator tenetur seruare leges in suo testamento, & secundum Bartol. & Doctor. non potest testator disponere, quòd leges in suo testamento locum non habeant, vt hic.& l.nemo potest. ff.de legat.primo. & l.quidam decedens. ff.de administr.tutor.& capitul.requisisti.& ibi not.Abb. & capitul. tua nos. de testam. intellige verum in legibus aliquid inducentibus pro forma,vel solennitate,vt hic, aliàs secus,ita limitat Bald.in l.secunda.in princip.C.vt in posses.leg.Iuri enim aliquid introducenti pro forma, vel solennitate etiam partes de communi consensu renuntiare non possunt.l.prolatam.C. de senten. gloss. & Doctor.in capitul.de causis. de offic. deleg. Sed alijs multis legibus bene potest testator in testamento derogare aliter disponendo, vnde testator potest disponere, quòd dominium rei legatæ non transeat in legatarium, nisi apprehensa possessione,secundum Bald.in dict.l.secunda.in princip.per gloss.ibi. C.vt in posses.legat. Item potest testator facere, ne datio cohæredis extranei, vel datio vulgaris substituti tollat existentiam sui hæredis. Item, quòd legatum conditionale transmittatur. Item, quòd tacita conditio impediat transmissionem legati, vt est text. singular. in l.in conditionibus primum locum.ff.de condi.& demonstr. secundum Bald. in capitu.Cumana.in sexta columna.de elect.Item sicut testator potest disponere, quòd legatum conditionale transmittatur, itaècontra, quòd transmissibile non transmittatur, secundum Bald.in l.si pater. in quarta quæstio. C.de instit. & substit. & in l. vnica. in 2. not.C.vt actio. ab hæred.& contra hæredes. Quinimo ex tacita voluntate testatoris, quod non est transmissibile, efficitur transmissibile, vt notabiliter vult Bald.in l. vnica.C.de his, qui ante apert.tab. Ias.Pisis.

SVMMARIVM.

1 *Qui instituit, vel exhæredat,intelligitur testari,& non codicillari.*
2 *Appellatione testamenti venit quælibet vltima voluntas.*
3 *Actus non iudicatur secundum denominationem verbalem, sed secundum formam, & effectum.*
4 *Si actus vltimæ voluntatis non valet eo modo quo agitur, non valet etiam eo modo quo valere potest.*

LEX XIIII.

NOn codicillum. Qui instituit, vel exhæredat,

1 intelligit testari, & nō codicillari.hoc dicit.¶† Plus dixit Ioan.Andr.in addi.Specul.in titul.de instrum. edi.§.compendiosè. in addi. quæ incip.ad intellectum. quòd si testator conuocatis septem testibus instituat filios hæredes, & legata faciat, deinde dicat, sitis testes, quia facio codicillos, & volo hanc meam dispositionem valere iure codicillorum, non obstante, q̄ appellauerit codicillos, valebit vt testamentum,& erit testamentum,& ita refert Dyn.disputasse,& determinasse per hanc. l. facit l.testamentum non ideo, quam Bal. & Salicet. ad hoc not.infra eodem. vbi plus, si testator diceret coram septem testibus,sitis testes huic meo contractui,tamen esset testamentum, cum limitatione, & declaratione,de qua per domin. Alexand. hic post alios per eum relatos. cui adde, quod per hanc. l. dixit Angel. in l.illud.§.tractari. ff.de iure codicillor.quòd si testator instituat hæredes, & notarius dicat,talis volens codicillos facere, ista verba notarij enunciatiua non impediunt, quin valeat vt testamentum. sequitur domi. Alex. in consilio 141.incip.maturè. in vltima colum. in primo volu. facit, quod per hunc text. dicit Bald. in l. Imperator.la prima. in secunda colum.ff.de stat.homin.quòd si notarius rusticanus dicat, Martinus volens testatus decedere, fecit hunc codicillum,in quo Titium suum hæredem vniuersalem instituit, nō obstante, quod ineptè appellauerit codicillum, tamen actus valebit,& erit testamentum;quia potius valet, quod aptè sentit,quàm vitietur quod profert ineptè,vt not.in l.si librarius.ff.

a de regul. iur. Sed ècontra. Quid si aliquis conuocatis septem testib.& notario, eos rogauit, vt essent testes in suo testamento, & notarius scripsit, hoc est testamentum talis, deinde ibi non continetur institutio hæredis, sed varia legata, & fideicommis. an ista dispositio valebit vt codicillus? Istam quæstionem tangit Paul. de Cast. in l.proximè. ff.de his, quæ in temen. delen. & refert, quod in illis diebus fuit interrogatus de hoc,& quòd quidam dicebant, quod ex eo,quod adhibuit septem testes, ideo legata non valere, per istam. l. ipse determinat contrarium, quia hic sumitur testamentum pro codicillis: nam codicilli largo modo dicuntur testamentum, gloss.est in l.prima.ff.eod.per quam gloss. Bald.ibi in terminis dicit saluari instrumentum notarij, quo cauetur, quòd talis sanus mente suum condidit testamentum in quo legauit,vel reliquit Titio 10. & aliter hæredem non instituit, quia intelligitur testamentum tanquam vocabulum generale pro vltima voluntate,& sic pro codicillo. Et ad istum textum. respond. Paul. de Castr. quòd loquitur, quando instituit hæredem, & non coram septem testibus,tunc enim propter institutionem bene apparet, quod voluit facere testamentum, ideo si non valet iure testa-

2 menti,non valet iure codicillorum, si non fuit dictum.¶† Adde pro ista decisione Paul. de Castr. quòd appellatione testa-

b menti[b] quælibet vltima voluntas significetur, & sic etiam codicillus. glo. in l.secunda. in princip. & ibi Bald. ad hoc not.C. commun.de leg. & glo. in l.secunda.circa fin. in verb. ita omnes.C.de constit.pecun. & glo. in cap.quamquam.in glo.fi.de vsur. in sexto. & not.Salic.in l.filij.in primo not.per illum text. cum glo. C. fam. ercisc. vbi dicit se de facto consuluisse in ciuitate Ferrariæ, quòd habens fundum in emphyteusim ab Ecclesia cum potestate relinquendi cui vellet in suo testamento,quòd potuit relinquete in codicillo,quia codicillus largo sumpto vocabulo est testamentum, vt ibi,cùm sit testatio mentis. Secundò pro ista decisione adde bonum text. in l.fin.

3 ff.de iur.codicillor.Tertiò † adde bonam rationem, quia actus non iudicatur secundum denominationem verbalem, sed secundum formam,& effectum, & sic actus non cognoscitur à nomine,sed ab eius essentia,vt not.declarat Bartol.in quæst.per eum disputata,quæ incip. publicanus quidam.in l. cotē ferro. §.qui maximos. in 2. quæst. ff.de public. & sic remanet corro-

4 borata decisio Paul.de Castr.tribus bonis fundamentis.¶† Vltimò no.ex isto tex.iuncta gl. q̄ si actus vltimæ voluntatis non valet eo modo quo agitur,non valet etiam eo modo quo valere pōt& ideo si non valet vt testm̄, non valebit etiam vt codicillus, saluo nisi testator apposuisset clausulam codicillarē, de qua per Bar.& alios in l.1.§.si quis ita ff.de verb.oblig. & ibi Bar.respondet ad l.si tam angusti.ff.de serui.de qua gl.opponit, & non soluit.Sed dic, q̄ qn̄ actus habet defectum formæ,tunc si non valet eo modo quo agitur, non valet etiam eo modo quo valeret potest. secus si defectus sit in materia,ita loquitur d.l.si tam angusti. de quo latè per Cyn. Bal. Alb. & Sal. hic,& Canonistas in c.cum super.de offic.deleg.

ADDITIONES.

a ¶Quid si aliquis.Vide Cor.libr.4.consil.102.quamquam. PVRPV.
b ¶Appellatione testamenti. Adde l. si quis in graui. in §.si quis codicillos, & ibi Doct. ff.ad Sen. Syl.

SVMMARIVM.

1 *Verba directa, & verba obliqua, seu inflexa dicuntur altero de duob. modis.*
2 *Verbum volo,est verbum precarium.*
3 *Qui laborat in extremis, dato, quòd lingua ingroßetur, & dato,quòd incipiat balbutire,tamen potest facere testamentum, & notarius potest illud licitè scribere.*
4 *Contractus poßunt fieri vsque ad vltimum vitæ spiritum, si memoria non sit læsa.*
5 *Licèt quicquid acquirit filius, acquirat patri, tamen si pater esset constitutus in extremis si filius tunc acquireret, non acquireret patri.*
6 *Testamentum potest scribi in quacunque materia.*

LEX XV.

QVoniam. Sublata antiqua forma verborum hodie non refert q̄b.

1 verbis testm̄ fiat, q̄ pōt scribi in quacunq; materia. h.d.¶† Et aduerte dum text.dicit,vtrum imperatiuis, & directis verbis fiat, an inflexis.debes scire, q̄ verba directa,& verba obliqua, seu inflexa dicuntur altero de trib.mod. Primò dn̄r verba directa, quæ sunt præceptiua, quæ aūt sunt exhortatiua,dn̄r inflexa.Item scdò,verba directa dn̄r, quæ fiūt per casum nominatiuum,vt sis hæres.inflexa,quæ per accusatiuum, vel genitiuum: olim ergo non valebat testm̄, nisi institutio fieret verbis præceptiuis,& in casu nominatiuo,oportebat dicere,volo,quòd Titius sit hæres meus, hodie est sublatū. Et istæ duæ differentiæ procedunt quantum ad primam institutio-

Source : BIU Cujas

tutionem. Sed in ſubſtitutionib. verba dicũtur directa, qñ important, ꝙ quis poſſit propria auctoritate capere, ſed qñ importãt, ꝙ ſubſtitutus habeat capere de manu hæredis, appellãtur obliqua, vt quia teſtator dicat, volo, ꝙ hæres meus reſtituat tali, certè iſtud reſtituat, eſt obliquum. ita declarat Bar. in l. 2. C. commu. de leg. & Bal. hic, & ſubiungit Bar. hic, ꝙ verbum volo, eſt directum. & d. Alex. reprehendit Bart. niſi ſ'm eum ſalues aliter quàm ad text. noſtrum. Ego aũt puto, ꝙ Bart. optimè dixerit ẽt ad propoſitum text. noſtri, nam dixit, ꝙ verba intelliguntur directa altero de trib. modis, & ego dico, ꝙ verbũ volo, a aptitudine poteſt eſſe directũ in omni caſu ex trib. & iſta eſt mens Bart. primò enim illud dr̃ verbum directum, quod eſt præceptiuum, & iſtud eſt in verbo volo. Item ſcdò illud dicitur præceptiuũ, quod fit per caſus rectos, & iſtud poteſt eſſe in verb. volo, ſi dicatur, volo, ꝙ ſit hæres, ſecus ſi diceretur volo te eſſe hæredẽ. Item tertiò illa dicuntur verba directa, quæ important, ꝙ ſubſtitutus poſſit propria auctoritate capere, ſecus ſi importãt, vt capiatur de manu hæredis. iſtud poteſt contingere in verbo volo, vt ſi teſtator dicat, ſi contingat filium meum inſtitutum mori, volo, ꝙ talis ſit hæres. iſtud eſt verbũ directum. & ſic vides, quòd verbum volo, aptitudine poteſt eſſe directum in omni ex tribus caſib. ſ̃. dictis, & ita fuit mens Bart. de quo etiam per eũd. Bar. in l. Centurio. in pen. col. & in l. verb. ciuilib. ff. de vulg. & pup. text. tamen in d. l. 2. in princ. C. commun. de leg. loquens de verbis directis, & de verbis precarijs, ponit verbum volo, inter verba precaria. facit. l. quidam
2 Hiberus. ff. de ſer. vrba. prẽd. & ſic videtur, ꝙ primo modo verbum volo, non ſit directum, ſed precarium, & ꝙ iſto primo
3 modo Bartol. non bene dicat. ¶† Secundò diligentet not. illa
b verba text. quæ ſeminecis, b & balbutiens lingua profudit, qa hic habes text. valde ſolennem, quòd qui laborat in extremis, dato, ꝙ ſibi lingua ingroſſetur, & dato, ꝙ incipiat balbutire, tamen poteſt facere teſtamentum, & notarius poteſt illud licitè ſcribere. Et ad hoc iſte text. eſt vnicus, & ſingularis in iure
* *ſecundum Ang. & omnes Moder. hic.* eum etiam reputat ſingularem Lud. Rom. in conſil. 179. incip. ampliſſimè Doctor. in 3. colum. tamen ad idem facere videtur text. in l. Pamphilo. §. ꝓpoſitum. in verſi. in diſcrimine vitę conſtitutum per infirmitatem. ff. de leg. 3. & text. in l. ſi pater. §. fin. in verſi. in extrema eſſet valetudine. ff. de fide fideicommiſ. liber. & text. in c. Raynutius in verſic. in extremis poſitus, & text. in cap. nos quidem. in verſic. de hac luce migrate. de teſt. & text. in c. fin. in verb. agens in extremis. de ſuc. ab inteſta. Intellige tamen ſanè, dummodo talis ſemimortuus habens linguam balbutientem, ſit intelligibilis, & intelligatur illud, quòd dicat, aliàs ſi non bene intelligeretur, & articulatè, non poſſet facere teſtamentum. l. iubemus. in verſi. neque articulatè loqui poteſt, mortuo ſimilis eſt. ℑ. eod. vbi Bar. & alij ad hoc multum not. & dicit Bart. ꝙ vidit de facto. Ang. & Imol. in l. in aduerſa. ff. eod. Ang. in l. in fraudẽ. §. ſicut. ff. de teſt. mil. & Lud. Rom. in conſil. 306. ꝙ incip. pro-
c poſita conſultatio hoc ſolũ quærit. & not. dom. Alex. c in conſil. 33. in 3. volum. ꝙ incip. ponderatis verbis vltimi teſtamenti. in 3. col. Paul. de Caſtr. in conſil. 366. viſo puncto, & allegatio-
4 nib. & Angel. de Are. Inſti. de teſta. in princip. ¶† Item adde, ꝙ ſimiliter contractus poſſunt fieri vſque ad vltimum vitæ ſpiritum, ſi memoria non ſit læſa, text. in l. Seia. §. fin. in verbo in extremis vitæ conſtitutus. ff. de dona. cauſa mortis, quem text. ad hoc not. & reputat ſingul. Bald. in c. quoniam frequenter. in princ. in 5. col. vt lit. non conteſtat. Alibi dicit gloſſ. in cap. 1. in verſi. mutus. in tit. Epiſcopum, vel Abbatem, quòd quilibet in
5 articulo mortis efficitur mutus. ¶† Item licèt q̃quid acquirit filius, acquirat patri. l. placet. ff. de acq. hæred. & l. 1. in princip. ff. ſi à pa. qs fue. man. tñ qñ pater eſt conſtitutus in extremo vitæ, ſi filius tũc acquireret, non acqreret patri. tex. eſt no. in l. fi. in fi. C. de bon. quæ liber. per quem text. ita dicit Bald. in l. final. ff. de condi. inſti. dom Franciſc. de Are. in conſil. 160. incip. in præſenti conſultatione dicendum eſt. in 6. colum. circa fin. Alibi tñ tenuit Bal. in l. fi. in prin. in vlt. col. C. de bo. quæ lib. ꝙ ſi ſit delata aliqua hr̃ditas, vel ſucceſſio filio, & talis filius laboret in extremis vitæ, ꝙ tñ pr̃ eius noĩe poteſt in illo inſtanti adire hr̃ditatem, & ẽt agnoſcere bon. poſ. Sed in hoc vlt. malè dicit, & reprehenditur per Fulg. & Mod. ibi. dic tu melius, vt per Bar. in l.
6 fi. in 12. col. ad fi. & ſeq. ff. de cond. inſti. ¶† Vlt. not. ex text. ibi, (in quacunque materia.) ꝙ teſtñ poteſt ſcribi in quacunque inſtrumenti materia, & ſic non ſolùm in charta bona, ſed etiã in papyro, & concordat. l. 1. in prin. & l. chartę. ff. de bon. poſ. ſm tab. & tex. in l. in commodato. §. ſicut. & ibi no. Bar. ff. commo. Spec. in titul. de inſtrum. edi. §. inſtrumentum. uerſi. item, ꝙ eſt ſcriptum in papyro. plenè d. Ant. & alij in c. 1. de fid. inſtr.

ADDITIONES.

a ¶Verbum volo. Quid importet iſtud verbum. adde. l. 1. ff. manda. Barto. in l. ſi poſt dotem. in 6. quæſt. ff. ſolut. matrimo. Ioan. Andr. in capitul. ab excommunicato. de reſcrip. Io. Andr. in c. ex literis. de ſponſ. Io. Andr. in c. ſignicauit. de teſt. * Et vide, quæ ſcribit idem Ias. in l. captatorias. col. vlt. ſ̃. de mili. teſt. in l. ſeruj electione. nu. 44. ff. de leg. 1. in l. huiuſmodi. § . Stichum. eo. titul. de legat. 1. & dic, quod hoc verbum eſt fons, & radix omnium diſpoſitionum, & dicitur verbum diſpoſitiuum, teſte Alexand. conſilio 190. num. 32. libr. 6. conſil. 168. colum. 1. circa med. libr. 5. MASVER.

b ¶Semineeis. Exiſtens in articulo mortis, & balbutiens etiam poteſt matrimonium contrahere. Alex. in l. ſi quis poſthumos. ff. de liber. & poſthum. Et examinaſi in teſtem Bald. in tit. de pace conſtant. in verſicul vaſſalli. colum. final. verſi. quæro vtrum. & iudicare. Dec. in capitul. ſi pro debilitate. colum. prima. de offic. delegat. Et vide Barba. in rep. rubr. ſupra qui admit. colu. 61. verſic. ſed vnum eſt, &c. PVRPV.

c * Alexand. Adde, quòd hoc dictum communiter approbatum refert, & ſequitur idem Alex. conſil. 105. nu. 7. libr. 7. Dec. in l. diſcretis. nume. 7. C. qui teſta. facẽ. poſſ. conſil. 489. num. 4. Rayn. conſil. 12. num. 8. lib. 2. Rom. conſil. 179. nu. 9. vbi dicit caſum not. & fin. in hac. l. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Bonum eſt argum. de contractibus ad vltimas voluntates.*
2 *Prohibitus contrahere cum certo genere perſonarum, non videtur prohibitus eis in teſta. vel vltima voluntate relinquere.*
3 *Stãte ſtatuto, quòd res ciuium exiſtentes in ęſtimo communis non poſſint forenſibus vendi, vel donari, tamen poterunt per viam vltimæ voluntatis legari, vel donari cauſa mortis.*
4 *Hæres duobus modis dicitur approbare relicta in teſta. inutili.*
5 *Si in teſtam. inutili ſunt relicta plura legata, hæres vnum agnoſcendo non intelligitur alia approbare.*
6 *Regulariter ex teſta. inutili, vel minus ſolenni non debentur legata, nec fideicommiſ. nec peti poſſunt efficaciter.*
7 *Coniunctio ſanguinis, vel licita affectio in perſona valde dilecta teſtatori, habet vim clauſulæ codicillaris.*
8 *Si teſtator fecit primum teſtamentum, in quo appoſuit clauſulam derogatoriam voluntatis, & poteſtatis, ſi faciat ſecundum teſta. in quo inſtituat perſonam valde dilectam, videtur reuocaſſe primum teſtamentum.*

LEX XVI.

NOn dubium. Dignitas inſtituti nõ nocet teſtamẽto, & approbatio hæredis facit, vt teneatur præſtare legata ex inutili teſtamento relicta. hoc dicit. ¶† Dubium faciebat in prima parte glo. ſecundum Bartol. & Doct.
1 a quia bonum eſt argument. * de contractibus ad vltimas voluntates. l. ſeruum filij. §. eum qui chirographum. & l. quæ de legato. ff. de legat. primo. ſed prohibitum eſt contrahere cum talibus perſonis in dignitate cõſtitutis. l. prima. C. de contractibus iud. & in l. non licèt. ff. de contrahen. empt. & l. fin. C. de reſcinden. vend. & in l. aufertur. §. quod à præſide. ff. de iur. fiſc. & intellige, vt ibi declarat Bartol. item, quia tales perſonæ in dignitate conſtitutæ prohibentur munera accipere. l. plebiſcito. ff. de offic. præſid. ſecundum Angel. & Salic. hic, & etiam Cyn. & Fulgoſ. hic. vnde ſcribitur Deuter. 15. cap. ſecundum Angel. hic, quod munera excecant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum. ¶† Ex iſto text. iunctis prædictis not. quòd prohibitus contrahere cum certo genere perſonarum, non videtur prohibitus eis in teſtamento, vel in vlt. volunta. relinquere,
2 quia teſtamentum non eſt contractus, nec ècontra. l. verba cõtraxerunt, geſſerunt. ff. de verbor. ſignific. l. teſtamentum non ideo, & ibi Bald. & Moder. ad hoc not. infra eod. prohibitio autem de alienando in certas perſonas videtur generalior, quia comprehendit etiam tranſmiſſiones iure hæreditario. l. codicillis. §. matre. ff. de legat. 2. & declarat not. Bartol. in l. peto. §. fratre. eod. titul. & in l. ſi ita quis. la ſecunda. §. ead. l. ff. de verbor.
3 obligat. & in l. ea. l. C. de condi. ob cauſam. † Et ad prædicta adde, quod not. vult Bald. in cap. quia. in vltim. colum. circa fin. de iudic. quòd ſtante ſtatuto, quòd res ciuium exiſtentes in æſtimo communis non poſſint forenſibus vendi, vel donari, tamen poterunt per viam vltimæ volunta. legari, vel donari cauſa mortis, licèt videatur eadem ratio, vt ibi per eum, qui reputat bene notandum, quia ſæpè contingit de facto, tu vide in dict. l. ſi ita quis. §. ea. l. quia ex ibi dictis apparet non eſſe verum. ¶Glo. in verb. (agnouerit.) diuiditur in duas par. princip. In prima timore contrarij ponit duplicem declarationem ad text. In ſecunda, quæ eſt ibi, (ſed nunquid) gloſſ. format quæſtionem.

ADDITIO.

a ¶Bonum eſt argum. Adde. l. pactum inter hæredem. ff. de pact. & in l. iure ciuili. & vtrobique per Doct. ff. de cond. & demon.

* Et dic, ꝙ de contract. ad vlt. volun. arguit, ex text. in l. fi. C. de leg. not. Alex. ꝓſ. 79. num. 7. lib. 4. ſuer. libr. Arg. loco à contract. ad vlt. volun. pag. 226. & hanc communem dicit Cur. iun. conſil. 171. num. 3. MASVER.

Source : BIU Cujas

4 stionem.¶† Ex prima parte habes duos modos, quibus hæres dicitur agnoscere, & approbare relicta in testamento inutili, & licèt vterque modus sit in se verus, tamen solus secundus conuenit huic legi, vt per Bart. & alios hic, & dum gl. subdit, si hæres extra iudicium promittat, quòd non astringitur, procedit, quando promitteret per errorem facti, ita loquuntur duo iura alleg. in glo. Si autem scienter promitteret præsentibus legatarijs, tunc efficaciter teneretur, quod patet, quia ex inutili testamẽto orta est saltem naturalis obligatio, ergo ex promissione hæredis etiam facta ex nudis verbis inducitur constitutum, secus quando in absentia legatariorum promitteret nudis verbis, quia esset pollicitatio, quæ non adstringit, ita tenet gloss. in l. secunda. C. dæ fideicommis. & Sal. Fulgos. & domin. Alexand. hic, quicquid Angel. hic dicat, & Angel. & Paul. de
5 Castr. in d.l. secunda. ¶† In secunda parte glo. habes, quòd si in testamento inutili sint relicta plura legata, hæres vnum agnoscendo non intelligitur alia approbare, & licèt gloss. hic nihil alleget, tamen glo. in l. secunda. in verb. præstiterunt. infra de fideicommis. allegat bona iura ad hoc, vltra quæ bene facit tex. in l. Lucius. la secunda §. testator, secundum intellect. Bartol. ff. de legat. secundo. quem text. alleg. Bald. in 5. oppositio. & Pau. de Castr. in fin. Et ad Authen. sed cum testator. vltra gloss. & Barto. hic respondẽ, quòd quæstio gloss. hic procedit, quando defectus erat in forma, & solennitate testa. quia testamentum non valebat: sed in Authen. sed cum testator. testamentum erat validum, & solum erat defectus in materia, qui defectus
* facilius purgatur quàm defectus formæ. *Contra istam communem conclu.* glo. & Doct. fortiter vrget text. in l. in testamento. ff. de fideicommis. liberta. Salicet. refert quosdam dicere, quòd ideo ibi sit, quia plura legata erant eidem personæ relicta, ideo vnum approbando intelligitur alia approbare, sed reprobat per l. credito. C. de vsur. melius facit. l. 1. de fideicom. quam ita ponderat dom. Mathe. in not. 122. vnde respondet Sal. & sequitur Alex. quòd ibi sit, quia legatum pecuniarium factum seruo non poterat valere, nisi valuisset legatum libertatis, & effectum habuisset. l. seruis. C. de leg. & ideo talia legata habentur loco vnius ratione connexitatis, & præstita libertate debet aliud legatum præstari, quia legatum libertatis videtur præstitum tanquam necessarium antecedens ad legatum pecuniarium. Et istud est, q̃ in effectu vult etiã Lud. in rep. Auth. similiter. C. ad l. Falc. in 18. speciali piæ causæ inter vlti. volunta. dum dicit, quòd ibi est, quia legatum pecuniarium veniebat in cõsequentiam legati libertatis, & satis apparet in dictione illatiua,
6 ideo, ibi posita. † Et si ista solutio est vera, est magna limitatio ad conclusionem supra traditam, mihi tamen nõ placet, quia non est verum, quòd legatum pecuniarium habeat connexitatem cum legato libertatis, imò vnum separatum est ab altero. bene verum est, quòd legatum pecuniarium deberi non potest, nisi præstita libertate, nec est verum, quòd vnius loco habeantur, & quod legatum libertatis sit antecedens ad legatum pecuniarium, nam ista confunduntur, per text. in l. si ita scriptum. ff. de man. test. vbi valet legatum libertatis, & libertas debetur, & tamen non debetur aliud legatum pecuniarium, nisi dicas, quòd in dict. l. si ita scriptum. text. loquitur, quando libertas debetur quodam iure singulari, & fauorabili, vnde talis fauor non extenditur ad aliud legatum, vbi cessat illa ratio fauoris, argum. l. eius militis. §. si militia missus. ff. de testam. mili. Sed certè etiam in dicta l. in testamento. libertas debetur iure singulari, vt patet ex text. ibi, (testamento quidam, quod perfectum non erat.) Nisi dicas, quòd in d.l. si ita scriptum, illud ius singulare statuatur ratione rei, & sic ipsius libertatis, ideo non extenditur ad aliud legatum, sed in dicta l. in testamento, fit propter personam, vt statim dicam in sequen. solut. Ideo tu respondeas aliter, & dicas, quod ex testamento inutili, vel non solenni regulariter non debentur legata, nec fideicommis. nec peti possunt efficaciter, fallit in casu singulari illius legis in testamento, quando legata vnum vel plura relinquuntur personæ valde dilectæ testatori, quia illa affectio facit, vt ex testamẽto non solenni quæcunque legata debeantur, vt dicit glo. not.
* in secunda sol. *quam approbant omnes Doct.* in l. eam quam. C. de fideicommis. vbi est gloss. quæ idem dicit in verbo traditur. in 10. fal. quæ dicit, quòd in d.l. in testamento. est speciale propter pietatem, & affectionem. not. bene gloss. in d.l. in testamento.
7 ¶Ex illa gloss. not. iuncto tex. not. secundum singulare, † quòd coniunctio sanguinis, vel licita affectio in persona valde dilecta testatori habet vim clausulæ codicillaris, & tantum operatur, ac si in testamento esset apposita clausula codicillaris. Et ita illam gloss. ad hoc not. & dicit alibi non reperiri in iure Bal. in l. si iure. C. de testam. man. & ibi eam restringit, & alia relicta pietatem concernentia: nam illam gloss. etiam intellige sanè, quantum ad legata, & fideicommis. sed si talis persona valde dilecta testatori esset instituta hæres in testamento non solenni, certè illa affectio non faceret valere institutionem, cũ speciale sit in filijs institutis in testamento non solenni. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. in fin. infra eod. ita not. declarat domin. Mathes. in not. 42. ¶† Tertiò adhuc singularius not.
8 ex illa glo. iuncto text. quòd si testator fecisset primum testamentum, in quo apposuisset clausulam derogatoriam voluntatis, & potestatis, quia dixisset, quòd si contingat eum facere aliud testamentum, non vult illud valere, nisi apponantur in eo certa verba, pone, quòd faciat secundum testamentum, in quo instituat personam valde dilectam, dic quòd sicut affectio habet vim clausulæ codicillaris, ita habet vim reuocationis clausulæ derogatoriæ in testamento primo contentæ, ita signanter extendit illam gloss. Lud. Rom. in consil. 179. incip. amplissime Doctor. in penult. colum. & alleg. Bald. in l. si iure. C. de testam. manu. quod est valde singulare ad l. si quis in prin. testamenti. cum his, quæ ibi not. Bartol. ff. de legat. 3. & l. sancimus. cum his, quæ ibi videbimus. ſ. eod. sed certè Bald. ibi nihil dicit de hoc vltimo, nec credo verum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione contractus non venit testa. necècontra.*
2 *In nominibus appel. immutatio non pendet à facultate nostra.*
3 *Abundas cautela non nocet tam in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus.*
4 *Ex renuntiacionibus insolitis præsumitur instrumentum suspectum.*
5 *Iuramenta extorta contra antiquam consuetudinem, præsumuntur impressiua.*

LEX XVII.

TEstamentum. Testamentum nõ vitiatur ex superflua appositione, sed si necessaria omittantur, sicut etiam tunc vitiantur contractus. hoc dicit. Et põt exemplificari prima pars, vt quia dicatur, hoc est meum vltimum testamentum, mea vltima voluntas, meum elogium, & mea vltima dispositio, nam primum sufficiebat, & alia sunt superflua, tamen non vitiant testamentum. Quod facit secundum Paul. de Castr. hic ad excusandum notarios, qui sæpè ap-
1 ponunt verba superflua. † No. ex isto tex. in vers. contractus ſm Bald. & Pau. de Castr. hic, quòd si testator conuocatis septem testib. & instituto hærede, ac alijs dispositis, posteà dicat, sitis testes huic meo contractui, licèt testamentum appellauerit contractum, per hoc non vitiatur, & valebit vt testamentum. & idem sequitur dom. Alex. in l. non codicillum. ſ. eod. Sed tu aduerte, q̃ ista lex ineptè ponderatur ad hoc, quia non dicit hic tex. q̃ testator appellauerit testamentum contractum, sed bene dicit text. quòd sicut necessaria omissa minuunt contractum, ita nocent vltimæ voluntati, & sic Imperator arguit à contractibus ad vltim. volunta. & ita declarat gloss. hic, & ipsemet Bald. & alij Moder. ¶Not. ex ista gl. q̃ appellatione cõ-
a tractus [a] nõ venit testamentum, nec ècontra. & ideo si statutũ faceret mentionem de contractu, non veniret testamentum, prout etiam not. Bal. in l. 1. C. de l. Fus. cani. & satis probatur ꝺ̃ iste text. arguit à contractibus ad vltimas volunta. ergo vult, q̃ sint diuersa. tamen glo. hic alleg. per Bal. in c. 1. §. item sacramenta. in glo. mag. in verb. super ꝯctibus post med. de pac. iur. fir. dicit, quod testamentum enumeratur inter contractus. per l. eandem. ff. de duob. re. Item aduerte, q̃ Bald. Salic. & Paul. de Castr. non colligunt primum notabile. ſ. relatum ex hoc text. immediatè in illo verbo ꝯctus, prout malè refert, & sequitur Alexan. in d.l. non codicillum. ſ. eo. vt hic potes per eos vide-
2 re. ¶† Secundò ista. l. facit, ſm Bald. ad dictum Inn. in c. petitio. de procur. sed non est dictum Inno. sed Hosti. ibi, q̃ si in instrumento procurationis dicatur, ego constituo Titium, & vbi deberet dicere procuratorem meum, dixit asinum meum, ad agendum, & defendendum, &c. valeret constitutio procuratoris, tñ iste tex. non multum facit, & idem tenet Bald. in l. id, q̃ pauperib. in pen. col. ſ. de Epis. & cler. & in l. neque. in vlt. col. C.
* de procur. & licèt istud *dictum communiter reprehendatur*, quia in nominibus appellatiuis immutatio non pẽdet à facultate nostra. l. si quis in fundi vocabulo. in prin. de legat. 1. vbi d. Alexan. latè reprobat istud dictum, & Fulg. & dom. Alexand. hic, & d. Anton. & Imol. in d.c. petitio. in prin. tamen alibi do. Alexan. sequitur istud dictum in consil. quod non reperitur. 578. incip. visis, & ponderatis his, quæ continentur in processu. in 8. col. & Lud. Rom. in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. ff. de acq.

ADDITIO.

a ¶Appellatione contractus. Adde Sal. in l. seruum. in §. eum qui. ff. de legat. 1.

Source : BIU Cujas

de acq. hæred. ¶† Vlt. not. ex text. illud, ad ꝙ tota die allegatur
a ista l. ꝙ abundans cautela [a] non nocet, tam in ꝯctib. quàm in vltimis volunta. & vltra concord. alleg. in gl. adde text. in l. fi. & ibi Bar. in fi. ad hoc not. C. de præd. tamia. lib. 11. hinc pulchrè dicit text. in l. pediculis. §. Labeo. ff. de aur. & arg. leg. ꝙ non mutat ſubſtantiam rerum non neceſſaria verborum multiplicatio. Adde, ꝙ dicunt Hoſt. & Io. And. in c. nimis. el 1. in fi. de exce. prẽla. & ibi d. Ant. de But. in 2. oppo. ꝙ in inſtrĩs, & priuilegijs non pñt nimis ſpecificari ſpecificanda, ad tollendum ſophiſticam interpretationem malignorum, ſecundum eos. Intellige tamen, niſi apponantur ꝯ naturam, vel formam actus, ita
b loquuntur iura alleg. in gloſſ. faciunt etiam clauſulæ inſoltæ [b] præſumi fraudem, & dolum, ſecundum gloſſ. in l. ſi qui ſub conditione. in gloſſ. 1. ff. de condi. inſti. ſecundum Bald. Salicet. & Paul. de Caſtr. hic, & illam gl. ad hoc ibi not. Bald. & Angel. idem Bald. in l. 3. C. plus va. quod agitur, & in l. etiam. in 2. col. C. de exec. rei iudic. & in l. cùm de conſuetudine. & in l. nã ad ea. ff. de leg. & in c. 1. ad fin. princip. de feud. dato in vicem legis commiſ. & not. in addi. Specul. in titul. de arbitr. in verſi. nimia cautela. Imo. in cap. ad noſtram. in 12. colum. de empt. & vend. & dicit Bald. in cap. ex literis. in 2. col. ad fi. de conſue. ꝙ vbi abundantior cauillatio, ibi euidentior eſt fraus, & idem Bald. in c. tertio loco. in vlt. colum. de probat. dicit gl. præalleg
4 eſſe not. dignam. † quòd ex renuntiationib. inſolitis præſumitur inſtrumentum ſuſpectum. Et idem Bald. in cap. quia veriſimile. de præſum. dicit, ꝙ illa glo. eſt ſingul. ꝙ præſumitur dolus propter nimias cautelas, & inſolitas clauſulas, quæ potius cauillationes dici debent. Item per illam gloſſ. dicit Bald. in l. rogaſti. §. ſi tibi. in 3 colum. ff. ſi cert. pet. ꝙ nimia cautela, & inſolita clauſula facit aliquando præſumi contra contractum, & contra ſcripturam. Alibi not. Bald. in cap. 1. circa princip. qualiter vaſſallus iur. deb. dom. fide. per illum tex. in verſi. ſicut debet eſſe vaſſallus. quem ad hoc reputat aureum. †
5 Quòd iuramenta extorta contra antiquam conſuetudinem præſumuntur impreſſiua, & ita dicit reſpondiſſe cuidam magnifico viro, cum in facto arduo conſulenti. Alibi ſingul. Ang. in l. fin. C. de cano. largit. libr. 10. quòd excuſatur citatus non comparens, quando citatio habebat verba nõ conſueta, puta cùm de ſtylo illius loci diceretur in citationibus ſub pœna decem librarum, & in ea diceretur ſub pœna æris, & perſonæ, & idem dicit de bulla inſolita, & iſtud vltimum not. etiam Bald. in l. fideicommiſſa. §. ſi ſeruo. per illum text. ff. de leg. 3. Alibi dicit d. Anto. de But. in d. c. ad noſtram. de emp. & vend. quòd ſi notarius in inſtrumento venditionis dicit, quòd Titius verè vendidit fundum Caio, & non ſimulatè, ꝙ talis contractus præſumitur ſimulatus. & idem vult Bald. in d. l. emptione. C. plus valere, quod agitur, quod valde not.

7 *Simul ſi pronuncietur contra clericum, & laicum, ad quem erit appellandum.*

ADDITIONES.

a ¶Abundans cautela. Adde glo. in verb. exprimere. in l. ſi cùm dies. in §. plenum. ff. de arbit.

¶Adde etiam, quòd abundans cautela indicat imperitiam. l. legata. ff. de ſupel. leg. PVRPV.

b ¶Clauſulæ inſolitæ. Adde Felyn. in capit. tertio loco. colu. fi. de probat. * Et dic, quòd clauſulæ inſolitæ poſitæ in aliquo inſtrumento inducunt præſumptionem latentis fraudis, glo. in l. ſi ſub conditione. ff. de condit. inſtit. quã ibi comendat Barto. Bald. & alij. Felyn. in c. 2. de reſcrip. in capit. cauſam quę. de teſtib. qua in materia plura not. idem in capit. ſi cautio. numer. 70. de fid. inſtrum. Alexand. conſilio 28. num. 9. libr. 5. Nat. conſil. 166. col. 8. Neuiz. cõſ. 8. nu. 63. Catel. verſi. clauſula inſolita. Rol. conſil. 39. num. 31. conſil. 47. num. 57. lib. 2. Quid de cautelis inſolitis, & dic, quod arguunt in tantum fraudem, quòd non admittitur probatio in contrarium, teſte eodem Neuiz. conſilio 34. num. 26. & ſequen. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Illa demum iuriſdictio poteſt prorogari ab his, qui aduenæ ſunt, quam ille iudex habet in ſubditos ſuos.*

2 *Iuriſdictio ſpecialiter conceſſa in certo genere cauſarum, non videtur poſſe prorogari ad alterum iudicem eiuſdem loci.*

3 *Licèt clerici etiam volentes non poſſint ſimpliciter citari coram iudice ſeculari, tamen bene poßunt cauſaliter, puta, quod compareant ſi ſua putant intereſſe.*

4 *Proclama generale factum per iudicem ſecularem, vt omnes quorum intereſt, talem carceratum non relaxari, compareant, comprehendit etiam clericos.*

5 *Si in publicatione alicuius teſtam. citandus ſit clericus, talis publica. poteſt fieri coram iudice ſeculari, qui non citatbit clericum, ſed eum hortabitur.*

6 *Si defuncto ſucceßerunt varij hæredes, quorum aliqui ſunt clerici, aliqui ſeculares, coram quo debebit iudicium agitari.*

LEX XVIII.

T Eſtamenta omnia. Publicatio teſtamenti, & inſinuatio debet Romæ fieri coram magiſtro cenſus, & ſi fuerit facta coram alio iudice, vitiatur teſtim. h.d. & dum dicit tex. in eodem loco ſeruentur, expone. i. coram. concordat. l. conſulta diualia. ꝯ. eod. vt hic in
1 gl. ¶† In tex. in verſi. tranſlatio. not. ſm Cy. Bal. & Sal. & coĩter alios hic, ꝙ illa demum iuriſdictio põt prorogari ab his, qui aduenæ ſunt, quam ille iudex habet in ſubditos ſuos, & ideo ꝑ hunc text. dicit Cyn. in l. 1. C. de iuriſd. om. iud. ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ iud. mercatorum non cognoſcat niſi de cauſis mercantialib. certè ſi partes de cõi conſenſu vellent litigare de alia cauſa non mercantili, non poſſent per hunc text. licèt Paul. de Caſtr. hic ꝯrium inaduertenter dixetit, vt per d. Alex. hic, & illam deciſio. Cy. pro valde notabili ſequitur Io. de Imol. in c. P. & G. in 34. col. de offic. deleg. & ibi Pan. in 9. col. ad fin. Bald. in capit. de cauſis. in 13. col. de offic. deleg. & videtur ibidem ſequi d. Ant. Barb. in 27. col. ſed poſteà in 73. colum. & per duas ſequentes reprobat iſtam deciſ. Cy. ſed nihil, ꝙ vrgeat, adducit. pro iſta communi opin. facit, ꝙ vult Bald. in l. certa ratio. C. qñ prouoc. non eſt neceſ. vbi tenet, ꝙ ſi ſtatutum limitat, ꝙ talis ſit iudex vſque ad tantam ſummam, & abinde. ſ. ſit talis, ꝙ tunc in iudicem minoris ſummæ non poſſet per partes fieri prorogatio
* ad maiorem ſummam. *Iſtam communem opin.* reprobat Fulg. licèt ſe non firmet, & fortè, ꝙ iſta 2. opi. eſt de iure verior. nam iuriſdictio poteſt prorogari de re ad rem. l. de qua re. §. 1. & 2. ff. de iud. Bar. in l. 2. in princip. ff. de iud. Bal. in l. ſi qui ex conſenſu. in 3. col. C. de Epiſco. audien. Scđò facit. l. 1. C. de iuriſd. omn. iud. vbi iuriſdictio procuratoris Cæſaris prorogatur ad cauſas nõ fiſcales, imò priuatas. Tertiò facit. l. ſi per errorem. ff. de iur. om. iud. ĩucta gloſ. quæ dicit puta vrbanus prætor pro peregrino. Quartò, quia etiam iuriſdictio voluntaria põt prorogari ad non ſubditos. l. 1. C. de emanc. lib. & l. emancipari. §. 1. ff. de adop. cuius ꝯrium. dicit Bal. hic, v dicã in ſeq. no. Et ad iſtũ tex. poteſt reſponderi, vt dicam in ſeq. not. tenendo tamen communem opin. vltra ſ. alleg. adde bene facere, quia prorogatio debet fieri in his, quæ ſunt eiuſdẽ ſpeciei, ſecundum Bart. in l. inter cõuenientes. ff. ad mun. no. in c. hi, qui auctoritate. de præb. in 6. ¶ Limita tamen iſtum text. & ſimiles inquantum volunt, ꝙ publicatio, & inſinuatio teſtamenti facta coram alio iudice quàm magiſtro cenſus, nihil valet, niſi tale officium vacaret, puta propter ſuſpicionem peſtis, vel alia cauſa, tunc poſſet fieri coram alio iudice, & valeret per l. vbi abſunt. ff. de tutor. & curator. da ab his, & l. ſi vacantia. C. de bon. vacant. libr. 10. vbi Angel. limitat argum. illius text. in 8. colum. & dicit, ꝙ conſultus de facto ita reſpondit, & ſequitur ſimpliciter Alex. hic. tu confirma per optimum ſimile: nam vbicunque ex forma ſtatuti actus debet celebrari in certo loco, aliàs alibi celebratus non valeret, tamen vbi non poteſt haberi copia illius loci ꝑpter iuſtum metum partium, tunc ſi celebretur in alio loco, valet, & tenet actus. Item per ſeptem principalia media egregiè conſuluit Lud. Rom. in conſil. 433. incip. quo ad primum, quòd ſufficiat publicationem. Item pro iſta limitatio. adde, quod decidit text. not. in §. ex hoc peruenit. in Authen. vt nul. iud. quem tex. alleg. pro ſingul. Bald. in l. prima. C. quando fiſc. vel priua. Accedat, quod not. tenet Bald. in capit. bonæ. el terzo. in octaua colum. de poſtul. prælat. quod vbi in aliqua terra non reperitur alius iudex, quàm ſpiritualis, quòd ille habet
2 etiam temporalem iuriſdictionem, vt ibi not. per eum. ¶† Secundò not. ex eod. verbo, quòd iuriſdictio ſpecialiter conceſſa alicui in certo genere cauſarum, non videtur poſſe prorogari ad alterum iudicem eiuſdem loci. Et ratio eſt duplex, ſecundum Bald. prima, quia de ſpecie ad aliam diuerſam ſpeciẽ iuriſdictionis non fit prorogatio. l. ſolemus. §. latruncula-tor. ff. de iud. Secunda ratio, quia iſti ſunt actus voluntariæ iuriſdictionis, in quibus non datur propriè medium, per quod fit prorogatio iuriſdictionis, vt eſt conteſtatio litis, & ſi. ſecundum Cy. in l. vbi abſunt. §. primo. ff. de tutor. & curator. dat. ab his. & Bal. in l. ſi qui ex conſenſu. in 3. colum. C. de Epiſcop. audien. ſubdit Bal. hic idem eſſe de notario deputato ad ſcribendum, quia non poſſunt partes in alium notarium deputatum ad aliud genus actorum prorogare officium ſcribendi non ſuum, vt probatur in l. repeti. & ibidem gloſſ. & Bald. C. de Epiſcop. & cleric. & idem tenet Bald. in l. 1. C. de ſport. vbi alleg. bonum text. in l. in fraudem. §. quoties. in verbo manu cõmẽtarienſis. ff. de iur. fiſc. quem ẽt alleg. Bal. hic, & ꝑ eundem

Bald.

Source : BIU Cujas

Bald.in l.1.ff.de offic.consu.in 17.quæstio.vbi alleg.gl.in §.si verò absunt.in verb. inuentarium.in Authen. de hæred.& falcid.

3 ¶† Vltimò perpetuò teneas menti illud, ꝙ singul. dicit Bald. hic,in vlt.col.pro magna limitatione.c.si diligenti.de for.compe.in Authen.statuimus.C.de Episcop. & cler.quibus iurib.di-

2 sponitur, ꝙ nullo modo clerici [a] possunt citari coram iudice laico,etiam si consentiant,dicit hic sing. Bald. ꝙ istud est verũ si citarentur simpliciter,secus si non citentur præcisè, sed causaliter hoc modo, ꝙ compareant, si sua putant interesse,vel si aliquod ius prætendunt, valet ista citatio, quia potius est quædam admonitio, quàm adstrictio.Ideo infert Bald. ꝙ si statutum ciuitatis disponeret, ꝙ mortuo testatore hæres teneatur facere insinuari testm̃ coram Potestate loci citatis creditorib. pone,ꝙ ex creditorib.aliqui sint clerici, nũquid Potestas corã quo debet insinuari testm̃, poterit facere citari coram se illos clericos,si sua putant interesse,vt compareant? dicit, ꝙ sic, qa ista non est citatio præcisa,sed potius est quædam monitio,& istud dictum multum commendat Paul. de Castr. hic dicens alibi non reperiri,& ꝙ ita aliàs consuluit Florentiæ ,licèt ignoraret decisionem Bald. hic, & alij timuerunt consulere. Idem tenet Salic.in l.consulta.infra eod.& domin Alexand.hic,& in simili Angel. in l.1. §.hæc stipulatio. versic. secundum hoc restat videre. ff. si cui plusquam per l. fal. vbi decidit,quòd cùm hæres in inuentarij confectione teneatur facere citari creditores, quòd si aliqui creditorum sunt clerici, possunt per iudicẽ laicum citari,modo quo supra.Pro ista decisi.Bald. adde bene facere illud, quod vult glo.not. in c.cum causa. in gloss.prima circa medium.de offic.deleg.quæ facit differentiam inter citationem, & monitionẽ, nam monitio non arguit superioritatẽ

4 monentis, & ideo potest fieri pari,vt ibi dicit glos. † Adde etiã Pau.de Cast.consilio 44.inc.in causa Egidij laici de Alemania. vbi consuluit, quòd proclama generale factum per iudicem secularem, quòd compareant omnes quorum interest, talem

5 carceratum non relaxari, comprehendit etiam clericos.† Itẽ adde Bald.not.in capit. fin.de fid. instrum.in prima colum. ad fin.vbi quærit,pone,quod in publicatione alicuius instrumenti citandus est clericus, an talis publicatio poterit fieri coram iudice seculari,tenet, quòd sic,& quòd iudex secularis non citabit clericum, sed hortabitur, & per hoc inducet eius scientiam,quæ sola inducit præiudicium.l.sæpè.ff.de re iudic. Item, & si citatio non valeat vt citatio, valet vt sententia, quia facti est, & nulla iuris constitutione prohiberi potest, putat tamen cautius esse,si per Episcopum faciat citari,sed si Episcopus nõ vult citare, procederet decisio præcedens, præsertim si periculum est in mora, ita ibi Bald.similiter putarem tutius esse in cõtingentia facti in terminis supra dictis, quòd Potestas loci, coram quo debet insinuari testamentum,ipse immediatè non faciat citari clericos coram se,quia putarem periculosum,sed deberet scribere iudici ecclesiastico, quòd iudex ecclesiasticus eos citaret, & moneret,si vellent aliquid opponere tali insinuationi pro eorum interesse. l.omnes. §.executoribus. versic.verum si apparitor.C.de Episcop. & cleric. sicut quando aliquis est in alieno territorio, non debet citari per Potestatem ipsius loci, sed debet bene scribi Potestati alterius territorij,vt citet, & declarat Bartol. in l.1. ff. de requir. re. ita in proposito ad dictum Bald.dixit,& melius domin. Barthol. Veronen.in cautela 98.¶† Quid autem fit, quando defuncto successerunt varij

6 hæredes,quorum aliqui sunt clerici, alij seculares, coram quo debeat tunc iudicium agi, ponit Bartol. in l.præcipimus. §.eo obseruando.C.de appel.& dixi in l.si emancipati.supra de col-

7 lat.† Et quando simul pronunciatur contra clericum, & contra laicum, ad quem tunc debeat appellari, ponit Salic. ibi, & plenius Petr.de Anchar.in c. cum. C.laicus.in 2.dubio.de for. compe.not.Lud.Rom. in consil. 295. quod incip.in casu proposito aduertendum,& quod volunt Bartol.& Bald.in l.2.per illum text. C.vbi, & apud quos.

ADDITIO.

a ¶Nullo modo clerici.Adde glo.in versic clericalis. in capitul.vnico. de cler. coniug.libr.6.& in capit.contingit,& ibi Doctor.de senten.excom.

* Et dic,quòd clerici non possunt conueniri coram iudice seculari.d. Authen. statuimus. hic allega. & not. Nat. consil. 324. vbi quòd etiam si talis iudex pronunciaret se iudicem, talis sententia non faceret eum iudicem,declara, vt per eum ibi,cui adde, quæ scribit Cagnol.in l.eius est nolle.numer.2.ff.de regul. iur. Dyn. in capit.ea, quæ. de regul.iur.in 6.Ferrat. cautel. 10. Rip.respon.56.Quæst. autem Ias.hic, quòd clerici non possint conueniri sub iudice laico,& huic priuilegio renunciare,declarat Catel.versic. clerici, vbi plura ponit notab.in materia, & ibi ẽt quid de clericis græcorum. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *In præsentia principis præsumitur adesse copia nobilium.*
2 *De conscientia alicuius videtur factum, quòd factum est in eius præsentia, licèt expressè non approbauerit.*
3 *Princeps præsumitur habere omnia iura in scrinio pectoris.*
4 *Quando testa.vel donatio,vel alius actus insinuatur coram iudice, non est necesse, quòd aliquid dicat iudex,sed sufficit, quòd eo presente fiat scriptura in actis.*
5 *Licèt testa.sit factum in præsentia principis,& de eius consensu,tamen potest liberè reuocari per testatorem,absque principis consensu.*
6 *Statuta ciuitatis confirmata per superiorem, possunt reuocari per statuentes absque licentia,& consensu superioris.*
7 *Papa, vel Princeps confirmando priuilegia antiqua, non intelligitur aliquid de nouo dare, sed prout sunt confirmare.*
8 *Vbicunque in aliqua dispositione apponitur clausula annullatiua à superiore, consensus ambarum partium nihil ibi operatur.*
9 *Quando à principio requiritur auctoritas superio. in statuendo, similiter requiritur in reuocando.*
10 *Statuentes si volunt redire ad ius commune, possunt reuocare statutũ, licèt sic confirmatum à superiore.*
11 *In correctorijs fit extensio, quando reditur ad ius commune.*
12 *Si primum test.habeat clausulam derogatoriam potestatis ad sequentia testa.condenda,& secundum sit in actis insinuatum per testatorem,licèt in secundo non sit facta mentio de clausula derogatoria contenta in primo, tamen præualebit secundum.*
13 *Dispensationes sunt odiosæ, ideo dispensatio facta circa vnum defectum non porrigitur ad alium, nec fit extensio etiam ob causam habentem maiorem rationem.*
14 *Testa.in dubio præsumitur vltimum, si aliud posterius non ostendatur.*
15 *Si testa.sit conditum in præsentia principis,vel apud acta inferioris,vel superiors iudicis, & in tali testam.non reperiuntur descripti aliqui testes, an tale testam.valeat.*
16 *In casibus,in quibus est specialiter necessaria bonor. possess.in illis si testamentum sit conditum in præsentia principis, non est necessar.bonor. possess.*
17 *Priuilegia Principis non intelliguntur cum præiudicio tertij.*

LEX IX.

OMnium. Diuide in sex partes, vt per Barto.& alios.¶ Testamentum conditum coram Principe, seu Principi per supplicationem insinuatum valet, & tenet, dummodo sit vltimum, & non appareat reuocatum, & potest ex eo bonor. possess.peti, & adiri hæreditas, dummodo saltem per duos testes probetur, quòd Principi fuit insinuatum. hoc dicit secundum communem sensum, saluis infra dicendis. ¶Et aduerte,quia gloss.secunda intelligit, quòd supplicatio porrecta Principi solùm hoc continebat, quòd significabatur Principi, quòd talis volebat testari. Tu melius intellige, quòd in tali supplicatione erat insertus totus tenor testamenti, vt probat iste text. in fin. dum dicit,cùm oblatas preces, secundum voluntatem defuncti, & ita tenent Cyn. & Fulgos. hic. & dum text.dicit, *quod insertum mera fide*, vult dicere, quòd supplicatio debet esse vera, & facta bona fide, quia si per falsitatem,& mendacium fuisset supplicatum Principi, istud haberet infringere testamentum. ¶In secunda parte text. dum dicit

* *actis cuiusque iudicis*.expone.s.maioris,& dum subdit, aut municipum. intellige pro magistratibus villarum, & sic iudicum inferiorum, & dum subdit aut auribus priuatorum,est sensus literæ, quòd si valet testamentum conditum apud acta magistratus villæ, absque, quòd appareat de alia presentia septem testium. Item si valet testamentum conditum extra iudicium coram auribus septem priuatorum, quanto magis debet valere conditum in præsentia principis, vbi tot nobiles personæ

1 circunstant. ¶† Not. primo [a] ex text. ibi, inter tot nobiles, ꝙ in præsentia principis præsumitur adesse copia nobilium. Et vt dicit Ang. eo ipso,quòd quis adhæsit lateri Principis,nobilitatur,& efficitur nobilior.vt l.prima.C.de præp.laborum.lib. 12. facit. l.1. C.de mand. princip. & princeps potest nobilitare quem vult,secundum Bald. in l.sacrilegij. C. de diuers.rescrip.

2 ¶† Secundo not.ex text.ibi, conscientiam. iuncto versic. sanè, secundum Bald.quòd de conscientia alicuius videtur factum, quando factum est in eius præsentia,licèt expressè non approbet. Et sic videtur factum cum conscientia iudicis id, quod est falsum eo sciente, licèt tacente, nisi quando requiritur, qđ iudex loquatur.vt not.in l.2. supra de bonor. possess. secundum tabul.

ADDITIO.

a ¶No.1.Primum no.ex quo collige,ꝙ testõr pôt consentire,ꝙ in eius vita teneatur copia,Alex.in l.9.4.col.vbi Ias.j.de edi.di.Adr.tol. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

tab. Addè, quod not. Angel. in §. emphyteuſis. per illum text. in Authen. de ali. & emphyt. quòd ſi ſtatutum diſponit, quòd mulier non poſſit contrahere ſine conſcientia duorum conſanguineorum, ſufficit eorum conſcientia, nec requiritur eorum conſenſus, vt ibi not. per eum. & per d. Alex. in l. 2. §. voluntatem. ff. ſolut. matr. Item adde, ꝙ vult Bald. in rubr. C. de exer. in 3. colum. in fin. verſic. quid ſi verba dicunt, quòd vbi
a aliquid [a] debet fieri cum conſcientia alicuius, ſufficit notificatio, nec requiritur eius conſenſus, limitando, vt ibi per eum.
3 ¶† Dum tex. [b] ſubdit *toto iure, quòd in noſtris eſt ſcriniis conſtitutũ*,
b nota, quia millies allegatur, quòd princeps [c] præſumitur habe-
c re omnia iura in ſcrinio pectoris, vt expreſſius dicit text. in cap. 1. in princip. de conſti. in 6. & tex. in c. ſæpè. de appel. Alibi dicit text. ꝙ Imperator eſt totus philoſophiæ plenus in l. pen. circa med. verſi. belliſſimum. C. de his quib. vt indig. alibi dr̃ prouidẽtiſſimus, & iuris religioſiſſimus. in l. vnum ex familia. §. fi. ff. de leg. 2. licèt alibi erret in iure. l. 3. §. fi. cũ gl. ff. de ſupel. leg. ꝙ intelge, vt per gl. 23. diſt. c. præterea. Bald. in l. præſcriptione in 6. col. C. ſi contra ius, vel vti. publ. Abb. in cap. ex parte. el 1. de offic. deleg. Alibi dicit Bal. in c. 1. in vtl. colum. de confeſ. ꝙ licèt Papa ſit Doctor vtriuſq; iuris, eo ipſo, ꝙ eſt Papa, tamen eſt Doctor authoritate, & non ſcientia. ¶ In 3. parte in verb. nec ſanè.
4 not. ſm Bart. & alios, † ꝙ quando teſtamentum, vel donatio,
d vel alius actus [d] inſinuatur coram iudice, nõ eſt neceſſe, quòd aliquid iudex dicat, vel faciat, ſed ſufficit, ꝙ eo præſente fiat ſcriptura in actis idem dicit Bart. in l. Modeſtinus. circa mediũ. ff. de don. Bald. in l. illud. in 3. col. C. de ſacroſan. Eccleſ. & in l. 3. C. de diuer. reſcrip. & in l. cùm hi. in prin. ff. de tranſact. & not. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offic. proconſ. & lega. in 3. col. vbi limitat, vt ſtatim dicam. Et idem Bal. ẽt in c. cùm acceſſiſſent. in 4. col. in fin. & in ſeq. col. de conſt. Io. de Imol. in c. cùm contingat. in 10. membro. de iureiuran. d. Alexan. in conſil. 20. in 3. vol. ꝙ incip. ponderatis his, quæ in themate narrantur. in 3. col. hinc eſt, ꝙ in tali inſinuatione non requiritur, ꝙ iudex aliquid decernat, & ſic non requiritur decretum iudicis. tex. eſt in l. fi. & ibi Bart. ad hoc not. C. de præd. decur. lib. 11. Limita tamen ſing. niſi tempore, quo debet fieri inſinuatio, coniuncti compareant, & contradicant, aſſerentes donationem fieri dolo, vel metu, aut calore iracundiæ, tunc bene requiritur decretum iudicis, aliàs inſinuatio non valeret, ita ſingul. limitat Bald. in d. §. tibi decretum. in 3. colum. Alibi etiam Bald. in c. cùm in veteri. in 3. col. de elect. renet, ꝙ quamuis in inſinuationibus nõ requiratur decretũ iudicis, tñ requiritur eius auctoritas, & ſic apparet, ꝙ iudex loquatur, quia actoritas deſiderat expreſſionem verborum, vt not. per gl. in l. vbi non voce. ff. de regul. iur. & ſic contra illud, ꝙ tenent Bart. & Doctor. hic. Et an ſufficiat inſinuationem fieri coram notario banchi, & teſtibus abſque præſentia iudicis, dixi in l. fi. §. qui admit. poſt Cyn. & Bald. ibi cum concordant. ¶ In 4. parte text. ibi, ne poſt ſen-
5 tentiam noſtram inhibitum videatur. not. ſolennem text. † ꝙ
e licèt teſtamentum [e] ſit conditũ in præſentia Principis, & de eius conſenſu, tamen poteſt liberè reuocari per teſtatorem abſque conſenſu ipſius Principis. Ideo facit ſecundum Bartol.
6 † ꝙ ſtatuta ciuitatis confirmata per ſuperiorem, poſſunt reuocari per ſtatuentes abſque licentia, & conſenſu ſuperioris, & licèt Bald. hic contrarium teneat, quia eadem ſolennitas requiritur in reuocando, quæ in condendo. l. ſi vt proponis. 2. C. de nup. & ſequitur Lud. Rom. in l. moræ. ff. de iuriſd. omn. iudic. in
f 2. colum. Tu vltra [f] ſcripta aliorum, & concordantias do. Alex. in primis aduerte, ꝙ tex. iſte parum probat, imò potius probat contrarium propter duo. primò, quia in teſtamento de neceſſitate non requiritur præſentia principis: ſecundò, & fortius dato, ꝙ interuenerit præſentia principis, tñ Princeps expreſsè non confirmauit teſtamentum, ſicut confirmauit ſtatuta. Et hoc eſt, ꝙ propriè dicit tex. in verſi. nec ſanè. vbi reſpõdet tacitè obiectioni, ꝙ non nocet teſtamento, ſi reſcripta noſtra nihil de eadem voluntate rñdent, expreſsè approbando tale teſtñ, vt dicit gl. & ſubdit tex. *voluntates. n. hominũ audire volumus, non iubere*, & rationem aſſignat, ne poſt ſnĩam noſtram inhibitum videatur commutationis arbitrium, & ſic text. vult clarè, ꝙ ſi Imperator confirmaret tale teſtamentum, quòd non poſſet poſteà reuocari per ſecundum teſtamentum, & iſte tex. de directo probat contra Barto. & Doctor. niſi dicas, ꝙ text. iſtud clarè non decidit, ſed potius vult dicere, ꝙ ſi teſtamentũ confirmaretur per reſcriptum principis, poſſet eſſe dubium, an videtur inhibitum reuocationis arbitrium, & ſic, quia poſſet poſteà dubitari, an per hoc, ꝙ Princeps confirmauerit teſtamentum, videat̃ inhibitum ꝙmutationis arbitriũ. Ideo ne de hoc contingat dubitari, Princeps non vult confirmare, & ſic text. non ponit hoc pro conſtanti, prout ſonant illa verba ibi, *ne poſt ſnĩam noſtram inhibitum videatur commutationis arbitriũ*, ſed h.d. ne detur materia dubitationis, tñ quia non congruit legũ latori ponere dubitationem ſine deciſione, tenendum eſt, qd̃ text. ita verè decidat, & ſic tex. vrgebit ⁊ Bar. & Doct. cõmuniter. in hoc puncto diſtingue, vt diſtinguit Bartol. ad quem ipſemet Bartol. ſe remittit in l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iur. in tertia quæſtio. principal. verſicul. circa tertium. cum quo tranſeunt Bald. & Imol. in l. ex facto. in principio. ff. de vulgari &
* pupillari *& omnes Moder.* hic, cum concordan. domini Alexan. quòd aut ſtatuentes poterant de per ſe ſtatuere ſine conſenſu, & auctoritate Principis, tunc dato, quòd ſint confirmata à ſuperiore, poſſunt ſine eo liberè reuocari, alleg. text. in capitul. cùm acceſſiſſent. de conſtitut. & ibi Abb. ad hoc not. & ſequitur. facit text. in capitul. cum M. Ferrarienſis. & ibi Abb. in ſecunda colum. ad hoc not. eodem titul. Idem not. Abb. in capit. dilecto. per illum textum à contrario ſenſu. de præbend. vbi dicit probari, quòd ſtatuta collegij confirmata per ſuperiorem, poſſunt reuocari per ſolum collegium, non obſtante prædicta confirmatione. Confirmo per ilud, quod vult Bald. in capitul. cum contingat. in tertia colum. de iureiurand. & in l. ex placito. in tertia colum. de rer. permut. quòd ſi Papa confirmat ſtatuta aliàs valida, quòd per hoc non dicerentur ſtatu-
7 ta papalia. † facit gloſſ. not. in l. ex verbis. C. de donationib. inter verum & vxorem, quòd Papa, vel Princeps confirmando priuilegia antiqua, non intelligitur aliquid de nouo dare, ſed ea cõfirmare, prout ſunt. Facit, quia tunc confirmare non eſt de nouo dare. tex. eſt not. in l. ſi donatæ. §. primo. ff. de donationib. inter virum, & vxorem, & l. & quia. vbi gloſſ. & latius Bartol. & Doctor. ff. de iuriſd. omn. iudic. Ad iſta etiam facit ſimile, quia ſolus prælatus poteſt reuocare procuratorem conſtitutum ab eo, vnà cum capitulo, quando eſt conſtitutus in his, quæ poterant per ſolum prælatum geri, & ſolus habebat exercitium actionis. Ita Innocen. in capitul. ſecundo. de teſt. in ſexto. & ibi Gemin. in ſecunda colum. Bartol. not. in l. actor. in vltim. colum. ff. rem ratam haberi. & in l. ſi per epiſtolam. per illum textum. ff. de acquirend. hæredi. & ibi Imol. & Moder. Bartol. in l. neque. circa fin. C. de procurator. Abb. in capit. vnico. in tertia colum. de ſyndico, & not. gloſſ. in clem. finali. de procurator. Si autem requiritur auctoritas in ſtatuendo, ita requiritur in reuocando, quia eadem auctoritas requiritur in reuocando, quæ requiritur in faciendo. l. ab emptione. ff. de pact. l. prima, & ſecunda. C. quando lic. ab emptio. diſcedere.
g & ſimili diſtinctione vtitur Bald. quando Epiſcopus [g] ſimul cum capitulo aliquid ſtatuit, an poſſit ſolus Epiſcopus ſtatutum reuocare. in capitul. cum omnes. in 16. colum. de conſtitutionib. ¶ Limita tamen prædicta omnia procedere, niſi in confirmatione ſtatutorũ facta per Principem eſſet adiecta clauſula decreti annullatiua, vt quia Princeps diceret in confirmatione, approbamus, & confirmamus, & ſi ſecus factum fuerit ſit irritũ, & inane, tunc pp talem annullatiuã clauſulam non poſſent ſtatuentes reuocare, etiam dato, ꝙ aliàs haberet facultatem liberè ſtatuendi, & ideo debent eſſe cautæ cõitates, quando faciunt confirmari ſtatuta à principibus, vt non permittant apponi clauſulam decreti annullatiuam. text. eſt in capitul. dilecto. ad fin. in verſic. niſi fortè, & ibi glo. in verſicul. clauſula. de præbend. quem text. pro ſigulari ad hoc not. domin. Anton. Imol. & alij ibi, & Ioan. de Imol. in l. ex facto. in principio. ff. de vulgari, & pupillari, & ſi confirmatio ſit facta mero, & puro fauore ſtatuentium, tamen per dictam clauſulam annullatiuam videtur ſuperior habere pro illicito, quicquid poſtea ſtatuentes in oppoſitum attentarent, ſcd̃m Abb. in d. c. dilecto. in 4. col. & no. Io. de Anna. in c. quia fruſtra.
8 in 3. colum. de vſur. † Confirmo prædictam regulam, quæ hẽt,
h ꝙ vbicũq; [h] in aliqua diſpõne apponit̃ clauſula annullatiua à

ſupe-

ADDITIONES.

a ¶Vbi aliquid. Adde Angel. conſil. 144. incip. ad primum.

b Dum text. Adde Iaſ. not. in l. præſcriptione. colum. tertia. ſupra ſi contra ius. PVRPV.

c ¶Quod princeps. Adde gloſſ. in verbo inſufficienter. in capitul. primo. de renuntiationib. libr. 6.

d ¶Actus. Ad hoc iſtum textum notat Bald. in l. prima. in quinta oppoſit. ſupra qui admit.

e ¶Licèt teſtamentum. Adde, ꝙ ad hoc iſtum textũ not. Bald. in l. 1. in 5. oppoſ. qui admit. PVRPV.

f ¶Tu vltra. Adde Dec. in capitul. cùm acceſſiſſent. colum. prima. extra de conſtitut.

g ¶Quando Epiſcopus. Adde Petr. de Anchar. in repetit. capitul. canonum. de conſtitutionib. in 48. colum. verſicul. primo. quæro. & per Cald. in titul. de conſtitu. conſil. 2.

h ¶Quòd vbicunque. Adde Alex. de Imo. in l. cũ lex. ff. de fideiuſ. in apoſtil.

Source : BIU Cujas

superiore, tunc consensus ambarum partium ibi nihil potest operari.gl.est no.in c.statutum.circa fi.prin.in ver. committantur.de rescrip.in 6.& gl.in c.1.in glo.1.& in c.dispendia. in versi. processus.eod.tit.& lib.no. Guli.post Arch. in c.cùm de beneficio.de præben.in 6.& de hoc nos Iuristæ habemus glo.no.in l.à diuo Pio.in gl.2.in ver.actionem.ff.de rit.nup.de qua gl. multoties meminit Bald.præcipuè in l.non dubium.in 10.col.C.de legib.& in l.iubemus.la 2.§.sanè.post prin. C. de sacrosan.eccle.& in l.ea quæ.C.de don.ante nup.& in c.lator.in fi.de re iud.Et puto,q ratio istius regulæ sit,quia vbicunq; in aliquo iure, vel statuto apponitur clausula decreti annullatiua, tunc illud intelligitur datum pro forma substantiali actus. Istud est,q notabiliter volunt Bal.& Ang.in l.1.ff.de lib.& posth. Quos refert,& sequitur Pet.de Anch.in cõmento.c.canonum statuta.de consti. ver.quæro statuto cauetur. vbi dicunt, q si statutum disponat, q non valeat contractus celebratus,nisi in instrumento apponatur nomen proprium contrahentium, vel agnomen, & nomen partium, nunquid sufficiat si esset vnum nomẽ singulare, & dicunt referre, aut statutum simpliciter requirit, & tunc nõ refert : aut verò statutum requirens apponit clausulam annullatiuam,tũc talis clausula annullatiua actus facit, vt illud adeo censeatur de forma substantiali,q non sufficeret nomen singulare , quia vt dicunt, tunc etiam non sufficeret consensus partium,& hoc est visus sentire d.Alex.ibi, qui reprobat per l.non dubium.C.de legi.Si ergo clausula annullatoria decreti facit,vt istud censeatur de forma substantiali, ego habeo, q vbicunque aliquid est datum pro forma substantiali , ibi consensus ambarum partium nihil facit, & illud non potest consensu partium tolli,aut immutari.ita Bar.in l.de his.ff.de transa. Bald.in Auth. iubemus.C.de iud.& in l.fi.§.& hæc quidem. C.de iu. delib.gl.& Doct.in c.de causis.de offic.deleg.& in l.prolatam. C.de senten.

9 † Item dum in secundo membro vult Bar. q quando à principio requiritur auctoritas superioris in statuendo,q similiter requiratur in reuocando . In hoc bene dicit, quia vt etiam dicit Bald.hic,eadem solennitas requiritur in reuocando, quæ in faciendo.d.l.si vt proponis.secunda. & ibi Bal.& Sal. C.de nup.§. interim.in Auth.de defen.ciui.& Auth.è contra, si filijfam.C.de repud. Ad idem facit tex.in l.ab emptione ff.de pact. & l.1.& 2. C.quando lic.ab emp.disc.Ad idem facit regula.l.nihil tam na-

a turale.[a] ff.de reg.iur.& l.prout.ff.de sol.Per ista apparet nõ bene dicere Bar.in l.item eorum.§.q si actor.ff.q cuius.vniuer.vbi ex illo text.iuncta glo.dicit esse diligenter notandum , q licèt decretum Decurionum requiratur in constituendo syndicũ vniuersitatis.l.nulli.eod.tit.tamen non requiritur in reuocando, & malè,& contrarium, & melius tenet Bart.in d.l.actor.in vlt.col.

10 ff.rem rat.hab.quem retuli.s̃.in membro pręcedenti Bar.¶† Itẽ inquantum Bar.ibi dicit, & est notabile verbum , q statuentes, qui non habent facultatem statuendi, & statutum sit confirmatum à superiore,si volunt illud reuocare, & redire ad ius commune, q possunt sine consensu principis, alleg.l.hac consultissima.§.fi.j.eo. Ad hoc bene facit, quia res de facili reuertitur ad naturam suam,& ad ius commune,& ad hoc multa adduxi in l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pact. vbi text.& c. ab exordio.

11 vbi gl.25.dist. † Facit, quia etiam in correctorijs fit extensio,qñ reditur ad ius commune,quasi mat.eria sit fauorabilis.gl.est no. in c.statutum.in ver.numerandu m de præben.in 6.do.Anto.de But.in c.olim tibi.de verb.sig. Alex in l.si constante. in prin.in 6.

12 col.ff.sol.ma.¶† Item per istam l.dicit notabiliter Bal.in l.sancimus.in vlt.col.post medium.j.eod.quòd si primum testamentum habebat clausulam derogatoriam potestatis ad sequentia testamenta condenda,si secundum testamentum sit in actis insinuatum per testatorem , licèt in eo non sit facta mentio de clausula derogatoria contenta in primo , tamen secundum testamentum prævalebit vi actorum, per istam l.& d.l.sancimus. versi.sinautem in medio, & cum eo transeunt Fulg. & Pau.de Cast.ibi,& reputant singulare,& confirmat Ful.quia non est verisimile, q testator velit fallere principem , vel publicas personas, sed hoc parum facit, ex quo non vertitur in eorum præiudicium,nec interesse, secundum Alex.ibi.melius facit, quia nõ est verisimile , q testator insinuasset istud testamentum coram principe, vel publicis personis, nisi voluisset illud prævalere, ergo isto modo colligitur mutatio, & reuocatio voluntatis. puto, q iste tex.probet contra Bald.multipliciter inducendo. primò, quia iste tex.nihil disponit circa dependentia à voluntate testatoris.vt patet ex tex.ibi, voluntates enim hominum audire volumus,non iubere,& ex tex.ibi , nec contra iudicium suum defunctus,& c. sed clausula derogatoria est de dependentib. à voluntate testatoris, vbi requiritur expressa reuocatio. l. si quis in prin.testamenti.ff.de leg.3. Secundò inducitur iste text.cùm dicit *dũ hoc ipsum , quod per supplicationem nostris aurib. intimatur, ita demum firmum sit, si vltimum comprobatur* , sed non videtur vltimum propter clausulam derogatoriam primi , & sic in effectu non est vltimũ,quia in eo videtur abesse voluntas , vt dicit tex. in l.si mihi,& tibi.la 1.§.in legatis.ver.interdum.ff.de leg.1.Tertiò facit iste tex.in fi.ibi,si ei alia nocere non possunt , & ibi gl.fi. Quartò facit,quia iste tex. dispensat in tali testamento circa solennitates requisitas in testamento , puta numerum septem testium,& q sint rogati,& circa publicationem , vt patet ex serie tex.iuncto prin.ibi,omnium testamentorum solennitatem. ergo in alijs non censetur dispensare, prout dicit text.in fi.vt s̃.retuli.ergo nihil dispensat circa clausulam derogatoriam,vel alia

13 impedimenta.Confirmatur,† quia dispensatio facta circa vnũ defectum non porrigitur ad alium. ita not.Bar.in l.4.per illum

b tex.ff.de leg.prę.& est ratio, quia dispensationes [b] sunt odiosę, & sic restringendæ.c.1.in fi.de fil.presb.in 6.glo.in c.ordinarij.de offi.ordi.in 6. Ideo in dispensationibus non fit extensio ob causam etiam habentem maiorem rationem. secundum Castr.in

14 c.postulasti.de rescrip.Abb.in c.ad aures.eo.tit. ¶† Ita no.ex ea. parte.ibi,si vltimum comprobatur.iuncta glo. q testamentum in dubio præsumitur vltimum , si aliud posterius non ostendatur.facit.l.fi.& ibi Bal.ad hoc no.C.si cer.pet. ¶ In 5.parte text.in ver.ne quid sanè.aduerte,quia sensus huius ver. est obscurus.nã prima inspectione videtur sonare litera , q quando testamentum est conditum in prętentia principis , non debet fieri cõtrouersia hæredi scripto,& q non competat bon.pos. de iure prætorio,quia satis est, q possit adire de iure ciui.& adeundo de iure ciuili , omnia consequeretur.q.d. non est tunc curandum de bon.pos.Et ad istum sensum inclinat gl.pen.sing in fin.quæ plus vult,q etiam in casib.specialib. in quib.non admittitur quis de iure ciuili , sed tantum de iure prætorio , tamen quando testamentum est conditum coram principe,in illis casibus specialibus potest acquiri hæreditas de iure ciui. & sic etiam tunc non curatur bo.pos. tamen licèt iste sensus satis congruat literæ,nõ est tenendus , quia sic scripto hæredi in testamento condito in prętentia principis minus faueretur,si solum de iure ciui.posset adire,& non de iure prætorio, cùm bonor.pos sint valde viles, prętertim,quia tempus non currit ignoranti,vt declarauj in l.fi. s̃.vnde legi.& sic minus faueretur huic hæredi,quàm alijs.¶ Vn de Fulg. dedit alium intellectum , & dicit , q Imperator ponit dictum , & rationem tacitè , hoc modo etiam dubium potest esse,nunquid hæredi scripto in testamento condito in præsentia principis competat bon.pos.de iure prætorio.& dubium facit,quia illa non competit,nisi quando testamentum est conditum coram septem testib.l.2.s̃.de bono.pos.secundum tab. sed hic non interuenerunt septem testes, vt dicam in gl. ergo videbatur , q de iure prætorio bonor.pos.non competit,tamen s̃m eum hic deciditur cõtrarium, quia quotiescunq; testiñ valet de iure ciui.dato,q non competat directa bon.pos.tamen competit vtilis.d.l.2.s̃.de bonor.pos.s̃m tab.Isto ergo casu competeret vtilis bon.pos.& iste est sensus huius ver.s̃m eum.Tamen mihi non videtur,q ista sit mens huius ver.præsertim, quia in eo nihil dicitur de vtili,vel directa.¶ Alio,& tertio modo intelligunt Cy.Richar.& Alb.hic,& istum intellectum sibi ascribit Pau.de Cast.hic.Nos habemus regulam, q quãdo testiñ de rigore iuris non valet, sed sustinetur solùm de æquitate, ibi hęres nõ potest succedere de iu.ciui.sed tñ admittitur de iure prætorio,per bo. pos.quia prętor sequitur æquitatem.Istud patet in l.filio præterito & in l.posth.in prin.ff.de iniu.rup. ergo cùm in isto tex.testiñ dispensatiuè valeat,& sic ex quadã æquitate s̃ rigorem iuris,cũ deficiat solennitas requisita à iure ciui.videbatur,q isto casu necessaria esset bon.pos & consequenter, q scriptus hęres nõ posset adire de iure ciuili,sed de iure prætorio tñ.Imperator tamẽ hic decidit contrarium, q imò etiam poterit adire de iure ciui. & sic se gerere pro hærede , quia isto casu testamẽtum valet de iure ciuili,sicut quando miles facit testamentum cum duob.testib.& iste est magis communis sensus, & minus habet absurditatis.¶ In gl.in ver.publicauit.dic,q iste tex.nullo modo patitur secũdum intellectum gl. qui loquitur de publicatione propriè, de qua loquitur.l.2. & l.testamenta.s̃.eod. patet , quia tex.dicit, auribus priuatorum,&c.publicauit, sed coram priuatis non fit illa publicatio , sed coram habentib.iurisdictionem , & ad hoc deputatis. ¶ Gl.in verb.testib q̃ diuide in duas partes. In prima ponit duas opi.circa istũ tex. In secunda retenta prima opi.format quęstionem.Secũda ibi,quid ergo s̃m primos.¶ In 1.parte pro clara intelligentia reassumo in dubium, & est valde necessarium

ADDITIONES.

a ¶Naturale. Vbi videas Decium, & quæ ibi posui.

b ¶Dispensatio. Adde Anto.de But.in c.cùm in cunctis. in §.cùm verò.de elect. Card.Zaba.in c.quia circa.de consan.& affin. Alex.de Imo. in consi.29.incip. viso statuto.in 3.col.in 4.vol.idem Alex.consi.122.incip.viso puncto,& accuratè ponderato.in 6.col.in eod.vol.

Source : BIU Cujas

15 farium pro intellectu tex. † pone, qđ testamentum sit cõditum in præsentia principis, vel apud acta inferioris, vel superioris iudicis, & in tali testamento non reperiuntur descripti aliqui testes, nunquid tale testamentum valeat? glo. nostra ponit duas opi. & nullam clarè firmat, in fi. tamen videtur tenere, qđ requirantur testes, sed non aperit quot testes requirantur. Bar. in 1. no. & do. Alex. hic, & in effectu Bal. tenent, quod saltem duo testes
a requirantur. [a] Angel. tenet, ꝙ requirantur septem, & malè, quia expresè contra tex. qui æquiparat paria esse, vel qđ testamentũ fiat apud acta, vel quòd fiat coram auri. priuatarum personarum, & sic coram septem testib. ergo in præcedenti casu nõ requiruntur septem testes. Sal. tenet, qđ requirantur tres per text. in l. sancimus. j̃. eod. ibi, *& hoc vel per testes idoneos non minus trib.* sed ille tex. probat contrarium, dum subdit, *vel inter acta manifestauerit.* vbi vult, ꝙ quando fit apud acta, non requirantur testes. mihi autem videtur per d. l. sancimus, inductam, vt induxi, & per hunc tex. esse de mente huius l. ꝙ quando testamentum est conditum in præsentia principis, vel est conditũ apud acta maioris iudicis, vel municipalis, quamuis in eo non sint descripti aliqui testes, tamen testamentum valeat. Et ita expresè not. ex hoc tex. Raph. Fulg. & Pau. de Cast. hic in 2. no. Et ratio est, quia quando actus fit apud acta, non requiritur descriptio testium, quia semper præsumitur adesse multitudo personarum. l. in donationib. C. de dona. glo. in l. fi. C. de re iud. confirmo, quia alibi per istum tex. decidit Spec. in titu. de instr. edi. §. restat. ver. sed cũ literis Episcoporum, ꝙ quando instrumentum publicum fit coram populo, vel in publico parlamento, vel in generali consilio, non est necesse, ꝙ notarius aliquos testes apponat, ergo vult ꝙ in hac l. non requirãtur testes. Ad idem facit illud, ꝙ per istum tex. vult Bald. in l. sancimus. in prin. in 2. col. C. de don. vbi refert consuluisse Bart. per hanc l. ꝙ testamentum conditum à quodam domino de Vrsinis, qui habebat merum, & mixtum imperium in multis castris, valuerit, quamuis non fuerit coram superiore insinuatum, vel apud acta. Et ibidem refert Bald. per istam legem fuisse inductum, ꝙ in bullis Papæ non apponãtur testes, quia proceres coram eis semper adesse præsumuntur, qa nihil occultè fieri potest coram ipsis, vt hic in prin. cum glo. in ver. inter tot. Item ista opi. confirmantur & tertiò alia ratione, nam ratio quare in testamentis per legem requirantur septem testes, est timore falsitatis euitandæ. l. fin. circa fin. j̃. de fideicom. Sed iste timor videtur cessare, quando testamentum fit coram principe, vel quando fit publicè apud acta coram iudice, propter interuentum multarum personarum, & istam rationem videtur considerare iste tex. in prin. ¶ Sed contra prædicta facit, quia illud, qđ dr̃, ꝙ qñ actus geritur apud acta iudicis, aut in præsentia principis, ꝙ ibi non requirantur testes, eo quia præsumitur adesse copia personarum, iurib. præalleg. istud procederet, quando in tali actu sufficerent quicunque testes etiam fortuiti,
b prout regulariter sufficiunt, sed cùm in testamento [b] requiratur pro solennitate, & pro forma, ꝙ testes sint rogati. Auth. rogati. s̃. de test. vt dicam in l. hac consultissima. in prin. j̃. eo. & sic non sufficiunt quicunq; testes etiã fortuiti, ergo vr̃, ꝙ prædicta
* procedere non possint. Nec dicatur, ꝙ testes non * præsumantur rogati, quia falsum est, vt dicam statim in illa l. hac consultissima. Et propter hoc solus Albe. de Ros. hic reprehendit prædicta, & prima fronte arg. est satis coloratum. Sed respon. ꝙ qñ testamentum fit in præsentia principis, vel apud acta iudicum non requiruntur testes, vt dixi, ergo non requiritur, qđ sint rogati. Præterea dato, ꝙ requirantur testes, tamen in tali testamento testes non debent esse rogati, quia non requiruntur ad essentiam, vel solennitatem, sed ad probationem. ita in terminis te-
16 net in individuo Sal. in d. l. hac consultissima. in prin. j̃. eo. ¶ † In vltima parte glo. no. perpetuò istam. glo. ꝙ in casib. in quib. specialiter est necessaria bon. pos. qui enumerantur per gl. & Doct. in l. fi. s̃. vnde legi. in illis casib. specialib. si testm̃ sit conditum in præsentia principis, non est necessaria bono. pos. sed poterit de iure ciuili succedi. Et istam gl. reputat ad hoc sin. Ang hic, & plenius in l. filio præterito. & ibi Imo. in 42. col. ff. de inoff. rup. & Raph. Ful. hic dicit, ꝙ est singularissima. dixi de ea post Bal. ibi in d. l. fi. s̃. vnde legi. vbi etiã tetigi an dictum gl. procederet, si testm̃ esset conditum apud acta cuiuscunq; iudicis. Tamen aduerte, quia dictum gloss. procedit tenendo primum intellectum ad ver. ne quid sanè, sed illum non tenui, vnde tenendo communẽ intellectum, quem retuli. s̃. in tex. dictum gl. non probaretur in tex. nec esset verum. Item iste tex. *fm* Pet. & Cy. nihil ibi facit, & fortè probat contrarium, dum circa finem dicit, si ei alia nocere non possunt. vbi videtur, ꝙ tantum sit dispensatum circa numerum testium, non autem circa alios defectus. Ad idem facit secundum Fulg. tex. dum dicit omnia, quæ scriptis hæredibus competunt, eos habere. facit etiam iste tex. circa fi. ibi, & stabile sciat esse, quod fecerit. & sic loquitur, quando testamentum à principio erat validum, qđ non est, quando filius in potestate est præteritus, vbi à prin. est nullum. & sic in casu l. filio præterito. & l. posthumus. ver. idem & circa. ff. de iniu. rup. alleg. in glo. Nec dicas, ꝙ præsentia principis facit à principio valere testamentum, in quo filius in potestate est præteritus per ea, quæ dixi in tex. Item quia priuilegium principis non intelligitur cum præiudicio tertij. l. nec auus. C. de eman. lib. & l. cùm filiusfam. in fi. ff. de testa. milit. cum similib.

Iason May. Doct. in Pisano ariopago.

ADDITIONES.

a ¶ Duo testes requirantur. Adde hic, an valeat testamentum conditum cum duob. testib. & notario, & parochiano, vide Io. And. in addi. Spec. tit. de instru. edi. in §. compendiosæ. versi. sed nisi quid de consuetudine, & ver. seq. Oldrad. consi. 257. incip. præsuppolita consuetudine. Ang. consi. 126. incip. testamenti factio. idem Ang. consi. 133. incip. punctus est.

b ¶ Testamento. Adde l. hæredes palàm. in §. in testamentis. ff. de testam. Anto. de Butr. in c. indicante. de testamen.

* Dispungenda videtur hæc negatio.

LEX XX.

NOlumus. Fortis, & difficilis est intellectus tex. Et secundum intellectum gl. & Bar. hoc dicit. Testamẽtum primum solenne non tollitur per aliud secundum non solenne, licèt in eo sit scriptus hęres Imperator. h. d. Et dicant alij quã tum velint, pro isto intellectu est text. ad literã sumptus ex hac. l. in §. fi. Insti. quib. mod. test. infir. versi. neque tabulas non legitimè factas. & versi. neque ex vlla scriptura, cui iuris authoritas desit. Et si dicis, quod dubium haberet ista l. secũdum hunc intellectum? dic, ꝙ dubium erat, quia ex quo in secundo testamento est scriptus hæres Imperator, licèt aliàs non sit solenne, tamen quia Imperator est solutus. ll. vr̃ ꝙ valeret, & tolleret primum. hoc non obstante deciditur p̃rium, & istud expresè dicit tex. in d. §. fi. in fi. vbi subdit, *licèt enim inquiunt legibus soluti simus, tamen legibus viuimus.* Et pro certo in illo. §. fi. referendo text. nostrum propriè ponit intellectum glo. & Bart. tamen quia *fm* istum intellectũ ista l. nihil de nouo adijceret, cùm istud esset iã decisum in l. ex imperfecto. s̃. eo. & in l. cùm hĩdes. s̃. tit. 1. pro-
* pterea *per alios omnes Doct. reprobatur.* nisi dicas, ꝙ ista l. satis operatur, quia deterret testes, instruit iudices, & ẽt partes ne timeãt Imperatorem, vel potentes. Ideo alius est intellectus ad hanc l.
* *fm* Cy. Bal. & Sal. *& alios omnes indifferenter*, & istum intellectum etiam sequitur do. Alex. in consi. 105. in 4. vol. inci. viso, ac diligenter considerato themate. in pen. col. *fm* quem intellectum ista l. h. d. Testm̃ in scriptis solenniter conditum nõ tollitur per *fm* testamentum sine scriptis conditum in præsentia testium, in quo sit institutus hæres Imperator. h. d. Rõ est, quia l. suspicatur, qđ de facili reperirentur testes, qui vt gratificentur Imperatori, vel magistratib. falsum deponerent testimonium, vt ibi dicit tex. astruere, qđ non sic p̃sumitur, qñ interuenit notarius, & testm̃ est in scriptis conditum, quia in notario lex non ita de facili præsumit subornationem. Sed ego in hoc intellectu cõi dubito, quia ratio istius text. quæ est, ꝙ lex suspicatur, qđ contemplatione Imperatoris, vel magistratuum reperirentur de facili testes, qui falsum deponerent, militat siue præcedens testm̃ esset conditum in scriptis, siue in præsentia testium, si bene consideras. Et tamen *fm* istum communem intellectum ista l. solùm procedit, qñ primum testamentum est in scriptis, prout etiã sonant verba tex. Item in cõtrarium vrget tex. in d. §. fi. Insti. quib. mod. testa. infir. ibi, *neque ex nuda voce, neque ex vlla scriptura*, & sic loquitur siue *fm* esset nuncupatiuum, siue esset conditum in scriptis. tenendo tm̃ istum communem intellectum sing. limita istum tex. non procedere, qñ in secundo testamento condito coram testib. esset instituta pia causa, tunc tolleretur primum præcedens testamentum, quamuis esset conditum in scriptis, eo quia ista l. cùm sit ciuilis, non debet habere locum in testamentis conditis ad pias causas, vt no. Host. Io. And. & alij in c. fi. de sol. & ita in specie limitat do. Alex. in l. præall. consi. 105. in 4. vol. in pen. col. ¶ Quid autem esset, si nullum præcederet testamentum, sed adessent agnati, vel alij venientes ab intestato, nũquid haberet locum ista l. ꝙ princeps, vel aliquis ex magistratibus non admittatur ex testamento coram testib. facto sine scriptis? Pulchrum, & necessarium dubiũ est pro intellectu huius l. in quo Bal. & Saly. hic in discursu tenent, ꝙ tunc ista l. non haberet locũ, imò tunc princeps admitteretur ad succedendum,

&

Source : BIU Cujas

& iſtud expreſsè firmat d.Alex.hic per generalitatem l.non dubium.& l.cùm hæredes.s̃.tit.1.Contrarium tenet Fulg. & Pau. de Caſt.hic per iſtum tex.qui formaliter dicit, nemo itaque relictus hæres,vel.ll. ad ſucceſſionem vocatus. pondera illud ad ſucceſſionem vocatus ll. quia loquitur de veniente ab inteſtato.Reſpondent Bal.& Sal.& do.Alex.quod dictio,vel abundat in tex.vel ſecundò intelligitur de iure prætorio,& ciuili. Vtraq; ſol.deſtruit tex.ita tenendus eſt ſenſus Fulgo. & Pau.de Caſtr.q̃ etiam iſta l.ad excluſionem Imperatoris, vel magiſtratuum habet locum etiam ſi non præcedat aliud teſtamẽtum in ſcriptis ſolenne, ſed ſuperſint venientes ab inteſtato, & idem expreſsè tenent Cyn.Iac.de Are.Richard.Mal.& Alb.hic,& miror,q̃ de eis d.Alex.non fecerit mentionem,qui dicunt, quod ita intelligendo iſtum text.iſta l.erit ſancta & optima, & facit ratio, quia ſi in præiudicium primi teſtamenti, in quo ſunt inſtituti extranei hæredes,non admittuntur Imperator, vel magiſtratus ex teſtmento coram teſtibus condito , multò minus admittentur ad excludendum venientes ab inteſtato . Et ſi iſtud eſt verum,
* prout *magis communiter tenetur*,ex eo habes magnam, & mirabilem limitationem ad d.l.non dubium.& l.cùm hæredes.s̃. tit.1. quib.iurib.dicitur, quòd Imperator ſcriptus hæres in teſtamento ſuccedit,vt illa iura debeant reſtringi,quando tale teſtamentum eſt in ſcriptis,ſecus ſi eſſet conditum coram teſtib. & præcederet aliud teſtm̃ ſolenne,& in ſcriptis,vel nullum teſtamentum præcederet,ſed adeſſent venientes ab inteſt.tamen pro certo fit nimia reſtrictio, & violentia ad illos tex. Iaſ. Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur in confectione teſta.in ſcriptis.*
2 *Tam in teſtam. in ſcriptis quàm nuncupatiuo teſtes debent eſſe rogati, aliàs fortuiti non ſufficiunt.*
3 *Rogatio ſeptem teſtium poteſt probari per duos teſtes.*
4 *In teſta.requiruntur ſeptem teſtes regulariter , fallit tamen in aliquib. caſibus.*
5 *Teſtes teſta. debent eſſe liberi.*
6 *Fratres an poſſint eſſe teſtes in teſtamento.*
7 *Teſtes teſtamentarij debent eſſe puberes, & maſculi.*
8 *Mulier non poteſt eſſe teſtis in teſta.nec in ſcriptura priuata,nec in feudis, ſed benè in codicillis , & in teſta.condito inter liberos , & ad pias cauſas.*
9 *An in terris Eccleſiæ mulier poſſit eſſe teſtis in teſtamento.*
10 *Quando fit teſtamentum in ſcriptis, teſtes non debent ſcire, quæ continentur in eo.*

LEX XXI.

Ac conſultiſſima. Iſta l. habet 4.par. principales. In prima tractat de forma teſtandi in ſcriptis. In ſecunda ponitur de teſtamento nuncupatiuo,& de eius forma.In tertia,quę eſt in §.ſi quis autem.ponitur dubium ad vtrunq; teſtamentum,& illud remouetur. In quarta & vlt.quę eſt in fi.l.in verb.illud etiam.ponitur dictum,quod etiam eſt commune ad vtrunq; teſtamentum. Iſtud prin. vſq; ad §.ex imperfecto,ſubdiuiditur in quatuor particulas.nam primò tradit formam teſtandi in ſcriptis, poſtea remouet tria dubia.Secunda ibi,nec ideo infirmari.Tertia ibi,quòd ſi literas teſtator ignoret.Quarta ibi,in omnib.autem teſtamentis. ¶Hoc dicit. Teſtamentum in ſcriptis debet ordinari ſm formam hic
1 traditam.h.d.& eſt cõmune ſummarium, † & Pau.de Caſt.hic colligit 13. requiſita, quæ requiruntur in teſtamento in ſcriptis ex verbis huius principij,ſed eius formam, & practicam ponit Spec.in tit.de inſtr.edi.§.vt autem. ver.teſtiñ. & Io.Fab.in §.poſſunt.Inſti.eod.Et qualiter debeant ordinari chordulæ, & ſigilla, declarat glo.not.in l. .§. ſi linum. ff.de bon.poſ. ſecundum tab. ¶No.ex tex.ibi,eamq; teſtib. rogatis. iunctis ſequentibus verbis text.quatuor qualitates, quas debent habere teſtes teſtamenta-
a rij,quæ ponuntur in tex.ſ.vt debeant eſſe rogati,[a] & ſeptem nu-
b mero,[b] & liberi homines,item puberes. ¶Circa primam qualitatem,qđ teſtes debeant eſſe rogati,& ſic fortuiti non ſufficiãt.
2 † Adde, q̃ procedit non ſolùm in teſtamento in ſcriptis, ſed etiam in teſtamento nuncupatiuo, vt probatur in l.hęredes palàm.§.in teſtamentis.ff.eo.& glo.in §.fi.in ver.adhibitis.Inſti.eo. & latè Lud Ro.in repe.Auth.ſimiliter.C.ad l.Falc in 12.ſpecialiꝑ piæ cauſæ inter vltimas voluntates, & do.Alex.hic, quamuis Saly.de hoc dubitauerit. fallit in teſtamento condito à patre inter liberos,in quo teſtes non debent eſſe rogati glo. eſt no.in l.fi. ad fi.j̃.de codi.cum alijs,quæ dicam in §.ex imperfecto.j̃.eo. Sicut quando teſtamentum fit à milite in conflictu belli,ſecus ſi
c fieret in tentorio.l.diuus.ff.de teſtam.milit. Et in dubio teſtes c teſtamentarij non præſumuntur eſſe rogati , quia iſta eſt ſolen-
* nitas extrinſeca,quæ non præſumitur, ſecundum *Cy.Bal. & oẽs Mod.hic, & Bar.& omnes* in l.ſciendum.ff.de verbo.oblig.Ang.& Sal.in Auth.rogati.s̃.de teſti.Et ideo dixit ſing.Bart.in l.diuus.ad fi.per illum tex.ff.de teſta.milit. q̃ ſi teſtes teſtamentarij producerentur ad probandum teſtamentum,& deponerent,qualiter fuerunt præſentes tali teſtamento, & dicerent tenorem, tamen non dicerent,q̃ fuerunt rogati à teſtatore, vt eſſent teſtes. dicit ibi Bar.quod iſti teſtes nihil probarẽt, & ideo debes eſſe cautus, quòd facias dicere teſtes fuiſſe rogatos,etiam ſi non fuiſſent interrogati: aliàs non probant.Intellige tamen, niſi in inſtrumento teſtamenti diceretur,conuocatis talibus teſtibus,quia eſt perinde,acſi diceret rogatis.l.diuus.in ver.conuocatis.ff.de teſtam. milit.& gl.no.in l.nullum.in glo.magna in fi.de diuor.& repu.& Bal.hic.Item limita ſecundum Bal.poſt Odof.in l.1.ff.de hęred. inſti.quando notarius eſt peritus in iure, & ſimiliter teſtator, & ſunt inſtituti hi,de quib.eſt veriſimile,tunc teſtes præſumuntur
* rogati.Quod dictum licèt ſit notabile, *tamen communiter non tenetur*, ſecundum Franc.de Aret. in l.hæredes palàm. §.fin.ff. eod. Limita etiam alio modo,vt per Bal.hic, & plenius traditur in l. ſciendum.præalleg. quando teſtis ſe ſubſcripſit, vel paſſus eſt ſe ſubſcribi,tunc præſumitur rogatus,arg.l.cùm oſtendimus.§.fin. ff.de fideiuſ.tu.de quo vltimo vide per Frã.de Are.qui reprobat in d.l.hæredes palàm.§.fin.ff.eod.& hic. ¶Et debent teſtes teſtamentarij eſſe rogati à teſtatore,vel à notario,glo.eſt in d.Auth. rogati.in glo.1.& ibi Salyc. Bald.in l.parentes.in 2.col.C.de teſti. Ioan.Fab.in §.fi.inſti.eod.dom.Alexan.in conſi.33. in 3.volum. quod incip. ponderatis verbis vltimi teſtamenti.in 6. & 7. col. imò plus dicit Pau. de Caſtr.in l.hęredes palàm.§. in teſtamentis.ff.eod.quòd non ſolùm ſufficit teſtes fuiſſe rogatos, vel à teſtatore, vel à notario, vt prædixi,imò ſufficit eos fuiſſe rogatos à quocunque extraneo præſente,& patiente teſtatore. refert, & ſequitur Alexan.in conſi.47.in 2.volum.incip. abundè.in 2.col. Tu contra prædicta alleg.text.in §.licèt. in verſic. neque igitur. in Authen.de teſti.ibi, *ſed exigimus,quòd deprecatum ab eo,qui deduxit teſtes* , & ibi glo. per illum text.not.quòd partes ipſæ rogant teſtes , vt ibidem per illum text.& not. expreſsè Ang.quod non ſufficit teſtem rogari , niſi rogetur à parte, & quòd vbicunque teſtis debet eſſe rogatus,neceſſe eſt,quòd rogetur per illum,qui actum facit, & ideo non ſufficeret,ſi tabellio teſtes rogaret, ſecundum eum . Retenta tamen præcedenti opinione, quæ eſt
* *magis communis*, aduerte diligenter in practica, quòd ſi aliqui teſtes deponunt,teſtes teſtamentarios fuiſſe rogatos à notario , & aliqui dicunt fuiſſe rogatos à teſtatore , non ſunt contrarij, nec contradicunt, cùm ſit poſſibile fuiſſe rogatos ab vtroque, cùm ſit actus reiterabilis,ſecundum Ang.in conſi.275. incip. thema, ſuper quo conſilium petitur tale eſt.in 5.colum.& per eandem rationem dixit ibidem Angel. in penult. colum.in duob. locis, quòd ſi aliqui deponunt,quòd teſtes fuerunt rogati ante publicationem teſtamenti , aliqui poſt,ſimiliter non ſunt contrarij, quod valde no.Item ſufficit teſtes fuiſſe rogatos ante teſtamentum,vel incontinenti poſt,vt pulchrè decidit Bal. in l.fi. in pen. col.ad fi.C.de fideicom.& pro hoc facit,quia paria ſunt aliquid fieri ante,vel incontinenti,aut paulo poſt.gl.in l.Pomponius.§. ratihabitionis.ff.de procu.cum multis ſimilib.quæ aliàs adduxi
3 ad hoc. † Item rogatio ſeptem teſtium poteſt probari ſolum per duos teſtes ex.s̃.ſcriptis in teſtamento,ſecundum Bald.in l. comparationes.in 3.not. C.de fid.inſtru.& l.2.s̃. bono.poſſeſſ ſe-
4 cundum tab.† Circa ſecundum requiſitum dum dixi,quod requiritur,q̃ ſint ſeptem teſtes,tamen gl. magiſt.hic colligit multas fallentias, in quibus aliquando plures, aliquando pauciores, quib. adde, q̃ in teſtamento condito ad pias cauſas duo teſtes ſufficiunt.c.cum eſſes.& c.relatum.el .de teſt. Item in omnib. teſtamentis conditis in terris ſubiectis Eccleſiæ , licèt nõ ad pias cauſas,cum presbytero parochiano,& iſtud nõ habet dubium.
d d.c.cum eſſes.¶Sed dubiũ eſt,an ſufficerẽt quatuor teſtes[d] ſine

parochia-

ADDITIONES.

a ¶Debent eſſe rogati. Adde l.hær làm.in §.in teſtamentis.ff.eodem tit. Ant.de But.in c.indicante.de teſt

* Et hanc ſequitur Dilect.de arte te .n. titul. 2. caut.8. in princip. Alexand. conſilio 70.in fin. libr.2. licèt diſſentire videatur Roman. conſilio 306. poſt nume. 3. cuius opinio improbant Docto. in apoſtilla ibi, dicentes contrariam magis communem ex Caſtr.in l.hæredes palàm.§.fin.nmue.5.ff.de teſta. Abb. in c. relatum.nu.3.de teſt.Soc.Reg.420.ſecunda fall. Cor.conſi.215.nu. 9. lib. 2. MASVER.

b ¶Et ſeptem num. Adde tex.in c.cùm eſſes. de teſta.Ray. in ſua ſumma in titu. de nume.teſtium.Arch.2.q.4.in ſumma.Bald.in l.ſi quando. C.de inoffic.teſta. Lud.Rom.in Auth.ſimiliter.C.ad l.Falc.

c ¶Teſtes.Cor.lib.3.conſi.308. pro deciſ.

d ¶Quatuor teſtes.Vide Dec.conſi.274. dixi conſi.258. PVRPV.

Iaſ.ſuper ij. Cod.

Source : BIU Cujas

parochiano. Specu. determinat, quòd sic in tit. de instru. edi. in §. compendiosè. versic. Item si per ius cano. & suadetur ratione, quia si sufficiunt duo testes cum presbytero, multomagis debent sufficere quatuor, & ita firmant Imo. & Pan. in d.c. cùm esses. Io. Calde. in consi. 8. posito super rub. de testamentis. quod incip. testator in loco de temporali iurisdictione. Ioã. Fab. in l. si vnus s̃. eo. Ludo. Rom. in repe. Auth. similiter. C. ad l. Falc. in 34. speciali piæ causæ inter vltimas voluntates. d. Alex. in consi. 17. in 3. vol. incip. ponderatis his, quæ in themate narrantur. in 6. & 7. col. in consi. 51. in 2. vol. quod incip. viso ac diligenter considerato themate. in 5. col. ad fi. & seq. licèt Imo. nõ sit ausus firmare in l. nemo potest. ff. de leg. 1. per fundamentum, cui do. Alex. respondet in loco præalleg. Et d. Anto. de But. dicit in d.c. cùm esses. ꝙ opin. Spec. seruatur in practica. Imò plus putat, ꝙ de iure in terris subiectis Ecclesiæ, si solùm adessent duo, vel tres testes sine presbytero, valeret, tamen istud vltimum nõ ꝓno pro constanti. Item alius casus sing. est, in quo sufficiunt duo testes, etiam ad probandum totum tenorem testamenti, quando instrumentum testamenti solenniter cõfectum casu fortuito esset deperditum, & istud probaretur per duos testes, tunc tenor talis testamenti probaretur per illos duos testes, si fuerunt testamentarij, ita in simili probat tex. sing. in l. testium. C. de testib. & ibi ponderat ad hoc Bal. in 2. col. & ibi dictum Ang. & Saly. sequitur simpliciter. d. Alex. in l. si vnus s̃. eod. & plenius in l. 2. s̃. de bono. pos. secundum tab. vbi dixi. Item est alius casus in peregrinis, qui vadunt Romam pro indulgentijs, quia in itinere infirmati possunt coram duobus testib. testari, sicut milites in expeditione degentes, secundum Ange. in Auth. omnes perigrini. C. communia de succes. per illum tex. in verbo liberam habeãt facultatem. sequitur Pau. in l. nutritorib. eod. tit. & Ange. vbi limitat in §. quod autem. in Authen. de non alien. Alex. in l. fin. in pen. col. ſ̃. eod. nunquid autem in testamento condito tempore pestis sufficerent duo testes, plenè disputabo in l. fin. ſ̃. eod.

5 ¶† Dixi tertiò, quòd testes debent esse liberi, quia serui non possunt esse. l. qui testamento. §. seruus. ff. eod. nisi communi opi. reputarentur liberi. l. 1. s̃. e. adde tamen, ꝙ fratres minores mendicantes possunt esse testes in testamentis, quia cle. exiui. de verb. signi. non inhibet eis nisi actus, per quos possunt pecuniam cõtrectare. ita tenet Bal. in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccle. in 6. col. in ver. super. 10. q. de quo vide Fran. de Are. in consi. 160. incip. lon-

6 ga est ista consultatio. in 13. col. & seq. & † quòd fratres minores possint esse testes, non dico in testamento, est text. in c. nuper. & ibi Bal. & alij not. de testib. Item fratres seruorum. S. Mariæ possunt esse testes in testamento, secũdum. d. Signo. de Homodeis. de Mediolano, vbi arguit ad partes, in consi. 12. incip. factum sic se habet, quidam fecit testamentum. Similiter monachi possunt esse testes in testamento, secundum Bald. in Auth. ingressi. in 1. colum. in fi. C. de sacrosan. eccle. per glo. no. in §. cogitandũ. in verbo testes. in Auth. de mona. videtur no. Ang. in consi. 233. incip. quædam domina Marga. in 1. colum. & limita, vt ibi not. per eum. & ꝙ monachi possint esse testes in testamento, tenet Bal. in repe. d. l. 1. C. de sacrosan. eccle. in 16. colum. in versi. super

7 nono quæsito. ¶ † Item debent esse puberes, & sic maiores. 14.

8 ann. ¶† Adde quintum requisitum, quod tex. omittit, quia omnes testes debent esse masculi, quia mulier non potest esse te-

a stis [a] in testamento. l. qui testamento. §. mulier. ff. eod. §. testes. & ibi glo. insti. eo. gl. in c. forus. ad fi. in ver. non fœmina. de verbo. sig. Sicut non potest esse testis in scriptura priuata à tribus testibus subscribenda. tex. est in l. scripturas. in verbo virorum. & ibi Bald. ad hoc not. C. qui potio. in pig. hab. tamen hoc reprobaui

b in l. 1. ff. de leg. similiter non potest esse testis in feudis. [b] c. 1. & ibi no. Bal. in fin. qui testes sint necess. ad proban. inuesti. not. Ludo. Rom. in commen. l. admonendi. in antepe. char. ff. de iureiuran.

c Tamen mulier potest esse testis in codicillis. [c] glo. est in l. fi. ad fi. C. de codicil. & in d.l. qui testamento. §. mulier. vbi Bart. eod. modo potest esse testis in testõ condito à patre inter liberos. gl. est in §. ex imperfecto. cum alijs, quæ ibi dicam. ſ̃. ea. l. & pari ra-

d tione potest esse testis [d] in testamento condito ad pias causas, quia ibi non attenditur ius ciuile, sed iusgentium, vel diuinum. ita decidit Bald. in l. 1. C. de sacrosan. eccle. in lectu. in fi. & in repet. eiusdem. l. 1. in 19. col. versic. super. 1. q. Pau. de Cast. in consi. 362. incip. dubium facit. & multum latè Ludo. Rom. in repet. Auth. similiter. C. ad l. Falcid. in 16. speciali piæ causæ inter vltimas voluntates. sequitur do. Alex. in consi. 51. in 2. vol. quod in-

9 cip. viso ac diligenter considerato themate. in 6. col. ¶† Quid autem esset, si testamentum non esset conditum ad pias causas, sed essemus in terris Ecclesiæ, an de iure canonico mulier possit esse testis in tali testamento? Albe. determinat, quòd non, in 1. part. statutorum, in qõ. 130. quem simpliciter sequitur dom. Alex. in consi. 70. in 2. volum. quod incip. viso testamento mihi exhibito. ad fi. & malè. cum ibi non attendatur ius ciuile, sed ius diuinum, vel iusgentium, quo iure non fit differentia, an testes sint masculi, vel fœminæ, & contrarium tenet expressè Panor. in d.c. cum esses. in 1. colum. & ibi Pet. de Ancha. in 4. not. & ibi-

* dem Imo. *& alij communiter*, & idem Panor. in d. cap. relatum. in 1. colum. plus voluit Panor. in d. cap. cùm esses. si bene inspicias, in 1. colum. & est singulare verbum, quòd etiam isto casu sufficeret, si solæ mulieres essent testes absque aliquo masculo, per illum text. vbi Papa solùm se fundat in scriptis sanctorum Patrum, & iuregenti. & non curat de iure ciuili. licèt aliqui secundum eum consuluerint contrarium, quia Papa ibi solùm derogat iuri ciuili quo ad numerum testiũ, sed non quo ad alia, nec quo ad qualitatẽ, & malè consuluerunt ſm eum, quia est ſ̃ gñalitatem illius tex. & dicit hoc velle Bal. in l. 1. in fi. C. de sacrosanct. eccle. sed errat, quia Bald. ibi loquitur in testamento condito ad pias causas, vt supra retuli. & illo casu bene dicit. Sed non loquitur in casu, quando testamentum est conditum in terris Eccles. & si Papa solùm habuisset respectum ad iusgentium, non requireret vltra duos testes presbyterum parochianum, quia illud non est de iuregentium, & ita in proprijs terminis eum reprobat dom. Alex. in consi. 177. in 3. volum. incip. viso themate mihi exhibito, in 2. colum. nunquid autem mulieres possint esse testes in testamento condito tempore pestis,

10 est noua quæst. quam ponam in l. fi. ſ̃. eo. ¶ † Not. 2. in versi. nec ideo infirmari, quòd quando fit testamentum in scriptis, testes non debent scire, quæ in eo continentur, tamen istud non est de solennitate, quia dato, quòd testes scirent, per hoc non vitiaretur testamentum, secundum Fulg. & Pau. de Castr. hic, & in §. per nuncupationem, post Cyn. ibi infra ea. l. & adde similem tex. in §. igitur. insti. de pup. substi.

ADDITIONES.

a ¶Mulier non potest esse testis. Adde Anto. de Butr. in c. quoniam aliqua. de testib. de quo vide Dec. in l. 2. ff. de reg. iur.

* Et quod non possit mulier adhiberi testis in testamento etiam de iure canonico, commu em dicit Dilec. de arte test. titu. 2. caut. 2. num. 7. vbi dicit secus esse in codicil. & ibi docet, quo remedio non adhibito sed solenni numero testiũ, vel si testes sint fœminæ non euaneſcat hęredis institutio, de quo principali artic. vide, quæ scribit Viui. commu. opin. lib. 18. versi. testis. Suarez. lib. sent. ver. mulieres. MASVER.

b ¶Non potest esse testis in feudis. Adde Spec. titu. de teste. in §. 1. versic. item quòd est talis.

c ¶In codicillis. Adde Bal. in l. fi. C. de codi. Ioan. And. in addi. Spec. tit. de teste. in §. 1. ver. quid de codicillis.

d ¶Testis. Adde Ang. consi. 233.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum imperfectum ratione solennitatis omissæ valet inter liberos.*

2 *Legitimatus dicitur verè legitimus.*

3 *Examinatio testis non completa nil probat.*

4 *Si pater fecerit scribi voluntatem suam inter liberos, & dum notarius vellet eam legere, interim est mortuus, & sic non fuit lecta nec publicata, tamen valet testamentum inter liberos.*

5 *Quando in aliqua materia reperiuntur duo iura contraria, attendi debet illud, quod est speciale.*

6 *In testa. inter liberos sufficiunt duo tests siue sint masculi, siue fœminæ.*

7 *Magis fauetur parentibus, qui testantur inter filios, vbi duo testes non debent esse rogati, quàm militi testanti in expeditione, vbi requiritur, quòd duo testes sint rogati.*

8 *In testa. condito inter liberos semper intelligitur clausula codicillaris.*

9 *Testa. imperfectum inter liberos valet, tamen si aliquis extraneus instituatur, vel ei aliquid relinquatur, tunc quantum ad extra. nihil valet, sed accrescit filijs, idem etiam in pia causa. nu. 10.*

11 *Ad hoc, vt habeat locum ius accrescendi, requiritur, quòd pars deficiat in totum, & ipso iure, & tamen sola naturalis obligatio non impedit ius accrescendi.*

12 *Persona non priuilegiata concurrens cum priuilegiata non gaudet eius priuilegio, etiam quantum ad hoc, vt actus sustineatur.*

13 *Quando causa est iudiuidua, restitutio competens minori, competit etiã maiori.*

14 *Testamentum factũ inter liberos cum duob. testib. an valeat vt testamẽtum, an verò succedatur ab inteſt. tantum, & an valeat vt testamentũ propriè ad hoc, vt caderet in statutum faciens mentionem de testa.*

a §. Ex imperfecto. [a] Testamentum imperfectum ratione solennitatis omissæ

ADDITIO.

a ¶Ex imperfecto. Ampliat Alex. lib. 5. consi. 188. ponderatis. & consi. 176. viso multipliciter. Dec. consi. 627. in casu, & quæstione. Adde Rip. tit. de peste. 2. par. & Barb. lib. 1. consi. 4. illud. 2. dub. Alex. consi. 105. lib. 7. super his. PVRPV.

Source : BIU Cujas

omissæ, valet inter liberos tantum. h. d. Et continua ad ver. non
1 subscriptum. in fi. prin. huius. l. secundum Cyn. ¶ † Adde, quòd
iste. §. habet locum etiam si in tali testamẽto imperfecto pater
faciat substitutionem pupil. filio pupillo, & alium fratrem sub-
stituat, ita sing. Bar. in l. 2. in princ. ff. de vulg. & pup. ver. 6. dixi, q̃
requiritur. sequitur Saly. in l. si test. j̃. de imp. & ali. subst. sequitur
Imo. in c. Ray. in materia pup. subst. de testamentis dubium ta-
men facere videtur, quia substitutio pupillaris dicitur testamẽ-
tum filij, & non patris. §. igitur. insti. de pupil. subsi. & l. patris &
filij. ff. eo. Item videtur testamentum conditum inter fratres, &
non inter filios, ergo non videtur, q̃ habeat locum iste. §. Et
istud obiectum facit Sal. in d. l. si testamento. & non soluit: sed
respondè prout respondet tex. in l. Papinianus. §. sed nec impu
a beris. ff. de inoffi. testa. ¶ Secundò extende [a] istum tex. in spurio
legitimato, quia cùm existimetur legitimè natus, potest institui
hæres à patre coram duobus testibus, secundum Bald. in c. de
2 causis. in pen. col. de offic. deleg. † Confirmatur, quia legitima-
tus dicitur vetè legitimus, & non per fictionem, secũdum Bar.
in l. si is qui pro emptore. ff. de vsuca. in 18. col. dum tãgit, an fi-
ctio fingat circa ea, quæ sunt iuris. idem tenet Bal. in l. nuper. C.
de natu. lib. & in l. eã quam. in 10. col. C. de fideic. Et est rõ, quia
l. etiam loquens per verba fictionis in actu dependente à pote-
state. l. dicitur verè facere, & non fictè, secundum Bar. in l. si ma-
ritus. la 2. §. fi. ff. de adult. do. Ant. de But. in consi. 20. æquitas val
de suggerit. Ad idem bene facit, quia legitimatus est suus, secũ-
dum Bal. in d. l. eam quam. in 2. col. & dixi in l. qui se patris. s̃. vn
de liberi. & probatur ex rub. in Auth. quib. mo. nat. effi. sui. ¶ Li-
b mita [b] istum tex. procedere, quando testamentum est imperfe-
ctum ratione solennitatis omissæ, eo quia causa intestati fouet,
& adiuuat causam testati. secus si testamentum patris esset im-
perfectum ratione voluntatis, quia morte præuentus non po-
tuit voluntatem perficere, tunc etiam inter liberos non valet,
gl. in l. si is qui. vbi Bar. & alij. ff. eo. gl. in l. fi. in gl. patua. in ver. ne-
que impletum, & ibi Bar. & Bald. s̃. fam. ercis. Bart. Alb. & Ang.
hic; & Ang. de Are. in §. ex eo autem. insti. quib. mod. test. infir. &
not. Abb. in consi. 20. in 2. vol. casus in facto sic proponitur. Et
ratio est, quia in testamento condito à patre inter liberos non
attenduntur dispositiones iur. ciuilis, & consequenter nec so-
lennitates testamentorũ, quia illæ sunt adinuẽtæ de iure ciuili,
sed attendimus solùm iusgen. & per consequens attẽdenda est
3 voluntas patris, an sit perfecta, vel ne. † Sicut in simili dicimus
in examinatione testis, quæ si non sit completa, nihil probat. c.
per tuas. de testi. iuncta. l. inciuile. ff. de lega. Et in terminis Guli.
de Cu. & Ang. in l. veluti. & ibi Bal. in lect. antiqua. ff. de eden. d.
Alex. in consi. 64. in 8. vol. incip. Et si celeberrime Doct. in pen.
4 col. † Et aduerte diligenter, q̃ si pater fecerit scribi voluntatem
suam inter liberos, & dum notarius vellet eam legere, interim
est mortuus pater, & sic non fuit lecta nec publicata, tamen va-
let testamentum patris inter liberos, quia est defectus solenni-
tatis, & non voluntatis, ideo valet inter liberos. ita decidit Io. de
Ana. in consi. 57. quod incip. visis, & consideratis. ad fi. cõsi. Bar.
in d. l. si is qui. Et per prædicta ego alias tenui nouam opi. cõtra
glo. & Doct. & nunc sum in eadem sententia, & puto veram, q̃
quando pater facit testamentum inter liberos, quamuis nõ re-
linquat titulo institutionis, teneo tamen, q̃ testamẽtum valeat,
quia est defectus solennitatis requisitę à iure ciuili, ergo inter li-
beros non debet attendi. quamuis glo. in Auth. nouissima. C. de
inoffi. test. tenuerit, qđ in patre testante inter liberos requiritur,
q̃ relinquat titulo institutionis, aliàs testamentum non valet, &
istam sententiam secuti sunt omnes vsque ad mea tempora,
sed credo, q̃ non sit vera, vt latè probaui, & sustinui in d. Auth.
nouissima. ¶ Secundò limita. & intellige istum text. procedere,
quando pater testatur inter filios legitimos, & naturales. Si au-
tem haberet filios naturales tantum, & inter eos testaretur, nõ
c haberet locum iste. §. [c] qui cùm loquatur de filijs simpliciter,
debet intelligi de filijs iustis. l. filium eum diffinimus. ff. de his,
qui sunt sui. quod est verum respectu patris, sed cùm iste. §. ha-
beat locum etiam in matre, certè filij respectu matris dicũtur
legitimi, saluo nisi esset persona illustris, cui esset dedecori tales
filios habere. l. si qua illustris. vbi Bald. j̃. ad Orfic. ita concludunt
Bal. & Ang. hic, & dicit Ang. q̃ ista quæstio fuit de facto Peru-
sij, & omnes Doct. ita consuluerunt, q̃ iste. §. non haberet locũ
in patre testante inter filios naturales tantum. idem tenet Bald.
Sal. & Pau. de Cast. in l. fi. s̃. fam. ercis. & Bald. & Imo. in l. qui te-
stamento. §. si mulier. ff. eod. Imol. in l. ex facto. § fi quis rogatus.
vlt. chart. ff. ad Treb. & in l. filio præterito. in antepen. char. post
Ang. ibi. ff. de iniust. rup. & ita teneas, quamuis Spec. tenuerit, q̃
iste. §. habeat locum in filijs naturalibus tantum, in titu. de instr.
edi. §. compendiosè. in versi. quid si pater naturalis. eius opin. se-
quitur Pau. de Cast. hic ad fi. dicẽs, qđ est satis rationabilis, & te-
nuit Bal. in l. humanitatis. C. de natu. lib. & Lud. Rom. in consi.
189. incip. amplissimè Doct. in 9. col. & de isto passu vide latius
Alex. in d. §. si quis rogatus. in 31. col. & seq. d Fran. de Are. in d. l.
qui testamento. §. 1. ff. e. ¶ Limita tertiò istum text. non habere
locum, quando pater esset cæcus, & testaretur inter liberos, nõ
haberet locum iste tex. imò deberet seruare formam. l. hac cõ-
sultissima s̃. tit. 1. & de hoc ibi disputaui. ¶ Quartò limita istum
d tex. non habere [d] locumècontra, quando filius testaretur inter
patrem, & matrem, & sic non habet locum in descendentib.
qui testantur inter ascendentes, quia ibi non sufficeret solenni-
tas huius tex. & sic duo testes non sufficerent, sed saltem essent
necessarij quinque testes, quia in omnib. alijs succedentibus ab
intesta. exceptis filijs requiruntur quinque testes, text. est in § si
quis autem. j̃. ea. l. & ibi Bal. & alij. & Spec. in d. § compendiosè.
in ver. quid si filius. Bal. & Sal. in l. fin. s̃. fam. ercis. & Bald. in d. l. si
qua illustris. ¶ Quintò limita in patre manifesto vsurario, quia
etiam si testetur inter liberos, non valet eius testamentum non
præstita cautione. c. quamquam. de vsu. in 6. secundum dom.
Ant. de Butr. istud disputantem in consi. 25. ad primum dubiũ.
confirmo, quia iste text. dispensat circa testamentum patris in-
ter liberos, quando est defectus in numero testium, vel in alia
simili solennitate testamenti, non quando est defectus in perso
na patris testantis, ne multiplicentur specialia, contra regulam.
l. 1. cum gl. C. de dot. promis. & l. cùm post. §. gener. ff. de iure
dot. Secundò facit, quia debet attendi potius dispositio prohib.
d. c. quamquam. quàm permissiua huius tex. per regulam Dyn.
& Bar. in l. 3. in prin. ff. de susp. tu. & l. si Ruffinus. vbi Bal. & Mo-
5 der. s̃. de testa. milit. † Tertiò facit, quia quando reperiuntur in
aliqua meteria duo iura contraria, attendi debet illud, quod est
magis speciale, & illud dicitur specialius, in quo est maior, &
euidentior vtilitas, vt not. Bar. in extrauag. ad repri. in versi. non
obstantib. cum concor. quas dedi in d. l. si Ruffinus. ¶ Sextò li-
mita, quando testamentum est imperfectum ratione præteri-
tionis alterius filij. l. filio præterito. ff. de iniust. rup. & l. 1. in fi. ff. si
tab. test. nul. extab. qa tũc secus de iure naturali. iuxta. l. scripto.
in fi. ff. de vnde lib. ita tenet gl. in l. si filius in potestate. ff. de libe.
& posthu. Bald. Ange. Raph. & Pau. de Cast. hic, Imo. in d. l. filio
6 præterito. in antepen. char. ¶ † Item in §. nostro quando paren-
c tes testantur inter liberos, sufficiunt duo testes, [e] siue sint ma-
sculi, siue fœminæ sufficit, nam hic attendimus solùm iusgen-
tium. gl. in Auth. quod sine, & ibi Bald. & alij. j̃. eo. glo. in §. & q̃
sæpè. in Auth. de trien. & semis. & glo. in l. fin. s̃. famil. ercis. cund.
& Barto. & alij hic. Item non requiritur, quod illi duo testes sint
rogati, etiam si à fortuna reperiant se, sufficit. glo. est valde not.
in l. fi. ad fi. j̃. de codi. Bal. Sal. & Ful. in Auth. quod sine. j̃. e. Ang.
7 & Pau. de Cast. hic, & Ang. in Auth. de test. imperfe in prin. † &
ex hoc infertur secundum Pau. de Castr. hic, quod magis fauen-
tur parentibus, qui testantur inter filios, vbi duo testes non de-
bent esse rogati, quàm faueatur militi testanti in expeditione,
non dico in discrimine belli, vbi requiritur, q̃ duo testes sint
rogati, text. est in l. diuus. in versic. conuocatis. ff. de testamento
milit. gloss. in l. milites. supra de testamento milit. & ratio est, li-
cèt ipse non dicat, quia si in testamento militis sufficerent duo
testes non rogati, de facili posset committi falsitas, vt dicit tex.
in d. l. duus. & est text. in §. 1. insti. de testamento militis. quod
periculum cessat inter liberos, quia omnino ab intestato suc-
cederent, & istam rationem tenet, licèt aliam assignet, Bald. in
8 Auth. quod sine. infra eod. ¶ † Adde, quòd vltra priuilegium, qđ
habet testamentum parentum conditum inter libetos per hũc
tex. aliud priuilegium est, quia in testamento condito inter li-
beros semper intelligitur clausula codicillaris, si non valeat iu-
f re testamenti, [f] valeat iure codicillorum, dato, quòd ista clau-
sula non sit apposita, gl. est solennis, & sing. in l. cohæredi. § cùm
filiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Secundo extende. Ampliatio secunda, cui adde Iason. in l. 2. in princip. col. 5. de vulg. PVRPV.

b ¶ Limita. De defectu voluntatis, Dec. consi. 488. in causa. 2. dub. & alias limit. consi. 49. videtur prima facie. l. lib. 1. dub. PVRPV.

c ¶ Iste. §. Adde Tiraq. in l. si vnquam. ver. susceperit liberos. nu. 60. C. de reuoc. dona. PANCIR.

d ¶ Non habere. Adde Iason & Alexand. in l. si emancipati. colum 5 versi. hinc est. supra de collatio. & Authen. nouissima. column. 10. versic. confirmo. s̃. de inoffic. testam.

e ¶ Testes. Adde Imol. in cap. cùm esses. in 8. quæst. de testam. Abb. in cap. cùm. P. rabe. in 3. col. de fid. inst. Bar. in l. 1. col. 6. s̃. de summa Trinit. Pan. in c. 2. col. 4. de proba. PVRPV.

f ¶ Testamenti. Adde gl. in versi. ab intestato. in l. filij. s̃. fam. ercisc. ¶ Ias. in l. precibus. 10. colum. j̃. de impube. in l. ex gendi. supra de procur. sed nullus amor vincit paternum. l. fi. supra de cura. furio. & adde Decium consi. 242. colum. fin. & faciunt dicta Ias. in l. sancimus. j̃. eod. colum. 6. in 6. fal. dixi consi. 220. in fi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

filiæ.in ver.non valuit.ff.de vulg.& pup.quam gl. ibi exclamat Imol.ex ea generalius colligens, q̃ in teſtamento inter liberos ſemper intelligitur clauſula,ſi non valet, qđ ago vt ago, valeat omni meliori modo quo poteſt, & idem in c. Rayn.in 29.col. poſt do.Anto.ibi,de teſtamentis.d.Alex.hic in fin.& in l.fi.in 2. col.C.de codi.& Rapha. Ful.in l.filij.s̃.fam.erciſc.vbi ponderat concordantem glo.ibi in ver.ab inteſtato.quæ non ſufficienter probat. Sed ego in contrarium allego tex.qui vſque adhuc nõ fuit ponderatus ad hoc in l.ſi frater.in 2. dicto. C. de fideicom. iuncta.l.Scæuola.ff. ad Treb.ſuper quo tex.volo, q̃ conſideres, an poſſit reſponderi,nam poſſes dicere,q̃ ibi diſpoſitio nõ erat inter ſolos liberos,ſed eſſet magna diuinatio ad illum tex.vt di
a xi ibi.[a] ¶†Secundò principaliter no. ex ſecunda parte in verſi.ſi verò in huiuſmodi,qđ licèt quando pater teſtatur inter liberos valeat teſtamentum imperfectum cum duob. teſtib. tamen ſi admiſceretur extranea perſona,quę cum filijs inſtitueretur,vel ei aliquid relinqueretur,quãtum ad extraneos nil valet, ſed ac-
10 creſcit filijs,concordat l.ſi.s̃.fam.erciſ. ¶ † Pro clara intelligentia huius text.forma pulchram.q.nam teſtamentum,in quo eſt inſtituta pia cauſa,valet cum duob.teſtib.c.cùm eſſes. & c.relatum.el 1.de teſt.dixi in prin.huius.l.pone,aliquis fecit teſtamentum, in quo inſtituit hæredem ad piam cauſam, deinde in teſtamento fecit varia legata multis perſonis laicis,nunquid talia legata valeant,& ſi non valeant,quid fiet de his, & ſic nunquid habebit tunc locum iſte tex. probat, qđ legata non valerent,& legata accreſcerent eccl.vel piæ cauſæ.Saly.in Authen.caſſa & irrita.C.de ſacroſ.eccle.in 4.col.& 9.q.tenuit ſing.q̃ talia relicta laicis perſonis valeant, & eis debeantur, quamuis in teſtamento non interuenerint niſi duo teſtes, & mouetur per Auth. qđ ſine.ſ̃.ead.l.ad iſtum text.triplicitèr reſpondet, vt ſtatim referã, & ſi hoc eſt verum,eſt magna,& ſing.limitatio ad §. noſtrum. Idem tenuit ſolus do.Ant. de But.in c.qđ clericis. in antep.col. de for.compe. ſequitur do.Alex.in conſi.41.in 1.vol.incip.viſo tenore allegati,& producti inſtrumenti.in 3.col.in princip.& in conſi.105.in 4.vol.qđ incip.viſo,ac diligenter ꝓſiderato thema te.in duob.locis.in 5.col.& etiam in vlti. Et à ſententia iſta non inuenio aliquem diſcrepare. Ego tamen puto,q̃ prædicta deciſio non ſit vera,imò teneo, q̃ talia legata nihil valeant per iſtum tex.cui non cadit reſponſum,& quia tex.in Auth.ſi ne. non ob.vt dicam nunc.nam Sal.ad iſtum tex. tradit tres ſol.Prima eſt,& ſimul iungo ſecundam,quia ad idẽ tendunt,q̃ quando quis teſtatur ad pias cauſas cum duob. teſtib. valet de iure communi,& ibi ſucceditur ex teſtamẽto, & propterea ibi etiã legata valent,licèt relicta laicis,ſed in text.noſtro teſtamentum non valet de iure communi, quando eſt conditum inter liberos,nec ſucceditur ex teſtamento,ſed ab inteſt.vt hic tenet glo. prima,ideo legata alijs facta nihil valent,& licèt Sal. non dicat, puto,q̃ hæ ſolutiones poſſint colorari, nam teſtamentum conditum à patre inter liberos non appellatur teſtamentum ſimpliciter,ſed cum illa qualitate imperfectum, ſed teſtamentum conditum ad pias cauſas,appellatur teſtamentum ſimpliciter, & non imperfectum, tamen puto, q̃ vtraque ſolutio in vtroq; membro ſit falſa : nam in primis inquantum dicit Sal. q̃ quando quis teſtatur ad pias cauſas valet vt teſtamentum,& dicitur propriè teſtamentum,iſtud eſt falſum, prout declarat Bart.qui contrarium tenet in repe.l.1.C.de ſacroſ.eccle.in pen.col.verſi. quarto quæro. Item non eſt verum ſecundum membrum,dũ
* dicit,q̃ in iſto.§.ſucceditur ab inteſt.*quia contrarium tenent omnes*, quia ſucceditur ex teſtamento, & in hoc reprehenditur gl. noſtra,& contrarium tenet glo.ord.in l.filij.in verſi.ab inteſtato,& ibi Docto.C.fami.erciſ.non etiam eſt vera ſol. Sal.dum dicit,q̃ iſte.§.in hoc eſt correctus per Auth.q̃ ſine.ſ̃.eo. errat, quia vt ibi declarabo,& omnes dicunt, illa Auth.loquitur, quando teſtamentum à patre fit in ſcriptis, ſm formam ibi traditam, tũc legata,vel fideic.in eo relicta valent,ſed qñ pater teſtaretur nũcupatiuè coram duob.teſtib.iſte.§.remanet incorrectus.Oporteret ſaluando opi.Sal.& aliorũ reſtringere, quando teſtamentum ad pias cauſas fieret in ſcriptis, non dico tamen, q̃ legata iſto caſu accreſcant Eccleſiæ, ſicut accreſcunt filijs, quia diuerſum eſt, & rationem diuerſitatis ſtatim dicam. Secundò pro iſta opi.contra Sal.& alios omnes adduco ſimile non multum remotum ab iſto propoſito:nam pone,q̃ filiusfa.cum conſen-
* ſu patris faciat teſtamentum ad pias cauſas,qđ *poteſt ſecundum*
b *magis communem opin.* licèt tenuerim cõtrarium in l. ſenium.ſ̃. titu.1.pone,q̃ faciat teſtamentum ad pias cauſas,& legata alijs perſonis,certè talia legata nihil valent, nec tñ accreſcunt piæ cauſæ,ſed vadunt ad venientes ab inteſtato.Ita firmat Bald.in l. ſenium. in fi.& ibi ſequuntur Sal.& Pau. de Caſt.& d.Alex. per tex.ſing in l.mulieri de condi.& dem.Idem Bal. in repe.l.1.in 9. col.C.de ſacroſ.eccl.& Imo.in l.tam his.ff.de don.cauſa mor.in §.1.& in hoc nemo diſcordat. Et tenendo iſtam partem,quid reſpondebimus ad iſtum tex.vbi legata, quæ relicta ſunt extraneis, accreſcunt ipſis liberis ,)& tamen legata relicta laicis non accreſcunt Eccleſiæ ? licèt non inueniam tactũ,puto, q̃ poſſet dici,quòd ideo ſit,eo quia quando teſtm̃ fit ad pias cauſas,teſtator poſſit decedere pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus,vt concludit Bar.in repe.l.1.C.de ſacroſan.eccl.in 5.q.quintæ quęſtionis prin.ſicut vidimus in milite in l.1.& 2.C.de teſt.milit.ergo nil obſtat,quare venientes ab inteſt. non habeant illa legata, ſed illud non reperitur in parente teſtante inter liberos, ſed cogita,quia non pono pro conſtanti,quia eadem ratio vtrobique eſt, quia attenditur iuſgen. quo iure non curatur, q̃ quis decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus. In caſu autẽ èc̃ontrario res eſſèt expedita, q̃ ſi teſtator cum duob. teſtibus tantũ faceret teſtamentum, in quo inſtitueret hęredem vnum laicũ, nihil valeret,ſi in illo teſtamẽto relinqueret legata ad pias cauſas,non valerent illa legata,cùm non valeat caput teſtamenti, & ſic tunc non haberet locum. d.c.cùm eſſes. ſecundum Bal.in Auth.caſſa,præalleg.& d.Ant.de But.in d.c.q̃ clericis. ſequitur d.Alex.in conſi.177.2.vol. incip. viſo themate mihi exhibito.in 3.col.& in conſi.260.in 2.vol.quod incip.ſtatutis.in 7.colum.In contrarium tamen facere videtur,qđ no.decidit Bar.in l.1.in 5. q.princ.C.de ſum.Trinit.de cuius veritate vide per do.Anto.& Imo.in c.Eccleſia.S.Mariæ.de conſt.& per Imo.in c. q̃ clericis. de for.compe.Item vide per iſtum text.qđ decidit Bart.in l.Titia cum teſtõ.§.fi.in 2.col.ff.de leg.2.in ver.quæro pone,q̃ teſtator inſtituit extraneum,& idẽ Bar.in l.ſi ita ſcriptũ.ff.de manu.
11 teſta.& ſequitur ſimpliciter Imo.in c. fi.in 13.col.de pig.¶†Tertiò & vlt.ſubtiliter no.ex iſto text.in fi.in ver.accreſcere. hic eſſe tex.ſi ſubtiliter inducas, q̃ licèt regula ſit, q̃ ad hoc, vt habeat locum ius accreſcendi, requiratur, q̃ illa pars deficiat in totũ, & ipſo iure,iuxta glo.ſing.in l.ſi duo patroni. in prin.vbi dixi.ff. de iureiur.declaraui in l. vnica.s̃. quando non peten.par. traditur in l.planè.la.1.§.ſi duob.ff.de leg.1. tamen hic eſt text.q̃ ſola naturalis obligatio non impedit ius accreſcendi, quod ſic induco: nam legata, quæ relinquuntur in teſtamento imperfecto, debentur ſaltem naturaliter propter voluntatem defuncti, vt firmant Bar.& alij in l.1.ff.de condi.inde. & in l.cùm quis. C.de iur.& fac.igno.Cano.in c.fi.de ſol.& per tex.in l. in teſtamento. ff.de fideic.lib & l.1.in prin.& l.fin. ff.de reb.eo. & tamen iſta eſt naturalis oblig.& ſic dato,q̃ legata naturaliter debeantur, hoc non impedit ius accreſcendi.text.eſt hic, quem ad hoc ponderat Bal.hic in 2.col.& reputat notandum, & Sal.hic in fin.& ad idem habes tex.in l.fin.ad fin.s̃.fami.erciſ. Quamuis aliter dicat Fulg.vt hic per eum, & credo melius.nam dicit, q̃ in iſto text. liberi non habent portionem extranei per ius accreſcendi, ſed quia efficitur caducum,qđ extraneis relinquitur,ideo remanet penes filios hæredes.l.vnica.§.in primo.& §. pro ſecundo.C.de cad.tol.¶Item no.ex iſto tex.q̃ perſona extranea admixta filijs non gaudet priuilegio filiorum. Et vide,quod per hunc tex.decidit Bal.in l.Titia cum teſtamẽto.§.fi.in 2.col.ff.de leg.2. prout
12 retuli.s̃.in 2.no.in fi. † Et ſic not.ex iſto tex.q̃ perſona non priuilegiata concurrens cum priuilegiata non gaudet eius priuilegio,etiam quantum ad hoc,vt actus ſuſtineatur.ad idem tex. in l.fi.C.fam.erciſ.& per hoc reprobo gl.in l.4.in gl.fi.C.de inoff. teſt.ex qua colligitur, q̃ vbi in aliqua diſpoſitione concurrunt perſona priuilegiata, cuius fauore actus inualidus ſuſtineatur, & perſona non priuilegiata, certè prodeſt etiam non priuilegiato, vt actus ſuſtineatur. Iſta regula confunditur per iſtum tex.& illam gl.reprobant Saly.Fulg.& Pau. de Caſt.ibi, quamuis non allegent iſtum text. vide, quæ dixi in l.ſi emancipati.s̃. de collatio. Dicit glo.not.ſi eſt vera,in l.1. C.ſi in communi,ca-
13 demq; cauſa. † q̃ qñ cauſa eſt indiuidua,reſtitutio competens

minori

ADDITIONES.

a ¶Vltra Iaſ. limita ſeptimò, quando pater inſtituit inæqualiter. Dec. in l.1.ſ. no.s̃.vnde lib.& conſi.631.caſus.Rom.conſi.385.in caſu præmiſſo.col.2.ver. 2.principaliter.Dec.conſi.105.col.fin.caue, quia Spec. loquitur quando vnũ præterijt,& Rom.quando ádimit iam relicta,ſed ſi inſtituantur omnes quamuis inæqualiter,limitatio Decij iure non probatur, & eſt contra generalitatem huius tex.& l.fi.s̃.fam.erciſ. & in ſpecie Alex. hic tradit,col.2.dixi in l.vt liberis.C.de colla.Octauo limitat Soc.lib. 3.conſi.2.non procedere reſpectu ſolennitatis inſtrumenti, quia hic de ſolennitate teſtamenti tractatur. Nono limita quando præcederet aliud ſecundum.Fulg.hic, maximè ſi habeat clauſulam derogatoriam.Socin.lib.2. conſi.163.non fuerat opus. col.3.

* Et dic, quòd priuilegia conceſſa à lege teſtantibus inter liberos, locum habent quando pater eos æqualiter inſtituit, vel alio modo æqualiter eis prouidit, aliter non.ita hunc text.& text.in l.fi.C.fam.erciſ.limitat Dec.in l.1.C. vnde libe. BELLAC.

b ¶Communem opi. De qua vide,quæ ſcribit Villal.inter commun.opin.lib.6. ver.filiusfam.Clar.§.teſtamentum.q.5.& 18. Dilec.de arte teſt. titu.1.caut.1. Suarez.lib.ſen. ver. filiusfam. MASVER.

Source : BIU Cujas

minori competit etiam maiori. ¶Item no. ex tex.ibi, quantum ad illam duntaxat permiſtam perſonam, ꝙ limitata cauſa limitatum producit effectum. facit. l. in agris. ff. de acqui. rer. domi. l. age. vbi no. Bald. & alij. C. de tranſa. vbi dixi, & multa recollegi. ¶Gl. in verſi. liberos. quam diuido in tres partes. In 1. oppo. contra tex. & dupliciter ſoluit. In ſecunda, quæ eſt ibi, item ꝙ hic dicit. alleg. concordantem ad iſtum text. In tertia, & vlt. quæ eſt ibi, ſed contra. ff. de leg. 2. glo. etiam oppo. & tripliciter ſol. tene ſecundam ſolu. quæ vera eſt in 1. parte. quidam dicunt eſſe co-
a dicillum, & non teſtamentum. [a] † Pro clara intelligentia reaſſu-
14 mo in dubium, pone, pater cum duob. teſtib. tantum facit teſtamentum inter liberos, nunquid valeat vt teſtm̃, an verò ſuccedatur ab inteſt. tantum? Glo. hic tenet, ꝙ non valet vt teſtm̃, ſed ab inteſta. ſucceditur. Pro qua opi. bene facit text. in l. fin. in ver. licèt ab inteſt. ad ſucceſſionem liberi vocentur. s̃. fam. erciſ. Sed reſponde, vt per Cy. in l. quoties. j̃. de hęre. inſti. ꝙ quicquid eſſet per illam. l. hodie eſt aliud inductum per iſtum. §. vel reſponde, vt per glo. in l. filij. s̃. famil. erciſc. ad idem fortiter facit tex. in §. ſi quis autem. in verb. *non quaſi teſtamentum, ſed quaſi voluntatem vlt. inteſtati.* j̃. ea. l. & licèt gl. in d. l. filij. multipliciter m̃deat, tu reſponde not. ꝙ ibi loquitur in alijs venientib. ab inteſt. & non in filijs: patet, quia ibi requiruntur. quinque teſtes. & tm̃ hic duo ſufficiunt, vt s̃. dixi. Breuiter opi. gl. reprobatur ab omnib. & dicunt Bar. & Sal. hic, ꝙ eſt vna truffa, quia truffa eſt, qd̃ in codicillis fieret inſtitutio, ſi valeret vt teſtamentum, & cõtra eum Fulg. alleg. tex. in Auth. de teſta. imperfe. in prin. quem tex. ante eum alleg. & inducit gl. in §. ex eo. inſti. quib. mod. teſt. infir. Et iſtam communem opin. tenet glo. in l. filij. in ver. ab inteſt. & ibi Bal. Sal. & Fulg. s̃. fam. erciſc. & illa eſt ſolennis gl. quam ſing. reputat Imo. in l. ſi filius qui in poteſtate. in 2. col. ff. de libe. & poſthu. & in l. filio præterito. in antepe. char. ff. de iniuſt. rup. & eandem tenent Cy. & Ang. in aliquib. locis, de quib. per d. Alex. hic,
* *& iſta communis concluſio eſt* valde vtilis in practica, q̃ extaret ſtatutum, qd̃ exiſtentib. filijs maſculis, vel agnatis vſq; ad quargradum filiæ fœminæ non ſuccedant patri ab inteſt. pone, qd̃ pater fecerat teſtamentum imperfectum inter filios maſculos, & fœminas, nunquid fœminæ admittantur, prædicta cõcluſio facit, ꝙ ſic, eo quia pater dicatur decedere cum teſtamento, & non ab inteſt. & ſic non ſumus in caſu ſtatuti loquẽtis ab inteſt.
b & ſuaderur ratione, [b] quia filia, quæ prohibetur ab inteſt. ſuccedere virtute ſtatuti, tm̃ quando inſtituitur à patre, licèt teſtamentum ſit imperfectum, quia habet voluntatem patris, non tractatur vt extranea, per text. in ſimili in l. non putauit. §. in adoptionem. ff. de bonor. poſ. contratab. & iſtud in terminis tenet Raph. Fulg. in §. per nuncupationem. j̃. ea. l. & ſimpliciter ſequitur. d. Alex. hic. adde, ꝙ idem conſuluit Lud. Rom. in cõſi. 179. incip. ampliſſime Doct. in 8. col. & ſeq. vbi inter cætera ponderat ad hoc text. in Auth. de teſt. imperfec. in 2. col. Ex prædictis habes communem concluſionem eſſe, ꝙ teſtamentum imperfectum conditum à patre inter liberos habet effectũ teſtamenti, & ibi ſucceditur ex teſtamento. In contrarium vr̃ ſatis ſtringere. l. fi. s̃. fam. erciſ. inducendo, vt infra induxi. nunquid etiam dicatur propriè teſtamẽtum, ita vt caderet in ſtatuto faciente mentionem de teſtamentis, & ex proximè relata deciſione ſtatuti tradita per Fulg. Lud. & d. Alex. videretur colligi arg. ꝙ ſic. Secundo facit, quia in illo teſtamento condito à patre inter liberos attenditur merum ius gentium, non autem ius ciuile ſecundum Bar. & Doct. hic, ſed attento iure gentium debet dici propriè teſtamẽtum, quia illo iure gen. in ore duorum, vel triũ ſtat omne verbum. c. cum eſſes. & c. relatum. el 1. de teſt. Tertio pro iſta parte adde bene facere illud, qd̃ tenuit Bal. in Auth. ex cauſa. j̃. de libe. præteri. in vlt. col. in ver. extra quærunt quidam. vbi quærit Bald. pone, ꝙ in teſtamento prætereantur, vel exhæredentur filij, & fiant legata varijs perſonis, certè hodie per illã Auth. ex cauſa. rumpitur teſtamentum quãtum ad inſtitutio-
15 nem tantum, cætera legata remanent firma. † Quærit Bal. nunquid tale teſtamentum valeat vt teſtamentum propriè, ita ꝙ caderet in ſtatuto faciente mentionem de teſtamento, & concludit no. qd̃ ſic, licèt ſecundum eum quidam dicant ꝟrium, ꝙ impropriè eſt teſtamentum. ¶Sed prædictis non obſtantibus contrarium eſt verius. Primò per illud, qd̃ in fortiorib. terminis tenet Bar. in repet. l. 1. C. de ſacroſan. eccl. in pen. col. in ver. quarto quæro. vbi tenet, qd̃ ſi fiat teſtamentum ad pias cauſas ſine ſolennitate iuris ciuilis cum duobus teſtib. tantum, non dicitur propriè teſtamentum, ſed largè, inter cætera alleg. iſtum tex. in §. fi. Pro quo vltra Bar facit tex. in d. l. 2. §. 1. ff. quemadmo. teſta. aper ibi, Item imperfecta ſolemus teſtamenta dicere; licèt poſſes reſpondere, ꝙ verum eſt de iure Digeſtorum, aliud hodie per hunc tex. ad idem ſtringit, quia quando aliquid non profertur ſimpliciter, ſed cum aliquo adiuncto, illud non eſt propriè, ſed impropriè, doctr. eſt Bar. approbata in l. Lucius. la 2. §. quæſitum. ff. de leg. 2. ergo cùm teſtamentum imperfectum nõ appelletur teſtm̃ ſimpliciter, ſed cum qualitate, imperfectum, ergo oſtenditur, qd̃ non eſt teſtm̃ propriè. Ad idem vide tex. ſuper quo cogita in l. miles ſi teſtm̃. ff. de teſta. mil. Ad idem facit text. in l. fi. s̃. fam. erciſ. nec eſt bona ſol. quam ad illum tex. dat Bal. in l. filij. eo. tit. ꝙ d. l. fi. intelligitur, qm̃ non apparebat patrẽ voluiſſe teſtari, quia non fecerat inſtitutiones hęredum, nam confunditur per illum tex. dum dicit, *ſiue cęptum, neque impletum teſtamentum*; ergo apparet, ꝙ volebat teſtari, & ſic, ꝙ fecerat inſtitutiones hæredum, aliàs eſſet ſuperfluum, qd̃ ibi dicitur de teſtamento, & codicillis. Non quoq; vr̃ bona ſol. quam ponunt Cyn. & Ang. in Auth. qd̃ ſine. j̃. eo. dum dicunt, ꝙ per d. l. fi. fuit inductũ, ꝙ valeret vt voluntas ab inteſt. & per iſtum tex. fuit inductum, ꝙ valeat iure teſtamenti, quia dico, ꝙ per iſtum tex. nihil inducitur de nouo, niſi de parentib. vtriuſque ſexus, & ſic de fœminis, & ita atteſtatur Imperator referens vtrunque tex. in Auth. de teſt. imperfe. in prin. & gl. hic. Ad idem eſt bonus tex. in l. filij. eo. tit. C. fam. erciſ. puto concludendum, ꝙ ſi ſtatutum loqueretur de teſtamento, non comprehenderetur teſtm̃ imperfectũ inter liberos, per ea quæ vlti. adduxi. eod. modo propriè pater iſto caſu non dr̃ mori ab inteſt. & ſic in quæſtione ſtatuti s̃. formata teneo deciſionem Fulg. & Lud. quia pater etiam non dr̃ ab inteſta. decedere, & ſic iſta erit mixta ſpecies, vel caſus medius, ita potes ex prædictis per te perpendere; nam quemadmodum non dr̃ propriè teſtamentum, ita nec propriè vr̃ inteſtatus decedere, non enim dr̃ omnino inteſtatus, qui fecit teſtm̃ licèt imperfectum, patet, quia ei ex teſtamento ſucceditur, ſm communem opi. Doct. ſuperius relatam. ¶Item prædictis adde, qd̃ decidit Bal. in l. licèt. ad fi. C. de pac. vbi quærit, an cõuentio de inuicem ſuccedendo, quæ inter milites valet, vt ibi ẽt eſt text. ſit propriè teſtm̃, refert quoſdam dicere, ꝙ ſic, cùm ex eo adeatur hæreditas: alij dicunt, ꝙ eſt vlt. voluntas in genere innominata, vt ibi eſt tex. fi. qd̃ facit, ſm Bal. ad ſtatutum diſponens, ꝙ vlt. voluntates valeant coram duob. teſtib. nam licèt in ſubtili diſputatione non ſit teſtm̃ cum duob. teſtib. erit tamen vlti. voluntas innominata habens vim teſtamenti, ẽt quo ad hr̃dis inſtitutionem, ex quo ſtatutum non fecit expreſſam mentionẽ de teſtamento. Ex iſta deciſione Bal. infero in propoſito noſtro, qd̃ ſi. ſtatutum loqueretur de vlt. voluntate, tunc bene comprehenderetur teſtm̃ imperfectum, de quo loquitur iſte text. bene facit, qd̃ dicit Bar. in repe. l. 1. C. de ſacroſ. eccl. in pe. col. in ver. 4. quæro. ¶In ea. gl. ibi, tu dic illam. l. qui à patre. corrigi. idẽ tenet gl. in l. 2. C. de confir. tu. ꝟrium tenet gl. in l. 1. in gl. mag. s̃. eo. Tu
* reſponde, vt per Cy. Bar. *& communiter Docto.* hic, & Alex. in cõſ. 140. ſuper teſtamento ſer Nic. vel melius iunge ſolennem glo. & doct. ſimul, vt hic per Pau. de Caſtr. Sed aduerte, quia ſolu. communis videtur impoſita verbis, & non reb. qd̃ iſtud priuilegium filiorum non debet redundare in pręiudicium tutorũ, cum tutor ſit extranea perſona, nam pro certo ibi non reſultat effectualiter præiudicium aliquod: patet, quia ſi datio tutelæ ibi ex teſtamento imperfecto non valet, tamen omnino confirmandus eſt, vt ibi text. dicit, & ſic non videtur in effectu referre quantum ad præiudicandum tutori, an ſit tutor ex teſtamento imperfecto, an verò confirmetur. Iaſ. Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Teſtamentum. An ſit teſtamentum in caſu huius. §. tangit Iaſ. in l. 2. 1. col. s̃. de ſecundum tab. & col. 3. ver. 3. facit, vbi. s̃. quod gl. hic. PVRPV.

b ¶Ratione. Adde, quæ ſcribit Boer. q. 241. poſt nu. 9. Tiraq. in l. ſi vnquam. ver. ſuſceperit liberos. nu. 124. C. de reuoc. don. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Si in capſa patris reperiatur ſchedula ſcripta manu patris, quæ contineat diuiſionem bonorum inter filios, eſt ſtandum tali ſchedulæ, ſecus ſi ſit ſcripta manu alterius ẽt manu notarij ſine ſubſcriptione patris.*

2 *An ſit ſtandũ ſchedulæ ſine teſtib. continenti diſpoſitionẽ ad pias cauſas.*

3 *Regulariter in priuata ſcriptura non requiritur, quòd apponatur dies nec locus, niſi contineat teſtamentum patris.*

AVTHENTICA.

QVod ſine. No. in hac Auth. iũcta Auth. ſi modo. s̃. fami. erciſc. quæ ſimul cum iſta legi debet, qd̃ ſi reperitur aliqua ſche-
a dula priuata [a] continens voluntatem patris, & ſit ſine teſtibus, quòd ſi eſt ſcripta manu ipſius patris, vel filiorum, vel

ADDITIO.

a ¶Schedula priuata. Adde, quæ ſcribit Clar. §. teſtamentum. q. 7. & 14. & habetur inter commun. opin. lib. 17. ver. ſchedula. melius per Clar. d. q. 14. vbi declarat materiam huius Auth. MASVER.

Source : BIU Cujas

vel tota scripta manu patris, probat voluntatem patris inter li-
a beros. [a] † Et ex hoc infert Bal. ad casum quotidianum, de quo
1 pluries interrogatus sum, qđ si in capsa patris reperiatur sche-
dula scripta manu patris, quæ contineat diuisionem bonorum
inter filios, standum est tali schedulæ; secus si esset scripta ma-
nu alterius quàm patris, etiam manu notarij sine subscriptione
patris, per Auth. si modo præalle. & per hoc reprobat decisio.
Bar. in l. fideic. §. 1. ff. de leg. 3. vbi Bar. sub dubio fortè tenuit, qđ
si in scripturis notarij reperiatur aliqua script. quæ dicat hoc est
testamentum talis, & non sit subscripta testib. fortè valet; inter
liberos, & malè, cū quo tenet Pau. de Cast. hic in fin. Tu autem
b plenius considera tres casus [b] circa talem schedulam, quæ re-
peritur in capsa patris, si quidem illa scriptura apparet, qđ erat
scripta manu ipsius patris, tunc Bal. verum dicat, per tex. huius
Auth. & idem tenet Bar. & Pau. de Cast. in l. si is qui. ff. eo. & do.
Alex. in §. ex imperfecto. s̄. ea l. quicquid ibi teneat Sal. quando
c ergo script. est scripta [c] manu propria patris, ibi non requiruntur aliqui testes, verum est quantum ad ipsos filios: sed si in tali
scrip. essent aliqua relicta etiam ad pias causas, vt dicit hic text.
in fi. loquens de legato libertatis, tunc quantum ad hoc, vt talia
legata valeant, de necessitate requiruntur duo testes, ita declarat hunc text. d. Alex. Imo. in consi. 76. in 3. vol. incip. ponderatis
his de quib. in themate. in 6. col. post Bal. & alios per eum relatos. si autem dubium sit an talis scriptura sit scripta manu propria patris, & negetur script. patris, debet probari per duos testes. gl. est in §. 1. in ver. diuisione. in Auth. de test. imperfect. fm
d Bald. & Raph. Fulg. hic. [d] Et an isto casu sufficeret probare scripturam patris per comparationem aliarum literarum ipsius
patris, ponit egregiè d. Alex. in præalleg. consi. 76. in 3. vol. si autem talis schedula, quæ reperitur in capsa patris sine testib. sit
scripta manu alterius quàm patris, etiam notarij, & tunc si est
subscripta manu propria ipsius patris, aut ipsorum filiorū, idē
est, p̄ d. Auth. si modo. vbi casus clarus. Tertius casus est, & iste
est multum dubitabilis, quādo talis schedula reperitur in capsa
patris sine testibus, & non est scripta manu eius nec subscripta,
* & in hoc *concluditur magis communiter*, quòd talis script. etiam inter liberos nihil probat, secundum Bald. & Pau. de Castr. hic, &
Imo. & Pau. de Cast. in l. si is. ff. eod. Pet. de Anch. & Imo. in c. 2.
in 8. q. de testa. & in hoc reprehenditur decisio Bart. in d. l. fideicommissa. §. 1. ego limito hoc esse verum, nisi probaretur, qđ
talis schedula esset scripta à notario, vel tertio de mandato ipsius testatoris, quia teneo, qđ valeret tanquam testamentum
nuncupatiuum inter liberos, per d. §. ex imperfecto. s̄. ea. l. qui in
hoc non est correctus, vt in glo. & ibi dixi, sed non valeret tan-
e quam testamentum in scriptis, [e] per hanc Auth. & vtilitas est
est propter legata relicta extraneis, quæ in testamento nuncupatiuo imperfecto nihil valent. d. §. ex imperfecto, & tñ valerent si esset testamētum patris imperfectum in scriptis, vt hoc
tex. in fin. & in istis terminis saluo Bar. in d. l. fideicommissa. §. 1.
2 ¶ † Quid autem esset, si talis schedula sine testib. contineret di-
f sposition em ad pias causas, [f] ponit Bar. in l. in testamento. ff. de
fideic. liber. Bal. in rep. l. 1. C. de sacrosan. eccl. in vlt. char. in 6. q. 3.
partis, in prin. & in l. si iure. C de test. manu. Ang. in rep. l. si certis
annis. in vlt. char. ff. de pact. Io. de Ana. in consi. 57. incip. visis, &
consideratis. Pau. de Cast. in consi. 360. quod incip. super eo, qđ
quæritur. Lud. Rom. in d. Auth. similiter. C. ad leg. Falc. in 18. spe
ciali piæ causæ inter vlt. vol. & latè Alb. in §. fi. ſ. ea. l. & istud idē
3 voluit Bar. in l. si is qui. in 2. col. circa med. ff. eo. ¶ † Secundò no.
g ex tex. in verbo temporis, qđ licèt regulariter in priuata script. [g]
non requiratur, p̄ apponatur dies nec locus. l. cùm tabernam.
§. idem quæsijt. vbi Bar. not. ff. de pig. tamen hic est specialis casus, in quo in priuata scriptura continente testamentum patris
requiritur tempus, quo facta est. simile habes in §. quantum. in
* Auth. quib. mod. nat. effic. legi. *secundum Bal. Ang. & omnes hic*, &
Ang. in Auth. de test. imperfe. in prin. & do. Alex. in consi. 123.
incip. discussis hæsitationib. in 4. col. in fi. in 1. vol. & in præalleg.
consi. 76. in 3. vol. in pen. col. Ias. Pisis.

ADDITIONES.

a ¶Libcros. Ampliat Alex. ad nepotes. lib. 7. consi. 114. visa scrip. Et ad venien. ab inteſt. Alex. consi. 14. viso testamento. PVRPV.

b ¶Casus. Contra ista vide Alex. consi. 123. discussis. col. 3. & 4. lib. 1. PVRPV.

c ¶Scripta. Adde Bal. in l. quæstionem. in pen. col. de fideicom. versi. quid de scriptura manu testatoris facta.

d ¶Ful. hic, & lib. 6. consi. 114. visa scriptura. PVRPV.

e ¶In scriptis. Quando reperitur testamentum tantum scriptum, & non præsentatum, vide Dec. consi. 159. col. 1. & fin. Alex. lib. 6. consi. 14. consideratis his, quæ in themate. PVRPV.

f ¶Pias causas. Dec. in c. 2. de fid. instrum. col. 4. versi. vlt. & ibi, quòd exigat hęc scriptura diem.

g ¶Scriptura. Adde glo. in c. quotiens cordis oculus 1. q. 7. Ang. in l. 1. in §. editiones. ff. de edend. Ioan. de Imol. in l. 2. ff. quemadmod. testamen. aper. Abb. in cap. 1. ad fin. de probatio.

SVMMARIVM.

1 *Testam. factum inter liberos reuocatur per secundam voluntatem solennem cum clausula derogatoria, fallit tamen, vt infra nu. 2.*

3 *Licèt alias secundum testamentum solenne factum coram septem testib. tollat ipso iure precedens, tamen quando præcedit testamentum conditum inter liberos, requiritur expressa derogatio.*

4 *Ad reuo. testa. conditi inter liberos, requiritur, quòd secundum sit solenne, licèt primum fuerit de iure speciali.*

5 *Aliquando tollitur facilius, quod valet de iure communi, quam quod de iure speciali.*

AVTHENTICA.

1 HOc inter. † Testamentum factum inter liberos reuocatur per secundā voluntatem solennem cum clausula derogatoria. hoc dicit. vel sic. Testamentum factum inter liberos à patre non reuocatur per aliud secundum testamentum, nisi duo copulatiuè concurrant. Primò, q̄ pater reuocet expressè primum, & secundum factum sit cum septem testibus. hoc dicit, & est singularis secūdum Pau. de Cast. hic. Et amplia istam Auth. vt procedat non solùm quando agitur de reuocatione institutionis, sed etiam quando agitur de ademptione prælegati facti filio in primo testamento, adeo, q̄ tale legatum non posset postea reuocari à patre in codicillis coram quinq; testibus, sed requirerentur septem testes. ita tenet Ludo. Rom. vbi plura scribit ad materiam istius Auth. in consi. 179. amplissimè Doct. in 8. col. & duab. seq. mouetur præcipuè per istum tex. & per §. & si quidem Auth. de test. imperfe. quib. generaliter cauetur, q̄ ad hoc, vt reuocetur voluntas patris facta inter filios, septem testes requiruntur. Secundò pondera istum text. in ver. infirmatur, qđ verbum secundum eum verificatur non solùm in toto testamēto, sed etiam in qualibet eius parte. alleg. text. in § quoniam infirmas. iuncto. §. optimè verò. in Auth. de nup. Secundò pro ampliatione istius Auth. aduerte, q̄ testamētum conditum à patre inter liberos cum solennitate Authen. quod, sine. supra eodem. non tolleretur nec ipso iure, nec ope excep. per incisionem, seu cancellationem testamenti, sed requiritur solennitas de qua in ista Authen. vt patet in text. dum dicit, & aliam disponit voluntatem, & ita tenent Ang. & Alex. in l. nostram. ſ. eo. contra Pau. de Castr. ibi per aliam rationem, de qua ibi per Alex. ¶ Puto, quòd ratio vtriusque sit, quamuis non inueniam declaratum: primò requiritur, q̄ fiat expressio primi testamenti, licèt regulariter secundum testamētum ipso iure tollat primum, licèt de primo mentionem non faciat. §. posteriore. Insti. quib. mod. test. infir. l. si quis priore. in prin. ff. ad Trebel. sed requiritur fauore filiorum, qui erant instituti in primo testamento. Et sic est casus singularis, quòd licèt secundū testamentum tollat ipso iure primum, vt iurib. præalleg. tamen hic requiritur derogatio, vt infra dicam fauore filiorum. Et per hoc non obstat si diceres, quòd facultas quæ competit in condendo actum, multò magis competit in reuocando illum. l. in fraudem. §. sicut, & ibi no. Ang. ff. de testam. milit. quia istud est verum, quando illa esset mero fauore testantis, sed hic est fauore filiorum. ¶ Ratio autem secundi quæsiti quare requiratur, quòd adsint septem testes in secundo, cùm in primo aut nulli interfuerint, aut duo tantum, vt in Auth. præcedenti. Ratio est, quia isto secundo erant instituti extranei, & aliquid relictum filijs, & ideo in testamento in quo instituuntur extranei sumus in regula communi, quòd requirantur septem testes, vt hac. l.
a in principi. Et per hoc infero primam [a] limitationem, & declarationem ad hanc Authen. vt procedat, quando in isto testamento sunt instituti extranei hæredes, si autem in isto secundo essent ita instituti filij, sicut in primo, & secundum testamentum esset magis fauorabile filijs, tunc secundum indistinctè tolleret primū, nec requirerentur tunc ista duo requisita huius tex. & ratio est, quia cùm ista Auth. sit facta fauore liberorum, non debet in eorum damnum retorqueri. l. qđ fauore. C de leg. ita in terminis limitat, & intelligit istam Auth. gl. valde sing. in Auth. de testa. imperfe. in prin. c. quam glo. ibi sequitur, & multum not. Iacob. de Bel. & alij post eum; eam approbant Cyn. *& alij communiter hic*, & illam glo. exclamat pro sing. Lud Ro. in consi.

ADDITIO.

a ¶Primam limit. Adde pro confirmatione huius limit. Mar. Iun. consi. 124. nu. 33. lib. 1. consi. 144. nu. 57. lib. 2.

Source : BIU Cujas

in consi.179.incip.Ampliſſime Doct.10.col.& no.in conſi.385. quod incip.In caſu præmiſſo,quo quæritur an ſecundum teſta mentum,& d.Alex.in conſi.146.in 2.vol.incip.viſo themate.in pen.col. & in conſi.105.in 4. vol. quod incip. viſo & diligenter conſiderato themate.in 6.col.& vide, quod dicit Ioan.And.in addi. Specu.tit.de inſti.edi. §.compendiosè. verſi.quòd ſi prius.

2 ¶† Secundò limita iſtam Auth. procedere, quando primum teſtamentum conditum à patre inter liberos fuit conditum in ſcriptis,hoc eſt ſcriptum manu propria patris,aut ſubſcriptum ſua manu,iuxta Auth.præced. tunc ſecundum perfectum non tollit primum,niſi de eo faciat ſpecialem mẽtionem, & in iſtis terminis loquitur iſta Auth. & patet in dictione hoc etiam teſtamentum,quæ eſt relatiua ſimilium. Si autem primum teſta mentum patris inter liberos fuiſſet nuncupatiuum tantum,vt quia pater in præſentia duorum teſtium condidiſſet teſtamen tum nuncupatiuum inter liberos,iuxta §.ex imperfecto. s̃.ead. l.tunc indiſtinctè tolleretur per ſecundum teſtamentum con ditum coram 7.teſtib.quamuis in eo non fieret mentio ſpecia lis de primo.ita ſing.limitat ſolus Ang.hic dicẽs ſe in hoc tene re contra omnes.Et inuenio,quòd iſtam limitationem Ang.ſe quitur.d.Alex.in conſi.160.in 5. vol. quod incip. viſo themate. in pen.col. Confirmo iſtam limitationem per optimum ſimile:quia & alibi video,quòd ſi primum teſtamentum ſit in ſcri ptis,difficilius reuocatur per ſecundum,in quo inſtituatur Im perator, vel aliquis de magiſtratib. & tamen ſi erat nuncupa tiuum,reuocatur.tex.eſt in l. volumus . *ſecundum communem intellectum*, vt ibi dixi.s̃.e.Ad idem facit, quia ſi ponderas tex.hu ius Auth.in fi. dum dicit non referre,an ſecundum teſtamentũ ſit ſine ſcrip.vel in ſcrip.ad denotandum,quòd eſt differentia in primo,tamen omnes tenent contra Ang.vt ipſemet fatetur,& in ſpecie d. Alex. hic ſibimet contrarius. ¶ Tertiò limita iſtam Auth. procedere, quòd dicta duo requiſita debeant concurre re, quando ageretur de reuocando teſtamento, ſecus quando ageretur de reuocando codicillos, in quib. pater inſtituiſſet fi lios æquis portionib.ita limitat.d.Alex.in præall.conſi.146.in 2. vol.in pen.col. quia cùm iſta Auth. ſit exorbitans à regulis iuris communis, vt s̃. declaraui, non debet extendi extra caſum,in quo loquitur.¶† Quartò ſing.limita iſtam Auth. vbicunque in ſecundo teſtamento eſſet facta inſtitutio ad pias cauſas, & in aliqua parte filij eſſent inſtituti,tunc iſta Auth. non haberet lo cum, imò iſtud ſecundum teſtamentum indiſtinctè tolleret primum conditum inter liberos, quamuis in iſto ſecundo te ſtamento nõ eſſet facta ſpecialis mentio de primo : & ratio eſt, quia de iure communi ſecundum teſtamentum tollit primũ abſque cõmemoratione primi, vt s̃. declaraui.vnde iſta l. quæ eſt imperialis,ſtatuens aliquid nõ habet locum in Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis perſonis, quia lex imperialis aliquid ſtatuens, q̃ poſſit afferre præiudicium Eccleſijs,vel pijs locis,non compre hendit Eccleſias, vel pias cauſas, niſi talis.l.ſit approbata ab Ec cleſia,vel à ſummo Pontifice.ita dicunt Hoſt. Io. Au. & alij in c.fi.de ſol.& ita in ſpecie limitat iſtam Auth.d.Alex.in cõſi.105. in 4. vol. quod inci. viſo ac diligenter conſiderato themate. in 6.col.ad fi.& ſeq.bene facit,quod dicam in §.fin.in 4.limitatio-

a ne.[a] ¶† Secundo principaliter no.hic eſſe tex. ſing. q̃ licet aliàs

3 ſecundum teſtamentum ſolenne factum coram 7.teſtib.tollat ipſo iure præcedens teſtamentum,vt iurib.s̃.in prin. alleg.& di cetur in l.ſancimus.j̃. eo. tamen quãdo præcedit teſtamentum conditum inter liberos,requiritur expreſſa derogatio.Et ſic põ dera hic eſſe tex. ſing. q̃ teſtamentum conditum à patre inter liberos, cenſetur in effectu habere clauſulam derogatiuam ad ſequentia teſtamenta,quod valde no. ad ea,quæ traduntur per Bar.in l.ſi quis in prin.teſtamenti.ff.de lega.3. & per Mod. in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.ff.de leg.1.& hic eſt fauor filiorum.facit

4 quod dixi.s̃.in 1.limitatione. ¶† Tertiò no. quòd ad reuocatio nem teſtamenti conditi inter liberos requiritur teſtamentum ſolenne, licet primum factum fuerit de iure ſpeciali. Et ex hoc infertur,q̃ maior eſt fauor filiorum , quàm militis, vt patet ex hoc tex.iuncta.l.eius militis.§.ſi militia miſſus. ff.de teſt.mili.& quod firmior eſt diſpoſitiò patris inter liberos,quàm militis.Et ſic videtur,quòd non ſit bona argumentatio, quam facit Bart. in §.fi. vbi dicetur. j̃.eo. dum arguit de milite ad teſtamentum factum inter liberos, quia non reuocaretur facilius primum te ſtamentum conditum à patre inter liberos de iure ſpeciali,q̃ ſi eſſet conditum de iure cõi.Et ſic iſte tex.dr̃ facere p̃ regulam.d.

5 §.ſi militia miſſus. vbi dr̃, q̃ † facilius tollitur , quod valet iure ſpeciali,quàm quod valet iure communi. Iaſ. Piſis.

ADDITIO.

a ¶Limitatione. Vide quintam limita. ſing. per Cor. lib. 4. conſi. 21. videtur in hac.quando ſecundum non valet vt teſtamentum, ſed vt codicillus.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator conuocatis ſeptem teſtib.dicat , ſitis teſtes , quòd illud quod ego dimiſi in quadam ſchedula apud Guardianum fratrum minorum, volo eſſe,& quòd ſit meum teſt.teſtes deponãt, quòd Guardianus pro duxit vnam ſchedulam,an valebit,vt teſta.nuncupatiuum.*

2 *In appel.ab interlocutoria debet exprimi cauſa pro forma.*

3 *Si teſtator cœpiſſet facere teſt.in ſcriptis, & non adhibuiſſet omnes ſolennitates requiſitas,an tale teſtamen.valebit vt nuncupatiuum.*

§. Per nuncupationem. Teſtamentum nuncupatiuum debet fieri vno eodemque tempore.7.teſt. præſentib.& audientib. voluntatem teſtantis. h. d. Et iſtud ſeruatur in vſu,& formam ponit Spec.in tit.de inſtr.edi.§.vt autem. verſi.

1 inſtrumentum.¶† Quid ergo eſſet,ſi teſtator conuocatis.7. teſtib.diceret,ſitis teſtes,q̃ illud, quod ego dimiſi in quadã ſche dula apud Guardianum fratrum minorum,volo eſſe,& quòd ſit meum teſtamentum:& teſtes deponunt, quòd Guardianus produxit vnam ſchedulam,nunquid valebit vt teſtamentum? & videtur,q̃ non à partib.ſufficienter enumeratis:nam non po teſt valere vt teſtamentum in ſcriptis,quia in eo requiritur pro forma,& ſolennitate,q̃ teſtes manu propria ſe ſubſcribant , & ſigillent,vt hac l.in prin.non etiam poteſt valere vt teſtamentũ nuncupatiuum,quia dicitur, quando teſtator expreſſit volun tatem coram teſtib.& teſtes ſciunt, vt hoc tex. Item poſito , q̃ eſſet teſtamentum,nõ deberet valere, quia eſſet captatorium, quia pẽderet à voluntate tertij.i.Guardiani,qui poſſet captare, & dare vnam ſchedulam pro alia:& ideo quando non eſſet ad pias cauſas tanquam captatoria diſpoſitio nihil valeret.l.capta torias.s̃.de teſt.mil.Iſtis non obſtantib.Pau.de Caſt.hic determi nat,q̃ valebit vt teſtamentum nuncupatiuum, quia ſufficit,q̃ teſtes ſciant voluntatem teſtatoris explicitè, vt hoc tex. vel per relationem alterius inſtrumenti,vel ſchedulæ, dummodo con ſtet,quòd illa ſit ſchedula, de qua dixit teſtator,ita q̃ nõ poſſet ſequi captio.per l.aſſe toto.ff.de hæred.inſti.iuncta.l. certum. ff.

a ſi cer.pet.& ita refert tenere Bar.in l.ſi ita ſcripſero.[a] ff.de condi.& demon.¶ Sed errat Pau.de Caſt.primò,quia Bart.ibi non loquitur in teſtamento nec in inſtitutione,ſed loquitur in lega to: nam in teſtamento & inſtitutione, prout loquitur Pau. de Caſt.eſt falſa deciſio,per tex.in l.iubemus.j̃.eo. vbi traditur pro forma & ſolennitate, q̃ teſtator proprio ore expreſsè debet co ram teſtib. nominare nomina hæredum , ſed in legato non eſt ſic,vt ibi propriè loquitur Bar.qui quærit,pone, q̃ teſtator grauat hæredem ſuum ad dandum , & ſic relinquit legatum illis perſonis , & illam ſummam,prout continetur in ſchedula relicta apud Guardianum.Et quòd Bar. ibi loquitur in legato tantum,& non in teſtamento,hoc ibi expreſsè declarant Ioan. de Imo.& Raph.Cuma.Et ita expreſsè ſeipſum declarat Bar. in l. fin.per illum tex. & ibi Saly. C.de fideicom. & ipſemet Pau.de Caſt.in l.vbi autem nõ apparet. §. ſed qui vinum.per illum tex. in arg.ff.de verb.obli.& idem ſimpliciter ſequuntur ibi Imo.& Rapha.Cu. tamen q̃ idem etiam ſit in inſtitutione hæredis, te net Bal.& Ang.in d.l.aſſe toto.per illum tex.tamen primum eſt verius,prout etiam tenet d.Fran.de Are.in l.hæredes palàm. in prin. ff.eo.quia in legato nõ requiritur formalis expreſſio,pro ut in inſtitutione,vt probatur in l.nutu.ff.de leg.3. iuncta.d.l.iu bemus Secundo contra Pau.de Caſt. & eius fundamentum fa cit, quia vbi aliquid debet exprimi pro forma,non ſufficit ex preſſio per relationem ad aliud, vt eſt bonus tex.in c.pen.& ibi Doct.de iureiu.& in ſpecie ibi Abb. dicit, q̃ ideo in iuramento non ſufficit relatio ad aliud iuramentũ , ſed requiritur expreſſa iuratio, vt ibi , quia forma iurandi eſt de ſubſtantia , vt ibi per

2 eum.¶† Confirmatur:nam cùm in appellatione ab interlocu toria debeat exprimi cauſa pro forma.cle.appellanti. de appel. non ſufficit expreſſio per relationem ad acta, ſecundum Bal.in l.minorib.C.de his quib.vt indig.Ant.de But. in c.vt debitus. de appel.ſed in teſtamento requiritur pro forma & ſolẽnitate, q̃ teſtator ore proprio nominet nomina hæredum coram teſtib. d.l.iubemus.j̃.eo.igitur &c.potes tamen limitare per tex. no. in

3 l.quoties.§. ſi quis nomen. ff.de hær.inſti.ver.indubitabili ſigno.

b ¶† Quid autem eſſet,ſi teſtator[b] cœpiſſet facere teſtamẽtum in ſcriptis,

ADDITIONES.

a *Si ita ſcripſero. Adde pro hac doct. Bar. quæ ponit Clar. §. teſtamentum. q. 4.& 36.& vide eundem Iaſ.in l.ait prætor.§.ſi iudex.nu.3.ff.de re iud. in l. vbi autem.§.illud.ff.de ver.obl.* MASVER.

b ¶Si teſtator.Ale.in l.quæ dotis.3.col.ff.ſol.mat.no.Soc.lib.1.conſi.142.reue rendiſſimè pater.

* Et vide,quæ ſcribit Clar.§.teſtamentum.q.4.

Source : BIU Cujas

in scriptis,sed non adhibuit omnes solennitates requisitas, puta quia omnes testes se non subscripserunt,vel sigillarunt,an valebit saltem vt testamentum nuncupatiuum,quæ non sunt dispositiones contrariæ, sed diuersæ, hoc disputat latè Cyn. hic post Ia.de Are.& finaliter concluditur,q̃ sic,& sequitur Alb.& Mod.& Ful.reputantes no.dignum.Idem tenet Bar.in l.fi.ad fi. ff.de iure codi.Ang.& Imo.in l.j.§.finautem. ff.de hære.instit.& Rapha.Cuma.in l.hæredes palàm.in prin.ff.eo.in vtraque lectura,quamuis vnam male referat Cyn.hic,& est bonus tex.in l.iij. ff.de testa.mili.circa quem tex.vide tamen,quod dicit Bar. in l. j.in 15.q.ff.de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum perfectum non tollitur per secundum imperfectum,nisi in eo sint scripti venientes ab inteſtato coram quinque testibus. fallit tamen infra, nu.2.*

2 *Si pater filio pupillo in testamẽto substituit pupillariter extraneos, deinde in codicillis reuocauit talem substitutionem,& substituit fratres pupilli,valebit reuocatio.*

§. Si quis autem testamento.

¶Iste.§.est singularis,& mirabilis,secundum Pau.de Cast. hic. & est sing.ad duo secundum omnes,præsertim Mod.hic. ¶Diuiditur in quatuor partes.In j.traditur regula, q̃ secundum testamentum,quod est imperfectum, non tollit primum validũ, & perfectum.In 2.quæ est ibi, [nisi fortè,] ponitur limitatio.d. regulæ.In 3.quæ est ibi,[eo enim casu,] ponitur declaratio.d.limitationis.In 4.& vlt.ibi, [illud etiam.] ponitur alia decisio, q̃ testamentum non solum latinè, sed etiam Græcè fieri potest.

1 h.d. ¶† Testamentum [a] perfectum non tollitur per secũdum

a imperfectum,nisi in eo sint scripti venientes ab inteſta. coram quinque testi.h.d.iste. §. solennis. Et licèt etiam de iure fforum ante istum tex.esset decisum,q̃ per secundum test. imperfectũ in quo essent instituti venientes ab inteſta tolleretur primum perfectum.l.ij.ff.de iniust.rup.l.si duob. §.si prius. ff.de bon.pos. contratab.tamen iste tex.addit duo de nouo, in quib. est singu. Primò, q̃ in tali secundo imperfecto requiruntur 5.testes. & q̃ sit ratio,statim declarabo. Secundò additur, q̃ tale secundum non valeat propriè vt testamentum,sed propriè ab intest. succeditur,vt j̃.declarabo in tex.Amplia istum tex.vt procedat nõ solum,quãdo in secundo testamento testator instituit eos,qui aliàs erant ab intest.successuri,eos specialiter exprimendo, sed etiam si solùm corã quinque testib. dixisset,volo inteſtatus decedere,tolleretur primum testamentum & venientes ab inteſt. ex hac vlt.voluntate venirent,& ita no.tenet Bar. in l.militis codicil.§.veteranus.ff.de test.mil.q̃ dictum notat, & dicit signandum,& q̃ est magna ampliatio ad hunc text.qui non loquitur in his terminis,Alex.in l.si ita scriptum.§.regula. in vlt. col.ff.de lib.& posthu.dic vt ibi per eum post Raph. Cuma. in repe. l.si filius,qui in potestate.in 36.col.eo.tit.idem tenet Pau.de Cast.in l.sancimus.& ibi Alex.in pen.col.j̃.eo.¶Secundò amplia hunc tex.vt licet in plurib.verbis literæ loquatur,quando istud secũdum testamentum erat in scriptis, vt patet in text.ibi,in verbo scribere,& in verbo,scrip.posterior.& in verb.scripti, ita etiam loquitur tex.in l.ij.ff.de iniu.rup.in verbo, vel in eo scriptus est, & tex.in d.l.si duob.§.si prius.tamen iste tex. generaliter intelligitur per Doct.vt procedat etiam in testamento nuncupatiuo, & ita in specie tenet Raph.hic ex identitate rationis. Confirmatur,quia prouisio istius.§. licet exorbitans, tamen est fauorabilis,quia inducta fauore venientium ab inteſt.& vlt.voluntatis, ideo est extendenda.l.hoc modo. in fi.ff. de condi.& demonst. no.Bar.& Doct.in repe.l.si constante. in 9.q. 1. par. prin.ff.solut.

2 mat. ¶Limita istum.§.sex notabilib.modis. † Primò, quando secundum testamentum non est imperfectum ratione numeri requisiti,vel est imperfectum ratione subscriptionis,quia omnes testes non se subscripserunt, tamen si sunt instituti venientes ab inteſt.tollitur primũ, & in istis terminis loquitur iste text. Secus autem si secundum testamentum peccaret ratione præteritionis filij.gl. est ord.& ibi Doct.in l.si filius, qui in potestate. ff.de lib.& posth.ista est alta difficultas illius terribilis text. in l. si duob.§.si prius.præalle.vbi Bar.multa singularia scribit.Ad materiam huius.§.multa examinant Ful.& Pau.de Cast.hic, & ad d. §.si plus.respondeq̃ loquitur in filio emancipato, vt ibi per Bar.& per Fulgo.& Pau.hic, plenè traditur in d.l.si filius,qui in potestate,vt dixi in l.posthumo.s̃.de bo.pos.contratab.¶Secũdò sing.limita istum.§. non procedere, quando secundum testamentum esset imperfectum solennitatis defectu,vel rogatu notarij,vel ob defectum personæ testantis,tunc nõ tolleret primum,quamuis in isto secundo essent scripti venientes ab inteb sta.ita limitat Lud.Rom. [b] in consi.306. quod incip. proposita consultatio hic solùm quærit. & sic pondera,q̃ Lu. Rom.vult vnum, q̃ non inuenio ab alio tactum ad istum. §. quòd in eo requiratur,quod notarius,& quinque testes sint rogati,istud tamen non probatur in hoc tex. nec alibi vbi legerim. & in §. ex imperfect.s̃.ea.l.dixi q̃ ibi.2.testes non debent esse rogati, quia ibi non attenditur ius ciuile,sed merum iusgen.tamen differentia est inter. §. ex imperfecto. & istum. §. vt statim declarabo. ¶Tertiò limita istum.§.procedere,quando in primo testamen

c to perfecto erant instituti extranei hæredes, [c] & in secundo imperfecto sunt instituti venientes ab inteſt.quia eorum fauore secundum imperfectum tollit primum,ita loquitur iste text. secus ergo si in primo etiam essent instituti venientes ab inteſta. ita expresse vult iste tex. à contrario sensu. & firmant Rapha. Ful.& domi.Alex.hic in vlt.colum.qui pro hoc alleg. gl.quam dicit esse sing.in l.si filius,qui in potestate.in prin.in gl. fi.in prin. in j.sol.iuncto tex.ff.de libe.& posthu. quam ad hoc ibi ponderat Raph.Cuma.Sed certè illa glo.parum probat,aut cum magna violentia.Sed ego allego de hoc gl.ordi.& expressam in §. ex eo.in verbo,perfectè.instit. quib.mod.testa.infirm.ita teneas, quamuis Pau.de Cast. tenuerit contrarium, subaudiens ad istũ

d tex.dictionem maximè. [d] in consi.362.inci.dubium facit in suprascripto puncto.quem sequitur & malè.d.Alex.in cõsi.166. in 2.vol.quod inci.viso themate.in vlt col. ¶Quartò sing.limita istum.§.non procedere,quando in primo testamento perfe-

c cto condito coram.7. testib.esset instituta pia causa, [e] seu eccl. in secundo imperfecto condito coram.5. testib. essent instituti venientes ab inteſt.præsertim si non essent liberi, tunc secundũ imperfectum non tolleret primum, eo quia fauendum est magis piæ causæ,& sic animæ testatoris, quã eius agnatis transuersalib.ita limitat.d.Abb.Pan.in consi.12.inci.in causa,quæ vertitur inter hospitale.S.Mariæ.in pen.col.idem tenet Raph.Cum. consi.11.incip. & idem ego Raph. Ray. Ego autem generalius puto,quòd etiam si in secundo testamento imperfecto condito corã quinque testib.essent instituti liberi,vel filij, quia adhuc isto casu non reuocaretur primum testamentum perfectum conditum coram.7.testib.in quo esset instituta pia causa, & filij in aliqua parte instituti.Et moueor duplici fundamento.Primò,quia iste tex. cùm sit lex imperialis,nõ habet locum in Ecclesijs,vel pijs causis,quia esset ius præiudiciale, sed attenditur ius commune,vt declaraui in Auth.hoc inter liberos.in vlt. fal. s̃.eo.Secundò moueor,quia excepta legitima,hoc est dummodo filij habeant legitimam suam,magis fauẽt pię causæ,quàm filijs.nam qui vellet exhæredare filium, & sic priuare legitima, & instituere Ecclesiam,alium quærat pro consilio quam Aug. vt dicit gl.in l.si quis ad declinandam.C.de epis.& cle. sed excepta legitima,vt dixi,magis fauetur Ecclesiæ,vel piæ causæ, vbi tractatur de anima testatoris,quàm filijs,ita expresse Bar. tenet in rep.l.j.C.de sac.san.eccl.in antep.col.in vlt.q.prin. circa prin. probat tex.in Auth.si qua mulier. ad fi. & ibi Bald. & Mod.vbi plenè dixi.C.de sac.san.eccl.& no.Pet.de Anch. in consi.46. incip. prima facie videtur. ergo debet cessare dispositio huius.§. qui procedit,quando in secundo testamẽto sunt institutæ personæ magis dilectæ testatori,quàm in primo,secus quando è p̃, vt dixi.s̃.in 3. Fal. ¶Quintò limita istum. §.procedere, quando in secundo testamento imperfecto essent instituti venientes ab inteſt.qui obtinent primum locum,secus si alij,ita Bar. in d.l.si duob.§. si prius. ad fin. *& sequuntur hic omnes Mod.* ¶Vlt. limita, quando sunt instituti omnes venientes ab inteſt.secus si aliqui, & nõ omnes, per istum tex.qui vtitur indefinita,quæ æquipollet vniuersali, vt in iurib. vulg.ita limitat Raph. Cuma.in d.l.si filius,qui in potestate.in antep.char.ff.de lib.& posth. d.Alexan. hic in 9.col.tamen d.Fran.de Are.in d.l.si filius,qui in potestate. tenet contrarium,sed præcedens opin.plus placet. ¶In tex. ibi,

[non

ADDITIONES.

a Testamentum. Nota ergo magis faueri venientib. ab inteſt. in statutis quàm extraneis.Adde Bar.in l.j.§.si duob.ff.de secundum tab.Iaso.in l.fi.11.col.j̃.de edi.diu.Adr. tollen. & quid in testatore clerico.Bal.lib.1.consi.448. quæritur an testamentum.2.dub. PVRPV.

b ¶Ro.Adde Rui.consi.1.nu.5.lib.2.

c ¶Extranei hæredes.Soc.2.parte.consi.229. videtur primo aspectu. colum. 2. PVRPV.

d ¶Maximè. Adde, q̃ ista dictio maximè,quando iungitur cum verbis importantib.causam finalem,tunc abundat, nec stat implicatiuè, vt est text. iuncta gl.in verbo,maximè.in c.si quis episcopus damnatur.11.q.2. & in c. cũ olim, in verbo maximè senes,iuncta gl.fi.de testi.& in c. cum contingat, iuncta gl. j.de fo.compe.& per Ant.de But.Ioan.de Imo.& alios c.ad abolendam.de fil. presby.Alex.de Imo.consi.77.incip.visis hæsitationib.eleganter formatis,in vlt.col.in 3.vol.

e ¶Pia causa.Vide Soc.d.consi.229.par.2. PVRPV.

Source : BIU Cujas

[non quasi testamentum, sed quasi voluntatem vltimam intestati.] istæ duæ diminutiuæ quasi, videntur habere sensum, qđ non sit propriè testamentum, nec etiam propriè ab intest. succedatur, quasi ista sit media species. sed Bal. & Sal. hic, & Pau. de Cast. intelligunt istum tex. ꝙ quo ad legata seruetur dispositio testamenti imperfecti, secus est in institutione, quia instituti nō succedent pro portionibus designatis. idem Raph. Cuma. in d. l. si filius, q̃ in potestate in pen. char. per l. 1. ff. de iniu. rup. Sed tu teneas, ꝙ imò etiam instituti, quamuis in testamento non perfecto succedant, tamen secundum volun. & dispositionem testatoris. ita tenet Bar. in d. l. si duob. §. si prius. in vlt. colum. circa med. per illum tex. qui optimè facit. facit. l. filij. cum gl. & l. fi. supra fam. ercis. & tamen Fulg. & d. Alex. hic contra, & ostenditur secundum Ful. quia si verum esset, quòd intestatus decederet, non tolleretur primum testamentum, vt dicit tex. & faciūt, quæ dixi in §. ex imperfecto. s̃. e. l. tamen contra istam rationē Fulg. facit, quod dixi. s̃. circa prin. in prima ampliatione huius tex. ¶ In tex. ibi, in qua voluntate. 5. testium iuratorum depositiones. opponitur de §. ex imperfecto. s̃. ea. l. vbi Bar. & omnes volunt, ꝙ imò duo testes sufficiant. facit. l. fi. in ver. [quibuscunque verbis, vel indicijs.] cum gl. supra fam. ercis. respondet Bal. hic in j. opp. & Pau. quòd. §. ex imperfecto. loquitur, quando testamentum est conditum inter filios, & tunc duo testes sufficiunt, hic autem quando conditum est inter alios venientes ab intest. exceptis filijs, vbi quinq; requirunt. & idē tenet gl. in l. filij. in ver. ab intest. in vna sol. s̃. fam. erci. Ang. in Auth. de testa. imperfectis. in prin. Pau. in Auth. hoc inter liberos. s̃. eo. & d. Alex. in §. ex imperfecto. in vlt. col. s̃. ea. l. *& ista est communis sol.* secundum quam multum restringitur generalitas huius text. vt procedat solum in alijs venientib. ab intest. exceptis libetis. Tu aūt generaliter intelligas istum tex. procedere in quibuscunque venientibus ab intest. etiam computatis liberis. & dic ꝙ ideo in §. ex imperfecto. duo testes tantum sufficiunt, eo quia illi filij instituti erant omnino ab intest. successuri, & sic ibi causa intestati adiuuat causam testati, vnde nimirum si duo testes sufficiūt, sed in isto tex. non erant ab intest. successuri, quia aderat aliud testamentum, vnde cùm in hoc secundo oporteat duo facere, deest tollere primum testamentum, deinde vocare istos, ideo nimirum si. 5. testes requiruntur, arg. l. j. C. de his, qui sibi in testa. adscrib. ita intelligit Raph. Fulg. hic, & in §. ex imperfecto. s̃. ea. l. & no. Lud. Rom. in præall. consi. 306. in 2. col. in fi. sentit Oldr. Lau. in consi. 119. quod incip. Titius condidit testamentum.

3 ¶† Vlt. per istum tex. dicit Barto. hic, & in l. militis codi. in prin. per illum tex. ff. de mil. test. se obtinuisse in ciuitate Perusij quandam hæreditatem contra omnes aduocatos, cùm pater in testamento filio pupillo substituisset pupillariter quosdam extraneos, deinde in codicilis reuocauit talem substitutionē, & substituit fratres pupilli, vel sororem, & diceretur, ꝙ in codicillis non poterat directò substitui, nec substitutio directa reuocari, per regulam. l. hæreditatem. j. de codicil. & §. pen. instit. eo. Bart. dicit se obtinuisse contrarium per hunc tex. vbi quando præcedit testamentum solenne, in quo sunt instituti extranei, certè secunda voluntas, licet sit minus solennis, in qua sint instituti venientes ab inte. vt est in proposito nostro, tamen ipso iure tollit præcedens testamentum solenne, nec est curandum, ꝙ sint codicili, vel testamentum. sicut in milite, qui potest directam instituti onē, & substitutionē facere in codi. l. militis codicil. in prin. de mil. test. Et istam opi. sequuntur Ful. Pau. de Cast. Alex. hic, Fran. de Are. in Auth. hoc inter liberos. s̃. e. & in l. cohæredi. §. cū filiæ. per gl. ibi in verbo, non valuit. ff. de vulg. & pup. & Rapha. Cu. in l. 2 post Bar. ibi. ff. de iniust. rup. & in d. l. militis codi. Contrariam opi. tenent omnes alij. Bal. & Ang. in §. ex imperfecto. s̃. ea. l. Bal. & Sal. in l. filij. s̃. fam. erci. Ange. & Imo. in l. j. ff. de iniust. rup. & Bald. Ang. & Sal. in alijs plerisque locis hic alleg. per do.

a Alex. & Lud. Rom. [a] in consi. 179. incip. ampliſſimè Doct. in 5. & 6 col. per aliqua non multum vrgentia, de quib. per eos. ego autem vltra alios pro opi. Bar. pondero bene facere tex. in quo se fundat Bar. in d. l. militis codi. in prin. vbi in milite statutū est quòd possit directò in codi. substituere. Et si dicis prout dicūt Bald. & Ang. ꝙ ibi speciale est in milite, dico ꝙ hoc est falsum, cùm fiat ęquiparatio à testamento mili. ad testamentum patris imperfectum inter liberos, tex. est in l. 2. ff. de iniu. rup. sed quia ad illum tex. potest responderi, ꝙ non fit ęquiparatio in ista materia, istud comprobatur viua ratione, nam ideo miles potest directam substitutionem facere in codicillis, eo quia in milite attenditur solùm iusgen. & non ius ciuile: istamet ratio militat in patre disponente inter liberos, vbi etiam attenditur merum iusgen. vt dixi in §. ex imperfecto. s̃. ea. l. istud mihi multū stringit pro Bar. Sed potest respōderi, quòd istud permittatur in milite propter fauorē pub. ex quo pro repub. pugnat, qui fauor cessat in patre inter liberos. Hinc est, quòd miles potest decedere cum duob. testamentis: item pro parte testatus, & pro parte intestatus. l. iure militum. ff. de testa. mil. & tamen ista non reperiuntur in patre testante inter liberos. Potest confirmari ex eo, quod notaui in Authen. hoc inter liberos. s̃. eo. per illum text. iuncta. l. eius militis §. si militia missus. ff. de test. mili. item in testamento mili. non detrahitur Falcidia nec Trebel. l. in testamē to. s̃. de testa. mili. l. in testamento. j. ad l. Fal. & tamen ista prohibitio non reperitur in testamento patris. adde etiam pro Bar. ꝙ cùm in omni volun. condita à patre inter liberos intelligatur clausula, vt actus valeat omni modo, quo plus potest, iuxta gl. sing. in l. cohæredi. in §. cum filiæ. & ibi Imo. s̃. de vulg. & pup. & dixi in d. §. ex imperfecto. satis videtur posse etiam in puncto iuris defendi sententia Bar. ¶ Glo. in ver. [sancimus] diuiditur in sex partes prin. In j. quia Imperator non videtur istud de nouo sentire, ꝙ testamentum imperfectum, in quo sunt instituti venientes ab intest. tollat primum perfectum, cū antea esset statu tū in l. 2. ff. de iniu. rup. gl. ponit. duas sol. dic vt dixi in tex. ¶ In 2. quæ est ibi, [sunt & alij.] gl. addit. duas fal. in quib. testamentū imperfectum tollit primum perfectum. postea glo. format 4. oppo. & sol. partes patent in glo. In 4. parte, dum glo. dicit, ꝙ in l. cùm quidam. secundum testamentum erat perfectum, dicit contra illum tex. in ver. *neque superius testamentum ruptū esset*: ideo respondet melius secundum Bar. ibi, & oēs hic, ꝙ ideo ibi secundū testm̃ non tollit primum, vt ibi dicit tex. eo quia in secundo erant instituti hæredes indigni, tamen quia faciēdo secundum test. videtur iudicasse primos nō esse dignos, nimirum si etiam primi repellūtur. In vlt. parte gl. quantum ad d. l. Claudius. quia sol. gl. diuinat, ideo dic melius secundum Mod. hic, quòd ibi illa opin. Imperatoris non est approbata per Iurisco. imò contrarium ibi decidit Iurisco. licet obscurè, vt ibi per Bar. & alios. Iason Pisis.

ADDITIO.

a * Rom. pro quo adde, quæ scribit idem Ias. in l. omnimodo. in prin. nu. 9. C. de inoffi. test. Bertr. cō. fi. 70. lib. 1. in nou. sed idem Ias. hic col. pen. & fi. contrariā opin. in puncto iuris defendi posse arbitratur, quam etiam veriorem & magis sustentabilem dicit Boer. q. 241. col. 2. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Legatarij, & fideicom. possunt esse testes in testa. & nu. 3.*
2 *Fideicom. vniuersalis an possit esse testis in testa.*
4 *Quis est idoneus testis, quando commodum causæ principaliter non spectat ad se, licèt in consequentiam sic.*
5 *Rector vnius Ecclesiæ potest producere Rectorem aliarum Ecclesiarū ad probandum consuetudinem generalem illius ciuitatis, de non soluendis decimis Episcopo.*
6 *Creditor est idoneus testis in causa debitoris.*
7 *Aduocatus, procurator, & proxeneta an sint idonei testes.*
8 *An fideiussor possit esse testis cum alio fideiussore ad probandum, quòd non fideiusserunt principaliter.*

LEX XXII.

Dictantibus. Dictantib. & testib. testamentarijs potest in testamento relinqui. h. d. & habet duo dicta prin. quæ patent in tex. ¶ Intellige primum dictum procedere in eo, qui solùm dictat, secus si etiam scriberet testamētum, quia incideret in pœnam falsi, vt hic in gl. & per glo. & Bar. in l. j. §. ex

1 illa. ff. de fal. cum concor. ¶† Ex secundo dicto no. ꝙ legatarij, [a]

a & fideic. possunt esse testes in testamento. concordat text. in l. qui testamento. in prin. ff. eo. in §. legatarijs. instit. eo. & melior tex. de iure in l. si quis ita. ff. de reb. dub. & ibi no. probatur, quòd etiam si omnes septem testes testamentarij essent legatarij, adhuc valeret testamentum, secundum Io. Fab. in d. §. legatarijs. Abb. in c. insuper. in pen. col. de testi. Secus est in hærede, qui nō potest esse testis testamentarius. §. sed neque. instit. eo. & d. l. qui testamento in prin. Item secus in fideic. vniuersali, cùm locum hæredis habeat. l. si necem. §. fi. ff. de bon. lib. secundum Bal. hic, facit. l. si filiusfa. §. j. ff. quod cum eo. l. item veniunt. §. licet autē. ff. de pet. hære. facit, quia prouisio legis loquēs de hærede habet locum in fideic. vt notant Bar. & Doct. in l. j. §. de illo. per illum tex. ff. ad treb. facit. l. si hæres ab eo. in fin. prin. & l. postulante. §. pen. eo.

ADDITIO.

a ¶ Legatarij. Adde Barto. in l. fin. in 2. colum. C. de fideicom. Ias. in l. si quis nec causam. col. 3. ff. si cer. pet. dixi in §. legatarijs. inst. de test. Ampliat sing. Alex. 1. lib. consi. 141. col. h. PVRPV.

Source : BIU Cujas

pen.co.ti.ff.ad Treb. Licèt authoritas Bal. ſit magna, & non ha-
2 beat contradicentem, † tamen poſſet attentari contrarium, ℭ imò fideicom. vniuerſalis poſſit eſſe teſtis in teſtamento. primò per generalitatem huius. l. & ſimilium. Secundò facit text. in §. ſed neque. maximè in ratione ſui. inſt. eo. Tertiò per illud quod ſing. tenet Ang. in conſi. 275. incip. thema ſuper quo conſilium petitur tale eſt. in pen. col. vbi tenet, ℭ etiam ſubſtitutus directò poteſt eſſe teſtis in teſtamento, quando contenditur non de ip ſa ſubſtitutione, ſed de virib. teſtamenti, licèt in conſequentiam poſſet aliquo tempore commodum conſequi, per hoc non repellitur. alle. tex. in §. legatarijs. inſtit. eo. vbi ſecundum eum legatarij, & fideic. non ſolùm particulares, ſed etiã vniuerſales poſſunt eſſe teſtes in teſtamento. Confirmatur, quia quando iudicium agitur cum hærede, ſubſtitutus non eſt citandus. text. eſt no. in l. j. §. pe. in verbo, non etiam ſubſtitutio. ff. de ven. inſpi. per quem ita tenet Bar. in l. in diẽ. ff. de aqua plu. arcẽ. Ang. & Imo. in l. filiusfam. §. diui. ff. de leg. 1. Imo. in l. decem. ff. de verb. oblig. Alex. in conſi. 123. diſcuſſis hæſitationib. in 4. col. in j. vol. Inn. & Bald. in c. humilis. de ma. & obe. & eſt bona gl. in l. de vnoquoque. in gl. 2. ff. de re iud. quam Ang. & Imo. & Mod. ibi multum notant. accedit etiam glo. in c. quamuis. in gl. fi. de pac. in 6. quã multum ibi no. Gem. in 6. col. pro prima tamen opin. Bal. potes ponderare tex. in d. §. legatarijs, in ratione ſui, quia non iuris ſucceſſores ſunt, iũcta gl. vbi ideo legatarij poſſunt eſſe teſtes, quia in eos non tranſeunt iura hæreditaria, vnde cùm in fideic. vniuerſalem tranſeant iura hæred. §. reſtituta. inſtit. de fide. hæredi. per conſequens videtur, ℭ non poſſit eſſe teſtis in teſtamento. Tamen pro alia opi. facit, quia in dubijs opi. &c. l. Gallus. §. qd ſi is. ff. de lib. & poſth. ¶ Contra iſtum tex. fortiter facit, quia regula eſt, ℭ nemo poteſt eſſet teſtis in cauſa propria, imò ipſo iure repellitur. l. omnib. C. de teſti. & in l. nullus. ff. eo. ſed cauſa teſtamenti dicitur eſſe propria reſpectu legatariorum, text. eſt in l. à ſentẽtia. in prin. ff. de appel. In hac difficultate variæ ſolutiones afferuntur per Doct. hic, & in d. l. qui teſtamento. in prin. ff. eo. per Can. maximè Abb. in c. inſuper. de teſti. Prima eſt gl. in l. qui teſtamento. præall. ex qua ſequitur mirabile quòd in teſtamẽto condito à patre inter liberos, & in teſtamento militis, & in teſtamento ad pias cauſas, cùm duo teſtes adhibeantur non pro
a ſolennitate, ſed ſolùm ad probandum, [c] ℭ tunc iſta. l. non haberet locum, & iſtud firmat Bar. in d. l. omnib. in bona lect. Bar. & ſi verum eſſet, eſſet magna limitatio ad hunc tex. ¶ Vnde alia, & ſecunda fuit ſolutio Bar. in d. l. omnib. in bona lect. & Ioan. Fab. in d. §. legatarijs, quòd ideo legatarij poſſunt eſſe teſtes, licet in cauſa propria propter magnum numerum, quia ſeptem debent interuenire. Et adde, ℭ ſi omnes. 7. eſſent legatarij, valeret teſtamentum. tex. eſt no. in d. l. ſi quis. ita tenet expreſsè Ioã. Fab. in d. §. legatarijs. Abb. in c. inſuper. in pen. col. de teſti. vt etiã. S. retuli. pro iſta ſol. bene facit, quod ſignãter volũt Sal. & Ang. & Mod. in l. ſi quis ex argentarijs. §. cogentur. ff. de eden. vbi vo-
b lunt, ℭ domeſticus [b] poſſit eſſe teſtis, quando eius defectus ſuppletur per numerum aliorum. Sic in teſtib. amicitia coniunctis numeri defectus ſuppletur, ſecundum Iac. But. in l. 3. in prin. ff. de teſti. Hinc ſequitur ſecundum Bar. in d. l. omnib. ℭ iſta. l. non haberet locum in teſtamentis, in quib. duo tantum teſtes ſufficerent: ſed hæc ſolutio mihi nõ placet, quia tex. in §. legatarijs. inſti. eo. qui diſponit idem quod hic, non fundat ſe in numero, ſed quia legatarij non ſunt iuris ſucceſſores, vt ſtatim dicam. Nõ obſt. no. per Bal. Ang. & Mod. in d. §. cogẽtur. per illum tex. quia loquuntur, vbi reperiuntur plures teſtes vltra numerum requiſitum, quod non eſt hic, vbi non erant plures, quàm ſeptẽ
3 teſtes requiſiti in teſtamento. ¶† *Vnde communis ſol.* eſt gl. in d. §. legatarijs. & in l. nullus. ff. de teſt. & in d. l. ſi quis ita. vbi Barto. ℭ ideo legatarij poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, eo quia principaliter non eſt eorum cauſa, ſed hæredis, licèt in conſequentiã ipſi etiam commodum reportent, quia ſi non valeret teſtamẽtum, etiam legata corruerent. Et multa in conſequentiam conceduntur, quæ principaliter non concederentur, text. in l. 1. in prin. ff. de autho. tut. & iſtam ſol. propriè voluit tex. in d. §. legatarijs. ibi, quia iuris ſucceſſores non ſunt. iuncto. §. ſed neque. eod. tit. ibi, quia totum negotium. Hinc eſt, ℭ ſi principaliter dubitetur de legato, tũc nõ eſſent idonei teſtes. & iſtam ſol. tenet Bar. & communiter alij in d. l. qui in teſtamento. in prin. & Docto. hic. Alex. in conſi. 187. in 7. vol. viſo themate mihi exhibito. in 3. colum. Hinc dicunt Bald. & Ang. in l. j. §. huius ſtudij. ff. de iuſti. & iu. quòd ſi legatarius productus in teſtem interrogatus an ad eum ſpectet cauſa, reſpondeat, quod non, certè per hoc non eſt falſarius, quia intelligitur, quod principaliter non ſpectat ad
4 eum, ſed bene in conſequentiam. ¶† Ex iſta communi ſolutione collige notabilem regulã, quod quis eſt idoneus teſtis, quando commodum cauſæ principaliter non ſpectat ad ſe, licet in conſequentiam ſic, eo quia attendimus illud, quod principaliter agitur. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. ſic in ſimili dicimus,
c ℭ illi, qui ſunt de vniuerſitate, [c] poſſunt eſſe teſtes in cauſa vniuerſitatis, eo quia principaliter non ſpectat eos tanquam ad priuatos, ſecundum Bar. in l. in tantum. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diui. & in l. ſed ſi hac lege. §. qui manumittitur. ff. de in ius voc.
5 Can. præcipuè Abb. in c. inſuper. de teſti. † Ad idem facit, quod decidit Io. An. in regula, ſine poſſeſſione. in mercu. vbi concludit, quòd ſi Epiſcopus petit decimam cõtra vna Eccleſiam, &
d Rector illius Eccleſiæ [d] opponit, quòd generalis conſuetudo illius ciuitatis eſt, quòd decimæ non ſoluantur Epiſcopo, poteſt ad probandam iſtam conſuet. producere in teſtes alios Rectores aliarum Eccleſiarum, & ſequitur d. Alex. in conſi. 172. in 2.
6 vol. incip. viſis & oportunè diſcuſſis. † Ad idem facit, quod ſing. vult Ang. poſt Ia. But. in l. non ſolum. §. quæritur. per illum text.
c ff. de procu. vbi tenet, quòd creditor [e] ſit idoneus teſtis in cauſa debitoris ſui, licèt creditoris interſit habere debitorem locupletem & ſoluendo, ſequitur do. Alex. in conſi. 77. inci. in cauſa & lite vertente inter Bal. in 2. col. in j. vol. ¶ Sed aduerte, licèt omnes ſic tranſeant, ego ſemper vehementer dubitaui & dubito, quomodo iſta poſſint procedere, ℭ legatarij poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, eo quia principaliter non ſpectat commodum ad eos, ſed ad hæredem: ſed quando eſt principalis cauſa, non eſt idoneus teſtis. mihi videtur, quòd iſta concluſio ineuitabiliter confundatur ex eo, quod alibi tenetur, quòd quamuis cauſa principalis non ſpectet ad aliquem, tamen ſi verilimiliter habet animum, vel affectionem ad cauſam, non eſt idoneus te
7 ſtis. † Hinc eſt, quòd ille, qui fuit procurator [f] in vna cauſa, vel
f fuit aduocatus, vel fuit proxeneta, iſti non poſſunt eſſe teſtes: & tamen cauſa principalis non ſpectat ad eos, imò nec commodum ſperant, ſed quia veriſimiliter affectionem habent, repelluntur, ſecundum gl. & Bar. in l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iu. fiſ. & Bar. in d. l. omnib. in bona lect. imò qui fuit procurator in cauſa principali, non poteſt eſſe teſtis in cauſa appellationis. licet in ea non ſit procurator propter præſumptam affectionem, tex. eſt in c. Ro. de teſt. in 6. & ibi glo. Bal. in d. l. omnib. & in cap. ſi inter pares. de. l. Corra. in vſi. feu. Inn. Io. An. & alij in
8 c. inſuper. de teſti. † Similiter aduocatus, [g] vt eſt gl. in c. ſtatuendum. in verſi. cognitor. 2. q. 6. Sic etiam proxeneta, [h] ſecundum
g h Bar. vbi ſ. & do. An. & Imo. in c. cum à nobis. de teſti. & Alb. in l. ſi tibi. §. de pignore. ff. de pact. & etiam ℭ eſt fortius, ſi proxeneta nullum commodum, nullum ſalarium eſſet habiturus, adhuc non poſſet eſſe teſtis, ſecundum Io. An. d. Ant. & Imo. in c. dilectorum. de teſti. cogen. Imo. in l. ſi cui legetur. §. ſi Titio. ff. de leg. 1. & plenius in c. ex literis. poſt alios ibi de tranſ. d. Alex. in conſi. 13. quod incip. ex his, quæ in themate narrata ſunt. in 10. col. in j. vol. tex. eſt arguendo à ſpeciali in c. 1. & ibi gl. in ver. ciuiliter. de teſti. in 6. ſi ergo iſti, ad quos non ſpectat cauſa principalis propter ſolam affectionem quam in conſequentiam habent, repelluntur, ne poſſint eſſe teſtes, quanto magis legatarij, quib. ſpectat commodum, & veriſimilem affectionem habẽt, & ſic dubito multum, quomodo teſtis cenſeatur idoneus, quãdo commodum cauſæ non ſpectat ad eum principaliter, ſed in conſequentiam; & propterea Io. An. & d. Anto. in c. inſuper. de teſti. tenent expreſsè contrarium, ℭ teſtis, cui ſiue principaliter, ſiue incidenter ſpectet commodum, non ſit idoneus teſtis. Cogita, & contra illud quod Bar. tenet de proxeneta, tenet Bal. in d. l. omnib. vbi Bal dicit Bar. grauiter erraſſe in hoc. & in contrarium tenet gl. in §. pen. & ibi Iac. de Bel. & Ange. in Auth. de teſti. aliam quartam. fol. ad principale contrarium tradidit Bal. in l. ſi municipes. ff. quod cuiuſ. vniuer. ℭ duæ qualitates concurrentes faciunt legatarium eſſe teſtem integrum in teſtamen
to: vna

ADDITIONES.

a * Proban. Adde eundem Iaſ. ſ. in l. 1. col. pen. verſi. ſed eam reprehendit. eo. tit.
b ¶ Domeſticus. Adde Albe. Malet. in tract. de teſt. in §. ſupereſt nunc videre. in 7. col. ver. vltra prædicta adde eundem Iaſ.
c ¶ Vniuerſitate. Adde Spec. tit. de teſte. in §. 1. ver. uunquid in cauſa vniuerſitatis. & in ver. quid ſi omnes. & per Bal. in marga. in verbo, teſtis.
d ¶ Rector Eccleſiæ. Alex. lib. 1. conſi. 77. col. 5. reperio. & lib. 2. conſi. 175. & lib. 1. conſi. 78. col. 2. PVRPVR.
e ¶ Creditor. Adde Iaſ. in l. quoties. in vlt. colum. verſi. ad idem fa. C. de iud.
f ¶ Procurator. Adde Flo. in l. fi. ff. de teſti. Bal. in Auth. ſed nouo iure. in 3. col. C. ſi cer. pet. Io. And. in reg. cùm quid vna via. de reg. iur. lib. 6. in mercu. Abb. in c. fraternitatis. in fin. de cler. non reſi. & per Rotam deciſio. 122. incip. item ſi procur. in nouis.
g ¶ Aduocatus. Adde gl. in c fi. de teſt. lib. 6. Doct. in c. ex literis. de tranſ. Ant. de But. in c. cùm à nobis. de teſt. Inno. in c. 2. de arb. Alex. de Imo. conſi. 134. inci. in cauſa, & lite vertente inter Alb. 2. vol.
h ¶ Proxeneta. Adde Spe. & ibi Io. An. in addi. in tit. de teſte. in §. 1. ver. quid de proxeneta. An. de But. in c. cùm dilecti. in 7. col. de elect. Ant. de But. in c. dilectorum. in 2. col. de teſt. cog. Albe. Male. in tract. de teſt. in §. expedita. 3. parte. j. prin. in 6. col. verſi. ſicut dicimus.

Source : BIU Cujas

to:vna ponitur in d.§.legatarijs, quia loquitur quando quæſtio non eſt ſuper legato,ſed ſuper inſtitutione hæredis, & ſic cùm eo non principaliter agitur de vtrib. teſtamenti, ſed per quandam conſequentiam.Secunda eſt approbatio teſtatoris, quam facit de perſona,rogando vt ſit teſtis in teſtamento:ad hoc bene facit,quod vult glo.reputata ſin.in §.& licet.in verbo,ſuppli cijs.in Auth.de teſti.de qua dixi in l.j.ſ.cod.& quod no.Bar.in l. ſi pater.in prin.ff.de fal.mihi quoque placet, quod ideo legatarij,& fideic.poſſunt eſſe teſtes in teſtamẽto,vt hic cum concor. quia multa copulatiuè concurrunt.primò, quia non ſunt iuris ſucceſſores:& ſic cauſa teſtamenti eos principaliter non tangit, ſed hæredem,vt dicit tex.in d. §. legatarijs. Secundò fauor vlti. vol.Tertiò approbatio teſtatoris,quam facit rogando teſtes,vt ſtatim dixi. Quartò magnus numerus aliorum conteſtium, vt dixi.ſ. in 2. ſol. non ergo vnumquodque de per ſe ſufficit, nec habetur in conſideratione,ſed omnia ſimul iuncta, & credo ꝙ
2 iſta ſit veritas. ¶Quid autem in fideiuſſore, [a] an poſſit eſſe teſtis cum alio fideiuſſore ad probandum,quòd non fideiuſſerũt principaliter, *communiter concluditur*,quòd ſic per Cy.Bal.Ange. & Sal.hic,& Bar.in l.ſi quis ita.per illum tex. ff.de reb. dub.Bal. in l.fi.§.j.in 2.col.C.de exe.rei iu. cũ limitatione, de qua ibi per eum.& ſequitur.d.Alex.in præall.conſi.77.in 2.col.in j.vol.quã uis contrarium tenuerit Ang.de Are.in d.§.legatarijs,& in contrarium faciunt,quæ.ſ.adduxi. Iaſ. Piſis.

ADDITIO.

3 ¶Fideiuſſore. Adde Spe.tit. de teſte.in §.r. verſi.quid ſi fideiuſſor.Ang.in l.ab executore.in §.j.ff.de appe.Ang.& Io.de Imo. in l.ſi fideiuſſor.in §.fi.ff.de leg. Io.de Imo.in l.à ſententia.in prin.ff.de appel.

LEX XXIII. & ſeq.

Conſulta. Pro inſinuatione teſtamenti, q̃ debet fieri coram magiſtro cẽ ſus,nil dẽt ei ſolui,niſi hęreditas ſit vltra.100.aureos: & inſinuatio facta coram incompetenti iudice eccleſiaſtico,vel ſeculari,eſt ipſo iure nulla,niſi poſteà fiat coram iudice competenti.h.d.Et dum tex.vult,quòd nemo debeat ſe intromittere in facto alieno,prout dicit tex. in l. ſolemus. §.latrunculator.ff.de iud.Adde tex.no.in l.2.C.de exec. & exacto.li. 12. Item verborum ambiguitatis vel ordinis peruerſio, errore tabel.procedens non vitiat teſtamentum.h.d.l.ſequens.& tetigi in l.errore.ſ.eo.vbi multum notaui gl.hic pro ſing.Itẽ tranſpoſitio verborum non vitiat vlt.volun.ſicut nec contractum.h.d. l.ſeq.& pone exemplum ſecundum.§.ſed & ſi quis ita.inſtit. de inuti.ſtip.& de hoc quando peruerſio vitiet,& quando non,habes per Bar.& omnes in l.2.§.prius.ff.de vulg.& pup.per glo.& Doct.in c.cùm dilecta.de reſcr.plenè per Imo.poſt gl. & Dyn. in l.nec enim.ff.de ſol.& latè Bald.in l.ſi duas, in prin.ff. de excu. tuto. ¶Item teſtamentum valet,licèt non ſit obſeruata forma verborum,de qua in tex.h.d.l.ſequens vſque ad l.ſancimus. Iaſ. Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Solus lapſus decennij poſt teſt. ſolenniter conditum non inducit reuocationem teſtamenti ſolennis.*
2 *Licet don.cauſa mor.facta per conſtitutum in periculo vitæ,vel grauatum graui infirmitate reuocetur,ſi contingat donatorem reconualeſcere,tamen ſi teſtator graui infirmitate grauatus faciat teſtamentum, credens ex illa infirmitate mori,ſi reconualeſcat,non reuocatur eius teſtamentum,imò valet, & tenet.*
3 *Quod non mutatur,cur ſtare prohibetur.*
4 *Procurator licèt expreſsè non reuocetur, tamen ſi ſuperueniat cauſa propter quam veriſimiliter debet reuocari,intelligitur reuocatus.*
5 *Si dedi mandatum expreſſum alicui, quòd Titium occideret, & ille ex interuallo poſt longum tempus occidat, an intelligatur mandato meo occidiſſe.*
6 *Præſumitur quis durare in eadẽ voluntate etiam poſt longum tempus.*
7 *Teſtamentum ſecundum validum, & perfectum tollit ipſo iure præcedens,fallit tamen aliquibus caſibus,vt infra nu.8.*
9 *Iuramentum habet vim expreſsi.*
10 *In vltimis voluntatibus facilius inducitur reuocatio,quàm conceſſio.*
11 *Vbi actus non valet ex præſumptione defectus conſenſus, ibi iuramentum nihil operatur.*
12 *In generali renuntiatione ſi apponatur iuramentum, regulariter nihil operatur.*
13 *Iuramentum generale nihil operatur in his,quæ debent ſpecificari.*
14 *Vbi non adeſt conſenſus nec in ſpecie,nec in genere, ibi iuramentum nihil operatur.*

15 *Si teſtator facit teſtamẽtum validum,& ſolenne,& poſtea dicat, nolo teſtamentum valere,an cenſeatur reuocatum.*

LEX XXVII.

Sancimus. Iſta eſt ſolennis,& ſing.l. ſecundum Bar.& Pau. de Ca. & habet tria principalia dicta. h. d. Teſtamentum perfectum non tollitur per ſolum lapſum temporis,ſed bene tollitur per ſequens teſtamentum perfectum, vel per contrariam voluntatem in actis,aut coram trib.teſtib. declaratam ſimul cum tranſcurſu decennij.h.d.& legas ver.quẽ adm.interrogatiuè,non autẽ,ꝙ ſtet determinatiuè, quia ſic hõ
1 eſt bonus ſenſus.¶† Habes ergo in prima par.ꝙ ſolus lapſus decennij poſt teſtamentum ſolenniter conditum non inducit reuocationem teſtamenti ſolennis, quia ſolum tempus non poteſt eſſe cauſa inducendi,vel tollẽdi.l.obligãtionum ferè §.placet.& §.tempus. ff. de act. & obli. Hinc ſequitur notabilis effectus,ꝙ ſi teſtamentum ſit conditum ab aliquo paupere,in quo alium pauperem inſtituit hæredem, deinde poſteà ſuperuixit longo tempore,puta. 10. vel 20.ann. & eſt effectus valde locuples, nec aliter mutauit teſtamentum, inſtitutus in illo omnia habebit, quamuis veniẽs ab inte.dicat, ꝙ non ſit veriſimile, ꝙ voluerit illum pauperem tot bona poſtea acquiſita habere,ſecundum Pau.& Ale.hic.bene facit tex.in l.Lucius.la 2.§.fi.ff.de
2 leg.2.† Sicut in ſimili dicitur,licèt don.cau.mor. facta per conſtitutum in periculo vitæ, vel grauatum graui infirmitate reuocetur, ſi contingat donatorem reconualeſcere,quaſi eſſet cã, propter quam donabat cauſa mor.l.non omnis. cum ſimil.ff.ſi cer.pet.tamen ſi teſtator graui infirmitate grauatus faciat teſtamentum,credens ex illa infirmitate mori, tamen ſi reconualeſcat,non reuocatur eius teſtamentum,imò valet & durat. tex. eſt in l.fi.& ibi Bal.& Mod.ad hoc no.C.de poſth.hęr.inſti.Pau.,
3 de Caſt.& Lu.Ro.& alij Mod.in d.l.non omnis.in prin.¶† Secundò no. ex tex. ibi, *quod enim non mutatur.* illud ad quod tota die allegatur iſta.l.quod non mutatur, quare ſtare prohibetur, vt hic,& l.præcipimus.in fi.C.de appel.& iſtud procedit nõ ſolùm in vlt.volun.ſed etiam in actibus inter viuos. ¶† Hinc eſt,
4 ꝙ ſi conſtitui aliquem procuratorem meum, ſi eum expreſsè non reuocaui,durat procurator, niſi ei ſuperueniret noua cauſa,propter quam veriſimiliter debet reuocari,puta,quia efficeretur vnus ribaldus.l.ſi cùm Cornelius, & ibi Bar.ad hoc no.de
5 ſol.Bal.& Pau.hic,facit tex.in c.ſi quem.de procu.in 6.¶† Et an
a idem ſit in criminalibus,ſi dedi mãdatum expreſsum [a] alicui, quòd vnum occideret, & ille ex interuallo poſt longum tempus occidit,an intelligatur mandato meo occidiſſe,& ſic intelligatur durare mandatũ delinquendi, poſtquam aliter expreſsè non reuocaui:ponit Inno.in c.ad audientiam.de homi.Bart. in l.non ſolùm §.ſi mandato.ver.quæro mandaui delinquere.ff. de iniur. Bald. in l.j in 4.colum. C.de ſer. fug. & in l.ſi literas.C. manda.Lud.Roma.in l.qui in aliena.§.ſi is,qui.ff.de acq.hæred.
6 & tangit aliquid remiſſiuè Pau. de Ca.hic. ¶† Tertiò no.quod præſumitur quis durare in eadem voluntate etiam poſt longũ tempus,vt hic,& l.3.& l.eum qui volũtatem.ff.de proba. & ad hoc vide,quod notabiliter decidit Bar.in l.Caio,in prin. per illũ
7 tex.ff.de adim.leg. ¶† Ex ſecunda parte. tex. quarto principaliter not.in ver. [ſinautem in medio.] ꝙ teſtamentum ſecundũ validum,& perfectum tollit ipſo iure teſtamentum præcedẽs. concor.§.pen.inſtit.quib.mod.teſtam.infirm. & ideo ſuperflua eſt clauſula notariorum,qui dicunt,caſſans & annullans omne aliud teſtamentum,ſi quod prius fecerat.nam cùm ipſo iure in telligatur annullatum, vt hic, fruſtrà hoc adijcitur. ¶Intellige tamen ſanè niſi primo teſtamento adeſſet clauſula derogatoria ad ſequentes vltimas voluntates, vt quia teſtator dixiſſet in primo teſtamento,quòd ſi contingeret eum facere aliud teſtamentum,nolebat illud valere,niſi talis clauſula eſſet ſpecialiter adiecta.l.ſi quis in principio teſtamenti.vbi plenè per Bart.ff.de
b lega.3. ¶Iſtud vltimum limitat [b] Bald. hic quatuor ſin. modis, qui alibi traditi non reperiuntur. ſecundum Pau. de Caſt. & d.
8 Alexan. ¶† Primò fallit,niſi in ſecundo teſtamento eſſet appo-
c ſitum iuramentum, [c] quia iuramentum habet vim ſpecialis derogationis ad clauſulam antecedentis teſtamenti. *& ſequuntur*

ADDITIONES.

a ¶Expreſſum.Adde Saly.in l.non ideo minus.C.de accu.Ioan.de Imo. in l. poſt dotẽ.ff.ſol.mat.Ioan.de Imo.in cle.1.de hom.Bar.in l.non ſolùm.in §.ſi mandato.ff.de iniu.

b ¶Limitat.Iaſ.in l.2.§.quæſitum.ad fin.ff.ſiquis cau.Soc.lib.2. conſi.162.in fin. PVRPV.

c * Iuramentum.Adde Benedi.in rep.c.Raynutius. ver.teſtamentum.el 2.1.par. nu.18.& alijs ſeq.

Source : BIU Cujas

tur omnes Mod. Pro iſta limitatio.d.Alex.addit, quod vult Ioan. And.in regula,quod ſemel.in fi.ī mercu.Bar.in l. ſi quis in prin. teſta.ff.de leg.3.& in l.omnes populi.in 3.q.prin.ad fi. ff.de iuſti. & iu.quòd iuramentum appoſitum in teſtamento habet vim clauſulæ derogatoriæ ad ſequentia:ergo pari ratione,ſi apponi tur iuramentum in ſequenti teſtamento,debet habere vim derogationis ad clauſulam præcedentis teſtamenti,allegat in arg.
9 l.cùm pater.§. filius matrem.de leg.2. † Tu vltra alios adde bene facere illud,quod ſing.dicit Bal.in l.j.C.commo. vbi dicit,ꝙ iuramentum habet vim expreſſi. per tex. in d.§. filius matrem. quamuis contra hoc vltimum faciat,quod volunt Bar.& Docto.ſi ſubtiliter inſpicias,in l.fi.§.defenſionem. C.de admi.tuto.
10 ¶† Secundò confirma arg. d.Alex. quia in vltimis voluntatib. facilius inducitur reuocatio,quàm conceſſio,vt probat tex.no. in l.ſi fuerit.ff.de reb.dub.contra iſtam limita. Bal. fortiter facit, nam ſecundum teſtamentum ſimpliciter factum non tollit pri
a mum,in quo adeſt clauſula derogatoria, [a] eo quia lex præſumit,quòd in ſecundo teſtamento deficiat voluntas teſtatoris, prout etiam dicit Bal.hic,& Bar.in d.l.ſi quis in prin. teſtamenti.& Mod.in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis. ff.de leg. 1.ſed ſic eſt, ꝙ vbi deficit conſenſus,iuramentum non ſupplet. l.fi. C.de non num.pec.declarat Bar.in l.ſi quis pro eo.in prin.in vlt.col.in 7. membr.ff.de fideiuſ.Imo.in c.per tuas.de arb.& in c.2. de iudi. Ad idem facit,quia vbi deficit conſenſus,tunc non habet locū. d.§.filius matrem,nec tunc iuramentum aliquid operatur, ſecūdum Lud. in conſi. 517. in caſu propoſitæ conſultationis. in 10.col.ad fin.& prin.ſeq. Fran.de Are. in conſi.24. quatuor dubia.in 2.col. Ad idem facit,quod propriè vult Bald.in l.j.in 2.q.
11 C.commo.† quòd vbi actus non valet ex præſumptione defectus conſenſus, ibi iuramentum nihil operatur, ſecus ſi adeſſet conſenſus in genere, vt ibi per eum. ¶Tertiò ad idem facit, ꝙ volunt Bar.& Doct.in l.ſed & ſiquis.§. quæſitum. ad fi. ff. ſi quis
12 cautio.Ioan.And. & alij in c.1.de commo.† quādo in generali renuntiatione apponitur iuramentum, quòd regulariter nihil operatur per d.l.fi. C.de non num.pe. ¶Quartò in contrarium facit regula,quam tradidit idem Bal.in d.l.ſed & ſi quis.§.quæſi
13 tum.in vlt.col.† quòd iuramentum generale nihil operatur in his,quæ debent ſpecificari.ita dicit eſſe gl.ord.in Auth.ſacramẽta puberum. C.ſi aduer. ven. ſed hic in ſecundo teſtamento requiritur ſpecialis expreſſio clauſulæ derogatoriæ,vt dicit tex.in
14 d.l.ſi quis in prin.teſtamenti.† Pro habenda veritate prædictorum conſidera, quòd vbi non adeſt conſenſus nec in genere, nec in ſpecie,tunc iuramentum nihil operatur.d.l.fi. C.de non nu.pe.ſecus quando adeſt conſenſus ſaltem in genere.arg.l.qui iure militari.ff.de teſta.mili.ita declarat Imo. in commento.ca. cùm contingat.in 38.char. de iureiu. & in c. 1.de commo do. Alex.in l.j.§.ſi quis ita.in 5.col.ff.de verb.ob.& in effectu Bal. & Sal.in l.j.in vlt.col.s̃. commo.vnde pro concordia eſt in propoſito aduertendum, ꝙ ſi teſtator faciens ſecundum teſtamentū diceret in genere,ꝙ reuocat omne aliud teſtamentū,iſtud non ſufficeret propter clauſulam derogatoriam, quæ eſt in præcedenti teſtamento.d.l.ſi quis in prin.teſtamenti.tamen ſi apponeret iuramentum, ſufficeret, ex quo adeſt ſaltem conſenſus in genere.ita intellige Bald.hic. Similiter quando faceret ſecundū teſtamentum, & diceret, ꝙ vult cæteris teſtamentis, quæ fecit, præualere, & ita iurat. Secus, quando faceret ſecundum teſtamentum ſimpliciter cum iuramento, & non fieret commemoratio alterius teſtamenti, nec in genere nec in ſpecie, tunc procedunt alia in contrarium adducta. Ita concordat prædictas varietates.Et credo,quòd iſta ſit veritas.¶Secundò limitat
b Bal.niſi ſuperueniſſet noua cauſa [b] ad mutandum primum teſtamentum, puta quia hæres ſcriptus offendiſſet teſtatorem, iuxta l.ex parte.cum glo.no.ff.de adi.leg. tunc valeret ſecundū teſtamentum,abſque hoc quòd reuocaretur clauſula derogatoria præce.teſtamenti,quod bene no. ¶Tertiò limitat Bal. niſi ſecundum teſtamentum fieret apud acta, vel in præſentia iudicis.ſequuntur Fulg.& Pau.de Caſt. hic. Et licèt Alex. reprobet per iſtum tex.vbi fit æquiparatio, quòd teſtamentum fiat apud acta, aut coram tribus teſtib. & tamen ſi ſecunda voluntas reuocatoria primæ fieret coram.5.teſtibus,non diceretur derogatum primo teſtamento habenti clauſulam derogatoriam, ergo nec in alio caſu, quando fit apud acta.ſed reſponde,tex. iſte non facit,quia æquiparatio huius tex. procedit quo ad probandum voluntatem vltimam defuncti, ſed non fit æquiparatio quantum ad effectum reuocandi,ſicut in ſimili dicit gl. ſin.in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero.ff. de iurciu. Ego contra hanc limi.adduco tex.qui mihi magis ſtringit in l. omnium.in fi.in ver. *ſi ei alia nocere non poßunt.* s̃. eo. vbi præſentia principis, aut iudicis bene facit, quòd teſtamentum valeat non obſtan. numero teſtium,& ſic ſupplet quo ad numerum, dummodo alia non noceant, & ſic præſentia principis aut iudicis nil operatur quo ad alia impedimenta,quàm numeri teſtium,ergo nihil operatur, quando in primo teſtamento adeſſet clauſula derogatoria. poteſt & alijs trib. vel quatuor mod.induci.d.l. omnium.contra Bal.prout ibi dixi,vbi plenius examinaui iſtam limita.& reprobaui,ibi videas. Quartò fallit ſecundum Bald. &
c multum no. quando teſtator [c] condidiſſet primum teſtamentum cum clauſula derogatoria, & poſt tale teſtamentum eſſet lapſum decennium,quia ſi poſt decennium teſtator faceret ſecundum teſtamentum, valeret, quamuis non derogaret clauſulæ primi teſtamenti, eo quia propter lapſum tanti temporis præſumitur teſtatorem non ita poſſe recordari de clauſula derogatoria:& quia decennium debet aliquid operari per hanc.l. & ſequuntur Raph.Ful.& Pau.de Caſt.hic, & dicit Fulg.ꝙ ita de facto occurrit ſibi tunc in q.ſatis ardua,in qua dicit,quòd nitebatur authoritate Bal.& huius legis.Idem ſequitur d.Alexan. non hic,ſed in conſi.105.in 4.vol.incip. viſo ac diligenter conſi derato thema.in 3.col.in prin. Iſtam limitationem reprehēdit, & fortè melius.d.Fran.de Are. hic per iſtum tex. vbi cum curſu decennij requiritur contraria voluntas,ſed clauſula derogatoria appoſita in præcedenti teſtamento, facit videre in ſecun-
d da voluntate conſenſum [d] teſtatoris deficere.d.l.ſi quis in prin. teſtamenti.l.pacta nouiſſima.C.de pact.cum gl. ibi. Vltra Bald. adde quintam fal. quando præcederet vnicum tantum teſtamentum,habens clauſulam derogatoriam,tunc valeret ſecundum abſque derogatione illius clauſulæ,quia tunc perinde eſt, acſi illi clauſulæ eſſet ſpecialiter derogatum,ex quo non præcedit niſi vnum teſtamētum.arg.regulæ.l.2.ff.de lib. & poſth. Ita ſin.limitat Bar.in d.l.ſi quis in prin.teſtamenti.in 3.col. & ſequitur Lud.Rom.in conſi.185. quod incip. in caſu præmiſſo quo quærit,an ſecundum teſtamentum.& d.Alex. de quo non mediocriter admiror,in conſi.134.incip.præuiſo thema.in 6. col.in 1.vol.ad fi.cum Bar.etiam tenet.d.Car.Flo.in cle.1.in 3.q.de ſepul.latè d.Bened.Capra in conſi.31.incip. punctus, quædam.d. Magdalena,& d.And.Sicu.in c.cùm eſſes.in 37.col.de teſta.Iſta limitatio eſt falſa, *& communiter damnata*,quia nunquam poteſt dici,quòd pręcedat niſi vnum teſtamentum,cùm alia ſemper ipſo iure reuocentur,vt hic. Sed fortius iſta limitatio eſt contra text. apertum in d.l.ſi quis in prin. teſtamenti. vbi quod eſt fortius, etiam ſi vnomet teſtamento in prin. apponatur clauſula derogatoria, certè diſpoſita in illomet teſtamento non valent, niſi illi clauſulæ ſpecialiter derogetur,& ita in ſpecie reprobant Ang.Imo.& alij Mod.in d.l.2.ff.de lib.& poſthu.Bal.in l.humanum.C.de legi.& in Auth.hoc inter liberos.s̃.eo.& Ang.in cōſi. 365.inci.quædam domina Iana vxor.& Raph. Cu.in d.l.ſi quis in prin.teſta. & ipſemet.d. Alex. ſibi contrarius in conſi.25.in 3. vol.incip. viſo teſtamento condito per Angelutſum. in 2. & 3. col.& ibi dicit,quòd contra Bar. *eſt communis opin.* Docto.quam ſemper dicit ſe fuiſſe ſecutum & legendo & conſulendo. ita tenet idem d.Alex.in conſi.7.in 4.vol.quod inci.videretur prima fronte dicendum,quòd pręcedens teſtamentum.in vlt.colum. ¶Sextò fallit,vbicunque in 2. teſtamento eſſet inſtituta perſona valde dilecta teſtatori,tunc habet vim derogationis ad clauſulam derogatoriam pręcedentis teſtamenti.ita dicit ſignanter Lud.Rom.in conſi.179.incip.ampliſſimè Doct.in pen. col.per gl.in l.in teſtamento.ff.de fideic.lib.alleg.etiā Bald.qui hoc non dicit in l.ſi iure.C.de teſta.man.dixi in l.nō dubium. s̃.eod. ¶Ex hac fall.infero aliam ſeptimam fal.quando ſecundum teſtamẽtum fieret inter liberos,reuocaretur primum etiam habēs clauſulam derogatoriam, quamuis de ea non fieret mentio. & ad hoc alleg.in ſpecie pro ſing. glo in §. & ſi quidem. in ver.perfecta.& ibi Ang.in Auth.de teſta.imperfe.Bal.Sal.& alij in Auth. hoc inter libetos.s̃.eo.cum concor.quas ibi dedi. Licet gl. prædicta

ADDITIONES.

a ¶Derogatoria.De clauſula derogatoria ad ſequentia teſtamenta &c. & quando eſt geminata eſt fortior.Cor.lib.3.conſi.86.quamuis. col.2. & an tunc ſit neceſſaria duplex derogatio.Pau.conſi.206.in facto præſenti.lib.1.

* Et ad Iaſo.hic nu.10.vide Pariſ.conſi.24.nu.52.lib.2.

b ¶Noua cauſa.Soc.exemplificat no.lib.3.conſi.2. in cauſa teſtamentaria. in 2. fundamento.& ibi aliter limitat.latè lib.2.conſi.163. non fuiſſet opus.col.6. & ibi reſtringit. PVRPV.

c ¶Teſtator. Extendit Soc.d.conſi.2.& ſequitur Bald.Alex.lib.1.conſi.134. præmiſſo themate.col.fi.

* Sed quid in teſtamento mulieris,an ſufficiat minus tēpus decennio,vide Soc. conſi.2.nu.12.lib.3.& pro 4.fall.Iaſ.hic vide,quæ ſcribit Rom.conſi. 179.col. pen.circa fi.ante nu.22.Alex.conſi. 105.nu.7.lib.4. MASVER.

d ¶Conſenſum.Limita generaliter,quando apparet quòd teſtator mutauit primam voluntatem:ita colligе ex Bal.hic in fi.exempla patent ex quatuor limitationib.primis,quæ non reſtringunt.Cor.li.2.conſi. 174.In præſenti conſultatione.col.3.Pro quo vide Soci.in l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.ff.de lega.1.d. conſi.2.li.3.col.2.in fi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

dicta mihi non vrgenter hoc probet. Sed iſta limitatio poteſt confirmari pulchra ratione: nam clarum eſt, quòd in teſtamẽto patris inter liberos ineſt clauſula derogatoria ad ſequentia teſtã. Auth. hoc inter liberos. ſ. e. ergo ſimiliter debet pari ratione habere vim clauſulæ reuocatoriæ derogationis contentę in priori teſtamento, cùm militet idem fauor filiorum. Item vt contrariorum eadem ſit diſciplina. l. j. cum ſi. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. Item quia in vltimis voluntatib. facilior eſt reuocatio, quàm conceſſio, vt probat tex. no. in d. l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. Item ſimilem inductionem de iuramento facit Alex. hic, vt dixi ſ. in 1. limita. ¶ Octauò fallit, quando teſtator in ſecundo teſtamento dixit, quòd volebat, quòd ſecundum omnino valeret, & quòd contenta in eo ſortirentur effectum. Ita notabiliter Bald. in conſi. quod incip. reperitur, quòd quidam dixit, qa perinde eſt acſi ſpecialiter expreſſiſſet de clauſula derogatoria, quæ non requiritur, vbi poteſt de mente teſtatoris conſtare. & dicit, quòd ita voluit Ioan. And. qui fuit vtriuſque iuris fons & tuba, in c. 1. de conſti. in 6. Sed in contrarium facit, quia etiam non ſufficeret, ſi in ſecundo teſtamento diceretur, non obſtan. quocunque teſtamento manu cuiuſcunque notarij, ſub quibuſcunque verbis, & ſub quacunque verborum forma concepto, ſecundum Fran. de Alb. de Are. in d. l. ſi quis in prin. teſt. vbi refert ita eſſe de mente Bar. ibi. idem tenet Pau. de Caſt. in cõſi. 361. incip. quædam domina in ſuo teſtamento. ¶ Nonò fallit, quando teſtator in ſecundo teſtamento dixit, quòd volebat illud eſſe præciſum: quia dicta verba habent vim clauſulæ derogatoriæ, ſecundum Iac. de Are. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iu. quem refert, & ſequitur Abb. in c. 2. de reſcri. Idem tenet Bal. in l. clari. C. de fideic. facit, quod vult Ioan. And. in c. 1. ad fin. de exceſ. præla. in 6. ¶ Decimò fallit, quando in ſecundo teſtamento diceretur, caſſans & irritans omnem aliam vltimam volun. non obſtantib. quibuſcunque verbis derogatorijs in ea poſitis, etiam ſi de ipſis verbis derogatorijs, & de toto tenore teſtamẽti eſſet de verbo ad verbũ facienda ſpecialis mentio; tunc ſufficeret. ita no. tenet Fed. de Sen. in conſi. 47. habita ſuper caſu præ dicto collatione conuenienti. vt ibi no. per eum. facit, quod de dicta clauſula no. Bald. & Ange. in l. omnes, C. de præſcri. 30. vel 40. ann. per illum tex. ad hoc meliorem de iure, ſecũdum eos, de quo aliàs plenius dixi. ¶ Aliam. 11. fal. collige ex verbis Bart. in l. qui in aliena. §. fi. ff. de acq. hære. ¶ Vltra has fal. not. quòd licèt in codicillis nil directò poſſit teſtator diſponere. l. hæreditatem. C. de cod. §. pen. inſti. eo. tamen clauſulam derogatoriam appoſitam in teſtamento poteſt teſtator in codicillis reuocare, adeo quòd ſi poſteà faceret aliud teſtamentum, valeret abſque alia derogatione. Ita ſin. tenet Sal. in l. ij. C. de codi. quem refert, & ſequitur Ang. in §. pen. inſtit. de codi. ¶ Quintò no. ex 3. parte
15 tex. ibi [ſinautem] ℣ licet regula ſit, † ℣ ſi teſtator faciat teſtamentum validum, & ſolenne, & poſtea conuocatis 7. teſtib. diceret, ego non volo, ℣ primum teſtamentum valeat, vel me pœnitet, tamen non intelligitur reuocatum teſtamentum, niſi
a incideret illud, vel faceret ſecundum. tex. eſt in §. ex eo aſit [a] ſolo. inſtit. quib. mod. teſta. infir. & ratio, quia cùm prima voluntas fuerit diſpoſitiua & perfecta, ſecunda autem ſit nuda volũtas, non poteſt tollere primam, quæ firmior eſt. Iſtud tamen limitatur per hunc ſing. tex. qui non habetur alibi in corpore iuris, niſi poſt ſecundam nudam voluntatem tranſiuiſſet decennium, quia nuda voluntas nedum expreſſa coram 7. teſtib. imò coram trib. tantum, ſimul cum lapſu decennij inducit reuocationem primi teſtamenti validi & ſolennis. caſus eſt vnicus, & ſolennis in hac l. & iſtud decennium incipit currere, (quod videtur mirabile) à tempore conditi primi teſtamenti, non autẽ à tempore mutatæ voluntatis, ſecundum vltimam opi. poſitã hic in glo. fi. ſequuntur Cy. hic in fin. Ange. *& magis communiter alij.* Limita tamen iſtum tex. vt procedat, quando teſtator ex toto receſſit à primo teſtamento, quia tunc cum lapſu decennij primum reuocatur, ſecus autem ſi non ex toto receſſiſſet, ſed limitatiuè, puta detrahendo aliquod capitulum, quia non obſtãte lapſu decennij, remanebit firmum teſtamẽtum in alijs capitulis. ita limitat iſtum tex. Abb. Pan. in conſi. 111. inci. in cauſa, quæ vertitur inter hoſpitale S. Mariç. in j. col. in 1. vol. & licet ipſe non dicat, pro iſta limitatione facit text. in l. alumnæ. §. qui filias. ff. de adimen. leg. quem tex. gl. 1. hic in fi. alleg. pro contrario ad text. noſtrum, tamen ſomniauit, quia imò concordat cũ tex. noſtro, ſecundum Cyn. & omnes hic. adde etiam pro iſta limita. facere, quod ſtatim dicam. ¶ Secundò limita iſtam l. nõ procedere, quando teſtator in præſentia trium, vel quatuor teſtium diceret ſe velle ſuum teſtamentum mutare, & nolle ſuũ teſtamentum aliàs factum valere modo, & forma quo conditum erat, tunc per iſta verba etiam cum lapſu decennij non intelligitur teſtamentum irritatum, quia iſta l. procedit, quando teſtator ſimpliciter dixit, quòd non volebat prius teſtamentũ ſtare, prout dicit iſte tex. in iſto ver. ſinautem. ſecus ergo quando teſtator ſolùm dixit, quod volebat mutare, & ℣ non volebat primum valere modo, & forma quo conditum eſt, tunc non ſecuta alia mutatione primum teſtamẽtum ſtabit firmũ: quia mutatio teſtamenti non fit ſola volũtate, ſed requirit aliã teſtamenti factionem. l. hæredes palã. §. ſi quid poſt. ff. eo. ibi, omnia ex integro agenda ſunt, ſi quid poſt teſtamentum factũ mutare placuerit. Ita egregiè limitat iſtam legem Rapha. Fulg. in conſi. 177. in propoſita. q. videtur prima fronte dicendum. & ibidem Raph. Cuma. in conſi. ſeq. quod incip. & idem ego Rapha. Raymundus. ¶ Tertiò cogita ſi poteſt limitari iſta. l. vt nõ habeat locum, quando primum teſtamentum eſſet conditum ad pias cauſas, quia cùm iſta. l. ſit ciuilis, videtur quòd non debeat habere locum in teſtamentis cõditis ad pias cauſas, prout tenent Hoſt. Ioan. And. & alij in cap. fin. de ſol. & dixi in Auth. hoc inter liberos. ſup. eo. In contrarium fortiter facit: quia cùm hic non ſimus in materia peccati, nec in materia ſpirituali, nec contrarium ſit ſtatutum de iure can. certè iſta. l. debet ſeruari etiam in foro can. cap. 1. & 2. & ibi no. de ope. nou. nun. Bald. in l. priuilegia. C. de ſacroſan. eccle. no. in cap. per venerabilem. qui fil. ſint legi. dom. Abb. in cap. quid per nouale. in 2. no. vbi limitat, de verbo. ſigni. Accedit etiam regula. l. eius militis. §. ſi militia miſſus. ff. de teſtam. milit. ¶ Glo. in verſi. *ipſo iure.* iſta glo. oppo. contra tex. & ſol. quinque modis. & ſic habet ſex partes prin. quæ patent in glo. ¶ In fin. glo. multum laborauit, & bene ſenſerat veritatem. in 4. & 5. ſolu. ſed nihil aperuit. Vnde aduerte, quòd iſte text. in §. teſtamento. alleg. in glo. ponit duos caſus principales. Primus nil facit in propoſito. ſecundus autem, qui ponitur in verſi. nõ ſecus. iuncto ver. ne putauerit quiſquã. videtur obſtare, ſed re vera nihil facit. nam text. ibi præſupponit, quòd teſtator fecerat primum teſtamentum, deinde facit ſecundum, an illud ſecundum tollat primum, text. nil dicit, & ſic non facit nec pro, nec contra. ſed poſtea bene ſubiungit, ℣ ſi teſtator incidat ſecundum teſtamẽtum, vt primum valeret, quòd ex quo primum erat ſublatum per ſecundum, vt hic, nõ reſuſcitatur ipſo iure, ſed ope exceptionis tantum, & ſic nõ contradicit, ſed concordat cum noſtra lege. Iaſ. Piſis.

ADDITIO.

a ¶ Ex eo autem. Amplia illum. §. ex eo autem, vt per Barto. conſilio 28. Paul. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Donatio cauſa mortis debet fieri vno contextu.*
2 *Donatio cauſa mortis, an æquiparetur contractui, an vltimæ voluntati.*
3 *In teſtamento, vel vltima voluntate an poſſint celebrari alij contractus.*
4 *In teſtamento poteſt conſtitui pignus.*
5 *In teſtamento poteſt fieri pax.*
6 *Pœna, quæ imponitur committenti falſitatem in teſtamento, habet locũ in committente falſum in contractu, qui fit in teſtamento.*
7 *Appellatione victus non venit medicina, quinimo nec potio.*
8 *Quando aliqui teſtes teſtamentarij ex neceſſitate remouentur, antequã totum teſtamentum compleatur, deinde alij teſtes ſubrogantur, omnia prius acta debent denuo repeti, & prius recitari.*
9 *Vna pars teſtamenti non poteſt probari per ſeptem teſtes dicentes ſe illud ſcire, & non plus, & alia pars per alios ſeptem.*
10 *Teſtes non ſunt contrarij, licèt vnus deponat minus de facto, quam alter.*
11 *Media pars teſtamenti non poteſt probari per ſeptem teſtes, & alia dimidia per alios ſeptem teſtes.*
12 *Quamuis in teſtamento in ſcriptis requiratur pro forma & ſolennitate, quòd teſtator ſubſcribat manu propria, vel adhibeatur pro eo octauus teſtis, ſi neſciat ſcribere, tamen quando teſtator totum teſtamentum ſcripſit, & ita atteſtatus eſt in teſtamento, non requiritur alia ſubſcriptio.*
13 *Lex pœnalis loquens in ſcriptura manu alicuius, vendicat locum in ſcriptura, quæ ſit manu alterius, ſed manu ſua ſubſcripta.*
14 *Paria ſunt, quòd notarius rogatus de principali inſtrumento ipſemet exemplet ſua manu, aut faciat ſcribi per alium notarium, & poſtea ipſe ſubſcribat.*
15 *Subſcribens ſchedulæ per alium ſcriptæ, intelligitur omnia contenta in ea approbare, acſi actualiter totam ſcripſiſſet.*
16 *Vna ſubſcriptio eſt ſufficiens ad auctorizandum omnes contractus præcedentes.*
17 *Sola ſubſcriptio habet eandem virtutem, acſi tota ſchedula eſſet propria manu ſcripta.*

Source : BIU Cujas

LEX XXVIII.

VM antiquitas. Iſta lex hẽt tres partes. In prima recitat regulam iuris antiqui traditam in l. hæredes palàm.ff.eo. quæ diſponit, quòd teſtamentum, aut quælibet vltima voluntas debet fieri ſimul vno contextu. In 2. quæ eſt ibi, [ſi quid autem.] limitat iſtam regulam, niſi caſus neceſſitatis contingeret in perſona teſtatoris, vel teſtis. In 3. & vltima quæ eſt ibi, [cùm autem conſtitutum.] Imperator ponit aliam deciſio.principalem, per quam limitatur alia regula iuris, quæ habet, quòd ad hoc, vt teſtamentum in ſcriptis valeat, requiritur, quòd teſtator propria manu ſubſcribat, vel ſi neſcit ſcribere, adhibeatur pro eo octauus teſtis. l. hac conſultiſſi.in prin.ſ.eo. iſtud limitatur, niſi teſtator totum teſtamentũ ſua manu ſcripſiſſet, & hoc atteſtaretur in ſcriptura, tunc non requiritur alia ſubſcriptio.& quia iſta.l. eſt valde prolixa, ideo eam breuiter ſumma ſic. In teſtamento & qualibet vltima voluntate condenda debent neceſſaria,& non ſuperflua, nec extranea vno contextu interuenire.hoc primò, fallit niſi ſit interuallum procedens ex neceſſitate naturæ contingens teſtatori, vel alicui ex teſtib.quia non vitiat teſtamentum.& ſi in teſte talis neceſſitas in breui tempore poſſit expediri,expectandus eſt ipſe teſtis,aliàs eius loco alius eſt ſubrogandus,cui repeti debẽt omnia prius geſta.hoc ſecundò.& ſi teſtator manu propria teſtamentum ſcripſerit & hoc in teſtamento ſignificauerit, non requiritur alia eius ſubſcriptio. h.d. tertiò & vltimò tota iſta.l.

1 ¶† No. ex tex.ibi, [vel vltima quædam diſpoſitio.] quòd cùm iſta verba non poſſint intelligi niſi in donatione cauſa mor. qđ de omni alia ſpecie vltimæ volũta. fecerat ſpecialem mentionem.hic eſt tex.ſecundum Ang.in lect. Peru.& do. Alex.quod quando fit dona. cauſa mor. debet fieri vno contextu ſine alio extraneo actu, ſicut in teſtamento. *Per hoc ego pondero hic* tex. contra doctri. glo.ab omnib. *communiter approbatæ*, in l.ij.ff. de do.præle.quã approbant Doct.magis communiter in l.3. ff.

2 de leg.1. † quòd donatio cauſa mortis quando fit & in eſſe deducitur,æquiparatur contractui, & non vltimæ voluntati, ſed poſtquam eſt facta & in eſſe producta, tunc bene æquipararetur vltimæ voluntati,hic eſt tex.contra hanc doct. nam donatio quando ordinatur,& ſic in eſſe deducitur,æquiparatur vltimæ voluntati, cùm debeat fieri vno contextu abſque aliquo extraneo actu.& non æquiparatur contractib.ſuper hoc tex.cogita, quia non credo, quòd vſque adhuc fuerit ponderatus iſte tex.ad hoc.Sed potes reſpondere, quòd etiam ſunt aliqui contractus,qui debent fieri vno contextu,vt eſt ſtipulatio. l.j.§ j. & l.continuus.in prin.ff.de verb.obli.eo.modo duo rei.l. duos.§.j. ff.de duob.re.Et iſtud eſt ſatis, ſicut in ſimili in don. cauſa mor. requiruntur quinque teſtes.l. fi.ad fi. C.de codi. Per hoc tamen non definit æquiparari contractui, cùm etiam aliqui ſint contactus,in quib.quinque teſtes requiruntur.l.fi.cum Auth.ibi poſita. C.ſi cer. pet.ita in hoc vltimo ſolet dici per Mod. in d.l.ij.ff. de leg j.& quod iſta ſolutio non ſolùm ſit vera,ſed etiam ſit neceſſaria,patet,quia dona. cauſa mor. poteſt fieri ſine ſtipulatio. l.inter mortis.in prin.ff.de do. cauſa mor. glo.in l. cùm pater.§. Meuio.ff.de leg. 2.ſed in ſtipulatione requiritur, quòd fiat vno contextu,iurib.præal.aduerte ẽt,quòd iſte tex.in verb.[vel vltima quædam diſpoſitio.] non eſt de neceſſitate intelligendus in do.cauſa mor.vt dicunt Ang.& Ale.quia poteſt intelligi,vbi eſt vltima diſpoſitio in genere, ita quod non ſit propriè teſtm, vt in caſu.l.hac conſul.§.ex imperfecto.& melius in §.fi.ſ.eo.& 3 in l.fi.ſ.fam.erciſ.gl.in l.filij.e.tit.¶† Scđo pondera tex.ibi, [quæ ſuperflua,] iunctis præcedentib.hic videri tex.q in teſtõ, vel in vltima volun.nõ poſſit celebrari aliquis contractus, quia eſſet quid extraneum,& non neceſſarium. l. verba contraxerunt. ff. de verb.ſig.gl.tamen in l.hæredes palàm.§.fi.in ver. alienum. ff. eo.tenet, q valeat contractus celebratus in teſtamento, ſed an per hoc vitietur teſtamentum,nil dicit:ſed Cyn. Bal.& Sal.hic, & Bar.in d.l.hæredes palàm.& Pet.de Anch.& Imo.in rubr.extra de teſt.tenent,q etiam non vitietur teſtamẽtum, qũia illud quod dr in hoc tex.q extraneus actus vitiat vltimam voluntatem,debet intelligi,qñ eſt longi ſpacii, ſecus ſi bĩ poſſit expediri.ſequitur Lu.Ro.in conſi.171.incip.pro deciſione ꝯſultationis propoſitæ aduertendũ cenſeo.& in conſi 283. q inci.præſuppoſito,q dictum legatum.& ibi alle.bo.tex.ad hoc in l. ex ſententia.§.j.cum gl.ff.de teſta.tute. † Hinc videmus,q in teſtõ poteſt

4 conſtitui pignus.l.non eſt mirum.ff.de pign. act. imò in vltima voluntate poſſunt conſtitui duo rei.l.eadem.ff.de duo.re.l.iij.§. cùm igitur.iuncta gl.ff.de vi & vi ar.ſm Ang.in l.hac cõſultiſſi. in prin.in lec.Peruſina.ſ.eo. vbi dicit ſe ita de facto Senis cõſulti-

5 iſſe.† Facit,q dicit Bal.in l.ſi tibi. §. 1.ff. de pact. q pactum põt

a fieri in teſtõ a ſicut & ℈ctus: ſimiliter ſm eum iniuria põt remit

b ti b in teſtõ, ſm Bar.in l.non ſolũ.§.j.ff.de iniur.Adde, q ſi in teſtõ fieret ℈ctus,irritato teſtõ non irritaret ℈ctus.ita no. Bal.in l.

6 fi.per illum tex.de reb.eo. † Adde etiam tex. no.in l. impuberẽ. §.qui liberti.ff.de fal.vbi probatur ſm q ibi no. Bar. q pœna, q̃ imponitur committenti falſitatem in teſtõ,habet locum in cõmittente falſum in ℈ctu,qui fit in teſtõ,tñ iſte tex.non multum facit,quia aſſignatio liberti,de qua in illo tex. nõ eſt ℈ctus imò eſt actus,qui ita poteſt fieri in vlt.voluntate,ſicut inter viuos.l.j. §.aſſignare.ff.de aſſi.lib.& l.aſſignare.cũ gl.ff.de verb. ſig.Bar.intelligit iſtã conclu.qñ in vlt.volun.celebratur actus, vel ℈ctus, quia aliquo modo pertinet ad vltimã volũ. vt quia teſtator dicat,lego Titio dimidiam talis fundi, & aliã dimidiam ſibi vendo pro centum,certè ſi Titius ſit præſens & acceptans, valebit vtrũque. Similiter ſi teſtator dicat, volo q poſt mortem meã, & ita eſt meæ intentionis,q talis res ſit vendita tali, & nunc vẽdo,ita concludunt Bal.Imo.& Pau.de Caſt.in d.l.hæredes palã. §.fi.Ang.& Pau.& d.Alex.hic.Lu.Ro.in l.ſtipulatio hoc modo concepta.in 6.char.ff.de ver.obli.cum concor.& d. Alex.in ꝯſi. 154.in 2.vol.vr̃.j.conſideratione.ad fi.& d.Fran.de Are. vbi ali-

7 qua addit,in d.l.hæredes palàm.in §.fi.¶† Tertio no.ex text. ibi, [vel victus neceſſarij,vel potionis,vel medicaminis.] q appellatione victus non venit medicina, quinimo nec potio, q eſt fortius: de iure tñ in verbo victus iſta continent. nam de potu eſt tex.in l.verbo victus.ff.de verb.ſig.de medicinis eſt text.not. in l.ſi cùm dotem.§.finautem in fæuiſſimo.ff.ſol.mat.& ibi Bar.

8 & Mod.& Bar.in l.legatis.ff.de ali.& cib. leg. ¶† Quarto no. ex

c iſto tex.ibi [ab eo, vel ab eis.] q qñ aliqui teſtes c teſtamentarij ex neceſſitate remouentur,anteq̃ totum teſtm compleatur,deinde eorum loco alij teſtes ſubrogãtur,q omnia prius acta de-

9 bent denuo repeti, & prius recitari. ¶† Hinc decidit ſignanter Bal.& nunq̃ obliuiſcaris, q vna pars teſtĩ non poteſt probari p ſeptem teſtes dicentes ſe illud ſcire & non plus,& alia pars per alios ſeptem, quia teſtes teſtamentarij nil probant,niſi probent totum tenorem teſti perfectè.Et per hoc infert ſingulariter idẽ Bal.q ſi aliqui teſtes teſtamentarij probent plus dictum, aliqui minus,q illi,qui minus deponunt,totum neſciant, nõ vñr eſſe teſtes legitimi,& q etiam non probant illud, in quo deponũt, quia non vñr interfuiſſe toti teſtõ,ex quo totum neſciunt, per hanc.l.q dicit eſſe mirabile & cogitandum relinquit, & cũ eo tranſit Pau. de Ca. hic.ſed d.Alex.hic valde exclamans hoc dictum, limitat illud procedere,qñ ex dicto ipſorum teſtium nõ apparet,q fuerunt præſentes toti teſtõ, ſed ſi apparet, q fuerũt præſentes in tota ordinatione teſtĩ, dummodo recordentur de eo,de quo contenditur,licet de alijs non recordentur, illud pro

d bant:quia ſatis eſt, q teſtes d teneant in memoria illud, in quo conſiſtit ſubſtantia negotij,de quo contendit,licèt de alijs non recordentur,prout decidit Cyn.in l.ſi præſidi.in fi.C. de don.ante nup.& ibi Bal.in fi.dicit multum no.& facias longam manũ. Ad hoc facit,q no.Bal.& alij in l. ſi quis ita ſcripſerit hæredem. per illum tex.in fi.ff.de hære.inſti.Tu adde, q deciſionem Bald. ſequitur Lu.Ro.in conſi.80.incip.viſis ac procu. actis.d. Ale.in conſi.187.in 2.vol.incip.viſo themate mihi exhibito. in 3. col. Tu ex deciſione Bald.collige pulchrã limitationem ad regulã, quam tradunt Can.d.Ant.de Bu.& Imo.in c.1.per gl.ibi.de off.

10 de leg.vbi tradunt regulã,† q teſtes non ſunt ℈rij, licet vnus deponat minus de facto,q̃ alter, quia in eo in quo concordãt, plenè probant.ſequitur d.Alex.conſi.54.in 2.vol. quod incip. viſa conſultatione præmiſſa.in 3.col.& in conſi.205.in 2. vol.inci.viſis probationib. in 2. col. quia limita illam regulam procedere in teſtibus teſtamentarijs, vbi ſi aliqui deponerẽt plus dictum, aliqui minus,non probant etiam in eo,de quo deponunt,cùm

11 non videantur interfuiſſe toti teſtamento,vt prædixi.† No.etiã diligenter ex deciſione Bal. q media pars teſtĩ non poſſet probari per ſeptem teſtes, & alia dimidia per alios ſeptem teſtes: quia argueretur, q non fuit vnus contextus in ꝯfectione teſtĩ: quia ſic apparet, q primi ſeptem teſtes ſolùm fuerunt præſentes vſq; ad dimidiam partẽ teſtĩ,& poſtea alij ſeptem teſtes fuerũt ſubrogati in alia media parte.& idem tenet Pau.de Ca. hic. Ego confirmo per aliud,quod decidit Bal.in l. obſeruare.in vlti.

col.

ADDITIONES.

a ¶In teſtamento.Adde Bal.in l.j.in fi.C.commu.de leg.

* Quòd autem poſſint contrac. fieri in vltimis volun. no. Nat.conſi. 73. col.2. idem Iaſ.in l.nemo poteſt.2.lect.nu.32.ff.de leg.1.Cæpol. Cautel.129. Rom. conſi.513.Bar.in l.cùm quis decedens.§.codicil.de leg.3. & licèt vitietur vltima voluntas,non tamen vitiatur contractus. gl.in l. hæredes palã. ff.de teſta. Rom.conſi.171 col.2. MASVER.

b ¶Remitti.Adde Bal.in l.j.C.commu.de leg.in lect.antiqua.

c ¶Teſtes.Cor.li.4.conſi.238.reperto ſuperiori anno.col.2. & ibi in 4.ampliã. Idem in terris Eccleſiæ,in quibus loquitur etiam Alex.li.2.conſi.72.viſo thema.col.3.in fi.Cor.lib.4.conſi.157.col.4. PVRPV.

d * Teſtes. Adde eundem Iaſ.in l.ij.col.5,ſ.de bono.poſ.contratab.

Source : BIU Cujas

col.C.quor.app.non recip.ſtante ſtatuto, ꝙ ſi aliquis iuerit de tali loco ad talē locum,amputetur ſibi pes:pone,duo teſtes deponunt, ꝙ viderunt talem ire de tali loco vſque ad mediam viam,alij duo teſtes dixerunt,ꝙ viderunt ire ab alia media vſque ad locum prohibitum,nunquid iſte debeat puniri, & ſic nunquid iſta dicta debeant ſimul iungi, & dicatur probatum eſſe,iuiſſe de tali loco ad talem locum?& determinat,qđ non, qa teſtes,qui non viderunt iſtum à principio vſq; ad finē,non probant, imo tales teſtes non probarent acquiſitionem ſeruitutis viæ,ꝙ reputat valde no.Nec obſtat, ꝙ dr̄ circa probādos gradus,ꝙ ſi duo teſtes deponant,qualiter talis maſculis eſt in tali gradu,alij teſtes deponunt, qđ fœmina eſt in tali gradu, tales teſtes plenè probant cōſanguinitatem,& gradus. c. licèt ex quadam.de teſt.quia illud eſt, eo quia ambo teſtes in ſua ſpecie perfecta deponunt.In p̄rium tñ pondera facere illud,quod decidit idem Bal.in l.teſtiū.C.de teſt.in 5.col.verſi.circa primas interrogationes.vbi quærit Bal.pone,volo probare, ꝙ poſſedi talem fundum 10.annis,& p̄ñr præſcripſi,pone,duo teſtes deponunt,ꝙ viderunt me poſſidere quinq; annis, alij duo teſtes deponunt,ꝙ viderunt me poſſidere alijs quinque annis ſequē tib.nunquid dicta iſtorum coniungantur, vt dicatur probata præſcriptio?determinat ꝙ ſic,ſicut iūguntur dicta teſtium ad probandum gradum conſanguinitatis,vt s̄.retuli.& vide multa pulchra dicta p̄ Bal.circa propoſitum in l.1.8. q. per totā. s̄. eo. ¶†Vltimò no.ex 3.par.tex.in verſi.cum autem. ꝙ quamuis in teſtō in ſcriptis requiratur pro forma,& ſolennitate,ꝙ teſtator ſe ſubſcribat manu propria, vel adhibeatur p̄ eo octauus teſtis,ſi neſciat ſcribere.l.hac conſultiſſima.in prin s̄.eod. tñ qñ teſtatormet propria manu totum teſtū̄ ſcripſit, & ita atteſtatus eſt in teſtō,non requiritur aliqua ſubſcriptio. Simile dicūt Bal.& Mod.qñ ſchedula eſt tota ſcripta manu alicuius, tunc ibi non requiritur aliqua eius ſubſcriptio. Et idē dicit Bart. ſubbio fortè in l.cū tabernam.§.idem quæſijt.& ibi Ang. & Salyc. ff.de pig.& Bal.per hunc tex.in prin.fforum.in 10.q.in vlti.col. & D.Ant.in c.2.in 2.col.de fide inſtr.Quod fallit in notario,qui licèt totum inſtr̄m manu propria ſcripſerit, tamen requiritur, ꝙ etiam illud ſubſcribat,f̄m Pau.de Caſt.& D.Alex.hic, & eſt tex.in l.2.in ver.tabularius non ſubnotauit.C.de conuen.fiſ.debi.lib.10.quem ad hoc alleg Bal.in l.2.in 3.col.C.quādo fiſ. vel priua.tenet gl.ord.in l.generali C.de tab.lib.10.cum cōcor.de quib.per D.Alex.hic. ¶ Et eodem modo èconтra ſi aliquis ſe ſubſcribat ſchedulæ, vel ſcripturæ ſcriptæ manu alterius, illa ſola ſubſcriptio tñ operatur;ac ſi totam manu propria ſcripſiſſet,& ſubſcripſiſſet.f̄m Pau.de Caſt.& d.l.Alexā.hic. Idem no. Bar.& alij in l.emptor.§.Lucius.per illum tex.cū gl.in ver.habebitur.ff.de pac facit tex.in Auth.quod ſine s̄.eo.iūcta Auth. ſi modo.C.fam.ercis.& tex.notabilis.in §.1.inſti.de ꝟh.emp.& in l.ſi per epiſtolam.ff.de acqui.hær. & in l.ſicut.§.non vr̄.& ibi no.Bar.ff.quib.mod.pig.vel hypo.ſol.& in l.1.ff.de conſti. prin. & in c.ſi quis presbyterorum.cum glo. in ver.ſubſcripſerit. de reb.eccl.non alie.gl.in c.ex literis.de tranſac.& in c. quanto. de his,quæ fiunt à præla.¶†Hinc dixit ſingulariter Bal.in Auth. ꝟ qui propriam,in 3.col.C.de non num. pec. quod diſpoſitio illius Authenticæ loquens in negante ſcripturā propriā, habet locum in eo,qui negat ſcripturam ſcriptam manu alterius,ſed manu ſua ſubſcriptam,per hunc tex.Et pondera,ꝙ Bal. ibi loquitur in materia pœnali,& ſing.vult, ꝙ lex pœnalis loquens in ſcriptura manu alicuius,vendicat ſibi locum in ſcriptura, q̄ fit manu alterius,ſed ſit ſibi ſubſcripta,quamuis Salyc. ibi in 2. col.teneat ꝟ Bal.¶†Facit gl.notabilis in §.in his verò. in Auth. de inſtr̄orum cau.& fi.per quam dicit ſignanter Ang. in l.ſi qs ex argentarijs.§.prætor ait.& in l.quædam.§.nihil intereſt. ff.de eden.quod paria ſunt,vel ꝙ notarius rogatus de principali inſtrumento ipſemet exemplet ſua manu,an verò faciat ſcribi p̄ alium notarium,vt tota die ſit,& poſtea ipſe ſubſcribat, quia ex tali ſubſcriptione eſt perinde,ac ſi inſtr̄m p̄pria manu ſcripſiſſet,†& quod ſubſcribens ſchedulę per alium ſcriptæ intelligatur omnia in ea contenta approbare, acſi actualiter totam ſcripſiſſet,adde Ang.in l.plurib.in princ. & in l. ſi ita ſtipulatus fuero,ſi Titius.§.Chryſogonus.ff.de verb.obl. ¶ Limitat mirabiliter Bar.in l.diuus.la prima.§.item ſenatus.per illum text. ff. de fal.quòd ad hoc,vt ſubſcriptio præiudicet, oportet, qđ ſit ſpecialis,& propterea ſi tu ſcripſiſti ſchedulam, in qua continentur aliqua ad fauorem tuum,& aliqua in fauorem meum, ſi ego ſubſcribo ſchedulæ,& dico me approbare omnia in ea contenta,quæ dico eſſe ſcripta mea voluntate,iſtud non ſufficit.ſed oportet,ꝙ ſpāliter in ſubſcriptione faciam mentionem de contractu. Tamen *iſta limitatio communiter reprehenditur* per Ang.Imo.Pau.de Caſt.& D.Alex.in d.l.ſi ita ſtipulatus fuero,ſi Titius.§.Chryſogonus.cum multis concord. de quibus ibi per D.Alex.& contrarium tenet Bal. in Auth. ſi quis in aliquo. C. de eden.& D.Alex.in conſi.147.in 2.vol.quod incip. ponderatis.in 2.& 3.col.†& dicit opportunè Bal.in Auth.ſed nouo iure.per illum tex.C.ſi cer.pet.ꝙ vna ſubſcriptio eſt ſufficiens ad authorizandum mille contractus præcedentes. ¶† Fortius p̄ prædicta,ꝙ ſola ſubſcriptio habeat eandem virtutem, acſi tota ſchedula eſſet propria manu ſcripta,dixit ſingul.Ang.in d.§. Chryſogonus.& ibi ſequitur Io.de Imo.in 3.col.Pau.de Caſtr. & in effectu.D.Alex.ꝙ ſtāte ſtatuto in ciu.Flo. ꝙ ſchedulę ſcriptæ manu propria mercatoris,vel artificis habeant exec. ſicut ſi eſſet ſententia diffinitiua, ꝙ idem erit in ſchedula ſic ſcripta manu alterius, & ſubſcripta manu artificis approbantis omnia in ea contenta,quia virtualiter eſt idem,acſi ipſe manu p̄pria ſcripſiſſet,ſed contrarium in terminis, & fortè melius tenet Ang.hic in lectu.Floren.eo quia quòd ſubſcribens habeatur acſi ſchedulam ſcripſiſſet, iſtud eſt per fictionem l. Diuus Claudius.in princ.& §.ſcribere.& §.item Senatus.ff. de fal. quæ fictio non cadit in ſtatutis.l.3.§.hæc verba. & ibi glo. & Bart.ff. de nego.geſt. Saluo niſi ille tertius præſente mercatore,& eo ſpecialiter mandante ſcripſiſſet ſchedulam, & mercator illi ſubſcripſiſſet, vt hic nota.per eum. Tu pro hoc pondera text. notabilem.in l.ſi ego. §. dotis. ff. de iure dot. in verſi.[& velut chirographum eius,]cùm dictio velut,importet fictionem,ſecundum Bal.in l.pe.C. de interd. matr.

SVMMARIVM.

1 *Qui non poteſt articulatè loqui,non poteſt facere teſtamentum, quia mortuo ſimilis eſt.*
2 *Quando dicatur teſtator non articulatè loqui.*
3 *Si teſtator habet linguam ingroſſatam,& incipiat balbutire, eius teſtamentum valebit,ſi teſtes intelligant eius verba.*
4 *Teſtamentum nō poteſt fieri ſignis aut nutu,ſed oportet,quòd fiat per vocis expreſſionem,aut per ſolennem ſcripturam.*
5 *Teſtamentum nutu,aut ſignis factum ad pias cauſas, & valet, & tenet.*
6 *Legata nutu facta,an valeant.*
7 *Valet dictum teſtis,qui interrogatus de facto antiquo deponit, & dicit ſe ſcire,quia reperitur ſcriptum in quodam ſuo memoriali.*
8 *Natura legis, vel ſtatuti eſt dare formam futuris negotijs, non autem præteritis, etiam ſi effectus actus præteriti conferatur in futurum.*
9 *Notarius non punitur de dolo,niſi in caſibus in iure expreſſis.*
10 *Si notarius,vel alius in præſentia teſtatoris exprimat,vel legat nomina hæredum,& teſtator expreſsè confirmet,& approbet, videtur ac ſi teſtator ipſe expreſſiſſet.*
11 *Vbi lex dicit,ꝙ aliquid debeat fieri propria manu, non poteſt fieri per alium,etiam cum ſpeciali mandato.*
12 *Vbicunque à lege,vel ſtatuto aliquid requiritur ſub certa forma, quæ non ſeruata lex vltra procedit annullando,non Jafficit, quòd illa forma impleatur per æquipollens.*

LEX XXIX.

IVbemus. Teſtator debet propria manu ſcribere nomina hæredū, a aut nuncupare coram teſtibus, [a] qui ea debent in ſubſcriptionibus ſuis notare, ꝙ in teſtamētis poſt hanc l.condendis locum obtinet,& notarius,qui ꝟ fecerit,falſi pęna tenetur. h. d. & venit ad limitandum. l. hac conſult in prin.s̄.eod.in duob. ¶ Primo,inquantum ibi dicitur,ꝙ in teſtō in ſcriptis teſtes nil debent ſcire de contentis in eo,limitatur p̄ hanc.l.quia debent ſaltem ſcire noīa hæredū cum declaratione,de qua in tex.¶Scđo,inquantum ibi dicebatur, ꝙ teſtator antequam teſtes cōuocentur;pōt facere ſcribi teſtm̄ p̄ quemcunque voluerit nedum in parte,ſed ēt in totum,iſtud limitāt per hanc.l.quia neceſſarium eſt,vel ꝙ ipſe propria manu ſcribat noīa hæredum,vel ꝙ illa nuncupet teſtibus teſtamētarijs, qui illa in ſubſcriptionib.apponant. Tñ iſtud f̄m teſtm̄ eſt mutatum per Auth.& non obſeruato eo. & reductum ad primā 1 diſpoſitionem.d.l.hac conſultiſſima.¶†In tex.ibi, [neque articulatè loqui poteſt,mortuo ſimilis eſt.] habes pulchrum text. ꝙ qui non pōt articulatè loqui,nō poteſt facere teſtm̄ qa mortuo ſimilis eſt.per.h.d.Bar.ꝙ ſemel faciebat exceptionē ad impugnandū quoddā teſtm̄,ꝙ erat factum ab homine, qui non pote-

ADDITIO.

a ¶Coram teſtibus. Not.rationem,quare teſtamentum exigit ſeptem teſtes. ſ. vt euitetur falſum.Iaſ.in l.1.col.7.in lectura Paduana. C.de ſumma Trinita. PVRPV.

Source : BIU Cujas

poterat articulatè loqui, cùm prius fuerat homo rectę linguę, quod reputat tenendum menti, & dicit eſſe melius, quod habeamus in iſta lege. Idem volunt Ang. & Imo. in l. in aduerſa. ff. eo. Ang. in l. in fraudem. §. ſicut. ff. de teſta. mil. Lud. in conſil. 306. inci. propoſita conſultatio hoc ſolū quærit. Ang. de Aret. inſti. eo. in prin. in vlt. col. † Sed pulchrum eſt ſcire, quando dicatur non articulatè loqui, dicit Ang. hic, quando eius verba non poſſunt per teſtes clarè intelligi, & ſequitur D. Alex. in ꝙſi. 33. in 3. vol. inci. ponderatis verbis vltimi teſtamenti. in 4. colu. † Hinc eſt, quòd ſi teſtator [a] haberet linguam ingroſſatam, & inciperet balbutire, prout communiter euenit grauatis infirmitate, tamen ſi teſtes intelligunt eius verba, valet teſtm̃. tex. no. in l. qm̃ indignum. vbi multa bona ad hoc dixi. s̃. eod. hinc infero non bene ponderaſſe Ang. Imo. & Mod. in l. mulier. ff. de verb. obl. dum ibi ponderant glo. pro ſolenni in verſicu. non poteſt, & dicunt, ꝙ quamuis ille, qui non poteſt articulatè loqui, ſed eſt balbutiens, non poteſt facere teſtm̃, vt hic, tamen poteſt facere ſtipulatione, vt ibi eſt gl. Et iſtam dr̃iam tenet ēt. D. Alexā. in conſi. 12. incip. viſo inſtr̃o donationis. in 3. col. in 1. volu. Sed iſta dr̃ia non eſt bona, quia ſicut in ſtipulatione requiritur, qd̃ verba intelligantur. l. 1. in prin. ff. de verb. obl. ita in teſtamento, ſi verba intelligantur, quamuis teſtator ſit balbutiens, tamē poteſt teſtari, vt prædixi. ¶ † Item ex prædictis habes diligenter notare, qd̃ teſtm̃ non poſſet fieri nutu, [b] aut ſignis, ſed oportet, ꝙ fiat per vocis expreſſionem, aut per ſolennē ſcripturam etiā ſi eſſet pater, qui teſtaretur inter liberos, prout contigit in ciuitate Peruſij in patre Ep̃i, qui cùm eſſet graui infirmitate depreſſus, Ep̃s ei dixit, ſi me vis inſtituere hęredem, ſtringe mihi manum, & ita fecit, fuit iudicatum Peruſij, ꝙ tale teſtm̃ nil valeret, ſm Bal. Ang. & Mod. hic, & Ang. in l. in fraudem. §. 1. per illum tex. cum gl. ff. de teſt. mil. Bal. & Pau. de Caſt. in l. & in epiſtola. C. de fideicom. Idem in milite, qui non poteſt nutu teſtari. l. in fraudem. §. 1. cū glo. ff. de teſta. mili. † Tamen ad pias cauſas [c] valet teſtm̃ conditum nutu, aut ſignis. gl. eſt reputata ſing. in c. cū tibi. de teſta. quam *Can. ibi communiter tenent*, eam reputat ſing. & ſequitur Bal. in l. 1. in 2. col. C. de ſacroſ. Eccl. Petr. de Anch. & Imo. in c. 2. de teſta. Ang. & D. Alex. hic cum concor. de quib. hic per eum. Ex iſtis tu collige, quòd magis fauetur teſtamento condito ad pias cauſas, quā faueatur teſtō patris cō dito inter liberos, vel teſtō mili. quia primum factum ēt nutu valet, aliud non, & hoc bene pondera pro dicto Barto. qui alibi tenet, qd̃ excepta legitima filiorum magis fauetur Eccleſię, & pię cauſæ quā liberis, vt dixi in l. ſancimus. s̃. eo. ¶ † Quid in legatis, vide hic per D. Alex. ¶ † Secundò no. ex verſi. ſed ne aliqua. bonum tex. pro teſte, q interrogatus ſuper facto antiquo deponit, & dicit ſe ideo ſcire, quia reperit ſcriptum in quodam ſuo memoriali, prout faciunt proxenetæ, ſm Bal. in vlti. colu. * *& omnes Mod.* & ante eos ita ponderat iſtū text. Bar. in l. 1. in pe. col. ff. ſi cer. pet. ¶ Tertiò no. ex ver. pe. ibi, [qm̃ in poſterum,] qd̃ forma tradita per hanc legem, ſolū habet locum in teſtamētis condendis in futurum, non autem in teſtīs retro cōditis in p̃teritum, & rōnem aſſignat text. quid enim peccauit antiquitas &c. ¶ † Et ex hoc habes notare ſm Bal. in vlt. col. Ang. & Salyc. quòd vbicunq; lex noua tradit ius alicuius formæ, ſolùm comprehendit actus in futurum expediendos, non aūt præteritos, quia natura legis, vel ſtatuti eſt dare formam futuris negotijs. non præteritis. l. leges & conſtitutiones. s̃. de legi. concordat. l. 1. in fi. C. de cur. fu. & l. vnica. in fi. C. de cad. tol. Tu autem collige ex hoc tex. no. qd̃ regula quæ habet, ꝙ conſtitutio noua, vel ſtatutum nouum reſpicit futura tm̃, & non præterita. d. l. leges & conſtitutiones. & c. fi. de conſti. gl. ordi. in c. licèt cano. in verſi. de cætero. de elec. in 6. procedit ēt ſi effectus actus præteriti conferatur in futurum, & ſic poſt ſtatutum nouiter conditum. ita nobiliter probatur in hoc tex. vbi forma data in cōfectione teſtamēt̄orū per hanc legem non habet locum in teſtamentis antea conditis, licèt pendeant vſq; ad mortem teſtatoris, & eius effectus cōferatur poſt mortem, & ſic effectus non accidiſſet tempore conditæ huius legis. Ita ad hoc ponderat hunc tex. Ang. in Auth. vt cùm de appel. cog. in prin. verſic. aduerte pro declaratione. & Abb. Pan. in c. fin. de conſti. & ſic habes, quòd ſi tempore quo fuit condita iſta. l. adhuc ſuperuiuebant teſtatores, qui teſtamenta fecerant, & quorum effectus erat poſt conditam hanc legem: tamē talia teſtamenta valent, licèt non ſit ſeruata forma huius legis, & ita multum not. iſtū tex. Pau. de Caſt. hic in 6. col. Adde, ꝙ vult Bal. in l. ſi quis hæredem, circa medium. ſ̃. de inſti. & ſubſti. vt dicam in l. fina. ſ̃. eod. Limita ſing. iſtum tex. & prędicta procedere, quando teſtator, qui ſuperuixit poſt legem nouiter conditam, non habuit facultatem mutandi teſtamentum, eo quia mors fuit ſibi repentina, ſed ſi aliquis feciſſet teſtm̃ ante iſtam legem, vel antequam eſſet conditum ſtatutum nouum, in quo diſponeretur, ꝙ in teſtamentis ſeruetur certa forma, aliàs non valeant, & poſt iſtā legem, vel poſt ſtatutum nouum teſtator ſuperuixit tanto tē pore, ꝙ potuit teſtamentum mutare, & adhibere nouam formam, certè ſi non fecit, teſtamentum eſt nullum, ita ſing. limitat Ang. in §. 1. per illum tex. à contrario ſenſu in Auth. vt factæ nouæ conſtitutiones. Item quia ſecundum eum, cū voluntas teſtatoris ſit ambulatoria vſque ad mortem. l. cū hic ſtatus. §. ait oratio. ff. de don. inter vir. & vxo. certè inſpecto tēpore mortis teſtatoris, ꝙ fuit poſt ſtatutum conditum, certè vī quodāmodo teſtm̃ poſtea conditum, quod no. pro limitatione huius legis: ſed aduerte, quia Pau. de Caſt. hic in vlt. col. de Angel. nullam mentionem faciens, tenet expreſsè ꝓrium per iſtū tex. nam dicit, ꝙ hic eſt caſus no. ꝙ ſi hodie fieret ſtatutum in iſta ciuitate, ꝙ in teſtamentis ſeruetur certa noua forma, & aliter facta non valeant, certè ſi aliquis feciſſet teſtm̃ ante iſtud ſtatutum, licèt poſtea ſuperuixerit poſt ſtatutum, & potuerit ſeruare formam ſtatuti, & non fecerit, ꝙ tamen teſtamētum ſuum valet, quia non arctatur ad hoc, quia ambulatoria &c. facit, vt prędixi, illud, ꝙ tenet Bald. in l. ſi quis hęredem. circa medium. ſ̃. de inſti. & ſubſti. & in ſimili tex. in l. furioſum. in verſi. ſi verò. s̃. tit. 1. mihi plus placet limitatio Ang. per rationem q̃ aſſignat iſte tex. quare iſta lex non habeat locum in teſtamentis antea factis, quia nil peccauit, qui huius legis inſcius priſtinam formam, non ſeruauit. ergo ille, qui ſciuit, & ſuperuixit poſt legē nouam non excuſatur, iſtud videtur mihi, ꝙ velit expreſsè iſte tex. In vlti. parte tex. in ver. ſcituris. aduerte pro intellectu text. nam Bal. in vlt. col. poſt Richar. Mal. intelligit illum tex. procedere in duobus caſib. Primus, quando forma huius l. non fuit ſeruata in teſtamēto, & notarius atteſtatur, ꝙ fuit ſeruata, tūc quia falſarius eſt, punitur de falſo. Alius caſus eſt, quando in veritate ſeruata eſt forma hūius legis per teſtatorem, tamen notarius vt teſtamentum infriageretur, dolo omiſit ipſam apponere. Iſtis duobus caſib. quia eſt in verò dolo, punitur de falſo. ita loquitur iſta l. aliàs autem licèt fieret teſtamentum non ſeruata forma huius legis, quamuis notarius eſſet in dolo præſumpto, tamen non puniretur de falſo, quia ex dolo pręſumpto notarius de falſo puniendus non eſt. l. nec exemplum. C. de fal. & idem tenet Raph. Fulg. hic dicens, quòd iſte eſt humanior ſenſus ad hanc legem. Sed tu intellige text. generaliter, prout ſonant verba literæ, & *intelligunt alij omnes hic*, & Barto. in l. ſi librarius. circa medium. ff. de regu. iur. & Barto. Bal. & alij in l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur. & fac. ign. & videas Ang. de Are. inſti. de teſta. in fi. princ. † & ſic hic eſt vnus caſus ſing. in quo notarius ex dolo præſumpto punitur de falſo, & alium habes in l. nulli. & ibi Bar. no. C. de nu. & actua. lib. 12. aliàs autem procedit regula ſupra dicta, ꝙ notarius non punitur de tali falſo, niſi in caſibus ſpecialiter expreſſis in iure. Ita Bar. no. in l. omnes. per illum tex. C. de pe. bo. ſubla. lib. 10. Et ratio eſt, quia falſum non committitur ſine dolo. d. l. nec exemplum. & dolus nō pręſumitur pręſertim in notario, ſed potius error, ſm Bar. in l. quoties in prin. cum concor. ff. de hære. inſti. & errare circa ea, quæ ſunt iuris, non eſt dolus, ſed culpa, vt dixi in l. quod te. ff. ſi certū pet. ¶ Gl. in ver. in eius. in fi. gl. quia gl. ſe inuoluit tradendo tres ſolu. quę nihil valent, *reſponde ſecundum omnes*, quòd contrarium loquitur in teſtamento imperfecto ratione voluntatis, quia teſtator mortuus eſt antequam potuerit totam voluntatem exprimere. Sed in caſu noſtro eſt ſecus, quia teſtator perfecit totam ſuam voluntatem, ſed circa nomina quorundam hæredum ſeruauit formam iſtius legis, quia expreſſit, vel ſcripſit, in alijs non, certè valet teſtamentum quo ad illos hęredes, in quibus ſeruata eſt forma huius legis, & illi totam hęreditatem habent. ¶ † Gl. in ver. quemadm. habes ex hac gl. ꝙ ſi notarius, vel [d] alius in p̃tia teſtatoris exprimat, [d] vel legat noīa hęredum, & teſta-

ADDITIONES.

a ¶ Si teſtator. Adde Pau. de Caſtr. conſil. 366. incip. viſo puncto, & allegationibus, Alexan. de Imo. conſi. 13. incip. ponderatis verbis vltimi teſtamenti. in 3. volum.

b ¶ Fieri nutu. Adde Barto. in l. 1. C. de ſ. Eccleſian. Eccle. Bar. in l. iure militari. C. de teſtam. mili. Bar. in l. 1. §. ſi quis ita. de verb. oblig. lo. de Imo. in l. in eo. circa prin. ff. de teſtam.

c ¶ Ad pias cauſas. Adde Bal. in l. diſcretis. ſupra qui teſta. fac. poſſ. & in l. ſi poſt. C. de iur. & fac. igno. Bal. & lo. de Imo. in l. fi. ff. de teſta.

* Et dic, quòd hanc doc. quòd teſtamentum ad pias cauſas nutu conditum valeat, tenet idem Iaſ. in l. tale pactum. §. fi. nu. 12. ff. de pac. in l. licèt inter priuatos. num. 7. C. de pac. communem dicit Clar. §. teſtamentum. q. 5. ver. quintò infertur. MASVER.

d ¶ Exprimat. Vide Cor. conſi. 77. viſo dicto themate. 4. lib. & pro teſtamento exiſtentis in articulo mortis, Barb. lib. 3. conſi. 44. illud quod.

* Et vide Dec. conſi. 489. col. 2. verſ. & in caſu iſto. Ruy. conſi. 12. nu. 9. libro 2. Grammat. deciſ. 74. nu. 2.

Source : BIU Cujas

testator expresse confirmet,& approbet, videtur acsi testator ipse expressisset,& istam opi.tenent omnes hic.& Bar.& Doc. in l.hæredes palàm.in prin.ff.eo.& ibi Bar. dicit, ꝙ istud obseruatur.idem tenet Ang.in l.in fraudem.§.1.ff.de testa. mili. Do. Ant.& Imo.in c.cùm tibi.de testa.Ludo. Rom. in l.1.§.si quis item.ff.de verb.oblig.& idem Lud.Ro.in consi.306.incip. proposita consultatio hoc solùm quærit. in vlt.col. latè Angel.de
* Are.insti.eo.in prin.& dicit Ang. hic, ꝙ *ista est communis opi.* & ꝙ approbatur in iudicijs,& in scholis. eam etiam tenet, & dicit esse cõem opi.D.Alex.in consi.12.s̃.alleg.in 3.col.in 1.vol.& plenius quam alibi in consi.33.incip. ponderatis verbis vltimi testamenti.in 3.vol.pro ista cõi opi facit tex.quem gl. alleg. in l.hac consultissima.§.at cùm humana fragilitas.s̃.tit. 1. ibi, *vbi tenor eorum cunctis innotuit, elogium ipse suum profiteatur agnoscere.* Sed respondeꝙ ille tex. loquitur, qñ testator primò facit per alium scribi,vt per Cy.& Bal.hic.Secundò facit, quia iste text. æquiparat in ver. quemad. testm̃ nuncupatiuum testõ in scriptis,& tex.in l.hæredes palàm.in prin.ff. eo. sicut ergo quis põt scribere nomen hæredis per alium,vt Auth.& non obseruato eo.j.eo.ita debet posse nuncupare per alium . Confirmatur,& fortius ista inductio.nam per legem antiquam æquiparantur in ista materia testm̃ in scriptis,& testm̃ nuncupatiuum, vt hac l.ergo.d.Auth.& non obseruato. corrigens in vno intelligitur corrigere in alio.iuxta gl.in l.si quis seruo alieno suaserit. C. de fur.Bar.in l.Marcellus.in prin.ff.ad Treb.in l.2.ff.de leg.2.Sed respondedupliciter.primò secundum gloss. in §. quia verò ante hanc in Auth.vt spon.larg.vnde sumitur ista Authẽ.ꝙ procedit, qñando testator prius expressit id,quod erat per aliũ scribendum,vt ibi gl. vel secundò,& melius respondeꝙ tex. in d. §.quia verò.vnde sumitur ista Auth.dicit, ꝙ reditur ad priscũ ius.s.ad l.hac consultissima.in prin.s̃. eod. vbi quando testator vult facere subscribi per alium,debet adhiberi octauus testis, qnod non est hic in testamento nuncupatiuo.Tertio facit.l.nemo.in prin.ff.de hære.insti.& regula.§.præterea. insti. de inutil. stip.Quartò Bar.in d.l.hæredes palàm.& Docto.hic,& ibi allegant tex.in l.Pamphilo.§.propositum.ff.de leg.3.Sed ad illum tex.respondetripliciter.Primò,ꝙ procedebat ante istam legẽ. Ista sol.non placet,quia sic induceretur legum correctio,contra.l.vnicam.C.de inoffi.doti.& c.cùm expediat.de elect.in 6.secundò respondeꝙ in illo tex.multa concurrebant. vt dicunt Raph.Cum.& Mod.in l.serui electione,in prin.ff.de leg.1.Tertiò & clarius respondeꝙ ille tex.nihil facit,quia loquitur in legato,quod potest etiam nutu relinqui.l.nutu.ff.de leg. 3. & hic per gl.& Mod.sed quæstio nostra est in institutione hrdum, in qua ista.l.introduxit pro forma,ꝙ testator propria voce exprimat nomina hęredum,quę forma non est introducta in legatis. ¶ Ego tamen p̃ cõem snĩam disputationis gratia moueo duas difficultates. Prima est,tex.hic tradit pro forma, ꝙ testator propria voce exprimat nomina hæredum,& vltra procedit annullando testamentum,casu quo ista forma non seruet.
11 †Tunc sic, ego habeo, ꝙ vbi lex dicit, ꝙ aliquid debeat fieri propria manu,illud non potest fieri per alium etiam cum speciali mandato.tex.est in l.iubemus.per hanc.in ver.*per suam manum.*quem Bar.ibi ad hoc multum no.C.de eroga. mil.ann.libro 12.sequitur Lud.Rom.in l.1.§.si quis ita.ff.de verb.obli. & in consi.252.quod inci.quæritur primò,nunquid Domini Auinionenses.in primo dubio.facit tex.in l.1.§.ne autem.in versic. *suis manib.*C.de cadu.tol.in l.1.in ver.suis manib.ff.de eo, p quẽ fac.erit.& in l.si quis id quod.in prin.in ver.manib.ff.de iurisd. omn.iud.& in l.1.§.deiecisse.ff.de vi & vi arma. Io. And.& alij in c.sicut dignum.§.1.de homi.Bald.in l.1. §.iniuria.de pac.iur. firman.& in c.si quis decesserit.si de feu.defun.conten. sit inter dom.& agn.cùm ergo tex.hic requirat,ꝙ testator propria voce exprimat,non sufficeret, ꝙ exprimatur per notarium . Tamen respondeꝙ,quòd hic loquitur, quando notarius exprimit pręsente testatore,quo casu est perinde,acsi testator exprimeret.Sed contraria loquuntur, qñ quis debet expedire actũ suis manib.& est absens,& mittit nuncium,nihil facit. ¶ Secundò
12 contra communem snĩam arguitur sic,& fortius, † vbicunq; aliquid requiritur à lege,vel à statuto sub certa forma,qua nõ seruata.l.vltra procedit annullando,vt hic,non sufficit , ꝙ illa forma impleatur per æquipollens.& ita tenet.D.Alex.in l.fi.C. de procu.idem D.Alex.in l.1.per ibi tradita per Doc.ff.de lib.& posthu.vbi concludit,ꝙ qñ aliquid est pro forma requisitum, non sufficit impleri p æquipollens.& est gl.in c.1.in ver.tertiò. de vita,& hon.cle.soleo allegare tex.in l.q per salutem.ff.de iu
13 rein.†Ad idem facit *gl.communiter approbata*,in c.vt circa.de electio.in 6.quæ dicit,ꝙ vbicunque constitutio exigit in iuramento tactum scripturæ,non est constitutioni satisfactum , si præstatur iuramentum sine tactu.Facit quod no.gl.in cle.1. de hæreticis.In contrarium tamen pondera videri tex.in l.fi.§.fina.ff. man.iuncta.l.diligenter.in prin.eod.tit. dicetur de ista materia in l.si mater.j.de insti.& substit.traditur per Bar.& Doc. in l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de lib.& posthum. Et istud arg. mihi multum stringit contra communem opin.Posset tamen dici, ꝙ ex quo notarius nominat hęredes pręsente testatore , & testator expresse consentit,ꝙ iste testator dicitur nominare,arg. l.falsus.§.1.ver.sed & si is.ff.de fur.& l.quod meo. §.si venditorem.ff.de acq.pos.& l.si procuratori præsentis.ff.de verb.oblig. Confirmatur optimè per id,quod notabiliter vult Bal.in l. 2.§. 1.C.quomodo,& quando iud.nam ibi est glo. sing. ꝙ si iudex ore proprio aliquem citat, talis citatio hẽt vim trinæ citationis requisitæ ad audiendum snĩam,dicit ibi Bal.idem esset si citatio fiat à nuncio pręsente iudice,& eius mandato.Sed ista solutio non tollit fundamentum quod feci,nam procederet, qñ testator prius mandasset notario, ꝙ ipse exprimeret nomina hęredum,vt supra proximè retuli dicere Bal. ꝙ non est hic.Secundò dico,ꝙ istud quod dictum est, ꝙ quãdo alius exprimit nomina hęredum pręsente testatore ipse testator dicitur exprimere,istud non est per veritatem,sed per fictionẽ,vt dicit text. notabilis in l.ꝙ statuliber.in fi. ff. de don.cã mor. habetur in l. singularia.ff.si cer.pet.ergo non sufficit hic,vbi lex requirit pro forma.Præterea istud esset implere per æquipollens, cùm verè non sit idem,ergo nõ sufficit,vt prædixi. Tertiò pro ista parte p̃ cõem facit,nam ista.l.ideo introduxit pro forma, ꝙ testator debeat ore proprio nominare,& exprimere nomina hæredum,vt euitetur falsitas, quæ aliàs in testamentis posset committi,quia quando ipse testator exprimit ,constat de eius voluntate , ergo si sufficeret alium posse exprimere præsente testatore,aperiretur via ad falsitates committendas , cũ testatores,quãdo testantur,mortis cogitatione turbati facilè decipiãtur.§.illud in Auth.de trien. & semis. & l. hac consultissima.§. at cum humana fragilitas.s̃.titu. 1.Considera,quia per ista fundamenta potest teneri contra opi.gl.& omnium Doct. & forte,ꝙ in puncto iuris ista opi.est verior.¶ Tenẽdo tñ cõem opi. glo.& Doc.limita istam conclu.communem procedere , qñ
a testator * esset talis,qui posset articulatè loqui,si vellet,tunc sufficit,ꝙ eo pręsente notarius exprimat nomina hęredũ,aliàs si
* non posset articulatè loqui,secus esset *secundum omnes hic.* ¶ Se-
b cnndò limita, b & nota,quia multoties fiunt fraudes in hoc, quando notarius de scientia,& voluntate testatoris scripsit, & postea pręsente testatore,& testibus exprimit nomina hrdum, tunc sufficit,& ita tota die obseruat in facto. Sed si aliquis fecit scribi testamentum sine scientia, & sine voluntate testatoris,postea conuocatis testib.notarius in præsentia testatoris legit illud testamentum,& interrogat testatorem, an sit contentus,& testator respondet,quòd sic,tale testamentum nihil valet,maximè quando erat multum grauatus infirmitate.ita ex
c pręsse tenet Lud.Ro.in pręalleg.consi.306. in vltimis verbis, sic intelligit opi.Alb.Papien.relatam per Io.And.in addi.Spec. in tit.de testa.§.in primis.ver.quid si is.in addi.quæ inci. Pileus. & licèt Lud.non dicat,ista opi.mihi multum placet,& est valde æqua,& occurrit fraudibus,quæ multoties committuntur. Adde , quòd idem expresse ad literam firmant Petr. & Dyn. hic,& est de mente Bald.in vltima columna. & tenet Paul. de Cast.in l.hac consultissima.in §.at cùm humana fragilitas. supra titu.primo.& in consilio 366.incip.viso puncto,& allegationibus. Iason Pisis.

ADDITIONES.

a ¶Quando testator.Cor.lib.1.consi.73.visis & diligenter.Soc.lib.4. cons.19. PVRPV.

b ¶Limita.Istam limita.tenet Soc.par.2.consi.224.col.6.ver.6.Soc.par.3.cons. 92.col.8.ver.postremo.Corn.lib.1.consi.219.Pau.de Cast.hic, Corn. lib. 4. consi.319.vbi de vxore,quæ maritum instituit.Et vide pro limit. Corn.lib.1. consi.219.col.3.& ampliat communem dupliciter Are.in l. hæredes palàm. in prin.ff.eo.col.fi.distinguit Galiaula in l.1.de verb.oblig.§.si quis ita.3.no. vbi Soc.in 1.col.Et ad limitationem de multum grauato,Soc.lib.3.consi.28. & quando aliud testamentum præcederet,Guid.cons.64.viso testam.& Socin.lib.3.consi.98.colum.4.& quid in legatis,Corn. lib. 4. consi.1.& secundam limit.in eo,qui morbo peltifero laborat,tradit Cor.lib.3.cons.86.quãuis.col.3.

c ¶Verbis.Adde,quòd idem tenet Corne.consi.1.nume.3.consi. 319.colum.3. versi.nam ex hac.lib.4.Docto.in apostil.ad Alex.consi.12.num.6.lib.1.& est communis opin.quicquid dixerit Alex.consi.33.num. 11. & sequen. libro 3. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Quando testator incidit chordam,vel signa, testamentum non tollitur ipso iure,sed ope exceptionis,quòd an procedat in testamento inter liberos.nu.2.*

Ias.super ij.Cod. P 2 LEX

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

LEX XXX.

NOſtram. Quando ſigna, vel chordulæ teſtamenti in ſcriptis ſunt inciſæ voluntate teſtatoris, rumpitur teſtamentum, ſi ſecus non. hoc dicit, & aduerte, ꝙ aliquando charta, in qua eſt deſcriptum teſtamentū, vitiatur, vt quia ſint cancellationes, vel interlineationes, aut aliquid deletum, vel abraſum, & tunc an per hoc vitietur teſtamentum, vidiſtis tex. in l. ſi vnus. in 2. reſpon. ſ. eo. vbi dixi. & de hoc loquitur totus tit. ff. de his, quæ in teſta. delen. ſed de hoc nil ad propoſitū huius legis. aliquando reperitur inciſum linum, hoc eſt illa chordula, cum qua teſtamentum in ſcriptis circumligari debet, iuxta formam quam tradit glo. magiſtra. in l. 1. §. ſi linum. ff. de bon. poſ. ſecundum tabu. item illa chordula, in qua vnuſquiſq; teſtium debet appendere ſigillum ſuum, quia quando fit teſtamentum in ſcriptis, debent eſſe tot chordulæ, quibus appendantur ſigilla omnium teſtium, ſi tales chordulæ reperiantur inciſæ, an teſtamentum reddatur nullum, & de hoc propriè loquitur iſta l. ¶ Gl. in ver. non valere. habet duas partes. In prima remouet vnum contrarium. In ſecunda, quæ eſt ibi. Item quibus applicabitur. gl. bene diſputat vnam qō. ¶ † In prima parte habes, ꝙ quando teſtator incidit ſigna, vel chordulā, teſtamentum non tollitur ipſe iure, ſed ope excep. Pro iſta opi. facit, qa quando lex vtitur verbo non valere, intelligitur in effectu, non ipſo iure. gl. in l. vniuerſa. & ibi Bar. no. vbi dixi. C. de preci. Impe. offe. Contrarium tenet gl. in l. 3. §. non ſolùm. in verſi. nuda. ff. de adim. leg. Tu dic, ꝙ ſi teſtiñ nondum erat perfectū, & abſolutum, ipſo iure reuocatur, aliàs non, ſaluo niſi teſtator expreſſerit ſe ſic feciſſe, quia vult inteſtatus decedere. Ita Bar. diſtinguit in l. 1. §. fi. ff. de his, quæ in teſta. delen. & in effectu Cy. Bal. & Pau. de Caſt. hic. † Et an iſtud procedat, quando teſtamētum eſſet cōditum à patre inter liberos, remitto te ad D. Alex. hic poſt Ang. & Pau. de Caſt. ¶ In vlt. parte habes, ꝙ quādo eſt dubium, & non apparet qua intētione teſtator inciderit ſigna, vel chordulas teſtamenti, ꝙ in dubio fiſcus admittitur, quaſi in dubio p̄ſūmatur teſtator ſic feciſſe, eo ꝙ hæredes indignos reputauerit. idem tenet gl. in l. hæreditas. ſ. de his, quib. vt indig. & in l. proximè. ff. de his, quæ in teſtamento delen. Cōtrarium tenent vbiq; Doc. cū maior ſit fauor venientium ab inteſt. quibus eſt magis debita ſucceſſio, & quia in dubio nemo præſumitur indignus. l. peto. §. patre. ff. de leg. 2. & l. cancellauerat. in prin. ff. de his, quæ in teſt. delen. Nec obſt. l. proximè. alleg. in gl. quia loquitur in terminis valde diuerſis, quando teſtator ſolū cancellauit nomina hęredum, & ſic videtur voluiſſe, quòd legata valeant, & iſtud non poſſet eſſe, niſi fiſcus admitteretur ex teſtamento, ſed hic teſtator fecit actum, per quem totum teſtamentum annullatur. ſ. incidendo ſigilla teſtium, per quam inciſionem in totum perijt fides teſtamenti, & ad hanc. q omnino vide Io. And. in tit. de inſtr. edi. §. compendioſè. ver. quid ſi prius. Bal. & Saly. hic. ¶ Glo. in ver. ad hæreditatem. bene dicit, nam ſi viuo teſtatore ſigna ſunt inciſa per alium, aut fortuito caſu ſine voluntate teſtatoris, tunc bene poteſt hæreditas adiri de iure ciuili, ſed non poteſt peti bon. poſ. de iure prætorio. Aut iſtud contingit poſt mortem teſtatoris, & tunc ſi ſemel teſtamentum fuit in iudicium productum coram iudi. ſine aliquo defectu, tunc ex eo non ſolùm poteſt adiri hæreditas de iure ciuili, ſed etiam poteſt peti bono. poſſeſſ. iurib. alleg. in glo. ſi autem nunquam fuit præſentatum in iudicio ſine defectu, & tunc reperiantur inciſa ſigna, bene poteſt adiri hæreditas hoc iure ciui ſed non p̄ bon. poſ. Ratio eſt, quia agnitio bon. poſſ. de neceſſitate oportet, quòd fiat coram iudice. l. fina. ſupra qui admit. vnde ſi iudex videat teſtamentum ſine debita forma, cui ſigna ſint inciſa, non admittit. Sed aditio hæreditatis fit ſolo animo, ideo valet, quando teſtamentum erat perfectum tempore mor. teſtatoris. Quid ergo eſſet in caſib. in quibus non poteſt ſuccedi de iure ciuili, ſed de iure præt. tantum, vt in caſu. l. poſthumo. ff. de iniuſ. rup. & in alijs enumeratis per glo. magiſtram in l. fin. ſupra vnde legi. Quid fieret tunc inciſis ſignis, ſi ſolùm de iure ciuili ſuccedi poſſet, dicunt Cy. & Ang. hic, quòd tunc deberemus conſulere Imperatorem, vel ſuperiorem, qui ſuper hoc nouam legem conderet. l. cùm de nouo. C. de legi. Iaſon Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Ruſticanis exiſtentibus in villa permiſſum eſt coram quinque teſtibus teſtari, & dicuntur ruſticani, ſiue ſint nobiles ſiue ruſtici, qui pro maiori parte anni habitant in villa.*

2 *Qui naſcitur in ciuitate, ſi tamen naſcitur ex patre ruſtico, dicitur ruſticus.*

3 *An tempore peſtis, quo teſtes non poſſunt de facili haberi, ſi fieret teſtamentum cum minori numero ſeptem teſtium, valeret tale teſtamentum. & nu. 4. & 5.*

6 *Propter imminentiam peſtis receditur à iure communi.*

7 *Vbi pro forma, & ſolennitate actus aliquid requiritur, tamē ſi propter neceſſitatem non ſeruetur, valebit actus.*

8 *Stante ſtatuto, quòd contractus minorum, vel mulierum nō valeat, niſi interueniant duo notarij rogati, & ſubſcripti, ſi tempore peſtis non poſſit haberi niſi vnus, valebit ille contractus cum illo ſolo.*

9 *Teſtamentum romipetæ valet cum duobus teſtibus.*

10 *An valeat ſtatutum, vel conſuetudo, ꝙ valeat teſtamentum cum duobus teſtibus.*

11 *Ruſticus poteſt teſtari cum quinque teſtibus, licèt in villa reperiantur ſex, & non plures.*

12 *Leges generales intelliguntur tollere conſuetudines ſpeciales loci, & etiam ſtatuta, quando Princeps eſt certioratus de eis.*

LEX XXXI.

TAb antiquis. Permiſſum eſt ruſticis in rure facere teſtamentum coram quinq; teſtibus, ſi ſeptem haberi non poſſunt, ſecundum formam hic traditam. h. d. & eſt bona. l. ſecundum Bar. Item eſt ſing. l. & non reperitur alibi, vt dicit Pau. de Caſt. hic. ¶ † No. ex hac. l. quòd ruſtica-
1 canis exiſtentibus in villa permiſſum eſt coram quinque teſti-
a bus [a] teſtari. Et dicuntur ruſticani, ſiue ſint nobiles, ſiue ruſtici, qui toto tempore, aut maiori parte habitant in villa, ſecūdum Rayn Ang. Salyc. & Pau. de Caſt. hic. Bar. in l. cōficiuntur. §. co dicilli. ff. de iure codic. Iacob. de Bel. in §. 1. in Auth. quib. mod. nat. effic. ſui. & in ſua diſputatione quam ibi ponit, quæ incipit,
2 Rex conceſſit. † Item qui naſcitur in ciuitate, ſi tamen naſcitur ex patre ruſtico, dicitur ruſticus, ſecundum Bar. in conſil. ſuo incip. ſi filius alicuius comitatenſis. ¶ Extende iſtam legē quatuor, ſeu quinq; notabilib. modis. ¶ Primò, vt procedeat etiam in ciue, qui continuè habitat in villa. ſm Ang. hic poſt Cyn. & per Iac. de Bel. in §. 1. in Auth. quib. mod. nat. effic. ſui. & tenet Ray. & Saly. hic. an iſta prima extenſio ſit vera, patebit ex his, quæ dicam in ſeq. extenſione. ¶ Secundò, & fortius extēde iſtā legem, vt habeat locum ēt in ciue inhabitante ciuitatem, ſed reperitur in villa, & ibi infirmus cōdidit teſtiñ, quia poterit cū quinque teſtib. teſtari, per hanc legem. ſm Cy. hic ponderantē ad hoc rōnem in hac lege expreſſam, quia ſi plures haberi nō p̄nt, quinque debent ſufficere, & per eandem rōnem idem tenent Alb. Bal. & Saly. hic. Ponderant etiam Bal. & Saly. tex. ibi, *ad Dei humanitatem reſpicientes*, & ſic iſta l. vī ſe referre ad ius diuinum. Tamen hæc vltima pōderatio non vī bona, quia ſi verum eſſet, ꝙ iſta l. haberet reſpectum ad ius diuinum, certè ſufficeret cum duob. teſtib. teſtari. c. cùm eſſes. & c. relatum. el t. de teſta. & tñ hic requirūtur quinq;. Tene ꝫ hanc extenſionē, & ꝫrium tenet Iac. de Are. Bar. & Fulg. & D. Alex. hic. & ēt D. Fran. de Are. hic per tex. in l. conficiuntur. §. 1. & ibi ēt Bar. ff. de iure codi. & quia priuilegium huius legis non eſt conceſſum loco ſimpliciter, ſed perſonis, hoc eſt ruſticis in loco, & ita tenet Iac. de Bel. in d. §. 1. in Auth. quib. mod. nat. effi. ſui. & Raph. Cum. in l. fi. ff. de teſta. mili. Item facit, quia iſte tex. multis vicibus repetit de ruſticanis, ergo non debet eſſe idem in alio non ruſtico. Nec eſt bonum fundñ partis ꝫriæ pōderantis iſtū tex. qñ plures haberi non poſſunt, quia aduertendum eſt, ꝙ in iſto tex duplex eſt rō in ruſticanis, vna eſt per ſimplicitatem, & iſta colligitur ex proœmio. l. qđ importat cām finalem, vt eſt text. in l. fi. & ibi Bar. & Bal. & alij ad hoc no. ff. de hęre. inſti. cum ſimi. & ſic ſola neceſſitas non vī ſufficere. Et per hoc vltimum redditur ēt periculoſa prima extenſio quam dedi. ¶ Tertiò extende iſtam legem, vt procedat, quando tempore cōditi teſtamenti aliquis erat ruſticus, & morabatur in villa, nam licèt po
b ſtea efficeretur [b] ciuis, tamen valeret teſtiñ per eum prius conditum cum minori nume. ſeptem teſtium per hanc legem, qa ſufficit, ꝙ tempore conditi teſtamenti eſſet ruſticus, & in villa. Ita tenet Bal. in l. ſi quis hæredem. circa medium. C. de inſti. & ſubſti. & ſic pondera, ꝙ quo ad ſolennitatē teſtamenti attēdimus

ADDITIONES.

a ¶ Teſtibus. Adde Bar. in l. conficiuntur. in §. codicilli. in fi. de iur. codi. Bal. in l. qui teſtamento. in §. fi. ff. de teſta.

* Et de teſtamento rure, vel in ſuburbijs facto cum quinque teſtib. vide Affic. deciſ. 25. dicta autem Iaſ. hic declara, vt per Clar. §. teſtamentum. q. 56. verſi. ſed quid in teſtamentis conditis in rure. Cautel. docet Dilec. de arte teſtandi t. 2. cau. 5. MASVER.

b ¶ Efficeretur. Adde Bal. in §. fi. inſti. de teſtam.

Source : BIU Cujas

mus tempus conditi testamenti, non autem tempus mortis, licèt testator mutet qualitatem, quod confert ad ea, quæ dixi in l. iubemus. ver. pen. s. eo. Pro ista extensio. vltra Bal. adde tu rõnem. nã qualitas rusticitatis adiecta verbo disposuerit, in hac. l. circa fi. intelligitur fm tempus verbi cui adijcitur. l. in delictis. §. si damnum extraneus. & ibi Bar. ff. de nox. l. Titius. & ibi Bar. no. ff. de testa. mili. & latius Bar. in l. ex facto. in prin. in 2. colu. ff. de vulg. & pup. ¶ Quartò extende istam legem, vt procedat ge
a neraliter, non solùm quando rusticus testaretur in scriptis, a sed etiam quando testaretur sine scriptis, & sic nuncupatiuè, secundum Cy. hic, & Bar. qui dicit sic seruari de consuetudine, & sequuntur alij, & Bar. & alij in l. pen. ff. eo. & in d. §. codicilli. ad fi. Licèt gl. in l. qui testamento. §. fi. ff. eo. tenuerit, ꝙ ista. l. solùm habeat locum in testamento in scriptis, & sic approbaue rit opi. Azo. relatam hic in gl. in ver. scriptura. quæ hic nihil cla
* rè firmat. *Pro communi opin.* facit, quia regulariter bonum est argum. de testa. in scriptis ad testamentũ nuncupatiuum, &ècõtra. l. iubemus. ver. quemadmodum. & ibi glo. s. eod. ¶ Limita nunc istam legem, & restringe, vt solùm habeat locum in illis villis, & castris, in quibus antea vigebat consuetudo diminutiua solennitatis testamentorum, secus est in alijs villis. ita tenet gl. super ver. ita tamen. per istum tex. in ver. *antiquam eorum consuetudinem*, quam sequitur Fulg. hic, & videtur sequi Bald. licèt non clarè firmet, in d. l. conficiuntur. §. codicilli. Sed ista restrictio est falsa, & reprehẽditur per Ang. & Saly. Pau. de Cast. & Dom. Alex. hic, & ante eos plenius Bar. in d. §. codicilli. quia aliàs ista. l. redderetur sine effectu, & esset modicæ, aut nullius vtilitatis, & sic erit quinta extensio ad hanc legem. ¶ Secũdò, & notabiliter limita, ꝙ licèt rusticis testantibus in rure sit dispẽsatum per hanc legem in numero testium, qñ non hr copia personarum prout in ciuitatib. s. ꝙ coram quinque testib. possint testari, tamen per hanc legem non est dispensatum quo ad idoneitatem testium, nam illi quinque testes debent saltem esse idonei, & habere quinq; requisita, quæ declaraui in l. hac consultissima. in prin. s. eod. vnde fœminæ non possent esse testes in tali testamento rustici, nec serui, quia quod non mutatur, quare stare prohibetur. l. sancimus. sup. eo. & l. præcipimus. in fi. C. de appel. Ad idem tex. in c. cùm esses. de testa. in versic. idoneis. vbi licèt in aliquo sit diminutus numerus testium, tamen circa idoneitatem nihil est immutatum, vt declaraui in d. l. hac consultissima. in princip. Ad idem facit regula. l. si quan do. in prin. supra de inoffic. testam. & ita in specie, quòd fœmi-
b næ b non possint esse testes in testamentis rusticorum, determinat D. Alex. in consi. 70. in 2. vol. inci. viso consilio aliàs per me reddito in 7. col. ¶† Nunc se offert pulchra, & vtilis. q. nunquid si fieret testamentum tempore pestis, quo tempore non possunt testes de facili haberi, valeret testamentum cũ minori numero septem testium. Bald. hic singulariter determinat, ꝙ sic, propter necessitatem, in qua se fundat ista. l. & idem dicit esse in eo, qui tenetur in carceribus à quodam tyranno, nam cùm ibi in carcerib. non habeatur copia testium, valeret testamentum cum minori numero septem testium. Ita tenet Bald. hic, hoc vlt. bis repetens, primò in prin. huius. l. secũdò in fi. & istud vltimum sequitur Saly. hic. Tamen de hoc tex. non potest fieri fundamentum, imò probaret ꝓrium, quia sola necessitas nõ est sufficiens, nisi concurrat simplicitas rusticana, vt s. declaraui. Sed pro sñia Bal. ꝙ testm conditum tpe pestis cum minore numero septem testium valeat, facit tex. in l. fi. ff. de testa. mili. & in l. i. ff. de bon. pos. ex testa. milit. vbi existens in actu guerræ dato, ꝙ non sit miles, potest testari cum minori nume. testiũ, & nos habemus, ꝙ tps guerræ vigentis inter hoĩes, & tempus mortalitatis, seu pestis ęquiparantur, quia tunc censetur esse bellum & inter Deum, & homines, nam sicut primo tempore non currit præscriptio, ita nec secundo. ita notabiliter æquipa rat Bar. in l. naturaliter. in pen. col. ff. de vsucap. Cano. in cap. ex transmissa. de præscri. tamen huic fundõ respondet Alex. hic, ꝙ in illis ll. illud procedit fauore publico in illis, qui præliant pro Repub. dato, ꝙ non sint milites, q̃ rõ cessat in priuatis ho minibus tempore pestis, & per hoc infert nouiter Dom. Alex.
4 † ꝙ si tempore pestis aliqui remansissent in ciuitate pro Repu. puta aliqui officiales, tunc possent testari cum minori numero, quia tunc isto casu militat in eis ratio. d. l. fi. ff. de testa. milit. Ad idem pro sñia Bal. facit illud, ꝙ singulariter decidit Ang. in repe. l. si vacantia. in 10. col. C. de bon. vacã. lib. 10. vbi determinat, ꝙ si sit statutum in ciuitate, ꝙ non possit fieri testm, nisi illud scribatur per notarium matriculatum, ꝙ si tempore pestis non reperiatur aliquis notarius matriculatus, poterit fieri testm per alium notarium non matriculatum, & istud opportunè ad propositum adducitur. Tñ D. Alex. rñdendo dicit, ꝙ illud dictum Ang. est falsum, per tex. in d. l. conficiuntur. §. codicilli. ad quem statim rñdebo. Præterea ibi saltem adhibuit

alium notarium loco matriculati. Tu clarius tñde, ꝙ in casu Ange. testator dr bene testatus inspectis regulis iuris cõis, quia vbi actus debet fieri coram certo officiali, certè si ille non reperitur in ciuitate, poterit talis actus expediri coram alio. tex. est in l. vbi absunt. ff. de tut. & cura. da. ab his, quod non est in casu nostro. ¶ Contrariam opi. contra Bal. ꝙ imo tempore pestis nihil diminuatur in testamentis circa solennitatem, & ꝓñr, ꝙ nõ valeat testm tunc conditum cũ minori nume. septem testiũ, tenent Raph. Fulg. Pau. de Cast. D. Fran. de Are. & D. Alex. hic,
c & propter c hoc dicit Raphae. Fulg. in vna lec. ꝙ dña Aquilia vxor D. Signorol. de Homod. Mediol. infecta peste, & propterea non valens hre testes, fecit se portari extra domum in viã publicam, vt ibi testaretur habens audientes suam voluntatẽ.
d Eandem d opi. contra Bal. tenet expresè Ang. in d. l. conficiuntur. §. codicilli. & Lud: Rom. qui latè disputat istum passum, in repe. Auth. similiter. C. ad l. fal. in 34. speciali piæ causæ inter vltimas voluntates, & dicunt esse de mente Bar. in l. 1. ff. de bon. pos. ex testa. mili. ponderando, ꝙ Bart. ibi dicit, ꝙ vtile esset ita statuere, ꝙ tempore pestis valeret testamentum cum minori numero, ergo præsupponit, ꝙ de iure communi non valeret. Eandem opi. tenet Raph. Cum. in l. fi. ff. de testa. mili & eã consulendo tenuit D. Alex. in consi. 177. in 2. volu. quod incip. viso themate mihi exhibito. in 3. col. & in consi. 70. in 2. volu. quod incip. viso consilio aliàs per me reddito. in 7. col. vbi dicit ma-
* gnum verbum. *s. istam esse communem opi.* ꝙ licèt testamentum fiat tempore pestis, tñ non est dispensatum circa solennitatem requisitam à iure communi. alleg. Cy. in d. l. conficiuntur. §. codicilli. & ibi etiam tenet fortius, & singulariter Alex. ꝙ tempore pestis non possit mulier esse testis in testõ. In ꝓrium tamen facit, quia mulieres admittuntur in testes in subsidium, quan-
e do mares haberi non pnt. Ideo licèt in criminalibus mulier e non possit esse testis in causa capitali. c. forus. ad fi. de verb. sign. 33. q. 5. c. mulierem. tñ admittitur, qñ per mares probari nõ possit, secundum Io. And. in addi. Spe. in tit. de teste. §. 1. in addi. incip. fertur. Iac. de Are. sequitur Alex. in consi. 24. in 2. volum. animaduersis. in 4. col. facit bonus tex. in simili in c. fi. de testi. cog. iunc. l. quoniam liberi. C. de test. vbi idem decidit de socio criminis. Eandem opi. tenent Lud. Rom. & D. Alex. in l. casus. s. eo. & sentit etiam Pau. de Cast. ibi, non tamen apertè loquitur de tempore pestis, per illum tex. vbi est casus, ꝙ licèt contingat casus necessitatis, non propterea remittit aliquid de numero testium. Et pro ista sñia contra Bal. præcipuè adducitur tex. pro potissimo fundamento in d. l. conficiuntur. §. codicilli. Sed respondet, quòd licèt tex. ibi dicat, ꝙ non aderant in plẽtia nisi quinque testes, & sic non poterat testari, sed bene codicillari, tamen ibi non aderat ista necessitas, quia licèt contingẽter esset, ꝙ ibi non adessent nisi quinque testes, tamen non negat litera, quin plures potuissent reperiri, & sic ibi non aderant plures testes actu, sed hic in qõ. nostra non aderant nec actu, nec habitu, & sic nec potentia cõsiderabili per verisimile. Nec obst. tex. ibi in ver. facultatem. qui videtur refragari, quia intelligitur. s. commoditatem, vel opportunitatem. Mouetur etiam quia speciale est fauore publico in illis, qui pro Repub. militant. d. l. fin. ff. de testam. mili. ergo secus, vbi cessat iste fauor publi. vt in casu nostro, & sic solus casus necessitatis ibi non sufficit. Pro ista opin. facit vltra Moder. quia cùm regula sit generalis, quòd in testamento requirantur septem testes, & Imperator hic in ver. sancimus, disponat, ꝙ istud seruetur in omnibus ciuitatibus, & castris Romani Imperij, sed ꝙ tempore pestis possit fieri testamentum cum minori numero, nulla lege caueatur, ergo cùm ista exceptio de tempore pestis nulla lege prohibeatur, standũ est regulæ, vt dicit tex. in c. ac decimas. in fi. de resti. spo. & in l. suus quoq;. ver. puro. ff. de hær. insti. Bal. in c. j. in 3. col. de alie. iud. mu. cau. fac. & dicit Bal. in l. si tutor. in fi. C. de seruo pig. da. ma. ꝙ regulæ iuris sunt tenaciter obseruan-

dę,

ADDITIONES.

a ¶ In scriptis. Adde diffusè per Barba. in c. cùm esses. de testa.
b ¶ Fœminæ. Adde Ant. de But. in c. quoniam aliqua. de testa.
c ¶ Et propter. Alex. lib. 2. consi. 60. col. pe. PVRPV.
d ¶ Eandem. Dec. consi. 284. ampliat Cor. lib. 3. consi. 170. in hac. vide dist. Ripæ in trac. pestis. 2. parte 2. partis.
* Pro qua vide quæ scribit Clar. §. testamentum. q. 56. ver. & hæc quidem conclu. Dilec. de arte testa. tit. 2. cau. 2. & quod valeat testamentũ factum tempore pestis cum num. quinque testium, magis communem, & magis æquam dicit Rol. consi. 81. nu. 14. 47. 57. lib. 1. de qua disputat Por. lib. 2. concl. 9. Boer. q. 218. nu. 11. Alex. consi. 177. lib. 2. omnium plenius Gabr. com. opi. lib. 4. tit. de testa. conclu. 8. vbi sustinet valere. MASVER.
e ¶ In criminalibus mulier. Adde gl. in §. testes. insti. de testi. Arch. in c. 2. de iudi. lib. 6. Doc. in c. tam literis. de testa. fallit, quando proceditur per viam inquisitionis, vt gl. in c. quoniam. de testi.

Source : BIU Cujas

dæ, niſi in contrarium appareat exceptio, vel diſpoſitio ſpecialis, & iſtud eſt, ꝙ in propoſito propriè vult dicere Bar. in d. l. 1. ff. de bon. pot. ex teſta. mili. dum dicit, ꝙ bonum eſſet prouidere, ꝙ teſta. non ſolenniter facta tempore peſtis valeant, nã conſideranit Bar. ꝙ eſſet æquum, ꝙ de hoc fieret lex, ſed cùm non ſit lex, quæ hoc dicat, Bar. voluit ponere iſtam exceptionẽ ſine lege, cũ regula ſit, ꝙ teſtamentum non valet, ſi ſolùm vnus de ſeptem teſtibus deficiat. l. ſi vnus. ſ. eo. Secundò pro iſta parte vltra alios potes inducere iſtum tex. in quo ſe fundat Bal. ⁊ cum hoc modo inducendo, nam ſi ſola neceſſitas, vbi nõ poteſt haberi copia teſtium, eſſet cauſa ſufficiens, vt quis poſſet teſtari cũ minori numero ſeptem teſtium, certè cũ iſta lex loquatur in locis, in quib. rarò poteſt haberi copia peritorũ, fruſtratoriè requireret aliam qualitatem perſonæ. ſ. ꝙ ſint ruſtica ni, & tñ, ꝙ ſint ruſticani, eſt alia cauſa finalis, vt patet ex prooemio huius legis, quod denotat cauſam finalẽ, & quia pluries repetit de ruſticis, vt ſupra dixi, ergo apertè probat iſte text. ꝙ ſola neceſſitas, & carentia perſonarum non ſufficiat, vt quis poſſit teſtari cum minori numero ſeptem teſtium, niſi etiam aliud concurrat. Item aduerte ad aliud, quod ſupra adductũ fuit, ꝙ ſpeciale eſt fauore publico, in d l. fi. ff. de teſtam. mili. poteſt dicere verum eſſe, ꝙ ſit ſpeciale. ſ. vt teſtetur iure militum,
5 quod non eſt hic, cũ debeant adeſſe quinque teſtes. ¶† Quid te
a nendum? licèt paſſus ſit valde ambiguus, [a] tamen magna ęquitate nititur prima opi. Bal. & ſi caſus contingeret, pro ea conſulerem, qñ tempus peſtis eſſet tale, ꝙ multi teſtes ꝓp ingens periculum veriſimiliter haberi non poſſent, vltra Bal. adde idem tenere Raph. Cum. in d. l. conficiuntur. in §. codicilli. & dicit, ꝙ iſta eſt æquior, & humanior ſententia. Eam multum latè tenet Floria. de S. Petro in l. milites per illum tex. ſ. de teſta. milit. quia ſicut in milite in conflictu belli teſtante remittitur ſolennitas, ita & in teſtante tempore peſtis, cũ illo tempore plures haberi non poſſent. Idem tenet D. Alex. ſibi contrarius in l. ſeriniarios. in vlt. col. per gl. ibi. ſ. de teſtam. mili. & ibi tenet plus, ꝙ etiam tunc tempore peſtis valeret teſtamentum cũ duob teſtib. prout etiam eſt de mente Flor. in d. l. milites. quamuis Bal. hic loquatur de quinque. ¶ Pro iſta ſnĩa moueor per tex. in d. l. caſus. ſ. eo. quem Mod. ponderant pro eorum opi. ſed ęgo retorqueo contra eos, nam in teſtamentis inter alias ſolennitates duæ requirũtur. Primò requiritur numerus ſeptem teſtiũ. Secundò requiritur, ꝙ teſtamentum fiat vno contextu, pone, ꝙ propter neceſſitatem, puta propter contagionem remoueãtur aliqui teſtes, certè nil diſpenſatur in numerum teſtium, eo quia alij poſſunt haberi, & ſubrogari, ſed bene diſpenſatur in alia ſolennitate, ꝙ teſtamentum fiat vno contextu, ex quo neceſſitas, quæ ſuperuenit, impediuit contextum, vbi ergo neceſſitati prouideri poteſt, non diſpenſatur per d. l. caſus. ſecus quando veriſimiliter prouideri non poteſt, vt in caſu noſtro, & ſi dicatur ibi propter neceſſitatem non tollitur ſolennitas, ſed ſolùm ſuſpenditur ad tempus, dico, quòd imò tollitur, ex quo teſtamentum non eſt factum vno contextu, prout debebat, & ſi iterum inſtas, ibi non tollitur, ſed aliquid relaxatur de ſolennitate, dico ꝙ etiam in caſu noſtro non in totum tollitur ſolennitas numeri teſtium, ſed aliquid diminuitur propter ne
6 ceſſitatem. † Secundò moueor, quia propter imminentiam peſtis receditur à iure communi. l. de ætate. iuncta l. præcedenti. vbi no. ff. ad Treb. quia vulgatum eſt, ꝙ neceſſitas non habet legem, nec ſubiacet legi. l. 1. & ibi Bar. in fi. C. de ope. lib. & ibidem pulchrè Bal. in l. 1. ff. de offic. conſu. & c. quod non eſt licitum. de reg. iur. & ibi gl. no. multa iura allegat. Item neceſſitas facit probabile illud, quod aliàs non eſſet probabile. dixit Bal.
7 in l. ſi teſtamentum. ſ. eo. † Tertiò pro hac parte principaliter, & fortius facit, quia etiam vbi aliquid pro forma, & ſolennitate actus requiritur, tamen propter caſum neceſſitatis valet actus geſtus non ſeruata illa ſolennitate, nam pro ſolennitate ſententiæ requiritur, ꝙ feratur iudice ſedente in loco maiorũ, & aliter lata non valet. l. ſi vt proponis la ſeconda. C. quomodo, & quando iudex. l. pen. ff. de iuſti. & iur. & tamen metu periculi vitæ alibi lata tenet, puta ſuper turri, ſecundum glo. in l. 1. C. de ſent. ex breui. reci. & licèt Bar. ibi reſtringat illam glo. ta
✱ men Bal. *& magis communiter alij* ibi intelligunt ſimpliciter illã glo. procedere, vt rei neceſſitas hoc permittat. argum. l. Cæſar. ff. de public. & idem tenet glo. in c. fin. in ver. ſedendo. de regu. iur. in 6. Poſſes tamen dicere, quòd ibi omiſſio illius ſolennitatis non ſit tanti præiudicij, quanti omiſſio ſeptem teſtium in teſtamento. l. fi. C. de fideicommiſ. Sed iſta differentia non eſt bona, ex quo vtrobique lex vltra procedit annullando, neutro caſu poteſt dici leuis ſolennitas, vt notatur in l. 1 ff. de lib. & poſthum. Quarto pro iſta eadem parte in actu practico, & in iudicando ſtringit, quia in dubijs opi. tenenda eſt illa, quæ fauet teſtamento. l. ſi pars. in prin. ff. de inoffi. teſt. c. fi. in arg. de reiud. quia cauſa conſeruationis teſtamenti concernit publicã vtilitatem. l. vel negare. ff. quemad. teſta. aper. glo. in l. Gallus. §.
8 quid ſi. in verbo vtilitatem. ff. de lib. & poſthum. † Quintò moueor, per illud, quod decidit Ang. in §. quod autem. in Authẽ. de non alie. per illum tex. in ver. *aut etiam vno, ſi vnum ſolùm ciuitas habeat*, vbi determinat, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ nullus ⁊ctus minorum, vel mulierum valeat, niſi interueniant duo notarij rogati, & ſubſcripti, certè ſi tpe peſtis non poſſet haberi niſi vnus notarius, valeret cũ illo ſolo, ita decidit per illum tex. & ꝓ tex. noſtrum. Nec huc vadunt ſolutiones traditæ per D. Alex. hic, ad illud, quod vult Ang in d. l. ſi vacantia. Et iſtam partẽ puto
9 æquiorem, & veriorem. ¶† No ẽt caſum, in quo valeret teſtm̃
b conditum cum duob. teſtib. ꝙ tm̃, qñ romipeta in aliquo caſtro in itinere infirmaretur, valeret teſtm̃ cum duob. teſtib. ꝓp fauorem cultus diuini, ad ſimilitudinem militum temporalium. ita determinat Ang. in Auth. oẽs peregrini. per illum tex. C. cõia de ſucceſ. Pau. de Caſt. in l. nutritorib. eo. tit. & ibi limitat verum, ſi moriantur, ſecus ſi ſuperuiuant, facit text. in l. milites. ſ. de teſta. mil. Secundo limitat no. Ang. in d. §. quod autẽ. in Auth de non alie. vt ſit verum, qñ plures teſtes commodè
10 haberi non pñt. ¶† Scdò principaliter inducitur illa. l. ꝓ Bar. & alios, ꝙ non valet conſuetudo, vel ſtatutum ciuitatis Venetia-
c rum, [c] qua diſponitur, ꝙ poſſit fieri teſtm̃ cum duob. teſtib. nam dicit Bar. ꝙ eſt ⁊ hanc. l. vbi conſuetudo ruſticorum diminuens numerum teſtium non valebat, niſi fuiſſet confirmata per Imperatorem hac. l. ſed certè inductio Bar. de hoc text. non multum valet, eo quia iſta l. loquitur in ruſticis, qui nõ habent poteſtatem condendi legem, vel conſuetudinem, ſed debent vti ſtatutis, & legib. ciuitatis, cui ſubſunt. ita Spec. per illũ tex. in tit. de inſtru. edi. §. compendioſè. ver. ſed nunquid dicemus. quem ſequitur Bal. in Auth. defuncto. ad fi. C. ad Tertul. de quo vltimo per Bar. in l. omnes populi. in 2. col. ff. de iuſti. & iur. & Bal. in l. 1. in prin. C. quæ ſit lon. conſue. & in l. de quib. ff. de legi. Tamen dicit Bal in l. ſi certis annis. in pe. col. C. de pact. ꝙ ẽt conſuetudo ruſticorum eſt ſeruanda. Vel ſecundò ñde ſm Bal. & Pau. de Caſt. hic, ꝙ ideo conſuetudo ruſticorũ fuit hic confirmata ab Imperatore, eo quia fuit inducta à ruſticis legum ignaris, vnde videbatur errore iuris inducta. l. quod nõ ratione. & l. ꝙ verò contra. ff. de legi. Magis facit iſte tex. ponderatus in ver. vſque ad quinque modis omnib. teſtes. & verſi. minus autem nullo modo concedimus, quæ verba geminata multum debent operari. l. Baliſta. cum ſim. ff. ad Treb. Per quę verba vr̃ Imperator derogare conſuetudini futuræ, per ea quę traduntur in l. ſi mihi & tibi. in §. in lega ff. de lega. 1. Item dicta verba nullo modo, ſunt tantæ importantiæ, quòd intelligatur prohibita diſpenſatio. in contrarium gloſſ. eſt ſingu. in clem. 2. de æta. & quali. quam pro ſingu. alleg. Imo. in cap. cùm eſſes. de teſt. Iſtam quęſtio. aliter non diſputo hic, quia plenè examinaui in l. 1. C. de ſumma Trin. vbi Bar. ponit in 3. q. & ibi Bart. reſpondet ad iſtam legem, quòd hic conſuetudo præterita limitatur, non autem futura prohibetur, ſecundum Cyn. in l. du-
11 dum. C. de contrah empt. ¶† Tertiò principaliter nota vnum mirabile ſecundum Pau. de Caſt. ex hoc tex. in verſi. ſin autem in illo loco, ꝙ ſi in villa non reperiantur ſeptem teſtes, ſed ſex tantum, quinque ſufficiunt, & ratio eſt ſecundum. D. Alexan. quia in vltimis voluntatibus non reperitur, ꝙ in aliquo requirantur ſex, ſed duo aut tres, vel quinque, vel ſeptẽ, tamẽ ſummarium Bar. innuit contrarium, niſi intelligatur ſecundũ iſtũ tex. ad quem referri debet. Item pro iſto notabili facit, qa iſte numerus quinque teſtium in qualibet vltima voluntate requi
12 ritur. l. fi. ad fi. C. de codi. ¶† Vltimò iſta. l. facit ſecundum Bart. & alios poſt Pet. & Cy. hic, quòd leges generales intelliguntur tollere conſuetudines ſpeciales loci, & pariter ſtatuta, quando Princeps eſt de eis certioratus. iuxta. cap. 1. in prin. de conſti. in 6. tamen Barto. in l. 3. §. diuus. ff. de ſepul. viol. dicit, quòd iſta l. cum violentia ad iſtud allegatur. De quo puncto vide Bar. in l. de quib. in 3. col. & ibi dixi, & alij ponunt. ff. de legi. & in extrauag. ad reprimen. in verbo non obſtantib. ad fi. & Canoniſtæ in c. fi. de conſue.

ADDITIONES.

a ¶ Ambiguus. Facit, quod dicit Bal. Nouel. in tract. dotis. par. 6. priuilegio. 11. col. 9. PVRPV.

b ¶ Teſtibus. Adde Ang. in Auth. quomodo oportet Epiſc. Alex. de Imo. in l. ſeriniarios. C. de teſta. mili.

c ¶ Venetiarum. Adde, ꝙ hoc non habet locum in Venetis, quia non recognoſcunt ſuperiorem in temporal. b. ſecundum Bar. in l. hoſtes. ff. de capit. Bar. in l. 2. C. de bon. vac. & per cõſequens habent vim ſupremi Imperatoris in ſuo territorio, ſed Imperator põt ſtatuere, ꝙ valeat teſtm̃ cum duob. teſt. b. ſecũdum Doc. in c. quæ in eccleſiarũ. de conſti. & in l. fi. C. ſi contra ius, vel vtil. pub. ergo idẽ poſſunt Veneti, ex quo non recognoſcunt ſuperiorem, vt in iure ſupra alleg.

De

Source : BIU Cujas

De hæredibus inſtituendis. Rubr.

¶Continua Rubricam quo ad duas ſui partes, vt per Cyn. & Saly. Fulg. & Pau. de Caſt. hic.

SVMMARIVM.

1 *Deportatus eſt incapax hæreditatis, & legati. fallit tamen in multis caſibus.*
2 *Dictio tanquam, regulariter eſt nota improprietatis.*
3 *Quando deportatus eſt inſtitutus hæres, ad quem pertineat hæreditas, cùm ille ſit incapax.*
4 *An banniti noſtri temporis æquiparentur deportatis.*
5 *Bannitus, qui poteſt impunè offendi ex forma ſtatuti, non perdit ſucceſſiones prouenientes de iure communi, ſed bene prouenientes de iure municipali, quando bona illius ſucceſſionis ſunt extra territorium. numero 6.*
7 *Quando bannitus poteſt offendi, poteſt non ſolùm in perſona, ſed etiam in bonis.*

LEX PRIMA.

QVi deportantur. Inſtitutio deportati eſt pro non ſcripta. hoc dicit. ¶ †Not. ꝙ deportatus [a] eſt incapax hæreditatis, & legati, & ſic non habet teſtamenti factionē paſſiuam, vt hoc text. hoc eſt non poteſt inſtitui, vt hic. Eodē modo non habet teſtamen-
b ti [b] factionem actiuam, hoc eſt non poſſet facere teſtamentū. l. eius qui. §. 1. ff. de teſta. Ratio autem quare deportatus nō poteſt inſtitui, eſt, quia hæreditas ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato deferatur, ſemper eſt de iure ciuili. l. lege obuenire. & l. verbis legis. ff. de verb. ſign. & gl. no. in l. 1. ff. de acq. rer. dom. ſed deportatus licèt naturaliter viuat, tñ per l. ciuilem hī pro mortuo. l. 1. §. pe. ff. de bon. poſ. contra tabu. l. ſi neceſſe. §. ſi deportatus. ff. de bon. lib. ideo perdit omnia, quæ ſunt iuris ciuilis, & retinet ea, quæ ſunt iuris gentium. l. quidam ſunt. ff. de pęn. & l. ſi mandauero tibi. §. is cuius. ff. manda. & iſtam rationem ponit glo. hic. ¶ Iſta regula primò fallit, qñ ſnīa deportationis ſtatim effectualiter valet, ita ꝙ non eget confirmatione, ſecus ſi egeret confirmatione, & ideo ſi prætor deportaſſet aliquē in inſulam, & quia non habebat inſulam ſub ſe, requirebatur confirmatio Principis, interim ergo dum confirmaretur ſententia à Principe, valet inſtitutio. l. 1. §. deportatos. ff. de leg. 3. gl. no. in l. illicitas. §. qui vniuerſas. ff. de offi. præſi. bonus tex. in l. ſi quis filio exhęredato. §. eius. ff. de iniuſt. rupt. ¶ Secundò limita iſtam legem procedere in deportato, ſecus autem eſt in relegato, rō
c quia relegatus [c] non perdit bona propria, nec ea, quę ſunt iuris ciuilis, ſicut deportatus. l. ſi qua. ff. ex quib. cau. maio. l. relegati. ff. de pęn. l. bona. ff. de iur. fiſ. ¶ Tertiò limita iſtum tex. non procedere in legatis alimētorū relictis deportato, quorū eſt capax, quia ſi damnatus in metallum; qui efficitur ſeruus, tamen eſt capax legati alimentorum, quia eſt vnde viuat, & ſic iuris gent. l. legatum. ff. de capi. di. l. ſi in metallum. ff. de his, quæ pro non ſcrip. hab. quanto magis erit capax deportatus? ¶ Quartò limita iſtā legem non procedere in teſtamento militis, in quo deportatus bene poteſt inſtitui. l. neque. §. 1. ff. de teſta. milit. l. ſi deportati ſeruo. §. ſi miles. ff. de leg. 3. ¶ Et ex hac limitatione videretur, ꝙ poſſemus inferre quintam ſing. limitationem, ꝙ idem eſſet in teſtō à quocunque condito ad pias cauſas, quia *in illo* poſſet relinqui deportato, ſicut in teſtō militari, cùm in vtroque attendatur ſolùm ius gent. & non ius ciuile, de quo vide per *Bal. in* repe. l. 1. in 12. col. C. de ſacr. Eccl. in verſi. ſuper. 3. q. de deportato. vbi tenet, ꝙ cùm teſtamenti factio actiuè, & paſſiuè ſit de iure ciuili, & ſic non competit deportato. l. ſi deportati ſeruo. 1. reſpon. ff. de leg. 3. ꝙ ea quæ ſunt neceſſaria ad conſeruationem naturæ, & neceſſaria ad victum, & medicinam tempore ægrotationis, iſta poſſunt relinqui, alia nō ſm eum. Non tamen reſpondet rationi, quam ſupra feci. Item adde, quòd tenet Bar. in repe. d. l. 1. in 3. q. primæ. q. prin. C. de ſacr. ſan. Eccl. ¶ Sextò limita iſtam legem, quando quis eſſet purè, & ſimpliciter deportatus, ſecus autem ſi eſſet deportatus ſub conditione, quia interim valeret efficaciter hæredis inſtitutio. l. interdicit. ff. de condi. & demō. & l. ſi deportati ſeruo. in prin. ff. de leg. 3. ¶ Septimò limita, ꝙ licèt deportatus ſit incapax hæreditatis, & legati, tamen teſtator in teſtamento poteſt deportato dare facultatem eligendi, in quas perſonas velit diſtribui bona teſtatoris, & poterit eligere, & valebit electio, dummodo iſta facultas eligendi fuerit ſibi conceſſa antequam deportet̄, quia etiam poſt deportationem poterit eligere. text. eſt in l. cū pater. §. hæreditatem. el primo. & ibi Bart. pulchrè ponit, quid de fratribus minorib. ff. de leg. 2. l. ex facto. ff. ad Treb. & ſi dicis, quomodo exiſtens in deportatione poterit eligere, cùm ha-
d beatur pro mortuo, [d] vt prædixi? Reſpondeo, ꝙ licèt cenſeatur mortuus ciuiliter, tamen naturaliter viuit, ideo poteſt eli-
e gere, quia mors ciuilis [e] æquiparatur nāturali, quando eſt eiuſ-
f dem effectus, cuius eſt mors naturalis, ſecus ſi non eſt eiuſdem effectus, ſecundum Cy. in l. Deo nobis. in prin. C. de Epiſ. & cle. & Bar. in l. ex ea parte. §. pe. ff. de verb. obl. vel ſecundo, & notabilius reſponde, quòd mors ciuilis non æquiparatur naturali, niſi in caſibus expreſſis in iure. gl. eſt in c. placuit. 16. q. 1. gl. in c. ſuſceptum. de reſcri. in 6. bonus tex. in l. res vxoris. C. de dona. inter vir. & vxo. & in l. ſi mors. in princ. ff. de dona. inter vir. & vxor. ¶ Octauò, & vltimò limita hanc legem tenendo opi. glo. fin. ꝙ quando deportatus inſtituitur hæres, ꝙ non valet inſtitutio quo ad deportatum, tamen valet quo ad fiſcum, quia fiſcus eius loco ſuccedit, vt diſputabitur ſuper illa glo. fin. nam iſta lex tunc procedet, quòd deportatus non erit in effectu capax hæreditatis, & legati, verum eſt fiſco volente ipſam hæreditatem, ſed ſi fiſcus ipſam non vellet, deportatus eſſet capax hæreditatis, & legati in effectu, aliter nec alius poſſet opponere indignitatem niſi fiſcus. iuxta gl. in l. his conſequenter. §. fin. ff. famil. erciſcun. Et iſto caſu fiſco nolente ſuccedere, ꝙ deportatus ſit capax effectualiter hæreditatis, & legati, tenet gloſſ. ſolen. in l. ea ſola. ff. de regulis iuris, quam pro ſingul. ad hoc alleg. Bald. in l. eam quam. in 6. colum. C. de fideicommiſſ. Ludou. Roman. in Rubri. ff. de acquiren. hæredita. & pro illa gloſſ. eſt tex. in l. ſi ſeruus plurium. §. ſi quis ante. & ibi Docto. præſertim Modern. de lega. 1. Sed contra iſtam limitationem vltimam videtur facere ratio, quare deportatus non poteſt inſtitui, quia perdit omnia, quæ ſunt iuris ciuil. vt ſupra declaraui, ſed iſta ratio militat etiam iſto caſu, quando fiſcus non vult habere.
2 ¶ †Cloſſ. in verſicu. tanquam. de iſta dictione tanquam, [f] vide
f bonam gloſſ. in cap. ſolitæ. in verbo tanquam. de maiorita. & obedien. gloſſ. & Barto. in l. ſi verò. §. item quicquid. ff. ſolu. matrimon. & in l. tutor. § quæ tutoribus. ff. de excuſa. tuto. Bald. in l. apud antiquos. in penul. colum. C. de fur. Alber. in dictionario ſuo. in verſic. tanquam. & text. cum glo. fin. in cap. cùm pro cauſa. de ſenten. excommunic & in cap. ex parte. de ſponſ. Regulariter dictio tanquam, eſt nota improprietatis. l. ſecundum Bald. in l. omnes populi. in princip. in vlti. char. ff. de iuſti. & iure. per tex. in l. pecuniam. in verſicu. tanquam. ff. ſi certum pet. Alexan. in conſi. 15. viſo proceſſu inquiſitionis. in 9. colum. in 1. volum. accedit, quod dicit Bald. in cap. nonnulli. in 2. colum. de reſcript. & reputat tenendum menti, quòd ſi ſtatutum ſimpliciter dicat, quòd aliquis puniatur tanquam falſarius, nō intelligitur de pœna. l. corn. ſed de pęna arbitraria, per illum tex. iuncta expoſitione Ioan. Andr. ibi, qui dicit illum puniendum non vt falſarium, ſed tanquam falſarium. ¶ Gloſſ. in verſi. non poſſunt. habet duas partes. In prima declarat text. aſſignando duas rationes. In ſecunda oppo. & bene ſolu. vide eam per te.
3 ¶ Gloſſ. fina. in verſi. fuiſſent. ¶ † Pro clara intelligentia gloſ. pone, quòd deportatus ſit inſtitutus hæres in teſtamento, clarum eſt, quòd ipſe deportatus quantum ad commodum ſuum nō eſt capax, quæro ad quem ſpectabit iſta hæreditas, nunquid admittetur fiſcus, an verò alij venientes ab inteſtato? Vtilitas eſt duplex. Prima, ſi fiſcus ſuccedit, omnia legata ex teſtamento præſtabuntur. l. proximè. ff. de his, quæ in teſtamento delen. ſed ſi ſuccederetur ab inteſta. omnia legata corruerent. Secunda vtilitas eſt, quia ſi dicimus, quòd hæreditas ſpectet ad fiſcum, nullus poterit opponere de indignitate niſi fiſcus, quòd ſi fiſcus nollet eſſe hæres, deportatus effectualiter

ADDITIONES.

a ¶ Quòd deportatus. Adde Bar. in l. ſi deportati. §. ſeruo. de leg. 3. Spe. titu. de inſtru ſedi. in §. compendioſè. ver. Secundò deportatus.
b ¶ Teſtamenti. Adde l. eius qui, in §. 1. ff. de teſt. Bal. in l. 1. in 2. & 3. q. prin. C. de ſacroſan. Eccle.
c ¶ Relegatus. Adde Doc. in l. nemo. C. de Epiſ. & cle. Specu. tit. de ceſſ. act. in §. 1. ver. illud.
d ¶ Pro mortuo. Adde l. actione. §. in publicatione. ff. pro ſoc. l. 1. in §. qui habebant filium. ff. de bono. poſſ. contra tabu. & in cap. placuit. & ibi Io. de Fan. 16. q. 1.
e ¶ Ciuilis. Adde Bal. in Auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccl. gl. in ver. competeret. & ibi Abb. in cle. ne Romani. de elec. Arch. in c. presbyter. 82. diſtin. & per Ant. de But. in c. vndique. in pe. col. de offi. deleg.
f ¶ De iſta dictione tanquam. Adde Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuca. Raph. Cum. in conſi. 146. incip. Simon Helias. in 3. col.
* Et dic, quòd regulariter eſt nota improprietatis. Bar. in l. ſi verò. §. item quicquid. ff. ſoluto matrimon. Hippo. ſingul. 236. plura not. Eue. lib. Arg. loco de tanquam. Rolan. conſi. 60. num. 43. lib. 1. habetur in c. ſolitæ. de maio. & obed. MASVER.

Source : BIU Cujas

ter ſuccederet, vt dixi in tex. in vlti. limitatione. Gl. hic concludit, quòd quando deportatus inſtituitur hæres, mero iure valet inſtitutio, ſed non in effectu, quia fiſcus aufert ab eo, & ad hoc gl. alleg. l. hæreditas. infra de his, quibus vt indi. quam ſic inducas: nam poſito, quòd venientes ab inteſta. deberent admitti, tamen ex quo teſtator inſtituerat in teſtamento deportatum, apparet, quod venientes ab inteſt. non voluit eſſe ſuos hæredes, & ſic quodammodo eſt viſus reputare eos indi. & ſic fiſcus ab eis auferret, ſed ille tex. loquitur, quando teſtator expreſsè reputauit, & dixit hæredem eſſe indignum. Iſtam opin. licèt aliqui tenuerint, ſ. Gul. de Cun. Iac. But. & Rayn. hic. & licèt dicat Io. de Imo. in l. ſi ſeruus eius. ff. de acqui. hære. & in c. 2. ad fi. de teſt. quòd de iure ſit ſuſtentabilis, & eam teneat Do. Chriſtoph. de Caſtil. per aliqua, ad quæ reſpondeas, vt per Do. Alex. hic. Tamen contraria opin. *eſt vera, & communis*, * quòd
a imò quando deportatus inſtituitur hæres mero iure, & penitus eſt incapax, & vt dicit tex. noſter, eſt perinde, acſi nullus eſſet ſcriptus hæres, & ideo venientes ab inteſta. ſuccedunt, & ita tenent Bar. & alij omnes hic, & in l. ſi ſeruus eius. ff. de acquir. hæred. cum concor. de quib. per Dom. Alex. Pro iſta opin. Bar. & Antiquorum facit tex. l. ſi in metallum. ff. de his, quæ ℔ non ſcrip. & l. in metallum. ff. de iur. fiſ. fortificando, vt hic per eũ. Item quia deportatus habetur pro mortuo. l. 1. §. pen. ff. de bono. poſſ. contra tabu. ſed reſpondeo verum quo ad commodum ſuum, ne ſibi acquirat. Ad idem facit iſta. l. in fi. ibi, ſi ſcripti non fuiſſent. nam pro non ſcripta non vadunt ad fiſcũ, ſed ad venientes ab inteſta. l. vnic. §. 1. C. de cadu. tollen. & l. 2. ff. de his, quæ pro non ſcrip. habentur. Sed reſponde, quòd iſte text. intelligitur, quòd habentur pro non ſcrip. quo ad commodũ ſuum, vt non poſſint capere, ſed non quo ad commodum fiſci, vt dicit glo. & hoc modo potes etiam reſpondere ad l. edicto. ff. de bon. poſſ. licèt Dom. Alexand. dicat, quòd ibi ſit optimus tex. nam loquitur de bon. poſſ. effectuali, ad quam ille, cui aquæ, & igni eſt interdictum, qui eſt ſimilis deportato, nõ admittitur, quia non in effectu admittitur, ſed an ad commodũ fiſci, tex. ibi nihil dicit. Secundò & melius reſpondetur, ℙ ibi loquitur in ſucceſſ. ab inteſt. vbi facilius repellitur, quàm ex teſtamento, vt patet in emancipato, qui de iure ciuili ab inteſta. non ſuccedit. §. emancipatos. inſti. de hære. quæ ab inteſt. & tamen ex teſtamento ſic. §. cæteri. inſti. de hære. quali. & differen. l. ſi ex duob. in princ. ff. de bon. poſſ. contra tab. glo. & Bar. in l. illud. §. fi. eod. tit. Sed vltra alleg. communiter per Doc. pro iſta ſententia communi ſtringit tex. incuitabilis in l. nam ſi miles. in prin. ff. de iniuſt. rup. quem alleg. Alex. hic in octauo fundamento, ſed non inducit, vbi dicit text. quòd ſi miles inſtituerit in primo gradu eum, quem poterat inſtituere ſolùm ex priuilegio militis, & ſic deportatum, vt dixi in tex. in quarta fallent. deinde ſecundo loco ſubſtituerit, quem poterat de iure communi, ſi moriatur poſt annum miſſionis, quo tempore ceſsãt priuilegia militis, ſubſtitutus admittit, ergo apparet, quòd inſtitutio deportati eſt penitus, & ipſo iure nulla, quia ſi mero iure valeret, & fiſcus poſſet venire loco deportati, non admitteretur ſubſtitutus. l. ſi ſequens. in prin. ff. ad Syl. l. ex facto. §. Iulius longinus. ff. de vulg. & pup. & non video, quid poſſit reſponderi, niſi dicas, quòd ibi ſpeciale ſit in teſtamento militis, propter hoc, quia ibi à princip. valuit inſtitutio deportati facta per militem, vnde licèt poſt annum miſſionis ceſſet priuilegiũ militis, tamen vt eius volũtas ſeruetur, admittitur ſubſtitutus, & non fiſcus. Tamen ex toto non ſatisfacit. Pro iſta etiam parte communi parum facit tex. in l. neque. §. 1. ff. de teſtam. mili. arguendo à ſpeciali, vt inducit Alexan. nam bene ibi eſt ſpeciale, quod ſi deportatus inſtituitur hæres in teſtamento militis, quòd mero iure ſit capax, & etiam in effectu, quia fiſcus ab eo non poteſt auferre, quod non eſt hic, ſed pro communi opi. facit, quia cùm ſint opi. Docto. in iſto articulo, & iura varia, in dubio iudicandum eſt contra fiſcum. l. non puto. ff. de iure fiſc. no. Matheſi. in no. 71. Raph. Cum. in l. 1. & ibi Alexã. in 1. & 2. colum. ff ſolu. matrimo. ¶ Contra communem ſententiam ex aduerſo fortiter ſtringit. l. ſi deportati ſeruo. ff. de lega. 3. ad quem tex. poſſet vix reſpõderi, & dantur ſex ſolutiones, quas refert Dom. Alexã. hic, & reprobat, & verè nulla eſt, quæ bene procedat. Bar. hic, & ibi reſpondet, & ſequuntur Bald. & Ang. hic, quod concluſio Docto. procedit, quando deportatus eſt immediatè inſtitutus, tũc venientes ab inteſt. ſuccedunt, aliud quando inſtitutus eſt ſeruus deportati, tunc fiſcus admittitur. l. ſi deportati ſeruo. præalleg. & ſi dicis, quando ſeruus inſtituitur, non inſpicimus perſonam ſerui, ſed eius capacitas, & incapacitas pendet ex perſona domini. l. ſi mihi & tibi §. regula. ff. de lega. 1. & l. debitor. §. ſeruo. ff. de leg 2. l. non minus. ff. de hæredib. inſtitu. & l. neque. infra eodem. reſpondet Barto. quòd illa regula procedit, quando perſona domini aliquando eſt capax, aliquando incapax, ſed quando dominus eſt penitus incapax, vt in deportato, tunc ſeruus non poteſt conſiderari ſecũdum qualitatem domini, quæ nulla eſt, vt pulchrè declarat Bald. hic in penul. colum. & iſtam tenet Pau. de Caſt. hic. & potes confirmare optimo ſimili: nam aliquando valet legatum factum ſeruo, ſed ſi fieret eius domino, non valeret: nam ſi alicui legetur res ſua, legatum non valet. l. proprias. cum ſim. infra de leg. & tamen ſi legetur eius ſeruo, valet d. l. debitor. §. ſeruo. ff. de leg. 2. & ibi eſt text. multum not. in materia, quòd ſeruus recipit capacitatem à domino in genere, ſed non in ſpecie, vnde ſi dominus eſt capax in genere, ſed non ad illam ſpeciem, tamen ad eam ſeruus admittitur, & reputatur capax, & iſtud eſt, quod Barto. ibi multum no. Iſtam reprehendunt Fulgoſ. hic, & Ludou. Roman. in d. l. ſi ſeruus eius. ſatis debiliter, præcipuè, quia reſtringat regulam d. l. ſi mihi & tibi. §. regula. & ad eorum fundamenta reſpondet Alex. hic, qui tenet iſtam ſolu. pro minus periculoſa, & aſſignat rationem differentiæ, quòd quando dominus eſt in totum incapax, prout eſt deportatus, tunc quia habetur pro mortuo. l. 1. §. penul. ff. de bonor. poſſeſ. contra tabu. ideo eius perſona non poteſt conſiderari, ſed quando in totum non eſt incapax, non habetur pro mortuo, ideo eius perſona conſidarari poteſt. Iſta ratio euidenter confunditur, quia deportatus retinet dominium iſtius ſerui. d. l. ſi deportati. Item deportato poteſt acquiri per contractus iuris gentium. l. ſi mandauero tibi. §. is cuius. ff. mand. ergo non poteſt dici, quòd dominus deportatus, ſaltem quo ad ſeruũ, & reſpectu ſerui habeatur ℙ mortuo. Præterea ſi dicimus, ℙ deportatus iſto caſu habetur pro mortuo, tunc eius ſeruus eſſet liber. & hoc eſt falſum, quia ſibi acquireret, aut eſſet fiſci, & hoc etiam eſt falſum, quia non efficitur ſeruus fiſci, niſi poſt mortem deportati. l. deportati. infra de bon. proſcrip. Paul. de Caſt. hic, & prout etiam dicitur ſupra. Do. Alexan. hic. & per d. l. ſi mandauero tibi. §. is cuius. ergo interim eſt deportati. & illud, quòd dicitur, quòd deportatus habetur pro mortuo, d. l. 1. §. pen. procedit quantum ad hoc, vt deportatus ſibi non acquirat, non quantum ad alia, tu autem reprehende ex verbis met Barto. ipſiuſmet Bar. ſolutionem. nam ſi verum eſt, vt dicit Bar. quòd quantum ad ſeruum debet inſpici conditio domini, quando poteſt aliquando eſſe capax, aliquãdo incapax; ego habeo, quòd deportatus eſt huiuſmodi, quia deportatus non eſt ſemper incapax, imò poteſt eſſe capax in fallẽtijs, quas dixi in tex. pręcipuè eſt in teſtamento milita. in teſtamento ad pias cauſas, in relictis alimentorum, ſi ita eſt, ergo ſolutio Bar. ſeipſam confundit, nam ſi verum eſſet, quòd deportatus nullo vnquam caſu poſſet eſſe capax, procederet ſolutio Bar. ſed falſum eſt. Niſi intelligas Barto. loqui, quando dominus eſt in totum incapax in caſibus regularibus, vt eſt deportatus, non ſic in caſibus ſpecialibus, quaſi de caſibus ſpecialib. non curauerit Bar. Item contra Barto. facit text. in l. ſi ſeruus eius. ff. de acquir. hæred. vbi in ſeruo hærede inſtituto conſideratur capacitas ex perſona domini, qui tamen erat in totum incapax. patet, quia poſtea ſubijcitur caſus, quãdo dominus erat incapax in parte. Alias quinque ſolutiones vide & reproba, vt per Domin. Alex. hic. & poſſet in examinibus ſatis defendi gloſ. noſtra per d. l. ſi deportati ſeruo, ſed in iudicando non eſt diſcedendũ à communi. poſſet tamen diſputando defendi ſol. Raph. Fulg. hic, quòd concluſio Docto. hic procedit in hęreditate, & aliud ſit in legato, ita loquitur d. l. ſi deportati ſeruo. & licèt fundamentũ Fulg. non ſit verum, rectè reprobatur per Dom. Alexã. hic, poteſt tamen alia via defendi, nam in hæreditate, vt ipſe dixit, cõſiderantur tertia tempora, & ſi vno tempore erat incapax, inſtitutio erat pro non ſcripta, & irrita. l. ſi alienum. §. in extraneis. ff. de hęred inſtitu. vnde quando deportatus inſtituitur, inſtitutio nunquam habuit exiſtentiam, ſed in legato, in quo non conſideratur niſi vnum tempus. ſ. quo cedit. l. interuenit. ff. de leg. præſtan. interim ergo legatum valet. Et licèt tempore, quo cedit tempus legati, ſi legatarius reperiatur non capax, legatum efficiatur quaſi caducum, & vadat ad venientes ab inteſt. l. vnica. §. 1. C. de cadu. tollen. & l. Celſus. ff. de leg. 2. tamen fallit, quando eſt caducum, vel quaſi caducum ratione delicti, vt in deportato, tunc illud quaſi caducum vadit ad fiſcum propter delictum deportati. d. l. ſi deportati ſeruo. tamẽ

nec

ADDITIO.

a ¶ Communis. Adde, quòd hanc ſequitur, & communem dicit Clar. §. teſtamẽtum. q. 22. ver. ſi autem quæris. vbi inter alia inquit, hæreditas autem ipſa nõ applicatur fiſco, neque filius illam aufert à deportato, tanquam ab indigno, ſed perinde ſuccedit ur defuncto per alios inſtitutos, vel alios venien. ab inteſta. acſi deportatus inſtitutus non fuiſſet, & hanc magis communem dicit Alex. conſi. 26. nu. 1. lib. 1. MAYER.

Source : BIU Cujas

nec iſta ſol.tranſit ſine dubitatione,& iurium reſtrictione. Præterea etiam in legatis videtur, quòd non ſolùm attenditur tẽpus cedentis legati,vt dixi,ſed etiam tempus teſtamenti. §. legari.inſti.de lega.¶†Extra gl.quærunt Doc. hic, quid de bãnitis[a] noſtri temporis, & punctus videtur in eo conſiſtere, an æquiparentur deportatis,qui perdunt ciuitatem, & bona, ꝙa non poſſunt habere hęredem.l.2.ĩ.de bon.proſcri.& dicuntur deportati quaſi de ciuitate portati.ſecundum Bar.in l.relegatorum.ff.de interd.& releg.aliàs dicũtur apolides.l.1.§.hi quib.& ibi declarat glo.quare ſic dicantur.de leg.3.an verò æquiparentur relegatis in inſulam, qui retinent bona, & ciuitatem, ſed non poſſunt de inſula recedere, & propterea dicuntur quaſi ibi relegati.l.relegati.& l.ſeq.ff.de ĩterd.& releg. Breuiter aduerte, quòd temporibus noſtris ſunt quidam,qui dicuntur confinati,& iſti ſunt,qui cùm non poſſint exire de loco eis deſtinato,poſſunt æquiparari vel deportatis,vel relegatis, ſecundum quod oſtendet ſententia confinationis, & iſti largo modo, & abuſiuè appellantur etiam banniti, vt videntur intelligere Docto.hic.propriè tamen banniti ſunt exules, ſeu in exiliũ miſſi. l.4.ff.de interd. & releg.ita declarat Bar.in q. p̃.eum diſputata, quæ incip.Statuto ciuitatis Luc.& idem Bar.in trac. ſuo de bãnitis,quicquid dicat Bal.hic.in 1.& 4.qõ. Sed capiendo bannitos largè,quid iuris ſit in eis,communiter tenetur per doctrinã
5 Bar.cum multis coucor.de quibus per D.Alex.hic.¶†Inquantum ergo Bar.& Docto.volunt,quòd bannitus, qui poteſt im
b punè offendi ex forma ſtatuti, non perdit ſucceſſiones[b] illi prouenientes de iure communi,ſed bene perdit municipalia illius ciuitatis,& ſic perdit ſucceſſiones,quæ iure ſtatutario illi deferuntur,quia ſicut hoſtis Romani Imperij,vel bannitus de Romano Imperio,qui habetur pro hoſte Imperij,vt habetur in l.2.C. de deſer. & occul.lib.12. perdit oĩa iura Romani Imperij,vt l.amiſſione.§.qui deficiunt.& ibi Bar.ff.de cap. di. & l. certa forma.& ibi Bar.C.de iur.fiſ.lib.10. non tamen perdit iura gen.vel beneficia iuris gen.ſeu naturalis.l.ſi mandauero tibi. §.is cuius.ff.man.quia ſuperiora ſunt ad ius ciuile,vel Romanorum,ita proportionabiliter iſte particularis hoſtis vnius ciuitatis perdit iura municipalia,& ſingularia illius ciuitatis,non autem perdit iura communia ſuperiora ad ius municipale, vnde ſi ex forma ſtatuti exiſtentib.maſcu.fœm.non ſuccedũt, vel agnati præferuntur cognatis, vel maritus lucratur dotem vxoris præmortuæ,certè qui eſt inde bannitus non poteſt gaudere beneficio talium ſtatutorum, & vltra alleg. per Modern. hic,vide no.per D.Nel.de S.Gemi.in tract.bannitorum in prima parte ſecundi temporis.q.27.& ſeq.Similiter talis bannitus non poteſt teſtari ſecundum formam iuris municipalis, & ſtatuti illius loci,à quo eſt exbannitus,ſed bene poterit teſtari ſecundum formam iuris communis.ſecundum Bar.& alios in l. eius qui.§.1.ff.de teſt.de quo vltimo dic,vt ibi plenius per Imo.
6 & Mod.†Intellige verum & teneas cordi,quando bona illius[c]
c ſucceſſionis ſunt extra territo.à quo eſt bannitus, ſi autẽ eſſent intra illud territorium,non admitteretur etiam de iure communi,quia cùm ſit hoſtis illius ciuitatis, non debet à iudice illius loci audiri,& licèt commune illius ciuitatis non poſſit tollere bannito ius comme, poteſt tamen in ſuo territorio offuſcare,& obumbrare,taliter quòd effectum non ſortiatur.ita limitat Pau.de Caſt.hic,referens ſe ita compluribus conſuluiſſe in ciuitate Flo.& ſecundum eum eſt bene notandum,quia Bar.hunc caſum non tangit.idem ante eum tenet Ray. hic. & Io.de Imo.in l.Gallus.§.ille caſus.ff.de lib.& poſth.& in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.tenet D.Alex.in conſi.23.inci.oportunè conſideratis.in 6.col.ad fi.& ſeq.in 1.vol.& refert ſe ita cõſuluiſſe apud Mutinam,& ꝙ illi cõſilio ſe plures ſolennes Docto. ſubſcripſerunt. ita verè conſuluit apud Mutinam in alio conſi.75.ꝙ incip.viſis,& diligenter perſpectis.in 5.col. in 1. vol. & in l.ex facto.§.ex facto.ff.ad Treb.& Ludo.hic in 15.colum. Ang.in q.per eum diſputata, quæ incipit, duo adinuicem litigantes.in 9.colum.No.quòd etiam eſt magna limitatio ad do
* ctri. Bar.& communem,quamuis Saly.hic,& D. Alex. ſibi cõtrarius oppoſitum teneant.& Pet.de Anch.& Imo.in c.2.de teſta
7 men.¶†Item inquantum Bar.in fi.ſub dubio fortè tenet, ꝙ cõmune illius loci, ex quo quis bannitus eſt, auferret in effectu ſucceſſionem huic bannito de iure communi delatam tanꝙ ab indigno,& cum eo tenet D.Alex.hic in fi.& pro Bart. bene facit,quia quando bannitus poteſt offendi, poteſt non ſolùm in perſona,ſed etiam in bonis,& quilibet poteſt ab eo auferre bona,ſi inueniret,vt tenet Bar.in l.vt vim.in 1.col.ff.de iuſt. & iur.vbi dixi per gl.ſing.in c.1.§.ſi verò vaſſallus.in gl.fi. de mili. vaſſal.qui contu.eſt.ergo eodem modo commune poterit talia bona hæreditaria ab eo auferre.Nam qui poſſunt in perſona offendi,fortius poſſunt rebus,& bonis ſpoliari.l.nec in ea.§. 3.ff.de adult.& in l.in ſuis.in fi.& ibi Ang.& Mod.no.ff.de libe. & poſth.Contra Bar.tenet Bald.hic in pen.col.in 3.q. quia nemo cenſetur indignus,niſi in caſib.expreſſis in iure. & iſte non eſt de illis niſi probetur.l.ab ea parte.ff.de proba.idẽ tenet Nel. de S.Gem.in trac.bannitorum.in j.par.ſecundi tpis.q.39.ꝙ iſta opi.ꝙ Bar.facit fortis rõ,quæ ſumitur ex fundõ prin.Bar.nã ſicut ab his,qui ſunt hoſtes Imperij Romani, non auferuntur tanꝙ ab indig.bona poſtea acquiſita ex ꝙctu iuris gen.d.l.ſi mã dauero tibi.§.is cuius.ff.man.& d.l.ſi deportati ſeruo.in princ. ff.de lega.3. ita nec à bannitis vnius ciuitatis,qui poſtea adepti ſunt hæreditatem de iure cõi,debet illa ciuitas poſſe auferre, vt ab indignis,quia ſicut ſe habet bannum imperiale ad ius gẽ. ꝙ eſt ſuperius,ita ſe habet bannum particulare ciuitatis ad ius cõe,ſm Bar.& Doc.hic,& in locis ꝙcor.Non obſt. fundm̃ ſ.factum pro Bar.ꝙ ſi ex forma ſtatuti põt impunè offendi in p̃ſona,ergo fortius debet poſſe in bonis derobari, ꝙa rñde, ꝙ ſm iſtud fundm̃ iſtud vnicuiq; priuato liceret impunè facere,& ſic fiſcus non auferret ex capite indignitatis, quia ex capite indignitatis nemo põt venire niſi fiſ.vt eſt gl.in l.his ꝙñr.§. fi. ff.fami.ercif.Scdò rñdet̃,ꝙ licèt talis derobatio, vel rapina trãſeat impunita,non tm̃ p̃pea eſt in ſe licita.longè.n.iſta inter ſe differunt,vtrũ aliquid ſit licitũ,vel fiat impunè,vt hm̃ in d.l. vt vim. ff.de iuſt.& iur.p̃terea hoſtis publicus põt impunè derobari.c. ab illo.14.q.4.l.hoſtes.ff.de captiu.& tm̃ fiſcus nõ aufert ei bona inuito,vt ab indigno.l.2.C.de bon.p̃ſcr.Pro hñda veritate ꝙſidera,ꝙ licèt Bar.ſimp̃r loquat̃,& dicat,ꝙ cõe põt auferre tanquã ab indig.dẽt intelligi,qñ talia bona ſunt intra territoriũ eorum,ꝙa ſi eſſent extra,ꝙfiſcatio talis non admitteret̃,p̃ doctr. Bar.in l.1.ad fi.C.de ſum.Tri.Bar.in l.iuriſperitos.§.cũ oriũdus. p̃ illũ tex.ff.de excuſ.tut.& in l.ſed ſi plures.§.in arrogato. p̃ illũ tex.ff.de vulg.& pup.Can.in c.poſtulaſti.de fo. cõpe. vñ qñ bona ſunt intra territ.põt defendi opi.Bar.aliàs ſecus,p̃ limitationẽ Pau.de Ca.ſ̃.relatã,cũ ꝙcor.ſ̃. proxi. traditis. Iaſ.Piſis.

ADDITIONES.

a ¶Bannitus.Adde gl.inſti.quib.mod.ius pat.po.ſol.in §.relegati. Bar. in l. illicitas.§.qui vniuerſas.de offi.præſi.Bal.in l.1.in 1.q.de hær.inſti.Barto. in l.ſi qua.ff.de his,qui ſunt ſui vel alie.iur.

* Et quæ vtilitas ex hoc reſultet,no.idem Bar.in l.ex hoc iure.ff.de iuſt. & iur. in l.qui amiſiſſe.§.qui deficiunt.de capi.dimin.Rip.in l.ex facto.num.13.ff.ad Treb.quod autem bãnum ſuccedat loco deportationis,no. Guid.Pap.q.423. num.5.ſed dic,vt per D.Oſaſ.deciſ.105. nu. 9. vbi poſt longam diſputationẽ concludit ſtan.eſſe doc.Bar.q. 1.nu.14.& ſeq.quòd huiuſmodi exules ſiue bãniti non omnino æquiparentur deportatis vel relegatis,ſed quandam tertiã ſpeciem conſtituant,& ſic ſecundum quid dici poſſint æquiparari deportatis,& ſecundum quid relegatis reſpectiuè,declarando vt latius per eum. cui. adde Iodoc. in Enchirid. ſimil. iuris. verſiculo bannitus. vbi plura notat. MASVER.

b ¶Succeſſiones.Adde Dynum in l.ſi quæramus.ff.de teſta. Bal. in cap.domino guerram.in titu.hic finitur lex.in vſi.feu.in extrauag.qui ſint rebelles.in ver. rebellandum.

c ¶Bona illius.Adde Bar.in diſp.incip.Lucanæ ciuitatis ſtatuto.

SVMMARIVM.

1 *Reſidui appel.continetur totum.*
2 *Cæterorum appel.continetur totum.*
3 *Dictio amplius,continet totum.*
4 *Dictio plus,continet totum.*
5 *Appel.partis continetur totum.*
6 *Si teſtator habens plures filios eos aqualiter inſtituit hæredes, deinde diſpoſuit,quòd ſi aliquis filiorum meorum moriatur, volo hæreditatem meam diſtribui inter pauperes, ſi vnus ex liberis moriatur, illa dictio hæreditatem, exponitur pro parte hæreditatis, quæ illi filio obuenit.*
7 *Si debitor in centum ſoluat.20.& dicat ſe ſoluere pro reſiduo,& creditor recipiat pro reſiduo,illa dictio,pro reſiduo,probat quod totũ fuerat ſolutum.*
8 *Quando teſtator inſtituit in parte aliquem,qui eſt incapax, & in reſiduo alium,ille habebit totum excluſo fiſco.*
9 *Quando ſpurius ſimpliciter inſtituitur hæres,an erit locus fiſco.*

LEX II.

1 a **PAter tuus.** †No.ex text.ꝙ appellatione reſidui[a] continetur totum.concor.l.quòd ſi Meuius.ff.eod.& ꝙ hic dicitur in verb.reſiduum. habet locum in verb. ſuperfluum.

ADDITIO.

a ¶Reſidui. Adde l.cæterorum.ff.de verb.ſign.& in c.1.de teſta.glo.in c.quamquam. de vſur.lib.6.

Source : BIU Cujas

fluum ſecundum Raph.Cum.in conſi.115.incip.Ant.Benedi-
2 cto fili).†Et idem eſt in dictione cæterorum. l. cæterorum. ff. de verb ſign.ſic etiam in appellatione reliquorum totum continetur,tex.eſt ad literam in l.cũ optio. ff.de opt.leg. & in l.reliquorum.de ver.ſignifi.& in l.2.cum glo.C.ſi propter pub.pẽ. licèt quandoque non omnia,ſed reliqua tantum contineat. l.
3 prædijs.in prin.& ibi gl.ff.de leg.3.†Sic in dictione amplius, totum continetur.l.1.§.hæc verba.& ibi gloſſ. ff.ſi cui pluſquam per l.Falc.Sic etiam in dictione virilis,nam ſi teſtator inſtituat duos hæredes in viriles,licèt ſenſus ſit, ideſt æquales, tamen ſi vnus eorum capere non poſſit,alius totum habebit.l. virilis ap
4 pellatione.ff.de verb.ſign.†Idem in dictione plus,nam ſi ſtatutum dicat, quòd ſi Poteſtas condemnauerit aliquem in plus debito,teneatur ad pœnam quadrupli; certè ſi in totum condemnabit indebitè,habebit locum ſtatutum,ita Bar. in l.ſi ſeruus lega.in princ.per illum text.ff.de leg.1.bon. text. in d.l.1.§
5 hæc verba.†Adde,& fortius, quòd etiam appel. partis totum continetur,vt eſt tex.hic in ver.in reſidua parte.vnde ſi teſtator in teſtamento legat illam partem domus vxori,quam ſecum viuens inhabitare ſolebat;certè ſi totam domum inhabitabat, & nullam partem ſolitus erat locare,tota domus venit in lega to.tex.eſt no.in l.vxori.in princip.& ibi glo.& Barto. ff.de leg. 3.latè Bar.& alij in l.plures.ff.de damno infecto. eodem modo ècontra quãdoque totum ponitur pro parte.l.Titia.& ibi no tat D. Alex.ff.ad l.Falc.l.Lucius Titius.cum gl.in verb.hæredi tatis.ff.de lega.1.& ibi ſing.Bald.inducit ad deciſion.no. quæſt.
6 †Pone,teſtator habens plures filios,eos inſtituit hæredes æqua liter,deinde diſpoſuit, quòd ſi aliquis filiorum meorum moriatur,volo hæreditatem meam diſtribui inter pauperes, certè ſi vnus ex liberis moriatur,illa dictio,hæreditatem, quamuis totam importet,tamen exponitur pro illa parte hæredita tis,quæ illi filio obuenit,& ſequitur Dom.Alexan.in d.l. Titia. dicens,quòd eſt perpetuò tenendum menti, quia ſæpè de fa-
7 cto contingit.¶††Item ad iſtum text.qui vult, quòd appellatio
a ne reſidui, a totum continetur.no.diligenter,quòd ſi aliquis in veritate eſt debitor tuus in centum,& det 20.dicens ſe ſoluere pro reſiduo,& tu accipis pro reſiduo,illa dictio, reſiduo,probat,quòd totum fuerat ſolutum, & ideo creditor debet eſſe cautus,quòd non apponat illud verbum pro reſiduo, quia in totum ſibi præiudicat.tex.eſt in l.ſi ex pluribus,in princ. iuncta gl.in ver.ſoluiſſe.ff.de accep.per quem tex. ita dicunt ibi Ray. Ang.& Imo.& Pau.de Caſt.& Dom.Alex hic.& Bald. & Saly. in l.ſi quidem.in fi.C.de excep.Bal.in l.ab Anaſtaſio.ad finẽ. C. mand.& Dom.Bartho.Veron.in caut.177. & hoc modo habes multa bona ſimilia ad text. ¶ Nunc autem limita iſtum tex.in quantum dicitur,quòd appellatione reſidui totum continetur,iſtud eſt verum,quando poteſt continere, ſed quando nihil ſupereſt,nil continet,& ideo ſi teſtator inſtituerit aliquẽ in aſſe,vel in omnibus.12.vncijs hæreditatis, & alium inſtitueret in reſiduo,ille nihil habebit. l. item quòd Sabinus. §. ſed ſi aſſe expleto.& l.qui non militabat.cum duab.ll.ſequen.ff.eod. ¶Secundo limita regulam huius tex. quòd appellatione reſidui totum contineatur,vt procedat, quando ſumus in materia fauorabili,& cuius effectus pendeat à futuro, & vbi poſſet contingere abſurdum,quòd teſtator decederet pro parte inteſtatus,& pro parte teſtatus. in iſtis terminis procedit regula huius tex.circa quòd vltimũ dic,vt ſtatim dicam. ſecus quando eſſemus in materia,in qua debet fieri ſtricta interpretatio, & ſic extra materiam fauorabilem, in qua fit larga interpretatio,tunc aliàs ſecus eſt;vnde ſi debitor de 30. dedit duos fideiuſſor. vnus promittit.10.alius reſiduum, certè ſi primus fideiuſſor non poteſt ſoluere,ſecundus fideiuſſor non tenebitur ad tota.30 ſed ſolùm ad 20. eo quia quando obligatio fideiuſſorum eſt à princip.inter eos diuiſa,certè factum vnius non præiudicat alij l.inter fideiuſſores.cum gloſſ. fina. & l. inter eos. in princip.ff.de fideiuſſo.Ita limitat Guliel.de Cun.hic,quem refert,& ſequitur Domin.Alexan.hic.& Bald.in l.fina.§.1.in 3.colum.C.de vſur.rei iudic.¶Tertiò limita ex eo,quod not. decidit Pau.de Caſt.in l.cùm ſtipulamur.per illum tex.ff.de verborum obliga.vbi refert,quòd aliàs conſuluit in tali caſu. Teſta-
b tor b iuſſit ſolui omnia debita de pecunijs, quas habebat in monte Flo.poſteà dixit,quòd illud,quòd reſtaret de dicta pecunia ſolutis debitis,relinquebat cuidam hoſpitali, tempore teſtamenti ſolutis debitis reſtabant mille, poſtea teſtator ſuperuixit per multos annos,& multas alias pecunias in monte acquiſiuit, ita quòd ſolutis debitis reſtabant tria milia, certè nõ obſtan.verbo reſtaret,quod ad totum poteſt referri,vt hic, fuit iudicatum,quòd hoſpitali deberentur ſolùm mille, cùm in illis potuerit tunc operari dicta diſpoſitio tempore teſtamenti,ſecus ſi tempore teſtamenti nihil reſtaſſet per l. ſi debitor.§.veriſimile.ff.de contrahen.emptio.Item ſecus ſi dixiſſet, ꝙ reſtiterit,per l.ſolemus cum ibi not.ff.de condit. & demon
c ita Pau.de Caſt.in d.l.cùm ſtipulamur. c ¶Secundo princ. aduertendum eſt pro intellectu huius text. quæ ſit ratio huius tex.dicunt Bald.& Pau.de Caſtr.ꝙ ratio huius l.eſt,ne contingat,ꝙ teſtator decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus.contra l.ius noſtrum. ff.de regu.iur. Sed certè hæc non fuit ratio,vt patet ex hoc text. in fine.nam reſidui &c. & patet clarius ex l.cæterorum.ff.de verborum ſignific.alleg.in gloſſ. quæ loquitur in legatarijs,& ibi dicitur,ꝙ cæterorum, vel reliquorum appellatione totum continetur, & tamen ibi non procedit dicta ratio,ne decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſta.vt dixi in l.vnica.ſupra quando non pet.par. dic ergo,ꝙ dubitatio huius l. erat, quia erat inſtitutus ex reſiduo pro parte, quàm alter capere non poſſet,& ſic cùm eſſet inſtitutus in parte,& non in toto,& alius nihil poſſet capere, videbatur, ꝙ ad totum non poſſet admitti.contrarium hic deciditur,quia cõmemoratio reſidui totum admittit, ex quo ſumus in materia fauorabili,vt ſupra dixi.Item poterat eſſe dubitatio,quia cùm eſſet in parte inſtitutus incapax,vt dicit tex.videbatur,ꝙ fieret locus fiſco,qui cùm excludat ſubſtitutum.l. ex facto. §. Iulianus Longius.ff.de vulga.& pupill.fortius debet excludere cohæredem inſtitutum in reſidua parte,contrarium deciditur in hoc text.qui loquitur in penitus incapace,puta vt gloſ.exemplificat in nato ex nepharia coitu.Authen.ex complexu. C.de inceſt.& inuti. nup.vñ non poteſt fiſcus venire,ſed venit cohæ
8 res,ſeu ſubſtitutus in totum,vt hoc text.¶††Tertiò princip.no. ex hac l. ꝙ quando teſtator inſtituit in parte aliquem, qui eſt incapax, & in reſiduo alium, ille totum habet excluſo fiſco. Quod Barto.hic dicit eſſe vtile, quando quis vult inſtituere filium ſpurium,vel inceſtuoſum, & vult, ꝙ ſi fiſcus non poſſit ab eo auferre,debet ſeruare formam huius l.Et debet dare cohæredem,de quo confidat,vt latè per Barto.in l.Gallus.§. ꝙ ſi is.ff.de liber.& poſthum.& in conſi.118.quod incip. Oducius. & ſequuntur Bald.& alij hic,tu pondera Barto.& Doc.in hoc
9 ſentire,†ꝙ quando ſpurius ſimpliciter inſtituitur hæres, quod locus ſit fiſco,quaſi ſpurius reputetur indignus.ergo fiſcus debet auferre.l.Papinianus.§.meminiſſe.ff.de in officio.teſtamen. & l.cùm tabulis.§.fina.ff.de his quib.vt indig.veritas eſt in contrarium, ſecundum Angel.hic, quia ſpurius eſt penitus incapax,ideo inſtitutio eſt pro non ſcripta. §.fina.in Authen. quib. mod.na.effic.legi. & §.fina.in Authen.quibus mod.na. eſſi.ſui. ergo ex quo inſtitutus eſt penitus incapax, non admittitur fiſcus.l.1.C.de ſecun.nupt.& ita in ſpecie tenet Barto.in l.fina.ff. de his quib.vt indig.Bald.& Doctor.in l.hæreditas. infra de his quib. vt indig. ideo cautela Barto. & Doctor. eſt bona ad excludendum venientes ab inteſta. potius quàm fiſcum. aliam cautelam ponit Angel.hic,ſed periculoſam, circa quam vide Domin.Alexan.hic,cum concord.de quibus per eum. aliam nouam cautelã ponit Pau.de Caſt. in l. non minus. §. 1.per illum text.ff.eodem.nec alibi legi.aliam tradit Barto. in l. 3. §. 1. ff.de liber.& poſthu.aliam Bar.in l.ſi is qui duos. per illum text. ff.de lib.leg.alios pluresque modos ponit Bar.in l.fina. ff.de his quib.vt indig.ſed vide D.Bartho.Veron.in cau.44. vbi ex omnium ſcriptis recolligit 12.modos,ſeu 12.cautelas,& quaſi omnes reprobat,vna excepta.

ADDITIONES.

a ¶Reſidui. Adde Fely.in c.ſi cautio.col.antepen.de fide inſtru. Alex.conſi.26. lib.4.Doc.in l.ſi ex plurib.ver.reliquum.ff.de ſol.Rom. ſing. 706. eundẽ Iaſ. in l.ſi tibi homo.§.cùm ſeruus.de leg.1.& conſi.9.lib.1. MASVER.

b ¶Teſtator. Adde eundem Iaſ. in l. cùm ſtipulamur. nume. 3. ff. de verborum oblig.

c ¶Stipulamur.Adde quartam limitationem Bald.in l.fina.§.1.colum.pen.infra de excep.rei iudi.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator inſtituat ſeruum hæred.quem credebat liberũ, talis error nõ vitiat teſta.idem etiam eſt,ſi inſtituat monachum incedentem in habitu ſeculari,cùm eum crederet eſſe ſecularem.nu.2.*

3 *Conditio negatiua, quæ ponitur in ſubſti. vulga. ideſt ſi hæres non erit, exponitur,ideſt ſi noluerit,vel non potuerit,quæ vltima expoſitio intelligitur,ſcilicet quomodocunque,& qualitercunque.nu. 4.fallit tamen,vt infra nu.8.*

5 *Subſtitutio exemplaris concepta in vnum caſum furoris, habet locum in alio caſu furoris.*

6 *Tacita vulgaris contenta ſub expreſſa pup.non tollit ſuitatem.*

7 *De materia vulg.ſubſti.notabilis caſus.nu.8.& 9.*

10 *Subſtitutio facta,ſi filius non eſſet in rerum natura,trahitur ad alium caſum,quando filius non eſſet in rerum natura,& pup. ætate.*

Subſti.

Source : BIU Cujas

11 *Subſti.vulg.facta ſub conditione, ſi hæres non erit, prolata à teſtatore non errante,intelligitur ſiue ipſe hæres inſtitutus non erit, ſiue alium non fecerit.*

12 *Si ſit inſtitutus filiusfa.& ſibi datus ſubſti.vulg. ſi pater acceptet,excluditur ſubſtitutus.*

13 *De iure fforum. & C.filiusfa.inſtitutus debebat iuſſu patris hæreditatem adire,& tunc adeundo,vel agnoſcendo quærebat patri.*

14 *Si filiusfam.ſit inſtitutus hæres in parte hæred. & in alia habet coheredem,ſi repudiat,cohæresqui venit per ius atcreſcendi,excludit patrem.*

15 *Diſpoſitio correctoria iuris communis non extenditur ex identitate rationis.*

16 *Pater,& filius cenſetur eadem perſona.*

17 *Quicquid acquirit filius,ſtatim acquirit patri,ſed non ècontra.*

18 *Si aliquis ſit inſtitutus hæres,& ſi hæres non erit datus ſit ei vulg. ſubſti.ſi hæres inſtitutus moriatur intra annum datum ad deliberandū, tranſmittet hære.non aditam beneficio iuris deliber.& ille in quem fit tranſmiſſio,excludet ſubſtitutum.*

19 *Hæreditas non adita,non tranſmittitur.*

20 *Si ſeruus ſit inſtitutus hæres,ita demum acquiritur hære.domino,ſi talis ſeruus adeat,aliter non.*

21 *An diſpoſitio.l.fi.C.de bon.quæ lib.habeat locum in monacho.*

22 *Si teſtator inſtituat hæredem illum,qui verè eſt ſeruus,ſed credat eſſe liberum,& ſi hæres non erit,dedit ſibi ſubſtitutum,quòd in caſu dubio quando non apparet,quæ fuerit voluntas teſta.debet hæreditas diuidi in quatuor partes.*

23 *An valeat inſtitutio, quando teſtator inſtituit aliquem,quem credebat eſſe ſeruum,& verè erat ſui iuris,& ſi hæres non erit,dedit ſubſtitutum.*

24 *Quotieſcunque teſtator inſtituit ſeruum,præſumitur inſtituiſſe domini contemplatione,& non ſerui.*

LEX III.

CVm proponas. Iſta eſt ſolennis lex. h. d. Si teſtator inſtituit ſeruum communem exiſtimans proprium libertum, & ei alium vulgariter ſubſtituit, ex teſtatoris voluntate ſubſtitutus in totū admittitur,vel in totum repellitur.hoc dicit,& diuide iſtam.l.in 4. partes,vt p Bal. hic,qui etiam figurat caſum in hac l.Item aduerte; quòd iſta l.in deciſio.ponit duos caſus claros pendentes in facto à volūtate teſtatoris: nam ſi conſtat,ꝙ voluntas teſtatoris fuit, quòd eo caſu,quo ſeruus,quem credebat libertum, non poſſet ipſe eſſe hæres, noluit ꝙ ex eius perſona alius admitteretur, tunc locus eſt ſubſtituto,ſi autem voluntas teſta.fuit, ſecundum ꝙ ius diſponit de ſeruo.ſ.ꝙ ſiue ipſe per ſe, ſiue per alium faciat hæredem,ꝙ ſubſtitutus excludatur ſeruo adeunte, erit ſubſtitutus excluſus,iſti duo caſus loquuntur,quādo conſtat de voluntate teſtatoris.Quid autem in dubio, quando non conſtat, qualis fuerit volun.teſta.tex.omiſit hunc caſum,ſed eius deciſ. habes in l.ſi paterfam.cum l.ſeq.ff.eo.& in §.fin.inſti. de vulga.

3 ſubſti. ¶ †Not.ꝙ ſi teſtator inſtituat hæredem aliquem ſeruū, quem credebat liberum , ꝙ talis error non vitiat inſtitutionē. ¶Sed tunc oppo.contra d.l.ſi paterfam.& l.nec apud.ſ.eod.& l.neque profeſſio.ſ.de teſt.quib.iurib.dicitur,quòd ſi aliquis inſtituit aliquem hæredem tanquam filium ſuum,cùm non ſit, ꝙ talis error vitiat inſtitutionem , & ſic error circa qualitatem inſtituti vitiat inſtitutionem,ergo eodem modo debet hic vitiare.Reſpon.ſecundum Cy.hic in 3.opp.Bal.in 3.col.Saly. in pen.Fulg.& Pau.de Caſt.hic,ꝙ contraria loquuntur , quando teſtator errauit circa qualitatem ſanguinis , vel filiationis , eo quia præſumitur , quòd filiatio fuit cauſa finalis inſtitutionis, ergo ſi erretur,error in cauſa fin. vitiat inſtitutionem , ſed hic non erratur circa qualitatem ſanguinis, per quam hæres inſtitutus coniungatur teſtatori , ſed erratur in alia qualitate. ſ. an ſit liber , vel ſeruus , & iſta non præſumitur fuiſſe cauſa fin. &

2 ideo non vitiat,†& per hoc infert Pau. de Caſt. hic in 3.col.ꝙ ſi aliquis in veritate ſit monachus alicuius monaſterij , ſed extra monaſterium incedat in habitu ſeculari , & teſtator inſtituat eum hæredem,credens eum laicum , cùm in veritate ſit monachus,iſte error non impedit inſtitutionem, imò valebit, & acquirit monaſterio,& idem tenet Pau.de Caſtr. in l. cùm aliquis in 1.colum.per illum tex.ſ.de iure delibe.Iſta ſolu. non plenè ſatisfacere prima fronte videtur , quia videtur, ꝙ etiam in hoc text. teſtator inſtituerit Iulianum , eo quia credebat libertum,& iſta potuit eſſe cauſa fin. quia ſi credidiſſet ſeruum fratris,non inſtituiſſet , eo quia fratrem non videtur dilexiſſe, cùm eum in aliquo nec inſtituerit,nec ſubſtituerit. Cogita.Itē adde,ꝙ iſtam opp.originaliter format gl.in l.eam quam. in gl. fi.circa fi.C.de fideicom.& ibi Bar.in pe.col.& alij reſpondent, vt ſupra,ꝙ ſi ſit error in coniunctione perſonæ , talis error vitiat inſtitutionem,vt ibi eſt tex.& in alijs iurib.ſ.alleg. aut erratur in alia qualitate,videlicet an ſit ſeruus, vel non, & talis error non vitiat inſtitutionem,vt hac l.Ratio quia inter tales er-

3 rores magna eſt differentia.l.iuſto.in prin.ff.de vſucap. ¶ †Secundò no.ex tex.ibi,noluerit,vel non potuerit.ſecundū Bar.& Bal.& alios hic,ꝙ conditio negatiua, quæ apponitur in ſubſtitutione vulg.cùm dicitur,ſi hæres non erit, talis ſubſtitutio habet duas expoſitiones.f.ſi hæres non erit.i.ſi noluerit , vel non

* potuerit,ita ad hoc no.iſtum tex.Bar.& *alij communiter.* & Bar. in l.1.in prin.in 2.q.prin.ff.de vulg.& pup.& in l.4.§.fi. ff.de lib. & poſth.& alibi ſæpè.tamen iſte tex.parum facit,eo quia teſtator expreſſerat ambos iſtos duos caſus in ſubſtitutione, vt patet in tex.ibi,his verbis.ſecundum Fulg.& Pau.de Caſt.hic, &

4 ideo iſtud no.melius probatur in l.ſi paterfam.ff.eod. ¶†Item adde,ꝙ in ſubſtitutio. vulg.ille caſus impotentię, ſi hæres eſſe non poterit,intelligitur quomodocunque, & qualitercunque non poſſit eſſe hæres,ſemper admittitur ſubſtitutus , ſiue hoc contingat incapacitate hæredis , ſiue errore teſtatoris, vt hoc tex.ſiue contingat,quia teſtamentum ſit nullum à primo gradu inſtitutionis,vt quia ab eo filius in poteſtate ſit pręteritus, tex.habes,& exemplum in l.3.§.fi.ff.de lib.& poſthu. ſiue iſtud contingat occaſione naturæ,vt quia teſtator inſtituat poſthumum,qui nondum ſit natus,& non naſcatur, vel natus moritur.l.ſed & ſi in conditione.ff.eo.l.fi.vbi tex.bon.ſ.de inſtitu. & ſubſti.ita Bar.hic declarat,& plenius Bal.in 1.col. & primo no. & adhuc plenius in vlti.col.ver.vltimo ſcias.Bar.in l.3.§. fi. per illum tex.ff.de libe.& poſthum.imò plus, ſubſti. vulg. facta in vnum caſum expreſsè etiam comprehendit alium caſum , & generaliter omnes,qui poſſunt adaptari,eo quia in ſubſtitutionibus directis larga interpretatio,& extenſio fieri debet.gl. eſt ordi.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.& ibi Bar.& alij.ff.de liber. & poſthum.per quam gl.ita dicit Bal.hic in vlt.col. & ſequuntur Pau.de Caſt.& D.Alex.hic,& facit l.fi.ſ.tit.1.& Bart.in l.1. in prin.in 2.q.prin.ff.de vulg.& pup.Ang.& Imo.in l. fi.in prin. ff.de vulg.& pup.& in l.ſi paterfa.ff.de hære. inſti. & omnes in

5 l.ſi mater.§.1.ff.de vulg.& pup.†Similiter tenet Bal. in l. humanitatis.ſ.de impub.& ali.ſubſti. ꝙ ſubſtitutio exemplaria concepta in vnum caſum furoris,habet locum in alio caſu furoris per d.§.& quid ſi tantum.dicit tamen ſing. Bal. hic in 2.col. in fi.ꝙ ſi fiat ſubſtitutio vulg.in caſum impotentiæ , quo caſu tacitè intelligitur,ſi noluerit,certè iſte caſus tacitus non impedit tranſmiſſionem ex potentia ſuitatis,ſicut ius accreſcen.eſt ſimiliter caſus tacitus,qui non impedit tranſmiſſionem.l ſi fratris.ſ.de iu.delib.& dicit Bal. ꝙ iſta verba ſunt ſubtilia , & bona,ſequitur Imo.in l.ſi paterfam.& in l.iam dubitari.ff.eodem. Alex.in l.ſi filius hæres.in 13.col.ff.de lib.& poſthu.licèt in contrarium videatur facere tex. in d. l. iam dubitari. quia cùm ſit in poteſtate filij,an ſit,vel non ſit hæres,ſiue expreſsè ſiue tacitè,videtur de neceſſario fieri voluntarius , & ſic videtur tolli ſuitas,ſecundum Fran.de Are.hic,qui tñ dicit,ꝙ dictū Bald.ſit

6 tenendum menti.Puto,ꝙ dictū Bal.ſit verū,†quia licèt per dationem vulg.ſubſtituti tollatur ſuitas.l. ſi filius, qui patri. cū ſi. ff.de vulg.& pup.tamen tacita vulg. contenta ſub expreſſa pupil.non tollit ſuitatem.l.filius qui ſe paterna.& l. ſi pupillus. ff. de acq.hær.no.Bar.in d.l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib. & poſthum.imò fortius tenet ſing.Ang.in l.Papinianus. §.quarta autem.in vlt.col.ff.de inoff.teſt. ꝙ vulg. contenta ſub breuiloqua,vel compendioſa non facit ceſſare exiſtentiam ſuitatis,qa licèt dicatur verbis generalib.expreſſa,non tamen ſpecialib. & ſpecificis,& quia continetur fauore teſtatoris, ergo non eſt cō tra eum retorquendum,de cuius veritate vide Raph. Cum.& Pau.de Caſt.in d.l.ſi filius hæres,& ibi Alex.in vlt.colu. vbi idē conſuluit in compendioſa apud Burgū.S.Sepulchri,ſed in breuiloqua tenet contrarium,& idem Alex.in l.Lucius.in 6.colu. ff.de vulgar.& pup.& no.multum iſtam extenſionem pp qō-

7 nes,quas ſtatim dicam.¶†Iſtam regulam,& iſtud notabile ſic extenſum limita non procedete,qñ ſubſtitutio vulg. eſſet expreſsè facta in vnum caſum,puta ſi hæres eſſe noluerit , & eſſet inſtitutus aliquis veriſimiliter dilectus teſtatori, puta aliqs ex deſcendentibus , vel frater ipſius teſtatoris,& ſubſtitutus ſit vnus extraneus,certè iſto caſu ſubſtitutio facta in illū caſum, ſi hæres eſſe noluerit,non comprehendit alios caſus, puta impotentiæ,quia ſi diceremus comprehendi, reſultaret abſurdū, ꝙ perſona extranea , & minus dilecta teſtatori præferretur. de hoc eſt gl.no.in l.ſi mater §.1.in gl.mag.ad fi.iuncto tex. quam ibi ſic pōderat Bar.ff.de vulg.& pup.ſequitur ſimpliciter Alex. hic.Sed aduerte,quia iſta non vī fuiſſe rō tex.in d.l.ſi mater.§. 1.cū gl.ſed rō eſt,quia teſtator voluit, ꝙ ita demum ſubſtitutus admitteretur,ſi ēt primus non eſſet hæres, nam per additionem primi expirant oēs gradus ſubſtitutionum. l. cū in teſtō.

ff.eo.

Source : BIU Cujas

ff.eo.& ita intellexit Bar.in l.1.in prin.in 5.q.prin.ff.de vulgar.& pup.& Bar.in d.l.ſi mater,§.1.in ſuo ſummario. tamen tenendo iſtam limitationem,pro ea adde, q̄ alibi idem confirmando dixit ſing. Pet.de Anch.in conſi.;56. q̄ incip. ex ſerie teſtamenti,q̄ ſubſtitutio vulg. facta à teſtatore in aliquem caſum non comprehendit alios,vbicunque tractatur de excludendo perſonam magis dilectam teſtatori,quàm ſit ipſe ſubſtitutus, per tex.in l.ſi.ad ſi.C.de inſti.& ſubſti.qui bene probat.vbi ſubſtitutio vulg.facta in vnum caſum, ſi poſthumus non erit hæres,non comprehendit alium caſum,q̄ mater adeſt,quia veriſimiliter magis dilecta,ſed ſi mater non ſuperſit,comprehendit alium. Pro iſta limitatione etiam facit limitatio alia,quam ſtatim dicam.ꝛ.in ſeq.no.¶Secundò limita prędictam regulā, vt procedat,quando ſubſti.vulg.concepta in vnum caſum eſt facta in hæreditate, tunc comprehendit alios caſus,acſi eſſent expreſſi.ſecus eſt autem,q̄ ſubſtitutio vulg.eſt facta in aliquo legato,vel fideic.particulari,tunc non habet niſi vnam expoſitionem expreſſam à teſtatore,& tunc facta in vnū caſum non comprehendit alios caſus.tex.eſt de hoc ſing.in l.pater Seueri nam.in prin.ſm Ray.ibi.ff.de condi.& demon.& dicit Pau.de Caſtr.ibi in lec. Paduana, q̄ vidit in ciuitate Papiæ fieri de illo tex.magnam verecundiam vni lectori.nam D. Phil. qui prius legerat in ciuitate Papiæ,poſtea legerat Paduæ, vltimò reuerſus Papiam,quia erat Doc.aliorū Doc.fecit quodlibetū in materia ſubſtitutionum,& Bal. cōcurrens eius interrogauit eum, vbi eſſet caſus,q̄ ſubſti.vulg.facta in aliquo legato in vno caſu expreſſo non comprehenderet alios caſus,& non haberet aliā expoſitionem,& refert,q̄ obmutuit.& Bal.aperuit Infortiatū, & legit ſibi illum tex.& hoc modo remanſit confuſus cū magna verecundia,& pro illa dŕia,q̄ aliud ſit in hæreditate, aliud in legatis,facit ſimilis differentia,quia teſtator non præſumitur ſe incontinenti corrigere quantum ad inſtitutionem.l. non ad ea.ff.de condi.& demon.ſecus in legatis.dicit gl.no.in l. ſi te ſolum.& l.ſi quis inſtituatur.ff. eo. tñ quia non poſſet reddi congrua rō diuerſitatis,ideo iſta differentia inter hæreditatem, & legata *communiter reprehenditur*, & tenet̄,quòd ſubſtitutio vulg. facta in hęredita te comprehendit alios caſus. Idem in legato. l.vt hæredib.ff.de leg.2.ſecundum Bar.& alios Mod.in d.l. pater Seuerinam.in prin.& Bar.in d.l.Gallus.in §. & quid ſi tantū. & ipſemet Bal.hic multum no. & Imo. in l. ex facto. prima.ff. eod.Vnde dic melius ad illum text. vt dicam nunc in ſeq. fal. ¶Tertio ergo limita prędictam regulam procedere in ſubſtitutione,ſiue hæreditatis,ſiue legati, ſecus autem vbi non eſſet ſubſtitutio, ſed translatio legati facta vni in aliam perſonam in pœnam huius, q̄ non vult parere conditioni adiectæ, vt quia teſtator ordinat,q̄ ſi filia nolit nubere Elio, quòd legatū ſibi factum auferatur ei,& transferatur in Elium, iſto caſu nō comprehenderet alium caſum,q̄ non poteſt nubere,ꝙa mortua ſit ante pubertatem,& duplex ratio eſt, quia cùm talis trā ſlatio fiat in pœnam,certè in pœnalib.debet liquidiſſimè conſtare.l.in teſtō prima.ff.de ꝺdi. & demon. quæ eſt ſing.ad hoc, ſm Bal.in c.1.qualiter dñs prop.in vſi.feu.ponit D.Alex. in l.ſi in nomine.ſ.de teſt.Secunda rō,quia vbi non eſt delictum, ibi non eſt pœna.l.aliud eſt fraus.ff.de verb. ſig. & in iſtis terminis propriè loquitur.tex.ſing.in d.l.pater Seuerinā.ſm Bar.& alios Mod.ibi.& in d.l.1.in prin.in 2.q.ff.de vulg.& pup.& not. Bald. hic in vlt.col.& Imo.in d.l.ex facto.prima.ff.eod.¶Quartò ſingulariter limita, [a] & hoc attende, dictam regulam non procedere,q̄ ſubſt. vulg.eſt concepta expreſsè ſub vna conditione, nam non includit ſibi ꝺriam conditionem, q̄uis vterq; caſus pertineret aliàs ad ſubſti.vulg.ſimpliciter factam,eo quia ſubſtitutus in defectum alicuius conditionis,non cenſetur inuitatus in caſu ęcontrario,in quo extet talis conditio,quamuis purificetur poſt mortem hæredis,& ſic habeatur,perinde acſi nō extitiſſet,puta teſtator inſtituit aliquem purè in media parte hæreditatis,in alia media parte ſubſtituit eundem ſub conditione,ſi Imperator venerit in Italiam,& ſi non venerit, ſubſtituit Caium,iſte hæres mortuo teſtatore adiuit partem hæreditatis,in qua erat purè inſtitutus, deinde mortuus eſt antequā purificaretur conditio ea pendente, quo caſu q̄ hæres moriť pendente conditione,non tranſmittit,ſed eſt perinde acſi deficiſſet.l vnic.§ ſinautem ſub conditione.C.de cadu.tollē.pone, q̄ poſt mortem hæredis euenerit cōditio, quia Imperator venit in Italiam.certè hæres hęredis ex iure accreſcendi totā hæreditatem obtinebit,& ſubſtitutus excludetur,quia licèt paria ſint non purificari conditionem, vel purificari mortuo hærede,tamen quia ſubſtitutus erat ſubſtitutus in caſum deficiētis conditionis,non admittitur in caſu iſto,in quo conditio adueniat,dato q̄ perinde ſit acſi defeciſſet,text.eſt in l. qui ex duab. in prin.ſm primum intellec.gl.ibi ff.de acq.hær.& ibi Bal. Ang. & Mod.ad hoc no.& ponderant pro limitatione regulæ, ſ.tra ditæ.& dicit ibi Imo.quòd ille tex.ad hoc eſt valde ſing. pro limitatione,de qua ſ.& ſequitur ſimpliciter Dom.Alex.in l.1.in prin.in 8.col.ff.de vulg.& pup. ꝺrium tenet Barto.in d.l.qui ex duab.per tex.in l.liber homo.§.Titius.prima.ff.de hære.inſtitu. ſed reſponderi poteſt,ſm Mode.q̄ ille tex.loquitur in iure accreſcendi, quòd ſemper habet locum qualitercunq; pars vacet,per regulam.l.1.& 2.ff.de acq.hær.ſed non ſic in ſubſtitutione,per ſ.dicta.In hoc ego puto,q̄ iſta limitatio ſit falſa, ꝙa vt ex prædictis patet,ſi ſubſti.vulg. ſit concepta ſub vna conditione,dato q̄ eueniat contraria conditio,dummodo ſit eiuſdem effectus ad excluſionem hæredis, ſubſtitutus admittitur,ēt q̄uis ſit ſubſtitutus in vnum caſum,tex.eſt in l.ſi.C.de inſtitut.& ſubſti.vbi habes exemplum,& quia in ſubſti.vulgar.debet fieri largiſſima interpretatio ad oēm caſum,vt ſupra dixi,† & propterea dicit Raph.Fulg.in d.l.ſi.in 2.col. q̄ habuit conſulere in pulchra qōne. Teſtator nullos liberos habens, inſtituit fratrē hæredem vniuerſalem,& ſi contingat fratrem præmori viuo teſtatore,ſubſtituit vulgariter,& per fideicō.hoſpitale magnū, quòd voluit in caſu iſto eſſe hæredem vniuerſalem,euenit qđ mortuus eſt teſtator adhuc viuo fratre, ſed quia frater erat in longinquis partib.& ignorabat teſtū fratris præmortui, mortuus eſt ipſe non adita hæreditate, ecce eſt qō inter filios fratris mortui,& hoſpitale,nam filij dicebant, quòd hoſpitale nō poterat ſuccedere,eo quia fideicō.factum erat in caſu, in quo frater inſtitutus hæres præmoreretur viuo teſtatore,quia ergo non eſt præmortuus,imò vixit poſt mortem,defecit conditio hoſpitalis,ergo debet excludi,ꝺrium dixit Fulg.ſe conſuluiſſe, quia illa ſubſti.vulg.facta de hoſpitali licèt expreſsè eſſet concepta in vnum caſum,ſi frater moriatur viuo teſtatore,tñ continet ēt caſum ꝺrium,q̄ ſuperuixit poſt teſtatorem, ſed mortuus eſt nondum adita hæred.quia licèt iſte ſit ꝺrius caſus, tñ iſte ſpectat ad vulg.ſubſti.ſicut præcedens,& dicit Fulgo.q̄ eſt bene notanda illa deciſ. quia in ſimilib. frequentiſſimus caſus tota die poteſt contingere.¶†Confirmo per aliam ſimilē deciſio.Pone,teſtator inſtituit filios hæredes, & eis ſubſtituit Titiū fratrem teſtatoris,& ſi contingat Titium præmori viuo teſtatore,ſubſtituit filijs ſuis Caiū, pone, q̄ Titius viuat poſt mortē teſtatoris,ſed poſteà moriatur repudiata ſubſtitutione, vel aliter non eueniente.Certè Caius ſecūdo loco ſubſtitutus', admittetur, quia licèt ſecunda ſubſtitutio ſit concepta in caſum conditionis,ſi contingeret Titium mori ante mortem teſtatoris,tñ comprehendit ēt caſum ꝺrium,q̄ ēt moritur poſt. ſ.repudiata conditione,vel aliter non eueniente caſu,quia ambo caſus ſunt de ſubſti.vulg.Ita no.determinat Imo. in commento.c.Ray.in materia vulg.ſubſtit.de teſt.ſequitur Alex. in l.1.in prin.in 8.col.ff.de vulg.& pup.vbi reprehendit Angel.qui ꝺriū tenebat in d.l.1.§.1.& in l.pater filium.§.1.ff.de vulga. & pupil. ¶††Confirmo,& tertio per id,quod tenet Lud.Rom. [b] in ꝺſi. 56.inci.in caſu propoſito, vbi conſuluit, q̄ ſubſtitutio facta,ſi filius non eſſet in rerum natura, trahitur ad alium caſum, q̄ filius eſſet in rerum natura,& in pnpillari æta. decederet. Mouetur per tex.in d.§.& quid ſi tñ.in arg.alleg.ēt gl.no.in l.q̄ habebat.in verbo pubes.ff.de vulg.& pup. quam ibi à ꝺrio ſenſu ad hoc ponderat Imo.ad idem facit,quod vult Bar.in l.quandiu inſtitutus.ff.de acq.hær. cum quo ibi tranſeunt Ang.& Mod.cum concord.ibi ſignatis.¶ Contra tñ prædictam deciſio. Raph.Fulg.& ſeq.tenet no.Bal.in l.ſi mater.§.1.ff.de vulg.& pupil.per glo.ibi,vbi concludit,q̄ vulg.ſubſti. limitata ſub ꝺditione,ſi filius viuo patre moriatur, oīno expirat, ſi filius ſuperuiuat poſt patrem.mouetur ēt Bal.quia ſubſt.vulg.facta ſub vna conditione non concipit aliam conditionem.Sed iſta ſecunda rō eſt nimium generalis,& non vera,quia ꝺ.l.ſi.vbi Bar. no.C. de inſti.& ſubſti.& l.ſi.& ibi Bar.C.de poſthu.hær.inſti.Sed pro Bar.magis faceret,q̄ licèt ſubſtitutio facta vno caſu extendat̄ ad alium,vt ſuperius dixi, tamen ſubſtitutio facta vno tpe, nō extendit̄ ad aliud tp̄s.l.ſi ita quis.ff.de vulg.& pup. Sed reſpondę,q̄ ibi loquitur,quando tempus eſt certum, quia vt ibi dicit Bar.reſtringendo ſi teſtator adijciat tempus certum,vī poſt tē pus prohibere.l.Imperator.ff.de poſtul.& pro iſtis omnib. deciſionib.ego addo aliam rōnem,qui ſubſtituit in vnū caſum,ſi fuiſſet interrogatus,veriſimiliter ſubſtituiſſet in alio,ergo habetur perinde ac ſi illud ſtatuiſſet.iuxta gl.in l.tale pactum.§.fi.ff. de pac.& teneas ſemper cordi has vtiles deciſiones, quia magni

ADDITIONES.

a ¶Limita.Limito quintò,vt per Anch.quem ſequitur Philip.Decius conſi.63. colum.1.

b ¶Rom.Pro quo vide,quæ ſcribit Soc.in l.1.colu.12.vbi etiam idem Iaſ. ff.de vulga.Dec.conſi.227.nu.6.Cur.iun.cōſi.83.nu.6.Pariſ.conſi.70.nu.19.lib.2. Mar.Soc.iun.conſi.180.nu.8.lib.2.

Source : BIU Cujas

magni momenti ſunt. ¶ Quintò, & vlt. limita prædictam regu lam procedere quantum ad caſus, quia ſubſtitu. vulg. facta in vnum caſum extenditur ad alios, vt prædixi, ſecus eſt in tempore, quia ſubſti. vulg facta ad vnum tempus, non extenditur ad aliud, tex. eſt in l. ſi ita quis. ff. de vulg. & pup. no. Bar. & alij in l. ſi mater. §. 1. ff. de vulg. & pup. Quaſdā aliàs limitationes vide per Moder. in d. l. 1. in prin. ff. de vulg. & pup. & in d. l. Gallus. §.
11 & quid ſi tantum. ¶ † Tertiò no. ex iſto tex. ſecundum Bal. Bar. & alios hic, ꝙ ſubſti. vulgar. facta ſub conditione, ſi hæres non erit, prolata à teſtatore non errante, intelligitur ſiue ipſe inſtitutus hæres non erit, ſiue alium non fecerit. ſiue ergo ipſe ſit hæres, ſiue alium faciat, excluditur ſubſtitutus, vt hic, & melius in
12 l. ſi paterfa. ff. eo. & §. fi. inſti. de vulg. ſubſti. ¶ † Hinc infertur ſm Bar. quòd ſi ſit inſtitutus filiusfam. & ſibi datus ſubſtitutus vulga. quo caſu debes ſcire, ꝙ hodie per iura noua. C. eſt ſtatutū, ꝙ ſi filiusfam. inſtitutus hæres repudiet hæreditatem, pater po teſt eam acceptare. l. fi. §. 1. C. de bon. quæ libe. certè pater acceptans hereditatem, quam filiusfam. repudiauit, excludet ſubſti tutum, eo quia licèt filiusfam. inſti. ipſe non ſit hęres, facit tamen patrem hæredem beneficio. d. l. fi. §. 1. ergo ſubſtitutus debet excludi. idē tenet Bar. in d. l. 1. in prin. in 3. q. princ. vbi Imo. idem tenet. & Are. ff. de vulg. & pup. Bar. & Imo. in d. l. paterfa. & gl. no. in d. l. fi. §. 1. vbi etiam Bar. & alij. C. de bon. quæ lib. idē tenet Bal. hic in 2. col. per quædam alia leuia fundamenta, & ſequitur Raph. Fulg. hic, Imo. in c. Ray. in materia vulg. ſubſti. de teſta. Pro iſta parte bene facit tex. in d. l. fi. §. ſimiliq; modo. ibi, *quaſi ipſe pater ab initio fuiſſet hæres inſtitutus*, & ſic mutatur perſona, & non gradus, nec poteſt filius præiudicare patri, vt ibi. ¶ Contrariam opi. tenet Ang. hic, quia quando inſtitutus eſt homo liber, & ſi hæres non erit datus eſt ſubſtitutus vulga. certè ad hoc, vt ſubſtitutus vulg. excludatur, opus eſt, quòd ip ſe ſit hæres, & adeat, vt hic, vel mutata conditione alium hære dem faciat, tex. eſt in l. paterfam. ff. eo. ſed hic non mutauit cō ditionem, igitur &c. Et cum Ang. tenet Alex. in puncto iuris, li
* cèt dicat, *quod inipractica ſtet cum communi*. in d. l. 1. in princi. ff. de vulg. & pup. Idem etiam tenet Pau. de Caſt. hic in pe. col. dicit tamen, ꝙ in iudicando non eſt recedendum à cōi, tamen ad iſtud fundamentum Ang. & ſic ad d. l. ſi paterfam. reſpōdebo in ſeq. q. Idem tenet Ang. in d. l. ſi paterfam. & in l. fi. in princ. & ibi Pau. de Caſt. ℨ. de. bon. quæ lib. adde, ꝙ iſtam contrariā opi. prius tenuerunt Guid. de Suza. Gul. de Cun. Iac. de Belu. & Alber. de Roſ. in d. l. fi. in prin. ℨ. de bon. quæ lib. Moti præcipuè, quia ſubſtitutus venit ex expreſſa prouiſione teſtatoris, pater autem venit ſolū ex prouiſione. l. ſed expreſſa prouiſio teſtato ris tollit prouiſionem legis. l. ex facto §. idem quæro. ff. de vulg. & pup. l. fi. C. de pac. conuen. Secundo moti, quia pater in veri-
tate eſt hæres legalis, quia l. facit eum hæredem, & non defunctus, ſed l. prius vocat ſubſtitutum, quàm hæredem legalem. §. ſi verò inſtitutio. in Auth. de hær. & fale. Auth. hoc amplius. C. de fideicom. tamen ad iſta reſpondet Bar. in d. l. 1. in 4. q. ꝙ teſtator non vī prouidiſſe hoc caſu de ſubſtituto, ex quo licèt filius inſtitutus non ſit hæres, fecit tamen patrem hæredem ſuo myſterio, per d. l. ſi paterfami. quæ ſolu. non videtur ſatisfacere, vt patet ex his, quæ infra proximè ſubijcio. ¶ Pro iſta parte, quæ vī diſputando, & in puncto iuris valde ſuſtentabilis, faciunt plura, & primò, quia quando teſtator expreſsè prouidit de ſubſtituto, tunc nunquam vocantur illi, qui aliàs per leges
13 vocarentur, ita dicit tex. in l. fi. C. de neceſſ. ſer. hære. inſti. ¶ † Secundò pondera, quòd d. l. fi. §. 1. ponit nouum caſum contra re gulam iuris fforum, & iuris antiqui. nam olim de iure fforū, & Codicis filiusfam. inſtitutus hæres debebat iuſſu patris hære ditatem adire, & tunc adeundo, vel agnoſcendo patri quære bat, & non aliter. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acq. hær. & l. 1. ſ. qui admi. hodie eſt aliter ſtatutum per dictum. §. 1. ergo debet ſtrictè intelligi, ꝙ quando filiusfam. hæres inſti. repudiauit hæreditatem, ꝙ pater poſſit eam acceptare, vt procedat, qñ nullus eſt datus ſubſtitutus ipſi filio, & in iſtis terminis procedit d. l. fi. §. 1. Sed quando teſtator inſtituit filiumfam. & ſi hæres non erit, expreſsè inſtituit alium, tunc filio repudiante ſubſtitutus debet admitti, & non pater, per rationem ſupra ſcriptam, quia ſubſtitutus venit ex expreſſa prouiſione teſtatoris, pater autem venit ſolū ex prouiſione legis, ſed ſic eſt, qđ prouiſio expreſſa teſtatoris facit ceſſare prouiſionem legis. Hinc videmus, quòd ſubſtitutus excludit ius accreſcēdi per rōnem
14 prędictam. tex. eſt in l. 2. §. ſi duo. ff. de bon. poſ. ſm tab. † Confir matur per illud, ꝙ per hanc, & alias no. rationes tenet Bal. in l. 2. C. ad Orfi. vbi concludit, ꝙ ſi filiusfam. ſit inſtitutus hæres in parte hæreditatis, & in alia habeat cohæredem, pone ꝙ filiusfa mi. repudiet, tenet Bal. ꝙ cohęres qui venit per ius accreſcēdi, excludit patrem, & habeo, ꝙ ſubſtitutus excludit ius accreſc. d. l. 2. §. ſi duo. ergo ſi vinco vincentem te, multo fortius vinco
te. l. de acceſſionib. ff. de diuer. & tem. pſcr. De quo vltimo vide Imo. in d. l. ſipīfa. ff. eo. Lud. Ro. in l. is qui hīs. § fi. ff. de acq. hær. ¶ Ad idē adducitur, quia qñ filius inſti. repudiat hęreditatē, pī admittitur ex priuilegio ℨ regulas iuris cōis. d. l. fi. §. 1. ſed ſubſti tutus admittitur de iure cōi, & ex voluntate teſtatoris, ergo debet excludere eum, qui venit ex priuilegio l. antiquæ. circa prin. C. ad Velleia. Nec obſt. fundm̄ Bar. & Doc. ꝙ filiusfa. inſti tutus hęres ſi repudiat, q̄uis ipſe non ſit hæres, tm̄ facit patrē hæ redem, d. l. fi. §. 1. quia dico, ꝙ iſtud non poteſt eſſe, qñ habet ex
15 preſsè ſubſtitu. vt declaraui. ¶ † Quartò pro iſta parte ℨ cōem fortiter facit, quod tenet Bar. in l. is qui hæres. §. fi. ff. de acq. hær. ꝙ diſpoſitio d. l. fi. §. 1. C. de bon. quæ lib. cùm ſit correctoria iu ris cōis, non extenditur ex identitate rōnis, vt habeat locum in tacita renuntiatione, ſed hoc cū ſit ius correctorium, dēt reſtringi quantum eſt poſſibile, vt minus lædat ius commune. l. præcipimus. in fi. C. de appel. & ſic nō debet extendi ad caſum, quando adeſt ſubſtitutus, quia ſatis eſt, quòd ille text. multum operetur, & inducat de nouo, quando filiusfam. nullum habet ſubſtitutum. ¶ Quintò facit tex. in l. quidam ita in teſtamento ſcripſerat. in prin. ff. ad Treb. vbi ſubſtitutus excludit illā tranſmiſſionem, quem tex. alleg. Raph. Cum. in d. l. patris. in 6. col. & ante eum alleg. Bal. in l. Papin. §. quarta. ff. de inoff. teſt. Item ad proximè dicta, ꝙ d. l. fi. §. 1. ſit ius correctorium, & corrigat iura fforum, & C. firmat expreſsè Angel. in conſi. 91. incip. ſancta
* Carmelitarum religio. ¶ Si tamen vis tenere *communem opi.* Bar. & aliorum, quòd filio recuſante pater admittitur excluſo ſubſtituto, aduerte, ꝙ pro communi ſententia facit: nam clarum eſt, quod diſpoſitio d. l. fin. §. 1. inducens, ꝙ filiofam. repudiante hæreditatem ſibi delatam admittitur pater, eſt inducta in fauo rem patris volentis adire, ſed ſi diceremus, ꝙ exiſtente ſubſtitu to ſolus filius poſſet repudiare hęreditatem ſibi delatā, & admitteretur ſubſtitutus excluſo patre, ſequeretur abſurdum, ꝙ illa l. quæ manifeſtè eſt inducta fauore patris, retorqueretur in eius odium, contra l. quòd fauore. C. de legib. nam ante illam l. ſolus filius repudiando non præiudicabat patri. l. is qui hæres. §. fi. ff. de acq. hære. & ſic per ſolam repudiationem filij non fie bat locus ſubſti. vulg. ne ergo hoc ſequatur, adhærendum eſt communi opi. Secundò conſidero, ꝙ punctus ſtat, an tex. in d. l. fi. §. ſimiliq́ue modo. in quo ſe fundat Bar. loquatur, quando erat ſubſtitutus, dic ꝙ ille tex. loquitur etiam, quando erat ſubſtitutus, cùm dicat perinde acſi pater fuiſſet ab initio inſtitutus, ſed ſi pater fuiſſet inſtitutus, excluderet ſubſtitutum. l. quā diu. la prima. ff. de acq. hær. Sed poſſes diſputando dicere, quod pater habetur, perinde ac ſi eſſet à prin. ſubſtitutus, eſt verum vbi non adeſt ſubſtitutus. hoc modo inducendo illum tex. patet reſponſio ad allegata in oppoſitum, dum dicebatur, quòd expreſſa prouiſio teſtatoris facit ceſſare prouiſionem. l. & ꝙ pa ter venit ex prouiſione legis, item venit ex priuile. ſing. iſta fundamenta procederent, niſi d. l. fi. §. ſimiliq́ue modo. vellet, ꝙ filio recuſante, pater admittitur quaſi ab initio inſtitutus, ſed ſi eſſet inſtitutus, clarum eſt, quòd excluderet ſubſtitutum, & ꝙ prædicta fundamenta ceſſarent. Similiter poteſt reſponderi ad aliud, ꝙ d. l. fi. §. 1. ſit ius correctorium, quia hic non ſit extēſio, ſed eſt lex ipſa, quæ loquitur. Secundò, & melius dico, ꝙ d. l. fi. §. 1. potius dicitur eſſe ius limitatorium, quàm correctorium, prout etiam dixi in l. 1. ſ. qui admit. Non obſt. tex. in d. l. quidā ita in teſtamento, quia reſponde, ꝙ non loquitur in ſimplici ſubſtitutione, ſed loquitur in translatione, vt patet ex text. ibi in verbo *translatum eſſe*, & in verbo *ad matrem transferri*, & inter iſta eſt differentia, vt dixi ſupra in 3. limitatione. Non obſt. ꝙ ius accreſcendi excludat patrem, ergo fortius ſubſtitutio, vt di cit Bal. in l. 2. per illum text. C. ad Orfi. quia reſponde ſecundū Imo. in d. l. ſi paterfam. ꝙ d. l. 2. non facit in propoſito, quia non loquitur, quando filius expreſsè repudiauit, ita ꝙ pater admitti poſſit, ſed loquitur, quando mortuus eſt hęreditate non adi ta. ¶ Retenta communi ſententia. ſ. ꝙ iſto caſu pater excludat ſubſtitutum, eam limita non procedere, quando filius nō eſſet inſtitutus contemplatione patris, ſed ſua tantum, vt quia ſit in ſtitutus à matre, & ipſi filio ſit ſubſtitutus alius coniunctus teſtatoris, puta frater matris, quia tunc non eſt veriſimile cōiunctum debere excludi à patre filij. arg. l. tale pactum. §. fi. cū glo. ff. de pac. iſto caſu pater ex conjecturata mente teſtatoris non excludet ſubſtitutum, ſed ſubſtitutus admittetur, iſta fuit limi tatio notabilis tradita per Guid. de Suza. hic, quam latè refert, & ſequitur Bal. hic in 2. col. & idem Bal. in d. l. fi. §. 1. & ibi Paul. de Caſt. ℨ. de bon. quæ lib. & ad hanc limitationē bene faciunt, quæ dixi ſupra in 2. no. in prima limitatione. & cū iſta limita
* tione tranſeunt *communiter Doc.* vt dicit Imo. in d. l. ſi paterfa. in antepe. col. qui idem tenet, & ſequuntur Mod. in d. l. 1. ff. de vul ga. & pupil. Iſta limitatio licèt ſit communis, & æqua, tamē mi hi in puncto iuris non placet, quia pater admittitur, ac ſi ipſe

fuiſſet

Source : BIU Cujas

fuiſſet inſtitutus.ita clarè diſponit.l.1.d.§. ſimilique modo. ſed inſtitutus non attenta affectione præfertur ſubſtituto,& imputet ſibi teſtator,qui non prouidit de excludendo patre. ¶ Sed iterum retenta communi ſententia,occurrit noua quæſtio nõ tacta à Doc.An idem ſit ècontra,ꝙ ſi pater inſtitutus repudiat hæreditatem ſibi delatam,quòd filius admittitur excluſo ſubſtituto,videtur,quòd ſic ratione correlationis, vt illud, quod eſt ſtatutum in patre,procedat ècontra in filio.l.fin.cum ſi. vbi dixi ĩ.de indi.vid.toll.Secundò ſtringit tex.in d.l.fi. §. ſimilique modo.ĩ.de bon.quæ lib.ibi, *quaſi ipſe pater ab initio fuißet hæres inſtitutus*.Nam non potes dicere,quòd illud ibi ſit niſi ratione
16 vnitatis,& ibi dicunt Doc.†quia pater,& filius [a] cẽſentur vna
a perſona.l.fin.ĩ.de impub.& alijs ſubſti.§. ei verò qui. inſtit. de inutil.ſtip.ſed iſta ratio militat contra.Nec obſt.ſi dicas, quòd in d.l.fi.illud ideo ibi ſit ratione vſusfruc.& quia pater eſt legitimus adminiſtrator.Et quia ibi illud eſt ſtatutum propter grauamen illatum patri,cui iure fforum omnia aduentitia pleno iure acquirebantur.l.placet.ff.de acqui.hære.ideo in recompẽſationem grauaminis ibi fuit ſtatutum, quòd filio repudiante pater admittatur.Quæ rationes ceſſant ècontra, quia dico, ꝙ omnia iſta tolluntur per tex.in d.§.ſimilique modo. qui loquitur cum duplici qualitate,& ſic loquitur in filiofam.milite inſtituto in caſtrenſibus bonis,vbi pater non habet vſumfru.nec eſt legitimus adminiſtrator, nec iure Codicis fuit pater in aliquo grauatus,cùm in caſtrenſibus habeatur pro patrefam. l.2. ff.ad Macedo.& tamen quamuis ibi ceſſent omnes iſtæ rationes, tamen filio repudiante admittitur pater, & ſubdit text. quaſi pater ab initio fuiſſet hæres inſtitutus,ergo iſtud ibi non fuit ſtatutum,niſi ſola ratione vnitatis perſonarum,quæ ratio militat ſimiliter ècontra in filio.Non obſt. ſi in contrarium allegetur tex.in l.vnica.ĩ.de his,qui ante aper.tab.in verbo, ſi tamen hæreditatem non recuſant.quia reſponde,ꝙ intelligitur, ſcilicet illi,in quos fit tranſmiſſio,ad hoc vt relatio fiat ad proxima,de quo tex.iſto anno aliàs plenius dixi.Si iſta opin.eſt vera,quæ videtur ſuſtentabilis,profectò eſt pulchra,& noua, & per eam datur magna extenſio ad communem concluſio. Si velles tenere contrarium,quod fortè eſſet tutius,poſſes dicere, ꝙ pater in caſtrenſib. fuit etiam grauatus, nec ſibi acquiritur. Ideo Imperator in d.l.fi.illud, quod principaliter ſtatuit in aduentitijs,extendit ad caſtrenſia,& ideo dicit,ſimilique modo. Vnde dicit in alio propoſito Dom.Alex.in l.1.in vlti.colum.ſ. qui admi.ꝙ ideo in d.§.ſimilique modo. lex ibi in caſtrenſibus fauet patri, cui præiudicauerat fauore militiæ, vt in eo pater nihil iuris haberet contra regulas iuris communis.ſ.d.l.placet. quæ ratio ceſſat ècontra in filio.Tenendo tamen primam opi. quæ eſt ſubtilior,potes aliter reſpondere ad d.l.vnicam. C. de his,qui ante aper.tab.quòd ſi filius vellet venire ex iure in eum tranſmiſſo per patrem,& tunc non poſſet,quando pater repudiauit,vt ibi,ſicut nec ècontra, ſi pater vellet venire ex iure in eum tranſmiſſo per filium, puta ex diſpoſitione. l. cùm antiquiorib.C.de iure delibe. & ſimiliter non poſſet,quando filius repudianit,vt ibi, ſed ſi filius vult venire non ex iure in eum p patrem tranſmiſſo,ſed ex diſpoſitione.d.l.fi. & tunc non obſt. repudiatione patris poteſt filius venire,ſicut ècontra poteſt pater venire non obſt.repudiatione filij. Poſſet etiam in prædictis conſiderari circa tex.d.§.ſimilique modo.quod licèt ratio illius tex.videatur eſſe propter vnitatem, quia pater, & filius cenſeantur vna perſona,vt prædixi, tamen cùm tractetur de acquirendo,non eſt licitum arguere à patre ècontra ad filiũ,
17 patet,nam†quicquid acquirit filius,acquirit patri.d.l.placet.&
b tamen iſtud non eſt ècontra, vt quicquid acquirit [b] pater,illud ſtatim acquirat filio.Tamen ad iſtud poteſt reſponderi, quod acquiſitio, quæ fit per filium patri,non procedit ratione vnitatis perſonarum,ſed ratione patriæ poteſtatis. inſti. per quas p-ſo.nob.acquir.in prin.quæ patria poteſtas eſt à patre in filium, ſed non ècontra à filio in patrem. Item ad prædicta vide Bart.
18 in d.§.ſimilique modo.¶†Secundò per iſtum tex. infert Bart. hic,quòd ſi quis ſit inſtitutus hæres, & ſi hæres non erit,datus ſit ei vulg.ſubſtitutus.Certè ſi hæres inſtitutus moriatur intra annum datum ad deliberandum,quo caſu beneficio iuris deliber.tranſmittit hfditatem non aditam ad quoſcunque. per l. cùm antiquiorib.infra de iure delibe.declaraui in l. emancipata.ſupra qui admi. certè ille in quem fit tranſmiſſio excludet ſubſtitutum vulg.quia licèt ipſe primus non ſit hęres, facit tamen alium hæredem beneficio iuris delib.idem tenent Bal. & omnes Mod.hic,& Bal.in d.l.cũ antiquioribus.in 2. qõ. & in l. apud hoſtes.in 2.col.C.de ſuis,& legi.Bar.in l.1.in princ.in 4.q.
* prin.ff.de vulg.& pup.vbi *communiter alij*,Bar.& Imo.in d.l.ſi paterfam.& eſt glo.in l. quandiu.la prima.in gl.1.iuncto text.quã ad hoc ibi no.Bal.& Pau.de Caſt.ff.de acquir. hæred. idem tenet Imo.in d.c Rayn.in materia vulga.ſubſti. & idem videtur ſequi Ang.in l.ſed ſi plures.§.filio.ff.de vulg. & pup. Quamuis contrarium tenuerit vbique Ang.hic,& in d.l.ſi paterfamil.& in l.1.& in l.fi.in prin.ff.de vulg.& pup.& in conſi.132.inci.quidam Nic.Motus illo ſolo fundamento,quia tex.in d.l. ſi paterfam.requirit,quòd inſtitutus mutata conditione faciat aliũ hę redem,ſed quando moritur,non mutat conditionem, ſed extinguit.Bart. ibi reſpondet, quòd illud de mutatione perſonæ non excludit caſum noſtrum,vt hic,ſed illud ibi poſuit,vt decideret caſum magis dubitabilem. Eandem contra communem tenuit Saly.in d.l.cũ antiquioribus.motus per tex.in l.vnica.§.cùm autem in ſuperiore in vltim.columna.ĩ.de cad.tollen.vbi hæreditas non adita tunc tranſmittitur, quando non erat ſubſtitutus,ſed tex.ibi ponit exceptionem in tranſmiſſione,quæ fit ex l.Theodoſiana,vt ſtatim inducam.& ſicut in caſu noſtro,vt patet per tex.in eadem.l.vnica.§.in nouiſſimo.Cõtra communem ſententiam videntur facere argumenta, & fundamenta, quæ adduxi in præcedenti quæſtione, & præcipuè, ꝙ cùm ſubſtitutus veniat ex expreſſa prouiſione hominis,& ſic teſtat.item veniat de iure communi, ille autem veniat ex iure tranſmiſſionis,& ſic ex diſpoſitione legis, & ſic de iure priuilegiato,ergo prouiſio hominis,& de iure communi debet facere ceſſare prouiſionem legis,niſi dixeris,quòd teſtator noluit prouidere de ſubſtituto,niſi quando prius hęres nõ eſſet hæres per ſe,nec alium quouis modo hæredem faceret, dic vt dixi in præcedenti arti.quem,quia plenius diſcuſſi,ideo in iſto ſecundo breuius tranſeo.pro iſta opi. Bar.& communi eſt tex.bon.decidens iſtam quęſtionem in l.vnica.§. cũ autem in ſuperiore.iuncto.§ in nouiſſimo.in.verſi.hęreditatem. C.de
19 cadu.tolien.†vbi traditur regula iuris,quòd hęreditas non adita non tranſmittitur,à qua regula text. excipit duos caſus.primus,quando tranſmittitur ad deſcendentes beneficio.l.vnicę. C.de his,qui ante aper. tab. ſecũdus, quando fit tranſmiſſio beneficio iuris deliberandi per d.l.cũ antiquiorib. deinde in §. cũ autem in ſuperiori.traditur doctrina,ad quos deuoluatur hæreditas,quæ non tranſmittitur.& dicit tex.ꝙ exceptuatis perſonis,in quas tranſmittitur, poſitis in parte ſuperiori.l. hęreditas primò deuoluitur ad ſubſtitutum. Secundò ad venientes ab inteſt.Tertiò ad fiſcum,& ſic ibi eſt tex.rotundus, ꝙ ita demũ admittitur ſubſtitutus,ſi non ſit in quem tranſmittatur,& illũ tex.originaliter ita ad hoc ponderauit Bened.de Plumb.in re-
20 pe.l.ſi fratris.C.de iure delib ¶†Quartò no.ex tex.ibi,potuit n. duo principaliter,vnum eſt,ꝙ ſi ſeruus inſtitutus eſt hæres, ita demũ acquiratur hæreditas eius domino, ſi talis ſeruus adeat hæreditatem, & non aliter, & ſic quando ſeruus eſt inſtitutus hęres,dominus ſerui ſine voluntate eius, & ſine aditione eius non poteſt acquirere hęreditatem.Intellige, & limita iſtud ꝓcedere in directa inſtitutione facta de ſeruo, ſecus autem eſt in fideicommiſ.nam ſi aliquis ſit inſtitutus hęres, & grauatus reſtituere hęreditatem ſeruo,poteſt illam reſtituere eius domino abſque voluntate ſerui.tex.eſt in l.ſeruo inuito.in prin.ff.ad Treb.& ibi vide Bar.aſſignantem rationem differentiæ,& Nic. de Neap.in §.alienus quoque.inſti.eod.de hære.inſti. ¶Secundum habes,ꝙ ſi ſeruus ſit inſtitutus hæres,poteſt repudiare hę reditatem,& præiudicare domino inuito. ita expreſsè ſonant verba literæ, ibi,potuit enim quamuis iubente domino nolle adire,& ex hoc reſultat,ꝙ hic erit caſus mirabilis, ſecundum Sal.contra regulam, quod ille poteſt repudiare hereditatem, qui liberè poteſt adire.l.is potuit.& l.nolle.& l.is qui. ff. de acq. hære.& ꝙ hic ſit caſus contra iſtam communem regulam,patet,quia ſeruus inſtitutus heres non poteſt liberè adire hereditatem ſolus,& de per ſe,ſed requiritur, ꝙ precedat iuſſus domini.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acqu. hære.dictum fuit in l.1.ſupra qui admi tamen ſolus ſeruus poteſt inuito domino repudiare,& ſi dicas,ꝙ in contrarium ſit text. quòd ſeruus inuito domino non poſſit repudiare, imò dominus poteſt eũ cogere, & facere coactè adire.l.1.§.1.ff.ſi quis omiſ. cau. teſta. hic alleg.in glo.pen.& l.ſeruus dotalis.ff.ſoluto matrimon. reſpondet Salyc. ꝙ in illis legibus ſeruo inſtituto non erat datus ſubſtitutus,tunc verum eſt, quòd non poteſt inuito domino repudiare,ſecus quando ſeruo datus eſt ſubſti. vt in caſu noſtro.iſta ſententia Salyc.& prædictum no.reprehendi ſolet, qa ſeruus non poteſt præiudicare domino inuito, nec eo inuito repudiare ſecundum Pau.de Caſt.& Dom.Alex.hic.& Ioã.de Imo.in l.ſi paterfam.in 4.colum.ff.eod.quia filiusfam. inſtitutus

ADDITIONES.

a ¶Et filius. Adde tex.in §.authoritates.35.q.3.glo.in c. ſuper eo.el 2.de teſtib. Fely.in c.1.in 1.col.de magiſt.

b ¶Acquirit. Adde l.filius.ff.de inofficio.teſtam.Barto.in l.is qui hæres. ff. de acq. hæred.

Source : BIU Cujas

tus hæres habebat plus iuris etiam tempore ſſorum, quàm haberet ſeruus. ita no. glo. & Doc. in l. cùm filiofam. ff. de leg. 1. & tamen filiusfamil. ſolus inſtitutus hæres non poteſt repudiare inuito patre. l. is qui hæres. §. fi. ff. de acq. hære. ergo multominus poterit ſeruus, qui minus iuris habet. Sed aduerte, quia in d. l. is qui hæres. §. fin. filiusfam. non habebat ſubſtitutum, vt eſt in caſu iſto, & in ſubſtituto fundatur principaliter opi. Saly. & ſic facilè eſſet tenere cum Saly. cum grano tamen ſalis, quando ſubſtituto eſt facta expreſſa conditione, ſi noluerit, vel non potuerit, prout fuit in hac lege, quia eo nolente adimpleta eſt cõditio ſubſtitutionis, quia tales conditiones, ſi voluerit, cùm ſint facti, poſſunt cadere in perſona ſerui, & filijfam. & per eos impleri. l. conditionibus pupillus. ad fi. ff. de condi. & demon. §. ſed cum factum. inſti. de ſtip. ſer. facit l. fi. in prin. ff. de verb. obl. notant Scribentes in l. Iulianus. ff. de leg. 1. quia tamen confunderetur regula. d. l. is poteſt. ſi vis tenere opi. Mod. quòd ſeruus inſtitutus hæres, & c. quid reſpondebimus ad hunc tex. in fin? reſpondent præfati Mod. diuinando, quòd in hoc tex. ad inſtantiam ſubſtituti aſſignabatur dilatio ſeruo inſtituto per iudicẽ, & ſi intra tempus non adeatur, præiudicabit domino, & ſubſtitutus admittetur. per d. l. quandiu. cũ glo. mag. ff. de acquirẽ. hęred. & hoc modo dicunt, quòd practicabitur iſte text. & ita intelligunt iſtum text. & eſt ſomniare. Vnde tu reſponde clarius, q̃ tex. non dicit, quòd ſeruus inſtitutus hæres poſſit expreſsè repudiare inuito domino, ſed bene dicit, quòd poteſt nolle adire, & ſic poteſt pati, q̃ labatur tempus ad adeundum, & ſic fateor, q̃ illam tacitam repudiationem per lapſum temporis poteſt facere in præiudicium domini, ſed non expreſsè repudiare. Tolle optimum ſimile in filiofam. inſtituto hærede, qui licèt non poſſit expreſsè repudiare in præiudicium patris, tamen bene poteſt tacitè per lapſum temporis. l. fin. ff. quis or. in bon. poſſeſſ. l. 1. §. qui admi. & ibi dixi allegando quædam bona ſimilia. declarat Bald. in l. is qui hæres. §. fina. ff. de acquir. hære.

21 ¶† Nunquid autem diſpoſitio præalleg. l. fi. §. 1. C. de bon. quæ libe. quæ vult, quòd ſi filiusfam. inſtitutus hæres repudiet hęre
a ditatem, pater [a] poteſt eam adire, & ſibi acquirere, habeat locum etiam in monacho, cùm in ſeruo locum non haberet. cõcludit Bar. q̃ ſic, & in hoc monachus ſit æquiparandus filio, & non ſeruo, & oſtendit, quia in ſucceſſionibus quemadmodum
b filius ſuccedit vt ſuus, eodem modo monachus [b] efficit ſuus hæres patri. l. Deo nobis. C. de epiſ. & cler. quæ ſuitas non cadit in ſeruo. idem tenet Saly. & Pau. de Caſt. hic, & latius Bal. in l. 1. 4. q. prin. ff. de vulg. & pup. Bal. in l. 1 in 10. q ſ. qui admi. Bald.
* poſt Cy. in d. l. Deo nobis. *& communiter* Can. in c. in præſentia. de proba. Lud. in d. l. 1. ſupra qui admi. & in d. l. is qui hæres. §. fi. ff. de acqui. hære. & iſta conſueuit eſſe magis communis ſententia: contrarium tamen tenet Ang. & Imo. in d. l. ſi paterfamil. & Imo. in repe. d. c. Ray. in materia vulgar. ſubſtitu. & plenius Dominus Alexand. in d. l. 1. ff. de vulg. & pup. cum concor. de quibus ibi per eum, & vltra eum adde, quòd idem plenius, quam alibi tenet idem Ang. in conſi. 91. incip. ſancta Carmelitarum religio. & Fulg. hic, & Dom. Franc. de Are. in d. c. in præſentia. & Ang. in l. Papinianus. in prin. ff. de inoffi. teſtamen. Potiſſimum eſt fundamentum, quia de iure antiquo, quando erat inſtitutus vnus, qui erat in alterius poteſtate, niſi ipſe vellet adire, & eſſe hæres, non acquirebatur ei, in cuius poteſtate erat, vt hic, & d. l. is. qui hæres. §. fina. vnde licèt iſtud ſit hodie correctum in filio per d. l. fin. §. 1. non debet extendi ad alium caſum, & ſic quando monachus eſt inſtit. tamen teneas com-
c munem opin. quia in dub. opin. [c] tenenda eſt illa opi. quæ fauet piæ cauſæ. l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſump. fun. & ſic tenenda eſt opin. quæ fauet monaſterio. Et ad obiectum reſpondeas dupliciter. Primò, quòd d. l. fina. §. 1. non dicitur propriè correctoria iuris antiqui, ſed bene limitatoria, & in limitatorijs bene licita eſt extenſio, vt pluries hoc anno dixi. Prætereà & ſecundò, etiam ſi eſſet correctoria, tamen vbi tractatur de fauo-
d re piæ cauſæ vel animæ, [d] etiam in correctorijs eſt licita extenſio ex identitate rationis, vt patet ex traditis per Bar. poſt gl. in Auth. ſacramenta pube. in vlti. colum. C. ſi aduer. vendi. Dom. Anto. in c. fi. de conſue. non omittas, quòd pro ſecunda opin. Dom. Franc. de Aret. in d. c. in præſentia. adducit rationem ſecundum eum fortiſſimam. nam aut vis æquiparare monachũ
e ſeruo, [e] prout facit Inno. in cap. cùm olim. el primo. de priuile. Bar. in l. 1. in princ. & in §. penul. ff. de ſtip. ſer. & res eſt clara per iſtum text. aut vis æquiparare monachum filio, prout facit hic Bar. & tunc aut reſpectu hæreditatis aduenritiæ, & non potes, quia in ea filiusfam. acquirit ſibi proprietatem. d. l. fin. in prin. & l. 1. & 2. C. de bon. mat. ſed monachus non eſt capax alicuius acquiſitionis. Auth. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & c. religio-
f ſus. de teſt. in 6. aut vis æquiparare monachum filio [f] reſpectu hæreditatis profectitiæ, quam in totum quærit patri, quòd videtur dicendum, cùm in totum ſimiliter quærat monaſterio cap. cùm ad monaſterium. de ſtatu monach. & monachus in dubio cenſetur inſtitutus contemplatione monaſterij. cap. requiſiti. de teſt. & tunc d. l. fi. non habet locum in profectitijs, q̃a in profectitijs nil eſt hodie immutatum, prout tenet gloſſ. & Bar. in l. 1. ſ. qui admi. cum concor. quas ibi dedi. & glo. & Bart. in l. ſi is qui mihi bona. §. iuſſum. & in l. is qui hæres. §. fi. ff. de acquir. hæred. ergo ſimiliter d. l. fin. pari ratione non habebit locũ in monacho. Tu tenendo communem dic, quòd in iſto artic. eſt euidens æquiuocatio, nam quando dicitur, quòd in profectitijs nihil eſt hodie immutatum per d. l. fina. vt dicunt gloſſ. præalleg. eſt verum, & procedit quo ad duo, ſcilicet quo ad acquiſitionem, vt totum acquiratur patri ſicut, & olim. Item ſi filius non poſſit hæreditatem profectitiam adire patre contradicente, vel ignorante, & iſtud ſimiliter hodie non eſt immutatum per d. l. fin. ſed bene eſt immutatum in hæreditate aduẽtitia, quàm filius ignorante vel contradicente patre poteſt adire, ſecundum communem opi. & in iſtis terminis propriè loquuntur glo. præalleg. & dixi in l. 1. ſupra qui admi. ſed iſtud non eſt ad propoſitum noſtrum. aliud eſt quærere, nunquid ſicut hodie hæreditatem aduentitiam delatam filio poteſt pater ſolus nolente filio adire. d. l. fin. §. 1. & §. ſimilique modo. an ſi'r poſſit ſolus pater hodie adire profectitiam nolente filio, & dico, quòd multofortius poteſt. prout tenent Cyn. & Bar. in d. §. ſimilique modo. per illum tex. & dicit Pau. de Caſt. in d. l. fin. in prin. quòd contrarium dicere, eſt truffa, quia ſi ſolus pater nolente filio, vel recuſante poteſt hodie adire non ſolũ hæreditatem aduentititam, in qua patri ſolũ quærit vſumfru. imò etiam hæreditatem caſtrenſem, in qua nihil patri quæritur. d. §. ſimiliq; modo. fortius debet poſſe pater filio recuſante adire hęreditatem profectitiam, quæ ſibi in totum ſemper acquiritur quo ad proprietatem, & vſumfruct. vnde cui licèt, q̃ eſt plus, debet licere, quòd eſt minus, vt in regula cui licèt. de regu. iur. in 6. eſt tamen dare caſum, quo ſi etiam monachus expreſsè vellet repudiare non poſſet, quando naturalis legitimaretur per ingreſſum monaſterij, vt dixi in l. qui ſe patris. ſupra vnde lib. poſt Lud. in l. neceſſarijs. vbi Moder. ponunt. ff. de acquiren. hęred. ¶ Glo. in verb. hęreditas. opponit contra text. & dupliciter ſoluit, poſtea ponit diſtinctionem. Secunda ibi, ſi autem ſciuiſſet. ¶ In 1. parte prima ſolu. eſt vera, quòd ibi ſernus erat in totum militis teſtatoris, & ideo ſi errauit circa perſonã ipſius ſerui inſtituti, quia credebat liberum cùm eſſet ſeruus, nil valet inſtitutio, non quidem reſpectu ſerui, nec reſpectu domini, quia nullum alium dominum habet niſi teſtatorem. Secus quando ſeruus, circa cuius perſonam erratur, erat communis, vt hic in tex. tunc valet inſtitutio, quia quæri poteſt alteri domino. Secunda ſolutio gloſſ. poteſt eſſe bona quantum ad primum caſum huius. l. non quantum ad ſecundum, quando teſtator retulit ſe ad ius. quo caſu valet inſtitutio, vt in tex. ¶ In vltima parte gloſſ. diſtingue clarius faciendo tres caſus ex mente glo. in l. ſed & ſi in conditione. §. ſi ſeruum. ff. eo. ſecundum Cyn. Alb. Saly & Pau. de Caſt. hic. ¶ Glo. in verb. potuit. diuiditur in tres partes. In prima dupliciter declarat tex. tene ſecundam. In ſecunda format quæſtionem, & ſoluit. & dum gl. dicit ibi, adiuit errans, melius dixiſſet fallens, vel ſimulans. In tertia per viam notabilis reſpondet tacitæ quęſtioni, quę omittitur hic in tex. Secunda ibi, ſed quid in tertio caſu. Tertia ibi,

22 item not. quòd loquitur hæc lex. ¶ † In vltima parte habes ex glo. quòd ſi teſtator inſtituat heredem illum, qui verè eſt ſeruus, ſed credebat eſſe liberum, & ſi hęres non erit, dedit ei ſubſtitutum, quòd in caſu dubio, quando non apparet, quæ fuerat volũtas teſtatoris, debet hęreditas diuidi in 4. partes, & tres aſſignantur domino hęredis inſtituti, & alia quarta pars ſubſtituto, & hęc diuiſio fit propter repugnantiam regularum, quia attenta opin. teſtatoris ſubſtitutus deberet totum habere, attẽta autem veritate deberet vtique dominus ſerui inſti. totum habe-

ADDITIONES.

a ¶ Pater. Adde, quòd hanc ſequitur, & communem dicit Villalo. inter commu. opi. l. b. 6. ver. filiofamilias, vbi ponit limit. no. MASVER.

b ¶ Monachus. Adde c. vni. 16. q 1. & c. fin. 19. q. vlt. Doc. in cap. in præſentia. de proba. Ang. conſi. 33. incip. ſuper primo puncto dico.

c ¶ In dubijs opi. Adde Mathe. ſ. in trac. opi.

d ¶ Piæ cauſæ, vel animæ. Adde gl. in c. ſciant cuncti. de elec. lib. 6. & in c. fi. eod. tit. Abb. conſi. 114. incip. in q̃ mouenda inter Ant. in 1. vol.

e ¶ Aequiparare monachum ſeruo. Adde gl. in cap. parochianus de ſenten. excommun. gloſſ. in l. cùm hæredes. in §. fina. ff. de acquir. poſſ. & in l. Pedius. ff. de arbitr.

f ¶ Monachum filio. Adde glo. in l. ſi filius. in fin. iuncto tex. ff. de iud. Bart. in l. 1. in 3. q. ff. de vulg. & pup. Spec. in titu. de ſtatu monach. ver. 18. Arch. in c. ſtatu. 18. q. 1.

Source : BIU Cujas

habere, vnde eligitur via prædicta, & eſt dare tunc caſum, in quo inſtitutus, & ſubſti. ſimul concurrunt, tex. eſt in l. ſi paterfam. cum l. ſeq. ff. eo. & in § fi. inſti. de vulg. ſubſti. ratio autem, quare aſſignentur tres partes domino ſerui inſtituti, ſubſtituto autem non aſſignetur niſi vna quarta pars, eſt, quia in perſona domini plura concurrunt. ſ. veritas, & iuris diſpoſitio, ſed in p-ſona ſubſtituti non concurrit niſi opin. teſtatoris, quæ cùm ſit erronea, facit vt ſubſtituto debeatur quarta pars. ¶ Item adde, ꝙ diſtinctio illarum legũ, quæ fit in ſeruo, habet etiam locũ, quando teſtator inſtituiſſet aliquem, qui verè eſſet filius famil. aut monach. & ſi hæres non erit, dedit ſubſtitutum, nam eodẽ modo hæreditas debebit diuidi in quatuor partes. gl. eſt no. in l. ſi quis filium fam. in princ. in glo. 1. & ibi Bar. ff. de acqui. hæte. & Lud. Rom. ibi, & Raph. Cum. dicunt, ꝙ illa gl. eſt ad hoc ſin gu. quam etiam tenet Bar. in l. cùm filio fam. nu. 6. ver. venio ad contraria 3. partis. ff. de leg. 1. ibi Bal. & Imo. reputant iliam gl. ad hoc ſing. quam ſequitur Cyn. hic in 3. q. & Ang. & Bar. Illa gl. in l. filio fam. clarè procedebat attento iure fforum, quo iure totum acquirebat patri, ſicut ſeruus domino, ſed cùm hodie filius fam. hæres inſti. non acquirat patri niſi vſumfruct. & ſibi proprietatem. l. 1. C. de bon. quæ lib. & §. 1. inſti. per quas perſo. nob. acq. dicit Pau. de Caſt. ꝙ illa gl. hodie nõ eſt vera. Dic me-
* lius ſecundum Bal. in d. l. ſi quis filium fam. quem *ſequuntur omnes Mod. ibi*, ꝙ quantum ad vſumfruct. ſpectantem patri procedit diuiſio in quatuor partes, vt prædixi, non in proprietate, quæ eſt filij, quicquid teneat Fulg. hic, & ſi contingeret filium inſti. repudiare, quo caſu pater totam hæreditatem poteſt obtinere beneficio d. l. fi. C. de bon. quæ lib. tunc etiam fieret diſtin ctio inter patrem, & ſubſtitutum, ſecundum formam d. l. ſi pa-
2 terfam. & ibi Imo. & Fuig. hic. ¶ † Quid autem eſſet, ſi teſtator inſtituit aliquem, quem credebat ſeruum, & verè erat ſui iuris, & ſi hæres non etit, dedit ſubſtitutum? glo. in §. fi. inſti. de vul ga. & pup. ſubſti. dicit, ꝙ inſtitutio valet, & inſtitutus acquirit totum, excluſo ſubſtituto, quia tunc magis attenditur veritas, quàm opin. & dicit ibi gl. quòd iſte caſus eſt indubitabilis. idem tenent Bar. Ang. & Saly. & Fulg. & Bart. o. in d. l. ſi paterfam. per tex. in l. 1. §. ſi quis filium. ff. de carb. edi. à ſimili. Tamen Iaco. de Are. Pet. & Cyn. hic in 2. q. & Alber. tenent contrarium, & re-ſpondent ad d. §. ſi quis filium. quòd ibi error non variabat vo luntatem teſta. imò augebat, quia ſiue eſſet extraneus, ſiue fi-lius, ipſe idem erat hæres, vt teſtator volebat, ſecus eſt in quæ-ſtione noſtra, vbi teſtator credebat eſſe ſeruum, & talis error
24 bene variat volunta. teſtato. ¶ † Confirmatur vltra eos, quia quotieſcunque teſtator inſtituit ſeruum, præſumitur inſtituiſ-ſe contemplatione eius domini, & non ſerui. l. filium fam. ff. de condi. & demon. & l. cùm aliquis. ſ. de iure delibe. ſicut etiam monachus in dubio cenſetur inſtitutus contemplatione mo-naſterij. cap. requiſiti. de teſt. Si ergo reperiatur, quòd ſit liber, iſtud variat volun. teſta. & in hoc cogita. Item tenendo iſtam opin. Vltramon. aduerte, quòd fundamentum Barto. non vi-detur bonum, dum dicit, quòd ex quo acquireretur ſibi hæ-reditas, ſi eſſet manumiſſus ante additionem. d. l. ſi paterfam. ergo multo magis quæritur ſibi exiſtenti libero. Iſta conſequentia non videtur bona per illam met. l. ſi paterfa m. in ver. at qui. iun cto verſi. fina. ibi enim dicitur, quòd ſi teſtator inſtituit hæ-redem eum, quem liberum putabat, intelligitur velle ſignifica-re, ſi ipſe ſibi hæreditatem acquiſierit, vel mutata conditione alium hæredem fecerit, & tamen iſtud nõ procedit vbi ab ini-tio fuiſſet ſeruus, vt ibi dicit tex. in fi. ſed hæreditas diuiditur, vt ibi, ita in propoſito, quando quis inſtituit ſeruum, qui erat li-ber tanquam ſeruum, licèt ſi verè fuiſſet ſeruus, ſibi poſtea ef-fecto libero acquireretur hæreditas, tamen non ſequitur, ſi tẽ-pore teſtamenti fuit liber, quòd hæreditas ſibi acquiratur, imò debet diuidi, prout & ibi deciditur in ſeruo. in d. l. ſi paterfam.

SVMMARIVM.

1 *Error in coniunctione naturali vitiat inſtitutionem, & idem etiam ſi er ratur in coniunctione ciuili, ſiue in facto, ſiue in iure. nu. 2.*
3 *Appel. filij non continetur nepos, niſi auus tractaſſet, & nominaßet nepotem filium, quia tunc venit appel. filij.*
4 *Aſſertio teſtatoris facta in teſta. per quam dicit aliquem eße filium ſuum, inducit præſumptionem filiationis.*
5 *Si pater inſtituat filium non nominando eum filium, valet inſtitutio.*
6 *Ignominioſa inſtitutio filij valet, niſi deſcenſum ſit ad ſpeciẽ ignominię.*
7 *An pater maledicendo filium in teſta. propter talem cauſam dicatur exhæredare.*
8 *Exhæredatio in extraneum nihil valet.*
9 *Error non excludit culpam delinquentis.*
10 *Si teſtator errans inſtituit aliquem tanquam filium, qui non eſt, debet ſibi auferri ſucceſſio.*

LEX IIII.

1 SI pater tuus. †Error in coniunctione naturali vitiat inſtitutio nem. hoc dicit, & vide quæ dixi in l. neque pro-
2 feſſio. ſupra de teſt. ¶ † Adde, quod idem eſt, quando erratur in coniunctione ciuili, ſiue erretur in facto, ſiue in iure, nedum inter aſcendentes, & deſcendentes, vt hic, ſed etiã inter tranſuerſales. tex. eſt in l. nec apud. ſ. eo. & in l. eam quam.
a ſ. de fideicom. idem eſt in contractu, [a] quando quis donat alicui tanquam vxori, quæ vxor non eſt. l. cùm hic ſtatus. §. fin. ff. de don. inter vir. & vxo. quem ad hoc reputat ſing. Bal. in l. eam quam. in 7. col. ſ. de fideicom. facit l. voluntate. C. de dot. promiſ. ſecundum Bal. in d. l. nec apud. & Alexan. hic, quicquid teneant Cy. & Angel. ibi. Item adde, ꝙ ad hanc l. obſt. l. proximè præcedens, ſed reſponde, vt ibi dixi in 1. no. ¶ Et nota bene de-
b ciſionem Cy. & Alb. hic de illa vetula, [b] quæ habebat filiã, & neptem, ſed ſolam neptem ſolebat filiam appellare, filiam au tem non appellabat filiam, ſed ſuo nomine proprio, ſi fecerit teſtamentum, & ſimpliciter dicat inſtituo filiam meam hæredem, nunquid intelligetur de nepte, attenta cõſuetudine auię,
c & concludunt, quòd non, ſed intelligitur de filia vera, [c] vt hic plenius per eos, ſiue loquatur in inſtitutione, ſiue legato, quia niſi aliud de mente teſtatricis appareat, non eſt præſumendũ, ꝙ voluerit neptem filiæ præferre. arg. l. cùm acutiſſimi. C. de fideicom. vt hic per eos. nam ſecundum hoc duas collige limita. Prima limitatio eſt ad regulam, ꝙ præcipuè in teſtamentis debet attendi communis vſus loquendi, & maximè ipſius teſtatoris l. lib[…]rum. §. quòd tamen Caſſius. cum gl. no. ff. de leg. 3. l. ſi ſeruus plurium. §. fin. ff. de leg. 1. nam limitatur per iſtã deciſio. niſi eſſet quidam vſus loquendi particularis ipſius teſtatoris, quia non attenditur, quando repugnat prioritas gradus, & præſumpta voluntas teſtatoris ex ordinata charitate, ſed in contrarium præſumitur. Secundam collige limitationem ad id, ꝙ decidit Bar. in l. alimenta. in princ. ff. de alim. lega. vbi dicit
3 ſingula. † ꝙ licèt appellatione filij [d] non contineatur nepos, tñ
d ſi ſit nepos, quem auus ſolebat ſemper tractare, & nominare filium, venit appel. filij. & illud dictum Bar. ſequitur, & repntat ſing. Rom. in l. ſi vero. §. de viro. in 33. fal. ff. ſol. matr. & in conſi. 438. incip. in caſu præſentis conſultationis, eo quia mihi dubitatiſſima eſt. ad fi. nam dictũ Bar. poſſet procedere, niſi eſſet caſus, in quo concurreret & filius, & talis nepos, quia tunc appel latione filij intelligeretur de vero filio potius quàm de tali ne-
4 pote. ¶ † Item no. ex iſto tex. in verbo oſtenſus eſt. ꝙ aſſertio teſtatoris facta in teſtamento, per quam dicit aliquem eſſe filiũ ſuum, inducit præſumptionem filiationis, & facit præſumi eſſe talem, niſi contrarium oſtendatur. videtur enim eſſe facta nominatio loco cauſę fi. Item ſunt verba enunciatiua, quaſi p modum cauſę, quibus ſtatur. l. qui volebat. ff. de hęr. inſti. Bart. in l. ex hac ſcriptura. ff. de don. & de hoc no. dixi in l. neque pro
5 feſſio. s̃. de teſt. ¶ Gl. in ver. quaſi filium. ponit tria dicta. † Et primò not. ꝙ ſi pater inſtituat filium non nominando eum filiũ, imò inſtituat tanquam penitus extraneum, tamen valet talis
e inſtitutio, & filius non dicitur eſſe præteritus. [e] l. 1. §. ſi quis filium. alleg. in gl. & no. bene, quia inuenio, quòd Angel. in l. 1. in lect. Flo. C. de carb. edic. refert, ꝙ in iſto caſu in ſpecie conſuluit in ciuitate Papię, vbi iſta qõ fuit de facto, & ſecundũ eum fuit multum ruminata, videlicet, ꝙ ſi pater inſtituit aliquem, licèr non noĩauerit eum filium, valet inſtitutio, nec ille dr̃ præteritus per tex. rotundum in d. l. 1. §. ſi quis filiũ. alleg. in gloſ. ſed certè poſſet dici, ꝙ tex. in d. §. ſi quis filium. non probet, nam ibi non

ADDITIONES.

a ¶ In contractu. Adde, quòd iſte tex. etiam procedit in matre. Iaſ. in rubr. C. de ſucceſ. edict. 2. col.

b ¶ Illa vetula. Vide Soc. in l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. col. 1.

c ¶ Filia vera. Quor teſtib. probetur filiatio in caſu huius legis, Iaſ. ponit in l. 2. col. 2. ver. adde etiam. ſupra de ſecun. tab. & limitat, & ampliat hanc l. Bar. in Auth. nouiſſima. col. 7. ver. 2. oppo. C. de inoff. teſta. Et quando præteritus, eſt vel exhæredatus tanquam non filius, cùm tamen eſſet, Cur. iun. conſil. 31. videtur.

d ¶ Appellatione filij. Adde glo. in cle. 1. de bapt. Bal. in l. liberorum. ff. de verb. ſign. Io. And. in c. ſtatutum. de hære. lib. 6. in nouel. Ant. de But. in c. ad extirpandas. de fi. presby.

* Et dic, quòd vera eſt opi. quòd nunquam filiorum appellatione veniunt nepotes, niſi de mente loquentis aliter appareat, hoc enim communis vſus loquẽtis ſuadet, iuxta tex. in l. quid ſi nepotes. ff. de teſta. rute. Quam conclu. & alia ad materiam pertinen. plenè, & copioſè examinat Gabr. com. opi. lib. 6. titu. de verb. ſign. concln. 1. MASVER.

e ¶ Præteritus. An filius dicatur præteritus non nominatus, vide Bal. lib. 1. cõſi. 134. in 1. col.

Source : BIU Cujas

non deciditur, an valeat inſtitutio necne, quia non erat de hoc dubium in illo text. nec faceret ad materiam illius tit. ſed ſolũ deciditur de quæſtione ſtatus perſonæ, quæ eſt in tempus pu-
6 bertatis differẽda. ¶† Scđm dictum gl. eſt, ꝙ ignominioſa inſtitutio filij tamen valet. Intellige ſanè niſi deſcenderet ad ſpeciẽ ignominiæ. l. quoties. §. ſi qs nomen. ff. eod. ſm Ang. Sal. & Fulg.
7 & Pau. de Caſt. hic, not. in l. turpia. ff. de leg. 1. ¶† Nunquid au-
a tem pater maledicendo a filio, puta, qa in teſtamento dicat, maledictus ſit talis filius meus, & exprimat cauſam, eo qa me verberauit, nunqd dicatur exhæredatus? Bart. pulchrè in prooe. Decretalium. in pen. & vlt. col. tenet, ꝙ non, ꝙ patet, quia põt cũm maledictione filius hæres inſtitui. l. his verbis. §. 1. hic alleg. in gl. & ideo ſi teſtator dicat, filium meum maledico expreſſa cauſa ſufficienti ad exhæredationem, nihilominus patri ſuus hęres exiſtit, qa nec benedicendo videtur eum inſtituere hr̃dẽ, quia verba dignationis, vel indignationis non diſponunt, ꝙ ſo
nant, licet ſm eum in veteri teſtõ contrarium ſeruaretur, quia maledictio patris eradicabat domum filiorum, alleg. etiam, ꝙ not. Arch. 23. q. 4. c. quid ergo. pro iſta deciſione Bal. videtur bene facere text. quem Bal. alleg. in d. l. his verbis. §. 1. in verſ. cum maledicto. cum gl. & ſummario Bart. ibi, ꝙ verba maledictionis inſtitutionem nõ vitiant. Sed contra iſtam deciſio. Bal. pon
dera tu videri text. in c. licet vniuerſis. de voto. in verbo *ſub interminatione maledictionis paternæ.* iunctis verbis ibi, *hæreditatis emolumento prioeris.* Niſi dicas, ꝙ ibi non inducatur priuatio hęreditaris ꝓp interminationem maledictionis, ſed eo quia, vt dicit text. non impleuit onus ſibi iniunctum à teſtatore circa execu
tionem voti, vnde priuatur emolumẽto ſucceſſionis, ſicut qñ nõ implet legata, & fideic. Auth. hoc amplius. C. de fideic. Sed ex alio puto, ꝙ dictum Bal. non ſit verum: nam procederet, qñ maledictio eſſet ingñe, ſeu ſimpliciter prolata, ita loquitur. d. l. his verbis. §. 1. & ibi Bart. ita ſummat, dum dicit verba maledictionis vniuerſalia, ſecus qñ deſcendit ad ſpeciem maledictionis exprimendo de meritum in ſpecie, vt in caſu Bal. l. quoties. §. ſi quis nomen. & ibi in ſpecie gl. not. declarat. ff. eo. & glo. & Doct. in l. 3. in prin. ff. de lib. & poſth. Prætereà tex. ille loquitur, qñ filius eſſet inſtitutus, licèt ſub termino maledictionis, ꝙ nõ eſt in caſu Bal. vbi non eſt inſtitutio. Item, ꝙ in d. c. licèt. non ſit exhæredatio, patet, quia nulla cauſa erat inſerta de. 14. §. aliud
8 quoque capitulum. in Auth. vt cũm de appel. cog. ¶† In tertio dicto gl. dic, ꝙ rõ eſt, quia tunc exhr̃daret vt extraneum, ſed exhr̃datio in extraneum nil valet l. quidam cũ filiũ. ff. de verb. obl. ſm Sal. hic. ¶ Gl. in verbo auferendam. diuiditur in tres. In prima alleg. tres concor. ad tex. & eſt clara. In ſecunda ibi, ſed arg. ꝯ gl. opp. & non ſoluit. Rñde tu, ꝙ ideo ibi error non excu-
9 ſat, eo quia ille dabat operam rei illicitæ. † Vnde error nõ exclu dit culpam delinquentis, per illum text. in d. §. ſi iniuria. determinat not. Bart. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. in fi. ff. de pœ-
b nis, ꝙ cùm vellem percutere[b] Titium, ſi percuſſi Seium, ꝙ debeo puniri, ex quo omnino dabam operam rei illicitæ. ad hoc etiam alleg. tex. in l. ſcientiam. §. pen. ff. ad l. Aquil. quamuis de hoc alibi Bart. relinquat cogitandum in l. illud. §. fin. ff. de iniur. Facit, ꝙ per d. §. ſi iniuria. decidit idẽ Bart. in l. diuus. ff. ad. l. Cor. de ſicar. ꝙ cùm vellem ſolùm percutere, vel vulnerare vnũ, eũ interfeci, vel cùm vellem percutere vnum, percuſſi duos, debeo puniri ſm rei euentum, & non ſm animum. facit tex. in c. fin. de homi. in 6. Item adde pro diſtin. Bar. ꝙ aut dabam operam rei licitæ, aut illicitæ. bene facit text. in l. ſi cum ſeruo. ff. de iniur. vbi dicit text. ꝙ cùm vellẽ percutere pugno ſeruũ meũ, percuſſi te in proximo ſtantem, ꝙ non teneor tibi iniuriarum, rõ, quia in gñe non habui aĩum committendæ iniuriæ, cũ vellem pugno percutere ſeruum, ꝙ mihi licebat. gl. tñ ibi dicit, ꝙ licèt non teneàr iniuriarum, teneor. l. Aquil. per d. l. ſcientiam. §. ſed ſi defendendi. Ratio, qa ad hoc, vt qs teneatur. l. Aquil. ſuffi cit qualiſcunque culpa, ẽt leuiſſima. l. in l. Aquil. ff. ad l. Aquil. & cum opi. Bar. tenet Io. de Ana. in c. 2. in 16. col. de maledi. Idem tenet Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. in pen. col. C. de Epiſ.
c & cler. per d. §. ſi iniuria, & ne delictum[c] remaneat impunitũ, & quia in delictis ſufficit dolus in genere, licèt ſit erratum in corpore. alleg. Ioann. And. in regula cũ quis de reg. iur. in merc. Sed aduerte, quia Ang. in d. l. reſpiciendum. §. delinquunt, & latius idem Ang. in d. l. ſi cum ſeruo. ff. de iniur. not. illum tex. pro offendente mediatores rixæ, quos non credebat, nec volebat offendere, ꝙ non tenetur, & reprehendit opin. Bart. ꝙ ſi dabat operam rei illicitæ punitur, aliàs ſecus, nam eſt contra d. l. ſcientiam. §. ſed ſi defendendi. cum glo. vbi dabat operam rei licitę. ſ. defenſioni, & tamen dicutiens punitur. Reſponde verum, ꝙ punitur. l. Aquilia ad intereſſe. cùm ibi ſufficiat quælibet culpa etiam leuiſſima, vt prædixi, ſed per hoc non ſequitur, quòd criminaliter puniri debeat. Concludit ergo Ang. in vtroque loco, quòd punietur ſolùm pro culpa arbitrio iud. & ſic extra or-
dinem. pro iſta opin. Ang. quæ eſt mitior, adde, ꝙ tenet Bal. in l. 3. §. quacunque. ff. de iureiur. vbi examinat per plures quæſtiones caſum, qui ſecundum eum vertebatur tunc in facto, qui eſt talis. Berta rixans cum Seio, volens percutere Seium proiecit lapidem, qui in muro proiectus ex caſu fecit vulnus in capite cuiuſdam puellæ partiæ, an puniri debeat de vulnere ſecundum formam ſtatuti illius loci? determinat in 3. q. ꝙ non, quia non præſumitur in dolo, ſed in culpa, de qua non intelligitur ſtatutum loqui, quia in criminalib. non æquiparatur dolo, vt not. in l. in actionib. ff. de in lit. iur. & quia in criminalib. requiritur præcisè dolus, vt ibi per eum. Cyn. in d. l. ſi quis non dicam rapere. Bene facit, ꝙ ſignanter dicit Bald. in l. fin. per glo. ibi. ff. ꝙ quiſque iur. ꝙ ſtatuta pœnalia ſemper intelliguntur ha
bere clauſulam in ſe, ſi delicta dolo commiſſa fuerint. Iſta ſe-
d cunda opin. [d] videtur tenenda, quia in criminalib. mitior pars eſt tenenda. l. interpretatione, & l. ſi præſes. ff. de pœn. Confirmatur, quia ſtatutum puniẽs homicidium, vel aliquod delictum corporale, intelligitur ſi dolo ſit commiſſum, nõ ſi caſualiter, etiam ſi culpa interuenerit. l. cùm autem. §. excipitur. ff. de ędil. edi. Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. in 3. col. ff. de infa. cum multis alijs concor. & bonis deciſionib. quas poſui in l. 3. §. ꝙ prætor. poſt Bald. & Mod. ibi. ff. ne quis eum, qui in ius voca. eſt. ¶ In tertia ibi, & cum auferatur. glo. reſpondet tacitæ quæ-
10 ſtioni, & valde neceſſariæ ad hunc text. vbi dicitur, † quod ſi teſtator errans inſtituit aliquem tanquam filium, qui non eſt, dicit text. ſibi auferendam ſucceſſionem, & non aperit à quo, quæro ergo, cui applicabitur iſta hæreditas? glo. dicit venientibus ab inteſt. & ſi non ſint venientes ab inteſt. fiſco applicabitur, ſic intelligit. l. auferrur. ff. de iur. fiſ. vbi glo. & Bart. plenius,
* quam hic, & idem tenet Cyn. Bar. *& communiter omnes*, & Antiqui, & Mod. hic per. l apud. ꝯ. eo. Nec obſt. ſi diceretur, ꝙ quando aufertur hæreditas alicui tanquam ab indigno, illa applicatur fiſco. l. Papin. §. meminiſſe. ff. de inoffi teſt. Reſpondẽt Doc. & eſt pulchra limitatio ad illa iura, ꝙ illud eſt verum, quando indignitas procedit culpa hæredis, ſecus ſi ꝓp errorem teſtatoris. caſus eſt hic, ſecundum omnes. idem tenet Bart. in d. l. aufertur. in pric. & in l. hæreditas. ꝯ. de his quib. vt indig. & ex hoc colige aliam limit. ad gl. l. his conſequenter. ff. fam. ercif. quæ dicit, ꝙ nemo poteſt opponere de indig. hær. niſi fiſcus, quia eſt verum, qñ eſt indignitas procedens culpa hęredis, ſecus ſi indignitas cauſetur errore teſtatoris, quia venientes ab inteſt. pñt op-
11 ponere, vt hac gl. & adde prædictis. l. 1. C. de nat. lib. ¶† Sed aduerte, inquantum gl. & omnes volunt, ꝙ in d. l. aufertur. in prin. ideo hr̃ditas applicatur fiſco, eo quia nõ erant venientes ab inteſt. vr̃ nimia reſtrictio, & diuinatio ad illum tex. præſertim cũ in dubio nemo præſumatur ſine hr̃de, aut venientib. ab inteſt. decedere, vt dicit gl. in l. ex facto. §. fin. ff. ad Treb. Prętereà ſi ita eſſet, tunc fiſcus non veniret tanq̃ auferens ab indigno, vt ibi dicit text. ſed eo quia nulli ſint venientes ab inteſt. tanq̃ bona ſint vacantja veniret fiſcus. Ideo aliter rñdet Fulg. ꝙ in d. l. aufertur. in princ. & in hac. l. error teſtatoris proceſſit à dolo, ſeu falſitate: nam vtrobique ideo teſtator putauit filium, quia fuit ſubditicius, & ſic fuit commiſſum crimen falſi ſubijciendo talem partum pro vero filio. l. 1. ff. ad l. Cor. de fal. ideo vtrobiq; aufertur, & applicatur fiſco, ſed in l. nec apud. ꝯ. eod. error teſtantis non proceſſit à dolo alicuius. contra iſtam opin. Fulg. facit, quia licèt iſte error procedat à dolo, non tamen procedit à dolo inſtituti, vnde incongruum videtur, ꝙ dolus tertij præiudicet venientib. ab inteſt. Item aduerte, ꝙ in d. l. aufertur. non dicit text. ꝙ ſit fiſcus, qui auferat, ſed ibi tex. ita loquitur in ambiguo ſicut hic: nam ſicut hic dicit text. auferendam hæredit. & non dicit à quo, ita dicit ibi text. aufertur ab indigno, & non dicit à quo. ex quo ergo indignitas non cauſatur facto hæredis, ſed errore teſtatoris, ideo vocãtur venientes ab inteſt. vt ibi, & hic, & qñ nulli exiſterent, tunc veniret fiſcus, per illum text. licèt aliqualiter videatur repugnare natura tit. ſub qua ſituata eſt d. l. aufertur. & iſto modo viſus eſt declarare Bart. in d. l. aufertur. in princ. Item vltra alios conſidera, ꝙ gl. & Doct. videntur errare in intellectu huius text. & ita aliàs dixi in publico examine vnius ſcholaris: nam conſidera, ꝙ tex. dicit, ſi pater tuus eum quaſi filium, & ſic pondera, ꝙ iſte, qui ſupplicabat Imperatori, erat filius, dato, quòd alium inſtituiſſet: nam dum

dicit

ADDITIONES.

a ¶ Maledicendo. Adde Barb. in c. quintauallis. de iureiur.

b Percutere. Adde, quæ ſcribit idem Iaſ. in l. clam. §. qui ad nundinas. nu. 56. & 57. ff. de acq. poſſ. vbi infert ad plures caſus no. & declara, vt per Boſ. ti. de homic. nu. 73. vbi dicit ſe defendiſſe quendam à magno diſcrimine. MASVER.

c ¶ Ne delictum. Adde. l. ſi longius. in gl. in verbo impunita. ff. de iud. tex. in l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. text. & gl. in c. vt famæ. de ſen. excommuni.

d ¶ Opi. Adde, quæ ſcribit Dec. in l. in actionib. nu. 20. ff. de in lit. iur.

Source : BIU Cujas

dicit pater tuus, vult ꝙ tu, qui ſupplicabas, eſſes filius, & ſic prę-ſupponit tex. ꝙ duo eſſent filij, vnus verus, q ſupplicabat, alius ſuppoſitus, tunc ego oſtendo, ꝙ dicta gl. & Doc. ad hāc. ſtare non pūt à partib. ſufficienter enumeratis. Aut enim pater inſtituerat iſtum, qui verè erat filius, aut eum prætermerat, aut exhę redauerat, ſi inſtituerat eum filium verum hæredem in aliqua parte, deinde probetur alium filium inſtitutum eſſe ſuppoſitū, ego habeo, ꝙ portio filij putatiui dēt accreſcere vero filio inſtituto, per l. 1. C. quando non pet. partes, & tunc vanum eſt dicere illud, ꝙ dicunt glo. & Doct. ꝙ ab inteſt. veniant veniētes ab inteſt. cum hic ſit alius verus filius inſt. Nec dicat quis, quòd ex quo alius filius erat ſubditicius, & ſic indignus, ergo fiſcus debet venire, qui impediet ius accreſcen. l. ſi ſequens. vbi Bart. ad Sena. Sylla. & probatur, quia fiſcus capiens partem indigni, impedit ſubſtitutum venire, vt ibi eſt text. multo magis debet impedire ius accreſcen. §. ſi duo. in l. 2. ff. de bon. poſſ. ſecun. tabul. quia reſpondeo ex doctr. *hic per omnes approbata*, ꝙ arg. procederet, quando eſſet indignitas procedens culpa, & delicto hæredis inſtit. quia illa inuitaret fiſcū, & impediret ius accreſ. d. l. ſi ſequens. ſed quando iſta indignitas, de qua in hoc text. procederet ſolum culpa teſtatoris, non inuitat fiſcum, vt dicunt omnes hic, ergo non impediet ius accreſcen. ergo hoc caſu verus filius in aliquo inſtituus haberet totum, nec id, ꝙ dicunt gl. & Doct. ꝙ ſuccederetur ab inteſt. poſſet ſtare: aut volumus dicere, quod iſte fuit præteritus à patre in teſtamento, & tunc teſtamentum eſſet ipſo iure nullum, & tunc ſiue eſſet alium inſtituturus, ſiue non, ſiue crederet filium ſiue non, teſtamentum eſſet ipſo iure nullum, & non procederet iſta. l. aut vis dicere, ꝙ pater exhæredauit in teſtamento illum verum filium, & tunc aut nullum dedit coheredem, cuius additione poſſet confirmari exhæredatio, & talis exhæredatio eſt nulla, & teſtamentum nullum. l. filium. §. ſed cùm exhæredatio. ff. de bon. poſ. contra tab. aut dedit cohæredem, qui adiuit, & cuius additione fuit cōfirmata exhæredatio veri filij, & tunc neceſſarium eſt dicere, quòd portio filij putatiui accreſcat hæredi inſtituto per ius accreſcen. ergo non eſt verum, quod voluit glo. & Doct. quòd ſit locus venientibus ab inteſt. in caſu huius. l. Vnde ſi conſideras, aut teſtamentum fuit nullum ex præteritione veri filij, aut ſi valuit, vel ipſe verus filius, vel alius debuit eſſe hæres, & tanto magis, ꝙ ſi verus filius fuiſſet exhæredatus à patre fruſtra ſupplicaſſet Imperatori, vt facit hic. Dutum eſt reſpōdere, & aliàs in publico examine poſt multas, variaſque reſponſiones vlt. dicebatur, ꝙ neceſſarium erat dicere, ꝙ in hac. l. bene verum eſt, ꝙ verus filius erat in aliquo inſtitutus, ſed ꝙ iſte verus fil. repudiauit inſtitutionem, & hoc caſu procederent gl. & Doct. Sed certè hic in nihilo ſatisfacit. Primò, quia diuinat. Secūdò, quia ſi verus fil. fuiſſet in aliquo inſtitutus, non eſt in dubio præſumendum, ꝙ repudiauerit, quia nemo præſumitur iactare ſuū. l. cùm de indebito. §. fin. ff. de proba. Prætereà, & fortius, ſi iſte verus fil repudiaſſet, fruſtra ſupplicabat Imperatori. Niſi dixeris, ꝙ licèt repudiaſſet ex teſtamento, volebat ab inteſt. venire. ¶ Sed iſtud eſt multiplicare diuinationes ad hunc text. placet mihi verus intell. ad hunc tex. non violando literam, quòd in hoc text. verus filius ſupplicaret Imperatori conſulendo, quid iuris ſit ſuper hæreditate, in qua filius putatiuus eſt inſtitutus hæres, & Imperator reſpondet auferendam ei ſucceſſionē, intelligo. ſ. à fiſco, prout ſonat vis vocabuli auferen. & prout etiam decidit text. in d. l. aufert. in princ. qui text. vt etiam ſupra dixi, quamuis nihil dicat de fiſco, tamen quia debet intelligi ſecundum naturam tituli, ſub quo ſituata eſt. l. Imperator. ff. de in diem addic. & quia iſtud importat verbum aufertur, & verbum ab indigno. ideo intelligitur, quòd aufertur à fiſco. Nec obſt. l. nec apud j. cod per quam glo. & Doct. mouentur ad tenendum, quòd admittantur venientes ab inteſt. quia reſpondetur, prout fuit de mente Fulg. hic, & ſupra retuli, quòd in dicta. l. nec apud nihil interuenit, quod poſſit ſonare in delictum, & quod poſſit inuitare fiſcum, ex quo ſolus error iuris in teſtatore interuenit, ſed hic, & in dicta. l. aufertur. arguitur delictū, quòd inuitat fiſcum. ſ. ſuppoſitio partus. Iſta videtur eſſe vera mens iſtorum iurium, intelligendo ea ſine violentia, & diuinatione.

LEX V.

NOn ideo. Si vxor inſtituitur tanquam affinis, licet non ſit verè affinis, ſed principium affinitatis, tamen valet, eo quia idē indicamus de eo, quòd eſt cauſa alicuius actus, ꝙ de ipſo actu l. quod ſeru. vbi dixi. ff. de cond. ob cau. & ibi tetigi an veniat in ſtatuto faciente mentionem de affine.

LEX VI.

ICompenſandi. Inſtitutio facta de parte hæreditatis animo compenſandi cum toto debito, totum debitum extinguit. h. d. & intellige ſanè, quando teſtator ita expreſſit: quando autem eſſemus in dubio, ſecus eſſet, per. l. ſi ab eo. C. de neg. geſt. Quid autem ſi debitum eſſet maius, tangunt Pau. de Caſt. & plenius Ale. hic, & gl. & omnes ordinatie in l. creditorem. ff. de leg. 2. Alex. in conſ. 132. in 2. vol. inc. viſo inſtrumento diuiſionis, & dum glo. ad illud opponit, & non ſoluit de. l. ꝙ de bonis. §. cùm fideicom. ff. ad. l. fal. dic, ꝙ ſecundum ſecundam lect. gl. ibi approbatam à Doct. concordat cum iſta. l. quia ibi fit compenſatio ſicut hic, ſecundum autem primam lect. quæ vult, ꝙ ibi non fiat compenſatio de illo fideicom. matris, dic, ꝙ ibi ſpeciale eſt fauore filiorum primi gradus, in cuius præiudicium non poterat pater illam compenſationem inducere.

LEX VII.

NEc apud. Expedita eſt in l. ſi pater. s̄. eo. & dum tex. dicit, nec apud peregrinos. ſuper illa dictione peregrinos. gl. ponit varias expoſitiones, ſeu declarationes. Vel dic ex mente Cyn. ꝙ text. voluit dicere, ꝙ nec etiam apud peregrinos. i. Barbaros. nam licèt adoptarem aliquem in frarrem, quia per naturam fieri non poſſet, dato, quòd apud Barbaros leges noſtræ non ſeruentur, ad denotandum, quod multominus apud nos, & circa hoc tangit Fulg. quid de iſtis fratrib. iuratis. dic melius, vt per Imo. in l. ille autem. ff. eod. & Alex. in l. ſi pater. s̄. eo. & dixi in l. 2. s̄. qui teſta fa. poſſ. Vel potes intelligere text. in illo verbo peregrinos, quòd in ciuitate Rom. erant multi prętores, aliquando num. 16. aliqui dicebantur prætores vrbani, & iſti reddebant iura ciuibus. alij peregrini, & iſti reddebant iura peregrinis, & extraneis. l. 2. §. deinde cum placuiſſet. ff. de origi. iur. & glo. in l. ſi per errorem. in gloſ. 1. ff. de iur. omn. iud, & ita intelligit Sal. hic.

LEX VIII.

a COllegium. Omne collegium [a] cenſetur incapax hæreditatis. h. d. & ratio eſt, quia omne collegium præſumitur illicitum, niſi licitum probetur. dicit gloſ. in l. 1. ff. de colleg. illicitis. cum concor. de quibus per. d. Alex. Iaſon.

ADDITIO.

a ¶ Collegium. De materia iſtius. l. vide Inn. in cap. dilec. de exceſ. præla. idem Inno. in c. cùm ab eccleſiarum. de oſſi. ord.

SVMMARIVM.

1 *Si quis inſtituatur hæres cùm hæres morietur, adiectio temporis reijcitur, & non ſuſpendit inſtitutionem, ſecus tamen eſt in legato facto quando ipſe legatarius morietur, & nu. 3.*

2 *Legatum factum alicui quando ipſe lega. morietur, valet, fallit tamen in legato liberta. & vſusfructus.*

4 *Si quis inſtituatur ad diem certam, valet inſtitutio, & adiectio temporis reijcitur.*

5 *Si teſtator relinquat vxori ſuæ vſumfr. omnium bon & poſt mortem vxoris inſtituat fratrem, vel alium hæredem, an valeat tale legatum.*

6 *Doctori illuſtri atteſtanti de conſuetudine credendum eſt.*

LEX IX.

XTraneum. Iſta. l. & ſi breuis ſit, tñ eſt ſubtilis, & legitur in gloſ. duob. modis, licèt gl. videatur ponere plures intellectus. alio. & tertio modo melius legitur ſecundum Doc. extra gl. ſm intellectum Doct. quem teneo. h. d. Valet inſtitutio facta ſub die incerta mortis tertij, & eius euentus tanquam conditionem inducens expectandus eſt. h. d. ſm verum
1 intellectum Doct. cum neceſſarijs ſuppletionib. ad text. † &
a hoc modo dictio quis, [a] ſtabit propriè ad text. & intelligitur cùm quis. ſ. tertius, & dictio etiam, non eſt referenda ad dictionem

ADDITIO.

a ¶ Dictio, quis. Adde. l. 1. & ibi Cy. C. de ſumn. Trin. & in cap. qui rece. de pœn. d iſt. 1. Raph. Fulg. conſ. 47. inc. ſer Michael. contra ſer Stephanum.

Source : BIU Cujas

nem extraneum, qa implicaret, ꝙ eodem modo filius etiam posset institui, ꝙ est falsum, vnde iungi debet cum seq. ¶Glos. vnica, ista gl. videtur ponere varios intellectus ad text. sed reuera non sunt nisi duo, & secundus ponitur in fi. gl. in vlt. verbis: nam alia, quæ præcedunt, tendunt ad declarationem primi intellectus. Vt ergo gl. bene explices, diuide istam gl. in duas partes prin. prout duos principaliter ponit intellectus. Secūda est in fin. gl. ibi, vel cùm moritur. s. testator. ¶ Prima prin. subdiuidi tur in sex. In prima ponitur primus intellectus, ꝙ aliquis potuerit instituí sub conditione, cùm ipse hæres morietur. In secunda ponitur vnum dictum. s. ꝙ adiectio illius tpis reijcitur de institutione. In tertia ponitur differentia institutionis, & legati. In quarta ponuntur duæ fal. ad illud, ꝙ dixi de legato, & caue, qa aliqui libri habent, nisi in libertate sit relicta, quę pro pura habetur, & hoc modo gl. est corrupta, qa expresse dicit cōtra tex. quem alleg. debet ergo dicere gl. quæ pro nulla habet. In quinta ponitur opi. Azo. ꝓria eius, ꝙ dixerat glo. in secūda partic. s. ꝙ imò adiectio tpis non reijcitur. In sexta, & vlt. aliter exemplificat primum intellectum, & sic ne erres non credas, ꝙ sit intellectus de per se, sed est declaratio primi intellectus. Secūda ibi, quę adiectio. Tertia ibi, licèt in legato distinguatur. Quarta ibi, nisi in libertate. Quinta ibi, alij dicunt. Sexta ibi, alij cùm morietur. Ex prima parte habes plura per ordinem notare. Primò habes primum intellectum ad text. qui est bonus in
a se, sed non congruit literæ l. nostræ. pp dictionem cùm qs, [a] posita in text. quæ necessariò intelligitur de alio q̄ de hærede.
¶† Secundò habes ex gl. differentiam inter institutum, & legatariū, qa si qs instituatur hīs cùm ipse hęres morietur, adiectio tpis reijcitur, & non suspendit institutionem: sed qñ alicui est legatum, qñ ipse legatarius morietur, certè adiectio tpis non reijcitur de legato, imo suspendit legatum, & facit, ꝙ interim non debeatur, & ratio diuersitatis est, qa si in institutione reijceretur adiectio tpis, testator postquam est mortuus, decederet pro parte tpis testatus, & pro parte intestatus, ꝙ in pagano. l. non tolerat. l. miles ita. in princ. ff. de testa. mil. & ideo ne hoc contingat, subducitur adiectio tpis, & remanet purè institutus, quæ ratio cessat in legato. ¶ Tertio habes ex gl. ꝙ licèt legatū relictum alicui, qñ ipse legatarius morietur, valeat, fallit in legato libertatis, & legato vsusf. Ratio fallentiarum est, qa in alijs legatis, quæ relinquuntur cùm legatarius morietur, certè qñ legatarius est in vlt. vitæ spiritu adimpleta est conditio, & sic trāsmittet legatum ad hæredes, & sic q̄uis legatarius nullum commodum habeat, habent tñ eius hæredes, sed qa legatum libertatis non est transmissibile, similiter nec legatum vsusf. cùm finiatur morte, ideo istis vlt. casib. legatum nil valet. ¶† Quartò
d habes ex gl. diuersitatem opinionum, qñ qs instituitur sub cōditione cùm morietur, nunquid adiectio tpis reijciatur, & institutio remaneat pura, nam gl. s. in princ. tenuit, ꝙ sic, sed do. Azo tenet ꝓriū, & ad. l. hīditas ex die. ff. eod. rñdet, ꝙ loquitur qñ dies est certa, qa illa bene reijcitur. Sed concorda istas opin. diuersas non ꝓrias. Aut. n. qs instituitur hæres, qñ ipse hīs morietur, & procedit prima opi. gl. ꝙ tpis adiectio reijcitur. Ratio, qa certum est omnino hanc conditionem extituram, & purificabitur in vlt. vitæ spiritu hīdis. Aut qs instituitur hīs, cùm qs tertius morietur, & ista adiectio tps non reijcitur, quia posset euenire, ꝙ hīs moriatur ante mortem tertij, &, sic non purifica ta conditione, & sic, qa non est omnino certum istam cond. debere impleri in vita hæredis, qa posset mori post hæredem, ideo tps nō reijcitur, sicut in primo casu. ¶† Et si dicas, quæ est
e ratio, ꝙ si quis instituatur ad diem certam, puta, ego instituo hīdē hinc ad. 10. ann. ita ꝙ non incipias esse hęres nisi lapsis. 10. ann. valet institutio, & adiec. tpis reijcitur, acsi purè esses institutus. l. hīditas ex die. ff. eod. & tñ posset euenire, ꝙ tu moriaris ante euentum illius diei, qa non est certum diem venturum te viuo, & tñ reijcitur, quare non sic reijcitur, qñ tertius morietur, dato, ꝙ sit incertum, an ille tertius moriatur ante, vel post? Respondę, & est subtile, qa primo casu est dies certa, an & qñ: in secundo casu dies mortis est certa an, sed non qñ. dies ergo incerta habetur pro cōditione. l. dies incertus. ff. de cond. & dem. & Bart. in d. l. hīditas ex die. & ratio est, qa conditio vī se habere ad esse, & non esse, ideoque cōfertur in præteritum, vel in pns non est propriè conditio. l. cùm ad pns. ff. si cert. pet. Pōt ergo esse, ꝙ veniet hīde viuo, & eo mortuo, ideo cùm faciat conditionem, institutio remanet in suspenso, sed dies certa nō pōt censeri conditio. Tñ caue, vt prædixi, qa incertū est an tps. 10. ann. eueniat eo viuo, vel mortuo, & sic in euentu eo viuo, vel mortuo videtur, ꝙ pariformiter sit incertitudo. Ideo est alia ratio, & subtilior quare dies certa ex institutione reijciat, qa si euenirent dies, certè testator diceretur pro parte tpis antecedentis decessisse intestatus, & pro alia parte testatus, ideo ne istud absurdum sequatur, statuit. l. ꝙ adiectio tpis certi subdu-
catur de medio. Idem est, qñ quis est institutus in certo fundo nam detracta mentione rei remanet hīs in totum eadem ratione, ne cōtingat testatorem decedere pro parte testa. puta in illa re, & in alijs intestatum. l. 1. §. si ex fundo. ff. eo. Ista cō cessat, qñ adijcitur tps incertum, qa cum illud tps habeatur pro conditione, & ꝑdō in institutionib. trahatur retro qñcunque eueniet. l. hīs quoq;. ff. de acq. hær ergo cùm trahatur retrò, non potest dici, ꝙ testator pro parte tpis decederet testatus, & pro parte intestatus. Licèt Vltramontani Petr. Cy. & Alb. hic, & Cyn. in l. si pater. in 6. q. j. titu. 1. faciant dīam inter si, & cum, tñ ista
* *communiter reprehenditur* p Bart. & alios hic, & Bar. in l. quodcunque. ff. de verb. obl. & in l. ita stipulatus. magna. in 2. q. prin. vers. iuxta hoc quæro. & in 3. q. prin. ff. de verb. obl. ¶ In altera parte gl. dic, ꝙ iste secundus intellectus gl. non valet pp dictionē qs, positam in tex. quæ non pōt referri nec ad hīdē, nec ad testatorem, sed referenda est ad tertium. Item, qa iste intellectus esset sine effectu, cùm semper institutiones fiant post mortem testatoris. Teneas ergo cōem intellectum declaratum, vt s. ¶ Extra gl. Bal. & Sal. & plenius d. Alex. hic examinant aliquas quæstiones Bart. in l. hīditas ex die. ff. eo. & in aliquib. reprehendūt Bar. vt hic plenius per d. Alex. & Pau. de Cast. in l. q iure militari. de
5 test. mil. ¶ Vnam non omitto, quæ est valde vtilis, pone † testa-
b tor [b] reliquit vxori suæ vsumfr. oīum bon. & post mortē vxoris instituit fratrem, vel alium hīdē, nunqd valeat istud legatū vsusf? Dubium facit, qa tale legatum vsusf. non cedit nisi adita hīditate per hīdem. l. vnica. § in nouissimo. C. de cadu. tollen. l. 1. §. 1. ff. qñ dies leg. ced. sed hīs nō pōt adire hīditatē nisi post mortem vxoris, & sic legatum incipiet deberi illo tpe, qñ finitur, ergo vī nullum. l. Titio cùm morietur. ff. de vsuf. Istam quę stionem disputauit Dyn. in cons. 9. ꝙ incipit, quæstio talis est, quidam testator condidit testm̄, ꝙ consilium refert Bal. hic, dicendo, ꝙ Dyn. in illo cons. nihil firmauit, sed vadit tanq̄ muscipula super prunas. ¶ In ista difficultate inuenio. 4. princ. fuisse sn̄as, & prima fuit Bal. hic, ꝙ legatum valeat, & dato, ꝙ hīditas non possit adiri de facto, qa regula est, ꝙ qñ conditio non pōt de iure impleri, sufficiat eam impleri de facto. l. mulier. § si qs hīditarium. ff. de cond. insti. & qñcunque hīs verè adeat, apparebit vsque retrò eum fuisse hīdē. l. hīs quoque. ff. de acquir. hær. vel cùm non sit qs ex cuius manib. capiat legatum, poterit propria auctori. accipere, vel officio iudi. vt hic plenius per Bal. Idem ēt tenet Sal. hic. idem tenet Bald. & Cu. in d. l. hīditas ex die, & Ang. in l. Gal. §. 1. ff. de lib. & posth. ¶ Secūda prin. opi. est Bal. in l. id, ꝙ pauperib. in 6. col. in 14. q. C. de Epis. & cle. vbi diffusè examinat istū passum, & plenius q̄ alibi, & dicit, ꝙ quæstio est dubitatissima, & ꝙ Fed. de Senis noluit in ea cōsulere, tñ concludit Bal. ꝙ legatum vsusf. valeat, eo qa testator, q voluit ꝓns. s. ꝙ vxor haberet vsumfr. vī velle omne aīs necessariū ad illud, & ꝓnr velle, ꝙ hīs possit adire in vita vxoris, sed non hīe commodum hīditatis. Idem tenet Bald. in l. filius à pīe. in prin. ff. de lib. & posth. & ibi sequitur Pau. q dicit, ꝙ in quæstione de facto ita vidit iudicari, & finaliter idem tenet Ang. in d. l. hīditas ex die. Tñ aduerte, qa non sp est verum præsuppositū Bal. per tex. in l. pen. §. illo. C. de necess. ser. hęr. inst. Præterea istud fundm̄ procederet, vbi testm̄ vitiaretur in totum, sed hic solū vitiatur legatum vsusf. vnde nō est par rō, fm Imo. in d. l. filius à patre. Itē vis verborum testatoris est in ꝓrium, cui in dubio videt̄ standum. l. non aliter. ff. de leg. 3. fm eundem Imo. in d. l. hæreditas. ad fin. ¶ Tertia fuit prin. opi. Ang. in l. miles ita. ff. de test. mili. quæ prima facie videtur satis colorata, qui dicit, ꝙ licet hæres non possit adire hæreditatem de iure ciuili ante mortem vxoris, potest tñ agnoscere bon. poss. fm tab. quæ hæredi scripto etiam pendente conditione competit. l. si qs instituatur
c hæres. ff. eo. & l. 2. §. si sub conditione. ff. de bon. poss. fm tab. [c] & agnoscendo bon. poss. de iure præto. confirmabitur legatum vsusf. istam opin. Ang. reprobat Pau. de Cast. & bene in consil. 389. inc. visis dubijs. & Lud. Rom. in consil. 71. incip. visis dubijs propositis, & elegantissime consultis, & dom. Alexan. in consil. 162. in 2. vol. quod incip. circa primum dub. in quo quęritur quo ad dimidiam. in 2. colum. & quia iura præalleg. quæ dicunt

ADDITIONES.

a ¶ Cùm quis. Adde Card. in cap. fin. in 1. not. de consuet. Raph. Cum. cons. 46. inc. Petrus hæres.

b ¶ Testator. Adde Petr. de Anch. in sua disputat. inc. testator. idem Petr. de Anchar. in cap. fin. de succes. ab intest. PVRPV.
¶ Ista dicta, & limitationes ponit Alex. in l. filius à patre. colu. 4. ff. de liber. & posth. & Ang. examinatin §. hæres. col. 2. inst. de hær. inst. de hoc art. Item Rom. cons. 206. tenet Decius cons. 278. non leuis perplexitas. Picus in rep. §. Tertia. quæst. 26.

c ¶ Secundum tab. Ad illum. §. si sub conditione. limitationem tradit Capra cons. 101. & si excellentissime.

Source : BIU Cujas

dicunt ſcriptum hæredem ſub conditione, pendente cõditione poſſe venire de iure ptæto. intelliguntur quo ad adminiſtrãduꝫ bona tantum, & ad ſatisfaciendum creditorib. non autem, quod per talem agnitionem confirmetur teſtamentum. ¶Quarta, & vlt. eſt opin. directò contraria omnib. præcedentibus, quòd tale legatum vxoris ſit nullum, & iſtam tenet Ioan. Andr. in addi. Spec. in titu. de pign. §. fin. verſ. porrò vſufructuarius. quam opin. tenet Angel. in l. qui filio. in princip. ff. eod. & Imol. in l. filius à patre. in princip. ff. de liber. & poſthum. & in dicta. l. hæreditas. ff. eo. & dom. Bened. de Plumb. in l. qui duos. in prin. ff. de manum. teſt. Petr. de Ancha. & Imo. in cap. fin. de pign. Iſtam tenet latè Alex. hic, qui dicit ſe ita pluries conſuluiſſe, & latius idem dom. Alexan. in dicta. l. filius à patre. in princ. & in conſil. 162. in 2. vol. incip. circa primum dubium. & pro iſta opin. adducitur text. in l. qui filio. in princip. iuncta glo. ibi. ff. eod. in quo text. pendet pondus huius quæſtionis. Tu aduerte, quòd ille text. nihil facit, ſed bene glo. vnde conſidera, quòd ille text. ponit duos caſus, primus, quando filio exhæredato teſtator legauit ſeruum, & poſt mortem filij ſeruum inſtituit hæredem, iſte caſus nihil facit, quia vt ibi dicit Bart. neceſſe eſt intelligere, quòd ibi erat inſtitutus aliquis in vita filij exhæredati, cuius aditione confirmaretur exhæredatio: ſecundus caſus eſt, quando teſtator legauit ſeruum alicui, & poſt mortem illius inſtituit ſeruum hæredem ſine libertate. gl. ibi concludit, quòd legatum illius ſerui nihil valet, quia nemo eſt hæres, cuius aditione poſſit confirmari legatum, nec ante, nec poſt. Ita in caſu noſtro. Sed ego reſpondeo, quòd ideo ibi legatum non valet, eo quia ſeruus legatus erat inſtitutus poſt mortem legatarij, vnde ſi poſt mortem legatarij adiret hæreditatem, inſtitutio non poſſet trahi retrò ad conualidandum legatum, ex quo idem ſeruus legatus eſt, & inſtitutus, ſed in quæſtio. noſtra non eſt ſic, quia relictum vſuſf. eſt diuerſum ab inſtitutione, vnde quandocunque contingat hæredem adire, aditio retrò trahitur. nec eſt, quòd repugnet dicta. l. hæres quoque. ¶Quid tenendum? paſſus pro certo eſt dubius, & eſt de apicibus iuris, ſecundum dom. Fran. de Aret. hic, quamuis ipſe non examinet, ſed ſe remittat: in iſto paſſu teneo, quòd legatum valeat, quia ſi bene conſideras tres primas opin. omnes reincidunt in idem, ꝙ legatum valeat, licèt aliter, & aliter, & dicit Bald. in dicta. l. id, quod pauperib. in 14. quæſt. quòd ita de conſuetudine ſeruatur. † Vnde Doctori illuſtri atteſtanti de conſuetudine ſtandũ eſt, inquit Barto. in repe. l. de quib. in 16. colum. ff. de legi. quod vltimum an ſit verum, ibi plenè diſputauꝫ, & iſtam opin. quòd legatum valeat, vltra præalleg. tenuit Pau. de Caſtr. conſulendo in conſil. 339. præalleg. & plenius quam alibi Ro. in præalleg. cõſ. 70. & ibi Rom. refert, quòd ita conſuluit ſimul cum Pau. de Caſt. & do. Flo. de S. Petro, & dicit. do. Alex. in conſ. 58. in 3. vol. incip. habita ſuper contenta. quòd iſta opin. eſt multũ æqua, & conſona voluntati teſtatoris, & in illam inclinat: & [a] & pro iſta parte multum facit, quia teſtator in teſtamento[a] poteſt diſponere non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacite, quòd valeant legata, & debeantur etiam hęreditate non adita, ſicut poteſt dare licentiam legatario, vt apprehendat legatum propria autõ. l. Titia cum teſtamento. §. fin. cum gl. fin. de leg. 2. Iſtam doctr. tradit Barto. in l. nemo poteſt. in 2. colu. ff. de leg. 1. & in l. eam quam. in 2. colum. ſ. de fideicom. & in l. 1. in princip. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. quamuis aliqui in hoc teneant contra Bart. & pro iſta ſententia multum ſtringeret in contingentia facti, quia in dubijs opin. Doct. tenenda eſt illa, quæ fauet teſtamento, & per quam teſtamentum ſuſtinetur. l. ſi pars. in princ. ff. de inof. teſt. ¶Tenendo tamen opin. aliorum, quam multi tenent, ꝙ legatum non valeat, limita quatuor notabilib. modis. ¶Primò limita non procedere, quãdo teſtator reliquiſſet vxori vſumfruct. omnium bon. & poſt mortem vxoris inſtituiſſet filium ſuum hæredem vniuerſalem, quia cùm filius debeat ſaltem habere legitimam ſine aliquo onere, & dilatione temporis. l. quoniam in priorib. C. de inoffic. teſt. certè filius ſaltem quantum ad legitimam poterit ſtatim adire, & per eius aditionem confirmabitur legatum, ita limitat Ioann. Andr. in addit. Spec. in præalleg. tit. de pign. verſ. porrò. in §. fin. Sed tu aduerte, quòd alibi Bart. multum ſing. tenet in l. Titio centum. §. Titio genero. in vlt. colum. ff. de cond. & demon. quòd cùm dos ſuc- [b] cedat[b] loco legitimæ, ſi pater in teſtamento relinquat dotem filiæ ſuæ, quando erit nubilis ætatis, nunquid tale tempus reijciatur de dote, & ſic de legitima filiæ, ita quod ſtatim peti poſſit, per d. l. quoniam priorib? determinat ibi Bart. ꝙ non reijcia- [c] tur, quia ſicut per ſtatutum[c] põt diminui legitima, ſed nõ tolli in totum, ita põt diminuere in tpe, & ordinare, ꝙ dos, & ſic legitima filiæ non debeatur medio tempore, & ſic nubilis ætatis, & iſtud tanquam grauamen nõ reijcitur, eſt verum, ꝙ multi ex Mod. reprehendunt Bart. in hoc. pro nunc non examino, dicam fortè in l. ſi pater. ſ. tit. 1. ¶Secundò limita ſingulariter, quando teſtator ſimplicitet reliquiſſet vſumf. omnium bonorum vxori, ſecus ſi adieciſſet, ꝙ facit eam dominiam, & vſufru. nam per illam dictionem dominiam, valet, quia idem eſt dicere dominus, ꝙ hæres. §. pen. cum gl. inſt. de hær. qual. & dif. l. his verbis. in prin. ff. de hęr. inſt. vxor ergo cenſetur inſtituta hęres in tempore, vt dicam in l. quoties. ſ. eo. & per eius aditionẽ confirmabitur, & poterit propria aucto. apprehendere. Ita limitat ſing. Benedic. de Plum. in d. l. qui duos, in princ. ff. de manu. teſt. & ſequitur d. Alex. hic. Confirmatur, quia vera ſententia eſt, ꝙ quando teſtator inſtituit vxorem ſuam dñam, & vſu fructua. poteſt vxor propria aucto. capere vſumf. & apprehendere poſſeſſ. ita Ang. in l. rerũ amotarum. ff. rerum amo. alleg. Spe. ſic tenere in tit. qui fil. ſint leg. Idem tenet Alb. in Auth. hoc locum. in 2. col. C. ſi mul. ſecundo nup. & Bald. in c. fi. in 10. col. de conſuet. Iſta limit. non videtur vera, quia per illam dictionem dominiam, vxor cẽſeretur inſtituta. d. l. his virbis. in prin. qñ alius non eſſet inſtitutus, ſed alio inſtituto ſecus. Vnde formaliter not. Bald. Imo. & Mod. in l. his verbis. in princ. in 2. not. per illum text. ꝙ ſi teſtator nullo alio inſtituto dicat, relinquo vxorem meam dñiam, & vſufr. bon. meorum, ꝙ cẽſeretur hæres vniuerſalis, ſecus eſt ſi allus puta filius ſit inſtitutus, ſed hic eſt alius vniuerſaliter inſtitutus, licèt ſub conditione, quæ impedit alium interim fieri hæredem, ſecundum Bart. in l. ſi quis ita ſcripſerit. ff. eod. Secuudò, quia ſi teſtator in teſtamento relinquat vxorem dominam, & vſufructuariam bon. ſuorum, per illam dictionem dñam, non importatur domininm, ſed quædam præeminentia in domo, idem tenet Spe. in tit. qui fil. ſint leg. Bart. in l. Titia. §. Titia. ff. de leg. 2. ſi ergo nõ importatur dominum, ergo nec hæredis inſtitutio. §. pen. inſti. de hær. qual. & dif. ¶Teriò principaliter limita dictam opi. procedere, quãdo teſtator dixiſſet, relinquo vxori meæ vſumf. omniũ bonorum, & poſt mortem ſuam inſtituo fratrem meum hæredem vniuerſalem, iſto caſu legatum vſuſf. nihil valet, & in iſtis terminis loquuntur Doct. præalleg. ſecus eſſet, qñ teſtator[d] diceret, inſtituo vxorem meam in vſuf. omnium bon. & poſt mortem eius inſtituo fratrem meum hæredem vniuerſalem, tunc valebit, & tunc vxor erit hęres non ſolùm in vſuf. ſed etiam in proprietate. arg. l. ſi ita quis hæres inſtitutus fuerit excepto fundo. ff. eo. & inſtitutio fratris reſoluitur in fideicom. & eſt perinde, ac ſi vxor inſtituta eſſet granata poſt mortem fratri reſtituere. Ita limitat Saly. hic ad fi. in vlt. q. Idem in terminis firmat Ang. in l. filius à patre. ff. de liber. & poſth. & vr velle Bald. in d. l. id, ꝙ pauperib. in 14. q. & eſt de mente Bal. & Ang. per gl. ibi, in l. 2. ff. ſi pars hær. peta. & ita expreſsè firmat. d. Ale. vbi diffusè examinat hanc limitationem, & tenet in conſ. 162. in 2. vol. inc. circa primum dubium quo quęritur, an quo ad dimidiam, & in cõſ. [e] 45. in 3. vol. inc. viſo themate ſupraſcrip.[e] ¶Quarto, & vlt. limita præd. opi. vt procedat in terminis. ſ. ſcrip. ſecus autem eſſet, qñ teſtator relinqueret vxori vſumfr. omnium bonorũ, & aliũ inſtitueret hr̃dẽ in certa re, deinde poſt mortem vxoris inſtitueret fratrem, vel alium hr̃dem vniuerſalem, tunc legatum bene valeret, qa licet hæres vniuerſalis non poſſit adire hr̃ditatẽ ante mortem vxoris, tñ hæres inſtitutus in certa re purè, põt ſtatim adire, & per eius aditionem confirmabitur legatum, & totum teſtm̃, qa ad hoc, vt confirmetur teſtm̃, ſufficit vnum ex hæredib. adire, quia cæteris non adeuntib. portiones illi accreſcerent. l. ſi nemo. la. 1. ff. de teſt. tute. & l. ſi legato. §. 1. & l. teſtamento manumiſſus. ff. de manu. teſt. poſtquam inſtitutus in re certa adiuit, non põt amplius deficere teſtm̃, quia hærede vniuerſali non adeunte totum ſibi accreſcet, vt dicetur in l. quoties. ſ. eo. & dato, ꝙ inſtitutus in certa re prius decederet antequam hæres vniuerſalis repudiet, tñ illo quandocunque repu- * diante accreſcet hæredi hæredis. Iſta conſueuit eſſe *magis communis opin.* licèt quidam tenuerint contrarium, ꝙ ſi in re certa inſtitutus adeat, ſed alij non adeunt, quòd per eius aditionem * non confirmetur teſtm̃. tñ *prima communior eſt*, vt dicam in d. l. quo-

ADDITIONES.

a ¶Teſtamento. Adde Petr. de Anch. in c. cùm eſſes. de teſt. Io. de Fantu. in c. vlt. voluntas. 13. quæſt. 2.

b ¶Succedat. Adde Doct. in l. quoniam nouel. C. de inof. teſt.

c ¶Statutum. Adde Cyn. & Bald. in l. ſancimus. C. de nup. Bald. in l. cùm lege. C. de Epiſ. & cle. Fed. de Sen. conſ. 225. inc. iudex à quo appellatum eſt. Fed. cõſ. 225. inc. caſus talis eſt, ſtatuto cauetur. Old. conſ. 170. inc. ad hoc, vt id, quod datur. Lud. Ro. conſ. 133. inc. vt retulit. ſ. Ant. Pau. de Caſt. conſ. 126. inc. in illorum de Gozadinis. idem Pau. de Caſt. conſ. 231. inc. quantum ad primum. Rot. dec. 118. in nouiſ. Alb. de Roſ. in 2. par. ſtatutorum. q. 104.

d ¶Teſtator. Alex. lib. 2. conſ. 3. vi. the. vbi addo.

e ¶Supraſcripto. Adde Alex. conſ. 111. lib. 2. Rui. conſ. 51. lib. 2. conſ. 51. nu. 15. conſ. 206. eodem vol. Bald. conſ. 273. lib. 4. Pau. de monte pico. in l. Titia. §. Titia. quæſt. 26. de leg. 2.

PANCIR.

Source : BIU Cujas

quoties §.eod. & ita in terminis noſtris in ſpecie, ꝙ tali caſu valeat legatum vſuſ. quando quis eſt in re certa inſtitutus purè, licèt hæres vniuerſalis ſit inſtitutus poſt mortem vxoris, egregiè conſuluit Ale. in conſ. 38. in 3. vol. inc. habita ſuper narratis in themate opportuna conſideratione. in 1. & 2. col. Iaſon Piſis.

LEX X.

NEque per ſe. Hoc dicit. Qui nõ põt capere hæreditatem de per ſe, non poteſt etiam per alium. h. d. & quæ ſint illæ perſonæ, declarat glo. in §. legari. inſt. de leg. & ratio eſt, quia capacitas, & incapacitas ſerui pendet à capacitate, & incapacitate domini. l. ſi mihi, & tibi. §. regula. ff. de leg. 1. fuit dictum in l. 1. §. eod. Tamen cõſequitur quis ex perſona alterius id, ꝙ de per ſe, & ſua perſona conſequi non poſſet, vt per multa bona ſimilia firmaui in l. ſi emancipati. §. de collatio.

LEX XI.

EXtraneum. Extraneus etiam penitus ignotus poteſt hæres inſtitui tui. h. d. & nihil habet vltra. Iaſon.

LEX XII.

HÆreditatis. Quælibet ciuitas, & quælibet vniuerſitas eſt capax hæreditatis. Item eſt capax donationis, & legati, & cuiuslibet alterius tit. particularis. h. d. vſque ad l. quoties. Iaſon.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutus in re certa, vel in certis reb. dato cohærede vniuerſali, vel hærede inſtituto in quota hæreditatis habetur loco legatarij, fallit tamen multis modis, vt infra.*
2 *Si in teſt. duo reperiantur inſtituti, vnus in certa re, & alter in quota hæreditatis, ſi de reſiduo nihil diſpoſuerit teſtator, reſiduum accreſcet inſtituto in quota.*
3 *Inſtitutus in re certa, vel certis rebus, dato cohærede vniuerſali non cenſetur propriè hæres.*
4 *Portio inſtituti in re certa non minuitur per creditores, vel onera hæreditaria, ad quæ legatarij non tenentur.*
5 *Inſtitutus in re certa non habetur quo ad alia loco legatarij, præterquærelam.*
6 *Inſtituto in re certa competit ius accreſcendi.*
7 *Si inſtitutus in re certa agnouit rem, in qua eſt inſtitutus, eius aditione taliter confirmatur teſta. quòd non poteſt amplius deficere.*
8 *An inſtituto in re certa tompetat beneficium. l. ſi. C. de edi. di. Adr. tol.*
9 *An in contractibus appel. haredis veniat inſtitutus in re certa.*

LEX XIII.

QVoties. Iſta l. diuiditur in duas partes. In prima ponit cui, & contra quem competant actiones hæreditatiæ, an contra hæredem vniuerſalem, an etiam contra inſtitutum in re certa. In ſecunda ibi, nec aliquam diminutionem. declarat an inſtitutus in re certa teneatur contribuere ad onera hæreditaria. ¶ H. d. Inſtitutus in re certa, vel reb. certis pro ſua inſtitutione iuſſus eſſe contentus, habetur loco legatarij, quo ad hoc, vt actionib. hæreditarijs actiuè, vel paſſiuè vti non poſſit. Item, vt
a oneribus[a] hæreditarijs non teneatur. h. d. vel ſic. Inſtitutus in re certa habetur loco legatarij, quo ad iura, & onera hæreditaria actiuè, & paſſiuè, ſi habet cohæredem in quota, vel ſine parte inſtitutum. h. d. iſta not. lex. ¶ Præmitte pro intellectu text. ibi, *vel certis reb. pro ſua inſtitutione contenti eſſe iuſſi.* legitur altero de duob. mod. vno modo communiter prout iacet. Secũdo modo legitur ſecundum Fulg. & Pau. de Caſt. & Cu. in l. ex facto. mag. ff. eod. ꝙ Imperator ponat duos diuerſos caſus, & ſic ſecundus ſit in iſto verſ. alij. nam pone teſtor inſtituit aliquem in certa parte hæreditatis, puta in tertia vel quarta, deinde reliquit ſibi certum fundum, vel certas res, & iuſſit, ꝙ illis reb. eſſet contentus pro inſtitutione, quam prius fecerat, effectus eius eſt, ꝙ per illa verba retentis illis reb. videtur grauatus, vt reſtituat reliquum per fideicom. l. peto. in princ. ff. de leg. 2. vnde retenẽs fundum non tenebitur ad aliqua onera hæreditaria. §. ſi quis vna aliqua re. cum ſeq. inſti. de fideicom. hær. & ſic in effectu habetur loco legatarij. Moti ſunt pro iſto intellectu, nam ſecundum eos Imperator cùm myſterio dixit ex certa re, vel certis reb. pro ſua inſtitutione, vnde aliàs niſi ſic intelligeretur text. eſſet ſuperfluus. Præterea, & fortius nihil importarent illa verba pro ſua inſtitutione, niſi inſtitutio præceſſiſſet. Item inanis eſſet dubitatio huius text. cui. n. dubium, ꝙ inſtitutus in re certa cùm habeatur loco legatarij, quòd in eum non tranſeunt iura hæreditaria actiuè, nec paſſiuè, vnde proprium dubium huius. l. fuit propter inſtitutionem certæ partis præcedẽtem. Sed iſte intellectus quamuis ſit amicus literæ, & ſubtilis, tamen teneas communem, quem etiam in ſpecie tenent Sal. & do. Alex. hic, & Imo. in repe. l. 1. §. ſi ex fundo. in pen. colu. ff. eod. quia ſecundum intellectum Modernorum ante factam reſtitutionem fideicom. iura hæreditaria actiuè, & paſſiuè eſſent penes iſtum. §. ſi quis vna. inſti. de fideicom. hæred. in l. 1. §. fin. cum fin. glo. ad Trebell. quod eſt contra generalitatem huius text. Tamen ad iſtud fundamentum poteſt reſponderi ſuſtinendo intellectum iſtorum Mod. ex eorum mente, quòd licèt in hæredem rogatum reſtituere tranſeant iura actiua, & paſſiua ante reſtitutam hæreditatem, & ſic interim poſſit conueniri à creditorib. hæreditarijs, vt iurib. præalleg. illud eſt verum, niſi ſit inſtitutus in certa quota hæreditatis, & iuſſus ſit certa re, vel certis reb. pro ſua inſtitutione eſſe contentus, quia iſto caſu ſing. iura actiua, & paſſiua à prin. non tranſeunt in eũ, vt hoc text. & l. filiam fratrib. ff. ad Trebell. quia ex quo à prin. iuſſus eſt eſſe contentus certa re, vel certis reb. pro ſua inſtitutione, certè etiam à princ. videtur conſtitutus legatarius, ideo nimirum ſi iura actiua, & paſſiua non tranſeunt à prin. in eum. Iſta ſol. confunditur per text. in d. §. ſi quis vna. vbi à princ. fuit iuſſus eſſe contentus certa re pro ſua inſtitutione, & tamen à prin. tenetur ad onera hæreditaria ante factam reſtitutionem,
* facit. l. ſi legatus §. multum intereſt. ff. ad Trebell. *Vnde tene communem intellectum, qui eſt verus.* Non obſt. iſte text. in verbo, pro ſua inſtitutione, quia non loquitur de inſtitutione, quæ præceſſerat, ſed de præſenti, quia non vult in alio inſtituere niſi in iſtis reb. Nec obſt. quòd iſte text. diceretur ſuperfluus, quia non eſt verum, imò Imperator ita facit, vt poneret caſum magis dubitabilem, & eum decideret: nam maius dubium poterat eſſe de inſtituto in certis reb. quàm de inſtituto in vna certa re. Ideo Imperator vtrunque caſum decidit ad tollendam ſuſpi-
1 cionem. ¶† Not. 1. ex text. regulam, ad quam tota die allegatur, quod inſtitutus in re certa, vel in certis reb. dato cohærede vniuerſali, vel hærede inſtituto in quota hæreditatis, habetur loco legatarij, & ideo reſultant duo effectus, de quib. in tex. ¶ Limita tamen regulam huius text. procedere, quando inſtitutus in re certa habet cohæredem vniuerſalem in eo. teſtamento, ſecus ſi in diuerſo, quia inſtitutus in re certa, detracta rei mentione haberetur pro hærede vniuerſali. l. ſi hæres priore. ff. ad Trebell. Alb. Sal. Ang. & Fulg. hic. Secundò not. & limita iſtam
b regulam procedere, quando habet cohæredem[b] vniuerſalem in eo. gradu, ſecus ſi in diuerſo: nam ſi teſtator inſtituiſſet hæredem vniuerſalem primo gradu, deinde ſi hæres non eſſet,
c ſubſtituiſſet aliquem in certa re, ſubſtitutus[c] in certa re non haberetur loco legatarij, imò, vt ſubſtitutus vniuerſalis, cùm ibi cohæredem non habeat, ita probat text. not. in l. cohæredi. §. fin. ſecundum primam lect. glo. ibi. ff. de vulg. & pupil. & Bald. ibi reputat ad hoc valde not. & eſſe ſubtilem conſiderationem, & Ang. hic in 1. col. & ille text. non eſt alibi in iure, ſecundum Dy. ibi, & ſic ibi eſt caſus, quòd quemad. inſtitutus in certa re non dato cohærede vniuerſali habetur loco hæredis vniuerſalis. l. 1. §. ſi ex fundo. ff. eod. idem etiam ſit in ſubſtituto in certa re non dato alio cohærede vniuerſali, in illo gradu ſubſtitutionis, qa cùm euenit caſus ſubſtõnis, teſtẽ tunc incipit à ſecundo gradu ſubſtõnis, vnde cùm in illo gradu non habeat cohærdem, meritò habet vniuerſum. Quod vltimum ſingulariter intelligitur verum, qñ ſubſtitutio in re certa eſſet facta per verba directa ciuilia, & per talia verba, per quæ appareret teſtatorem dediſſe licentiam ſubſtituto capiendi bona propria

auc̃to.

ADDITIONES.

a ¶ Vt oneribus. Limitat Rom. conſ. 189. ſtante. PVRPV.

b ¶ Cohæredem. Quærit Bald. hic, quid ſi teſtator inſtituit filium ſuum hæredem vniuerſalem, & fratri legauit mille, & Eccleſiam ſubſtituit in quinque libris filio ſublato de medio, an ſi filius moriatur, debeatur tota hæreditas Eccleſiæ in re certa ſubſtitutæ alio non dato ſubſtituto, & dicit, quod non, quia habebit eam frater teſtatoris, quem magis dilexit, & ita tenet Barb. inter conſilia Alex. lib. 4. conſ. 52. col. 7. Sed illa deciſio videtur falſa, quia teſtator tantum videtur habere affectionem ad piam cauſam, ſicut ad filios, legitima excepta, Anch. conſ. 44. prima facie. ſecundum Iaſ. in l. tale pact. §. fin. ff. de pact. Et ſic magis fauetur quàm fratri, ergo, &c. PVRPV.

c ¶ Subſtitutus. Adde, quòd ſubſtitutus in re certa habetur loco legatarij, vide Alex. in l. licèt. col. 3. in fin. de leg. 1.

Source : BIU Cujas

aucto. ſecus ſi ſubſtitutio in certa re eſſet facta per perba non directa, tunc non trahitur ad vniuerſalem ſubſt. puta ſi teſtator diceret, inſtituo Titium hæredem vniuerſalem, & ſi hæres non erit, volo, ꝙ ſemper ſit contentus tali re. Ita not. declarat Bart. in l. centurio. ff. de vulg. & pupil. in 6. col. verſ. quæro vlterius, quid ſi ſubſtitutio compendioſa. cū concor. de quib. ibi, & ſequitur Ro. in conſ. 58. inc. viſis narratis in puncto, & in cōſ. 200. ꝙ inc. quia Valerinus teſtator. d. Alex. in conſ. 45. inc. habita ſuper his, de quib. dubitari cōtingit. in 6. vol. ¶ Tertiò limita iſtam regulam non procedere, qñ aliquis eſſet ſcriptus hæres vniuerſalis, poſtea mortuo teſtatore orta eſſet cōtrouerſia inter ſcriptum hæredem, & venientes ab inteſt. ꝓꝓ quam eſſet facta tranſactio, ꝙ ſcriptus hæres haberet aliquam rem partic. de hæreditate, & vniuerſum daretur venientib. ab inteſt. certè ſcriptus hæres, qui non habet niſi certam ſolam rem, ꝓꝓ hoc non haberetur loco legatarij, imò loco hæredis, & poſſet conueniri à creditoribus, ꝙa regula huius text. procedit, qñ à teſtatore quis eſt inſtitutus in certa re, ſecus quando proceſſit facto hæredis, puta mediante tranſactione, vt dixi, quia factum hæredis non debet præiudicare creditorib. & legatarijs. Ita limitat Pau. de Caſt. in l. controuerſia. in vlt. col. per gl. ibi. ff. de tranſact. ¶ Aliam limitari. ponam. ſ. in gl. 1. ¶ †
2 Secundò not. ex tex. ibi, alij verò ex certa parte. nil ſupplendo ad text. vt facit gl. hic eſſe text. notabilem, ꝙ ſi in teſtō duo reperiantur inſtituti, vnus eſt in certa re, & alius in quota hæreditatis, puta in tertia, vel in quarta, & de reſiduo nihil diſpoſuerit teſtator, ꝙ reſiduum accreſcit inſtituto in quota, quia ille eſt, qui cenſetur hæres, non inſtituto in certis reb. ſecūdum Sal. & Mod. hic. & Imo. in rep.
3 d. §. ſi ex fundo. in 15. col. ¶ † Tertiò not. ex tex. ibi, actionib. hæ-
a reditarijs vti. ſecundum Bal. hic in princ. ꝙ inſtitutus in re certa, [a] vel certis reb. dato cohꝛde vniuerſali nō cenſetur propriè
b hæres, patet, quia ille propriè dicitur hæres, [b] qui repræſentat perſonam defuncti. in Auth. de iureiur. à mo. præſti. in princ. & ſic ad quem ſpectant iura hæreditaria actiuè, & paſſiuè. l. cùm à matre. vbi gl. not. C. de rei vend. Sed cùm ad inſtitutum in re certa non pertineant iura hæreditaria actiuè, & paſſiuè, vt dicit text. ergo apparet, ꝙ non ſunt propriè hæredes. Hinc alibi dixit ſignanter Bald. in l. filium quem habentem. in 11. colu. C. fam. erciſ. ꝙ quamuis filius inſtitutus grauatus de reſtituendo per fideic. poſſit detrahere duas quartas ex æquitate canonica.
* per. c. Rayn. de teſt. & tenet Bart. *& communiter Doct.* in l. quan-
q̄. C. ad l. fal. Bart. in l. Papin. §. meminiſſe. cum ſim. ff. de inoffi. teſt. tamen quando filius eſſet inſtitutus in certa re, puta in fundo, & grauarus per fideic. reſtituere, non poteſt detrahere duas quartas, ex quo non cenſetur propriè hæres. Item, quia non eſt hæres vniuerſalis, & dicit Bal. ſe pluries ita conſuluiſſe. Similiter inſtitutus in re certa non eſt propriè legatarius, cùm text. dicat legatariorum loco, & aliud eſt eſſe talem, aliud haberi loco talis. l. mercis. la. 2. ff. de verb. ſign. & l. ſi maritus. la. 2. §. 1. & ibi not. Bart. ff. de adul. & ſic ex iſtis not. ꝙ cùm inſtitutus in re certa dato cohꝛde vniuerſali non ſit propriè hæres, item nō ſit propriè legatarius, vt prædixi, ergo verificatur opin. Bar. hic,
4 ꝙ eſt tertia ſpecies. de qua opi. ſ. dicetur. ¶ † Vltimò not. ex fin. text. ꝙ portio inſtituti in re certa non minuitur propter creditores, vel onera hæreditaria, ad quæ legatarij non tenentur. l. fi. C. de hær. act. Intellige ſane, quando hr̄ditas eſt ſoluendo, aliàs ſecus. l. ſi vniuerſæ. C. de leg. ¶ Pondera etiam hic eſſe text. con-
c tra doctr. [c] Bart. traditam hic, & communiter approbatam, vt infra inducam. ¶ Gl. in verbo legatariorum. ſimpliciter opp. de Auth. nouiſſima. ſ. de inoffi. teſt. nec aliud reſpondet. Tu aduerte, ꝙ illa Auth. nihil facit, ſed debuit allegare not. per glo. ibi in verſ. relicti tit. & pro clara intelligentia opp. fortiter contra tex. qui dicit, ꝙ inſtitutus in re certa habetur loco legatarij. contra, nam ad hoc, vt hodie valeat teſtm̄ patris, oportet, ꝙ in teſtō aliquid relinquat filio tit. inſtitutionis, nec ſufficeret, ꝙ tit. legati, & tamen ſi filius inſtituatur in certa re, valet teſtamentum, ſic ibi dicit gl. & eſt text. in §. cæterum. in Auth. vt cùm de appel. cog. ergo inſtitutio in certa re non cenſetur loco legati, quia teſtamentum eſſet nullum. ¶ In iſta difficultate inuenio quinque princ. ſolutiones. Prima fuit glo. in l. ſi quis priore. ff. ad Trebel. quam Ang. hic, & ibi reputat ſing. quòd filius, vel alius inſtitutus in certa re habetur in omnib. loco legatarij, vt hic, ſaluo ni ſi quantum ad hoc, vt non dicatur præteritus. Si iſta ſolutio eſt vera, ſequuntur ex ea. 8. not. effectus. Primus, quòd quamuis hæreditas non adita non tranſmittatur, legatum ſic. l. 1. §. in nouiſſimo. C. de cad. tollen. certè ſi inſtitutus in re certa haberetur loco legatarij, tranſmitteret. Secundus effectus erit, & eſt ratio primi, quia in legatis dominium recta via tranſit in legatarium. l. à Titio. in fin. ff. de furt. Tertius, detrahetur falcidia prout de lega. l. quoties. ſ. fam. erciſ. Quartus, ceſſabit remediū. l. fin. C. de edi. diui. Adr. toll. Quintus, quia aditione huius inſtituti in certa re, ſi haberetur loco legatarij, non confirmaretur teſtamentum. l. teſtamento mannmiſſus. ff. de manu. teſtan. Sextus, quia ſi hæres vniuerſalis inſtitutus repudiaret, non accreſceret inſtituto in re certa, ſi haberetur loco legatarij, quia inter ſuccedentes diuerſo iure non habet locum ius accreſcen. l. ſed cùm patro. in princ. ff. de bon. poſſ. Septimus, non poſſet apprehendere illam rem propria aucto. & ſi apprehenderet, incideret in interdictum quorum legatorum. Octauus, quia ſi inſtitutus in re certa haberetur loco legatarij, ſequeretur, quòd cùm hodie ſtatutum ſit, quòd quando teſtamentum annullatur ex cauſa præteritionis, vel exhæred. legata tamen ſuſtinerentur, per Auth. ex cauſa. ſ. de lib. præt. ſequeretur ergo, quòd inſtitutiones in re certa ſuſtinerentur per illam Auth. ex cauſa.
* ¶ Iſtam primam ſolutionem reprobant *Bart. & omnes hic*, & in
5 l. ex facto. mag. ff. eod. quòd imò † inſtitutus in re certa non habetur quo ad alia præter querelam loco legatarij, patet, quia ſi hæres vniuerſalis repudiaret, vel moreretur non adita hæreditate, totum accreſceret inſtituto in re certa, ergo non haberetur in alijs loco legatarij: quod autem ei competeret ius accreſcen. alleg. Doct. in l. 1. §. ſi ex fundo, & l. quoties. §. ſi duo. ff. eod. ¶ Sed dicet aliquis ſubtilis, iſta iura alleg. per Bar. & Doct. nil penitus faciunt, quia illa iura non loquuntur, quando quis eſt inſtitutus in re certa, & datus eſt hæres vniuerſalis, prout loquimur nos. Sed illa iura loquuntur, quando aliquis eſt inſtitutus in re certa, & nullus eſt datus cohæres vniuerſalis, tunc illa iura bene dicerent, quòd detracta rei mentione, ille habet totum, ergo nil penitus ad propoſitum noſtrum. Præterea ibi non loquitur aliquid de iure accreſcen. ſed ſolùm dicunt illa iura, quod detracta rei mentione vniuerſum habet. nil ergo de de iure accreſ. ergo nihil ad propoſitum noſtrum. Credo, ꝙ Bart. & Doct. non ſine cauſa allegauerint illa iura. Vnde inducas illa iura dupliciter. Primò in ratione: nam verum eſt, quòd in illis iurib. non erat cohæres vniuerſalis, ſed ratio illorum iurium, quare inſtitutus in re certa detracta rei mentione, totum habeat, eſt, ne aliàs teſtator decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt not. glo. hic, & in l. ſeruus communis ab extraneo. ff. de acquir. hæred. iſta met ratio militat, ꝙ inſtitutus in re certa debeat totū habere, qñ cohæres repudiauit, quia aliàs teſtator decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, & ſic ratio illorum iurium probat inſtituto in certa re poſſe cōpetere ius accreſ. Tamen ad hoc poſſes dicere, ꝙ ex quo inſtitutus in certa re habetur loco legatarij, videtur ceſſare iſta ratio. Secundò, & ſubtilius illa iura poſſunt induci: nam loquuntur, quando quis eſt inſtitutus in certa re, & nullus eſt datus ſibi cohæres vniuerſalis, ſed ego habeo, ꝙ paria ſunt, vel ꝙ quis nullum habeat cohæredem vniuerſalem, vel habeat, & ille repudiet, vel excludat̄ morte. l. 2. §. ſed ſi ſunt ſui. ff. ad Sena. Tertul. l. 1. §. pen. inc. cùm autem. C. de cad. tollen. Item paria ſunt aliquem à princ. non extitiſſe, vel extitiſſe, ſed non habuiſſe effectum, vt quia repudiauit. l. ſi quis ſub conditione. ff. de teſt. tut. l. ſi quis in ſenatotio, & l. eos, qui. ff. de ritu nup. & iſta videtur ſubtilior inductio. Tñ inuenio, ꝙ ſubtiliſſimus inter Mod. Raph. Cu. in l. ex facto. mag. ff. eo. dicit, ꝙ in propoſito noſtro iſta nō ſunt paria, ꝙ quis ſit inſtitutus in certa re, & habeat cohæredem vniuerſalem, qui poſtea repudiet, an verò à princ. nullum cohæredem vniuerſalem habeat, & probat ſic: nam qñ inſtitutus in re certa habuit cohæredē vniuerſalem, aſſumpſit naturam legatarij ꝓꝓ cohæredem vniuerſalem, vt hic. vn de licèt poſtea cohæres vniuerſalis repudiet, tñ natura legatarij ſemel aſſumpta in re certa per inſtitutum, non pōt poſtea immutari, ſecus eſt quando à princ. inſtitutus in re certa nullum habuit cohæredem vniuerſalem, quia tunc nunquam ſumpſit naturam legatarij. Ita ſubtiliter pro more ſuo dānat Doc. Comen. vbi. ſ. Sed potes rñdere, ꝙ errat, inquantum dicit, ꝙ inſtitutus in re certa à prin. aſſumit naturā legatarij, qñ hēt cohære dem

ADDITIONES.

a ¶ Inſtitutus in re certa. Adde, quòd inſtitutus in re certa non dato cohærede vniuerſali eſt hæres vniuerſalis, non ſecus acſi fuiſſet ſimpliciter inſtitutus abſque mentione certæ rei. l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſtit. idem in hærede ſolo in re certa inſtituto dicit Boer. quæſt. 33. num. 6. part. 1. idem ſi duo inſtituantur in re certa hæredes. l. quoties. §. ſi duo. eod. titu. Amplia priorem concl. procedere etiam in ſubſtituto in re certa, quia cenſetur in totum ſubſtitutus, ſi non ſit datus alius. l. cohæredi. §. fin. in fin. de vulg. limita procedere dummodo inſtitutio ſit facta per verba ciuilia directa, ſecus ſi per verba communia vel obliqua, rationem ponit Bart. in l. his verbis, in princ. ff. de hæred. inſtit. & hoc procedit etiam in ſubſtitutione, declarando, vt per Bart. in l. centurio. num. 34. 35. 36. vbi Rip. nu. 155. & ſeq. de vulg. MASVER.

b ¶ Hæres. Adde Bald. in l. ſi non ſpeciali. in vlt. col. C. de teſt.

c ¶ Doct. Vide Igneum in l. cùm ex cauſa. colu. 98. cum ſeq. ſ. de inoffi. teſtam. PVRPV.

Source : BIU Cujas

dem vniuerſalem, hoc non eſt verum, niſi cùm hæres vniuerſalis adijt. ita loquit̃ iſta. l. Sed quando repudiat, & ſic, quando inſtitutio vniuerſalis eſt acſi non eſſet facta, ſecus eſt, vt iurib. prę alleg. ¶ Vltra Bart. contra iſtam primam ſol. glo. fortius obſtat ſm Sal. hic, ſed in alio propoſito, quia ſi verum eſſet, ꝙ inſtitutus in re certa in omnib. habeatur loco legatarij præterquam quoad querelā, in vanum laboraſſent iura noua, & eſſent impoſita verbis, dum ſtatuunt filium ſaltem debere inſtitui in re certa, ſi in omnib. haberetur loco legatarij, ꝙa iſtud eſſet ſine effectu, & ſic illa iura eſſent impoſita verbis, & non reb. contra l. 2. in fi. C. communia de leg. Sed iſta prima opi. gl. poteſt ſalua ri ab impugnarione Bart. in caſu, qñ hæres vniuerſalis adiuiſſet hæreditatem, & ſic teſtm̃ eſſet confirmatum, tūc inſtitutus in re certa habetur pro legatario quo ad omnia. tunc. n. ceſſaret ius accreſ. in quo ſe fundat Bart. & ita in ſpecie tenet Ang. hic, & Imo. in d. l. 1. §. ſi ex fundo. Item ad arg. Sal. potes reſpondere, ꝙ inſtit. in re certa quamuis habeat naturam legatarij, habet tñ hanc vtilitatem, ꝙ poteſt eam propria auctо. capere, ꝙ non eſt in ſimplici legato, vt dicā. ſ. circa fi. huius legis. ¶ Duas alias ſol. vnam Vltramontanorū, aliam Mart. Silim. & Iac. But. referunt, & reprobant Bar. & alij hic, & in d. l. ex facto. mag. vbi gl. ff. eo. Sed aduerte inquantum Bar. & Ang. reprobant opi. Mart. Silim. bene dicunt, quia legitima dicitur quota bonorū, & non quota hæreditatis, quia debetur deducto ære alieno. l. Papin. §. quarta autem. ff. de inoffi. teſt. & l. ſubſignatū. §. bona. ff. de verb. ſign. ergo non eſt ver ūfundamentū Mart. Silim. ꝙ quando filius eſt inſtitutus in re certa habetur loco hæredis, eo ꝙa ſuccedit loco legitimæ, quę eſt quota hæreditatis. Sed Bal. ſaluat opi. Mart. Silim. quia differentia Bar. eſt caſualis, & non gñalis: pone. n. ꝙ in hæreditate non ſunt debita, tamen eſt hæreditas. Iſta ſaluatio non ſatisfacit, cùm à communiter accidentib. in hæreditatib. reperiantur debita, & credita. l. ſi hęreditatem. in prin. ff. mād. vnde ſecundo modo ſaluat opi. Mart. Silim. ꝙa dato, ꝙ legitima ſit quota bonorum, & non hæreditatis, adhuc procedit opi. eius, quia inſtitutio in re certa trahitur ad quotam bonorum, quæ habet ſimilitudinem cum quota hæreditatis, ſed in habentib. ſymbolum facilior eſt tranſitus. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. verſ. ꝙ & in ſpecie. ff. de pact. l. in rem. §. quæcunq;. ff. de rei vend. vnde inſtitutio in re certa de filio facilius trahit̃, vt ſic loco hæredis quàm in extraneo, vbi inſtitutio in re certa non eſt loco alicuius quotę, nec hæreditatis, nec bonorū. Idem tenet Raph. Cum. in l. ex facto. mag. ff. eod. quia non eſt differētia inter quotam bonorum, & quotam hæreditatis, niſi quo ad vexationem. Iſta ſaluatio etiam non videtur tuta, quia non videtur verum, ꝙ quota bonorum habeat ſimilitudinem cū quota hæreditatis, imò videtur diſſimilis, & contraria, patet, ꝙa quota hæreditatis includit iura actiuè, & paſſiuè. l. ſi quis ſeruum. §. fin. ff. de leg. 2. ſed quota bonorum excludit omnia iura paſſiua. d. l. ſubſignatum. §. bona. & l. Princeps bona. ff. de verbo. ſign. ¶ Quartā nouam ſol. & nouum intellectum poſuit Ang. de Are. in §. ſed & ſi quis priore. in vlt. col. inſt. quib. mod. teſt. infir. qui dicit, ꝙ gl. & Doct. errant circa. §. cæterum. in Authen. vt cùm de appel. cog. dum credunt, ꝙ ſufficiat filium inſtitui in certa re à patre, dicit, ꝙ eſt falſum, quia loco legatarij haberetur. vt hoc text. Nec obſt. d. §. cæterum, ꝙa ñdet ſubtiliter Ang. ꝙ in d. §. cæterum. pater primò inſtituerat filium ſimpliciter, & ſic teſtm̃ valebat, poſtea iuſſit, ꝙ eſſet certis reb. contentus pro illa ſua inſtitutione prius facta, vt ad literam ibi dicit text. vnde qñ inſtitutio ſimplex non præceſſiſſet, & ſolū eſſet inſtitutus in reb. certis, teſtm̃ nullum eſſet, quia haberetur loco legatarij, vt hic, & dicit, ꝙ iſte intellectus eſt verus, & tenendus, licèt contrariū *communiter teneatur*, & ſi diceres, ꝙ hoc modo intelligendo text. ille nihil induceret de nouo, fatetur eſſe verum, & oſtendit, ꝙa Imperator, qui compoſuit iura Authenticorum, erat totus pompa plenus, qñ aliquid de nouo inducebat, ex verborum pompa oſtendebat apertè. Sed tu ſuſtinendo hunc intellectum Ang. dic, ꝙ ille. §. cæterum. inducit de nouo, & ſingulariter, ꝙ ſi pater inſtituit filium ſimpliciter, deinde iuſſit eum certis reb. eſſe contentum pro inſtitutione ſua, certè ſi filius acceptaret illas res, dato, ꝙ eſſet minus legitima ſua, ſibi non per hoc præiudicaret, imò poſſet agere ad ſupplementum legitimæ. text. eſt ibi ſing. de hoc, ſm Bald. in l. ſi quando. §. & generaliter. C. de inoffi. teſt. & in l. hac edictali. §. quam obſeruationē. C. de ſecun. nup. Ang. in l. iubemus. C. ad Trebell. Imo. in l. quod de bonis. §. cùm fideicom. ff. ad l. falc. do. Alex. in cōſ. 49. incip. ſuper primo dubio quò quæritur an dicta Agnes. in 1. vol. Iſte intellectus Ang. licet ſit ſubtilis, & peregrinus, & verba illius text. prima fronte applaudere videantur, tamen eſt falſus: nam ſi verum eſſet, quod in d. §. cæterum. filius primò fuiſſet inſtitutus ſimpliciter, vt ipſe dicit, deinde iuſſus fuiſſet certis reb. eſſe contentus pro ſua inſtitutione, certè effectus eſſet, quia intelligeretur per fideicom. grauatus retentis illis reb. reſiduum reſtituere. l. peto. in prin. ff. de leg. 2. vnde ſi filius inueniret illas res eſſe minus legitima ſua, certè onus fideicommiſſi ipſo iure reijceretur vſque ad legitimam ſuam, cùm om̃ ne grauamen fideicommiſſi ipſo iure reijciatur. l. quoniam in priorib. ſ. de inoffi. teſt. ergo ſi onus ipſo iure reijcitur, malè diceret ibi text. qui dicit, ꝙ ſi illæ res non ſufficiant, debet agere ad ſupplementum legitimæ, cùm. n. illud ipſo iure haberet, ceſſaret ſupplementum legitimæ, ergo cùm ibi text. dicat, ꝙ ſi minus eſt in illis reb. ꝙ agit ad ſupplementum legitimæ, ergo nō eſt verum, ꝙ ibi præceſſerit ſimplex inſtitutio. Præterea in effectu non videtur eſſe differentia, an filius à princ. fuerit inſtitutus in certis rebus, an verò fuerit inſtitutus ſimpliciter, & poſtea fuerit iuſſus eſſe contentus certis rebus, quia paria ſunt aliquid à princ. non fuiſſe, vel fuiſſe, ſed non habuiſſe effectum propter reuocationem, vel aliter. l. ſi quis ſub conditione. ff. de teſt. tut. & l. ſi quis in Senatorio. ff. de ritu. nup. Cogita, quia ſine diuinatione non bene euades primam inductionem. Item iſte intellectus eſſet contra iſtum text. tenendo intellectum Fulg. & Pau. de Caſt. hic, & Raph. Cu. in l. ex facto. mag. ff. eo. iſtū tamen intellectum ſupra reprobaui. Ideo in iſto intellect. non facio fundamentum. ¶ Quinta, & vlt. fuit opin. & ſolutio Bart. hic, qui dicit ſemper veritatem, & idem Bart. in l. ex facto. magna. & ibi Bal. & Imo. ff. eo. ſequuntur Ang. Sal. & Pau. de Caſt. hic, & Alex. hic, ꝙ inſtitutus in re certa non cenſetur in totum loco hæredis, nec in totum loco legatarij, vt hic per eum, ſed habet mixtam naturam, & idem cum Bart. tenet Bal. in rep. c. ſi pater. in verſ. & plenius. in 10. col. de teſt. in 6. Imo. in repe. d. §. ſi ex fundo. ff. eod. & ſic in effectu vult Bart. ꝙ quo ad reſpiciendum ipſam rem habetur loco legatarij, ſed quo ad alia extrinſeca habetur loco hæredis. Tu cōtra doctrinam Bart. pondera facere iſtum text. nam dicit Bart. ꝙ in his, quæ non reſpiciunt ipſam rem, ſed veniunt extrinſecus, ꝙ haberetur loco hęredis. iſtud vī de directo contra hunc text. nam actiones hæreditariæ competentes creditorib. ſunt merè perſonales, & ſic non reſpiciunt ipſam rem. l. 1. §. ſi hæres percepto fundo. ff. ad Treb. & §. 1. inſt. de act. & tamen quo ad illas inſtitutio in re certa non habetur loco hīdis, ſed loco legatarij quo ad eas, ergo non eſt vera doctr. Bart. ꝙ in his, quæ non reſpiciūt rem, ſed extrinſecus veniunt, ꝙ habeatur loco hæredis, & non legatarij ꝯ iſtum text. cogita. ¶† Item inquantum Bart. tenet, inſtituto in re certa [a] competere ius accreſcendi. Adde, ꝙ idem tenent Sal. & Mod. hic, & Bart. Bal. Ang. & Imo. in l. ex facto. magna. in prin. ff. eod. & Bart. in l. quoties. §. ſi duo. ff. eod. & Ioann. And. in addi. Spec. in tit. de teſte. §. in primis. in 1. addi. mag. in princ. Ang. & Imo. in d. l. 1. §. ſi ex fundo. ff. eod. Bal. in rep. c. ſi pater. in 16. col. de teſt. in 6. Imo. in c. Ray. ſuper gl. 2. de teſta. Pro iſta opin. facit text. in l. 1. §. ſi ex fundo, & in l. quoties. §. ſi duo. ff. eo. quæ iura inducas, vt dixi. ſ. in 1. opi. & prę ſertim in ratione ibi dicta, ne teſtator decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. Quamuis aliqui Antiqui. ſ. Rayn. Iacob. Butr. Fran. de Rampo. Nic. de Mat. & Fulg. hic, & Cum. in d. l. ex facto. mag. teneant ꝯrium. Sed nil afferunt dignum relatu, & eorum fundamentis reſpondent Ang. & Imo. in d. §. ſi ex fundo. præcipuè, inquantum illi Antiqui dicebant, & mouebantur, quia inter ſuccedētes diuerſo iure non habet locum ius accreſcen. l. ſed cùm patrono. in princ. ff. de bon. poſſ. nam poteſt reſponderi, ſecundū Ang. & Imo. vbi ſupra, ꝙ ſatis ambo dicuntur ſuccedere eo. iure, ex quo ambo ſunt inſtituti. Vnde teneas cōmunem opin.

7 ¶†† Imò fortius ſentit notabiliter Bart. hic in fin. quòd ſi inſtitutus in certa re agnouit rem, in qua eſt inſtitutus, quod eius aditione taliter confirmatur teſtamentum, ꝙ non poteſt amplius deficere, ergo ſentit Bart. ſubtiliter intuenti, ꝙ ſi talis inſtitutus in re certa, poſtquā rem agnouerit, deceſſerit, deinde poſt eius mortem cohæres vniuerſalis repudiet, quòd ad hæredem primi inſtituti in re certa tranſmittitur ius accreſcen. idem tenet Barto. in dicta. l. ex facto, & in effectu Saly. hic in 3. quæſtio. & plenius dom. Alexan. & dom. Anto. in d. cap. Rayn. per l. ſi ex plurib. ff. de ſuis; & leg. & dicit do. Alexan. in conſil. 58. in 3. vol. incip.

ADDITIO.

2 ¶ Inſtitutio in re certa. Adde Barba. in repe. capit. Rayn. de teſta. & pet Philip. de Peruſi. & Bened. Capra in capit. ſi pater. de reſt. lib. 6. & Petr. de Anch. in c. Raynaldus. eod. tit.

* Et dic, quòd inſtitutus in re certa, habet ius accreſcen. & rem propria auctoritate capere poteſt. teſte Bartol. in l. ex facto. ff. de hæred. inſti t. communem dicit Alexan. conſil. 138. colum. penul. lib. 1. quòd hæres ex re certa, quo ad ius accreſcendi habetur loco veri hæredis. l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſtit. Rom. conſ. 81. in fin. Rip. in l. re coniuncti. num. 181. de lega. 3. MASVER.

Source : BIU Cujas

incip. habita super narratis in themate opportuna consideratione.in 2.colu.quem plenius retuli in l.extraneum.la. 1. §.eod. quod istam opi.& legendo,& consulendo sequutus est. Contrarium tenent Angel.& Imo.in d.§.si ex fundo, & in dicta.l.ex facto,& Imo.in d.cap.Rayn. Motu, quia cùm hæres vniuersalis in vita initir. in re certa non repudiasset, per consequens nõ erat sibi delata hæreditas.l.delata.ff.de verb.sign.per consequẽs non potuit eam transmittere, dom. Alex. respondet sustinendo Barto. & communem , quòd imò instituto in re certa erat delata hæreditas vniuersalis sub tacita conditione , quæ inerat à.l.si ille repudiaret, quæ tacita cõditio non impedit transmissionem.l.conditiones extrinsecus,& l.aliquando.ff.de condi. & demon. Sed aduerte,ista iura loquuntur in legatis, vnde cùm legatum non agnitum transmittatur, nec conditio tacita in legatis non impedit transmissionem , sed in hæreditate non solùm delata sub tacita conditione, sed etiam purè delata , nisi sit agnita non transmittitur.l.vnica. §. in nouissimo. C.de cad. tollen.sustinendo dom. Alex.responde, quòd.§.in nouissimo. procedit , quando hęredditas immediatè defertur ex dispositione testatoris, secus quando principaliter ex dispositione. l. vt in casu nostro ex iure accrescen. quia tunc etiam non agnita transmittitur propter ius accrescen.dicta. l.si ex plurib. ff.de suis,& legi.prout etiam in legato dicitur.Item aduerte , quòd Barto.in hoc vltimo videtur prima fronte sibi contrarius , videlicet nunquid ius accrescen. non agnitum transmittatur: nam primò dicit Bartol. quòd instítutus in re certa transmittit illam non agnitam , quia in ea sapit naturam legati particularis, non autem transmittit in eo ius accrescen. sine agni. quia in eo sapit naturam institutionis vniuersalis, sed in fin. Bartol. vult contrarium inducendo,vt supra induxi. vnde Sal. hic tenet,quòd imò ius accrescen. transmittitur per institutum in re certa,qui iam agnouerat rem sibi relictam. per regulam.l.si ex plurib. ff. de suis, & leg. & quia accrescit ipso iure sine nouæ agnitione, & in hoc reprehenditur Bartol. qui voluit contrarium,scilicet,quòd imò requiritur noua agnitio,& malè secũdum eum.Sed aduerte,quia Barto.non est sibi contrarius, nec meretur reprehendi:nam Barto.primò loquitur,quando institutus in re certa non agnouit rem , & sic non adiuit,quia licèt transmittat illam rem,cùm habeat naturam legati , non tamẽ transmittit ius accrescen. sine agni. loquitur sine agnitione ipsius rei,quia non adiuit ex institutione,sed in fi. loquitur quan adiuit ex sua institutione, & post eius mortem hæres vniuersalis repudiauit,tunc bene vult, ꝙ ad eius hæredem transmittat, & bene,vt superius proximè dixi.Aduerte etiam,ꝙ Bar.in hac sua doctr.videtur seipsum confundere:nam dicit,ꝙ in his,quę non respiciunt ipsam rem,habetur loco hęredis,& per hoc infert,ꝙ habet ius accres.hoc vĩ ineptè dictum, cùm ius accres. accrescat portioni , & non personæ.l.si totam.ff.de acq.hær.l.si Titio.§.1.ff.de vsufr.l.hæc scriptura. §.fi.ff.de cond. & demon. hinc est,ꝙ ius acces.quia respicit rem,transmittitur: ius autem substitutionis , ꝙa respicit personam,non transmittitur , prout de vtroque est text.in l.si ex plurib.ff.de suis,& leg. sustinendo, & declarando Bart. aduerte , ꝙ in iure accres.propria , & vera portio accrescit portioni,vt dixi.Sed institutus in re certa non habet portionem hæreditariam, ideo portio nõ accrescit portioni,ideo non est dare proprium ius accres.sed ꝙa institutus in re certa cohærede repudiante efficitur hæres vniuersalis , ac si à prin. esset vniuersaliter institutus sine mentione rei. l.1.§. si ex fundo. ff. eod. ideo hoc casu ius illud accres. non respicit rem, ꝙa rei non accrescit,sed respicit personam,quia de hĩde particulari efficitur vniuersalis , hoc respectu dicitur non respicere rẽ,sed venire extrinsecus,illa fuit intentio Bart.& ꝙ in ista materia dicatur ius accres. proprium , firmat Ang.hic. Tñ Imo.in d. §. si ex fundo.in alio proposito dicit , ꝙ sicut in iure accres. proprio,portio trahit ad se residuum,ita in isto iure accres. im proprio ipsa res sing. trahit ad se residuũ , & si hoc teneremus,
8 esset contra Bart.hic.¶† Item inquantum Bart. incidenter tangit,an instituto in re certa competat beneficium.l.fi.C.de edic. diu.Adr.tollen.quia gl.in illa.l.fin.in vers.ex parte, & ibi Bart.in 2.q.& alij ordinariè ponunt,ibi reseruo . ¶Caue etiam ad doctrinam Bart.inquantum tenet, ꝙ in his,quæ respicinnt rẽ,in-
a stitutus in certa re haberur loco legatarij. Facit [a] in contrariũ, quia institutus in re certa põt propria authoritate capere , nec incideret in edictum quorum legatorũ , vt faceret legatarius. ita inquit Bart.in d.l.ex facto.mag.in 2.colu. & ibidem Imo.& Bald.in c.si pater.in 12.col. de testa. in 6.Imo.in l.1.in repe.§. si ex fundo.in fi.ff.eo.& in c.Ray.super gl.2.de testa. Pau.& Alex. hic.Quamuis contrarium,& malè tenuerit Bald.in l. ex facto. per rationem de qua truffatur Imol.in locis præalleg. Saluando Barto dic , quòd etiam legatarius potest capere legatum propria autoritate, quando ad id concurrit voluntas testatoris,gl.& Bart.in l.Titia cum testamento. §.Lucius.ff.de lega. 2. Ang.notabiliter in l.hæc si res.per illum text.ff.de rei vend.& non solùm expressa,sed etiam tacita, vnde dicit Bald. in c.1.in pen. col.de confir.vti. vel inuti. ꝙ si testator , qui legat,constituat se præcario possidere pro legatario, licèt nõ valeat, vt præcarium,quia nemo rem suam præcario rogare potest., tamen legatarius potest mortuo testatore ingredi possess. propria aucto.quia testator potest præuenire mortem tradẽdo.l.Lucius. la 1.ff.de leg.2.dicit Bald.ꝙ hoc est suum nouum dictum. Sic in proposito satis apparet voluntas testatoris,ꝙ institutus in re certa ꝑ manus suas capiat propria auctori. ex quo instituit , & institutio directa hoc importare videtur.¶Secundò limita singulariter doctrinam Bart. inquantum vult , ꝙ filius institutus in certa re habeatur loco hæredis,quantum ad hoc,vt non dicatur præteritus,& quantum ad alia, vt per eum,intellige verum,nisi pater instituendo filium in certa re retulisset verba institutionis non ad ipsum filium,sed ad hęredem vniuersalem, quia filius licèt institutus in certa re censeretur pręteritus,& testamentum esset nullum,nec tunc haberet locum.§ cęterum. præalleg. puta si pater in testamento diceret , instituo Titium hæredem vniuersalem,& volo,ꝙ Titius sit contentus,ꝙ filius meus sit institutus in tali domo,& sic in certa re,certè,quia verba institutionis particularis non sunt relata ad filium, filius nõ habetur pro instituto, sed pro præterito, & testamentum nihil valet.text.est reputatus sing.in l.pater filium.§.fi.in vers.ex causa fideicom.& ibi ad hoc not.Barto.ff.de leg.3.Idem not. Ang. hic.in 1.col.in lect.Flo.& sequitur Alex.in pen.col. reputãs no. dignum.Adde, ꝙ idem tenet Pau.de Cast. vbi hoc reputat tenendum menti,in Auth.nouissima.in 2.col. C.de inoffi.test. & ibi dicit , ꝙ ita reperitur consultum per d.Io. Pagliarensem de Senis,qui fuit Doctor Bald.nota,quia est sing. limitatio ad d.§. cæterum.Adde concordantem text.in l.Lucius.§.fi.ff.de leg.3. licèt Bart.in d.l.pater.§.fi.dicat,ꝙ ille text. fortè alibi non repe-
9 ritur.¶††Nunquid autem si in aliqua dispositione,puta in contractib.fieret mentio de hærede,puta,quia quis acquireret em-
b phyteusim pro se, & suis hæredib. nunquid appella. hæredis [b] contineretur institutus in re certa,ponit Pau.de Cast.hic,& ante eum Bart. in l.vt iurisiurandi. §.si liberi.ff.de oper.lib.Angel. Pau.& Alex. & alij in l.quædam.§.nihil.ff.de eden. Bald. Ang. & Imo.in l.Gal.§.etiã si parente,& ibi Mod.ff.de lib. & posth. Sal.in l.2.in 20.q.C.de iur.emphy.& Ang.hic in lect.Flo. & latè Alex.in cons.8.in 3.vol.inc.visis subtilissimis dubitationib. Iason Pisis.

ADDITIONES.

a ¶Facit.Adde Rol.cons.4.nu.23.lib.2.Deci.cons.607.col.2.quod institutus in re certa potest propria auctoritate accipere rem,in qua est institutus , sicut hæres vniuersalis. MASVER.

b ¶Hæredis . Adde Doct.in l.si plurib. ff.de leg.1.& Spec.in tit.de test. in §.in primis.vers.pone.A.in fine.

¶ Adde Alex.lib.5.cons.22.Cro.in rub.ff. de leg.1.col.5. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Error in nomine proprio vitiat institutionem.*
3 *Hæres hæredis primi testa.censetur hæres,& nu.2.4.5.*
6 *Testator substituendo alicui,non per hoc videtur eum instituere.*
7 *Substitutio vulgaris fit verbis affirmatiuis.*
8 *Substitutio pupillaris,quæ non potest fieri extraneo, continet in se vulgarem tacitam.*
9 *Non solùm substitutio expressa excludit ius accrescendi , sed etiam tacita.*
10 *Quando verba substitutionis sunt dubia , & sic substitutio potest intelligi,vt sit directa,item vt sit obliqua,in dubio intelligitur,vt sit directa.*

LEX XIIII.

VM in libris. Ista lex diuiditur in quatuor partes, vt per Bald. & Saly.hic.In prima ponitur thema,ex quo elicitur quæstio.In secunda opi.Antiquoũ. In tertia reprobatio. In quarta , & vlt. ponitur vera decisio Imperatoris. Secnnda ibi, veteres quidem existimabant. Tertia ibi , sed huiusmodi literam.Quarta ibi,sed si quidem.¶h.d. Si testator in testamento disposuit aliquem esse hæredem tertij, valet institu-
a tio in duob.casib.Si testator [a] illius tertij hæres fuerit,vel illum hæredem

ADDITIO.

a ¶Testator.Adde Bart.in l.fin.q.4.j.de edic.diu.Adr.tollen. PVRPV.

Source : BIU Cujas

hæredē fecerit, aliàs institutio est nulla, quia erratur in nomine proprio, q̃ eius fatuitatem ostendit. hoc dicit, & ſm Paul. ista lex est sing. nec habet parem, aut concordantem, & ex ea multa colliguntur, & istum tex. etiam reputat sing. Bal. in c. iurauit. in penul. colum. de proba. prout referam ꝯ. in quarto no. ¶ Pręsuppone pro intellectu literæ, q̃ testator vocabatur Titius, seu alio nomine quàm Plocius, & dubium faciebat, quia putabant Antiqui, q̃ licèt testator vocaretur Titius, & dixisset Plocium,
1 q̃ iste error non deberet nocere, per regulam habentem, † q̃ error in proprio nomine non vitiat. l. si in nomine. s̃. de test. l. si quis in fundi vocabulo. ff. de leg. 1. hic tamen decidit contra-
2 rium, quia est error nimium supinus, † & sic not. ex isto text.
* ſm Bar. & *communiter Docto.* q̃ error in nomine proprio [a] vitiat
a institutionem, quia arguit fatuitatem, vt patet ex text. in verbo stultus, & ſm hoc limita prædictam reg. non procedere in erro re nominis proprij. Idem est, si quis erraret in nomine filij sui, ſm Bal. hic in 2. colu. & Alex. & Rom. in d. l. si in nomine. Nisi talis filius esset natus ante patrem. l. Titius. §. Lucius, & q̃ ibi no. Bald. ff. de lib. & postu. & adde etiam idem esse in errore no
b minis patris, [b] ſm Roma. in cons. 179. quod incip. amplissime Doct. in 1. dub. Redeundo ad notabile huius tex. adde, q̃ contrarium tenent Fulg. & d. Fran. de Are. hic, & Raph. Cum. in l. 4. ff. de leg. 1. q̃ imò error in nomine proprio ipsius testatoris non vitiat institutionem, q̃n apparet, q̃ testator errauit, licèt in dubio ista. l. faciat istam præsump. q̃ nemo sit ita supinus, qui nomen suum proprium ignoret, tamen si constaret de errore, & sic constaret de corpore, non vitiaretur institutio, ſm eos. Adde pro ista opin. bene facere istum tex. in fi. ibi, cùm non est verisimile. Item iste tex. post prin. in verbo existimauimus. Itē facit, quia Imperator in hac l. procedit coniecturando, non autem annullando. Facit etiam, q̃ vult Bal. hic in 1. quæst. q̃ si testator diceret Sempronius mei Plocij, vel mihi Plocio hæres esto, q̃ ex quo propter illud pronomen mihi, constat de corpore, q̃ tunc error in nomine proprio non vitiat institutionē. Nec obst. q̃ talis error arguat stultitiam, vel fatuitatem, quia per hoc non sequitur, q̃ institutio vitietur. patet in l. nam & his. ad fi. ff. de inoffi. test. Si tamen vis tenere not. Bar. & Docto. hic communiter, potes inducere subtiliter istum text. iuncta. l. 4. in prin. ff. de leg. 1. hoc modo, dicitur ibi, q̃ error etiam in nomine appellatiuo vitiat, etiam si constat de corpore, nisi data
* præsentia rei. ſm glo. Barto. *& magis communiter alios ibi.* Ratio, quia talis error arguit stultitiam, vt ibi dicit text. in verbo stultus. ergo ibi probatur, q̃ vbi est talis error, qui arguit stultitiā, q̃ vitiat, etiam si constet de corpore, sed in casu nostro iste error arguit stultitiam, vt dicit iste text. in verbo stultus. ergo debet vitiare institutionem, quamuis cōstet de errore. Nec obst. dum dictum fuit, q̃ iste tex. procedit coniecturando, non autem annullando, quia est contra istum tex. circa fin. ibi, nullius
3 esse momenti. ¶† Secundò no. ex tex. ibi, ex antiqua regula, q̃
c hæres hæredis [c] primi testatoris censetur hæres, & facit ad sustinendum libellos, vt per Cy. Bar. & alios hic. Adde tex. in l. paterfam § fin. & ibi Bar. & alij ad hoc not. ff. de vulg. & pupil. & tex. in l. 3. & ibi glo. magna circa med. & ibi Barto. ff. de peti. hære. & tex. & ibi Bart. in l. si quis filium. §. fin. ff. de acquir. hære. latè Bal. in 17. q. & seq. cum concor. adductis per Alex. hic respondentem ad l. amitæ. ꝯ. eo. de succe. edic. adductam in oppo situm per Fulg. hic, & Raph. Cum. in l. paterfam. §. fin. ff. eo. & vltra tex. per eum adductos adde tex. in c. 1. in prin. de homi. in 6. per quem not. ibi Gemi. in 3. not. q̃ quis potest se appellare successorem alicuius, licèt per infinitos medios sit successor, ſicut ibi Inn. Papa appellat se successorem Petri, & tñ fuerunt infiniti medij. & ex hoc habes primam ampliationem ad hūc tex. Secundò extende regulam huius tex. vt procedat etiam in eo, qui non est hæres hæredis, sed ei succedit alio titu. vniuersali quàm hæreditario, tamen dicitur hæres principalis defuncti, quamuis non sit hæres hæredis, tex. habes, & exemplum in l. 1. ff. de cast. pecu. quem tex. pro sing. ad hoc not. Ludo. Roma. in
d singu. 610. incip. hæres hæredis. ¶ Tertiò pro alia extensione [d] adde tex. in l. si statulibera. §. non solùm. in fi. & in §. si filiusfam. ff. de statulibe. vbi probatur q̃ licèt conditiones debeant impleri in forma specifica. l. qui hære. in prin. & l. Meuius. ff. de condi. & demonstra. tamen dando hæredi hæredis dicuntur impleri. adde text. expressiorem in l. cùm ita datur. §. fin. ff. de condi. & demonstra. vbi etiam plus deciditur, q̃ etiam si adijciatur proprium nomen, quia dicatur, si hæredi Titio. 10. dederit, adhuc dando hæredi hæredis impletur conditio. secus, quando nomē proprium præcessisset, ſm gl. & Bar. ibi p̃ l. si communis seruus. ff. de stipu. seruo. Adde etiam pro hac extensione text. in l. si peculium. §. hæredi. ff. de statulibe. ¶ Quartò extende istam reg. q̃ etiam si dicatur scriptis hæredib. tñ venit hæres hæredis. text. est in l. 1. in verbo scriptis hæredib. & ibi Bal. notat. C. quorum leg.

¶ Limita tamen istam regulam dupliciter. Primò nisi fieret mentio de hærede cum adiectione. s̃. scriptis, vel infra scriptis, tunc non venirent hæredes hæredum. ſm Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulg. & pupil. & in cons. incip. Andr. q. Martini, & multum notat Imol. in l. si quis filium. §. fi. ff. de acquir. hære. Tu tamen in contrarium pondera tex. in l. cùm filio. in vers. ic. scriptos. ff. de vulg. & pup. & propterea glo. ibi quæ istud sentit, exponit text. scriptos. i. institutos, sed facit violentiam literæ. ¶ Secundò limita in pœnalibus, nam si testator grauasset heredem sub pœna aliquid facere, non compræhenditur hæres hæredis, quia in pœnalibus, & sic in materia odiosa non procedimus ita per coniecturas, sed debet in eis liquidissimè constare. l. in testamento. 1. & l. vlt. in prin. ff. de condi. & demonstra. ſm Bal. hic in 22. q. sed melius distingue vt per Bart. in d. cons. And. quondam Martini. quem latè refert, & sequitur d. Alex. hic, & Roma. in l. si quis filium. §. fi. de acquir. hære. & vide text. in l. ad
4 idem, & ibi no. ff. de verb. obl. ¶† Quid autem sit in prohibitio-
e ne [e] testatoris, si testator rem, puta domum, vel prædium prohibuit alienari sub pœna priuationis, nunquid illa prohibitio transeat ad hæredem hæredis, & sic succesſiuè? illud quod determinat Bald. quem proximè retuli, facit quod non, cùm ista
* sit materia pœnalis; *tamen communiter distinguitur* an testator fecerit prohibitionem nominatiuè, & tunc non transit ad hæredem hæredis, aliàs secus secundum Bar. & alios in l. filiusfam. §. diui. el 2. in vlt. colu. ff. de leg. 1. & in l. Lucius. §. 1. ff. de leg. 3. sequitur do. Alex. in cons. 66. incip. consideratis verbis testamenti. in 2. col. ¶† Not. tamen diligenter, q̃ si testator in testamen-
5 to prohibuit simpliciter rem alienari, subijciens causam, eo qa vult eam perpetuò in familia remanere, quamuis ista prohibitio, cùm non sit nominatim facta, compræhendat hæredē hæredis, tamen non durat nisi vsque ad quartum gradum, lapso quarto gradu potest fieri alienatio, tex. est notabilis, & singu. in §. 1. & ibi ad hoc not. Iaco. de Belu. & Ang. in Auth. de restit. fideicom. & hoc bene not. quia prima fronte quilibet dixisset contrarium, ex quo testator dicit, q̃ volebat perpetuò. ¶ Limi-
f ta tamen [f] singulariter, nisi testator ꝓhibuerit liberos, vel alios hæredes alienare adiecta causa, eo quia vult talem rem perpetuò transire ad omnes descendentes, tunc ista prohibitio exten
g deretur vltra quartum gradum, [g] & deinceps in infinitum, propter illum terminum descendentes, eo quia nomen descendētium in infinitum extenditur. §. 1. in Auth. de hæredi. ab intest. & l. fin. C. de suis, & legi. ita singulariter limitat Iac. de Bel. in d. §. 1. in Aut. de resti. ficom quem refert, & sequitur Alex. in prę-alleg. cons. 66. inci. consideratis verbis testamenti. in 2. col. in 1. vol. & in cons. 54. in 3. vol. incip. ponderatis verbis testamenti.
6 in 3. col. ¶† Tertiò no. ex tex. *ibi, nisi prius hærede Plocio sibi instituto.* quòd testator substituendo alicui, non per hoc videtur eum instituere. Adde tex. no. in l. ex facto etiam ff. eo. & si dicatur ꝯ, quia qui vult consequens, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud. l. ad rem mobilem, & l. ad legatum. ff. de procur. & l. illud. ff. de acquir. hære. & bonus tex. insti. eo. in prin. vbi testator instituendo seruum suum simpliciter, intelligitur illi libertatem reliquisse, eo quia istud est necessarium antecedens. Respondent Sal. & Alex. hic, q̃ d. regula procedit, quādo consequens est de per se validum. Non aduertunt, q̃ dicunt ꝯ tex. insti. eo. in prin. vbi consequens, ideſt, institutio serui nō erat validum de per se. Aliter respondent Sal. & Alex. hic. q̃ d. regula procedit, nisi antecedens sit tale, q̃ requirat specificationem & expressionem, vt est, q̃ ad hoc vt quis intelligatur institutus, requiritur, q̃ testator eum proprio nomine exprimat. l. iubemus. s̃. de testa. Aliter, & tertiò respondet Bal. hic in 15. oppo. q̃

qui

ADDITIONES.

a ¶ Proprio. Adde Card. Zab. & Ant. de But. in c. significāte. de reſcri. Abb. cons. 93. inci. in q. quæ ad præsens vertitur inter capitulum. in 2. vol.

b ¶ Patris. Adde Bal. in l. fi. C. de hære. insti.

c ¶ Hæredis. Adde Old. cons. 21. inci. thema tale est, testator habet fratres. Petr. de Anch. consi., 122. incip. in Christi nomine pro & contra. Ange. cons. 185. inc. carissime frater.
¶ Additio. Adde subtilem d. Phil. Deci. & quæ ibi posui in apostil. ad eum *in* l. qui per succe. ff. de reg. iur. PVRPV.

d ¶ Extensione. Adde. l. sub diuersis. §. fi. ff. de condi. & demonst. & l. cùm ita datur. §. fi. illo eo. tit. vbi ponitur. quinta extensio etiam si hæres moreretur. Iaſ. ibi vltra extendit, vt dicatur verè, in l. filius. §. diui. colu. 18. de leg. 1. Alex. vī dicere contra in l. qui liberis. §. hæc verba. 1. no. de vulg. PVRPV.

e ¶ Prohibitione. Prohibitio facta hęredi. Adde latè Rom. cōs. 357. extra prepositam. 3. dubio. Alex. 2. vol. cons. 23. consideratis. & 1. vol. cons. 55. ponderatis. 3. dubio.

f ¶ Limita tamen. Adde tertiam limitationem, quando testator prohibet alienari, quia vult prouidere hæredib. quia intelligitur de hærede testatoris tantū. Alex. 2. vol. cons. 13. cōsideratis. d. Parp. in l. filiusfam. §. diui. 4. pagina. de leg. 1. alias limitationes Alex. ponit lib. 5. cons. 172. visa facti narratione. PVRP.

g ¶ Vltra quartum gradum. Adde Io. Zoch. in c. non debet. de consang. & affi.

Source : BIU Cujas

qui vult consequens, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud, est verum qū potest fieri sine subauditione personæ. nam persona nunquam extrinsecus subintelligitur. l. si ita stipulatus fuero si Titius. §. Chrisogonus. ff. de verbor. oblig. ¶ Ego propter aliud aliquando dubitaui in ista regula, & tu cogitabis, q̄ imò testator, qui vult consequens, non intelligitur velle antecedens per tex. in l. penul. §. illo. C. de seruis necess. hære. insti. nam licèt testator instituendo seruum suum proprium intelligatur sibi relinquere libertatem. insti. eo. in prin. tamen in d. §. illo est tex. q̄ si testator faciat legatum seruo suo proprio, non per hoc intelligitur sibi relinquere libertatem, q̄ tamen est necessarium antecedens. Sed reperi postea Ludouicum in d. l. illud, vbi limitat illam regulam, q̄ qui vult consequens, intelligitur velle necessarium antecedens ad illud, vt sit verum nisi antecedens sit maius. ad hoc alleg. tex. pro notabili in d. l. pen. §. illo. Pro ista limitatione facit, quod in simili vult Bar. in l. 2. in 1. colum. in fi. ff. de iurisd. omn. iud. Item pro ista solutione Lud. Rom. adde tex. in §. idemque, in versic. cùm non sit verisimile. insti. ex quibus cau. manu. non licet. ¶ Limita tamen text. &
a prædictum notabile, quòd testator [a] substituendo alicui non per hoc intelligitur eum instituere, vt procedat in extraneo. Sed in filio, ex quo testator ei substituit, intelligitur tacitè eum instituere. ita videtur text. not. in l. cùm in testamento. §. hæc verba. ff. eod. & tex. in l. cohæredi. §. fin. secundum vnam lectu. Barto. ff. de vulg. & pupil. quod tamen an sit verum, dic, vt ibi plenius per Docto. & in l. Gallus. in princip. ff. de libe. & postu. Item ad istum text. & istud notabile vide dom. Franc. de Aret. in l. 1. in princip. ff. de vulg. & pupil. in 4. quæst. in secundo effectu, dum opponit de l. ex facto etiam. iuncta glo. ibi approbata per Bald. & Imol. ff. eod. & respondet, vt ibi per eum; nam iste text. vult quòd substitutio Sempronij non valeat, nisi præcedat institutio Plocij, & sic hic est text. quòd substitutio vulgaris, quæ videretur facta primo hæredi si esset institutus, non valet, quando nulla reperitur præcessisse institutio. Sed in contrarium facit text. in d. l. ex facto, & iuncta glo. *ibi communiter approbata per Docto.* præcipuè per Bald. & Imol. ibi, vbi si fiat substitutio ei, qui nullo modo fuit scriptus, valet talis substitutio, & succedit ur ex secundo gradu substitutionis, quia sub conditione fuit substitutus, quæ extitit, & quia omnis substitutus dicitur institutus. Confirmatur oppositio, quia si fit instituta persona mortua tempore testamenti, institutio est pro non scripta. l. vnicà. in princi. C. de cadu. tollen. & tamen qui est ei substitutus, admittitur ex substitutione, & testamentum incipit à scdo gradu. vt l. 3. §. fin. & ibi Doct. ff. de liben. & postu. Bar. in l. 1. ff. de vulg. & pupil. in secundo effectu. in 4. q. prin. Ista substitutio si fiat ei, qui nullo modo fuit scriptus, debet valere, & testamentum incipiet ab illo 2 gradu substitutionis. huic difficultati respondet dom. Fran. de Are. in d. l. 1. in princip. ff. de vulg. & pupil. in secundo effectu quartæ quæstionis Barto. q̄ ideo in hac l. non admittitur substitutus non præcedente institutione, quia si diceremus substitutionem valere, admitteretur duplex specialitas circa idem. Prima est, quia in ista l. verba ex sui figura non poterant importare vulgarem, nisi impropriarentur. Secunda, quia præter naturam substitutionis, vbi testator non fecit primum gradum, haberet locum secundus. contra d. l. 1. in princip. ff. de vulg. & pupil. Tu breuius responde, q̄ ideo in d. l. ex facto etiam. admittitur substitutus, quia constabat, q̄ testator eum sibi in bonis suis substituerat, sed in ista l. testator non substituerat sibi, sed tertiæ personæ, scilicet Plocio, vnde non poterat substitutus succedere testatori, nisi Plocius fuisset institutus à testatore, prout hic in text. dicitur. Vel potes dicere, q̄ in d. l. ex facto etiam. ibi non est propriè substitutio, sed institutio, vt dicit dom. Alex. in d. l. 1. in princ. in 19. col. ff. de vulgar. & pupil. & succedit, vt conditionaliter institutus. secundum Bal. & Imol. in d. l. ex facto etiam. bene facit text. in l. quoties. §. si quis primum. ff. de hæred. insti. quem alleg. Aret. in d. l. 1. in antepenul. colum. Tamen istud non tollit difficultatem de isto tex-
7 tu. ideo respondet, vt s̄. proxi. dixi. ¶† Quartò not. ex tex. ibi, tūc etenim existimandum est. hic esse tex. secundum gl. q̄ substitutio vulgaris fit verbis affirmatiuis, hoc modo Sempronius Plocij hæres esto. cùm tamen regulariter substitutio vulgaris fiat verbis negatiuis hoc modo, si Plocius hæres non erit, Sempronium substituo. Facit l. Titius. ff. eod. & l. pater impuberes. ff. de vulg. & pup. Bal. in hoc se multum inuoluit hic. Alibi Bal. in c. iurauit. in penul. col. de proba. dicit hic esse text. singularem, q̄
b negatiua [b] quandoq; consistit in verbis affirmatiuis, vt cùm dico, Titius Plocij hæres esto, q̄ exponitur, & interpretatur hoc modo. i. si Plocius hæres non est, Titius hæres esto. & sic quando affirmatiua exponitur per negatiuam, & in ipsam digredit̄, & confunditur. Breuiter tu dicas, q̄ iste tex. nihil probat, & glo. malè no. ex tex. quia in quacunq; substitutione duo sunt consideranda. Primò persona cui fit substitutio. Secundò persona quæ substituitur. quantum ad primum, verba semper sunt remotiua, vel priuatiua, & si semper habeāt effectum negatiuū. Sed considerata secunda persona, semper substitutio habet affirmatiuum sensum, sed in hoc text. ponitur solùm secunda pars, ideo affirmatiuè concipitur. nam in hoc tex. omittitur prima pars, & ita declarat magistraliter Bar. in l. 1. in prin. in 3. q. ff. de vulg. & pupil. Alibi tñ gl. in l. verbis ciuilib. in § fin. ff. de vulg. & pupil. appellat substitutionem, de qua in hoc text. esse dubiam, & illam gl. alleg. Bar. hic, sed non declarat quare ista substitutio dicatur dubia. ideo Bar. in d. l. 1. in prin. in 4. q. prin. dicit, q̄ ideo substitutio, de qua in hoc tex. dicitur dubia, eo quia cōuenit vulg. & pup. subst. & sequitur Alex. hic. Sed errat Bart. q̄a imo substitutio, de qua in hoc text. non conuenit nisi pupillari substitutioni, q̄ patet, quia per vulgarem substitutionem succeditur testatori, per pupil. pupillo. Sed cùm hic testator dixerit, Sempronius Plocij hęres esto, voluit succedi hęredi, & non testatori, & ita expressè tenet Bar. hic in 4. no. & Mod. sequuntur. Vnde dixit Ange. hic, q̄ alio respectu substitutio de qua in hoc tex. dī dubia, eo quia poterat conuenire fideicommissariæ, & directæ substitutioni. Dic, vt dicetur in seq. notabili, quia istud, q̄ dicit Ang. non etiam vī verum, cùm in hac l. verba substōnis essent directa. s. hęres esto. vt dicetur. ĵ. in 7. not.
8 ¶† Quintò prin. no. ex eo. tex. ſm Bart. q̄ substitutio pupillaris, quæ non potest fieri extraneo, continet in se vulgarē tacitam, nam in isto tex. substitutio erat pupillaris, patet quia per pupillarem succeditur hæredi, per vulgarem autem testatori, vt dixi in pręcedenti notabili, tñ quia non potest valere, vt pupillaris, valet saltem vti tacita vulga. Dicit tñ q̄ quidam tenent ĵ. rium per §. extraneo. insti. de pup. substi. & non tñdet. Rñde, q̄ extraneo non potest directò substitui, verum est, vt valeat tanquam pupillaris, sed bene vt valeat tanquam vulga. si potest. Idem, & plenius tenent Bar. in l. 1. in fi. prin. in vlt. q. & ibi Imol. & Mod. ff. de vulg. & pup. Bal. in l. fi. in vlt. q. ĵ. tit. 1. & in l. humanitatis. in penul. col. ĵ. de impub. & alijs substi. Sal. in l. si testō. c. tit. Imo. in c. Rayn in materia pupillaris substi. de testa. Bald. & alij hic. Barto. in consi. suo. 48 incip. Nardus. & Alex. hic, & ibi, quicquid tenet Paul. de Cast. hic, & in l. iā hoc iure. ff. de vulg. & pup. vt hic per d. Alex. Cogita tñ, quis reuelauerit Bart. q̄ in ista l. Plocius esset pupillus, ad hoc vt posset dici pupillaris, & istis respectibus posses dicere, q̄ substitutio de qua in tex. dica-
9 tur dubia, vt dixi in pręcedenti no. ¶† Sextò not. ex tex. ibi, partem úe. intelligendo tex. q̄ in alia parte haberet cohæredem, hic esse text. meliorem de iure, q̄ substitutio expressa excludit ius accrescendi. l. 2. §. si duo. ff. de bon. pos. secundum tab. ratio, quia substitutus venit ex expressa dispositione testōris, vnde excludit cohæredem, qui vult venire per ius accrescendi ex sola dispositione legis. hic habes text. quòd etiam tacita substitutio excludit ius accrescendi, & ita ad hoc not. istum textum Bald. hic in 23. quæstio. idem tenet Bald. in l. fin. in prima colum. infra titul. primo. ibi tamen non allegat istum text. sed mouetur per glos. ibi, & licèt Bald. non inducat, declara sic: nam vt dixi in pręcedenti not. tenere Bart. & Doctor. hic. q̄ ista substitutio propriè erat pupil. tamen, quia facta extraneo non potuit valere, vt pupillaris, quæ continet sub se tacitā vulgar. ista tacita vulga. impedit ius accrescendi. text. est hic. Alibi tamen habes casum mirabilem, in quo etiam substitutus expressè non impe dit eum, qui venit ex dispositione legis. l. 1. & ibi multum ponderat pro singula. Paul. de Castr. ĵ. de his, qui ante apert. tabul.
10 Tamen ille tex. non bene probat. ¶† Septimò not. ex isto text. ſm Saly. Fulg. & do. Francisc. de Aret. q̄ qñ verba substitutionis sunt dubia, & sic substitutio pōt intelligi, vt sit directa, item vt sit obliqua, in dubio intelligitur, vt sit directa. Nam hic testator, dicendo Sempronius Plocij hæres esto, poterat videri grauasse Plocium institutum, vt restitueret hæreditatem Sempronio. l. ex facto. in princip. ff. ad Tebel. & tamen hic Imperator interpretatur, quòd substituerit directò. Ei de hoc est tex. clarus in capi. si pater. de test. in 6. facit, quia verba in dubio debent intelligi in potentiori significatu. l. 1. §. qui in perpetuum. ff. si ager vectig. & cap. pen. de senten. excommu. Item adde, q̄ ante eos istum text. ad hoc not. glos. in l. verbis ciuilib. in gl. fin. ad fin. ff. de vulga. & pupil. vbi per istam l. not. quòd dubia substitutio interpretatur, vt sit directa. Dic melius ſm Bald. hic. in 8. not. q̄ in hac l. erat certum, q̄ verba substitutionis erant directa, sed dubium erat de volūtate testōris, ad quem sensum testator talia verba directa expressit, & quid significare voluerit,

tamen

ADDITIONES.

a [a] Testator. Adde eundem Ias. in l. Gallus. in prin. ff. de lib. & posthu.

b [b] Quòd negatiua. Adde Doct. in c. cùm in Ecclesia. de causa pos. & proprietz.

tamen notabile ſupra dictum eſt in ſe verum, & approbatur etiam in l. iam hoc iure. in princ. ff. de vulg. & pupil. ¶ Vltimò not. ex tota. l. duos caſus, in quibus ſi teſtator, qui vocabatur, puta Titius, & dicat. Sempronius Plocij hæres eſto, valet ſubſtitutio. Tres alios caſus adde per Ange. Sal. & Mod. hic. Et per hoc ſit expedita iſta. l. & conſequenter iſte titulus, quia glo. nihil habet. Iaſon Piſis.

De inſtiutionibus, & ſubſti. ſeu reſtitutionibus ſub conditione factis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Fideicom. ſubſti. non eſt propriè ſubſtitutio, ſed impropriè.*

¶ Iſta rub. habet tres partes principales. De prima parte. ſ. de inſtitutionib. quæ fiunt ſub conditione, loquuntur quaſi omnes. ll. huius tit. De ſecunda verò parte. ſ. de ſubſtitutionib. directis factis ſub conditione loquitur ſolùm. l. fin. ĩ. eod. De tertia verò parte. ſ. de reſtitunib. ſub conditione factis, hoc eſt dicere, quando primus hæres grauatus eſt ſub aliqua conditione reſtituere hæreditatem alteri, loquitur ſolùm. l. generaliter. ĩ. eo. aliæ omnes leges huius titu. loquuntur ſolùm de prima parte rubricæ. ¶ Et aduerte, ꝙ aliquando cõditio adijcitur inſt. ſubſt. ſeu fideicom. vniuerſalibus, & tunc loquitur iſte titulus, & tit. ff. de cond inſt. Aliquando cõditiones apponuntur legatis, vel fideicom. particularibus, & tunc loquitur. ĩ. ti. de cond. inſer. & tit. ff. de cond. & demon. & ſic vides, quæ ſit differentia inter iſtum tit. & titu. ff. de cond. inſt. ex vna parte, & titulum. ĩ. de
2 cõd inſer. & tit. ff. de cond. & demon. ex alia. ¶† Item no. ex hac rubrica, ꝙ fideicom. nõ eſt propriè ſubſtitutio, ſed impropriè,
a patet hoc ex dictione ſeu, [a] poſita in verſ. ibi ſubſtitutio, ſeu reſtitutio, & ita tenent Bald. & Sal. ĩ. in rub. tit. ſeq. & ibi Pau. de Caſt. ad hoc expreſsè not. hanc rub. & dicit eſſe notandam pro ſtatutis facientibus mentionem de reſtitut. Adde glo. in rubr. ff. de vulg. & pupil. & ibi Mod. ad hoc not. & glo. in §, qua ratione. inſt. de pupil. ſubſt. dum dicunt, ꝙ ſubſtitutiones ſunt quinque, ergo ſentit, ꝙ fideicom. non fit propriè ſubſtitutio, patet, quia aliæ quinque ſunt directæ, iſta verò obliqua, in qua hæres quando reſtituit detrahit Trebellianicam. toto titu. ff. & C. ad Trebell. quæ detractio non fit in alijs ſubſtitutio. directis. Et quòd fideicom. non dicatur propriè ſubſtitutio, adde text. in l. generaliter in princ. in duob. ĩ. eod. licet glo parua ibi in
b verb. reſtitutioni. deſtruendo text. dicat, quòd ibi dictio vel, [b] ponitur prout vt. De quo puncto dic, vt plenius per Ale. in d. rubr. infra titu. 1. Iaſon.

ADDITIONES.

a ¶ Ex dictione, ſeu. Adde Bart. in l. ſi ita. ff. de aur. & arg. leg. Cyn. in l. conuenticulam. C. de Epiſ. & cler. Card. in cle. 1. iu §. porrò. de ſum. Trin. Arch. in c. ſtatutum. in §. cùm verò. de reſcrip. lib. 6.

b ¶ Dictio vel. Adde glo. in c. cumana. de elect. c. extirpandæ. de præb. Arch. in c. 1. de imu. ecc. lo. And. in c. vlt. de conſue.

SVMMARIVM.

1 *Quæ differentia, & quotuplex ſit inter conditionem, & modum.*
2 *Conditio mixta dicitur multipliciter.*
3 *Quando conditio mixta deficit per factum eius, in cuius perſona debet impleri, habetur pro completa.*
4 *Mulier metu pœnæ non poteſt cogi ad matri. contrahendum, tamen bene poteſt ſub ſpe hæredita. & quid in matr. ſpirituali. num. 5.*
6 *An l. noſtra habeat locum in contractibus.*
7 *Conditio habetur pro impleta quando ſtat per implere debentem.*
8 *In conditionibus non admittitur purgatio moræ.*
9 *Quando aliquis inſtituitur ſub aliqua conditione, vel ei ſit legatum, & conditio deficit, an & quando debeat valere inſtitutio.*

LEX PRIMA.

C Vm auum. Ad euidentiam præmitte, ꝙ in iure noſtro reperiuntur quatuor, quæ inter ſe differunt. ſ. conditio, modus, cauſa, & demonſtratio. de quib. habes gl. meliorē de iure in rub. ff. de cond. & demon. glo. in §. longè magis. inſt. de leg. & declarat latè Bald. in hac rub. &
1 Saly. † Quæ autem differentia ſit, & quotuplex inter conditionem, & modū, declarat glo. in l. 1. ĩ. de his, quæ ſub mod. ¶ Itē habes præmittere ad euidentiam, ſecundum Cy. & latius Alb.
a hic in prin. ꝙ conditionum [a] tres ſunt ſpecies principales. Quædam eſt neceſſaria, & eſt duplex. Quædam. n. eſt certa an, & ꝙ. Quædam eſt certa an, ſed non quando, vt in illa ſi morieris. l. ſi pupillus. §. quid ſub conditione. ff. de noua. Quædam eſt conditio impoſſibilis, & eſt quadruplex, quia quadrupliciter poteſt cenſeri impoſſibilitas, vt per gl. & ibi Doct. in l. 1. ff. de cõd. inſt. Adde gloſſ. meliorem de iure in §. impoſſibilis. inſti. de hæred. inſtit. Quædam, & tertiò eſt conditio poſſibilis, & vera, & eſt illa, quæ concipitur in futurum, & iſta habet ſe ad eſſe, & nõ eſſe, iſta eſt, quæ propriè ſuſpendit actum, vt ſi iueris Mediolanum: nam, quæ concipiuntur in præſens, vel in præteritum, nõ ſunt propriè conditiones. l. cùm ad præſens. cum ſim. ff. ſi cert. pet. Et iſta ſpecies conditionis propriè eſt triplex. Quædam eſt merè poteſtatiua. Quædam merè caſualis. Quædam eſt mixta, vt declarat Iuriſconſ. in l. ſuus quoque. ff. de hær. inſtit. & eſt text. in l. vnica. §. ſinautem aliquid ſub conditione. C. de cad. tollen. dicetur in l. ſi pater. ĩ. eod. declarat Cyn., & Alber. hic, &
2 aliquid Pau. de Caſt. in fin. ¶† Item conditio mixta dicitur multipliciter, aliquando dicitur mixta illa, quæ partim pendet à caſu, & à fortuna, & partim à voluntate debentis implere, vt habes caſum, & exemplum in d. l. ſuus quoque, vt ſi inſtituo filium meum exiſtētem vltra mare, ſi venerit in patria, quia partim pendet à voluntate ſua, ꝙ velit venire, & etiam à caſu, & à fortuna, quia dato, ꝙ vellet venire, fortè non poſſet, de iſta loquitur. l. ſi pater. ĩ. eod. Alio modo dicitur conditio mixta illa, cuius implementum conſiſtit ex voluntate alterius, & etiam inſtituti, & ſic dicitur mixta alio reſpectu quàm præcedens, & de hac loquitur iſta. l. Dicitur etiam mixta alijs modis, de quib. ĩ. ¶ Debes etiam tertiò præmittere pro euidentia id, ꝙ dicit Bart. hic in 1. & 3. oppo. & clarius in l. teſtamento. ſecunda. ff. de cond. & demon. per l. quæ ſub conditione. §. quoties. ff. de cond inſtit. quia ibi iacet fundamentum huius legis, & præſentis materię ¶ Hoc dicit. Conditio mixta conſiſtens ex facto inſtituti, & alterius tertij, debet impleri, aut impediri per factum illius tertij, ad hoc, vt inſtit. admittatur. h. d. ¶ In text. ibi, cùm
b auum maternum. [b] text. cum myſterio locutus eſt in auo materno, cuius præteritio habetur pro exheredatione, quia ſi non inſtituit nepotes, vel neptes, ex quo præterijt, intelligitur eos exhæredare, & valet teſtamentum. §. mater. inſti. de exhær. lib. Et quæ ſit ratio, traditur plenè per Bart. & alios. in l. in ſuis. ff. de lib. & poſth. in rep. l. pater filium. ff. de inoffi. teſt. nam iſte text. non poſſet loqui in auo paterno, vel in patre, ratio, quia auus paternus non poſſet inſtituere nepotem, vel neptem eius, in poteſtate conſtitutos ſub conditione mixta, de qua in hoc tex. ſaluo niſi in defectum conditionis eos expreſsè exhæredaret, & ratio eſt, quia aliàs poſſet contingere caſus, in quo præteriti reperirentur, & quotieſcunque pater, vel auus paternus præterijt filium, vel nepotem in poteſtate, teſtamentum eſt nullum. l. ſi pater. vbi dicetur. ĩ. eod. & ideo text. opportunè locutus eſt de auo materno, qui potuit neptem ſub iſta cõditione mixta inſtituere, dato, ꝙ in eius defectum non exhęredetur, & tñ valet teſtamentum, eo quia vt dixi præteritio habetur pro
3 exhæredatione. ¶ Secũdò nota, ꝙ† quando cõditio mixta deficit per factum eius, in cuius perſona debet impleri, habetur pro impleta. de qua materia habetur per Dyn. in regula imputari. de reg. iur. lib. 6. per Bart. in l. in teſtamento. ſecunda. ff. de cond. & dem. per gl. Cyn. & Doct. hic. Iſtud notabile recipit aliquas limitationes, de quibus dicetur in gl. contra iſtud notabile Bart. format duas oppo. & reſpond. vt hic per eum. Dicam
4 in gl. in diſtinctione, quam ibi ponam. ¶† Vltimò not. ex text. ꝙ
c licèt mulier [c] metu pœnæ non poſſit cogi ad matrimonium contrahendum. l. Titia. in prin. ff. de verb. oblig. eo, quia matri-
d monia [d] debent eſſe omnino libera. c. gemma. de ſpon. tamen mulier bene poteſt ſub ſpe hæreditatis, & ſic ſub ſpe præmij inuitari ad matrimonium, vt hoc tex. & l. ſeq. & l. Titia centũ. in princ. cum multis ſim. ff. de cond. & demon. intellige tamen ſemper, quando inuitatio ad matrimonium ſpe præmij fieret per tertium, tunc valeret, vt hic, ſecus ſi fieret ab altero ipſorum coniugum, quia non valeret, quia. l. ſuſpicaretur, ꝙ illud præmium offeratur ab altero coniugum occaſione libidinis, & non

ADDITIONES.

a ¶ Quòd conditionum. Adde gloſ. in rub. ff. de cond. & demon. Barto. in l. 1. ff. eod. tit.

b ¶ Auum maternum. Limitatio text. & eſt intellectus Bart. in conſ. 13. ex facto. glo. 1. in l. 2. ĩ. eod.

c ¶ Licèt mulier. Adde l. legatum. ĩ. de cond. inſer. l. ſi poſt. ff. quando dies leg. ced. & in l. in teſtamento. la. 2. de cond. & dem. Bart. in l. murileguli. de murileg. libr. 10.

d ¶ Matrimonia. Adde cap. cùm locu. & cap. requiſiuit. de ſpon. & in c. 2. quod met. cauſa.

Source : BIU Cujas

& non aliter.l. si ita stipulatus fuero te sisti.§.fin. & ibi Bart.no.
5 ff.de verb.oblig.& not.Ang.& Fulg.hic.† Quid autē sit in matrimonio spirituali, & an spe præmij, & institutionis possit ad
6 id,qs inuitari,ponit Bar.in l.seq.vt ibi dicetur. ¶†Circa istam.l. quæro,nunquid haberet locum in ℈ctibus, puta promitto mulieri centum, si matrimonium ℈xerit cum Titio,mulier vult nubere,sed Titius recusat,an cōditio habeatur pro impleta,& sic mulier debeat habere illa centum.Iac.de Rauen. & Cy.hic
a in 3.q.tenent,ꝙ non,qa dos non potest esse[a] sine matrimonio. l.3.ff.de iure dot.aliàs sequeretur,ꝙ si promitto Titio centum pro dote Bertæ, si secum matrimonium ℈heret, & staret per Bertam,& non per Titium, ꝙ Titius deberet habere talem dotem,contra d.l.3.Idem tenet Ang.hic in vna lect.& Fulg. per l. si sponsalibus.in prin.ff. de iure dot.Idem tenet Raph. Cum.in d.l.in testamento.secunda. Ista ratio Cyn.& Doct. non videtur esse bona,prout etiam dicit Imo.in d.l.in testō, quia procederet,qñ aliquid esset promissum pro dote, prout loquitur. d.l.si sponsalibus. sed in ista.q.promissio de centum fuit facta simpliciter sine commemoratione dotis, & illa potest mulier habere etiam si non sequatur matrimonium. Istā opin.Cyn.reprobat Imo in d.l.in testō.per tex.in l.iure ciuili. ad fi.ff.de cond. & demon. vbi in isto proposito Iurisc on. æquiparat ℈ctus vltimis voluntatibus quo ad hoc, vt conditio vtrobiq; habeatur pro impleta,qñ non stat per implere debentem.d.Alex. tenet opin.
* Cyn.quæ *est magis communis*,motus, qa cùm in dubio maior sit fauor in vltimis voluntatibus quàm in ℈ctibus.l. in testamentis.ff.de reg.iur.ideo latior fit interpretatio.c.cū dilecti.de don.
b Ideo isto casu non procedit argñ de vltimis voluntatibus[b] ad ℈ctus.Et sic in contractib.requiritur verum implementum,q̃uis in vltimis voluntatib.sit dispensatū per hanc.l. & istud ante eum fuit fundīn Fulg.hic. Tenendo istam partem, non obst.l. iure ciui.alleg.per Imo.vbi æquiparantur in hoc ℈ctus,& vltimæ voluntates, qa loquitur,qñ cōditio impeditur impleri per ipsum promissorem,qui conditionem apposuit,sed nos loquimur,qñ conditio est implenda cū tertio, & stat per ipsum tertium,quo casu nulla est culpa promissoris,nec est,quid ꝙ promittenti imputari possit,& sic cessat tūc ratio.d.l.iure ciui.Cōfirmatur ista solutio per tex.sing.in l.cùm proponas.C.de nau. fœ.vbi est text.ꝙ qñ quis paciscitur, ꝙ alter suscipiat in se periculum casus fortuiti, nunquam intelligitur de casu, qui habet originē à facto ipsius stipulantis.d. Fran.de Aret. hic tenet opi. Imo.q̃ putat veriorem,& æquiorem.Mouetur duplici fundamento. Primò per text. vbi dicit esse casum in.l. Labeo scribit si mihi bibliotecam. ff.de contrah.emp. Sed respon. ꝙ licèt ibi esset conditio,quæ penderet ex facto tertij,tñ ibi stetit non per illum tertium,sed per ipsum ℈hentem, ideo habetur pro impleta:sed nos loquimur,qñ stetit per illum tertium, & non per promissorē,& sic nihil pōt imputari promissori.Secundò mouetur,qa si conditio in ℈ctib.fauorabilius se habet q̃ in vltimis voluntatibus,vt patet in l. filiusfa.in prin. ff.de verb.oblig. & in l. vnica. C. vt actio. ab hære. & ℈ hær. facit. §. ex conditionali. inst.de verb.oblig. ergo similiter debet concedi,vt ille,qui tenetur implere conditio. ex ℈ctu, satis sit,si per eum non stet, sed per tertium,sicut in vltima voluntate.Tu dic,ꝙ imò conditio in vltimis voluntatibus fauorabilius se habet q̃ in contractibus,patet, qa conditio impossibilis vitiat ℈ctum.§.impossibilis.inst. de verb. oblig. & tñ non vitiat vltimas voluntates. l.1.ff. de condi.insti.& l.obtinuit.ff.de cond.& dem. Et sic tene opin. Cyn. quam confirma, quia in vltimis voluntatibus facilius fit extensio de vno casu ad alium, vel de vna re ad aliam, quā in contractib. hinc est, ꝙ in vltimis voluntatibus concesso vno videtur concedi aliud, sine quo concessum non haberet effectum,puta accessio.l.illud.ff.de acq.hær. & l. pro hærede.§.fin. cum glos.eod.tit. & tñ secus est in contractibus.l.in vendendo. ff.de contrah.emp.& declarat Bart.in l.1.ad fi.ff. de serui.leg.& in l.via constitui.§.1.per illum text. ff.de serui.rusti.prædi. ¶Gl. in verb.manifestum.diuiditur in duas partes prin. In prima assignat rationem ad text.& alleg.concordantes.In secunda,quę est ibi, sed cōtra.ĩ.de cond.inser.opp.℈ tex. Ista secūda pars est difficilis,& gl.confusè procedit,ideo vt eam clarè habeas, subdiuide eam in nouem particulas. In prima fortiter opp. contra text.de l.legatum.In secunda solu.vno modo. In tertia alio. In quarta ponit veram distinctionem Ioann. & prosequitur primum membrum distinctionis.In quinta prosequitur secūdum membrum distinctionis Ioann. vbi ponitur vera sol. In sexta format tria contraria, quæ non tendunt contra istum text. sed contra decisionem. d. l. legatum. tamen tertium non potest venire contra hanc.l.In septima extendit distinctionem supra traditam.In octaua limitat hanc.l. ex qua limitatione tollitur tacitum contrarium. In nona,& vltima reassumit in vno verbo veram solutionem huius text. quæ colligitur ex distinctione.Secunda ibi,solutio,hic erat aliàs relicturus. Tertia ibi, vel ibi fuit in morā. Quarta ibi, tu distingue ſm Hirn. Quinta ibi,si verò consistat in facto eius. Sexta ibi,sed argu.contra. ff.de leg. 1.Septima ibi,idem est in illa condit.Octaua ibi,item ꝙ dicit hæc.l.Nona,& vltima ibi,plenius dic. ¶Prima pars gl. clara est.¶In secūda parte principali, ibi,solutio hic erat aliàs. istam damnant Doct. tanquam diuinatiuam, licèt Fulg. eam saluet à diuinatione: nam cùm in ista.l. ista esset neptis huius aui,præsumitur propter coniunctionem sanguinis, quòd auus erat aliàs relicturus, dato, ꝙ neptis non adimpleſſet conditionem,sed in l.contraria legatum fiebat extraneæ si nuberet filio suo. facit. l. cùm alienam rem.ĩ. de lega. Sed tu aduerte, quia etiam in.l.contraria patruus relinquebat nepti, & ibi erat verisimilitudo propter coniunctionem sanguinis, & sic non est verum dum dicit Fulg quòd ibi erat extraneus,quamuis iste tex. loquatur de coniunctione in linea descendenti,ibi in linea trā-
7 suersali. ¶† Not.tamen ex hac sol. quæ vera est in se,magnam
c limi.ad iura, quæ dicunt, quòd conditio[c] habetur pro impleta,quando non stat per implere debentem, vt iuribus alleg. in princ.glo.quia.d.iura debent limitari,quando testator erat aliàs relicturus,& est magna limitatio ad illas ll. & sequitur Ang.& Fulg. hic.Similem glos. habes in l. quæ sub conditione. §.quoties.ff.de cond. instit. facit text. in l.cùm tale legatum.§.falsam conditionem.ff.de cond.& demon.In gl. ibi,vel ibi fuit in mora.hoc etiam diuinat,est tamen vera in se, & ex ea not. secundum Ang.& Fulg.limitationem ad hanc.l.vt procedat,nisi ista neptis fuerit in mora nubendi. Et si mulier semel fuit in mora ad implendi istam conditionem, licèt postea velit purgare moram, ꝙ tamen non admittetur ad relictum, facit text.in l.
s pen.§.1.ff.de cond.& demon.quem in glo.1.allegabo.¶† Et ex hoc not.conclusionem,ꝙ in conditionibus nō admittitur purgatio moræ.Et potest duplex ratio assignari.Prima,quia dispositio conditionalis debet formaliter impleri, & sic in termino statuto, & non vlterius.l.qui hæredi.in princ. & l. Meuius. ff.de
d cond.& demon. Secunda ratio[d] est, quia illud,ꝙ est in cond. non est in obligatione.l. si quis sub conditione. ff. si quis omis. cau.testa.& vbi nulla est obligatio,ibi nulla est mora l. lecta.ff. si cert. pet. & l. si pupillus.ff.de verb. oblig.per consequens ibi non cadit propriè purgatio moræ.Pro ista cōclusione est text. in l.Thais.§. intra. ff.de fideicom.lib. & text.in l. si super possessione,& ibi Bald.in fin.ad hoc not.C.de transl. Limitat tñ Bald. in l. si plures. in pen. colu. C.de cond. inser. ꝙ intra modicum tempus potest mora purgari,facit text.in l. si ita quis promiserit.§.Seia cauit.ff.de verb.oblig.& in c.potuit.de loca.Ad idem facit tex.in d.l.Thais.§. intra. in verbo postea. ꝙ denotat interuallum.l.non erit.in §.fin.ff.de iureiur. Bart.in l.fructus. in fi. ff. solu.matr.ergo secus, si intra modicum tempus, tamen huic limitationi videntur refragari rationes prædictæ præsertim secunda. Sed in hoc me non extendo, quia est materia.l.si insulam.ff.de verb. oblig. potes & aliter limitare, vt per Imo. in l. hæc conditio.la.2.post Bart.ibi.ff.de cond.& dem. Item circa secundam rationem supra assignatam rectius considera, quia imò in dispositione conditionali cadit mora, vt est text.in d.l. pen.§.fin.ff.de cond.& demon.& hæc allegata in glo. non quidem præcisa,sed causalis,si vult ad relictum admitti, & hoc respectu potest etiam de purgatione moræ tractari, vnde prima ratio videtur esse tutior, propriè tñ non est mora, nec purga-
e tio,vt prędixi. ¶Quid autem[e] esset, si ista neptis voluit nubere filio Antilli,sed ipse recusauit,postea ipse est contentus contrahere matrimonium, nunc ista neptis recusat, nunquid ista neptis perdat successionem?licet Cy.hic in 4.q tenuerit, ꝙ sic, qa vltima mora nocet.l. si serum.§ sequitur, & §. de illo. ff.de verb.oblig.& l.illud.ff.de peric.& commo.rei vend. *tamen contrarium communiter tenetur*,quia sufficit conditionem semel impletam,dato, ꝙ non durauerit nisi momento. l.si quis hæredē. ĩ.eod.secundum Bald.hic in vlt.q.& omnes Mod. & Imo. in l. in testamento.2.ff.de cond.& demon. vt hic plenius per dom.

Alex.

ADDITIONES.

a ¶Dos non potest esse. Adde tex.in l.fi.C.de don.ante nupt.tex.in c. nostrates. 30.q.5.gl.in c.& si necesse.de donat.inter vir.& vx.Inn.in cap. per vestras.in gl.sua eod.tit.Io.And.in regula accessorium.de reg. iur.lib.6.in mercurialib.

b ¶Voluntatibus.Adde l.si à substituto.in §.fin.cum l.seq.& ibi Doct. ff.de leg. 1.& in l.pactum inter hæredem. C. de pact. & in l.iure ciuili. ff. de cond. & demon.

c ¶Quod conditio.Adde glo.paruam in l.legatum.de cond.insti. PVRPV.

d ¶Ratio.Ista ratio conuenit, quando tractaretur de mora dare debentis, sed hic quærimus de mora eius, cui dari debet.* Et addo,quòd in conditione cadit mora. l.qui concubinam.§. pen.de leg.3.

e ¶Quid autem. Quæstio prima Alex. Adde pro prima opin.l.si peculium.§ quædam.de statulib.

Source : BIU Cujas

Alex. in conſi. 103. incip. viſis, & ponderatis his, quæ narrantur in them. in 1. & 5. col. ¶ Sum in quarta particula ibi, tu diſtingue. vbi gl. ponit veram ſolu. quam breuibus verbis in fi. reaſſumit. Pro clara intelligentia huius partis, & perfecta notitia totius materiæ, ex mente Bart. hic in 1. & 3. oppo. & eiuſdem Bar. & plenius in d. l. in teſtamento. 2. ff. de condi. & demonſtra. ſed ego plenius attingam, ſi quæratur, † qñ aliquis inſtituitur ſub aliqua conditione, vel ei fit legatum, & conditio deficit, an & quando debeat habere inſtitutiones, & qñ non, habes conſiderare tres caſus. Aliqñ enim quis inſtituitur, vel ei fit legatum ſub conditione merè caſuali, aut ſub conditione merè poteſtatiua, aut ſub conditione mixta. Primo caſu fac regulam, ꝙ qñ quis inſtituitur ſub conditione merè caſuali, puta ſi Titius conſul factus fuerit, & tunc quomodocunq; deficiat conditio ſiue per mortem, ſiue per factum tertij, ſiue qualitercunq;, conditio hr̃ pro defecta. & conſequenter perditur inſtõ, vel legatum. tex. eſt in l. vnica. §. ſinautem aliquid ſub conditione. C. de cad. tol. Et ratio eſt, quia teſtator qui inſtituit ſub conditione caſuali conſiderauit caſum, & nullo modo factum inſtituti, & ſic qualitercunq; deficeret conditio, ẽt ſi per caſum mortis, noluit inſtitutum admitti. Adde tu, ꝙ iſtud fallit in caſu valde ſingulari. l. fi. ℣. de neceſſ. ſeru. hære. inſti. qñ ſeruus eſt inſtitutus purè, ſed libertas eſt relicta ſub conditione caſuali, certè ſi conditio deficit, tñ fauore libertatis conſequetur libertatem, ſed non hæreditatem, vt ibi, & ad hoc illa. l. eſt ſingu. & peregrina, ſm Ang. hic in lect. Flor. in 3. col. ¶ Aliqñ, & ſecundò quis inſtituit ſub conditione merè poteſtatiua, puta ſi ſeruum ſuum manumiſerit, nam iſtud pendet à ſola voluntate ſua, & tunc ſi impediatur per caſum mortis, tñ conſequitur hæreditatem, vel legatum. tex. eſt in l. quæ ſub conditione. §. quoties. alleg. in gl. Et rõ eſt, quia teſtator apponendo talem conditionem, conſiderauit tñ factum inſtituti, & eius voluntatem, an per eum ſtaret, an non, ſi ergo non ſtet per eum, ſed per caſum mortis, conſequet̃ inſtitutionem, & legatum, ſaluo niſi mora præceſſerit, vt dicit a gl. Item niſi teſtõr,[a] qui talem conditionem appoſuit, expreſsè dixerit, ꝙ volebat illam verè impleri, & ſic ꝙ verè manumitteret ſeruum, tunc ſi ſtaret per mortem, non conſequeretur legatum, ita limitat ſing. Bal. in l. ſi pater. in 3. q. ad fi. ℣. eo. iurib. per eum alleg p̃ſertim. l. in his, & l. Iulianus ait. ver. quaſi dederit. ff. de condi. & demonſt. ¶ Aliqñ, & tertiò quis inſtituitur ſub con- b ditione mixta,[b] & intellige conditionẽ mixtã, quę pendet à facto debentis implere, & alterius tertij, vt in exẽplo text. noſtri, & l. ſeq. & in hoc ſicut cõditio eſt mixta inter duas præcedẽtes, ita eligit̃ media via, nam ſiquidẽ implementum cõdõnis mr̃imonij impediatur per caſum mortis, non debetur inſtitutio, nec legatum, ita propriè loquitur text. in l. legatum. ℣. de condi. inſert. Si autem deficiat facto tertij, cum quo matrimoniũ deberet contrahi, vt quia ille recuſet, tunc habetur pro impleta, caſus eſt hic, & ſic, vt dicit iſta glo. in fi. in l. contraria implementũ conditionis deficit per caſum mortis, hic per factum c tertij. Et multo magis iſtud procedit, quando caſus mortis euenit in perſona hæredis, & legatarij, vt ſi ille, qui erat inſtitutus, ſi matrimonium contraheret, moriatur, multò fortius cõditio habetur pro defecta, text. eſt in l. ſub diuerſis. §. fin. ſecundum tertiam lectur. glo. ibi *communiter approbatam.* & in l. ſi ita * expreſſum. ff. de condi. & demonſtra. ſecundum Ange. & Pau. de Caſtr. hic. Niſi ſecundum Angel. caſus mortis fuiſſet ita repentinus, quòd fortè ex clauſula generali poſſet conſuli hæredibus hæredis, vel legatarij, facit in ſimili text. in l. 3. C. de inof. teſtamen. Si autem conditio, ſub qua aliquis eſt inſtitutus, vel factum legatum deficeret facto, & culpa teſtatoris, puta, teſta- d tor inſtituit[d] aliquem hæredem ſub conditione, ſi hæres fecerit corpus ſuum ſepeliri in tali Eccleſia, pone, quòd teſtator ſit mortuus excommunicatus, & Epiſcopus non vult, quòd in aliqua Eccleſia ſepeliatur, & ſic non ſtat per hæredem, quominus conditio impleatur, ſed facto teſtatoris, tunc dic, quòd conditio habetur pro impleta, ſecundum Bald. hic in 11. quæſtio. quem ſequuntur Salic. & alij Moder. & Bartol. in l. miles. §. final. ff. de adult. Bald. in l. vnica. ad fin. C. de his, quæ pœnæ nom. Imol. in d. l. in teſtamento. la ſecunda. plenius in c. filius. vbi etiã Petr. de Anchar. de teſtam. cum alijs concord. alleg. per dom. Alexand. hic in fin. & hoc modo habes perfectè recollectam hanc materiam. ¶ Nunc expediamus aliqua contraria, de quibus gloſ. in diſcurſu opponit. In gloſ. ibi, ſed argum. contra. ff. de condi & demon. l. Titius. reſpond. ſecundum Bart. & alios, quòd ideo ibi conditio habetur pro impleta, eo quia impeditur facto tertij, & iuſtè, vnde cùm ibi nulla actio poſſit competere aduerſus tertium impedientem, & ſic alio remedio nõ poſſet eſſe conſultum ipſi hæredi, ideo nimirum ſi conditio habetur pro impleta, ſecus quando poſſet haberi regreſſus contra tertium iniuſtè impedientem iurib. ſupra alleg. in gloſ. hinc ſequitur ſm Bald. hic in 8. oppoſit. quòd ſi teſtator inſtituerit aliquem hæredem ſub conditione, ſi edificauerit Eccleſiam in tali loco, quod ſi Epiſcopus non vult conſentire, quod Eccleſia ædificetur, & ſic impeditur implementum conditionis per factum tertij, contra quem nõ poteſt haberi regreſſus, merito tunc habetur ꝑ impleta, d. l. Titius. & idem tenet Bal. in d. l. deberi. C. de fideicom. lib. & in l. vnica. in 9. q. C. de his, quę pœnæ nomine. Limita tamen, qñ illud factum tertij nõ directo, ſed per quandam conſequentiam tenderet ad impediendum conditionem impleri, quia non habebitur pro impleta. l. 3. §. ſi quis ſeruum, & l. non omne. ff. de ſtatulib. de quo dic vt plenius per Bar. & Imol. in d. l. in teſtõ. la 2. & Bal. hic in 3 q. & Alex. hic. ¶ In ſexta particula gl. dum opponit de l. ſi fundum per fideicom. e 2. §. ſi Titio, & 1ñ. ꝙ ibi non fuit[e] conditio ſed modus. Aduerte, ꝙ iſtud ℣rium, & ſequens non venit ℣ l. noſtram, imò concordaret cum hac. l. ſed venit ℣. l. legatum. allegatam pro ℣ria in gl. vbi qñ conditio mixta pendens à facto debentis implere, & tertij, impeditur per caſum mortis, habetur pro defecta, & tñ in illo. §. ſi Titio. conditio manumittendi ſeruum alienum, & ſic conditio mixta, ſi deficit per caſum mortis ipſius ſerui, tñ habetur pro impleta, & legatum debetur, & cum d. §. ſi Titio. vr̃ concordare tex. in l. pater. §. tuſculanus. ff. de leg. 3. quem alleg. Pau. de Caſt. hic, & Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. in 1. col. ff. de condi. & demonſtra. item ille. §. Titio. obſtat in alio, quia in conditione mixta non fit dr̃ia, an quis impediatur ꝑ factum tertij, an verò ꝑ caſum mortis, imò illi duo caſus equiparantur, ꝙ eſt ℣ diſtinctionem Io. approbatã per gl. & Doct. Gl. reſpon. ꝙ ibi legatum non fuit relictum ſub conditione, ſi manumitteret ſeruum, ſed ſub modo, vt manumitteret ſeruũ. Ratio dr̃ię eſt ſm omnes Mod. hic, quia conditio pendens impedit ortum, & natiuitatem obligationis, & actionis, ſed modus donec pendet, nõ impedit, ꝙ oriatur actio, imò oritur, ſed impeditur executio. l. quibus dieb. §. Termilius, & ibi latè Bart. ff. de condi. & demonſt. Ideo ſi deficiat, facilius impedit oriri, qñ eſt conditionalis, q̃ impediat iam ortam. per regulam. l. patre furioſo. ff. de his, q̃ ſunt ſui. Contra. d. §. ſi Titio. fortiter obſt. tex. in l. Titio centum. §. Titio genero. ver. ſed cùm ante nup. ff. de condi. & demonſt. vbi probari vr̃, ꝙ legatum relictum ſub modo. ſ. vt matrimonium ℣hatur, non debetur, ſi morte impediatur. Sed rñ. ꝙ ibi reuera erat conditio, & non modus, ſm Bar. hic, & ibi. & plenius per Bar. & omnes Mod. in d. §. ſi Titio. ad quos te remitto, quia Raph. Fulg. hic tenet ℣rium, per tex. in d. §. Titio genero. ver. ſed cùm ante nuptias. vbi tex. dicit tale legatum eſſe purum. Et ℣ etiam tenet Raph. Cuma. in conſi. 79. incip. teſtator legauit vxori ſuæ. in vlt. col. ¶ In eadem parte gl. dum opponit de l. annua. vbi cõditio mixta deficiens per mortem tertij, non facit deficere legatum. gl. rñ ꝙ ibi eſt ſpeciale fauore alimẽtorum. iſta ſol. ſic indiſtinctè eſſet ℣ d. l. Scio in prin. ff. de annu. lega. & l. qui concubinam. §. penul. ff. de leg. 3. ideo diſtingue, vt per Bar. & ibi dicam, in l. 1. ℣. de leg. & in l. illis libertis. ff. de condi. & demon. & in l. Scio. §. fi. ff. de annu. leg. Paul. de Caſt. & Moder. hic. Sed aduerte, ꝙ d. l. annua. cum ſim. vr̃ non propriè facere ad propoſitum noſtrum, quia ibi non dr̃ deficere conditio, ſed potius finiri, erat enim conditio habens tractũ ſucceſſiuum, ſi liberi morarentur cum matre teſtatoris hęrede, vt dicit Bar. in d. l. in teſtõ. la 2. in 1. col. & cum ea cęperunt morari, & mortua eſt, magis adimpleta eſt conditio q̃ deficiat, facit tex. in l. Stichus nutricis. §. fin. ff. de ali. leg. Et ita in effectu vr̃ tenere Fulg. hic. Tu dic, ꝙ hęc conſideratio ſtare non põt. nam qñ aliquid annuum relinquitur, plura ſunt relicta, prout plures ſunt anni. l. in ſingulos. ff. de annu. leg. ſecus in ℣ctibus, ſeu in ſtipulatione. l. ſi Stichum. §. ſtipulatio. ff. de verb. obl. vñ pro annis præteritis, ſeu præcedentib. bene dr̃ fuiſſe impleta conditio, ſed non pro annis futuris, cùm legatum annuum ſit conditionale, vt prædixi, vr̃ ꝙ mortua matre non debeatur, cùm propter caſum mortis conditio deficiat. vnde ſolu. gl. vr̃ non ſolùm vera, ſed etiam neceſſaria, ꝙ ſpeciale ſit fauore alimentorum, qñ relicta ſunt fauore legatarij, vel ſumus in caſu dubio, quo caſu præſumuntur relicta fauore legatarij. d. l. illis libertis. cum alijs. ℣. alleg. ¶ In eadem parte dum gl. opponit de l. vter ex fratribus aduer-

ADDITIONES.

a ¶ Teſtator. Limitatio gl. Alex & Iaſ. in l. 4. col. 3. circa med. ℣. eod.

b ¶ Mixta. Adde, ꝙ fallit fauore alimentorum, ꝙ conditio mixta deficiens per caſum, non extinguit legatum, vt per Bar. in l. qui concubinam. §. vxori. ff. de leg. 3. BELLAC.

c ¶ Caſus. Caue, quia 2. lectu. facit differentiam in hærede, & legatario, & lex ſi ita. nihil obſtat. PVRPV.

d ¶ Teſtator inſtituit. Adde diffusè per Io. Cald. in ſua diſputatione incipiente Rector Eccleſiæ.

e ¶ Nõ fuit. Adde, ꝙ ſolutionem gl. expreſsè. Bar. ſequitur in l. quib. dieb. §. Termilius. col. penul. de condi. & demonſt. & in l. in teſtamẽto. la 2. 4. oppo. eo. tit.

Source : BIU Cujas

aduerte ne gl. te decipiat, iſtud tertium contrarium tendit ad aliud q̃ præcedentia, quia duo præcedentia veniunt ꝯ. d.l. legatum. iſta l. venit contra l. noſtram, vt oſtendit ſol. glo. quia ibi conditio deficit per factum tertij, & non per caſum mortis. Et licèt d. Alex. dicat, ꝙ illa. l. obſtet in duobus contra iſtam. l. tñ ſi conſideras ſecundam inductionem. d. Alex. concordat cum l. noſtra. & ſic ſolùm obſt. vno modo. Nam ibi teſtator dixerat vter ex duobus fratribus conſobrinam in vxorem acceperit, habeat octo partes hæreditatis tantum, & alius quatuor, pone, vnus eorum accepit conſobrinam in vxorem, alius, qui non accepit, debet tñ habere quatuor vncias. ꝯ, imò videtur, ꝙ debeat habere octo, acſi conſobrinam in vxorem accepiſſet, eo quia non ſtat per eum, ſed per factum conſobrinæ, quæ potius voluit alteri nubere, ergo conditio debet haberi pro impleta. Sed rñ. Bar. ibi, Ang. & d. Alex. hic, ꝙ ibi teſtatoris voluntas repugnat, ꝙ conditio habeatur pro impleta. Et iſto modo limitatur iſta. l. per illam. Et in hoc illa. l. eſt ſingularis ſm Ang. hic. Tu reſpon. pulchrius, & ſubtilius, ſm Raph. Cum. in d. l. vter ex fratribus. nam ꝙ conditio habeatur pro impleta, qñ non ſtat per implere debentem, iſtud eſt per fictionem, quia. l. fingit haberi pro impleta, vt in princ. gl. Sed ſic eſt, ꝙ vbi non poteſt habere locum veritas, ibi non poteſt habere locum fictio. l. qui ad certum. ff. loc. l. ſi pater naturalis. ff. de adop. Tunc ſic, in illa. l. vter ex fratribus. illa conſobrina nupſit vni, non ſtat per alium, nunquid habebitur pro impleta? certè non, quia cùm in perſona eius conditio illa amplius non poſſet verè impleri, poſtquam nupſit alteri, ergo etiam per fictionem non poteſt fingi, ꝙ habeatur pro impleta, & idem ſentit Raph. hic in vlt. col. vel adhuc planius reſpon. ꝙ cùm ibi conditio fuiſſet impleta per vnum verè ſm voluntatem teſtatoris, ideo in perſona alterius non poteſt habere locum fictio, ꝙ conditio habeatur pro impleta, quia veritas facit ceſſare fictionem. l. filio quem pater. ff. de libe. & poſthu. ¶In ſeptima particula ibi, idem eſt in illa conditione, ſi decem Titio dederit. habes ex glo. ꝙ ſi aliquis inſtituatur ſub conditione, ſi dederit. 10. Titio, ꝙ iſte dicitur inſtitutus ſub conditione mixta, & non ſub conditione merè poteſtatiua. Ratio, quia implementum dandi non pendet ſolùm à voluntate volentis dare, ſed etiam à facto tertij, ſi voluerit accipere. l. 3. ff. de condi. inſti. alleg. in gl. ergo dicitur conditio mixta. Pro iſta gl. fortiter ſtringit, quia conditio mixta deficiens per caſum mortis extinguitur. l. legatum. C. de condi. inſer. & ſ. plenè in glo. Sed quando eſt merè poteſtatiua, & deficit per caſum mortis, non habetur pro defecta imò pro impleta. l. quę ſub conditione. §. quoties. alleg. in gl. Sed iſta conditio ſi Titio dederis. 10. ſi deficiat per caſum mortis illius, cui debet dari, habetur pro defecta, tex. eſt in l. cùm ita datur. ff. de condi. & demonſtra. alleg. in gl. ergo ineuitabiliter oſtenditur, quòd iſta cõditio ſi dederis. 10. eſt mixta, & non merè poteſtatiua. Cum iſta
* glo. *tranſeunt communiter Docto. hic.* & Bart. & Imol. in d. l. in teſtamento. la 2. Bar. & Bal. in l. fin. ĩ. de condi. inſer. ¶Contra iſtam conclu. glo. approbatam per alios, duo obſtant. Primum eſt, ꝙ filius in poteſtate non poteſt inſtitui à patre ſub conditione mixta, niſi in defectum exhæredetur, ſed bene poteſt inſtitui ſub conditione merè poteſtatiua. tex. eſt de vtroque, & ibi dicetur in l. ſi pater. ĩ. eo. Et tamen filius in poteſtate poteſt inſtitui à patre ſub iſta conditione ſi. 10. dederit Titio. text. eſt in l. ſuus quoq;. & melius in l. ſeq. & ſeq. ff. eod. & tex. clarus in l. fin. ff. de cond. inſtit. ergo apparet, ꝙ cenſetur merè poteſtatiua, & non mixta. tamen ad hoc reſpondent Bal. hic in 1. q. & Pau. de Caſt. hic in vlt. col. ꝙ licèt conditio dandi ſit mixta, vt dicit gl. tamẽ quia eſt facilis, ideo filius poteſt ſub ea inſtitui, quia filius poteſt inſtitui non ſolum ſub conditione poteſtatiua, ſed etiam ſub mixta. facit d. l. ſuus quoq;. in prin. in ver. poteſt. Ita etiam in effectu reſpondent Bar. & Imol. in d. l. in teſtamento. 2. vbi tenent cum iſta gl. ꝙ conditio dandi ſit mixta, & dicunt, ꝙ in d. l. ſuus quoq; Iuriſcon. excludit conditio. caſualem, ſub quia filius in poteſtate non poteſt inſtitui, ſed non excludit mixtam, quando eſt facilis, vt ibi. ita etiam tenent Bar. & Bal. in l. fi. C. de cond.
a inſer. Tu potes aliter, & notabilius reſpon. nam conditio [a] mixta dupliciter dicitur, vt declaraui in euidentialibus. Quædam dicitur mixta, q̃ pendet à facto debentis implere, & etiã à caſu & fortuna, puta quando filius exiſtens in partibus remotis fuerit inſtitutus, ſi in patriam reuerterit, & ſub iſta inſtitui non poteſt. & in iſtis terminis propriè loquitur. d. l. ſi pater. ĩ. eo. Quædam eſt conditio mixta alio reſpectu, ſcilicet quæ pendet à facto inſtituti, & alterius tertij, & ſi ſit tale factum, ꝙ ſemper poſſit impleri, & veriſimiliter ille tertius implere poteſt, vt in exẽplo glo. inſtituo filium, ſi 10 dederit Titio, & iſta quodammodo cenſetur poteſtatiua, & ſub illa poteſt filius inſtitui. ita loquuntur iura prælegata. ¶Secundò, & fortius contra concluſionem gl. facit, ꝙ iſta conditio ſi dederit. 10. Titio, debeat dici merè poteſtatiua, & non in aliquo mixta, & moueor ꝑ illud, ꝙ *vult Bart. hic in 2. oppo. quem omnes ſequuntur*, vbi vult, quod ſi aliquis inſtituatur hæres ſub conditione, ſi manumiſerit ſeruum ſuum, quòd iſta dicitur conditio merè poteſtatiua, eo quia licèt pendeat etiam à facto ſerui, tamen ſeruus veriſimiliter conſentiet, ita debet eſſe in hac conditione, ſi decem dederit tertio, quia licèt videatur pendere à facto illius tertij, tamen veriſimiliter tertius accipiet pecuniam, ergo debet cenſeri merè poteſtatiua. Et ſi dicas, quod in primo caſu ſeruus non poteſt refutare libertatem, per l. fin. C. de teſt. manu. alleg. per Barto. & tamen ille tertius bene poſſet refutare accipere pecuniam, quia reſpondeo, ꝙ d. l. ſi pater. eſt. l. noua. C. ſic antequam eſſet illa. l. bene ſeruus poterat refutare libertatem, & ſic de iure. ff. tamen illa conditio, ſi manumiſerit ſeruum ſuum, dicitur merè poteſtatiua. d. l. quæ ſub conditione. §. quoties. Cogita, niſi reſpondeas, ꝙ maior veriſimilitudo verſetur in perſona ſerui, qui magis veriſimiliter accipiet libertatem, quia nihil melius præſtari poteſt. l. planè. §. 1. ff. de leg. 1. non ſic eſt, vel tanta veriſimilitudo acceptandi pecuniam. d. l. 3. ff. de condi. inſti. Item pro iſta opin. videtur tertiò facere tex. in l. ſi cui purè. §. fin. ff. ad Treb. non tamen recedas à communi opin. In alijs duabus partibus glo. bene dicit. ¶Quaſdam alias quæſtiones extra gl. examinant Cyn. & alij Doct. hic, & Imol. & Raph. Cum. in l. teſtamento. 2. ff. de condi. & demonſtra. de quibus remitto te ad D. Alex. quia nihil ad rem. Vide etiam in materia duas alias quæſtiones per Bal. in l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſc. & cle. Et an iſta. l. ſit hodie correcta, tangunt Ang. & Fulg. in l. reprehendenda. ĩ. eo. & per hoc remanet expedita iſta difficillima lex.

ADDITIO.

a ¶Nam conditio. Adde, quòd iſta fuit declaratio Bar. in l. in teſtamento. la 2. col. 2. ff. de condi. & demonſtra.

SVMMARIVM.

1 *De iure ciuili non eſt turpe, nec prohibitum matrimonium cum conſobrina.*
2 *Spe præmij poteſt mulier inuitari ad matri. contrahendum.*
3 *Si monaſterium inſtituatur hæres ſub conditione, ſi talem filiam acceperit in monialem, talis conditio tanquam turpis reijcitur.*
4 *Statur confeſſioni factæ in libello ſupplic. porrecto principi, ſicut ſtatur confeſſioni factæ in libello conuentionali.*
5 *Narrata in reſcripto pro impetrante faciunt fidem contra eum, etiam ſi reſcriptum appareat ſubreptitium.*
6 *Quando mulieri fit legatum, vel inſtituitur ſub conditione ſi nupſerit tali, intra quantum tempus debet talem conditionem adimplere.*
7 *Si pater acquireret emphyteuſim pro ſe, & filijs maſcu. & fœminis nubentibus intra territo. concedentis, mortuo patre, filiæ fęminæ puberes debent nubere in territorio intra triennium.*
8 *Extraordinarium auxilium intelligitur officium iudicis.*

LEX II.

Onditioni. Iſta l. diuiditur in tres partes princip. In prima ponitur thema, & deciſio. In ſecunda, quæ eſt ibi, nec enim videri poteſt. reſpondetur tacitæ obiectioni. In tertia ibi, extraordinario. reſpondetur alteri tacitæ quæſtioni. hoc dicit. ¶Si hęres inſtituatur ſub conditione mixta, & non turpi, & eius facto non pareatur conditioni, locus eſt ſubſtituto. ¶In tex. ibi, viduitatem tibi indixiſſe. ſenſus literæ eſt ſecundum quòd declarant Sal. & Pau. de Caſt. quod cùm mater ordinaſſet, quòd filia nuberet conſobrino, per conſequẽs non volebat quòd alteri poſſet nubere. l. cùm ita legatum. §. 1. ff. de condi. & demonſtra. vnde quia turpe videbatur conſobrinam iungi conſobrino, in effectu cogebatur remanere in viduitate ſine matrimonio, ſed ſic eſt, quòd diſpoſitiones inductiuæ viduitatis reprobantur à iure, toto titu. ĩ. de indic. vid. tol. tamen
1 hoc non obſtan. hic deciditur contrarium. † cùm de iure ciuili non ſit turpe, nec prohibitum matrimonium cum conſobrina. ſecus de iure cano. vt dicit glo. & propterea litera dicit, probabili conſilio, quia matrimonium erat legitimum, & inductũ
2 ad bonum finem, & effectum. ¶† No. quòd ſpe præmij poteſt mulier inuitari ad matrimonium contrahendum, vt hic. & l. præcedenti, & l. Titio centum. in prin. ff. de condi. & demonſtr. licèt non metu pœnæ. l. Titia in prin. alleg. in gl. pro contraria,
a & glo. non ſoluit, eo quia matrimonia [a] debent eſſe libera ab omni

ADDITIO.

a ¶Matrimonia. Adde c. cùm locum. & in c. requiſiuit. de ſpon. & ca. 2. quod met cau.

Source : BIU Cujas

omni pœna. c. gemma. de ſpon. Adde ſecus eſſe in matrimonio ſpirituali, in quo monaſterium non poteſt inuitari ſpe lucri ad recipiendum aliquem in monachum, quia eſſet ſimonia. c. nō ſatis. de ſimo. Sicut nec ſpe præmij poteſt teſtator inuitari ad aliquem inſtituendum. Ille autem. in prin. cum glo. ff. de hære. inſti. ¶ Subdit tamen Barto. & aduerte, quia eſt pulcher paſſus,
3 † quia ſi monaſterium inſtituatur hæres ſub conditione, ſi talem filiam acceperit in monialem, ꝙ iſta conditio tanquam turpis reijcitur, per regulam. l. reprehenda. ſ. eo. & inſtitutio valet, & remanet pura. Contrarium de directo, ꝙ imò talis conditio non reijciatur, imò vitiet inſtitutionem, tenet Barto. [a] ſibi
a contrarius in d. l. Titio centum. §. 1. & ibidem Imol. motus per d. l. ille autem. in prin. & ibi Ang. & Imol. idem tenent inducendo, vt ibi per eos. Et dicit do. Alex. hic, *ꝙ iſta eſt communis opin.*
* contra Bart. hic, quam etiam ſub dubio fortè tenet Io. de Ana. in d. c. non ſatis. in vlt. col. Sed credo, ꝙ erret do. Alex. & potius opin. Bar. hic ſit magis communis, ſaltem apud Docto. Nam
b illa cenſetur eſſe communis opin. [b] quæ plurium Docto. teſtimonio comprobatur. l. 1. verſ. *ſanè crebrior apud veteres opinio eſt*, & ibi ad hoc no. Bald. ff. de off. quæſto. & in c. nonimus. in verb. *opinio à pluribus approbata*, & ibi Anto. de Butr. ad hoc not. de verbor. ſignific. & tex. in c. de inducijs. in verbo, *in quo plurimi concordant*. 3. quæſt. 3. Idem tenet Bar. in l. vxorem. §. hæres. ad ſi. ff. de leg. 3. Idem tenet Bal. in l. 1. in 1. colu. ſ. eo. quia ſecundum Bal. iſta non dicitur ſimonia, imò dicitur diſpoſitio pia, & pro anima teſtatoris. Idem tenet Ang. in d. l. 1. in 1. col. ſ. eod. & ibidem Pau. de Caſt. quamuis clarè ſe non firmet. Idem expreſsè tenet Raph. Fulg. in d. l. 1. motus, quia in dubijs opinionibus tenenda eſt ſententia, quæ fauet teſtamento, & ſic inſtitutioni. l. ſi pars. ff. de inoffi. teſt. Idem motus eſt & ſecundo, quia in dubijs opin. amplectenda eſt illa, quæ fauet religioni. l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſump. c. fi. de re iud. Eandem opi. tenet Raph. Cuma. in d. l. Titio centum. §. 1. & ibi apertè Pau. de Caſt. in lectu. Paduana, dicens ꝙ iſta opin. eſt magis in vſu, & magis approbatur. facit bene, quod dicit Bar. in l. Titia. ad fin. prin. ff. de verb. oblig. & in conſ. fio. 184. quod incipit domina Nuta. Et tenendo iſtam ſententiam, facilè eſt reſpondere ad d. l. ille autem. ꝙ ideo ibi vitietur inſtitutio, eo quia cenſetur captatoria, vt dixi in l. captatorias. ſ. de teſt. mili. & in l. cùm donationis. poſt gl. &
4 alios. C. de tranſa. ¶ † Secundò not. ex text. ibi, cùm ex his pre-
c cibus, quæ libello complexa es. quòd ſtatur confeſſioni [c] factæ in libello ſupplicatorio porrecto principi, ſicut ſtatur confeſſioni factæ in libello conuentionali. l. cùm precum. C. de libe. cau. dato, quòd confeſſio ſit facta abſente parte, eo quia facta eſt in ſcriptura, quæ ſemper loquitur, vt declarat Barto. in l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. & in l. 2. §. fin. ff. de iure fiſc. Canoniſtæ in c. fin. de confeſ. Adde, quòd idem eſt ex parte rei, nā ſi reus in exceptionibus ſuis aliquid confiteatur, plenè probat, tex. eſt in l. 1. & ibi Bar. & alij. ad hoc not. C. de his, quæ pœn. no. Bar. in d. l. ſi quis abſente in fin. Ludo. Roma. in conſi. 59. incip. ad diſcutiendum. in vlt. dubio, & in conſ. 135. quod incipit, quo
5 ad primum, quo quæritur an Stichus. in 8. dubio. ¶ † Item adde, quod etiam narrata in reſcripto pro impetrante faciunt fidem contra eum, etiam ſi reſcriptum appareat ſubreptitium, ita tenet Io. And. & ibi Canoniſtæ in c. cùm in poſitionibus. de iureiuran. in 6. quem etiam ſequitur Abb. in conſi. 38. in 2. vol. incip. in quæſtione, quæ ad præſens vertitur. Poſſet tamen talis confeſſio prætextu erroris corrigi, & emendari, iuxta glo. no. in l. error. & ibi Docto. & ibi ordinariè poſui. C. de iur. & fac. igno. cum concord. ibi traditis. Dummodo reſciantur expenſæ, iuxta glo. in l. rura. & ibi Barto. C. de omn. agr. deſer. lib. 11. Et quòd talis confeſſio prætextu erroris poſſit corrigi, declarat Bart. in l. 2. §. fin. ff. de iur. fiſc. & Bald. in ſpecie in d. l. error. in 6. colum. & Pau. de Caſt. & dom. Alex. hic. Vltimò circa hanc l. & præce-
6 dentem, & quaſi alias leges huius titu. † quæro, quando mulier fit legatum, vel inſtituitur ſub conditione, ſi nupſerit tali, intra quantum tempus debeat talem conditionem implere, & an perpetuò admitti poſſit. Iſtum paſſum tangit ſolus Paul. de Caſt. hic, alij mentionem non faciunt, & poſt multa in effectu concludit, quòd niſi mulier fuerit interpellata ab illo, cui debet nubere, vel niſi limitatum ſit ſibi tempus à iudice ad inſtantiā creditorum, vel ſubſtituti, vel niſi mortuus ſit ille, cui debebat nubere, antequam ipſa procuraret matrimonium, quòd extra iſtos tres caſus poteſt quandocunque conditionem implere, & quandocunque impleat, ſemper admittetur. Nec obſtat regula. l. hæc conditio ſi in capitolium. ff. de condi. & demonſt. vbi traditur regula, ꝙ conditio debeat ſtatim impleri, quàm primum poteſt, quia reſponde, quòd illa regula procedit in legatis, & in fideicommiſſ. particularibus, ſecus in inſtitutione, in qua tractatur de maiori præiudicio, ita limitat glo. ord. & ſing. in l. ſi quis inſtituatur hæres in diem, in princip. in glo. in verſic. præfinitur tempus. ff. de hæred. inſtitu. Barto. in d. l. hæc conditio. Bald. in l. ſi pater. in 5. quæſt. & ibi Cyn. in 3. quæſt. ſ. eodem. Non meminit Paul. de Caſt. quòd contra eum eſt caſus in terminis decidens quæſt. ſuam, in l. 2. §. ad filiorum. quem ibi expreſsè Barto. & alij ad hoc not. C. quando, & quib. quar. pars deb. lib. 10. vbi iſta conditio ſi nupſerit, habet limitatum tempus, quod mulier poſt pubertatem debet intra triennium nubere, & implere conditionem, & ſic non eſt verum, quod conditio, ſi nupſerit, poſſit ſemper impleri, quia limitatur à iure vſque ad triennium. Et dicit ibi Ioan. de Plat. ꝙ ille text. eſt de hoc vnicus, & ſingu. in iure. Et per illum text. infert idem Io. de Pla. poſt Barto. ibi, ꝙ ſi pater acquireret emphyteuſim pro ſe, filijs maſculis, & fœminis nubentibus intra territorium concedentis, ꝙ mortuo patre filiæ fœminæ puberes debent nubere in territorio intra triennium, aliàs non admitterentur ad emphyteuſim, per illum tex. quod ſingulariter nota, quia de facili dixiſſes oppoſitum, & ſic deciſio Paul. de Caſt. non eſt vera in terminis, in quibus loquitur, ſcilicet in conditione ſi nupſerit, quia illa habet limitatum tempus triennij, vt prædixi in d. §. ad filiorum. ſed in alia conditione appoſita in inſtitutione ſatis poſſet procedere. Niſi dicas, ꝙ ille tex. loquatur in caſu ſpeciali. tamen Bar. & Doct. ibi generaliter no. ex illo tex. Limita tamen illum text. procedere in iſta conditione ſi nupſerit, quæ adiecta mulieri debet intra triennium impleri. Secus autem eſt in conditione inſtitutionis, qñ teſtator inſtitueret filiam, vel vxorem, ſi continenter vixerit, nam videbatur, ꝙ ſatis eſſet ſi intra triennium contineret, per d. §. ad filiorum. tñ requiritur, ꝙ perpetuò contineat, & ſtet in viduitate, ſm Bal. ita limitantem in c. 1. ad ſi de ſum. Trinit. & fid. cath. cōfirmatur iſta limitatio, quia aliud eſt quærere intra quantum tempus debet impleri conditio, & tunc loquitur d. §. ad filiorum. & alia quæ ſuperius ſunt allegata: aliud eſt quærere, an in impleme/nto conditionis requiratur perſeuerantia, quādo habet tractum ſucceſſiuum, & tunc loquitur. l. ſi quis hęredem cum materia. ſ. eo. ¶ Glo. in verb. indiges. diuidit in tres. In prima declarat text. In ſecunda per viam limitationis remouet vnum cōtrarium. In tertia opponit contra tex. & non ſoluit. Secunda ibi, & hoc ſi honeſtè. Tertia ibi, item arg. contra. ¶ Ex prima parte gl. no. quòd eo caſu, in quo conditio inſtitutionis, & legati verè non impletur, tñ habetur pro impleta, quòd tunc competit officium iudicis, vt
7 hoc tex. in ver. extraordinario auxilio. † nam extraordinarium auxilium intelligitur officium iudicis. l. ſi cui legatum. in princ. vbi glo. in verſi. extra ordinem. ff. de condi. & demonſtra. l. cùm filiusfam. viaticum. iuncta gl. ff. ſi certum petatur. ¶ Iſtam glo. ad hoc no. & dicit non eſſe alibi Barb. in rub. extra de offi. iudi.
* in 2. col. ad fin. & cum ea ſimpliciter tranſit. tamen Bar. *& magis communiter Docto.* in l. in teſtamento. 2. in fi. ff. de condi. & demonſt. & in hac. l. & in locis. ſ. allegandis tenet, ꝙ imò iſto caſu competit actio ex teſtamento, ſicut ſi verè cōditionem impleuiſſet. per tex. in l. ſi peculium. §. is cui ſeruus. in fi. ff. de ſtatu lib. qui tñ poſſet induci ad oppoſitum in ver. ex conſtituto potius iure quàm ex teſtō. allegant etiam. l. cùm pupillus, quæ magis facit in ver. iure cōmuni. ff. de condi. & demonſt. Sed tu aduerte, quia iſta deciſio Doct. non poteſt conuenire hęredis inſtitutioni, de qua loquitur hic tex. quia hæredi impleta conditione nunquam competit actio ex teſtamento, ſed petitio hæreditatis, & rei vend. ſed deciſio Doctorum poſſet habere locū in legato impleta conditione, quia tunc competit actio ex teſtamento ad legatum, ſecus qñ haberetur pro impleta aliquo iure ſingulari. Sed in inſtitutione hęredis, qñ hæres eſt inſtitutus ſub aliqua conditione, quam verè non implet, tñ habetur pro impleta, nunquid poſſet adire hæreditatē, debet diſtingui. Aut enim conditio habetur pro impleta etiam de iure ciuili, & tūc poteſt adire hæreditatem de iure ciuili. Sed ſi ſolùm habeatur

ADDITIONES.

a ¶ Bar. Adde facere, quæ idem Bar. ſcribit in l. vxorem. §. hæres. de leg. 3. vbi ꝙ grauamen iniunctum legato facto monaſterio, vt aliquē recipiat, non valet.

b ¶ Communis opin. Adde c. capellanus. de fer. Abb. in c. tua nos. de vſur. in c. a. nouimus. de verb. ſignifi. in c. cùm ſint. de deci. in c. 2. de cog. ſpir. in c. veniēs. de cenſi. in c. 1. de conſti.

* Eundem Iaſ. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. nu. 14. ff. de acquiren. hære. & quæ dicatur magis communis opin. no. idem Iaſ. in l. ſi 15, qui pro emptore. colu. 70. ff. de vſucap. Alex. conſ. 13. col. 5. lib. 1. & dic, ꝙ non conſtat ex numero, ſed ex Doct. qualitate, & rationum pondere, vt dicit Catel. verſ. opi. communis. pulchrè declarat Fich. inter com. opi. lib. 3. ver. communis opi. MASVER.

c ¶ Confeſſioni. Bart. in l. 1. ſ. de confeſſ. & de confeſſione in poſitionibus not. Alex. lib. 4. conſ. 71. Bal. in l. poſtquā liti. 5. oppō. C. de pact. vbi dicit, quòd impedit litis ingreſſum, plura Cur. conſi. 30. col. 23. Et ideo ſolet poni clauſula, vt aſſerit, &c. de qua plenè Dec. in c. ad hæc. de reſcrip. & in c. iurauit. col. pen. de proba. Limitat Ang. in §. ſi minus. inſti. de act. col. 10. Fely. in c. ex cauſa. de iud. Limitat Cy. conſi. 244. col. pen.

Source : BIU Cujas

beatur pro impleta de iure prætorio, vt quia solus prætor talē conditionem reijciat,& tunc solùm potest agnoscere bon. pos. casum habes,& exemplum in l facta.§.si in danda. ff. ad Treb. ita vult Bar.in l.in testō.la 2.in fi.ff.de condi.& demonstra.Bald. in l.1.s̄.eo.Ang.in l.si mater.j.eo.& plenius,quàm aliquis Paul. de Cast.hic.& d.Alex.reprehendens Imol.tenentem aliter in d. l.in testamento.2,per tex.in l.Stichum.§.si Stichus Titiæ.in verbo ex testamento. ff.de statulibe. dic plenius per eum. Tu pro communi opin.adde bonum simile,nam qñ iuramentum est remissum per partem, quo casu habetur pro præstito, ita oritur actio & exceptio,sicut si iuramentum esset actualiter præstitum.l.nam & postea.§.1.ff.de iureiur.ergo quantum ad dandum actionem eandem, paria sunt vel ꝙ actus verè sit actus, vel ꝙ habeatur pro facto, eo quia steterit ꝑ partem.¶In vltima parte gl.respon.vt dixi in text. ꝙ licèt mulier spe institutionis,vel alterius præmij possit inuitari ad matrimonium,vt hoc tex.cum si.tamen non potest metu pœnæ astringi, ita loquitur. d.l.Titia. quia aliud est spe præmij inuitari, aliud metu pœnæ astringi.l.Titio centum.in prin.ff.de condi.& demonstra.

SVMMARIVM.

1 *Si mater instituat filios hæredes sub conditione, si emancipati fuerint à patre,etiam si non emancipentur,tamen aliter efficiantur sui iuris,vel per mortem ciuilem patris,conditio habetur pro impleta.*

2 *Si testator instituit filios hæredes,& relinquit vxori vsumfructum certi fundi pro dote toto tempore vitæ suæ,si castè, & honestè vixerit,& vitam viduale seruauerit,& post mortem vxoris talem fundum reliquit Titio si vxor contrahat secundum matri.an Titius debeat statim habere fundum,an expectare vsquequo vxor moriatur.*

3 *Non refert quid ex æquipollentibus fiat. nu.4. & 6.*

5 *Aditio hæreditatis dicitur ius,& non facultas.*

LEX III.

a

Imater. [a] Hoc dicit.Institutio collata in vnum casum refertur ad alium sibi similem. ¶Vel sic.Non refert quid ex æquipollentib. fiat.hoc dicit.¶Vel sic, & pinguius. Institutio facta sub conditione emancipationis purificatur non solū sequuta emancipatione, sed etiam per mortem patris natura-

1 lem,vel ciuilem.hoc dicit.¶† No.ex hac.l. quòd si mater instituat filios hæredes sub conditione si emancipati fuerint à patre,ꝙ etiam si non emancipentur, tñ si aliter efficiantur sui iuris,vel per mortem ciuilem patris, & sic per deportationē,vel per mortem naturalem,conditio habetur pro impleta, & con-

b sequuntur institutionem.dubium [b] faciebat ſm Ange.& Paul. de Cast.quia conditiones debent impleri in forma specifica,vñ si instituo aliquem hæredem,si decem dederit seruo Titij,certè si daret ista.10.Titio dño serui,conditio non hī pro impleta, sed opus est,ꝙ formaliter det ipsi seruo,quamuis in effectu intelligantur data Titio,cùm per seruum Titio acquirātur. l. qui hæredi.in prin.& l. Meuius.ff.de condi.& demon.hic tamen ꝯrium deciditur,quia magis testator considerauit effectum quā formam,ideo enim mater.in hac.l.instituerat filios sub hac ꝯditione,si emanciparentur à patre,eo quia nolebat per filios q̄ri hæreditatem patri, sed idē effectus sequitur,quomodocūq; filij efficiātur sui iuris, & quotiescunq; idem effectus sequitur, non refert quid ex æquipollentib.fiat.Facit tex.in l.fin. ad fin.ff. māda. secus qñ testator considerauit potius formam quàm effectū.d.l.qui hæredi.in prin.& l. Meuius. ff.de condi. & demon. Et si vis intelligere, qñ testator dicatur considerasse effectum potius q̄ formam,& qñ ècontra,vide Bar. declarantē in l. Gallus.§.& quid si tantum.cum suis concord. ff. de lib. & posthu.

c vel dic,ꝙ conditiones, [c] quæ consistunt in dando, ꝙa sunt magis præcisæ,ille debent impleri in forma specifica, ita loquitur d.l. qui hīdi.& l.Meuius.secus est in alijs conditionibus,quę nō consistunt in dando,quia pñt impleri,vel in sua forma, vel per

2 æquipollens,vt traditur per Barto. in d.§. & quid si tm̄. ¶ † Facit ista. l.ita declarata ad qōnem sæpius occurrentem, de qua dicit Pau.de Cast.se fuisse sæpius interrogatum;pone,testōr in-

d stituit [d] filios hæredes,& reliquit vsumfr. certi fundi vxori pro toto tempore vitæ suæ,si castè,& honestè vixerit, & vitam vidualem seruauerit,& post mortem vxoris talem fundum reliquit Titio.pone,ꝙ talis vxor ꝯhat ſm matrimonium, nūquid Titius debeat statim habere legatum, an expectare vsquequo vxor moriatur,ita ꝙ interim filij instituti, vel venientes ab intestato possideant?Istam q.disputauit Ricard. Malum. in quadam qōne,quę inci.quidam testamento suo, & ibi adducit sex

e fundamenta pro parte Titij, [e] ꝙ statim habere debeat, & alia sex ad oppositum. finaliter concludit, ꝙ Titius statim debeat habere fundum, non expectata aliter morte vxoris, eo quia testator qui reliquit fundum Titio post mortem vxoris, credidit,quòd vxor deberet durare in viduitate,& ideo donec vxor haberet,noluit Titium consequi, ergo quomodocunque desinat vxor habere siue per mortem, siue per transitum ad secundas nuptias,certè Titius admittetur, per regulam tex.nostri,& confirmatur, quia cessante causa dilationis debet cessare ipsa dilatio.l.à filia.§.alumno. ff. ad Trebel. Mouetur etiam principaliter per tex.notabilem in l.mulieri.in prin. ff.de condi.& demonstra.& in l.si ita esset.ff.quando dies lega.ced.vbi si filij sint instituti hæredes,si efficiantur sui iuris per mortem patris, certè consequuntur institutionem,si pater viuus eos emancipet. Et illam disputationem Ricard.Malumb.refert,& sequitur Io. And.in addit.Specu.in titu.de secund.nup. super rubr. & latius Alb.in Auth.hoc locum. C.si mulier secūdò nupt. Et cum illa decisione tenet Paul.de Cast.hic, & dicit se ita pluries de facto consuluisse.Idem tenet Paul.de Cast. in l. si quis hæres ita scriptus.& Franc.de Are.ff.de acquiren. hæred. Idem tenet Barto. in repet. d.Auth. hoc locum.in 6. colum. vbi etiam per alios. Idem tenet dom.Alex. hic, & simpliciter in d.l. mulier.la.1.ad fin.princip.ff.ad Trebel.& in d.l.Gallus. §. & quid si tantum.in 6.colum.vbi dicit,quòd pridie de hoc consultus ita respondit, & idem dom.Alex.in consi.130.num.5.in 2. volum. incip.attentis verbis testamenti,& in consi.100.in 4.volum.quod inci.

* visa prima parte testamenti.in 2.colum.ad fin.& sequen. *Et ista est communis sententia Scribentium.* Sed in contrarium videtur facere text.in l.vxori vsumfruct.la.2. ff. de vsu, & vsufruct.lega. per quem text. contrariam opin. tenet Ludo. Roma. in d.l.si quis hæres ita scriptus.Et per illum text.alibi determinat Spec. in titu.de loca.§.nunc aliqua.versic.145. quòd si aliquis acquisiuit emphyteusim pro se,& filijs masculis suis vsque ad 40. annos.Pone,quod talis emphyteuta moriatur sine filijs intra. 10.annos,quid erit de residuo temporis, ad quem spectabit talis emphyteusis,an spectabit statim ad dominum? determinat Specu.quòd non, & quòd imò nondum transactis. 40. annis transmittitur ad alios hæredes per d.l. vxori. Est verum, quòd Ioan. And.ibi tenet contrarium, & reprehendit illam decisionem Specu. Tenendo communem opin. responde ad d.l.vxo-

f ri vsumfructum villæ,quòd dictio tunc, [f] ibi posita tollit contrarium,cùm denotet extremitatem temporis. l. 4. in fin. ff. de condi.& demonstra.ita respondet Barto. in l. vxori. Vel secundò responde,quòd text.in d. l. vxori. loquitur,quando testator apposuit tempus certum,& determinatum scilicet quinquennium, tunc bene expectatur lapsus totius quinquennij, licèt vxor prius moriatur;sed in quæstione ista fuit appositum tempus incertum, & sic non ita limitatum, quod tempus incertum facit condi.l.dies incertus.ff.de condi & demonstra. & superius dixi.Pro ista opin. Ludo. Roma. contra communem facio tria fundamenta.Primum,quia testator in dubio præsumitur minus grauare hęredem,quàm possit.l.apud Iulianum. §.Seio.ff.de leg. 1.præsertim quando sunt filij hæredes instituti, ergo in casu dubio, quando voluntas testatoris est ambigua, vt in casu isto, debet fieri interpretatio pro hærede contra legatarium.Scdò,& fortius facit,nam hic legatum est factū post mortem vxoris,& sic tempus incertum.l. hæres meus.in prin. ff.de condi. & demonst. & sic sub condi. cùm tale tps incertū habeatur ꝑ conditione.l.dies incertus.ff.de condi. & demonst. Item est adiecta alia conditio,si vitam vidualem seruauerit.ergo cùm hic adsit duplex conditio,non debet sufficere, ꝙ vna sit purificata.l.si hīdi plures.ff.de condi.insti.& l.si ita quis stipuletur.ff.de verb.obl.ergo non sufficit, ꝙ vxor desierit castè viuere, nisi ēt copulatiuè sit impleta alia condō mortis, p̄sertim cum ista secunda sit potius relata ad ſm legatū q̄ prima. Nisi diceres, ꝑut dicit Bal.in c.2.in pen.col. de rescrip. ꝙ potius est inspiciēda mēs q̄ copula verborū ꝙa ꝯiunctiones ac aduerbia sæpè ponunt impropriè,& vnū ꝑ altero,vt dicit gl.in l. eas cās.

ff. de

ADDITIONES.

a ¶Si mater.De materia istius.l. adde Ange.& Ioan. de Imol.in l.mulier.la 1.in prin.ff.ad Treb.

b ¶Dubium.Adde de regula l.Meuius.Ias.in l.filiusfam.§.diui.8.col.de leg.1. PVRPV.

c ¶Conditiones.Adde,ꝙ in contrarium est tex.in l.si fundus.ff.de condi.& demonstra.in l.is,qui in potestate.§.fi.ff.de leg.præst.

d ¶Testator instituit.Adde Pet.de Vbal.in repe .c.Ray.de test.

* Et vide eundem Ias.in l.Gallus.§.& quid si tantum.j.lect.nu.32.& in Rep.nu. 13.ff.de lib.& posthu.in l.si extraneus.nu.3.ff.de condi.causa data,vbi in hac q. concludit, ꝙ Titius debet statim haberet fundum non expectata morte vxo.idem dicit in l.Titius §.Lucius.nu.3.ff.de lib.& posthu.

e ¶Titij.Contra addo tex.in l.peto.§.prædium.de leg.2. PVRPV.

f ¶Dictio tunc.Adde l.vxori.la 1.ff.de vsu,& vsufr.leg.l. 1.ad fi. C. de procura. Raph.Fulg.consi.50.incip.quidam Raymund.

Source : BIU Cujas

ff.de condi.& dem. Vel dicas, ꝙ cùm iſtæ copulatiuæ non ſint reſpectiuæ adinuicem, ideo non requiritur concurſus. ſecundū doctr. Bar. in d.l.ſi hæredi plures. tamen aduerte, quia ſi Doct. habent reſpectum ad primam conditionem, & propter eius defectum volunt Titium debere admitti, ergo fortius debet haberi reſpectus ad proximam conditionem mortis, quæ immediatè reſpicit legatum Titij. Tertiò pro iſta parte facit fortius text.
a in l.fideicommiſſa.§.ſi cui [a] ita fuerit.ff.de leg.3. ſecundum quē vī, ꝙ intelligi debet tex. in d.l. mulier. in prin.& l.ſi ita eſſet.ſ. alleg. pro communi, dum volunt deberi fideic. verum eſt mero iure, ſed non in effectu, donec purificetur realiter conditio per mortem patris. Nec ſolutio gl.& Bar. quæ traditur in d.§. ſi cui ita fuerit. vī poſſe ſtare, quia deſtruit illum tex. Non tñ per iſta
b recedas à communi ſententia, [b] quæ iudicando,& conſulendo
3 eſt amplectenda. ¶† Secundò no. ex hac l. illud, ad quod alleg.
c iſta l. ꝙ non refert, quid ex æquipollentibus [c] fiat. concordantes habes in glo. Et adde, ꝙ dicit Bar. in l. ab emptione. in vlt. col. ff. de pact. de qua regula remitto te ad plene ſcripta per Barto. &
4 alios in d.l. Gallus.§.& quid ſi tñ. ff. de lib.& poſthu. ¶† Adde, ꝙ iſta regula eſt in tñ vera, ꝙ illud, ꝙ eſt æquipollens, non intelligitur excluſum etiam per dictionem taxatiuam tantum, vel ſimilem, vt pulchrè conſuluit Pau. de Caſt. in conſi. 296. Et ad hoc vltimum bene faciunt, quæ dixi in l. vnica. in prin. ff. ſi quis iuſdi. non obten. de ſtatuto loquente per dictionem taxatiuam, ꝙ tñ non excludit caſus æquipollentes, vel ſimiles. ¶ Limita tñ
d iſtam regulam, quādo aliquid requireretur pro forma [d] à lege, vel ſtatuto, & vltra procederet annullando, tunc nō ſufficeret illud impleri per æquipollens. iſta limitatio clarè colligitur ex deciſione Bal. Ang.& Alex. in l.j.ff.de lib.& poſth. vbi volunt, ꝙ ſi ſtatutū requireret pro forma, ꝙ in contractu apponatur nomen & cognomen contrahentium & patris, aliàs contractus ſit nullus, certè non ſufficeret æquipollens, puta ſi eſſet nomen elegans, vel ſingulare.& d. Alex. in pen. col. expreſsè no. iſtam limitationem. Et ad hoc adducit multa alia, quæ per te videas. facit tex. in l. qui per ſalutem. ff. de iureiu. Sed in contrarium pondera tex. in l. iubemus ſ. de teſt. vbi l. expreſsè requirit pro forma, & validitate teſtamenti, ꝙ teſtator proprio nomine debeat nūcupare nomina hæredum. & tñ ibi gl. *approbata per omnes tenet*, ꝙ ſufficeret ſi notarius coram teſtatore nuncupauit, ecce ꝙ ibi illa lex requirit pro forma, & tamen poteſt impleri per æquipollens, & nihilominus. l. ibi vltra procedit annullando. ibi bene te-
5 tigi, & examinaui, ideo non repeto. ¶† Vltimò not. tex. in fin. in ver. ius adeūdæ hæreditatis. quòd aditio hæreditatis dicitur ius, non facultas, & ideo cùm ſit ius, ſequitur, ꝙ poſſit præſcribi 30.
e ann. [e] per regulam. l. ſicut. & l. omnes. C. de præſcr. 30. ann. nam ſi eſſet facultas, facultati nunquam præſcribitur etiam mille annis. l. viam publicam. ff. de via pub. no. Bar. poſt gl. in l. cùm notiſſimi. in prin. C. de præſcr. 30. ann. Et quomodo aditio hæreditatis ſit ius, vide Bar. declarantem in l. is poteſt. ff. de acq. hær. & ꝙ additioni. 30. ann. præſcribatur, quia eſt paſſus ſubtilis, & diſputabilis, diſputabo in l. licet. vbi tex. in prin. ī. de iu. delib. Sicut etiā
f ſi vendatur [f] res cum pacto, quòd vēdens, vel eius hæredes poſſint quandocunque oblato pretio redimere, certè tale ius redimendi, non obſtante, ꝙ ſit dictum quandocunque, quia nō eſt mera facultas, tollitur præſcrip. 30. ann. Ita ſignanter conſuluit Ang. in conſi 55. quod incip. Gul. & Fran.& conſuluit, ꝙ iſtud procedit etiam ſi iſtud pactum ſit iuratum, imò fortius etiam ſi ſit dictum, ꝙ quandocunque, & ſine aliqua præſcriptione, vt ibi plenius per eum, & ſm illud conſilium pluries de facto interrogatus reſpondi,& conſului. Imò plus tenet Pet. de Ancha. in conſi. 432. incip. viſis diligenter actis,& actitatis. in 2. col. ꝙ talis facultas redimendi rem venditam tollitur per lapſum decēnij,& lapſo decennio venditor dī conſtitui in mora ad redimēdum rationibus, de quib. ibi per eum. ¶ Glo. in verb. ſua cauſa. quam diuide in quatuor partes. In j. declarat tex. In ſecunda no. ex tex. In 3. alle. ꝙ cor. In quarta,& vltima format duas opp. & non ſoluit. Secūda ibi,& ſic no. ex hac l. Tertia ibi, & facit. ſ. de inoffic. teſta. Quarta & vltima ibi, ſecundum arg. ī. In vltima
6 parte reſponde ſm Cyn. & latius Albe. hic, † ꝙ qñ caſus æquipollentes ſunt eiuſdem effectus,& tunc procedit regula, non refert, quid ex æquipollentib. fiat. vt in tex. ſecus autem, quando non ſunt eiuſdem effectus, vt apparet in legib. in glo. alleg. de qua materia recurre ad Barto.& alios in d.l. Gallus.§. & quid ſi tantum. Iaſon Piſis.

ADDITIONES.

a *Si cui. Adde reſponſ. ad illum tex. per Galiaul. in §. & quid ſi tantum. col. 10. de lib.& poſth.

b ¶Communi ſentētia. Adde Pet. de Anch. in cle. ne Romani. de ele. Dominicus de S. Geminian. in c. ſi quis neſcit. 11. diſt. Lap. all. 48. inci. magiſter hoſpitalis. Raph. Cu. in cōſi. 3. inci. domina comitiſſa. in 2. col. Raph. Fulg. in conſi. 3. inci. quidam Antonius minor 15. ann.

c ¶Aequipoll. Adde c. licet ex quadam. de teſt. Pan. in c. poſt ceſſionem. de prob.

d ¶Pro forma. Adde aliam limi. per l. ſeruo. ff. de condi. inde. aliter limitat Cur. in tract. iuriſpat. q. 15. ver. conſtringit.

e ¶30. ann. Quarto no. ꝙ mors naturalis & ciuilis æquiparantur, quando habēt eundem effectum. Adde Alex. in l. ſi deceſſerit. col. 2. ff. qui ſat. cog. Quintò no. quòd dictio alius, poteſt eſſe repetitiua ſimilium reſpectu effectus, licèt non reſpectu facti.

f ¶Si vendatur res. Adde Iaſ. in l. petens. col. 4. ver. circa iſtam. ſ. de pact. plenè Parp. arg. cōtra in l. nemo. char. 19. ver. 7. ff. de lega. 1. Limita etiam. l. ij. C. de pac. inter empt. & vend. ut non procedat, ſi emptor pendente tempore, quo promiſit venderet alij. Alex. 1. vol. conſi. 10. ad quod faciunt dicta Alex. 1. vol. conſi. 92. perſpectis.& dicta Iaſo. in l. filius.§. diui. 6. col. ver. aduerte. de leg. 1. Dec. conſi. 164. in tract. præſcriptionum. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Tres reperiuntur ſpecies conditionum.*
2 *Filius in poteſtate poteſt inſtitui ſub cōditione, ſi fecerit teſta. dato quòd in defectum non ſit exhæredatus.*
3 *Quæ cenſeantur facta facilia, & quæ difficilia.*
4 *Filius in poteſtate non poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, tamen bene ſub poteſtatiua, nu. 5. & ſub quacunque conditione, dummodo in defectum exhæredetur. nu. 6. & 12. & nu. 16.*
7 *Filius emancipatus poteſt inſtitui ſub quacunque conditione caſuali, vel mixta, dato quòd in defectum non exhæredetur. & nu. 14.*
8 *Mater, vel auus maternus poſſunt filios, vel nepotes inſtituere ſub quacunque conditione, quamuis in defectum non exhæredentur. & nu. 13.*
9 *Si filius in poteſtate eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua conſiſtente in facto, & non ſtet per negligentiam ſuam, ſed per caſum, vt non impleat, habetur pro impleta, & ſuccedit.*
10 *Inſtitutus ſub conditione, ſi moriatur ea pendente, nihil tranſmittit.*
11 *Filius poſthumus poteſt inſtitui ſub quacunque conditione, dummodo purificetur ante eius natiuitatem.*
15 *Licèt ſtet per filium quominus impleat cōditionem mixtam, ſub qua eſt inſtitutus, an poſſit adire ab inteſtato.*
17 *Si filius in poteſtate ſit inſtitutus ſub iſta conditione mixta, ſi in patriā redierit, teſtamentum eſt nullum.*
18 *Hodie conditio caſualis, vel mixta appoſita in inſtitutione filij in poteſtate non vitiat teſtamentum, ſed reijcitur quantum eſt legitima filij. & num. 19.*
20 *An conditio caſualis, vel mixta adiecta in teſtamento matris reijciatur hodie.*
21 *Stante ſtatuto, ꝙ exiſtentib. filijs maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant, ſed debeant dotari à patre, & eſſe contentæ dote, ſi pater in teſtamento relinquat filiæ pro dote, filia mortuo patre non debebit ſtatim habere relictum pro dote, ſed differtur in diem nuptiarum, nec talis dilatio, aut conditio ſi nuptiæ ſequantur, reijcitur.*
22 *Filius inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta ſuccedit ab inteſtato, qui, ſi non obſtante tali conditione approbet teſtamentum, tunc ſuccedit ex teſtamento de iure ciuili. nu. 23.*

LEX IIII.

I pater. Iſta l. eſt repetibilis, & habet materiam de ſummis apicibus iuris,& in ea Bar. exorditur, quòd habet materiam, in qua qui plus ſcit, plus dubitat,& dicit Raph. Ful. in repe. huius. l. in 3. char. Bar. veraciter iſtud dicere, plus intelligentem in
1 hac materia, plus dubitare. ¶† Ad euidentiam habent præmittere iuuenes, quòd quatenus pertinet ad propoſitū noſtrum,
a conditionum [a] tres reperiuntur ſpecies. Quædam eſt merè poteſtatiua, quæ pendet à ſolo facto, & voluntate debentis implere. Quædam eſt merè caſualis, quæ tota pendet à caſu, & à fortuna. Quædam eſt mixta, vt dicit text. ad literam in l. vnica. §. ſinautem ſub conditione. C. de cad. tolſen. & in l. ſuus quoq;. per totam. ff. de hære. inſtit. conditio autem poteſtatiua quædā conſiſtit in dando, & iſta poteſt quandocunque impleri etiam in vltimo vitæ ſpiritu. Item poteſt impleri per alium, tex. eſt in l. ſi. ff. de condi. inſti. Quædam eſt, quæ conſiſtit in faciendo, tūc conſidera, ꝙ quædam ſunt factu facilia, quæ frequenter, & vt in pluribus de facili poſſunt impleri, & talia cenſentur eſſe conditionis merè potiatiuæ,& ſub tali poteſt ēt filius inſtitui, dato ēt quòd factum ſit tale, ꝙ non poſſit impleri vltimo vitæ ſpiritu,
2 tex. eſt ita diſtinguens in d.l. ſuus quoque. † Hinc eſt, ꝙ filius in poteſta-

ADDITIO.

a ¶Conditionum. Adde glo. in rubri. ff. de condit. & demonſt. Cyn. in l.j. C. de condi. inſtit.

Source : BIU Cujas

a potestate [a] potest institui sub conditione, si fecerit testm̃ dato, q̃ in defectum non sit exhæredatus, tex. est melior de iure f̃m d. Alex. hic in l. si libertus. la 1. §. si libertinus. in ver. existimo. ff. de bon. lib. & tamen facere testm̃ est actus, qui non potest vltimo vitæ spiritu adimpleri. l. iubemus. s̃. de test. & declarat latè Cyn. hic in 1. q. Sed tu aduerte, quòd ille tex. parum facit in proposito, licet etiã allegetur per Doct. hic, quia loquitur in filio emancipato, vt pluries repetit ille. §. si libertinus. sed clarum est filiũ emancipatum posse instituì sub conditione casuali, vel mixta, & valet testm̃. l. iij. §. si sub ea. ff. de bon. pos. cõtra tab. & dicetur ꝯ. in 2. no. tex. quia iste tex. l. cùm mysterio loquit̃ de filio in potestate. & q̃ dictus ver. existimo. loquatur in emancipato, tenet etiam Ful. in repe. huius. l. in 1. char. in fi. reprehendens Doct. q̃ malè allegent illum tex. hic. Et q̃ loquatur in filio emancipato, vltra q̃ tex. s̃. pluries repetat, suadetur, quia etiam text. in §. seq. loquitur de filio emancipato. Nec obst. si subtiliter dicatur, q̃ imò tex. in d. versi. existimo. in fi. loquatur de filio in potestate, quia dicit, *nisi filius ab eo nominatim exhæredatus fuerit*, q̃ non põt intelligi in filio emancipato, quia q̃n̄ filius emancipatus instituitur sub conditione casuali, vel mixta, non est necesse, q̃ in eius defectum exhęredetur. d. l. iij. §. si sub ea. aliàs non esset tunc differentia inter emancipatum sic institutum, & filium in potesta te. & tn̄ tex. iste & similes volunt esse differentiam. Et hoc modo est necesse intelligere, q̃ in d. ver. existimo. mutetur casus, & ibi loquatur de filio in potestate, licet. s̃. locutus sit de filio emãcipato. & isto modo intelligendo illum ver. existimo. erit bene alleg. per Doct. Tu aduerte, quia dicere, q̃ in ver. existimo. mutetur casus, istud est diuinare, & destruere illum tex. nam totus procedit prosequendo eundem casum: aliàs decisio Iurisco. præcedens esset imperfecta. Nec obst. fundamẽtum. s̃. factum, q̃ si ille tex. in ver. existimo. in fi. loqueretur de filio emancipato instituto sub conditione casuali, non esset necesse, q̃ in eius defectum exhæredetur. d. l. 3. §. si sub ea. quia respondetur hoc esse verum, quantum ad validitatem testamenti, vt testamentum valeat. & ad hoc, vt ei detur secundum tab. vt ibi, sed quantum ad hoc, vt deficiente illa conditione admittatur substitutus, bene est necessarium, q̃ in defectum conditionis fuerit exhæredatus. ita propriè loquitur ille ver. existimo. in fi. Et q̃ sit verum, patet, quia si filius emancipatus non esset exhæredatus in defectum talis conditionis, certè deficiente conditione nõ admitteretur substitutus, vt clarè ibi dicit tex. in versi. si deficiente conditione. ad cuius declarationem sequitur versi. existimo. Et ista est veritas. ¶ Quædam sunt facta difficilia, & ista si apponãtur in conditione institutionis, reddunt conditionem mixtam.

3 & de istis propriè loquitur ista. l. † Quæ autem censeantur facta facilia, & quæ difficilia, non potest tradi certa doctrina, sed relinquitur arbitrio iudicis. d. l. suus quoque. & declarat Azo in summa huius tit. ¶ Item secundò pro intelligẽtia tex. debes aduerte, q̃ si in casu. l. nostræ pater simpliciter instituit filium sub conditione mixta, si in patriam reuertatur, nec aliud disposuit, ista. l. nullam contineret vtilitatem respectu institutionis, quia siue dicamus testm̃ valere, siue non, vtroque casu filius succedet in totum patri. Vt ergo ista. l. vtilitatem contineat non solũ respectu legatorum, sed etiam respectu institutionis, præsuppone, q̃ filius habebat cohæredem, & tunc vtilitas est, quia si testamentum valet, filius in potestate non obtinebit nisi patrem, in qua est institutus, & cohæres aliam partem. Si autem testm̃ nõ valet, filius ab intestato succedit in totum. Nec dicas, q̃ sit diuinatio, q̃ filius habebat in hac. l. cohæredem, nam istud necessarium est præsupponere propter aliud, quia si filius esset institutus sub conditione casuali, vel mixta, & in defectum exhæredatus, certè non sufficeret, vt dicit tex. nisi adesset cohęres, vel substitutus, cuius aditione possit confirmari exhęredatio. Et sic verbum exhæredatum, positum in hac. l. importat dationem cohæredis, quia aliàs non valeret, vt l. filium. §. sed cùm exhæredatio. ff. de bon. pos. contra tab. & l. 3. §. fi. ff. de lib. & posth. & ita in specie ad hunc tex. tenet Cyn. hic in 2. oppo. Bald. in 7. q. & *sequuntur omnes Mod. & Doct.* in l. si filius à patre. in prin. ff. de lib. & posth. ¶ Istis sic breuiter præmissis venio ad tex. Ista. l. secundũ gl. in verbo cùm autem. Cyn. Albe. Bal. & Sal. diuiditur in duas partes. Vel f̃m Ful. Pau. de Cast. & d. Alex. hic, potest diuidi in tres. In j. ponitur vnum dictum in genere. In 2. ponitur decisio in specie. In 3. ponitur illatio ex decisione. Secunda ibi, cùm aũt trans mare. Tertia ibi, & ideo non adire prohiberis. Tu diuide fundamentalius in tres partes. In 1. ponitur vnum dictum in genere, ex quo eliciuntur quinque regulæ, vna expressa, quæ est negatiua: & aliæ quatuor à ꝯrio sensu, quæ sunt permissiuę, vt dicam statim in 1. no. In 2. ponit exemplum, & decisionem primæ regulæ expressæ, quando filius in potestate est institutus sub conditione mixta, & in effectu non est exhæredatus. In 3. & vlt. ponitur illatio, q̃ cùm testm̃ sit tũc nullum, perinde est, ac si filius fuisset præteritus, & q̃ talis filius ab intestato successionẽ obtinebit. per l. j. cum si. ff. de iniu. rup. Vel quartò, & subtilius diuiditur ista. l. in tres partes. In j. ponit maiorem propositionem. In 2. ponit minorem. In 3. ponit conclusionem, & sic erit perfectum argumentum syllogisticum. Partes non mutantur. h. d. Filius in potestate non potest institui sub conditione, quæ nõ sit in eius potestate, puta sub casuali, vel mixta, nisi in eius defectũ sit exhæredatus, aliàs testm̃ est nullum, & potest hæreditas ab intestato adiri. h. d. ¶ Casum *in* terminis figurat Bal. hic, quem vide per te. ¶ No. ex 1. parte quinque regulas. vna ponit̃ expressè

4 in tex. aliæ colligũtur tacitè à ꝯrio sensu. † Regula expressa est,

b q̃ filius [b] in potestate non potest institui sub conditione casua li, vel mixta, nisi in defectum exhęredetur. concor. habes in glo.

5 ¶† Secunda regula tacita est, q̃ filius in potestate bene potest institui sub conditione potestatiua, dato q̃ in defectum non exhæredetur, & dato q̃ talis conditio non possit per alium impleri, nec in vltimo vitæ spiritu. ¶†† Tertia regula est, q̃ filius in po-

6 testate potest institui sub quacunque conditione, dummodo

7 in defectum exhæredetur. ¶† Quarta regula est, q̃ filius emancipatus potest institui sub quacunque conditione casuali, vel mixta, quamuis in defectum non exhęredetur, & valet tale te-

8 stamentum. l. 3. §. si sub ea. ff. de bon. pos. ꝯ tab. † Quinta regula est, q̃ mater, vel auus maternus, ex quo non habent filium, vel nepotem in potestate, possunt eos instituere sub conditione casuali, vel mixta; quamuis in defectũ non exhęredarent. Et istud patet in l. j. ij. & 3. s̃. de quo dicetur in seq. not. ¶ Pro clara intelligentia necessarium est scire, quæ sit ratio prędictarum regularum, & præsertim primæ. gl. parua hic in ver. non vī. assignat rationem, quam *secuti sunt communiter Doct.* quia si filius instituitur sub conditione casuali, vel mixta, pone, q̃ conditio deficiat, certè deficiente conditione filius reperitur præteritus, sed præteritio filij in potestate reddit testm̃ nullum, saluo nisi in defectum conditionis sit exhæredatus, quia tunc omni casu reperitur aut institutus, aut exhęredatus, & sic satisfactum est formæ legis, aliàs verò non, quia posset contingere casus, in quo filius reperiatur pręteritus. Et sic pondera tu prouecte, q̃ ad hoc, vt testamentum patris sit ipso iure nullum, non est necesse, q̃ filius oĩno sit præteritus, imò sufficit, q̃ potentia possit contingere casus præteritionis, ad hoc, vt testm̃ statim sit nullum. nã sola potentia, q̃ possit contingere casus præteritionis, annullat testamentum. Et si dicis, attenta ista ratione etiam filius in potestate non posset instituì sub conditione potestatiua facili consistente in facto, quia cùm illa nõ possit impleri vltimo vitę spiritu, cer tè posset dari casus, in quo filius in potestate reperiat se præteritum. Rñdent Antiqui, & *Bar. & omnes*, q̃ imputãdũ est filio, qui non prius impleuit talem conditionem, q̃ facile implere poterat, sed facto, & culpa sua distulit vsque ad extremum vitæ spiritũ. Pro ista sol. facit tex. no. in l. fi. C. de necess. ser. hr̃d. instì. Cõfirmatur euidentius, quia institutio facta sub conditione ptãtiua, quæ pendet ab arbitrio hęredis pro pura hr̃. ita dicit tex. in l. j. §. qui sub condõne. ff. si quis omis. cau. test. vnde filius cũ possit ꝯditioni parere, & non paret, vī hęreditatem nolle. In quem casum exhęredare filium. f. si hr̃ditatem nollet, superuacuum, & ineptum esset. l. iam dubitari. in prin. ff. de hęre. instì. Ex ista solutione habes elicere (& est valde necessariũ) q̃ q̃n̄ filius in potestate instituitur sub conditione potestatiua consistente in facto, & factum de facili põt impleri, certè si filius fuit negligens in non adimpendo, & moriat̃ ea non impleta, q̃is reperiatur pręteritus, & excluſus, tn̄ valet testm̃, quia talis pręteritio con-

9 tingit culpa, & negligẽtia sua. † Ex hoc ergo sequitur notabile, q̃ si filius nõ implesset talem ꝯditionem impeditus aliquo casu, & nõ culpa, q̃ esset hĩs, puta si filio superuenit febris, pp̃ q̃ fuit impeditus adimplere factũ, puta eundi, & ita mortuus sit. & istud probat tex. valde notabilis. l. quę sub conditione. §. quoties. ff. de condi. instì. vbi traditur ista limitatio, q̃ q̃n̄ filius in potestate est institutus sub conditione potestatiua consistente in facto, puta si seruum suum manumiserit, & non stet per negligentiam suam, sed per casum mortis serui, vt non impleat, tn̄ hr̃ pro impleta, & succedit, & ita tenent Cyn. & Alb. hic in 4. q. & Bal. in 3. vbi limitat, nisi pater mandasset conditionem verè impleri, & nõ per fictionem iuris, quia tunc non hr̃ pro impleta. arg. l. Iulianus. & l. in his. ff. de condi. & dem. idem tenet Sal. hic circa fi. in pen. q. Alij nihil tangunt. Sed aduerte, & pondera Bar. qui videtur velle contrarium, si inspexeris in d. l. suus quoque. in princ. ff. de hęred. instìtu. in vlt. colum. versic. quæro quid

si erat

ADDITIONES.

a ¶ Filius in potestate. Adde l. Lucius. ff. de condi. & dem. & in d. l. suus quoque. in prin. ff. de hære. instì.

b ¶ Filius. Alex. lib. 3. consi. 13. 2. dub. col. 4. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſi erat inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, vbi Bart. vult, ꝙ ſi filius in poteſtate ſit inſtitutus ſub conditione poteſtatiua conſiſtente in facto, ſi eam non implet in vita quomodocunque contingat, erit excluſus, quia ſatis eſt, ꝙ veriſimiliter fuit conditio poteſtatiua. all. d. l. ſuus quoque. ver. ſed & ſi filio. Alij nihil tãgunt de veritate illius dicti Bar. ſaluo, ꝙ Pau. de Caſt. in vlt. col. in prin. nullam faciens de prædictis mentionem tenet ℈ Bar. & bene, per d. l. quæ ſub conditione. §. quoties. diſtinguendo tñ vt ibi per eum; & ex iſtis fac concluſionem neceſſariã in materia, & declarantem. l. noſtram, & ſimiles, ꝙ ſi filius in poteſtate inſtituatur ſub conditione poteſtatiua conſiſtente in facto, ſi tale ſit factũ, ꝙ de facili poterat implere, & non impleuit culpa, & negligentia ſua, ꝙuis reperiatur præteritus, ſibi imputet, & remanet excluſus. Si aũt non impleuit, quia impeditus aliquo caſu, hĩ pro impleta, & obtinet ſucceſſionem. Iſtam cõem rationẽ ſic declaratam reprehendit ſubtilitatum Princeps. d. Chriſt. de Caſt. Raph. Ful. & Raph. Cuma. in d. l. ſuus quoq;. in prin. & in l. filius à patre. in prin. vbi etiam aliqui ex Mod. noſtris. ff. de lib. & poſth. quia attenta ratione cõi ſi pater inſtituat filium in poteſtate ſub conditione caſuali, vel mixta, & in eius defectum exhæredet, certè tunc nullo caſu filius poteſt reperire ſe præteritum, ergo tunc teſtñ valeret, & tñ eſt falſum, quia etiam requiritur aliud. ſ. ꝙ habeat cohæredem, vel ſubſtitutum, vt declarauí in euidentialib. Sed iſtud argumentum poterat cũ reuerentia taceri, quia quis dubitat, ꝙ non ſufficiat exhæredare filium in defectum cõditionis, niſi adſit cohæres, vel ſubſtitutus, cuius aditione confirmetur exhæredatio, quia paria ſunt, vel non exhæredare, & ſic præterire, vel facere exhęredationem, quæ non poſſit habere effectum, nam talis exhæredatio eſt ẽt præteritio. l. non putauit. §. non quęuis. ff. de bon. poſ. ℈ tab. ideo debet eſſe cohæres, vel ſubſtitutus, vt declaraui. ſ. in euidentialib. ¶ Secundò mouentur, quia attenta ratione cõi ſequeretur, ꝙ filius in poteſtate poſſet inſtitui ſub duab. conditionib. caſualibus ℈rijs, hoc modo, Ego inſtituo filium, ſi nauis ex Aſia venerit, & ſi nõ venerit, adhuc eum inſtituo: quia tunc nullo caſu filius reperit ſe præteritum, & tñ eſt falſum ſm eos. ergo ratio cõmunis eſt falſa, ſed reſpon. dupliciter. Primò fatendo verum eſſe, ꝙ filius in poteſtate poteſt inſtitui ſub illis duabus conditionibus ℈rijs. ita firmat Pau. de Caſt. hic. Tñ quia non puto tutum, reſpondeo aliter, dum dicunt, ꝙ quando filius eſt inſtitutus ſub duabus conditionibus contrarijs, ꝙ tunc non poteſt dari caſus, in quo filius ſit præteritus, dico ꝙ errant, imò interim dicitur præteritus, antequam purificetur aliqua ex iſtis conditionibus, & ideo ſi in eius vita neutra purificetur, erit præteritus. tex. eſt in l. huiuſmodi. ff. quando dies leg. ced. ¶ Mouentur tertiò, & iſtud fortius eſt, ꝙ adducunt. pone, ꝙ filius ſit inſtitutus ſub conditione caſuali, & in defectum conditionis ſit exhæredatus dato cohærede, certè tunc teſtñ valet, vt hoc text. & tamen attenta ratione gl. & communi, teſtñ non deberet valere: quia poteſt cõtingere caſus, in quo filius reperiatur præteritus. pone enim, ꝙ moriatur antequam conditio aduenerit, vel deficiat, & ſic ea pendente, certe filius dĩ præteritus, quia nec habuit locum inſtitutio, nec exhæredatio. Et ſi dicis, ꝙ quandocunque eueniat conditio, ꝙ trahitur retrò, dicunt ipſi, ꝙ verum eſt in ℈ctib. nã in contractib. conditio quandocunque eueniens trahitur retrò vſque ad tempus celebrati ℈ctus. l. filiusfa. vbi Doct. ff. de verb. obl. ſecus eſt in vltimiſ voluntatib. in quib. ſm eos conditio nõ trahitur retrò. tex. eſt in l. j. §. j. ff. ad Syl. l. quæ legata. ff. de reg. iu. Sed grauiter errant, quia bene verum eſt, ꝙ in legatis, & fideic. conditio non trahitur retrò. ſic loquuntur iura per eos alle. ſed in inſtitutionib. conditio appoſita inſtitutioni, quandocunque eueniat bene trahitur retrò. l. hæres quoque. ff. de acq. hær. & ita in ſpecie declarat Bal. hic. in 8. q. & tenet Pau. de Caſt. in 2. col. & ante eos idem firmat Bar. in d. l. ſuus quoque. in prin. & in d. l. j.
a §. j. ff. ad Sylla. Et ratio diuerſitatis[a] eſt in promptu, quia in inſtitutionib. niſi conditio traheretur retrò, teſtator reperiretur pro parte temporis teſtatus, & pro parte inteſtatus, & ideo ne hoc abſurdum reſultet, trahitur retrò, quæ ratio ceſſat in legatis, & fideicom. particularib. & ita declarat Bar. in repe. l. ſi is, qui pro empt. in 5. q. prin. in 16. col. & ſeq. ff. de vſucap. traditur in d. l. ſi filiusfa. & ideo in caſu. l. noſtræ conditio inſtitutionis quandocunque veniat, trahitur retrò, alias filius aliquo tempore reperitur præteritus. ¶ Ego vltra eos contra communem rationem facio fundamentum, cui nunquam vidi reſponſum, ꝙ omiſerunt præfati Mod. reaſſumẽdo fundamentum proximè adductum, ꝙ ſi filius ſit inſtitutus ſub conditione caſuali, & in defectum exhæredatus, dato cohærede, teſtñ valet, vt hoc text. & ĩ ego dico, ꝙ eſt dare caſum, in quo reperitur præteritus. ſ. ſi moriatur pendente adhuc conditione, nam ea pendente non habet locum inſtitutio, nec exhæredatio, ergo interim eſt præteritus. Et ſi dicis, ꝙ qñcunque eueniat conditio, ꝙ trahetur retrò, vt ℈. declaraui, dico ꝙ hoc eſt verum ſi conditio purificaretur in vita filij, tunc bene traheretur retrò, ſic procedunt prædicta: ſed poſt mortem filij, quia deficit extremum ad ꝙ, conditio non poteſt trahi retrò. l. huic ſcripturæ. ff. ad l. Aquil. & in terminis noſtris in indiuiduo declarat Bar. in d. l. ſi is, qui pro emp. circa 4. vel 5. col. ver. expediti de poſtliminio. & in d. 5. q. prin. in
10 16. col. & in trib. ſeq. ¶† Hinc eſt, ꝙ inſtitutus ſub conditione, ſi moriatur ea pendente, nihil tranſmittit, quia conditio tunc ſi eueniat, non poteſt trahi retrò, quia deficit extremum ad ꝙ, per mortem. l. vnica. §. ſinautem aliquid ſub conditione. C. de cad. tol. Per iſtam rationem, quam etiam ponit Pau. de Caſt. hic, cõfirmatur, & verificatur intellectus quem tradunt. d. Chriſto. de Caſt. Ful. & Pau. de Caſt. ad illam. l. filius à patre. vbi dicit tex. ꝙ filius à patre erat inſtitutus ſub cõditione caſuali, & in defectũ exhæredatus, & pendente conditione mortuus eſt: dicit text. ꝙ teſtamentum non valet, credo ꝙ non ſit ex alio, niſi quia cùm interim mortuus ſit, reperitur præteritus, cùm conditio non poſſit amplius trahi retrò. & licet gl. & *communiter Doct.* ibi, & latè d. Alex. hic teneant, ꝙ ideo ibi teſtamentum ſit nullum, eo quia filius ibi non habebat cohæredem, vel ſubſtitutum, cuius aditione poſſet confirmari exhæredatio, & probãt ibi in illa ad uerſatiua, hærede autem. nunquam putaui verum. Primò qa tex. ille eſſet de indubitabili, ſi non habuiſſet cohæredẽ, vel ſubſtitutum. Et patet arguendo à fortiori, per tex. in l. ſi ita ſcriptũ.
b §. fi. ff. de lib. & poſth. vbi dicit tex. ꝙ illa exhęredatio[b] eſt nulla, & nullius momenti, quæ non niſi poſt mortẽ filij hæredis aditione confirmari poteſt, quanto fortius, qñ nullo caſu etiã poſt mortem filij confirmari poteſt, quia nemo cohæres vel ſubſtitutus datus eſt. Secundò, quia vſque à principio teſtñ fuit nullum, nec ibi diceretur pendere, cùm exhæredatio non confirmabilis cenſeatur præteritio. l. non putauit. §. non quæuis. ff. de bon. poſ. contra tab. Nec dicatur, ꝙ ſit ſubaudire, intelligere ꝙ ibi habebat cohæredem, quia reſpondetur, ꝙ etiam in hoc tex. non apparet in litera, ꝙ eſſet cohæres, & tamẽ per omnes ſubauditur, ꝙ hic eſſet cohæres. Nec obſt. aduerſatiua autem, quæ vt aduerſetur præcedentibus in iure, & in facto, dẽt intelligi, ꝙ ℈. in præcedenti caſu non habebat cohęredem, quia reſpondetur, ꝙ multum aduerſatur in facto, dato qnòd vtrobique eſſet cohęres, quia in ver. hęrede autem. loquitur tex. quando cohęres fuit datus filio poſt mortem filij: ſed in prin. quando cohęres fuit datus in vita filij. & ſic patet de euidenti diuerſitate facti, & quòd in illo tex. eſſet cohęres, ſicut hic, importat verbum exhęredatus, ꝙ intelligitur de exhęredatione valida. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. ergo, quando eſt cohęres. l. filium. §. ſed cùm exhęredatio. ff. de bon. poſ. contra tab. l. Papinianus. §. ſi cõ
11 ditioni. ff. de inoffi. teſta. aliàs exhęredatio eſſet nulla. † Et ſi ita teneamus, oportet multum limitare regulam tex. noſtri, & eã reſtringere, inquantum dicitur, ꝙ filius in poteſtate poteſt inſtitui ſub conditione caſuali vel mixta, dummodo in defectũ exhęredetur, & valet teſtamẽtum. debet intelligi verum, dummodo conditio impleatur, vel deficiat viuo filio, aliàs teſtamẽtum efficitur nullum, ex quo in effectu poſtea cenſetur præteritus. Nec iſtud videtur abſurdum. Nam & aliàs valet teſtamentum, in quo extraneus eſt inſtitutus ſub quacunque cõditione, & teſtaror dicitur iure teſtatus, & tamen ſi moritur penden. cõdi. hęreditatem non tranſmittit. l. vnica. §. ſinautem aliquid ſub conditione. C. de cad. tol. Imò adeo valet teſtamẽtum, in quo eſt inſtitutus extraneus ſub quacunque condi. vt rumpatur teſtamentum præcedens, dato ꝙ conditio deficiat. l. cùm in ſecũdo. ff. de iniu. rup. §. poſteriore. inſti. quib. mod. teſta. infirm. Interim donec moriatur iſte extraneus, & donec pendet condit. valet teſtñ. Similiter ſi inſtituitur filius ſub condi. poteſtatiua, quę non põt vltimo vitę ſpiritu impleri, interim valet teſtñ. & tñ ſi moriatur non impleta tali condi. patrem inteſtatum reddit. d. l. ſuus quoque. in prin. Ita in propoſito non eſt abſurdum, ꝙ ſi inſtituitur filius ſub condi. caſuali, vel mixta, & in defectum exhęredetur, ꝙ valet teſtñ, tñ ſi conditio non impleatur, vel deficiat viuo filio, ꝙ poſtea teſtñ irritetur. tñ iſta ſimilia non videntur multum facere, quia loquuntur in extraneo, qui non debet de neceſſitate inſtitui, vel exhęredari prout filius. Et quando filius inſtituitur ſub cõdi. poteſtatiua, ſi reperitur præteritus, procedit culpa ſua, vt ſuperius dictũ eſt. Volendo ſuſtinere rationem gl. & communem, põt attentari, ꝙ ſi condi. iſti. vel exhęre.

eueniat

ADDITIONES.

a ¶ Ratio diuerſitatis. Adde Pet. Chriſt. Nico. & Io. Fab. in §. hæres. inſtit. de hær. inſtit. PVRPV.

b ¶ Illa exhæredatio nihil facit, quia ſicut inſtitutio non valet poſt mortem. gl. & Doct. in l. extraneum. ℈. de hære. inſti. ita nec exhæredatio. §. j. inſtitu. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ueniat etiam mortuo filio, q̃ adhuc trahit retrò, q̃uis sit mortuus filius, nec per hoc vī deficere extremum ad q̃, ex quo supereſt hæres filij, qui eum repreſentat, vt in Auth. de iureiu. à mo. p̃ſt. in prin. ĩūcta. l. vnica. C. vt act. ab hīdi. & p̃ hīd. pro hoc
a alleg. tex. in l. proponebatur. [a] in ver. quib. ita præmiſſis, & ver. ſeq. & in l. hæreditate §. pater. ff. de caſt. pec. Nā in l. proponebat. dī, q̃ ſi mortuus ſit filius ſa. miles, de peculio caſtrenſi teſtatus, & de libertate, ſcripto hærede deliberante pater militis deceſſerit, deinde ſcriptus hæres repudiet, deciditur ibi, q̃ retrò trahit tale peculium caſtrenſe ad patrem, & ſic ad patris hæredē pertinere, non quaſi nunc aduenerit, ſed quaſi retrò patris bonis accesſerit. Et ſubdit, nec eſt nouum, vt ex poſt facto aliquis ſucceſſorem habuiſſe videatur, & adducit ſimile de filio capto ab hoſtib. Et ſic ibi eſt tex. q̃ fictio translatiua de tempore ad tempus trahitur retrò, quamuis deficeret extremum ad quod, per mortem patris, cùm ſupereſſet eius hæres. Et per hoc apparet non obſtare text. in l. huic ſcripturæ. in prin. ff. ad l. Aquil. in quo ſe principaliter fundat Bar. in d. l. ſi is, qui pro emp. quia loquitur in ſeruo, qui cùm non poſſit habere hæredem, bene verum eſt, quòd eo mortuo in totum ceſſat extremum ad quod, ſicut ēt in l. quoties. ff. de noua. Ideo bene ceſſat fictio translatiua, ſed aduerte, quia Bar. in d. l. proponebatur. format iſtam oppoſitionem, q̃ mortua perſona patris non debet poſſe fingi retrò quę ſitum, & reſpondet, q̃ ibi non fingitur patri quæſitum, ſed ſingulariter in bonis eius ſemper fuiſſe; ideo ſufficit extare bona patris, licèt perſona ſit extincta. Iſta ſol. licèt colorata, non vī poſſe ſtare, p̃p tex. qui dicit, nec eſt nouum, vt ex poſtfacto aliquis ſucceſſorem [b] habuiſſe videatur, pōdera illud ſucceſſorē, ex quo enim dicit ſucceſſorem, hī reſpectus ad perſonā, & ſic fingit acquiſitum perſonæ patris, & eius hæredi, aliàs non eſſet bonum ſimile, q̃ poſtea ſubijcitur ibi in tex. Niſi dicas, q̃ loquitur de ſucceſſione peculij mediātib. bonis patris. ¶ Sed ò, & fortius obſt. p̃ ſolu. Bar. ſimile, q̃ vbi ſubiūgit tex. de filio captiui, [c] qui moritur viuo patre, ſi poſtea moriatur pater in captiuitate, certè in perſona filij iam mortui fingitur, q̃ fuit pater fa. & vſq; retrò habuerit legitimum ſucceſſorem, & in conſequentiā bona ipſi filio quæſita videbuntur. non pono tñ hoc pro conſtanti, ſed relinquo, vt poſteri ſuper hoc habeant cogitare. Et ſic apparet in prædictis omnia eſſe difficillima, & de ſummis apicib. iuris. Item ad prædicta, quando filius pendente condi. mortuus eſt, videas etiam tex. in filio eman. in l. ſi libertus. la 1. §. ſi libertinus. in ver. vel adhuc pendente conditione. ff. de bon. lib. Aliam rationem aſſignant præfati Chri. & Ful. hic. & Rapha. Cuma. in d. l. ſuus quoque. & ante eos fuit ratio Iac. de Are. vt refert. Alb. hic, conſeruator antiquitatis. in 2. oppo. eo quia lex ſtatuit pro forma, filium debere inſtitui, vel exhæredari, & certo iudicio debere admitti, vel repelli. l. ſub conditione. ff. de bon. poſ. contra tab. vnde quando pater inſtituit filium ſub conditione caſuali, vel mixta ſimpliciter, non dicitur ſatisfactum legi requirenti filium certo iudicio debere inſtitui, niſi etiam in defectum cōditionis ſit exhæredatus. Tamen ſi conſideras, in effectu hæc ratio non diſcrepat à præcedenti, & contra eandem militat difficultas. s̃. mota, quia quando filius inſtituitur ſub conditione caſuali, vel mixta, & in defectū exhæredatur, certè ſi interim moriatur, non eſt certum iudicium patris, cùm tunc veniat caſus, in quo nec eſt inſtitutus, nec exhæredatus, & ſic præteritus: tamen valet teſtamentum, vt hoc tex. ¶ Ex prædicta ratione fundamentali ad regulas huius tex. redeo iterum ad primam regulam, quæ eſt, q̃ filius in poteſtate non poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, vel mixta, niſi in defectum exhæredetur, aliàs teſtamentum eſt nullum, vt patet in hac. l. cùm dicit, iure teſtatus non vī, quæ verba oſtendunt eſſe defectum in ſolennitate, & forma, & ſic teſtamentum eſſe nullum, vt dicit text. in l. j. ff. de iniuſt. rup. ita etiam probat tex. in l. Lucius. in verbo nullius eſſe momenti. ff. de condi. & dem. alle. in gl. ¶ In contrarium tamen dicitur fortiter vrgere tex. in l. ſi quis hæredem. in 2. reſpō. j̃. eo. vbi filia fuit inſtituta ſub condi. mixta, ſi nupſerit, & valet teſtamentum, quamuis in defectum non fuerit exhæredata. in quo tex. maiores noſtri laborauerunt. Cyn. ibi reſpon. quòd talis filia erat emācip. & emācipatus filius poteſt inſtitui ſub quacunque conditione, etiam caſuali, vel mixta, quamuis in defectum non exhæredetur, vt dicam in ſeq. no. iſta ſol. eſt vera in ſe, ſed diuinat ad illum tex. Præterea confunditur, quia filius in
d dubio [d] non debet præſumi, quòd ſit emancipatus, imò quòd ſit in poteſtate, niſi de emancipatione probetur. l. ſi emancipati. vbi dixi. s̃. de collat. Pau. de Caſt. ibi dicit, q̃ ſpeciale eſt in illa conditione ſi nupſerit, ſub qua bene filia poteſt inſtitui, dato quòd in defectum non exhæredetur, quia eſt fauorabilis filiæ, nec continet grauamē. Iſta ſolutio reprobatur per d. Alex. hic. aliter dicunt ibi Fulg. & Pau. de Caſt. in 1. no. & adſcribit ſibi Alex. hic, q̃ in illo tex. oportet præſupponere, quòd filia inſtituta ſub condi. ſi nupſerit, erat in defectum conditionis exhæredata, & licèt tex. non dicat, tamen ſecundum eos oportet ità præſupponere, ex quo text. præſupponit teſtamentum valere. Iſta ſol. non placet, quia eſt nimia ſubauditio ad illum tex. Nec eſt neceſſarium ita præſupponere, vt dicam. j̃. in vlt. ſol. Tu aliter rñdeas, q̃ ibi text.
e [e] non loquit in teſtō patris, vnde dico, q̃ intelligitur in teſtamento aui materni, vel matris, aut lineæ maternæ, nam tales perſonæ poſſunt inſtituere filiam ſub quacunque conditione caſuali, vel mixta, cùm earum præteritio habeatur pro exhæredatione. l. 1. 2. & 3. s̃. eod. Et ſi dicatur, q̃ iſta
f ſol. [f] non poteſt procedere ad illum tex. cū in prin. dicat, ſi qs. Item loquitur de teſtatore, & non de teſtatrice. Reſponde, q̃ in auo materno nihil obſtaret. Secundò & melius dic, q̃ ille text. ponit duos caſus. Primus eſt in extraneo, qui inſtituit aliquem ſub condi. ſi Titius factus fuerit conſul. Et quantum ad iſtum
g caſum loquitur per dictionem ſi quis, [g] & de teſtatore. Secundus caſus eſt de filia inſtituta ſub condi. ſi nupta erit, & quantū ad iſtum caſum loquitur ſimpliciter abſque dictione, ſi quis, vel termino teſtatore, niſi ex præcedentib. ſuppleas. Vel aliter & quartò, & planius reſpondeas, q̃ quando filius in poteſtate eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, & non eſt in defectum exhæredatus, quòd teſtm̃ eſt nullum, vt hic. illud eſt verū, niſi filius ſic inſtitutus agnouerit iudicium patris, & illam conditionē mixtam impleuerit, tunc valet teſtamentum etiā de iure ciuili, ex quo eſt approbatum per filium mediante implemento conditionis, prout tenet hic gl. fin. vbi dicetur, & glo. no. in l. ſuus quoque, in prin. ff. de hær. inſti. in verbo faceret. Et ita eſt propriè caſus in d. l. ſi quis hæredem. vbi filia fuit inſtituta ſub condi. mixta, ſi nupta erit, vnde cùm approbauerit teſtamentum patris implendo talem conditionem, ideo valet teſtamentum, quamuis non fuerit in defectum conditionis exhæredata. Et iſta eſt vera ſol. ad illum tex. Et ſic habes vnam limitationem ad primam regulam huius tex. Et de eius veritate
12 dicetur inferius ſuper gl. fi. ¶† Limita ſecundò prædictam concluſionem, & regulam huius tex. non procedere in filio poſthumo, qui bene poteſt ſub quacunque condi. inſtitui, dummodo talis cōditio purificetur ante eius natiuitatem. l. cùm poſthu. hęres ſub conditione, & l. poſthuma. cum gl. ff. de lib. & poſthu. & ratio eſt, quia poſthu. donec eſt in vtero, non rumpit teſtamentum, antequam naſcatur. l. j. & 2. j̃. de poſtu. hære. inſtitu. ſed iſte poſthumus natus nunquam ſe præteritum reperit, igitur, &c. Ita expreſsè limitat Bal. hic in 3. oppo. per alias rationes, de q̃b. hic per eum, & idem Bal. hic in 9. opp. ſequitur Pau. de Caſt. hic in 3. col. licèt de Bal. mentionem nō faciat, & idem tenet Alex. hic in pen. col. in prin. nullam de Bal. & Pau. de Caſt. faciens mē tionem. ¶ Tertiò limita, niſi cōditio caſualis vel mixta, ſub qua inſtitutus eſt filius natus, viuo adhuc teſtatore purificetur, quia tale teſtm̃ recōualeſcit, ſaltem de æquitate prætoria, ſi ille filius præteritus moriatur, & in illo teſtamento ſint inſtituti venientes ab inteſtato, arg. l. poſthu. in prin. & in ver. idem & circa. ff. de iniu. rup. ſecundum Ang. plenius. d. Ale. hic. quicquid teneat Pau. de Caſt. & tu vide in ſimili tex. in l. etiam. §. ſi patronus. ff. de bon. lib. ¶ Secundò principaliter pondera text. ibi, quem in
13 poteſtate habebat, ex quo elice duo principaliter. † Primū eſt, q̃ mater, vel auus maternus bene poſſunt inſtituere filium ſub conditione caſuali, vel mixta, dato q̃ in eius defectum non exhæredent. Ratio, quia eorum præteritio habetur pro exhæredatione. & ita eſt tex. in l. 1. & 2. vbi dixi. s̃. eo. nam mater, vel auus maternus non habent filios in poteſtate. Et iſtud de matre, vel linea materna indubitanter procedit conſiderato tempore. C. & florum, quo iure, vt dixi, præteritio materna hī pro exhæredatione: verùm q̃a hodie exequata eſt linea paterna & materna de iure Auth. hodieq̃; præteritio matris annullat etiā teſtm̃. §. aliud quoq; capitulū. in Auth. vt cū de app. cogn. Ideo Ang. in l.

ADDITIONES.

a ¶ Proponebatur. Reſponde primò ad §. pater. quia ibi pater viuebat, & ita nō facit ad l. proponebatur. reſpon. q̃ ratio illius fictionis eſt, quia peculiū non videt exijſſe illo caſu, ſed manſiſſe in bonis patris. ita tex. ibi. ver. ſed cū nihil.

b ¶ Succeſſorem. Adde, appellatione ſucceſſoris in dubio de quo intelligitur. vide Bar. in l. emptorem. in pen. col. ver. quid ſi inſtrumentum. C. loca. Io. de Imo. in l. quòd dicitur. la 2. in vlti. col. ff. de verb. oblig.

c ¶ De filio captiui. Ibi propter fictionem poſtliminij, ita tex. in §. ſi ab hoſtib. inſtit. de pat. pot. PVRPV.

d ¶ Filius in dubio. Adde Bal. in l. 2. C. de patria pot.

e ¶ Ibi tex. Limit. prin. regulæ. & adde Ias. in l. j. s̃. eo. 2. vol. PVRPV.

f ¶ Iſta ſol. Reſponde planius, quia cùm loquatur in materia indifferenti, quæ competit tam maſculo quàm fœminæ. l. qua æta. ff. de teſta. dictio, ſi quis, pōt etiam fœminam comprehendere. Ias. in l. ſi quis maior. s̃. de tranſac. PVRPV.

g ¶ Per dictionem ſi quis. Adde Rapha. Fulg. conſi. 47. incip. ſer Michael. contra ſer Stephanum.

Source : BIU Cujas

in l. reprehendenda. ℨ. eo. tenuit, quòd iſtæ. ll. hodiè ſint correctę. Sed d. Alex. hic in vlt. col. tenet oppoſitū. eo quia. d. §. aliud quoque capitulum. loquitur de propria præteritione, quando filius nullo modo eſt inſtitutus. ſed iſta iura loquuntur, quando eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, & iſta non eſt omnimoda præteritio, vt dicam ſtatim in glo. Et licèt ipſe non dicat, adde quòd Ange. met hic in vlt. colum. in lectu. Flo. ſibi de directo contrarius firmat iſtam opin. & alleg. Bald. idem tenere, & hoc eſt etiam de mente Bar. & aliorum in l. ſi mater.
4 ff. de vulga. & pupil. ¶ † Secundò elice ex eo. tex. quòd pater pōt inſtituere filium emācipatum ſub quacunque condi. ēt caſuali, vel mixta. Ratio eſt, ſecundum Bar. & Doct. quia emancipatus præteritus non habet ius dicendi nullum, ſed ius contratabulandi. Ideo cùm pendente conditione habeat ſecundū tab. l. 2. §. ſi ſub conditione. & l. ſi ſub conditione. ff. de bon. poſ. ſm tab. meritò ſibi non competit cōtra tab. Adde ad iſtud no. tex. in l. 3. §. ſi ſub ea. ff. de bon. poſ. contra tab. & ibi dicit text. qꝑ valet teſtamentum, & quod pendente condi. poteſt agnoſcere bon. poſ. ſm tab. quæ tribuit ius: ſecus eſt in extraneo inſtituto ſub condi. quia licèt pendente condi. poſſit agnoſcere ſm tabu. tamen illa ius nullum tribuit. ratio, quia in extraneo deficiente condi. nil eſſet habiturus: ſecus in emancipato. l. ſi quis ita hæres inſtituatur. cum gl. ff. de hær. inſti. ſm Cyn. hic in vlt. q. & Pau. de Caſt. in 1. col. Et latius Bart. in d. l. 2. §. ſi ſub conditione. ff. de bon. poſ. ſm tab. ¶ In tex. ibi, *iure teſtatus non videtur*. Adde, & ſic teſtū vſque ab initio eſt ipſo iure nullum, prout expreſsè dicit tex. in l. Lucius. ff. de condi. & demon. & in d. l. ſuus quoque. in prin. & ideo ab inteſtato ſuccedit filius, ſm verum intellectum
15 gl. ſi. † Et ſic correlariè no. ex iſto tex. qꝑ licèt ſtet per filiū, quominus impleat conditionem mixtam, ſub qua eſt inſtitutus, qꝑ tū poteſt adire ab inteſtato, ex quo, vt dixi, teſtū à prin. non valuit, qꝑ eſt ℨ opi. Bul. relatam in gl. 1. & in gl. ſi. de quo dicetur. ℨ. ſuper gl. 1. ¶ Gl. 1. in verbo non erat, diuiditur in 6. partes principales. In prima declarat tex. In ſecunda, quæ eſt ibi, & ſic not. gl. colligit no. ex tex. quod habet tres partes. In tertia, quæ eſt ibi, & ſic exhæredatio. gl. remouet ℨrium, qꝑ ſtatim inducam. In quarta, quæ eſt ibi, quid autem de nepote. gl. format. q. In quinta ibi, Bul. tū diſtinxit. gl. reprehendit quandam diſtinctionem Bul. In ſexta, & vlti. quæ eſt ibi, hodie verò. gl. remouet aliud ℨrium fa
16 tendo illud. ¶ † In tertia parte gl. vt dixi remouet contrarium, nam tex. vult, quòd filius in poteſtate poſſit inſtitui ſub cōditione caſuali, vel mixta, dummodo in defectum conditionis exhæredetur, & ſic pater poteſt inſtituere filium hoc modo, inſtituo filium, ſi nauis ex Aſia venerit, & ſi non venerit, eum exhæredo: & vult, qꝑ valeat exhæredatio facta ſub iſta conditione, ſi nauis ex Aſia venerit. ℨ, exhæredatio debet fieri purè, & ſi fit ſub condi. vitioſa eſt, & non valet. l. 3. §. purè. alleg. in gl. & ratio eſt, quia filij certo iudicio remoueri debent ab hæreditate patris, non autem conditionaliter. l. ſub conditione. ff. de bon. poſ. contra tab. gl. reſpondet, qꝑ ſi exhæredatio fiat de per ſe, non poteſt conditionaliter fieri. Ita loquitur contrarium, ratio, quia vt dixi filius tunc non eſſet ſub certo iudicio remotus, ſed ſi præcedat inſtitutio conditionalis, certè in defectum illius conditionis bene poteſt filius exhæredari. Ita loquitur hic tex. ratio, quia tunc certum eſt iudicium patris, quia nullo caſu poteſt eſſe præteritus. nam ſi conditio eueniat, erit inſtitutus: ſi deficiat, erit exhæredatus. Iſtud eſt, quod voluit dicere gl. hic, & ita declarat Cyn. in 1. & 2. opp. & Bal. in 8. ¶ In quarta parte gl. ibi, quid autem de nepote. pro eius intelligentia reaſſumo in dubium, quia paſſus
a eſt diſputabilis, nunquid nepos, [a] quem nemo præcedit in gradu, & ſic eſt ſuus, poſſit inſtitui ſub conditione caſuali, vel mixta, dato quòd in defectum non exhæredetur, an vero teſtamentum ſit ipſo iure nullum, prout & in filio in poteſtate. gl. hic tenet, qꝑ non poſſit, & idem tenet Cyn. hic in 5. q. Bar. Saly. & Pau. de Caſt. & gl. & Bar. in l. ſed ſi in conditione. §. nepotes. alleg. in glo. Et dicunt Fulg. & Rapha. Cuma. quamuis ipſi legendo oppoſitum teneant, quòd iſta prima opin. eſt tenenda in iudicando. ¶ Pro *iſta communi ſententia videtur* ſtringere fortiter tex. in d. §. aliud quoque capitulum. in Auth. vt cùm de appel. cog. quē tex. alleg. originaliter Bal. hic in 6. opp. vbi eſt tex. qꝑ ſicut præteritio filij in poteſtate vitiat ipſo iure teſtamentum, ita etiam præteritio nepotis obtinentis primum locū, & ſic qui eſt ſuus. Facit. l. ſi. in ver. ſancimus. C. de lib. præte. Sed reſponde, quòd lo
b quitur, quando nepos eſt [b] omnino præteritus, & ſic loquitur de mera prēteritione, ſecus eſt, quando nepos eſt inſtitutus ſub condi. caſuali, vel mixta, quia tunc non eſt mera præteritio, ſed mixta cum inſtitutione. Ratio eſt, quia. l. magis habet odio omnimodam præteritionem, quàm iſtam, quæ eſt mixta, patet, quia ſi filius ſit omnino præteritus, non habet bon. poſ. ſecundum tab. & tamen ſi ſit inſtitutus ſub condi. caſuali, nec in defectum exhæredatus, tamen ea pendente habet bono. poſſeſ. ſecundum tab. l. 3. §. ſi ſub ea. ff. de bon. poſ. ſecundum tabu. Ita in ſimili reſpondet Bald. hic 5. opp. ¶ Secuudò pro iſta parte ſtringit text. in l. poſthumorum. ff. de iniu. rup. circa medium ibi, ſicut ipſum filium, & ibi probat plus tex. quòd ſi tempore teſtamenti nepos non obtineat primum locum, quia tamen viuo teſtatore poſſet pater præmori, ideo etiam tunc debet inſtitui, vel nominatim exhæredari, ſicut filius. Et per illum text. videtur confundi tertia opinio, quam ponit Bald. hic in 6. oppo. qui conſiderat, quòd aut nepos tempore conditi teſtamenti obtinebat primum locum, & tunc non poſſit inſtitui ſub condi. caſuali, vel mixta, ſicut nec filius: aut non obtinebat primum locum tempore conditi teſtamenti, licèt poſtea viuo adhuc teſtatore cœperit obtinere, & tunc bene poteſt inſtitui ſub condi. caſuali, vel mixta: eo quia principium eſt multum conſiderandum. Et dicit Pau. de Caſt. quòd iſta eſt pulchra conſideratio. Sed ante Bald. iſta fuit diſtinctio glo. noſtræ. Sed hæc diſtinctio confunditur per illum text. & per text. in d. §. nepotes. ver. redigantur, non violando literam, vt ibi facit glo. Tamen reſpō
c de ad d. l. poſthumorum, quòd dictio ſicut, [c] ibi poſita non facit omnimodam ſimilitudinem quo ad omnem qualitatem in ſpecie, vt dicit glo. allegans ſcripturam ſanctam in l. ſi cùm venderet. §. fin. ff. de pign. act. & in l. ſi cum exceptione. §. quòd ſi homo. ff. quod met. cau. Et patet, cùm tex. ibi loquatur de nepote non tenente primum locum tempore teſtamenti, quem conſtat ſub quacunque condi. inſtitui poſſe, vt eſt tex. in d. l. ſed & ſi in conditione. §. nepotes. ergo conſtat, quòd illa dictio ſicut, non poteſt facere omnimodam relationem in qualitate. ¶ Tertio pro iſta parte videtur ſtringere, quia ratio quare ſi filius in poteſtate inſtituatur ſub conditione caſuali, vel mixta debet in defectum exhæredari, eſt, quia aliàs deficiente conditione reperiret ſe præteritum, & præteritio annullat teſtamentum, iſtamet ratio militat in nepote, qui obtinet primum locum, & ſic, qui eſt ſuus: quia etiam ſi reperiatur præteritus, ipſo iure annullat teſtamentum. d. l. poſthumorum. Aliàs vana fuiſſet prouiſio Galli, qui inſtituit, quod nepos ita debeat inſtitui, vel exhæredari ſicut filius. l. Gallus. ff. de lib. & poſthu. Nec ad hoc potes reſpondere, prout ſ. reſpondi primo argumento, qꝑ quando nepos, qui obtinet primum locum, reperit ſe præteritum, quòd annullat ipſo iure teſtamentum, verum eſt, quando reperit ſe omnino præteritum, quòd non eſt hic, cùm hic non habeatur reſpectus ad tempus futuræ præteritionis. ¶ Quartò pro iſta parte poteſt adduci aliud fundamentum. nam filius emancipatus ideo poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, vel mixta, quamuis in defectum non exhæredetur, ſecundum Bar. & Doct. hic, eo quia emancipatus præteritus non habet ius dicendi nullum, cum ſit incognitus à iure ciuili, ſed habet ius cōtratabulandi. Ideo cùm pendente condi. habeat ſecundum tabu. l. 2. §. ſi ſub conditione. & l. ſi ſub conditione. ff. de bon. poſ. ſecundum tabu. & l. 3. §. ſi ſub ea. ff. de bono. poſſeſ. contra tab. Ideo non poteſt habere contra tab. ſecundum iſtam rationem Bar. & Doct. ſequitur, quòd nepos ſuus non poſſit inſtitui ſub condi. caſuali, vel mixta, niſi in defectum exhæredetur, quia nepoti ſuo non competit pendente condi. bono. poſ. ſecundum tab. quia iura præalleg. loquuntur in filio emancipato, & ſic nō habent locum in filio, vel in nepote, qui ſunt in poteſtate. Et ſi dicatur, quòd imò in nepote in poteſtate eſt deciſum, quòd pendente condi. caſuali, ſub qua eſt inſtitutus, quòd interim habet ſecundum tab. ſcilicet in d. l. 3. §. ſi ſub ea. in verſi. ſed & ſi nepos, vbi dicitur, quòd ſi nepos ſub huiuſmodi condi. ſit ſcriptus hæres, quòd idem erit dicendum. Reſpondetur, quòd loquitur in nepote emancipato. Nec obſt. quod dicunt Fulgo. & d. Alex. hic, qui adducunt illum tex. pro parte contraria, quòd ſi ille tex. loqueretur in nepote emancipato, eſſet ſuperfluus, quia ille caſus ſatis fuiſſet deciſus per id, quod dictum erat. ſ. de filio emancipato, nam certè non eſt incongruum, qꝑ illud, quod primò fuit deciſum in filio emancipato, decidatur poſtea in nepote emancipato, patet in l. Gallus. §. idem credendum. ff. de lib. & poſthu. Et quod ille ver. loquatur in nepote emancipato, probatur per illam aduerſatiuam, ſed & ſi nepos. nam de natura aduerſatiuæ eſt facere repetitionem qualitatum, quæ ſunt in præceden-

ADDITIONES.

a ¶ Nunquid nepos. Adde Pau. de Caſt. in l. poſthumo. de inoffi. teſt. Bal. inſtit. de exhære. lib.

b ¶ Quando nepos eſt. Alex. 5. col. ver. in ſpecie. ſed planius nōde, qꝑ ibi loquit̄ de nepote naſcituro, ergo non poteſt tex. intelligi, qꝑ neceſſariò eſſet inſtituē dus ſub conditione poteſtatiua. nam eſſet contra. l. ſi ſub condi. §. nepotes. de hæ. inſti. vide iſta reſponſa ad arg. ſequens. PVRPV.

c ¶ Dictio ſicut. Adde Bal. in l. edita. C. de eden. Abb. in c. inquiſitioni. de accuſa. Ant. de But. in c. Piſanis. de reſt. ſpo. Lud. Rom. in conſi. 130. inci. præſupponitur primò.

Source : BIU Cujas

p̃cedenti or̃one, cū sit dictio ꝓiunctiua. Ista est doctrina notab. Bal. vbi per hoc pulchrè infert ad statutum, in l. omnes populi. in 15. col. ff. de iust. & iu. per gl. notabilem in §. item lapilli. insti. de rerum diui. sequitur. d. Alex. dicens hanc doctrinam non reperiri alibi, quàm in l. si filius à patre. in prin. in 12. col. ff. de libe. & posth. & Pet. de Anch. in commento. c. canonum statuta. in ver. & quærit etiam Bal. vtrum vnum statutum. de consti. ergo qualitas emancipationis posita in præcedenti oratione intelligi' tur repetita in illo ver. sed & si nepos. præsertim cùm ibi sit aduersatiua iuncta cum copula, iuxta gl. in l. sed & si lege. in prin. cum si. ff. de peti. hære. Bart. in l. hoc amplius. §. de his autem. ff. de dam. infec. Confirmatur, quia clausula sequens [a] simpliciter posita declaratur ſm̃ præcedentem. l. vtrum. ff. de petitio. hære. & l. Seiæ. §. Caio. ff. de fundo instruct. Quintò facit, quia sequere tur maximum absurdum, ꝙ nepos, qui est suus, & sic obtinet primum locum, si instituitur sub conditione casuali, vel mixta, & non est in eius defectū exhæredatus, esset omni remedio destitutus, nam non haberet ius dicendi nullū, si vera esset opi. ꝓria. item nec ꝓ tab. quæ non datur instituto sub conditione casuali, vel mixta, sed oīno præterito. l. sub conditione. ff. de bon. pos. ꝓ tab. Item nec ſm̃ tab. vt s̃. demonstraui. Et sic in casu isto suitas in nepote esset inanis ꝓ prouisionem Galli, & l. Velleiæ. & oīa iura mundi. Tū potes dicere, ꝙ imò competit ſm̃ tabu. per l. 2. §. si sub conditione. in fi. ff. de bon. pos. ſm̃ tab. attento, ꝙ testm̃ de iure ciuili non est nullum, ſm̃ op. ꝓriam, prout in filio in potestate, cui pendente cond. non potest ꝓpetere ſm̃ tab. qa [b] testm̃ est nullum. ¶ Sextò pro ista parte pōt adduci tex. [b] in l. ēt. §. si patronus. ff. de bon. lib. vbi probatur, ꝙ si patronus instituit sub conditione, quæ non pendet ab eius potestate, nisi purificet viuo testatore, vel ante aditam hæreditatem, dī præteritus, & ideo habet bon. pos. ꝓ tab. ergo multo fortius debemus dicere in nepote tenente primum locum, ꝙ si instituitur sub cōditione casuali, & non exhæredetur in defectum, ꝙ possit dicere testamentum nullum, cùm magis sit debita hæreditas aui nepoti existenti suo, & sic obtinenti primum locum, q̃ sit hæreditas liberti patrono. iuxta no. in l. si quis legatum. ff. de fal. ¶ Contrariam opi. ꝙ imò nepos obtinens primum locum, & sic qui est suus, possit instituisub condi. casuali, vel mixta, dato, ꝙ in defectum non exhæredetur, tenet gl. in l. 3. §. si sub ea. in gl. fi. ff. de bo. pos. ꝓ tab. & gl. licèt non sic clarè in l. j. §. sciendum. in glo. parua iuncto tex. ff. de su. & leg. Istam opi. tenent do. Christo. de Cast. Ful. & d. Alex. hic. & Imo. & Raph. Cuma. in d. l. sed & si in con [c] ditione. §. nepotes. Imo. in l. fi. ff. de condi. insti. Pro ista sententia stringit tex. in d. l. suus [c] quoque. in prin. ff. de hære. inst. quadrupliciter inducendo. dicit ibi tex. ꝙ suus potest instituisub quacunque conditione excepto filio, sed nullus dī esse suus, qui nō tenet primum locum. §. sui. insti. de hære. quali. & differ. ibi ergo nepos nō diceretur suus, nisi obtineret primum locum. ibi ergo est tex. clarus, ꝙ nepos, qui est suus, & sic qui obtinet primum locum, potest instituisub quacunque cond. Sed disputā [d] do potes respondere, dum dicebant, ꝙ nullus potest dici suus, [d] qui non obtineat primum locum, verum est ab intestato: sed condito testō nepos potest dici suus, quamuis non obtineat primum locum, tex. est in l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acq. hære. & l. filius patroni. ff. de bo. lib. & declaraui in l. qui se patris. s̃. vnde lib. ¶ Secundò facit ille tex. quia exceptio, quā ibi facit, dum dicit excepto filio, declarat regulam loqui in eo, qui potē tia, & actu erat suus, sicut & filius, aliàs exceptio non esset bona, quia ad hoc, vt exceptio sit congrua, debet esse de regula. l. nam quod liquidæ. §. fi. ff. de penu leg. Dy. in rub. de reg. iur. in 6. & declarat Bar. in l. eum. §. qui iniuriarū. ff. si quis caut. ¶ Tertiò facit ille tex. quia exceptio ibi de filio debet firmare regulam in non exceptuatis, qñ esset simpliciter facta. l. quæsitum. §. deniq;. ff. de fun. instr. & l. nam quod liquidæ. §. fi. ff. de penu leg. glo. in l. in his. ff. de legib. & gl. in l. j. ff. de reg. iu. multo fortius cùm talis exceptio de filio sit facta taliter post regulam, ꝙ exceptio non potest intelligi de alio suo, quàm de filio. ¶ Quartò facit, quia nisi tex. ille intelligeretur de nepote actu obtinente primum locum, esset de indubitabili, ex quo potest præteriri. Et hoc argm̃, ꝙ fuit Ful. ampliat d. Alex. quia similiter si tex. in d. l. sed & si in conditione. §. nepotes. & in d. l. j. §. scienter, intelligerentur de nepote non obtinente primum locum, certè essent de indubitabili, & inanes. quia ex quo possunt in totum præteriri. l. Gallus. §. in omnib. ff. de lib. & posth. fortius debēt posse sub quacunque cōdi. instituiarg. l. videamus. §. pe. ff. de in lit. iu. Sed istud fundm̃ [e] tollitur [e] per tex. in §. hæres, & purè. cum simi. insti. de hære. insti. vbi deciditur, ꝙ hæres extraneus pōt instituisub quacunq; ꝓditione, & tū poterit per testatorem oīno præteriri. ¶ Secūdo principaliter ad idē stringit tex. in l. j. §. sciendū. in ver. idē erit di cēdū. ff. de suis & legi. Et dñt Raph. Ful. in rep. huius. l. in 5. char. & Pau. in d. §. nepotes. ꝙ ad illum tex. non pōt dari ꝓgruum rñ- sum. Ad idem facit. d. l. 3. §. si sub ea. s̃. alle. inducendo, vt per do. Alex. hic, & dictum est. s̃. ſm̃ istam opi. quæ satis vī consona le. gib. habes limitare regulā tex. nostri, vt solū procedat in filio in potestate, prout cum misterio dicit tex. filium. secus est in nepote, vel deinceps, q̃is suo, & sic obtinente primum locum. Rō diuersitatis est, ſm̃ Ful. & d. Ale. hic. quia l. magis fauet filio, quā nepoti. patet in l. iubemus. in prin. C. ad Treb. vbi filius grauatus per fideic. restituere, non computat fructus in quartam: & tñ se cus est in nepote, vt ibi est tex. in §. fin. Sed caue, ꝙ istud simile non est bonum, quia tex. in d. l. iubemus. §. fin. non loquitur expresse in nepote, qui est suus, & sic qui obtinet primum locū. ¶ Vnde Ful. hic, & Raph. Cu. in d. §. nepotes. dabāt aliud simile ad ostendendum, ꝙ l. magis fauet filio, q̃ nepoti. nam olim filij debebant institui, aut nominatim exhæredari, non sic erat in ne potib. qui poterant exhæredari inter cæteros. insti. de exhær. lib. in prin. & §. j. Sed caue, cùm istud sit correctum, certè istud simile probaret oppositum. Vnde considerabam directè, ꝙ l. magis fauet filio in isto proposito, q̃ nepoti, eo quia filius semper tenet primum locum, non sic est in nepote, quia contingenter à casu, vel ex accidenti subintrat locum suitatis, qñ. s. filius subducitur de medio; tamen nec ista ratio vī generalis, quia non procederet, qñ nepos à princip. tempore suæ originis nasceretur suus, puta ex filio prædefuncto. Nisi dicas, ꝙ lex considerat id, quod frequenter, & vt plurimum contingit. l. nam ad ea. ff. de legi. Ex prædictis omnib. apparet hunc articulum esse dubium, & disputando posse vtranque partem defendi. Magis tñ placet prima opi. gl. & Bar. hic cum alijs superius relatis, quæ videtur esse *magis communis*, & per fundamenta, q̃ superius vltra Doct. addidi, redditur de iure verior, & est magis æqua, & illam tene.

17 In 5. parte gl. ibi Bul. tñ distinxit. † Pro intelligentia huius partis gl. opp. fortiter ꝓ tex. q vult, ꝙ si filius in potestate sit institutus sub ista conditione mixta, si in patriam redierit, ꝙ testm̃ est nullum, & filius succedit in totum ab intestato excluso cohærede, & substituto; ꝓ, pone, ꝙ filius potuit implere istam conditionem, si voluit, quia stetit solùm per negligentiam suam, certè deber sibi imputari, sicut dicimus, qñ filius est institutus sub cō ditione potestatiua consistente in facto, quia si stetit per eum, ꝙ non impleuit, imputabitur ei, vt dixi in text. & facit. l. fi. j. de neces. ser. hær. inst. alleg. in gl. Propter hoc ꝓrium Bul. limitabat. l. nostram, vt procederet, qñ filius in potestate fuit impeditus implere conditionem per casum, & sic nil sibi potuit imputari, se cus si stetit per culpam, & negligentiam suam. Tñ gl. hoc in d. l. suus quoque. in prin. in verbo constat. reprehendit, & bene, eo quia vlt. voluntates non possunt stare in suspenso quantum ad valitudinem. l. si ff. communia prędio. sed si deberemus expecta re, vtrum conditio deficiat per casum, an per negligentiā filij, staret in suspenso, quod non est dicendum. Tamen caue tu sub tilis, quia in conditione potestatiua stat in suspenso, si consideras, quæ dixi in tex. & probatur in d. l. suus quoque. in prin. ff. de hære. insti. Tamen quia sententia gl. ꝓ Bal. ab omnib. approbat, ad d. l. fi. C. de neces. ser. hære. insti. alle. per Bul. respondeex mēte Cyn. in 8. q. in fi. & sequitur Raph. Ful. ꝙ ibi loquitur text. qñ testamentum non peccat in forma, quia ibi seruus bene potuit instituisub conditione mixta, sed in l. nostra si filius instituatur sub condi. mixta, peccat testamenrum in forma, & idem contra Bulg. tenet glo. in l. suus, quoque. in prin. in ver. constat. ff. de
18 hære. insti. ¶ † In vlt. parte gl. [f] ex ista glo. habes, quòd licèt ſm̃
f ista iura, quando filius in potestate erat institutus sub conditione casuali, vel mixta testamentū erat nullum, hodie tñ est correctum,

ADDITIONES.

a ¶ Clausula sequens. Adde Bar. in l. fi. ff. de reb. du. Bar. in l. prætor. la 2. ff. vi bon. rap. Bal. in l. j. C. de lib. præte. Spe. ti. de depo. in §. 2. vers. 11. Io. de Imo. in c. 1. de pact. Doct. in c. 1. de post. prę la. li. 6. Bar. consi. 5. aliàs. 4 incip. Ang. idē Bar. consi. 83. inci. in facti contingentia. Lu. Ro. consi. 129. inci. licèt magna apud me fuerit dubitatio semper. idem Lu. Ro. consi. 110. incip. qō consultationis propositæ in causa. PVRPV.

b ¶ Adduci tex. Sed nihil valet, quia hic quærimus, an ab ipso principio testm̃ sit nullum, qñ suus instituitur sub cōditione casuali vel mixta, prout tenet gl. mag. hic. & Ias. s̃. 4. not. sed caue, quia imò ille tex. extenditur ad filium. Alex. in col. pe. ver. quæ enim alio modo. PVRPV.

c ¶ L. suus. Respondead l. suus, quod intelligitur de suo largè & impropriè. Ias. in l. qui se patris, col. 1. ver. & fic. s̃. vnde lib.

d ¶ Nullus potest dici suus. Adde qui dicantur sui. vide gl. 2. in c. studeat. 50. dist. Bar. in l. si ita quis promiserit. in §. ea. de verb. obl. & qui veniant appellatione suorum, vide diffusè per Fel. in c. de cætero. in fi. vl. col. de test.

e ¶ Tollitur. Non tollitur, quia aliud est quærere, an quis vt extraneus, an quis vt suus posset instituisub conditione. Et pondera pro Alex. d. §. sciendum, dū dicit filiū sub condōne ptātiua, vel nepoté sub condōne, dēt intelligi de oī ēt nō ptātiua, cū vel, iter diuersa ponat. Ale. in rub. ff. si ag. vec. vel emph. pe.

f ¶ Parte gl. adde Bar. dicentē, ꝙ cōiter reprobatur, ipse aūt non audet recedere consi. 28. in q. Alex. sequitur in l. commodissimè. col. j. ff. de lib. & posth.

Source : BIU Cujas

rectum,quia hodiè conditio caſualis,vel mixta appoſita in inſtitutione filij in poteſtate non vitiat teſtamentum, imò reijcitur quantum eſt legitima filij. d.l. quoniam in prioribus. alleg. in gl.& conſequenter hodiè teſtamentum valet, & conſequenter hodiè iſta.l.& ſimiles ſunt correctæ.Et dicit Bar. quòd iſtud apertius tenet gl.in d.l.ſuus quoque.in prin.Sed tu caue, quia illa gl.nil facit,ſecundum Fulg.& Pau.de Caſt.hic,quia relata ad tex.loquitur de conditione poteſtatiua,quæ non annullat ipſo iure teſtamentum,ſed reijcit.& quod iſtud ſit verum,patet,qa poſteà quærit ibi gl.quid de conditione caſuali,vel mixta,& tenet,quòd annullat teſtamentum.fortius ſubdit Fulg.hic,ꝙ etiã gl.noſtra non vult illud,ad quod ponderant eam Doct.eo quia gl.non refertur ad tex.noſtrum,ſed ad illud quod gl.in prin. dixerat de cond. poteſtatiua. Et dicit Pau. de Caſt. hic, ꝙ iſta fuit declaratio Antiquorum,antequam Ful. in mundo naſceretur. Et ſic iſta glo. debet intelligi,prout glo.met ſe declarauit in d.l. ſuus quoque.in prin.¶Sed quæcunque fuerit intentio gl. punctus eſt videre,† nũquid iſta. l.[a] & ſimiles ſint hodie correctæ,
19 a & ſic nunquid ſi pater inſtituat filium in poteſtate ſub conditione caſuali, vel mixta, & aliter non exhæredet in defectum conditionis,nunquid teſtamentum ſit nullum,an verò valeat, & cõditio reijciatur vſque ad legitimam filij,perinde acſi filius eſſet in legitima purè inſtitutus.Antiqui omnes vſque ad tempora Bar.tenent,ꝙ adhuc teſtamentum hodie ſit nullum.& ſic ꝙ iſtæ.ll.non ſint correctæ,eo quia tex.in l.quoniam in priorib. alle.in glo.loquitur quando filius erat exhæredatus,& vocabat ad querelam, & ſic teſtamentum valebat, & oportebat illud querelare,& ſic quia dubius erat euentus litis, ſtatutum fuit,ꝙ legitimam purè haberet, & quòd grauamen & conditio reijceretur;ſed in propoſito noſtro, cùm teſtamentum ſit ipſo iure nullum,certè nullum eſt grauamen filij,vnde cùm d.l.quoniã. & l.quæ nuper.loquantur in terminis diuerſis,dicendum eſt,ꝙ iſta.l.& d.l.ſuus quoque.& ſimiles remaneant incorrectæ, præſertim cùm per ſubauditos intellectus non debeat induci. ll. correctio.gl in c.cupientes.§. ꝙ ſi per 20.de elec.lib.6.Iſto enim caſu potius intereſt filij, ꝙ conditio non reijciatur, & ſic teſtamentum nullum remaneat,& ſic ab inteſtato totam hæreditatem obtineat, quàm reiecta conditione ſolam legitimam de præſenti obtineat. Et iſtam opi.tenẽt vltra Antiquos Cy.hic,& Bal.in d.l.quoniam in priorib.Bal.& Ang.in d.l.ſuus quoque. in prin.Bal.in repe.l.in ſuis.in vlt.col.ff.de lib.& poſth.Ang. & Ful. hic.Ang.in l.filius à patre.in prin.ff.de libe.& poſthu.& in conſi. 160.incip.Domina Catharina quondam Blaſij. aliàs eſt in cõti. 120.Domina Antonia quondam Blaſij.Pro iſta opi.etiam ponderat tex.in l.omnimodo.in ver.ſin verò vel præterierint .& in l.quæ nuper.in fi.C.de inoffi.teſta.vbi quando filius eſt præteritus,iura antiqua remanẽt incorrecta,ſed quando filius inſtituitur ſimpliciter ſub conditione non poteſtatiua,cenſetur præteritus, vt dictum eſt in tex. Confirmatur, quia ſi iſta.l. & ſimiles non corriguntur per d.l.omnimodo. & d.l.quæ nuper. vt probaui,certe ſimiliter non corrigentur per d.l.quoniam in prioribus,quæ venit ad eorum interpretationem, & l.interpretãs dẽt intelligi in terminis.l.interpretatę, vt in Auth. de fil. ante dota. inſtr.natis.ad fi.Tamen ad iſtud fundamentum ſtatim.ſ. reſpondebitur. Ad idem adducitur ſimile de patrono. nam ſicut hodie de legitima filij detrahitur omne grauamen. d.l. quoniam in priorib.ita de iure fforum de legitima patroni detrahit omne grauamen.l.cùm patronus.ff.de leg.2. & ſicut hodiè, quando in teſtamento erat diminuta legitima filij,non rumpitur teſtamentum,ſed agitur ad ſupplementum. d.l. omnimodo. ita erat de iure fforum in legitima patroni.l.ſiue.§.excluditur.ff.de iure patro.& tamen patronus inſtitutus ſub conditione nõ poteſtatiua dicitur pręteritus,& ideo habet bon.poſ.contra tab.l. etiam.§.ſi patronus.ver.quid ergo. ff.de bon.lib. Sed ad hoc rñde,ꝙ in patrono bene reijcitur grauamen, ſed non reperitur,ꝙ reijciatur conditio appoſita in inſtitutione, & ꝙ inſtitutio remaneat pura, prout reperitur in legitima filij, quæ eſt ei magis debita, quàm ſit legitima patroni.l.ſi quis legatum. §. ſi patronus.cum gl.ff.de falſis. Pro iſta opi. vltra allegata per Doct. adde tex.in l.maximum vitium.in vlt. col.ver. & ſi ſecundum noſtræ.ſ. de lib.præte.quem tex. Ang. ibi in vlt.col. in lect. Floren. ad hoc notat, & dicit, ꝙ ibi melius probatur, quàm in aliqua parte iuris contra iſtam opi.glo.& Bar. hic iungendo glo. ibi in verbo ſentiret. ibi enim text. reſpondendo tacitæ obiectioni dicit,ꝙ filius præteritus non habebat tantum iuris ſicut exhereda tus,quia exhæredato prouidebatur per d.l.qñ in priorib. ſed in præterito non habet locum illa lex. ergo ibi vult Imperator,ꝙ qñ filius in poteſtate eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta,& non eſt in defectum exhæredatus, quo caſu habetur pro præterito,vt hoc tex.ꝙ in tali filio præterito non habet locum.d.l.qñ in priorib.& ſic non reijcitur conditio vſque ad cõ currentem legitimam ſuam.Et dicit Ang.ibi,quòd non fuit recordatus de illo tex. dum legeret iſtam. l. ſi pater. Sed ꝙ ibi eſt fortiſſimus tex.ꝫ gl.& Bar.& Ful.ibi in vlt.col.licèt de Ang. mẽtionem non faciat,etiam notat ad iſtud idem illum text. & reputat no.dignum.Sed puto,ꝙ ille tex.nihil faciat, & ꝙ clara ſit reſponſio.quia tex.ille iuncta gloſſella expreſsè loquitur,quando filius eſt omnino præteritus,& iſto caſu bene fateor, ꝙ d.l. quoniam in priorib.non habet locum, & ꝙ tunc teſtamẽtum etiam hodiè eſt ipſo iure nullum, eo quia in filio omnino præterito nil eſt hodie omnino immutatum. Et pondera, ꝙ iſtud eſt,quod apertè dicit tex.in l.omnimodo.ſ.de inoffic.teſta.ver. ſin verò vel præterierint.vbi dicit text. nihil eis penitus reliquerint.vbi quando filio nihil omnino eſt relictum, & ſic quando eſt omnino præteritus,iura antiqua remanent immutata, & in iſtis terminis etiam loquitur.d.l.maximum vitium.Sed nos loquimur,quando filius in poteſtate eſt inſtitutus ſub conditione caſuali,vel mixta,quo caſu non dicitur omnino præteritus, & ſi eſt aliqua præteritio,eſt mixta ſimul cum inſtitutione, & iſta.l.non habet ſic odio,nec ita vitiat inſtitutionem ſicut mera præteritio,vt declaraui.ſ.in quarta parte gl. & iſta eſt vera ſolutio ad illum tex.& ſimiliter ad d.l.omnimodo.& l.qui nuper.ſ. alleg.Adde etiam vltra alios,ꝙ iſtam opin.tenet.d. An.de But. in conſi.68.incip.viſis actis & iurib.vbi dixit, ꝙ ſemper ſibi placuit opin.Ray.contra Bald.& ſic vidit pluries diſputari,& repetendo teneri.Motus,quia per d.l.omnimodo.& ſimiles, reijciũtur grauamina,quando teſtamentum erat aliquod,& ſic intelligitur tex.ibi,dum dicit inofficioſum,vel alio modo ſubuertẽdum,intelligitur enim per contra tab.vt dicit gl.quod patet ſecundum eum,quia ſi ille tex. prouideret, vbi teſtamentum eſt nullum,certè ſuperflueret prouiſio.l.ſcimus.§. cùm autem.eo. tit.C.de inoffi.teſta.Vnde conſiderat ipſe,quod d. l. quoniam in priorib. prouidet, quando teſtamentum ſubiaceret querelæ.l. omnimodo.quando aliter poteſt ſubuerti,puta per contra tabũ eſt aliquod.l.ſcimus.§.cùm autem. loquitur quãdo habebat quoquo relicti titulo,puta iure fideicommiſſi,quod ſufficiebat iure.C.tunc bene remouetur conditio. ſed quando haberet titulo inſtitutionis,nihil reperitur hodiè immutatum, ergo iura antiqua remanent firma in inſtitutione.Et licèt videatur eſſe ea
b dem ratio,tamen in correctorijs [b] non fit extenſio ex identitate rationis.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.mat. no.in Auth. quas actiones.C.de ſacroſan.eccle.¶Contrariam opin. quòd imò iſtæ. ll. ſint hodiè correctæ,& quòd tale teſtũ valeat,in quo filius in poteſtate eſt inſtitutus ſub condi.caſuali,vel mixta,reiecta tali conditione vſque ad legitimam ſuam,tenet Bar. hic,& latius in d.l. ſuus quoque.Et licet ſibi Bar. arrogauerit hanc ſententiam, tñ ante eum fuit opin.Richar.Mal.Cremo.vt refert Bal.hic,quam tenet Sal.in d.l.quoniam in priorib.per tex.expreſſum & ineuitabilem in l.ſcimus.in §.cùm autem.ſ.de inoffi.teſt. quem tex. ante Bar.originaliter ponderauit ad hoc.Richar. Mal.hic.Eandem opi.tenet Pau.hic.& in d.l.ſeruus quoque.dicens,quòd totus mundus obſeruat iſtam opi.Bar.& quòd omnes niſi ſunt rñdere ad d.l. ſcimus.ſed quod nullus vnquam bene reſpondere ſciuit.Eam tenet Imo.in l.fi.ff.de condi.inſti. & d.l. ſiuus quoq,. & dom. Alexan.hic.Et iſtam tenet per d.§.cùm autem.inducendo,vt per Barto.hic,& ibi. Et licèt Ray. de Forli. qui primò fuit præceptor Barto. & poſtea concurrens Barto. dum conſuluiſſet contrarium,& miſerit ex Padua Peruſium duas reſponſiones,vt refert Barto.& truffatur in d.l.ſuus quoque, puto, quòd bene reſponderi non poſſit. Licet Ange.& Fulgo.hic.& Raph. Cuma.in d.l. ſuus quoque. reſpondeant, quòd in d. §.cùm autem. filius fuerat expreſsè exhæredatus. Et iſtam ſolutionem, quæ videtur diuinatio, colligunt extra naturam tituli, & quia illa.l.ſe refert ad.l.omnimodo. quæ loquitur iſto caſu, quando filius erat exhæredatus. Vel quartò reſpondent, quòd cùm ille text. loquatur tempore, quo non requirebatur titulus inſtitutionis in filio, imò ſufficiebat filio relinqui quocunque titulo, certè ibi in fideicommiſſo non reperitur data forma à lege, quin fieri poſſit ſub condi.caſuali,vel mixta,ſicut datur, quando filius inſtituitur, per iſtum text. & ſimiles. & iſtud eſt, quod voluit dicere Rayn. in reſponſione, quam miſit Peruſium Barto.ſed iſta ſolutio non videtur tuta: quia ſi onus conditionis detrahitur de fideicomm. vſque ad legitimam filij,

vt ibi,

ADDITIONES.

a ¶Nunquid iſta.l.Adde Ioan.de Imo.in l.fin.ff.de condi.inſtit. Doct.in c. fin.de regu. iuris.

b ¶In correctorijs. Adde glo.in verbo can.in cap.ſtatutum.de reſcri. lib.6 glo. in verſi.eligatur.in cle.1.de elec. Alex.de Imo.in l.ſi conſtante.in prin.ff.ſolu. mat. Ant.de But.in c.olim.de ver.ſig.

Source : BIU Cujas

vt ibi, fortius debet detrahi de institutione, cùm sit titulus nobilior & vtilior. l. filium. §. sed & si potior. ff. de leg. præstan. aliter respondet Bald. hic in 1. col. in 5. oppos. & licèt loquatur inter dentes, vt dicunt Fulg. & Pau. de Cast. hic, tamen eius intentio fuit, vt respondeatur ad l. scimus. §. cùm autem, quòd loquatur quando conditio fuit apposita per dictionem cum, prout ibi loquitur tex. secus si fuisset adiecta per dictionem si. Sed ista solutio nil valet, & confunditur per dictam. l. quoniam in priorib. in ver. conditio vel dilatio, vbi textus simpliciter loquitur, de conditione, non distinguendo, qualiter concipiatur, & ita per illum tex. Saly. reprehendit Bal. Præterea non videtur differentia, an conditio apponatur per dictionem si, [a] vel cum. l. quodcunque. §. pen. vbi Bar. ff. de verb. ob. Bart. in l. j. ff. de condi. & dem. expressius Imo. post Ang. in l. centesimis. §. fin. ff. de ver. obli. Sexto modo respondetur q̃ d. §. cùm autem, procedit in conditione, quæ non est omnino incerta, quia incerta quando, sed certa an. l. j. ff. de condi. & demon. quod nihil est. Pro ista parte etiam bene facit tex. in d. l. omnimodo. in prin. in verbo inofficiosum, vel alio modo subuertendum. vbi patet, quòd proui detur non solùm, quando querela habet locum contra testamentum, sed etiam quando aliter subuerti potest, ergo similiter debet intelligi. d. l. quoniam in priorib. quæ venit ad eius interpretationem. Tamen iste tex. non multum stringit, vt patet ex relatis. s. maximè secundum. d. Ant. de But. ¶ Conclude ergo, veram esse sententiam Bar. q̃ si hodie filius in potestate instituatur sub cõditione casuali, vel mixta, nec in defectum exhæredetur, q̃ hodie valet testamentum, quia talis conditio vsque ad concurrentem quantitatem legitimæ reijcitur. Et si dicas, quid erit de residuo hæreditatis? Ange. hic in vlt. col. in lect. Flo. refert Bar. tenere, quòd in residuo expectetur conditio, & malè secundum eum, cùm in omnem euentum filius sit habiturus totum, etiam si conditio deficiat, cùm testator non possit decedere pro parte testatus, [b] & pro parte intestatus, vnde frustra expectaretur conditio, cuius euentus nihil potest operari. l. aliquando. ff. ad Velleia. Alij nihil tangunt. Tu aduerte, quòd decisio Ang. procederet, quãdo nullus esset datus cohæres, vel substitutus ipsi filio; sed quando est datus cohæres, vel substitutus filio, credo quòd tunc Ang. malè dicat, quòd tunc debeat expectari conditio, cùm testator non possit tunc decedere pro aliqua parte intestatus, & ita in specie tenet Pau. de Cast. in d. l. suus quoque. in prin. in pen. col. licèt de Ange. nullam mentionem faciat, & ita decidit tex. in d. l. scimus. §. cùm autẽ. ¶ † Quid autem esset in conditione casuali, vel mixta adiecta in testamẽto matris, an reijciatur hodie. Et quid in conditione, si filius voluerit, remitto te ad. d. Alex. hic post Bar. & alios in l. si mater. in prin. ff. de vulg. & pup. ¶ Limita conclusionem Bar. *quæ est vera, & communis*, vt non procedat, quando filius in potestate esset institutus sub conditione turpi, vel reprobata à iure, quia dato etiam quòd esset potestatiua, tamen hodie non reijcitur, imò vitiat institutionem. quod patet, quia licèt aliàs cõditiones turpes tanquam de iure impossibiles reijciantur. l. conditiones. la 2. de condi. insti. l. obtinuit. ff. de condi. & dem. & l. reprehendenda. j. eo. tamen quãdo adijciuntur in institutione filij in potestate, non reijciuntur, imò vitiant institutionem. text. est in l. si filius. ff. de condi. insti. quæ l. hodie remanet immutata, secũdum Bal. hic in 2. col. & Pau. de Cast. in d. l. conditiones, qui reputat hoc no. dignum. ¶ Secundò notabiliter limita, q̃ conditio casualis, vel mixta hodie reijcitur de institutione filij in potestate vsque ad legitimam, istud procedit, quando remota conditione dispositio remaneret in sua essentia, secus si remota conditione etiam remouetur substantia dispositionis, tunc conditio non reijcitur etiam hodie de institutione filię: vnde si pater relinquet filiæ in potestate mille pro dote, quia dos non potest esse [c] sine matrimonio. l. fi. C. de do. promis. certè filia non posset habere illa mille nisi secuto matrimonio, nunquid illa cond. matrimonij reijceretur hodie? certè non, imò oporteret eam expectari, secundum Ang. hic in vlt. col. in lect. Flo. subijcientem idẽ esse, si pater relinqueret vestimenta vidualia filiæ, quia remota viduitate corrueret substantia dispositionis, vt refert Ange. q̃ dum ista. q. sibi de facto occurrisset, q̃ Bal. frater suus ita consulunit, nec aliud allegat. Concludit ergo Ang. q̃ si pater relinquat filiæ in potestate mille pro dote, quòd illa mille non debeãtur statim, sed demum secuto matrimonio, & quòd illa conditio non reijcitur etiam hodie, & sic isto casu non habet locum. d. l. quoniam in priorib. & d. l. scimus. §. cùm autem. Refert, & sequitur Imo. reputans notabile, in d. l. suus quoque. in prin. Iste est pulcher, & vtilis passus. Adde licèt Ang. non dicat, quòd tenet singulariter Bar. in l. Titio centum. §. Titio genero. in vltim. col. ff. de condi. & demon. vbi tenuit, & multum signanter, † q̃ stante statu. q̃ existentib. filijs masculis filiæ fœminæ non succedant, sed debeant dotari à patre, & esse contentæ dote, si pater in testõ relinquat filiæ pro dote, filia mortuo patre non debebit statim habere relictum pro dote, sed differtur in diem nuptiarum, nec talis dilatio, aut talis conditio si nuptiæ sequãtur, reijciuntur, per d. l. quoniam. in priorib. & mouetur Bar. *quia secundum omnes statutum* * potest diminuere legitimam in quantitate, sed non in totum tollere, vt ibi per eum. Sicut ergo statutũ potest minuere legitimam in quantitate, ita potest diminuere in tempore, vt sic dos, quæ succedit loco legitimæ, non debeat nisi in diem nuptiarum, & non ante. Idem tenet Io. de Imo. ibi in effectu cum aliquali modificatione. Sequitur. d. Fran. de Are. in consi. 43. incip. placet mihi conclusio consultoris. Idẽ tenet Pau. de Cast. in d. l. qm̃ in priorib. Raph. Cuma. in consi. 175. inci. d. Ant. de Verona. d. Abb. in consi. 92. in 2. vol. in ci. illud indubitati iuris est. d. Alex. in consi. 68. in 4. vol. incip. circa præmissam consultationem præsuppono. in pen. col. Sed aduerte, quòd licet iste passus sit dubius, tamen in puncto iuris putõ, q̃ illa decisio Bar. non sit vera, nam procederet, quando statutum ita expressè disponeret, sed ex quo statutum nihil disponit circa grauamen dilationis temporis, & tale statutum multum operaretẽ j. ius commune, quia existentib. masculis fœminas excludit j. l. maximum vitium. j. de libe. præte. certè dicendum est, q̃ iste casus tanquam relictus à statuto, relinquatur in dispositione iuris communis. l. cõmodissimè. ff. de libe. & posth. l. si cùm dotẽ. ff. sol. mat. sed ius commune disponit, q̃ omnis conditio reijcia tur de legitima. d. l. quoniam in priorib. sed aduerte, quia Bart. voluit inducere hoc modo. nam ex quo statutum disposuit, q̃ debeant dotari, & dotatio non possit fieri sine matrimonio. l. 2. ff. de iure do. & d. l. fi. C. de dotis promis. per consequens statutum voluit inducere dilationem in tempus nubilis ætatis, & certè statutum potuit diminuere in tempore, sicut potest in quantitate. ¶ Item contra Bar. tenuit Bald. in l. sancimus. la 1. C. de nup. motus fortiori, & strictiori fundamento. nam dicit, q̃ æquiparatio Bar. in proposito non est bona, dum dicit Bart. q̃ sicut statutum potest diminuere legitimam in quantitate, ita potest diminuere in parte temporis, ad hoc, vt dos non debeat nisi in diem nuptiarum. nam cùm hic dos sit collata in tẽpus incertum, & posset contingere, q̃ filia moreretur antequam esset nubilis ætatis, certè si decederet ante istud tempus incertum, nihil transmitteret, per l. vnicam. §. finautem aliquid sub conditione. C. de cad. toll. & isto modo priuaretur tota dote, & sic legitima: vnde hic non agitur de sola diminutione, imò potest agi de priuatione totius. & istam opi. j. Bar. tenet latè. dom. Alex. sibimet contrarius in consi. 55. in 2. vol. quod inci. viso titulo quæstionis. in antepe. col. & pen. facit optimè, q̃ disputãdo determinauit Richar. Mal. Cremo. cuius disputationem sequũtur Bal. & Cy. in l. sancimus. la 1. C. de nup. vbi quærunt stante dicto statuto, q̃ si pater filiæ in potestate ætatis infantilis relinquat titulo institutionis mille si nupserit, nunquid talis quantitas mortuo patre debeatur statim filiæ infanti antequã nubat, reiecta illa cond. si nupserit? determinant, q̃ sic: quia cùm dos [d] succedat loco legitimæ, sicut de legitima reijceretur illa conditio, ita de dote, & in hoc ius commune interpretatur ius statutariũ, vide ibi plenè per eos. Illam decisionẽ refert & sequit Io. And. in addi. Spe. in tit. de testamentis. super Rub. in ver. scire debes, q̃ Ricar. sequitur Albe. de Rosa. in 2. parte statu. in q. 104. inci. adhuc ex eodem themate. Non omitto etiam, q̃ ipsemet Ange. in consi. 160. q̃ incip. domina Antonia quondam Blasij. aliàs est in cons. 120. tenet, q̃ si pater institutis filijs masculis relinquat filiæ si nupserit, q̃ testm̃ sit nullum, & q̃ conditio nedum non reijciatur, vt dicit Bar. sed q̃ filia tanq̃ instituta sub condltione mixta, cùm non sit exhæredata, tanq̃ præterita dicet testm̃ nullum, per hunc tex. & sic pondera, quia Ange. ibi tenet j. conclu. gl. & Bar. q̃ s. dixi cõem, q̃ condi. non reijciat vsq; ad legitimam, & in hoc malè tenet, vt in superiorib. firmaui. ¶ Tertiò notabiliter limita conclusionem Bar. & magis cõem, q̃ ɔditio casualis, vel mixta apposita in institutione filij reijcit ipso iure vsq; ad q̃titatem legitimæ, istud procedit, q̃n filius acceptat legitimam suam: si aũt filius non vult hr̃e legitimã, sed ei renuntiat, & pr̃ substituisset filio in ltĩma, nam debes scire, q̃ pater non solũ põt substituere pupillariter filio suo pupillo, eo quia substõ pupillaris est commodum filij. l. extrib. cum glo. notabi-

ADDITIONES.

a ¶ Per dictionem si. Adde Doct. in c. cùm inferior. de maio. & obe. Io. And. in c. ex parte. de rescr. Car. Zab. in c. verum. de condi. appos.

b ¶ Pro parte testatus. Adde l. ius nostrum. ff. de reg. iu. Bar. in l. j. in 5. q. prin. C. de sacrosan. eccle.

c ¶ Dos nõ pt esse. Adde Inn. in c. per vestras, in fua gl. fi. de don. inter vir. & vx. o. gl. in c. etsi necessarię. eo. ti. Io. And. in regula accessorium. de re. iu. li. 6. in mer.

d ¶ Dos succedat. Adde Bar. in l. Titio centũ. in §. Titio gño. ff. de cõd. & dem. Cy. & Bar. in l. scimus. C. de nup. Pau. de Ca. in cõs. 108. inci. sup eo de quo q̃rit. in j. col. idem Pau. de Cast. consi. 340. inci. in puncto quęritur, in j. col.

Source : BIU Cujas

notabili C.de inoff.teſt.imò poteſt in legitima filij eo caſu quo non vult ſuccedere, ſubſtituere vulgariter.l. ſi poſthumus.§. ꝙ vulgò.vbi Doct.ff.de libe.& poſthu.Iſto ergo caſu qñ legitima peruenit ad ſubſtitutum, certè conditio non reijcitur de legitima,quia illud,quod concluſum eſt conditionem reijci de legitima,procedit filio acceptãte legitimam,ſecus ſi renuit, & perueniat ad ſubſtitutum,iſtud probatur per optimum ſimile: nã cõditio reijcitur de legitima patroni,verum eſt ſi patronus acceptat, ſed ſi perueniat ad ſubſtitutum patroni, non reijcitur tunc.tex.eſt in l.cùm patronus. ff.de lega.2. & ibi in ſpecie ſolus Pau.de Caſtr.in vtraque.l. notat illum text. pro limitatione.d.l. quoniam in priorib.& eorum,quæ traduntur hic,& in lect.Bononienſi reputat eſſe not.dignum.dixi in d.l.quoniam in prioribus,vbi etiam Pau.de Caſt.in vlt.col.idem tenet. Facit bene in ſimili tex.in l.ſi fundum per fideicom.§. ſi cum l.ſeq. ff.de leg.1. ¶Quartò limita prædictam concluſionem Bart. procedere,qñ perſona filij inſtituti ſub condi. caſuali vel mixta eſt certa,nam talis conditio bene reijcitur vſque ad legitimam ſuam; ſi autẽ perſona filij ſic inſtituta non eſſet certa,, ſed certificanda ex aliquo futuro euentu, & ille euentus non contingeret, certè quia tunc filius eſt prẽteritus, teſtamentum eſt nullum, & conditio non reijcitur.Ita ſubtiliter collige ex eo, quod dicit Bar.hic in q. quam dicit ſibi eueniſſe de facto, & conſuluiſſe contra Ray.de patre,qui inſtituerat poſthumum ſi naſceretur, & intraret monaſterium,& quamuis illa talis conditio cenſeatur poteſtatiua, ſed non facilis,vt declarat Bar.in l.ſi.in fi. ff.de cond.inſti.certè ſi naſcatur filia,ſed non intret monaſterium, conditio non reijcitur,quia conditio reijceretur, quando eſſet adiecta perſona filij certa,ſed hic erat incerta,& certificanda futuro euentu,& tunc non reijcitur,ſed filia tanquam præterita in caſu omiſſo à teſtatore annullat teſtamentum, per l. commodiſſimè. vbi ibidem notant Bar.Ang.& Imo.& d. Alex.ff.de libe.& poſthu.ſequitur ſimpliciter Ang.hic in vlt.col.& do. Alex.hic.quamuis contrarium tenuerint Rapha.Fulg.hic, & Pau.de Caſt.hic, & malè,vt per d.Alex.& cum Bart.videtur etiam tranſire Bal.hic in 4.col. ¶Glo.in verbo,non prohiberis.quam diuido in quatuor partes principales.nam cùm tex.in fi.dicat, & ideo non prohiberis adire,& non declarat vtrum ex teſtamento,an ab inteſtato.gl. in 1. parte refert opin.Hyrnerij,qui tenebat,quòd filius ex teſtamento ſuccederet,& iſta opi.procedit tenendo diſtinctionem Bulg. relatam in prima glo.mag.in vlt.parte, ſed illam diſtinctionem ibi reprobaui, & per conſequens iſta opin.eſt falſa. In ſecunda, quæ eſt ibi,ſed dico tantum ab inteſta.gl.ponit veram opi.In tertia ibi,ſed contra hoc eſt valde.gl.opponit pro prima opi. & reſpondet vno modo.In quarta ibi,vel dic, ꝙ ex teſtamento.glo. ponit aliam ſolu.ſecundum quam ſaluatur opin.Hyrnerij vno caſu. In tertia parte gl.ibi, in emancipato dicit.malè loquitur, qa'tex.ille loquitur etiã in filio in poteſtate,vt ibi apparet in tex. & declarat gl.in d.l.ſub conditione. ff.de lib.& poſthum.Bart.& Imo in d.l.ſuus quoque.in prin. Ray.Fulg.& Alex.hic.In vlt.parte glo.dum dicit,& ſimile notaui.s̃.de bon.poſ.contra tab.in l.2. ibi nihil notat ad propoſitum,ſed debuit allegare notata per gl. in l.filio præterito.in glo.fin.ff.de iniu.rup.& in l.ſi duo.ff.de leg. præſt. ¶Et ſic habes ex iſta vltim. parte glo.duas concluſiones.

22 ¶†Prima eſt, ꝙ filius in poteſtate inſtitutus ſub conditione caſuali,vel mixta ſuccedit ab inteſtato,eo quia teſtamentum erat
23 nullum ipſo iure,& in hoc glo.bene dicit.¶ † Secunda concluſio gl.eſt, ꝙ ſi talis filius non obſtante tali conditione approbet teſtamentum, ꝙ tunc ſucceditur ex teſtamento de iure ciuili. Bar.hic in fi.reprehendit per duo fundamenta,& idem Bar.in d. l.ſuus quoque.in prin.Sed tu aduerte, ꝙ Bar.in fundamẽto ſuo omittit caſum, quando conditio fuit impleta, & purificata, & iſto caſu ſi filius vult approbare teſtamentum,ſucceditur ex teſtamento etiam de iure ciuili. Et iſto caſu contra Barto.tenent Doct.Antiqui,& Mod.hic, & in d.l.ſuus quoque.eo quia.d.l.filio præterito.cum ſimil. quæ vult, ꝙ quando teſtamentum eſt nullum prætẽritione filij in poteſtate, ſi filius præteritus approbat, ſucceditur tantum de iure prætorio, & non de iure ciuili, procedit qñ filius eſt omnino præteritus, quo caſu ſi approbat, non approbat ad vtilitatem ſuam, ſed ad vtilitatem fratrum, vel aliorum qui inſtituti ſunt.ita loquitur.d.l. filio præterito.ſed nos loquimur,quando filius nõ eſt omnino præteritus, imò inſtitutus ſub conditione caſuali,vel mixta,quo caſu filius approbat eam ad vtilitatem ſuãmet,& quia etiam ipſe ſuccedit,ideo nimirum,ſi tunc teſtamentum valeat etiam de iure ciuili.Et ad hoc eſt iſta gl.reputata ſing per Ang hic,ſed habet conſimilem in d.l.ſuus quoque.in ver.faceret.& ibi glo.vult vnum,quod eſt ſingularius,ad quod ponderatur per Doct. præſertim Imo.ibi, quod iſta approbatio etiam profit cohæredi, non ſolùm filio ſubſtituto ſub conditione, quod eſt ſingulare, ſecundum Imo. ibi,& adde Bal.hic in 10.11.& 12.opp.Sal.in 2.q. Iaſ. Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Conditio turpis reijcitur de inſtitutione, & inſti.remanet pura.*
2 *Quamuis filia poſſit ſpe lucri inuitari ad matrimonium, tamen non poteſt tempore inſtitutionis inuitari ad dirimendum.*
3 *Partes poſſunt remittere iuramentum teſtib.*
4 *Confeſſio facta ſacerdoti in foro pœnitentiæ nihil probat in foro iudiciali, niſi ſit in cauſa matrimoniali ad matrimonium confirmandum.*
5 *Magis puniendus eſt,qui committit delictum, vel exequitur, quàm qui præcipit, vel ordinat.*
6 *Honeſtas præferri debet omni lucro.*
7 *Voluntas datur facto intelligi.*
8 *Non debet quis in maleficio perſiſtere.*
9 *Non requiritur perſeuerantia conditionis, quando talis conditio eſt turpis.*
10 *Aliud eſt damnum pati, aliud lucrum amittere.*

LEX V.

REprehendenda. Cõditio turpis, eo quia reputatur impoſſibilis de iure, reijcitur de inſtitutione, & inſtitutio remanet pura, & ſi inſtitutus eam de facto impleuit,non debet in implemento turpi perſeuerare. hoc
1 dicit.† Quomodo autem conditio turpis [a] adiecta inſtitutioni,
a vel legato tanquam ſit impoſſibilis de iure reijciatur, & diſpoſitio remaneat pura,dixi in l.præcedenti.in vlt. parte gl.in prima fall. & ibi limitaui,niſi ſit adiecta filio in poteſtate per l. filius.ff.
2 de condi.inſti. ¶†No.ꝙ quamuis filia poſſit ſpe lucri, & ſic ſpe hæreditatis inuitari ad matrimonium contrahendum.l. 1. & 2. vbi vtrobique dixi.s̃. eo. tñ non poteſt ſpe inſtitutionis inuitari ad dirimẽdum matrimonium,quia iſtud eſt turpe. Et ſic vides, ꝙ cauſa contrahendi matrimonium dicitur licita, cauſa autẽ ſoluendi dicitur turpis,& reprobata à iure. Confirmo per duo
3 bona ſimilia. Primum eſt, † nam regulam habemus,ꝙ partes
b poſſunt [b] remittere iuramentum teſtib. & tunc ita plenè probant,ſicut ſi iuraſſent.tex.eſt in c.tuis.de teſtib.gl.in l.2.§.ſed quia veremur.C.de iura.cal.gl.in l.iuriſiurandi.C.de teſt. gl. in l.1.§.1. & ibi Bar.vbi dixi.ff.de ferijs. tamen iſtud non procedit indiſtinctè in cauſa matrimoniali,ſed diſtinguitur, aut teſtes producũtur ad matrimonium probandum, & confirmandum, & iſto caſu quando agitur de matrimonio confirmando,poteſt remitti iuramentum teſtib. per ipſas partes; ſed vbi teſtes producerentur ad impediendum matrimonium,tunc ambæ partes nõ poſſunt expreſſo conſenſu remittere iuramentum teſtibus. Ita Spec.in tit.de teſte.§ fi.ver.& no. ꝙ non valet teſtimonium.per
4 Pan.in d.c.tuis.in 2.col.& aliquid per Alb.in d.l.1.§.1.† Tolle ſe-
c cundum ſimile. nam confeſſio facta [c] ſacerdoti in foro pœnitentiæ nil probat in foro iudiciali,eo quia cenſetur tanquã Deo facta,imò ſacerdos, qui reuelaret,puniendus eſſet.c.ſi ſacerdos. de offi.ordi.no.Bal.in l.archigerontes,per illum tex.C.de Epiſc. audiẽ. tamen in cauſa matrimoniali ad matrimonium confirmandum confeſſio facta in foro pœnitentiæ probaret in foro iudiciali,ita videtur velle.glo.in c. tua nos.in verſi.conſtiterit.de ſpon.quam gl.ponderat, & reputat ſin.apud Legiſtas Lud.in l. ſi non ſpeciali.C.de teſt.quod vltimum pro nunc aliter nõ con
5 firmo,ſed puto dubitabile. ¶†Secundò no.ex tex.ibi in verſi.reprehendenda.ſecundum Bal. in vlt.not.& Sal. ꝙ magis puniendus eſt,qui committit delictum,vel exequitur, quàm qui præcipit,vel ordinat,quamuis vulgò ſoleat dici,tantum peccat qui præcipit,quantum qui facit.circa quod vide, quæ dixi poſt Bal. & alios in l.1.s̃.de ſer.fugi.per Bar.in l.non ſolùm.§. ſi mandato. ff.de iniur.& vide tex.in l.ſi amicis.ff.de adult. quandoque enim magis peccat qui ordinat, iuxta illud Saluatoris, maius peccata
6 tum habent,qui tradiderunt me tibi. ¶ † Tertiò not.ex text.ibi, præferre,ꝙ honeſtas præferri debet omni lucro, & ad hoc vide notabilem tex.in l.Iulianus.ff. ſi quis omiſ. cauſa teſt.& text.in l. miles.§.ſocer.ff.de adult.& quod dicit tex. in l. iſti quidem.in fi.
7 ff.quod met.cauſa. ¶ † Quartò habes etiam ex tex.in ver.com-
d probaſti.[d] ſecundum gl.ꝙ facto datur voluntas intelligi facit.l. ſi auia.s̃.de iur.delib.& l.multum.ff.de acq. hęre.& gl. notabilis. in l.

ADDITIONES.

a ¶Conditio turpis.Nota turpes conditiones reijci.Bar.in l.2.& ibi Alex.vltima col.& Iaſ.col.2.s̃.eo. PVRPV.

b ¶Partes poſſunt.Adde gl.in c.de cauſis.de offi.deleg.in ver.pretium, quæ glo. addit concordantes.

c ¶Confeſſio facta.Adde Abb.in cap.qualiter. el primo.de accuſ. Abb.in c.dilectus.de exceſſ.prælat.Abb.in c.intimauit.de teſti.Abb.in c.omnis vtriuſque ſexus.de pœn. & remiſ.

d ¶Comprobaſti.Adde c.quia omnis.1.q.2. Soc.conſi.102.col.3. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in l. Fulcinius. §. fin. ff. ex quib. caus. in pos. ea. & gl. in l. apud Celsum. §. Labeo. ff. de excep. doli. & ad hoc possent multa alia adduci. adde, ꝙ fortiora sunt facta [a] ad declarãdum voluntatem, quàm verba, quæ sæpè proferuntur contra intentionem proferentis, vt in c. dilecti. el 2. de app. & in c. existimant. 1. q. 3. secundum Abb. in consil. 115. in 2. volu. incip. illud de iure quæritur vtrum visa remissione. in pen. col. in prin. ¶ † No. etiam in versi. redi. secundum Bal. aliud notabile, ꝙ non debet quis in malè facto persistere, cùm humanum sit errare, &c. vt l. Polla. & ibi sic summat Bar. ĩ. de his quib. vt indig. ¶ † Ex eo. ver. no. ꝙ non requiritur perseuerantia conditionis, quando talis conditio est turpis, ergo à ꝓtrario sensu vult iste tex. ꝙ si conditio non esset turpis, ꝙ non sufficeret eam semel fuisse impletam, sed esset necessarium, ꝙ quis perseueraret in ea. In contrariũ est text. in l. si quis hæredem. ĩ. eo. vbi traditur regula, ꝙ sufficit conditionem semel fuisse impletam, licèt non duret implementum. Istud est fortissimum contrarium, quod format Bar. ibi, & reliquit cogitandum. Fulg. & Pau. de Cast. ponunt duas solu. & Imo. in l. in substitutione. ff. de vulg. & pup. sed diuinant, prout ibi dicetur; vnde fortè tutius est dicere, ꝙ non est licitum in hac. l. sumere tale argu. à contrario sensu, quia resultat absonus intellectus, & contra regulam. d. l. si quis hæredem. ĩ. eod. ¶ Vlti. aduerte, quia text. videtur quandam contrarietatem continere, dum in vno loco appellat lucrum, postea. ĩ. dicit sine vllo damno. Ista ad idem non videntur posse referri, † quia aliud est damnum pati, aliud lucrum perdere, dicit tex. in l. fi. in versi. pen. C. de codi. Pro nunc si quæratur, nunquid ille, qui perdit lucrum, dicatur pati damnum: *communiter dicitur*, ꝙ si lucrum iam erat radicatum, vt in isto casu, quia iam erat hæreditas adita, & sic quæsita, & tunc perdere tale lucrum iam radicatũ, bene dicit pati damnum. Si autem lucrum erat nondum quæsitum, sed quærendũ, & tunc priuari tali lucro, non dicitur pati damnum. gl. est in l. 1. § si quis propter. ff. de iti. actuque pri. secundum Fulg. & Pau. de Cast. hic, & ponunt omnes in l. non amplius. §. fi. & ibi. d. Alex. in fi. ff. de leg. 1. Pau. de Cast. & do. Alex. in l. 2. §. fin. ff. qui satisda. cog. & Mod. præsertim dom. Alex. in l. damnum. quæ est l. 2. ff. de damn. infect. & Alex. in l. cùm emptor. ff. ad l. Falc. cum concor. de quib. per eum in dictis locis.

[a] ¶ Facta. Adde tex. in l. si tamen. §. ei qui. ff. de ædil. edi.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Quando substitutio directa, vel fideic. fit filiõ, vel extraneo sub tribus conditio. alternatiuè positis, necesse est, quòd omnes conditiones copulatiuè deficiant.*

2 *Filij positi in conditione non censentur vocati à testatore.*

3 *Ista conditio si decesserit sine filijs, posita cum alijs conditionib. nedum ipsa stat propriè, sed etiam attribuit eundem fauorem filiorum alijs conditionib. alternatiuè positis, vt nisi omnes copulatiuè deficiant non sit locus substitutioni.*

4 *Filius grauatus post mortem restituere hæred. non potest de iure ciuili detrahere duas quartas.*

5 *Si statutum faciat mentionem de intestato, an comprehendat pupillum.*

LEX VI.

GEneraliter. Istud prin. vsque ad §. cùm autẽ. diuiditur in duas partes. In prima ponitur decisio. In secunda extensio decisionis. Secunda ibi, quo exemplo. h. d. Fauore liberorum [a] disiuncta apposita inter plures conditiones, resoluitur in coniunctam, quod etiam ad extraneos est extensum. h. d. Et non habet nisi vnam concordantiam in iure. s. l. Lucius. 2. ff. de hære. insti. quia l. si is qui ducenta. §. item si pater fa. ff. de reb. dub. allegata pro concordanti per Bar. hic, non facit, quia illa loquitur, quando disiuncta est apposita inter personas, non autẽ quando est apposita inter plures conditiones, vt hic, secundum Pau. & do. Alex. hic. Et aduerte, quia etiam in d. l. Lucius. secunda. licèt videantur tres cõditiones, tamen reducuntur ad duas, quia duæ primæ sunt impossibiles, & adinuicem repugnantes. sed in casu. l. nostræ erant tres conditiones, inter quas erat posita alternatiua. ¶ † Not. ꝙ quando substitutio directa, vel fideicommis. fit filio, vel extraneo sub trib. conditionib. alternatiuè [b] positis, ꝙ licèt habeamus, ꝙ ad veritatem alternatiuæ [b], vel disiunctiuæ sufficit vnam impleri, vel verificari. l. si hæredi plures. ff. de condi. insti. isto tamen casu recedimus à natura disiunctiuæ, [c] & resoluitur in coniunctam, & necesse est, ꝙ omnes conditiones copulatiuè deficiant, ad hoc, vt fit locus substituto, vt hic, & d. l. Lucius. vltima. Disiunctiua enim capit̃ pro coniuncta, vt deseruiamus præsumptæ voluntati testatoris. l. sæpè. ff. de verb. sig. & l. eas causas. cum gl. ff. de condi. & demon. Similiter alternatiua posita inter personas honoratas à testatore, resoluitur in coniunctam. l. pen. C. de verbo. sig. & sic ibi est tex. pro eo, quod voluit Arch. & Gemin. in c. pasto. 7. q. 1. ꝙ si Papa confert beneficium illi, vel illi, vterque habebit beneficium, & dictio vel, tunc ponitur ibi copulatiuè. ¶ Operę pretium ergo est videre, quæ sit ratio, gl. fi. hic dicit, ꝙ ratio est, quia alternatiua parit incertitudinem. l. vbi autem nõ apparet. §. qui illud aut illud. ff. de verb. obl. ne ergo voluntas testatoris remaneat in incerto, statutum est, ꝙ alternatiua in coniunctam resoluatur, & pondera, ꝙ istud est visus dicere tex. noster, ibi, vt incertus successionis, &c. Sed ista ratio est falsa, quia ea attenta sequeretur, ꝙ semper in vlti. voluntatib. disiunctiua resolueretur in coniunctam, qd̃ est contra. d. l. si hæredi plures. Item & fortius quamprimũ euenit vna ex alternatiuis cõditionib. semper sumus certi, & sic non est curandum de incertitudine, quæ ex futuro euentu de- [d] claratur. Vnde vera ratio est, [d] quam assignat Bar. hic, & ante eum Iac. But. & Ray hic, & sequuntur Mod. & Ang. & Imo. in d. l. Lucius. & Old. in consi. 189. propter præsumptam voluntatem testatoris, ex quo inter alias conditiones apposuit illam, si sine liberis decesserit, in qua faciendo mentionem de liberis, colligitur ex præsumpta mente, ꝙ nisi omnes conditiones defecerint, noluerit substitutum admitti, quia apparet, ꝙ voluerit fauere liberis instituti, etiam extranei, & eos præferre substituto. d. l. Lucius. in fi. & no. gl. in l. filiusfa. §. cùm quis. ff. de leg. 1. Et ex hoc habes magnam limitationem ad istum text. & ad d. l. Lucius. ꝙ alternatiua posita inter plures conditiones cum adiectione substituti resoluitur in copulam, illud est quando inter illas conditiones apponitur illa, si sine liberis decesserit, quæ si [2] non esset, alternatiua remaneret in sua natura. ¶ † Secundò ex [*] ista doctrina habes declarationem gl. *communiter approbatam* in d. l. Lucius, ꝙ filij positi in conditione non censeantur per hoc vocati à testatore, de qua dixi in l. 1. C. de pac. nam operantur saltem alium effectum, ꝙ faciunt alternatiuas conditiones resolui in coniunctas, & qd̃ filij positi in conditio non censeantur per hoc vocati à testatore, probat tex. iste in verbo fructu paterno, secundum d. Fran. de Arc. nam non dicit auito, qa ab auo testatore non censentur vocati, sed patri ab intestato succedunt. [3] ¶ † Tertio singulariter not. ꝙ ista conditio, si decesserit sine liberis, posita cum alijs conditionibus nedum ipsa stat propriè, sed etiam attribuit eundem fauorem filiorum alijs conditionibus alternatiuè positis, vt nisi omnes copulatiu è deficiant, non sit locus substituto. Facit, quia vna pars ex alternatiuis alteram alternatiuæ orationis dubiam partem declarat. text. est in d. l. 1. ff. de reb. dub. quem ad hoc reputat singularem Ludo. Rom. in consi. 231. incip. præmissorum Doct. conclusionem. Aliam rationem, ꝙ hoc sit propter dictionem etiam, Bar. hic non ponit pro constanti, bene fecit, propter d. l. Lucius. vbi non est dictio etiam, secũdum Ang. & Alex. hic. Aliam rationem Antiquorũ quam sequuntur Cy. & Alb. hic, ꝙ procedat propter conditiõnes multas, cùm hic essent plures quàm duæ, & ideo ne hæres minium grauetur, alternatiua resoluitur in coniuncta, reproba per d. l. Lucius. vbi in effectu erant tiñ duæ vt ſ. declarau. Aliã [4] rationem traditam per Sal. hic reproba, vt per d. Alex. ¶ † Quatò no. ex tex. ibi, omni penè fructo paterno defraudari. hic clarè probari, ꝙ filius grauatus post mortem restituere hæreditatem, non potest de iure ciuili detrahere duas quartas, quia sic eius filius haberet dimidiam totius hæreditatis, & sic non diceretur omni penè fructu carere, vt dicit tex. ad idem est tex. in l. iubemus. in verbo dodrans restituatur, & ibi Bal. & Pau. de Cast. ad hoc notant. C. ad Treb. & probatur in Auth. res quæ. vbi Bal. & Mod. ad hoc notant. C. communia de leg. & ibi dicit Bal. in vlti.

ADDITIONES.

[a] ¶ Fauore liberorum. Limitat istam. l. tanquã exorbitantem in cõtractib. Alex. singulariter lib. 3. consi. 28. col. pen. versi. nec ad hoc obstat. &c. Secundò declarat Soc. lib. 2. consi. 252. quia in præsenti. col. 8.

[b] ¶ Ad veritatem alternatiuæ. Adde gl. in cle. 1. de conces. præb. Ioan. And. in c. venerabilem. super verbo, vel noluerunt, de ele. dicit hoc esse verum in affirmatiua, secus in negatiua, in qua debet vtrumque probari, vt in c. inter cæteras, & ibi Doct. de re iudi.

[c] ¶ Disiunctiuæ. Adde, & cogita si dici possit, ꝙ hoc casu locum habeat reg. l. si hæredi plures. arguendo à contrario sensu l. in filius decedat intestatus, vel cũ nuptijs, tunc locum non habeat substitutio. Isto casu sufficit ad excluden. substitutum, qd̃ vna alternatiua sit vera, vel quòd filius decedat testatus, vel cum liberis, & hoc modo intelligendo diffuncta non capitur pro coniuncta, & ita videtur loqui tex. si bene inspiciatur, quia dicit, quòd si siue filius liberos sustulerit, siue nuptias contraxerint, siue testamentum fecerit, locus non est substitutioni. BELLAC.

[d] ¶ Vera rõ est. Adde Alex. lib. 3. consi. 22. col. 1. ver. & nõ obst. l. generaliter. &c.

Source : BIU Cujas

vlti.col. ꝙ licèt de iure canonico, & de generali consuetudine detrahantur duæ quartæ, per c. Rayn. de testa. tamen est contra omnem veritatem iuris ciuilis. Et dicit Pau. de Cast. in l. filium quem habentem. in 3. col. C. fam. ercis. & in l. quamquam. C. ad l. Falc. qđ iura ciuilia videntur omnino probare, qđ non detrahitur duplex quarta, licèt de consuetudine aliud seruetur, & idem tenet Oldr. in consil. 205. inci. prima dubitatio est. & est de mente Bar. in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. test. dixi in d. Auth. res quæ. ¶ Glo. 1. quæ videtur fateri superfluitatem text. quasi idem sit dicere intestatus, vel sine testamento, dic, quòd istam gl. reprobant do. Christopho. de Cast. Fulg. & Pau. hic, eo quia verbum intestatus, refertur ad personam: sed verbum, sine testamento, refertur ad actum testandi, & istud posset induci
5 ad aliam. q. † de statuto faciente mentionem de intestato, an comprehendat pupillum, quam ponit Barto. in l. 1. ff. de suis. & leg. & plenius prosequitur do. Alex. hic, ad quem te remitto, & in consi. 115. in 2. vol. incip. Circa dubitationem de qua quæritur. cum concor. de quib. hic, & ibi per eum, & vltra eum adde Lud. Ro. in consi. 4. incip. sententiam præfati consultoris. & in consi. 32. quod incip. visa municipali cõstitutione, in primo dub. & Pan. in consi. 76. incip. primò est videndum de modo succedendi. in 8. col. in 1. vol. Raph. Fulg. in consi. 13. incip. In quæstione proposita. in 3. col. & notabiliter, & subtiliter Angel. in consi. 104. incip. statuto communis Burgi cauetur.

SVMMARIVM.

1. *Si pater instituat filium legitimum, & naturalem, & siue etiam naturalem tantum, & grauet eum fideicom. post mortem suam, liberi postea suscepti faciunt cessare hanc substitutionem fideicom. ex præsumpta voluntate testatoris.*
2. *Iuris præsumptio est, quòd nemo velit posteritatem alienam, successioni suæ, aut filiorum præferri.*
3. *Liberi postea suscepti & mortui, an faciant deficere fideicom. & an sit necesse, quod sint instituti.*
4. *Appella. filiorum simpliciter prolata à l. non veniunt filij naturales tantum.*
5. *Filij naturales filij naturalis tantum instituti, non excludunt substitutum.*
6. *Non solùm in successione vniuersali, sed etiam in successione sing. non præsumitur quis alium velle præponere suæ posteritati.*
7. *An filius naturalis, sed legitimatus faciat cessare substitutionem.*
8. *Stante statuto, quòd existentib. filijs masculis, filiæ fœminæ non succedant, si pater habeat filios naturales tantum, & facit eos legitimare, tales filij legitimi excludunt fœminas.*
9. *In emphyteusi ecclesiastica acquisita pro se, & filijs suis, non veniunt naturales etiam legitimati, nisi essent legitimati per subsequens matrimonium, & nu. 2.*
10. *Legitimati per subsequens matrimo. admittuntur ad episcopatum sicut verè legitimi.*

a §. Cùm autem. [a] Iste. §. erit multum solẽnis, & vtilis. Diuiditur in tres partes. In prima refertur, & commendatur decisio Papin. Iurisc on. In secunda ponitur vna extensio. In tertia ponitur alia. Secunda ibi humanitatis intuitu. Tertia ibi, quæ omnia, & in legatis. ¶ Hoc dicit. Si substitutio fideicommissaria facta filio siue legitimo, & naturali, siue naturali tantum, intelligitur si sine liberis decedat, vnde liberi postea suscepti faciunt cessare substitutionem, siue sit vniuersalis, siue particularis alicuius legati, vel fi-
1 deicom. specialis. h. d. ¶ † Not. ex isto tex. ꝙ si pater instituat filiũ legitimum, & naturalem, siue etiam naturalem tantum, & gra-
b uet eum fideicom. post mortem suam, qđ liberi [b] postea suscepti faciunt cessare hanc substitutionem fideicom. ex præsumpta voluntate testatoris, vt hic, & l. cùm auus. de condi. & demonstr. & l. cùm acutissimi. ĩ. de fideicom. Sicut in simili si carens liberis fecerit donationem, si postea nascantur filij, per natiuitatem filiorum reuocatur donatio prius facta, text. est in l. si vnquam. C de reuo. don. Scribit plenè Bar. in l. Titia Seio. §. Imperator. ff. de leg. 2. Bal. in l. 1. C. de inoffi. do. Can. in c. fin. de don. Similiter si aliquis stipuletur sibi, & post mortem fratri suo, si stipulator postea suscipiat liberos, illi præferuntur excluso fratre. tex. est reputatus singularis in l. tale pactum. §. fi. ff. de pac. quem tex. ad hoc reputat singularem Bal. in l. cùm acutissimi. in 1. col. C. de fideicom. & in c. 1. de duo. fra. à capita. inuesti. & in rub. ex-
2 tra de pac. in pen. col. † Et sic ex isto tex. & prædictis no. quòd iuris præsumptio est, qđ nemo velit posteritatem alienam præferre successioni suæ, aut filiorum suorum, siue sint filij legitimi & naturales, siue etiam sint naturales tantum, ex quo sunt à patre instituti. Et ratio est, quia sicut testator prætulit filium institutum substituto, ita verisimile est, qđ voluerit prẽferre eius filios.

¶ Istam deci. text. nostri tradidit Papin. in d. l. cùm auus. sed Imperator in hac. l. tradidit tria. Primo, quia d. l. cùm auus. solùm loquebatur, quando pater instituerat filium legitimum, & naturalem: Imperator hic addit, idem si instituat filium naturalem tantum. Secundò addit tex. ibi in verbo iusta sobole, quales debent esse liberi, qui faciunt cessare substitutionem, & hic additur, qđ debent esse legitimi, & naturales, & qđ non solùm filij, sed etiam nepotes, & pronepotes, & deinceps. Tertiò additur in fi. & multum no. qđ decis. Papa qui loquebatur in hæreditate, habet locum etiam in legatis, & fidei. particularib. Et istũ fi. multum no. Bal. in d. l. cùm acutissimi. & dicit, qđ non reperitur alibi in iure, & ego inferius notabo. ¶ Vltra tres extensiones positas in hoc tex. adde quinque alias notabiles extensiones. Pri-
c mò amplia, [c] vt ista decisio procedat, nedum quando filius institutus est grauatus restituere alicui extraneo, sed etiam si esset grauatus restituere alij filio testatoris, quamuis ibi videatur paritas fauoris, & sic par affectio, vĩ facere cessare priuilegium huius text. l. non solùm. §. de vno. ff. de ritu nup. tamen etiam isto casu filij postea suscepti faciunt cessare fideicom. Ita extendit Bal. in d. l. cùm acutissimi. in 1. col. cira fin. & ibidem Sal. & Imo. & Lud. Rom. in l. si cui. aliàs ei cui. ff. de dona. causa mor. per gl. quam ad hoc reputat sing. in l. 1. in gl. magna. C. de dona. causa mor. quæ non loquitur isto casu, sed alio, vt statim dicam. Sed non eundo per mendicata suffragia, de hac extensione est tex. in d. l. cùm auus. & ibi Raph. Cuma. ad hoc not. & dicit Pau. de Cast. in d. l. cùm acutissimi. se valde admirari, qđ Doct. præalleg. irent per mendicata suffragia, cùm ibi sit tex. de hoc, quem etiã alleg. Lud. Rom. consi. 370. incip. in proposita consultatione videtur prima fronte dicendum dictum Lud. ¶ Secundò corre-
d lariè [d] ex præcedenti extensione videtur inferri posse, qđ idem & multomagis esset in Ecclesia substituta: si pater instituat filium, & eum grauet post mortem suam restituere hæreditatem tali Ecclesiæ, si iste filius postea liberos procreauit, qđ liberi postea procreati excludant Ecclesiã, vel aliam piam causam, sicut excludunt alios filiosmet testatoris, quia licèt Ecclesia habeatur loco filij. §. sed & hoc prẽsenti. in Auth. de sanctiss. Episc. Auth. nisi rogati, vbi Doct. C. ad Treb. c. in præsentia. de proba. tamen cùm filij postea suscepti excludant filios testatoris substitutos, eo. modo excludẽt Ecclesiam, vel aliam piam causam
c substitutam, cùm magis faueamus filijs [e] quàm Ecclesiæ, iuxta auctoritatem Aug. positam 17. q. 4. c. quicunq; vult. refert gl. in l. si quis ad declinandam. s̃. de episc. & cleri. & in l. Papinianus. ff.
f de inoffic. testa. præterea, ꝙ Ecclesia habeatur [f] loco filij, est per fictionem. Si ergo liberi prẽtereà suscepti excludũt filios veros substitutos, quanto magis fictos, vt est Ecclesia. Et ꝙ iste tex. & similes procedant si Ecclesia, vel alia pia causa fuisset substituta filio instituto, ꝙ liberi postea suscepti eam excludant, firmat expressè Bald. in d. l. cùm acutissimi. in 1. col. & ibi Pau. circa fin. & Raph. Cu. in d. l. cùm auus. Ego dubito de hac extensione, & puto per infrascripta teneri contrarium. ¶ Primò, quia fundamẽtum Bald. & sequacium est falsum, dum dicunt, ꝙ magis fauetur filijs quàm Ecclesiæ, vel piæ causæ per auctoritatem Aug. relatam. s̃. nam illud procedit quantum ad legitimam filiorũ tãtum, quia qui vult exhẽredare filium, & sic priuare legitima, vt instituat Ecclesiam, alium quærat pro consilio quàm Aug. sed excepta legitima magis fauetur Ecclesiæ quàm filijs, cùm tractetur de fauore animæ, quæ dilectioni filiorum præferenda est, & ita in specie tenet Bart. in repet. l. 1. C. de sacrosan. eccle. in antepen. col. in 6. q. princ. cum concor. quas ibi aliquando dedi. & est text. qui vtrnnque probat in Auth. si qua mulier. in verbo excepta legitima. iuncto fi. illius tex. & ibi ad hoc no. Bald. & dixi. s̃. de sacrosan. eccle. Et per istud fundamentum ita in specie consuluit Pet. de Anch. consi. 46. quod incipit prima facie videtur, scilicet, ꝙ ista l. & d. l. cùm auus. non habeant locum, quãdo Ecclesia est substituta, quia excepta legitima filiorum magis fauetur Ecclesiæ quàm filijs. Et inuenio, qđ istam decisio. Pet. de Anch.

ADDITIONES.

a ¶ Cùm autem. Ampliationes, & limitationes ponit Alex. in l. ex facto. §. si quis rogatus. col. 5. & 6. ff. ad Treb. Et hoc extende etiam si ascedens testatoris sit substitutus, arg. l. scripto. ff. vnde lib. 4. Alex. lib. consi. 91.

b ¶ Liberi. Etiam si filius non sit institutus, quia adhuc ratio tex. militat, vbi potest adaptari. Are. consi. vlt. col. 2. circa medium.

c ¶ Primò amplia. Adde, quòd hanc ampli. sequitur, & communẽ dicit Mar. Iun. consi. 125. nu. 12. lib. 1. Tiraq. in Rep l. si vnquam. ver. donatione largitus. nu. 194. ĩ. de reuo. don. post Gozad. consi. 4. nu. 25. Chass. consi. 67. MASVER.

d ¶ Correlariè. Adde Fel. in c. in præsentia. col. 1. de proba.

e ¶ Filijs. Adde Arch. in c. non liceat. 12. q. 2. Doct. in c. si quis presbyterorum. de reb. eccle. non alienan.

f ¶ Ecclesia habeatur. Adde Bart. in l. filium. in pen. col. ff. de his, qui sunt sui vel alien. iur. Doct. in c. in præsentia. de proba.

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

Anch. refert do. Alex. conſi. 92. in 3. vol. quod incip. ſuper eo de quo quæritur in ſuperiori themate. in 3. col. Et potes corroborare, quia in dubijs opinionib. Docto. tenenda eſt illa, quæ fauet Eccleſiæ, & piæ cauſæ. l. ſunt perſonæ. ff. de rel. & ſump. fu. Tamē pro prima opin. quòd iſta iura habeant locum etiam, quando Eccleſia eſſet ſubſtituta, facit optimum ſimile, quia donatio facta monaſterio, vel Eccleſiæ, reuocatur per ſuperuenientiam, & natiuitatem filiorum, iuxta. d. l. ſi vnquam. ſaltem vſque ad legitimam filiorum. Ita firmat Bart. in l. Titia Seio. §. Imperator. in pen. col. in duob. locis. ff. de leg. 2. motus per gl. in c. quicunq; vult. 17. q. 4. quam gl. ſequitur Ludo. Rom. in repe. Auth. ſimiliter. C. ad l. Falci. in octauo ſpeciali piæ cauſæ inter contractus. Idem tenet Bal. in l. 1. 4. col. C. de reuo. don. Pan. in c. fi. & ibi glo. ſentit, de dona. imò plus, q̄ per ſuperuenientiam liberorum talis donatio reuocetur in totum, auſus eſt firmare Bal. in Auth. ſi qua mulier. in 1. col. C. de ſacroſan. eccle. allegando ad hoc gl. in c. ſi quis ira ſcitur. in gl. 1. 13. q. 2. Tamen ad iſtud ſimile poteſt reſponderi, q̄ loquatur in filijs ſuſceptis, quib. à donatore debetur legitima. Sed in caſu noſtro liberi poſtea ſuſcepti ſunt tales, quib. non debetur legitima ab auo. Item pro iſta opin. contrà Bal. & Pau. de Caſt. q̄ iſta l. & ſimiles non habent locum, quando Eccleſia, vel pia cauſa eſſet ſubſtituta, moueor vltra prædicta, quia quando Eccleſia eſt ſubſtituta, certè iſta l. & ſimiles cō ſint ciuiles & imperatoriæ, non habent locum in diſpoſitionib. ad pias cauſas, prout tenet Hoſti. Io. Andr. & alij in c. fi. de ſol. & dixi in ſimili in l. nolumus. & in Authen. hoc inter liberos. C. de teſt. Nec obſt. ſi dicatur, quòd quando aliquid eſt clarè deciſum de iure ciuili, q̄ illud debet ſeruari de iure cano. etiam in eccleſijs, dummodo non ſimus in materia ſpirituali, vel in materia peccati. c. 1. & 2. & ibi no. Docto. de oper. nou. nun. quia reſpon-
a deo hoc eſſe verum, niſi talis lex [a] imperatoria ſit præiudicialis, vel damnoſa Eccleſijs, quia tunc in eis non eſt recipienda niſi ſit per Romanum Pontif. expreſsè approbata. ita not. Card. in d. c. fi. de ſo. & d. Abb. in d. c. 1. in 4. not. de ope. nou. nun. ¶ Tertiò extende iſtam. l. vt procedat non ſolùm in patre inſtituente filium, & grauante fideicom. ſed etiam habet locum in matre. ita firmat glo. 2. hic in verbo ſubſtituit. Odof. & Cyn. hic in 1. q. Ang. & Fulg. hic. Bar. Imo. & Raph. Cu. in d. l. cùm auus. Et bene facit iſte tex. dum dicit, quòd iſta deciſio habet locum etiam, quando inſtituti ſunt filij naturales tantum, ergo apparet, q̄ nō curatur de patria poteſtate. Ad idem facit tex. in d. l. cùm acu-
b tiſſimi. in verbo ſi quis. nam illa dictio ſi quis, [b] ita comprehendit ſœminam ſicut maſculum, vt declarat Bart. in l. 1. cum concor. ff. de verb. ſig. ¶ Quarto extende iſtam. l. & ſimiles, vt procedant etiam in don. cauſa mor. gl. eſt notabilis in l. 1. in gl. mag. in verbo actio. C. de don. cauſa mor. & bene facit iſte tex. in fin. qui vult, q̄ iſta deciſio habeat locum in legatis particularib. ſed legatum, & don. cauſa mor. æquiparātur. l. legatum. la 1. ff. de leg. 2. quando donatio eſt in eſſe deducta, iuxta. glo. in l. 2. in prin. ff. de dote præleg. ¶ Quintò, & vlt. extende iſtas leges, vt per Pau. de Caſt. in d. l. cùm acutiſſimi. ad fin. in q. quam dicit ſe habuiſſe de facto, quando pater habebat filium, & nepotem, & inſtituto filio grauauit, vt totam hæreditatem reſtitueret nepoti, certè ſi poſt teſtamentum nati ſint alij nepotes, certè alij nepotes poſtea ſuſcepti reuocant ſubſtitutionem, & cum illo admittūtur, vt ibi per eum. Et ſic ex iſtis omnib. habes octo extenſiones ad regulam huius tex. ¶ Nunc aſſume octo notabiles fallentias. Pri
c mo limita [c] ſingulariter iſtam regulam Papin. non procedere,
d q̄n teſtator [d] habebat filium, & ex eo nepotes iam natos, & teſtator ſciebat habere tales liberos, & deſcendentes, nam ſi inſtituat filium, & grauet reſtituere alij extraneo, tunc certè licèt liberi poſt teſtamentum nati facerent deficere fideicom. tamen liberi, qui iam erant nati ante teſtamentum, & quos teſtator cognouit, non faciunt deſiſtere fideicom. eo quia ceſſat tunc ratio aſſignata in textu, ibi, non eſſe veriſimile patrem ſi de nepotib. cogitauerit, talem feciſſe ſubſtitutionem, ergo ſi de nepotib. cogitauit, ceſſat pręſumpta mens defuncti, ſuper qua ſe fundat iſta. l. & ſimiles, per quem tex. ita limitat Lud. Rom. in conſ. 370. incip. propoſita conſultatione prima fronte dicendum. Facit bene iſte text. in prin. in verbo liberorum ex his procreandorum. in ver. pater efficiatur. & in verſi. liberos ſubſtulerit. ſecus ergo ſi in præteritum habuit, & iſtam limitationem latè proſequitur, & tenet do. And. Barb. in commento. d. l. cùm acutiſſimi. in pri-
e mo artic. licet referat Raph. Cu. cōtrarium [e] conſuluiſſe. Adde, q̄ contrarium etiam tenet Raph. Cu. in d. l. cùm auus. Motus, quia iſta eſt benignior opin. & quia teſtator præcipuè Iuriſperitus non addidit iſtam conditionem, quia ſciebat eam à iure intelligi. ¶ Pro iſta opin. bene facit iſte tex. dum dicit, *& non aliter ſubſtitutione locum accipiente, niſi ipſi liberi ſine iuſta ſobole deceſſerint.* Niſi dicas, q̄ tex. intelligitur de iuſta ſobole in futurū procreanda, vt patet in pluribus partib. text. s̄. no. ad idem fortiter ſtringit tex. in d. l. cùm auus. in fi. ibi, *quòd minus ſcriptum, quàm dictum fuerat, inueniretur*, quæ ratio fortiter militat, quando nepotes erant iam nati, & ſic nati ipſi teſtatori. ¶ Tertiò facit, quia iſta. l. & ſimiles fundantur in præſumpta affectione teſtatoris. d. l. cùm acutiſſimi. in fi. & d. l. cùm auus. in verbo coniectura pietatis. modo ſic, ſi iſta. l. & ſimiles habent locum in poſthumis poſtea natis, fortius debent habere locum in iam natis, quia maior affectio teſtatoris præſumitur eſſe in iam natis, quàm in naſcituris. l. qui filiab. in prin. & ibi glo. & Docto. ff. de leg. 1. Non obſt. iſte tex. in verbo non eſſe veriſimile, qui fortiter vrget, quia reſpondc, q̄ procedit reſpectu nepotum naſciturorum, de quib. ſi teſtator cogitaſſet, veriſimiliter non feciſſet talem ſubſtitutionem. ſed quando ſunt nepotes, qui erant nati tempore teſtamenti, ipſi non admittuntur tunc ex coniectura huius tex. ſed ex cōiectura. d. l. cùm auus. in fin. vbi lex præſumit, q̄ fuerit dictum, licèt nō inueniatur ſcriptum. Cogita, quia habeo iſtum paſſum pro dubio, & egeret imperatoria deciſione. ¶ Quartò pro iſta parte conſidera, q̄ text. in d. l. cùm auus. & in hac. l. videntur inter ſe contrariari, nam iſte tex. fundat ſe, quia teſtator veriſimiliter nō cogitauit de talib. liberis. ſeu nepotib. ſed tex. in d. l. cùm auus. in fi. fundat ſe in ratione, quæ eſt de directò contraria, quia plus dictum, & minus ſcriptum, ſi ergo plus dictum ergo, cogitatum. l. Labeo. §. idem Tubero. ff. de ſup. leg. Cogita de ϙcordia. Nam ſi dicatur, vt dixi s̄. in ſecundo fundamento iſta iura reducentur ad concordiam. ¶ Secundò limita iſtam. l. & ſimiles, & eſt neceſſaria limitatio, vt procedant, quando filius inſtitutus eſt grauatus reſtituere alteri poſt mortem ipſius filij, tunc liberi poſtea ex eo ſuſcepti faciunt deficere fideicom. ita loquitur iſta. l. ſecus eſſet, ſi filius inſtitutus eſſet grauatus in vita reſtituere. glo. in d. l. cùm acutiſſimi. in gl. 2. *quæ ibi approbatur per omnes, & ſequitur Bar.* in d. l. cùm auus. & eſt tex. in l. liberto. §. ſi ff. de annu. leg. Et ratio diuerſitatis eſt, quia primo caſu, quando grauat filium ſolùm poſt mortem, præſumitur magis dilexiſſe filium, quàm ſubſtitutum. Sed ſecundo caſu, quando grauauit in vita, magis dilexit ſubſtitutum, quā filium. ſi ergo magis dilexit ſubſtitutū, ergo liberi poſtea ſuſcepti non debent poſſe excludere ſubſtitutum, quia tunc ceſſat præſumpta voluntas teſtatoris, de qua in hoc tex. ſi enim excluſit ipſum filium, ergo multo fortius nepotes ex eo, vt l. ſi viua matre. C. de bon. mater. ¶ Tertiò ſingulariter limita iſtam. l. & iſta etiam eſt neceſſaria limitatio, vt procedat, quando teſtator ipſummet filium inſtitutum grauat reſtituere fideic. Secus eſſet, ſi teſtator grauaret alium poſt mortem filij, tunc liberi poſtea ſuſcepti ex filio non faciunt deficere fideicommiſ. iniunctum non filio ſed tertio. text. eſt in l. qui filium. §. Sabinus. & ibi Bar. ad hoc not. ff. ad Treb. & ille text. non reperitur alibi ſecundum Ang. & alios ibi, & Ang. hic. Idem tenent Imo. & Pau. de Caſtr. ibi, & Pau. in d. l. cùm auus. Licèt Raph. Cu. ibi dubitet de veritate huius limitationis. ¶ Puto, q̄ in d. §. Sabinus. illud procedat ex alio ex quo colligo quartam limitationem ad iſtam. l. Ibi enim mater debebat reſtituere hæreditatem filio, cùm eſſet. 20. annorum, & ſic ibi hęreditas fideicommiſ. nunquam peruenerat ad filium, ideo nimirum ſi liberi ex eo ſuſcepti non ita faciunt deficere ſicut in hac. l. cùm ſimi. vbi filius erat inſtitutus, & conſecutus hæreditatem, quæ ibi iure fideicom. ad filium non peruenerat, licèt poſt mortem matris iure legitimo ſuccedat, & ſic ibi nſi erat facta reſtitutio ipſi filio, & ſic ſibi non erat adhuc acquiſitum ius de præſenti, ideo nimirum ſi ſic de facili non tranſit ad eius filios ſicut hic. arg. l. fi. ff. vnde liberi. & l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iuris. ¶ Quintò limita iſtā regulam procedere in filio inſtituto, & grauato reſtituere hæreditatem, vel certam quotam. ſecus ſi eſſet grauatus poſt mortem reſtituere rem ſingularem, certè filij poſtea ſuſcepti non facerent ceſſare fideicom. rei ſingularis.

Ita

ADDITIONES.

a ¶ Lex. Adde Abb. & Io. de Imo. in c. quod clericis. de for. compe. Cald. in diſputatione incip. ſtatutò cauetur. Abb. conſi. 84. in 1. vol. Alex. de Imo. conſi. 223. circa primum dubium. in 5. vol.

b ¶ Dictio ſi quis. Adde Raph. Ful. conſi. 47.

c ¶ Primò limita. Adde Soc. in l. cùm auus. nu. 78. ff. de condi. & demon. Tiraquel. in Rep. l. ſi vnquam. verſi. filios non habens. nu. 18. & ſequen. j̄. de reuoc. don. Dec. in l. generaliter. nu. 11. hoc tit. conſi. 365. num. 4. 391. 581. Tiraq. in præfat. d. l. ſi vnquam. nu. 65. à quib. diſſentire videtur Ruyn. conſi. 77. nu. 14. lib. 2. ſed dic, vt per Soc. in d. l. cùm auus. MASVER.

d ¶ Quādo teſtator. Adde, vt procedat tex. in fideicommiſſaria ſubſtitutione, ſecus in pupillari. Alex. in l. precib. col. fin. & ibi Iaſ. pen. col. j̄. titu. 1. Et pro iſta prima limitatione facit Bart. in d. l. cùm acutiſſimi. quod ſi pater habet duos filios, quib. ſubſtituit, & vni apponit conditionem ſi ſine liberis, & alteri non, certè non ſubauditur, & illa non procedit, ex quo patet, quòd de filijs cogitauit. Et refert Soc. in ſubſtitutione conſi. 1. Fran. Curtij. PVRPV.

e ¶ Contrarium. Adde Cor. conſi. 191. lib. 3. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Ita limitat ſingulariter ſolus Alb.de Ro.poſt Marti. Siliman.in d.l.cùm acutiſſimi.motus,quia illa iura ſolùm loquuntur in hę reditate,vnde non debent extendi ad rem ſingularē,quia actus purè geſti non accipiunt conditionem, niſi lege caueatur. Mouetur etiam per ſimile, quia reuocatio donationis, quæ fit per natiuitatem liberorum,non habet locum,quando eſſet donata res ſingularis.Et vſque in præſens non inuenio, ꝙ aliquis faciat mentionem de illa limitatione Albe. Sed puto, ꝙ limitatio ſit falſa,& de directò contra iſtum text.in fin.loquentem in legato particulari.Quare mirandùm eſt,ꝙ tantus Doctor non aduerterit ad iſtū text. Nec eſt verum ſimile adductum per eum,dū dicit,ꝙ d.l. ſi vnquam. nō habet locum in donatione certæ rei. Iſtud eſt falſum,quia imò habet locum in certa re. Ita determinat Bar.in l.Titia Seio.§.Imperator.in vlt.col. in prin.ff.de leg.2. qui ad hoc ponderat.d.l.ſi vnquam in ver.bona omnia,vel partem.cùm ille cui legatur pars certa non ſuſtineat onera hęreditaria actiuè, nec paſſiuè, & ſic perinde eſt, acſi donaretur certa res.l.non amplius.§.1.ff.de leg.1. & idem tenet Io.de Imo.in c. ſi.in 8.col.de don.& d.Alex.in conſi.71.in 4.vol.incip. conſideratis his,quæ narrantur in themate.Confirmatur,quia cū tex.in l.ſi vnquam. dicat,partem aliquam,propter dictionem aliquā, intelligitur in qualibet minima,iuxta gl.reputatam ſin.in clem. 1.in verbo aut earum partem.de for.compe.quam in propoſito not.Bald.in d.l.ſi vnquam.& in l.1.in pen.col.C.de inoffi.don. Imo.in d.c.ſi.in 8.col.de don.Gem.in c.2.§.1. de deci.in 6.Cōtra tamen illam glo.ſoleo ponderare tex.in l.3.§.fin.cum l.ſeq.ff.de arb.ſed bene poſſet ei reſponderi,ſed nunc nō eſt præſentis materiæ.Limitat tamen ſub dubio fortè Imo.in d.c.ſi.niſi eſſet donata res modici valoris,tunc non haberet locum. d.l.ſi vnquā.

a ¶Sextò limita iſtam.l. [a] non habere locum in fratre inſtituente alium fratrem, & grauante poſt mortem reſtituere alteri, quia ſi frater inſtitutus poſtea ſuſciperet filios, certè liberi poſtea ſuſcepti non facerent deficere ſubſtitutionem, ſecundum Iac.de Are.& Cy.hic in 3.q.Sequuntur Alb. & Ang.hic, & Imo.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus,el 1.ff.ad Treb.Facit bonus tex. in l.3.§.1. ff.de leg.pręſt. Subdit Ang.hic,ꝙ idem, & multo magis,ſi eſſet inſtitutus aliquis nullo modo attinens teſtatori, quia tunc ceſſaret ratio præſumptionis huius l.& iſtud expreſsè firmat glo.hic in ver.filios.& gl.in d.l.cùm acutiſſimi.& glo. in d.l. ex facto.§.ſi quis rogatus.1. ¶Septimò limita iſtam.l. & ſimiles procedere, quando pater, & ſic aſcendens inſtituit filium, & eundem poſt mortem grauat, fideicom. ſecus eſſet ècontra ſi filius, & ſic deſcendens faceret teſtū,& inſtitueret patrem,& ſic aſcendentem,& eum grauaret fideicom.poſt mortem,quia liberi poſtea ſuſcepti ab ipſo patre non extinguerent fideicom. eo quia non eſſent de deſcendentib.nec de poſteritate teſtatoris, vt d.l.cùm auus ſed eſſent tranſuerſales, & ſic fratres teſtatoris, ita limitant Bar.& Imo.in d.l.cùm auus.Imo.& Mod. in d.l.ex facto.§. ſi qs rogatus.Raph.Fulg.& d.Fran.de Are.hic. Quamuis cōtrarium tenuerit Cy. hic in 2.q. per identitatem rationis,& arg.l.nam & ſi parentib.ff.de inoffi.teſt.ſequitur Ang.hic in lect. Flo.& in d.§. ſi quis rogatus.Limitat tamen Ang. hic iſtud eſſe verum,dummodo filij aſcēdentium ſint ex eodem matrimonio, de quo eſt ipſe teſtator,ſecus ſi ex alia vxore,& ſic ex alio matrimonio, qa non eſt veriſimile,filium teſtatorem de talib.filijs ſenſiſſe. Et dicit Ang.ꝙ iſtud eſt ſuum nouum dictum, quia per ſecundum matrimonium vī intuliſſe iniuriam filio primo, & ſic teſtatori. §.Gregoria.in Auth.de nō elig. ſecun.nub. & §.ſoluto.in Auth.

* de nup.Tene primam,*quæ vera,& communis eſt*.Non omitto tū, quod Raph.Cu.in d.l.cū auus.diſtinguendo concordat,aut pater inſtitutus reliquit alios aſcendētes, puta auum, vel proauū, & illi faciunt ceſſare fideicom.ex præſumpta dilectione teſtatoris,ſecus ſi reliquiſſet deſcendentes, quia illi eſſent fratres teſtatoris.Iſtam opi.reprobat Ful.hic,quia iſta iura exorbitantia à regulis iuris communis non debent extendi.l.ſi vero. §.de viro.ff. ſol.matr.maximè cùm ita non ſit debita hæreditas deſcendentium aſcendentib.ſicut ècontra. Ego puto, ꝙ diſt.Raph.vtroq; caſu ſit falſa,nam qñ pater mortuus eſt,& reliquit alios deſcendentes,iſta iura habere locum non poſſunt,quia cùm illi eſſent nati longo tempore ante teſtū filij, & ſic teſtator eos cognouerit,ceſſat iſta.l.vt dixi in prima limitatione. Nec etiā poteſt procedere in ſecundo caſu, qñ pater reliquit filios, & ſic fratres teſtatoris, prout etiam ipſe tenet, eo quia non ſunt deſcendentes teſtatoris, vt dixi.Item cōtra primum membrum fortiter facit, quia iura non ita fauent aſcendentib. ſicut deſcendentib. patet, quia filij grauati fideicom.non computant fructus in quartam. Iubemus.C.ad Treb.l.filiusfa.& ibi Bar. ff.ad l.Falc.& tū aſcendentes ſic,ſm Bart.in l.in fideicommiſſaria.ff ad Treb. Accedat optimum ſimile, quia filij grauati fideic. detrahunt duas quartas,iuxta c.Ray.de teſt.& iuxta gl.in l. quāquam.cum ſi. C.ad l. Falc.& tū aſcendentes grauati fideic.non detrahunt duas quartas,prout decidit Bal.in l.ſi à milite.§.fi.ff.de teſt.milit.cum concor.additis.per d. Alex.in l.in ratione.la 1.§.ꝙ vulgo.ff.ad l.Falc. ¶Octauo limita iſtam.l. non habere locum in filijs adoptiuis. attento,ꝙ iſta.l.& ſimiles cùm ſit exorbitans, non debet extendi,vt dixi. Item quia text.loquitur de naturalib.ergo de ſolis ciuilib.intelligi nō debet.l.ſi.C.de his qui ve.æta.impe. Item quia non concurrit eadem præſumpta voluntas in filijs adoptiuis ſicut in veris.Ita tenent Pet.& Cyn. hic in 4.q. ſequuntur Ray. & Alb.hic.Idem firmat.d. Alex.in d.l.ex facto.§. ſi quis rogatus. el 1.in 8.col.motus nouo fundamento, quia filius adoptiuus non ſic ſuccedit ſicut filius verus,& legitimus,patet,quia filius adoptiuus ſi ſit præteritus,non ſuccedit contra teſtamentū. l. cùm in adoptiuis. C.de adopt. ſecus in filio vero, & legitimo. Sed iſtud fundamētum.d.Alex.licèt videatur coloratum, poſſet retorqueri contra eum,nam iſta.l.habet locum,quando pater inſtituit filium naturalem tm̄, & tamen clarum eſt, ꝙ filius naturalis nunquam ſuccedit contra voluntatem defuncti, & ideo ſi ſit præteritus,non habet ius dicendi nullum nec ius ꝫ tab. gl. eſt in l.1.in prin.in verſi. naturales.ff.de bon.poſ. ꝫ tab. quæ glo.eſt ſin.ad hoc ſm Bald.in l.1.C.quo.bo.& facit tex.in l.fin.quem ad hoc ibi no.Bal.C.de natu.libe. ergo fundamentum eius non eſt verum,cùm naturales liberi faciant deficere cōdi fideicom. qñ conditio ſi ſine liberis deceſſerit, eſt appoſita à teſtatore.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.el 1.ff.ad Treb.& dicetur.ſ.in gl. Tñ ad terminos.l.noſtræ fundamentum do.Alex. eſt verum in liberis ſuſceptis,qui ex diſpoſitione.l.ſubſtitutum excludunt. Tñ in principali quæſtione, ꝙ imò iſta.l. habebat locum in filijs adoptiuis,tenet Raph.Fulg.hic, quia filij adoptiui ita ſuccedunt ſicut veri,& naturales, imò ſi pater habeat filium verum, & naturalem, itē habet filium adoptiuum tantum, adoptiuus ſuccedit ſicut legitimus.l.ſi te parentes.C.de ſuis & leg.Tñ illa.l.loquitur ab inteſtato non condito teſtamento.Item iſtud fundñ Ful.clarè confunditur ex ratione do.Alex.proxi.præcedenti. Mouetur etiam,quia adoptiui excludunt aſcendentes.Et dicit,ꝙ iſta opi. eſt humanior,& ſæpe poſſet de facto contingere.Eandem opi. tenet Raph.Cu.in d.l.cùm auus.motus, quia pater inſtituendo filium adoptiuum,eum dilexit ſicut verum,& naturalem,ergo iſta iura debent locum habere.Tu autem ꝫſidera, ꝙ iſta q.poteſt dupliciter intelligi. Primò modo poteſt intelligi. Pone, ꝙ pater inſtituat filium verum & naturalem,quem grauet fideic. poſt mortem, & ſic iſte filius grauatus poſtea adoptauit aliquē in filium, nunquid iſte filius adoptiuus faciat deficere fideicō. ſicut ſi procreaſſet filios veros,& naturales,& teneo,ꝙ non contra Fulg.& Raph. Cu.quia filij adoptiui non excludunt ſubſtitutum,nec fideicom.tex.eſt in l.fideic.ff.de condi.& dem.& l.ſi ita quis.§.is cui.ff.de leg.2.Et expreſsè firmat Ang.hic in lect. Flor. Quod confirmo,quia l.ſi vnquam.C.de reuo.don. quæ dicit,ꝙ donatio reuocatur per filios poſtea ſuſceptos, nō habet locum in filijs adoptiuis poſt donationem adoptantis, ſecundum do. Alex.in conſi.40.in 4.vol.incip.Super eo dubio quo quęritur.in pen.col.Ad idem facit, quia ſtatutum diſponens, ꝙ exiſtentib. maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant patri, non habet locum in filijs arrogatis,quia nō ſunt verè,& propriè filij.iuxta.l. filium eum diffinimus.ff.de his, qui ſunt ſui, vel ali.iur. de quib.debet intelligi ſtatutum.ita no.tenet Io.de Ana.in conſi.27.incip.viſo caſu mihi propoſito. Secundò modo poteſt intelligi iſta quæſtio,qñ teſtator adoptauit aliquem filium,& iſtum filium inſtituit, & grauauit poſt mortem de fideic.reſtituendo, nunquid tunc habeat locum iſta l.cū ſim.vt filij veri, & naturales poſtea ſuſcepti per iſtum adoptiuum faciant deficere fideic. In hoc ſatis puto poſſe teneri, ꝙ ſic,quia licèt filij per adoptionē ſuſcepti non faciant deficere fideicom.vt ſ.tenui ſequendo Cy. tñ quan ipſe adoptiuus eſt inſtitutus, & grauatus, videretur, ꝙ teſtator eum inſtituendo magis dilexerit, quàm ſubſtitutum, & conſequenter,ꝙ iſto caſu filij naturales ab eo procreati ſubſtitutum debeant excludere,ſicut hic filij veri naturales tñ poſtea ſuſcepti non faciunt deficere fideicom.vt hoc tex.in ver. iuſta ſobole,& ſi pater inſtituat filium naturalem tm̄, liberi veri & legitimi poſtea ab eo procreati faciunt deficere fideicō.vt hoc tex.in ſecunda parte.ergo idem in propoſito. Et ſuper hoc vlt.bene cogitabis. ¶ † Quid autem ſi liberi poſtea ſuſcepti mortui ſint,an tñ fideic.deficiat,habes tex.in l.ex facto.§.ſi quis autē.ff.ad Treb. ponit Ang.hic in lect. Flor.dicam plenè in l.ſeq.vbi reſeruo.An ſit neceſſe, ꝙ tales liberi ſuſcepti ſint etiam hæredes ad hoc, vt faciant deficere fideic.ponit latè Alb.poſt Antiquos hic, & poſt Dy.in l.ex facto.§.fi.præalle.bonus tex.in l.filiusfa.§.cùm quis.ff. de leg.

3

ADDITIO.

a ¶Iſtam.l.laſ.eam tenet in l.precib. col.11.ſ.de impub. Faciunt dicta in l. ſcripto.ff.vnde lib. PVRPV.

Source : BIU Cujas

4 de leg. 1. ¶ † Secundò no. ex hoc tex. q̃ appellatione filiorum
a ſimpliciter prolata à lege, non veniunt filij naturales ũ, aliàs
fruſtra Imperator hic humanitatis intuitu iſtud adderet deci-
ſioni Papin. de quo plenè ſcribitur in l. ex facto. §. ex facto. ff. ad
5 Trebel. ¶ † Tertiò no. ex tex. ibi, ſi quis naturales habuerit filios.
iuncto text. ibi, iuſta ſobole, hic eſſe tex. ſin. & mirabilem ſecun-
dum Pau. de Caſt. hic, & ante eum pro ſingulari not. Ang. hic in
lect. Peruſina, & dicit, q̃ alibi non reperit in iure ita clarè, q̃ ſi te
ſtator inſtituerit filium naturalẽ tm̃, quo caſu non videtur ab-
horrere talem ſobolem, tñ filij naturales illius naturalis nõ ex-
6 cludunt ſubſtitutum, qđ ꝯ. ad finem ad aliud põderabo. ¶ † Vlt.
no. ex ver. fi. ſingularem extenſionem, quæ fit de hæreditate ad
legata, & fideic. particularia, & ad hoc iſte tex. eſt ſin. ſm Bal. in l.
cùm acutiſſimi. in 2. col. Et ex hoc ſin. not. Fulg. q̃ non ſolùm in
ſucceſſione vniuerſali quis non præſumitur alium velle prępo
nere ſuæ poſteritati. d. l. cũ auus. ſed etiam in ſucceſſione, & tit.
ſing. vt hic. ¶ Gl. in ver. iuſta ſobole. diuiditur in quatuor partes,
prout quatuor ponit ſol. ad contrarium de l. ex facto. Partes pa
tent in gl. ¶ Primam ſol. tenet in effectu Bart. hic, & in d. l. ex fa-
cto. §. ſi quis rogatus. primo. cum limitatione, niſi filij naturales
eſſent ſuſcepti in figura matrimonij, ſic intelligit. l. cũ pater. §. vo
lo. & l. Lucius. alleg. in gl. licèt in hoc vlti. eum reprobet Pan. in
c. in prę ſentia. de proba. Iſtam primam ſol. tenent etiam Cy. Ful.
& d. Alex. hic. & dicit d. Alex. q̃ iſta eſt communis ſol. ſed errat,
vt ſtatim dicam. Iſta non placet, quia ſic oporteret reſtringere
hunc tex. q̃ ideo filij naturales non rumpant fideic. eo quia pa-
ter eſt in dignitate, ſed ſm Bal. hoc eſt diuinare, & Imo. in d. §. ſi
* quis rogatus. Tene ergo tertiam ſol. quæ *eſt vera, & communis*, q̃
tenent Ray. Bald. Sal. Ang. & Pau. de Caſt. hic, & Antiqui. Ang.
Imo. & Rapha. in d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. quòd ſi teſtator
expreſſit hanc conditionem, tunc naturales faciunt eam defice-
re. Ita loquitur. d. §. ex facto. cum diſtinctione tm̃, de qua ibi in
text. ſecus ſi ſubintelligatur à lege. Ita loquitur iſte tex. & licèt
Bar. in d. §. ſi quis rogatus. vtens fundamento Cyn. iſtam impu-
gnet, eo quia non refert ſm eum, an conditio exprimatur à te-
ſtatore, an ſubintelligatur à lege, quia qñ ſubintelligitur à l. ſub-
intelligitur ex præſumpta mente teſtatoris, vt hoc tex. tu dic, q̃
iſta non eſt bona conſequentia, qđ oſtendo, quia tacita pupilla
ris ſubintelligitur ex præſumpta teſtatoris voluntate. l. iam hoc
iure. ff. de vulga. & pup. & tñ non eſt eiuſdem effectus, acſi teſta-
tor expreſſerit, quia qñ teſtator exprimit pupi. excludit matrẽ:
ſecus qñ ſubintelligitur. l. precib. ꝯ. tit. 1. tñ primum membrum,
quòd quando conditio exprimitur à teſtatore, q̃ filij naturales
tantum faciant deficere fideicom. recipit plures limitationes,
quas colligit do. Alex. in d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. vbi pro-
priè traditur iſta materia. ¶ Quartam ſol. licèt approbet gl. in d.
l. Lucius. §. fi. ff. de leg. 2. tamẽ non eſt bona, & eam improbant
Imo. & Mod. in d. §. ſi quis rogatus. quia diuinat. Item, quia eſt
7 contra iſtum tex. vt no. s̃. in 3. no. ¶ † Nunquid autẽ b filius natu-
b ralis, ſed legitimatus faciat ceſſare ſubſtitutionẽ, puta teſtator
inſtituit filium, & ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus
ſubſtituit Caium, pone, q̃ habuerit filium naturalem tm̃, quem
fecit legitimari, an talis legitimatus excludat ſubſtitutum? eſt
* alta, & profonda quæſtio, in qua *communis concluſio* eſt, q̃ ſic, vt
traditur per gl. in d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. & ibi Imo. dicit
hanc eſſe communem ſentẽtiam, cum multis tñ limitationib.
de quib. per do. Alex. ibi, & in concor. hic per eum addu. & ple-
nius, quàm alibi per d. Alex. in conſi. 2. quod incipit. Viſis codi-
cillis. in 1. vol. & in conſi. 25. incip. Circa primum dubium quo
quæritur, an per exiſtentiam. in 1. vol. & in conſi. 66. incip. Con-
ſideratis his, quæ in themate narrantur. in 5. col. & ſeq. in 1. vol.
& in conſi. 94. quod incip. conſideratis, quæ in themate narran-
tur. in 6. vol. Et pro iſta ſententia bene facit illud, quod ſin. dicit
Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuc. in 20. col. ver. item quę-
ritur circa prædicta. vbi tenet, q̃ legitimatus dr̃ verè legitimus,
& q̃ ſit ſm veritatem, & non per fictionem, & ſequitur Bal. in l.
nuper. C. de natu. lib. quod dictum an ſit verum, quia multa in
oppoſitum ſtringunt, vide latè d. Alex. in præalleg. conſi. 2. in 8.
col. & ſeq. in 1. vol. vbi multa pro & contra adducit. Et vltra eũ
in contrarium faciunt pulchra verba Bal. in c. 1. in 9. col. de con
ſtit. vbi egregiè dicit, q̃ legitimatio eſt ſimilis alchimiæ, quæ fa-
cit apparere illud, qđ non eſt, tranſmutare tñ vnam ſpeciem in
aliam non poteſt, ſic legitimatus gerit figuram legitimi, tñ non
8 habet eandem in ſubſtantia, vt ibi per cũ. ¶ † Ex prædictis verifi-
c catur notabilis deciſio Bal. ſtante ſtatuto, q̃ exiſtentib. filijs c maſ-
culis filiæ fœminæ non ſuccedant, ſi pater habeat filios natu-
rales tantum, & facit legitimare, filij legitimati excludunt fœ-
d minas, d ita determinat Bal. in l. eam quam. in 8. col. C. de fideic.
& in l. cùm acutiſſimi. vbi etiam Pau. de Caſt. & ibi dixi. eod. tit.
9 ¶ † Vltimò diligenter ſigna, quia quotidianum eſt illud, quod
e tenet Bal. hic, q̃ in emphyteuſi e eccleſiaſtica acquiſita pro ſe, &
filijs ſuis, non veniunt naturales etiam legitimati, quia ſm Bal.
non ſunt verè legitimi, alle. not. in c. innotuit. de elec. Adde ple-
nius Bal. & melius quàm alibi in c. quæ in eccleſiarum. in 18. col.
& ſeq. de conſti. Idem tenet Bal. in addi. Spec. in tit. de loca. in 10.
col. in ver. emphyteuſis eccle. & ſequitur Sal. hic, & Imo. in l. qđ
dicitur. la 2. in antepe. col. ff. de verbo. oblig. no. Pet. de Anch. in
conſi. 427. incip. circa primum quæſitum. ſequitur do. Alex. in
conſi. 94. qđ incip. conſideratis. in 4. col. in 1. vol. & in conſi. 60. in
2. vol. incip. Viſa legitimatione in 1. col. ad fi. & ſeq. & plenius in
conſi. 128. incipien. Conſideratis verb. in 12. col. & duab. ſeq. in 1.
vol. & in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. el 1. in 12. col. ff. ad Treb. &
ab iſta conclu. nemo diſcrepat. ¶ Limita iſtam concluſio. niſi
f fuiſſent legitimati f per ſubſequens matrimonium, quia perin-
de cenſetur, acſi ab initio matrimonium fuiſſet ꝯctum. §. dubi-
10 tatum. in Auth. de inceſt. nup. ¶ † Hinc eſt, q̃ legitimati per ſub-
g ſequens matrimonium g admittuntur ad epiſcopatum, ſicut
verè legitimi, eo quia matrimonium ſubſequens abſtergit illã
maculam præcedentem. glo. in c. innotuit. in ver. coniugata. de
elec. & q̃ legitimati per ſubſequens matrimonium admittãtur
ad emphyteuſim eccleſiaſticã, tenet lo. de Imo. in d. l. qđ dicit.
in antepe. col. & no. Pet. de Anch. conſi. 241. qđ incip. Ex tenore
priuilegij. Confirmo per ſimile, nam licèt naturales legitimati
non ſuccedant in feudo. c. naturales. ſi de feu. defun. conten. ſit
h inter dom. & agna. tñ legitimati h per ſubſequens matrimoniũ
bene ſuccedunt. ita tenent Iac. de Belui. & Bald. in d. c. naturales.
& Iac. in d. §. dubitatum. Hoſt. & Ioan. And. in c. lator. qui fil. ſint
legi. & Alex. in d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. in 13. col. vbi dicit,
* *quod iſtud communiter tenetur*, quamuis Ang. contrarium conſul-
uerit, & malè in conſi. 29. caue tm̃, & multum ſigna, quia And. de
Iſer. ſummus feudiſta in d. c. naturales. quem Bal. ibi ſimpliciter
refert, & ſequitur, limitat iſtud vltimum, q̃ legitimati per ſub-
ſequens matrimonium ſuccedunt in feudum, ſi non extant filij
legitimi, & naturales, ſed ſi exiſterent, legitimati per ſubſequens
matrimonium nõ admitterentur. In quo vltimo valde dubito,
attenta ratione, q̃ legitimatus per ſubſequens matrimonium
11 cenſeatur in omnib. pro verè legitimo. ¶ † Item illud, qđ con-
cluditur per Bal. hic eſt indubitatum, q̃ in emphyteuſi eccleſia-
ſtica accepta pro ſe, & filijs ſimpliciter non ſuccedunt filij natu
rales tantum, ſicut nec in feudo, d. c. naturales. quia ſi non ſucce
dunt etiam legitimati, quanto minus naturales tantum, iſtud vl
timum limitat Bal. in d. c. quæ in eccleſiarum. in pen. col. niſi Ec-
cleſia à prin. conceſſiſſet vni, qui eſſet naturalis tantum, quia tũc
omnes naturales inde deſcendentes ſuccederẽt in iſta emphy-
teuſi: ex quo clarum eſt, q̃ concedens naturali tantum, nõ ab-
horruit naturalem tantum, conſiderato initio contractus. c. 1.
§. ex eadem. de l. Corr. in vſib. feud. cùm ad initium contractus
ſemper recurrendum ſit. l. qui id quod. in prin. ff. de don. & quia
ab exordio tituli poſterior formatur euentus. l. 1. C. de impo. lu-
crati. libr. 10. vt ibi plenius per eum. Et hoc diligenter not. quia
hoc modo potes ſing. limitare d. c. naturales. Ego licèt non in-
ueniam hãc limita. ab aliquo nedum impugnatam, ſed nec re-
latam, puto, qđ in contrarium faciat tex. noſter, ponderatus per
Ang & Pau. de Caſt. vt s̃. retuli. in 3. no. vbi licèt teſtator inſtitue-
rit naturalem tantum, ex qua inſtitutione declarat, q̃ non ab-
horruit talem ſobolem, tñ alij naturales ab eo deſcendentes nõ
faciunt deficere conditionem fideic. Et ſuper hoc tex. cogitabis
de reſponſo, niſi dicas, q̃ iſtud ideo ſit in hac. l. quia hic tractatur
de præiudicio ſubſtituti, quod non eſt in caſu Bald. & prædicta
omnia teneas cordi, quia frequenter occurrunt.

ADDITIONES.

a ¶ Appellatione filiorum. Adde Bal. in l. filium. ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. Abb. in c. in præſentia. de prob. Benedic. de Plumbi. in diſputatione incip. ſtatuto Piſano.

b ¶ Nunquid autem. Adde Ant. de But. in c. per venerabi. qui fil. ſint legi. Ang. in diſputa. incip. nobilis quidam genere. Ancha. conſi. 225. conſi. 218. conſi. 223. conſi. 506. inci. circa primum dubium Calde. conſi. 1. in tit. qui fil. ſint legi.

c ¶ Filijs. In contrarium vide Iaſ. in l. qui ſe patris. 28. col. s̃. vnde lib. idem, quod. hic, tenet Iaſ. in l. 1. 2. no. col. 2. s̃. de contra tabu.

d ¶ Fœminas. Adde Iaſ. in l. ſi is, qui pro emptore. numer. 241. ff. de vſucap PANCIR.

e ¶ Quod in emphyteu. Adde Azo. in ſumma. C. de infa. Bald. in l. 1. in 2. col. C. de iure emphyt. Ioan. de Imo. in cap. potuit. de loc. in pen. col. verſic. 7. tangit. Rapha. Cu. in l. Gal. in §. etiam ſi parente. ff. de libe. & poſthu. Pau. de Caſtr. in l. ſi mihi & Titio. ff. de verb. obl.

f ¶ Niſi fuiſſent legitimati. Adde Doct. in c. tanta. qui fil. ſint legit. & ibi elegan-ter per Card. Alex. & per Fely. in c. in præſentia. de proba. in 8. col. verſi. 5. in-quantum do. Abb.

g ¶ Legitimati pro ſubſequens matrimonium. Adde Pet. de Anch. conſi. 220. in-cip. hæc quæſtio iam vulg. dici poteſt.

h ¶ Legitimati. Adde Oldrad. conſilio 247. incip. præſuppoſita conſuetudine ciuitatis.

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Sufficit conditionem ſemel fuiſſe impletam,quamuis non duret implemẽtum,limita infra nu.14.*
2 *In conditionib.attendimus principium primæ exiſtentiæ, & nõ curamus poſteà ſucceſſum eius.*
3 *Papa non delegat cauſas niſi exiſtentib. in dignitate.*
4 *Statutum loquens in creditore, cui virtute ſtatui eſt aſſignata poſſeſſio debitoris ex primo & ſecundo decreto, an ſufficiat fuiſſe creditorem tempore aſſignationis.*
5 *Si teſtator inſtituat aliquem hæredem, & eidem ſubſtituat alium ſub conditione ſi fuerit mortuus ſine filijs,vtrum ſufficit eum habuiſſe filios, licèt mortui ſint, vt ſubſtitutus excludatur perpetuò, & nu.11.*
6 *Fœmina ſemel excluſa à maſculo ſemper intelligitur excluſa.*
7 *Ad hoc,vt maſculus excludat fœminam virtute ſtatuti, ſufficit, quòd tempore ſucceſſionis extiterit maſculus, & nu.8.*
9 *Filia præterita non poteſt dicere teſtam. nullum, ſtante ſtatuto, quòd fœminæ non ſuccedant ab inteſt.exiſtentib. maſculis.*
10 *In dubijs opin.tenenda eſt illa, quæ fauet cauſæ teſtati.*
12 *Si legatum ſit factum alicui,ſi tale monaſterium intrauerit, ſi intret, & poſtea exeat, an habebit tale legatum.*
13 *Vouens ingredi religionem,in dubio videtur mouere, quòd permanebit in religione.*

LEX VII.

SI quis. Iſtam l.reddam ex ĵ. dicendis vtilem. ¶ Diuido in tres partes. In prima ponitur vna deciſio. In ſecunda extenſio. In tertia ratio vtriuſque.Secunda ibi,quod in legatis. Tertia & vlti.ibi, ne dum nimia vtimur.Sufficit conditionem caſualem, vel mixtam fuiſſe ſemel impletam etiam in vita teſtatoris,quãuis non duret [a] implementum,ſiue talis conditio fuerit adiecta in inſtitutione vniuerſali,ſiue in legatis, & fideicõ.particularib.
1 hoc dicit tota iſta l.¶†Not.ex iſta.l.regulam,ad quam allegatur tota die,qđ ſufficit conditionem ſemel fuiſſe impletam,quamuis non duret implementum,concor.text.in l.cùm vxori.C.qñ dies legat.ced. iſta regula, & iſtud notabile inducitur per Cyn. Albe.Bal.& alios hic ad aliquas.q.quæ ordinariè tanguntur per Bart. & alios in l. ſi fideiuſſor.§.meminiſſe. ff.de legat.1.ponunt alij in l.in ſubſtitutione.ff.de vulg.& pup.¶Item facit iſta regula ad aliam. q. ſi legat teſtator aliquid filiæ ſuæ, cùm vidua erit, an ſi filia ſit effecta vidua, & poſtea nubat,perdat legatum,habes tex.de hoc notandum,quòd non in l.fi.& ibi Bal. in 2.nota. & Pau.de Caſtr.C.de indi.vidui.tol. de quo etiam per Angel.& Mod.in d.l.in ſubſtitutione. & vide omnino latè Ang. in conſi. 34.incip.Conſtantius Herculani.intellige tamen,niſi teſtator diceret lego filiæ, donec & quouſque vidua erit, tunc nubendo perderet legatum.ita limitat Bald.in l.Titius.in prin.ff.de excuſ. tut.& dixit Pau.de Caſtr.in d.l.fin.§.1.C.de indic.vidui.tollen.ꝙ ad eum,dum legeret Paduæ,fuit tranſmiſſa quæſtio conſulenda, nam pater fecerat legatum filiæ de pecunijs, quas habebat in præſtitis Venetiarum,ſi erit vidua,euenit caſus,qđ effecta eſt vidua,poſtea accepit maritum, & dum peteret legatum, dicit Pau.de Caſt.ꝙ illi ciues Venetorum deliberauerant iudicare ꝯ eam,ex quo tunc non erat vidua,dicit Pau.de Caſtr.ꝙ oſtendit eis text.in d.l.fin.§.1.& dicit, ꝙ illi Veneti viſo tex.mutauerunt propoſitum,& iudicauerunt pro muliere. Ex quo erat dictum ſi vidua, vel cùm vidua erit; ſecus ſi fuiſſet dictum donec, vel
2 quouſque.¶† Item ad regulam tex.adde etiam, ꝙ Bal.in l.precibus.in 3.col.in 3.opp.ĵ.tit.1.dicir per iſtam.l.& per alia ibi per eum allegata, ꝙ in conditionibus attendimus principium primæ exiſtentiæ,& non curamus poſteà ſucceſſum eius, & iſtud
3 poteſt eſſe aliud ſummarium huius tex.¶†Adde etiam bene facere tex.in c.ſtatutum.in princ.de reſcri.in 6.vbi dicitur,ꝙ Papa non delegat cauſas,niſi exiſtenti in dignitate,vt ibi, tamen ſufficit,ꝙ tempore commiſſionis ſit in aliqua dignitate,licèt poſteà priuetur,& ad idem gl.in cle.& ſi principalis.de reſcr. quam ibi not. Pan. qđ non eſt neceſſe qualitatem requiſitam ad actum ſemper durare, ſed ſatis eſt, quòd illa qualitas fuerit in princip. actus. Item facit prædicta regula ad notabilem quæſtio.traditam per Cy.in Auth ſed & ſi quis.in vlti.q. C.de ſecun.nup. ꝙ ſi Rex conceſſerit caſtrum alicui militi, & hæredi ex eius corpore nato,& ſi contingat militem mori ſine hærede ex ſuo corpore nato, qđ caſtrum reuertatur ad Regem, pone,mortuus eſt miles relicto filio ex ſe nato, deinde poſteà mortuus eſt filius abſque filijs, nunquid caſtrum debeat reuerti ad Regem? determinat, qđ non, quia ex quo ſemel fuit purificata conditio, fuit excluſus Rex, & licèt poſteà fuerit mortuus filius, non debet redire ad Regem per regulam noſtram,quam ſequitur Bal. ibi,& in l.fi.in 20.q.C.de hæred.inſti.eſt verum,qđ in illa.q. Cyn. & Salyc.in illa Authen.ſed & ſi quis.tenent contrarium,& contrarium conſuluit dominus Alex.in conſi.39.in 4.vol.quod incip. viſis, & conſideratis his, quæ in præſcripto thema narrantur.in ſecunda & pen.col.Quod pro nunc aliter non examino,
4 quia tempus non patitur. ¶† Facit etiam regula huius tex. ad aliam no.quæſt.ſtatuti Senenſis loquentis in creditore, cui aſſignata ſit poſſeſſio debitoris ex primo & ſecundo decreto, an ſufficiat fuiſſe creditorem tempore aſſignationis. de qua vide dom.Abb.Pan.in conſi.70.quod incip. videtur de primo dicen
5 dum,quòd ſic.in 1.vol.¶† Item facit regula huius text.ad deciſionem quæſtionis,quam non reperio bene examinatam in terminis, & in ea multoties fui de iure interrogatus, ꝙ ſi teſtator inſtituit aliquem hæredem, & eidem ſubſtituit alium ſub conditione,ſi fuerit mortuus ſine filijs, regula huius tex.facit, quòd ſufficit eum habuiſſe filios, licèt ſint mortui, vt ſubſtitutus excludatur perpetuò, & ita decidit Oldra.Laud.in conſi.21.incip. thema tale eſt, teſtator. & in conſi.141. quod incip. thema tale eſt,dom.G.cuius verba refert, & ſequitur Ioan.Andr.licèt eum non alleget,in addi.Spec.in tit.de teſt.§.in primis.ad fi. Idem tenet Pau.de Caſtr.in conſi. 170. aliàs 172. quod incip. ne improprijs vtamur vocabulis.in 2.col.& in conſi.179.incip. Caſus iſte frequenter contingit. Idem tenet dom. Alex.nullam de prædictis mentionem faciens, de quo valde admiror, in conſi.30. in 3.volum.quod incipit, ponderatis his,quæ in themate narrañ, in 1.col. ¶Pro iſta ſententia adde bene facere tex. in l.hæredib. in princip.ff.ad Trebel.& text.in l.cùm vxori. C. quando di. leg. ced.Ad idem ſecundò facit,quod tenuit ſin. Bald.in c.1.§. quinetiam.in tit.Epiſcopum vel Abbatem.in vſib.feud.vbi tenet, ꝙ
b ſi teſtator [b] fecerit ſubſtitutionem filio, ſi ſine liberis obierit, & mortuus ſit relicto filio, qui non vixit niſi vno momento, tamen ſubſtitutio fideicom. extinguitur perpetuò, & illud momentum ſufficit,vt ibi per eum.Ad idem tertiò facit,quod no. idem Bald.in eo.§.quinetiam.in 2.not. per illum text. vbi not.
6 † ꝙ fœmina ſemel excluſa à maſculo ſemper durat excluſa, dato,etiam, quòd maſculus moriatur, mors maſculi ſibi non patrocinatur, quod eſt not.dignum, vnde infert ex illo text. ad ſtatutum diſponens,ꝙ exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant patri,quod ſi moriatur pater relicto maſculo, & fœminis,dato,quod maſculus moriatur,tamen nunquam fœminæ admittentur ad ſucceſſionem patris, poſſent tamen admitti tanquam ád ſucceſſionem fratris. Idem tenet Bald.in Auth.ſed & ſi quis.in 2.col.& in l.in quibus.C.de ſecun.nup. tamen pondera,ꝙ contra iſtud vltimum facit illud,quod ſin. decidit Bart. in l.2.§.ſed & ſi ſint ſui.per illum tex.ff.ad Tertul. vbi decidit,qđ
c ſtante dicto ſtatuto, [c] quòd exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant patri.dicit Bar.debet tale ſtatutum intelligi, quãdo maſculi effectualiter ſunt hæredes patris, nec ſufficeret potentia,ad hoc,vt filiæ excludantur,vnde oportet reſtringere deciſionem Bart. quando filius maſculus fuit hæres effectualiter patris,quomodo ergo debeat intelligi illa deciſ. Bart. in §.ſed & ſi ſint ſui.vide Bal.& alios eam declarantes in l.in ſubſtitutione. ff.de vulg.& pup.& omnino dom. Alex.in conſi.20.incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter Raymundum.in 8. colum. in 1. volum.& omnino do.Fran.de Are. in conſi. 141. quod incipit, in præſenti conſultatione videndum eſt. in pen. & vlti. colum. Quæ non attingo, ne egrediar terminos quæſtionis propoſitæ.
7 ¶† Ad idem pro principali quæſtione,& his,quæ proximè dixi, quarto facit qđ tenet d. Fran.de Are.in conſi.256. inci viſo puncto ad me tranſmiſſo. in pen.colum. circa finem. vbi determinat, quòd ſtante ſtatuto, quòd filia non poſſit venire ad ſucceſſionem patris, vel ad aliquam diuiſionem bonorum paternorum,& hoc ſi ſint maſculi,& ſi remanſerunt ex eis hæredes, certè ſi mortuus ſit pater exiſtente maſculo, qui hæredem filium relinquat,licèt poſteà moriatur filius ſine deſcendentibus,tamẽ non

ADDITIONES.

a ¶Duret.Amplia etiam ſi non duret momento. Alex.in l.1.col.3.in 1.quæſtio. vbi Iaſ.3.col.5.eo.

b ¶Si teſtator. Adde Iaſ.in l.non tantum.col.1.ĵ.de leg. & in l.2.in fi.ĵ. de poſtu. hæred. inſtit.

* Et vide,q̃ ſcribit Dilec.de arte.teſta.ti.5.caut.25.vbi docet,quo remedio ſubſtitutus non excludatur ob filios, qui momento poſt mortem patris vixerint, de quo plura not.Dec.conſi.635.col.fi.636.colum.2. Nat.conſi.191.pulchrè. Zaſ.tract.ſubſtit.ver.conditio ſine lib.Pract. Pap.for.lib.ſubſti.ver. decederet ſine filijs Kol.conſi. 56.lib. 3. MASVER.

c ¶Stante dicto ſtatuto.Adde Ang.in conſi.126.incip.teſtĩ.factio.Pet.de Ancha. in conſil.80.incip. retento ordine.Pau.de Caſt. conſi.23. incipien. ſuper primo dub.Pau.de Caſt.conſi.340. incip.in puncto quæritur de multiplici hæreditate.1.vlt.col.Lud.Rom.conſi.485. incip. in caſu propoſitæ conſultationis. Raph.Cu.conſi.207.incip. Item, quòd quælibet hæreditas. Alex.de Imo.cõſi. 29.incip.quoniam abundè.in 3. col. in 1.vol. Idem Alex.in conſil.128.incip. conſideratis ver.inſtrumenti.in eo.vol.Idem Alexan.in conſi.151. incip. viſo the.ſ.ſcripto & allegationib. elegantiſſimis.in 2.vol.

Source : BIU Cujas

non ſuccedunt fœminæ, eo quia ſufficit ſemel conditionem fuiſſe impletam, ad hoc allegat Bart. in l. 2. ff. ad Tertu. vbi tenet
8 Bart. † ꝙ ſtante ſtatuto, qđ maſculus excludat fœminam à ſucceſſione patris, ſatis eſt, quòd tempore ſucceſſionis extiterit maſculus, ad hoc, vt fœmina excludatur. Ad idem facit quintò, quod decidit Bart. in l. Titia Seio. §. Imperator. in vlti. col. ff. de leg. 1. vbi quærit Bar. donatio reuocatur ipſo iure per ſuperuenientiam liberorum. l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. & dixi in l. generaliter. §. fin. s̄. eod. pone, qđ filij nati, quorum natiuitate fuerit reuocata donatio, incontinenti moriantur, an confirmetur donatio? arguit pro & contra, finaliter concludit, ꝙ non reconua leſcat, quia ſufficit extitiſſe liberos, dato, qđ incontinenti ſint mortui, vt ibi per eum. Et iſtam deciſ. Bart. ſequitur Imo. in c. fi. in vlti. col. de dona. de quo etiam per Bald. in l. 1. in vlt. col. C. de
9 inoffi. do. Pau. de Caſt. in d. l. fi. de poſthu. hæred. inſtit. ¶† Ad idē videtur facere ſextò, ꝙ ſtante dicto ſtatuto, ꝙ exiſtentib. maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant ab inteſtato, certè etiam condito teſtamento filia præterita non poteſt dicere teſtamentū nullum, nec illud contratabulare, *ſecundum communem ſententiam*, de qua per Bar. & Doct. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de libe. & poſthu. dixi in l. filiæ licèt. s̄. de colla. iſta concluſio non ſolùm procedit viuente maſculo filio, ſed ſi ſuperfuerit maſculus, qui poſtea mortuus ſit, ſecundum Bal. in l. ſi auus. C. de libe. præte. & in l. ſi quis filium. in prin. C. de inoffi. teſta. Ang. & Imo. in l. ei qui ſoluendo. ff. de hære. inſti. ponunt Moder. in l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. ff. de libe. & poſthu. & do. Franc. de Aret. conſi. 158. incip. longa eſt iſta conſultatio. in 25. col. ad fi. iſta ſunt, quæ principaliter pro hac parte adduci poſſunt. ¶ In contrarium, qđ
a ſubſtitutus [a] non excludatur, videtur facere tex. valde clarus in l. ex facto. §. ſi quis autem ſuſceperit. ff. ad Treb. & text. l. filiusfa. §. cùm quis. ff. de leg. 2. & gl. in d. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. el 1. in ver. ex voluntate, ibi dum glo. dicit, dummodo viuant poſt
10 mortem teſtatoris. † Ad idem facit, quia in dubijs opinionibus tenenda eſt illa, quæ fauet cauſæ teſtati, & ſic ſubſtitutioni. l. ſi pars. in princ. ff. de inoffic. teſtam. facit glo. in l. Gallus. §. quid ſi is. in verbo vtilitatem. vbi Angel. & Mod. not. ff. de libe. & poſthu. ¶ Ad idem facit, quod volunt Cyn. & Albe. hic. in 3. q. vt infra ſtatim referam. ad idem pro parte negatiua facit, quia verbum, ſi deceſſerit, reſpicit terminum inſtantaneum mortis, qui non habet tractum, vel durationem ante, vt dicit Bar. in l. 1. §. creditum. ff. ſi cert. petat. ergo ſolùm debet inſpici tempus inſtantis mortis, an deceſſerit cum liberis, & non tempus præcedens. Ad idem fortiter ſtringit, & illud me ſemper facit dubitare, quia quando teſtator ſubſtituit alicui, ſi deceſſerit ſine filijs, certè licèt antea filios ſuſceperit, tamen ſi deceſſerint, verum eſt dicere eum deceſſiſſe ſine filijs, & conſequenter conditionem fidei-
* commiſ. non * eſſe impletam, vt dicit text. in d. §. ſi quis autem ſuſceperit. Ad idem facit. l. in ſubſtitutione. in ſecunda parte. ff. de vulg. & pup. vbi quando agitur de excludendo ſubſtitutum, non ſufficit conditionem ſemel fuiſſe impletam, ſecundum intellectum Bald. ibi, quem ibi ſequuntur Moder. niſi dicas, ꝙ ille tex. loquitur, quando agitur de ſuſtinenda ſubſtitutione pupillari, quæ eſt merè fauorabilis: facit etiam, quia qualitas adiecta verbo intelligitur ſecūdum tempus verbi, cui adijcitur. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de nox. l. ſi Titius. ff. de teſta. milit. Bart. in l.
11 ex facto. in prin. ff. de vulg. & pupil. ¶† Quid tenendum? placet diſtinctio, quam colligo ex mente Ange. in l. generaliter. §. cùm autem. in lect. Floren. s̄. eod. ſecundum quam prędicta optimè concordantur. nam puto aduertendum, ſub quib. verbis ſit concepta conditio ſubſtitutionis: aut enim teſtator dixit hoc modo, ſi filius meus liberos non ſuſceperit, vel non habuerit, talem ſubſtituo, & iſto modo amplectetur primam partem, quòd ſi filios habuerit, quamuis ſint mortui etiam eo viuo, quod tamē ſubſtitutus excludatur, quia conditio ita concepta, ſi filios non ſuſceperit, deficit ſuſceptis liberis, quamuis mortui ſint, ita loquitur tex. in d. l. hæredibus. in prin. ff. ad Treb. & text. in d. l. cùm vxori vſusfructus. & tex. in d. l. hæredibus. in princ. videtur loqui quando erat appoſita conditio, ſi deceſſerit ſine liberis: tamen dum poſteà verba teſtamenti aliter ſonant, aut conditio ſubſtitutionis fuit concepta hoc modo, ſi deceſſerit ſine filijs, talem ſubſtituo, & iſte caſus eſt magis dubius, in quo licèt Oldrad. & alij ſupra relati conſuluerint, quòd ſi filios habuerit, licèt ſint mortui, ſubſtitutum excludit: ego tamen aliter dico, quod aut tempore mortis filij ſupererant filij, qui ſuperuixerunt, & tunc licèt poſteà mortui ſint, credo ſubſtitutionem penitus euanuiſſe, & in iſtis terminis ſequor, & limito deciſionem Oldrad. cum concor. & iſtud eſt propriè, quod dicit gl. quam ſigna in prędalle. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. el primo. dum dicit glo. dummodo viuant poſt mortem. pro iſto membro bene facit deciſio Cyn. in Auth. ſed & ſi quis. in vlti. quæſt. C. de ſecund. nupt. quam. ſupra retuli. Item facit deciſio Bal. in c. 1. §. quinetiam. in ti. Epiſcopum, vel Abba. quam etiam. ſupra retuli. Item pro iſto membro eſt tex. in l. filiusfam. §. cùm quis. ff. de lega. 1. aut verò liberi ſuſcepti præmortui ſunt ante filium, & tūc credo ſubſtitutum debere admitti, quia filius antea liberos ſuſceperit, tamen ſi præmortui ſunt, verum eſt dicere eum ſine liberis deceſſiſſe, & conſequenter conditionem ſubſtitutionis eſſe impletam. text. eſt in d. l. ex facto. §. ſi quis autem ſuſceperit. vbi etiam Pau. de Caſt. in vlt. col. in lect. Paduana tenet iſtam diſtin. licèt non ita plenè. ibi enim opponit de iſto tex. ad illum, & pro ſolutione dicit, quod ſi ſubſtitutio eſſet facta ſub conditione, ſi liberos non habuerit, & tunc procedit iſta. l. quia ſufficit grauatum habuiſſe filios, licèt non durauerint, ſed ſi facta fuit ſubſtitutio, ſi deceſſerit ſine liberis, tunc requiritur, ꝙ habeat tempore quo decedit, vt euaneſcat ſubſtitutio, quia qualitas iuncta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxa. pro iſta concordia adde bene facere illud, quod determinant Cyn. & Alb. hic in 2. q. & Bal. in q. de lucro dotis, vel donationis propter nup. ꝙ ex pacto debet conſequi mulier ſub condi. liberorum, nam dicunt referre, aut conditio pacti eſt concepta primo modo, quo dixi, ſcilicet, ſi liberos ſuſceperit, & tunc quamuis mortui ſint, dicitur impleta conditio, & dicitur liberos ſuſcepiſſe: ſi autem ſit concepta ſecundo modo, ſcilicet, ſi liberos reliquerit, & tunc nil facit, quod habuerit filios, quia ex quo liberi præmortui ſunt, verum eſt dicere eam deceſſiſſe ſine liberis. iſta diſtinctio videtur conſona non ſolùm iuribus præalleg. ſed ratio-
12 ni. ¶† Vltimò prædicta regula tex. noſtri inducitur per Bart. hic ad quæſt. de relicto facto alicui, ſi tale monaſterium intrauerit, an ſi illud ſit ingreſſus, & poſteà exiuit, legatum conſequatur, & regula huius tex. facit, ꝙ ſic: in p̄rium dicit ſtringere. l. reprehendēda. s̄. eo. vbi quia p̄ditio fuit turpis, nō requiritur perſeue rētia implementi: ergo ſi conditio non fuiſſet turpis, vt in propoſito, non ſatis fuiſſet cōditionem ſemel impletam, ſed exigeretur perſeuerantia implementi, & ſuper illo tex. relinquit Bart. cogitandum, cum eo quod videtur tenere Bart. ꝙ ingrediendo
b monaſterium [b] conſequatur legatum, dato, ꝙ poſteà exeat, tenet ſimpliciter Lud. Rom. in l. permiſceri. §. ſpecies. ff. de acqui. poſſeſ. omiſſa relatione opinionum, quas ſerioſius refert dom. Alex. hic. Tu conſidera, ꝙ iſta quæſtio poteſt dupliciter formari. aut enim formatur, vt facit Bart. in relicto facto alicui, ſi tale monaſterium intrauerit, & tunc concludunt Mod. ſcilicet Ful. Pau. & Alex. hic, & Imo. & Alexan. in d. l. in ſubſtitutione. ꝙ illa conditio intelligatur faciendo profeſſionem in illo monaſterio, & non ante. c. ad apoſtolicam. de regula. declarat Bart. in Auth. ſi qua mulier. in vlti. col. C. de ſacroſan. eccle. & tunc poſtquam fecit profeſſionem in illo monaſterio, relictum eſt acquiſitum illi monaſterio, dato, ꝙ poſteà exeat. c. ſtatutum. 18. q. 1. tangunt
c Cano. [c] in c. ꝙ à te. de cle. coniu. facit text. in l. inter antiquam. C. de vſufru. & quod decidit Ludo. in conſi. 268. incip. in caſu propoſito. Bald. in c. in præſentia. de proba. in 6. col. in verſi. ſed quid ſi ingreſſus monaſterium, & remanet in monaſterio. tenet etiā Bal. in l. Deo nobis. per illum text. C. de epiſcop. & cleri. Cano. in c. fi. de regula. & eſt bonus tex. in §. ſi monachus. & ibi Ang. in Auth. de ſanct. epiſ. ſecundum hanc deciſio. non eſt curandum, an duret in monaſterio, vel ne, ex quo per profeſſionem in eo monaſterio factam ſemel legatum fuit plenè acquiſitum illi
d monaſterio. aduerte tamen, ꝙ qui vouit [d] intrare religionem, non videtur vouiſſe facere ibi profeſſionem, & ideo ſi intrat, &
e exijt [e], dicitur impleuiſſe votum, ita not. Archid. in c. ſancimus. 12. q. 2. & videtur caſus in c. ex tranſmiſſa. de renun. gl. 17. q. 1. in ſumma. Idem tenet. San. Tho. in 2. 2. in q. 189. de ingreſſu religionis, artic. 4. niſi vouiſſet eo animo, vt perpetuò in religione permaneret. tamen Gem. in c. pen. de reg. in 6. refert quoſdam
f dicere, ꝙ ille qui vouit [f] ingredi religionem, hoc ipſo, ꝙ ingreditur, etiam ſi ſuſcipiat habitum nouitiorum, cenſetur profiterur vouere, ꝙ permanebit in religione, quod non eſt verum, vt ex prædictis patet, & vide text. in d. c. pen. Item aduerte, ꝙ ſuſtinendo opinionem Bart. poſſet dici, quòd intrare religionem, &
13 ri. † Et ſic volunt, ꝙ vouens ingredi religionem, in dubio videtur vouere, ꝙ permanebit in religione, quod non eſt verum, vt ex prædictis patet, & vide text. in d. c. pen. Item aduerte, ꝙ ſuſtinendo opinionem Bart. poſſet dici, quòd intrare religionem, & profiteri

ADDITIONES.

a ¶ Subſtitutus. Adde tex. expreſſum in c. Ray. de teſta.

* Diſpungenda videbatur illa negatiua.

b ¶ Ingrediendo monaſterium. Adde Doct. in c. in præſentia. de proba.

c ¶ Tagunt Canoniſtæ. Adde Inno. in c. ex tranſmiſſa. de renun. Lap. alle. 62. Rotā deciſ. 1. in antiquiorib. Cald. conſi. 23. in titu. de reg. & per eundem Calder. conſi. 27. eo. tit.

d ¶ Qui vouit. Contra Fely. in c. in præſentia. col. 13. de proba. & idem Iaſ. in l. ſi arbitrio. col. fi. ff. qui fatiſd. cog. PVRPV.

e ¶ Si intrat, & exijt. Adde gl. in c. ad noſtram. de regula.

f ¶ Qui vouit. Adde Ray. in ſua ſumma in tit. de voto terræ ſanctæ. in §. quæritur circa votum religionis. ver. quid ſi non apparet.

Source : BIU Cujas

profiteri religionem, diſtinguuntur tanquam duo diuerſa, vt probatur in c.beneficium.de regularib.in 6. & in c.pe.eo. tit.in verbo religionem aliam etiam laxiorem ingreditur,& profitetur in ipſa.de ſen.excom.in 6.vnde dicitur quis intrare religionem,etiam antequam profiteatur. Bart.ergo loquitur de ſimplici conditione,ſi intrauerit religionem,vbi nō eſt dictum,& profeſſionem fecerit,& ſic non videtur verum illud, quod dicunt Mod.s̄.relati,quòd illa conditio ſi intrauerit monaſteriū, intelligitur.ſ.profitendo,cùm iſta ſint diuerſa,vt prædixi.Et bene facit pro confirmatione illud, quod s̄.dixi de voto intrandi religionē. Et ſi diceretur, quòd teſtator, qui fecit legatum ſub condi.ſi intrauerit monaſtrium, intellexit de ingreſſu effectuali,ſcilicet cum profeſſione,reſpondetur,quod mens teſtaris non præſumitur in dubio fuiſſe alia, quàm eius verba ſignificant.l.Labeo.§ idem Tubero.ff.de ſupel.lega.dixi not.in l.neque profeſſio.poſt Bartol.ibi. C.de teſt.ſed ſimplex conditio ſi ingrediatur monaſterium,non importat,quòd debeat profeſſionem facere,niſi etiam iſtud exprimat: nam ſi teſtator iſtud volebat,facile erat ei illud exprimere.l.vnica. §.penul.C.de caduc.tol.& in capitul. inter corporalia. circa medium. de tranſlat. prælat. fortè enim teſtator per ingreſſum religionis eum voluit inuitare, vt poſteà per ſe induceretur ad profitendum. ¶Secundo modo poteſt formari iſta quæſtio, prout formant Bald.& Salic.hic,quando maritus fecit relictum vxori,ſi habitum tertij ordinis aſſumpſerit, vbi non cadit nec profeſſio, nec acquiſitio monaſterij,& iſto caſu concludunt Bald. & Sal. quòd ſi mulier aſſumpſit habitum, ſed poſteà depoſuit, quòd ex quo iſtud procedit ſua culpa,debet perdere relictum, tamē etiam in iſta quæſt. Bald. poſſet idem concludi, quod in caſu præcedentis quæſtionis Bartol. per generalitatem regulæ huius text. & dict. l. in ſubſtitutione, vt dicam infra in prima limitatione. ¶Reſtat ſolùm reſpondere ad l. reprehendenda.s̄. eod. quæ fortiter obſtat contra regulam huius text. ſuper ea Bartol.non ab re relinquit cogitandum. Raph.Fulgo.hic.& D. Alexand. dicunt, quòd nihil facit, quia ibi Imperator arguit à maiori.ſi enim filia ibi habuiſſet hæreditatem,dato, quòd non diuertiſſet à marito, fortius habebit,dato, quod diuerterit, & ad maritum reuertatur. Sed certè iſtud eſt referre factum illius l.ſed non reſpondere difficultati.ibi enim mulier, quæ diuertit à marito,ideo non compellitur durare in diuortio,& ſic in conditione impleta,quia ea conditio erat turpis, ergo ſi cōditio nō fuiſſet turpis,fuiſſet neceſſe perſeuerare in implemento conditionis, & iſtud eſt in quo ſtringitur ille text. Ad quem non poteſt niſi cum violentia reſponderi, aut cum diuinatione, vt patebit ex limitationibus,quas ſtatim tradam, niſi dixeris, quòd ibi non poteſt ſumi argum.à contrario ſenſu, eo qa reſultaret abſonus intellectus contra regulam text.noſtri,iuxta gl.in l.2. C.de condi.inſer. vel reſponde ſecundum Imol.in d.l. in ſubſtitutione, quòd in d. l. reprehendenda, cauſa proprter quam fuit appoſita conditio, non erat impleta ex implemento momentaneo,mater enim mandabat ibi filiæ,quòd diuerteret à viro ſuo, quæ conditio videtur appoſita propter odiū ipſius viri, vnde licèt mulier diuertat à viro, ſi tamen poſteà redeat,non videtur ſatisfactum cauſæ, propter quam fuit appoſita conditio, ſcilicet odio ipſius teſtatricis, propter q̄ ad vindictam voluit filiā ſeparari à viro, vel ſecundum do. Franciſc.de Are in d. l.in ſubſtitutione. potes ſubtilius reſpondere, q̄ conditio de diuertendo continet duo facta,vnum expreſsè, & affirmatiuum,aliud implicitè,& negatiuum:affirmatiuum eſt, q̄ diſſoluat matrimonium: negatiuum eſt, quòd non ſtet neque cohabitet cum viro, & perpetuò, vt eſt text.in l.diuortium. ff.de diuor. vbi dicit text. quòd illud dicitur propriè di-
a uortium,[a] quod fit eo animo, vt perpetuò coniuges ab inuicem diſcedant, licèt ergo diuertēdo ſit impletum factum negatiuum, quod habet tractum, & durationem in futurum, vſque ad mortem alterutrius contrahentium, vnde nimirum ſi ibi requireretur perſeuerantia, niſi conditio contineret turpitudinem. pro iſta ſolutione benè facit, quod dicam infra in quarta limitatio. ¶Ex prædictis omnibus habes bene ampliatam regulam text.noſtri, quòd ſufficit conditionem ſemel
14 fuiſſe impletam,dato,quòd non duret implementum,† nunc limita regulam huius text. quatuor notabilibus modis. ¶Primò limita eam procedere, quando conditio non durat impleta, ſed tamen abſque culpa eius, qui impleuit, ſecus ſi implementum non duraret culpa, & cauſa eius, qui impleuit. Et propterea iſta. l. debet intelligi, quando mulier, quæ ſemel, contraxit matrimonium, & ſic ſemel conditionem impleuit diuertit culpa non ſua, ſed mariti, ſecus ſi culpa ſua proceſſiſſet,ita limitat Bald.& expreſſius Salicet.& etiam Angel. in quibuſdam lecturis hic,ſic concordantes iſtam.l.cùm l.reprehendenda.ſupra eo. Contrarium de directò,quòd imò regula huius legis indiſtinctè procedat ſiue culpa legatarij, vel hæredis procedat, ne duret implementum, ſiue non, tenet Angel. in conſil. 34. incip. Conſtantius Herculani, & iſtud vltimum videtur tutius propter.l.iſtam, & l.in ſubſtitutione. ff. de vulgari, pupillari, quæ indiſtinctè loquuntur. ¶Secundò limita regulam huius legis non procedere, quando hæres, vel legatarius impleuit conditionem,ſed animo non perſeuerandi in implemento,ſed ſolùm, vt conſequeretur legatum, & tunc quando iſto animo impleuit, non ſufficit.argumen.l.debitor. ff.de pigno. & præſumeretur iſtum animū habuiſſe, ſi poſt conſecutum legatum incontinenti ceſſauerit ab implemento conditionis. argumen.l. ſi ventri.§. final.cum his, quæ ibi not.Bartol. ff.de priuileg. creditor. Item limitant Fulgoſ. Paul.de Caſtr.& domi.Alexand.hic,& Imol.& Alexand. in d.l.in ſubſtitutione. bene facit text.in l.plerique.ff.de ritu nup.& l.tertia.ff.de diuor. & ſic intelligunt iſtum text. procedere, quando quis à princip. impleuit conditionem animo perſeuerandi in implemento, quod tamen non caret diuinatione, & reſtrictione ad iſtum text. ¶Tertiò notabiliter limita regulam huius text. procede-
b re,& eſt pulchra, & ſingula.limitatio,[b] quando conditio fuit adiecta ſimpliciter, non adiecta aliqua perſona, vt in exemplo. l.in quo fuit dictum,ſi filia nupta erit, & non fuit dictum cum qua perſona deberet nubere, tunc procedit regula huius text. quod ſufficit ſemel adimpleuiſſe conditionem, licèt non duret implementum, ita loquitur iſte text. ſecus quando conditio fuit concepta reſpectu certæ perſonæ ſpecificatæ, vt ſi fuerit dictum,ſi filia nupſerit Sempronio, & tunc quia conditio iſta cenſetur concepta non ſolùm reſpectu legatarij, ſed etiam illius alterius perſonæ, & tunc non ſufficiat talem conditionem ſemel fuiſſe impleram, ſed requiritur, quòd duret implementum cum illa perſona,ſaluo, niſi eſſet turpis, ita loquitur. l. reprehendenda.ſupra eodem.ita ſubtiliter limitat Io. de Imol.in dict. l.in ſubſtitutione. & licèt non dicat,ante eum ita limitat Angel.in præallegat.conſil.14 incip. Conſtantius.& pro certo mirabilis eſt iſta limitatio ad iſtum textum, & fortius ad dict. l.in ſubſtitutione. tamen caue, quia refragari videtur dicta l. in ſubſtitutione. in qua fuit facta conditio reſpectu certæ perſonæ, & tamen ſufficit conditionem ſemel fuiſſe impletam,niſi diceres, quod ſpecificatio certæ perſonæ nō fit prouidendo illi, quæ ſolutio ex toto mihi non ſatisfacit. ¶Quartò not.limita regulam huius text. cum ſimil. non procedere, quando eſſet conditio, vel diſpoſitio habens tractum ſucceſſiuum, puta ſi morabitur cum filijs, & tunc non ſufficit momentaneum implementum, ſed requiritur perſeuerā-
c tia.[c] l.ſi quis ita legauerit. ff.de condi. & demonſtra.& l.ſi à te. ff.ſi ſeru. vendi. ſecundum Bald. in l. hmanitatis. in quinta columna,& ſequen.infra de impuber.& alijs. & in l.final.C.de indicta viduita. tollend. & eſt clarè de mente Imol. & Paul. de Caſtr.poſt Bald.ibi, & in dicta l.in ſubſtitutione.per illum text. & ita expreſsè limitat domin.Alexand. in conſilio 43. in 3.volum.incip.conſideratis his, quæ in præſcripto themate narrantur, in vltim. colu. Hinc eſt, quòd in text. noſtro appoſita eſt conditio, ſi nupſerit, quæ momento poteſt expediri, ſecus ſi fuiſſet dictum, ſi in matrimonio durauerit, vel ſi durauerit in conſulatu. ¶Secundò princip. pondera text.ibi, *vel ita filiam ſuam hæredem inſtituerit*.hic videri tex.contra regulam.l. ſi pater. cum ſimil. ſupra eodem, quod filius in poteſtate poteſt inſtitui ſub condi. mixta, dato, quod in eius defectum non exhæredetur. circa quod Cyn. & Fulgoſ.variè reſpondent, vt retuli in dicta l. ſi pater. dic, vt ibi reſpondi. ibi vltra Doctor. dedi duas ſolut. ¶Gloſſ. vnica diuiditur in duas partes principales. In prima timore contrarij. l.3. ff.de condi.& demonſtra. gloſſ. ponit diſtinctionem,quę eſt bona.In ſecunda,quæ eſt ibi,item not. gloſſ. colligit vnum notabile ex text. & iſta ſecunda ſubdiuiditur in duas particulas. In prima colligit notabile. In ſecunda contra illud opponit, & nihil ſol. ibi,ſed argumen.contra.ff.de in rem verſo. ¶In prima parte dic, q̄ diſtinctio

ADDITIONES.

a Illud dicitur propriè diuortium. Adde Doctor.in rubric.de diuor.& in capit.gaudemus. eod.tit.

* Et quæ ſcribit Coraſ. Miſcell.libr.5.capit.10.Iodoc.in Enchirid.ſimil. iuris verſic. diuortium. & quibus ex cauſis mulier à viro diuertere poſſit,& plura in materia ponit Imbert.in Enchirid.iuris Gall.verſic.mulier,vbi pulchrè ad praxim, & quid aliàs ab ampliſſimo Pariſien. Senatu decretum fuerit. MASVER.

b ¶Limitatio. Pro qua facit deciſio Alexand.in l.prima.colum.quarta.verſic. & quærunt. PVRPV.

c ¶Perſeuerantia. Addo quintam limitationem, quando inſtituit perſonam ſi viuat continenter.Iaſ.in l.ſecunda. colum.fina.,s̄. eod.& Iaſ. in l.ſi ab arbitr. col.fin.ff.qui ſatiſd. cogan. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ctio gloſſ. eſt bona, inquantum tamen concludit, quòd conditio conſiſtens in facto de facili debet impleri poſt mortem teſtatoris, & non ſufficit fuiſſe impletam in vita eius, intelligo gloſſ. verum dicere, quando eſt factum reiterabile, ſecus ſi ſit factum nō reiterabile, puta manumittere ſeruum tuum, tunc iſto caſu ſufficit, licèt impleatur in vita teſtatoris, text. eſt in l. quæ ſub conditione. §. quoties. ff. de condi. inſti. gloſſ. in l. ſi iam facta. in verſic. promiſcuas. vbi not. Bartol. ff. de condi. & dem. Imol. in l. ſecunda. eodem titul. & Paul. & Alexand. hic, & facit, quod not. Bartol. in l. tertia. in princip. ff. de adimen. legat. Item aduerte, inquantum iſta gloſſ. ponit exemplum poteſtatiuę conditionis non facilis conſiſtentis in faciendo, & dicit, vt ſi Titius conſul fuerit, errat gloſſ. & miror, ꝙ Doctor. non aduerterint, quod imò iſta conditio eſt merè caſualis. poſteà glo. addit aliud exemplum, vt ſi manumiſerit, & iſtud bene eſt bonum exemplum, ſed tunc deciſio eſt falſa, per l. quæ ſub condi. ſupra alleg. alij libri habent, ſi nupſerit illi, & tunc exemplū eſt bonum, & iſta non eſt conditio caſualis, ſed mixta, vt declaraui in l. ſi pater. ſupra eodem. ¶ In fin. glo. reſponde ad contrarium ſecundum Cyn. & Iacob. But. dupliciter. Primò, quòd ibi immediata cauſa, propter quam pater tenetur ex cōtractu filij, eſt conuerſio in eius vtilitatem, ideo nimirum ſi requiritur, quòd duret verſum, ſed hic immediata cauſa eſt teſtametum, non implementum conditionis, quia illud procedit mediatè. Et ſimilis diſtinctio traditur in l. conditionibus pupillus. in princip. & ibi declarat Bartol. ff. de condi. & demonſtr. ¶ Secundò reſponde, ſm eos, quòd eſt ſpeciale in patre, qui in vno grauatur, ſcilicet, ꝙ tenetur ex alieno facto, ideo nimirum ſi aliud in compenſationem requiritur, ſcilicet quod duret verſum. ¶ Vel tertiò reſponde, ſecundum Iacob. Butr. & Salicet. hic, quòd hic cauſa conſumauerat effectum, ideo non curamus, ſi poſt habitum effectum non duret implementum, ſecus ſi iam nō fuiſſet habitus effectus. De hoc brocardo vide Angel. latè in lectu. Flo. Iaſon Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator inſtituat aliquem hæredem ſecūdum condit iones infra ſcriptas, licèt poſtea nullas conditiones ſcribat, nihilominus voluntas teſtatoris eſt perfecta.*
2 *Dictio ſecundum, non facit conditionem, ſicut dictio ſi.*
3 *Receptus in ciuem dummodo ſoluat datia, & collectas, etiam eis non ſolutis eſt ciuis, licèt cogi poſſit ad ſoluendum.*
4 *Si iudex condemnauerit ruſticum ad ſoluendum omni anno decem ſaccos frumenti ſecundum, quòd anteceſſores ſui faciebant, dato, quod anteceßores ſui nil ſoluerint, tamen ruſticus tenebitur ſoluere.*
5 *Si ſtatutum diſponat, quòd tale quid debeat ſolui intra decem dies ſub pęna quarti pluris, ſecundum, quod continetur in antiquo ſtatuto, licèt antiquum ſtatutum non reperiatur, tamen vendicabit ſibi locum pœna.*
6 *Si Epiſcopus conceſſit in feudum, vel emphyteuſim ius Eccleſiæ decimandi, & percipiendi quoſcunque reditus præſertim ſęni, prout anteceſſores ſui ſoliti erat percipere, dato, quòd anteceßores nunquam de fœno perceperint, tamen licitè poterit percipere.*
7 *Si concedatur fundus in emphyteuſim, vel feudū ſecundū formā, & conſuetudinem quam habebant tui anteceſſores, quamuis non appareat de forma anteceſſorum, tamen iſta conceſſio valebit.*
8 *Vicus, territorium, & ſimilia habent ſuos proprios fines.*
9 *Teſtamentum debet fieri vnico contextu, ideo non refert in qua parte teſtamenti apponatur conditio.*

LEX VIII.

SI teſtamentum. Diuide iſtam. l. in tres partes. In prima ponitur vna deciſ. In ſecunda illa comprobatur per ſimile Papin. ibi, & argumento vtimur. In tertia ibi, ſinautem. ponitur alia deciſio. hoc dicit. Valet teſtamentū, ſi teſtator non inſeruerit conditiones, vel confinia, quæ prius prędixerat ſe velle apponere, & conditio in quacunque parte teſtamenti poſita reddit inſtitutionem conditionalem. ¶† Not. ex iſto text. ſecundum Bartol. Bald. & Salicet. quòd ſi teſtator inſtituat aliquem hæredem non ſimpliciter, ſed ſecundum conditiones infra ſcriptas, licèt poſtea nullas conditiones ſcribat, nihilominus voluntas teſtato. eſt perfecta, quod eſt notabile, quia ſi eſſet impefecta ratione voluntatis non impletæ, teſtamentum non valeret. l. ſi is, qui deſtinauerat. ff. de teſta. & l. furioſum. ſupra qui teſtamen. facere poſſunt. Tu pondera ſingularius text. in verbo, *morte prꝫuentus*, quòd licèt aliàs, quando teſtator morte præuentus non potuit perfectè diſponere id, quod intendebat, eius diſpoſitio tanquam imperfecta ipſo iure vitietur, dicta. l. ſi is, qui. iſtud limitatur per hūc tex. ſi teſtator tūc in ipſa ꝑfectione teſtamēti erat dicturus, ſecus ſi reſeruabat in aliud tempus, nam reſeruatio non arguit imperfectionem voluntatis, quin tale teſtamentum dicatur perfectum, ex quo teſtator tunc nihil aliud diſponere intendebat de præſenti, ita eſt text. ſingula. hic, ſecundum domin. Franciſc. de Aret. hic, & probat clarè iſte text. ibi, *alia ſcriptura ſe declaraturum promiſit*, & text. in l. cùm pater.
2 §. final. in verbo *alia ſcriptura*. ff. de legat. ſecundo. ¶† Secundò not. ex iſto text. vnum, ad quod tota die allegatur iſta l. quòd
a dictio ſecundum, [a] non facit conditionem, ſicut dictio ſi. [b] cō-
b cor. tex. in cap. Abbate. S. Syluani. de verbor. ſignific. de qua dictione dic, vt per Barto. in extrauagan. ad reprimend. in verbo, prout. Bald. hic in ſecundo notab. Cyn. in l. ſecunda. C. de contrahend. & commit. ſtipula. adde idem eſſe in dictione dum-
c modo, [c] q. iæ non facit conditionem, gloſſ. in capitul. non poteſt. in verbo retinere. de præbend. in 6. Bald in capitul. dudum.
3 el ſecō. in 12. colu. de elec. † Vbi ꝑ hoc decidit not. q. quā dicit fuiſſe de facto, quòd ſi aliquis receptus fuit in ciuem, dummodo ſoluat datia, & collectas, quòd etiam eis non ſolutis eſt ciuis, ſed cogi poteſt ad ſoluendum, per Bartol. in l. prima. in 2. q.
4 principal. ad fin. ff. de condit. & demon. † Iſtud not. text. facit ad
d pulchram deciſio. ſi iudex [d] condemnauerit ruſticum ad ſoluendum omni anno decem ſaccos frumenti, ſecundum, quod anteceſſores ſui faciebant, dato, quòd anteceſſores ſui nil ſoluerint, tamen ruſticus tenebitur ſoluere, quia illa dictio ſecundum, nullam conditionem facit, ſecundum Guliel. de Cu. & Bartol. in l. eum qui. §. Iulian. quoque. ff. de conſtitu. pecun. per illum text. & per iſtum. Idem tenent Ioan. Andr. in addit. Specul. in titul. de feud. in princip. & Franciſc. Tig. Alber. Ang. & Paul. hic, & domin. Alexand. in conſilio 145. in 2. volum. incip. quoniam abundè. Vide ſimilem quæſt. feudalem per di-
e ctionem ſicut, [e] per Oldrad. Lauden. in conſilio 121. quod in-
5 cip. ad 1. quæſtio. in ſecundo dubio. ¶† Similer facit iſte text. quod ſi ſtatutum diſponat, quòd tale quid debeat ſolui intra 15. dies ſub pœna quarti pluris ſecundum, quod continetur in antiquo ſtatuto, licèt ſtatutum non reperiatur, tamen vendicat ſibi locum pœna, ſecundum Bartol. in Ladmonendi. in ſecunda colum. ff. de iureiuran. vbi dixi, & ibi mouetur Bartol. per iſtum text. & minus bene, cùm text. iſte loquatur in materia merè fauorabili, ſed illud ſtatutum loquitur in materia pœnali, & ſic odioſa. l. cùm quidam. ff. de liber. & poſthum.
6 † Similiter facit ad quæſt. o. de facto, in qua Pau. refert ſe conſuluiſſe in dicta l. admonēdi in 5. col. de Epiſcopo, qui conceſſit in feudum, vel in emphyt. ius Eccleſiæ decimandi, & percipiendi quoſcunque reditus, præſertim fœni, prout anteceſſores ſui ſoliti erant percipere, dato, quòd anteceſſores nil vnquam de fœno perceperint, iſte tamen licitè percipere poterit, non curando de illa qualitate adiecta per dictionem ſm, imò ſin-
7 gularius, ſi verum eſt, quod decidit Paul. hic? ſi † concedatur fundus in emphyte. vel in feudum, ſecundum formam, & ſecundum conuentionem, quam habebant tui anteceſſores, quamuis non appareat de forma anteceſſorum, tamen iſta conceſſio valebit, quia dictio, ſecundum, non eſt caſualis, ſed exponitur pro quia anteceſſores tui habuerunt, & licèt ipſe non dicat, inuenio, quòd ante eum Angel. idem determinat in lectur. Floren. Alij nihil tangunt: eſſet aduertendum, quòd iſta conceſſio nihil valet, propter incertitudinem penſionis præſtandæ: nam ſicut non valet emptio, vel venditio non cōſtituto pretio, item ſicut nō valet locatio, non conſtitura mercede, ita non valet contractus emphyteuticus ſine penſione. l. 1. vbi Bar. & alij. C. de iure emphy. & l. ſi merces. ff. loc. vnde puto conſiderandum eſſe, aut conceſſio fuit facta ſimpliciter ſm

formam

ADDITIONES.

a Dictio ſecundum. Adde Bartol. in l. eum qui. in § Iulianus quoque. de conſtit. pecun.
* Et quæ ſcribit Catel. verſi. ſecundum.
b ¶ Dictio ſi. Adde Bartol. in l. prima. ff. de condi. & demonſtratio. Ioan. Andr. in capitul. ex parte. de reſcrip. Cardi. in capit. verum. de condi. appoſi.
c ¶ In dictione dummodo. Adde Bartol. in l. quibus diebus. in §. final. de condi. & demonſtr.
* Et dic, quòd hæc dictio, dummodo, modum importat, teſte Bartol. hic alleg. Imò denotat contrarietatem aduerſus præcedentia, vt not. Pariſ. conſil. 47. numer. 7. & 8. libr. 3. MASVER.
d ¶ Si iudex. Adde Iaſ. in l. ſi quis in aliquo. in fin. C. de edend. facit. l. final. cum gloſſ. in verſicul. difficultatibus. & ibi dicitur. infra de edict. diui Adrian. tollen. PVRPV.
e ¶ Sicut. Adde Ioan. Andr. in cap. damnamus. in §. cùm ergo. de ſumma Trini. idem in capit. 1. de ſacr. vnct. in glo. in verbo ſicut.

Source : BIU Cujas

formam anteceſſorum, & de illa forma aliter non apparet, & tunc teneo, ꝙ conceſſio ſit nulla propter omnimodam incertitudinem penſionis, quæ non declaratur de per ſe, nec per relationem antiquæ formæ, de qua nihil conſtat. arg. l. certum. ff. ſi cer. pet. & l. aſſe toto. ff. de hæred. inſti. aut penſio fuit ſpecificata, & alia opportuna declarata, & iſto caſu poſſet procedere deciſio Angel. & Paul. de Caſtr. hic, dato, ꝙ de forma anteceſſorum aliter non appareat, ex quo contractus habet ſua requiſita expreſſa, vide tamen ad hoc, quod decidit Bald. in l. cõtractus. C. de fid. inſtrum. in 4. colu. & ſecundum eius deciſionem intelligo, & ſingul. limito, quæ proximè dixi. † Nota tertiò ex ſecunda parte text. quòd vicus, territorium, & ſimilia habent ſuos proprios fines. Et ideo facit ſm Barto. & alios hic, ꝙ ſi accuſas aliquem, ꝙ mouerit exercitum, vel caualcatam contra aliquod caſtrum, vel aliquam terram, ſufficit dicere in libello territorium pro finib. abſque eo, ꝙ alius locus ſpecialis apponatur, eo quia tale delictum vniuerſum territorium reſpicit, prout etiam tenet Io. And. in c. cùm ad ſedem. de reſti. ſpol. in nouella. ¶† Ex tertia parte text. not. ꝙ cùm teſtamentum debeat fieri vno ꝓtextu. l. cùm antiquitas. s̃. de teſtam. nõ refert in qua parte teſtamenti apponatur conditio. l. quib. diebus. in princip. & §. quidam Titio. ff. de condi. & dem. ſecus eſt in ꝑctib glo. eſt not. in l. 2. in princ. in gl. mag. ad fi. ff. de in diem addic. ¶ Gl. 1. diuiditur in 5. partes, nam opponit contra tex. & quatuor ſol. ponit. partes patent in gl. 1. ſol. falſa eſt, quia continet correctionem. Secunda etiam non placet, quamuis Bart. Ang. Fulg. & Alexan. videantur eam tenere. Tertia ſolu. ibi, vel aliter hoc dixit. Aduerte, iſta ſol. gl. habetur duob. modis. Vno modo, ꝙ teſtator fuit vſus verbo præſentis temporis, quia dicit, Titius hæres eſto, ſm conditiones. j̃. ſcriptas, & quia fuit hæres non vitiatur, ideo, ꝙ conditiones non fuerint appoſitæ, ſed in contrario vſus eſt verbo futuri temporis, ſi Titius hæres erit. Iſtam ſolut. ita intelligit, & ſequitur Ange. hic. Sed iſta ſol. non videtur bona, per l. quoniam indignum. s̃. de teſta. vbi dicit text. non referre, an teſtator dicat hæres eſto, an hæres erit, & ſic in futurum. Alio modo habetur ſol. gl. & ita habuit Bar. qui eam tenet, & ſimiliter ſequuntur Ang. Paul. & Alex. hic, ꝙ in hac. l. teſtator appoſuit dictionem ſecundum, quia dixit, Titius hæres eſto, ſecundum conditiones. j̃. ſcriptas, tunc quamuis omittantur conditiones, valet inſtitutio, eo quia dictio ſecundum, non facit conditionem, vt dixi in text. ſed in l. contraria teſtator appoſuit conditionem ſi, quia dixit, Titius hæres eſto, ſi ꝯditiones. j̃. aſcripſero, & tunc ſi conditiones non ſunt aſcriptæ, & ſic conditio non ſit impleta, vitiatur inſtitutio. tolle ſimile, nam falſa cauſa adiecta legato non vitiat legatum, ſecus in conditione adiecta legato, quæ bene vitiat. text. eſt notab. de vtraque in l. demonſtratio falſa. §. quod autem. ff. de condi. & demonſtra. Tolle ſecundum ſimle. pone, lego tibi cẽtum arbitratu Titij, valet legatum, quamuis Titius non arbitretur, ſecus ſi conditionaliter. l. prima. ff. de de legat. ſecundo. & ex hac ſolut. collige per te pulchram limitationem ad hunc
* tex. *Contra iſtam communem ſolut.* ſtringit tex. in l. ſecunda. in princip. ff. de hæred. inſtit. vbi dicit tex. quod non eſt differentia, an dicatur, inſtituo tales hæredes ex partib. quas aſcripſero, vel ſi aſcripſero, quia vtroque caſu quamuis nihil aſcribatur, tamen valet vtrobique inſtitutio. Breuiter omiſſis multis dictis per Doctor. in dict. l. 2. quos diffuſè refert domin. Alexand. hic, vera ſolu. eſt, quando conditio immediate apponitur ipſi inſtitutioni, tunc ſi omittatur, vitiat inſtitutionem, ſed dict. l. ſecunda. ꝓpriè loquitur, quando conditio eſt appoſita non inſtitutioni, ſed diſtributioni partium, & ita reſpondet Barto. in l. Stichum, qui meus erit. ff. de legat. primo. & in effectu Paulus hic. ¶ Cõtra iſtam communem ſolut. aliqualiter obſtat, quia dicere, qđ in dict. l. quoties. §. tantundem. ibi teſtator vſus ſit conditione ſi, non caret diuinatione ad illum textum. & Imo. in l. cùm pater. §. final. ff. de legat. ſecundo. non tenet iſtam communem ſolut. tamen cùm non poſſit ſine difficultate reſponderi, hanc pro minus periculoſa teneas. ¶ Quarta ſolut gloſ. eſt falſa, quia ſic magis attenderetur ſcriptura quàm voluntas teſtatoris, quod non eſt dicendum. Aliam ſolutionem ponunt Bartol. & Imol. in d. §. tantundẽ. quã ſequuntur Paul. & Fulg. hic, ſed nil eſt, ideo non refero. quaſdam aliàs ponit Angel. hic in lect. Flor. quæ omnes diuinant. Iaſ. Piſis.

SVMMARIVM.

1 *Sub expreſſa vulgari quomodocunque facta ſiue ſimpliciter, ſiue in aliquem caſum, ſemper continetur tacita pupilla. ſed non habet effectum contra matrem.*

2 *Vulgar. quantuncunque ſit concepta in vnum caſum indiuiduum, ſiue ſpecialem, tamen per hoc non ſtat excluſiuè, imò omnes caſus vulgar. ſubſtitu. tacitè continẽtur, ac ſi ſubſti. ſimpliciter fuiſſet facta.*

3 *Vulga. in caſibus tacitis non admittitur contra matrem ea viuente, ſed bene ea mortua contra alios.*

4 *Caſus ſubſti. tacitus, qui continetur ſub expreſſa vulgari etiam non admittitur contra matrem.*

5 *Subſtitutio vulgaris tacita, quæ continetur ſub expreſſa pupillari, bene excludit matrem, ſed vulgaris tacita, quæ continetur ſub vulgari expreſſa, matrem non excludit.*

6 *Subſtitutus excludit cohæredem, qui vult venire per ius accreſcendi.*

LEX IX.

a C Vm quidam. Iſta. l. eſt valde ſubtilis, & ſpeculatiua in eius intellectu, & eſt vna ex principalioribus. ll. quæ allegẽtur in materia ſubſtitution. Diuide ã in tres partes principales. In prima ponitur thema, & elicitur quæſtio. In ſecunda ponitur dubitatio Papin. & Vlpia. & ratio dubitandi ibi, tam Vlpiano. In tertia, & vltima ponitur deciſio Imperatoris cum diſtinctione ibi, nos itaque in hac ſpecie. Le-
* gitur altero de quatuor modis, vno modo ſecundum glo. *quæ eſt communis*: ſecundo modo ſecundum Bartol. & vterque intellectus eſt pulcher, ſubtilis, & valde diſputabilis, tertio modo legitur ſecundum Angel. in vtraque lectur. ſcilicet Flor. & plenius in Peruſina, & dicit Angel. quòd eſt ſuus nouus intellectus, ſecundum quem iſta. l. redditur ſingula. & non habet conſociam. ego quarto loco infra ſubijciam alium intellectũ. ¶ Primo modo legitur, ſecundum gloſſ. & Doctor. tam Antiquos, quàm Modern. indifferenter, excepto Bartol. ꝙ in hac. l. fuit facta expreſſa vulgaris ſubſtitutio, & in hoc nemo dubitat, & ita expreſſa expirauit, eo quia natus fuit poſthumus, prout dicit text. & adiuit hæreditatem, & hic eſt punctus, cùm litera non exprimat, quo caſu per aditionẽ hereditatis procul dubio expirat vulgaris. l. quamuis. & l. poſt aditam. infra titul. primo. ſolùm ergo erat dubium, quia regula eſt, ꝙ ſi teſtator faciat vulg. ſubſti. expreſſam, ꝙ ſub expreſſa vulgari continetur tacita pupil. text. eſt in l. iam hoc iure. in princip. ff. de vulgari & pupillari, & l. quamuis. vbi dicetur infra titul. primo. dubium ergo erat in hac. l. quamuis expreſſa vulgaris expirauerat, eo quia natus erat poſthumus, & adiuerat hæreditatem, nunquid ſaltem ſubſtitutus admitteretur ex tacita pupil. contenta ſub expreſſa vulgari, cùm iſte poſthumus mortuus ſit impubes, & conſequenter potuit eſſe locus ſubſtitutioni pupil. & in hac. l. deciditur, quod quamuis verum ſit, quòd ſub expreſſa vulga. contineatur tacita pupillaris, iurib. præallega. tamen illa tacita pupil. non admittitur contra matrem, nec eam excludit, & ſecundum iſtum communem intellectum iſta. l. hoc dicit. Subſtitutus vulgariter non ſuccedit ex tacita pupillari, quæ iuris præſumptione continetur ſub expreſſa vulgari, ſi mater extat. Sed ea præmortua ante pupillum, bene ſubſtitutus admittitur
* ex illa tacita pupil. ſubſtitutione. hoc dicit. *ſecundum communem, & verum intellectum*, vel ſic breuius. Tacita pupilla. cõtenta ſub vulgari facta in vnum casũ ſpecialẽ non admittitur cõtra matrem. hoc dicit. Et tenendo iſtum intellectum, oportet præſupponere tria in hoc text. Primò, quòd in hac. l. hæreditas fuit adita per tutores prioris poſthumi, & conſequenter in quantum text. dicit poſthumus natus impubes deceſſit, & non aperit, vtrum adita hæreditate, debet neceſſariò intelligi, ſcilicet poſt aditam hæreditatem. Secundò oportet præſupponere, quòd cùm hæreditas fuit adita, quòd per aditionem hæreditatis expirauit vulgaris ſubſtitutio, & quælibet eius ſpecies non ſolùm in caſu expreſſo, ſed etiam in caſu tacito, & conſequenter oportet te præſupponere, quod in hac. l. nihil tractetur de vulga. ſubſtitu. nec in caſu expreſſo, nec in caſu tacito, tamen non expirauit pupil. ſubſtit. contenta ſub expreſſa vulgari, quia illa durat etiam poſt aditam hæreditatem, dummodo pupillus moriatur in pupillari ætate, & de iſta tacita pupillari dubitatur in hac. l. nunquid ex ea ſubſtitutus admittatur, & matrem excludat. tertiò oportet te præſupponere, ꝙ in hac. l. agat de duab. ſubſtitutionibus, ſcilicet de vulgari
1 expreſſa. Item de pupillari tacita ſub ea intellecta. ¶† Ex iſta
* lec. *ſecundum communem intellectum* not. quod ſub expreſſa vulgari quomodocunque facta ſiue ſimpliciter, ſiue in aliquem caſum, ſemper in illa expreſſa vulgari continetur tacita pupila. ſiue mater ſit in medio, ſiue non, nam in iſta. l. mater erat. & tamen continetur tacita pupillaris, quod patet ex iſto text. in fin.

ADDITIO.

a ¶ Et eſt. Vide Socin. lib. 2. conſil. 59. viſis. PVRPV. Iaſ. ſuper ij. Cod.

Source : BIU Cujas

in fi. vbi dicit, ꝙ ſi mater præmoriatur ante impuberē, ꝙ ſubſtitutus admittitur ex tacita pup. ergo hic eſt text. ꝙ quamuis mater adſit, tamen ſub expreſſa vulg. cōtinetur tacita pup. ſed non habet effectum contra matrem, ſed ea bene mortua contra alios, & ita ad hoc no. iſtum tex. Bar. nō hic, ſed in l. precib. ℣. tit. 1. in 1. colum. Et ex hoc apparet malè dixiſſe gl. in l. Centurio. ff. de vulg. & pup. in gl. fi. magna ſuper verbo duntaxat. circa medium, quæ dicit, quòd ſub expreſſa vulgari non continetur tacita pupillaris, quando mater eſt in medio, nam dicit de directo contra iſtum text. niſi ſalues illam glo. quòd non continetur. ſ. cum effectu, eo quia effectum non habet contra matrē, & ita ſaluauit illā gl. Bal. & Pau. hic. ¶ Scdò hēs ex hac. l. ſecundum iſtum communem intellectum vnum, quod Bart. dicit ſe neſcire alibi, per quod not. declarantur omnes leges iſtius materiæ. nam nos habemus regulam, quòd quando ſubſtitutio vulg. expreſſa eſt facta ſimpliciter ſub illo caſu indefinito, ſi hæres non erit, tunc bene continetur tacita pupillar. & contra d. l. iam hoc iure. in prin. & d. l. quamuis. ℣. tit. 1. illa autē conditio vulgaris, ſi hæres non erit, habet multos caſus ſpeciales, ſi hæres non erit, eo quia non velit, vel eo quia non poſſit. l. cùm proponas. vbi caſus in princip. ſupra de hæredib. inſti. poſteà ille caſus ſi hæres eſſe non poſſit, ſubdiuiditur in plures caſus, ſi hæres eſſe non poſſit, eo quia non ſit natus, vel eſt incapax, vel alijs modis. hic habes caſum ſing. quòd ſi ſubſtitutio pupillaris fiat ſub illo caſu indiuiduo, ſi hæres eſſe non poſſit, quia non naſcatur, quòd etiam tunc continetur tacita pupilla. ſicut ſi vulgaris expreſſa facta fuiſſet generaliter, & indefinitè. caſus eſt in hac. l. & ita etiam not. Bart. in l. 1. in prin. ff. de vulga. & pupil. in 4. q. prin. in tertio effectu ſubſtitutionis vulgaris. Et circa hoc vide multos quotidianos caſus in practica, quos poſui in d. l. cùm proponas, & bene caderent etiam hic, & ibi etiam feci mentionem de vna ſing. deciſione Fulg. hic poſita per eum, in qua dicit, quòd habuit conſulere de facto. ¶ Iſta lect. licèt ſit *communiter approbata*, tamen Bartol. diuini ingenij dicit, quòd quamuis iſta lect. ſit communis, & vera in ſe, tamen putat, quòd non ſit bona ad hanc. l. nam ſecundum eum, qui bis repetit iſtud argu. non eſt veriſimile, quòd Vlp. & Papin. ſummi legū vertices dubitaſſent de iſto caſu, de quo eſt tex. legis. ſ. an tacita pupillaris comprehenſa ſub expreſſa vulgari matrem excluderet. text. eſt in d. l. precibus. infra tit. 1. vbi caſus ad literam. Corroboratur iſta inductio, quia ſi tacita pupillaris non admittitur contra matrem, quando mater non fuit cohęres inſtituta. d. l. precib. ergo minus erat dubitandum, qñ mater eſt inſtituta cohæres, quo caſu cenſetur magis dilecta à teſtatore, vt dicit text. hic in verſicul. ſi enim. Et ſi dicis, iſtud argu. Bartol. videtur fragile, quia iſti Iuriſconſult. fuerunt lōgo tempore ante, quàm eſſet facta illa. l. precib. quia l. præcib. eſt lex Diocletiani Imperatoris, ſed Papin. fuit tempore Octauiani, & Vlpia. tempore Alex. qui fuerunt multo tempore ante Diocletianum. quid ergo ſcire potuerunt de illa? potes dicere omittendo illos Iuriſconſult. vt ipſe dicit, quòd ex quo iſte caſus erat deciſus clarè ante iſtam. l. certè Iuſtinianus huius. l. auctor, qui fuit longo tēpure poſt Diocle. non debuit dubitare de hoc, cùm eſſet clarè deciſum in illa. l. precib. Secundò, & adhuc ſubtilius ſuſtine fundamentum Bartol. in forma, quòd Iuriſconſulti non debuerunt de hoc dubitare, quia pondera, quòd Bart. non principaliter allegauit. l. precib. tanquam. l. Diocletiani, ſed ponderauit, quòd tex. ibi dicit, nam non eſt incerti iuris, quòd mater per ſubſtitutionem tacitam non excluditur, ergo cùm text. ibi præſupponat, quòd illud non erat incerti iuris, ergo illud erat ante. l. precib. ergo iſti Iuriſconſult. de hoc non dubitaſſent, & quòd in ſpecie ſit melius, & ſubtillius quam hic, inducit ipſam. l. præcib. Bartol. in l. 1. in princip. ff. de vulgar. & pupil. in 5. quæſtio. quartę quæſtio. princip. & Paul. de Caſtro non hic, ſed in illa. l. precib. in 1. colum. in fin. ¶ Et propter hoc Bartol. poſuit alium intelectum, [a] quem ipſe ſolus tenet, nec habet cum eo alium tenentem, & ſecundum intellectum Bartol. hoc dicit. Vulgaris expreſſa in vnum ex multis ſpecialibus caſibus, qui continentur ſub vulgari, non porrigitur ad alium caſum non expreſſum, quando mater eſt in medio, quæ ſit cohæres. hoc dicit ſecundum intellectum Bartol. vel ſic. Vulgaris tacita contenta in vulgari expreſſa facta in vnum caſum tantum, non admittitur contra matrem impuberis, quæ ſit data cohæres. hoc dicit ſecundum intellectum Bartol. ſecundum quem iſte text. neceſſariò debet intelligi, quòd pupillus non adiuit hæreditatem patris, quia ſi adiuiſſet, ea adita, expiraret quæcunque ſubſti. vulg. in quocunque caſu ſiue expreſſo, ſiue tacito. l. poſt aditā. ℣. titul. 1. & ſic tunc non poſſet tractari de aliqua vulgari ſubſtitutione, an aliquo caſu locum habeat contra matrem, & ſic dum text. dicit, quòd poſthumus impubes deceſſit, debet intelligi, ſcilicet non adita hæreditate. & vltra Bartol. comprobare potes, quia adire hæreditatem eſt facti, & facta nō præſumuntur, niſi ꝓbētur. l. in bello. §. factæ. ff. de captiu. vnde aditio hērditatis, ex quo text. non dicit, præſumi non debet, prout declarat Bartol. in l. is poteſt. ff. de acquiren. hæred. Item ſuadetur alio fundamento, quia text. in dict. l. precib. dicit, & patris hæres extitit, quod non dicit in hoc text. Item etiam in ſuo non præſumitur immixtio, vt declarat Bar. poſt glo. in l. neceſſarijs. ff. de acq. hær. ſi tu dicas, dato, ꝙ in hoc text. non appareat, ꝙ iſte adiuerit hæreditatē patris, & ſic ꝓ aditionē fecerit ceſſare vulgarē ſubſtitutionem, tñ non poteſt negari, quin poſthumus eſſet hæres vigore ſuitatis patri, quia efficitur ſuus hæres patri, ſicut ſi ipſe eſſet natus viuente patre. §. poſthumi. inſti. de hæred. quæ ab inteſta. vnde ex potentia ſuitatis tranſmittit hæreditatem ad quoſcunque. l. apud hoſtes. infra de ſuis, & legit. dicam in l. ſi infanti. ℣. de iure deliberan. ergo ſubſtitutus debet excludi, quia ſubſtitutus vulga. excluditur, ſiue inſtitutus ſit ipſe hæres, ſiue alium faciat hæredem. l. cùm proponas. ℣. de hæredib. inſti. reſpondebat Bartol. hic in fin. ꝙ cùm iſte impubes haberet matrem cohæredem, & ſic extraneam, certè datio cohæredis extranei ſuſtulit effectum ſuitatis, & ſic potentiam tranſmittendi. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ff. ad Trebel. & ſic ſecundum iſtum intellectum Barto. in hac. l. nihil tractatur de ſubſti. tacita, ſed ſolùm tractatur de vna ſubſtitutione vulgar. & patet in text. qui in ſingulari dixit ſubſtitutionem. Et ſecundum intellectum Bartol. hic eſt text. ſingular. quòd licèt regulariter ſubſtitutio vulgaris non concepta ſub illo genere, nec ſub illo indefinito, ſi hæres non erit, ſed concepta in vnum caſum ſpecialē, & indiuiduum, tacitè tamen comprehendit omnes alios caſus vulgaris ſubſtitutionis, licèt videretur, ꝙ expreſſio vnius caſus alios excluderet, hic non excludit, imo omnes alios continet, ſed illi caſus taciti vulgar. ſubſti. contenti ſub illo caſu expreſſo, non excludunt matrem, nec faciunt admitti ſubſtitutum contra matrem donec viuit, ſed ea mortua bene habent effectum, ita eſt caſus in hac. l. melior de iure, ſecundum intellectum Bart. quem clarius Bartol. repetit in l. 1. in princip. ff. de vulgar. & pup. in 4. q. princip. verſi. quinto quęro quid de vulgari partim expreſſa. ¶ Tenēdo iſtum intellectum Bartol. qui pro certò eſt ſingul. habes ex iſto text. multa ſingu. notare. ¶† Primò, ꝙ vulgaris quantuncunque ſit cōcepta in vnum caſum indiuiduum, ſiue ſpecialem, tamen per hoc non ſtat excluſiuè, imò omnes caſus vulgar. ſubſti. tacitè cōtinent, ac ſi ſubſtitutio ſimpliciter fuiſſet facta. ¶† Scdò hēs, ꝙ vulgaris in illis caſibus tacitis non admittitur contra matrē, nec matrē excludit, donec ipſa viuit, ſed ea mortua bene admittitur cōtra alios. text. eſt hic. ¶† Tertiò habes notare, quòd quemadmodum nos habemus text. l. quod tacita pupillaris, quæ continetur ſub expreſſa vulgari contra alios, tamen contra matrem non admittitur, tex. eſt clarus in l. precib. in verſic. non eſt incerti iuris. infra titul. primo. ita hic habes text. ſingul. quòd caſus ſubſtit. tacitus, qui continetur ſub expreſſa vulgari, etiam non admittitur contra matrem. ¶† Quartò habes ex hoc correlariè notare pulchram limitationem ad id, quod tenet gloſſ. final. hic ad fin. quæ dicit, quòd ſubſtitutio vulgaris tacita bene excludit matrem, quia tunc tractatur de ſucceſſione mariti. illa gloſſ. ſanè intelligitur in ſenſu ſuo, ſcilicet in tacita vulgari, quæ continetur ſub expreſſa pupill. in illa verum dicit, quod excludit, ſed pupil. tacita, quæ continetur ſub vulgari expreſſa, matrem non excludit, text. eſt hic, & cogita tu prouecte, quæ ſit ratio diuerſitatis, cùm vtroque caſu militet ratio gloſſ. approbata per omnes, quia vtroque caſu in vulgari ſemper tractatur de ſola ſucceſſione viri, & non impuberis, & mulier non eſt priuilegiata in hæreditate mariti, ſed ſolùm ipſius filij. ¶† Quintò principaliter not. ex iſto text. ſecundum intellectum Bartol. pulchram limitationem ad regulam. l. ſecundę. §. ſi duo. ff. de bonor. poſſeſ. ſecundum tabul. vbi traditur regula, ꝙ ſubſtitutus excludit cohæredem, qui vult venire per ius accreſcendi: ratio, quia ſubſtitutus venit ex expreſſa ꝓuiſione teſtatoris, & de iure communi, ſed ius accreſcendi eſt prouiſio. l. ergo prouiſio expreſſa hominis debet facere ceſſare prouiſionem. l. imò, prout etiam dicit Bal. ſubſtitutio quantuncunque inualida impedit ius accreſcendi. l. pen. ff. de iniuſt. rup. hic habes ℣rium. nam in iſta. l. mater fuit data cohęres poſthumo, nato poſthumo, & eo impubere mortuo mater ad partem impuberis non pōt venire, niſi pet ius accreſcendi, ne teſtator decedat ꝓ parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, & tñ

mater

ADDITIO.

[a] ¶ Intellectum. Vide Bart. in conſil. 37. quidam. col. j.

Source : BIU Cujas

mater hic excludit ſubſtitutum, quæ venit per ius accreſcendi, ꝫ regulam prædict. Et ſi tu ſubtilis diceres, verum eſt, ꝙ ius accreſcendi non excludit ſubſtitutum expreſſum, & ſic, quando ſubſtitutus venit in caſu expreſſo à teſtatore, quia tunc verum eſt, ꝙ prouiſio hominis expreſſa facit ceſſare prouiſionē. l. nam etiam iſtud eſt in iſto text. quia ſi eueniat caſus expreſſus à teſtatore, & ſic ſi poſthumus non naſcatur, ſubſtitutus excludit mr̃em, vt dicit text. in fin. Sed qñ ſubſtitutus venit in caſu tacito, cùm etiam tunc veniat ex prouiſione. l. ex voluntate tñ defuncti præſumpta, tunc certè ius accreſcendi pōt impedire illum caſum tacitæ ſubſtōnis, cùm ēt ius accreſcendi ſit tacita ſubſtitutio. l. ſi Titio, & Męuio. §. Iul. ff. de legat. 2. & ſic nil eſt ſing. in hoc tex. quia dico, ꝙ aſſūmptū eſt falſum, ꝙaq uemad. ſubſtitutio expreſſa in caſu expreſſo facit ceſſare ius accreſcendi. §. ſi duo. eo. modo ſubſtitutio tacita impedit ius accreſcēdi, tex. eſt in l. fin. in verſi. partemúe. & ibi Bald. in 30. q. & ibi notaui in ſpecie. s̃. de hæred. inſti. & tñ hic ſubſtitutio in caſu tacito non impedit ius accreſcendi, imò eſt hic caſus ſing. in quo mater venit ex iure accreſcendi, q̃uis non impediat ſubſtitutum in caſu expreſſo ſubſtōnis, tñ excludit in caſu tacito. Et iſtud ideo eſt ſm Paul. de Caſtr. hic in vlt. col. ꝙa tria concurrebant, primò, ꝙa mr̃, ſcdò: ꝙa cohæres: tertiò, ꝙa ille ſubſtitutus veniebat ex tacita voluntate, ꝓp hæc tria procedit notabile prædictum, ſm intellectum Bar. ſed tu caue, quia in vulgari cùm non tractetur de hæreditate filij ſed mariti, illud, ꝙ eſſet mater, parum videtur ad propoſitum, & ſuper hoc vlt. cogita, niſi dicas, ꝙ iſtud, ꝙ ſit mater, nō ſit conſiderandum in hr̃ditate mariti, iſtud eſt verum, niſi ſit inſtituta cohæres ſimul cum filio, ꝙa ꝓp hanc inſtitutionem inducitur præſumpta affectio etiã in hæreditate mariti, vt quemadmodum vxorem plus dilexit ꝓp filios. l. cùm qs. C. de nat. lib. ita voluerit ſubſtitutū excludi. Et per iſtum modum tollitur vnum fund. Bal. & aliorum hic, ꝓ ꝙ impugnabant intellectum Bart. ꝙa videbatur, ꝙ mr̃ non poſſet venire per ius accreſcendi, cùm adeſſet ſubſtitutus, qui impedit ius accreſcendi, ſed dic, vt dixi. ¶ Iſtum intellectum probat Bar. ex quatuor, ex quib. confundit communem intellectum. primò, quia vt dixi, non eſt veriſimile, ꝙ iſti Iuriſcon. dubitaſſent de caſu. l. p̃cib. ꝯ. tit. 1. ꝙ fundm̃ inducas, vt s̃. induxi, tñ potes reſpondere tenendo cōem intellectum, ꝙ dato, ꝙ eſſet caſus in dict. l. precib. tñ adhuc non fuit vana deciſio iſtius. l. eo quia licèt illud eſſet primò deciſum in principio illius. l. ꝙ tacita pupillaris contenta ſub expreſſa vulgari non excluderet mr̃em, prout hic, tñ iſta. l. quædam alia decidit, quæ non erant ibi deciſa. Primò deciditur illud ſingulare, ꝙ Bart. dicit ſe alibi neſcire, & alij omnes ſequuntur, & s̃ retuli, ꝙ nedum vulgaris plenè concepta in ſuo genere continet ſub ſe tacitam pup. ſed etiam vna pars vulgaris, & vnus caſus ſpecialis ex multis continet ſub ſe tacitam pup. & iſtud eſt, ꝙ ſing. decidit iſta. l. Scdò erat bene deciſum in d. l. precib. ꝙ tacita pup. non excludebat matrem, qñ mater viuit: quid autem iuris, ſi mater præmoriatur, non erat ibi deciſum, nec alibi, ſed in hac. l. deciditur in fin. Tertiò, vt dicunt Angel. & Imol. & d. Alex. in d. l. 1. in princ. ff. de vulga. & pup. & ſequitur d. Alex. in pen. col. hic in alio propoſito, erat bene deciſum, ꝙ tacita pupil. non excludebat matrem, qñ mater non erat cohæres. d. l. precibus. quid autem, qñ eſſet cohæres, deciditur in hac. l. ꝙ adhuc idem, ſed ꝯrium poterat videri, quia ex quo teſtator eam fecerat hæredem, vr̃, ꝙ voluerit, ꝙ ipſa ſit contenta ea patre, & ſubſtitutus admittatur in alia parte, ſed contrarium deciditur in hac. l. & ratio ponit̃ in verſi. ſi. n. Sed certè, & iſta fuiſſet friuola dubitatio, quia prouiſio teſtatoris, & ſic hominis tollit tacitam prouiſionem. l. quæ eſt circa idem. l. ficum ſimilib. C. de pact. conue. ſed circa ius diuerſum non tollit. vnde per hoc, ꝙ mater fuerit inſtituta hæres à teſtatore, non vr̃ prohibita ſuccedere filio ſuo impuberi in ipſius hæreditate ab inteſtato. Nec dicatur, ꝙ vna cenſeatur hæreditas, arg. l. patris, & filij. ff. de vulgari & pupill. quia bene vnum dicitur teſtamentum, quando pater in ſuo teſtamento ſubſtituit pupillariter filio ſuo impuberi, tamen nō dicitur vna hæreditas, imò diuerſa, quia hr̃ditas filij eſt luctuoſa matri, ſed non illa mariti, vt ꝯ. proxim̃è dicetur, & ꝙ ſint diuerſæ hæreditates, eſt text. in l. ſed ſi plures. §. filio. ff. de vulgar. & pupil. Et ſic ex prædictis vides, ꝙ non eſt vana deciſio huius. l. tñ tu ſubtiliter conſidera, ꝙ principalis dubitatio huius. l. eſſet vana, quia principaliter hic dubitabatur, nunquid tacita pupil. contenta ſub expreſſa vulga. matrem excludat, & de principali dubitatione orta inter matr̃, & ſubſtitutū caſus erat legis in d. l. precib. & iſtud & eſt, ꝙ conſiderauit Bar. & principali dubitationi, quæ attendi debet. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet. nō opportunè rñdet̃. ¶ Et ideo Ang. hic in vtraque lect. ſed plenius in Peruſina dicit, ſe ponere nouum intellectum ad hanc. l. per quem euacuat fundamentum Bar. ſm quem caſus iſtius. l. erit valde ſing. nec deciſus in d. l. precib. nec alibi: nam dicit aduertendum, ꝙ in hac. l. ſubſtitutio vulg. fuit concepta hoc modo, ſi poſthumus natus non erit, vnde ſi eueniſſet conditio, inſtitutio fuiſſet pro non ſcripta, quia impoſſibile erat non naſcente poſthumo, ꝙ aliqua pup. etiam tacita haberet locum, quia nō naſcente poſthumo verba iſtius ſubſtitutionis per rerum naturam erant impoſſibilia, ꝙ comprehenderent ſubſtitutionē pupillarem, & tamen hic erit caſus ſing. quòd ſubſtitutio vulgar. facta in caſu eſſet pro non ſcripta, tamen comprehendit pupillarem, licèt verba repugnent, ſed non habent effectum matre viua, ſed mortua ſic, & hoc modo caſus erit ſingular. in hac. l. nouiter ponderatus, ſecundum Ang. qui non erat deciſus in d. l. precib. & de iſto caſu bene multum dubitauerunt Iuriſconſul. relati in text. & dicit Angel. iſtud nunquam aliàs audiuiſſe, & iſte intellectus Ang. quamuis in ſe poſſet eſſe bonus, tamen iſta reſponſio non placet, quia ſi tacita pupil. quæ continetur ſub vulgari expreſſa in eo caſu, quo poteſt pupillarem comprehendere, tamen non excludit matrem, & hoc eſt iuris indubitati, vt dicit tex. in l. precib. certè multò minus eſt dubitã dum, quando vulgaris expreſſa fuit facta in eum caſum, qui per rerum naturam pupillarem comprehendere non poterat, vt dicit Ang. nam ſi extendatur, vt tamen pupillarem tacitam comprehendat, certè longè minus dubium foret, ꝙ matrem non excluderet, & ſic adhuc per hunc modum magis fuiſſet ſupina dubitatio illorum Iuriſconſ. & ſic ſi bene conſideras, iſte intellectus Ang. magis auget, & confirmat arg. Bar. & ſi diceres, ꝙ principalis dubitatio huius. l. eſſet ſm Ang. an ſubſtitutio vulg. facta in caſum, qui ſi eueniat, non pōt per rerum naturã comprehendere pupillarem, an extendatur ad alium caſum, qui pupillarem comprehendere pōt, & ſic comprehendat tacitam pupillarem, & ſic principalis dubitatio fuerit, an tunc comprehendatur tacita pupill. quia ſi ſic eſſet tunc principalis dubitatio non fuiſſet ꝓp matrem exiſtentem in medio, an ſubſtitutus ex pup. debuerit admitti. ſed cùm iſta ſit principalis dubitatio in hoc text. ꝓp matrem exiſtentem in medio, & iſte caſus eſſet adhuc multo minus indubiatus, ergo intellectus Ang. ſtare non pōt, vnde credo, ꝙ ad iſtud primum fundm̃ Bart. tutius eſſet rñdere, ꝙ in d. l. precib. in verſi. nam non eſt incerti. nō eſt clarè deciſum, ꝙ tacita pup. contenta ſub vulgari excludat matrem, ex quo de pupillari ibi verbum nullum, nec ibi dicitur, ꝙ filius, qñ mortuus eſt, eſſet pupillus, ſm ꝙ ibi dicetur plenius poſt Fulg. & Pau. de Caſt. & Moder. & licèt ille tex. poſſit ad hoc induci, tñ non fuit inconueniens, quòd de hoc poneretur deciſio clara in iſta. l. maximè cùm in ea decidantur multa alia ſingularia, vt ſuperius retuli. ¶ Secundo mouetur Bar. quia tex. ſimpliciter dicit deceſſit, & non dicit poſt aditam hæreditatem. Sed rñde, ꝙ dato, ꝙ tex. nihil dicat de aditione, tñ iſtud non habet obſtare, quin ſubſtitutio pupillaris locum habeat, quia ad eſſe pupillaris ſubſtitutionis non requiritur, ꝙ pupillus adeat, vel non adeat hæreditatem. l. Iul. ff. de acquir. hæred. Bar. in l. 1. in prin. in ver. quartus effectus, & in l. 2. verſic. 3. quæritur. ff. de vulg. & pup. Præterea dato, ꝙ non adiniſſet, tñ ſuitas operatur, vt ſtatim deducam. ¶ Tertiò mouetur Bart. quia text. dicit luctuoſam hæreditatẽ, & non aperit, an loquatur de hæreditate impuberis, an mariti, tamen iſtud poteſt retorqueri cõtra Bart. ꝙ imò loquatur de ſucceſſione filij, vt patet ex tex. ibi, *ad eius venire ſucceſſionem*, iunctis præcedentibus: nam hereditas filij eſt illa, quæ dr̃ luctuoſa mr̃i. l. fi. C. cõia de ſucceſ. Et dicere eius. ſ. mariti, nõ eſſet bene dictum, cùm relatio debeat fieri ad proxima. Item dum tex. loquitur de hæreditate mariti, nõ appellat eã luctuoſam, vt patet ibi, *ſubſtãtiæ ſuæ partem*, neq; enim hæreditas mariti ſemper dicitur luctuoſa. l. pater Seuerinam. §. ſocius. vbi gloſſ. ff. de condi. & dem. Præterea, & fortius ſi tex. in verbo luctuoſam hæreditatem, loqueretur de hereditate teſtatoris, certè non procederet tunc argum. à fortiori, quo argumento vtebatur Papin. vt patet ex text. ibi, multò magis, ſed eſſet argumẽtum à pari: ſed ſi intelligimus, quòd loquatur de luctuoſa hr̃ditate filij impuberis, tunc rectè procedit argñ a à maiori [a] hoc modo, quia ſi teſtator voluit matrem ſuccedere ſibi, & in hæreditate ſua, ergo à fortiori videtur voluiſſe, quòd ſuccedat in hæreditate filij, quæ magis debetur, de quo argumento, quod fuit Franciſc. de Aret. hic, infra plenius dicetur. Sed aduerte defendendo fundamentum Bartol. ſi tu diceres, ſi tex. intellexiſſet de luctuoſa hereditate mariti, & non filij, certè etiam appellaſſet luctuoſam illam partem, in qua vxor fuit inſtituta hæres, & tamen illã non appellat luctuoſã. rñde, quòd ideo iſtam ſecundam portionem appellat luctuoſam, quia eam habet mediante morte filij: alia verò portio, in qua eſt

ADDITIO.

a ¶ Argũ à maiori. Adde gl. 4. in c. cùm in cunctis. de elect. in c. fi. in 44. diſtin.

Source : BIU Cujas

qua' eſt inſtituta, acquiritur ſibi etiam viuente filio, ideo non appellatur luctuoſa.¶Vltimo mouetur Bartol. quia text.dicit in ſingulari ſubſtitutione,ergo apparet,q̃ de vna tantum quę-ritur,ergo nō de pup.tacita,ſed de vulg.reſpondet Pau. de Caſtr.in pen.col.in fin. quòd attenta cōceptione verborum vna dicitur ſubſtitutio expreſſa,ſicut in breuiloqua,licèt plures cō tineat. d.l. iam hoc iure.vltra Bart.multum ſtringit,quia text. cum myſterio præſupponit matrem fuiſſe cohæredem impuberis,& inde Iuriſconſulti ſumebant argumentum,vt patet in text.ibi,ſi enim & ſuæ ſubſtantiæ. ſed ſecundum communem intellectum iſtud de cohærede nil importaret, & gloſſ. fin.hic apertè fatetur non referre,an mater fuerit cohæres, vel non,& tamen non eſt credendum,q̃ Imperator iſtud dixerit ſine myſterio iuris, & dicere,quòd importet contingentiam facti, non videtur congruenter reſponſum, niſi diceres, quòd importet illud,quod tenet Ang.in l.1.in princip.ff.de vulga.& pupilla.& ſ̃.proximè retuli:vel tertiò potes dicere,quòd licèt illi Iuriſcō-ſulti facerent in hoc vim,& eſſet eorum allegatio, tamen Imperator de hoc non curat. ¶Iſtum intellectum Bartol. reprobant indifferenter omnes Doctor.hic, & in l.1. in princip.ff.de vulg.& pupilla.& dicunt Bald.& Paul. de Caſt.hic, quòd propter ambages, & fantaſias Bart. non eſt recedendum à communi intellectu. Et contra intellectum Bartol. tenet Imol.in l. Lucius.ff.de vulgar.& pupillar. & in c. Raynu. in materia pupillaris ſubſtitutionis. de teſtam. & contra intellectum Bartol. facit,quia ſi iſte text.loqueretur tantum de vulga. ſubſtitutione, fruſtra fieret mentio in text. q̃ deceſſiſſet impub. quia vulgaris ſubſtitutio ita ſit maiori ſicut minori.l.2. & l. quamuis ſ̃. tit.1.Item fruſtra ponderaret tex.q̃ eſſet mortuus,quia in vulgari ſubſtitutione non requiritur mors, ſed repudiatio, vel abſtenſio facit eſſe locum vulgari ſubſtitutioni: ſed in pupillari bene requiritur, q̃ ſit mortuus, ergo oſtendunt, quòd text.loquatur de pupil.& non de vulga.ſubſt.Nec potes,dicere,quòd hic denotetur contingentia facti, ex quo tex. iſtud toties repetit.ſ.trib.vicibus, & maximè cùm iſtud ponat in deciſione per ea,quæ dixi in l.vnica.poſt gl.C.quando non pet.part.¶Tertiò ſtringit contra intellectum Bart.ſecundum Ang.hic, quia impoſſibile eſt tex.loqui de ſubſtitutione vulgari.nam mater præmortuo impubere admittitur per ius accreſcendi, quia cohęres,vt ſ̃.declaraui.Sed ego habeo, q̃ ius accreſcendi tranſmittitur,eo quia non accreſcit perſonæ, ſed portio portioni.l.ſi ex pluribus. ff. de ſuis, & leg.ergo quamuis mater moriatur ante impuberem, tamen ſubſtitutus non deberet admitti, eo quia mater mortua tranſmittit ius accreſcendi ſi non adiuit, vt dicit Bar.& iſtud eſt contra iſtum text.in fin. Iſtud argumen.ſatis ſtringit,tamen potes diſputando reſpondere,quòd dato,quòd impubes non adiuerit,tamen dico,q̃ mater non potuit tranſmittere ius accreſcendi in caſu iſto, quia licèt regulariter ius accreſcendi tranſmittatur. d. l. ſi ex pluribus.tu conſidera, q̃ cum in hac.l.mater admittatur non de iure communi, ſed de iure ſpeciali,quia mater,& ſic ex priuilegio perſonæ, nam alia perſona excluderetur,vt hoc text.in fin.ego habeo,quòd illud, quòd ſpeciali priuilegio perſonæ conceditur, non tranſmittitur.text.eſt in l.ex plurib.ff.de admin.tutor.in l.cùm patronus. ff.de leg.2.in l.priuilegia.ff.de regul.iur.iuncta.l.mulieri, & Titio.ff. de condi. & dem. & ſic ille fauor non militat in hærede matris, prout militabat in ipſa matre viua. ¶Quartò contra Bart.ſtringit fundamentum Fulg.& Paul.hic in pen. colum.q̃ ſibi aſcribit dom. Alex. & fuit etiam fundamentum Angel. & Imol.in l.1.ff.de vulg.& pupill.nam ſecundum Bart.intellectū oportet præſupponere, q̃ in hac. l. impubes non fuit hæres, quia adita hæreditate quæcunque vulg. ſubſtitutio expiraſſet, modo ſic,dato,quòd in hac.l.impubes non adiuerit hæreditatem, tamen quia erat ſuus hæres, ex potentia ſuitatis ad alium tranſmittit hæreditatem, ergo cùm alium fecerit hæredem, ceſſat vulga.ſubſti. & ſi dicis,vt dicebat Bar.quòd hic eſt datus cohæres extraneus,& datio cohæredis extranei tollit effectum ſuitatis,quia dico,quòd in hoc errat Bar.quia licèt datio cohęredis extranei tollat ſuitatem quo ad alia,tamen nō tollit quo ad tranſmiſſionem, quia non tollit in his, quæ veniunt extra teſtamentum,vt eſt tranſmittere.text.eſt in l.ſi fratris, vbi Bar. met ita firmat.ſ̃.de iure deliber.l.apud hoſtes.ſ̃.de ſuis, & legit. & latè Bart. & alij in l.ſi filius, qui patri.ff.de vulg. & pupil.& ſi dicis, quòd datio cohæredis extranei non impediat effectum ſuitatis,vt dicit Bart. tñ in hac.l.errat, quia vltra hæredē extraneus erat ſubſtitutus vulgariter, qui tollit ſuitatē.l.ſi filius hæres.ff.de liber.& poſthum.reſpondet notabiliter Paul.de Caſtr. & domin. Alexand. hic, quòd eſt verum, quando ſubſtitutus vulgaris eſt datus ſub conditione, ſi filius noluerit eſſe hæres, ſecus quando eſt datus in caſum impotentiæ,vt hic,ſi poſthumus natus non erit,tunc non tollitur ſuitas, vt declarat Bar.& alij ſequuntur in l.Gallus.§.& quid ſi tantum. in verſi.ſed contra.ff.de lib.& poſthum.Bald. in l.cùm proponas. ſ̃. de hæredi. inſti.Ego vltra eos aliter reſpondeo,inquantum dicitur,q̃ vulgaris ſubſtitutio tollit ſuitatem,procedit in vulgari expreſſa,& quando expreſſa locum habet : ſed tacita vulgaris,de qua tractatur in hac.l.ſecundum Bartol. illa non tollit exiſtentiam ſui hæredis,vt probatur in l.ſi filius,qui ſe paterna. ff.de acquiren. hæred. iuncta d. l. ſi filius hæres. & ita declarat Bald. in l. poſt aditam.infra titul.primo.& notabiliter Bal. in l.Papin. §.quarta.ff.de inofficioſ. teſtamen. & ibidem etiam Angel. Bald. in l. apud hoſtes. C.de ſuis, & legit. Imol.in d.l.ſi filius hæres. Sed ſuſtinendo intellectum Bart.potes dicere,quòd licèt neutrum de per ſe potuiſſet tollere exiſtentiam ſuitatis in hac. l. nec datio cohæredis extranei de per ſe, nec datio vulgaris ſubſtituti in caſu tacito, tamen cùm ambo ſint iūcta, hoc eſt datio cohæredis extranei,& vulgaris ſubſtitutio, certè iſta ſimul iuncta
a debent ſimul poſſe tollere, quia duo vincula[a] ſimul iuncta debent plus operari. in Auth. de conſan.& vter. fratri.in prin. Authen.itaque.C.communia.de ſucceſ. & capit.1. cum gloſſ. de treug.& pac.Item quæ non proſunt ſingula,multa iuuant.l. 2.§.fin.ff.de excu. tutor. Item etiam intellectum Bartol. quòd non adaptetur ad iſtam.l.impugnat.d.Franciſc.de Aret. in l.1. ff.de vulg.& pupil.in 4. quæſt.principali Bartol. in quarto effectu vulgaris ſubſtitutionis,motus vltra Doctor. fortiſſima ratione,vt ipſe dicit: nam text.hic dicit, quòd ſi teſtator reliquit vxori ſubſtantiam ſuam, faciendo eam cohæredem, multò fortius videtur reliquiſſe ſibi luctuoſam hæreditatem, quæ verba de neceſſitate intelliguntur de hæreditate filij, quòd probat, quia ſi intelligerentur de hæreditate teſtatoris, tunc non eſſet fortior ratio, cur mater deberet ſuccedere ex iure accreſcen.excluſo vulgar.ſubſtituto,ſed eſſet par,& eadem ratio,qa totum eſſet ſubſtantia teſtatoris. Quinimo eſſet minor ratio in excludendo ſubſti tuto,quia in prima dimidia parte hęreditatis mulier fuiſſet vocata ex iudicio expreſſo teſtatoris, ſed in alia parte filij vocaretur ex tacito, ex iure accreſcendi, vnde nedum non eſſet maior ratio,ſed nec eadem omnino, vt ergo argumentatio Imperatoris, & illorum Iuriſconſultorum non reddatur falſa, neceſſe eſt dicere, quòd hæreditas luctuoſa intelligitur de hæreditate filij, & tunc bene procedit argumentum à fortiori, quia ſi teſtator vocauit vxorem ad bona ſua vnà cum filio, fortius videtur eam vocaſſe ad bona filij, quæ ſunt magis debita matri, quàm bona mariti. Ex hoc manifeſtè apparet ſecundum eum,quòd intellectus communis eſt melior,quòd iſta.l.loquatur in tacita pupill.Iſtud eſt fundamētum contra intellectum Bartol. quem facit Franciſc. de Aret. hic,licèt non ſic plenè.Sunt, qui reſpondeant, quòd imò intelligendo text. totum in hæreditate mariti, text.in verbo multò magis,& ſic argumentum à maiori procedit hoc modo:nam ſi pater filio ſuperexiſtente voluit vxorem ſuccedere in dimidia hæreditatis,& propriū filium ea priuare,cui iure naturæ deberetur.l.ſcripto.ff.vnde lib.& l.cùm ratio. ff.de bon.dam. fortius voluit eam ſuccedere in alia dimidia, non exiſtente filio, quo caſu non contingit priuatio filij propter vxorem, & ſupereſt maior ratio pietatis propter luctuoſam mortem filij. Iſta ſolut. non videtur ſatisfacere, quia condito teſtamento dummodo filius habeat legitimam ſuam, poteſt pater de reſiduo diſponere,prout vult,& relinquere etiam penitus extraneo.l.parentibus, & l.cùm quæritur.C.de inofficioſ. teſtamen. ex quo ergo pater condito teſtamento reliquit dimidiam hæredit. filio ſuo, certè inſtituendo vxorem in alia dimidia non dicitur priuare filium aliquo debito. Præterea hæreditas patris non eſt debita filio,ſed quaſi debita.l.& quia.aliàs incip.ſed quia.ff.pro ſocio.l.final. §. ſinautem perpetuus. C. de curator. furioſ.gloſſ.in l.tertia.& ibi Bartol.& Docto.C.de iuris, & fact. ignoran.gloſſ.in l.ſi duo.ff.de acquirend. hæredita.tu potes dupliciter reſpondere. Primò, quòd in verſicul. ſi enim. illa argumentatio à fortiori eſt Papiniani contra Vlpianum. vnde oriebatur dubitatio, ſed Imperator tollens hanc dubitationem non fundat ſe in hac ratione, ideo de ea non eſt curandum, ſed hæc ſolut. non placet. Vnde ſecundò reſponde, q̃ argumentatio à fortiori non fit in hoc text.reſpectu magis debiti, ſed reſpectu magis præſumptæ voluntatis defuncti, non enim fit argumētū ex eo, quia hæreditas impuberis magis debeatur matri, quàm hr̃ditas ſui mariti, ſed argumētatio principaliter

ADDITIONES.

a *Duo vincula. Adde.l.final. C. de adoptionib. Bald. in l. nemini. de aduo. diuer.iudic. Abb.in capit.clerici.in prima columna.de iudic. Barba. in capit. 1. de donationib.

Source : BIU Cujas

cipaliter fit à maiori coniectura præſumptæ voluntatis, vt dicit tex.ibi,cùm opinabatur Pap. ideo teſtatorem voluiſſe &c. & iſta maior coniectura reſultat ex hoc, quia teſtator magis dilexit vxorem,quàm extraneum ſubſtitutum, quòd probat, quia vxori reliquit partem ſubſtantiæ ſuæ,faciens eam æqualiter cohæredem cum filio, & ſic eam prætulit extraneo ſubſtituto,ergo multo fortius præſumitur voluiſſe, quòd in alia parte hereditatis,quæ obuenit mediante morte filij, & ſic eſt luctuoſa matri,ratione pietatis, mater præferatur ſubſtituto, ita videntur clarè ſonare verba huius literæ. ¶Vltra alios contra intellectum Barto. mihi multum ſtringit, nec video reale reſponſum,nam ſi in hac.l.tractaretur ſolùm de vulga.ſubſtit. prout vult intellectus Barto.certè non video,quare mater non deberet excludi per tacitam,ſicut alia perſona quæcunque eſſet coniuncta teſtatori,attento quòd per vulgarem ſucceditur teſtatori,& ſic marito,non autem impuberi filio. l.cohęredi.§. cùm filiæ.ff.de vulg.& pupil. ſed quando tractatur de ſucceſſione mariti,mater nullum habet priuilegium, nam illud ſolũ habet,quando tractatur de luctuoſa hęreditate filij.l.precibus. ĵ.tit.1.& firmat glo.hic in fin.approbata per omnes. ego non video quare ſi tractaretur de vulgari ſubſtitutione ſiue expreſſa,ſiue tacita,in hac.l.iſta mulier non deberet excludi per ſubſtitutum.ergo tenendus *eſt communis intellectus*,quòd iſte tex.lo
* quatur de luctuoſa hæreditate filij impuberis,in qua mater eſt priuilegiata,quia tacita ſubſtitutio eam non excludit.d.l.precibus.& iſtud vltra alios ſtringit contra Barto. ideo non recedas ab intellectu communi.Nec huic fundamẽto obſt. ſi diceres, quòd glo.fin.infra procedit, quando mater non erat data cohæres,tunc vulgaris tacita bene eam excludit,ſecus,ſi eſſet data cohæres,quia dico,quòd imò illa gloſſ.neceſſariò loquitur, quando erat cohęres, vt ibi ſtatim dicam. ¶ Alium quartum intellectum,& pro certo prima fronte cæteris notabiliorẽ tradidit inſignis Doct.D.Bartho. de Raynerijs de Peruſio ad iſtã l.prout eum referunt Doc. Peruſini hic, quòd iſta lex tractat de tacita pup.vt volunt gloſſ.& Doctor.Item tractat de tacita vulgari,vt tenet Bar.& decidit vtranque dubitationem,ſcilicet quòd matre exiſtente in medio non admittatur ſubſtitutus, neque ex pupillari tacita filio adeunte,neque ex vulgari tacita filio ſe abſtinente, ſi mater eſſet data cohæres. iſtud patet ex hoc tex.in fi.dum dicit, quòd dicta ſubſtitutio habet tantum locum in duobus caſibus.Primus,ſi poſthumus natus nõ fuiſſet,quia tunc haberet locum vulgaris expreſſa.Secundus,ſi impubes deceſſit poſt mortem matris,quia tunc habet locum tacita pupil.ſi ergo impubes mortuus eſſet ſuperſtite matre,non haberet locum tacita pupil.vel ſi viua matre repudiaſſet, vel ſi abſtinuiſſet,non haberet locum tacita vulgaris,ſed mater ſuperſtes vtroque caſu præferretur,quia cohęres, & quia magis prædilecta teſtatori, vt ſupra fuit declaratum, ſecundum iſtũ intellectum hoc dicit generaliter.Tacita ſubſtitutio non excludit matrem cohæredem.intellige, quando eſt omnino tacita, vt excludatur illa,quæ continetur in breuiloqua, vel compendioſa,vt hic in glo.ſecundum iſtum intellectum videntur ceſſare ea, quæ adducebantur contra communem intellectum. Item quæ adducebantur contra intellectum Bartol.Item hoc modo deciſio huius tex.& eius dubitatio non erit vana.Item, quòd impubes deceſſerit.Item ꝙ mater eſſet cohæres,iſta importabunt iuris myſteriũ. Item, vt vtraque ſubſtitutio poſſet contineri.tex.nihil dixit de aditione hęreditatis, ſed ſolùm, ꝙ impubes deceſſit. Sed contra hunc intellectum vnum vrget, quod ſupra adduxi contra intellectum Barto.quia imò tacita vulgaris debet excludere matrem, quamuis cohæredẽ, cùm tractetur de ſucceſſione mariti,vbi non eſt priuilegiata, vt hic in glo.fin.niſi diceres,quòd illa glo.non dicat verum, ſed cùm approbetur per omnes Doctor. iſtud dicere non eſſet tutum, vnde teneas intellectum glo.& communem.¶Gloſſin verbo prior,diuiditur in tres partes princip. In prima declarat tex. In ſecunda,quæ eſt ibi,ſic ergo not.glo.colligit ex tex.notabile,& iſtud notabile poſtea ampliat,ſiue mater ſit cohęres,ſiue non, deinde illud limitat, & ſic hęc ſecunda ſubdiuiditur in tres particulas,quas ſigna per te.In tertia ibi,ſed nunquid tacita.gl.format quæſtio.& bene reſpondet.¶In ſecunda parte gloſſ.not.ꝙ nunquam tacita pupil.contenta ſub expreſſa vulgari excludit matrem,ſiue mater ſit cohęres,ſiue non, puto quòd ſit ratio, licèt declaratum non inueniam,nam debes ſcire, quòd lex diſpenſatiuè permittit patri contra regulas iuris, quòd poſſit facere teſtamentum pro filio pupillo,illi ſubſtituendo pupillariter,quia ſubſtitutio pupillaris eſt teſtamentum pup.l.patris, & filij.ſupra de vulg.& pup.item permittit,quòd poſſit ſubſtituere filio pupillo quemcunque extraneum, & excludere matrẽ à luctuoſa hęreditate filij ſui pupilli ſine cauſa,quod ipſe filius non poſſet.l.Papinianus.§.ſed nec impuberis. ff.de inofficioſo teſtam.cap.ſi pater.de teſt.in 6.vnde cùm iſtę tales diſpenſatio
a nes[a] ſint contra ius,& ſic odioſæ, per conſequens ſunt reſtringendę.c.1.in fi.de fil.presbyt.in 6.glo.in cap.ordinarij. de offic. ordin.in 6.ideo ſequitur, quòd quando pater facit expreſſam pupillarem,illa bene excludit matrem, ſed non tacita, quia in iſtis diſpenſationibus contra ius, & ſic odioſis non ſufficiunt coniecturę,& interpretationes,vt iuribus prędalle. Ex iſta ratione infero tria.primò,quòd falſa eſt opinio Fulg. quę proximè
* ſequitur,*& iſta communiter reprobatur*. Secundò infero rationẽ, quare expreſſa pupil.excludat matrem, & non tacita. de qua dubitant Bar.& Docto.in l.centurio.ff.de vulg.& pupil.Tertiò infertur,quare ſecus in tacita vulgari,vltra rationem gloſſ.hic, eſt verum,quòd Raph.Fulgoſ. hic tenet, quòd imò ſubſtitutus ex tacita pupillari excludit matrem, niſi mater eſſet cohęres,vt hoc tex.Sed in contrarium ſtringit tex.in d. l. precib. vbi mater non erat cohæres,& tamen ex tacita pupil.non excluditur.Fulg.conatur reſpondere ad illum text.ſed diuinat,& ante eum illam ſententiam poſuit Angel.hic, & iſtam quęſtionem examinant plenè Pau.de Caſt.& Alexand.hic.ſed quia pendet ab intellectu.l.precibus.infra titu.1.ideo ibi dicam.¶In vltim. parte glo.habes duo notare.Primò,quòd tacita vulgaris contenta ſub expreſſa pupilla.matrem excludit, & in hoc omnes approbant gloſſ.Sed aduerte,quia quęſtio gloſſ.debet neceſſariò intelligi in terminis.l.noſtrę,quando mater erat data cohęres,aliàs eſſet fatua dubitatio glo.nam quis dubitaret, quòd in ſucceſſione mariti mulier non debet contendere cum ſubſtituto,ex quo mulier non venit ad ſucceſſionem mariti,niſi vltimo loco,quando non eſſent agnati,vel cognati,vt l.1.ſupra vnde vir & vxor,vt ergo.q.gloſſ.non ſit vana,oportet pręſupponere,quòd mater erat cohęres,& ſic per ius accreſcendi vo
lebat aliam partẽ,& ita in ſpecie declarat Raph. hic, in 4. col. & bene.¶Secundò habes ex gloſſ.quòd quemadmodum per vulgarem expreſſam ſucceditur teſtatori, & non in bonis impuberis,nec impuberi,eodem modo per vulgar.tacitam contentam ſub expreſſa pup.ſucceditur marito,non autem impuberi,& licèt Dyn.& aliqui in hoc tenuerint contra, tamen iſta
✣ eſt *vera,& communis ſententia*,vt plenè firmat Barto. in d.l.1. in princ.in 4.q.princ.in verſic.item quęro,an tacita vulgaris comprehenſa in pupillari expreſſa.& Bald.& Salyce.hic, & Bald.in l. quidam eulogio.in 7.colum.C.de iure deliberan. & per hęc eſt expedita iſta lex.

A D D I T I O.

a ¶Diſpenſationes.Adde Ant.de But.in c.cùm in cunctis.in §.cũ verò.de elec. Alex.de Imo.conſi.39.inci.viſo ſtatuto.in 3.col.in 4.vol.idem Alex.conſilio 122.incip.viſo puncto,& accuratè ponderato.in vlti.col.in 4.vol.

De impube.& alijs ſubſtitu. Rubr.

¶Capio gl.Rub.quę licèt ſit breuis,tamen diuiditur in tres. In prima declarat Rubr.quo ad primam partem, quòd idem ſit dicere de impub.ſubſti.ac ſi dixiſſet de pupil. prout dicitur in Rub.ff.eod.hic ergo opportunè poteſt quęri, cùm Imperator hic dicat de impuberum,& Iuriſcon. in ff. & Imperator in In-
a ſti.dicant de pupil.ſubſtitutione, quę ſit magis propria[a] Rubr. an cõgruentius dicatur de ſubſtitutione impub.an verò de pupil.& puto, ꝙ attenta proprietate vocabuli, melius ſtat Rubr. iſta de impub.ſubſti.per l.pupillus.in princ.ff.de verbo.ſigni.In 2.glo.declarat 2.partem Rub. ¶In tertia ponit vnum dictum, ꝙ multę ſunt ſubſtitutiones. adde,vt per glo.in §. qua ratione. inſti.de pup.ſubſtitu.& in cap.Ray.de teſt.& in cap.ſi pater.eodem titu.in 6.& aliqualiter Bald.Saly.& Moder.hic,& tetigi in euidentialibus.l.in teſtamento.la prima.ſupra de teſta.mili. & quia gl.non continuat Rubr.Barto. continuat vno modo,ſed melius Cy.& Saly.hic. Iaſon Paduę.

A D D I T I O.

a ¶Magis propria.Adde,quòd videtur poſſe dici,quòd in Inſti.& in ff.Imperator conſiderauit ſubſti.pup.prout eſt in abſtracto,non habita ratione ad ipſum pupillum,hic verò habuit reſpectum ad perſonam ipſius pupilli. aliam rationem ponit Parpal. in Rub.ff.eo.& aliam Dec.hic,& latius Polit.tracta. ſubſtit.1.par.col.3. BELLAC.

S V M M A R I V M.

1 *Partes adiectæ in inſtitutionib. primis, intelliguntur eſſe in ſubſtitutionibus repetitæ,intellige tamen,vt infra nu.2.*

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

LEX PRIMA.

a Cum hęredes. [a] Partes adiectę in inſtitutionib. primis inteligũtur etiam in ſubſtitutionibus repetitæ. h.d. & gloſ. ponit caſum, & ratio eſt, quia ſicut teſtator eos dilexit in inſtitutione, ita etiam præſumitur in ſubſtitutionibus diligere,& dicunt Bart.& Ang.

b hic, ꝙ iſtud procedit ex interpretatione declaratiua, [b] ſicut in l.ſi ſeruus.§.fi.de leg.1.non autem ex extẽſiua,vt l.talis ſcriptura. §.fi.eo.tit. volunt dicere, ꝙ qñ verba teſtõris, & mens conueniunt, ibi non fit extenſio, ſed declaratio, ſed ſi verba repugnat, mens tamen teſtantis ꝯgruit,ibi fit extenſio.l. & illud tũc procedit ex interpretatione extenſiua, non declaratiua, & cuius vtilitas ſit,declarat Bart. in l.omnes populi. in 6. q.princip. ff de iuſti.& iur.adde etiam, ꝙ regula huius text.non ſolùm ꝓcedit in ſubſtitutionib. directis, ſed ẽt in fideicom. vt patet in legibus in glo.allega.& eſt tex.in l.Lucius.§.pater. ff.ad Trebel. intellige tamen ſanè,dummodo inſtituti ex inſtitutione partes ſuas acceptent, aliàs ſi non acceptarent ex inſtitutione, non venirent ex ſubſtitutione.l.qui plures.prima.vbi glo.ff.eod.vbi tex.not.Pau.& Alex. hic. alias limitationes dicam in glo. Item ad iſtam.l.adde,ꝙ decidit Bart. in l.ſi. ff.ad Treb.& in l.Lucius. in pen.col.in fin.ff.de vulg.& pup. ¶Gl.1. diuiditur in quatuor. In prima ponit caſum,& exemplum in hac. l.& alleg. concor. In ſcunda infert ex text. In tertia per viam limitationis remouet ꝯtrarium. In quarta per viam limitationis remouet aliud. Scda ibi, ſic ergo prima voluntas. Tertia ibi, item hoc verũ. Quarta ibi,item ſecus.¶In prima parte dum glo. vtitur verbo accreſcent,& ſic prę ſupponit,ꝙ in hac.l.hæredes admittantur ex iure accreſcendi,non ſubſtit.ineptè loquitur,aut ſaltem largè, quia cùm fit hic facta expreſſa ſubſtitutio, & ſic expreſſa prouiſio teſtatoris, ceſſat ius accreſcendi, vt dixi in l.fin. ſupra titu primo.vtilitas eſt, quia ius accreſcendi non poteſt ſperni, ſecus in ſubſtitutione. intelligendo tñ, vt dicam in l.teſtamento.ſ. eodem.Item ius accreſcendi tranſmittitur, non ſubſtitutio.l.ſi ex pluribus.ff.de ſuis, & leg.vbi text.not. improriè, ergo dixit gl.accreſcent.¶ Ex alijs partib.gl.habes duas fallẽ.ad reg.

1 huius. l. † Tu autem, vt perfectè habeas iſtam materiam, fac ſex caſus, aliquando pluribus inſtitutis ſubſtitutio fit nominibus appellatiuis, aliquando proprijs, aliquando mixtim, aliquando fit nominibus indiſcretis, aliquando quidam ſubſtituuntur nominibus proprijs,& quidam appellatiuis, aliquan-

2 do ſumus in dubio.¶† Primo caſu, quando ſubſtitutio fit nominibus appellatiuis, exemplum,teſtator pluribus inſtitutis dicit, ſi contingat aliquem ex hæredibus inſtitutis non eſſe hæredem,alios hæredes meos ei ſubſtituo,eccè ibi hęredes meos, vtitur verbis appellatiuis, & ita procedit regula huius text. ꝙ iſti ſic ſimpliciter ſubſtituti, facta aſſignatione partium intelliguntur ſubſtituti pro tot partibus, pro quot erant inſtituti,vt hic,cũ concor.in gl.alleg.fallit niſi in ſubſtitione eſſet omnibus æqualiter onus iniunctum, quia ratione oneris æqualiter iuncti præſumuntur æqualiter ſubſtituti,non attentis partib. inſtitutionum.l.quoties.ff.ad Treb. ¶Secundò not. limita, niſi ali-

c qui [c] ex iſtis hęredibus eſſent coniuncti à teſtatore re,& verbis, vt quia teſtator in prima inſtitutione duos ſimul, & ꝯiunctim inſtituit in vna parte, nam licèt poſteà hæredes ad inuicẽ ſubſtituat, tamen ſi vnus ex iſtis duob. coniunctis decedat,admittitur primus alius coniunctus, ſed ſi ambo decederent, tunc alij hæredes æqualiter admitterentur.text.eſt ſingul.in l.cohæredi.§.qui diſcretas.vbi Ray.Nicol.de Neapol.Baldus, & alij.ff.

✱ de vulg.& pupil.*& iſta eſt communis*,licèt aliqui contra. de quo vide Bartol.in l.Lucius.in vlt.quæſt.ff.de vulg. & pupilla.Bald. Ang. & Salic.in l.in teſtamento.magna.ſ.de teſta.Rayn. & Bal. in l. iam hoc iure. ff.de vulg. & pupil. vnde regula huius.l.procedit,niſi coniunctio aliud inducat,& intellige de coniunctione facta propter diſpoſitionem teſtatoris, non autem de coniunctione ſanguinis,vt quia eſſent duo fratres.l. Lucius.ff.eod. ¶Tertiò ſing.limita, nec hoc ab alio bene tactum inuenies, vt iſta.l.non procedat, qñ parti hæredum eſſet facta ſubſtitutio directa,vel fideicommiſ.& non omnibus, ratio, quia tunc teſtator non videtur habuiſſe reſpectum ad partes hæreditarias, ita probat text.in l.Turpia. §.final. ff.de legat.primo. licèt gloſſ. &

✱ *communiter Doct.*ibi aliter intelligant illum text.ſed cum violentia. ¶Secundus caſus princip. eſt, quando ſubſtitutio eſt facta nominibus proprijs,& tunc non habet locum iſta. l.quia tunc ex ſubſtitutione veniunt æqualiter non attentis portionibus hæreditarijs.l.nõnunquã.alleg.in gl & ſi dicas, quæ eſt ratio diuerſitatis inter ſubſtitutionem factã nominibus appellatiuis, quo caſu procedit iſta. l. & factam per nomina propria? dicit Bald.hic, quia quando fit per nomina propria, tunc perſonæ enumerant portiones,& ſic non habetur reſpectus ad portiones,ſed ad perſonas. aliam rationem aſſignat Fulg. hic, & Cu. in d. l. Turpia. §. final. quia quando ſubſtitutio fit nominibus appellatiuis,fit ſub vnitate ſermonis abſque interpoſitione copulæ, nam dicitur,hæredes meos ſubſtituo: ſed quando fit per

d nomina propria,neceſſe eſt, ꝙ interponatur copula,vel [d] punct

e us eius loco, ſed de natura copulæ [e] eſt diſtribuere vim verbi æqualiter inter perſonas copulatas. l.reos. §. cũ in tabulis.ff. de duobus reis.l.1.& 2.C.ſi plur. vna ſenten.copula ergo, quæ cadit neceſſario inter iſta nomina propria, facit vt æqualiter ad ſubſtitutionem admittantur. Hinc eſt, quòd ſi eſſent duo hæredes eiuſdem nominis proprij & teſtator diceret, Titios ſubſtituo, quia tunc non cadit copula, ſeruaretur noſtra. l.licèt ſubſtitutio fieret per nomina propria, ita ſingular.limitat Cuma.in d.l.Turpia.§.fin.per text.not.in l.ſi hæredes nominatim.in verbo enumerati, iunctis ibi dictis per Bartol. de leg. 1.Limita tamen iſtam differentiam, quæ fit inter nomina propria,& appellatiua procedere in inſtitutionibus, & ſubſtitu.ſecus in pluribus legatarijs ad inuicem ſubſtitutis, qa ſemper in viriles æqualiter cenſentur eſſe ſubſtituti, ſiue ſubſtitutio fiat per nomina appellatiua,ſiue per propria. text.eſt ſing. in l. vnica.§.ſed vt manifeſtetur,cum glo.not. in verbo pro virili.C.de cad.tol.& ibi Paul.multum notat pro limitatione eorum,quę hic traduntur,& dicit non reperiri alibi.Intellige, tamen ſecundum gloſ. ibi, niſi onus intrinſecum de reſtitutione ipſius rei legatæ aliud inducat. ¶Tertio caſu, quando ſubſtitutio fit mixtim.ſ.& nominib. proprijs & appellatiuis, debet attendi,quæ præcedant, quia ſi nomina propria præponuntur, vt quia dicitur Titium,Caium, & Seium hæredes meos ſubſtituo,quia præcedit ſubſtitutio per nomina propria, æqualiter ſubſtituti cenſentur, ſecus ſi præcedat nomen appellatiuum, vt quia teſtator dicit.ſ.ſcrip.hæredes meos. ſ.Titium, Seium, & Caium ſubſtituo, tunc intelliguntur ſubſtituti pro portionib. hæreditarijs,& ꝙ attendi debeat,quòd verba præcedant,decidit Bald. hic,& probat text.in l.ſi ſeruus communis.vlt.ff.de ſtip.ſeruor. & eſt gloſ.in l.ita liber.§.fin. ff.de ſtatuliber.ſentit gl. in d.l.nonnunquam.quam alleg.Cyn.hic,idem tenet Bald.in d.l. Turpia. §.fi.Sic in ſimili dicitur de delegatione facta alicui ſub nomine officij, vel dignitatis, & ſub nomine proprio, vt cognoſcatur, an talis delegatio tranſeat ad ſucceſſorem in officio,nam diſtinguitur, an præcedat nomen proprium, vel appellatiuum, in capit.quoniam Abb.de offic.delegat.in l.more.& l. & quia ff. de iur. omn. iud. ¶Quarto caſu, quando ſubſtitutio fit nominibus indiſcretis, puta filios, fratres, vel nepotes ſubſtituo, tunc eſt idem,ac ſi fieret nominibus appellatiuis, quia omnes ſub vnitate comprehenduntur, text.eſt ſolennis in l. Lucius.§. Mæuia.ſecundò,& ibi notat Bartol.& reputat ſingul.ff.ad Trebel.probatur in l.ſi hæredes nominatim. & ibi Bartol.not.ff.de leg.primo. intelligo tamen verum, licèt non inueniam tactũ,

f quando omnes [f] comprehenderentur ſub vno nomine ex iſtis indiſcretis,puta,quia omnes eſſent fratres,vel nepotes,& teſtator diceret,nepotes ſubſtituo, tunc quia omnes veniunt ſub vnitate abſque copula,crederem,quòd procederet. dict.l.Lucius.§.Meuius, ſed vbi ex inſtitutis aliqui exiſterent filij, aliqui nepotes,aliqui fratres,ita quòd omnes ſub vnitate nominis indiſcreti comprehendi non poſſent,ſed eſſet neceſſe,quòd plura nomina indiſcreta mediante copula apponerentur, vt quia diceret fratres meos, & nepotes ſubſtiuo, tunc credo, quòd non habet locum dict. §. Meuia. per ea, quæ dixi ſupra ſuper copula. Et ita puto debere limitari illum textum nouiter. ¶Quinto caſu, quando aliqui ex ſubſtitutis eſſent vocati nominibus proprijs, aliqui appellatiuis, tunc ſecundum Salicet. poſt Barto.quo ad illos,qui eſſent vocati nominib.proprijs,intelligeretur ſubſtitutio in viriles, in alijs pro portionib.hæreditarijs. ſuper quo tamen cogita.¶Sextò, quando eſſemus in dubio,& pone exemplum, vel qñ aliter nõ appareret, & quia teſtes

ADDITIONES.

a ¶Cùm hæredes. Ad materiam iſtius legis adde Bartol.Bald.& Doct. in l.Turpia.in §.fin. ff.de leg.1.

b ¶Declaratiua. Adde Bart.conſil.54.Ang. PVRPV.

c ¶Niſi aliqui. Pro declaratione. Vide Alexand.in libr.2.conſilio 30.viſo themate Alber. primo dubio. PVRPV.

d ¶Copula vel. Adde Bald.in l.inter.in §.officium. ff.de aqua plu.arcend. Doct. in c.cùm decorem.de vita,& honeſt.cler.Raph.Cum.conſil.117.incip.ſtante dicto ſtat.idem Raph.Cu.conſ.181.incip.ſtatuto Papienſi cauetur.

e ¶De natura copulæ. Adde Bar.in l.ea tamen adiectio.ff.de leg.3.Barto. in l.vt vim.ff.de iuſt.& iur.Bar.in l.ſi is,qui ducenta.in §.verum.ff.de reb.dub.

f ¶Quando omnes. Vide Socyn.in l.verum.§.quæſitum.ff.de rebus dub.colum. penult. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſtes non recordantur, an teſtator dum ſubſtituit, vſus ſit nominib.proprijs,vel appellatiuis, vel quando teſtator, in ſuperioribus partibus teſtamenti aliquando nominib.proprijs, aliquando appellatiuis vſus eſſet, deinde diceret, quos inuicem ſubſtituo, & tunc idem eſt,ac ſi ſubſtitutio eſſet facta per nomina appellatiua, & ſic intelliguntur ſubſtituti pro portionibus hæreditarijs,ita probatur in l. plures.ff.eo.quã ad hoc not. Bart.in l.præcedenti,quæ incipit,qui cùm plures.facit text.in l. ſi pater filio. cum ibi notatis in gloſſ. ff. eod. tenet Bartol. in l. antepe.ff.de duob.reis.Bald.Saly.& Pau.hic.& Sal.in l.fi.in pen. col.poſt Cy. & Antiquos ibi j̃.eod.& hoc vltimo caſu amplia regulam.l. noſtræ.& ad iſtam diſtin. vide Bald. in d. l.turpia.§. final.& ibi Moder.& Ang.de Aret.in §.& ſi ex diſparibus.inſti. eodem. Iaſon.Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Breuiloqua ſubſtitutio facta perſonis imparibus continet vulgarem ſubſtitutionem,quæ vtrique conuenit, ſed non pupil. quia maiori non congruit.*

2 *Si teſtator inſtituat filium impuberem, & alium extraneũ maiorem, deinde eos adinuicem ſubſtituat,ſub iſta breuiloqua facta iſtis imparibus continetur vulg.tantum.*

LEX II.

Æreditatem. Diuiditur in tres. In 1. ponitur deciſio. In 2.reſpondeť tacitę obiectioni.In 3.ponitur ratio deciſionis. Secunda ibi, ſubſtitutio enim. Tertia ibi, quia ipſo, & alijs. ¶Subſtitutio breuiloqua facta p̃ hęc verba, vos inuicem ſubſtituo, perſonis imparibus, quarum vna ſit impubes,intelligitur in caſu,qui poſſit vtrique cõuenire, & ſic tunc non continetur pup.quæ ſoli impuberi, & non alij poſſet * conuenire. h. d. *ſecundum communem intellect.* ſecundum quem quærebatur in hac l.de pup. ſubſtitutione, an per eam mater excluderetur, & ita in ſpecie declarant Angel. & Sal. Paul. & Alex.hic, ſed duo fortiter vrgent contra iſtum communem intellectum.Primò tex.ibi ad tempora pubertatis.ergo patet, q̃ non tractatur de pup. quia per pubertatem excluditur, & exponere text. prout facit Paul.pubertatis. i. impubertatis, eſt deſtruere text. & exponere album pro nigro. ideo Odof. & Alex.hic dicunt, q̃ text. vult denotare tempora pup. ætatis
a vſque ad pubertatetem, & ſic ſubaudienda eſt dictio vſque.[a] Secũdò obſt.quia nullibi in hoc text.dicitur de pup.& per hoc vr etiam,q̃ Ang.in lect.Peru.Pau.& Alex.hic non bene ponderant iſtum text.in verbo inteſtati, quòd pup.dicatur inteſtatus decedere,cum,vt dixi,de pup.in text.verbum nullum.imò text.vult contrarium,in verbo ad tempora pubertatis,& ideo videtur,q̃ potius tractetur in hac.l.de ſubſtitutione fideicom. quæ durat quandocunque moriatur filius,& quæratur,an per eam veniat ſubſtitutus mortuo filio poſt tẽpora pubertatis, & iſtum intellectum innuit Bart. hic in caſu notabili, in quo dicit ſe conſuluiſſe, dum dicit, q̃ in breuiloqua ſubſtitutione tali caſu non continetur fideicom.per hunc text.& verè multum me turbat dictio pubertatis.in tex.poſita.tamen pro communi intellectu põdera duo,p̃ quæ neceſſariò intelligitur tex. quòd filius deceſſerit impubes. Primò,quia in hoc tex. dubitatur de hæreditate ipſius filij,vt dicit text.ibi,hæreditatem quidẽ inteſtati filij. ſed ſi in hac. l.tractaretur de ſubſtitutione fideic. per eam nõ ſucceditur filio,ſed ſolùm teſtatori, & ſic in bonis patris.l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.eod.ergo patet, quòd hic filius mortuus eſt pup.quia ſolùm in pupil. ſubſtitutione tractatur de hæreditate pup. Secundò ſecundum communem intellectum ſuadet ratio decidendi in text.ibi, quia ipſo,& alijs non eiuſdem conditionis, &c.ex quibus verbis patet, q̃ alter erat pupil. alter maior, & ſic non eiuſdem conditionis, conſidera tamen propter dictionem pubertatis, ſuper qua dubito mul
1 tum. ¶†Not. tenendo communem intellectum,quòd bre-
b uiloqua ſubſtitutio facta perſonis imparib.[b] continet vulgarem ſubſtitutionem, quę vtrique conuenit, ſed non pupil. quia maiori non congruit, & ſic vna determinatio reſpiciens duas perſonas,debet facere determinationem, quæ æqualiter vtrique poſſit conuenire,vt hic, & in l.in teſtamento. la 1. s̃. de teſta.mili.& ex hoc habes correlariè, quòd inæqualitas perſonarum impedit,vt non contineatur ſubſtitutio,quæ vni perſonæ poſſet conuenire,ſed non alij.Adde ſecus eſſe in inæqualitate portionum, vt l. 1.s̃.eod.l. qui plures.la 1.& l.ſeq.& l.cohæredi.§.ex his verbis.ff eod.declarat Bart.in l.Lucius.in 8.col. ff.eod.Similiter nec inæqualitas ætatis impedit ambas ſubſtitutiones comprehendi ſub breuiloqua.d.l.Lucius, & Angel.hic, & confirmať,quia bonum eſt argum.de re ad tempus,& ècõ-
2 tra.l. miles ita hæredem. ff. de teſtam. mili. ¶† Secundò not. vnum, ad quod Bartol.multum notat hunc text. & dicit ſe ita conſuluiſſe, quod ſi teſtator inſtituat filium impuberem, & alium etiam extraneum maiorem, deinde eos ad inuicem ſubſtituat, ſub iſta breuiloqua facta iſtis imparibus continetur vulgaris tantum,vt dicitur in text. ibi, vnum caſum duntaxat, ergo apparet, quòd non continentur fideic. ſubſtitutiones, licèt fideicommiſ. poſſit vtrique conuenire, & verba, & perſona non repugent.de quo dixi, & dubitaui in d.l.in teſtamento. la prima.ex quo quantum ad fideicom. ſunt perſonæ æquales, ſicut quo ad vulgarem,dic,vt ibi,vbi limitaui verum,quando breuiloqua fit ſimpliciter, ſecus ſi adijciatur quandocunque, puta quandocunque alter veſtrum deceſſerit, vos inuicem ſubſtituo, & ibi multa allegaui, ſed hoc ideo dixi, vt caueas, ne verba Bartol.hic te decipiant,dum dicit, & quandocunque vnus deceſſerit,& ſic adiecit verbum quandocunque,& tamẽ vult, quòd non contineatur fideicommiſ. quia Bartol. dum ponit exemplum breuiloquæ, non ponit dictionem quandocunque,licèt poſteà.infra ad maiorem declarationem dicat,& quandocunque vnus deceſſerit, cauſa oſtendendi, quando fideicommiſ.locum habeat.

ADDITIONES.

a ¶Dictio vſque.Adde de iſta dictione Bartol.in l.patronus.§.Sempronio.ff.de legat.3. Bartol. in l.fin.ff.ad Tertul. Archid.in capitul. ſi gratioſè. de reſcrip. libr.6.Raph.Cum.conſil.99.in fin.incip. quædam poſſeſ.

b ¶Perſonis imparib.Extende regulam huius text. & ſimilium loquentium de paritate perſonarum ad paritatem temporum.Bartol.in l.precibus.colum.3. in princip. j̃.de impub. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Si inſtitutus primo loco veniat ab inteſtato, cùm deberet ex teſta. venire,facit vt ſubſtitutus vulg. admittatur.*

2 *Subſtitutus excludit omnes venientes ab inteſtato.*

3 *Illa verba ſi hæres non erit,poſita in pup. ſubſtitutione,intelliguntur ſi hæres non erit,ſcilicet ex teſtamento.*

4 *Excluſus ex teſta.poteſt tamen agere ad ſuum creditum.*

5 *Filius,qui renuntiauit hære.patris ex teſtam.vel ab inteſta. poteſt legitimam ſuam petere.*

6 *Si pater leget aliquid filiæ pro omni eo,quod conſequi poſſet, & iubens eam eſſe contentam, &c.licèt filia tale relictum ſimpliciter acceptet, per hoc non prohibetur petere ſupplementum legitimæ.*

LEX III.

Hæres inſtituta. Qui repudiat ex teſtamẽto, facit locum ſubſtituto, tamen creditum non prohibe-
1 tur petere.h.d. ¶† Not.quòd ſi inſtitutus primo loco veniat ab inteſt.cùm deberet ex teſtamento venire,facit vt ſubſtitutus vulgaris admittatur.Hinc p̃ intellectu text. quęro, quid ſi inſtitutus primo loco repudiat ſucceſſionem ex teſtamento de iure prætorio, quo caſu poteſt tamen de iure ciuili vſque ad 30. annos ex teſtamento ſuccedere, nunquid iſta l.habeat locum, vt ſubſtitutus admittatur? glo.in l.ſuum. * j̃.de iu.deli.tenet,quòd ſic, *ſed omnes eam ibi reprobant.* & Bart, in l.1.in pen.col.ff.eod.& in l.nec is.ff.de acqui her.& Paul.hic, quia quandiu inſtitutus poteſt venire ex teſtamento aliquo iure, vel ciui.vel prætorio, nunquam admittitur ſubſtitutus.l. quandiu,la 1.ff.de acqui.hære.& de re.iur. l.quandiu.nec obſt. iſte text.quia aduerte,quòd hic filia non ſolum omiſit ex teſtamento venire,ſed ab inteſta.expreſsè ſucceſſit, quo caſu intelligitur renuntiaſſe omni teſtamentariæ ſucceſſioni, ideo tunc
2 ſubſtitutus admittitur. ¶† Secundò noto, q̃ ſubſtitutus excludit omnes venientes ab inteſt. quia quandiu poteſt ex teſtamento ſuccedi, & ſic quandiu poteſt habere locum expreſſa diſpoſitio teſtatoris,nunquam ab inteſta.ſucceditur,& ſic nunquam habet locum prouiſio l.ſaluo niſi teſtator ſubſtituerit aliquẽ in caſu,in quo legitimi nec ex teſtamẽto,nec ab inteſt. ſuccederent,text.eſt ſing.in l.ſi quis ita hæres inſtituatur ſi legi
3 timus.ff.de hær.inſti.vbi Doc.& Bal.Ang.& alij hic. ¶† Tertiò not.ſecundum Bart.quòd illa verba ſi hæres non erit,poſita in pup.ſubſtitutione,intelliguntur,ſi hęres nõ erit.ſ.ex teſtamento, patet quia non ſufficeret, quòd ab inteſta. ſuuccederet, vt hoc textu.credo, quòd Bart.ſit corruptus, & debeat dicere in vulgari,vbi magis congruit quàm in pupil. ¶† Quartò not.ex
4 2.par. text. quòd excluſus ex teſtamento, poteſt tamen agere ad ſuum creditum.vnde facit iſte text. ſecundum Cyn.Albe. Bald.

Source : BIU Cujas

5 Bal.Saly. & Mod.hic, † ꝙ ſi filius [a] renuntiauit hæreditati patris ex teſtamento, vel ab inteſt. tamen poteſt legitimam ſuam petere, de quo dic, vt per Bar.in l.1.in prin.in 4.q.prin.ff.de vulga.& pup.& in l.gerit.in 3.q.prin.ff.de acqui. hære. cum multis concor.de quibus per Alex.hic,& ponit latè Ludo. in l.1.ff.de acquir.hære.& facit, quia in omni generali renuntiatione nunquam filius intelligitur renuntiaſſe legitimæ, niſi de ea ſpecialem mentionem faciat. †Hinc eſt, ꝙ ſi pater leget aliquid filiæ pro omni eo, quòd conſequi poſſet,& iubens eam eſſe contõ tam &c. licèt filia tale relictum ſimpliciter acceptet, per hoc non prohibetur petere ſupplementum legitimæ, quia vt dixi legitimæ per talia verba non cenſetur renuntiatum. text. eſt ſingul.in §.cæterum.in Auth.vt cùm de appel.cog. quem notant Bald.& alij.in l.ſi quando.§.fin.s̃.de inoffi. teſtam.dixi in l. quoties.s̃.de hæred.inſti.

a ¶Filius. Adde, & dic, quòd limitatur, quando habet fratres, vel cohæredes, aliàs non poteſt filius repudiare hæreditatem,& petere legitimam, ita limitat Iaſ.in l.filiusfa.§.diui.col.3.2.lec.ff.de leg.1.de quo vide Alex. in l. quia poterat.col.6.ff.ad Trebel.& dic, quòd contrarium eius, quòd ponit Iaſ. hic num.5.videtur dicere ipſe in l.emancipata.num.1.verſi.intellige. ſupra qui admitti. BELLAC.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator faciat vulg.ſubſtitutionem tantum, tamen porrigetur etiã ad pup.tacitè,& èconta.*

2 *Sub expreſſa vulgari continetur tacita pupilla.& èconta, ex interpretatione extenſiua.*

3 *Pupil. quæ continetur ſub expreſſa vulgar. dicitur omnino tacita, & èconta, ſecus tamen eſt in pupil. vel vulgar. quæ continetur ſub breuiloqua.*

4 *Vulgar. tacita ſub expreſſa pupil. licèt excludat matrem impuberis, tamen tacita vulgar. comprehenſa ſub expreſſa pupil. non excludit matrem.*

5 *Tacita pup.contenta ſub expreſſa vulgari excludit etiam matrem, niſi quando eſt mater cohæres.*

6 *Si vulgar.fiat duabus perſonis ſimul, cùm non poſſit fieri niſi mediante copula, licèt vnus eorum non ſit hæres, tamen non admittitur ſubſtitutus.*

LEX IIII.

QVamuis placuerit. Diuide in tres. In prima præmittit regulam, antequã veniat ad deciſio. caſus propoſiti. In ſecunda ponit fallen. ab illa regula ibi, u modo non contrariam. In tertia ex præmiſſis ponit deciſio. prin.q.ibi, cũ tamen proponas,& ſic in figuratione caſus incipias ab hac tertia. In expreſſa vulg. continetur tacita pupil. niſi voluntas teſtatoris refragetur, quæ colligitur ita eſſe, quando fit perſonis imparibus. hoc dicit,& differt iſta l. à l.2. s̃.eod. quia ibi loquitur de breuiloqua facta perſonis imparibus, ſed hic de vulga. facta perſonis imparib. Et ex hoc colligitur ſecunda differentia, quia ſubſtitutiones, quæ continẽt ſub breuiloqua, non ſunt oĩno tacitæ, licèt non ſint expreſſæ verbis ſpecialibus, tamẽ ſub generalitate verborum cadunt: ſed pupillares, quæ continentur ſub expreſſa vulgari, ſunt omnino tacitæ, nõ ſolũ verbis ſpecialibus, ſed generalibus; quòd patet, quia verba vulgaris, quæ concipiuntur, ſi hæres non erit, de directo repugnant pup quæ regulariter concipitur, ſi hæres erit, & moriatur in pup.ætate, quę omnia plenius declarabo in l.precibus. ſ. eo. ¶ †No.reg.magiſtralem in tota materia ſubſtiturionum, ꝙ ſi teſtator facit vulgarem ſubſtitutionem tantum, tamen porrigitur etiam ad pupil.tacitè,& èconta. Hinc dī, ꝙ ſub expreſſa vulgari continetur tacita pupil. & èconta. concordat. l. iam hoc iure.ff.eo. tradunt Bar.& alij in l.Gallus. §. & quid ſi tantũ. ff.de lib.& poſth. vbi reſpondent obiecto, ꝙ poſſet fieri, ꝙ caſus omiſſus à teſtatore debet haberi pro omiſſo, l.commodiſſimè.ff.de lib.& poſth. l.ſi cùm dotem. in princ. ff. ſolu. matr. dic prout ibi per eos. ¶ Iſta regula fallit quatuor modis, quorum duos habes hic in tex. Primò niſi appareat de voluntate ꝓria teſtantis, prout ẽt dicitur in d.l.iam hoc iure.§.pe.& ſi.& no.diligenter, [a] ꝙ ad probandum contrariam voluntãtem teſtãtis. i.ꝙ noluerit ſub expreſſa vulgari contineri tacitã pup.& èconta, duo teſtes ſufficiunt, licèt videatur agi de probanda voluntate teſtantis, ita Bal. Ang.& Saly. hic. Bar. in l.2. in prin. ver. quæro,& reuoco in dubium quot teſtes. ff. eo. Bal.& ibi Ang.& Salyce. in d.l.præcib. facit gl. no. in l. hæredes palàm. §. ſi quid poſt. in verb. poſſe. ff. de teſt.& quæ dixi in l.2. s̃. de bon. poſ. ſecundũ tabu.& ſatis [b] dicitur probari de voluntate teſtantis, quando probatur, ꝙ teſtator poſuit tàxatiuam duntaxat,& ſimiles, ſm Fulg.& Alex. hic,& idem tenet Salyc. in d.l. precib. per illũ tex. in verbo tantummodo, ſed ſecundum Alex. hic ille text. non probat, quia illa ſunt verba Imperatoris non teſtatoris, vnde ſecundum eum iſtud probatur in d.l.iam hoc iure.& ibi hoc põderat Pau. ſed etiam ibi ſunt verba tex. non teſtatoris. ¶ Secundò fallit regula in hoc tex. quando vulgaris ſubſtitutio fit perſonis imparibus. ¶ Tertiò fallit, quando teſtator expreſsè prouidit de ſubſtituto,& in caſu vulgaris,& pupil. ſubſtitutionis. l. cùm ex filio. §. filio. cum glo. not. in verbo,& alius. vbi Barto.& * Doc. notant. ff. eo. *& glo.& omnes hic.* ¶ Quartò ſingulariter fallit, quando adeſſet ſtatutum in ciuitate, ꝙ verba teſtatorũ intelligerentur ad literam, prout iacent, tunc nunquam ſub expreſſa vulgari continetur tacita pup. nec èconta, ita ſing. Bal. in d.l.precib. in 5.col.& ſequitur Alex. in d.l.iam hoc iure.& in l.poſt aditam. ſ. eo. ſed Imo. hoc reprobat in c. Ray. in materia pup. de teſt. eo quia per illa verba ſtatuti, ꝙ teſtamenta intelligantur, prout iacent, intelliguntur tantum reiectæ friuolæ interpretationes, non autem legitimæ, & ſic à iure approbatæ, vt in tex. noſtro.& vltra eum facit regula, ꝙ ſtatuta recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi. l.2.cum ſimil. C. de noxa. tene limitationem Bald. quia licèt Bar. in l. omnes populi. ff. de iuſti & iur. in pen. colum. dicat id, quod dicit Imol. ꝙ friuolæ interpretationes intelliguntur reiectæ, tamen illa doct. Bar. recipit multas limitationes,& inter illas vnam, quam ponit in l.2.in 2.col. C. de patrib. qui filios diſtraxe. niſi ſtatutum diceret, vt proximè retuli, quòd verba intelligantur ad literã, prout iacent, nam id dicitur ad literam, quod poteſt oculis corporeis videri. l.1.in prin. ff. de his, quæ in teſtamento delen. ergo non venit hoc, quod non poteſt legi in litera. ¶ Secundò diligenter pondera tex. [c] in verbo porrigi, ſecundum Ang. hic, †quòd regula, quæ habet, quòd ſub expreſſa vulgari continetur tacita pup.& èconta, procedit ex interpretatione extenſiua, vt probat illud verbum porrigi, quod eſt idem, quòd extẽdi.& eſt tex. in d.l.iam hoc iure. non autem procedit ex interpretatione declaratiua. ratio eſt, quia illud dicitur venire ex interpretatione declaratiua, quando mens teſtatoris congruit, & verba non repugnant, vt dixi ſupra in l.1. ſed in propoſito mens teſtatoris præſumpta bene colligitur, quòd ſub expreſſa vulgari contineatur tacita pup.& èconta, vt hoc text. tamen verba repugnant, quia verba vulgaris repugnant pup.& èconta. ergo ſtat bene, quòd hoc venit ex interpretatione extẽſiua, non autem ex declaratiua. Et vtilitas ſtat ex verbis Bar. in d.l. omnes populi. in 6.q.prin. quia ſi ſtatutum ciuitatis reijcit omnes interpretationes, intelligeretur reijcere interpretationes extenſiuas, non declaratiuas, quia qui declarat, nihil dat: d.l. hęredes palam. §. ſi quis poſt. ¶ Hinc infero, quòd ſubſtitutiones, q̃ continentur ſub breuiloqua, veniunt ex interpretatione declaratiua, eo quia mens,& verba patiuntur. ¶ †Secundò infero, ꝙ pup. quæ continetur ſub expreſſa vulgari, dī omnino tacita,& èconta, ſecus eſt in pup. vel vulg. quæ continentur ſub breuiloqua, vt dicam in d.l.precib. intellige, quod dixi, ꝙ vulgaris, q̃ continetur ſub expreſſa pup. dicitur omnino tacita, quia verba pup. repugnant vulgari, vt ſit verum, quando pup. expreſſa eſt facta hoc modo, ſi filius meus pup. hæres erit,& in pup. ęta te deceſſerit, ſubſtituo Titium, tunc pup. facta per hęc verba, ſi hęres erit, comprehendendo vulgarem ſubſtitutionẽ, illa vulga. erit omnino tacita: ſed ſi teſtator non poſuiſſet verbum, ſi hæres erit, ſed dixiſſet inſtituo filium meum pup.& ſi deceſſerit in pup. ætate ſubſtituo Caium, tunc continerentur duę ſubſtitutiones,& ambæ eſſent expreſſæ. ſ. expreſſa pup.& expreſſa vulga. quia iſta verba, ſi deceſſerit in pup. ætate, recipiunt ęqualiter vtrunque ſenſum, ſcilicet ſi deceſſerit in pupil. ætate hæreditate non adita, vel ſi deceſſerit adita hęreditate, verba vtrunque patiuntur,& nil repugnat, ergo ambæ ſubſtitutiones, vulgaris,& pupil. ſunt expreſſæ,& iſta non erit pupil. expreſſa, imò erit compendioſa limitata ad tempus pup. ætatis. ita ſingulariter Bal. in l.precibus. in 17.colum. infra eo.& ibi Pau. de Caſt. in 5.colum. ſummè extollit,& dicit, quòd ita conſuluit Florentiæ cum multis Doct. magnæ authoritatis, & illud dictum refert,

ADDITIONES.

a ¶Diligenter. Adde, ꝙ regula eſt, ꝙ ſub expreſſa vulg. continetur tacita pupillaris, niſi probetur aliter ſenſiſſe teſtatorem, ad quod probandum ſufficiunt duo teſtes, vt hic,& infra eo.l.precib. col.3. BELLAC.

b ¶Et ſatis. Adde huic, & tertiæ fallen. Dec. conſi. 315. ſuperioribus diebus. PVRPV.

c ¶Pondera tex. Adde Iaſ. in l.precib. 2.no. infra eod. PVRPV.

Source : BIU Cujas

fert,& ſequitur Car.Flo.in c.Ray.de teſt.Et ex hoc habes nota re,quòd mentio pup.ætatis habita in ſubſtitutione, nō arguit, quòd ſit pupil. ſubſtitutio, & ſic licèt teſtator dixerit ſi filius pup.moriatur in pup.ætate, talem ſubſtituo, iſta verba conue niunt pup.ætati,tamen non ſequitur, eſt pup. cùm etiam conueniant vulgari. ad hoc ergo, vt ſit pup. in ſpecie requiruntur duo,ꝙ dicatur, ſi hæres erit, & moriatur in pup. ætate, talem ſubſtituo,iſto caſu non eſt niſi pup.expreſſa,& tamen pup.ſubſtitutio poteſt fieri,licèt pup.non ſit hæres, vt dixi in l.fi.s̃.tit.1.

4 ¶† Secundò habes ex hac differentia notabilem effectum, quia vulgaris tacita contenta ſub expreſſa pup. licèt excludat matrem impuberis,& ſic vxorem teſtatoris,vt tenet gl.approbata in l.fi.in gl.fin. in fin.vbi dixi.s̃.tit.1.tñ tacita vulgaris comprehenſa ſub expreſſa pup.non excludit matrem teſtatoris,ita ſing.Bart. in l.1.in prin. ff.de vulg.& pupil. in 3.q.4.q.princip.in quarto effectu.in fi. tamen ſi eſſet expreſſa vulgaris,excluderet etiam matrem teſtatoris, & ſic videas magnam vtilitatem, an vulgaris ſit tacita,vel expreſſa.tamen deciſi.prin.Bald.in d.l.prę

5 cibus.reprobatur per Alex.ibi, vbi dicam. ¶† Tertiò noto ex tertia parte text.ſecundum Fulg.& Pau.hic videri text.pro opi. nouiſſimorum.ſ.do.Chriſt.& Fulg.ꝙ imò tacita pup.contenta ſub expreſſa vulgari excludit etiam matrem,niſi quando mater eſt cohæres,vt in caſu.l.fi.s̃.tit.1.& induco tex.nam hic fuit facta expreſſa vulgaris, & dicitur hic, quòd expreſſa vulgaris non continet tacitam pup. quæ excludat etiam vxorem teſtatoris, quia ſubſtitutio vulgaris ſimul, & ſemel fuit facta filio impuberi,& vxori, & ſic imparibus, & propter imparitatem perſonarum, dicit text. quòd ſub expreſſa vulgari non potuit contineri tacita pup.quæ excluderet matrem,ergo ſi non fuiſſet imparitas perſonarum,ſub vulgari contineretur tacita pup. quæ habuiſſet excludere iſtā Eliam, ergo hic eſt tex. quòd ſub expreſſa vulgari continetur tacita pup. ad excludendum matrem pup.niſi imparitas prohibuiſſet. reſpondent Ful. & Pau. hic,& ſibi aſcribit Alex.in l.fi.circa fi.s̃.tit.1.quòd iſte text.non obſt.quia non apparet hic,quòd mater eſſet pup.iſta Elia,cùm tex.dicat,quòd erat vxor teſtatoris,& ſic poterat eſſe nouerca, quæ ſol.mihi non ſatisfacit,primò, quia diuinat,quòd hic teſtator habuerit duas vxores,& quòd filius eſſet natus ex alia vxore. Secundò ſi iſta Elia fuiſſet nouerca, & non mater pupil. defuncti, quomodo contenderet cum ſubſtituto?quia nouerca in ſubſtitutione priuigni pupil. nunquam admittitur. Et ſi dicas,quòd hic erat cohæres huius pup.vt dicit text.& ſic videbatur,quòd ex iure accreſcendi præferretur per d.l.fi.s̃.tit.1. quia dico, quòd eſt error peior priore, quia cùm in iſto text. pup.adiuerit hęreditatem patris,ſicut expirauit vulgaris ſubſtitutio,ita & ius accreſcendi,ergo,quòd eſſet cohæres,nihil facit in propoſito,tamen conſidera,quòd licèt text.in l.2.s̃.eo.loquatur,quando erat contentio inter matrem,pup.& ſubſtitutum, tamen in hac.l.non dicitur cum quo ſubſtitutus haberet controuerſiam de hæreditate pup.an cum ipſa Elia,an cum alio, ſed dicit text.ꝙ cùm ſubſtitutio vulgaris eſſet ſimul vtrique facta,comprehēdit tantum vulgarem, non pup.poſito ergo, ꝙ ſubſtitutus non admittatur ex pup. tacita, non dicit text. ad quem ſpectet hæreditas pup. & ſic ſi teneremus, ꝙ Elia non eſſet nouerca,ceſſaret ſecundum obiectum.De prin.art.dicam

6 in d.l. precibus. ¶†† Vltimo not. vnum, quod Bart. exclamat pro multum ſing.& eſt verbum vtile in matera ſubſtitutionū,

a quòd ſi vulgaris fiat [a] duabus perſonis ſimul, cùm non poſſit fieri niſi mediante copula,licèt vnus eorum non ſit hęres,non admittitur ſubſtitutus, ſed ad hoc, vt admittatur ſubſtitutus, oportet, quòd vterque eorum ſit hæres, tunc ſubſtitutus in vtroque admittitur,ergo vult Bartol.quòd ſi vnus non ſit hęres,cùm ſubſtitutus non admittatur, ergo neceſſariò vult, ꝙ alius cohæres veniat ex iure accreſcendi, cùm alio iure non poſſit venire, & dicit ita. velle glo.in verbo in eum. quam ſic intelligebat Iac. But. & patet dum glo. alleg.l. cùm quidam ſ̃. eod.& an glo. iſtud velit, multa dicunt Pau. & Alex.hic, quos vide. Nec obſt.regula. l. Lucius. §.Caio. ff.ad Trebel.vbi ſi fiat ſubſtitutio duob.vno excluſo admittitur ſubſtitutus,nec requiritur,quòd ambo excludantur,reſponde,quòd not.Bart.procedit ſolùm in vulgari ſubſtitutione facta ſimul duob. ſecus in fideicom.vel etiam in pup.d.§.Caio.ratio diuerſitatis eſt quia vulgaris habet locum ſi hæres non erit, & ſic ante aditā hērdita te,quo caſu hēt locum ius accreſcendi:ſed aliæ duę habent locum poſt aditam hæreditatem, quo caſu non poteſt habere locum ius accreſcendi,vt dicit Bart.in l.pēn.ſ̃.eod.vbi dicetur. Puto,quòd dictum Bart.ſi eſt verum,ſit valde ſingulare,& neceſſarium in materia ſubſtitutionum, quòd ſimpliciter tenet Ang hic,& cum eo ſimpliciter videtur tranſire Ful.hic,tamen caue, quia text.iſte non probat, nec not.Bart.poteſt fundari in hoc text.quia deciſio huius text. fundatur in regula propoſita in princip. huius. l. quæ non facit ad propoſitum Bartol. ideo ipſemet Bartol.in l.hoc art.ff.de hæred.inſti.dicit,quòd iſte tex.

b non probat,tamen,ꝙ dictum eſt verū ꝓpter copulā, [b] &, quæ reqrit concurſum vtriuſq; copulati.l.ſi hr̄di plures.ff.de condi. inſtit. & ſic reqrit,ꝙ conditio verificetur in ꝑſona vtrriuſq; ad hoc, vt ſubſtitutus admittatur, & idem ibi ſimpliciter tenent Imo.& Comen.ergo apparet, ꝙ dictum Bart.ſuſtinetur propter copulam.ergo text.noſter nil facit, qui non ſe fundat ſuper copula,tamen not.Bart.licèt non inueniam bene examinatum,mihi videtur,ꝙ contra illud multum ſtringat.l. pe.ſ̃. eo.

* vbi dicitur, *& omnes tenent*, ꝙ ſpeciale eſt ibi,quando in ſubſtitutione eſt adiecta dictio collectiua vterque, vt ibi dicit tex.ꝙ tunc nunquam admittatur ſubſtitutus, niſi vtroque excluſo, ergo quando non eſt dictio collectiua vterque, vt in dicto Bart.ſola copulatiua non facit,ꝙ ſit neceſſe,ꝙ vterque non ſit hæres,ad hoc, vt admittatur ſubſtitutus, imò quamprimum vnus non ſit hæres,ſubſtitutus ex vulgari expreſſa ſit hæres, & ſic licèt teſtator propter copulam,&,videatur cogitaſſe, vt dicit Bart. & text. in d.l. pen. in verbo.cogitaſſe, tamen punctus

b ſtat in dictione vterque, [b] quia tamen tex.ille loquitur in pup. ſubſtitutione, nos autem in vulgari, inter quas eſt clara ratio diuerſitatis, de qua.s̃. ideo veritas pendeat ab his, quæ dicam in d.l.pen.ibi dicetur. ¶ Glo.in verſ.in eum.diuiditur in duas.In 1. declarat text. In 2. opp. & non bene ſoluit. Pro intelligentia 2.par. oppo. contra text. nam pluralis ſermo reſoluitur in ſuas ſingularitates.l.falſa.§.fi.alleg.in glo.ergo dato,ꝙ ſubſti.vulg.ſit facta ſimul duob.in hoc text. tamen reſoluendo pluralitatem in ſuas ſingularitates,eſt perinde ac ſi pater de per ſe ſubſtituiſſet pup. ſed ſi de per ſe ſubſtituiſſet, ſub vulgari contineretur tacita pupilla.iuxta.l.iam hoc iure. §.penult. & final. ff.eodem. glo. reſpondet, quòd illa regula fallit hic,nec aſſignauit rationem fal.ideo Bartol.in dict.l.falſa.§.fin.& in l. penult.infra eod. & l.ſi ſeruus. §. fin.ff.ſi quis cau.& Sal.in l.in teſtamento. la prima.s̃. de teſtam.mili.reſpondet, quòd illa regula,quòd pluralis ſermo reſoluitur in ſuas ſingularitates,procedit quando reſpicit diuerſos effectus, quæ ſolut. videtur confundi per hunc tex.vbi ſubſtitutio reſpicit diuerſos effectus. Aliter reſpondent Bald.& Salicet.hic,quòd illa regula procedit,niſi mens loquētis ſit in contrarium, vt hic ratione æqualitatis ſeruandæ. Sed plenius reſponde ſecundum Fulgoſ. & Paul.hic,quòd pluralitas reſoluitur in ſuas ſingularitates, verum eſt eiuſdem naturę,& conditionis,prout erat in ipſa pluralitate.

ADDITIONES.

a Si vulgar.fiat.Adde Petr.de Peru.in repe.c.Ray.de teſtam.

b ¶Propter copulam. Adde Bartol.& Bald.in l.prima. ff. de inſtit.& iur.Bald.in l.his verbis.ff.de legat.tertio.Anton.de Butr.in capit.2.de reſcrip.Raph.Fulgoſ.conſil.8.incip.do. Pet. Longus.

c ¶In dictione vterque. Adde.l.& ideo. in §. item ſi ſeruus.ff.rerum amotar.& ibi Doctor.

* Et dic,quòd dictio vtraque,vterque,interdum ponitur complexiuè, ſeu coniunctiuè, interdum ponitur diſiunctiuè, & fac. ad quæſt.ſi quis fecit mandatum Titio,& Seio.& vtrique eorum,nam ſi diceret, & cuilibet eorum,talis diſtinctio cuilibet inſolidum rem appropriare ſolet,& videtur,quod hæc dictio vterque,ſit coniungere,non diuidere, & ideo indies procuratores habent mandatum pro parte,quia plures per copulam connexi,ſed dictio vterque,ponitur diuiſim,ita Bald.in l.final. §. ipſum autem filium. numer.2.C.de bon.quæ liberis,& ponitur etiam continuatiuè.l. final.de iure fiſci.l.ſi is, qui ducenta.§.vtrum.de reb. dub. quandoque in oratione ſemel poſita habet ſe diuiſ.in d.l.final.de bon.quæ liber.l.binas.de ſerui. vrba. prædior.l.Celſus. §. 1.de contrahen. emp. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutiones vulgares, & ſic directæ expirant adita hæreditate.*

2 *Etiam fauore piæ cauſæ poſt aditam hæreditatm non poteſt directò pia cauſa ſubſtitui.*

LEX V.

1 POſt aditam. †Not. regulam, quòd ſubſtitutiones vulgares, & ſic directæ expirant adita hæreditate, & huius eſt triplex ratio. Prima eſt plana ſecundum Odoffred.& Fulg.hic, quia ſubſtitutio vulgar.fit ſub conditione,ſi hæres non erit, ergo ſi ſit hæres, & ſic adita hęreditate cùm deficiat conditio ſubſtitutionis, neceſſariò ſubſtitutio ex-

a pirat. [a] Sunt,qui aliam dant rationem, eo quia adita hæredita. bona efficiantur propria hæredis, adeo, quòd cenſentur proprium patrimonium hæredis.glo.in l.1. §.veteres. ff.de acquir. poſſeſ.ſed ſi teſtator poſſet ſubſtituere poſtquam adiuit, & ſic poſtquam eſt effectus dominus, diſponeret de rebus alie.contra Auth.

ADDITIO.

a * Expirat.Adde,quæ ſcribit Galiau.in repe.l.centurio. col.2.ff.de vulgar.

Source : BIU Cujas

tra Auth. ingreſſi.ſ̃. de ſac.ſan.Eccleſ.ſed iſta rõne attenta non poſſet etiam poſt aditam per fideicom. ſubſtitui, ꝫ iſtum text. in verbo. directæ. Tertia fundamentalior ratio eſt, quare poſt aditã hæreditatẽ non poſſit directò ſubſtitui, ſed per.fideicom. quia adita hæreditate quis efficitur directò hæres, & ſic directò dominus, & poſtquam quis eſt effectus hæres directò, non põt deſinere eſſe hæres, etiam ſi in integrũ reſtitueretur.l.& ſi ſine. §.ſed ꝙ Papinianus.ff.de mino.glo.nota.in l.in ſubſtitutione.ff. de vulg. & pup.ſi ergo poſt aditam poſſet directò ſubſtituere, reperirentur duo directi hæredes, & inſolidũ, quòd eſt impoſ-
2 ſibile. ¶† Hinc eſt, quòd poſt aditam hæreditatẽ poteſt ſubſtitui per fideicom. quia vnus poteſt eſſe dominus directò, alius vtiliter, vt patet in toto tit.ad Treb.iſtam rationem ſentit Bart. in rep.l.1.C.de ſac.ſan.Eccl.in 6.q. 5.q.prin.vbi per hoc ſin.deci dit, ꝙ etiam fauore piæ cauſæ poſt aditam hæreditatem non poſſet directò pia cauſa ſubſtitui, quia regulæ non patiuntur, per d.rationem, quòd aliter nunc non examino.iſtam rationẽ ponit Ang.hic in lect.Flo.& plenius in l.precib.in j.col.ſ̃.eo.Iſta regula fallit in milite, qui poſt aditam poteſt directò ſubſtituere, & appellatùr directa mili.l.Centurio.ff.eo. l.in teſtamento. mag.ſ̃.de teſta. mil.& d.l.præcib. & ratio eſt, quia miles poteſt facere quem hæredem ad tempus, & facere, quod qui ſemel fuit directò hæres, deſinat in totum eſſe hæres.l.milesita hæredem.ff.de teſta. mili. & an iſta fallentia extendi debeat ad Car.
a dixi in d.l.Centnrio.Secundò fallit [a] in alijs duob. caſib.poſitis in gl.fi.primus eſt, quando hæres adita hæreditate fuit negligẽs adimplere voluntatem defuncti intra annum, quia tunc locus eſt ſubſtituto.§.ſi verò inſtituto. in Auth.de hære. & fal. vnde ſumitur Auth.hoc amplius. C. de fideicom. & ratio eſt, quia propter delictum lex priuat primum, acſi nunquam fuiſſet hæres: ſecundus caſus eſt, quòd poſt aditam hæreditatem expirat ſubſtitutio vulg.verum eſt, quãdo durat aditio primi hæredis, ſed ſi primus hæres ſit minor, & reſtituitur in integrum, locus eſt ſubſtituto, vt in gl.quia reſtitutio reponit omnia in priſtino ſtatu.l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mino.& ſic eſt perinde, acſi primus hæres nunquãadiuiſſet.& plenius per glo.in l.& ſi ſine. §.ſed quòd Papinianus.ff.de minoribus.declarat Bart. in l.2.§. 1.ff.eo.& in l.ex contractu.ff.de re iud. ¶ Glo.in verbo directæ. diuiditur in tres. In prima exponit tex.& allegat ꝯcordantẽ,& iſta eſt clara. In ſecunda ibi, ſed etiam in impuberibus. remouet tacitum contrarium, quod ſic induco: nam text.dicit, ꝙ vulgaris ſubſtitutio facta non impuberibus expirat adita hæreditate, ergo à contrario ſenſu vult, quòd ſi vulgaris eſſet facta impuberi, non expiraret adita hæreditate, quòd eſt falſum, vt patet.ſ̃.l.proxima.glo.voluit reſpondere, licèt obſcurè, quòd ideo tex.dicit nõ impuberibus, quia quando ſubſtitutio vulgaris fit maiori, adita hęreditate in totum expirat, quia aliam ſub ſe continere non poteſt, ſed quando expreſſa vulgaris fieret impuberi, licèt per additionem tolleretur vulgaris expreſſa, tamen non tollitur tacita pup.in ea contenta, vt ſ̃.l.proxima, & ſic non in totum expirat, iſta eſt intentio gl. In tertia ibi, illud tamen verum eſt.ponit dictum, quod eſt verum.Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶Fal'lit.Adde aliam fal.quam ponit Alex.in l.1.col.17.ff.de vulg.& pup.

SVMMARIVM.

1 *Inter inſtitutos, & inuicem ſubſtitutos eſt locus iuri accreſcendi.*

LEX VI.

TEſtamento. Inter inſtitutos, & inuicem ſubſtitutos eſt locus iuri accreſcendi.h.d.& ratio dubitandi fuit, qa ex quo teſtator iſtos hæredes adinuicem ſubſtituerat, videbatur quòd inuitis non deberet accreſcre, quia nemo cogitur acceptare ſubſtitutionem. l. nec emere. infra de iure deli.vnde videbatur, quòd propter ſubſtitutionem eſſet in poteſtate hæredum acceptare. contrarium hic deciditur, nam ꝙ dixi, procedit, qñ eſt ſubſtitutio de per ſe, ſed cùm hic ſit iũcta cum iure accreſcendi ꝓp ius accreſcendi inuitis accreſcit, & hĩ in ſimili.l. qui patri. vbi text. ſing. ſcd̃m Bartol.& omnes ibi.ff.de acq.hær. Collige tria notabilia, vt hic per Bar.quem vide per te. ¶ Gl.diuiditur in quatuor. In prima allegat quatuor ꝯcor.In ſcd̃a ibi,& ẽt inuitis. ponit vnum dictũ, ꝙ hic exp̃ſsè habetur in text. In tertia ibi, ſed ſi ſuam partem velint.limitat hunc text. principaliter timore contrarij.l. cùm hæreditate. ff. de acqui. hæred. vbi deciditur directò contra iſtum text. ibi enim dicitur plus, quòd licèt aliàs ille, qui ſemel fuit hęres, non poſſit deſinere eſſe hæres, nec abſtinere, tamen ſi ſunt plures hæredes,& vnus adiuit pro parte ſua, quòd ſi alius cohæres repudiat partem ſuam, quòd nedum portio repudiata non accreſcit hæredi inuito, contra iſtum text. imò illa portio repudiata facit, vt ille, qui primò adiuit, poſſit repudiare partem, quam ſemel adiuit.gloſſ.dicit, quòd iſta lex debet intelligi ſecundum illam, ſi velit retinere partem ſuam, ſecus ſi velit repudiare, dic melius, quòd ibi loquitur, quando erant plures tantum cohæredes, hic autem non ſolùm erant cohæredes, ſed erant adinuicem ſubſtituti, & ſic hic erant duo vincula, quæ magis ſtringunt quàm vnum, & ſic faciunt, vt nedum non poſſit repudiare, ſed etiam inuito accreſcat. Ex quo collige per te pulchram limitationem ad d. l. cùm hæreditate, quam Pau. hic dicit ſingularem, & mirabilem cum concordan. vt hic per Alexand. intellige etiam iſtam gloſſ. & text. noſtrum, vt per Bartol. in l.quidam eulogio. in 2. colum. per illum text. infra de iur. delibe. ¶ In quarta parte ibi, ſed nun-
1 quid hoc caſu.gloſſ. format quæſtio.& reſpon. † ex qua nota, quòd cum in hac. l. iſti plures cohæredes eſſent adinuicẽ ſubſtituti, portio per vnum repudiata competit cohæredi duplici iure, ſcilicet iure accreſcẽdi, item ſubſtitutionis iure, conclu dit gloſſ.quòd cohæres poteſt repudiare ius accreſcendi,& venire ad illam partem iure ſubſtitutionis tantum, & effectus eſt, quia quando pars repudiata obuenit iure accreſcendi, certè ius accreſcendi accreſcit cum omnibus oneribus legatorum.l.vnica.§.his ita.ſ̃.de cad. tol. non ſic eſt, quando obuenit iure ſubſtitutionis, quia legata relicta ab inſtituto non intelligunlur repetita à ſubſtituto.l.licèt Imperator, vbi notatur.ff. de leg.1.contrarium eius, quod hic, tenet gloſſ.in l.ſi quis hæres inſtitutus. in princip. ff. de acqui. hæred. Bartol. hic, cum quo alij concordant, diſtinguit, quòd aut iſte hæres acceptauit partem ſuam, aut nõ per eum. Et ſi dicas, vt hic qũo poteſt cohæres venire iure ſubſtitutionis, niſi primò acceptet partem, quam habet iure inſtitutionis.l.qui complures.§.1. ff. eo? intellige verum, quando ſubſtitutio eſt facta nominibus appellatiuis, quia tunc intelligitur facta contemplatione primæ inſtitutionis, & tunc non admittitur ex ſubſtitutione niſi accepta inſtitutione.d.l.complures,& ibi Bartol.ſecus ſi ſit facta per nomina propria.l.ſi tu ex parte, & ibi Bald.ff. de acquiren.hæred. cum concor.

SVMMARIVM.

1 *Per pupil.ſubſtitutionem ſucceditur pupil.ex teſt. & excluduntur venientes ab inteſtato.*
2 *Mentio pupil.ætatis conditionaliter facta arguit pupillarem ſubſtitutionem.*

LEX VII.

a
1 SI teſtamento. [a] † Per pupillarẽ ſubſtitutionem ſucceditur pupi.ex teſtamento, & excluduntur venientes ab inteſta. h. d. & cogita, quæ ſit ratio dabitandi in hoc text.niſi dicas, ꝙ de pupil. ſubſtitutione nihil erat tractatũ ante hanc. l. & not. bene, ꝙ mentio pupil. etatis facta demonſtratiuè non arguit pupil.ſubſtitutionem, ſed requiritur, ꝙ fiat conditionaliter, ideo ſi teſtator dicat, ſubſtituo filio meo pupi. per hoc non dicitur ſubſtitutio pupil.ſed ſi dicat, ſi filius meus
2 decedat in pupillar. etate, talem ſubſtituo, tunc † mentio pupil. ætatis conditionaliter facta arguit pupil. ſubſtitutionem, ita Bald.in l.precibus.in pen. col.in fi.ſ̃.cod. Iaſ.Pap.

ADDITIO.

1 ¶Si teſtamento. De materia iſtius legis adde diffusè per Barba. in capitul. Rayn.de teſt.

SVMMARIVM.

1 *Tacita pupil.contenta ſub expreſſa vulgar.matrem non excludit.*
2 *Dictio omnino, importat idem quod omni caſu.*
3 *Per datio.vulga ſubſtitu. pupillo tollitur ſuitas.*
4 *Pupilla. expreſſa matrem excludit, etiam ſi ſit contenta ſub compendioſa.numero 5.*
6 *Sub expreſſa vulgari continetur tacita pupill. dato, quòd mater ſit in medio.*
7 *Licèt ſub expreſſa vulgari contineatur tacita pupill.et iam matre in medio exiſtente, tamen illa pupill. quæ haberet contra alios effectum, contra matrem non admittitur.*

8 *Tacita.*

Source : BIU Cujas

8 *Tacita pupil. excludit matrem, si probetur de voluntate testatoris volentis à tacita pupil. matrem excludi.*

9 *Miles non potest non solùm filio, sed etiam cuicunque maiori directò substituere post aditam hæreditatem.*

10 *Compendiosa sub compendio, & breuitate verborum continet duas substitutiones pupillarem, & fideicommis.*

11 *Sustitutio compendiosa facta à pagano filio per verba merè directa, an post pubertatem possit valere iure fideicommis.*

12 *Compendiosa facta à pagano per verba communia censetur omni tempore, & post pubertatem, & ante fideicommis.*

13 *Valet argumentum de tempore ad personas, & è contra.*

14 *Compendiosa facta à pagano per verba communia, pro tempore pupil. ætatis valet iure directò, prout de iure communi potest valere.*

15 *Si paganus substituat filio compendiosè per verbum commune, si contingat filium mori in pupillari ætate, admittitur substitutus ex directa pupillari.*

16 *Compendiosa facta à pagano filio cum adiuncto quandocunque sine liberis decesserit, omni tempore censetur fideicommis.*

17 *Iuspatronatus Ecclesiæ non transit in fideicommis. restituta hæredi.*

18 *Pupil. contenta sub compendiosa, vel breuiloqua dicitur expressa.*

19 *Pupillaris contenta sub breuiloqua matrem excludit, nisi in aliquibus casibus.*

20 *Quando filius testa. est substitutus fratri, & sic filio impuberi testatoris, tunc ex tacita pupillari matrem excludit.*

LEX VIII.

Recibus. Ista. l. est solennis, & repetibilis, & dicit Paul. quòd est solennior, quæ sit in toto. C. & vtilior in sua materia. ¶Ad euidentiam præmitte, quòd ista. l. secundum Cyn. & Alberic. hic, tractat de tribus substitutionibus. Pau. dicit, quòd de quatuor. Ego puto, quòd imò tractet de quinque, nam in verb. nam non est incerti iuris, secundum cõmunem sensum tractat de vulgar. substitutione expressa. Item de pupill. tacita sub ea comprehensa. deinde in versic. si verò substitutio. tractat de pupil. expressa. item de compendiosa, postea secundum communem intellectum tractat de fideicommis. principaliter tamen tractatur de compendiosa, & ista erit principalis materia, super qua versatur glos. penult. mag. & fin. in ea plures articuli infra examinabuntur: & quare dicatur compendiosa substitutio, & an sit species substitutionis, declarat Bartol. hic in tertia columna. & in l. Centurio. in secunda quæstio. ff. eodem. vbi plenius. ¶Præmitte secundò prius ad text. quòd Imperator appellat substitutionem in primum casum vulgarem: in secundum casum, appellatur substitutio pupil. in tertium, appellatur compendiosa: & si dicas vnde procedit hæc diuersitas? Bald. hic in tertio notab. post Oldrad. tetigit, sed non clarè, pungit aliquid Pau. hic, dic clarè, vt per Cyn. hic in euidentialibus: nam mortuo testatore primus casus est non aditæ hæreditatis, secundus est aditionis hæreditatis, antequam enim hæres adeat, oportet, quòd præcedat primum tempus, non aditionis per rerum naturam, saluo, nisi esset suus hæres, quia tunc inter mortem testatoris, & aditionem non est dare medium, quia lex ipso iure facit suum hæredem, glos. est notab. & eam ibi not. Bald. & multi reputant singular. in l. cùm hæreditas. C. depos. sed habet multas concordan. vt per Bald. in l. final. ff. de condi. institu. quia ergo substitutio vulgaris fit sub conditione, si institutus hæres non erit. & istud non esse hæredem est primum tempus, ideo substitutio vulgaris dicitur in primo casu, & sic tantum est dicere substituit in primum casum, ac si diceret substituit vulgariter: pupill. verò substitutio dicitur in secundum casum, quia regulariter fit sub conditione, si pupill. hæres erit, & in pupil. ætate decesserit, & quia hoc esse hæredem, est secundum tempus. ideo stat, quòd tantum est dicere substituit in secundum casum, ac si diceret substituit pupill. verùm, quia compendiosa fit post aditam hæreditatem, & post tempus pubertatis, & sic post duas substitutiones vulgar. & pupill. ideo appellatur in tertium casum. ¶Præmitte tertiò, quod versic. final. legitur duplicitur, vno modo secundum glos. *& communiter Doctor.* quòd licèt miles habeat priuilegium, quòd possit maiori post aditam directo substituere, & appellatur directa mili. tamen si miles substituat compendiosè, & sic directò post aditam filio suo, & supersit mater illius filj, certè priuilegio matris, donec mater viuit, illa directa facta à milite obliquatur, vt non valeat iure directo, sed ex iure fideicommis. tantum, ex quo apparet, quòd magis fauetur matri, quam militi, *iste est communis intellectus.* & cuius vtilitatis sit, dicam in glo. alius erit intellectus subtilis, & peregrinus Nouissimorum, & Fulgos. hic, & ante omnes dom. Christophor. quòd imò in hac. l. in fin. etiam matre in medio existente, tamen substitutio valet iure directæ mili. nec obliquatur, quia ponderant, quòd text. dicit, velut ex causa fideicommis. non dicit, quòd sit fideicommis. de quo infra dicetur. ¶His sic præmissis condescendo ad l. quæ communiter diuiditur in duas. In prima reassumit thema muliebriter, & sic imperfectè relatum. In secunda ibi, nam non est incerti iuris. plenius distinguit. Illa secunda subdiuiditur in tres casus principales, quos facit Imperator. ¶Tu dic subtilius, & magis ad intellect. text. quòd Imperator in prima parte, & sic in primo casu loquitur de expressa vulgari, & de pupil. tacita in ea contenta, & decidit, quòd vulgaris expressa expirauit per aditionem factam à filio, tacita autem pupil. quæ admitteretur contra alios, tamen contra matrem non admittitur fauore matris, & ista ponuntur in versic. nam non est incerti iuris. ¶In secunda ibi, si verò substitutio. ponendo secundum casum, loquitur de pupill. expressa, & compendiosa simul facta, & determinat, quòd pupil. decedẽte in pupil. ætate substitutus ex pupil. expressa admittitur, & matrem omnino excludit. ¶In tertia ibi, si verò post pubertatem, ponitur tertius casus, & loquitur solùm de compendiosa, & deciditur, quòd si pater substituit filio compendiosè quandocunque decesserit, & filius moriatur post pubertatem, & supersit mater, priuilegio matris factum est, vt compendiosa facta à milite, quæ aliàs valeret iure directæ mili. resoluitur, & obliquatur, vt valeat tantum iure fideicommis. ex hoc sequitur, quòd mortuo filio maiore, mater sibi directè succedit,
a & iure fideicõmis. restituit substituto. substitutio vulgaris* expressa expirat adita hẽditate, & pupill. tacita in ea contenta cõtra matrem non admittitur, ergo cùm neutro casu substitutus venire possit, mater omnino succedit: pupil. verò substitutio expressa facta non de per se, sed contenta sub compendiosa, filio decedente infra pupil. ætatem matrem excludit, post verò pubertatem fauore matris illa compendiosa obliquatur, & mater ab intesta. filio succedens tenetur per fideicommis. bona testõris substituto restituere. hoc dicit tota. l. casum figura, vt hic per Bald. ¶Not. quòd Imperator mulieri malè interroganti benignè, & cum distinctione respondet, dic, vt dixi in l. vt responsum, vbi Doct. supra de transactionibus. ¶Secundò not. ex text. nam non est incerti iuris. in verbo omnimodo. hic esse meliorem text. de iure pro communi sententia contra
1 Nouissimos, & Fulgos. hic, quòd † tacita pupil. contenta sub expressa vulgari matrem non excludit, quod sic induco: nam hic substitutio expressa erat facta in primum casum, ergo vulgaris expressa, dicit text. quòd si filius fuit hæres patri, quo casu per aditionem expirauit illa vulgar. expressa, quòd omnino ad matrem spectat successio, ergo tacita pupillar. contenta sub expressa vulgari non excludit matrem. text. dicit omnino, quod est idem quòd omni casu. glos. in l. si cum excep. §. quòd si homo. ff. quod metus causa, & capitul. ex parte. primo. de offic. delegat. ergo siue substitutus velit venire ex expressa vulgar. contra matrem, non potest, nec ex tacita pupil. cùm text. dicat, quòd omnino mater admittitur in omni casu. Et si tu dicas, quòd hoc fuit, quia ex quo expressa vulg. extincta est per aditionem hæreditatis, vt dicit text. & sublato expresso tollitur tacitum. l. tertia. §. qui habet. ff. de serui. rusticor. prædior. ergo extincta vulgari expressa, corruit pupil. tacita in ea contenta. respondeo, quod non est verum, quòd sublata vulgari expressa extinguitur pupil. tacita, imò durat, quia pupil. non cõ-
b tinetur tanquam accessoria, quia tunc sublato principali b expresso tolleretur accessorium, sed pupilla. tacita est æquè principa. substitutio, & non propriè dicitur contineri, imò porrigi, & extendi *l.* quamuis. in verbo porrigi. supra eodem, ergo non extinguitur extincta vulg. expressa. & ita declarat Bartol. in l. lex Cornel. ff. eodem. & in l. prima. in princip. ff. eodem. ad istum text. respondet Fulgos. quòd ideo in hac. l. tacita pupil. non admittitur contra matrem, quia non apparet, quod iste filius sit mortuus pupil. nam dicit, quòd in isto text. filius mortuus est, dicit ipse, intelligo pubes, quia text. non declarat, ideo non potuit esse locus pupil. tacitæ, & istam solut. simpliciter sic refert, & sequitur Alexand. in l. fin. circa fin. supra eod. titul. sed malè recitat, quia Fulgos. not. respondet, nam dicit in ista. l. verum est,

ADDITIONES.

a ¶Substitutio vulg. Adde, quòd Ias. & Alex. à Bar. discrepant, quia intelligunt versicul. fi. quòd compendiosa per pubertatem obliquatur. Bartol. intelligit etiam de pupil. vt obliquetur, & in hoc erit speciale mil. fauore. l. in pupil. cũ gloss. ff. eod. PVRPV.

b ¶Sublato principali. Adde regulam. accessorium. de regul. iur. in sexto. l. cùm princip. ff. eodem titul. gloss. in versicul. astringi. in capitul. quia plerique. de offic. ord. libr. 6.

Source : BIU Cujas

rum eſt, quòd qñ miles fecit teſtamentum, & etiam tempore mortis mil. filius erat pupil. & in poteſtate patris, ideo pater ſibi pupil. ſubſtituit, tamen non apparet in text. quando poſt mortem mili. poſteà mortuus eſt filius, vtrum ſit mortuus pupil. an effectus pubes. Alexan. hic in 1. colum. dicit, quod iſta ſolu. Fulg. ſtare non poteſt, quia niſi filius fuiſſet mortuus pupil. ſucceſſio omnino, & ſic omni caſu non ſpectaſſet ad matrem, quia pubes potuiſſet facere teſtamentum, & alium
2 inſtituere, ſed potes reſpondere, † quòd dictio omnino, [a] eſt
a præciſa, & importat idem, quòd omni caſu, ſed debet intelligi rebus ſtantibus in eodem gradu. argum. l. quòd ſeruus. ff. de condi. ob cauſam, & l. final. ff. qui ſatisda. cogan. vnde ſtrictius induco, & probo, quòd filius mortuus ſit pupil. quia aliàs fruſtra requireret text. quòd filius fuiſſet in poteſtate patris, nunquam eſt neceſſarium niſi in pupil. in omnibus alijs ſubſtitutionibus poteſt fieri ſiue quis ſit in poteſtate, ſiue non, ergo cùm text. requirat quòd filius ſit in poteſtate patris, requirit propter pupil. ſubſtitutionem, ergo apparet, quòd iſte filius mortuus eſt pupil. nec potes dicere, quòd iſta ſit narratio facti, quia ponitur in princ. l. vſque ad verſi. nam non eſt incerti. Reſponde, quod text. requirit, quòd filius ſit in poteſtate, conſiderato tempore teſtamenti, & mortis patris, quia tunc niſi filius fuiſſet pupil. & in poteſtate, non potuiſſet ſubſtitui pupil. nec expreſsè nec tacitè, vnde fateor, quòd tempore teſtamenti, & mortis patris erat pupil. & in poteſtate, ſed per hoc non ſequitur, ergo quando mortuus eſt filius, erat pupil. quia poterat eſſe effectus pubes, & ſic iſte text. non probat, in qua ætate filius ſit mortuus, & hoc quo ad caſum, qui ponitur in iſto verſicul. nam non eſt incerti iuris. licèt in verſicul. ſequen. vbi mutatur caſus, bene loquatur, quando filius deceſſit in pupil. ætate. Aliam ſolu. ad hunc text. ponit Salicet. hic, quod ideo in hac l. tacita pupil. non excludit matrem, quia pater ſubſtituerat vulgariter tantũ, adiecta illa dictione taxatiua tantum, vt patet in text. in verſi. tantum quo caſu quãdo pater ſubſtituit vulgariter tantum, adiecta taxatiua, tunc ſub vulgari non continetur tacita pup. ſed nec iſta valet, quia ſunt verba Imperatoris, non teſtatoris, vt dixi in l. quamuis. ſupra eodem. breuiter puto, quod iſte text. probet communem ſententiam, quòd tacita pupil. contenta ſub vulga. non excludit matrem. Primò, quia aliàs Imperator fuiſſet multum defectiuus. nam intendendo ponere omnes caſus, qui poterant contingere in præſenti themate, omiſiſſet caſum cæteris omnibus magis neceſſarium, ſcilcet quid de tacita pupil. contenta ſub vulg. qui caſus ante iſtam. l. non erat calarè deciſus, Imperator nullo modo debuiſſet caſum tam neceſſarium omittere. Secundò poteſt ſuaderi ex verſicul. ſequen. ſi verò. vbi deciditur, quod expreſſa pupil. matrem excludat, ergo innuitur à contrario, quòd tacita pupil. non excludat, aliàs ſi excluderet matrem tacita pupil. indubitata eſſet deciſio illius verſicul. reliqua in hoc paſſu dicam
3 in gloſſ. ¶† Tertiò pondera text. ibi, & patri hæres extitit. hic probari, quòd cùm pup. datus eſſet vulgariter ſubſtitutus, quòd talis datio vulg. ſubſtituti ſuſtulit ſuitatem, quia ſi non fuiſſet ſublata ſuitas, text. non requiſiuiſſet, quòd filius extitiſſet hæres patri, quia ſuitas feciſſet cũ hæredẽ, de quo aliquid
4 dicam in l. ſi fratris. ſ. de iure delib. ¶† Quartò not. in verſic. ſi
b verò ſubſtitutio, quòd pupil. expreſſa [b] matrem excludit, ita quòd matri tanquam præteritæ non datur querela, licèt talis præteritio habeatur pro exhęredatione. l. cùm filium. ſupra de inofficioſ. teſta. iuncto. §. mater. inſtit. de exhęred. lib. rationem ponit text. in l. Papin. §. ſed nec impuberis. ff. de inofficioſ. teſt. & plenius declarat Bartol. in l. 3. in princip. in tertio effectu ſubſtitutionis pupil. ff. eodem, & eſt text. in capitul. ſi pater. de
5 teſta. in ſexto. ¶† Quintò not. ex text. quòd nedum pupil. expreſsè facta de per ſe matrem excludit, ſed etiam contenta ſub compendioſa, quia non dicitur tacita ſaltem verbis generalibus, vt infra dicetur loco ſuo. ¶ Gloſſ. in verſicul. omnimodo. diuiditur in duas. In prima oppo. contra text. & ſolu. In ſecunda format quæſtio. ibi, ſed an poteſt admitti probatio. In gloſſ. in fin. habes ex tota iſta gloſſ. tres princip. conclu. Prima eſt, quòd ſub expreſſa vulg. ſemper continetur tacita pupil. ſiue mater ſit in medio, ſiue non, & ſic mater non obſt. quin ſub vulgari contineatur tacita pupil. idem tenet gloſſ. in l. final. ſupra tit. 1. & in §. qua ratione. inſtit. de pup. ſubſt. & Doct.
* Citramon. & Canoni. in dict. capitul. Rayn. & iſta eſt *vera, & communis ſententia*, pro qua eſt text. ineuitabilis in l. final. in fin. ſ. tit. 1. vbi matre præmortua ſubſtitutus admittitur ex tacita pup. qui aliàs non admitteretur niſi contineretur, ita teneas, licèt gl. ſi. in verſi. duntaxat. in l. Centurio. ff. eod. quam ſequuntur Vltramon. vt refert Cy. hic in 2. opp. teneat cõtra, per duo leuia, quibus reſpondet Bartol. in d. l. Centurio. in 2. colum. & clarius Salycet. hic. nec placet id, quod tenet Bald. hic in 2. col. & 2. opp. & ſibi aſcribit Fulg. in 5. colum. quod non contineatur purè, ſed conditionaliter, ſi mater moriatur, & ita ſaluant
6 gl. in d. l. Centurio. ¶† *Stat ergo vera, & communis ſententia*, quòd ſub expreſſa vulg. continetur tacita pup. non obſt. ꝙ mater ſit in medio. Hinc ex iſta concluſione reſultant tres not. effectus. Primus eſt, ꝙ ſi mater præmoriatur ante filium, ꝙ ſubſtitutus admitteretur ex tacita pup. & alios excludet, de quo eſt tex. indubitatus in d. l. fi. ſ. tit. 1. in fi. ¶ Secundus no. effectus eſt, ꝙ etiã ſi mater non præmoriatur, ſed renuntiet ſucceſſioni filij, ſubſtitutus ex tacita pup. veniet, quia non videtur differentia, an mater præmoriatur, an viuat, & renuntiet hæreditati filij. l. 2. §. ſed ſi ſint ſui. & §. ſeq. ff. ad Tertul. ita not. tenet Bar. in d. l. Centurio. in 2. col. & ibi Ang. ſibi contrarius. ff. eo. Bal. in 1. opp. hic, ſed hoc vltimum impugnat Ang. hic, quia ex quo per exiſtentiam matris ſemel fuit aperta via matri ab inteſt. veniendi, ergo non poteſt cauſa teſtati amplius reuiuiſcere, caſus eſt in l. denique. ff. de iniuſt. rupt. nec ſecundum eum. obſt. d. l. fi. in fi. ſ. tit. j. quia ibi mater non ſuccedit ab inteſt. & ſic non fuit aperta via inteſtati, ſed ibi ſuccedit ex teſtamẽto per ius accreſcendi, quia ibi erat cohæres filij, vt ibi declaraui. Breuiter tene ſententiam Bart. cum quo etiam tenet Pau. hic in 3. col. & ſubtiliter Cu. in d. l. Centurio. in 7. col. eo quia illud, quod dicit Ang. ꝙ ſemel aperta eſt via matri ab inteſt. eſt verũ ſi mater veniat cum effectu, ſecus ſi non acceptet ſucceſſionem filij, vt quia præmoriatur, vt in ſimili. eſt text. notab. in l. ſi quis ita hæres inſtituatur ſi legitimus. ff. de hæredib. inſtit. & contra Angel. pondero text. in l. filio præterito. ff. de iniuſt. rup. vbi propter præteritionem filij in ptãte erat aperta via veniendi ab inteſtato, & tamen ſi filius ibi abſtineat, ſucceditur ex teſtamen. ſaltem de iure prætorio, niſi dicas, quod ibi erat aperta via veniendi ab inteſt. ſ. contra voluntatem patris. hic autem præter, tamen ſi cõſideras arg. à maiori, multo magis debet idem eſſe, tamen pro Ang. contra Bart. ſtringit text. in l. filiusfa. §. cùm quis. ff. de leg. 1. vbi datus erat ſubſtitutus alicui ſi deceſſiſſet ſine liberis, pone, ꝙ habuit liberos, ſed nolunt eſſe hæredes, tñ excludunt ſubſtitutum, ergo ſola exiſtentia liberorum, licèt nolint eſſe hęredes, operatur excluſionem ſubſtituti, ergo ita in propoſito ſola exiſtentia matris, licèt noluit eſſe hęres filio, excludit ſubſtitutum, maximè, qui venit ex tacita pup. eſt ſatis difficile contrarium, quòd mouet Cuma. in l. ſi mater. §. 1. ff. eo. & in d. l. Centurio. in 7. col. & ibi valde egregiè reſpondet, quòd tex. in d. §. cùm quis. loquitur, quando conditio liberorum fuit expreſsè appoſita à teſtatore, tunc ſufficit ſola exiſtẽtia liberorum, licèt non ſint hæredes, ſed nos loquimur quando iſtud de matre, quod excludat ſubſtitutum venientem ex tacita pupillari, non eſt quia teſtator diſpoſuerit, ſed ex diſpoſitione. l. quæ facilius tollitur quàm expreſſa diſpoſitio teſtatoris, ideo ſi mater renuntiet ſucceſſioni, ceſſat diſpoſitio. l. ex quo habes colligere per re ſingularem limitationem ad hunc ſecundum effectum, & Alex. in d. l. Centurio. in 31. col. admiratur de iſta limitatione, & reputat ſingularem, licèt non audeat firmare. Tertius effectus eſt ſecundum Pau. hic, quia ſi mater eſſet negligens per annum in acceptando tutelam filij impuberis, vel faciendo ꝓ uideri de idoneo tutore, priuatur ſucceſſione filij. l. 2. §. confeſtim. ff. ad Tertul. l. ſciant. C. de legi. hære. & Bal. hic plenius quã alibi ſatis impertinenter examinat hanc materiam de matre quæ ſit negligens in petendo tutorem, certè iſto caſu ſubſtitutus ex tacita pup. admitteretur, & ſic ex iſtis omnibus habes, quod ſiue mater præmoriatur, ſiue excludatur à ſucceſſione filij per renuntiationem, ſiue per negligentiam petendi tutorem, ſubſtitutus admittitur ex tacita pupillari contenta ſub expreſſa vulg & ſic habes magnam ampliationem ad l. fi. ſ. tit.
7 1. ¶† Secunda principalis concluſio habetur ex iſta glo. quòd licèt ſub expreſſa vulgari ſemper cõtineatur tacita pupillaris etiam matre in medio exiſtente, tamen illa tacita pup. quę haberet contra alios effectum, contra matrem non admittitur, & ſic donec mater viuit, non habet effectum contra eam. idem tenet glo. ſ. in verſic. fideicom. in prin. & in l. fi. in gl. fi. ſ. tit.
* 1. & in d §. qua ratione. & iſta eſt vera, & *communis concluſio*, quã tenent communiter Doct. hic, & in d. l. fi. vbi Alex. plenè, & Doc. in l. 2. in prin. ff. eo. licèt contrariũ teneat Fulg. hic, & in d. l. fi. & ante eum ponit Ang. in d. l. fin. in 1. col. & dicit, quòd fuit mirabi-

ADDITIONES.

2 Dictio omnino. Adde Fel. in c. Rodul. de reſcr. in 21. col. in verſi. oĩno. item adde, ꝙ iſta dictio oĩno, habet duas ſignif. de quibus enumerat Fely. in c. ex parte. el 1. in 1. col. de offi. dele.

b ¶ Pupilla. expreſſa. Vide Bartol. conſilio. 33. præſupponitur, quòd Lippus.

Source : BIU Cujas

mirabilis opi.gl.in l.Lucius.ff.eo.quę nihil dicit.hanc opi.refert etiam Alberic.hic in 2.col.pro qua multa adducit,inter alia regulam habemus, quòd ſub expreſſa vulgari continetur tacita pupillaris, etiam ſi mater ſit in medio. l.fi.& l. quamuis.s̃.eod. & illa tacita excludit etiam venientes ab inteſtato, ſed nullibi reperitur exceptuatum,quin illa tacita habeat effectum etiam contra matrem,niſi quando mater eſt cohæres filij, vt in caſu d.l.fi.ergo quando non eſt cohæres, debet mater excludi. nec obſt.text.noſter,qui ſolus obſt.in verſi.nam non eſt incerti. qa dicit Fulg.q̃ Imper. in hac.l.nihil noui inuenit ſtatuendo, ſed ſolùm recitat omnes caſus,qui euenire poterant,& eos decidit ſecundum deciſionem aliarum legum. Præterea in iſta.l. filius deceſſit pubes,de quo dixi in 2.no.alleg. etiam.l.2.s̃.eod. vt ibi & dixi, & reſpondi. Allegat etiam l.quamuis.vbi dixi,ſi non fuiſſet imparitas,tacita pupillaris fuiſſet contenta ſub expreſſa vulg.& excluſiſſet matrem.Reſponde, vt ibi dixi, & an mater excludatur in illo text.verbum nullum.Breuiter tene communem,quia vt dicit Pau.hic,temerarium eſſet tenere contra cõmunem,& Comenſis in l.iam hoc iure.§.fin.in fin.ff.eod.referens iſtam opi.Fulg.dicit,quòd non audet recedere à communi,quia iſta l. apertè eam probat.Ang. etiam in d.l.fin.in 1.col. s̃.tit.1.referens d.opi.eam reprobat,quia eſt contra iſtam.l.quę l.probat inducendo,& diſputando,vt dixi in 2.not. & ſic concludo,quòd tacita pup.contenta ſub expreſſa vulg.non habet effectum contra matrem. an autem contra alios venientes ab inteſt. admittatu,rponit Bart. in l. 2.in prin.ff.eo.Ang.hic in 3. col.& latius Fulg. hic in 4.& 5. col. qui in aliquibus contrariatur Bart. ¶† Tertia not.concluſio [a] glo.eſt,quòd poteſt probari contrarium. ſ. quòd teſtator voluerit à tacita pupil.matrem excludi, & tunc probata voluntate defuncti, tacita pupillaris excludet matrem defuncti,& in hoc gl.approbatur, & in hoc poteſt voluntas probari per duos teſtes,vt dixi in l.quamuis.s̃. eod.Adde, quòd talis voluntas non ſolùm poſſet probari per teſtes ſed etiam per coniecturas, quæ colligerentur ex verbis teſtatoris,vel ex qualitate matris, quæ fortè erat inimica teſtatori,vt proſequitur Bart.in l.2.in prin.in pe.& fi.col. ff.eo.Bald. Ang.& Sal.& Pau.hic.Bal.& Sal.in l.quamuis.s̃.eo.Bald.Ang. & Saly.in l.fi.s̃.tit.1.inter aliàs coniecturas not. vnam ſingularem, & quæ eſt de pane quærendo, quam ponit Angel.hic in 2.col.in lect.Peruſi.quãdo teſtator inſtituiſſet * vulgariter piã [b] cauſam," puta Eccleſiam,quia tunc tacita pupillaris,quę continetur ſub expreſſa vulgari excluderet matrem, quia veriſimile eſt, quòd teſtator plus dilexerit animam ſuam, quàm vxorem,cùm prima charitas incipiat à ſeipſo.l.præſes.cum gl. C.de ſerui.& aqua. pro qua limitatione facit, quod tenet gl.fi. hic in fi.quę tenet,quòd ſi ſubſtitutus fuiſſet alius filius teſtatori, q̃ ille filius ex tacita pupillari matrem excluderet tanquam magis dilectus.Quod vltimum ibi examinabo.iſtam deciſio. Ang.ſequitur,& reputat nota.Pau.hic, in 4.col. & tenet Alex. [c] in conſil. 38. [c] in 1. vol. incip. Viſo themate de quo. s̃.omiſſo longo,& c.in 4.col.& in conſil. 12.in 3.vol. inc. Attentis verbis teſtamenti.in 8.col. & in conſil. 92.in 3. volu.ſuper eo,de quo quæritur in ſuperiori themate in tertia col. in fi. nec ab iſta deciſio.Ang.in uenio quenquam diſcedere.¶ Sed inuenio, quòd in contingentia facti eam dupliciter limitat Fran. de Aret. in conſi.155.incip. Periculoſum eſt.ad fin. Primò limitat, vt deciſio Angel.procedat tantum, quando teſtator ſubſtituit pro anima pro exoneratione conſcientiæ malè ablatorum, ſine quorum reſtitutione anima teſtatoris non poſſet ſaluari, aliàs non procedit dictum Ang. quòd dicit patere ex verbis Ang. hic; aduerte, quia Ang. hic verum loquitur,quando teſtator habebat conſcientiam pollutam ex conſcientia malè ablatorum incertorum. Et licèt d. Fran. pro iſta ſua limitatione nil aliud alleget, ego addo facere, quòd voluit Bald. egregiè in l. filio præterito.in 2.col.ff.de iniuſt.rup.vbi tenet, & eſt ſolenne verbum,quòd licèt ſi teſtator in teſtamento præterijt ignoranter filium poſthumum,natiuitate talis poſthu.ignoranter præteriti rumpatur teſtamentum in totum, & omnia legata corruant,nec ſuſtineantur per Auth. ex cauſa.ſ. de lib.præte.dicit Bald.quòd id verum eſt,quando ſunt legata voluntaria, ſecus [d] ſi ſunt neceſſaria facta pro reſtitutione vſurarum, [d] vel malè ablatorum,talia.n.legata ſunt neceſſaria,nõ pręcisè,ſed cauſatiuè, ſi vult animam ſuam ſaluari, talia legata ſuſtinetur, per dict.Authen.ex cauſa, quia teſtator præſumitur magis dilexiſſe animam ſuam quàm filios, & ſequuntur Angel. & Imol. ibi, & Bald. Angel. & Imol.in l.Titius. in princip. ff.de lib. & poſthum.& Ioan.de Anan.in conſil.28.incip.Viſis, & ponderatis.in penult.colum.& do.Franciſc.de Aret.in conſil.95.in ci. viſo legato. in 1.col. iſtud videtur bene facere pro limitatione d.Franc.de Are.ſed puto, q̃ dictum Angel. generaliter procedat,non reſtringendo ad terminos limitationis.d.Fran.quia teneo, quòd quando teſtator ſubſtituit filio pupillo Eccleſiam, vel pauperes, licèt non fecerit pro malè ablatis, q̃ tamen talis pia cauſa veniat ex tacita pupillari, & matrem excludat, quia talis ſubſtitutio omni caſu cenſetur ad pias cauſas, & ſic pro anima teſtatoris, quia quicquid relinquitur Eccleſijs, vel pauperibus, licèt non relinquatur pro malè ablatis, vel pro vſuris extortis, tamen dicitur ad pias cauſas, & ſic prõ anima, vt patet.ex traditis per Bar.in rep.l.1.s̃.de ſacroſanct.Eccleſ.in 2.& 3. q.2.q.princip. vbi per Bald.& alios, & poſſet confirmari multis ſimilib.maximè ex eo,q̃ dicit Bar. in l.lineam margaritarũ. §.1.ff.ad l.Falci.Ang.in l.1. §.ad municipium.eod.tit. vbi deciditur, quòd ſi teſtator relinquat certam pecuniam,vt pingantur figuræ Sanctorum in Eccleſia, dicitur ad pias cauſas,& ſic pro anima,& tamen non eſt pro ablatis, ſi ergo omni caſu eſt pro anima teſtatoris,militat fundamentum Ange. quòd teſtator magis præſumitur dilexiſſe animam quàm vxorem,niſi dicas,quòd quando ſubſtitutio fit in pauperes, vel in piam cauſam pro malè ablatis, & vſuris extortis; quòd tunc relictum pro anima dicitur neceſſarium cauſatiuè, vt ſupra dixi, quia aliàs periculum eſſet animæ, quæ ratio ceſſat, quando non fit pro malè ablatis, vel vſuris extortis, not.bene iſtam limitationem domin.Franciſc. quia vtilis eſt. ¶Secundo limitat idem dom.Franc.in d.conſil.vt deciſio Ange.procedat,quando ſubſtitutio pię cauſæ facta filio,eſſet facta vniuerſitati,quia Eccleſia in vniuerſum eſſet ſubſtituta, iſto caſu facilius Eccleſia, vel pia cauſa admitteretur iure directo ex tacita pupillari excludendo matrem, ſecus ſi eſſet facta vniuerſitati, vt in caſu de quo ibi per eum, nihil penitus tamen allegat, ſed ſine l. & ratione procedit,vnde vltra id,quòd vulgo dicitur,erubeſcimus cùm ſine.l.loquimur.l.illam.ſupra de colla.occurrit,quod ſingular.dicit Bald.in capitul.in Geneſi. de elect. quòd paria ſunt, vel quod aliquid fiat contra. l. vel ſine lege. ¶Glo. in verſi.fideicom. quia difficilis eſt, ideo vt bene, & explicitè enuclees, diuido in tres partes principales. In prima tractat de compendioſa ſubſtitutione facta à milite,& durat vſque ibi,dicitur ergo compendioſa. ibi eſt ſecunda pars,in qua gloſſ.ſummatim tractat materiam compendioſæ,& durat vſque ibi, in pagano dic.ibi eſt tertia pars principalis,in qua glo.tractat de ſubſtõne compendioſa facta à pagano,& durat vſq; ad fi. & ſic licèt gl. videatur continuatiuè procedere, tamen oportet intellectualiter diuidere, vt dixi. Redeo ad primam partem difficiliorem, pro cuius introductione præmittæ, quod tota iſta prima pars eſt facta principaliter propter vnum contrarium, quod conatur ſoluere,quòd eſt,nam dicit text.in fin.quòd ſi teſtator miles ſubſtituit compendioſè filio ſuo, & filius ſit mortuus poſt pubertatem,quod ſubſtitutus habet neceſſè capere bona, quę fuerunt militis,ex cauſa fideicommiſ.de manibus matris, & ſic, quòd ſubſtitutus non poteſt directò venire, & ſic cape- [9] te propria auctor. Contra iſtud fortiſſimè facit, † nam miles habet ſpeciale priuilegium, quod non ſolùm filio,ſed cuicunque inſtituto maiori poſt aditam poteſt directò ſubſtituere. l.Centurio.ff.eodem. l.inſtitutio. la prima. in fin. ſupra de teſta. milit.& eſt ratio,quia miles poteſt facere,quòd qui ſemel fuit hæres directo,in totum deſinat eſſe hæres.l.milites etiam. ff.de teſtam. milit. & ſic poſt aditam poteſt miles maiori directò ſubſtituere: ſi ita eſt, quare ergo in iſta. l.in fin.ſubſtitutus non venit iure directæ ſubſtitutionis, & ſic non capit iure directo propria auctor.& tamen hic in fin.dicit, quòd venit iure fideicommiſ. ergo directa ſubſtitutio etiam in milite locum non habet, propter hoc contrarium facta eſt gloſſ. in tota prima parte principa.quæ in effectu ponit tres principa. ſolut. Prima eſt, quòd contrarium procederet, niſi mater eſſet in medio, quia fauore matris illa ſubſtitutio milit. quæ aliàs valeret iure directo,

ADDITIONES.

a ¶ Tertia no.concluſio.Quam ſequitur Bar.ponendo vnam coniecturam cõſi. 15.pater habens filios.circa fi. PVRPV.

* Aliàs ſubſtituiſſet.

b ¶ Piam cauſam.Adde Alex.lib.3.conſi.92.ſuper eo.col.1. contrarium eſt de mente Bar.in l.Centurio. de vulg.in queſtio.de paup.Chriſti.dum ſe fundat in verbis,& Ange.ſequitur Alex.lib.2.conſi.66.viſo teſtamento.col.3.verſi. non obſt.ſi dicatur,&c. PVRPV.

c ¶Conſil.38.Lib.1.vbi Docto.in apoſtil. alleg.Iaſ.hic,& Alex.in l.moribus.in prin.col.fi.ff.de vulg.eundem cõſi.66.nu.2.lib.2.conſi.12.num.25.libr.3.ſed falſam dicunt limi.Iaſ.hic.& Alex.d.conſil.38.nu. 4.quia ſicut Eccleſia non vult ſuccedere in præiudicium filiorum, ita nec in præiudicium parentum. Archid. in capitul.. ſi pater. deteſtam. in ſexto. & dictum Angel. limitandum eſt, vt procedat quatenus ſubſtitutio eſſet facta pro reſtitutione malè ablatorum,vt per Dec.hic numero 14. Guliel.Benedic.repet. capit.Raynutius.verſic.ſi abſque liberis. num.98. MÁSVER.

d ¶Pro reſtitutione vſurarum. Adde Doctor. in capit. quamquam. de vſur.lib. 6.& in clem.1.eod.tit.& ibi Doct.

Source : BIU Cujas

directò, obliquat vt valeat iure fideicommiſ. & iſtam videtur amplecti glo. ſed nihil valet, quia cùm in iſta l. in fi. agatur de ſuccedendo non filio, ſed militi defuncto, & in eius bonis tantum, vt dicit text. in fi. certè, quando agitur de ſucceſſione materiti, vxor, quæ non admittitur niſi poſt omnes. l. vnica. §. vnde vir, & vxor. nullum habet priuilegium, prout tenet gl. approbata in l. fi. in gl. fi in fi. §. tit. 1. ideo ineptè dicitur, q̃ hoc ſit fauore matris, q̃a ſi ageretur de hr̃ditate filij, tunc fauore mr̃is bene p̃cederet, vt eſt in ſimili, q̃ dicit gl. q̃ tacita pupil. non excludat matrē, q̃a ibi agitur de ſucceſſione filij, ſed cū hic agat̃ de ſucceſſione militis, ineptè loq tur de matre, ſed deberemus loqui de vxore, quæ non habet priuilegiū, ergo iſta ſolutio non eſt bona, & nihil valet ſimile glo. Secunda fuit ſolutio Py. quæ ſecundum Pau. deberet abradi de libro, quia dicit contra leges. §. adductas. nam negat Py. oppo. eſſe verā, & dicit, quòd imò miles non poteſt puberi directò ſubſtituere poſt aditam, contra text. §. adductos. Tertia ſol. ponitur per gl. cum diſtinctione, ſed parum diſcrepat à prima, niſi quòd primam plenius explicat. ¶ Iſta eſt in confuſo mens totius 1. par. glo. quam nūc ex præmiſſis ſubdiuide in 5. parti. In 1. timore d. opp. glo. ponit primam ſol. quod in hac l. ſit ſpeciale fauore matris. In 2. iſtam ſolu. probat per ſimile de tacita pup. & eſt ibi, ſic & aliàs fauetur. tamen ſimile non eſt bonum, vt prædixi. In tertia ibi, ſed ibi fuit vulgaris. ponitur tertia particula, quæ eſt valde obſcura, in qua glo. opp. contra ſimile proximè adductum, dum fuit dictum, quòd fauore matris tacita ſubſtitutio non admittitur contra matrem, nam iſtud ſimile eſt contra iſtam l. vbi pupillaris, quæ comprehenditur ſub ẽpendioſa, eſt tacita, & tñ matrem excludit. text. eſt hic in verſi. pen. glo. reſpondet ſuſtinendo ſimile, quod loquitur ſimile de tacita pupillari contenta ſub expreſſa vulg. & illa matrem non excludit, ſed iſta l. loquitur de pup. quæ continetur ſub compendioſa, & illa bene excludit matrem, & bene dicit glo. ratio eſt, quia primo caſu pupil. eſt omnino tacita. Secunda licèt ſit tacita verbis ſpecialibus, tamen eſt expreſſa verbis ſaltē generalibus. In quarta ibi, Py. tamen. ponit 2. prin. ſolu. Py. euidenter falſam. In quinta ibi, vbi ergo puberi. ponit 3. ſol. per viā diſt. licèt in effectu debeat ſimul iungi cum 1. quia eſt amplificatio primæ ſol. Rurſus 2. pars prin. in qua glo. ſummat, & breuiſſimè ponit materiam compendioſæ ſubſtitutionis, licèt pauca verba habeat, ſubdiuiditur in 5. In prima ponit, quare dicat̃ compendioſa. In ſecunda ponit, quot ſubſtitutiones compendioſa ſub ſe contineat. In tertia, quib. verbis fiat. In quarta, quibus perſonis. In quinta, an ſubſtitutiones contentæ ſub breuiloqua ſint expreſsè, vel tacitæ. Secunda ibi, & ſic duas continet. Tertia ibi, & fit directis verbis. Quarta ibi, & pupillo tantum. Quinta ibi, & ſic pupillaris. Rurſus tertia pars principalis, in qua gloſſ. per viam diſt. tractat de compendioſa facta à pagano, ſubdiuiditur in quatuor, prout in effectu via diſt. ponit quatuor q. In 1. tractat de compendioſa facta à pagano per verba directa, an & quo iure valeat. In 2. quid quando facta eſt per verba communia. In tertia, quid quando facta eſt per verba ſiue directa, ſiue communia, ſed cum adiectione ſi ſine liberis deceſſerit. In quarta, quid quando ſubſtiiutio eſt facta ſub expreſſa enumeratione tempororum. Secunda ibi, ſed ſi ita ſubſtituat. Tertia ibi, ſi verò ita ſubſtituat. Quarta ibi, ſi verò ſic dicat, & iſta diuiſio eſt valde neceſſaria. & enucleat medullam totius glo. ¶ Redeo ad primam partem princip. gloſſ. quæ, vt dixi, timore contrarij. §. formati, ponit tres ſolutiones. tota ergo difficultas ſtat in hoc, quare in hac l. in fi. compendioſa [a] facta à milite nō valet poſt pubertatem iure directò, cùm miles poſſit maiori poſt aditā directò ſubſtituere, iuribus in gl. alleg. & eſt text. clarus in d. l. Centurio. in fi. vbi dicit, quòd compendioſa facta à milite filio impuberi valet poſt pubertatem ſpeciali militis priuilegio, ergo iure directæ militaris, ſed tex. hic in fin. dicit, quòd valet iure fideicom. tota ergo difficultas eſt concordare iſtum text. in fi. cum d. l. Centurio. in iſta ſumma difficultate inuenio ſeptem ſol. & ſic ſeptem opi. ¶ Prima eſt ſolutio gloſſ. quod hic mater erat in medio, & fauore matris obliquatur, vt valeat iure fideicom. tantum, ſed in d. l. Centurio, de matre verbum nullum, & verum eſt. iſta ſolu. nihil valet, nec ſimile gloſſ. vt §. oſtēdi, cùm hic tractetur de hæreditate mariti militis, non filij. ¶ Secunda ſol. Py. eſt contra leges. §. alleg. ¶ Tertia ſol. eſt, quòd hæc compendioſa non fuit facta maiori, & ſic puberi, ſed pupillo, quo caſu lex ſatis habuit, quòd pro tempore pupil. ætatis valuerit iure directò, ſed poſt pubertatem fauore matris obliquatur, & ſic gloſſ. reuertitur ad primam ſolutionem, ſed addit, quòd hic fauore matris hoc ſit, & quia hic compendioſa fuit facta minori, idem tenet gloſſ. in dict. l. Centurio. & in capitul. ſi pater. in gloſſ. mag. de teſtam. in 6. & Antiqui, quos refert, & ſequitur Cyn. hic, & iſtam ſolu. tenet inaduertenter

* Bart. hic in 2. colum. ſed iſta ſententia eſt falſa, & *communiter reprobatur*, quia quoties compendioſa fit a milite verbis directis, prout loquitur glo. tunc non refert an fiat maiori, vel minori. Item an mater ſit in medio, vel non, quia de matre non curatur, cùm non tractetur de hæreditate filij, vt §. dixi. & iſtud pater ex d. l. Centurio. vbi erat facta impuberi, tamen de matre ibi verbum nullum, & ita tenet Bart. in d. l. Centurio. vbi Bald. Ang. & Pau. Bart. in l. in teſtamento, magna. in fin. vbi Alex. in pen. colum. §. de teſta. mil. & Pau. hic, & ita tene contra gloſſ. hic, & concor. ¶ Quarta fuit opi. Bart. in l. Centurio. & in d. l. in teſtamento. in fi. qui diſtinguendo tres caſus in effectu concordat iſtam legem cum. l. Centurio. & dicit, quod in d. l. Centurio. ibi ſubſtitutio cōpendioſa fuit facta verbis merè directis, & ideo ibi valet iure directo, ſed in iſta l. ſubſtitutio ẽpendioſa fuit facta à milite verbis communibus non directis, vt eſt verbum ſubſtituo, & ſic verbis tam conuenientibus directę quàm fideicommiſſariæ ſubſtitutioni, & tunc quia mater eſt in medio, fauore matris obliquatur, vt valeat iure tantum fideicom. & hunc dicit eſſe propriū huius. l. caſum, & ſic, quòd in hac l. valet iure fideicom. eſt propter duo, primo, quia facta eſt verbis communibus, ſecundo fauore matris, & iſtam ſolu. tenet Car. in d. c. Rayn. & Alex. in d. l. Centurio. dicens, quòd licèt in hac difficultate non audeat loqui, tamen, quòd tenet iſtam opi. Bart. tanquam paucioribus ſpinis carentem, quam etiam tenet Imo in d. l. Centurio. & in d. c. Ray. ſi tamen in text. habetur verbum ſubſtituit, vt præſupponit Bar. ſed dicit Imo. quod, quia communiter libri habent verbum conſtituit, aliud videtur. Sed caue, quia ſiue tex. dicat ſubſtituit, ſiue conſtituit, ſunt verba Legiſlatoris non teſtatoris. iſtam nullatenus teneo ex. §. dicendis, & quia fundamentum Bart. de exiſtentia matris reprobatur, prout reprehenditur glo. hic. ¶ Quinta fuit ſol. Sal. hic, qui tenet contra Bart. quòd imò in hac l. ſubſtitutio compendioſa fuit facta verbis directis, non communibus, quia ponderat text. in verbo *hæredem ſcripſiſſe*. & in verbo *eos habeat hæredes*, quæ verba ſunt directa non communia, vt patet ex doct. Bart. in l. 1. C. communia de leg. & iſtam l. cùm d. l. Centurio. concordat hoc modo. nam dicit, quòd ideo in hac l. ſubſtitutio compendioſa facta à milite verbis directis nō valet poſt pubertatem iure directo, ſed fideicom. tantum, quia Impera. præſupponit militem in hac l. non voluiſſe vti priuilegio militis, ſed iure communi, & quod ita ſit patet, quia Impe. potuit hanc l. ſub hoc titulo, vbi non tractatur de priuilegijs militum, aliàs Impe. potuiſſet in tit. §. de teſt. mili. vltra cum poteſt hoc comprobari euidētius, quia ſi Impe. in hac l. loqueretur, quando miles vtitur priuilegio militis, non requiſiuiſſet text. quod filius eſſet in poteſtate patris, prout pluries dicitur in text. quia miles ex priuilegio ita poteſt ſubſtituere filio emancipato ſicut filio in poteſtate. l. miles ita. §. exhæredato. ff. de teſta. mili. & tamen paganus non poſſet. l. ſecunda. in princip. ff. de vulg. & pupil. hoc eſt arg. Cyn. hic in penul. colu. ſed ad aliud propoſitum, ſed in l. contraria. ſ. in d. l. Centurio. ibi miles voluit vti priuilegio militis, ideo ibi valet iure directæ mil. & ſi dicas, vbi apparet, quod in d. l. Centurio. magis voluit vti priuilegio quam hic? reſponde diuinando, quod ibi miles hoc expreſſit, vel ibi non adhibuit teſtes, qui ſunt neceſſarij de iure communi, vnde eam nullatenus tene, quæ euidentiſſimè cōfunditur, quia ſi verū eſſet, q̃ in hac l. ſubſtitutio cōpendioſa fuiſſet facta a milite verbis directis, & miles voluiſſet vti iure cōi, vtendo iure cōi, poſt pubertatem ſubſtitutio euanuiſſet, nec valuiſſet iure fideicō. q̃ patet, quia ẽpendioſa facta a pagano verbis directis poſt pubertatē expirat, & eſt nulla, nec valet iure fidei com. vt dicam in prima particula tertiæ partis principal. Item non eſt verum, quod ideo hic miles non vtatur priuilegio, quia iſta l. ſit poſita ſub iſto titu. & non ſub tit. de teſta. mili. talſum eſt propter. l. Centurio. quæ ſecundum ipſummet loquitur de priuilegio militis, & tamen ponitur in tit. ſubſtitutionū, ſicut iſta, & ſic opin. Sal. vltra euidentes diuinationes, etiam in ſeipſa eſt falſa euidenter. ¶ Sexta fuit opi. Bal. hic, qui, quod mirum eſt, in iſto artic. in iſta l. ſæpè variat, poſteà videtur diſtinguere inter ſubſtitutionem factam per directa verba directò, quæ ſunt illa, quę ſunt inuenta à l. 12. tab. vt eſt verbum hæres eſto, & per verba directa vtiliter inuenta poſteà ex vſu gentiū, quæ fuit diſtinctio Bart. in alio arti. in d. l. Centurio, quam differentiam tanquā captioſam ex ſolis verbis reprobant Imol. & *communiter* Mod. in d. l. Centurio. & Sal. hic. ¶ Septima fuit opi. veriſſima

ADDITIO.

[a] ¶ Compendioſa. Quòd hic compendioſa non valeat iure directò poſt pubertatem, & gl. hic tenet, & Alex. lib. 3. conſi. 12. col. 6. PVRPV.

Source : BIU Cujas

veriſſima Ful.hic in 8.col.& ſeq. quam aliqui putant fuiſſe domini Chriſtoph.de Caſtil. nam Fulg.verum dicit, ꝙ iſta l. ꝙcordat cum d.l.Centurio. quia etiam in hac l. compendioſa facta à milite valet poſt pubertatem iure directo, & ſic iure directæ militaris, ſicut in d.l.Centurio.quia pondera, ꝙ text.dicit cum myſterio, velut ex cauſa fideicom.nam dictio velut, Notat ſimilitudinem, ſed nullum ſimile eſt idem.l. ꝙ Nerua.ff.depo.c.capitulum.S.crucis.extra de reſcrip.ergo patet, ꝙ tex.non dicit, ꝙ valeat iure fideic nec iure directo, ſed ad ſimilitudinem fideic. Et ſimilitudo ſtat in hoc, quia ſicut per fideicom non ſuccedit̃ur filio, ſed teſtatori, item nec in bonis filij, ſed teſtatoris tantū. l.cohæredi.§.cùm filiæ.ff.eo.ita ad ſimilitudinem fideicom.per hanc directam militarem poſt pubertatem non ſuccedit̃ur filio, nec in bonis filij, ſed militi, & in bonis militis teſtatoris tantum, vt dicit tex.hic in verbo patris eius. & text.in d.l.Centurio. Item ſimilitudo ſtat in alio, quia ſicut in fideic. debent reſtitui bona teſtatoris cum fructibus, niſi fructus ſint percepti iudicio teſtatoris, vel ex negligentia fideicom.l.in fideicom. ff.ad Treb. l.iubemus. C. eo. ita hic in iſta directa militari debent bona teſtatoris reſtitui cum fructib.inuentis in hæreditate, & hoc dicit tex.in d.l.Centurio.in verbo cum fructib.& dixit Ful.hic in pen. col. ꝙ in ſecreto ſuæ cõſcientiæ non poteſt recedere ab iſto intellectu ad hanc l. & idem in 9. col. dicit iſtum eſſe proprium ſenſum huius l.hactenus à cæteris non cogitatum. iſtum intellectum refert, & ſequitur Cuma.in d.l. Centurio.in 5.col.& dicit, ꝙ dum eſſet ſcholaris Bald. ꝙ iſtum intellectum ita cogitauit, antequam vidiſſet ſcripta Fulg. & iſtum teneo, & per eum optimè concordat iſta l.cùm d.l.Centurio.nam aliæ ſolutiones ſunt ineptæ, vel falſæ, vel diuinatiuæ, & tenendo iſtum intellectum ſing.peregrinum & verum, non obſtat vnum, per quod Pau.hic.in 8.col. eum reprobat. & Alex. in d. l. Centurio. ſibi aſcribẽs, quia ſi verum eſt, quod dicit Fulg. ꝙ in d.l.poſt pubertatem. ſubſtitutio compendioſa valeret iure directo, certè in hac l.ſubſtitutus caperet bona militis iure directo, nec deberet petere à matre, vt dicit tex.hic in fi. quia iſta eſt propriè differentia inter ſubſtitutionem directam, & fideicom. quia in fideicõ. oportet, ꝙ fiat reſtitutio ſubſtituto, & ſic, ꝙ ſubſtitutus capiat de manu hæredis.l.facta & l. reſtituta.ff.ad Treb. ſed in directa, ſicut ſuccedit hæres iure directo, ita capit bona teſtatoris iure directo, & propria auth.l.cùm hæredit.in prin.ff.de acquir.hær. quia hoc fundamentum non ignorat Fulg. hic, imò ipſe formaliter adducit, & reſpondet no. ſed plenius reſpondebo, nam in hac l.filius adiuit hæreditatem patris, quo caſu bona patris, & bona filij ſunt effecta vnum patrimonium. l. ſed ſi plures.§. filio.ff.eo.deinde mortuo filio mater ab inteſt.apprehendit vniuerſa bona, & ideo ſubſtitutus licèt veniat iure directo, habuit neceſſe petere de manib.matris, & hoc eſt, quod dicit iſte text. ibi, *te eius ſucceſſionem obtinente*, & iſta eſt veritas, omiſſa ſolutio. quadam Fulg.hic, ſecũdum quam iſta l.eſt ſin. vt hic per eum, & ita teneo in hac difficultate, & concordo iſtã l. cum d.l.Centurio. ¶Sum in ſecunda princ.parte glo.ibi, dicitur ergo com-
10 pendioſa.in qua aduerte, dum tenet gl. † ꝙ compendioſa ſub compendio, & breuitate verborum continet duas ſubſtitutiones, pupillarem, pupillo moriente in pupillari ætate, poſteà fideicom.dic melius, ꝙ ſi eſt facta à milite, continet poſteà directam militarem, vt dixi in præcedenti parte. Item poteſt continerè vulgarem poſt pubertatem, vt declarat Bar.in d.l. Centurio.in 14.col.Bal. hic in 2. Item poteſt continere exemplariã, ſi fit furioſo, vt declarat Bal.in l.Lucius.in 3.q.ff.eo.& dum glo. ſubdit, ꝙ compendioſa fit verbis directis, prout etiam tenet gl. s̃.in verbo caſum, dic, ꝙ imò poteſt fieri non ſolùm verbis directis, imò & comunibus. vt prima glo.tangit, & eſt text.in d.c. Ray.de teſt.vbi compendioſa eſt facta per verbum ſuccederẽt, quod eſt commune, vt probat Bart.in d.l.Centurio.in fin.col. Item dum ſubdit gl. qđ compendioſa fit pupillo tantum, intellige, quo ad hoc, vt pupillus in ea comprehendatur, aliàs fit maiori, & minori, vt hic, & d.l.Centurio.item dum glo.dicit, quod pupillaris contenta ſub compendioſa dicitur tacita: adde, qđ gl.fi.in fi.dicit contra, dicam ibi, licèt Bar.hic ponat in 2. colum. ¶Sum in 3.princip.parte glo.ibi, ſed in pagano. quæ vt dixi, per viam diſtinponit quatuor quæſtiones valde diſputabiles, quas aliàs plenè examinaui, nunc autem procedam concluſiuè, &
11 aſſumo primam qõnem gl. quæ eſt, † qñ ſubſtitutio compendioſa fit à pagano filio per verba merè directa, an poſt puberta tem poſſit valere iure fideic. quia paganus poſt pubertatẽ nulli directò poteſt ſubſtituere.l.poſt aditam.vbi rõnem dixi. s̃.eo.& licèt in hoc paſſu ſint quinq; opi.tñ, quia fundamenta ſunt valde leuia, & iſtas quinq; opi.recitat Alex.in d.l.Centurio.ideo cõ
* cluſiuè procedendo dico, ꝙ *vera, & cõis ſententia* eſt, quã tenet glo.hic, & magis communiter tenetur, ꝙ adueniente pubertate expiret, ſicque non valet iure directo, nec fideicom. ita firmat glo.hic & ibi, tam apud nos quàm Canoniſtas, & magis communiter, quos refert Alex.in d.l.Centurio.vbi eam ipſe tenet, & ita conſuluit Alex.in conſi.82. in 2.volum.incip. perſpectis his, quæ in themate ſupraſcripto, &c. & tenet Ludo. vltra alios in l.cogi.§.fin.ff.ad Trebel.& ſequitur Fulg. hic in 10. col. pro qua vltra varios text.qui adducuntur, ſed leuiter, reſpondetur, quia dum dicunt poſt pubertatem fruſtra fieri, vel non valere, & reſpondetur ſcilicet, iure directo, tamen valet iure fideicom.inter alios ſtringit text.in l.ſi ſeruus legatus.§.ſi ſeruus alienus.cum glo.de leg.1.quem ad hoc notat glo.in l. ſeruo.C. de teſta.manu.& originalirer alleg. in d.l. Centurio. vbi ſi teſtator relinquit libertatem ſeruo alieno directò, non valet etiam iure fideicom.etiam fauore libertatis, multominus ſubſtitutio compendioſa facta à pagano per verba directa, debet valere poſt pubertatem iure fideicom.durum eſt reſpondere, re pondet tamen Alexan.in d.l.Centurio.ſed plenius dicam, quod ibi loquitur, quando diſpoſitio ſemper, & omni tempore fuit nulla, ſed in quæſtione noſtra compẽdioſa facta à pagano per verba directa fuit à princip. valida pro tempore pupillaris ætatis, ideo id, quod à prin.fuit aliquod, facilius ſuſtinetur, & reſoluitur, quàm id, quod ſemper fuit nullum, per regulam.l.patre furioſo.ff.de his, qui ſunt ſui.ſed huic ſolutioni fortiter obſtat.l. Scæuola.ff.ad Treb.vbi ſubſtitutio directa in codicillis ſemper fuit nulla, & tamen obliquatur, & valet iure fideicom.ergo id, quod à principio fuit nullum, tamen obliquatur. Aliter reſpondet Alex.in d.l.Centutio. quòd in d.l. ſi ſeruus.legatus. illud ibi ideo eſt, quia imputatur teſtatori, qui ſeruo alieno libertatem directam reliquit, quia aut debebat relinquere fideicom. & valuiſſet: aut debuit ipſum redimere, ideo cùm nõ fecerit, relictũ libertatis eſt nullum, & non obliquatur ad fideic. ſed iſta ſol.eſt debilior prima, quia etiam hic imputandum eſt teſtatori pagano, qui fecit ſubſtitutionem directè. nam debebat poſt pubertatem facere verbis obliquis, & ſic teneas iſtam communem, alias.5.vide per te. Limita tamen ſignanter iſtam communem ſententiam, ꝙ compẽdioſa facta à pagano verbis directis poſt pubertatem expirat, nec etiam valet iure fideicom.vt ſit vera, niſi in teſtamento eſſet poſita clauſula codicillaris, quæ communiter ponitur de ſtylo notariorum, tunc trahitur ad fideicõ. ſicut ſi eſſet facta in codicillis, per d.l.Scæuola.ita tenet glo.ord. in §.maſculo.in ver.ſubſtitutio.inſti.de pup.ſubſti.per quam gl. ita tenent Angel. & Moder.hic, & dicit Fulg. ſe ita de facto reſpondiſſe.per tex.optimum in l.ſi frater.C.de fideicom.idem tenet nota.Bal.in l.verbis.vbi alij ſequuntur, & ibi exclamat Imo.
ff.eo.idem tenet Ange.in l.1.ff.de iur.codi.vbi Bar. in 16.q. ſi inſpicias.& Ange.in l.in pupillari.ff.eo. Imo.in d.l.Centurio.in 15. colum.in fin.& in d.cap. Rayn. de iſta limitatione facit feſtum Matheſil.in no.140.eam tenet Alex.in conſi. 82.in 2.volu.incip. perſpectis his, quæ in ſupraſcripto themate. Ex iſta limitatione, quæ vera eſt, & bona, nouiter infero, ꝙ idem eſſet, quando
a in teſtamento [a] non eſſet poſita clauſula codicillaris, ſed eſſet poſitum iuramentum, cùm iuramentum habeat vim clauſulæ codicillaris, vt eſt text. in l. cùm pater.§. filius matrem.cum concor.ff.de leg.2.Secundo infero, ꝙ idem eſſet, quando in teſtamento non eſſet poſita clauſula codicillaris, ſed teſtamen-
b tum eſſet conditũ inter liberos, [b] cùm ibi ſubintelligatur clauſula codicillaris, & habeat eundem effectum, ſecũdum gl.in d. l.cohæredi.§.cùm filiæ.in verbo non valuit.ff.eo. quam reputat ſing.Imo.ibi, & in d.c.Ray.in 28.col.de qua, & eius veritate dixi in l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.vel in Auth. ꝙ ſine.ſu-
c pra de teſta. ¶Capio ſecundam quæſtionem [c] eiuſdem partis
12 gl. quæ eſt ibi, ſed ſi ita ſubſtituat.habes ex glo. † quod ſubſtitutio compendioſa facta à pagano per verba communia, vt eſt verbum ſubſtituo, cenſetur omni tempore, & poſt pubertatẽ, & ante eſſe fideic. Et aduerte dum gl.dicit, & eſt alia quàm cõpendioſa, quid velit dicere gl. certè vult dicere, ꝙ cùm non contineat niſi vnam ſubſtitutionem fideicõ. omni tempore, ꝙ eſt alia quàm compendioſa, eo quia natura compendioſæ eſt, ꝙ ſub compendio, ideſt, ſub breuitate multas ſubſtitutiones contineat.cùm ergo iſta non contineat niſi vnam, ergo eſt alia quã compendioſa. Sed iſtud reprobat Bal. & Pau. quia imò dicitur compendioſa, quia ſub compendio multa tempora complectitur, licèt vnam tñ ſubſtitutionem ꝙtineat.ſ.fideic. Item iſto caſu ꝙtinet non ſolũ fideic. ſed etiam põt vulgarem ꝙtinere, ſi ꝙtingat filium maiorẽ mori non adita hr̃ditate, tũc nihil repugnat, quin ſit locus vulgari ſubſtitutioni. vt cõcludit Bart.in d.l. Centurio.

ADDITIONES.

a ¶Teſtamento. Adde Iaſ. in l.eam quam.col.9.ĩ.de fideic. PVRPV.

b ¶Inter liberos. Infero idem, ſi valde amicus eſſet ſubſtitutus. Iaſ.in l.exigendi. 2.col.s̃.de procur.

c ¶Secundam quæſtionem. Bar.contra conſi.30. Vannutius.

Source : BIU Cujas

Centurio.in 14.col.& Bal.hic.in 12.Item ſecundum fundamentum glo. ꝙ ideo cenſeri debet omni tempore fideicom. vt ſic ſemper valeat, non eſt verum, quia etiam ſi ante pubertatem valeat iure directo,dicitur omni tempore valere.Iſte paſſus eſt diſputabilis,in quo habes.4.opin.quas hic referunt Bart.& omnes, & in d.l.Centurio. Et pro ſententia glo. [a] hic,quam etiam tenet gl.& multi,quos refert Alex.in d.l.Centurio.vnum multum ſtringit,† nam valet arg.de tempore ad perſonas,& è contra.tex.eſt in materia ſubſtitutionum in l.vel ſingulis.cum l.ſeq. ff.eo.ſed ſic eſt in perſonis, ꝙ ſi ſubſtitutio fiat perſonis imparibus,ſic intelligitur, ꝙ omnib.æqualiter cõueniat.l.2.& l.quamuis.ſ.eo.l.iam hoc iure.ff.eo. ergo idem in tempore,quando cõpendioſa fit ſub pluralitate temporum,debet ſic intelligi,vt rependioſa fit ſub pluralitate temporum,debet ſic intelligi,vt reſultet æqualitas temporum. Imo.in d.l. Centurio. & ibi Alex. multas ſol.afferunt.Tu reſponde, ꝙ arg.habet locum in breuiloqua,vel in vulgari,quæ fit inter plures perſonas, ibi præſumitur , ꝙ æqualiter fiat. ſecus in compendioſa, quæ fit eidem ſub dinumeratione temporum,ideo per tempora debet variari,vt patet hic,& in d.l.Centurio.& in d.c.Ray.& in d.c.ſi pater. Pro iſta parte adde multa argumenta Bart.in repet.l. ſi arrogator.in pen.char.ff.de adop.& dicit Bal.in d.l.iam hoc iure.*iſtam eſſe communem,& ita conſuluiſſe,ſed errat.* ¶ † Breuiter,& concluſiuè tene indubitanter , ꝙ compendioſa facta à pagano per verba communia,pro tempore pupillaris ætatis valeat iure directò,prout de iure cõmuni poteſt valere,poſteà autem obliquatur , vt valeat iure fideicom.tantum,& ita tenet gl.in §. qua ratione.in gl. mag.circa fi.inſt.eo.tenent Ang. Imo.& Pau.Cu.& Alex.in d.l. Centurio.vbi Pau.dicit,ꝙ ita ſæpè conſuluit vltra Cy. Io.And. & Old.ibi alleg.idem tenent Sal.& Mod.hic,& dicit Fulg. ꝙ intrepidè iudicando ſequeretur iſtam partem,quam tenent Car. & Imo.in d.c.Ray.vbi Imo.dicit ſe ita conſuluiſſe, & ita etiam conſuluit Alex.in conſi. 12. in 3.vol.incip. attentis verbis teſtamenti.in 7.col.& ſeq. cum multis concor. ad hoc per eum adductis,& in conſi.196.in 3.vol.incip.ponderatis his,quę in themate, &c. in 5.col.hanc etiam tenet in effectu Franciſ.de Aret. vbi multum diffusè, & multo ſubtilius quàm alius de mundo, in conſi.155.incip.periculoſum.& pro iſta communi opi.ſtringit.d. c. Ray. vbi ſubſtitutio fuit facta per verbum commune, vt tenui in præcedenti parte glo. & tamen vno tempore valet iure directo,& poſt pubertatem valet iure fideicom. Ad idem tex.in d.c.ſi pater.in ratione,dum dicitur,ꝙ ſubſtitutio,quæ poteſt valere aliquo tempore iure directo,ſemper debet interpretari,vt iure directo valeat,tamen magna altercatio eſt, an ibi ſit facta ſubſtitutio per verbum directum , an per commune , vt traditur in locis alleg. Ad idem , quia hæc interpretatio magis fauet filio,quod pro tempore pupillaris ætatis valeat iure directæ pupillaris,quæ eſt prouiſio,& fauor filij.l.patris & filij.ff.eo. quàm quod valeat iure fideicom.ꝙ eſt onus,& grauamen.l.cohæredi §.cùm filiæ.ff.eo.l.ex tribus.cum gl.ſ.de inoffi.teſta.Plura alia pro hac parte vide in dictis locis, maximè per Bar.in d.l. ſi arrogator.in pen.& fin.char.nec placet diſt. Iac.de Are. relata per Bart.hic, & in d.l.Centurio. ꝙ ſubſtitutio eſt facta ſimpliciter , aut adiecto termino quandocunque , quia vltra reprobationem Bart.in d.l.Centurio. & in d.l.ſi arrogator. dum dicit, ꝙ non eſt verum, ꝙ diſtributiuum quandocunque,faciat cenſeri plures ſubſtitutiones,magis moueor, quia non video quomodo poſſit dici compendioſa ſine diſtributiuo quandocunque, vel æquipollenti.† Stat ergo ex prædictis *vera,& communis concluſio* , ꝙ ſi paganus ſubſtituat filio compendiosè per verbum commune ſubſtituo , ſi contingat filium mori in pupillari ætate,admittitur ſubſtitutus ex directa pupillari, poſt pubertatem autem ſolùm habet locum fideicom.ſubſtitutio.Iſtam cõcluſionem [b] limitat no.Bar.hic,& in d.l.ſi mater. ſi in medio reperitur mater, eius fauore cenſetur talis ſubſtitutio omi tempore fideicom.etiam pupillo decedente in pupillari ætate , quia fauore matris ſic debet interpretari,ſicut in ſimili in l.qui duos.§. 1.cum glo.ff.de reb.dub. Iſte eſt pulcher,& vtilis paſſus. Addo, ꝙ idem,ꝙ Bar.tenet Bal.hic in 18.col.& Ang. in conſi.13.incip. Iacobus habens.& in conſi.192. incip. quidam Nic.idem tenet Io.de Ana.in conſi.79.incip. caſus ſic ſe habet. poſt multos per eum allegatos.Et ibi dicit,ꝙ iſta eſt communis opi. & ꝙ ita Doctores conſulunt.idem tenet do.Fran.de Are. in d.conſi.155.in fi.circa fin.vbi dicit , quòd iſta eſt communis opin. pro qua eſt auctoritas Bar.patris iuris,ſed errant.Tu tene contra Bart.cõtra *quem [c] in hoc ſe habet communis ſententia*, quia cùm tractemus de compendioſa ſubſtitutione, ſub qua pupillaris, quæ continetur , dicitur expreſſa ſaltem verbis generalib. talis pupillaris excludit etiam matrem, tex.eſt hic, & in d.c.ſi pater. Aliud eſt in tacita pupillari,quæ continetur ſub vulgari,vt dixi in l.fi.ſ.titu. 1.& in d.l.qui duos.§.1.ponitur caſus diuerſus,non aduerſus,& iſtam opin.ꝙtra Bar.tenent Fran.de Rampo.Sal.Ful.& Pau.hic. & Ang.Imo.Cu.Pau. & Alex.in d.l.centu. & Oldr.in conſi.99. & etiam in conſi. 125. incip. in propoſito themate. & Card. & Imo.in d.c.Ray.& iſta eſt magis communis opi. contra Bar.de matre.Retenta tamen limitatione Bar.ꝙ ſi mater ſit in medio, eius fauore compendioſa facta à pagano per verbum commune cenſeatur omni tempore fideic. etiam ſi pupillus moriatur in pupillari ætate, conſiderabã ſi poſſet limitari opi. Bar. vt nõ procederet,quando mater tranſiret ad ſecundas nuptias,vt per talem tranſitum perderet tale beneficiũ,quia mulier tranſeundo ad ſecunda vota,dicitur contriſtare animam viri, & filiorũ, & eis iniuriam afferre.§.primæ ſiquidem.& §.ſoluto.& §.ſi autem tutelam.in Auth.de nup.& §.prohibemus.in Auth.de non eligendo ſecundo nuben. per quæ iura videtur probabiliter iſtud poſſe dici. Quod confirmo ex eo, ꝙ in fortiorib.terminis dicit Ang.ꝙ licèt tacita pupillaris contenta in expreſſa vulgari matrem non excludat , ſecundum communem opin. de qua tetigi in gl.in verbo commodo.tenet Ang.ꝙ hoc ſit verum,niſi mater ad ſecunda vota tranſiret,quia tunc tacita pupillaris cõtenta ſub expreſſa vulgari matrem excluderet ex coniecturata mente defuncti,& per iura præalleg.ita tenet Ang. hic in lectu. Peruſi.& in l.2.§.fi.ff.eo. Confirmo tertiò per aliud,nam pone, ꝙ deſcendens, puta filius inſtituat aſcendentem hæredem, puta patrem,vel matrem, & ei ſubſtituat, certè ſi aſcendens procreauit liberos,tales liberi faciunt ceſſare ſubſtitutionem,ſecundum vnam opin.quam non tenui in l.generaliter.§.cùm autẽ. ſ.tit.1.dicit Ang.in illo.§.cùm autem.in lect. Flo.ꝙ iſtud eſt verum,niſi talis aſcendens tranſeat ad ſecunda vota , cùm per talem tranſitum ꝙtriſtetur anima teſtatoris,vt dixi, & dicit Ang. ꝙ eſt ſuum nouum dictum,& verum,ꝙ etiam tenet in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.ff.ad Treb.non audeo tamen firmare hãc limitationem,quia licèt mater tranſeat ad ſecunda vota,tamẽ per hoc non perdit ſucceſſionem filij ex primo matrimonio.l. fœminæ.§.fi.C.de ſecun.nup. & ſic ille tranſitus ad ſecunda vota quo ad ſucceſſionem filij nil obſt.& id, ꝙ tenet Ang. in d.locis , ꝙ tacita pupillaris contenta ſub expreſſa vulgari excludit matrem ttanſeuntem ad ſecunda vota, communiter reprobatur , & in ſpecie reprobat Imo.in d.l.2. & & ibi Alex.in 25. col. cum alijs per eum alleg.d.Fran.de Aret.in d.conſi.155. in 9.col. Item retento eo , in quo omnes concordant , quia licèt reperiantur quatuor opi.in hoc arti.tamen, ꝙ compendioſa facta à pagano per verba communia poſt pubertãtem valeat iure fideicom.in hoc omnes concordant. In iſta cõmuni concluſione occurrit pulchrum,& ſubtile dubium, an tale fideicom. intelligatur relictum ab ipſo filio , an ab hærede filij. vtilitas eſt, quia ſi intelligitur relictum à filio , detrahitur legitima , in qua non poteſt onus iniungi ; ſed ſi dicimus onus fideicom. eſſe iniunctum hæredi,vel ſubſtituto filij,non detrahitur legitima, in qua licèt filius non poſſit grauari , poteſt tamen eius hæres, vel ſubſtitutus, text.eſt ſing.in l. ſi fundum per fideicom.§.fin. cum l.ſequen.ff.de lega.1. Facit.l. cùm patronus. à ſimili. ff. de legat. tertio.tetigi in l.ſi arrogator.ff.de adoptio. Iſtum paſſum ponit Bal.in l.ex trib.in fin.col.ſ.de inoffi. teſtam. referens ſe ita conſuluiſſe apud Viterbium , & non apertè decidit , ſed relinquit ſub dubio. Breuiter aduerte, quòd ſi ſubſtitutio ſit facta nominatim filio , puta quandocunque filius meus morietur, eidem talem ſubſtituo,& tunc fideic.relictum dicitur à filio,& detrahitur ſine dubio legitima, ita etiã ſi eſſet iniunctum hæredi, vel ſubſtituto filij,clarũ eſſet. Sed quid in dubio,an onus fideic.ceſſeat iniungi filio,vel eius hæredi, qñ iniungitur poſt mortẽ filij. in quo Bar.reperitur [d] ꝛrius,nam in l.cohęredi.§.cùm filiæ. ver. quòd

ADDITIONES.

a ¶Sententia gl.Adde Bar.contra tenentem conſi.30.Vannutius.tenet idem cũ Bar.Ang.conſi.54.Alex.1.vol.conſi.45. & lib.2.conſi.71. ad finem.

b ¶Concluſionem.Bal.in l.fi.ſ.de codi.col.1.Bar.conſi.20. in fi.

c ¶Quem.Adde Alex.conſi.12.num.20.& conſi.17.col.3. verſi.ideo dico , &c. nu.12. & 13.& ſic ſtat communis concluſio , quod ſubſtitutio compendioſa facta à pagano impuberi per verba cõia intra tempora pubertatis valet iure directo indiſtinctè,& mater excluditur, teſte Lanfran.in l. Centurio. col.10. ff.de vulg.Quam opin.tenet Caſtr.in d.l.Centurio.in fin.Aym.conſi.141.nu. 8.& magis communem dicit Rolan.conſi.69.num.6. & 23.lib.1. quæ conclu. maximè procedit , ſi teſtator in aliqua parte teſtamenti declarauit velle directò ſubſtituere,Aym.conſi.62.nu.12.non procedit, quando teſtator ſubſtituit pupillo in bonis ipſius teſtatoris , quia tunc non comprehenditur pupillaris,Aym.conſi.98.num.10. Dec.autem hic colum.11. vult matrem habere ſaltem ſuam legitimam,& quod talis ſubſtitutio ſit omni tempore fideicommiſſaria ſiue mater ſit in medio , ſiue non , Caſtr.conſi.142.libr.1. Docto.in apoſtil.ad Alex.d.conſi.17.nume.11.libr.3. vbi plura.not. Dilec. de arte teſt. tit.5. caut.6. MASVER.

d ¶Cùm filiæ. Aliàs in §.quod ſi hæredem.contra Bar.vide gl.iſtam circa fi.dum dicit tantum detracta. PVRPV.

Source : BIU Cujas

quòd ſi hæredem.ff.eo.tenet,ꝙ in dubio cenſetur relictum à filio,per illum tex.& reputat notandum. ita etiam tenet Bar. in l. codicillis.in prin.ff.de vſu & vſufru.leg.per illum text. & Pau.in conſi.198.incip.in caſu præſenti.Contrarium,& melius ꝙ quãdo iniungitur[a] poſt mortem filij intelligatur ab hærede filij,tenet ipſe Bar.in l.qui duos.in fin.& ibi Imo.& Pau.ff.eo. & Imo. & Pau.de Caſt.*& communiter alij* in d.l.cohæredi. §. cùm filiæ.& Imo.in d.c.Ray.circa fi.in materia vulgaris. Fulg. in l. eam quã. ſ.de fideicom.& Cu.in l.1.§.fi.ff.de vulg.& pupil.& Alex.in cõſi. 12.in 3.vol.incip.attentis verbis teſtamenti. in pen. col. & latius quàm alibi do.Fran.de Are. in d.conſi.15.in 8. col. & plenius in 11.col.& duab.ſequẽtib.& iſtud eſt vtile,& neceſſarium in prẽſenti materia, vt ſcias,an compendioſa facta filio per verba cõmunia,quæ poſt pubertatem filij valet iure fideicom. an de tali fideicom.veniat detrahenda legitima filij,necne.Limita tamen iſtam vltimam concluſionem, ꝙ talis compendioſa poſt pubertatem valet fideicom.*iure ſecundum omnes, vt* procedat, niſi teſtator dixerit,ꝙ volebat totam, vel integrã hæreditatem ſpectare ad ſubſtitutum,nam per talia verba patet teſtatorẽ velle, ꝙ valeat iure directò, quia ſi valeret iure fideicom.eſſet detrahenda quarta Trebellianica,itẽ legitima,quæ Trebellianica nõ detrahitur in ſubitutione directa,ita concludit Bar.hic,& in pleriſque conſilijs alleg.per Alexan.in d.l.Centurio.& cùm Bart.in hoc tenet Lud.in conſi.130.incip.viſo teſtamento prædicto, circa ꝙ quæritur.Breuiter in hoc Bar.malè loquitur,*& communiter reprobatur*, quia per illa verba totam, & integram hæreditatem, bene videtur prohibuiſſe Trebellianicam, iuxta gl.ſingularẽ in l.decem.in prin.ff.de fideicom.lib.cum concor. non autem per hoc videtur voluiſſe,ꝙ poſt pubertatem ſubſtitutio valeret iure directò,quia ſic eſſet nulla,& ita tenet Bal.hic in 18.col. verſi. procedo vlterius,& in Auth.hæc vſus.ſ.de ſacroſan.eccle.Ang. notabiliter in conſi.125.incipien.hoc eſt teſtamentum.& in d.l. Centurio.vbi plenè Alex.& in l.nam ꝙ.§.fin.ff.ad Trebel.& per hoc habes vtiliter expeditam iſtam ſecundam quæſtionem gl. cuius practicam vide per Bald.in l.fi.ſ.de codi.in 1.col.circa fin. 16 ver.modo pone aliud exemplum.¶†Sum in 3.q.glo.ibi,ſi verò ita ſubſtituat. ex qua habes, ꝙ compendioſa facta à pagano filio,cum adiuncto quandocunque ſine liberis deceſſerit, non facta differentia,an fiat directis verbis,vt dicatur, ille ſit hæres,vel fiat verbis communibus, vt quia dicat illum ſubſtituo, omni tempore,& poſt pubertatem, & ante cenſetur fideicom. iſtud probat gl.quatuor rationib. licèt videatur inculcatè loqui. Prima eſt,quia fideicom.ſubſtitutio de facto,& de iure talib.verbis fieri conſueuit,ꝙ nihil eſt.Secunda ratio eſt,quia talis ſubſtitutio non poteſt valere poſt pubertatem iure directò, ergo nec ante,ſemper ergo valet iure fideic. quæ ratio eſt contra iſtam. l.& expreſſius contra d.c.Ray & d.c.ſi pater. vbi poſt pubertatẽ non poteſt valere ſubſtituitio, niſi iure fideicom. & tamen ante valet iure directò.Tertia ratio glo.eſt,quia cùm iſta ſubſtitutio ſit vna, non debet diuerſo, ſed eodem iure cenſeri. l. eum qui ædes.cum vulgatib.ff.de vſuca. ergo ne diuerſo iure cenſeatur, debet cenſeri omni tempore fideicom.qđ etiam eſt contra iura prædicta. nam compendioſa multas ſubſtitutiones ſub ſe continet, vel verius multa tempora, ideo diuerſimodè cenſetur. Quarta ratio gl.eſt propter verbum ſine liberis, ꝙ fundamentũ valet, quia eo attento etiam ante pubertatem non valeret iure fideicom.cùm ante non poſſet liberos procreare. Ideo iſta concluſio glo.reprobatur per Bart. & omnes hic,& in d.l. Cen- b turio. cum concor. vt ibi per Alex.& contra[b] glo.etiam facit, dum vult, ꝙ conditio ſi deceſſerit ſine liberis, intelligatur poſt pupillarem ætatem, quia ante impleri non poteſt, iſtud procedit à communiter accidentibus,quæ debent haberi in conſideratione.l.nam ad ea.ff.de legi.tamen poſſibile eſt per rerum naturam,ꝙ fœmina in 11.anno procreet liberos, & ſi liberos procrearet,faceret ceſſare ſubſtitutionem.ita Bar.in l.in pupillari.in fi.vbi alij ſequuntur.ff. eo. & Bald. Imo.& Pau. in l. ex facto.in prin.per illum text.ff.eo.& Bal.hic circa prin. in ſecunda opp.& in pen.col.& in l.humanitatis.in 11.col.ſ. eod. & in l.nec ei.ff.de c adop.tamen licèt concluſio gl.[c] communiter reprobetur, pro ea tamen ſtringit tex.cui non video ſolutionem in l. credendũ. §.ſi verò maritus.ff.qui pe.tut.vbi ſubſtitutio erat facta ſub cõditione,ſi deceſſerit ſine liberis.Item ibi filius erat pupillus,ꝙ pater,quia aliàs ibi fruſtra tractaretur de tutela, & tamen ibi decidit,ꝙ ſubſtitutus ex cauſa fideicom. admittitur, ergo multũ ibi probatur, ꝙ etiam pro tempore pupillaris ætatis valet iure fideicom.& dicit Pau.hic,ꝙ aliàs vidit Bal.patronum ſuum allegaſſe illum text.contra quendam, qui publicè iſtam.l.repetebat.nec poteſt reſponderi, niſi cum violentia intelligendo, vt per Bar.ibi poſt gl.& ſic eſt expedita iſta quæſtio gl.¶In quarta ta ibi,ſi verò ſic dicat.in qua dic, ꝙ glo.bene dicit, & reputatur * ſingularis, *& ab omnibus approbatur hic*, & pro ea facit tex. in l.ſi frater. ſ. de fideic. Reputat etiam ſingulatem Alex.in d.l. Centurio.in 41.col.& ſequitur Fulg. hic, licèt aliqua in oppoſitum adducat,quibus reſpondet ipſe. ¶Glo.fin.diuiditur in quatuor. In prima declarat text. In ſecunda timore taciti contrarij ponit quatuor vtilitates, an habeat locum directa ſubſtitutio, an fideicom. In tertia per viam notabilis ponit aliud contrarium, & ponit in effectu tres ſolutiones. In quarta de diſtinctione ſe remittit.Secunda ibi,reſtituit ergo mater. Tertia ibi,item notãt hic quidam.Quarta ibi,vltimò diſtingue. Pro introitu ſecundæ partis oppono contra tex.qui conſtituit differentiam,an ſubſtitutio valeat iure directo,an iure fideic. contra,nam licèt in alio quàm in milite inter iſtas ſubſtitutiones videatur differentia,tamen in milite non videtur referre: nam in teſtamento alterius, quando ſubſtitutio valet iure directò,nil detrahitur, ſed quando valet iure fideicom.detrahitur quarta Treb. ſed iſta quarta ceſſat in teſtamento militari.l.in teſtamento.la 2.ſ.de teſta.mili, & in l.in teſtamento.ſ.ad l.Falc.ergo non videtur referre.Secundò confirmatur, qđ non ſit differentia, nam ſicut in fideicom. ſubſtitutione non veniunt bona filij, ſed teſtatoris tantum.l.cohęredi.§. cùm filiæ.ff. eo. ita in directa militari veniunt tantum bona teſtatoris.l.miles ita.§.exhæredato.ff.de teſta. milit. l. Centurio.ff.de vulg.& pupi. ergo non eſt differentia in milite,an valeat iure directo, vel iure fideicom. Glo.tradit propter hoc tollendum quatuor vtilitates, ſed prima, & tertia non ſunt bonæ, & glo.met primam reprobat, quia tenebant aliqui, ꝙ etiam in teſtamento militis haberet locum quarta Trebe.ſed falſum eſt, vt in iurib.in glo.alleg. intellige tamen gl. vt procedat ſecundũ iura Digeſtorum, & C. ſed per iura Authenticorum videtur correctum,per §.fin.in Auth.de hære.& Falc.examinant Bar.& alij in l.1.§.in filij.ff.ad Trebel.dixi in d.l. in teſtamento. ſecũda. ſ.de teſta. milit. Secunda vtilitas eſt propter iura ſepulchrorũ, quæ non tranſeunt in fideicom. l. quia perinde.alleg. in glo.per 17 quem text.dicit ibi ſing.Bart.& reputatur verbum ſolenne, † ꝙ iura patronatus Eccleſiæ non tranſeunt in fideicom. reſtituta hæreditate,ſed remanent penes directum hęredem,& ſequitur Imo.in l.ſi patroni.in prin.ff.ad Trebel.vbi reputat ſingulare, & not.digniſſimum,& dicit, ꝙ non meminit eſſe tactum à Canoniſtis,ſequitur Bal. in l.fin.in pen.col.in prin. C.de edi.diui.Adri. tol.& in l.cùm virum.ſ.de fideicom.in fi.col.Confirmo per bonum ſimile, nam ſimile videmus in iure patronatus, ꝙ habet patronus in libertos ſuos,illud non tranſit in fideicom.ſed remanet penes directum hęredem,gl.eſt in l.ſciendum.ff.de verb.ſig. & in l.ſi patronus.la 1.in prin.vbi bonus tex. ff.de bo.lib.eo.modo & hoc eſt etiam vtile in emphyteuſi, & in feudo, quia talia iura non tranſeunt in fideic.ſecũdum Pau.hic, & Bar.& plenius Modern.in d.l.ſi patronus.in prin. de quo dixi plenè in prooemio feudorum,ideo hic non attingo. ¶Tertia vtilitas gl.eſt falſa,vt declaraui in oppoſitionib. ¶Quarta vtilitas gl.eſt, quia in fideicom.non venit legitima filij,ratio eſt,quia fideicom.cenſetur merum grauamen.l.cohęredi.§. cùm filiæ.ff.eo. ſed de legitima filij omne grauamen reijcitur. l. quoniam in priorib. ſ. de inoffi.teſta.Tu cõſidera,ꝙ iſta gl.vult duo,vnum expreſsè,aliud tacitè à contrario, expreſsè vult, ꝙ in fideic. ſubſtitutione non venit legitima filij.Tu intellige verum,quando onus fideicom. eſt iniunctum nominatim filio, cùm filius in ſua legitima non poſſit grauari, ſecus ſi ſit iniunctum hæredi filij, quia ſubſtitutus filij poſt mortem filij poteſt grauari in legitima, text.eſt ſingul.in l.ſi fundum per fideicommiſ.§.fi.ff.de leg.1. & optimum ſimile in l.cùm patronus. ff.de lega.2. Quid autem ſit in dubio, dixi in glo.prẽcedenti. ¶Secundo ſubijcit Bart.quòd id, quod dicit

ADDITIONES.

a ¶Quando iniungitur. Oppo. Bar.in l.qui duos.Angel.inſti.de nup.in princip. colum.3.Alexan.lib.3.conſi.12.col.fin. & libr.4.conſi.13. & libr.1. conſi.17. aliàs 67.

* Et vide Doct.ad Alex.dict.conſi.13.num.32. libr.3. vbi poſt plura tandem dicunt falſam doctri. Alex.ibi, concluduntque, quòd in dubio ſola bona teſtatoris ſubiacebunt fideicommiſſo etiam ſi expreſsè non ſe reſtrinxerit ad bona propria,& de eiſdem,etiam ſi filius impubes moriatur, detrahetur legitima,nec non pro more Trebel.& in hac ſublimita. ſtare Rip.in l. Centurio.nu. 128.ff.de vulg.& ideo malè reprobaſſe Bal.conſi.Caſtr.in l.ex tnb.C.de inoff. teſtam.& ſic concludunt prædicti Docto.contra doctri. Alex. quam ipſe dicit communem ex doctr.Bar.in d.l.qui duos.& alijs ibi alle.& qui Rip.in d.l.Centurio.num.129.tenet, quòd fideicommiſſum cenſeatur relictum à venien. ab inteſta.quam limitat, niſi ſubſtitutio facta ſit per verbum commune, ſubſtituo.Pro quo tamen artic.& doctr.Bart. in d.l.qui duos.vide, quæ doctè,& copioſè ſcribit Clar.§.teſtamentum.q.72.verſi.tertius eſt caſus. vbi dicit magis communem,qđ fideicommiſſum in dubio cenſeatur relictum ab eo,à quo relinqui poteſt,& ſic ab hærede filij, vel ab eius ſubſtituto pupillari, non autem ab ipſo filio. MASVER.

b ¶Et contra Ang.conſi. 47. PVRPV.

c ¶Concluſio gl. Adde contra gl.Bar.conſi.53.Ang.in ſecundo dub. PVRPV.

Source : BIU Cujas

dicit glo. procedit in alio quàm in milite, caue tamen, quia Bar. loquitur dubitatiuè, quia miles secundum ista iura poterat priuare filium legitima, quod patet, quia si miles exhæredauerit filium secundum iura Digestorum, & C. non competit exhæredato querela. l. fi. ſ. de inoffi. testa. & id, ꝙ dicit Bar. sequitur Ful. hic sine dubitatione. Contrarium tamen, & melius tenēt Ange. Pau. & Alex. hic, & originaliter Bald. hic in 12. col. ꝙ licèt miles possit priuare filium legitima, quando exprimit, vel quando expresè exhæredat, non tamen sequitur, ergo subſtituendo per fideicom. intelligitur grauare in legitima. simile in l. sequens q. in prin. ff. de leg. 2. & pondera, ꝙ Bart. in hoc tenet contrarium, in d. l. Centurio. in 2. col. dum alleg. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. eo. ¶ Secundò vult ista glo. tacitè à contrario aliud singulare, ꝙ si subſtitutio facta à milite valuisset directo, tunc veniret etiam legitima filij, & in hoc istam gl. multum notat Imo. in d. l. Centurio. in 2. col. & in commento c. Ray. de test. in mate. compendiosæ, & latè sequitur Alex. hic. ego contrarium teneo, & inuenio, ꝙ contrarium, & melius tenet Cu. in d. l. Centurio. & Pau. hic, eo quia directa militaris ita videtur grauamen, sicut fideic. subſtitutio, quia sicut per fideicom. succeditur solùm testatori,
a & in eius bonis tantum, idem in directa militari, vt hoc tex. [a] in fin. vnde assumo fundamentum, quo vtebar contra Bar. statim, & Alex. vtitur, & non perpendit, quia licèt miles posset grauare filium in legitima, si expresè vellet, tamen subſtituendo fideicom. non præsumitur velle grauare in legitima, ita in directa militari, cùm in illa solùm veniant bona testatoris, sicut in fideicom. & istud stringit. Vltra gl. Bar. hic addit quintam vtilitatem de fructib. in quo *Bar. communiter reprobatur.* vt dixi in l. in testamento. la 1. ſ. de testa. milit. ponunt omnes in d. l. Centurio. & Pau. hic. Subdit Bar. aliam vtilitatem, quando esset debitum naturaliter tantum, & bene dicit. Septima vtilitas est, secundum Ang. & Pau. hic, quia dandum causa conditionis implendæ debet præstari hæredi, non fideicom. Exemplum, testator reliquit Titio fundum, si dederit decem hæredi, cui debent solui ista decem, an hæredi, an fideicom. facta restitutione hæreditatis? dicunt Ang. & Pau. quod directo hæredi. per text. no. in l. qui hæredi. §. cùm hæreditas. ff. de condi. & demon. & ratio potest esse, quia conditiones debent impleri in forma propria, & specifica. d. l. qui hære. & l. Meuius. sed fideicom. non est hæres, sed loco hæredis. l. postulante. §. 1. ff. ad Treb. l. si filiusfam. ff. ꝙ cum eo. nec in hoc inuenio contradicentem. Ego tamen in contrarium allego tex. fortem in ratione sui in l. is qui. §. fi. ff. de leg. præst. ponderando rationem tex. ibi. Alia est vtilitas, quia directo subſtitutus potest apprehendere bona hæreditaria propria auctoritate, vt dixi ſ. in 1. parte gl. magnæ. Et ex hoc sequitur, ꝙ sibi competit remedium executiuum. l. fin. C. de edi. diui Adr. tollen. secus in fideicom. qui non potest propria auctoritate apprehendere, nisi restituta hæreditate re, aut verbo. l. facta. & l. restituta. ff. ad Trebel. ergo fideicom. non competit remedium. d. l. fi. vt tenet glo. in verbo ex parte. vbi Doct. Sum in ter-
18 tia parte glo. ibi, item notant hic quidam. ex qua habes, † ꝙ pupillaris contenta sub compendiosa, vel breuiloqua, dicitur ex-
b pressa, [b] cuius contrarium voluit glo. mag. ſ. in secunda parte prin. quas gl. Bar. hic in 2. col. *cum quo omnes tenent*, concordat, ꝙ quædam est pupillaris, quæ nullo modo exprimitur, nec verbis generalibus nec specialibus, vt est illa, quæ continetur sub expressa vulgari, & ista dicitur omnino tacita, & matrem non excludit, patet, quia verba vulgaris non conueniunt pupillari, imo
c sunt contraria. quædam est pupillaris, [c] quæ licèt non exprimatur verbis specialib. exprimitur tamen verbis generalib. vt est illa, quæ continetur sub compendiosa, scilicet, quandocunque filius meus decesserit, talis sit hæres, vel illa, quæ continetur in breuiloqua, vt vos inuicem subſtituo, & ista excludit matrem.
19 ¶ † Istam conclusionem, ꝙ pupillaris ꝓtenta sub breuiloqua matrem excludit, limita singulariter, vt sit vera, quando breuiloqua est facta simpliciter sic, vos inuicem subſtituo, secus si esset facta verbis negatiuis conuenientib. vulgari, vt quia testator institutis duob. filijs dixit, si alter vestrum hæres nō erit, vos inuicem subſtituo, tunc pupillaris cōtenta sub ista breuiloqua censetur omnino tacita, & matrem non excluderet. ita singulariter tenet Bar. in l. Lucius. ff. eo. in fin. col. ver. pone, ꝙ instituo duos impubes. ꝙ est notandum secundum Imo. in d. cap. Ray. in materia breuiloquæ. & Alex. in d. l. in testamento. in 9. col. ſ. de testa. mil. & hic in 14. col. Secundò singulariter limita id, qđ volunt Bar & omnes, ꝙ pupillaris, quæ continetur sub expressa vulgari, sit omnino tacita, eodem modo tacita vulgaris sub expressa pupillari cōtenta, nam hoc limitat multum egregiè Bal. hic, in 17. col. versic. vnum etiam aduerte, vt procedat, quando subſtitutio pupillaris esset concepta hoc modo, scilicet, si pupillus hæres erit, & in pupillari ætate decesserit, Titium subſtituo, tunc propter id, si hæres erit, ꝙ directo repugnat vulgari, quæ fit, si hæres non erit, tunc vulgaris, quæ continetur sub illa pupillari, dicitur omnino tacita; secus si non essent adiecta illa verba, si hæres erit, sed solùm fuisset dictum, si filius morietur in pupillari ætate, talem subſtituo, tunc ista censetur compendiosa limitata ad certum tempus, scilicet, vsque ad pubertatem, & tunc contineret pupillarem, & vulgarem, & ambæ essent expressæ, quia illa verba, si filius moriatur in pupillari ætate, ita cō ueniunt vulgari sicut pupillari, quia pupillus posset mori in pupillari ætate ante aditam hæreditatem, & post aditam, & istam decisionem sequitur, & commendat Pau. hic in 5. col. dicens, ꝙ ita consuluit Florentiæ cum plerisque Doctorib. Perusi. Tu cōsidera, ꝙ dictum Bal. est verum, & singulare, sed ratio non bona, sed alia ratio quam prædixi. nam sub illis verbis, si filius moriatur in pupillari ætate, talem subſtituo, continetur pupillaris, & vulg. & ambæ sunt expressæ verbis generalib. quę verba possunt vtrique adaptari, & illud dictum sequitur Card. in d. cap. Ray. & ibi Imo. in materia compendiosæ. sed ratio Bal. est ma-
d la, dum dicit, ꝙ ista dicitur compendiosa [d] subſtitutio limitata ad ætatem certam, scilicet pupillarem. ista ratio falsa est euidenter: nam compendiosa dicitur, quę sub compendio verborum multa tempora complectitur, vt hic per Bart. in 3. col. & dixi ſ. in magna glo. sed quando est dictum, si filius moriatur in pupillari ætate, talem subſtituo, ista non potest dici compendiosa, cùm complectatur tantum vnum tempus pupillaris ætatis, & ita per multa Alex. hic, & in consi. 47. in 2. vol. incip. abundè. in fi. col. reprobat Bal. & caue, quia licèt Alex. videatur reprobare decisio. Bar. tamen reprobat solùm eius rationem. Istum passum de isto dicto Bal. an sit verum, latè examinaui in d. l. Centu
20 rio. ad ibi dicta me remitto. ¶ † Item pondera dum ista glo. dicit, secus ergo in extraneo vulgariter subſtituto. nam eam multum commendat Bar. hic in 2. col. pro limitatione omnium legum dicentium, ꝙ tacita pupillaris contenta sub expressa vulgari non excludit matrem, vt supra latè tetigi. nam illa iura debent intelligi, quādo filio esset subſtitutus vulgariter extraneus, secus si esset subſtitutus alius filius testatoris, quia iste alius filius ex tacita pupillari matrem excludit, quia præsumitur, ꝙ pater plus diligit filios suos, quàm vxorem matrem filiorum, & idē tenet glo. in l. Lucius. in verbo non ad matrem. ff. eo. & pro ista conclusione facit, ꝙ tenui in glo. in verbo omnimodo. in fi. vbi tenui, ꝙ ex tacita pupillari mater excluditur, quando vulgariter fuisset subſtituta Ecclesia, vel pia causa, & pondera, ꝙ licèt Bar. hic non aperiat de qua tacita pupillari loquatur, an de tacita pupillari, quæ continetur sub expressa vulgari, an de tacita pupillari contenta sub breuiloqua, vel compendiosa, tamen puto, quòd intentio Bartō. sit loqui de contenta sub expressa vulgari, aliàs, quod not. Bart. non esset singulare, sed indubitabile, quia si loqueretur de tacita pupillari contenta sub compendiosa vel breuiloqua, non requireretur, ꝙ esset frater pupilli, quia etiam quilibet penitus extraneus subſtitutus matrem excludit. debes ergo intelligere Barto. in tacita pupillari contenta sub expressa vulgari, & in hoc erit tunc singularis limitatio, quòd alius frater filij instituti ex tacita pupillari matrē excludit, & istud apertè per hanc glo. tenet Bar. in l. 2. in fin. prin. ff. eo. & Cyn. in l. fin. ſ. titu. 1. Ang. in l. in testamento. mag. ſ. de testa. mili. & hoc tenet Pau. in fin. d. l. Lucius. Contrarium tenet Bald. hic in 4. colum. ꝙ imò etiam frater pupilli ex tacita pupillari, quæ continetur sub expressa vulgari, non excludit matrem, & in hoc credo bene, ratio, quia in pupillari tractatur de successione filij, sed successio filij magis est debita matri, quàm fratri pupilli. patet, quia si mater prætereatur à filio, habet querelam. l. cùm filium. ſ. de inoffi. testam. secus in fratre, si ab alio fratre prætereatur. l. fratres. ſ. de inoffi. testa. ideo licèt in fideicom. subſtitutione in qua tractatur de successione patris, præsumatur, ꝙ voluerit p̄ferre filios vxori. l. cùm auus. ff. de cond. & demon. cum simi. secus in pupillari. & idem tenet Imo. in l. 2. ad fi. prin. ff. e. & in d. c. Ray. in materia pupilla-

ADDITIONES.

a ¶ Vt hoc text. Qui nihil facit, sed l. miles ita. §. exhæredato. ff. de testamen. milit. PVRPV.

b ¶ Expressa. Sequitur Alex. lib. 3. consi. 12. col. 6. PVRPV.

c ¶ Pupillaris. Adde Bar. consi. 30. Ioannucius. PVRPV.

d ¶ Compendiosa. Respondeꝙ quòd etiam dicitur compendiosa, quia sub compendio multas subſtitutiones comprehendit. glo. hic in verbo fideicom. sed ista est huiusmodi. ergo, &c.

* Et dic, quòd compendiosa subſtitutio non requirit expressionem dictionis quandocunque, sed sufficit dicere, si quis eorum decesserit sine liberis, teste Barto. in l. Centurio. colum. 3. & 9. versicu. secundo oppono. de vulga. not. Roland. consilio 25. & 13. numer. 14. libro primo. plura autem in materia subſtitu. compendiosæ vide per Neuizan. consilio 53. & 54. Guido Papæ quæstio. 534. Practic. Papiens. forma libe. subſtitut. versic. compendiosè. vbi dixi. MASVER.

Source : BIU Cujas

pupillaris ſubſtitutionis,& hoc puto melius contra Bar. Subdit poſteà Bald.q̃ gl.hic,& in d.l. Lucius. non loquuntur de tacita pupillari contenta ſub expreſſa vulgari,ſed ſub breuiloqua: ſed errat, vt puto, quia tunc non requireretur, q̃ eſſet ſubſtitutus frater pupilli, imò quilibet ſubſtitutus tunc excludit matrem, quia non eſt omnino tacita,tamen Alex.ſequendo intellectum Bal.ad iſtam glo.confirmat, quia ſecundum intellectum Bart. traditum ad gl.hic,& in d.l.Lucius.ſequeretur,q̃ in breuiloqua ſubſtitutione ita demum ex pupillari mater excluderetur,quãdo eſſet ſubſtitutus alius frater pupilli,& tamẽ eſt falſum, quia ſubſtitutus penitus extraneus matrem excludit, & iſto fundamento cõtra Bar.vtitur Ang.hic in lect. Flor.& ſic volunt Ang. & Alex.q̃ etiam extraneus in breuiloqua ſubſtitutione ex tacita pupillari in ea contenta matrem excluderet, ſed aut non intelligo,aut errant in terminis.nã ad hoc,vt ſit breuiloqua,oportet,q̃ fiat ſaltem duab.perſonis, vnde ponamus, q̃ ſit pupillus filius, & vnus extraneus inſtitutus , & dicat teſtator,vos inuicẽ ſubſtituo,iſta eſt breuiloqua,& dicunt Ang. & Alex. q̃ non ſolùm ſi alius frater eſſet ſubſtitutus pupillo breuiloquè,ſed ſi etiã ſit vnus extraneus, q̃ ex tacita pupillari contenta ſub iſta breuiloqua matrem excludet,quia iſta pupillaris non eſt omnino tacita,ſed errant, quia quando eſt extraneus,non poteſt cõtineri tacita pupillaris ſub breuiloqua, quia ad hoc, vt contineatur pupillaris,oporteret, quòd ambo eſſent pupilli, & filij in poteſtate teſtatoris,ita quod vtriq; conueniret pupillaris, ſed ſi præſupponis, qđ vnus ſit pupillus, alius extraneus, pupillaris non poteſt vtriq; conuenire,ergo cùm ſit imparitas perſonarũ, non poteſt pupillaris ſub breuiloqua contineri.l.2.ſ̃. eod. l. iam hoc iure.ff.eo.vnde dico, qđ ad hoc, vt pupillaris poſſit contineri ſub breuiloqua,& excludere matrem, neceſſe eſt, quòd ambo ſint pupilli,& in poteſtate teſtatoris.vnde quando loquimur de extraneo,tunc ſub breuiloqua nunquam continetur tacita pupillaris.vnde neſcio,quo vultu dicant Ange.& Alex.hic, q̃ ſub breuiloqua continetur pupillaris, nedum ſi frater ſit ſubſtitutus,ſed etiam ſi extraneus, & dicit Alex. q̃ ita intelligunt omnes d.l. Lucius.Item caue,qđ Bar.ponderat iſtam gl.in alijs verbis,quàm perpendant Bal.& Alex.hic,nam Bart.ponderat verba glo.ibi,ſecus ergo in extraneo vulgariter ſubſtituto. vbi glo. loquitur de vulg. expreſſa, non autem ponderat verba præcedentia glo.in quibus loquitur de pupillari contenta ſub breuiloqua,vel compendioſa. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur ad hoc,vt poſſit fieri exemplaris ſubſtitutio.*
2 *Lex noſtra non habet locum in filio phrenetico.*
3 *Quæ differentia ſit inter furioſum,& mentecaptum.*
4 *Filio mentecapto de ordine fratrum minorum non poteſt exemplariter ſubſtitui , quia non debetur legitima.*
5 *An ſi pater relinquat filio mentecapto minus legitima,per hoc vitietur exemplaria ſubſtitutio.*
6 *Quemadmodum in pupillari ſubſtitutione , quæ quo ad quid cenſetur teſtamentum patris, & non filij, non habet locum querela, ita nec in exemplaria.*
7 *Quæ differentiæ ſint inter exemplariam ſubſtitutionem, & pupillarem.*

LEX IX.

a VMANITATIS. [a] Diuiditur in tres. In prima declarat,quę ipſo næ poſſint facere exemplariam ſubſtitutionem , & quib.fieri poteſt.In ſecunda,quando finiatur exemplaria ſubſtitutio.In tertia, quæ perſonæ debeant exemplariter ſubſtitui.Secunda ibi,ita tamen. Tertia ibi,ſed ſi fili. Parentibus vtriuſque ſexus permittitur filijs, nepotibus, vel pronepotibus mentecaptis, in legitima tamen inſtitutis , exemplariter ſubſtituere,quæ ſubſtitutio finitur,ſi ille mentecaptus ad ſanam mentem peruenit,& ſi mentecaptus habet filios debet teſtator eos, aut vnum ex eis ſubſtituere,vel non exiſtentib.filijs fratres mentecapti.h.d.iſta l.quæ tractat materiam exemplariæ. de qua eſt tex.in l.ex facto.ff.eo.& in §.qua ratione.inſti.eo. & quare dicatur exemplaria,cùm potius deberet dici exemplata,cum exemplar dicatur originale, vnde aliud exemplatum fit, iuxta glo.in l.2.ff.de fid.inſtru.declarat Bal.hic,in prima oppo.quem vide,&
1 Bar.& alij.in d.l.ex facto.† Et pondera,q̃ in hoc tex.quatuor requiruntur ad hoc,vt poſſit fieri exemplaris ſubſtitutio. Primò, q̃ qui eam facit,ſit aſcendens vt pater,vel mater, vt hic , ſecus ẽcontra, quia ſi filius , vel nepos haberet patrem , vel matrem, aut auum mentecaptos,licèt cura aſcendentium ad deſcendẽtes pertineat,& ſic filius eſſet curator patris mentecapti.l.is cui. ff.de cura. furio. tamen iſte filius non poſſet ſubſtituere exemplariter patri,vel matri,licèt eſſet emancipatus, & ſic poſſet facere teſtamentum.ita Bar.in d.l.ex facto. Bal.Ang. Pau.& Alex. hic , & Imo. in d.c. Rayn.in materia exemplariæ. ratio eſt,quia deberet ſubſtituere ſeipſum patri, quæ ratio non videtur fortis ex infra dicendis. Hinc latè diſputat Ioan.Fab.in §.qua ratione. in 6.colum.inſti. eo. an pater, qui eſt in poteſtate aui, ſi habeat filium mentecaptum,poſſit ei exemplariter ſubſtituere,& poſt multa determinat , quod non poteſt ſibi facere teſtamentum, ergo minus alij.Secundò requiritur in tex.quòd talis mentecab ptus [b] perpetuò morbo laboret , vt dicit text.in verbo perpetuò ſit.ratio eſt , quia ſi non laboret perpetuo morbo , haberet dilucidia interualla , in iſtis interuallis ipſe ſibi poſſet facere teſtamentum.l.furioſo.ſ̃.qui teſta.face.poſ. ergo pater non poſſet
2 ſet ſibi in ſubſidium ſubſtituere exemplariter.† Hinc infertur, q̃ iſta lex non haberet locum in filio phrenetico, quia ſi pater, vel mater habeat filium, vel nepotem phreneticũ, non poſſent ei exemplariter ſubſtituere,ſecundum Bal.hic in fi.quia non laborat perpetuo morbo, vt requirit text.noſter. & licèt alij non attingant , ego tamen aliqualiter dubito , quia cũ phreneticus non poſſit teſtari,ſecundum Bal.in l.3. in 10.q.ſ̃. de rei vendi.& dixi in l.furioſum.ſupra qui teſtam.face.poſ. certè eadem ratio humanitatis militat in filio phrenetico ſicut in mẽtecapto , niſi intelligas Bald. in illa l.2.vt phreneticus non poſſit teſtari in illo tempore , quando eſt in phreneſi.In principali tamen articulo, ſcilicet in furioſo , Ange.in l.ex facto.ff.eo.tenet mirabiliter, q̃ non,quia lex noſtra ponit caſum, qui exorbitat à iure communi.regulariter enim maiori non poteſt ſubſtitui. l. 2. in princip. ff.eodem.vnde tenet, quòd furioſo non poteſt mater,vel pater exemplariter ſubſtituere , niſi impetraret à principe . Pro quo multum ſtringit.l.ſi furioſo.ſupra de nup.vbi iura exorbitantia, quæ loquuntur in mentecaptis, non habent locum in furioſis. Tene contra , q̃ iſta lex multo magis habet locum in furioſo, per tex.in l.fin.poſt princip. vbi glo. in verbo conſtitutio. C. de cura.furio.& per text.in l.1.§.fin.iuncta.l.ſeq.ff. de cura.furio.& ꝙa ratio huius l.fundatur in humanitate , vt ex hoc tex.in prin. quæ ratio fortius militat in furioſo , quàm in mentecapto . ita Bal.hic in 2.colum. & ſequuntur Moder.hic. Bald.& Cu.in d.l.
3 ex facto in princip. † Quę autem ſit differẽtia inter furioſum, [c]
c & mentecaptum,dixi in d.l.furioſum.nam ſecundum Ang.hic, ille dicitur mentecaptus,qui habet furorem interius,non tamẽ facit exteriora, proijciendo lapides,& ſimilia, vt facit furioſus, vt dixi in d.l.furioſum. Adde,q̃ eodem modo procedit iſta l.in muto & prodigo,vt licèt iure Digeſtorum pater non poſſet ei ſubſtituere,niſi à principe impetret , tamen per hanc legem indiſtinctè poteſt propter rationem humanitatis , quæ hoc caſu locum habet.ita Bald. hic in 3. colum.penult.& fin. ſequuntur Pau.& Alex.hic,& Bal.in d.l.ex facto.Ioan.And. & alij in d.cap. Ray.licèt Cyn.hic.in 4.q.& Abb. teneant contrarium , & malè. Tertiò requiritur,q̃ tali filio mentecapto relinquatur legitima à patre , ex quo habes , q̃ exhęredato non poteſt exemplariter ſubſtitui.ex quo habes differentiam inter exemplariam , & pupillarem , quia pupillaris poteſt fieri exhæredato.l.1.§. pen. & l. ſed ſi plures §.ad ſubſtitutos. ff.eo. §. non ſolùm. inſti. de pupil. ſubſti.& duas rationes diuerſitatis perſuaſiuas ponit Bar.hic,aliã
d ſubtiliorem aſſignat Ray. hic, quia pupillus , [d] quando eſt doli capax,poteſt committere cauſam ingratitudinis, per quam poteſt exhęredari,non ſic in mentecapto. Sed fallitur in vtroque. primò in pupillo reſtringeret dicta iura ad pupillum doli capacem.Item etiam mentecaptus , & furioſus poſſunt exhæredari. l.fi.§.ſed cùm antiquitas.ſ̃.de cura. fur.l.de creationib. ſ̃. de epiſ. audi.Item per hunc tex.loquentem de legitima videtur confundi deciſio Bart.in d.l. ex facto. in 4.col.ff.eod. vbi tenet, q̃ pater poteſt exemplariter ſubſtituere filio mentecapto , etiam naturali tantum,eo quia non curatur in iſta exemplaria patria poteſtas,ſed ſolùm humanitas,& idem tenet Bal.hic.in 13.col.& Sal. etiam.Sed obſt.iſte tex.cùm filio naturali tantum non debeatur legitima.l.vxorem.§.pater naturalis.ff.de leg.3.l.3.C.de natu.lib. & ita contra Barto.tenent Ange. & Cu. in d.l.ex facto. Confir-
4 mo per id,quod dicit Bar.in l.2.in fin.ſ̃.de hęre.inſti. † vbi tenet, quòd

ADDITIONES.

a ¶Humanitatis. Adde de materia iſtius legis Pet.de Peru. in repet. cap.Rayn. de teſta.

b ¶Mentecaptus. Adde.l.is cui lege.de teſta.Spec.tit.de inſtr.edi.in §.12.ver.verum.Bar.in rep.l.1. C.de ſacroſan. eccl.

c ¶Furioſum. Adde Barto. in l. ſi furioſi. C.de nupt. Bald.in l.ſed & ſi milites. in §.iam autem.ff.de excu.tu.Alex.de Imo.conſi.54. incip. quæſitum breuiter conclude.in 1.vol.

d ¶Pupillus. Adde Doct.in cap.pueris. de delictis puer. Io.de Imo. in c.quintauallis.de iureiur.

Source : BIU Cujas

a q̃ si pater habeat filium mẽtecaptum, qui sit in ordine fratrum minorum [a], q̃ non possit ei exemplariter substituere, quia sibi non debetur legitima, & idem dicit Bald. esse in alijs similib. In alio autem filio mentecapto, qui esset monachus, pater potest exemplariter substituere, licèt sit in potestate Abbatis, & monasterium habeatur loco filij. ita egregiè Bal. hic in 14. colum. 7. q.

5 ¶† Quid autem si tali filio mentecapto pater reliquisset minus legitima, an per hoc vitietur exemplaria substitutio? glo. hic. in ver. legitima. dum dicit ad minus. sentit, q̃ sic, idem tenẽt Ang. Imo. & Cu. in d. l. ex facto. & Imo. in d. c. Ray. in materia exemplariæ, & plenius Ioan. Fab. in §. qua ratione. insti. eo. licèt contrarium teneat Bart. in l. ex facto. ver. septimò requiritur. Angel. Sal. & Pau. hic, quia potest agi ad supplementum legitimæ per regulam. l. omnimodo. s̃. de inoff. testa. licèt Io. Fab. respondeat, quòd. l. omnimodo. loquitur in eo, qui testatur de iure communi, secus si iure singulari, & pro ista opin. Bart. facit, quia in dubijs opinionib. [b] sequenda est illa, quæ fauet testamento. l. si pars. ff. de inoffi. testam. & ideo Imo. in d. c. Ray. dicit, quòd opi. Bart.

* *est communis, & æquior.* ¶ Quartò requiritur in hoc text. quòd si mentecaptus filios habeat, quòd pater vnum ex his substituat, & super hoc dicit gl. sibi videri mirabile, quod alij præteriri debeant. ideo intelligit glo. q̃d alijs debet etiam legitima relinqui, vel debent exhęredari, & idem tenet Barto. in d. l. ex facto. in 11. colum. ad fi. ver. item quæro, dixi, q̃d pater. & Bal. in 3. col. & ibi Ang. Sal. & Alex. & Io. Fab. in d. §. qua ratione. vbi Ang. in 1. col. attento, q̃d ista lex fundatur in humanitate, tamẽ litera hic expresse cantat contrarium, q̃d vnum sufficiat substituere, & di-

* cit hic Bar. in fi. q̃d *communiter tenetur* contra istam gl. & contra eam tenent Richard. Cy. Ray. Bar. Fulg. & Pau. hic, & Imo. in d. l. ex facto. in prin. per hunc tex. vbi dixi, & per rationem. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffic. testa. vbi dicitur, q̃d illi præteriti filij conqueri non possunt, quia pater hoc ei fecit testamentum. tamen respondetur, q̃d ibi loquitur in pupillari substitutione, quæ procedit ex rigore iuris, secus in ista exemplari, quæ procedit ex humanitate, & tenendo istam gl. respon de ad hunc tex. in verbo vnum est. q̃ pater debet saltem substituere vnum ex filijs mentecapti. verum est in vniuerso, alijs tamen debet aliqua res, vel legitima relinqui, aut exhæredari.

6 ¶† Secundo principaliter pondera text. ibi, nulla querela, & c.

c quemadmodum in pupillari [c] substitutione, quæ quo ad quid censetur testamentum patris non filij, habet locum querela. d. l. Papinianus. §. sed nec impuberis. & c. si pater. de testam. in 6. ita

d nec in ista exemplaria, & per hoc videtur, q̃ si mater [d] sit præterita, q̃ excludetur per exemplarem substitutionem, nec sibi competet querela, sicut nec in substitutione pupillari, iuribus allegatis. ita tenet Bar. in d. l. ex facto. versi. quæro vtrum mater. Ang. Pau. & Alex. hic, & Io. Fab. in d. §. qua ratione. & Imo. in d. c. Ray. & Bal. met in rep. d. c. si pater. in materia exemplariæ. moti per æquiparationem huius tex. quem fortius induco. nã text. dicit, nulla querela contra eorum testamentum oriatur. nam pondero à partib. enumeratis, q̃ iste text. non potest loqui in filijs mentecaptis, quia ipsi præteriti rumperent testamentum, vt dixi in præcedẽti notabili. ergo necessariò videtur, q̃ iste tex. intelligatur in matre, & fratrib. mentecaptis. Contrarium tenet Bald. met, qui in hoc est solus hic in 10. col. in secunda differentia, motus fundamento, q̃ ego stringo. nam licèt mater per pupillarem substitutionem excludatur. d. §. sed nec impuberis, qa illa fundatur in rigore iuris, tamen non debet excludi per exemplarem fundatam in humanitate, q̃ ostenditur, quia si mentecaptus habeat fratrem, pater necessariò illum fratrem substitue re tenetur, aliàs substitutio est nulla, vt hoc tex. quanto magis si mentecaptus habeat matrem, tenebitur illam substituere, quia in successione filij mater sine dubio prefertur fratri, & alijs collateralib. l. 2. §. fin. ff. ad Tertul. & ista ratio mihi satisfacit, licèt in hoc tex. nil sit dictum de matre. ¶ Tertiò no. ex versi. ita tamen. q̃ si mẽtecaptus resipiscat, extinguitur exemplaris substitutio, quia tunc potest sibi testari, vt supra dixi. Adde, quòd ita extinguitur, si mentecaptus filios susceperit, quia natiuitate filiorum talis substitutio irritatur. d. l. ex facto. in prin. & glo. hic in verbo cesset. Sicut in simili substitutio pupillaris extinguitur, si pupillus (quamuis rarò accidat) sibi filios procrearet. secũdum Bar. in l. in pupillari. in fi. ff. eo. cum concor. alleg per Alex. hic, & ibi. Si tamen tales filij nati mentecapto moriantur viuo patre testatore, talis substitutio exemplaria saltem de æquitate reconualesceret. secundum Bald. hic in fi. col. & Alex. & Imo. in d. cap. Rayn. in materia exemplariæ, licèt contrarium, & malè teneat

7 Saly. hic. ¶† Quartò ex tota lege collige quinque differentias inter exemplariam substitutionem, & pupillarem. Prima est, quia exemplaria fundatur in humanitate, pupilla. in rigore, vt dixi. Secunda est, quòd exemplaria potest fieri etiam à matre, secus in pupillari, quam mater facere non potest. l. si mater. in princ. ff. eo. & rationem diuersitatis persuasiuam vide per Bart. hic, & in d. l. ex facto. Ex hoc colligitur tertia dria, q̃ exẽplaria potest fieri etiam filio non existenti in potestate, cùm à matre fiat, & sic potest fieri emancipato, secus in pupillari, quæ non potest fieri nisi filio in potestate. l. 1. in prin. ff. eod. ¶ Quarta differentia est, quia exemplaria non potest fieri filio exhæredato, pupillaris sic, vt dixi in 1. not. Quinta differentia est, quia in pupil. quilibet potest substitui, etiam exclusa matre, secus in exemplari, vbi filij, vel frater mentecapti debent substitui. Quasdam alias drias ponunt Cy. & Bal. hic, & Ang. hic in lectu. Floren. Bart. & alij in d. l. ex facto. quibus adde notabilem differentiam, quia si filio mentecapto sit facta exemplaris substitutio, deinde talis mentecaptus procreet filios, etiam naturales tantum, postea susceptí faciunt cessare exemplariam, ita Barto. in d. l. ex facto. in fin. colum. penul. motus, quia cùm tex. ibi dicat, quòd si mentecaptus filios suscipiat, extinguitur substitutio exemplaris: nam secundum eum ille tex. non potest intelligi, nisi de filijs naturalibus tantum, quia mentecapti non possunt matrimonium contrahere, cùm non habeant consensum, qui in matrimonio requiritur. l. nuptias. de regul. iur. & sequitur Angel hic, non sic in pupil. substitutione, quia licèt verum sit, quòd si pupil. procrearet filios extingueret pupillaris substitutio, vt supra dixi, tamẽ requiritur, quod tales filij sint legitimi, & naturales. nam naturales tantum non facerent extingui pupillarẽ substitutionem. ita signanter Bald. in l. nec ei. ff. de adoptio. & hic circa. 10. col. in quarta differentia. nec obst. si dicatur, quòd si testator substituerit alicui si decesserit sine liberis, quòd filij naturales tantum faciant deficere substitutionem. l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Trebel. quia respondeo, quòd loquitur in dispositione testatoris, secus quando filij ex dispositione legis faciunt deficere substitutum, vt in casu nostro, text. est in l. generaliter. §. cùm autem. supra titu. 1. ita respondet Bald. in d. locis. & per hoc vltimum semper dubitaui, an esset vera decisio Bart. in d. l. ex facto. in penult. colum. & Angel. hic, dum dicit, quòd filij naturales tantum faciunt cessare exemplariam substitutionem, quia cùm illud procedat ex dispositione legis, videtur quòd naturales non sufficiant, per d. §. cùm autem. nec obst. fundamentum Bart. quòd mentecapti non possunt habere nisi filios naturales tantum, ex quo non possunt matrimonium contrahere, nam respondeo, quòd licèt nunc non possent matrimonium contrahere, tamẽ possent habere vxorem, quia dementia superueniens non tollit prius contractum matrimonium. l. patre furioso. ff. de his, qui sunt sui. & inuenio, quòd Cu. in d. l. ex facto. reprobat Bar. in hoc, licèt prædicta non alleg.

ADDITIONES.

a ¶ Minorum. Adde Bar. & Ioan. de Lig. in tract. minoricarum. Lanfr. in rẽpe. cle. exiui de Paradiso. de verb. sig.

b ¶ Opinionib. Adde l. sunt personæ. ff. de relig. sumpt. fun.

c ¶ Pupillari. Et ita no. æquiparari pupillum, & furiosum. gl. in l. 1. in fin. intra de succes. edi. PVRPV.

d ¶ Si mater. Illatio de matre. Ange. in d. §. qua ratione. colum. 2. videtur tenere cum Bald. Sed communem tenet Bald. & Polit. in tracta. substitutio. in cap. de exemplaria. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Licèt per pupillarem substitutionem succedatur soli filio pupillo, & in bonis pupilli, non autem testatori, tamen si testator dicat, instituo filium pupillum, & si moriatur in pupillari ætate, talem mihi substi. per dictionem mihi, non desinit esse pupil substi. & dictio mihi, reijcitur.*

2 *Si testator instituat filium pupillum, deinde dicat, si filius meus moriatur in pupillari ætate, substituo Titium mihi, & sibi, quæ substitutio censebitur ista.*

3 *Dictio vterque, est collectiua, sed dictio alter, & alteruter, est distribu.*

4 *Si pater duobus filijs pupillariter substituit, substitutus non admittitur, nisi substitutio in persona vtriusque locum habeat.*

5 *Si testator simpliciter dicat, instituo filios meos impuberes, & si decesserit in pup. ætate, Titium substituo, sine dictione vterque, an vno mortuo in pupillari ætate statim admittatur substitutus, & nu. 6.*

7 *Si vir, & vxor carentes liberis intrauerunt religionem, cum pacto, quòd post mortem eorum illorum bona spectarent Ecclesiæ, an vno ex eis mortuo pars sua statim Ecclesiæ acquiratur.*

8 *Si testator plures sibi instituit hæredes, nec eos aliter adinuicem substituit, sed solùm dixit, quòd si omnes sui hæredes decesserint sine liberis, quòd bona sua deueniant ad talem Ecclesiam, an per hæc verba si omnes sine liberis, & c. intelligantur adinuicem substituti.*

9 *Si fideicommis. est relictum post mortem omnium hæredum, vel si omnes hæredes decesserint sine liberis, tale fideicom. intelligitur relictum à vltimo moriente.*

10 *Pluralis locutio resoluitur in suas singularitates.*

LEX

Source : BIU Cujas

LEX X.

CVm quidam. Bar. exorditur, q̃ ista. l. & sequens habẽt difficiliora contraria quàm lex, quæ sit in corpore iuris. Diuiditur in quinque. In prima ponitur thema. In secunda refertur dubitatio Antiquorum. In tertia refertur opin. Sabini. In quarta assignatur ratio illius opin. In quinta approbatur opin. Sabini. Secunda ibi, dubitatur. Tertia ibi, & placuit Sabino. Quarta ibi, cogitasse enim patrem. Quinta ibi, nos eiusdem Sabini. Substitutio facta duob. impuberib. sub nomine collectiuo, non habet locum nisi conditio purificetur in perso
1 na vtriusque. h. d. ista. l. no. † No. diligenter in tex. in versi. sibi esse hæredem, hic esse tex. ſm Sal. Pau. & Alex. q̃ licèt per pupillarẽ substi. succedatur soli filio pupillo, & in bonis pupilli, non autẽ testatori, tamen si testator dicat, instituo filium pup. & si moriatur in pupil. ætate, talem mihi substituo, propter dictionem mi-
a hi, non desinit esse pup. substitutio, & dictio mihi, [a] reijcitur. tex. est hic, vbi testator dixit, si vterq; impubes decesserit illum sibi esse hæredem, tamen est pupil. & non succeditur sibi, sed pupillo, q̃ est valde no. secundum Sal. hic. Aliqui tamen dicunt, q̃ hic tex. non probat, quia dictio sibi, ita potest referri ad filium, sicut ad testatorem, sed errant, quia cùm in hoc text. essent duo filij impuberes, quibus pater pupillariter substituit, si ad eos fiat relatio, deberet dicere eis, non sibi. ergo cùm in singulari dicat
b sibi, refertur ad testatorem. dictio, ergò [b] sibi, reijcitur. Adde gl. in l. 1. § heredis. in verbo mihi. ff. eod. vbi Ang. Pau. & Alex. in 4. & 5. col. & habes tex. meliorem de iure in l. si ita scriptum. §. qui filio. ff. de bon. pos. ſm tab. per quem text. dicit ibi Bar. se consuluisse in egregio casu, pone, pater instituit filium pupil. & hoc modo substituit, si contingat filium mori in pupil. ætate, volo, qd̃ bona mea deueniant ad talem. dicebant quidam, q̃ propter verbum bona mea, substitutio erat fideicom. quia per fideicõ. succeditur in bonis testatoris. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. eo. & sic cùm sit fideicom. nõ venirent bona pupilli. Bar. dicit, q̃ ibi substitutio est pupil. & q̃ verbum bona mea, reijcitur, & qd̃ substitutus omnia habebit, q̃ reputat no. & multũ notat, & ampliat Mathesi. in no. 151. verum est, qd̃ Bal. in l. precib. s̃. eo. in 12. col. versi. procedo vlterius, quid si testator adiecit. tenet in hoc vltimo contra Bar. quia tex. in d. l. si ita scriptum. §. qui filio. loquitur, quando testator substituit per verba directa, sed in casu Bar. substitutio est facta per verba communia. s. per verbum peruenìãt, quo casu videtur fideicom. substitutionem fecisse. de quo vltimo vide plenius Pau. in d. l. 1. in princ. ff. eo. vbi Alex. in 4. &
2 5. col. tenet decisionem Bar. contra Bal. † Quid autem si testator institueret filium pupillum, deinde diceret, si filius meus moritur in pupill. ætate, substituo Titium mihi, & sibi, quæ substitutio censebitur tunc esse ista, an fideicom. & pupil. simul. & certè sic, si diceremus esse nullam propter contrarietatem, an verò sit sola pupil. & remaneat dictio sibi, & mihi, reijciatur. nõ recolo legisse hunc casum tactum præterquam à Ludo. in consi. 480. incip. in quo casu proposito consulitur de duab. substitutionibus. vbi post multa mirabiliter tenet, q̃ inquantum testator dixit substituo mihi, & sibi, copula debet resolui in alternatiuam vel, cùm sit posita inter incompatibilia, quæ simul stare nõ possunt, acsi dixisset mihi, vel sibi substituo. & quod erit in electione substituti, an succedat testatori ex fideicom. an pupillo ex di-
3 recta pupil. ¶† Secundò no. ex hoc tex. secundum Bar. q̃ dictio
c vterque, [c] est collectiua, sed alter, & alteruter, est distributiua, & in hoc bene, vt est text. in §. ne autem. cum glo. in versi. parte. in Auth. de iud. patet in l. si apud. vbi Bal. C. de appel. sed pro nunc te remitto ad Bart. & alios in l. hoc arti. ff. de hæred. insti. Et adde tex. in l. fin. §. ipsum autem. cum glo. in ver. ex vtraque. vbi Bal.
4 no. infra de bonis, quæ lib. & Bald. infra l. proxi. ¶† Tertiò not. ex
d tota lege *secundum magis communem* sensum, q̃ si pater [d] duobus filijs pupillariter substituit, quòd substitutus nõ admittitur, nisi substitutio in persona vtriusque locum habeat, & sic nisi vterq; filius in pupil. ætate decesserit, & hoc videtur procedere in hoc tex. propter duo. Primò propter dictionem vterque, collectiuã, quia testator dixit, si vterq; impubes decesserit. Secundò istud videtur procedere propter coniunctionem sanguinis, propter quam præsumitur, q̃ mens testantis fuit, q̃ vno eorum morien te alius sibi succederet, & præsumitur inter eos prius cõseruasse ius legitimæ successionis, & sic magis dilexisse, quàm substitutum, & hoc est, quòd dicit text. not. in versic. cogitasse enim, &c.
5 ¶† Pulchrum est videre, quid si in hoc tex. non esset apposita dictio collectiua vterque, sed testator simpliciter dixisset, instituo filios meos impuberes, & si decesserint in pupil. ætate, Titium substituo, hic non est posita dictio vterque, an vno mortuo in pupil. ætate, statim admittatur substitutus, an verò requiratur, q̃ ambo prius decesserint, vt hoc tex? istud est necessarium pro intellectu tex. & quidem videtur, q̃ tunc vno mortuo in pupil ætate admittatur substitutus, cum non sit dictio vterque, pro quo videtur facere tex. no. in l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. & hoc tenet Bar. in l. hæres mei. §. cùm ita. ff. ad Treb. dũ dicit, q̃ aliud est in vulgari, vel fideicom. substi. facta duob. institutis, quia tũc non admittitur substitutus, nisi conditio eueniat in persona vtriusque, aliud est in pupil. substitutione facta duobus pupil. simpliciter, quia si conditio eueniat in persona vnius tantum,
e quia vnus eorum moriatur [e] in pupil. ætate, statim admittitur substitutus, ratio diuersitatis, quia in vulgari, vel fideicom. non tractatur nisi de vno effectu, quia cùm per tales substitutiones succedatur solùm testatori. d. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. eo. certè cùm tractetur tantum de vno effectu, substitutio non potest habere effectum nisi in persona vtriusque verificetur conditio. sed in pup. facta duobus pupil. tractatur de duplici effectu, quia per pupil. non succeditur testatori, sed pupillo, ergo cùm sint duo pupilli, tractatur de duplici hæreditate, ergo vno mortuo substitutus admittetur in hæreditate illius, quia hic non est hæreditas vnius tantum prout in vulgari, & fideicommis. sequitur
* Ang. in d. §. cùm ita. Breuiter illa opin. Bar. *communiter reprobatur*, & consequenter tene, quòd decisio huius legis procedit etiam si non esset dictio vterque, & hoc tenet gl. valde sing. in l. si pater impuberes. in glo. 1. ff. eo. sequuntur Saly. Fulg. Pau. & plenius
* Alex. hic, & Imo. *communiter Mod.* in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. nam pondera, q̃ licèt tex. in narratione facti ponat dictionẽ vterque, tamen in ratione decidendi non fundat se in dictione vterque, sed in ratione præsumptæ voluntatis testantis, vt patet in ver. cogitasse enim, &c. & confirmatur euidenter, quia quotiescunque in aliqua dispositione sunt duæ rationes finales, licèt vna cesset, si tamen alia militat, habet locum decisio glo. in §. affinitatis. insti. de nup. & in l. si ventri. § fin. ff. de priui. cred. & iste tex. est melior de iure secundum Bald. ibi in l. si non lex Aelia Sentia. ff. de hæred. insti. tunc sic, dato, q̃ in decisione huius legis militarent duæ rationes finales, vt supra declaraui, vna earum cessante, & sic cessante ratione dictionis vterque, tamen cùm militat alia, scilicet, præsumptio voluntatis defuncti, propter coniunctionem sanguinis institutorum, militabit dispositio huius legis, & sic cùm militet ratio versi. cogitasse enim. militabit
6 decisio huius legis, & hoc satisfacit mihi. ¶ † Et ex his omnibus no. ampliationem ad hunc text. vt procedat dato, quòd in substitutione non sit posita dictio collectiua vterque. Limita tamẽ
f hunc tex. procedere, quando alius frater [f] esset talis conditionis, q̃ ab intestato succederet alteri fratri, nam tunc non admittitur substitutus, nisi vtroque defuncto in pupil. ætate, quia tũc bene pater præsumitur conseruasse ius legitimæ successionis inter eos, & sic voluisse, quòd vno decedente in pupill. ætate, alius frater sibi succedat, sed posteà ambobus mortuis in pupil. ætate, substitutus vtrique succedat, & hoc est, q̃ dicit tex. in ver.
g cogitasse. secus ergo esset non dico in extraneo, [g] prout aliqui dicunt, cùm extraneo non possit fieri pupil. substitutio. §. extraneo. insti. eo. sed secus dico esse, quando essent tales fratres, qui adinuicem non succederent ab intestato, vt quia essent fratres non coniuncti adinuicem ex vtroq; parente, sed ex alio tãtum, quo casu mater eum excludit. iuxta Auth. defuncto. C. ad Tert. hinc est, q̃ si pater hãet duos filios impuberes natos ex diuersa matre, & si decederent in pup. ætate aliũ substitueret, matre existente, certè si vnus moriatur, substitutus statim admittit; quia tunc cessat ratio huius tex. in ver. cogitasse. tunc non potest præsumi, q̃ vno mortuo voluerit cõseruari inter eos ius legitimæ successio.

ADDITIONES.

a ¶Dictio mihi. An dictio mihi impediat pupil. Iaſ. in l. 1. col. 3. de vulg. Alex. in l. precib. s̃. de impub. col. 3. Et quid si dicat mihi, & sibi. Rom. consi. 480. primo dubio. PVRPV.

b ¶Dictio ergo. Adde glo. in c. super quæstionum. de offic. deleg. Doct. in c. 1. de offi. ord. Car. Zab. in c. damnamus. in 1. opp. de sum. Trin. PVRPV.

c ¶Dictio, vterque. Adde l. si duo. in §. item videamus. ff. vti possidetis.
¶Vide Alexan. vbi limit. per istum text. lib. 2. consi. 91. colum. 3. versi. nec obst. quod successorem, &c. Alex. in l. quamuis. ĵ. eo. in l. pater filiam. §. fi. ff. ad l. Fal. in l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. PVRPV.

d ¶Si pater. An vno institutorum moriente admittatur substitutus. limita quando vni esset facta specialis substitutio. Aret. consi. 1. in 1. dubio. Amplia etiam si substituti sint pauperes Christi. Rom. consi. 131. 1. dubio. vbi vide Barb. lib. 1. consi. 55. Præclarè. col. 8. PVRPV.

e ¶Moriatur. Declara secundum Sal. hic colum. penult. quòd filius superueniens non venit ex tacita substitutione, sed ex successione ab intestato, & à patre conseruata. Et sequitur Alexand. libro 1. consil. 91. colum. 5. verſicu. & per hoc, &c.

f ¶Alius frater. Adde Alex. lib. 5. consi. 67. videre. col. 2. Barba. lib. 3. consi. 167. col. 5. & consi. 80. col. 5. PVRPV.

g ¶Extraneo. Alex. lib. 1. consi. 91. recepta. libr. 3. consi. 11. ponderatis. colum. 2. verſic. 6. & colum. 6. versi. non obst. 5. libr. 3. consi. 92. colum. pen. libr. 5. consi. 175. perspectis col. 3. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſucceſſionis ab inteſtato, quia ab inteſtato frater non ſuccederet, ſed mater. d. Auth. defuncto. ita Bald. hic in fi. col. poſt Nico. de Mat. & Pau. Fulg. & Alex. hic. cogita tamen iſto vltimo caſu, quid iuris eſſet, quando eſſent fratres non vtrinq; coniuncti, & ſic, qui adinuicem non ſuccederent ab inteſtato matre exiſtente, quid ſi eſſet poſita dictio vterque, quo caſu licèt ceſſet vna ratio. ſ. verſic. cogitaſſe. militat tamen alia. ſ. dictionis collectiuæ vterque, & ſi dicas, ꝙ tunc habeat locum iſte tex. dicas quo iure vno mortuo alius ſibi ſuccedit, nam ab inteſtato non poteſt,
a quia eſt præferenda mater, [a] non etiam poteſt tractari de iure accreſcendi, cùm illud procederet, qñ tractatur de hæreditate teſtatoris, ſed hic tractatur de hæreditate duorum pupillorum, & ideo non habet locum ius accreſcendi, propter hoc ſi cogitas, inuenies, ꝙ prima ratio dictionis vterque, parum facit, niſi cõcurrat ius legitimæ ſucceſſionis ab inteſtato, ꝙ pater primo loco videtur conſeruare, & ſic niſi concurrat d. ratio. ver. cogitaſſe. in qua ſola conſideratione Imperator ſe ſolùm fundat, & iſta ſunt pulchra, & ſubtilia ad intellectum huius text. Adde ad prædictam limitationem, ꝙ iſta. l. non procedat, qñ eſſent fratres non vtrinque coniuncti, & ſic ex diuerſa matre. tenet Alex. quem omnino vide, in conſi. 92. in 3. vol. incip. ſuper eo de quo quæritur in ſuperiori themate. in 4. col. & in ſimili Pau. in l. qui
b duos. verſ. ſed oppono, ꝙ imò. ff. eo. Item prædicta procedunt [b] in ſubſtitutione pupi. quid autem in vulgari, & quid in fideicõ. facta plurib. ſub nomine collectiuo, proponunt Bar. & alij in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. aliquid Bal. hic, multum latè Alex. hic,
7 ad quem te remitto. † Et prædicta faciunt ſecundum Cy. Albe.
c & alios hic, qd̃ ſi vir, & vxor [c] carentes liberis intrauerunt religionem cum pacto, qd̃ poſt mortem eorum illorum bona ſpectarent Eccleſiæ, an vno ex eis mortuo pars ſua ſtatim Eccleſię
* acquiratur? & *communis concluſio eſt*, ꝙ ſic, ſecundum Cyn. Guli. Albe. & Bal. hic in pen. q. & eſt tex. in l. Lucius. §. Caio. vbi Bar. ff. ad Treb. Imo. & Pau. in l. fi. §. filium. ff. de leg. 2. Alb. in l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. in 2. col. ff. ſi quis cau. Spec. in titu. de loc. §. nunc aliqua. ver. 69. & Io. And. in c. ſi pater. de teſta. in 6. in nouella. Pro pleniori intelligentia prędictorum, & contra iſtum tex. in verſi. cogitaſſe. opponitur, ꝙ etiam ſi iſti fratres non eſſent tales, qui ab inteſtato adinuicem ſuccederent, & ſic dato, qd̃ legitima ſucceſſio ab inteſtato non haberet locum inter eos, ꝙ tamen procederet iſte tex. quia inteliguntur tacitè adinuicem ſubſtituti, & ſic venire ex tacita ſubſtitutione, qd̃ ita probo, quia intelligitur ſubſtitutio facta vlt. morienti, vt dicit tex. in l. qui duos. in ſecundo reſponſo. ff. eo. ſed quando ſubſtitutio fit vlt. morienti, vel poſt mortem omnium, vel ſi ambo deceſſerint, intelligitur tunc vltimus tacitè ſubſtitutus, & ſic intelligitur facta ſubſtitutio. l. Titia. Seia. §. Seia libertis. ff. de leg. 2. qui text. eſt ſing. ſecundum Bar. ibi. reſpondet Pau. & Alex. hic, & fuit ſol. Bar. poſt Dy. in d. §. Seia. ꝙ d. §. Seia. loquitur in fideicom. ſubſtitutione, quæ ſi facta ſit per hæc verba, ſi omnes deceſſerint, intelligitur induci tacita reciproca ſubſtitutio. nos autem loquimur in directa pupillari, ratio diuerſitatis eſt ſecundum Pau. hic, quia fideic. ſubſtitutio poteſt fieri tacitè per coniecturas. l. cùm proponebatur. de leg. 2. ſecus in directa, quæ non poteſt ex coniecturis induci, ſed debet exprimi. l. iubemus. s̃. de teſta. de qua lege opponit gl. in d. §. Seia. & licèt non reſpondeat, tamen Doct. Antiqui, vt dicit Pau. hic, ita reſpondent, & iſtam rationem diuerſitatis ponit ante Pau. Bald. in l. vnica. §. pro ſecundo. in pen. col. j̃. de cad. tol. pro qua allego tex. no. in l. Publius. §. fi. ff. de condi. & demonſt. vbi fortius vult tex. ꝙ in ſubſtitutione fideicom. propter coniecturas recedimus à verbis teſtatoris. Iſtam ſolu. quam ſequitur Alex. hic, ipſe Alex. reprobat in l. poteſt. ff. eo. cùm etiam in directa ſubſtitutione ſufficiat coniecturata mens teſtantis. l. iam hoc iure. & l. quidam teſtamento. ff. eo. & vltra eum iſtam differentiam inter directam, & fideicom. reprobant Bal. & Imo. in d. §. Seia. vnde Bar. in l. vel ſingulis. ff. eo. reſpondet, quòd ideo in d. l. Seia. reſultat tacita ſubſtitutio, quia facta erat in toto fundo, & ideo niſi alij intelligerentur adinuicem ſubſtituti, nõ poſſet ſubſtitutus venire ad totum fundum, & iſtam ſol. tenet Imo. in d. l. Seia. Pau. in l. ſi pater impuberes. ff. e. & Alex. hic, pro qua addo facere, id quod ſingulariter tenet Bart. in l. quidam teſtamento. ff. eod. vbi dicit, ꝙ regula, quæ habet, ꝙ ſi ſit facta ſubſtitutio fideicom. duobus ſimpliciter, certè in quocunque eorum, & de per ſe purificetur conditio fideicom. admittitur ſubſtitutus. l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. & l. fi. §. filium. de leg. 2. dicit ſingulariter Bar. ꝙ hoc eſt verum, niſi eſſet dictum, ꝙ ſubſtituit in omnibus bonis, quia tunc illi duo intelliguntur prius adinuicem
* ſubſtituti, & idem tenet Bal. hic in pen. colum. *tamen hoc communiter reprobatur* propter text. in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. in verbo quicquid. in prin. l. & ſic ibi erat ſignum vniuerſale, & ita ibi Ang. Imo. & Mod. reprobant Bart. & Alex. hic, & omnino vide Mathe. in no. 8. & dicit Alex. hic in conſi. 91, inci. ponderatis his de quibus in themate. in 2. col. in 1. vol. & in conſil. 92. in 3. vol. incip. ſuper eo de quo quæritur in ſuperiori themate. in fin. col. ꝙ communis opin. in hoc eſt contra Bart. contra quem legendo, & conſulendo ſemper tenui, mihi autem in d. §. Seia. magis placet dicere, quòd ibi duo concurrebant, quia ibi ſubſtitutio fuit facta poſt mortem omnium, & in omnibus bonis, ideo ibi inducitur tacita ſubſtitutio. ita dicit ipſe Pau. in l. ſi pater impu-
8 beres. ff. eo. ¶ † Prædicta omnia inducuntur ad vtilem, & quotidianam quæſtionẽ, quæ tota die contingit, quòd ſi teſtator plures ſibi inſtituit hæredes, nec eos aliter adinuicem expreſsè ſubſtituit, quia ſi expreſsè ſubſtituiſſet, non eſſet quæſtio, ſed ſolùm dixit, ꝙ ſi omnes ſui hæredes deceſſerint ſine liberis, vult quòd bona ſua perueniant ad talem Eccleſiam, an per iſta verba, ſi omnes deceſſerint ſine liberis, intelligantur adinuicem ſubſtituti? ſolus Pau. hic dicit, quòd habuit de facto conſulere in ardua quęſtione tranſmiſſa ſibi ex Bononia, an videantur adinuicem ſubſtituti, ſolùm propter verba, ſi omnes deceſſerint ſine liberis, volo, quod bona mea inter pauperes diſtribuantur, & dicit, quòd intelliguntur tacitè ſubſtituti, & quòd eſt text. in d. l. Titia Seio. §. Seia libertis. licèt ſecundum eum Docto. Bonon. multa verba ſuper hoc effundant per iſtum text. & ſimiles, qui loquuntur in directa ſubſtitutione, ſed quæſtio noſtra procedit in fideicommiſ. inter quas eſt differentia, vt ex prædictis ſecundum eum patet, & dicit, quòd illi Doct. hoc non intellexerunt, & quòd eſt valde not. ita conſuluit Pau. in conſi. 352. incip. duo videnda ſunt, primò vtrum ex tenore teſtamenti. idem tenet in l. poteſt. ff. eo. Iſtam deciſionem Pauli refert Alex. in l. ſi pater impuberes. ff. eod. vbi etiam tenet cum aliquali diſtinctione, vt per eum. Pro iſta egregia deciſione ſtringit vnum, quia quoties fideicommiſſum eſt relictum poſt mortem omnium hęredũ, vel ſi omnes hęredes deceſſerint ſine liberis, tale fideicommiſ. intelligitur relictum ab vltimo moriente. tex. eſt no. in l. codicil. in prin. vbi Bar. ff. de vſufruct lega. quem tex. ad hoc alleg. Pau. hic in 1. colum. & in conſi. 195. incip. in caſu præſenti, & Alex. in d. l. ſi pater impuberes. ſed ſic eſt, quòd quoties fideicommiſſum relinquitur ab vltimo moriente, tunc ſumus in caſu d. §. Seia libertis. quod ex quo ab vltimo moriente eſt relictum, intelligatur facta adinuicem ſubſtitutio, & tenendo iſtam deciſionem non obſt. regula. l. fi. §. filium. de leg 2. & l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. in quib. iuribus dicitur, quòd quando ſubſtitutio fideicommiſ. fit pluribus, vno moriente admittitur ſubſtitutus, nec illi hæredes intelliguntur adinuicem ſubſtituti, quia reſpondeo, quòd in illis legibus, non erat poſita dictio omnes, vel ambo, vel vterque, ideſt, non erat dictum, ſi omnes decederent, quæ dictiones faciunt cenſeri tacitas ſubſtitutiones adinuicem factas, & tenendo iſtam opinio. Pau. limita, vt limitat ipſe in l. qui duos. ver. ſed oppono, quòd imò. ff. eo. quam limitationem refert, & ſequitur Alex. in conſi. 91. infra allegando. in 6. vol. Iſta autem ſunt, quæ poſſunt adduci pro corroboratione huius deciſionis Pau. quid tenendum? habui ſæpè hanc quæſtionem de facto, & tribus vicibus conſului contra iſtam deciſionem Pau. & prima vice conſului Parmæ ſuper magna hęreditate dom. Benedicti de Zabolis, quæ vertebatur coram conſilio ſecreto Mediol. & contra iſtam deciſionem tenent Angel. & Imo. in d. l. ſi pater impuberes. ff. eo. quia per illa verba, ſi omnes deceſſerint ſine liberis, ſolùm intelligitur conſeruatum ius ſucceſſionum legitimarum ab inteſtato, ſi erant tales, quòd poſſent ab inteſtato ſuccedere, non autem, ꝙ intelligantur tacitè ſubſtituti, vt l. qui duos. ff. eo. §. vel ſingulis inſti. eo. & hoc text. verſi. cogitaſſe. qui intelligitur ab inteſtato. Ad idem text. in l. pater filiam. §. fin. in verbo legitimus. & ibi Angel. not. & tenet. ff. ad leg. Falcid. & ibi Imo. ponderans glo. ibi, in verbo ſubſtitutum. Idem in terminis tenet ipſe Pau. ſibi contrarius cum limitatione, quam ſtatim dicam, in d. l. ſi pater impuberes. idem in terminis, & indiuiduo tenet Petr. de Ancha. in conſi. 119. incipien. pro clariori deciſ. dubij de quo. ſupra. per duo, vt ibi per eum. Idem ad literam latè conſuluit Alex. in conſi. 91. incip. ponderatis his, de quibus in themate fit mentio. in 1. vol. & ſine dubio tenui, & teneo, quòd iſta ſit veritas, quæ clarè patebit ex reſponſionib. dandis ad fundamẽta Pau. Non obſt. ergo dum dicit de hoc

ADDITIONES.

a ¶ Præferenda mater. Infertur ſecundum Bald. hic, quando vnus filiorum fecerit teſtamentum, in quo prætulit extraneum, tunc ſubſtitutus admitteretur. Alex. lib. 1. conſi. 91. col. 2. verſi. 6. col. 6. ver. non obſtat hic, &c. & idem lib. 3. conſi. 92. col. pen. Dec. conſi. 383. col. pen. PVRPV.

b ¶ Procedunt. Adde Bart. conſi. 53. Picar. & conſi. 57. Aununculus. Alexan. lib. 5. conſi. 167. PVRPV.

c ¶ Et vxor. Adde Pet. de Anch. conſi. 64. incip. ſubtiliter ad plenum. idem Pet. de Anch. conſi. 390. inci. quia Ilab. Ang. conſi. 350. incip. domino Phili.

Source : BIU Cujas

hoc eſſe tex. in d. §. Seia. quia vt patet ex. ſ. dictis ibi concurrebant duo. Primo, quia ſubſtitutio erat facta poſt mortem omnium. & hoc non ſufficit. Item erat facta in omnib. bonis, vel in toto fundo. iſtis duob. concurrentib. bene inducitur ſubſtitutio, prout ipſe Pau. declarat in d. l. ſi pater impuberes. ideo debes cõ ſiderare verba teſtamenti. nõ obſt. tex. in d. l. codicillis. in prin. de qua fit magnum fundamentum pro deciſione Pau. hic, quia
9 reſpondeo, ꝙ ibi tex. loquitur, † quando fideic. ſubſtitutio fuit facta poſt mortem omnium in vſuſt. vel in habitatione, tunc fideic. bene intelligitur relictum ab vlt. moriente. ſecus ſi fideic. ſubſtitutio eſſet facta in proprietate poſt mortem omnium, vt in caſu noſtro, tunc non intelligitur facta ab vlti. moriente. ita declarat Bar. in d. l. codicillis. & in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. & aſſignat rationem diuerſitatis, quia poſtquam emolumentum proprietatis ſemel eſt acquiſitum, non habet locum ius accreſcendi. ſecus in vſuf. & habitatione. l. fi. ff. de vſufru. accreſ. & ita ille tex. inequitabiliter retorquetur contra deciſionem Pau. hic, contra quam etiam videtur facere limitatio, quam nunc dicã. Tene menti prædicta, quia frequenter occurrunt, nec ita inue-
a nies examinata. Vltra prędicta adde etiam pro limitatione [a] ſo lenni huius. l. & prædictorum, quod dicit Bal. in repe. c. ſi pater. de teſt. in 6. in 18. col. ver. quæro de vno pro declaratione text. vbi dicit verbum notabile, ꝙ non eſt neceſſarius cõcurſus om nium decedentium, ideſt, non eſt neceſſe, ꝙ omnes hæredes de cedant, quando ſubſtituti ſunt pauperes Chriſti, niſi quãdo eſt ſubſtitutio vulgaris facta per nomẽ collectiuum, ſed in fideic. ſubſtitutione, vel in pupil. vel in cõpendioſa ſemper tales ſub ſtituti admittuntur ad partes decedentis, ꝙ mirabile eſt ſi verũ
10 eſt. ¶† Quartò ex iſta. l. no. limitationem ad regulam. l. falſa. §.
b fi. ff. de condi. & dem. vbi dicitur, ꝙ pluralis locutio [b] reſoluitur in ſuas ſingularitates, hic non fit iſta reſolutio, nam ſi fieret vno decedente admitteretur ſubſtitutus, ꝙ ideo hic eſſet propter preſumptam voluntatem teſtatoris, vt hic in ver. cogitaſſe. Vlt. pondera tex. in fi. dum dicit, niſi vterque eorum in prima ætate deceſſerit. nam iſte tex. videtur velle, ꝙ niſi vterque filiorum de ceſſiſſet in pupil. ætate, ꝙ ſubſtitutus non admitteretur, & ſic vĩ velle tex. ꝙ ſi primus filius deceſſiſſet pubes, & ſecundus impubes, non admitteretur ſubſtitutus, quia vterque non deceſſit in pup. ætate, vt dicit tex. ſuper quo dubitat Ful. hic in fi. Tu autẽ tene, ꝙ dummodo vltimus moriens decedat impubes, ꝙ ſubſtitutus admittitur, quia de primo non curatur, ex quo primus in quacunque ætate decedat, ei ſecundus iure ſanguinis ſuccedit. d. l. hæredes mei. §. cùm ita. Bald. hic in j. col. & in j. q. & Pau. hic. Nec obſtiſte text. quia verum eſt ſi incipias à primo, non ſufficit, ꝙ primus ſit mortuus impubes, niſi ſecũdus etiam mo riatur in pup. ætate. ſed ſi incipias à ſecundo, ſufficit ſecundum eſſe mortuum in pup. ætate, tamen iſta inceptio eſt potius verbalis, ſi bene conſideres. ¶ Glo. in ver. cum vterque. diuiditur in tres. In j. allegat duas ϙcor. ad tex. ſed dum gl. allegat. l. Seius. ff. ad Treb. nihil facit. In 2. ibi, ſed contra. ff. de iniu. rup opponit, & dupliciter ſolut. In 3. ibi, & hoc ſecundo modo. ponit quatuor ſol. ad aliud difficile contrarium. In 2. parte dic, ꝙ prima ſol. ve ra eſt, & ꝙ d. l. pen parum facit, quia ibi ſubſtitutio fuit facta no minatim vnicuique, quia vni hæredi ſubſtituit vnum, alij ſub ſtituit alium de per ſe, vno igitur moriente, ſubſtitutus admittitur, ſed hic vterque eſt ſubſtitutus. & probãt iſta ſol. in l. poſthumus à primo. ver. nam & cum duob. ff. de libe. & poſthu. & iſta eſt bona ſol. licet Vltramon. vt refert Cyn. dicant, ꝙ iſta ſol. diuinet, ſed male. In 3. parte, pro intelligẽtia eius opponitur fortiſſimè contra iſtum tex. de hæredes mei. §. cùm ita. alleg. in gl. vbi ſubſtitutio fuit facta per nomen collectiuum, ſicut hic, nã fuit dictum, ſi vterque filiorum deceſſerit ſine filijs, bona perue niant ad talem, ibi dicitur, ꝙ ſi conditio eueniat in perſona ſecundi morientis, & non primi, tamen ſubſtitutus admittitur, cũ ius contrarium hic deciditur, vbi ſubſtitutus non admittitur niſi in perſona vtriuſque filij conditio ſubſtituti eueniat. Glo. ponit quatuor ſol. Prima eſt, quòd debet ſolui, vt ſecundò modo ſoluitur præcedens, eſt fatuitas, quia ibi fuit facta ſubſtitutio filijs ſicut hic. Secũda ſol. ꝙ ibi fideic. conditionalis prędeceſſit antequam conditio eueniret, nil facit, quo ad ſol. contrarij adducti, ſed venit ad tollendum aliud contrarium, quod poſſet fieri, quare in d. §. cùm ita. ex quo primus filius deceſſit cũ filijs, quare ſecundo filio poſtea ſine liberis moriente non admittit primus, vel eius hæres, ex quo teſtator diſpoſuit, quòd ille, qui haberet filios, ſuccederet non habenti? & ad hoc gl. reſpondet, quòd ideo eſt, quia filius primus deceſſit antequã eueniret conditio in perſona ſecũdi, & ſic antequam decederet ſine liberis, quo caſu fideic. decedens pendente conditione nil tranſmittit, per regulam. l. vnicæ. §. in nouiſſimo. ſ. de cad. tol. Tertia ſol. ꝙ ibi extitit conditio in perſona ſecundi, qui eſt mortuus ſine liberis, hic autem deficit, & dicitur defeciſſe, quando ſecundus non moriatur in pup. ætate: hanc ſic declara, nam quoties fit ſubſtitutio duob. cum adiectione termini collectiui vterque, ſe cundum rigorem verborum nũquam ſubſtitutus admittitur, niſi in perſona vtriuſque locum habeat, quia quoties oratio ſu mitur ex vniuerſo, vel ex aliquo termino collectiuo, nunquam dicitur verificari oratio niſi vniuerſaliter, & in vtroque collecti uo ſit verificata. l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. & §. item ſi paterfa. ſ. de reb. dub. tamen quia in vlti. voluntatib. magis attenditur mens teſtantis, quàm rigor verborum, certè licèt filius primus ſit mortuus cum liberis, tamen ſi poſtea ſecundus ſit mortuus ſine liberis, cui primus non poteſt ſuccedere, ſecundus ex benignitate admittitur. iſte eſt caſus. d. §. cùm ita. quia ibi ex quo cõ ditio euenit in perſona ſecũdi, ſatis eſt, vt ſubſtituto locus fiat: ſed in caſu legis noſtræ non eſt ſic, imò eſt ècontra. licèt enim cõditio euenerit in perſona primi, quia primus filius mortuus ſit impubes, non ſufficit, niſi etiam in perſona ſecundi purificetur conditio, & ſic niſi etiam ſecundus impubes decedat, ita lo quitur iſte tex. in fi. ita teneo iſtam ſol. glo. omiſſis infinitis, quæ ſolent referri in hoc contrario. Quarta ſol. quòd hic loquatur in directa ſubſtitutione, ibi in fideic. vera eſt in ſe, quia ita loqui tur vterque tex. & iſtam ſol. videtur tenere glo. in l. pater filiam. §. fi. ff. ad legem Fal. ſed *communiter reprobatur*, quia quando ſubſtitutio fit cum termino collectiuo, vterque, non eſt differentia inter directam & fideic. ſed bene, quando fit ſine collectiuo, vt declarant Bar. & alij in d. §. cùm ita. & latè Alex. hic, ex quib. potes colligere, quid importet collectiua vterque, ad ea quæ dixi in tertio no. licèt Imo. in d. §. cùm ita. videatur defendere iſtam ſol. vt hic per Alex. qui poſtea videtur tradere nouum intellectum, qui fuit Old. ſecundum Saly. hic. & de hac materia, quo ad vulgarem & fideic. ſubſtitutionem vltra Bart. & Imo. in d. §. cùm ita. & plenius Alex. hic, vide Bal. in l. j. in fi. C. de cõditio. inſer. & Pet. de Anch. in conſi. 390. incip. quia Iſabeta. & in conſi. 4. incip. ſubtiliter, & ad plenum. & Ang. in conſi. 306. incip. ſubtiliter ad plenum.

ADDITIONES.

a ¶Pro limitatione. Limitatio, contra quam facit conſi. Bar. 57. dum ſe fundat in alijs rationib. Et eam bona ratione tenet Alex. li. 3. conſi. 92. ſuper eo, de quo. col. pen. ver. nec etiam obſtat quartò. PVRPV.

b ¶Locutio. Adde gl. in l. j. in §. initium. ff. de poſtu. glo. in c. omnes. j. diſt. Docto, in l. ſi ſeruus. ff. ſi quis cau.

SVMMARIVM.

1 *Quæ ſint nomina collectiua, diſtributiua, & propria.*
2 *Pater, & filius cenſentur vna, eademq; perſona.*
3 *Stante ſtatuto, quòd abſens à ciuitate non gaudeat priuilegijs, ſi quis ſit abſens, & habeat filios in ciuitate, perinde eſt acſi ſit præſens.*
4 *Quando plures vocãtur ſub nomine collectiuo ſimul cum aliquo tertio, illi plures reputantur pro vna perſona. & na. 5. limitatur tamen vt in fra num. 10.*
6 *Si ſtatutum imponat pœnam, puta decem Ancianis ciuitatis, & Capitaneo, illi Anciani reputatur omnes pro vno, & Capitaneus pro alio.*
7 *Si Rectori, & vniuerſitati ſcholarium datur poteſtas eligendi notarium, tantam vocem habet Rector ſolus, quãtam tota vniuerſitas, niſi aliud appareret de mente ſtatuentium.*
8 *Si Papa condemnat Abbatem, & conuentum in centum, dimidiam ſoluet Abbas, & aliam dimidiam conuentus.*
9 *Si prælatus, & capitulum incidit in pœnam, capitulum tenetur pro dimidia, & prælatus pro alia.*

LEX XI.

SI quis duobus. Diuiditur in quatuor. In 1. ponitur vna dubitatio. In 2. alia. In 3. reſpondet primæ dubitationi. In 4. reſpondetur ſecundæ. Secunda ibi, alia tñ. Tertia ibi, nobis autem quidem in prima. Quarta ibi, ſecũda autem ſpecie. Si cum plurib. inſtitutis tertius ſubſtituatur cum adiectione nominis diſtributiui, quilibet vocatur in virilem, & ſi patri, & filio ſimul inſtitutis tertius adijciatur in inſtitutione, tunc pater, & filius, quia loco vnius habentur, vnam tantum portionem recipiunt. h. d. Et ſecundum Bar. eſt mirabilis lex, & habet fortiſſima contraria, pro cuius intellectu ſcias, & hic iacet ſenſus legis, quòd quando plures vocantur ſub nomine collectiuo cum alio, illi plures ſic collectiuè vocati non repræſentant niſi vnam perſonam, & vnam tantum partem habẽt. hinc eſt, quòd ſi dico ſubſtituo fratres, & Titium, etiamſi eſſent decem fratres, quia tamen omnes ſunt ſimul vocati ſub vno termino collectiuo fratres, non repræſentant niſi vnam perſonã,

& vnam

Source : BIU Cujas

& vnam tantum partem capiunt. l. interdum, vbi tex. principalis & l. liber homo. §. Titius. el 1. & ibi Ang. & Imo. ff. de hæred. inſti. videbatur ergo in j. dubitatione tex. quòd ex quo duo hæredes inſtituti erant vocati ſub nomine collectiuo hæredes, q̃a teſtator dixit hæredes meos, & Titium ſubſtituo filio, videbat̃, q̃ duo hæredes vocati ſub vno termino collectiuo hęredes, nõ haberentur niſi pro vno. & ſic non haberent niſi vnam partem, & Titius aliam. & tamen hic dicitur, q̃ habent duas partes, & Titius tertiam, ratio eſt, quia dicta regula procedit, quando filij plures ſunt vocati ſub nomine collectiuo ſimpliciter, ſecus ſi adijciatur terminus æque, vel æqualiter. nam ſi dicatur ſubſtituo fratres meos, & Titium æqualiter, dictio æqualiter facit, q̃ quilibet fratrum in viriles admittatur. d. l. interdum. in prin. vel
a niſi adijciatur diſtributiuum quiſquis, * vt hoc tex. cuius natura eſt diſtribuere vnicuique in viriles, nõ obſt. termino collectiuo. & iſte eſt caſus propriè huius tex. & ideo Mart. de Fano reſpondit ad contraria gl. q̃ dictio quiſquis, in tex. poſita tollit ꝯria regulariter, quando non eſt terminus quiſquis, vel æquipollens, plures vocati ſub nomine collectiuo reputantur pro vna
1 perſona, & vnam tantum partem habent. † Quæ autem ſint nomina collectiua, diſtributiua, & quæ propria, dic vt per Bal. hic circa prin. & facit prædicta regula ad multas deciſiones, de
2 quib. dicam in glo. ¶† Secundò no. ex tex. vulgatam regulam,
b ad quam allegatur iſte tex. q̃ pater [b] & filius cenſentur vna, eandemque perſona, & ideo vox patris cenſetur vox filij, & èconꝛa. §. ei qui inſti. de inuti. ſtip. alias concor. habes in glo. alibi pa-
c ter & filius cenſentur vna caro. [c] c. contradicimus. §. hac authoritate. 25. q. 3. Facit tex. in l. cùm ſcimus. ad ſi. C. de agri. & cenſi.
3 lib. 11. & quod ibi ſignanter decidit Bar. per illum tex. † de ſtatuto diſponente, q̃ ſi quis ſtet abſens à ciuitate, quia ſi non portet onera ciuium, non gaudeat priuilegijs, q̃ ſi quis ſit abſens, & habeat filios in ciuitate, perinde ſit acſi ſit præſens. Facit etiam q̃ per iſtam regulam decidit Bald. hic in fin. allegans glo. quam ſemper habet in ore, in l. ij. C. qui ætate. lib. 10. q̃ æſtimum patris cenſetur filij, & èconꝛa. q̃ vltimum examinaui plenè in l. ſciendum. in prin. in pen. q. Bar. ff. qui ſatiſ. cog. cum multis con cor. ibi allegatis. limita tamen prædictam regulam procedere, quo ad ea, quæ ſunt iuris, ſecus ſi facti. d. cùm hærẽdes. in prin. ff. de acq. poſſ. licet contrarium, & malè dicat gl. in l. cùm miles. §. j. ff. ex quib. cau. ma. Secundò intellige iſtam regulam in filijs in poteſtate, ſecus in emãcipatis. l. qui in poteſtate. ſ. de in ius voc. glo. in l. lis nulla. ff. de iud. Tertiò limita non procedere, quo ad ea, quæ ſunt iuris publici. l. nam q̃. in prin. ff. ad Trebel. declarat Bar. qualiter intelligi debet in l. ſenium. ſ. qui teſt. face. poſſ. & ſi dicatur, ſi pater, & filius cenſentur eadem perſona, vt hoc text. quare ego pater non tenet̃ ad omnes obligationes filij, ſicut vidimus in hęrede, qui tenetur ad omnia debita defuncti, quia fingitur idem cum defuncto, in Auth. de iureiur. à mor. præſt. in prin. reſponde, q̃ de rigore pater tenetur ad omnia debita filij, & èconꝛa, ſicut hæres tenetur ad omnia debita defuncti, tamẽ quia iniquum videtur, quem teneri ex contractu, vel facto alterius, ideo in 4. lib. C. ſunt facti tres tituli, qui continuatiuè procedunt. primus eſt tit. vt actio ab hære. vbi ſtatuitur, q̃ omnes obligationes actiuè, & paſſiuè tranſeant in hæredẽ. poſtea eſt tit. ne vxor pro ma. & tit. ne filius pro patre. Quib. ſtatuitur, q̃ de benignitate vxor nõ teneatur pro viro, nec èconꝛa. ita nec pater ad onera filij, nec èconꝛa. & ſi dicas quare magis in hæredẽ reſpondeo, quia hæres non repræſentat defunctum niſi mediante facto ſuo voluntario. i. niſi voluntariè adeat hæreditatẽ, mediante qua aditione cenſetur eadẽ perſona cum defuncto, ideo ſibi imputet ſi adiuit hæreditatem, qua mediante fingitur idem cum defuncto: ſed pater, & filius, q̃ cenſeantur eadẽ perſona, non procedit ex factõ voluntario, quia etiam ſi filius nollet, non poſſet deſinere eſſe eadem perſona cum patre. ita ſentit Bal. in rub. j. ne filius pro patre. & glo. in rub. C. ne vxor pro ma. Tertiò pro aliquali limitatione adde, q̃ decidit Bart. in l. iij. §. j. per illum tex. ff. de leg. præſt. q̃ ſi ſtatutum prohibet contrahi cum exbannito ſub pœna, poterit contrahi cum eius filio, vel ſeruo, dato q̃ ipſi exbãnito acquiratur. Quod vlt. an ſit verum, examinaui in l. ſi mihi, & tibi. §. regula. ff. de leg. 1. ¶ Gl. in ver. in triente. diuiditur in tres. In prima allegat concordantes. ſ. tex. in l. antep. §. Lucius Titius teſtamento. de leg. 2. ſed licèt glo. alleg. pro concor. tamen eſt difficillimum cõtrarium, q̃ infra ſoluã, & ille tex. turbat præſentem materiam. In 2. ibi, ſed argumentum contra. ff. eo. l. ſi pater. glo. opp. contra tex. & tripliciter ſoluit, licèt omnes tres ſol. reprobentur. Prima, quæ vult, q̃ illa corrigatur, eſt euidenter falſa, aliæ diuinant, vera ergo & clara ſol. eſt Mar. de Fano, cùm eſſet effectus de ordine fratrum prædicatorum, q̃ dictio quiſquis, in tex. poſita tollit contrarium. *& ita tenent omnes hic. & Bar. & omnes* in d. l. ſi pater, veritas eſt ergo, q̃ quando plures vocantur ſub vno nomine collectiuo, puta ſub ſtituo hæredes, & Titium, omnes hæredes reputantur pro vna perſona quotquot ſint, & vnam tantum partem habent. ita loquitur. d. l. ſi pater. & regula, quam poſuit in tex. fallit in hac lege propter dictionem quiſquis, diſtributiuam, cuius natura eſt diſtribuere vim verbi cuilibet in viriles. d. l. interdum. in prin. ff. de hære. inſti. Et dum poſtea gl. in 3. ſol. dicit, nam & hic habent virilem, & c. glo. voluit concordare. d. l. ſi pater. cùm l. qui complures ff. eo. quæ adinuicem contradicunt, ſed diuinat. vera ſol. eſt, quam ponit gl. in d. l. qui complures. in gl. mag. in verbo hæreditarias. in ſecunda ſol. & ibi Bar. & alij tenent, q̃ ſi ſubſtitutiones erant factæ pro partib. hæreditarijs, ideo ibi illi cohæredes in parte dimidia ad eos ſpectante poſtea veniunt pro partib. hæreditarijs, ſecus in l. qui complures. In 3. parte gl. ibi, Item contra huic ſecundo oppo. contra vlt. partem tex. ſoluit, quam ſol. reprobant Bar. & Pau. hic, quia inquantum iſta gl. intelligit, quòd in d. l. ſi quis Titio. illi hæredes erant hæredes Titij legatarij non teſtatoris, nam dicunt, q̃ gl. fi. j̃. dicit contrarium. ego ſaluo has gl. à contrarietate, quia glo. hic loquitur, quo ad caſum poſitũ in principio illius. l. ſi quis Titio. ſed gl. fi. j̃. loquitur, quo ad vltimum caſum. Iſtam ſol. glo. reprobat Alex. per alia duo. ego vltra eum reprobo ex alio, quia impoſſibile eſt, q̃ ille tex. intelligatur de hæredib. legatarij, cùm legatarius viueret, nam viuentis non eſt hæres. l. j. & 2. ff. de hære. vel actio. ven. vera ergo ſolu. eſt, q̃ in d. l. ſiquis Titio. in prin. illi hæredes veniunt, & computant̃ pro vno tantum, quia ibi non eſt diſtributiuum quiſquis, pro-
4 ut in hoc tex. vt reſpondi ad præcedens contrarium. ¶† Ex omnib. prædictis ſtat firma regula, q̃ quando plures vocantur ſub nomine collectiuo, puta hęredes, vel fratres ſimul cum aliquo tertio, q̃ illi plures reputantur pro vna perſona, & vnam tantũ partem habẽt, Titius aliam, niſi ſit diſtributiuum quiſquis, vel niſi ſit dictum æqualiter, vt ſ. dixi. contra iſtam regulam fortiſſimè obſtant duo tex. primo. l. antep. §. Lucius Titius teſtamento. de leg. 2. quem tex. ſ. in prin. glo. allegat pro concordanti, & confundit dictam regulam, vbi plures liberti ſunt vocati ſub nomine collectiuo liberti, ſimul cum vno tertio. ſ. cum Seia alumna, nec ibi aderat diſtributiuum, & tamen illi plures liberti non reputantur pro vna perſona, imò veniũt in viriles ſimul cum Seia. Difficile eſt contrarium, ſupẽr quo multa dicuntur, in primis Cy. & Bar. hic dicunt, q̃ ibi plures liberti ideo vocant̃ in viriles propter relatiuum quos, ibi poſitum, quia dictum eſt libertis libertabuſque, quos hoc teſtamento manumiſi, quaſi relatiuum quos, faciat relationẽ in viriles, acſi eſſet diſtributiuũ; ſed malè reſpondent, quia relatiuum quos, nunquam facit vocatos ſub nomine collectiuo venire in viriles, text. eſt clarus in l. ſi pater. la 1. de vulg. & pup. Secundò reſpondent glo. Dyn. &
1 Bar. ibi, & Pau. hic, q̃ prædicta regula vera eſt, q̃ plures vocati
d ſub nomine collectiuo non habent niſi vnam partem, procedit niſi coniectura teſtatoris colligatur in oppoſitum, vt ibi, & coniecturam dicunt eſſe ex eo, q̃ teſtator ibi prohibuit fundũ alienari extra familiam. Sed dicant Doct. quid velint, non bene percipio, quæ coniectura ſit iſta, q̃ per hoc, q̃ prohibeatur alienatio, illi liberti in viriles admittantur. Tertio modo, & debilius reſpondent Cy. & Alb. hic, q̃ ideo ibi illi plures liberti ſinguli in viriles ſuccedunt, quia teſtator ſimul eos in teſtamento manumiſit, q̃ nihil eſt. Vnde inuenio, q̃ Ludo. in conſi. 90. incip. viſo quæſtionis propoſitæ themate circa id de quo quæritur, & c. aliter reſpondet, & ante eum fuit ſol. gl. ibi, nam intelligit, quòd
8 dicit ibi tex. q̃ liberti habent virilem, debet intelligi, ideſt, vnam partem, q̃ nihil eſt, quia exponit album pro nigro, & contrariũ
q pro contrario. Alio modo reſpondet mirabiliter Cuma. in d. §. Lucius. nam dicit, q̃ illa Seia alumna erat etiam ipſa liberta teſtatoris, quo caſu cùm etiam ipſa contineretur ſub nomine collectiuo, non debet habere maiorem partem, quam alij liberti, vel libertæ. ideo omnes viriliter ſuccedunt, & ſic regula ſupra poſita procedit, quando ille tertius non continetur etiam ſub nomine collectiuo. tamen non ſatisfacit. Primò, quia non probatur, q̃ Seia eſſet vtique liberta. Item dato, q̃ eſſet liberta, ex quo de ea eſt facta mentio de per ſe, non cõtinebatur amplius ſub nomine collectiuo præcedenti. l. quæſitum. §. pen. vbi latè Bar. ff. de fund. inſtru. tradunt Cano. plenè in cap. 1. de reſcrip. co

gita

ADDITIONES.

a ¶ Qui ſquis. Adde Doct. in c. quoniam. de coniug. le pro. Bart. in l. qui liberis. in prin. de vulg. & pup. Bar. in l. j. in 3. col. de condi. & dem. Bal. in l. fi. C. de imp. & alijs ſubſtit.

b ¶ Pater. Adde no. d. Bal. in §. fin. vlt. colum. ver. ſed pone. in ti. de prohib. feud. alie. per Fed. D. Parp. in l. licet Imperator. 1. no. de leg. 1. Fel. latè in c. afferte. 2. no. de præſum. Alex. lib. 1. conſi. 48. & pulchrè Barb. lib. 3. conſi. 23.

c ¶ Vna caro. Adde gl. in c. ſuper eo. el 2. de teſti. Fel. in c. 1. de mag. in 3. col.

d ¶ Collectiuo. Vide Bal. in l. j. C. eo. Deci. conſi. 122. diligenter conſideratis.

PVRPV.

Source : BIU Cujas

gita de meliori solu.quia difficile sine violentia est respondere. Secundò,& fortius contra dictam regulã obst. tex.fortissimus in l.quidam.§.fi.cum l.seq.ff.de reb.dub.vbi est tex.q; si testator relinquat posthumo nascituro, & tertio aliquid, pone, quòd nascantur tres posthumi, dicit ibi text. q; illi posthumi habent tres partes, & tertius vnam partem tantum, & tamen sub illo nomine collectiuo prolato in singulari,posthumoes tres posthumi continentur,& tamen non reputantur pro vno, imò habẽt tot partes,quot sunt posthumi. Dyn. & Bar. ibi respondent. & sequuntur Pau.& Alex. q; dicta regula procedit, quòd vocati sub nomine collectiuo pro vno habentur, verum est,quando illi plures sunt nati,secus in nascituris, ratio, quia verisimiliter ignorat testator,quot sint nascituri, & sic nescit eis prouidere. patet,quia tex.ibi dicit posthu.& tamen tres sunt nati,& tamen verisimiliter testator ibi non potuit cogitare, quòd tot essent nascituri.Ista sol.non placet, quia licèt testator non possit cogitare,quot posthumi sint nascituri,tamen poterat eis prouidere disponendo, quòd quotquot posthumi nascerentur,singuli in virilem admittantur,istud etiam puto valde difficilè contrariũ.

a ¶Ex prædictis omnib.reducendo [a] istam materiam vtilem ad
5 regulam,& fallentiam,fac regulam cum sex fallentijs. † Regula sit,quòd in quacunque materia regulariter plures sunt vocati sub vno nomine collectiuo simul cum alio tertio, illi plures
6 habentur loco vnius tantum. † Ex ista regula decidit Bald. hic post Iaco.But.Pet.& Cyn. quòd si statutum imponat pœnam, puta decem,Ancianis ciuitatis,& Capitaneo, certè illi Anciani reputantur omnes pro vno,& Capitaneus pro alio,& sic quilibet soluit dimidiam. Ita si statutum imponat pœnam hominib. villæ,& syndico,si non denuntiãt malefactorem, quod etiam tenet Bal.in Authen.causa, quæ fit cum Monacho.in 2.no.s.de Epis. & cle.& in l.si quis Titio.ff.de vsufr.accre. Ang.& Imo.in l.liber homo.§.Titius primò.ff.de hære.instit.Io.de Pla.& Ang. in §.si plures.insti.de hære.insti.vbi ex prædictis decidunt,quòd si aliquid committatur Ancianis, & Potestati, tantam vocem habet Potestas quantam Anciani.& ad hoc allego bo.text.in l. quoniam iudices.iuncta gl.in ver.soluturo.& ibi no. Bald.C.de
7 appel.& prædicta etiam tenet Ang.hic. † Similiter dicunt Ang. & Imo.in d.l.liber homo.§.Titius.per illum tex.q; si Rectori,& vniuersitati scholarium datur potestas eligendi notarium, tantam vocem habet Rector solus,quantam tota vniuersitas.Nisi secundum Imo. de mente statuentium appareat aliud fuisse, arg.l.cùm virum.C.de fideic.idem tenet Alex. in l. si pater filio. per illum text. ff.de vulga. & pup. & ibi limitat alio modo,per tex.no.in l.quidam relegatus.§.si tibi. cum l. sequẽti.& seq.ff.de reb.dub.Item adde Bal.in l.si quis Titio,per illum tex.ff.de vsufru.accre. quòd quando imponitur pœna Capitaneo,& Antianis, vel datur arbitriũ Capitaneo, & priorib. quælibet est pro
8 dimidia.† Item adde,quòd dicunt Iac.But.Bal.& Ang.in l.quoniam iudices.C.de appel. quòd si Papa condemnat Abbatem, & conuentum in centum,dimidiam soluet Abb. & aliam dimidiam conuentus, & ibi dicit Sal. q; si Potestas cum suis officialib. condemnatur in centum, q; Potestas soluet dimidiam.
9 ¶† Similiter dicit Bal.in c.1.de his,qui feu. da.pos. quòd si prælatus cum cap.incidit in pœnam.l.si quis in tantam. C.vnde vi. capitulum tenetur pro dimidia,& prælatus pro alia.Item adde, quod no.Bal.in l.si plures.in 2.lect.per illum tex. ff.de pact. q; si aliquid pertinet ad capitulum,& prælatum,tantum potest solus prælatus,quantum totum capitulum.Item adde,quod decidit.d. Abb. in consi.37. in 2. vol.incip. Casus in effectu talis est. ¶Item ex prædicta regula consuluit Ludo.in d.consi. 99.incip. quæstionis propositæ thema. quòd si testator pro puellis maritandis reliquit certas pecu. & ordinauit executores illarum pecuniarum consules Aromatariæ, & suos hæredes, quòd tãtam vocem habent hæredes,licèt non essent nisi duo, sicut habent illi consules etiam si essent decem, & pro prædictis facit text.in c.postulasti.de concess.præb.& ibi Host.Ioan.And.& alij ad hoc no.& tex.in cle.si plures.de iurepa. vbi si electio alicuius prælati
b [b] spectat ad capitulum certæ Ecclesiæ, & prælatum, tamen capitulum Ecclesiæ licèt plures Canonicos sub se habebat,non habet nisi vnam vocem,& prælatus aliam. Accedat glo.in ver. plures.in c.pastoralis.de rescr.& de qua Pan. ibi facit festum. ex quo no. quòd quando plures sunt deputati ad vnum officium tanquam vnum corpus, & alij plures tanquam aliud corpus, illi plures habent vnam vocem tantum, & tunc nõ attenditur regula,quòd fit à plurib.numero.nam tunc numerus non attẽditur,vt ibi per eum.Accedat etiam tex. in c. scriptum.cum ibi no.per Inn.& alios.de elec.vbi si ad duas Eccl. pertineat electio personarum, & in vna Ecclesia sint plures canonici, quàm in alia,non reputantur habere plures voces.¶Prædicta etiam con ferũt ad deci.Bar.in l.quidam.§.si tibi.ff.de reb.dub. vbi decidit, quòd si testator in testamento ordinauit, quòd si cõtingat filiũ suum mori sine filijs,vult,quòd hæreditas sua veniat ad Titiũ, & Caium,& eorum liberos.mortuo Titio,vel Caio,liberi licèt multi numero sint,non habent nisi vnam partem,vt ibi per eũ plenius.Istam reg.fic ampliatam limita primò procedere,quãdo illi plures sunt vocati sub nomine collectiuo,& simpliciter, idest, sine aliquo adiuncto, secus quando esset adiectum distributiuum quisquis,vel quilibet, vt hoc tex. vel quando esset dictum æqualiter.d.l.interdum.in prin.ff.de hære.inst.¶Secundò limita not.dictam regu.non procedere,quando aliqua concur-
c rerent, propter quæ verisimiliter disponens [c] vellet recedere à d.regula.tex.habes,& exemplum in l.qui complures.in prin.& ibi Bar.ff.de vulg.& pup. vbi alij post eum, quando plures personæ primo loco essent institutæ, sed in diuersis partib. deinde essent substitutæ sub nomine collectiuo, hæredes, non simpliciter,sed pro partibus hæreditarijs,tunc venirent in viriles secũdum partes hæreditarias, quia tunc non sunt simpliciter sub nomine collectiuo vocati,sed est adiecta declaratio.s. pro partib.hæreditarijs,tamen istæ non sunt propriè fallentiæ, cùm regula procedat,quando plures sunt vocati sub nomine collectiuo. ¶Tertiò limita.d.reg.non procedere,quando esset alia cõ
d iectura [d] testatoris, vt quia testator prohibuit rem simpliciter alienari extra familiam. nam ex tali prohibitione simpliciter facta præsumitur,quòd voluerit alios vocatos sub nomine collectiuo in viriles succedere.l.antepe.§.Lucius.el 1.ff.de leg.2.secũdum intellectum Dyn.& Bar.s.relatum. ¶Quartò sing.limita. d.reg.procedere, quando plures sunt vocati sub nomine collectiuo cum tertio,qui tertius non contineretur sub illo nomine collectiuo,secus si etiam ipse contineretur, tunc ne sit melioris conditionis, quàm alij,omnes æqualiter admittuntur. text.est singu. in d. §. Lucius.secundum alium intellectum Rapha. ibi. ¶Quinto limita. d. regu. procedere, quando illi plures vocati sub nomine collectiuo sunt nati,ita quòd disponens potuit de eis cogitare,secus si essent nascituri.tex.est sing.in l.quidam.§.si tibi.iuncto prin.l.seq. & ibi Dyn.& Bar.ff.de reb. dub. ¶Sextam fal.collige per te ex sol.Cyn. & Alb. hic, tradita ad d.§. Lucius. vt s.retuli. ¶Septimò limita no.per Bar.in l.si seruus communis ita.ff.de stip.ser.in per.colum.in versi.& ista faciunt ad quæstionem,& sequitur ibi Imo.in 2.colum. ¶Glo. fi.in ver.filij.diuiditur in 5.In 1.opponit contra text.in fin.In 2.soluit vno modo,& sol.reprobat,& bene,quia dictio vnà, ibi posita, quæ exponitur pro simul,deberet facere, quòd Titius, & hæredes solùm vnam partem haberẽt. ¶In 3.ibi,tu dic.soluit alio modo, & ista est vera sol.& eam tene alijs ambagib.omissis,q; hic testator substituit Titium cum filijs. s. Titij, & tunc bene procedit tex.hic,q; cùm Titius,& eius filius censeantur eadem persona, quòd omnes simul non habent nisi vnam partem.sed in l.contraria relinquitur Titio,& eius hæredib.non Titij,sed dispone tismet. cũ ibi ergo non essent hæredes Titij, & sic non possint censeri eadem persona cum Titio,ideo Titius habet vnam partem,& hæredes aliam,& ista est clara solu.& aduerte, q; postquam gl.posuit istam sol.annectit postea vnam q. pro qua parte illi hæredes admittantur,id est in illa parte, quæ eis obuenit, qualiter inter eos diuidatur,& respondet pro parte hereditaria. sed posteà gl.in vlt.parte reassumit eandem.q.distinguendo,an illi hęredes sint vocati per nomina propria,vel per appellatiua. ¶In 3.ibi,vel ibi dicit hæredibus.ponit aliam sol.quæ *communiter reprobatur*. & gl.& Doct.reprobãt,licèt Fran.Tigri.& Sal conati sint sustinere, vt hic per Alex. ¶In 5. ibi, vel refert.videtur ponere aliam sol.ad contrarium.s.formatum,& nõ ponit. ideo ne decipiat te gl.aduerte,quia gl. hic plenius examinat q. tactã. s. in 3. par. nam cùm in illa. l. si quis Titio.dicatur,quòd Titius habeat vnam partem, & hæredes disponentis aliam,quæritur qualiter isti hæredes diuidant inter se illam part.ad eos spectantem.& glo.distinguit,aut sunt vocati per nomina propria, aut per appellatiua, & sic vsque ad istam partem sunt positæ solu. ad contrarium:hic autem ponitur distin. ad quæstionem positam in 3. par. Extra glo. aliam mirabilem sol. ad d.l. si quis Titio,ponit Saly.hic,sed reproba,vt hic per Alex.& de intellectu. d.l.si quis Titio.in j.respons.vide omnino Bar. Imo. & Moder. in l.huiusmodi.§.si Titio.de leg.1. & in l.Gallus. §.j.ff. de libe.& posthu.& Bald.latè in l.j.§.vbi autem.j. de cad.tol. & Ange.vbi

ponit

ADDITIONES.

a ¶Reducendo. Latè Dec.consi.320.dum essem Papiæ. & consilio 382. verba. PVRPV.

b ¶Electio alicuius prælati,Adde Doct.in c.postu.de conces.præb.

c Disponens.Vide Alex.li.4.consi.55.col.1.

d ¶Alia coniectura.Vide Soci.lib.3.consi.208.casus talis est.ser Franciscus Carauita. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ponit alium intell. ad d.l.si is, qui Titio. in consi. 306. incip. Carissime frater. Titulum sequ. vide per te, quia facilis est, & nihil boni habet.

SVMMARIVM.

1 *Quæ, & quot requirantur ad hoc, vt exhæredatio valeat.*

De lib. præte. vel exhære. Rubr.

¶ Continua rub. plenius, q̃ glo. Supra in tit. præceden. visum est de testa. & quomodo conficiantur. Item visum est de institutionib. hæredum, & de substitutionib. tam directis, quàm fideicom. verùm, quia in testamentis aliquando filij prætereuntur, propter quam præteritionem testamentum redditur nullum, ideo ponitur. j. par. rub. de lib. præte. aliquãdo liberi exhæredantur, quo casu valet testamentum, quia pater debet, vel instituere, vel exhæredare filios. insti. de exhære. lib. in prin. & l. Gal. §. in omnib. & l. inter cætera. ff. de lib. & posthu. tamen, quia nõ suffi cit filium exhæredare ab vno gradu, sed oportet ab omnib. exhæredari, vt dicetur in l. j. ideo subijcitur, vel exhæredatis. Quare autem ista rub. sit concepta per participium præteritis, vel exhære. & aliter in Institutionib. dum dicitur per nomen verbale de exhære. lib. & aliter in Infor. puto, quòd positiuũ sit, quic-
1 quid dicant Mod. in rub. ff. c. † Quæ autem, & quot [a] requiran-
a tur ad hoc, vt exhæredatio valeat, licèt Sal. hic ponat, & Cy. & Alb. in l. j. j̃. eo. vide gl. in l. 3. §. ante hæredes. ff. eo.

ADDITIO.

a ¶ Quæ autem, & quot. Adde Io. de Imo. in c. Quintauallis. de iureiu.

SVMMARIVM.

1 *Si exhærrdatio fit ab omnibus gradibus tacitè, vel expresè valet testamentum.*
2 *Exhæredatio facta in fin. testa. trahitur ad omnes gradus præcedentes, adeo quòd non admittitur probatio in contrarium.*
3 *Quemadmodum exhæredatio facta in prin. test. ante gradus trahitur ad omnes sequen. ita quando esset facta in fi. quod procedit etiam in mate. odiosa, infra nu. 6.*
4 *Clausula in fin. posita trahitur ad omnia præcedentia cap. limita, vt infra num. 9.*
5 *Clausula in prin. posita est maioris potentiæ ad determinandum sequentia, quàm clausulã in fi. posita ad determinandum præcedentia.*
7 *Quando finis. l. determinat aliquam pœnam, & præcedunt multa capitula, videntur omnia determinata ea pœna.*
8 *Vbi statutum in impositione pœnę enumerat plura prohibita, & vltimo prohibito adiungit aliquam qualitatem restrictiuam, illa qualitas restringens refertur ad omnia enumerata.*
9 *An testamentum possit aliquando incipere à secundo gradu, & sic à substitu.*

LEX PRIMA.

Vm post omnes. Ista lex habet tres partes princi. nam antequam respondeat primæ. q. præmittit duos casus indubitatos, posteà quæstioni respondet. Secũ da ibi, & ideo etiam. Tertia ibi, proinde. † Si
1 exhæredatio fit ab omnib. gradibus tacitè, vel expresè valet testamẽtum. h. d. vel sic. Clausula in fi. posita refertur ad omnia capitula pręcedentia, quando non potest ratio assignari, quare magis referatur ad vnum, quàm ad aliud. ¶ Not. quòd exhæredatio facta post omnes gradus trahitur ad quoscunq; gradus præcedentes, qñ non põt assignari rõ, quare magis ad vnum gradum, q̃ ad alium referatur. ex quo correlariè no. ꝙ clausula in fi. posita [a] refertur ad oĩa cap. præcedentia,
a qñ non est ratio, quare magis ad vnum capitulum, q̃ ad aliud referatur, de quo dicam in gl. ¶ Gl. fi. in ver. nulla. diuidit̃ in tres. In j. declarat tex. & subijcit dictum. In 2. timore ꝑij ponit dict. quæ traditur in l. 3. ff. e. In 3. ponit dictum. Secunda ibi, & not. ꝙ exhæredatio. Tertia in fi. ibi, à re aũt certa. Secunda potest subdiuidi in tot particu. quot membra gl. ponit, partes patẽt. ¶ † Ex
2 prima parte no. ꝙ exhæredatio facta in fi. testĩ, adeo trahitur ad oẽs gradus præcedentes, ꝙ non admittitur probatio in ꝑrium. alle. l. à Titio. in fi. de ver. obl. & licèt Alex. dicat, ꝙ illa alleg. nihil facit, puto q̃ gl. bene alle. ibi. n. dr̃, ꝙ vbi est eadem ratio, ibi idẽ ius. hic est eadem ratio, ergo debet esse idem ius. istam gl. repro bant Doct. hic, & in l. 3. §. filius. ff. eo. per tex. clarum in l. 3. §. fi. ff. eo. item per rationem, quia in his, quæ pendent à voluntate testatoris, semper admittit̃ probatio in ꝑrium. l. in testõ. magna. in fi. s̃. de test. mil. l. iam hoc iure. ff. de vul. & pupil. licèt Ful. cone
3 tur saluare gl. in casu huius l. ¶ † In 2. parte gl. ibi, q̃nque post, & tunc idem vt hic. habes, ꝙ quemadmodum exhæredatio facta in prin. testĩ ante gradus trahitur ad oẽs gradus sequentes, ita ẽt qñ est facta in fi. istam conclusionem *tenent Doct. cõiter hic*, & in d. l. 3. §. filius. ff. e. excepto Ful. qui multũ subtiliter per tria tenet oppositum. præcipuè, quia iste tex. loquitur, qñ ijdem erant instituti, & substituti: fatetur tñ, ꝙ postq̃ oẽs sic tenent, ꝙ non est à cõi opi. recedendum. Istam partem gl. multũ no. Bart. iuncta
4 par. præcedẽ. † ꝙ sicut clausula in fi. posita trahitur ad oĩa cap. præceden. vt hoc tex. ita èꝫ clausula posita in prin. trahatur ad
5 oĩa cap. sequentia, ꝙ multum no. Bar. † Confirmo per bonam regulã, quia clausula in prin. posita est maioris efficaciæ, & potentiæ ad determinandum sequentia, q̃ clausula in fi. posita ad determinandũ præcedentia. ita Bar. in l. quisquis. post glo. ibi. de leg. 3. & in l. auia. in prin. ff. de ꝺi. & dem. Ful. & Pau. hic, & Bar. in l. siquis ex argẽtarijs. §. si initium. in j. col. ff. de eden. no. Math. in no. 150. & Lud. in consi. 104. incip. Pater reuerende. & in cõsi. 153. incip. diligenter inspec. in j. col. & Alex. in consi. 51. in 3. vol.
b inci. Viso themate. s̃. scripto. & ad istas regulas, ꝙ clausula, [b] quę sit posita in prin. siue in fi. trahat̃ ad oĩa cap. p̃ceden. vel sequentia, adde tex. in d. l. 3. §. filius. ff. eo. & in l. quisquis. & ibi no. Bal. in prin. s̃. si cer. pet. no. Doct. in c. secundo requiris. & in c. inquisitioni. de appel. vbi ponunt aliquas limitatio. ponunt Bart. & alij in l. talis scriptura. in prin. ff. de leg. j. Mod. in l. si idem cum eodem. §. fi. ff. de iur. om. iu. & vide Lud. in consi. 113. incip. Visa p̃missa dubitatione. & in consi. 480. inci. In casu propositæ cõsultatio-
6 nis de duab. substitutionib. & † pondera, ꝙ istę reg. procedũt ẽt si materia sit odiosa, ita probat iste tex. iuncta. d. l. 3. §. filius. quia
c istli tex. [c] loquuntur in materia exhęredationis, & sic odiosa. l. cũ quidã ff. de lib. & posth. & ita no. Alex. in consi. 93. incip. Super
7 eo de quo quæritur, videlicet an statutum. in 3. vol. † Adde, ꝙ qñ finis. l. determinat aliq̃ pœnam, & præcedunt multa capitula, vñr oĩa determinata eadẽ pœna. Ita no. Bal. in d. l. quisquis. in
8 prin. C. si cer. pet. † Item adde, ꝙ vbi statutũ in impositione pœnæ enumerat plura prohibita, & vltimo prohibito adiungit aliquam qualitatem restrictiuam, illa qualitas restringens refertur ad oĩa enumerata. Ita not. Gemi. in c. vbi periculum. §. nulli. de elec. in 6. propter dictum Io. An. ibi dicentis, ꝙ ille text. loquens de mittente nuncium, vel epistolam, vel loquentẽ secretè, dẽt intelligi, si illa oĩa fiant secretè. Facit, ꝙ no. Bar. in d. l. doli. per illum tex. ff. de ser. cor. ¶ Istam reg. limita procedere, qñ talis cla põt commodè referri ad oĩa præcedentia, aliàs debet referri ad proxima, vel ad compatibilia, vel ad ea quæ potest referri, ita no. Doct. post gl. in d. l. si idem cum eodem. §. fi. l. j. §. hoc edicto. vbi Docto. ff. de postu. no. Flo. in l. si seruus seruũ. §. inquit lex. ff.
9 ad l. Aquil. & Pan. in c. cùm dilecti. de don. ¶ † Secundo limita, qñ ita referendo non infirmaretur aliquod capitulũ præcedẽs, vel sequens, secus si induceretur annullatio, vel inualidatio, vt probat tex. in l. siquis à filio. in prin. vbi gl. ff. de leg. j. no. Pau. hic. & facit, ꝙ dixi in præcedenti limit. ¶ Tertiò no. limita, & signa, qñ clausula præcedens, vel sequens haberet propriã, & spãlem determinationem de per se, tunc clausula posita in prin. vel in fi. non refertur ad illam. tex. est solennis in c. cũ dilecti. de dona. vbi Car. no. & Imo. in 2. col. circa fi. & in 4. col. in duob. loc. no. Sal. & Pau. hic, & vide ad hoc per Bald. pulchram deci. in l. j. C. de leg. hære. ¶ Quarto no. limita, ꝙ clausula in fi. posita trahitur ad oĩa præcedentia, verum est, quæ principalitet posita sint in oratione, non aũt ad ea, quæ accessoriè, & gratia demonstrationis tm̃. tex. est no. in l. pen. §. Titia. versi. fi. & ibi pulchrè no. Bar. ff. de libera. leg. facit, ꝙ not. Bart. in l. si cui. la 2. §. si à filio. de lega. 1. Alex. in consi. 48. incip. Super hæsitatione, de qua quæritur. in 6. & 7. col. ¶ Quinto limita istam reg. non procedere in materia, in qua debet fieri latissima interpretatio, vt in benefic. princi-

pum,

ADDITIONES.

a ¶ Posita. Adde diffusè per Alex. de Imo. in l. talis scriptura. in §. fin. ff. de leg. j.
b ¶ Clausula. Clausula posita in fine refertur ad præcedentia. Limita, quãdo esset diuersa ratio. Bar. vbi plura, consi. 54. Ang. & regulam tenet And. Barb. inter consilia Alex. lib. 3. consi. 52. col. 6. Adde Bar. consi. 164. vbi dicit, quod nõ refertur ad contraria. idem Alex. lib. 1. consi. 48. col. 3. & idem Alex. lib. j. cõsi. 48. col. ante pe. Bar. consi. 54. Alex. li. 1. consi. 48. col. pen. Rursus Ias. in l. fi. col. 5. de const. pe. & l. si idem cũ eodẽ. §. fi. de iur. om. iu. Ale. li. 1. consi. 48. col. pe. Adde ẽt qñ clausula esset posita in cõione, & nõ absolutè Bal. in l. j. C. de leg. hære. Alex. lib. 1. consi. 48. col. pe. in primo dub. & adde, qñ præcedentia essent aduersa sequentibus, vel èconira, quia tunc clausula respicit illud, cui probabilius adaptatur. Alex. d. consi. 48. col. pe. alleg. Bal. in d. l. j. PVRPV.
c * Tex. Adde Abb. in c. extirpandæ, §. qui verò. nu. 27. extra de præb. & dig.

a pum,[a] iuxta.l.fi.vbi dixi.ff.de conſti.prin. vbi ſi clauſula poſita in fi.traheretur ad præcedentia,vel ecõtra,reſultaret ſtricta interpretatio ꝫ naturam beneficij, tunc trahi non debet,ne hoc ſequatur:hoc probat tex.in d.c.cùm dilecti.ſm alium intel. Inno.& Doct.ibi.ſequitur etiam Alex.in d.conſi.48.¶Sextò limita no.ꝙ clauſula poſita in fi.vel in prin. &c. qñ illa clauſula eſt poſita de per ſe,& principaliter,ſecus ſi ſola eſt poſita ad aliquã diſpoſitionem qualificandam.ita ſing.Bart. in l.fi. ff.de reb.dub. ¶Septimò limita,vt per gl.in l.ſi idem cum eo.§.fi.& ibi Bar.& alij.ff.de iur.om.iu. ¶Octauò limita,vt per Bal.in l.talis ſcriptura.§.j..& ibi dixi.ff.de leg.1.¶Nonò limita, quia clauſula ſpecialis,& diſcretiua non refertur ad omnia,ſm Bal.in c.ſecundò requiris.in vlt.col.de appel Facit,ꝙ vult Bal.in l.in multis. ff. ſtat. hom.¶Decimò limita,qñ reſultaret abſurdum ,ſm d. Abb. in c.eccleſia. §. vlt.de elec. per tex. ibi meliorem de corpore iuris canonici,ſm eum,iuncto.c.quia propter.eo. tit.inducendo, vt ibi per eum.facit,ꝙ vult Old.Lau.in conſi. 52.incip.factum eſt, dñs Clemens.facit. c.pen.& ibi. d.Abb. de iurepa. ¶Vndecimò limita , qñ proprietas ſermonis hoc patitur , aliàs ſecus.l.& qui data.§.j.ff.ex quib.cau.ma.ſm Old.in d.cõſi.152.¶Duodecimò limita,ꝙ clauſula in fi.poſita non debet referri ad extranea, ita no.Bal.in l.in actionib.in 2.not.ff.de infamib.¶De alijs,quæ tanguntur in gl.dic,vt hĩ in d.l.3.§.filius.& ſeq.ff.eo.circa tñ vnum,
10 ꝙ gl.reputat mirabile, † ꝙ teſtm̃ aliqñ poſſit incipere à ſecũdo gradu,& ſic à ſubſtit. *dic,ꝙ cõis concluſio glo.& Doct.* in d.l.3.§.fin. eſt,ꝙ aut præteritus eſt filius iam natus à primo gradu, tunc teſtamentum põt incipere à ſecundo gradu , quia ſecundus gra. nunquam habuit dependentiam à primo,ſecus ſi pręteritus ſit poſthumus,quia interim donec naſcatur poſthumus,valet primus gradus,& ſic ſecundus incipit habere dependentiam à primo,ſi naſcatur poſthumus,ſicut rumpit primum gradum , ita & ſecũdum, & ibi plenius videas, quia hic aliter non examino. Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶Principum. Adde Vital.de Camb.in trac.clauſularum.in verſi. clauſula in fi. appoſita.

LEX II.

Iauus tuus. Nepos,qui poſt mortem patris viuo auo incipit tenere primum locum, ſi reperiatur præteritus,rumpit teſtm̃.h.d. & cogita de ratione dubitandi , cùm iſtud eſſet deciſum in mille locis.& pondera tex. dum dicit ſine impedimento.l.Velleiæ.nam vĩ ineptè dicere,cùm lex Velleia non impediat, imò adiuuet nepotes ſi ſint præteriti ab auo , vt teſtm̃ rumpant.glo.pro ſol.multum laborat,& ponit tres ſolu. quæ non valent. veritas eſt, ꝙ imò.l. Velleia habet duo capita. in 2.capite tendit ad impediendum, dicit text.in l.Gal.§.ille caſus.ver.poſteriore.ff.eo.ſecundò pondera tex.ibi,ſuccedendo in patris tui locum , ꝙ nepos mortuo patre ſuccedit in loco patris;& ſi dicas ꝫ,pater ſi viueret,non rumperet teſtamentum,ergo etiam nepos,qui ſuccedit eius loco,non debet rumpere,cũ ſuccedens cenſeatur eiuſdem qualitatis,cuius eſt filius cui ſuccedit.l.qui quadringenta. ver.nam hæres. ff.ad Treb. reſpondet Bar.ꝙ licèt nepos ſuccedat in loco patris,non tñ venit ex perſona patris,ſed ex ſua.tex.eſt hic,& ita intellige.§.cùm filius. inſti. de hære.quæ ab inte.ita etiam probat tex. in l.j.§.fi. vbi Bar.circa prin.ponderat.ff.de colla.bono.Bar.in l j.§.ſi ſit filius. ff.de cõ iun.cum emanci.lib.dixi in l.qui ſe patris.ſ.vnde lib.vel reſpon de clarius,vt per Bal.hic in 4 oppo.& Saly. ꝙ aliqñ quis ſuccedit loco alterius remotiuè,ideſt remoto eo,qui erat in j.gradu, alius ſuccedit,& tunc iſte,qui ſuccedit , non ſuccedit ex perſona primi,ſed ex ſua.ita loquitur hic.probat text.in c.fi.ne præla. vices ſuas.vbi remoto canonico ſuccedit alius,ſed non ex perſona primi , ideo non tenetur ad debita primi: aliqñ quis ſuccedit loco alterius per tranſmiſſionem , quia primus tranſmittat ad ſecundum,& tũc neceſſe eſt,ꝙ ſuccedat ex perſona primi.l. qui in alterius.de reg.iur.facit.l.Caius.ff.de man. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas teſtato.ſemper eſt ſeruanda,& magis attendenda quã verba.*

LEX III.

1 Si quis filium. Qui iubetur eſſe alienus à ſubſtantia defuncti,exhæredatus intelligitur.h.d. † No.multum vlti ma verba tex. quæ ſunt pulchra, & in conſilijs allegantur, ex quibus habes, quòd voluntas teſta.[a] ſemper eſt ſer-

b uanda, & magis attendenda, quàm verba, [b] quia voluntas teſtato.cenſetur regina , & dominatur verbis. l. in conditionibus primum locum.ff.de condi.& demon.facit.l.cùm virum.C.de fideicõ. & l. cùm proponebatur.de leg.2. & l. cùm quæſtio , in fin.ſ.de leg.& l.3.§.conditio.ff.de adim.leg.& l.fideicom.§.itẽ ſi quis.ff.de lega.3.& text.no.in l.Publius. ff.de condi.& demon.& alibi egregiè dicit tex.in c.ſedulo. 38.diſt. hic in glo. alle.ita eſſe præponendas ſententias verbis,vt pręponitur animus corpori. hinc dicit no.Bal.in l.fin.ſ.tit.1.quòd l.pedetentim ſequitur voluntatem teſtatoris,ſicut canis leporem. Alibi Bald.in l.quoniã indignum.ſ.de teſt. dicit, quòd non eſt curandum de qualitate verborum,dummodo conſtet de mente teſtantis loquentis.alibi Bal.egregiè in c.mandatum.in 1.col.de reſcrip. dicit, ꝙ mens eſt radix verborum,& eius ſubſtantia prima, & cor eſt Imperator linguæ, & habet eam ſicut mancipium ſub ſua iuriſdictione,& quod lingua cedit cordi, & quod ſub iugo mentis verba conſiſtunt tanquam ſub ſuo proprio originali.ad hoc nota. ad de,quod dicit Bar.in l.licèt Imperator.in primo no. ff.de leg. 1. not.Ang.in varijs conſi.maximè in conſi.168.incip.Teſtator.& in conſi.170.incip.Item ſtatuimus,quod ſi quis. Exiſta regu.ſequitur in ſpecie inter alios no.effectus, ꝙ licèt ſubſtitutus , qui venit ex voluntate expreſſa teſtatoris , præferatur hæredi coniuncto ad impediendum ius accreſcendi.l.2.§.ſi duo. ff. de bon. poſ.ſecundum tab.dixi.in l.fi.ſ.de inſti.& ſubſti. Fallit niſi aliud ſit ex præſumpta mente defuncti, ex qua coniunctus per ius accreſcendi præfertur ſubſtituto.l. quidam teſtamento. vbi Bart. & alij no.ff.de vulga.& pupil.hinc dicit Bal.in l.fin. ſ.de impub. ꝙ ex coniecturata mente teſtatoris recedimus à natura , & vi coniunctionis verbalis:hinc etiam videmus , quod licèt cauſa teſtati faciat ceſſare cauſam inteſtati.l. antequam. C. communia de ſuc. quia donec poteſt ex teſtamento ſuccedi,nunquam ab inteſtato ſucceditur.l. q̃diu.ff.de reg.iur. cum ſimi. fallit niſi ex præſumpta mente defuncti aliud appareat,tex.habes, & exẽplum in l.ſi quis ita hæres inſtituatur ſi legitimus. vbi Bart.ff.de hære.inſti. Bald.in d.l.antequam.& ille tex.eſt ad hoc ſin. ſecundum Bald. in d.l.j.in fin. C. de teſtam. ma. ¶Limita prædictam regu.huius text.cum ſimi. procedere, quando teſtator proceſ-
c ſit ad diſpoſitionem , [c] aliàs non ſufficeret teſtatorem voluiſſe. tex.habes,& exemplum in l. quidam cùm filium. ff. de hæred. inſtit.vbi tex.no.& ibi ad hoc not.Bald.& Imo. & dicunt limitari omnia iura,quib.dicitur,quòd magis attenditur voluntas teſtatoris,quàm verba,vt procedat, quando teſtator proceſſit ad diſpoſitionem.Facit,quod in ſimili dicitur , quod propoſitum in mente retentum nihil operatur.l.ſi repetendi. C.de condi.ob cau.l.j.§.finautem ad deficientis.inf.de cadu.tollen. in ver.nam ſi contrarium teſtator volebat,non erat difficultas diſponere.& ibi not.Bald.quod id quod teſtator non loquitur,nec velle præſumitur.facit tex.in c.inter corporalia.poſt med.de transla.præla. ¶Secundo intellige d.reg procedere,ſi verba ſaltem impropriè poſſunt conuenire menti teſtatoris,ſecundum Bart. in l.in ambiguo.ff.de reb.dub.facit,ꝙ habetur in l. ſi quis in fundi vocabulo.ff.de leg.1.dum dicitur de teſtatore, qui volebat appellatione veſtis aurum contineri.¶Tertio intellige.d.regu.procedere,quando de mente teſtatoris poteſt conſtare, in dubio aũt teſtator pręſumitur voluiſſe,ꝙ verbis expreſſit,quia verba ſunt notæ earum, quæ ſunt in animo paſſionũ.l.Labeo.§. idem Tubero.ff.de ſup.lega.ideo dicit Bal.in c.j.de teſt.& in c.ſup literis. in 5.col.de reſcrip.alle.Caſſiodorum,ꝙ nullum eſt maius mentis noſtræ teſtimonium, quam qualitas inſpecta verborum. & idem Bald.in l.voluntatis. in fi. C.de fideic.dicit,non credimus hominem velle niſi id,ꝙ dicit,& Bal.in c.1.in 6.col.de conſtitu. dicit, ꝙ vbi habemus verborum ſonum,non egemus interprete.& Bal.in rub.circa prin.C.quomodo,& quando iud. dicit,ꝙ vox eſt mẽtis euidentiſſimum arg.& in propoſito pulchra verba ponit Bald.in ſuo diuino conſi. ſchiſmatis poſito poſt Rub. C.ſi quis ali.teſt.prohib.in 11. col.ver. hoc itaque præmiſſo. vbi inter cætera dicit,ꝙ lingua eſt organum intellectus, & tuba, & eius pręco,& ꝙ verbum voce prolatum,eſt nũcius intellectus.

¶Et

ADDITIONES.

a ¶Teſtatoris.Adde Bar.in l.nemo poteſt.de leg. 1.Bar.in l.j.de teſta. fallit j.niſi ſit inepta,vt in l.ſeruo alieno.in §.ineptas.de leg.1. ſecundo fallit,ſi ſit cõtra legem,vt in d.l.nemo poteſt. & per Bar.in l.ſi quis eum.de condit.& demon.

b ¶Quàm verba. Adde cap.tua nos.& cap. requiſiuiſti.col.1. de teſta.Iaſo.pulchrè in l.nemo.ſeptima colum.de lega.1.tex.not.in l.cùm antiquitas.in fin.ſ. de vſu & habit.& in l.ſi peculium. §. 1.de pen. leg. limita niſi extra iudicium illud videatur.Bar.in l.nemo.ff.de lega.1.adde Iaſ.in l.ſi mihi,& tibi.§.fi.quinto.no.de leg.1. PVRPV.

a ¶Ad diſpoſitionem. Adde D. Parp.in l.4.in 3.amplia.3.partis.de leg.1.Alex. lib.3.conſi.55.ponderatis.in fi.j.dub.

Source : BIU Cujas

¶Et adde, ꝙ regula huius tex. quæ dicit magis attendi mentẽ, a q̃ verba, [a] & vbi apparet de mente non curamus de verbis, procedit nedum in vlt. voluntatib. & teſtamentis, in quib. latiſſima debet fieri interpretatio, ſed etiam in contractib. tex. eſt in l. ſi in venditione. cum gl. pen. ff. com. præd. & in l. ita ſtipulatus. magna. cum gl. in ver. ex ſententia. ff. de verb. obli. pulcher text. in l. fi. C. quæ res pig. obl. non poſ. & in l. ſed Celſus. §. ſi fundus. ff. de contrah. emp. ¶ Gl. in ver. intelligatur. habet duas partes. In j. pro intellectu tex. dicit, quid ſit præterire, & dicit, ꝙ præterire, eſt nullam de filio mentionem facere. hoc eſt falſum, quia ſi pater in teſtamento aliquid legaret filio, facit de eo mentionẽ, & tamen eſt præteritus, vt per gl. in Auth. nouiſſima. ſ. de inof. teſt. ideo Fran. Accur. addit, ꝙ præterire, eſt nullam de filio mẽtionem facere. ſ. inſtituendo, pro quo eſt optimus tex. in l. maximum. in ver. inſtitutione præterijt. j. eo. dic, vt melius dixit gl. 2. in Auth. non licet. j. eo. & latius Bar. in Auth. ex cauſa. in 1. opp. & in 1. q. j. eo. vbi etiam ponit, quid ſi teſtator dicit, prætereo filium, quia me verberauit, & ſic inſerta iuſta cauſa exhæredationis, an dicatur exhæredatio, vel præteritio, & concludit, quòd exhæredatio, nõ obſt. ꝙ vtatur verbo præterco, de quo per Cy. & Alb. hic, & latius Pau. ¶ In 2. ibi, ſed his verbis, &c. glo. vult probare deciſ. tex. per ſimile. nam ſicut quando teſtator dixit, ta lis hæreditatis meæ, vel ſubſtantiæ dominus eſto, intelligitur eũ inſtituere. l. his verb. allegata in gl. ergo ita ècontra, per illa verba ſubſtantiæ meæ alienus eſto, debet intelligi exhæredaſſe. iſta eſt intentio gl. quicquid dicat Ful. ¶ Gl. in verſi. ſenſu. In 1. alleg. duas concor. adde alias, quas poſui in 1. no. In 2. opponit contra text. dupliciter, & non ſoluit. circa primam de l. ſi alij. ff. de vſufru. leg. non poteſt aliud dici, quàm dicant Bar. & Docto hic, ꝙ ibi ideo, quia non probatur de contraria volun. teſta. ideo non recedimus à propria ſigni. Aliud. ſ. in l. in ſum. dic, ꝙ illa concordat. licèt gl. alle. pro contraria. Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶Mentem quàm verba. Adde Ioan. de Fan. in c. odi, & proieci. 24. q. 1.
¶Adde tex. qui æquiparat mentem, & verba. l. j. ff. de pen. leg. Cur. conſi. 49. Alex. conſi. 55. limita, quando poteſt ſeruari, aliàs non. l. quæ ſub conditione. §. mortuo. ff. de condi. inſti. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Non debemus eſſe accuſatores eorum, quæ à natura proueniunt.*
2 *De iure communi ita ſuccedunt filiæ patri ſicut filij.*
3 *In ſuccedendo aſcendentibus non eſt differentia inter filios, & nepotes.*
4 *An filius ex primogenito præferatur patruo in ſucceſſione regni.*

LEX IIII.

a MAximum vitium. [a] Iſta lex, vt exordit Bar. videtur terribilis, quia longo ſermone ordinata eſt. Sed breuiter. h. d. Hodie tam filij maſculi, quàm filiæ fœminæ, tam primi gradus; quàm ſequentis, tam nati, quã poſthumi debent inſtitui, aut nominatim exhæredari, ſublatis differentijs mediæ iuriſprudentiæ, aliàs eadem remedia competunt tam de iure ciui. quàm præto. & quia difficultas huius tex. oritur propter vitia antiquæ iuriſprudentiæ, quæ ſatis intricatè referuntur in tex. ideo præmitte ſecundum Cyn. & latius Pau. hic, ꝙ hic ponuntur, & emendantur. v. vitia antiquæ iuriſprudentiæ, & ita etiam ſentiunt Bal. & Sal. in diuiſione huius. l. ſed ego puto, ꝙ in iſta. l. referantur ſex vitia, tria in prin. l. quartum in ver. & ſi præteritus. quintum in ver. cum etiam centum viri. ſextum in ver. ſeq. Primum ergo vitium ponitur ibi, ſi ex teſtamento veniant in maſculis, & alia fœminis, intelligendo text. propriè prout intelligo. nam ſecundum mediam iuriſprudentiam forte de parte fœminarum aliquid auferebatur, & dabat filijs maſculis, vel fortè condito teſtõ plus erat relinquendum filijs maſculis, quàm fœmi. & hoc vĩ probare tex. in ver. ſancimus. ibi, *& in ſcriptura teſtamentorum eas honorare*, ex quo ibi Imperator corrigẽdo vitia antiqua ſtatuit, ꝙ in inſtitutione teſtamentaria æqualiter honorandæ ſunt fœminæ ſicut maſculi, ex quo apparet, ꝙ eſſet vitium hic in prin. poſitum. licet Doct. nõ videantur id pro vitio numerare. Secundum vitiũ ponitur ibi, & alijs verb. nam antiqua iuriſprudentia diſponebat filium debere alijs verbis exhæredari, quàm fœminam, quia filius debebat nominatim exhæredari, fœmina autem inter cæteros. Tertium vitium ponitur in ver. & inter nepotes, quia nepotes ſm mediam iuriſprudentiam non erant neceſſariò nominatim exhæredandi, quia poterant inter cæteros exhæredari, ſecus erat in filijs primi gradus. & hoc vitium declarat glo. in l. 2. in verbo impedimento. in 3. fol. ſ. eo. Quartum vitium ponitur in ver. ſi præteritus. & erat alia differentia inter filios maſculos præteritos, & filiam præteritam, quia filius præteritus ipſo iure dicit te ſtamẽtum nullum de iure ciui. vel ſ. tabulat, filia autẽ ſolùm poterat per ius accreſ. certam part. hæreditatis conſequi, ita tñ, vt omnib. legata præſtaret. Quintum vitium vide per te. Sextũ vitium ponitur in fi. in ver. quia & aliud. ꝙ vide per te. ꝙ eſt circa filias natas, & filiam poſthumam, & breuiter tene, ꝙ omnes tales differentiæ ſunt per hanc. l. ſublatæ, & hodie filij maſculi, ſiue nati ſiue naſcituri, ſiue j. gradus, ſiue vlterioris, vt ſunt nepotes, vel pronepotes, dummodo primum locum obtineant, & tam filiæ natæ, quàm poſthumæ, debent in teſtõ inſtitui, vel nominatim exhæredari, aliàs tanq̃ præteriti, vel præteritæ habent de iure ciui. ius dicendi nullum, ꝙ durat perpetuò, vel de iure prætorio ius ſ. tabulandi, ꝙ durat anno. l. 2. & l. ſi emancipata. ſ. qui admi. ¶ In tex. ibi, maximum vitium. tex. vĩ tacitè loqui de vno vitio, ex quo in ſingulari, & tñ ſunt ſex vitia, vt dixi. ſ. ideo dicunt Cyn. & Alb. ꝙ terminus iſte naturaliter, & indefinitè ponitur, & poteſtas reſoluitur in ſpecies ſubſequentes. ¶ In ver. cũ etiam centum viri. quia litera eſt aliqualiter obſcura, aduerte, ꝙ ibi ponitur quintum vitium, ꝙ correlariè infertur ex eo, ꝙ dixit in ver. & ſi præteritus, nam ſm mediam iuriſprudẽtiam filia
b præterita erat deterioris conditionis, [b] quàm exhæredata, ꝙ vĩ abiurdum, ex quo pater magis vĩ odio habuiſſe filiam exhære. nam exhæredata per querelam inofficioſi teſtĩ conſequebatur quartam, & nemini legata præſtare cogebatur. l. Papinianus. §. fi. & l. Titia. ff. de inoffi. teſt. filia aũt præterita debebat habere ſemiſſem. i. dimidiam hereditatis, ſed in illo ſemiſſe poterat grauari vſq; ad dodrantem, ideſt vſque ad nouem vncias, & ſic in effectu apud eam remanebant niſi tres vnciæ paruę, quę faciũt vnciam cum dimidia. Poſtea Imperator in ver. & ſi ſm noſtræ conſtitutionis. rñdet tacitę obiectioni per verba obſcura & diminuta, ſed eſt eius intentio. nam ſ. dictum eſt, ꝙ filia præterita erat deterioris conditionis, cùm in effectu præſtitis leg. non haberet niſi vnciam cum dimidia. exhæredata autẽ habebat quartam ſine onere legatorum. nam vĩ, ꝙ hoc non obſt. quia filius, qui minus habet legitima, poteſt agere ad ſupplementum legitimę, per nouam conſtitutio. poſitam in l. quoniam in prioribus. ſ. de inoffi. teſt. Imperator hic rñdet, ꝙ illud remedium agendi ad ſupplementum habet locum tñ in filia exhæredata, non in præterita, de qua loquimur, & ideo dicit Ang. hic in fi. col. ꝙ nõ probat alibi melius, quàm hic, falſam eſſe opin. Bar. in l. ſi pater. ſ. de inſti. & ſubſt. dum dixit hodie valere teſtm̃, in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, dato ꝙ non ſit in defectũ eius exhæredatus. dato ẽt, ꝙ iſta cenſeatur præteritio, propter d. l. qm̃ in prioribus. & dicit Ange. hic eſſe text. ꝙ illa. l. non habet loc. in filio præterito. & ita etiam Ful. hic in fi. col. reputat no. Sed rñdi in d. l. ſi pater. ꝙ iſte tex. loquitur in filio, qui ſit omnino præteritus, ꝙ non eſt in caſu illo, vt ibi declaraui. ¶ In tex. ibi, qui enim
1 tales differentias inducunt, &c. no. † ꝙ non debemus eſſe accuſatores eorum, quę à natura proueniunt, ideo tex. in l. fluminũ. §. quanquam. ff. de dam. infec. dicit parcendum eſſe vitio naturali. & Cy. & Alb. & Ang. hic dicunt per hunc tex. ꝙ in his, quę beneficio naturę obueniũt, neminem laudare, nec vituperare
2 decet. ¶† Secundò not. ex eo. text. ꝙ de iure cõi ita ſuccedunt filię patri ſicut filij maſculi, & qui aliter diſponunt, ſunt accuſatores naturę, quia non omnes maſculi progenerantur. & dicit tex. no. in l. lege. 12. tabular. in fi. j. de legi. hęre. quòd qñ naſcuntur fęminæ, procedit potius cauſa patris, quàm matris. & iſtum tex. inducunt Sal. & Pau. hic, & ante eos Barto. in l. j. 2. q prin. C.
c de ſum. Tri. ꝙ ſtatutum diſponens, [c] ꝙ exiſtentibus maſculis filię fœminę non ſuccedant, dicitur propter hoc odioſum, *in quo communiter concluditur*, ꝙ ex parte maſculorum eſt fauorabile, & ex illa parte ampliandum, ex parte verò fœminarũ odioſum, & ex illa parte reſtringendum, ſm Bal. Sal. & Mod. in l. 1. per gl. ibi. ſ. de in ius voc. cum his, quę ibi dixi. Facit, quod dicit Bart. in
3 l. qui exceptionem. in prin. ff. de condi. indeb. ¶† Tertiò not. in ver. ſancimus. ibi, & hic non ſolum, &c. ꝙ in ſuccedendo aſcen
d dentib. non eſt differentia [d] inter filios, & nepotes, & iſtud indu citur

ADDITIONES.

a ¶Maximum vitium. Adde ad iſtum tex. in verſi. & contra tab. quòd bon. poſſ. contra tab. ita competit ſuo ſicut emancipato. Alex. & Iaſo. in l. vt liberis. col. fi. C. de colla. PVRPV.

b ¶Deterioris conditionis. Adde, quòd non debet eſſe melioris cõditionis', qui venit contra voluntatem, quã qui præter. Alex. in l. filiæ dotem. 2. colum. 3. de colla. PVRPV.

c ¶Diſponens. Adde Ioan. And. in addi. Spec. in rub. de ſucceſ. ab inteſta. Ange. conſi. 67. incip. Mar.

d ¶Non eſt differentia. Alex. in l. is poteſt. de legi. hære. Fely. in c. prudentia. de offi. ord. latè Deci. conſi. 444. in caſu de Regno Portugaliæ. Iacobin. in inueſtit. feu. char. 1. Are. conſi. 163. diligenter. PVRPV.

Source : BIU Cujas

4 ctur per Pau. † ad arduam q. quæ in regnis, & in principatu ſæpe contingit, ſtante conſuetudine, vt primogenitus ſucce-
a dat in Regno, vel in Ducatu, ꝙ ſi moriatur primogenitus, [a] an ſecũdogenitus, & ſic patruus, an nepos debeat ſuccedere in Regno, & ſic filius primogeniti, quam quęſtionem latè examinat Io. And. in addi. Spec. in tit. de feu. ſuper rub. vbi decidit pro nepote, & refert multa, quæ aliàs adducit Old. in curia Ro. corã Rege Roberto, quę ponit Old. in conſ. 94. inci. Eleganter circa negotium, vbi decidit pro nepote. idem tenet Bal. in l. liberti. in 7. col. C. de ope. liber. Pet. de Anch. in c. licet. de voto. & in cõſi. 82. inci. dicta facti narratio. & idem conſuluit Pau. de Caſt. cõſ. 158. incip. in præſenti cauſa. prout ipſe refert in Auth. poſt fratres. la j. j̃. de legi. hær. idem tenent Cyn. in l. imperialis. C. de ſecun. nup. & Pan. in conſi. 86. inci. in præſenti. q. in 1. vol. per vnã nouam conſiderationem, per quam reprobat rationem Bald. in d. Auth. poſt fratres. & refert Io. Ber. aduocatus conſiſtorialis in ſuo repertorio in ver. nepos Regis. vnum, quod dicit eſſe communiter incognitum, ſed ſe audiuiſſe à d. Io. Fran. ex auditorib. Rotæ, ſe in annalib. legiſſe, ꝙ Otho Imperator. s̃. Rhenũ apud Threuerim exiſtẽs cum Baronibus, dum hæc quæſtio de facto accidiſſet inter patruum, & nepotem, voluit eam decidi iudicio gladiatorio, & ꝙ vix nepos vicit, quod cùm æſtimaret̃ iudicio Dei proceſſiſſe, ordinatum fuit, vt abinde in antea nepos ſuccederet. Contrariam opi. pro patruo, & ſic ſecundogenito tenet Bar. per vnam nouam rationem in d. Auth. poſt fratres. tenet And. de Iſer. in c. j. de natura ſucceſſionis feudi. & in c. j. §. præterea. 2. col. de prohi. feu. alie. per Frid. & in c. j. de ſuc. feu. & in c. j. de eo qui ſibi & hære. ſuis. Imo. & Gemi. in c. grandi. de ſup. neg. præl. in 6. Cu. in l. cum ita. § fin. ff. de le. 2. Fran. de Are. vbi bene examinat, in conſ. 163. incip. diligenter & maturè diſcuſſis. Alex. in conſ. 54. in 3. vol. incip. Ponderatis verbi teſtamenti. in 3. col. & duab. ſeq. vbi dicit ꝙ ſemper ſequutus eſt iſtã opin. & pro patruo melioribus rationibus probatam, & magis
* cõmunem, & ita pronunciauit Papa Bonifacius pro Rege Rober. contra Regem Vng. licèt Bal. in d. l. liberti. dicat, ꝙ Papa in hoc fuit partialis, & ꝙ ita iudicauit propter ſummam ſapientiã Regis Roberti, & quòd ipſe Rex Rober. videns pro ſe indebitè pronunciatum, ſtuduit transferre regnũ in Regem Vngarię, & ꝙ ipſe Rex Rober. dum ſimilis cauſa ſibi fuiſſet commiſſa in ciui. Auinionenſi, iudicauit pro nepote contra patruum: prout etiam refert Paul. hic, putaui ſemper eſſe dubiũ, & ideo Bal. in l. cum antiquiorib. j̃. de iure delib. arguit & non decidit. ¶ Glo. in ver. ſubſtantiæ. diuiditur in tres. In j. declarat tex. In 2. opponit vno modo & non ſoluit. In 3. ponit alio modo. Secunda ibi, hæc tamen iniuria. Tertia ibi, ſed hodie iure Auth. ¶ In 2. parte dum alleg. l. non putauit. §. fi. eſt corrupta, & debuit allegare. l. filium. in fi. ff. de bo. poſſ. contratab. vbi filius emancipatus præteritus ſi contratabulat, tenetur præſtare legata coniunctis perſonis, filius autem in poteſtate exhæiedatus quærelans teſtamentum, nemini legata præſtat. l. Papinianus. §. fi. de inof. teſt. ergo non debet dici vitium, ꝙ exhæredatus ſit melioris cõditionis præterito, contra tex. noſtrũ, non reſpondet Bar. tñ dicit fatendo ꝙ eſt vitium, & ꝙ hoc corrigitur per auth. ex cauſa. j̃. eo. & dicetur ibi, vbi nihil dicit. Cy. ſenſit ſol. ſed non explicat. Aliter dicunt Ful. & Alex. ego planius reſpondeo, quòd iſte tex. conſiderauit quo ad quartam debitam, in qua exhæredatus non debet eſſe melioris conditionis quàm præteritus, licèt forte in alijs ſic. & tũc arg. nihil obſt. ¶ In 3. par. gl. quia gl. nõ reſpondet huic 2. opp. vbi filia exhæredata propter legatum ſibi factum eſt melioris conditionis etiam quàm filius inſtitu. dic quòd obiectum non valet, quia data paritate nihil obſtat. nam preſupponit filio inſtituto ita factum eſſe legatum ſicut exhæredato. argumentum gloſſ. non obſt. Aduerte tamen dum gl. dubitat, an legatum factum ipſimet filio exhæredato ſuſti-
* neatur per Auth. ex cauſa. j̃. eo. *& communiter tenetur* quòd non, quia qui impugnat teſtamentum, redditur indignus relictorũ in eo. l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. & l. poſt legatum. ff. de his quib. vt ind. facit. l. filiũ. §. omnib. ff. de leg. præſt.
* & ita tenent Ang. Ful. *& magis communiter alij.* & Bar. in d. Auth. ex cauſa. in antepen. col. vbi dicam, licèt Pau. hic contrarium dicat, vt ibi dicam.

ADDITIO.

2 ¶ Poſſunt. Adde glo. in §. exhæredatos. in Auth. de hære. & fal. gl. in Auth. vt cũ de app. cog. in §. aliud quoque. Ioan. And. in add. Specu. titu. de inſtrum. edi. in §. nunc autem. verſi. ſi autem.

SVMMARIVM.

1 *Parentes poſſunt exhæredare filios ex quatuordecim cauſis. limita vt infra num. 10.*

2 *Pater in teſtamento maledicendo filium etiam ex cauſa ſufficienti ad exhæredationem, non dicitur eum exhæredare.*

3 *Pater poteſt per pactum remittere cauſam ingratitudinis commiſſam, ex qua non poterit filius amplius exhæredari & nu. 13.*

4 *Per ingreſſum religionis non tollitur cauſa ingratitudinis, propter quã poteſt filius à patre exhæredari.*

5 *Cauſa ingratitudinis an tollatur per ſuperuenientem furorem.*

6 *An valeat exhæredatio expreſſa aliqua cauſa æquè graui ſeu grauiori illis. xiij. propter quas filius poteſt exhæredari.*

7 *Etiam in identitate rationis non eſt licita extenſio, propter taxatiuam in l. poſitam.*

8 *De iure Digeſtorum & C. ſi filius contrahebat turpes nuptias contra voluntatem patris, poterat pater ex hac cauſa eum exhæredare. & nume. 9.*

11 *Si pater expreſſit in teſta. plures cauſas, quarum aliquæ ſunt veræ, aliæ non, ſufficit vnam eſſe veram.*

12 *Quando pater exhæredat filiũ licèt debeat inferere cauſam legitimã, nõ tamen tenetur inferere. locum & tempus commiſſæ ingratitudinis, licèt hæres teneatur locum & tempus probare.*

14 *Si pater in teſtamento exhæredauit filium ex iuſta cauſa, deinde filius ſe reconciliauerit cum patre, ex hoc ipſa exhæredatio intelligitur adempta.*

AVTHENTICA.

NOn licet. Iſta auth. venit correctiuè ad l. C. in quantum in l. C. dicebatur, quòd filius ſine cauſa poteſt exhæredari, patet, quia poſthumus poterat exhæredari, & tamen non poterat cauſam ingratitudinis committere, hodie eſt correctum per iſtam Auth. per quam filius non poteſt ſine cauſa exhæ-
1 redari, vel præteriri cum alijs, vt in tex. † No. ꝙ parẽtes poſſunt [a]
a exhæredare filios ex 14. cauſis, de quib. in §. aliud quoque. verſ. cauſas. in Auth. vt cùm de app. cog. gl. in c. quintauallis. de iureiu. ècontra autem deſcendentes vt filij poſſunt exhæredare aſcendentes ex 6. cauſis. vt in d. tex. tranſuerſales autem ſolùm ex trib. poſſunt exhæredari. vt dicit tex. in §. ingratitudinem. in Auth. de nup. in antepen. col. & ſi dicatur, quæ ſit ratio diuerſi. quare filij ex pluribus cauſis poſſunt exhæredari quàm aſcendentes, dicunt Cy. Alb. & Ful. ꝙ ratio eſt, quia vbi maior cadit affectio, ibi maior ingratitudo, & iniuria. ergo cùm parentes magis afficiatur à filijs quàm econtra, certè maiores cauſas in-
2 gratitudinis filij poſſunt committere. ¶ † Not. tamen diligen-
b ter, quòd pater in teſtamento maledicẽdo filium etiã [b] ex cauſa ſufficienti ad exhæredationem, puta ſi dicat maledico filiũ, quia me verberauit, per hoc non dicitur exhæredare. ſicut nec benedicendo dicitur eum inſtituere, quia verba dignationis vel indignationis non diſponunt illud, quod ſonant, licèt in veteri teſtamẽto contrarium eſſet, quia maledictio patris euertebat domum filiorum. ita ſin. Bald. in proœ. Decre. in vlt. col. uerum eſt, ꝙ ſi pater in teſtamento aliquid relinquat pro ſua benedictione, eſt perinde ac ſi diceret pro ſua inſtitutione. ita Alex. in l. nam quòd. §. non omnis. in 4. colum. ff. ad Tre. & in conſ 70. in 2. volum. inci. Viſo conſ. aliàs per me reddito. &c. in 3. col. & ſeq. & dixi in Auth. nouiſſi. s̃. de inoffi. teſta. ¶ Item diligenter aduerte ad aliud, quod videtur mirabile in practica, ꝙ ſi filius commiſerit cauſam ingratitudinis contra patrem, per quam poſſit exhæredari, ſi pœnitentiam viuo patre agat, vel ante conditum teſtamentum, non poteſt ex illa cauſa exhæredari à patre. Iſtud probatur per ſimile. nam ſi filia peccauerit in corpus ſuum, eſt iuſta cauſa, per quam poteſt eam pater priuare dote & negare alimenta, ſecũdum Spec. in tit. qui ſi. ſint leg. ver. ſed quid ſi filia tua. Bal. in l. fi. C. de do. promi. tamen ſi filia agat pœnitentiam, non poteſt amplius priuari dote, vel alimẽtis. Ita Spe. in loco alle. ver. quid ſi ipſa pœnitet. Doc. in d. c. quintauallis. vbi inter alios. d. Ant. in 3. col. de iureiu. Bal. in l. ſi filiã. ꝑ illũ tex. s̃. de inof. teſt. Facit l. Imperialis. s̃. de nup. & tex. in c. ferrum. 50. diſt. & hoc in terminis, ꝙ filius qui pœnitentiã egit viuo patre, vel ante conditũ teſtamẽtum non poſſit ex illa cauſa exhæredari, tenet ſing. Alex. in l. j. in 17. col. ff. ſo. ma. ¶ † Item & tertiò aduerte, ꝙ pater põt per pactum remittere cauſam ingtat.

ADDITIONES.

2 ¶ Poſſunt. Adde gl. in §. exhæredatos. in Auth. de hære. & fal. gloſ. in Auth. vt cum de app. cog. in §. aliud quoque. Io. And. in add. Specu. titu. de inſtru. edi. in §. nunc autem. verſi. ſi autem.

b ¶ Filium. Adde quid dicendum eſt de Papa, an maledicendo excommunicet. vide Bal. in proœ. Grego. in fin. 12. col. vbi concludit quòd non.

Source : BIU Cujas

gratitudinis commiſſam, & ex ea non poteſt filius amplius exhæredari, ſecundum Ang. & Paul. in l. fin. ſ. de pac. & colligitur
4 ex doc. Bart. ibi in 2. colum. circa fi. ¶ † Item, & quartò aduer-
a te, ꝙ ſi filius commiſit [a] cauſam ingratitudinis, per quam poteſt à patre exhæredari, deinde ingrediatur monaſterium, non abſoluitur ab illa cauſa ingratitudinis. gloſſ. eſt not. in Auth. de mon. in prin. in verbo maculam. ponũt Cy. & Bal. in l. Deo nobis. ſ. de epiſc. & cle. licèt per ingreſſum monaſterij filius natu-
b ralis [b] tantum legitimetur, vt dicit ſing. Gul. in l. j. ſ. de ſacroſ. eccle. vbi refert & ſequitur Bald. in 5. col. ad ſimilitudinem eorum, qui olim dabantur curiæ. vt eſt gl. inſt. de hære. quæ ab in-
5 teſt. in §. quib. in verbo curijs. ¶ † An autem per furorem ſuperuenientem tollatur cauſa ingratitudinis commiſſa, ponit Bart. in l. ex facto. ver. 7. requiritur. ff. de vulg. & pupil. tetigi in l.
6 furioſum. ſ. qui teſt. fac. poſ. ¶ † Iuxta prædicta, & hanc Auth. occurrit pulchrum dubium, quid ſi pater in teſtamento exhæ-
c redet filium expreſſa vna cauſa, [c] quæ non fit de illis. 14. ſed ſit æque grauis, vel grauior, an exhæredatio valeret, puta quia filius fuit rebellis, vel proditor patriæ, quo caſu licet patri eum occidere. l. minimè. ff. de reli. tangit Gul. hic, & tenet ꝙ poſſit. & ſic tenet ꝙ ad illas 14. cauſas, de quib. in d. ver. cauſas. licèt addere ſimiles, vel grauiores. mouetur per tex. optimum in c. j. §. porrò. vſq; ad. §. pe. in tit. q̃ fuit. prima cã benefi. amit. maximè in §. ſed quia natura nouas. & ibi Bal. multum notat illum tex. ꝙ etiam in materia pœnali licèt odioſa licita eſt extenſio ex ſimili, vel maiori cauſa Quod cõfirma ex eo, ꝙ ęquipãrat Bal. in l. ſolo. C. de lib. cau. vbi æquiparat, ꝙ ex quib. cauſis filius põt exhæredari, ex eiſdem poteſt vaſſallus feudo priuari. Facit glo. ſolennis in l. fi. in ver. voluerit. C. de reuoc. dona. q̃ ſequitur Cy. & Sal. ibi reputat ſing. nec melius poteſt ad hoc alle. nam licèt tex. vi in materia pœnali taxatiuè dicat, ex his tantummodo cauſis poſſe donationem reuocari, tamen gl. extendit ad alium caſum ſimilem, vnde licet tex. in d. c. aliud quoque. velit ex 14. cauſis tantum exhæredari, poterit tamen ex alia ſimili. iſtam opin. tenet Nic. de Neap. in d. c. j. §. prædictis. qui ſequitur. d. §. porro. idem ſequitur ibi Alua. col. 2. referens genitorem ſuum in repe. Auth. ex cauſa. ꝯ. eo. idem tenere, & idem tenet Ang. in l. lex Cornelia. in prin. ff. de inju. per illum tex. in verſi. proprior. per quem probatur, ꝙ illud, quod dicitur in remotioribus, intelligitur. l. ſtatuere in proximiorib. & per hoc dicit, ꝙ aliqui dicunt, ꝙ filius poteſt exhæredari ex cauſa duriori, quàm ſint illę 14. expreſſæ. idem videtur tenere Alex. in l. ſi quis id, quòd. in prin. in 6. col. ff. de iur. om. iud. per id ꝙ ibi colligit Bal. ex glo. 1. ꝙ in pœnalib. licita eſt extenſio. & dicit, ꝙ iſta eſt cauſa ſatis ponderoſa, in qua conſuluit, & ita conſuluit Alex. pro iſta parte in conſi. 23. in 2. vol. incip. ſuper themate, & præſcriptis. in 4. col. & ſeq. *& iſta eſt vera, & communis ſententia.* Cõtrarium tenet Alex. hic, per tex. in d. §. aliud quoque. vbi non poſſet eſſe text. clarior ad propoſitum, dum dicit præter ipſas nulli liceat ex alia. l. ingratitudinis cauſas opponere, niſi quæ huius conſtitutionis ſerie. & pondera dum tex. dicit ex aliqua alia lege. Secundò, quia tex. ille eſt correctorius, vt dicunt Cyn. Alb. Sal. Pau. &
d Alex. hic, ſed in correctorijs [d] etiam ex maioritate rationis nõ eſt licita extenſio, ſecundum *communem ſententiam*, de qua in Auth. quas actio. ſ. de ſacroſ. eccl. & per hæc patet non obſt. ſ. adducta contra. quia d. §. aliud. & iſti tex. loquuntur non ſolum in materia pœnali, ſed etiam correctoria, ideo licèt aliàs licita ſit extenſio in pœnalib. d. iuribus, iſtud tamen non eſt in correctorijs, & per hoc patet non obſt. gl. in d. l. fi. nec in d. §. porrò. dicit tamen Alex. ꝙ conſulendo & iudicando non eſt receden. à præceden. opi. quæ neminem contradicentem habet. Addo, ꝙ Mar. Lau. in l. j. §. fi. ff. de iuſt. & iu. formans q. in filio proditore patriæ, an propter hanc cauſam poſſit exhæredari, dicit videri, ꝙ ſic, quia filius offendit patrem & patriam, tamen tenet ꝯrium, & ſic ꝯ primam opi. per d. §. aliud quoque. vbi non eſt inſerta illa cauſa inter illas 14. nec ſm eum recedendum eſt à forma. l. maximè cũ ſit odioſa. & fortius, quia illæ cauſæ, ꝑꝑ quas pater poteſt exhæredare filium principaliter & immediatè cõmittuntur ꝯ patrem, ſed q̃n quis eſt proditor patriæ, non ſic principaliter & immediatè patrem offendit, quid tenendum? paſſus eſt diſputabilis, & pro parte ꝯ communem, ꝙ filius nõ poſſit exhæredari ex iſta cauſa proditionis patriæ vel ſimili, vꝫ ſtringere, quia licet in correctorijs licita ſit extenſio ex identitate rationis, q̃n ratio eſt expreſſa in l. corrigente, quia non dꝫ extenſio, ſed eſt lex, quæ loquitur, vt dixi in Auth. quas actio. ſ. de ſacroſ. Eccleſ. tñ q̃n conſtitutio eſt correctoria, & pœnalis, vt in propoſito, tunc ẽt ſi ratio eſſet expreſſa, nõ eſſet licita extenſio ex identitate illius rationis expreſſæ. gl. eſt ſing. in cle. vt hi, qui. in verbo diſtributionum. de æta. & quali. quam ſic alleg. Lu. in conſi. 119. incip. licèt magna apud me fuerit dubitatio. ſm d. Ant. in ca. fi. in j. & 12. fal. de conſue. ergo dato, ꝙ in illo. §. aliud, eſſet expreſſa ratio, tñ attento, ꝙ illa deciſio eſt correctoria & pœnalis, non poſſet extendi ex identitate rationis ſcriptæ, quantominus poterit extendi ſimpliciter, & hoc vꝫ ſtringere ꝯ com-
7 munem. † Secũdò ad idem moueor, quia licèt in correctorijs licita ſit extẽſio, q̃n ratio eſt expreſſa in l. corrigẽte, vt dixi, iſtud eſt verum, niſi. l. corrigens taxatiuè loquatur, quia etiam ex idẽ titate rationis ſcriptæ propter taxatiuam nõ eſt licita extenſio. ita ſing. Bal. in d. Auth. quas actio. poſt Gul. & Cyn. cum cõcor. quas ibi poſui. ergo cùm d. §. aliud. loquatur per taxatiuam ſæpè replicatam, ergo non eſt licita extenſio, quæ non permitteretur etiam ſi ratio eſſet expreſſa. & tenendo iſtam opi. nõ obſt. d. §. porrò. ſuper quo Doct. magnum faciunt capitale, quia vltra. ſ. dic. ſol. ille tex. nihil facit, quia vt ibi ſignant Iac. de Bel. & Iac. Alua. tex. ibi bene arguit à priuatione legitimæ ad priuationem feudi, quia iſto modo eſt arguere ab eo, ꝙ eſt grauius ad minus graue, quia ſi filius põt priuari legitima, ꝙ eſt grauius, cùm ſit naturaliter, & ciuiliter ei debita, multo fortius ex eiſdẽ cauſis poteſt vaſſallus priuari feudo, ſed èconcontra non licet arguere, ꝙ ex cauſis, ex quib. vaſſallus poteſt priuari feudo, ex eiſdem filius poſſit priuari legitima, nec valeret argumentum, qa eſſet arguere à minori ad maius affirmatiuè, ꝙ non licet: prędictis tñ non obſt. teneo primã opi. *quia communis eſt penes* Doct. nec ꝯ eam aliquis tenet, niſi Mar. vbi ſ. qui nullam de Docto. mentionem facit, & pro iſta opin. me multum vnum mouet, in quo viſi ſunt Doct. errare. nam teneo, ꝙ d. §. aliud quoque. & iſta Auth. licèt quo ad aliquid dicantur iura correctoria, tñ quo ad cauſas exhæredationis vꝫ mihi, ꝙ ſint potius limitatoria, nam licèt olim etiam, qui non poterat committere cauſas ingratitudinis, poſſet exhæredari, vt eſt poſthu. hodie tñ ſecus. in hoc credo, ꝙ ſint iura correctoria, ſed dum enumerãtur 14.
e cauſæ, [e] ex quib. ſoli filij poſſunt exhæredari, credo, ꝙ in hoc non ſint correctoria iura, ſed limitatoria. nam cùm in l. C. & ff. variæ ponerent cauſæ exhæreda. certè per iſta iura cauſæ ſunt reductæ ad 14. mihi vꝫ, ꝙ quo ad 14. cauſas iura ſint tñ limitatoria. probo per id, ꝙ in ſimili tenent Docto. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſol. mat. vbi tex. dicit, ꝙ conſtante matri. dos non põt repeti niſi ex cauſis ibi poſitis in tex. quærunt ibi Bart. & Doct. an illa. l. ſi conſtante. ſit correctoria, an limitatoria, & concludunt, ꝙ eſt limitatoria, licèt ibi reſtringat cauſas. ita in propoſito, & hoc funda. ſic ſtãte, ſuper quo tñ cogita, paret reſponſum ad oĩa. ſ. dicta, quia licèt in correctorijs non ſit licita extenſio, maximè, q̃n eſt lex correctoria & pœnalis, vel taxatiuè loquẽs, tñ in limitatorijs licita eſt extenſio, prout firmant Bar. & Doct. in d. l. ſi conſtante. in 9. q. primæ patris prin. & eſt bo. tex. in c. cũ dilecta. ver. nos igitur. vbi Pan. de confirmatione vtili vel inuti. cum concor. Secundò me mouet pro communi ſentẽtia reg. gl. ſing. in l. tale pactum. §. fi. cum cõcor. quas ibi dedi. ff. de pact. nam ſi Imperator, qui fecit. d. §. aliud quoque. fuiſſet interrogatus de iſta cauſa, veriſimiliter idẽ ſtatuiſſet, ergo habetur ac ſi eam expreſſiſſet, iuncto eo, ꝙ dicit tex. in d. c. j. §. j. verſi. ſed qa natura. vbi dꝫ, ꝙ nõ eſt poſſibile, ꝙ Legislator poſſit omnes cauſas cõplecti. ideo iudex debet de ſimilib. ad ſimiles cauſas procedere: tñ poſſes reſpondere, ꝙ imò Imperator non ſtatuiſſet idem in hac cauſa, quia illa non immediatè, & principaliter committitur ꝯ patrem, ſed ꝯ patriam, prout ſunt illæ 14. enumeratæ in d. §. aliud quoque. ꝯclude ergo ex prædictis, ꝙ filius poteſt hodiè exhæredari à patre ex iſta cauſa, qa fuit proditor patriæ, & ex quacunq; graniori, q̃ ſint illæ 14. enumeratæ in d. §. cauſas. Caue tñ dum dixi, ꝙ per ingreſſum monaſterij non purgant cauſæ ingratitudinis ante ꝯmiſſæ, nã in ꝯrium eſt tex. in c. non licet. vbi gl. 19. q. 3. licèt gl. in d. Auth. de mona. in prin.
8 dicat, ꝙ ille tex. procedit de iure can. ¶† Iuxta prædictam ꝯclu. ſubijcio aliam nouã quæſtionem, clarũ eſt, ꝙ de iure fforum, & C. ſi filius ꝯhat turpes nuptias ꝯ voluntatem patris, poterit

pater

ADDITIONES.

a ¶Commiſit. Adde tex. iuncta gl. mag. in c. fi. 18. q. j. in gl. in verſi. quaſi ingratũ. Bal. in l. Deo nob. col. 6. C. de epi. & cle. Card. Zab. in cle. fi. de reg. in pen. col. & vlt. q. Card. Alex. in c. cùm haberet. de eo, qui dux. in matr. quã pol. per adu.
* Iaſ. hic col. ſeq. verſi. caue. tex. in ca. non liceat. 19. q. 3. PANCIR.

b ¶Naturalis. Adde Lu. Ro. in l. neceſſarijs. ff. de acq. hær. idem Lud. Ro. in Auth. ſimiliter. in 7. priuil. C. ad leg. falc. Bar. b. in c. quia nos. in 2. no. de teſta.

c ¶Expreſſa vna cauſa. An ex alijs quàm expreſſis liceat exhęredare. Bar. ſentit, quòd non. conſi. 20. factum. 2. col. circa fi. vide Fel. in ca. Rodulphus. de reſcrip. col. 85. Fely. in c. paſtor. col. 2. de reſcrip. PVRPV.

d ¶Correctorijs. Adde glo. in verſi. numerandi. in c. ſtatutum. de reſcrip. lib. 6. Anto. de But. in c. olim. de verb. ſigni. Alex. de Imo. in l. ſi conſtante. in prin. ff. ſolut. matri.

e ¶Cauſæ. Adde 15. cauſam, in qua pater poteſt exhæredare filium. ſ. qñ eſt hæreticus. ſecundum P. & Abb. antiquum in c. quintauallis. de iureiu.

Source : BIU Cujas

pater exhæredare filium ex hac cauſa. l. 3. §. ſi emancipatus. el 1. ff. de bon. poſ. contra tabu. & dicuntur turpes, & odioſæ nuptiæ, quando filius caperet in vxorem famulam ſuam, vel eius filiam vel ancillam. l. humilem. C. de inceſt. nup. not. Bart. in l. ſi rogatus. §. 1. per illum tex. cum glo. ff. de manum. vin. l. ſi libertam. vbi Bar. C. de nup. † An hodie poſſit pater exhæredare filium ex illa cauſa, ex quo non numeratur in d. §. cauſas. Imol. in c. accedens. de procu. tenet, ꝙ non, cùm poſita non ſit in d. §. cauſas, & eum refert, & ſimpliciter ſequitur Alex. ad aliud tamen propoſitum, in l. 1. in 16. colum. ff. ſolu. matrimo. & idem potes tenere in ſimilibus cauſis. ¶† Nunc limita reg. huius text. quæ habet, ꝙ non licèt parentibus præterire vel exhæredare filios niſi expreſſa vna de 14. cauſis vel grauiori, limita procedere in exhæredatione facta mala mente animo priuandi filium hæreditate, & ſic in exhæredatione odioſa, ſecus in exhæredatione facta bona mente ad prouiſionem filij. l. multi non notę. ff. de lib. & poſth. & l. filijs matrem. C. de inoffi. teſt. & l. in fideicom. §. cum Pollidius. ff. de vſur. & l. ſi ita relictum. §. Pegaſus. de leg. 2. ita tenent Gul. & Alex. hic. Bar. Ang. & Imol. & alij in l. cùm ex filio. in princ. per illum text. ff. de vulg. & pupil. Bald. in Authen. ex cauſa. in 9. colum. verſic. 4. oppo. ꝙ exhæredatus. j. eo. Ange. in d. l. multi non notæ. quicquid teneat Sal. hic. ¶ Secundo limita [a] non procedere in exhæredatione, quæ fit voluntate filij, vt quia pater dicit, exhæredo filium volentem, & contentum exhæredari, vel quia filius ſcribat teſtamentum, in quo ſit exhæredatus. iuxta l. non putauit. §. ſi quis ſua. ff. de bon. poſſ. contra tab. quia omnes cauſæ, quæ ponuntur in d. §. cauſas. ꝓcedunt inuito filio. ita Gul. & Alex. hic, Bar. *& communiter alij* in l. ſi quando. §. fin. ſ. de inoffic. teſta. licèt glo. ibi latè diſputans contrarium teneat, ſicut in ſimili dicit Cyn. in l. ſi pater. in vlt. quæſt. ſ. de inſti. & ſubſtitu. quando filius inſtituitur ſub conditione poteſtatiua, & in defectum exhæredatur, valet exhæredatio ſine cauſa, quia procedit voluntate filij. Intellige tamen, quando filius conſentit exhæredationi ante factum teſtamentum, vel tempore teſtamenti, ſi autem pater exhæredaſſet filiũ ſine cauſa, quo caſu teſtamentum non valet, vt hoc tex. licèt filius poſtea conſentiret, nihil tamen operaretur eius conſenſus. ita no. Ang. & Imol. in l. ſi quis poſthumos. §. 1. & ibi Alex. in fi. ſimpliciter ſequitur. ff. de lib. & poſthu. ¶ Tertiò mirabiliter limita iſtum tex. procedere ſolùm in filijs obtinentibus [b] primũ locum, ſecus in nepotibus, & alijs, quia licèt ſecundum conſilium l. Velleiæ debeant exhæredari, quia poſſent mortuo patre ſubintrare primum locum, talis exhæredatio poteſt fieri ſine inſertione cauſæ. ita Bald. in repe. l. pater filium. in 11. colu. ff. de inoffi. teſt. dicens eſſe ſuum dictum, ꝙ Antiqui non viderunt. idem tenet Bal. in repe. l. in ſuis. in 20. colu. ff. de lib. & poſthu. & in l. poſthumorum. in fi. de inuſt. rup. licèt de hoc dubitet in l. ſi quis filium ſ. de inoffi. teſt. & verè eſt multum dubitabile, & in ꝓrium fortiter facit iſte text. dum dicit, non liceat parenti aliquem ex liberis. ¶ Quartò limita iſtam reg. procedere in aſcendentib. vel deſcendentib. ſecus in tranſuerſalib. cùm text. ſolùm dicat de parentib. ita tenent Gul. & Bar. in l. fratres. ſ. de inoffic. teſt. & ibi Bal. in 5. q. & ſeq. & Saly. & Imol. in l. filio præterito. in 7. char. ff. de inuſt. rup. & Alex. hic, licèt ꝓrium, & malè ſentiat Cyn. in Auth. ex cauſa. in 2. q. j. eo. in diſcurſu. ¶ Quintò multũ ſingulariter limita iſtã reg. non procedere in teſtatore volente ingredi monaſterium, vel cogitante de ingreſſu tempore quo teſtatur, nam iſte poteſt exhæredare, vel præterire filios, licèt non inſerat cauſam legitimam, tñ filij poſſunt petere legitimã cõdictione ex l. iſtud eſt, ꝙ ſing. vult Bar. in Auth. ſi qua mulier. in 4. col. in prin. vbi dixi. ſ. de ſacroſ. eccl. per §. primum. in verſi. quoquo modo. in Auth. de monach. Item ſi licèt militi tempora lis militiæ, quanto magis militi cęleſtis, & ſequuntur Bal. Ful. & Pau. ibi, qui dicunt teſtatorem cogitaſſe de ingreſſu, quando poſt paucos dies poſt teſtamentum eſt ingreſſus. idem ꝙ Bart. tenet Panor. in c. in præſentia. in 15. col. de proba. verum eſt, ꝙ deciſ. Bar. reprobat no. Ludo. Roma. in conſi. 227. incip. opin. hanc. & ante eum Sal. in d. Auth. ſi qua mulier. vbi etiam tenui ego contra Bar. ¶ Sextò limita iſtum tex. nõ procedere in filia, quæ prohibetur per ſtatutum ſuccedere ab inteſt. patri, exiſtentib. maſculis, quia ſi exhæredet, vel prætereatur ſine cauſa, valet teſtamentum, quia ſi patrem inteſtatum faceret, omnino non ſuccedit, ſecundum Bald. in l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. de inoffi. teſt. vbi dicit ita conſuluiſſe. ſequitur Lud. Rom. in conſ. 13. inci. idem videtur mihi de iure concludendum. Pau. in Authen. ex cauſa in 9. col j. eo. faciunt, quæ not. Bart. in l. fi. §. 1. ff. ad Tertul. ¶ Septimò limita, & attende, ꝙ pater non poteſt [c] exhęredare filium, niſi expreſſa vna ex 14. cauſis, vel duriori, verum eſt quo ad hoc, vt valeat teſtamentum, quia ſi ſit facta exhæredatio ſine cauſa, teſtamentum non valet quo ad exhæredationem, tamen ſi probatur per hæredem, ꝙ filius commiſit cauſam ingratitudinis, ꝙ quam potuit exhęredari, licèt pater eam non expreſſerit in teſtamento, tamen ea probata filius repellitur, vt non poſſit etiam ab inteſtato ſuccedere, ita ſing. Ang. in §. ingratitudinem. in 1. no. in Auth. de nup. per illum tex. ſecundum primum intellectum gl. ibi, & ideo dicit ipſe, ꝙ aduocatus hęredis ſcripti debet eſſe cautus, vt ſemper probet cauſam ingratitudinis filij, licèt in teſtamento non ſit expreſſa, quia ea probata repelletur filius ab inteſtato, pro qua limitatione faciunt quæ dicam in Auth. ex cauſa, vbi tenebo, ꝙ ſi filius ſit prętereritus cum inſertione cauſæ, licèt teſtamentum ſit nullum quo ad inſtitutionem, tamen ſi cauſa probatur per ſcriptum hęredem, repellitur filius. ¶ Octauò not. limita in patre prætereunte filium bannitum in ære, & in perſona, quia cùm talis filius habeatur pro mortuo, teſtamentum valet, licèt talis filius ſit præteritus, nec fiſcus poteſt rumpere, ſecundum Bald. in l. ſi qua pœna. ff. de his, qui ſunt ſui. ¶ † Adde etiam, ꝙ ſi pater in teſtamento expreſſit plures cauſas, quarum aliquæ ſunt veræ, aliæ non, ſufficit vnam eſſe veram, ita Bald. hic per l. auxilium. in fi. ff. de mino. & §. qui autem. inſti. de excuſ. tuto. ſed debuit alleg. text. in §. ſiue igitur omnes, & in §. ſi tales. in Authen. vt cum de appel. cogn. facit dictum ſing. Innocen. in c. in præſentia. de renun. ꝙ ſententia lata expreſſa duplici cauſa, ſi vna ſit vera, alia falſa, valet ſententia ex cã vera, ꝙ dictum refert pro ſingu. Imol. in mille locis, in l. ſi is ad quem. ff. de acquir. hęre. in l. ſi plagij. ff. de verbor. oblig. & alibi ſæpè, ſed idem dicit Bald. in l. 2. §. ignominiæ ff. de infa. ¶† Adde etiam, quòd quando pater exhęredat [d] filium, licèt debeat inſerere cauſam legitimam, vt hoc tex. non tamen tenetur inſerere locum, & tempus commiſſæ ingratitudinis, tamen hæres tenetur probare locum, & tempus. Item exigit. ff. de dolo. l. prætor edixit. ff. de iniur. ita Bald. in conſ. incip. propoſito, quòd Zacharellus. quod refert, & ſimpliciter ſequitur Alexan. hic, & in conſ. 203. 2. volum. incip. ſuper thema. & dubijs ſup. ſcriptis. in penul. colum. ¶† Adde etiam dum ſ. dixi, quòd pater per pactum poteſt remittere filio cauſam ingratitudinis commiſſam. Item quòd etiam filius ſi viuo patre, vel ante teſtamentum pœnitentiam egerit, non poteſt ex illa cauſa exhæredari. † Adde, quòd ſi pater in teſtamento exhæredauit filium ex iuſta cauſa, deinde filius ſe reconciliauerit cum patre, hoc ipſo exhæredatio intelligitur adempta. ita not. Barto. in l. 3. §. non ſolùm. ante fin. ff. de adi. leg. per illum tex. iuncta l. ꝙ ſi iterum. quæ omnia no. bene & diligenter. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶Limita. Adde, quòd prætereritio de conſen. filij facta non valet, teſte eodem Iaſ. in l. poſthumo. col. 8. ſ. de bon. poſ. contra tabu. BELLAC.

b ¶In filijs obtinentibus. Adde in contrarium Io. Fab. in §. poſthumorum. verſi. ſed quo ad exhæredationẽ. inſti. de exhæred. lib. idem ꝙ hic tenet in l. ſi quis filium. col. 3. verſ. 2. & fortius. j. de inoffi. teſt. vide melius Ange. de Perig. in repet. l. in ſuis. col. 35. verſ. non obſt. 7. arg. PVRPV.

c ¶Pater non poteſt. Adde Iaſo. in l. cùm mota. 5. colu. ſ. de tranſa. contra vide Alex. hic, & Corſ. in Auth. ex cauſa. PVRPV.

d ¶Exhæredat. Adde Doct. in c. præſentium. de teſt. lib. 6. & in c. pia. de excep. eod. lib.

SVMMARIVM.

1 *An hæc Auth. habeat locum in prætereritione paterna.*
2 *An l. noſtra habeat locum in prætereritione poſthumi.*
3 *An l. noſtra, quę habet locum in prætereritione filij tam nati quàm poſthumi, procedat etiam in prætereritione facta à patre ignorante.*
4 *Auth. noſtra non habet locum quo ad conſeruationem legatorum, quando filius ſiue natus, ſiue poſthumus eſt ignoranter præteritus, quod amplia, vt inf. nu. 5. & limita eam ſex modis, vt infra nu. 6.*
7 *An Auth. noſtra habeat locum in filio emancipato præterito, & nu. 8.*
9 *Multæ ſunt ſpecies inſtitutionum.*
10 *An ſubſtitutiones ſuſtineantur per hanc Auth.*
11 *An ſi deicom. vniuerſale ſuſtineatur per hanc Authen.*
12 *An dandum cauſa conditionis implendæ ſit ſoluendum hæredi inſtituto, cuius inſtitutio rumpitur, an filio, qui propter prætereritionem inſtitutum excludit.*
13 *An inſtitutio coniunctæ perſonæ conſeruetur, quando præteritus eſt emãcipatus.*
14 *Sub appellatione cætera, quid veniat.*
15 *Legatum relictum filio præterito, vel exharedato infringenti teſta. non ſuſtinetur per hanc Authen.*
16 *Legata, & alia diſpoſita in teſt. hodie ſuſtinentur per hanc Authen. non obſtante, ꝙ filius ſit præteritus, vel exhæredatus. fallit tamen in multis caſibus, vt infra per totum.*
17 *Verbum irritum, importat ipſo iure.*
18 *An hodie correcti ſint tituli de inoffi. teſt.*
19 *Teſta. filijſam. conditum in caſtrenſibus, vel quaſi non ſubiacet hodie*

Source : BIU Cujas

querelæ, sed an si sit miles, & prætereat patrem cum causa, competat patri ius dicendi nullum.

20 *Qua actione petantur legata conseruata per hanc Auth. & nu. 21.*

22 *An filius præteritus, vel exhæredatus, qui ab intest. succedit, intelligatur grauatus ad fideicom. retentis duobus quartis, virtute clausulæ codicillaris positæ per patrem in testamento.*

23 *Clausula codicillaris habet vim fideicom. vniuersalis.*

24 *An clausula codicillaris operetur fideicom. quando posthumus est ignoranter præteritus à patre, qui postea est natus, vt virtute dictæ clausulæ sit obligatus restituere hæreditatem per fideicom. & nu. 25.*

AVTHENTICA.

EX causa. Famosa, & repetibilis est, & est materia intricata, in qua Doct. æquiuocant, & venit ad l. C. correctiuè dum dicebatur in l. maximum vitium, ꝙ filia prætenta tenebatur præstare legata vsque ad dodrantem. sed filia exhæredata non, prout etiam habetur in l. cum duobus. §. de inoffi. testa. per istam Authen. corriguntur illi text. cum simil. & statuitur generaliter, quòd legata omnibus præstentur, & omnia in testamento disposita valent, licèt filius sit præteri. vel exhæredatus, & hac ratione Irne. bene posuit hanc Authē. super hac l. licèt Fulgo. hic, & in Authen. non licèt. §. eo. arguat Irne. & dicat, ꝙ malè posuit hic istam Authen. ꝙ melius staret in titu. §. de inoffic. testa. maximè super d. l. cùm duobus. & malè, quia cùm ille titu. solùm loquatur de filijs exhæredatis, & Authen. loquatur etiam de præteritis, ideo melius hic sita est. ¶ Præmittit ad euidentiam Bald. hic multa, quæ per te vide. Inter alia illud præmitte, quòd nedum iure fforum, sed etiam. C. institutio hæredis censebatur caput, & fundamentum testamenti. §. ante hæredis. instit. de leg. hinc est, quòd non adita hæred. per institutum hæredem, omnia legata, & disposita in testamento corruebant. l. si nemo. ff. de testa. tutel. & ff. de regul. iur. l. si nemo, quia
a deficiente fundamento, [a] omnia necessario corruebant: hinc eueniebat, quòd si filius erat præteritus vel exhæredatus indebitè, quo casu annullabatur institutio hæredis scripti, per consequens omnia legata, & disposita in testamento corruebant. l. 1. §. de codicil. & l. Papinianus. §. fin. ff. de inoffic. testa. Istud considerans Iustinianus auctor huius Authen. seu in corpore vnde sumitur, videns quòd quando filius in potestate erat præteritus, vel exhæredatus in testamento patris sine causa, filio solùm fiebat iniuria quo ad institutionem, quia si filius fuisset institutus, non potuisset conqueri de patre, ideo scripta ratione statuit, quando quòd filius in potestate est præteritus vel exhæredatus sine causa, quòd testamentum solùm rumpatur quo ad institutionem, & sic in illo solo in quo facta est iniuria filio, per consequens omnia legata, & alia dispositia in testamento valent, & sustinentur, quia etiam si filius fuisset institutus, talia legata, & alia dispositia fieri potuissent. & ista est viua ratio huius tex. ex qua sequitur, quòd si testamentum vitiatur ex alia causa, substitutio annullatur ex alia causa, puta propter errorem testatoris, tunc omnia dispositia in testamento annullantur. l. eam quam. §. de fideicom. secundum Bald. & Paul. hic. verum est, quòd Barto. hic in 8. colum. ad fin. assignat aliam rationem ad hanc Authen. quæ non est bona. hoc expedito venio ad Authen. ipsam, quæ licèt breuissima sit in se, diuide tamen eam in tres. In prima ponitur dictum. In secunda eius modificatio. In tertia ex modificatione ponitur limitatio. Secūda ibi, quantum ad institutiones. Tertia ibi, cætera namque firma permanent. & figura casum in nube, vt faciunt Cyn. & Albe. hic. ¶ In text. ibi, ex causa. glo. 1. & 2. intellexerunt, quòd
b dictio ex causa, [b] importet, quòd prætenitio, vel exhæredatio debet fieri cum causa, & causa omissa testamentum sit irritum ipso iure, sed dic melius, quòd dictio ex causa, capitur pro dictione propter, acsi diceret propter præteritionem, vel exhære. filij, & c. & sic ponitur intransitiuè, sicut in l. 1. §. de condi. indebi. & ita Barto. hic in 5. colum. in princip. Paul. & Alexan. circa princip. ¶ Ego sic procedam, iuxta ordinem singulorum verborum text. expediam totum apparatum Barto. & Docto. exceptis his, quæ tanguntur in glo. Expediui dictionem ex causa. sequitur in text. præteritionis super isto versicu. præteritionis. examinanda sunt quatuor dubia prin. disputabilia, & necessaria ad intellectum text. quæ Barto. expedit per quatuor oppo.
1 † Primò habemus videre, an ista Authen. etiam habeat locum in præteritione materna. Secundò, an ista Authen. quæ loquitur in præteritione vel exhæredatione filij nati, habeat locum in præteritione, vel exhæredatione posthumi. Tertiò, an ista Authen. habeat locum in præteritione ignoranter facta à patre, qui ignorabat se habere filium. Quartò, an ista Authen. habeat locum in præteritione filij emancip. ¶ Redeo ad primum, pro cuius introductione scias, quòd ista Authen. sine dubio habet locum in præteritione matris, vel lineæ maternæ, cuius præteritio habetur pro exhæredatione. §. mater. insti. de exhæred. lib, sed dubium est, an ista Authen. habeat locum in præteritione patris, vel lineæ paternæ facta de filio in potestate, quia talis præteritio non habetur pro exhæredatione, sed annullat testamentum ipso iure. dubium facit. l. filio præterito. ff. de iniust. rup. quæ dicit, quod si filius in potestate sit præteritus, testamētum ipso iure est nullum, & omnia legata corruunt. si ergo diceremus, quòd ista Authen. habet locum in præteritione patris, sequitur, quòd illa l. sit correcta, & glo. in §. aliud quoque. in Authen. vt cùm de appel. cogn. & Antiqui quos refert Bart. hic tenent, quòd ista Authen. solùm debeat intelligi de præteritione matris, vel lineæ maternæ, quia cùm ista Authen. sit inducta fauore filiorum. d. §. si autem hæc obseruata. in versi. ne liberi falsis accusationibus in corpore huius Auth. certè si intelligimus, quòd loquitur etiam in filijs præteritis, esset in eorum dānum, quia quando filius in potestate est præteritus, testamentum est ipso iure nullum, & nemini tenetur legata præstare. Item quia text. ibi solùm dicit exhæredatis, de præteritis ver-
* bum nullum. *Breuiter communis sententia est*, quòd ista Authen. habet locum generaliter non solùm in prętenitione matris, vel eius linea, sed etiam in præteritione paterna facta de filio in potestate, & istam tenent glo. hic alleg. per Barto. per aliqua vt per Barto. hic, præcipuè ponderantem text. in d. §. si autem hęc obseruata. per eius rationem, & in versic. circumscriptionem, vt hic per eum. Istam conclu. limitat in effectu Barto. per verba multa, vt ꝓcedat in præteritione facta scienter à patre, q̃ sciebat se habere filium, quæ largè dicitur exhæredatio, & hoc dicit comprehendi in d. §. si autem hæc obseruata. in verbo exhęredatus. nam sub verbo exhæredatus, dicit Barto. comprehendi præteritionem factam à sciente, quæ largè dicitur exhæredatio. pro cuius intelligentia dicit Barto. per verba diffusa, quòd exhæredatio dicitur tribus modis, quod tu clarius, & breuius sic explica: quædam est exhæredatio propriè, & strictè, quando ex verbis, & ex mente filius exhæredatur, vt quando pater dicit, exhæredo talem filium meum; quædam est exhæredatio largè, quæ fit non ex verbis, sed ex mente testatoris, quando pater non expresè exhæredat, sed sciens se habere filium cum præterit, certè ex mente testatoris est exhæredatus. tex. est in l. si patronus. in princip. la. 2. in verb. silentio exhæredauerit. ff. de bon. quæ lib. quædam est exhæredatio largissimè, quando nec ex verbis, nec ex mente patris filius exhęredatur in effectu, tamen reperitur priuatus, vt est quando pater ignorat se habere filium, & ideo eum in testamento præterit, iste filius non est exhæredatus verbis, nec ex mente patris, ex quo pater eū ignorat, & sic non dicitur exhæredatus propriè primò modo, nec largè, & sic secundo modo, tamen largissimè dicitur exhæredatus. l. si instituta. §. fin. cum l. sequen. ff. de inoffic. testa. & in hoc tertio casu non habet locum ista Auth. & ad istam triplicem exhæredationem adde latius per Bal. in repe. l. in suis. in 13. colum. & quatuor seq. ff. de lib. & posthu. & text. in l. si ita scriptū. §. fin. & ibi Alex. in 3. not. ad hoc not. ff. de lib. & posthu. & text. in l. ex facto. in princip. & ibi Imol. & dom. Alexan. in vlt. no. ad hoc not. ff. de vulg. & pupil. Item adde, quòd filius institutus in testamento patris aliquando in effectu censetur exhæredatus, & sibi competit quærela. tex. est in l. Papinianus. §. quarta autē, & ibi Bald. in 3. not. ff. de inoffic. testa. quando institutio erat ita grauata, quod habebatur pro exhæredatione. Facit, quod not. in l. qui volebat. ff. de hæred. instit. Fulg. hic in 4. colum. & seq. dicit, quòd iste passus egeret deci. Imperatoris, & quòd dum aliàs esset in ciuitate Constantiæ, dum aliàs ibi concilium celebraretur per Papam, deliberauit hoc proponere, vt decideret, sed tempus non habuit ad hoc, vt dicit, postea dicit, quòd ista fuit semper sua sententia, quòd ista Authen. habet locum in præteritione paterna, & dicit, quòd putat istam opi. ita esse veram, sicut Deus est in cœlis, per aliqua leuia; per quæ eandem opi. tenet Cum. in repe. l. filio p̃terito in 3. col. & seq ff. de iniust. rup. ad quæ rñdet Alex. in Auth. non licèt. §. cò. fortius fundm̃ est, cui Alex. non bene rñdet, vt ipse dicit, nam ponderat tex. in §. siue igitur. in Auth. vt cùm de appel. cogn. dū tex. dicit testm̃ suam habere firmitatē, quæ verba non p̃nt ꝙuenire, q̃n filius in

potestate

ADDITIONES.

a ¶ Deficiente fundamento. Adde c. cùm Paulus. 1. q. 1. c. fi. de presby. non bapt. gio. fin. n c. vbi fana fides. 24. quæst. 1. & sunt verba originalia Apostoli primæ ad Cor. 3.

b ¶ Ex causa Adde Bar. in l. 1. in §. ex incendio. ff. de incen. rui. nau. Bal. in l. de pecoribus. C. de l. Aquil. Io. And. in c. auditis. de procu. Abb. in c. fi. de rerum permuta. Old. cons. 94. incip. consueuit dubitari.

Source : BIU Cujas

poteſtate eſt præteritus cum cauſa, quia teſtamentum à principio eſt omni iure nullum,& nullam à princ. habet firmitatē. Sed aduerte,quia Fulg.equiuocat,nec intellexit articulum Bar. & Doct.& de eo truffat Pau.hic in 3.col.dicens, ꝙ locutus eſt ſine intellectu,& eum etiam damnat Imol.in d. l.filio præterito.in 8.col.& ſeq.nam aduertendum eſt,ꝙ Docto.loquuntur, qñ filius in poteſtate eſt præteritus, ēt ſine inſertione cauſæ, quo caſu nemo dubitat, ꝙ teſtamentum eſt ipſo iure nullum, & ſic non dubitant,Doct.qñ filius in poteſtate eſt pręteritus,an teſtamentum valeat,quia ꝙ teſtamētum ſit nullum,patet, ſed difficultas eſt dato,ꝙ teſtamentum ſit nullum, an legata conſeruentur per hanc Auth.annullata inſtitutione propter prętereritionem filij in poteſtate, & ſic punctus ſtat in conſeruatione legatorum,*& communis ſententia eſt*,vt dixi,ꝙ legata conſeruentur,ſed Imol.in repe.d.l.filio præterito.in 7. col. & ſeq. vbi latē examinat iſtum paſſum, veniens directo ad difficultatem arti. tenet,ꝙ etiam quo ad conſeruationem lega. iſta Authen. & in corpore vnde ſumitur non habeat locum, quando filius in poteſtate eſt præteritus,eo quia aduertendum eſt,ꝙ.§.aliud quoque.multa diſponit,in quib.etiam loquitur,quando filius in poteſtate præteritur.nam diſponit,ꝙ præteritio, vel exhæredatio fiat cum cauſa,deinde numerat cauſas. Poſteà decidit alias incidentes quæſtiones,ſed in d.§.ſi autem hæc obſeruata.vbi tractatur de conſeruatione legatorum, ſolùm loquitur, quando filius erat exhæredatus,& tñ in omnibus ſuperioribus loquitur in præteritis,& exhæredatis,ergo oſtendit, ꝙ in filijs præteritis eſt ſecus,& ſic ꝙ filio in poteſtate præterito legata non conſeruentur.Nec obſt.Auth.noſtra,quia ſm eum fuerunt verba Ir. de quib.non eſt curandum,& multa alia adducit, & cōcludit, ꝙ fortè de iure iſta opin. eſt verior,tamen iudicando,& conſulendo dicit non eſſe recedendum à communi,& iſtam opin.tenet do.Bened.de Plumb.in l.vxorem. ff.de manum.teſt.& conſulendo tenet Oldr.in conſi.138.incip.thema tale. & tene communem per vnum art.cui totus mundus non reſpondet, & dicit Alexan.hic,ꝙ non poteſt reſponderi.in 16. col. Clarum eſt ꝙ iſta Auth.habet locum,quando filius in poteſtate fuit exhæredatus ſine inſertione cauſæ, ꝙ tunc legata conſeruentur per §.ſi autem obſeruata.in verſic. exhæredationis, & hic in verbo exhæredatis.ſed quando filius in poteſtate exhęredatur ſine inſertione cauſæ,clarum eſt,ꝙ dicitur præteritus.tex.eſt in l.non putauit.§.non quæuis. ff.de bono. poſ. contra tabu. quia paria ſunt aliquid non fieri,vel non legitimè fieri.l.2.C.de ſucce.edic. & ꝙ filius.quando eſt exhæredatus,ſed non legitimè, ꝙ dicatur præteritus,eſt tex.melior de iure in §.eadem.inſti.de hæred. quæ ab inteſt. ergo patet, ꝙ iſta Authen. quo ad conſeruationem legatorum habet locum etiam in filio in poteſtate præterito,cùm habeat locum in exhæredato ſine cauſa ſm omnes, & talis exhæredatio ſine cauſa cùm nō ſit legitima,eſt propriè præteritio.& ſic eſt defenſata cōmunis ſententia, ꝙ iſta Auth. habet locum generaliter etiam in pręteritione filij in poteſtate. ¶Circa hoc tamen vnum,ꝙ tetigit Fulg.incidenter non omitto,quia valdè ſubſtantiale eſt,& neceſſarium:pone,ꝙ filius prętereatur cum inſertione cauſæ legitimæ,puta,pater in teſtamēto dicit,filius meus me verberauit,eum prætereo, iſta dicitur præteritio non exhæredatio, & effectus eſt, ꝙ ſi eſt exhæredatio,cùm cauſa ſit legitima,teſtamentum valet,ſed ſi eſt præteritio,licèt ſit inſerta cauſa, teſtamentum eſt nullum quo ad inſtitutionem,iuxta glo.1.§.exhæredatos.in Authen.de hæred.& fal.declarat Bar.hic in 10.col.verſi.ex prædictis patet, ꝙ gl.& c. pone tunc,ꝙ ſtante præteritione filij in poteſtate cum inſertione cauſæ legitimæ,ꝙ hæres probet illam cauſam eſſe veram, an filius præteritus repelletur,& hæres inſtitutus admitteretur in effectu?Dubium facit,quia cùm ſit teſtamentum nullum, videtur,ꝙ ex eo hæres inſtitutus non admittatur.Breuiter quicquid teneat Fulg.hic,licèt paſſus ſit mihi dubius, tamen puto, ꝙ ſi probatur cauſa vera,ꝙ filius præteritus repelletur,& inſtitutus effectualiter remanebit hæres.ita tenet Ang. in Auth.nō licèt.s̄.eo.& Pau.hic in 3.col.& latius in 7.in prin. & ſeq. & in l. 3.s̄.eod.idem tenet Saly.hic in 6. col.& iſtud mihi dicit text.ad literam ſi non violatur.in d.§.aliud quoq;.facit,quod no. Ang. in §.ingratitudinem.in Auth.de nup.vt retuli in Auth.non licèt. in 7.fal.vbi tenet,ꝙ ſi filius in poteſtate ſit exhęredatus non expreſſa cauſa,teſtamentum eſt nullum,& tamen ſi poſtea probatur cauſa ingratitudinis,filius etiam ab inteſtato repellitur,& hæres ſcriptus remanet in effectu hæres.verum eſt, ꝙ contrarium in diſcurſu tenet Bart.hic in 10. colum. verſi. ex prædictis patet,ꝙ glo.Imol.in d.l.filio præterito.in 20.colum. vbi conatur reſpondere ad d.§.aliud quoq;.tenet Alexan.in d. Auth. non licèt.vbi multa dicit,& mouetur principaliter per d.§.ſiue igitur.in verſi.ſuam habere firmitatem. ergo non poteſt loqui hoc caſu,vbi teſtamentum nullam habet firmitatem, tamen magis placet præcedens ſententia, quia in dubijs tenenda eſt ſententia,quæ fauet teſtamento.l.ſi pars. ff. de inoffic. teſt.cùm tractetur de pub. vtilitate. l.vel negare.ff.quemadmodum teſt. aper.glo.not.in l.ſi à primo.in princip.& ibi Ange.& Imol.not. ff.de libe.& poſthu.cogita tamen, quia paſſus eſt ambiguus,& ſummè vtilis,ſi accideret in facto. ¶† Secundum [a] dubium
2 a eſt,an iſta Authen.habeat locum in præteritione poſthumi,& ſic an ſint correcta iura,quibus cauetur, ꝙ natiuitate poſthumi rumpitur teſtamentum,& legata corruunt.l.1.ſ̄.de codi.l.ſi pater,in prin.ff.de fideicom. liber. & l.ſi quis teſtamento facto.
* de leg.2. *vera, & communis ſententia eſt*, ꝙ iic, quam tenent glo. in dictis locis.Barto.& communiter Docto.hic,& in l.filio præterito.ff.de iniuſt.rup.Saly.in l.1.ſ̄.de codi.Ludo.Rom.in conſ. 123.incip.circa id, quod principaliter quæritur, an codicillaris clauſula.in 2.dubio,& latè Imol.in d.l.filio pręterito.in 18.col. & tribus ſequen.& Ioan.de Ana.in conſ.28.incip.viſis,& ponderatis.eo quia licèt iura non loquantur de poſthumo, tamen cùm generaliter loquantur de filijs, veniunt etiam poſthumi. l.etiam,& l.nomen filiarum. ff.de verborum ſignifica. & in l.ſi quis filiabus.ff.de teſta.tutel. facit.l.3.§.1.verſi.nam diuus. ff.de
* iniuſt.rup. *& iſta eſt vera, & communis*, & ſic intellige hanc concluſionem nedum in poſthumo propriè, vt declarat glo.& ibi dicam in Rub.titu.ſequen.ſed etiam in eo, qui impropriè dicitur poſthumus, vt eſt quando auus habet filium,& nepotem vtroſque in poteſtate,ſi moriatur filius viuo auo, nepos tanquam poſthumus ſubintrat locum patris,& ſi reperitur pręteritus,rumpit teſtamentum, & olim omnia legata corruebant, ſed hodie ſuſtinentur per hanc Auth.ita tenet gloſſ. in l.1.ff.de teſt.tut.& Bar.hic in 5.colum. in 3°. oppo.princ. quia ſi teſtator grauauit filium exiſtentem in primo gradu legatis,quanto magis voluit eſſe grauatum nepotem, limita tamen vt dicam in ſequen.quæſt. Et ad iſtum articulum vide latè Fran. de Are. qui in hoc ponit ſuam opin.conſ.93.incip.viſo legato facto. in 3.colum.ad fin.& tribus ſequentibus.Item adde, ꝙ opin. Azo. tenet do.Signo.de Homod. in conſ.2.incip.ſi quæratur nunqd autem.ex cauſa & in conſi. ſequen. incip. quæſtio eſt,an rupto teſtamento,& ibi in fin.dicit,ꝙ pro iſta parte conſuluit in quadam quæſtione Neapolitana cum conſ. quamplurium Doct.
3 b ¶† Tertium dubium [b] eſt,& in hoc eſt difficultas, an iſta Authen. quæ locum habet in præteritione filij tam nati quàm poſthumi,procedat etiam in præteritione facta à patre ignorante,quando pater ideo præterijt filium, quia ignorabat eum habere, an tamen ſuſtineantur legata per hanc Authen. Iſtud eſt maius dubium,quod ſit in iſta Authen.in quo.Barto. hic in duabus primis oppo.tenet,ꝙ non habet locum iſta Authen.& idem tenet in d.l.filio præterito,& in conſ. 235. incip. quidam nomine Lapus.motus ex pluribus pręcipuè,quia fortior eſt donatio inter viuos, quæ regulariter reuocari non poteſt,quàm legatum,quod poteſt reuocari,ſcilicet voluntate teſtatoris,ſed donatio inter viuos reuocatur per ſuperuenientiam filiorum.l. ſi vnquam. C.de reuoca. dona. multo magis reuocantur legata,& licèt Bal.Saly.Fulg.& Alexan.hic,& Imol.in d.l.filio præterito.conentur multipliciter reſpondere, tamen eorum ſolutiones parum valent,nam dicunt,ꝙ ideo ibi eſt, ne filius legitima priuetur,niſi donatio reuocaretur,quod nō eſt in caſu noſtro, vbi filius in inſtitutione ſuccedit. ſed iſta ſolu. non valet, cùm illa.l.habeat locum etiam ſi donata ſit res particularis, vt tenet Barto.in l.Titia Seio.§.Imperator.de leg.2. & dixi in l.generaliter.§.fin.s̄.de inſtit.& ſubſtit. Prætereà obſt.d.l. ſi vnquā, in verbo aliquam partem, nam licèt partis appellatione ſimpliciter facta intelligatur de dimidia.l.nomen filiarum. §. portionis.ff.de verb.ſignifi.tamen vbi adijcitur dictio aliquam, vt ibi facit tex.intelligitur de qualibet minima particula, glo. eſt ſingu.in clem.1.in verbo aut earum partem. de foro compet. per quam ita dicit Bald.in l.1. C.de inoffi. don. & Ludo.Rom. in l.ſicut certi.s̄.de teſta.milit.Et iſtam opin.Barto. tenent Bal. & Ang.in multis locis,vt hic per Alex.eam tenent Pau.& Alex. hic,& Alex.in conſ.41.incip. viſo tenore alleg. & producti inſtrumenti.in penul.col.in 1.vol.& in cōſ.42 in 2.vol.inci.abundè.vbi dicit,ꝙ periculoſum eſſet tenere s̄rium, ꝑꝑ auctoritatem

ADDITIONES.

a ¶Secundum.Adde Barto.conſi.52.vbi de nepote poſt mortem aui,& Roma. conſi.181.latiſſimè Corn.lib.1.conſi.195.in hac. PVRPV.

b ¶Tertium dubium.Tertia quæſtio,& limitatio Bar.tertiæ reg.latè Io.de Ana. & Bolog.conſ.28.3.dubio.vbi quid de factis ad pias cauſas.latiſſimè Corn. lib.1.conſi.195.& lib.2.conſ.214.1.dub.colum.4.& lib.3.conſi.105.colu.2. & quæ Barto.tenet,& eum limitat latè Corn.lib.3.conſi.235.antequam.contra Barb.conſ.244.lib.3.Curt.Senior conſi.1,circa primum. colum.4. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tem tenentium cum Bart.fortius tenet Bart.met in repe. l.1.ſupra de ſacroſan.Eccleſ.in verſ.2.quæro an relicta ad pias cauſas vitientur ex cauſa præteritionis.vbi tenet, quod etiam ſi eſſent relicta ad pias cauſas, & filius eſſet ignoranter præteritus, talia legata non ſuſtinerentur per iſtam Auth.& ibi alleg.iura, quæ hic. Nec obſt.l.fin. ff.de hær. inſt.quia vltra ſol. Bart. hic, melius reſpondet Bart.in illa.l.fin.quòd ibi cauſa fuit inſerta in inſtitutione, quia dictum eſt, ꝙ relatum fuit patri defunctam eſſe filiam, &c. Sed totum ècontra contra Bart. conſuluerunt Sign. de Homod.& collegium Mediol. vt refert Bal.in d.l.filio præterito,& ibi Imo.in 2.colum.quod imò quando pater ſcienter præterijt filiam, non habeat locum iſta Auth. nec tunc conſeruentur legata per hanc Auth. ſed tunc habet locum, quando pater ignoranter præterijt filium. eotum conſideratio prima facie videtur multum ęqua.nam cùm iſta Auth.ſit inuenta fauore teſtamentorum, ne teſtamenta in totum corruant, quando pater ſcienter præterijt filium, plus delinquit pater, nã tunc peccat in duobus, primò, quia non ſeruat formam legis. ſecundò peccat circa pietatem, cùm ſciat ſe habere filium, quem præterijt, ergo in patre ſciente non eſt æquum, quòd diſpoſita per eum ſeruentur, ſed quando pater ignoranter præterijt filium, peccat in vno tantum, ideo ſibi fuit ſubuenendum per hanc Auth.& licet Imo.in d.l.filio præterito.in 20.colum.hoc reprobet, tamen nil adducit, quod vrgeat. adde etiam contra Bart. quòd imò iſta Auth. habeat locum in præteritione facta ab ignorante, vt tunc etiam conſeruentur legata per iſtã Authen.tenent Bal.& Sal.Fulg. & poſt multa etiam videtur inclinare Alex.hic, ſaltem diſputando.tenet Saly.in l.1.ĩ.tit.1. & latè Imo.in d.l.filio præterito.in 13.colum. & 7.ſeq.poſt Fran. de Ramp.ibi,& dicit, ꝙ hoc tenet gl.ſing.in l.vxorem.in gl.fi.iuncto text. in verſ. ignoranter. ff.de man.teſta. & idem in effectu tenet Bald.in repe.l.1.in vlt.char.ſ̃.de ſacroſan. Eccleſ. & omiſſis multis, quæ non multum vrgent contra Bart. pro iſta ſententia contra Bart.ſtringit text.quem Bar.pro ſe alleg.in §.ſi autem hæc obſeruata.in verſ. aliquam circunſcriptionem: nam ponderat Bartol. quòd circunſciptio, & ſic deceptio dicatur, quando pater doloſè præterijt. Tu pondera, quòd circunſcriptio dicitur etiam re ipſa ſine dolo, & ſic ab ignorante. gloſ.eſt ſing.in l.item ſi pretio.§. fin.ff. loc.quam ad hoc alleg. Imo. in dicta.l.filio præterito.in 16 colum. Tu ſtrictius pondera, quòd text.dicit aliquam circunſcriptionem: nam dictio aliquam, facit, vt largiſſimè intelligatur de omni circunſcriptione, quæ fiat re, etiam abſque ſcientia, iuxta glo.in d.cle.1.de foro compe.cum concor. Ad idem contra Barto. ſtringit.l.ab inteſt. & l. ſi quis cùm teſtamentum.in princ.ff.de iure codi. & licèt ad l.ſi quis cùm teſtamentum.poſſet dici, quòd ſaltem in genere cogitauit, tamen ad l.ab inteſta.non cadit congrua ſol. & tenendo iſtam partem contra Barto.quæ diſputando eſt ſuſtentabilis, non obſt.l.ſicut certi.& l.ſi cùm vel in vtero.ſ̃.de teſta.milit. de quib.Bart.facit capitale: nam ibi ideo eſt in præteritione militis ignorantis, ne filij priuentur legitima, quod præiudicium non cadit hic, quia dato, quòd filius ignoranter præteritus teneatur ad legata, tamen cùm ſuccedat vitiata inſtitutione, ſem
4 per habet legitimam ſuam. ¶† Tenendo tamen opin.Bart.quæ
* eſt æquior, *& magis communiter approbata*, & à qua non recederem in iudicio, quòd iſta Auth. quo ad conſeruationem legatorum non habeat locum, quando filius ſiue natus ſiue poſt-
5 humus eſt ignoranter præteritus à patre. † Amplia eam procedere etiam ſi poſtea nato poſthumo teſtator poſt eius natiuitatem aliquot annis ſuperuixit: nam licèt videretur tunc dicendum, quòd ex quo nato poſthumo, & ſic habita ſcientia filij pater tamen non mutauerit teſtamentum, quòd videatur in eadem voluntate perſeuerare, & ſic velle, quod legata præſtentur etiam à poſthumo, tamen tene, quod etiam tunc legata non conſeruentur, per hanc Authen. quia ſemper præſumitur patrem prædilexiſſe filium legatarijs, ideo non mutauit voluntatem, quia ſciebat pater, quod erat prouiſum per remedium iuris aduerſus teſtamentum, ſicut dicimus de creditore, qui tacet, quia ſcit iuus ſuum durare, vt dicit text.not.in l.ſicut. §.non videtur.ff. quib. mod. pign.vel hy.po. ſol.ita ſing. tenet Fran.de Aret.in conſil.93.incip. viſo legato. in 4.colu. vbi mouetur per text.quem dicit ſingu. & à nemine ad hoc ponderatum, in l.ſi filiusfam. miles.in verſic. ſi verò milite adhuc. ff.de teſt.mili.& hoc dicit tenere Angel. in conſil.incip. iſta quæſtio princip.habet tria puncta.per l.idemque erit.ff.de teſtam .mili. ¶ Pro iſta amplia. facit text. quem ipſe alleg. in l. filio. §. Seia. vbi Bart.not.ff.de adim.lega.vbi eſt text ſolennis, quòd ſi teſtator in teſtamento fecit legata alicui, & poſtea ſuperuenerint inimicitiæ inter teſtatorem, & legatarium, per quas reuocatur tacitè legatum, pone, quòd poſt idem legatum idem teſtator fecerit codicillos, quib. non reuocauit legata facta illi, prout poterat ſi volebat, quòd eſſent reuocata, an per hanc præſumtionem deſinant eſſe reuoca. dicitur ibi, quòd non, & iſtam
6 ampliationem not.quia multi dicerent oppoſitum. ¶† Iſtam conclu.Bart.limita ſex notab.modis. Primo, vt procedat quan
a do ſunt legata merè voluntaria, [a] quæ teſtator ex mera voluntate fecerat, quia ſi præteritus ſit ignoranter filius natus, vel poſthumus, talia legata non ſuſtinentur per iſtam Auth.ſecus ſi eſſent legata neceſſaria facta pro malè ablatis, vel pro reſtitutione vſurarum, vel aliter pro eius anima, quæ teſtator veriſimiliter feciſſet, etiam ſi cogitaſſet de filio: nam talia conſeruantur non obſt.præteritione filij facta ignoranter, quia præſumitur, quod pater plus dilexeret animam ſuam quàm filios.arg. l.Præſes.de ſerui.& aqua.Ita Bal.egregiè in dicta.l. filio præterito,& ibi ſequuntur Ang. & Imo. in 10.colu. & Bald. Angel.& Imol.in l.Titius.in princ. ff.de lib. & poſth. & Ang. in l.militis codicillis.§.miles in ſupremis.ff.de teſta.mili. Ioann.de Ana.in conſ.28.incip.viſis, & ponderatis in pen.colu. Fran. de Aret.in conſ.93.incip.viſo legato.in 1.colu. vbi ponderat Bald. in d.l.filio præterito. velle aliud ſingularius, quòd legata relicta pro malè ablatis, vel exoneratione conſcientiæ, non irritentur ex præteritione filij ignoranter facta, ſiue poſthumi, ſiue nati, imò ſuſtineantur per hanc Authen.non tantum, quia teſtator poterat cogi ad illa reſtituenda per remedium eccleſiaſticum, ſed etiam ſi ad ea tenebatur in foro tantum conſcientię, & ad hoc faciunt, quæ dixi in l.precib.in gloſ.in verſ. omnino, in fin. ſupra de impub.dum retuli limitationem Angel.ibi, quòd tacita pupillaris excludit matrem, vbi ſucceſſio ſpectat ad fauorem animæ teſtatoris, quia ſit facta pro malè ablatis, vel reſtitutione vſurarum, vt ibi dixi. ¶ Secundò limita concluſionem
b Barto. procedere, quando teſtator, [b] qui ignoranter præterijt filium, & legata fecit, non cogitauit de filio, nec in ſpecie, nec in genere, ſecus ſi ſaltem in genere, & fuit illius propoſiti, quòd etiam ſi filium ſe habere ſciret, tamen volebat legata deberi, iuxta l.qui iure militari.ff.de teſtam. mili. ſecundum Ang. Pau. & Alexan. hic, & Angel. in l.militis codicillis.§. miles in ſupremis.ff.de teſtam.mili. ¶ Tertiò limita conclu. Barto. vt procedat, quando teſtator nullum alium filium inſtituit, ſed ſi aliquem filium inſtituit, & legata reliquit, licèt alium filium ignoranter præterierit, tamen legata debebuntur per iſtam Authen. quia ſicut vnum filium quem inſtituit grauauit leg. ita veriſimile eſt, quòd ſi cogitaſſet de alio filio, quòd etiam legata reliquiſſet. argum. l.Titius.§.1.ff.de liber. & poſthum. ſecundum Bald.in dicta.l. filio præterito. quem ſimpliciter ſequitur Alexan. hic, tamen iſta coniectura eſt periculoſa ſi cogites. ¶ Quartò iſtam conclu. limitat ſignanter dom. Fran. de Aret.
c in d.conſil.93.in 6.colum. vt procedat in legatis, [c] quæ de per ſe, vel iuncta cum alijs non exhauriunt totum patrimonium teſtatoris, vel maiorem partem ſaltem vſque ad dimidiam, in iſtis, quæ ſunt intra dimidiam, non procedit ſententia Barto. nam talia legata ſuſtinentur non obſtante præteritione filij ignoranter facta. Ita ponderat velle Barto.in dicta.l.filio præterito.verſ.præterea hoc ſuadet æquitas. & idem vult Bart. hic in 4.col. verſ. præterea hoc tenere eſſet contra voluntatem teſtatoris, vbi dicit Bart.inter ea, quæ adducit pro ſua opin. quòd quando teſtator fecit multa, & magna legata, non eſt veriſimile, quòd illa feciſſet ſi cogitaſſet de filijs, nam æquitas dictat ſecundum Barto. quod opi.ſua non ſit vera, ergo ſentit, quòd ſi talia eſſent legata, quæ non eſſent magna, & ſic vſque ad dimidiam patrimonij, de quibus etiam ſi teſtator cogitaſſet de filijs, veriſimiliter etiam legata reliquiſſet, quòd adhuc iſta Authen.locum haberet, & dicit dom.Fran.quod iſta conſideratio, quòd legata magna aſcendentia ſaltem vſque ad dimidiam patrimonij, reuocentur propter præteritionem filij ignoranter factam ſecundum Bart.& alia legata, quæ ſunt minora, non, ſemper ſibi placuit, & quod ita iudicaret, nihil tamen alleg.niſi ponderationem Bar.adde, ꝙ hoc firmat Ang.in l.vxorẽ. ff.de manum.teſt. vbi limitat concluſionem Bart. procedere, niſi legata eſſent talia, quæ veriſimiliter teſtator reliquiſſet, etiam ſi de filio cogitaſſet, quod dicit committendum eſſe iudicis arbitrio inſpecta quantitate, & qualitate relictorum, & perſonis quib. relinquuntur, & idem tenet

Pau.

ADDITIONES.

a ¶ Legata merè voluntaria. Limitatio 1.quam tenet Iaſ.in l.præcibus. colum. 5.C.de impub.Rom.conſ.122.circa id, quod effectualiter. 2.dub. PVRPV.

b ¶ Quando teſtator. Adde Rom.conſ.122.id, quod. 2.dub. Corn.libr.3.conſil. 225.antequam. 1. col. PVRPV.

c ¶ In legatis. Iſtam limit.not. Aret.conſ.vlt.col, 2. Corn.lib.3.conſ. 194.videtur in præſenti. vbi poſt Bald. de legitimato facto. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Pau. hic, licèt de Ang. non faciat mentionem. Illud tamen, ℘ dicit dom. Fran. de Aret. legata cenſeri magna, quando ſunt ſal tem vſque ad dimidiam patrimonij, non inuenio in ſpecie ab alio dictum, nec ipſe probat. l. aut ratione, niſi motus ſit per ſimile. l. 2. C. de reſcin. vend. ¶ Quinto limita concl. Bartol. dum vult, quòd ſi filius ſcienter ſit præteritus, quòd tunc legata per hanc Auth. conſeruentur, vt procedat in legatis, & fideicom. particularib. ſecus in fideicom. vniuerſali, ℘ non conſeruatur per hanc Auth. ſicut nec inſtitutio, imo rumpitur, vt hoc in text. in verbo quantum ad inſtitutiones. cùm fideicom. vniuerſalis ſit loco hæred. l. ſi filiusfa. §. 1. ff. ℘ cum eo. l. quærebatur. verſ. ſed mihi. ff. de teſt. mil. ita mirabiliter Bart. in l. ſi cùm, vel in vtero. s̃. de teſta. mil. & malè, quia imò per iſtam Auth. ita ſu
* ſtinetur fideicom. vniuerſale ſicut legata particularia, *ſecundum magis communem opin.* de qua. ſ̃. & ita Alex. reprobat in 20. colu. alias limitationes per Bart. Ang. & alios vide in d. l. Titio, & in d. l. militis codicillis. §. miles in ſupræmis. per Angel. in l. 1. ff. de iur. cod. & in §. fin. in Auth. vt cùm de appel. cog. per Ludo. in conſ. 181. incip. pro deci. propoſiti them. tria. &c. ¶† Quartò re
7 ſtat videre, an iſta Auth. locũ habeat in filio emancip. præteri. dubium facit, quia habemus titulum ſuper hoc. ſ. tit. de lega. præſtan. & l. 1. s̃. de bon. poſſ. contra tab. vbi diſponitur, quod qñ filius emancip. eſt præteritus, & beneficio prætoris contratabulat teſtamentum, tenetur conſeruare legata coniunctis perſonis in teſtamento relicta, ex quo ergo in filio emancip. p̃teri. quo ad conſeruationem legatorum erat prouiſum per illum tit. nõ videtur, quòd hęc Auth. locum habeat. Nec dicas, quòd ſit ſublata differentia emancipa. & patriæ poteſtatis, quia verum eſt ab inteſt. ſed nos loquimur condito teſtamento, quo caſu ẽt hodie durat differentia emancip. & patriæ poteſtatis, vt tenet glo. fin. hic, & in l. ſi emancipati. s̃. de coll. & ℘ iſta Auth. non habeat locũ in filio emancip. ptæterito videtur velle glo. in l. ſi filius. in glo. fin. in fin. ff. de mino. dum dicit aliud eſſe in iure querelandi per hanc Auth. aliud in iure contratab. & pro iſta opin. facit regula, quia. l. noua generaliter corrigens, vel aliquid generaliter de nouo iudicens, nunquam intelligitur loqui in caſu, in quo per. ll. antiquas erat ſpecialiter prouiſum, glo. eſt in l. ſciendum. in princ. ff. qui ſatiſd. cog. Facit. l. doli clauſula. ff. de verb. oblig. ¶† Iſtis non obſt. *communis ſententia*
8 * eſt, quòd iſta Auth. habet locum ẽt in filio emancip. præteri. ex quo ſequitur, quòd licèt de iure fforum. & C. quando emancipatus erat præteri. non conſeruarentur legata niſi coniunctis perſo. tamen per iſtam Auth. omnia relicta conſeruantur. Ita tenet glo. in l. 1. s̃. de bon. poſſ. contra tab. & in l. ſi extraneo. in princ. ff. de vſufr. firmant Bart. & Doct. hic, & in d. l. filio præteri. vbi ponit Imo in 25. colu. & ſeq. & vltra rationem Bar. quæ friuola eſt, facit text. in §. caſus. verſ. ſi quemlibet de prædictis, in Auth. vt cùm de appel. cog. in verſ. ab inteſt. ad eius ſucceſſionem. Facit etiam viua ratio, quia aliàs melioris conditionis eſſent filij emancip. pręte. à patre, q̃ filij in poteſtate, ſi emanc. ſolũ tenerentur pręſtare legata coniunctis perſonis, cùm filij in poteſtate omnib. præſtare tenerentur per hanc Auth. quòd nõ eſt dicen. & ita etiam tenet Bald. in l. 1. s̃. de bon. poſſ. contra tab. tamen potes ad hoc colligere ſol. ex eo, quod nunc dico, ſtat ergo communis ſententia, quòd iſta Auth. habet locum ẽt in filio emancip. præteri. vt omnib. legata conſeruare tenea tur, & ſi dicas, ergo ita tenendo erit correctus, vel ſuperfluus tit. ff. de leg. præſtan. Pau. hic in 6. colu. iſtud fatetur, & Imo in d. l. filio præte. in 26. colum. Tu dic melius, quòd imò etiam hodie ille tit. eſt incorrectus, & vtilis: nam in caſib. in quib. legata non ſuſtinerentur per hanc Auth. vt quando præteritio eſſet facta à parte, & ignorante, vt firmaui in præced. q. ille tit. eſt vtilis, qa ſaltem emanc. præſtaret coniun. perſonis. Secundò per illum tit. conſeruantur non tm̃ legata, ſed etiam inſtitutio facta de coniuncta perſona. l. filium. §. ſed & ſi portio. ff. de leg. præſtan. quæ l. non eſt correcta per iſtam Auth. vt dicam in 4. no. & iſtas duas vtilitates ponunt Fulg. & Ale. in l. 1. s̃. de bon. poſſ. contra tab. an autem qñ filius emanc. eſt præte. hodie teſta mentum ſit ipſo iure nullum, dic, ℘ ſi eſt præteritus ſine inſertione cauſæ. ℘ ſic. ſed ſi ſit præteritus cum infertione cauſæ, in hoc eſt hodie differentia inter filium in poteſtate, & emancipatum, qa ſi filius in poteſtate ſit præteritus etiam cum inſertione cauſæ, tm̃ eſt ipſo iure nullum hodie quo ad inſtitutionẽ, ſed ſi emanc. ſit præte. cum inſertione cauſę, valet teſta. ita tenet
* glo. ſing. *cmmuniter approbata* in §. exhęredatos. in Auth. de hęr. & fal. q̃ tenet Bal. in d. l. filio præteri. & in l. Gal. §. in omnib. ff. de lib. & poſth. ¶ Ex his habes expeditas. 4. q. ad hunc tex. in verſ. præteritionis. ex quib. habes colligere magnam extenſionẽ ad hunc text. in verſ. præteritionis, vt gñaliter procedat in omni præteritione nedum matris, vel lineæ maternæ, ſed patris etiã, & lineæ paternæ. Item habet locum in præteritione filij non ſo
ſùm nati, ſed etiam poſthumi. Item, & tertiò habet locum nedum in præteritione filij in poteſtate, ſed etiã filij emanc. & ſic habes tres extenſiones ad hũc tex. qui ſolùm limitatur vno caſu, quando præteritio eſt facta ignoranter, iſta eſt ſumma omnium, quæ ſupra habuiſti. ¶ Sequitur in text. exhæredationis, ex quo habes, ℘ quando filius eſt exhęredatus, licèt de iure fforum, & C. filius exhær. intentata querela ſi in ea obtinebat, teſtamentum euertebat in totum, nec aliquib. præſtabat legata. l. Papi. §. fin. & l. ſeq. ff. de inof. teſt. hodie per hanc Auth. legata, & omnia diſpoſita conſeruantur, neceſſarium ergo eſt intelligere, an iſta Auth. loquatur, quando exhęredatio eſt facta inſerta cauſa, quo caſu teſtamentum valet, ſed poteſt ſubuerti per querelam, ſi cauſa non probatur, an generaliter procedat etiã quando exhæredatio eſt facta ſine cauſa, & licèt Bart. in 6. col. & duab. ſeq. hic, & in d. l. filio præteri. referat tres opi. tamen veritas eſt, *& ita communiter tenetur*, ℘ iſta Auth. locũ habeat omni caſu ſiue exhæredatio ſit facta ſine cauſa, ſiue cum cauſa, quæ non probetur per hæredem, vt hic per Barto. & Pau. in 5. col. nec obſt. tex. alleg. per Dyn. hic, per quem tenet, ℘ quando cauſa non eſt inſerta in exhæredatione, legata non conſeruentur per iſtam Auth. & Cyn. vt refert Bart. in 8. colu. dicit, ℘ neſciuit colligere in illo text. ſed ex text. in d. §. aliud quoque. in pen. col. verſ. in aliquo autem negotio. vbi Imperator videtur pronunciaſſe pro illa filia pulcherrima exhæredata ſine cauſa, ℘ non tenetur ad legata. Bart. hic reſpondet primò, ℘ ibi teſtamentum nõ fuit redditum nullum propter præteritionem, vel exhæredationem, ſed per dolum quorundam fratrum extraneorum, propter quem fuit pronunciatum contra teſtm̃, ideo non debentur legata: vel reſpondet Bart. & ſecundò, ℘ ille text. loquitur, antequam eſſet facta hæc Auth. & ſic antequã fuiſſet ſtatutum, ℘ legata conſeruarentur. ego reſpondeo, ℘ ille text. nihil facit: nam bene dicit text. ℘ ex eo, ℘ illa filia fuit ex hæredata ſine cauſa, fuit pronunciatum teſtm̃ eſſe nullum, de legatis autem an conſeruarentur, ibi nihil, vnde intelligam illũ text. ſecundum hanc Auth. & d. §. ſi autem hæc obſeruata. ℘ teſtamentum annullatur quo ad inſtitutionem, tm̃ legata conſeruarent̃, & hoc eſt, ℘ puto voluiſſe dicere Cyn. quem Bart. non intellexit, dum dicit Cyn. ℘ nihil inuenit in illo tex. i. ℘ ille tex. nihil dicit de leg. conſeruandis, necne. ¶ Sequitur in tex. quantum ad inſtitutiones, ex quo habes, ℘ qñ filius eſt prete. vel exhær. alio inſtituto vitiatur teſtamentum, quo ad inſtitutionem
9 tantum, verùm, † quia inſtitutionum multæ ſunt ſpecies, quidam enim ſunt inſtituti in primo gradu, quidam in ſecundò, vt ſunt ſubſtituti per quinque ſpecies ſubſtitutionum. Itẽ quædam ſunt inſtitutiones directæ, quædam obliquę, ſeu fideicommiſſariæ. Item quædam ſunt, per quas directò ſucceditur teſtatori, & in eius bonis ſolum: quædam ſunt per quas ſucceditur alijs quàm teſtatori, vt in pupillari, & exemplaria ſubſtitutione. Item quædam ſunt inſtitutiones vniuerſales, quando quis eſt vniuerſaliter, vel in parte hæreditatis inſtitutus: quædam ſunt inſtitutiones particulares, quando quis eſt inſtitutus in certa re, & iſte text. non aperit de qua inſtitutione loquitur, ideo erit videndum, an in omnib. iſtis inſtitutionib. locum habeat, & in quib. ſolùm locum habeat, vt habes per Bart. hic. in 11. colu. & ſeq. & quantum eſt de directa vniuerſali inſtitutione non eſt dubitandum, ℘ illa infringitur: de illa inſtitutione autem in re certa dato cohærede vniuerſali, quatenus habet vim legati, iuxta. l. quoties, & quæ ibi dixi. s̃. de hæred. inſti. clarum eſt, quòd ſuſtinetur per hanc Auth. ſicut & alia legata. ſecundum Bart. & alios hic in 11. colu. cum concor. vt hic per
10 Alex. ¶† Secundò videndum eſt de ſubſtitutionib. [a] an ſuſti-
a neantur p̃ hanc Auth. & primò videndũ eſt de ſubſtitutionib. directis, & ſi quidem loquimur de directis, per quas ſucceditur teſtatori, vt eſt ſubſtitutio vulg. & clarum eſt, quod infringuntur ex præteritione, vel exhær. filij, ſed pupillaris, & exemplaria ſubſtitutio ſuſtinentur per hanc Auth. ita tenet Bartol. hic in 11. & 12. col. vbi ad hoc ponderat hunc text. in verſ. *cætera namque firma permanent*, & vult, ℘ ſub dictione cætera, [b] etiã
* b ſubſtitutiones exemplariæ, vel pupillares contineantur, & ita tenet glo. in l. 1. & ibi Bart. ff. de vulg. & pupil. cum concor. de quib. ibi, quicquid teneat Dyn. vt refert Cyn. hic in 1. quæſt. & ad prædicta adde text. in l. qui plures. 2. §. 1. ff. de vulga. & pupilla. vbi Bald. not. ad hoc dicens, quòd eſt melior text. de iure.

Limitã

ADDITIONES.

a ¶ De ſubſtitutionib. An directa ſubſtitutio ſuſtineatur. Adde Bart. vbi de pupil. conſ. 44. ſuper prædictis. conſ. 52. & Rom. conſ. 156. 2. dub. Alex. lib. 1. conſ. 47. abunde. 6. dub. vbi limitat. Bart. conſ. 137. ex facto. 2. dub. prin. & de pupi. Ro. conſ. 81. Adde Ang. conſ. 99. PVRPV.

b ¶ ſub dictione cętera. Adde Bar. in l. Gal. in §. idẽ credendũ. ff. de lib. & poſth. Bar. in l. argẽtarius. in prin. ff. de edẽ. Ant. de But. in c. ſuſpicionis. de off. deleg

Source : BIU Cujas

Limita *istam communem sententiam*, nisi ipse filius præte. fuisset substitutus pupillariter, vel exemplariter, tunc talis substitutio non sustinetur per hanc Authen. sicut nec legata facta ipsimet præterito, ita Ang. hic in lect. Flor. & sequitur Ludo. Roma. in cons. 416. incip. in casu propositæ consultationis, in quo primo quæritur. in 2. dub. Contrarium tenet Pau. hic in fi. colu. Imol. Cuma. & Alex. in l. 1. §. fi. ff. de vulgar. & pupil. Bal in l. humanitatis. in 8. col. in 5. differentia. s̃. de impub. veritas pendet ab eo, ꝙ nunc dicam, an legata relicta filio præte. per hanc Auth. sus-
11 stineantur. ¶† Tertio quæro quid de fideic. vniuersali, [a] an sustineatur per hanc Auth? Bart. & *alij communiter tenent*, ꝙ sustineatur per hanc Auth. per text. in d. §. si autem hæc obseruata, in ver. legata, vel fideicom. firmat glo. in l. ita tñ. §. quoties. ff. ad Treb. & in l. eam quam. j̃. de fideicom. Bart. in d. l. filio præterito. vbi Imol. in 28. col. Bal. in l. 1. s̃. de inoffic. test. Ioan. de Ana. in consi. 28. incip. visis, & ponderatis, in fi. col. Ant. de But. in cons. 15. incip. viso thema. prolato. in fi. ¶ Iuxta hanc conclu. dubitat Bar. opportunè, pone, ꝙ fideicom. vniuersale sit iniunctum hæredi, si decesserit sine filijs, institutio hæredis propter præteritionem filij. rumpitur, tñ fideicom. vniuersale sustinetur per istam Auth. verùm, quia habet cõditionem si hęres decesserit sine filijs, an attendemus in hoc personam hæredis, an filij, & sic an spectabimus filium mori sine filijs, an primum hæredem, & co-cludit ꝙ expectanda est conditio in persona primi hæredis, licèt ab institutione depulsi. inter cætera motus per l. necessario. §. fi. ff. de peri. & cõm. rei vẽd. In c̃riũ tñ dicit facere tex. in l. si qs vsumfru. ff. de vsufr. leg. tñ dicit patere responsum, si considera bis, dic ꝙ ideo est, quia vsusfru. peruenit ad fideic. ex expressa dispositione testatoris, & in persona fideicommissarij cępit esse nouus vsusfru. ideo eius persona attenditur, ꝙ non est hic. & idem ꝙ Bar. hic, tenet Bar. in l. si peculium. §. fi. per illum tex. ff. pecu. lega. & in l. fundum per illum tex. ff. de act. emp. sequitur Bal. in l. multũ. in 5. colum. C. si quis alteri. vel sibi. Ang. in §. fi. in Auth. vt cum de appel. cog. sed Ant. de But. in consi. 25. incip. primum dubium. ad fi. dicit, ꝙ hæc decisio est sibi dubia, aliter tamen non insistit, ¶ Huic decisioni applicatur alia q. quam for-
22 mat Bar. hic in 12. col. dum quærit, † an dandum causa conditionis implendæ sit soluendum hæredi instituto, cuius institutio rumpitur, an verò filio, qui propter præteritionem institutum excludit, Bar. hic non clarè respondet, sed dicit, ꝙ responsio colligitur ex l. is cui. ff. de condi. indeb. & l. qui hæredi. §. 1. ff. de condi. & demonst licèt Moder. dicant, ꝙ istæ ll. Bar. nihil faciant, puto Bar. sensisse, ꝙ conditio dandi, ex quo consistit in facto, debeat impleri in persona hæredis scripti, & non filij. Breui ter tene c̃rium, ꝙ imo illa conditio debet impleri in persona filij, & sic filio debet dari, non autem hæredi. per tex. sing. in l. is, qui in potestate. §. fi. ff. de leg. præstan. per quàm tex. ita determi nant Sal. & Alex. hic, & Imol. in d. l. filio præteri. in 34. col. reputat ad hoc sing. & põderat rationem illius text. quem stringit in proposito, & pondera, ꝙ ille tex. sing. probat, ꝙ ista conclusio procedat non solùm qñ dandum causa conditionis implendę esset relictũ sub nomine appellatiuo, puta relinquo tibi fundũ si. 10. dederis hęredi, & sic per nomen appellatiuum hęredis, sed etiam si testator vsus esset nomine proprio, vt quia dixit si dederis. 10. Titio hæredi meo, adhuc debet solui illi, ad quem hæreditas peruenerit, & per illum tex. in l. precib. s̃. de impube. reprobaui opi. Ang. & aliorum ibi, qui tenent ꝙ dandum gratia conditionis implendæ debeat solui directo hæredi non fideicom. istud vr̃ contra rationem tex. in d. l. is qui in potestate. §. fi. ad ista etiam adde notabilem decisio. Bart. & aliorum in l. qui filio. §. si quis seruum. ff de hæred. insti. regula est, ꝙ conditiones adiectæ institutioni hęredis intelliguntur repetitæ in legatis l. si Titio. §. 1. fi. quando dies leg. ced. cum sim. pone, ꝙ institutio vitietur propter præteritionem filij, & sic hæreditas vadat ad filium per hanc, Auth. quid erit de conditionib. adiectis institutioni respectu legatorum, & determinat Bar. ꝙ illę penitus cessabunt, tamen potuisset dubitari, ex quo filius vr̃ succedere in loco instituti, cùm ab eo debeantur legata, sicut ab in-
13 test. per hanc Auth. ¶† Quartò circa eundem tex. quæro, cùm in eo dicatur testamentum rumpi quo ad institutionem, quid si in aliqua parte hæreditatis fuisset instituta coniuncta perso. testatoris, & præteritus fil. emancip. nam de iure fforum ante istam Auth. emancipatus contratabulans testamentum tenebatur conseruare illã institutionem factam coniunctæ personæ. l. filium. §. sed & si portio. ff. de leg. præstan. an hoc ẽt hodie procedat, an erit immutatum per hanc Auth. generaliter disponentem vitiari institutiones. Fulg. in l. 1. s̃. de bon. pos. contra tabu. tenet ꝙ d. §. & si portio. non corrigatur per hãc Auth. imò ꝙ talis institutio coniunctæ personæ conseruetur, quando pręteritus est emancip. & ita solenniter limitabit̃ ista Auth. & licèt ipse non dicat, pro eius opin. stringit regula, ꝙ l. noua aliquid generaliter disponens, etiam si in ea dicatur non obst. quibuscunq; ll. nunquam tamen intelligitur loqui in casu speciali, in quo lex antiqua aliquid specialiter disponebat, nisi de illo casu speciali particularem mentionem faceret. glo. est approbata in l. sciendum. in prin. in gl. magna. ff. qui satisd. cog. firmat Bar. not. in extrauag. ad repri. in verbo non obst. & ita puto posse teneri, licèt Alex. hic in penul. col. contrarium teneat, motus, quia si emancipatus sit prę teritus sine causa, testamentum est ipso iure nullum hodie, & in hoc bene dicit, vt dixi in secundo no. in fi. aut est præteritus, cum causa, tunc opin. Fulg. est falsa secundum eum, per text. in §. si autem hæc obseruata. & in §. si tales. vbi tex. vult filijs præteritis, vel exhæredatis hæreditatem ad eos æquis portionibus deuenire: sed certè ista generalitas verborum non derogabit decisioni particulari d. §.
b sed & si portio. vt patet ex prædictis. ¶ Sequitur tex. *ibi, cætera* [b]
14 *namque firma permanent*, pro cuius intellectu videndum est † qd veniat sub appellatione cætera. respondet Bar. hic in 12. colu. & in d. l. filio præterito, ꝙ continentur etiam substitutiones pupillares, & exemplariæ, per quas non succeditur defuncto, vt dixi
c in præcedenti parte tex. Item continentur dationes tutelarũ, [c] quæ sustinentur per hanc Auth. vt dicit tex. in §. si autem hæc obseruata. in verbo tutorum dationes. Item sustinentur institutiones particulares certæ rei, vt s̃. dixi in præcedenti parte text. Item relicta in vim modi, vel conditionis, vt hic per Bar. Hinc
d dubitat Bar. in 12. colu. & est passus disputabilis, an legatum [d] relict. ipsi filio præterito, vel exhæredato sustineatur per hanc Auth. & glo. in l. maximum, in verbo substantiæ. s̃. eo. examinat, & inclinat quod tale legatum sustineatur per hanc Auth. idem tenet latè Cyn. hic in 5. quæst. & Dyn. in l. codicillis. §. vlt. ff. de leg. 2. quia nihil est, ꝙ repugnet quare filius sit capax talis legati, quare etiam illud non sustineatur per hanc Auth. & respondent ad aliqua, quæ possent oppo. idem firmat Paul. de quo miror, in d. l. maximum. in fin. motus, quia fundamentum tenẽtium contrarium est falsum, dum dicunt, ꝙ aut filius prę teritus acceptauit tale legatum, antequam impugnaret testamentum, & tunc acceptando legatum, intelligitur tacitè testamentum approbare. dicit Paul. ꝙ hoc est falsum, nam procederet, quando legatum aliàs valere non posset, nisi approbato testamento, tunc qui vult legatum, & sic istud consequens, intelligitur velle omne necessarium antecedens ad illud, & sic approbationem testamenti, sed non sic in proposito, in quo lega ta sustinentur licèt testamentum infringatur quo ad institutio nem. casus est hic. eandem opin. tenet Franc. de Rampo. in d. l. filio præterito. vt ibi refert Imo. in 33. colum. per tex. hic, & vn-de sumitur, qui simpliciter fauore relictorum sic disponunt. idem simpliciter tenet Ange. in §. fin. in fin. colum. in Auth. vt cùm de appel. cogn. nihil alleg. præter dictam Auth. Dyn. idem tenent Imol. Rapha. & dom. Alexan. quem vide, in l. 1. in §. fin.
* ff. de vulg. & pupil. Breuiter *communis sententia* est in oppositũ,
15 † ꝙ legatum relictum ipsi filio præterito vel exhæred. infringenti testamentum non sustinetur per hanc Authen. idem tenet Barto. hic in penul. colum. & in d. l. filio præteri. post Mar. Sil. & pro ista sententia facit text. quem alleg Bart. in l. filium. §. omnibus. quem etiam ibi Barto. not. ff. de leg. præst. Mouetur etiam Barto. qnia filius, veniendo contra testamentum, redditur indignus legati. tamen potes respondere vt per Bald. hic in penul. colum. vt sit verum, quando filius in totum impugnaret testamentum, tunc beneredderet se indignum legatorum, ita loquuntur iura Barto. sed hic non rumpit testamentum in totum, sed eandem opin. cum Barto. tenet Bal. hic in penul. colum. dicens quia miratur, quòd Docto. teneant oppo. idem tenent Ange. Fulgo. & Alexan. in d. l. maximum. & Ange. hic in fin. colum. & Imol. in d. l. filio præterito. in 30. colum. & Ludo. Roma. qui dicit hanc esse communem in consi. 406. incip. in casu propositæ consultationis, in quo primo quæritur. in 2. dubio. ¶ Et per hæc habes declarata singula verba text. ante-
16 quam tamen veniam ad glo. † limito principalem decisio. huius text. vltra limitationes quas. s̃. incidenter tetigi, dum ista Authen. decidit, quòd legata, & alia disposita in testamento ho die sustinentur p̃ hanc Auth. non obst. ꝙ filius sit p̃te vel exhęr.

¶ Primò

ADDITIONES.

a ¶ Fideicom. vniuersali. An fideic. vniuersale sustineatur. Phil. Dec. cons. 86. 1. dubio. vide Rom. cons. 181. PVRPV.

b ¶ Cætera. Amplia Bal. in l. fratres. 3. q. s̃. de inoffi. test. PVRPV.

c ¶ Dationes tutelarum. Vide gl. in l. 1. in versi. ruptum. ff. de testa. mili. vbi not. Bar. PVRPV.

d ¶ An legatum. Quæstio de legato facto ipsi præterito. Adde Barto. in cons. 49. Nicolutius, vbi dicit de clausula co. l. Roma. consilio 516. 1. dubio. PVRPV.

Source : BIU Cujas

¶Primò limita, niſi ſint legata relicta ipſimet filio prę te.vel exhęred.vt firmaui in prędenti.q.& pondera, ꝙ licèt quo ad le
* gatum relictum ipſi filio, *cõis conclu.* ſic ſe habeat, tñ in ſubſtõne pupillari, qñ ipſemet filius præte.vel exhæred. fuiſſet ſubſtitutus pupillariter fratri vel exemplariter, communiter Imol.& Mod.in l.1.§.fin.ff.de vulg.& pupil.firmant, ꝙ talis ſubſtitutio ſuſtinetur per hanc Auth. & non legatum. cogita de ratione diuerſitatis.¶Secundò limita iſtam Auth. procedere, qñ pater ſcienter præterijt filium, ſecus ſi ignoranter, tunc legata non ſuſtinentur per hanc Auth.vt tenet Bar.in duab. primis oppo. & dixi in 2.no.in 3. q. prin. ¶Tertiò limita iſtam Auth. vt procedat in aſcenden.[a] vel deſcenden.præteritis, aut exhæredatis, ſecus in tranſuerſalib.hinc eſt, ꝙ ſi frater præteriret, vel exhæreda
a ret fratrem inſtituta turpi perſona, quo caſu fratri competit quærela, iuxta l.fratres.s̃.de inoffi.teſt.certè non ſolùm vitiaretur inſtitutio, ſed ēt legata corruerent, nec legata ſuſtinerentur per hanc Auth.quia cùm iſta Auth.ſit correctoria,& loquatur in aſcenden.vel deſcen. non poteſt extendi ad tranſuerſales ēt ex maioritate rationis.ita Ang.in §. fin. in Auth. vt cùm de appel.cog.& Alex.hic in 22.col.in fin.& ſeq. vbi reprobat Bald.& Sal.in d.l.fratres.in 3.q.idem tenet Imo.in d. l.filio præte. in 33. col.& ex hac limitatione infertur vnum, quod vr̃ mirabile, ꝙ frater, quando ſuccedit fratri ꝫ eius voluntatem, eſt melioris conditionis, quàm filius qui ſuccedit patri contra volunta. patris, patet, nam qñ filius præteritus, vel exhæredatus à patre ſuccedit patri ꝫ eius volūtatē, tenetur omnib.legata ꝙſeruare per iſtam Auth.& tñ frater ſuccedens fratri contra eius voluntatem nemini legata præſtare tenetur, ergo frater in hoc eſt melioris conditionis, quàm filius,& ita ponderat Imol. in d.l.filio præter.in 33.col.¶Quartò no.limita hanc Auth.non procede-
b re, [b] quando pater nominatim reliquiſſet legata ab ipſo filio præte.vel exhæred.nam cum à præterito, vel exhæredato nihil legari poſſit, quia quem non honoro, grauare non poſſum, & ſic cùm talia legata ſint penitus nulla.l.penul.ſ̃.de fideicom. l.2.ff.de leg.3.certè talia legata non ſuſtinentur per hanc Auth. quia iſta Auth.loquitur, qñ legata erant talia, quę potuiſſent relinqui, ſi non fuiſſet defectus præteritionis, vel exhæred.ſed hic erat alius defectus.ita limitat Bart. ſi inſpicias hic in 6.colu. & Imol.in d.l.filio præte.in 35.colum.vbi hoc confirmat ratione, quia ſicut legata relicta ipſimet filio præte.vel exhęred.non ſuſtinentur per hanc Authen. vt s̃.dixi, ita nec ſuſtineri debent,& multominus, qñ nominatim relicta ſunt ab ipſomet filio præteri. vel exhæred. faciunt, quæ dixi in euidentialib. vbi dixi, ꝙ iſta Auth. ſolùm procedit, vbi adeſt impedimentum præteritionis vel exhæred.nam ſuper hoc impedimento prouidet iſta Auth.ſecus ſi aliud obſtaculum concurrat, vt ibi dixi. ¶Quintò limita ſing.iſtam Auth.in qua dicitur, ꝙ legata ſuſtinentur ꝙ iſtam Auth.vt ſit verum, dummodo talia legata non excedant inſtitutionē filij, quatenus enim eſſent vltra quàm ſit illa pars,
c quæ obuenit filio præte.vel exhæred.legata non ſuſtinerentur.[c] Sicut in ſimili in legatis relictis coniunctis perſo. quæ ſuſtinentur per tit.de leg.præſt.nam ſuſtinentur eatenus, quatenus non excedunt partem, quæ obuenit filio præte.l.Saluius,& l.filium. §.ſed & ſi portio.ff.de lega.præſtan.& Bart. in d.l. Saluius.dubitat, an hæc Auth.debeat ita limitari per illum tex.& pro iſta limitatione facit, quia non eſt abſurdum, ꝙ ll.nouæ licèt generales, tñ limitentur, & declarentur per antiquas. l. non eſt nouũ, & l.ſed & poſteriores.ff.de legi.ad idem facit regula, quam. s̃.retuli, quia.ll.nouæ, quæ aliquid generaliter diſponunt, non intelliguntur derogare. ll. antiquis aliquid ſpecialiter diſponentib. vt facit d.l.Saluius.iuxta gl.in d.l. ſciendum, & iſta limitatio vr̃ habere ſatis æquitatis, tamen Bald.hic in 13.colu.in 3. oppo. & Ale.in 25.col.tenet opp.ꝙ imò legata per hanc Auth. gñaliter ſuſtineantur quantacunq; ſint, etiam ſi excedant partem obuenientem filio præte.& ꝙ in hoc corrigatur.d.l. Saluius,& idem tenent Bal.Ang.& Alex.in l.1.s̃.de bon. poſ. contra tabu. puto diſputando, ꝙ poſſet faciliter teneri ꝫrium, & prędipuè, ꝙ hodie non ſit correcta.d.l.Saluius, ex fundamentis. s̃. dictis. Quatuor alias limitationes ponit hic Alex.in 23.col.& ſeq. vide per te,& ſi conſideras, non omnino bene accommodantur.¶Gl.1. in ver.ex cauſa, diuiditur in duas, prout timore contrarij dupliciter intelligit tex. Secūda ibi, vel ratio. ꝫrium autem quo mouetur gl.eſt, tex enim in duobus.verbis non videtur poſſe ſtare, imò continere ꝫrietatem, dum dicit ex cauſa præteritionis, poſtea dicit irritum eſt, nam ſi præteritio vel exhæred. fiat inſerta cauſa, licèt non ſit vera, vel non probetur per hæredem, tamen ex quo teſtator ritè, ideſt ſeruata forma.l.fecit teſtamentum, licèt non rectè quo ad factum, vt declarat gl.in l.non putauit.§. non quæuis.ff.de bon.poſ.contra tabu.& in l. hoc colore. ff. de inoffic.teſta.certè teſtamentum non debet eſſe irritum ipſo iure, prout innuit tex.dum dicit, irritum eſt. nam quoties.l.vtitur verbo prędentis temporis, intelligitur ipſo iure, iuxta glo.in l.in criminali.s̃.de iur.om.iud.cum ſi. pp hoc gl. exponit tex.dum dicit ex cauſa.quòd debet intelligi, quando cauſa fuit omiſſa, & tunc bene ſtat text. irritum eſt ipſo iure. ſi autem intelligas tex.ex cauſa, ſcilicet inſerta, tunc exponi debet irritum, ideſt, irritandum.ſed glo.decipitur, quia dum text. dicit ex cauſa. non loquitur de cauſa exprimenda in præteritione, vel exhęred.ſed terminus ex cauſa, vt dixi apoſtillando tex. ſtat intranſitiuè, & idem importat, acſi diceret propter ¶Glo.magna in verſi.irritum.eſt difficilis,& intricata, nec ſufficienter per Docto. declaratur, ideo vt eam bene extrices, diuide in quatuor. In prima pro intellectu tex glo.diſputat, an quærela inoffic.teſt. ſit hodie ſublata,& refert opi.& iſta durat vſque ibi, vnde dic generaliter.In ſecunda glo. declarat, quo remedio prouideatur deſcē. puta filijs præteritis, vel exhæred. & durat vſque ibi, ſi autem ècontra.In illa.3.glo.declarat, quid ècontra, quando aſcendentes ſunt præteriti, vel exhęred.in teſtamento deſcendentiū, quo remedio eis prouideatur, & quo caſu poſſit eſſe locus quærelæ.In quarta oppo.contra tex.dum vult legata ſuſtineri, & eſt ibi, item oppo.s̃.de teſt. Redeo ad primam partem, & quia in illa reſidet tota difficultas glo, ideo pro eius intellectu ſubdiuido eam in 4. particulas. In 1. timore vnius contrarij, ꝙ nunc formabo, recitat opin.M.tenentis, ꝙ hodie ſit ſublata quærela, niſi quo ad tranſuerſales. In ſecunda ibi, tu dic ſecundum Io. ponit ſecundam opin.Ioan.tenentis contrarium, ꝙ quęrela nō ſit hodie ſublata. In tertia ibi, nec obſt. ꝙ alibi dicitur. reſpondet vni tacitæ oppo.nec glo.te fallat, non eſt contra opin. Ioan. ſed contra vnum, quod.s̃.dixit, dum dixerat, ꝙ §.ſi quis de prędictis,& §.ſiue igitur.debent intelligi, quando filius emancipa. fuit præteritus, non autem filius in poteſtate. nam contra illam incidentem ſolu.videbatur facere, quia per iura Authent. ſublata eſt differentia emancipationis, & patrię poteſtatis, & glo.dupliciter reſpondet, vt in ea.clarior eſt.2.ſolu.quam potes iungere cum prima, vt faciunt Fulg. & Alexan. hic. In quarta ibi.item ſi prędictum verbum.glo.eſt obſcura,& difficilis, ſed intendit in ea formare vnum fundamentum pro opin.Ioan.licèt videatur reſpondere contrario, & non eſt verum, imò adducit fundamentum, quod adducam ſtatim, quia aliàs non intelligeres gl.¶Nunc pro introitu totius primę partis glo.oppo. contra text.nam dicit text.ex cauſa exhæredationis, ꝙ eſt irri-
17 tum teſtamentum.† pondera verbum irritum [d] eſt, quod in-
d telligitur ipſo iure, ita probat apertè.l.1.in fi. ff.de iniuſt.rup.& comprobatur vt proximè dixi in glo.præced.quia cùm tex.vtatur verbo prędentis temporis, intelligitur ipſo iure, ſi ergo filio exhære.à patre, vel matre teſtamentum eſt ipſo iure nullum, ergo impoſſibile eſt, ꝙ hodie poſſit habere locum quęrela inoff. teſta.nam cùm quærela detur ad reſcindendum. l. vt liberis.in verſi.reſciſo.s̃.de collat. certè illud, quod eſt ipſo iure nullum, reſcindi non poteſt.l.nam & ſi ſub conditione. verſi.poſt defectum. ff. de iniuſt. rup. ergo ſi ita eſt, ſequitur, ꝙ quęrela hodie ſit ſublata, quando filij vel deſcendentes ſunt exhęredati ab aſcendentibus vel ècontra,& ſic hoc modo ſublati erunt tit. ff. C.& inſtit.de inoffic. teſta. propter verbum irritum eſt, quod denotat ipſo iure nullum teſtamentum. propter hoc contrarium facta eſt glo.in tota prima parte, quę diſputat, an quęrela ſit hodie ſublata, ꝙ autē quęrela ad hoc vt poſſit competere, prędupponat teſtamentum valere, & ꝙ non poſſit habere locum, quando teſtamentum eſt ipſo iure nullum, patet.nam cū exhęredatio locum non habeat niſi adita hęreditate per ſcriptum hęredem, nec quęrela poſſit intentari niſi adita hęredit. per ſcriptum hęredem, contra quem debet intentari. l. filium. §.ſed cùm exhęredatio.ff.de bono. poſ. contratabu. rationem ponit Bar.in l.illud.§.fin.ff.de bono.poſ.contratab.ergo patet, ꝙ quando teſtamentum eſt nullum, prout videtur dicere text. hic, ceſſat quęrela, quia ex teſtamento nullo non poſſet adiri hęreditas per hęredem ſcriptum.aduerte etiam in quarta particula glo.ibi, item ſi prędictum verbum.quia glo.obſcura eſt, & in ea intendit adducere fundamentum pro Ioan.ad probandum, ꝙ quęrela non ſit ſublata,& vult dicere glo. ꝙ ſola prętęritio vel exhęredatio non eſt cauſa, quę ipſo iure annullet teſtamentum, ſed iſtud totum pendet ab hoc, an exhęredatio ſit ritè facta, quia ſi exhęredationis legitima cā non eſt inſerta, teſtamentum eſt ipſo iure nullum, aliàs non. ergo omiſſio cauſę legitimæ

ADDITIONES.

a ¶In aſcendentib. Contra vide Iaſ.in d.l.fratres,& Alex.in l. ſi patroni.§.fin.ff. ad Treb.Deci.in l.1.C.de bon.poſ.contra tab. PVRPV.

b ¶Procedere. Sublimitat Bar.conſi.13.col.4. PVRPV.

c ¶Suſtinerentur. Sextò limita, quando poſthumus eſt præteritus. Bal. in l. poſtrem.ff.de tranſac.col.fin.

d ¶Verbum irritum. Adde Spec.in tit.de teſta.in §.3.ver.eſt alia.

Source : BIU Cujas

legitimæ eſt illa ſola,quæ teſtamentum annullat,ergo ſi inſeratur cauſa legitima,non poteſt dici teſtm̃ nullum,ergo opus eſt querela,ſed hoc parum vrget, q̃a imò an teſtamẽtum ſit ipſo iure nullum,pendet non ſolùm ab inſertione cauſę,vt dicit gl. ſed etiam an cauſa inſerta probetur per hæredem. ita probat tex.in d. §. ſi autem hæc obſeruata. vbi iſta duo æquiparantur.

18 ¶† Diſputat ergo gl.an hodie querela inoffi.ſit ſublata, vel ne, & ſic an correcti ſint tit.de inoffi.teſt.pro cuius intelligentia ne æquiuoces conſidera tres caſus principales: aliq̃ exhæredatio fit ſine inſertione alicuius cauſę, & iſta licèt valeret iure fforũ, & C.hodie tamen exhæredatio eſt ipſo iure nulla. vt hoc text. nec hic eſt opus querela,& hoc caſu bene ſublata eſt, & nemo in hoc contradicit. Aliquando exhæredatio fit cum inſertione càuſæ legitimę,& quæ cauſa probata eſt per hęredem,& tunc querela eſt ſine effectu. Aliquando,& tertiò exhæredatio fit cũ inſertione cauſæ,ſed illa cauſa non probatur per hæredem, & hic eſt punctus,an querela hoc caſu competat,in quo M.tenet q̃ non,& putat,q̃ tunc teſtamentum ſit ipſo iure nullum, vt probat iſte tex.in verbo irritum eſt,vt ſ̃.induxi, & pro M. fortius ſtringit, quia quando exhæredatio fit ſine expreſſione cauſæ, ſine dubio teſtamentum eſt ipſo iure nullum, nec poteſt habere locum querela, ergo multo fortius teſtamentum erit nullum,quando in exhæredatione eſt inſerta falſa cauſa, quia expreſſio falſæ cauſæ magis eſt potens ad vitiandum quàm omiſſio.patet in ſententia,in qua ſi exprimatur cauſa,quæ ſit ꝰ ius,ſententia eſt ipſo iure nulla,nec eſt opus appellatione. aliàs ſic.l. 1.§.fi.ff.quæ ſent.ſine appel.reſcin.l. 2. C.quando prouo.nõ eſt neceſ. & l. ſi exp̃ſis,vbi Bar.latè.ff.de appel.Breuiter tene,&

* ita ſe habet *communis ſententia*, [a] q̃ querela non eſt hodie ſubla-

a ta,imò eſt neceſſaria iſto caſu,prout latè firmãt Bart.& omnes in l. 1. ff.de teſt.& in l. ſi poſthumus à primò. §. fin.ff. de libe.& poſthu,Bal.in Auth.non licèt.ſ̃.eo.& in repe. l.in ſuis. in 22.col. ff.de lib.& poſthu.& alij omnes hic,& aliud eſt in ſententia,in qua neceſſariò non eſt exprimenda cauſa.c.ſicut.de re iud.gl.& Doct.in l. 2.§.ignominiæ.ff.de infa.& aliud in exhæredatione,in quà debet exprimi cauſa,vt hac Auth.ita communiter reſpondetur,tamen ſubtiliter intuenti videtur, q̃ iſta reſponſio faciat ad oppoſitum, quia in ſententia, in qua non requiritur cauſæ expreſſio, minus deberet ꝯficere expreſſio cauſæ. Tene tamen opi.Ioan. communem, q̃ querela non ſit ſublata hodie. Inuenio tamen,q̃ Bal.in l.omnimodo.in prin.in 2.col. ſ̃.de inoffic. teſt.ſaluat opi.M.vno caſu, quando teſtator ſciens cauſam exhæredationis eſſe falſam,tamen ſcienter, & ſic doloſè exhæredat filium expreſſa illa cauſa, tunc bene exhæredatio eſſet ipſo iure nulla.§.in aliquo.qui eſt.§.penu.in Auth.vt cùm de appel. cog,quem tex.in alio propoſito ſic ponderat Bart.hic in 8.col. & ſequitur ſimpliciter Alex.hic in 3.col.in prin.pro qua facit, quia teſtamenta æquiparantur contractibus bonæ fidei.l.in minorum.C.in quib.cau.reſti.in integ. non eſt neceſ. licèt in contractib.bonæ fidei dolus annullet ipſo iure contractum.l.elegãter.in prin.ff.de dolo.Caue tamen, & cogita de reſponſo, quia q̃ dicitur,teſtamenta æquiparari contractibus bonæ fidei, habet locum tantum quo ad duo,ſcilicet quo ad fructus,& vt re non perfectè tradita poſſit agi prima actione,quo ad alia ęqui paratio non procedit.ita declarat Bart.cuius doctri. eſt approbata in l.ſi hæres.ff.de eo, quod cer. loco. non omitto etiam, q̃ licèt communis ſententia ſit, q̃ hodie quando exhæredatio fit ſine inſertione cauſæ legitimæ, q̃ ſit ipſo iure nulla, quia inductum eſt hodie pro forma, q̃ in exhæredatione inſeratur cauſa Auth. non licèt. ſ̃.eo. ergo forma non ſeruata exhæredatio eſt ipſo iure nulla.l.cùm hi.§.ſi prætor. ff de tranſact. tamen Fulg. hic,& Imol.in l. 1.ff.de teſta.tenent nouam opin.contra omnes, q̃ etiam tunc exhæredatio valet ipſo iure, & locus eſt querelæ, ſicut olim valebat, cùm non reperiantur iura antiqua in hoc correcta,& ad hoc ponderat d. §. aliud. maximè in verbo euacuato,& in verbo reſciſſo,quæ neceſſariò innuunt validitatem actus.Ad obiectum ſcilicet, q̃ l. requirit hodie pro forma in exhæredatione inſertionem cauſæ,ergo forma non ſeruata, exhæredatio erit ipſo iure nulla,reſpondent ad hoc, q̃ argum. procederet,quando.l.induceret aliquid pro forma ſimpliciter, ſed in propoſito lex forma non ſeruata procedit vltra prouidendo de remedio reſciſſiuo.ergo recedit à nullitate actus. Breuiter tene communem per vnum,cui non bene reſponderi poteſt,per quod confunditur opi. Nouiſſimorum,& adduxi ſ̃. in text.in 2.not.& in 1,quæſt. nam talis exhæredatio, quæ fit ſine inſertione cauſæ,eſt minus legitimè facta , ergo eſt præteritio. l.non putauit. §.non quæuis. ff. de bono. poſſeſ.contra tabu.& glo.expreſſa in l.ſi poſthumus.in glo.1.ff.de lib. & poſtu.quam Docto.ibi ſequuntur,& Imol.met reputat ſing. & eſt text.melior de iure.in §.eadem, inſti.de hære.quæ ab inteſt.ſed præteritio ſine cauſa annullat ipſo iure teſtamentum, nec aliquis inficiatur.igitur,&c.¶Sum in ſecunda parte glo. ibi, vnde dic generaliter. in qua glo. intendit declarare,quibus remedijs prouideatur,quando deſcendentes,puta filij,vel nepotes ſunt exhęhæredati, vel præteriti in teſtamento aſcendentim, & glo.loquitur confusè,& Bar.hic in 2.quæſt.& in d.l.filio præteri.contra morẽ ſuum fuit nimium diffuſus. Tu clarius dic ex mente Pau. hic in 7. col. & ſequen. & fac tres ſpecies liberorum:quidam ſunt ſui,& in poteſtate:quidam emancip.quidam nec in poteſtate,nec emancipati,vt ſunt filij reſpectu matris,vel lineę maternæ,vt dicit glo.in l.vt liberis.ſ̃.de colla. & ſicut ſunt conſiderandæ tres ſpecies filiorum, ita ſunt conſiderandi tres caſus. Aliquando filij exhæredantur cum inſertione cauſæ legitimæ, & hoc caſu par eſt omnium conditio, quia eis competit ſolùm remedium quærelæ,quod cùm ſit ſubſidiarium, non cõpeteret,ſi aliud remedium competeret, vt dicit text.in l.maximum.in verſi.nam cùm vltimum ſ̃.eo.Aliquando filij exhęredantur ſine inſertione alicuius cauſæ, & tunc etiam hodie pars eſt omnium conditio,quia teſtamentum eſt nullum,vt dixi in præce.parte glo.Aliquando, & tertiò filij prætereuntur non dico exhære.à paren.& hic eſt differentia, quia ſi ſint filij in poteſtate, ſiue prætereantur cum cauſa,ſiue ſine cauſa,ſemper teſtamentum eſt ipſo iure nullum,ſi autem ſit filius emancip.& ſit præte.cum cauſa,valet teſtamentum hodie, ſicut olim de iure ciuili,& ſolùm de iure præto.poteſt contra tab.ita tenet glo.ſingu.& approbata in §.exhęredatos.in Auth. de hęred.& fal.ſi autem loquimur in tertia ſpecie filiorum,& ſic in linea materna, dic q̃ adhuc hodie pręteritio eorum ſi fit cum cauſa, habetur pro exhæredatione,& valet ſicut olim,alias ſecus,vt per glo.in

19 d.§.exhæred.¶† In 3.parte princip. gl. dum tenet, q̃ teſtamen-

b tum filijfam. [b] conditum in caſtrenſi, vel quaſi non ſubiacet quærelæ,verum dicit ſecundum iura.C.hodie autẽ bene ſubiacet quærelæ,vt dixi in l.penul.& fin.ſ̃.qui teſta. fac.poſ.quid autem ſi filiusfamil. miles prætereat patrem in teſtamento cum cauſa, an hodie patri competat ius dicendi nullum?Bar. hic in

* 6.colum.tenet, q̃ ſic.& ante eum Cyn.hic in 1.& 2. queſt. *communiter reprobatur* per Moder.hic, & originaliter Imol. in d.l.filio præte.vt ibi per Alex.in 4.& 5.colum.¶Glo.fin.in ver.cætera.diuiditur in tres,prout tres format queſtio.Prima quæſt.eſt, dicitur in text. q̃ ſi filius ſit præteri. vel exhæred. teſtamentum rumpitur quo ad inſtitutionem , ſed legata remanent firma.

20 Quæro † ergo,qua actione petantur talia legata,& vt intelligas: ſcias, q̃ pro legatis relictis in teſtamento competit directa actio ex teſtamento,ſi autem ſint relicta in codicillis, competit vtilis actio ex teſtamento.glo.eſt approbata in l.1.in ver.fieri velit.ff.de teſt.& in l.2.in ver.perſonales. ſ̃.communia de leg.in caſu noſtro neutra videtur poſſe competere,non quidem directa actio ex teſtamento,quia cùm hic deficiat inſtitutio, & ſic caput teſtamenti,non poteſt directa intentari contra hæredẽ. non etiam poteſt competere vtilis,quia illa competit pro legatis factis in codicillis,ſed hic nulli ſunt codicilli.Breuiter omiſ-

* ſa relatione opin.*communis ſententia* eſt,quòd competit actio ex teſtamento,per text.in §.ſiue igitur.& in §.ſi autem hæc obſeruata,in ver.tanquam in hoc non reſciſſum.in Auth.vt cùm de appel.cog.& per tex.in l.fin.ff.de hęre.inſti. ita concludunt Bar. & alij communiter,maximè Bal.quem vide in 13.col.& Bal.in d.l.filio præte.& in l.1.in 8.quæſt.ff.de iu. codi. ad idem adducit ſimile Bar.de contracti.bonęfid. qui cõfirmantur à l.vbi nõ competit condictio ex l.ſed ex pacto propter l. legitima. ff.de pact.in hoc Bar.loquitur inaduertẽter, quia quo ad l.legitima. nihil facit de contracti.bon.fi.vel ſtricti iuris,& ideo Barto.qui de hoc perpendit in d.l.filio præte. mutauit hæc verba. vtilitas autem huius inueſtigationis eſt propter ſtatutum,quod diſponeret, q̃ teſtamentum habeat executionem para. ſecundum Bar.& Bal.hic in pen.col.& in d. l.filio præte. ¶Secũda queſtio

21 gl.eſt † ibi,ſed pone,quòd teſtator. in qua quærit,quid ſi in caſu huius Authen.eſſet clauſula codicillaris poſita,an tunc pro legatis competat directa actio ex teſtamento, prout tenui in præceden. quæſt. an vtilis, propter clauſulam codicillarem, ſicut competeret, quando legata eſſent facta in codicillis, vt declaraui? Gloſſ. videtur dicere , quòd non poſſit competere directa actio ex teſtamento, per hanc Authen.quia iſta Auth.

locum

ADDITIONES.

a ¶Communis ſententia. Adde,quid hodie mutatum ſit circa quærelam inofficioſi, & vide Olden. lib.actio. forenſ. claſſe 4. Act. 2. pag. 817. & quomodo differant quærela inoffic.teſta.& quærela inoffic.donationis,not.Euer.lib. Argum. loco à legitima patr. ad legitimam filij. De quærela autem inoffi.teſt.vide quæ ſcribit Dilect.de arte teſtan.tit.3.caut.16.Afflict.Dec.125. & 204. Matheſ. ſingu. 49. & cui competat, & quomodo, ponit Pract. Pap. forma.lib.ex teſta.§.ac etiam.nu.19.vbi dixi. MASVER.

b ¶Teſtamentum filijfam. Adde Doct.in rub. ff.ſi à pa.quis fuer. manum.

Source : BIU Cujas

locum habet, quando legata aliter valere non poſſunt, niſi virtute huius Auth. ſed hic poſſunt aliter valere virtute clauſulæ codi. poſteà gl. in fi. tenet contrarium, & obſcurè, ℔ imò competat actio directa ex teſtamento, quia legata non poſſent valere virtute clauſulæ codicillaris, ergo non poſſent valere niſi
a vigore huius Auth. ℔ autem legata [a] nō poſſint valere ex clauſula codi. vult probare gl. obſcurè, & ex ll. quas allegat perpendimus: nam quando pater exhæredat filium, cenſetur exhæredare calore dementiæ. l. Titia. ff. de inoffi. teſta. & l. patronus allegata in ea. ergo talis dementia debet pariter annullare clauſulam codicillarem. Breuiter opin. gloſ. vera eſt, ſed eius fundamentum falſum, ℔ iſto caſu legata petantur directa actione ex teſtamento, quia clauſula codic. concipitur ita, ſi non valet vt teſtamētum, dictio, ſi, exponitur. i. quatenus. l. Stichum, qui meus erit. ff. de leg. 1. ſed cùm hic teſtamentum valeat quo ad legata, vt hoc tex. ergo quo ad ea, clauſula nihil operatur, ſecūdum Bart. & omnes hic, & in d. l. filio præteri. & in l. 1. ff. de iur. cod. Bald. in l. controuerſia. ff. de tranſ. & in l. fin. ℸ. de codi. fundamentum autem gl. eſt falſum de dementia: nam ſolùm militaret in exhæredatione ſi eſſet verum, ſed iſte text. loquitur etiam in præteritione. Præterea cùm exhæredatio hodie debeat fieri cum cauſa, non haberet locum cauſa dementiæ hodie. ¶†Tertia quæſtio glo. eſt & attende, quia eſt materia vti-
22 lis, & lucroſa: pone, pater in teſtamento præterit, vel exhæredat filium cum cauſa, vel ſine non curo, inſtituto extraneo, certè inſtitutio penitus vitiatur per iſtam Auth. Pone, ℔ pater
b poſuiſſet in fin. teſtamenti clauſulam codicillarem, [b] quę clauſula codicillaris eſt huius effectus, quia ſi teſtamentum non valet, venientes ab inteſt. ſuccedunt, ſed virtute illis clauſulę tenētur per fideicom. reſtituere hæreditatem hæredi retenta quarta Treb. & ſic quando inſtitutio vitiatur, illa clauſula operatur fideicom. vniuerſale, vt dicunt text. allegandi. An verò in caſu noſtro filius præteritus, vel exhæ. qui ab inteſt. ſuccedit intelligatur virtute clauſulæ codic. grauatus ad fideicom. & ſic ad reſtituendum per fideicom. totam hær. detracta tamen quarta
c Trebell. & quarta legitimæ, quia filius [c] eſt, iuxta. c. Ray. de teſt. iſta gl. ſing. tenet, ℔ non, quia clauſula codic. tunc operatur fideicom. quando teſtamentum eſt nullum ex defectu ſolennitatis omiſſæ, ſecus ſi propter præteritionem, vel exhęr. filij nul-
* lum eſt, tunc nullum fideicom. operatur. iſtam gl. *omnes reprobant*, quia quomodocunque irritetur teſtamentum ſiue ratione ſolennitatis omiſſæ, ſiue ratione exhæredationis, vel præte-
d ri. filij in poteſtate, ſemper clauſula codic. [d] habet vim fideic.
23 vniuerſalis, vt eſt text. melior † de iure inter cæteros allegatos per Bart. & alios in l. generaliter. §. ex teſtamēto. ff. de fideicom. lib. cum alijs alleg. per Bart. & glo. & Doct. in l. ex ea. ff. de teſta. & ſic venientes ab inteſt. vel filius ex cauſa fideicom. tenentur reſtituere, vt plenè per Bart. in l. 1. in 5 quæſt. ff. de iure cod. & in l. 2. ff. de ſeg. 2. & latè Bald. & Imo. in d. l. ex ea. cum alijs, vt hic per Alex. & dicit Ang. in conſ. 99. incip. Petr. de vrbe veteri. ſe ita pluries conſuluiſſe, & ita fuit iudicatum de conſ. om-
24 nium Doct. Peru. & iſta deciſio nō habet dubium. ¶†Sed ſuccedit alta, & profunda quæſtio, in qua ſæpè requiſitus nolui conſulere, prædicta enim procedunt, quando filius eſſet ſcienter præteritus à patre, ſed an dicta clauſula operetur fideicom.
e quando poſthumus eſt ignoranter præteritus à [e] patre, qui poſteà natus eſt, vt virtute clauſulæ codicillaris ſit etiam ipſe obligatus reſtituere totam hær. per fideicom. & Antiqui dicebāt, ℔ ſi in clauſula codi. tantum poneretur verbum præſens, ſi nō valet, & tunc nato poſthumo clauſula codicillaris concepta per verbum præſens non comprehendit poſthumum natum poſteà, ſed ſi clauſula codi. eſſet cōcepta per vetbum præſens, & futurum, puta, ſi teſtamentum non valet, & valebit, &c. & tunc comprehendatur filius poſth. poſtea natus, quia ex quo teſtator dixit ſi non valebit, conſiderauit etiam tempus futurum, & ſic ſaltem in genere cogitauit de natiuitate poſthumi, ergo poſthumus comprehenderetur. ita tenebant Antiqui. poſtea Bar. hic, & plenius in l. 1. in 6. q. ff. de iur. cod. & plenius in conſ. 65. lib. 2. alias 235. incip. Lapus fecit. tenet, ℔ quomodocunque concipiatur clauſula codi. nunquam comprehendatur poſthumus poſtea natus, niſi in ſpecie de eo alter cogitauerit. per l. ſi vnquam. C. de reuo. don. & alia, vt ibi per eum. ¶Si quis vellet omnia referre, eſſet opus latiſſimo fol. ſed breuiter
f dico, [f] *quòd magis communis conclu.* videtur eſſe contra Bart. quā
* tenet Fulg. hic, & latiſſimè Alex. in 11. col. & 4. ſeq. cùm multis auctoritatib. vt per eum, & dicit Imo. in d. l. filio præteri. in 14. colu. ℔ conſuleret cōtra Bart. contra quem dicit Ang. de Aret. ſe ſæpè conſuluiſſe. inſt. de cod. in princ. & Lud. in conſ. 122. incip. circa, ℔ effectualiter quæritur an codicillaris clauſula. & contra Bart. conſulnit Alex. dicens, ℔ eſt communis ſententia contra Bart. in conſ. 124. inc. diſcuſſis hæſitationib. in pen. colu. in 1. vol. & plenius in conſ. 162. in 2. vol. inc. circa primam dubitationem. in 3. col. & trib. ſeq. & in conſ. 30. in 3. vol. inc. ponderatis his, quæ in themate narrātur. vbi etiam dicit, ℔ iſta opi. contra Bart. eſt communis, & in conſ. 28. in 4. vol. inc. etiā ponderatis. ¶Ego autem puto, ℔ ſententia Bart. ſit æqua, & tenenda, & de facto propter æquitatem fuit ita iudicatum per duos Senatores Principis noſtri, & cum Bart. tenet Bald. in l. ſi totas. C. de inoffi. don. dicens ſe ita conſuluiſſe, & Bald. in l. fi. ℸ. de codi. & in l. qui filiab. in prin. de leg. 1. Ang. in l. idemque erit. ff. de iure codi. & ſequitur ipſe Alex. in conſ. 41. incip. viſo tenore allegati, & producti inſtrumenti. in fin. colu. in 1. vol. & pro ea facit. l. ex facto, in princ. ibi neque enim veriſimile eſt. ff. de vulg. & pupil. l. tale pactum. §. fin. ff. de pact. ſecundum do. Franc. de Aret. qui tenet cum Bartol. in conſ. 24. incip. quatuor dubia. Iſtam opin. latè defendit idem do. Fran. & bene, vt puto in cōſil. vlt. incip. eleganter, & ſubtiliter. præcipuè per vnum fundamentum, ℔ mihi placet: nam dicunt, qui tenent contra Bar. ℔ propter verbum non valebit, futuri temporis ſaltem in genere teſtator cogitauit de poſthumo, falſum eſt, quia id ſi non valebit, poteſt aliter euenire quàm natiuitate poſthumi, puta, ſi hæres moriatur in vita teſtatoris, vel poſt mortem nolit adire, vel efficiatur incapax, & dicit do. Fran. in fin. ℔ communis opi. eſt cum Bar. & ℔ vnuſquiſque debet conſcientiam ſuam conſiderare ſecundum rationem naturalem, & videre an ſit veriſimile patrem extraneum filio præferre: nam ſi de hoc fuiſſet interrogatus, non eſt veriſimile, ℔ hoc voluiſſet. ita etiam do. Fran. in conſ. 93. inc. viſo legato. in 3. colu. & trib. ſeq. colu. & iſta
25 opin. Bart. mihi plus placet. ¶† Quam tamen ſing. limita, niſi
g poſt natiuitatem poſthumi pater [g] teſtator tanto tempore ſuperuixiſſet, ℔ commodè potuiſſet mutare teſtamentum, tunc ſi non mutauit, videtur velle decedere cum illo teſtamento, & velle, ℔ clauſula codicil. operetur fideicom. in perſona poſthumi iam nati, poſtquam tanto tempore ſuperuixit, ita probat text. not. in l. athletæ. §. dat remiſſionem. ff. de excu. tut. & ibi gl. not. dicit, ℔ ſi teſtator diu ſtetit, & potuit mutare teſtamentū,
h & non mutauit, vt in ea. facit etiam [h] text. not. in l. tractabatur. vbi glo. not. ff. de teſt. mil. per quæ iura ita tenet, & limitat Pau. in l. 1. C. de poſth. hære. inſti. vbi dicit ſe ita conſuluiſſe in quodam caſu ad eum miſſo de Bononia, in quo in vita teſtatoris poſthuma nata erat præterita de teſtamento, ſed teſtator poſt eius natiuitatem habuit tempus mutandi teſtamentum, & nō mutauit, certè per cauſulam codi. tenebitur ad fideicom. vniuerſale, & ita conſuluit in conſ. 59. incip. præclarus, & egregius Doct. & conſ. 58. inc. Bart. de Peru. & ante eum iſtud tenet Iac. de Bel. in diſpu. inc. quæritur quare pater, vel mater. quam ponit in l. 3. ℸ. eod. & iſtam limitationem ſimpliciter ſequitur Ale. in conſ. 30. in 3. vol. incip. ponderatis his, quę in themate narrantur. in 3. colu. ¶In contrarium, ℔ nil faciat id, ℔ pater ſuperui-
i xerit poſt natiuitatem poſthumi, [i] facit l. filio. §. Seia. vbi not. Bart. ff. de adi. leg. cum alijs, quæ allegaui. ℸ. in 2. not. in 3. q. per quæ contrarium in indiuiduo nullam de prædictis mentionē faciens tenet do. Fran. de Aret. in l. Titius. ff. de liber. & poſth. & in conſ. 49. incip. viſo legato. in col. 4. & multum pulchrè in d. conſ. vlt. in 4. & 5. col. vbi ad hoc multa allegat, & inter alia dicit de hoc text. eſſe, cui non poteſt reſponderi ſine cauillatione, in Auth. vt factæ nouæ conſt. col. 5. in 2. col. verſ. ne igitur, &

in

ADDITIONES.

a ¶Quod autem legata. Adde Bald. in l. pen. C. de fideicom.

b ¶Clauſulam codic. Contra gloſſ. tenet Bart. & ampliat communem conſ. 20. colu. 11. factum ſic ſe habet, quidam. & conſ. 49. Nicolutius. latè Corn. lib. 1. in conſ. 105. col. pen. & in conſ. 23. lib. 4. circa primum. Ang. conſ. 136. Bolog. conſil. 173. PVRPV.

c ¶Quia filius. Contrarium tenet Alex. lib. 1. conſ. 16. circa primum, &c. 2. dub. Barb. lib. 3. conſ. 6. vbi Chriſtus, &c. in primo dub. & conſ. 54. illud in mediū. in vlt. dub. Ang. conſ. 99. viſo the. col. 1. & communiter glo. reprehendit Soc. lib. 3. conſ. 245. licet in hac. PVRPV.

d ¶Clauſula codicil. Adde Bart. in l. ſi frater. C. de fideicom. in lect. antiqua. Vital. de Camb. in tract. clauſularum. Oldr. conſ. 140. & 59. incip. ſuper 1. quæſt. de qua quæritur.

e ¶Ignoranter præteritus. Quando quis dicatur ignoranter præterit. Rom. cōſil. 122. circa id, quod effectualiter, &c. 1. dub. & pro limitatione Alex. lib. 1. conſ. 41. viſo tenore. col. fin. & latè Cor. lib. 1. conſ. 218. col. pen. & conſ. 144. col. 6. & 7. & lib. 3. conſ. 150. col. 2. Adde Ang. conſ. 364. Et latè Paul. de Caſt. lib. 2. conſ. 105. inc. ſecundò quæritur. PVRPV.

f ¶Breuiter dico. Barb. conſ. 6. lib. 3. Aret. conſ. 13. PVRPV.

g ¶Pater. Adde Rom. conſ. 122. 1. dub. vide Aret. conſil. 94. 2. dub. contra vide Alexan. hic. PVRPV.

h ¶Facit etiam. Adde Ang. conſ. 99. colum. pen. Barb. conſil. 54. libr. 3. vlt. dub. Aret. libr. 1. conſil. 195. colum. pen. Alex. lib. 1. conſ. 123. colum. pen. 1. dubio. PVRPV.

i ¶Poſthumi. Ang. conſ. 264. Petrus. per. l. 1. ℸ. de codi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

in verſ. ſeq. vbi ex text. q; ſi teſtator facit teſtamentum ſecundū formam. l. antiquæ, deinde viuo teſtatore fiat noua. l. in qua ſtatuatur, q; non valeat teſtamentum ſine illa noua forma, teſtator ſuperuixit poſt illam. l. nouam, & potuit mutare teſtamentum, & facere ſecundum. l. nouam, & non fecit, tamen primum teſtamentum valebit, & pondera ſecundum eum rationem illius tex. nā dicit, q; ratio eſt, qa licèt teſtator deliberauerit mutare, non ſemper eſt in arbitrio ſuo mutare. tamen ſi videbis illum text. non facit multum, quia loquitur, quando teſtator breui tempore poſteà mortuus eſt, & nō habuit ommodā facul. mutandi, vt in caſu noſtro præſupponimus. allegat etiam bonum text. in l. ſi filiusfa. la. 1. ff. de teſta. mil. qui loquitur in filiof. teſtante, qui præterijt poſthumum, qui deinde natus eſt viuo teſtatore, ſi voluit miles prius teſtamentum valere valebit, quia in milite ſola voluntas ſufficit ad mutandum, ergo cùm in pagano ſola voluntas nil operetur, vt eſt text. melior de iure in §. ex eo autem. inſti. quib. mod. teſt. infir. ergo minus attendi debet iſta voluntas coniecturata teſtatoris, quæ nil poteſt operari circa immutandum teſtamentum, ergo nec circa confirmandum, & ibi reſpondent ad l. tractabatur. ff. de teſt. mil. vt ibi per eum. Et ſic vides hanc limitationē vltimam eſſe ambiguam, ad quam facit, q; decidit Bart. in l. 1. in princ. ff. de vulg. & pupil. in 9. colu. verſ. vlterius quæro pupil. cui facta eſt ſubſt. pupil. vbi de pupillo habente pupillariter ſubſtitutū tractat, ſi moriatur viuo patre, & poſt eius mortem pater longo tempore ſuperuiuens poſtea moritur, an ſubſtit. pupil. quia ſubſtitutio extincta eſt morte pupilli, ſuccedet teſtatori ex tacita vulgari, & tenet, q; ſi pater potuit mutare teſtamentum, & non mutauit, ſubſtitutus non admittitur, quia ex quo pater potuit ,uidere, ceſſat prouiſio. l. per d. l. tractabatur, aliàs ſecus, tamen illa opin. Bart. reprobatur per Imo. & Alex. ibi, quos vide per te. ¶ Pro prima opin. etiam facit, q; decidit Bald. in d. l. 1. in fin. colu. circa med. C. de inof. don. vbi tenet, q; id, q; vult Bart. in l. Titia Seio. §. Imperator. in fin. colu. ff. de leg. 2. q; donatio reuocata per ſuperuenientiam filiorum iuxta. l. ſi vnquam. C. de reu. don. non reconualeſcat, licèt poſthumi nati mortui ſint, dicit Bald. hoc eſſe verum, niſi poſt mortem poſthumorum pater ſuperuixerit tanto tempore, q; potuiſſet voluntatem mutare ſi voluiſſet: nam ex quo aliter non mutauit, præſumitur voluiſſe donationem eſſe tacitè reconualidatam, & refert, & ſequitur Pau. in l. 2. in fin. colu. ſ. tit. 1. & iſta adde his, quæ dixi in 3. quæſt. 2. not. & ex his habes primam limitationem ad concluſionem Doct. contra glo. hic. ¶ Quam etiam ſecundò limita, q; per clauſulam codi. venientes ab inteſt. intelligantur grauati ad fideicom. nam requiritur, q; tales venientes ab inteſt. adeant effectualiter ab inteſt. aliàs niſi ab inteſt. adirent nil deberetur, aut poſſet peti, & tunc ſequitur, mirabile, q; ſi ipſi adirent ab inteſt. confirmentur diſpoſita in teſtamento. glo. eſt ſing. in l. qui filio. §. 1. in verſ. codicillis. ff. de hær. inſti. quam Bald. hic in 9. colu. reputat ſing. & etiam pro mirabili alleg. Pau. hic. ¶ Tertiò limita, & not. multum ſi verum
a eſt, vt d. concl. procedat in venientib. ab inteſt. [a] qui tempore teſtamenti primum gradum tenebant, illi ſoli virtute clauſulæ codicillaris intelliguntur grauati fideicommiſſo, ideo ſi illi eſſent etiam mortui, vel alitet excluſi, alij ſequentes ex venientib. ab inteſta. non intelligerentur grauati virtute illius clauſulæ. Ita glo. no. in l. non iuſtam. C. ad Trebell. in glo. pen. verſ. coacta. circa fin. quam ibi Ang. exclamat, & eam in terminis noſtris alleg. Ang. de Are. inſti. de codi. in prin. qui dicit ſe ita ſæpè practicaſſe. Iaſon Piſis.

ADDITIO.

a ¶ Venientibus ab inteſt. Adde Iaſ. in l. 1. §. hoc autem. col. 1. ff. ad Trebell. Soc. conſ. 152. col. 4. PVRPV.

De poſthu. hæredi. inſtitu. vel exhære. vel præterit. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Poſthumi qui dicantur, & num. 3. 4. & 5.*
2 *Donatio an per legitimationem filij naturalis reuocetur.*
5 *Statutum loquens de poſthumo, de quo intelligatur.*

¶ Capio glo. rubr. quæ multum magiſtralis eſt. adde vltra gloſ.
1 ſextam ſpeciem poſthumi, † quando poſt teſtamentum conditum à patre filius naturalis tantum ſit legitimatus à patre,
a nam iſte ad ſimilitudinem filij arrogati cenſetur poſthumus, [a] ideo videtur, q; ſi ſit legitimatus viuo patre, & reperiatur præteritus, q; rumpat teſtamentum, vt probat text. in §. generaliter. in Auth. quib. mod. nat. effi. ſui. iuncta. l. filius à patre. §. 1. & ibi not. Bald. ff. de lib. & poſth. de quo, quia non eſt ſine ſcrupulo, vide plenius Bald. in l. cùm in adoptiuis. C. de adop. in c. innotuit. in fin. colu. de elect. do. Ant. in c. per. vene. in 32. col. qui fil. ſint leg. Sal. in Auth. ſi quis. C. de nat. lib. Pan. in conſ. 86. inc. in quæſt. quæ vertitur inter Iulia. in 2. & 3. colu. in 1. vol. Pau. in conſ. 229. inc. ſuper puncto iſto plures ſubtilitates, & in conſil. 223. inc. ſuper eo, q; primo loco quæritur, qs ſuccedat do. Ant. Ale. cōſ. 139. in 1. vol. inc. eleganter fuit conſultū. Ang. in cōſ. 75.
2 inc. per reformationē. & melius in conſ. ſeq. & adde ſimile, † an
b ſicut donatio reuocatur [b] per ſuperuenientiam filiorum. l. ſi vnquam. C. de reuo. dona. an etiam reuocetur per legitimationem filij naturalis. in quo vltimo Bal. tenet, quòd non in l. 11. in pen. colu. C. de inof. don. & l. fin. circa fin. C. ſi quid in fra. patr.
3 Sal. in l. ſi totas. C. de inof. don. † Adde etiam ſeptimam ſpeciē
c poſthumi, quando teſtator poſt conditum teſtamentum [c] ingreditur monaſterium: nam monaſterium habetur loco poſthumi, & rumpit teſtamentum. probat tex. in Auth. ſi qua mulier, vbi not. Cy. & Bal. ſ. de ſac. ſan. Eccl. & iſtū appellat poſthumum Bald. in l. filius à patre. §. 1. & ibi Imo. ff. de liber. & poſth.
4 Can. in c. in præſentia. de proba. & Imo. in l. 1. de teſt. † Not. ta-
d men, q; propriè dicitur poſthumus [d] ſolùm primo modo poſito in glo. ille, qui eſt natus poſt mortem patris, vel aſcendentis, de cuius ſucceſſione agitur, quaſi poſt humationem natus, gloſ. in l. Gal. in prin. in verſ. poſthumos. ff. delib. & poſth. & in l. ſi quis poſthumus. §. fin. in verſ. ſed ſi ea. eod. tit. & in §. poſthumorum. in verbo agnaſcendo. inſti. de exhær. lib. pro quib. allego. text. in l. 3. in prin. verſ. poſthumos. ff. de iniu. rup. vbi glo. & Bart. & text. in l. nomen filiarum. in princ. ff. de verb. ſign. ideo ſi
5 ſtatutum faceret mentionem de poſthumo, † intelligeretur de poſthumo propriè ſecundum primum modum, ſecundum Bart. in d. l. Gal. in princ. tamen ſi teſtator in teſtamento faceret mentionem de poſthumo ſimpliciter, intelligitur de omnib. poſthumis, dummodo materia congrueret. text. eſt in l. ſi quis ita. §. fin. quem ibi not. Bald. ff. de teſt. tut. facit. §. fin. inſt. qui dar. tut. poſſ. & l. fin ſ. eod. & l. ſi quis filiab. cum. l. ſeq. ff. de teſta. tut. imò plus etiam in exhęreda. & ſic in materia odioſa appel. poſthumi nedum intelligitur de poſthumo propriè primo modo, ſed etiam alijs modis, ita eſt text. mirabilis in l. 3. §. nominatim. in fin. ff. de iniu. rup. Niſi dicas, q; ibi non cēſeatur materia odioſa, quia principaliter attenditur teſtamenti validitas. Hinc eſt, q; in exhæredatione, vt teſtamentum ſuſtineatur, ſub ſimplicib. continetur caſus mixtus, tex. eſt no. in l. ſi ita facta. ff. de iniu. rup. & tamen ſi eſſet materia odioſa, non contineretur.

ADDITIONES.

a ¶ Poſthum. Adde Soc. conſil. 126. colum. 2. Cuman. conſil. 73. & conſil. 35. PVRPV.
b ¶ Donatio reuocatur. Adde Bal. in l. cùm acutiſſimi. C. de fideic. Pau. de Caſt. in l. tale pact. §. fin. ff. de pact.
c ¶ Poſt conditum teſt. Adde Doct. in c. in præſentia. de prob.
d ¶ Quod propriè dicitur poſth. Adde Bart. in l. conficiuntur. in §. ſi poſt. de iure codi. Doct. in l. filius à patre. in §. 1. de lib. & poſt.

SVMMARIVM.

1 *Natiuitate poſthumi præteriti rumpitur teſtamentum, & omnia in eo diſpoſita corruunt, quæ etiam non debentur naturaliter, num. 2. ſed an in foro conſcientiæ. num. 3.*

LEX PRIMA.

SI poſt teſtamentum.

1 † Natiuitate poſthumi præteriti rumpitur teſtamentum, & omnia in eo diſpoſita corruunt. hoc dicit. iſta. l. Et pondera text. in fin.
a in illis verbis geminatis [a] nihil deberi, nec peti poſſe, q; † quando teſtamentum rumpitur
2 natiuitate filij præteriti, relicta in teſtamento non debentur etiam naturaliter, & ideo non poſſet pro eis haberi recurſus ad forum eccleſiaſticum, & ita no. Ang. hic in lect. Flo. & idem tenet Bald. in l. cùm quis. in 5. col. C. de iur. & fac. igno. in rep. l. 1. in 15. col. ſ. de ſac. ſan. Eccleſ. & in l. ſi veritas. ſ. de fideicom. & in quæſtione diſputata, quæ incipit, ſtatuto cauetur, q; fœnerator. in 3. char. Ang. in quæſt. inc. Aſtenſis miles. in 7. colum. & habes

ADDITIO.

a ¶ Verbis geminatis. Adde Ant. Corſe auditorem ſacri pala. in tracta. de verb. geminatis.

Source : BIU Cujas

habes text.not.in l.militis.ſ̃.de religio.& ſumpti.fu.¶Quid autem ſit in foro conſcien habes gl.& ibi Bal.& Mod. in l.ſi poſt diuiſionem. ſupra de iur. & fac. igno. cum concordan. quas ibi dedi.Intellige tamen iſtum textum procedere, quãdo poſthumus fuit ignoranter præteritus, ſi autem ſcienter, correcta eſt iſta.l. quia legata ſuſtinerentur per Auth. ex cauſa. ſ̃.titu. 1. vbi dixi. Iaſon Paduæ.

SVMMARIVM.

1 *Abortiuus partus non rumpit teſtamentum, ſecus ſi naſcatur viuus, licèt decedat ſtatim etiam non emiſſa voce, niſi ſit prodigioſus, vel monſtruoſus.*

2 *Quæ differentia ſit inter monſtruoſum, & prodigioſum, & an occidens tales teneatur pœna homicidij, & an tales ſint baptizandi.*

LEX II.

1 **VXoris abortu.** [a] Abortiuus partus
a non rumpit teſta-
b mentum, ſecus ſi naſcatur viuus, [b] licèt decedat ſtatim, etiam non emiſſa voce, niſi ſit prodigioſus, vel monſtruo. hoc dicit cùm.l.ſeq.& materiam poſui in l.poſthumo.ſ̃.de bon.poſſ.contra tab.quam prę̃t.¶†Not.q̃ poſthumus nat. & illico mortuus rumpit teſtamentum, nec per eius mortem ſubitam reconualidatur teſtamentum, intellige niſi
c talis poſthu.mortuus[c] ſit viuo teſtatore, quia licèt teſtamẽtum ſemel ruptum non reconualidetur de iure ciuil. tamen ſuſtinetur de æquitate prætoria. ita loquitur text.in l. poſthumus.in prin.ff.de iniu.rup.de qua gloſ.oppo.intellige tamen ſecus eſſe in filio iam nato præterito, quia licèt viuo adhuc teſtatore moriatur, tamen non reconualeſcit teſtamentum etiam de iure præto.l.ſi filius, qui in poteſtate.ff. de lib.& poſth. ratio diuerſitatis inter poſthumum,& filiũ præteritũ iam natum eſt, ſecundum Cyn. & Alb.hic, quia quando præteritus eſt poſth.teſtamentum à prin.valet, donec naſcatur, nato poſth bene rumpitur.ideo ſi poſth.natus moriat̃, teſtamẽtum ſuſtinetur de æquitate prætoria, quia à prin.valuit, quaſi res de facili reuertatur ad primum exordiũ.l. ſi vnus.§. pactus ne pete. ff. de pact. ſed quando iam natus eſt præteri.ſtatim teſtamentum fuit nullũ,
d ideo licet moriatur[d] talis filius, teſtamentum nõ reconualida-
2 tur etiam de iure præto.d.l.ſi filius, qui in poteſtate.¶† In text. l.q̃ certarum.in verb.totus.dum Bart.dicit Can.tenere, q̃ ſufficiat baptizari vnum membrum.adde, q̃ eſt text.in cap.debitum.vbi Doct.de baptiſ.glo.in l.3. in princ.vbi Doct.ff.de acq. poſſ.Ang.in l.vulgaris.in princ.ff.de fur. ¶In fin. text. ibi, monſtrum, vel prodigium. Quid iſta differant, vide text.in l.oſtentum,& in l.quæret aliquis.ff.de verb.ſign. glo.in l.non ſunt liberi.ff.de ſtat.ho.& an occidens tales monſtruoſos teneatur pœna homicidij, ponunt Bald.Ang.& Imo.in l.q̃ dicitur.de lib.&
f poſth. & Ang. hic, & vtrobique tradunt, an tales [f] monſtruoſi debeant batizari, & ponit Ang.hic exemplum de minotauro.
g Item ad iſtum text.quando viuus [g] naſcitur licèt ſtatim decedat, vide, q̃ dicit Bald.in c.1.§.quinetiam.in tit.Epiſ.vel Abb.in vſib.feu.& rationem huius text.in iſto.2.reſpon.vide per Bal.in c.ſciſcitatus.in pen.colu.de reſcrip.Item ad iſtum text.de momento, adde, quod decidit Ant.de Butr.in conſil.20.inc. æquitas valde ſuggerit.

ADDITIONES.

a ¶Abortu. Adde hic qualiter puniatur abortum faciens, vide per Bart. in l.diuus,& in l. ſi quis.la.3.in §. qui abortionis.ff.de pœn.gloſ.1.in l.necare.ff. de lib.agn.Doct.in c.ſi aliquis.de homic.

b ¶Naſcatur viuus.Barto.lib.1.conſil. 128.ad intelligentiam. dixi conſil. 133. PVRPV.

c ¶Mortuus. An morte præteriti conualidetur teſtamentum. Adde Bart. vbi de mortuo in ætate pupillari, conſ.49.Nicolutius. PVRPV.

d ¶Moriatur. Et quid ſi inſtituatur naſciturus ex ventre, vide Bald.1.libr.conſil.121. PVRPV.

e ¶Sufficiat baptizari. Adde Pet.de Palu.in 4.ſen.diſt.6.quæſt. 1.art.1. Step.de Gaieta in ſuo ſacramentali, in §.de ſacramento baptiſmi.in 31.q.

f ¶An tales. Adde Arch.in cap.propriè.de conſecr.diſt.4.S.Tho.in 4.ſen.diſt.in. 4.art.2.in reſpõſione ad 2.q.contrar.

g ¶Quando viuus. Adde plura per Iaſ. in l.non enim.1.colum. infra pec. lega. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator, qui prouidit in vno caſu, quia cogitans mori non aduertit niſi ad illum caſum, intelligitur tamen idem prouidiſſe in alio caſu, in quo veriſimiliter idem prouidiſſet, ſi cogitaſſet.*

LEX IIII.

1 **QVidam.** Inſtitutio facta de poſthumo in vnum caſum extenditur ad aliũ, in quo teſtator veriſimiliter idẽ ſtatuiſſet, ſi de eo cogitaſſet hoc dicit ſecundum intellectum glo. primum *magis communiter approbatum*, infra aliter tenebo, & cogita, quid differat verſ.vel ita dixit, à verſ.præce. Item dum text. in quæſt.dicit, *an videantur non contineri*.habes ſupplere ad text.ſ.
1 qui nati ſunt in vita teſtatoris.¶†Not.ſecundum communem intellectum, quòd teſtator, qui prouidit in vno caſu, quia cogitas mori non aduertit niſi ad illum caſum, intelligitur tamen idem prouidiſſe in alio caſu, in quo veriſimiliter idem prouidiſſet, ſi cogitaſſet, facit text.not. in l. Titius.§. 1.ff. eod. ponens caſum ècontra.facit, quod vult.glo.in l.tale pact.§ fi.ff.de pact. & de hoc quando prouiſio teſtatoris facta in vno caſu extendatur ad alium, ponit latè Sal.hic, & Bar.& alij in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.eod.¶Glo.in verſ.non prẽterijt.In prima declarat text.In ſecunda ibi, niſi apparet.per viam fal. fortiter opponit contra tex.& quadrupliciter ſol.In tertia ibi, item contra. opponit contra text.& bene ſoluit, quia facilis eſt ſol.In ſecunda parte pro intelligentia, & ſol.terribilis contrarij.l. commodiſſimè.ff.eo.vbi de directo deciditur contra.l. noſtram, in qua difficultate inuenio tot ſol.quot penè capita. primam ſol.glo. tenent Bart.Bald.Angel.Sal.& Alexan.hic, & Barto.Bald.Ang. & Alexan. in dicta.l. commodiſſimè, & Bald.in dicta.l.ſi cùm dotem.in princip.quod in hac.l.teſtator quando fecit teſtamẽtum, erat graui infirmitate oppreſſus, & cogitabat ex illa infirmitate mori, & ideo inſtituit poſthumum in caſu mort.nam etiam inſtituiſſet, ſi natus eſſet in vita, ſi credidiſſet ſe victurum, iſta ſol.eſt bona in ſe, ſed mihi non placet, quia nimium diuinat.duæ ſeq.ſol.in glo.ſunt falſæ,& glo.met reprobat. ¶Quartã ſol.gl.approbant Fulg.& Pau.hic, & Cu.in d.l.commodiſſimè, & quod verbum poſt mortem, non determinat verbum fuerint editi, aut naſcerentur, ſed determinat verbum decem menſium, vt ſit ſenſus, ſi teſtator voluerit poſthumum natum eſſe hæredem, ſi fuerit natus intra decem menſes à tempore mort.ſuæ, quia poſſibile eſt, quod fuerit ab eo conceptus, illud ergo verbum poſt mortem, non facit conditionem ad verbũ editi, vt noluerit inſtituere niſi poſt mortem, ſed bene facit cõditionem ad verbum decem menſium, vt demum voluerit eſſe hæredem, ſi natus fuerit intra decem menſes mortis ſuæ,& tunc dictio intra, capitur pro circa.¶Quinto modo reſpondet Cyn.hic,& ſequitur Bart. in d.l. ſi cùm dotem.in prin. & Imo.in d.l.commodiſſimè, quòd hic verba teſtatoris erant ambigua, ibi clara.¶Sextò modo reſpondet Pau.in l.Titius.§. Lucius Titius. verſ.vlt.ſcias.ff.eod.quòd in hac.l. teſtator cogitauit de certo poſthumo in ſpecie, ibi non, ſed iſtæ ſol. omnes diuinant.¶Ideo ſeptimo loco ſubtilitatum Princeps do.Chriſto. de Caſtil. in d.l. commodiſſimè. cuius ſol. ſibi ſcribit Fulg. hic, poſuit verã ſol. nam in iſta. l.teſtator fuit vſus plurib. verb. quàm in l.commodiſſimè, vbi teſtator ſolum dicit, ſi poſthumus naſcetur poſt mortem meam, eum inſtituo. Iſta verba non poſſunt cenſeri appoſita, niſi vt faciant conditionem inſtituti, ergo niſi conditio purificetur in vita, poſth. non erit hæres, ſed hic teſtator dixit, ſi filius infra decem menſium ſpaciũ poſt mor.meam fuerit editus, quæ verba non ſunt poſita, vt faceret conditionem inſtitutioni, cùm aliud poſſint operari, ſed fuerunt poſita ad declarandum, q̃ voluntas teſtatoris nõ erat, q̃ quilibet poſthumus eſſet hæres, ſed ille, qui naſceretur poſt mortem intra decem menſes, & intelligitur iſtud tacitè. l.inteſtato.§.poſt.10.ff.de ſuis,& leg.ideo quo ad inſtitutionem non curamus, an naſcatur poſt mortem, an viuo teſtatore, & ſi cõſideras, iſta eſt eadem ſol.cum 1.ſol.glo. licèt eam apertius declaret. Iaſon Papiæ.

De iure delib. & adeunda, vel acq. hæreditate. Rubr.

¶Continua iſtam rub.& declara partes rubricæ, vt Cyn.Bart. & Dom.Alex.hic.

SVMMARIVM.

1 *Qui non poteſt eſſe hæres niſi de iure præto, & conſequenter niſi præſente iudice, per actum extraordi. non poteſt agnoſcere, ſecus ſi poterat eſſe hæres de iure ciuili nam tunc ſoluendo debita defuncti intelligatur hære. adiuiſſe.*

2 *Hæres ſoluendo debita defuncti intelligitur hæreditatem adiuiſſe, niſi proteſtatus fuerit contrarium.*

LEX

Source : BIU Cujas

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

LEX PRIMA.

1 SIà patre. † Qui non poteſt eſſe hæres niſi de iure præto. & cõſequenter niſi pręſente iudice, per actum extraordinarium nõ poteſt agnoſcere, ſecus ſi poterat eſſe hęres de iure ciui. nam tũc etiam ſoluendo debita defuncti intelligitur hæreditatem adiuiſſe. h. d. cum l. ſeq. Pro intellectu huius l. 1. præſuppone duo. Primò, ꝙ text. cum myſterio loquitur in filia emancip. qa filia in poteſtate manumittẽdo ſeruum hæreditarium bene intelligitur adiuiſſe. l. ſi pupillus. alias Iul. §. ſi ſeruum. ff. eod. de qua glo. opp. & ita ſol. & bene, ratio diuer. eſt, quia cùm filia emãci. de iure. C. eſſet penitus incognita quantum ad ſuccedendum de iure ciui. non poterat adire hæreditatem de iure ciuili, quæ fit ſolo animo, ſed habebat neceſſe de iure præto. agnoſcere bon. poſſ. in præſentia iud. ergo per actum extraiudicialem manumiſſionis non poteſt cenſeri induci agnitio bon. poſſ. Hinc infero, ꝙ iſta l. debeat intelligi, ꝙ pr̃ filiæ emancip. mortuus ſit ab inteſt. licèt tex. non dicat; nam ſi teſtamentum feciſſet, in quo eſſet inſtituta filia emancip. certè ex teſtamẽto potuiſſet ſuccedere de iure ciuili, qa ex teſtamento non ſolùm filia emancip. ſed etiam quilibet extraneus poteſt ſuccedere de iure ciui. l. illud. §. fin. ff. de bon. poſſ. contra tab. facit. l. ſi aui. ĩ. eod. ideo tunc cùm filia inſtituta potuiſſet adire de iur. ciu. certè per actum extraiudicialem manumiſſionis ſerui bene fuiſſet inducta aguitio. hinc infero, ꝙ cùm hodie per iura Authenticorum quantum ad ſuccedendum ab inteſt. ſit ſublata differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis, quia hodie emancipati de iure ciu. ſuccedunt ab inteſt. vt vidiſtis in glo. l. ſi emancipati, & ibi dixi. s̃. de coll. & in Auth. ex cauſa. in glo. magna. s̃. tit. 2. ſequitur, ꝙ iſta l. hodie nõ
2 procedit, ſecundum Cyn. & Bart. hic. ¶ † Secundò not. ex l. 2. ꝙ hæres ſoluendo debita defuncti intelligitur hæreditatem adiuiſſe, ꝙ multum not. & dicit Bart. ꝙ ſæpè de hac. l. interrogat ruſticos. ſ. faciendo eis poſitiones, ſi ſoluerunt aliquod debitũ hęreditarium, & dicit Sal. ꝙ iſtud contingit de facto, niſi fieret proteſtatio in contrarium, & dicit Ang. ꝙ iſte text. eſt not. pro filijs mercatorũ. D. Math. in not. 35. dicit, ꝙ iſte text. eſt ſing. ſed non aduertit, ꝙ alium habemus in l. parentib. alleg. in glo. & ratio dubitandi in hac l. fuit maxima: nam per actum, qui fit ab hærede, nunquam inducitur aditio hr̃ditatis, niſi ſit talis actus, qui non poſſit fieri citrà ius, & nomen hæredis. l. pro hr̃de, & l. gerit. ff. de acq. hær. ſed ſoluere debita hr̃ditaria eſt actus, qui poteſt fieri citra ius, & nomen hr̃dis, quia quilibet extraneus põt ſoluere pro alio etiam inuito. l. ſoluendo. ff. de neg. geſt. & ideo videbatur per talem actum ſol. non induci aditionem, contrarium deciditur hic, & ratio eſt, qa in dubio qñ quis ſoluit, magis quidem præſumitur ſoluere illud, ꝙ ipſe debet, quàm nomine alterius. l. magis. de ſol. & ideo iſte hæres in dubio præſumitur ſoluiſſe, quia illud erat effectum debitum ſuum mediãte beneficio aditionis, ſm Ang. & Mod. hic, & Bal. in l. potuit. in 10. q. ĩ. eo. facit. l. duo fratres. cum ibi not. ff. de acq. hær. ¶ Glo. 1. diuidit in quatuor partes. In prima declarat tex. In 2. not. ex text. In 3 opponit contra text. & bene ſoluit, declarando, vt dixi in tex. In 4. & vlt. etiam opp. & dupliciter ſoluit. Secũda ibi, & ſic not. Tertia ibi, ſed ĩ. ff. eod. Quárta, & vlt. ibi, fallit tñ in filio. ¶ In prima parte Bar. tenet vlt. ſol. q̃ Ang. & Pau. multũ exclamant hic: nam ex iſta ſolutione habes magnam declarationem, & ſing. ad l. fin. C. de rep. hær. vbi dicitur, ꝙ filius ſuus, q hære. patris repudiauit, poteſt tñ abſtenſionem ſuam reuocare, quia per illos actus, per quos inducitur aditio, per illos non inducitur reuocatio repudiationis, ita vult gl. nn. hic. ſed iſtud eſt contra. l. pro hęrede. §. Pap. ff. eo. & in l. 1. ĩ. tit. 1. ideo reiecta hac ſol. reſpon. clarè ſm Dyn. & Bart. hic, ꝙ in d. l. ſi pupil. §. fin. ibi illi ſerui manumiſſi non erant hæreditarij, ſed erant filij ſa. manumittentis, ideo quia filius potuit ꝓprio iure manumittere cùm eſſent ſui, nimirum ſi nõ intelligitur adiuiſſe, ſecus ſi fuiſſent teſtatoris, quia eos non potuiſſet de iure manumittere, niſi effectus eſſet hæres per aditionem.

SVMMARIVM.

1 *Filius in poteſtate ex potẽtia ſuitatis ipſo iure hęres conſtitutus tranſmittit hær. patris non aditam ad quoſcunque, & excindit fratrem teſtatoris, & alios venientes ab inteſt. ſecus in filio emancipato.*

2 *Hodiæ quilibet hæres etiam extraneus poteſt adire hæredi. adhuc clauſis tabulis.*

LEX III.

1 SI fratris. † Filius in poteſtate ex potentia ſuitatis ipſo iure hæres conſtitutus tranſmittit hæreditatem patris non aditam ad quoſcunque, & excludit fratrem teſtatoris, & alios venientes ab inteſt. ſecus in filio emancip. h. d. ſecundũ verum intellectum, & habet duas partes, ſecundum ꝙ patet in ſummario: nam in prima loquitur de filio in poteſtate. In ſecunda de filio emancip. Secunda ibi, ꝙ ſi cùm iuris ſui eſſet. & licèt gl. dixerit, ꝙ in primo caſu iſta tranſmiſſio fiat, eò quia filius poſteros habebat, tamen iſte ſenſus ſtare non poteſt, per ea de quib. hic per Bart. Item nec ſecundus intellectus gloſ. ſtare poteſt, ꝙ in primo caſu filius adiuerit hęreditatem, quia tunc etiã ſi fuiſſet emancip. cùm adita fuiſſet hr̃ditas, excluderetur frater primi defuncti. Veritas ergo eſt, ꝙ ideo iſte frater, & ſic tranſuerſalis excluditur, eo quia filius in poteſtate, ex potentia ſuitatis tranſmiſit hæreditatem patris non aditam ad quoſcunque, de qua tranſmiſſione dixi multa in l. emãcipata. s̃. qui admi. & dicam in l. ſi infanti. ĩ. eod. nec obſt. iſte text. in verſ. ſiue ex parte, qui loquitur etiam, quando filius non eſt hæres patris in totum, ſed habuit cohæredem, vnde per dationem cohæredis extranei debuit cenſeri ſublata ſuitas, quia reſpondent
a Doct. hoc verum a quo ad ea, in quib. teſtator potuit in teſtamento prouidere: nam teſtator dando cohæredem noluit cõfidere de prouiſione. l. quæ ex ſuitate confirmat teſtamentum, & ideo tunc datio cohæredis facit, vt ſuitas non confirmet aditionem, ſed in tranſmiſſione ita non eſt, circa quam teſtator in teſtamento prouidere habet, & ideo illa habet effectum non obſt. datione cohæredis extranei. l. apud Iulianum. §. idem Iulianus. ſecundum communem ſenſum. ff. ad Trebell. ꝙ vltimum varijs modis limitatur in d. §. Iul. Nunquid autem filius emancip. in quo ceſſat ſuitas, & cõſequenter, q non potuit trã ſmittere in ſecunda parte text. hodie rranſimitteret, ex quo eſt ſublata differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis. licèt
* Bart. in l. ventre. ff. eo. reliquerit cogitandum, *tamen communis ſententia* eſt, ꝙ non, vt firmant Doct. in d. l. ventre, & Ang. & Mod. in l. ſi emancipati. s̃. de colla. cum concor. quas dedi in d. l. emancip. & ex his habes declaratum verũ ſenſum huius l. in
qua figura caſum, vt per Bald. hic in 2. col. Sal. & Pau. de Caſt.
2 hic. ¶ In text. ibi, etiam clauſis tab. dicit glo. & bene, † ꝙ hodie quilibet etiam extraneus hæres poteſt adire hæteditatem adhuc clauſis tab. teſtamẽti. de quo vide latè Bart. vbi locus ſuus, in l. eius, qui in prouincia. in 1. colu. ff. ſi cert. pet. & ſi dicatur, ꝙ quis non poteſt adire hæreditatem, niſi ſit certus qualiter, & quomodo ſit inſtitutus. l. quòd ſi dubitet, & l. ſed ſi de ſua. ff. de acquir. hær. quæ certitudo non poteſt haberi niſi inſpecto tenore teſtamenti, reſponde, ꝙ quo ad hoc, vt hæres poſſit adire, non requiritur, ꝙ certitudo procedat ex inſpectione teſtamenti, ſed ſatis eſt, ꝙ etiam per relationem aliorum habeatur, ita deciarat Bart. in l. is poteſt. ff. eod.

ADDITIO.

a ¶ Hoc verum. Adde text. in l. 1. §. ibidem. ff. de colla. bon. Alex. in l. apud Iulianum. §. idem Iul. col. 4. ff. ad Trebell. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Mater poteſt adire hæreditatem delatam filio de voluntate filĩ.*

LEX IIII.

1 FIliofam. † Poteſt pater adire hereditatem delatam filio de voluntate filij. h. d. & aſſignat duplicem rationem dubitandi, vt per Barto. & alios hic. & Moder. in l. qui in aliena. ſuper verſic. ſed ſi non adiuerit. ff. eod. materiam poſui in l. 1. ſupra, qui admi.

SVMMARIVM.

1 *Solus pupillus ſine aucto. ſui tutoris non poteſt hæred. adire.*

2 *In contractibus vltro citroq: obligator. ſi pupillus faciat aliquem contractum, valet quo ad commodum, & vtilitatem eius, ſed non quantum ad damnum, & ſic quantum ad obligandum eum alteri, non tamen ſic in aditione hæredita. facta per pupillum ſine auctor. tuto. & quæ ſit huius ratio.*

3 *Si hær. delata pupillo ſit merè opulenta, an poterit ſolus pupillus eam adire.*

4 *Pupillus doli capax, quia proximus puberẽati, poteſt ſolus ſine aucto. tuto. adire hæreditatem.*

5 *Voluntas infantis, vel eius, qui eſset duorum, vel trium ann. requiritur in adeunda hæred. per tutorem, ſecus ſi eſſet quinque annorum, & haberet atiquem intellectum.*

6 *Quæ differentia ſit inter adultum, & pupillum reſpectu aditionis hæriendæ per tutorem, & curatorem.*

LEX

Source : BJU Cujas

LEX V.

POtuit. Diuide in tres partes. In prima ponitur deciſio. In ſecunda limitatio deciſi. In tertia ponitur declaratio illius limitationis. Secunda ibi, ſed ipſius actus. Tertia ibi, nam ſi quid neſciente eo. h. d. Pupillus poteſt adire hær. cum aucto. tut. ſui, tutor autem ſolus non poteſt, & dum text. dicit, ſed ipſius actus, & voluntas eſt, acſi diceret, ℔ opus eſt pupil. conſen
a tire ꝫ opere, & ſic actu, vel verbo, & materiã huius l. plenè exa minaui in l. bonorum quidem. ſ. q̃ admi. vbi variis modis limi taui regulam huius text. ibi etiam poſui rationem diuerſi. inter
1 aditionem hær. & bon. poſſ. ¶†No. ℔ ſolus pupil. ſine auth. tut.
2 ſui non põt hær. adire. † Hic occurrit pulchra dubitatio, quare in ℈ctib. vltrò citroq́ obligatorijs ſi pupil. faciat aliquem ℈ctum, valet quo ad commodũ, & vtilitatem pupilli, ſed non quantum ad damnum, & ſic quantum ad obligandum eum alteri. l. obligari. in prin. & l. pupillus. §. pup. ff. de aucto. tut. quo caſu dr̃ ℈ctus claudicare, q̃a valet in fauorem pup. ſed non in eius damnum. l. Iul. §. ſi q̃s à pupillo. ff. de act. emp. quare non ſic dicimus in aditione hr̃ditaria facta per pupillũ ſine aucto. tut. quæ aditio dr̃ quaſi ℈ctus. l. apud Iul. §. fin. ff. ex qui cau. in poſſea. l. ex maleficijs. §. hr̃s. de act. & oblig. §. hr̃s. inſt. de oblig. quę ex quaſi ℈ct. vt pupillus adeundo, & ſic quaſi ℈hendo obliget ſibi debitores hr̃ditarios, ſed ipſe è℈ non obligetur creditorib. hr̃ditarijs, attento, ℔ aditio eſt quaſi ℈ctus vltrò citroq́ obligatorius? Nic. de Neap. in §. neq;. inſtiit. de auct. tut. ſequendo Petr. de Bel. & Iacob. de Aren. ibi dicit, ℔ ratio eſt clara ſi. ll. ſanè intelliguntur: nam q̃n pupil. ſine tutore facit ℈ctum cum aliquo, valet in eius fauorem, hoc eſt ſi ipſe vult, aduerſarius cogitur ſtare ℈ctui: ſi non vult, poteſt recedere, è℈ non in hoc bene ℈ctus claudicat, tñ ſi pupil. vellet agere ex illo ℈ctu, ille, qui ſecum ℈xit, repellet eum exceptione, ſi etiam ipſe non adimpleret pro parte ſua. l. ſi id, ℔. in prin. ff. de reſcin. vẽd. & ideo iſto caſu procedunt iura in ℈rium adducta, ſed in aditione hæreditatis iſtud non poſſet ſtare, ſi claudicaret: nam ſi aditio valeret in fauorẽ pupilli, & ageret ℈ debitores hær. ipſi non poſſent excipere, & allegare iura aliorum. Aliam rationẽ aſſignat Bart. in d. l. obligari. in princ. & ibi ſimpliciter ſequitur Raph. Cum. ſequitur Sal. in l. ℔ fauore. C. de legi. nam ideo in ℈ctib. vltrò citroq́ obligatorijs valet ℈ctus ex parte vnius. ſ. pupilli, ſed non in præiudicium ſuum, & ſic in fauorem alterius, eò q̃a in ℈ctib. interueniunt diuerſæ perſonæ, & p̃p diuerſitatem perſonarum ℈ctus cenſetur diuerſo iure, ſed aditio hr̃ditatis fit per ſolum pup. & ideo non põt diuerſo iure cenſeri. per regulam. l. eum, qui ædes. ff. de vſucap. cùm aditio hęr. ſit q̃d indiuiduum. l. 1. & 2. ff. cod. quia aliàs ſequeretur abſurdum, ℔ pup. quo ad quid cenſetetur hr̃s, & quo ad quid non. Aliam, & tertiam rationem aſſignat Io. Fab. in d. §. neq;. quare in ℈ctib. claudicatio admittitur, eò q̃a in ℈ctib. eſt quid imputetur ℈henti, quare ℈xerit cum pupillo ſine auth. tut. l. cũ mandato. in prin. ff. de mino. cum ſciat, vel ſcire debeat pupil. ℈hendo non obligari, & ideo in odium ℈hentis cum pupillo ſine auth. tut. cui imperari poteſt. l. vult, ℔ valeat in damnum ℈hentis, & non pup. quę ratio ceſſat in hr̃ditate adeunda, & hęc eſt vera. ¶ Adde, ℔ regula text. noſtri procedit, q̃n hr̃ditas delata pupillo eſſet damnoſa, & etiam lucroſa: nam ſolus pupil. adire non põt, ne aliquo damnõ, vel obligatione afficiatur. d. l. obligari, & d. §.
3 neque. ff. de auct. tut. & d. §. neque. inſt. de auct. tut. ¶†Hinc pulchrum exoritur dubium, quid ſi eſſet hr̃ditas merè opulenta, in qua nullum penitus debitũ ineſſet, de qua habes gl. quæ declarat in l. ſi is, qui mihi bona. §. ſi ſeruus fiſci. C. de acq. hær. certè videretur tunc, ℔ ſolus pupil. ſiue auct. tut. poſſet adire, ne illud, ℔ eſt inductum in fauorem pupil. in eius damnum retorqueatur, ℈ l. ℔ fauore. C. de leg. & q̃a non ſubeſt periculum, ℔ pupil. aliquo incommodo afficiatur, iur. prę alleg. à ℈rio ſenſu, & ad hoc facit bonum ſimile in l. 1. §. fin. ff. de offi. proc. Cæſ. & iſtam opin. ſequitur Dyn. in regula, ℔ ob gratiam. de reg. iur. in 6. tenet expreſsè Pau. hic, & Raph. Cum. in l. pup. ſi fari. in prin. ff. de acq. hær. & in l. more. per gl. ff. eo. pro iſta opi. addo bene facere illud, ℔ vult gl. reputata ſing. in l. 2. ff. de accept. quã Bart. & Ang. ibi multum notant. vbi vult, ℔ pupil. ſine auct. tut. poteſt efficaciter obligari, q̃n talis obligatio ſpectat ſolùm ad ſuũ commodum, multò magis in caſu nr̃o, vbi nulla penitus cadit obligatio, ſic etiam dicimus in Eccleſia ℈hente ſine debitis ſolennitatib. requiſitis à iure, iuxta c. ſine exceptione. 12. q. 2. nam ſi ℈ctus ſit euidenter vtilis Eccleſiæ, valet, q̃uis celebratus ſine debita ſolennitate, vt tenẽt Bar. & Bald. in l. cùm hi. §. eam. ff. de tranſ. quamuis aliter Bal. teneat in l. ℈ iuris. ff. de pact. de Eccleſia concedente in emphy. vltra tp̃s ſtatutum à iure, q̃n talis conceſſio eſt euidenter vtilis Eccleſiæ, ſed iſtis non obſt. tene ℈rium, ℔ imò etiã ſi hr̃ditas ſit opulenta, ſolus pupil. ſine auct. tut. non poteſt adire, prout tenet Bald. hic, & Cyn. in d. l. ℔ fauore. in 2. oppo. & ibi Bal. & Sal. & Ang. in l. mutũ. ff. de acq. hær. & *Doct. communiter* in d. §. neque. inſt. de aucto. tut. & pro iſta parte licẽt multa adduci ſoleant, vnum eſt, ℔ valde ſtringit, & cui non facile reſpondetur. ſ. text. & ratio Iuriſc. in l. pupillus ſi fari. in princ. ff. de acq. hær. nam ad hoc, vt quis poſſit adire, requiritur, ℔ perfectè intelligat cauſam ſuæ aditionis, ſed cùm pupil. nõ poſſit cognoſcere. l. 1. C. de fal. moneta. iſta ergo rõ militat in quacunque hæreditate etiam ſi ſit opulenta. Hinc infero, &
4 erit bona limitatio ad text. † ℔ ſi aliquis eſſet pupil. tñ doli capax, puta, q̃a proximus pubertati, tunc poſſet ſolus adire, quia tunc intelligeret cauſam ſuæ aditionis, ita expreſsè firmat Bar. in d. l. pupillus ſi fari, & per hoc fundamentum patet rñſio ad adducta in oppoſitum, præcipuè ad ſimile. l. 1. §. fin. ff. de offi. proc. Cæſ. q̃a ibi non aderat impedimentum perfectæ intelligentię, prout hic in pup. ¶Item adde pro alia limitatione huius text. ℔ qñ hæreditas defertur pup. carenti tutore, poſſunt eius amici agnoſcere bon. poſſ. de iure ciu. prout declarat Bar. in l. 1. ſ. qui admi. per gl. in tutor. & l. pen. ff. de bon. poſſ. reliqua vide in d. l. bonorum. vbi dixi. ¶ Venio nunc ad gl. in quib. aduertendum eſt, ſecundum Bart. & alios, ℔ 1. gl. huius. l. eſt noua, ideo repetit aliqua, quæ tanguntur in gl. antiquis, ideo ſufficit expedire gl. 1. quam diuide in ſeptem prin. partes. In prima reſpondet tacitæ quæſtioni. In 2. declarat text. In tertia remouet tacitum ℈rium. In quarta extendit text. In alijs tribus ſeq. remouet alia tria ℈ria. Secunda ibi, item ℔ dicit ibi pro hærede. Tertia ibi, itẽ ℔ dicit tut. auctore. Quarta ibi, ſic & hr̃ditas. Quinta ibi, idem in bonorum. Sexta ibi, aliud in poſſeſſione. Septima, & vlt. ibi, curatoris autẽ. In prima parte diſputat gl. an iſta. l. loquens in pupillo habeat locum in infante, vt etiam ſolus tutor infantis non poſſit adire ſine volun. infantis, in quo videtur dicendum, ℔ ſolus tutor poſſit, per regulam. d. l. pupillus. dum dicit pup. ſi fari, nam cùm infans nõ habeat intellectum, non debet requiri, nec ibi cadit ſuppletio, attento, ℔ infans, & furioſus æquiparantur. l. in negotijs. ff. de reg. iur. & glo. in l. donatarium. C. de acq. poſ. quã ſequitur Ang. ibi, & in l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo. ff. ad Trebell. breuiter tene, ℔ † ſi eſſet infans,
5 vel trium, vel duorum ann. quia penitus caret intellectu, non requiretur eius voluntas, ſed ſi eſſet quinq; ann. & haberet aliquem intellectum, tunc requiritur conſenſus. text. eſt in d. l. ſeruo inuito. ſecundum gloſ. & Mod. hic, & in d. l. pupillus ſi fari. Iſtud tñ de infante eſt immutatum, quia ſolus tutor etiam pupillo abſente poteſt petere, & agnoſcere. l. ſi infanti. verſ. parente, & ibi Fulg. & Ang. not. ℨ. eod. niſi intelligeres illum tex. ſecũ-
6 dum prædictam diſtin. † In vlt. parte glo. not. differentiam inter pupillum, & adultum reſpectu curatoris, quia adultus cũ aucto. cur. poteſt hr̃ditatem adire, ſecus in pupillo. iurib. alleg. in gl. ratio diuer. eſt, quia curator datur adulto iure ordinario, ſed pup. dẽt dari tutor. ſed ſi aliquando datur currator, daẽ extraordinariè, & in ſubſidium, ſed potentiora ſunt, quæ iure ordinario competunt, quam quæ extra ordinem. l. in cauſæ. 2. in princ. ff. de minorib. ſm Bald. in 3. q. & Saly. in 5. opp. & Doct. in d. §. neq;. Aliam etiam rationem differentiæ aſſignat Fulg. hic. nam ideo pupil. debet adire cùm auct. tut. eo quia tutor debet ſupplere defectum intellectus, quem ſupplet cùm datur principaliter perſonæ, vnde non poteſt ſupplere curator, qui datur principaliter reb. l. in copulandis. C. de nup. ſed ratio quare adultus ſolus adire nõ poſſit, non eſt propter defectum intellectus, ſed quia cũ habeat curatorẽ cenſeẽ interdicta adminiſtratio, iedo requiritur, quòd habeat licentiam à ſuo curatore, tamen præcedẽs ratio plus placet.

ADDITIO.

a ¶Conſentire. Limitat in bon. poſſ. Bald. in rub. ſ. qui admi. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas animo ſolo etiam per actum vltimæ voluntatis declarato aditur, quæ tamen non adita non tranſmittitur.*

2 *Conſanguineus præſumitur ſcire facta conſanguinei quo ad ætatem, ſecus quo ad ea, quæ ſunt facti.*

LEX VI.

1 SI auia. †Hæreditas ſolo animo etiam per actum vltimæ volun. declaratũ aditur, & hæreditas non adita non tranſmittitur. h. d. cum l. ſeq. ¶ Not. quòd ſi inſtitutus hæres a in ali-
a qua parte hęreditatis, de illa parte diſpoſuit in teſtamento poſtea per eum facto, illa diſpoſitio habetur pro aditione hæreditatis, & dicit Bart. ℔ practicauit iſtud tempore mortalitatis, ex quo

ADDITIO.

a ¶Inſtitutus hæres. Limitat Corn. lib. 2. conſ. 29. videtur prima facie, & conſ. 117. eod. lib. PVRPV.

Source : BIU Cujas

quo habes, ꝙ idem actus operatur duos effectus, operatur vlt. volũta. item operatur aditionem hæreditatis, & sic contractũ, & licèt testamentum possit reuocari, tamen aditio per tale testamentum facta remanet irreuocabilis, secundum Bald. Sal. & Mod. hic, idem si testator faceret confessionem, nam illa cõfessio semper remanet firma. ita Bart. in l. cùm quis decedens. ff de leg. 3. Cyn. in l. generaliter. C. de non num. pec. † Ex l. seq. not. ꝙ cùm dicitur, ꝙ consanguineus præsumitur [a] scire facta consanguinei, procedit quo ad ætatem, & quo ad alia, quæ verisimiliter scire debet. l. octaui. ff. vnde cog. secus quo ad ea, q̃ sunt facti, secundum Bart. Ang. & Mod. hic, & caue dum glos. hic dicit, fallit in suis hæredib. per l. vnicam. C. de his, qui ante aper. tab. Sal. & do. Alex. reprobant gl. eo quia. d. l. vnica procedit etiam in his, qui non sunt sui, patet, quia loquitur etiam in successione matris, sed tu dic, ꝙ glo. non capit suos hæredes propriè pro suitate, sed illo modo quo capit text. hic in fin. in verl. ad suos hæredes. Tamen ad d. l. vniçam. respondemelius quàm glo. quòd loquitur in hæred. ascendentium, vel descen. quæ bene transmittitur non adita, beneficio. l. vniçæ. sed ista. l. loquitur in hæreditate transuersalium.

ADDITIO.

a ¶Consanguineus præsumitur. Adde Bart. in l. quicunque. in 1. colu. C. de sen. fug. Bart. in l. minor 25. annis. in fin. ff. de min.

SVMMARIVM.

1 *Iuri adeundi, quod est extraneorum, præscribitur 30. ann. & nu. 4.*
2 *An sui hæredes excludantur à iure immiscendi. 30. ann.*
3 *Beneficium abstinendi datum à prætore non habet locum nisi vbi est vtile filio.*
5 *Quoties l. facit mentionem de præscriptione longi temporis, & sumus in præscriptione iurium, cùm ibi non cadat præscriptio illa 10. vel 20. ann. intelligitur de præscrip. 30. ann.*

LEX VIII.

LIcèt. Quamuis glo. nil dicat, & Doct. transeãt, tamen habeo istam l. pro difficili, & intricata. Ad euidentiam præmitte, ꝙ ista l. secundum Cyn. Bart. Bald. Ang. & omnes Mod. determinat, ꝙ iuri immiscendi non præscribatur longo tempore, & istud innuit text. ibi in verl. si se paternis non immiscuerint, & propterea ita allegatur tota die, ꝙ iuri immiscendi non præscribitur longo tempore. Secundò modo legitur secundum vtrunque Saly. hic, ꝙ in hac. l. non tractatur, an facultati immiscẽdi possit præscribi, vel ne, sed bene tractatur, an peti. hær. præscribatur, nam postquam hæres adiuerit, sibi competit petitio hæreditatis aduersus possessores rerum hær. ad vendicandum res hæreditatis, & dubitatur in hac. l. si filius steterit longo tempore, ꝙ non egerit pet. hęr. ad vendicandum res, nunquid excludatur præscrip. long. temp. & istud probat necessariò text. in verſ. hanc, & in verſ. vendicent necessariò. ergo loquitur tex. de pet. hær. per quam vendicatur hæreditas, & istud non videtur voluisse glo. dum dicit, secus si longissimo, quia omnis actio tanto tẽpore tollitur, & sic gl. intelligit text. in præscriptione actionis, non iuris immiscendi, & isto modo malè allegaretur iste text. ad probãdum, ꝙ iuri immiscendi non præscribatur long. temp. nam de illo non loquitur, sed de pet. hær. Mihi tamen * magis placet præcedens sensus, *qui est communis*, quia ll. debent intelligi secundum tit. sub quo sunt positæ. l. Imperator. ff. de in di. addic. sed si iste tex. loqueretur de pet. hær. præscrip. non eõgrueret huic tit. sed melius fuisset posita sub tit. de pet. hær. eo maximè cùm habeamus casum, ꝙ pet. hær. long. tempore nõ præscribitur. l. hær. ff. de pet. hær. Nec obst. iste text. in verb. vendicent, eo quia hæres agendo dicitur immiscere, vel adire, vt est gl. in l. qui de inof. ff. de inoff. test. & in simili glo. no. in c. constitutus. & ibi d. Ant. & Imo. ad hoc not. de reli. dom. Tene ergo, ꝙ in hac l. deciditur, ꝙ iuri immiscendi [a] non præscr. long. tempore, sed aduerte, ꝙ licèt ista. l. loquatur in suo hærede proprio, & consequenter in iure immiscendi, vt expresse dicit tex. in verſ. sui hæredes, & in verſ. non immiscuerit, tamen idem est in extraneo, & consequenter in iure adeundi, & consequenter illud, ꝙ dicit text. de suo hærede, denotat contingentiam facti, non mysterium iuris, ex quo idem est in extraneo, secundũ Cy. hic. in 1. q. & Alb. quia vtrobique militat identitas rationis, nã cùm aditio hær. sit de iure ciu. ergo debet durare. 30. ann. sicut durant remedia iuris ciu. insti. de perpe. & temp. act. & sic vides, ꝙ destruitur illud, ꝙ dicit text. in suo. Secundò destruitur text. in alio, dum dicit ignorantes, & istud ignorantes est super fluè positum: nam secundum omnes, idem est si hæredes fuissent scientes: nam ꝯ scientes iuri immiscendi non præscribitur longo tempore, & ita transierunt omnes Antiqui, & Mod. vsque ad hæc tempora, & sic in effectu reprenditur iste text. in duob. ꝙ mihi nullo modo põt placere. & ideo ex. ꝯ. dicendis saluabo text. ꝙ cùm misterio loquatur in suis hær. & nõ in extraneis. Pro cuius rei euidentia habes scire, † ꝙ iuri adeundi, ꝙ 1
* est extraneorũ, præscrip. 30. ann. ita se habet *communis sententia*, q̃ latè firmat Bal. hic, & gl. & Doct. in l. 3. ff. de acq. hær. & gl. & Doct. in l. vnica. s. qũ non peten. par. & Bart. in l. vnica. in 3. col. ff. de cond. ex l. & in l. filio præte. in pen. col. vbi Mod. ff. de iniu. rup. Pau. de Cast. in l. si qs suus. ff. de iur. delib. & hoc patet, qa adire hẽditatem est ius, nõ autem facultas facti. ita probat tex. in l. si mater. in verſ. ius adeundæ hær. in fin. & ibi Pau. ad hoc not. s. de inst. & iubst. & declarat Bart. in l. is põt. ff. de acq. hær. & per hoc cessant omnia fundamenta Sal. qui cũ patruo suo tenebat contrarium. & Raph. Cu. in l. quandiu 1. ff. de acq. hær. dubitat multum, tñ communis sententia est, quam dixi, ꝙ iuri adeundi præscribitur. 30. ann. sicut & alijs iurib. ¶† Sed dubiũ 2
est, quid in iure immiscendi, ꝙ competit suis hær. an 30. annis excludantur. gl. & Doct. hic tenent, ꝙ sic, dum dñt secus si longissimo. ego semper tenui, & teneo [b] oppositum, ꝙ iuri immi- b
scendi nullo tpe vnquam præscribatur, etiam 30. ann. per vnũ fundamentum, cui non cadit rñsum, quo in simili vtitur Bart. dum dicit, non posse responderi, in l. si infanti. ꝯ. eod. nam filius suus attento iure ciui. est necessarius hæres velit nolit. §. 1. inst. de hær. qual. & diff. ergo attento iur. ciui. non potest quæri de præscriptione, cùm sit hæres, sed attento iure prẽto. videtur secus, qa a iure prætο. habet beneficium abstinendi. §. sed his prætor permittit. insti. de hære. qual. & differentia. cum simi. ¶ Sed aduerte, qa ego habeo, ꝙ beneficium abstinendi datum à prætore non habet locum, nisi vbi est vtile filio, sed vbi potest ei esse damnosum, cessat beneficium prætoris, istud dicit tex. in l. si filius, qui patri. ff. de vulg. & pupil. sed si posset præscribi, esset damnosum filio, ergo quo ad hoc cessat beneficium abstinendi datum à prætore, ergo non est necessarium, ergo impossibile est, ꝙ præscribatur. idem tenuit Ang in l. vnica. s. quando nõ peten. par. & ibi do. Alex. in 4. col. & seq. & Pau. de Cast. in l. fi. C. de repu. hær. † & ita teneo indubitanter contra communẽ, 3
ꝙ iuri immiscendi etiam. 30. ann. non præscribatur, imò nunquam, & hoc pondero ego voluisse tex. hic, qui cum mysterio loquitur in suis hær. & decidit, ꝙ iuri immiscendi non præscribitur longo tpe: nam pondera, ꝙ dum text. dicit, non præscribi longo tpe, non potest intelligi prout vr̃ sonare de præscrip. 10. vel 20. ann. quare, quia præscrip. longi temporis. 10. vel 20. ann. non põt conuenire, vbi agitur de præscribendis iuribus, quia præscr. longi tpis requirit titulum, & poss. & bonam fidem, illa ergo procedit in præscr. rerum immobi. sed in iuribus præscribendis, puta in iure immiscendi, non conuenit præscrip. 10. vel. 20. ann. sed bene conuenit præscrip. 30. ann. eo qa præscrip. 30. ann. procedit sine aliqua poss. & tit. sed sola negligentia nõ vtẽtis iure suo, ita declarat Bart. in l. fi. §. 1. post gl. ibi. C. de edi. diui Adr. tol. in l. fin. in prin. ff. de eo per quem fac. erit. & est text. ad literam in c. placuit. secũdo. in §. potest. 16. q. 3. cùm ergo in hac. l. agatur de præscribendo iure, nõ potest intelligere tex. de præscrip. longi temporis. s. 20. ann. vel. 10. annorũ, quia inepta fuisset decisio, cùm illa præscriptio non conueniat, sicut fatuum esset dubitare, vtrum res immobiles possint vsucapi per triennium, cùm non conueniat vsucapio. necessariò ergo oportet intelligere text. de præscrip. 30. ann. quæ congruit, & tunc erit text. hic sing. ꝙ in suis hæredib. iuri immiscendi non præscribatur longissimo tempore, & tunc tex. cum mysterio congruè loquetur de suo hærede, & de iure immiscendi, & aliud erit in extraneis, in quibus bene iuri adeundi præscribitur. 30. ann. & puto, ꝙ necesse sit ita intelligere istum text. quamuis aliqualiter impropriari videantur illa verba longi temporis, sed non potest procedere sine violentia, & teneas quem intellectum vis † Confirma istam inductionem, quia quotiescunque. l. fa- 4
cit mentionem de præscrip. longi temporis, & sumus in præscrip. iurium, certè cùm ibi non cadat præscriptio illa. 10. vel. 20. ann. intelligitur de præscrip. 30. annorum. Istud satis patet ex doctr. Bald. in c. 1. §. 1. verſ. quid ergo si hæc verba proferantur à statuto. de cap. Corra. in vsib. feu. ergo ista. l. excludens præscrip. long. temp. intelligitur de præscrip. 30. ann. quia præscrip. 10. ann. non conuenit, vbi agitur de iurib. præscribendis, & verba debent intelligi secundum subiectam materiam, etiam impropriando ea. l. si vno. in princ. ff. loca. in l. in insulam. ff. de præsc. verb.

ADDITIONES.

a ¶Immiscen. Adde Alex. lib. 2. cons. 4. verſ. pater. PVRPV.
b ¶Teneo. Adde Dec. in l. vnic. col. 4. quando non pet. par. & in l. quandiu. 12. & col. 3. & 4. ff. de acq. hær.

Source : BIU Cujas

verb. Considera si posset dici, q̃ cùm præscrip. 30. ann. nõ esset cognita de iure fforum, sed fuerit inuenta de iure. C. vt inquit glo. in l. qui occiderit. §. 1. ff. ad l. Aquil. & in l. Iul. ff. ex quibus caus. mai Bart. in l. fin. in princ. ff. de eo per quem fac. erit. & sic præscip. 30. ann. fuerit inuenta per. l. sicut, & l. omnes. C. de præscrip. 30. annorum, q̃ ista l. prius facta habuerit respectum ad iura fforum, sed hoc nihil est dicere, & non tollit inductionẽ. supra factam, & ista lex est etiam ipsa de iure. C. vnde non obst. glo. præallegatæ. ¶ Retenta tamen communi sententia, q̃ nedum iuri adeundi, sed etiam iuri immittendi præscribatur. 30.
a annis, limita eam non procedere [a] in casu notabili, quem not. Bald. hic, vbi iuri adeundi non præscribitur vsque ad annos. 60. quando filia sola esset instituta in testamento matris, ita q̃ aliũ cohæredem non haberet: nam si talis filia steterit per. 30. ann. q̃ non adiuerit ex testameato, poterit intra alios. 30. annos ab
b intestato succedere, imò plus refert Bal. consuluisse [b] Bar. quod etiam si ab intestato steterit per. 30. ann. & sit excluſa à primo capite, potest adhuc ex alio capite intra. 30. annos admitti, quia sicut se habet annus de iure prætorio. l. 1. §. sed videndum. ff. de succes. edi. ita se habent. 30. anni de iure ciui. & ita Bart. defendit quandam mulierem, quæ steterat. 30. annis, quæ non petierat hæreditatem matris, nec dotem suam. Ista est vtilis decisio, quam recolo sępius vidisse in facto, & idẽ sequuntur Ang. & Pau. hic, Pau. & Raph. Cum. in l. quandiu. prima. ff. de acq. hær. & ibi Pau. reputat hanc decisionem esse mirabilem, & se habuisse de facto, in qua refert consuluisse, & ita consuluit in cons. 221. incip. Viso puncto. in 2. & 3. col. & in cons. 222. quod incip. In causa, & lite vertente coram arbitris. in 2. colu. Intellige tamen sanè istam decisionem procedere, quando filia fuisset excluſa per lapsum temporis, & sic per tacitam renuntiationem, tunc solùm intelligeretur excluſa ab vno capite, si autem expresè, & simpliciter renuntiasset, tunc intelligeretur renuntiare iuri ex omni capite competenti, glo. est ord. in l. 1. §. sed videndum. in verb. succedebat. ff. de succes. edic de qua plenè dixi in l. 1. s̃. qui admit. ponit primo Ang. ibi, latè do. Alex. in l. suum. j̃. eod. Et ita teneas in prædictis, quamuis solus Sal. in 2. decisione Bald. debiliter contradicat. plus voluit Bald. hic, q̃ si lapsus sit primus annus datus filiæ ad deliberandum, intra quẽ si decessisset, transmisisset hæreditatem non aditam beneficio. l. cum antiquioribus. j̃. eod. certè transmittet idem ius deliberandi ex secundo capite. de quo dic, vt per do. Alex. hic, qui sustinet decisionem Baldi.

in animo suo adiuerit, vel ne, quam decisionem reprehendit Pau. in l. potuit. s̃. eod. & in contrarium tenet Lud. Rom. in l.
3 gerit. ff. de acquir. hæred. ¶† Vltimò diligenter not. text. in fin. in vers. moderatum. hic videri text. contra practicam Barto. per quam dicit se destruxisse mille processus: nam quando petitur ab hærede, ad instantiam creditorum, vel legatariorum, an velit esse hæres, iudex sibi petenti debet statuere annum ad deliberandum, dicit Bart. q̃ iudex non potest statuere minus tempus, quàm statuatur à præore ad succedendum, ideo si sit de descendentib. vel ascenden. debet statuere annum, alijs autem centum dies, certè si minus statueret, processus esset nullus, secundum Bart. in l. si quis instituatur hæres. §. 1. per illum text. ff. de hæred. instit. & in l. ait prætor. in princ. ff. de iure deliber. & in l. si diu. ff. quib. ex cau. in poss. ea. & sequitur Ang. de Aret. in §. extraneis. Instit. de hæred. quali. & dif. dicunt Ang. & Pau. hic, quòd contra Bart. est text. expressus hic, vbi tempus ad deliberandum non est limitatum, sed debet statui moderatum arbi. iud. & dicit Ang. se valde admirari de Bart. in hoc, quia verum est, quòd ad hoc, vt hæres in totum excludatur per lapsum termini, non excludetur nisi elapso tempore statuto à prætore, sed tempus, quod datur ad delibe. datur ad alium finem. s. vt constituatur curator bonis, qui satisfaciat creditoribus, & quã tum ad constituendum talem curatorem non requiritur tempus, ex quo non excluditur. Sed tu dic, quòd iste text. nihil facit contra Bart. quamuis dicat iudicem debere statuere tempus moderatum, nam tex. habes ad literam in l. 1. §. fi. ff. de iure delib. vbi dicit text. quòd tempus ad deliberandum statui debet arbi. iud. sicut hic, & tamen dicit ibi. l. 2. quæ sequitur, dummodo iudex non statuat minus tẽpus centum dierũ, vel ann. de quo puncto tetigi, & ibi ponit Alexan. in rub. supra de succes. edi.

ADDITIONES.

a ¶ Non procedere. Adde Alex. in l. in suis. col. 3. ff. de lib. & posth. secus ergo si cohæredem haberet, qui adisset. Ang. cons. 242. ad hæreditatem. Adde Corn. lib. 1. cons. 165. ad euidentiam. PVRPV.

b ¶ Consuluisse. Adde, quòd est cons. 129. & limita nisi in isto 2. capite. essent alij in eodem gradu, nam filius, vel filia non possunt succedere ex secundo capite, nisi alij sint in remotioribus gradib. ita limitat. §. sed videndum. gl. 1. in princ. in l. vni. C. quando non par. part. vbi Dec. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Is, cui defertur hæreditas, potest quandocunque adire, & si non constat de aditione, debet interrogari à iudice, & statuitur tempus moderatum ad deliberandum.*

2 *Quando non apparet, quis sit hæres, debet fieri proclama generale, vt quicunque prætendit se esse hæredem, quòd intra tale tempus compareat.*

3 *Iudex vtrum possit statuere minus tempus quàm statuatur à prætore ad succedendum, quando statuit alicui tempus ad instantiam creditorum, vel legatariorum, an velit esse hæres, vel ne.*

LEX IX.

1 SI curatoris. †Is, cui defertur hereditas, potest quandocunq; adire, & si non cõstat de aditione, debet interrogari à iudice, & statuitur tempus moderatum ad deliber.
2 h.d. † Quid autem sit, quando non apparet, quis sit hæres, vnde fit pro clama generale, q̃ quicunq; prętendit se hæredem, intra certum tempus compareat, & si intra tale tempus compareat aliquis, qui non sit hæres, & dicat se hæredem, & ita respondeat iudici interroganti, an per talem responsionem teneatur satisfacere creditorib. habes text. q̃ non, sed solùm tenetur illis creditorib. ad quorum specialem instantiam factum est proclama, text. est in l. fin. ff. de interrog. act. & cum hæreditas solo animo adeatur. l. si auia. s̃. eod. nunquid teneatur quis respondere, an in animo suo adiuerit, dicit Ang. hic se obtinuisse de facto Flo. quòd sic, quia quis fuit coactus respondere, an

SVMMARIVM.

1 *Inopia defuncti, vel iniuria tertij non excusant hæredem, quominus non teneatur satisfacere creditoribus.*

2 *Spoliatus de maiori parte bonorum non potest conueniri, nisi prius sibi facta restituta.*

LEX X.

1 SIte. † Inopia defuncti, vel iniuria tertij non excusant hæredem, quominus non teneatur satisfacere creditorib. hr̃ditarijs. h.d. Nam iure isto hæres tenebatur satisfacere creditori in totum etiã vltra vires hæreditarias. l. 1. §. si is, qui quadringenta. ff. ad Treb. legatarijs autem non. l. si vniuersæ. j̃. de leg. hodie autem facto, vel non facto inuentario aliud est, vt hic per Bart. subdit tamen inaduertenter Bart. & eius errorem secuti sunt Bald. & Ange. hic, quòd secundum dictum non procedat de iure can.
2 per. c. 1. de resti. spol. in 6. vbi spoliatus † de maiori parte bon. non potest conueniri nisi prius facta sibi restitutione, & idem tenet Bartol. in l. si quis ad se. C. ad l. Iul. de vi. errat Bartol. quia text. d. c. 1. loquitur, quando quis conueniretur ab illo met, qui cum spoliauit. Sed in hoc text. fuerat spoliatus à tertio, & ita reprobant Mod. & dom. Matesil. in not. 194. Vltimò no. ex hoc text. cum glo. quòd licèt passus sis iniuriam ab aliquo, tamen non est tibi licitum iniuriam alij inferre, quod facit ad aliqua notabi. de quibus per Pau. & Sal. hic.

SVMMARIVM.

1 *Pater non potest repudiare hæreditatem filio delatam, neque seruos hæreditarios manumittere.*

LEX XI.

1 RE nitente. † Pater non potest repudiare hr̃ditatem delatam filio, neque seruos hæreditarios manumittere. h.d. De hoc tetigi in l. 1. s̃. qui admit. & ibi tenui, quòd ista lex etiam procedit in hæreditate profectitia. s. si filius esset institutus contemplatione patris, vt per Pau. de Cast. hic, tamen ista videretur limitanda, & non procedere hodie in hæreditate delata infanti, quia videretur, quòd solus pater potest adire hereditatem delatam infanti. l. si infanti. j̃. eod. per consequens solus debet posse repudiare per regulam. l. is potest. ff. de acquir. hæred. Breuiter contrarium determinat Angel. in l. is, qui hær. §. fin. ff. de acquir. hæred. per istum text. & per illum, qui indistinctè negan t patrem posse repudiare hæreditatem delatam filio,

Source : BIU Cujas

filio,& dicit Ang. quòd ita fuit de facto iudicatum Flo. & obtentum per Bald.& ante illam decisionem Bald.omnes aduocati tenebant contrarium, & illam decisio.sequuntur Imo.& dom.Alex.ibi, quam bene not.pro ampliatione huius tex. nec obst.argum. in contrarium factum per regulam dicte. l. is potest,quia respondet, quod procedit in his,qui suo nomine possunt adire, secus si nomine alieno. probat text. in l. tutor. ff.de bon.poss.

SVMMARIVM.

1 *Agnoscens bon. poss.de iure prætorio quantum ad effectum consequitur illud,quod consequeretur hæres de iure ciuili, non tamen efficitur hæres de iure ciuili,& sic non habet iura directa,sed vtilia.*

LEX XII.

PVberem. Ista.l.licèt sit breuis,tamen inuenio, quòd legitur altero de tribus modis.Vno per glo.hic in fin.ℭ † agnoscens bon.poss. de iure præto. quantum ad effectum cõsequitur illud, quod consequeretur hæres succedens de iure ciuil. & sic non habet iura directa, sed vtilia tantum, aliàs sequeretur mirabile,& absurdum, vt in glo. idem tenet glo.in l. sed cum patrono.§.1.in glos.3. & ibi Bartol.videtur simpliciter transire.ff.de bon.poss. idem tenent Old.Lauden. Bal.Ang.Sal. & dom.Alex.hic,Bald.Imo. & dom.Alex.in l. si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit.per illum tex.ff.de acquir.hær.idem & plenius tenet Bald.in rub.C.qui admi.in 6.quæst. & ibi Lud. Rom.ad fin.& idem Bal.in l.1.in 10.opp.cod.tit. & Ioann.Fab. in §.quos autem.insti.de bon.poss.& sic,secundum glo. *& omnes hos Doct.*ille, qui venit ad successionem per bon. poss.& sic per remedium iuris prætorij, non efficitur hæres de iure ciui. quia sic haberet iura directa, sed tantum de iure prætorio, eo quia via quam quis elegit,sibi debet patere.l.si mulier.ff.quod me. cau. & quia actus agentum non debent operari vltra eorum voluntates. contra istum intellectum fortiter obstat iste text,in vers.pro hærede gerere, quod idem est, quod effici hæredem de iure ciui. glos. dupliciter respondet, sed violat text. Primo dicit, quod dicitur gerere pro hærede, verum est in effectu; vel secundo respondet, ℭ dicitur gerere pro hærede,verum est de iure præto.¶Alio, & secundo modo legitur secundum Bart.sine violentia literæ, & istum tene, quòd qui agnoscit bon.poss.de iure prætorio,dicitur adire hæreditatem de iure ciui.& efficitur hæres iure ciui.ac si adiuisset,& cum Bart.tenent Fulg.& Pau.de Cast.hic, & Lud Rom.& Raph. Cum.in d.l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit, & diffusè Andr. Barb.in rub.5.qui admit.in 85. col. & seq. & pro isto intellectu facit text. d. §. sed quid si. vbi si pater mandauerit filio, quòd agnosceret bon.poss.potest virtute huius mandari adire, ergo istud non est diuersum à mandato agnoscendi de iure prætoris, cùm forma sit seruanda.l.diligenter.ff.mand.nisi dixeris, ℭ qui pinguius mandatum adimplet, dicitur seruare formam mandati text.est in dicta.l.si quis mihi bona §.pen. & ibi notãt Scrib. pro limitatione dicte.l.diligenter.facit.l.fi.§.fin.& ibi Bar. ff.mand. contra istum intellectum Barto. dum in princ. huius anni sustineretur in circulis, moui difficultatem, cui non fuit responsum, ego habeo, quod ars, & natura nihil debent frustra operari.l. qui bis idem.ff. de verb.oblig. sed ego habeo, ℭ qui succedit de iure præto. quando alius non est successurus de iure ciui.consequitur iura directa, ita tenet Dyn. & Bart. in l.2. quam legi pro prima. ff.de bon. poss. Imo.& Mod. in l. ex asse.in princip.ff.ad Trebell. & est doctr.approbata, ergo cùm succedendo de iure præto. consequatur iura directa, frustra est dicere, quòd consequatur de iure ciui. ex quo de iure ciui. nihil additur. Nisi fortè diceres, quòd posset esse vtile habere iura directa, & iura ptæt. & ciui. quia si renunciaret ad instantiam creditorum, vel legatariorum vni iuri, posset ex alio admitti.cogita tamen in hoc. Tertium intellectum tradit Bart. in l.gerit.in pen.colu. ff.de acquir. hæred.vbi dicit, quòd quando, quis non errat circa factum, sed dubitat quo iure sibi deferatur successio,talis error nõ impedit aditionem, & ponit exemplum in eo, qui putabat se non posse succedere de iure ciui. sed solùm de iure præt. certè petendo bon. poss efficeretur tamen hæres de iure ciui. ita intelligit istam. l.& sic pondera, ℭ Bart.vult, quòd si non interueniisset error, petendo bon.poss. non esset efectus hæres de iure ciui. Cuius contrarium de recto tenet hic, tamen iste intellectus de errore diuinat, quia de errore in text.verbum nullum.¶Quartum intellectum ponit Bald.hic,& in cap.1.in 5.colum.in titu an agna. vel filius.in vsib.feud.sequuntur Ange.& Sal.hic,quòd si filius per lapsum anni sit exclusus à facultate succedendi de iure prætorio iuxta.l.emancip.supra, qui admi. tamen si agnoscat de iure præto,certè efficeretur hæres de iure ciuili, & hunc dicit esse casum huius.l.& sic actus, qui non potest valere vt fit,valebit eo modo quo potest, qui intellectus est pulcher in se, sed diuinat. In contrarium videtur facere text.in d.§. sed quid si mandauit.iuncta glo.in vers.petitam.

SVMMARIVM.

1 *Qui repudiat vno iure,& sic de iure præto.potest alio, & sic de iure ciuili adire.*

LEX XIII.

a 1 SVum. a † Qui repudiat vno iure, & sic de iure præto. potest alio, & sic de iure ciui. adire.hoc dicit, & potest intelligi text. in vers. omissa. de repudiatione tacita per lapsum anni, & tunc esset hic text. contra hæreticam opin. Bartol. in l. filio præterito.in pen.colum.ff.de iniu.rup.vbi tenuit,quòd qui excluditur per lapsum anni à facultate succedendi de iure præto.intelligitur etiam excludi à succes.de iure ciuili, per text.terribilem in l. si impubes. §.quæsitum. ff.de carb.edi. & eum reprobant Ful.& Paul.hic,& Mod.in l.posthumo.præsertim do. Alexan. C.de bon.poss. contra tab.& licèt glo.intelligat istum text.procedere, quando institutus non habebat substitutum, * aliàs secus,per.l.3.supra de im pub.& alijs subst. tamen glos. *reprehenditur per omnes* hic,& per Bartol. in l.nec is.§.1.ff. eod.per generalitatem huius.l.nec aliquid facit dicta.l.3.quia loquitur, quando institutus renuntiauit ex testamento, & volebat ab intest succedere, certè si sit substitutus,non põt ab intest.venire, quia quandiu potest ex testamento succedi per institutum, vel substitutum, nunquam est locus successioni ab intest.l. quandiu.ff.de reg.iur.

ADDITIO.

a ¶Suum.Limitat Bald.in rubr.C. qui admitti.in princ.7.q. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Absque aliqua apprehensione possessio.rerum hæredi.acquiritur hæreditas,& sic dominium,non tamen possessio.*

2 *In contractibus nunquam ex solo contractu, & sic ex solo titulo transfertur dominium rei in aliquem, nisi interueniente traditione, vel quasi.*

3 *Licèt in contractibus attendamus tempus celebrati contractus,& tempus purificatæ conditionis,tamen in hæred.quærenda inspicimus tempus aditionis,non tempus delatæ hæreditatis.*

LEX XIIII.

I sorori. Potest hereditas queri tam de iure ciuili,quàm prætlicèt bona hereditaria non possideantur, quæ posteà à possessorib.vendicantur,& in hæreditate cui sit quærenda,tempus aditio.inspicitur.hoc dicit cum l.sequen. † Not.ex. l.si sorori, quod absque aliqua apprehensione possess. rerum hæreditariarum,acquiritur hæreditas,& sic dominium,tamen possessio non acquiritur nisi mediante apprehensione. facit. l. cùm hæredes.in princ. ff.de acquir. poss.l.1.§.Scæuola.ff.si quis testamento liber.esse iuss.fue. † & hæc est differentia inter contractus, a & vltimas voluntates, quia in contractibus nunquã ex solo contractu, & sic ex solo titulo transfertur dominium rei in aliquem, nisi interueniente traditione, vel quasi.l.traditionib.C.de pact.§.per traditionem.instit.de rerum diui.etiam si sit contractus omnium bon. & sic contractus vniuersalis, puta si venderem vniuersam hæreditatem. l. qui tibi hæreditatem vendidit.C.de hæred. vel actio.vend.l. qui tibi.C.de his, qui à non domino man. licèt contrarium, & malè tenuerit glo.quæ reputatur singu.in l.1.super verbo vniuersæ.ff. de vsucap. pro dote. saluo nisi titulus vniuersalis accederet personæ. Auth.ingressi. C.de sacrosan. Eccles.& l.1. cum glos.ff.pro socio.

ADDITIO.

a ¶Inter contractus. Adde Bartol.in l.cùm quis.ff.de verb.oblig.

Source : BIU Cujas

cio.& ſi dicis,quæ eſt rō diuerſitatis inter ϛctus,& vltimas voluntates,quare in vltima voluntate dñium rerum legatarum tranſeat ipſo iure in legatarium.l.à Titio.in fin.ff.de fur. Item in hæredem dominium rerum hæreditariarum tranſit ex ſola aditione,quæ fit animo ſolo,abſq; apprehenſione rerum hereditariarum,in ϛctib.eſt ſecus? dic quod rō eſt, quia aditio hæreditatis habet multum iuris,& parum facti, patet quia fit ſolo animo,& ideo appellatur actus legitimus. a l.actus legitimi. ff.de reg.iur.ideo ius concedit ei magnum effectū,vt ſola aditione efficiatur dñs,& hæres.ϛctus autem dñr eſſe facti.l.conſilio.in fi.ff.de cura.furio.& ideo parum iuris hr̃e dicunt,ideo nimirum ſi ibi requiritur magis actus facti.ſ.traditio. & ita declarat Fulg.hic.¶ Limita tñ,quod dixi,in hæredem non tranſire poſs rerum hæreditariarum,niſi actualiter poſſeſſionem apprehendat,iurib.alleg.vt ſit verū,niſi adſit ſtatutū,vel decretū, ꝙ eſt in vniuerſo Ducali dominio, quo cauetur, ꝙ poſſeſſio defuncti ipſo iure continuetur in hæredem,acſi eſſet apprehēſa,& dicunt Pau.de Caſt.& D.Alex.hic,ꝙ ſtante prædicto ſtatuto,non per hoc intelliguntur ſublata remedia adipiſcendæ poſſeſſionis executiua,& ideo licèt poſſeſſio ipſo iure continuetur in hæredem,tñ quia iſta eſt ſolū poſſeſſio iuris,certè ꝓ adipiſcenda actuali poſ.poterit intentare remedium.l.fi.C.de edic.diui Adria.tol.ꝙ eſt remedium adipiſcendi rem,& interdictum quorum bonorum.& fuit deci.Cy.in l.ea lege.vbi etiā Bal.in 6.q. C. de condi.ob cauſam.& multum plenè,& ſingulariter de illo ſtatuto ponit Bal.vbi multa videas in rub.de cauſa poſ.& propric.& in rub.de conſue.& in c.item cum quis.de reſti.ſpo.D.Alex.in d.l.cū hæredes.in princ.& in conſil.82.in 2. vol.inci.perſpectis his,quę in themate.s̄.narrant.& in conſ.83. in 2.vol.quod incip.Viſa facti narratione.in 6.col.¶ Limita tñ valde ſingulariter,& ita habeo nunc in facto, vt dictum ſtatutum locum habeat,niſi mortuo defuncto poſſ. ab alio fuerit apprehenſa,quia illa actualis apprehenſio impedit illam continuationem fictam inductam à ſtatuto,ita limitat Raph.Cuman.in l.Pomponius.§.quæſitum.per illum tex.ff.de acq. poſ. quam limita.pro valde no.refert D.Alex.ſed eam non firmat, in d.l.cū hæredes.in prin.ſed ego allego Do.Alex. conſulendo expreſsè firmantem in d.conſi.83.in 2.vol.in 2. col. & ego pro hoc allego gl.ord.& miror,ꝙ prædicti Doct. non allegauerint, in l.cū miles.in prin.in gl.mag.ad fi.ff.ex quib. cau. ma. & no. bene hanc limit.pro excluſione illius ſtatuti, quia valde vtilis eſt.¶ Secundò limita,& ſigna, ꝙ virtute illius ſtatuti non poſſet hæres intentare remedium recuperādæ poſ. nam ſi aliquis verè habuiſſet poſ.potuiſſet tanq̄ ſpoliatus eam recuperare,& ante omnia deberet reſtitui,certè ſi vigore ſtatuti hæres intentaret remedium recuperandæ,malè ageret, & deberet ſuccūbere.ita dicit Bal.in Auth.defuncto.in 3.q.C.ad Tertul.& in ſimili Bal.in l.1.ad fi.C.de appel.Io.Fab.in §.ſui.inſti.de her. quali.& diffe.& in ſpecie conſuluit.D.Alex.in conſi.37.incip. in cāmota per Ang.Simonis.in 3.col.in 1.vol.& in præalleg. conſil. 83.in 2.vol.in 7.col.¶ Tertiò limita principaliter illud,quod dixi de poſ.quæ non continuatur in hæredem, niſi ſequuta apprehenſione,vt non habeat locum in bonis feudalib.quorum poſ.ſine apprehenſione tranſit ad filium.ita ſing.dicit Bald.in l. cùm antiquiorib.in 6.col.in ver. 10.ſic.ſ. eo. Tu tamen vide in hoc Bal.qui videtur refragari,& fortè melius in c.1.in vlt.colu. 3 in tit.an mutus,vel aliàs imperfectus.in vſib.feudo.¶† Vlti.no. b ex l.ſeq.ꝙ quamuis in ϛctibus ♭ attendamus tempus celebrati contractus,& non tempus purificatæ conditionis, eo quia in contractib.conditio trahitur retrò.l.ſi vxorem. vbi notatur.C. de condi.inſer.ponunt omnes in l.ſi filiusfam.ff.de verb.oblig. tamen in vlt.vol.in hæreditate quærenda inſpicimus tps aditionis,& non tempus delatæ hæreditatis, & quæ ſit rō diuerſitatis,dic vt per Bar.& omnes in d.l.filiusfam.& per Saly.hic.& iſtud no. ſm Pau.de Ca.facit ad duas q.vt hic per eum.cū concor.de quib.per D.Alex.& per hæc remanet expedita iſta.l.

ADDITIONES.

a ¶Actus legitimus.Adde regulam actus legiti.de reg.iur.lib.6.
b ¶In contractib.Adde gl.2.& ibi Doc.in l.Rutilia.ff.de contrah.emp.gl.in l.2. in verſ.veniſſe.ff.de hære.vel act.ven.

SVMMARIVM.

1 *Nemo cogitur contrahere, nec quaſi contrahere,nec donatio. accepta-re.fallit, vt infra nu.3.*
2 *Contractus à princ.ſunt voluntatis,ex poſt facto neceſſitatis.*
4 *Valet ſtatutum,vt quis inuitus cogatur vendere ſuam rem.*
5 *Nemo inuitus cogitur adire hæredit. niſi ſit ſeruus,vel hæres grauatus reſtituere hæreditatem.*

LEX XVI.

NEc emere. Hoc dicit. Nemo cogitur ϛhere,nec quaſi ϛhere,nec acceptare donationem. h. d.& ponit tria dicta,q̄ patent in tex.† primò no.ꝙ ſicut inuitus non cogitur
1 ϛhere,ita nec quaſi contrahere,vt probat tex.in ver.adire, cū aditio ſit quaſi contractus.l.apud Iulianum.§.1.ff.quib.ex cau. in poſ.eatur.facit.l.fi.& ibi no.Bal.& Pau.de Caſt.ff.de neg.geſ.
2 † Hinc dicimus,ꝙ contractus à prin.ſunt voluntatis, ex poſt facto neceſſitatis.l.in commodato.§.ſicut.ff.comm.od.& l.ſicut.
3 C.de act.& obl.¶† Iſta regula fallit in aliquib. a caſib.poſitus in
a gl.& plenius per Gul.& Alb.hic.Quoſdam alios caſus no.Bar. in l.fi.C.de fideicom.lib.Bal.& Ang.in l.ſi pendentes.§.ſi quid clo.acarij.ff.de vſufruct.& vltra fallentias traditas in his locis, adde, quòd etiam fallit tempore caritiæ, quo tempore no-
b bilis habens annonam poteſt compelli inuitus ad vendendū,b & viliori pretio,vt per Barto.in l.annonam.ff.de extraord. cri. & in l.1.§.cura carnis.ff.de off.p̄fe.vrb.Cy.& Bal.in l.1.C.de epiſco.audien.¶ Secundo fallit fauore religionis,quando teſtator mandat conſtrui Eccleſiam in loco, qui eſt communis cum alio,nam cogitur ſocius inuitus vendere partem ſuam, vt Eccleſia conſtruatur.l.fin.§.1.quam ad hoc ibi no.Bal. C.de communi ſeruo ma.facit.l.ſi quis ſepulchrum. vbi alius ſimilis caſus ff.de relig.& ſump.fune.¶ Tertiò fallit in caſu no.l. 2. ff. de nundi.vbi Iuriſc. opportunè adducit authoritatem Platonis. ¶ Quarto fallit in l.ſi locus.§.fin.cum gloſſ.ff.quemadmo.ſeru. amit.¶ Quintò fallit in caſu ſingu. l. ſi fundum.ff.mand.quem Bar.ibi reputat valde ſing.& dicit ſe de facto practicaſſe in palatio ſyndicatus.Eum etiam pro ſing.alleg.Bal.in l.1.in 6. q. C. ſi ſeruus exte.¶ Sexto ſing.fallit,quotieſcunque quis expoſuiſſet rem ſuam ad vēdendum,puta ſcholaris poſuit librum ſuū penes bidellum ad vendendum, iſto caſu poteſt cogi inuitus ad vendendum,& ſi ſit differentia in pretio,recurritur ad arbitrium iudi.Ita probat gl.in l.non enim.ff.rer.amo.quam gloſ. Dyn.& Bar. ibi ad hoc expreſsè notant, & ſequuntur,& ſic eſt ibi ſpecialis caſus,in quo non eſt locus pœnitentiæ, ſicut & in ſimili propter expoſitionem rei venalis in contractu innominato non eſt locus pœnitentiæ.tex.eſt ſecundum Bart.& omnes ibi in l.1.C.de rer.permu.cum concor.quas dedi in l.ſi pecuniam.in prin.ff.de condi.ob cauſam.& ſi caſus iſte eſt verus, eſt multum notabilis,tamen non puto verum, & in contrarium in terminis tenent Pet.Cy.& Bal.in l.1.C. de epiſc.audi. &
4 no.Alb.in d.l.non enim. † Septimò fallit c vbicunque ſtatuto
c caueretur,ꝙ quis inuitus cogatur vendere ſuam rem,nam valeret tale ſtatutum,dummodo ſit generale.ita no.Bar.in l.venditor.§.ſi conſtat.per illum tex.ff.cōia prædiorum. & in l. Antiochenſium.ff.de priuil.cred.probat tex.in l.ſi in emptione.§. omnium.ff.de contrahē. empt. Hinc alibi pulchrè determinat Bar.in l.2.in ver.ab eo autem.C.de debi.ciui.lib.11. valere ſtatutum,ꝙ habens rem paruam apud cōfinia habentis magnā compellatur vendere pretio moderando arbitriud. ¶ Vltimo fallit prędicta regula in ciuib.qui compelli poſſunt inuiti ad locandum domum ſcholarib.vt notant Moder.præcipuè Imo. poſt Bal.& Ang.ibi,in l.1.ad fi.ff.ſol.mat.poſt Io.And. ibi ꝓ eos
5 alleg.¶† No.ſecundò ex tex.ibi,nec damnoſam quiſquam hæreditatem.ꝙ nemo inuitus compellitur adire hæred. & ſi inuitus adeat,dummodo proteſtetur,aditio nihil valet.l.qui in aliena.§.fi.ff.de acq.hære.Fallit in ſeruo,in quo coacta aditio ꝓ dominum valet.l.1.§.1.ff.ſi quis omiſ.cauſa teſt. gl.in l. cùm proponas.& ibi dixi.s̄.de hære.inſti.Secundò fallit in hærede grauato reſti.hæreditatem,qui poteſt cogi adire, & reſtituere.colit.ff.& C.ad Treb.

ADDITIONES.

a ¶Fallit in aliquibus. Adde Spe.tit.de execu.ſen.in rub.Hoſt.& Doct.in c.1. de rer.permu.
b ¶Vendendum.Adde,ꝙ quando fiſcus habet multum frumenti,poteſt imponere ſubditis neceſſitatem emendi ſecundū Bar.in l.quoties.C.vt nem.lic. in empt.ſpe.ſe excuſ.& Conſ.ſing.121. BELLAC.
c ¶Fallit.Adde alium caſum,quo quis cogitur promittere in l.2.in prin.ff.ſolu. mat.vbi idem Iaſ.5.no. PANCIR.

LEX XVII.

CRetionum. Sublata ſolennitate dierum creticorū poteſt hæreditas qualibet die adiri.hoc dicit. & dicit Iſido.in c.24.in lib.5.etimologiarum. quem gl. voluit allega,hic in fin. dum videtur velle allegare Irneri. ꝙ cretio idem Iaſ.ſuper ij.Cod. X eſt,

eſt, ꝙ decretio temporis, intra quod hæres debebat adire hæreditatem, aliàs excludebatur.

SVMMARIVM.

1 *Pater ſolus poteſt adire hæreditatem delatam infanti nomine ipſius infantis.*
2 *Hæred. delata infanti tranſmittitur ad ipſius patrem, quamuis ſit mortuus, antequam per patrem adiretur. nu. 11.*
3 *Hæreditas infantis emancipati, an tranſmittatur ad matrem.*
4 *Hæreditas infantis non adita tranſmiſſa ad patrem, tranſmittitur tanquam adita, & non tanquam adeunda.*
5 *Solus tutor poteſt adire hereditatem pro infante.*
6 *Iudex ſupplet defectum tutoris in aditione hæreditatis.*
7 *Hæreditas patris non adita tranſmittitur ad quoſcunque ratione ſuitatis.*
8 *Pater tunc demum dicitur legitimis adminiſtrator, quãdo habet vſumfructum in bonis filij, ſecus aliàs.*
9 *Furioſus an tranſmittat hæreditatem non aditam.*
10 *Curator furioſi non poteſt effectualiter ſuccedere nomine furioſi, ſed ſi eſſet pater, an poſſit.*
12 *Qui poteſt nomine proprio adire, poteſt repudiare, ſecus ſi non proprio, ſed alieno, vt in tutore, & patre.*
13 *Si deferatur hereditas pupillo non infanti, cum hoc quòd patri nõ quæratur vſusfructus, tunc authoritas patris non ſufficeret pupillo ad adeundum talem hereditatem.*
14 *An filius ex potentia ſuitatis tranſmittat hæred. patris non aditam ad quoſcunque hæredes. & nu. 15.*
16 *An quemad. hæreditatem patris ab inteſta. defuncti tranſmittit filius etiam non aditã ex potentia ſuitatis, an eodem modo ex potentia ſuitatis tranſmittat ius dicendi nullum.*
17 *Si minor deceßerit hæreditate non adita, cùm propter mortem, & ætatem dicatur læsi, tranſmittet ad hæredem, vt hæres ex perſona minoris poſſit reſtitui in integ. aduerſus aditionem hæredi. omiſſam.*

LEX XVIII.

I infanti. Iſta. l. eſt valde ſing. nec hẽt concordantem in iure, in qua Imperator quinq; inducit de nouo, q̃ ante iſtam. l. nõ erant diſpoſita, nec iure. ff. nec iur. C. Primò ſtatuit
1 de nouo, ꝙ †pater ſolus poſſit adire hæreditatem delatam infanti nomine ipſius infantis, & dicunt Bar. & Saly. ꝙ pater debet in hoc eſſe cautus, vt dicat ſe adire nomine infantis, aliàs vitiaretur aditio. vnde de iure. ff. erat ſtatutum, quod pater ſolus poſſet agnoſcere bon. poſ. nomine infantis. l. 1. ff. de bo. poſ. furio. infan. ſed non poterat adire hæreditatem, iſtud ergo inducitur de nouo per hanc l. & hoc habet locum non ſolùm in hære. matris delata infanti, ſed in hæreditate cuiuſcunq; ẽt extranei ita eſt tex. hic. ibi, vel alijs quibuſcunque. Secundũ inducitur de nouo in ver. ſed ſi hoc parens, contra regulam, quę habet, ꝙ hæreditas non adita, non tranſmittitur regulariter. l. quoniam ſororem. ſ. eo. & l. vnica. § in nouiſſimo. C. de cadu. tollen. hic tamen ſing. diſponit contra hanc reg. ꝙ ſi hæreditas
2 †delata ſit infanti, & infans ſit mortuus, antequam pater eius nomine adierit, tamen talis hæreditas tranſmittitur ad ipſum patrem, & ſic reſultat aliud ſing. ꝙ licèt pater fuerit in negligẽtia in adeundo, tamen talis negligentia ſibi patri non nocet, quominus hæreditas delata infanti, quam ipſe pater adire debuerat, ad ipſum patrem tranſmittatur, & fortius dicit text. in ver. ea verò. ꝙ iſtud hẽt locum nedum in infante, qui ſit in poteſtate patris, ſed ẽt habet locum in infante emancipato, ꝙ lõgè ſingularius eſt, & ex his inferas, hic eſſe tex. pro limitatione, & intellectu. l. vnicæ. C. de his, qui ante aper. tab. vbi hæreditas non adita propter coniunctionem ſanguinis tranſmittitur. de quo dixi in lege, emancipata. ſ. qui admi. nam illa. l. debet intelligi, vt procedat in hæredi. aſcendentium tam ex linea paterna quàm materna, nam illæ tranſmittuntur ad deſcendentes, ſecus eſt ècontra, ſi moriatur deſcẽdens, puta filius vel nepos, quia hæreditas eius non adita non tranſmitteretur ad aſcendẽtes, & ſic illa. l. vnica. non habet locum ècontra, quia ſpeciale eſt in hac hęreditate infantis, vt tranſmittatur ad patrem, ergo in alio caſu, q̃ in infante non haberet locum tranſmiſſio, & ita ante oẽs iſtum tex. ad hoc originaliter no. Bal. in l. 2. C. ad Orfi. & ita etiam no. Alex. hic, licèt de Bal. mentionem non faciat. Sed mihi vĩ, ꝙ termini ſint valde diuerſi, quaſi. l. vnica. quæ loquitur in hæreditate aſcendentis, non loqueretur in hæreditate, quæ eſſet delata aſcendenti, ſed quæ erat ipſius aſcẽdentis. Ita hic in hæreditate delata infanti. Nam ſi conſideras, caſus iſte eſt valde diuerſus. Tamen pro eadem ſententia, ꝙ d. l. vnica non habeat locum ècontra in hæreditate deſcendentis non adita, ꝙ illa non tranſmittatur, alleg. D. Alex. hic alium tex. in l. 2. §. ſi quis ex liberis. ff. ad Tertul. ſed ante eum ad hoc allegat Bar. de quo ipſe mentionem non facit, in l. vnica. C. de his, qui ante ape. tab. Sed mihi videtur, ꝙ ineptè allegetur tex. ille, cùm ſit de iure fforum, quo iure non tranſmittebatur anteq̃ fieret l. noua. C. ad idem. D. Alex. hic alleg. tex. in l. 2. C. ad Orfi. & eſt de iure. C. Sed caue, quia etiam illa. l. nihil facit. & Bal. ibi dupliciter reſpondet ad illum tex. Primò, ꝙ d. l. 2. loquatur, antequam eſſet facta. d. l. vnica. tamẽ eſt aliqualiter diuinare. Ideo ſecundò, & clarè reſpondet, ꝙ ibi ſupererant alij filij, quib. illo iure erat magis debita hæreditas, q̃ aſcendenti. illi ergo impediunt tranſmiſſionem ad aſcendentes, & ex his poſſet diſputãdo attentari concluſio ꝫ omnes, ꝙ d. l. vnica. C. de his, q ante. quæ loquitur in hæreditate aſcendentium non adita, vt procedat ẽt ècontra in hæreditate deſcendentium, & hoc tenuit gl.
* ibi in verbo liberos, ĩ illa gl. *communiter reprehenditur*, per Bart. & alios omnes ibi, & Bal. in l. cũ antiquior. b. in pe. col. in princ. ꝯ. eo. & in l. 2. ꝯ. ad Orfi. & per omnes in l. ventre. vbi latè Ange. & Imo. ff. de acq. hęre. Saly. in l. apud hoſtes. ꝯ. de ſuis, & legi. tñ
3 legendo non diſcedo à cõi ſnĩa. †Nunquid autem iſte text. loquens in patre, & diſponens, ꝙ hęreditas delata infanti, & non adita tranſmittatur ad patrem, procedat etiam in matre, vt hęreditas infantis emancipati tranſmittatur ad matrem? Alb. hic in pe. & vlt. col. diffusè examinat, referens, ꝙ aliàs fuit de facto in ciuitate Bononiæ in valde magna hæreditate, & refert, ꝙ Antiqui Doc. fuerunt aduocati hinc atq; hinc. Cyn. hic in 4. q. multa dicit, ſed nihil decidit, eo quia periculoſum eſt extendere hanc. l. loquentem in patre ad matrem. & Bal. in l. vnica. ad
* fi. præalleg. tenet ꝫrium. *Communis ſententia* eſt, ꝙ iſta. l. non habeat locum in matre. ita firmat Ray. & Saly. hic in 3. no. Pau.
4 de Caſt. in vlt. col. & D. Alex. & in effectu Alb. hic. ¶†Tertium prin. quod inducit de nouo iſta. l. ponitur in tex. ibi, quaſi infanti quæſita. nam talis hæreditas delata infanti tranſmittitur ad patrem, tanquam adita, & quæſita, non tanquam adeunda, & ſic non erit opus, quòd pater adeat duas hæreditates, ſatis eſt, ꝙ adeat hæreditatem infantis, in qua inuenit hæreditatem alterius ſibi quæſitam, quod eſt ſing. & ita intelligunt Ang. Pau. de Caſt. & D. Alex. hic, tamen ſi ſubtiliter inſpexeris Bar. hic in 3. no. vult oppoſitum, imò plus non requiritur, ꝙ pater adeat hæreditatem infantis, ſed illam ipſo iure occupat iure peculij.
5 ¶†Quartum inducit de nouo hæc. l. in verſic. parente. ꝙ ſolus tutor poteſt adire hęreditatem pro infante, licèt ante hanc. l. iſtud non potuiſſet. l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo. ver. neque pupil. ipſe. ff. ad Treb. firmat expreſsè gl. in l. potuit. vbi dixi. ſ. eod. & ibi addidi, quòd illud, quod ibi tenent glo. & Docto. eſt hodie immutatum per hanc. l. prout expreſsè firmat Fulgoſ. & Pau.
6 hic. ¶†Quintò inducit de nouo aliud in verſic. fina. quòd licèt olim pupillus maior infante ſi carebat tutore, poterat bene agnoſcere bono. poſſ. cum authoritate iudicis ſupplentis defectum tutoris. l. tutor. ff. de bono. poſſ. & l. bonorum quidẽ. vbi dixi. ſupra qui admit. tamen non poterat pupil. carens tutore cum authoritate iudicis adire hęreditatem, certè iſtud de nouo inducit, quòd etiam iudex ſupplet defectum tutoris in aditione hæreditatis, quod eſt ſingul. ſecundum Salyce. hic, & dicunt Salyc. hic in fin. & Pau. de Caſt. in vlti. not. quòd quando iudex ſupplet defectum tutoris, debet facere expreſsè ſcribere in actis, quia iudex ſciens talem pup. non habere tutorem, aliàs actus non valeret, ſicut requiritur, quòd exprimat, quando ſupplet in agnitione bon. poſſ. vt dicit tex. in d. l. bonorum quidem. in ver. ſciens. & ibi Barto. & alij ad hoc notant. tamen Raph. Fulg. ibi dicit, quòd licèt in bon. poſ. quando iudex ſupplet defectum tutoris, debeat illud neceſſario dici. d. l. bonorũ. ſecus tamen putat in aditione hæreditatis, per hunc text. ſed credo, ꝙ erret, cùm tex. iſte loquatur in vtroque, ibi, adire hæreditatem, vel bon. poſ. petere, iuncta. d. l. bonorum. ¶His pro enucleatione text. ſic excuſſis, ex quibus intelligis, quæ de nouo induxerit Theodoſius in hac. l. per quæ redditur ſingular. omiſſa diuiſione Barto. & Bald. diuide iſtam. l. in duas partes, ſecundum Cyn. Alber. & Pau. hic. In prima loquitur de infante, & durat vſque ad verſ. fina. ibi, ſinautem. ibi loquitur de maiore. Prima ſubdiuiditur in quatuor particulas. In prima ponitur de infante exiſtente ſub patria poteſtate. In ſecunda loquitur de infante, qui non habet patrem, ſed tutorem. In tertia loquitur de infante, qui non habet patrem, nec tutorem, qui neglexerit. In quarta, & vlti. ponit extenſionem ad prædicta, vt procedãt etiam in infante emãcipato, vel aliter effecto ſui iuris. Scđa ibi, parente verò. Tertia ibi, ſit vero, vel non ſit. Quarta, & vlti. ibi, ea verò, quę de infante. Rurſus ſecũda pars prin. quæ loquitur in maiore infante, ſubdiuiditur in duas partícu. In prima loquitur, qñ tutorẽ habet. In ſecunda, qñ caret tutore ibi, vel ſi non habeat tutorem. Summa hanc. l. vt per

Bar.

Source : BIU Cujas

Bar. In tex. ibi, ſi infanti. de iſta ætate infantiæ, & alijs remitto te ad Cy. Alb. & alios hic, & gl. in l. hæreditatem. in gloſſ. 2. ff. ad l. falc. & gl. in proœm. 6. cum alijs concor. de quib. per Do. Alex.
7 hic. ¶† No. ex tertia particula primæ partis in verbo omnes hæ
a reditates. [a] hic videri terribilē tex. ꝑ quem confundi debeant tres doc. Bar. & Doc. dum tex. dicit, omnes hęreditates. ponde ra illam vniuerſalem omnes, & ſubdit non ſint agnitæ nomine infantis, intelligi ac ſi ab initio non eſſent ad eum delatæ. In
* primis confundi videtur *ſententia communis*, quæ habet, ꝙ hæreditas patris non adita tranſmittitur ad quoſcunque ratione ſuitatis, vt. ſ. tangam in loco ſuo. iſte tex. fortiter probat oppoſitum, dum dicit, omnes hæreditates, & ſic in illa vniuerſali poteſt comprehendi etiam hæreditas patris, ꝙ patet, quia tex. loquitur, quando pater erat præmortuus, & infans erat ſub authoritate tutoris, & tamen hic dr̄, ꝙ ſi non ſit agnita, non trāſmittitur, cùm habeatur, ac ſi nunquam fuiſſet delata, niſi dixeris, ꝙ tex. iſte loquatur de omni alia hæreditate, quàm de hæreditate patris, patet dum dicit tex. *omnes hæreditates deuolutas*. pō dera illud deuolutas, nam hæred. patris non dr̄ propriè deoluui ipſi filio. l. in ſuis. ff. de lib. & poſthu. §. ſui. inſti. de hær. quali. & diffe. licèt Ang hic in 3. col. dicat ſe ponderare tex. vbi hære. patris dr̄ deuolui filio in l. fi. in ver. finaūt perpetuus. & in ver. *paterna quidem hæreditate, quæ quaſi debita ad poſteritatem ſuam deuoluitur*. C. de cur. fur. ſed tu caue, ꝙ in illo text. verbum deoluitur, non ponitur reſpectu filij, ſed reſpectu poſteritatis poſt
* filium. Secundò confundit iſte tex. aliam opī. *& communem*, q̄ habetur, ꝙ ſi minor deceſſerit hæreditate non adita, cū in hoc poſſit dici minor fuiſſe læſus, hæres minoris ex perſona minoris habet reſtitutionem in integrum, qua mediante ex perſona minoris poterit adire, vt firmat Bar. hic in vlt. col. vbi dicetur. iſtud eſt contra hunc tex. nam quando minor deceſſit hæreditate non adita, dicit tex. ꝙ eſt perinde, ac ſi ab initio non eſſet ad eum delata, ſed ad alias perſonas, quæ vocantur: ſed ſi hęres minoris poſſet per in integr. reſtit. hæreditatem adire, non poſſet iſte tex. ſtare, de quo dicetur inferius. Tertio iſte tex. con
* fundit aliam opin. Bar. *& communem*, quam ponit in l. cū antiquiorib. ver. fi. ſ. eo. vbi tenet, ꝙ ſi hæreditas ſit delata minori, q̄ habet tutorem, & tutor neglexerit eam adire, & dicitur negligere, qñ ſcit, & non adit, ꝙ talis hæreditas, quamuis non ſit adita, tranſmitteretur ad hæredem minoris beneficio. d. l. cū antiquiorib. iſtud videtur contra iſtum tex. nam non bene diceret tex. ibi, ac ſi non eſſet delata, niſi dicas, ꝙ iſta. l. ſit facta ante. l. cū
8 antiquiorib. & ꝙ ſit in hoc huic. l. derogatū per illam. l. ¶† Vlt.
no. in ver. ſin verò. hic eſſe text. ſing. *ſm* Bart. & omnes ad duo.
* Primum ſing. eſt, vt no. Bar. hic in 4. colu. *& omnes ſequuntur*, ꝙ licèt pater tunc demum dicat̄ legitimus adminiſtrator, quando habet vſumfr. hinc eſt, ꝙ pater dicitur legitimus adminiſtrator bonorū aduentitiorū filij, eo quia habet in illis vſumfr. l. 4. C. de bon. ma. tamen vbi non habet vſumfr. non dicitur legitimus adminiſtrator. gl. in Auth. excipitur. C. de bon. quę lib. hic eſt tex. ſing. ꝙ pater pro filio infante emancipato habet legitimam admi. & tamen non habet vſumfr. ꝙ autem habeat legitimam admi. patet, quia poteſt eius noīe adire hęreditatē, & infantem obligare. & dicit Fulg. hic, ꝙ iſtud eſt mirabile. ſequitur etiam D. Alex. hic in 6. no. ſed ego aut non intelligo, q̄d voluerunt Bar. & Doc. aut grauiter errant, & miror alios non aduertere, nam iſtud non eſt in aliquo ſing. imò eſt regulare, ꝙ filijs emancipatis pater ipſo iure ſit eorum legitimus tutor, vt diſponit tit. inſti. de leg. paren. tut. & l. 3. §. fi. cum l. ſeq. ff. de legi. tut. & quod dictum eſt de vſufr. procederet quantum ad filium in ptāte. Bar. hic in 3. col. vt opinor ſentit obiectum, & dicit, ꝙ pater, vel auus non eſt legitimus tutor, niſi detur, ſed hoc puto adhuc peius dictum, quia legitimos tutores nemo dat, ſed l. ipſo iure creat, & ideo appellantur legitimi. l. legitimos. in prin. ff. de legi. tut. & ibi Bar. ſecus eſt in tuto. datiuis. cū ergo pater ſit legitimus tutor filij emanc. nō requiritur, ꝙ detur, vt dicit Bar. niſi ſaluares Bar. in vno caſu ſpāli, quem Bart. nouiter attentauit in l. ventre. ff. de acq. hær. in pe. col. in fi. vel prin. vltimæ, in ver. ſed certè hic dubitatur qūo poteſt eſſe. vbi attentauit Bar. ꝙ licèt pater ſit legitimus tutor, ſecus tamen ſit in auo, vel in alijs, quod mihi videtur ꝯ ea, quæ dicit ipſe Bar. in l. 3. §. fi. ff. de legi. tuto. & in l. frater. C. de legiti. tuto. Conſiderabam ſecundò, an Bar. poſſet aliter ſaluari, dum dicit, ꝙ pater, vel auus non eſt legitimus tutor, niſi detur, hoc eſt niſi cōcedatur illi adminiſtratio per iudicem, quia dato, ꝙ quis ſit tutor legitimus, tamen non poteſt propria authoritate accedere ad adminiſtrandum, ſed cum authoritate iudicis, interuenientib. his, quæ declarat Bar. in l. legitimam. per totam. ff. de legi. tuto. & ſequitur Pet. de Anch. in cle. 2. de iure patr. & ſic Bar. qui dicit niſi detur, eſt intelligendus, hoc eſt, niſi concedat̄ adminiſtratio, & ſi dicis, ꝙ hæc ſaluatio ſtare non poſſit, quia tutor ante decretam adminiſtrationem à iudice poteſt tñ adminiſtrare omnia illa, quæ ſunt tempore peritura, in quib. mora afferret periculum, hinc eſt, ꝙ ante decretam adminiſtrationē poteſt agnoſcere bon. poſ. ita ad literam ponit tex. in l. fi. & ibi Bar. & alij declarant. C. de tut. & cura. qui non ſatiſd. declarat Bar. in l. tutor. qui repertorium. in vlti. col. in prin. ff. de admin. tuto. quia dico, ꝙ licèt tutor ante decretam adminiſtrationē à iudice poſſit agnoſcere bon. poſ. illud ideo eſt, q̄a bo. poſ. nō poteſt agnoſci niſi intra centum dies, vel annum. l. 2. & l. emācipata. ſupra qui admit. ideo quia periculum eſt, *ſm* tamen, ꝙ declarat gl. no. in l. ſeruus. §. fi. ff. de bon. poſ. committitur tutori, ſed cum aditio hæreditatis duret perpetuò, hoc eſt 30. ann. vt vidiſti in l. licèt. ſ̄. eo. certè tutor ante decretam adminiſtrationem à iudice non poſſet adire hęreditatem, licèt agnoſcere bon. poſ. poſſit. & ſic pro certo illud, quod Bar. & Mod. reputant ſing. in hoc tex. non puto, ꝙ ſit ſing. in aliquo. Sed ad illud bene eſt ſing. iſte tex. in verſi. ea verò quæ. & eſt *ſm*, ꝙ prædixi, ꝙ quemadm. hæreditas delata infanti exiſtenti in poteſtate patris non adita tranſmittitur ad patrem, ꝙ idem ſit in filio infante emancipato, eſt bene ſing. & patebit ex dicēdis inferius. Adde, ꝙ illud, quod. ſ̄. proximè dixi tenere Bar. & Modern. ad hunc tex. ꝙ eſſet hic ſing. quia pater non habens vſumfru. ceſſatur legitimus adminiſtrator, tenet etiam Ang. hic in lectura Flo. & dicit, ꝙ eſt mirum, nec aliquo caſu inuenies *ſm* eum, tamen mihi magis placet illud, quod ſupra tenui. ¶ Gl. in verbo quęſita. diuiditur in ſex partes prin. In prima *ſm* Bar. reſpondet oppoſitioni, vel potes dicere, ꝙ reſpondet qōni. In ſecunda ꝑ viam qōnis remouet vnum ꝯrium, licèt Bart. expediat ꝑ duo ꝯria. In tertia remouet aliud ꝯrium. In quarta per qōnis viā opp. & ſol. In quinta idem facit. In ſexta, & vlt. format aliā oppo. quæ tendit ad aliud, q̄ tendant præcedentia ꝯria. Sed̄a ibi, ſed qualiter. Tertia ibi, ſed hodie per hanc. l. Quarta ibi, itē vr̄ hæc regula. Quinta ibi, item quæritur. Sexta, & vlti. ibi, item ꝯ. ſ̄. ad Orſi. & quia gl. eſt aliqualiter intricata, ideo expedio eam per partes, & aſſumo primā partem, & quæro, dr̄ in text. ꝙ pr̄ capit iure patrio, quæro ergo an capiat tanq̄ hæres filij, & ſic iure hr̄ditario, an verò occupet iure peculij, & vtilitas eſt euidens, quia ſi occupat iure peculij, non eſt opus alia aditione, & tranſmitteret, ſecus ſi caperet tanq̄ hæres filij. Secūda euidentior vtilitas eſt, quia ſi pater veniret tanq̄ hæres filij, teneret̄ creditorib. inſolidum ēt vltra vires hęreditarias. l. 1. §. ſi is, q̄ quadringenta. ff. ad Treb. hodie aūt non confecto inuentario tenetur oīb. creditorib. hęreditarijs vltra vires hæreditarias. §. ſi verò non fecerit. in Auth. de hęr. & fal. ſi verò pater occupet iure peculij, nunq̄ tenetur in plus, quàm ſit in peculio, & rō eſt *ſm* Bald. hic in 5. opp. quia iſto vlt. caſu pater eſt magis ſucceſſor bon. q̄ filij. Tertia vtilitas eſt, & not. quia ſi pater veniat tanquā hæres filij, tenebit̄ ꝑpetuò creditorib. ſi aūt veniat tanq̄ occupator pecul. nō tenebitur niſi vſq; ad annum poſt mortem filij, ꝑ tit. ff. qñ act. de pecul. eſt anna. Alia ēt vtilitas eſt, quia pr̄ q̄ ſuccedit vt hæres, tenetur conficere inuentarium, aliàs inſolidum obligatur, vt dicetur in l. fi. ſ̄. eo. ſecus ſi veniat iure peculij. Veritas eſt, vt tenet gl. ꝙ de iure C. cùm filiusfam. ēt habens bona caſtrenſia, vel quaſi non poſſet hr̄e hæredem, pater occupabat iure peculij, & ideo tex. iſte optimè dicit patrem venire iure patrio. ſed hodie per iura Authenticorum eſt immutatū, quia hodie filiusfa. habet ab inteſtato hr̄dem, ideoq; hodie pr̄
* venit tanq̄ hæres, & iure hæreditario. *& ita tenent omnes*. & dicit Bar. hic in 2. colu. ꝙ cùm caſus iſte ita de facto euenisſet, ꝙ ita ꝯſuluit iuxta hanc partem. ¶ Bar. hic in 3. col. quærit de vna. q. quam dicit ſe habuiſſe de facto, q̄ ego reputo dubitabilem, dicitur in hoc tex. patrem ſolū obtinere hęreditatem filij infantis, q in ætate infanti deceſſerat, verùm quia hodie ſtatutū eſt, ꝙ filio mortuo nō ſuccedit ſolus pater, imò æqualiter admittuntur pater, & mater, & fratres ipſius filij. Auth. defuncto. C. ad Tertul. nunquid ergo hodie procedet iſte text. ita ꝙ ſolus pater ſuccedat, an verò æqualiter veniant & mater, & fratres? dicit Bar. ſe habere hūc caſum pro difficili, & ſup eo relinquit cogitandū. Sed Bal. hic in 4. & 5. opp. tenet, ꝙ oēs ſuccedant, & ꝙ æqualiter ſuccedatur inter eos, & ante eum idem tenet Bal. in l. ventre. ff. de acq. hære. in pe. col. quē ſequitur Ang. & Imo. ibi, & inuenio Alb. de Roſ. hic in 8. col. idem expreſsè tenentē,
* & dicentem, ꝙ ita *Doc. communiter tenent*. Contrariū tenēt Ang. Saly. & Pau. & D. Alex. hic, ꝙ imò ēt hodie ſolus pater ſuccedat, eo quia iſtud de tranſmiſſione hæreditatis nō aditæ ſolùm reperit̄ in ꝑſona patris ſtatutū, vel linea paterna, vt dicit text.

hic

ADDITIO.

a ¶ Hæreditates. Barto. conſi. 22. homo. in 2. columna. vbi de pupillo, qui non adiuit.

Source : BIU Cujas

hic in ver. ſed ſi hoc parens. ergo tanꝙ perſonale nõ debet extendi ad matrem, neq; ad fratres. facit etiam text. hic in verbo ꝙa verò. qui loquitur in caſu, in quo infans erat emãcipatus, & ſic in caſu, in quo parens veniebat ſolùm iure hæreditario, & non peculij, & tamẽ ſuccedit ſolus. Non obſt. Auth. defuncto. quia illud procedit, quando tractatur de bonis, & hæreditate filij, ſecus ſi de hæreditate alterius, quamuis huic ſolu. refragetur iſte tex. in verbo quaſi quæſita. Raph. Fulg. dicit, quòd videt hunc artic. tam dubium, ꝙ non audet eligere aliquam partem, tamen dicit, ꝙ opi. Bal. eſt humanior. Breuiter teneas primam opi. Bal. ꝙ omnes æqualiter ſuccedant, nec obſt. verſi. ea verò, quia reſpondet Bal. hic in 5. opp. ꝙ iſte ver. qui dicit, ꝙ ea quæ dicta ſunt in infante filiofamil. habeant locum in infante emancipato, debent intelligi, quo ad tranſmiſſionem, ſed non quo ad modum tranſmittendi, ego aliter reſpondeo, & hic facio magnum fundm̃, & dico, ꝙ totus iſte tex. nihil facit, quia loquitur attento iure. ff. & C. quo iure mortuo filio ſolus pater ſuccedebat excluſa matre, & excluſis fratribus. l. 2. §. obijcitur. ff. ad Tertul. cùm ergo iſto iure ſolus pater admitteretur, nimirum ſi in hac. l. fuit deciſum, quòd ſi infans emancipatus moriatur, ꝙ pater ſolus ex trãſmiſſione facta beneficio huius legis ſuccedit tanꝙ hæreditas ſit quæſita infanti, ſed cũ hodie per Auth. defuncto. ſit immutatum, & ſtatutum, ꝙ filio æqualiter ſuccedant pater, mater, & fratres, certè nõ erit nouum, ꝙ ll. antiquæ declarentur, & diſtinguantur per ll. nouas. l. ſed & poſteriores. ff. de legi. ergo iſta l. C. debebit diſtingui per l. nouã. ſ. per Auth. defuncto. Non obſt. quòd priuilegium tranſmittẽ d'i ſit perſonale, quia ſoli patri indulgetur per hanc. l. poteſt reſponderi ex fundõ ſtatim adducto, quòd verum ſit attento iure. C. vel ſecundò reſponde, ſecundum Bald. hic in 4. opp. per fundamentum Bal. in d. l. ventre. in vlt. col. quòd pater cui ſoli competit, tamen aperit ex perſona ſua viam alijs. Sicut dicimus in filio præterito, qui ex perſona ſua aperit viam contra tabulandi inſtitutis l. ſi poſt mortem. §. fi. ff. de bon. poſ. contra tab facit. l. Ariſt. in fi. quæ res pig. obl. non poſ. ¶ In ſecũda parte gl. ibi, ſed qualiter. quam Bar. expedit per duo contraria, quę dicit formari per glo. Ego autem expedio tm̃ per vnum ꝯriũ. hoc modo, dicit tex. quòd ſi moriatur infans hæreditate non adita, ꝙ tranſmittit ad patrem, quaſi quæſitam infanti: ꝯ, hęreditas delata infanti nõ poſſet ſibi verè acquiri, vt ꝓbabo nũc, ergo multominus põt fingi quæſita infanti, quia vbi non põt habere locum veritas, ibi multominus fictio. l. qui ad certum. ff. loca. l. Gallus. §. ſi eius. ff de libe. & poſthu. ꝙ autem hæreditas delata infanti non poſſit ſibi verè quæri, probo ſic: nam infans,
a & furioſus [a] æquiparantur. l. in negotijs. ff. de reg. iu. ſed habeo, ꝙ ſi aliqua hæreditas ſit delata furioſo, curator furioſi nõ põt pro eo acquirere bon. poſ. quæ ſit iuris, ſed bene poteſt acqui-
9 rere tenutam. l. 1. ff. de bon. poſ. fur. infan. † Hinc eſt, ꝙ ſi furioſus moriatur, non tranſmittit talem hæreditatem, imò vadit ad alias perſonas, ac ſi furioſo nõ fuiſſet delata, ergo idem in hæreditate delata infanti, ꝙ ſibi non poſſit verè acquiri ꝓ patrem, & ſi dicis ꝯ, ego habeo. l. qđ ſi hęreditas ſit delata infanti, cedit tempus patri ad agnoſcendum bon. poſ. l. ſeruus. §. impubes. & §. fi. ff. de bon. poſ. ſi ergo cedit dies, ergo apparet, ꝙ pater põt ſuccedere noĩe filij infantis. Rñdet gl. quod verum eſt, quod cedit tempus ad præiudicium ipſius patris, ſed non quo ad præiudicandum filio infanti, iſta eſt opp. quam format gl. cui gl. reſpõdet, quòd licèt curator furioſi non poſſit verè acquirere nec agnoſcere bon. poſ. pro furioſo. d. l. 1. tamen ſecus in patre infantis, qui bene poteſt adire nomine infantis. ſi ergo poteſt verè quæri, poteſt ẽt fingi quæſita, & ratio eſt, quia maior eſt poteſtas patris in filium, q̃ curatoris in furioſum. Sicut in ſimili tutor infantis põt adire, ſed nõ curator furioſi. rõnem
10 aſſignaui in l. infantis. ſ. qui admit. † Hinc dubitat Bar. dictũ eſt, quòd curator furioſi non põt effectualiter ſuccedere noĩe furioſi, quid eſſet ſi pater haberet filium furioſum, cui data eſſet hæreditas, an pater qui habet maiorem ptãtem, q̃ curator poſſit adire effectualiter noĩe furioſi, q̃uis curator non poſſit? & reſpondet Bar. ꝙ nõ, qui cõiter habetur corruptus, eo quia iſto caſu ageretur de acquirendo ipſi patri, & nõ furioſo, & ſequũtur Fulg. & D. Alex. hic, quamuis Ang. in lec. Flor. in 2. col. contrarium teneat. ¶ In tertia, quæ eſt ibi, ſed hodie. gl. vt dixi in di
11 uiſione remouet aliam opp. quæ eſt, vt dr̃ in tex † ꝙ hæreditas delata infanti non adita tranſmittitur ad patrem: contra, quia habemus, ꝙ hæreditas non adita non tranſmittitur. l. vnica. §. in nouiſſimo. ĩ. de cad. toll. glo. reſpondet, ꝙ illa regula fallit in caſu huius l. duob. concurrentib. ſ. ꝙ hæreditas ſit delata infanti. Item ꝙ moriatur patre ſuperſtite, ad quem ſolũ trãſmittit, vt declaraui in tex. ¶ In quarta parte gl. quæ eſt ibi, item vr̃. gl. opp. ꝯ tex. in alio, inquantum tex. dicit, ꝙ pater ſolus põt adire hæreditatem delatam infanti: ꝯ, ſi poſſet adire, ergo poſſet repudiare, per regulam. l. is poteſt. ff. de acqui. hær. & tamen pa ter ſolus non põt repudiare hæreditatem delatam filio. l. renitente. ſ. eo. ergo videtur, quod deciſio tex. non ſit bona. glo. re-
12 ſpon. quod regula. d. l. is poteſt. fallit iſto caſu: dic melius, † qđ regula d. l. is poteſt. procedit in his, qui poſſunt adire noĩe proprio, illi poſſunt repudiare, ſecus in his, qui alieno, vt pater, & tutor, quia iſti repudiare non poſſunt. Rõ eſt, quia eorum officium eſt acquirere, & non perdere. l. tutor. & l. ſi pupillo. ff. de bono. poſ. iuncta. l. bonorum quidem. ſ. qui admit. ¶ In quinta parte, quæ eſt ibi. Item quæritur. etiam gl. opponit contra tex. ꝙ pater ſolus non debeat poſſe adire hæreditatem pro filio infante, cùm habeamus regulam, quòd filius cum authoritate patris non poteſt obligari. l. fi. in prin. ff. de verb. oblig. ſed bene poteſt obligari cum authoritate tutoris, eo quia contra tutorem poterit habere regreſſum. quomodo ergo ſolus pater poterit poſſe adire hæreditatem, cũ filius obligaretur? gl. voluit reſpondere, ꝙ contrarium loquitur, vbi ageretur de merè obligando filium, ſed adeundo hęreditatem non eſt mera obligatio, imò potius commodum, quæ ſolutio non valet, quando præſupponeremus hæreditatem eſſe damnoſam. ideo aliter reſpondet Bar. hic, & in l. fi. §. 1. ff. de verb. obl. Bal. hic in 9. opp. & Bal. in l. 1. in 16. opp. ſ. qui admit. ꝙ vbi agitur de merè obligando filium, tunc authoritas patris nihil facit, ita loquitur. d. l. fi. §. 1. Ratio, quia cùm tunc nihil poſſit quæri patri, nec ratione vſusfr. nec aliter, non poteſt dici legitimus adminiſtrator, ſicut nec in ſpiritualib. Secundò, qñ ſumus in materia mixta, vt eſt in additione hæreditatis, vbi dato, ꝙ filius obligetur, tamẽ
13 ẽt quęritur, & iſto caſu authoritas patris ſufficit, vt hic. ¶ † Ex
* iſta doc. Bar. *& communi ſi rectè* cõſideres, infertur vnum, ꝙ eſt ſolenne, ꝙ ſi deferatur hæreditas pup. nõ dico infanti, cũ hoc ꝙ patri nõ quęratur vſusfr. iuxta Auth excipitur. ĩ. de bon. quę lib. ꝙ tunc authoritas patris nõ ſufficeret pup. ad adeundum talem hęreditatem, quia ex quo nihil põt quæri patri, nõ diceretur legitima adminiſtratio ad eum ſpectare. Tñ ſolus Pau. de Caſt. in hoc vlt. tenet oppoſitum, eo quia debet attẽdi ordinaria: nam quæ eſt ratio, ꝙ cuiuſcunque hæreditatis delatæ filio hodie pater habeat vſumfr. iſtud accidentale nõ eſt curandum. arg. l. 2. ff. de iuriſ. omn. iud. Vnde dummodo in potẽtia poſſibile fuerit quæri patri, ſatis eſt, qñ nec potentia, nec actu poſſet quæri patri, vt in exemplis Bar. in ſpiritualib. vel in mera obligatione nõ procedit dictum Bar. Tamen ꝯ hoc vltimũ vrget iſte tex. in ver. ea verò. vbi eſt ſpeciale in infante emancipato, ꝙ quamuis patri nil quæratur, qđ tñ ſit legitimus adminiſtrator ad adeundum pro filio. ergo in alijs eſt ſecus. Dic tñ in hoc de intellectu ver. ea verò. prout dixi in tex. in vlti. not. ¶ Sum in ſexta, & vltì. parte glo. ibi. Item contra. ĩ. ad Orfi. vbi gl. opp. de leg. 2. quæ venit contra illum tex. in verſic. ſed ſi hoc parens. nam ibi hæreditas delata infanti, & nõ adita, non trãſmittitur ad patrem, ꝙ eſt contra hunc tex gl. reſpondet, quòd ideo ibi eſt, quia ibi infans nõ deceſſit in ætate infantili, ſicut hic, tu melius reſponde, ꝙ ibi erant alij filij matri, quib. eſt magis debita hæreditas, quàm marito, tractatur enim ibi de hæreditate matris, & ſic vxoris, & ad hoc vide Bar. in l. fi in princ. ĩ. de bo. quæ lib. ¶ Gl. in verbo hæreditates diuiditur in duas partes principi. prout duas ponit opin. Secũda ibi, vel dic. Pro clara intelligentia huius gl. reaſſumo articulum in dubium, nũquid filius in ptãte patris, & ſuus, hęreditatem patris nõ aditam ex
14 potentia ſuitatis tranſmittat † ad quoſcunque hęredes? [b] glo.
b hic in vlt. opi. videtur tenuiſſe, ꝙ non, quia gl. vr̃ vlt. opi. quàm refert, approbare. & idem voluit gl. in l. fi fratris. in gloſ. fi. ſuper verbo ſucceſſionem. ſ. eo. ſentit gl. in l. ventre. ff. de acqui. hære. & hanc opi. ſecuti ſunt multi Antiquorum, quos refert Barto. hic. eam tenet vterque Saly. in l. apud hoſtes. ĩ. de ſuis, & legi. & dicit Fulg. hic in 8. col. vnum magnum verbum, quòd in inclyta, & Illuſtriſſima ciuitate Mediolani, per Collegium Mediolani fuit ſic iudicatum pro iſtis gl. & dicit, quòd ibi ſeruatur iſta opi. quòd non tranſmittatur, in quo paſſu multa iura hinc inde adducuntur, vt habes per Bar. & Mod. hic, plenius. Saly. in d. l. apud hoſtes inter alios multum fortiter vrget tex. in l. cùm antiquiorib. ĩ. eo. in verbo, & in ſuam poſteritatem hanc trãſmittere. vbi dicit tex. quòd filius hęreditatem patris nõ aditam tranſmittit ad ſuam poſteritatem, & ſic ad ſuos deſcendẽtes, ergo nõ ad extraneos, & dicere prout dicit Fulg. hic, & Raph. Cum. in d. l. ventre. quòd dictio poſteritatem, comprehẽdit ẽt extraneos, fatuũ eſt dicere, ſed dicit Pau. in d. l. cũ antiquiorib.

quòd

ADDITIONES.

a Nam infans, & furioſus. Adde Iaſ. ſupra qui admi. ad bon. poſ. l. infantis.

b ¶ Quoſcunque hæredes. An tranſmittatur ex potentia ſuitatis hæreditas ad omnes. vide Alex. lib. 1. conſi. 10. col. 2.

Source : BIU Cujas

quod difficile eſt ad illum tex.reſpondere.ſed Bar.in d.l. vẽtre. dupliciter reſpondet,& primò propter dictionem, & in ſuam poſteritatem,quæ dictio implicatiua implicat,quòd etiam ad extraneos.quam ſol.reprehendunt Saly.& Fulg. & Pau. in d.l. cùm antiquioribus.& Saly.in d. l. apud hoſtes. quia ſic dictio, &,implicaret caſum magis dubitabilem,tamen Bal.in d.l.ventre.in 7.col.ante eos format obiectum,& reſpõdet,quòd imò dictio,&,non implicat caſum magis dubitabilem, vt ibi per eum.poſſes aliter dicere ad illum tex. quòd quamuis à Paulo Iuriſcon.quem ibi refert tex. non eſſet hoc inductum de trãſmiſſione ad quoſcunque,tamen fuit inductum per alias.ll.Ad idem ſtringit tex.in l.2.§.ſi quis ex liberis.ff.ad Tertul.in verſi.ſi non ſuus hæres patri agnaſcitur.quem corruptè voluit alleg. Bar.hic in 5.col.ego vltra alios pondero text. qui fortiter contra communem ſtringit,in l.vnica.ĩ.de his,qui ante aper.tabu. vbi tex.loquitur de hæred. patris delata filio ſuo,& in poteſtate, & ibi deciditur,quòd filius eam tranſmittit ad ſuos deſcendentes tantum. Vnde ſi vera eſſet cõis ſnĩa, ꝙ hæreditas patris ex potentia ſuitatis tranſmitteretur ad quoſcunque, certè vana,& fatua eſſet deciſio illius tex. quòd filius tranſmitteret ſolùm ad deſcendentes.Bar.in d.l.ventre.in pen.col.in ver. Secũdus caſus. fatetur ingenuè,quòd vana, & inanis eſt deciſio illius.l.vnicæ.quatenus loquitur in hæreditate patris,ſed quia facit iniuriam illi. l. cogita de honeſtiore reſponſo.Bal. hoc examinat in 4.& 5.col.& dicit,quòd egeret imperatoria deciſione pro quacunque parte, & fatetur, quòd ſententia non dicere-
15 tur continere iuris errorem expreſſum.† *Breuiter communis opin.*
* eſt in oppoſitum,quàm tenuit Bart.& Doc.hic, qui dicunt, ꝙ ita iudicatur,& quod ita in Collegio Peruſino fuit determinatum.& plenius quam alibi Bar.in d.l.ventre.in 6.colu. & quatuor ſeq.& ibidem alij Mod.& communiter nouiſſimi.& Bar. & alij in locis ſignatis per D.Alex.& tenet Lud.Rom.in conſilio 58.quod incip.Viſis narratis in puncto.Pro iſta communi ſententia allegantur multi tex.per Bar.& alios Mod.preſertim.D.Alex.hic,inter alia Bar.hic,& in d.l.ventre.& in l.ex militari.§.fi.ff.de teſta.mil.adducit rationem , cui dicit non poſſe reſponderi,ſed puto,quòd huic rationi poſſit optimè reſponderi,licèt nemo vſque adhuc tentauerit dare reſponſum,& in primis dico, ꝙ iſta ratio Bar.non eſt generalis,dicit enim Bart. quòd beneficium abſtinendi datum à prætore eſſet filio damnoſum,ſi non tranſmitteret hæreditatem patris , eo quia non ita de facili reperiet hæredem,pone etiam quòd hæreditas patris ſit damnoſa,& filius habeat alia bona propria, quàm hæreditatem patris,certè iſto caſu, quòd non tranſmittat hæreditatem patris non aditam,non eſt ſibi damnoſum;probo,quia cùm filius habeat aliunde bona propria,certè habebit hæredẽ in illis,nec enim hęreditas patris cùm ſit damnoſa faciet eum difficilius habere hæredem. ergo ratio Bart. iſto caſu non eſſet generaliter vera.Secundò & fortius,& hoc,vt puto non inuenies tactum , quando filius tranſmittit hæreditatem patris ex potentia ſuitatis,non tranſmittit eam vt aditam , ſed bene vt adeundam.l.ſi quis filiusfam.ff.de acqui.hære.tranſmittit ergo ad hæredem extraneum facultatem, quòd poſſit adire hęreditatem patris,ſi ita eſt,ille extraneus ex tranſmiſſione filij adeũdo hæreditatem patris,non ſuccedet filio, ſed patri,ergo filius per hoc non habebit hæredem , ergo iſtud non eſt vtile , nec damnoſum filio,ſed in hoc deficit Bar.& eius fundamentum. Conclude tamen cum communi ſententia, quòd filius ſuus, & in poteſtate tranſmittit hæreditatem patris non aditam ad
16 quoſcunque,etiam extraneos hæredes. ¶†Hinc ſubijcio nouã quæſtionem , nec ab alio Legiſtarum hactenus tactam , nunquid quemadmo. hær. patris ab inteſtato defuncti tranſmittit filius etiam non aditam,ex potentia ſuitatis, nunquid eodem modo ex potentia ſuitatis tranſmittat ius dicendi nullum ad quoſcunque hæredes,ſi pater fecerit teſtamentum,in quo præterierit filium in poteſtate, certè ipſi filio competit ius dicendi nullum,per quod rumpitur teſtamentũ ipſo iure, & filius ſuccedit tanquam ab inteſt. nunquid iſtud ius dicendi nullũ tranſmittat ad quoſcunque extraneos , ita quòd ſi filius inſtituiſſet extraneum hæredem , poſſit extraneus dicere teſtamentũ nullum,& ſuccedere in totum ex perſona filij , propter tranſmiſſionem virtute ſuitatis? non memini legiſſe tactum ab aliquo præterquam à ſolo Bal.in loco admodum ſolitario.in c. ſciſci tatus.in pen.col.de reſcri.& ibi ſing.decidit, quòd eodem modo ius dicendi nullum tranſmittitur à filio ex potentia ſuitatis,nil allegat niſi.l.vxoris abortu.ſupra titu.1.vltra Bald.confirmo bono ſimili:nam ius dicendi nullum tranſmittitur beneficio.l.vnicæ.C.de his,qui ante aper.tabu.ita firmat Bal.in l.filio præterito.ff.de iniuſt.rup.& ibi refert, & ſequitur Imo. in pen. char,& ego ſecutus ſum in l.emancipata.ſ.qui admit. quãuis. Dom.Alex.ibi in vlti.colum. tenuerit oppoſitum , ſed ego ibi impugnaui,& reſpondi fundamento ſuo,tamen ita in propoſito noſtro , ſaluo ſemper ſaniori iudicio , puto quòd deciſio Bal.in d.l.non ſit bona.Primò,quia lege non probatur, nec illa.l.aliquid facit. Secundò,& iſtud me magis mouet , nam ratio Bar.& Doc.per quam tenent hæreditatem patris ab inteſt. non aditam tranſmitti ex potentia ſuitatis,eo quia.l.ciuilis facit filium ab inteſt.ſuum,& neceſſarium, ita quod dicitur continuari à patre in filium.l.1.§.fi.ff.ſi quis omiſſa cauſa teſt.& l.in ſuis.ff.de lib.& poſth.non poteſt habere locum in filio præterito,qui antequam ab inteſta. poſſit ſuccedere,oportet, ꝙ dicat teſtamentum nullum , vnde non video quomodo ex potẽtia ſuitatis poſſit ius dicendi nullum tranſmittere.Limita iſtã cõclu.procedere quantum ad ius ſuccedendi de iure ciuili. Illud enim bene tranſmittitur ex potentia ſuitatis ad quoſcunque, ita procedit communis concluſio ſ. relata, ſecus autem eſt in
* bon.poſ.quia bon. poſ. non aditam * ab inteſt. in ſucceſſione patris filius ex potentia ſuitatis ad neminem tranſmittit.ita limitat Do.Alex.in l.emancipata.in pen.col.ſ.qui admit. dicens hoc eſſe ſubtile,& non tactum ab aliquo Doc.motus,qa trãſmiſſio in ſucceſſione de iure ciuili fit, eo quia filius de iure ciuili propter ſuitatem ſtatim ipſo iure cenſetur hęres , quæ nõ non poteſt habere locum in bon.poſ.quæ non poteſt agnoſci niſi interueniat præſentia iudicis.l.fi.ſupra qui admit.ergo propter præſentiam iudicis,quæ in ea requiritur , ſola ſuitas non poteſt iſtum effectũ operari,tamen in illa.l.emancipata. iſtud reprobaui,quia quando loquitur de tranſmiſſione , non dicemus , ꝙ ex potentia ſuitatis tranſmittatur bonorum poſſeſſio tanꝙ agnita coram iudice : ſed nos quærimus nunquid tranſmittatur poteſtas poſsẽdi agnoſcere de iure ptorio, ſicut tranſmittitur poteſtas de iure ciuili,ſicut etiam filius tranſmittit hęreditatem non vt aditam, ſed vt adeundam , de quo plenius ſcripſi in l.emancipata.¶Secundò limita prędictam communem concluſionem procedere in filio maiore infante,qui bene tranſmittit hæreditatem patris non aditam ad quoſcunq; ex potentia ſuitatis,ſecus eſt in infante,qui non tranſmittit per hunc tex.in quarta particula primæ partis in verbo omnes hæreditates.ita limitat Bal.hic,& dicit,quòd ad hunc tex.reſponderi non poteſt,qui vult,quod in maiore infante ſeruentur. ll. veteres, ſed in infante vult ſeruari deciſionem huius text. iſta limitatio non habet ſaporem,& eam reprobant Dom. Alexã. & Fulg.hic,& Imo.in d.l.ventre.eo quia maior ratio tranſmittendi militat in infante, cui aliquid negligentiæ imputari non põt,quare nõ adierit, ꝙ in maiore. Scdò,quia vtrobiq; militat fundm̃ Bar.quare ex potentia tranſmittitur:illa rõ,cui Bar.dicit non poſſe rñderi,ita militat in infante,ſicut in maiore. Nec obſt.iſte tex.in verbo oẽs,quia debet intelligi aliorũ ꝙ patris,vt innuit tex.hic in verbo deuolutas,vt hic per Bar.& dixi.ſ. in 1. no.rex.& ꝓpea ipſemet Bald.ſe correxit iſtã limi.reprehẽdens. in l.apud hoſtes.ĩ.de ſuis,& legi. ¶ Tertio limita,niſi filius expreſsè repudiaſſet , quia iſto caſu non poſſet tranſmittere,ne plus iuris in alium transferat quàm in ſe habeat.ita Bar.in l.vẽ
* tre.vbi Ang. *& communiter Doc.* ff.de acq.her.& Bar.in l.fin. ff.de teſta.mil.cũ alijs concor.quas poſui in l.qui ſe patris.ſ. vnde libe.& ibi examinaui,an ſaltem tranſmitteret facultatem reuocandi repudiationẽ,ꝙ ipſe filius hẽt , & eſt ſubtilis paſſus, quẽ ibi videas.¶Vltimò no.limitat Ang.in d.l.cũ antiquiorib. ꝓ illũ tex.& in repe.l.qui ſe patris.ſ.vñ libe.qñ filius hęreditate patris non adita moritur intra tps anni dati ad delib. illo.n.tẽpore cẽſetur tanꝙ extraneus, & licèt trãſmitteret ex beneficio.d. l.cũ antiquiorib.tñ non tranſmitteret ex potentia ſuitatis.fatetur tamen Ang.ꝙ licèt iſtud ſit pulchrum referre in cathedra, tñ non eſt bona limitatio,& ꝟrium tenet ipſemet Ang in l.filius qui patri.in fi.ff.de vulg.& pup.& Lud.Ro.in l.q ſe patris. in 11.col.C.vñ lib.& ibi D.Alex.in 16.col.ad quẽ te remitto.& vide oĩno Bar.in d.l.ex militia.§.fi.ad fi.in pe.col.ff.de teſt. mili. Adde ẽt circa rõnem Bar.cui dicit nõ poſſe rñderi, bonũ ſimile de legatario,cui ignorãti, & abſenti ipſo iure acquiritur legatum,& ꝓpea illud ẽt tranſmittit.l.cũ pater.§.ſurdo.ff.de leg. 2.iuncta.l.vnica.§.in nouiſſimo.C.de cad.toll. tñ legatarius hẽt ptãtem repudiãdi legatum, & ſi illud repudiat,hĩ perinde acſi fuiſſet nunꝙ delatum.l.legatarius.ff.de lega.1.tñ per hoc,ꝙ habeat poteſtatem repudiandi,ſi nihil expreſsè repudiauerit,legatum trãſmittitur:idem vĩ dicẽdum in filio,qui licèt habeat beneficium abſtinendi,niſi tñ expreſsè abſtinuerit,debeat trãſmittere ex potẽtia ſuitatis.¶Gl.in verbo ad illas. diuiditur in duas partes.In prima opp.ꝟ tex.& ſolu.In ſecũda parte ꝓ viam qõnis opp.ꝟ ſol.& eam reprobat,& bñ,vt hic ꝓ eã.Scda ibi.Item quid ſi nullum.¶Extra gl.ponderaẽ iſte tex.ꝓ Bar.in vlti.col.ꝟ vnam opi.ꝙ tenet in l.Pantonius.ff.de acq.hęr.in prin. & in l.1. C.de

* Aguitam.

Source : BIU Cujas

C. de reſti. mi. & in l. non ſolùm. vbi etiam Ang. ff. de in integr. reſti. & in conſi. 9. quod incip. Quidam Perutinus. in 2. colum.
17 in quibus locis tenet Bar. quòd ſi minor deceſſerit hæreditate non adita, cùm propter mortem, & ætatem dicatur lædi, q̃ tranſmittit ad hæredẽ, vt hæres ex perſona minoris poſſit
a reſtitui [a] in integr. aduerſus aditionem hæreditatis omiſſam, nam in contrarium facit iſte tex. vbi ſi moriatur infans hæreditate non adita, habetur ac ſi à princip. nunquam fuiſſet delata infanti, ergo non eſt verum, quòd fiat tranſmiſſio, ſed ad hunc text. vltra Barto. infra aliter reſpondebo, & quòd tranſmittatur, dicit Barto. eſt tex. in l. qui duos. vbi etiam Barto. ff. de reb. dub. vbi ſecundum eum hæreditas fratris impuberis prædefuncti non potuit ad alium fratrem ſuperſtitem peruenire ſe alio modo, quàm beneficio reſtitutionis in integrum. Sed tu dic, quòd illa. l. qui duos. nihil facit, quia ſicut hæreditas patris non adita tranſmittitur ex potentia ſuitatis, ita hærediras fratris pupilli, cui alius frater eſt pupillariter ſubſtitu. quamuis videatur mirabile, tamen tranſmittitur. l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. & ibi adhoc no. Barto. ff. de vulg. & pup. Idem Bar. in l. 2. in fin. principij. & in l. ſi filius, qui patri. ff. eod. Item eodem modo in caſu. d. l. qui duos. quando pater inſtituit duos filios impuberes, & ei, qui vltimus moritur, pupillariter ſubſtituit, certè quia ex tacita voluntate teſtatoris hæreditas primi filij impuberis tranſmittitur ad ſecuudum, ideo nimirum, ſi illa ex potentia ſuitatis tranſmittitur. ita illũ text. intelligunt Ang. Imo. & Pau. de Caſt. in l. qui duos. ff. de vulg. & pup. Angel. & Dom. Alexand. in l. quoniam ſororem ſupra eod. ita quòd de d. l. qui duos. non poteſt fieri fundamentum pro Bar. Item adde, quòd contra Bartol. in hærede infantis, quòd ad eum non
* tranſmittitur etiam medium * reſtitutionis in integr. tenent Bar. hic in 2. q. Ang. & Saly. & dicit Ang. quòd vidit conſilium Bal. fratris ſui, & duorum illuſtrium Doc. contra Barto. contra quem etiam tenet Saly. in l. 1. C. de reſti. mi. & inueni, q̃ cõtra Bar. tenet. D. Franc. de Are. in conſi. 161. quod incip. in præſenti conſultatione videndum eſt. in 4. col. & in 5. & quinque ſeq. inter cætera principaliter ponderatur iſte tex. dum dicit, *quòd hæreditates ad illas perſonas perueniant.* pondera perueniant, quod denotat cum effectu. l. 2. § peruenisſe. ff. de hære. vel act. vendi. propter illam dictionem per, quæ denotat perfectionẽ actus. l. vrbana. la prima. §. pernoctare. ff. de verb. ſig. quod nõ eſſet, ſi hæres infantis haberet reſtitutionem in integr. & licèt Pau. & D. Alex. hic dicant, q̃ hæc opi. ſit ſine ſapore veritatis, quia ſic infans eſſet deterioris condi. quã pupillus, ſi ipſe non tranſmitteret ad hæredem beneficium reſtitutionis in integrum, prout facit pupillus. Sed ad hoc reſpondet Angel. quòd non eſt abſurdum, quòd infans in hoc ſit deterioris condi. cùm in alijs efficiatur melioris, eo quia infans tranſmittit hæreditatem nõ aditam, & pupillus non, & etiam pro eo ſolus pater, & ſolus tutor poſſunt adire, & ſi ſit pupillus, non. Breuiter tene ſententiam Bar. *quæ eſt communis*, ſiue in pupillo, ſiue in infante, quòd tranſmittat ad hęredes beneficium reſtitutionis in integr. aduerſus aditionem hæreditatis omiſſam, prout tenuit ipſemet Bal. in l. vnica. §. in nouiſſimo. ſ. de cad. tollẽ. & in l. 2. C. ad Orfi. & Imo. in d. l. ventre. & ad iſtum tex. qui generaliter dicit hęreditates, ita generaliter intelligẽdo, acſi ab initio non eſſent delatę, & q̃ debeant peruenire ad illas perſonas, reſpondeo not. q̃ tex. iſte ꝓcedit conſiderato iure cõi, quia regulam habes, q̃ per verba quantuncunque generaliſſima. l. vel ſtatuti, nunquã intelligitur derogatio beneficij reſti. in integ. niſi de eo fiat mẽtio ſpecialis. ita probat tex. in c. coram. iuncta gl. fi. de in integr. reſti. gl. in l. poſtquam liti. in gl. fi. C. de pac.

ADDITIO.

a ¶Poſſit reſtitui. An reſtitutio concedadatur hæredi minoris, qui hæreditate non adita mortuus eſt, & iſtam oppoſitionem ponit Bald. in rubr. ſupra qui admit. in 4. opp. vide Ang. conſi. 291. ad hæreditatem. latiſſimè no. Ang. cõſ. 161. in præſenti conſultatione &c. & affirmatiuam communem tenet Cor. lib. 4. conſi. 312. videtur in hac. col. fi. latè Socin. 2. parte conſi. 1. puichra. 3. dub. PVRPV.

* Remedium, aliàs beneficium.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas patris non adita tranſmittitur ad quoſcunque hæredes, etiã extraneos.*
2 *Tranſmiſſio, quæ fit beneficio huius l. habet locum non ſolùm in extraneis, ſed etiam in filijs.*
3 *Quæ requirantur ad hoc, vt l. noſtra procedat.*
4 *L. noſtra procedit non ſolùm in ſuccedentibus de iure ciuili, ſed etiam de iure prætorio. & nu. 5.*
6 *Lucrum, quod acquiritur marito poſt mortem vxoris, quãuis non agnitum, tranſmittitur ad hæredes.*
7 *Scientia tuto. vel patris ſufficit pro pupillo ad hoc, vt hæreditas tranſmittatur beneficio huius l.*

LEX XIX.

CVm antiquioribus. Iſta eſt noua deciſio Iuſtiniani, de qua facit mentionem tex. in l. vnica. ſ. de his, qui ante aper. tab. & per hanc. l. Imperator inducit nouam ſpeciem tranſmittendi hæreditatem non aditam, quæ non erat cognita ante iſtam. l. nam quando aliquis poteſt eſſe hæres defuncti, vel ex teſtamento, vel ab inteſt. non eſt ad inſtantiam creditorum, vel legatariorum præcipitandus, vt inconſultò adeat hęreditatem. dicit tex. in l. 1. §. ſanè. ff. de ſucceſſedi. imò lex dat conſilium hęredi, vt petat tempus ad deliberandum. l. ſi curatoris. ſ. eo. & tot. tit. ff. eo. ex hoc eueniebat, q̃ hęres vtens conſilio. l. & ſic deliberans, an debeat adire, vel ne, interim moriebatur hæreditate aliter non adita, & propterea eam non tranſmittebat, dato q̃ eſſet lucroſa, & iſto modo hæres ſub cõſil. legis reperiebatur defraudari, & priuari hæreditate. Ideo Pau. hoc conſiderans ſtatuit in filijsfam. q̃ ſi decedant intra tale tempus, q̃ tamen tranſmitterent ad ſuos poſteros. Iuſtinianus hodie plenius prouidit, q̃ non ſolũ filius, ſed quicunque hęres ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſta. decedens intra tempus deliberãdi, ſiue illud petierit, ſiue non, tranſmittat hęreditatẽ beneficio iuris deliberandi non ſolũ ad ſuos poſteros, ſed etiam ad quoſcunque, concurrenti tñ quatuor, de quib. ſtatim dicam. ¶ His præmiſſis cõis diuiſio Bart. & aliorum eſt, q̃ hæc. l. diuidatur in tres partes, quæ de per ſe patent. hoc dicit. Sciens hæreditatem ſibi delatam tranſmittit iure deliberandi potentiam adeundi ad quoſcunque intra annũ à die ſcientiæ ſuæ, vt intra illum annum poſſit quandocunque hęres adire. hoc dicit. In tex. ibi, delib. Intellige vel à iudice, vel à principe, & dum ſubdit, vel ſi hoc quidem non fecerit, vult dicere tex. quòd ſiue hęres impetrauerit à iudice, ſiue à principe tempus ad delib. ſiue nullum tempus petierit, dummodo ſit intra ſpacium anni à die ſcientiæ delatæ hęreditatis, intra quem habet ſpacium ad delibe. vt declarat gloſſ. hic in verbo meruerit. & gl. in l. fi. §. fi. ſ. eod. in glo. vlti. & ſic iſta. l. habet locũ generaliter, ſiue impetrato tempore ad deliberandũ, ſiue non,
1 dummodo ſit intra tempus, quod peti poſſet ad delib. ¶†No. ex tex. ibi, & in ſuam poſteritatem. hic videri tex. contra *com-*
* *munem ſententiam*, quæ habet, quòd hęreditas patris non adita tranſmittitur ad quoſcunque etiam extraneos, vt tetigi in l. p̃ced. nam iſte tex. dicit, quòd tranſmittit ad ſuam poſteritatẽ, ergo non ad extraneos. Reſponde, vt dixi in l. ſuperiori. & conſidera, quòd licèt dictio etiam, [a] implicet extraneos, & videatur implicare caſum magis dubitabilem, tamen niſi iſta dictio etiam, implicet extraneos, non video quid aliud implicet, ma-
2 ximè cùm text. dicat infra, & alijs quibuſdam adiectis. ¶†No. ſecundò ex tex. ibi, & in omnes ſucceſſores protelandã. quòd tranſmiſſio, quæ fit beneficio huius. l. habet locum non ſolùm in extraneis, ſed etiam in filijs, & dato, quòd filij poſſint tranſmittere hęreditatem patris non aditam ex potẽtia ſuitatis, vt dixi in l. præced. tamen vtile eſt, quòd etiam poſſint trãſmittere beneficio huius. l & vtilitas eſt, quia tranſmittendo beneficio huius. l. non eſt neceſſe probare eum filium, vel in poteſtate, quod eſt difficile. l. Lucius. ff. de condi. & demon. q̃ probatio requiritur in tranſmiſſione ex potentia ſuitatis, & ita declarat Bar. hic in 1. col. & Mod. ſequuntur, quam vtilitatem intelligas procedere condito teſtamento, ſed ab inteſt. non admitteretur, niſi probaret ſe filium, & ad prædictam vtilitatem vide Bar. in l. ex militari. §. fina. ff. de teſta. mili. Bal. hic in 2. colu.
3 ¶†Tertiò no. in ver. & ſi quidem. & hic attende quatuor, quæ requiruntur copulatiuè ad hoc, vt iſta. l. locum habeat. ¶ Pri-
b mò requiritur, q̃ hęreditas [b] ſit alicui delata, vt dicit tex. hic, in verbo delatam. hinc dicit Bar. in l. ventre. in 2. col. ff. de acquir. hęre. limitando iſtam. l. q̃ ſi moriatur aliquis proximior agnatus prædefuncti, pendente dubio, an vxor illius defuncti ſit prægnans, vel ne, & ſic an poſſit naſci poſthu. quòd non tranſmittit hęreditatem non aditam beneficio huius. l. eo quia non dicitur ſibi delata propter dependentiam dubij. l. & ita dicit ibi eſſe tex. rotundum pro limitatione huius. l. & ſequitur Raphael Cuman. ibi in 1. columna. in fine. ¶ Secundò requiritur, quòd

ADDITIONES.

a ¶Dictio etiam. Addè Bar. in l. ſi tertius. in §. officium. ff. de aqua plu. arc. Bar. in l. etiam. C. ſi tuto. vel cur. cle. diſpendioſam. in fi. de iud.

b ¶Hæreditas. Limitatio Iaſ. in l. 8. colum. 2. C. qui admit. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ꝙ iſte, cui delata eſt hæreditas, ſciat eam ſibi eſſe delatam, vt expreſsè dicit ibi tex. in verbo ſciens. & in verbo cognitum. & patet ad ſenſum, quia ſi ignoraret, non poſſet dici deliberare,
a & iuxta hoc [a] moueo dubium valde neceſſarium, nec ꝑ alios tactum hic, pone, quòd hæres ignorans delatam ſibi hæreditatem, deceſſerit intra annum, clarum eſt, ꝙ hæreditatē nō aditam non tranſmittit, nec tunc habet locum tranſmiſſio beneficio huius. l. quæ fit propter deliberationem, quæ non cadit in ignorante, nunquid ſaltem occaſione talis ignorantiæ hæredi cōceditur reſti. in integ. ex clauſula generali, ſi qua mihi &c. ex perſona defuncti, ita vt hæres hæredis beneficio reſti. in integ. conſequatur beneficium huius. l. in effectu? in hoc Bald. in terminis in l. 1. in 23. opp. C. qui admit. tenuit, ꝙ cùm iſta. l. requirat ſcientiam hæredis, non tranſmitteret hæreditatem non aditam, ſi ignoraret, ſequitur Raph. Cum. in l. cū filiusfam. §. in hac. ff. de verb. obl. & Pet. de Anch. in conſi. 70. incip. principaliter contra iſtos legatarios. & D. Alex. in conſi. 143. in 2. vol. qđ incip. viſo proceſſu cauſæ vertentis inter D. Franc. vbi dicit, ꝙ
b non reperit in hoc aliquem ⁊dicentem idoneum, ſed ego [b] re perio ⁊dicentes magnæ authoritatis, ꝙ imò in caſu huius. l. & in omnib. ſimi. in quib. quis ignorans delatam ſibi hæreditatē deceſſerit ea non adita, ꝙ hæres eius ex perſona defuncti poſſet, non de iure communi, ſed impetrata reſti. in integ. à iudice ex clauſula generali, idem in effectu conſequi, ac ſi primus hæres fuiſſet ſciens. ita in terminis tenent Ang. & Pau. de Caſ. in d. l. ventre. & Imo. & Pau. in l. Pantonius. ff. de acq. hære. per illum tex. cum ibi no. per Bar. & eos refert, & ſequitur ipſemet D. Alex. ſibi contrarius in conſi. 169. in 2. vol. inci. viſo thema. s̄. ſcripto. in pe. col. & ſi hoc vltimum eſt verum, eſt magna ampliatio ad hanc. l. ¶ Tertiò requiritur, ꝙ hæres non adiuerit hę reditatem ſibi delatam, nec etiam repudiauerit, ſed ſit in deliberatione, vtrum facturus ſit, ſi enim adiuiſſet, non eſſet opus iſta. l. ſi etiam repudiaſſet, priuaretur beneficio huius. l. ¶ Quartò requiritur, ꝙ talis hæres deceſſerit intra annum ad deliberā dum, nam reſiduum talis anni tranſmittit. Sed inuenio, ꝙ iſt ī.
c l in hoc mirabiliter declarat Ang. in repe. l. qui ſe patris. C. vnde lib. in 5. col. vt procedat in aſcenden. vel deſcenden. quib. dat̄ annus de iure præto. ad ſuccedendum l. 2. & l. emancipata. s̄. q admit. & l. 1. §. largius. ff. de ſucceſ. edic. Sed in tranſuerſalib. & alijs extraneis, quibus dantur tm̄ centum dies, iurib. præalleg. dicit, ꝙ in eis tranſmittentib. ex iure delib. non haberet locum tranſmiſſio, quæ fit beneficio huius legis. ſ. vt intra annum poſ ſit hæres adire, ſed intra centum dies tm̄, quæ declaratio vī mi hi ⁊ iſtum tex. qui loquitur in quocunq; extraneo, & tī indifferenter indulget annale tps. Tu autem declara iſtam. l. ſingula riter in caſu, in quo non ſolùm quis tranſmitteret intra annū, ſed ēt quando intra duos, vel qñ intra tres, vt ſi filia eſſet exclu ſa à primo capite per lapſum vnius anni, & veniat ex ſecundo capite intra ſequentem annum; certè ēt illo ſecundo anno fie ret tranſmiſſio beneficio huius. l. ita ſing. limitat Bal. in l. licèt. s̄. eo. & ex iſtis habes quatuor requiſita neceſſaria, vt hæc. l. pro-
4 cedat. ¶ Nunc extende iſtam legem duobus modis. † Primò, vt procedat non ſolùm in ſuccedentib. de iure ciui. ſed etiam in ſuccedentibus de iure præto. ſecundum Cy. in 1. q. & Mode.
* *communiter cum* concor. de quibus hic per Do. Alex. licèt aliqui tenuerint contrarium, vt hic per eum. Secundò amplia iſtā. l. vt procedat non ſolū in hærede directo, ſed ēt in fideicō. vniuerſali, cui per fideicō. hæreditas eſt reſtituenda, quia talis fidei com. deeedens intra annum, tranſmittit beneficio huius. l. ita tenet gl. in l. cū filioſa. in gl. fi. ſuper verbo retenturum. ff. de lega.
1. quam Bar. ibi ſimpliciter ſequitur, & Ang. ibi reputat ſing. ꝑ ampliatione huius tex. eam ēt ſequūtur Ang. & Imo. in l. 1. §. ſi is qui quadringenta. ff. ad Treb. Bald. in l. filium quem habentē. circa pen. col. C. famil. erciſ. & latè Alb. & Ang. hic. & Ang. in l. 1. §. hæc ſtipulatio. & ibi Imo. in 6. col. ff. ſi cui pluſquam per l. Falc. quamuis Cy. hic. in 2. q. poſt Pet. tenuerit contrarium, nō recordatus de doc. gl. præalleg. ¶ Nunc limita iſtam. l. non procedere in ſeruo hærede inſtituto, q ſi moriatur deliberans hæreditate non adita, eam non tranſmittit. glo. eſt in l. pretia rerū. in gl. in ver. meipſum. in fi. ff. ad l. fal. quam ibi ſolus Raph. Cu. ponderat. & dicit eſſe notabilem pro limit. huius. l. & eam ſequitur ibi, Alex. per iſtum text. qui dicit, tranſmitti ad hæredes, ſeruus autem non habet hæredem. Sed tu aduerte, quòd Raph. Cum. ibi reprobat illam gl. per regu lam. l. quæ legata. ff. de regu. iur. quæ l. non videtur facere, quia in ea nil dicitur de tranſmiſſione. ¶ Vltimò circa iſtam. l. occurrit pro eius intelle-
5 ctu neceſſarium dubium, † pone, ꝙ aliquis ſciat hæreditatem ſibi delatam, & ſteterit per decem menſes, quibus nec adiuit, nec repudiauit, tamen reſtant alij duo menſes ad complemē tum anni, intra quem poteſt trāſmittere beneficio huius. l. pone, quòd elapſis decem menſibus iſte ſupplicauerit Principi, & obtinuerit à Principe ſpacium anni ad deliberandum, vel à iudice impetrauerit alios nouem menſes ad deliberandum, iuxta. l. fi. §. & hęc quidem. ⁊. eo. nunquid intra iſtum nouum annum datum à Principe, vel intra iſtos nouem menſes habitos nunc à iudice tranſmittet, an ſolùm intra duos menſes, q reſtabant? Bal. hic in 3. q. determinat, ꝙ tranſmittet intra totum nouum annum, vel intra nouem menſes de nouo impetratos, & idem tenet Pan. de Caſt. hic & in l. fi. §. fin. ⁊. eo. idem vī eſſe de mente Cy. in l. fi. §. ſed quia quidam. ⁊. eodē. dum quærit, ex quo quis habet annum à. l. ad deliberā. fruſtra illum impetrat ēt à Principe, & reſpon. Cy. ꝙ vtilitas eſt, quia quādo lapſa eſt maior pars anni legalis, poteſt impetrare alium nouū ānnū, tamen de tranſmiſſione intra illum nouum nouum Cy. verbum nullum facit, bī teneas ⁊rium, per tex. in hac. l. clarum, & apertum, ibi, ita tm̄ vt vnius anni ſpacio eadem tranſmiſſio fuerit concluſa. iunctis præce. in quib. Imperator loquitur, ēt qñ nouum ſpacium eſt impetratum à princ. vel à iudice, & licèt verum ſit, ꝙ vltra tempus legale poſſit impetrari ſm tps, iurib. præal. tm̄ non eſt verū, ꝙ intra illud tps fiat tranſmiſſio, & ita expreſsè tenet Raph. Fulg. & D. Ale. in l. fi. §. fi. ꝑ gl. ibi ſuper verbo minimè. ⁊. eo. ¶ Glo. in ver. fuiſſet. timore ⁊rij tripliciter intelligit, ⁊rium autem eſt tale, dicit tex. ꝙ ſi hæreditas ſit delata ex teſtō, vel ab inteſtato, vel aliter, malè vī dicere tex. dum dicit, vel aliter, quia omnis hæredi. defertur aut ex teſtō, vel ab inteſta. aliter eſt impoſſibile, ꝙ deferatur, & tm̄ iſte text. dicit *ex teſtamento, vel ab inteſt. vel aliter.* Propter hoc gl. tripliciter intelligit tex. & ponit tres caſus, in quib. hæreditas defertur aliter q̄ ex teſtō, vel ab inteſt. & in illis verificatur iſte tex. in verbo aliter. Primus eſt, qñ moritur ēt filiusfam. quia pater non ſuccedebat filio de iure fforum, vel C. nec ex teſtō, vel ab inteſt. ſed iure peculij occupabat, & quadruplicem vtilitatem declaraui in l. præce. iſtud exemplū eſt falſum, & illud reprobant Fulg. & Alex. hic, eo quia qñ occupat iure peculij, ibi non eſt hæreditas, & ideo non tenetur creditorib. vel legatarijs, vt declara-
c ui in l. præced. Secundum exemplum gl. eſt in filio arrogato, c cui defertur quarta pars bonorum patris arrogatoris, & iſtud etiam non eſt bonum eadem rōne, quia ibi non eſt hęreditas, nec dicitur hæres, ſecundum Bal. & Mod. hic. præterea & ſecū do caſu, cū filius arrogatus non ſit vniuerſalis ſucceſſor, ſed particularis, ābſque diſpoſitione huius. l. tranſmitteret, ſicut tranſmittitur legatum non agnitum. l. vnic. §. cū igitur. ⁊. de ca
6 du. tol. l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colla. bo. Hinc infertur, † ꝙ lucrū, quod acquiritur marito poſt mortem vxoris, certè tale lucrū quāuis non agnitum tranſmittit̄ ad hæredes, ſm Pau. & Alex. hic, & Bal. in l. ſi arrogator. in 2. col poſt Cy. ibi. ff. de adop. & ibi dem Bal. in quadam repet. quæ aſcribitur Bar. in 2. nō. in 5. oppo. vbi etiam Ang. & ibi examinaui hunc paſſum, ad ibi dicta me remitto. Tertium exemplum glo. vī magis tolerabile. Addit Fulg. aliud exemplū, in quo quis ſuccedit nec ex teſtō, nec ab inteſt. in caſu Authenticæ hoc amplius. C. de fideic. vbi ſucceditur ſolū ex diſpoſitione illius. l. Adde tu alium caſum Inſti. de eo, cui lib. cau. §. in primis, & ibi gl. dicit, ꝙ ille nō eſt hæres, nec ex teſtō, nec ab inteſt & ideo eſt anomalus, & multos alios caſus enumerat gl. in l. eam quā ⁊. de fideicō. Conſidera tm̄, licèt in illis. ll. verum ſit, ꝙ ſuccedatur aliter, q̄ ex teſtō, vel ab inteſt. an in illis legib. poſſit adaptari deciſio. l. noſtræ q̄tum ad effectum trāſmiſſionis. Vel dic planius ad hunc tex. ſm Cy. Bar. & alios hic, ꝙ tex. iſte non dicit illud, ꝙ gl. præſupponit, ꝙ quis poſſit eſſe hæres ex teſtō, vel ab inteſt. vel aliter, ſed bñ dicit, ꝙ poſtq̄ fuerit cognitu m, & inſinuatum hī di, & iſtud reco
d gnouerit, vel ex teſtō, vel ab inteſt. vel aliter, & ſic dictio [d] aliter, refertur ad participium cognitum, & hoc modo intelligē do non ſunt neceſſaria exempla. s̄. enumerata. ¶ Glo. in verbo beneficio licèt ſit prolixa, tm̄ nihil habet, & iſta gl. principaliter fuit facta ꝓꝓ ⁊rium regulæ traditæ in l. licèt. cū gl. s̄. eo. licèt gl. noſtra non alleget illum text. nam videtur iſta. l. dicere, elapſo anno indulto hęredi ad deliberandum, ꝙ hæres ſit excluſus à facultate adeundi: ⁊, facultas adeu ndi durat perpetuò, hoc eſt 30. ann. d. l. licèt. qūo pōt ergo procedere iſte text. ꝙ ꝑ lapſum anni excludatur? Breuiter vera ſol. eſt, q̄ glo. dilatat multis verbis,

ADDITIONES.

a ¶ Et iuxta hoc. Vide Soc. in conſi. 154. col. 2. Are. conſi. 161. col. fi. Capra. cōſ. 107. col fi. PVRPV.

b ¶ Sed ego. Contra Alex. no. lib. 1. cōſ. 171. videtur prima conſideratione. col. 4. vbi declarat. no. Pau. de Caſt. lib. 1. conſi. 406. non eſt dnbium. PVRPV

c ¶ In filio arrogato. Adde Bal. de Vbal. in repe. c. Ray. de teſt.

d ¶ Dictio. Adde Bal. in l. iter. in §. officium. ff. de aqua plu. arc. Doc. in c. cum decorem. de vi. & hone. cle. Raph. Cu. conſi. 97. incip. ſtante dicto ſtatuto, & per eundem conſi. 176. incip. ſtatuto Papienſe cauetur.

Source : BIU Cujas

bis, ꝙ ſi primus hæres viueret, ꝙ poſſet ipſe perpetuò adire vſque ad annos. 30. ita loquitur contrarium: ſed ſi ipſe ſit mortuus ea non adita, non tranſmittit niſi vſque ad annum, & hæres hæredis excluditur. ¶ Glo. fin. clara eſt, quæ opponit contra tex. de l. fi. §. fi. C. ſi pend. appel. mors interue. & dupliciter ſol. poſtea primam ſolu. approbat. & ſic habet quatuor partes, dic quòd illa prima ſolu. eſt vera, quam approbant gloſſ. Bartol.
* *& communiter alij*, & bene facit ratio ibi aſſignata in text. & ita teneas, reiecta alia ſolutione Petr. & Cyni hic, & ibi. Item reiecta alia ſolutione Angel. in dicta lege ventre. quæ eſt eadem cum ſolutione Cyni, & eam reprobat in d. l. ventre. & Domi.
7 Alex. hic. ¶ † Extra glo. Bar. circa finem concludit, quòd ſcientia iudicis, vel patris ſufficit pro pupillo, ad hoc, vt hæreditas tranſmittatur bñficio huius legis, allegat. l. ſequitur. §. ſi pup. ſupra de vſucapionib. q̄ nihil facit, melius allegaſſet tex. expreſſum in l. ſed & ſi ſeruus. §. fi. cum l. ſeq. ff. de trib. & tex. in l. nō ſolùm. §. in eum. ff. de lib. cau. imò plus tenet Bart. quòd etiam ſi tutor nondum ſatiſdediſſet, vel feciſſet inuentarium, quib. caſibus adminiſtrare non poteſt. l. tutor qui repertorium. in prin. ff. de admin. tut. tamen eius ſcientia ſufficeret, prout etiam tenent Bar. & Bal. in l. fin. C. de tut. & cura. qui non ſatiſde. & idē Bar. in d. l. tutor qui reper. ad fi. prin. & in l. 1. in princ. ff. de tute. & in l. qui duos. ff. de reb. dub. & ad tex. l. præcedentis, reſpondet Bar. quòd illa. l. fuit adita ante iſtam. Potes reſpondere, ꝙ ibi in tex. l. præcedentis non apparet, ꝙ pupil. deceſſerit intra annum ad delib. & ſic non concludenter facit contra deciſionem Bar. cum qua tenent Fulg. & D. Alex. hic, & Pau. de Caſt. ſupra l. proxi. & ita teneas, quamuis contrarium tenuerit Bald. in l. ſi infanti. in 3. col. 5. q. & ibi Saly. & Ang. s̄. eod. & mouetur Bal. per aliqua, quibus reſpondent Fulg. & D. Alex. hic. Quaſdā alias q. ad materiam huius. l. traditas per Angel. hic, habes ante eum per Bar. in l. qui duos. in princ. ff. de reb. dub. quarum aliquas reprobat Bal. & Saly. in l. ſi infanti. s̄. eo. Et per hæc remanet expedita iſta. l. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutus ab eo teſt. in pluribus partibus hæredita. non poteſt vnam acceptare, & aliam repudiare.*
2 *Qui acceptat hæreditatem paternam, cogitur inuitus etiam acceptare pupillarem ſubſtitutionem, quòd extende quatuor modis. nu. 3.*
4 *Regulariter etiam ſi vni à principio non ſit delata niſi vna pars hære. à teſta. ſi poſtea cohæres repudiat, ſibi inuito accreſcit, fallit vt infra num. 5.*

LEX XX.

QVidam. Diuiditur in duas partes, prout duas ponit dubitationes, & poſtea vtrique ſimul reſpondet. Secunda ibi, ſimiliq; modo. Tertia ibi, vtranque igitur dubitationē. hoc dicit. Inſtitutus in pluribus partibus eiuſdem hæreditatis, vnā agnoſcendo cogitur omnes agnoſcere, & acceptans paternā inſtitutionem cogitur agnoſcere pup. ſubſtitutionem. hoc dicit, & dum tex. in prin. dicit, quidam eulogio, clarum eſt, quòd illa dictio eulogio, ponitur pro teſtamento, licèt aliqui aliter capiant, & varias ſignificationes habet, vt in c. de eulogijs. 18. diſt. Quemadmodum in hac. l. ſunt duæ principales deciſio-
1 nes, faciam duo notabilia. ¶ † Primò not. ex prima deciſione, quòd inſtitutus ab eodem teſtatore in pluribus partibus hæreditatis, non poteſt vnam partem acceptare, & aliam repudiare, imò vna acceptata aliæ ſibi inuito accreſcunt. Pulchrū eſt videre, quæ ſit ratio huius deciſionis, dic ſecundum Bald. in 1. col. in verſi. tertio ratione euitandæ contradictionis. quem ſequitur Pau. in 1. col. ꝙ ratio eſt, quia ſi poſſet vnam tantū partem hęreditatis acceptare, certè poſſet contingere, ꝙ teſtator decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, contra regulam. l. ius noſtrum. ff. de reg. iur. Contra tamen hanc rationē videtur facere tex. mirabilis in l. ſi ſolus. in prin. & ibi gl. 1. quæ hoc expreſsè vult. ff. de acqui. hær. vbi eſt tex. ꝙ ſi aliquis eſt inſtitutus in pluribus partib. hęreditatis, & in vna parte habeat ſubſtitutum, quòd acceptando alias partes, non poteſt repudiare illam, in qua habet ſubſtitutum. Et tamen videtur tunc ceſſare ratio Bal. quia tunc pro illa parte repudiata teſtator nō decederet inteſtatus, ex quo habet ſubſtitutum. Tamen reſpō de, ꝙ tex. ille non obſt. quia etiam q̄ in illa parte habet ſubſtitutum, certè ſi etiam ipſe ſubſtitutus repudiaret, militaret rō Bal. & ꝓpea per illum text. optimè limitatur, & declaratur regula, quæ habet, ꝙ per dationem ſubſtituti vī data licentia abſtinendi, ſeu repudiandi, quia procedit, q̄ in tota hęreditate habet ſubſtitutum, quia tunc nunquam pōt dari caſus, in quo quis non decedat, aut in totum teſtatus, aut in totum inteſtatus. Secus ſi haberet ſubſtitutū in parte tantum. Aliam rōnē ad hanc deciſionem tex. aſſignat Bar. in l. 1. ff. de acq. hæred. pp vnitatem hæreditatis, quæ cenſetur indiuidua, quia. l. habet ꝓ abſurdo, ꝙ perſona defuncti repræſentata ꝓ hęredē, in Authē. de iureiu. à mo. præſt. in gl. in prin. l. cū à matre. C. de rei ven. re præſentetur in parte, & in parte non, & idem in effectu vult dicere Bald. hic in 1. colum. circa fin. dum dicit, ꝙ prima deciſio tex. procedit ratione indiuiduæ confirmationis teſtamenti, & ratione indiuiſibilis acquiſitionis. ¶ Limita nunc iſtud primum notabile duob. modis. Primò, vt procedat, quando aditio vnius partis fit ſimpliciter, ſecus autem ſi quis adiret partem hæreditatis cum expreſſa proteſtatione, ꝙ nullo modo vult aliàs ſibi accreſcere; nam illa aditio eſſet in totum nulla, vt declarat Bar. in l. 1. ff. de acq. hęr. & ibidem per Ang. Imo. & Mod. & Lud. Rom. in l. vnica. in 22. col. C. q̄ non pe. par. Secū dò limita iſtam. l. non procedere in caſu ꝺ̄rio, quia licèt inſtitutus in plurib. partib. hęreditatis vnam ſimpliciter acceptando intelligatur oēs acceptare, vt per hunc text. èꝺ̄ tamen vnā repudiando, non intelligitur alias repudiare, ita tenet gl. in l. 2. ff. de acq. hęre. & rō diuerſitatis eſt duplex. Primò, quia aditio eſt fauorabilis, repudiatio autem non; ſecunda & melior rō eſt, quia aditio eſt habitus, qui bene recipit incrementum, ſed repudiatio eſt priuatio, ſm Bar. in l. 1. ff. de acq hęre. & hic in 1.
2 col. circa fi. ¶ † Secundò no. ex hoc tex. ſecundam principalem deciſionem, ꝙ qui acceptat hæreditatem paternam, cogitur inuitus ēt acceptare pup. ſubſtitutionem, & ratio traditur per Bar. poſt Dy. in l. fi. ff. de acq. hær. quæ ſumitur ex deciſione tex. l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. ff. de vulg. & pup. quia quos pater poteſt ſibi facere neceſſarios hæredes, coſdem facit filio pu
3 pil. ¶ † Extende, & amplia iſtam deciſionem tex. quatuor modis. Primò extende iſtam. l. vt procedat non ſolū, q̄ pup. fuit inſtitutus ſimul cum extraneo hęrede, prout loquitur tex. hic, ſed etiam procedit, q̄ pup. fuiſſet exhęredatus à patre, & extraneus in totum inſtitutus, quia tunc acceptando paternā hæreditatem, cogitur etiam acceptare pup. ſubſtitutionem factā filio exhęredato. iſtud eſt, quod voluit gl. magna hic circa fin. vbi dicit, ſi autem pup. inſtitutus non erat, quamuis ꝺ̄rium tenuerit expreſsè gl. reputata ſing. in l. quod. s̄. quadrantem. ff. ad l. fal. quam gl. reprobat Imo. ibi, & in l. qui patri. ff. de acq. hære. Do. Alex. hic, eo quia rō d. §. quos poſſum. etiam militat hoc caſu. ¶ Secundò amplia iſtum tex. vt procedat non ſolùm, q̄ pater fecit expreſſam ſubſtitutionem pup. ſed etiam ſi ſubſtitueret vulg. quo caſu ſub vulg. expreſſa, per quam ſucceditur teſtatori, continetur tacita pup. l. iam hoc iure. ff. de vulgar. & pup. & l. quamuis s̄. de impub. certè acceptans hæreditatē patris cogitur ex tacita pup. ſuccedere pup. eo quia vt dixi etiā tunc militat ratio. d. §. quos poſſum. & iſtud etiam probat tex in l. qui patri. ff. de acq. hęr. dum tex. generaliter dicit impuberi ſubſtitutus, & ibi Lud. Ro. & D. Ale. in 7. col. & iſtud firmat D. Alex. hic in vlti. col. quamuis Io. de Imo. in d. l. qui patri. dicat ꝙ Doc. iſtud non tangunt, & relinquit cogitandum. ¶ Tertiò extende iſtum tex. notabiliter, vt procedat, q̄ extraneus cohęres pup. acceptauit hęreditatem patris, & poſtea moritur pupil. viuo adhuc ipſo extraneo, tunc proculdubio procedit iſte tex. ꝙ extraneus iſto caſu cogitur etiam acceptare pup. ſubſtitutionem, & in iſtis terminis loquitur iſta. l. Sed extende, vt ꝓcedat, ēt ſi extraneus adita hęreditate patris eſſet mortuus ante ipſum pup. & ſic mortuus anteq̄ eſſet locus pup. ſubſtitutioni, quia licèt regula ſit, ꝙ ſubſtitutio non tranſmittatur ad hęredes, prout tranſmittitur ius accre. l. ſi ex plurib. ff. de ſuis, & legi. & l. ſed ſi plures. ff. de vulg. & pup. iſto tamen caſu hęres il
* lius hęredis pręmortui fingitur * acceptare illam ſubſtitutionem, ſicut coactus fuiſſet ipſe hęres, ſi vixiſſet poſt mortē pup. tex. eſt de hoc ſingul. & valde difficilis in l. qui patri hęres. ff. de acq. hęre. & dicit Bar. in l. vnica. §. ſi autem aliquid ſub conditione. ĩ. de cad. tol. qđ caſus. d. l. qui patri. eſt mirabilis, & ſingu. An tñ in caſu. d. l. qui patri. hęres hęredis prędefuncti veniat ad bona pup. ex iure accreſcendi, vel ex ſubſtitutione pupil. ad eum tranſmiſſa ꝺ̄ regulas iur. tex. ibi vī ſonare, ꝙ veniat ꝓ ius accreſ. de quo quia valde eſt dubium, remitto me ad Bart. ibi, tangit aliquid Pau. hic in 2. colu. ¶ Quartò notabiliter extende iſtam l. vt procedat, & eſt mirabilis extenſio, non ſolùm, quando iſte extraneus fuit ſimpliciter inſtitutus in teſtō patris, & ſubſtitutus pupil. pup. ſed ēt procedit, q̄ iſte extraneus fuiſſet inſtitutus hęres à patre, ſed grauatus per fideicō. reſtituere hæreditatem alteri, nam ſi iſte extraneus ad inſtantiam fideicom. vniuerſalis cogitur adire hęreditatem patris, & ſibi reſtituere, quamuis coactus adierit hæreditatem patris, q̄ tamen adiuit,

cogi-

* Cogitur.

Source : BIU Cujas

cogitur acceptare pup. ſubſtitutionem. ita vī velle Bar. in l. ita tñ. §. qui ſuſpectam. ad fi. ff. ad Treb. & ibi expreſſius Raph. Cuma. & D. Alex. eo quia tunc ēt militar ratio. d. l. ſed ſi plures. §. quos poſſum. quamuis Ang. ibi, & plus Imo. ſe inuoluant, & pro certo non eſt ſine magna dubitatione. ¶ Nunc limita iſtū tex. ſic ampliatum, vt procedat, qñ ipſe extraneus ſit vniuerſaliter inſtitutus in hæreditate patris, aut ſaltem in aliqua quota, ſecus ſi fuiſſet inſtitutus in re certa, quia tunc, licèt illā rem certam acceptaret, non cogeretur acceptare pup. ſubſtitutionem, eo quia tunc cenſetur loco legatarij. l. quoties. s̄. de hære. inſti. & l. ex facto. mag. ff. eo. & ſic tunc non eſſemus in caſu huius. l. quæ loquitur, qñ extraneus habet paternam hæreditatē, ita limitant Ang. & Pau. in d. l. qui patri. vbi ēt Imo. quos refert, & ſimpliciter ſequitur. D. Alex. hic in 1. col. Sed miror, ꝙ non viderit Bal. hic in 1. col. Tu tñ intellige iſtam limitationē procedere, qñ inſtitutus in re certa habuit cohæredem vniuerſalem, qui re, & effectu adiuerit, eo quia cùm tunc habeaī loco legatarij, vt prædixi, clarum eſt, ꝙ legatarius pōt vnum legatum acceptare, & aliud repudiare, vt hic expreſsè in gl. vbi dicetur. Si aūt non haberet cohæredem vniuerſalem, vel cohæres repudiaſſet, quo caſu inſtituto in re certa accreſceret tota hæreditas patris, vt declaraui in d. l. quoties. quia eſſet hæres vniuerſalis in paterna hęreditate, tūc puto, ꝙ ēt cogeretur acceptare pupil. ¶ Gl. in verbo admittantur. multum inordinatè procedit, & ideo vī obſcura ſcholarib. vnde præmitte, ꝙ cùm in iſta. l. ponantur duæ princi. deciſ. gl. in ſecunda parte format duo ℨria, & ſimul vī expedire, & malè inculcat, eo qa illa duo ℨria tendunt ad diuerſa. Nam primum ℨrium venit ℨ primā deciſionem tex. Secundum autem venit ℨ ſecundam deciſionem tex. hoc præmiſſo dinide iſtam gl. in §. partes prin. In prima gl. allegat quatuor concor. In ſecunda gloſ. vī ſolùm velle opponere ℨ ſecundam deciſionem tex. dicit enim glo. ſed certè imò vī, ꝙ licèt paternam acceperit, non tñ cogatur pup. accipere, & ſic vī ſolùm opponere ℨ ſecundam deciſionē text. & inculcat ſimul duo ℨria. Quorum primum, ſ. de l. ſi tu ex parte. § fi. non venit contra ſecundam deciſionem tex. ſed contra primam. Secundum autem ℨrium. ſ. de l. quæſitum. bñ venit ℨ ſecundam deciſionem tex. & poſtea gloſſ. vī permixtim ponere eorum ſolutionem, & tñ non eſt verum, quia ſolū expedit ſm ℨrium. l. quæſitum. primum aūt omittit, & illa ſecūda incipit ibi, ſed certè imò. In tertia parte principali, quæ eſt ibi. item cùm vnus ex hęredib. gl. remouet aliud ℨrium, quod venit ℨ primam deciſionem tex. In quarta, quæ eſt ibi, & hoc in hæreditatibus, ſecus in legatis. gl. idem facit. In quinta, & vltima, quæ eſt ibi, vt autem ſit tibi certum. gl. ponit vnam diſtinctionem, repilogando totam materiam tam primæ, quàm ſecundæ deciſionis tex. & ibi ſoluit ℨrium. l. ſi tu ex parte. § fina. omiſſum. s̄. in ſecunda parte, ꝙ reſpiciebat primam partem tex. & cogita quare gl. in iſta quinta parte dixerit, vt autem ſit tibi certum de hęreditate hoīs, cū viuentis nulla ſit hæreditas, nec illud potuit dici pp hęreditatem pup. cū etiam de ea non tractetur niſi mortuo pup. quia pup. ſubſtitutio non verificaī, niſi per mortem pup. ¶ Rurſus ſecunda pars principalis ſubdiuiditur in quatuor parti. In prima, vt dixi, ſimul incultat duo ℨria tendentia ad diuerſa. In ſecunda expediendo ſm ℨrium tantum, illi rñdet vno modo. In tertia alio. In quarta alio. Secunda ibi, ſolutio quidam. Tertia ibi, alij ꝙ hęc corrigit. Quarta, & vltima ibi. Tu dic ſi ſubſtitutus. ¶ Rurſus quinta pars principalis ſubdiuiditur in tres, prout tria principalia membra facit in hac diſtin. Primum eſt, qñ quis eſt inſtitutus in plurib. hęreditatibus ex teſtamentis diuerſarum perſonarum, & iſtud membrum eſt indubitatum, vt glo. dicit. Secundum eſt, qñ qs eſt inſtitutus in plurib. portionib. eiuſdem hęreditatis in vno teſtō, ſiue in omnib. purè, ſiue in aliqua purè, & in aliqua ſub conditione, ſiue per ſe immediatè, ſiue p filios, vel ſeruos ſuos, & incipit ibi, ſi aūt ex teſtō vnius. Tertium membrum glo. eſt, qñ plures hæreditates deferuntur vni ex teſtō vnius, vt hæreditas patris, & pup. & inci p. ibi, vbi autem ex teſtō. Redeo ad ſecundam partem principalem, & quia gl. vt dixi inculcat duo ℨria, aſſumo ſm ℨrium reſpiciens ſecundam deciſionem tex. quod gl. proſequitur, quod eſt de. l. quæſitum. in fi. ff. de acqui. hęre. vbi diſtinguit, ꝙ ſi aliquis fuit inſtitutus ex aſſe, & ſic in totum, non poteſt ſeparare pup. à paterna hęreditate: ſi autē fuit inſtitutus in parte, poteſt ſeparare, & acceptare ſolū pup. & repudiare paternam, ꝙ eſt de directo ℨ ſecundam deciſionem tex. gl. tripliciter reſpondet. Et primò, ꝙ ibi ſpeciale eſt in fratre pup. quod etiam repetit gl. inferius in ſecunda ſolu. Iſtā primam ſol. reprobat ſimpliciter Bar. hic in pen. col. Tu dic, ꝙ eſt contra l. ſi filius, qui patri. ff. de vulg. & pup. in dictione implicatiua, præſertim, quæ implicat idem eſſe non ſolùm in filio, ſed etiam in extraneo inſtituto. Præterea, & fortius text. in d. l. quæſitum. non poteſt loqui in fratre pupil. ſubſtituto, quia tunc etiam ſi eſſet inſtitutus hæres patris in ſolidum, poſſet ſeparare hęreditatem, eo quia per ſuitatem eſſet confirmatū teſtamentum patris, vt declarabo in vlt. par. Secunda ſol. glo. eſt falſa. Tertia ſol. glo. eſt vera, ſm quam habes per te facere tres caſus principales. Tertium tamen caſum limitat glo. quæ dupliciter habetur, vt declarat Bar. hic. in 1. col. in prin. niſi ſubſtitutus ſit frater impuberis; aliquæ. gl. habent, tunc. n. ſi pup. non abſtinuit, ipſe tamen ſubſtitutus abſtinere poterit, & gl. verum dicit, intelligendo mediante beneficio reſti. in integ. aliquę gl. habent, tunc. n. ſi pupil. non abſtinuit, ipſe abſtinere poterit, & hoc modo gl. falſum dicit, quia ex quo effectum eſt vnum patrimonium, non poteſt fieri ſeparatio, & ad iſtam partem debet addi, & ſimul legi vltima particula quintæ partis principalis ibi, vbi autem ex teſtō vnius. vbi gl. idem repilogat, & ppea Bat. ſimul expedit. ¶ Sum modo in tertia parte principali glo. ibi, item cùm vnus ex hęredib. vbi gl. fortiter opp. ℨ primam deciſionem tex. ꝙ imò ille, cui obueniunt plures partes hæreditatis, debeat poſſe aliquam repudiare, opp. de illo terribili tex. l. cùm hęreditate. ff. de acq. hær. vbi ponitur mirabilis deciſio, quæ non reperitur alibi in iure, ſm Bar. in l. vnica. §. his ita. C. de cad. toll. & gl. reſpondet per viam fallentiæ, vel limitationis, & eius mens eſt, vt declarat Bar. ꝙ iſta. l. in prima deciſione procedat, quando vni deferuntur plures portiones hæreditatis ex diſpoſitione teſtatoris, tunc vna parte acceptata cogitur inuitus etiam alias partes acceptare, ſed in d. l. cùm hęreditate. cū ex diſpoſitione teſtatoris non habet niſi vnam partem hæreditatis, quam iam adiuerat, tamen quia cohæres repudiauit, certè ex diſpoſitione. l. alia pars ſibi obuenit, & tunc iſta alia pars, quæ obuenit non à teſtatore, ſed à l. non accreſcit ſibi inuito, imò operatur mirabiliter, ꝙ propter iſtam partem, quæ ſibi obuenit à l. poſſit repudiare partem ſuam, quā ſemel acceptauit, & iſtam ſol. gl. ſequitur Bar. limitando eam niſi primus, qui adiuit iure ſpeciali in integrum reſtitutionis reuocaret, per l. ſi minor. ff. de acq. hær. hic attende diligenter, quia locus periculoſus eſt. Iſta doc. Bar. vult vnum, ꝙ quando alicui à principio ex diſpoſitione teſtatoris nō eſt delata niſi vna pars hęreditatis, ꝙ ſi poſtea alia deficiat, ꝙ ſibi inuito non accreſcit, hoc eſt contra tex. expreſſum in l. qui ex duab. §. fi. ff. de acqui. hęre. quæ precedit d. l. cùm hęreditate. † ideo fac regulam de directo contra Barto. quòd etiam ſi vni à principio non ſit delata niſi vna pars hęreditatis à teſtatore, ſi poſtea coheres repudiat, ſibi inuito accreſcit. d. l. qui ex duabus. §. fina. iuncta. l. ſi duo. ff. de acquiren. hęred. Iſta regula fallit in duobus caſibus. † Primò, quando cohęres adiuit partem ſuam, ſed quia minor erat, reſtitutus fuit in integrum, nam eius pars non accreſcit alij inuito. d. l. ſi minor. Ratio fallentiæ eſt, quia qui ſemel fuit hęres, nunquam deſinit eſſe hęres ipſo iure, dato ꝙ in integrū reſtituatur, ſed bene in effectu. l. & ſine. §. ſed quod Papinianus. ff. de min. gl. in l. in ſubſtitutione. ff. de vulga. & pup. ex quo ergo eius portio non deficit omnino, ideo non poteſt eſſe locus iuri accreſcēdi. Secundò per eandem rationem fallit in caſu. d. l. cùm hęreditate, quando quis primò fuit neceſſarius hęres, poſtea iure ſpeciali prętoris ſe abſtinuit, ita propriè loquitur d. l. cū hęreditate, & declarat Bar. hic in 2. opp. & Fulg. in 5. col. de cuius. l. intellectu vltra ea, quę dixi in l. ex teſtamento. s̄. de impub. vide Bar. & Mod. in l. fi. ff. de acqui. hęre. ¶ Sum in quarta principali parte gl. ibi, & hoc in hęreditatib. in qua gloſſ. per viam limitationis remouet aliud contrarium, quod eſt contra primam deciſionem huius legis, ex qua habes, quòd regula huius. l. procedit in inſtitutione, vt quando quis eſt inſtitutus in plurib. partib. vnius hęreditatis, non poſſit vnam acceptare, & aliam repudiare, ratio eſt, vt dixi in princip. quia aliàs poſſet decedere teſtator pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, [a] ſecus eſt in pluribus legatis factis eidem, quia legatarius poteſt vnum legatum acceptate, & alia repudiare, quia ceſſat ratio prędicta, quia tunc non decedit teſtator in aliquo inteſtatus, intellige tamen gloſſ. ſanè, quando plura ſunt legata re, & nomine, ſecus ſi nomine, & non re, vt hic per Bar. ¶ In vltima parte glo. facit tria membra, vt ſupra dixi. Primum eſt clarum. In ſecundo membro ſoluit contrarium. l. ſi tu ex parte. §. fi. qđ ſupra omiſerat, & dicit, quòd iſta. l. procedit, quando plures portiones deferuntur eodem gradu inſtitutionis, tunc non poteſt vnam acceptare, & aliam repudiare, ſed d. l. ſi tu ex parte. procedit, quando plures portiones eiuſdem hęreditatis deferuntur diuerſis gradibus, quia vna defertur titulo, & gradu inſtitu-

ADDITIO.

a ¶ Pro parte inteſtatus. Adde. l. ius noſtrum. ff. de reg. iur. Bar. in l. 1. q. j. prin. C. de ſacroſ. Eccl.

Source : BIU Cujas

ſtitutionis, alia ex ſubſtitutione, tunc poteſt acceptare illam, quæ defertur ex ſubſtitutione, & aliam repudiare. Cum iſta ſolu. tranſeunt Bar. *& alij communiter*, & Bar. in d. l. ſi tu ex parte. §. fi. quicquid dicat Alex. hic iſtam ſolu. quam Bart. expedit in pen. col. idem Bar. limitat in 1. col. vt procedat, quando plures portiones eiuſdem hæreditatis deferuntur omnes eidem gradui, & purè. ita dicit procedere iſtum text. ſi autem iſtæ plures portiones in eodem gradu delatæ aliquæ ſint purè, aliquę ſub conditione delatæ, tenet Barto. quòd illas poſſit repudiare per ſubſtitutum, per l. liber homo. § Titius. el ſecondo. iuncto. §. ſequen. & l. cùm hæres. § fi. ff. de acq. hære. Ego in hoc valde dubito propter tex. mirabilem in l. ſi ſolus. ff. de acqui. hæred. iunctis, quæ dixi in 1. no. vbi per hoc, ꝙ habeat ſubſtitutum in aliquibus partibus, hoc non conceditur, nec video rationem diuerſitatis, ideoque cogita. ¶ In fi. gl. vult dicere glo. quòd quãdo ſolus pupil. eſt inſtitutus hæres vniuerſalis à patre, & abſtinuit ab hæreditate patris, videtur quòd ſubſtitutus pupil. non debeat venire ex pup. cùm non ſit adita hæreditas patris, eo quia licèt ſuus etiam ſe abſtineat, tamen propter ſuitatem dicatur confirmare teſtamentum patris, quo ad hoc vt libertates relictæ in teſtamento valeant, acſi eſſet adita hæreditas patris. l. cũ quaſi. §. ſed & ſi quis ſuus allegata in gloſſ. tamen quia illa lex videtur ſolùm procedere fauore libertatis, gloſſ. dubitat, & dicit, quòd propter hoc iſte caſus non eſt clarus, & expeditus Tu dic, quòd eſt clarus, & ſola ſuitas filij etiam ſe abſtinentis confirmat tabulas pup. perinde acſi eſſet adita, ꝙ tex. in l. filius qui ſe paterna. ff. de acquiren. hæredita. & in l. ſi filius, qui patri. ff. de vulga. & pupillar. Reliqua quo ad primum caſum vltra Docto. vide per Barto in l. 1. & latius in l. fina. ff. de acquir. hæred. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Si inſtituatur hæres ille, de cuius ſtatu litigatur, & inſtituatur tanquã ſeruus, præſumitur inſtitutus contemplatione domini, ideo cogitur officio iudicis adire, & nu. 2.*

3 *Si feudum ſit conceſſum filio, an præſumatur contemplatione patris.*

4 *Inſtrumenta facientia mentionem de confinibus non probant confinia eſſe illorum, qui nominantur.*

5 *Sola fama non probat magis quàm ſemiplena probatio, niſi ſit de anti quo, quia tunc plenè probaret.*

6 *Apocha priuata, nullo adminiculo nec teſtium, nec comparationis literarum ſuffulta, nihil probat, niſi eſſet antiqua, quia tunc ſemiplenè probaret.*

7 *Sententia lata de antiquo bene probat acta præceſſiſſe, licèt de eis non appareat, & quando dicatur de antiquo, vide infra nu. 8.*

LEX XXI.

CVm aliquis. In prima ponitur thema. In ſecunda dubitatio Antiquorũ. In tertia deciſio bimembris. Secunda ibi, dubitatio veteribus. Tertia ibi, ſed nos eorũ diſcordiam. Si ille, qui litigat ſuper ſtatu ſuo, inſtituatur hæres tanquam ſeruus illius, cum quo litigat, compellitur ſine præiudicio cauſæ adire, ſi verò inſtituatur tanquam liber, vel ſimpliciter expectatur finis litis, & ſi pronunciatur ſeruus, acquirit domino. ſi pronuntiatur liber, acquirit ſibi, hoc dicit. conſidera multum hunc text. quia in ſecunda parte Antiqui dubitabant de vno, & Imperator hic licèt dicat ſe decidere Antiquorum dubitationem, tamen videtur ponere deciſionẽ de alio, nam Antiqui, vt dicit tex. in ſecunda par. dubitabant, quę pęna eſſet imponenda inſolentiæ huius ſerui, & poſtea Imperator decidit de alio. f. cui acquiritur hæreditas, ergo videtur inepta reſpontio Imperatoris, quia non congruit interrogationi. l. ſi defenſor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. actio. §. præterea inſti. de inutil. ſtipul. & alibi no. Gemin. in c. 1. §. ſi verò. per illum tex. de cle. ægro. in 6. & in c. filij. per illum tex. de hęr. in 6. ꝙ fatuus eſt, qui non reſpondet ad propoſitum interrogationis, vel quæſtionis ſibi factę, cogita. ¶ †Not. quòd ſi inſtituatur hęres ille, de cuius ſtatu litigatur, & inſtituatur tanquam ſeruus, quia per hoc præſumitur inſtitutus contemplatione domini, cogitur officio iudicis adire, & idem eſt in libero homine bona fide poſſeſſo. l. aditio. §. fina. ff. eod. vt hic per Paul. & Alex. limita tamen iſtam legem non procedere in eo, qui putabatur filius, quia talis filius putatiuus inſtitutus non poteſt compelli ſiue præiudicio litis adire, ita ſing. Bal. in l. 1. in 9. q. C. qui admit. per l. iuſto. in princ. ff. de vſucap. ¶ †Secundo no. ex tex. ibi, intuitu domini. ꝙ inſtitutus tanquam ſeruus cenſetur inſtitutus contemplatione domini. Adde ſecus eſſe in filio, qa licèt inſtituatur quis tanquam filius, non cenſetur inſtitutus contemplatione patris, niſi patriæ poteſtatis mẽtio fiat. ita ꝓbat tex. in l. fi. in ver. cum plerunque. & ibi Bar. C. de vſufr. Bar. & alij hic cum concor. de quib. ꝑ Alex. ratio diuerſitatis eſt inter ſeruum & filium, quia non poteſt eſſe ſeruus, quin ſit in poteſtate domini, tamen poteſt eſſe filius, & non in poteſtate patris, puta quia emancipatus, aut naturalis tantum. Si tamen conceſſum ſit priuilegium patri, & filijs, & reuocentur priuilegia aliorum excepto priuilegio tali conceſſo, & non fiat mentio de priuilegijs conceſſis filijs, tamen intelligitur etiam conſeruatum priuilegium filiorum, vt determinat Bal. in l. nõ plures. C. de ſacroſanc. Eccl. ſicut èconꝛa reuocato priuilegio patris intelligitur reuocatum priuilegium filiorum, vt ibi ꝑ Bal. & in l. 2. in fi. ſ̃. de Epiſ. & cler. in l. quicquid. per illum text. C. de

3 aduoc. diuerſ. iudi. † Quid autem ſit in feudo [a] conceſſo filio,

a an preſumatur conceſſum contemplatione patris, & ſic cenſeatur profectitium. ponit And. de Iſer. in c. 1. de alien. feu. pat. & in c. 1. in prin. de ſucceſ. feu. Alia notabilia vide per te. ¶ Gl. in ver. adire. diuiditur in quatuor, prout quatuor ponit ſol. ad ꝓ̃ium in ea formatum, tu reſponde clarius ſm Bar. hic, & in l. 11. §. 1. ff ſi quis omiſ. cauſa teſt. ꝙ iſta lex loquitur, quãdo erat qõ de ſtatu dñi, aliàs ſerui, vnde tunc poteſtas domini nõ ſufficiebat, ideo recurritur ad iudicem, cuius iuſſu adire compellitur, ſed in contrario clarum erat, quòd erat ſeruus domini, ideo dominica poteſtas ſufficit. ¶ Gl. in verbo ex hoc, diuidit in quatuor. In prima declarat tex. In ſecunda colligit argu. ex tex. & ad illud allegat concord. In tertia contra illud notabile opponit, & non ſoluit. In quarta allegat concor. ad tex. Secunda ibi, & ſic. Tertia ibi, argu. contra. ſ̃. de contrahẽ. ſtip. Quarta

4 ibi, & facit. ff. de fideiu. ¶ †No. ex gl. quæ millies allegatur, ꝙ in-

b ſtrumenta facientia mentionem de confinibus, [b] puta in inſtrumento dicitur, vendo tibi domum, qui cohęret domui Titij, vel ſatientia mentionem de plebanatu, vel diœceſi, vel de territorio, puta dicit inſtrumentum, actum in tali villa, quę eſt de diœceſi, vel Epiſcopatu Placentię, talia inſtrumenta nõ probant illa confinia eſſe illorum, qui nominantur, & idẽ not. gl. in l. optimam in verbo ſi ſeruus. C. de contrah. ſtip. & glo. in l. prędijs §. Titio. ff. de leg 2 Hęc *communis concluſio* eſt, quod inter illas perſonas, inter quas conficitur inſtrumentum, & quo ad earum pręiudicium tãtum probant, dummodo notarius de earum conſenſu poſuerit, ita loquitur d. l. optimam. de qua gl. opponit, & non ſolu. ſed quo ad alias perſonas nil pręiudicant, & ad hoc vide deciſionem Spe. in tit. de loca. §. nunc aliqua. ver. 57. & ſing. vult, ꝙ etiam ſi de hoc eſſent plura inſtrumenta, nil omnino probant, licèt Pau. de Caſtr. non faciens de Spec. mentionem, teneat quòd quando eſſent plura inſtrumẽta de iſtis confinibus, licèt non probarent, tamen facerent vehementem pręſumptionem, etiam inter alias perſonas. Cy. & Alb. dicunt hic ſolùm facere nunc aliquam pręſumptionem.

c Limitat ſing. Bal. hic, niſi eſſet inſtrumentum de antiquo, [c] faciens talem mentionem de cõfinibus, vel de plebe, vel de territorio, quia tunc plenè probat, quia ſecundum eum inſtrumẽta, quando ſunt de antiquo, probant communem opin. quę pręſumitur vera. & iſtam deciſio. Bal. ſequuntur Saly. & Mod. hic, & Iac. But. in d. l. optimam. Flori. in l. in finali b. ff. fin regun. Fran. de Are. in conſi. 24. incip. viſo conſi. elegantiſſimo. & pro iſta limitatione eſt bonus tex. in c. cũ cauſam. de prob glo. in c. cũ olim. gl. 2. in verbo inſtrumentis. de cenſi. pro iſta limitatione facit optimè, nec poteſt ſimile congruentius adduci, nam licèt verba enunciatiua incidenter prolata nihil diſponant. l. ex his verbis. vbi dixi. ſupra de teſta. mili. fallit in antiquis, quia plenè diſponunt, ſecundum D. Ant. in c. cũ dilectus de ſucceſ. ab inteſt. & in cle. ſi ſummus Pontifex. per illum tex. de ſen. excom. & hoc tenet Alex. expreſsè in conſi. 85. in 4. vol. incip. Viſis & ponderatis narratis in thema. in 3. colu. vbi ſolùm allegat

5 ad hoc Bal. & Saly. hic. ¶ †Confirmo, & tertiò per aliud bonũ ſimile: nam licèt fama ſola non poſſit plus operari, quã ſemiplenam probationem, ſecundum gl. in l. admonendi. vbi dixi copioſè. ff. de iureiu. cum concor. quas ibi dedi, tamen hoc fallit, quando eſſet fama de antiquo, quia tũc plenè probaret. ita originaliter Inno. in c. veniens. de verb. ſign. Bald. in Auth. quas actiones. in fi. colum. ſ̃. de ſacroſanc. Eccl. & in l. cũ ſuper. C. de

rei

ADDITIONES.

a ¶ Quid autem ſit in feudo. Adde Nic. de Neap. in l. non dubitamus. ff. de conſti. & demonſt.

b ¶ Confinibus. Tu limita tertiò, quando eſſet inſtrumentum principis, vt in glo. in c. ſi propter. ver. probata. de priuileg. lib. 6. Alex. lib. 5. conſi. 15. col. 2. ver. ſufficit. PVRPV.

c ¶ Antiquo. Adde Doc. in c. ſi Papa. de priuileg. Ant. de But. in c. cũ dilectus. de ſucceſ. ab inteſt. per Alex. in conſi. 55. 4. vol.

Source : BIU Cujas

rei ven. & in alijs concor. vt hic per Alex. & ita ſaluatur glo. in l. at qui natura. §. cũ me abſente. ff. de neg. geſt. quam ad hoc reputat ſing. Ang. in l. quidam in ſuo. ff. de condi. inſti. & in l. Titius. ff. quib. mod. pig. vel hypot. ſolu. & vltra concord. Alex. ꝙ in antiquis fama plenè probet, adde, ꝙ idem tenet Alexan. in conſi. 75. in 4. vol. & D. Fran. de Are. in conſi. 27. incip. Sequendo ordinem quæſitorum. & Lud. in l. 2. §. idem Labeo, el primo. in 2. col. ff. de aqua plu. arcen. vbi per hanc limitationem infert, quòd Papa poteſt probare ciuitates eſſe de dominio Eccleſiæ, eo quia de hoc eſt fama, quæ cùm ſit de antiquo, [a] plenè probat. ¶†Confirmo, & quartò per id, quod ſignanter decidit D. Ant. in c. 2. de fide inſtru. in 4. col. ver. tertius caſus eſt, ibi decidit, quòd apocha priuata nullo adminiculo nec teſtium, nec comparationis literarum ſuffulta, nihil probat, vt dixi in d. l. admonendi. fallit ſecundum eum, niſi talis apocha eſſet antiqua, quia tunc ſemiplenè probaret. alleg. Io. And. poſt Nico. de Mutina in tit. de inſtr. edi. §. nunc dicendum. ſuper ver. quid ſi producens. ¶†Confirmo, & quintò per id, qnod dicimus, ꝙ ſi reperitur ſententia, quæ fit lata de antiquo, licèt non appareant aliqua acta præceſſiſſe, tamen talis ſententia, in qua enuntiatiuè dicitur, viſo libello, viſa litis conteſt. & viſa probatione &c. propter antiquitatem probat acta præceſſiſſe. ita probat tex. in c. bonæ memoriæ. el primo. de elect. firmat. D. Anto. in c. in præſentia. de renunt. Bar. in d. l. admonendi. in 12. colu. vbi dixi. Bal. in l. emancipatione. C. de fide inſtru. facit, quod vult Bal. in c. 1. in fi. ſi de feu. defun. conten. ſit inter domin. & agna. ¶Sed circa iſta occurrit neceſſarium & vtile dubium, in quo habui ſæpe conſulere, quando dicatur eſſe de antiquo, [b] & in hoc D. Ant. in c. veniens. primo. de teſti. & in c. quid per nouale. de verb. ſig. tenet mirabiliter, quòd elapſis. 40. annis dicimus eſſe in antiquis. idem tenet Gemin. in c. 1. de reſcrip. in 6. ſequitur Alex. in conſi. 4. in 2. vol. incip. Videtur in Spec. in 9. colum. vbi firmat hoc de 40. ann. tamen ſubdit, vel relinquitur arbitrio iudicis, & adducit verba Cyn. & Bar. in l. ſi quidem. C. ſol. mat. idem tenet Alex. in conſi. 187. in 2. vol. in ci. In cauſa, & lite. in 3. col. & conſi. 76. in 2. vol. incip. In cauſa vertente inter dictum Bal. Breuiter iſtis non obſtantibus teneas, & ita conſului, *& iſta eſt communis opi.* quod requiratur, ꝙ ſit lapſum tps centum annorum ad hoc, vt dicatur res eſſe in antiquis, [c] ita Panormit. & Imo. in dicto cap. veniens. Imo. in l. 2. §. idem Labeo. el primo. ff. de aqua plu. arcen. & eſt finalis concluſio Inn. licèt multas opi. referat in c. veniens. de verb. ſign. & quòd iſta ſit communis opi. atteſtatur Do. Alex. hic ſibi contrarius, qui iſtam tenet. Idem & plenius firmat Alex. vbi dicit, quòd iſtud communiter tenetur in conſi. inci. Viſo ſummario. in 5. col. ꝙ non reperitur. & in conſi. 45. in 4. volu. incip. Viſo themate ſupraſcripto, & his quæ copioſè. in 3. col. in fi. & in conſi. 12. in 4. vol. incip. Viſo proceſſu iuxta probabilem conſuetudinem. ad fi. & in conſil. 75. in 4. volu. incip. viſis & ponderatis in themate. in 2. & in 3. col. in duobus locis. quando autem dicatur exẽplatio inſtrumenti eſſe de antiquo, †item & quando ſententia dicatur de antiquo, vide multum ſubtiliter, & eleganter Fran. de Are. in conſi. 26. incip. Caſus talis eſt, præſupponitur in facto. 2. col. per totum.

ADDITIONES.

[a] ¶De antiquo. Adde Cy. & Bar. in l. ſi quidem. C. ſol. mat. Bal. in Authent. quas actiones. ad fi. C. de ſacroſ. eccl. Inn. in c. veniens. el 1. de teſti.

[b] ¶Eſſe de antiquo. Adde Lud. Rom. in l. ſciendum. in 26. col. de verb. obli. Spec. tit. de proba. in §. 1. ver. & adde, quòd præſcr. Ant. de But. in c. quoniam contra. de proba. in 27. col. per Alex. in conſi. 4. 2. vol.
¶Limitatio de antiquis. Plenè Soc. conſi. 86. aliàs 166. in cauſa communitatis &c. in 1. concluſione. Are. conſi. 15. reueren. 1. dub. Dec. 162. Barb. lib. 2. conſi. 18. col. 18. cum ſeq. Dec. conſi. 92. PVRPV.

[c] ¶Antiquis. Adde Tiraq. da conſue. picta. dè præſcri. §. 1. in præfa. de iure primoge. nũ. 107. Aym. de antiq. temp. par. 1. nu. 2. PANCIR.

SVMMARIVM.

1 *Fiſcus nunquam tenetur facere inuentarium.*
2 *Minor, mulier, & ruſticus adeuntes ſine innentario, an teneantur vltra vires hereditarias.*
3 *Quæ forma ſit ſeruanda in confectione inuentarij.*
4 *In confectione inuentarij ſufficit vna citatio creditorũ, & legatariorũ.*
5 *Quando teſtes deponunt ſuper homicidio ad conuincendum negligentiã ſyndici, qui non denuntiauit maleficium, non eſt neceſſe, ꝙ teſtes cognoſcant neque interfectorem, neque interfectum.*
6 *An hæres, qui non conficit inuentarium, perdat detractionem falcidiæ de legatis.*
7 *Hæc verba, puto hæreditatem repuendam, vel mihi non expedire cum lapſu trium menſium, an inducant repudiationem.*

LEX XXII.

SCimus iam. Iſta lex tota communi diuiſione Bart. & aliorũ diuiditur in 5. partes. Ad euidentiam, & introductionem præmitte ex mente Bal. & Pau. hic de iure Digeſtorum, & C. ante iſtam. l. hęres adeũdo [a] hęreditatem tenebatur ſatisfacere omnibus creditoribus hæreditarijs & dato, quòd in hæreditate parum, vel nihil eſſet, tamen tenebatur hęres de ſuo proprio ſatisfacere. ratio eſt ſecundum doc. Bald. & Ang. & Moder. in Rubr. ff. de acquir. hære. quia hæres adeundo ſubrogatur in omnibus loco defuncti, & cenſetur eadem perſona cum defuncto, in Auth. de iureiu. à mo. præſti. in prin. gl. in l. cùm à matre. ſupra de rei vendi. ſicut ergo defunctus ſi viuerèt, eſſet obligatus omnibus ſuis creditoribus, & licèt non eſſet ſoluendo, poſſet poni in carceribus, ita eodem modo hæres repræſentans eius perſonam, tenetur creditoribus inſolidũ de ſuo proprio: legatarijs autem non tenetur hęres vltra vires hæredita. l. ſi vniuerſę. j̃. de leg. ratio eſt, quia ſi defunctus viueret, non teneretur, ita nec hæres. Sed aduerte, quia licèt defunctus non teneretur in aliquo ad legata, obligatio tamen incipit in perſona hæredis mediante aditione, ſed iſta obligatio limitatur quatenus ſunt vires hæreditatis, & hoc debet ſufficere legatarijs, cùm tractetur de lucro. l. fi. ante fin. j̃. de cod. quia ergo imminebat maximum periculum hęredib. adeuntibus aliorum hęreditates, ne inuoluerent onerib. hęreditarijs, ideo iura fforum. & C. quæ pręcedunt, dabant conſilium hæredib. ne præcipitanter adirent, ſed prius ſe informarent de virib. hæred. & ita declarant tot. tit. ff. de iure delib. & l. ſi curatoris. s̃. eo. & poſteaquam deliberauerant, quòd adirent: ſed iſtud conſilium legis antiquę non erat ſufficiens, quia ſæpè creditores hę reditarij nihil petebant, donec hæres adiuiſſet, & ſic dato, ꝙ hęres in tempore ad deliberandum inueſtigaſſet, poſtea tamen qñ adiuerat, cõfluebant creditores, & ſic apparebat magnum æs alienum, & ſic hæres repiebatur deceptus ſub conſilio legis, ideo diuus Pius Imperator fecit conſtitutionem, qua prouidit hęredi, qui cum deliberatione adiuerat, ne teneretur vltra vires hęreditarias, quando poſtea emergebat magnum ęs alienum, de quo prius notitiam non habuerat, & de iſta conſtitutione facit tex. iſte in princ. mentionem. Item Imperator Gordia. aliam conſtitutionem fecit, in qua ſolùm prouidit militibus adeuntibus hęreditatem, vt non teneantur vltra vires hęreditarias, ſed quia iſtę prouiſiones nõ erant gñales, ideoq; Imperator fecit hanc generalẽ legem valde vtilem, cuius forma ſeruata quicunque hæres poteſt intrepidè adire hæreditatem, taliter ꝙ non tenebitur vltra vires hæreditarias. ſ. ꝙ prius faciat fieri inuentarium de omnib. bonis defuncti ſm formã traditam in §. 1. huius legis. An autem illa conſtitutio Gordiani, de qua in princ. huius legis priuilegians milites, [b] vt qualitercunq; adeant non teneantur vltra vires hereditarias, an hodie ſit correcta. licèt Bald. hic in 1. q. ponat, quia tamen habes tex. gl. & Bar. in §. fi. j̃. ca. l. ibi dicam. vbi etiam ponit Bar. de pſonis eccleſiaſticis adeuntibus ſine inuentario. de quo Bal. hic in 5. q. tangit. ¶†Dicit etiam Bal. hic in 4. q. quòd fiſcus [c] non tenetur vnquam facere inuentarium, ſiue occupet bona vacantia defuncti, quia alium hęredem non habeat, quo caſu vltimo loco fiſcus eſt hęres, vt dicit gl. in l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. ſiue capiat bona ex delicto alicuius, tunc etiam non confecto inuẽtario nunquam tenetur vltra vires hęreditarias, ſequitur Pau. hic. tenet Bar. in l. 1. §. an bona. per illum tex. ff. de iure fiſc. & in Auth. ſed cùm teſtator. circa fi. j̃. ad l. Fal. expreſsè Cy. in l. 3. in fi. C. ad l. Iul. de vi. Angel. in §. & ſi præfatam. in 1. colum. j̃. ca. l. *& iſta eſt communis ſententia* Doc. Sed tu in contrar. um pondera tex. in §. pen. in Auth. de hęr. & fal. dum dicit, ꝙ illa conſtitutio de non conficientib. inuentarium, vt teneantur inſolidum, habeat locum in omni perſona, & ſubdit rationem, namque omnibus hominib. &c. nam appellatione hominis cum illa vniuerſalitate omnib. ẽt venit fiſcus. glo. eſt in l. eos. circa medium, in verbo vſurarum. iuncto tex. in verbo homines. C. de vſur. & ibi ad hoc ponderat Bal. in 2. col. verſ. 3. no. facit etiam idem

ADDITIONES.

[a] ¶Hæres adeundo. Ceſſionarius, ſeu emptor hæreditatis non poteſt facere inuentarium, quia eſt beneficium perſonale. Cald. conſi. 18. pro parte hoſpitalis. in fi. & an teſtator poſſit remittere, Dec. conſi. 408. viſa, & lecta. 4. dub.

[b] ¶Milites. Adde Doc. in §. fi. in Auth. de hære. & falc. Bar. in conſi. inci. Martinus fecit hæredem vxorem.

[c] ¶Quod fiſcus. Adde Bar. in l. 1. §. an bona. ff. de iure fiſ. Vide Are. in rubr. ff. de acq. hær. & de clericis, vt teneantur, Anch. in c. 1. de conſti. in 1. q. prin. Bar. in repe. rub. ſupra qui admit. col. 6. & lib. 1. conſi. 28. Ang. in §. extraneis. inſti. de hære. quæ ab inteſt. defe. PVRPV.

Source : BIU Cujas

idem tex. in d. §. pen. ibi, ſiue imperiali, vbi dicit tex. q̃ etiam ſi Imperator adiret ſine inuentario, teneretur vltra vires hæred. confirmatur etiam, quia nunquam præſumitur ſpeciale in fiſco potius quàm in alijs, niſi quatenus ſpecialiter ſit determinatum. l. item veniunt. §. petitam. ff. de peti. hær. gl. in l. 1. in verbo pertinet. C. de peti. hær. Breuiter puto diſtinguendum, aut Princeps, vel fiſcus ſuccedit, eo quia ſit inſtitutus, vel q̃a Princeps ſit proximior agnatus, & tunc non confecto inuentario tenetur vltra vires hęre. d. §. penul. in verbo ſiue imperiali, quia tunc venit tanquam priuatus, aliàs ſecus, & ita loquuntur di-
2 ctę authoritates. ſic no. Bar. in rub. ff. de acq. hęr. in j. q. ¶†Quid
a autem ſit in minore, muliere, & ruſtico [a] adeuntibus ſine inuentario, dic q̃ etiam ipſi tenerentur vltra vires hære. cùm iſta ſint inducta ad rigorem ſeruandum, & ſic mulierem, & ruſticum non excuſat. l. iuris ignorantiam. ſ. qui admi. dic vt hic p̃ Bal. in 2. & 3. q. & per Bar. in conſi. 154. incip. Maritus fecit hæredem vxo. vbi multa dicit. ¶In ver. cum igitur hæreditas. hic ponitur ſecunda pars, quæ durat vſque ad §. & ſi præfatam. & habet tres partes, prout ponit tres caſus, vt patet in tex. Certus de virib. hære. debet adire, vel repudiare, prout libet. dubius autem, ſi vult eſſe ſecurus, ne damna hęreditaria ſuſtineat, debet facere confici inuentarium intra tempus, & ſecundum formam hic traditam. hoc dicit, & quia iſte text. ponit formam inuentarij, in qua notarij errant, ideo conſidera, quod in hoc
3 tex. †nouem requiruntur ſecundum ordinem tex. ¶ Primò, q̃
b inuentarium [b] inchoetur intra triginta dies. an autem iſti. 30. dies incipiant currere, quam primum hæres ſciuit hęreditatẽ ad ſe ſpectare, an tempore aditæ hæreditatis, eſt magnum dubium, quod ponit gl. hic in verbo delatam, vbi dicam, & non diceretur inchoatum intra 30. dies ex hoc ſolo, q̃ hæres vocaſſet notarium, & teſtes, & in princ. in charta poſuiſſet ſignũ crucis, ſecundum Bal. hic, in 4. colu. & Pau. & quid ſi inuentarium non eſſet inchoatum intra 30. dies, vt requirit tex. hic, tamen eſſet inchoatum, & perfectũ intra alios triginta? tangunt Bal. & Pau. hic, ſed dicam in §. ſin verò poſtquam. vbi Cy. j. ea. l. ¶ Secundò requiritur, quòd innentarium perficiatur intra 60. dies, quando res ſunt in eodem loco, & ſic in effectu ſunt tres menſes ad inchoandum, & perficiendum inuentariũ. An ergo iudex ex cauſa poſſet hoc tempus abbreuiare, vel prorogare, licèt videatur, quòd ſic, quia dilationes legales poteſt iudex ex cauſa abbreuiare, & prorogare, ſecundum Bar. & alios in l. 2. ff. de re iud. tamen contrarium tenet Bal. hic in 4. col. poſt Nic. & Odof. per tex. in §. donec. j. ea. l. & quia illa regula procedit in actu per iudicem expediendo. ¶ Tertiò requiritur, q̃ in inuentario deſcribantur omnes res mobiles, & immobiles teſtatoris: quid ergo ſi omitterentur vna, vel duę res, an vitiaretur in totum inuentarium, ita vt creditoribus hęreditarijs hę res teneatur in totum? in hoc Doctor. multum variant. & licèt Bald. Saly. & Pau. ponant hic, dicam in §. licentiam. j. ea. l. vbi Barto. & an in inuentario debeant deſcribi res alienæ, puta res depoſitæ penes teſtatorem, vel commodatæ? dic q̃ ſic, ſecundum Bal. hic in 6. colu. & Paul. quia poteſt agere, & conueniri petitione hæreditatis ad tales res. l. non tantum. in princi. ff. de peti. hær. & ſi perfecto inuentario aliæ res deuenerint ad notitiam hęredis, debet de nouo facere addi inuentario. Ideo cautela eſt, q̃ hęres faciat poni proteſtationem, q̃ in inuentario fecit deſcribi omnes res, quas ſciuit eſſe defuncti, q̃ ſi aliæ deuenerint, q̃ faciet addi in inuentario, ſecundum Bal. hic in 2. col. in ver. pone, q̃ hæres. & Ang. in l. 1. §. hęc ſtipulatio in fi. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. fructus tamen, & acceſſiones etiam percepti ante aditam hęreditatem, non debẽt poni in inuentario, q̃a ſatis eſt, quòd in libro rationum ſcribant̃, vt probat iſte tex. in ver. ſuper his reb. quas defunctus mortis tempore habebat, ſm Ang. & ſequitur Alex. hic, licèt contrarium teneat Ang. in d. §. hæc ſtipulatio. ad fi. ¶ Quartò requiritur, q̃ inuentariũ ſcribatur manu publici notarij, & licèt text. hic dicat ſub præſentia tabellionum, & ſic videatur plures notarios requirere, per regulam. l. vbi numerus. ff. de teſti. tamen gl. & Doc. hic tenent, q̃ ſufficit vnus notarius. Et licèt in teſtõ quo ad eius validitatem, nõ dico quo ad probationem, non ſit dña, an ſit ſcriptũ manu publici notarij, an priuati hoĩs, vt dixi in l. publicati. ſ. de teſta. tamen hic pro forma requiritur, q̃ inuentarium ſcribatur manu publici notarij, aliàs non valeret, adeo quòd dicit Bal. hic in pe. col. in prin. in ver. ſed audi nouam quæſtionem, quòd eſt ſua deciſio noua, q̃ etiam ſi defunctus dum viueret, ſua propria manu ſcripſiſſet omnes res ſuas in inuentario, non ſufficeret hęre. & ſequitur Pau. hic reputans eſſe pulchrum caſum, & dicit, q̃ de facili, quiſque p̃rium dixiſſet, maximè quãdo defunctus per paucos dies ante mortem ſuam feciſſet inuentarium, q̃ bene no. ¶ Quintò requiritur, q̃ creditores hæreditarij ſint citati ad videndum fieri inuentarium certo die, & loco, & tpe, ita probat iſte tex. in verbo cæterorum. iuncta gl. ſuper illo verbo, quàm Doc. multum no. quia quatenus leges diſponunt, q̃ legatarij ſint citandi. §. ſi verò abſunt. in Authẽt. de hęre. & falc. tamen non reperitur tex. qui dicat, q̃ creditores ſint citandi, ſed bene dicit gl. hic, & in §. ſancimus, in verbo fideicom. in Auth. de hęre. & fal. & ſuadetur ratione, quia ſi citandi ſunt legatarij, qui tractant de lucro, multomagis creditores, qui de damno tractant, & idem tenet Bal. hic in 4. col. & in 4. & 5. q. & ſi creditores, & legatarij ſunt certi, debet vnuſquiſque eorum citari ſpecialiter, aliàs ſufficit generalis citatio per proclama. l. ſi eo tempore. C. de remiſ. pig. ſecundum Bar. Bal. & Saly. & Mod. hic, & Bal. in Auth. ſed cũ teſtator. in 4. colum. j. ad l. fal. & Ang. in d. l. ſi eo tempore, licèt contrarium, q̃ imò generalis citatio ſemper ſufficiat, teneat Bar. & non bene in d. l. ſi eo tempore. & plenius in d. conſi. 154. Maritus fecit hæredem Nota tamen diligenter, q̃ id, quod dixi ſufficere generalem citationem, quando aduerſarius non eſt certus. d. l. ſi eo tempore, intellige verum, niſi de facili poſſet certificari, ita ſolenniter Pet. de Anch. & Gemi. in ciſi. in fi. de elec. in 6. vbi per hoc inferunt, quòd tenuta data per iudicem non citato ſpecialiter detentore, ſemper eſt ipſo iure nulla, quia de facili poteſt inueſtigari, quis ſit detentor, quod bene no. pro licentijs de ingrediendo poſſeſſionem, quas iudices faciunt, & ante eos idem tenet Bar. in conſi. incip. Miſſus in poſſeſſionem. & Bal. in l. ſi. in 3. col. C. de edic. diu. Adr. tollen. & Pet. de Anch. in conſi. 270 incip. In primo dubio quæritur. & in conſi. 292. incip. Vi-
4 deretur prima facie. & Alex. in multis conſilijs. ¶†Item adde, quòd in tali confectione inuentarij ſufficit vna citatio creditorum, & legatariorum, ſecundum Bal. hic in 6. col. per not. p̃ glo. in clem. 1. de hęret. & ſi aliqui creditorũ ſint citati, aliquĩ non, valet inuentarium quo ad citatos, non quo ad alios, ſecũdum Bal. hic in 4. col. ¶ Sexto requiritur, q̃ hęres ſe ſubſcribat in inuentario, & eius ſubſcriptio ſecundum Bart. hic debet eſſe, q̃ omnia legaliter fecerit ſine dolo, de quo ponit Bar. hic in pen. colum. & ſi. & caſu quo hęres neſciret ſubſcribere, debet adhiberi pro eo alius notarius vltra notarium aſſumptũ pro ſcriptura inuentarij, vt habes in tex. & tenet Bal. hic in 4. colu. poſt Odoff. quòd hęres poſſet illam ſubſcriptionem facere fieri per procuratorem ſpecialem, maximè quando ipſe neſcit ſcribere, mouetur per hunc tex. in fin. vbi datur facultas hęredi conficiendi totum inuentarium per procuratorem, ergo multomagis ſubſcribendi, ſed errat Bal. quia tex. iſte in fi. loqtur, quando res hęreditarię ſunt abſentes, & in partibus remotis, tunc bene poteſt per procuratorem, ergo in contrariũ probat tex. quando res ſunt prę̃ſentes, & ita Pau. hic. ¶ Septimò requiritur, quòd in principio inuentarij ponatur ſignum crucis, tamen aduerte, quòd eius omiſſio tanquam leuis ſolennitas non vitiat inuentarium, ſecundum Cy. hic in 2. q. Bart. Bal.
✻ Ang. *& communiter Mod. hic*, cum concor. vt hic per Alexan. & quod iſta ſit leuis ſolennitas, patet ex his, quę dixi in l. hac conſultiſſima. ſ. qui teſta. fac. poſ. & ita teneas, & licèt contrarium, & malè teneant Salyce. & Fulg. hic. tu etiam conſidera, q̃ text. iſte videtur velle, q̃ tunc debeat apponi ſignum crucis, quando hęres neſcit ſcribere, & ſic loco ſubſcri. ponitur. ita intelligunt Cy. & Fulg. hic, & Spe. in tit. de inſtr. edi. §. fi. verſi. in huius. & prima fronte ita videtur ſonare litera. contrarium tamẽ eſt de mente Bar. Bal. & Ang. hic, & expreſsè Pau. & Alexan. hic, & ad iſtum tex. in verbo venerabili ſigno &c. dic, quòd iſta verba debent conſtrui cum ſequen. vt patet intuenti rectè. ¶ Octa
c uò requiritur prę̃ſentia teſtium, [c] & not. diligenter, & bene ſigna, quia Bar. plus dicit, nec inuenio ab alio tactum, quòd nõ ſufficit teſtes eſſe prę̃ſentes ad videndum ſcribi inuentarium, ſed etiam debent res hæreditarię offerri inſpiciendę in præſen
tia

ADDITIONES.

a ¶Minore, muliere, & ruſtico. Reſtituitur tamẽ minor. gl. in l. auxilium. de mĩ. & Balb. in trac. præſcr. 6. parte. col. 16. ver. 2. fallit. PVRPV.

b ¶Quod inuentarium. Adde Spe. tit. de inſtr. edi. in §. fi.
¶Adde Pan. lib. 2. conſi. 73. circa prin. 12. dub. vide Bertac. in ver. inuentariũ. Gui. in trac. de forma inuentarij. Ang. in l. 1. §. ſtipulatio. ff. ſi plus, quàm per l. fal. & in §. ſi verò non fecerint. de hære. & fal. Bal. lib. 3. conſi. 365. inuentarium hæredis multa requirit. & lib. 4. conſi. 147. inuentarium hæredis ſcrupuloſa res eſt. Angel. in §. extraneis. de hæred. quali. & diffe. Limita non procedere quo ad illud, quod fit pro intereſſe fideicom. pendente conditione. Alex. in l. in ratione. §. quod vulgò. ff. ad leg. falc. col. 8. de quo vide Galiau. in l. centurio. ff. de vulg. Vide Rolandinum ruper impreſſ. fol. 88. Ang. conſ. 183. Bert. Abb. lib. 2. conſil. 23. & de ſupplemento defectus vide Brun. in tract. de forma inuenta. char. 6. ver. 27. PVRPV.

c ¶Teſtium. Adde Bal. in Auth. ſed cum teſtator. in fi. C. ad l. fal.
¶Et quod tales teſtes debent eſſe idonei, & non pauperes, gl. in §. ſi vero abſunt. de hære. & fal. per illum tex. in ver. ſubſtantiam. Dec. in Auth. præterea. col. 10. C. vnde vir & vxor. PVRPV.

Source : BIU Cujas

tia teſtium, vt magis conſtet de legalitate hæredis, & licèt glo. hic in verbo cæterorum. dicat, quòd requiruntur tres teſtes, dic ꝙ duo ſufficiunt. per regulam. l. vbi numerus. ff. de teſti. verum eſt, ꝙ quando creditores, & legatarij eſſent abſentes, tunc vltra duos teſtes debent loco legatariorum, & creditorũ adhiberi tres alij teſtes bonæ opi. & famæ, iurib. in gl. alleg. ſecundũ
a Doc. hic. ¶ Nonò requiritur, quòd teſtes cognoſcant [a] hæredem, & in hoc eſt ſpeciale in inuentario, in alijs autem inſtrumentis, quando teſtes adhibentur, non requiritur, quòd aliter cognoſcant partes, vt. hic in gl. in verbo cognoſcant. & eſt gl. notabilior in c. cùm cauſam, quæ inter Archiep̃m. in verbo de cauſis. de teſti. gl. & Doc. in l. 3. §. 1. ff. de teſti. & plenè Io. And. in addi. Spe. in tit. de teſte. §. 1. in addi. incip. quid voluit. Bal. in l. executorem. in 4. & 5. col. C. de execu. rei iud. & in rubr. C. de fide inſtr. in 6. col. vbi ponit de ipſo notario, an debeat cognoſcere contrahentes, & res, de quib. fit inſtrumentum, ꝙ etiam tangit Io. And. vbi ſupra in tit. de inſtr. edi. ſuper rubr. & dicit
5 Bal. in l. ſolam. in 5. col. C. de teſti. † quòd quando teſtes deponunt ſuper homicidio, ad conuincendum negligentiam ſyndici, qui non denuntiauit maleficium, non eſt neceſſe, quod teſtes cognoſcant neque interfectorem, neque interfectum, ſatis eſt, ꝙ ſciant vnum hominem eſſe occiſum, alleg. glo. ſingularem. 2. q. 8. ver. libellorum. in c. fi. quam gl. etiam reputat ſingul. Flo. in l. ob carmen. §. fi. in fi. ff. de teſti. & ibi per illam gloſſ. vult, ꝙ non ſit neceſſe teſtem deponentem ſuper homicidio, vel vulnere cognoſcere interfectum, vel vulneratum, ſed ſuffi cit, ꝙ cognoſcat, ꝙ ſit corpus hominis, ècontra autem nõ eſt neceſſe, ꝙ aliqua ex partibus agnoſcãt teſtes, qui producũtur, ſecundum Spec. in titu. de teſti. §. 1. ver. item opponitur exceptio. Subdit etiam ad propoſitum Bal. hic in pen. col. in princ. quòd ſi teſtes adhibiti ad inuentarium ſint vicini, præſumitur quòd cognoſcant ipſum hæredem, per no. in l. 1. ff. ſi cer. peta. Ex iſtis nouem ſupra relatis, & requiſitis in tex. liquet, qualis debeat eſſe forma inuentarij, quam formam ponunt Barto. & Bal. hic, plenius Bar. in d. conſi. 154. maritus fecit hæredem. vbi plura ſcribit, quàm hic, circa materiam inuentarij formam ẽt ponit Spe. in titu. de inſtr. edi. §. fi. ver. nunc dicamus de inuentario hæredis, vſque ad fin. Angel. in l. 1. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. ¶ Sed licèt prædicta de iure requirantur, ta
b men de conſuetudine in confectione inuentarij [b] non ſeruantur tot ſolennitates, aliàs vix poſſet fieri inuẽtarium, ideo ſufficit inuentarium fieri ſecundum conſuetudinem notariorũ in loco, quo fit. ita notabiliter Bald. in princ. huius legis in vltimis verbis, quem ſequitur Pau. hic in 3. col. quod not. & ſi eſſent plures hæredes, requirerentur plura inuentaria, niſi omnes vni committerent, vt probat tex. in verbo, ſiue ex aſſe. ſecundum Cy. Alber. & Saly. hic. & Io. And. in addi. Spe. in tit. de inſtru. edi. §. fi. ver. in huius. in addi. incip. ſic habet. ¶ Gl. in verbo creditoribus, diuiditur in tres, prout tres videtur ponere opin.
6 quæſtio gl. eſt, † nunquid hæres, qui non conficit inuentarium, perdat detractionem fal. de legatis, in quo ex mente glo. conſi dera tria tempora, nam de iure antiquo fforum non perdebat falcidiam. tempore autem huius legis ſecundum gloſſ. & Pau. diſtinguitur, aut hæres petijt dilationem ad faciendum inuentarium, & poſtea non fecit, & tunc priuatur falcidia, aliàs ſe-
* cus. *tu dic contra gl. cum qua omnes hic tranſeunt, quod* imò tempo re huius legis, ſi hæres non faciebat inuentarium, perdebat fal. per tex. in §. ſin vero poſtquam. infra eadem. l. quem tex. ibi ita ſummant Bar. & Pau. & Alex. ſed ibi quo ad intellectum illius tex. aliter dicam, & ita etiam tenet Pau. in §. pe. j̃. eadem. l. & ad hanc contrarietatem nemo aduertit. tertium tempus eſt ſecũ dum iura Authenticorum. ſ. ſecundum Authẽ. ſed cum teſtator. j̃. ad l. fal. & iſto iure nouo non perditur falc. Adde, quòd eodem modo propter non factum inuentarium filius hæres non perdit legitimam, glo. Bar. & alij in Auth. hoc amplius. j̃. de fideicom. & in d. Auth. ſed cùm teſtator. gl. & Docto. in c. ſi hæredes. de teſt. glo. in §. pe. j̃. ead. l. vbi dicam. ¶ Gloſſ. in verbo trium menſium, licèt tota continuatiuè procedat, tamen ſoluit duo diuerſa contraria. Primum clarum eſt. Secundum autem contrarium gloſſ. eſt, quia quomodo hæres debet excludi per lapſum trium menſium, cùm hæreditas poſſit adiri vſque ad 30. annos. l. licèt ſ̃. eodem? glo. licèt obſcurè, conſiderat pro reſponſione tres caſus. Aliquando enim hæres vult adire, & iſta facultas durat perpetuò. Aliquando repudiat expreſsè, & hic eſt caſus clarus. Aliquando neque adit, neque repudiat, ſed dicit, ꝙ credit hæreditatem eſſe reſpuendam, tunc proce-
7 dat hic tex. † Ex qua gl. no. Bar. iuncto tex. quòd iſta verba puto hæreditatem reſpuendam, vel mihi non expedire, cùm lapſu trium menſium, inducunt repudiationem, & malè dicit Bar. & malè tex. probat, vt expediui in l. qui ſe patris. ſuper gl. mag. ſ̃. vnde lib. dic vt hic in gl. in verbo delatam, ſupplendo ad tex. q̃ tenet, ꝙ tẽpus triginta dierum præfixũ à. l. ad inchoationem inuentarij, non incipit currere, niſi poſtquam hæres
* adiuerit, & cum iſta ſuppletione *gl. magis communiter tenent Doc. hic*, cum limitatione tamen Bart. niſi hæres malitiosè differret adire, per tex. ſing. ſecundum Barto. in l. ſtatuliberos. la prima. §. ſi quis hære. ff. de ſtatuliber. adde tex. in l. ſi hæreditas. in prin. eodem titulo. mihi tamen non videntur iſti text. probare, qui loquuntur in actu manumittendi ſeruos hæreditarios, qui actus non poteſt expediri niſi ab eo, qui iam hæres ſit, ſed in propoſito noſtro inuentarium poteſt fieri etiam ab eo, qui non ſit hæres, tamen pro limitatione Barto. facit l. in diem. in princ. & ibi no. Bar. ff. de condi. indeb & ita etiam tenet Ludo. in conſilio 92. incip. Circa id, quod quæritur, an validum ſit inuentarium, &c. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Quod teſtes cognoſcant. Adde Bal. in rub. C. de fide inſtru.
¶ Et tamen non requiritur, ꝙ cognouerint defunctum, vel ſe ſubſcribant, Pau. de Caſt. conſi. 325. non multum videtur. PVRPV.

b ¶ Inuentarij. Cæue tamen, quòd talis inſcriptio non probatur ex viſu multorum inuentariorum Abb. conſi. 73. in q. vertente inter D. Flo. lib. 2. Rom. in c. fi. de conſue. in 6. q. Et quod probauit Bal. lib. 3 conſi. 63. in confectione inuentarij vide Guid. Pap. conſi. 42. in forma generali. Ang. hic, & Bal. libro 4. conſi. 147. inuentaria hæredis ſcrupuloſa. Abb. conſi. 78. circa princi. 2. dub. 2. lib.

SVMMARIVM.

1 *Hæres confecto inuentario non tenetur vltra vires hæreditarias, limita vt infra nu. 2.*

3 *An ſuccedens de iure prætorio tantum teneatur etiam conficere inuentarium.*

§. Et ſi præfatam. Habet quatuor partes ſecundum Bar. & alios iſte. §. Hæres, qui ſolenniter inuentarium fecit, nõ tenetur vltra vires hæred. & beneficio falcidiæ vtitur, & poteſt ſatisfacere creditoribus, & legatarijs, qui primò venerint, de pecunia, vel de rebus hæreditarijs, ſeruantur tamen creditoribus priorib. contra poſteriores, & contra legatarios opportuna remedia, ſed contra hæredem, vel eum qui ab eo emit, non datur regreſſus, hoc dicit vſque ad §. in computatione. in §. præcedenti Imperator poſuit formam inuentarij conficiendi, in qua vt ibi dixi, nouem requiruntur. In præſenti. §. Imperator declarat effectũ inuentarij confecti, & ſi conſideras iſte tex. enumerat quinque
1 vtilitates, quæ reſultant ex confectione inuentarij. † Prima vtilitas eſt, quòd licèt de iure fforum, & C. ante hanc. l. hæres tenetur creditoribus hæreditarijs inſolidum vltra vires hæreditarias. l. ſi te bonis. ſupra eodem. l. quæ doris. ff. ſoluto matrimon. tamen confecto inuentario per hanc. l. non tenetur vltra vires hæreditarias, ſed ſi inuentarium non fecit, nedum tenebitur creditoribus inſolidum, ſicut olim, imo & legatarijs inſolidũ, quod olim non erat. §. ſi verò non fecerint. in Authent. de hæred. & falc. vnde ſumitur Authen. ſed cùm teſtator. infra ad l. falc. ¶ Secunda vtilitas eſt, quia poteſt falci. detrahere de legatis, tamen eam etiam olim detrahebat. ¶ Tertia vtilitas eſt magna, quia poteſt hæres ſatisfacere vnicuique vel creditori, vel legatario primo venienti, donec ſupereſt de bonis hæred. nec alij poſtea venientes poſſunt hæredem moleſtare, de iure autem fforum aliud erat, quia hæres ſoluens primo venienti, cui erant anteriores creditores, fuiſſet hæres obligatus, niſi ſatisdationem ab illo recepiſſet, per l. dolo. ff. ad l. falc. ¶ Quarta vtili-
a tas [a] eſt, quia hæres facto inuentario poteſt creditoribus inuitis tñ dare de bonis hære. in ſolutum, quando pecunia non eſt in hæreditate, etiam ſi inueniat emptores talium rerum, quando illi nolunt emere, niſi hæres ſe obliget de euictione, & ſic eſt caſus ſpecialis, in quo aliud pro alio inuito creditore ſoluitur. contra regulam. l. 2. ff. ſi cert. peta. & pro hoc potes fortius inferre vnum nouum, ꝙ fortè tactum in ſpecie non inuenies, quòd qui fecit inuentarium, poteſt creditori inuito aſſignare

tot

ADDITIO.

a ¶ Quarta vtilitas. Adde Ang. trac. teſta. gl. 112. uer. quæro quas vtilitates. nu. 9. & Franc. Porcel. trac. inuentar. q. 7. nu. 3. vbi ponunt hanc, & aliàs vtilit. ſed limita hoc procedere, vbi hæreditas non eſſet ſoluendo. l. ſi pecunia. vbi Bal. de lega. 2. & pondera hunc tex. qui hoc beneficium ſoluendi in corporib. tantum contulit hæredi in odium legatariorum, non autem creditorum, vt in ver. ſed & ſi legatarij. maximè iuncto principio, vbi mandat ſatisfieri creditoribus inquantum res valent. BELLOT.

Source : BIU Cujas

tot nomina debitorum in ſolutum, nec ea hæres tenetur exigere, ita probat iſte tex. in verbo, vel ex ipſis rebus, cùm appellatione rerum contineantur nomina debitorum, vt declarat Barto. in l. quintus, la ſeconda. §. argento. ff. de auro, & argen. lega. & in l. 1. vbi omnes. ff. de ſtatu homin. & ad hoc accedit ſolenne verbum Bald. hic in vltim. not. dum dicit, quòd inuentarium nedum excuſat hæredem ab obligationibus hæreditarijs, ne teneatur vltra vires hæredi. ſed etiam excuſat à vexationib. facti. Accedat regula. l. quòd debetur. ff. de pecul. ¶ Quinta vtilitas eſt, quia ſi hæres confecto inuentario vendidit rem hæreditariam, vt ſatisfaceret creditoribus, vel legatarijs, ſi ſint poſtea alij creditores habentes illam rem hæreditariam ſpecialiter hypothecatam, tamen non poſſunt agere, nec contra hæredem, nec contra emptorem, & certè mirabile eſt, quòd inuentarium operetur excluſionem hypothecæ, quàm creditor ſpecialiter habebat, poteſt tamen agere contra illos creditores, vel legatarios, quibus ſoluta eſt pecunia. intellige tamen tex. ſecundum Barto. & Pau. duobus concurrentibus; primò, quòd hæres vendiderit illam rem non vt propriam, ſed vt hæreditariam: ſecundò quando vendidit pro ſatisfaciendo creditoribus hæreditarijs, aliàs ſecus, & dicit Barto. hic in fin. quòd probatur hæredem propter hæc vendidiſſe, quando reperitur ſatisfactum creditori, facit quod in ſimili decidit Barto. in l. ſi. per illum tex. C. de ali. pup. præſtan. & in l. fina. §. ſinautem. C. ad Macedon. ¶ Vltra tex. adde ſextam vtilitatem inuentarij, quia de iure fforum, ſi tempore mortis teſtatoris hæreditas erat ſoluendo, ſed poſteà fortuito caſu, puta per mortem ſeruorum, vel animalium hæreditariorum efficiebatur non ſoluendo, tale periculum pertinebat ad hęredem. l. in ratione. la ſeconda, in prin. & §. diligenter. ff. ad l. fal. hodie tamen facto inuentario periculum mortis, vel alterius caſus fortuiti non ſpectat ad hęredem, ſecundum Bar. hic in 2. opp. Pau. & Bart. in d. l. in ratione, in princip. & latius in §. diligenter. ¶ Adde ſeptimam vtilitatem, & mirabilem, quia inuentarium non ſolũ excuſat hęredem ab obligationibus hæreditarijs defuncti, ſed etiam ab obligationibus mixtis tam hæredis, quàm defuncti cauſatis in perſona iptius hæredis tantum, glo. eſt ſing. in l. quę dotis. in gl. pe. in verbo cæteris. ff. ſol. matr. & ibi no. Bal. & Imo. reputat ſingularem, & ſequũtur Mod. ibi, & Alex. hic in fi. Tu conſidera ſuper quo verbo poſita eſt illa gl. & videbis, ꝙ non
2 probat, & ita ſemper dixi præceptoribus meis. ¶ † Limita tamen id, quòd dixi, ꝙ hæres qui adit ſine inuentario hodie teneatur non ſolùm creditoribus, ſed etiam legatarijs vltra vires hæreditarias. §. ſi verò non fecerit. in Auth. de hære. & falc. vt procedat niſi creditores, & legatarij faterentur plura bona non eſſe in hæreditate, quàm ipſe hæres atteſtetur, ratio eſt, nã hodie quando hæres non facit inuentarium, ideo tenetur omnibus ẽt legatarijs in ſolidum, quia lex præſumit, ꝙ hæres occultauerit res hæreditarias, ſed quando iſta eſſet præſumptio iuris & de iure, contra eam admittitur probatio per confeſſionem partis, vt dicunt Doc. per gl. in Auth. ſed iam neceſſe. s̃. de don. ante nup. cum concor. ergo ſi creditor met, & legatarij fateantur plura bona non eſſe in hęreditate, talis confeſſio facit, vt hæres non teneatur vltra vires hæreditarias, ita ſingul. Bal. in l. filium quem habentem, in antepe. col. s̃. fam. erciſ. quẽ ſimpliciter ſequitur Alex. hic in 1. col. idem tenet Pau. in l. in ratione. la prima. §. quòd vulgò. ff. ad l. falc. & multum notabiliter Barth. Vero. in cau. 22. & ſeq. quæ multum facit ad huius confirmationem. ¶ Secundò limita in hærede eius, qui dũ viueret ceſſit bonis, rõ eſt in promptu, nam cũ hæres teneat creditorib. defuncti, quia ſubrogetur defuncti loco, quem repræſentat, vt dixi in euidentialib. huius. l. ergo cùm defunctus non teneretur, quia ceſſit bonis ſimiliter, nec eius hĩs, licèt inuentarium non fecerit, ſm Bal. in l. ſi. C. qui bon. ced. poſ. Adde generalius idem eſſe in hærede eius, qui habebat priuilegium, ne teneretur vltra quàm facere poſſet, iuxta. l. ſunt qui in id. ff. de regu. iur. ſecundum Ang. & Imo. in l. 1. §. hæc ſtipulatio. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. ſed errant, quia tale priuilegium eſt merè perſonale, & non tranſit ad hæredem. l. ſciendum. ff. de re iudi. & l. maritum. cum l. ſeq. ff. ſolu. matr. quod etiam tenet Alexã. hic. ¶ Tertiò ſingulariter fallit in eo, cui libertatis cauſa bona adijciuntur, iuxta titu. inſti. de eo cui lib. cauſa bo. adi. nam iſte licèt inuentarium non fecerit, tamen non tenetur vltra vires hæred. nec creditorib. nec legatarijs, quia iura illud diſponẽtia loquuntur in hærede, ſed iſte eſt anomalus ſucceſſor, vt dicit gl. ſing. in §. 1. in verbo ſucceſſor. inſti. de eo cui lib. cauſa. ita limitat ſing Ang. in d. §. hæc ſtipulatio. & hoc idem eſt dicendũ
a in monaſterio, cui bona monachi [a] per ingreſſum adijciuntur, quia non tenetur monaſterium vltra vires hæred. ſecundũ Bald. in l. iubemus. infra ad Trebel. Sed de primo dubito, & puto totum ècontra, quòd ille, cui libertatis cauſa bona adijciuntur, etiam ſi faceret inuentarium, videtur quòd teneatur vltra vires hęred. ita videtur probare tex. in §. 1. in verbo idoneę. inſti. de eo cui lib. cauſa. ſuper quo conſidera. ¶ Quartò limita, quando teſtator in teſtamento reliquiſſet alicui alimenta, vel dotem, vel rem taxandam arbitrio iudicis, iſto caſu non eſt differentia, an hęres faciat inuentarium, vel non, quia bonus vir ſemper taxabit ſecundum vires patrimonij, ita ſingulariter Bal. in l. voluntatis. in 3. colum. infra de fideicommiſ. ego tamen dubito, cùm arbitrium boni viri debeat regulari ſecundum leges, & leges diſponunt, quòd quando hæres non facit inuentarium, quia præſumitur furto occultaſſe res hæred. ꝙ teneatur inſolidum. ¶ Quintò limita non procedere in executoribus teſtamenti, qui licèt non faciant inuentarium, non tamen poſſunt moleſtari vltra vires hęred. ita notat Bald. in d. Auth. ſed cum teſtator. in fin. & Spec. in titu. de inſtr. edi. §. fina. ver. quid de executore. & in §. nunc verò aliqua. verſicu. ſed an teneatur. cum ſequen. & Imo. in d. §. hæc ſtipulatio. in 5. & 8. colum. licèt contrarium malè teneat. Ang. ibi. ¶ Sextò limita in fiſco, qui licèt inuentarium non fecerit, tamen non teneretur vltra vires hæred. ſecundum Bar. in l. 1. §. an bona. per illum tex. ff. de iure fiſc. & Bald. ſupra in princ. huius. l. cum concor. quas ibi dedi. dic tamen, vt ibi dixi. ¶ Glo. in verbo, accõmodare, diuiditur in tres. In prima colligitur vnum ex text. & ad illud allegat concord. In ſecunda contra illud collectũ opponit, & ſolu. In tertia opponit contra tex. de directo. Secunda ibi, ſed argum. contra. ff. de tranſact. Tertia ibi, item contra ſupra de hæred. actio. circa primum contrarium, quia gl. non reſpondet. Reſponde, quòd quo ad tranſigendum ſuper alimentis verum eſt, quòd magis fauetur alimentis debitis ex vltima voluntate, quàm ex contractu, ſed quantum ad exigẽdum ea, quæ ſoluerit hæres, magis ſubuenitur creditorib. tractantibus de damno, quàm legatarijs, qui tractant de lucro.
3 ita loquitur. tex. hic. ¶ † Extra glo. non omitto quærere, an ille qui ſuccedit de iure prętorio tantum per bono. poſſeſſ. ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato teneatur etiam ipſe cõficere inuentarium, ſecundum formam huius. l. & ſic an iſta iura loquentia in hærede de iur. ciu. quo ad inuentarium, procedant etiam in ſucceſſore de iure prętorio, & iſtam quæſtionem tangit Barba. in repe. rubr. ſupra qui admi. in 93. colum. & duabus ſequen. & ibi dicit hanc eſſe ſuam nouam qõ. in qua arguit ad partes, poſtea per 11. arg concludit, quòd ſic, ſed non curo referre, quia apud me iſta quæſtio parum dubitationis habet, nec video quare iſta. l. non ita procedat in ſuccedente de iure prętorio, ſicut de iure ciuili. Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶ Cui bona monachi. Adde Doc. in c. in præſentia. de proba.

SVMMARIVM.

1 *Quas expenſas teneatur hæres deducere, antequam teneatur ſoluere aliquid vel creditoribus, vel legatarijs. & nu. 2.*

2 *Hæres, qui expendit aliquid litigando cum aliquo, qui ſe prætendebat hæredem, an deducet tales expenſas litigij.*

4 *Hæres non poteſt deducere prius, quòd ſibi à defuncto debebatur, ſed par erit in hoc cum alijs creditoribus.*

5 *An per ſolùm iuramentum poterit hæres probare expenſas neceſſarias.*

6 *Reus contumax non debet audiri niſi ſolutis prius expenſis actori, quæ ſi ſunt paruæ, ſtatur eius iuramento.*

7 *Statur iuramento executorum teſtamentorum circa expenſas per eos factas ſi ſint paruæ.*

8 *Si actio, quæ competebat contra defunctum, competebat ad duplum, an confecto inuentario ſeruabitur illa actio hæredi ad duplum, vel an ad ſimplum.*

9 *Si pater vendidit fundum aduentitium filij, qui poſtea ſit hęres patris, & vendicet ab emptore, an emptor repellet eum exceptione, & num. 10. & quid in extraneo, nu. 11.*

12 *Statutum aliquid diſponens, debet tamen intelligi ſecundum ius commune, etiam ſi ita intelligendo ſtatutum nihil addat iuri communi, quando alias quis indebitè damnum pateretur, & nu. 13.*

§. In computatione.

Expenſa funeris, & teſtamenti, & inuentarij, & aliarum expenſarum neceſſariarum ante omnia deduci debet, prius quàm ſoluatur creditoribus, vel legatarijs: quod autem ipſimet hæredi debetur, qui inuentarium fecerit, conſequitur concurrendo cum alijs creditoribus. hoc dicit.

¶ Nota

Source : BIU Cujas

1 ¶†Nota diligenter ex hoc tex. quas expensas [a] prius deducat
a hęres, antequam teneatur soluere aliquid vel creditoribus, vel legatarijs. prius enim præfertur expensa facta in funere defuncti. Adde, quòd sicut expensa funeris est priuilegiata, vt ante omnia deducatur, idem est in expensa facta in infirmitate defuncti, tex. est no. in l. in restituenda. C. de peti. hæred. quem ad hoc ibi not. Bald. vbi ponit etiam, quando mercator infirmatur in hospitio, & hospes facit expensam in infirmitate, & qñ sunt plures socij scholares. Adde similem tex. de expensa infirmitatis in l. legatum. C. de relig. & sump. fune. ¶ Secundò potest hæres ante omnia deducere expẽsam, quam fecit pro in-
b sinuatione testamenti, [b] per hoc decidit Bar. illud, quod dicit se pluries vidisse in facto, quando hæres facit expensam in recolligendo testamento à notario, ꝙ si hæreditas non sit soluẽdo, tenentur legatarij contribuere pro parte, per hunc text. &
* *sequuntur omnes hic*, & istam decis. refert, & sequitur Panorm. in consi. 107. incip. Hæres, qui recolligit testamentum. in 1. volu. ¶Tertiò potest hæres deducere quascunque necessarias expẽ.
2 factas in hæreditate. Et† per hoc infert Bar. quòd si hęres in vẽdendis rebus hæreditarijs aliquid soluit proxenetis vel similibus, ante omnia repetit, & ita etiam dicit Barto. in l. vbi purè. §. fi. ff. ad Treb. & in l. quantitas patrimonij. ff. ad legem fal. per
3 illum tex. †Sed pulchrum dubium est, quid si hæres [c] expẽdit
c litigando cum alio, qui æquè se hæredem prætendebat, an tales expensas huius litigij ante omnia deduceet? Bal. hic determinat, quòd non, quia talem expensam facit sua causa principaliter. Sed die melius, quòd si hæreditas non esset soluendo, ꝙ
d istam expensam [d] ante omnia deduceret, sicut deducit expensam, quam fecit in confectione inuentarij, & tamen eius vtilitas principaliter spectat hæred. sicut prælatus quando litigat de beneficio, licèt principaliter litiget sua causa, tamen expensas facit de reditibus beneficij. c. vt præteritæ. cum ibi no. de elec-
4 tio. secundum Angel. Pau. & Alexan. hic. ¶†Secundò not. ex
e secunda parte tex. in ver. si verò, & ipse. quòd licèt hæres, [e] qui inuentariũ facit, possit ante omnia deducere, quæ dicta sunt, tamen non prius deducit illud, quod sibi debebatur à defuncto, sed par est in hoc cum alijs creditoribus; ratio patet, quia inuentarium constituit hæredem in eo gradu & statu, acsi hæreditatem non adiuisset. hinc pulchrè dicit Bal. hic in 1. oppo. & in l. debitori. circa principium. C. de pac. quòd cõfectio inuentarij facit censeri hæreditatem iacentem, sed si hæres non fuisset hæres, in credito suo non habuisset prærogatiuam; ergo nec hoc casu habebit. ¶Glo. in verbo approbauerit. multũ signa, quam multum no. Bar. Raph. dicit, ꝙ est pulcherrima,
f 5 & sing. nam gl. vult, ꝙ hæres †per solùm suum iuramentũ probet [f] expensas necessarias. Sed Cyn. hic in prima quæstione reprobat gl. quia duæ primæ leges glo. nil probant de iuramento, lex autem fi. C. de fide instr. bene loquitur de iuramẽto, sed ibi est casus specialis, valde diuersus à pṡenti proposito, ideo concludit Cy. ꝙ expensæ debent probari per instrumenta, vel testes, solùm autem iuramentum hæredis non sufficeret. Sed pro gl. facit. l. fi. C. de iu. do. mi. impe. ver. sinautem tempore statuto, ibi, quorum quantitatem creditor debet suo iuramento manifestare. Ad idem facit, ꝙ pulchrè per hanc gloss. decidit Bal. in l. in familiæ. in fi. s̃. fam. ercisc. & sequitur Ludo. Roma. in l. in illa. la 2. in 13. col. ff. de verb. obl. per d. l. vnicam. §. finaũt tempore. vbi decidunt, pone, sunt plures socij vnius rei, q dãt licentiam vni, quòd illam rem vendat, oritur postea qõ, quia socij dicunt, ꝙ talem rem vendidit plus, decidunt, ꝙ cessantib. alijs probationib. & coniecturis in dubio stabitur iuramento socij, qui vendidit, ꝙ bene no. Breuiter intellige conclusionem gl. procedere concurrentib. duab. limitationib. Primò, qñ tales expensæ sunt paruæ habito respectu ad hęreditatem, tunc bene tales expensæ solo iuramento probantur: rõ, quia nõ debet hæres de omni parua expensa semper facere fieri instrumenta. Confirmo per id, quòd volunt Doc. in l. sancimus s̃. de
6 iud. ibi. n. dicit tex. †ꝙ reus ꝙtumax non debet audiri, nisi prius soluat expensas actori, qualiter probabit actor tales expẽsas? dicunt Doc. quòd si expensæ sunt paruæ, statur eius iuramen-
7 to. †Similiter dicit Cy. in l. id quod pauperib. s̃. de epis. & cle. in executorib. testamentorum, qui dicunt se expensas fecisse, nã si sunt paruæ, probantur per solum iuramentum executorũ. l. si quis pro redemptione. ver. pe. C. de don. Secundò intellige conclusionem gl. procedere, quando tales expensæ sunt rationabiles, quas quilibet paterfam. verisimiliter fecisset, aliàs nedũ non probantur per solũ iuramentum, imò si probarentur per testes vel instrumenta, non deberentur, secundum Bart. in l. q̃ sub conditione. per illum tex. ff. de condi. & demon. quem simpliciter sequitur Pau. hic. ¶Gl. in verbo confundatur. secundũ Bart. & alios reputatur difficilis, & dicit Fulg. ꝙ adeo difficilis est, ꝙ vix tradi potest, & difficultas stat in 3. & 4. partib. principalibus, & ista gl. format simul duo contraria, postea format quatuor qõ. & sic diuide eam in quinque. In prima remouet duo contraria, sed gl. videtur tantum vnum formare. In secunda ibi, sed quid si defunctus. format vnam qõnem, & decidit. In tertia ibi, item quid si defunctus, vbi est difficultas, format aliam. q. & incipit ponere sol. sed antequam perficiat sol. intermiscet aliam. q. quæ est quarta pars, postea prosequitur præcedentem sol. quam inchoauit, ideo legam totam simul. In quarta ibi, item quid si est extraneus, gl. vt dixi format tertiam quæstionem. In quinta ibi, sed quid si statutum. format quartam q. legam gl. per partes. Redeo ad primam, in qua gloss. format duo contraria, vt dixi. Primum contrarium est, dicit text. ꝙ si hæredi debebatur à defuncto, & inuentarium fecit, actiones suæ non confunduntur: contra, istud videtur impossibile, quia isto modo hæres reperiretur debitor, & creditor, creditor propter antiquam actionem suam: debitor, quia est hæres defuncti, ꝙ videtur impossibile, quia actio, & passio non possunt simul concurrere in eodem subiecto. hinc est, ꝙ si creditor sit hęres debitoris sui, actio confunditur, & tollitur, ne idem sit debitor, & creditor. l. Vranius. ff. de fideius. l. creditori. s̃. de pac. hoc contrarium voluit soluere glo. in illis verbis, non cõfundantur, quantum ad effectum, quasi dicat, ꝙ verum est, quòd actio hęredis ipso iure consunditur per dictam rationem, tamen durat in effectu. Sed melius potuit respondere gl. ꝙ contrarium procederet, nisi hæres fecisset inuentarium, quia inuẽtarium facit hæredem censeri in eo statu, in quo esset, si hæreditatem non adiuisset, & sic facit censeri hæreditatem vt iacẽtem, vt dixi in tex. ideo actiones suæ non confunduntur, ẽt ipso iure, iuxta gl. in l. debitori. vbi Doc. s̃. de pac. Secundum cõtrarium gl. est ibi, nisi sint tales, quæ morte pereant, vbi per viã fallentiæ gl. soluit aliud contrarium, nam quod dixit tex. actiones quæ competebant hæredi contra defunctum non confundi, si cum inuentario adiuerit, gl. intelligit, & bene, vt sit verũ, nisi sint actiones, quę oriuntur ex delictis, vt actio iniuriarum, vel furti, illæ enim morte extinguuntur, nisi sit lis contest. cum defuncto. l. 1. ff. de priua. delic. & l. vnica. C. ne ex delic. defunc. in illis inuentarium nil prodest hęred. ratio, quia etiam si non fuisset hæres, tales actiones omnino fuissent extinctæ per mortem. ¶Sum in secunda parte gl. ibi, sed quid si defunctus, vbi
8 ad declarationem text. quærit gl. †Pone, ꝙ actio, quæ competebat contra defunctum, competebat ad duplum, an confecto inuentario cõseruabitur illa actio hæredi ad duplum, vel ad simplum? & gl. tenet, ꝙ ad duplum, & sequitur Cy. hic in 1. q. pro qua facit ratio, quam toties adduxit, quia cùm inuentarium conseruet hęredem in gradu, in quo erat ante aditã hæreditatem, ante actio competebat sibi ad duplum, ergo & facto inuentario debet competere ad duplum Bart. hic, & in l. cùm emptor, vbi Imo. ff. ad l. fal. tenet contrarium, quia ratio quam dixi, ꝙ inuentarium seruet hęredem in primo gradu, verum est, quo ad hoc, vt non patiatur damnum, sed nõ quo ad hoc, vt etiam lucrum consequatur, quia lex noluit sibi lucrum conseruare, sed lucrum esset habere duplum, satis ergo est, ꝙ facto inuentario conseruetur actio ad simplum, & hoc probat tex. in d. l. cùm emptor. allegata in gl. nam iure fforum hæres quo ad legata idem consequebatur, ꝙ hodie consequitur in creditorib. facto inuentario, & tamen tex. in d. l. cũ emptor. dicit, ꝙ actio, quæ competijsset hęredi ad duplum respectu

ADDITIONES.

a ¶Quas expensas. Adde gl. in l. priuilegia. ff. de priuileg. cred. Doc. in l. impensa. ff. de relig.

* Franc. Porcel. de inuen. c. 4. q. 7. nu. 7. & 8. lib. 7. pag. 178. & dic, quòd detrahit id, quod sibi debetur ab hæreditate testatoris. Nat. consi. 323. nu. 2. item ante omnia deducit de hæreditate impensam funeris, & residuum, quod debebatur hæredi à defuncto, non detrahitur, sed parem conditionem habet ipse hæres cum cæteris creditoribus, seruata temporum prærogatiua. Rolan. qui piura no. consi. 15. nu. 23. lib. 1. MASVER,

b ¶Pro insinuatione testamenti. Adde Bar. in l. 2. supra de eden. Barto. in l. non ignorat. C. de fruc. & lit. expen. & not. Anton. de Butr. in cap. 1. in 2. colum. de proba.

c ¶Quid si hæres. Limita in expensis culpa sua factis, ita Franc. de Rampo. & Bal. lib. 3. consi. 73. Loysius. PVRPV.

d ¶Istam expensam. Regula colligitur à contrario sensu istius tex. quòd hæres, qui inuentarium non fecit, non potest deducere, ꝙ sibi debebatur à defuncto, limita eam respectu legatariorum, & fideicommiss. particularium, & creditorum, non quo ad fideicom. vniuersalem. Alex. in l. ita tamen. §. si ex Treb. col. 1. ff. ad Treb. dixi in l. si debitoris. supra de pac. PVRPV.

e ¶Licèt hæres. Et istam exceptionem opponit in executione. Cor. lib. 4. consi. 140. in hac. col. pe. PVRPV.

f ¶Solũ suum iuramentum probet. Adde Bar. & Bal. in Auth. contra qui. C. de non num. pec. Flo. in l. quoniam. in fin. ff. de vsufr.

Source : BIU Cujas

ctu legatariorum, non compenſatur niſi pro ſimplo, & ſm hoc habes ſing. notare ſm Fulg. ꝙ nulla actio, quæ competebat ad pœnam meram, conſeruatur hæredi facto inuentario, quia mera pęna lucrum eſt. Bř intellige concluſionem Bar. vt ſit vera ſanè, qñ euictio non erat ſequuta ante aditam hæreditatem, ſed ſi prius fuiſſet facta euictio, & ſic pœna dupli fuiſſet actualiter quæſita hæredi, anteꝙ adiret hęreditatem, & tũc facto inuentario reſeruaretur ſibi tota actio ad duplum, probo per rõnem Bar. nam inuentarium debet ſeruare hæredem à damno, licèt non debeat afferre lucrum. Sed qñ lucrum eſt quęſitum, & radicatum, perdere tale lucrum eſt pati dãnum, gl. eſt in l. 1. §. ſi quis ꝓp inundationem. ſuper verbo in integrũ reſti. ff. de iti. actuq; priua. & gl. in l. ſi cùm dotem. §. eo aũt tpe. in gl. 1. ff. ſol. mat. cũ multis cõcor. hinc videmus, qđ ſicut iuris
a error [a] excuſat in damnis. l. regula. & l. error. ſt. de iu. & fac. ign. ita ẽt excuſat in lucro iam radicato, quia tunc cenſetur tractari de damno. gl. eſt in l. quæ fide icommiſſum. ff. de leg. 2. & ita
* in terminis noſtris limitant Bal. & Saly. *& omnes Mod. hic.* Ang. & Mod. in d. l. cùm emptor. iſta eſt veritas. ¶ Sum in 3. par. glo. ibi, item quid ſi defunctus. quæ eſt difficilis, & obſcura, & Bar. ẽt confuſè loquitur, adeo quod dicit Fulg. hic, ꝙ alta ingenia ẽt Doctorum deficiunt in intellectu huius gl. & iſtam partem legam ſimul omiſſa. q. quam gl. intermiſcet, & proſequar ponendo totam diſtinctionem glo. pro cuius introductione for-
9 mo. q. gl. † pone, filius habebat aduentitia, puta hæreditatẽ matris præmortuæ, in quibus bonis erat fundus, pone pater ven-
b didit [b] talem fundum, clarum eſt, ꝙ venditio valet, quia res aliena vendi poteſt, ſed non potuit transferre dominium, ideo mortuo patre filius poteſt vendicare talem fundum ab emptore. l. cùm à matre. s̃. de rei vendi. Iſtud procedit, ſi filius non eſſet hæres patris. Pone ergo, ꝙ iſte filius ſit hæres patris, & vẽ dicet ab emptore talem fundum, quem pater ſibi vendidit, an emptor repellet filium exceptione? & videtur, ꝙ ſic, quia cùm filius ſit hæres patris qui vendidit, certè ſi alius tertius vẽ dicaret hunc fundum ab emptore, filius tanquam hæres patris teneretur emptori de euictione, ſed regula eſt, ꝙ quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. l. ven dicantem. ff. de euic. Item alia regula eſt, ꝙ ex qua perſona qs lucrum ſentit, eius factum impugnare non poteſt, vt in regula ex qua pſona. ff. de regu. iur. ſed iſte filius cũ ſit hęres patris, ſentit lucrum. ſ. hæreditatem, ergo patris factum impugnare non poteſt, & ſic venditionem patris, iſta duo valde faciunt ꝯ filiũ. Pro filio autem, ꝙ poſſit vendicare ſuum fundum, quẽ pater vendidit, licèt ſit hæres patris, ſtringit, quia inuentarium conſtituit hæredem in gradu, in quo eſſet. ſi hæres non eſſet, quo ad damnum euitandum, ſi ita eſt, certè ſi filius non adiuiſſet hæreditatem patris, poſſet liberè fundum vendicare. d. l. cũ à matre. ergo ita poterit nunc facto inuentario, dato ꝙ ſit hæres patris, iſta ſunt, quæ reddunt hanc. q. ambiguam. gl. multũ confuſè reſpondet, ſed vt eam clarè habeas, conſidera, ꝙ gl. facit duo caſus principales, aut hæreditas eſt ſoluendo, & hic eſt difficultas, & ſuper hoc gl. laborat, aut nõ eſt ſoluendo, & hoc
10 gl. clarè expedit. † Propria ergo materia eſt, qñ hęreditas eſt ſoluendo. & in hoc gl. facit tres caſus. Primus eſt, qñ hæreditas eſt ſoluendo, & filius fecit inuentarium, & nihil habet ex teſtõ patris vltra legitimam ſuam, & iſtis tribus concurrentib. tenet gl. ꝙ iſte filius hæres patris põt vendicare totum fundum, nec aliqua obſtabit exceptio. fundñ glo. eſt, quia ex quo filius nil hẽt ex teſtõ patris præter legitimam ſuam, certè legitimam debet habere deducto oĩ onere, cũ omne grauamen de legitima ipſo iure reijciatur. l. qñ in priorib. s̃. de inoff. teſt. ergo ꝓp ſolam legitimam non impediretur vendicare fundum ſuum, quia ſi impediretur, haberet legitimam cum onere, ꝙ eſſe non debet, hinc dubitauit gl immiſcendo qõnem, quid ſi eſſet extraneus, ꝙ eſſet inſtitutus in quarta tñ debita iure inſtitutionis, in qua põt grauari, ſed illam. q. de per ſe reſeruo. Bř determinatio glo. in iſto primo caſu eſt euidenter falſa, & ꝯrium tenet gl. in d. l.
* cùm à matre, *quam omnes ſequuntur*, & fundamentum gl. eſt falſum, nam dum dicit gl. filius debet habere legitimã ſine onere, intelligitur ſine onere. ſ. conditionum, vel dilationũ, quas teſtator in teſtõ appoſuit, ſed alia onera diminuunt legitimã, patet, quia legitima intelligitur deducto ære alieno, & impenſa funeris. l. Papinianus. §. qñ autem quarta. ff. de inoff. teſt. cum ſim. ergo quatenus habet in legitima, repelletur à vẽdicando, ꝙ ẽt oſtenditur euidẽtius, quia legitima dicitur lucrum, vt eſt gl. approbata in l. 3. s̃. de iur. & fac. ign. cũ alijs, quæ ibi allegaui. ergo cùm filius ſentiat lucrum ex perſona patris, quia legitimam habet, ergo ꝯ factum patris, & ſic contra venditionem factam à patre venire non poteſt, & ſic in iſto primo caſu deciſio gl. eſt falſa. tñ gl. ſaluat Iac. de Belu. vno caſu, qñ pater vendidiſſet fundum filij, pacto appoñto, ꝙ nolebat teneri de euictione, iſto caſu filius poſſet vendicare, quia tũc ceſſaret ratio prædicta, quia non veniret ꝯ factum patris, à quo lucrum ſentit, & cum iſta ſolutione trãſit Bar. hic, qui habetur corruptus, & ſequuntur Ang. & Pau. hic. & Pet. de Ancha. & Imo. in c. 1. de teſt. ſed iſta limitatio falſa eſt per text. clarum in d. l. cùm à matre. in ver. ſciente. nam ibi emptor ſciebat fundum eſſe filij, quo caſu pater venditor non tenetur emptori ſcienti de euictione. l. ſi fundum ſciens. C. de euic. & ita ponderat Bal. in d. l. cũ à matre. in 3. col. & Fulg. hic. aliam ſaluationem Bar. omitto, quia non facit ad propoſitum, & eſt falſa ex prædictis. ¶ Secundus caſus gl. eſt, qñ hæreditas eſt ſoluendo, & filius in teſtõ patris habuit ſolam legitimam, vt in caſu præcedenti, ſed non fecit inuentarium, tunc licèt Bar. dicat, ꝙ gl. dupliciter habeatur, & ponat ipſe diſtinctionẽ, tu ſine dubio tene indiſtinctè, ꝙ iſto caſu filius vendicans fundum repellatur, quia ſi in præcedẽti caſu, in quo fecerat inuentarium, repellitur, quatenus eſt in legitima, quia legitima dř lucrum, multo magis debet repelli, qñ inuentarium nõ fecit. ¶ Tertius caſus eſt, qñ filius habet ex teſtõ patris vltra legitimã ſuam, & in hoc differt à duobus præcedentib. in quib. ſolam legitimam habebat, & in hoc caſu aduerte, quia gl. vult facere dřiam, an fecerit inuentariũ, an non, quia primo caſu in tñ repellitur, quantũ eſt in hæreditate habito reſpectu ad valorem rei, vel quantitatem. In ſecũdo caſu indiſtinctè repellitur in totum, ꝙ an ſit verum, ſtatim patebit, & ex iſtis habes expeditum totũ primum caſum glo. Secundus caſus principalis gl. eſt, qñ hæreditas non eſt ſoluendo, & in hoc clarum eſt, ꝙ ſi inuentarium non fecit, repellitur in totum. Habes relatam intentionem glo. prout iacet, verũ vt confuſionem gl. extrices, conſidera quatuor caſus ſm Bal. & Pau. hic, in q. qñ pater vẽdidit fundum filij, & ſiquidem filius mortuo patre non vult hæres patris eſſe. Iſte primus caſus eſt indubitatus, ꝙ fundum ſuum põt vendicare. d. l. cùm à matre. ¶ Secundus caſus eſt, qñ filius fuit inſtitutus à patre in certa re dato cohærede vłi, & tunc licèt filius acceptet illam inſtitutionem particularem, põt proculdubio fundum vendicare, quia actio de euictione, ſi res euinceretur à tertio, daretur emptori ꝯ hæredem vłem, non ꝯ filium, qui cũ ſit inſtitutus in re certa, hř loco legatarij. l. quoties. s̃. de hær. inſti. & dato, ꝙ filius ſentiat lucrũ ex perſona patris, ꝙ tñ debet poſſe venire ꝯ factum patris, ꝙ illa regula procedit, qñ ſentit lucrum tit. vłi, non particulari, & licèt hoc videaẽ reſtringere illam regulam, tñ oportet ita dicere, quia aliàs legatum ſemper intelligetur factũ aĩo compenſandi. ¶ Tertius caſus eſt, qñ filius fuit hęres vłis, & hęreditas eſt ſoluendo, & inuentarium fecit, vel habuit legitimã titulo vłi, & iſto caſu quicquid gl. teneat, tene, ꝙ non obſtante inuentario eatenus repellitur, quatenus cõſequitur ex teſtõ patris. ¶ Quartus caſus eſt, qñ hęreditas non eſt ſoluendo, & tunc diſtingue, vt in caſu vltimo huius gl. quę bene loquitur. ¶ Sum in quarta parte gl. ibi, item quid ſi eſt extraneus, in qua quærit gl. quia præcedens qõ loquitur in filio, quid in extraneo, cuius rem teſtator prius vendiderat, & poſtea eum hæredem inſti-
11 tuit, † an ſi iſte extraneus adiuerit hęreditatem, & poſtea velit vendicare fundum, repellatur exceptione? gl. concludit, ꝙ qcquid dictum ſit in q. præced. in hac ſemper repelletur, quia extraneus in ſua inſtitutione põt grauari, licèt non filius in legiti
* ma, & licèt gl. alleget tex. pro ꝯrio. *concordat ſecundum omnes.* Breuiter dic, ꝙ iſta dřia gl. inter filium, & extraneũ non eſt bona, cũ ẽt grauamen debiti abſorbeat legitimam filij ſicut inſtitutionẽ extranei. & l. ſi debitor. ff. ad l. fal. alleg. in gl. procedit, qñ teſtator expreſſiſſet iſtud onus in inſtitutione extranei, quia dum eum inſtituit, expreſſit, ꝙ eũ inſtituit cũ hoc, ne fundum venditum vendicaret: bř quicquid teneat Bar. tene, ꝙ indiſtinctè iſte extraneus repelletur, quatenus ꝯ ſequit aliquid lucri ex
12 inſtitutione. ¶ In vlt. par. gl. ibi, ſed qđ ſi ſtatutũ. not. perpetuò

iſtam

ADDITIONES.

a ¶ Iuris error. Adde Pau. de Caſt. in conſi. 147. incip. ſuper primo quæſito.

b ¶ Pater vendidit. An poſſit impugnari venditio facta à patre. Dec. in l. ex qua perſona. ff. de regu. iur. pulchrè limitat Pau. libro 2. conſilio 263. circa prin. col. pen.

* Et quid an, & quando hæres facto defuncti contraueniat, vide Nat. conſilio 470. & dic, quando ius habet aliunde quàm à defuncto. item quando factum defuncti tendit ad fraudan. hæredem. idem Iaſ. conſi. 64. col. 2. ver. nec obſtãte. nu. 2. lib. 3. & non poteſt hæres cum beneficio inuentarij contrauenire facto defuncti, quatenus hæreditas eſt ſoluendo, Aym. conſi. 225. num. 12. bene poteſt contrauenire facto defuncti in his, quæ diſpoſuit contra prohibitionẽ legis. Aymo conſi. 200. no. 5. tex. in l. dotale. §. fi. de fundo dot. & per hoc limitatur regu. l. cũ à matre. ad dicta autem Iaſ. hic, an reuocet alienata, vide Caſt. conſi. 263. nu. 3. lib. 2. & quid quando mater alienauit fundum filij, poſtmodum illum hæredem inſtituit, adita hæreditate, an filius fundum vendicare poſſit, & dic, vt per Turz. inter. commun. opin. libro 11. verſiculo mater.

MASVER.

Source : BIU Cujas

iſtam partem gl.quam Bar.ſummè exclamat,ex qua habes,q̃
a ſtatutum [a] aliquid ſimpliciter diſponẽs, debet tamen intelligi ſecundum ius commune, etiam ſi ita intelligendo ſtatutum nil addat iuri communi, & hoc,qñ aliàs quis indebitè damnũ
b pateretur.nam in q. gl. [b] ſtatutũ nihil videtur addere iuri communi,quia etiam de iure communi nemo poteſt venire contra inſtrumentum à ſe factum,nec hæres eius, & tamen iſtud de hærede in ſtatuto limitatur ſm ius commune, niſi inuentarium fecerit,ratio,quia hæres indebitè pateretur damnũ,& priuaretur re ſua,& ideo dicit Bart.practicari, q̃ executio inſtrumentorum non poteſt fieri ꝑ hæredem, qui inuentarium fecerit, & cũ iſta gl.tranſeunt Bart. *& alij communiter hic*,excepto Cy.& Ray.& Bal.in l.cùm à matre.C.de rei ven.Pet.de Anch. & Imo.in c.1.de teſt. & habent Cano.bonum tex.in c.cùm dilectus, & in c.ad audientiam, & vtrobique d.Ant.& Imol.de cle.non reſi.& text.in c.ex parte.vltimo.vbi etiam Doct.no.de verb. ſign. & ex hoc habes magnam limitationem ad regulã, quæ habet,quòd ſtatuta ſemper debent intelligi,vt addant iuri communi, ne aliàs ſint fruſtratoria, vt dicit Bald.in l.2.ff.de vſucap.& in l.4.§.prætor ait.ff.de dam.infec.nam illa regula ꝑ cedit, niſi ita intelligendo quis indebitè damnum pateretur, potius enim debemus tenere, q̃ ſtatutum nil addat iuri communi,quàm q̃ faciamus interpretationẽ, qua mediante quis indebitè damnũ patiatur, & ex iſta limitatione bene infertur,
c q̃ ſi ſit ſtatutum,q̃ victus victori [c] condemnetur in expenſis, iſtud etiam eſt de iure cõmuni, nunquid vt ſtatutum aliquid addat iuri communi,intelligetur ne ẽt ſi victus habuit iuſtam cauſam litigandi? certè non,quia ita intelligendo quis indebitè damnum pateretur,vt hac gl.& ita tenet Bal.in l.terminato.in fi.col.C.de fru.& lit.expẽ.& in l.eos.la 1.§.cautione.ĩ.de appel. & iſta vera,licèt in hoc vltimo contrariũ teneat Ang.in Auth. de exhib.re.in prin. & in l.non ſolùm. de rei vend. Vide etiam ad regulam huius gl.quæ dixi in l.1.in prin.ff.de offi.eius.in ſtatuto Florentino,quod diſponit,quod non exiſtentib.maſculis
13 fœminæ ſuccedant. ¶† Secundo ex hac. gl. no. ampliationẽ
d regulæ,quæ habet, quòd ſtatuta recipiunt [d] interpretationem à iure communi.l.2.cum ſim.C.de noxa.illa regula ampliatur vt procedat, ẽt ſi intelligendo ſtatutum ſecundum ius commune, nil vltra operaretur, ſic.n.intelligi debet, potius quam q̃ quis indebitè damnum patiatur, vt hac gl. ſummè natabili ad hoc.iſtud tamen vltimum,quòd ſtatuta debeant intelligi ſecundum ius cõmune,limitat Pau.& Alex. hic dupliciter, ſed quia aliàs tetigi, & probaui, præcipuè in l. omnes populi.ff. de iuſt.& iu,ideo hic non refero.

ADDITIONES.

a Statutum.Adde Bal.in l.maximum vitium.C.de libe.præt.Lud.Ro.in l.6 quis priore.ff.ad Treb.

b Q.gloſſ. Limitat Anch.iſtam gloſſ.de inuentario conſil.97.column.tertia. PVRPV.

c Victus victori.Adde l.eum quem temere.ff. de iudi. c.finem litibus.de dol. & contum.c.calumniam.de pœn.

d ¶Statuta recipiunt.Adde l.fi.in §.in computatione. de iu.delib.Pau.de Caſt. in conſi.102.inci.non eſt dubium.in 5.col.

SVMMARIVM.

1 *Negatiua qualiter probetur.*
2 *Iuramentum dicitur legitima probatio.*
3 *Si hæres occultat rem hæreditariam,punitur ad duplum.*
4 *Hæres debet in inuentario ponere omnes res hæreditarias.*
5 *Hæres intra tempus trium menſium ad conficiendum inuentarium non poteſt conueniri à creditoribus,nec à legatarijs.*
6 *Iſta exceptio hæredis,ego ſum intra tempus conficiendi inuentarium,impedit litis conteſta.*
7 *Donec hæres conficit inuentarium,præſciptio contra creditores,& legatarios dormit.*

a **§. Licentia.** [a] Creditores, & legatarij poſſunt probare maiorem eſſe ſubſtantiam, quã ſit in inuenrario poſita, ad quod probandum etiam de domo hæredis probatio ſumitur.Et ſi hæres dolo fecerit,duplum refundit, & intra tempus conficiendi inuentarium non poteſt hæres conueniri à creditoribus, vel legatarijs, ſed interim contra eos non currit tempus, hoc dicit vſque ad §. ſin verò poſt-
1 quam. ¶† Not.Bartol.hic eſſe caſum pro eo,quòd tenet gloſſ. mirabilis, quam Bartol. millies allegat in l. cùm de lege. ff. de proba. vbi gloſſ. ponit mirabilem modum probandi negati-
b uam. [b] pone, quòd volo probare facultates defuncti non eſſe ſoluendo,qualiter probabo hanc negatiuam? gloſſ. tradit modum,qui eſt facilis,& expeditus,hoc modo,dico tot bona eſſe in hæreditate, & non plura, qui vult dicere contrarium,probet,ſicut hic hæres oſtendit inuentarium de bonis defuncti,& ſi creditores,vel legatarij volunt dicere plura bona eſſe in hæreditate,ſufficit dicere hęredi,dico,q̃ non ſunt plura,qui vult dicere plura,probet,& ita tranſeunt Bald. Angel. Salicet.& Moderni hic.Bald. & Salicet. in dicta l. cùm de lege. & Angel. & Imol. in l. cùm ex cauſa. ff. de re iudica. Pau. in l. maritus dotem. ff ſoluto matrimo.Ludo.Roma.in conſi.276.incip. Viſis dubijs propoſiti thematis.in fi.Alex.in conſi.42.inci. Viſo puncto.in fin.& conſil. 71.in 2. volum.inci. Conſideratis his, quæ narrantur in themate.in fi.colum.Franc.de Aret.in conſi.120. incip.Procedendo breuiter.Similem modum probandi tradit Bart.in l.is poteſt.in pen.col.in verſi. 5. dicit gl.ff.de acq. hære. licèt ibi Bartol. corruptè alieget glo.in l. cùm probatio, debet alleg.in l. cùm de lege. ſi volo probare quem non feciſſe teſtamẽtum,ſufficit, quod dicam talis nullum fecit teſtamentum, qui vult dicere contrarium, probet. Similem modum ponit Bart.in l.ſi conſtante,in prin.in 2. quæſtio. primæ partis prin.ff. ſolu.matr. ad probandum facultates mariti non ſufficere ad exactionem dotis.Similem modum tradit etiam Bart.in l.conficiuntur. §.codicil. in fi. ff.de iure cod.ad probandum tẽpore conditi teſtamenti plures teſtes non fuiſſe repertos in villa. Similem modum tradit idem Bartol.in Rubric.ff. de oper.nou. nunc.in fi colum.in verſi.ſed quæro,an illa particula. ad probã dum,quòd ſtatutum non eſt plus.Similem ponit idem Bar.in
c l.decem.in prin.ff.de verb.oblig.nam creditor [c] non poteſt habere regreſſum contra fideiuſſorem, niſi prius excuſſo principali,qui ſit repertus nõ ſoluẽdo.Authenti. pręſente.C.de fideiuſſ.quomodo probabit creditor, quòd principalis non ſit ſolũendo? dicit Bart. quòd modo ſupradicto, & in ſimili Ang.& Imo.in l.multum.§.1.ff.de acquirend.hæreditat.ſi volo probare hanc negatiuam,nullos creditores eſſe in hæreditate,& ego in contingentia facti vſus ſum iſta practica,& obtinui,ad probandum,quòd defunctus erat aliquis nullis relictis filijs, verũ, quia regala eſt,quòd ad hoc,vt aliqua dicatur ſufficiens probatio, quod debet neceſſariò concludere.l.non hoc.vbi dixi.ſupra vnde legitimi,& iſta neceſſariò non concludit,vt patet ad ſenſum,& propter hoc Imo.& Lud.in d.l.ſi conſtante.in prin. & Pau.in l.Meuia.§.fi.ff.ſol.mat.reprobant iſtum modum probandi, & conantur rñdere ad d. l. cùm de lege. Ego omiſſa diſputatione dico, quòd iſta doctr. eſt vera, quando præſumptio concurrit cum iſto ſic aſſerente, vt propriè contingit in hoc text.ex quo enim hæres fecit fieri ſolenniter inuentarium, eſt præſumptio pro eo,quòd plura bona non ſint in hæreditate, & tunc ſufficit probatio per modum prædictum, ad hoc facit.l.ſi is qui.ff.de teſtamen.aliàs non puto,quòd illa eſſet ſufficiens probatio negatiuę, & ita in effectu concludunt Imol. & Modern. in d. l. ſi conſtante. in princip. & ſecundum hanc limitationem puto aliquas ex deciſionibus ſupra relatis eſſe
2 veras,aliquas non. ¶† Secundò diligenter not.ex text.ibi,legitimis modis.iuncto text.ibi,vel per ſacramentum.hic eſſe text,
d expreſſum, quòd iuramentum [d] dicitur legitima probatio, licèt contrarium teneat gloſſ.in l.cùm de indebito. in princip. in verb.legitimis.ff.de probatio.& eſt ſimilis gloſſ.in §. ſed furti.in verb. duplicantur. inſtitu. de actio. & in capitul.ſi clerici. in princip. in vetb. legitima probatione. de iudi. Ad hoc facit gloſſ.magiſtra.in l.proprietatis. in verbo. legitimis. C. de probatio. quæ enumerat, quæ dicantur legitimæ probationes, & iſtam non enumerat. In contrarium eſt text.hic, & in capitul. ſecundo.vbi domin. Franciſc. de Atet. in ſecundo notab. not. de probatio. & gl. in cap. ſtatutum. §.cum verò. in verſic. per proprium iuamentum. de reſcript.in 6.& Ludoui. in l.admonendi. ff.de iureiuran.tamen tenere hoc vltimum,videtur difficile, & ſic iuramentũ non eſt propriè probatio, ſed releuatio ab onere probandi. l.non erit. §.dato. ff.de iureiu. ſi ergo iuramentum non eſt propriè ſpecies proba. q̃tominus dicitur legitima

ADDITIONES.

a Licentia. Adde,quòd compellitur hæres inuentarium exhibere. Fely.in c.1 col.10.de proba. PVRPV.

b ¶Negatiuam.No.Bar.de modo probãdi negatiuam Pau.de Caſt.lib.1.conſi.. 212. ſ. dicta omnia queſita. Et ibi quid ſi bona inuentarizata non reperiantur. PVRPV.

c ¶Nam creditor.Adde Bar.in l. decẽ.ff.de verbor.oblig.Bar.in l.fi.ff.ſi cer.pet. Bar.in l.Marcell.circa fi.ff..de fideiuſſ.

d ¶Iuramentum. An iuramentum ſit legitima probatio.dum text.vult hæredem teneri iurare, declarat Socyn. conſilio. 184. difficilis. columna quarta PVRPV.

Source : BIU Cujas

3 gitima probatio? cogita. ¶† Tertiò no. ex text. ℘ ſi hæres [a] oc-
a cultat rem hæreditariam, punitur ad duplum, addit Bar. ℘ etiã talis occultans perdit Falcidiam, & Trebellianicam, & ita dicit ſe conſuluiſſe. prout ẽt tenet Bar. in l. beneficio. per illum text. ff. ad l. Fal. & in l. reſcriptum, per illũ tex. ff. de his, quib. vt indig.
* *& ſequuntur omnes*, hic, & Fulg. reputat no. quia frequentiſſimè
4 occurit. ¶† Quartò no. ℘ hæres debet in inuentario ponere omnes res hæredita. & probat iſte tex. no. ℘ etiam ſi hæres do-
b loſè [b] omitteret ponere in inuentario vnã, vel plures, ℘ tamen valeret inuentariũ, quia punitur ad duplum illius rei q̃ omiſit, ergo inuentariũ valet, ergo nõ tenetur creditorib. inſolidũ, put teneretur ſi inuentarium non veleret, ita Cy. & Mod. & refert Saly. quòd aliàs fuit magna quæſtio de hoc Bononiæ, & quòd
* ita iudicauit ipſe, & hoc *communiter tenetur*, vt patet ex concor. Alex. hic, licèt Bal. teneat contrarium, & malè, vt hic per eum.
5 ¶† Quintò no. in verſi. donec, quòd hæres intra tempus trium
c menſium [c] ad conficiendum inuentarium non poteſt conueniri à creditorib. nec à legatarijs, quòd limita dupliciter, vt per
6 Pau. & Alex. hic. ¶† Sexto no. in verb. ad iudicium, quòd iſta exceptio hæredis, ego ſum intra tempus cõficiendi inuentariũ, impedit lit. cõteſt. ſm Bar. & alios hic, qui per. h. d. quòd practicatur, ℘ executio inſtrumentorum ex forma ſtatuti non põt fieri ℘ hęredẽ, donec eſt intra tps conficiendi inuentariũ, ℘ ẽt
7 tenet Bal. in §. & ſi prędictã. ſ. ea. l. ¶† Septimò not. in verſi. fi. caſum, in quo præſcriptio dormit de iur. ci. nã donec hĩs ꝓficit inuentariũ, præſcriptio ℘ creditores, & legatarios dormit. & ideo Bar. in l. naturaliter. in pe. col. ff. de vſuca. non fuit recordatus de hoc tex. dũ dicit, ℘ non eſt niſi vnus caſus de iure ciuili, in quo dormit p̃ſcripto. l. in pupillo, ſed hic eſt alius caſus. Iaſ. Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶Quòd ſi hæres. Adde Rom. cõſi. 226. viſis dubijs. col. fi. Ang. cõſi. 329. beneficium inuentarij. PVRPV.

b Hæres dolosè. Declarat dupliciter, & etiam ſingulariter Fulgoſ. conſilio 24. humaniſ. & ampl. & de negante rem hæreditariam, vt careat commodo inuentarij, Bal. lib. 5. conſi. 144. in cauſa. verſi. 4. & intellige ſecus dolo ceſſante. Abb. lib. 2. conſi 63. circa prin. 2. dub. vbi, quomodo preſumatur. PVRPV.

c *Trium menſium. Intra quòd non poteſt conueniri, vt hac. l. §. donec, licèt alios ipſe conuenire poſſit, & ſic eſt limitatio ad l. fi. C. de fruc. & lit. expen. & eſt caſus, in quo dormit præſcriptio, vt per Iaſ. hic, Boer. quæſtio. 53. vbi ponit lita. maximè, quòd non poſſit conueniri ante tempus deliberãdi. Boer. d. q. nu. 6. & qui hæres intra tempus inuentarij cogitur reaſſumére, vel repudiare proceſſum defuncti. d. q. nu. 7. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *De iure. C. hæres non conficiens inuentarium an perdat falcidiam.*
2 *Sufficit, quòd hæres inchoet, & perficiat inuentarium infra. 60. dies poſt. 30.*
3 *Beneficium abſtinendi, quod originaliter fuit conceßum de iure prætorio, indulgetur etiam de iure ciuili.*

§. Sin verò poſtquam.

Qui inuentariũ ſolenniter non fecit, tenetur creditorib. inſolidum, & falci. perdit. Itẽ perdit omnia priuilegia tradita in §. & ſi prędictam. ſ. hac ca. l. & hæres, qui non vult vti beneficio inuentarij, ſed adire, & habere tempus ad deliberãdum, conſequitur à principe annum, & ab alijs iudicib. nouem menſes, quæ dilatio non poteſt niſi ſemel indulgeri. h. d. vſque. ad §. fi. ¶In tex. ibi, nec legis noſtræ beneficio perfruantur, Bar. in ſummario, Ang. Pau. & Alex. hic
1 intellgunt, † ℘ iſte text. loquitur de beneficio. l Falc. & ſic illa verba legis noſtræ. intelliguntur. i. legis Falc. & ſic volũt, ℘ iſto iure. C. hæres non faciens inuentarium, perderet falcidiã. Contrarium tenet gl. in §. 1. in verſi. creditorib. & ibi Bart. met, Pau. & Alex. tenent contrarium eius, quod hic, & ad hanc contrarietatem nemo aduertit. Ego non puto, quòd ſenſus Bar. Ang. & Mod. ad iſtũ tex. ſit bonus, dũ intelligunt legis noſtrę. l. falcidiæ, eſt ineptus ſenſus, ſed intelligi debet beneficio legis nr̃æ. ſ. præſentis legis. nam Imperator in §. & ſi præfatã. ſ. ea. l. poſuit quinque beneficia, quæ conſequitur heres ex confectione inuẽtarij, nũc dicit, quòd ſi hæres adit non facto inuentario, quòd non gaudet beneficio legis noſtræ, intelligo præſentis legis, tamen, quia inter alia benefiicia poſita in illo. §. & ſi prędictam. vnum eſt, quòd hæres, qui facit inuentarium, vtitur beneficio. l. Falcidiæ, credo etiam, quod iſte tex. voluerit dicere, quòd ſi nõ facit inuentariũ, perdit beneficia huius legis, inter q̃ eſt benefi-
2 cium. l. Falcidiæ. ¶† Secundò no. ex tex. ibi, ad inuentarij confectionem, quòd ſi hæres non incohauerit inuentarium intra 30. dies, dummodo inchoet, & perficiat intra alios. 60. quòd ſufficit, ſecundum Bar. & Doct. hic, quia leuis ſolennitas eſſet prius inchoare, & poſteà perficere, licèt aliqui in hoc teneant
3 contra, vt hic per Alex. ¶† Tertiò no. ex verſi. & hæc quidem, ibi, ex præſentis legis auctoritate. hic probari, quòd beneficium abſtinendi, quod originaliter fuit conceſſum de iure prætorio, indulgetur etiã de iure ciuili, per hũc tex. & dicit Bal. in l. ſi paterna. C. de his, quæ in fraud. credi. quòd ipſe ſolus ad hoc ponderat hũc tex. & ſimpliciter ſequitur Alex. hic. Sed caue, quòd iſte tex. non probat, ſi iſta verba referantur ad illud adire hæreditatem. de quo tetigi in l. qui ſe patris. ſ. vnde liber. ¶Gl. in verb. ſæpius. diuiditur in tres In 1. alleg. cõcor. ad tex. In 2. opp. & nõ ſoluit. reſpon. ℘ ideo ibi ſæpè præſtatur deliberatio, quia ſic teſtator diſpoſuit. In 3. gl. oppo. & dupliciter ſoluit. tene ſecundã ſolutio. quæ clara eſt. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, qui petit tempus ad deliberandum, & tamen, facit inuentarium, non obſt. quòd inuentariũ. fecerit, nihilominus tenetur creditoribus inſolidum, ſed detrahit falci.*
2 *Hæres, qui petito tempore ad deliberandum poſteà adiuit ſine inuentario, non ſolùm tenetur creditoribus inſolidum, ſed etiam perdit falcidiam.*
3 *Per confectionem inuentarij quis non dicitur adire hæreditatem.*
4 *Hæres, qui petijt tempus ad deliberandum, debet interim habere res hæred. penes ſe.*
5 *Miles an ſi non confecit inuentarium, teneatur vltra vires hæredit.*
6 *Bonum eſt arg. à milite ſæculari, ad militem cæleſtis militiæ.*

§. Sinautem hoc aliquis.

Qui petit tempus ad deliberandum, licèt inuentarium faciat, & hæreditatẽ adeat, vel intra terminum ſibi indultum non repudiet, quo caſu adire videtur, tenetur creditoribus inſolidum, licèt inuentarium fecerit, ſed habet detractionem fal. ſicut olim. Inuentario aũt non facto falcid. perdit. ſi verò repudiauit hr̃ditatem, res hæreditarias reſtituit, de quarum quantitate ſtatur iuramẽto debentis recipere, taxatione iudicis tamen, & licèt omnes conſtitututiones ſint redactæ ad vnam conſonantiam per hãc l. tamen miles nõ faciens inuentariũ, adhuc per hanc. l. retinet priuilegium ſuum, vt non teneatur vltra vires hære. h. d. vſque
1 ad fi. legis. ¶† No. ex tex. duos caſus ne erres. Primus eſt, quòd hæres, qui petit tempus ad deliberandum, & tamen facit inuentarium, non obſtante, quòd inuentarium fecerit, nihilomi. tenetur creditorib. inſolidũ, ſed falcidiam detrahit: ſed vbi feciſſet inuentarium non petita deliberatione, gauderet tunc per omnia beneficio huius. l. & ſic Imperator vult, quòd hæres debet adire cum inuentario ſine alia deliberatione, & ſi dicas, quæ poteſt eſſe ratio diuerſitatis? dic poteſt eſſe ratio perſuaſiua ex mente huius tex. quia primo caſu quando hæres petijt tempus ad deliberandum, lex ſuſpicatur, quòd petierit tempus, vt non deliberaret, quia non expedit, ſed vt expilaret, & ſubtraheret res hæredita. ideo licèt inuentarium fecerit, tamen creditorib. inſolidum tenetur, cùm contemnat huius l. remedium, tamen non perdit Falcidiam, ſicut nec olim, & ſic relinquitur in terminis iuris antiquui, ſecus quando adit ſimpticiter hæreditatem cum inuentario ſine tempore ad deliberandum, tunc in
2 totum gaudet beneficio huius legis. ¶† Secundò ex eo. tex. no.
a quòd hæres, qui [a] petito tempore ad deliberandum poſtea adiuit ſine inuentario, non ſolùm tenetur creditorib. inſolidum, imò etiam perdit falcidã, & ſicut omiſſio inuentarij facit hæredem priuari beneficio falcidię, ita priuatur beneficio Trebellianicę, vt dixi in §. licentia. ſ. ead. l. tamen ſi eſt filius, per hoc nõ priuatur legitima ſua, [b] vt tenet gloſſ. in verbo ſacramen-
b to. in fin. & gloſſ. in Authen. hoc amplius. vbi Doctor. C. de fideicommiſ. & in §. ſi verò non fecerit. in verbo. lucrari. in Authen. de hæred. & falcid. *& iſta eſt communis ſententia*, quam tenent Doctor. hic, maximè Saly. latè examinans, & Doctor. in Auth. ſed cùm teſtator. j. ad legem Fal. & plenè Pau. in cõſil. 90. licèt pauci teneant ℘, vt hic per Alexan. & pro iſta cõi ſnĩa ſtringit tex. in §. pe. in Auth. de hære. & Fal. vbi ſi patronus hæ-
c res liberti omiſit facere inuentarium, [c] nõ perdit legitimã, quæ ſibi

ADDITIONES.

a ¶Hæres, qui. Vide ad declarationem Cor. libro tertio. conſilio 80. colum. 7. PVRPV.

b ¶Legitima ſua. Vide Fabr. in Auth. nouiſſima. 14. q. C. de inoffic. teſt. Comen. conſil. 125. Cor. l. b. 3. conſil. 168. in hac.

c ¶Omiſit facere inuentarium. Adde Doct. in Auth. ſed cùm teſtator, C. ad l. Falcid. Io. de Imol. in l. 1. §. hæc ſtipulatio. ſi cui pluſquam per l. Fal.

Source : BIU Cujas

ſibi debetur in bonis liberti, ergo multominus filius propter omiſſionem inuentarij debet priuari legitima, cùm legitima ſit magis debita filio in bonis patris, quam patrono in bonis liberti, quia illa, quæ debetur filio, debetur iure ciuili, & iure naturæ, patrono verò ſolùm iure ciu. Sed licèt ita ſe habeat communis ſententia, vnum tñ contra eam ſtringit, ſuper quo dubito, clarum eſt, ꝙ ſi quis ſit creditor defuncti ex cauſa merè onerosa, ſi ſit hæres debitoris, & adeat hæreditatem non facto inuẽtario, perdit illud ſuum creditum. §. in computatione. ſ. ea. l. vbi dixi, ſi ergo per non confectionẽ inuentarij creditores perdunt credita ſua, quę habebãt ex cauſa merè onerosa, q̃to magis alius debet perdere creditũ legitimæ, ꝙ non eſt verè debitum, ſed quaſi, & in quo habet cauſam lucratiuã, iuxta gl. approbatã in l. 3. ſ. de iur. & fac. ign. & tenui in §. in cõputatione. ſ. ea. l. eo magis, quia lex magis fauet alijs creditorib. q̃ legitimæ filij, probo, ꝙa prius debet ſolui æs alienũ quã legitima, & id, ꝙ debetur creditorib. abſorbet legitimã, dubiũ ergo non eſt, ꝙ illa credita ſunt magis priuilegiata, imò extingunt legitimã. ſi ergo illa perduntur per non confectionem inuentarij, quanto magis legitima filij debet ceſſare p̃ nõ confectionẽ inuentarij. Nunquam vidi bonũ reſponſum ad hoc. Poſſet fortè dici, ꝙ cùm talia credita eſſent contracta cum defuncto, neceſſario aditione p̃p confuſionem extinguuntur, quando creditor ſuccedit debitori: legitima aũt, quæ debetur filio, non debetur ex
* contractu defuncti, ſed ex. l. diſpoſitione, ergo videtur, * quod aditione ita confundatur, & tollatur ſicut alia credita. itẽ hoc
2 non ſatisfacit. cogita de ſolutione, quia vix inuenies. ¶† Tertiò noto in verſ. non intra datum tempus recuſauerit hæreditatẽ. hic eſſe tex. notab. ſecundum Sal. & Alex. hic, & plenius Sal. in §. ſinautem dubius. ſ. ea. l. ꝙ per confectionem inuentarij quis non dicitur adire hæreditatem, & ratio eſt, quia eſt tale quid, quod poteſt fieri citra ius, & nomen hæredis, quia etiam, qui non ſunt hæredes, faciunt fieri iuuentarium. licèt contrarium, & bene teneat Cy. in §. ſin verò poſtquam. per illum text. qui
4 nil facit ſ. ea l. ¶† Quartò no. in verſi. quòd ſi poſt deliberationem. hic eſſe text. ſingularem ſecundum Ful. & Alex. hic, quòd
5 hæres, qui petit tempus ad deliberandum, interim debet habere res hæredi. penes ſe. † Quintò not. in verſi. fi. ꝙ milites nedum ex cõſtitutione Gordiani relata in prin. hujus l. ſed etiam ex conſtitutione præſentis legis habent beneficium, vt licèt adeant hæreditatem non facto inuentario, tamen non tenentur vnquam vltra vires hæreditarias, quod hodie eſt correctũ
6 per §. fi. in Auth. de hære. & fal. in gl. allegatum. † Verùm quia
a bonum eſt arg. [a] à milite ſeculari ad militem cæleſtis militiæ, & ſic ad perſonas eccleſiaſticas, gloſ. & Doctor. in l. miles. in prin. ff. de re iud. Pulchrum eſſet videre, quid in perſonis eccle-
b ſiaſticis, [b] Bart. dicit ſe dicturum in Auth. ſed cùm teſtator. j. ad l. falc. ſed nihil dicit. Sed in 1 rep. l. 1. in 4. quæſtio. quartæ partis prin. C. de ſac. ſan Eccl. diſtinguit, ꝙ ſi perſona eccleſiaſtica ſit inſtituta contemplatione religionis, nunquam tenetur vltra
* vires hæredita. licèt inuentarium nõ fecerit, aliàs ſecus. *Breuiter communis concluſio* eſt, ꝙ idem ſit in eccleſiaſtica perſona, quòd in militę, vt ſi inuentarium non fecerit, teneatur creditorib. in-
c ſolidum, ſed habeat reſtitutionem in integ. ſicut pupillus. [c] ita gl. & Doct. in c. 1. de teſta. Card. & Imo. in c. 1. de ſolu. Angel. & Alex. hic, vbi latè per eum cum concor. ſuis, & per Lud. plenè in rub. ff. de acqui. hære. ¶ Gl. in verb. recuſauerit. vitio ſcriptorum eſt malè ſituata, communiter habetur in prin. huius. §. & debet eſſe in verſi. & ſi non intra. opp. contra tex. & dupliciter ſoluit, & tenet ꝙ. l. quandiu inſtitutus. ff. de acquiren. hære. corrigatur per iſtam. & iſta eſt falſa notoriè. alia ſol. ꝙ in tempore dato ad deliberandum fuiſſet expreſſum, diuinat. ideo dic, vt reſpon. gl. in d. l. quandiu inſtitutus. quòd contumacia ſemper debet interpretari in deteriorẽ partem. ſi ergo terminus ſit datus hæredi ad deliberandum ad inſtantiam creditorum vel legatariũ, elapſo termino cenſetur adiuiſſe, quia eſt ſibi deterius, quod intellige, quando hæreditas eſt damnoſa, ita notab. limittat Bal. in l. 1. in 26. oppo. ſ. qui admit. ſi autem terminus ſit aſſignatus hæredi ad inſtantiam ſubſtituti, vel venientium ab inteſtato, tunc lapſo termino hæres cenſetur repudiaſſe, quia tunc iſta interpretatio eſt ei magis dãnoſa. Si autẽ terminus non ſit aſſignatus nec ad inſtantiam creditorum, nec ſubſtituti, ſed ipſe hæres motu proprio petijt tempus ad deliberandum, tunc propriè procedit iſte text. vt lapſo termino cenſeatur adiuiſſe, ſm Cy. & Mod. hic. intellige tamen q̃n ſtatutus eſt hr̃di integrè terminus, aliàs ſecus ſm Paul. & Alex. hic, Ang. in l. ſi quis ita hęres ſcriptus. ff. de acqu. hęr. Item intellige, niſi hæres intra modicũ tempus re integra morã purgaret, ſm Bal. Ang. & Imo. in d. l. ſi quis ita hæres ſcriptus. licèt contrariũ, & melius teneat idem Imol. in l. quandiu. vltima. ff. de acqui. hær. vt per Alex. qui alio modo limitat.

ADDITIONES.

* Ergo non videtur legendum.

a ¶Bonum eſt arg. Adde. l. ſancimus, & ibi Doct. C. de ſac. ſan. Eccl.

b ¶In pſonis eccleſiaſticis. Vide Ana. in c. in literis. de rapt. Tetigi in prin. huius. l. latè Pau. lib. 2. conſi. 73. circa prin. 2. dub. PVRPV.

c ¶Sicut pup. Pupillo currit ergo hoc caſu tps. vide Balb. in trac. præſcr. par. 6. col. 16. verſi. 2. fallit. Et quòd minor reſtituatur ad tpa, Alex. libr. 4. conſil. 1. col. 3. PVRPV.

De repudianda, & abſtinenda hæreditate. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Filius habitando domum paternam præſumitur adiuiſſe hær. patris, niſi probet, quòd ex alia cauſa habitauit.*

2 *Filius ſurripiendo vnam rem hære. beneficium abſtinendi perdit.*

3 *Si filius primò abſtimuit ab hære. patris, & poſteà emit omnes res hære. non ſimul, & ſemel, ſed diuerſis temporib. & titulis, an inducatur per hoc reuocatio abſtenſionis, & quid ſi non emit, ſed ſurripuit. nu. 4.*

LEX PRIMA.

SI paterna. Filius, qui abſtinuit ab hæreditate patris, licèt in domo ex aliqua cauſa iuſta moreſ, non tamen intelligitur ſuam abſtenſionem reuocaſſe, & qui poſt abſtenſionem res paternas bona fide emerit, ſimiliter non intelligitur ſuam abſtenſionẽ reuocaſſe. hoc dicit cum l. ſeq. Et pondera, ꝙ licèt in hac. l. 1. præſupponantur duo, tamen non puto, quod ambo ſint neceſſaria, quicquid teneat Cy. hic, illud. n. ꝙ filius primò abſtinuerit, non puto; quòd ſit neceſſarium quo ad myniſterium iuris, ſed punctus ſtat in eo,
1 an filius habitando domum patris dicatur adiuiſſe. † & no. ex
a hoc tex. ſm Bar. & alios, ꝙ filius habitãdo domum [a] paternã, præſumitur adiuiſſe hæreditatem patris, niſi probet, quòd ex alia cauſa habitauit, de quo plenius. Bart. in l. gerit. verſi. circa tertium principale. ff. de acqui. hęre. Bal. & Mod. in l. non hoc. ſ. vnde legi. Bal. in l. 1. C. ſi vt ſe ab hær. abſti. Hinc pondera hic videri text. ſ. illud, ꝙ not. Bal. in c. 1. in tit. an agna. vel ſi. in vſib. feu. vbi quærit, pone ꝙ fiat poſitio alicui, qualiter poſſedit res paternas, vel hæreditarias, iſte ſimpliciter reſpon. poſitioni confitendo, quòd poſſedit res paternas, vel hæreditarias, an per iſtã reſponſionem probetur eum adiuiſſe, concludit, quòd non, quia iſta reſponſio eſt diſcreta. ideo ſm eum poſitio debuit formari, ꝙ iſte poſſedit res hr̃ditarias, vel paternas tan q̃ hæres. & pro iſto videt facere tex. iſte in verb. non vt hæredem, in contrarium facit iſte text. & notabile Doctorũ in alio, quia in dubio qui poſſidet res paternas, intelligitur adiuiſſe, niſi probet, ꝙ ex alia cauſa poſſedit, & ſic ſola poſſeſſio dubia facit quem præſumi adiuiſſe hæreditatem. ¶ Gl. in verb. probatum, diuiditur in tres. In 1. declarat tex. In 2. remouet vnum contrarium. In 3. per viam notabilis ponit dictum. Secunda ibi, ſecus in emancipato. Tertia ibi, Item nota. & dum gl. in ſecunda parte dicit, aliud eſſet in filio emancipato quàm in filio in poteſtate. gl. ſimpliciter malè diceret contra. l. cũ bonis. ff. de acqui. hære. ideo gl. debet intelligi ſecundum. l. quam allegat. ſ. ſecundum. l. 1. ſ. tit. 1. vbi filius in poteſtate manumittẽdo ſeruos paternos intelligitur aduiſſe, ſecus in emancipato, quia illo iure. C. emancipatus non poterat ſuccedere, niſi de iure prætorio, & niſi mediante præſentia iudicis, ergo per illum actum extraiudicialem non potuit induci agnitio bon. poſ. vt ibi dixi. hodie autem idem in vtroque, vt dixi ibi. In tertia parte gl. habes, ꝙ filius ſurripiendo vnam rem hæreditariam, perdit beneficium
2 abſtinendi, & dicit Ang. † ꝙ eſt multum notabile in practica, quòd per ſurreptionem vnius rei tantum, filius cogatur eſſe hæres, & teneri omnibus creditorib. hæreditarijs, ſecus in extraneo ſecundum gloſſ. quia extraneus ſurripiendo vnam rem hæreditariam, non perdit facultatem repudiandi. ratio diuerſitatis inter filium, & extraneum, omiſſa illa ſolutio. hæc eſt, quia beneficium abſtinendi eſt indultum à prætore beneficio

ADDITIO.

a ¶Habitando domum. Limita, niſi quis poſſideat res viles, quæ communiter primò non apprehenduntur, ſed prętioſiores. Alexan. in l. non hoc. colum. 1. & ibi Iaſ. colum. 3. verſicul. 2. limita. ſ. vnde cog. alias limit. ponit Cor. lib. 4. conſil. 153. PVRPV.

Source : BIU Cujas

neficio ſpeciali contra ius ciuile.§. ſed his prætor permittit.inſtitu.de hæred. qualita. extraneo autem competit facultas repudiandi de iure communi.vnde facilius tolliter ius ſingulare quàm commune.l.eius militis.§.ſi militia miſſus.ff.de teſt.mil. ſecundum glo. in l.ſi quis extraneus.in prin.ff.de acqui.hæred. Subdit tamen gl. ꝙ ſi filius prius ſe abſtinuiſſet, licèt poſteà ſurripiat aliquam rem hæreditariam,non per hoc obligaretur hæreditati, nec reuocaretur abſtenſio facta, quia multa facta tenent,&c.l.patre furioſo.ff. de his,qui ſunt ſui. ¶ Glo.in l.2.in verſi.bona fide,diuiditur in duas, prout in effectu ponit duas ſolu. ad contrarium in ea formatum. Dic clarius ſecundum Bart. & Docto. ꝙ ſi filius poſt abſtenſionem aliquas res patris bona fide emerit, non intelligitur abſtenſionem reuocare, vt hoc text.ſecus ſi mala fide, & in dubio præſumitur bona fide emiſſe,niſi mala fides ex contrarijs cõiecturis deprehendatur, vt quia emerit omnia bona patris.Secundò,quia emit per procuratorem, & ſic per interpoſitam perſonam, ita propriè loquitur.l.ſi is qui bonis.allegata in gl. & l.pupillus.in verſic.pen. vbi no.Bart. ff.de autho. tut. Eodem modo ſi emiſſet incontinenti poſt abſtenſionem.l.ſi ventri.§. fi.ff.de priuileg.credi.bonus text.in l.3.in fi.ff.de reb.dub.Item ſi clam emiſſet.l.non eſtimo.ff.de admi.tut.l.cùm ipſe.C.de contrahen.emp.& ex pleriſque alijs coniecturis,de quib. per Bart. & alios.in l.poſt contractum.ff.de donatio.Cy. Bald. & Alex. hic. ¶† Sed circa iſta
3 moueo pulchrum dubium, quid ſi filius primò abſtinuit ab hæreditate patris, poſteà emit omnes res hæreditarias non ſimul,& ſemel,ſed diuerſis temporibus, & titulis, an inducat per hoc fides mala, ita vt inducatur reuocatio abſtenſionis. Bal.in l.1.in fi.col.C.qui bon. ce.poſ. & l.1.C.ſi quid in frau.pa. & Bal & Alex.hic tenent,ꝙ idem eſſet,nec ad hoc inuenio diſcrepantem.In contrarium alleg.tex.in l.ſi peculium parua.ff. de pe.leg. quem Bart.ibi multum notat ad ſtatutum,quod dicit eſſe in ſua ciuitate, quòd qui emit bona omnia alicuius,teneatur ad debita, & credita. quærit Bart. an poſſet dari remedium contra illud ſtatutum,ita ꝙ emens bona alicuius non teneretur ad eius debita, & determinat, quòd ſic,emendo non ſimul,ſed diuerſis temporibus, ſuper quo cogita bene.Stat ergo,ꝙ ſi filius,primò abſtinuit ab hęreditate patris,deinde emit res paternas mala fide, ꝙ dicitur abſtenſionem ſuam reuocare,vt hac glo. & probat iſte text. in verb.bona fide,à contrario ſenſu. contra hoc multum facit, nam grauius delinquit,qui ſurripit furto res hæreditarias, quã qui emit mala fide,ex quo pretium exburſat, ſed filius,qui abſtinuit ab hæreditate patris, licèt poſteà furto ſurripiat res hæreditarias, tamen per tale furtum non intelligitur abſtenſionem reuocaſſe.l.ſi ſeruum §. prętor.ff.eo.& gloſ.ſ.in l.proxi. quomodo poſt abſtenſionẽ emendo mala fide res hære.dicitur abſtenſionem reuocaſſe?Reſpondet gl. in l.ſi is qui bonis.ff.eo.q̃ ibi ſequitur Bart.& ſequuntur Cy.& Mod.hic,quòd ideo filius poſtquam abſtinuit ab hæreditate patris,ſi emat mala fide res paternas, ideo videtur abſtẽſionem reuocaſſe,quia lex præſumit,quòd abſtenſionem non mala fide fecerit,ideo habetur abſtenſio,acſi non fuiſſet facta, ſed quando quis abſtinuit, & poſteà furto ſurripit rem, iſtud furtum rei hæreditariæ non facit præſumi abſtenſionem factã
4 fuiſſe mala fide.† Et per hoc inferunt Bart. & Doct. prædicti, quod ſi filius primò abſtinuiſſet, deinde ſurriperet omnes res hæreditarias,aut precioſiores, tunc preſumitur abſtenſio facta mala fide & quod filius ideo abſtinuerit,quia intẽdebat furto ſubtrahere res hæreditarias, & tunc cum abſtenſio præcedens præſumatur mala fide, reuocaretur per tale furtum, quod eſt no.pro limitatione. d.l. ſi ſeruum.§. prætor.& gl. prȩcedentis. ¶Gl.ſi.in verb.conueniris.diuiditur in duas.In 1.alleg.duas concord.ad tex.In 2.formatquæſt. & aduerte, quòd iſta quæſtio
* gl.intelligitur dupliciter. vno modo ſecundũ Bart.& *communiter*, quod filius emerit vnam rem hæreditariam hypothecatã plurib.creditorib.& emit ab antiquiore creditore,& qui præferebatur alijs, deinde poſt talẽ emptionem immiſcuit ſe patris hæreditati,& vult gl.quòd licèt talem rem emerit ab illo creditore anteriore,tamen poteſt ad eandem conueniri ab alijs creditorib. quia emptio rei propriæ nihil valuit, & licèt tempore, quo filius emit, nondum fuiſſet hæres, & ſic illo tempore emptio valebat,quia non emit rem propriam,ſed hæreditariam, tamen ſecundum Bartol. & Doctor. communiter, quia poſteà adeundo hæreditatem, fingitur vſque retrò fuiſſe dominus illius rei. l. hæres quoque.ff.de acquirend. hæred. certè attenta iſta fictione dicitur emptionem non valuiſſe, tanquam rei ſuæ.ſic intelligunt Doctor. gloſſ. mihi videtur, quòd gloſſ. non loquatur in iſtis terminis, ſed quando filius primò ſe immiſcuit hæreditati patris,deinde poſt immixtionem vnam hæreditariam rem emit, & tunc abſque fictione dicit gloſſ. quòd iſta non eſt emptio,quia rei ſuę non poteſt eſſe emptio, ſed potius cenſetur reluitio,& ita etiam hanc gl.intelligit Fulg. hic,& eſt proprius gl.ſenſus,& ex iſtis omnibus habes, quòd ſi aliqua res defuncti erat hypothecata pluribus, quòd hæres redimendo talem rem à primo creditore, licèt videatur acquirere ius, quod habebat ille primus creditor, & ille præferebatur alijs, & alios excluſiſſet, per hoc tamen hæres non conſequitur,quin poſſit ab alijs creditoribus conueniri, vt hac gloſſ. not.quam Paul.dicit perpetuò not.& de facili quilibet diceret oppoſitum. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Qui dicit teſta.nullum videtur adire, vnde poſteà abſtinere non poteſt.*
2 *Inutilis tranſactio non valet etiam in vim pacti nudi.*
3 *Filius ſuus poſtquam ſemel adiuit, vel ſe immiſcuit hæreditati patris, non poteſt amplius reſpuere.*

LEX III.

1 SVus hæres. † Qui dicit teſtamentum nullũ,videtur adire,vnde
2 poſteà abſtinere non poteſt. † Et inutilis tranſactio non valet etiam in vim pacti nudi.hoc dicit.Et aduerte,ꝙ ſecũdum Cy.iſte ſuus hæres primò adiuerat hæreditatem.Tu dic melius ſm omnes,quod in iſto text.filius non adiuerat expreſsè hæreditatem patris,ſed cùm eſſet præteritus in teſtamento dicebat teſtamentum patris nullum, & iniuſtum, vnde filius dicendo teſtamentum nullum,intelligitur adire ab inteſtato.l.cùm quidam ff.de bon.poſ.allegata in gl.vbi videas Bar.& in l.gerit.verſi.circa tertium principale.ff.de acqui.hęre. & plenè Sal.& Ful.hic,& Bal.& Imo.in l.filio præterito. in 25. col.ff.de inoff.teſt.rup.caſum figurant Cy.Bal.& Sal.& Pau.hic.& breuiter tu ſic pone.Filius ſuus præteritus in teſtamento patris egit contra hæredem ſcriptum,dicens,ꝙ teſtamentum patris erat iniuſtum,quia filium præterijt inſtituto extraneo,& ſic ꝙ hæreditas patris ſpectabat ad eum ab inteſtato, certè per hoc intelligitur adiuiſſe hæreditatem patris,quia iſta intentare non poteſt citra ins,& nomen hæredis,poſteà interuentu amicorũ repudiauit hæreditatem patris facta tranſactione cum ſcripto hærede,iſtis non obſtantib.filius volebat procedere, & obtinere hæreditatem patris, quæritur an poſſit.contra filium opponebatur repudiatio, item tranſactio, quib. non obſtantibus Imperator determinat pro filio contra hęredem, quia neutrũ ex prædictis nocet,nõ quidem repudiatio, quia poſtquam filius ſemel adiuit,amplius repudiare non poteſt. non obſtat trã ſactio, quia tranſac. fuit inutilis, ex quo non poteſt fieri niſi aliquo dato.l.tranſ. ſ.de tranſac. ſed ſcriptus hæres nil dedit filio,ergo tranſac.eſt inutilis, & ſi dicas, fortè ſcriptus hæres nil dedit filio,quia filius liberaliter fecit tranſactionem,& ſic dato quòd tranſactio non valeat vt tranſactio, debuit valere ſaltem vt pactum nudum,& ſic vt pactum gratuitum.Reſpon.quòd in iſta.l.non agebatur,quòd filius donaret,ſed quòd aliter rece
3 deret quàm inchoauerat contra ſcriptum hęredem. ¶† Not. in verſi. cùm reſpuere quæſitam. quòd filius ſuus poſtquam ſemel adiuit,vel ſe immiſcuit hæreditati patris,non poteſt amplius reſpuere,licèt Bartol.& Docto.in l.ſeq.aliter dicant,& ſic pondera,quòd licèt dicatur, quòd aditio, & repudiatio paribus paſſibus ambulant. l.is poteſt.ff.de acquirend. hęred.tamen in filio ſuo non idem iuris eſt in repudiatione,prout in aditione, quod oſtendo, quia filius ſuus poſtquam repudiauit hæreditatem patris,adhuc poteſt reuocare abſtenſionem, olim perpetuò.l.ſi quis ſuus.ff. de iure deliberan. hodie vſque ad triennium m.l.final. infra eodem, & tamen filius poſtquam adiuit, vel ſe immiſcuit,non eſt locus pœnitentiæ, quia immixtionẽ non poteſt reuocare, caſus eſt hic, ratio diuerſitatis eſt ſecundum Sal.hic in 1.no.quia vnus actus eſt fauorabilis filio.ſ.poſſe reuocare abſtenſionem,alius non.ſ.repudiare poſſe;quæ ratio non ſatisfacit. quid.n. ſi filius immiſcuit ſe hæreditati damnoſæ, fauorabile ſibi eſſet poſſe immixtionem reuocare. Aliam rationem ſentit Bald. in l.final. in princip. vbi Paul. & Fulgoſ. ĵ.eod.& notabilius Cu.in l.ſi quis ſuus ff.de iure delib.licèt non ſic clarè:nam filius ſuus de iur.ciui.velit nolit eſt hæres,& licèt à prętore habeat beneficium abſtinendi,& ſe abſtineat,tamen remanent reliquię antiqui iuris, quę ſufficiunt ad confirmandum teſtamentum,acſi eſſet adita hęreditas.l. cùm quaſi.§.ſed & ſi ſuus.ff.de fideicom.lib.gloſſ. in l.quidam eulogio. in gloſſ. mag.in fin.ſupra titul.1.& propter illas reliquias mediante ſuitate, quę durat non obſtante abſtenſione, lex permittit in filio ſuo tantum, quod poſſit abſtenſionẽ reuocare, & quia res de facili reuertitur ad naturã ſuã.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret. ff.de pac.iſta eſt ratio.l.fi.ĵ.eo.quæ ratio ceſſat ẽcontra,vt patet.

¶ Gloſſ.

Source : BIU Cujas

¶ Gl. fi. in verb. non poteſt. timore contrarij. l. poſtquam liti. ſ. de pac. ponit quatuor ſol. poſteà in fi. alleg. tres cõcor. ad hunc tex. & ſic diuide in quinque. Dic clarius ſecundũ Bart. & Doct. quòd in contrario renuntiatio fuit facta gratis animo donandi, ideo ſtatim præiudicat, ſed hic fuit facta ex cauſa tranſa. & quia tranſactio fuit inutilis, non præiudicat, ita loquitur hic, ante Bart. iſta eſt propriè ſolutio. gl. hic in 1. ſol.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſus ſe non eſſe hæredem, an videatur repudiare.*
2 *Repudiatio facta per filiam, quæ prius adiuerat hæred. patris, vel aui non valet. & nu. 3.*
4 *Hæreditas ſemel adita repudiari non poteſt, niſi in duob. caſibus.*
5 *Aliud eſt confiteri, aliud repudiare hæredtatem.*
6 *Confeſſus in iudicio habetur pro iudicato.*
7 *Inſtrumenta guarentigiata etiam ſi ſint ſine cauſa, mandantur executioni, ſtante ſtatuto, quòd dicta inſtrumenta mandentur executioni.*

LEX IIII.

SIcut maior. Secundum Bartol. ſubtilis, & vtilis eſt, & valde difficilis in tex. & diuiditur in duas. In prima præmittit duas regulas, in quib. reſultat deciſio quæſtionis propoſitæ. In ſecunda ibi, nec quòd confeſſos, reſpon. obiectioni. Inutilis repudiatio facta lite pendente non habet vim vtilis cõfeſſionis, nec prejudicat repudianti. hoc dicit. & caſum figurant notabiliter Cyn. Bald. & Pau. hic. Tu aduerte, quod iſta lex legitur dupliciter. Primò ſecundum Cy. Bal. & Pau. ꝙ qui repudiauit ſucceſſionem ſibi delatam in iudicio, ille erat, qui non obſtante repudiatione volebat adhuc eſſe hæres, & agere, ac ſi repudiatio ſibi non priæudicaſſet. alius eſt ſenſus Bartol. ex mente gloſſ. hic, quòd iſte maior. 25. ann. primò adiuit hæredit. & dum à creditoribus hæreditarijs in iudicio conueniretur, ipſe in iudicio rpeudiauit, & ſemper durauit in hoc propoſito, ne eſſet hæres, & ſic iſta repudiatio fuit facta creditorib. ideo non excludit repudiantem, ſecus ſi facta eſſet ei, qui prætendit ſe hæredem, quia ſibi præiudicaret, ſecundũ Bart. & Alex. hic. Sed pondera, quòd contra iſtum intellectum Bart. & Alex. obſtat multum tex. in l. præcedenti. ad quem nemo aduertit in ratione ſui, dum dicit cum reſpuere, &c. vbi filius præteritus, qui dixit teſtiñ nullum p̃ ſcriptum hæredem, & ex hoc dicitur adiuiſſe, vt ibi dixi, poſteà repudiauit hæreditatem ipſemet ſcripto hæredi, tamen dicit ibi text. quòd non poteſt repudiare, poſtquam ſemel adiuit, licèt repudiet in manibus ſcripti hæredis, ergo intellectus Barto. & Alexan. videtur contra illum tex. nam volunt, ꝙ poſtquam iſte ſemel adiuit, & poſteà repudiauit, quòd iſta renũtiatio ſibi non præiudicat, quia eam fecit creditorib. ſed ſi feciſſet eam ei, qui ſe prętendit hæredem, ſibi præiudicaret, per d. l. poſtquam liti, quæ gl. hic in verbo hæreditatem alle. non video qualiter ſuſtineatur. Nec dicas, quòd in l. præcedenti ſit propter tranſa. inutilem. quia vt ibi dixi, contra filium duo opponebantur, repudiatio, & tranſactio, & Imperator ad vtranque de ꝑ ſe reſpond. & primò, ꝙ repudiatio filij non nocet, licèt ſit facta ſcripto hæredi, quia ſemel aditam repudiare non poteſt, etiam ſi repudiet in manibus hæredis. ergo ibi eſt tex. contra intellectum Bart. & Alex.

2 ¶† Item aduerte ad verſi. nec quòd confeſſus. vbi oppo. contra tex. deciſio. ꝙ imò repudiatio facta in iudicio debeat præiudicare, quia confeſſus in iudicio habetur pro iudicato, acſi lata eſſet ſentẽtia, & Imperator reſpondet, ꝙ illa regula non pertinet ad vocem repudiantis, ſed ad confitentem ſe debere certã quantitatem, dicit Pau. quòd tex. vult dicere, ꝙ hæres confitendo ſe non eſſe hæredem, non per hoc repudiat hæreditatem, quia aliud eſt repudiare, aliud ꝓfiteri. ratio, ꝙa primũ diſpoſitiuum eſt. ſ. repudiare, ſm autem eſt enuntiatiuum tñ, & hanc dicit eſſe intentionem huius legis. Cy. aliter exponit tex. ꝙ vox repudiantis hęreditatem non continet confeſſionem, quia qui confitetur, dicit ſic eſſe, vel non eſſe, ſed qui repudiat, non dicit ſe non eſſe hæredem, & ita etiam declarat tex. Bal. hic. Puto, ꝙ alius ſit ſenſus, quòd ſi maior primò adiuerit, poſteà repudiauerit in iudicio, quòd iſta repudiatio non valeat. Nõ obſt. ſi dicatur, nonne confeſſus in iudicio habetur acſi eſſet iudicatum? reſpon. text. quem ego ſic declaro, quòd verum eſt, quando confitetur certam quantitatem debere, ſed ratio eſt, quia tunc confeſſio fit contra ipſum confitentem, & dato, quòd ſit ſine cauſa, tamen, quia eſt facta in iudicio, valet, & ſibi præiudicat, hoc autem non poteſt conuenire ei, qui repudiat hæreditatem ſemel aditam, quia poſtquam ſemel adiuit, eſt effectus obligatus omnibus creditoribus hæreditatis, ſi poſteà repudiatio ſua facta in iudicio haberet vim iudicati, iſta repudiatio eſſet in fauorem ſuum contra creditores, ideo ei non ſtatur,

2 & ita declarat hic gl. in fi. in pe. parte. ¶† Nota ergo ſecundum Pau. hic eſſe tex. notabilem pro puellis, quæ maritantur in locis, in quibus fœminæ ſucedunt ſicut maſculi. Nam fratres maſculi faciunt eas repudiare hęreditatem patris, vel aui. nam ſi talis filia prius adiuiſſet hęreditatem patris, illa repudiatio nõ valet, vt hoc text. Ideo fratres debent facere repudiari, non dico hæreditatem quam adiuerat, ſed faciant renuntiare omni iuri, quòd habet in hæreditate patris, & tunc excludetur. d. l. poſtquam liti. & dicit Pau. hoc eſſe notandum, vt filia non dicat repudio, ſed dicat renuntio, & dono omne ius, ꝙ habeo in tali hæreditate, & dicit, quòd notarij facile in hoc deciperentur, & licèt Alex. reprobet ſequendo intellectum Bart. ad hunc tex. tamen, vt mihi videtur, intellectus Bart. ſuſtineri non

3 poteſt propter l. præcedentem: vides ergo, † ꝙ eſt differentia, an filia nondum adiuerit hæreditatem patris, & illam poteſt repudiare, ſi autẽ iam adiuiſſet, tunc ſimplex repudiatio nihil valet, vt hoc text. Sic in ſimili dicitur de ſtatuto ciuitatis Mediolani, quo cauetur, quòd nubens extra territorium Mediolani priuetur hæreditate patris, debet intelligi de hæreditate in futurum deferenda: ſed ſi filia patris adiuiſſet hæreditatem patris, & poſteà nuberet extra territorium, non haberet locũ. d. ſtatutum. ita in terminis Bald. in l. ſi matre ſuperſtite. in fi. C. de ſuis, & leg. alleg. tex. ſolennem, qui non poſſet magis facere, in l. fi. ff. vnde lib. & illam deciſio. Bal. refert, & ſequitur Petr. de Anch. in commen. c. canonum ſtatuta. verſic. ſed pone, ſtatutũ eſt. extra de conſtitutio. eam etiã refert, & ſequitur Cum. in l. hæres per ſeruum. ff. de acqui. hæred. vbi dicit, quod ita conſuluit in iſta ciuitate Papiæ. Et confirmatur viua ratione, quia filia poſtquam adiuit hæreditatem patris, non dicitur amplius hæreditas patris, ſed patrimonium filiæ. gl. eſt in d. l. hæres per ſeruũ. & in l. 1. §. veteres. vbi Lud. Raph. & Alex. ff. de acq. poſ. decidunt per hoc aliquas bonas deciſiones. ergo cũ hoc ſtatutum Mediolani priuet filiam nubentem extra territoriũ hæreditate pr̃is, & ſtatutũ ſit odioſum, non habebit locũ iſto caſu, vbi poſt aditã hæreditatẽ à filia non eſt amplius hæreditas patris. Sed inuenio Bal. in ſtatuto propriè Mediolanenſi tenentẽ contrarium, quod etiam ſi filia adiuerit hæreditatem patris, & poſtea nubat extra territorium, quòd etiam habebit locum d. ſtatutum. ita Bal. in c. conſultationib. in fin. colu. de offic.

a deleg. & mouetur, quia ſtatuta debent intelligi ª ſm cõem vſũ loquendi, ſed ſm cõem vſum intelligitur ſtatntũ. i. de illis bonis, quæ fuerunt patris, & ſic etiam habebit locum, licèt hæreditas ſit adita, quia ſm cõem vſum loquendi appellatur hæreditas, licèt ſit adita, vt cùm dicimus, iſte habuit magnam hæreditatem, licèt adiuerit, tamen appellamus hæreditatem, & quando probaretur de iſto cõi vſu loquendi, paſſus eſſet ambiguus, & fortè tunc melior eſt opi. Bal. in d. c. conſultationib. & tanto magis, qa etiam hæreditas poſtquam eſt adita, adhuc tñ appellatur hæreditas, text. eſt in l. fin. § ſi autem. in ſecunda, & ibi not. Bal. ſ. de bon. quæ lib. primam tñ opi. in ſtatuto Mediolanenſi ſequitur Lud. conſil. 10. incip. viſis ac diſcuſſis puncto, & conſtitutionib. & in conſil. 442. incip. vt deciſionem ac-

* cipiat præſens conſultatio. *& Moder. communiter* in d. §. veteres.

4 ¶† Secundò noto regulam ex text. quòd hæreditas ſemel adita amplius repudiari non poteſt. Fallit in duob. caſibus, vt in glo. 1. addit Bartol. tertiam fallen. mediante reſtitutione in integrum. l. vnica. C. ſi vt ſe ab hæred. abſtin. quæ fallentia eſt vera, ſed non facit ad propoſitum. cùm regula huius text. ſit in maiore. Adde aliam notabilem fallen. in l. ſi certarum. §. Iul. ff. de teſta. mili. Adde etiam aliam in l. cum hæreditate. ff. de acquir. hæredit. de cuius intellectu dixi in l. quidam eulogio. ſ. de

5 iure delib. ¶† Tertiò noto, ꝙ aliud eſt confiteri, aliud repudiare hæreditatem. Adde text. in l. ſi te. C. de ingen. & ma. quem ibi Bald. dicit eſſe ſingul. quod qui renuntiat liti, non fatetur,

6 licèt ſibi præiudicet. ¶† Quarto noto, quòd confeſſus in iu-

b dicio ᵇ habetur pro iudicato, intelligit Bald. etiam ſi ſit confeſſio informis, ideſt ſine cauſa, de quo habes gloſſ. not. in l. prima. in fin. ff. de interrogat. actio. † Et per hoc infert Bald. ad inſtru-

7 menta guarentigiata etiam ſi ſint ſine cauſa, mandantur executioni, ſtante ſtatuto, quòd dicta inſtrumenta mandentur executioni.

ADDITIONES.

a Statuta debent intelligi. Adde gl. in verb. non continebuntur. in l. librorum. in §. quòd tamen, & ibi Bartol. ff. de lega. 2. Bartol. in l. Labeo. ff. de ſupellect. lega. Bartol. in l. prima. ff. de ſuis, & legit. Bart. in l. prima. C. de iuram. calum. Mathef. not. 116.

b ¶ Confeſſus in iudicio. Adde l. 1. C. d confeſ. gloſſ. & Bartol. in l. de ætate. in §. qui interrogatus. ff. de interrog. act. Spec. in tit. de act. in §. 1. ver. confeſ. per Rotam deciſ. 425. incip. fuit dubitatum. in nouiſ.

Source : BIU Cujas

ad inſtrumenta guarentigionata, quæ ex forma ſtatuti habent executionem paratam, vt procedat etiam ſi tale inſtrumentum ſit ſine cauſa, quod etiam tenet Bal. in l. 2. in 3. col. C. de exc. rei iudi. Sed contrarium tenet ipſe Bald. in l. ſi non ſortem. §. 1. ff. de condi. indeb. ſed concorda, vt per Imol. in l. fina. verſicul. 3. limita ff. à quibus appella, non licet. ¶ Gloſſ. final. in verbo pertinet. diuiditur in 5. In prima allegat concord. ad tex. In ſecunda notat. In tertia remouet tacitum contrarium, In quarta ibi, item eſt alia, oppo. contra text. & dupliciter ſoluit, & quia obſcura eſt, declaro. nam videtur, quòd licèt repudiatio hæreditatis facta extra iudicium non noceat, tamen facta in iudicio nocet, ſicut in ſimili dicitur de confeſſione, quæ facta extra iudicium nihil nocet, ſi ſit ſine cauſa. l. cùm de indebito. §. final. ff. de probat. & tamen ſi fiat in iudicio etiam ſine cauſa præiudicat. l. 1. in fin. ff. de interrog. act. glo. dupliciter reſpondet, primò quòd licèt in confeſſione adhibeatur dicta differentia, tamen in repudiatione non reperitur hæc diſtinctio, & ad hoc iſtam gloſſ. reputat ſingu. Bald. in capitul. quòd in dubijs. de renun. & ſic gloſſ. vult, quod in repudiatione non refert, an fiat iudicio, vel extra, in cõfeſſione ſecus: tamen iſta ſolu. ſolùm diuerſificat factum, tenę ergo ſecundam ſolutio. quæ vera eſt. In quinta gloſſ. opponit contra text. & bene ſoluit. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus ſine tutore non poteſt repudiare hæreditatem ſibi delatam.*
2 *An ſolus Prælatus, ſeu Rector poſſit repudiare hæreditatem delatam Eccleſiæ.*

LEX V.

1 **Pupillorum.** † Pupillus ſine tutore non poteſt repudiare hæreditatem ſibi delatam. hoc dicit, & ſi tutorem haberet, adhuc non poſſet cum eius auctoritate repudiare, niſi interuenientibus conſanguineis, & amicis. gloſſ. eſt ſingu. in l. tutor. ff. de bonor. poſſeſſio. ſed ſi tutorem non haberet, poſſet tamen autho. iudicis. l. ſi infanti. ſupra de iur. delib. ſecundum Cy. & Bald. & Modern. hic. ¶† Quid autem
2 in Prælato, a & Rectore Eccleſiæ, an ſolus poſſit repudiare hæreditatem delatam Eccleſiæ, ponit Bald. hic, & in locis alle. per Alexan. Adde Ludouic. Roman. in conſil. 182. incip. Viſis quæ narrantur in facto. & per Pan. in conſil. 22. in prima columna. in 1. volum. Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶Quid autem in Prælato. Adde diffusè per Fely. in capitul. in præſentia. de proba. in vltima col.

SVMMARIVM.

1 *Regulariter qui ſemel repudiauit, hæreditatem nõ poteſt amplius adire, fallit tamen in ſuo hærede, quod amplia duob. modis, vt infra nu. 2. & limita decem modis, vt infra nu. 3.*
4 *Minor de omnibus his, quę geſta ſunt per eum in minori ętate à 20. an. infra, donec eſt minor, habet reſtitutionem in integrum. Item etiam vſque ad 29. ann.*
5 *Non ſolum ſi ſuus repudiaret hæredi patris infra 25. ann. ſed etiam ſi poſt. 25. ann. repudiaret, intra alios quatuor ann. adhuc poteſt reuocare, ſicut ſi repudiaret intra. 25. ann.*
6 *Aliquid conceditur rebus integris, quòd non concederetur, quando res deſineret eſſe integra.*

LEX VI.

Si quis ſuus. Iſta. l. eſt vnica, & ſing. in plurib. partibus, vt ſtatim dicam. ĵ. & diuiditur in quatuor partes princip. In prima refert diſpoſitionem iuris antiqui, ſcilicet ſtorum. in l. ſi quis ſuus. ff. de iure deliberan. quæ l. duo diſponebat. primò, quòd ſuus hæres, qui abſtinuerat ab hæreditate patris, poterat abſtenſionem perpetuò reuocare. ſecundò illud limitabat verum, donec res eſſet integra, & ſic antequam res hæreditariæ eſſent alinatæ. In ſecunda corrigit illam. l. antiquam in maiore quo ad tempus, vt licèt olim quilibet ſuus etiam maior poſſet perpetuò abſtenſionem reuocare, hodie non poteſt, niſi vſque ad triennium. In tertia corrigit in minore, vt etiam non poſſit perpetuò reuocare, ſed vſque ad 7. ann. poſt 25. ſi bene conſideras. In quarta corrigit ius antiquum in alio, inquantum iure antiquo non præmittebatur reuocatio reb. alienatis, iſtud corrigitur, vel limitatur in minore, vt non obſtante rerum alienatione poſſit reuocare abſtenſionem, & res recuperare. Secunda ibi, hoc corrigentes. Tertia ibi, ſinautẽ, vel minor. Quarta ibi, niſi adhuc fortè. Suus hæres maior. 25. ann. hodie ſuam abſtenſionem intra triennium poteſt reuocare, ſi bona non ſunt alienata, ſed minor, vel conſtitutus in tempore vtili, quod eſt quadriennium poſt 25. ann. poteſt intra illud quadrienium, & intra tres ann. reuocare, quod procedit in minore etiam ſequuta alienatione. h. d. ſecũdum verum intellectum omiſſo ſummario Bart. quod in vltima parte non
1 eſt verum, vt ſtatim dicam. ¶† Nota ex iſta. l. ſingulari, quòd licèt regulariter, qui ſemel repudiauit hæreditatem, non poſſit amplius eam adire. l. ſicut. ſ. eo. fallit in ſuo hærede, qui olim poterat perpetuò abſtenſionem reuocare reb. integris, hodie poteſt cum diſtinctione de qua in iſta. l. & ſic dicas, quæ eſt ratio huius fallentiæ in ſuo hærede? dic, quòd ratio eſt propter reliquis ſuitatis, quæ durant, licèt ſuus ſe abſtineat ab hæreditate, & illæ reliquiæ operantur plures effectus, vt patet in l. cùm quaſi. §. ſed & ſi quis. ff. de fideicom. liber. Item operatur hunc effectum, vt poſſit abſtenſionem ſuam reuocare, ſecundum quod declaraui in l. ſuus. ſ. eo. & vt pulchro ordine recolligam materiã huius. l. & omnia. dicta gl. & Doct. extendam iſtam. l.
2 duob. modis, deinde ponam. 11. vel 12. fallentias. ¶† Primò ergo pondera, quòd tex. hic, & in d. l. ſi quis ſuus. generaliter dicunt, ſi quis ſuus, ergo patet, ꝙ iſta iura habent locum in quolibet ſuo, & ſic nedum quando tractatur de hæreditate patris, ſed etiam aui, vel proaui, cuius nepos in poteſtate poteſt eſſe ſuus, ſubducto patre de medio. ſecundum Bar. hic in fi. & in d. l. ſi quis ſuus, & gl. & Bart. in l. nonnũquam. ff. de colla. bono. ¶ Secundo amplia, & extende hanc. l. etiam ſi iſte ſuus hæres haberet conjunctum, ſeu cohæredem extraneum ſibi datum in teſtamento patris, dummodo coheres nõ adiuerit, antequã reuocet filius abſtenſionem, & ſic res ſit integra; ratio eſt, quia per dationem cohæredis extranei non tollitur ſuitas quo ad
* ea, quæ teſtator in teſtamento diſpoſuit, *ſecundum communem ſententiam in* l. apud Iulianum. §. idem Iul. ff. ad Treb. & dixi aliquid in l. ſi fratri. ſ. de iure deli. ita concludit notabiliter Bart. in l. pro hærede. §. Papi. ff. de acq. hære. per illum tex. in verb. & co hæres adijt. à cõtrario ſenſu, & ita concludũt Ang. & Mod. hic reprobata gl. 2. hic in verb. reſeruetur. ¶† Nunc limita primo
3 iſtam. l. procedere in hæreditate patris, vel aui, & ſimilium, dummodo ibi adſit ſuitas. ſecus in hæreditate matris, vel lineæ maternæ, quia ibi ceſſat ſuitas in qua fundatut iſta lex. poteſt tamen, licèt non per hanc. l. vſque ad triennium, tamen vſque ad annum reuocari per l. filij mater. ff. ad Tertu. allegata in gl. 1. de cuius legis intellectu, quia varia dicuntur propter. l. 2. ſ. de iur. & fac. ign. dic, vt dixi in l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. Secundò limita iſtam l. non procedere in filio emancipato, quia in eo ceſſat ſuitas, & licèt hodie ſublata ſit differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis ſolùm quo ad ſuccedẽdum ab inteſta. tamen vbi aliquid fundatur in ſuitate, illud cadere non poteſt in emancipato, & video hodie, quòd emancipatus non transmitteret hæreditatem patris non aditam ex potentia ſuitatis, quia in eo etiam hodie non eſt ſuitas, vt concludunt Doct. in l. ventre. ff. de acq. hære. & quòd iſta lex non habeat locum in emancipato, concludunt Bart. & alij hic, reprobata glo. prima, quæ contrarium tenebat, per l. nunquam. ff. de colla. bono. quę nihil facit, quia ibi filius emancipatus non repudiauerat hæreditatem patris, ſed negauerat ſe velle conferre, inter quæ eſt differentia, vt dixi in l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. Iſtud idem firmãt Bar. & alij in multis locis relatis per Ale. hic. Dñt tñ Cy. Ray. & Ale. hic, ꝙ emancipatus poteſt intra annum reuocare per d. l. filij mater, quæ non fundatur in ſuitate. & tenet ẽt Bald. in l. ij. ſ. de iuris & fac. igno. licèt contrarium velint Saly. & Ful. & non
a bene. ¶ Tertiò notabiliter limita iſtam. l. a habere locum in filij ſuis, qui repudiant hreæditatem patris, vel alterius aſcendentis. ſecus autem eſt ècontra, quia ſi aſcendens puta pater, vel auus repudiaret hæreditatem filij, vel nepotis, non poſſet reuocare abſtenſionem factam in hæreditate deſcendentium intra triennium, quia ceſſat ratio huius legis, quæ fundatur in ſuitate. ita gloſſ. in l. non iuſtam. in gloſſ. final. quam ibi ſequitur Bald. C. ad Trebel. de qua non fuit recordatus Bald. hic idem tenens. Poſſet tamen aſcendens intra annum reuocare per d. l. filij mater. ſecundum Bald. in l. 2. ſ. de iur. & fact. igno.

ADDITIO.

a ¶Iſtam. l. Comprobat in l. qui ſe patris. in vltim. char. ſ. vnde lib. PVRPV.

Source : BIU Cujas

fac. ign. ¶Quartò limita iſtam. l. procedere in repudiatione, vel abſtenſione, quam facit ſuus hæres extra iudicium, illam poteſt reuocare ſecundum tempus hic limitatum, ſecus ſi talẽ repudiationem facit in iudicio, quia propter rigorem iudiciorum non poteſt abſtenſionem reuocare. ita ſing. Bald. in d.l. 2. ſed iſta limitatio eſt falſa, per id, quod dicit glo. in l. ſicut. s̃. eod. vbi notaui, vbi dicit glo. non referre, an repudiatio hæreditatis fiat in iudicio, vel extra. ergo rigor iudiciorum nil operatur. l. ſiue apud acta. s̃. de tranſac. & ideo contrarium, & melius tenuit idem Bald. hic in fin. & ſequuntur Fulg. & Alex. hic. ¶Quintò limita no. iſtam. l. non procedere, quando filius ſuus renuntiaſſet legitimæ, & ſic debito bonorum ſubſidio, vel ſupplemento legitimæ, tunc non poſſet talem renuntiationem reuocare, ſicut nec quãdo renuntiauit querelæ. l. ſi quis filium. s̃. de inoffi. teſta. nec obſt. iſta lex, quia loquitur in ſuo, qui eſt hæres vniuerſalis patris, non quando habet legitimam tantũ, ſicut videmus in legatario, quia ſi renũtiat legato, non poteſt renuntiationem reuocare. l. proinde. in fin. ff. ſi cert. pet. ita ſing. Bal. hic. licèt Imo. in l. quia poterat. vbi ponitur materia huius legis. ff. ad Treb. teneat contrarium, non faciens mentionem de Bald. hic. motus per l. ita tamen. §. qui rogatus. ff. ad Treb. quæ nil facit, primò, quia ibi non loquitur de legitima, ſed de Treb. ſecundò, & fortius, quia vt ibi declarat Bart. ibi non interuenit renuntiatio hæreditatis, ſed fuerunt prolata quædam verba ambigua, & no. iſtam limita. ¶Sextò limita iſtam l. procedere in repudiatione, ſeu abſtenſione expreſſa, ſecus in tacita. nam
* ſi filius ſtat per 30. annos, excluditur à iure immiſcendi, *ſecundum communem*. l. licèt. s̃. de iure delib. certè iſtam tacitam repudiationem non poteſt ſuus intra triennium reuocare. ita expreſsè tenet Bart. ſi inſpicias in l. 2. poſt gl. ibi in 1. opp. s̃. de iur. & fac. ign. vbi ponderaui, dum reſpon. ad hunc text. quòd loquitur in repudiatione expreſſa, ſecus in tacita per lapſum temporis, & ideo Bal. ibi dicit not. quòd maioris efficaciæ eſt repudiatio tacita, quæ inducitur per lapſum temporis, quam expreſſa, quia prima reuocari non poteſt, ſecunda ſic per hanc l. & idem tenent Pau. & Alex. hic. Bal. & Pau. in l. ſi quis ſuus. ff. de iur. deli. ¶Septimò limita iſtam l. procedere, quando ſuus non haberet ſubſtitutum. nam ſi ſubſtitutum haberet, & repudiaret, vel abſtineret, non poſſet abſtenſionem reuocare. ita gl. hic. in gl. 2. & in gl. vlt. Et pro iſta limitatione facit ratio, quia
* per dationem vulgaris ſubſtituti *ſecundum communem* tollitur ſuitas, vt traditur in d.l. apud Iulianum. §. idem Iul. ff. ad Treb. tetigi in l. fi. s̃. de inſti. & ſubſti. ſequuntur Bal. Ang. & Alex. hic, & Bart. in d.l. ſi quis ſuus, & in l. quandiu. prima. ff. de acqui. hęr. & ita teneas, licèt contrarium teneat Fulg. & Pau. hic. & in d.l. ſi quis ſuus. quia fieret nimia reſtrictio huic text. ſed hoc nil valet, quia ceſſante ratione. l. non dicitur fieri reſtrictio, imò ceſſat. l. ipſa, còm per dationem vulgaris ſubſtituti ceſſet ſuitas. & ratio huius legis fundatur in ſuitate. certè ceſſante ratione legis ceſſat ipſa lex. l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patron. & facit, quòd dicam in ſequen. limitatione. ¶Octauò limita iſtã. l. non pocedere in filio, quem pater inſtituit ſub conditione ſi voluerit, quia cùm talis conditio ſuſpendat ſuitatem. l. Cornelius. & l. iam dubitari. ff. de hęredib. inſtituen. ſi repudiaret, non poſſet reuocare, quia ceſſat ſuitas, quæ ſaltem interim eſt ſuſpenſa. ita not. Imol. in dicta l. iam dubitari, vbi reprobat in hoc Angel. tenentem contrarium. ¶Nonò limita, & declara iſtã. l. vt licèt filius, qui abſtinuit ab hæreditate, poſſit ipſe ſi viuat vſque ad triennium reuocare, tamen non tranſmittit iſtam faculta. reuocandi ad hæredes, ſecundum Angel. & Imol. & Ludo. in l. ventre. ff. de acquiredn. hæred. vbi Bartol. in 9. colum. & Bart. in l. ex militari. §. 1. in fin. ff. de teſtam. milit. licèt in contrarium fortiter faciat text. in ratione ſui in l. ſi quis filiumfamil. §. 1. ff. de acquirend. hæred. & contrarium tenet Fulgoſ. vbi diſputaui, in l. qui ſe patris. ſupra vnde liber. tamen prima opinio videtur comprobari, quia in filio dum vult, adeſt ſuitas, in qua fundatur iſta lex, quę ſuitas ceſſat in hærede, ad quem non trãſit. ¶Decimò limita iſtam. l. dum vult, ꝙ filius poſſit ſuam abſtenſionem reuocare ſolùm intra trienniũ, vt procedat, qñ abſtenſio fuit valida, quia in ea nullus error iuris, aut facti interuenit: ſi autem ſuus hæres abſtinuit, dum putat non eſſe ſuum, ſed voluntarium, ꝙa tunc talis repudiatio eſt inefficax, põt ꝑpe tuò reuocare. l. is ꝙ putat. cum l. ſeq. iuncta gl. q̃ ad hoc ibi not. Bart. pro limitatione huius legis. ff. de acq. hær. & ex his hẽs re-
4 collecta oĩa dicta gl. & Doct. ſuper hac. l. ¶† Scdò noto in ver. ſinautem, vel minor eſt. hic eſſe text. valde ſingul. ſm Bartol. & *communiter Doctor*. hic ꝙ gl. quarta hic reputat mirabile, quòd minor de omnibus his, quæ geſta ſunt per eum in minori ætate à 25. ann. j̃. donec eſt minor, habet reſtitutionem in integr. Item poſtquam eſt effectus maior. 25. ann. olim intra annum adhuc vtilem, hodie intra quadriennium, & ſic vſque ad 29. an. habet in integr. reſt. l. ea quæ. cum. l. ſeq. C. de temp. in integ. reſt. pet. & l. doli mali. verſi. diuerſum. ff. de noua. tamen elapſis 25. ann. ſi aliquid facit intra illos quatuor annos, non
5 reſtituitur in integ. d.l. doli. verſicul. diuerſus. ff. de noua. ¶† Hic tamen eſt vnus caſus ſing. ſecundum Doct. hic, quòd non ſolùm ſi ſuus repudiauerit hæreditatem patris intra. 25. annos, ſed etiã ſi poſt 20. annos repudiaret intra illos quatuor, quòd adhuc poteſt reuocare, ſicut ſi repudiaſſet intra 25. annos. & ſic hic eſt caſus, in quo quis eſt priuilegiatus in eo, quod fecit poſt 25. annos intra quadriennium, quod in alio caſu nunquã reperitur niſi hic, tamen ſi velles tenere contrarium, & adhære regulæ. d. l. doli mali. verſi. diuerſum. poſſes dicere, quòd iſte tex. nil probat ſaltem neceſſariò, & concludenter, prout etiam ſentit Pau. hic. quia text. iſte non dicit, quòd filius fecit abſtenſionem intra quatuor annos, ſed vbi loquitur de quadriẽnio, loquitur de reuocatione tãtum. ¶Tertiò noto ex ver. tunc. n. quod dicit Barto. ſolus in ſuo ſummario, & in hoc bene eſt ſolus, quòd quando res hæreditariæ ſunt alienatæ, non obſtante alienatione non ſolùm minor habet priuilegium, vt etiam tũc poſſit abſtenſionem reuocare, & recuperare res venditas, ſed etiam maior 25. annis cõſtitutus in vtili tempore, ſeu intra quadriennium, poteſt etiam ſi res ſint alienatæ, reuocare ſuam abſtenſionem, vt dicit Bartol. in ſummario. Et credo, quòd Barto. ſit deceptus per ęquiparationem text. vel quòd quis ſit minor, vel in tempore vtili conſtitutus. Sed certè non poſſet plus errare, quia text. dicit contrarium, dum in verſi. ſinautem, vel minor eſt, dicit aliud triennium indulgere reb. in ſuo ſtatu manentib. & ſubijcit niſi fortè in minore. ideo dicit Angel. in lect. Peru. quòd putat Bart. corruptum vitio ſcriptoris, quia
6 dicit contra iſtum text. ¶† Vlt. potes per te notare, ꝙ aliquid conceditur rebus integris, quòd non concederetur quando res deſineret eſſe integra, ſicut in ſimili in contractibus innominatis re integra eſt locus pœnitentiæ, aliàs non. l. ſi pecuniã. in prin. ff. de condi. ob cauſam. ſic etiam dominus poteſt reuocare mandatum procuratoris re integra, aliàs non. l. mandatum. la ſecunda. ff. mandati. & hoc inducit Paul. ad aliam. q. an
* filius poſſit legitimari poſt aditam hæreditatem, *& communis concluſio eſt*, quòd non, vt ponitur in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. & poſthum. cum concordan. vt hic, & ibi per Alexand. ¶Expeditæ ſunt omnes gloſſ. excepta. fin. quæ oppo. contra fi. text. & dat tres ſolut. tene ſecundam, quòd ibi habebat ſubſtitutum, qui adiuerat, & ſuo labore recuperauerat hæreditatem diſtractam, ita quòd defunctus non afficitur iniuria, prout hic, quando bona diſtrahuntur per creditores, vt reſpon glo. in contrario. d. §. Scæuola. in pen. col. quam ſequuntur Cyn. Salic. Fulg. & Alexand. hic. Potes etiam aliter reſpondere, vt per Angel. & Fulg. hic. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum petitur aperiri per officium iudicis.*
2 *An notarius teneatur dare copiam teſta. legatario ſuis expenſis.*
3 *Teſta. viuo patre poteſt de eius conſenſu aperiri.*
4 *In reſpicientibus ſolennitatem actus attendimus ſtatutum loci, in quo actus celebratur.*
5 *Dicta in teſtamento habent locum in codicillis.*

Quemadmodum teſtamenta aperiantur, deſcribantur, & inſpiciantur. Rub.

LEX PRIMA.

1 VT teſtamentum. † Teſtamẽtum petitur aperiri per officium iudicis. hoc primò, & debet aperiri ſecundum conſuetudinem illius loci, in quo petitur fieri apertura, & abſentib. teſtib. teſtamentarijs ſit loco eorum coram honeſtis perſonis, hoc ſecundò, & petenti copiam teſtamenti ſi iurat de calumnia, facienda eſt copia eius partis, quæ ad eum pertinet ſine die, & conſule, niſi ſint talia, quæ teſtator prohibuerit aperiri, aut pertineant ad alterius infamiam. hoc dicit tertiò, & codicilli debent aperiri eã forma, qua teſtamentum. hoc dicit totus titulus. Et conſidera, quare hic titulus ſit poſitus poſt præcedentes, cùm poſt repudiatam hæreditatem fruſtra petatur apertura teſtamenti. congruentius videbatur continuari ante duos titul. præcedent. tamen paruæ eſt vtilitatis, ideo non in-
2 ſiſto. ¶† Et not. diligenter deciſionem Paul. & Alex. hic, quãdo

Source : BIU Cujas

a notarius denegat * velle oſtendere teſtamentum legatario, niſi ſibi det copiam ſuis expenſis. pondera etiam, quòd in l. 2. in verbo a patre datas. tex. ſecundū Ang. ℭ † teſtamentū viuo patre pōt de eius conſenſu aperiri. Sed tu dic, ℭ nihil probat concludenter ſm Pau. hic, quia licèt pater dederit tabulas teſtamenti filio, vt in patriā deferret, tamen quādo venit ad patriam, & petijt aperiri, an pater tunc viueret, text. non dicit. tñ notabile eſt verum, vt habes tex. cū gl. in l. omnium. s̄. de teſta. Bar. in l. 2. §. ſi dubitetur. ff. eo. cum ſi. ¶† Item no. tex. ibi, ſm le
b ges moreſque, b &c. ℭ in reſpicientib. ſolennitatem actus attē dimus ſtatutum loci, in quo actus celebratur, ſed quia iſtam materiam examinat Bar. in l. 1. in 1. q. prin. s̄. de ſum. Tri. & ibi dixi, non tango hic. ponunt Doct. in c. ℭ clericis. de fo. comp. & ibi feci mentionem de deciſione Pau. de Caſt. an inſtrumenta alibi facta haberent executionem in loco, vbi eſt ſtatutum,
5 ℭ inſtrumenta mandentur executioni, & ècontra. ¶† Itē no. ℭ dicta in teſtamento habent locum in codicillis, & iſta dicitur extenſio paſſiua, quæ fit à l. vnde videtur, ℭ ſtatutum aliquid diſponens ſuper teſtamento, intelligatur ēt diſponere de codicillis. quam materiam vidiſtis in l. 2. obi omnes. ff. de leg. 1. ideo non pono hic, & ſic eſt expeditus iſte titulus. Iaſ. Papię.

ADDITIONES.

* ¶Quando notarius denegat. Adde Bar. in l. fi. ff. de tab. exhi. Bar. in l. theſaurus. ff. ad exhi.

b Leges moreſque. No. ampliationem, quòd conſtitutio in totū tollit publicationē. Bar. in l. 1. col. 6. de ſum. Tri. Pan. in d. c. 2. col. 4. de proba. PVRPV.

De edicto diui Adr. tol. & quemadmodum ſcri ptus hæres in poſſeſſionem mittatur. Rub.

LEX PRIMA.

Cum inter. In cauſa adipiſcendæ poſſeſſionis inſtitutus prefertur ſubſtituto. h. d. Et ꝓbat iſte tex. ℭ etiā ſubſtituto competat beneficiū. l. fi. j̄. eo. nam ideo hic nō poteſt competere, quia inſtitutus precedebat, & ita iſtum tex. allegat gl. in l. fi. in verb. ex vna parte. j̄. eo. vbi Bal. in 5. col. & Ang. hic. ¶ Gl. 1. diuiditur in quatuor, prout ponit quatuor rationes dubitandi ad tex. & pro eius introductione ita oppono ꝯ tex. nam lex debet eſſe de dubitabili. l. ℭ Labeo. ff. de Carb. edi. l. ancillæ. C. de fur. ſed iſta lex non vī hre dubium, quis. n. dubitat, ℭ inſtitutus, qui eſt primi gradus debeat preferri ſubſtituto, q̄ eſt in ſecundo gradu? gl. ꝑꝑ hoc ponit quatuor rationes dubitandi ad tex. prima eſt, quia ſubſtitutus dī ſub conditione inſtitutus, ſed pendente conditione cōpetit bon. poſ. ſecundum tab. multò fortius debet competere remedium iſtud adipiſcendę poſ. ſed nil valet, quia, ℭ inſtituto ſub conditione ea pendente competat bon. poſ. ſecundum tab. procederet, quando alius eum non prēcederet in gradu. tertiam rationem reprobant Doct. quia vitium prēteritionis cùm non ſit apparens, non poteſt opponi in hoc iudicio, ſaluo niſi de eo euidenter appareret, & ita ēt dicit Bar. in l. fi. §. 1. in 1. col. j̄. eod. tit. Præterea, & fortius ſm Sal. hic, non eſt licitum opponere de iure tertij, q̄ illud non eſt omnino excluſiuum intentionis agentis. l. cùm ſeruum quiſpiam. s̄. de ſer. fug. ſed ita eſt in propoſito. quid. n. ſi filius prætéritus tacitat, qui teſtamentum approbet. l. filio. ff. de iniuſt. rup? & propter hoc dubito de eo, ℭ volunt Bart. & Doct. hic, ℭ etiam ſi vitium prēteritionis appareat, non debeat licere ſubſtituto opponere, quia de iure tertij non licèt opponere, q̄ non eſt omnino excluſiuum, vt dixi. ¶ Gl. fi. in verſi. oportet. diuiditur in 5. partes, nam ponit tres extenſiones ad tex. Quarto per viam fallentiæ remouet vnum contrarium. Quinto idem facit. Secunda ibi, idem de ipſa. Tertia ibi, idem in legato. Quarta ibi, quandoque tamen vterque admittitur. Quinta ibi, item, ℭ hic dicit. ¶ In quarta parte, in qua gl. per viam fallentiæ dicit, ℭ ſubſtitutus ſimul cū inſtituto admittitur, q̄ teſtator primo loco inſtituit ſeruum hæredem credens eum eſſe liberum, & ſi hæres non eſſet, aliū ſubſtituit, iſto caſu vterque ſimul admittitur, vt vidiſtis in l. cū proponas. in gl. s̄. de hære. inſtit. Iſta gl. clarè procedit quo ad hæreditatem, & ſic quo ad proprietatem. Pulchrum dubium eſt, quid in poſſeſſorio, an vterque ſimul pro rata mittendus ſit in poſ. Bar. hic ſing. determinat, quòd nō, & Ful. ſequitur, & reputat pulchrum. Puto contrarium, ℭ ex quo clarè conſtat in iure libris apertis, ℭ æqualiter ſubſtitutus ſimul concurrat cū inſtituto iurib. allegatis, non video quare vterque non debeat pro rata in poſ. mitti, & ita etiam Pau. hic. Iaſon Papię.

SVMMARIVM.

1 *In iudicijs poſ. licèt ſint executiua, tamen contra agentem poteſt opponi exceptio dolo petis, quod incontinenti reſtituturus es.*

2 *Cauſa dicitur requirere altiorem indaginem, quando non poteſt incontinenti probari.*

3 *Exceptio falſitatis oppoſita in iudicio poſ. reijcitur, & reſeruatur in iudicio ordinario.*

4 *In omni iudicio quatuncunque ſummario, & executiuo, debet perſona cum qua litigatur plenè legitimari.*

5 *Etiam in caſibus ſummarijs, & executiuis filiusfam. non poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris.*

6 *Stante ſtatuto, quòd in cauſis damnorum datorum credatur iuramento damnum paſſi, ſi aliqui articuli incidant, vel emergant, debent etiā decidi per iuramentum, ſicut cauſa principalis.*

7 *Eo modo quo proceditur in cauſa principali. proceditur & in cauſis ſummarijs eius.*

LEX II.

Quamuis. Vitium teſtamenti inuiſibile, quod requirit altiorem indaginem, non impedit ſcriptum hæredem in poſ. mitti. h. d. ¶ Gl. 1. diuiditur in duas. In prima declarat text. In ſecunda pro declaratione text. format. q. in qua arguit
1 ad partes. & bene decidit. Secunda ibi, ſed circa. ¶† Ex ſecūda parte no. duo in effectu. primum eſt, ℭ in iudicijs poſ. licèt ſint executiua, tamen ꝯ agentem poteſt opponi exceptio dolo petis, quia petis ℭ reſtituturus eſt, quando incontinenti poteſt
* exceptio probari. Breuiter dic, ℭ gl. verum dicit * in iudicio poſſ. recuperandæ poſſ. propriè ſumpto, ℭ competit ei, qui verè ſpoliatus eſt, quia cum ſpoliatus ſit ante omnia reſtituendus in poſ. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad l. Iuliam. de vi. cap. 1. & toto tit. de reſti. ſpol. certè tunc nunquam poſſet opponi iſta exceptio dolo facis, etiam ſi opponens offerret ſe incontinenti pro
a baturum, ſed in iudicio adipiſcendæ poſ. de nouo, prout eſt verè remedium huius titul. & tunc procedit diſtinctio gl. ℭ ſi incontinenti poteſt excipiens probare, admittitur, aliàs ſecus,
b vt declarant Cy. & Pau. hic, & de hoc, quando in iudicijs poſ. b admittatur exceptio, eſt glo. magiſtra. in l. ſi de vi. ff. de iud. glo. & Doct. in l. 2. C. quorum bonorum. illa tamen regula, quam
c dedi, quòd in iudicio recuperandæ poſ. c ℭ competit ſpoliato, non admittatur aliqua exceptio ad impediendum reſtitutionem poſ. variè limitatur per Angel. & Paul. hic. & plenius per Lud. & Alex. vbi materia in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquir. poſſeſ. vnam teneas cordi, quam ponit Paul. hic in fi. de qua poteris multum lucrari: nam id, quod dicitur, ℭ ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus in poſ. limitatur, vt non ſit verum, quando ex tali reſtitutione poſſet vniuerſaliter oriri ſcandalum, & licèt ipſe non dicat, vide dom. Anton. qui notabiliter ponit, & deducit ad practicam, in c. ex parte. in vlt. colu. de reſtit. ſpol. poſt Fede. de Sen. in conſil. 273. item, (& hoc eſt, quòd volo te multum notare) quotieſcunque ageretur de reſtitutione alicuius caſtri ſeu fortilicij, qua facta reſtitutione ſi ille poſteà ſuccumberet, non eſſet facilis recuperatio talis fortilicij allegat. capitul. literas. vbi text. facit. de reſtitu. ſpoliator. & ſequitur ſimpliciter Alexand. in dict. §. nihil commune. in 17. colum. nec inuenio ab alio tactum, & facit, quod ibi dicit
2 Bald. in ſexta fallen. & ibi Alexand. refert. ¶† Secundò habes ex gloſſ. quòd cauſa dicitur requirere altiorem indaginem, quandò non poteſt incontinenti probari, quando autem dicatur poſſe incontinenti probari. eſt text. in l. ſi is à quo. in princip. quem ibi Bartol. dicit ſingulariſſimum. ff. vt in poſſeſ. legat. cùm concordan. vt hic per Alexand. ¶ Gloſſ. in verb. falſum.
1 diuiditur in quatuor. In prima colligit vnum ex text. In ſecunda contra illud oppo. In tertia ſoluit vno modo. In quarta de alia ſolut. ſe remittit. Secunda ibi, ſed videtur. Tertia ibi,
3 ſolu. illud. Quarta ibi, vel ſolue, vt ibi. ¶† Not. ex glo. ℭ exceptio falſitatis oppoſita in iudicio poſ. reijcitur, & reſeruatur in iudicio ordinario. iſtā gl. intelligit Cyn. hic in 5. oppoſitione vt procedat, q̄ ſcriptus hīs iam adierat hæreditatē, antequā opponeretur iſta exceptio falſi, ſed ſi iſta exceptio prius fuiſſet

ADDITIONES.

* Verum non dicit, legendum videbatur.

a ¶In iudicio. Gloſſ. ſequitur Cur. iunior conſilio 21. Præſupponitur. in fin. PVRPV.

b ¶Quando in iudicijs poſ. Adde gl. & Doc. in l. ſi non in iudice. ff. de iudi.

c ¶Recuperandæ poſ. Iſtum text. in verſic. vel inofficioſum. ſingulariter limitat Fulgoſ. in Authen. ex cauſa. colum. 3. de lib. præte. PVRPV.

Source : BIU Cujas

set opposita, tunc scriptus hæres nõ potuisset adire hr̃diiatem, quia fuisset dubius de viribus testa. l. cũ falsum. ff. de acq. hære. ergo si non potuisset adire, & sic effici hr̃s, non potuisset mitti in pos. ex hoc edicto, quia talis missio in possess. competit hæredi. & hoc sequitur Imol. in d. l. cùm falsum. Teneas glo. indistinctè, q̃ etiam si exceptio falsi esset opposita antequam hæres adiret, licèt hoc impediuisset eum adire, tamen cùm requirat altiorem indaginem, non impedit eum mitti in possess. quia ad hoc, vt quis possit mitti in pos. ex hoc titul. non requiritur, q̃ adierit, sed sufficit, q̃ sit scriptus hæres, secundum Barto. in l. fin. in 7. colum. ſ. eod. & ibi glo. in verbo legitimo. ante fin. & istam vltimam opin. videtur velle gl. in d. l. cùm falsum. in glo. fin. in vlti. solut. cum qua simpliciter transeunt Bart. & Ange. & magis in specie Paul. ibi, qui reputat hoc singul. & Fulgos. & Alexan. hic, cum concor. per eum adductis. Glo. in verbo seruus. diuiditur in tres. In prima declarat text. timore taciti contrarij. In secunda oppo. contra text. & dupliciter soluit. In tertia etiam oppon. & soluit. Secunda ibi, sed contra, supra de petit. hæredi. Tertia ibi, item ad idem contra. In prima parte ego nouiter pondero hic esse gl. quam reputo singularem, nec audini ab alio ponderatam ꝯ id, quod singulariter tenet Bal. in l. 2. in fi. C. de senten. & interloc. om. iud. vbi dicit, q̃ l. 1. s̃. de testa. & §. testes. institut. eod. non habent locum, quando communis error caderet in persona testatoris, & sic in eo, in quo est substantia testamenti, & illa iurà procedunt, quando cõmunis error cadit circa personas testium, & sequitur Alex. vbi dixi, in l. 1. s̃. de testam. hic est glos. in contrarium, quæ loquitur in persona testatoris, & dicit, quòd pro libero habetur tempore mortis, & ita intelligitur. §. testes. insti. de test. ¶ In vlt. parte. Bar. hic in fin. multum not. istam partem gl. & ex ea colligit vnum
4 notabile, & signandum, † q̃ in omni iudicio quantuncunque summario & executiuo, debet persona cum qua litigatur plenè legitimari, a & singularitas huius est, quòd licèt causa principalis sit summaria, & sic summariæ probationes sufficiant, sitamen opponantur contra personas litigantium, debet plenè constare de legitimitate personarum, & idem tenent simpliciter Salic. Fulg. & Alexand. hic, alij non tangunt. idem tenet Bartol. in extrauag. ad reprimendũ. in verb. sine figura. in 2. col. Bald. in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhib. & in l. fi. in 14. colum. in 5. q. ſ.
5 eod. † Pro isto dicto facit optimè, quia etiam in causis sum-
b mariis, b & executiuis filiusfam. non potest esse in iudicio sine consensu patris, & sic tunc requiritur legitimatio persone, vt notabiliter probat Bald. in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offic. proconſ. in versi. sed nunquid sibi potest. refert, & sequitur. d. Alex. in consil. 59. in 2. volu. incip. Viso processu causæ tam principalis, & c. in 1. colum. & ab ista doctr. non inuenio discordantem. Ego tamen multum dubito, & puto, q̃ ista decisio non sit vera, quia habeo regulam, quod quando causa principalis debet summariè tractari, certè omnes articuli, qui in illa causa incidunt, similiter summariè tractandi sunt. istam doctr. tradit Bar. in extrauagan. ad reprimendum. in verb. summariè. in 6. colum. sequuntur Docto. in clem. fæpè. de verbor.
6 signific. ¶† Pro ista regula optimè facit, quòd singul. decidit Bartol. in l. solent. in fin. colum. ff. de alim. & cibar. leg. vbi tenet, quòd stante statu. quòd in causis damnorum datorum credatur iuramento damnum passi, certè quicunque articuli incidant, vel emergant debent similiter decedi per iuramentum, sicut causa principalis. & illam decisio. Barto. sequitur not. Bal. in l. 1. in secunda colu. ff. de reb. creditoris. Paul. in l. cùm hi. in princip. ff. de transact. Francisc. de Are. in consil. 83. incip. Quia multa. in 2. colum. in fin. Facit etiam, quod decidit Bald. in l. 1. in 1. colum. in fin. per illum text. ſ. communia de leg. vbi determinat, quòd stante statuto, quòd in causis, quæ vertuntur super instrumentis guarentigionatis, debeat summariè procedi, certè super hypothecaria, quæ mouetur ratione debiti cõ-
7 tenti in instrumẽto, etiam proceditur summariè. † Vera ergo ista regula est, quod eo modo quo proceditur in causa principali, illo proceditur in causis summarijs eius, ergo eod. modo in casu Barto. si causa principalis erat summaria, & executiua, quare ergo si incidenter emergat dubitatio de legitimatione personæ, non debet sufficere summaria cognitio? & tamen Barto. dicit plena, nec gloss. nostra per quam Bartol. mouetur, aliquid probat. Considera tamen, quòd Bar. in d. l. solent. in 1. colum. si inspicias, facit differentiam, an statutum loquatur in plurali, an in singulari: nam si in plurali. s. quòd in causis damnorum datorum stetur iuramento damnum passi, quia tunc statutũ dicit in plurali in causis, certè quæcunque causa incidat, vel emergat, debet iuramento decidi, sed si statutum loqueretur in singulari, & diceret, quòd in causa damnorũ, & c. tunc dicit Bart. quòd si aliqua causa incideret, non posset decidi iuramento. l. si quando. C. vnde vi. & l. fin. quod metus causa. isto modo illa decisio non faceret contra Bartol. imò pro eo: alia tamen, quæ dixi, stringunt contra Bartol. tenendo dictùm Bartol. intellige dummodo opponatur à parte, aliàs iudex non debet petere legitimationem personarum, per ea, quæ not. Bartol. in l. inter quos. §. alieno. circa finem. ff. de damno. infect. & ista not. quia valde not. sunt.

ADDITIONES.

a ¶ Legitimari. Adde Ias. in rubr. C. qui admit. col. 2. PVRPV.
b ¶ In causis summarijs. Adde l. fi. in §. necessitate. C. de bon. quæ liber. Doct. in capit. fin. de iudic. libr. 6.

SVMMARIVM.

1 *Tres sunt species præscriptionum.*
2 *Correcta vna l. intelliguntur etiam correctæ aliæ. ll. tendentes ad interpretationem, & declarationem eius.*
3 *Pro relictis in vltima voluntate, vel pro hæreditate de iure communi non debet solui gabella.*
4 *Quæ requirantur ad hoc, vt competat remedium huius legis.*
5 *In executiuis ad hoc, vt instrumetum aliquod habeat executionem, requiritur, quòd sit nõ abolitum, nec cancellatum, nec in aliqua sui parte vitiatum.*
6 *De iure communi instrumenta publica facta manu notarij publici non habent executionem paratam, sed requiritur solennis libellus, & alius processus iudiciarius, fallit tamen in multis casibus.*
7 *Instrumentum testa. habet paratam executionem, si non sit abolitum, nec cancellatum, nisi originale seu protocollum reperiatur cancellatum, seu cum aliquibus interlineationibus, seu additionibus.*
8 *Fideicommiss. vniuersali non competit beneficium huius legis, sed directè instituto.*
9 *Hæredi, qui semel cecidit à possess. rer. hæred. non competit amplius petitio hæred. nec bonor. pos.*
10 *Stante statuto, quòd pos. defuncti continuetur in hæredem, non propter hoc impeditur, quin scripto hæredi competat remedium huius legis.*
11 *Si fideicom. vniuersali fuit facta restitutio rerum, ex quo semel est adeptus possess. realem, licèt caderet à possess. non tamen comepeteret amplius remedium huius legis.*
12 *Substituto pupillari, vel vulgari competit remedium huius legis.*
13 *Quando hæres petit se mitti in possess. & ostendit testamentum iudici, non habet necesse probare de morte testatoris.*
14 *Quilibet præsumitur viuere vsque ad centum annos.*
15 *Episcopo competit beneficium. l. nostræ pro pauperibus.*
16 *Quot requirantur ad hoc, vt iudex dicatur competens ad mittendum hæredem in possess. & numer. 17. & an requiratur citatio alicuius. nume. 19.*
18 *Rasura instrumenti regulariter vitiat instrumentum, fallit tamen in multis casibus.*
20 *Dicta testium redacta ad scripturam non habent executionem paratam, sicut instrumentum public. quod virtute statuti habet executionem paratam.*
21 *An l. nostra. habeat locum in testam. quòd valet tantum de iure prætorio, & non ciuili.*
22 *Largo modo hæredis appellatione venit bonor. pos.*
23 *An venientes ab intestato possint implorare remedium huius legis.*
24 *Quando facio citari, quem simpliciter, eo ipso intelligitur eius persona habilitata.*
25 *Citatus elapso tempore sibi præiudicat, quando aduersarius habebat ius, secus si nullum ius haberet.*
26 *Si filia sit instituta hæres in testamento patris, & in eius hæredit. reperiantur feuda, licèt regulariter fœmina non succedat in feudo, tamen si filia petat se mitti in possess. omnium bonorum defuncti, agnati non possunt impedire istam missionem.*
27 *Si aliquis petat à iudice reuocari tenutam bonorum concessam alicui propter suum interesse, & alleget titulum, qualiter emit, nisi probet, q̃ sibi fuerit tradita, solus titulus non præstat probabile interesse.*
28 *Fideic. vniuersalis, cui purè debet restitui hæreditas, si sit in possess. rerum hæred. est legitimus contradictor ad impediendum directum hære. mitti in possess. rerum hæred. secus autem esset si non possideret.*
29 *A mero executore non appellatur.*
30 *Quando apparent duo testamenta eodem die confecta, nec apparet de priotritate, nec de posteriouitate, & in vno est institutus vnus, & in alio alius, quis eorum præferetur.*
31 *In dubio iudicandum est contra fiscum.*
32 *In duabus contrarijs, vel in diuersis sententijs eiusdem iudicis, & in similibus scripturis contrarijs cui erit standum, & quid in duobus codicillis contrarijs, & duobus instrumentis. numero 33. quid in duobus rescriptis sub eadem data inuicem contrarijs 34. & quid in duobus instrumentis procur. in quorum vno Titius constituitur procurator, in alio Caius. num. 35.*

Source : BIU Cujas

36 *Licèt titulus putatiuus sit aliàs sufficiens ad præscribendum, non tamen est sufficiens ad extinuendum petitionem hæredita. ante completam præscriptionem.*

LEX III.

1 EDicto. [a] Ista l. est sing. & secundum Bald. Alb. Ang. & Fulg. materia huius l. non est alibi, ideo erit aduertendum, licèt Bald. in quatuor primis col. multa præmittat, quæ non videntur necessaria. Tu præmitte duo, vt hic per Bart. & diuide istā l. in duas partes princ. In prima corrigit edictum diui Adr. & alias ll. circa illud editas. In secunda ibi, sancimus. ponit nouam decisio. Et ista secunda subdiuiditur in quatuor particulas. In prima loquitur, quando scriptus hæres petit se mitti in pos. & nullus contradictor apparet. In secunda loquitur, quando cõtradictor apparet. In tertia Imperator decidit, ꝙ contra hanc missionem in pos. non potest opponi exceptio de cursu temporis. In quarta limitat, nisi legitima præscriptio transiuisset. Secunda ibi, sinautem aliquis cõtradictor. Tertia ibi, nullis angustijs. Quarta ibi, nisi tantum temporis effluxerit. Edictum diui Adr. cum sua vicesima est sublatum, & hodie scriptus hæres ex sola inspectione testamenti mittitur in pos. rerum defuncti, si non appareat legitimus ℈dictor, & si apparet, mittitur causa cognita, & angustiæ temporis sunt sublatæ. nisi res legitimo tempore sint præscriptæ. h. d. ¶ In vlt. parte text. dum dicitur, si. n. vel ex vna parte præscriptio, siue ex vtroque latere.

1 Præmitte, † quòd sunt tres species [b] præscriptionum, vt hic
b in gl. antepen. & Pet. & Bart. hic in 1. col. & est tex. 16. q. 3. c. placuit. el 2. in §. potest. & dixi post Bart. in l. fi. in princip. ff. de eo
2 per quem fac. erit. ¶† Not. ex 1. parte, quòd correcta vna l. [c] in
c telliguntur etiam correctæ aliæ leges pendentes ad interpretationem, & declarationem eius, & ita not. Cyn. in l. transigere. ante fi. C. de transac. & refert Bal. hic in 2. not. Pau. hic in 1. vide tamen, quod dicit gloss. in rubr. vel in l. 1. in prin. ff. de coniun. cum emanc. lib. cuius decisio videtur contradicere, sed non
3 contradicit. ¶† Secundò not. ex eodem prin. ꝙ pro relictis [d] in
d vlt. voluntate, vel pro hereditate de iure communi nulla solui debet gabella, ideo secundum Bald. & Pau. hic, statuta, quæ disponunt ℈rium, censentur iniqua. Adde tex. in l. 1. ℈. de impo. lucra. desc. lib. 10. & dicit Sal. hic, quòd Veronenses hoc obseruauerunt, qui noluerunt pati, quòd gabella ponere-
4 tur super hæreditatib. per hanc l. ¶† Tertiò not. in versi. sancimus. quinque, quæ copulatiuè requiruntur ad hoc, vt competat remedium huius legis, & in hoc resident substantia ex mente Pau. licèt Cyn. hic in secunda quæstio. principal. aliter dicat. Primò requiritur scriptura testamenti, quòd intellige secundum ea, quæ dixi in l. publicati. ℈. de testam. & istud intantum est verum, quòd alibi dixit singul. Bartol. in l. 1. §. si quis in duobus. ff. de bonor. possess. secundum tabul. quòd ad hoc, vt competat beneficium huius legis, requiritur, quòd præsentetur iudici originale testamenti, adeo, quòd non sufficeret exemplũ, seu transumptum illius testamenti, & sequitur Paul. hic. & in Authen. si quis in aliquo, vbi examinaui. ℈. de eden. sequitur Ange. de Aret. in §. nihil autem. insti. de testa. sed intellige sanè,
c quando tale exemplum [e] esset sumptum manu alterius notarij, quàm illius, qui est rogatus de instrumẽto, aliàs si idem notarius, qui fuit rogatus, tradidisset etiam illud, censetur ęquè originale, vt declarat Bartol. in si quis ex argentarijs. §. prætor. de edend. Bart. & alij in d. Authen. si quis in aliquo. Secundò requiritur, quòd illud instrumentum originale, & auth. ostendatur per hęredem iudici, ex qua ostensione, vt dicunt Cyn. & Pau. hic, res dicitur in notorium deduci, & per hoc infert Angel. in lectur. Floren. in 6. colum. quòd non valet generalis licentia concessa per iudicem alicui de faciendo capi quoscunque debitores, sed requiritur specialis licentia, quæ debet concedi viso instrumento debiti, & idem dicit Bartol. in l. fina per illum text. C. de exhib. reis. & Bald. post Barto. in l. 1. C. de iure domi. impetr. Secundò per hoc infert Angel. quòd instrumẽ-
f tum [f] dicitur productum in iudicio, quando est ostensum iudici, quòd reputat quotidianum. Et per hoc, ꝙ dixi, quòd debet instrumentum testamenti authenticum ostendi iudici, patet, ꝙ viua voce potest à iudice peti hæc missio in pos. absq; libelli oblatione, quod ponit Bartol. hic in 6. colum. & ℈. dicã loco suo. Tertiò requiritur, ꝙ tale instrumentum testamenti non sit abolitum, nec cancellatum, nec in aliqua parte vitiatũ, intellige, quando vitium est visibile, aliàs secus, vt supra l. proxima. Item, quando est in parte substantiali, aliàs secus. Item requiritur, quòd missio in possess. fiat. Quartò requiritur in tex. ibi, cum testificatione publicarum personarum, quòd fiat scriptura publica de tali licentia. ex hoc ponderat Bart. hic in fin. esse text. quòd licentia de intrando pos. bon. defuncti non potest probari per testes, & sic hoc casu non habent parem vim instrumenta, & testes. iuxta. l. in exercendis. C. de fid instru. & sequitur Paul. hic in quarta colum. & Lud. in sing. 7. Sed tu cõsidera, ꝙ alius possit esse sensus literæ, dum dicit cũ publicarum personarum testificatione. hoc est dicere, quòd iudex nõ debet dare licentiam hæredi, quòd propria auctoritate ingrediatur, sed debet missio fieri per personas publicas, puta nuncios iudicis, vel executores, secundum Spec. in tit. de primo, & secundo decreto. in §. sinautem venerit. ita Angel. Salic. & Modern. hic volunt. Quintò debet fieri missio in pos. bon. quę per defunctum tenebãtur, intellige siue iure dominij, vel possessionis tantum, siue tenutæ etiam, vt hic in gloss. in verb. fue-
5 runt. ¶† Quarto not. ex text. ibi, non cancellatum, neque abolitum. ℈ quòd in executiuis ad hoc, vt instrumentum aliquod habeat executionem, requiritur, quòd sit non abolitum, nec cancellatum, nec aliqua sui parte vitiatum, ideo stante statuto, quòd instrumenta publica habeant executionem paratam, tale statutum recipit interpretationem per hanc l. si sit non abolitum, nec cancellatum, nec aliqua parte vitiatum. ita per hunc text. Bald. in l. 1. C. vt in poss. legat. refert, & sequitur Pau. hic. & in l. nostram. C. de testa. & voluit Barto. in l. 1. §. fi. in fi. ff. de his, quæ in testa. delen. intellige tamen, quando talis cancellatio, vel abolitio esset in loco substantiali, & sic in loco suspecto, aliàs secus, per id, quod dicit glo. hic in verbo vitiatum, &
6 in specie sic limitat Paul. hic in 3. colum. ¶† Quintò not. ex
h tex. in versic. mittatur. secundum Bald. hic in 3. notab. quòd licèt de iure communi instrumenta publica [h] confecta manu notarij publici non habeant executionem paratam, sed requiritur solennis libellus, & alius processus iudiciarius, vt est text. melior de iure in l. minor 25. ann. cui fideicommiss. ff. de minor. in princip. in versic. ad initium alterius petitionis redegerat. tamen hic est vnus casus specialis, in quo instrumentum testamenti habet executionem paratam de iure communi, & ita per hunc text. dicit Bartol. hic in sexta colum. ¶ Adde secundum casum in instrumento depoliti, ita probat text. in l. pen. in verbo illico, & in verb modis omnibus. C. depos. & ibi Bar. & Angel. notant, sequitur Alexand. hic, & in l. si prætor. §. 1. ff. de iudic. contrarium tenent Bal. & Sali. in d. l. pe. C. depos. quia ex quo intentatur actio, debet dari libellus, iuxta regulam l. 1. in princip. ff. de edend. ¶ Tertius notabilis casus est, & signa, qñ legatarius, vel fideicommiss. agit contra hæredem pro legato, vel fideicommiss. sibi relicto. nam de iure communi habet executionem testamenti absque libello, ita probat text. in §. illud. cum glo. in verb. decreto, & ibi not. Angel. in Authen. de hære. & falc. & not. hunc casum, quia quotidianus, nec alibi in specie inuenies. ¶ Quartus casus est, quando in instrumento esset positum iuramentum, tale iuramentum facit, quòd instrumentum habet de iure communi executionem, secundum Bartol. in l. 2. in fin. ff. de iureiur. vbi dixi, an sit verum. ¶ Quintus casus est, quando quis produceret instrumentum, vel scripturam, vel exceptionem in iudicio, & esset pœna producenti talem scripturam, vel de iure communi, vel statuto, nam eo ipso, quòd producit in iudicio sine alio processu, debet de iure communi fieri executio pœnæ absque libello, vel alio processu, ita probat text. not. in l. 2. in verbo protinus. C. vt lit. penden. vbi Bald. not. in 3. not. ¶ Sextus casus est, quando partes vadũt ad notarium, & vna pars confitetur se debere, nam si notarius promissori volenti, & consentienti faciat præceptum, quòd intra tantum tempus soluat, tale instrumentum continens tale præceptum, habet de iure communi executionem, sicut sententia, secundum Imol. & Paul. & Alexand. in l. ait prætor. §. 1. ff. de re iud. Paul. in l. post rem. eod. titul. & Alexand. hic, sed ego allego Bald. qui in terminis tenet contrarium, & ipsi non faciunt

ADDITIONES.

a ¶ Edicto. An possit appellari, Bald. in libr. 1. consil. 141. præmissis verbis statuti Mediol. PVRPV.

b ¶ Tres sunt species. Adde Doct. in rub. de diuersis, & tempo. præscrip.

c ¶ Correcta vna l. Adde Bartol. in l. 1. ff. de legit. tutor. Innocen. in capit. à multis. de æta. & qual.

d ¶ Pro relictis. Adde Bertac. in tract. de gabellis.

e ¶ Quando tale exemplum. Vide Docto. in capit. inter dilectos. de fid. instru.
* Contra facit, quia hic requiritur scriptura, sed in requirente scripturam non sufficit exemplum, nisi producatur originale. Bald. in rubric. de fid. instrum. 21. quæstio. & ita in terminis consul. tenet Barto. in l. prima. §. si quis duobus. ff. de bon. pos. secundum tabul. PVRPV.

f * Instrumentum. Adde Hippol. sing. 170. incip. animaduertant.

g ¶ Non cancellatum, neq; abolitum. Adde Bartol. & Bald. in l. si vnus. C. de test. Bart. in l. in fraudem. in §. sicut. ff. de test. milit.

h ¶ Instrumenta publica. Adde Cum. post Alexand. in l. cùm dotem. §. eo autẽ tempore. in 3. not. ff. solut. matr. PVRPV.

Source : BIU Cujas

faciunt mentionem, in c. dudum.el ſecundo.in 7.col.de elect. vbi notabiliter loquitur, & voluit etiam Bald.in l.adoptatum. C.de adop.Plura alia notabilia colligit Bald.hic in 4.colum. &
7 Cyn. in 1.col. vide per te. ¶† Sed audi circa hanc. l. quæ tota die practicatur,nouum dubium, quòd hic communiter non tangitur: nam text. dicit, quod inſtrumentum teſtamenti habet de iure communi executionem paratam, ſi non ſit abolitum,nec cancellatum,nec aliqua parte vitiatum,pone,quod notarius, qui fuit rogatus de teſtamento, dat formam teſtamenti non abolitam, nec cancellatam, nec in aliqua parte vitiatam, tamen originale, ſeu protocollum, vt ſæpè contingit, reperitur cancellatum, & habere interlineationes,vel additiones, an illud inſtrumentum habebit executionem paratam? iſtū caſum tangit ſingulariter Bal.in conſil.incip.in Chriſti nomine. punctus in quæſtione Laurentij, &c.& ibi determinat, quòd non,per hanc.l.quando protocollum eſt in aliqua parte ſuſpectum,& ex ſola inſpectione. & vltra eum facit,quia quoties reperitur, quod protocollum cōtradicit inſtrumento tradito, & explicato per notarium eundem, ſtatur potius protocollo tanquam originali, quàm inſtrumeto explicato per notarium eundem,ſecundum Bar.in l. Sempronius Proculo,per glo.ibi.ff.de legat.2.& in l.ſi quis ex argentarijs.§ pen. cum cōcord. ff.de eden. Intelligo tamen iſtàm decis.Bald. quando appareret contradictor, ſed ſi non eſſet contradictor, iudex cui præſentatur teſtamentum non vitiatum, debet illud exequi per hanc.l.abſque,quod inquirat de protocollo,vt patebit ex. ſ.dicendis. ¶Gloſſ. in verbo ex parte.diuiditur in tres, prout in effectu ponit tres quæſtion. partes patent. Ex prima parte
a habes,quòd inſtituto [a] in re particulari,vel certa,quando alius eſt cohæres vniuerſalis, non competit remedium executiuum huius legis, quia habetur loco legatarij non hæredis. l.quoties. ſupra de hæred.inſtit.limitant Cyn.'& Bartol.hic,vt procedat, quando hæres vniuerſalis adiuiſſet,ſed ſi non adiuiſſet,interim inſtitutus in rē certa poſſet intentare remedium huius legis, propter ſpem,quia poſſibile eſt, quòd hærede vniuerſali repudiante ſibi totum accreſcat, vt dixi in d. l.quoties, & ibi Cyn. firmat,& Bartol.licèt non clarè.& Barto.ſub dubio tamen fortè in l.ex facto.magna.ff.de hæredib. inſtituen.& expreſsè tenet Bald.hic in prima quæſtio. & Paul. Breuiter veritas eſt,quòd ſi cohæres vniuerſalis actualiter prius repudiauit, quod inſtituto tunc in re certa competit remedium huius. l. quia vniuerſum ſibi accreſcit, ſed ſi non repudiaſſet, illa ſola ſpes de futuro, ex quo de præſenti ius non habet vniuerſale, non ſufficeret ad obtinendum executionem huius legis. l. non quemad. ff.de iud.ſm Ang.& Ful.hic,& Ang. Sal.& Ful.& Alex. in d.l.
* quoties.cum concor.ibi per eū ſignatis,& Ang.& Imo.*& communiter Mod.* in d.l.ex facto, ſed licèt ita ſe habeat *communis ſententia*, [b] à qua non eſſet recedendum, tamen ꝙ inſtituto in re
b certa non competat huius legis remedium, etiam ſi cohæres vniuerſalis repudiaſſet, & totum accreuiſſet ſibi, arguo ſic, nam ad hoc, vt alicui competat remedium huius legis, requiritur,quòd ſit ſcriptus in teſtamento,vt dicit tex.hic,& in l.2.in verb. ſcriptus. ſ.eod. & ita rub. huius tit.quæ dicit, & quemad. ſcriptus hæres in poſſeſ. mittatur. ſed ille dicitur ſcriptus, qui oculis corporeis ſine interpretatione legitur in teſtō. l.1.ff. de his,q̄ in teſt.delen.iūcta.l.1.ff.ſi de tab.teſt.nul.extab.ſed iſte nō reperitur ſcriptus in teſtamento vniuerſaliter, ſed particulariter tm̄, ergo iudex ex ſola teſtamenti inſpectione non debet eum poſſe mittere in poſſ.per iſtam.l.& iſto arg. vtunt̄ in ſimili Spec.Io.And.& Bald.in tit.de teſt.§.ſequitur.verſi.ſed nunquid
c venientes ab inteſtato. [c] dum quærunt, an venientib. ab inteſtato competat remedium huius.l.& dicunt, ꝙ non, quia non ſunt ſcripti. de quo,ſ. dicam. imò fortius per idem argm̄ tenet Angel. in §. ſed ſi inſtituto. inſti. de vulga,ſubſtit. quod ſi quis inſtituat hr̄dem filium fa. vel ſeruum, quib.caſib. ex perſona filij pr̄ ſit hr̄s, vel ex perſona ſerui dn̄s, an pater, & dn̄s habeant remedium executiuū huius.l.dicit, ꝙ non, quia non ſunt ſcripti.facit.l.qui liberis.§.hæc verba.ff.de vulg.& pup.tm̄ licèt Ang. non fuerit memor,ꝯrium in hoc vlt.tenet Bal.hic,in 1.q.in 11.
‡ col.& in l.fi. §.1. C.de bon. quæ lib. in q̄b.locis multum no.loquitur,& dicit,ꝙ iſti hñr pro ſcriptis. Br̄ puto concludendum, prout concludunt Bar.& Doct.ſ.in 3.q.huius gl.dum quærūt, an ſubſtituto vulgari,vel pup.competat beneficium huius.l.& concludūt, ꝙ ex ſola productione teſtamenti non haberent executionem huius.l.rō,quia iudex ex inſpectione teſtamenti videt,ꝙ alius eſt primo loco inſtitutus, qui eos præcedit,vnde dicunt Bar.& Doct. ꝙ ad hoc, vt ſubſtituto competat beneficium huius. l.non ſufficeret hæredi oſtendere iudici teſtm̄, ſed oporteret probare,qualiter ſcriptus hæres eſt excluſus, vel aliter repudiauit,ita dico in inſtituto in re certa,quia non ſufficeret oſtēdere teſtamentum iudici, ſed oporteret,quòd probaret vniuerſalem hæredem excluſum. iſtam puto eſſe veritatem.
d An autem filio [d] quo ad legitimam tantum competat remedium huius.l.remitto te ad Alexand.hic. ¶† Ex ſecunda parte
e gl.habes, ꝙ fideicommiſſario [e] vniuerſali non competit beneficium huius. l. quia illud competit directè inſtituto.l. fin. ſ.de codi. intellige glo.verum dicere, qñ fideicommiſſario vniuerſali non eſſet facta reſtitutio, quia ante reſtitutionem nullum ius habet. ¶Secundò intellige procedere, quando fideicommiſſario vniuerſali eſſet realiter facta reſtitutio omnium rerū, tunc etiam verum dicit gl. ꝙ ſibi non competit huius l. remedium. ratio eſt,quia remedium huius.l.eſt adipiſcendę poſ ſed poſtquam eſt adeptus poſſeſſionem, ſi cadat à tali poſſeſſione, non competit ſibi amplius remedium poſſeſſorium, vt dicit glo.ſolennis in c.1.in gl.1. mag.ad fi.de confeſ.in 6. quam mul-
9 tum no.quia multoties erratur in practica. † ſicut in ſimili hęredi,poſtquam ſemel eſt adeptus poſſeſſionem rerum hæreditariarum,ſi cadat à poſſeſſione,non competeret amplius petitio hæreditatis,nec bonor.poſ.hære.pet.vt eſt gl.not.in l.fin.vbi magiſtraliter Bart.ff.de bon.poſ. hære.pet. ſed ſi fideicom. vniuerſali eſſet facta reſtitutio verbo tantum. l. reſtituta, in princ. ff. ad Trebel. iſto caſu, licèt conſequatur dominium hæred. rerum,& poſ.iuris,tamen pro conſequēda corporali, & actuali poſ. rerum hæredi. competit ſibi remedium huius legis, ſm Cyn.Bar.& alios hic,& Bar.in conſil.91. incip.in q. vertente in curia domini Capitanei,& in conſ.incip.Miſſus in poſſeſſionē. & ſm hanc diſtinct.intellige Bart.qui aliàs eſſet ſibi ꝯrius in l.ſi
10 in 2. col. ſ. de codi. & ibi Bald. vt prædixi. † Sic in ſimili ſtante ſtatu.vel decreto principis,ꝙ poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, iſta non impedit,quin ſcripto hæredi competat remedium huius legis, quia licèt hæres vigore ſtatuti habeat poſ.iuris,tamen pro conſequenda corporali poſſeſſione poteſt intentare remedium huius legis,ſm Cyn.in l. ſi ea lege.vbi Bal. in 6.colum.ſ.de condi. ob cauſam. & Paul.& Alex.in l.ſi ſoro-
11 ri.ſ.de iure delibe.cum cōcor. quas ibi ſignaui.¶† Aduerte tm̄, dum tenui, ꝙ ſi fideicom. vniuerſali fuiſſet facta reſtitutio re, quod ex quo ſemel eſt adeptus poſ.realem,licèt caderet à poſſione, non competeret amplius remedium huius. l. cùm ſit adipiſcendæ poſſeſſionis, quod fortius voluit Cyn. hic in fin. poſt Antiquos, quos ſecundum eum referunt Fulg. & Alex. hic in fi.col.tm̄ in lect.mea Cy.nō dicit,ꝙ ſi hæres ſcriptus adeptus eſt poſſeſſionem aliquarum rerum hęr. ꝙ pro alijs rebus, quarum poſſeſſionem non fuit adeptus, non competeret remedium huius legis, quia ſic intentaret remedium adipiſcendæ poſſeſſionis etiam pro his rebus,quarum poſſeſſionem habet,vel habuit.& ſi eſſet verum,eſſet mirabilis limitatio ad hāc l. ſed non eſt verum, quòd hæres petat ſe confirmari in poſſeſſione pro illis rebus,quas habuit. l. prima. ſupra de Carb.edict. pro alijs autem petet ſe mitti in poſſeſſionem ſecundum præfatos Mod.& bene.adde etiam, quod dicit ſingular.Salyc. hic, quòd ſi hæres grauatus de reſtituendo hæreditatem per fideicommiſ. eſt primò adeptus poſſeſſionem rerum hæredi.quod fideicommiſſario amplius non poſſet competere remedium huius legis, facta reſtitutione verbo, licèt ſm eum quilibet diceret ꝯ attenta dicta Bart. hic, & pro Sal. vr̄ facere, quia poſtquam hæres directus ſemel fuit adeptus poſſeſſionem rerum hæred. talia bona non dicuntur amplius hæreditaria ſed hæredis,vt eſt text.melior de iure in §.1. inſti.de hæred. inſti. iunctis glo.quas allegaui in l.ſicut maior,& his,quæ ibi dixi.ſ.de repu. hæred. Breuiter Sal. verum dicit quo ad directum hęredē.cui, poſtquam eſt adeptus poſſeſſionem rerum hæredi,non competeret amplius remedium huius legis, ſed fideicommiſ. ſic, qui nunquam eſt adeptus poſſeſſionem realem, vt eſt gloſſ.in l.ita tamen.§.qui ex Trebe. in verbo actiones,ad fi.iuncto text. & ibi in terminis Bal.ff.ad Treb.Nec obſt.quod dixi, ꝙ ex quo hæres ſemel eſt adeptus, non dicuntur amplius bona hæred. eſt verum,quando hęres eſt ſimpliciter inſtitutus, tunc adeundo efficitur vnum patrimonium, ſecus quando eſt grauatus
12 reſtituere, vt in propoſito. ¶† Ex teria parte gloſſ.habes, qđ ſubſtituto pupillari, vel vulgari competit remedium huius legis, dicit gloſſ. ſecundum quod colligitur ex l. 1. ſupra eodem. quando ſubſtitutus oſtenderet inſtitutum repudiaſſe, vel aliàs excluſum, vel aliter eſſe locum ſubſtituto, ſecundum Bartol.

& omnes

ADDITIONES.

c ¶Inſtituto. Contra probat,quia tali non datur petitio hæreditatis.Iaſ. in §. actionum,in 31.col.de actio.

b ¶Sentētia. Adde tex.in l.quiſquis.infra quor.appel.non recip. PVRPV.

c ¶Nunquid venientes ab inteſtato. Adde Barba. in capitul. final. de ſucceſ. ab inteſtato.

d ¶An autem filio. Adde Petr.de Anch. in c.filius.de teſt.

e ¶Fideicommiſſario. Adde Iaſ.in l.precibus.colum.14. ſ.de impuber.& adde Angel.conſil.25.ſtatus Maſſinoli. PVRPV.

Source : BIU Cujas

& omnes hic,& in consil.incip. Visa quadam pet. Ista conclusio procedit in substitutione vulga. vel pupil. expressè scripta in testamento : quid autem si substitutus veniret ex tacita pupil contenta sub expressa vulg. iuxta l.iam hoc. ff.de vulga.& pupil. & l.quamuis. §.de impub. videretur, quòd non,ex quo remedium huius.l.competit scripto,vt dixi in prima parte huius gl. sed tacita substitutio non est scripta in testamento,imò venit ex coniectura,iurib.alleg.tamen Bald.hic in 1. q.& in l.1. in princip.ff.de his,quæ in testamen.delen.determinauit signãter, quòd etiam venienti ex tacita substitutione competit remedium huius.l.quia scriptura plus sign. quam loquitur,& qa tex.qui dicit,quòd scripti habent beneficium huius.l. debet intelligi,scripti,vel locum eorum tenentes,sed sunt leuia fundamenta, tamen non inuenio contradicentem in hoc. ¶† Succ 23
essiuè iuxta hanc glo. subdit Bartol. vnum singulariss imum, quòd quando hæres petit se mitti in possessionem,ostendit testamentum iudici, non habet necesse probare de morte testa. imò nec faceret fidem per solum suum iuramentum, quia ex quo habet instrumentum testamenti, habet præsumptionem pro se,quòd testator sit mortuus,quia viuo testatore notarius non debet dare copiam testamenti hæredi alleg.l.2.§.fin. cum l.sequen.ff.quemad. testam.aper. est corrupta allegatio,debuit allegare. §. si dubitetur. Not. quia dictum est magni ponderis ad notata per omnes in l.si quidē supra solut.matrim.& in d.l. secunda. §. si dubitetur. qualiter, & per quos modos [a] possit probari quem esse mortuum, maximè, quando nauigauit, vel ad partes remotissimas profectus est, difficile est probare. 24
† Ex quo quilibet præsumitur viuere [b] vsque ad centum annos.l.fi.supra de sacrosanct.Eccles.hic habes sing. modum per Bar. cum quo tenet Sal.hic, idem tenet expressè Paul.hic in 5. colum. Sed hoc dictum reprobat Fulgos.& Alex.hic, eo quia, §.si dubitetur.nihil aut parum facit. Secundò contra Barto.facit secundum Alexan. quia ista nedum non est sufficiens probatio mortis,imò nec concludens præsumptio, quòd testator sit mortuus per hoc, quòd hæres habeat testamentum, nam pone, quòd aliquis nauigaturus relinquat in domo testamentum,& aliam copiam testamenti secum deferat. l.vnum.ff.de testa. item pone, pater dat filio copiam testamenti, vt eam in patriam portet,vt dicit.l.2.supra quemad. testa. aper.item pone,testator fuit contentus, quòd eo viuo daretur copia testamenti, quod potest.l.omnium. vbi dixi.supra de testam. ecce, quod multis casibus hæres habet testamentum, & tamen testator non est mortuus, vnde secundum eum requiritur saltē semiplena probatio mortis, quæ in summarijs,vel in istis executiuis sufficit,vt declarat Bar.in l.fi.§.fi.C.vbi in rem actio. vel saltem requiritur iuramentum hæredis,iuxta.l.2.§.tit.j.& l.thesaurus.ff.ad exhi. Ego indistinctè teneo dicta Bart.& credo, q̄ ex quo tenet cum eo Salic. & Paul,q̄ seruaretur in practica in terminis Bart. §.in iudicio possessorio, quod est modici præiudicij, vt infra dicā,& sufficit,quòd hęres habeat testamentum, ex hoc oriatur præsūptio, q̄ testator sit mortuus : sed si vellet facere declarari se hæredem,& sic in petitorio,deberet probare testatorem esse mortuum,& moueor,quia regula est,q̄ regulariter instrumentum testamenti non debet tradi per notarium viuo testatore, & licèt sint aliquæ fallentiæ, vt per Alex. tamen sufficit habere regulam pro se, qui postea alleg. fallentiam,debet eam probare secundum Bart. in l. 1. in 1. col.circa fin.ff.si quis in ius voca.non ierit. facit.l.suus. quoque.in verſic. puto. ff.de hære. instit.& tex.in c.venerab. ver.potest quoque. de sen.excom.in 6 Hinc dixit Bal.in l.si tutor.in fin. C.de seruo pign.dato man. quòd regulæ sunt [c] tenaciter attendendæ, nisi appareat in contrarium dispositio specialis.sufficit ergo hæredi habere regulam pro se, q̄ testamentum non datur viuo te- 25
statore.¶† Subdit Bar.q̄ etiam Episcopo pro pauperib.competit huius.l.beneficium.idem tenet Bald.hic in 1.q.& in l.si q̄s ad declinandā,in 3.colum §.de epis.& cleric. & in addi. Spec.in tit. de testam. in fin. Et idem secundum Bart. [d] in executore, maximè pauperum,& tenent Inno.& alij in c.cùm tibi.de test. Barto. & omnes in l. hæreditas ad Statium.ff.de hære.instit.& in l.Centurio.ff.de vulgar.& pupil. dum tractat de compendiosa facta pauperib. & ibi Bartol. multas quæstiones addit. & in q. incip. Filium adultum. Eod. modo si delata esset hæreditas filiofam.qui repudiat,quo casu pater admittitur.l. fi. §.1. & §.similique modo.j.de bonis,quæ lib. certè patri competet beneficium huius.l. secundum Bald. hic in 1.q.& in d.l.fin. §.1.j. de bon.quæ lib.licèt contrarium teneat Ang. in §. substituitur.instit.de pupil.substi.eo.modo in casu.l.3.§.de inoffic.test.fm Bal. ibi. ¶Gl.in verbo competenti.ponit duo,q̄ requirūtur ad hoc, vt iudex dicatur competens ad mittendum hæredem in pos- 26
sessionem. † Primò, q̄ talis iudex habeat merum, & mixtum imperium,& ideo missio non posset fieri per delegatum, nec magistratum villarum.l.iubere.ff.de iurisd.om.iud.Bar.hic mirabiliter distinguit, quòd aut comparet legitimus cōtradictor, quando hæres petit se mitti in pos.& quia tunc intentari debet condictio ex hac.l.certè ea, quæ expediunt iure actionis, possūt expediri etiam per infimū magistratum, & isto casu ordinarius posset delegare : aut vero non apparet contradictor, & tunc ista missio in possess. expeditur officio nobili, per consequens non potest expediri, nisi per habentem merum, & mixtum imperium,& tunc non potest delegari executio, sed cognitio sic,& sic Bar. tenet glo. quando contradictor non apparet,& idem tenet Paul.hic in 5.col.& Alexan. in 8.licèt Sal. dicat,q̄ siue appareat ℈dictor, siue non,semper expediatur officio nobili.¶Ego miror,q̄ Bart.& Mod. steterint in tanto errore,nam fm istam doctr. sequitur vnum absurdum, quòd q̄n nullus penitus contradictor apparet, qui se ponat ad impediendum hæredē scriptum, ne mittatur in pos. q̄ tunc requiratur maior iurisdictio. s.q̄ iudex habeat merum, & mixtum 27
imperium, & delegari non possit, [e] sed quando apparet contradictor, tūc quilibet sit iudex idoneus, & possit delegari, hoc habeo pro absurdo, q̄ nemine ℈dicente maior iudex requiratur,quàm vbi est ℈dictor, nam quando nullus est ℈dictor, & sic est nullus in pos.hær. rerum, tunc hæres absque q̄ impetret licentiam à iudice,potest propria aucto. apprehendere possess. l.cùm hæredes.in princip. ff. de acquir.poss. & ad literam Bart. met hic in 7. col. si ergo potest propria aucto. apprehendere, ergo quilibet iudex,qui aliàs esset incompetēs, erit competēs, tunc,quia quando aliquid potest expediri sine iudice, quilibet est idoneus iudex. gl.est sing.in §. ferui. in verbo in transitu. insti. de liberti. quā Bal.millies allegat pro singulari maximè in l. consentaneum.in 5.col.C.quō,& q̄n iudex. & ad hoc facit regula, quando aliquid de necessitate non requiritur, si interueniat illud,& inutiliter,non vitiat actum.l. 1.in princip. C.de rei vxor.actio.Facit gl.in l.vinum.in gl.magna in fin. ff.si cert. pet. nisi dicas, & bene,q̄ licèt Barto loquatur, quando nullus erat ℈dictor,non sequitur,ergo nullus erat in possessione, quia stat simul,q̄ quis esset in possessione rerum hæredi. tamen noluerit ℈dicere,quo casu prædicta ratio cessaret. Sed fortius stringit contra Bartol. & Modern. & Sal. in quantum dicunt, q̄ q̄n missio in possessionem fit non comparente contradictore, & sic expeditur offic. iudic. nobili, quod non potest fieri per iudicem inferiorem,nec delegari possit,cùm ea,quæ officio nobili expediunt, regulariter delegari non possint, quia videntur mihi in hoc errare, quia verum est, quod ea, quæ expediunt officio iudicis nobili, requirunt plenam causæ cognitionem, ista delegari non possunt, sed quæ non requirunt plenam, sed summariā cognitionem, vt in proposito quo ad missionem in possess. dico, quod possunt delegari, & expediri per omnes, * *ita glo. & omnes indifferenter in* l. nec quicquam. §.vbi decretum, iunctis his,quæ ibi dixi.ff.de offic.proconsul. & legat.Bartol.& Doctor. malè loquuntur, & hoc vltimum perpendit etiam Fulgos. hic, tamen ad hoc vltimum dicas, secundum ipsum Bartol.in d.l.nec quicquam.§.vbi decretum.in fin. colum. q̄ etiam in his casibus, quæ requirunt summariam, & semiplenā cognitionem,tamen nunquam potest fieri delegatio, nisi quo ad cognitionem,vt dicit Bartol. sed realis executio nunquam potest committi, vel delegari, verum est,quod idem Barto.in l.iubere. in 1.colum.in fin. ff.de iurisd. omn.iud.aliter tenet, & 28
quia ibi dixi,non pono hic.¶† Secundum requisitum glo. est, quòd bona sint in territorio iudicis, aliàs solùm potest pronūciare,& scribere iudici illius loci,in quo sita sunt, quod vltimū intelli-

ADDITIONES.

a ¶Per quos modos. Adde Bartol. in l.secunda. in §.si dubitetur.quemad. testa. ape.in l.si quidē.C.sol.mat.Doct. in c.quoniā frequenter, vt lit.non contest. * & in addit.ad Spec. tit.de actore. post nu.44. vbi quomodo probetur mors, & dic,quod probatur per testes deponen.de visu cadaueris,de anno,mense, die.Dec.cōl.83.col.pen.nume.5. & cui incumbat onus probandi mortem alicuius, distingue, aut quis fundat intentionem suam super morte, aut super vita.Bar.& Doct. in d. l. si quidem. probatur etiam per famam, quando non est de recenti, & quando quis habitus est pro mortuo inter affines, & consangui, qui tulerunt vestes lugubres,& mortuus præsumitur ille, qui abfuit per 20.annos.teste Aym. consil. 127.colum.fi.& vide quæ scribit Pract. Pap. for.pos. actoris, versi. fin.nun.5.vbi dixi. MASVER.

b ¶Viuere. Adde Spec. tit. de proba.in §.1, versi.quid si testes.Card. Zabar.in clem.1.in 3.not.de reb. eccles non alien.

c ¶Regulæ sunt. Adde.l.seruus quoque.in verb.puto.ff.de hæred.instit.Bald.in l.1.in colu.3.de ali.iud.mut.causa fact.

d ¶Secundum Bartol. Hoc non dicit Bartol. in illis locis, sed loquitur in alijs terminis PVRPV.

e ¶Delega. non possit. Adde Bartol. in l.imperium.ff.de iurisd.omn. iud. Doct. in capit.quod sedem.de offic.ord.

Source : BIU Cujas

intelligit Bar. comparente contradictore, aliàs cùm nec bona, nec persona cum qua litigatur, non sit subiecta, iste iudex pronunciare non posset, & cum eo transit Bald. in 7. q. Sal. Paul. & Alexan. tamen text. in l. 1. C. vbi de hæred. agitur. allegatus in gl. vlt. dicit, q talis pronunciatio pertinet ad iudicē loci, in quo bona sunt sita, prout etiam dicit Fulg. hic in 5. colum. Subdit Bar. q in hac cā non requiritur libellus, & dicit, q ita obseruatur, & q omnes Doct. ita tenent. pro quo facit, quia in executiuis
* a maximè in quib. imploratur offic. iud. non requiritur libellus, a secundum Bar. in l. intra vtile. in princ. ff. de mino. & est text. in l. minor 25. annis cui fideicommis. ff. de minorib. q dic verum, quando nullus apparet contradictor, si autem esset contradictor, & peteret libellum sibi dari, iuxta theoricam glo. in clem. sæpè. in verbo necessariò. de verb. sign. tunc requiritur libellus,
* secundum Innocen. in c. 1. de libel. obla. & Cyn. Ange. & Mod. omnes hic, & Spec. in tit. de lib. concep. §. nunc dicendum. versic. 28. & plenè Bald. hic in 6. q. ponentem, quid si sunt plures contradictores, an plures libelli requirantur. Pro ista opinio. facit, quia in alijs iudicijs possessorijs etiam requiritur libellis, vt no. determinat Bart. in l. si coloni. ff. de agri. & censi. lib. 11. & glo. & Doct. in l. momentariæ. C. vnde vi. Bal. in l. quisquis. C. quorum
18 appel. non recip. † An autem requiratur citatio b alicuius, cō-
b cludit Bart. q si nemo possideat, ex quo hæres potest propria auctoritate apprehendere. l. cùm hæredes. in prin. ff. de acquir. poss. non requiritur citatio alicuius: sed si aliquis possideret, vel iustè, vel iniustè, tunc requiritur citatio. per d. l. momentariæ. tunc & ad hoc voluit allegare Innoc. in c. proposuit. de concess. præben. cum alijs, vt hic per Alex. nota tamen, q si licentia concederetur à iudice parte non citata, eo casu quo requiritur citatio, si aduersatius petat, quòd reuocetur à iudice, cautela est, q petas eam confirmari, illa ratione, quia si iudex non concessisset, deberet eam de nouo cōcedere. Istam practicam ponunt Ang. & Imo. in l. si finita. in prin. per glo. ibi in verbo, vt liberetur. ff. de dam. infect. Bar. in l. 3. §. missum. ff. ad Carb. Angel. de Are. in §. quadrupli. insti. de act. dixi in l. 7. s. de Carbo. edict. ¶ Glo. in verbo vitiatum. lego simul cum glo. in versic. in figu-
19 ram. pro intelligentia istarum glo. fac regulam, † q rasura in-
c strumenti, c vel vitium non solùm impedit executionem, vt hac. l. imò regulariter vitiat instrumentum ipsum, vt habetur in c. cùm olim. el secundo. de priuileg. in c. ex literis. in c. accepimus. de fid. instru. Sicut etiam talis rasura vitiat rescriptum. c. licèt. de crim. falsi. & est bona glo. in d. c. cùm olim. in verbo subscriptiones. ¶ Istam reg. limita primò, vt procedat, qñ talis rasura reperitur in parte substantiali instrumenti, secus si esset in exordio, vel in præfatione notarij, vt tenet gl. hic in verbo vitiatum. & in d. c. ex literis. & in l. si vnus. s. de testa. & in l. 1. §. fin. ff. de bon. pos. secundum tab. ¶ Secundò not. limita, nisi scriptura instrumenti esset abrasa in loco substantiali, sed ita benè rescripta, q videatur manu eiusdem notarij, tunc non vitiat, ita glossa. hic nota. quam signa in verbo prima figura. in fin. quam Bart. not. multum, & Ang. dicit singularem, sed habes similem in cap. cum venerabilis. in gl. fin. de relig. domib. quam debuit allegare Bar. hic, qui in hoc habetur corruptus. ¶ Tertiò limita, nisi notarius in sua publicatione, & subscriptione instrumēti attestetur qualiter fecit talem abrasionem in tali linea, sicut fit, tunc nil nocet, secundum Bart. in l. 1. §. fin. ff. de bon. pos. fm tab. & in l. si vnus. vbi dixi. s. de test. ¶ Quartò limita, nisi ex præcedentib. & seq. verbis instrumenti appareat, q illa verba abrasa conueniant, & quasi necessariò sic esse debeant, tunc abrasio non nocet, & hoc est, quod dicit gloss. in terminis in d. c. cùm venerabilis. in gl. fin. vnde Bart. sumpsit omnia verba, quæ ponit hic. ¶ Vltra Bar. & Doct. hic tu quintò not. limita, quando
d instrumentum d reperitur penes suum aduersarium, & iudex cogit eum exhibere tale instrumentum in iudicio, quia si reperitur abrasum etiam in loco substantiali, tamen non vitiat instrumentum, imò ei præstatur fides in omnibus, in quib. potest sumi sensus ex instrumento, quia præsumitur, quod aduersarius dolosè abraserit. ita not. Bald. in l. 1. C. de fid. instr. referens Host. & Io. And. in c. accepimus. de fid. inst. & dicit, quòd istud etiam habet locum in rescriptis Papæ. ¶ Sextò no. limita, & signa, quod rasura vitiet instrumentum, nisi tale instrumentum corroboretur per viuā vocē testiū, & isto casu vnus testis sufficeret. ita singulariter Bald. in l. si veritas. circa princip. C. de fideicom. ego tñ teneo contra, & alleg. ipsummet Bal. contradicentem in l. 1. C. vt in pos. leg. vbi formaliter dicit, quòd si instrumentum habet maculam, non potest testibus validari. Alibi Bald. in l. fi. in 2. colum. ſ. de fideicommis. quærit, quid si scriptura instrumenti est vituperata, vtrum si sit confirmata per vocem viuam vnius testis, sit exequibilis, & dicit, quòd nō, vbi agit de executione instrumēti, vt hac. l. secus si extenderetur in negocio principali in iudicio petitorio, vt ibi per eum. Istud idem vult Bart. hic in 7. col. dum ponit differentiam inter remedium huius. l. ex vna parte, & interdictum quorum bonorum, vel petitionem hæreditatis ex alia, nam dicit Bart. quod in hoc iudicio si instrumentū sit in aliqua parte vitiatum, non potest appobari, nisi per eandem scripturam, sed in alijs iudicijs vitium instrumenti potest adiuuari per probationes extrin secus sumptas. ¶ Septimo limita procedere, nisi de eadem re, siue de eo. contractu sunt confecta duo instrumenta, vt dicit text. in l. vnum. ff. de testa. quia rasura in loco substantiali, quæ reperitur in vno ex istis instrumentis, non vitiat aliud instrumentum. ita Bald. in l. falsus. in 7 colum. s. de fur. per l. fi. vbi bonus text. ff. de his, quæ in testam. delen. ¶ Octauò limita prædictam regulam, vt procedat, quando post perfectum instrumentum reperitur rasura facta in aliqua parte substantiali, sed si tota charta erat prius scripta, & notarius abrasit totam illam veterem scripturam, & in charta abrasa scripsit nouum instrumentum, illa abrasio non nocet secundum Bal. hic in 4. oppo. ratio est, quia in chartis abrasis potest notarius instrumentum scribere. l. chartæ. vbi not. Bartol. ff. de bon. pos. fm tabul. & isto modo habes collectam istam materiam. ¶ Gl. in verbo depositionib. est notabilis, & necessaria, & approbatur, quam diuide in quinque. In prima declarando text. remouet vnum contrarium. In secunda ponit dictum. In tertia format vnam quæstionem. In quarta ponit aliud dictum. In quinta format aliam quæstio. Secunda ibi, item per hoc, q dicit. Tertia ibi, quid ergo in nuncupatiuo. Quarta ibi, & idem Al. dicit. Quinta ibi, sed
20 quid si nuncupatiuum. † Et vltimam partem multum not. Angel. pro sing. ad statuta disponentia, q instrumenta habeāt executionem paratam, quòd si de debito non fit instrumentū, sed examinētur testes, & eorum dicta redigantur ad scripturā, talia dicta testium habent executionem paratam, sicut instrumentum publicum. Sed istud est falsum, quia Bartol. & alij in
21 multis locis tenent contra, vt hic per Alexand. ¶ † Successiuè iuxta hanc glo. quærit Bartol. an ista. l. habeat locum in testamento, quod valet tantum de iure prætorio, sed non ciuili, vt in casu legis, posthumus. ff. de iniust. rup. & in alijs casibus, vt per gloss. in l. fin. supra vnde legit. & concludit, quòd sic, quia iste, qui succedit de iure prætorio tantum, & sic bon. pos. continetur appellatione hæredis. l. 1. §. bonorum. ff. ad Ttrebel. per quem text. ibi not. Bartol. quòd statuta loquentia de hærede habent locum in bono. pos. Item, quòd ista. l. habeat locum in bon. pos. sequitur Sal. hic, & etiam Fulg. in 7. colum. & tenet gl. magistra in verbo legitimo. infra in tertia parte. alij non tangunt. Pro ista conclusione facit, quia remedium huius legis competit fideicom. vniuersali, qui solùm habet vtile ius, sicut bon. pos. & non venit appellatione hæredis propriè, ita firmat glo. s in verbo ex parte. vbi dixi. multum etiam facit, quia bon. pos. in omnibus æquiparatur hæredi de iure ciuili. l. in omnib. ff. de bon. pos. Facit. l. hæredis appellatione. ff. de verb. signifi. ergo succedit regula, quòd quando duo casus per omnia, & in oībus æquiparātur à lege antiqua, lex noua, quæ statuit aliqd in vno, intelligitur idem in alio statuisse, secundum gloss. in l. si quis seruo alieno suaserit. supra de furtis. & in l. quod verò cō-
22 tra. ff. de legib. † maximè attento, quòd largo sumpto voca-
e bulo appellatione hæredis, e venit bon. pos. §. quos autem. in-
f stitu. de bon. pos. vnde licita est extensio f de stricta significatione vocabuli ad latam, concurrente rationis identitate. glo. est in clemen. 1. in verbo eligatur. de elect. & in Auth. vt hi, qui obli. se perhi. in prin. in verbo ad curationē, quā ibi Ang. ad hoc no. & sine dubio credo istam partē verā, solus Barb in rep. rub. supra qui admit. in 1. colum. & sex seq. tenet contra istam opi. Bart. à qua nemo vnquam discrepauit, & licèt multa videatur dicere, tamen in effectu omnia eius dicta reducuntur ad hoc, quia dicit, q ista lex est correctoria, vt dicit probare istum tex. in verbo quiescente. sed in correctorijs non est licita extensio ad casus improprios, & hoc modo conatur respondere ad omnia

ADDITIONES.

a * Libellus. Adde, quòd de hoc latè disputat, & tandem pro negatiua concludit Neuiz. consil. 4. de quo vide etiam quæ scribit Alexand. in l. à diuo Pio. §. sententia. colum. 4. 3. limita. de re iud. MASVER.

b An autem requiratur citatio. Adde Cyn. in l. 1. C. qui admit. Bart. in l. 3. in §. si causa cognita. ff. de bon. pos. Bal. in l. 2. C. de his, qui ven. æta. impe.

c ¶ Rasura instrumenti. Adde Specul. titul. de relatio. præsentati. in §. dicto. versi. item excipitur. Doct. in c. cùm inter dilectos. de fid. instru. Abb. in cap. cùm venerabilem. de relig. domib.

d ¶ Quando instrumentum. Adde Ant. de But. in c. peruenit. el 2. de test.

e ¶ Appellatione hæredis. Adde Bart. in l. 1. §. bonorum. ff. ad Trebellian. Doct. in l. si filius. ff. quod cum eo.

f Et quid de statuto loquen. de hærede, an locum habeat in bonorum possessore, & vide eundē Ias. in l. 1. §. bonorū. in fi. ff. ad Treb. MASVER.

f Licita est extensio. Adde Io. de Imo. in l. dotalem. in 11. colum. ff. soluto matr.

Source : BIU Cujas

omnia adducta contra. Mouetur etiam, quia iura loquentia de hærede, non habent locum in bon. poſſeſ. quod eſt *contra communem ſententiam*, de qua per Bart. & alios in d. l. 1. §. bonor. cum concor. quas dedi in l. fin. §. qui admit. Sed non recedo à communi, quia iſta lex eſt ſolùm exorbitans non correctoria,
23 vt de ſe patet. ¶† An autem venientes ab inteſta. poſſint implorare remediũ huius. l. Bal. hic in 3. q. tenet, quòd ſic, licèt nõ audeat firmare, quia nulla l. ſit cautum. Pro eo facit illud, qđ tenet ipſe Bald. in l. 3. de inoffic. teſta. vbi tenet, ꝙ filius præterit. à matre intelligit inſtitutus ex diſpoſitione illius legis, & hẽt re mediũ huius. l. ad idẽ facit, qa in legib. exorbitãtibus à iure cõi vbi tractatur de fauore publico, ſemper licita eſt extenſio, cõſuluit Paul. de Caſtr. in conſil. 24. incip. Viſo puncto. in 3. colu. ꝙ ſtatutum Brixiæ, quo cauetur, ꝙ Poteſtas poſſit committere cauſas appellationũ à ſententijs diffinittuis, quia eſt inductum fauore publico, ne ciues Brixiani habeant neceſſe ire Venetias pro impterandis commiſſionibus, extendetur etiam ad cauſas appellationũ à ſentẽtijs interlocutorijs, & ideo ſtatutũ ſolum fecit mentionẽ de appel. à diffinitiuis rõne maioris dubij, non tamen intelligitur excludere appellationem à ſententijs interlocutorijs, ſi ergo licita eſt extenſio vbi tractatur de fauore publico, certè, quòd defuncti habeant hæredes, reſpicit fauorem publicum, ideo tractatur de vltima volunta. quia vbi tractatur de fauore public. licita eſt extenſio, vt dicit gl. not. in l. Gallus. §. ſi eius. ff. de lib. & poſthum. Teneas tamen, quòd iſta l. ſolùm habeat locum in hæredib. vel ſucceſſorib. ex teſtamento,
* ſecus in venientibus ab inteſta. ita ſe habet *communis ſententia*, quam tenet Cy. hic in 3. & 4. q. Sali. Fulg. & Alex. hic cum concor. vt per Alexan. & miror, quòd non allegauerit Bald. qui tenet contrarium eius, quod hic in c. 1. in tit. de contro. inter ma-
a ſcul. & fœm. de benef. in vſib. feud. ¶ Gl. in verb. fuerunt. [a] tene eius cõcluſionem, nec obſt. l. in teſtamento milit. alleg. in gl. ad quam non reſpondet, quia clara eſt ſolut. ibi enim quo ad dominium rerum, ideſt quantum valet hæreditas defuncti, non computantur res alienæ, quas defunctus poſſidebat, ſed nos loquimur reſpectu nudæ poſſeſſionis tantum. ¶ Glo. in verbo legitimo modo format quatuor principales quæſtiones, & ita diuiditur in quatuor. ¶ Aſſumo primam quæſt. gl. quæ eſt ſubtilior, & difficilior, & in qua ſecundum Bar. ſtat virtus huius. l. nam cùm tex. dicat, quòd oſtenſo inſtrumento teſtamenti iudici, debeat mitti in poſſeſſionem omnium rerum defuncti, niſi quę legitimo modo ab alijs detinentur, oportet intelligere, quando res dicantur legitimo modo poſſideri, ita quòd hęres impediatur mitti in poſſeſ. illarum rerum. Gloſſ. in effectu ponit duas opin. Prima fuit Al. Glo. quòd res intelligatur legitimo modo poſſideri in propoſito, quando poſſeſſor habet in talib. bonis ſimilem titulum, ſicut habet hæres, ideſt quia etiam ipſe oſtendit, qualiter eſt inſtitutus in iſtis bonis, ſi autem habeat alium titulum, vt quia emit, vel aliter acquiſiuit, & tunc ſi defunctus tempore mortis ſuæ poſſidebat iſta bona, hæres ſuus tanquam ſpoliatus debet mitti in poſſeſ. talium bonorum, aliàs ſecus. Secunda fuit opin. Azo. quòd quando poſſeſſor habuit titulum ante mortem defuncti, qualemcunque habeat titulum, ſiue habuit à defuncto, ſiue ab alio, & tunc iſte cenſetur legitimus contradictor, & poteſt impedire hæredem, ne conſequatur remedium huius. l. ſi autem acquiſiuit titulũ poſt mortem defuncti, ſecus. Tota ergo virtus huius legis, & huius materiæ eſt ad inueſtigandum, quia hæres oſtendendo teſtamentum iudici, debet ſtatim mitti in poſſeſ. omnium rerum defuncti, niſi appareat legitimus contradictor, & text. dicit, quòd ille, qui legitimo modo poſſidet aliquas res defuncti, & in intellectu horum verb. audiuiſti duas opin. in gl. Bart. hic tradit doctrinam per tres colum. de qua Raph. & Pau. truffantur, & Fulg. eam omittit. Pau. dicit formaliter, quòd ex iſta lõgiſſima diſtin. Bartol. vix poteſt extrahi ſanus intellectus, quia Bart. vadit per tot ambages, & diuerticula, & Bartol. certè habetur corruptus ſic, vt vix poſſit intelligi, ſed emendando Bar. lecturam, vt colligi poteſt ex præcedentibus, & ſeq. videt, ꝙ ſit bona. ¶ Si quæritur, ergo ſi quis in iſta materia ſit legitimus cõtradictor, conſidera tres caſus principales. Aliquando comparet contradictor ante conceſſam licentiam à iudice ad impediendum, ne licentia concedatur, & ſic ne fiat miſſio in poſſeſſionem ex iſta. l. aliquando comparet contradictor poſt licentiam conceſſam à iudice, ante tamen quàm ſit ingreſſus poſſeſſionem. Aliquando comparet contradictor poſt licentiam conceſſam, & factam executionem, ad fin. vt faciat reuocari licentiam, & executionem. Circa primum caſum conſidera, quòd Bart. eſt corruptus, & dicit, aut quis comparet ad impediendum licentiam, & executio. & iſto modo malè ſtat Bart. quia illud de executione ponitur in ſecundo membro, ideo debet dicere, quòd aliquando comparet quis ad impediendũ licentiam, non executionem, per hanc. l. quia illud de executione ponitur in ſecundo membro. Item conſidera circa hoc membrum principale, dum Barto. circa fi. dicit, quòd aut poſſeſſor probat poſſeſſionem, & titulum ſolum, aliqui non intelligentes quid vellet Bart. deprauarunt lectur. Bart. vt diceret, quòd ſi aliquis probat poſſeſſionem, & titulum non, ſed ſenſus Bartol. eſt iſte, pone, quis eſt in poſſeſſione huius domus, hæres vigore teſtamenti, quia eſt inſtitutus in omnibus bonis, præcipuè in iſta domo, petit concedi ſibi licentiam de intrando poſſeſſionem huius domus, & ſic petit de intrando poſſeſ. illius domus, tunc dicit Bartol. quòd ſi poſſeſſor probat poſſeſſionem, & titulum ſolùm, quid vult dicere titulum ſolum, ideſt probat qualiter emit iſtam domum à Titio, quare dicitur probare titulum, quia nõ probat, quòd Titius à quo emit, eſſet dominus illius domus, nam ſi probaret de dominio ſui authoris, tũc haberet poſſeſſionem, titulum, & dominium, & excluderet hæredem, dicit Bartol. quòd quando poſſeſſor probat ſolum titulum, quòd non eſt legitimus contradictor ad impediendum hæredem, quin obtineat licentiam, & miſſionẽ in poſſeſſio. illius rei, quam defunctus tempore mortis poſſidebat, caſus iſte frequẽs eſt, in quo Pet. & Cy. hic in eorum diſtinct. tenent contra Bart. & fortè melius, quia etiam hæres pbat poſſeſſionem defuncti, & ſolum titul. ideſt probat titulum hæreditatis, quòd eſt hæres, ſed non probat, quòd ille, cuius eſt hæres, fuerit dominus, ergo cùm ipſe ſolum titulum probet, & non dominium defuncti, certè cùm ſit paritas tituli, debet præferri exiſtens in poſſeſſione, niſi fortè dicas ſuſtinendo Bartol. quòd in iſto iudicio poſſeſſorio ſit priuilegiatus hæres in hoc, vt præferatur ex ſolo titul. & poſſ. defuncti, tamen cùm nulla l. probetur, non eſt tutum dicere, vnde conſidera, quòd Bartol. in iſto membro loquatur, quando defunctus poſſidebat vſque ad tempus eius mortis, vt patet ex ſequentibus verbis Bartol. & tunc præſumetur pro hęrede, potius quàm pro iſto, qui poſtea cępit poſſidere, ita vt præferri debeat, & ad hoc vide omnino Bald. hic in 16. colum. verſic. ſed contra hoc ponitur. nam in hoc paſſu, quẽ alij non tangunt, non quieſcit ani-
24 mus. ¶† Item inquantum Barto. in ſecundo membro diſtinguit, aut quis fuit citatus aut non. Not. diligenter, quòd quando facio citari quem ſimpliciter, eo ipſo intelligitur eius perſona habilitata, ita quòd ſi eſſet filiusfamil. qui non poteſt eſſe in iudicio ſine conſenſu patris, vel ſi eſſet ſeruus, vel aliter inhabilis, cenſetur eius perſona habilitata, ideo caue ne facias quem ſimpliciter citari, iſta eſt doct. Innocen. in c. cùm inter. de excep. quam notab. tenet Bart. in l. cum mulier. in ſecunda colum. ff. ſolut. matrimo. & hic in quinta quæſtio. princi. Imol. & Modern. in l. ſi perluſorio. §. fin. ff. de appel. facit, quod dicit Bartol. in l. de pupillo. §. primò. ff. de oper. nou. nunc. cum concord. vt ibi traditur, & iſto caſu ſic ſimpliciter citatus intelligitur legitimus contradictor, & admittitur ad opponendas exceptiones iudicij poſſeſſorij, vt not. declarat Bald. hic in ſecunda, & tertia col. & not. in 13. col. verſi. 5. quæritur. & Alex. in 16. columna. & ſequen. quòd limita tamen ſingulariter, quando quis eſt ſimpliciter citatus, ſecus ſi adiecta cauſula, ſi ſua puta-
b uerit intereſſe, [b] ſecundum formam. l. ea quidem. C. ſi mancip. ita fuc. alie. ita ſingu. Bar. hic in quinta quæſtio. & practici procuratores obſeruant, & ſequitur Ludouic. in dict. l. de pupillo. in princip. vbi reputat eſſe ſingular. ſequitur Paul. in l. libertus aduerſus. ff. de in ius vocan. & idem tenet ipſe Bald. in l. ſecun-
25 da. in fin. ſupra de pact. ¶† Not. etiam ad fin. doctr. Barto. bonam limitationem, quam tradit Bartol. ad l. ſi eo tempore. C. de remiſſio. pign. quod citatus elapſo tempore ſibi preiudicet, quando aduerſarius habebat ius, ſecus ſi nullum haberet, vt
26 hic pulchrè per eum. ¶† Not. etiam vltra Bartol. quòd ſi filia ſit inſtituta hæres in teſtõ patris, & in eius hæreditate reperiantur

ADDITIONES.

a ¶ Fuerunt. Et iſtam glo. tenet Alexand. conſil. 24. attentis. in princip. & colu fin. verſ. ex quibus, &c. PVRPV.

b Putauerit intereſſe. Adde, quòd hæc forma obſeruatur, quando aliquis dubitat, an tertius poſſit prætendere intereſſe, vt ſententia deinde ferenda ei præiudicare poſſit, neque ille cauſari ſe non fuiſſe euocatum, gloſſ. in l. ea quidem, in gloſſ. final. C. ſi mancip. ita fuerit alien. not. Nat. conſilio 99. colum. ſecunda. in princip. & colum. penult. circa fin. vbi quòd talis citatio eſt facultatis non præcepti. declara tamen vt latius per eum ibi, cui adde, quòd citatio eorum quorum intereſt, facienda eſt tam in actibus iudicial. quàm extraiudiciaib. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. l. in concedenda. ff. de aqua plu. arc. Nat. conſil. 142. col. ſi. MASVER.

Source : BIU Cujas

a tur feuda, licèt regulariter fœmina [a] non ſuccedat in feudo, tamen ſi filia petat ſe mitti in poſ. omnium bonorum defuncti, per hanc l.decidit mirabiliter Ioan. Andr. quòd agnati reſpectu feudi non ſunt legitimi contradictores quo ad impediendum iſtam miſſionem, per capitul. 2. ſi de feud. defunct. conten.ſit inter dom. & agna. & ſequitur ſimpliciter Alexand. hic in vlt. colum. Tu tamen vide ad hoc, quod tenet Paul. in conſilio 56. incip. quamquam multa ſcripta fuerint. circa fin.

27 ¶† Not. etiam diligenter, quòd ſi aliquis petat à iudice reuocari tenutam bonorum conceſſam alicui propter ſuum intereſſe,& alleget titulum, ideſt qualiter emit, certè niſi probet, quòd ſibi fuerit tradita, ſolus titulus non præſtat probabile intereſſe. Fuit elegans deciſio Iacob.Butr. in l. manifeſtiſſimi.in princip.& ibi ſequitur Bald. ſupra de fur.& per hæc eſt expedi-

28 ta prima quæſtio gloſſ.¶† In ſecunda quæſt.gloſſ. vera eſt cõcluſio gloſſ. quòd fideicommiſſarius vniuerſalis, cui purè debet reſtitui hæreditas, ſi ſit in poſſeſſione rerum hæred. eſt legitimus contradictor ad impediendum directum hæred. mitti in poſ.rerum hæred. ſi autem fideicommiſ. non poſſideret,ſecus eſſet,ita propriè loquitur. l filiam fratribus.allegata in glo. pro contraria. ¶In tertia quæſtio. gloſ. magiſtraliter ponit glo.quinque differentias inter remedium huius legis, quod eſt poſſeſſorium, & interdictum quorum bonor. quod etiam eſt adipiſcendæ poſſeſ. & reprobat duas differentias, ſcilicet ſecundam, & vltim. Battol. hic in tertia columna ponit 6. differentiam, quam ſequuntur Angel. hic in quinta columna. & Fulgoſ.in 12. & alij non tangunt,nam remedium huius.l.com petit hæredi, dato, quòd nemo poſſideret res hæredi.ſed interdictum quorũ bono.non competit, niſi alius poſſideat res hęred. nihil allegat, ſed debuit moueri, quia interdictum dicitur quaſi inter duos dictum. gl.eſt in l.prætor. in princi. ff.de oper. nou. nunc. ad hoc ergo vt competat interdictum, opus eſt, quòd ſit controuerſia inter duos, ergo eſt neceſſe alium poſſidere:ipſemet Bartol.in ſexta colum. addit duas alias notabil. differentias. Prima eſt, quia in hoc remedio huius legis proceditur ſummariè, & ſic non requiritur libellus, nec lit.conteſta.prout requiritur, quando intentatur interdictum quorum bonorum,vel pet.hæred. tamen iſta eſt parua differentia, quia etiam in remedio huius.l.quando apparet contradictor, requiritur libellus, vt dixi ſupra. Septima differentia eſt, quia quando intentatur remedium huius legis, & teſtamentum eſt in ali qua parte vitiatum, illud vitium non poteſt ſuppleri ex dictis teſtium,ſecus quando intentatur interdictum quorum bonorum,vel petitio hæreditatis, de quo dixi in glo. in verbo vitiatum. Octauam differentiam tradunt Fulgoſ.& Pau.hic, quia interdictum quorum bonorum competit ei, qui eſt ſucceſſor ex teſtamento, vel ab inteſta. remedium huius legis non competit niſi ſcripto in teſtamento, & iſtas quatuor differentias vltimas glo.pone ad vltimam quæſtion.glo.inter remedium huius legis,& petitionem hæreditatis. Gloſſ.in verbo miſſus. diuiditur in quatuor. In prima timore vnius contrarij dupliciter exponit text. In ſecunda ibi, & quod dicit poſ. timore alterius contrarij aliter exponit tex.In tertia ibi,& quòd ſubijcit.gl. remouet aliud contrarium.In quarta ibi, ſed qnid ſi talia gloſ. format quæſtionem ſabbatinam. ¶Venio ad primam, & oppo.contra text. nam videtur continere text.contradictionem, dum dicit, quòd erat controuerſia, quia hæres volebat mitti in poſſeſ. & alius contradicebat, & dicit poſtea text. ſiue quis miſſus eſt.propter hoc gloſſ.exponit miſſus, ideſt mitti deſiderans.¶In ſecunda parte, quia text.dicit, quòd in iudicio ordinario ei, qui potiora iura habuerit, adiudicabitur poſ. contra, imò debet adiudicari proprietas, & dominium, gloſſ. fatetur, & exponit text. poſ. ideſt proprietas, nam vltra gloſſ.poſſeſſio pro dominio accipitur. l. interdum. ff. de verbor. ſignificatio.

29 ¶† In 3. parte oppponitur contra text. nam remedium huius legis cùm ſit põſſeſſorium, eſt executiuuum, ſed in executiuis

b non admittitur appellatio, quia à mero executore [b] non appellatur. l.quiſquis. infra quorum appella.non recip. & tamen text. dicit, quòd ſi quis putauerit contradicendum, & ſic appella.ergo malè.glo.dicit, quòd verum eſt, quòd in iſto remedio executiuo non admittitur appellatio, ſed hic iſte ꝺictor non appellabat, ſed conquerebatur dolens de tali executione, & ſic vult gloſ. quòd licèt in executiuis non admittatur appellatio, poteſt tamen eſſe querela, differentia eſt,quia appellatio deuoluit cauſam ad ſuperiorem, & ſic proponitur coram alio: querela autem proponitur coram eod. iuxta glo. not. in cle.prima. de iure patr. & vltimum proſequere, vt per Paul.&

30 Alexand.hic. ¶† In vltima parte glo.format quæſtio. ſabbatinam.i.dubiam, quando apparent duo teſtamenta eod.die cõfecta,nec apparet de prioritate,nec de poſterioritate, & in vno eſt inſtitutus vnus,in alio alius, quis eorum præferatur,de quo eſt glo.plenior in l.prima.§.ſi quis in duobus,& ibi Bartol. ff.de bon.poſ.ſecundum tabul.& gl. in l.eum, qui duobus.vbi Angel.& Imol.ff.de acquirend.hęred.& in capitul.ſi duobus.in gl. prima.de reſcrip.in ſexto. Cyn.in l.hac conſultiſſima. §. ſi quis autem.ſupra de teſtam.Ang.in l.ſi is, qui nepotem. ff.de adop. & latè Ang.de Aret.in §.final.inſtitut.de adopt. & latè hic Alb.

✠ *& communis concluſio* vera eſt,quod nemo eorum

c erit hæres propter nimiam incertitudinem, ſaluo niſi vnus eorum poſſideret, alius non, vel niſi in vno teſtamento eſſent inſtituti venientes ab inteſta.in alio extranei, nam præfertur illud, in quo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato, ſecundum Bartol. in d. l. prima.§.ſi quis in duobus. ¶Tertio ſingula.limita vltra alios, niſi in vno ex iſtis teſtamentis eſſet aliquid relictum piæ cauſæ, in alio non, quia illud teſtamentum, in quo eſt aliquid relictũ piæ cauſæ,præſumitur vltimum,& prævalet, ita ſing.Lud.nec alibi legi,in rep.Auth.ſimiliter.j.ad l.fal.in 12. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas volun.& ita conſului Brixiæ in cauſa hoſpitalis magni, & pro iſta limitatione, quia non reperio aliã auctoritatem, conſulendo monebar, quia in dubijs iudicandum eſt pro pia cauſa. l. ſunt perſonæ.ff.de relig. c.fin.de re iud.c.in his. circa prin.de priuilegijs. Facit optimè, quia ſi reperiantur duo inſtrã eo.die facta,nec apparet,ꝙ ſit prius factũ, & in vno cõtineatur,qualiter talis res fuit donata Eccleſiæ, in alio contineatur,ꝙ illa res fuit hypothecata Titio, certè fauore Eccle.in dubio præſumitur prius factum inſtrm donationis,ita ſing.idem Lud.in rep.d.Auth.ſimiliter.in d.3.ſpãli piæ cauſæ inter ꝺctus. motus,quia ſimile dicitur in fiſco.per text.ſing.in l 1. C.de iure fiſc. lib. 10. ſi ergo in ꝺctib.qñ inſtrã ſunt dubia,præſumitur in fauorem Eccleſiæ, ergo idem in vltimis voluntatib.ita conſul-

31 ui.† De intellectu tñ l. 1.C.de iure fiſci,quia eſt dubius, cùm in dubio ſit iudicandum ꝺ fiſcum.l.non puto. ff.de iure fiſci.vide

32 plenè Alex.in l.1. ff.ſol.matr. ¶† Quid autem in duabus ꝺrijs, vel diuerſis ſententijs eiuſdem iudicis,& de ſimilibus ſcripturis ꝺrijs,ponit Bar.in l.ſcripturæ.in fi.C.de fid.inſtru.Bald.in l.1. in

33 pe.col C.qñ prouoc.non eſt neceſſe.¶† Quid in duob.codicillis eadem die factis,& ꝺrijs, eſt gl.in l.cùm proponas.j.de codi. & de duob.inſtrĩs eadem die factis ſibi ꝺrijs, ponit not.Bal.in l. de reb.C.de dona.ante nup.glo.& Doct. in d.l.cùm proponas, Bald.& Imol.in l.cùm proponebatur.in fin.ff.de leg. 2. Bal.in 1.

34 conſt.C.in §.quib. ¶† Quid in duob.reſcriptis ſub eadem data inuicem ꝺrijs,eſt text.in c.ſi à ſede.de præben.in 6. ponit Ioan.

35 And. in d.c.ſi duobus. ¶† Et quid in duob. inſtrĩs procurato.in quorum vno Titius conſtituitur procurator, alio Caius,ponit Bal.in l.falſus.in 14.col.s̃.de furt.¶Not.tñ in prædictis, & ſimilib.vtilem regulam,ꝙ qñ aqparent duo inſtrã eo.die facta, nec conſtat de prioritate, ſemper præſumitur, quòd illud inſtrumentũ præceſſerit,in quo continetur ille actus,qui facit vtrunque valere, & ideo ſi ſunt duo inſtrumenta, vnum teſtamenti filij, alind inſtrumentum emancipationis eiuſdem filij, præſumitur, quòd inſtrumentum emancip. præceſſerit, quia aliter non valeret teſtamentum, iſtam regulam ponunt Cy. & Bald. in l.cùm in teſtamento.§.hæc verba. ff.de hæredib. inſti.ſper illum text. & eſt vtilis ad infinita,de qua facit feſtum Alexand.in d.l.diuortio.in princip.in 4.colum.ff.ſolut.matrim. & in conſi. 81.in 3.volu.incip. Lecto, & diſcuſſo laborioſo proceſſu. in 5. colum.facit,quod decidit Bart.in l.vt iuriſiurandi. in fin. princ. per gloſſ.ibi.ff.de oper.liberto.¶Glo.fin.in verbo princip.facta eſt principaliter, eo quia text.in fin.dicit, niſi principa.cauſa ſit extincta per præſcrip. 10.vel 30.annor.contra,principalis cauſa eſt pet.hæred.ſed petit.hæred. non præſcribitur minori tempore 30.ann.l.hæreditatis. C.de pet.hære.ergo malè dicit tex.in prin.cauſam poſſe extingui præſcriptione 10.ann. glo.& Doct. laborant, & principaliter dicit gl. ꝙ text. in verbo principalem cãm.põt dupliciter intelligi.Primò,ꝙ princ.cauſa ſit pet.hære, & tunc

ADDITIONES.

a ¶Regulariter fœmina.Adde Spec.titul.de feud.in §.quoniam.verſi.25.Raph. Cum.conſil.137.incip.conſultis,& j. ſcriptis.Raph.Fulgoſ.conſilio 120.incip.nobiles fortiatè Lud.Roman.conſilio.34. incip. viſo inueſtituræ.tenore. Angel.conſilio 242.incip.punctus talis eſt.Petr.de Anch. conſilio 123.incip. dominus Lazarus.Cald.conſilio 3.in titul.de feud.Alexand.de Imol.conſilio 30.incip.omne datum.in 3. colum. in primo volum.idem Alexand. conſil. 1. ponderatis.q.8.verſi.nec prædictis obſt. in 5.colum.

b ¶Mero executore. Adde c.paſtoral.in §.quia verò.de offi. deleg.c.de cætero, de re iud.& in cap.nouit.de appellat.

c ¶Nemo eorum. Adde Barba.lib.primo.conſilio 23.in vlt.dub. Fel.in in c.paſto.in prin.5.colum.de reſcrip.Soc. in l.1.ff. ſolut. matr. colum. 2. idem in l. 2. C. de inſtit. & ſubſtit. * Et dic, ꝙ hanc ſequitur, & communẽ dicit,& eſſe quæſt.ſabbatinam Clar.§.teſtamentum. q.vlt.verſ.quæro pone,pro qua vide quæ ſcribit Pract.Pap.for.libel. ex teſtamento. verſic. iniuſtè occupauit. Vil la.inter com.opi. lib.18. ver. teſtamenta. vbi ponit declarationem notabil. Suarez.lib.ſenten,verſi.teſtamenta. MASVER.

Source : BIU Cujas

& tunc obstat contrarium, gloss. tamen dupliciter respondet, sed ambæ sol. ad idem tendunt. nam dicit glo. obscurè, ꝙ peti. hæredi. non datur contra titul. possidentem. l. hæreditatis. vbi Doctor. assignant rationem. C. de petit. hæredita. & tunc petit. hæred. non præscribitur nisi 30. annis. ita loquitur contrarium, sed in istis terminis non potest intelligi ista. l. quia si ille possedisset sine titul. non præscripsisset 10. ann. quia in præscrip. 10. anno. tria copulatiuè requiruntur titulus, possessio, & bona fides, vt declarat Bartol. in l. Celsus. ff. de vsucap. oportet ergo intelligere text. quando iste possidebat cum titul. ltē in casibus specialibus, in quib. peti. hære. datur contra titul. possidentem, de quib. per glo. quæ ista declarat in l. hæreditatem. C. in quib. casib. ces. long. temp. præscri. & in l. 2. C. de pet. hæred. & tunc non competit directa, sed vtilis pet. hęred. l. etiam. §. 1. ff. de pet. hæred. in verbo vtilem, & ideo dixi, quòd prima solut. glo. dicentis, quòd hic loquitur de vtili, est eadem cum 2. solu. & isto casu, quando peti. hæred. excedit suam naturam, & datur contra titul. possidentem, bene præscribitur. 10. ann. ita loquitur iste text. Ista solut. est in se vera. & not. & sequuntur Cyn. & Bart. hic, tamen nimium restringit text. ad ilios casus speciales, ideo Bal. hic in 9. & in 11. oppo. aliter, & singularius solu. & reputat not. nam regula, ꝙ pet. hęred. non competit contra titul. possidentem, debet intelligi, quando talem titul. habebat tempore vitę defuncti, ita loquitur. l. regulariter. ff. de peti hęred. sed si titul. sit acquisitus post mortem defuuncti, non obst. quin competat petit. hæredit. Certè solennis est limitatio ad dict. l. regulariter. sed eam reprobant Salicet. & diffusè Alexan. hic, vt per eum, & per multa reprobat Angel. de Aret. in §. sed istę. in fin. instit. de actio. Tutior ergo videtur secunda solu. gloss. quòd text. in verbo principalem causam, intelligatur de rei vend. sed iungendo ambas solu. text. procedit sine scrupulo, nam dum loquitur de præscrip. 30. ann. tex. in ver. principalem causam, potest exemplific. in petit. hęredi. sed dum loquitur de præscr. 10. ann. potest exemplificari in rei vendi. & hoc modo tex. erit
36 clarus. ¶† Vltimò dum ista glo. respondet ad l. 4. & ad l. fin. ff. de vsucap. pro legato, nam multum signanter vult, quòd licet titul. putatiuus aliàs sit sufficiens ad præscribendum, tamen non est sufficiens ad excludendum petit. hęred. ante completam prescriptionem, & ista erit secunda limitatio notabilis ad dict. l. regulariter. vbi dicitur, quod pet. hæredita. non datur contra titul. possidentem, verum est si possideat cum titulo vero, secus si cum putatiuo, quia habens titulum putatiuum potest conueniri peti. hęred. vt hac gl. no. habes glo. consociam in l. prima. in princip. & ibi subtiliter ponderat. & sequitur Bartol. ff. quorum bonor. cum concordan. vt hic per Alexand. sed contrarium tenet gl. in l. fina. in ver. post. ff de vsucap. pro legato. & gloss. not. in l. nec vllam. §. omnibus. in verbo sciens. ff. de petit. hęre. vbi est bonus text. à contrario sensu, & *ista est communior*, vt hic per Alexan.

a Si quis aliquem testari prohibuerit,[a] vel coegerit. Rubr.

ADDITIO.

a ¶Prohibuerit. Iudex potest concedere, ne prohibeatur impubes. Ludouic. in c. per vestras. col. 131. de don. inter virum, & vxor. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Quando quis impedit quem ne testetur, hæreditas ei aufertur tanquam ab indigno, & applicatur fisco.*

2 *Prohibens aliquem testari tenetur in duplum illi, quem testator volebat instituere.*

3 *Quando proximior coegit metu testatorem, vt eum instituereț, tunc talis institutio est ipso iure nulla, nec tamen fiscus poterit eam auferre ab instituto tanquam ab indigno.*

4 *Licitum est vxori blandis verbis prouocare virũ, vt eã instituat, & econtra, & idem in quocunque alio, quod intellige, vt infra num. 5.*

LEX PRIMA.

a Iuili disceptationi.

¶Compellens [a] aliquem testari, punitur criminaliter. hoc primo. & ei, qui prohibuit, ne aliquis testaretur, aufertur hæreditas, [b] vt ab indigno. hoc 2. & blãditijs licet prouocare testatorem. hoc dicit vsque ad fin. tutul. t.

1 ¶† Not. ex ista. l. ꝙ quando quis impedit quẽ ne testetur, quod hæreditas ei aufertur tanquam ab indigno, & applicatur fisco, ꝙ intellige, qñ erat proximior, ita ꝙ ad eum ab intesta. spectasset successio, aliàs si esset remotior, tenetur læso ad duplum, vt hic per Bart. gl. in l. 1. in prin. in verbo fisco. ff. eod. & in l. hæreditas. in gl. mag. circa med. ĩ. tit. 1. † Sed est magnum dubium, in-
2 quantum text. in §. pen. in Auth. vt nulli iudi. allegatus in gl. dicit, ꝙ prohibens aliquem testari tenetur illi, quem volebat instituere, & sic læso ad duplum, an ille text. solùm procedat in administratore ciuitatis, qui prohibuit aliquem testari, prout sonat ille text. an verò intelligatur in quocunque prohibente testari, vidi aliàs magnam controuersiam in ciuitate Cremonæ, & ꝙ non competat pęna dupli, nisi ꝺ administratorem ciuitatis prohibentem testari, tenent Petr. Cyn. & Bal. in l. Lucius. la 2. §. Sempronia. ff. de leg. 2. & ibi Ray. & Commensis, & Cyn. in l. quicquid. C. arb. tute. Contrarium, ꝙ imò habeat locum in quocunq; tenent gl. Bar. & Imo. in d. §. Sẽpronia. Ang. & Fulg.
* in ista. l. 2. & ista est *vera, & communis'*, licèt pro 1. facere videa-
3 tur, ꝙ in dubijs opi. mitior sit tenenda. ¶† Item diligenter cõsidera, ꝙ licèt qñ aliquis proximior prohibuit aliquem testari, auferatur ab eo hęreditas, & applicetur fisco, vt dicit tex. in ista l. 2. tñ qñ quis metu cogit testatorem, vt eum instituereț, certè institutio tunc est ipso iure nulla, nec valet institutio, ita quòd hæreditas auferatur ab instituto, tanquam ab indigno, nec venit fiscus, & ita teneo, licèt gl. & Doct. in l. fin. ĩ. eo. teneant, ꝙ siue testator sit impeditus facere testamentum, siue coactus sit metu ad testandum, ꝙ vtroque casu valeat testũ, sed hæreditas auferatur tãquam ab indigno, quia ista. l. 2. loquitur solum de eo, q impediuit quem testari, & tunc verum est, ꝙ auferat tanquã ab indigno, sed de eo, qui coegit ad testandum, text. nihil dicit, vnde placet ista sententia, ꝙ imò testũ reddatur nullum, nam sicut metus vitiat ipso iure matrimonium. ca. Abbas ꝙ met. cau. c. cum locum. & cap. veniens. el 2. de spons. ita debet ipso iure vitiare institõnem. Item, quia si metus adhibitus testibus testamentarijs, qui metu sunt coacti, vt essent testes, annullat ipso iure testamentum. l. qui testõ. §. fin. in fin. ff. de testa. multo fortius metus adhibi. testõri, & hoc tenet Imol. in l. 1. in 1. col. ff. de test. per glo. primam ibi, quam ad hoc reputat sing. Prædicta etiam procedunt, qñ ipsemet institutus est, qui metu coegit testatorem, vt eum instituereț: quid si fuit alius, qui coegit testatorem, an factum alterius noceat instituto? gl. hic dicit, ꝙ est quæstio sabbatina. i. argumentabilis, tñ determinat, ꝙ nõ nocet, & bene, qñ institutus fuit ignoraș, secus si eo volente, vel sciẽte. gl. in rub. ff. eo. & oẽs hic, & Cy. in rub. ș. eo.
4 & est bonus tex. in l. non interest. C. quod met. cau. ¶† Ex l. fin.
c not. ꝙ licitum est vxori blandis verbis prouocare c virum, vt eam instituat, & èꝺ, & idem in quocunque alio, sed intellige
5 istum text. qñ solæ blãditiæ interueniunt, † secus si immisceantur minæ, vel verbera. ita sing. Bart. in l. fi. ff. eo. sequuntur Sali. & Paul. hic in fin. Secundò singulariter limita, & hic atttende, ꝙ
d blandis verbis licitum est inducere testatorem, verum est, [d] nisi testator prius feciſſet testũ, & alium instituiſſet hæredem, quia tunc si quis blandis verbis, vel adulationib. induceret testatorẽ, vt eum instituereț, licèt testũ valeat, tñ primus institutus reuocabit à secundo per actionem de dolo, vel in factum, ita not. Ang. hic, & in l. non. n. per illum text. cum gl. ff. de inof. testa. & sequitur Bart. Vero. in cautela 62. sed in contrarium est gl. quam. ibi Cy. sequitur in l. q cquid. C. arb. tute. nisi ꝓbareț dolus malus secundi, & hoc puto verius, dicit tamen Angel. hic, & in d. l. non. n. ꝙ aliàs fuit iudicatum Perusij, dum ipse esset Vicarius Episcopi, & aliquis testator primo feciſſet testũ, in quo instituerat hr̃des quosdam religiosos, seu conuentum, & quidam agnati sibi tantum persuaserunt dicentes, quod erat malè factum instituere tales religiosos, quia talem hæreditatem conuertent ad malum, ita fecerunt, quod eos instituit, fuit iudicatũ, quod illi religiosi obtinerent successionem, per prædicta, not. quia vtills est decisio. ¶Glo. in ista. l. final. format quatuor contraria contra text. quib. non respondet. Primũ est de leg. non enim. ff. de inoffic. testa. Bart. & Sal. respondent, ꝙ illæ blanditiæ versabantur circa prohibita, dic clarius, vt ibi apertè dicit text. quod ibi blanditiæ tendebant in perniciem alterius instituti. Secundum cõtrarium de lege 1. & 2. de don. inter vir. & vxo. tolle, ꝙ ibi prohibitio est in vita, nam maritus prohibetur prouocare in vita vxorem ad donandum sibi, qa mutuis

ADDITIONES.

a ¶Compellens. Not. pro fisco Cor. libr. 4. consil. 210. licèt prohibens.

b ¶Aufertur hæreditas. Limitat Cor. libr. 4. consil. 150. circa præsentem. in vltim. dub. PVRPV.

c ¶Prouocare. Adde Ias. in l. cùm donationis. supra de transact. Scar. in l. 1. nu 2. ș. de instit. & substi. PVRPV.

d ¶Verum est. Lup. in repe. rubr. de don. inter vir. & vxor. fol. 49. * Et vide, quę scribit Catel. versi. testatorem inducere, vbi plura ponit nota.

Source : BIU Cujas

mutuis affectionib. ſe ſpoliarent, ſed fit hic prouocatio in vlt. volun. cuius effectus confertur poſt mortem. Tertium cõtrarium de l. 1. de ſtatuis, & imagi. ſimiliter tolle, quòd ibi blanditiæ verſabantur circa id, quod lex prohibebat. circa vltimũ contrarium l. captatorias, dic, quòd illle text. cum glo. facit, ſed reſponde, quòd prohibitio ibi fit propter captionem, & fraudem, quæ ibi inducitur.

De his, quib. vt indig. aufe. hær. & ad Syll. Rubr.

¶Iſte titulus eſt difficilis, vt atteſtatur Bart. in l. 1. ĩ. eod. & præmitte, quod dicam in l. 1. ĩ. eod. in prin. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Titulus iſte in quib. caſib, locum habeat.*
2 *Quando cenſeatur quis indignus ad hoc, vt poſſit priuari hæreditate.*
3 *Vaſſallus, qui commiſit cauſam, propter quam meretur priuari feudo, licèt non ſit ipſo iure priuatus, tamen quamprimum commiſit cauſam, efficitur indignus, & ſic malæ fidei poſſeſſor, & ſic à tempore commiſſæ cauſæ tenetur ad fructus.*
4 *Hæres, qui adiuit hære. teſtato. occiſi, inulta eius nece, tanquam indignus priuatur ſucceſſione, & applicatur fiſco.*
5 *Verbum vlciſci, quot modis poteſt intelligi.*
6 *Regulariter quotieſcunque aliquid aufertur alicui tanquam ab indigno, applicatur fiſco.*
7 *Hæres quamprimum potuit vindicare necem defuncti, & non fecit, incidit in pœnam.*
8 *Diſpoſitio. l. vel ſtatuti magis æquiparatur vitiis voluntatibus quã contractibus.*
9 *Quando propter negatiuam imponitur alicui pœna ſine determinatione temporis, nunquam quis incurrit pœnam, niſi præcedat monitio iudicis.*
10 *In actionibus bonæ fidei veniunt vſuræ à tempore moræ, quando competunt contra eum, qui nullum ius habet, ſecus ſi aliquod, quia tunc à tempore motæ litis.*
11 *Fiſco competit vtilis petitio hær. contra hæredem indignum.*

LEX PRIMA.

HÆredes. Diuide iſtã. l. in duas. In prima loquitur de fructib. q ſunt acceſſiones naturales. In ſecũda loquit de vſuris, quæ ſunt acceſſiones ciuiles. Secunda ibi, ex hæreditate autem. Prima ſubdiuiditur in duas. In prima ponitur deciſ. In ſecunda mdetur tacitæ obiectioni. Secunda ibi, neq; n. bonæ fid. poſ. Rurſus ſecunda ſubdiuiditur in tres. In prima loqtur de reb. hær. diſtractis. In ſecũda loqtur de fructib. In tertia declarat quas vſuras præſtare neceſſe ſit. Secunda ibi, q in fructib. Tertia ibi, vſuras autem. ¶Hæres, qui non vindicauit necem defuncti, tenetur reſtituere hæreditatem fiſco vnà cum fructibus integris, & etiam tenetur ad vſuras ſemiſſes rerum diſtractarum à die motæ lit. h. d. ſecundum Bart. totus iſte titulus eſt difficilis, & pro eius introductione, & intelligentia omnium legum huius tituli præmitte ſecundum Pau. in rubr. ſ. eod. † q iſte titulus habet locum in trib. caſibus, ad quos reducuntur omnes leges huius tit. Primus caſus eſt, quando hæres neglexit vindicare necem defuncti, ſiue occiſus ſit ab extraneo, prout loquitur iſta. l. 1. ſiue à familia, prout loquitur l. 3. ĩ. eod. & propter hunc caſum, quando dominus occiditur à familia, factum eſt Senatuſconſ. Syllanianum, de quo loquitur l. minorib. ĩ. eod. tamen pœnam huius tit. limita dupliciter. Primò vr vt procedat, quando hæres ſcit occiſores, ſecus ſi ignorat, ita loquitur l. ſi ideo, & l. cùm fratrem. ĩ. eo. Secundo limitatur, niſi ſit preuentus ab alio in accuſando, ita loquitur l. ſororem. ĩ. eo. verùm, quia poteſt contingere, q hæres, quia vult prius vendicare necem defuncti, differt propter hoc adire hæreditatem, & interim moritur ea non adita, & ſic videtur ſibi præiudicari, ideo facta eſt oratio diui Marci, quæ quia perfectè non prouidebat, facta eſt. l. cùm Syllanianum. ĩ. eod. Secundus caſus princ. in quo habet locum pœna huius tituli eſt, quando hæres inſtitutus in teſtamento vnà cum alijs, accuſat teſtamentum de falſo, ad hoc, vt alios cohæredes excludat, qui non poſſunt niſi ex teſtamento ſuccedere, vt ſolus ab inteſt. ſuccedat, nam ſi ſuccumbat in tali accuſatione, priuatur ſucceſſione tanquam indignus, & ita loquitur l. 2. ĩ. eod. tamen ſi medio tempore tranſigeret, antequam deueniatur ad ſententiam, excuſaretur à tali pœna, ita loquitur l. alia. ĩ. eod. Tertius caſus eſt, quando teſtator poſtea in codicillis, vel epiſtola reputauit hæredes prius ſcriptos indignos, ita loquitur l. hæreditas. cum gloſ. magiſtra. ĩ. eod. vltima verò l. huius tituli tractat, quando dominus fuit occiſus à familia propria, & aliqui ſerui potuerunt eum defendere, & neglexerunt, qua pœna puniantur, & hoc modo habes ſummam huius tit. & omnium legum in eo poſitarum. ¶In text. ibi, fructus integros. intelligẽ. i. perceptos, ſeu qui percipi potuerunt, & hoc ſiue extent ſiue non, & ſiue ex eis ſit effectus locupletior ſiue non. ¶In text. ibi, neque. n. reſpondetur tacitæ obiec. nam videtur, quòd iſte hæres ante motam litem fiſco debeat cenſeri bonæ fidei poſſ. & ſic debeat facere fructus ſuos, quia malę fidei poſſeſſor dicitur, qui inuadit rem ſine titulo, & iſte tanquam purus inuaſor tenetur ad omnes fructus, ſed cùm iſte ſit hæres mero iure, & habeat tit. certè non videtur malæ fid. poſſeſſor, cùm ipſo iure non priuetur, ergo antequam fiſcus moueat litem, propter ius, & titu. quem habet, debet cenſeri bonæ fid. poſſeſſor. Imperator tamen reſpondendo dicit, quòd imò etiã antequam moueatur lis à fiſco, ex quo ſcit teſtatorem occiſum, item ſcit, quòd ſi adeat antequam vlciſcatur, quòd redditur indignus, certè adeundo ante vltionem, facit contra officium pietatis, & redditur malæ fid. poſſeſſor. † Et ideo habes hic text. ſing. quòd indignus cenſetur vſque à princ. malæ fid. etiam ante motam litem indignitatis. vnde hic eſt text. ſing. ſecundum Gul. & Ang. † quòd vaſſallus, qui commiſit cauſam, propter quam meretur priuari feudo, vel clericus, qui commiſit cauſam, propter quam meretur priuari beneficio eccleſiaſtico, quòd licèt nõ ſit ipſo iure priuatus antequam feratur ſententia, [a] tamen quamprimum commiſit cauſam, efficitur indignus, & ſic malæ fid. poſſe. & ſic à tempore commiſſæ cauſæ tenetur ad omnes fructus reſtituendos, & dicit Pau. quòd iſta. l. eſt ad hoc valde ſing. nec alibi reperitur. l. quæ ita poſſit allegari, licèt contrarium videatur probari ex gl. not. in Auth. de inceſt. nup. in princ. in verbo imminere. in fin. de cuius veritate dic, vt per Cyn. & Bald. in Auth. inceſtas. ſ. de inceſt. nup. ¶† Not. ergo ex iſta prima parte text. quòd hĩs, qui adiuit hæreditatem teſtatoris occiſi inulta eius nece, tanquam indignus priuatur ſucceſſione, [b] & applicatur fiſco: nam tenetẽ prius accuare occiſorem, & facere, quod puniatur. Adde, quòd hoc procedit etiam in filio exhæredato in teſtamento patris, quia intentata querela contra teſtamentum patris, antequam poſteà ſuccedat ab inteſta. tenetur prius vlciſci mortem defuncti, aliàs repellitur tanquam indignus. gl. eſt ſing. in verbo prohibetur. in l. ex inofficioſo. ff. ad Sena. Sylla. Limita iſtud non procedere in filio inſtituto hærede, quia ſi pater eius occidit teſtatorem, filius inſtitutus non debet accuſare patrem, nec vlciſci necem defuncti contra patrem proprium, & ſi adeat ea inulta, non redditur indignus, ita ſing. Alb. nec ab alio deciditur in rubr. ſ. eod. poſt. Pyl. per eum allegatum, per text. not. in d. l. ſi adulterium cum inceſt. §. liberto. ff. de adul. & idem puto èconcra, ſi filius occidiſſet teſtatorem, pater inſtitutus ab illo teſtatore non debet filium accuſare, per rationem d. l. liberto. in fin. Imò alibi dicunt text. not. q ſi filius commiſit homicidium, propter q mori debet, ſi pater eum deferret iudici, non poteſt iudex facere eum mori, ſed debet mutare in aliam pœnam, puta deportationis, vel exilij, ne pater videatur filium ad ſupplicium deduxiſſe, & eſt cautela euadendi filiũ à morte. l. milites agrum. §. deſertorem. l. qui cum vno. §. qui filium. ff. de re mil. ſecundum Rayn. Sal. & Pau. in l. propter inſidias. C. qui accuſa. non poſſ. vbi referunt ita practicaſſe, prout ponit Bar. Vero. in 1. caut. Secundo limita, q licèt hæres teneatur vlciſci necem defuncti anteq̃ adeat, aliàs fiſcus ſuccedit, tñ fiſcus non tenetur vlciſci. glo. eſt, quæ reputatur ſingularis in l. recuſare. §. fiſco. in verbo vindicauerint, *& ibi ſequuntur omnes.* ff. ad Trebell. ¶Secundo not. ex ſecunda parte text. in verſ. ex hæreditate autem. differentiam inter fructus, & vſuras, quia hæres indignus tenetur ad fructus etiam ante litem motã, ſed ad vſuras non incipit teneri ni, ſi poſt motam litem, ratio quia vſuræ ſunt

ADDITIONES.

a ¶Anteqnam feratur ſententia. Adde Inn. in ca. cùm noſtris. de conceſſ. præb. Inn. in c. ex parte. de feud. Bald. in c. quæ in Eccleſiarum. de conſti.
¶Sententia. Declarat Bald. conſ. 81. Mattinus. Et dic, quo ad conclu. de vaſſallo, quòd hanc ſequitur, & communem dicit Clar. §. feudum. q. 62. glo. communiter approbata in cap. 1. in princip. verſ. iure feudi. quib. mod. feu. amit. Alex. conſ. 124. colu. 1. vbi Doct. in apoſti. plura not. & fac. Cepol. caute. 94. MASVER.

b ¶Priuatur ſucceſſione. Amplia ad clericos. Anch. in c. 1. de conſt. Barb. lib. 1. conſ. 28. Fel. in c. irrefragabili. §. cæterum. de offordi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſunt magis odioſæ, vt habetur in l. 1. §. de cond. indeb. ¶ Gloſ. 1. in verbo inultam. diuiditur in duas. In prima timore contrarij declarat tex. In ſecunda ponit dictum, per ꝙ reſpondetur tacitæ quæſtioni. Secunda ibi, & hæc accuſatio. † Nota ex prima parte, ꝙ verbum vlciſci, poteſt intelligi dupliciter, vlciſci. ſ. de facto, item mediante via iuris. ſ. accuſando, & in dubio cenſeẽ via iuris, vt hac gl. per q̃ inferũt Gul. Ang. & Mod. ꝙ ſi ille, qui recipit iniuriam, minatus eſt ei, ꝙ vlciſceretur, & ille reperitur mortuus, & neſciatur à quo, ꝓ talia verba, quæ dixit, de vlciſcendo, non poteſt capi ſufficiens probatio, quia dum ille dixit, ꝙ vlciſceretur, intelligitur. ſ. accuſando, tñ dicit Ang. ꝙ bonus iudex per hæc verba eum torturæ ſubijceret, licèt Pau. dicat, ꝙ relinquitur arbitrio iudicis inſpecta qualitate perſonarũ. Et ex hac glo. colligitur limitatio ad id, ꝙ dicit Bart. de milite Florentino in l. ſi quis mihi bona. §. ſed quid ſi mandauit. ff. de acq. hær. prout tetigi in l. 1. §. de ſer. fug. vbi etiam poſui alias limitationes. ¶ Gl. in verbo reddere. diuiditur in quatuor. In prima declarat text. In ſecunda per viam fallentiæ remouet duo contraria. In tertia format quæſtionem. In quarta ponit dictũ, per ꝙ reſpondetur tacitę quæſtioni. Secunda ibi, excipe tamẽ. Tertia ibi, ſed per quantum tempus. Quarta ibi, & intra quinquennium. Ex prima, & ſecunda parte habes regulam cum
6 duab. fallen. ¶† Regula eſt, ꝙ quoties aliquid auferẽ ab aliquo tanquam ab indigno, applicatur fiſco, iuribus alleg. in gl. & nemo põt opponere de indignitate niſi fiſcus. gl. eſt, quæ reputatur ſing. in l. his conſequenter. §. 1. ff. fam. ercis. & circa hanc regulam vide text. in l. 1. C. de natu. lib. de cuius intellectu dicam in l. hæreditas. ℑ. eod. iſta regula limitatur, vt procedat, qñ talis indignitas procedit culpa, vel delicto eius, qui priuãdus eſt, bene tunc admittitur fiſcus, ſecus ſi ſine culpa, ſed propter errorem teſtatoris, tunc non venit fiſcus, ſed venientes ab inteſt. ita loquitur l. ſi pater. alleg. in gl. ¶ Secundo no. limita, niſi quis ſit priuandus ꝓ delictum ſuum, ꝙ reſpicit certam perſonam, nam tunc applicatur illi perſonæ non fiſco. l. pen. C. de leg. alleg. in glo. concordat. l. poſt legatum. §. admittere. ff. eod. & tex. in l. 2. §. fi. vbi Bart. ff. de coll. bonorum. vbi per hoc infert, ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ exiſtentibus maſculis filiæ non ſuccedant, licèt ſtatutum non dicat, quis ſuccedat in parte filiarum, quia tamẽ ſtatutum eſt factum fauore filiorum, intelligitur, ꝙ maſculi ſuccedant, prout tenet Bart. in l. 1. §. quidam filium. ff. de bon. poſſ. contra tab. & in l. 2. §. fin. ff. ad Tert. & in l. ſeruo. la. 1. §. ſi teſtator. de leg. 1. cum ſuis concor. ¶ Limita tamen iſtam vlt. fallentiam, ꝙ quando delictum, propter ꝙ quis eſt priuandus, reſpicit certam perſonam, ꝙ applicatur illi perſonæ, verum eſt, quando talis priuatio fit ex diſpoſitione. l. vel ſtatuti, ita loquuntur. ſ. allegata, ſed ſi priuatio fieret ex diſpoſitione teſtatoris, tunc non applicaretur perſonæ, ſed alijs venientib. ab inteſt. aut alijs cohæredibus, & ibi ſi teſtator in teſtamento relinquat vxori victum, & veſtitum in domo, & grauet ſuos hæredes, ꝙ ſi malè tractauerint vxorem, ꝙ priuentur hæreditate, certè hæredes malè tractando vxorem, licèt priuatio hæreditatis fiat propter offenſam, quæ reſpicit vxorem, hæreditas tamen non applicatur vxori, ſed venientib. ab inteſt. vel ſubſtituto, quia talis priuatio non fit ex diſpoſitione legis, ſed teſtatoris, ita not. Bart. in l vxorem. §. hæres. per illum text. cum glo. ff. de leg. 3. & in l. paterfa. vbi Ang. Imo. & alij. ff. de hær. inſti. & Bald. in l. 1. in 12. col. C. de his, quæ pœ. nomine. Petr. & Imo. in c. ſi hæredes. de teſt. Alex. in conſ. 30. in 2. vol. inc. oportunè conſideratis. Tu tamen conſidera, quæ ſit ratio diuerſitatis, quando priuatio fit
7 ex diſpoſitione. l. vel ſtatuti, & quãdo teſtatoris. ¶† In tertia parte glo. habes diligenter notare, ꝙ hæres, quam primum potuit vindicare necem defuncti, & non vindicanit, incidit in pęnã, ſicut dicimus in conditionibus negatiuis poſitis in vltimis volun. licèt ſecus in contractib. text. habes exemplum in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te domum. de verb. oblig. & ex hoc no. Bar.
8 † ꝙ diſpoſitio. l. vel ſtatuti [a] magis æquiparatur vltimis volun.
a quàm contractibus, & ſic diſpoſitiones. l. & ſtatuti debent regulari ſecundum regulas vltimarum volun. ita Barto. in l. non ſolùm. §. morte circa fin. pen. colu. vbi Imo. & Mod. ff. de oper. no. nun. & in l. fin. circa fin. ff. de regu. cato. & in l. in cognitione. ff. ad Sena Sylla. Bald. in c. 1. in 8. col. de conſt. & in titu. de pace conſtat. in verbo. in criminalib. & in l. ſi poſt tres. in 9. colu. ff. ſi quis cau. & in l. pen. in 2. colu. ℑ. de verb. ſign. & Bald. & Fulgo. hic, & iſta eſt veritas, licèt Barto. dubitauerit de hoc in l. ſuus quoque. §. ſed & ſi filio. in 2. colu. circa princ. ff. de hæred. inſtit. & in l. 1. ff. de in diem addi. licèt contrarium tenuerit Bald. in l. omnes populi. in fin. ff. de inſtit. & iure. quem reprobant Lud. & Moder. in l. 4. §. Cato ff. de verb. oblig. & in l. vnica. in 4. quæſtio. ſ. quando non peten. par. Intellige tamen iſtam æquiparationem de vltimis volun. ad ſtatuta procedere, niſi quo ad extenſionem, quia in vltimis volun. fit latiſſima interprætatio. c. cùm dilecti. de don. ſecus in ſtatutis, cùm ſint ſtricti iuris. l. quic quid aſtringendæ. in princip. & ibi Barto ff. de verb. oblig. Contra tamen concluſionem glo. videtur facere doct. Inn. in cap. extirpandæ. de præben. quam referunt Bart. & alij hic, cum cõ-
9 cor. Alex. vbi ponit regulam, quòd † quando per negatiuam imponitur alicui pœna ſine determinatione temporis, quando quis neglexit aliquid facere, nunquam quis incurrit talem
b pœnam, niſi præcedat monitio iudicis, [b] vt ſi ſtatutum dicit, quicunque canonicus non fecerit reſidentiam in Eccleſia, ſit excommunicatus, quomodo ergo hæres ex iſta negatiua, & iſta negligentia vindicandi necem defuncti, incidit in pœnam priuatæ hæreditatis abſque monitione iudicis? reſpondet Bal. quòd ſpeciale eſt in fiſco, cui mora fit re ipſa abſque interpellatione, & ſequitur Ioann. de Ana. in cap. excommunicationi. in vlt. colum. de rapto. nihil tamen allegant, ſed gloſ. expreſſa in l. cùm quidam. §. fiſcus. in verſ. inferunt. ff. de vſur. quam adhoc reputat ſing. Ludo. in l. ſi ex legati cauſa. de verbo. obliga. ſicut Eccleſiæ, & minori fit mora re ipſa. gloſ. eſt ſing. in § item mixta. in verb. iudicium. inſtit. de actio. de qua non meminit Bald. idem tenens in Auth. hoc. amplius. in 2. colum. ℑ. de fideicom. ¶ Gloſ. in verbo poſt motam litem. diuiditur in quatuor, nam opponit, & dat quartam ſolutionem, & oppoſitionem ſic forma: nam dicit text. ꝙ vſuræ non veniunt niſi à tempore motæ lit. & ſic lit. conteſt. contra, in actione bonæ fidei veniũt vſuræ à tempore moræ ſtatim abſque eo, ꝙ lis conteſtetur. l. videamus. in prin. ff. de vſur. ſed fiſco competit pet. hær. l. item veniunt. §. petitam. el. 2. de pet. hær. & hic in gloſ. ſed pet. hære. eſt actio bonæ fidei. §. actionum. inſt. de act. ergo deberent vſuræ venire à tempore moræ. glo. tripliciter reſpondet. Primò fatendo contrarium, & quod hic ſubaudiatur maximè, iſte text. deſtruitur. Secundo reſpondet, ꝙ hoc eſt ſpeciale, & non aſſignat rationem ſpecialitatis, ideo nil valet, tamen iſta poteſt eſſe bona, vt nunc dicam. Tertiò glo. diſtinguit, & non facit ad
10 propoſitum, † dic ergo, ꝙ regula, quæ habet, ꝙ in actionibus bonæ fid. veniunt vſuræ à tempore moræ, verum eſt, quando competunt contra eum, qui nullum ius habet, ſed ſi competant contra eum, qui mero iure habet ius, licèt poſſit priuari, tunc vſuræ tantum veniunt à tempore motæ lit. ita loquitur hic, & hoc voluit dicere glo. dum dicit, ꝙ hoc eſt ſpeciale, & declarat Pau. in 2. & in fin. colu. Not. tamen diligenter glo. quę
11 vult, ꝙ † pet. hęr. competat fiſco contra hæredem indignum,
c ſed fiſcus non fit propriè hæres. l. inter eos. §. fin. & ibi gl. ff. de fideiuſ. l. quoties. ff. de noua. ideo refert Pau. hic in fin. ſe audiuiſſe Bald. dicentem, ꝙ Bart. mirabatur de iſta gl. ſed dic, ꝙ fiſco non competit directa pet. hær. cùm non ſit propriè hæres, ſed vtilis tantum, vt hic per Alex. & Fulg. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Legis, vel ſtatuti. Adde Iaſ. in l. cùm mota. colum. 6. ſ. de tranſact. & in l. ſicut certi. col. 2. ſ. de mil. teſt. PVRPV.

b ¶ Monitio iudicis. Adde facere, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. ſi ita ſtipulatus. nume. 17. ff. de verbo. obliga. Alexan. in l. ſi mora. num. 12. ff. ſolu. matr. & dic, quòd quotieſcunque ob ceſſationem, vel non factum, debet quis incidere in pęnam, nunquam pœna committitur niſi monitione, vel interpellatione præmiſſa, communem dicit Dec. conſ. 37. colu. 5. in fin. not. Villal. inter com. opin. lib. 11. verſ. monitio. MASVER.

c ¶ Indignum. Corn. libr. 4. conſil. 258. col. 4. Dec. conſ. 235. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Accuſans teſtamentum de falſo, ſi ſuccumbit, priuatur hæreditate, ſecus ſi diceret non iure factum, vt infra num. 2.*

2 *Ex perſona hæredis non poſſunt reuocari lites per tranſactionem ſopitæ.*

3 *Factum tutoris nocet pupillo.*

4 *Filius accuſando teſtamentum patris de falſo, ſi ſuccumbat, perdit etiam legitimam, ſecus quando adit hæred. ſine inuentario.*

5 *Patronus laicus habet tempus quatuor menſium ad præſentandum, antequam Epiſcopus ſe poſſit intromittere, ſi autem ſit eccleſiaſticus, habet ſex menſes.*

6 *Tutor poteſt criminaliter accuſare nomine pupilli.*

7 *Quando tutor aliquid facit cum conſilio matris, & agnatorum pupilli, præſumitur abeſſe dolus, & culpa totoris, & nu. 9.*

8 *Iudex, qui tulit iniquam ſententiam etiam per imperitiam, tenetur parti in ſyndicatu ad intereſſe, niſi tulerit de conſilio peritorum, quia tunc excuſatur.*

10 *Quando Poteſtas aſſumpſit aſſeſſ. ex ordinatione Reip. non tenetur in ſyndicatu ex malo conſilio, vel imperitia aſſeſſo. ſui, ſecus tamen ſi accepit ex ſua voluntate.*

Source : BIU Cujas

LEX II.

POlla. Factum defuncti nō retractatur ex persona hæredis minoris, & si tutor in accusatione falsi testamenti succumbat, facit pupillum perdere hæreditatem, quæ applicatur fisco, & illo casu tutor tenetur pupillo, & de calumnia punietur. h. d. Et ad declarationem huius. l. vide. l. alia. ĩ. cod. vbi traditur regula, ꝙ si hæres accuset testamentum de falso, vt excludat alios, & ipse solus ab intest. succedat, si succumbat in tali accusatione, tāquam indig. priuatur successione, nisi medio tempore transigat ante latam sententiam, & de ista transactione loquitur
1 prima pars, & ꝙ † accusans testamentum de falso si succumbat priuetur hæreditate, extendit text. hic etiam in pupillo, cuius nomine tutor accusat de falso, nam si tutor accusat, facit pupillo perdere hæreditatem, & loquitur secunda pars text. & pone casum secundum glo. hic primam, & clarius Pau. & licet glo. 1. præsupponat, ꝙ testator instituit quatuor. s. Pollam, filiam eius, & fratrem Pollæ pupillum, & duos extraneos, tamen de duob. extraneis in text. nihil, ideo pone casum solùm in extraneo. In text. ibi, *liberam habuit administrandi patrimonij sui potestatem, est* perinde, acsi diceret, ꝙ quilibet in re propria est moderator, & arbiter. l. in re mandata. C. mand. quia iustum est vnicuique sua committere. l. nemo exterus. s̃. de iudæis, & hoc procedit etiā si quis abutitur reb. l. sed & si. lege. §. consuluit. in vers. *cum re sua se abuti putant*. ff. de pet. hær. ergo vult dicere Imperator, ꝙ ista Polla potuit liberè transigere, & valuit transactio facta cum cohærede, & licèt pupillus sit persona priuilegiata, tamen in parte, in qua est hæres Pollæ, non potest venire contra transactionem ab ea factam, quia nec ipsa Polla si viueret posset venire, vnde ex persona hæredis etiam priuilegiati non debet mutari cōditio transactionis, & hoc vult text.
2 in verbo nec idcirco. ¶† Not. ex prima parte, ꝙ ex persona hæredis non possunt reuocari lites per transactionem sopitæ. cōcordat. l. ea, quæ à patre. C. de test. mil. ¶† Secundò not. ex text.
3 illud, ad ꝙ allegatur, ꝙ factum tutoris nocet pupillo, & sic culpa, vel delictum in administrando, illud multipliciter limitatur vltra Ang. & Pau. hic, vt per Bart. & alios in l. 1. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtem. vbi ponitur de intellectu. l. meminerint. C. vnde vi. & est glo. not. in l. si dolo. ff. si quis omi.
4 cau. test. & in l. neque interdicto. ff. de re iudi. ¶† Tertio not. ex text. ibi, quam adimi pupillo. hic esse text. valde not. secundū Gul. & Mod. hic, ꝙ filius accusando testamentum patris de fal. si succumbat, perdit etiam legitimam suam, secus est, quando adit hæreditatem sine inuentario, vt dixi post glo. in l. fin. s̃. de iure delib. ratio diuersi. est, quia accusando delinquit faciendo, sed grauius est delictum, ꝙ committitur faciendo, quàm ꝙ committitur omittendo inuentarium, iuxta glo. in l. si mora. ff. sol. matri. Alia not. per te collige. ¶Glo. in verbo, illi hæres. diuiditur in quatuor. In prima declarat text. assignando rationem dubitandi, & decidendi. In secunda ibi, & est hic arg. con-
5 tra Abbatem. colligitur ex text. arg. ad decisio. quæstionis, † nā
a scias, ꝙ patronus laicus [a] habet tempus quatuor mensium ad præsentandum, antequam Episcopus se possit intromittere, si autem ius patronatus sit personæ ecclesiasticæ, habet sex menses. c. 1. de iure patr. in 6. vbi text. de vtroque dicit, ergo glo. not. ex hoc text. ꝙ si Abb. succedat in iure patr. laico, ꝙ non vtitur iure suo, & sic tempore sex mensium, & licèt cum gl. inaduertenter transeant Cyn. Bal. & Ang. hic, tamen in contrarium est text. in d. c. 1. per quem Iac. Butr. & Mod. reprobant hanc gl. & bene. In tertia, quæ est ibi, & est simile. glo. alleg. quatuor text. concordantes. In quarta ibi, sed arg. contra. oppo. & non sol. sed respondet, ꝙ iste text. loquitur in iure iam quæsito, & firmato in præteritum, ꝙ non mutatur ex persona hęredis minoris, ibi loquitur in præscriptione inchoata, sed non perfecta, sed perficienda in futurum. ¶Glo. in vers. pupilli nomine. diuiditur in quatuor. In prima opp. contra text. In secunda sol. vno modo. In tertia illam sol. reprobat. In quarta sol. alio modo, & illam tenet. Secunda ibi, solu. hic ciuiliter. Tertia ibi, hæc non placet. Quarta ibi, dic ergo. Respondet melius secundum Bart.
* *& communiter*, † ꝙ tutor criminaliter agendo potest accusare
6 nomine pupilli, ita loquitur iste text. nam hic nisi tutor accusasset nomine pup. non fecisset eum perdere hæreditatem, sed qñ inscribit se ad pœnam talionis, talem inscriptionem debet facere tutorio nomine, non pupilli, ita loquitur contrarium. ¶Glo. in verbo pupillo. diuiditur in quinq;. In prima declarat text. In secunda ibi, sed ibi legata. ponit vnum dictum. In tertia ibi, sed certè imò videtur. multum fortiter opp. ꝫ text. & videtur quatuor sol. ponere, tñ non sunt nisi duæ, vt declarat Bart. & non potest rñderi ad hoc ꝫrium, nisi cum diuinatione, inter alias sol. not. multum illam, quæ est ibi, vel tertiò potest es-
7 se. ex quo habes quatuor valde signare. ¶† Primò ex ea not. secundum Bal. & Sal. hic, ꝙ quando tutor aliquid facit cū cons. matris, & agnatorum pupilli, præsumitur abesse dolus, & culpa tutoris, ꝙ est not. secundum Bal. hic. & in c. 1. in princ. in 2.
8 col. de his, qui feu. dare poss. ¶† Secūdo habes ex gl. notare *fm* Saly. hic in fin. ꝙ iudex, qui tulit iniquam sententiam, etiam si per imperitiam, tñ tenetur parti in syndi. ad interesse. l. fin. cum sim. ff. de varijs, & extraord. cog. insti. de oblig. quę ex quasi delicto. in prin. tñ ex hac gl. habes, ꝙ si iudex tulit sententiā de consilio peritorum, excusatur, & sic consilia habita à Doctorib. excusant iudicem, de quo vide tamen Bart. in l. in bonorum. in fi. ff. de bon. poss. Bal. & Sal. in l. iuris ignorantiam. s̃. qui admi. vbi
9 dixi. ¶† Tertio per hāc gl. dicit Pau. hic colligi singularem cautelam ad excusationem tutorum, nam quando tutor vult aliquid facere, & est dubium, an possit nocere pupillo, dēt illud facere de consilio matris, & agnatorum pupilli, & hoc modo excusat̃ tutor à dolo, & culpa, & dicit Pau. ꝙ ad hoc ista gl. est sing. & not. licèt Fulg. in hoc teneat contrarium, cùm tutor etiam de leui culpa teneatur. Tamen pro præcedenti cautela facit, ꝙ dicimus, ꝙ interuentus agnatorum in contractib. minorum, vel mulierum facit cessare omnem præsumptionem doli, vel metus, vt notant Bart. & alij in l. transactione. per illū
10 text. vbi dixi. s̃. de transl. ¶† Quartò ista glo. facit secundū Bald. in rub. C. de pęna iudicis, qui malè iud. in vers. quæro nunquid
b Potestas. & Sal. in l. fin. eo. tit. ꝙ licet Potestas [b] teneatur in syndicatu ex malo consilio, vel imperitia assessoris sui. glo. & Bar. in l. 2. ff. ꝙ quisque iur. illud limitatur per hanc gl. vt sit verum, quando Potestas assumpsit assessorem sua voluntate, secus si ex ordinatione Reip. tunc excusatur per hanc glo. ¶In quarta parte, quæ est ibi, item not. glo. per viam not. respondet. q. Tene primam opin. ꝙ pupillus non perdat nisi partem, quam habet hæreditario iure patris, non aliam, in qua sorori successit, per tex. clarum in l. qui Titij testamentum. ff. eo. & ad iura, quæ gl. alleg. in oppositum, respondet, ꝙ loquuntur in hæreditate delata filio, vel seruo, in qua est perinde, acsi pater, vel domi-
11 nus essent instituti, & illam bene perdunt. ¶† In quinta ibi, itē not. gl. per viam notabilis remouet contrarium, ex qua parte habes, ꝙ licèt hæres accusando testamentum de falso, si succumbat, perdat hæreditatem, tamen si dicat testamentum nō iure factum, licèt succumbat, non perdit, ratio diuersi. est secundum Alb. & Fulg. hic, quia primo casu impugnat iudicium, & volun. testa. secūdo verò casu solùm denegat solennitatem iuris interuenisse.

ADDITIONES.

a ¶Patronus laicus. Adde Abb. in c. ex literis. in 2. col. de iure patr. Abb. in cap. eam te. in vlt. col. eod. tit.

b ¶Licèt Potestas. Adde glos. in c. hoc quippe. 3. q. 6 quam sequitur Io. de Imo. in l. 3. in §. in eum. ff. damno. infect. & ad materiam vide Ang. in l. 1. C. de his, qui lat. occu. Bald. in l. mancipia. C. de fer. fug.

LEX III.

SI ea quæstio. Si ante habitā quæstionem de seruis sup. mor te testatoris occisi ab eius familia, tabulæ testamenti apertę sint, hęreditas adita aufertur à fisco, nisi fit pupil. h. d. & hoc procedit etiam si testator clàm fuisset occisus à sua familia, si autem clàm fuisset occisus ab extraneo, ista mors clandestina excusaret hæredem adeuntem inulta nece, ita declarat gl. magistra in l. cùm fratrem. ĩ. eod. & sicut pup. in fin. huius. l. excusatur ab hac pęna, idē est in adulto minore 25.
* ann. secundum Alb. & Bald. *& communiter* Mod. hic, per l. minorib. ĩ. eod. licèt illa. l. videatur in alio casu loqui secundū Fulg. hic, & ꝙ idem sit in adulto, firmat etiam Pau. in d. l. minorib. in fin. not. Idem etiam in rustico, & muliere. l. 3. § si quis ignorans. in vers. imperitiam, vel rusticitatem. ff. ad Sena. Syll. secundum Alex. in l. 1. in fi. s̃. eod. licèt in hoc vltimo contrariū dicat Pau. hic, & malè. ¶Gl. in vers. haberetur. intelligit, quòd quæstio seruorum debet haberi in domo, non in iudicio, est corrupta, & debet dicere contra, quia tortura seruorum non potest fieri in domo priuata, nec per eum, qui nondum est hæres, vt hic per Bar. & alios.

SVMMARIVM.

1 *Eo ipso, quòd testator dicit hæredem non mereri hæreditatem suam, redditur indignus, absque eo, quòd testator exprimat in specie causam indignitatis.*
2 *Libertates poßunt in codicillis relinqui.*
3 *Institutio hæredis non reuocatur per inimicitias superuenientes inter testa. & hære. secus tamen est in legatis.*
4 *Testis propter graues inimicitias repellitur à testimonio.*
5 *Quando hæreditas aufertur ab hærede instituto, cui applicetur.*
6 *Presbyter vtrum possit instituere nepotem siue legitimum siue non ex filio spurio, dum tamen eum in filium adoptet.*

Source : BIU Cujas

7 *Auus an poſſit inſtituere nepotem legitimum ex filio baſtardo, & nu-*
mc.9.
8 *Habens filium hæreticum, vel iudæum non poteſt eum inſtituere, & ta-*
men ſi habeat ex eo nepotem chriſtianum, poterit nepotem inſtituere.
9 *Quando relinquitur aliquid filio ſpurio, ex quo non eſt penitus inca-*
pax, non admittitur fiſcus.
10 *Quando hæres non poteſt capere propter delictum ſuum, admittitur*
fiſcus.
11 *Quando deficit teſtamentum, hæreditas cui debet applicari.*

LEX IIII.

a HÆreditas. Hæreditas [a] non põt in co-
dicil. directò adimi. hoc pri-
mo, ſed bene in eis poſſunt hæredes indigni appel-
b lari, & reputari, ita ꝙ hæreditas [b] ab eis per fiſcum
tanquã ab indi. aufertur. hoc ſecundo, & libertates in codic. re
lictæ poſſunt à fiſco peti hoc tertio, & vlt. & ſic iſta. l. habet tres
partes, vt ex ſummario patet. Figura caſum, vt per Bald. hic, &
inquantum tex. in ſecunda parte dicit, eius portio non iure ad
alium tranſlata, vult dicere text. ꝙ cùm teſtator in teſtamen-
to duos hçredes inſtituiſſet, deinde in codi. proteſtatus fuiſſet,
qualiter vnus eorum eſt indignus, in parte huius indigni eſt or
ta controuerſia inter hæredem, & fiſcum, nam cohæres dice-
bat, ꝙ portio illius indigni debeat in eum transferri per ius ac-
creſcen. imò ipſo iure, quia ius accreſcen. competit ipſo iure
etiam inuito. l. 1. ſ. quando non pet. part. l. teſtamento. ſ. de im-
pub. tex. tamen hic determinat contrarium, ꝙ fiſcus aufert par
tem illius indigni, & ꝙ ad cohæredem non potuit transferri,
quia ad hoc, vt habeat locum ius accreſcen. requiritur, ꝙ por-
tio ipſo iure deficiat. glo. eſt in l. ſi duo patroni. in princ. ff. de iu-
reiur. ſed hic portio cohæredis non deficit ipſo iure, quia cùm
ſit inſtitutus in teſtamento, & ſic in voluntate fortiori, non po
tuit ipſo iure adimi in codi. & ſic in voluntate minus forti, ſo-
lùm ergo ope excep. excluditur, ergo ad cohæredem non po-
teſt transferri, mero ergo iure adibit, & fiſcus ab eo aufert
tanquam ab indigno, quia ad hoc, vt fiſcus poſſit auferre, re-
quiritur, ꝙ inſtitutio ipſo iure valeat. l. ſi ſequens. ff. ad Senat.
Sylla. l. ex facto. §. Iul. ff. de vulg. & pupil. iſtud eſt, ꝙ vult dicere
1 text. in verbo, portio non iure ad alium tranſlata. ¶† Not. dili-
genter ex hoc text. ꝙ eo ipſo, ꝙ teſtator dicit hæredem non
mereri hæreditatem ſuam, reddit hæres indig. abſque eo, ꝙ
teſtator in ſpecie exprimat cauſam indignitatis, ꝙ eſt not. ſe-
cundum Bald. Sal. & Alex. hic. Si autem teſtator condito teſta-
mento diceret in codi. ꝙ non vult hæredem habere aliquid de
bonis ſuis, talia verba non nocent hçredi, text. eſt not. in l. milit.
codi. § veteranus. ff. de teſta. mil. firmat Pau. hic. ¶ Secundo no.
in ſi. ꝙ libertates poſſunt in codic. relinqui, & fiſcus auferẽs hæ
reditatem ab hærede indigno tenetur eas præſtare, & hoc pro-
cedit non ſolùm in legato libertatis, ſed in omnibus legatis, vt
ſ. l. proxima, & l. cùm quidam. ff. eod. & l. dicitur. ff. de iure fiſci.
¶ Gl. magna in verbo peti poterunt, format tres oppo. contra
text. ꝙ imò hæreditas non applicetur fiſco, ſed remaneat eidẽ
inſtituto, non obſtantibus verbis teſtatoris, vel vadat ad venien
tes ab inteſt. Poſtea magiſtraliter tradit trimembtẽ diſtinctio-
nem, iſte eſt effectus gl. quam diuide in ſex partes princ. In pri-
ma declarat text. & plana eſt. In ſecunda ibi, item ad id, ꝙ dicit.
opp. contra tex. & ponit duas ſol. In tertia ibi, item contra vt. ff.
ſi tab. teſta. nul. extab. opponit etiam contra, tex. & dupliciter
ſol. In quarta ibi, item contra. ſ. de teſt. oppo. & ſe remittit. In
quinta ibi, & vt plene ſcias. magiſtraliter ponit trimembrem
diſtin. in iſta materia. In 6. quæ eſt in fi. gl. ibi, & facit ad hanc le
gem. alleg. 5. concor. ad text. Redeo ad primam, quæ eſt clara,
& capio ſecundam, & reiectis ſol. gl. quas Bart. & Doct. repro-
bant, reſpondeo, ꝙ text. in d. l. ex parte. in gl. alleg. non obſt. cõ-
2 tra iſtum text. nam ſcitis, † ꝙ per ſolas inimicitias etiam capi-
tales, quæ poſt factum teſtm interuenerunt inter teſtatorem &
hçredem, non reuocatur inſtitutio nec ipſo iure, nec in effectu,
c ſed bene reuocantur legata [c] ope excep. vtrunq; dicit ibi text.
& ratio diuerſit. perſuaſiua põt reddi, quia legatum nõ poteſt
afferre niſi vtilitatem, ideo ꝓp inimicitias facilius reuocatur q̃
inſtitutio, quæ etiam põt damnum afferre. l. ſi hr̃ditatẽ. in prin.
ff. mand. ſm Ang. hic. ibi ergo per ſolas inimicitias capitales nõ
reuocatur inſtitutio, quia teſtator, qui volebat per aliud teſtm̃
reuocare, non perficit, ſed in l. noſtra perfecit ſecundam volũ.
3 ſ. codi. ¶† Not. tamẽ, ꝙ licet leg. per ſolas inimi. reuocentur. d. l.
ex parte. in fi. tamen illę inimicitiæ debent probari per 5. auth.
7. teſtes, ꝙ videtur mirabile, quaſi duo teſtes non ſufficiant, ita
ſing. Barto. poſt Dyn. in l. hæredes. §. ſi quid poſt. ff. de teſt. licèt
contrarium teneat Bald. hic, alij non tangunt. ¶ Secundo limi-
ta illam conclu. quam feci, ꝙ legata propter ſolas inimicit. re-
uocantur in effectu, vt ſit vera, quando inimicitiæ proceſſerint
facto, & culpa legatarij, puta, qa occidit filium teſtatoris lega-
rarius, ſecus autem ècontra, ſi inimicitiæ proceſſiſſent culpa te
ſtatoris, tunc nullo modo reuocantur legata. ita ſing. ſolus Bar.
nec alibi legi, in l. cùm tab. §. quoniam. per illum text. ff. eod. nec
inuenio, ꝙ aliquis mentionem de eo faciat approbando, vel
reprobando. Ego tñ puto, ꝙ iſtud dictum ſit falſum, & in cõ-
trarium pondero text. expreſſum in l. 4. ff. de adi. leg. & in verbo
pœnituit teſtatorem prioris offenſæ. vbi legatum fuit reuoca-
tum, quia teſtator offenderat legatarium, & ſic immicitia pro
ceſſit culpa teſtatoris, dicit ibi tex. ꝙ ſi teſtatorem pœniteat of-
fenſæ, reconualidatur legatum. Ad idẽ ꝙ Bart. facit text. in d. l.
ex parte hæres inſti. hic alleg. in gloſ. in verbo teſtator grauiſſi-
mis inimicitijs perſecutus, & licet iſta verba neceſſario non in-
ferant, ꝙ teſtator fuerit, qui dederit cauſam inimicitijs, tamẽ
pondero, ꝙ Barto. ibi in fin. ſi inſpiciatur, dum facit differentiã
inter inſtitutionem, & legatum, & primo caſu diſtinguit cuius
culpa proceſſerit, in legatis ergo vult, ꝙ quo ad reuocationem
legatorum non ſit differentia. Tamen in hoc ſecundo non ita
me fundo ſicut in præcedenti fundamento. Tertiò contra Bar.
moneor per gl. not. in l. athletæ. §. dat remiſſionem. in verbo fa-
cta. ff. de excu. tut. vbi dicit glo. non referre, cuius culpa inimi-
citiæ proceſſerint, quam glo. ibi Bald. not. & dicit non alibi re-
4 periri. †Quartò, quia teſtis propter graues, & capitales inimic. [d]
d repellitur à teſtimonio. l. 5. in princ. vbi glo. & Bart. ff. de teſt.
cum ſim. hoc procedit, nedum ſi inimicitiæ proceſſerunt cul-
pa teſtatoris, ſed etiam illius, contra quem teſtis producitur.
ita not. do. Ant. in c. veniens. el. 2. de teſt. quem refert, & ſequi-
tur Alex. in conſ. 99. incip. In cauſa inquiſi. formatæ contra Iac.
in 1. vol. per hoc tenui, & teneo contra deciſi. illam Bart. conſi-
dera, quia ſi caſus contingeret, eſſet caſus pro amico. ¶ Sum in
tertia part. gl. ibi. Item contra. in qua gloſ. probat, ꝙ licet hæres
inſti. non habeat voluntatem defuncti, tñ non debet admitti
fiſcus, ſed venientes ab inteſt. & reſpondet ineptè, vt per Bart.
& alios. veritas eſt, ꝙ ibi eſt caſus valde diuerſus, ibi. n. teſtator
deuenit ad actum facti. ſ. ad cancella. per q̃ teſtm̃ in totum tol-
litur, & res deducitur ad cauſam inteſtati, ideo tunc venientes
ab inteſt. veniunt, non autem fiſcus. hic autem teſtator ſolùm
deuenit ad actum verbi, & talia verba, per quæ inſtitutio non
tollitur ipſo iure. ¶ In quarta parte gl. ibi, item contra. ſ. de teſt.
gl. format tertium contrarium, ꝙ eſt diuerſum à duob præce.
in quo hr̃ditas non vadit ad fiſcũ, nec ad venien. ab inteſt. ſed
remanet ad inſtitutum in primo teſtõ. & glo. ſe remittit ad ibi
dicta, ſed ibi nil dicit. Sed vera ſol. eſt, ꝙ ibi teſtator non repu-
tauit inſtitutos in primo indignos, vt hic. ¶ In quinta parte gl.
ponit trimembrem diſtinctionẽ, vt concordet iura, quæ in iſta
materia diuerſimodè loquuntur, adeo, ꝙ dixit glo. in l. 4. §. fin.
in verbo nuda. ff. de adi. leg. ꝙ leges in iſta materia ſunt adeo
contrariæ, ꝙ vix poſſunt concordari, & gloſ. noſtra melior de
5 iure facit tres caſus princ. † ſi quæritur, quando hæreditas au-
fertur ab hærede inſtituto, cui applicetur, primus caſus eſt, qũ
hæres inſtitutus non poteſt capere propter delictum teſtato-
ris, & gl. dicit, quòd non ſtatim admittitur fiſcus, niſi poſt alios
agnatos. Tu in hoc primo caſu plenius diſtingue faciendo tres
caſus, vt hic per Bart. & inter cæteros not. quòd ſi teſtator inſti
tuat penitus incapacem, vt quia inſtituat filium ſpurium, iſto
caſu non admittitur fiſcus, ſed alij venientes ab inteſt. vt hic
per Barto. & in l. fin. ff. eod. cum multis concor. vt per Alexan.
inter quas vide not. Bald. in l. ſi quis presb. ſ. de Epiſ. & cler. vbi
tradit, ꝙ ſi ſacerdos habeat filium, quem inſtituat hæredem,
ſine dubio eſt penitus incapax, an ſuccedat Princeps ſecula-
6 ris, an Eccleſia. ¶† Not. tamen, ꝙ ſi presbyter habeat filium ſpu
rium, cui ſine dub. nihil poteſt relinquere, ſi habeat nepotem
ex eo ſiue legitimum ſiue non, poteſt cum effectu relinquere
hæreditatem illi nepoti, adoptando nepotem in filium ſi ſit
legitimus, vel eum arrogando, nam adoptione, vel arroga. fa-
cta, poteſt eum inſtituere. ita ſing. Angel. in l. & qui vxores. ff. de
adopt. ꝙ valde quotidianum eſt, & illud exclamat Alex. licèt
de

ADDITIONES.

a ¶ Hæreditas. Adde, quòd nuda voluntate libertas non adimitur. Barto. conſ. 36. teſtator in teſtamento. PVRPV.

b ¶ Hæreditas. Adde Doct. in l. Lucius. ff. de iure fiſc. Bald. in l. codicilli. in. §. ma
tre. ff. de leg. 1. Bald. in l. fin. ff. ſi quis aliq. teſt. prohib.

c ¶ Legata. Adde, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. filiam tuam. nu. 2. ſ. de inoff. teſta. &
dic, quòd inimicitiæ capitales, vel graviſſimæ ſuperuenientes inter teſtã-
torem, & legatarium, tollunt legatum, vel fideicommiſſum. l. 4. §. vlt. ff. de
adimen. leg. etiam ſi poſt inimicitiam teſtator, qui legauerat, codicillando
non ademerit. Amplia hanc concl. & declara, vt per Catel, verſ. inimicitiæ.
vbi totam materiam examinat. MASVER.

d ¶ Et capitales inimicitias, Adde Bald. in Auth. ſi dicatur. in 3. colu. C. de teſta.
in. 6. cùm P. manconella, de accuſa.

Source : BIU Cujas

de eo dubitet in l.Gal.§.quid ſi is.in fin.colu.ff.de liber. & poſthum. † Hinc poſſet dubitari,pone, ꝙ auus habeat filium ſpurium, ille proculdubio eſt penitus incapax, nec illi poſſet aliquid relinquere.Auth.licet.C.de natu.lib.Anth. ex complexu. C.de inceſt.nup.pone, quòd ex illo filio ſpurio habeat nepotē legitimum,& naturalem,an nepoti legitimo, & naturali poſſit auus aliquid relinquere,videtur,quòd ſic per ſimile: nam ſi quis habeat filium deportatum, eſt penitus incapax de iure ciui. ſecundum ius commune, nec eum poſſet inſtituere. l. 1.ſ.de hær. inſti. tamen nepotem ex eo poteſt inſtituere. l. 1.§. pen.ff.de bon.poſſ.contra tab.†Similiter habens filium iudæū, vel hæreticum non poteſt eum inſtituere, & tamen ſi habeat nepotem ex eo chriſtianum, poteſt inſtituere, text.eſt in l.cognouimus.ſ.de hæret. ita in propoſito, defectus patris non debet nocere nepoti,in quo non eſt talis defectus, maxime, quia ceſſat ratio,quare pater prohibetur inſtituere filium ſpurium, quia ſibi imputatur, quòd talem ſobolem procreauerit, quæ ratio ceſſat in auo reſpectu nepotis, ideo videmus à ceſſante ratione,ꝙ naturalis, vel ſpurius, qui non poteſt ſuccedere patri ab inteſt. nec ex teſtamento poteſt ſuccede fratri. l.ſi is, qui ex bonis.vbi Bart.ff.de vulg.& pupil.glo.in §.fin. in Auth.quib. mod.nat effi.ſui.breuiter omiſis multis pro,& contra, veritas, *& communis ſententia eſt*, ꝙ ſi auus habeat legitimam ſobolem, ſicut prohibetur aliqnid relinquere filio ſpurio, ita nil penitus poteſt relinquere nepoti,quamuis legitimo, & naturali.l.fin.& ibi expreſſius gl. & Antiqui ad hoc notant.C. de nat.libr.Bald. in l.Gallus.§.quidam rectè.in antepen.col. & expreſſius Pau.in §.quid ſi is.ff.de libe.& poſth.& not. Alex.in conſ.74.in 3.vol. inc. Circa primum dubiū.vbi plenè videas. ¶† Redeundo ad concluſionem Bart. ꝙ quando relinquitur aliquid filio ſpurio, ꝙ ex quo eſt penitus incapax,nō admittitur fiſcus, aliàs ſecus, huic diſtinctioni non obſt. text. in l.1.ſ.de ince.nup. & in l.1.ſ. de nat.lib.quia licèt Bartol.reſpondeat, ꝙ illi text.loquuntur in caſib.ſpecialib.ſed non aſſignat rationem ſpecialitatis, ideo reſpondet melius,quòd ibi tranſire ad ſecundas nup.non eſt propriè delictum,vt reſpondet Bald.in l.3.vbi Imo.ff.de teſt.Ang. hic,& in l.Papin. §. meminiſſe. ff. de inof. teſt. ¶† Secundum princ.membrum gl.eſt,quando.hæres non poteſt capere propter delictum ſuum,& in hoc glo.ſe bene expedit, quòd tunc admittitut fiſcus,intellige verum,quando hæres non eſt omnino incapax, ſed eſt indignus culpa ſua, & illa culpa non reſpicit offenſam certæ perſonę, nam ſi reſpiceret certam perſonā, illa admitteretur,vt dixi, & limitaui in l.1.ſ.eod. ſi autem hæres eſſet omnino incapax,admitterentur venientes ab inteſt. vt in caſu.l.1.*ſecundum communem opin.*ſ.de hær.inſti. eſt tamen dare caſum, in quo hæres priuatur hæreditate culpa ſua, & tamen non admittitur fiſcus, ſed alium caſum habes, & exemplum in Auth. hoc amplius, & in corpore vnde ſumitur. ĵ. de fideicom. ¶† Tertium membrum glo. eſt, quando deficit teſtamentum,in quo glo.multum cōfusè procedit. Sed conſidera,quòd in hoc glo. facit quatuor caſus. Aliquando. n.teſtamentum redditur nullum propter errorem teſtatoris,qui credebat eum quem inſtituit, ſuum eſſe filium cùm non eſſet, tunc teſtamentum redditur nullum, & ſuccedunt veniētes ab inteſt. vt in glo. Adde idem eſſe, quando teſtamentum redditut nullum natiuitate poſthumi, vel quia teſtator ſe in arrogationem dedit.§.non tamen.inſti.quib.mod.teſt.infir.Secundus caſus eſt,quando teſtamentum redditur nullum, quia teſtator non ſeruauit iuris ſolennitatem, & idem eſt, ꝙ in præceden. Tertius caſus eſt, quando teſtator poſt conditum teſtamentū deuenit ad actum verbi,& tūc aut dixit hæredes eſſe indignos, & procedit.l.noſtra, ſi autem non dixit indignos, ſed fecit ſecundam voluntatem ſolennem, reuocatut prima, & in ea inſtituti excluduntur, ſecus ſi ſecunda non fuit ſolennis, niſi cū lapſu decennij,vt eſt text.ſing.in l.ſancimus.ſ.de teſt. Quartus caſus glo.eſt,quando teſtamentum redditur nullum, quia teſtator deuenit ad actum facti, vt quia incidit teſtamentum, vel cancellauit,& in hoc dic,vt in l.noſtram. vbi dixi.ſ.de teſt. quando autem teſtamentum eſſet nullum mixta conſideratione hæredis,& teſtato licèt glo.omittat hunc caſum, eſt tex. in l.Claudius,& in l.mulierem.ff.eod.

LEX V.

NOn oportet. Qui expenſas funeris non fecit,vt iuſſit teſtator, non per hoc priuatur hęreditate vt indignus. h.d. & ad hoc vide text.ſolennem in l.fi. §.fi.quem ibi Barto. dicit eſſe valde ſing. ff.de aur. & arg. lega. & intellige iſtum tex.niſi teſtator expreſsè poſuit pœnam priuationis, eo caſu quo hæres non fecit talem impenſam.l. fin.in fin. C.de fideicom.*ſm* 1.ſol.poſitam hic in glo.quam *communiter Doct. approbant*. Item ampliа iſtam legem procedere,ſiue talis voluntas defuncti fuerit minus legitima, quo caſu indubitatum eſt, ſiue etiam fuerit ſolennis,& legitima, vt oſtendit glo.in prima parte,& bene. ¶Gl.in verbo fuiſſet.diuiditur in tres. In prima extendit text.In ſecunda ponit dictum, per ꝙ reſpondetur tacitæ obiectioni.In tertia opponit,& tripliciter ſoluit. Secunda ibi,& in hoc caſu tamen.Tertia ibi,item contra huic. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Mandans,& mandatarius poſſunt in eodem libello accuſari.*
2 *Qui tenetur accuſare malefactorem,non excuſatur accuſando principalem,ſed debet accuſare omnes participes, & mandatores, quod facit ad ſtatutum puniens Syndicos,vel Antianos villarum non denuntiantes malefactores.nu.3.*
4 *Appellatio interpoſita per vnum ex condemnatis non ſuſpendit quo ad alios,niſi omnium eadem eſſet cauſa defenſionis.*
5 *Appellans à diffinitiua non tenetur in appellatione inſerere cauſam, quare appellat.*
6 *Tempus minoris ætatis attenditur tempore quo actus celebratur, & non quo maior ſuperuenerit, ideo mater minor, quæ intra annum non petijt tuto. filijs, vtrum excuſetur ſi intra annum efficiatur maior. num.7.*

LEX VI.

MInoribus. Minoribus non nocet crimen inultæ necis, nec ꝙ appellationem non ſunt proſequuti, quam maior bene proſequi tenet.h.d.¶Not.ibi,licèt is, qui mandaſſe cedere dicitur,&c.hic eſſe text.not.ad tria. † Primo, ꝙ in eodem libello [a] poſſunt mandans,& mandatarius accuſari,ita probat iſte text.iunctis præcedentib.ibi,accuſationem pertuliſſe,& ſic text.loquitur in ſing.& ſic vult,ꝙ ſub vna accuſatione mandās homicidium,& mādatarius fuerant accuſati.facit.l.1.C.ſi reus, vel accu.& l.nihil.ff.de adul.in quo dic, vt plenè per Barto.in l. hos accu.§.lege.ff.de accu.& in l.1. §.accuſationē ff.ad Turpil. cum concor.¶†Secundò ex eiſdem verbis not. ꝙ qui tenetur accuſare malefactorem, non excuſatur accuſando principalem,ſed debet accuſare etiam omnes participes, & mandatores,aliàs punitur,ac ſi nullum accuſaſſet, ita probat iſte tex.vbi minor propter ætatem excuſatur, qui, vt vindicaret necē defuncti,fecerat puniri reos principales, ſed non mandatores, ſi ergo non fuiſſet minor, non fuiſſet excuſatus, ideo facit iſte text.*ſm* Bal.Sal. & Mod. † ad ſyndicos villarum, qui ex forma ſtatuti tenentur malefactores denuntiare ſub pęna: nam ſi denuntiarent principales,& non participes, & mandatores,inciderent in pœnam ſtatuti, & ſi plures commiſiſſent delictum, & omnes denuntiarent vno excepto, inciderent in totalē pœnam,acſi neminem denuntiaſſent, prout etiā determinat Bart. in l.cùm ſi exhibuiſſent.§.fi.in fin.ff.de publi.& in l.fin.in 2.col. ff.ad l.cor.de ſica.¶†Tertiò habes notare ex eiſdem verbis *ſm* Bal.& Saly.hic, ꝙ appellatio interpoſita per vnum ex condemnatis,non ſuſpendit quo ad alios, & ita etiam not.Bal.iſtam.l. in rub.C.ſi vnus ex plurib. intellige, niſi omnium eadem eſſet cauſa defenſionis. per l.1.& 2. C. ſi vnus ex plu. ſecundū Mod. hic.alia notabilia collige per te.¶Gl.in verſ.reſpondere.diuiditur. in tres. In prima ſupplet ad tex.& clara eſt. In ſecūda colligit ex text.notabile,ꝙ reprobat.In tertia format notab.q.Secunda ibi,& not.hic, ꝙ qui appellat. Tertia ibi, ſed quid ſi eo tempore.¶†Ex ſecunda parte habes,ꝙ qui appellat [b] à ſententia diffinitiua,non tenetur in appellatione inſerere cauſam,quare appellat, ſed quando appellat ab interlocutoria, [c] ſic, ratio diuerſitatis eſt,qa poteſt quis appellare à diffinitiua,licèt ſit iuſtiſſima, & iudex in ſententia non grauauerit in aliquo condēnatum,qa licet ſnīa ſit iuſta, tamen appellatio interponitur,vt id, ꝙ eſt omiſſum in cā principali,probetur in cauſa appellationis.l.per hanc.C.de temp.appel. ergo patet, ꝙ in appellatione à diffinitiua non debet inſeri cauſa, ſed quando appellatur ab interloc. quia de iure ciu. non licet appellare niſi in certis caſibus,ideo tunc debet inſeri cauſa,vt declarat Bar.in l.fi.in 1.col. ff.de appel.recipien.Can.in cle.appellanti.vbi text.princ.de appel. tamen gloſ. ineptè notat ex tex. noſtro, dum dicit *cauſam appellationis reddenti*, quia text.non vult dicere illud, quod not. gloſ. ſed hic illa dictio cauſam appellationis, intelligitur pro inſtan-

ADDITIONES.

a ¶In eo.libello.Adde Bart.in l.1.in §.incidit.ff.ad Turpi.Bar.in l.athletas.ff.ad l.Corn.de fal.

b ¶Qui appellat.Adde.c.1.de appel.lib.6. & per Bart.& Sal.in l.cos.la.1.in §. ſinautem.de appel.

c ¶Ab interlocuto. Adde Spec. in tit.de appel. in §.quib.verſ. ſed nunquid ad hoc Io.And.in c.peruenit.el.2.de appel. Ant.de Butr. in c.tua nobis. eod.tit. Fed.de Senis in conſ.199 inc.caſus talis eſt,lata fuit ſententia.

Source : BIU Cujas

inſtantia appellationis. Et ideo omitto quædam notabilia dicta Bart. circa appellationem ab interlocutoria, qualiter cauſa debeat inferi, ad quæ dicta ſecundum Pau. ſemper habetur recurſus, & habes glo. not. in c. fin. in verſ. inanes. de elect. in 6.
6 cum concor. vt hic per Alex. ¶†Ex tertia parte glo. not. diligenter, conſiderari tempus minoris ætatis, ꝙ erat tempore, quo actus fieri debuit, nec attendi, ꝙ maior ætas ſuperuenerit, prout etiam tenet glo. in l. 1. C. in quib. cau. in integ. reſt. ſequuntur
* communiter Doct. hic, reprobata opin. Petr. & Cyn. † Et facit ad quæſtionem quotidianam, & in qua conſului de matre, quæ ſi non vult acceptare tutelam filij, tenetur petere tutorem intra annum filio pupillo, aliàs priuatur ſucceſſione filij, niſi mater ſit minor. iuxta. l. ſciant. ſ. de legi. hære. & l. 2. §. confeſtim. ff. ad Tert. quod cod. modo mater excuſetur, quæ erat minor, li-
* cet ſit effecta maior anteꝙ totus annus trāſiret, *iſta eſt communior*
a *conclu.* [a] per hanc glo. quicquid teneat Pau. hic, tenet Bald. dicens ſe ita conſuluiſſe, in Auth. ſi captiui. ſ. de Epiſ. & cler. & in l. præcibus. in 5. colu. & duab. ſeq. ſ. de impub. & in l. 2. vbi Saly. C. ſi aduer. delictum. cum concor. vt per Ale. hic. & dicit Fulg. hic, ꝙ ita conſuluit, & ꝙ eſt frequens caſus. ita etiam conſuluit Lud. in conſ. 379. inc. Viſa thematis narratione, &c.

ADDITIO.

a ¶Communior conclu. Pro qua vide, quæ ſcribit Gabriel. com. opi. lib. 6. conclu. 1. num 49. Ro. ſing. 224. vbi conſuluit pro matre. plura not. Alexan. in l. ſciendum. § poſſeſſor, qui eſt. §. pen. nu. 2. ff. qui ſatisd. cogan. Rob. Mart. in repe. l. is poteſt. nn. 215. & alijs ſeq. de acq. hær. Por. libr. 5. conclu. 4. D. Oſaſc. Deciſ. 58. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, qui mortem defuncti non eſt vltus, excuſatur, ſi occiſores non reperiuntur.*

2 *Syndicus, qui ex forma ſtatuti tenetur denuntiare malefactores, excuſatur, ſi non reperiantur, tamen ſi poſtea ſciuit, tenetur denuntiare, ſed ſi ſciuerit tempore quo eius officium eſt finitum, an teneatur denuntiare ipſe, vel an eius ſucceſſor.*

3 *Si maleficium ſit commiſſum vltima die, qua expirat officium ſyndici, qui ex forma ſtatuti tenetur denuntiare maleficia, an tunc tenebitur denuntiare.*

4 *Si quis emit reditus iuris fiſcalis pro primo anno, & alius pro ſecundo, & circa finem primi anni ſit commiſſum maleficium, ſed condemnatio fuit facta ſecundo anno, ad quem ſpectabit talis condemnatio.*

LEX VII.

S Ideo. Si occiſores non reperiantur, excuſantur hæredes ab inluta nece defuncti. Et accuſans teſtamentum de falſo ita demum perdit ſucceſſionem, ſi vſque ad ſententiam perſeuerauit, & ſuccubuit in accuſatione, ſecus ſi ante deſtitit, quia vt ſummant Cyn. & Bart. humanū eſt peccare, &c. & ſi defunctus occiſus fuit clam, poteſt hæreditas adiri, ſed debet poſtea
1 vindicare. h. d. vſque ad d. l. ſororem. ¶†Not. ex l. ſi ideo, ꝙ excuſatur hæres, qui non eſt vltus necem defuncti, quia occiſores non reperiuntur, quia homicidium fuit clam perpetratū,
2 † vt dicit. l. cùm fratrem. ſ. eod. vnde facit iſte text. ſecundum
a Bar. & Doct. ad excuſandum ſyndicos, [a] qui non denuntiaue runt malefactores ex forma ſtatuti, eo quia non ſunt reperti, prout etiam probat bonus text. in l. 1. vbi etiam Bart. C. de priua. carce. Barto. in l. vnica. C. de ſtrato. lib. 11. cum concordant. vt hic per Alex. tenetur tamen ſyndicus, ſi poſtea ſciuit, denuntiare, licet intra tempus à ſtatuto præfixum ignorauerit, ita probat text. not. in l. 1. vbi Bal. not. C. de fal. moneta. facit. l. cùm fratrem. in ſecundo reſponſo. ſ. eod. hinc offertur pulchrum dubiū, quid ſi tempore quo ſciuit ſyndicus finitum eſſet, eius offic. an ipſe teneatur denuntiare, attento, quòd eius tempore delictum fuit commiſſum, an vero tenebitur eius ſucceſſor denuntiare, & quod non teneatur ſucceſſor, facit, quia ex forma ſtatuti ſyndicus tenetur denuntiare delicta commiſſa ſuo tempore, ſed iſtud non eſt commiſſum ſuo tempore. Item, ꝙ primus non teneatur, facit, quia licèt ſuo tempore ſit commiſſum, tamen ignorauerit, & poſtquam ſciuit, erat finitum eius officium, iſtum paſſum tangit Bald. in l. cùm ancillis. in 2. col. ſ. de inceſt. nup. vbi dicit videri, quòd primus denuntiare non teneatur, quia finitum eſt eius officium. contrarium dicit facere, quia habet dependentiam ab eo, quod retro commiſſum eſt. alleg. text. ſolennem in l. nam & ſeruus. §. ſi vino. ff. ne neg. geſt. & aliter non determinat. iſtam quæſtio. habeo pro difficili, & fundamenta ſunt hincinde, tamen quòd ſecundus tenea-
tur, & non primus, facit text. not. nec ſcio, quid melius allegare, in l. ſuſceptores. C. de ſuſp. & archa. lib. 10. vbi poni nouus, & ſing. caſus ſecundum Bart. ibi, qui dicit habuiſſe de facto, pone, quod quis tenetur ſoluere communitati tali tempore, & illo tempore Titius erat Theſaurarius communitatis, cui ſolui debeat, pone, quòd antequam iſte ſolueret, finitum eſt officiū Titij Theſaurarij, an iſte debeat ſoluere primo Theſaurario, an ſecundo, poſſunt poni argumenta pro, & contra, ibi tamen deciditur, quod ſecundo, qui nunc habet officium, licèt debitum eſſet contractum tempore primi, & illo tempore debe-
3 ret ſolui, † & ille text. videtur à ſimili decidere iſtam quæſtio. & vide in ſimili aliam quæſtio. ſi maleficium ſit commiſſum vltima die, qua expirabat officium iſtius ſyndici, an ipſe teneatur denuntiare, an eius ſucceſſor, attento, quod ſyndicus habet fortè menſem ad denuntiandum, ideo non fuit curatus denūtiare vltima die. Bald. in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. tenet ſing.
4 quod ad primum ſpectat denuntiare, non ad ſecundum, † ſic
b etiam in ſimili alibi traditur quæſtio, ſi quis emit reditus [b] iuriſdi. fiſcalis pro primo anno. & alius pro ſecundo, & circa finem anni ſit commiſſum maleficium, ſed condemnatio fuit facta ſecundo anno, ad quem ſpectabit talis condemnatio, per Bald. Imo. & Mod. in l. diuortio. §. ſi fundum. ff. ſol. matr. Bald. in l. fin. circa fin. præalleg. & in l. fin. C. de fruct. & lit. expe. Alex. in conſ. 6. in 3. vol. inc. viſo the. & ſtatuto. alia notabilia colligе per te. ¶Glo. in l. alia cauſa. in verbo, non perdat, diuiditur in quatuor. In prima allegat concor. ad tex. In ſecūda ibi, & accipiens relictum. ponit vnum dictum. In tertia ibi, ſed videtur, contra illud dictum opponit. In quinta ibi, item contra. ff. de his quibus, vt indi. opponit contra text. noſtrum, & bene ſoluit. ¶Gl. in l. cùm fratre. in verb. non vetantur. diuiditur in tres. In prima declarat text. In ſecunda timore contrarij agredi-
* tur diſtinctionem, & refert opin. ſed *communiter tenetur* illa opi. ꝙ ſi homicidium ſit commiſſum à familia propria defuncti clam, ſiue palàm, debent ſerui, & familia prius torqueri, antequam hæreditas adeatur, ſi autem ſit occiſus ab extraneo, diſtinguitur, an palàm, an clam. ita in effectu Docto. hic, & iſto modo debet intelligi text. in l. 1. §. planè. verſ. quid ergo. ff. ad Sena. Silla. vbi gloſ. & Mod. In tertia per viam not. ponit aliqua dicta vera. partes patent.

ADDITIONES.

a ¶Ad excuſandum ſyndicos. Adde Bart. in l. diuus. la. 2. ff. de cuſt. reo. Albe. de Roſ. in ſecunda parte ſtatutorum. q. 82.

b ¶Si quis emit reditus. Adde Petr. de Anch. in c. 1. ne præla. vi. ſuas.

* Eundem Iaſ. in l. moræ. num. 22. in fi. de iur. omn. iud. Alex. conſ. 7. lib. 3. Boer. quæſt. 5. part. 1. Guid. Pap. q. 535.

SVMMARIVM.

1 *Hæredi non imputatur, ſi non fuit in mora accuſandi occiſores defuncti, eo quia ab alio fuit præuentus.*

2 *Ad hoc, vt quis teneatur de maleficio, requiritur, quòd arguatur eius dolus, quod facit ad ſtatuta punientia homicidia.*

3 *Stante ſtatuto, quòd ſi quis percuſſerit aliquem, puniatur certa pœna, ex quo ſtatutum ſimpliciter dicit percuſſerit, intelligitur indiſtinctè, ſiue dolo ſiue culpa.*

4 *Qui occidit teſtatorem, vel mortis cauſam præbuit, non poteſt eſſe hæres teſtatoris.*

5 *Hæres redditur indignus ex tacita inimicitia commiſſa poſt mortem defuncti.*

6 *Præſumptus inimicus repellitur à teſtificando.*

LEX X.

S Ororem. Non imputatur hęredi, ſi non vindicauit necem defuncti, eo quia fuit ab alio præuentus, anteꝙ eſſet in mora. h. d. Vel propius ad text. Soror, quę vindicauit necem defuncti, non per hoc poteſt auferre hęreditatem ab vxore hę rede ſcripta. h. d. & conſidera, ꝙ in iſto text. contra vxorem ſcri ptam hæredem à viro, duo opponebantur. Primò, ꝙ vxor nõ vindicauerat necem defuncti, ſed hoc non obſt. ꝙ non vindicauit, quia ſoror prçuenit. Item ſoror non poteſt opponere de indignitate, ſed hic ſolus fiſcus, vt dicit glo. 1. hic. Secundo opponebatur vxori, quòd eius dolo vir fuit necatus ab alio, & ſic vxor fuit cauſa, hoc etiam non obſt. dicit text. niſi expreſsè pro
1 betur, quòd dolo vxoris vir ſit occiſus. ¶†Not. ergo ex prima parte text. quòd non imputatur hæredi, ſi non fuit in mora
a accuſandi occiſores defuncti, [a] eo quia ſit ab alio præuentus,

ADDITIO.

a ¶Defuncti. Adde Alex. lib. 5. conſ. 64. & 51. col. ſecunda. PVRPV.

Source : BIU Cujas

uentus, & hoc facit ſecundum Bart. & alios ad ſyndicos villarum[a] excuſandum, qui non denuntiauerunt maleficium, quia alius præuenit. prout etiam not. Bart. in l. 1. §. eleganter. per iſtũ tex. ff. de lib. agn. & in l. diuus. ſecunda. in fi. col. ff. de cuſt. reo. Et alibi decidit Bald. q̃ ſi quis denuntiauit maleficium commiſſum antequam eſſet ſyndicus, q̃ ſi poſtea creetur ſyndicus, nõ tenetur denuntiare. l. ſi quis hr̃s. la. 1. per illum tex. ff. de acq. hær.

2 ¶† Secundò not. text. ibi, & neque dolo malo tuo maritum necatum, &c. quòd ad hoc, vt quis teneatur de maleficio, requiritur, q̃ arguatur eius dolus, & in criminalib. lata culpa nõ æquiparatur dolo. gloſ. in l. in actionib. vbi dixi. ff. de in litem iuran. & ideo lex, vel ſtatutum puniens ſimpliciter homici. pœna capitis, debet intelligi ſi ſit commiſſum dolo, ſecus ſi culpa, & ita not. Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. in 3. col. in fin. ff. de infa. Bald. in l. omnes populi. in 17. colu. ff. de iuſt. & iur. & in l. & ſi ſeuerior. vbi Saly. & Moder. C. de infa. Ang. in l. 1. vbi dixi. ff. de legi. Alex. in conſ. 140. in 2. vol. incip. videtur in caſu propoſito. & in conſ. 144. in 2. vol. inc. poſt redditum conſilium. hinc dixit Pau. in d. l. & ſi ſeuerior, q̃ aliàs in ciuitate Flo. contingit ſibi caſus, dum quis ludendo proijceret lapidem, & caſu occidit vnum, an puniatur de occiſo, dicit Pau. quòd iudex volebat eum facere decapitare, propter ſtatutum dicens, quod occidens aliquem decapitetur, & alio ſtatuto cauebatur, q̃ ſtatuta intelligantur prout iacent, dicit Pau. quòd ſi non oſtendiſſet Bald. ibi, quòd ille fuiſſet in magno periculo, & iſtam deciſ. Pau. refert, & ſequitur Alexan. in d. conſilijs, & retuli in l. 1. ff. de leg. in contrarium facit, quod not. Bart. in l. 2. §. quod prætor. per illum text. in verbo, eſſet. ff. ne quis eum, qui. vbi Alex. idem ſequitur, & alleg. Bart. & alios, vt ibi per eum. ibi. n. formaliter

3 determinat, † quòd ſtante ſtat. quòd ſi quis percuſſerit aliquẽ, puniatur certa pœna, quòd ex quo ſtatu. ſimpliciter dicit percuſſerit, & non dicit dolo, vel culpa, debet intelligi indiſtinctè, etiam ſi percuſſerit ſine culpa, cogita de concordia iſtarum

4 deciſionum. ¶† Tertiò not. ex eiſdem verbis, neque dolo malo. quòd ille, qui occidit teſtatorem, vel cauſam mort. præbuit, non poteſt eſſe hæres teſtatori, prout etiam eſt text. not. in l. cùm ratio. §. fin. vbi not. Barto. ff. de bon. dam. & in l. Lucius. ff. de iure fiſ. vbi text. not. vult, quòd occidens teſtatorem nedum non poteſt ipſi teſtatori ſuccedere, ſed nec etiam hæredi teſtatoris, intellige tamen iſtum text. & prædicta procedere in effectu, nam ipſo iure bene ſuccedit, ſed fiſcus aufert, vt ab indigno, & ſolus fiſcus poteſt hoc opponere, vt dicit gloſ. not. hic, & in l. his conſequenter. §. fin. ff. fam. ercis. & dum text. vult, quòd ſoror, & ſic mulier, quæ regulariter non admittitur ad accuſandum, poſſit accuſare de morte fratris. adde l. vxor. C. qui accuſa. non poſ. plenè traditur in l. 2. ĩ. de accuſ. & Cyn. hic. tamen licèt hæres poſſit priuari ex cauſa, de qua in text. dicit

5 tamen glo. fin. hic, quam multum not. † quòd ex tacita inimicitia, quæ commiſſa ſit poſt mortem defuncti, hæres redditur indignus, puta ſi concubuit cum vxore teſtatoris. prout etiam

* tenent glo. Bartol. & omnes in l. fideicom. ĩ. de fideicom. *& ſequuntur hic omnes.* facit text. in l. 1. vbi Bart. ff. eod. per quem text.

6 ibi Bart. in fin. ſing. not. † quòd ad hoc, vt dicamus aliquem te-

b ſtem repelli[b] tanquam inimicum, ſufficit, quòd commiſerit cauſas inimicitiæ capitalis, dato, quòd alius ignoret, & ſequitur Imo. in cap. Rayn. de teſta. & ideo dixit opportunè Inn. in c. cum I. & A. de re iud. quem refert, & ſequitur Bald. in l. præſcriptione. in antepen. colu. s̃. ſi contra ius. quòd inimicus præſumptus tantum, repellitur à teſtimonio, ſicut ſi eſſet verus inimicus, & ſequitur Sal. in Auth. ſi teſtis productus dicatur. s̃. de teſtib. & in l. 1. in princ. ff. de teſtib. & Lud. in repe. rub. ff. de arbi. in 11. colum. & Alex. in conſil. 99. incip. in cauſa inquiſitionis formatæ contra Iacob. in 1. col. in 1. vol. hinc dixit pulchrè Inno. in cap. cùm P. ad fin. de accu. quòd ſatis eſt, quòd aliquis ſit ſuſpectus de inimicitijs, ad hoc, vt repellatur à teſtimonio, & facit text. in cap. inquiſitionibus. de accuſ. quæ omnia bene not. ad extenſionem regulæ, quæ habet, quòd teſtis propter inimicitias graues repellitur à teſtimonio. cap. repellantur, & cap. cùm oporteat. de accu. & l. 3. vbi gloſ. & Barto. ff. de teſtib. cum ſim. inuenio tamen, quòd Bal. in cap. conſtitutus. de reſcrip. ad fin. dicit, quòd ad hoc, vt teſtis propter inimicitias repellatur, debet inimicitia eſſe euidens, non dubia, ergo præſumpta non ſufficeret. Adde, qnòd licèt cum hac gloſ. tranſeant hic Doct. & Bart. in l. ſi mulier. in fin. C. de adul. & in l. 1. ff. eod. & Bald. in l. Titius. in princip. ff. de excu. tut. tamen contra concluſionem gloſ. facere videtur, quia ſi hæres inſtitutus viuo teſtatore commiſiſſet talem iniuriam, non reuocaretur inſtitutio, nec fiſcus auferret, niſi teſtator eum dixiſſet indignum, & in hoc eſt differentia inter inſtitutionem, & legata, quia inſtitutio non reuocatur propter ſolas inimicitias, legatum ſic. l. ex parte. ff. de adim. leg. & gl. in l. hæreditas. in 1. opp. ſupra eod. quanto minus debet reuocari inſtitutio propter iniuriam commiſſam mortuo teſtatore, & tamen iſta glo. loquitur de reuocatione hæreditatis, potes dicere, quòd quando iniuria committitur per hæredem viuo teſtatore, lex nihil vult diſponere, ex quo ſupereſt ipſe teſtator, ergo niſi teſtator dicat indignum expreſsè, fiſcus ab eo non aufert: ſed quando iniuria committitur mortuo teſtatore, lex præſumit, quòd teſtator eum dixiſſet indignum ſi ſciuiſſet, & ita per hanc glo. limitatur d. l. ex parte, & ſecundum iſta etiam intellige text. in c. 2. in verbo viuente, & ibi Bald. de feudo ſine culpa non amit. circa quem text. dic, vt per Alex. hic vltra Doct. ibi.

ADDITIONES.

a ¶Ad ſyndicos villarum. Adde Bart. in l. diuus. la. 2. ff. de cuſt. reo. Bal. in l. ea quidem. C. de accuſa. Alb. de Roſ. in ſecunda parte ſtatu. q. 73.

b ¶Teſtem repelli. Adde Ant. de Butr. in c. veniens. el 2. de teſt.

SVMMARIVM.

1 *Quando quis timore pœnæ legalis differet hæreditatem adire, interim moriens tranſmittit ac ſi eſſet adita.*

2 *Princeps dicitur totus philoſophiæ plenus, & dicitur habere omnia iura in ſcrinio pectoris.*

3 *Nihil dicitur actum, cùm quid ſupereſt agendum, & quid in delictis.*

LEX XI.

CVm Syllanianum. Dilatio ad vindicandum necem defuncti ſicut non nocet hæredi interim morienti, ita nec ſeruis libertate donatis, nec alijs legatarijs. h. d. & licèt gl. 1. hic dicat, q̃ iſta l. inducat quinq; de nouo, tamen principaliter fuit facta, eo quia Senatuſcon. Sylla. & oratio diui Marci ſolùm prouidebant circa hæredẽ, nam eueniebat ſæpe, quòd hæres differebat adire hæreditatem, donec vlciſceretur mortem defuncti, & ſic aliquando moriebatur hæreditate non adita, ſtatuit Senatuſcon. q̃ cùm hæres diſtulerit iuſta cauſa, ita tranſmittat ac ſi hæreditatem adiuiſſet. circa legata autem nihil erat diſpoſitum, quia legata quo ad tranſmiſſionem cedunt ipſo iure à morte teſtatoris, ideo licet legatarius moriatur ante aditã hæred. tamen legatum tranſmittit, tamen quia ſunt aliqua legata, quæ etiam non cedunt niſi ab adita hæreditate, vt eſt legatum libertatis, & vſusfr. l. vnica. §. in nouiſſimo. ĩ. de cad. tollen. Item dato, q̃ legata cedant à morte teſtatoris quo ad tranſmiſſionem, tamen fructus rei legatæ non debentur legatario niſi adita hęreditate, vt decla. Bar. in l. fin. C. de vſufruct. lega. ideo Imperator voles in omnibus plenè prouidere, edidit iſtam. l. per quam generaliter prouidit, non tantum hæredibus, ſed legatarijs, & fideicom. vt ſi hæreditas nõ adeatur propter vlciſcendam necem defuncti, quòd tamen legata debeantur, & quod ſeruus interim moriens, cui debebat præſtari libertas, habeat hæredem, & ex hoc vltimo reſultant tria ſpecialia in iſta. l. primum, quòd filius natus ex ancilla, cui erat relicta libertas, naſcatur liber non ſeruus, prout etiam in ſimili eſt text. in l. fin. infra ad Orfi. & in l. cùm inter. C. de fideic. lib. & in l. fi. C. de lib. cau. & habes ècõtra caſum notabilem in l. manumiſſus. C. de lib. & eo. lib. quamuis gl. & Bar. ibi violent illum text. Secundum ſpeciale eſt, quia illud, q̃ acquirit interim iſte ſeruus, ſibi acquirit non dño. Tertium ſpeciale eſt, q̃ ſeruus moriens interim habet hæredem, & ratio horum eſt, qa cùm differatur libertas propter vindicandam necem defuncti, iſta dilatio non debet nocere ſeruo, cui libertas eſt relicta, interim ergo habetur pro libero, & ideo allegatur iſte text. q̃ dilatio legalis nemini debet eſſe nociua. concordat. l. fin. §. donec. s̃. de iure delib. & l. 2. §. legatis. ff. de iudi. In contrarium ſtringit text. cui non video bonũ reſponſum in l. cùm filius. §. ſeruus. ff. de leg. 2. Barto. ibi reſpondet, q̃ ſpeciale eſt in iſta. l. per rationem huius text. & aliud non dicit, alij non tangunt. Comen. ibi reſpondet, q̃ iſte text. loquitur in legatis relictis per ipſum dominum ſeruo, quæ non valerent, niſi libertas ſuſtineretur, ideo hęc dilatio legalis non nocet quo ad libertatem, nec quo ad legata, ſed ibi legata erant facta per alium, q̃ poterant valere abſq; eo, q̃ ſeruus haberet libertatem, & pñt acquiri dño, q̃ non eſt, qñ dñs legat, ideo ibi ſuſpenditur libertas, ſed non legata ſi interim moriatur, ſed non tollit difficul-

1 tatem, vltra hoc, q̃ diuinat. ¶† Not. q̃ qñ quis timore pœnæ legalis differt adire hæreditatem, interim moriens tranſmittit, ac ſi eſſet adita. concordat. l. 3. §. eleganter. vbi Lud. ff. ad Scna. Sylla. & iſta eſt alia ſpecies tranſmittendi hęreditatem nõ aditam, quam not. Bartol. in l. ventre. in 5. colum. verſ. 3. caſus. ff.

Source : BIU Cujas

de acq.hær.vbi per hoc not.infert ad ſtatutum,vt ibi per eum,
2 & ſequitur Ang.hic.¶†Not.etiam ex text.in verſ.belliſſimum, ꝙ Princeps dicitur totus philoſophiæ plenus, & alibi dicitur,
a iura in ſcrinio pectoris [a] habere,in l.omnium. ſ. de teſt. & in c. 1.de conſt.in 6.Alibi Princeps dicitur prouidentiſſimus,& religioſiſſimus, in l.vnum ex familia. §.fin.ff. de leg.2.alibi dicitur ſanctiſſimus, & nobiliſſimus, in l.quæris.ff.de nata.reſtitu.
3 ¶†Vltimo no.in fi.quòd nihil dicitur actum, cùm quid ſuper-
b eſt ad agendum, [b] concor. habes. in glo.fin. de quo brocardo dic,vt per Cyn.Alb.& Sal.hic,intellige in his,quæ ſunt licita.in delictis autem,qui inchoauit,punitur pro inchoato,licèt non perfecerit.l.furti.ff.arb.fur.cęſ.de qua gl.opp.& non ſoluit.

ADDITIONES.

a ¶Pectoris. Adde gl.in verbo quæſtio.in c. ſæpe contingit.de appel. in verſ.in iuris.in c.dicenti.§.præſcriptione. 25.quæſt. 2.in verb. inſufficientem.in c.1. de renun.lib.6.Abb.in c.ex parte.el.1.de offi.deleg.

b ¶Agendum.Adde Curt.conſ.71.ſuper controuerſia.vltimo dubio. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Serui dicuntur eſſe ſub eodem tecto, qui vocem domini clamantis exaudire poſſunt.*
2 *Quæ dicantur ciuitates vicinæ,& prædia vicina.*
3 *Stante ſtatuto,quòd qui committit delictum poſt ſonum campanæ, duplicetur pœna, talis pœna habet locum, licèt quis eſſet in loco, in quo non poſſet campanam audire,dummodo eſſet nox.& nu.4.*
5 *Nemo cogitur alium iuuare,quando eſt inſultatus.*
6 *Licèt in criminalibus impuberes non ſint idonei teſtes ad probandum delictum,tamen bene facient indicium ad torturam, ſed ſi aliæ prob. non poſſunt haberi,an tunc facient plenam proba.nu.7.*
8 *Minus idonei teſtes reputantur idonei in ſubſidium.*
9 *Laici in criminalibus non admittuntur in teſtes contra clericos.*

LEX XII.

TAlis Serui præſentes, vel exiſtentes ſub eodem tecto, ſi non iuuerunt dominum periclitantem, puniuntur, [a] & dicuntur
a præſentes,& ſub eodem tecto, qui clamorem domini exaudire potuerũt,etiam ſi in via,vel in agro,vel in quouis alio loco exiſterent .h. d. & conſiecra circa ſuperfluitatem huius text. nam Imperator dicit ſe decidere de nouo, quando ſerui dicãtur ſub eo.tecto, ꝙ dicit non fuiſſe per Antiquos deciſum,& tamen hoc idem formaliter deciditur in l.1.§.eodem autem tecto. ff. ad Senatuſcon.Silla. ad quem text. difficilè eſt
1 reſpondere,quicquid dicat Pau. hic.¶† Not. ergo, ꝙ ſerui dicuntur eſſe ſub eo.tecto, qui vocem domini clamantis exaudire poſſunt, prout etiã in d.§.eodem autem tecto. & hoc fa-
* cit,ꝙ vicini * cenſeantur illi, qui poſſunt vocem clamantis exaudire,vt pet Bart.plenius in l.ſi Titius.in princ. ſt.de aqua plu. arcen.cum multis concor.vt hic per Alex.& eſt bona glo.in c.
2 fœlicis. §.præſenti.in verbo vicinarum.de pœ.in 6.† & quæ dicantur prædia vicina, & vicinæ ciuitates,ponit Bart. in l.4.§.ſi
3 tam vininum.ff.de damn. infect.† Item facit iſta. l. ſecundum Bart. ad quæſt. ſtatuti duplicantis pœnam, quando delictum committitur poſt primum ſonum campanæ,ꝙ eadem pœna habeat locum, licèt quis eſſet in loco,in quo non poſſet campanam audire,dummodo eſſet nox,& talis hora in qua debuiſſe campana ſonare,prout expreſſius tenet Bart.in l.1.§.hoc autem Senatus.in prin.ff. ad Sena.Silla.& ſequunt Sal.& Ful.hic, Pro iſta deci.addo facere,quod decidit Bald. in l.liberorum.in princip.in 1.not.ff.de infa.vbi quærit ſtante d.ſtatuto duplicante pœnum,ſi delictum committatur poſt ſonum campanæ, pone,quòd ſit dies,in quo non pulſantur campanæ, vt in die veneris ſancti,decidit,quod tamen punitur pœna ſtatuti, quia conſiderandum eſt tempus quo veriſimiliter pulſatur campana, & ſequitur Lud. Rom.in d.§.hoc autem Senatus.idem renet Alb.in ſecunda parte ſtatutorum.in quæſt. 8.inc.Item quæ
4 ro retentis eiſdem terminis. ¶† Confirmo etiam per id, quod in ſimili tenet Bald.in cap.cùm in veteri.in fin.de elect.vbi quęrit, pone factum eſt præceptum pœnale ſtipendiarijs, ꝙ ante conſumptionem candelæ ardentis,debeant exiuiſſe portas ciuitatis,pone, quòd candela vento extinguatur,dicit, quòd in pœnam incidit, quia debet conſiderari tempus,quo veriſimiliter fuiſſet conſumpta candela. tamen contra primam deciſio.tenent Bald.& Alex.hic,& Sal.in l.non minorem.C.de tranſact. eo quia caſus iſte eſt omiſſus à ſtatuto, ſed facilè eſt re-
5 ſpondere. ¶† Vltimò pondera hic probari, ꝙ nemo cogitur alium iuuare,quando eſt inſultatus, licèt eum poterit iuuare, cùm ſit ſpeciale in ſeruis domini, ita inducit Bart.l.1.§.ſed in eo.ff.ad Sena.Silla.& Mod. hic.dixi in l.vt vim.vbi Bart.& alij. ff.de iuſt.& iur. ¶Glo. in verbo ſeruos.multum notant Barto.
6 & Doct.† hic, quod licèt in criminalibus impuberes non ſint idonei teſtes ad probandum delictum. l. in teſtimonium. ff.de teſti.iſtud eſt verum quo ad probandum,tamen tales impuberes faciunt indicium ad torturam, & Bald.dicit iſtam glo.notquam etiam not.ſequitur Bald.in l.1.§.impubes.ff.ad Sena.Silla.tamen dicant Doct.quicquid velint,iſta glo neceſſariò hoc non probat:nam eius ſenſus eſt, quòd ſerui torqueantur, vt veritas inquiratur,impuberes tamen non torquentur,ſed ſerula ceduntur,quando ſuſpecti ſunt, vt veritatem dicant,tamen illud,quod dicunt Doct.hic, dixit glo.notabilis, & expreſſa in l.inuiti.la.2.in glo.fin.in verbo pupil.ff.de teſtib.Spec. & Ioann. Andr.in titu.de teſte.§.1.verſ.item excipitur, qui eſt impubes.
7 & vide no.Bar.in l.maritus.ff.de quæſt.† Sed audi pulchrum,&
b vtile dubium, clarum eſt, quod minor.20.annis [b] in criminalibus non eſt idoneus teſtis ad probandum. dicta. l. in teſtimonium. pone, quòd aliæ probationes haberi non poſſint, an in defectu duo minores.20.annis, qui viderunt delictum, & alij non viderunt,an in ſubſidium plenè probent.Alexan.in dicta. l.in teſtimonium.tenet, quòd ſic, & ita limitat illum text.idem tenet Ioann. Andr. in d.titu.de teſte. ſuper illo verſ.item excipitur,quod eſt impubes.vbi ſubdit, quòd idem in fœmina, & licèt in criminalibus fœminæ non admittantur. c. forus. cum gloſ. de verb. ſign. tamen ſi aliæ probationes haberi non poſſint,duæ fœminæ in criminalib.plenè probabunt delictum, & ſequitur Alexan. in conſil. 24.in 2. vol. incip. animaduerſis. in
8 4. colu.† hic attende, quomodo intelligatur illa regula, quòd illi, qui aliàs non ſunt idonei teſtes, in ſubſidium reputantur
c idonei, quando aliæ perſonæ haberi non poſſunt, [c] nam do. Ant. in cap. 3. loco.de proba. & in conſil.24.incip.quæſtio iſta dubia vulgaria habet.mirabiliter limitat iſtam regulam,vt procedat, quando ex natura illius actus,vel negotij alij teſtes actu nec habitu veriſimiliter haberi non poſſunt, tunc qui aliàs eſſent minus idonei,reputantur omnino idonei,ſed quãdo potentia potuiſſent plures interueniſſe, licèt actu non interuenerint niſi iſti inhabiles, tunc non habet locum prædicta regula, & pro iſta limitatione facit optimè, quod dicit Pan. in cap.de
9 cætero.de teſtib.† vbi traditur regula, quòd in cauſa criminad [d] non admittuntur laici contra clericos, dicit Pan. quòd ille text.debet intelligi, quando ſumus in loco,in quo plures clerici reperiuntur in ciuitatibus,& tunc pone,quòd clericus commiſerit homicidium, & non fuerint reperti niſi duo laici, an illi laici poſſunt deponere contra clericum in ſubſidium, videtur, quòd ſic, quia delictum clerici non poteſt probari niſi per iſtos duos laicos, tamen determinat contrarium, quia licèt à caſu euenerit, ꝙ non interfuerint niſi duo laici,tñ quia poterant etiam interuenire clerici, licèt non interuenerint,tunc laici non ſunt idonei:ſed quando eſſemus in vna villa, in qua non reperiretur niſi vnus clericus, tunc quia nec habitu nec actu delictum poſſet probari per alios clericos, tunc laici ſunt idonei teſtes in ſubſidium. ita etiam vr probare text. not.cum gl. fin.in c.fin. & ibi Pan. in 2.not.ad hoc not.de teſt. cog.vbi pone,ꝙ duo fecerunt coniurationem,& iſtam coniurationem manifeſtauerunt duob.aliis,qui ſunt infames,criminoſi,& reprobati,tñ per illos duos,licèt aliàs omnino reprobatos, plenè probatur coniuratio, quia impoſſibile eſt per alios probari,& veriſimiliter à cõmuniter contingentib. nec habitu nec actu, quia coniurationes, quæ fiunt occultè, probari non poſſunt

ADDITIONES.

a ¶Puniuntur.Vide excuſationem pro illo, qui non cepit malefactorem delinquentem in loco remoto.Bart.conſ.101.in fin.1.col. PVRPV.

* Vicini. Adde Bart. ad l.pen.in §. hoc autem.in prin. ff.ad Silla. P.de Anchar. in c.1.de conſtit.in repe.Bal.in rub.ff.de rer.diuiſ.in 15. quæſt. Fely.diffuſe in c.quoſdam.in col.3.de præſumpt.

b ¶Minor.20.ann.Adde c.ſi teſtes.§.in teſtimonium.4.q.3.

c ¶Non poſſunt.Adde Iaſ.in l.4.§.ſi tibi.not.3.ff.de cond.ob cau. PVRPV.

d ¶Criminali.Adde c.laicos,& cap.laici.2.quæſt.7. Fran.de Aret.in c. de cæterο.de teſtib.& ibi Fel.

* Et dic, quòd laicus contra clericum non admittitur in teſtem in cauſa crim. quod verum eſt, quo ad plenam probationam facien.ſecus quo ad indiciũ, quia tunc dictum laici facit indicium ad torturam contra clericum. Hippol. ſing. 98.vbi, quòd licèt laici non admittanur contra clericos in crimi. admittuntur tamen ad proban. famam, & quorum laicorum teſtimonium in ciuil.contra clericum bene probat. Hippol.d.ſing. de quo vide Rolan.conſ. 24.num.15.lib.1.Quid econuerſo, & dic, quòd clericus in cauſa crim. non eſt idoneus teſtis contra laicum.cap.teſtimonium.9.quæſt.1.not.Aymo, qui etiam decidit,quid in cauſa ciuili.conſ.2.colum. 1.Alex.conſ. 65.nu.7.lib.2. MASVER.

Source : BIU Cujas

possunt per alios, & istam limit. in præsenti materia, quo ad duos minores. 20.anno. qui soli viderant homicidium præparari, ꝙ tamen in subsidium non sunt idonei testes, cum plures habitu potuerint interuenire, licèt à casu soli interuenerint, tenet Alex. in cons. 64. incip. Viso thema. & dubijs,de quibus quæritur.ꝙ bene not.quia maxima est limitatio, per quam facilè repelles eos,qui aliàs in subsidium admittuntur.

De codicillis. Rub.

¶ Glo. Rubricę diuiditur in tres. In prima continuat rubricam.In secunda respondet tacitæ quęst. an in codicillis necessariò requiratur scriptura. In tertia declarat an terminus codicillus,habeat aliam significationem quàm illam,de qua loquitur iste titulus.Secunda ibi,qui & sine scriptis. Tertia ibi, quandoque ponuntur. Iason Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Rupto testamento etiam intelliguntur rupti codicilli,qui sunt accessorij, & dependent ex testamento.*
2 *Hæreditas nec dari directo nec adimi potest in codicillis.*
3 *Sicut rupto testamento intelliguntur etiam rupti codicilli, ita etiam & confirmato testamento intelliguntur confirmati codicilli.*
4 *Hæc verba,ex nunc prout ex tunc,quid importent.*

LEX PRIMA.

RVpto. Natiuitate posthumi rumpitur testamentum, & codicilli etiam ab eo dependentes: sed si postea testamentum ruptum confirmet testator coram quinque testibus, intelligitur etiam codicillos confirmasse.hoc primo,& hęreditas non potest directò dari in codicil.nec adimi, sed
1 bene per fideicom.hoc secundo cum l. sequen. ¶† Not. ꝙ rupto testamento etiam intelligentur rupti codicilli. ratio est, quia rupto principali, etiam intelliguntur rupti codicilli, qui sunt accessorij,& dependent ex testamento.hinc si testator nullum testamentum feciſſet,sed tantum codicillos,tunc natiuitate posthumi codicilli non rumperentur,vt dicit gl. hic,in verbo,non venit.¶Secundo limita regulam huius tex. procedere in terminis suis,quando testator fecerat testamentum,& codicillos,& præterierat posthumum.nam cùm interim donec nascatur posthumus,testamentum valeat l.1.s̃.de hæred.instit.certè cum testamentum valeat,codicilli dicuntur dependere à testamento,tunc rupto testamento natiuita.posthu.rumpuntur codi.ita loquitur iste tex.sed si testator,qui fecit testamentum, & codicillos,præterijsset in testamento filium iam natum,certè quia propter talem præteritionem testamentum statim ipso iure est nullum, rumpuntur codicilli, quia nunquam habuerunt dependentiam à testamento,cùm semper fuerit nullum, l.3.§.fin.ff.de lib.& posthu.secundum Bar. in l. legata inutiliter. ff.de adi.leg.Cyn.& Moder.hic.¶Tertio notabiliter limita text. nostrum procedere,quando codicilli sunt simpliciter facti, secus si facti sunt ad hunc finem,vt valerent,si contingeret testamentum annullari per natiuitatem posthumi, vel aliter, tunc est perinde,ac si esset dictum, si non valet iure testamenti, valeat iure codicil. text. est singu. in l. qui filio.§.1.iuncta glo.fi.ff. de hære.instit.secundum verum intellectum Bal.& Imol.ibi re probato intellectu,qui diuinat.idem tenet Pau. hic, licèt sine l.
2 & ratione.¶† Ex l.seq.not.regulam,ꝙ hæreditas non potest directò dari,nec adimi in codicillis.concord.sunt in glo.eo. modo non potest directo dari per dona. causa mortis. l. licèt,vbi Bar.& alij.s̃.de pact. ista regula fallit in milite l. militis codicil. in princ.ff.de test.milit.Secundò fallit in patre disponente inter liberos, vel venientes ab intest. qui potest in codicillis directò substitutionem adimere,& dare.secundum Barto.in d.l.militis codicil.in prin.per illum text.& in l.hac consulti.§.fin.s̃.de test. vbi dixi.ideo hic non tangam. Tertio à paritate rationis idem videtur in codicillis relictis ad pias causas,secundum Bal.in repe.l.1.in antepenul.colu. C.de sacrosc.Eccl. Ange.& Imo.in l.2. in fin.ff.de in ius vocan. & ratio potest esse huius limitationis, & præcedentis,quia cùm inter liberos,& ad pias causas valeat testamentum cum duobus testibus, certè licèt testator appellauerit codicillos, ex quo tamen testator instituit directo hæredem,erit testamentum.l.non codicillum. s̃.de testa. vbi dixi. Quarto limita istam regulam, vt procedat in institutione vniuersali,vel certæ quotæ,quæ non potest directò fieri in codicil. secus in institutione directa certæ rei, quæ potest fieri in codicil.quando datus est cohæres vniuersalis in testa. quia tunc institutus in re certa,habetur loco legatarij.l.quoties.s̃.de hæred. instit.ita Bald.in l.non codicillum.circa fi.s̃.de test.intellige istã limita.quando institutio certæ rei esset facta in codicillis extraneo,aut ei adempta. secus est in filio, quia institutio rei certæ non posset directo fieri filio in codicil.nec adimi, licèt in testamento esset datus cohæres vniuersalis:ratio diuersitatis est, qa in extraneo institutio rei certæ habet omnino naturam legati,sed in filio saltem respectu querelæ habetur loco institutionis,vt dixi in d.l.quoties.ita not. limitat Bald. & est solennis limitatio in l.omnimodo.in prin.in 3.q. s̃.de inoffi.test.post Iac. de Beluis.per eum alleg & Bal.in Authen.ex causa.in 6. q.C.de lib.præteri.Quintò limita, ꝙ licèt in codicil. non posset hæres directò instituí,tamen potest declarari hoc modo,instituo illũ hæredem,quem in codicil.declarauero.l.asse toto.vbi Imol.ff. de hæred.instit.intellige,quando testator in testamento fecit expressam mentionem de illa futura declaratione in codicil.ſm Bal.& Sal.in d.l.non codicillum.aduerte etiam,ꝙ clausula derogatoria apposita in testamento, potest in codicil. reuocari, adeo ꝙ si postea testator faceret ſm testamẽtum, valeret absq; alia derogatione.ſm Saly.& Alex.& sequitur Ang. de Are.in §. codicil.instit.eo.¶Glo.in versi.iudicium.In prima declarat tex. in secunda per viam quęstionis opponit,& soluit.Secunda ibi, sed quomodo poterit. In prima parte dic,ꝙ eam multum ex-
3 clamant Fulg.& Pau.hic,† ꝙ quemadmodum rupto testamẽto intelliguntur etiam rupti codicilli, vt hoc tex.ita postea confirmato testamento intelliguntur confirmati codicilli etiam, & tamen non videtur eadem ratio: nam in primo casu ideo rupto testamento intelliguntur rupti codicilli, quia sunt dependentes à testamẽto, & sic accessorij, ideo rupto principali, rumpitur accessorium,sed non sic ècontra,ꝙ confirmato principali,& sic testamento, ꝙ debeant confirmari codicilli, cùm testamentum possit stare sine codicil.nisi dicas ſm Pau,ꝙ cùm ex vna radice dependeant,ꝙ vnius confirmatio totum confirmet.tu dic vt dicit tex.in l.ab intestato.in fine, & in l.si quis cũ
4 nullum. ff.eodem.¶† Ex 2. parte no. dum dicit gl. vt ex nunc, non vt ex tunc.quid iuris sit,quando ista duo iunguntur simul,
a nam si dicitur ex nunc prout ex tunc, [a] sensus est, ꝙ effectus, qui nunc fit,conferatur retro in illud tempus.l.huiusmodi.vbi Ange.& Imo.notant.ff.de verb.oblig.notat Bar.in l.si ita stipulatus fuero si Titius.ff.de verb.obl.in prin.per illum tex. & Ang. hic no.aut ècontra dicitur ex tunc prout ex nunc, & pariformiter sensus est, vt effectus actus tunc gesti trahatur ad tempus præsens.cle. 1.cum glo.super ver.ex tunc. de concess. præb. & vide omnino Bald.in c. 1. de milit. vassal.qui contum.est.in vsib.feud.vbi ponit, quid operentur verba, quæ cõmuniter iudices ecclesiastici in sententijs ponunt, dum condemnant ad soluen.intra tantum tempus,quo elapso ex nunc prout ex tũc sententiam excommu.proferimus, &c. de quo etiam Bald. & Ludo.Roma.in l.lecta.ff.si certum petatur.Cano.in c.præterea requisiti.el 1.de appe.& in proposito nostro vtilitas magna est, an codicil.confirmati valeant vt ex tunc,& sic retrotrahantur, an vt ex nunc.si ponas testatorem militem fuisse tempore quo fecit testamentum,& codicillos, nunc autem tempore confirmationis desijsse esse militem, nam si codicil. confirmati valent vt ex tunc,& sic vt ex retro,valebunt iure militari, quo iure Falci. vel Trebel.non poterit detrahi.l.in testamento,secunda,& ibi dixi, s̃.de test.milit.secus si valeant vt ex nunc, secundum Cyn.& Albe.hic.

ADDITIO.

a ¶Prout ex tunc. Adde,ꝙ hæc dictio refert,& trahit effectum præsentis actionis ad tempus præteritum.idem & ècontra si dicatur ex tunc, prout in l.huiusmodi. de verb.oblig.Iaſ.hic,& operatur effectum tempore congruo, Paris.consi.22.nu.44.lib.1.ꝙ autem dictiones ex nunc prout ex tunc,faciant extremitatem temporis trahi ad initium,scribit Neuiz.consi.87.num.7. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Per sequentes codicillos non derogatur præcedentibus, nisi quatenus sunt inuicem contrarij.*
2 *Testator potest decedere cum pluribus codicillis,& omnes valent.*
3 *Si reperiantur duo codicilli,nec apparet de prioritate, & in vno certa res alicui legetur,& in alio adimatur,quis eorum valebit.*
4 *Si reperiantur duo codicilli eadem die facti, & in vno legetur vna res Titio,& in alio eadem res Caio, ambo concurrent,& admittentur simul ad tale legatum.*

LEX

Ias. super Secunda Codicis.

LEX III.

1 VM proponatis. † Per ſequentes codicillos non derogatur præcedentibus, niſi quatenus ſint inuicem contrarij. hoc dicit. ¶Gloſſ. in verbo contraria. primò declarat text. Secundò, ibi, ſecus autem in teſtamentis, remouet vnum cõtrarium. Tertiò ibi, ſed quid ſi duo.
2 format notabilem quæſtionem. ¶ † Ex prima, & ſecunda parte habes, ꝙ teſtator poteſt decedere cum pluribus codicillis, & omnes valent, non autem cum pluribus teſtamentis, quia ſem per ſecundum teſtamentum ipſo iure tollit primum, etiam ſi ſecundum teſtamentum non ſit contrarium primo, ſed contineat illum met hæredem primum. tex. eſt no. in l. 3. §. item ſi ipſe. ff. ſi cui pluſquam per l. fal. & in l. ſi iure. in prin. ff. de leg. 3. ratio diuerſitatis patet, quia teſtamentum debet continere vniuerſalem diſpoſitionem, codicilli autem particularem continent, ideo plures tollerantur. ¶Ex tertia parte habes duas con-
3 cluſiones. † Prima eſt, ꝙ ſi reperiantur duo codicilli, [a] nec ap-
a paret quis ſit prior vel poſterior, & in vno certa res alicui legetur, in alio adimatur, neuter valet ratione incertitudinis, & iſtã conclu. ſimpliciter tenent Bar. & Ang. hic, alij reprobant, quia codicilli, in quibus continetur ademptio, preſumuntur vltimi, cùm dubio priuatio præſupponat habitum præcedere. l. manumiſſiones. ff. de iuſti. & iur. tamen codicilli ꝛtinentes ademptionem poſſent præcedere, vt ſi dicatur, ſi quid tali legauero, nolo deberi. toto tit. inſtit. de adi. leg. Secunda concluſio eſt, ꝙ
4 † ſi reperiantur duo codicil. eadem die facti, & in vno legetur res Titio, & in alio legetur eadem res Caio, ꝙ ambo concurrunt, & admittuntur ſimul ad tale legatum, & dum gl. alleg. l. vnicam. §. penul. debet allegare §. ſinautem diſiunctim. ratio eſt, quia præſumuntur coniuncti re. l. ſi fortidianum. inf. de leg. vbi dicam.

ADDITIO.

a ¶Duo codicil. Adde Alex. & Ias. in l. 2. C. de edict. diui Adria. toll.

SVMMARIVM.

1 *Mulier poteſt facere codicillos abſente eo, quem grauauit.*
2 *Non valet ſtatutum, quòd mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu mariti ſui.*

LEX IIII.

NOn idcirco. Codicilli facti abſente grauato, & ignorante, valent. hoc primo. Et ei, qui negat quem eſſe ſanæ mentis, incumbit onus probandi. hoc ſecundo, ratio, quia habet præſumptionem contra ſe, cùm quilibet preſumatur ſanæ mentis, vt dixi. in l. furioſum. §. qui teſt. fac. poſſ. Et codicil. poſſunt in teſtamento confirmari, & ante & poſt. hoc
1 dicit cum duabus. ll. ſeq. ex l. non idcirco. no. † ꝙ mulier poteſt facere codicil. abſente eo, quem grauat. ratio eſt, quia hoc pendet à ſola eius voluntate. l. inter veſtem. ff. de aur. & arg. leg. eod. modo idem eſt in donatione inter viuos. l. velles. C. de reuoca. dona. dicit tamen Bar. quòd in multis locis ſtatuta prouident, ne mulieres poſſint teſtari. vel diſponere ſine conſilio aut con-
2 ſenſu propinquorum. ¶† Et circa hoc no. diligenter, ꝙ non valet ſtatutum, ꝙ mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu mariti ſui. nam tale ſtatutum eſt iniquum, & non valet. ita ſingu. Pau. in l. ex facto. in prin. per illum tex. ff. de vulg. & pupil. & dicit, ꝙ illo anno ita conſuluit, & ſequitur Alex. in conſi. 156. in 2. vol. incip. viſis. & accuratè conſideratis. in fi. colum. Aduerte etiam dum glo. hic dicit, quòd non refert, cum quo teſtator de ſupremis loquatur. nam intellige in verbis diſpoſitiuis. l. miles ad ſororem. §. pro parte. ff. de leg. 2. & l. ſi ſeruus. la. 3. §. qui margaritam. de leg. 1. ſed in verbis enunciatiuè prolatis eſt magna differentia, an referantur ad hæredem, an ad honoratum. glo. eſt in l. peto. in princip. in verbo, ſi his. ff. de leg. 2. ſecundum Saly. & Moder. hic.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione inſtrumenti venit teſtamentum, & codicillus.*
2 *Appellatione contractus non venit teſtamentum, aut codicillus.*
3 *Appellatione teſtamenti largo modo continentur codicilli.*

LEX VII.

SIidem codicilli. Diuerſitas nominum, & contractuum, diuerſitatem in potentia, & effectu inducit. hoc dicit, & ad hoc allegatur, & habes rationem, quare in codicil. non poteſt hereditas directò relinqui, & aſſignat etiam §. fina. inſtitu. eod. & text. in l. quòd
1 per manus. ff. eo. † Not. etiam text. in verbo his inſtrumentis. ꝙ appellatione inſtrumenti veniunt teſtamentum, & codicil. & ita amplia. l. 2. §. de eden. & facit ad declarationẽ. l. notionem.
2 §. inſtrumentorum. ff. de verb. oblig. † tamen appellatione contractus non veniunt teſtamentum aut codicilli. l. teſtamentũ non ideo. vbi glo. & Docto. §. de teſt. & l. verba. contraxerunt,
3 geſſerunt. ff. de verb. ſignifi. † Adde, ꝙ appellatione teſtamenti
a largo modo continentur etiam codicilli. ita no. gl. in l. 2. in verbo perſonales. vbi Doct. ĩ. communia de leg. facitque vltra gl. l. fi. in verbo agnationis. ĩ. eo.

ADDITIO.

a ¶Quod appellatione teſtamenti. Adde glo. in verbo. omnes. in l. 2. C. de conſti. pecun. gl. fin. in c. quamquam. de vſur. lib. 6. Sal. in l. ſi filius fam. in 1. not. per illum tex. C. fam. erci. vbi dicit ſe de facto conſuluiſſe in ciuitate Ferra.

SVMMARIVM.

1 *Eodem teſtamento non licèt vti contrarijs remedijs, nedum eodem tempore, ſed etiam diuerſis.*
2 *Licèt quis miſerit libellum tanquam hæres directus, & partem fecerit citari, tamen per ſolam productionem libelli, & partis citationem, ſibi non præiudicat, quin poſſit variare ante lit. conteſt.*
3 *Iſta exceptio tu elegiſti viam veniendi iure directo ex teſtam. impedit litis ingreſſum, & quæ exceptiones impediant litis ingreſſum, eod. nu. remiſ.*
4 *Qui intentat bono. poſſ. ſecundum tabu. an debeat à prin. declarare propoſitum ſuæ intentionis.*
5 *In teſta. imperfecto nunquam intelligitur clauſula codicillaris, niſi teſtator eam apponat.*
6 *Regula noſtri tex. non habet locum in deſcendentibus vel aſcendentibus, quibus licitum eſt variare etiam lata ſententia, ſed an habeat locum in pia cauſa, infra nu. 7.*
8 *In extraneo hæreditas dicitur titulus lucratiuus.*
9 *Qui perdit lucrum, non dicitur damnum pati.*
10 *Non dicitur nocere fiſco vel eum damnificare, qui quærit auertere lucrum cum alterius iniuria.*
11 *In omni voluntate ſiue in ſcriptis ſiue ſine ſcriptis requiruntur quinque teſtes.*
12 *In codicillis, & donatione cauſa mortis, quando fiunt in ſcriptis, requiritur ſubſcriptio quinque teſtium.*
13 *Sicut teſtamentum debet fieri vnico contextu, ita etiam & donatio cauſa mortis.*
14 *Petitio hæreditatis merè realis.*
15 *Qui egit ex teſtamento, & ſuccubuit, poterit ex alia ſcriptura codicillorum ab inteſtato agere.*
16 *Qui petit hæred. ex teſtamento in ſcriptis, etiam ſi petat iure fideicommiſſi. habet remedium. l. fina. ſupra de edic. diui Adria. tamen qui petit hæreditatem ex codicillis in ſcriptis factis, non habet dictum remedium.*
17 *Mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamen. tamen in codicillis, & in omni alia vltima voluntate poterit eſſe teſtis.*
18 *Mulier poteſt eſſe teſtis in teſt. condito à patre inter liberos.*
19 *In cauſis ciuilibus poteſt eſſe mulier teſtis ſicut maſculus.*

LEX VIII.

SIquis agere. Iſta l. eſt vnica, & ſingu. in iure ſm Barto. Ange. & Moder. & inducit aliqua de nouo, quę alibi non reperiuntur, & deciſio huius tex. eſt ad multa vtilis & quotidiana, & diuide eam in quinq;, ſed aliter quàm Doct. In prima ponitur vna deciſio. In ſecunda, quæ eſt in verſi. tantum enim. ponitur ampliatio huius deciſionis. In tertia, quę eſt in verſi. illud quoq;. reſpondetur tacito quæſito. In quarta quæ eſt in verſicu. ſi quis vero. ponitur ſingularis limitatio à prima deciſio. tex. In quinta, quæ eſt in verſi. in omni autem. ponitur dictum generale in omni materia vltimarum voluntatum, Non poteſt quis ex ea ſcriptura petere hæreditatem vt ex teſtamento, & vt ex codicil. ſed poſtquam vnam viam elegerit, nõ poteſt mutare, & ad aliam redire. hoc dicit prima pars, & iſta deciſio procedit ſiue iſtæ viæ non concurrant, ſiue concurrant origine, quia dictum ſit, ꝙ valeat iure teſtamenti, & codicillorum, adhuc iſtæ viæ electione tolluntur. hoc dicit ſecũda pars, & in teſtamento quod eſt imperfectum, non intelligitur clauſula codicillaris, niſi teſtator expreſsè eam poſuerit. hoc dicit tertia pars. item prima regula fallit in agnatis vſq; ad quartum gradum, & in cognatis vſque ad tertium, qui poſſunt vna via electa variare. hoc dicit quarta pars. Et ideo in vltima voluntate excepto teſtamento, ſufficiunt quinque teſtes etiam non rogati,

Source : BIU Cujas

gati,ſed fortuiti. hoc dicit tota.l.& multi dicerent oppoſitum, qui non vidiſſent iſtam legē.& caſum figurant Bal.Sal.& Pau. hic,tu dic vno verbo. quidam teſtator fecit vltimam voluntatem,in qua dixit,relinquo omnia bona mea Titio, iſte Titius conſiderauit,ꝙ verbum relinquo, adiectum vniuerſitati bonorum trahitur ad directam inſtitutionem, ac ſi dixiſſet inſtituo. l.nam quod.§.fin.ff.ad Treb.glo.in l.his verbis,in prin. vbi Bar. ff.de hæred.inſtit.& glo. in l.quoties s̄.fam.ercis.& dixi in Auth. nouiſ.s̄.de inoffi.teſt.cœpit agere contra fratrem teſtatoris,qui poſſidebat omnia bona,& egit tanquam directo hæres,poſtea in proceſſu cognouit, ꝙ illa vltima voluntas non poteſt valere vt teſtamentum, quia non interuenerant 7. teſtes, vel non fuerant rogati,ſed tantum 5.& ſic voluit mutare, & vbi egerat tanquam directo hæres,nunc vult agere iure fideicom. quæritur an poſſit.reſpondet.in prima parte,ꝙ non,nam à prin.elige re debet,an agat iure fideicom. an iure directo, & poſtquam vnam viam elegit,variare non poteſt.ſubdit tex.in 2.parte ampliando,ꝙ hoc procedit,etiam ſi ſit adiecta clauſula codicil.vt quia etiam dictum eſt,ſi non valeat iure teſtamenti,valeat iure codicillorum, adhuc iſte qui cœpit agere ex teſtamento vt directo hæres,non poterit agere vt ex codicil. ſubdit text. in 3. par.ꝙ in teſtamento non intelligitur eſſe clauſula codicil.niſi teſtator eam exprimat.poſtea in 4.parte ponitur ſolennis, & ſingu.limitatio in aſcendentibus, & deſcendentib. & in omnibus agnatis vſque ad quartum gradum, & cognatis vſque ad tertium.iſtis enim datur ſingulare priuilegium per hanc l. ꝙ vna via electa poſſint mutare, & aliam eligere,nec hoc alibi inue-
1 nies. ¶† Not. ergo ex tota l, ꝙ ex eo. teſtamento non licèt vti contrarijs remedijs nedum eo.tempore ſed etiam diuerſis,qui ergo à princip.agit tanquam directus hæres,& ſic tanquam teſtamentum valeat,non poteſt poſtea iure codicillorum,vel iure fideicom.ſi fortè non poteſt obtinere vt teſtamentum, nec ècontra,vt dixi in caſu.ratio l.eſt,quia in remedijs contrarijs regula eſt,ꝙ quando ab initio competunt alicui plura remedia, quæ non ſunt inuicem compaſſibilia, ſed contraria,electione tolluntur.nam vno electo ceſſant alia.l.quod in hærede.§.eligere alia.ff.de tribut.cum mille ſimilibus. l. cùm filius §.varijs. de leg.2.Item & ratio eſt, quia poſtquam quis cœpit agere ex teſtamento,acquiſitum eſt ius venientib. ab inteſt. caſu quo teſtamentum non valet ;ergo poſtquam eſt ius acquiſitum alicui,non licèt variare,& ei præiudicare l.1.§.1.ff.de pact.iſtas rationes aſſignat notab.Ludo.Rom. vbi multa bona dicit,in ꝯſ. 125.incip.Mater & ſoror prædictæ.¶Iſta deciſio limitatur ſing. j̄.in 4.parte tex.in aſcen. & deſcen. & agnatis vſq; ad quartum gradū, & cogna.vſq; ad tertium,quibus per hanc l. datur ſingulare priuilegium variandi.Secundo limita,& hic attende,iſtam l.non procedere, quando ex ignorantia probabili,& iuſta quis elegiſſet viam incompetentem, poſſet tunc ipſo iure variare, & aliam viam eligere,puta ſi probabilem, & iuſtam ignorantiā habuit codicillorū,ratio eſt,quia tunc ceſſat rō huius l.quæ eſt, ꝙ electa vna ex vijs contrarijs, alijs intelligatur renuntiatum,cùm ſit ꝙ iuri,ꝙ quis ignorat,nunquam intelligitur renūtiare l. mater decedens.de inoffi.teſt.& ſic probabilis error facti facit ceſſare diſpoſitionem huius l.ita Bal. hic in 2.col.poſt lac. But.& ſequuntur Ang.& Fulg.& plenius Alex.in 4. & 5. col. & in effectu Sal.licèt relinquat cogitandum.ſed Bar. hic in 2. col. in fin. tenet ꝫrium expreſsè, ꝙ imò ipſo iure etiam ignorans præiudicet ſibi,& vt tollat fundamentum proximè dictum,dicit ꝙ in iſta l.fit præiudiciū non iure electionis,quia tunc ignorans ſibi non præiudicaret,ſed ex diſpoſitione;& rigore huius l. & hoc firmat aperte Pau.in 3.col.hic,& in l. Clodius.ff.de acq. hære.qui dicit non obſtare regulam d. l. mater decedens. quia fallit hic, vbi eſt ſingulare propter rigorem huius l. ꝙ etiam ignorans ipſo iure præiudicet ſibi.fatentur tamen Bar.& Paul. ꝙ licèt probabiliter ignoranti non ſuccurratur ipſo iure propter rigorem huius l.tamen ſuccurritut per reſtitutionem in integr.ex clauſula generali ſi qua mihi,&c.& vtilitas eſt, quia ſi propter probabilem errorem permitteretur variatio ipſo iure, poſſet qn̄cunq; fieri, ſed ſi eſt neceſſaria reſtitutio in integr.debet peti intra quadriennium per l. fi.C.de temp.in integ. reſtit. quo elapſo præiudicaretur,& iſtam ſecundam opi. ꝙ non ipſo iure ſed mediante reſtitione,tenet Ludo. Roma.in d. conſi. 125.poſſet in puncto iuris vtraq; teneri, quia nil vrgens allegat, tamen ſecunda opi.eſt tutior.¶ Tertiò ſingulariter limita hanc l.per l.cōtrouerſia. ff.de trā.ſ.cum gl.mag. circa med.& ibi Bar. in 1.col.in fi.ad hoc not. & reputat mirabilē limit. ad iſtam l.& ſequitur ibi Ang.in 2.col.& reputat ſing.ſeqtur etiam Pau. ibi, & Alex.in fi.col.hic.nam ibi permittitur,ꝙ creditores, & legatarij,qui cœperunt agere ꝫ ſcriptum hæredem,& ſic intentarunt viam teſtamenti,vt poſſint variare,& agere contra legitimum,& ſic intentare viam inteſtati, quādo eſt incertū,ad quē ſpectat ſucceſſio vel ad hæredem ſcriptum, vel ad legitimū,& ratione incertitudinis inuicem tranſegerunt, iſto caſu propter incertitudinem licèt tranſigere, & permittitur ei, ꝙ eligat viā teſtamenti,vt poſſit ab inteſta. venire, & ècontra, caſus eſt ibi cum gl.ſingulari. *ſed licèt omnes ita tranſeant*, & limitatio ſit in ſe vera,tamen nihil facit ad propoſitum huius l.quia iſta l. loquitur in diuerſis terminis,quàm d.l.cōtrouerſia,cum gl. nam iſta lex loquitur in hærede principali,qui primò elegit vnam viam ſuccedendi,puta iure directo,poſtea vult venire ab inteſta.vel ècontra,vel iure fideicom.non permittitur,per hanc l.& iſte caſus non limitatur per d.l.controuerſia.in hærede, ſed illa l. loquitur in alijs terminis,ſcilicet non in hærede,ſed in creditorib. vel legatarijs,qui cœperant agere ꝫ legitimum, & ſic ab inteſtato,vt poſſint agere poſtea contra ſcriptum,vel ècontra data incertitudine ſucceſſionis,vt ibi,& ſic limitatio eſt bona in ſuis terminis, ſed non facit ad caſum l.noſtræ, & iſta eſt veritas.
¶Quartò limita deci.huius l.procedere, qn̄ iſta diuerſa remedia deſcenderent ex eadem ſcriptura, & diſpoſitione eiuſdem teſtatoris,ſecus ſi ex diuerſa.tex.habes,& exemplum in l. Aurelius.§.fi. ff.de lib.leg.& Bar.declarat hic in 1.col.qui hoc no. dicit pro magno fundamēto huius l.& iſto modo habes enucleatum verum ſenſum huius l.¶Nunc aliqua in ſpecie no.ex tex. & primò dum tex.circa prin.dicit.voluerit.innuit litera, quòd ex ſola voluntate quis ſibi præiudicat, & quia hoc eſſet abſurdum,gl. parua addit.& elegerit,ſed quia iſtud eſſet arguere tex. Pau.melius intelligit tex.voluerit,ideſt,voluntariè elegerit. ſic in ſimili gl.exponit in l.fi.ff.de rerum diui.dum tex. dicit, *ſi quis voluerit tranſcendere muros ciuitatis,capite puniatur.* exponit gl. voluerit,ideſt,voluntariè tranſcenderit, & illud inducit ibi Bar.ad ſtatutum diſponens, quòd ſi quis voluerit corrumpere teſtes, exponitur,ideſt voluntariè corrupuerit, & ſequuntur Bald. & Imol.in l.ſi quis Sempronium.ff.de hæred.inſti.ſimilem expoſitionem facit gl.in l.ꝙ ſi ab initio. ff.ſi cert.pet.& in l. 1. in verbo
2 voluerit.vbi Pau.no.de leg.2.¶† Secundo ex eo.verbo iuncta glo.no.dum glo. ſupplet, elegerit.ꝙ licèt quis miſerit libellum tanquam hæres directus,& partem fecerit citari,tamen per ſolam productionem libelli,& citationem partis ſibi non præiudicat,quin poſſit variare ante lit.conteſt. quia ante litē conteſt. non dr̄ egiſſe,vt dicit gl.ſed agere voluiſſe. l. amplius non petitū.ff.rem rat.hab.gl.ſing.no.in l.ſi poſtea. in gl.1.ff.de pecu.tene ꝫ,prout eſt de mente tex.non cauillando,in verbo,voluerit,& j̄. dum dicit *ab ipſis intentionis exordijs.* vbi patet, ꝙ in exordio debet eligere,& poſtquam elegerit,non poteſt variare, ſed ſibi præiudicat.ita Bal.hic in 3.col. & plenius Alex. ¶Pondera etiā tex. in ſecunda parte diligenter.in verbo vt aditum.hic.eſſe tex.
3 no.ſm Ang.Sal.& Mod.hic,† ꝙ iſta exceptio, tu elegiſti viam ven ēdi iure directo ex teſtamento,impedit litis ingreſſum,ne audiaris volens mutare,ita vult tex.ibi, tātum enim abeſt,&c. quæ autem ſint aliæ exceptiones impedientes litis ingreſſum, enumerant Doct.in c.1.de litis conteſt.in 6. Bar.in l. cùm quærebatur.ff.iud.ſol.Bal.in l.poſtquam liti. s̄.de pac.Alex.in l.nam
4 & poſtea.in prin.ff.de iureiur.¶† Pondera etiam text.in 3.part. dum dicit,ꝙ ille,qui intentat bon.poſ.ſm tab. debet à princ.declarare propoſitum ſuæ intentionis,nam iſte text. non vī poſſe procedere,imò continere contradictionem expreſſam,nam q intentat bon.poſ.ſm tab.quid opus eſt,ꝙ aliud declaret, nonne apparet,ꝙ egit ex teſtamento?propter hoc gl. in verbo poſtulauerit,& in verbo petierit,exponunt.i,poſtulare vel petere propoſuerit,nec aliter tex.ſaluari poteſt, & ex iſta parte in verbo.ex more.habes duo. Primò, ꝙ qui intentat ſolùm poſſeſſorium,& ſic petit ſolùm ſe mitti in poſ.tanquam directum hæredem,& ſic qui intentat præambulum,ita ſibi præiudicat, ſicut ſi petitorium intentaſſet,vt non poſſit variare,quod no.Secundo pondera ex eo.verbo,ſm Bar.ꝙ fideicom.vniuerſali nō competit remedium poſſeſſorium.l.fi.C.de edi.diui.Adria.tol. ita probat tex.iſte melior de iure,dum præſupponit, ꝙ ille, qui venit iure directo, bene poſſit petere ſe mitti in poſ. ergo non fideicom.Breuiter intellige hoc verum,qn̄ fideicom.vellet venire ſolùm ex codicil.tunc expeditum eſt,ꝙ fideicom. vniuerſali ex codicillis venienti,non competit remedium d.l.fi. ſecus quando veniret ex teſtamento, quia facta reſtitutione verbo, bene competeret remedium d.l.fin. vt ibi dixi, per quod patet inaduertenter loqui Bal.hic in 4.col.in fin. ponderantem iſtum tex.pro meliori de iure,vt hic per eum. ¶In tertia parte text. in
5 verſi.illud quoq;.no.† ꝙ in teſtamento imperfecto nunquam
a intelligitur adeſſe clauſula codicil. a niſi teſtator apponat eam

concor.

ADDITIO.

a ¶Clauſula codicil. Adde,an clauſula codicil.hēat vim fideic.vniuerſalis,vide tex.in l.gn̄aliter, in §.ex teſtō.ff.de fideic. lib.Bar.& Doct.in l.ex ea.ff.de teſt. Ang.conſ.99. inci.Pet. de vrbe veteri, qui dicit, ſe ita pluries conſuluiſſe.

Source : BIU Cujas

Ias. super Secunda Codicis.

cor. cor. l. 1. ff. eo. & sic si non valet testamentum vti testamentum, non valet etiam vt potest valere, & sic vti codicillus, & sic licèt testamenta sint multum fauorabilia. l. in testamentis. ff. de regu. iur. & c. cùm dilecti. de dona. tamen videtur, q̃ hoc casu magis faueamus contractibus, quàm testamentis. cùm in contractibus distinguamus, an sit defectus in materia, an in forma, & primo casu, si non valet, q̃ ago vt ago valet vti potest valere. l. an inutilis. in prin. ff. de accep. limita tamen istud notabile non procedere in testamento condito inter liberos, in quo intelligitur clausula codicillaris, & clausula si non valet, quod ago, & c. vt est gl. reputata sing. in l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. de vulg. & pupil. de cuius gl. veritate dixi in l. hac consultissi. in §. ex imperfecto. s. de test. ¶† Ex 4. parte in versi. si quis vero. not. tex. valde sing. per quem limitatur prima regula huius text. vt non habeat locum in ascen. vel descen. vtriusq; sexus, vt in tex. quia eis permittitur variatio etiam lata sententia. iste ver. clarè procedit, quando in testamento esset adiecta clausula codicil. vt expressè dicit tex. ibi, in eo videlicet testamento, q̃ testator vicem quoq; codicil. & c. sed adde, & amplia, vt procedat etiã si in testamento non esset clausula codicil. quia cùm ratio sit expressa in tex. ibi, non enim, & c. & militet siue sit clausula codicil. siue non, ergo idem ius vtrobiq; esse debet, & ita firmat Fulg. & Alex. hic in fi. colum. & si consideras, idem vult Barto. in diuisione huius l. dum dicit, q̃ in ista quarta parte ponitur exceptio à prima regula tex. sed in prima regula non erat clausula codicil. ¶ Secundò limita quicquid s. dixerim in discursu, q̃ iste versi. solùm habet locum in ascenden. & descen. liberis, qui si sunt ex linea masculina, sunt agnati, & veniunt vsq; ad quartum gradum. alias si per lineam fœmini. & sic cognati, nõ habent hoc priuilegium nisi vsque ad tertium gradum, sed in alijs transuersalibus, etiam si sint fratres, qui de iure ciuili sunt in 2. gradu, non procedit in eis iste versi. ita firmat glo. hic in verbo, agnationis, quæ est valde sing. pro limitatione huius versic. & illam gl *sequuntur omnes* hic, & Ludo. Roma. in d. consi. 125. & facit à simili ratio, quia collateralib. non competit regulariter querela. l. fratres. s. de inoff. test. & tamen ascen. & liberis sic, l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. test. & sic patet, q̃ non tantũ fauetur collateralibus, si sint fratres, quantum ascen. & descen. ¶ Tertio sing. limita istum ver. procedere in talib. ascen. vel descen. qui ab intest. tanquam proximiores succederent, secus si essent tales descen. qui à statuto prohiberentur ab intest. succedere, nam isti si sunt instituti, & intentauerint viam testamenti, non possent intentare viam fideicom. vel èconira, vnde stante statuto, q̃ existente patruo mater non succedat filio ab intesta. mater non haberet beneficium, de quo in isto versic. quia tunc cessat ratio huius text. quia mater tunc non dicitur pati damnum, ex quo ab intesta. non succedebat ex forma statuti, cùm patruus eam excluderet. ita sing. Ludo. Roma. in d. consi. 125. in fi. col. Sed non aduertit, q̃ gl. hic in verbo conualere, dicit contrarium, dum dicit, q̃ in hoc versi. alius eum præcedebat in gradu. tamen Fulg. hic in fi. dicit, q̃ illud, q̃ vult gl. est mirabile, & q̃ sibi videtur, q̃ sit contra istum tex. per quem etiam Alex. hic in penul. col. reprobat illam gl. & contra eam facit, qa quando sunt instituti, qui non obtinent primum gradum, hæreditas non diceretur eis quasi debita, & sic cessaret ratio huius text. ¶ Quartò limita istum versi. procedere in his, qui verè sunt de liberis, vt expressè dicit text. in verbo cognationis nexu. ex quo infertur, q̃ iste versi non haberet locum in filijs adoptiuis vel arrogatis, quia verè filij non dicunt, sed filiorum imaginem habent. l. filio quem pater ff. de lib. & postu. iuncto. §. 1. insti. de adop. facit tex. in l. fideicom. ff. de condi. & demonst. & ita etiam limitat Ang. hic in lectu. Perus. & ad hanc limita. adde quæ dixi in l. generaliter. §. cùm autem. s. de insti. & substi. dum tetigi an ille tex. & similes habeant locum in filijs adoptiuis vel arrogatis. ¶ Quintò iste ver. videtur limitandus per tex. fortissimum in l. filium emancipatum. ff. de acquir. hæred. qui tex. fortiter contradicit huic l. vbi filius institutus, qui omisit adire ex testamento, & successit ab intest. non potest postea variare, dicit Fulg. hic in fi. q̃ ibi loquitur, quando constabat filio delatã esse hæreditatem ex testamento, & licèt istud constaret, tamen voluit ab intest. venire, vbi non erat dubium, tunc non habet locum iste text. imò tunc non admittitur variatio, sed succedit substitutus vt ibi, & si hoc est verum, est magna limitatio ad hunc tex. tamen si consideras d. l. filium emancipatum. satis refragatur huic limitationi. 7 ¶† Vltimo circa istum ver. occurrit dubium, quod non inuenio ab alio cogitatum, an iste versiculus, qui dat priuilegium variandi liberis, idem priuilegium habeat locum in pia causa, & prima cõsidera. videtur q̃ sic, cùm excepta legitima magis faueatur piæ causæ, quàm filijs, probat tex. in Auth. si qua mulier. iuncto prin. & fi. & ibi not. Bal. & ibi dixi. s. de sacrosan. eccl. & Bar. in repe. l. 1. C. de sacrosan. eccl. in 5. q. prin. circa prin. cum concord. quas ibi dedi. si ergo filijs indultum est priuilegium huius versic. multo fortius piæ causæ. Secundò videtur cõfirmari ex eo, quod dicit sin. Pet. de Anch. in consi. 46. incip. Prima facie videretur. dum concludit, q̃ regula l. cùm auus. ff. de condi. & demonst. & l. generaliter. §. cùm autem. s. de insti. & substi. quæ vult, q̃ per superuenientiam descendentium reuocetur substitutio, non habeat locum, quando substituitur Ecclesia vel pia causa, quia magis fauetur piæ causæ quàm descen. Cõtrarium, tñ puto verius, eo quia in Ecclesia vel pia causa cessat ratio huius text. qa Ecclesia non dicitur amittere debitum, cùm Ecclesiæ ab intest. nil debeatur, put descen. & sic cùm cessat ratio hic in text. posita, non possumus dicere, q̃ in Ecclesia, vel pia causa habeat locum iste versi. Secundo mouet me multum, quia qñ dicimus, q̃ excepta legitima magis fauetur piæ causæ, quàm filijs, ideo dicimus, quia tractatur de fauore animæ testatoris, quæ præferenda est filijs, vt dicit Bar. in d. l. 1. in 6. q. prin. circa prin. sed ista ratio non videtur militare in casu huius ver. q̃ Ecclesia, quæ intentauit vnã viam, possit variare, & aliam eligere, hic non videtur consistere fauor animæ testatoris, nisi dicas, q̃ imò consistat, ad hoc vt Ecclesia habeat bona defuncti. cogita, quia noua est quæstio, nec aliter pro nunc firmo. ¶ Item no. ex eod. versi. q̃ hæreditas ascen. dicitur debita descen. & èconira, & ideo qui eam perdit, dicitur perdere debitum, verè tñ non est debita sed quasi, vt e. t gl. in l. 3. s. de iuris, & fac. igno. cũ concor. quas ibi dedi, & dicitur regulariter tractari de lucro non de damno. vt ibi dixi. ¶ Itẽ 8 no. ex eo. ver. † q̃ in extraneo instituto hæreditas dicitur titulus lucratiuus. & si eam perdit, dicitur lucrum perdere, non damnum pati. concordat. l. 1. C. de impon. lucr. descri. lib. 10. intellige tamen sanè, quando hæreditas est soluendo, aliàs dicitur titulus onerosus. l. inter stipulantem. §. si rem. vbi Ang. & Imo. ff. de verb. obl. quia cum trahit originem à lucro, licèt aliquãdo damnum inferat, iudicatur vt de causa lucratiua. glo. est solennis in l. si duo. ff. de acquiren. hæred. quam ad hoc ibi not. Imol. 9 pro sing. ¶† Item not. ex tex. ibi, non enim par. q̃ qui perdit lucrum, non dicitur damnum pati. concord. l. 1. §. licentia. el 1. s. de iure delib. & ad hoc vide tex. solẽnem in l. si is cui. §. eius rei. s. de fur. vbi dicitur no. q̃ qui perdit lucrum, nec damnum nec 10 interesse aliquod prætendit. † Ad vltimum adde gl. in l. si quis vxori. §. penu. eo. tit. hinc dixit no. Bal. in l. parentes. in prin. s. de testi. q̃ non dicitur nocere fisco, vel eum damnificare, qui quærit auertere lucrum cum alterius iniuria. hinc etiam dicit Bal. in l. milites. in fi. C. de test. milit. q̃ priuare fiscum pœna sibi debita, non dr̃ læsio fisci, sed sola diminutio. limita tñ istum tex. & prædicta, nisi lucrum iam esset radicatum, quia iudicamus sicut de damno. gl. est in l. 1. §. si quis propter. in verbo. in integrũ rest. ff. de itin. act. priuato. & in l. si cùm dotem. §. eo autẽ tpe. in gl. 1. ff. solu. matrimo. hinc no. Bar. Ang. & alij in l. non amplius. §. 1. per illum tex. de leg. 1. q̃ perdere lucrum radicatum, est facere deteriorem conditionem. cum concor. vt ibi per Alex. & in l. 2. §. fi. post Pau. ff. qui satisd. cog. hinc videmus, q̃ quemadmo. error iuris non nocet, qñ tractatur de damno, ita qñ tractatur de lucro iam radicato. glo. est in l. quæ fideicom. de leg. 2. 11 ¶† Ex quinta parte tex. scilicet in ver. in omni. no. q̃ in omni vltima voluntate siue in scriptis siue sine scrip. requiruntur 5. testes. an autem in codicil. cæci requirantur plures, est gl. in l. hac consultissima. in ver. codicil. vbi dixi. s. qui testa. face. poss. Item a no. ex eo. tex. q̃ in codicil. [a] & donatione causa mortis non requiritur scriptura. nam pñt sine scriptis fieri. concor. l. 3. in prin. 12 s. de bon lib. & no. in rub. s. eo. ¶† Præterea no. ex tex. in verbo b subnotationem, q̃ in codicil. & dona. [b] causa mortis qñ sunt in scriptis, requiritur subscriptio 5. testium, & hoc no. quia multi crederent 5rium, non tñ requiruntur sigilla. ita probat text. in illo verbo subnotationem. iuncta l. in donationib. cum glo. in verbo subnotationem. C. de dona. ¶ Item not. ex eo. versic. ibi, 13 vno eodemq; tempore, † q̃ sicut testamentum debet fieri vno contextu. l. hæredes palàm. §. fi. ff. de test. & l. cùm antiquitas. C. eo. idem est in dona. causa mor. q̃ vr̃ aliqualiter facere 5 doct. gl. approbatæ in l. 2. in prin ff. de dona. præleg. & dixi. in d. l. cùm antiquitas. ¶ Gl. 1. in verbo. si quis. aliqui libri habent si quis, scilicet suus vel extraneus, vtraq; expositio est mala, quia 5 tex. in versi. si quis vero, qui loquitur in filijs ex linea fœmini. vbi non cadit suitas, & ideo alij habent si quis, scilicet extraneus, & ista vera. ¶ Gl. in verbo cupiẽs. diuiditur in 5. In prima declarat tex. In secũda oppo. & sol. In tertia per viã qõnis etiam opponit, & soluit. In quarta opponit 5 sol. præcedentem. In quinta extendit hoc principium. Secunda ibi, sed nonne egit. Tertia ibi, itẽ si egit.

ADDITIONES.

a ¶ Quod in codicil. Adde insti. de codi. §. fin.

b ¶ in codicillis, & donatione. Adde Doc. & Bar. b. post alios i c. eũ esses. de test.

Source : BIU Cujas

ſi egit.Quinta ibi,ſed adhuc quare.Sexta ibi, item intelligitur. In ſecunda parte ibi,ſed nonne egit actione perſonali. dicunt Fulg.& Alex.q̃ glo. debuit dicere,q̃ hæres egit actione mixta
14 ſcilicet peti.hęre. l.hæreditatis.s̃.de peti. hæred. dic melius,† q̃ imò petitio hære.eſt actio merè realis.l.ſinautem. §. ſed & is.ff. de rei ven.& hoc firmat gl.hic in verbo precluſiſſe,& examino in rub.ff.de reb.cred.& hoc modo ceſſat p̃rium glo.& eſt melior ſolu.quàm illa,quam ponit gl.dum dicit,q̃ hoc facit ratio p̃riorum.vult dicere,q̃ res iudicata non eſt illa,quæ impediat variationem hic,quia iſte tex.procedit ſiue res ſit iudicata ſiue non,vt eſt tex.hic in ver. pen.ſed hoc eſt quia remedia ſunt p̃ria,& quando duæ viæ ſunt p̃riæ ex eadem ſcriptura, vna electa alteri intelligitur renuntiatum,vt dixi in tex.¶Glo.in verbo poteſtatem.diuiditur in quatuor.In prima vult remouere tacitum p̃rium.nam litera videtur p̃riari ſibi, dum ponit in poteſtate,& ſic in arbitrio,poſtea in inferiorib.videtur ponere in neceſſitate.gl.bene reſpondet,q̃ à prin.eſt in arbitrio,an agere velit,ſed ſi deliberauerit agere,eſt bene neceſſitatis vnum eligere. In ſecunda ibi,& ſuper hoc interrogabitur.glo.ponit dictũ clarum.In tertia ibi,itẽ hoc intelligo.gl.extendit tex.bene. In quarta ibi,ſed vr̃ non compelli.oppo.p̃ tex.& tripliciter ſoluit,tene primam,vt dixi in l.prima.s̃.de furt.¶Glo.in verbo præcluſiſſe. diuiditur in quinq; partes. In prima aſſignat rationem ad text. & eſt clara.In ſecunda,quæ longa eſt,opponit p̃ text.& in effectu dupliciter ſol.tñ ambæ ſolu.tendunt ad idem, & bene ſoluit.In tertia ibi, ſi verò petij. ponit magnam limitationem ad text. & erit quinta limitatio vltra quatuor,quas s̃.poſui in pri-
15 mo notabili,vt iſte tex.non procedat,† qñ codicilli eſſent facti ſeparatim à teſtõ,quia qui egit ex teſtamento,& ſuccubuit,poteſt ex alia ſcriptura codicillorum ab inteſta. agere. vnde iſta l. intelligitur neceſſariò,qñ agitur ex eadem ſcriptura, vt dixi in 1.nota.& ſequuntur Saly.Alex.& in effectu Ful.hic.Imo.& Lu do.Rom.in l.Clodius,vbi Bar.in effectu.ff. de acquir.hære.licèt p̃rium teneat Bal. hic in 3.col.& cum eo Paul. ſed concor.aut agens ignorabat probabiliter codicillos poſtea factos, & procedit prima ſententia,ſecus ſi ſcienter, vt dixi in primo not.In tertia limitat. In quarta ibi,alij tamen vt Pla.refert quandã opi. Pla.quæ ex prædictis reprobatur.In quinta ibi, & caue. extendit tex.& bene,vt procedat ſiue clauſula codicilla.ſit copulatiuè concepta,ſiue conditionaliter, quo caſu non propriè cadit electio.eſt tamen dr̃ia, an clauſula codicillaris copulatiuè concipiatur, an conditionaliter,vt hic per Bar.& plenius in l.1.in 2. q.ff.eo.¶Gl.in verbo.ex more. diuiditur in tres.In prima declarat tex.In ſecunda ibi, ſed quomodo poſſeſſorium. opponit p̃ tex.& oppoſitionem clarius ſic forma , nam qui intentauit remedium poſſeſſorium,& ſuccubuit,poteſt non obſtante re iudicata intentare petitorium,quia poſſeſſorium non pręiudicat petitorió etiam lata ſententia.l.& an eadem.§.fi.ff.de excep.rei iudi.quomodo ergo hic,qui intentat poſſeſſorium,ſibi præiudicat,ac ſi petitorium intentaſſet? glo.rñdet,ſed dic clarius,q̃ hîc poſſeſſorium non præiudicat ratione rei iudicatæ , ſed ratione electionis inter remedia p̃ria.In tertia ibi, an ergo poterit. ha-
16 bes ex gl.notabilem concluſionem,† q̃ licèt ille,qui petit hr̃ditatem ex teſtõ in ſcriptis, etiam ſi petat iure fideic. tñ habet remedium.l.ſi. s̃.de edi. diui Adria. tñ qui petit hr̃ditatem ex codicillis in ſcriptis factis,non habet remedium.d.l.ſi.& cum glo. tenent Ang.Saly.& Fulg.hic.& dicit Ang.q̃ eſt ad hoc ſing.idẽ tenet Cy.in d.l.ſi.in 4.q.p̃rium tenet Bal.in d.l.ſi.in 2.q.vbi ple-
a nius Alex.in 4.& 5.col.eo quia appellatione teſtĩ [a] largè veniũt codicilli,vt dixi in l.ſi idem.s̃.eo idem tenet Bal. in addi. Spec. in tit.de teſta.in vlt.col. & Pau. hic in ſi. col. Tu concorda iſtas opi.q̃ ſi nullum ſit cõditum teſtm̃,ſed ſoli codicilli ſiue in ſcriptis ſiue ſine ſcriptis,tunc procedit prima opin. q̃ d.l.ſi.locum non habeat:ſed condito teſtõ,& codicillis,ſecus,quia tunc codicilli pendent ex teſtõ.vt dixi in l.1.s̃.eo.& tunc procedit ſcđa opi.¶Gl.in verbo agnationis diuidit̃ in tres.In prima ponit ſingularem reſtrictionem ad verb. ſi quis verò. vt ſup eo dixi. In ſecunda ibi,ſed licèt differant.gl.remouet vnum p̃rium,dum tex.facit dr̃iam inter agnatos, & cognatos, cũ ſit ſublata dr̃ia, & bene rñdet.In tertia ibi,ſed q̃ actionem.quęrit,& rñdet,& ex ea habes,q̃ qñ petitur hęreditas ex codi.q̃ tunc competit vtilis actio ex teſtõ.idem tenet gl.in l. 2.in verbo perſonales. ſ. cõia de leg.& in l.1.in gl.fi.de teſt.& in §.fi.in verbo relinquitur, vbi latè Io.Fab.inſti.eo.gl.& concor.verum dicunt, qñ teſtator ſolos codicillos feciſſet, ſi autem vtrunq; feciſſet, quia codicilli ſunt acceſſorium teſtĩ, competeret directa actio ex teſtõ. ita
17 Bar.in l.1.in 5.col.ff.de leg.1.& Fulg.& Pau.hic.¶† Gl.in verbo
b quinq; teſtes.no.q̃ licèt mulier [b] non poſſit eſſe teſtis in teſtõ.l.
c hac conſultiſ.vbi dixi.s̃.de teſt.poteſt tñ in codicil.[c] & in omni alia vltima volunta.præter teſtm̃.ſimilem gl. habes in l. qui teſtõ.§ mulier.ff.de teſt.& ita tenent oẽs excepto Fulg.hic.& in 1.

* & vlt.col.per duo leuia,& ipſemet fatetur,q̃ *communiter tenetur* cum gl.& ita obſeruatur,& per hoc ſequitur,q̃ cùm hodie de cõſuetudine in teſtĩs ponatur clauſula codic.ſi adhibitæ eſſent mulieres p̃ teſtib.valeret ſaltem in vim codicillorum, ſm Io.
18 Fab.& Ang.in §.teſtes.inſti.de teſt.† Similiter pñt mulieres eſſe teſtes in teſtõ inter liberos condito à patre,ſm glo. in Auth.q̃ ſine.cum concor.quas ibi dixi.s̃.de teſt. Quid autem ſit in foro
d cano.& qd in teſtõ ad pias cãs,[d] an mulieres poſſint eſſe teſtes?
19 dixi.in d.l.hac p̃ſultiſ s̃.de teſt.† In cauſis aũt ciuilib.mulier põt eſſe teſtis ſicut maſculus.c.forus.de verb.ſign.l.ex eo. ff.de teſti. 33.q.6.in c.mulierem.ponunt Cano.in c. ſuper eo.& in c. literis.de teſtib,& præterq̃ in feudis.rex.eſt in c.1. in verbo, præter fœminas,vbi Bal.in fin.no. qui teſtes ſint neceſſarij ad proban. nouam inueſti.& per hoc infert ſing.Ludo.Roma. in l.admo. in penu.char.mag.vbi dixi.ff.de iureiuran.q̃ in cauſa feudali ſi mulier probaret per vnum teſtem omni excep.maiorem,non deferretur iuramentum in ſupplementum probationis, quia illi defertur,qui poteſt eſſe teſtis. Secundus caſus eſt in priuata
e ſcriptura,[e] quæ ſi ſit ſcripta manu trium teſtium,habet vim publici documenti,ibi mulieres non admitterentur l.ſcripturas,in verbo trium vel amplius,vbi no.Bal. C.qui pot.in pign. hab.q̃ vltimum reprobaui in l.1.ff.de leg.vbi vide.

ADDITIONES.

a ¶Appellatione teſtamenti. Adde l. ſi quis in graui.in §. ſi quis codicil. & ibi Doct.ff.ad Senatuſcon.Sylla.

b ¶Licèt mulier. Adde gl.in §.teſtes.inſti.de teſtam.gl.in verbo.non fœmina. in c.forus.de verb.ſign.Ant.de But.in ca.quoniam aliqua.de teſtib.

c ¶Poteſt tamen in codicil.Adde Ioan.An.in addi.Spec.in tit.de teſte.§.1.verſ. quid de codicil.Bal.in l.fi.C.de codicil.

d ¶Et quid in teſtamento ad pias cauſas.Adde Ludo.Rom.in repe.Auth.ſimiliter.in 16.colu.C.ad l.fal.Ange.conſi.223.inci. punctus eſt,quædam domina Margarita.

e ¶In priuata ſcriptu. Adde Iaſ.in l.1.ff.de leg.

De legatis. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Si alicui relinquantur alimenta quoad cum aliquo morabitur in domo, etiam illo mortuo durat legatum alimentorum,& talis legatarius nõ tenetur præſtare aliqua ſeruitia in domo,nec aliquid operari.*

2 *Quando debentur alimenta vxori per virum, vxor tenetur operari in domo,& lucrum erit viri.*

3 *Quando legatarius,cui ſunt relicta alimenta,non poteſt morari in domo cum hærede,propter eius malos mores aut ſæuitiam, debet habere legatum relictum extra domum.*

4 *Si maritus verberaret vxorem,& propter hoc fugiat,vir tenetur præſtare alimenta extra domum.*

5 *Si maritus relinquat vxori alimenta,ſi cum filijs moraretur,nec aliter expreſſit,q̃ ſtet in habitu viduali,ſi mulier cœperit maritum,quem induxit in domum,filij poſſunt expellere matrem, & eius maritum,& ipſa perdet legatum.*

6 *Si alicui legantur alimenta,& teſtator non expreſſit,q̃ magis debeantur in domo quàm alibi,an hæres poſſit dicere,volo præſtare domi,& non alibi.*

7 *Si teſtator in teſta.mandet vxorem honorificè debere tractari eo modo, & forma,qua ipſe faciebat dum viueret, quid importet hoc legatum.*

8 *Si maritus relinquit vxori alimenta vel fructus fundi, quandiu dotem non petierit,ſi ipſa non petat,tamen hæredes ſibi vltrò præſtent, an perdat legatum.*

9 *Dictiones quoad, vel quouſque, an faciant legatum conditionale vel modale.*

LEX PRIMA.

a

Vamuis. [a] Conditio mixta deficiens per caſum,non facit deficere legatum alimentorum. hoc dicit ſm glo.Bar.& Ang.& Saly.quod non videtur congruere,quia hic conditio non dicitur deficere,ſed potius finire,vñ clarius ſumma.Legatum alimẽtorum relictum quoad legatarius cum aliquo morabitur,debetur etiã poſt illius mortem.hoc dicit,& iſtum textum habes in l.Caio.§.Imperator.ff.
1 de lega. ¶† Not. q̃ ſi alicui relinquantur alimenta,quoad cum aliquo morabitur in domo, etiam illo mortuo durat legatum alimento-

ADDITIO.

a ¶Quamuis. Adde Bal.lib.4.conſi.247.quod domina Matheola,& lib.1.conſ. 67.Io.magiſter Fran.& conſi. ſeq.viſo eleganti conſi. PVRPV.

Source : BIU Cujas

alimentorum, & not. ꝙ iſto caſu quando alicui relinquuntur alimenta, quoad ſteterit in domo alicuius, iſte legatarius nō tenetur præſtare aliqua ſeruitia in domo, nec aliquid operari. ſecundum Albe. Ang. & Saly. hic, & Bar. in d. l. Caio. §. 1. & Bald. in l. ſi donaturus, §. 1. ff. de condi. ob cau. Bart. Pau. & Moder. in d. l. diuortio. in prin. ff. ſolu. matrimo. & hoc ideo eſt, quia talia alimenta debentur ex diſpoſitione teſtatoris, ſecus eſt ſi deberentur ex diſpoſitione l. ſicut in alimentis, quæ debentur per
2 vir. vxori: † nam vxor tenetur operari in domo, & operando ſi lucretur, eſt viri, gl. eſt ordin. in l. ſicut. ff. de oper. lib. not. Bal. in l. ſi vxor. ſ. de condi. inſer. & ſi legatarius non poſſet morari in do
3 mo † cum hærede ꝓpter eius mores malos, aut fœuitiam, aut propter ſuſpicionem honoris, debet tamen habere legatum relictum extra domum ſecundum Docto. hic in locis alleg. & Bal. in Auth. hoc locum. in fi. colu. C. ſi mul. ſecun. nup. & Paul.
4 in conſi. 187. incip. Quod vxor quondam. circa fi. † Sicut quãdo maritus verberaret vxorem, & propter hoc fugiat, vir tenetur præſtare alimenta extra domum, ſecundum præfatos Docto. hic, & Cyn. in d. l. ſi vxor. ſpectat tamen onus probandi ad legatarium, non ad hæredem, quando legatarius non poſſet ſtare in domo ex culpa hæredis. ſecundum Petr. de Ancha. in conſi. 254. incip. ſuper primo quęſito non multum inſtando. in 1. colu. vbi conſuluit legatario, quia difficilis eſt probatio talis culpæ, ꝙ caueat, ne moueat iudicium, quia de facili ſuccum-
5 beret. † Quid autem eſſet, ſi maritus in teſtamento relinquat alimenta vxori, ſi cum filijs morabitur, nec aliter expreſſit, ꝙ ſtet in habitu viduali, & ipſa mulier cœperit maritum, quem induxit in domum, determinat Bald. Ange. & Saly. hic, ꝙ filij poſſunt vxorem, & ſic matrem, & virum expellere, & ꝙ ipſa perdit legatum alimentorum. Quod confirmo ex eo, quod dicit Bal. in l. voluntatis. in fi. colum. ſ. de fideicom. ꝙ relictum factum à viro vxori, donec ſteterit in domo viri, intelligitur ſi ſte
6 terit in habitu viduali, aliàs ſecus, quod no. † Quid autem ſit, [a]
a quando alicui ſimpliciter reliquuntur alimenta, & teſtator nō exprimit, ꝙ magis debeantur in domo, quàm alibi, an hæres poſſit dicere, volo præſtare in domo, quia præſtando extra domum nimium grauaretur. ponut Pau. & Alex. hic, & eſt quæſtio Barto. in l. 4. §. fi. per illum text. de ali. leg. & in l. diuortio. in
7 prin. ff. ſolu. matri. cum concor. vt per Alex. hic & ibi. ¶† Quid autem importet legatum, ſi teſtator in teſtamento mandet vxorem honorificè debere tractari, eo modo & forma quo ipſe faciebat dum viueret, quales veſtes ſibi debeantur, & quid ſi requirat culcitram ſericam, qua vtebatur vir, ponit Bald. hic, & in l. plenum. §. equitij. per illum text. ff. de vſu & hab. & eſt tex. no. in l. qui concubinam. §. vxori. vbi not. Bart. ff. de leg. 3. &
8 in l. liberorum. §. fi. eo. tit. † & quid ſi maritus reliquit alimenta vxori, vel fructus fundi, quandiu dotem non repetierit, pone, ꝙ ipſa non petat dotem, ſed hæredes vltrò præſtent, an vxor acceptando perdat legatum. Barto. ſingulariter in l. amplius non peti. in fin. colum. ff. rem rat. hab. tenet ſingulariter, ꝙ ſibi præiudicat. pro quo facit, quod pulchrè not. idem Barto. in l. inuitus. §. quod cuique. per glo. ibi. ff. de regu. iur. vbi determinat, ꝙ ſtante ſtatu. ꝙ notarius certo caſu non poſſit accipere ſalariũ ſub certa pœna, quòd etiam ſi ſalarium ſponte offeratur à partibus, & ipſe acceptet, ſimiliter incidit in pœnam, tamen contra Barto. in d. l. amplius. tenet Bald. hic, de quo dic vt per Ang. & Moder. in d. l. amplius, & Bald. in l. 1. in 10. colum. C. de his, quæ pœnæ nomine, & in Authen. hoc locum. in fi. in aliquibus lect. C. ſi mulier ſecundò nup. ¶ Glo. in verbo poſt mortem, diuiditur in duas. In prima format ſimul duo contria, & vtrique ſimul reſpondet diſtinguendo. In ſecunda, quæ eſt ibi, item adhuc, contraformat aliud contrarium, cui dupliciter reſpondet. circa primam partem aduerte, ꝙ ad l. Seio. in princip. de qua glo. primò opponit, bene reſpondet diſtinguendo, vt facit glo. ſed ad l. ſi ea. ſ. de condi. inſer. diſtinctio glo. nihil valet, vnde reſponde, ꝙ ideo ibi perdit legatum, quia ſtetit per legatarium, quominus moraretur cum Focaria, prout glo. met hic ſoluit, & clarius Saly. ¶ In ſecunda parte princip. gl. tene primam ſol. quæ vera eſt, ꝙ hic ſit ſpeciale fauore alimetorum, ꝙ tale legatum in dubio cenſeatur perpetuum, niſi appareret expreſsè, ꝙ eſſet factum contemplatione eius, in cuius perſona debet impleri, & iſtam tene reiectis alijs ſolu. de quibus per Docto. maximè Moder. hic, & Imo. in l. illis libertis. ff. de condi. & demon.
9 nec eſt vera ſequens ſolu. glo. † ꝙ iſtę dictiones quoad, [b] vel
b quouſque [c] non faciunt legatum conditionale; ſed modale,
c quia in contrarium eſt tex. in l. qui concubinam. §. vxori. de leg. 3. & in l. pater Seuerinam. §. 1. ff. de condi. & demonſtra. & licèt Bald. alleget. l. pen. ff. de excuſ. tuto. illa l. facit contra. de ea dubitat Bar. vbi vide ſolu. in l. 1. in 7. & 8. colu. ff. de condi. & demon. & idem Bar. in d. l. penul.

ADDITIONES.

a ¶ Quid autem ſit. A de Dy. in regula imputari, de reg. iur. lib. 6.
b ¶ Dictio quoad. Adde Bar. in l. ſi Titius. ff. de verb. obl.
c ¶ Quouſq;. Adde Doct. in l. 2. C. de lib. præte. Doct. in l. Imperator. ff. de poſtul. Bar. in l. fi. ff. de crim. falſi.

SVMMARIVM.

1 *Venditio hæred. non liberat hæredem à legatis, licèt contra emptorem, & eius fideiuſſo. habeat regreſſum.*
2 *In emptorem hæred. tranſeunt iura vtilia actiuè, non tamen paſſiuè.*
3 *Emptor hæred. licèt non ſit obligatus credito. vel lega. nec ab eis conueniri poſſit, tamen tenetur venditori.*

LEX II.

QVamuis hæres. Venditio hæreditatis non liberat hæredem à legatis, licèt contra emptorem, & eius
1 fideiuſſo. regreſſum habeat. hoc dicit. † Not. ex 1. parte, ꝙ licèt hæres vendat vniuerſalem hæreditatẽ cum omnibus commodis, & oneribus alteri, tamen legatarij, & credito res hæreditarij poſſunt, & debẽt conuenire hæredem. ratio eſt, quia ex quo hæres adeundo hæreditatem ſimul fuit obligatus creditoribus, & legatarijs, eis inuitis non poteſt mutare hanc obli. etiam ſi loco ſui poneret alium idoneiorem ſe, quia creditores, qui habent vnum obligatum, non coguntur alium accipere, etiam qui ſit magis idoneus. l. ſi mandato meo, in fi. princip. vbi text. not. ff. manda. fallit tamen iſte tex. in fiſco, ſi vendat hæreditatem alteri, non tenetur creditoribus, & legatarijs, ſed
2 emptor. l. 1. vbi Bald. latè. ſ. de hæred. vel actio. vend. ¶† Secundo not. ex text. ꝙ licèt in emptorem hæreditatis tranſeant iura vtilia actiuè, tamen non tranſeunt paſſiuè, & ideo licèt emptor hæreditatis poſſit conuenire debitores hereditatis vtili actione. l. 2. ſ. de hæred. vel actio. vend. tamen paſſiuè ipſe conueniri nō poteſt à legatarijs vel creditoribus, vt hoc tex. rõem diuerſitatis aſſignat glo. in d. l. 2. vbi ſequuntur Cy. & Sal. ſ. de hæred. vel actio. vend. quia hæres de eo, quod ſibi debetur, poteſt diſponere transferendo in alium, ſed de eo, quod ipſe debet alijs non. d.
3 l. ſi mand. meo, in prin. ¶† Tertiò not. ꝙ licèt emptor hær. non ſit obligatus creditoribus, vel legatarijs, nec ab eis conueniri poſſit, tamen tenetur venditori, quia emendo hæreditatem, & ſic vniuerſalitatem, intelligitur emere cum omnibus commodis, & incommodis. l. 2. & per totum. ff. de hæred. vel act. ven. ſi tamen creditores vel legatarij cõuenirent emptorem, & empt. non exciperet, non poſſent agere contra hæredem, quia tacitè intelligerentur feciſſe pactum de non petendo ab hærede. l. 2. ſ. de pact. vbi dixi. Si tamen hæreditas non erat ſoluendo, quo caſu hæres ſimpliciter adeundo non tenebatur iure fforum legatarijs vltra vires hæred. vt dixi in l. fi. in princ. ſ. de iur. delibe. tamen ſi hæres reperiat empt. qui fortè emat hæreditatem pro mille, & verè hæreditas non valet niſi centum, per hoc non tenetur hæres legatarijs niſi in centum, quia illud plus non habet ex hæreditate, ſed ex fortuna, & fatuitate emptoris, text. eſt not. in l. 3. ff. ad l. falcid. hic alleg. in glo. Quid ſi hæres ſoluiſſet aliqua legata, antequam venderet hæred. dic vt per Alexan. hic contra Pau. de Caſt.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator pignorando vel hypothecando rem legatam, nõ intelligitur per hoc legatum reuocare, limita vt infra nu. 2.*
3 *Mulier teſtatrix, quæ legauit domum vel fundum alicui, & poſt teſt. nupſit & dedit omnia bona in dotem viro, an per iſtam dona. generalem in dotem intelligatur reuocatum legatum.*
4 *Hæres tenetur luere rem legatam, quam teſtator pignorauit, quod limitã vt infra nu. 5.*
6 *Per alienationem partis an reuocetur totum legatum.*

LEX III.

QVi poſt. Teſtator pignorando rem legatam, non dicitur legatum reuocaſſe, imò hæres eam tenetur liberare. hoc dicit, & conſidera multum in text. dum dicit, etiam in perſonam actio electa eſt, tamen hæres tenetur liberare rem pignoratam. nam pro legatis cõpetunt legatario tres actiones, actio ex teſtamento, quæ eſt perſonalis. item rei vendi. & hypoth. *vt no. per glo. & omnes in l. 1.* de leg. 1. & in l. 2. C. communia de leg. innuit iſte tex. imò vult, quòd ſi legatarius egiſſet actione reali

contra

contra hæredem, ꝙ hæres fuiſſet obligatus liberare rem pignoratam legatam, tamen etiam ſi agit actione perſonali, hæres tenetur liberare, cogita cur diuersũ, quare magis agendo actione reali, quàm perſonali, quare magis debuit dubitare Iuriſcon. an hęres teneretur liberare pignus, qñ legatarius agit actione perſonali, quàm qñ agit actione reali. Cõſiderabam, non tñ pono pro firmo, nã qui agit actione reali, præſupponit rẽ eſſe ſuã, & ſe dñm. §. ſic itaq;. inſti. de act & ſic præſupponit, ꝙ non põt pignorari. l. rem aliam. ff. de pig. actio. ideo tunc hæres tenetur redimere, ſed quando agit actione perſonali, præſupponit rem ſibi deberi, & non eſſe ſuam, ideo nimirum ſi text. dubitauit, quòd legatarius etiam agendo actione perſonali tamen conſequitur, ꝙ hæres teneatur redimere rem pignoratam, & niſi iſte
1 ſit ſenſus text. melior non occurrit. ¶ † Not. quòd teſtator pignorando vel hypothecando rem legatam, non intelligitur ꝑ hoc legatum reuocare, vt hic, & §. ſi rem. inſtit. eo. dubium faciebat. nam teſtator ſi voluntariè alienat rem legatam, intelligitur reuocare legatum, ſecus ſi ex neceſſitate. l. rem lega. vbi plenè Barto. in materia huius. l. ff. de adi. leg. & l. fideicom. §. ſi rem. ff. de leg. 3. ſed qui pignorat vel hypothecat, dicitur aliena re. l. fi. C. de reb. alie. non alien. contrarium tamen hic deciditur, quia licèt verum ſit, ꝙ teſtator alienando rem legatam intelligatur reuocare legatum, tamen pignorando vel hypothecando non intelligitur reuocare, vt hic. ratio diuerſitatis eſt ſecundum Pau. hic, & ante eum Petr. & Nicol. de Neapol. in §. ſi rem ſuam. inſtit. eo. de legatis, quia pignoratio licèt dicatur alienatio. d. l. fin. quia per pignorationem conſtituitur ius reale in pignorata re, propter quod creditor poteſt actione reali agere contra quemcunq;. §. item ſeruiana. inſtit. de actio. tamen non eſt tanta alienatio, ſicut quando venditur, quia quando venditur, transfertur omne ius, & dominium in emptorem, ſed quãdo pignoratur, dominium remanet domini, licèt transferatur ius hypothecæ, ideo pignorando non reuocatur legatum ſicut vendendo. iſta ratio eſt pulchra, ſed non placet, quia licèt verum ſit, quòd pignoratio non ſit tanta alienatio ſicut venditio, tamen in eo, quod alienat, deberet præiudicare legatario. ſicut enim ſi transferret dominium in totum, vt vendendo in totũ præiudicatur legatario, ita cùm transferatur ius hypothecæ, ſaltem in hoc deberet præiudicare legatario, ſaltem vt hæres non redimat, cuius contrarium dicit hic text. vnde melior eſt
a ratio diuerſitatis, [a] quam aſſignat Cyn. hic, quam multum ſigna ad deciſ. quam. ꝯ. dicam, quare alienando rem legatam renocetur legatum, ſed non pignorando, quia natura venditionis eſt, vt res vendita perpetuò remaneat penes emptorem, & non reuertatur ad teſtatorem, ſed natura pignorationis eſt, ꝙ redimatur, & reuertatur ad teſtatorem, ideo non reuocatur ſi-
2 cut venditio. ¶† Ex iſta ratione ſequitur prima limitatio notabilis ad iſtam legem, vt iſta lex non habeat locum, quando teſtator rem legatam pignoraſſet pro tanto vel pluri, quàm valeat, quia veriſimile eſt, ꝙ noluit redimere, tunc reuocatur legatum, quia perinde eſt, acſi penitus alienaret. l. qui habebat, vbi pulchrè Bar. ff. de leg. 3. iſtam limitationem ponunt Cyn. Fulg. & Paul. hic, & Bar. in l. rem legatam. in fin. ff. de adi. leg. & ꝙ pignorare rem pro tanto quanti valet, cenſeatur totalis alienatio, adduxi multa alia bona ſimilia, maximè dicta Bart. in l. in rem. ff. de pigno. actio. l. manumiſſiones. ff. de iuſt. & iur. ideo hic non repeto. limitat tamen Paul. hanc limitationem veram eſſe, niſi quis pignoraret rem, quæ fuerit maiorum ſuorũ, quia licèt pignorauerit pro quanto valet, tamen non eſt veriſimile, quin eam debeat redimere. l. ſi in emptionem. ff. de mino. tunc non reuocatur legatum. ¶ Secundo no. limita iſtam legem nõ procedere in re, quam maritus conſtan. matrim. donaſſet vxori vel èconira, & tradidiſſet, quia pignorando talem rem, intelligitur reuocare donationem, ita vt morte non confirmetur, vt iurib. alle hic in gl. in ver. non videtur, & l. Meuius. §. fundo. vbi tex. not. ff. de leg. 2. & ſic donatio inter vir. & vxo. facta conſtan. matrim. reuocatur per ſolam pignorationem vel obligationem, ita vt non confirmetur morte. Ratio, quia de iure communi non valet, licèt iure ſing. confirmetur morte. l. Pap. cum ſim. ff. de don. inter vir. & vxor. vnde facilius reuocat̃, ꝙ valet iure ſing. quàm communi. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſt. milit. limita tamen ſing. hoc multum, vt procedat, quando maritus ſpecialiter obligaſſet rem, quam donaſſet vxori, ita reuocatur donatio, vt non confirmet̃ morte, ſed ſi maritus obligaret generaliter omnia bona, tunc non reuocat̃ donatio vxori facta, ratio diuerſitatis eſt, quia plus operatur pignoratio, & obligatio ſpecialis, quàm generalis. l. eſt differentia. ff. in quib. cau. pign. tac. contraha. ita ſing. Bar. in d. l. rem legatam, circa fi. ff de adi leg. ſequitur Bal. in l. ſi non verum. C. de dona. inter vir. & vxo. ꝙ no. bene, & confert ad id, ꝙ. ꝯ. ſubijciam. ¶ Item inquantum dixi, ꝙ teſtator vendendo vel alienando rem legatam, ſi alienauit voluntariè, intelligitur reuocare legatũ, ſecus ſi ex neceſſitate, quia ſaltem debetur æſtimatio, dictis iurib. & tã-git. gl. 2. hic, in verbo dedit. adde, ꝙ iſta diſtinctio, an voluntariè vel ex neceſſitate, habet locum in dona. cauſa mortis, quæ licèt ſola pęnitentia reuocetur. l. non omnis. in princ. ff. ſi cert. pet. ſi tamen aliquis donat rem cauſa mortis, deinde alienaret eam, intelligitur reuocare donationem, ſi voluntariè alienat, ſecus ſi ex neceſſitate, & ſic eadem diſtinctio habet locum in dona. cã mortis. dictum fuit Dy. in l. Stichum, qui meus erit. ff. de leg. 1. ꝙ ibi reputat aureum Bal. cum multis concor. de quib. ibi per Mod. & facit, quia don. cauſa mortis cenſetur legatum. l. Marcellus. §. 1. ff. de dona. cauſa mor. l. legatum eſt. de leg. 2. Et poſtquam teſtator ſemel alienauit voluntariè rem legatam, licèt redimeret, tamen non reconualidatur legatum ſemel reuocatum. tex. eſt not. in l. cùm ſeruus, vbi no. Bar. ff. de adi. leg. niſi ſit legatum libertatis, vt ibi. & ſequuntur Bal. Ang. & Pau. hic. limita tamen põdicta procedere, quando teſtator voluntariè alienauit, ſed ſi dedit hæredi licentiam alienandi, tunc ſecus. l. poſtq̃. §. fi. ff. vt leg. no. cauea. ſm Bal. Sal. Ang. & Pau. hic. ¶ Secundo
b notab. limita, quando teſtator [b] voluntariè vendidit, & tradidit, & pretium recepit, iſtis tribus concurrentibus bene reuocatur legatum, ſecus ſi non tradidiſſet, vel pretium non recepiſſet. l. prædia. §. liberto. de fund. inſtru. ſm Ang. & Pau. hic, & Bal. in 2. q. ſed contrarium, & melius tenent gl. & Bar. in d. §. liberto. Sal. & do. Alex. hic, & ſtringit, quia etiam ſi alienatio teſtatoris non tenuit, tamen reuocatur legatum. l. legatũ. la 2. §. pater hortos. ff. de adi. leg. multo fortius reuocabitur iſto caſu. ¶ Tertiò no. limita dictam regulam procedere, quando teſtator legaſſet rem ſimpliciter, ſecus ſi alternatiuè rem vel æſtimationem, qa alienando tunc rem voluntariè, non intelligitur reuocatum legatum, quin æſtimatio debeatur. l. Lucius. la 1. ff. de leg. 2. ſm Ange. Saly. & Paul. hic. ¶ Quartò limita vt prædicta diſtinctio inter alienationem voluntariam, & neceſſariam procedat, quãdo legatum fuit factum purè, ſi autem ſit factum ſub conditione, tunc indiſtinctè reuocaretur, etiam per alienationem neceſſariam, ſm Bal. hic in 4. q. Ang. Sal. & Pau. per tex. in l. Stichum, qui meus. in fi. ff. de leg. 1. qui nihil facit. ſed alleg. tex. ſing. in l. ſcribit. aliàs quintus. § fin. in fin. vbi not. Bal. ff. de aur. & argen. leg. & reputãt ſin. Imo. & Mod. in d. l. Stichum, qui meus erit. ¶ Iuxta prædicta occurrit pulchrum dubium, ꝙ hic nec in locis com-
3 munibus tangitur, † an mulier teſtatrix, quæ legauit domum vel fundum alicui, & poſt teſtamentũ nupſit, & dedit omnia bona in dotem viro, an per iſtam dationem generalem in dotem intelligatur reuocatum legatum? videtur ꝙ ſic, quia iſta eſt alienatio voluntaria, patet, quia mulier, quæ nubit, non tenetur dare omnia bona in dotem, ergo cùm ſit alienatio voluntaria, intelligitur reuocatum, dictis iuribus. Breuiter in contingentia facti ꝯrium conſuluit Alex. & eſt noua deciſio, in conſi. 31. in 3. volu. incip. ponderatis his, quæ in themate narrantur. in fi. col. mouetur ſubtiliter per rationem Cy. ad iſtum tex. & ſ. retuli. nam teſtator pignorando rem legatam non intelligitur reuocare legatum, ſicut vendẽdo, vt hoc tex. quia natura pignoris non eſt, ꝙ res debeat perpetuò remanere pęnes creditorem, ſicut eſt natura venditi. ſed ſic eſt, ꝙ quando res datur in dotẽ eius natura non eſt, ꝙ res debeat perpetuò ſtare penes virum, quia ſaltem eo mortuo reuertitur ad vxorem, vel ad eius hęredes, vt traditur in l. poſt dotem ff. ſolu. matrimo. in l. dos à patre. C. eod. ergo cùm ſit eadem ratio vt in pignore, non reuocabitur legatum ſicut in pignore, tamen iſta ratio eſt periculoſa. Secundò mouetur: nam vir in re dotali dicitur habere titulũ oneroſum. l. pro onerib. ſ. de iure dot. l. fin. §. ſi à ſocero, vbi no. Bar. ff. de his, quæ in fra. cred. ſed ſic eſt, ꝙ quando res alienatur titulo oneroſo, dicitur alienatio fieri ex cauſa neceſſaria, vt not. tenet Iaco. Butr. hic, & glo. in §. ſi rem. credo. in verbo alienauerit. inſtit. de leg. facit. d. l. fideicommiſſa. §. ſi rem. ſed per alienationem neceſſariam non reuocatur legatum, ſed hoc non videtur tutum, quando omnia bona dantur in dotem. Mihi placet ſua deciſio, ſed non rationes. nam placet, ꝙ mulier dando omnia bona in dotem, non intelligitur reuocaſſe legatum, ad ꝙ moueor alio fundamento. nam per alienationem volũtariam credo ita demum reuocari legatum, quando alienatio eſt facta in ſpecie de illa re legata, ita loquuntur prædicta iura, ſed quando fit alienatio in genere omnium bonorum, non reuocatur legatum ſpeciale, quod probo per ſimile optimum, quod adduxi.

ADDITIONES.

a ¶ Diuerſitatis. Adde Alexan. lib. 3. conſi. 31. colum. fin. verſi. confirmatur. PVRPV.

b ¶ Quando teſtator. Limitatio de donatione facta filio. Monſer. in l. frater à fratre. col. fi. ff. de condi. inde.

Source : BIU Cujas

adduxi.nam donatio inter vir. & vxo. quæ ſolùm valet de iure ſing. ita demum reuocatur per pignorationem, ſi facta eſt pignoratio illius rei in ſpecie, ſecus in genere obligando omnia bona, vt ſing. determinat Barto. in d. l. rem legatam. circa fin. vt dixi. ſ. & dedit Bal. concordantem. ita in propoſito, licèt teſtator alienando in ſpecie rem legatam intelligatur legatum reuocaſſe, tamen dando omnia bona in dotem, & ſic alienando generaliter, non credo, ꝙ intelligatur reuocaſſe legatum rei in ſpecie legatæ, imò eius mens ſit, vt illi generi per ſpeciem dero getur, iuribus vulgaribus, & ſic in terminis in quibus conſuluit Alex. credo, ꝙ bene conſuluerit per hoc fundamentum, non per rationes ſuas. Sed pondera ſubtilius, ꝙ rationes Alex. probant ſingularius, ꝙ etiam ſi mulier dediſſet in ſpecie in dotem illam rem quam prius legauit, adhuc non reuocaretur legatum, quod multum not. Iſtud concludit primum fundamentum ſuum, quia datio in dotem non fit, vt perpetuò ſit penes virum, ergo non reuocatur legatum per rationem Cyn. ad iſtam legem. iſtud limitat etiam ſi daretur in ſpecie res particulariter in dotem. Secundum fundamentum eius adhuc magis militat, quia vir in dote habet titulum oneroſum, ergo alienatio cenſetur neceſſaria. iſtud militat, qtiando ipſamet res legata particulariter daretur in dotem, & ſic ſi conſideras fundamenta Alex. deciſio ſua procedit non ſolùm in terminis occurrentibus, quando mulier generaliter dedit omnia bona in dotem, ꝙ tunc non intelligatur reuocatum legatum ſpeciale, quo caſu cum eo teneo. ſed etiam ſi in ſpecie dediſſet in dotem rem legatam, quòd adhuc non reuocetur legatum, quod ſi eſt verum, eſt ſuprema limitatio ad dicta iura, quam nunquam audiuiſti. ſed nullatenus iſtam firmò. Poſſunt prædicta limitari, & quintò, per id quod decidit Barto. in conſi. 26. incip. teſtator in teſtamento diſpoſuit. vbi conſuluit, pone, ꝙ teſtator in teſtamento ordinauit conſtrui Eccleſiam ſub vocabulo alicuius Sancti, quam Eccleſiam hæredem inſtituit, deinde tales domos alienauit, an reuocetur inſtitutio vel legatum, cùm fuerit alienatio voluntaria, & determinat ſing. ꝙ non. faciunt
4 notata per Barto. etiam in l. ſeruos. ff. de alim. & cib. leg. ¶ † Secundò principaliter not. in fin. text. ꝙ hæres tenetur luere rem
5 legatam, quam teſtator pignorauit. † Limita, niſi teſtator promiſiſſet hæredi, ꝙ poſſet pro ſuis neceſſitatibus talem rem obligare, quia ſi eam obligaret, non tenetur luere eam. tex. eſt not. in l. deducta. §. fin. ff. ad Trebel. probatur in l. 3. in fin. ĩ. de fideicom. Facit text. ſing. quem Bald. ibi multum notat in l. tribus. ff. de vſufru. earum rerum, quæ vſu conſumun. Secundo limita iſtum text. procedere, quando teſtator primò legauit rem, poſtea eam pignorat, tunc hæres tenetur eam luere, vt hoc text. ſi autem erat prius pignorata, & poſtea teſtator eam legauit, tũc ſi ſciebat eam obligatam, hæres tenetur luere, aliàs ſecus, vt hic in glo. 1. quod limitat valde ſingu. Bart. in l. ſi res. de leg. 1. quando erat obligata pro debito alterius, quàm teſtatoris. ſi autem fuiſſet obligata pro debito teſtatoris, tunc hæres diſtinctè tene-
6 tur eam luere, quod multum not. pro magna limitat. ¶† Vltimò in quantum glo. in ver. dedit. in fin. dicit, aliud ſi vſusfru. alienetur. licèt cum glo. tranſeat Barto. in d. l. rem legatam. ff. de adi. leg. Petr. de Anch. & Imo. in c. filius. de teſt. tu intellige glo. ꝙ ſi alicui legaretur proprietas vel fundus, licèt teſtator voluntariè alienaret vſumfru. non per hoc reuocaretur proprietas, in iſtis terminis glo. bene loquitur, dum dicit, aliud ſi vſusfru. alienetur, & ratio eſt, quia per alienationem voluntariam partis, non reuocatur totum, ſed ſi teſtator ſolùm legaſſet vſumfru. & poſtea eum vſumfru. alienaret, bene reuocaretur legatum vſusfru. nec hoc caſu aliud eſſet ſecundum Cyn. hic, & Bald. in prin. & in fin. & Imo. in d. c. filius. licet non ita clarè.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum ſeruo ſine libertate non valet, nec reconualeſcit, licèt poſt mortem teſtatoris efficiatur liber, quod limita vt infra eo. nu.*
2 *Regula Catoniana tunc demum habet locum, quãdo eſt impedimentum, cui teſtator potuiſſet prouidere.*
3 *Regula Catoniana non habet locum in legibus nouis.*

LEX IIII.

1 SEruis. † Legatum factum ſeruo ſine libertate non valet nec reconualeſcit, licèt poſt mortem teſtatoris efficiatur liber. hoc dicit. Contra primam partem, facit tex. inſtit. de hære. inſti. in prin. vbi dominus inſtituendo ſeruum ſuum ſimpliciter, ideo valet inſtitutio, quia intelligitur ſibi tacitè libertatem reliquiſſe, ratio eſt, quia qui vult conſequens, intelligitur velle omne neceſſarium antecedens ad illud. l. illud cum ſim. ff. de acquiren. hæred. ergo in propoſito ex quo dominus reliquit legatum ſeruo, debet intelligi velle neceſſarium antecedens, ſcilicet, ꝙ ſeruus habeat libertatem. Sed reſponde, quòd aliud eſt, quando dominus inſtituit ſeruum ſuum hæredem, vt tunc intelligatur tacitè libertatem relinquere, aliud quando facit legatum, quia intereſt domini potius dabere hęredem quàm legatarium, quia dato, ꝙ legatum non valeat, tamen teſtamentum in omnibus ſuſtinetur, ſecus ſi non valeret inſtitutio ſerui, & ſic habes primam limitationem ad hunc text. ¶ Secundò limita, niſi teſtator ſeruum proprium ipſiuſmet ſeruo legaret, tunc eſt perinde acſi libertatem relinqueret. text. eſt ſing. ſecundum Ange. & Moder. ibi, in l. Senatus. §. fin. de lega. 1. & vide text. not. in l. 1. C. de communi ſeruo manum. qui probat plus, quòd ſi ſit vnus ſeruus plurium dominorum, & vnus ex dominis leget partem ſuam ipſi ſeruo, ꝙ alij domini recepta eorum partis æſtimatione tenentur ſeruum liberare. ¶ Tertiò limita iſtum tex. niſi poſtea teſtator in codicillis relinqueret libertatem ſeruo, quia tunc vltima volũtas codicillaris purgaret omne vitium præcedens. l. conficiuntur. §. penul. ff. de iure codicil. quam ad hoc pro notabili allegat Barto. in l. 1. in fin. colum. ff. de regul. Cato. ¶ Quartò limita, & declara per text. in l. quædam. §. illo. ſ. de neceſſ. ſeru. hæred. inſtitu. de quo glo. 1. oppo. licèt corruptè alleget. §. 1. vbi dicit, ꝙ licèt legatum non valeat, tamen hæredes non debent eſſe impij, vt ibi in text. ¶ Glo. in verſic. non valet. diuiditur in quatuor. In prima oppo. de d. l. quidam. §. 1. ſed melius dicit in §. illo. In ſecunda ibi, nec libertatem. ponit dictum, quod probatur in hoc text. In 3. ibi, niſi ſit miles ponit fal. ad text. pro qua alleg. l. ex his verbis. ſ. de teſt. mil. quæ nihil facit, quia loquitur in alijs terminis, quando miles enunciatiuè facit mentionem de libertate. melius allegaſſet. l. Lucius §. 1. ff. de teſta. milit. In quarta, quæ eſt ibi, vel niſi, ponit duas alias fal. ad tex. & dum glo. dicit niſi ſeruus manumittatur. ſupple teſtamento, aliàs non ſufficit propter impedimentum regulæ Catonianæ. de qua nunc dicam. ¶ Glo. in ver. poſt mortem. limitat tex. non procedere, quando ſeruus viuo teſtatore eſſet conſequutus libertatem, quia tunc legatum reconualeſceret, ſed reprobatur per omnes propter regulam Cato. quę habet, ꝙ quando legatum vitiatur propter aliquam cauſam, non valet, ſi teſtator tempore teſtamenti fuiſſet mortuus, certè legatum non reconualidatur per hoc, ꝙ teſtator ſuperuixerit, & ceſſauerit impedimentum. l. 1. ff. de reg. Cato. & per totum. circa quam regulam Bald. hic ponit multas fal. de quibus per Barto. in l. 1. ff. de reg. Cato. ponunt Docto. maximè Mod. in l. cætera. in princ. de leg. 1. & contra glo. noſtram habes tex. in §. an ſeruo. inſtitu. de leg. Inter alias limitationes vnam not. per-
2 petuò. † ꝙ reg. Cato. tunc demum locum habet, quando eſt impedimẽtum, cui teſtator potuiſſet prouidere, vt in hoc text. vbi teſtator potuiſſet relinquere libertatem ſeruo, ſed quando eſt impedimentum, cui teſtator prouidere non potuiſſet, non habet locum reg. Cato. hinc eſt, ꝙ ſi teſtator in teſtamento faceret legatum filio ſpurio vel naturali, legatum non valet, & ſi teſtator deceſſiſſet, legatum fuiſſet penitus nullum, pone, ꝙ teſtator ſuperuiuat, & interim filius legitimetur, reconualidabitur legatum non obſt. reg. Cato. quia impedimẽtum erat tale, cui teſtator prouidere non poterat. ita not. & plenius Barto. in l. 1. in penul. colum. ff. de reg. Cato. ſequitur Bal. & Pau. hic. Pau. in d. l. cætera. in prin. licèt cõtrarium teneat Bal. in l. eam quam. ĩ. de fideicom. in 15. colum. verſic. quæro, nunquid in eo, quod relinquitur furioſo. ¶ Et ex prædicta limi. Bar. decidit Alexan. vnum caſum conſulendo in conſi. 40. incip. viſo thema. & dubitatione, de qua quæritur, an dicta dom. Catherina in penul. & fin. colum. in 1. volum. vbi decidit ꝙ ſtante ſtatu. ꝙ vir exiſtentibus filijs non poſſit relinquere vxori vſumfru. bono. pone, maritus habet filios, relinquit vxori vſumfru. ſi ſtatim fuiſſet mortuus, non valuiſſet legatum, pone, ꝙ teſtator ſuperuixit, & interim ſint mortui filij, an reconualidetur legatum? tenet, ꝙ ſic, & ꝙ iſto caſu non habeat locum reg. Cato. quia tali impedimento non poterat teſtator prouidere. melius facit l. fin. & quod ibi
3 ſignanter decidit Barto. ff. de reg. Cato. dum dicitur ibi, † ꝙ regula Cato. non habet locum in ll. nouis. ideo infert Bar. ꝙ cùm hodie ſit diſpoſitum, ꝙ mulier quæ habet filios ex primo marito, non poſſit relinquere plus ſecundo marito, quam vni filiorum. l. fœminæ. ſ. de ſecun. nup. pone, ꝙ vxor reliquerit plus, ſed ſuperuixit tantum, ꝙ mortui ſint filij, reconualidatur relictum. eo. modo ſecundum Bar. ſi ſtatutum diſponat, ꝙ forenſis nil poſſit acquirere in territorio, ſi fiat relictum forenſi, & teſtator poſtea ſuperuiuat tantum, ꝙ forenſis efficiatur ciuis, reconualidatur legatum non obſt. reg. Cato. quæ non habet locum in ll. nonis, & ſic in ſtatutis.

SVM.

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Si legatarius rem legatam occupat cum vitio, perdit legati petitionem, & legato priuatur. limita vt infra num. 2.*
3 *Teſtator poteſt dare licentiam tutori in teſtamento, ꝙ tutor poſſit adminiſtrare propria autho. abſque hoc, ꝙ decernatur per iudicem.*
4 *Iudex poteſt dare licentiam parti de ingrediendo poſſeſſionem propria authoritate.*

LEX V.

NOn eſt dubium. Iſta lex legitur in glo. dupliciter, ſed tene ſecundum intellectum, quod loquatur in legatario, & ſecundum iſtum intellectum. h. d.
1 † Si legatarius [a] rem legatam occupat cum vitio, perdit legati
a petitionem, & legato priuatur. hoc dicit. & eſt tex. ſingu. in iure ſecundum Pau. de Caſt. hic, & aliàs de facto conſului Parmæ. & ſecundum verum intellectum gl. & Doct. dicitur legatarius occupare rem legatam cum vitio, quando hæreditas erat adita per hæredem, & apprehenſa poſſeſſio, ita loquitur iſta lex. ſed ſi hæreditas non fuiſſet adita, vel non eſſet apprehenſa poſſeſſio, quo caſu bona eſſent vacantia, tunc ſi legatarius apprehenderet poſſeſſionem talium bonorum vacantium, non dicitur apprẹhendere cum vitio, tunc non priuaretur legato, ſed bene hæres poſſet reuocare poſſeſſionem per interdictũ quorum legatorum, quando immineret falc. vt eam poſſit retinere, ita loquitur. l. 1. ff. quo. leg. de qua gl. oppo. & ad iſtum tex. ſic declara. vide Lud. in conſi. 312. incip. circa propoſitam conſultationem inquantum primò quæritur. in 1. dub. vide glo. no. in c. fin. in glo. pe. de ſuc. ab inte. contra tamen iſtum communem intellectum refragatur iſte tex. in ver. ſubtraxiſſe de hæreditate. nam ſi hæreditas eſſet adita, & bona apprehenſa, non diceretur amplius hæreditas, pluries dixi in hoc anno, & eſt gl. in l. 1. §. veteres. vbi Mod. ff. de acqui. poſ. & in l. hæres per ſeruum. ff. de acqui. hær. & melior tex. de iure. inſti. de hær. inſtit. in princ. licèt etiam hæreditas adita aliquando tamen appelletur hæreditas. l. fin. §. 1. & ibi not. Bald. ĩ. de bono. quæ lib. & ita potes dicere hic.
2 ¶ † Limita iſtum tex. non procedere in legatario, [b] cui teſtator
b in teſtamento dedit licentiam apprehendendi poſſeſ. propria autho. tunc ſi apprehendit, non priuatur legato, ratio quia tũc non dicitur apprehendere cum vitio, vt dicit tex. & ꝙ teſtator poſſit talem licentiam dare legatario, probat text. not. in l. Titia cum teſtamẽto. §. 1. ſecundum vnum intellectum. gl. & ibi no. Bar. ff. de leg. 2. Bal. Sal. & Pau. hic, & Ang. ĩ. l. proxi. & no. Bar. in repe. l. 3. in 2. q. prin. C. de pig. Bal. in l. 1. in 4. col. ĩ. communia de legat. & in l. legis Iuliæ. C. qui bo. ceſ. poſ. & multum no. Bar. in
3 l. legitimos. in prin. in 1. col. ff. de leg. tu. † vbi per hoc no. infert, ꝙ licèt ad hoc, vt tutor poſſit adminiſtrare, requiratur, ꝙ adminiſtratio decernatur per iudicem, tamen poteſt teſtator in teſtamẽto diſponere, ꝙ tutor propria adminiſtret autho. abſque hoc, ꝙ decernatur per iudicem, & idẽ tenet Bar. in l. tutor, qui repretorium. ff. de admi. tut. & in l. & ſi pluribus, & in l. ſi tutor.
4 ff. de autho. tu. ¶ † Similiter poteſt dare licẽtiam parti de ingrediẽdo poſ. propria author. quod eſt indubitatum. l. 4. C. de pig. l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acqui. poſ. & l. minus inſtructus. C. eo. ſimiliter iudex poteſt dare licentiam parti vincenti de ingrediendo poſ. propria author. gloſ. & Doc. in l. iuſtè poſſidet. ff. de acqui. poſ. gloſ. Ang. & Mod. in l. miles. §. qui iudicati. ff. de re iu. in l. 1. vbi Bar. C. vt nemini li. ſi. iud. ſe vin. cum multis concor. & limitationibus, quæ ponuntur in d. l. iuſtè poſſidet. ¶ Sed redeundo ad limitationem noſtram, ꝙ teſtator poſſit dare licentiam legatario de ingrediendo poſ. propria author. extende vt ſing. not. Ang. in l. hæc ſi res. per illum tex. ff. de rei vend. nam teſtator non ſolùm poteſt expreſsè dare hanc licentiam legatarijs, ſed etiam tacitè, hoc modo, nam ſi teſtator legat vxori, vel alteri puta domum, & iubet hæredibus, ne eam moleſtent in poſſeſ. prout mille teſtamenta diſponunt, certè per iſta verba intelligitur teſtator dediſſe licentiã legatario, vt poſſit propria autho. poſ. apprehendere, & apprẹhendendo non incidit in aliquam pœnam, nec tenetur quorum legatorum. & dicit Ang. ibi eſſe text. clariorem de iure. ¶ Secundo limita iſtam legem non procedere in legatario, qui etiam eſſet teſtamenti executor, quia iſte poteſt propria autho. poſ. rei legatæ apprehendere. l. fiſtulas. §. fundum. ff. de contrahen. emptio. ſecundum Bald. Ang. Sal & Mod. hic. & fuit deciſio Iacob. de Aret. quam refert Ioan. And. in addit. Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua. in addit. incip. ſupple & commiſſarij. ¶ Tertiò no. limita iſtam.
c l. non procedere in inſtituto in re certa, [c] quia licèt inſtitutus in re certa, dato cohærede vniuerſali, cenſeatur legatarius. l. quotics. ſ. de hęr. inſtit. tamen poteſt illam rem propria autho. apprehendere, nec incidit in pœnam priuationis, & ſic huius legis, nec tenetur interdicto quo. leg. ita ſing. Bartol. in l. ex facto. magna. in 2. colum. ff. de hæred. inſtit. cum multis c[on]cor. quas dedi in d. l. quoties. eod. modo filius inſtitutus in legitima tantum, dato cohærede vniuerſali, poteſt propria author. apprẹhendere, vt not. decidit Bald. in l. ſi quis in ſuo. in princ. ſ. de in-
d offic. teſta. ¶ Quartò fal. in eo, cui relicti ſunt fructus [d] annui certi fundi, nam licèt hæres teneatur facere coli, & ſeminari fundum, non autem legatarius, vt eſt tex. ſing. in l. fundi Trebatiani. in princ. ff. de vſu, & vſuf. leg. tamen ſi hæres negligeret, poſſet legatarius propria autho. apprehendere poſſeſ. talis fundi, nec incidit in pẹnam huius legis, quia non tam facit cauſa adipiſcendæ poſ. quàm iuris ſui conſeruandi. l. 1. C. vti poſſi. ita not. Bald. in l. vnica. §. exceptio. ĩ. de cad. tol. conſuluit tamen ibi Bald. ꝙ tutius ſit in hoc proteſtari. & ex his habes enucleatum
e tex. cum his, quæ in effectu etiam tanguntur in gloſſ. [e] Gl. diuitur in quatuor. In 1. ponit primum intellectum ad text. ꝙ loquatur in hærede, qui intellectus ſtare non poteſt, quia litera deſtruitur. In 2. ibi, idem in legatario. ponit alium intellectum, ꝙ iſta lex loquitur in legatario. & iſte eſt verus, & eum tenui. In 3. ibi, ſed prout in legatario. gloſſ. opp. contra iſtum ſecundum intellectum, & ponit tres ſol. tamen non ſunt niſi duæ, quia prima, & tertia debent iungi, ſed tene ſecundam ſol. prout eã declaraui in text. In 4. ibi, item videtur contra. opponit etiam cõtra ſecundum intellectum, & bene ſoluit. & vide gl. per te.

ADDITIONES.

a ¶ Si legatarius. Faciunt dicta Alex. in l. cùm hæreditas. ff. de acqui. poſ. quia hic ponitur de materia titu. ff. quo. leg. Amplia primò ad filium inſtitutum in legitima. Bartol. in l. 2. C. quando, & qui. quar. pars. lib. 10. not. 3. ſecus tamẽ ſi in re certa inſtit. PVRPV.

b ¶ In legatario. Iaſ. in l. nemo poteſt. de leg. 1. Dec. conſi. 244. vt clarior. in 2. dub. & conſi. 423. colum. 3. viſo. 2. dub. Compo. conſi. 61. Pet. hæres. Et ibi an poſſit reuocari per falcidiam. & decide ex l. 1. §. ſi legatarius. ff. ad l. falc. PVRPV.

c ¶ In re certa. Adde Dec. in conſi. 243. & 418. viſo. 2. dub. PVRPV.

d ¶ Fructus ann. Bru. in trac. ſtatut. exclu. fẽmi. art. 11. quæſt. 4. latè Pichus in repe. l. in quartam char. 16. ff. ad l. fal. Rip. in c. ſæpe. de reſ. ſpol. PVRPV.

e ¶ In gloſ. Quintò limita, quando vacat poſſeſſio, & falc. locus non eſt. Cor. lib. 1. conſi. 540. circa hanc concluſionem. Sextò limita in legato nominis debitoris. Anch. conſi. 3. non eſt dubium. & quid in eccleſia legataria, tradit Bene. Capra conſi. 3. caſus ſuper quo. in fi. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio vulg. poteſt fieri nõ ſolùm in hæreditate, ſed etiam in legatis, & in dona. cauſa mortis.*
2 *Si in legato ſit facta ſubſtitutio fideic. & legatarius noluerit, vel non potuerit acceptare, an extinguatur fideicom.*

LEX VI.

SI legata. Subſtitutio vulg. facta ĩ legato, extinguitur per acceptationem primi, & coniuncti faciunt ſibi partes per concurſum, & error in nomine non vitiat legatum, dum-
1 modo conſtet de corpore. hoc dicit lex iſta cum l. ſeq. † Not. ꝙ ſubſtit. vulg poteſt fieri nõ ſolùm in hæreditate, ſed etiam in legatis, & in don. cauſa mor. vt hic. & l. vt hæredibus. ff. de leg. 2. & ſic in hæredib. vulg. expirat adita hæreditate. l. poſt aditam. ſ. de impub. ita etiam in legatarijs. & ſi moriatur legatarius nõ aliter agnito legato, licèt aliàs legatũ cedat à morte teſtatoris, & acquiratur etiam ignoranti. l. cùm pater. §. ſurdo. de legat. 2. quantum ad effectum tranſmittendi, tamen quãdo adeſt ſubſtitutus, præfertur ſubſtitutus, & impedit tranſmiſſionem, vt per Barto. in l. 3. §. 1. & in l. ſi legatum. §. 1. ff. de adi. leg. Imo. in l.
2 quidam ita. in prin. ff. ad Treb. & Mod. hic. ¶ † Quid autem ſi in legato ſit facta ſubſtitutio nõ vulg. ſed fideicom. vt quia teſtator grauauit legatarium reſtituere rem legatã alteri, & legatarius noluerit, vel non potuerit acceptare, an fideicõ. extinguatur? dic, ꝙ non, imò reuertitur ad hærẽdem cum onere ſuo, qui hæres tenetur reſtituere, gloſſ. & Docto. in l. Imperator, in prin. de legat. 2. Barto. & alij in l. fideicom. vbi text. ff. de legat. 1. & Mod. hic. ¶ Circa l. ſi Fortidianum. dum dicit, ꝙ error in nomine non vitiat legatum. dixi in l. ſi in nomine. ſ. de teſta. hic non repeto. ¶ Glo. in verb. mox. diuiditur in quatuor. In 1. remouet contrarium. In 2. ponit dictum, ex quo reſpondetur tacitæ quæſt. In 3. aſſignatur ratio illius dicti. In 4. allegat concor. ad hunc tex. Scda ibi, & tu ſemiſſem. Tertia ibi, nam coniuncti loco vnius. Quarta ibi, & facit. In 1. parte gl. tu plenius fac tres

Source : BIU Cujas

caſus,aut teſtator legat ſecundo, animo adimendi à primo,& clarum eſt,ꝙ ſecundus admittitur, aut ècontra legat ſecundo, animo adimendi à primo,& iſtud apparet,& tunc vterque admittitur,aut ſumus in dubio,& tunc non præſumitur teſtator. adimere à primo,ſed ambo per concurſum admittuntur. glo in l.1.ff.de his quæ pę.no.Iſtud vltimum limitat Dyn.in l.quod traditum.ff.de cond. & demon. niſi ſecũdum legatum fiat ſub commemoratione primi,vt quia dicitur,illud quod legaui Titio,lego Caio,tunc intelligitur ademptum à primo.& pro iſta limitatione ſtringit tex. in l. ſicut.ff.de adi.leg.ſi non cauilletur. licèt glo.ibi reſpondeat deſtruendo tex. & tex. in §. transferri. inſtit.eo.& Cy.hic.contrarium *tenent communiter Doct.* vt Barto. hic,& in d.l.quod traditum. & in d. l.ſicut. & in l. re coniuncti. in 3.col.de leg.2.& communiter Mod. hic.& in locis alleg. per tex.in l.Iulianus.ff.de hære.inſti.& l.ſi pluribus.in ver.euidentiſſimè.ff.de leg.1.quod proſequere,vt per Alex.hic.

SVMMARIVM.

1 *Conditio impoſſibilis non vitiat legatum, ſed vitiatur, ſecus eſt in contractibus.*
2 *Miles non poteſt eße nec legitimus nec teſtamentarius tutor.*
3 *Non dicitur nolle, qui non potest velle.*

LEX VIII.

1 AB adminiſtratione. †Cõditio impoſſibilis de iure, non vitiat legatum, ſed vitiatur, quod procedit in vltimis voluntatib.fauore vltimę voluntatis,ſecus in contractib.l.ſi militem. s̃. de cond. ob cau. de qua glo.opp.& tripliciter ſol.ſed iſta eſt vera ſol.& vide tex. in l.militiæ.s̃.qui da. tu.poſ. qui declarat iſtam.l.ibi enim dicit,
2 † quòd miles non poteſt eſſe nec legitimus tutor,nec teſtamẽtarius,nec aliter, quam primũ ergo eſt miles, & iurauit ea,quæ requirũtur in creando milite,de quib.eſt gl.in l.pen. ff.ex quib. cau.ma.excu.a tut.adeo,vt ſi vellet,non poſſet eſſe tutor,ergo debet habere legatum factum ſub condi.ſi tutelam acceptaue rit,licèt eam non acceptet,quia etiam ſi vellet acceptare, non
3 poſſet.vnde no ex iſto tex.† ꝙ ille non dicitur nolle,qui nõ poteſt velle,vnde facit ſecundum Iac.de Butr. Bal. & alios ad ſtatutum puniens declinantem iuriſdictionem iudicis, vt poſſit impunè offendi,etiam ſi ſit clericus, vel ſi non facit mentionẽ
a de clerico,ſed ſimpliciter loquitur,ſi clericus declinat,[a] non incidit in pęnam ſtatuti, quia non poſſet conſentire in laicum. c. ſi diligenti.de fo.comp.Auth.ſtatuimus s̃.de epiſ.& cler. vnde cùm clericus non poſſit expreſſè velle, non dicitur etiam nolle,per hunc tex.& ſic non incidit in pęnam ſtatuti, quam materiam proſequitur hic Alex.diffusè,vt hic per eum,tutius tamẽ eſt,ꝙ iudex eccleſiaſticus inhibeat iudici ſæculari ſub pęna excommunicationis,ne ſe impediat de clericis.ſecundum Bal.in d.Auth.ſtatuimus.in fi.& no.diligenter, & eſt pulchra, & ſing. limitatio,ꝙ licèt Epiſcopus, vel iudex eccleſiaſticus non poſſint mittere tales inhibitorias iudicibus ſæcularibus niſi parte citata,vt ponunt Can.in cap.tua.de ord.cog. cum multis concor.quas dedi in l.nec quicquam.§.vbi decretum. ff.de officio. procon.& Alex.in l.4.§.condemnatum.in 8. col.ff.de re iud. & in conſi.233.inci.viſis actis mihi tranſmiſſis.& in conſi.494.incip.præſtantiſſime do. cum multis concor. per eum adduc. & Fran.de Aret.in conſi.75.incip.diligenter,& maturè.iſta regula ſing.fallit,quando eſſet ſtatutum de quo ſupra, & iudex eccleſiaſticus inhiberet Poteſtati, tunc in tali inhibitoria non requiritur alicuius citatio.ita ſingu.Arch.31.quæſt. 2. in cap. pen. & in cap.Lotharius.quem refert,& ſequitur Bal.in l.presbyteri.in 2.col.s̃.de epiſ.& cle.quod bene no.Reliqua vide per Alex.hic. ¶Gl.in ver. prohibeatur, primò declarat tex.Secundò per viã no.aſſignat rationem tex.Tertiò oppo.contra tex.& tripliciter ſol.ſed ſol.vt dixi in tex. Iaſ.Papiæ.

ADDITIO.

c ¶ Declinat.Adde Ang.l.emptor.C.de præſcri.long.temp. Doct.in c. ſi iudex laicus.de ſent.excom.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Hæres tenetur ſoluere legata, ſi quæſtio de hæreditate moueatur præſtita cautione de reſtituendo legatum, ſi hæreditas euincatur.*

LEX IX.

1 SI in fraudem. † Hęres tenetur ſoluere legata,ſi quęſtio de hæreditate moueatur præſtita cautione de reſtituẽdo legatum,ſi hęreditas euincatur.hoc primo.Cautio autem de reddendo id,quod vltra fal. acceperit, præſtatur etiam,vbi non eſt quæſtio de hæreditate.h.d.& ſic vides,ꝙ iſte tex.loquitur de duplici cautione,prima præſtatur ſolùm quando eſt quæſtio hæreditatis, ſecunda ſiue ſit quæſtio ſiue non, præſtatur. De prima dic ergo,quòd aliquando hæres ne ſoluat legata,ſumit aliquem, qui accuſet teſtamentum de falſo, ad hoc vt ſi legatarij petãt legata,poſſit eos repellere, don eclis finiatur, certè ad occurrendum huic malitiæ, inuenta eſt prima cautio,de qua in text.quòd legatarij caueant de reſtituendo legata,ſi euincãtur.& non obſt.lite mota,tũc hæres tenetur prę-ſtare legata.& de iſta loquitur.l.ſi teſtamentum.cum glo.& ibi. vide per Bar.& tex.in l.diuus.§.fin.ff.de pet. hære. & tex.in l.3.§. ſi legatarius.ff.ſi cui pluſquã per leg.fal.& diſtingue,vt per Bar. in l.hoc autem.§.1.ff.ſi cui pluſquam per l.fal. cuius diſtinctionem ſibi aſcribit Pau.hic.Alia eſt cautio,de qua loquitur ſecũda pars tex.in verſ.quamuis aliàs. & iſta præſtatur,ſiue ſit quæſtio hæreditatis,ſiue non,quando hæres recuſat ſoluere legata, quia dicit,ꝙ hæreditas non eſt ſoluendo, & ſic opportet detrahere quartam de leg.certè præſtatur iſta cautio,per quam promittitur de reddendo, quod erat defalcandum ab hærede, & ſic quod vltra fal. legatarij acceperint. l. hæc autem ſatisdatio. in prin.ff.ſi cui pluſquam per l.fal. Iaſ.Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Legatum rei alienæ factum a teſtatore ſciente, valet, quod amplia quatuor modis, vt infra nu.2.& limita tribus modis, vt infra nu.3.*
4 *Legatum rei alienæ factum a teſtatore ignorante,& ſic errante, non valet.limita, vt infra num.5.*
6 *Filiusfa. an poſſit teſtari ad pias cauſas de re propria patris cum eius conſenſu.*
7 *An in teſtatore præſumatur ſcientia vel ignorantia in re aliena legata.*
8 *Si res eſſet teſtatoris,& teſtator quando legauit credebat rem eſſe alienam, non per hoc annullatur legatum.*
9 *Vxor an veniat appellatione proximorum.*
10 *Valet legatum rei heredis, ſiue ignoranter ſiue ſcienter teſtator legauerit.*
11 *De iure cano.non valet legatum rei alienæ factum a teſtatore ſciente.*
12 *Quæ dicantur coniunctæ perſonæ.*

LEX X.

CVm alienam rem. Iſta erit no.& vtilis.l.hoc dicit. Legatum rei alienę valet, ſi ſit factũ à teſtatore ſciente, vel etiam ab ignorante, & ſit fa-
1 ctum perſonæ coniunctæ. ¶† No.ex prima parte regulã,quòd legatũ rei alienæ factũ à teſtatore ſciente valet.Iſtã regulã am-
2 plia quatuor modis,deinde limita tribus.† Primo amplia,vt ꝓcedat,ẽt ſi teſtõr ſciẽs rẽ alienã diceret,lego talẽ fundũ meum, quia licèt dixerit meũ,tñ ſi ſciebat alienũ,valet legatũ, & debetur æſtimatio.tex.eſt no.in l.nuper.in prin.cũ gl.in verbo. cõditionẽ.ff.de leg.3.Cum.in l.ſerui electione.§.fi.de leg.1. ¶Secundò amplia iſtã regulã procedere nõ tñ qñ res legata eſſet aliena,ſed ẽt ſi vltra hoc eſſet alteri obligata,qa ſi teſtator vt runq; ſciebat,hęres ad vtrũq; tenet.ita no.Bar.in l.ſi tibi homo.ī prin. cũ cõcor.de leg.1.¶Tertiò amplia ꝓcedere nõ ſolũ ſi res legata ſit aliena,ſed ẽt ſi ſit furtiua, qa valet tale legatũ factũ à teſtatore ſciente.ita Bal.in l.1.C.de vſuc.pro emp. ¶Quartò amplia iſtã regulã procedere, nõ ſolũ ſi res legata ſit ipſiuſmet legatarij,ſed reuocabiliter,vt quia in euentũ cõditionis habeat alij dare,valet legatũ.tex.eſt no.in l.nõ quocunq; §.1.iuncta gl.2.ff.de leg.j.ſecus qñ irreuocabiliter,vt dicã nunc.¶Limita nũc iſtã re
3 gulã ſic ampliatã,trib.no.modis.† Primò vt procedat,qñ res legata erat aliena.i.alterius tertij, ſecus ſi eſſet aliena quo ad teſtatorẽ,ſed eſſet ipſius legatarij,legatũ non valet, nec debetur æſtimatio.l.propriã.j.eo.quã ibi Bal.ad hoc no.qđ intellige,vt dixi, qñ eſſet legatarij irreuocabiliter. ¶ Secundò limita iſtã regulã procedere,qñ res erat penitus aliena, ſecus ſi teſtator tpe cõditi teſtamenti erat dñs talis rei legatæ, ſed conferebat legatũ in tẽpus,quo res deſinebat eſſe ſua,certè legatũ non valet, nec debetur æſtimatio.tex.eſt ſing.ī l.Stichus ſeruus.ff.de manũ.teſt.ver. at qd in legato.iũcto prin.in ver.inutiliter. ſm intellectũ Ange. ibi,qui tenet,ꝙ in illo tex.legatum ſit inutile,licèt Ioan.vt ibi in gl.aliter

Source : BIU Cujas

glos. aliter intelligat, ꝙ imò legatum sit validum, prout etiam probat. l. 3. §. si quis ita. ff. de adi. leg. & Alex. hic circa fi. & tunc non esset limitatio, sed quinta ampliatio ad hunc tex. ¶ Tertio limita istam. l. procedere in reb. alienis particulariter legatis a testatore sciẽte, secus in hæreditate aliena, in qua non valeret institutio a sciente facta, secundum Bal. in l. fi. per illum tex. in 18. oppo. s̃. de hær. inst. & ibi assignat rationẽ. quia legatum principaliter respicit rem legatam, & cùm illa, licèt sit aliena, possit redimi, ideo valet legatum: sed hæredis institutio principaliter respicit personam, vt ibi per eum. Item adde, ꝙ si testator emit rem, quæ erat aliena, & eam legauit, sed nõ soluerat precium, vel in totum, vel in parte, certè hæres tenetur soluere, non legatarius. secundum Bart. in l. apud Iulianum. §. si Titius. ff. de leg. j.

4 & Bal. hic. & sic habes expeditam primam regulam tex. ¶† Secundò not. ex text. aliam regulam negatiuam, ꝙ legatum rei alienæ factum à testatore ignorante, & sic errante, non valet, vt quia credebat testator rem esse suam, cùm esset aliena, propter errorem vitiatur legatum, ratio etiam est, quia testatores proniores sunt ad legandum res verè suas, quàm ad grauandũ hæredes, vt res alienas redimant. l. vnum ex fami. §. si rẽ. de leg. 2.

5 ¶ Istam regulam limita octo modis notabilib. † Primo, vt habes in tex. quando legatum rei alienæ est factum cõiunctæ personæ, licèt testator errauerit, vt hoc tex. quem mirabiliter intellige, quando testator penitus errauit, secus quando putasset talem rem esse suam respectu alicuius causæ, & non esset, tunc legatum talis rei etiam factum coniunctæ personæ non valet. tex. est no. in l. Sticho. §. fi. vbi no. ff. de vsu, & vsufr. leg. glos. in l. si domus. §. 1. vbi Bart. in fi. col. Imo. & Mod. de leg. 1. quam gloss. Pau. hic reputat sin. dic, vt habetur ibi. ¶ Secundò limita, nisi legatum rei alienæ ignoranter esset factũ vxori testatoris, vt hoc tex. ¶ Tertiò limita, vt tex. dicit, ibi, vel alij tali personæ, & potest exemplificari secundum Pau. in familiari dilecto testatori, qui longo tempore testatori seruiuisset. ¶ Item secundũ Fulg. potest intelligi text. in amico valde dilecto, cui testator sæpe plus afficitur quàm coniunctis personis, & sequitur Alex. hic post Guil. pro quo facit, quod voluit Cyn. in l. exigendi. C. de proc. Bart. in l. non solum. §. qui alieno. in 1. col. ff. de proc. vbi tenent, ꝙ iura quæ volunt, ꝙ coniunctus admittitur ad agendum pro coniuncto etiam sine cautione rati, habeat locum in amico magna amicitia coniuncto. de quo vide plenius Doct. maximè Mod. in d. l. exigendi. Can. in c. ex parte decani. de resc. & in c. coram dilecto. de offic. deleg. vbi Pan. tenet contra. Facit gl. in c. requisisti. in ver. nec est. de test. ex qua glo. colligit ibi Pan. iuncta gl. in c. 2. de test. in 6. ꝙ illud, quod disponitur in iure ratione proximitatis personarum, intelligitur dispositum ratione magnæ amicitiæ. facit, quod videtur velle glo. sing. in l. in testamento. ff. de fideicõ. lib. & expressius Bal. qui inducit illã gl. in l. si iure. C. de test. ma. & Lud. in consi. 179. inci. amplissimè Doct. vbi volunt, ꝙ vehemens amor, & vehemens amicitia

a habeat vim clausulæ [a] codi. ¶ Quartò vltra tex. limita no. istam regulam, vt non procedat, quando testator ignorans legauit rem alienam præsente domino ipsius rei, qui sciebat rem esse suam, nam de re aliena potest testator disponere legando cum consen. domini. tex. est not. in l. sicut. §. venditionis. ff. quib. mo. pig. vel hyp. sol. eo, quia tunc secundum Bald. hic in pen. col. ac cedit potentia ad actum, etiam ignoranti causam suæ potẽtiæ. & idem tenet Sal. hic. & illum tex. in d. §. venditionis reputat sing. Bal. in c. 1. §. præterea. quib. mo. feu. amit. & in l. venditioni. C. de vsuc. pro empto. & in c. 1. §. donare. in 2. col. qualiter olim feu. po. alie. in l. fi. in 9. col. s̃. vnde leg. & in l. quoties ab omnib. j. de fideic. & in l. si tibi. §. de pignore. ff. de pact. Sed adde tex. concor. in c. j. in prin. de prohi. feu. alie. per Frid. quem Bald. ibi in pen. col. ad hoc no. amplia, & extende ista duo iura procedere, nedum quando testator legans rem alienam præsente domino, sciebat alienam, sed & si ignorasset, & credidisset suam esse. ita no. Bal. & Sal. hic. Nunc limita hęc duo iura valde not. primo intellige, & multi in hoc deciperentur, quia sola præsentia cum taciturnitate illius domini, ad quem res spectat, & de qua testator disponat, non sufficit ad inducendum cõsensum illius domini præsentis, & tacentis, nec per hoc sibi prejudicat, sed requiritur, ꝙ expressè consentiat, per regulam. l. Caius. ff. de pig. act. & l. fideiussor. 2. §. pater. ff. de pig. & latè Bart. & alij. in l. quę dotis. ff. sol. mat. ita limitat. d. §. vẽditionis Alex. nec alibi in specie legi, in consi. 20. in 3. vol. incip. ponderatis his, quę in themate narrantur. in 6. col. & licèt ipse non dicat, ego isto modo, & cum ista limitatione intelligo, quod dicit Bald. in c. 1. in prin. de prohi. feu. ali. per Lotha. vbi quęrit, quid si patior te de re mea testari, an videar consentire, & mihi prejudicem, tenet, ꝙ non, per l. si quando. §. fin. s̃. de inoffi. test. Secundò limita d. §. venditionis. cum concor. vt not. per Bald. in l. 1. supra. de sac. san. eccl. in lect. no. in rep. in 3. col. ver. deinde quæro, nunquid filiusf. ibi

b enim quærit, clarum est, ꝙ filiusf. [b] potest de re sua, puta aduẽ titia, testari cum cõsen. patris. ad pias causas. cap. licèt. de sepul.

6 in 6. quærit ibi Bald. † an eod. modo filiusf. poterit ad pias causas testari de re propria patris cum consen. ipsius patris, & dicit, ꝙ videtur, ꝙ sic per d. §. venditionis. contrarium ibi determinat sing. quia d. §. venditionis, procedit quo ad excipiendum, non quo ad agendum ex nudo consensu domini, cogita, quid velint ista verba, quæ puto corrupta, sed voluit fortè dicere, ꝙ d. §. venditionis. loquatur de persona, quæ regulariter, & de iure communi potest testari, non de ea, quæ speciali priuileg. & ista esset not. limitatio ad illum text. sed bene considera verba Bal. ¶ Quintò limita istum text. non procedere in filio, cui testator ignoranter rem alienam legauit pro sua legitima, quia fauore testamenti, vt sustineatur, ne filius dicatur præteritus, valebit tale relictum. ita sing. Bald. post Guil. in l. scimus. in princ. s̃. de inoffi. testa. & in 3. not. & pen. colum. vers. extra quærit Gul. sed certè mirandum est de istis, qui dixerunt hoc esse speciale in legitima filij, quia cùm filius sit coniuncta persona testatoris, casus est hic, ꝙ legatum rei alienæ factum à testatore ignorante, coniunctę personæ, extra legitimam valet. Nisi dicas eos saluando, ꝙ in filio respectu legitimæ procedat relictum rei alienæ, quam etiam si testator sciuisset non fuisset relicturus, & in alia coniuncta persona esset secus, vt dicit hic tex. in fi. ¶ Sextò not. limita, nisi testator ignoranter legaret rem alienã, quam pręscribebat, quia finita pręscriptione, vel eo viuo, vel tempore hęredis valebit legatum. glo. est no. in l. 1. §. fi. in ver. lucretur. ff. de eo per quem factum erit. quam gloss. Bald. ibi in lect. antiqua, Angel. & Mod. reputat not. Sed caue, propter regulam Cato. quæ disponit, ꝙ quando legatum non valeret, si testator tempore conditi testamenti fuisset mortuus, licèt superuiuat, & cesset impedimentum, legatum non reconualidatur. l. 1. & per totum. ff. de regul. Cat. & dixi in l. seruis. s̃. eo. cogita de solu. ¶ Septimò sing limita istam regulam, vt procedat, quando res esset penitus aliena, tunc legatum illius rei factum à testatore ignorante, est nullum: secus si res esset aliena, sed dominus non posset eam reuocare, vel vendicare, nisi pro illa re quid pręstaret, vel pretij, vel alterius rei, tunc valet legatum in eo, quod dominus euincens habet præstare. gloss. est not. in l. qui solidũ. §. 1. vbi Bald. & Imo. not. ad hoc. ff. de legat. 2. ¶ Octauò limita istam regulam non procedere, quando testator ignoranter legaret rem alienam alicui, sed illi cui legatur talis res, saltem naturaliter debebatur, illa naturalis obligatio faciet legatum valere. l. hęres percepto fundo. cum glo. ff. ad Treb. secundũ Pau. ibi, qui ad hoc not. & dicit non esse ab alio tactum. & Pau. hic. & Alex. hic in fi. licèt non ex toto firmet. adde, ꝙ illud, quod dicitur in hoc tex. in re aliena, habet etiam locum, quando esset res propria testatoris, sed aliquo iure speciali euinceretur. glos.

c est no. in d. l. qui solidum. §. 1. de leg. 2. [c] ¶ † An autem in testa-

7 tore præsumatur scientia, vel ignorantia, in hoc resident fundamentum huius legis, quia si pręsumitur scientia, in dubio valet legatum rei alienæ, aliàs secus, & videtur, ꝙ pręsumatur ignorantia, per regulam. l. verius. ff. de prob. per quam. l. ita dixit glo. in cap. filius. de testa. in vers. alieni. in fin. veritas est, ꝙ hoc procederet, quando res peruenisset ad manus testatoris ex facto, vel ex contractu alterius quàm testatoris, tũc pręsumitur ignorantia, nisi talem rem longo tempore pertractasset. per l. 3. in prin. ff. ad Maced. si autẽ testator eã acquisiuisset ex suo facto, vel contractu, in dubio pręsumitur scientia. secundũ Cy. hic in 5. q. & in effectu Bal. in fi. col. *& alios communiter*. Bart. & Doc. in

8 l. si res obligata. in princip. de legat. 1. † Et quòd possidens rem in dubio pręsumatur credere se dominum, not. Bald. in l. 1. in 1. col. C. si de mo. poss. fue. appel. Et quid ècontra, si res erat testatoris, & testator, quando legauit, credebat rem alienam esse, an legatum valeat, an vero annulletur propter errorem testatoris,

ADDITIONES.

a ¶ Clausulæ. Adde eundem Iaſ. in l. si exigendi. num. 13. C. de procur. Soc. in l. cum auus. num. 11. ff. de cond. & demon. Tiraquel. in l. si vnquam. in gloss. in vers. libertis. nu. 104. C. de reuoca. don. PANCIR.

b ¶ Filiusfam. Adde, quòd hęc quæstio variatur inter Doct. aliqui tenent quòd potest de consen. patris, vt hic. Et ista est magis communis opin. quã sequuntur Sali. in l. Senium quidem ætatis. C. qui test. fac. poss. Fed. de Sen. consil. 194. incip. habuisti. & per eundem consil. 298. incip. quoniam veritas. vbi dicit quòd quamuis ista opin. sit æqua, tamen non auderet pro ea consulere. contrariam opi. tenet Ioan. And. lumen iuris in c. licèt. de regu. idem in c. si pater. de testa. lib. 6. vbi tenet Pet. de Anch. in d. c. licèt. Pet. de Anch. in c. 2. de test. Bal. in l. j. in §. sed si filiusfa. ff. de leg. 3. Io. de Imo. in l. qui in potestate, in prin. ff. de test. Io. de Imo. in l. tã is. in §. 1. ff. de dona. cau. mor. Cal. cõs. 10. in tit. de test. tũ in cõsulẽdo & iudicãdo nõ est recedẽdũ à j. opi. quæ est magis cõis.

c ¶ Leg. 2. Nono, & decimò limita in libertate, & in legato ad piam causam. Ro. sing. consil. 235. in 4. dub. PVRPV.

Source : BIU Cujas

testatoris,& concludit quòd legatum valet,cùm plus sit in veritate quàm in opinio.sed miror,quòd non alleget text. in §.si quis rem suam. insti. de lega. Intellige tamen,quando res esset irreuocabiliter testatoris,aliàs secus.vt videbis per Doc.& Bar. in l.seruum filij.§.j.ff.de lega.j.& quid si legatarius rem alienam legatam redemisset,dic vt per Bartol.& alios in l. planè.j §. ꝙ si rem.de leg.j.& in l.Titia Seio.in prin. de leg. 2. & in l. Lucius.j.
9 vbi Bal.ff.de leg.2.¶ † Item not.Sal.& Mod.hic,ꝙ vxor non venit appel. proximorũ, patet dum tex. ponit alternatiuam, ibi, coniunctæ personæ, vel vxori, sed si habeatur text. prout ego
a habeo,coniunctæ personæ [a],vt vxori.tex. probaret cõtrarium, de quo dixi in l.j.s.vnde vir,& vxor.¶ Glo.in ver.cùm rem alienam. diuiditur in tres partes princ. prout in effectu format 3.
10 oppo.& soluit,quas inducas,vt per Bar.& alios hic.¶ † In j.parte habes, ꝙ quemad.quando testator legat rem propriam, valet indistinctè legatum, ita etiam quando rem hæredis sui legat, indistinctè valet legatum, siue scienter, siue ignoranter legauit,quia testator ita potest disponere de re hæredis, sicut de sua propria.l.vnum ex fam § si rem.de leg. 1.alleg. in gl. est tamen differentia,quia quando testator legat rem propriam, dominium transit ipso iure in legatarium.l. a Titio. in fi. ff.de fur. secus quando legat rem hæredis, tunc dominium non transit ipso iure in legatarium.gl.est ord.in l.Papi.ff.de ser.Doct. plenè in l.j.de leg.j.Item intellige id, quod dicit gloss. quando est res hæredis,idest,quia hæres habeat ius dominij, vel quasi,seu vtilis,seu directi,si autem hæres haberet solùm ius teale, puta pignoris,vel seruitutis,secus esset.ita not.limitat Bar. in l.si seruus Titij.ff.de leg.j.Item adde ad istam.j.partem gl. ꝙ sicut testator
b potest legare [b] rem hæredis sicut suam propriam,ita etiam potest obligare rem expressè hæredis, licèt videretur oppositum, cùm res aliena obligari,vel pignorari non possit, eo quia constituitur ius. l.rẽ alienã.ff.de pig act. & ꝙ testator possit obligare rem propriã hæredis,expressè tenent Pet.& Cy. in l. assiduis. C. qui. po.in pig.ha.& sequitur ibi Bald. dicens, ꝙ istę punctus non est alibi in iure.idem tenet Bal.in l.j.in fin.col.ff sol.matr.& Alex.in cõsi.173.in 2.vol.incip.viso.the. & scripturis in iij. col. ¶ In 2.parte glo. habes magnam limitationem ad hunc text ꝙ licèt legatum rei alienæ factum a testatore sciẽte, valeat de iu. ciui.secus tamen de iu.cano.per c.filius.de test.illud. c. habet in proposito sex varios intellectus. Iste intellectus gloss.nostræ, ꝙ aliud sit de iu. ciui. aliud de iur. cano. prout expressè sonat. d. cap.filius,inter alios magis placet.& illum tenet glo.ibi, secundum Inno.& Panor.& Ludo.in rep.Auth.similiter.j.ad l. fal.in 10. speciali piæ causæ inter vltimas volun. & in effectu Alex. hic.Secundus est intellectus Pet.Cyn.Sal.& Pau.hic,ꝙ ille tex. concor.cum ista.l.nam quando res alieua legatur,non valet legatum,verum est quo ad præiudicium domini illius rei,ita loquitur.d.cap.filius. sed bene valet legatum in præiudicium hæredis,vt teneatur ad æstimationem,si rem habere nõ possit. ita loquitur regula huius tex.Sed nihil valet, quia hoc modo non esset differentia inter.ll.ciuiles,& ius can.in hoc, cuius contrarium dicit. d.cap.filius. & tertium intellectum ponunt Innoc.
* *& communiter Cano.* in d.cap.filius.Bart.in l.apud Iulianum.§. fi. de leg.j.& originaliter gl.in cap.si episcopus.12.q.5.ꝙ in d.cap. filius. ideo non valet legatum, quia factum fuit de re ecclesiastica,quæ cùm non possit alienari sine magna solennitate,censetur quodammodo non esse in nostro commercio, adeo ꝙ etiam de iu.ciui.si legaretur scienter res ecclesiæ, non deberetur etiam æstimatio, sed hoc vltimum *communiter reprobatur*,&
* est falsum,quia imò de iu. ciui. si res ecclesiæ sciẽter legaretur,
* saltem deberetur æstimatio,prout firmat Bal.hic.Imo. *&* com-
* *muniter Mod.* in d.l.apud Iulianum.§.fi. *vbi communiter Bar.in hoc reprobatur*,quem & Alex.reprobat in consi.9.in 2.vol. inci. visis dicto the. &c. in 6. col.in fin.& duab.seq.Præterea sibi non placet,ꝙ illa res aliena esset ecclesiæ.& per hæc apparet, ꝙ non valet quartus intellectus Car. ibi,dum intelligit illum tex. procedere,quando res vnius ecclesiæ legabatur alij ecclesiæ,nam diuinat. Quintũ intellectũ ponit Bal. in l.1. s. de sacr. san. eccl.in lect.& plenius in rep.in 18.colum.in 3.q.3.partis prin. vbi dicit, ꝙ licèt de iu.ci legatum rei alienæ factum a testatore ignorante non valeat, nisi factum coniunctæ personæ,aliud est de iure can. quia si testator legat rem alienam ignoranter ecclesiæ, licèt ecclesia censeatur coniuncta persona, tamen ecclesia non vult admittere tale legatum.istum dicit esse proprium intellectum. d. c.filius. quem dicit simplices Can. cõmuniter ignorare,sed nec istę valet.primò,quia tex.ibi nõ dicit,ꝙ legatum fuerit factum a testatore ignorante. Item text.noster,qui loquitur de personis coniunctis,intelligitur de coniunctione naturæ,nõ de illa speciali ecclesiæ,secundum Panor.in d.cap filius. Sextũ intellectum ponit Fulg.ꝙ licèt de iure ciui. quando testator legat rem alienam, siue scienter, siue ignoranter, si habeat possessionem rei, valet legatum, quo ad hoc vt hęres teneatur tradere illã possessionem licèt non teneatur de euictione.l.si is qui.ff. de euic. firmat gl.mag.hic in fi.tamen aliud est de iur.can.quia si testator possidebat rem alienam, quam legauit ecclesiæ, hæres non tenetur de iu. can. etiam tradere talem possess. & licèt ipse non dicat,ꝙ in d.cap.filius.hæres possideret,tenent ibi gl.& Host. Mihi tamen non placet iste intellectus, quia litera. d.cap.filius.refragatur,quæ præsupponit, ꝙ illę prelatus ecclesiæ habeat rẽ alienam legatam,& fuerat legata a patre illius, qui ibi supplicauerat.vnde puto aliud non posse dici, ꝙ regula huius legis nõ procedat de iu.can.vt ibi cantat illa litera illius tex.¶ In vlt.parte no. limitationem ad hanc legem, quæ vult, ꝙ legatum rei alienæ factum a testatore ignorante non valeat, vt procedat, quando res est penitus aliena, secus quando testator habet in re aliena ius aliquod,vel partem aliquam,tunc valet legatum,
c & intelligitur testator [c] legasse partẽ quam habet. Limita not. nisi testator haberet rem communem cum hęrede suo, quia tunc legando rem simpliciter, intelligitur etiam partem hęredis sui legasse,& sic totã,text.est no.in l.cùm filius. §. dominus. & ibi not.Bar.de leg.2.& eum ad hoc reputat sing. Ang. hic.& in l.serui electione.§.fi.de leg.1.vbi Barto.& omnes,vbi limitat Bart.nisi testator legando dixisset,talem rẽ meam, tunc solùm partem,quam habet, intelligitur legasse. & sequuntur Pet. de Anch.& Imo.in d.c.filius.¶ Gloss.in ver.vxori.diuiditur in sex. In prima allegat concor.ad tex.In 2 ibi,& æstimat iudex.ponit
11 vnum dictum pro intellectu tex. scilicet †,quæ dicantur cõiunctæ personæ. & dicit, quòd relinquitur arbitrio iudicis,& hoc
* *communiter tenetur* per Bart.Angel.Sal.& Mod.hic,quicquid teneant hic Vltramon.In tertia ibi,sed hoc fallit.gl. per viã fal.ponit aliam limitationem ad hunc text. vt non procedat in libertate,eius fauore, & arguendo à libertate ad piã causam, quod arg. procedit secundum Bartol.in l.si vnus. supra de testa.cum concor. certè videtur, ꝙ idem fit in legato ad pias causas, vel ecclesiæ facto,de re aliena,quam ignoranter testator legauit.& facit ratio huius tex.in fi. quia etiam si testator sciuisset alienã, verisimiliter legasset. secundum Mod. hic cum concor. vt hic per Alex.& latè Lud.in repe.d.Auth.similiter.in 10.speciali pię causæ inter vltimas volun.& in cõs.235. inci. quo ad primum quo quæritur.in 4.dub.prin. In quarta ibi, item si vni filiorum. per viam quæstionis fortiter opponit contra text. & dupliciter soluit.Tu dic,ꝙ vera sol.est,non propter filiationem, quia idẽ in extraneis,sed quia idem legatarius,& cohæres,vnde propter partem hęreditatis debet contentari,nec propter legatũ,quod euincitur,de euictione agit secundum Doct.hic, & ibi. gloss.in §.non solùm.in ver.ignorabat.inst. eo. In quinta ibi, sed certè. imò videtur opponere contra sol. quæ præcedit, & tamen est quæstio de per se:nam voluit quærere glos. quando testator rẽ legauit alienam, quæ euincitur per dominum à legatario, an hæres teneatur de euictione, ita vt contra eum agi possit ex testamento.& glos.obscurè respondet,sed eius mens est, quòd si testator legat rem alienam certi hominis,certè post quam hæres semel redemit,& soluit legatario, si euinceretur,non teneretur amplius:si autem sit legatum rei alienæ in genere,tũc hęres tenetur de euictione,cùm teneatur rem dare,quæ non possit euinci, quia habet latas habenas. ita Docto.hic.& in l.si domus.§.j.de leg.1.In sexta ibi,item quid si testator rem alienam. no. aliam limitationem ad regulam huius legis, dum dicitur, quod legatum rei alienæ factum à testatore ignorante valet, verum est,quando est penitus aliena, & in ea testator nullum ius habet, vt dixi.s. nec etiam eam possidet, si autem haberet possessionem, hæres tenetur tradere illam possess. licèt postea sibi non teneatur de euictione.& ita transeunt Doct. hic, & in d.l.si domus.§.1.& aduerte, quia casu quo testator haberet solam possess.tamen si res euinceretur, posset testator habere regressum de euictione contra tertium, certè tunc hæres non solùm tenetur tradere pos. legatario, sed etiam ibi cedere actionem de euictione.l.in creditore.ff. de euic. quia tunc cessat ratio.l.vnum ex fam.§.si rem.de leg.2.licèt in hoc vlt.cõtrarium, & non bene teneat glo.2.in l.si res.ff.de euic.& ex omnibus tactis in glo.collige per te alias limitationes ad tex.vltra eas,quas posui in notab. Ias. Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Coniunctæ personæ. Adde,quòd in coniunctis testator præsumitur aliàs relicturus.Ias.post glo.in l.1.col.3.s.de insti. & subst.

b * Legare. Adde, quòd testator potest pignorare rem hæredis,si exprimat illam rem: aliàs poterit hæres illam deducere etiam si sit tantummodo sibi debita,per tex.in l.Lucius.§.maritus.ff.ad Treb.iuncta.l.si debitor. ff. ad l.fal. & vide Soc. in l.debitori.circa fin.C.de pac. BELLAC.

c ¶ Intelligitur testator.Limitatio tex.de iu.can.contra latè Cor.lib.1.cons.33. licèt prima facie. PVRPV.

SVM-

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Si teſtator legat aliquid filiæ, & poſteà ſuperuiuens illud ſibi det in dotem, filia mortuo patre non poteſt legatum petere, quod limita vt infra nu. 2.*
2 *Si pater legauit. 400. filiæ, & poſtea maritauit eam cùm. 200. an patre mortuo poſſit filia petere reſiduum.*
3 *Pater ſicut non poteſt minuere dotem traditam filiæ, ita nec promiſſam.*
4 *Filia tenetur dotem conferre, ſi velit ſuccedere patri cum fratribus, niſi primo ſimpliciter legaſſet pater ei, quod poſtea dedit in dotem, nam talem dotem non tenetur conferre, cùm veniat ad implementum legati.*

LEX XI.

Filia legatorum. Breuius ſummari nō pōt. ¶ †No. quòd ſi teſtator legat aliquid filiæ, poſtea ſuperuiuens illud ſibi det in dotem, filia mortuo patre non poteſt legatum petere contra hoc facit, quia quando teſtator illud quod legauit alienat ex cauſa neceſſaria, legatum non extinguitur. l. rem legatam. ff. de adi. leg. l. fideicom. §. ſi rem. ff. de leg. 3. dixi in l. qui poſt. §. eo. ſed pater dādo in dotem filiæ quod legauit, dicit alienare. l. ſicut. §. ſed ſi permiſerit. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. ſed iſta dicitur cauſa neceſſaria, quia pater neceſſitatur dotare filiam. l. fin. C. de do. pro. l. obligamur. §. lege. ff. de act. & obl. & l. qui liberos. ff. de ritu nup. ergo iſta alienatio neceſſaria non debet legatum extinguere. ad hoc reſpondet mirabiliter ſolus Albe. hic, & dicit ſe intelligere iura, quæ volunt per alienationem neceſſariam non extingui legātum, quę proximè allegaui, vt procedant quādo alienatiō eſt neceſſaria propter res familiares, ſecus quando propter neceſſitatē legis, quia de tali neceſſitate inducta à lege, non loquuntur prædicta iura. vel reſponde [a], ꝙ dicta iura loquuntur, quando alienatiō neceſſariò fit in alium quàm in ipſum legatarium, tunc legatum non extinguitur, ſed quando fit in legatarium, vel pro eō, intelligitur facta animo compenſandi, quia quando debitor neceſſarius aliquid dat, intelligitur dare animo compenſandi. Auth. præterea. in fi. ſ. vnde vir, & vxor. Intellige tamen ſecundum diſtinctio. quam ibi dixi, per l. ſi cùm dotem. §. ſi pater. ff. ſol. mat. ¶ † Limita, & intellige iſtam. l. in duob. caſibus. Primus eſt, quādo teſtator legauit ſpeciem, vel rem filiæ ſimpliciter, quia ſi poſteà dat illam rem in dotem filię, extinguitur legatum. ratio eſt, quia ſpecies non recipit duplicationem. l. Lucius. ij. §. impuberem. hic alleg. in glo. bo. tex. in l. legatum. in §. pater hortos. ff. de adi. leg. Secundò intellige iſtam. l. procedere, quando pater legaſſet quantitatem filiæ, non ſimpliciter, ſed expreſsè pro dote, tunc ſi illam quantitatem det poſtea in dotem filiæ, quia cauſa primi legati eſt extincta, extinguitur etiam legatum: ſed ſi teſtator legaſſet filiæ quantitatem ſimpliciter, certè licèt illā quantitatem daret in dotem filiæ, non extinguitur legatum, imo duplicaretur, ſecūdum Bar. hic. per l. quingenta. ff. de proba. & tenet Bart. in l. huiuſmodi. §. cùm pater. de leg. j. & iſto caſu limitat non habere locum iſtam legem, ſed hoc vltimum reprobant Doc. hic. & in d. §. cùm pater. & cōtrarium tenet ipſe Bart. in l. Lucius. 2. verſi. ſed contra hoc videtur. de leg. 2. quia non dicitur eſſe differentia, an pater, qui relinquit quantitatem filiæ, exprimat ſe relinquere pro dote, an ſimpliciter relinquat, quia ſemper intelligitur pro dote relinquere. l. quod autem. & ibi Bar. & l. tali. in prin. ff. de iu. do. & ſic habes, ꝙ omni caſu poteſt exemplificari iſta. l. Prædicta, & iſti tex. procedunt, quando pater illam quantitatem quam legauit, dedit in dotem, ſed pone, ꝙ† pater legauit. 400. filię, poſtea maritauit filiam cum. 200. an reſiduum poſſit petere filia mortuo patre. fuit controuerſia inter Old. & Dy. Old tenuit, ꝙ reſiduum poteſt peti. & Dy. contra, quia cauſa legati fuit extincta. Bart. autem in l. Lucius. j. de leg. 2. concordando diſtinguit, aut pater quando fecit primū legatum, fecit pro dote filiæ, & tunc quia legatum recipit augmentum, licèt pater eam maritauerit cùm. 200. poterit filia reſiduum petere: ſi autem pater legauit filiæ illa. 400. nō pro dote, ſed pro ea maritanda, ſi eam maritauit cum. 200. quia extincta eſt cauſa legati, extinguitur legatum in reſiduo. ſed contra Bar. & melius, tenent indiſtinctè Bald. Saly. & Pau. hic. & Bald. *& communiter Mod.* in d. l. huiuſmodi. §. cùm pater. de leg. j. Im. & Pet. de Aneh. in c. filius. de teſt. & Alex. in conſ. 7. in 2. vol. incip. viſis, & diligēter animaduerſis. in 5. col. & Ang. hic, quia attenta opi. Bar. ſequitur, ꝙ ſi pater reliquiſſet. 400. filiæ pro ea maritanda, & poſtea eam maritaſſet pro nihilo, ꝙ nihil poſſet petere de legato, quod eſt abſurdum, & dicit Pau. ſe conſuluiſſe & obtinuiſſe contra Bar. in quadam cauſa, in qua pater in teſtamento reliquerat mille pro filia maritanda, deinde patruus, vel mater puellæ huius eam maritauit, ꝙ non obſt. ꝙ ſit maritata, poterit petere legatum relictum à patre. *licèt omnes ſic teneant*, ego tamen pro Bar. facio fundamentum. nam regula eſt, ꝙ quando pater ſemel dedit dotem pro filia, licèt non poſſit pater amplius diminuere filiæ illam quantitatem dotis, Auth. ſed quāuis. & in corpore, vnde ſumitur, ſupra de rei vxo. act. tamen quando pater ſolùm promiſit dotem pro filia, poteſt quantitatem dotis minuere. ita tenet gl. j. in d. Auth. ſed quāuis, modo quando pater ſolùm legauit dotem filiæ, hic non interuenit traditio, certè quantitatem dotis prælegatæ, & non traditæ debet poſſe diminuere, ergo poſtea eam maritando cum minori quantitate, debet intelligi quantitatem dotis minuiſſe. 4 Breuiter conſului Genuæ cōtra gl. in d. Auth. ſed quamuis. † ꝙ ſicut pater nō poteſt minuere dotem traditam filię, ita nec promiſſam. & Cy. & Sal. in d. Auth. ſed quamuis. reprobant gl. ibi, alij non tangunt, quia illa gloſ. mouetur per l. quoties. ff. ſol. matr. quę nihil facit, qa nō loquit in diminutione dotis, ſed bene dicit, ꝙ pater qui dat dotem poteſt ante, vel incontinenti poſt ſtipulari ſibi reddi. & ita tenendo deci. Doct. hic, facit pro opi. quam tenui conſulendo contra. d. glo. licèt non fuerim recordatus de Doct. hic. ¶ † Secūdò no. caſum pro limitatione omniū legum dicentiū, ꝙ filia quæ vult ſuccedere patri cum fratribus tenetur dotem conferre, nam non habet locum in caſu huius legis, quando pater primò ſimpliciter legaſſet filiæ, ꝙ poſtea dedit, nam iſta datio cùm veniat ad implementum legati. l. Lucius. 2. de leg. 2. & legata non conferantur. l. nec codicillos. ſ. de codi. iſto caſu dos propter legatum quod impletur non debet conferri. ita no. Bal. hic, & repurat valde no. & Fulg. dicit, ꝙ eſt ſingulariſſimum dictum. tamen Sal. hic in fi. & Ful. in ſtricta diſputatione, vt ipſe dicit, reprobant, ego retuli, & reprobaui in l. filiæ dotem. ſ. de colla. vide ibi. Iaſ. Papiæ.

ADDITIO.

[a] ¶ Reſponde. Not. ex præcedenti ſol. duas limitationes ad l. rem legatam. ff. de adi. leg. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Hæres conſequitur legatum, licèt repudiauerit partem hæreditatis.*
2 *Non valet legatum rei propriæ.*
3 *Si res non erat legatarij, ſed alterius tertij, cui poſteà ſucceſſit legatarius, an vitietur legatum talis rei.*
4 *Monumentum non poteſt legari.*
5 *Ius patronatus eccleſiæ an poſſit legari vel donari.*
6 *Quis non poteſt legare vltra facultates patrimonij ſui, ſecundum ius Codi. ſecus de iure Authenticorum.*

LEX XII.

Cum reſponſo. † Hæres, qui repudiat partem hæreditatis, tamen legatum cōſequitur, hoc primo. & res propriæ non poſſunt domino legari. hoc ſecundo. & res religioſæ relinqui non poſſunt, ſed bene ius quod habet in eis. hoc tertio. & non valent legata etiam libertatum, ſi æs alienum totam hæreditatem abſorbeat, ſed in eo quod reſtat, valet legatum ſalua falc. hoc dicit vſque ad l. creditor. Intellige. j. partem ſummarij, cum qua concordat l. qui filiab. §. fin. & l. ſeq. ff. de legat. j. vbi materia per Doct. ponitur. & text. in l. miles. § pro parte. de legat. 2. alleg. in gl. quando hæres, qui repudiauit partem hæreditatis, habebat alios cohæredes, qui adiuerunt, aliàs legatum non valet, ſic intellige tex. not. in l. ſi patron. §. quid ergo. ver. cur enim non videatur indignum. ff. ad Treb. ſecūdum Alb. hic. & vide Barto. in l. filio quem pater. de legat. j. Bald. & Mod. in l. & quidem totum. vbi gloſſ. opp. & & non ſol. de leg. j. Quando autem nullus hæredum adiret, iſtiç cohæres non haberet legatum. text. eſt no. in l. hæredes. C. de 2 omni agro. deſe. lib. 11. ¶ † In ij. parte ſummarij, & ſic in l. proprias. dubium faciebat. l. cùm rem alienam. ſ. eo. vbi quando teſtator legat rem alienam ſcienter, valet legatum, & illi debetur æſtimatio, ergo quando teſtator legabat legatario rem legatarij ſcienter, certè cùm legaret rem alienam, videbatur, quòd deberetur æſtimatio. cōtrarium deciditur hic. per quam l. limitatur. d. l. cùm rem alienam. vt ibi dixi. Item dubium faciebat, quia quando teſtator legat rem, quæ in nullius

Source : BIU Cujas

penitus commercio eſt, legatum non valet, ſed ſi ſit in commercio aliorum, ſed non legatarij, valet legatum, & ei debetur æſtimatio. l. apud Iulianum. §. fin. cum l. ſeq. ff. de lega. 1. ſed ita videbatur hic, quando teſtator legabat rem propriam legatarij ipſi legatario, talis res cùm ſit legatarij, non videtur eſſe in eius commercio, ſed aliorum, ideo videbatur, q̃ ibi deberetur æſtimatio. contrarium hic deciditur, quia cùm legatarius habeat rem, non debet etiam æſtimationem habere, & intellige iſtam. l. procedere, & ita amplia, quando teſtator legat alicui rem legatarij, q̃ legatum non valet, etiam ſi res deſinat eſſe legatarij, propter reg. caton. quia quando legatũ eſt à prin. nullũ, ſi teſtator tunc moriatur, non reconualeſcit, ſi ex eo, q̃ teſtator viuit, impedimentum ceſſat, vt dixi in l. ſeruus. s̃. eo. limita ergo iſtam regulam procedere, quando legatum rei propriæ fieret legatario purè, & ſimpliciter, ſecus ſi ſub conditione, ſi res ſua eſſe deſierit. tex. eſt no. in l. cætera. §. j. de leg. j. quia cùm tunc legatum à prin. nõ ſit nullum, & ſic non habeat locũ reg. caton. valet legatum ſi res deſinat eſſe legatarij ante mortem teſtatoris. Secundo limita, quando teſtator nullum ius haberet in tali re legatarij, ſed ſi haberet aliquod ius, puta pignoris, illud intelligitur legaſſe, iurib. alle. in gl. dummodo nõ ſit tale ius, quòd morte finiatur, & per q̃ poſſit res vẽdicari, vt in iure hypothe. ſecus ſi teſtator haberet iura ſeruitutum, vel vſumfr. illa non intelligitur legaſſe. tex. eſt no. in l. Meuius. §. pe. ff. de leg. 2. alle. in gl. Tertiò fallit, q̃n res legatarij eſſet pignorata, quia ſi teſtator legaret illam rem legatario, valeret legatum, & hæres teneretur redimere. l. ſi tibi. in prin. de leg. 1. ¶† Quid autem ſi res legata nõ erat legatarij, ſed alterius tertij, cui legatarius ſucceſſit poſteà, vel èconſtra, an vitietur legatum? ponit Bar. in l. ſi res. in prin. ff. ad Treb. & Pau. hic in fi. ¶ Ex l. monumenta. † no. monumentum legari non poſſe, quia ſacrum cenſetur. in contrarium tñ facit, quia monumentum dr̃, antequam cadauer inferatur. l. ſi quis ſepulchrũ. cum gl. ff. de relig. & in hoc differt à ſepulchro, propter hoc gl. exponit monumenta. i. ſepulchra. tñ, qui legat ſepulchrum, licèt non valeat, quo ad proprietatem ipſam, valet tñ quo ad ius vtendi ſepulchro, q̃ habet teſtator. l. cùm tabernas. ff. de contrahen. emp. alle. in gl. ſicut ſi patronus Eccleſiæ legaret ipſam Eccleſiam, intelligitur legaſſe iuſpatronatus, quod in ea habet, non Eccleſiam, ſecundum Bald. & Pau. hic. † An autem ius patronatus[a] Eccleſiæ poſſit legari, vel donari. habes per Cyn. & Alb. hic. Pan. & Cano. in c. cùm ſecundum. de iur. patro. per do. Ant. pulchrè in c. illud. eo. tit. ¶† Ex l. ſi vniuerſa. no. q̃ quis non poteſt legare vltra facultates patrimonij ſui, cõcor. l. ſi ante. C. de do. ante nup. ſicut nec donare cauſa mor. l. j. §. j. cum gl. ff. ſi quid in frau. pat. intellige ſecundum illa tempora. hodie verò iure Authenticorum ſecus eſſet. nam ſi hęres adiret ſine inuentario, teneretur ſatisfacere non ſolùm creditoribus, ſed etiam legatarijs vltra vires hæreditatis. §. ſi vero non fecerit. in Authen. de hære. & fal. dixi in l. fin. in prin. ſupra de iu. delibe. Limita etiam dupliciter, vt per Pau. & Alexan. hic.

Iaſon Papiæ.

A D D I T I O.

a ¶Ius patronatus. Adde Hoſti. in ſum. ti. de iu. pa. in §. qualiter transferatur. ver. donatio. Rotam deci. 155. in nouiſſi. Abb. in diſput. incip. Augerio.

S V M M A R I V M.

1 *Creditor, cui legata eſt res pignorata, non tenetur eam reſtituere hæredi debitoris, etiam pretio oblato.*
2 *Debitor non præſumitur legaſſe animo compenſandi cum debito principaliter, niſi exprimat.*

L E X XVI.

1 CReditor. † Creditor, cui legata eſt res pignorata, non tenetur eam reſtituere hæredi debitoris, etiam pretio oblato. h. d. ſecundum Ang. Fulg. & Alex. ſed ſecũdum hoc ſummarium iſta. l. eſſet de indubitabili, ideo adde, ſed tunc poteſt creditor rem retinere virtute legati, & etiam debitum prin. petere, & ita ſummat Bald. hic, & ſequuntur Sal. & Pan. & ratio
2 eſt, † quia debitor non præſumitur legaſſe animo compenſandi cum debito prin. ſi non expreſſit. l. creditorem. de leg. 2. dixi in Auth. præterea. s̃. vnde vir & vxo.

S V M M A R I V M.

1 *Sicut poteſt legari, ita & adimi.*
2 *Ademptio legati an fiat ipſo iure, vel ope exceptionis.*

L E X XVII.

1 DAtum. † Sicut poteſt legari, ita & adimi. h.
2 d. & † an ademptio fiat ipſo iure, vel ope except. dic, vt hic per gl. & Doct. in l. ſi ita ſit ſcriptum. de leg. 1. Bar. & alios in l. hæredes palàm. §. ſi quid poſt. ff. de teſtam. & in l. fideicommiſſum. j̃. de fideicom.

S V M M A R I V M.

1 *Directæ actiones non tranſeunt de ſubiecto in ſubiectum.*
2 *Quæ differentia ſit inter directas actiones, & vtiles.*
3 *Ex contractu, vel quaſi non tranſeunt in aliquem directæ actiones, niſi cedantur, præterquàm in ſex caſibus.*

L E X XVIII.

EX legato. Cui legatur nomen debitoris, habet actionem vtilem ſuo nomine, non directam, niſi ab hærede cedatur ſibi. h.
1 h. † Nam directæ actiones ita ſunt affixæ oſſib. noſtris, vt auelli non poſſint à nobis, nec tranſeunt de ſubiecto ad ſubiectum. glo. no. in l. 3. ff. pro ſoc. imò non tranſirent in hæredem, niſi quia fictione iuris fingitur hæres eadem perſona cũ defuncto. in Authen. de iureiu. à mo. præſti. in prin. gl. in l. cùm à matre. s̃. de rei vend. & ideo dantur vtiles. tamen per vtilem actionem idem cenſetur in effectu, quòd per directam. l. actio. ff. de neg. geſt. alleg. in glo. ſed in libello debet intentare vtiles actiones ſuo nomine cedentis. l. qui ſtipendia. vbi omnes. s̃. de procu. ¶ Opponitur contra tex. clarum eſt, quòd in legatariũ tranſit ipſo iure dominium directum rei legatæ. l. à Titio. in fin. ff. de fur. ergo ſicut tranſit dominium directum ipſo iure, quare non ſic tranſeunt directæ actiones? reſponde, quòd ſicut directum dominium tranſit ipſo iure in legatarium, ita etiã actiones reales directæ tranſeunt ipſo iure in legatarium. l. ſed nec legatarius. ff. de condi. fur. quia iura realia non cohærent oſſib. noſtris, vt declarant Bar. & Bal. in l. fi. j̃. eo. & Bar. in l. nemo poteſt. in 3. col. vbi Imo. ff. de leg. 1. ſed iſta. l. loquitur, quando alicui non legatur res, ſed illud, q̃ debetur teſtatori, in quo caſu tractamus de iuribus, & actionib. perſonalib. ſed iura, & actiones perſonales ſic dicuntur, quia cohærent perſonæ, vt latè dixi in §. omnium. inſti. de act. & ideo in iſtis bene dicit tex. q̃ directæ tranſeunt ad hæredem, non ad legatarium, & ſic ad particularem, ideo opus eſt, q̃ hæres directas cedat legatario, cui vtiles tantum dantur à lege, prout declarat Bald. hic in 3. opp. & in l. per diuerſas. in 18. q. C. man. ſequitur Sal. & Mod. hic, ideo glo.
2 noſtra dum quærit † de differentia inter actiones directas, [a] &
a vtiles, non ab re dixit, quòd actiones directæ ſunt propriæ & natiuæ actiones, quia habent naturam contractus, vel obligationis, ex quo naſcuntur, ſed datiuę dantur à l. ei, qui non ꝟxit, nec eſt hæres ꝟhentis, vt declarat Bar. in l. curatoris. s̃. de neg. geſt. &
3 in l. j. ff. de act. & obl. & in l. j. C. eo. in bonis lect. ¶† Item dum gl. no. ex contractu, vel quaſi non tranſire in aliquẽ directas actiones niſi cedantur, præterquam in ſex caſib. quos glo. remiſſiuè no. non examino in ſpecie, quia habes glo. pleniorem, vbi latè Doct. in l. j. C. de act. & obl. & multum plenè Bar. in l. j. in pen. &
1 fi. col. ff de act. & obl.

A D D I T I O.

a ¶Directas. Adde gl. in l. ſi quis id, quod. ff. de iur. om. iu. Cy. in l. ſi quis ſeruo. C. de fur. Doct. in l. qui ſtipendia. C. de procu. Raph. Ful. in l. finautem. in §. ſed & hic. ff. de rei vendi.

S V M M A R I V M.

1 *Stante ſtatuto, quòd decedente vxore in matrimonio ſine filijs, vir lucretur dotem, an ſufficiat matrimonium momentaneum.*
2 *Infans, qui poſt mortem patris vixit per horam, tranſmittit hæreditatẽ patris ex potentia ſuitatis.*
3 *Quod dicatur momentum.*

L E X XIX.

NOn tantum. Breuitas temporis, quo matrimoniũ durauit, non impedit ab altero coniugum alteri legari. hoc dicit. Dubium faciebat, quia cũ maritus reliquiſſet vxori, videbatur, quòd legatum feciſſet propter affectionem coniugij, ideo cùm matrimonium fuiſſet inſtantaneum, & breui momento duraſſet, videbatur defeciſſe cauſam fin. contrarium tamen hic deciditur, quia ſufficit fuiſſe matrimonium etiam momentaneum, & per hoc infert ſingu. Bald. nec
1 alibi vidi tactum, facere † ad ſtatutũ diſponens, quod decedente vxo-

Source : BIU Cujas

a vxore a in matrimonio vir lucretur dotem, ꝙ ſufficiat matrimonium momentaneum, vt vir lucretur dotem virtute talis ſtatuti, ꝙ etiam bene no. ſecundum eum, & idem tenet Ange. hic in lect. Flor. alij non tangunt, & quia deciſio eſt pulchra, & vtilis, intendo eam plenius examinare. ¶ Addo ergo pro iſta deciſ. facere tex. in l. 2. ſ. de poſthu. hær. inſti. vbi ſufficit poſthumũ vixiſſe momento ad hoc, vt tanquam prætereritus rumpat teſtamentum. facit, qđ ſignanter decidit Bald. in c. 1. §. quinetiam. in tit. Epiſ. vel Abb. in vſib. feud. vbi decidit, ꝙ ſi teſtator fecit ſubſtitutionem filio, ſi deceſſerit ſine liberis, ꝙ ſi filius moriatur cum filio, qui non vixerit niſi momento, tamen ſubſtitutio fideicom. eſt extincta. l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. l. ꝙ de pariter. ff. de reb. dub. & licèt gl. in d. c. 1. §. cùm etiam. dicat non obſtare filiũ ita natum, qui tã cito moritur, tamen Bal. ibi pulchrè oſtendit,
2 ꝙ imò momentum multum operatur, vt ibi per eum. † ad idẽ accedat, qđ not. decidit Bal. in § in nouiſſimo. in 2. col. ĩ. de cad. tol. vbi quærit rerenta communi opin. ꝙ filius ſuus tranſmittat ex potentia ſuitatis hæreditatem patris non aditam ad quoſcunque, vt vidiſtis in l. ſi infanti. s̃. de iure delibe. an iſtud procedat in filio infante, qui poſt mortem patris non vixit niſi per horem, an & ipſe tranſmittat, & determinat, ꝙ ſic, quia momentum ſufficit, vt ibi per eum. ¶ Sed redeũdo ad principalem deciſio Bal. quæ eſt ſin. licèt non habeat contradicentem, tamen valde dubito, ꝙ non ſufficiat momentaneum matrimonium ad lucrandum dotem vigore ſtatuti: nam. in iſto ſtatuto, ꝙ decedente vxore in matrimonio vir lucretur dotem, non poteſt aſſignari niſi vna ratio, ſcilicet, propter onera matrimonij. l. pro onerib. C. de iure dot. propter quæ onera vir dicitur habere in dote titulum oneroſum. l. 1. C. de impo. lu. deſcri. lib. 10. no. Bar. in l. fi. §. ſi à ſocero. de his, quæ in fra. cre. & non ſolùm maritus dicitur habere titulum oneroſum in dote, ſed etiam in lucro dotis, qđ ex forma ſtatuti defertur, ideò ſi ſtatutum dicat, ꝙ decedente vxore in matrimonio, vir lucretur dotem, licèt ſtatutum dicat lucretur, tamen lucrum habet titulo oneroſo. gl. eſt valde ſin. ſi malè non memini, in l. ſi donaturus. §. fi. credo in ver. duntaxat. vbi Bald. & Mod. not. vbi dixi. ff. de cond. ob cau. cùm ergo in iſto ſtatuto lucrandæ dotis nõ poſſit aſſignari niſi iſta ratio propter onera matrimonij, iſta ratio habetur pro expreſſa in ſtatuto. gl. eſt in l. quamuis. vbi Bald. & Pau. ĩ. de fideic. Bal. in l. maximum vitium. in 4. col. s̃. de libe. præte. ergo quando matrimonium non durauit niſi momento, non potuerunt ſuſtineri onera matrimonij, & ſic ceſſat ratio ſtatuti, ergo videtur, ꝙ iſto caſu ſtatutum locum non habeat, & iſta ratio mihi realiter ſtringit contra Bal. & ſi dicas, ꝙ imò ſtante dicto ſtatu-
b to, ꝙ decedente vxore b in matrimonio vir lucretur dotem, ꝙ tale lucrum ſtatuti conſequatur vir etiam, qui non ſuſtinuit onera matrimonij, & ſic fundamentum, quod feci, non eſt verum, & hoc probo ex eo, quod ſin. dicit Bar. in l. nihil. ff. rerum amot. vbi decidit, ꝙ ſtante dicto ſtatuto maritus lucratur dotem, licèt vxorem nunquam traduxerit in domum, & ſic dũmodo ſit contractum matrimonium per verba de præſenti. dicit Bart. ꝙ vir lucratur dotem abſque traductione vxoris in domum, & ſic abſque, ꝙ onera matrimonij ſuſtinuerit, & cum illa deciſ. tenent Bal. & Ang. in l. ſolet. ff. de infa. & Pau. in l. ſi donaturus. §. 1. ff. de condi. ob cau. vbi dicit, ꝙ pro opin. Bart. vidit conſultum per omnes Docto. cum multis concor. vt ibi per Alex. vltra quas allego gl. quæ adhuc non fuit allegata ad hoc, in §. nuptias. in 4. col. in Auth. de nup. quia poſſet reſponderi, ꝙ illa deciſio Bar. ſit falſa, per fundamentum, qđ feci, quia ex quo vir non traduxit vxorem in domum, & ſic non ſuſtinuit onera matrimonij, & ſic ceſſat ratio ſtatuti, non debet habere locum dictum ſtatutum, & ita per hanc, & alias rationes tenet Bald. contra Bar. in plurib. locis, maximè in l. non ſine. ĩ. de bon. quæ libe. & in l. Deo nobis. vbi per Cy. & alios. s̃. de Epiſc. & cler. & latè Sal. in l. cùm te. vbi tenet contra Barto. intrepidè. C. de don. ante nup. de cuius vltimi veritate aliter nunc non diſputo, ſed vide Pan. in c. tertio loco. de prob. do. Ant. & alij. in c. 1. de ſpon. & latè Ang. de Aret. in §. fuerat. inſti. de act. Secundo, & no. rñdeo, tenendo, ꝙ deciſ. Bar. in d. l. nihil. ſit vera, prout reſpondent, qui tenent opi. Bar. ꝙ dato, ꝙ vir non traduxerit vxorem in domũ propriã, tamen potuit ſuſtinuiſſe onera matrimonij circa expenſas in veſtimentis, & iocalibus, & ſimilib. ſed non poteſt hoc veriſimiliter dici in q. noſtra, quando matrimonium non durauit niſi momento. non obſt. fundamentum Bald. de iſta. l. quia tex. loquitur, quando matrimonium durauit duob. menſibus, aut minori tempore, ſed non loquitur, quando momento, vel hora. non obſt. etiam, ꝙ momentum multum operetur, quia in contrarium facit tex. no. in l. fin. §. fin. C. de bon. quæ libe. vbi in acquiſitione momentanea quam facit filius fa. pater non acquirit vſumfru. & ideo ex illo tex. no. ibi Bald. ꝙ de momento non curamus. licèt poſſes dicere, quòd ideo ibi ſit, quia vſusfr. eo. tpe inciperet, & finiret, & ſic non poſſet hĩe effectũ. l. Titio cum morietur. ff. de vſuf. ad idem facit formalis tex. in l. ſi quis ita legauerit, dum vxor. ff. de conditio. & demon. vbi dicitur, ꝙ non omne momentum temporis curandum eſt. quẽ tex. multũ no. ad hoc Bal. in l. ſi pater. in 8. q. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. cogita, quia apud me deci. Bal. & Ang. eſt valde
3 dubia. † Quod aũt dicatur momentũ, declarat gl. in l. ij. in ver momento. C. quæ ſit lon. conſue. & dicit Bar. in l. ſi fundus. §. ſi duo. circa fi. ff. de pig. ꝙ illud dicitur fieri momento, quod vna verborum conceptione fit, ſecus ſi duab. vt ibi per eum.

A D D I T I O N E S.

a ¶ Vxore. Adde Iac. de Zoch. in c. per veſtras. de do. inter vi. & vxo. Additio. Vide eundẽ Iaſ. in l. inter ſtipulantem. §. ſacrã. ff. de ver. obl. & in l. quis. s̃. de inoffic. teſt. & quæ ibi poſui in apoſtil. ad eum. & Abb. in c. ex publico. de ẽcuer. coniug. Hip. de Marſi. in ſing. 106. incip. qui de proximo &c. vbi concludit ſecundum cõem opi. ꝙ ſi vxor decedat ante copulã, ꝙ maritus non lucrabit dotẽ, niſi ſit ducta ad domũ viri, vt viro conjungeretur, dato ꝙ ante copulã decederet. veritas huius qõnis vĩ mihi, qđ ẽt dependeat ab illa, an ſolus conſenſus faciat matri. an requiratur copula, ne quã latè ſubtilis do. Phil. Dec. in l. nuptias. ff. de reg. iu. vbi rem ſiuè per me in apoſt. ad eñ ſuper ver. eſſentiã, &c.

b ¶ Qđ decedẽ. vxore. Adde Abb. in c. tertio loco. de ſpump. Abb. in c. ex publico. de cõuer. cõiug. Abb. in rub. de ſpon. Car. Zab. in c. ex tenore. de teſti. Car. in c. cũ dilectus. de cõſue. Abb. in c. ſi inter virũ. de ſpon. Pet. de Anch. in rep. c. canonũ. de conſt. dẽ Pet. de Anch. in c. quẽad. de iureiu. Sig. de Homod. cõſ. 146. incip. in q. vertẽte inter do. Viuianũ. Abb. conſ. 3. in 3. vol. idem Abb. conſ. 75. nu. 2. vol. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Habens ius emphy. finiturum morte, vel ius vſusfr. legando illas res, intelligitur legare ius finiturum, & ſic facere legatum ineffitax.*

L E X XX.

VXor patrui. Hd. ſecundum intellectũ gl. & communem, tã Antiquorum, quam Mod. Vſufr. qui legat res, in quib. habet tũ vſumfru. cùm intelligatur legare ius, ꝙ habet, licet finiturum morte, facit ꝙ legatum in effectu ſit nullum. h. d. cum gl. & dictis Doct. & vt facias caſum magis dubitabilem, cum figura ex mente Pau. ꝙ patruus tuus te inſtituit hæredem vniuerſalem, & eius vxorem relinquit vſufr. vxor autem poſteà etiam inſtituit te hæredem, & vſumfr. quem habebat in reb. patrui, legauit alij, quæritur an legatum valeat, vĩ, ꝙ ſic, quia ex quo vxor patrui inſtituit te hæredem, ita potuit legare, & diſponere de reb. tuis ſicut de proprijs. l. vnum ex fami. §. ſi rem. de leg. 2. dixi in l. cùm rem alienam. s̃. eo. hic deciditur ĩrium, quia licet potũiſſet, tñ ex quo in illis rebus habebat aliquod ius. ſ. vſumfr. illud ius tñ præſumitur legaſſe, licèt finiturum morte. Iſte intellectus glo. *& communis* in ſe eſt verus, pro quo eſt tex. in l. quod in rerum. §. j. vbi Doct. ff. de leg. 1. l. Sticho. ff. de vſu & vſufr. & ideo per h. d. Bar. hic, & ibi, ſe dixiſſe in q. de facto, ꝙ cùm aliquis haberet in emphy. res Eccleſiæ, & finiebatur emphy. in eius perſona, & tales res legauit ſimpliciter alteri, ꝙ hæres non tenetur eas redimere, vel ſoluere æſtimationẽ. iuxta. l. cùm rem alienam. s̃. e. quia vĩ legaſſe ius emphy. quod habebat, licèt finiturum morte, per iſtam. l. & d. l. quod in rerũ. §. j. cum multis concor. hic, & ibi, traditis, maximè per Alex. licet in hoc vt Imo. & Cu. ibi & Ful. hic, teneant ĩ, ſed non examino hic, ex quo vidiſtis in d. l. quod in rerum. § j. ponunt Can. in c. paſtoralis. de don. tñ iſte ſenſus non vĩ congruere ad hunc tex. qui dicit non potuit, & ſic non fuit defectu voluntatis, ſed potentiæ. Item non apparet hic, ꝙ iſta vxor legauerit vſumfr. alij tertio, imò multi libri habent ibi, prout habuit Albe. hic. & ideo Imo. in l. cùm pater. §. pater filiæ. aliàs in §. cùm pater. de leg. 2. intelligit iſtũ tex. ꝙ loquatur, quando vxor habens vſum fru. legauit res ipſi proprietario, & ſic tibi nepoti, & ita intelligit
1 Alb. hic, tenendo tamen communem intellectum, † ꝙ habens ius emphy. finiturum morte, vel ius vſuſf. in aliquibus reb. legãdo illas res, potius intelligatur legare ius finiturum, & ſic facere legatum inefficax potius, q̃ grauare hęredem onere redimendi illas res, prout dicit d. l. quòd in rerum. § j. ¶ Limitã, niſi ex conjecturis, vel aliter conſtet de mente teſtatoris volentis legatum ſortiri effectum etiam poſt mortem ipſius teſtatoris, tũc intelligitur relicta æſtimatio legatario, prout ſit, qñ rem alienam teſtator ſciẽter legat, iſte eſt tex. cum gl. no. ſecundum intellectũ Ray. in l. vnum ex fami. §. ſed & ſi fundũ. vbi vide Imo. de leg. 2. ſequitur Alex. in conſ. 151. incip. viſis dicto the. in fi. col. ¶ Secundò limita, vt per Bar. in l. Sticho. ff. de vſu, & vſuf. leg. diſtinguentẽ tres caſus, ꝙ iſta l. procedat in duob. caſib. Primo, qñ hũs vſumfr. tũ in certis reb. legat ipſam vſumfr. & res eſt plana. Secundo, qñ leg. res ſimpliciter, ſecus ſi legaret proprietatẽ, quia

Source : BIU Cujas

tunc recurrendum eſt ad diſtinctionem.l.cùm rem alienam.ſ. eo.ꝫ tñ communem intellectum,& concl. quam feci, ſtringit tex.cui non poteſt reſponderi ſine violentia,in d.l. vnũ ex fam. §.ꝙ ſi talia.vbi teſtator habens rem cum onere,& ſic dominiũ duraturum tñ in eius vita, tñ legando talem rem intelligitur grauare hæredes ad præſtandum æſtimationem.Bart.ibi inducit,& conatur reſpondere,ſed nihil eſt.Pau. hic dicit non poſſe reſponderi.videas in d.l.quòd in rerum.§.j.Iaſ.Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Legata poſſunt fieri quibuſcunque verbis, dummodo intentio teſtatoris deprehendatur.*

LEX XXI.

1 IN legatis. † Nõ refert per quæ verba teſtator faciat legata, dummodo eius intentio deprehendatur.h.d.& gl.intelligit, ꝙ non ſit differentia,an legatum fiat per verba directa,aut per obliqua,vel inflexa,& quæ ſint verba directa, & quæ obliqua,dixi in l.quoniam indignum. ſupra de teſtam.vel planius poteſt exemplificari iſta.l.ſm Bal.& Pau. ꝙ non ſit differentia,an teſtator faciat legatum per verba inducta à iure,an per inducta à conſtitutione,vel à communi vſu loquendi, & qñ teſtator vtitur verbis inuentis ex vſu hominum, debet etiã voluntas eius intelligi, ſm ꝙ in vſu hominum communiter intelligitur.l.librorum.§.ꝙ tamen.de leg.3. gl.in l.ꝙ ſi nepotes.cũ ſimi.ff.de teſta.tut.l.j.in prin.ff.de ſuis & leg.puta ſm eos ſi teſtator legat podere ſuum, de quo termino vide Bart. quid contineatur,qñ quis legat podere.in l.ſi ita.ff.de aur. & arg. leg.in l.j. ff.de reb.dub.in l.Seiæ.§.tyrannide.ff.de fun.inſtru.Bal.in l.ſi plures.in 2.col.C.de condi.inſer.& in rub.j.tit.1.vbi de alijs ſimilib. dictionib.eodem mo.ſecundum Bal.hic,ſi teſtator legaret maſ ritias,non eſt terminus iuris,ſed ex vſu hominum,& quid cõtineatur in tali legato,declarat Bar.in l.j.& 2.ff.de ſup.leg.Ang. in l.3.ff.de leg.1.& idem in ſimilibus.¶Item quòd legatum poteſt relinqui quibuſcunque verbis.imò ſine verbis,ſed nutu ſolo.l.nutu.de leg.3.& per hoc infert Ang.ſing hic in lect Flo.nec alibi legi,& ponit pulchram limitationem ad gl. *communiter ap probatam* in l.Lucius.la 2.in fi.char. vbi clarius Bart. ff.de hære. inſti.cum concor.quas dedi in l.j.ſ. de pact. nam tenet illa glo. *& eſt magis communis conclu.* ꝙ ſi teſtator inſtituat filium hæredem,& ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtituat Caium, pone, ꝙ habeat filios,an filij intelligantur tacitè ſubſtituti.gl tenet,ꝙ non, & filij in conditione poſiti,non intelligantur inſtituti,nec ibi ſumatur arg. à contrario, ergo ſi deceſſerit cum filijs, filij admittatur,vt dixi.in l.j.in prin.ff.de offi.eius,dicit Ang.ꝙ illa con
a clu. procedit in hæreditatib.ſecus in legatis. [a] nam pone, ꝙ teſtator legat rem alicui, & ſi deceſſerit ſine filijs,ſubſtituit in illa re Caium,iuxta.l.ſi legata.ſ.eo.pone,ꝙ moriatur cum filijs,certè ſumitur arg.à ꝓrio ſenſu,& filij intelliguntur ſubſtituti ex diſpoſitione teſtatoris.ratio diuerſitatis eſt inter hæreditatem, & legatum ſm Ang.quia hęreditas non poteſt relinqui nutu,ſed legatum ſic.d. l. nutu. ideo in legatis ſufficit nominatio filiorũ conditionalis,in qua bene ſumetur arg.à cõtrario ſenſu,ergo ſi habeat filios,filij admittentur excluſo ſubſti.& dicit Ang. ſe ita conſuluiſſe.no.quia pulchra, & notab. & vtilis eſt limitatio ad communem conclu.glo.d.l.Lucius.& multum mihi placet,licet de ea nemo mentionem faciat.

ADDITIO.

a [*] Legatis.Adde,ꝙ idem vult Iaſ.conſi.1.nu.5.lib.1.Corn.conſi.146. lib.2.ſed contrarium vult Galiau.in l.centurio.nu.451.ff.de vulg.Cur. Iun.in l. 1.nu.8. C.de pact.Catel. verſi.memoria.& ver. filij in conditione poſiti.limita hoc in l.cùm filius.col.pe.verſi.& per illum tex. ff.de condi. PANCIR.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione hæredis in materia tranſitoria ad hæredes,intelligitur de primo hærede tantum.*
2 *Vſusfruct.ſimpliciter relictus ciuitati, durat centum annis tantum.*
3 *Relictum factum Eccleſiæ de decem ſaccis frumenti in perpetuum, intelligitur vſque ad centum annos,& non vltra.*

LEX XXII.

IN annalibus. In legato annuo appellatione hęredis veniunt hæredes in infinitum.h.d. & in ſpecie non reperitur alibi iſte caſus.contra iſtum tex.opponitur.
1 † nam appel.hæredũ prolata in materia,quæ non eſt trãſitoria ad hęredes, intelligitur de primo hęrede tñ, ſicut videmus in vſufr.qui non eſt tranſitorius ad hęredes, quòd ſi quis acquirat vſumfr.pro ſe,& hæredib.ſuis,intelligitur de primo hęrede tñ. l.antiquitas.ſ.de vſuf.alle.in gl.ſed ſic eſt, ꝙ legatum annuum, ꝙ æquiparatur vſufru.non tranſit ad hęredes.l.in ſingulos.ff.de ann.leg.ratio eſt, quia cùm legatum annuum pro primo anno cenſeatur purum, pro ſeq. verò conditionale.l. Stichũ aut Pamphilum.§.ſtipulatio.ff.de verb.obl.ergo cùm ſit conditiona.nõ tranſmittitur ad hęredes.l.vnica.§. ſinautem aliquid ſub conditione.C.de cad.tol. ergo appel.hęredis in iſta materia nõ tranſmiſſibili, debet intelligi de primo hęrede, non autem de hæredib.in infinitum.huic reſpondet Bal.in l.Gallus.§. etiam ſi parente.ff.de lib.& poſthu.& in d.l. antiquitas, ꝙ qñ appellatio
a hæredum [a] profertur in materia, quæ ſui natura non eſt tranſmiſſibilis ad hæredes,etiam volentib.partib. tũc intelligitur de primo hærede tñ.ita loquitur.d.l.antiquitas.nam vſuſ. ſui natura non eſt tranſmiſibilis ad hæredes. l. corruptionem. C. de vſuf.& §.finitur.inſti.eo.etiam ſi parentes agerent,quia alius eſt vſusfr.in perſona primi,alius in perſona hęredis.l.ſtipulatio iſta habere.§.cum qui ita.de verb.obl. ſed legatum annuum ſui natura eſt tranſmiſſibile,niſi eſſet ꝓditionale, ideo appell. hęredũ non reſtringitur ad primos hæredes,ſed intelligitur in infinitũ, vt hoc tex.iſtam rationem reprobant Bal.Ang.Sal.& Pau.hic, Bal.& Sal.in d.l.antiquitas.Bal. in l.fi.in 5.& 6.opp.ſ. de hæred. inſti.ꝙ regulariter legatum annuum cenſetur ad alimenta legatum.l.cùm hi.§.ſi in annos.ff.de tranſ. licèt legatum alimentorum,ſicut vſufr.ſui natura non ſit tranſmiſſibile ad hęredes. l.in ſingulos.ff.de ann.leg.vera ergo ratio eſt ſm Bal. Sal.& Ful. hic,quam ponit gl.hic,& in d.l.antiquitas.in ver. neque ad ſuã. nam in vſufru.ſiquis acquirat vſumf.pro ſe,& hæredib ideo intelligitur de primis tñ hæredib.non in infinitum,quia ſi intelligeretur de hæredib.in infinitum, proprietas eſſet penitus inutilis,ex quo vſusfr.non eſſet vnquam ad eum reuerſurus ad hoc alleg.gl.tex.ff.de condi.& dem.in l.Titio cētum.§.Titio.& dic, ꝙ eſt ſecundus.§. qui incipit Titio. vbi non valet legatum factum libero homini,cum hoc,ne vnquã recedat à ſepulchro, quia libertas eſſet inutilis,prout inducit glo.in d. l.antiquitas.in ver.neque ad ſuam.melius allegaſſet glo. l. 3.§. ne tamen. ff. de vſu. quæ ratio ceſſat in legato annuo, etiam quòd relinqueret
2 in certo fundo,vt de ſe patet. † Sic etiam videmus in vſufr. ciuitati relicto,quia cùm ciuitas nunquam moriatur.l. propone batur.ff.de iud. certè ne proprietas ſit inutilis, ſtatutum eſt, ꝙ vſufr.relicto ciuitati, non intelligit in perpetuum, ſed ꝙ duret centum ann.tantum.l.an vſufr.ff.de vſufr.l.ſi vſufr.municipi.ff.
3 ſi.de vſufr.leg. † Ad idem facit, quod ſing. decidit Bart.in l.annua.§.fin.in fin.ff.de ann.lega.quòd relictum [b] Eccleſiæ,hoc ex
b preſſo,quòd ei perpetuò debeatur,nõ intelligitur in infinitum, ſicut in infinitum Eccleſia eſt duratura, ſed intelligitur vſque ad centum ann.tñ. ſicut in vſufr. non obſt.dictione perpetuò. & per hoc refert Alex.in l.ij.in prin.in j.col.ff.ſol.matri. ſe obtinuiſſe,& conſuluiſſe Bon. ꝙ relictũ impoſitum hæredi de præſtando certum quid,puta decem ſaccos frumenti tali Eccleſiæ in perpetuum,nõ obſt.ver.perpetuum,intelligitur vſque ad annos centum,non vltra. licèt quidam ſm eum ꝓrium conſulue rint,& ſuccubuerint.Sed caue,quia ſimile per ꝙ mouetur Bar. in d.l.annua.§.fi.non eſt bonum,dum arguit de vſufr.ad legatũ annuum,imò magna eſt differentia,vt hoc tex.iuncta.d.l. antiquitas,& iũcta ratione diuerſitatis proximè relata. cogita, quia dubia eſt apud me illa deciſ.Bar. Itẽ ex prædicta ratione infert Gul.hic,& in d.l.antiquitas,ꝙ diſpoſitio.d.l.antiquitas. non haberet locũ in vſufr. acquiſito pro ſe,& hęredibus,quia bene intelligeretur de hęredibus in infinitum, quia licèt vſus nunquã extingueretur, per hoc tñ proprietas non eſſet inutilis ſicut in vſuf.ꝙa vſuf percipit oẽs fructus fundi, vſuarius fructus tñ ſibi neceſſarios,alij remanent proprietario.l.plenum.§. idẽ Nerua. ff.de vſu,& hab.& ſequitur Alex.hic,& in d.l.Gallus.§.ẽt ſi parẽ te.licèt Bal.& Sal.in d.l. antiquitas.debiliter teneant ꝓrium. Itẽ per iſtam rationem mihi videtur,ꝙ falſa ſit ſingu.extenſio Bal. in l.fi.in 6.opp. ſ.de hęr.inſti. vbi ſing.extendit.d.l.antiquitas,vt habeat locum etiam in emphy. & in feudo. & ideo ſi quis acquireret feudum,vel emphy.pro ſe & hæredib. intelligitur, de primis tñ hæredib.non in infinitum,quòd ſi eſt verum,eſt no. ſed non puto verum, quia in feudo,& in emphy. ceſſat ratio, q̃ aſſignatur ad d.l. antiquitas. quia proprietas non eſt penitus inutilis,

ADDITIONES.

a ¶Hæredũ.Adde gl.in c.in pñtia.de ꝓb. Bar.in l.Gal. in §.ẽt.ff.de lib.& poſth.
b ¶Relictũ.Adde Parpal.in l.2.in prin.col.3.ff.ſol.mat.eundẽ Iaſ. in l.j. in prin. j.no.eo.ti.& in l.videamus.§.defert.nu.8.& ſeq.ſ. de in lit. iur.in l.Stichũ aut Pamphilum.§.ſtipulatio.nu.5.ff.de verb.ob. MASVER.

Source : BIU Cujas

inutilis, licèt feudum vel emphyt. nunquam reuertatur ad dominum ſicut in vſufr. prout videtur concludere Imo. in l. ex facto. §. fi. ff. ad Treb. extende etiam d. l. antiquitas. vt per Bart. in l. Sempronius Attalus. ff. de vſu, & vſufr. lega.

SVMMARIVM.

1 *Quando vni totum relinquitur, alteri pars, illa de toto adempta intelligitur, ſed non èconuerſo.*

LEX XXIII.

CVm quæſtio. Iſta. l. non videtur in tex. difficilis, ſed habet glo. valde difficilem, & intricatam, & eget multa declaratione. hoc dicit. † Quando vni totum relinquitur, alteri pars, illa pars de toto adempta intelligitur, ſed nõ ſic eſt contra, quia ſi alicui relinqueretur pars, poſtea alij totũ, impoſſibile eſt, quod totum adimatur de parte, & hoc eſt, qđ dicit glo. mag. circa medium, ibi, & eſt ratio. licèt non alleget bonas rationes ad hoc, ſed patet ad ſenſum naturalem. ¶ In text. ibi, cũque computationes multæ. licèt text. non declaret, quia alij dicebant, qđ quando teſtator relinquit vni fundum inſolidum, alij vero reliquit partem eiuſdem fundi, ꝙ debeant fieri tres partes, & ille, cui erat relictum in duplo plus quàm ſecundo, debebat habere duas partes, & alius vnam, ſicut in ſimili deciditur in l. ſi ita ſcriptum. in §. 1. & in l. Clemens patronus. ff. de hære. inſti. Alij vero exiſtimabant, quòd deberent fieri quatuor partes huius fundi, & primus deberet habere tres partes, alius vnam quartam, quia teſtator legando vni fundum inſolidum, intelligitur ſibi legare duas dimidias huius fundi, ſi poſtea alij legat dimidiam, primus habet vnam dimidiam, in alia vero dimidia cùm ambo ſint vocati, debent ſibi facere partes per concurſum, & ambo debent habere dimidiam illius dimidiæ. l. ſi fortidianum. §. eo. l. ſi plurib. de leg. 1. ſed reiectis iſtis computationib. Imperator decidit, ꝙ fiant duæ partes tantum, & quilibet habeat dimidiam integram, & ſic tantum habet ille, cui ſecundo loco legata eſt pars fundi, ſicut ille, cui primò legatus eſt fundus inſolidum, & pondera, ꝙ tex. ad ita decidẽdum mouetur ſimili, qđ dicit eſſe indubitatiſſimum, & ſic præſupponit fuiſſe etiam de iure veteri, quòd ſi teſtator primò reliquit alcui. 12. vncias. & [a] ſic totũ aſſem, & ſic hæreditatem inſolidum, deinde alij relinquat ſex vncias, quod vterq; habet ſemiſſem, & ſic dimidiam hæreditatis. nam hoc ſimile eſt contra caſum. l. interdum. §. ſed ſi exceſſerit. ff. de hære. inſti. allegata in gl. vbi deciditur oppoſitum, ꝙ imò ille, cui relictæ ſunt. 12. vnciæ, habebit duas partes hereditatis, & ille, cui ſunt relictæ ſex vnciæ, habet tertiam partem tantum, & ſic hæreditas diuiditur in 18. vncias minutas, de quib. primus habet 12. ſecundus ſex tantum, & ſic primus habet duas partes, ſecundus tertiam tantum. hoc eſt contra tex. hoc opus hic labor eſt, de quo dicam in gl. ¶ No. ergo ex iſta. l. vnum in genere, ꝙ ſi alicui relinquitur fundus inſolidum, vel totus as hæreditatis, qui conſiſtit ex 12. vncijs, poſtea alteri relinquitur pars illius fundi, vel pars hæreditatis, illa pars intelligitur adempta de toto, & ſic adempta dimidia parte, primo non remanet niſi alia dimidia, ergo vterq; æqualiter pro dimidia ſuccedit. Contra iſtum tex. obſt. l. ſi alij. ff. de vſu, & vſufr. leg. vbi teſtator legauit vni fundum, & ſic totum integrale, ꝙ conſiſtit ex proprietate, & vſufr. poſtea alij legauit vſum eiuſdem fundi, & ſic partem integralem illius rei, certè illa pars integralis non intelligitur adempta à toto, vt dicit text. hic, & ſic ibi primus non habet proprietatem nudam, ſecundus verò nõ vſumfru. ſed ambo ſimul æqualiter admittuntur in vſufr. ergo contra iſtum text. quia ibi pars non adimitur à toto, & adde ſimilem tex. illi in l. ſi proprietas. ff. de vſufr. accreſ. vbi deciditur, ꝙ ſi fundus primò duobus legetur, deinde vſusfr. vni ſoli, proprietas non adimitur à proprietarijs, ſed omnes concurrunt in vſufru. tamen duo primi proprietarij non habent niſi dimidiã vſusfru. & aliam ſecundus. reſpondet ſubtiliter Bal. in d. l. ſi alij. & in l. re coniuncti. ff. de lega. 3. & Pau. hic, ex cuius ſol. habes limitationẽ ad hunc tex. ꝙ iſta l. procedat, qñ vni relinquitur totum integrale, alij verò relinquitur non pars integralis, ſed pars quotitatiua. ſed in ꝟrio vni relinquitur totum integrale, alij vero pars integralis. ratio eſt, & ſubtilis ſecundum eum, ſed mihi periculoſa: nam quando vni relinquitur totum integrale. ſ. fundus, qui integratur ex proprietate, & vſufr. ſi poſtea alij relinquitur vſusfruct. & ſic vna pars integralis, ſi illa pars intelligeretur adempta ex toto, totum non poſſet durare in eſſe, quia nõ poteſt dici in eſſe illud, ꝙ non habet partes ſuas integrales, & ſic non poteſt dici fundus, qui nõ habet proprietatem, & vſumfr. ideo neceſſe eſt, ꝙ ambo in vſufr. concurrant. ita loquitur d. l. ſi alij. ſed in l. noſtra. quãdo vni eſt relictum totum integrale, puta totus fundus, tota hereditas, deinde adimitur non pars integralis, ſed quotitatiua, puta tertia vel dimidia, adempta illa parte adhuc remanet totum licèt diminutum, ideo pars intelligitur
b adempta à toto. ita loquitur iſta. l. Limita [b] tamen d. l. ſi alij. ex notabi. deciſ. Bal. in qua dicit ſe conſuluiſſe, in l. quoties. in fin. ſ. fam. erciſcun. vt d. l. ſi alij. procedat, quando fundus fuit relictus
c vni, deinde vſusfru. illius fundi fuit alij in ſpecie relictus, [c] tunc bene ambo concurrunt in vſufru. ſecus quando eſſet in ſpecie relictus vni, deinde alij eſſet relictus vſusfr. nõ ſpecialis, ſed vniuerſalis omnium bonorum, prout dicit ſibi eueniſſe de facto in teſtatore, qui reliquit vſufructuariam vxorem omnium bonorum, & ſi filius moriatur in pupillari ætate, legauerat fundũ Titio, certè in vſufr. illius fundi vxor non concurret cum legatario, cùm vxori non ſit relictus vſufr. particulariter illius fundi. vnde illi vniuerſalitati per ſpeciem intelligitur derogatum. l. ſi fideicommiſſorum. ff. vt in poſt. leg. not. quia pulchra eſt limitatio ad d. l. ſi alij. nec ratio Bart. ſ. alleg. refragatur, ſi conſiderabis. ¶ Gl. mag. in ver. migrate. ſummè difficilis eſt, quia inordinatè procedit, multa inculcando, & colligendo, pro cuius introductione aduerte quòd gl. ſimul opponit de quinque legib. & ſimul ſol. & tamen iſtæ quinque leges tendunt ad diuerſa: nam duæ primæ. ſ. q quadringenta, & l. Marcel. tendunt ad vnũ. l. interdum. §. ſed ſi exceſſerit. & l. ſi ita ſcriptum. 1. §. quidam. primo reſponſo. tendunt ad aliud. l. verò ſi ita ſcriptum. de libe. & poſthu. & d. §. quidam. in ſecundo reſponſo, tendunt ad alind, & ſic ſunt tria princi. contraria, quorum vnumquodque habet duas leges, & glo. in diſtin. ſua ſimul inculcat, ſimulque videtur ſoluere. Sed aduerte, quia contrarium. §. ſed ſi exceſſerit. & §. quidam. ſoluit in prima parte diſt. Aliud vero ꝟrium. l. qui quadringenta. & l. Marcel. ſoluit gl. in verbo, ſi vero contulit primo minus. aliud autem contrarium. l. ſi ita ſcriptum. ſol. glo. in verbo, vbi autem noluit excedere, & ineptè ſoluit. hoc præmiſſo diuide totam iſtã gl. magiſtraliter in duas. In prima oppo. cõtra tex. & ſoluit, & durat quaſi vſq; ad fi. in ver. item quid ſi primo. vbi ponitur ſecunda pars prin. in qua glo. format. q. & ſol. difficultas ergo eſt in 1. par. gl. quam ſubdiuide in tres. In prima cõtra tex. ſimul opponit de quinque legib. quæ non debuerunt ſimul formari, cùm tendant ad diuerſa, vt dixi. In ſecunda reſpõdet ſimul omnibus. ll. ꝙ iſta corrigit illas. In tertia ponit aliam ſol. per viam diſtinctionis, in qua licèt videatur ſimul confundere, tamen ſicut ſunt tria prin. contraria, ita in trib. memb. ponit tres ſolu. vt dixi. Secunda ibi, ad hoc dico. Tertia ibi, vel verius diſtingue. cùm ergo difficultas ſit in iſta tertia parte, in qua ponitur diſtinctio, quam gl. diffusè recitat, ſubdiuide iſtam tertiam in ſeptem. In prima ponit ſolu. ad l. interdũ. §. ſed ſi exceſſerit. & l. ſi ita ſcriptum. 1. §. quidam. & debet facere tres caſus, & in princ. ponit duos, poſtea tertiũ caſum ſupplet in ſexta partic. In quarta ibi, ſi vero ꝟtulit primo. ponit ſol. ad l. qui quadringenta, & ad l. Marcel. In tertia ibi, & eſt rõ, aſſignat rõnem diuerſitatis ad præceden. ſol. In quarta ibi, & his duob. vlt. caſib. remouet aliud ꝟrium, qđ forma, vt hic per Bart. In quinta ibi, aut noluit. Rñdet ad aliud contrarium. l. ſi ita ſcriptum. ff. de libe. & poſth. cum qua concordat. d. §. quidam. ſecundo rñſo, & eſt inepta ſol. In ſexta ibi, tertio caſu. ſ. cùm dubitatur. ſupplet tertium caſum, quem debebat ponere in 1. ſolu. vnde iſta ſex debent iungi cùm illa prima, vt ſtatim faciam. In ſeptima ibi, item & vbi conſtitit noluiſſe, licèt videatur continuatiuè loqui, tamẽ format neceſſariam q. ad intellectum tex. quam tex. omiſit. ex prędictis ergo habes, quod gl. format tria principalia contraria, quæ in effectu tendunt ad diuerſa. expedio vnũquodque. ¶ Primum ꝟrium eſt de l. interdum. §. ſed ſi excuſſerit. & l. ſi ita ſcriptum. 1. §. quidam. primo reſponſo. ff. de hæred. inſti. & hoc contrarium eſt de directò contra verſic. cùm enim pro cuius intelligentia ſcias, ꝙ omne totum in omni materia penes nos diuiſione legali diuiditur in 12. partes ſeu vncias, & illud totũ appellatur trib. nominib. quæ ſinomnia ſunt, as, libra, & pondus, as. n. conſtat ex 12. vncijs, ſimiliter libra, & pondus, vt eſt gl. in §. hæreditas. in ver. ſextans. vbi dixi. inſti. de hær. inſti. & in l. ſeruum. §. hereditas. ff. eo. vbi tex. declarat nomina vncia-
d rum ab vna vſq; ad aſſem, & ſi qs in libello [d] petat ſimpliciter duas

ADDITIONES.

a ¶ Duodecim vncias. Adde Doct. in c. cùm eſſes. de teſt.

b ¶ Limita. Adde, quòd limitatio Bal. eſt falſa per l. Sempronio. vbi Bar. in prin. ff. de vſufruct. lega. & eam reprobat Iaſ. in Repet. l. re coniuncti. colum. 18. de leg. 3. BELLAC.

c ¶ Relictus. Adde eundem Iaſ. in l. re coniuncti. nume. 69. ff. de lega. 3. Paul. de Monte Pico in l. Titia. §. Titia cùm nuberet. nu. 88. q. 22. ff. de leg. 2. PANCIR.

d ¶ In libello. Adde, ꝙ contrarium vr verius, qđ imò qui petit ſimpliciter duas partes rei, intelligitur de tribus, non de 12. text. eſt in c. indemnitatibus. §. ſi verò. de elect. in 6. per quem cont. Bart. tenet Corſet. verſic. pars. in ſingularibus. BELLAC.

Source : BIU Cujas

duas partes alicuius rei, intelligitur duas partes de 12. niſi exprimat, quòd petit duas ex trib. Bar. in l. interdum. in princ. per illū tex. & in l. qui non militabat. §. 1. per illum text. ff. de hæred. inſti. cum multis concor. vt hic per Alex. referentem Ang. vt hic per eum. Tamen licèt omne totum legali diuiſione diuidatur in 12. partes vel vncias, poteſt tamen teſtator tranſire ad dipondium, ſcilicet, ad duos aſſes, ſeu ad duo pondera. Item etiam ad tria, nam poteſt quis hereditatem ſuam diuidere in 24. vel 36. vncias, & ſic ſucceſſiuè. l. item, ℔ Sabinus. ff. de hære. inſti. §. ſi plures. inſti. eo. per hoc tamen nō augetur quantitas hæreditatis, ſed vnciæ redduntur minores, vt declarat Bart. hic, per ſolidos, & hoc eſt de quo opponit glo. in quinta particula, & magna differentia eſt hic, & eſt punctus, an teſtator voluerit tranſire ad dipondium, & ſic duo pondera, vel ne: nam ſi teſtator primò legauit vni 12. vncias, & ſic totum aſſem hæreditatis, poſtea alij legauit ſex vncias, ſi noluit tranſire ad dipondium, eſt magna vtilitas, quia ſecundus habebit ſex vncias, & ſic dimidiā hæreditatis, & hoc eſt, ℔ decidit iſte tex. in ver. cùm enim. ſi autem voluit tranſire ad dipondium, & ſic diuidere hæreditatem in 18. vncias, primus habebit duas, & ſic duas partes hæreditarias, alius ſex de 18. & ſic habebit tertiam partem. modo iſto caſu quando teſtator primo reliquit vni. 12. vncias hæreditatis, deinde alij ſex, reperiuntur iura, quæ non poſſent eſſe magis cōtraria, nam iſta l. dicit, ℔ teſtator noluit tranſire ad dipondium, ſed voluit ſex vncias adimere à primis. 12. quibus ademptis, primus non habet niſi ſex reſtantes, & quilibet habet mediam partem hereditatis, & hoc præſupponit tex. indubitatum fuiſſe de iure etiam veteri, & tamen contrarium in eodem caſu decidit tex. in d. l. interdum. §. ſed ſi exceſſerit. & in d. l. ſi ita ſcriptū. in §. quidam. ℔ imò teſtator voluit tranſire ad dipondium, & hereditatem diuidere in 18. vncias, & primum habere. 12. & ſic duas partes hæreditatis, alium ſex de 18. & ſic tertiam partem hæred. contra iſtum tex. quia eſt magna differentia habere ſex vncias de 12. quia eſt habere dimidiam hereditatis, & habere ſex de 18. vt dicunt contraria, quia non eſt habere niſi tertiam hæreditatis, gl. huic terribili contrario reſpondet primò, ℔ iſta corrigit illam, & ita etiam reſpondet in l. qui non militabat. §. antepen. in ver. portionem. ff. de hęr. inſt. & ſequitur Fulg. hic, & fortè oportet ita dicere, quia non video quomodo minus malè reſpondeatur, licèt tex. refragetur, qui præſupponit hoc eſſe manifeſtiſſimum iure veteri, & ſic Digeſtorum. Secundo reſpō. det gl. ℔ quando teſtator primò reliquit vni. 12. vncias, & poſtea alij ſex, aut conſtat, ℔ voluit excedere aſſem, & tunc hæreditas diuiditur in 18. vncias, ita procedit cōtrarium. §. ſed ſi exceſſerit. aut conſtat, ℔ noluit excedere, & tunc procedit iſte tex.

* Sed certè licèt Bart. *& communiter Doct.* hic, & ibi teneant iſtam ſol. ego dico, qđ iſta ſol. eſt vera in ſe, ſed non valet ad iſtam l. nec ad illam, quia nec ibi nec hic aliquid conſtat. Item ſi hic conſtaret de voluntate teſtatoris, non eſſet dubia voluntas. Itē eſt contra tex. in l. qui non militabat. §. pen. ff. de hære. inſti. ideo gl. ſ. in ſexta partic. quæ debet iungi cum iſta, vt dixi in diuiſione, melius dicit, ℔ hic loquitur, quando ſumus in dubio, ſed certè etiam in dubio caſu loquitur contrarium, ideo Pau. reſpondet, & dicit, ℔ aut teſtator in vna met vltima volun. & in vna ſcriptura reliquit vni 12. vncias, & alij ſex, & procedit contrarium. nam videtur teſtator tranſire ad dipondium, ne in vna voluntate intelligatur ſe corrigere. contra. l. ad ea. ff. de condi. & demon. ſed bene in diuerſis voluntatib. loquitur iſta. l. & ℔ hic eſſemus in diuerſis voluntat. probat tex. in ver. poſtea, & in ver. deinde. & ita etiam reſpondet Cu. in d. l. interdum. §. 1. pon dera iſtum tex. in dictione poſtea, & licèt ſecundum eum iſta ſol. diuinet, tamen oportet ita dicere, vt iura iurib. concordentur. Aliter reſpondet Ful. & eſt ſatis tollerabile. ſ. ℔ teſtator, qui legauit vni. 12. vnc. deinde antequam aliud diſponeret, ſtatim legauit alij ſex vnc. & tunc ne videatur adimere à primo, & ſic ne incontinenti ſe corrigat, fit tranſitus ad dipondium, ita loquitur contrarium: ſed ſi primò legauerit vni. 12. vnc. deinde multa alia diſpoſuit, poſtea legauit alteri ſex, tunc intelligitur adimere à primo illo ſex. ita loquitur hic, quia dato interuallo non eſt ita abſurdum, ℔ teſtator ademerit à primo, & ſic ſe correxerit. ita loquitur text. hic in verſi. poſtea. & fuit ſol. Guli. hic, quam etiam tenet Pau. in d. l. interdum. §. 1. licèt Alex. re-

a probet, quia dictio poſteà, [a] non ſemper denotat interuallum, iurib. per eum allegatis, ſed ſatis eſt, ℔ interuallum regulariter denotet, & ſatis eſt habere regulam pro ſe, vt dicit Bart. in l. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ie. & ſic quamcunque ſolu. teneas, vix bonam reperies. ¶ Secundum prin. contrarium gl. eſt de l. qui quadringenta. & l. Marcel. ff. ad Trebe. & licèt alleget ambas. ll. pro contrarijs, tamen prima concordat cum hac l. ibi enim teſtator habens. 400. in bonis, legauit vni. 300. poſtea alium hæredem vniuerſalem inſtituit, & grauauit per fideicom. reſtitue-re, & ſic vni legauit partem. ſ. 300. alij vero totum, dicitur ibi, ℔ illa pars intelligatur à toto adempta, & ſic concordat cum iſta. l. ſed in cōtrarium fortiter obſtat d. l. Marcellus. vbi teſtator qui habebat 400. in bonis, reliquit 300. nominatim ab hærede, quē grauauit reſtituere hæreditatem Titio, certè ille cui relicta ſunt. 300. & ſic pars, non admittillam partem de toto, imò decidit text. ibi, ℔ illa. 300. legata, diuiduntur in ſeptem partes, & legatarius habet quatuor partes, fideicom. tres. gl. voluit reſpondere in duas partic. ibi, ſi verò contulit primò, ℔ hic loquitur, ℔ teſtator primò contulit totum, deinde partem, ſed in legib. contrarijs fuit contra, quia teſtator primo contulit partem, deinde totum, ſed iſta ſolu. confunditur per d. l. qui quadringenta. vbi primò legauit partem, deinde totum, & tamē deciditur idem, ℔ in iſta l. ſcilicet, ℔ pars intelligitur adempta à toto. vnde reſpondent *communiter Docto.* ℔ iſta l. debet intelligi, quando teſta-* tor legauit vni totum, deinde alij partem per quotam, ita ℔ nō poteſt cadere error. ſed in l. Marcel. fuit factum relictum quantitatis, & ſic trecentorum, poſtea facta inſtitutio vniuerſalis, ibi poteſt cadere error, quia teſtator reliquit 300. fortè credens plura eſſe in hereditate, quæ ſolutio mihi nō implet animum, nec ex toto tollit difficultatem, & ſi dicas quare igitur in l. qui quadringenta. ille cui legata ſunt 300. habet plus, quàm ille, qui eſt relictus hæres, & ſic cui relicta eſt tota hereditas, ſed in l. Marcel. ille cui relicta ſunt 300. facta diuiſione de illis. 300. in ſeptē partes, ex illis ſeptem non habet niſi quatuor? reſpondeideo eſſe, quia in primo caſu. l. qui quadringenta. onus legatorū fuit ſimpliciter iniunctum, ita ℔ reſtituta hereditate onus tranſit ad fideicommiſſarium, ſed in l. Marcel. onus legatorum erat nominatim iniunctum hæredi. de quo tamen dic, vt plenius habetur in illis. ll. quæ ſunt valde horribiles ſecundum Doct. hic. ¶ Venio ad tertium prin. contrarium gl. de l. ſi ita ſcriptum. ff. de liber. & poſthu. ℔ venit hoc modo. nam ibi ille, cui eſt plus relictum, habet plus, ergo ita hic ille, cui relictæ ſunt. 12. vnciæ, deberet habere plus illo, cui ſunt relictæ ſex. glo. reſpondere voluit in quinta partic. ibi, vbi autem, & nihil dicit, veritas eſt, ℔ ille tex. non facit in propoſito huius. l. nam ibi relictum non fuit totum, & poſtea pars. Item ibi ſuper toto teſtator nihil diſpoſuit, ſed loquitur text. quando euenit caſus improuiſus à teſtatore, cùm teſtator prouidiſſet ſolùm quando maſculus naſceretur, vel quando fœmina, & ibi contingit vtrunque ſimul naſci. prout eſt tex. etiam in l. Clemens patronus. ff. de hæred. inſti. & in l. ſi ita ſcriptum. 1. §. quidam. 2. reſpon. ff. eo. ad quem text. dic vt per Sal. & Fulg. & plenius per Alex. hic. ¶ In ſeptima par. gl. ibi, item & vbi conſtitit. format neceſſariam quæſtionem ad iſtum tex. iſte loquitur, quando vni fuit relictum totum, poſtea alij pars. quærit ergo glo. quid iuris ſit, ſi teſtator primò reliquit vni totum, deinde etiam alij totum, an arguendo de parte ad totum, ſicut pars relicta intelligitur adempta à toto, ita etiam ſit, quādo totum ſecundo relinquitur. Breuiter gl. determinat, ℔ non, ſed ℔ vterque admittetur per concurſum. per regulā, ℔ quando vni relinquitur aliquid, puta totum, deinde alij relinquitur illud idem, ambo admittuntur, & faciunt partes per cōcurſum. l. ſi Fortidianum. ſ. eo. l. ſi plurib. de leg. 1. & pro hoc facit tex. in l. interdum. §. ſed ſi exceſſerit. ver. ſed ſi duos. ff. de hęr. inſti. niſi appareat, ℔ teſtator relinquendo ſecundo, totum voluerit adimere à primo. vel niſi appareat, ℔ voluerit vtrūq; inſolidum admitti ad legatum, tunc vnus habet rem, alius æſtimationem. d. l. ſi plurib. ita gl. determinat, & bene, & ita eſt expedita tota prima pars gl. ¶ Sum in ſecunda parte prin. quæ eſt ad fi. gl. ibi, item quid ſi primò. vbi gl. format aliam q. in tex. omiſſam. pone, ℔ teſtator primò reliquit vni aſſem, & totam hæreditatem, deinde ſecundo reliquit ſemiſſem, & dimidiam hæreditatis, & ſic ſex vncias, hucuſque ſumus in caſu huius. l. pone poſtea, ℔ tertio reliquit ſextantem, & ſic ſextam partem hæreditatis, quæ ſunt duæ vnciæ, quomodo faciet iſte tertius? gl. reſpondet, ℔ æqualiter diminuet ab vtroque, & ſic duo primi habebunt quilibet quinque vncias, & tertius duas. ita fuit intentio gl. & Bar. & ſequuntur Ful. & Alex. ſed Pet. Cy. Guli. & Pau. hic aliter tenent in iſta. q. gl. nam dicunt, ℔ iſta l. procedit, quando teſtator reliquit duabus perſonis tantum, vni totum, alij partē, ſed quando relinquitur tribus perſonis, non habet locum deciſio.

ADDITIO.

a ¶ Dictio poſteà. Adde. l. fructus. ff. ſolut. matr. Doct. in l. quoties. 1. §. fi. ff. de hær. inſti. Docto. in l. illud. ff. de acquir. hæred. Raph. Fulg. conſi. 22. ad fi. incip. viſis quatuor lega. Raph. Cu. conſi. 99. incip. quædam poſſeſſio.

* Et vide eundem Iaſ. in l. ſi ante nup. ff. ſolut. matri. in l. ſi quis ante. num. 7. ff. de acq. poſſ. & dic, quod dicitur de ea, vt de dictione præter, quæ ponitur quandoque incluſiuè, quandoque excluſiuè, teſte pract. Bald. in fin. tract. de ſig. dictionum. MASVER.

Source : BIU Cujas

cisio.l.nostræ,sed debet fieri computatio secundum.l.si quis testamento.§.1.ff.de leg.1.quia ille cui duplum plus relictum est quàm secundo, habebit etiam plus in duplo, & secundus cui etiam relictum est duplum plus tertio, habebit etiam duplum plus,sic in q.nostra debet hrditas diuidi in 20.partes, & primus habet.12.secũdus sex,tertius duas,& si verum esset, esset singularis limitatio ad istam l. sed magis placet prima opin. quia.l. si quis testamento.loquitur quando legata sunt facta per nomina quantitatiua.ibi enim tantum testator habens 30.reliquit primo.30.secundo.15.tertio.10. & sic ibi distributio fuit facta per quantitates, ideo seruatur illa decisio illius tex. sed quæstio glo. est quando distributio fuit facta per quotas, & inter ista est differentia,vt supra respondent Bar.& alij circa contrarium.l.Marcellus. secundo loco formatum. Ias. Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Plures nominationes de eodem vniformiter facta, non faciunt eum ad plures portiones vocari.*
2 *Si testator relinqueret omnibus fratribus cappam, & priori bibliam, prior consequitur cappam, & bibliam.*

1 **§.Sed & aliam.** † Plures nominationes de eo, vniformitet factæ, non faciũt eum ad plures portiones vocari.h.d. Et dum litera dicit,ꝙ hæc quæstio non est absimilis precedenti,dic ꝙ similitudo stat,quia sicut in præcedenti videbatur, ꝙ ille cui primò relictum erat totum,deberet habere plus quàm ille,cui relicta erat pars,ita in hoc casu videbatur, ꝙ ille qui pluries fuerat nominatus ad aliquam rem,deberet habere plus quã ille,qui semel tantum fuit nominatus,contrarium tamen hic decidit sicut in præced.q. ¶Glo.in verb.vocari,diuiditur in tres partes: In prima allegat concor.ad tex.& assignat rationem. In secunda ibi, sed contra. ff.de stipul.ser.oppo.contra tex.& quadrupliciter soluit. In tertia ibi,item contra. ff. de pecu. legat. etiam oppo.contra text.& bene soluit.In secunda parte,quia sol.glo.nihil valent.respondeclarius secundum Doct. ad d.l.4.de stipula.ser. ꝙ hic loquitur, quando pluries fuit nominatus,sed semper vniformiter, sed in
1 contrario alter ex dominis fuit bis nominatus,sed difformiter, primò in genere,postea in specie.in genere sub termino domi-
2 nis,postea in specie per nomen proprium.¶† Ex hoc per illam. l.4.decidunt hic Doct. ꝙ si testator relinqueret omnib.fratrib. cappam, & priori bibliam, ꝙ prior debet vtrunque consequi, ex quo est difformiter nominatus,primò in genere sub termino fratrib.deinde in specie,per d.l.4.& idem tenet Bart.in l.quæsitum.§.fi.ff.de fun. instruc. in 5.col.& in d.l.4.vbi Imo. & in l.si consul.ff.de adop.cum concor.vt per Alex.hic. Sed caue, quia quęstio Doct non videtur apertè formata,prout etiam pungit Fulg.hic, quia in q. Doctorum nedum fuit difformitas nominationum,sed rerum etiam relictarum,cùm alijs fratrib.cappa sit relicta, & priori biblia. sed in l.4.& hic, erat vna eademque res,& quantitas, vnde vt quæstio Doctorum congruat ad d.l.4. debet formari,quando testator reliquit omnib fratrib.& priori. 10.inter eos distribuenda, nam tunc prior debet habere duas partes tanquam bis difformiter nominatus. per dict.l.4. Limita tamen dictam decisionem secundum Bal.& Sal. hic, nisi prior fuisset vocatus per aduersatiuam, puta lego fratribus cappam, priori vero bibliam, quia aduersatiua facit, vt tantum bibliam haberet, non plus. Secundò limita dictam decisionem nõ procedere in legato alimentorum relicto fratribus, & priori, quia cùm tale legatum non sit multiplicabile, non admittetur nisi semel.l.alimenta.§. basilicæ.& l. Stichus.ff. de aliem.leg. secundum.Ang. Sal. & Pau. hic.

SVMMARIVM.

1 *Si pater filium exhæredauit alijs institutis, & filio exhæredato dederit substitutum pupilla.non poterit à substit.alteri legari, limita, vt infra. nume. 3.*
2 *Libertus non potest iniungere onus lega.vel fideicom.patrono in eius legitima, tamen substituto patroni bene potest.*

LEX XXIIII.

CVm quidam. A substituto impuberis exhæredati,non potest legatum vel fideicom.relinqui, etiam si impuberi aliquid relictum sit.hoc dicit, & diuide in quatuor.In prima ponitur quæstio,quæ non est multum dubitabilis, quando pupillus est exhæredatus, & pater nihil ei reliquit.In secunda ponitur quæstio,quãdo filio exhæredato pater fecit legatum. In tertia Imperator respondet primæ quæstioni. In quarta respondet secundæ. Secunda ibi, sed si & legatum. Tertia ibi,cùm igitur antiquitas. Quarta ibi, nec si ipsam rem. & cùm tex.dicit maximam ostendens ad filium suum affectio-
a nem licèt gl.dicat per antiphrasim, [a] ideſt, per contrarium,dic melius secundum Odof.Cy. & Pau. ꝙ pater substituendo filio, & sic illi prouidendo de hærede, in hoc actu ostendit affectionem erga filium, sed quia exhęredat, postea ostendit affectio-
1 nem fuisse simulatam. ¶† Not.ex ista.l.ꝙ si pater filium impu-
b berem exhęredauit [b] alijs institutis,& filio exhæredato dederit pupillarem substi.ꝙ à substituto non potest alteri legari. ¶Dubium faciebat, quia ex quo testator honorauit substitutũ substituendo filio,cùm posset quemcunque alium substituere, ꝙ per consequens quem honorauit, & affecit commodo, debet posse grauare legato,per regulam.l.ab eo.ĩ. de fideicom.contrarium deciditur hic, & decisio procedit etiam quando filio exhæredato pater fecit legatum. in hoc ista. l. est sing. secundum Sal.Bar.etiam in l.cùm filiosa.de leg.1. in 1.col.in 2. oppo.dicit, ꝙ iste casus est sing.& specialis, sed habet consimilem in l. qui fundum.§.qui filios.ff.ad leg. Falc. ¶Pro clara intelligentia huius tex.fortiter opponitur,nam clarum est,ꝙ quando pater exhæredat filium,& ei facit legatum,ꝙ à filio exhæredato potest legare alij.l.cohæredi.§.cùm filiæ.de vulg. & pup.si ergo potest legare ab ipsomet filio exhære.quem affecit iniuria exhæredando, multo magis debet posse legare ab eius substituto, quem nulla affecit iniuria,sed commodo,& honore, substituendo eũ filio,cùm posset alium substituere,& tamen in hoc tex. deciditur contra,ꝙ ab eius substituto legare non potest, & tamen regula est,ꝙ quando possumus ab aliquo legare, eodem modo possumus ab eius substituto. l. si fuerit.§.1.de lega.3. imò plus, dato, ꝙ non posset legari à filio exhæredato, tn deberet posse legari ab eius substituto,sicut videmus,ꝙ filio non potest iniungi onus legati,vel fideicom.in legitima,& tamen eius substituto,ad quem peruenit legitima,potest. l. si fundum per fideicõ.
2 cum l seq.§.fi.iuncto prin.l.seq.de lega.1. † Sicut in simili libertus non potest iniungere onus legati,vel fideic.patrono.in eius legitima, & tamen substituto patroni potest.l. cùm patronus. de leg.2.& per ista iura tenui in l.si arrogator.ff.de adop.ꝙ licèt filius arrogatus impubes non possit grauari in legitima, tamen eius substi.pupil.potest. ecce qualiter facilius relinquitur à substituto alicuius, quàm ab eius principali,multo fortius in l.nostra facilius deberet posse legari à substituto filij exhęredati,quã à filio,cùm filius sit affectus iniuria,exhęredatus,substitutus autem non,sed affectus commodo,& tamen contrarium hic deciditur, ꝙ à substituto filij exhęredati nil potest legari, licèt ab ipso filio exhæredato possit,quãdo est relictum legatum, & ista decisio erat etiam de iure Digestorum.l.antepe.quæ incipit, ab exhæredati,de leg.1.& d.l.qui fundum.§.qui filios. Imò fortius hoc habet locum etiam in testa.milit.l.miles ita. §.si miles.ff.de testa.milit.in gl.alleg. operepretium est videre, quæ sit ratio, qa ista decisio est mirabilis,& contra communes regulas. gl.fi. hic nescisuit aliter dicere,nisi ꝙ est speciale. Sed punctus est, quę est ratio specialitatis: nam dicere, ꝙ sit speciale, nec assignare rationem,est refugium miserorum.l.filium quem.s̃.famil.ercisc. ad hoc dicunt Cy.Bar.Alb.Pau.& Alex. hic,ꝙ non potest reddi ratio specialitatis, & dicit Comen. in d.l. qui fundum.§. qui filios.in fi.quòd ad istum text. nunquam vidit rationem euidentem. Plus dicit Pau. hic, ꝙ si sibi liceret, diceret,ꝙ Imperator hic loquutus est ex suo capite, nec considerauit rationem, sed malè dicit Pau.ꝙ Imperator dixit ex capite suo, cùm hoc esset de iure Digestorum,etiam in testa. milit. vt in d. l. miles ita.§.si miles.Tu autem considera,ꝙ text.ibi, sed post exhæredationis iniuriam,videtur assignare rationem, quòd hoc sit propter iniuriam exhæreda.quæ est odiosa.l.cùm quidam. ff.de lib.& posthu.& istam rationem sequitur Ioan.Fab.in §.non solùm. insti. de pupil.substi. Istam rationem sequuntur Imo.& Alex. in d.l. qui fundum.§.qui filios. & Imo.in l.cohæredi.§. cùm filiæ.ff.de vulg.& pup.Alex.hic,ꝙ ideo fit,quia exhæredatio est odiosa.Et pro ista ratione facit limitatio,quam nunc dicam.Sed considera,quòd ista ratio non tantum non est bona, imò probat totũ oppo.& est illa, quæ magis difficultatem auget, quia si hoc est propter

ADDITIONES.

a ¶Per antiphrasim. Adde glo. in verbo parte oblata.in cap. forus.de verbo. significatio.

b ¶Exhæredauit.Adde hic,an infans possit exhæredari. vide Doct. in l.si quis in suo.in §.legis autem.C.de inoffi.testam. Oldr.in l.precibus. C.de impub.Sal. in l.testamento.eo.titu.Ioan.de Imo.in l. filio præterito.ff.de iniu.ru.testa.regulariter dic,quòd non. Limita tamen,nisi sit impubes proximus pubertati, & sit doli capax,quia etiam hodie potest exhæredari,secundum Bar.in l.e.in prin.ff.de vulg.& pup.

Source : BIU Cujas

propter odium exhæred. deberet eſſe totum contrarium eius, ꝙ dicit tex. nam cùm filius exhæreda. ſit ille, qui immediatè patitur iniuriam exhæredationis, ipſe eſt à quo non deberet poſſe legari, attenta iniuria exhæredationis, & tamen ab ipſo exhære. cui legatum eſt, poteſt legari, non ab eius ſubſtitutio, qui nulla iniuria afficitur, ſed commodo, & ſic iſta ratio ineuitabiliter facit in oppoſitum. vnde Bart. in d.l. qui fundum. §. qui filios. aſſignat aliam rationem, & dicit ibi Comen. in fi. ꝙ aliud dici non poteſt, nam quando pater filio exhæred. fecit legatum, filius eſt legatarius, ſed à legatario alij legari poteſt. l. cohæredi. §. cùm filiæ. præallegata: quia quem honoro grauare poſſum. d.l. ab eo. ſed ſubſtitutus filij exhæredati non eſt legatarius, ideo ab eo legari non poteſt, & ſi dicas contra, à quo poteſt legari, poteſt ēt legari ab eius hærede, vel ſubſtituto. l. ſi fuerit. §. 1. de lega. 3. reſpondet Bar. ꝙ illud procedit, quando à ſubſtituto ſimpliciter, & abſolutè relinquitur, ſecus ſi nominatim. l. ſi ſic. cum l. præcedenti. ff. de leg. 3. & ſic Bar. vult, ꝙ in iſta l. cum concor. ideo non valuit legatum relictum à ſubſtituto impuberis exhæredati, qa fuit ſubſtituto nominatim iniunctum, ſecus ſi ſimpliciter, ꝙ eſt
a reſtringere iſtum tex. cum ſimi. Item ratio Bar. reprobatur[a] per Imo. in d.l. cohæredi. §. cùm filiæ. & Alex. hic, quia illa attenta ſequitur, ꝙ etiam à ſubſtituto exhæredati non poſſet legari in duabus fallentijs quas dicam ad tex. & tamen falſum eſt. Item ratio Bar. ſi conſideras, non eneruat difficultatem ſtatim propoſitam, vnde vltimo loco Sal. hic reddit aliam rationem, quam dicit ſubtilem eſſe: nam quando pater exhæredat filium, & nullam quotam hereditatis filio relinquit, licèt faciat legatum particulare, ſi poſtea faciat ſubſtitutionem pupill. talis ſubſtitutio dicitur teſtamentum filij nō patris, ex quo à patre nullam quotam hæreditatis habet, ideo tunc pater non poteſt legare à ſubſtituto, quia legaret in teſtamento penitus alieno, ſed ab ipſo filio exhæredato poteſt legare, quia illud legatum facit in ſuo teſtamento. ſed quando pater non exhæredaſſet filium, tunc ſubſtituto pupil. dr̄ teſtamentum vtriuſque, ſic poteſt intelligi. l. Papin. §. ſed nec impuberis. ff. de inoffi. teſta. & l. patris & filij. ff. de vulg. & pup. Sed eſt reſtrictio ad illa iura, vt dicit Alex. hic, & in d.l. qui fundum. §. qui filios. qui etiam per alia leuia reprobat Saly. contra quem etiam facit, quia ſicut in ſuo teſtamento poteſt legare ab exhæredato, ita à ſubſtituto, aliàs à neutro, credo, ꝙ non poſſit reddi ſufficiens ratio ſpecialitatis, tamen tenenda eſt concluſio huius tex. ꝙ pater à filio exhæredato, cui legauit, poſſit legare, non ab eius ſubſtituto, etiam in teſta. militis, vt di-
3 xi. ¶ † Limita iſtum tex. & ſimiles procedere, qñ filio exhæredato pater legaſſet titulo legati, ſecus ſi titulo hæreditario. nam pone, ꝙ pater filium impuberem exhæredauit, & extraneum inſtituit, deinde filium exhæredatum ſubſtituit primò hæredi, deinde filio ſubſtituit pupillariter, iſto caſu poſſet legari non ſolùm à filio, ſed etiam ab eius ſubſtituto. tex. eſt ſolennis in d.l. qui fundum. §. qui filios. & eſt ſing. ſecundum Ang. & Mod. hic omnes, & dicit Pau. ibi, ꝙ non reperitur melior tex. illo. ¶ Secū dò limita, niſi ipſe ſubſtitutus impuberis exhæredati fuiſſet etiā inſtitutus à patre in eius teſtamento, quia tunc talis ſubſtitutus tenetur ad legata relicta in tabulis pupillarib. text. eſt not. in l. in ratione. 1. §. fi. ff. ad leg Falc. ſecundum Bal. Sal. & Fulg. hic, etiam ſi talis ſubſtitutus repudiaſſet inſtitutionem patris, text. eſt ſing. ſecundum Doct. ibi, in l. ſi filius qui patri. in vltimò reſponſo. ff. de vulg. & pup. intelligēdo, ꝙ ibi filius eſſet exhæredatus, prout intelligit Bart. poſt. Iaco. de Are. circa fi. ſecundæ ſol. & ibi Imo. in 2. col. reputat ſingulare, & no. latius Imo. in 12. col. in d.l. in ratione. §. quod vulgò. & §. fi. ff. ad leg. Falc. quod tu intellige ſecū dum. l. fi. ff. de leg. 3. ¶ Tertiò limita iſtam l. in exhæredatione facta mala mente, prout ſonant verba tex. ibi, *exhæredationis iniuriam.* ſecus ſi bona mente, & ad prouiſionem filij, iuxta l. multi non notæ. ff. de libe. & poſth. quia poſſet legari ab eius inſtituto, quia ceſſat ratio huius tex. ita Io. Fab. in d. §. non ſolùm. vbi expreſſius Ang. de Aret. ſed dubito, quia illa ratio iniuriæ non eſt bona ratio, vt dixi in tex. cogita. Iaſ. Papiæ.

ADDITIO.

a ¶ Reprobatur. Adde, quòd iſta reprobatio Alex. videtur leuis, quia quamuis poſſit legari à ſubſtituto exhæredati in duobus caſibus, non ſequitur, quòd poſſit in alijs caſibus, quia exceptio firmat reg. in non exceptis. l. nam quod. ff. de penu leg. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Legatarius ſi occupat cum vitio rem legatam, vel occultat, aut ſurripit teſtamentum, perdit legatum.*

2 *Pœna l. quæ imponitur propter iniuriam, vel offenſam alicuius, debet applicari illi, cuius offenſam reſpicit.*

3 *Ille, cui fit relictum, vt pupilli tutelam gerat, perdit legatum, ſi recuſet onus tutelæ.*

LEX XXV.

SI legatarius. Legatarius furripiens, & occultans teſtamentum, cadit à legato tanquam indignus, & quando indignitas reſpicit fauorem certæ perſonæ, ꝙ ſibi auferetur, illi applicatur. hoc dicit, & diuiditur in tres. In prima ponit cauſam, propter quam legatarius priuatur legato. In ſecunda declarat, cui applicetur. In tertia adducit ſimile. Secunda ibi, maneat autem. Tertia ibi, quemadmo. ſi legatarius.

1 ¶ † No. ꝙ ſicut legatarius occupans cùm vitio rem legatā perdit legatum. l. non dubium. s̄. eod. eodem modo ſi occultat, vel ſurripit teſtamentum, & glo. 1. dicit idem eſſe in hærede, per l. 1. §. cùm hereditatis. ff. de his, quæ in teſta. delen. quæ non loquitur in hærede occultante teſtamentum, ſed cancellante, vel delente teſtamentum. Poſteà oppo. de. l. ſi in fraudem. s̄. eod. Bar. intelligit, ꝙ oppo. contra text. & non bene, imò oppo. contra determinationem, dum tenuerat, ꝙ idem ſit in hærede occultante, ſed reſponde, ꝙ in d.l. ſi in fraudem, non apparet de fraude, ſed reſponde, ꝙ in d.l. ſi in fraudem, non apparet de frau-
* de heredis. tamen *magis communiter tenetur* extēſio gl. vt per Sal.
2 & plenius Alex. hic. ¶ † Secundò no. ex ſecunda parte, ꝙ pœna legis, quæ imponitur propter iniuriam, vel offenſam alicuius, debet applicari illi, cuius offenſam reſpicit. de quo dixi in l. hæreditas. s̄. de his quib. vt indi. vbi limitaui. ¶ † Tertiò not. ex vlti.
3 parte text. ꝙ ille, cui fit relictum, vt pupilli tutelam gerat, ſi recuſat onus tutelæ, perdit legatum. concor. alleg. glo. quæ etiam ponit tres fallē. not. ſecundā, quando teſtator aliàs erat legaturus. tamen dicit Bar. quòd hodie eſt correctum, quia ſi non impleat voluntatem defuncti, perdit legatum, etiam quando teſtator erat aliàs relicturus, quod intellige, quando monitus fuit à iudice, vt impleret voluntatem defuncti, ſecundum formam Auth. hoc amplius. j̄. de fideicommiſ. & ſequuntur Bal. Ange. & Pau. hic, cum concord. vt hic per Alex. & vltra eum adde, quòd cùm Bar. tenet ſimpliciter Lud. in conſi. 207. incip. ſi volumus hanc ſubſtitu. & plenius in conſi. 235. incip. quo ad primum quo quæritur. in primo dubio.

SVMMARIVM.

1 *Valet arg. à contractib. ad vltimas voluntates, & ècontra.*

2 *Sicut ex contractu poteſt transferri dominium ad tempus, ita in vltima voluntate poteſt relinqui legatum, vel fideicom. ad tempus.*

3 *Si teſtator legat fundum alicui, quoad vixerit, & ſic ad tempus incertum, an intelligetur reliquiſſe propriet. an vſumfr.*

4 *Si teſtator legat alicui fundum in gaudimentum, an intelligatur reliquiſſe vſumfr. illius fundi, vel proprietatem.*

5 *Si teſtator fecit legatum ad tempus, & tempore quo finitur tempus legati, hęres ſit præmortuus, an legatum tranſeat ad hęredem hęredis, an remanebit penes hęredem legatarij.*

6 *Sicut dominium rei legatę tranſit ipſo iure in legatarium, ita finito tempore legati dominium reuertitur ipſo iure ad hæredem.*

7 *Legatarius, cui factum eſt legatum ad tempus, tenetur præſtare cautionem, quòd finito tempore reſtituet hæredi talem rem legatam deterioratam.*

LEX XXVI.

ILlud. Valet legatum factum ad tempus certum, vel incertum, quo finito ad hæredem reuertitur, cui de reſtituendo, finito tempore, debet à legatario caueri. hoc dicit. Not. † in verſi.
1 cùm enim. quòd Imperator arguit à contractibus ad vltimas volun. ad contractus. l. ita ſtipulatus. magna. ver. idque defendebat exemplo. ff. de verb. oblig. & in l. fi. j̄. tit. 1. & proſequitur Sal. hic. eſt materia. l. ſeruum filij.
2 §. eum qui chirographum. ff. de leg. 1. ¶ † Secundò not. ex tex. ꝙ ſicut ex contractu poteſt transferri dominium ad tempus, ita in vlti. volun. poteſt relinqui legatum, vel fideicom. ad tempus.
3 † Hinc dubitat Paul. hic, quid ſi teſtator legat fundum alicui, quoad vixerit, & ſic ad tempus incertum, an intelligatur reliquiſſe proprietatem, an vſumfru. & determinat, quòd proprietatem per l. donationes. la 2. §. ſpecies. vbi pulchrè Bar. poſt Antiquos. ff. de dona. Adde Bart. in l. libertus. 1. ff. de adimen. leg. gl. & Bar. in l. Titia. 1. §. fi. circa princ. de leg. 2. Bar. in l. 2. s̄. de inoffic. dona. & not. in l. 1. in 2. col. C. de fruct. & lit. expen. §. 1. & in rub. s̄. de iure emphy. & no. in l. ſi mulier. poſt gl. & Cyn. ibi, ſupra de iure dot. vbi determinat, ꝙ ſi teſtator legat, vel concedat talem rem talib. religioſis ad vſum, non obſt. termino ad vſum, venit proprietas.

Source : BIU Cujas

proprietas, ſequitur Alex. in conſi. 223. in 2. vol. incip. viſis verbis dictis teſtamẽti. Ego iuxta prędicta moueo pulchrum dubiũ,
4 in quo conſului, † pone, qđ teſtator legat alicui domum, vel
a fundum in gaudimentum,* an intelligatur relinquere vſumfr. illius domus, vel proprietatem? & quidem prima facie dictio in gaudimentum, nõ videtur aliud importare quàm ad fruendum. Itẽ vtilitas eſt euidens, quia ſi intelligitur reliquiſſe vſumfru. eo mortuo finitur, & non tranſit ad eius hęredem. ſecus ſi reliquiſſet proprietatem. Bald. ſin. in l. ſi habitatio. §. ſed ſi. ff. de vſu. & hab. determinat, qđ intelligitur proprietatem reliquiſſe, & ſic, ꝙ tranſeat ad hæredes, & qđ ille cenſeatur modus adiectus fauore legatarij. idem in terminis tenet Ang. in Auth. hoc locum. circa fi. C. ſi mulier ſecũdò nup. Sed Flor. in l. Proculus. ff. de vſufru. refert, ꝙ multi Bonon. ita conſuluerunt, ſed ꝙ ipſe noluit ſubſcribere illi conſi. quia eſt contra propriam naturam verbi gaudimentum. vnde diſtinguit, qui hęredes ſunt inſtituti, nam ſi extranei, vera ſit opin. Bald. qđ proprietas intelligatur relicta, ſecus ſi erant inſtituti filij teſtatoris, qui à patre magis ſunt dilecti quàm legatarij, & iſtam opi. vltimam dicit æquam, & ſequitur Bar. Veron. in tract. ſeruitutum vrba. in c. 4. de vſu-
5 fruct. in 3. col. † Quid autem quando teſtator fecit legatum ad tempus, & tempore quo finitur tempus legati, hæres lit ꝑmortuus, an legatum trãſeat ad hæredem hęredis, an remanebit penes hęredem legatarij? ponit Pau. hic, & in l. Titia. 1. §. fin. poſt Bart. & alios ibi, deleg. 2. & plenius per Alex. hic, ad quem te re-
6 mitto. ¶† Tertiò no. in verbo remanentib. ſecundum Sal. Fulg. & Alex. qđ ſicut dominium rei legatæ tranſit ipſo iure in legatarium. l. à Titio. in fi. ff. de fur. ita finito tempore legati dominiũ reuertitur ipſo iure ad hæredem. pro quo melius facit text. in Auth. cui relictum. in fi. ĵ. de indi. vid. tol. & de hoc eſt gl. magiſtra. in fi. quã ibi multum no. Bal. & in l. fi. s̃. de inoffi. don. ponit
7 Bar. in l. & ideo. ff. de cond. fur. ¶ † Quartò not. in fi. tex. quòd legatarius, cui factum eſt legatum ad tempus, tenetur præſtare caut. qđ finito tempore reſtituet rem legatam non deterioratã. Cogita, an tex. poſſit in hoc ſing. limitari, vt non habeat locum in filijs teſtatoris, vel alijs deſcendentibus, vt non teneantur ipſi hanc ſatiſdat. præſtare. ſicut in ſimili eſt text. no. in l. iubemus. §. 1. ĵ. ad Treb. vbi filij non tenentur præſtare caut. de reſtituendo, quam alij tenerentur prẽſtare, & ita per illum tex. limitat iſtã. l. ſolus Ioan. Fab. hic. ¶ Gl. in verbo confirmari. diuiditur in quatuor. In prima infert vnum ex tex. In ſecunda ibi, & eſt contra. contra illud opponit, & dupliciter ſoluit. In tertia ibi, item not. hic, qđ ex voluntate. notat aliud ex text. In quarta ibi, & ſic eſt ècontra. ff. de leg. 1. contra illud opponit, & ſol. Sed aduerte, licèt glo. formet de per ſe iſta duo contraria, tamen debent iungi, & omiſſis ſol. glo. quæ nihil valent, reſponde ſecundum Bar.
* Bal. & Mod. hic, & Bar. *& magis communiter alios* in d. l. nemo poteſt. qđ quando teſtator fecit legatum alicui, obligatio, & actio ſemel acquiſita legatario, cùm ſit affixa eius oſſib. non finitur ipſo iure finito tempore, qđ teſtator legato appoſuit, ſed exceptione tantum. ita loquitur d. l. obligationum. §. placet. & d. l. nemo poteſt. Sed dominium rei legatæ ſicut ipſo iure tranſit in legatarium, ita finito tempore à dicto legato, ipſo iure bene transfertur in hæredem. ita proprie loquitur iſta. l. & dixi in tex-
* ita teneas, quicquid teneat Imo. in l. nemo poteſt. *quem communiter reprobant* Mod. ibi, & Alex. hic.

ADDITIO.

a ¶ Gaudimentum. Adde, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. beneficium. col. 2. poſt. num. 14. ff. de conſti. princip. & dic, ꝙ legatum domus ad gaudimentum eſt perpetuum, quia modus, vel cauſa de futuro adiecta legato in fauorem legatarij, nõ reſtringit ipſum legatum, l. 4. ff. de alim. leg. Bal. in l. ſi habitatio. ff. de vſu, & hab. not. Cre. ſing. 34. vbi artic. latè explicat. Adde aliqua per eundem Iaſ. in l. cùm hi. §. ſi vni. nu. 4. & 5. ff. de tranſ. vbi, ꝙ ille, cui relinquitur fundus ad alimenta, vel ad gaudimentum, vel ad vſumfru. habet plenum dominium, & nõ finitur morte. rationem vide ibi, & etiam not. Dilect. de arte teſt. tit. 6. caut. 23. nu. 2. vbi inquit, caueat teſtator, qui legatario non proprietatem, ſed vſum fundi legare velit, ne vtatur his verbis, videlicet lego fundum ad vſum, vel ad alimenta, vel ad gaudimentum, quia his verbis intelligitur legata proprietas. l. donationes. §. ſpecies. ff. de don. MASVER.

De verborum, & rerum ſignific. Rubr.

¶ Capio gl. Rubr. quam diuido in duas partes. In prima continuat rub. & bene. In ſecunda ibi, ſed generalib. tacitè ponit differentiam inter iſtum tit. & ff. & dicit, ꝙ ille eſt generalior, & plenior iſto. Quomodo autem capiantur iſta duo, verborum, & rerum, vide gl. magiſtraliter declarantem in rub. ff. eo.

SVMMARIVM.

1 *In legato fundi inſtructi non veniunt res venales in eo poſitæ.*
2 *Quæ ſunt in loco ad tempus, non cenſentur ibi eſſe.*
3 *Quid ſignificetur nomine fundi inſtructi.*
4 *Si teſtator legat equum ſuum armatum, quid veniat in tali legato.*
5 *Si teſtator habebat equum pretioſiorem altero, & legauit vni ſimpliciter equum, & alteri ſimpliciter equum, quis iſtorum eliget.*
6 *Qui emit à communi fructus lacus, cenſetur vſufructuarius.*

LEX PRIMA.

PRædijs. In legato fundi inſtructi nõ veniunt venalia, vel ad tempus parata, ſed quæ cauſa perpetui vſus ibi ſunt. hoc primò. & in legato fundi inſtru. veniunt, quæ in eo parata ſunt, ſiue gratia ipſius patriſfa. ſiue ipſius ꝑdij. hoc ſecundo cũ l. ſeq.
1 ¶† No. ex tex. ibi, tamen ſi id venale fuerit. qđ in legato fundi inſtru. non veniunt res venales in eo repoſitæ. Adde tex. notabilem in l. generali. §. vxori. in ſecundo reſponſo. ff. de vſufruc. leg. per quem not. ibi Bart. ꝙ ſi teſtator relinquat vxori omnia, quę habet in domo, ꝙ in tali legato nõ venit frumentum venale, qđ teſtator in domo habebat, quia illud, qđ eſt venale, non cenſetur eſſe in domo. ſequitur Bal. in rub. s̃. eo. in 4. qõ. Adde etiam, qđ per illum text. decidit pulchrè Bar. in l. diuus. ff. de bon. dam. vbi dicit ſe illo anno de facto reſpondiſſe, cùm quidam teſtator legaſſet alicui omnes pannos lini, & lanæ, cùm teſtator haberet quaſdam petias telæ lineæ, venales, ꝙ illæ non veniebant in legato, ſed illæ ſolùm, quæ erant paratæ ad vſum patriſfa. & domus, & eſt magna deciſio propter vniuerſalitatem, omnes. Adde etiam tex. no. in l. ſeruos. §. fi. de leg. 3. vbi ſi teſtator legat omnes ſeruos ſuos, non intelligitur legare ſeruos venalitios, & per illum tex. decidit Pau. hic, ꝙ ſi mercator equorum legaret equos ſuos alicui, intelligitur ſolùm legaſſe equos, quib. vtebatur ad ſuum vſum, non autem venales, quod no. Similiter ſi quis obligat alicui omnia bona ſua, non veniunt merces venales l. cùm tabernam. in prin. vbi Bart. ff. de pigno. de quo vltimo dic, vt per Cy. in l. vbi adhuc. vbi Bald. in 8. col. s̃. de iure dot. Ponunt plenè Mod. in l. ſi conſtante. in prin. poſt Bart. ff. ſolut. matri. ex his habes regulam huius text. valde ampliatam, ꝙ res venales non veniunt in legato. ¶ Limita prędicta procedere, quando teſtator haberet alias quàm res venales, ſed ſi haberet tantum venales, tunc bene veniunt in legato. ita probat tex. no. in l. fundus qui locatus. ff. de fundo inſtru. in l. pediculis. §. item cum quæreretur. & ibi gl. valde no. quam multum ſignat. Bar. ff. de aur. & argen. leg. Bart. in rub. s̃. eo. in 4. q. & Pau. hic. Cõſidera etiam de alia limitatione, quam voluit Bar. in d. l. generali. §. vxori. ff. de vſu, & vſufr. leg. vide quomodo ſaluetur intẽtio Bar. ibi, nam 1. no. ꝙ ſi teſtator legat vxori omnia quæ habet in domo, licèt vtatur termino vniuerſali, omnia, tamen non venit frumentum venale, poſtea ſubdit, ꝙ iſtud eſt verum niſi teſtator vteretur termino vniuerſali, vt quia relinquat vxori vſumfru. omnium rerum, quia propter vniuerſali-
a tatem intelligitur tam de reb. venalib.a quã non venalib. ¶† Se-
2 cundò no. ex tex. ibi, item ea, quæ ad tempus. ꝙ ea quæ ſunt in loco ad tempus, non cenſentur ibi eſſe, ideo ſi teſtator legaret alicui res, quas habet in tali loco, non veniunt res poſitæ in illo loco ad tempus, prout etiam dicit. l. ſequens. Sic ècõtra illa, quę conſueuerunt adeſſe, licèt ad tempus adſint, habentur perinde, acſi eſſent in loco. tex. eſt no. in l. quæſitum. §. fi. de leg. 3. per quẽ tex. decidit not. Pau. hic, ſi teſtator legat alicui maſſaritias, quas habet in ciuitate, & aliquas miſit in villam, vt tamen in ciuitate reducerentur, qđ illæ veniunt in legato, quia habentur, acſi eſſent in ciuitate, & dicit, ꝙ vidit ita obſeruari Florentiæ. facit ſecundum eum. l. ex facto. magna. ff. de hæred. inſti. Limita tamẽ iſtum tex. procedere, quando teſtator ſimpliciter fecit legatũ, ſecus ſi appoſuiſſet ſignum vniuerſale, omnes ſecũdum Bar. in
3 d. l. generali. §. vxori. & Pau. hic, & ſtatim dixi. ¶† Ex. l. 2. no. quid ſignificetur nomine fundi inſtructi, quia veniunt non ſolùm inſtrumenta neceſſaria ad culturam fundi, ſed etiam patriſfa & non ſolùm inſtrumenta, quib. paterfa. habet neceſſe vti, ſed etiã quæ ſunt ad ſolam delectationem, puta libri morales, canes ad venandum, & ſimilia. l. quæſitum. §. ſed ſi fundus. per totam legem. ff. de fundo inſtruct. & vide etiam l. prædia maritima. §. fi. &

ADDITIO.

a ¶ De rebus venaſibus. Venalia ſi veniunt in legato, de hoc, & de pecunia Cor. lib. 3. conſi. 49. in præſenti.
* Et vide, quæ ſcribit Gabriel. commu. opin. lib. 6. titu. de reg iur. conclu. 12. nu. 5. & duob. ſeq. & nu. 30. Turz. inter commun. opi. lib. 13. verſi. obligatio generaliter. & quomodo legatum etiam venalia comprehendat, docet Dilec. de arte teſt. tit. 6. vbi pulchrè. MASVER.

Source : BIU Cujas

4 ſi.& l.Seiæ.§.tyrannidæ.ff.de fun.inſtr. † & no.q̃ idem importat legare rem integro ſtatu,aut vendere,q̃ legare fundum inſtructum.tex.eſt no.in l.ſi quando.prima,vbi gl.& Doct.C.de bon. vacan.lib.10.& Bald.hic. ſi autem legaretur fundus ſimpliciter, & non adijceretur inſtructus, vel legatur domus ſimpliciter, non venirent niſi quæ ſunt affixa.l.fundi nihil.ff.de act.emp.l.2. §.dotes.ff.de fundo inſtru.l.dolia.l.qui fundum.1.§.pen.ff.de cõ trah.emp.ſecundum Bal.Ange.& Pau.hic,tangit etiam Bal.in l. 1.ſ̃.eo. ſi teſtator legat equum ſuum armatum, quid veniat in tali legato, & quid ſi diuerſimodè ſe armabat, & quid ſi habebat plures equos, & equum ſimpliciter reliquit. dic, vt ibi per
5 eum. † & quid ſi teſtator habebat equum pretioſiorem altero, & legauit vni ſimpliciter equum, & ſecundo deinde legauit equum ſimpliciter,quis eliget ? tangunt Bar.Albe.Bald.Imo.& Mod.in l.qui duos. de leg.1.vbi determinat Bart.q̃ primus habet optionem.contrarium tenet Bald.Ange. & Imo.in l.ſi quis ita.primo.per illum tex.ff.de hęre.inſti. de quo etiam per Albe.
6 Bal.& Imo.in l.ſi ita ſcriptum.de leg.1.¶† Vltimò no.diligenter illud,q̃ dicit Bal.in iſta.l.in fin. quod raro alibi reperitur, q̃ qui emit à communi fructus lacus,cẽſetur vſusfr.ideo ſi communitas habebat naues piſcatorias in tali lacu,licèt ſimpliciter vẽdiderit fructus lacus, debet bene habere commoditatem nauium,ſicut haberet vſufructuarius.l.ſed addes.§.illud.ff.loc.l.itẽ ſi fundi.ff.de vſufr.not.iſtam æquiparationem,quam not.& ſequitur referendo Bal. hic, Ioan.de Anan.in conſi.73.incip.viſis, & ponderatis his, quæ in facti narratione.circa fin. q̃ multum confert ad no.per Bar.in l.cotem ferro.§.maximos. ff de publi. & in quæſtione, quę incipit publicanus. vbi plenè diſputat de eo,qui emit fructus lacus à communi, an cenſeatur verè emptor,an conductor,vtilitas eſt, quia ſi conductor cenſetur, fieret remiſſio propter ſterilitatem, & damnum propter guerras non ſpectaret ad eum, ſecus ſi eſſet emptor, qđ facit ad datiarios,ſeu publicanos, qui emerunt pedagia, vel datia, an eis fiat remiſſio propter guerram,vel peſtem. ad illam materiam multum confert æquiparatio Bald.hic.¶ Glo.in verbo fuit.reſpondet ad §.ſi defunctus.ſecundum Bar.& Doct. q̃ attendimus,an res ſint venales,quo ad hoc,vt non veniant in legato,ita loquitur hic, ſed non in præiudicium pupilli.ita loquitur contrariũ. Vel ibi eſt caſus diuiſus non aduerſus. ¶ Gl.in verbo,legato.diuiditur in tres partes. In prima per viam quæſtionis oppo.contra tex.In ſecunda ſoluit vno modo.In tertia alio.Secunda ibi, ſed reſpon.Tertia ibi,vel dic,illam intelligi ſecundum iſtam.In fi.tene ſecundam ſol.q̃ §.domo.intelligitur ſecundum iſtam.l. q̃ ſi vinum erat ad inſtructionem neceſſariã domus, puta turris,vel fortalitij,& tunc veniat in legato domus inſtructæ,ſicut fundi inſtructi,vt hic,aliàs ſecus. ¶ Glo.in verbo inſtructus.in l. 2.diuiditur in duas.In prima declarat tex.In ſecunda per viam notabilis declarat, an ſit differentia,ſi teſtator legat fundum cũ inſtrumento,vel fundum inſtructum,vel fundũ, & inſtrumentum,an inter iſtos modos ſit differentia,& quia glo.malè dicit. vt hic, per glo. & Barto. in d.l.cui. ff.de fundo inſtructo. & per
* Bart.hic,cum quo *alij communiter tenent*, & per Bart.in l.Titio.§. 1.ff.de vſu, & vſufruct. leg.

SVMMARIVM.

1 *Terminus cautio prolatus à l.vel ab homine,intelligitur de nuda cautione,limita,vt infra nu.3.*
2 *Qui tenetur cauere,licèt non teneatur dare fideiuſſo. vel pig.tenetur tamen per ſolennem ſtipula.ſe obligare.*
4 *Quando partes conuenerunt,quòd cautio præſtetur ad conſilium ſapientis, qualiter debeat ſapiens declarare.*
5 *Si in ſtatuto dicatur alternatiuè,quod caueat, aut ſatisdet, ſi eſt perſona ſuſpecta,tenetur cauere cum fideiuſſorib.*
6 *Si promiſi aliquem ſecurum facere, an intelligatur cum fideiuſſore.*
7 *Si verbum cautio, proferatur à l.ciuili,intelligitur de nuda, ſi verò à l. prætoria,intelligitur cum fideiuſſorib.*
8 *Si ſtatutum requirat cautionem, an intelligatur de nuda, vel de pigno. vel fideiuſſoribus.*

LEX III.

1 ancimus. † Terminus cautio, prolatus ab homine, vel à lege, intelligit de nuda cautione,niſi aliter ſit expreſſum. h.d.¶ Glo.1.quęrit in quib.terminis intelligi debeat iſta.l.reſpondet glo. q̃ quando profertur à teſtatore, & hoc eſt planum.idem quando à l.intellige,quando profertur à l.ciuili. l.4.ff.de euic.ſecus ſi à l.prætoria, nam pręto. cautio intelligitur mediante pignore, vel fideiuſ.l.1.§.ſtipulationum. ff.de præto. ſtip.l.1.§.caueri.ff.de colla.bon.de qua oppo.gl.ſeq.& quod terminus cautio prolatus à l.ciuili intelligatur de nuda promiſſione,firmant Bar.Bal.Ang.Ful.& Pau.hic,& Dy.Bal. Ang.& Imo. in l.diuortio.§.interdum.ff.ſolut.matr.gl. in l.habere.§.cautum. ff.eo.de verb.ſign.dum intelligit illum tex.in prętoria cautione. idem tenet Bal.in l.1.in princip.ſ̃.de procu.& in l.vniuerſa.ſ̃.de precib.Impe.offer. & in l.executorum. in 5.col. C. de execu.rei iud.Bar.in l.pluſquam.in 4.q.de ope.no.nun.gl.in l.1.§. cum autem.ſ̃.de cad.tol.*& iſta eſt vera, & communis* ſententia,licèt contrarium teneant Pet.Cy.& Alb.hic,& in l.1.in prin.ſ̃. de procu. Bar.& Lud.in d.l.diuortio.§.interdum,q̃ imò verbum, cautio, prolatum à l.ciuili non intelligitur de nuda promiſſione, per l. in omnibus.ff.de iudi.vbi terminis cautio profertur à l.ciuili. & tamen ſecundum verum intellectum intelligitur de cautione cum fideiuſſore.l.ſi creditores.ff.de ſepara. ſed ad illum tex.dupliciter reſponde.Primò, quod vbi lex ciuilis non mandat ſimpliciter caueri, ſed cauſa cognita, meritò intelligitur cum fideiuſſore.l.pen.cum gl.mag.ff.de peti.hære.Secundò reſponde,q̃ loquitur in perſona ſuſpecta, & propter ſuſpicionem exigitur cautio. nam niſi intelligeretur cum fideiuſſore, ſola promiſſio non tolleret ſuſpicionem,ſecundum Old.& Bal.& Sal.hic allegantes ad hoc d.l.pen.cum gl.& fuit ſententia Bar.in d.l.ſi pluſquam.in 3.q.¶ Glo.ſi.in verbo nudam, diuiditur in quatuor. In prima declarat tex poſtea format tres oppo.& ſol.Secunda ibi, ſed contra.ff.man.Tertia ibi,idem contra.ff.de col.bon.Quarta
2 ibi,eodem modo reſponde. † Ex prima habes notabilem declarationem ad text.quod ille,qui tenetur cauere, licèt non teneatur dare fideiuſſores, vel pignora, tenetur tamen per ſolennem ſtipu.ſe obligare. Adde, q̃ etiam non ſufficit ſtipulatio, ſed requiritur, q̃ etiam obliget omnia bona ſua, & ſic obligatus ad cauendum, promittet per ſolam ſtipulationem cum obligatione omnium bonorum. Ita Bart.pulchrè in d.l.ſi priuſquam. in 13.col.ver.3.quæro,nunquid cautio. ff. de oper.no.nun.Bart. & Ang.in l.prætoriæ.3.ff.de præto. ſtipu. & in l.1. vbi dixi.ff.qui ſatisd.cog.Imo.& Pau.in l.diuortio.§.interdum.licèt contrariũ teneat Imo.in d.l.prætoriæ.Adde fortius, q̃ cautio ſimplex nedum non debet eſſe nuda à ſtipu.& obligatione omnium bon. vt dixi ſed etiam non debet eſſe nuda à promiſſione pœnæ,qa tenetur etiam certam pœnam promittere,glo.eſt not.& magiſtra.in l.2.§.ſed ſi dubitetur.in verbo ſola promiſſione.ff.de iud. quam ad hoc reputat Ange.ſingularem in d.l.diuortio §.interdum, & ibi ſequuntur Imo. & Pau. ſed eſt ſimilis glo. in l. 2. §. quamuis.ff.ſi cui pluſquam per l.Falc.& alia gl.in l.3. §. fin.ff.de alien.iud.mutan.cau.fac.& idem tenet Ang.in lect. Flor. Sed in
* hoc vltimo contrarium tenet Bar.& alij poſt eum, *& eſt communior opi.* q̃ pœna non requiratur in l.ſi.ff.de præt.ſtip. firmat Bal. hic,& in l.3.in prin.ff.de cond.ob cau.& in l.vniuerſa.ſ̃.de prec. imper.offer.& in d.l.executorem. q̃ plenius dixi in l.1.ff. qui ſa-
3 tisd.cog.¶† Ex ſecunda parte gl habes pulchram limitationem ad legem iſtam,vt procedat,quando terminus cautio ſimpliciter profertur, ſecus ſi cũ adiuncto proferatur, vt quia quis promiſit idoneè,aut ſufficienter cauere,tunc intelligitur mediante, pig.vel fideiuſ.d.l.ſi mandato Titij.§.ſi.vbi etiam gl.& Bar.& gl. in c.ad noſtram. de iureiur.& gloſſ.in c. quamquam. in verbo, idoneè.de vſur.in 6.& gl.in c.ſi.de pign.& in c.ſi.de ſenten.excõ. & in c.fęlicis.in verbo idonea.vbi bon.text. de pœnis.in 6.& in l.quicunque.la 1.C.de omni agro deſer.lib.11. Ang. in Auth.de execu.in princip.colla.7.& habes textum meliorem de iur.in l. 4.§.addici.ff.de fideic.liber.Ex quib.omnib. patet nõ bene loqui glo.ſolennem in c.prima igitur.de conſecr.diſt.4.in verbo cautione.quæ mirabiliter vult, q̃ ſimplex cautio intelligatur, ſcilicet, idonea. nam ex prędictis glo. illa malè loquitur, cùm ſimplex cautio non intelligatur cum pignorib. vel fideiuſſoribus, & tamen cautio idonea ſic. Amplia iſtam limita. procedere, vbi etiam requiritur plena cautio.gl.eſt in d.l. ſi mandato Titij. §.ſi.idem ſi debet competenter caueri.l.ſi debitori.vbi gl.& Bal. ff.de iud.Bal.in d.l.executorem. Idem ſi debet præſtari ſufficiẽs cautio.ſecundum Bal.Fulg.& Pau.hic, & pro hoc allegat Pau. text.in c.1.cum gl. de ſequeſtr. poſſeſ.& fruct.Adde glo.in cap. quoniam.§.in alijs.vt lite non conteſt.& in c.fin. de pign.& in c. qua fronte.de appel. & in c.ex tranſmiſſa. de reſtitu.ſpol.Adde idem eſſe,quando debet rectè caueri. l.1.§. iubet. vbi Bart.ff.de colla.bono.& Fulg.hic. Adde etiam pro ampliatione huius limitatio.gl.noſtræ, quando quis tenetur idoneè cauere,aut ſufficienter,quòd tunc non ſufficeret promiſſio ſolennis cum hypotheca omnium bonorum,ſecundum Bar. Ang. & Imo.in d. l.prætoriæ.tertio.& multum notabiliter Ioan. And. in additio. Spec.in titu.de pigno.ſuper rubr. Imol. & Pau. in d.l. diuortio. §.interdum.& Gem.in d.cap.quamquam.de vſur.libr.6. & hoc oſtenditur ratione euidenti, quia vbi requiritur cautio ſimpliciter,ibi debet interuenire hypothe.omnium bonorum,vt dixi

in præ-

Source : BIU Cujas

in prẽce.parte gl.ergo qñ quis debet idoneè cauere,ſola hypot. non ſufficit, niſi etiam interueniant pignora, vel fideiuſſores. ¶Iſtam limitationem ſic ampliatam limita aliquibus modis no.Primò notabiliter limita, vbi eſſemus in materia,in qua nõ requiritur aliqua cautio,quia ſi ibi ſit dictum,ꝙ præſtetur idonea,vel ſufficiens cautio, tunc ratione ſubiectæ materiæ, quæ cautionem non requirebat, intelligeretur ſine fideiuſſoribus, vel pigno.ita ſolu.dom.Anto.in c.fi.de reſtitu. ſpolia. quem ſequitur Alex.de quo admiror,in conſi.35. in 4.vol.inci.viſo proceſſu cauſæ vertentis inter communitatem.in 5. colum.quæ limitatio mihi non placet,& eſt contra omnia ſupra dicta, cùm in contractib.regulariter non requiratur cautio.¶Secundò mirabiliter limita concluſionem gl.noſtræ, & prędictarum, vt nõ procedat in ſtatuto loquente de idoneą cautione, quia quamuis ſtatutum dicat idonea, tamen non intelligitur cum pignore, vel fideiuſſoribus, ſed arbit.iudi.intelligitur. Iſta fuit ſingul. deciſio Bald.in l.vniuerſa.in 2.colum.in fin.s̃.de precib.Impera. offerend. vbi per hoc refert ſe conſuluiſſe Bal. dum ſtatuto Piſtorij caueretur, ꝙ quãdo petitur compromiſſum,debeat idoneè caueri,ꝙ petens non teneatur præcisè dare fideiuſſores,vel pignora, ſed intelligatur arbit.iudi.ex quo in ſtatuto non exprimitur qualitas cautionis. pro certo debilis eſt ratio Bald. quia imò exprimitur in ſtatuto dicente, idoneè. ¶ Tertiò limita, quando actum eſſet, ꝙ debeat mediocriter cauere, tunc non requiruntur pignora, vel fideiuſſores, ſed ſufficit hypothe.bonorum,ita probat text.ſing.in l.filio.in fin.ff.vt leg.no.caueatur. ¶Quartò mirabiliter limita,& cogita,quando requireretur ſolennis cautio,ſeu actum eſſet, quòd quis debeat ſolenniter cauere,tunc non requiritur, ꝙ præſtet fideiuſſorem, vel pignora, ſed ſufficit,ꝙ promittat per ſtipulationem ſolennem. ita Bald. in d.l.executorem.allegat glo.in l.huiuſmodi.in prin.de lega.1. & hoc ſuadet dictio ſolennis, per quod videtur actum,dummodo ſolennitas interueniat, & ſic ſolennis ſtipulatio,ꝙ ſufficiat. cogita tamen. ¶Quintò limita quoties lex, vel ſtatutum requireret congruam cautionem, referendo tamen ad arbitr. iudi.quia cùm ꝙs ſit honeſtæ vitæ,& probatæ fidei, ſufficit ſola cautio nuda abſque pignore,vel fideiuſſo. ſecundum Bald.in l. abſtinendum. C. quorum appel.non recip.imò fortius decidit ſing.Bart.in l.quicunque.ſecundo in fin.C.de fun.patri.lib.11.ꝙ etiam ſi lex, vel ſtatutum ad literam expreſsè diceret, quòd ꝙs tenetur cum fideiuſſoribus cauere, vt quia dicat ſtatutum, ꝙ nullus poſſit eligi in Poteſtate, niſi caueat cum fideiuſſoribus, tñ ſi eſt euidenter idoneus non tenetur cauere. de quo,quia eſt pulcher paſſus, dixi latè in l. 1. ff. qui ſatiſdare cogan. vide ibi.

a ¶Sextò [a] pro limitatione prædictorum generaliter aduerte,ꝙ vbi quis tenetur cauere cum fideiuſſoribus, & propter impotentiam,vel paupertatem,vel quia ſit peregrinus,non inueniat fideiuſſorem,ſtatur iuratoriæ eius cautioni.tex. eſt not.in l.omnes.verſic.hac autem inclyta vrbe.vbi Bald.in 1.colum. not.C. de Epiſ.& cler.& multũ pulchrè Bal.in Auth.cui relictum.in 2. colum.per illum text.C.de indi.vi.tol. & ibi dicit Pau.de Caſtr. in fin.colum. ꝙ ille eſt melior tex.de iure, ad declarationem,&
4 limitationem.l.noſtræ.vt ibi per eum. ¶ † Ex prædictis liquet, quando partes conuenerunt, ꝙ cautio præſtetur ad conſilium ſapientis, qualiter debeat ſapiens declarare, quam quæſtio. ſequuntur Odof.Albe.& Bald.hic,& eſt glo.ordi.in l.ſi mandato Titij.§.fi.vbi Bar.& alij.ff.man. *& eſt communis concluſio*,quòd ſapiens non poſſit declarare præſtandos eſſe fideiuſſores, aut danda pignora, niſi in promiſſione ſit adiectum idoneè, ſufficienter,vel ſimile,vt ſupra dixi. De quo vlti.etiam habes Barto.in l. ex ea.in princip.ff.de verbo.oblig.& in l. illa inſtitutio.ff.de hær. inſti.Ang.in Auth.de excep.in princip.collat.7. & licèt Bald.in l. executorem.in 9.col.in 2.qõ.C.de execu. rei iudic. tenuerit, ꝙ hoc caſu ſapiens debeat declarare, ꝙ apponi debeat pœna cũ obligatione omnium bonorum,an bene dicat,ex prędictis pa-
5 tet. ¶ † Quid ſi in l.vel ſtatuto alternatiuè dicatur, ꝙ caueat, vel ſatiſdet? dic, ꝙ ſi eſt perſona ſuſpecta, tenetur cauere cum fideiuſſorib.glo.eſt mihi ſingu.valde,in l.pen. verſi. cùm & res,
6 iuncto text.ff.de peti.hæredit.¶ † Quid autem ſit,quando promitto quem ſecurum facere,eſt materia Bart. vbi dixi in l.1. ff. qui ſatiſda.cogan.& in l.fin.ff.de ſtipu.ſeru. & an tunc intelligatur cum fideiuſſore, ponit Bart.not.in l.illicitas.§. ne potentiores.ff.de offic.præſid. & quid ſit ſecuritas, ponit Bald.in Auth.
7 agricultores.C.quæ res pig.oblig.poſſ. ¶†Vltimò pro complemento huius legis,dum ſuper gloſſ. 1.feci differentiam, an verbum cautio,proferatur à l.ciuili,& tunc intelligatur de nuda,ſi autem profertur à l. prætoria, tunc intelligitur cum pignore,
8 vel fideiuſſoribus, † quid in ſtatuto requirente cautionem, an intelligatur de nuda,an de pignore, vel fideiuſſoribus? & punctus eſt,an ſtatuta æquiparentur iuri ciuili, an prætorio, quem paſſum ponunt Bart.& alij in l.2.in prin. ff.de verbo.oblig.ideo hic non pono. ſed ad propoſitum ponit in ſpecie Bal. in Auth. generaliter.in 1.col.s̃.de epiſco. & cler.in l.1. ff.qui ſatiſd.cog.& hoc de cautione Mutiana qualis eſſe debeat, & an ibi requirantur pignora, vel fideiuſſores, ponit Bart. in Auth.cui relictum. in 2.colum.j̃.de indi.vidu.tol. Adde etiam prædictis, ꝙ ſi promiſi ſimpliciter dare fideiuſſorem,intelligitur de idoneo.ſecundum Bald.in l.filiusfam. C. de fideiuſſo. tamen qui promiſit ſe obligare pro te, non tenetur ſe obligare, niſi te obliges, quia aliàs non eſſet fideiuſſor. ſecundum Bald. hic, qui etiam not. ſubdit, ꝙ ſi promiſi pro te fideiubere, non teneor fideiubere, niſi promittas me indemnem ſeruare, ſecundum formam hic traditam per eum.

ADDITIO.

a ¶Sextò. Adde,& intellige iſtam limitationem, niſi iſte non reperiret fideiuſſores propter dolum, vel propter ſuos malos mores, quia tunc nõ ſtaretur eius iuratoriæ cautioni,ita Iac.& Bal.in Auth.cui relictum.col.2.4.not. j̃. de indic. vid.tol.& iſta difficultas non inuenien.fideiuſſores probatur per ſolùm iuramentum,ſecundum Bal.in l.1.§.1.C. de aſſer.tol. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *An ſit differentia inter iſtas diſiunctiuas, vel,& aut.*
2 *Diſiunctiua poſita inter perſonas,reſoluitur in coniunctam,limita tamẽ multis modis,vt infra per totum.*
3 *Bonum eſt argum.à diſpoſitione legali ad interpretationem vltimæ voluntatis.*
4 *Quando duo ſunt alternatiuè conſtituti tutores à teſtatore, ambo copulatiuè admittuntur.*
5 *Alternatiua poſita inter res,non reſoluitur in coniunctam.*
6 *Licita eſt extenſio, & arg.ab vltimis voluntatib.ad contractus.*
7 *Si teſtator legauit Titio domum aut fundum,cuius erit electio,an hæredis,an legatarij.*
8 *De materia diſiunctiuę videas hic remiſſiuè.*
9 *De alternatiua,quæ ponitur inter ſummas, & dilationes temporum,videas hic remiſſiuè.*
10 *Alternatiua negatiuè poſita,an requirat concurſum vtriuſque.*

LEX IIII.

CVm quidam. Iſta eſt bona, & vtilis. l.hoc dicit. Diſiunctiua poſita inter perſonas honoratas,reſoluitur in cõiunctam,ſecus ſi inter res, tam in vltimis volũtatib. quàm in contractibus. hoc dicit tota l. Et licèt Docto.vt Cyn. Albe.Bar.Sal.& Ful.hic diuidant iſtam.l.in 4. Ego particularius in ſeptem diuido,quæ ſeparatim in tex.apparent. In prima ponitur thema.In ſecunda ibi, dubitabatur. eliciuntur dubitationes ex themate.In tertia ibi,cùm alij.referuntur opin.Antiquorum.In quarta ibi,melius itaque.ponitur vera deciſio Imperatoris.In quinta ibi,quemad.enim.adducitur ſimile.In ſexta ibi, ſed hæc quidem.ponitur limitatio,vt deciſio Imperatoris procedat, quando diſiunctiua eſt poſita inter perſonas,ſecus ſi inter res.In ſeptima in fi. ibi, quod etiam in contractibus.ponitur extenſio,& illa intelligitur in gl.dupliciter.Primò, vt illa extenſio referatur ad ver.proximum. Secundò, & melius, ꝙ ad totam.l.dubium ergo huius. l. eſt,quando diſiunctiua ponitur inter perſonas in quatuor caſib. In inſtitutionib. In legatis,vel fideicom.In libertate.In tutela.Quãdo ergo teſtator inſtituit hęredem Titium aut Seium, vel facit legatũ Titio aut Seio, &c. iungendo tertiam,& quartam partem text.pondero, ꝙ in hoc tex.ſunt ſex prin.opin.variæ,& contrariæ,in tantum,ꝙ niſi eſſet facta iſta.l. vix credo, ꝙ potuiſſet haberi firma deciſio. Prima opin.ponitur ibi,dubitabatur,vtrum ne inutilis ſit,& verè videtur inſtitutionem, vel legatum reddi inutilẽ, ratione dubij, per l.duo ſunt Titij.ff.de teſta.tut.& l.ſi fuerit. ff.de reb.dub. & magis in ſpecie, ꝙ iſta alternatiua propter incertitudinem deberet vitiare,probatur in l. item ſi ſeruus.§.fin. cum l.ſeq. & ſeq.ff.de ſtip.ſer.licèt Bar.alleget.l.proinde, vbi ſeruus duorum dominorum ſi ſtipulatur alternatiuè,propter incertitudinem ſtipulatio eſt inutilis, & per illum text.ſi non eſſet iſta.l.fortè idem dixiſſemus.ideo dicunt Cy.Bar.& alij hic, & Bar.in l.Caius.ff.ſol.mat. & Bal.in c.inter cæteras.in 2.col.de reſcr. quòd illa lex.item ſi ſeruus,cum ſequen.corrigitur per iſtam,& hoc *communiter tenetur*. quicquid teneat Sal.hic. Secunda opi.ponitur in tex.ibi, an occupantis melior conditio ſit, vt qui eſſet magis vigilans, & magis ſolicitus in habendo legatum, haberet legatum. ſicut in ſimili in l.plurib. ff.de procur. vbi quando ſunt conſtituti plures procuratores inſolidum,melior eſt conditio accipientis.in l.inter eos.ff.de re iudi. Tertia opin.ponitur ibi,an ambo ad huiuſ-

modi

modi lucra, & hoc videtur tenendum, quasi disiunctiua resolueretur in coniunctam. sæpè enim alternatiua pro coniuncta ponitur,& ècontra.l.sæpè. ff.eo. & istam tenet hic Imperator. ¶Quarta ponitur ibi,& an secundum aliquem ordinem. videbatur enim,ꝙ q primò scriptus erat,præferretur.l.quoties.ff.de vsufru.& §.quibus.s̃.in 1.constit. Quinta opin.ponit ibi, cū alij primum.& ista est diuersa à p̃cedenti,sed in effectu non discrepat,ꝙ primo loco vocatus intelligatur institutus,& sic præferatur,secundus autem intelligatur substitutus,& ad hoc facit.l.1. in fi.s̃.de edi.diui Adri.tol.& l.fin.ff.de hęr.insti. tamen ibi text. non loquuntur,quando diuersæ personæ disiunctiuè instituuntur.Sexta opi.ponitur ibi,& alij in fideicom.& pro ista faciebat, quia vltima voluntas deroget priorib.hinc est,ꝙ vlt. testamentum semper ipso iure derogat præcedentibus, si non habeant clausulam derogato.l.sancimus.in verbo,ipso iure.s̃.de testa.§. pen.insti.quib.mod.test.infir.l.si quis priore.ff.ad Treb. iuncta.l. si quis in princ.ff.de leg.3.hinc est, ꝙ in vlti.testamento semper intelligitur tacitè clausula, cassans, & annullans omne antecedens testamentum,dicit Bal.in l.fi.in 5.q.s̃.de edi.di.Adr.tollen. Sic etiam in contractib. vltimi derogant prioribus.l. pacta nouissima.vbi multas dedi extensiones.s̃.de pact. imò etiam in cō tractib.non est necesse ponere clausulam, cassantes, & irritantes omnes alios cōtractus pręcedentes, quia in vltimo ꝙtractu semper intelligitur tacitè,nisi pręcedens ꝙtractus haberet clausulam obstatiuam ad sequentes.tex.est,quem ibi Bal.dicit sing. in c.1.de transac.& sic vides ex diuersitate istarum opi.qualiter casus huius.l.fuisset valde ambiguus,nisi esset edita ista lex,quæ propterea redditur valde vtilis,& necessaria.¶In primis ponde
1 ra multum text.in prima parte,& seq.† qui non facit differentiam inter dictionem vel, & dictionem aut, imò vtitur promiscuè dum dicit ille,vel ille.postea dicit illi,aut illi.quòd iam hic est tex.contra id,quod dicit hic Cy.in 7.oppo.& sequitur Albe. nam dicunt aduertendum,qd̃ est duplex disiunctiua, quædam est simplex, vt est aut: alia est non simplex, sed quę ampliationem inducit, vt dictio vel, & seu, & per hoc infert Dyn. hic in 1.q.& sequitur Albe. ꝙ si testator legat alicui pecuniam,quam habet in bursa,vel in arca,ꝙ vtraque pecunia debetur,quia dic-
a tio,vel [a], non est simplex disiunctiua,sicut aut,sed est ampliatiua sicut dictio seu.l.si quis ita.ff.de auro,& argen.leg. certè ista differentia est contra hunc text.qui promiscuè vtitur,nec facit differentiam inter vel, & aut, & ita reprobat Fulg. Cyn.hic,in prin.& in fi.& Bart.in l.si quis ita.ff.de aur.& argen. leg.vbi om-
b nino vide,verum est,ꝙ dictio seu, [b] stat augmentatiuè, & facit vtrunque deberi.d.l.si quis ita. ideo si testator legat libros,quos habet Paduæ, seu Bononiæ, omnes veniunt, secundum Bald. hic in 8.oppo.& Pau.& est glo.not.63.distin.c.ego Lud.ꝙ vlti-
c mum limitat [c] mirabiliter,& singulariter Bal.nec alibi legi in c. inter cæteras.in fin.col.de rescrip.vbi quærit,pone,ꝙ testator legat mihi equum suum album,seu nigrum,an debeam habere vtrunque equum,videtur,quòd sic per dictionem seu,quæ stat ampliatiuè.d.l.si quis ita. Contrarium determinat Bald.ex quo testator vsus est singu.numero,equum,ex quo apparet me noluisse habere nisi vnum: nam licèt arguere à numero. l. Iulius Phæbus.quę est l.fi.ff.ad Treb.& singulariter vult,ꝙ dictio,seu, tunc demum stet ampliatiuè, quando ponitur inter dictiones pluralis numeri,secus si sing.numeri.Cogita, quia apud me periculosa est limitatio. Secundò limitat sing. Archid.in d.c.ego Lud.vbi est gl.magistra,quam allegaui,& idem Archi.in c.statutum.§.cùm verò.in 1.col.de rescri.in 6.ꝙ dictio seu, stat augmentatiuè,seu ampliatiuè,& sic debet augere, sed non immoderatè. sicut in simili dictio plures,ad modicam summam debet referri.l.& si post tres.vbi dixi.ff.si quis cau. iuncta.l. hæc adiectio.ff.de verbo. significa.certè magnum dictum est, & suprema limitatio, nec inuenio referentem, vel impugnantem, tamen apud me dubium est propter præcedentia exempla, in quibus fit magnum augmentum per dictionem seu. & simile
2 de dictione plures,est satis à remotis.Cogita. ¶† Secundò not. ex tota. l. quòd disiunctiua posita inter personas, resoluitur in coniunctam. Intellige, quando alternatiua est posita inter personas honoratas, secus si inter grauatas. vnde si testator grauat Titium aut Seium hæredes dare decem Caio, ista alternatiua posita inter personas grauatas, non resoluitur in coniunctam, imò quilibet tenetur insolidum, & à quocunque totum peti potest.l.si ex toto.§.1.de leg.1.Nec obst.tex.noster, vbi alternatiua ponitur inter tutores, & sic inter personas grauatas, & tamen resoluitur in coniunctam.respondet Barto.hic, quòd speciale est fauore pupillorum, vel responde secundum Cyn.hic, in 1.oppo. Bald. in 2.& Fulg.& Imo.in d. l. si ex toto.§.1. quòd tutela principaliter est honor,licèt habeat onus onnexum.¶Secundò limita istam. l. quando alternatiua ponitur inter personas honoratas non data electione alteri,secus si electio sit data hæredi aut alteri,vt quia dicatur,lego Titio aut Seio,quem hęres elegerit, tunc alternatiua non resoluitur in coniunctam, quia sic tolleretur electio hæredi.l.si Titio, aut Seio. de legat. 2.l.vtrum. §. cùm quidam. ff. de rebus dubijs. ¶Tertiò limita istam. l. procedere, quando disiunctiua ponitur inter personas honoratas, inter quas non cadit affectio, tunc bene resoluitur in coniunctam, aliàs si cadit affectio, attenditur ordo affectionis, nec alternatiua tunc resoluitur in coniunctam. l. cùm pater.§.penult.ff.de lega.2.licèt aliter,& malè dicat hic glo.in verbo in personas. Facit, quod vult gloss.not. in l. Gallus.§.1.cum suis concord.ff.de libe. & posthum. quæ loquitur, quando copula ponitur inter personas, inter quas cadit affectio, & ordo charitatis. Simile est ècontra, quando alternatiua ponitur inter personas,inter quas caderet ordo odij, puta si statutum disponat, quòd damnum robariæ teneantur emendare consanguinei, aut homines de districtu, tunc alternatiua non resoluitur in coniunctam,sed attenderetur ordo odij, vt prius consanguinei teneantur secundum Nicol.de Mutin.hic, & Angel. in lectura Perusina. ¶ Quartò limita istam. l. non procedere, quando alternatiua ponitur inter personas, inter quas non potest actus valere iure nominatim,tunc valet in persona alterius tanquam adiuncti, & non resoluitur in coniunctam. vnde si quis stipulatur sibi aut extraneo absenti, si extraneo stipulari non potuit, censetur ergo ille extraneus adiectus solutioni, vt illi possit solui, & tunc disiunctiua non resoluitur in coniunctam.ita proprie loquitur text. in l.cum quidam. §. qui sibi. ff.de verbo.oblig.& hoc est, quod vult dicere glo. fin.hic in fin.not. Bar.& alij in l.Caius.ff.soluto matrimo. ¶Quintò limita istam. l.non procedere, quando disiunctiua esset posita inter personas electas ad aliquod officium, ad quod non possit eligi nisi vnus,tunc alternatiua non resoluitur in coniunctam, imo neutrius electio valet, propter incertitudinem, vt quia populus Romanus eligeret Titium, aut Seium in Senatorem Romæ, vbi solus vnus potest esse Senator, vel populus eligeret Titiũ, aut Seium in Potestatem. sicut si Canonici eligerent Titium, aut Seium in prælatum.text.est in cap. in electionibus. de elect. in sexto.secundum Ange.hic in lectura Perusina, & in effectu Paul.hic, qui corruptè allegat cap.cùm Vintonien̄sis.de elect. quod parum facit. ¶Sextò limita notabiliter istam.l. non procedere fauore nunptiarum & dotis,vnde si auus maternus,vel alius extraneus,qui dedit dotem, stipulatus sit illam reddi mulieri aut sibi, tunc alternatiua non resoluitur in coniunctam, quia sic vtrique acquireretur actio de dote, imò mulier præfertur, cui soli acquiritur, etiam si ex ordine scripturæ præpositus sit ille,qui dedit dotem.tex.est in d.l.Caius.ff.soluto matrimonio. vbi Barto. & Docto.notant pro limitatione huius l.& Bald.hic in quinta oppo.Ange.& Salycet. Bald.in l.fin. C.communia vtriusque iudi. & vide, quod dicit Bar.se per hoc dixisse in facto in d.l.Caius.¶Septimò limita istam.l.procedere,quando inter personas est solùm posita disiunctiua, secus si sit coniunctiua, & disiunctiua, tunc disiunctiua non potest resolui in coniunctam, quia esset superflua, vt si testator legat fundum Titio,& Seio,vel alteri eorum, tunc alternatiua vel, non resoluitur,sed intelligitur simul vtrique legare, & altero mortuo,vt alter superstes totum habeat, & si dicas, quòd omnino habuisset ex iure accrescendi, dic, quòd vtilitas est,quia si habuisset per ius accrescendi, teneretur ad onera collegatario iniuncta,sed quia habet ex iudicio defuncti, non teneretur, text.est sing.in l.si fundum sub conditione.§. his verbis,vbi Bart. & alij. ff.de leg.1.vbi in specie Bald. not. pro limitatione huius l.& dicit se nescire alibi, *& sequuntur ibi omnes Modern.* & Cum. etiã reputat singul.licèt Paul. ibi in vtraque lectura alleget pro concordanti text.in l. hæredes mei. §. fin. ff. ad Trebel. & facit secundum Pau.ibi,quòd si duo deponunt rem cum pacto,quòd eis,vel alteri eorum restituatur, vt ibi per eum. Facit etiam secundum Bar.& Pau.ad compromissum, quod fit in tres cum clausula,quòd omnes,vel alter eorum,&c. Sicut fit in delegationibus Papæ, vt in c.prudentiam.de offic.delega.& cap.cùm plures.cod.titu.in sexto.Barto. Angel.& alij in d.l. hæredes mei. §.fin.& in l.duo ex tribus.ff.de regulis iuris.Bald.in l.1. in quinta

q.ff.

ADDITIONES.

a ¶Dictio vel. Adde Raphael. Cuman. consilio 176. incipien.statuto Papiensi cauetur.

b ¶Dictio seu. Adde Cyn. in l.conuenticulam. C.de Episc. & cler.glo.fin.& ibi Doct.in c.bonæ.el.1.de postu.prælat.Archid.in c.1.de stat.reg.libr.6.Card.in cle.1.in §.porrò.de sum.Trin.

c ¶Limitat. Adde,quòd istam limitationem firmat Socin.in l. si is qui.§. vtrum. col.2.versi.ex his.ff. de rebus dub. & vide Dec. in c.inter cæteras. extra de rescrip. BELLAC.

Source : BIU Cujas

q.ff.de offic.conſul. & in l.2. in 7. colum. C. de liber.& eorum liber.¶Octauò limita iſtam.l.non procedere, quando intentio loquẽtis refragatur, tunc alternatiua nõ reſoluitur in coniunctam, puta aliquis volẽs peregrinari deponit libros ſuos apud fratres Predicatores, & dicit, quòd elapſo anno reſtituant libros ſibi, aut Titio, aut Caio, tunc alternatiua non reſoluitur in coniunctam, quia ſic rrquireretur, quòd omnes venirent ad capiendum, ſed iſta non fuit intentio ſua,ideo alternatiua ſtat propriè.l.donationes. 2.§.penult.ff.de donat.l.Publia.§.fin. ff.depoſi.l.creditor.§.duob.ff.mand.ſecundum Alber.hic in pe-
3 nult.colum.¶† Tertiò not.ex 5.parte tex.quòd bonum eſt argum.à diſpoſitione legali ad interpretationem vltimæ voluntа.& vltima voluntas cenſetur lex.§.diſponat. cum ſim.in Au-
4 then.de nup. ¶† Quartò not.ex text.ibi, *tutoris ambo fungantur officio*, quòd quando duo ſunt alternatiuè conſtituti tutores à teſtatore, quòd ambo copulatiuè admittuntur. Limita iſtum text. procedere, quando alternatiua eſt poſita inter perſonas tutorum, tunc reſoluitur in coniunctam, ſecus ſi eſſet poſita inter perſonas pupillorum data electione tutori, tunc vitiaretur.text.eſt notabilis in l.tutor ita.vbi Bartol.declarat.ff.de teſt. tut.& Ange.hic in lectur.Peruſina,quicquid in alia minus cor-
5 rectè dicat.¶† Quintò not.ex ſexta parte text. quòd differentia eſt,quando diſiunctiua ponitur inter perſonas,tunc reſoluitur in coniunctam, ſecus ſi ponatur inter res, ratio diuerſitatis eſt ſecundum Odofred.& Alberi.hic in prima colum. in fin. nam diſiunctiua perſonarum ideo accipitur pro coniuncta, quia veriſimile eſt teſtatorem ſic ſenſiſſe, & hoc non nocet hæredi, ſed in alternatiua rerum noceret hęredi ſi reſolueretur in coniunctam. nihil enim intereſt hæredis dare vnam rem potius vni quàm duobus, ſed bene intereſt,ſi vtranque rem præſtare cogeretur. Iſta ratio non eſt generalis,quando alternatiua ponitur inter inſtitutiones. melior ergo ratio eſt ſecundum Bald. hic in 1. notab. quia quando alternatiua ponitur in perſonas, niſi reſolueretur in coniunctam, diſpoſitio eſſet inutilis propter perſonæ incertitudinem,vt ĩ.dixi.in princip.ſecus quando ponitur inter res.cùm in dubio electio ſit legatarij,vt dicam in
6 gloſſ.¶† Sextò not. ex vltima parte text. quod licita eſt exten-
a ſio, [a] & argumentatio ab vltimis voluntatib. ad contractus. facit.l.final.vbi remiſſiuè dixi.ſ̃ .de legat.¶ Gio.in verbo incorrupta.diuiditur in tres. In prima ad declarationem tex. reſpondet tacitæ quæſtioni.In ſecunda opponit,& malè ſoluit.In tertia etiam opponit, & dupliciter ſoluit. Secunda ibi,ſed certè imò in reb.Tertia ibi,item contra in l.ſi quis ita.Redeo ad primam partem,& quæro, ſi teſtator legauit Titio domum, aut fundum, certè alternatiua poſita inter res ſtat propriè, vt hoc text.Quæro cuius erit electio,an hæredis, an legatarij?gl. dicit, quòd hæredis,& debuit moueri per regulam, quæ habet,ꝙ in alternatiuis electio eſt debitoris.iurib.in ea allegatis, ſed illa iura loquuntur in contractib. In legatis autem diſtinguit,aut verba executiua referuntur ad hæredem, & tunc electio eſt hæredis,aut ad legatarium, & electio eſt legatarij. l.planè. §.penult. ff.de legat.1.& eſt glo.magiſtra. in l. Lucio. ff. de legat.2. & iſtis duob.caſib.idem in contractib. eſt.l.ſi ſic parua. ff.de verb.oblig. Aut ſumus in dubio, tunc eſt differentia inter contractus, & vltimas volunta. quia in contractib.electio eſt debitoris. l. plerunque.in fin.alleg.in gl. ſed in vltimis voluntatib. in dubio electio eſt legatarij,ſecundum glo.in d.l.Lucio. declarant Angel.Salic.& Fulgoſ.hic.Ratio diuerſitatis eſt,quia in vlti.volun. largior fit interpretatio.c.cùm dilecti.de dona.poteſt etiam ratio colligi ex.l.ſi ſeruus legatus.§.cùm homo.de legat.1. vt hic
7 ſubtiliter per Fulgoſ.¶† In ſecunda parte gloſ.cùm reſpondet ad d.l.quintus.§.ſi. quòd ibi ſit ſpeciale. Reſpondent Doct.hic,
b quòd ibi loquitur in alternatiua, [b] quæ reſoluitur in coniunctam,ne nos ſub incerto reliquat, vt declarat Bart.in l.ſi si, qui ducenta. §.vtrum. ff.de reb.dub. Reſponde melius ſecundum Bartol.in d.l.quintus,quòd ibi alternatiua ponitur inter genus, & ſpeciem,ideo reſoluitur in coniunctam.l.ſæpè. ff.de verbor. ſignific.¶In tertia parte glo.tene ſecundam ſolu. quam ſic declara, quia quædam eſt diſiunctiua propriè, & ſimplex, quæ tã verba,quàm ſenſum diſiungit,vt in dictione,vel & aut.& de iſta loquitur iſta.l.quędam eſt diſiunctiua non ſimplex,ſed augmẽtatiua,vt ſeu,& de iſta loquit contrarium,& dixi in l.1.no. text. ¶Glo. fin. in verbo contractib. aliter intelligendo quàm viſus ſit intelligere Bartol. diuiditur in quatuor partes. In prima declarat text.in fin. dum dicit, quòd etiam in contractibus locum habet, vt referatur ad verſic. proximè præcedentem, quando alternatiua poſita eſt inter res, quòd ſtet propriè, vt hoc procedat non ſolũ in vltimis voluntatib. ſed ẽt in contractibus. In ſecunda ibi, ſed certè meo iudicio, quærit gloſſ. an etiam id,quod dictum eſt in tota iſta. l. habeat locum in contractibus,vt ſic verſi.iſte fin.referatur ad totam. l. & gloſſ. bene determinat,quòd ſic. In tertia ibi,nec obſt.opp. contra iſtam ſecundam extenſionem. In quarta ibi, item nec obſt. oppo. contra text.& reſpondet:declara,vt ibi dixi in text.in 4. fallent.
8 ¶† Et de materia diſiunctiuæ vltra Cyn. & plenius Alberic. & Salicet.hic,recurre ad Bartol.in l.ſi is, qui ducenta. §.vtrum.ff. de rebus dubijs. ponunt Doctor. vbi eſt text. in capitul. inter cæteras.de reſcrip. vbi etiam ponunt de alternatiua poſita in ſtatutis,& in reſcrip.Papæ,& in ſpecie Bald. hic in pen.colum.
9 ¶† Et de alternatiua, quæ ponitur inter ſummas, & dilationes temporum, eſt tex.in l.ſi ita ſtipulatus fuero decem, aut quindecim.ff.de verbor. oblig.vbi dicitur, quòd minor ſumma intelligitur,& maior dilatio temporis,quia ſemper, quod minimum eſt ſequimur.l.ſemper in obſcuris.ff.de regul. iur. declarat Bal.in d.c.inter cęteras.vide etiam ad materiam tex. ſolennem in l.2.C.de caſtr.& miniſte.libr. 12. quem allegat Bald.ad pulchram quæſtionem in l.1.in prin.ff.de conſti. prin. vide etiã de alternatiua text.notabilem in c.1.de eo,qui ſibi, & hæredib.
10 ſuis.in vſib.feud. ¶† Not.etiam, ꝙ alternatiua negatiue poſita ſemper requirit concurſum,puta ſi Stichum, aut Pamphilum non dederis, promittis tale quid, vnum dando non liberatur ſecundum.d.Anto.& Panor.in d.cap. inter cęteras. licèt Imol. ibi contrarium,& malè teneat, quia eſt text.in d.l.ſi is, qui ducenta.§.cùm ita.vbi pulchrè Bar.aſſignat rationem logicalem, & hoc vltimum nota pro limitatione ad omnia ſupra dicta.

ADDITIONES.

a ¶Licita eſt extenſio. Adde Imol.in l.ſi conſtante.ff.ſolut.matr.Barba. in repe. rubr.C.qui admit.

b ¶In alternatiua. Adde Chriſtophor.in §.ſi.plures.inſtit.de hæredib. inſtituen. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Relictum familiæ continet propinquos, & coniunctos teſtatoris, non omnes ſimul, ſed gradatim.& num.25.*
2 *Quid ſit ſuggeſtio.& quæ differencia ſit inter ſuggeſtionem,& relationem.*
3 *Appellatione familiæ qui veniant in relicto ei facto.*
4 *Qui dicantur de proſapia,& qui dicantur de cippo, vel de ſtipite, vel de agnatione.*
5 *An appella. familiæ contineantur filij nati tempore diſpoſitionis, vel contractus,vſque ad num.13.*
13 *An filij naturales tantum dicantur de familia, ſeu de domo.& nu.14.*
15 *Mulier popularis,quæ nubit viro nobili,efficitur nobilis, cùm efficiatur de familia viri.*
16 *Mulier non ſolum durante matrimonio dicitur de familia viri, ſed etiã ſolut.matri.durante viduitate.*
17 *Si maritus plebeius accipiat vxorem nobilem, non per hoc efficitur nobilis.*
18 *Populari accipienti nobilem vxorem non competit exceptio non numera.dotis, ex confeſſione quam fecit de receptione dotis, idem etiam eſt in ſene accipiente puellam in vxorem.*
19 *Qui conſtituunt familiam,& ſic ſunt caput familiæ, comprehenduntur appella. familiæ.*
20 *Appella.Curiæ Romanæ veniunt Cardinales.*
21 *Appella.familiæ veniunt indiſtinctè omnes propinqui.*
22 *Appella.propinquorum non veniunt affines.*
23 *Soluto matrimonio an ſoluatur affinitas, & num.24.*
26 *Ad legatum factum fratribus, admittuntur tantum fratres vtrinque coniuncti, licèt teſtator habeat quoſdam ex parte matris, & quoſdã ex parte patris, & matris.*
27 *Stante ſtatu.quòd contractus minorum,vel mulierum non valeant,niſi interueniat conſenſus duorum propinquorum, non ſufficit ad hoc habere duos ex remotis,ſed de proximiorib. & ſic gradatim.*
28 *Si appella. familiæ referatur ad res, intelligitur de facultatib. ſeu reb. & quomodo cognoſcatur,an referatur ad perſonas,vel ad res.*

LEX V.

Vggeſtioni. Relictum familiæ alicuius continet propinquos ſm ordinem, & ẽt generum, & nurum,aliàs ad res porrigitur.h.d.vel ſic, & pinguius, & clarius. Terminus familiæ trib.mod. ponitur pro familia coniunctorũ,& ſic pro eadẽ proſapia, ſeu parentela. Item pro familia liberorum, vel libertorũ, ſeu ſeruorum. Tertiò pro ſubſtantia bonorum.h.d.prima pars vſque ibi,& ſi quis.Et ſi legatur fami
1 lię alicuius, puta, † quia teſtator dicat relinquo talẽ fundũ familiæ meæ, tunc veniunt ꝓpinqui, & ꝙiuncti teſtõris,nõ omnes ſimul, ſed gradatim ſm ordinem coniunctionis, & ſucceſ-

Source : BIU Cujas

ſionis, & in defectum coniunctorum, veniunt affines, nō oēs, ſed illi tantum, qui habentur loco filiorum, vt gener, & nurus mortuis filijs fam. & filiab. h. d. ſcđo vſque ad verſ. fi. qui incipit in alijs autem & quando teſtator diſpoſuit de familia, intelligitur diſponere de ſubſtāntia, & bonis ſuis. h. d. tertiò, & vltimo, & hoc ſummarium ſit loco diuiſionis, & caſus, & vide, l. pro-
2 nunciatio. §. familiæ. ff. cod. ¶† In text. ibi, ſuggeſtioni. quid ſit ſuggeſtio, & quæ ſit differentia inter ſuggeſtionē, & relationē, eſt glo. ord. in l. 2. ſupra de legib. facit ca. ſuggeſtum. cum ſimil. de deci. ¶ In text. ibi, nulla ſpecialia adiectione. hoc ideo dixit text. quia ſi aliqui de familia fuiſſent ſpecialiter nominati, illi prius admitterentur. l. cùm ita. §. fin. vbi notabiliter Barto. ff. de
3 leg. 2. & glo. hic in verbo nulla. ¶† Not. ex tota. l. maximè in ſecunda parte princip. quòd ſi fiat relictum familiæ, qui veniant
a & ꝓtineantur [a] appellatione familiæ, & quo ordine dic, vt habes in text. Et vide ad materiam Angel. notabiliter in conſil. 16 incip. non ſeruato ordine quæſitorum. in 1. volum. & in cō-
4 ſil. 88. cum duob. ſeq. in eo. vol. † Qui autem dicantur de proſapia, eſt glo. in l. ſi quis ex corpore. in verbo proſapiam. C. de
b murileguliis. lib. 11. Qui autem dicantur de cippo, [b] quod eſt vocabulum ruſticum, vel de ſtipite, vel de agnatione, ponit Angel. hic in lect. & Pau. hic. & de iſtis multis ſimlib. ponit plenè Bal. in repe. c. ſi pater. de teſt. in 6. & latè Barba. in commento. l. cùm acutiſſimi. ff. de fideicommiſ. ¶ Sed iuxta iſtum text. qui dicit, quòd appellatione familiæ continentur filij filiæ, &
5 alij propinqui. ¶† Quæro, an appellatione familię contineātur filij nati tempore diſpoſitionis, vel contractus, an contineātur etiam omnes in poſterum naſcituri? & pro intelligen-
6 tia ſubijcio rem in terminis. ¶† Pone, aliquis paterfami. facit pactum cum furnario, quòd teneatur coquere panem pro ſe, & familia ſua, pro decem ſingulo anno. Pone, quòd familia augeatur poſtea, quia tempore cōtractus habet duos filios, poſtea nati ſunt plures alij, an piſtor erit obligatus pro eod.
c pretio ad coquendū panem pro tota familia? [c] Iſtā qōſtionem format Iac. But. in l. fi. circa fi. ff. de ſacroſ. Eccle. vbi ꝑ illū tex. de terminat, ꝙ non, qa aliàs familia poſſet creſcere in infinitū, vn de illa cōuentio, quæ facta eſt de familia, dēt intelligi de familia, quæ eſt de præſenti, non quę poſtea augeatur. l. ſi ita. ff. de auro, & argen. leg. & iſtam deciſionem refert, & ſequitur Imol. in clem. literas. in 25. colu m. de reſcrip. vbi latè examinat hanc materiam, & ponit multas ſimiles quæſtiones, & refert idem tenere Ioan. Andr. in c. quanto. de conſtitu. vbi de materia per Canoniſtas. Pro iſta deciſione facit. l. cui fundus. in fi. ff. de condi. & demonſtr. vbi Dyn. Albe. & alij inducunt ad multas ſimiles quæſtiones, & in ſpecie, pone, quod alicui ſit conceſſum, ꝙ poſſit in aliquo nemore incidere ligna pro ſe, & familia ſua. Mortuus eſt relictis filijs pluribus, vnuſquiſque filiorum habet tantam familiam de per ſe, ſicut habebat ille ſolus, an vnuſquiſque filiorum poſſit incidere ligna pro ſe, & familia ſua? dicunt, quod non, quia intelligitur de familia præſenti, non de ea quæ augebitur, vnde illi filij ſimul poſſunt incidere tot ligna,
7 quot potuiſſet pater ſuus tunc cum tota familia. † eodem modo determinat, quis habebat prædium iuxta molendinum monaſterij, dedit illud prædium monaſterio cum hoc, quòd monaſterium teneatur perpetuò ad molendum pro ſe, & filijs ſuis, certè ſi alij filij ſuperueniant, nō tenetur monaſterium, qa
8 intelligitur de filijs natis non de naſcituris. ¶† Ad idem facit, quod determinant Cyn. & Alberic. in l. non modus. in fin. per illum textum. C. de ſerui. & aqua, quòd ſi aliquis ruſticus promiſit cuilibet canonico talis Eccleſię dare 10 pro anniuerſario, vt tempore promiſſionis non erant niſi decem canonici, poſtea effecti ſunt 20. non tenebitur dare. 10. omnibus 20. ſed 10. tantum, prout erant tempore conuentionis, & iſtam vlti. deciſio. ſequitur etiam Imol. in d. clem. literas. circa 17. co-
9 lum. de reſcrip. † Faceret etiam, quòd determinant Hoſtien. & alij in d. c. quanto. de cenſi. de eo, qui promiſit præſtare procur. fratribus, quòd ſi excreuerunt in numero, non teneatur ad numerum auctum, & ad hoc poſſes addere multa ſimilia. In contrarium videtur facere, quod decidit Alber. in pulchra quęſtio. in Authen. hoc ius porrectum. ſupra de ſacroſanct. Eccleſ. in 10. colum. vnam aliam pulchram quæſtion. ſubijcio, & etiam refert in l. in lege. in fin. ff. de contrahen. empt. & in dicta
10 l. non modus. C. de ſerui. & aqua. vbi quærit, † pone paterfam. conuenit cum Abbate, & conuentu monaſterij, quòd molendinum monaſtrij teneatur ſibi molere, & familiæ pro certa annua præſtatione, & tempore celebrati pacti præſuppone, quòd monaſterium non ſit lęſum, dende iſte pater procreauit multos filios, & eo mortuo vnuſquiſque filiorum habet tantam familiam, ſicut pater, omnes iſti filij volunt, quòd monaſterium molat omnibus illis pro illo ſolo pretio, in quo cōuenerat pater, decidit Alberic. quòd de ſtricto iure monaſterij tenetur cuilibet filiorum cum familia. per l. ſi ſeruitus. ff. de ſer-
11 ui. vrban. prædior. † Breuiter circa primam quæſtio. princip. quid tenendum? vide Barthol. Vero. in tracta. ſerui. vrba. in capitul. primo, quod eſt de furno. vbi latè examinat arguendo ad partes, poſteà determinat diſtinguendo, vt ibi per eum, & declarat quid de alia familia aucta capiendo familiam pro ſeruis.
12 † Et vltra eum, quod appellatione familiæ veniant etiam filij naſcituri, tenet Paul. de Caſtr. in conſil. 27. inter cætera. per optimum text. in l. penult. vel fin. cum gloſſ. ff. de fund. inſtruct. Ad prædicta faciunt tradita per Bartol. & plenius Imol. & Moder. in l. damni. §. ſi is, qui vuas. in fin. colum. ff. de damn. infect. vbi inter multa tangitur de priuilegio exemptio. conceſſo Eccleſiæ certi loci, an extendetur ad Eccleſias poſteà auctas. de quo eſt glo. ordinar. & ibi Doctor. in capitul. cum capella Ducis. de priuileg. & multa ſimilia coaceruauit Alexand. in conſilio 177. incip. in occurrenti. in ſecundo volum. Intellige tamen appellatione familiæ contineri filios, verum eſt, quando ſunt filij, qui habitant ſimul cum patre, ſecus ſi ſeorſum habitarent, quia illa propriè dicitur familia, quādo ſimul habitant. l. tria onera. ff. de excuſa. tutor. vnde in piſtore, & monaſterio promittentibus coquere, vel molere pro aliquo de familia ſua, non comprehenderentur filij ſeorſum habitantes à patre, ſic limita prædictam deciſio. in relicto autem, quod teſtator faceret familiæ ſuæ, non refert, an filij habitarent ſeorſum, vel ne, patet in hoc text. vbi appellatione familiæ veniunt propinqui, & cognati, & tamen omnes non habitant ſimul. Strictius ergo capitur familia in contractibus, & ſic in quæſtione propoſita, & aliter in rectícto familiæ. Ita not. Petr. de Anchar. in dicto c. quāto. de cenſi. refert, & ſequitur d. Barth. in loco prędallegat. in penul. columna. ¶ Iuxta prædictum not. quærit Bartol.
13 de tribus quæſtio. quas concluſiuè expedio. † Prima eſt, an fi-
d lij naturales [d] tantum dicantur de domo, ſeu de familia, & concludit in effectu, quòd non, niſi aliud ſit ex communi vſu loquendi, vel alia coniectura ex ſtatuto colligatur, vel niſi ſtatutum loquatur per nomina naturæ, non iuris, vt hic per eū, & in l. pronunciatio. §. familię. ff. de verbor. ſignifica. & in l. tutelas. ff. de capit. diminut. Idem tenent Bal. & Angel. hic, & referunt ita fuiſſe iudicatum aliàs. Ita etiam tenet Bald. in capitu. innotuit in fin. columnę de elect. & in l. generaliter. §. cùm autem. ſupra de inſti. & ſubſtitu. Imol. & Modern. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. el primo. ff. ad Trebellian. & eſt bona gloſſ. in clemen. prima. de baptiſmo. ita teneas, quicquid teneant Salic.
14 & Fulgoſ. hic. † Hinc infertur, quòd ſtante ſtatuto, prout eſt Florentiæ, quòd ſi clericus delinquat, omnes de familia, vel domo ſua teneatur, illi, qui eſſent naturales tantum, non tenerentur, ſecundum Cy. in l. quiſquis. infra ad l. Iuliam maieſt. Bal. l. cùm acutiſſimi. infra de fideicommiſ. & in l. lege Iul. ff. de ritu nup. & not. Angel. in conſil. 200. aliàs. 211. & multa pulchra ponit Bald. in capitul. per tuas. de maior. & obedien. & dicta per Bartol. hic, ſequitur Petr. de Anch. in commen. capitul. canonum ſtatuta. de conſtitu. in verſic. dubitat alibi Bartol. & an ad eos tranſeat nobilitas, ponit Bartol. in repe. l. primę. ſi eſt repetitio Bartol. in ſexta columna. infra de digni. libro 11. Flor. in l.
15 qui teſtamentum. in fin. ff. de probatio. ¶† In tertia quæſtione
e concludit Barto. quòd mulier popularis, [e] quæ nubit viro nobili, efficitur nobilis, cùm efficiatur de familia viri, vt hic, & debeat mulier fulgere radijs mariti. l. fœminę. ff. de Senat. l. prima. C. de digni. libr. 11. & ſequuntur Fulgoſ. & Paul. hic, & quòd
f vxor dicatur de familia [f] mariti, & veniat appellatione familiæ mariti, eſt text. in l. quicunque. vbi nota. Bartol. C. de remili. libr. 12. & in Authen. de reſti. fideicommiſ. in princip.
16 † imò fortius probat iſte text. in verb. ſi matrimonium mor te filij, &c. quòd non ſolum vxor durante matrimonio dicitur de familia viri, ſed etiam vidua donec durat in viduitate, ſecundum Bartol. & alios hic. facit. l. filij. §. vidua. ff. ad munic. & l. quoties. C. de priuileg. ſchol. libr. 12. & l. final. C. de
17 bon. mater. ¶† Econtra autem concludit Bartol. in 3. q. quòd ſi maritus popularis, vel plebeius accipiat vxorem nobilem, non

per

ADDITIONES.

a ¶Et contineantur. Adde Bartol. & Bald. in l. fin. de verbor. ſignific. Petr. de Anchar. in cap. quanto. de cenſi.

b ¶De cippo. Iaſ. tangit in l. 1. col. 3. ſ. vnde vir, & vxor. PVRPV.

c Familia. Adde eundem Iaſ. in l. quamnis. numero 136. quæſtio. 22. ff. de flumi. PANCIR.

d ¶An filij naturales. Adde Doctor. in capitul. per venerabil. qui filij ſint legit.

e ¶Mulier popularis. Adde Doct. in l. fœminæ. ff. de Sena.

f De familia. Adde Doctor. & Bartol. in l. etiam. C. de teſtam. Doctor. in capit. hæc imago. 33. q. 5.

Source : BIU Cujas

per hoc efficitur nobilis, quia vxor bene radiat radijs viri, vt
18 dixi, non è contra. §. hoc itaque. in Authen. de consulib. † Alibi
tamen dicit Bart. post glo. in l. si voluntate. C. de dot. promis. q̃
si aliquis popularis acciperet nobilem in vxorem, & confiteretur se recepisse dotem, quam verè non recepit, q̃ sibi non cõpetit exceptio non numeratæ pecuniæ dotis, iuxta titul. C. de dot. cau. non num. propter recõpensationem, & dicit Bar. quòd est suum dictum, & quod consuetudo illud seruat. Et idem dicit Bart. in d. l. diuortio. vbi Moder. ff. solut. matr. in l. si ita stipulatus fuero te sisti. de verbor. oblig. Bald. in l. 1. C. de don. ante nup. in l. pen. §. mulier. ff. solut. matri. & in l. 2. §. fin. ff. si cer. peta. vbi dicit idem esse, quando senex acciperet puellam in vxorẽ, & faceret instrumentum confessionis, non haberet exceptio-
19 nem non numeratæ dotis. ¶† Secundò not. ex text. in verb. parentes, quòd illi, qui constituunt familiam, & sunt caput familiæ, tamen comprehenduntur, & veniunt appellatione fa-
20 miliæ, & ex hoc text. inferunt Old. & Pau. hic, † quòd appellatione curiæ Romanæ veniunt Cardinales. Facit. l. peculium. §. quadrigæ. de leg. 2. & l. ad subeunda. cum glo. C. de decur. libr. 10. & l. 1. ff. de testam. mili. vbi etiam Imperator se militem appellat. Alibi notat Bald. in l. non ideo minus. s̃. de hæred. insti. q̃ id, quòd iudicamus de numero, iudicamus de principio nu-
21 meri. † Tertiò nota ex text. in verbo non solùm propinquos, quòd appellatione familiæ indistinctè veniunt omnes propinqui, & ex generalitate huius text. sequitur, quòd veniunt omnes, siue sint agnati, & sic iuncti per lineam masculi. siue sint cognati. secundum Old. Bald. & Paul. hic, quia sumus in materia fauorabili. s. in legatis, & fideicommis. tamen licèt ipsi non dicant, Bar. & melius in l. cùm ita. §. fin. ff. de legat. 2. dicit, q̃ appellatione familię, non veniunt cognati, saltem attento communi vsu loquendi, quia cognati non dicuntur de nostra familia, nec agnatione, vnde dato, quòd ista l. procederet attenta dispositione iuris, non tamen procederet ex communi vsu loquendi, secundum quem verba testatoris essent hodie intelli-
22 genda. l. librorum. §. quod tamen. de lega. 3. ¶† Quartò not. ex text. ibi, his deficientibus, quòd appellatione propinquorum nõ veniunt affines, etiã si vicem filij obtineant, vt sunt gener, & nurus, vnde secundum Bart. si statutum faceret mentionem de propinquis, vt quia dicat non valere contractus minorum, vel mulierum, nisi interueniat consensus duorum propinquorum, non sufficeret duos affines interuenire, de quo dixi in l. 1. s̃. vnde vir, & vxor. vbi tetigi, qui veniant appellatione coniun-
23 ctorum, & de similibus. ¶† Quintò not. ex text. in verb. si matrimonium morte filij. secundum Bald. & Paul hic, q̃ sol. mat. non soluitur affinitas. In contrarium est text. in l. cui eorum. §. affinitates. ff. de postulan. & glo. solennis in l. sed hoc ita. in prin. in verb. succurrendum. ff. de re iud. Intellige ergo istum text. procedere in materia fauorabili vlt. volu. Item quo ad matrimonium impediendum. capit. non debet. de consangui. & affi.
24 † Et ideo stante statu. quòd affines compellantur ad compromissum, certè dissoluto matrim. illi tanquam affines compelli non pñt, ratio, quia compromissum est grauamen. patet, quia
a iure communi nemo cogitur [a] compromittere, secundum Bartol. in l. furti. §. qui iussu. ff. de infam. Bal. in l. hæc sententia. ĩ. de senten. quæ sine cert. quanti. & q̃ solut. matr. non habeat locum statutum cogens affines ad compromissum, firmat Bald. hic, dicens practicari Perusij, & sequitur Paul. hic, qui reputat not. Adde, quòd idem tenent Bart. & Bald. in d. l. cui eorum. §. affinitates. Bald. in l. affinitates. C. communia de successio. Paul. in l. rei iudicatæ. §. fin. ff. solut. matrimo. Petr. de Anch. in commen. d. cap. canonum statuta. de constitu. versi. quid iuris si statuto caueatur, quod causæ, &c. Ita teneas reiecta distinctione Salic. hic, in fin. facit, quod tenet Bald. in l. 1. circa 20. colum. C. qui accusa. non poss. vbi concludit, quòd si fiat iniuria affini, q̃ soluta affinitate non competat amplius actio iniuriarum.
25 ¶† Sextò not. ex eod. text. ibi, & hoc videlicet gradatim, quòd quando fit relictum familiæ simpliciter, quod ad tale legatum
b non admittuntur simul omnes de familia, sed gradatim, [b] qui sunt proximiores, & ab intest. successissent, illi primò veniunt, & sic successiuè de gradu in gradum, & ex hoc not. Bald. hic, in secundo notabili, quod quando sub vno nomine collectiuo, puta familia, fit nominatio pluriũ personarũ, inter quas cadit prælatio ordinis, & coniunctionis, quòd non omnes simul veniunt, sed gradatim, vt hic, & l. cùm ita. §. fina. & l. peto. §. fra-
26 tre. de legat. secundo. † Ideo dicit Paul. [c] hic, quòd semel alle-
c gauit hunc text. ad pulchram quæstio. quidam testator legauit prædium fratribus suis simpliciter, & iste habebat multos fratres, quosdam ex parte patris, & matris, quosdam consanguineos tantum, & sic ex parte patris, quosdam vterinos, & sic ex parte matris, dicit, quòd ex quo testator legauit fratribus simpliciter, tamen venient, & præferentur tantũ fratres vtrinq; coniuncti, quia illi etiam præferentur in successione intestati. Authen. defuncto. C. ad Tert. & est de mente Bar. in l. Lucius. §. quæsitum. de leg. 3. Bald. in capitul. quæ in ecclesiarum. in 15.
27 colum. de constitu. ¶† Secundò per eundem text. infert singulariter Bald. hic, & si est verum, est vtile dictum, quòd stante statu. quòd non valeant contractus minorum, vel mulierum, nisi interueniat consensus duorum propinquorum, quòd non sufficeret adhibere duos ex remotis, sed statutũ debet intelligi gradatim, vt dicit text. & sic proximiores debent adhiberi non remoti, & ita tenet Angel. hic in lectur. Perusin. & Salicet. hic, & in l. fin. per illum text. vbi etiam Alexand. s̃. de testam. milit. Salicet. in l. viduæ. s̃. de nup. Paul. in l. si cùm dotem. §. si patri. ff. solut. matrimo. facit. l. 1. in prin. ff. de leg. tuto. & text. in d. l. peto. §. fratre. Fulg. etiam hic in 4. notab. non faciens mentionem de Bald. not. ex hoc text. quòd optimum est adhibere proximiores propinquos, quod dicit esse tutissimum, & consultissimum, sed pondera, quòd contrarium tenent Bartol. Bald. & Alexand. in l. transactione. C. de transact. dum volunt, quòd si statutum expressè requirat, quòd proximiores propinqui adhibeantur, & tunc quia statutum expressè dicit proximioríb. illi adhiberi debent, secus si statutum simpliciter dicat propinquos, & idem videtur tenere Angel. in consi. 157. incip. domina Catharina, & in consil. 167. incip. Item statuimus. & dicunt Iacob. Butr. & Salicet. in l. 1. C. vnde vir & vxor, quod consuetudine non seruatur, quia consuetudo non curat, quòd propinqui, qui adhibentur in ꝯctibus minorum, vel mulierum
28 sint proximiores, qui dũmodo sint propinqui, sufficit. ¶† Septimò not. ex fi. text. quòd si appellatio familiæ referatur ad res, intelligitur de facultatibus, seu rebus. quomodo autem cognoscatur, an referatur ad personas, vel ad res, dic, vt per Barto. hic ad fin. in vltima quæstione.

ADDITIONES.

a ¶Nemo cogitur. Adde Bal. in c. 1. in §. si quis quinque. de pace iura. firm. in vsib. feu. Bal. in proœ. Decr. in 5. col. Bal. in c. fi. de reser.

b ¶Gradatim. Habes hic quomodo proximiores vocentur ad successionem. de quo Dec. consil. 321. PVRPV.

c ¶Dicit Paul. Illatio Paul. quam comprobat Dec. consil. 33. colum. final. & aliam Dec. ponit consilio 299. in causa militis commissi. colum. 4. in quinta conclusione. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *In quib. casib. habeat locum istud edictum, & num. 3. 4. 5.*

2 *Licèt testator disposuerit expressè, quod legata, vel fideicommis. quæ reliquit ex testam. debeantur etiam ab intesta. non tamen intelligitur dedisse licentiam hæredi, vt possit ab intesta. succedere.*

Si omissa sit causa testa. Rubr.

¶Glo. rubricæ diuiditur in duas. In prima declarat rubr. In se-
1 cunda ibi, & no. † declarat in quot casib. hẽat locũ istud edictũ. Tu dic clarius pro intelligentia glo. & titul. q̃ si hæreditas non adeatur ex testamẽto, legata relicta in illo testamẽto corruũt. l. si nemo. ff. de re iudic. & l. si nemo. 1. ff. de testa. tute. saluo nisi esset clausula codic. iuxta. l. eam quam. ĩ. de fideic. l. fi. s̃. de cod. eueniebat ergo sæpè, q̃ cùm in testamento esset instit. aliquis ex proximiorib. qui etiam ab intesta. erat successurus, vnde iste ne teneretur præstare legata relicta in testamento, omittebat adire ex test. & adibat ab intesta. propter hoc principaliter factus est tit. ff. eo. & iste, per quem prætor prouidit, q̃ iste hæres institutus, qui adiuit ab intesta. perinde teneatur ad legata, & fideicom. ac si adiuisset ex testa. Intellige tñ, nisi iste habuisset iustam causam omittendi ex testõ, & ideo ab intesta. venisset. l. quia autem. §. si simpliciter. ff. eo. Et de hoc habes pulchrum text. & exemplum, quando testator aliquem instituisset in fraudem, & grauasset multum legatis. in l. cùm pater. §. Titio. in fin. quem omnino vide. de legat. 2. Intellige, nisi testator dedisset expressam licentiam hæredi, quòd posset ab intest. venire, tũc si veniat ab intest. non tenetur ad legata, etiam si testator non dedit licentiam expressam, sed tacitam, q̃ est, qñ testator ipsummet hæredem sibi substituit. l. 1. §. si proponatur. ff. eod.
2 ¶† Not. tñ diligenter, q̃ licèt testator expressè disposuerit, q̃ legata, vel fideicom. quæ reliquit ex testõ, ẽt debebantur ab intest. tñ per hoc non intelligitur dedisse licentiam hr̃di, vt possit ab intesta. succedere. eod. modo licèt testator in testõ posuisset clausulam codicil. per quã legata, & fidecom. intelliguntur ab intesta. repetita, per hoc tamen non intelligitur data licentia hæredi, vt possit venire ab intest. quin incidat in hoc edictum. text. est not. in l. quia autem. ibi, nec enim vtiq; ff. eo. ad fi. princ.

Source : BIU Cujas

& ibi Bar.& Ange.ad hoc notant.Pro h.d.ibi Bar.ſalua tñ meliori ratione, ꝙ licèt in teſtõ ſit poſita clauſula codicil.per quã intelligitur à prin. data licentia hæredi, vt poſſit ab inteſt.venire.l.fi.ſ.de codic.tñ ſi veniret ab inteſt. in fraudem legatorum, dicit Bar.ꝙ incideret in hoc edictũ,& ſequitur Ang.ibi,& Bal. hic, licèt Sal. in l.1,in 1.oppo.ĩ.eo. reprobet.† Stat ergo, ꝙ hoc edictum principaliter fuit inuentum propter ſcriptum hæredem,qui cùm ſit ex proximiorib.teſtatoris,etiam ab inteſt.ſuccederet.tñ ſm Bar.& Ang.& Pau.hic,& Bar.in rubr. ff.eo.iſtud edictum fuit extenſum à princip. ad alios duos caſus,de quib. hic in gl.qñ aliquis eſſet ſcriptus hæres, & datus ſibi ſubſtit. ſed legata, & fideicom. eſſent ab hærede ſcripto nominatim relicta,quo caſu non intelliguntur repetita à ſubſtituto.l.Celſus.§. quod alicuius de leg.2.l. licèt Imperator.vbi Bar.& alij. de leg. 1.iſto caſu ſi inſtitutus per fraudem, vel pecun.omittat, vt locus eſſet ſubſtituto, & ſic, vt legata extinguerentur,locum haberet etiam iſtud edictum.l.1,ĩ.eo.nam vt dicit Bal.in prin.huius rub.omnia fiunt aut odio,aut mercede,aut amore.Ita oĩa, quæ fiunt,fiunt vel per defefectum, vel per ſuſpectum,vel per reſpectum. Item extẽditur hoc edictum ad alium tertiũ casũ, qñ hæres inſtitutus per vnum ex trib. caſib. prædictis, omittit adire,vt hæreditas vadat ad venientes ab inteſt.& ſic legata extinguantur.l.1.in prin.ff.eo. iſti duo caſus fuerunt additi à prin. vt dixi.ſ.& tenet Bart.in l.1.in prin.§.fi.ff.eo. licèt Fulg, hic dicat neſcire,vbi Doct. hoc cogitauerint, ſed omitto, ꝙa paucæ eſt
4 vtilitatis.¶† Aduerte, ꝙ hoc edictũ non ſolùm hẽt locum in hrde,ſed etiã in legatario grauato fideicõmiſſo,quia ſi omittit legatum in perniciem fideicommiſſarij, teneretur hoc edicto. l.ſi quis pecuniam.§.quamquam.ff.eo. quæ eſt ad hoc ſing.ſm Angel.in l.1.in fin.in lectura Peruſina,ĩ.eod.& hoc ſentit tex.&
a glo.in d. §.quanquam. a aduerte etiam pro ampliatione huius
5 titul. & ff. eod. † ꝙ iſte titul. locum habet non ſolùm quando hærede inſtituto omittente adire ex teſtamento, legata,vel fideicommiſ. in totum extinguũtur, ſed etiam quando per hoc in aliquo ſolùm defalcarentur,vel minuerentur.ita dom.Fran. de Are.in conſil.160. longa eſt iſta conſultatio. in pen. col. vbi ponderat ad hoc verba Bartol.in l.fin. in fin.colum. in princ. ff. eod. allegat etiam text. in l. quia autem.§.quid deinde.ff.eo.reliqua quo ad iſtum titul.vide per Bal.hic ſuper iſta rubr.& Bar. in rub.& l.1.ff.eod.& per Fran.de Are. in d.conſil.160.

ADDITIO.

a * §.quanquam. Adde, quia hic. §.quamquam,non dicit, quod legatarius,ſi omittat legatum, teneatur hoc edicto, ſed tantum ſi legatarius curauerit, ne adeatur hæreditas.

SVMMARIVM.

1 *Si hæres bona fide repudiat, eo quia non vult eſſe hæres, & hæreditas perueniat ad ſubſtitutum, neuter eorum tenetur ad legata.*

2 *An autem præſumatur bona fides, vel fraus in hærede repudiante,& qualiter probetur fraus, & ad quem ſpectat eam probare.*

3 *Per dationem vulg. ſubſtitu. tollitur ſuitas, niſi tenderet in perniciem legatorum, vt quia legata non eſſent repetita à ſubſtitu. quia tunc non tollitur.*

4 *Si filius ſuus ſit inſtitutus, ſub aliqua forma, & ipſe ſubſtitutus ſub alia, etiam ſi eueniat caſus,inſtitutus tamen erit ſuus,& neceſſarius, nec talis ſubſtitu. tollit ſuitatem.*

LEX PRIMA.

SI in fraudem. Legata relicta ab inſtituto dũtaxat, eo repudiante hæreditatem in fraudẽ legatariorum, vt hæreditas vadat ad ſubſtitutum, debentur à ſubſtituto per actionem vtilem ex teſtamento.hoc primò. Et ſi hæres repudians, pecuniam recepit ad hoc, vt repudiaret, ipſe tenetur ad legata, & fideicom. ac ſi adiuiſſet. hoc ſecundo, & ſic vides, quod iſta.l.habet duas partes. ¶In prima loquitur,qñ hæres inſtitutus, à quo ſolo debentur legata fortè, quia ab eo erant nominatim relicta, vt dixi in rubr.l. Celſus. §. quòd alicuius. de legat.2. repudiauit hæreditatem in fraudem,vt legata extinguerentur, & hæreditas iret ad ſubſtitutum, & iſto caſu ſolus ſubſtitu. tenetur ad legata non autem hæres.¶In ſecunda loquitur,quando hæres accepit pecuniam pro tali repudiatione, quo caſu ipſe hæres tenetur ad legata perinde, ac ſi adiuiſſet, ſubſtitutus verò non tenetur, ratio diuerſi.inter primum, & ſecundum caſum eſt, vt declarat ſolus Iac.Butr. hic. Nam primo caſu ideo ſubſtitutus ſolus tenetur præſtare legata propter duo. Primò, quia participauit fraudem. Secundò, quia ad eum peruenit tota hæreditas. l.cũ in plures. §. veſtimenta. ff. loca. In ſecundo autem caſu ideo tenetur hæres inſtitutus, quia hæres ipſe non ſolùm repudiauit in fraudem, ſed etiam pecuniam accepit; & illa pecunia tanquam pretium hæreditatis. l. ſi rem,& pretium. ff. de petit. hæredit. l. Imperator. §. cùm quidam. de legat.ſecundo.facit, vt teneatur perinde, ac ſi hæreditatem adiuiſſet, & eam haberet,& in hoc tex.erat quædam mulier legataria, quæ ſupplicabat, vt probat tex. in verb. probatura, & narrabat Imperatori fraudem, quæ erat commiſſa inter hæredem, & ſubſtitutum, vt ipſa cum alijs legatarijs ſimul excluderentur. ¶In text. ibi, tranſmiſſam hereditatem.dic,ſcilicet impropriè.non enim iure hæreditario poteſt dici tranſmiſſa hæreditas, cùm eam repudiauerit, & ſic aperuit locum ſubſtituto, non autem tranſmiſerit. 1 ¶† In text. ibi, vtilis actio. dic, quòd ideo directa actio ex teſtamento non poteſt competere legatario contra ſubſtitutum, quia legata erant ſolùm relicta ab inſtituto, vt dixi ſupra, ſi ergo hæreditas bona fide, & ſine fraude peruenisſet ad ſubſtitutum, ſubſtitutus non tenebatur ad legata, tamen propter fraudem participatam, vt dicit text. actio vtilis ex teſtamento propter hoc edictum competit contra ſubſtitutum, perinde ac ſi legata eſſent relicta etiam à ſubſtituto. ¶Ex hoc not.à contrario ſenſu, quòd ſi hæres bona fide repudiaſſet, eo quia non vult eſſe hæres,& hæreditas perueniret ad ſubſtitutum, neuter eorum teneretur ad legata. l.ſi quis omiſſa.ff.eod.ſecundum Bald.hic in primo not.& Pau. ſed fraus ex vtraque parte commiſſa, facit ſubſtitutum, ad quem hæreditas peruenit,teneri ad legata,intantum,quòd ſi alia legata fuiſſent relicta ab ipſo ſubſtituto nominatim, tenetur tamen ſubſtitutus prius præſtare legata relicta à primo hærede, propter participationem fraudis ſuæ,antequam teneatur præſtare alia legata à ſe ſubſtituto relicta.text.eſt not. in l. Neſennius.§.pen. ff.ad leg.Falc.& Paul.hic,& pondera,quòd tex.dicit probatura es, quod onus probandi commiſſionem fraudis inter ſubſtitutum,& inſtitutum,ſpectat ad legatarios,ratio,quia alleganti fraudem incumbit onus probandi. l.quoties. §.qui dolo. ff.de
2 probat. ¶† An autem in dubio præſumatur bona fides, vel
a fraus,& quib.modis, a aut indicijs ꝓbetur fraus, ponit Bald. & Sal.hic,vterque in vltim.quæſtio.Bal.in l.fin.in fi.infra eod.Bartol.in l.prima.in princip.& in l.Iulianus. in vltimo notab. ff.eo. & probatur fraus per coniecturas, vt declarat glo.notab. in l. apud Iulianum. §. fi.ex quib.cau. in poſſ.eatur.cum dolus non poſſit verè probari.l. dolum. C.de dolo. ¶Glo.in verb.legatorum.diuiditur in duas partes. In prima declarat tex. & eſt clara.In ſecunda ibi, ſed non ne ſubſtituendo. per viam quæſtionis oppon.contra text. quam oppoſitionem ſic forma; nam quoties hæres omittit ex teſtamento ex ſententia teſtatoris tacita,vel expreſſa, nunquam incidit in hoc edictum. l.quia autẽ. §.planè,& §.non ſimpliciter.ff.eo.ſed ſic eſt,quòd teſtator dando ſubſtitutum intelligitur dediſſe hæredi licentiam omittendi.l.prima.§.ſi proponatur. ff.eod. ergo tunc hæres omittendo non debet incidere in hoc edictũ.gl.reſpon.aduertendum,qua intentione hæres omittat,aut enim omittit, vt euitet damnũ propriũ. & non incidit in edictũ,ſecus ſi principaliter iniuriam inferat in alium, & cum iſta ſolutio. tranſeunt ſimpliciter Bartol. Angel. & in effectu Bald. hic, ſed non valet, quia etiam ſi hæres omittat, vt alteri noceat, ſi tamen non commiſit fraudem, vel pecuniam non accepit, non incidit in edictum, vt hoc text. iuncta. l. ſi quis omiſſa.in princip. ff.eod. reſpon.ergo ſecundum Petr.Cyn.Fulgoſ.& Paul.hic,quòd minor eſt falſa, dum dixit teſtator dando hæredi ſubſtitutum videtur ei dediſſe licentiam omittendi; nam falſum eſt, niſi ſit expreſſum à teſtatore. l. quia autem. in fin. princip.& §. planè, & expreſſius in l. Iulianus. vbi notabiliter Bartol. ff.eodem. & l.ſi ſolus.ff.de acquirend. hæredita. Bartol. in l. final.in tertio membro. ff. eodem. nec obſt. dict. §. ſi proponatur. quia loquitur, quando ipſemet erat inſtitutus,& ſubſtitutus, & ſi dicas, quæ eſt vtili-

ADDITIO.

a ¶Quibus modis. Adde gloſſ.in l.fraudis.ff.de regul.iur.gloſ.in capitul.plerique.14.quæſtion.3.Dyn.in regula nullus. de re iudic.libr.6. * Et pract.proban.fraudem,vide per Aym.conſil. 44.Practic. Papien. foro libel. act. real. verſi. veris. nume. 53. & alijs ſequen.Catel.verſi.fraus, & dic, quod in dubio fraus non præſumitur.teſte Dec.conſil.313.numero quinto. quando autem, & quo caſu præſumatur,not, Neuiz.conſil.34.num.29. quia in dubio præſumi non dẽt,niſi ex coniecturis.l.quoties.§.qui dolo.ff.de probatio.facilius tamen in contract.quam in vlt,volum. Bartol.in l.ſi is, qui ex bonis,circa fin. ff. de vulgar. qua in materia vide, quæ ſcribit Cagnol. in l. generaliter cum de fraude.ff.de regulis iuris.Bald.in l.non dubium.C.de leg. MASVER.

Source : BIU Cujas

eſt vtilitas,q̃ idẽ ſit inſtitutus,& ſubſtitutus,declarat Bart. in d. §.ſi proponatur.q̃ vtilitas eſt,qñ ſub alia forma fieret ſubſtitutio, vt quia eſſet inſtitutus ſub conditione, & ſubſtitutus purè. l.fin.ff.de vulg. & pupil. Non omitto tñ illud, q̃ nouiter dicit Bald. hic.† regula eſt, q̃ per dationem vulgaris ſubſtituti tollitur ſuitas,*ſecundum communem opi.* a l.ſi filius hæres. ff.de liber. & poſthu.traditur in l.apud Iulianum.§.idem Iulia. ff.ad Trebel. dicit ſing.Bald.q̃ hoc non habet locum, qñ tenderet in perniciem legatorum, vt quia legata non eſſent repetita à ſubſtituto, tunc per dationem vulgaris ſubſtituti non tollitur ſuitas filij. ¶† Secundò dicit ſing. Bald. q̃ ſi filius ſuus ſit inſtitutus ſub aliqua forma, & ipſemet ſubſtitutus ſit ſub alia forma, q̃ etiã ſi eueniat caſus, ſubſtitutus tamen erit ſuus, & neceſſarius,nec talis ſubſtitutio tollit ſuitatem, & eſt ſingul. limitatio ſecunda ad regulam,q̃ per dationem vulgaris ſubſtituti tollatur ſuitas, quia præcedit, qñ datus eſt alius ſubſtitutus quàm ipſemet filius, tene menti, quia ſingularia dicta ſunt, quæ tenet ſimpliciter Cum.in d.l.ſi filius hæres.ff.de libe.& poſthum.& Alexand.vbi plenius vide in l.apud Iulianum.§.idem Iulianus.in 7.& 8.col. ¶Glo.in verb. eum.diuiditur in tres. In prima declarat text. In ſecũda opponit,& ſoluit.In tertia format quæſt. & ponit duas opin. Secunda eſt vera. Secunda ibi, ſed videtur directa dari. Tertia ibi,an autem inſtitutus.In ſecunda parte,quia glo. diuinat dicere,quòd teſtator expreſsè diſpoſuerat, quòd legata nõ repeterentur à ſubſtituto,ideo dic melius,ſecundum Barto.& Ange.hic,licèt etiam non ſit ſine diuinatione,quòd legata erãt hic ab inſtituto nominatim relicta, ideo non intelliguntur repetita à ſubſtituto,vt not.in l.licèt.ff.de legat.1.¶In vltima parte tene ſecundam opin glo. q̃ hæres non poſſet conueniri etiã in ſubſidium, quia quando agitur de acquirendo, & ſic de lucro,nunquam habetur regreſſus in ſubſidium.l. quia autem.in princip.ff.eod. & quia ſpeciale eſt, quãdo hæres pecuniam accipit,vt repudiaret.ita Bar.& Angel.Fulg.& Paul. hic.& glo.in l.mater.§.fin.ff.eod.licèt contrarium teneat Iacob. Butr.quem latè ſequitur Bald.hic in 3.oppoſi.& ante eos glo.in l 1. §.final. ff.eod.per text.in l.fin.in princip. ff.de eo,per quem fact. erit. q nihil facit in propoſito, quia ibi agitur contra illum,ad quem lucrum peruenit ex dolo alterius, nam etiam hic eſſet idem, quando pecunia, & ſic lucrum peruenisſet ad hæredem, aliàs ſecus.tene ergo ſecundam opin. glo. reiecta diſtinctione Salic. hic in 3.oppoſi.& vide gloſſ. notabilem in l.non fraudantur. ff. de regul. iur. ¶Glo. fin.in verbo cogitur. diuiditur in quatuor. In prima declarat text.In ſecunda ibi,ſed dicitur. oppo. & bene ſol.In tertia ibi,ſecus in duob. hæredib.ponit dictum,per q̃ reſpondetur tacitæ quæſtioni. In quarta ibi, item adhuc videtur.oppo.contra text. & bene ſol. vide gloſſ. per te, & adde in materia huius titul.diſtinctionem plenam Cyn. Alber.& Paul. hic,& Sal.ſ.l.proxima,& repetit Bart.in l.fin.ff.eo. Iaſ.Papię.

ADDITIO.

a *Communem opin. De qua vide, quæ idem Iaſ. ſcribit in l.ſi quis filiumfam. §.ſi filius.& in l.pro hærede.nu. 11.ff.de acquir.hæred.Catel.verſi.actus nullus.vbi refert duas opin.quos autem non tollatur,not.Doctor.in apoſtil. ad Alexand.conſil.4.colum.6.lib.2.& conſil. 17.num.6.libr.3. cuius contrarium verius ſecundum magis communem dixit idem Alexan.in l. apud Iulianum. §.idem Iulianus.col.quinta.numero quinto.ff.ad Treb.q̃ ſcilicet per dationẽ ſubſtituti vulgar. ſublata ſit exiſtentia ſuitatis, ex quo art. plura not. idem Alexand.in l.ſi filius.colum.6.nume.20.ff.de vulg. & in l.ſi filius.colum.4. de liber.& poſthum.habetur inter commun.opin.libr. 17.verſic. ſubſtitu. vulg.
MASVER.

SVMMARIVM.

2 *Hæres, qui omittit adire ex teſtam.in fraudem legatorum, & adit ab inteſta.licèt incidat in hoc edictum, tamen poterit detrahere falcidiam de legatis.*

2 *Actio in factum competens ex hoc edicto, tranſit actiuè, & paſſiuè in hæredes.*

LEX II.

Vm,qui. Tunc habet locum iſte titul. quando hæres,qui omiſit ex teſtamento, potuit ex teſtamento adire, quia erat validũ.& ab inteſta. ſucceſſit, ſecus ſi non poterat ex teſtamento ſuccedi, quia erat nullum, vel irritum. hoc primò, & quando legata debentur ex hoc titulo,hæres poteſt detrahere falcidiam,quam non perdit ex eo,quod incidit in hoc edictum.hoc dicit cum l.ſequen.¶In text.ibi, iudicium defuncti non vſurpabitur. licèt aliquando terminus vſurpatur, capiatur in bonam partem. l.prima, & ſecunda.ff.de vſucapion. tamen hic ſonat vitium, & eſt ſenſus non vſurpatus, ideſt non fraudatus iudicium defuncti, quia exquo teſtamentum eſt nullum, non potuiſſet adire hæres ex teſtamento, etiam ſi 1 voluiſſet, & hoc modo ceſſant aliæ oppoſitiones gloſſ.¶† Ex l. 2.not.quòd hæres,qui omittit adire ex teſtamento in fraudem legatorum, & adit ab inteſta. licèt incidat in hoc edictum, & teneatur præſtare legata, ac ſi adiuiſſet ex teſtamento, & tamen falcidiam poteſt de legat. detrahere, ratio eſt, quia legatarius non debet plus conſequi, nec plus iuris habere per hoc, quòd hæres ſucceſſerit ab inteſta. quàm ſi ex teſtamento ſucceſſiſſet, ſed ſi ſucceſſiſſet ex teſtamento, falcidiam detraxiſſet hæres,ergo etiam detrahet hoc caſu,ſicut videmus, quòd hæres, qui omittit adire ex teſtamento, & venit ab inteſta.tenenetur præſtare libertates relictas ſeruis, tamen non perdit ius patronatus. l. penult. ff. eod. & ſic licèt hæres ſcriptus dolum commiſerit veniendo ab inteſtato, tamen non perdit falcidiã, nec ius patronatus, licèt hæres ſubtrahens rem legatam priuetur falcidia.l.Paulus.ff.ad legem Falcidiam. l.non eſt dubium.
2 cum gloſſ. ſupra de legat.¶† Secundò not. quòd actio in factum ex hoc edicto tranſit ad hæredes non ſolum actiuè, vt hic, ſed etiam paſſiuè. l.libertatibus. §.hæredem. ff.eodem. facit.l.itaque,& l.in hæredem.ff.de dolo.& eſt glo.in l.1. in verbo eum.ſ.eod.

De indicta vidui. & l. Iulia Miſcella tollen. Rubr.

¶Iſta rub.habet duas partes. Et 1.quæ dicit de indicta viduitate, vult dcere.i. de conditionib. quæ ponuntur in legatis, propter quas inducitur viduitas, vt ſi ſit legatum mulieri ſub conditione ſi non nupſerit: nam vt mulier conſequatur legatum, cogitur non nubere, & ſic ſtare in viduitate, verùm quia hoc eſt contra publicam vtilita. quia publicè intereſt matrimonia contrahi, vt procreentur filij, & ciuitas liberis hominib. impleatur.l.1.ff.ſol.matr.l.2. infra eod. ideo ſtatutum eſt, q̃ tales conditiones, quæ inducunt viduitatem tanquam de iure turpes,reijciuntur de leg.& mulier purè conſequitur legatum, & de hoc loquuntur multæ leges tituli. ff.de condi. & demon. & totus iſte titul. quia ergo legata ſæpenumero fiunt mulierib. ſub conditione ſi non nupſerint, per quas mulieres inducuntur, vt ſtent viduæ, ad hoc, vt legatum conſequantur, tales conditiones reputantur à iure turpes, quia contra publicam vtilitatem,ideo ſubijcitur prima pars rubricæ de indicta viduitate, cuius ſenſus eſt, quòd tales conditiones, quæ adijciuntur in legatis,abijciuntur, & legata remanent pura. verũ, quia ſub iſtis conditionib erat facta quædam lex Iulia Miſcella,ſic dicta à nomine auctoris,& eam ſuſtulit Imperator infra in l. 2. ideo ſubijcitur ſecunda pars rubricæ, & de l.Iulia Miſcella tollenda.

SVMMARIVM.

1 *Si legatũ factũ ſit ſub conditione viduitatis,valet, & conditio reijcitur.*

2 *Paria ſunt aliquid fieri contra perſonam alicuius,vel contra aliquos de ſanguine.*

3 *Par dicitur eſſe metus, qui committitur in ſe, vel ſuis.*

4 *Iniuria facta vni domeſtico meo,mei occaſione, dicitur eſſe facta mihi.*

5 *Si aliquis facit inſultum cum armis contra conſanguineum,vel affinem meũ,licitum erit mihi inſultantẽ impunè occidere, ſicut ſi contra me.*

6 *Poteſtas,qui infert metum affinibus,vel cõſanguineis,ſi appellauit condemnatus,ita eſt iuſtus metus, ac ſi immediatè caderet in condemnatum.*

7 *Si aliquis fecit pacem cum Titio,& promiſit eum non offendere ſub certa pœna, ſi offendat conſanguineum eius, ita incidit in pœnam,ac ſi offendiſſet Titium.*

8 *An valeat ſtatutum,quòd clerico declinante iuriſdictionem Poteſtatis, conſanguinei teneantur ad certam pœnam, & numer.9.*

10 *Statuta,vt coloni clericorum teneantur ſoluere datia, vel collectas pro clericis, ſunt nulla.*

11 *Coloni clericorum non poſſunt capi propter clericos.*

12 *Licèt coloni Eccleſiarum, vel habentes prædia Eccleſiæ ad fictum, vel emphyt.non ſint exempti à parte,quæ pertinet colonis à collectis, prout ſunt Eccleſiæ,tamen ſi coloni multum grauerentur taliter, quòd ab eis exigeretur quãtum à clericis, & colonis, tunc poteſt reſiſti per Epiſcopum contra laicos talia exigentes.*

13 *Sicut quando clericus renuntiat benefic.propter metũ periculi ſibi imminentis,talis renuntiatio annullatur, ita eodem modo ſi tale periculum inferatur parentibus,vel conſanguineis clerici.*

14 *Quando legatum fit non ſoli mulieri,ſed mulieri, & Titio ſub conditione ſi non nupſerit, an conditio reijciatur pro parte vtriuſque.*

Iaſ. ſuper Secunda Codicis.

LEX PRIMA.

LEgatum. Legatum ſub conditione vduitatis, qñ conditio non opponitur in perſonam legatarij, ſed alterius tertij, remanet conditionale, & conditio non reijcitur de legato. h. d. iſta. l. notabilis. Et conſidera, quia text. videtur facere falſam grammaticam, dum dicit legatum, & poſteà dicit conditione defici. Nã debet dicere legati.
a Fulgoſ. fatetur, & dicit, ꝙ ponitur caſus pro caſu, & eſt figura [a] antiptoſis, vt in illo exemplo, ſermonem quem audiſtis non eſt meus, ſed poteſt ſaluari text. ſ. vt ſubaudiatur eſt, hoc modo, legatum eſt ſub conditione alij relictum, & iſto modo dictio legatum in princ. non refertur ad fin. vbi conditio deficit.
1 ¶† Et iſta. l. eſt valde not. per quam limitatur iſte titul. & leges, quæ dicunt, ꝙ ſi ſit factum lega. mulieri ſub conditione ſi non nupſerit, & ſic viduitatis, ꝙ talis conditio reijcitur, & leagtũ remanet purum, & mulier, licèt nubat, conſequitur legatum: nã iſte tit. & oẽs leges de iſta materia loquentes, debent intelligi, qñ conditio eſt adiecta illimet mulieri, cui factum eſt legatũ, ſecus ſi legatum ſit relictum vni tertio ſub conditione, ſi quædam mulier non nupſerit, tunc conditio non reijcitur, vt in iſta. l. vbi maritus fecit legatum vni tertio, ſi vxor ſua non nuberet, & ſic teſtatoris, iſta conditio non reijcitur, imò ſi vxor nubat, ille perdit legatum. ratio eſt, nam ideo leges ſtatuerunt, ꝙ conditio inducens viduitatem ipſo iure tollat legatum, qa mulier cui factum eſt lega. ſub conditione viduitatis timore, ne legatum perdat, inducitur ad ſeruandum viduitatem, ꝙ eſt ꝯ vtilitatem public. quæ ratio ceſſat, qñ legatum eſt factum tertio, non ipſi mulieri, quia tunc mulier non habet curare, ꝙ ille tertius perdat legatum. hinc eſt ſm gl. noſtram, & bene, ꝙ ſi ille tertius eſſet pater, vel frater, vel propinquus mulieris, ob cuius reuerentiam præſumptio eſt, ꝙ mulier abſtinere debeat à matrimonio, ne propinquus ſuus perdat legatum, tunc conditio reijcitur, ac ſi legatum eſſet ipſi mulieri factum. text. eſt notab. in l. hæres meus. §. fin. ff. de condi. & dem. alleg. in gl. idẽ ſi legatum eſſet fact. tertio, ſed ille tertius eſſet grauatus reſtituere ipſimet mulieri, tunc conditio reijcitur, ac ſi legatum fuiſſet factum immediatè ipſi mulieri. l. auia. §. fi. alleg. in gl. qa tunc vtroque caſu mulier inuitatur ad viduitatem, ne propinquus perdat legatum, vel ne ipſa cui reſtitui debet in effectu
2 careat legato. † Paria. n. ſunt aliquid fieri contra perſonam alicuius, vel ꝯ aliquos de ſanguine ſuo. l. lex Cor. in princip. & ibi Bar. ff. de iniu. & Bart. in l. 3. §. ſi tutor inimicus. ff. de ſuſpect. tut. quia nemo vnquam præſumitur odio hĩe ſanguinem, vel carnem ſuam, gl. in l. 1. ff. in ius voc. vt eant. ¶† Hinc eſt, ꝙ par dicitur eſſe metus, q ꝯmittitur in ſe, vel in ſuis. l. iſti quidem. in fi.
4 ff. ꝙ met. cau. ¶† Facit, ꝙ not. Car. in cle. 1. in prin. in 13. not. per
b illum tex. de exceſ. præla. vbi fortius not. ꝙ ẽt iniuria facta [b] vni
5 domeſtico meo, mei occaſione, vĩ facta mihi. ¶† Facit, & quartò illud, ꝙ multum ſignanter not. Bal. in l raptores. in 2. no. per illum tex. C. de Epiſ. & cler. & in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. ꝙ ſi aliquis fecit inſultum cũ armis ꝯ conſanguineum, vel affinẽ meum, licitum eſt mihi inſultantẽ impunè occidere pro defenſione conſanguinei, vel affinis mei, ſicut ſi feciſſet inſultum
6 ꝯ me, ꝙ no. ¶† Ad idem, & quintò facit, ꝙ not. Bar. & Doct. in l. de pupil. §. ſi quis ipſi prætori. in 9. q. ff. de ope. no. nun. cũ concor. ibi, vbi dicitur, ꝙ Poteſtas, qui infert metum affinibus, vel conſanguineis, ſi appellauerit condemnatus, ꝙ eſt ita iuſtus metus ac ſi immediatè caderet in condemnatum, & de hoc
7 eſt tex. melior de iure in c. ſciant. de elect. in 6. ¶† Sextò ad idẽ facit bonus tex. in c. quicunque. in verb. bonis ſuis, vel ſuorum. de ſen. excom. in 6. per quem dicit formaliter Petr. de Anch. in d. c. ſciant. ꝙ ſi aliquis fecit pacem cum Titio, & promiſit eum non offendere ſub certa pœna, ꝙ ſi non offendit eum, ſed conſanguineum ſuum, ita incidit in pœnam, ac ſi Titium offendiſſet. put ẽt no. Io. And. in regula fruſtra, in mercu. intellige tñ niſi appareat, ꝙ conſanguineum offendat ex alia cauſa, quam ex illa, ꝑ quam eſt facta pax, vt not. d. Ant. Imol. & alij in c. 2.
8 de renun. ¶† Item per ſ. dictam. l. hæres meus. §. fi. inferunt not. Bal. & Ang. hic non valere ſtatutum Flor. ꝙ clerico declinante iuriſdi. Poteſtatis, conſanguinei teneantur ad certam pœnã, quia eſt perinde ac ſi pœna imponeretur ipſis clericis, ex quo apponitur eorum conſanguineis, & ſicut non valeret ſtatutũ
c quo ad clericos, [c] ita nec pœna impoſita conſanguineis, licèt laicis, quia ſi non valet principale ſtatutum, nec ẽt adiectio pe
ñæ valet. l. Seius, & Augerius. ff. ad leg. Fal. & de hoc vltimo cit glo. not. in l. ſi patronus. §. patronum. ff. ſi quid in fraud. patro. de qua gl. facit feſtum Bal. in l Imperator ff. de ſtat. ho. in l. 1. in pe. vel ſi. col. ſ. de inoff. don. Addo, ꝙ principalem deciſio. Bald. & Ang. refert, & ſequitur Pet. de Anch. in commen. c. can. ſtatuta. ver. adde, ꝙ not Bal. de conſti. & ante eos no. Bart. in l. 1. per illũ tex. ff. de his, quæ pẽ. nom. Bald. & Ange. in l. 1. ff. in ius voca. vt
9 eant. † vbi dicunt, ꝙ tale ſtat. diſponens, ꝙ clerico declinante iuriſd. Prãtis ꝯ ſanguinei teneantur ad pẽnam, dĩ ꝯ libertatem Eccleſiæ, & ſic ipſo iure eſt nullum. per text. meliorem de iure in d. c. ſciant. de elect. in 6. ita ẽt tenet Imol. in d. l. hẽres meus. §. fi. vbi ẽt decidit, ꝙ ſicut non põt imponi pœna ꝯhenti matrimonium cum certis perſonis, vt in exemplo Bar. in l. edicimus. C. de murige. lib. 11. ita etiam non põt imponi pœna patri, vel conſanguineo, cuius timore mulier deſiſtat à matrimonio. ¶Item pro deciſ. Bald. & Angel. hic de clerico adde text. in cle.
10 2. cũ gl. not. in verſi. quolibet. de ſen. excom. facit, ꝙ † decidit Bar. in l. hi pẽnes. C. de agri. & cenſi. lib. 11. vbi per illum tex. ſing. dicit, ꝙ cùm laici non poſſint ſtatuere ꝯ clericos, nec ꝯ eorũ
d bona, nec imponere d atia, [d] vel collectas clericis, vel perſon. eccleſ. ſi per indirectum ſtatuunt, ꝙ coloni clericorum teneã-
11 tur pro eis ſoluere, talia ſtatuta ſunt nulla, & iniqua. ¶† Facit, & tertiò illud, quod not. Bald. in l. 1. in prin. ſ. de Epiſcop. & cler. vbi not. illum tex. ꝯ executores Poteſtatum, vel Rectorum, q cùm non poſſit capere clericos, capiunt eorum colonos, & eos incarcerant: nam eſt perinde ac ſi executio fiat contra cle-
12 ricos. ¶† Quintò facit, ꝙ multum ſingulariter decidit Fed. de Sen. in conſil. 111. incip. quæſtio talis eſt, an diœceſanus. in pen. col. vbi conſuluit, ꝙ licèt coloni Eccleſiarum, vel hñtes prædia Eccleſiæ ad fictum, vel emphyt. non ſint exempti à parte, quæ pertinet colonis à collectis, prout ſunt Eccleſiæ, tñ ſi in parte colonorum laici nimis grauarent colonos, vt per indirectum in effectu conſequerentur à colonis, quantum exigerent à clericis, certè Epiſcopus debet eis reſiſtere, quia venũt
13 ꝯ c. fi. de immun. Eccleſ. in 6. ꝙ not. ¶† Ad idem, & quintò facit nota. deciſ. Dominorum de Rota in concluſione 361. & in deciſionib. nouiter compillatis, & ſub tit. de renunc. concluſione. 7. incip. Item dubitatur. vbi determinat, & vtiliter, ꝙ ſicut qñ clericùs renuntiat beneficio ꝓp metũ periculi ſibi imminẽtis, talis renun. annullatur. c. ſuper hoc. de renun. ita eo. modo ſi periculũ vitæ, vel ſimile inferatur parentib. vel conſanguineis clerici, fortè, quia ponuntur in carcerib. vt ibi moriantur, niſi clericus renuntiet beneficio, certè renun. ceſſat per d. c. ſciant. & prædicta omnia bene no. Ex quib. hẽs lĩtationem ad totum iſtum tit. quam tradidit hic tex. noſter. ¶Scdò limita iſtum tit. & iſtam materiam per tex. valde not. in l. Titio vſusfr. §. ſerui. ff. de condi. & demonſtr. vbi eſt text. ꝙ ſi maritus legat vxori ſeruum, ſi non nupſerit, & ſic ſub conditione viduitatis, & ſi nupſerit, reliquit libertatem tali ſeruo, an conditio inducens viduitatem reijciatur de tali lega. adeo, quod mulier nubens conſequatur legatum ſerui, dẽterminat ibi, quòd non, ratio, qa legatum libertatis eſt magis fauorabile quàm fauor matrimonij, & vbi legatum eſt magis fauorabile, conditio viduitatis nõ reijcitur, ideo per illum text. dicunt ibi Gul. & Bart. ſub dubio tamen, ꝙ quando tale leg. eſſet ad pias cauſas, non reijcitur cõ-
14 ditio viduitatis, quod eſt not. ad limitationem totius tit. † Adde etiam text. in l. mulieri, & Titio. ff. de condi. & demonſt. vbi ponitur caſus mixtus, quid ſi fieret legatum non ſoli mulieri, ſed mulieri, & Titio, ſub conditione ſi nõ nupſerint, & ſic ſub conditione viduitatis, an reijciatur conditio pro parte vtriuſque? decidit text. ꝙ non, ſed pro parte mulieris tantum, & ſi Titius repudiaret partem ſuam, iſto caſu non accreſceret ipſi mulieri, ex quo mulier non admittitur de iure communi, ſed ſingulari tantum. Et ad hoc ille tex. reputatur valde ſing. in materia iur. accr. & in hoc tres rationes ad illum text. aſſignat Bal. hic, ſed non refero, quia non ſunt ad propoſitum.

ADDITIONES.

a ¶Et eſt figura. Adde glo. in verb. parte ablata. in capitul. forus. de verbor. ſignifica.

b ¶iniuria facta. Adde gl. & Bar. in l. 2. in §. ſi tutor inimicus. ff. de ſuſpe. tut. Bal. in l. 1. in 1. col. C. ſi quacunque prædi. pot. * Et quòd iniuria facta vni de domo videatur facta omnib. not. Dec. conſil. 686. num. 17. & reſpcit omnes de eius familia, & cognatione, vt ſcribit Aym. cõſil. 41. nu. 3. Alex. cõſil. 2. col. 3. in princip. libr. 7. quid de iniuria illata ſocio, & dic, ꝙ cenſetur communis. text. in l. item apud. §. tenetur. ff. de iniur. not. Iacob. Nouel. Pract. crimi. capit. primo. num. 81. MASVER.

c ¶Ad clericos. Adde Doct. in c. Eccleſia. S. Mariæ. de conſtitu. Doctor. in c. bene quidem. 96. diſt. nõt.

d ¶Data. Adde c. quamquam. de cenſib. lib. 6. & in cle. præſenti. eod. tit.

SVMMARIVM.

1 *An, & quando valeat legatum tam de iure antiquo, quàm nouiſſimo, quando ſit mulieri ſub conditione viduitatis.*

Mulier

Source : BIU Cujas

c *Mulier transiens ad secunda vota intra annum luctus, perdit legatum sibi factum simpliciter à marito.*
3 *Mulier secundò nubens infert iniuriam prioriori viro.*
4 *Mulier transiens ad secunda vota de licentia filiorum, non perdit proprietatem legati relicto à viro.*
5 *Non debet aperiri via iniurijs.*
6 *Iudex non debet deferre iuramentum illi, quem vidit velle de facili periurare.*

LEX II.

AMbiguitates. Ad euidentiam huius legis, & Auth. sequentis, & totius titul. clarius, quàm gl. hic prę̃mitte, quòd in ista materia quatuor iura fuerunt in cõ
8 sideratione. ¶† Primum fuit ius fforũ, quo cauebatur, ꝙ si fieret legatum mulieri, siue virgini, siue viduæ, sub conditione si non nupserit, & consequenter sub conditione viduitatis, quòd talis conditio reijciebatur, & legatum remanebat purum, nec illud perdebat mulier dato, ꝙ nuberet. l. cùm tale. in princi. & in multis leg. illius tit. ff. de condi. & dem. ratio erat, quia licèt publicè interſit, ꝙ testam. & vltimæ volũta. sortiantur effectũ. l. vel negare. ff. quemad. test. aper. & dicatur tractari de vtilitate publ. vbi tractatur de seruatione testamenti. gl. not. est in l. Gal. §. quid si is. in verb. vtilitatem. ff. de lib. & posthum. tñ magis interest reipubl. ꝙ mulieres liberè matrimonia contrahant, liberosque procreent, vt ciuitas liberis hominib. repleatur, vt dicit text. hic, & in l. 1. ff. solu. matr. ideo statutum est, ꝙ conditio viduitatem inducens de legat. tollatur, & ex hoc derogatur voluntati testatoris, & hoc fuit primum ius. ¶ Secundum fuit ius l. Iuliæ Miscellæ, quæ sic dicitur ab auctoris nomine, qui Iulius Miscel. vocabatur. nam considerauit, ꝙ ratio quare conditio inducens viduitatem reijciatur de lega. fuit, vt mulieres possẽt libere nubere, & liberos procreare, verùm, quia non omnes mulieres nubunt propter procreationem liberorum, vt sunt mulieres steriles, & decrepitæ, sed nubunt vel propter incontinentiam, vel alia ratione, vel etiam quia alia sunt bona matrimonij
a [a] præter sobolem, ideo considerauit iste Iulius Miscel. ꝙ ita demũ conditio viduitatis deberet remitti mulieri, quando nuberet ad fin. procreandæ sobolis, ideo statuit, ꝙ mulier iuret se nubere causa sobolis procreandæ. Item quod præstaret cautionem *fm* ꝙ Mutius induxit sub conditionib. negatiuis, ꝙ si apparuerit eam nupsisse, sed non propter sobolem, ꝙ teneatur restituere hæredi rem legatam simul cum fruct. perceptis, sed quia Imperator considerauit, ꝙ istud esset aperire viam periurijs in mulierib. ideo per istam. l. sustulit. d. l. Iuliam Mis. & formam iuramenti, & cauit, disposuitque, ꝙ indistinctè, qñ fit legatũ mulieri si non nupserit, talis conditio inducẽs viduitatem reijciatur de legato, & legatum remaneat purũ, & mulier illud purè consequatur, ac si nulla conditio esset adiecta, & istud est tertium ius. l. nostræ, ꝙ extenditur per l. final. j. eo. vt habeat locum ẽt in masculis, quib. fit legatum sub cõditione, si matrimonium non contrahant. ¶ Quartum fuit ius nouissimũ Auth. cui relictum. j. eo. ꝙ hodie viget, ꝙ in virgine, seu in muliere, quæ nunquam nupserit, verum est, ꝙ conditio viduitatis reijcitur de legato, secus in vidua, vt statim in ea dicetur, vbi ponam rõnem diuer. & ibi recolligam plenè materiam tit. huius, & quid hodie obseruetur. His præmissis venio ad tex. & h. d. Cõditio viduitatem inducens in legato reijcitur, & lex Iulia Miscel. cum cautione, & iurõ per eam indu. remanet hodie sublata per istam. l. ita ꝙ mulier purè consequatur legatũ, ac si in eo non esset apposita conditio negatiuè si non nupserit, tñ si ista mulier ex priore mr̃imonio liberos habuerit, solùm habet vsumfr. talis legati, proprietas verò spectat ad filios ex dispõne. l. 1. & tit. s̃. de sec. nup. h. d. ¶ In tex. ibi, cũ. n. mulieres ad hoc natura progenuerit, vt partus ederent. Adde, ꝙ alibi dicit text. in l. quærit. §. 1. ff. de edil. edict. ꝙ præcipuum est
2 mulierum, &c. ¶† Not. ex text. in ver. liberis existentib. habere vsumfr. & c. ꝙ maritus, qui habet filios ex vxore, si fecerit legatum vxori, & nulla conditione adiecta, & mulier postea transeat ad secundas nup. si quidem transit intra annum mortis viri, & sic intra annum luctus, in totum priuatur legato, si autem nubat post annum luctus, perdit proprietatem rei legatæ, quæ acquiritur filijs primi matrimonij, & habet tantum vsumfruc. hoc est, ꝙ vult dicere tex. hic, & clarius in l. 1. & l. fęminæ. & in l. gñaliter. s̃. de secund. nup. ¶ Limita tñ, & intellige ista iura, qñ maritus fecit legatum vxori simpliciter, secus si legaret vxori, etiam si ad secundas nup. cõuolauerit, prout vidi multa testamenta, isto casu, qñ maritus fecit legatum vxori, etiam si secundo nubat, & tunc dummodo nubat post annum luctus, habebit legatum quo ad proprietatem, & vsumfruct. non obstantib. filijs primi matrimonij, ita dicit glo. multum sing. in §. vnum itaque. in verb. siue vir. in Auth. de nup. & est in 3. col. illius titu. & hoc expresse tenet Bal. in l. 1. in 3. col. vers. sed pone prior maritus. s̃. de secund. nup. vbi refert se ita obtinuisse pro quadã muliere, cui erãt relicta multa castella et si nuberet, ita etiam tenet Bald. in l. filium quem habentem. in 2. col. s̃. famil. ercis. & Lud. in consil. 219. in cip. ex themate consultationis præ
3 missæ. & ratio est clara. † nam mulier secundò nubendo in-
b fert iniuriam priori viro, cuius anima [b] dicitur contristari. § quæ verò. in Auth. de nup. & propter hoc est imposita pœna, mulieri secundò nub. qñ ergo nubit de voluntate viri, certè volenti non fit iniuria. l. 1. §. vsque adeo. ff. de iniu. l. cùm dona-
4 tionis. s̃. de trãs. † Similiter si mulier tãrsit ad sec. nup. de licentia filiorum, non perdit proprietatem legati relicti à viro. glo. est sing. in Authen. de non eligendo secundo nuben. collat. 1. & est in 2. col. in ver. copulatur, quam Ang. dicit ibi esse singul. & Angel. in l. mater. C. ad Tertul. & Lud. in d. consil. 219. ideo *fm* Angel. debet esse cautus aduocatus, quando consulit mulieri
5 volenti nubere filios habenti, ꝙ faciat filios consentire. ¶† Secnndò not. ex text. quòd non debet aperiri via periurijs, prout etiam dicit. l. 1. s̃. si aduer. vend. c. 1. quòd met. cau. c. verum. de iureiur. ideo iuramentum non est deferendum illi, quem verisimile est velle periurare. c. clericos. vbi glo. in versic. redeũtes. de cohabi. cler. & mul. vbi glo. alleg. istum tex. & text. expressius in §. nos igitur videntes. in Auth de nup. in 23 colum. illius tit. & in specie ita no. Bal. hic in secũdo no. & magis in specie. Pau.
6 hic, † quòd si iudex videt, & perpendit aliquem velle de facili periurare, licèt sit in casu in quo debeat sibi iuramentum deferre, tamen non licèt ei iurm deferre, & est sibi arbitrarium. d. c. clericos. adde Bal. in l. quæ sub conditione. in prin. ff. de condi. insti. & quòd suspecto de periuro non debeat iudex iuramentum deferre, est tex. & ibi Doct. in c. 2. qui clerici vel vouen. glo. in cap. quamuis. 22. q. 1. Glo. 1. in verbo quiescente. habet duas partes. In prima declarat text. & dic, vt dixi in euidentialib. In secunda quærit, an cautio Mutiana sit etiam in alijs omnibus sublata, & tenet, ꝙ non, & bene. vide per te gl. Ias. Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Matrimonij. Adde Doct. in rubr. de sponsa.
b ¶ Cuius anima. Adde Bald. in Authen. cui relictum. in 4. colum. versic. not. quòd anima. C. de indict. viduit. tol.

SVMMARIVM.

1 *In vidua non reijcitur conditio viduitatem inducens timore perdendi legati secus est in virgine num. 2. limita, vt infra. nu. 3.*
4 *Si fiat legatum mulieri virgini sub conditione si monasterium intrauerit, an talis conditio reijciatur.*
5 *Mulier vidua, cui fit legatum sub conditione si non nupserit intra annum luctus, non potest petere tale legatum.*
6 *De quo anno intelligatur Auth. nostra, & quando incipiat currere.*
7 *Non seruans conditionem appositam in legato, fingitur vsque retro fuisse prædo, & malæ fidei possessor, ideo tenetur ad fructus perceptos & qui percipi potuerunt.*
8 *Quando in aliqua materia est præstanda cautio, qualiter præstari debet.*
9 *An difficultas, quòd quis non potest dare fideiussorem, possit probari per iuramentum.*
10 *Si vxor, vel alius relinquat marito sub conditione si matri. non contraxerit, an conditio reijciatur.*

AVTHENTICA.

CVi relictum. Hodie cõditio si non nupserit, & sic cõditio viduitatẽ inducens timore legati perdendi, in vidua non reijcitur, sed debet cautionem præstare, & intra annum luctus legatum petere non potest, etiam si vellet iurare, & cautionem præstare, nisi spes nuptiarum deficiat, quibus contractis res legata, vendicari potest cum fructibus. Post verò annum luctus debet præstare cautionem, & si sit res immobilis legata, sufficit iuratoria cautio cum hypotheca bonorum, si verò sit res mobilis, debet præstare fideiussorem, & non si potest, statur iuratoriæ cautioni cum hypoth. bonorum, hoc dicit. vides ergo quòd licèt p iura fforum, & Codicis quotiescunque fiebat legatum mulieri siue virgini, siue viduæ sub conditione si non nuberet, talis conditio reijciebatur, & legatum remanebat purum, certè conditio de non nubendo apposita mulieri viduæ per istam Authentic. debet impleri interposito iuramento,

Source : BIU Cujas

& cautione, & non reijcitur, & ſic per iſtam Auth. quo ad quid redit ur ad l. Iuliam miſ. quam ſuſtulerat in l. prçcedenti, ſed nõ quo ad omnia. Nam ſicut ibi non remittebatur conditio viduitatis, qñ mulier nubebat, licèt non pp prolem ſuſcipiendã ſed alia ratione, puta incontinentiæ, ita hic non remittitur in vidua ſed caue, quia iſta Auth. ſolùm habet locum in vidua, non in virgine, prout tenuit Ioan. vt hic in glo. cuius opinio vera eſt & communis, ſecundum quam dicit Bartol. ſe ita conſuluiſſe poſt mortalitatem, & idem tenent Doct. hic, & Bar. in l. ſi vir vxo. §. fi. in fi. ff. de cond. & dem. Item caue, ꝙ iſta Auth. hẽt locum, qualitercunque vidua velit nubere, ſiue pp ſobolẽ ſuſcipiendam ſiue non, cùm tamen l. Iulia. miſc. ſecundo caſu tantum locum hẽat, vt dixi. ſ. in l. 2. Et ſi dicas, quæ eſt ratio diuerſi. quare iſta Auth. hẽat locum † ſolùm in vidua non in virgine, & ſi ſic fiat legatum mulieri, a quæ habuit virum, & ſic viduæ ſub ꝯditione ſi non nupſerit, ſed vitã vidualẽ ſeruauerit, conditio non reijcitur, imò non põt habere legatum, niſi iuret de non nubendo, & præſtet cautionem, ꝙ ſi vllo tpe nuberet, reddet rem legatam cum fruct. & tñ hodie in virgine, quæ non habuit maritum, conditio ſi non nupſerit, reijcitur de legato. dic, ꝙ ratio motiua Imperatoris in iſta Authen. fuit ſm Bal. hic in 1. oppo. Sal. & Pau. quia in viduis ex quo ſemel maritum habuerunt, eſt honeſtius eis amplius non nubere. §. optimum. in Auth. de non alie. ſec. nuben. ideo in viduis conditio non reijcitur. non ſic in virgine. hinc dicit text. in c. hac ratione, 31. q. 1. ꝙ ſecundam vxorem accipere, vel ſm maritũ, ſm Apoſtoli ſententiam fornicatio eſt, ꝙ tñ ſi fit. l. permittẽte, honeſta fornicatio eſt, ideo magis expedit reipub. viduas perſeuerare in viduitate ſm ꝙ bonis morib. congruit, q̃ nubere, tñ perſuaſiua ratio eſt non concludens. ¶† Not. tñ, & amplia illud, ꝙ dixi de muliere virgine, in qua non habet locum iſta Auth. ꝙ procedit etiam in muliere, quæ habuit virum, & cum eo contraxit matrimonium per verba de præſenti, & non eſt ſequuta copula carnalis, fortè quia nunquam fuit traducta ad domum, ꝙ ſi maritus moriatur, & ipſe, vel alius faciat ei legatum ſub conditione ſi non nupſerit, idem iudicamus, put de virgine, non prout de vidua, & ſic conditio reijcitur, & legatum habet purè, ita not. Bal. & Ang. hic, & ſequitur Paul. reputans not. ¶ Pro clara tñ intelligentia, vt habeat totam materiam huius tit. & ſcias quid hodie ſeruandum ſit, fac regulã, † ꝙ ſi fiat legatum mulieri ſub conditione ſi non nupſerit, adhuc conditio hodie reijcitur, & legatum remanet purum, & ſic mulier debet habere legatũ, ſiue nubat ſiue non. ¶ Iſta regula procedit in muliere virgine, quæ nunquam habuit virũ, vel habuit, ſed non eſt ſequuta copula carnalis, ſecus eſt in vidua, in qua non reijcitur conditio, ſed debet impleri, & debet abſtinere à ſecundo matrimonio, aliàs perdit legatum, & pro hoc debet iurare, & præſtare cautionem, de qua in hoc text. noſtro. ¶ Secundo limita prædictam regulam, qñ legatũ factũ eſt ipſimet mulieri virgini, ſecus ſi ſit factum tertio, quia conditio non reijcitur. l. 1. vbi limitaui. ſ. eod. ¶ Tertio limita per text. not in l. ſi Titio vſufr. §. ſerui. vbi text. notabilis. ff. de cond. & dem. cũ extenſione Bart. ibi. & dixi. ſ. l. 1. ¶ Quartò no. limita dictam regulam, quòd conditio viduitatis hodie reijcitur de leg. virginum, vt procedat, qũ talis conditio viduitatis adiecta legato eſſet perpetua, vel indefinita, vt quia teſtator dixit, lego tali puellæ 10. ſi non nupſerit, ſecus ſi eſſet temporalis, vt quia pater, vel alius reliquiſſet domum puellæ, ſi non nupſerit vſq; ad ætatem 20. ann. tunc talis conditio debet impleri, aliàs mulier perdit legatum. text. eſt ſolennis in l. ſi vir vxori. §. fina. vbi Bart. & alij. ff. de condi. & dem. ¶ Intellige tamen, niſi tps ita lõgum adijceretur, vt eſſet in fraudem, ne matrimonium in effectu ſequeretur, & in hoc ſtatur arbitrio iudicis, text. eſt not. in l. cùm tale. in prin. ff. de condi. & dem. ita not. conſuluit Franc. de Are. in conſil. 67. incip. diligenter, & maturè. in 2. col. confirmo per bonum ſimile, nam teſtator in teſtõ bene poteſt diſponere, ꝙ hæredes ſui teneãtur ſtare in cõione vſque ad tempus, & non poſſint diuidere ſub pœna. tex. eſt not. in l. 4. in princip. vbi Bald. & Ang. ff. de condi. inſti. & dicit ibi Ang. ꝙ ſemper ſic reſpondit per illum text. tñ non poſſet teſtator ordinare, ꝙ hæredes perpetuò teneantur ſtare in cõione per text. not. in l. hoc iudicio. §. ſi conueniat. ff. commu. diui. Paul. in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. vbi dixi. ff. de condi. inde. de quo vide etiam Bar. in l. ſi conuenerit. in fi. ff. pro ſocio. & in l. quintus. ff. de annu. leg. gl. in l. fin. ff. cõi diui. Alex. in conſil. 103. in 3. vol. incip. circa primũ. in 3. col. ¶ Quintò lĩta prædictã regulã procedere, qñ legatũ fit muleri virgini ſub ꝯditione, ſi nõ nupſerit cum aliquo de mundo, vel indefinitè, ſecus ſi fiat legatum ſub conditione ſi mulier nõ nupſerit certè pſonę, puta Titio, vel ẽt multis perſonis puta ſi non nupſerit alicui de tali parentela, quia ex quo põt nubere oĩbus alijs, conditio non reijcitur, imò debet impleri, & ſi contrafaciat, perdit legatum. text. notab. in l. cùm 4 ita. ff. de condi. & demon. ¶† Quid autem ſi fiat legatum mulieri virgini ſub conditione ſi monaſterium intrauerit, an talis conditio reijciatur tanquam viduitatem inducens? Bart. ſing. tenet, ꝙ ſic, in conſil. 184. incip. domina Nuta quondam Pauli. motus etiam, quia hoc legatum contineret ſimoniam reſpectu monaſterij, ꝙ eſſet ingreſſa mulier. Bald. hic in ſecunda colum. reprobat iſtam deciſ. quia ſi fiat legatum mulieri ſub ꝯditione nõ dico negatiua, ſed affirmatiua, puta, lego mulieri 10. ſi nupſerit Titio, talis conditio non reijcitur, imo oportet, ꝙ nubat, vel per eam non ſtet ſi vult legatum coſequi. l. 1. & 2. ſ. de inſti. & ſubſti. quanto magis tenetur implere conditionẽ, quando fit legatum ſi monaſterium intrauerit. idem contra Bar. ſequitur Paul. hic, motus, quia ingreſſio monaſterij, & ſic vita contemplatiua eſt maioris perfectionis, quàm matrimonium contrahere. §. ſed & hoc præſenti. in Auth. de ſanct. Epiſ. & dicit, ꝙ ratio Bartol. non eſt vera, ꝙ tale legatum reſpectu monaſterij contineat ſimoniam, imò pietatem, de quo puncto. vide Bald. & alios in l. 1. C. de inſtitu. & ſubſtitu. vbi etiam 5 Angel. ¶† Secundò not. ex text. ibi, intra annum quidem. qđ mulier vidua, cui fit legatum ſub conditione ſi nupſerit, intra annum luctus non poteſt petere tale legatum, intellige etiam ſi velit iurare de non nubendo, & præſtare cautionem de reddendo legatum cum fructib. ſi nubat, & ratio eſt, quia dato, quòd teſtator, qui fecit legatum vxori ſuæ, vel alij mulieri, nullam appoſuiſſet conditionem, tamen ſi talis mulier nubat intra annum luctus, inter alias pœnas legales iſtam habet, quia perdit legatum, ſed poſt annum bene poteſt petere legatum mediante iuramento & cautione, de quibus in iſto text. In tantum, quòd ipſemet maritus teſtator non poſſet permittere vxori, quòd nubat intra annum luctus, poſt annum ſic, vt declarat notab. Bald. in l. prima. in tertia colum. verſicul. ſed pone 6 prior maritus. ſupra de ſecund. nup. † De quo autem anno intelligatur iſte tex. & quando incipiat currere, declarat Bald. hic in quarta colum. verſic. quæro de quo anno intelligatur hæc Authent. ad hoc vide, quod not. Bald. in l. prima. in nona quæſt. ſupra de inſti. & ſubſti. & in l. quandiu. ſ. qui admit. limitat, tñ text. id, quod dixi, ꝙ intra annum luct. vidua non poteſt petere legatum, quia poſſet eſſe, quòd nuberet, & priuaretur legato, niſi eſſet talis mulier, in qua deficiat ſpes nuptiarum, & gloſſ. exemplificat, vt ſi ſit facta monacha, vel cõuerſa, & ſi dicis nõne monacha poſſet de facto exire monaſterium, & capere virum? vide ſecundum Bald. & Paul. hic, quòd iſtud non debet eſſe in conſideratione: tamen ſi eueniret, priuaretur relicto. ad hoc adde text. in l. hæc conditio filiæ. ff. de condi. & demonſtr. 7 ¶† Tertiò not. ex text. ibi, de reſtituenda re cum fructib. & intellige perceptis, vel percipiendis, vel q̃ percipi poterũt, nam licèt talis vidua, quæ conſecuta eſt legatum, habeat dominium, & ſic ius illa re legata, tamen ex quo contrafacit conditioni, vſque retro declaratur priuata, per l. primã. vbi dixi. ſupra de his quib. vt indig. & ex hoc not. Bald. hic in tertia colum. quòd non ſeruans conditionem appoſi. in lega. fingitur vſque retro fuiſſe prædo, & malæ fidei poſſ. ideo tenetur ad fructus perceptos, & qui percipi potuerunt, nec ſibi patrocinatur præſtare cautio. de qua hic, quia non ſeruando conditio. in odiũ ſui eſt, perinde ac ſi cautionem non præſtitiſſet, quod reputat not. di- 8 gnum. ¶† Quartò not. in verb. iuratoria cautio. text. qui melius dat intelligere qnàm alius de iure ſecundum Paul. hic, quando in aliqua materia præſtanda eſt cautio, qualiter præſtari debet, & eſt not. declaratio ad l. ſancimus. ſupra de verborum ſignifica. vbi fecit mentionem de iſto text. nam ſi quæſtio ſit de re immobili, puta domo, ſatis eſt preſtare cautio. iuratoriam cum hypotheca bonorum, ſi autem quæſtio ſit de re mobili, quæ poteſt de facili occultari, & transferri, tenetur præſtare idoneos fideiuſſor. tamen ſi ſit ita pauper, quòd fideiuſſores non inueniat, vel quia ſit peregrinus, tunc ſtatur ſoli iuratoriæ cautioni, quod vltimum limitat ſingu. Bald. hic in 3. colum. nec alibi melius inuenies, vt procedat, qñ propter paupertatem, vel abſentiam à patria quis nõ repetit fideiuſſores, tunc in omni materia vbi fideiuſſores dandi ſunt, ſtatur eius iuratoriæ cautioni, ſed ſi propter dolum, vel propter malos

ADDITIO.

a Legatum mulieri. Adde hic, an ſi maritus legat centum mulieri, ſi duxerit vitam vidualem, an talis ingrediendo religionem debeat habere illud legatum. vide Bald. in l. Deo nobis. C. de Epiſcop. & cleri. * Quid de legato facto filiæ ſi nupſerit, & dic, quòd debetur eidem, ſi intrauerit religionem, teſte Euer. libr. argum. loco à matri carn. ad ſpiritual. pro qua concluſ. fac. quæ ſcribit Dilect. de arte teſtand. titul. ſexto. caut. 54. D. Oſaſc. deciſion. 126. numer. 22. Alexand. conſil. 35. colum. 2. libr. 3. Gatel. verſi. conditio adiecta, Roland. conſilio 35. numero 17. libr. tertio. & in terminis Iaſo. hic Hippolit. ſingular. 215. MASVER.

Source : BIU Cujas

malos mores ſuos non reperit fideiuſſores, non habet tũc hoc beneficium, vt ſtetur iuratoriæ eius cautioni, quia tunc non debet credi eius dicto cum iuramento. l. non omnes §. à Barbaris. de re militari. c. per veſtras. de don. inter vir. & vxor. & text. not. in l. hac edictali. §. is illud. ſ̃. de ſec. nup. vbi dicit tex. nonnullarum perſon. dictum, & iuramentum nullum pondus penitus habere. not. iſtam ſing. limitationem Bald. de qua nullus Mod. facit mentionem, ſed referunt Cano. in c. qua fronte.
9 de appella. † Et not. quòd iſta difficultas. ſ. quòd quis non poteſt dare fideiuſſorem, & ſic quòd ſtetur iuratoriæ cautioni ſuæ, certè iſta difficultas probatur per ſolum iuramentum ſuum, ita ſing. Bald. in l. 1. §. 1. C. de aſſer. tol. tamen ego pluries dixi, & dico, quòd iſta vlt. deciſio eſt contra illum tex. in d. l. 1. §. 1. verſi. omnes verò. vbi formaliter dicitur, *ſin verò datio fideiuſſoris ſit impoſſibilis, hocque iudici manifeſtè oſtendatur, tunc iuratoriæ cautioni committi.* ergo primũ, quòd non poſſit præſtare fideiuſſores, non probatur per ſuum iuramentũ. cogita tamen ſuper illo text. ex quo Bald. ibidem mouetur, quòd ſi aliquis ſit ordinatus tutor, & non poſſit dare fideiuſſores, excuſatur à tutela. l. ſi quis inter. §. Imperator. ff. de excu. tut. l. fi. in fi. ff. dę ſuſp. tut. & ſic tunc non ſufficit iuratoria cautio, ſecundum Bald. in l. 1. in fi. C. quòd cum eo. & plures alios caſus in quib. non habet locũ iuratoria cautio, enumeraui in l. 1. ff. qui ſatiſd. cogã. ideo
10 hic non pono. ¶† Vltimò quæro pro complemento huius Auth. an iſta Auth. habeat locum in maſculo ſicut in vidua, pone, quòd vxor, vel alius relinquat marito ſub condi. ſi ſecundum matrimonium non contraxerit, an conditio reijciatur, an verò debeat impleri præſtita cautione ſicut in vidua, videtur, quòd ſic per l. fina. in princip. infra eodem. vbi diſpoſitum in fœmina, intelligitur diſpoſitum in maſculo. Paul. in illa l. final. in fin. princip. tenet contrarium, quia diuerſa ratio eſt, eo quia mulieri viduæ magis conuenit abſtinere à ſecũdo matrimonio, & facilius eſt quàm viro, qui cùm habeat vacare negotijs domus, neceſſe quodammodo habet ſecundã vxorem ducere, prout docet experientia. ideo ſecundum eum iſta Authen. fuit poſita poſt. l. 2. ſupra eodem. non poſt. l. final. ad ſignificandum, quòd corrigit illam. l. 2. non l. final. & ſi hoc eſt verum, habes. 6. nota. limitatio. ad iſtam Auth. tamen ratio Paul. fragilis eſt, & in contrarium facit, quod decidit Bald. in Authen. hoc locum. in fin. C. ſi mulier ſecundo nup. prout referam in l. ſequen.

SVMMARIVM.

1 *Lex noua corrigens in vno ex correlatiuis, intelligitur eorrigere in alio.*
2 *Iura correctoria, quæ non extenduntur etiam ex maioritate rationis, extenduntur tamen in correlatiuis, & vide plura exempla vſque ad nume. 17.*
17 *Etiam in pœnalib. correlatiuis ſit extenſio de vno ad aliud.*
18 *In correlatiuis quando eſt diuerſa ratio, diſpoſitum in vno non intelligitur diſpoſitum in alio.*
19 *Statutum prohibens forenſem emere bona immobilia in territorio, non intelligitur prohibere ne vendat.*
20 *Statutum excludens ſororem à ſucceſſione fratris, non habet locum ècontra.*
21 *Accipiens ad vſuram ex cauſa neceſſitatis non peccat.*
22 *Pœna capit. 1. de locato. non habet locum in dominis alijs locantibus hoſpitia.*
23 *Pœna. l. properandum. §. 1. C. de iudic. non habet locum in rea.*
24 *Tex. in c. fi. de teſti. non habet locum in accuſatore.*
25 *Iniuria facta viro, non cenſetur facta vxori.*
26 *Vbi vnum correlatiũ proportionatur alteri, diſpoſitum in vno, nõ habet locum in alio.*
27 *Statutum compellens aliquem vendere, non intelligitur aliquem compellere, quòd emat.*
28 *Auth. cui relictum. ſupra eo. loquens in muliere vidua, non habet locum ècontra.*
29 *Vnum correlatiuorum dat intelligere aliud.*
30 *Si relinquatur aliquid mulieri, vel maſculo ſi peruenerit ad viduitatem, vel cùm peruenerit, ſi peruẽiat licèt non perſeueret, vt quia tranſeat ad ſecunda vota, nihilominus debet habere legatum, numero. 31.*
32 *Si pater legaret filiæ, donec vel quouſque caſtè, & honeſtè vixerit, ſi nubat dicitur caſte, & honeſte viuere.*
33 *An relictum mulieri donec, vel quouſque caſtè, & honeſte vixerit, debeatur mulieri, quæ ingreditur monaſterium.*

LEX III.

LEgem Iuliam. Conditio, quæ viduitatem in fœmina, vel cęlibatum in maſculo inducit, ſicut reijcitur in fœmina, ita in maſculo, & in vtroque ceſſat. l. Iulia Miſ. & Senatuſconſul. ſuper eodem fact. hoc dicit. Prima pars, & ſi fiat relictum mulieri, vel maſculo, ſi, vel cùm ad viduitatem, vel cęlibatũ peruenerit, quia iſta conditio non inducit perpetuam viduitatem, cùm perſeuerantiam non requirat, ſed ſufficit ſemel fuiſſe impletam, licèt non duret, ideo non rejicitur. hoc dicit. ſecunda pars legis, & ſic iſta lex habet duas principal. concluſiones. Secunda ibi, ſed quia apud Vulpianum. In prima parte ibi, pertinere quidem ad ſenſum noſtræ legis, quaſi dicat, non expediat aliam l. facere ſuper hoc, ſed qa ſimplices animi q̃ ſublata ſunt in fœminis, neſciunt ad maſculos extendere, & ęcontra, ideo ad tollendam omnem dubitationem Imperator declarat. quòd ſicut. l. Iulia eſt correcta in fœminis, ita etiam intelligitur correcta in
a maſculis, quia ſunt correlatiua [a] Er ex hoc no. ſecundum Bar.
b & alios vnum, ad quod allegatur iſta. l. quòd l. noua [b] corri-
1 gens in vno ex correlatiuis intelligitur corregere in alio, † &
c licèt in correctorijs [c] non ſit licita extenſio. l. præcipimus. in fin.
* infra de appellat. etiã ex maioritate rationis, vt *communiter concluđ.* in Auth. quas actiones. ſupra de ſacroſanct. Eccleſ. tamen fallit in correlatiuis, in quibus iura correctoria extenduntur de vno correlatiuo ad aliud, imò plus dicit Bartol. quòd etiam in materia pœnali fit extenſio de vno correlatiuo ad aliud, & propterea dicit ſe conſuluiſſe Piſis, vbi ſtatutum puniebat certa pęna vendentem frumentum extra plateam, quòd licèt ſtatutum loquatur de vendente, tamen habeat locum etiam in emente. per l. vnicam. vbi etiam not. Bart. de cupreſ. lib. 11. ſubdit vltimò Bartol. quòd prædicta procedunt, niſi diuerſa ratio ſit in altero ex correlatiuis, text. in l. fina. C. de reſcind. vendi. Ex omnib. dictis per Bartol. hic tres principa. conclu. elicio, quas
2 ſeparatim intendo eximinare. ¶† Prima concluſio eſt, quod iura correctoria, quæ non extenduntur etiam ex maioritate rationis, extenduntur tamen in correlatiuis, & ideo lex noua corrigens in vno ex correlatiuis, intelligitur etiam corrigere in alio. Adde Bartol. in l. fin. per illum text. ff. de accep. & in l. prima. per illum text. C. de cupreſ. lib. 11. & in l. prima. per illum text. ff. quod met. cau. & in l. prima. §. hæc actio. ff. ne vis fiat ei. text. in l. ſi ab eo. & ibi not. Bald. C. de legit. hæred. Bald. in Authen. quas act. in ſecunda colum. ſ̃. de ſacroſan. Eccleſ. & in l. ſi conuenerit. ff. de pact. & in l. nemo martyres. in fin. ſupra de ſacroſanct. Eccleſ. Petr. de Anchar. in commen. in capit. cano. ſtatuta. de conſtitu. in verſi. vlterius quæro, vtrum iſta correctio. licèt idem Petr. in clemen. prima. de hęret. dicat ſe dubi-
3 tare, † an ſtatut. in vno ex correlatiuis in materia correcto-
* ria, extendatur ad aliud, ſed non expedit dubitare, quia *communior conclu.* eſt, quòd ſic vt dixi, pro qua facit, quod not. Geminia. in capitul. cupientes. §. denique. per gloſſ. ibi in verb. decreto. de elect. in 6. quòd l. diſponens de vno ex correlatiuis, extenditur ad aliud correlatiuum, etiam ſi de eo nil di-
4 cat. ¶† Ad idem ſecundò facit, quod volunt gloſſ. & Docto. in Authen. qui ſemel. C. quomodo, & quando iud. quòd lex noua corrigens in reo, intelligitur etiam corrigere in actore,
5 & ècontra, ratione correlatiui. † Facit tertiò, quod decidit Gemin. in capitul. 1. de tempo. ordi. in 6. quòd eo ipſo, quòd lex facit exemptum mona. quando vendit, ita intelligitur facere exemptum ipſum emptorem, ideo ibidẽ not. Imo. in illo. capitul. 1. §. 1. in 1. colum. de tempo. ord. quòd ſi ſtatutum permittit quem emere ſine ſolutione gabellæ, intelligitur etiam permittere vendenti illi perſonæ, ne ſoluat gabellam. Iſtud tamen habeo pro dubitabili, cùm diuerſa ratio ſit, vt dicam
6 in tertia concluſione. ¶† Ad idem, & quartò facit id, quod decidit Bald. in rubr. ſ̃. de reb. cred. quòd ſi ſtatutum diſponat, quòd præſcriptione certi temporis tollatur debitum, intelligitur etiam ſtatuere, quòd tollatur etiam creditum ratione
7 correlationis, vt ibi per eum. ¶† Quintò facit, quod not. de-
d cidit Bartol. in l. inuitus. [d] §. 1. per gloſſ. ibi. ff. de regul. iur. quòd ſi per ſtatutum notarius priorum prohibeatur accipere pecuniã, intelligitur ẽt prohibere, quòd ſi aliquis vellet ſibi vltro dare pecuniam, non poſſit, & eſt gl. not. in capitul. 1. in verbo,
8 vendere. in fin. de ſimo. ¶† Sextò facit, quod multum ſignanter determinat Bald. in Auth. hoc locum. in fin. C. ſi ſecundò nup. mulier. vbi quærit, ſi maritus relinquat vxorem ſuam dominam,

ADDITIONES.

a ¶Correlatiua. Adde Doctores in l. qui ſe patris. columna fin. ſupra vnde libe. PVRPV.
b ¶L. noua. Vide Iaſ. in l. ſancimus col. 2. verſi. 6. ſ̃. de iud. PVRPV.
c ¶In correctorijs. Adde gloſſ. in verbo moderandum. in c. ſtatutum. de reſcri. libr. 6. in verbo, eligitur. in clem. 1. de elect. Ant. de But. in capitul. licèt. de verb. ſigni.
d * Inuitus. Adde ſecus, ſi ſtatutum prohiberet petere, quia nõ prohiberetur accipere à dante ſponte. ita limit. Dec. in d. §. fi. l. inuitus.

Source : BIU Cujas

dominam, massariam, & vsuft. omnium bon. certè existentib. filijs, consuetudo Bulga. interpretatur, quòd habeat alimenta tantum, gl. & Doct. in d. Auth. hoc locum. Bart. & alij in l. Titia
9 cum testamento. §. fi. ff. de leg. 2. quid erit ècontra. † Pone, ꝙ vxor facit testamentum, & relinquit maritū dominum, massarium, & vsuft. omnium bon. suorum, an existentib. liberis habeat locum dicta consuetudo, vt solùm habeat alimenta? videtur, quòd non, quia consuetudo est stricti iuris, & nō extenditur l. 1. §. si quis hoc inrerdicto, & ibi notat pulchrè Bart. ff. de itine. actuque priua. cum concord. contrarium ibi determinat singulariter Bal. quòd consuetudo, quæ loquitur in vxore,
10 habeat locum ècontra in viro. ¶† Septimò facit, quòd decidit Bald. in Auth. dos data. in 1. colū. C. de don. ante nup. quòd sicut mulier non lucratur don. propter nup. quando non sustinuit onera matrimonij, vt dicit ille text. ita nec maritus vigore pacti, vel statuti debet lucrari, quando non sustinuit onera ma
11 trimonij. ¶† Octauò facit text. not. in l. non tantum. ff. de re iud. quem Cum. multum notat, & reputat sin. quòd priuilegiū singulariter, & dispensatiuè vni concessum extenditur ad aliū
12 ratione correlationis. † Et per hoc dicit se aliàs dixisse, quòd stante statuto, quòd de quacunque re, & de quocunque cōtractu solueretur gabella, & maritus haberet priuilegium, ne teneretur soluere gabellam, quòd eo. modo nec pater mulieris secum contrahens tenetur soluere, tamen mihi non placet,
13 cùm diuersa ratio sit, vt dicam in tertia cōclusione. ¶† Nonò facit id, quòd latè examinat Gem. in c. 1. de dolo, & contum. in 6. & cōcludit, ꝙ si actor obtinuit à Papa, vel à Principe specialem commissionem, quòd in causa ciuili reus debeat in iudicio personaliter comparere non per procutatorē, ꝙ etiam ipse actor tenetur personaliter cōparere. facit gl. ad hoc in cle. sæpe, in verbo, voluerit. de verb. sig. confirmatur ex tit. ff. quod
14 quisque iur. ¶† Decimò facit, quòd no. Pan. in c. dilectus. primo. de simo. & in c. quia clerici. de iure patro. & per ista non sunt multi dies, quòd ita consului Parmæ in noua quæstio-
a ne, [a] de qua non reperitur in terminis decisio, & se subscripserunt alij Doct. huius ciuitatis. nam statutum Parmæ disponit, quòd maritus in vltima volun. non possit titulo institutionis, nec legati, nec alio quouis ti. nec directò, nec per indirectum relinquere vxori vltra 100. libras Parmēses, & si qd vltra relin-
15 quat, sit ipso iure nullum. † Dubitatū fuit ècōtra: nam q̄dam mulier instituit virum hæredem vniuersalem, proximiores illius vxoris petunt talem hæreditatem, & dicunt, quòd etiam vxor nō potest relinquere marito vltra 100. libras Parmēses, noua fuit q. an illud statutum prohibitoriū loquēs in marito habeat locum ècontra ex parte vxoris, & prima facie videbatur, quòd non, quia casus omissus in statuto habetur pro omisso, & remanet in dispositione iuris communis l. si extraneus. de condi. ob causa. l. si cùm dotem. in princ. ff. sol. matr.
16 cum sim. ¶† Item ex quo statutum non dicit de vxore, certè nec nos dicere debemus. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acq. hęre. nam si statuentes voluissent idem iuris esse in vxore, facile erat exprimere de vxore. l. vnica. §. pen. ℈. de cad. tol. c. inter corporalia, post med. de transl. Episcopi. facit, ꝙ pulchrè dicit Bald. in l. testamentum non ideo. in vltimis verbis. ℈. de test. quòd statuta tantum disponunt quantum loquuntur nō plus: sed istis, & multis similibus non obst. consului contrarium per sex aut septem principalia fundamenta, præcipuè, quòd cùm vir, & vxor sint correllatiua, vt dixi, certè statutum etiam si esset correctorium loquens in viro, ratione correlationis, intelligitur loqui etiam in vxore, & hoc confirmabam in conuinci bili fundamento. nam statutum prohibens ne maritus possit relinquere vxori in vltima volun. dicitur continere prohibitionem fauorabilem. ita dicit Bart. in l. 1. C. de sum. Trin. in 10. col. in 6. q. prin. vbi per hoc infert not. quod cùm tale statutum disponens ne vir possit relinquere vxori, ꝓtineat prohibitionē fauorabilē, comprehendit maritum etiam existentem extra territorium statuentium, & sequitur ibi Salycet. in 7. colum. & Ludouic. in consil. 39. inci. in proposita quæstione nobilis, & excelsi viri. si ergo statutum est fauorabile, quis dubitat, quòd in fauorabilib. licita est extensio de vno casu ad alium, vt not. Bart. & alij in l. si constante. in princip. 9. q. 1. partis prin. ff. solu.
17 matri. Bartol. in l. 2. §. exercitium. ff. de infam. cum si. ¶† Secun
b da princip. conclusio. Bartol. est, quòd etiam in pœnalibus [b] correlatiuis fit extensio de vno ad aliud, ideo statutum pœnale loquens in vno ex correlatiuis, puta in venditore extenditur, vt illamet pœna habeat locū etiam in empt. & sic in corelatiuo, licèt pęnæ sint restringendę. l. cùm quidam. cum sim. ff. de liber. & posthum. idem not. Bartol. in l. final. per illum text. ff. de accep. & in l. 1. per illum text. C. de cupres. libr. 11. facit glos. not. in capitul. 1. de confes. in 6. & in l. per interuallum. ff. de iudi. ibi gl. tenet, quòd pœna imposita actori, & sic vni ex correlatiuis, intelligitur etiam imposita reo, & ècontra. idem quòd in pœnalibus dispositum in vno ex correlatiuis extendatur ad reliquū ēt respectu pęnę, q̄ vniformis ratio militat, tenet Pan. in proę. Decret. vbi alleg. Bar. in d. Auth. q̄ semel. idē tenet
* Pan. in c. quia clerici. de iure pat. vbi dicit esse *istam communem opi.* Bar. & Legistarum, & idem Pan. in c. fi. in 3. col. de rescr. firmat etiam Gemi. in c. 1. de tempo. ord. in 6. in 4. col. in 2. fal. vbi alleg. ad hoc Bar. in l. liberorum. per illum tex. ff. de infa. tenentem, quòd ex identitate rationis statutum pœnale loquens de
c vxore extendatur ad maritum, & ècontra, & ita teneas, [c] licèt fortè videatur dura decisio, & ℈rium tenuerit Pau. sibi contrarius in c. 1. col. pe. extra de loca. motus, quia pœna tanquam odiosa non egreditur proprium casum, & per alia, vt ibi per eum. licèt etiam in contrarium videatur facere, quod vult gl. no. in cle. 1. de consang. & affin. quæ vult, quòd pœna ibi imposita contrahenti matrimonium cum moniali, non intelligitur
18 èconta imposita ipsi moniali. ¶† Tertia conclusio [d] Barto. est
d in correlatiuis, q̄ est diuersa ratio, q̄a dispositū in vno non in-
19 telligit dispositū in alio, ꝑ l. fi. C. de rescin. vend. ¶† Addo face re illud, ꝙ decidit idem Bar. in l. multū interest circa med. ff. de verb. oblig. vbi determinat Bar. ꝙ si statutū ꝓhibeat forensem emere bona immobilia in territorio, nō tñ intelligitur ꝓhibere ne vendat, quia diuersa ratio est, & ibi Lud. ad hoc no. & ibi
20 alij post eum. ¶† Secundò ad idem facit, quod no. decidit Bal. in l. lege 12. tab. in fi. C. de legi. hęr. vbi determinat, quod statutū excludens sororem à successione fratris, non habet locū ècontra, quia diuersa ratio est fauore agnationis, & familiæ: nam soror non potest succedere fratri, quia bona exirent familiam,
21 quæ ratio cessat ècontra. ¶† Tertiò facit text. in c. super eo. de vsur. & ibi in specie Io. de Ana. in 3. & 4. col. latè examinans ad hoc not. vbi licèt mutuare pecuniam ad vsuram semper sit peccatum, tamen non semper est peccatum ex parte reci-
e pientis [e] ad vsuram, vt quando capit ex causa necessitatis, quia diuersa ratio est, & idem tenet Pet. de Anch. in cle. 1. in prin. in 3. q. de vsu. facit gl. no. in c. debitores. in fi. col. quam ad hoc no. Imo. de iureiu. vbi si debitor iurauit soluere vsuras, debet illas soluere, & soluendo non peccat, & tamen recipiens peccat.
22 ¶† Quartò facit, quod vult gl. in c. 1. in gl. 3. de loc. quæ vult, quòd pœna illius c. 1. imposita conducentib. hospitia alijs locata, non habet locum in dominis locantib. propter diuersita-
23 tem rationis. ¶† Quintò facit. quod volunt Cy. Angel. & Sal. expressius, in l. properādum. §. 1. super gl. in verb. euacuabitur. ℈. de iudic. vbi volunt, quòd pœna illius text. loquentis in acto-
24 re, nō procedit in reo propter diuersitatem rationis. ¶† Sextò facit, quod volūt Io. And. & alij in c. fi. de testi. nam ille text. disponit, quòd accusatus de aliquo crimine non potest esse testis contra alium in alia causa criminali, donec primò se purgauerit de illo crimine, de quo ipse est accusatus. determinant, quòd ille text. non habet locum ècontra in accusatore, quia diuer-
25 sa est ratio. ¶† Septimò facit text. in l. secunda. ff. de iniu. iuncta l. prima in fin. eodem titul. vbi licèt maritus, & vxor sint
f correlatiua, vt dixi, & iniuria facta vxori [f] censeatur facta viro, & pro ea vir possit agere actione iniuriarum, tamen ècontra iniuria facta viro, non censetur facta vxori, quia diuersa est ratio, vt ibi in text. quia vxores debent defendi à viris, non
26 ècontra. ¶† Octauò [g] facit, quod not. domi. Anto. in cap.
g vniuersitatis. in 2. colum. de senten. excommun. vbi ex dictis Innocen. not. quòd vbi vnum correlatiuum non proportionatur alteri, dispositum tunc in vno ex istis correlatiuis, non habet locum in alio. Hinc videmus, quòd lex ciuilis, quæ disponit, quòd vir habet filium in potestate sua, non extenditur ècontra ad vxorem, nam vxor non habet filios in potestate, sicut maritus, quia ista materia non proportionatur adinuicem,

ADDITIONES.

a * Quęstione. Adde Soci. Senen. consi. 75. lib. 3. Cur. sen. consi. 11. Doct. in rub. ff. de acq. poss. PANCIR.

b ¶In pœnalib. Adde Marsilium in l. si quis viduam. colum. 5. vsque ad fin. ff. de quæstio. PVRPV.

c * Teneas. ¶Adde, quæ scribit Abb. in locis hic alleg. & vide Aquen. in hsi ita quis. §. ea lege. col. pen. ff. de verbo. obliga. Dec. in l. 1. col. 2. C. de in ius vocan. BELLAC.

d ¶Conclusio. Pro qua est tex. in l. 2. ff. de his, quib. vt indig. † Et dic, vt per Bal. in c. 1. in princi. qualiter dominus propr. feud. priue. Dec. in l. 1. col. 3. C. de in ius voc. & in c. translato. 2. lect. col. pen. in fi. extra de consti. BELLAC.

e ¶Recipientis. Adde Arch. in c. si quis vsurarum. 14. q. 2. in c. monet. 22. quæst. 1. Abb. in c. cùm in Ecclesia. circa fin. de institit. Laur. de Rodul. in tract. de vsur. q. 9. & per S. Thom. 2. 2. q. 88. art. 6.

f ¶Vxori. Adde tex. instit. de iniur. §. patitur. tex. in l. item apud. §. ſponsum. ff. de iniurijs.

g ¶Octauò. Idem Ias. in l. 2. 5. not. ff. de in ius voc. PVRPV.

Source : BIU Cujas

27 adinuicem, & sic diuersa subest ratio. ¶† Nonò facit, quod not. Bald. in l. 1. per illum text. cum gloss. C. de seruo communi manu. vbi not. quòd statutum compellens aliquem vendere, non propterea intelligitur, quòd compellat aliquem emere, vel è contra, puta stat. est Ferratiæ, q̃ habens domum paruam iuxta habentẽ domum amplam teneatur illam sibi vendere, certè tale statutum non intelligitur compellere illum emere, & si dicis hoc esse contra. d. l. 1. C. de cupres. vbi sicut quis prohibetur vendere, ita intelligitur alius prohibitus emere, & è cõtra, respon. no. Bald. in loco prealleg. quòd hoc ideo ibi fit, quia prohibitio fit respectu rei, ideo vtrunque comprehendit tam emptorem quàm venditorem, secus si statutum respiciat personam, quia tunc egreditur de vna persona ad aliam tanquam sit personale. l. 1. ff. de consti. prin. quæ sol. non placet, quia est quasi contra omnia. s̃. dicta. vbi statutum, vel lex loquens per-
28 sonaliter de viro, extenditur ad vxorẽ. & è contra. ¶† Decimò facit id, quòd vult Pau. hic in fi. prin. dum tenet, quòd Auth. cui relictum. s̃. eo. loquens in vidua, non habet locum in viro, quia est diuersa ratio, prout retuli in d. Authen. cui relictum,
29 in fi. ¶† Secundò principaliter no. ex isto text. quòd vnum correlatiuorum, dat intelligere aliud. facit, q̃ determinãt Iac. But. Sal. & Alex. in l. generaliter. §. cum autem. s̃. de instit. & substi. vbi per illum text. in versi. pater efficiatur. determinant, quòd si sit stat. q̃ si quis per vim rapuerit filium nõ suum, capite puniatur, quòd si quis rapuerit filium carentem patre, quod non incidit in statutum, nec ibi debet subaudiri dictio quondam, quia licèt iste arripiens sit pater respectu filiorum quos habet, iste tamen non dicitur filius, quia non habet patrem. Facit, q̃ vult gloss. in l. eius, qui in prouincia. in versi. defun. ff. si cert. pet. iunctis ibi dictis per Bart. in 2. opp. dum dicit, q̃ quandoque subauditur quondam, vt quando dicitur, Titius filius Caij, & pater est mortuus, oportet subaudire quondam, dicit Bart. q̃ hoc est impropriè, ergo non habet locum in statuto. ponit etiã
30 Bart. in l. 1. in prin. cum concord. ff. de ope. nou. nun. ¶† Ex 2. parte huius tex. in versi. sed quia. no. casum valde sing. & bene nota, quòd si relinquatur aliquid mulieri, vel masculo si perueniat ad viduitatem, vel cùm peruenerit, pone, quòd moriatur maritus, & sic mulier efficiatur vidua, tamen non durat vidua, quia capit secundum virum, tamen debet habere legatũ, quia sufficit conditionem semel fuisse impletam, licèt non duret impleta. l. si quis hæredem, vbi dixi not. s̃. de institu. & substi.
31 † Et dicit Pau. hic, quòd habuit istum casum de facto Venetijs in manib. magnifi. Dominorum, qui iam deliberauerant cõtrarium in quodam magno legato pecuniarum, quæ erant super impræstitis Venetijs, quòd erat factum mulieri cùm vidua erit. nam mortuus erat maritus huius mulieris, tñ mulier acceperat secundum maritum, & volebat consequi illud legatum pecuniarum, dicit Pau. quòd illi Veneti deliberauerant ferre sentẽtiam contra mulie. quia mens testatoris fuit, quòd si mulier permaneat in viduitate, quia erat sine marito, quòd tunc habeat legatum, ergo si accepit secundum maritum, cessat ratio motiua testatoris. dicit Pau. quòd consuluit contrarium, & quòd illi domini, quando viderunt consilium suum, & istum text. quòd valde mirati sunt, & tulerunt sententiam pro ista muliere, quia in illo legato erat dictum, si vidua erit, sufficit ergo fuisse viduã, licèt nõ durauerit vidua, vt hoc tex. secus tamen secundum Pau. si dictum fuisset, quòd mulier habeat legatum donec, vel quousque sit vidua, quia istæ dictiones sunt limitatiuæ temporis, Et iuxta hoc dubitat Pau. quòd si fiat legatum sub conditione si vidua remanebit, vel permanebit, an sufficiat, quòd semel fuerit vidua, dicit, quòd vidit consilia valentium Doct. de Florentia, quòd ea maritata non habeat legatum, ipse tenet contrarium communi vsu loquendi attento, secundum quem idem est dicere si remanebit vidua, perinde ac si diceret, si erit vidua. ista sunt dicta Pau. ¶ Ad dec circa primam decis. de illa q. agitata Venetijs, quòd idem satis apertè decidit Bald. hic in secundo not. per istum text. & facit. d. l. si quis hæredem. ¶ Istud idem in specie, quòd sufficiat mulierem fuisse viduam, & si postea virum acceperit, tenet Imol. & Modern. in l. substitutione. per istum text. ff. de vulg. & pup. licèt Ang. ibi tradat longam dist. ¶ Adde etiam not. Bald. in l. Titius. in prin. ff. de excus. tut. vbi vult, quòd si dictum esset donec, vel quousque remanserit vidua, tunc non sufficit conditionem semel fuisse impletam, & ad hoc, vt possit pro futuro tempore habere legatum. ¶ Item ad decisi. Pau. quando est factum legatum mulieri si remanebit vidua, an ea postea maritata perdat legatum, quia Pau. loquitur sine l. & sine ratione, vide de isto verbo, remanebit, Ang. in cons. 34. incip. Constantinus Herculani, & in consil. 159 incip. Conradus, & c. ¶ Gloss. in verbo. persecutio. diuiditur in tres. In 1. declarat. In 2. per viã fal. remouet vnum contrarium. In 3. quærit de not. q. & non clarè respon. Secunda ibi, *nisi vir vxori*. Tertia ibi, *quid ergo dices*. In ult. parte, in qua gl. format quæst. & non clarè soluit, pro intelligentia considera tres casus, aliquando mulieri fit legatum sub conditione negatiua indefinitè prolata, scilicet si non nupserit, & ista conditio cùm viduitatem inducat in virgine, reijcitur, & legatum remanet purum, ita propriè loquitur Auth. cui relictum. s̃. eod. aliquando, & secundò relinquitur mulieri sub conditione si vidua erit, vel dum vidua erit, & ista cõditio non reijcitur, quia viduitatem nõ inducit, ex quo sufficit eam semel impleri, licèt non duret implementum, ita loquitur ista l. in 2. parte iuncta l. si quis hęredem. s̃. de instit. & substit. Aliquando, & tertiò fit legatũ mulieri, puta de victu, & vestitu, donec vel quousque in domo castè vixerit, & iste est propriè casus, qui tangitur in gl. & licèt gl. dicat, quòd etiam isto casu inducitur viduitas, tamen Bart. & Doct. eam reprobant, quia tale legatũ pro primo anno est purum, pro sequenti verò tandiu mulier habebit legatum, quandiu perseuerauerit in castitate. l. filiæ. ff. de ann. leg. l. pater Seuerinam. ff. de condi. & dem. de quo vide gl. in l. cùm tale. in prin. ff. de cond. & dem. Iac. de Bel. in §. quia verò. in fi. in Auth. de nup. Bal. in l. cùm filius. §. qui Mutianam. ff. de leg. 2. & Bal. hic in plurib. q. subdit tñ Bart. aduertendum esse, quòd gl. non rectè format, quæstionem, eo quia qñ testator reliquit mulieri donec castè, & honestè vixerit, certè nubendo, & sic contrahendo secundum matrimonium, dicitur castè, & honestè viuere, ideo cautela est fm eum, quòd in testamento adijciatur donec castè, & honestè vixerit, & vitam vidualem seruauerit. Ita etiam tenet Bart. in Auth. hoc locũ. C. si sec. nup. mul. & in §. cùm proponeretur. hic alleg. per eum, & simpliciter Fulg. hic. Sed aduerte licèt Bal. hic in 2. q. aliter videatur distinguere, & aliter dicat Sal. hic, Bart. grauiter errat, dum dicit, quòd mulier secundò nubens dicatur castè, & honestè viuere, nam illud, quod dicit Bart. bene procederet in filia re-
32 statoris, nam † si pater faceret legatum filiæ donec, vel quousque castè, & honestè vixerit, tunc filia nubendo bene dicitur castè, & honestè viuere, & ita propriè loquitur. §. cùm proponeretur. alleg. per Bar. sed qñ maritus legat vxori suæ victum, & vestitum, donec vel quousque castè, & honestè in domo vixerit, melius dicit glo. nostra quàm Bart. nam non est verum tunc, quòd capiendo secundũ virum dicatur in domo castè, & honestè viuere, ex quo primi viri anima per secundas nu-
a ptias dicitur tristari. [a] §. si autem in tutelam, & in §. hinc nos alia. in Auth. de nup. & ita tenet contra Bar. Ang. hic, Bal. & expressius Imol. in l. cùm filius §. quæ Mutianam. ff. de leg. 2. Ang. Imol. *& communiter* Mod. in d. §. cùm proponeretur. Bal. in l. 1. in 5. no. C. de rap. vir. Pet. de Anch. & Imol. in c. quòd à te. de cle. coniug. & ista est veritas contra Bar. qui in hoc verè æquiuocauit. de quo etiam vide Ang. in §. soluto. & in §. quia igitur. per illos text. in Auth. de nup. & in §. hoc autẽ Deo amabilius. per illũ tex. in Auth. quomodo oport. Episcopos. & plenius in
33 uenies in d. l. mulier. §. cũ proponeretur. ff. ad Treb. † An autẽ
b relictũ factum mulieri [b] donec, vel quousque castè, & honestè vixerit, debeat mulieri, quæ ingreditur monasteriũ, ponit Bart. hic, in 2. q. & in l. Deo nobis. in 5. col. s̃. & Episc. & cle. adde etiã quod decidit no. Bal. in l. decreto. C. de infa. vbi declarat, quid habeat facere mulier in tali casu, vt dicatur castè, & honestè viuere, & quib. vestib. uti debeat, vt ibi per eum.

ADDITIONES.

a ¶ Dicitur tristari. Adde Bald. in Auth. cui relictum. in 4. col. ver. no. quòd anima. C. de indi. vidu. toll.

b ¶ Mulieri. Adde Belenzi. in c. vir autem. in prima col. de secun. nup. & apostil.

De his, quæ pœnæ nomine in testamentis, vel in codicillis reliquuntur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Relictum pœnæ nomine, valet. limita, vt infra nu. 2.*

3 *An libertati relictæ possit onus imponi, quo non impleto adimatur libertas.*

LEX PRIMA.

Vperuacuam. Diuiditur in tres partes. In 1. refert ius antiquũ, q̃ dedit causam huius legi. In 2. ponit Imperator suã deci. In 3. eam limitat. Secunda ibi, præcipientis. Tertia ibi, q̃ si aliquid facere. Quod pœnæ nomine à testatore relinquitur, ualet, nisi turpis, uel impossibilis dispositio

ſpoſitio precedat.h.d.Concordat inter alias ll. § fin.inſti.de leg. vbi Io.Fab.& d. Chriſtoph. multa ponunt de materia huius l. & ad intellectum huius legis vide omnino, quæ ſcribit Bart.in l.paterfa.teſtamento.ff.de hære.inſti. vbi aliqua neceſſaria ſcribit pro intellectu huius tex.In tex. ibi, (præcipientes nullū valere) iſte modus loquendi ſatis videtur ineptus, ſed ſenſus vī eſſe,nullum Iuriſcōſultum, vel alium valere.i.poſſe affirmare, vel debere audiri,qui dicat, quòd relicta pœnæ nomine, &c.

1 ¶† Not.ex tota.l.vnum generale,quòd illud,quod relinquitur pœnæ nomine, valet. Et conſidera, quòd Imperator in iſta l. ponit tres modos imponendi pœnam. ¶Primus eſt,quando teſtator priuat hæredem hæreditate,pœnæ nomine, caſu quo non implet,quod teſtator præcepit,ſed non transfert hæreditatem in alium.Et ſic non dicit cui velit,quòd applicetur hæreditas,quando primus hęres erit priuatus,& hoc licèt tex.aliter non declaret,dic quòd aut loquimur in legatario, aut in hærede.Primo caſu puta teſtator grauat legatarium aliquid facere, & caſu quo non faciat, priuat eum legato, ſed non dicit cui velit applicari illud legatum, & tunc legatum habetur acſi nō eſſet ſcriptum,& remanet penes hæredem.l.vnica.§. pro ſecūdo.& §.ſeq.ĩ.de cad.tol.Si autem loquimur in hærede, quem teſtator ſimpliciter priuat, & non dicit cui velit applicari, & tunc dic, quòd ſi habeat cohæredem, eius portio applicatur cohæredi,aliàs ſi ipſe ſolus ſit hæres inſtitutus,hæreditas applicabitur venientib.ab inteſtato,quorum fauore in dubio intelligitur priuatus.l.peto.in prin. de leg. 2. & dato, quòd teſtator priuat hæredem contemplatione tertij,tamen adhuc iſto caſu hæreditas applicabitur venientib. ab inteſtato, non autem illi tertio, cuius contemplatione priuat hæredem contrafacientē. Exemplum pone, teſtator grauat hæredem,quòd vxorem teſtatoris tractet honorificè,prout ipſe faciebat,& ſi malè tractauerit,priuat hæredem hæreditate, tunc licèt hæres priuetur contemplatione vxoris malè tractatæ, tamen hæreditas non applicatur vxori,ſed venientib.ab inteſtato.ſecundum Bart.in l.vxorem.§.hæres.de leg.3.& in l.paterfa. teſtamento. in fi. vbi alij.ff.de hære.inſt.cum multis concord.quas dedi in l.hæreditas.ſ.de his quib.vt indig. & hoc quando priuatio fit ex diſpoſitione teſtatoris, ſi autem fieret ex diſpoſitione legis, tunc bene acquiritur iſti,cuius contemplatione quis priuatur.l.pe.ſ.de leg.cum multis quæ allegaui ad hoc in d.l.hæreditas. ¶Secun-

a dus modus priuandi traditus in tex.eſt, quando teſtator a priuat hæredem,vel legatarium, & diſponit,quòd transferatur in aliū,vt dicit tex.*præcipiendo ad alias perſonas transferri*, put etiam loquitur titulus inſti. de ademp. legatorum. in iſto caſu non transfertur ipſo iure à primo hærede in iſtum ſecundum,quia impoſſibile eſt, quòd ille,qui ſemel fuit hæres, deſinat eſſe hæres.l.& ſi ſine.§.ſed quòd Papin.ff.de minor. gloſſ. in l. in ſubſtitutione. ff. de vulgari & pupillari. ſed primus hæres in caſu in obſeruantiæ, iure fideicō miſ. tenetur illi ſecundo reſtituere, vt declarat Bar.in d.l.paterfa.teſtamento.ff.de hære.inſti.¶Tertius modus poſitus in tex. eſt,quando teſtator non immediatè directò priuat hæredem,vel legatarium,ſed grauat hæredem, vel legatarium eo caſu,quo non fecerint,quod teſtator præcepit, quòd det quid tertio,& iſte modus ponitur in tex.ibi, vel aliquid alijs ab eo dari, nunc habes enucleatum ſenſum text.

b Amplia b nunc deciſionem huius tex.vt pœna priuationis hę reditatis in pœnam hæredis contrafacientis ordinationi teſtatoris non ſolùm poſſit fieri in teſtamento,ſed etiam in codicil. intellige tamen non directò, ſed per fideicom.ſecundū Alex. in conſi.57.in 2.vol.inc.proſpectis.in 1.col. vbi adhoc alle. l.2. ff.de cond.inſt.quæ nihil facit, & §.fi.inſt.eod. neſcio ſi vult allegare inſt de leg.,vel inſti. de cod. ſed debuit allegare propriè rubricam hic,quę dicit de his,quæ pœnæ nomine in teſtamen-

2 to,vel codicil. ¶† Limita iſtam l.& ſimiles procedere,quando teſtator precipit aliquid fieri,quod ſpectat ad rem familiarem, & caſu quo non fiat,pœnæ nomine priuat hæredem,vel legatarū,tunc bene valet,& ita propriè loquitur iſta l. cum cōcor. ſi autem teſtator præciperet aliquid fieri,quod ſit de mero,vel mixto imperio, vel iuriſdictionis voluntariæ, & caſu quo non fiat, addit pœnam priuationis,tunc hīs, vel legatarius ꝫfaciendo nō incidūt in pœnā,nec habet locū iſta l. vt ſi teſtōr inſtituit aliquem hæredem, & eum grauet,vt adoptet Titium, & ſi nō adoptet, priuat hæreditate, certè licèt hæres poſſet adoptare, tamen ſi non adoptet,non priuatur hæreditate, text.eſt ſolennis,& neceſſarius in propoſito in l. vxorem. §.hæres.de leg. 3. & ibi dicit Bartol. quòd ille caſus eſt ſingularis, quem etiam ad hoc mulum notat Bald. hic, in 7. oppo. ¶Secundò limita iſtam l.& ſimiles, vt procedant, quando pœna de dando certam rem, vel quantitatem, prout eſt tertius modus, quem. ſ. declaraui, adijcitur alicui facto: ſi autem adijceretur dationi quantitatis, & eſſet vltra debitum modum vſurarum, de iure ciui.non valeret.l. Iul.§. idem Papin. ff. de act.empt. & l. cùm allegas. C.de vſur. & cùm hodie de iure canon. quod attendi debet vſura ad quamcunque quantitatem ſit prohibita,vt examinaui in l.1.poſt gloſſ.ſ.de ſum. Trin. certè talis adiectio pœnæ conſiſtentis in datione quantitatis,quia eſſet vſura,non valet,ſecundum Bart.hic, & notabilius in l.2.ff.eod. vbi per hoc notabiliter infert Bar. quòd teſtator in teſtamēto poteſt inducere vſuras,puta ſi teſtator diſponat,quòd ſi hæres non ſoluat mille Titio intra tantum tempus, quòd teneatur ſoluere tantum nomine vſurarum,attento,quòd vſuræ ſecundum ius canonicum ſint in totum prohibitæ, mouetur per text. not. in l. 3.§.fi.vbi Bart.& Cum.idē tenent. ff.de ann. lega. firmat Ange. hic in vtraque lect.& Bart.in d.l.Iul.§.idē Papin. & Cum.in d.l. 2.ff.eo. Pau. hic ſimpliciter ſe remittit de iſta q. ad Bart. in d.l. 2.ff.eod.& ſic videtur cum eo ſimpliciter tranſire, ſed ipſemet Pau.in l.1.ſ. de ſum. Trin. & in l. apud Iulianum.§. fructus. in lectu.Bonon. ff.de lega.1. dicit ſe mirari de iſta deciſione Bart, eo quia teſtator poterat pręcipere in teſtamento,quòd darentur mille Titio intra tantum tempus, caſu quo non dentur, præcipere, quòd aliud vltra illud erogetur etiam conſiſtens in quantitate, quia non eſt vſura, ſed relictum nomine pęnæ, vt hoc tex.quod valet, vt hic, ſed errat, quia quotieſcunque relinquit capitale, & caſu quo non ſoluatur, mandatur ſolui quantitas per dinumerationem temporum, etiam ſi dicatur, quòd præſtetur nomine pœnæ,tamen re vera eſt vſura,ſecundum Bartol.in l.qui ſine.ff.de nego.geſt.& in l.cùm ſtipulati.in fi.ff.de verbor.oblig.Bal.in l. rogaſti. §.ſi tibi.ff.ſi cer. per.& in l. cùm allegas.in fi.C.de vſur.& ideo tene deciſio.Bart. quam ēt ſequitur Lu.in l.ſtipulatio iſta habere. §.alteri. de verbor.oblig. vbi plenius Alex.in 9.col. & ſeq.nec aliquid facit, quòd dicatur relictum nomine pœnę,quia vt dicit tex.iſte in fi.relictum nomine pœnæ valet, niſi ſit legibus interdictum, vt iſto caſu iūre cano. attento, quod ſeruandum eſt per prędicta: patet etiam non bene dixiſſe Bal.hic in 9.col.in 3.q. vbi etiam ipſe in effectu tenet contra Bar.nam quærit,pone, quòd teſtator grauauit hæredem, quòd daret mille Titio, aut centum quolibet mēſe,quęritur an iſta dicatur vſura, & determinat ſingulariter,ꝙ non,ꝙ ſi eſt verum,eſſet magnum verbum in materia vſurarum,vnde tenet,quòd non ſit vſura ſed alternatiuum legatum, quia illa centū non poſſunt peti ſimul cum illis mille, ſed alternatiuè, ſed natura vſuræ eſt, quòd multiplicetur, & accumuletur obligatio, non autem eſt alternatio. Ita Bald. in l.cū allegas.in pen.col.in 9.& 10. opp.de vſu. ſed iſtam deci. Bald.& eius rationem latè reprobat.d.Franc. de Are. in conſil. 152.incip.viſo themate ad me tranſmiſſo.vbi maximè mouetur per ea,quæ notantur in c. ſalubriter. de vſur. & ideo conſuluit in pulchro caſu contra Bald. hic, ꝙ ſi teſtator in teſtamento reliquit alicui quingentos aureos,aut 40.ducatos quolibet anno,donec hæredes diſtulerint ſoluere ſummam prædictam, ꝙ licèt ille legatarius non poſſit conſequi vtrunque, & quingentos, & 40. quolibet anno, & ſic licèt ſit alternatiua, tamen conſuluit,ꝙ eſt vſura,eo quia illa.40.quæ ſoluuntur quolibet anno, ſoluuntur habito reſpectu ad capitale, & ad aliam quantitatem pecuniæ,& ſic,quia vna pecunia parit aliam, eſt vſura,vt ibi per eum, qui etiam plus conſuluit, ꝙ etiam dato, quòd ille legatarius eſſet mercator, & ſi habuiſſet illos quingentos aureos,cum eis veriſimiliter. 40.lucrcatus eſſet, adhuc tamen illa 40. non debentur, quia cenſetur vſura, quod aliter non examino, quod not. quia ſæpè in teſtamentis hoc reperitur.¶Tertiò limita iſtam.l. & ſimiles procedere, quando teſtator in teſtamento pręcepit hæredi, vel legatario aliquid facere ſub pœna priuationis, & prięcepto teſtatoris poterat formaliter pareri, tunc ſi non pareatur, ſuccedit priuatio, ita loquitur iſta l.cum ſimilibus, ſecus ſi teſtator præcepiſſet fieri ſub pœna priuationis id, in quo non poterat formaliter pareri, tunc non parendo excuſatur à pœna, puta teſtator præcepit hæredi, qđ faciat fieri ſepulchrum ad ſimilitudinem ſepulchri Titij, pone,quòd non reperit illud ſepulchrum,ad cuius ſimilitudinem mandat fieri, vel pone, teſtator præcepit hæredi ſub pœna priua.hæreditatis,quòd tale quid faciat arbitrio Çaij, pone, quòd Çaius nolit arbitrari, hæres excuſatur, quia pœna non committitur, niſi contra prięceptum formaliter deueniatur.l. in teſtamento quidam.ff.de condi.& demonſtr. & l.mulcta.eod.tit, ſecundum Bald. hic in tertia oppoſi. & Paul.& licèt hæres teneatur

ADDITIONES.

a ¶Quando teſtator. Vide Alexand.latè lib.ſecundo. conſilio 57. viſo teſtamento,& codicillis.& conſilio 52.viſo.repet. lib.5. conſilio 177. viſo teſtamento. PVRPV.

b Ampha.Vide Çor.lib.4.conſil.258.videtur in hac. col. PVRPV.

Source : BIU Cujas

neatur facere arbitrio boni viri, quando non reperitur illud exemplar, quod refert teſtator, tamen non faciendo, non incidit in pœnã priuationis per l.allegatã & l.cùm in plures.§.lege. ff. loca.ideo Bald.in c.1. qualiter do.propri. feu. priuetur. dicit quòd in d.l. in teſtamento quidam.eſt text.ſing.quod in pœnis debet liquidiſſimè conſtare. Et per hoc infert Bal.hic in 3.opp. quòd in pœnis nunquam defertur iuramentum in ſupplemẽ tum probationis, quod aliàs deferri debet in dubijs cauſis, data ſemiplena probatione, quod reputat notabile, quod vltimum examinaui in l.admonendi.ff.de iureiu.& ibidem Lud.in com mento illius.l.quaſi circa medium, dic vt ibi. ¶Quartò limita iſtam l. vt in fin. eius, niſi teſtator ſub pœna mandaſſet aliquid ꝓbroſum,& ſic turpe, vt quia teſtor mãdauit ſe ſepeliri cum veſtib.ſericies, vel ſimlib. aliàs priuat hĩdem hĩditate, iſto caſu non obtemperans non priuatur. l. ſeruo alieno.§. fi. de leg.1.l. quidam in ſuo.ff.de cond.inſt.¶Gl.in verbo, libertatibus, oppo nit contra text. qui dicit, † quòd libertas relicta poteſt adimi, ſi ille cui relicta eſt libertas non impleat onus à teſtatore iniun ctum, & ſic præſupponit text.quòd pro libertate, quam teſta tor reliquit, poteſt onus iniungere, quo non impleto adimitur libertas, cùm pro libertate relicta nullũ onus poſſit iniungi. l. planè ſi filium.§.fi.ff.de leg.1.gl.fatetur contrarium, quòd illud relictum propter libertatem nihil valet, tamen poteſt auferri libertas, ſi non preſtetur relictum, & ſi dicas, quòd hoc ſit con tra fi.huius.l.quòd quando præcedit diſpoſitio inualida, certè non valet tunc ademptio, vel impoſitio pœnæ. Reſponde, quòd verum eſt, quando illud inualidum eſt impoſſibile de na tura, vel de iure, ſecus ſi alio modo, non quia à iure ſit repro batum, ſed quia aliàs ius ſibi non aſſiſtat, vt in propoſito no ſtro. Non obſt. ſi diceres, libertas ſemel præſtita amplius reuo cari non poteſt.§.ſemel autẽ.inſt.quib.ex cau.ma.licet. Reſpon de, quòd verum eſt, ſed in l.noſtra quando libertas relinquitur ſeruo cum aliquo onere faciendi, licèt libertas relicta ſit ſeruo purè, tamen dies talis libertatis non cedit niſi onere impleto, ideo ſi onus non implet, non eſt verum, quòd libertas dicatur ſibi competiſſe, ſecundum Fulg. & clarius Pau.hic: reſponde melius ad cõtrarium gl.& dic, quòd pro libertate relicta ſeruo non poteſt onus iniungi, verum eſt, quod conſtat in pecunia. ita propriè loquitur l.planè.2.§. fi.allegata per gl.ratio, quia cũ libertas ſit res inæſtimabilis quo ad pecuniam, non poteſt pro pter libertatem etiam imponi onus pecuniarum, ſed pro li bertate relicta poteſt bene imponi onus, quod conſiſtat in facto, nam poteſt teſtator propter libertatem quam reliquit ſeruo grauare libertum ne diſcedat ab eius monumento, ſed alium liberum gtauare non poſſet, quia eſt ſpecies ſeruitutis. l.Titio centum.§.2. ff.de condi.& dem. & caſu quo illud factũ non impleat, poteſt adimere libertatem, & ita poteſt intelligi & exemplificari text.noſter.¶ Gl.in verbo, (ſi minus) diuidi tur in duas partes. In prima declarat text.in verbo, (ſi minus.) nam intelligitur.i.ſi non. In ſecunda ibi, [ſed videtur contra] opponit contra text.de duabus legibus & dupliciter ſol. prout etiam facit in l.1.ff.eod. Prima ſolu.vadit ad vtrunque contra rium. Secunda verò vadit ſolùm ad contrarium.l.mulcta.non. l.1.ff.eodem. In quantum ergo gloſſ. hic, & ibi volunt, quòd iura fforum ſint correcta per iſtam.l.dicunt Bartol.& Doctor. hic, & in l.1. ff.eodem, quòd imò etiam de iure fforum reli ctum nomine pœnæ valet.l.1.ff.de pen.leg.l.1. §.item ſi ita ff.ad leg Falcid. l.ſi ita. ff. quando dies leg.ced.l.3. §.final. ff.de annu. leg.ſed conſidera, quòd iſta iura Bartol.& Doctor. loquuntur propriè ſecundum tertium modum traditum in text. vt ibi in text.noſtro declaraui, & dicunt Bartol.& Doctor. quòd de bent conſiderari tria iura, vt hic, & in l.1.ff.eodem, vt per eum, non puto curandum: vnde reſponde ad contraria gloſſ. quòd l.1.ff.eodem allegata pro contratio concordat cum iſta l.in fi. ideo enim ibi relictum nomine pœnæ non valet, quia erat turpe, vel probroſum, vel à lege improbatum.ad contrarium. l.mulcta, & l. in teſtamento ita quidam. reſponde, vt per gloſſ.& dixi in text.in 3.limitatione. ¶Gloſſ. in verbo, [ſeruabitur] diuiditur in quatuor. In prima declara text. In ſecunda oppo. contra text. & ſoluit. In tertia idem facit. In quarta idem. Secunda ibi, [ſed videtur valere] Tertia ibi, [eodem modo reſponde.] Quarta ibi [item contra. ff. de legat. 1.] In ſecunda, & tertia parte, quia iſta duo contraria tendunt ad idem, habes ſolu.quòd ſi conditio impoſſibilis adijcitur hæredi, vel legatario grauato, & tunc vitiat diſpoſitionem, ita loquitur text.noſter.ſi autem adijcitur honorato, vt quia aliquid relinquatur hæredi, vel legatario ſub conditione impoſſibili, & talis conditio reijcitur, & relictum tanquam purum valet, d.§.impoſſibilis. Adde, quòd iſtã ſolu.tenent Odof.& Iac.But. hic, & gloſſ. in §. final. inſti. de leg. in rubr. & in l.obtinuit.ff.de condi. & demonſtra. quòd conatur defendere Imo.in l.prima. ff.de condi.inſtitu.& tenendo iſtam ſolu.pulchrum eſt videre, quæ ſit ratio diuerſitatis.gloſſ. in d.l. 1.ff.de condi.inſti.aſſignat vnam rationẽ, aliam aſſignat Bal.hic in 9. opp. q̃ dicit ſubtilẽ. Sed illis omiſſis aliã clariorem aſſignat Nic. de Neap. poſt Iac. de Ra.in §.fi.inſt.de leg.quia qñ conditio impoſſibilis adijcitur honorato, eſt veriſimile, ꝙ poſſet talẽ cõditionẽ implere, ergo cũ non ſtet per eũ, ꝺditio habetur pro impleta, ꝑ regulã l.iure ciuili.ff.de cond.& dem.ſed qñ conditio impoſſibilis adijcitur ipſi grauato, lex præſumit totum ℈rium. Iſtam ſolu.reprobat Bar.hic, & in l.1.ff.de cond.inſt.per generalitatem huius.l.in fi. & d.§.impoſſibilis, vnde ſequendo reſponſionẽ Vltramon.di cit, ꝙ in iſta.l.non fuit relictũ ſub cond.impoſſibili, ſed neceſſa ria, nam hic præcedebat diſpoſitio turpis, nã teſtator præcepit hæredi, ꝙ patrem occideret, & ſi non occideret, grauauit eum nomine pœnæ, vt daret Titio.10. Titius ergo debet habere illa 10 ſub conditione, ſi hæres nõ occidat patrẽ, ſed occidere, vel non occidere, cenſetur neceſſarium à iure, ergo ſuccedit regu la, ꝙ qñ pœna adijcitur ꝺditioni neceſſariæ, talis pœna non no cet.l.ſi homo mortuus.ff.de verb.oblig. d. Ant. in c.fi.ad fin.de cõd.appel.& rõ eſt, ꝙa nõ dẽt pati pœnã, qui non implet, ꝙ im plere non põt, & ſi dicaẽ, iſta ꝺditio cenſetur neceſſaria, eo quia eius ℈rium eſt neceſſariũ, ergo non debet vitiari relictũ, imò le gatarius debet ſtatim habere, ꝙa paria ſunt, vel quòd aliquid relinquaẽ purè, vel ſub conditione neceſſaria.l.ſi pup.§.qui ſub conditione.ff.de noua.reſponde, ꝙ verum eſt niſi relinquatur in pœnã alterius, vt hic, ſed iſtã ſol. ẽt tenent Alb. Ang. Sal. hic. ¶In quarta, & vltima parte gl.dum gl.reſpondet ad l.ſi mihi, & tibi.§.ſi quis ſeruos ꝙ ibi pręceptũ teſtatoris de præſtando Ro mæ ſeruos intra triduum, qui erãt Gadibus in partib.remotis, ideo nõ cenſetur impoſſibile, quia teſtator poterat poſt teſtũ * ſuperuiuere, quæ ſol.reprobatur per Bar.*& omnes hic*, propter regulã catonianam, quia debet conſiderari tempus teſtamen ti cõditi, ꝙ ſi tunc teſtator eſſet mortuus, legatum ꝓp impoſ ſibilitatem non valuiſſet, certè non debet valere, quia teſtator ſuperuixit, vnde reſpondet Bar.hic, & ibi, ꝙ anguſtiæ temporis ſicut non vitiant ℈ctus bon. fid.l.inſulam.§.fi.ff.loc.ita non vi tiant vltimã volun. quæ habet inſtar ℈ctuum bonæ fidei. l.in minorũ.C.in qb.cau.in integ.reſt. non eſt neceſ. iſtã ſol. tenent * Ang.& Sal.& Pau.hic, *& communiter Doc.* ẽt Mod.in d.l.ſi mihi, * & tibi.§. ſi quis ſeruos. vbi Alex. ẽt eam tenet, & eſt *communis*. quicquid dicat Fulg.hic, licèt Imo.in l.continuus. §.illud.ff de verb.oblig.reprobet, per l.non ſolum.ff.de act.& oblig.quæ ni hil facit, quia loquitur de cõditione impoſſibili, nõ aũt de dif ficili ꝓp anguſtias temporis, vt hic, licèt communiter Doct.ẽt Mod.ſequantur iſtam cõem ſol. ego tñ dubito, nam iſta ſolu. vult, ꝙ anguſtiæ temporis non vitient vltimã volunt. eo quia vlima volun.habet naturã ℈ctuum bon.fid.ſed in contractib. bo.fid. anguſtiæ nõ vitiant. Mihi videtur, ꝙ aſſumptum ſit fal ſum, nam illud, ꝙ dicitur, ꝙ teſtamentum, ſeu vltima volun. habet inſtar ℈ctuum bon. fid procedit tñ quo ad duo. ſ. quo ad fructus, vt fructus in vltima volun.veniant à tempore mo rę, ſicut in ℈ctib.bon.fid. Secundò, ꝙ re ſoluta, ſed non integrè poſſit agi prima actione, ſicut in contractib.bo.fid.quo ad iſta duo vltima vlountas ſapit naturam ℈ctuum bon. fid.aliàs ſe * cus, *ita Bar.quem omnes indifferenter ſequuntur*, in l.ſi hęres.ff.de eo, quod cer. loco. ergo ſol.communis ſtare nõ poteſt. cogita de reſponſo. Iaſon Papiæ.

De fideicommiſſis. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Præſtatio triennalis quid operatur concurrente dupliei fauore ſ. alimentorum, & vltimæ voluntatis, quòd ex vltima voluntate inualida in futurum poſſint legata peti, acſi fuiſſent relicta in teſtam. valido, & ſolenni, quod extende, vt infra nume.2. & 3. & limita, vt infra nume.4.*

5 *Stante ſtatuto, quòd in maleficijs reus debeat citari ter, non ſufficit vna pro tribus etiam peremptoria.*

6 *Multum tempus appellatur triennium.*

7 *Quis modus ſit ſeruandus in concluſ. libelli, quando agitur pro annuis, & menſtruis præſtationibus.*

LEX PRIMA.

S I probaueris. Iſta lex eſt ſingularis, & nõ reperitur alibi ſecundum Cyn.Bartol.Ang. & Pau.hic. dicit Bartol. in l. 2. ℈. eod. circa princip. quòd eſt notabiliſſima, & tenenda mẽti perpetuò, & dicit Fulg. ꝙ iſtã l.habuit in puncto in examine priuato. Ad cuius eui dentiã pręmitte, ꝙ ipſa in ſolutionib.gl.magnæ hic, & in l.ſeq.

legitur

Source : BIU Cujas

legitur tripliciter. ¶ Primo, ꝙ loquatur in hærede ignorante, & ſic in matre, quæ ignorabat voluntatem filij eſſe inualidam. ¶ Secundò modo legitur, vt loquatur in hærede dubitante. ¶ Tertiò, & melius, vt loquaꝫ in hærede ſciente, & iſta eſt vera, quam tene, & quòd in iſta l. mater ſciens fuerit, patet, quia tex. iſte in verſi. eamque ſequutam voluntatẽ, fundat ſe in hoc, ꝙ ſoluens agnouit voluntatem defuncti, ergo requiritur, quòd fuerit ſciens, nam ignorans non videtur agnoſcere aut ſequi, quod ignorat l. Clodius. ff. de acqui. hære. l. mater decedens. in prin. ff. de inoffi. teſta. in iſta ergo, l. mater, quæ ſciebat voluntatem Demetrij filij eſſe inualidam, ſoluendo ſcienter præiudicabit ſibi in eo, quod ſoluit, & hoc de iure communi. l. 11. ff. de cond. inde. In eo autem, ꝙ in futurum præſtari debet, ſibi præiudicauit iure ſpeciali, fauore vltimæ voluntatis, & alimentorum, in quo duplici fauore fundaꝫ deciſio ſingularis huius l. & ſi alterum ceſſaret, non haberet locum iſta l. & per hunc modum in effectu tolluntur quaſi omnia contraria gl. & iſta eſt huius l. medulla. ¶ Quartò modo intelligit iſtam l. Ang. hic in gl. in lect. Florentina, ꝙ cùm in iſta l. non appareat, nec dicatur, an iſta mater fuerit ſciens, vel ignorans, certè dicere, prout dicunt Doct. quòd in iſta l. mater fuerit ſciens, eſt diuinare, & reſtringere iſtum text. vnde ſecundum eum iſta l. debet intelligi ſine violentia, vt loquatur ſimpliciter, & in caſu dubio, quãdo aliter non apparet, an mater fuerit ſciens, vel ignorans, & licèt regula ſit, ꝙ in dubio præſumitur ignorantia. l. verius. ff. de pb. tamen in iſta l. eſt caſus ſingularis, ꝙ duplici fauore. ſ. vltimæ voluntatis, & alimentorum præſumatur ſcientia, & licèt iſte
* intellectus ſit peregrinus, *teneas communem*, quòd in iſta l. mater ſit ſciens, quia alias non diceretur agnouiſſe voluntatem defuncti, vt dicit text. ex quo patet, quòd non eſt diuinatio, nec
1 reſtrictio ab hac l. ¶† Præſtatio triennalis, qũ concurrit duplex fauor alimentorũ, & vltimæ volũtatis, facit, vt ex minus ſolenni voluntate fideic. debeatur, & non tm̃ pro præterito tpe, ſed vt pro futuro tpe peti poſſit. h. d. iſta l. potes ponere caſũ dupliciter. Primò, quòd mater fuit inſtituta hæres à Demetrio filio
a in teſtamento valido, & ſolenni, ſed ꝙ in codicillis [a] factis ſolũ cum duob. teſtibus cũ 5. requirantur. l. fi. s̃. de codicil. in fi. & ſic in iſta vltima voluntate non ſolenni reliquit filius fideicom. alimentorum, vel etiam, ꝙ teſtamentum, quo mater fuit inſtituta, & relictum, fideicommiſ. erat minus ſolenne. Secundo modo poteſt poni caſus, quod mater ab inteſtato ſucceſſit filio, ſed ꝙ filius grauauit venientes ab inteſtato per fideicommiſſum ad præſtandum alimenta menſtrua, & fideicommiſſum erat inualidum, quia factum coram duobus teſtibus tantum, in effectu non eſt vis. ¶ In text. ibi, petijſſe de matre, ideſt à matre, ſicut in l ſi vt certo. §. ſi de me petiſſes. ff. cõmo. & l. ſi
2 de meis. ff. de arbitr. ¶† Not. 1. ex iſta. l. notabilem effectum, quem operatur præſtatio triennalis, concurrente duplici fauore alimentorum, & vltimæ voluntam facit, quòd ex vltima volun. inualida in futurum poſſint legata peti, acſi fuiſſent re-
3 licta in teſtõ valido, & ſolenni. ¶† Extende iſtam l. vt procedat non ſolùm in legato alimẽtorum, ſed etiam in alijs legatis habentib. ſimilem fauorem, puta ex cauſa dotis, vel ad refectionem viæ publicæ. l. quidam in teſtamento. de leg. 2. l. ſi cui annuum. ff. de annu. leg. ita Bart. in l. ſi certis annis. declarando, vt
* ibi per eum. s̃. de pact. & *ibi omnes ſequuntur*, excepto Sal. idem tenet Bartol. in l. cùm de in rem verſo. in 1. colum. vbi Fulg. ff. de vſur. & Bartol. in quæſtio. per eum diſputata inci. mulier habens amplum patrimonium. in penult. colum. Imol. in l. ſi verò. §. de viro. in 12. colum. ff. ſol. mat. Matheſ. in trac. extenſionum. in 5. colum. & domin. Anto. in repet. capitul. peruenit. in 6. colum. de cenſi. Secundò extende iſtam l. vt procedat ẽt in legato annuo facto pro redemptione captiuorũ, vel facto Eccleſijs, & alijs pijs cauſis, cùm militet idem fauor, ſecundum Angel. in repet. d. l. ſi certis annis. ¶ Tertiò mirabiliter extende iſtam. l. vt procedat non ſolùm quando hæres in iſtis tribus annis completè perſoluit legatum alimentorum & veſtimentorum, ſed etiam procedit, quando hæres primo anno ſoluit frumentum tantum, ſecundo anno præſtitit vinum tantum, tertio autem anno præſtitit tantum veſtes, cùm totum referatur ad voluntatem teſtatoris, & naſcatur ex eadem radice. l. nec refert. ff. quando dies leg. ced. ita Bald. hic in tertia col. nec ab alio tactum inuenio. eſt ſolennis extenſio, ſi eſt vera, ſed cogita, quia non pono pro conſtanti. ¶ Quartò ad ampliationem huius l. adde, quòd ſicut triennium ſiue præſtatio triennalis ſufficit ad inducendam obligationem in futurum in caſu fauorabili alimentorum, vt hac l. ita ſufficit ad inducendam liberationem in caſu odioſo vſurarum. l. aduerſus. iuncta gloſſ. ſecunda in vltim. opinio. ſupra de vſur. vbi not. Bald. ad hoc. ¶ Alium notabilem effectum, quem inducit præſtatio triennalis, habes, quia ille, qui oſtendit tribus annis proximis ſoluiſſe, præſumitur ſemper retro actis temporib. ſoluiſſe integrè. l. quicunque. & ibi Bar. dicit ſingulare. ſ. de apo. pub. libr. 10. glo. in l. 2. in glo. magna. vbi plenius dixi. s̃. de iure emph. vbi Sal. in 2. colum. etiam reputat. d. l. quicunque. ſingularem, & dicit auream Bald. in c. literæ. in fin. de dila. & illam legem extende generaliter, vt procedat in quocunque, qui debebat ſoluere, ſiue ſit emphy. ſiue vaſſallus, ſiue cenſualis, ſiue quicunque, vt per ſe, & not. Io. And. in tit. de loc. §. nunc aliqua. verſi. 27. & eſt glo. in c. cum Eccleſia Sutrina. de cau. poſ. & propri. habet etiam locum in ſimplici colono ſm Angel. in §. ſcire autem. in Authen. de non alien. ¶ Item ad iſtã legem de præſtatione triennij, adde text. in cap. 1. §. ſi verò vaſſalus. in tit. quid ſit inueſti. in vſib. feud. ¶ Iſtam. l. ſic ampliatam
4 limita nunc aliquib. notabilib. modis. ¶† Primò, vt procedat, quando teſtamentum erat inutile ex defectu ſolennitatis non ſeruatæ, ſecus ſi ſit inutile, quia teſtator erat inhabilis ad teſtandum ex defectu iuris naturalis, vel gentium, vel quia pupil. l. fi. s̃. de teſta. milit. l. qua ætate. ff. de teſta. tunc quia lex reſiſtit huic voluntati, ita vt in ea non oriatur etiam naturalis obligatio, certè licèt hæres triennio præſtitiſſet, non tamen obligatur in futurum. ¶ Secundò limita, quando teſtamentum erat inualidum pp imperfectionem voluntatis teſtatoris, qui nõ potuiſſet perficere teſtm̃, certè cùm non habeatur pro vltima voluntate. l. ſi is, qui. ff. de teſt. tunc non habet locum iſta. l. iſtas duas limitationes ponit Ang. in repe. l. ſi certis. C. de pact. & ibidẽ etiã Alexand. ¶ Tertiò ſingulariter limita iſtam. l. procedere in legato annuo alimentorum facto pauperi, ſecus ſi legatum alimentorum eſſet relictum diuiti, tunc non habet locum iſta. l. quia tunc ceſſat fauor, & cauſa pietatis, in qua fundatur iſta. l. vt not. glo. in l. illud. in ver. aliam cauſam. s̃. de ſacroſanct. Eccl. & legatum alimentorum factum diuiti, non cenſetur pium, vt declarat Bar. in repe. l. 1. s̃. de ſacroſ. Eccl. in 2. q. ſecundæ partis princip. & iſtas tres limitationes ponit Floria. in l. cùm de in rem verſo. ff. vſur. licèt de Angel. mentionem non faciat. Sed tertiam limitationem reprobat Alexand. in d. l. ſi certis annis. vbi tenet, ꝙ iſta. l. procedat ſiue legatum annuũ alimentorum ſit factum pauperi, ſiue diuiti, vt ibi per eum. & iſta erit 6. no. ampliatio ad iſtam. l. ſed miror, ꝙ Alexand. non viderit Salicet. hic in fin. qui referens Ang. licèt non nomine proprio, dicit, ꝙ quidam Peruſi. limitauit iſtam. l. non procedere in legato alimentorum relicto diuiti. Sal. eum reprobat, per l. cum hi. §. nihil. ff. de tranſact. vbi nihil refert, an fiat diuiti, an pauperi. tamen Angel. conatur reſpondere ad illum text. ſed non bene. Mouetur etiam, quia quando alimenta relinquuntur diuiti, teſtator cogitauit, ꝙ iſte diues poteſt fieri pauper, & hoc reſpectu dicitur pium. ¶ Quartò limita iſtam. l. procedere, quando teſtamentum eſt inualidum ratione ſolennitatis, quæ concernit teſtamentum, vt quia non ſunt adhibiti ſeptem teſtes, vel non ſunt rogati. l. hac conſultiſſima. in prin. s̃. de teſta. ſecus aũt ſi teſtamentum ſit nullum ratione ſolennitatis reſpicientis merũ fauorem alicuius, puta filij præteriti, quia tunc non requiritur triennium, ſed ex ſola præſtatione expreſſa, vel tacita filij præteriti omnia legata ſine vlteriori præſtatione reconualidantur. l. filio præterito. ff. de iniuſt. rup. ſecundum Angel. in lectu. Flor. & res eſt clara. ¶ Quintò limita iſtam. l. habere locum, quando teſtamentum eſſet nullum, vel inualidum, ſecus ſi eſſet falſum iuxta. l. 2. ſupra de edict. diui Adria. & l. cùm falſum. ff. de acquirend. hæredit. puta, quia teſtator non fecit teſtamentum, ſed ribaldus notarius fecit inſtrumentum publicum de tali teſtamento, tunc licèt hæres præſtitiſſet legatum annuum alimentorum triennio, etiam ſcienter, non per hoc tenetur in futurum, quia teſtamentum falſum non poteſt approbari tacitè, nec expreſsè, quia deficit ſubſtantia. ſ. voluntas teſtatoris. l. Paulus ff. de verbor. ſignifica. l. alia. C. de his, quib. vt indig. niſi ſit ſuper falſo tranſactum, vel iudicatum. l. Polla. s̃. de his quib. vt indig. l. fi. C. de fid. inſtru. iſta lĩtatio colligitur ex verbis Ang. hic in lectur. Peruſina circa princip. licèt apertè non ponat. ¶ Sextò conceperam limitare iſtam. l. procedere, quando ſol. triennalis fuit facta de per ſe ſingulariter tribus annis, ſecus ſi hæres ſimul ſoluiſſet pro tribus, tunc non haberet locum iſta l. ſed inueni, quòd Io. Fabr. hic in fi. ponit iſtam limitationem, & refert idem tenere Iacob. de Are. in dict. l. ſi certis annis. ſupra de pact. Mouetur etiam, quia plures actus ſeparatim facti plus ligant. l. iubemus. C. ad Velleia. Sed vltra eum moueor per alias notabiles limitationes in optimo ſimli. ¶ Primò per id, quod volunt Cyn. & Bald. in l. 2. C. de dot. promiſ. vbi dicunt, quòd l. qui cum

ADDITIO.

a ¶ Quod in codicil. Adde Petr. de Ancharan. & Barba. in capitul. cùm eſſes. de teſtam.

Source : BIU Cujas

l.quicunque.C.de apo.pub.quam ſ.pro ſingulari allegauit,quę vult,quod qui oſtendit ſe ſoluiſſe tribus annis vltimis, præſumitur ſemper ſoluiſſe integrè retro,procedit quando illæ tres ſolutiones fuerunt factæ ſeparatim ſingulo anno de per ſe,ſecus ſi fuiſſet vna ſolutio pro trib. annis, ita etiam limitat Bald. in d.l. quicunque. ¶Secundo moueor ex eo, ꝙ in ſimili vult Bart.in l.eum qui.aliàs Iabolenus,circa medium.ff.de ann.leg. vbi limitat Bal.& in l.ſi certis annis.ſ de pact. & l.cùm de in tẽ verſo.ff.de vſur. quib. dicitur, ex præſtatione longi temporis præſumi cauſam,& obligationem ſubeſſe,vt procedat quando talis ſolutio fuit facta ſeparatim ſingulo anno, ſecus ſi vna vice pro multis annis, vt probat text. in illa. l. cùm de in rem verſo,in verſi.longo tempore, vbi not.Bald.facit etiam, quod vult glo.in l.ſi conuenerit. ff.de pig.act. vbi quando requiritur trina interpellatio, vel trina præſtatio, non poteſt vna vice ſimul fieri,dicendo ter,ſolue.facit,quod vult Bald.in c.ex literis.
5 in fi.col.de conſt.vbi tenet,quòd ſtante ſtatuto, † quod in ma-
a leficijs reus debeat ter citari, [a] non ſufficit vna citatio pro trib. etiam peremptoria.¶Septimò ſin.limita iſtam.l. vt procedat, dum requirit præſtationem per triennium ad minus, eo quia hic legata erant plura.ſ.menſtrua,vel annua, non cẽſentur plura legata,pro primo anno purum,pro alijs conditionale.l.ſi in ſingulos.ff.de ann.leg.l.cũ in annos.ff.quãdo dies leg. ced.not. in l.Stichum aut Pamphilum. §.ſtipulatio.ff.de verb. oblig.ſecus ſi legatum eſſet vnum,& ſemel cederet dies,tunc vna ſolu. ſufficit reſpectu futurarum præſtationũ, quæ à teſtatore ſunt diuiſa per tempora.l. Firmio.in fi.ff.quando di. leg.ced.ita not. ſolus Ang.hic in lect.Peru.in vlt.colu.in prin.¶Octauò limita iſtam l. non procedere, quando approbatio voluntatis inualidæ fuiſſet expreſsè facta per hæredem,quia illud,quod operatur hic prẽſtatio triennalis,cum curſu trienij,& alibi præſtatio per decenniũ,in d.l.ſi certis annis,& in d.l.cùm de in rem verſo. tantum operatur approbatio expreſſa, niſi vno momento facta.text.eſt, quem Bart. & omnes ibi reputant ſing. in l. 2.C.de dot. promiſ. nec credas, quòd idem decidatur in l. 2.ĵ.& in l. non dubiũ.in fi.ſ.de teſt.quas gl. mag.hic in prima parte alleg. & hoc vult,quia illę leges ꝓcedunt quo ad id,quod eſt iam ſolutum, ſed quo ad inducendum obligationem in futurum ex expreſſa aprobatione cum ſolutione vnius momenti, redditur ad hoc ſingularis.d.l.2.C. de dot. promiſ. ¶†
6 Secundò no. ex text. in verſi. per multum tempus. quod multum tempus appellatur triennium,vnde facit, ſecundum Alb. hic ad ſtatutum Bon.quo cauetur, quod nullus poſſit eſſe Poteſtas Bono. qui non exercuerit multa officia,vel regimina,nam ſi tria exercuiſſet, dicitur ſatisfactum per iſtam. l. tamen multum tempus hic accipitur pro triennio, ſecundum ſubiectam materiã, & hoc eſt,quod dicit text.hic in verſi.in tali cauſa. Alibi accipitur pro quinquennio, & biennio.§.multum. vbi gl.inſt.de lit. oblig.l.in contractib.in prin.cum gl.C.de non nu.pec.declarat Alb.in l.conſtitutionem.C.de admi.tut.& quòd multum tempus capiatur pro quinquennio, eſt text. in l. 1. §. quod dictum eſt.ff.de ſepara.not.Ang. in Auth. hodie. per illum text. C. de
b de repu.& quomodo intelligitur multum tempus, [b] vide glo. in c.ad noſtram.de reb.ecc.non alie.& in c.latores.de cle.excõ. mini.Quæ autem dicantur multa, eſt text.in l. 1. §.hoc reſcriptum.& ibi not.Bar.ff.ad Sena.Sylla.& text.in §.multis autem. inſti.de libert.& glo.in §.fi.in verſi. multæ.inſti. de iur. perſo.& not.Bald.in l.hac conſultiſſima.in fi.ſ.qui teſt.fa.poſ.vbi etiam per eum.ibi,quæ dicatur multitudo. Qui autem dicantur multi dies,ponit Ange.not.in §.omnẽ verò.in Auth.de litig. Quòd autem dicatur tempus non modicum,declarat gloſſ.in l.fin.ff.
7 ſi ager vecti.vel emph.pet. ¶† Tertiò no.ex tex.ibi, vt in futurum quoque ea præſtentur, & ex text.ibi, & ſi qua in preteri-
c tum, &c. modum cõcludendi [c] in libello,quẽ docet hic Imperator,qñ agitur pro annuis,vel menſtruis pæſtationibus, nã in concluſione debet peti, quòd ſoluatur, quod reſtat pro tẽpore præterito, deinde, quòd pro futuro tempore condemnetur ad præſtandum veniente tempore, & iſta concluſio ex equitate conceditur, ne aliàs actor cõgatur ſingulis annis, vel menſib.de ſuo iure agere,vel proteſtari.l.malè agitur.C.de præſcr.30.ann.& dicetur in glo.mag. in vltima parte eius.¶Gl. magna diuiditur in ſex partes,prout ſex opp.format ꝫ tex.partes patent. Circa primum contrarium gloſſ. dic, quòd prima & ſecunda ſolu.nil valent, dum gloſſ.intelligit, quòd iſta. l.loquitur in hærede ignorante,qui ignorabat voluntatem defuncti eſſe inualidam. Imò text. iſte loquitur in ſciente, vt dixi in text.& eſt veritas. Secundo ex alio Bartol.reprobat ſolu. gloſſ. nam legatum libertatis eſt ita fauorabile ſicut legatum alimentorum, nihil alleg. Barto. potuit allegare. l. primo gradu. ff.de his, quæ in fraud. cred. capitul. cauſam matrimonij, vbi not.de offic.deleg.ſed in relicto libertatis facto in minus ſolen ni teſtamento,agnitio hæredis ignorantis, & errantis nil nocet. l.cùm teſtm̃ C.de iur.& fact.ign.tamen ille tex.non vrget ꝫ gl. cùm ibi interceſerit tm̃ vnus actus,non aũt præſtatio triennalis, vt hoc tex.& ſic illa.l.multũ facit à remotis. Tertio ſol.gl.ꝙ in iſta.l.teſtm̃ fuerat ſolenne, & fideic.validũ, & ꝙ debeat ſubaudiri maximè, ad tex. & deſtruit text. ideo nil valet. ¶ Vera ergo ſol.vt dixi in tex. eſt,ꝙ in iſta.l.p̃ſtatio fuit facta ab hęrede ſciẽte, & ꝓ eo, ꝙ præſtitit in p̃teritũ ſtatim ſibi p̃iudicauit de iure communi, ẽt ſi nõ eſſet legatũ alimentorũ, ſed quodcunque legatum.ita loquitur.l.ſequens, &.l.non dubiũ. § ſi ſ. de teſt. & tunc abſque alio adminiculo temporis hæres ſcienter ſoluens,ſtatim ſibi præiudicat,ſed pro futuro tempore de iure communi ſibi non præiudicaret, ſed in hac.l. ſibi præiudicat iure ſpeciali fauore alimentorum, & vltimæ volun. vt dixi in tex.cita ſm contrarium gl. Bar. ſimpliciter tenet ſol.gl. quã ſic declara,nam iſta l.loquitur in materia fauorabili alimentoru, & vltimę volun.ibi in materia odioſa.ſ.vſuratũ,& inter viuos. ¶In tertio contrario dic,ꝙ prima ſol.gl.eſt vera, ꝙ in contrario hæres ſoluit legatũ annuum ſine detractione Falcidiæ per vnum, vel duos annos ſolũ,hic triennio,tamen iſta ſol. non eſt neceſſaria,quia ẽt ſi ibi præſtitiſſet.10.annis, per hoc hæres non præiudicaret ſibi pro futuro tempore, vt in futurum cogereẽ ſoluere abſque detractione Falcidię,quia ex prẽſtatione præterita nunquam ſibi hæres præiudicat pro futuro tempore, niſi ꝯcurrente duplici fauore,de quo in tex.ſequens ſol.gl.ꝙ ibi ſit contra.l.non eſt tuta, quia, ꝙ voluntas teſtatoris relinquentis legata vltra dodantem ſit contra l.non eſt verum,quia.l Falcidia non reſiſtit,prout dicunt Bar.& alij in l.cùm quis.ſ de iu.& fact.ign.& in l.1.ff.de cond.indeb.in illo art.an illud, ꝙ defalcari poteſt per l.fal.de leg. ſit debitum ſaltem naturaliter.¶In quar
* to contrario dic,ꝙ ſol.gl.*communiter reprobatur*, dum intelligit, ꝙ iſta.l.loquatur,quando erat dubium, an voluntas teſtatoris eſſet valida,ſed in contrario erat clarum,ꝙ obligatio erat inefficax,quia pacto nudo.nam ſi in iſta. l. hæres fuiſſet dubitans, nos habemus, quòd dubitans,& ignorans æquiparantur.l.fi.§. ſinautem neſcius. C.de fur.cũ concor. quas dedi in l.quandiu. ſ.qui admi. licèt iſta. l. non poſſit loqui in hærede ignorante, vel dubitante, ſed loquitur in ſciente,vt dixi.ſ. pluries.Ang.tm̃ hic in lect.Peru.reputat iſtam ſol.gl.valde ſing. & dicit ſe admirari,quod Doct.aliter non ponderent iſtam gl. ſecundum quã concluditur,quod in iſta l nõ apparet,an voluntas fuerit inutilis,vel ne,licèt hæres à quo petebatur legatum,confiteatur voluntatem teſtatoris, ſed negabat ſolennitatem,legatarius autẽ probat ſolẽnitatem ex ſolutione trienniali, quam hæres fecit, certè in iſta.l.deciditur, quòd talis præſtatio ſufficit ad præſumendam ſolennitatem,& dicit Ang.quod intelligendo iſtam l.iſto modo,quod iſta.l.non habet ſociam in iure. Tu conſidera,quòd dato,quòd ſol.quo ad iſtam.l.poſſet eſſe in ſe vera, & ſingularis, vt dicit Ang. tamen non eſt neceſſaria quo ad contrariũ. d. l.ſi certis annis. quæ loquitur in diſpoſitione inter viuos, quæ non validatur per ſolam prẽſtationem triennij,ſicut hic in vlt. voluntate propter fauorem legati alimentorum. ¶In quinto contrario gl.dum gl.reſpondet, quòd in iſta l.agitur pro futuro tempore ex iure,ꝙ habetur de præſenti.Bartol. & Doct.reprobant gl.hic, & ſimiles, licèt in contractib. & ſic in ſtipulatione annua, quæ cenſetur vna de præſenti, dicatur debitum ratione annorũ futurorum. l. Stichum aut Pamphilum.§.ſtipulatio.ff.de verb.oblig tamen ſecus eſt in vltimis voluntatib. in legato annuo, vbi cenſentur tot legata, quot ſunt anni, & pro primo anno cenſeẽ purũ,& ꝓ ſequentib. ꝯditionale.l. Senatus. §. fi.ff.de don.cau.mor.l.ſi in ſingulos annos.ff. de ann. leg. ergo pro futuro tpe cùm ſit conditionale,non põt dici, vt dicit gl.ꝙ habeatur ius agendi de pñti, vt dicit gl. l. cedere.ff.de verbor.ſignific.niſi ſaluando gloſſ. dicas ſecundum Bartol. quòd in iſta. l. poteſt dici, quòd habeatur ius de præſenti, non ratione legati, ſed illius quaſi contractus celebrati propter præſtationem triennalem,ex quo competit non actio ex teſtamento,ſed condictio ex iſta.l.hoc reprobat Barto quia præſtatio triennalis bene facit, vt magis ſit cautum legetario,

non

ADDITIONES.

a ¶Debeat ter citari. Adde gloſſ.ſummæ.5. quæſt.2. Spec.tit.de cita.in §.viſo. verſi.ſi ergo.

b ¶ Multum tempus. Adde gloſſ. & Card.in clemen. prima. de rebus Eccleſ. non alienan. Bald. in l. iubemus. in princip. la ſeconda. C. de ſacroſanct. Eccleſ. Angel. Ioan.de Imol. & Ludouic. Roman.in l. ſi filiofamil. §. fina. ff. ſoluto matrimo. Barbat. in repetitio. rubri. de rebus Eccleſ. non alienand. Petr. de Anchara. conſilio 57. incip. quædam ex prædictis.

c * Concludendi. Adde, quòd hunc modum conclu. tenent gloſſ. & Docto. vbi Bartol. in l.non quemadmodum. ff. de iudic. & vide quæ ſcribit P. actic. Papienſ. forma libelli in actione reali.verſiculo deducendo, numc.5.Roma. conſi.136. MASVER.

Source : BIU Cujas

non vt magis debeatur quàm ante. nec. n. debetur pluſquam naturaliter ſicut ante, allegat ex mendicato ſuffragio tex.in l. Titius rogatus. ff. ad Treb.qui nihil facit. debuit allegare.l. 1.§. ſub conditione.ff.vt leg.no.ca. vnde reſpondet Bar.hic, & latius in l.vbi autem non apparet.§. pen.vbi videas.ff.de verbor. oblig.quod quando debitum conditionale,& ſic in futurum, eſt debitum de per ſe ſolum,non poteſt de præſenti peti,ita loquuntur ℨria alleg. in gl. aut debitū cōditionale eſt adiūctum debito de præſenti,vt in caſu noſtro, & tunc ſicut debitum de preſenti poteſt ſtatim peti,ita poteſt peti pro futuro tempore, ne cogatur agere ſingulo anno.Fulg.aliter reſpondet ad hunc text.& dicit,quòd iſte tex.non vult id, quod gl.& Doct.preſuponunt,quòd legatarius poſſit agere pro futuro tempore,nec quòd ſequi debeat cōdemnatio iudicis pro futuris annis, quia eſſet contra.ll.alleg.in gl.quas deſtruit ſol.Bart. & cōtra.l.quòd ſi in diem.§.1.ff.de pet.hære.ſed iſte text.bene dicit *impetrabis, quòd in futurum ea præſtentur*.quando impetrabis,verum eſt ſuo tempore,non autem dicit tex.quòd debet condemnari,quòd in futurum præſtentur.& nulla alia.l.hoc dicit,& refert, quòd
4 ita reſpondit in ſuo examine.Breuiter *communis concluſio* eſt,ꝙ in legato annuo,cùm non ſit in poteſtate creditoris exigere totum pro futuro tempore, ſtatim procedit libellus,in quo petitur fieri condemnatio ſtatim ratione temporis præſentis, & præteriti,pro futuro autem tempore petitur fieri condemnatio ad ſoluendum ſuo tempore, ne legatarius habeat neceſſe agere,& petere quolibet anno,contra.l.malè agitur.in fin. vbi not.Bart.ℨ.de præſcr.30.anno.& licèt Fulg.dicat,quòd nec iſta l.nec alia probat,quòd pro futuro tempore poſſit agi,& ſequi cōdemnatio,dic,quòd imò hoc probat tex.in l.libertis quos.§. 1.& ibi Bart.in fi.no.ff. de ali.& cib.leg.Bar.in l.pecuniæ.eo.tit. Bart.& Doct.in l.non quemadmo.ff.de iud. Bart.& Bald.in l.1. per gl.ibi.C.de ſen.quæ ſi.cer quanti.latè Ang.in rep.l.1.in 26.q. ℨ.de iud.& iſta eſt veritas. ¶In ſexto contrario gloſſ. tene ſolu. gloſſ.licèt Angel.hic in lectu.Peru. ponat duos nouos, vt ipſe dicit,& ſingulares intellectus ad d.l.cùm de in rem verſo,quos vide per te.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ſoluens ſcienter fideicom.relictum in minus ſolenni voluntate,facit,vt nec eius hæredes poſſint ſolutum repetere.*
2 *Vbi aliquid fit ex conſequentia, ibi non conuenit de iuris apicib. diſputari.*
3 *Stante ſtatuto,quòd in contractu mulieris debeat interuenire conſenſus duorum propinquorum, aliàs contractus non valeat, ſi talis contractus factus ſit ſine fraude,licèt conſenſus propinquorum non interueniat, valet tamen talis contractus in foro conſcientiæ.*
4 *Profeſſio religionis facta non ſeruata forma,quæ traditur à regula religioſis,ligat quo ad Deum,& in foro conſcientiæ.*
5 *Electus ad dignitatem aliquam eſt tutus in foro conſcientiæ,ſi electio ſua tenuit de iure gentium,licèt non ſit ſeruata forma iuris poſitiui.*
6 *Quando aliquid eſt commiſſum ad conſcientiam alicuius, videtur commiſſum ad veritatem.*
7 *Qui habet poteſtatem diſponendi,& prouidendi ſecundum conſciantiã ſuam,non debet propriam couſcientiam ſequi,ſed legum & cano.*
8 *Terminus conſcientię non importat liberam voluntatem.ſed arbitrium boni viri.*
9 *Hæres, qui ſcienter ſoluit vnum legatum ex inutili teſtam. licèt ſibi præiudicet quo ad illud legatum,quod præſtitit, non tamen ſibi præiudicat quo ad alia.*
10 *Valet argumentum de tempore ad locum.*

LEX II.

a 1 ET ſi inutiliter [a] † Hæres ſoluens ſcienter fideicom. relictum in minus ſolenni volũtate, facit,vt nec ipſe, nec eius hæredes poſſint ſolutum repetere. Extende iſtam.l.vt procedat etiam in ruſtico,quia ex quo non errat in facto,imò factum ſcit,& in tali præſtatione vertatur ius naturale.l.legatum.ff.de capit.dim.certè etiã ruſticus comprehēditur,ſm Bal.alij non tangunt.Adde Bar.idem tenentem in d.l. cùm de in rem verſo.in 3.col.ff.de vſu.per tex cum gl.in l.litib. C.de agri.& cenſi.lib.11.Rayn.& Bal.in l.ſi certis ann.in pe.col. & ibi Cy.in 5.q.ℨ.de pact.d.Ant.in c.peruenit.de cenſi.ſequitur Alex.in conſi.123.in 3. vol.inc. ſuper primo quæſito. in 1.col. licèt ℨrium teneat Spe.in tit.de reſti.ſpo.§.nunc dicendũ.verſi. quid dices de ruſtico. quem ſimpliciter refert Bald. in l.ſolent. ff.de offi.procon.& Lud.in l.qui in aliena.in prin.ff.de acq.hær. ¶In tex.ibi,ſi hæredes comperta volũtate.Nam reperit hęres, ꝙ defunctus voluit fideicom. præſtari ab auo, licèt in minus ſolenni voluntate,quo caſu ſi hęrs ſciebat factũ, & ius.l.ꝙ voluntas erat inutilis,quia tunc ſcienter pręſtando cenſetur donare.l.1.ff.de cond.inde.clarũ eſt,ꝙ repeti non poteſt: ſi aũt ſciebat factum,ſed errabat in iure,quia credebat voluntatem eſſe ſolennẽ cùm eſſet inu alida, & tunc ex minus ſolẽni voluntate relictum,ſaltem debeẽ naturaliter,vt no.in l.cùm quis.ℨ.de iu. & fact.igno.certè debitum naturale ſolutum errore iuris, non
2 poteſt repeti.d.l. cùm error.ff.de iur.& fact.ignoran. ¶† Not. ex text.ibi,ex conſcientia.ſecundum Bal.alij nõ tangunt, ꝙ vbi
b aliquid fit ex conſcientia, [b] ibi non conuenit de iuris apicibus diſputari.vnde ſecundum eum ſi aliquid ſit cõmiſſum ad cõſcientiam alicuius,videtur cõmiſſum ad veritatem,& eſt ſatis, quòd ſit munita iure gentium,nihil allegat.Adde ad primum tex.in l.militis C.de relig.& in l.in teſtamẽto.ff.de fideicom.lib.
3 ¶† Adde etiam facere,quod ſingulariter decidit Panor.in c.relatum.el 1.in 6.col.de teſt.ꝙ ſtante ſtatuto, prout cõmuniter viget, ꝙ in contractu mulierũ debeat interuenire conſenſus duorum propinquorum, aliàs contractus non valeat, certè ℨctus mulieris factus ſine fraude, licèt non interuenerit conſenſus propinquorum, & ſic non ſeruata forma ſtatuti,valet in foro conſcientiæ, in quo ſolùm attenditur ius gentium, vt dicit Bal.hic.¶Ad idem,& tertiò facit,ꝙ tenet Pan.in c.porrectũ.in 2.col.de regularib.per gl.ſecundã ibi,quòd profeſſio reli
c gionis [c] facta non ſeruata forma,quæ traditur in regula religio
4 ſis,tamen ligat quo ad Deum,& in foro conſcientiæ. ¶† Facit quarto,quòd pulchrè vult Imo.in c. quia propter. de elect. ꝙ
5 electus † ad dignitatem aliquam, eſt tutus in foro conſcientię, ſi electio ſua tenuit de iure gentium, licèt non ſit ſeruata forma iuris poſitiui, quod dictum ſequitur, & de eo facit feſtum Panor. in capitul. primo. in fin.de in integr.reſtitu. vbi ex hoc dicto gneraliter notatur, quòd in omni actu, in quo eſt prætermiſſa forma iuris poſitiui, canonici, vel ciuilis, tamen in foro animæ valet, & non tenetur ſibi facere conſcientiam, ex quo non interuenit deceptio, & affuit conſenſus habentium actum explicare de iure naturali,vel gentum, quod ſufficit in foro conſcientiæ, prout etiam dicit Bald. hic. Idem tenet Gemin. in capitul. primo.in princip. per illum text.de ſponſa. in ſexto.Petr. de Anchar.in regula. beneficium. in ſexta quæſtio. de regul.iur. in ſexto.not.bene prædicta, in quibus multi deci-
6 perentur credentes contrarium. ¶† Circa ſecundum, quòd vult Bald. quòd quando aliquid eſt commiſſum ad conſcientiam alicuius, quòd videtur commiſſum ad vreitatem, & ſatis eſt,quòd ſit munita iure gentium, licèt nemo hic, nec alibi tangat, tñ puto, ꝙ dictum Bald. ſit falſum.& not.quia ſæpè fit commiſſio ad conſcientiam alicuius,& in ℨrium allego,quod vult ſignanter ipſe Bald. in q. per eum diſputata incip. ſtatuto cauetur, quod fœnerator.in fin.colum. vbi dicit,quòd ille, cuius conſcientiæ aliquid committitur, non poteſt leges tranſgredi, quia intelligit de conſcientia à legibus munita, non de ea, quam pars ſibi fabricat.argum.l.codicil.§.finã.de legat.2.& ſequitur Alexan.conſil.218.in 2.volum.incip. viſis verbis.in 3.
7 colu.¶† Secundò contra Bald. .moueor, nam qui habet pote-
d ſtatem [d] diſponendi, & prouidendi ſecundum conſcientiam ſuam, non debet conſcientiam ſequi, ſed legum, & canon. text.eſt iuncta glo.in capit.iudicet. 3. q.7. Cyn. in l.quiſquis.C.
8 ad leg.Iul.maieſt.Bal.in l. 1.C. qui accuſa. non poſ.¶† Tertiò, & fortius contra Bald.ſtringit, quia terminus,conſcientia,non importat liberam voluntatem, ſed arbitrium boni viri.ita no. Bald.in l.fina.in fin. C.de iur do. impe. patet ex notatis per glo.
c & Doct.ibi,& in cle.1.verſ.oneramus. [e] de iure patr.cũ ſi.ergo importat

ADDITIONES.

a * Adde Iaſon.in l. ſi poſt diuiſionem. columna ſecunda,ſupra de iur. & fact ignor.
b ¶ Ex conſcientia.Adde Angel.conſi.144.incip.ad primum.
* Et dic, quòd conſcientia eſt verus iudex, vt not.in l.cùm falſum.ff.de acquirend. hæred.Idem Iaſon.in rubric. eodem titul. de acq.hęred & eſt Angelus humanæ vitæ,teſte Bald.hic in princip.& dicitur animi paſſio,ſuggerens bona,& mala diſſuadens,cuius ſolus Deus ſcrutator eſt, vt not.Ana. conſil.34. & duo ſunt neceſſaria, conſcientia tibi, fama proximo, & qui confidens conſcientiæ negligit famam,crudelis eſt. capitul.nolo. 12.quæſtio. 11.gloſſ. in capitul.ſenti. 11.quæſtio. tertia. vbi, quòd non ſufficit ſola conſcientia, ſed fama requiritur,declara,vt per dict.gloſſ. ibi,& capitul.ſequen. incip.in cunctis.Quid de honore & fama,vide Aym.conſil.2.col.fi. MASVER.
c Profeſſio religionis.Adde Spe.ti.de ſtat.mo.verſi.19.Hoſt. in ſumma tit. qui cle.vel vou.in §.ſi quis vouens.
d ¶Qui habet poteſtatem.Adde Barb.in c.1.de offi.ord.in 9.col.
e ¶Verſic. oneramus. Adde ad intellectum.d. glo. in d. cle.1. glo.fing.in verſi. relinquatur.in c. ſtatutum.in §.aſſeſſorẽ.de reſc.lib.6.quam alleg.ſin.Pau.de Caſt.in l.de pupillo.in §.qui opus.ff.de no.ope.nun.Ang.de Are.in §.ſed iſtæ. inſti.de act.Bal.in c.ſi ſacerdos.de offi.ord.Io.de Ana.cõſi.34.inci.viſis,& diligenter conſideratis.

Source : BIU Cujas

importat arbitrium boni viri, certè bonus vir debet obſeruare leges ciuiles.l.vir bonus.ff.iud. ſolu. ¶ Glo. in verſi. comperta, quærit in quo differat iſta. l. à præcedenti, quæ inuicem contrariantur,& dupliciter reſpondet. tene ſecundam, quam declaraui in l.præcedenti. ¶ Glo.in verſi.præſtiterunt.diuiditur in tres.In prima extendit text.dupliciter, & bene. In ſecunda ibi, ſed an in alia.format quæſt.& bene ſolu.In tertia ibi, ſed argu. contra.oppo.contra text.& bene ſolu. & ſol. declaraui in l.non dubium.in fin. s̃. de teſt. vbi eſt ſimilis glo. ¶ In ſecunda parte
e habes,† quod hæres ſcienter ſoluens vnum legatum ex inutili teſtamento,licèt ſibi præiudicet quo ad legatum,quod præſtitit,tamen non præiudicat quo ad alia legata. dic vt dixi in d.l. non dubium.vbi limitaui,& adde,quòd ſicut hoc procedit in re, quod præſtatio vnius legati non præiudicet quo ad alia, idem eſt in tempore,nam ſi hæres non tenebatur ſoluere legata niſi vſque ad certum tempus, & aliqua ſoluerit ante illud tempus, non tamen ſibi præiudicat quo ad alia, vt & alia teneatur ante tempus ſoluere.text.eſt not.in l.Lucius.la 2. §. teſtator.ſecundum vnum intellectum gl. de leg.2.Adde tamen, quòd ſecus eſt in loco, quia ſi hæres habebat exceptionem,ne teneretur ſoluere legata in certo loco,& vnum legatum ſolue rit in illo loco,ſibi præiudicat quo ad alia, vt etiam poſſit cogi alia legata in illo loco ſoluere.text.eſt not.in l.fideicom.§.fin.ff. de iudi.per quem ita expreſsè dicit Ange.in l. 1. in vltimis verbis,in lectu.Peruſ. s̃. eod. & vltra eum poteſt reddi ratio huius vltimi,nam in d.l.fideicom.§.fin. hæres habebat exceptionem, ne poſſet cogi ſoluere in certo loco,ex quodam priuilegio,& iure ſingulari,ſed ius ſingulare facilius tollitur,quàm commune.l.eius militis.§.ſi militia miſſus. ff.de teſt. milit. nimirum ergo, ſi ſoluendo vnum ſibi præiudicat in alijs, ſecus in caſibus præcedentibus in quibus hæres erat tutus de iure communi. conſidera tamen text.in d.l.fideicom.§.fin.qui non concludenter probat illud,quod dicit Ange.de alijs legatis,& valet arg. de re ad locum.l.ſi quis ita.ff.de aur. & argen. leg. ſicut ergo in re,
10 ita & in loco.† Item bonum eſt argumentum de tempore ad locum.l. vinum.ff.ſi cert.pet.l.fin.ff.de condi.triti.ſicut ergo in alijs legatis non fit præiudicium in tempore.d.l.Lucius.§.teſtator.ita nec in loco,niſi vt dixi quis ſolus eſſet tutus iure ſingulari,tunc ſubeſſet ratio diuerſitatis, & dicta arg. non procederent,vt dixi. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

c *Fideicom.vniuerſale tranſmittitur ad hęredes fideicommiſſa.licèt fideicommiſſarius ſit mortuus ante reſtitutionem fideicommiſſi ſibi verbo factam,& nu.2.& 3.*

d *Hæreditas libertæ defertur ab inteſt.patronis,& manumiſſoribus, licèt ex neceſſitate manumiſerint.*

LEX III.

CVm ſecundum. Fideicom. vniuerſale trãſmittitur ad hæredes etiam ante reſtitutionem fideicõ. hoc primò. Et ſi debitor ſuccedat creditori, extinguitur actio ex teſtamento,iure confuſionis. hoc ſecundò, & ex ſummario patet,q̃ habet duas partes, & ita diuide in duas
f per te.¶† Not.ex prima parte text. *ſecundum Barto. & alios omnes hic,* quòd fideicom. vniuerſale tranſmittitur ad hæredes fideicom.licèt fideicommiſſa.ſit mortuus ante reſtitutionem fideicom.ſibi verbo factam.Et ad hoc allegatur iſta l.tamen hoc non probat tex.iſte in ſenſu directè,ſed innuit à contrario ſenſu,quia ſi alius ſucceſſiſſet huic libertæ,quàm ipſi manumiſſores,q̃ actio ex teſtamento competens puellę ad fideicom.vniuerſale,contra iſtos hæredes non fuiſſet extincta, licèt ipſa deceſiſſet ante reſtitutionem fideicommiſſi, ſi ipſa actio fuiſſet tranſmiſſa, quod etiam patet ex alio in iſto text. quia ſi actio mortuo fideicom.non tranſmitteretur,non confunderetur,vt dicit text.ſed fideicom.efficeretur caducum.Et ſic habes, q̃ licèt hæreditas non adita non tranſmittatur.l.vnica.§.in nouiſſimo.s̃.de cad.tol.l.quoniam ſororem. s̃.de iure delib. & licèt fideicom.vniuerſalis habeatur loco hæredis.l. ſi filiusfam.§.1.ff. quod cum eo.tamen fideicommiſſum vniuerſale bene tranſmittitur ad quoſcunque hæredes,licèt fideicommiſſarius moriatur ante reſtitu.Facit.l.ſi in perſonam.ĩ.eo.l.apud Iulianum. §.Antiſtia,& l.cogi.§.idem Metianus.ff.ad Treb.licèt gl.teneat contrarium in l.cùm filiofam.de leg. 1. & in l. à teſtatore. ff.de
* condi.& demonſt. ſed illæ gl. *communiter reprobantur* in d.l.cùm filio.vbi videas cum ſuis concor.Imò plus etiam ſi fideicom. moriatur,antequam hæres directus adeat hęreditatem,tamen adhuc tranſmittit.l.quidam.in prin.ff.ad Treb. quicquid ibi gl.
* teneat,& ita *communiter tenetur* in d. l.cum filiofa. vbi videas,&
a ratio diuerſitatis, * quare hæreditas non adita non tranſmittatur,at fideicom.vniuerſale ſic,poteſt perſuaſiua aſſignari,quia hæres directus antequam adeat hæreditatem, non habet ius formatum in eſſe, quia hæredi directo contra aliquem non competit actio pro aditione hæreditatis, ſed ipſe per ſe poteſt extraiudicialiter adire, ante ergo quàm adeat, non habet ius formatum ineſſe,licèt habeat potentiam acquirendi: hinc eſt, quod hæreditas non adita non dicitur in bonis noſtris. l.pretia rerum.in princip. ff.ad l.Fal.quam pro ſingulari ad hoc allegat Bal.in l.2.in fi.C.de iur.& fac.igno.ergo nimirum ſi hæres directus decedat, antequam adeat, non tranſmittit ad hæredes', ſed fideicom.vniuerſalis ante reſtitutionem hæreditatis ſibi factam, habet actionem ex teſtamento contra hæredem, imò antequam hæres adeat,habet officium iudicis, quo mediante poteſt cogere hæredem adire.l.reſtituta.in prin.ff.ad Trebel.ergo cùm ante reſtitutionem fideicom.& ante aditionem hæredis ſcripti habeat ius formatum in eſſe,ergo nimirum ſi fideic. tranſmittit,etiam ante reſtitutionem fideicom.vide tamen ad hanc reſtitutionem,quæ dixi in l.emancipata.s̃.qui admi. nam ex ibi dictis apparebit,q̃ iſta ratio poteſt confundi. Fortior tamen ratio reddi non poteſt,vt hic per Docto.& plenius in d.l.
2 cum filiofa.† Stat ergo ex prædictis concluſio,q̃ fideicom.vniuerſalis,qui decedit ante reſtitutionem fideicom. tamen illud tranſmittit ad quoſcunq; hæredes,ex quo ſequitur,q̃ mortuo fideicom.directus hæres tenetur illud fideicommiſſum vniuerſale reſtituere hæredi fideicommiſſarij. Contra iſtud opponitur,nam reſtitutio fideicommiſſi vniuerſalis nõ debet fieri niſi illi,de quo teſtator diſpoſuit: hinc eſt, q̃ fideicom.vniuerſale non poteſt cedi,ita q̃ in ceſſionarium tranſeant vtiles :hinc eſt q̃ etiam procuratori in rem ſuam non cogitur hæres fideicõmiſſum vniuerſale reſtituere.tex.eſt not. in l.ſi mulier ita. §. ex aſſe. ff.de iur.dot. q̃.l.non eſt alibi in iure ſm Bal.in c.non nulli. in 6.col.de reſcrip.tangunt gl.& Docto. in l. apud Iulianum §. vtrum,& in l.ſeruo inuito.ff.ad Treb.rñde verum eſſe,q̃ hęres non tenetur reſtituere fideicõmiſſum vniuerſale ei, q̃ ſuccedit tit.ſingulari vel particulari, vt eſt ceſſionarius vel donatarius, & ita propriè loquitur.d.§.ex aſſe.ſecus ſi ſuccedat tit.vniuerſali,quia cùm in totum tunc repręſentet fideic.& cenſeatur eadẽ perſona cũ eo.in Auth.de iureiur. à mor.præſti.in prin.glo.in l. cũ à matre.C.de rei vẽd.certè hęres directus ſicut tenetur reſtituere fideic.fideicommiſſario, de quo teſtator expreſsè diſpoſuit,ita ẽt eius hęredi, ſed non ſucceſſori particulari, & iſta eſt veritas.Non obſt.ẽt vnum,de quo dubitauit Bar.& reliquit cogitandum,in d.l. ſi mulier ita.§.ex aſſe.q̃ quicquid eſt tranſmiſſibile,eſt ceſſibile.l.ex plurib.ff.de adminiſt.tu.ſed fideic. vniuerſale tranſmittitur ad quoſcunq; hĩrdes,vt hic cũ alijs alleg.ergo ẽt debet poſſe cedi.& ſuper hoc Bar.reliquit cogitandũ. Tu rñde,q̃ illa regula procedit negatiuè tñ,nã illud, q̃ non põt trãſmitti,non põt cedi:ita ꝓpriè loquitur tex.in d.l. ex plurib.& ita ibi negatiuè no.ex illo tex.Bart.ſed affirmatiuè nõ ꝓcedit dicta regula,& puto,q̃ rõ diuerſitatis ſit,quia fortior eſt tranſmiſſio q̃ ſit ceſſio,patet quia multa põt tranſmitti ad hĩrdes,quę tñ nõ põt cedi,q̃ oſtendo,nã actiones directæ tranſmittuntur ad hęredes,tñ cedi non põt.vt eſt gl.no.in l.1. ff.pro ſocio,& patet in propoſito,vbi fideicom.vniuerſale tranſmittitur, & tamen nõ poteſt cedi,arguere ergo à maiori ad minus negatiuè, bonum eſt argumentum,non poteſt tranſmitti,q̃ eſt plus, ergo minus poterit cedi,ſed affirmatiuè à maiore ad minus non eſt bonũ argumentum.nam non ſequitur, poteſt tranſmitti, q̃ eſt for-
3 tius,ergo etiam debet poſſe cedi.† Stat ergo concluſio,q̃ fideicom.vniuerſale tranſmittitur ad quoſcunq; hęredes,licèt fideicom.moriatur ante reſtitutam hęreditatem.¶ Intellige, quando iſtud fideicom.vniuerſale erat relictum purè, ſecus ſi ſub conditione,vel in diem incertum,quia ſi fideicom. vniuerſalis decedat ante euentum conditionis,vel diei incerti, non tranſmitteret,per regulam.l.vnicæ.§.ſinautem aliquid ſub conditione.ĩ.de cad.tol. Ludo.Rom.in q̃ſ.17.inci.viſo puncto mihi ꝓpoſito.& in conſ.152.inci. ſuper puncto põmiſſo breuiter dicẽdũ.& in q̃ſ.480.incip.in caſu propoſitę cõſultationis de duab.
b ſubſtitutionib.Imò fortius ẽt fideic.b vniuerſale relictũ ab aſcẽdente deſcendenti ſub q̃dõne,non tranſmittitur ſi decedit ante purificatam conditionem,ſm gl.Bar.& alios in l.vnica.C.de his,qui ante aper.tab.& gl.in l.hæredes mei.§.cùm ita. in verſi. ſuſcepiſſet.

ADDITIONES.

a ¶Diuerſitatis. Adde alias rationes per eundem Iaſ.in l.emancipata.colum.4. cum.duab.ſeq.s̃.qui admitt. PANCIR.

b ¶Fideicom. Vide Alex.in l.cùm hęredes mei.§.cùm ita.4.no.vbi limitat.col. 3.& 4.ff.ad Treb.

Source : BIU Cujas

ſuſcepiſſet.ff.ad Treb.bonus tex.in l.ſi in perſona.ſ. eo.licèt gl. ſolitaria teneat contra,in l.is cui ſub conditione.§.fi.ff.de act.& * obli.ſed illa glo.*communiter reprobatur* in locis præalleg.& Bal.in l.ſi auus.in 2.col.C.de lib.præte.& in c.1.qui ſucce.ten. in vſib. feud.in l.ſi pater.in 4.q.C.de inſti.& ſubſt.d.Anto.in c. Raynaldus.in 1.col.in fi.de teſt.Old.in conſi.131.incip.quidam habens tres filias.Lud.Rom.in conſ.19.incip. viſo puncto,& in conſi. 133.incip.ſuper puncto præmiſſo.Alex.in conſ.92.in 3. volum. incip.ſuper eo de quo quæritur in ſuperiori themate. in 2. col.

4 ¶† Secundò not. hæreditatem libertæ ab inteſtato deferri patronis, & manumiſſoribus,licèt ex neceſſitate manumiſerint. concordat.l.1.ſ̃.de bon.lib.& l.1.ſ̃.de bon.poſ. contra tabu.lib. ¶Glo.1.inordinatè procedit,& ꝙ dicit in fin. debet iungi cum princip.ideo quæro,vt eam ordinem,text. dicit, ꝙ ancillæ per fideicom.fuit relicta libertas,& hæreditas,quæro an iſta ancilla poſſit cogere hæredes directos,vt adeant,& reſtituant? gl.dicit, & bene ꝙ ſi ab eod.hærede eſt relicta libertas,& hæreditas, poteſt cogi adire,& reſtituere, ſecus ſi ab vno hærede eſſet relicta libertas,ab alio hæreditas.l.ſi res aliena.§. fi.vbi ponitur ratio.ff. ad Treb.Fallit tamen in caſu ſingulari. l.apud Iulianum.§.Antiſtia.ff.ad Trebel. propter duplicem fauorem libertatis, & duram ſeparationem patris à filio, ſecundum Ange. hic in lectu. Peruſ.¶Prædicta procedunt, quando iſta erat ancilla teſtatoris,ſi autem erat ancilla hæredum,tunc indiſtinctè non poſſunt cogi adire,ſed ſi ſponte adeant,coguntur reſtituere,iuribus allegatis in glo.¶Glo.in ver.confuſis.diuiditur in duas. In prima declarat text. In ſecunda format quæſtionem. Secunda ibi, ſed pono.¶In ſecunda parte dic ſecundum antiquos,Bar.& alios hic,quòd glo.non poſſet procedere, quando iſta fuiſſet ancilla teſtatoris,quia pro illa parte pro qua eſſent hæredes inſtituti à teſtatore,pro illa etiam parte haberent iuſpatrona. in ea manumiſſa,& conſequenter ius ſuccedendi ad fideicom.ſed quæſtio glo.procedit, quando fuiſſet ancilla hæredum æqualiter, ad ꝙ vltimum vide tex.no.in l.vnica,in fi. C.de communi ſerno manumiſſo. Iaſ.Papię.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitus vendere,intelligitur prohibitus donare.*
2 *Emphy.qui non poteſt vendere ius emphy.irrequiſito domino,an poterit donare ſine eius conſenſu.*
3 *Epiſcopus,qui iurauit non alienare bona Eccleſiæ ſine licentia Papæ,poteſt donare capitulo ſuæ Eccleſiæ cathedralis inconſulto Papa.*
4 *Epiſcopus poteſt emere bona à capitulo ſuo ſine decreto ſuperioris.*
5 *Laicus vaſſallus Epiſcopi poteſt alienare feudum in capitulum ipſius Epiſcopi ſine conſenſu Epiſcopi.*
6 *Si ſint plures vaſſalli eiuſdem rei,poteſt alter alteri vendere, aut donare ſine conſenſu domini.*
7 *Si ſint plures emphyteutæ eiuſdem rei, vnus poteſt partem ſuam alteri alienare irrequiſito domino.*
8 *Si ſint duo vel plures patroni laici vnius Eccleſiæ, poteſt vnus alteri cedere partem ſuam ſine conſenſu Epiſcopi.*
9 *Prohibitus alienare extra familiam,an & quando poterit alienare.*
10 *Prohibitus alienare extra familiam,intelligitur prohibitus etiam alienare illam partem,quam habuit ex iudicio teſtatoris, & partem quã habuit à cohærede.nu.11.*
12 *Res ſemel effecta alienabilis,poteſt perpetuò alieri.*

LEX IIII.

VOluntas. Prohibitus vendere extra familiam,poteſt donare ſorori. hoc dicit. Et ſi dicatur, ꝙ iſta. l. nullum habet dubium,quòd frater poſſit donare ſorori, quia etiam ſoror eſt de familia,dicunt Doct.quòd dubium erat,quia cùm iſta ſoror eſſet nupta extra familiam,& ſic ſequeretur domici-
a lium,originem,& forum viri. [a] l.cùm quædam puella.ff.de iuriſdi.omn.iud. l. exigere dotem. ff. de iud. videbatur alienare extra familiam: cõtrarium hic dicitur,quia mulier quo ad ob-
b ſequia pręſtanda viro cenſet de familia viri, non quo ad alia,[b] ſecundum Barto.in l.fin.§.item reſcripſerunt mulierem. ff. ad
1 municip.¶† *Not. ex iſta l.ſecundum omues,* quòd prohibitus ven-
* dere, [c] intelligitur etiam prohibitus donare.nam in iſta. l. ideo
c frater prohibitus vendere extra familiam, potuit donare ſorori,quia ſoror erat de eadem familia,ergo ſi hic fuiſſet prohibitus vendere,intelligeretur prohibitus donare, & hoc tenet glo. in l.2.C.de vſucap.pro emp.quæ non eſt alibi,ſecundum Bald. in rub.extra de pact.in 3.colum.& habes meliorem tex. de iure in l.ſtatuliberi à cæteris.§.fin.ff.de ſtatulibe.& tex.in c.1.in prin. iuncto.§.donare.qualiter olim feu.pote.alien. ¶Intellige d.notabile procedere,quando ſubeſt eadem ratio,prout in iſto tex. quia teſtator noluit, ꝙ res iret extra familiam, certè iſta ratio prohibendi ita militat in donatione, ſicut in venditione, ſecus
2 vbi eſſet diuerſa rõ.l.fi. C.de præd.curia. lib. 10. ¶† Hinc eſt, ꝙ
d emphy.qui non poteſt vendere [d] ius emphy.alij,niſi prius dominum requirat,an dominus velit habere pro eo.precio, aliàs caderet à iure ſuo.l.fi.ſ̃.de iure emphy.c.potuit.de loca.tamen poteſt alij donare irrequiſito domino, quia diuerſa ratio eſt,vt not. & ibi dixi in d. l. fin. & de iſto puncto,an prohibita venditione intelligatur prohibita etiam donatio, vide etiam Bald.in l.1.C.de rer.permuta.Cyn.in l.fin.in 3.quæſt.C.de reb.alien.non alie.& latè Panor.in c.1.de his, quæ fi. à præla. ſine conſen.cap.
3 ¶† Item per iſtam.l.dixit Bal.in l.dudum. in penu. quæſt. C.de
e contrah. empt. ꝙ Epiſcopus, [e] qui iurauit non alienare bona Eccleſiæ ſine licentia Papæ.c.nulli.de reb.Eccl. non alie. poteſt tamen ea dare cap.ſuæ Eccleſiæ cathedralis inconſulto Papa. ſicut hic frater prohibitus alienare poteſt dare ſorori ſuæ idem dicit Bald.hic,& Pau.& gl.in cle.fi.de reb.eccl. non alie. Faciunt not.in clem.2.§. 1. in ver. menſæ ſue.de rebus.Eccle.non alien.
4 ¶† Similiter per iſtum text.dicit Bal.hic in fin. ꝙ iſta.l. eſt argumentum, ꝙ Epiſcopus poſſit emere bona à cap.ſuo ſine decreto ſuperioris.alleg.Io. And.in reg.ꝙ tacet.in mercurialib.debuit allegare Hoſt.cuius fuit originale dictum in c.poſ. de reb.eccl. non alien.vbi per iſtum text. dicit, ꝙ ſi Epiſcopus eget domo, quæ ſit capituli ſui,poteſt eam emere ſine decreto ſuperioris. Fortius voluit Cal.in conſ.11.poſito in titu.de feu.incip.an feu
5 datarius,† ꝙ laicus vaſſallus Epiſpopi poteſt alienare feudum in capitulũ ipſius Epiſcopi ſine conſenſu Epiſcopi, etiam ꝙ eſt fortius,ſi inter Epiſcopum,& capitulum bona ſint ſeparata,& hoc propter maximam coniunctionem,quæ eſt inter Epiſcopum,& capitulum.c.nouit.de his, quæ fiunt à præla. ſine conſen. cap. c.requiſiſti.de teſt. ꝙ vltimũ non firmo,ꝙa ſi vaſſallus laicus poſſet feudũ alienare in tale capitulum fieret deterior cõditio Eccleſiæ,quia cùm capitulũ nunquam moriatur,cle.ſi gratioſæ.de reſcrip.l.proponebatur. de iud. certè feudum non poſſet reuerti ad Eccleſiam,prout poterat, quando erat feudũ laici,ideo contrarium,& melius tenet idem Cald. in conſ. 37. incip.caſus,feudum quondam.Imol.in cle. 2.in 10.col.de reb.
6 eccle. non alie. ¶† Item facit iſta.l.ꝙ ſi ſunt plures [f] feudatarij,
f vel vaſſalli eiuſdem rei, poteſt alter alteri vendere, vel donare ſine conſenſu domini,ſecundum Alb.Bal.& Pau.hic.ꝙ intelligit verum Bald. hic, in feudo antiquo,in quo inuicem ſuccedũt.c.1.de alie.feu. paterni.vbi feudatarius poteſt alienare feudum in agnatum ſine conſenſu domini, quando talis agnatus erat proximior,& ab inteſtato ſucceſſurus,ſecus ſi feudum eſſet nouum, & eſt pulchra limitatio ſecundum Paul. hic.adde Bald.latè diſputantem,vbi dicit ſe vidiſſe conſilia collegij Mediolanenſis,& collegij Bononi. inuicem contraria, in c.1.in 4. colum.& ſequen.de alie.feud.& in c.1.§.1.per quos fiat inueſt. & in c.1.§.hoc quoque.verſi.7.conclu.de ſucce. feudi.& in l.fi. C.de ſuis,& leg.& in c.quæ in Eccleſiarum.in 6.colu.de conſti. & in c.ſanæ.in 8.& 4.colum.de renun. Andr. de Iſern. & Bald. in c.1.de alien.feud.paterni. Saly.in l.fin.in 5.col.C.de iur.em-
7 phyteu. ¶† Similiter facit iſta.l. ꝙ ſi ſint plures emphyteutæ eiuſdem rei,ꝙ vnus poſſit alienare partem ſuam alteri,irrequiſito domino,licèt Barto.in l.pater.§.quindecim.da leg.3. indeciſum relinquat.ponit in l.cùm hi.§.ſi vni.ff.de tranſact.vbi dixi,& in l.ſi domus.§ fin.de leg.1.cum concord. Bal. hic tetigit. in l.fin.ſ̃.de iur.emphyt.hinc eſt, quòd mortuo patre emphyt. relictis pluribus filijs,vnus poteſt vni vendere,vel aliter alienare irrequiſito domino,ſecundum Barto. in l. 1. C.de impo.lu. deſcrip.lib.10.& in l.qui Romæ.§.duo fratres.in 10.quæſt.cum concordan.

ADDITIONES.

a ¶Et forum viri. Adde l.quicunque.C.de re mili.lib.12. Bal.in l.etiam.C.de teſti.Doct.in c.hæc imago.30.q.5.

* Et an mulier cenſeatur de familia mariti,vide eundem Iaſ.in l.fi.colu.penul. ſ̃.de verb.ſign. BELLAC.

b ¶Ad alia. Adde,ꝙ idem tenet Pariſ.conſi.35.lib.3.ſed contrarium voluit Rui. conſi.24.nu.12.lib.2.& cum Iaſ.ſtat Dec.in l.2.nu.95.ff.de regu.iur.Soc.Iun. conſi.2.nu.14.& ſeq.lib.2.qui contraria dixit conſ.168. nu. 56. & ſeq. lib. 2. fac. Alex.conſi.188.ad fi.lib.6.Are.conſ.143.in fi.Aym.conſi.250.nu.3. idem Iaſ.in l.cùm quidam.nu.3.de iur.om.iud. PANCIR.

c ¶Prohibitus vendere. Adde Cy.in l.2.C.de vſucap.pro emp. Doct.in l.codic. in §.inſtituto.ff.de leg.2.

* Et vide Galiaul.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.col.7.nu.25. ff.de lib.& poſth.

d ¶Emphy.qui non poteſt vendere.Adde Alex. de Neuo de Vincentia in repe. c.potuit.de loca.

e ¶Epiſcopus qui iuramit.Adde Lau.de Rodulp.in repe.c.ſine excepti.12.q.2.

f ¶Si ſunt plures.Adde Bar.conſi.199.in 2.dubio. PVRPV.

Source : BIU Cujas

3 concordan. ff. de verborum obliga. ¶ † Similiter etiam facit. ista. l. ꝙ si sint duo vel plures. patroni laici vnius Ecclesiæ, ꝙ vnus potest alteri cedere partem suam sine consensu Episcopi, vbi aliàs non posset cedere extraneo, nisi cum consensu Epi
9 scopi. vt not. in cap. ex insinuatione, de iure patro. ¶† Vltimò quia ista. l. loquitur de prohibitis alienare certos fundos, vel res extra familiam testatoris, not. 3. not. limitationes, in quibus prohibitus alienare extra familiam potest tamen alienare. ¶ Prima fallentia est, quando prohibitus alienare extra familiam, ex testamento transferret rem in eum, qui esset sibi ab intestato successurus, quia potest ex testamento instituere sibi proximiorem, licèt non sit illius familiæ, tene menti, quia multi in hoc errarent glo. est valdè sing. in l. pater. §. Iulius Agrippa. de leg. 3. quam glo. vt singu. & veram sequitur Imol. in l. si ita quis. §. ea
* lege. de verborum oblig. *& est communiter approbata* secundum Imol. & Comen. in l. cùm pater. §. cùm inter. ff. de leg. 2. dom. Alex. in consi. 55. in 3. volum. incip. ponderatis his, quæ in thema tenarrantur. in 3. colum. & in consi. 50. in 3. volum. incip. attentis verbis testamenti. in 5. col. in fin. & seq. ¶ Secunda notabilis fallentia est, quia prohibitio alienationis extra familiam facta simpliciter vel etiã in perpetuum, non extenditur vltra quartũ gradum, vnde finito quarto gradu, qui deinceps succedunt, pñt alienare. gl. est sing. in Auth. de restit. fidei. vbi Iac. de Beluis. & Ang. ad hoc no. & limitant sing. vt ibidem per Iac. de Bel. quẽ refert, & sequitur Alex. in cons. 56. incip. consideratis verbis testamenti. in 1. col. in 1. vol. & in consi. 59. in 3. vol. incip. attentis
2 verbis test. in 3. col. ¶ Tertia not. fallen.[a] est, quia filiusfamli. institutus hæres à patre, & prohibitus alienare res extra familiã, tñ potest alienare, quatenus capit sua legitima, cùm talis prohibitio censeatur esse grauamen, ideoque de legitima ipso iure rejicitur. l. qñ in priorib. s̃. de inoffi. test. & latè d. Fran. de Aret. in consi. 19. in ci. ex facto præsupponitur, ꝙ quidam Ant. in 2. & 3. col. ¶ Quartam limitationem habes ex dictis in glo. per l. pater. §. quindecim. de leg. 3. Reliqua ad istam materiam vide per Bar. & alios in l. filiusfam. §. Diui. ff. de leg. j. ¶ Gl. in versi. non vr. diuiditur in quinq;. In prima ponit dictum, per ꝙ ñdetur tacitæ qõni. In secunda ponit aliud dictum, ꝙ vr refragari primæ conclu. gl. in 3. idem facit gl. In quarta allegat concordantes ad tex. In quinta opp. & non sol. Secũda ibi, secus est vbi quis. Tertia ibi, vel cũ eligitur. Quarta ibi, & facit. Quinta ibi, sed arg. s̃. ff. de transac. Ex prima parte gl. iunctis duab. seq. quæ ad idem
10 tendunt, no. duas pulchras conclusiones. ¶† Prima conclusio est, ꝙ prohibitus alienare extra familiam, intelligitur prohibitus tñ alienare illam partem, quam habuit ex iudicio testõris, sed partem q̃ habuit à fratre vel coherede, põt alienare. l. pater.
11 §. quindecim. de leg. 3. ¶† Secunda conclusio est, & est præcedentis limitatio, ꝙ prohibitus alienare extra familiam, nedum intelligitur prohibitus alienare partem suam, sed ẽt partem socij, vel cohæredis, qñ illam aliam partem habet ẽt ex iudicio testõris, sicut primam, & ad hoc vltimum tendunt. ll. allegatæ. in 2. & 3. parte gl. & sic si quæris an prohibitus alienare extra familiam, possit alienare partem cohære. considera, aut ẽt eam habuit ex voluntate testõris, & similiter intelligitur ꝓhibitus, aut eam habuit ex voluntate cohæredis, qui sibi donauit vel vendidit, tunc quia semel est effecta alienabilis, semper potest alienari extra familiam. d. §. quindecim. ex quo habes quartam fallen. ad regulam tex. vltra tres, quas ibi dedi. Sed considera, ꝙ in d. §. quindecim. prohibitio fuit personalis, quia quilibet liberorum fuit prohibitus alienare partem suam, & sic cùm ibi prohibitio esset limitata de parte sibi data à testatore, non de ea quam ab alio haberet, ideo partem alterius põt alienare, quia limitata cã limitatum producit effectum. l. in agris. ff. de acquir. rer. do. l. age. C. de trãsac. sed si vnus fundus esset relictus plurib. simpliciter, & testõr prohibuisset simpliciter alienationem extra familiam, tunc ẽt si pars vnius obueniret alteri, non posset eam alienare, sicut nec primus, ita limita dict. §. quindecim. fm Bar. hic, licèt non bene explicet, & Pau. hic, qui dicit, ita de facto ñdisse, quicquid teneat Ang. hic, & adde Bar. in l. peto. §. fratre, & in l. si ita quis. §. ea lege. cum concord. ibi signatis. ff. de verb. obl. Imo. in l. filiusfam. §. Diui. in 3. col. vbi etiam alij
12 Mod. de leg. 1. ¶ Item per illum. §. quindecim. dum dicit, † ꝙ res semel effecta alienabilis potest perpetuò alienari, vide, ꝙ decidit Bal. in l. si vt proponis, j. in 3. col. post Arch. per eum relatum. C. quomodo, & qñ iudex, ꝙ si Papa semel delegauit cãm extra curiam Roma. quæ debebat agitari in curia Roma. licèt delegatio non habuerit effectum, quia delegat. mortuus sit, tñ ex quo semel commisit extra curiam Roma. poterit amodo ordinarius de illa causa cognoscere cessante delegato, ꝙ not. si verum est. ¶ In quarta parte glo. dum oppo. de l. cum hi. §. sed si plurib. ff. de transac. & non respondet, ñdc fm Doct. ꝙ ibi militat eadem ratio prohibendi, etiam si quis velit alienare inter consortes, nam alimentarius non potest transigere super relictis alimentis inconsulto prætore fauore alimentorum, & vltimæ volunta. ista ratio militat siue alimentarius transigat cum extraneo, siue cum vno ex alijs alimentarijs, ideo cùm vtrobique militet eadem ratio, ergo & c. ita loquitur d. §. sed si pluribus. sed in l. nostra est diuersa ratio. nam frater ideo prohibetur alienare in extraneos, quia tunc res iret extra familiam, contra prohibitionem expressam testatoris, vnde potest donare sorori suæ, quia cùm etiam ipsa sit de familia, cessat ratio prohibi. testatoris.

ADDITIO.

a ¶ Fall. Adde, nisi prohibitio esset facta vsq; ad certum tempus, secundum eundem Ias. in l. filiusfam. §. Diui. 2. lect. col. 3. nu. 142. de leg. 1. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Frater non potest succedere fratri puberi ex substitutione pupillari, sed bene ex fideicommissaria.*

2 *Licèt pater fecerit testamentum inter filios, nunquam tamen inter eos intelligitur esse locus fideicom. nisi testator fideicommissum expresse adiecerit.*

LEX V.

1 SI frater. † Frater non potest succedere fratri puberi ex substitutione pupillari, sed bene ex fideicom. hoc dicit. cogita de ratione diuersitatis, & habet ista. l. duas partes, quæ pa-
2 tent ex summario. † Et pondera hic esse text. quòd licèt pater fecerit testamentum inter filios, nunquam tamen inter eos intelligitur esse locus fideicommis. nisi testator fideicommis. expresse adiecerit, vnde facere videtur contra glo. in l. cohæredi. § cùm filiæ. quam ibi Imol. reputat singu. ff. de vulg. & pupil. quòd in testamento condito à patre inter liberos intelligitur esse clausula codicil. vt dixi in Auth. ꝙ sine, vel in l. hac consultissima. §. ex imperfecto. s̃. de test. Iason Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Clausula in fine apposita debet si potest ad omnia referri.*

2 *Si testator legat rem, quæ prius erat obligata, hæres tenetur eam redimere, ꝙ limita, vt infra nu. 3.*

4 *Si sit consuetudo, ꝙ mortuo parrochiano sacerdos parrochiæ debeat habere omnes illius vestes, si aliquæ ex illis vestibus essent pignoratæ, hæres non tenetur eas luere.*

LEX VI.

PRædia. Quando testator relinquit titu. legati vel fideicommis. res pignoratas scienter, tenetur hæres luere, secus si ignoranter: & si tales res sint à creditore distractæ, tenetur hæres soluere pretium legatario, nisi appareat de contraria volũtate testatoris. hoc dicit, & habet tres partes, vt patet ex summario, & materiam posui in l. qui post testamentum. s̃. de leg. vbi vide. ¶ In text. ibi, nisi contraria defuncti voluntas. ista tertia pars potest referri, & debet non solùm ad versi. præceden-
1 tem, sed ad totam. l. † quia clausula in fi. posita, [a] debet ad om-
a nia referri, qñ potest. l. talis scrip. in prin. de leg. 1. c. fcdò requiris. de appel. & l. 1. in fin. vbi notabiliter dixi, & limitaui. s̃. de lib.
2 præte. ¶† Not. ex ista. l. ꝙ si testator legat rem, quæ prius erat obligata, hæres tenetur redimere, nec obst. si dicatur, ꝙ res debet præstari talis qualis est, eo quia testator in dubio intelligitur legasse ius, ꝙ habet. l. si domus. §. fi. de leg. 1. l. vxor patrui. s̃. de leg. quia verum est, nisi ex tali qualitate insurgeret ipsius rei euictio. d. l. si domus. §. de euictione, vbi Barto. declarat, & l. Me-
3 uius. §. fina. de leg. 2. ¶† Limita, & intellige istam, l. procedere, quando res fuit obligata ante conditum testamentum, si autem prius fuisset testamentum conditum, & postea testator obligasset, tunc indistinctè tenetur hæres talem rem luere. l. 3. vbi dixi. C. de leg. ¶ Secundò limitat Barto. hic, & dicit, ꝙ est suum dictum nouum, vt ista. l. procedat, quando res fuit obligata pro debito alterius, quàm testatoris vel hæredis, nam si esset obligata pro debito testatoris vel hęredis, indistinctè tenetur hæres luere, secus si testõr ignoraret, & legatarius non esset

coniuncta

ADDITIONES.

a ¶ Clausula in fi. posita. Adde Bal. in l. in actionibus. in 2. no. ff. de infam.

Source : BIU Cujas

coniuncta perſona, quia ſi legatarius habeat talem rem, non poteſt ab eo euinci, niſi hęres primò fuerit in mora. l. debitores, & Authen. hoc ſi debitor. C. de pigno. cùm ergo procedat culpa hæredis, debet hęres indiſtinctè teneri. & hoc dicit ſentire glo. in l. qui ſolidum. §. fin. vbi Barto. tenet idem. de lega. 2. & Barto. in l. ſi res obligata. de leg. 1. Iſtam limitationem reprobat Bald. Ange. Saly. Fulgo. & Pau. hic, & Bald. Ange. & Moder. in d. l. ſi res obligata. Item quia hæres non dicitur eſſe in mora, imò nec in aliqua culpa, quando ad eum non ſpectat onus luendi, ſed ad legatarium. ¶ Tertiò limita iſtam. l. ſecundum gl. hic, & in §. ſi rem. inſtitu. de leg. quando res legata fuiſſet obligata pro tanto, quantum valet ipſa res, tunc indiſtinctè tenetur hęres luere. ratio eſt, quia ſi ad legatarium pertineret tunc onus luendi legatum eſſet ſine vtilitate, & hoc videtur ſonare litera primo aſpectu in d. l. ſi res obligata. per quam glo. alleg. mouetur. Iſtam limitationem reprobat, & bene Fulgo. hic, & Ange. & Moder. in d. l. ſi res obligata. per text. in l. & ſi equo. de leg. 1. Item quia quando res eſt obligata pro tanto quantum valet, quia non eſt veriſimile, quòd amplius redimatur, certè cenſetur alienata. l. qui habebat. in princip. vbi not. Barto. de leg. 3. dixi inl. cùm rem alienam. ſ. de leg. ſed ſic eſt, quòd quando teſtator legat rem alienam ignoranter, ita demum valet ſi relinquitur coniunctæ perſonæ, non aliter. d. l. cùm rem alienam. ergo iſto caſu non poteſt iſta. l. indiſtinctè locum habere. Et ad d. l. ſi res obligata. reſpondet Fulgo. hic, & Ange. & Moder. ibi, dando alium intellectum, quem ibi Alexan. dicit ſibi placuiſſe ſemper. ¶ Quartò limita iſtam. l. vt procedat, quando legatur res particularis, ſecus ſi legatur aliquid vniuerſale, vt dos vel peculium, ſi in illa vniuerſalitate reperiantur aliquæ res obligatæ, hęres non tenetur eas luere. l. licèt. ſecundo reſponſo. ff. de dote prælega. eo quia legatum vniuerſale ſemper tranſit cum onere ſuo. l. cùm pater. §. menſe. de leg. 2. ſecundum Bald. hic, qui per hoc infert, quòd ſi mercator habens apothecam, puta pannorum, legat alicui ſimpliciter talem apothecam, intelligitur legare cum omnibus creditis, & etiam debitis talis apothecæ. prout etiam dicit Bald. in l. in legatis. ſupra de leg. Ang. & Paul. in l. certo generi. ff. de ſerui. ruſti. prædio. Petr. de Anch. & Imol. in cap. indicante. de teſta. Alexan. in conſi. 47. incip. circa primum de quo quæritur. in 2. colum. in 1. volum. & ꝙ iſta lex non procedat, quando legatur quid vniuerſale, tenent
4 Petr. & Cyn. in d. l. ſi res obligata, vbi per hoc inferunt, † quòd ſi ſit patriæ conſuetudo, quod mortuo parrochiano ſacer-
a dos parochiæ [a] habeat omnes illius veſtes, ſi aliquæ ex illis veſtibus eſſent pignoratæ, hęres non tenetur eas luere. Iaſon Papiæ.

ita ſingulariter Pau. de Caſt. in conſi. 108. incip. ſub anno. 40. quem refert, & ſequitur Alexan. in conſi. 33. in 4. volum. incip. ſuper dicto quæſito. in fina. colum. ¶ Item intellige iſtam. l. vt procedat, quando non apparet de voluntate teſtatoris, aliàs ſemper illi ſtandum eſt. l. 3. in fin. vbi multa bona dixi ad hoc. C. de libe. præte. Item intellige iſtam. l. niſi teſtator ordinaſſet, ꝙ ſtetur declarationi hæredis, tunc non recurritur ad iudicem. l. hæredes. §. ſi incerto. ff. fam. ercis. ¶ Secundò not. limita iſtum tex. non procedere, quando teſtator non ſenſit de certo, & eſt dubium de quo ſenſerit, tunc declaratio ſpectat ad hęredem, non ad iudicem. l. ſi quis à filio. §. fina. ff. de lega. 1. & ibi not. Barto. ad finem pro limitatione huius. l. nam iſta. l. procedit, quando non conſtat, & aliquod verbum, vel aliud ambiguum reperitur.

ADDITIO.

3 ¶ Sacerdòs parrochiæ. Adde gl. & Doct. in cle. dudum. de ſepul.

SVMMARIVM.

1 *Stante ſtatuto, ꝙ exiſtentibus maſculis, filiæ fœminæ non ſuccedant patri ab inteſtato, ſed ꝙ debeant dotari arbitrio propinquorum, propinqui non poterunt arbitrari minorem dotem quàm ſit legitima.*

2 *Filia dotata à patre dum viueret, & in vltima voluntate præſumitur congruè dotata, adeo ꝙ filia non poterit conqueri de modicitate, propter præſumptionem, quæ eſt pro patre, niſi eſſet magnus exceſſus.*

LEX VII.

VOluntatis. Breuius ſummari non poteſt, & ſecundum Bald. poteſt poni exemplum, ſecundum. l. ſi filiæ pater. de leg. 3. quando teſtator legauit filiæ dotem ſimpliciter, & non dixit, quanta debeat eſſe dos. nam iudex debet declarare attenta dignitate, qualitate, & facultate teſtatoris, vt ibi. & l. quæro, vbi etiam Barto. ff. de iure dot. & circa hoc adde text. not. in Auth. res quæ. C. communia de leg. per quem Saly.
1 ibi in ſecundo not. & Fulg. notant, † ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant patri ab inteſtato, ſed debeant dotari arbitrio propinquorum, certè propinqui non poſſunt arbitrari minorem dotem, quàm ſit legitima, ꝙ not perpetuò, & ad hoc dabo multas concordan. & ex multis confirmabo in d. Authen. res quæ, & ſuadetur ratione, quia dos ſuccedit loco legitimæ, vt not. Barto. in l. Titio centum. §. Titio genero, in penul. colum. ff. de condi. & demonſtra. Bald. in l.
2 non ſine. ſ. de bon. quæ lib. ¶ † No. etiam, ꝙ filia dotata à patre, dum pater viueret, & in vltima volunta. præſumitur congruè dotata, ita ꝙ filia non poteſt conqueri de modicitate propter præſumptionem, quæ eſt pro patre, niſi eſſet magnus exceſſus.

SVMMARIVM.

1 *Valet legatum vel fideicommiſſum relictum ſeruo proprio, cui fideicommiſſaria libertas relicta eſt.*

2 *Quando ſunt duo actus, nec apparet quis prior vel poſterior fuerit, præſumitur præceſſiſſe actus, qui facit vtrunque valere.*

LEX VIII.

QVi fideicommiſſariam.
1 † Valet legatum vel fideicom. relictum ſeruo proprio, cui fideicom. libertas relicta eſt. hoc dicit. Et conſidera, quia ſi libertas fuiſſet relicta directò ipſi ſeruo, tunc iſta. l. non haberet dubium, quia cùm tunc vtrunque legatum ſit relictum purè ſeruo, & vtrunque eodem tempore cedat, præſumitur prius ceſſiſſe legatum libertatis, & poſtea aliud le-
2 gatum, per regulam no. quę habet, † ꝙ quando ſunt duo actus, nec apparet quis prior, vel poſterior fuerit, ſemper præſumitur præceſſiſſe actus, qui facit vtrunque valere. text. eſt no. in l. cùm in teſtamento, quem ibi Bald. not. ff. de hęred. inſti. cum alijs concordan. quas dedi in l. fin. ſ. de edi. diui Adria. toll. in illa q. glo. quando reperiuntur duo teſtamenta, nec apparet, quòd prius, nec quod poſterius, ſed iſta. l. procedit, quando teſtator fecit legata ſeruo purè, & libertatem per fideicom. reliquit, qa ergo legata cedunt ſtatim à morte teſtatoris, vel ab adita hæreditate, videbantur cedere tempore quo iſte erat ſeruus, ex quo libertas non erat relicta purè, ſed per fideicom. ideo videbatur, quòd legata tanquam relicta ſeruo non valerent. l. ſeruus. ſup. de lega. Contrarium deciditur hic, & ratio ſecundum Paul. eſt, quia legatum fingitur cedere tempore quo libertas erit præſtita. Tu dic, quòd etiam in iſto caſu vtrunque legatum cedit eodem tempore non ſeruata natura aliorum legatorum, text. eſt in l. vnica. §. in nouiſſimo. ſ. de cadu. tol. vbi dicitur, quòd licèt alia legata cedant à morte teſtatoris, tamen relicta ſeruis non cedunt niſi præſtita libertate, vt ibi, & l. ſi quis ſeruo. de leg. 2. alleg. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Quem non honoro, grauare non poſſum.*

LEX IX.

ABeo. Iſta. l. allegatur, quem non honoro grauare † non poſſum, & ſic quem honorau, non poſſum in plus grauare, quàm apud illum remanere debeat deducto onere. l. ciuitatibus. §. fin. vbi Barto. de leg. 1. Idem Barto. in l. non amplius. in princ. de leg. 1. & in l. Pamphilo. §. fin. de leg. 3. Saly. in l. fin. C. quando dies leg. ced. Intellige, & limita iſtam. l. ꝙ qui eſt honoratus, poteſt grauari legatis, vel fideicom. verum eſt, quando eſt honoratus commodo pecuniario, ſecus ſi eſſet honoratus commodo non pecuniario, puta, quia teſtator reliquiſſet libertatem ſeruo ſuo, licèt enim libertas ſit res maxima, quia tamen non continet commodum pecuniarium, non poteſt grauari legatis. l. planè. §. fi. de leg. 1. l. Titius, vbi not. Docto. C. de oper. lib. l. ſi mulier. §. fi. ff. de leg. 3. Secundo limita, niſi perſona non honorata fictione iuris cenſeatur eadem cum illa, quam teſtator honorauit, quia poteſt eam grauare ſicut perſonam honoratam; hinc eſt, quòd hæres legatarij poteſt ita grauari ſicut legatarius, licèt hæredi nil reliquerit. l. ſi fuerit, cum l. ſequen. ff. de leg. 3. eodem modo ſi teſtator inſtituat ſeruum vel filium, poteſt grauare patrem vel dominum, licèt patri, vel domino nihil reliquerit, cùm cenſeatur eadem perſona. l. à patre. de leg. 3.

not.

Source : BIU Cujas

no.Bar.& Imol.& Mod.in l.cum filio. ff.de leg. 1.cum concor. ibi politis.Eodem modo ſi teſtator inſtituit minorem, poteſt grauare tutorem, vel eius adminiſtratorem legatis,licèt tutori nil reliquerit,& cenſetur relictum à pup.l.peto.§ mater.de leg. 2.traditur in d.l. cum filio. Eodem modo ſi teſtator ordinauit executorem vltimæ volunta.licèt ipſe executori nil reliquerit, poteſt tamen à tali executori legare, vel fideicommittere, qa cenſetur ab ipſa hæreditate relinquere. l. ſi pluribus de leg. 1. Barto.in l.Firmſo.§.1.ff.quando dies leg. ced. & in l. ſi Titio, & Meuio.de leg.2.¶Tertiò limita iſtam. l. non procedere in filio exhæredato à patre, cui pater fecit legatum, & dedit ſubſtitutum pupillarem,quia licèt ad ſubſtitutum perueniat commodum legati teſtatoris, tamen à tali ſubſtituto legare non poteſt,licèt à filio ſic,text.eſt mirabilis in l.cùm quidam. ſ. de leg. cum concordan.ibi per me alleg vbi vidiſtis,ſi qua ratio poteſt reddi.¶Quartò limita iſtam regulam procedere, quando teſtator ſeparatim,& de per ſe legauit ab illo, quem non honorauit,tunc legatum non valet hic, ſecus ſi teſtator mixtim legauit à duobus, ſcilicet ab illo quem non honorauit, & ab illo,
a quē honorauit, [a] nam legatum in totum valet, & honoratus tenetur ad legatum totum,text.eſt no.in l.ſi duob. §.1.de leg.1. ¶Quintò limita iſtam regulam non procedere, quando teſtator vni hæredum aliquid prælegauit ante partem, nam vltra quàm valeat illud prælegatum,poteſt eum grauare, quia licèt non ſentiat commodum vt legatarius, ſentit tamen vt hæres, & hoc ſufficit,cùm idem ſit legatarius,& hæres.l.Neſennius. ff. ad legem Fal.Bar.in l.Pamphilo.§.fi.ff.de leg. 3. & remanet expedita iſta regula,& iſta lex.

ADDITIO.

a ¶Quem honorauit. Adde latè Alexan.in l.Centurio.colum. 28. de vulgar. & pupil. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Verbum,quod orationem perficit,licèt à notario ſit omiſſum,eſt tamen ſupplendum.*

LEX X.

a 1 Erbum volo. [a] † Verbum, quod orationem perficit, licèt à notario ſit omiſſum,ſupplendum eſt, & declara vt in glo. 1. Dubium erat, quia cùm deeſſet verbum ſubſtantiale,per quod ſubſtantiatur tota oratio,videbatur diſpoſitionem vitiari.contrarium deciditur, ratio, quia verbum volo,præſumitur omiſſum errore, vel pigritia notarij,vnde ſi in inſtitutionibus directis non vitiat.l. errorem. ſ. de teſt.vbi dixi.l.1.§.1.ff.de hæred. inſtit. quanto minus in fideicō. in quibus magis ſenſum,quàm verba ſpectamus. Facit. l. cùm pater.§.cum imperfecta. de leg. 2. Et ſi dicatur, quare in iſta.l. non ita ſubauditur verbum negatiuum,nolo, ſicut affirmatiuum,volo? Reſpondent Doct. quia in dubio debet capi præſumptio, vt res valeat. l. quoties. ff. de rebus dub. & quia non eſt veriſimile,quòd ademptio fiat ab eo,cui nihil relictum eſt, vnde potius præſumitur relinquere,quàm adimere,quia ademptio, quæ dicitur quædam priuatio,prę ſupponit habitum.l.remittit.ff.de iureiuran.l.decem.ff.de verbo.oblig.l.manumiſſiones.ff.de iuſt.& iur.

ADDITIO.

a ¶Verbum volo. Adde glo.in cle.1.de offi.vica.glo.in ver.volumus. in cle.vni. de rerum permut. Cardin. in ca. 1. de confeſ. Card. in c. ad audientiam.de reſcrip. Abb. in cap. ſedes. in 6. colum. de reſcrip.Abb. in ca.ex ratione.de appel.
¶Vide pro limitatione Fely.in c.ad audientiam,el 1. de reſcrip. in 1. & 3. limitatione.Et Barto.quem ibi ſequitur Alex.in l. fin. 2. colum. ſ. de edi. diui Adr.tol. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Prohibita alienatione,poſſunt res alienari,interueniente conſenſu eorū, quorum fauorem prohibitio continet,limita vt infra nu.2.*
3 *Paria ſunt vel alienare vel alienationi conſentire.*
4 *Si filius alienat rem immobilem ſimul cum patre, vel èconira, non requiritur aliter authoritas,vel conſeuſus patris.*
5 *Licèt filiusfam.non poſſit agere in iudicio, vel conueniri ſine licentia patris,tamen ſi pater,& filius ſimul agant,valet iudicium ex parte filij,licèt aliter non appareat de licentia patris.*

LEX XI.

1 Voties. † Prohibita alienatione, pñt res alienari interueniente conſenſu eorum,quorum fauorem prohibitio continet.hoc dicit. Et pone caſum, quando teſtator reliquit domum vel fundum plurib.& grauauit ne poſſent alienare,adiecta cauſa,& ſi aliquis eorum alienauerit partem ſuam, ꝙ pars alienata ipſo iure accreſcat non alienantibus, prout fit in teſtamentis, ſi omnes alienant vel conſentiant, valet alienatio, & ideo dicit Ange.hic in lectu. Peruſ.ſe multoties practicaſſe iſtā l.Peruſij,vbi inoleuit conſuetudo,quòd parentes, quando habent filios diſſolutos,prohibent in teſtamento, ne poſſint aliquā rem aliena.donec peruenerint ad 30.annos,& ſi alienauerint, volunt ꝙ priuentur hæreditate, & ꝙ hæreditas perueniat ad hoſpitale, pone ꝙ aliquis velit emere ab iſto filio prohibito,modus eſt vt facit hoſpitale conſentire, vel cum hoſpitali faciat tranſact.inſpectis cognitiſque verbis teſtamenti. Intelligeiſtam.l.procedere,vt dicit glo. quando prohibitio teſtatoris fieret cum cauſa,aliàs cenſeretur præceptum nudum, quod non haberet obſtare.l.filiusfamil.§.Diui.el 2.ff.de leg.1.& dicitur prohibitio de non alienando fieri cum cauſa,& ſic valere, tripliciter.Primò,quando fit contemplatione rei, & glo. ponit exemplum,quando teſtator relinquit turrim, vel palatium,ꝙ ſemper fuit maiorum ſuorum,& ſimiliter prohibuit alienari, ex quo exemplo colligit hic Bald.notabiliter,quòd ex qualitate rei relictæ, ad quam teſtator veriſimiliter habuit.affectionem,præſumitur,ꝙ teſtator prohibuerit, quia voluit talem rē in agnatione manere, & ſic præſumitur tacitum fideicom. ꝙ eſt not.ſecundum eum.Tu allega glo.in l.codicillis.§.inſtituto. in verſi.filijs meis.de leg.2.Secūdo, quando teſtator prohibuit fauore prohibiti,vt quia erat pupil.glo.in l.2. C.de vſucap.pro empto. Tertiò, quando prohibuit fauore tertij, ad quem vult rem peruenire,ſi iſte alienauerit.d.l.filiusfamil.§.diui. 2. vbi plenè tangitur,& l.pater. §. Iulianus Agrippa.de leg. 3. l.Lucius.in
2 princip.de leg.2.¶† Limita iſtam l.non procedere, quando teſtator reliquit domum vel fundum pluribus, & prohibuit ne talem domum poſſent alienare,& ſi quis partem ſuam alienauerit,ꝙ accreſcat non alienantibus.Pone, quòd vnus iſtorum vult alienare partem ſuam,& requirit hæredes,ꝙ emant,ſi ipſi recuſant emere, poteſt cuicunque velit extraneo impunè vendere.tex.eſt no.in l.qui Romæ.§.cohæredes.ff.de verb. obl. vbi no.Bar.& dicit,ꝙ eſt tex.ſing.cum limitatione,vt ibi per eum, & ēt per Bar.in l.peto.§.fi.ff.de leg. 2. de quo vide omnino Io. de Ana.dantem mirabiles reſtrictiones ad illam. l. in conſi. 47. inci.illud præſupponitur.¶Secundò limita no.iſtā.l.dum vult,
a ꝙ res prohibita [a] alienari extra familiam,cōſentientib. omnib. de familia alienari pōt,verum eſt,quo ad hoc,vt illi de familia, qui conſenſerunt,reuocare non poſſint,ſed nati ex iſtis pñt reuocare poſteà, cùm intelligantur oēs de familia non ſolùm pſentes ſed naſcituri.l.ſi cognatis.ff.de reb.dub.Fulg hic,per l.peto.§.fi.de leg.2.cū gl.ſed nihil probat.ibi.n.dī,ꝙ in reuocatione veniunt illi,qui nunc ſunt emancipati,quia tpe teſtamenti fuerant in familia.melius facit.d.l.ſi cognatis, & hoc eſt de mente Io.de Ana.in d.conſi.47.not. & liga digito, quia quotidianum
3 eſt.¶† Secundò no.ſm Ange.in lectu.Flor. & Fulg.hic,ꝙ paria
b ſunt, [b] vel alienare vel alienanti conſentire, ꝙ dic verū quo ad impediendum reuocationem, quia ꝙ ſemel placuit,amplius diſplicere non pōt.l.Pōponius. ff.de neg.geſt.ſecus quo ad obligationem,quia qui vendit ſe obligat,non qui conſentit,& ſic primus tenetur de euictione,ſecundus non.l inter ſtipulantem.
4 in princip.ff.de verborum obligat.† Et facit iſte tex.ſecundum Ang.hic in lectu.Flor.ꝙ ſi filius alienat rem immobilem ſimul cum patre, vel èconira, ꝙ non requiritur aliter conſenſus vel auctoritas patris,iuxta.l.fi.§.filijs autem. ſ.de bonis, quæ lib.ad-de Bald.in l.fin.in 2.colum. C.ad Macedo. vbi deci. quod ſtante ſtatuto,ꝙ filius non poſſit ſe obligare ſine licentia patris, ſi in eodem inſtrumento reperiantur obligati pater,& filius,non
5 requiritur alia licentia patris.† Facit,quod not. Barto. in l.cùm pater.§.libertis.per illum text.ff.de leg. 2. nam licèt filiusfamil. non poſſit in iudicio agere vel conueniri ſine licentia patris. l. fi.§.neceſſitate. ſ.de bon. quæ lib. tamen ſi pater, & filius ſimul agant,

ADDITIONES.

a ¶Res prohibita.Limitatio,pro qua vide elegans conſi.Barto. 72. Ex facto, n vlt.dubio. PVRPV.

b ¶Paria ſunt.Vide no.cautelam Ang.per iſtum tex.relatam per Iaſ.in l. filiusfam.§.diui.in fi.ff.de leg.1. PVRPV.

Source : BIU Cujas

agunt, valet iudicium ex parte filij, licèt non appareat aliter de licentia patris, ſequuntur Bal. Ang. & Mod. maximè Ale. in l. is, qui hæres. §. fi. ff. de acquir. hær. Bal. in l. ſi filiusfam. in fi. ff. de iud. Imol. & Mod. in l. ſi cùm dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſol. matrimo. cum concor. ibi ſignatis. Ang. in §. pupillus. inſtit. de inutil. ſtipu. Panor. in c. cùm dilectus. in 1. no. de conſuetud. Iaſ. Pap.

SVMMARIVM.

1 *Fideicom. relictum ad diem incertum, poteſt ante illam diem ſtatim reſtitui, quod limita, vt infra nu. 3.*

2 *Si vxor inſtituit maritum hæredem, & eum grauauit, ꝙ poſt mortem ſuam reſtitueret hære. communi filio, an creditores patris poſſint petere, ꝙ donec pater viuit, mittantur in poſ. bonorum.*

4 *Hæres grauatus fideicom. vniuerſali ſi reſtituat totam hæred. ſine detractione quartæ, dicitur plenius exequi voluntatem defuncti.*

5 *Quando hæres directus non inſtituitur contemplatione ſui, ſed fideicom. tenetur reſtituere hæreditatem abſq; detractione quartæ Trebel.*

6 *Si teſtator aliquem inſtituit, & mandauit, ꝙ poſt eius mortem bona diſtribuerentur inter pauperes eligendos per ſuum executorem, an executor poterit eligere in vita hæredis, an teneatur expectare eius mortem, & nu. 7.*

LEX XII.

POſt mortem. Grauatus per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem poſt mortem, & ſic ad tempus incertum, poteſt ante reſtituere, & omittere detractionem quartæ Trebellianicę. hoc dicit. Dubiũ faciebat, quia cùm hoc fideicommiſſum ſit conditionale. l. hæres meus. in prin. ff. de condi. & demonſt. l. 4. ff. quando di. leg. ced. & conditiones debeant impleri in forma ſpecifica. l. qui hęredi. & l. Meuius. ff. de condi. & demonſt. & per conſequens videbatur, ꝙ ante mortem non poſſet hæreditas reſtitui, contrarium tamen deciditur, ex quo nemini præiudicatur niſi ipſi hæredi, cuius fauore tempus eſt adiectum. hic enim teſtator appoſuit tempus mortis hæredis non vti formam, ſed tanquam dilationem fauorabilem ipſius hæredis, cui debet poſſe hæres renuntiare.

1 ¶† Not. quod fideicommiſſum vel relictum ad diem incertam, poteſt ante illam diem ſtatim reſtitui Intellige interueniẽte voluntate fideicommiſſarij, aliàs eo inuito non poteſt ſtatim reſtitui, quia cùm ſit fideicom. conditionale, vt dixi, & debitum conditionale non poteſt creditori inuito ſtatim ſolui, ſed ipſi volẽti. l. ſtipulatio iſta habere. §. inter certam. ff. de verb. obl. ſecundum Pau. hic circa prin. qui dicit ſe mirari, ꝙ Docto. hic non tangunt. Tu adde Bar. & omnes tangentes in d. §. inter

2 certam. † Et pro ampliatione huius. l. adde text. ſolennem in l. patrem. ff. de his, quæ in frau. credi. in glo. alleg. quam reputat ſing. Bald. in rub. C. de his, quæ in frau. cred. in fi. col. & per eum no. decidit, ꝙ ſi vxor inſtituit maritum hæredem, & eum grauauit poſt mortem ſuam reſtituere hæreditatem communi filio, an creditores patris poſſint petere, ꝙ donec pater viuit, mittantur in poſſeſſionem illorum bonorum, dicit Bal. ꝙ non, imò pater ſtatim poteſt reſtituere hæreditatem filio emancipato, non detracta Trebel. nec per hoc dicitur fraudare creditores, quia illud tempus mortis non eſt poſitum, vt faciat realem conditionem, ſed ad beneplacitum patris. Intellige regulam huius text. procere, quando per reſtitutionem hæreditatis factam ante tempus incertum nemini præiudicatur præterquã ipſi hæredi, tunc hæres poteſt ſibi præiudicare, & ſic renuntiare fauori ſuo, ſed quando fieret præiudicium tertio non ex ordinatione teſtatoris, ſed aliter, & tunc illud præiudicium nõ curatur. tex. eſt ſing. in d. l. patrem. ſi autem fit præiudicium ex diſpoſitione teſtatoris, non poteſt hęres ante tempus incertum reſtituere. Iſtud autem, ꝙ fiat præiudiciũ tertio ex ordinatione teſtatoris, poteſt contingere altero de quatuor modis, quos colige per te. ex quatuor limitationibus, quas ſtatim ponam.

3 ¶† Limita ergo primò iſtam. l. procedere, quando hæres poſt mortem ſuam eſt grauatus reſtituere perſonæ certæ, & ſpeciali, ſecus ſi incertæ perſonæ, vt in iuribus in gl. alleg. vbi nunc dicam. ¶ Secundò limita iſtam. l. non procedere, quando hæres poſt mortem ſuam fuiſſet grauatus reſtituere certæ perſonæ, & ſi illa perſona moriatur, teſtator ei dedit ſubſtitutum, tunc non poteſt ei ſtatim reſtituere, propter præiudicium, quod fieri poſſet ſubſtituto. text. eſt not. in l. vxorem. §. Seia. de lega. 3. ¶ Tertiò limita iſtam. l. procedere, quando hæres eſt grauatus reſtituere certæ perſonę, ſecus ſi pluribus certis, quia cùm tunc poſſet contingere, ꝙ aliqui ex eis moriantur ante mortem hæredis, & ſic fieret pręiudicium illis, qui ſupereſſent, non poſſet hæres ante illud tempus incertum reſtituere, ſecundum Bar. & alios hic, per l. filiusfamil. §. Diui. 1. de leg. 1. quæ tamen non propriè loquitur iſto caſu, quando fideicommiſ. fuit relictum in tempus incertum mortis hæredis, ſed ſub alia conditione. ¶ Quartò limita iſtam. l. procedere, quando hæres fuit grauatus reſtituere certæ perſonæ, quæ ſit ſui iuris, ſecus ſi eſſet alieni iuris. Ratio, quia ſtatim reſtituendo fit ei præiudicium, quia ſi expectaretur tempus mortis, poſſet interim fieri ſui iuris, & ſibi fideicom. acquiri, ſecundum Bald. hic, qui dicit aliud non dicere, & eſt veriſſimum dictum, per rationem de qua. ſ.

4 ¶ † Secundò not. ex fin. text. quòd hæres grauatus fideicom. vniuerſali, licèt in reſtitutione talis fideicommiſ. vniuerſalis poſſit detrahere Trebel. toto titu. ff. & C. ad Trebel. tamen ſi vult, poteſt reſtituere, abſque ꝙ detrahat aliquam quartam, quia detractio quartæ reſpicit merum hæredis fauorem, cui poteſt renuntiare, per regulam. l. penul. ſ. de pact. & tunc dicitur plenius exequi voluntatem defuncti. l. patrem. ff. de his, quæ in fraud. cred. & text. eſt valde not. in l. ſi ſponſus. §. vlt. ff. de dona. inter vir. & vxo. Subdit Bald. hic in penul. colum. ꝙ eſt dare caſum mirabilem, in quo hæres grauatus reſtituere hæredita-

5 tatem, † etiam ſi vellet non poſſet detrahere quartam [a] Trebel. ſed debet reſtituere abſque detractione quartæ, quando hæres directus non eſt inſtitutus contemplatione ſua ſed fideicommiſ. & ſic quando ſolùm eſt inſtitutus, vt prouideatur fideicommiſ. & potes ponere exemplum in caſu. l. multi non notæ. ff. de lib. & poſthu. tunc non poteſt quartam detrahere, alleg. l. quidam cùm filium. ff. de hæred. inſti. quæ loquitur in alio caſu, allegat etiam text. vbi eſt caſus ſing. de hoc. in l. in fideicom. §. cùm Pollidius, vbi Cyn. & Bar. in lect. antiqu. not. ff. de vſur. & dicit Bald. in rubr. C. de reuoca. his, quæ in fraud. cred. in fin. ꝙ d. §. cùm Pollidius, eſt ad hoc not. & ſing. & tenendus fixus cordi. eum reputat ad hoc ſing. Bald. in c. bonæ. 1. ad fin. de poſtu. præla. & in l. iubemus. in princip. in 5. colum. C. ad Trebel. & eſt glo. quæ hoc tenet per d. §. cum Pollidius. in l. in fideicommiſſariam. §. fin. ff. ad Trebel. quam Imol. & Ludo. Roma. ibi ad hoc reputãt ſing. & Imol. in l. cum filio. in penult. colum. de leg. 1. & hunc caſum bene not. pro limitatione totius titu. ff. & C. ad Trebel. alius caſus eſt, quando hæres vniuerſalis eſt grauatus reſtituere hæreditatem, non per viam vltimæ voluntatis ſed contractus. text. eſt ad hoc ſingu. in l. quidam cùm filium. ff. de hæred. inſti. quem etiam ad hoc not. Bald. in rub. de his, quæ in fraud. cred. ad fin. ¶ Glo. fin. in verſic. reſtituere. diuiditur in quatuor. In prima alleg. tres concord. ad tex. Prima bene facit, & eſt ſing. aliæ tres parum faciunt. In ſecunda ibi, ſed videtur ante tempus. oppo. contra tex. & format duas oppo. & duas ſolu. ponit. Prima ſolu. vadit ad primum contrarium. Secunda ad ſecundum & vtraq; eſt bona. In tertia ibi, item ad idem contra. etiam oppo. contra text. & reſpondet, ſed male. In quarta ibi, in fideicommiſſo autem ſpeciali. remouet aliud contrarium, & in effectu glo. format tres oppoſi. contra text. ex ſecunda parte habes duo contraria, & duas ſolu. ¶ Prima vadit ad primum contrarium, ꝙ hæres grauatus poſt mortem ſuam reſtituere, poteſt ſtatim reſtituere ſi velit, ita loquitur hic, ſed cogi non poteſt, ita loquitur. d. §. hæreditatem. vide tamen ad hoc text. in d. l. vxorem. §. Scæuola. de leg. 3. ¶ Secunda ſolu. vadit ad ſecundum contrarium, ex qua habes, ꝙ iſta l. debet intelligi, ꝙ quando fideicom. fuit relictum certæ perſonæ particulari, tunc ſtatim poteſt ſolui, ſecus ſi ſit relictum perſonis incertis, tunc ante mortem non poteſt reſtitui, quia iſtæ perſonæ, quibus nunc reſtituitur, potuiſſent mori ante hæredem, & ſic fieret præiudicium illis, qui fuiſſent tempore mortis hęredis, ergo cùm iſta reſtitutio ante mortem poſſit augere præiudicium aliorum, quàm hęredis, ergo ante mortem fieri non poteſt, ita loquitur. d. §. à filia, & per hoc dicit Barto. hic,

6 & in d. §. à filia. per illum text. ſe pluries dixiſſe, † cùm teſtator aliquem inſtituit hæredem, & poſt eius mortem vult, quòd eius bona diſtribuantur in pauperes eligendos per ſuum executorem, quòd executor non poteſt eligẽre pauperes in vita hæredis, ſed poſt mortem, & ſi ante eligeret, non valeret electio. d. §. à filia, quod verum eſt, niſi ꝓſeueraret in electione poſt mortem hæredis, tunc valet, non vi electionis, ſed tacitæ confirma-

7 tionis. l. vnum ex familia. in princip. ff. de lega. 2. † Adde, quòd idem tenet Ange. in lectu. Peruſ. qui dicit ſe infinitis vicibus practicaſſe, & obtinuiſſe, quòd ſi teſtator carens filijs inſtituit vxorem hæredem, & poſt mortem ſuam voluit bona ſua diſtribui in pauperes eligendos per vxorem vel executores,

ADDITIO.

a ¶ Detrahere quartam. Adde Petr. de Vbal. & Barba. in repet. cap. Rayn. de teſta.

Source : BIU Cujas

cutores,ſi vxor,vel executores elegerint pauperes ante mortẽ, non valet elect. per hoc tñ electio non deuoluitur ad diœceſanum.iuxta.l.nulli.& l.ſi quis ad declinandam. ℨ. de epiſco.& cler.quia ſi perſeuerant vſq; ad mortem,valet electio ſaltem ex tacita confirmatione.d.l.vnum ex familia.Idem tenet Ang. in l.ſtipulatio iſta habere.§.inter certum.vbi Imo. & Moder.ff.de verb.obl.Bald.Ang.Imol.& alij in l.filiusfam. §. diui.ff.de leg.1. Ang.Imol.Ludoui.Roma. & Moder.in l.ſed & ſi alio.§.ſi quis ſub conditione.ff.ad Treb.Saly.in l.1.in 3.col. ℨ.de hæred.inſtit. & *iſta eſt communis ſententia*,licèt contrarium teneant Bal.Fulg. & Paũ.hic,& mouetur Bald.quia fideicom. de diſtribuendo in pauperes,relictum dicitur Deo potius,quam pauperibus. §. ſi quis in nomine.in Auth. de eccl.titu.ſed Deus non variatur.Facit etiam,quia licèt ante mortem reſtituat, vel declaret,non tamen fit contra mentem defuncti, imò ſecundum eius voluntatem,vt hic in verſi. defuncti iudicio, & cum hoc tempus ſit poſitum fauore hæredis,ei poteſt renuntiare. Nec obſt.text.in in d.l.cum pater. §.à filia, quia loquitur in diuerſis teminis à q. noſtra,ibi enim loquitur,quando fideicom.poſt mortem hæredis eſt relictum incertis perſonis, ſed de certis, & ſic in genere ſubalterno, nam grauauit filiam, vt reſtitueret poſt mortem vni ex filijs,quem vellet,& ſic incerto de certis.ſed in q. noſtra loquimur, quando eſt reſtituendum fideicom. poſt mortem hæredis incertis de incertis, nec ibi fit reſtrictio ad certum genus pauperum,quo caſu teſtator nõ videtur habuiſſe affectionem magis ad pauperes, qui eſſent vno tempore quàm alio, & dicit Paul. ℭ primo anno, quo venit Paduam ad legendum,vidit ſuper hoc magnam quæſt. quia quædam domina hęres inſtituta poſt mortem ſuam,grauata erat diſtribuere bona inter pauperes,quos ipſa eligeret.Iſta domina volens bona ſua peruenire ad coniunctos ſuos tanquam pauperes, ſtatim elegit,Epiſcopus poſt mortem ſuam dicebat electionem non valere tanquam factam ante tempus,& ℭ electio ad eum ſpectabat per deciſ Bar.dicit Pau. ℭ in contrarium allegauit Bald. hic.Secundò,& fortius,quia dato,ℭ electio ante tempus facta non valuerit,fuit tamen confirmata ex perſeuerantia volùntatis.d.l.vnum ex familia,& per Ange.& alios hic.Tene primam opin.communem,quia cùm fideicom.ſit reſtituendum incertis,tale tempus non reſpicit merum fauorem hæredis, ſed illorum pauperum,qui erant viui tempore mortis hæredis, ergo in eorum præiudicium non poteſt ante fieri electio per hęredem.Adde etiam pro confirmatione prædictorum illud, ℭ per tex.in d.l.cùm pater.§.à filia.decidit no. Bar.in l.omnes populi.in 5.q.1.quæſtionis princi.ff.de iuſt.& iure vbi quærit Ptãs habet arbitrium in pœnis, quæ non ſunt limitatæ à iure comni,vel à ſtatutis.l.1.§.expillatores.ff.de effracto. & expi.l. ſancimus.C.de pœnis.an Poteſtas in principio officij poterit declarare pœnas,dicit,ℭ non,quia declaratio,quæ poteſt variari per tempora,ſi fiat ante tempus non valet.d. §.à filia. ſed bene poſſunt pœnę variari ex tempore.l.Pedius.ff.de incen.rui.nau.l.reſpiciendum.ff.de pen.ſequitur Petr.de Anch.in commento.c. canonum ſtatuta. de conſti.verſic. quærit. ¶ Circa ſecundum contrarium glo.& ſic in tertia eius parte, illud contrarium ſic inducas,nam quando fideic. relinquitur alicui poſt mortẽ hæredis,cenſetur conditionale.l.hæres meus,in prin.ff.de condi.& demonſt.l.4.ff.quando dies leg.ced.& facit ratio,quia cùm dies incertus ſe habeat ad eſſe,& non eſſe,meritò habetur pro conditione. l. dies incertus. ff. de condi.& demonſtra. ſed ſic eſt, ℭ quando fideicom. vniuerſale relinquitur ſub conditione, hæres non poteſt ante purificatam conditionem illi reſtituere, quia non reſtitueret,vt voluit teſtator.l.ſed & ſi ante. ff.ad Trebel.allegata in gl. ergo nec in iſta. l. debet poſſe hæres añ mortem ſuam reſtituere, reſpondet glo. ℭ contrarium procedit, quando fideicom. vniuerſale relictum eſt ſub conditione caſuali,quæ ſe habet & ad eſſe & non eſſe,ſed in l. noſtra fideicõ. vniuerſale eſt relictum in tempus incertum mortis,quod tempus eſt neceſſarium,ſed relictum ſub conditione neceſſaria habetur pro purè relicto,vt in glo.iſtam *ſolu.reprobant Bar.t& omnes.* nam procederet, quando fideicom. eſſet relictum,cùm fideicom.morietur,illud eſſet bene tempus conditionis neceſſariæ.ſed hic fuit relictum poſt mortem hæredis,ideo poſſet euenire,ℭ fideicom.ante moreretur,& ſic ille dies habet ſe ad eſſe, & non eſſe,& ſic habetur pro conditione.vnde reſpõdent Bart. Bal.& alij,ℭ hæres grauatus reſtituere poſt mortem, poteſt reſtituere ante mortem, vt hic, ſed in præiudicium ſuum,nam licèt ipſe reſtituerit, ipſe tamen conueniri poterit à creditorib. & legatarijs,quia cùm non reſtituerit,vt voluit teſtator, actiones ex Trebel.actiuè,& paſſiuè non tranſeunt in fideicom. d.l. ſed & ſi ante.ita tene,quicquid teneat Fulg.hic, & vide Bald.in addi.ad Spec.in tit.de inſtru.edi.in 18.colum.verſi. merus executor.¶ Circa tertium contrarium quod glo.format in vlt.par te,illud ſic inducas ,nam videtur, ℭ hæres grauatus reſtituere poſt mortem ſuam non poſſit indiſtinctè reſtituere ante, imò diſtinguatur,an tale tempus mortis ſit adiectum fauore hæredis,an fideicom.qui fortè minor erat,iuribus in glo. alleg. glo. reſpondet,ℭ illa iura loquuntur in fideicom. particulari, ſecus in vniuerſali totius hæreditatis, & potuit eſſe ratio diuerſitatis, licèt glo.non dicat,quia cùm in fideicom.vniuerſali ſit onus legatorũ & creditorum, creditores & legatarij non poſſent cõuenire fideicom. vniuerſalem, niſi reſtitutio fieret tempore limitato à teſtatore,ideo non curamus,cuius fauore tempus ſit appoſitum,ſed in fideicom.particulari non poteſt onus eſſe.l.ſi hæreditatem.in princip. ff.manda. ibi ergo conſideratur,cuius contemplatione tempus ſit appoſitum.Iſta ſolu.glo. reprobatur per Docto.quia imò in fideicom.vniuerſali ſicut in particulari debet diſtingui,cuius fauore tempus ſit poſitum, vt patet ex generalitate legum, quas gloſſ.allegat,maximè l. ſi ita relictum.§.Pegaſus.de leg.2.ſecundum Cyn. Rayn. Albe. & alios hic,vnde reſponde aliter quàm glo.ℭ text.hic loquitur in tempore incerto,ſed contraria loquuntur in tempore certo, vbi bene diſtinguitur, quando aliquis eſt grauatus reſtituere in fine huius anni,& ſic ad tempus certum, nam ſi fauore hæredis eſt appoſitum,poteſt ſtatim ſoluere, ſecus ſi fauore fideicom. & ℭ in hoc ſit differentia inter tempus incertum, & certum, eſt text.in l.ſtipulatio iſta habere licere.§.inter certam. vbi Docto. de verborum oblig.In dubio autem tempus præſumitur adiectum fauore debitoris,d.§ inter certam,& d. §. Pegaſus,& l.cũ in teſtamento. ff.de verb.& rer. ſigni. ſi autem tempus ſit poſitum mixta conſideratione debitoris,& creditoris, non poteſt debitor ante illum diem inuito creditore ſoluere.l.qui Romæ, in prin.vbi Bar.& alij.ff.de verb.obl.niſi fauore libertatis. l. ſi ita fuerit libertas. §.Labeo.ff.de manu.teſt.l.ſtatuliberos.§.Stichus annua.ff.de ſtat.lib. Iaſ.Pap.

S V M M A R I V M.

1 *Per additionem hæredi. expirat vulg.ſubſtitutio.*
2 *Legata relicta ab inſtituto, regulariter intelliguntur repetita à ſubſtituto.*

LEX XIII.

QVoties. Inſtitutus non præſtat legata à ſubſtituto relicta. hoc dicit, & rationem dubitandi collige ex ſecundo nota. quod nũc ponam. ¶† Not. quòd per additionem hæreditatis 1 expirat vulga.ſubſtitutio.l.poſt aditam, vbi rationem aſſignaui.ſupra de impub. eod. modo extinguntur legata à ſubſtituto relicta,& hoc vltimum intantum eſt verum, quòd etiam ſi inſtitu.primo loco repudiaret hæreditatem,& ſubſtitutus adiret hæreditatem,deinde primus qui ſemel repudiauit,reſtitueretur in integrum aduerſus talem repudiationem, quia eſſet a minor vel Eccleſia, [a] iuxta.l.fin.C. de repe. hær.iſto caſu legata relicta à ſubſtitu.non deberentur,ratio eſt,quia licèt ſubſtit. ſemel adiuerit,& poſtquam adiuit non poteſt deſinere eſſe hæres de iure ciuili, vt l. & ſi ſine.§.ſed ℭ Papinianus. ff.de mino. glo.in l.in ſubſtitutione. ff. de vulgar. & pupil. tamen quia per reſtitu.in integrum impetratam à primo, ſubſtitu. deſinit eſſe hĩs de iure prætorio, legata non debentur. ita tenet Bal.hic,licèt nõ ſic declaret,alleg.l.1.& 2.ff.de condi.indeb.quæ nihil faciunt.debuit allegare.l.nec nouum eſt.ff.de condi.indeb.quem text. ibi Barto. multum notat, & declarat, vt dixi cum alijs, quæ ibi addidi.ita teneas,licèt Bald. in l.libertas. per illum text. 2 C.de teſta.manum.inaduertenter teneat contrarium. ¶† Secundò not.ex iſta.l.quòd licèt legata relicta ab inſtituto regulariter intelligantur repetita à ſubſtitu.caſu quo inſtitutus non ſit hæres l.Celſus.§.ℭ alicuius.de leg.2.l.licèt.ff.de leg.1. vbi Docto.tamen non ſic eſt ècontra,quòd legata relicta à ſubſtituto, relicta intelligantur ab inſtituto in primo gradu, caſu quo primus inſtitu.ſit hæres,vt hic, ratio diuerſitatis eſt, quia teſtator præſumitur magis diligere inſtitutum primo gradu,quàm ſubſtitutum,ergo ſi onerauit legatis primum inſtitu. quem magis dilexit, multo magis ſubſtitutum oneribus grauare præſumitur,quem minus dilexit,quæ ratio ècontra locum habere non poteſt,vel ſecundum Bal.ſubtilior ratio poteſt reddi, quia antecedens non ſapit naturam conſequentis, ſed ècontra. l. non iuſtam.C.ad Treb. Iaſ.Papiæ.

A D D I T I O.

a ¶Vel.Eccleſia.Adde Io.de Imo.in c.fin.de pecu.cleri.

Source : BIU Cujas

SVMMARIVM.

1 *Si quis habet filium naturalem tantum, vel spurium, & faciat eum legitimari, & legitimatio non valeat, si postea instituat talem filium credens legitimat. valere, institutio redditur nulla, & hæreditas vadit ad venientes ab intestato, non ad fiscum.*

3 *Quando hæreditas non potest adiri ex testamento errore testatoris errantis in coniunctione personæ institutæ. legata & fideicom. debentur à venientibus ab intestato, à quibus censentur repetita, licèt verè non sint, quod limita, vt infra nu. 4.*

5 *Fideicom. relictum à legitimis hæredibus impuberis, habet locum etiam si ex testa. patris non adeatur hæreditas.*

6 *Si aliquis promisit respondere in omni loco in quo fuerit inuentus, intelligitur promisisse soluere.*

7 *Impubes, & etiam infans possunt adoptari, & arrogari.*

8 *An infans possit legitimari.*

9 *Infans potest emancipari.*

10 *Si ex testamento non adeatur hæreditas per hæred. scriptum, lega. vel fideicom. relicta in dicto testamento irritantur, nisi ex presse essent repetita à venientibus ab intestato, vel si testator posuisset clausulam codicillarem. nu. 11.*

12 *Tripliciter intelliguntur repetita legata, & fideicom. à venientib. ab intestato, & in omnib. casib. requiritur necessaria aditio hæreditatis per tales venientes ab intestato, aliàs conueniri non possent. nu. 13.*

14 *Si testator instituit filium adoptiuum credens adoptionem valere, si postea reperitur, quòd adoptio non valeat, institutio redditur nulla ipso iure.*

15 *Doctor minor. 25. annis non habet restitu. in integrum.*

16 *Donatio facta vxori putatiuæ, redditur ipso iure nulla propter talē errorem.*

17 *Iuramentum positum in testamento habet vim clausulæ codicil.*

18 *Dispositio testator facta verbis directis, & iura. firmata, si non valet iure directo, semper valet iure obliquo, & sic iure fideicom.*

19 *Relicta ad pias causas debentur hæred. non adita, q̄ limita, vt infra numero 20.*

21 *Si hæres institutus, & grauatus per fideicom. restituere totam hæreditatem, decedat antequam adiuerit hæred. fideic. vitiatur, & hæres talis hæredis non potest cogi adire, & restituere, q̄ limita vt infra. nu. 22.*

23 *An penitus incapax hæres institutus cogatur adire, vt capaci restituat.*

LEX XIIII.

EAm, quam. Ad euidētiam præmitte, q̄ ista lex legit altero de quatuor modis, duo ponuntur in gl. alij duo extra glo. & diuersitas lecturarum processit super eo, q̄ decidit tex. q̄ fideicom. vniuersale debeatur etiam à venientib. ab intest. dato, q̄ institutio reddatur nulla, cum tñ regula sit, q̄ legata, & fideicom. ex testamento relicta non debentur, qñ ex testamento non aditur hæreditas. l. si veritas. ĩ. eo. Imperator hic in 2. parte in ver. tunc enim. rñdet per verba multum implicata, & ambigua, circa quorum intelligentiam versantur docti quatuor intellectus, nam dicit Imperator, q̄ dicta regula tunc locum habet, qñ facta sunt relicta verbis directis, & adiri potuit hæreditas, quasi dicat, si adiri potuit hæreditas ex testamento, & non sit adita, tunc legata, & fideicom. non debentur, secus qñ fideicom. sic sunt relicta, vt etiam sint à venientib. ab intest. postulanda. ita dicit text. ¶Primus ergo fuit intellectus Antiquorū, quem plenè refert gl. 1. in casus positione, & sequitur ēt gl. 3. in verbo simpliciter, & in verbo hęreditas, & in verbo postulanda, & *fm* istum intellectum ideo fideic. vniuersale debetur etiam à venientib. ab intest. Et pro intellectu isto multum faciunt verba tex. in 2. parte ibi, *non cum ipsa sic data est, vt etiam esset ab intest. successoribus postulanda*, quæ verba clarè sonare videntur, q̄ ideo fideicom. in ista. l. debeatur, quia repetitum erat etiam à venientib. ab intest. & *fm* istum primum intellectum hoc dicit. Legata, & fideicom. etiam ab intest. succedentibus relicta, debentur in primis ab instit. si institutio valuit, & adiuit ex testamento, aliàs debentur à venientib. ab intesta. Iste intellectus verissimus in se est, sed indubitatus, qa cùm iste casus sit decisus per multas leges, q̄ qñ legata vel fideicom. sunt
a repetita à venientib. ab intest. vel est adiecta clausula codicil. [a] q̄ ēt debentur per succedentes ab intest. l. 1. & l. fi. ĩ. de codicil. l. ex testō. ĩ. eo. l. si iure. C. de manu. test. cum mille similib. certè non est præsumendum, q̄ Imperator fuisset ꝑsultus, aut rñdisset de casu per tot. ll. decisō, quia sic ēt decisio huius. l. de nihilo seruiret. Præterea refragatur tex. in verbo simpliciter, qui vult, q̄ substitutio fideic. sit facta simpliciter, & sic vno casu tñ, sed *fm* istum intellectum esset facta nō simpliciter, sed dupliciter, siue hæres ex testō adierit, siue veniens ab intesta. successerit. ¶Secundus principalis intellectus fuit Azo. qui tāgitur in gl. 3. in verbo simpliciter, sed ibi gl. non firmat eum, & in gl. in verbo traditur. in fi. vbi gl. firmat, & in gl. in verbo, hæreditas, & in verbo relicta, & in gl. in verbo, directis, & in verbo, postulanda, q̄ qñ institutio annullatur propter errorem testatoris, qui errauit in coniunctione personæ quam instituit, & sic errauit in causa finali, q̄ error ipso iure vitiat instōnem, *fm* communia. l. si pater, & l. nec apud. ĩ. de hære. inst. quo casu ex testō non pōt adiri hæreditas, tunc legata, & fideicom. debentur à venientib. ab intest. Iste intellectus fundatur ex verbis literæ, ibi, cùm adiri potuit hæreditas, quasi dicat, secus si non potuit adiri propter errorem testatoris, tunc relicta intelligunt̄ repetita à venien-
1 tib. ab intest. & *fm* istum intellectum. h. d. † Si institutio nō valet ꝓp errorem testatoris errantis in coniunctione personæ institutæ, & sic in causa finali, & ꝓpea non pōt adiri ex testō, legata tñ & fideicom. debent̄ à succedentib. ab intestato, perinde acsi essent repetita ab ipsis venientib. ab intest. dato, q̄ repetita non sint: si aūt instō valeret, & hæreditas fuisset ex testō adita, tunc legata, & fideic. debentur ab heredib. instituti. h. d. *fm* in-
* tellectum Azo. *communiter approbatum*, *fm* quem ista. l. est sing. & alibi nō reperitur, *fm* omnes hic, & ratio superficialiter reddi pōt, quia cū testator solùm errauerit circa coniunctionem personæ institutæ, non autem errauerit circa legata, & fideicō. nimirum si talis error vitiat solū institutionem, non autem legata, & fideic. Et hoc modo concordat tex. in l. fin. ff. de hęred. insti. vbi ēt interuenit error circa personam instituti in primo testamento, qui propalato rumore credebatur mortuus, non aūt interuenit error circa relicta in secundo testamento, ideo vitiata solùm institutione, circa quam est erratum, legata & fideic. relicta in 2. testō valent, satis ēt concor. l. fi. ff. de test. tutel. ¶Contra istam lect. oppo. de l. si veritas, & l. ex testō. ĩ. eod. vbi legata vel fideicom. relicta in testō non debentur, nisi ex testamento adeatur hæreditas, vel nisi sint repetita à venientibus ab intest. sed in ista. l. neutrum interuenit, igitur, &c. Respondet *fm* Doct. q̄ l. si veritas. loquitur, qñ institutio non valuit propter defectum solennitatis, quæ in testamento non interuenit, & ideo non potuit adiri hæreditas ex testamento, nec tunc legata, & fideicom. intelliguntur repetita à venientibus ab intesta. sed ista lex loquitur, qñ institutio non valuit propter errorem testatoris errantis in cōiunctione personæ, quam instituit, quo casu legata, & fideicommissa debentur à venientibus ab intest. licèt ab eis non sint repetita. ita est text. singu. in ista. l. Ratio diuersitatis est secundum Docto. quia quando testator errat in coniunctione personæ eius quam instituit, vt quia credebat in ista. l. adoptionem filiæ adoptatæ, quam instituerat, tenuisse, vel credebat eum, quem instituit, esse filium, certè lex præsumit, q̄ si testator sciuisset veritatem, non instituisset, talem personam, quia cessasset causa finalis institu. & sic reliquisset hæreditatem venientibus ab intesta. si ergo error talis deprehendatur, propter quem institutus repellitur, & admittuntur ab intest. veniē tes, certè qui admittuntur ex prę̄sumpta volūtate defuncti, nimirum si tenentur ad legata, & fideicommissa, sicut si testator eos instituisset, casus est sing. hic: sed quando institutio non valuit propter defectum solennitatis, lex præsumit, q̄ si testator sciuisset talem defectum, q̄ ei prouidisset adhibendo solennitatem debitam, & sic voluisset omni casu excludere venientes ab intest. si ergo testator hoc non prouidit, & per hoc institutio vitiaretur, tunc venientes ab intest. non admittuntur ex iudicio præsumpto testatoris, sed casu fortuito, & quando quis nō succedit ex iudicio testatoris expresso vel præsumpto, sed casu fortuito, non tenetur ad legata vel fideicommissa. alleg. Bar. in l. si fuerit. §. fi. quæ est. l. 5. ff. de leg. 3. quæ nihil facit, debuit allegare. l. 6. quæ incipit, sed & si sic. §. fi. per illum tex. *fm* istam lectu. decidit Pau. de Cast. casum, quem nunc habeo præ manib. in
2 ista ciuitate, & in eo sum aduocatus, *fm* q̄ decidit hic Pau. †
b si quis habeat filium naturalem [b] tantùm, vel spurium, quem faciat legitimari, & legitimatio non valuit, postea instituit talem filium credens legitimationem valere, certè institutio redditur nulla, & hæreditas vadit ad venientes ab intestato, non ad fiscum, cùm sit pro non scripta. *fm* Bald. in l. hęreditas. ĩ. de his, quibus vt indig. & l. 1. ff. eo. certè legata, & fideicom. debentur à venientib. ab intest. licèt non sint repetita, nec sit clausula codicil. quia institutio est inualida errore testatoris. text. est singu.
* hic scd̄m istum intellectum *communiter approbatum*. idem dicit Corne. hic, nume. 1. & dicit Paul. q̄ ita de facto respondit, licèt quidam dubitarent non recordantes de ista. l. Stat ergo ex prædictis,

ADDITIONES.

a ¶Codicil. Adde Bar. & Doct. in l. ex ea. ff. de test. Ang. in consi. 99. incip. Petrus de vrbe veteri.

b ¶Naturalem. Adde Iac. de Zo. de Ferraria in repe. c. per venerabilem. qui fil. sint legi.

Source : BIU Cujas

3 prædictis, † quòd in ista. l. est singularis casus, ꝙ quando hæreditas non potest adiri ex testamento errore testatoris errantis in coniunctione personæ institutæ, ꝙ tamen legata, & fideicõmissa debentur à venientibus ab intesta. à quibus censentur re
4 petita, licèt verè non sint. † Istum text. sic declaratum limitat mirabi, liter Bart. hic in fin. post medium, vt procedat, quando talia legata fuissent tacitè relicta, non autem nominatim expresso nomine hæredis, quia si essent nominatim relicta ab hærede, & quòd testator dixisset à Berta filia mea adoptiua, quã instituí, relinquo fideicom. Titio, tunc si institutio non valet, legata sic nominatim relicta ab instituto non deberentur à venientibus ab intestato. l. Celsus. §. quòd alicuius. ff. de leg. 2. vbi in simili deciditur, quòd legata nominatim relicta ab iustituto, non intelliguntur à substituto tacitè repetita, quæ si fuissent simpliciter relicta, intelligerentur repetita. l. licèt Imperator, vbi Doct. de leg. 1. debet ergo ista lex secundum Bart. intelligi, non quando legata, vel fideicom. fuissent nominatim relicta à puella adoptata quam instituit, sed quando simpliciter, vt dicit text. ibi, cùm tamen simpliciter. Confirmo per id, quod in optimo simili tenet Bald. hic in 5. colu. vers. est & alius casus. vbi sing. intelligit. l. fin. ff. de hær. instit. quæ vult, quòd quando testator errauit circa personam institutam in primo testamento, quam credit mortuam, & fecit aliud testamentum, in quo alium instituit, & plura legata, & fideicom. reliquit, comperto errore, si primus institutus viuit, ille succedit, sed tenetur ad legata, & fideicom. relicta in secundo testamento. dicit Bald. ꝙ illa. l. fin. procedit, quando talia legata sunt simpliciter relicta, vel à quocunque hærede, secus si nominatim essent relicta ab instituto in secundo testamento, per dictam. l. Celsus. §. quòd alicuius. Breuiter ista limitatio Bart. ad l. nostram non est vera, contrarium tenet Bald. hic in 7. colu. vers. quæro nunquid lex nostra habeat locum, vbi quærit, pone, quòd in ista. l. testator nominatim reliquisset fideicom. à Berta filia adoptiua, quam instituerat, an vitiata institutione per errorem, venientes ab intest. teneantur ad fideicom. & refert Iac. de Aren. tenentem, quòd non, & sic tenere id, quod tenet Bart. eo quia cùm fideicom. sit relictum nominatim, & sic nomine proprio, nomen proprium non est communicabile cum alia persona. d. l. Celsus. §. quod alicuius. sed Bald. refert Cyn. tenere contrarium, quem sequitur, quia nomen proprium censetur adiectum gratia demonstrationis, appellatiuum autem tacitè subintelligitur, quia ab hærede in dubio præsumitur relinqui. l. si seruus legatus. §. qui margaritam. de leg. 1. Nec obst. d. §. quod alicuius, quia loquitur in diuersis terminis. s. quando testator fecit plures diuersos gradus institutorum, & substitutorum, hic autem non fecit nisi vnum gradum. tamen ista sol. solùm diuersificat casum. & Bart. mouetur à simili, sicut. n. ibi legata, & fideicom. nominatim relicta ab instituto, & sic à primo gradu, propter nominationem non debentur à substituto, & sic secundo gradu, ita in ista. l. licèt concurrat præsumpta voluntas testatoris circa venientes ab intest. qui censentur tacitè vocari à testatore, vt proximè dixi, tamen quando fideicom. est nominatim iniunctum puellæ adoptatæ primo loco institutę, propter nominationem à paritate, onus fideicom. non debet transire ad venientes ab intesta. & ita potes defendere Barto. realiter. Pau. de Cast. hic in 4. colu. in fin. & princ. sequentis, licèt de Bald. nõ faciat mentionem, tamen reprobat limitationem Bart. motus debili ratione, nam in ista. l. fuit relictum fideicom. & debetur à venientib. ab intest. vtrunque patet in text. & tamen, quando est fideicom. relictum, oporteret, quòd verba nominatim dirigantur ad grauatum, & sic ad hæredem, quia fideicom. fit
a verbis precarijs,[a] vt patet in tex. ibi, verbis precarijs, quia opus est, quòd testator dicat, rogo te hæres mi, quòd fideicom. præstes, vnde dicit se non videre, quomodo fideicom. possit relinqui ab hærede, quin relinquatur nominatim, vel si relinquitur appellatiuè, vt dicat rogo te hæres, illud appellatiuum non potest verificari nisi in nomine proprio hæredis, ergo est perinde, acsi nomen hæredis esset expressum, per regulam. l. 2. ff. de lib. & posth. nec obst. d. §. quod alicuius, quia respon. quòd corrigitur per rescriptum. de quo in. l. si Titio, & Meuio. §. Iul. ff. de lega. 2. certè eius ratio est debilis, vt patet, & debilior sol. propter vitandam correctionem, iurib. vulgarib. & sic potes tueri limitationem Bart. licèt non sit sine scrupulo. ¶ Tertius intellectus fuit Iacob. de Aren. Parmensis, quem referunt Cyn. Alb. & alij hic, quòd ideo in ista. l. vitiata institutione venientes ab intestato tenentur ad fideicom. eo quia in ista. l. fideicommissum fuit relictum simpliciter, vt in text. ibi, cùm tamen simpliciter, & non intelligitur simpliciter. i. nominatim. prout Azo intelligebat, sed simpliciter. i. indefinitè, nam indefinito sermone dixerat testator rogo, vel volo, quòd hæreditas mea perueniat ad Seium, quo casu indefinitus sermo cùm æquipolleat vniuersali. l. si plures. ff. de leg. 3. l. si pluribus. vbi latè Bart. de leg. 2. ergo pertinet non solùm ad institutum, sed ad omnes successores, ergo etiam ad venientes ab intest. l. si pater. §. fi. ff. de fideicom. lib. & hoc procedit secundum eum, quando testamentum est nullum: si autem valeret, tunc fideicom. deberetur solùm ab instituto, qui si non adiret, deberetur tunc à venientib. ab intest. & hoc colligitur ex fin. tex. ibi, alioquin si in familia, à contrario sensu. Istum intellectum reprobat Cyn. per multas. ll. in quib. fideicom. erat indistinctè relictum, & tamen non debetur à venientibus ab intest. sed quia leges suæ necessariò non vrgent, alleg. l. cùm pater. §. filius matrem. ff. de leg. 2. arguendo à speciali propter iuramentum, vt dicit gl. hic in verbo, traditur. ad idem. l. si plures. de leg. 3. & l. si quis cùm nullum. à contrario sensu. ff. de iur. codic. ¶ Quartus intellectus traditur per Fulg. hic in 4. colu. & seq. quòd in ista. l. fideicom. erat relictum simpliciter, sed non nominatim. Item erat relictum post mortem filiæ, quo casu post mortem filiæ potest relinqui fideicõ. à legitimis hæredib. minoris, etiam in legitima, licèt minor in legitima grauari non posset. l. si fundum per fideicom. §. fin. & l. seq. de leg. 1. sic etiam potest à substituto pupil. iniungi onus fideicom. etiam in legitima, vt dixi in l. si arrogator. ff. de adopt. certè in ista. l. non fuit facta aliqua substitutio pupil. vt in text. patet, ergo cùm fideicom. sit relictum non ab ipsa puella impubere, sed simpliciter post eius mortem, ergo non intelligitur relictum ab eius legitimo successore, qui ab intest. puellæ succedit, quia legitimus potest grauari etiam in legitima impuberis. d. l. si fundum. §. fin. cum. l. seq. nimirum si legitimus, qui ab intest. succedit, ista lege tenetur ad fideicommissum, & istum dicit esse sing. & nouum casum huius. l. per eum cogitatum, & ex hoc infert vnum, ꝙ fideicom. relictum à legitimis hæredib. impuberis, de quo loquitur. d. l. si fundum. §. fin. cum. l. seq. habeat locum etiam si ex testamento patris non adeatur hæreditas. per istam. l. & per hoc infert ad quæst. quam dicit fuisse commissam tribus excellentiorib. Italiæ, vt hic per eum. Iste intellectus licèt prima facie sit coloratus, mihi nõ placet, quia ista. l. secundum eum, quando loquitur de succedentibus ab intest. & sic de legitimis hæredib. loquitur de succedentib. ab intest. ipsi puellæ, quod est falsum, quia loquitur de succedentib. ab intest. testatori, patet in alternatiua text. dum dicit, vel ab ipsius. s. puellæ hæredib. vel ab ipsis hæredibus, qui bona defuncti ab intest. tenent. Istud etiam dicit text. circa fin. ibi, & consequenter ipsius hæredes. vbi si institutio valet, hæredes puellæ, & sic legitimi successores tenentur ad fideicom. si verò non valet institutio, legitimi successiores defuncti non tenentur ad fideicom. & sic ista. l. non potest intelligi secundum d. l.
* si fundum per fideicom. §. fin. cum l. seq. de leg. 1. ¶ *Tene ergo secundum intellectum Azó. communiter approbatum*, secundum quem ista. l. vt dixi est sing. & peregrina. Istis sic præmissis diuide istã. l. in tres partes, vt per Antiquos, & Bar. hic, & licèt gl. 1. & communiter Antiqui figurent casum, tu clarius sic forma. Erant duo fratres, quorum vnus adoptauit puellam impuberem in filiam, quam in testamento hæredem vniuersalem instituit, & si decederet antequam impleret duodecimum annum, vel bis precarijs dedit substitutos. i. rogauit eam, vt hæreditatem restitueret Seio. eo mortuo, & puella mortua, frater testatoris occupauit ista bona tanquam veniens ab intest. proximior, quia vt asserebat, secundum quod dicit text. in fin. ibi rescripsimus sequentes asseuerationem tuam. adoptio fuit nulla, & sic institutio erronea, & sic inualida, cùm ab isto fratre Seius per fideicommissum peteret vniuersam hæreditatem, frater respondebat, quòd fideicom. erat nullum, quia relictum fideicommissum ex testamento non debetur, si non adeatur ex testamento hæreditas, vel nisi sit repetitum tacitè, vel expresè à venientib. ab intest. quorum neutrum fuit in hoc casu. Imperator determinat contra fratrem, & decidit, quòd omni casu fideicom. debetur Seio, siue institutio valeat, siue non, & sic siue fuerit quæsita hæreditas ex testamento, siue non, & debetur vel ab hæredib. puellæ, vel à legitimis hæredibus defuncti, qui eius bona ab intest. tenent, prout tu frater facis, ista est prima pars tex. ¶ In secunda ibi, tunc. n. respondet ad regulam, quam frater adducebat ad excludẽdum fideicommissarium, & quia responsio est obscura, ideo dic, quòd illa regula procedit, quãdo fideicommissum relictum verbis directis ab instituto, & substituto est tale, quòd hæres si voluisset potuisset adire ex testamento, & non adiuit, tunc fideicommissa non debentur. Supple, vel si non potuit adire propter defectum solennitatis testamenti, tunc fideicommissa non debentur. l. si veritas. & l.

cx

ADDITIO.

a ¶ Verbis precarijs. Adde text. in c. 1. & 2. & ibi Doct. de preca.

Source : BIU Cujas

Ias. super Secunda Codicis.

ex testamento.ſ.eod.licèt in casu nostro sit aliud,nam in ista.l. hæreditas fuit taliter relicta, ꝙ apparet ex errore testatoris vitiari institutionem, quo errore comperto cùm ex præsumpta voluntate successores legitimi sint vocati tacitè, propter hoc intelliguntur tacitè à successoribus ab intest,repetita. Iste est casus in secunda parte, cum necessarijs suppletionibus secundū intellectum Azonis communiter approbatum. ¶ In tertia parte ibi,quòd rescripsimus.sic figura casum: nam in prima parte text.Imperator dedit responsum alternatiuum, & sic incertū, nam dicit,quòd fideicommiſ.potest peti,vel ab hęredib.puellæ,vel ab alijs, qui bona intestati tenent, & sic à legitimis successoribus defuncti, vellem modo scire, quando petatur ab hæredibus puellæ, & quando à successoribus defuncti. Respondet,quòd si adoptio valuit, quo casu ipso iure sine aditione facta est hæres, vt nunc dicam apostillando text. certè hæredes puellæ tenentur satisfacere fideicom. si autem adoptio non tenuit, prout tu frater asseueras, tunc fideicom. debet petit à venientib.ab intest.sicque à te fratre, qui bona intestati tanquam proximior tenes,iste est casus lucidus,& apertus.¶ In text.ibi,*antequam. 12. annum ætatis impleſſet*, ista verba si bene inspicias possunt dupliciter intelligi,& primò,vt litera velit, quòd ista puella instituta à patre adoptiuo decesserit,antequam duodecimum annum attigerit, quasi denotans factum, & hoc modo fideicommissum ei iniunctum non fuit limitatum,si puella decederet intra 12.ann.Secundo modo,& notabilius possunt intelligi hæc verba,quòd fideicommissum iniunctum puellæ sit limitatum tempore, vt testator voluerit precarijs verbis substituto fideicommissario, puella decedente in pup.ætate, restitui hæreditatem, & sic filia grauari potuit per fideicommissum uniuersale limitatum tempore, si decedat in pupillari ætate,intellige tamen nisi in legitima, in qua grauari non potest,cùm illam habeat à.l.nō attestatore. l. si arrogator. ff.de adop.& quia de legitima omne grauamen reijcitur.l.quoniam in priorib.ſ.de inoffi.test. sed fideicom. censetur merum onus.l.cohæredi.§. cùm filiæ.ff.de vulga. & pupil. intellige donec ipsa viuit, sed ea mortua ab eius substituto pupil. vel eius legitimo successore posset nominatim onus iniungi etiam in legitima. d.l.si fundum per fideicom.§. fin.cum.l.seq. & dixi.ſ. in quarto intellectu, sed hic casus non ponitur hic. ¶ In text. ibi,siue quæsita siue non quæsita hæreditate. dic, quòd si adoptio valuit, ipso iure ex potentia suitatis absque alia aditione fuit quæsita hæreditas,ita intelligitur text.ſ.circa fin.ibi, hæres fact a.l.per existentiam suitatis,& ita apostillat text.Bald.hic in. 1.colu.dicens, quòd existentia sui hæredis habet locum in filijs adoptiuis,& licèt nihil alleget,est text.in l. cùm in adoptiuis,& ibidem Bald.in 4.col.ad hoc not.C.de adop.dixi in.l.qui se patris.ſ.vnde lib.Subdit Bald.nec alibi legi, quòd idem est in filijs legitimatis,ad quod facit, ꝙ dicit Bart.in.l.si is, qui pro empt. circa.14.colu.ff.de vsucap.vbi tenet, ꝙ legitimati dicantur verè legitimi,non per fictionem. ¶ In text.ibi, nonnullos ei voluit substitutos. iuncto text.ibi, verbis precarijs,dic, quòd terminus substitutos, & sic verbum substituo, est commune ad directas, & fideicom. substitutiones. l.generaliter.§.1.ſ.de inst. & substit.& ibi glo.& text.in l. iam hoc iure.in verbo hoc communi verbo.ff.de vulg. & pupil. & ideo fideic. in ista.l.cōgruè dicitur substitut. ¶ In text.ibi,tunc.n. locum habet.declara istā partem,vt dixi in euiden. & hic iacet difficultas. ¶ In text.ibi, non fuerit iure adoptata.glo.intelligit trib.mod.Primo ratione personæ adoptatæ,vt quia erat liberta aliena. Secundo ex incompetentia iudicis.Tertio adoptantis, vt quia fœmina, & per hoc vltimum dicit Ang.hic in rep.in 5.col. ꝙ Princeps.D. Andegauensis,vt licitè posset obtinere regnum Siciliæ, & Hierusalem,fecit se legitimari per Reginam Ioannam, mediante auctoritate Clementis Papæ. VI. ¶ In fin.text.ibi, respondere. intellige.i.soluere,vel satisfacere.vnde facit iste text.secundum
6 Bald. hic in. 2.colu. & Pau. in 5. † quòd si aliquis promittit respondere in omni loco, in quo fuerit inuentus, quòd non intelligitur de responsione verbali vel iudiciali, per quam diceretur prorogari iurisdictio, sed esset locus pœnitentiæ vsq; ad lit.contest.l.si conuenerit.ff.de iur.omn.iud. & in cap.1.de iud. sed intelligitur respondere.i.soluere,ita quod ratione destinatę solutionis,per quam intelligitur tacitè contraxisse.l.contraxisse.ff.de act.& oblig. posset in quocunque loco in quo inuenire tur effectualiter conueniri,sicut si promisisset soluere.Adde gl. & Bartol.in l.3.in verbo, respondere.C.de procu.Bald.in l.1.in princip ff.de in ius vocan. & in.l. si quis in conscribendo. C. de Epis.& cler.Mod.in dicta.l. si conuenerit. & bonum text. in c.
7 si diligenti.vbi Doct.de for.compe.¶† Primo not. ex prin. huius.l.etiam impuberem posse adoptari, & etiam arrogari. l.2. C.de adop.l.nec ei.§. eorum.ff. de adop.Imò etiam infans po-
8 test adoptari.l.etiam. cum sim. ff. de adop. † Pulchrum dubiū

a est,& sæpe vidi de facto, & habui consulere, an infans [a] possit legitimari,& passus est ambiguus. ponit Bart. in l. iubemus.C. de eman. libe.vbi dicit, quòd semel fuit de hoc interrogatus. Dubium facit,quia in legitimatione requiritur eius consensus, vnde inuitus legitimari non potest.§. 1.in Authen. quib.mod. nat. effi. legi. sed infans non potest consentire.Barto. dicit se respondisse contrarium, quòd possit, per d.l.iubemus. vbi licèt
b aliàs inuitus emancipari non possit, [b] tamen ibi, est text. † ꝙ
9 infans potest emancipari,licèt consentire non possit, ita etiam potest legitimari,idem tenet Bart.in l.inulti.in fin.ff.de his,qui sunt sui,sequitur Lud.in cons. 194.incip. in proposita consultatione primò videndum occurit. in quarto dubio. de quo.ſ. quia non est sine dubio.vide Bald. in Auth.præterea.C.de nat. lib.& in d.l.iubemus. vbi alij. Ang.in quæst. quæ incipit, nobilis quidam genere,& per Fulg. qui latè tenet contra Bart. in d. l.inuiti.ff.de his, qui sunt sui, & plene per.do. Ant. Ros.in tract. legitimationum,in duobus locis, & tenendo opin.Bart.aduerte,quia mouetur per d. l.iubemus.vbi infans potest emancipari per rescriptum principis: nam secundum hoc sequitur, & bene not.quòd dato,quòd infans possit legitimari,tamen non posset legitimari nisi à Principe,non autem ab inferiore, & sic à Comite palatino, qui aliàs haberet potestatem legitimandi.
10 ¶† Secundo not.ex secunda parte huius.l.regulam,quòd si ex
c testamento non adeatur hæreditas [c] per hæredem scriptum, legata,vel fideicom.relicta in illo testamento irritantur,vt hic. & l.ex testamento.ſ.eod.& l.si nemo.ff.de reg.iur. cum sim.ratio est,quia talia legata,vel fideicom.non debentur ab ipso hærede instituto, eo quia cùm non adiuerit hæreditatem,non dicitur quasi contraxisse cum legatarijs, vel fideic. ex quo quasi contractu hæres obligatur.l. apud Iulian. §.si pupil. hæres.ff.ex quib. cau. in poss. eatur. §.hæres. instit. de oblig. quæ ex quasi contractu.Item talia legata,vel fideicom.non debentur ab hæredibus venientib. ab intest. cùm non sint de hoc grauati expressè nec tacitè,nec veniunt ex prouisione testatoris,imo cōtra eius voluntatem,vel saltem pręter,ex dispositione.l.eo.modo si non adeatur ex testamento hæreditas,aliàs disposita corruunt,vt substitutiones pupil.l. 2.§. adeo.ff. de vulga. & pupil. item dationes tutelæ.l.si nemo.la.1 ff.de test.tut. item dationes tutorum.l si is,qui tres.§.idem venire.ff.de excu. tut.omnia.n. ista requirunt aditionem hær.per hæredem.l ex testamento.ſ. eod.quia aditio est,quæ confirmat, & corroborat disposita in testamento.imò etiam in casib. in quibus legata, & fideicom. debentur à venientibus ab intest. est necessarium, quòd tales venientes ab intest.etiam ipsi adeant,vt dicā in seq.not. ¶ Tertiò no.ex eadem secunda parte duas fall. ad regulam proximè relatam secundū duos primos intellectus, qui dantur ad hunc text. quos retuli in euidentialib. Prima fall. est secundum primum intellectum,quando legata, & fideicom. essent repetita expressè à venientib.ab intest.tunc licèt ex testamento nō adiretur hæreditas, legata tamen deberentur. l. si iure. C. de test.
11 man.cum alijs,quæ allegaui in euidentialib.† Adde idem esse, quando testator posuisset clausulam codic. l.fin. ſ.de codic.& not. quòd in testamento condito à patre inter liberos, intelligitur clausula cod. licèt apposita non sit.glo. est in.l.cohæredi. §.cùm filiæ.ff.de vulg.& pupil.quam Imo.ibi ad hoc notat, & reputat sing. & in c. Ray. in materia compendiosæ.de testam. eo.modo vehemens dilectio testatoris erga legatarium, vel fideicom.importat,acsi esset apposita clausula codic. l.in testamento.cum glo. ff.de fideicom.lib. per quam ita dicit Bald.in l.si iure.C.de test.man.Lud. in cons.179.inc. amplissime Doct. in pen.colu. eo.modo, quando testator faciens testamentum dicit se nolle sequi miseram subtilitatem.ll. sed ꝙ disposuerit,vult haberi pro iure legitimo, ista verba habēt vim clausulæ

ADDITIONES.

a ¶Infans.Adde, quòd inter opin.Doct. verior illa est,principem solum posse legitimare infantem, inferiorem verò ita demum, vel si ipse infans maior factus id ratum habeat,vel hoc sibi,quod scilicet infantes legitimare possit,expressim,vel per verba generalia concedatur,& dic, quòd licèt communis opin.sit, quòd nisi detur expressa facultas, infans legitimari non possit, fallit tamen vbi essent verba generalia,quoscunq;,quę verificantur in infantib.vel adesset ratificatio,vt per Deci.cōs.55.& 314.Cur.Iun.cons. 32.Paris. consil.15.lib.3.Mar.Iun.cons.97.& 154.lib.2.Ruyn.consi. 100.nu.6.& 7.lib. 3.pro opin.autem,quòd secuta ratihabitione sufficeret, vide Rom.cons.194. num.10.Alex.cons.139.lib.1.cons.11.num. 15.lib.7. eundem Ias.cons. 156. lib.4.& quod dicitur,vt fieri possit legitimatio infantis,requiri speciale mandatum,dic,quòd contrarium scribit Rol.cons.61.nu.33.lib.1. MASVER.

b ¶Emancipari non potsit.Adde Bald.in l.pen. C. de emancip. lib. Spec. tit.de nat.ex lib.ventre.& ibi Bald.in addi.

c ¶Non adeatur hæreditas. Limita, & erit limitatio in don. causa mort.Alex. in l.illud.col.2.ſ.de coll. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ſulæ codi.& idem important.text.eſt ſing. in l.codicillis.§.fin.ff. de leg.2.& non ſolùm procedit hæc fallentia, quando teſtator expreſsè repetijt à venientib.ab inteſt.ſed etiam, quando tacitè,† tacitè autem intelliguntur repetita legata, & fideicom. à venientibus ab inteſt.tripliciter.Primo ſecundum caſum mirabilem, & ſingularem huius.l. quem nunc referam in ſecunda fall.Secundo, quando teſtator relinqueret in defectum teſtamenti,text.eſt not.in.l.Lucius,la.2.§.filiam.ff.de leg. 2.ſecundū Bald. & Pau. hic. Tertiò, quando teſtator eſt vſus illis verbis, quiſquis mihi hæres erit, &c.nam per iſta verba intelligitur teſtatorem dixiſſe non ſolùm de hær.inſtitutis, ſed etiam de venientib.ab inteſt.glo.eſt, & ibi Bart. in l.ex duob.§.1.ff.de vulg. & pupil. cum concor. ibi ſignatis. ¶Secunda fall. colligitur ex iſto text.ſecundum alium intellectum Azo. *communiter approbatum*, quando teſtator errat in coniunctione perſonæ inſtitutæ, quam credebat eſſe filiam ſuam, cùm non eſſet, quia ſi ſciuiſſet non filiam,eam non inſtituiſſet, ſed dimiſiſſet bona venientib.ab inteſt.iſto caſu, quia venientes ab inteſt. ſaltem veniunt ex tacito,& præſumpto iudicio teſtantis,certè ab eis legata,& fideicom. intelliguntur repetita, text. eſt hic ſecundum communem intellectum,cum alijs.ll. quas.s̃.pro concor. allegaui. † Aduerte tamen in omnibus caſib.s̃.dictis, & in omnib.ſimilib.qui numerantur hic per glo.in verbo traditis, in quib.legata,vel fideicom.intelliguntur repetita à venientib. ab inteſt.expreſsè,vel tacitè,requiritur neceſſariò aditio hæreditatis per tales venientes ab inteſt.aliàs conueniri non poſſent, niſi adeundo, quaſi contraherent cum legatarijs, & fideicom.l. 2.& 3.ff. de fideicom.lib.& hoc tenet gl. reputata ſing. & approbata in l.qui filio.§.ſeruus.quam ibi ſequitur Bart.ff.de hær.inſt.Alber. Bald.& Pau.hic,& illam glo.reputat ſing.Bald.in Auth.ex causa.in 9.colu.in 2.opp. s̃.de lib.præte. & ſi nemo eſſet ex venientibus ab inteſt.qui adiret hæreditatem, tunc ex quo non reperitur,qui vellet eſſe hæres, bona tanquam vacantia deuoluuntur ad fiſcum,qui tenebitur ad talia legata, & fideicom.ſecundum Bald. hic in.3.colu. in 2. quæſtio. per text. vbi videtur expreſſum,in l.recuſare.§.ſi fiſco.ff.ad Trebel.Sed hoc vltimum, quòd fiſcus ſucceſſor in talibus bonis teneatur ad legata, & fideicom.reprobat Pau.hic in. 3.col. quia ſi verum eſſet dictum Bald.nunquam haberet locum regula text. quòd quando hæreditas non aditur ex teſtamento,quòd legata, & fideicom.nō debeantur,quia cùm nemo ferè poſſit decedere ſine hęrede,ex quo fiſcus eſt hæres omnibus deficientibus,ſecundum glo.l.ex facto.§.fin. ff.ad Trebell. & fiſcus teneretur ad legata, & fideicom. nunquam legata corruerent. vnde dicit Paul.quòd text. in d.l. recuſare.§. fiſco. loquitur, quando hæres inſtitutus erat indignus ex delicto ſuo,vel aliqua culpa, quo caſu poterat adire, & mero iure eſſe hæres, & ſic per ſuam aditionem potuit confirmare legata,vel fideicom.& ſi omiſit adire,perſumitur, quòd fecerit,ne fiſcus ab eo auferret,& hoc non debet nocere legatarijs,vel fideicommiſſarijs,& tunc ſiue hīs indignus adeat ſiue non,fiſcus tenetur. ita loquitur dictus.§. ſi fiſco, & l.Marcellus.§.fin.ff.ad Trebell.ſed quando hæres non eſſet indignus, & omitteret adire voluntariè, vel quia teſtamentum non valeret, eodem modo venientes ab inteſt. etiam nolunt adire, tunc dato nullo hærede, nec ex teſtamento nec ab inteſt. cùm legata irritentur, fiſcus occupans talia bona tanquam vacantia,non tenetur ad legata, nec fideicom. quia irrita ſunt, & ad hoc dicit non aduertiſſe Bald. Tu conſidera, quòd text. in d.l. recuſare.§. ſi fiſco. ſimpliciter loquitur,quando bona vacantia deuoluuntur ad fiſcum, & ſic ibi videtur pro Bald. text. quia ibi non dicitur,quòd hæres ſit indignus ex aliqua culpa; tamē * ille text. intelligitur *communiter ibi*, non ſine diuinatione, quòd loquitur,quando bona confiſcantur propter culpam, & defectum hæredis, & illo caſu per rationem quam ſupradixi, fiſcus tenetur ad legata,& fideicommiſſa, vt ibi, & d.l.Marcellus.§.fin.& l.cùm fiſco.ff. ad Sena.Sylla.ſi autem bona vacent, quia nullus velit eſſe hæres nec ex teſtamēto,nec ab inteſt.tūc, quia irrita fiunt, licèt fiſcus illa bona tanquam vacantia occupet, tamen non tenetur tunc ad legata, vel fideicom.l.4.§.eadem,& ibi gl.in verbo,alia ratione.ff.de fideicom.lib. & l.quod Diuo.ff de man.teſt.Cyn.in l.vnica.§.pen.ϊ.de cad.tollen. & ibi reſpondet ad text.d.§.pen.qui cum glo.videtur obſtare. Idem tenet Imo.& Alex.in l. quidam teſtamento.§. quoties.ff.de lega.1.vbi etiam reſpondet ad illam.l.quæ videtur obſtare.& Io. Fab.in §.1.inſtit.de eo cui lib.cauſa bon.addi. & Math.in not. 163 faciunt,quæ habentur in.l.ſi ſeruus plurium.§. ſi quis ante. de leg.1. & per Bartol.in l.non intelligitur.§.cùm ex cauſa.ff.de iur.fiſ. ¶† Quartò not.ex vltima parte. l. quòd ſi teſtator inſtituit filium adoptiuum, credens adoptionem valere, ſi poſtea reperitur, quòd adoptio non valuit altero ex trib. mod. quos dixi in apoſtillatione text.inſtitutio redditur ipſo iure nulla, eo quia præſumitur teſtatorem erraſſe in tali qualitate perſonæ, quæ præſumitur fuiſſe cauſa finalis inſti. facit. l.nec apud. s̃. de hær.inſtit.ſicut quando teſtator errat in filiatione hæredis inſtituti,& ſic in coniunctione ſanguinis naturalis.l.ſi pater.s̃.de hęret.inſti. non ſic, quando errat circa qualitatem ſeruitutis hæredis inſtituti.l.cùm proponas.s̃. de hær.inſtit.eo. modo ſi quis inſtituat filiam legitimatam credens legitimationem valere, prout retuli tenere Pau.hic,& dictum eius tenet Bald.hic in.7. colu.verſ. denuo quæro.Idem eſt,quando teſtator inſtituit aliquem tanquam ſacerdotem,cùm non eſſet, cùm hoc, quòd diceret miſſas pro anima teſtatoris,nam ſi non eſt ſacerdos,talis error vitiat inſtitutionem, quia ceſſat voluntas teſtatoris, quæ cenſetur cauſa finalis,ſaltuo, niſi talis ſacerdos fuiſſet inſtitu.non ſua contemplatione, ſed Eccleſiæ.l.annua.§. fi.ff.de annu. leg. quia etiam per ſacerdotem putatiuum acquiritur Eccleſiæ.l.peto.§.matre.de lega.2. & not.Bart. in l. ſi vrbana. ff.de cond.indeb.ita concludit Bald.hic in fin. colu.ſecundum vnā lect.aliquæ habent in 2.col. & Pau.in 4. Et pondera diligenter, quòd iſte text. procedit non ſolùm, quando talis inſtitutio erronea proceſſit errore facti, qui eſt probabilis, & ſapientiſſimos fallit.l.2.ff.de iur.& fac.ign.ſed etiam quando proceſſit error iuris, & ita loquitur iſta.l. & l.nec apud. s̃. de hære.inſt.in tantum,quòd Ang.in repet.in 4.colu.tenet, quòd iſta.l.etiam procedit in Doctore legū,vel Aduocato, quia licèt in Doctore legum non præſumatur error.l.profeſſio.C.de mune. patri- 15 mo.lib.10. † hinc eſt, quòd Doctor minor. 25.annis [a] non habet reſtitutionem in integr.ſecundum gloſ.Bart.& Doct.in l.1. C.qui, & apud quos.cum ſim.tamen ſi Doctor legum inſtitueret filiam ſuam tanquam adoptiuam, licèt præſumatur ſcire, quòd adoptio non teneret, quia in eo non cadit iuris ignorantia,tamen ex quo inſtituit eam vt adoptiuam,& dicit inſtituo talem filiam meam adoptiuam,cùm nemo preſumatur dicere,niſi quæ mente concepit.l.Labeo.§.idem Tubero. ff.de ſup. leg. dixi in l. 3. C. de lib.præt. certè prima præſumptio tollitur per iſtam ſecundam,adeo, quòd ſi reperiatur adoptionem nō valuiſſe,irritabitur inſtitutio,dato,quod ſit facta à Doct.legū, & dicit Ang. ſe ita conſuluiſſe in ciui. Ferrariæ. & ita conſuluit in conſil.93. incip.viſis,& inſpectis ſupraſcriptis omnib. in 5.& 6.col.& per totum conſilium multa dicit ad propoſitum huius.l.not.quia bona,& magna eſt extenſio ad iſtam.l. ¶Secundo extende iſtam.l. & iſtud not. vt procedat non ſolùm in vltima voluntate, ſed etiam in contractib. vnde ſi pater adoptaret filium credens adoptionem valere, cùm ſit innalida, deinde talem filium adoptiuum de facto emanciparet, & aliquid ei donaret in præmium emancip. donatio eſſet ipſo iure nulla propter errorem,per quem remouetur voluntas,& ſic finalis cauſa donandi.l. cùm hic ſtatus.§. ſi quis ſponſam. in fin.ff. de don. inter vi. & vxo. vbi donatio facta vxori putatiuæ non cōfirmatur morte, imò per errorem in perſona donatarij redditur ipſo iure nulla, & illum text. reputat ſing. Bald. hic in. 7. colu.pro extenſione huius.l.quam dicit notandam.idem tenet Sal.in l.nec apud.ff.de hær.inſtit.ſequitur Lud. in l. ſi cùm dotem.§.fin ff.ſol.matr.& in.l.ſi donatione.C. de coll. Alex. in.l. ſi pater tuus.circa princ.s̃.de hær.inſtit. Contrarium, & malè tenent Petr.& Cyn.in d.l.nec apud.per text.d.§.ſi quis ſponſam, quem reprobat Bald. in d.l. nec apud. non recordatus de d.§.ſi quis ſponſam,ſed mouetur,quia ita vitiatur contractus ex defectu cauſæ finalis,ſicut & vltima volun.l.1.C.de cōd.ob cau. Tu aduerte licèt Bald. & præfati Doct. allegent ad hoc, quòd etiam in contractibus error in coniunctione perſonæ tāquam in finali cauſa. vitiat ipſo iure contractum ſicut vltimam voluntatem,allegant text.in d.l.cùm hic ſtatus.§.ſi quis ſponſam, adde tñ multos text.ſimiles, text.in l.ſi ex voluntate.C.de don. inter vi.& vx.& in.l.ea,quæ.C.de don.ante nup. & in l. eū,qui. in fin. C. de adul. Sed aduerte circa iſtas.ll. ad vnum, ad quod non inuenio animaduerſum nec hic,nec in locis alleg. nam dictæ.ll mihi videntur adinuicem contrariæ, nam text.in l.cùm 16 hic ſtatus.§.ſi quis ſponſam,in fin.dicit, † quòd donatio facta vxori putatiuæ propter talem errorem redditur ipſo iure nulla, ſed in trib.ll. dicitur contrarium, quòd imò donatio mero iure valet,ſed obſtat exceptio,nec video,quid poſſit congruè reſponderi,verum eſt, quòd gloſ.in d. §.ſi quis ſponſam. bene allegat.d.l.ſi ex voluntate.pro contraria, ſed alius ad hoc non aduertit,& vt dixi,non inuenio aliquem tangere,verum eſt,ꝙ Fulg.hic in 2.col. in alio propoſito dum tenet contra commu

nem

ADDITIO.

a ¶Doctor minor.25.ann. Adde Bart.in l. fin.& in l. ſed & reprobari. ff. de excuſat. Bart.in l.profeſſio.C.de mun.patri.lib.10.

Source : BIU Cujas

nem ſententiam, vt nũc referam, reſpondet ad d.§. ſi quis ſponſam. dum dicitur, quod donatio facta vxori putatiuæ eſt nulla, verum eſt in effectu, quia obſt. exceptio, tamen ipſo iure valet, per aliquas ex legib. præalleg. quæ ſol. multum violat. d.§. ſi quis ſponſam. in fin. ideo cogita de meliori ſolut. ¶Item aduerte in prædictis, quòd *licèt omnes ita teneant*, q̃ error in coniunctione perſonæ hæredis inſtituti tanquam in cauſa finali, vitiet inſtitutionem, tamen Fulg. hic. in prima, & 2. col. tenet contra omnes, quòd imò error in cauſa finali inſtit. non vitiet ipſo iure inſtitutionem, quia facilius reuocantur legata quàm inſtitutio. l. 3.§. non ſolùm, & l. ex parte. ff. de adi. leg. ſed error in cauſa fin. non vitiat ipſo iure legatum. l. cùm tale.§. falſam cauſam. ff. de cond. & demon. multominus debet ipſo iure vitiare inſtitutionem, ſed ſolũ ope exceptionis, vt ibi in legato, & ad hoc alleg. l. nec apud. s̃. de hęr. inſtit. & l. cùm mater. ff. de inoffic. teſt. nec obſt. l. cùm hic ſtatus.§. ſi quis ſponſam. in fin. ff. de don. inter vi. & vx. vbi propter errorem perſonæ donatio eſt nulla, quia reſponde, quòd eſt nulla, eſt verum in effectu, per iura, quæ ad hoc adduxi, vel ſubtilius, & ſubſtantialius ſecundum eum dic, quòd aliud in donatione, nam cùm donatio propriè ſit, quæ nullo modo poteſt reuocari. l. 1. ff. de don. l. non omnis. ff. ſi cer. pet. in princ. certè error facit, vt donatio cenſeatur ipſo iure nulla, ſecus in inſtitutione. *Teneo communem ſententiam*, quòd per talem errorem inſtitutio ſit ipſo iure nulla, & allego text. per quem Fulg. mouetur in. l. nec apud. s̃. de hær. inſtit. in verbo irritum ſit, vbi quia lex vtitur verbo præſentis temporis, patet, quòd inſtitutio ipſo iure eſt nulla, vt per glo. in l. in criminali, cum ſim. C. de iur. omn. iud. non obſt. fundamentum Fulg. ſ. q̃ legata facilius annullantur quàm inſtitutio, poſſum negare aſſumptum, & dare inſtantiam per Auth. ex cauſa. s̃. de lib. præt. ſed fatendo, quòd ſit verum, non obſt. quòd error in cauſa fin. non vitiat ipſo iure legatum. d.§. falſam cauſam. vbi falſa cauſa non vitiat ipſo iure legatum, quia reſpondeo, quòd ille tex. non loquitur, quando fuerit erratum circa perſonam, quia ſicut in inſtitutione, ita in legatis error circa coniunctionẽ perſonæ vitiat ipſo iure vtrunque. ita declarat Bart. in l. demonſtratio falſa.§. quòd autem. ff. de cond. & demon. in pen. col. verſ. quartò quæro. ¶Gl. 1. ponit caſum tenendo intellectum Antiquorum, dic vt dixi in euiden. & dum pluries repetit exponendo eam. i. ab ea. falſum eſt, quia cùm fideicom. ſubſtitutio facta ſit poſt mortem filiæ, hic non agitur de fideicom. petendo ab ea, ſed ab eius hæredibus, vel à legitimis ſucceſſoribꝰ teſtatoris. ¶Glo. in verb. traditur. diuiditur in duas. In prima declarat text. In ſecunda ibi, fallit ergo. magiſtraliter enumerat. 13. fal. ad regulam poſitam in tex. Tu aduerte, quòd primus, ſecundus, & ſextus caſus glo. ad idem tendunt, quando legata ſunt repetita à venientibus ab inteſt. expteſsè, ſiue per appoſitionẽ
17 clauſulæ codi. ſeu iuramenti, † nam iuramentum [a] inter alios
a habet hunc notabilem effectum, quia poſitum in teſtamento habet vim clauſulæ codi. adeo, quòd venientes ab inteſt. intelliguntur rogari, quia iuramentum facit vt actus valeat omni modo quo poſſit. §. filius matrem. alleg. in glo. & notat Bart. in l. ſi quis in princip. teſtamenti. circa fin. princ. de lega. 3. & in l. ſi quis pro eo. in 7. & 8. memb. ff. de fideiuſ. & in l. 1.§. ſi quis ita. ff. de verb. oblig. Bald. in 4. colu. ad fi. hic, qui dicit, quòd eſt mirabilis virtus iuramenti. & Bald. in l. ſi iure. C. de teſt. man. facit, quod per. d.§. filius matrem. dicunt Bart. & alij in. l. ſi quis maior. vbi dixi. s̃. de tranſ. quòd vbi in tranſactione apponitur iuramentum, talè iuramentum operatur, quòd ſi tranſactio nõ poſſit valere vti tranſactio, valet in vim pacti nudi, & tamen ſi nõ eſſet iuramentum, tranſactio, quę non valet vti tranſactio, non valet etiam vti pactum nudum. l. ſi cauſa cognita. C. de tranſ. Item per. d.§. filius matrem, dicit Bald. in l. verbis ciuilib.
18 ff. de vulg. & pupil. † quòd diſpoſitio teſtatoris facta verbis directis iuramento firmata, ſi non valet iure directo, ſemper valet iure obliquo, & ſic iure fideicom. licèt regulariter ſecus, vt ibi, & l. Centurio. ff. de vulga. & pupilla. varias, & ſimiles deci. Doct. refert Lud. in l. 1.§. ſi quis ita. ff. de verb. oblig. ¶Limita tamen. d §. filius matrem, & ſic fallentiam gloſ. noſtræ, vt procedat in iuramento teſtatoris, ſecus in iuramento delato per teſtatorem hæredi. ita ſingu. Barto. in l. 2. per illum text. cum gloſ. infra communia de leg. verum eſt, quòd dicit ipſe contrarium in. d.§ filius matrem. vbi formaliter ſummando text. dicit iuramentum teſtatoris, vel hæredis. dicam in dicta. l. 2. infra communia de leg. ¶Secũdò limita. d.§. filius matrem, vt procedat, quando teſtamentum deficit ratione ſolennitatis omiſſæ, tunc iuramentum bene habet vim clauſulæ codicil. ſecus, quando teſtamentum deficeret ex defectu ſubſtantiæ in perſona teſtatoris, vel ratione deficientis conſenſus. ita limitat Lud. in conſil. 517. incip. in caſu propoſitæ conſultationis archæ celeberrimorum Doctorum conſilia. in 9. col. in fin. & ſequitur dom. Fran. de Aret. conſil. 24. incip. quatuor dubia. in 3. colu. Facit. l. fin. s̃. de non num. pecu. vbi iuramentum nihil facit, quia deficiebat conſenſus. Circa tertium caſum glo. in quo legata, & fideic. debentur, q̃ hĩs ommittit ex teſtõ. Intellige ſanè, quando ipſemet ſcriptus hæres eſt ab inteſta. ſucceſſurus, & omiſit ex teſtamento, & idem ab inteſtato ſuccedit, tunc procedit fallentia gloſ. nam tenetur ad legata, & fideicommiſ. ſicut ſi ex teſtamento adiuiſſet, ſi autem hæres ſcriptus omiſiſſet adire ex teſtamento, vt faceret locum ſubſtituto, à quo legata, & fideicommiſſa non erunt repetita, eo quia ab ipſo hærede nominatim fuerant relicta, vel vt faceret locum alij venienti ab inteſtat. tunc an hæres, qui omiſſit, teneatur ad legata, & fideicommiſſa, an ſubſtitutus, vel legitimus propter participationem fraudis, debet diſtingui, an repudiauit accepta pecunia, vel nc. l. 2. vbi dixi. ſupra ſi quis omiſ. cauſa teſtamenti. ¶Circa octauum caſum gloſ. de. l. fin. ff. de hære. inſtit. vbi vitiatur inſtitutio ſecundi teſtamenti propter errorem teſtatoris, & tamen legata, & fideicom. debentur. Adde gloſ. notabilẽ in.§. ſed & ſi quis in priore. inſt. quib. mod. teſtam. infir. quæ vult, quòd in caſu dictę. l. fi. legata præſtentur non tantum, quæ fuerunt relicta in ſecundo teſtamento, ſed quæ etiam in primo, & idem videtur velle Barto. ſi inſpicias, in. l. demonſtratio falſa.§. 1. in pen. colu. circa med. ff. de cond. & demon. Sed iſta extenſio non placet, & contrarium vult text. in dicta. l. fin. in fi. ff. de hær. inſtit. qui vult clare legata relicta in ſecundo teſtamento deberi, & hoc tenet ipſe Bar. in l. ſi iure. ff. de leg. 3. ¶Circa decimum caſum gl. propter affectionem, & pietatem, adde, quòd iſtam gloſſ. in hoc reputat ſing. Bald. in repe. l. 1. s̃. de ſacroſan. Eccleſ. in 8. colum. verſ. ſuper. 9. quæſt. tamen intellectus. l. in teſtamento. ff. de fideicom. lib. valde ambiguus eſt, dic, vt dixi in. l. non dubium. s̃. de teſt. vbi per illum text. aliqua ſingularia dixi, præcipuè, quod vehemens amor licitus habet vim clauſulæ codic. prout etiam dixi in text. ¶Circa vndecimum caſum gloſ. quando hæreditas appplicatur fiſco, dic ſecundum Doct. quòd non eſt bona fal. cùm requiratur, quòd hæreditas ſit adita per hæredem indignum, qui ipſo iure eſt capax, vel quod adeatur per fiſcum. l. ex facto.§. Iul. Longinus. ff. de vulg. & pupil. iuncta. l. ſi ſequens. ff. ad Sena. Sylla. ¶Extra glo. Odof. hic addit alios tres caſus relatos per Bart. & alios hic. vnus eſt in Auth. ſi capti. s̃. de Epiſ. & cler. Secundus eſt in Authen. liberi. s̃. de epiſ. audien. & in iſtis duob. caſib. bene dicit. Tertius eſt in Auth. idem de Neſtorianis. s̃. de hęret. q̃ mihi nõ ſatisfacit. Addit Bart. alium quartum notabilem caſum, quando teſtator in teſtamento prohibuit detractionem fal. & propter hoc hæres, quia nullum commodum ſperat, voluit adire. Auth. ſed cùm teſtator. ĩ. ad l. fal. iſto caſu hæreditas cadit ad fideicom. vel ſubſti. qui tenentur ſoluere omnia legata, & fideicom. licèt hæreditas non ſit adita per ſcriptum hæredem. §. ſi verò expreſſim. vbi bonus text. in Auth. de hær. & fal. idem tenet Barto. in d. Auth. ſed cùm teſtator. in 1. colu. & in l. nemo poteſt. de lega. 1. & in l. pactum inter hæredem. ff. de pact. & in. l. 11. in princip. ff. ſi quis ali. teſt. prohi. & latius in repe. l. 1. in 3. quæſtio. 5. quæſtio. princ. s̃. de ſacroſan. Eccleſ. Bald. in l. filium quem habẽtem. s̃. fam. erciſ. 14. col. verſ. iuxta hoc quæro, vbi teſtator prohibet. vbi refert, q̃ idem tenet Iac. de Bel. in. §. hinc nobis. in 21. q. in Auth. de hær. & fal. idem tenẽt Ang. hic in lect. Flo. & Pau. idem tenet Lud. in repe. Auth. ſimiliter. ĩ. ad l. fal. in 20. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates, in 3. col. verſ. 2. principaliter. & in 21. ſpeciali eiuſdem piæ cauſæ inter vltimas voluntates. in fin. col. illius ſpecialis, & in conſ. 71. incipien. viſis dubijs propoſitis. intellige tamen ſanè, q̃ tales perſonæ quib. à lege defertur hęreditas, quando hæres non vult adire propter prohibitionem detractionis falc. ita demum tenentur ad legata, & fideicom. ſi talem hæreditatem adiuerint, ſem per. n. requiritur aliqua aditio, ſicut quando debentur legata, vel fideicom. à venientib. ab inteſt. requiritur, q̃ per eos adeatur hæreditas, vt dixi in notabilib. Iſtam opi. Bart. reneas, quicquid teneat Bald. hic in. 5. col. per generalitatem huius. l. & in. l. 1. C. ſi quis omiſ. cauſa teſt. licèt etiam cõtrarium teneat Ang. in repe. huius. l. in 8. col. & malè. Limita tamen iſtam fal. Bar. vt procedat quo ad legata, & fideic. particularia, ſecus in fideicom. vniuerſali, quia cùm fideicom. vniuerſalis poſſit cogere hæredem inuitum adire, & reſtituere, ſi non fecit, ſibi imputet, quæ ratio ceſſat in legatarijs, & fideicom. particularib. qui non poſſunt cogere hæredem adire, ita notabiliter Bal. in d. l. filium quem habentem. in loco. s̃. alleg. vbi dicit, q̃ hoc eſt nouum, & ſingulare dictum Iac. de Bel. in d.§. hic nobis. quod ſibi aſcripſit

Lud.

ADDITIO.

a ¶Nam iuramentum. Adde Ias. in l. precib. col. 10. s̃. de impub. PVRPV.

Source : BIU Cujas

Lud.in d.repe.Auth.ſimiliter.in d.21.ſpeciali.Quintum caſum addit Bart. hic poſt Spec. per eum relatum.ſ. in legatis ad pias cauſas, quæ debentur etiam non adita hæreditate per hæredē ſcriptum. Iſtud probat Bart. ratione, & lege: primo ratione, nam quando hæres non adit, quia prohibita ſit detractio falc. legata ſuſtinentur.d. §. ſi verò expreſſim, & dixi in caſu proximè præcedenti, ſed in relictis ad pias cauſas non habet locum detractio fal.Authen.ſimiliter.ĩ.ad l.fal.Secundo mouetur per text.in l. 1. s̃. de ſacroſan. Eccleſ. in verbo liber ſit ſtylus. q.d.ꝙ in relictis ad pias cauſas non attendimus ſolennitates,nec ſubtilitates iuris ciuilis, & ſic an adeatur hæreditas per hæredem ſcriptum, vel ne,dicit tamen Bart.tutius eſt, ꝙ bona addicantur tertio, vt ſuſtineantur legata ad pias cauſas, ſicut ſuſtinentur legata libertatum,per titulum inſt.de eo,cui lib.cauſa bon. addi.& in.l.4.ff.de fideic.lib.ita dicit Bartol.cum quo in effectu tenent Bart.Fulg.& Pau. de Caſt. hic,licèt Bald. in vna lect. videatur aliter dicere. Tu aduerte circa primum fundamentū Bart.nam ſi eſſet verum,Bart.hic vult vnum,ꝙ eſt pulchrum, & ſingulare,prout etiam ponderat aliqualiter Fulg. hic, quòd
a ſicut quando teſtator prohibuit detractionem falc. [a] de omnibus legatis, & propterea hæres noluit adire, vnde hæreditas vadit ad perſonas enumeratas in Auth.hoc amplius. ĩ.eod.legata, & fideicom. ſuſtinentur. d.§.ſi verò expreſſim .ita ex hoc ſolo, quòd falc. non poſſit detrahi de aliquo legato, puta ad pias cauſas,iſta particularis prohibitio facit,vt illa iura locum habeant,quod ſi eſt verum,eſt magna extenſio,ſed eſt falſum, quia licèt hæres non poſſit detrahere falc. de legato ad piam cauſam,tamen cùm poſſit detrahere de omnibus alijs, tamen non ſumus in caſu illarum legum, quæ loquuntur,quando teſtator prohibuit fal.in omnib. legatis. vnde Bart. hic non bene conſiderauit,quia non eſt bonum argumentum à prohibitione falci. de vno legato, ad caſum, quando teſtator prohibuit generaliter falc.detrahi de omnib.legatis,& in hoc videtur deficiſſe Bart.nec potes dicere, quòd tunc ſit bonum argum. de parte ad totum.l.quæ de tota.ff.de rei vend.l. qui ſcit.in princ. cum gloſ.ff.de vſur.ex quo diuerſa eſt ratio, vt prædixi.¶Item dum Bart. ſecundo loco ponderat text.in l.1. in verbo liber ſit ſtylus. s̃.de ſacroſan.Eccleſ. pondera, quod in contrarium facit text.in.l. generali, in verbo, quòd tamen omni alia ratione iuris munitum ſit.eod.tit.de ſacroſan.Eccleſ.vt plenè dixi in d. l.1.¶Item inquantum,& tertiò dicit Bart. tutius eſſe,quòd bona alicui addicantur,&c.& idem dicit Bar.in.l.1.ĩ.de bon. vacan.lib.10.& in.l.1.in lect.in fin.colu. s̃.de ſacroſan. Eccleſ.dic, quòd iſte,cui bona addicuntur,non dicitur hæres ex teſtamento nec ab inteſt.ſed anomalus.gl.inſti.de eo,cui liber. cau.bon. addi.quam reputat ſing.Bald.hic in.3.colu.& in fin.& in.l.ex teſtamento.C.de teſt.man.& in.l.pro hæreditarijs.C. de hær.act. & in.l.hac edictali.§.3.s̃.de ſec.nup. & alibi ſæpè. ¶Item conſidera, & hic eſt punctus, quòd licèt Bart.hic non aperiat clarè,
19† ꝙ relicta ad pias cauſas debeantur etiam hæreditate nō adita,dum tamen dicit tutius eſſe bona addici alicui tanquam hęredidi,vult,ꝙ non debeantur hæreditate non adita,& bene facit,quia libertas dicitur eſſe pia cauſa, vt not.Bart.in. l.ſi vnus. in fin.s̃.de teſt.cum legibus,& addi.quas ibi feci, & valet argu. de vno ad reliquum, & ècontra, & tamen legatum libertatis non debetur,niſi adeatur hæreditas per hær.ſcriptum. l. 2.vbi text.s̃.ſi quis omiſ.cauſa.teſt.vel niſi bona addicantur alicui, vt hætedi fauore libertatum, idem ergo in relictis ad pias cauſas,
* *& iſta eſt vera, & communis* [b] *ſententia* Legiſtarum,& Can. quòd
b relicta ad pias cauſas non debentur, niſi adeatur hæreditas per ſcriptum hæredem,vel eum cui bona addicūtur,& licèt Bart. in repe.l.1.s̃.de ſacroſan. Eccleſ. in 4. quæſt.5. quæſtionis princ. diffusè examinans teneat contrarium, quòd in relictis ad pias cauſas non requiratur aditio hæreditatis,nec de iure ciuili, nec canonico,tamen eius opin'eſt falſa,& reprobat Sal.hic reſpondens ad eius fundamenta.in.13.quæſt.in.15.col.& trib.ſeq. ſed prima eſt vera,quam etiam tenuit Bart. vbi ſupra, & Fulg. in d.l.1.Ang.Imo.& Cum.in.l.qui filio.§.1.ff.de hæred.inſtit.& ibi refert Angel. quòd ita fuit de facto Bononiæ determinatum, & latè Lud.in d.repe.d.Auth.ſimiliter.in.20. ſpeciali piæ cauſæ inter vlt.voluntates, & ita conſuluit Alex. dicens iſtam communem ſententiam in conſ.109.in.2.vol.incip. ſtatutis.in pen. colu.cum aliis concor. vt ibi per eum, & dicit Flo.hic, quòd ita ſeruatur in practica,de quo etiam per Lud.in conſi.428.incip.in terminis propoſitæ conſultationis.col.1. & in conſ.493. incip.In caſu conſultationis propoſitæ aduertēdum. per Pan. in cap.relatum.ſecundo.de teſt.per illum text. Bald. in.l.fin.C.
10 de teſt.manu.¶†† Stat ergo communis concluſio, quòd etiam relicta ad pias cauſas non debentur hæreditate non adita. Intellige ſanè,vel per hæredem ſcriptum, vel venientes ab inteſt. propter decimam fallentiam gloſ.hic,dum dicit pietatem,uel affectionem. ¶Secundo limita,niſi eſſet inſtitutus filius teſtatoris,quia licèt abſtineat, tamen propter exiſtentiam ſuitatis ſuſtinetur libertas.l.cùm quaſi.§.ſed & ſi quis. ff.de fideicom.lib. eod.modo ſuſtinentur relicta ad pias cauſas, perinde acſi hæreditas fuiſſet adita. ita limitat Bald. in Authen. hoc amplius. in 2.colum.infra eod.& ita ſaluat opin.Specu. & aliorum, qui tenent,quòd in relictis ad pias cauſas non requiritur aditio, vt ſit verum,quando filius eſt inſtitutus.idem tenēt Ang.& Imo. in.l.ſi filius,qui patri.in princip. ff.de vulga. & pupilla. & Alex. in d. conſil. 209. Tertiò not. limita,niſi relictum ad pias cauſas eſſet tale,quòd non reciperet dilationem temporis, vt quia eſt relictum pro ſepultura teſtatoris, vel pro ſuſtentatione infirmorum,tunc non requiritur aditio, imò talia legata debentur etiam non adita hæreditate, ſecundum Bald. hic in 4.colum. allegat Cyn. in l. fin. §. donec. ſupra de iure deliber. ſed corruptè,quia Cyn. non loquitur iſto caſu,ſed in alio, qui ſatisfacit à ſimili, nam dicit Cyn. quòd donec hæres eſt conſtitutus intra tempus conficiendi inuentarium, interim non poteſt conueniri à legatarijs, vel fideicommiſſarijs, & ſi interim conueniatur,habet exceptionem impedientem litis ingreſſum, quæ eſt, quòd donec eſt intra tempus conficiendi inuentarij, moleſtari non poteſt.d.§.donec.dicit Cy.quòd fallit in relictis pro anima teſtatoris, vel reſtitutione vſurarum, vel pro impenſa funeris: nam talia legata cùm non recipiant dilationem temporis,ſtatim debentur,& peti poſſunt,licèt hæres ſit intra tempus conficiendi inuentarij, & ita refert, & ſequitur Bald.in d.§. donec,& commendat in.l.nulli.in.2.colum.C.de Epiſ. & cleri. Ang.& Imo.in l.1. & in l. hæc ſtipulatio.ff.vt lega.nomi.ca.tamen in terminis noſtris, quòd in legatis ad pias cauſas, in quibus periculum eſſet in mora,vt quando ſunt legata pro anima teſtatoris, vel propter reſtitutionem vſurarum, quòd legata debeantur etiam hæreditate non adita, & ſic, quòd in illis non requiratur aditio,iſtud idem firmat Bald. in d. Auth. hoc amplius.in.2.colum.& in repe.l.1. ſupra de ſacroſan. Eccleſ. in 18. colum.verſic.ſuper.9.quæſt.vbi omnino vide not.iſtud idem tenet Angel.hic in repe.in 9.colum. licèt nullam de prædictis, vel de Bald.mentionem faciat,ſed mouetur alia ratione, quia quando teſtator relinquit pro funeralibus ſuis, vel ad ſimiles caſus,videtur teſtator preces ad quoſcunque hæredes protuliſſe.l.hæreditas.ff.de pet. hære.l.ſeruos. ff.de alimen.leg. Sed tu conſidera,quia ratio Angel.præſupponit, quòd ſaltem hæredes ab inteſt. ad quoſcunque teſtator præſumitur etiam preces retuliſſe,debeant adire ſecuudum Bald.hic, & in locis prę-alleg.vel & melius,quòd etiam ſi nullus adiret, tamen legata, & fideicom. debeantur propter periculum. ¶Vltra Barto. adde ſextum caſum,in quo legata, & fideicom. debentur hæreditate non adita,quando teſtator,qui reliquit legatum, vel fideicom.in teſtamento,idem legatum ſoluit in vita ſua,qui aut ſoluit ſine commemoratione legati, & tunc tranſit in donationem.l.filia legatorum, vbi dixi.ſupra de lega. aut ſoluit ſub commemoratione legati, & tunc tale legatum ſolutum per teſtatorem in vita,dato, quod hæreditas non adeatur, à nullo poteſt euinci.l. 3.alias. 4.ff.de liber.lega. ſecundum Angel. hic in lectu.Peruſ. & in repe.in 10. colum.adde, quòd idem tenet Bald.ſub dubio tamen fortè,in.l.1.in fin.colum.in princip.C.ſi quis omiſ.cauſa teſtam.motus,quia tale legatum per traditionem factam à teſtatore in eius vita,aſſumit naturam don.cauſa mort.l. legatum. la.1. ff.de lega.2.quæ donatio cauſa mort. non requirit aditionem hæreditatis, vt nunc dicam. ¶Septimus caſus eſt,in quo fideicom. debetur hæreditate non adita per hæredem,quando hæres fuit iuſſus à iudice adire, & mortuus eſt,antequam adeat,certè fideicom. tanquam repetitum, debetur à quocunque. text. eſt ſingu. in.l. non iuſtam. infra ad Trebell.& ibi Barto.dicit eſſe ſing.& quod neſcit illi dare concordantem.facit.l.2.§.fin.ff.de ſuis,& legi.¶Octuus caſus eſt in

don.

ADDITIONES.

a ¶Detractionem falc. Adde Doct.in c.Raynu.de teſt.

b ¶Vera,& communis. Adde,quòd hanc ſequitur,& communem dicit Alexan. conſil.109.colum.pen.num.16.libr.2.idem Iaſ. in l.1.1.lectu. num.30. & ſequen.& 2.lectu.ante fin.s̃.de ſacroſan.Eccleſ.Grat.reſponſ.140. num.4.libr. 2.pro qua vide,quæ ſcribit Dec.in l.ſi nemo ſubijt.4. fallen.de reg. iur.Soci. Reg.12.Tiraquel.de priuileg. piæ cauſæ. priuileg.33. Capel.Tolo. quæſt.89. & 214.Boer.quæſt.41.nu.2.& 4.quæſtio.93.num.11.Math.ſing.162.quod autem non debeantur legata hæreditate non adita, neque conſeruentur per Auth.ex cauſa.C.de libe.præter.not.Bart.in.l.ſi nemo.circa fin.ff.de teſta.tut. quæ concl. procedit etiam ſi in teſtamento appoſita ſit clauſula codicil. teſte Natt.conſil.132.num.6.Idem dic in legato vſusfru. quia ante aditam hæreditatem non debetur.l.1.quando dies leg.ced.l.vnic.§.in nouiſſ. C.de cad. tollen,fallit autem prior concl. vt per Capr.inter com.opin.verſ. legata.Di lec.de arte teſt.tit.6.caut.2. MASVER.

Source : BIU Cujas

don.cauſa mort.quæ licèt dicatur relictum,& vltima voluntas.l. legatum.1.ff.de leg.2.iuncta.l.fin.C.de don.cauſa mort.tamen non requiritur aditio hæreditatis ex teſtamento, nec ab inteſt. gloſſ.eſt in.l.filiæ.in glo.1.in fin.C.fam.ercis.& in.l.filium quem habentem, ſupra fam. ercis. in gloſ. fin. magna, & in. l.2.§.fin. vbi Angel. ff.de vſucap.pro hærede.Bartο.in l.in mortis.in fin. ff.de don.cauſa mortis, & in.l.qui Romæ.§.Flauius.in fin.ff.de verb.oblig.Angel. & Imo. in.l. 2. ff.de leg. 1. cum alijs concor. de quibus ibi per Alexan. & idem dicit Angel. hic in repe. in 10.colu.& pro hoc Imo.in dicta.l.2.ff.de leg.1.alleg.glo.quam ad hoc reputat ſing. in.l.poſt legatum. §.pen.ff.de his, quib.vt indi.Stat ergo,quòd in don. cauſa mort. non requiritur aditio hæred.nec ex teſtamento nec ab inteſt. limita iſtam concluſionem procedere,quando don. cauſa mortis fit à præſente præſenti,,quia cùm tunc non poſſit valere niſi vt don. cauſa mortis ſtrictè ſumpta, tunc non requiritur aditio hæreditatis, ſed ſi talis don.cauſa mortis fieret abſenti, quia tunc tranſit in vim fideicom. l. miles ad ſororem. in princip. ff. de lega. 2. tunc requireret aditionem hæreditatis ſicut fideicom.ita not.Bald.in.
a l.ſi mortis.C. ad l. falc. ¶Nonus caſus eſt in donatione facta a inter coniuges,vel inter patrem,& filium in poteſtate,nam talis donatio non valet in vita, ſed morte confirmatur ex tacito iudicio l. Papinianus.cum glo.ff.de don.inter vi.& vxo.& conſequenter aſſumit naturam relicti.gl.& Doct. in Auth.ex teſtamento.ſupra de collat. vbi dixi,tamen non requirit aditio hæreditatis nec ex teſtamento nec ab inteſt. text. eſt in.l. 1. & ibi Bald.& alij ff.de don.inter vi.& vx.Bartο.in.l.ſequens quæſt.in princip.de leg.2.¶Decimus caſus eſt,quando teſtator in teſtamento diſpoſuit,quòd legata,& fideicom. debeantur hæreditate nō adita per hæredem ſcriptum. argum.§. ſi verò expreſſum. in Authen. de hæred. & fal. vt retuli ſupra in primo caſu Bartο.extra gloſ.& ita tenet Lud. in repe. Authen. ſimiliter, infra ad l.falc. in 21. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates, & in conſi.70.incip.viſis dubijs propoſitis.Pau. de Caſt.in conſil.389.incip.viſis dubijs.licèt contrarium teneat Oldr.in conſil. 108.incip. Titius veniens ad mortem. & Ioann. Andr. in addi, Specu.in titu.de inſtr.edi.§ nunc verò aliqua.in pen. colu.moti per regulam huius text.iuncta regula. l. nemo poteſt. ff. de lega.1. & ibi Alexan. in 4. colum. tenet iſtam vltimam opin. motus fundamento Imo.in.l.qui filio.§.1.ff.de hæred.inſt.quia diſpoſitio.d.§ ſi verò expreſſim.cùm ſit exorbitans,non debet extendi extra terminos,in quibus loquitur.iurib.vulgarib. Teneo primam ſententiam,& dico,quòd cùm d.§.ſi verò expreſ ſim.ſit ius limitatorium ponens exceptionem à regula tex.noſtri, ego habeo, quod iura limitatoria, vel potentia fallentias, extenduntur ex identitate,vel maioritate rationis.cap. cùm dilecta. § nos igitur. vbi melior text. de iure. & ibi Pan. notat. de confir.vtili,vel inuti.& idem Pan. in cap. ad audientiam.il primo,de cler.non reſi.Secundo,& fortius, nam publicè intereſt, quòd vltimæ voluntates teſtatorum ſortiantur effectum.l. vel negare. ff.quemad. teſt. ape. & vbi agitur de ſuſtinenda vltima voluntate teſtatoris,agitur de fauore publico. gloſ.eſt not.in l. Gallus. §. quid ſi is.in verbo vtilitatem.ff.de liber. & poſthum. ſed ego habeo, quòd vbi agitur de fauore publico,iura exorbitantia debent extendi.ſecundum Bart. & alios in.l.ſi conſtante.in princip.ff. ſolu.matr. in 9.quæſt. primæ partis principalis. & in.l.2.§.exercitum.ff. de inſa.& ſic concludo verum eſſe iſtū decimum caſum,quando teſtator diſpoſuiſſet,quòd legata,& fideicom.debeantur hæreditate non adita, & hoc etiam eſt de mente Bald.in l.1.in fi.colum.ſupra ſi quis omiſ. cauſa teſtam. ¶Vndecimus caſus eſt, quando adeſſet ſtatutum in ciuitate, quòd legata,vel fideicom.debeantur hæreditate non adita, & quòd hæres teneatur ad legata, vel fideicom. licèt hæreditatem non adiuerit, nam tunc virtute ſtatuti ſi hæres non adit hæreditatem,ſic non quaſi contrahit,tamen contra eum competit condictio ex ſtatuto.l.vnica.ff.de condict.ex.l.ſecundum Alexan.in. l. 1.in 7.colum. & ſequen.ff.de leg.1. & ibi etiam tenet, quòd talè ſtatutum valeat, per id, quod egregiè decidit Bald.in.l.dotis.ſupra de iur.dot.vbi tenet valere ſtatutum,quo diſponitur,quòd filius teneatur ad debita patris, licèt eius hæreditatem repudiauerit.per gloſſ.in rubr. C. de decre.decu.lib. 10.ſequitur Petr.de Anchar. in commento cap.canonum ſtatuta.de conſti.in verſic.vlterius quæro.not.Inno. in cap.pen.de conſue.¶Duodecimum caſum, & vltimum pro nunc ponūt Bald.& Fulg. hic in filiofam. qui non poteſt teſtari etiam cum conſenſu patris. l. ſenium. in fin. vbi dixi. ſupra qui teſta. fac. poſſ. nam ſi faceret teſtamentum patre præſente, & conſentiente,& poneret clauſulam codicil.ſi non valet iure teſtamenti, &c. nam relicta per eum valerent vt dona. cauſa mortis ſine aditione, vt hic per eos. ¶Vltimo vnum nota pro concluſione ad omnes caſus ſupra notatos tam per gloſ. quàm vltra gloſſ.quod ponit Angel.in.l.ſi ſecundum.ff.de teſtam. mill.vbi ſingulariter dicit ex illo text. limitari omnes caſus, qui enumerantur in iſta.l. in quibus.legata, vel fideicom. relicta in teſtamento etiam hæreditate non adita per hæredem ſcriptum debentur à venientibus ab inteſta. licèt non ab eis fuerint repetita.dicit ſingu. Angel.quod eſt verum,ſi tamen ex teſtamento adiri potuiſſet hæreditas,licèt non ſit adita,aliàs ſecus,quod ſi eſt verum,eſt commendabile verbum, ſed periculoſum eſt, ſi tranſcurras caſus ſupra enumeratos. ¶Gloſſ. fin. in verbo coguntur,quia alias gloſſ.declaraui in euidentialibus,diuiditur in quinque.In prima declarat text.In ſecunda ibi, ſed ſi ipſa nō adiuerat.format tacitè quæſtionem.In tertia ibi,item quæritur ſecundum Ioann format aliam quæſtionem, quam plenè diſputat adducendo tria fundamenta pro parte affirmatiua, & tria pro parte contraria,quam tenet, & reſpondet primis fundamentis,deinde refert diſtinctionem quorundam. In quarta ibi,item videtur hæc filia.opp.contra text.& bene ſol. In quinta ibi,imò & ſi non ſit legitimè.oppo. contra text. & ſimpliciter ſoluit,& ſic in effectu glo.format duas quæſtiones, & duas oppo.prima pars clara,& indubitata eſt,vt gloſſ.met dicit. In
21 ſecunda parte conclude, † quòd ſi hæres inſtitutus, & grauatus per fideicom.reſtituere totam hæreditatem, decedat antequam adiuerit hæreditatem, & fideicommiſſum vitiatur, & hæres talis hæredis non poteſt cogi adire, & reſtituere, text.eſt clarus in. l.ille à quo. §. ſi de teſtamento.in fin.ff. ad Trebell. alleg.in glo.& patet ratione clara,quia cùm primus hæres deceſſerit hæredita non aditam, certè hæreditas non adita non tranſmittitur.l.1.§.in nouiſſimo.infra de cadu. tollen.l. quomā ſororem. ſupra de iure deliber. ideo hæredes hæredis etiam ſi
22 vellent,non poſſent adire. ¶† Limita tamen ex hac ratione, niſi eſſemus in caſibus,in quibus hæreditas non adita tranſmittitur.de quibus per Bartol. in.l. qui ventre.ff. de acquir. hæred. & dixi in l.emancipata. ſupra qui admit. ¶Secundo fallit, vt dicit gloſſ.niſi hæres primus deceſſerit intra tempus datum ad deliberandum, intra quod tranſmittit hæreditatem non aditam ad quoſcunque,vt hic in gloſſ.¶Tertiò fallit,quando primus hæres,qui non adiuit fuiſſet minor, quia cùm ad eius hæredē tranſmiſerit reſtitutionem in integr.ex perſona ſua, qua mediante poteſt reſtitui aduerſus omiſſam aditionem.l Pantonius.ff.de acquir.hæred. dixi in.l.ſi infanti. ſupra de iure deliberan. tunc hæres poteſt cogi adire, & reſtituere. Iſtas fallen. probat Bartol.per text.in.l. cùm plures.§.meſſem.ff.loca.& l.a. §.idem Labeo. ff.ne quid in loco publi. in quibus iuribus dicitur, quòd quis poteſt cogi adire propter alium, poterat melius allegare.l. quòd ſi minor. in princip. ff.de mino. & l.ſi minoris nomine actum. ff. de admi. tut. ¶Quartò notabiliter limita dictam concluſionem procedere, quando hæres directus deceſſit hæreditate non adita ante iuſſum ſibi factum à iudice,vt adiret,ſecus ſi poſt iuſſum, nam tunc habetur perinde,acſi hæreditas fuiſſet adita, & ſic fideicommiſſum debetur à quocunque ſucceſſore. text. eſt not. in. l. non iuſtam. C. ad Trebell.quam ibi dicit Bartol. ſingularem, & ſupra dixi. ¶In tertia parte gloſſ.circa ſecundam quæſtionem, glo.latè diſpu-
23 tat, † an penitus incapax hæres inſtitutus, cogatur adire, vt capaci reſtituat, conſiderata potius perſona fideicommiſſarij quàm hæredis.conclude ſecundum Doct. quòd ſi hæres directus, à quo fideicommiſſum vniuerſale relinquitur, eſt capax à principio, & ex poſtfacto, ſed efficitur indignus culpa, vel delicto ſuo,vt quia adiuit non vindicata nece defuncti, & tūc ipſo iure eſt capax,licèt fiſcus poſſit ab eo auferre, & iſte cogitur adire,& reſtituere, ita loquitur text. vbi gloſſ. dicit eſſe expreſſum,in l.Marcellus.§.fin.ff.ad Trebell.ſed ſi hæres,à quo relictum eſt fideicommiſſum vniuerſale à princip. eſt incapax in totum, tunc inſtitutio habetur pro non ſcripta, & non facta,& tunc non poteſt cogi adire,& reſtituere,iuribus pro ſecunda parte in gloſ. alleg. adeo, quòd etiam non tenentur ad onus fideicom. illi, ad quos vadit talis hæreditas ab inteſtato, nec ipſe fiſcus.l.ſi in metallum.ff.de his, quib.vt indig.Fallit niſi quis ſit incapax à princ. propter delictum à ſe commiſſum circa teſtamentum,& ita loquitur.l. filius. §.fin. ff.de fal.& l.fin.ff. de his,quæ pro non ſcripto,allega.in gloſſ. ¶Secundo fallit.niſi inſtitutio ab initio ſit inualida propter errorem teſtatoris circa coniunctionem perſonæ inſtitutę,caſus eſt hic cum alijs in text. alleg. ¶Tertiò not. fallit niſi fideicom. ſit relictum ad piam cauſam.l.pater filium.§.Iulia.de leg.3.not.in.l.codicil. de leg.2.

ADDITIO.

a ¶In donatione facta. Adde Docto, in capitu. per veſtras. de don. inter vi.& vx.

leg.2. ¶Quarto limitat mirabiliter Bald. in l.ab eo.in pen.colu. ſupra eod.vt procedat prædicta concluſio,inſtituto vniuerſali penitus incapaci,ſecus eſſet, quando teſtator legauit incapaci,& grauauit,vt illud legatum alteri reſtitueret, nam licèt ipſe incapax non poſſit capere, tamen tanquam nudus executor reſtituere poterit.argum.l.ſi quis quos.de leg.2.Iſta limitatio non eſt vera,quia vt expreſsè dicit Bartol.hic in fin.colum. non eſt differentia inter fideicom. vniuerſale, & particulare, quo ad incapacem, & eadem ratio, quòd tanquam nudus executor poſſit reſtituere,videtur vtroque caſu militare, licèt poſſet dici, quòd in fideicom. vniuerſali non præſtetur nudũ myniſterium executoris prout in particulari,& iſtam limitationem putat indubitanter falſam, & reprobat Alexan. in.l.cogi. §.hi,qui ſolidum.in pen. colum. ff.ad Trebell. & de iſta materia etiam vide per Angel.& Imo.in.l.in tempus. ff.de hær.inſti. In quarta parte gloſſ.dum oppo. de l. cùm proponas. ſupra de hær.inſti. dic, quòd ibi non fuit erratum in coniunctione ſanguinis,ex qua inducitur cauſa finalis inſtitutionis,ſed ibi fuit erratum in alia qualitate inſtituti, qui putabatur liber,cùm eſſet ſeruus,vt declarat ibi Cyn.in quarta opp.& alij,vbi dixi. ¶In quantum verò oppo. gloſſ. de l. 1.in fin. eſt in. §. Pomponius. ff.de carbo.edi.vbi admittitur inſtitutus vt filius,ſiue ſit filius ſiue non, & ſic ibi error in filiatione inſtituti non vitiat inſtitutionem.Reſponde,quòd ibi eſt propter Carb.quo diſponitur, quòd impuberi non poſſit moueri quæſtio ſtatus, donec eſt impubes, ſed talis quæſtio differtur in tempus pubertatis. l.2. vbi dixi.ſupra de Carb. edi. ſi ergo inſtitutus impubes ſit vti filius,text.ibi dicit, quòd ſiue ſit filius ſiue non, admittitur propter Carb. quod interim impedit moueri quæſtionem de filiatione, ſed poſt pubertatem comperto errore teſtatoris, qui credebat inſtitutum eſſe filium, qui non erat, talis error ipſo iure vitiat inſtitutionem,vt hic,& l.ſi pater.vbi etiam dixi.ſ.de hære.inſti.

SVMMARIVM.

1 *Pater à teſtatore rogatus de emancipando filios inſtitutos, videtur grauatus illis hæreditatem reſtituere.*
2 *In fideicom.non minus attendimus mentem quàm verba.*
3 *Teſtator,qui vult conſequens,intelligitur velle antecedens.*
4 *Teſtator poteſt grauare eum,qui ſentit commodum hæreditatis non immediatè,ſed mediante.l.diſpoſitione.*
5 *An pater iure actionis poſſit cogi ad emancipandum filium.*
6 *Vbi vna ſola cauſa, vel ratio reddi poteſt,illa habetur pro expreſsè appoſita, quod procedit tam in contractibus quàm in vltimis voluntatibus num.7.*
8 *In dubio non præſumitur, quòd vna tantum ratio poſſit aſſignari in.l. vel ſtatuto.ſed quod plures aſſignari poßunt.*

LEX XV.

1 QVamuis. † Teſtator,qui rogauit patrem, vt emanciparet liberos inſtitutos, videtur per quoddam quaſi neceſſarium conſequens grauaſſe patrem, vt reſtitueret hæreditatem illis liberis. h. d. & iſta eſt multum ſingularis.l. ſecundum Bald. hic, & credo, quòd non habeat concordantem in iure. Dubium faciebat in iſta lege, nam cùm filij eſſent ſimpliciter inſtituti à teſtatore, & ex diſpoſitione iuris ſecundum iſta tempora talis hæreditas in totum acquireretur patri, dato, quòd eorum pater eſſet grauatus, vt emanciparet iſtos filios, quia tamen de fideicommiſſo nullum verbum factum fuit à teſtatore,certè videbatur, quòd pater non intelligeretur grauatus fideicom. quia ſi teſtator voluiſſet grauare fideicommiſſo patrem iſtorum filiorum,expreſſiſſet.l.vnica.§. pen.ſupra de cad. tollen.ca. inter corporalia.poſt med. de tranſlatio Epiſ. quia vt dicit Bald.in.l.voluntatis in fin. ſupra eod.non credimus hominem velle niſi id, quod dicit : contrarium tamen deciditur in iſta.l.quam alibi non habes,quòd imò pater, qui ex diſpoſitione.l.conſequitur hereditatem,in qua filij ſunt inſtituti.l.placet. ff.de acquir.hæred.l.1.in princ.ff.ſi quis à pa.fue.manum.intelligitur in iſta. l. grauatus per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem ipſis filijs, † quia in fideicom. non minus attendimus
2 mentem quàm verba.l.cùm virum,quæ ſequitur. infra eod.in iſta ergo. l. reſultat præſumptio taciti fideicommiſſi propter duo. Primò, quia ipſi filij erant à teſtatore inſtituti,licèt hæreditatem quæſiuerint patri ex diſpoſitione.l. vt dixi. Secundò,
a quia pater fuit grauatus,vt emanciparet [a] tales filios,certè per hoc,quòd teſtator ordinat, quòd tales filij emanciparentur ab eorum patre,intelligitur ordinaſſe ad finem, vt tales filij in effectu haberent talem hæreditatem, & ſic, vt pater per fideicommiſſum eis reſtitueret talem hæreditatem, ideo Bartol.
3 † Bald.& alij ſummant iſtum text. quòd teſtator, qui vult cõſequens,intelligitur velle antecedens, & ſic licèt inſtitutio fuerit ſimpliciter facta, vt dicit text.ibi, ſimpliciter, & ſic abſque commemoratione fideicom. tamen reſultat tacitum, & præſumptum fideicom.ex duab.cauſis proximè recitatis, vt eſt caſus ſingularis in iſta.l.Limita iſtam.l.dupliciter. Prima limitatio eſt, quòd iſta. l. non habet locum ècontra, quando pater fuiſſet hæres inſtitutus,& grauatus de emancipando filios, nõ propterea intelligeretur grauatus de reſtituendo hæreditatem filijs, quam propter ſeipſum acquirit, non per filios. ita not. Bartol.in.l.ſi cui legatum.ff.de cond. & demon. Fulg. & Paul. hic,licèt contrarium teneat gloſ.in dicta.l.ſi cui legatum, quæ
* *communiter reprobatur*, & notatur etiam in. l. cogi.§.pater. ff.ad Trebell. Secundo limita iſtam. l. non procedere, quando filij fuiſſent inſtituti patris tantum contemplatione, quia in effectu eſſet perinde, acſi pater fuiſſet inſtitutus, vt hic per Paul.
4 ¶† Secundo not. ex text. quòd teſtator poteſt grauare eum, qui ſentit commodum non immediatè, ſed mediante.l.diſpoſione, ſecundum Sal. hic, & iſto modo amplia regulam. l.ab eo.ſupra eod. not.Barto. in l.cùm filio.ff.de lega.1. quod an ſit verum,pendet ab his, quæ dicam in gloſ. vbi ponam intellectum huius.l. ¶Gloſ. in verb.curauit.diuiditur in tres. In prima declarat text. & eſt clara. In ſecunda format quæſtio. neceſſariam ad text. quam latè diſputat. In tertia alleg. concor. ad tex.Secunda ibi, an autem emancipare teneatur.Tertia ibi,
5 & facit.ff.de lega.1. In ſecunda parte gloſ. † nunquid in terminis huius.l.pater inuitus cogatur filios emancipare, dic melius quàm gloſ. aut quæris,nunquid pater iure actionis poſſit cogi ad emancipandum filium,& dic, quòd non, ita loquitur.l.filiusfam.§.ſecundum vulgarem.de leg.1.alleg.in glo. Aut quæris,an pater poſſit cogi officio iudicis emancipare filios in caſu huius legis, & dic tunc, quòd aut filij adiuerunt hæreditatem, aut non, ſi non adiuerunt,ex quo nihil quæritur adhuc patri,non potuit certè grauari, vt filios emanciparet,nec à iudice cogi poterit: aut quæris poſtquam filij adiuerunt hæreditatem,& tunc ſi commoditas hæreditatis eſſet permanſura penes patrem,pater poſſet cogi officio iudi. emancipare filium, ſed quia in caſu huius legis pater cenſetur grauatus reſtituere hæreditatem filijs,& ſic in effectu nullum commodum remanebit penes patrem,certè videtur,quòd pater cogi non poſſit, cùm aliud commodum non ſentiat,nec credas,quòd iſto ca-
b ſu pater poſſit detrahere Trebell. [b] quæ regulariter detrahitur de fideicom.vniuerſalibus,& ſic, quòd pater ſit habiturus cõmodum quartæ Trebell. dic hoc non eſſe verum, quia pater non rogatur vt hæres,ſed vt pater,vt not. Bartol. & alij poſt gl. in.l. cùm filio. ff.de leg. 1.Bald. tamen ſequendo gloſ. noſtram tenet, quòd etiam in iſto caſu vltimo pater inuitus cogi poſſit emancipare filios, eo quia licèt non habeat commodum hæreditatis,cùm illam reſtituere teneatur, vt dixi, item non habeat commodum Trebell. vt prædixi, habet tamen commodum, quia retinet fructus medio tempore perceptos ex hæreditate,& cum eo tenet Sal.hic,facit. l.epiſtolam. §.fin. & quod ibi Barto.ff.ad Trebell.Sed iſta opin.Bald.eſt falſa,nam cùm in iſta.l. non ſit appoſitum tempus medium, vſque ad quod pater poſſit differre hæreditatem reſtituere,vnde intelligitur grauatus ſtatim,ergo apparet, quòd non poteſt ſentire commodum reſpectu fructuum.Item contra Bald.obſt.l.in fideicommiſſi.§.cùm Pollidius. ff.de vſucap. per quam Bartol. expreſsè in dicta.l.cùm filio,tenet,quod in caſu huius.l.& ſimilium,pater non poſſit retinere fructus, prout etiam tenet Fulgo. hic, vnde neceſſario videtur text.iſte intelligendus ſecundum Cy. Fulg.& Pau.hic,licèt non ſit ſine diuinatione, quòd in iſta.l.aliquid aliud erat legatum, vel relictum patri, quod erat penes eum remanſurum,aliàs iniquum eſſet, quòd pater priuaretur patria poteſtate erga filios, & perderet hæreditatem,quam tenetur filijs reſtituere abſque eo, quod commodum ſentiret.
6 ¶† Vltimò not.diligenter gloſ.dum dicit, nam ob aliam cauc ſam de emancipatione, [c] &c. quòd vbi vna ſola cauſa, vel ratio reddi poteſt, illa habetur pro expreſsè appoſita, & ad hoc allegatur iſta gloſ. quæ verè iſtud non clarè dicit, ſed expreſſius per iſtam gloſ.iſtud notat Bald.Fulgo. & Paul.hic, ad hoc etiam not.iſtam gloſ.Bald.in.l.quoties ab omnibus. ſupra eod.

iſtam

ADDITIONES.

a ¶Vt emanciparet. Adde Doct.in c.quintauallis.de iureiur. PVRPV.
b ¶Detrahere Treb. Adde Doc.in c.Rayn.de teſt.
c ¶De emancipatione, vide Alex.lib.5.conſ.84.col.fin.

Source : BIU Cujas

iſtam regulam tradit Bald. in l. maximum vitium. in 4. colum. ſupra de liber. præter. vbi allegat multa iura, non iſtam gloſ. idem not. Bald. in l. fin. vbi Imo. in 3. colum. ff. de hær. inſt. Bald. in Authen. quas actiones. in. 2. colum. in. 3. quæſtio. C. de ſacroſan. Eccleſ. Cuman. & Pau. in l. ſi verò, §. de viro. ff. ſolut. matr.

7 Alexan. † vbi ampliat iſtam regulam procedere in contractibus, & in vltimis voluntatibus, prout etiam dicit Bald. hic, in conſil. 582. incip. viſa parte teſtamenti. in 3. colum. facit, quod vult gloſſ. in Authen. ſacramenta puberum, in gloſſ. fin. in ver. cuſtodiatur. ſupra ſi aduerſus venditionem, & in clementi. 1. in verbo, eligatur. de elect. Secundò multum amplia prædictam regulam, vt etiam locum habeat in correctorijs, & recolo, ꝙ alias allegando fui in magna contentione ſuper hoc, quia negabatur, quòd in correctorijs iſta regula locum habeat, ego autem dico, quòd locum habet, vnde ſicut in correctorijs iuribus, quando ratio eſt expreſſa in l. corrigente, licita eſt extenſio ex identitate illius rationis expreſſæ. l. his ſolis, in verbo *ſatis etiam tacitè cautum putamus*. C. de reu. don. expreſsè Bald. in Authenti. quas actiones in. 2. colum. vbi dixi, & addidi concor. ſupra de ſacroſan. Eccleſ. ita eodem modo, quando in l. vel in ſtatuto correctorijs nō poteſt aſſignari niſi vna ratio, cùm habeatur pro expreſſa, licita eſt extenſio etiam in correctorijs ex idētitate illius rationis, acſi eſſet expreſſa, ita in terminis tenet Alexan. in l. ſi conſtante. in princip. in. 6. colu. ff. ſol. matr. & in conſil. 50. in. 2. vol. incip. viſis actis cauſæ. in. 5. colum. & vtrobique alleg. Doct. quos addidi ad iſtam gloſ. qui tamen loquuntur in indiuiduo in correctorijs, & vltra eam adde, quòd in correctoris idem firmat Brixienſis in ſuo repertorio in verbo, lex. in. 4. colum. in fin. vbi dicit, quòd hæc gloſ. ad hoc fecit ſibi honorem, & quod per eam obtinuit ſententiam in vna magna cauſa. †

8 Aduerte tamen, quòd in dubio non præſumitur, quòd vna ratio tantum poſſit aſſignari in l. vel in ſtatuto, imò præſumitur, quòd plures aſſignari poſſint, niſi probetur, quòd vna tantum ratio poſſit reddi. ita ſing. Sal. in l. ſerui veſtri. in. 9. colu. C. de noxa. quod verbum multum not. Alex. in dicta l. ſi conſtante. in princip. in. 6. colum. & ad hoc facit, quod ſing. tenet

* Barto. contra Cyn. Ioann. And. & communiter Doct. *nam communiter tenetur*, quòd in ſtatuto diſponente, quòd exiſtentibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant, quòd in iſto ſtatuto correctorio iuris communis non poſſit aſſignari ratio niſi fauore agnationis, ita dicunt Cyn. & alij in l. 1. C. de adul. Ioann. Andr. in addi. Spec. in titu. de ſucceſ. ab inteſta. ſuper rubr. cum multis concor. nam Bartol. ſing. in l. liberorum. in 9. colu. ff. de verb. ſign. dicit hoc eſſe falſum, quòd iſta ſola ſit ratio illius ſtatuti. ſ. fauor agnationis, & cum Bart. tenet do. Franc. de Aret. in conſ. 27. inc. proponitur ex facto. in 3. colu. in fin. quod vltimum pro nunc aliter non diſcutio.

SVMMARIVM.

1 *In fideicom. vniuerſali facto verbis generalibus, non ſolùm venit hæreditas, ſed etiam veniunt prælegata, quod limita quatuor modis, ſed an veniat, quod eſt datum hæredi gratia conditionis implendæ, & an in alijs ſubſtitutionib. per ius accreſcendi veniāt legata, & quid in fiſco. num. 2.*

3 *In fideicom. magis attendimus mentem quàm verba.*

4 *Licèt intentio alicuius ſit ipſo iure fundata ex diſpoſitione legis, tamen ſi adhuc vult probare per teſtes, vel inſtrumenta, eſt admittendus.*

5 *In fideicom. vniuerſali facto verbis generalibus, licèt veniant prælegata, non tamen veniunt donationes etiam inutiles.*

6 *Si prius ſint facta prælegata hæredi, & poſtea grauatus ſit fideicom. ſimpliciter, vt reſtituat portionem, veniunt prælegata, ſecus ſi ſit grauatus reſtituere hæreditatem, vel portionem hæreditatis, quod limita, vt infra num. 7.*

LEX XVI.

Vm virum. In fideicom. vniuerſali verbis generalibus relicto veniunt prælegata. hoc dicit. ¶ In tex. ibi, quicquid ex hæreditate ad eum peruenerit, iſtud eſt, quod faciebat dubium in iſta. l. nam per talia verba non videtur hæres grauatus reſtituere, niſi portionem hæreditatis, non ergo videbitur grauatus ad prælegata, contrarium deciditur in iſta. l. quia magna differentia eſt, an quis ſimpliciter grauetur reſtituere portionem hereditatis, an adijciantur verba vniuerſalia, vt dicit Barto. in ſummario, vt quia dicatur, quicquid ex

1 hæreditate, vt hic in text. ¶ † Nota regulam, quòd in fideicom. vniuerſali facto verbis generalibus non ſolùm venit hæreditas, ſed etiam veniunt prælegata. limita niſi teſtator prohibuiſſet res prælegatas alienari. text. eſt ad hoc not. in l. Lucius. §. pluribus. vbi Bart. & alij ad hoc not. ff. ad Trebell. & Pau. hic. ¶ Secundò fallit in dote filiæ prelegata, & in alio debito prælegato, nam non veniunt in fideicom. vniuerſali, text. eſt in dicta l. Lucius. §. maritus. ſecundum Bald. & Pau. hic. ¶ Tertiò limita iſtam regulam, quòd licèt in tali fideicom. vniuerſali veniant prælegata, non tamen veniunt fructus percepti medio tempore ex reb. prælegatis, text. eſt in l. fideicom. ff. ad Trebell. niſi dictum eſſet, quòd reſtituatur quantacunque pecunia, quia iſta verba geminata operantur, quòd etiam veniant fructus. text. eſt ſing. in l. Baliſta. ff. ad Trebell. quem tex. ibi Bart. dicit non reperiri alibi. eum etiā ad. h. d. eſſe ſing. Ang. hic in lec. Flo. ¶ Quarto limita iſtam regulam procedere in ſubſtitutione obliqua, & ſic fideicom. ſecus in vulgari, in qua non veniunt prælegata. text. eſt in l. Sextiliam. in fin. de lega. 3. notatur in l. miles ad

2 ſororem. §. pro parte. ff. de leg. 2. ¶ † Quid autem ſit in alijs conſtitutionibus, & an per ius accreſcendi veniant prælegata, & quid in fiſco, & an in fideicom. vniuerſali veniat etiam id, quod eſt datum hæredi gratia conditionis implendæ, ponunt Bald. & Angel. hic, & Barto. & Mod. in l. Marcellus. §. quidam.

3 ff. ad Trebell. ¶ † Secundò not. in verſ. ſanè. verba notabilia, quæ

a millies allegantur, quod in fideicommiſſis a magis attendimus

4 mentem quàm verba, dixi in l. 4. ſupra de liber. præte. ¶ † Tertiò not. ex fin. text. ſecundum Bartol. Angel. & Sal Fulg. & Pau. hic tradi not. reg. quòd licèt intentio alicuius ſit ipſo iure fundata ex diſpoſitione. l. tamen ſi adhuc vult probare per teſtes, vel per inſtrumenta, admittendus eſt. Adde text. not. in l. circa. verſ. fin. ff. de proba. dicit tamen Sal. hic, quòd licèt iſte non probaret, tamen deberet obtinere. Ex iſto dicto Sal. ego elicio limitationem ad regulam Barto. quæ millies allegatur in. l. 1. §. item quæſitum. ff. de aqua quo. & æſti. vbi not. quòd ſi aliquis aſtrinxit ſe ad aliquid probandum, & non probet, perdit cauſam. facit. l. denunciaſſe. §. quid tamen. ff. de adul. cum alijs allega. per Barto. in illo. §. item quæſitum. Illa regula venit limitanda ex dicto Saly. hic, vt ſit vera, niſi quis habeat fundatam intentionem ex diſpoſitione. l. quia licèt aſſumat onus probādi per teſtes, vel inſtrumenta, & non probet, non tamen perdit cauſam, eo quia illa probatio aliter non requirebatur. Et pro iſta limitatione confirmanda facit trita regula, quia quoties aliquid de neceſſitate non requiritur, ſi illud interponatur, & ineptè, non nocet. l. vnica in princip. C. de rei vxo. act. facit, quod vult gloſ. mag. in fin. in l. vinum. ff. ſi cert. pet. cum alijs, quæ ibi allegaui. Contra tamen iſtam limitationem pondero facere id, quod ſignanter vult Barto. in l. is, qui reus. in. 8. colu. ff. de pub. iud. nam in libello accuſatorio non requiritur, quòd ponatur dies commiſſi delicti, ſed ſatis eſt, quòd ponatur annus, & menſis. l. libellorum. in princ. ff. de accuſa. pone, quòd in libello accuſatorio quis poſuit diem, deinde capitulauit, vt probaret diem, & non probauit, debet ſuccumbere, quia ex quo non probat, quod aſſumpſit probare, licèt non teneretur, debet ſuccumbere, per regulam. l. denunciaſſe. §. quid tamen. ff. de adul. l. pen. §. hæc autem actio. ff. vi bon. rep. Cogita, & confidera verba Bart. in d. l. is, qui reus. intellige etiam, & ſecundò regulam huius text. vt procedat ex voluntate non ex neceſſitate, nam qui habet fundatam intentionem ex diſpoſitione iuris, certè ſi vult, poteſt voluntariè adhuc probare per teſtes, vel per inſtrumenta, tamen non neceſſitatur, in tantum, quòd poſtquam quis fundauit, vel probauit intentionem ſuā, & aduerſarius vellet ſtare iuramento ſuo, non cogitur iurare, nec valet conſuetudo, quæ eſt. Venetijs in contrarium, quòd poſtquam quis fundauit, vel probauit intentionem ſuam, ꝙ teneatur iurare. text. eſt ſing. reprobans conſuetudinem contrariam in c. 2. de probatio. per quem Bald. ibi aliqua bona dicit, quæ retuli in l. admonendi. ff. de iureiur. vbi videas ad illū text. ¶ Gloſ. in verbo comprehenſum. diuiditur in tres. In prima per viam fallentiæ remouet contrarium. In ſecunda ibi, item hoc intellige. per viam fal. remouet aliud contrarium. In

5 tertia ibi, vel dic latius aggreditur diſtinctionem. ¶ † Ex prima habes primam fallentiam ad text. noſtrum, ꝙ licèt in fideiccō. vniuerſali facto verbis generalib. veniant prælegata, tamen nō veniunt donationes inutiles, puta factæ inter coniuges, vel in-

b ter patrem, & filium b in poteſtate, tamen contrarium videbatur,

ADDITIONES.

a ¶ In fideicom. Adde idem in contractibus. §. 1. & ibi Ang. inſti. de verb. oblig. PVRPV.

b ¶ Filium. Adde Bal. in l. ſi don. C. de coll. Ang. in l. donationes. la. 1. C. de don. inter vir. & vxo.

Source : BIU Cujas

batur,quia cùm tales donationes ſint inutiles, & confirmentur morte,& ſic aſſumant naturam relictorum, vt no. in Authen.ex teſtamento.ſ.de collat.certè videbatur,quòd venirent in fideicom.vniuerſali,ſicut & prælegata, contrarium determinant tex.allegati in glo.ratio eſt,quia in fideicom.vniuerſali non veniunt niſi illa, quæ grauatus habet ex vltima voluntate.l.vxorem.§.teſtamento.ff.de leg.3. ſed talem donationē nō habet ex vlt.volun.ſed per contractum inter viuos. igitur &c. & quòd non habeat ex vlt.volun. patet ſecundum Pau. quia donationes tales,quæ erant inutiles in vita,confirmantur ex ſola morte abſque ꝙ adeat hæred.l.1.vbi Bar.& Bal. ſ. de dona. inter vir.& vxo.dixi in l.eam quam.in gl.in verbo, traditur. ſ. eo.Sed illa,quæ quis habet ex vlt.volun.requirunt aditionem hæreditatis,vt in l.ſequens qō.de leg. 2. ego dubito de iſta ratione Pau.nam habeo,quòd donatio cauſa mortis non requirit aditionem hæreditatis,vt dixi in d. l. eam quam. & tamen donata cauſa mor.veniunt in fideicom.vniuerſali.l.poſt legatum.§.pe.ff.de his,quib.vt indig.& firmat Cuman. in d.l.Marcellus.§.quidam.licèt dicat Bal.hic ſentire contrarium, cogitat tamen ſuper vtroque.¶Circa tertiam partem gloſ. dum dicit, duodecimam partem hæreditatis computari in Trebel. quæ detrahitur ex voluntate teſtatoris,ſecus ſi contra voluntatem, ꝙ eſt ſemper,quando teſtator non expreſsè permittit. nā hoc quod dicit gl.de duodecima parte,fuit caſuale,in d.l.Titia. ibi enim frater fuit inſtitutus in tertia parte hæreditatis,quæ facit quatuor vncias,ibi deciditur,quòd ſi falcidiā detrahit ex volūtate teſtatoris, ꝙ in falcidiam computat quartam partem, quæ eſt vna vncia, & eſt duodecima pars totius hæreditatis, ſed congruentius dixiſſet gl.ꝙ ſi Falcidia,vel Treb. detrahitur ex voluntate teſtatoris, tunc computatur ſolùm quarta pars partis,quam hæres habuit à teſtatore,aliàs computat oēs vncias,quas habuit,rō diuerſitatis,quia fauorabilior eſt Treb.vel Falcid.quæ detrahitur ex voluntate teſtatoris, quā quæ cōtra, vel præter voluntatem.d.l.Titia.ff.ad leg.falc. ¶ Item dum gl.
6 concludit,† ꝙ ſi prius ſint facta prælegata hæredi,& poſtea grauatus ſit fideicom.ꝙ ſi grauatus eſt ſimpliciter,vt reſtituat portionem, veniunt ēt prælegata, ſecus ſi ſit grauatus reſtituere hæreditatem vel portionem hæreditatis.iurib.alleg. in gl. quia
7 aliud eſt prælegatum,aliud hæreditas.† intellige niſi eſſet poſitum ſignum vniuerſale quicquid vel ſimile,ita tex.iſte in verbo quicquid ex hæreditate. Secundò limita, niſi hæres eſſet grauatus reſtituere filio teſtatoris,quia indiſtinctè veniunt prę legata,quibuſcunque verbis vtatur teſtator,tex.eſt ad hoc notan.perpetuò ſecundum Bart.ibi,in l.liberto. §. filium.ff.de annu.leg.Tertiò limita,niſi talia prælegata abſorberent quaſi totum patrimonium,ita ꝙ reſtitutio fideicommiſ. eſſet quodāmodo inanis,niſi prælegata venirent. tex. eſt ſingularis in d. l. quid ergo.la ſeconda.in fi.cum glo.vbi Bar.& Mod.notant.& Bal.ff.de leg.1.& Bal. hic, quia tamen cōtra iſtud vltimum videtur fortiter obſtare tex.in d.l.Marcellus.§.quidam in verbo, maximam partem.ff.ad Treb.ideo intellige & declara, prout intelligit Bar.in d.§.quidam.vbi alij poſt eum.

SVMMARIVM.

1 *Si ſit factum ſtatutum,quòd banniti debeant rebanniri per quoſdam, an poterunt impunè offendi, antequam bannum ſit cancellatum. & nu.5.6.7.& 8.*
2 *Si ſtatuto caueatur,quòd condemnati in pœnam pro maleficio poſſint ante ſolutionem pœnæ impunè offendi,an poterit impunè offendi, qui ſoluit pœnam,ſed tamen adhuc non eſt cancellatus.*
3 *Si capitulis pacis actum ſit,quòd banniti rebannientur, & eorum condemnationes, & banna caſſentur, non requiritur,quòd de facto cancellentur ex libris, ſed ſatis eſt, quòd declarentur habiti pro cancellatis.*
8 *Rebannitus poteſt impunè occidi,donec actualiter ſit cancellatus,fallit tamen tribus modis.*
9 *Ex fideicom.liberationis relicto debitori in minus ſolenni voluntate, an quæratur debitori exceptio.*
10 *Ex teſtamento non ſolenni oritur naturalis obligatio.*
11 *Debitor,cui relicta eſt liberatio à teſtatore,poteſt cogere hæredem creditoris,vt eum per acceptilationem liberet.*

LEX XII.

SI creditoris. Ex legato liberationis facto per creditorem debitori paratur exceptio reo,etiam ante liberationem conceſſam.h.d. Dubium faciebat,cū debitor nondum eſſet liberatus,videbatur, ꝙ cū reo poſſet in effectu agi, contrarium tamen deciditur hic,quia licèt mero iure ſit obligatus,tamen quia de proximo liberandus eſt, habetur pro liberato.l.pe.ff.de teſta.milit.Adde,quod habetur in l.ſi non ſortem.§.adeo.ff.de condi.indeb.& in l.ſi intra.ff. de pac.¶Et facit iſte tex.ſecundum Bal.ad deciſionem.q.ſi ſit factum ſtatu-
1 tum,† ꝙ banniti debeant rebanniri per quoſdam, an antequā bannum ſit cancellatum,poterunt impunè offendi ex forma ſtatuti,& determinat, ꝙ non, eo quia tale bannum reputatur inefficax,nam ſi ageretur ex eo, obſtaret exceptio, per iſtum text.idem ſequitur Paul.hic, qui dicit, ꝙ ſi deliberatum ſit, ꝙ banniti rebanniantur,ꝙ etiam antequam de.banno cancellētur,non tamen poterunt ex forma ſtatuti impunè offendi, qa ex quo de proximo ſunt rebanniendi, habentur pro rebanni-
2 tis.l.pen.de teſt.mili.† Adde pro iſta deciſ.bene facere, ꝙ decidit Io.And.in addi.Spe.in tit.de oblig.& ſolu.ſuper rub. in fin. vbi quærit,ſtatuto ciuitatis cauetur, quòd condemnati in pœna pro maleficio poſſint ante ſolutionem pœnæ impunè offendi, contingit, ꝙ aliquis condemnatus pro pœna maleficij ſoluit talem pœnam, & de ſolutione conſtat per publicū inſtrumentum,condemnatio tamen adhuc vigebat,nō cancellata nec ſubſcripta, an talem offendens ſit puniendus? refert quendam Doctorem determinaſſe,ꝙ ipſe offendens non puniatur pœna ordinaria, quæ requirit dolum. l. in l.Cornelia.ff. ad l.Corn.de Sica.ſed bene puniri debet alia pœna arbitrio iu-
3 dicis.† Ad idem facit,quod decidit Bart.in l.emptor. §.Lucius. in fi.ff.de pact.quòd ſi in capitulis pacis actum ſit, ꝙ bāniti rebanniantur, & eorum condemnationes, & banna caſſentur, quòd non requiritur,ꝙ de facto cancellentur ex libris,ſatis eſt, quòd declarentur habiti pro cancellatis,per illum tex.in verbo pro cancellato habebitur,& per l.nihil intereſt.ff.de adim. leg.& licèt Bar.in d.l.Lucius.non clarè determinet,tamen hoc expreſsè firmant Ang.& Imo.in l.1.in fi.ff.de his, quæ in teſta-
4 delen.† Iſtis omnibus non obſtantibus teneo,quod ſtante ſtatuto in ciuitate, quòd communiter vbique viget, quòd bannitus poſſit impunè occidi, quòd ſi quis ſit bannitus, dato quòd poſteà ſit rebannitus, ſi non ſit actualiter cancellatus de banno,quòd adhuc poſſit impunè occidi, niſi probaret de ſcientia occiſoris,qui ſciret bannum fuiſſe remiſſum,& ita iſtis diebus allegaui in defenſionem duorum nobilium ſcholarium, contra quos inquirebatur de occiſo, ita in terminis decidunt Iacob.But.& Bald.in l.de ætate.§.ex cauſa.ff. de interrog.actio. vbi dicit Bald.quòd ille tex. allegatur pro offendente rebannitum,ſed nondum cancellatum de banno, quòd ille ſit excuſatus propter authoritatem ſcripturæ,& ſubdit Bal. quòd iſta
5 eſt ipſa veritas.Idem tenet Bald.† in l.Labeo.§.1.in fi. ff. de pactis. vbi decidit, ꝙ licèt quis ſoluerit bannum, tamen niſi ſit cancellatus de libro bannitorum, poteſt adhuc impunè offendi,& occidi.Ideo ſecundum eum ſis cautus,vt ſtatim facta ſo-
6 lutione facias eum cancellari de lib.bannito, † vt ibi plenius ꝑ eum.Idem decidit Pau.in l.ſi duo.ff.de acquiren.hæredita. vbi formaliter decidit,quòd ſi quis occidat bannitum,qui in ciuitate erat rebannitus,non tamen adhuc erat cancellatus de bāno,quòd iſte occidens non poſſit,nec debeat puniri,quia ſufficit, ꝙ ille eſſet deſcriptus in lib. bannitorū, nam tunc excuſatur occidens authoritate publicæ ſcripturæ, vt ibi per eum
7 plenè.† Idem tenet Alber.in tracta.ſuo ſtatu.in vltim. par. vbi tractat materiam bannitorum.in quæſtio.34. incip. tranſeundo ad 2.quæſtio.vbi refert ſe de facto obtinuiſſe in quæſtione, in qua quidam bannitus fuerat affidatus ad certum tempus per magnificum Dom.Azo.dominum Pergami,cuius fidentia non erat ſcripta iuxta bannum,nec erat notoria, nec publicata,nec proclamata, contigit, quòd talis bannitus ſic affidatus fuit occiſus,& occiſor fuit captus,dicit Alber.ſe obtinuiſſe liberationem talis occiſoris per plura,vt ibi per eum, & iſtam partem contra Bald.& Pau.hic tenent Imo.& Alexan.in l.huiuſmodi.§.ſi ita legatum cui.de leg.1.& notabilius Alexand. in conſi.65.in 3.volum.incip.attenta diſpoſitione ſtatuti.in 3. colum & ſequen.vbi reſpondet ad authoritatem Bald.hic, quòd Bal.loquatur,quando ex diſpoſitione ſtatuti fuerat ordinatū, quòd banniti debeant rebanniri, vnde diſpoſitio ſtatuti non potuit probabiliter ignorari per ſubditos, vt notat Barto.in l. quòd Nerua.ff.depoſi. dum quærit, an lata culpa ſit ignorare leges vel ſtatuta. & Bar.& Bald. in l.1.vbi dixi.ſupra de ſumma
8 Trin.& in l.antepen.ſupra de legib.† Et ex iſta ſolutione habes primam limitationem ad concluſionem quam feci, quòd rebannitus poſſit impunè occidi, donec actualiter ſit cancellatus,propter probabilem ignorantiam,quia iſtud limitatur,niſi per ſtatutum loci ordinatum ſit de rebanniendo bānitos. ¶Secundò limita dictam concluſionem non procedere, quando rebannitus,dato, quòd non ſit actualiter cancellatus de banno,tamen per ſolenne inſtrumentum poſitum in archiuo publico apparet per eum fuiſſe actualiter ſolutam tantam pecu-

Source : BIU Cujas

niam, per quam erat in banno poſitus, & qua ſoluta eximitur à banno, quia tunc non dicitur amplius figuraliter, nec ſubſtã tialiter bannitus, ſecundum Bal. & Cuman. in d.l.huiuſmodi. §.ſi ita legatum cui.iſtud tamen vltimum limitat Imo. ibi, vt procedat, ſi iuxta bannum facta ſit mentio de ſolutione, aliàs tenet, quòd adhuc occidens non veniat puniendus, cùm adhuc poſſit probabiliter ignorare, dato, quòd inſtrumentum ſit poſitum in archiuo pub. quod vltimum bene no. quia maximi momenti eſt, ſi verum eſt. ¶ Tertiò ſing. limita ſecundum Saly. in l. nullus. s̃. de iudæ. vbi per illum text. ad literam decidit, ꝙ ſi quis ſit bannitus, ſed tolleratur in ciuitate, vt maneat, dato, ꝙ nõ ſit cancellatus de banno, tamen iſte non poſſit impunè occidi, quia iſta tollerantia, vt permaneat in ciuitate, ſecuritatem ei præſtat, per illum tex. & iſtam deciſionem Salyc. ſequitur Io. de Ana. in c. ſicut. in 5. col. de iudæis. dicens eſſe ſingulare dictum, & quod vidit ſeruare Bono. idẽ ſequitur Alex. in conſi. 1. in 2. vol. incip. circa primum dubium primò argui-
9 tur. in vlt. col. nec legi contradicentem in hoc. ¶† Quarto not. ex iſto tex. dum dicit de liberatione relicta debitori in teſtamẽto, & requirit, ꝙ tale teſtamentum ſit ſolenne, ibi, ſolenniter. nam vult iſte text. à contrario vnum, quòd videtur mirabile, quòd ex fideicommiſſ. liberationis relicto debitori in minus ſolenni voluntate, non quæratur debitori exceptio, nam exceptio quæritur, quando liberatio eſt relicta in ſolenni volũ
10 tate. contra iſtum tex. opponitur. † nam *ſecundum magis commu-*
* *nem* [a] *ſententiam* ex teſtamento non ſolẽni oritur naturalis ob-
a ligatio. l. fi. ff. de reb. dub. l. in teſt. ff. de fideicommiſ. liber. & l. fi. inducendo, vt per Bal. & Ang. hic. ſ̃. ad l. falc. ita tenent Bart. & Citramontani in l. cũ quis. s̃. de iur. & fac. ign. & in l. eleganter. ff. de condi. indeb. Cano. in c. fi. de ſol. ſi ita eſt, ergo facilius ex teſtamento non ſolenni debet induci naturalis obligatio ad liberandum, per regulam l. fauorabiliores. ff. de regu. iur. & l. Arrianus. ff. de act. & oblig. Item cùm ex teſtamento minus ſolẽni oriatur naturalis obligatio, & naturalis obligatio de per ſe eſt potens ad excipiendum, & ad retinendum. l. Stichum, aut Pamphilum. §. naturalis. ff. de ſolu. no. in l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. dixi in l. ex hoc iure. ff. de iuſt. & iur. quare ergo in iſto tex. ex vltima voluntate non ſolenni non debet ſaltem exceptio parari debitori virtute naturalis obligationis de non petendo, cauſata ex inutili teſtamento? cogita, quia licèt videatur dubitabile, poteſt tamen reſponderi, ſi cogitabis, &
11 aliqualiter pungit Fulgo. hic. ¶† Vltimò no. ex iſto text. iuncta gl. quòd debitor, cui relicta eſt liberatio à teſtatore, poteſt cogere hæredem creditoris, vt eum per accep. libere t. l. 4. §. nũc de effectu. alleg. in gl. ſecus eſt in contractib. ſecundum Salyc. hic, in quib. ſi creditor promiſit liberare debitorem, non cogitur eum per accepti. liberare, ſed ſolùm cogitur facere ſibi inſtrumentum liberationis. l. plures apochis. C. de fide inſtru. Ratio diuerſ. eſt, quia in contractibus imputandum eſt contrahẽti, quare. l. apertius non dixit. l. veterib. ff. de pac. ſed in vlt. volũ. præſumitur teſtatorem mortis cogitatione turbatum per obliuionem omiſiſſe. l. hac conſultiſſima. §. at cum humana fragilitas. s̃. qui teſta. fac. poſſ.

ADDITIO.

a ¶Magis communem. Adde, ꝙ hanc ſequitur, & communem dicit Clar. §. teſtamentum. q. 90. ver. ſi præterea. & vide, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. fideicommiſſum. ff. de condi. indebi. in l. lecta. col. 8. in princ. ff. ſi cer. pe. ta. in l. interdũ. colum. 4. ff. de condi. indebi. Didac. & alij in c. cùm eſſes. de teſta. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Liberatio de ratione reddenda poteſt relinqui altero de tribus modis.*
2 *Licèt teſtator poſſit remittere tutori confectionem inuentarij, non tamen poteſt eam remittere hæredi.*

LEX XVIII.

QVm neceſſitatem. Teſtator poteſt remittere onus rationis reddendæ de adminiſtratione præterita. hoc dicit. Dubium faciebat, ſi pönas caſum in adulto ſine authoritate curatoris, & decreto iudicis non poſſet talem liberationem inter viuos facere. l. ſi curatorem habens. C. de in integ. reſti. minorum. quo tamen nõ obſtante contrarium hic deciditur, & ratio decidendi eſt, quia licèt adultus habens curatorem non poſſit inter viuos diſponere ſolus, tamen in vlt. voluntate poteſt teſtari ſolus, & diſponere, prout vult. l. Aurelio. §. Caius. ff. de lib. leg. nec poteſt dici læſus, ita ꝙ in integrum reſtituatur, cũ poſſit vltimam voluntatem facere, & reuocare, vt dixi in l. ſi frater. s̃. qui teſta. fac. poſ.
1 ¶†† Adde ad tex. ꝙ liberatio de ratione reddẽda poteſt relinqui altero de trib. modis. Primò poteſt relinqui à præteritis. i. pro adminiſtratione iam prẽterita, & de iſta loquitur iſta. l. & quid veniat in tali legato remiſſionis, tangit gl. hic aliquid, ſed vide Bar. in l. Aurelio. §. Caius. ff. de lib. leg. dixi poſt Bal. & alios in l. ſub prætextu ſpecierum. s̃. de tranſac. no. tamen ꝙ in tutorib.
a vel cura. minorum licèt poſſit relinqui liberatio [a] rõnis reddẽdæ à tutela præterita, tamen de futura nõ poſſit legari talis remiſſio per patrem directò, quia inuitaret tutorem ad delinquendum. ſ̃ l. conuenire. ff. de pac. do. Dy. tamen conſuluit, ꝙ etiam de tutela futura poſſit liberatio per indirectũ relinqui, hoc modo, quia pater pupilli dicit in teſtõ ſe relinquere remiſſionem reddendæ rõnis tutori, & ſi apparuerit aliquid in futurum ſibi debere, illud totum ſibi legat, per l. ſi quis rõnes. ff. de lib. leg. Saly. hic determinat contrarium, & no. eius deciſionẽ, quia non inuenio tactam per alium, q̃ per Saly. hic, refert ſe cõ ſuluiſſe contrarium per d.l. quidam decedens. de admi. tuto. & ne inuitetur de futuro tutor ad delinquendum, & ꝑ quatuor alias rõnes, vt hic per eum, & ſi dicas, quid operabuntur talia verba teſtatoris? Rñdet Saly. ꝙ operabuntur, vt ſolũ ſcrupuloſa inquiſitio rõnis intelligatur tali tutori remiſſa, ſ̃m glo. in d.l. quidam decedens. in verbo, ſenſerit. & per iſta ſuccurritur pupillis ſ̃ fraudes tutorum. Adde Alex. in conſi. 62. in 4. vol. inci. ſereniſſimus. Secundò principaliter poteſt legari liberatio ſup futuris, nam licèt tutor inuentarium conficere teneatur, tamẽ põt teſtator in teſtõ remittere tutori confectionem inuentarij, & talis tutor appellat̃ analogiſta, ab à, ꝙ eſt ſine, & logos, ꝙ eſt rõ. d.l. quidam decedens. ff. de admin. tut. l. fina. §. illo. vbi Bar. & alij. C. arbi. tut. & l. cùm tale. §. Titius. & ibi Bal. de cond. & demon. hoc limitat Ang. in conſi. 144. inci. reuocatur in dubium. in fi. vbi dicit, ꝙ licèt pater in teſtõ remiſerit tutori confectionem inuentarij, ſi tñ tutor videat̃ aliqua rõne ſuſpectus, põt iudex cogere tutorem, vt inuentarium conficiat, per l. vti-
2 litatem. de confir. tut. Adde tñ, † ꝙ licèt teſtator poſſit remittere tutori confectionem inuentarij, tñ hæredi non põt. l. fi. §. cũ igitur. vbi Bal. s̃. de iure delib. notant Bar. & alij in l. nemo põt. ff. de leg. 1. vbi rõnem diuerſitatis aſſignant. Quod vltimum limita, ꝙ teſtator non poſſit remittere hæredi confectionẽ inuentarij, verum eſt quo ad præiudicium creditorum hæreditariorum, qui tractant de damno. l. fi. ver. pen. s̃. de codicil. ſed in præiudicium legatariorum, vel fideicom. qui tractant de lucro, bene poſſet teſtator hæredi remittere confectionem inuẽtarij, ſicut eis potuiſſet tantominus legare. l. videamus. §. iurare. ff. de in litem iurãn. ſ̃m Pau. in d.l. nemo põt. quem ſequitur Alex. in conſi. 124. inci. proſpectis his, quæ in themate &c. in 1. vol. ¶ Tertiò põt legari liberatio à præteritis, & futuris ſimul. l. at qui natura. § Scæuola. ff. de neg. geſt. & operatur nunc talis remiſſio reſpectu futurorum. dic, vt per Bar. hic.

ADDITIO.

a ¶Liberatio. Adde, quòd ſi tutori legetur omne id, in quo tutelæ occaſione illum condemnari contigerit, per l. ſi quis rationes. ff. de libe. leg. tale remediũ non defendet tutorem ab his, quę dolo fecerit, quia dolus futurus remitti non poteſt. l. ſi vnus. §. illud. ff. de pac. & q̃d tale remedium non profit quantum ad geſta per dolum, & reſtitutionem reliquorum, cõmunem dicit Bart. conſi. 48. col. 3. lib. 2. Dec. conſi. 178. nu. 3. proderit tamen. d. remedium tutori, ne poſſit ex culpa conueniri, vel ex dolo præſumpto. Dec. d. conſi. Quod autem nec directè, nec indirectè. in vlt. vol. dolus futurus remitti poſſit, no. Bar. in l. Aurelio. §. Caius. col. vlt. ff. de lib. leg. refert, & declarat Dilec. de arte teſt. tit. 7. cau. 2. nu. 3. de quo vide, quæ ſcribit Aym. conſi. 193. num. 9. Alciat. tract. præſump. regu. 1. prę ſump. 6. Ferat. caut. 51. Alex. conſi. 45. col. 1. lib. 1. conſi. 54. libro 2. Rol. conſi. 49. lib. 1. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Vltima volun. teſtatoris ſolennis præualet, & derogat præcedentib.*
2 *Relictum ab adminiſtratore intelligitur relictum ab eo, quem adminiſtrat.*

LEX XIX.

LAri. Poſterior, & vltima voluntas præualet. hoc primò. & relictum à tutore videtur relictum à pupillo. hoc ſecundò. cum l. ſequenti. & iſtas. ll. non legunt Alber. nec Pau. hic. ¶† Ex l. clari.
1 no. quòd vltima voluntas teſtatoris ſolennis præualet, & derogat præcedentibus. Idem eſt in contractibus, & in vltimis volun. & in quacunque materia, vt dixi in l. pacta nouiſſima. s̃. de pact. vbi ad iſtam regu. addidi multa ſimilia, de quibus etiam

per

Source : BIU Cujas

per Bald.hic.intellige tamen,niſi prȩcedens vlti.volun.haberet clauſulam derogatoriam.l.ſi quis in principio teſtamenti.ff.de leg.3.& ibi dedi quinque intellectus ad l.ſancimus.s̃.de teſt.qñ verò præcedentes vltimæ volun.ſunt ſimpliciter factæ,regula eſt,quòd vltima attenditur,& illa omnibus derogat,ideo in teſtamentis poſterior,& vlt.volun. habet clauſulam derogatoriam.ſ.reuocans,& caſſans omne aliud teſtamentum, & ideo ſecundum Docto.ſuperflua eſt illa clauſula notariorum,quia notarij ſemper ponunt in teſtamẽtis caſſans,& annullans omne aliud teſtamentum.l.ſancimus.in verbo ipſo iure. s̃. de teſta.& §.pe.inſti.quib.mod.teſt.infir.& Bal.in l. fina. in 5. q.s̃.de edi.diui Adr.tollen.eodem modo , & fortiùs idem eſt in contractib.in quib.non eſt neceſſe apponere clauſulam reuocantem,& caſſantem omnes alios contractus præcedentes, nã eo ipſo,ꝙ partes faciunt vltimum contractum, intelliguntur ipſo iure annullare,& caſſare ſuper illa re celebrata.text. eſt quẽ ad hoc ibi Bald.dicit ſingu.in c. 1.de tranſact.¶Ex l. etiam.no.
2 † quòd quãdo quid relinquitur ab adminiſtratore,intelligitur relictum ab eo quem adminiſtr.Dubium faciebat in hac. l.nã videbatur,ꝙ teſtator non poterat à tutore fideicom.relinquere,quia quem non honoro,grauare non poſſum.l.ab eo. s̃.eo. ſed teſtator non honorauit tutorem aliquo commodo pecuniario,imò potius grauauit onere tutelæ.l.tria onera. cũ ſimil. ff.de excuſ. tuto. contrarium deciditur in hac.l.nam obiectũ procederet,quando fideicom.eſſet præſtandum ab ipſo tutore in effectu,ſed hic licèt fideicom.ſit relictum à tutore, debet tamen à pupillo præſtari,à quo intelligitur relictum , ſicut qñ fideicommiſſum relinquitur ab executore vlt.volun.nam intelligitur relictum , vt executor poſſit ex reb. hæredi. ſoluere, quia repræſentans alium ratione officij, continet ſuum repræſentatum in onere.l.peto.§.mater.de leg. 2.& l.oſſa.in fin. ff.de relig.& ſump.fune. Iaſon Papiæ.

LEX XXI.

SI in perſona. Fideicõmiſ. vniuerſale poſt diem cedentẽ nõ agnitum,tranſmittitur in quemlibet ſucceſſorem, quod peti non potuit,ſi idem fuerit hæres fideicõ. & eius à quo relictum eſt.h.d.Et vltra gloſſ. clarius dic. Caſus. Auus cuiuſdam poſthumi nepotes inſtituit hæredes,& grauauit reciprocè fideicom.ꝙ altero eorum decedente ſine liberis portio deueniat ad alium ſuperſtitem,mortuus eſt patruus ſine liberis,& ſic venit dies fideicom.iſte patruus vxorem ſuam hæredem inſtituit, nunc poſthumus mortuo patre petit ab vxore patrui fideicom.quæ opponit,ꝙ ſibi deberi non poteſt, cũ non eſſet in rerum natura tempore cedentis fideicom.contrarium deciditur,quia ſatis eſt,quòd dies fideicom. purificatus ſit in vita patris,nam tunc pater tranſmittit non ſolùm ad filium poſthumum,ſed etiam ad quoſcunque. Subdit tamen tex.ꝙ ſi poſthumus ſit hæres patrui ſui,intellige ab inteſta. vel etiam ex teſtamento,tunc tranſmittitur fideicomm. & debet hæreditas vendicari ab vxore,ſi illa poſſidet.

LEX XXII.

ET in epiſtola. Fideicõmiſſum. poteſt relinqui in quacunque ſcriptura,& etiam nutu.h.d.& pro hoc ꝙ nutu poſſit relinqui,eſt etiam tex.in l.nutu.ff.de lega.3 per quam Ang.ſingul.in l.pe.s̃.de leg.& in lect.Floren.ponit ſing.limitationem ad glo.in l.Lucius.ff.de hære.inſti. vt retuli in d.l.pen. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio naturalis an oriatur ex teſtamento non ſolenni.*

LEX XXIII.

SI veritas. Ex vltima volun.non ſolẽni hæres non cogitur legata ſoluere, niſi tranſigendo,vel promittendo ſe aſtrinxerit, fallit in caſu.l.1.vbi dixi.s̃.eo. & in caſu. l.fi.vbi dicet. s̃.eo.nota diligenter tex.in verbo,ſtipulantib.promiſiſti. hic eſſe fortem textum ſubtiliter intuenti, † ꝙ ex teſtõ non ſolenni
1 * non oritur naturalis obligatio, ꝙ eſt contra *magis communem ſententiam* Bar.& Doc in l.cùm quis.s̃.de iu.& fac. igno. & in l. 1.ff.de condi.indeb.Imo.in c.fi.de ſolu.quod iſte text.probet s̃ communem ſnĩam , ꝙ ex teſtõ minus ſolenni non inducitur naturalis obligatio,ſic induco, quia ſi legatum vel fideicõmiſ. relictum in vlti.volun.non ſolenni,eſſet debitum naturaliter, ſufficeret pactum nudum hæredis,per quod induceretur conſtitutum.l.1.§.debitum.ff.de conſti.pecu.& tamen iſte text. in verbo,ſtipulantib.dum requirit ſtipulationem , probat contrarium,nec dicas hic denotari contingentiam facti, quia fieret violentia ad text. vnde per iſtum text. aut deſtruitur communis opin. Docto. quam prædixi , quòd ex teſtamento non ſolenni non oriatur naturalis obligatio , aut ſi illa opi. eſt vera,deſtruitur per iſtum tex.¶Alia regula,quæ habet,ꝙ vbi prȩcedit debitum naturaliter tantum , ſi illud idem pacto nudo promittatur à debitore,vel ab alio,inducitur conſtitutum, ex
a quo pacto nudo oritur actio a de conſtituta . iſtam regulam tradunt Hoſt.& Cano.in c.Quintauallis. de iureiur.& in c.pertuas.de arbi.Raph.in rubr.ff.de verb.obl.Alex.in l.legem. s̃. de pac.Matheſ.in no.26.contra illam regulam eſt tex.hic, quia ſi ex inutili teſtamento legatum relictum ſaltem naturaliter deberetur,certè ſufficere deberet promiſſio hæredis facta pacto nudo,& tamen tex.requirit ſtipulationem, prout etiam requirit tex.in l.ſi pacto quo pœnam , quẽ ibi ad hoc ſoleo ponderare contra prædictam regulam . ſupra de pact. cogita de reſponſo. ¶ Item pondera, quòd per eundem text.confunditur alia regula,quam not.Bald.& Ang.in l.fin.per illum tex. C. ad legem falc. vbi dicunt , ꝙ quando præcedit naturalis obligatio tantum , ſecunda naturalis obligatio ſine ſtipulatione eſt potens ad agendum , & propterea intelligunt illum textum in verbo , promiſerit , etiam pacto nudo , refragatur iſte text. in verbo ſtipulantibus promiſiſti . inducendo vt ſupra. Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶Actio. Adde Bar.in l. fideiuſſor obligari.in §.qui certo. ff. de fideiuſ. in l. iuriſgen.in § quinimo.ff.de pac.Bal.in Auth.ad hoc.C.de vſur. Ang.in repe.l.ſi certis annis.C.de pact.Salyc.in l.legem.C.de pact.Inno.in c.nouit.de iudic. Archid.in cap.ſunt nonnulli.1.q. 1. Dyn. in regula non eſt obligatorium. de reg.iur.lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Hæres, qui tenetur exhibere legatario inſtrumentum acquiſitionis rei legatæ,intelligitur ſi illud habeat.*

2 *Mercator,qui fecit mihi literas cambij , ſi in itinere illas perdidi,an teneatur mihi reddere pecuniam,etiam non reſtitutis literis cambij.*

3 *Creditor,qui tenetur reddere debitori inſtrumentum debiti, ſi illud perdidit,ſufficit,quòd faciat ei inſtrumentum liberationis.*

4 *Inſtrumentum liberationis factum debitori per creditorem eſt in totum ipſius debitoris ideo notarius non poſſet illud reſtituere creditori, niſi debitore requirente.*

LEX XXIIII.

INſtrumenta. Hæres non tenetur legatarijs,vel fideicom. præſtare inſtrumentum originale rei legatæ, ſed bene debet cauere de exhibendo, qñ opus fuerit.
1 hoc dicit.& no.iſtum caſum.¶†In tex.ibi,in fi.ſi habeant.à cõtrario ſenſu probat iſte tex.quòd hæres , qui tenetur exhibere legatario,vel fideicom. inſtrumentum acquiſitionis , quando expedit legatario,intelligitur,ſi tale inſtrumentum habeat,ſed ſi non habeat,quia perdidit,non tenetur exhibere , vnde facit iſte text.ꝙ ſi creditor promiſerit debitori,quòd quãdo ſoluet, oſtendet ſibi inſtrumentum debiti cancellatum,pone,debitor pecuniam exhibet,ſed vult inſtrumentum cancellatum , ſed creditor non poteſt,quia perdidit,non tenetur,& ſatis eſt,ꝙ faciat ſibi inſtrm cautionis , & liberationis. text. eſt in l. huiuſ-
2 modi.§.ſi ita legatum cui.ff.de leg.1.¶†Item facit iſte tex. ſecũdum Bal.& multum no. quia fortè non habes alibi in ſpecie, ꝙ ſi mercator fecit mihi literas cambij,pone, ꝙ in itinere perdidi literas,peto à mercatore pecunias meas , ille recuſat,niſi reddam literas cãbij,ego dico eas perdidiſſe,determinat Bald. ꝙ mercator tenetur mihi reddere pecuniam , & ſatis eſt,ꝙ ſibi faciam inſtrm cautionis per hanc.l.& hoc ſequitur Pau. de
3 Caſt.hic in fi.qui dicit hoc eſſe quotidianum.† Adde Bald.in l. pecuniæ.per illum tex.quem ad hoc no.C. de ſol. vbi decidit, ꝙ ſi creditor debitori ſoluenti teneatur reddere inſtrm cancellatum,ꝙ ſi perdidit,ſufficit,ꝙ reddat ęquipollens,& ſic faciat inſtrm liberationis,& dicit de hoc eſſe text. in d. l. huiuſmodi. §. ſi ita legatum cui. & dicit hoc facere contra fraudes, quæ quotidie occurrunt in debitorib.obligatis p apodiſſam,q non tenentur ſoluere,niſi apodiſſa reſtituatur,quia ea perdita ſufficit æq pollens,ꝙ dicit eſſe valde quotidianũ. ¶Gl.in verbo,in-

ſtrumenta, quia timore taciti contrarij reſtringit tex. opponit, nam inſtrumenta debent eſſe penes illum, ad quem pertinent. l. ſi quis ex argentarijs. §. pertinere. ff. de eden. ſed iſta prædia ptinent ad fideicommiſ. ergo inſtrumenta debent eſſe penes fideicommiſ. ſeu legatarium, non penes hæredem. glo. vt euitet iſtud contrarium, reſtringit tex. vt loquatur, quãdo prædia fuerunt ſolùm relicta in parte, vnde cùm alia pars ſpectet ad hæredem, tanq̃ penes digniorem inſtrumenta ſtare debent. l. procurator. s̃. de eden. Iſta ſol. diuinat, & reſtringit iſtum text. Item videtur contra verba literæ ibi, prædiorum. nam tex. indefinitè loquendo æquipollet vniuerſali. l. ſi plurib. vbi Bar. ff. de leg. 2. vnde reſpondent Doc. q̃ ideo inſtrumenta debent remanere penes hæredem, quia eius intereſt in omnib. caſib. in quib. hæres tenetur legatarijs, vel fideicom. de euictione, qui caſus notantur in l. ſi domus. §. de euictione. ff. de lega. 1. vel ẽt ſi hæres non tenetur de euictione, vt poſſit per inſtr̃a oſtendere, qualiter teſtator credebat tales res legatas eſſe ſuas, ita q̃ hę res non tenebitur ad æſtimationem iuxta. l. cùm rem alienam. vbi dixi. s̃. de leg. ¶ Glo. in verbo non habent. diuiditur in duas partes prin. In prima aſſignat duplicem rationem ad tex. In ſecunda oppo. contra tex. & dupliciter ſol. Secunda ibi, ſed contra. j̃. de lib. cau. In fin. gl. Iſta vlt. ſol. inquantum reſpondendo ad l. ſicut datam. dicit q̃ inſtrumẽtum manumiſſionis, & manumiſſi, poteſt dupliciter intelligi, q̃ ibi inſtrumentum erat omnino manumiſſi, quia manumiſſus illud redemit à notario ſuis expenſis, & iſto modo tex. ille paru am dubitationem haberet. Secundò modo poteſt intelligi, q̃ inſtrumentũ erat in totum manumiſſi, & ſic ſerui, quia hæres vel alius non poterat prætendere intereſſe in tali inſtrumento, & iſto modo intel
* ligunt Barto. *& communiter alij Doc.* †Et iſto modo intelligendo no. Bar. q̃ inſtrumentum cautionis, ſeu liberationis factum debitori per creditorem, in totum dicitur ſpectare ad debitorẽ, ideo notarius non poſſet creditori dare in formam publicã, niſi debitore requirente, & cum deciſione Bar. tranſeunt Fulg. & Pau. de Caſt. & intellige deciſionem Bart. quando creditor ex tali inſtrumento quitationis, ſeu liberationis facto debitori, non poſſet prætendere intereſſe probabile, aliàs eo cuius intereſt iurante de calumnia, tenetur ille exhibere, ſecundũ Ang. hic. idem no. Bar. & Bal. in l. plures apochis per illum tex. C. de fide inſtru. & gl. & Bar. in l. prætor. §. 1. ff. de eden. & Bar. in l. 1. §. editiones, eod. tit. Iaſon Papiæ.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator poteſt legare res hæredum, ſicut ſuas proprias, tamen dominium earum non tranſit ipſo iure in lega. ſicut tranſit dominium rerum teſtatoris. nu. 2.*

LEX XXV.

1 HÆredum. †Teſtator poteſt legare res hęredũ ſicut ſuas proprias. h. d. & cogita rationem dubitandi, cũ iſta ſit trita regula. l. vnum ex familia. §. ſi rem. ff. de leg. 2. no. in l. ſerui electione. §. 1. & 2. & in l. ſi ſeruus Titij. vbi Barto. ff. de leg. 1. ideo iſte tex. in fi. dicit non ambigitur. Iſtam regulam amplia, vt procedat non ſolùm de iure ciuili, ſed ẽt de iure cano. Ita ampliat Inn. in c. filius. in vltimo no. de teſta. nam licèt ius can. diſcrepet à iure ciui. quando teſtator legat rem tertij. d. c. filius. & dixi in l. cũ rem alienam. s̃. de leg. tamen quando legatur res propria hæredis, non eſt diſcrepantia inter ius canonicum, & ius ciuile. ¶ Secundò amplia iſtam regulam, q̃ quemadm. teſtator poteſt legare rem hæredis ſicut ſuam, ita etiam poteſt alteri obligare, ſecundum Pet. & Cy. in l. aſſiduis. s̃. qui potio. in pig. hab. & ibi no. Bal. qui dicit, q̃ iſte punctus non eſt alibi, & idem Bal. in l. 1. in vlt. col. ff. ſolu. matr. Alex. in conſi. 34. incip.
2 viſo themate, & ſcripturis. in 3. col. in 6. vol. ¶ †Nunc pro limitatione aduerte, quia differentia eſt, an teſtator leget rem propriam, an rem hæredis, quia primo caſu tranſit ipſo iure dominium rei legatæ in legatarium. l. à Titio. in fi. ff. de fur. Secundò caſu, quando legatur res hæredis non tranſit ipſo iure dñium in legatarium, ſed quando traditur tes. ita tenet gl. approbata in l. Papinianus. ff. de ſeru. tit. generali. cum ſuis cõcor. quamuis gl. contrarium tenuerit. in l. 2. j̃. tit. 1.

SVMMARIVM.

1 *Repudiatione legatarij, vel fideicom. perditur legatum.*
2 *Repudiatione patris, cuius filio factum eſt legatum, an perdatur legatum.*
3 *An legatum factum monacho poſſit per ſolum Abbatem repudiari.*

LEX XXVI.

1 LEX repudiatione. †Repudiatione legatarij,
2 vel fideicommiſ. perditur legatum, †ſed repudiatione patris, cuius filio factum ſit legatum, non. Contra ſecundam partem tex. facit: nam legatum relictum filiofa. iſto iure Codi. acquirebatur in totum patri, ergo videtur, q̃ repudiatio patris, cui acquiritur legatum, debeat præiudicare, ſicut, quando factum eſt ſeruo, domini repudiatio præiudicat. l. legatum ſeruo. ff. de leg. 1. ideo gl. fi. intelligit iſtum tex. vt procedat altero de trib. mod. ¶ Primò, quando filius erat emancipatus, tunc legatum quæritur emancipato, iſte intellectus diuinat ad tex. præſertim cùm filius præſumatur in poteſtate. l. ſi emancipati. s̃. de colla. ¶ Secundò modo intelligit gl. q̃ legatũ
a fuerit factum filio in caſtrenſib. [a] vel quaſi, in quibus patri nihil quæritur, ſed iſtud etiam diuinat. ¶ Tertiò modo intelligit gl. q̃ hic fuit factum legatum ſub conditione caſuali, & pendẽte conditione pater repudiauit, nam ſi tempore conditionis filius reperitur ſui iuris, quo caſu acquiritur filio. l. ſi filius. ff. de verb. obl. tunc procedit tex. q̃ repudiatio non præiudicabit filio, q̃ etiam diuinatione non caret, quia de conditione in text.
b verbum nullum, & ad hoc, q̃ repudiatio patris [b] præiudicet filio, eſt tex. in l. fi. §. vbi autem puerilis. j̃. de bon. quæ lib. & tex. in l. renitente. s̃. de iure delib. & in l. is, qui hæres. §. neque filiuſfam. vbi gl. & Doc. ff. de acq. hær. Bar. in l. tutor. in fi. ff. de bono.
3 poſ. dixi in l. 1. s̃. qui admit. ¶ †Quid autem ſit in legato relicto
c monacho, [c] an poſſit per Abbatem ſolum repudiari? q̃ autem per ſolum Abbatem poſſit quæri, ſicut in hæreditate ſine conſenſu monachi, eſt tex. in c. in præſentia. & ibi Doc. de proba. licèt ſecus ſit in filio, vel in ſeruo, ſine quorum conſenſu nõ poſſet repudiari. l. cùm proponas. s̃. de hær. inſti. Bal. & Pau. hic tenent, q̃ ſolus Abbas poteſt repudiare legatum relictum monacho ſine eius conſenſu. habes per Bar. in l. tutor. ff. de bonor. poſſ. per Bar. & alios in d. l. is qui hæres. §. fi. Bal. in l. bonorũ quidem. s̃. qui admit. & l. pupillorum. C. de repud. hære. D. Ant. & Pan. in d. c. in præſentia. Pau. & Moder. in l. legatum ſeruo. ff. de lega. 1. faciunt quæ not. Barto. & alij in l. cùm proponas. ſupra de hæred. inſtit.

ADDITIONES.

a ¶ In caſtrenſibus. Adde Barba. in rub. de pecu. cler.
b ¶ Patris. Adde Ant. de Roſ. in arbore conſang.
c ¶ Monacho. Adde Bal. in l. 1. in 10. q. & in l. bonorum quidem. in 10. q. C. qui admit. Pau. de Caſt. in l. legatum ſeruo. ff. de leg. 1. Lap. alleg. 26. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Fideicom. per ſolam pœnitentiam teſta. reuocatur.*
2 *Defuncto fit iniuria ex ſtupro commiſſo per vxorem in viduitate.*
3 *An ſicut vxor perdit dotem, & bona paraphernalia propter adulteriũ commiſſum conſtante matrimon. perdat etiam propter adulteriũ commiſſum in viduitate.*
4 *Vaſſallus priuatur feudo propter offenſam commiſſam domino viuente, ſecus ſi mortuo domino, & ideo ſi adulterauit vxorem domini poſt eius mortem, non poteſt priuari feudo.*

LEX XXVII.

1 FIdeicommiſſum. †Fideicom. p ſolam pœnitentiam teſtatoris reuocatur. hoc dicit primò, & fideicom. relictum ſeruo ſine libertate nõ valet. h. d. cum l. ſeq. de quo vltimo dixi in l. ſeruis. s̃. de leg. Cõtra primã partem oppo. q̃ non ſufficiat ſola pęnitentia, quia teſtator ex ſola pœnitentia vltimam volun. non reuocat. l. hæredes palã. §. ſi quid poſt. ff. de teſta. vbi dicitur, quòd ſi teſtator vult aliqd immutare de primo teſtamento, debet adhibere voluntatem ſolennem de nouo. facit tex. in §. ex eo autem ſolo. inſti. quibus mod. teſt. infir. & ideo dic, quòd iſte text. poteſt intelligi de duplici pœnitentia, primò de expreſſa, & tunc procedit contrarium, quia oportet, q̃ reuocet per teſtamentum coram quinque teſtibus, vt in contrario: poteſt etiam intelligi de tacita pę nitentia, quæ inducitur à lege, nam ſi poſt legatum factum, ſit orta inimicitia capitalis inter hæredem, & legata. reuocatur legatum. l. 3. §. non ſolùm. & l. ex parte. ff. de adim. lega. & dixi in l. ſororem. ſupra de his, quibus vt indig. & tunc ad tales inimicitias duo teſtes ſufficiunt. ſecundum Barto. & alios hic, quicquid teneat Barto. in d. l. hæredes palàm. §. ſi quid poſt. & ibi Pau. & hic cum reprehendit. poteſt etiã exẽplificari tex. de ta-

cita

Source : BIU Cujas

cita pœnitentia,quòd legatum reuocatur,ſecundum gl. quando legatarius adulteraret vxorem teſtatoris, vel etiã eo mortuo,ſaltem reddetur indignus,& etiam tenet glo.in d.l.ſororẽ.
2 ſupra de his,quib.vt indig.vbi dixi.Et ex iſta glo.not.†ꝙ defunctus offenditur, & ei fit iniuria ex ſtupro commiſſo per vxorem in viduitate.Item facit iſta gl.ſecundum Pau.hic in fi.†ꝙ
3 ſicut vxor,quæ commiſit adulterium viuo marito, & ſic durante matrimonio perdit dotem. [a] cap. plerunque. de donat. inter vir.& vxo.& l.conſenſu.ſ.de repu. & perdit etiam paraphernalia bona,vt per gl.in d.c.plerunque. eodem modo vidua debet perdere ex ſtupro commiſſo in viduitate. & dicit Pau.quòd ita ſemel allegauit iſtam gl.contra vnam viduam, ita dicit Pau.in d.l.ſororem.Iſta exten.Pau. falſa eſt, contrariũ conſulerem,quia iura loquentia de priuatione,loquuntur, qñ mulier committit adulterium conſtan.matrimo. d.l. conſenſu.& d.c.plerunque.vnde cùm iſta iura ſint pœnalia, non debent extendi,maximè quando non eſt eadẽ ratio. l. cùm quidam.ff.de lib.& poſthu.& regula,in pœnis.de reg.iur.in 6. Facit tex.no.in c.2.in verbo,domino viuente. à contrario ſenſu,
4 & ibi Bal.in titu.de feudo ſine culpa,&c.†vbi in caſibus,in quibus propter offenſam vaſſallus priuatur feudo,intelligitur, id eſt eo viuente.Hinc dicitur,quòd ſi vaſſallus adulterauit vxorem domini ſui, vel cum ea turpiter ludat, debet priuari feudo,verùm eſt viuente domino,ſecus ſi eo mortuo adulterauit eius quondam vxorem exiſtentem in viduitate, & ita etiam reprobat deciſionem Pau.D.Alex.in d.l.ſororem.

ADDITIO.

a ¶Dotem. Adde Doc.in l.dos à patre.C.ſol.mat.Caſt. in l.2.in §.item ſi voluntate.ff.ſol.mat.Lud.Rom.ſing.315.incip.propter adulterium.
* Et vide Neuiz.in Sylua.nup.lib.1.nu.158.& lib.2.nu.42. & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Si non valet contractus principalis,non valet precarium, aut conſtitutum in eo appoſitum, nec confeſſio acceſſoria, nec alia pacta acceſſoria.*
2 *Reſciſſo principali,intelligitur etiam reſciſſa promiſſio pœnæ, & quodlibet acceſſorium etiam iuramentum.*

LEX XXIX.

a EX teſtamento. [a] Ex inutili teſtamento non debentur legata, niſi ſint repetita à venientibus ab inteſt. hoc dicit.& materiam poſui in l.eam quam. ſ. eo. vide ibi,vbi declaraui,quãdo dicantur expreſsè, vel tacitè repetita à venientib. ab inteſt. & aliud non habes in iſta. l. non omitto tamen vnum,quod dicit ſolus Bald. hic, & nullus ad hoc allegat,& plures allegando,& conſulendo ſolent magnifi
1 care iſtud dictum,† quòd ſi non valet contractus principalis, non valet etiam precarium, aut conſtitutum in inſtrumento appoſitum.Idem dicit Bald.ſub dubio tamen fortè, in cap. 2. de feudo dato in vicem.l.commiſ.ſequitur Domin. Alexand. Imo.in conſi.81.in 4.vol.incip. lecto, & diſcuſſo longo, & laborioſo proceſſu.in 7.col.& ſeq.no.quia valde vtile eſt,& pro eo facit tex.in l.fin.de conſtitu. pecu. quem pro ſingulari allegat Bald.in l.ſi abſentis.circa fi.ſupra ſi certum peta.& in rubr. C. de conſti. pecu.in 2.colu.quòd ſi in inſtrumento non valet principale,non valet etiam confeſſio acceſſoria ſuper eo,neq; præceptum guarentigiæ.Adde facere ad idem glo.no.& ſolẽnem in l.ſi patronus.§.1.in gloſſ.in verbo,Fauiana. ff.ſi quid in frau.patr.quæ glo.expreſsè dicit,quòd ſi non tenet contractus principalis,non tenent etiam alia pacta acceſſoria. per quam glo.dicit Bald.in l.Imperator.in pen.colum. ff.de ſtat. homin. quòd caſſato principali,ipſo iure intelliguntur eſſe caſſata omnia alia capitula.Item per dictam gloſſ.dicit Bald. in l. 1. ſupra eodem.de inoffic.don.in 5.colum.in verſi.quæro vtrum iura-
2 mentum donatio.&c. †quòd reſciſſo contractu principali,intellitur etiam reſciſſa promiſſio pœnæ, & quodlibet acceſſorium, & etiam iuramentum, quòd vltimum de iuramento an ſit verum,quia in contrarium videtur eſſe tex.in cap. debitores.vbi Hoſtien.& alij Docto.Canoniſtæ.de iureiuran. vide Dom.Alex.in conſi.43.incip.viſa petitione Anto.in 4.colu.in 1.volu.ad eum te remitto.Ad prædicta adde illud, quod vult Innocen.in cap.cùm venerabilis.de excep. quem refert, & ſequitur Barto.in l.poſt legatum.in princip.in 2.colum. in fin. ff. de his,quib.vt indig.quòd quando quis ex productione inſtrumenti intelligitur confiteꝰ contenta in inſtrumento,ſi poſtea appareat tale inſtrumentum eſſe nullum, an duret confeſſio, & ibi videtur innuere,quòd ſic,quod faceret contra prædicta. Item contra prædicta omnia videtur ſtringere tex.in cuius ſolutione cogitabis,in l.1.§. ſi vir.ff.de acquir.poſſeſ.vbi ſi ſit donatio facta per virum vxori,vel èconverſa,& res tradita,licèt cõtractus principalis ſit inutilis,tamen ex inutili contractu tranſfertur poſſeſſio.& ad illum tex. vide varias ſolutiones per Bar. ſed non in totum ad propoſitum hic,in l.quòd meo.in 1.col. ff.de acquir.poſſ. Iaſon Papiæ.

ADDITIO.

a ¶Ex teſtamento.No.quòd paria ſunt à venientib. ab inteſt. repetere legata, vel clauſulam codicillarem in teſtamento apponere.Barto.conſi.20.factum ſic ſe habet,quidam. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Nemo præſumitur alienam ſucceſſionem poſteritati ſuæ velle anteponere.*
2 *Donatio bonorum facta à non habente liberos,reuocatur ipſo iure ipſis ſuſceptis.*
3 *Filij legitimati an excludant filias legitimas,& naturales,& nu.6.*
4 *Legitimati an dicantur verè legitimi,& an comprehendantur ſub Statuto loquente de filijs legitimis.& nu.5.*

LEX XXX.

CVm acutiſſimi. Diuiditur in tres partes. In prima Imperator refert deciſionem Papiniani.In ſecunda ibi,nos huiuſmodi. extendit deciſionem Papiniani,vt locum habeat non ſolùm in filijs, & nepotib. ſed etiã in quibuſcunque deſcendentibus maſculis,& fœminis.In tertia ibi,ne videatur teſtator. aſſignat rationem huius deciſionis.Deſcendentes [a] rogati reſtituere per fideicommiſſum, intelliguntur rogati,ſi deceſſerint ſine liberis maſculis ſiue fœminis.hoc dicit,& materiam huius.l.poſui in l.generaliter.§.cùm autem.ſ.de inſti.& ſubſti.vbi tex.ſimilis.& ibi poſui multas extenſiones,& ſingulares limitationes ad hanc.l.& feci mentionem de aliquibus traditis per Pau.hic,& conſidera,quia Imperator hic videtur de ſolis verbis ſeruire,& blandiri,cùm etiam tex.Papinia.in l.cùm auus.ff.de condi.& demonſt.loqueretur non ſolùm de filio grauato fideicommiſſo, ſed etiam de nepote,etiam in caſu magis dubitabili,vt ibi in text.niſi dicas, ꝙ licèt.d.l.cũ auus.loquatur de filio, & nepote grauatis fideicõmiſſo,tamen iſta.l.adhuc ponit extẽſionem, cũ velit idem eſſe in omni deſcendente.Item.d.l.cũ auus,loquitur,quando teſtator deceſſit cum filijs maſculis, iſta etiam quando cum fœminis,tamen in effectu modica eſt ampliatio,quia ex regu. iu
1 ris iſtæ ampliationes patebunt ſatis. ¶ †No.ex fine legis, quòd nemo præſumitur alienam ſucceſſionem poſteritati ſuę velle anteponere, [b] & ad hoc allegatur iſta.l.hinc eſt, quòd ſi aliquis ſtipulatur emphyteuſim,vel aliam rem ſibi, & poſt mortem ſuam fratri ſuo,ſi talis ſtipulator procreet filias, illæ præferuntur,& excludunt fratrem.text.eſt in l.tale pactum. §. fin. ff.de pact.quem dicit eſſe ſingul.Bald.hic in 1.colum. & idem Bald.in cap.1.de duob.fratrib.à cap.inueſti. & in rubr. extra de pact.in pen.colum. quem tex. extende, vt etiam per Bald. hic
2 in fine.†Eodem modo, ſi quis non habens liberos [c] donet bo-
c bona,vel partem aliquam alicui,ſuſceptis poſtea liberis, ipſo iure reuocatur donatio. l. ſi vnquã. C.de reuo.donation. quæ lex eſt ad hoc ſingul.ſecundum Imo.in l. filio præterito. ff. de iniuſto rup.in 20.colum.& latè examinat Barto. in l.Titia Seio.§.Imperator.de lega.2. Bal.in l.prima. ſupra de inoffic.don. Adde text.etiam in propoſito in dicto capitu. 1. de duob.fra-
3 trib.à capi.inueſti.In iſto tex.& in glo.aliud non habes.¶†Non omitto tamen,illud,quod ſignanter decidit Bald.hic,ꝙ ſtante ſtatuto,quòd exiſtentibus filijs maſculis,filiæ fœminæ nõ ſuccedant,ꝙ etiam filij legitimati excludant filias legitimas,& naturales,

ADDITIONES.

a ¶Deſcendentes. Ex hoc tex.no.quòd appellatione poſteritatis, veniunt filij, de quo vide Alex.lib.2.cõſ.160.Butr.conſi.110.1.dub. Dec.in l.fœminę.col. 8.& 9.ff.de regu.iur.Bar.in l.item prætor.ff.de ſuis,& leg.Alex. in l.quia tale. col.pe.ff.ſolu.mat.Parpal.in l.placet.circa fi.ſupra de ſacroſ.Eccl. PVRPV.
b ¶Anteponere.Amplia etiam in poſthumo ſecundo, & ex hoc præſumitur vna præſumptio filiationis.Bar.conſi.68.præponitur. PVRPV.
c ¶Liberos.Adde c.fi.& ibi Doc.17.q.4.gl.in c.ſi quis iraſcitur.13. q.2.Io.And. in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi.in §.porro.in addi.incip.hoc certum eſt. Old. conſi.173.Lud.conſi.172.incip.non eſt dub.

Source : BIU Cujas

turales,eo quia legitimatio ſe extendit ad ſtatutum,cùm in legitimato ſit verus ſtatus legitimorum,licèt non ſit verũ principium,ſecundum Bal.Pau.hic tenet contrarium,alij non tan
a gunt, motus, quia verba ſtatuti[a] debent intelligi in potentiori ſignificatu,de illo,qui verè eſt legitimus, & naturalis origine,non ex accidenti.l.fi.C.de his,qui ve.æta.impe. idem ſimpliciter tenet Pau.in illa.l.fi.per illum tex.Iſtam opin.in terminis contra Bal. tenet Lud. referens ſe pluries conſuluiſſe contrarium,in l.ſi is,qui pro emptore.in 14.colu. & ſeq. ff.de vſu-
4 cap. † vbi per per multa generalia oſtendit, quòd legitimati non dicantur legitimi, & non comprehendantur ſub ſtatuto loquente de filijs legitimis,vt ibi per eum. idem tenet D.Ant. in c.tanta.circa princ.& in c.per venerabilem.in 92.col.qui fil.
5 ſint legi.vbi fortius dicit,†q̃ ſi ſtatutum loquitur de filijs legitimis,non extendit̃ ad filios legitimatos etiam per ſubſequens matrimonium, quod eſt fortius, quia cùm ſtatutum loquatur in filio legitimo, debet intelligi in legitimo naturaliter ſic genito,& ſic in legitimè nato, quia ſtatutum non extenditur ad caſum fictum,ſecus ſecundum eum, ſi hoc verbum legitimo,proferatur à iure communi,per glo.in c.innotuit.in verbo coniugata.de electio.& plus non dicit.Eandem opin. contra Bal.videtur tenere Ang.in conſi.75.incip. reformationem. & in conſi.ſeq.Et quia paſſus eſt vtilis,& quotidianus, nec inuenio alicubi bene examinatum,ideo bene excutiam. ¶ Pro iſta opin.contra Bal. hic, q̃ in ſtatuto excludente filias fœminas exiſtentib. filijs maſculis legitimis, non comprehendatur legitimatus, facit quia licèt donatio reuocetur p̃ ſuperuenien tiam liberorum.d.l.ſi vnquam.tamen illa.l. non habet locum
b in filio legitimato[b] poſt donationem,ſecundũ Bal.in l.2.in fi. C.ſi quid in frau.patro.& in l.1.in pe.col.s̃.de inoffi.don.Salyc. in l.ſi totas.C.de inoffi.dona.Ad idem contra Bal.hic facit glo. in d.cap.innotuit.in verbo coniugata, quæ dicit,q̃ legitimatus non dicitur legitimus,ſed tanquam legitimus,& ibi Bal. in penul.colu.dicit, q̃ non dicitur decedere cum filijs legitimè natis,qui decedit cum filijs legitimatis.Alibi Bal.in l. etiam. C.de appel.dicit,quòd legitimatus dicitur imago legitimorũ, ideo differt à legitimo tanquam imago,ſeu ſimilitudo ab eo,cuius imaginem repræſentat.Alibi Bal.idem in c.fi.in 2.col. de translat. Epiſco. dicit,q̃ legitimus aſſimilatur homini medicato à morbo,in quo ſemper remanent aliquæ cicatrices. Alibi idẽ Bal.in c.1.in 9.col.de conſtit.dicit,q̃ legitimatio eſt ſimilis alchymiæ,quæ facit apparere,quod non eſt,& ideo legitimatus figuram legitimi gerit,ſed non habet eandem ſubſtantiã. Breuiter iſtis non obſtantib.teneo deciſionem Bal. q̃ etiam filius legitimatus excludat filias fęminas,& naturales virtute ſtatuti
6 ſupradicti,& ita bis conſului,& ita iudicatum fuit. † Et addo, q̃ idem q̃ Bal.hic,tenet idem Bal.in l.eam quã.in duob. locis. s̃.eo.ſ.in 9.col.ver.item quæſitum fuit à me.& in 13.colu.verſ. ſed pone ſtatutum dicit,q̃ filia. idem tenet ipſemet Paul. in l. ſed ſi hac.§.patronum.in fi.ff.de in ius voc.vbi per illum text. in ver.ſed ſi ius.dicit aliàs ſe allegaſſe in quęſtione ſtatuti diſponentis,q̃ extante filio maſculo legitimo, & naturali, filia fœmina non ſuccedat,niſi in eo,quòd ſibi relinquitur à patre, & aliquis fuerat legitimatus à Comite Palatino non ſimpliciter, vel in totum,ſed cũ hoc,q̃ non ſuccederet patri ab inteſt. ſed ſolùm ex teſtamento,motus, quia iſta non dicitur legitimatio,quia legitimatio debet in totũ fieri,nec poteſt fieri in parte,& in parte non,ſed dicitur quædam diſpenſatio.alleg. gl. in c.cùm inhibitio.de clandeſti. deſponſ.ſecus eſt ſecundum eũ, ſi fuiſſet legitimatus in totum,vel quo ad alia,quia excluderet filias fœminas ſtante dicto ſtatuto,q̃ exiſtentib.maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant,allegat Bar.in d.l.eam quam. in vno loco,& aliud non dicit.Pro iſta opi. etiam in contingentia facti conſuluit ipſe Pau.in conſi.221.& in conſi. 224. & pro iſta ſententia facit vnum,quo nihil melius adduci poteſt.ſ.illud,q̃ dicit Bar.ſingulariter in l.ſi is,qui pro emptore.ff.de vſucap.in 20.col. ver. item quæritur circa prædicta,vtrum iſta fictio fingat circa ea,quæ ſunt meri iuris &c.vbi cõcludit,q̃ legitimatus dicitur verè legitimus,& non per fictionem, vt ibi per eũ, ergo debet cadere in ſtatuto.Idem tenet Bal.in l.nup.C.de natu.lib.& ſequitur latè Alex.in conſi. 2. incip. viſis codicillis. in 2.col.& in 8.& ſeq.in 1. vol. vbi reſpondet ad contraria, & ad aliqua,quæ. s̃. in oppoſitum adduxi, vide ibi omnino, & latè Bened.de Plum. in quarta diſputatione, quæ incipit,cum ſtatuto Piſano. & prædicta no.quia vtilia ſunt,& ad multa conferent. Iaſon Papiæ.

b ¶Et an prædictum ſtatutum habeat locum in filijs legitimatis, vide Iaſ.in l.ſi is,qui pro emptore.col.68.ff.de vſucap. BELLAC.

SVMMARIVM.

1 *Legata vel fideicom.non poßunt relinqui ab emancipato, vel præterito,etiam ſi contratabulato per eum teſtamento,ad eum perueniat hæreditas paterna ab inteſtato.*

2 *Hæc lex non corrigitur per Auehen. ex cauſa.quæ eſt ſupra, de liber. præter.*

3 *Pater licèt faciat mentionem filij in teſtamento,ſi tamen non fuerit inſtitutus nec exhæredatus,dicitur præteritus.*

LEX XXXI.

1 QVidam filium. †A filio emãcipato vel alio deſcendente præterito,nõ poſſunt legata, vel fideic.relinqui,etiam ſi contratabulato per eum teſtõ, ad eũ perueniat hæreditas paterna ab inteſt.h.d.cum gl. concordat. l.2.ff.de leg.3.& ratio huius tex.eſt,quia iſte filius emancipatus non fuit in aliquo honoratus à patre, imò affectus iniuria, vt in tex.in verbo,vt pote iniuria.ergo quem non honoro,graua re non poſſum.l.ab eo.s̃.eo.& ſi dicas contra,dato q̃ filius nõ fuerit honoratus à patre,eo quia pater eum præterierit, & nihil ſibi reliquit,tamen contratabulato teſtamento ex prouiſione.l.ad eũ deuoluitur hæreditas, ergo propter hoc debet poſſe grauari,per l.quamuis.s̃.eo. vbi pater quorũdam filiorum, cui nihil erat relictum,potuit grauari fideicommiſ.eo quia filij ſui erant inſtituti,ideo licèt ex iudicio teſtatoris pater nullũ commodum haberet,tamen quia habet ex diſpoſitione.l.poteſt grauari,reſponde, quòd ibi pater habet ex diſpoſitione.l. & ex tacita voluntate teſtatoris, vel ſaltem præter voluntatẽ, ſed in iſta.l.emancipatus præteritus habet à l.contra voluntatem teſtatoris,ideo fideicommiſ.non poteſt grauari.¶ Itẽ ad-
2 de pro ampliatione huius.l.† quòd etiam iſta lex hodie procedit,& non corrigitur per Auth.ex cauſa.s̃.de lib.pręteri.vbi rupto teſtamento ex cauſa præteritionis,vel exhæredationis, tamen omnia legata,& fideicom.ſuſtinentur, quia illa Authen. procedit,quando legata,vel fideic.ſunt relicta ab inſtituto,ſecus ſi ab ipſo filio præterito,vel exhæred.ſecundum Bar.& Salyc.hic,& Bar.in l.2.de leg.3.& Bal.& Ang.in l.1.C.de bo.poſſ. contra tab.& dixi in d.Auth. ex cauſa. ¶ Secũdò amplia iſtã.l. vt habeat locum,etiam ſi in teſtõ fuiſſet adiecta clauſula codicil.quia licèt aliàs per clauſulam codicil.ſi rumpatur teſtũ, & ab inteſt.ſuccedatur, intelligantur repetita legata à venientib. ab inteſt.tamen in caſu huius legis, quando fuerunt nominatim relicta à filio pręteri.vt iſta.l.vt dicit tex.ibi,ipſum,& ibi,à ſua perſona,& ſic legata fuerint nominatim relicta à perſona, quæ non poteſt grauari,cùm in nihilo fuerit honorata,clauſula codic.nihil operatur,ſecus quando filio præterito legata,& fideicommiſ.eſſent ſimpliciter,vel generaliter relicta, & eſſet adiecta clauſula codicillaris, quia cùm tunc filius præteritus ſit etiam ipſe de venientib.ab inteſt.per talem clauſulam tenetur ad legata,& fideicom.l.generaliter.§.ex teſtamento.ff.de fideicom.liber.iuncta.l.ſi quis cùm nullum. ff. de iure codicillo.ita notab.& melius quàm alibi Bar.in l.1.in 5.q. ff.de iu.codicil.& in l.2.de leg.3.idem tenet Bal.& no. Ang. hic in lectu. Floren.& ita teneas,licèt Pau.hic,& in l.filio præterito.ff.de iniuſto rup.& in Auth.ex cauſa.in fin.col.s̃.de lib.præter.nullam de prędictis authoritatib.faciens mentionem, teneat, quòd ſi legatum relictum à filio præterito ſit collatum in tempus, in caſu in quo ad præteritum perueniat hæreditas, & ſit poſita clauſula codic.q̃ virtute talis cl'æ filius pręteritus tenebitur ad legata,& fideicom per dictam.l. generaliter. §. ex teſtamento. nam iſtud,quod dicit Paul. procederet, quando legata,vel fideicommiſſa fuiſſent ſimpliciter,vel generaliter relicta, ſecus ſi nominatim,& ſpecialiter ab ipſo præterito,vt Pau. præſup
3 ponit.¶†Secundò not. ibi, neq; hæredem neq; exhęredatum, quòd licèt in teſtamento ſit facta mentio filij, tamen ſi non fuit inſtitutus,nec exhęredatus,dicitur præteritus, quia opus eſt,quòd fiat mentio de filio in inſtitutione, vel exhæredatione, ad hoc, vt non dicatur præteritus, nec curamus, quòd in alia parte ſit facta mentio,text. eſt hic. & text. melior de iure in §.ea.inſtit. de hæred. quæ ab inteſt.& dixi in d.Authent.ex cauſa. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶Statuti. Adde Docto.in c.in noſtra.de iniur.Cardin.in cap. cùm dilectus.in 13.q.de conſuetu.

SVMMARIVM.

1 *Etiam ſi actor nihil probauit,nec habeat aliquam præſumptionem pro ſe,poteſt in caſu noſtro compellere reum ad iurandum.*

Iura-

Source : BIU Cujas

2 *Iuramentum alicui delatum potest regulariter referri, fallit in casu nostræ legis.*

3 *Hæres qui negauit relictum à test. si delato sibi iura. per leg. vel fideic. recusset illud subire, habetur pro conuicto, & perdit beneficium, vt nõ possit postea allegare testamentum fuisse minus solenne.*

4 *Vassallus, qui negauit rem feudalem, si conuincatur de mendacio, vtrũ perdat rem feudalem. Idem & in filiofam. nam perdit beneficium tit. C. quod cum eo. nu. 5. Idem etiam est in fideiussore, nam perdit beneficium diuisionis. nume. 6. Idem etiam in socio, nam perdit beneficium, ne exigatur vltra quam facere potest. num. 7. & in marito, qui negauit matri. num. 8. Idem in liberto, qui impetrauit ius aureorum anullorum. num. 9. Et idem in hærede, qui negauit rem esse hære. nam perdit falcidiam in tali re. nume. 10. Idem etiam est in eo, qui per mendacium negat se possidere, nam perdit commodum, & beneficium possessionis. nu. 11.*

12 *Aduersatiua posita sine copula, denotat diuersum casum, & diuersum ius.*

13 *Relicta in testamento minus solenni non debentur, nisi testator voluerit solenniter testari. & voluerit ponere in fide hæredis.*

14 *Vbi à testare est electa fides hæredis, ibi non est opus testib. nec alia testamentaria solennitate.*

15 *Si testator iussit præstari omnia, quæ continentur in quadam schedula, scripta manu sua, quam deposuit penes guardianum fratrum minorũ, si constet de illa schedula, vel per compara. literarum, vel alias coniecturas, licèt non probetur alijs testibus, erit standum dictæ schedulæ, ex quo testator voluit illi adhibere fidem.*

16 *Testator potest committere legatum vel fideicommiss. in fide hæredis absque alia solennitate testat. & absque alijs testibus, limita vt infra nu. 17.*

18 *Si testator faciat hæredem promittere de præstando legatum, cùm tale legatum transeat in vim contractus, tunc poterit probari tale legatũ per duos testes.*

19 *An per instrumentum pub. test. in quo sint descripti numero septem testes, probetur testamentum.*

LEX XXXII.

QVæstionem. Ista. l. legitur in gl. duobus princi. modis. extra gl. legitur per alios Doct. in diuersis locis alijs modis, quos nunc referam, secundum ergo gloss. mag. hic in verbo, subire, ista. l. habet duas lecturas princ. & secundũ vtranque est vnica, & sing. secundum omnes hic. licèt verè cõ cordet. §. fin. insti. de fideicom. hæred. qui tex. fuit sumptus ex ista. l. & licèt gl. prędicta in verbo subire. videatur ponere quatuor lectu. tamen non sunt nisi duæ princip. Prima fuit Ioan. quem intellectum sequitur. d. glo. mag. ver. tu dic quarto modo secundum Ioan. tenet etiam gloss. in l. si veritas. supra eod. & in d. §. fi. & secundum istum intellectum Ioan. licèt ista. l. sit longa, tamen breuiter hoc dicit. Hæres, qui primo negauit relictum, non potest postea confiteri relictum esse, & se tueri ex minus solenni voluntate, vel pinguius, vt totum tex. complectaris. Si hæres grauatus legato, vel fideicommiss. neget grauamen, & sic relictum, est in potestate fideicommissarij deferre hæredi iuramentum, vel probare per testes, & si primam viã eligat de stando iuramento hæredis, debet hæres iurare non fuisse relictum, & præstito iuramento debet absolui, sed si recusat iurare, non potest iuramentum referre fideicommissario, sed tunc habetur pro confesso, & debet condemnari, nec tunc potest hæres excipere, & allegare defectum solennitatis testamenti, nec isto casu hæres dicitur grauari per legẽ, ex quo constituitur iudex, & testis in causa propria, hoc primo vsque ad medium legis. Si verò fideicommiss. elegerit secundam viã probandi per testes, debet probare per septem testes, qui requiruntur in testamento, vel saltem per quinque, qui requiruntur in omni alia vltima voluntate: iste numerus testium inuẽtus est, ne committi possit falsitas in præsentia tot testium. hoc dicit secundum intellectum Ioan. secundum istam primam

1 lecturam collige ex hoc tex. tria specialia. ¶ †Et primum est, q̃ etiam si actor nihil probauit etiam semiplenè, neque etiã habeat aliquam ptæsumptionem pro se, tamen potest compellere reum ad iurandum, regulariter autem actore nihil penitus probante, debet reus absolui, etiam si nihil præstiterit. l.

2 qui accusare. s̃. de eden. c. fi. de iureiu. ¶ †Secundum speciale, quia regulariter iuramentum alicui delatum, potest per eum referri. l. delata. in fi. s̃. de reb. credi. l. manifestæ. ff. de iureiur. tamen in hac. l. hæres cui defertur iuramentum à legatario, vel fideicommiss. non potest illud referre, vt probat iste tex. in verbo, *omnimodo exactioni fideicommissi*, & ita expressè tenet gl. magna in verbo, subire. in primis verbis, & Ang. in lect. Floren. & Pau. licèt contrarium teneant Saly. & Fulg. hic, per l. iusiuran-

3 dum, & ad pecunias. §. ait prætor. ff. de iureiu. ¶†Tertium speciale est, quia hæres, qui negauit fuisse relictum, si delato sibi iuramento per legatarium vel fideicommiss. illud recuset subire, cũ per hoc habeatur pro conuicto, perdit beneficium, vt non possit postea allegare testamentum fuisse minus solenne, & ideo secundum istam lectu. erit ibi casus nota. in quo vltima voluntas nuda, & non solennis, vestitur. l. auxilio, propter mendacium hæredis. facit. l. eleganter. §. seruus pactionis. ff. de dolo. & sic in ista. l. pœna hæredis negantis, & conuicti de mẽdacio propter recusationem iuramenti est, vt non possit alle-

4 gare amplius testamentum non esse solenne. †Simile in vasallo negante rem feudalem per mendacium, nam conuictus perdit feudum. c. vasallus primo. si de feu. defun. conten. sit inter

5 dominum & agna. ¶†Similiter, qui per mendacium negat se filium fam. si conuincatur de mendacio, perdit beneficium tituli. C. quod cum eo. tex. est in l. sed si ex parte. §. interdum. ff.

6 quod cum eo. ¶†Simile in eo, qui negat se fideiussorem per mendacium, nam perdit beneficium diuisionis. l. si dubitetur. §. ita demum. ff. de fideiuss. item perdit beneficium executionis, & cedendarum. ita no. Bal. in Auth. contra qui propriam. in 3. col. C. de non num. pecu. & ibi est tex. ad præsens propositum. ¶†Simile in eo, qui per mendacium negat se esse sociũ,

7 quia perdit beneficium, ne exigatur vltra quam facere potest. l. si vnus. §. fi. ff. pro soc. l. sed hoc ita, in fi. ff. de re iudic. Bar. in d.

8 l. si dubitetur. §. ita demum. ¶†Sic etiam in marito, qui primò per mendacium negauit matrimonium, quia etiam ipse conuictus de mendacio, perdit beneficium, ne exigatur vltra quã facere possit, ita no. Bar. in l. etiam. §. 1. circa fi. ff. solu. matrim.

9 ¶†Simile in liberto, qui impetrauit ius aureorum anullorũ, & sic genus ingenuitatis, nam perdit, si per mendacium neget se libertum. l. fin. supra de iure aureorum anu. Barto. in d. l. etiã.

10 §. 1. circa fi. ¶†Simile in hærede, qui negat rem esse hæreditariam, quia conuictus de mendacio, perdit falcidiam, in tali re.

11 l. hæreditatem. § fina. ff. ad l. Falc. ¶†Simile in eo, qui per mendacium negat se possidere, nam perdit commodum beneficij possessionis l. fina. ff. de rei vendic. ¶ Istam primam lectu. Ioan. sic declaratam Barto. hic reprobat, quia contra text. in §. fina. insti. de fideicom. hæred. & non inducit illum text. aliter. Credo, quòd sic inducí debeat. nam ille. §. fina. est sumptus ex ista. l. vnde secundum istum primum intellectum, in ista. l. & in illo. § fina. poneretur solus vnus casus, odio hæredis negantis per mendacium fuisse relictum, & tamen tex. in dicto §. fin.

a in aduersatiua, quòd si,[a] denotat duos diuersos casus, † cùm

12 de natura aduersatiuæ positæ sine copula, sit denotare diuersum factum, & diuersum ius. l. hoc amplius. §. de his autem. vbi Barto. ff. de damno infect. ergo iste intellectus non potest procedere ad totum allium text. nisi dicas, vt dicam nunc. ¶ Secunda lectura principalis est, quòd iste loquitur in causa speciali, quando testator noluit solenniter testari, sed ponere in fide hæredis, nam istis duobus concurrentibus cogitur hæres iurare, an testator relinquerit, & si noluerit iurare, habet pro cõdemnato, & cogitur soluere, nec tunc potest opponere, quòd voluntas testatoris non fuerit solennis. licèt gloss. hoc non teneat, tamen teneas cum glo. in §. fina. vbi latè Ioan. Fab. insti. de

* fideicommiss. hæredita. & istum intellectum *tenent communiter Doct.* hic. & ibi, secũdum quem no. ex ista. l. duo principaliter.

13 ¶†Primò nota limitã. ad l. si veritas. & l. si ex testamento. supra eod. quibus iuribus dicitur, quòd relicta in testamento minus solenni non debentur, quia verum est, nisi duo concurrant, per hunc text. quòd testator voluerit solenniter testari.

14 item quòd voluerit ponere in fide hæredis. ¶†Secundò no. secundum istum intellectum, q̃ vbi à testatore est electa fides hæredis, ibi non est opus testibus, nec alia testamentaria solennitate. Et facit ista. l. secundum istum intellectum communẽ,

15 secundum Barto. hic in fine, Salyce. & Angel. †ad nota. q. de testatore, qui iussit præstari omnia, quæ continẽtur in qua-

b dam scedula[b] scripta manu sua, quam deposuit penes Guardianum fratrum minorum, nam dummodo constet, vel per comparationem literarum, vel per alias coniecturas, quòd illa sit schedula, quam testator asseruit scriptam manu sua, licèt non probetur alijs testibus, standum est, ex quo testator voluit adhibere fidem illi schedulæ, & ita per hac. l. iuncta declaratione prædicta, tenet Bar. melius quàm alibi in l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstr. vbi allegat etiam. l. Theopompus.

ADDITIONES.

a ¶Aduersatiua, quòd si. Adde Raph. Cuman. consi. 79. incip. super. q. quæ agitata est.

b ¶Schedula. Adde, quæ scribit Clar. §. testamentum. q. 4. ver. sed pone. & q. 36. ver. sed quid si testator. ❧ MASVER.

Source : BIU Cujas

pus.ff. de dote præleg. & reſpondet ad aliqua, quæ videntur in contrarium facere. idem tenet Pau. in l. vbi autem non apparet. §. ſed qui vinum. per illum tex. ff. de verbo. oblig. & in l. hac conſultiſſima. §. per nuncupationem. ſ. de teſta. vbi fortius tenet quàm Bar. quòd etiam ſi illa ſchedula non eſſet ſcripta manu teſtatoris, dummodo conſtet illam eſſe ſchedulam, de qua teſtator dixit, ei omnino ſtandum eſt, de quo etiam vide Bal. & Mod. in Auth. quod ſine. ſ. de teſtam. & Bald. in l. captatorias. ſ. de teſta. mili. Imo. in c. cùm tibi. de teſt. & tenendo iſtum
16 ſecundum intellectum communem, † ꝙ teſtator poſſit committere legatum, vel fideicom. in fide hæredis, abſque alia ſo
17 lennitate teſtatoris, & abſque alijs teſtib. ¶ † Limita ſingulariter niſi ſtatutum eſſet in ciuitate, prout eſt apud nos, ꝙ maritus non poſſit vxorem hæredem inſtituere, nec ei aliquo titulo relinquere vltra centum libras, nam teſtator non pōt tunc ponere aliquid in fide vxoris, dato quòd diceret, ꝙ ordinauit ſecretè cum vxore, qualiter debeat talem pecuniam diſtribuere pro anima teſtatoris, nam iſtud præſumeretur actū in fraudem ſtatuti, & ſic non valet. Ita Io. And. in addi. Spec. in titu. de inſtrum. edi. §. nunc verò aliqua. poſt medium. in addi. incip. ad iſtum finem. Alb. in 2. parte ſtatutorum, in q. 112. incip. ſtatuto cauetur, ꝙ nullus poſſit relinquere vxori &c. & in quæſt. ſeq. & Alex. in conſi. 57. in 2. volum. incip. proſpectis. in 2. col. & ſeq. & in l. cogi. §. hi qui ſolidum. ff. ad Treb. quicquid ibi teneat Pau. de Caſt. ¶ Extra glo. & Doc. hic, adde ꝙ tertio modo intelligit iſtam l. Bar. in l. nemo poteſt. in 1. col. ff. de leg. 1. & eſt limitatio præcedentis communis intellectus, quòd in iſta. l. teſtator non ſimpliciter poſuit in fide hæredis, ſed fecit, quòd hęres ſibi promitteret de præſtando legatum, vel fideicommiſ. iuxta l. quidam. ff. de hære. inſti. & in l. ſpadonem. §. 1. ff. de excuſ. tuto. & plus non dicit, ſed Imo. in d. l. nemo poteſt. in 2. colum. quem ſimpliciter ſequitur Alex. ibi in 4. colu. dicit, ꝙ verba Bar. ſupra proximè relata ſunt ponderanda, quia ex eis colligitur tertius intellectus ad hanc. l. quòd hic teſtator fecit ſibi promitti per hæredem, ꝙ legatario vel fideicommiſ. dabit legata, & ſic videtur hæc diſpoſitio tranſire in vim contractus, & ſufficit tunc apparere de tali promiſſione per duos teſtes, vt habetur in l. hæredes palàm. §. fi. ff. de teſtam. & potuit teſtator in effectu ſtipulari legatario, qui quo ad legatum repreſentat defunctum. l. id tempus. §. 1. ff. de vſucapio. & iſtum intellectum etiam tenet Bal. in quæſtione per eum diſputata inci. ſta
18 tuto cauetur, ꝙ fœnerator. in 3. char. ¶ † Ex iſto tertio intellectu ſic declarato, Barth. Veron in caute. 177. colligit pulchram cautelam, nam cùm ſit magnum dubium, quot teſtes requirantur ad probandum vltimam volunta. vt per glo. & Docto. in l. 2. ſupra de bonorum poſſeſſione ſecundum tabu. cautela eſt, quòd teſtator faciat hæredem promittere de præſtando legatum, vel fideicommiſ. nam cùm tale legatum tranſeat in vim contractus, qui contractus poteſt etiam in teſtamento, & in vltim. voluntate celebrari, vt per gl. & Docto. in l. hæredes palàm. §. fin. cum ſimi. ff. de teſt. & duo teſtes in contractib. regulariter ſufficiant. l. vbi numerus. ff. de teſt. certè iſto caſu ad probandum tale legatum, vel fideicommiſ. duo teſtes ſufficiunt, & ſecuudum eum ſecurior modus erit, quòd teſtator faciat promittere non ſolùm ſibi, ſed etiam notario recipienti, & ſtipulanti nomine legatarij, vel fideicommiſ. abſenris, vel ſi legatarius ſit præſens, faciat hæredem promittere per ſtipulationem, non ſolùm ipſi teſtatori, ſed etiam legatario, vel fideicommiſ. præſenti. Sed aduerte, *licèt omnes vſque ad iſtos dies* in d. l. nemo poteſt. teneant iſtum intellectum Barto. ego dubito tamen per tex. no. ſuper quo cogita, in l. 1. §. ſi quis ſub conditione. ff. vt leg. no. ca. vbi ſtipulatio interpoſita in teſtamento, vel in vltima voluntate, non ſeruat naturam ſtipulationis, & ſic contractus, ſed in totum aſſumit naturam vltimæ voluntatis, vt ibi in text. ¶ Inuenio, ꝙ quartum intellectum ad hunc tex. ponit Dom. Chriſtopho. in §. fina. in vltim. colum. inſtit. de fideicommiſ. hæred. nam intelligit tex. iſtum, ita quòd in iſta. l. teſtator prius fecerit teſtamentum ſolenne, & validum, in quo aliquem hæredem inſtituit, deinde in alia vltima voluntate. minus ſolenni fecit legata vel fideicommiſſa aliquibus, certè hæres tenetur ad legata, vel fideicommiſſa relicta in minus ſolēni volun. ratio eſt ſecundum Bald. quia iſta vltima voluntas licèt non ſolennis ſuſtinetur propter teſtamentum ſolenne, ꝙ præcedit. Iſte intellectus nullatenus placet ad iſtum text. qui non fundat ſe ſuper teſtamento ſolenni, quod præceſſerit, ſed aut ſuper negatione hæredis, aut quia teſtator hæredis fidem ſit ſecutus. ¶ Ego conſidero quinto loco, quod tex. in d. §. fina. inſti. de fideicommiſ. hæred. ſumptus ex iſta. l. ponit duos caſus, in quibus debet eſſe diuerſitas in iure, & in facto, vt patet ex aduerſatiua in verſicu. quòd ſi. vnde puto, quod debemus iungere primum, & ſecundum intellectum glo. ſupra relatos, & hoc modo habebitur veritas, vnde conſidera duos caſus, ali quando teſtator voluit ſolenniter teſtari, ſed non fecit, & ſic non adhibuit ſolennia in teſtamento, hæres conuictus negauit aliquid fuiſſe relictum, & cùm legatarius, vel fideicommiſ. offerrent ſtare eius iuramento, recuſauit, quo caſu per talem recuſationem habetur pro conuicto, vnde hæres tunc videns ſe conuictum, vult dicere teſtamentum non fuiſſe ſolēne, cert è non auditur propter eius mendacium, ita loquitur primus caſus poſitus in d. §. fi. ſecundus caſus eſt, quando teſtator noluit ſolenniter teſtari, ſed ponere in fide hæredis, & tunc loqui tur dictus §. fin. in ver. quòd ſi. & differt iſte caſus non ſolùm in facto, vt patet, ſed etiam in iure, quia primo caſu niſi hæres ne gaſſet per mendacium, potuiſſet opponere, quòd teſtamentū non erat ſolenne. In ſecundo caſu iſtud vnquam opponere nō potuiſſet, & ex iſtis habes expeditos intellectus ad tex. multa notabilia literalia colligit Saly. vide per eum. ¶ Gloſ. magna in ver. ſubire. quæ opponit, quòd ex vlt. voluntate non ſolēni non debeantur legata, videtur ponere quatuor ſolutiones, dic vt dixi in tex. vbi expediui effectum huius gl. ¶ Glo. in verſicu.
19 oſtenditur. latè diſputat, † an per ſcripturam publicam [a] notarij, ſeu per inſtrumentum publicum teſtamenti, in quo ſunt deſcripti ſeptem teſtes, probetur teſtamentum, & vltima voluntas, abſque quod alij teſtes producātur, ſed quia iſta diſputatio eſt ſine vtilitate, non eſt inſiſtendum, nam opi. Io. de conſuetudine obſeruatur, quòd ſic, & ita tota die videmus, quòd per inſtrumentum publicum teſtamenti, in quo ſunt deſcripti ſeptem teſtes, probatur teſtamentum, abſque hoc, quòd teſtes examinentur, & licèt gloſſ. dicat, quòd pro opinione contraria Azo. ſint validiora argumenta, tamen glo. met. in l. 2. in prin. vbi Bar. & alij. ff. quemad. teſta. aper. dicit, quòd imò opin. Io. eſt etiam de iure verior, & idem tenet Bar. & alij in l. hæredes palàm. in prin. ff. de teſt. Bar. in l. 1. vbi Bald. in 9. q. ſ. de teſt. ¶ Glo. fi. in ver. lucrum. opponit contra text. ad fi. qui dicit, ꝙ hæredes non ſeruantes diſpoſitionem teſtatorum, perdunt lucrum hæreditatis: contra, quòd imò hæres, qui non ſoluit legatum, non perdat lucrum hæreditatis, ſed teneatur ſoluere legatum duplicatum, opponit de l. ſi quis ſuo. ſupra de inoffic. teſta. & gloſſ. varijs modis reſpondet, vera ſolutio eſt, ꝙ ibi eſt caſus ſpecialis, & ſingularis, quando teſtator filio proprio aliquid modicum reliquit, deinde extraneo totum patrimoniū reliquit, & iſte extraneus recuſat præſtare illud modicum filio, ibi cogitur præſtare legatum duplicatum.

a ¶ An per ſcripturam publicam. Adde Petr. de Ancha. in capitu. cùm eſſes. de teſtam.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1 *Dictio, hoc amplius, non eſt ſemper extenſiua.*
2 *Iudicium defuncti quando dicatur lege repræſentari.*
3 *Hæres, qui non implet voluntatem defuncti priuatur hæred. tribus concurrentibus. quod amplia, vt nu. 5. & limi. nu. 6.*
4 *Vbi agitur de priuando aliquem iure ſuo, non ſtatim, ſed poſt lapſum anni ſufficit vnica monitio, aliàs verò bina requiritur.*
7 *Hæres negligens implere volun. teſta. intra annum eſt priuatus ipſo iure, & non requiritur ſententia declaratoria.*
8 *Excluſo hærede per eius negligentiam, & etiam ſubſtitutis, & alijs ſimilibus, tamen nunquam admittitur exhæredatus.*
9 *Licèt hæres, qui monitus à iudice, intra annum non impleat volun. teſt. priuetur hæreditate, non tamen perdit legitimam ſuam.*
10 *Legitima, an perdatur per non confectionem inuentarij.*
11 *An liber nouellarum ſit authenticus.*
12 *An liber Longobar. ſit authenticus.*

AVTHENTICA.

HOc amplius. Iſta Auth. eſt notabilis, & menti tenenda ſecundum Bart. & habet materiam & vtilem, & quotidianam, & venit ad ſuppletionem, & ad declarationem. l. fi. ſupra eod. dum ibi dicebatur in fi. quòd iure veteri hæredes, qui non implent voluntatem teſt. priuabantur lucro hæreditatis, & dicunt Bart. & Doc. in illa. l. fina. quòd illæ leges veteres nō reperiuntur in iure, nec eſt verum, quòd per leges, quas habemus ante illam. l. fi. ꝙ hęres non implens, & non ſoluens legata perderet hęreditatem, cùm ſolùm haberemus caſum, quando lucrum legati eſſet relictum propter onus tutelæ, vel aliud onus, nam ille, qui recuſabat onus implere, propter quod erat factum legatum, bene priuabatur legato. l. Neſennius.

Source : BIU Cujas

ſennius.§.fin.ff.de excuſ.tuto.l.cũ quidam.s. de leg. niſi appareret,quòd legatum fuiſſet potius relictum propter aliam affectionem,quàm propter onus tutelæ. l. tuto. §. quæ tutorib. vbi habes exemplum.ff.de excuſ.tuto. vnde per iſtam Authẽ. & vnde ſumitur,generaliter ſtatutum eſt,ꝙ hæres,qui fuit negligens per annum adimplendo voluntatem defuncti cõcurrentibus his,quæ dicam in tex.priuatur hæreditate, & hic declaratur ad quos vadit tunc illa hæreditas, quæ duo latius, & verboſius proſequitur tex. Authenticorum vnde iſte ſumitur, & iſte tex.in paucis verbis ſummat.4.vel 5. colum. illius Authenticæ.& plures quæſtiones circa præſentem Auth.formantur per glo.& Iac.de Belu.in corpore,vnde ſumitur iſta Auth. & per Barto.in conſi.incip.ſtatuto caſtri plebis.& in conſi.137. incip.ſtatu.communis Gualdi.& vide gl.& Arch.11.q.1.c.Silueſter.& no.in c.nos quidem.de teſt.& in c.licèt.de voto. tangitur aliquid per Ang.de Are.in §.ex maleficijs.in fin.inſtitu.de act.Et licèt iſta Auth.& aliæ Auth. non veniant breuius ſummandæ,cum ſit breue ſummarium Authenticorum, & iſta, vt dixi,ſummat quatuor col.tamen hoc dicit in ſumma. Hæres negligens adimplere iudicium defuncti intra annum à die monitionis ſibi per iudicem factæ,priuatur omnino commodo hæreditatis, excepta legitima, quæ hæreditas applicatur perſonis hic enumeratis,cum eo.onere,& ideo coguntur præſtare cautionem de implendo,niſi tale ſit onus, quod per.l.repræſentetur.i.quod ipſo iure per.l.habeẽ pro impleto, & iſtud ſummarium ſit etiam pro figuratione caſus. ¶In tex. ibi,hoc
1 amplius,†dic ꝙ dictio hoc amplius, [a] non eſt ſemper extenſiua.l.verbum amplius,& ibi gl.ff.de verb.ſign.l.1.§.hæc verba.
a vbi no.Bar.ff.ſi cui pluſquam per.l. fal. interdum eſt exceſſiua, & habet vim repetitionis exceſſi.l.ſi ſic.& l.ſi tibi purè.ff.de leg. 3.l.qui ita.& ibi gl.& Bar.ff.de do.præle.no.in l.diuortio. §. qđ in anno.ff.ſolu.matr.& in c.cùm inter.de verbo.ſig.Bart. in l. ſi ſeruus lega.§.ſi ita ſcriptum.ff.de leg.1.¶In tex.ibi.l.non repræ
2 ſentatum,†dic quòd iudiciũ defuncti dicitur lege repræſentari,quando teſtator grauat hæredem ad aliquid faciendum intra certum tempus, quod ſi non faciat. l. exequitur, & implet volũtatem defuncti ipſo iure,& facto,& tunc cum.l. impleat, iſta Authen.locum non habet,quia cùm executio ſit facta à l. alia non expectatur,& tunc implementum.l.habetur pro implemento hominis.l.ſi pecuniam.§.1.ff.de condi. ob cau. vt ſi fuerit grauatus hæres manumittere ſeruũ teſtatoris intra certum tempus, nam tranſacto tempore ſi non manumiſit. l.facit ipſo iure eum liberum. l. cùm verò. §. ſubuentum.ff.de fi-
3 deicom.lib.¶†No.ex iſta Auth.ad hoc,vt hæres, qui non implet voluntatem defuncti,priuetur hæreditate, tria requiruntur in hoc tex.& in corpore vnde ſumitur. Primò,quòd illud onus,quod hæres implere neglexit,non ſit repræſentatum à l. ideſt non ſit habitum pro impleto à.l.vt s. declaraui. Secundò
b requiritur,quòd hæres ſit monitus [b] à iudice,& glo.in §.illud. in verbo decreto.in Auth.de hære.& fal.quam Ang.hic in lectu.Peruſi.dicit ſe neſcire alibi, vult quòd ſufficiat monitionẽ factam hæredi per nuncium,vel epiſtolam,vel ad eius domũ, non autem requiritur,ꝙ ipſemet iudex moneat,ſed ipſe Ang. qui dicit ſe vidiſſe de facto magnam qõ.de hoc, tenet contrariũ,ꝙ ad hoc,vt habeat locũ pœna priuationis, de qua hic, requiritur, ꝙ ipſemet iudex perſonaliter hęredem moneat. idem tenet Pau. hic ſub dubio tamen, quia cũ iſta ſit magna pœna,requiritur perſonalis monitio facta à iudice,ſicut requiritur ad faciendum quem haberi pro confeſſo, ſi non reſpondeatur poſitionibus,nam ibi requiritur, quòd ſit perſonaliter monitus per iudicem.c.ſi poſt præſtitum.de confeſ.in 6. idem tenet Ang.in §.ſi quis autem non implens.in 1.col.in Auth.de hære.& fal.aduerte,ꝙ vna monitio ſufficit, cùm hæres fuerit negligens vltra annum, aliàs quando non arguitur negligentia tanti temporis,requiritur bina monitio. §. ſi quis autem ꝑ redemptione.in Auth.de eccl.tit.& l.nulli.cũ Auth.licèt.s.de
* epiſc.& cle.ſecundum Bar.Saly.*& communiter alios* hic,& Bal.
4 plenius in l.qui crimen.in 8.q.C.qui accuſ.non poſ. ¶†No.diligenter ex iſta doc. Bar. quòd vbi agitur de priuando aliquem iure ſuo non ſtatim, ſed poſt lapſum anni, tunc ſufficit vna monitio,aliàs bina monitio requiritur.de quo vide Ang. qui ſuper hoc ponit notabilem regulam in §.ſi quis autem nõ implens.in 2.colum.in Auth.de hære.& fal. & in §. ſi quis autem pro redemptione.in Auth.de eccl.tit.latè Lud. in l. quandiu. ĩ.de acqui.hære.Ang.de Are.in trac.maleficiorum. in ver. nec non ad querelam.in 3.col.Bartho.Veron. in cau. 152. Alex. in conſi.108.in 1.volum.incip.viſo themate. in fin. & quod dicit Bal.in c.ex literis.in 3.col.de conſti.quicquid teneat Alex. in l. ſi.in 1.colu. ff de fer.tamen hoc requiſitum tex.de monitione iudicis, limitat Bal.hic in 1.col. aliqui libri habent in pen. niſi eſſent legata vel fideicom.relicta venerabilibus Eccleſijs, aut pijs locis,ibi non requiritur alia interpellatio, vel monitio iudicis,ſed ibi ipſo iure committitur mora extraiudicialis. l. Titia Seio.§.vſuras.ff.de leg.2.non meminit Bal. allegare de hoc gl. in §.item mixta.in ver.in iudicium.inſti.de act.tenet Lud. in l. ſi ex legati cauſa.ff.de verbo.oblig. idem eſt & in relictis factis fiſco,nam fiſco etiam fit mora ipſo iure.ſecundum Bal. in l.1. C.de his quib.vt indig.qui etiam non meminit allegare glo. in l.cùm quidam.§.fiſcus.in ver inferunt.de vſur.Sed in iſtis omnibus dicit contrarium,quòd licèt verum ſit, ꝙ in legatis Eccleſiarum,aut fiſci committatur mora ipſo iure,tamẽ illa mora non ſufficit quo ad priuandum hæredem hæreditate,ſecũdum Ang.hic in lectu.Peru.no.loquentem. ¶ Tertiò requiritur lapſus anni, & incipit currere talis annus à die monitionis factæ per iudicem,vt hic,& in corpore vnde ſumitur,& ibi gl.
5 ¶Iſtum tex.ſic declaratum †amplio duobus modis,poſteà limitabo octo modis.¶Primò amplia iſtam Auth. inquantum dicit, ꝙ hæres negligens implere voluntatem defuncti perdit hæreditatem,amplia ꝙ non ſolùm perdit hæreditatem, ſed ẽt prælega.ſibi facta,dictum fuit ſolenne Dy.& Bal.in l.qui filiab. §.fin.de leg.1.quod dictum Cuma.& Moder.ibi multum extollunt,per tex.in l.ſi patroni.§.quid ergo.ff.ad Treb.ſed aduerte,ꝙ Bal.in pe.col.in fi.hic tenet contrarium expreſsè, nam dicit,ꝙ licèt hæres, qui non implet voluntatem defuncti,priuetur hæreditate,non tamen priuatur prælega. nec ſubſtitutione pupillari ei nondum delata,nihil tamen allegat. Adde etiam in contrarium facere tex.in l.eũ qui.§.pro parte.ff.de his, quibus,vt indig.vbi ſi hęreditas aufertur ab hęrede,vt ab indigno, tamen prælegata ei non auferuntur etiam pro illa parte, pro qua eſt indignus,niſi dicas ſecundum Bart.ibi, quòd ibi ſit ca-
* ſus ſpecialis,tamen præcedens *opin.communior eſt*. ¶ Secundò ampliat diſpoſitionem huius Auth. ꝙ perdat etiam illa, quæ omnino teſtator eidem fuiſſet relicturus,ſecundum Iacob. de Belui.in §.& hæc quidem.in vlti.q.in Auth.de hær.& falc. quẽ refert,& ſequitur Bar.licèt corruptè eum alleget,in l. pen. s. de leg.& quia ibi dixi,hic non repeto.¶Iſtam Auth. ſic ampliatã
6 limita octo notabilibus modis.†Primò limita,vt procedat,qñ hæres negligentia, ſeu contumacia diſtulit vltra annum implere diſpoſita à teſtatore, tunc bene priuatur hæreditate, vt hac Auth.ita probat text. notabilis in c. nos quidam. in verbo neglexerit.ff.de teſt. ſecus ergo ſi hæres iuſta cauſa ſit impeditus,tunc lapſo anno non priuatur hæreditate,ita no.Panor.in conſi.11.incip.venio ad primum dubium &c.in 3.dubio.in 1. vol.poſt Feder.de Sen.in conſil. 133. per eum alleg.idem tenet Panor.in conſi.60.incip.viſo teſtamento.in vlt. col.in eod.vol. & ibi tenet idem eſſe in anno, qui datur à lege executorib. teſtamenti, antequam executio deuoluatur Epo. iuxta. l.nulli. C.de epiſ.& cler.& quia non currit niſi negligentib. non ſi fuerint impediti,vel ſi commodè facere nequiuerint, vt ibi ꝑ eũ. ¶Secundò limita iſtam Auth.quòd hæres non implens priuatur hęreditate, verum eſt, quando illud implementum reſpicit commodum pecuniarium allerius,ſecus ſi non reſpiceret commodum pecuniarium alterius, vt quia teſtator in teſtamento inſtituit Titium hæredem, & ordinauit, quòd faceret talem impenſam in funere, pone, quòd hæres neglexerit talem impenſam facere poſt monitionem iudicis,an lapſo anno priuetur hęreditate,dico quòd non.l.non oportet.ſupra de his quib.vt indig.& ibi gl.valde ſing.in fi.dum dicit,vel hic nõ fuit pecuniarium præceptum. & glo. illam ſequuntur ibi Docto.& in ſpecie Iac.But.Fulg.& Pau.& ibi Pau.limitat hoc vltimum,niſi concerneret animam teſtatoris,& nihil allegat,debuit enim allegare tex.in c.licèt.de voto. & in §. ſi quis autem hæc facere.iunctis §.præcedentib.in Auth.de eccl. tit.& Auth. licèt.s.de epiſ.& cler.¶Tertiò limita iſtam Auth.vt procedat,
c quando perſonæ, [c] quæ vocantur à l.ad talem hæreditatẽ, volunt eam habere,ſi autem eam nollent,tunc primus hęres,remanet hæres,quia id,quod conſtitutum eſt per hanc Auth. in pœnam,& odium hæredis negligentis,non debet ad eius fauorem reduci,& hoc tenet glo.vnde iſta Auth.ſumitur. facit. l. ſi ſeruus plurium.§.ſi quis ante.de leg.1.ita Cyn.Albe.Bart.& alij hic.adde optimum tex.in l.ſi quis ſolidum.vbi no.Bar.& Imo. ff.de hęred inſti.quem Bar.hic,qui eſt corruptus, voluit allegare.facit quod vult glo.reputata ſing.in l.ea ſola.ff.de regu.iuris. quæ dicit, ꝙ fiſco volente hęreditatem deportati, inſtitutus hęres

ADDITIONES.

a ¶Hoc amplius. Adde Ang.in conſi.270. PVRPV.

b ¶Monitus. Adde quartam limitationem,niſi hæres ſit mortuus,poſtquam potuit implere.Bar.conſi.29.proponitur,quòd in teſtamento.

c ¶Quando perſonæ. Adde Bar.conſi.20.col.fi.Iaſ.in rub.ff.de iuſti.& iur.in q. de iudæo tutore. PVRPV.

Source : BIU Cujas

hæres in effectu non habet fisco volente, sed si fiscus nolit, deportatus est hæres, quam gl. reputat sing. Bald. in l. eam quam. in 7. col. supra eod. dixi in l. 1. §. de hære. instit. Facit, quod dicam in seq. limitatio. quæ quasi erit exemplum huius limitationis. ¶ Quartò limita istam Authē. quæ disponit, quòd hæres non implens voluntatem defuncti, priuatur ipso iure hæreditate defuncti, istud est verum, nisi hæreditas esset damnosa, ita Pet. de Anch. in c. intelleximus. de iudi. facit, quod dixi in præsenti limita. & tex. in d. l. si quis solidum. vbi Bar. & Imo. Sicut in simili, quando propter delictum ex forma statuti aliquis perdit nobilitatem, intelligitur nisi in eo, in quo est damnosum censeri nobilem, puta in grauaminibus. secundum Bar. in l. vnica. C. de infa. lib. 10. & in repe. l. 1. in pe. col. C. de dig. lib. 12. sicut in simili decidunt Bal. & Ang. post Dy. ibi, in l. qui soluendo. 1. ff. de hæred. instit. ꝙ stante statuto, ꝙ Guelfi non possint habere officia in ciuitate, intelligitur statutum de officijs honorabilibus & vtilibus, secus si sint damnosa, & vituperabilia officia.

a ¶ Quintò limita istam Auth. non procedere, quādo testator [b] dedit specialem executorem, tunc si hæres negligat per annū, non priuatur hæreditate secundum Bar. hic. qui dicit esse tex. in l. mulcta. ff. de condi. & demon. sed ille tex. loquitur, quando hæres non poterat facere sine vllo executore, vt nunc dicam. Mouetur etiam, quia testator dando specialem executorem, recessit à dispositione huius text. §. si quis autem prō redemptione. in Auth. de eccle. tit. saluo nisi mortuo, vel remoto executore, testator admonuit hæredem, tunc elapso anno priuatur hæreditate, l. fi. §. sed & si quis. ĵ. communia de lega. Breuiter intellige istam limitationem Barto. sanè, vt procedat, quando testator nihil poterat sine executore, vt quia declaratio vel taxatio spectabat ad executorem, tunc quia non potest imputari hæredi, non incidit in hanc pœnam. ita propriè loquitur d. l. mulcta. in princ. secus quando hæres poterat sine executore adimplere, sed testator dedit executorem tanquam incitatorem, seu instigatorem hæredis, sicut dicimus in eo, qui dedit famulum, vel custodem rei commodatæ, per hoc non facit, quin commodatarius teneatur de dolo, & culpa. l. si vt certo. §. pe. ff. commo. ita Bal. hic in 2. col. ver. item quæro vtrū ista Auth. & Saly. hic in 4. q. & Pau. ¶ Sextò limita istam Authen. non habere locum, quando testator imposuisset aliam pœnam specialem, casu quo hæres esset negligens in adimplē do vltra annum, quia si ei satisfactum sit, non habet locū ista Auth. quasi per pœnam testatoris, & sic hominis dicamus, ꝙ cesset ista pœna legis. l. 1. §. 1. cum sim. ff. de pen. leg. secundum Bal. hic in 3. colu. pro quo addo facere text. in l. si fundum sub conditione. §. Stichum Sempronio. ff. de leg. 1. ¶ Septimò limita istam Auth. non habere locum in Regno, vel in Baronia, nam si Rex in testamento suo instituat filium hæredem vniuersalem, & relinquat legata vel fideicommiss. certè filius Regis negligens implere vltra annum monitus à iudice, tamen nō priuaretur Regno, nec filius Baronis Baronia, quæ nō sunt corpus hæreditarium, secundum Bal. hic, & adde Pan. in c. in-

b tellecto. de iureiu. Dicit etiam Bar. [b] hic in fi. quòd si hæredes diuiserunt hæreditatem inter se, & renuntiauerunt omni iuri, quod habent, vel in futurum habere sperant, ꝙ si contingat vnum ex hæredibus fore negligentem in adimplendo per annum, eius portio hæreditatis vadit ad alios hæredes non obst. renuntiatione, quia in generali renuntiatione nunquam intelligitur excludi, quòd quis habet ex facto alterius. alleg. l. damni. 1. §. 1. ff. de dam. infect. Adde Bar. in l. quæ cum tutoribus. in prin. ff. de transac. & in l. inter quos circa fi. princ. ff. de damno infect. & in l. post emancipationem. §. illud. ff. de lib leg. & ordinariè in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl. in 1. col. & in

7 6. q. ¶†† Secundò no. ex hoc tex. in ver. excluditur. ꝙ cùm text.

c hic loquatur per verbum præsentis temporis [c] non futuri, ꝙ hic est tex. quòd hæres negligens implere dispositionem testatoris intra annum, est priuatus ipso iure, & sic non requiritur alia sententia iudicis priuatoria, cùm regula sit, ꝙ quando lex vtitur verbo præsentis temporis, vel præteriti intelligitur ipso iure. glo. in l. in criminali. cum sim. C. de iurisd. omn. iudic. & ꝙ in ista Auth. hæres priuetur ipso iure absque alia sententia, tenet glo. in §. si quis autem non implens. in prin. glo. magnæ. in Auth. de hær. & fal. facit tex. in §. in omnib. eod. tit. expressè firmat Bal. hic, in 1. col. & Saly. in 3. q. quicquid dicat inaduertenter Pau. hic qui nullam de prędictis mentionem faciens, tenet ꝙ imò requiritur sententia, sed errat, cùm. l. vtatur verbo præsentis temporis, excluditur, verum est, ꝙ si in tex. habetur prout ego habeo, quia habeo verbum, priuetur, non autem verbum excluditur de præsenti, secus fortè esset, quædam alia lite

8 ralia notabilia vide ꝑ Sal. & Fulg. hic. ¶†† Vlt. no. in ver. exhæreredatis, ꝙ excluso hęrede per eius negligentiam, & etiam substitutis, & alijs similib. nunquam tamen exhæredatus admittitur. ¶ Et gl. hic in ver. respectis. quæ habet quatuor partes prin. intelligit text. quando fuerunt iustè exhæredati, & in secunda declarat quare exhęredati non veniunt inter nominatos in testamento, & respondet quia priuati sunt. In tertia ampliat istū tex. ꝙ exhæredati non admittantur inter venientes ab intestato. In quarta limitat istum text. quòd exhæredati saltē veniant vltimo loco, vt quilibet extraneus excluso fisco, sed hoc vlti-

✻ mum reprobant *Bar. & omnes hic*, quia ex quo testator voluit filium esse priuatum hęreditate, ergo nullo modo admitti po

9 test, vt hic per Bar. & alios. ¶†† No. etiam in ver. præter natura-

d le debitum, [d] iuncta glo. ꝙ hæres, qui intra annum monitus à iudice non implet voluntatem testatoris, licèt priuetur hæreditate, tamen non perdit legitimam suam. ratio est, quia legitima sibi defertur à l. non à testatore, vel ex dispositione testato

10 ris, sicut in simili dicitur in l. si arrogator. ff. de adop. † An autē perdat legitimam per non cōfectionem inuentarij, tangit gl.

11 hic, & in l. fi. §. fi. de iure delib. ¶†† In ista Auth. & in gl. aliud nō habetis. Dum tamen glo in ver. intra annum. facit mentionem de libro Nouellarum, de quo facit etiam mentionem glo. in Auth. sed nouo iure. ĵ. de ser. fug. an talis liber sit authenticus,

12 disputat latè Alber. supra de emen. Iust. C. ¶†† Quid sit de Lon

e gobarda [e] an sit authenticus, declarat Bald. post Odoffred. in Authen. dos data. C. de don. ante nup. Andr. de Isern. in proœmio feudorum, & plenius Alexan. in l. pro hærede. §. fina. ff. de acquir. hęre. & quis compilauerit Longobardam, est gloss. 33. q. 1. cap. 1. in glo. parua.

ADDITIONES.

a ¶ Quando testator. Adde Bar. consi. 137. 3. dub. PVRPV.

b ¶ Dicit etiam Bar. Ampliatio tex. in ver. ad cohæredes. quem secundò ampliat, etiam si tantum essent hæredes in re certa. Barto. consilio 29. proponitur.

c ¶ Verbum præsentis temporis. Adde Bar. in l. Celsus. ff. de vsuc. Ant. de But. in c. accedentib. in pen. col. de priuileg. Io. de Imo. in proœ. Decre. Abb. in c. cū Ecclesia Sutrina. de cau. po. & propri.

d ¶ Naturale debitum. Idem tenet Barto. consilio 28. in fine. proponitur. PVRPV.

e ¶ De Longobarda. Adde glo. in c. cùm deuotissimam. 12. q. 2. Io. And. & Doct. in c. ex parte. de rescrip & per Doc. in cap. 2. de feu. Anto. de But. in c. Raynutius. in 3. colum. de testa.

SVMMARIVM.

1 *Hodie pro legatis, & fideicom. cōpetunt tres actiones, scilicet actio ex testa. rei vendi. & hypo. nu. 4. quod amplia duob. modis. vt nu. 5. limita septem modis, vt nu. 6.*

2 *Olim erant quatuor species legatorum. & nu. 3.*

7 *An. l. vel statutum possit transferre poßessionem sine actu corporeo in legatis, & fideicom. sicut transfertur dominium sine traditione.*

8 *Legatar. agens hypothec. ratione legati sibi facti, non habet necesse probare rem fuisse in dominio testatoris, sed satis est, quòd probet illā rem processisse à testatore.*

9 *An legatarius particularis, à quo sunt relicta legata, possit detrahere falcidiam.*

10 *Si testator mortiferè vulneratus ab aliquo eum exculpauerit, dicens, ꝙ non fuerit ab eo vulneratus, iste non potcrit ex legitimis indicijs per iudicem torqueri, quia habet indicium innocentiæ pro se.*

11 *Probatio bonæ vitæ, & famæ facit quòd malefactor non possit ex indicijs torqueri.*

Communia de legatis, & fideicommissis, & de in rem missione tollenda. Rubr.

LEX PRIMA.

C Vm hi, qui. ¶ Ista. l. communi diuisione diuiditur in quinque partes. In prima tollit quatuor species legandi sub diuersis formis, secundum quas diuersæ actiones competebant. In secūda ibi, rectius igitur. statuit pro omnib. lega. & fideicommi. tres actiones cō petere. In tertia ibi, cùm enim. assignat rationes, quare statuerit hypothecariam cōpetere pro legatis. In quarta ibi, & hoc disposuimus. extendit quod dixit de hypothecaria. In quinta ibi, in omnibus autem huiusmodi. limitat istud, quod dixit de de hypothecaria, reiectis quatuor legandi varietatibus, cū etiā illi modi antiqui displicerent, hodie pro legatis, & fideicommiss. competunt tres actiones. s. actio personalis ex testamēto,

&

Source : BIU Cujas

& rei vendicatio, ſi fuit relicta certa res teſtatoris. Item hypothec. quo ad alias res teſtatoris, nam res teſtatoris intelligũtur per l. tacitè hypothec. pro leg. ſoluendis, & talis hypothecaria datur contra quemlibet ex hæredib. pro hæreditaria portione, & in bonis, quæ à teſtatore ad grauatum proueniunt, & in alijs. hoc dicit tota. l. de iſtis trib. actionib. & de forma libellorũ vide Spe. in tit. de teſt. §. in primis. ver. in actione autem ex teſtamento. & §. ſequitur. ver. item no. dignum. cum quatuor ſeq.

1 verſiculis. †Et ibi etiam, quando pro legatis competat condictio ex canone, vel officium Epiſcopi, & per Spe. in ti. de act. & obl. §. ſequitur. ver. ſed quid in ſpecie. cum duob. ver. præcedẽtib. & duob. ſeq. per Bal. in l. in reb. circa. 7. col. s̃. de iure dot. &

2 præmitte pro intellectu literæ, †ꝙ olim erant quatuor ſpecies legatorum, de quibus text. hic facit mentionem. & in §. 1. vbi

3 gl. inſti. de leg. †Primus modus erat per vendicationem, quando teſtator dicebat lego Titio vendicationem talis rei, & tali legatario non competebat actio ex teſtamento, nec etiam rei vendicatio, niſi primo adepta poſſeſſione. Alij duo modi erãt per condemnationem, & per præceptionem, & iſtis duob. caſibus ſolùm competebat actio perſonalis ex teſtamẽto. Quartus modus erat ſinendi modo, quia teſtator dicebat, grauo hæredem, ꝙ talem rem, quam commodaui Titio, ſinat eum habere, & pro tali legato nulla actio competebat, ſed ſolùm exceptio. Item poſt tale ius antiquum etiam de iure fforũ pro legatis competebat actio ex teſtamento perſonalis. Itẽ rei vendicatio, ſed non ſimul, ſed diuerſo modo. l. cùm filius. §. varijs. ff. de leg. 2. hodie Imperator per iſtam. l. reiectis talib. modis, & formis legandi, ſtatuit, ꝙ pro omnib. legatis competant ſicut de iure fforum illæ duæ actiones. ſ. perſonalis ex teſtamento, item rei vendicatio, & addidit tertiam actionem. ſ. hypothec. quo ad aliàs res teſtatoris, vt dicit gl. & ꝙ hypothecariam de nouo inducat, patet in tex. ibi, nos in præſenti. & in §. 1. inſti. de leg. & hoc tenet gl. in l. is cui. §. poſtquam. ff. vt in poſ. leg. licèt videatur eſſe tex. ꝙ etiam de iure fforum pro legatis competeret hypothecaria, in l. creditorib. in fi. ff. de ſepa. bon. per quem dicit Cy. hic, ꝙ Imperator non inuenit hypotheca. pro leg. ſed

* tene præcedentem opin. *quam alij omnes tenent*. Ad d. l. creditorib. reſponde, ꝙ non loquitur de hypothecaria generali, quæ inducitur per iſtam. l. in omnib. reb. teſtatoris, ſed loquitur de hypothecaria inducta à prætore mediante miſſione in poſſeſ. prout loquitur titulus præcedens. ff. ex quibus cau. in poſſ. eat.

4 ¶†No. iſtam. l. ꝙ hodie pro omnibus leg. & fideicom. compe-

a tunt tres actiones, [a] vt in tex. Opp. nam videtur impoſſibile, ꝙ actio perſonalis, & rei vendicatio poſſint ad idem competere, cũ ſint ɔ̃riæ, nam rei vendicatio præſupponit dominium in agente. l. in rem. & l. officium. ff. de rei vend. actio aũt perſonalis competit ad dandum. §. ſic itaque. inſti. de act. ergo præſupponit agentem non eſſe dñm. Rñdet hic Bar. ꝙ in l. nemo rem. 2. ff. de verb. obl. & in l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de cap. per illum tex. & in l. fi. s̃. de ſacroſ. Eccl. & in l. cũ filius. §. varijs. de leg. 2. ꝙ cùm in legatarium, & fideicom. tranſeat ipſo iure dominium à morte teſtatoris. l. à Titio. in fi. ff. de fur. & hic in gl. certè rõne illius dñij ſibi competit rei vendi. verùm quia legatarius non eſt conſecutus verum, & proprium dñium per actum iuris gentium mediante traditione, ideo non obſtante dñio ciuili agit actione perſonali ad dandum ɔ̃ hæredem, vt conſequatur verum, & directum dñium iure gentium, ſicut in ſimili in d. l. in bello. §. ſi quis ſeruum. vbi qui habet dñium, ꝙ ab eo poteſt auferri, poteſt vſucapere, & ſic cõſequi dñium irreuocabile, hinc eſt, ꝙ iſta rei vendi. quæ datur pro leg. nõ eſt directa, ſed vtilis, vt tenet gl. in l. fi. in ver. in rẽ. s̃. de ſacroſ. Eccl. Imo. in l. 1. ff. de dona. cauſa mor. & Mod. in l. 1. ff. de leg. 1. licèt Cy. in illa. l. fi. in fi. q. reprobet illam gl. & ibi plenius Bal. in 5. q. & Fulg. in 8. col. eſt verum, ꝙ ſol. Bar. præallegatam reprobat hic Bald. & Imo. in l. ſi grege. vbi plenè traditur. ff. de lega. 1. ſed quia parui momenti eſt, non extendo, ſed vide plenius omnib. Io. Fab. in §. ſed olim. inſtitu. de lega. ¶ Secundò opponitur contra tex. ꝙ imò pro legatis non poſſit competere hypothecaria. Nam dominium rei legatæ ipſo iure à lege transfertur in legatarium, vt dixi, ſed res propria nemini poteſt eſſe obligata. l. neque pignus. ff. de reg. iu. propter hoc glo. & Bar. hic, & Bar. in d. l. fi. s̃. de ſacroſ. Eccl. vbi plenius Bal. fatetur contrariũ, & tenet, quòd hypothecaria competit legatario contra alias res teſtatoris, non autem pro ipſa re legata, vel potes tenere, ꝙ imò etiam pro ipſa re legata competat hypothecaria per ſolutio. quam nunc dixi, quia ſi legatarius haberet verum dominium de iure gen. procederet ɔ̃rium, ꝙ in re verè propria non haberet locum hypothecaria, ſed cùm habeat iure ſpãli per l. ſibi competit hypothecaria, ſecundum Bar. in d. l. 1. ff. de leg. 1.

5 quod an ſit verum, ibi examinatur. ¶†Nunc amplia primò regulam huius tex. dupliciter, deinde eam limita ſeptem modis. ¶Primò amplia iſtam procedere, qñ ruptum eſt teſtñ ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis filij, quo caſu adhuc ſuſtinentur legata, & fideicom. per Authẽ. ex cauſa. s̃ de lib. præte. certè pro talib. legatis competunt ẽt actiones, de quib. hic, maximè actio ex teſtõ, & rei vendicatio. ſ̃m Bar. in l. 1 in 8. q. ff. de iure codi. & in d. Auth. ex cauſa. & in l. filio præterito. ff. de iniuſt. rup. Secundò amplia, vt iſta remedia competant etiã pro leg. priuilegiatis. i. quæ ex iure priuilegiato ſuſtinentur, vt eſt quando filius eman. præt. contra tabulat teſtñ, quo caſu ſuſtinentur legata reli. coniunctis perſonis, per tit. ff. de leg. præſtan. & l. 1. s̃. de bonorum poſſeſ. contra tabul. certè pro talib. legatis conſeruatis ex priuilegio, competunt iſtæ tres actiones, ita Bal. in l. 1. in vltimis verbis. s̃. de bon. poſ. contra tab. vbi ad hoc no. iſtum tex. circa medium ibi, *& præcipuè cùm tres ſint legata*,

6 & ſequitur ibi Ang. & hoc in lect. Flo. ¶†Limita nunc iſtam. l. & prædictum no. 7. modis. Primò intellige, ꝙ pro reb. legatis tres actiones competant, vt ſit verum ſecundum Bar. hic, qñ natura rei hoc patitur, aliàs ſecus, vt eſt videre in legato libertatis, vbi non poteſt adaptari rei vendi. nec hypothecaria, ſed ſolùm competit actio ex teſtõ. ſecundum gl. & Bar. hic. Imo. & plenius Mod. in l. 1. ff. de leg. 1. licèt Cy. hic teneat contra, & aliqui quos referunt Mod. in l. 1. ff. de leg. 1. ¶ Secundò limita iſtam legem, vt procedat, quando legantur res teſtatoris, ſi autem legaretur res hæredis, vel legatariorum, non competeret rei vendi. quia tunc non transfertur dominium, niſi res tradat̃ per hæredem. gl. in l. Papin. ff. de ſerui. & in l. ſi hæredis ſeruus. ff. de leg. 1. & in l. per diuerſas. in ver. ſeu res, vbi Bar. in fi. colu. C. manda. licèt contrarium, & malè teneat gl. in l. 2. ʃ. eod. quam ibi reprobãt Bar. & alij, & Bal. hic in 6. colum. & in l. hæredum. s̃. de fideicom. ¶ Tertiò limita non procedere iſtam legem, qñ filius inſtitutus in fraudem repudiat ex teſtõ, & venit ab inteſta. quo caſu legata ſuſtinentur per tit. ſi quis omiſ. cau. teſta. & ſic ex edicto prætoris, tunc pro talib. legatis non competunt iſtæ actiones, ſed actio in factum prætoria. ſecundum Bar. in l. ſi pecuniam. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt Bal. & Saly. in l. fin. C. eod. Vtilitas maxima eſt, quia cùm actio ex teſtamento ſit bonæ fidei, vel eius naturam habeat, ſaltem quo ad hoc, vt fructus, & acceſſiones veniant à tempore moræ tantum. l. in minorũ. C. de integ. reſti. mi. declarat Bar. in l. ſi hæres. ff. de eo, quod certo loco. actio autem in factum, quia eſt ſtricti iuris, in ea non veniunt fructus, nec acceſſiones, niſi à tempore litis conteſta. l. cùm fundus. in prin. ff. ſi cer. pet. cum ſimil. tamen ſi velles inſtare, poſſes ſuſtinere, quòd etiam iſto caſu competant actiones, de quib. in hoc tex. ſed non inſiſto, ex quo alij non contradicunt. ¶ Quartò limita iſtam. l. non procedere, quando condi tio adiecta legatis habetur pro impleta, quod eſt quando ſtat per hæredem, ne impleatur. l. iure ciui. ff. de cõdi. & demon. nã ſi habetur pro impleta de iure ciui. communi, tunc bene competit actio ex teſtõ, & rei vendicatio. Si autem habetur pro impleta iure ſpeciali, puta fauore libertatis, vt in l. cùm ita datur. ff. de condi. & demon. tunc non competunt iſtæ actiones, ſed actio in factum, vel officium iudicis. l. ſi peculium. §. is cui ſeruus. ff. de ſtatulib. ſecundum Bar. Imo. & Raph. in l. in teſtamẽto. 1. ff. de condi. & demon. & Ang. in l. 3. C. de inſti. & ſubſti. q. quid ibi teneat Saly. ¶ Quintò limita iſtam. l. non procedere, quando teſtator in teſtamento diſpoſuiſſet, vel ſtatuto cauueretur ita, ꝙ legata vel fideicom. debeantur ẽt hæreditate nõ adita, tunc pro talibus legatis non competerent iſtæ actiones, ſed condictio ex leg. ſeu ex ſtatuto, vel officium iudicis, ſi verba ad eum dirigantur, ita ſing. Bal. in l. 1. s̃. ſi quis omiſ. cau. teſt. in fi. col. ver. item dico vnum quod eſt nouum. & diſputat eius veritatem Alex. in l. 1. ff. de leg. 1. dixi in l. eam quam. s̃. de fideicom. ¶ Sextò limita iſtam legem, ꝙ actio ex teſtõ competat ɔ̃ hæredem vel legatario, à quo ſit legatum, non autem contra ſingularem ſucceſſorem defuncti, cùm ſit perſonalis. l. 1. §. hæres. vbi Bar. Ang. Imo. & Mod. ff. ad Trebel. Facit, quod vult Bal. hic in 1. col. in fi. de ſtatuto diſponente, ꝙ in cauſis guarentigiatis procedatur ſummariè etiam hypothecaria inde depẽdenti, quod intelligitur contra prin. debitorem, non contra ſingulares ſucceſſores, quod etiam tenet Angel. in l. 2. C. ſi aduer. cred. de quo plenè Imo. in l. fi. ff. à quib. appel. non licet. in antepen. char. ver. aduerte. ¶ Septimò intellige iſtam. l. & tres actiones de quib. in tex. competere pro legatis, & fideicom. particularib. an autem iſta tria remedia competant pro fideicom. vniuerſalib. non inuenio tactum in ſpecie, nec hic, nec in leg. 1. ff. de leg. 1. nec vnquam audiui, dicam quid cogitaui, vt ſaltem

præſtem

ADDITIO.

a ¶Tres actiones. Adde, quæ ſcribit Guid. Pap. quæſtio. 483. Alexan. conſilio 4. lib. 2.

Source : BIU Cujas

præſtem materiam alijs ad inueſtigandũ,& procedã aſſumen
do vnumquemq; caſum, qui poſſit eſſe in conſideratione, &
in primis,ſi quærebatur an fideic. vſi competant iſta remedia
ad cogendum hęredem,vt adeat,& clarum eſt, ꝙ non , quia
ſolũ competit officium iudicis.inſti.de fideic.hęr.in prin. gl.in
l.ſi teſtõ.ſ.ad leg.fal.cũ ſim. Aut quæritur poſtq̃ hæres adiuit,
an vt poſſit cogi ad reſtituendum hæreditatem fideic.compe
tant iſta remedia , & dico, ꝙ pro certo cõpetit actio ex teſtõ,
vt declarat Bar.in l.ſi legatus.ff.ad Treb.cũ limitatione , vt ibi
per eum,& iſto caſu competit ẽt hypothecaria ſm Bal. hic,in
1.col.per Auth.ſ cùm rogatus.ſ.ad Treb.& loquitur Bal. an-
te factam reſtitutionem realem,rei vend.aũt nullo modo põt
competere,& rõnem ponam in glo.in ver.oĩb. Aut quæritur,
poſtq̃ realiter , & actualiter eſt reſtituta hæreditas per hęredẽ
fideic.an iſte actiones ſibi competant,& ſine dubio competit
rei vẽd.pro reb.ſingularib.quia eſt effectus dñs de iure gentiũ,
hypothecaria aũt non põt competere, nec actio ex teſtõ , cũ
ſit cõſequutus verum dñium,& ſic ceſſat rõ huius tex. de qua
vt ſ. Aut quæritur,qñ hæreditas eſt reſtituta per hæredem ver
bo tm̃.iuxta.l.reſtituta.in prin.ff.ad Treb. an iſto caſu compe-
tat fideic.rei vendi.vel hypothecaria?dubium facit,nam ante
reſtitutionem re,aut verbo,fideic. non habet aliquod dñium,
nec ius,vt declarat Bar.vbi dixi in l.fi.ſ.de edic.diui Adr.tol.&
tunc fruſtra quæritur de rei vendi.attento ẽt,ꝙ rei vendi. non
competit ad vſitatem iuris.l.vendicatio.ff. de rei vendic. ſi aũt
reſtitutio ſit facta realiter,& iſte caſus eſt ẽt clarus , quia tunc
dñium verum , & de iure gentium tranſit ad fideic. non vtile
tm̃:punctus ergo eſt , quid qñ eſt facta reſtitutio tm̃ verbo , &
difficultas eſt videre,an ex verbali reſtitutione tranſeat domi-
nium in fideic.quo mediante ſibi poſſet cõpetere ſaltem vti-
lis vendi.ſ ſingulares ſucceſſores,& vſ,ꝙ non,quia facta reſti-
tutione verbo tm̃,fideic.competit fideicommiſſaria hæredita
tis petitio,quę eſt ad ſimilitudinem petitionis hæreditatis,quę
datur hæredi.l.fi.ff.de fideic.hęr.pet.vbi Barto. dicit,ꝙ iſta ſola
actio competit fideic.ſi ergo cõpetit fideicommiſſaria hæredi
tatis petitio,ergo nõ habet dñium. Nam ſi haberet,poſſet age
re ſ tit.poſſidentem,ꝙ non põt,vt declarat Bar.& rõnem po-
ſuit in l.hæreditatis.C.de pet hær. Idem patet , quia agit ẽt pro
reb.commodatis,& depoſitis teſtatoris.l. & non tm̃. in prin. ff.
de pet.hær.In ſ rium,ꝙ imò facta reſtitutione verbo tm̃, in fi-
deic.tranſeat dominium,eſt tex.in l.facta.in princ. vbi glo. firm
mat.ff.ad Treb.ergo non debet competere vtilis rei vendica-
tio,& tamen Bar.in d.l.fi.ff.de fideic.hær.pet.dicit,ꝙ ſibi ſolùm
competit illa actio,tamen hoc non videtur tutum, quia licèt
hæres adita hæreditate ſolo animo conſequatur dominiũ re-
rum hæreditariarum,non poſſeſſionem.l.cũ hæredes. in prin.
ff.de acq poſ.tamen antequam nanciſcatur poſ.qua mediante nanciſcatur verum dñium de iure gentium , ſibi non cõpetit vendicatio,quæ ſibi non competit pro vtilitate, vt declarat Bar.in rub.ff.ſol.matr.in fi.col.circa medium, ſed ſibi competit ſolũ petitio hær. Idem in fideic. cui eſt facta ſolũ reſtitutio verbalis per hæredem.Cogita tm̃,an fideic. cui facta eſt reſtitutio verbo tm̃ , dato ꝙ ex perſona ſua non habeat rei vendicationem,an habeat ex perſona hæredis directi,fortè poſſet attẽtari,ꝙ ſic,per id quod no.Bar.in ſimili in l.cũ ſponſus.§.fi.ff.de public.in rem act.cum concor.quas dedi in §.ſed iſtæ.inſti.de act.cogita in prædictis,quia nunquam fui bene clarus.An aũt pro legatis relictis Eccleſijs, vel pijs locis publicis, competant alia remedia q̃ prædicta,ponit Bar.in l.ciuitatib.in princ. ff. de leg.1.& in l.obſeruare.ff.de offic.procon.& Spe.in loco quem
7 in prin.ſ.allegaui.¶†Secundò nota ex iſta.l.in ver.cum.n.& in ver.ſeq.ꝙ in legatis,& fideicom.particularib.l.inducit tacitam hypothecam.Item,ꝙ transferatur dominium ſine traditione, iurib.in glo.alleg. An autem lex vel ſtatutum poſſit eo modo transferre poſſeſſionem ſine aliquo actu corporeo. Bal. hic in 1.no.determinat ſingulariter,ꝙ non.per l.cũ duob. aliàs.l.ſi fra tres.§.idem reſpondet ſocius.ff.pro ſocio.niſi ſecundum eum interueniat fictio,vel ficta traditio.l.quod meo.in princ. ff. de acq.poſ.l.quiſquis.C.de don. licèt lex, vel ſtatutũ inducat,ꝙ p inueſtituram transferatur ficta poſſeſſio.c.ex parte.vbi tex.no. de conſuet.ita Bal.reſidet,alij non tangunt. Breuiter Bal. malè loquitur,quia imò.l.vel ſtatutum poteſt abſque vlla apprehẽ ſione vel abſque alio facto ipſo iure transferre poſſeſſ.ſicut do minium.tex.eſt in l.raptores.& ibi Bar.exclamat.C.de Epiſ.& cle.in c.2.de conſue.& in multis.ll.quas allegaui in l.fi. ſ.de ſa-
croſ.Eccl.& quod ita ſit,no. Cy. & ibi Bal. ſibi contrarius in l. ea.l.ſ.de condi.ob cauſam.& Bal.in l.fi.in 4.col.ſ. de ſacroſan. Eccl.& in l.traditionib.in fi.ſ.de pac.& in l.1.C.ſi plu.vna ſent. & in rub.extra de conſue.& in rub.de cau.poſ.& propr. Ang. in l.licèt.C.de acqui.poſ.& in l.1.ff.de diſtr.pig. & in l.ſi is , qui pro emptore.ff.de vſur. & in l. qui vniuerſas. §. 1. vbi Imol. &
Moder. ff. de acqui. poſ Alex.in conſi.21.in 3.col. incip.atten-
✻ tis.in1.col.vbi reprobat Bal.hic,& dicit,ꝙ *in contrarium eſt com-
munis opi.*& iſta appellatur poſſeſſio artificialis, ſecundum Bal. in rubr.extra de cau.poſ. & proprieta. Alibi appellat ciuiliſſi-
ma poſſeſſio,cũ nihil facti habeat,ſecundum Bal.in d.l.ſi. C.de ſacroſ.Eccl.& Ang.in d.l.1.de diſtra. pign. cum ſuis concord.
8 ¶†Tertiò noto ex quarta parte tex.ibi,*in reb.quas à teſtatore conſecutus eſt.*& in vlti.parte,ibi,*ſed tantummodo earum,quæ à teſtatore ad eum peruenerunt*,hic eſt tex.no. quem ſolus Ang.in lectu. Flo. ponderat, ꝙ legatarius agens hypothecaria ratione legati ſibi facti , non habet neceſſe probare rem fuiſſe in dominio teſta-
toris,ſed ſatis eſt,ꝙ probet illam rem proceſſiſſe à teſtatore,& licèt Dy.intelligat verum quo ad hoc , vt conſequatur ſolùm miſſionem in poſ.non quo ad hoc,vt per hypothecariam poſ ſit vendicare,niſi probet illam rem fuiſſe in bonis teſtatoris. l. fundus.ff.de ann.leg.cũ in re aliena non poſſit cadere pignus, tamen tenet Ang hic contrarium,cùm in reb.alienis poſſit in-
duci.l.ſatis tacitè.ff.in quib.cau.pig.taci.contraha.¶Gl.in verſi. omnibus.diuiditur in tres par. In prima remouet vnum con-
trarium.In ſecunda aliud.In tertia ponit vnum dictum.Secun da ibi,item ꝙ aſſimilat.Tertia ibi,ſed & generale.In prima par te oppone ſic,dicitur in tex.ꝙ oĩbus legatis vna eſt natura:con tra,quia legata relicta pijs locis per negationem hæredis du-
plicantur. Item ſi ſoluantur per errorem non repetuntur, in alijs legatis ſecus,ergo omnium legatorum non eſt vna natu ra,gl.reſpondet & bene,quòd quatuor genera legatorum,quę olim differebant inter ſe,hodie habent eandem naturam,non autem ꝙ ſingula legata in particulari eiuſdem naturæ ſint. In ſecunda parte habes,ꝙ licèt in legatis,vel fideicommiſſis par-
ticularib.dominium tranſeat ipſo iure in legatarium, ſecus tñ eſt in fideicommiſſo vniverſali,in quo requiritur reſtõ. l.reſti-
tuta.in prin.ff.ad Treb.& puto,ꝙ rõ diuerſ. ſit, nam legatum, vel fideicommiſſum particulare non poteſt afferre niſi com-
modum,& non damnum.l.ſi hęreditatem.in prin.ff.mã. ideo. l.ſtatuit,ꝙ eius dñium ipſo iure in legatarium tranſeat, ſed cũ fideic.vſe habeat annexa onera hŕditaria, lex noluit ipſo iure fieri translationem,ne quis inuitus obligetur onerib.hær. ideo oportet , ꝙ reſtitutio fiat ſaltem verbo, & ipſe eam acceptet. Intellige tm̃,niſi facta ſit alienatio rerum hær. quia fideicõ.pro eis occupandis competit rei vẽdicatio ẽt ante reſtitutionem. glo eſt in l.2.§.fin.vbi no.Bar.ſ.eod.vbi dicetur.¶Glo. in ver.in multis.diuiditur in quatuor. In prima exemplificat text.In ſe-
cunda ad declarationem tex.no.qñ,& quib.caſib. actiones po ſitæ in tex.competunt,& concurrant,dic vt dixi in textu,& il-
la ſecunda eſt ibi,& nota hic.In tertia ibi,hoc tm̃ ita.ponit pul-
chram limitationem ad tex.In quantũ dicit text.legatario cõ-
petere hypothecariam,quo ad aliàs res teſtatoris,vt non pro-
cedat,qñ vni eſſet legata quantitas , & poſtea alteri ſpẽs , puta fundus,nam ille fundus nõ dr̃ hypothecatus pro legato quã-
titatis,ex quo alteri legatus eſt,adde tex.no.in l.ſi fideicommiſ ſorum.ff.vt in poſ.leg.facit.l.procuratoris.§. pe.ff. de tribu.act. intellige,qñ ſuperſunt alia bona teſtatoris,& ſic legata nõ ſunt vltra vires hęreditarias,aliàs qñ non eſſet niſi illa ſpecies, vſ ꝙ vtraque deberetur præparata,per tex.no.in l.quærebatur. ff.ad l.fal.ſm Ang.hic,ꝙ Pau.hic reputat perpetuò not.ego tm̃ non pono pro conſtanti.In quarta par.ibi, aliæ aũt res, ponit dictũ clarum.¶Gl.in verbo aliquid lucri.diuiditur in duas. In prima declarat tex.qui dicit,ꝙ ab eo põt legari, qui aliquid lucri hẽt, vt intelligatur de lucro pecuniario, dixi & limitaui in l. ab eo.
9 ſ.de fideicom.† In ſecũda ibi,& ex hoc colligit Bulg.diſputat,
a an legatarius [a] particularis,à quo ſunt relicta legata , poſſit de-
trahere falc.& concludit,ꝙ ex perſona ſua non põt,ſed ex per ſona hæredis ſibi detrahentis ſic , vt hŕ in l.lex falcidia ſi inter-
10 ueniat.§.nunquam.vbi plenè.ff.ad l.falc.¶†Extra gl. teneas p-
petuò menti illud,quod ſing.dicit Bal.hic, in fin. col.poſt me-
b dium,nec alibi legi,ꝙ ſi teſtator mortiferè vulneratus [b] ab ali-
quo,

ADDITIONES.

a ¶Legatarius. Adde Pet.de Vbal.& Barb.in repe.c.Ray.de teſta.

b ¶Vulneratus.Adde,quòd ea exculpatio minuit indicia cõtra inquiſitũ,adeo quòd torqueri non poteſt,teſte Nat. conſi.298.col.fi.nu.14.de quo vide,quæ ſcribit Catel.ver.teſtator lætaliter vulneratus. idem Iaſ.in l.de die. 1.reſpon. col.fi.ff.qui ſatiſd.cog.in l.1.nu.7. & ſeq.ff.de eo,per quem fac.erit. Quid in nominatione vel aſſertione vulnerati,an faciat indicium,& dic,ꝙ non.teſte eodẽ Nat.cõſ.354.col.1.in prin.licèt Dec.videatur diſſentire cõſ.363.col.1. bene verum eſt,ꝙ facit præſumptionem, gl.in l.2,ver.cauit,C.de calum.Nat. conſi.240.col.7.num.8.poſt Alex.conſi.14.col.2.lib.3,vbi dicit,quòd ea le-
uis præſumptio prodeſt ſolùm ad euadendum pœnam calumniæ ei,qui præ textu dictæ aſſertionis accuſaſſet,de quo vide,quæ ponit Bald. & ibi apoſtil. in l.mater.C.de calum.vbi inter alia, quòd excuſat à calum. ex neceſſitate, non ex voluntate. MASVER.

Source : BIU Cujas

quo,cum exculpauerit, dicens, quòd non fuerit ab eo vulne. certè iſte non poteſt ex legitimis indicijs per iudicem torqueri,quia habet indicium innocentiæ pro ſe.alleg l.Paulus. la ſeconda.§. 1.ff.de bon.libe. nunquam obliuiſcaris, quia vtile eſt ad euadendum aliquem à tortura: ècontra autem aſſertio,ſeu inculpatio vulnerati etiam in extremis conſtituti , & aſſerens, ꝙ fuit à Titio lętaliter vulneratus, nedum non probat contra inculpatum,vt eſt tex.ſing in l.ſi quis in graui.§.ſi quis moriẽs. ff.ad Sena.Syllan.imò nec facit indicium ad torturam contra eum,ita innuit gl.in l.mater.in gl.pe C.de calum.& ibi expreſsè Ang.per illam gl.quem refert,& ſequitur Alex.in conſi.14. in 3.vol.incip.ponderatis narratis in themate, licèt cõtrarium
11 teneat ipſe Ang in d.l.ſi quis in graui.§.ſi quis moriens.† Nota etiam ex dicto Bal.hic,ꝙ reus inculpatus habens indicium innocentię pro ſe,tollit alia indicia,quibus aliàs potuiſſet torque ri.Facit,quod no.ſing.Bar.in l.1.§.pe per illum tex.ff.de re mili. quòd probatio bonæ vitæ & famæ facit, ne malefactor ex indicijs poſſit torqueri,ſequitur Bal.in l.fina.C.de proba.in ſi colum.& in l.1.C.loca.in l.ea quidem.circa antepen.col.C.de ac cuſ.Ang.in l.mil.C.de quæſt.plene Iac.de Bel.in l.omnimodo. C.de inoff.teſta.Alex.in d.conſi.379.

SVMMARIVM.

1 *Verbum mando,non eſt præceptiuum,ſicut iubeo,vel præcipio.*
2 *Præceptum magis arctat quam mandatum.*
3 *In vnitis ad inuicem dignius trahit ad ſe minus dignum.*
4 *Leges debent eſſe impoſitæ rebus,& non verbis.*
5 *Si res propria hæredis,vel legatarij relinquatur alicui tertio,non competit ſibi rei vendi.ſicut ſi eſſet relicta res propria teſta.*
6 *An ſit ſublata in effectu differentia directæ libertatis, & fideicom.*
7 *Pro legato quantitatis non competit rei vendi.quia non poteſt ipſo iure transferri dominium in legatarium.*
8 *An pro legatis relictis in codicillis,competat actio ex teſtamento.*

LEX II.

OMne verbum. Reiecta verborum varietate exęquata ſunt legata,& fideicom.ad inuicem , adeo ꝙ effecta ſunt quaſi ſynonyma. hoc dicit , & materiam ponunt gl.& Doc.in l.1.ff.de lega.1.& in iſta. l. Imperator duo facit principaliter. Primò tollit differentiam verborum , quæ
a fiebat olim,an legata [a] relinquerẽtur per verba directa, & tũc eſſent efficaciora,an relinquerentur per verba obliqua.Secundò tollit differentiam,quæ erat inter legata,& fideicom. & diſponit,quòd in omnibus,& per omnia ęquiparentur,& diſponit,ꝙ ſi aliqua legata erant efficacioria,vt declarat glo. in verbo,legatis.attribuatur fideicom.& ècontra, vt in glo. in verbo
1 legatorum.¶†No.ex prima parte ſecundum Bart.ꝙ verbum,
b mando, [b] non eſt præceptiuum,ſicut iubeo,vel præcipio. Facit ſecundum Bar quod vult gl.no.in l.ſæpe.ff.de offi. procur. Cæſa.quæ ſingulariter vult, ꝙ licèt delegatus à principe poſſit alteri ſubdelegare.l.à iudice.ſ.de iudi.l.more.& l.quia. ff.de iuriſd.omn.iud.dicit illa gl.ꝙ verum eſt, quando princeps committit per verbum mandamus,ſecus ſi per verbum , præcipimus,vel iubemus,tunc ſubdelegare non poteſt , & eſt magna limitatio ad dicta iura,& illa gl non eſt alibi, ſecundum Bal.in d.l.ſæpe.eam etiam reputat ſing.Imo.in cle.ſæpe.in 6. colu.de verb.ſig.& in cle.procuratorem.in 2.col.vbi etiam Cardin. de procu.illam glo.ſequitur etiam Bal.nota.in l.1.in 3.col. C.qũo, & quando iudex. & in l. legis virtus. ff.de legi. Imol.in l.qui in aliena.§.ſi is,qui putabat.ff.de acqui.hære.& eam approbat to
2 tus mundus,ſecundum Alex.in d.l.more.in pe.col.†Facit, qđ dicit gl.in c.cùm aliquib.in verbo concedimus. de reſcrip. in 6.& ꝙ præceptum magis arctet quàm mandatum,no.Cardi. Flor.in cle.fin.in 1.q.ad ſi.de procur.& in cle.1.8 no.de iudicijs. & in c.quoniam Abb.de offi.deleg.alibi dicit Arch.in c. quòd præcipitur.14.q.1.ꝙ mandatum eſt vltra conſi.& citra præceptum,& ſic habet ſe in plus quàm conſi.& in minus quã præceptum.¶Quid autem ſi ambo iſta verba iungantur mandatum,& præceptum?eſt tex.in c.eam te.vbi no.Bald. de reſcrip.
3 ¶†Secundò no.ſecundum Bal. ꝙ in vnitis adinuicem dignius
c trahit ad ſe minus dignum, [c] adde glo.c.quod in dubijs.de cõſecra. Eccleſiæ, vel altaris.& gl.in c.de ieiunio.76.diſt. & tex.in
4 c.1.de conſecra Eccl.vel alta. in 6.¶†Vltimo no.in fin.text.illud,ad quod allegatur iſta lex,ꝙ leges non debent eſſe impoſitæ verbis,ſed rebus,& vltra concor.glo.adde tex.no.in l.fin.C. de vſuris.& in c.commiſſa.§.1.& ibi per Io.And.de elect. in 6. Glo.ad declarationem tex.dicit, quòd verba directa dicuntur altero de trib.mod.dic melius,vt ꝑ Bar.& alios hic,& in l.cẽturio.ff.de vulg.& pup.dixi in l.quoniam indignum.ſ.de teſta.
5 ¶Gl.in verbo,in rem actiones.diuiditur in tres partes.† In prima extendendo tex.vult,ꝙ etiam ſi res propria hæredis,vel legatarij relinquatur alicui tertio,ꝙ illi tertio competit rei ven. ipſo iure , ſecus ſi eſſet relicta res propria teſtatoris , & in hoc glo.malè loquitur,& alibi.gl.& Doc.tenent contrarium , dixi
6 in l.1.ſ.eo.¶†In ſecunda,quæ eſt ibi,ſed quid ſi rogauit. diſputat,an in effectu ſit ſublata differentia directæ libertatis , & fideicom.& concludit,quòd non & bene,quia quando teſtator directo relinquit libertatem ſeruo ſuo,ſeruus dicitur orcinus, quaſi libertus teſtatoris tendentis ad orcum, ſeu ad inferos. §. ſi.inſti.de ſingu.reb.per fideicom.reli.ſed quãdo libertas relinquitur ſeruo teſtatoris per fideicom. tunc quia hæres tenetur illis præſtare libertatem,non efficitur libertus ipſius teſtatoris.
7 ¶†In tertia ibi,item quòd hic dicit.gl.ponit duas limitationes ad tex.qui vult,quòd pro legatis competat rei vendic. vt non procedat in legato quantitatis,quia in legato quantitatis non poteſt tránsferri dominium ipſo iure in legatarium,vt ꝑ Bart. & alios in l.1.ff.de leg.1.Secundò fallit in legato libertatis, dixi in l.1.ſupra eod vbi addidi alias limitationes.¶Gl.in verſ.perſonales. tangit,† an pro leg.reli.in codi. competat actio ex teſta-
8 mento,& refert opi.vera opi.eſt,ꝙ competit vtilis actio ex teſtamento,vt per Bar.& alios hic. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶An legata.Declarat Bar.hoc procedere in legatis,& fideicom.particularibus.conſi.37.quidam 2. dub. PVRPV.
b ¶Verbum mando.Adde l.1.& ibi Doc.ff.mand.
c ¶Trahit ad ſe minus dignum. Adde. l.hæreditas.ff.de pet. hære.Fely.in rub. de offi.deleg.in 1.col.
* Et eundem Iaſ.in l.Imperium.col.3.in prin.ff.de iuriſ.om.iud.Corſ.ſing.ver. legatum.& dic,quòd regula procedit,quando minus dignum , & magis dignum veniunt æque principaliter,exemplum ponit Corſet. ibi, & notatur in c.ex literis.de conſti. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Quid ſit fortuna.*
2 *Si aliquis ſuſcipiat rem ſuo riſigo & fortuna , quid importent hæc verba.*
3 *Quando pluribus legatur ſeruus,vel alia ſpecies, vni debetur res,& alteri æſtimatio,ſed ſi inter eos oriatur controuerſia,quia vterque eorũ velit rem,vel ſeruum,dirimetur ſorte,quo caſu non eſt peccatum mittere ſortem.nu.4.*
5 *Electio Papæ non poteſt committi ſortib.nec etiam Epiſcopus,ſeu alius prælatus poteſt eligi ſorte.nu.6.*
7 *Diuiſio inter fratres an debeat fieri ſorte.*
8 *Res nunquam dirimitur ſorte, niſi quando dubium eſt de iure , ſecus ſi dubium verteretur circa factum.*
9 *Nunquam ſorte dirimitur,niſi in caſibus à iure expreſſis.*
10 *A ſententia ſortis,& ſic fortunæ appellari non poteſt.*

LEX III.

SI duobus. Incertitudo , ſeu varietas inter plures legatarios, vel hæredes vnius legatarij,cùm reſpiciat ſolùm eorum commodum ,ſorte dirimenda eſt,& ſi vni contingat res,alij debet præſtari æſtimatio pro parte, & quanto pretio ſerui æſtimandi ſint,diſtinguitur,an artifices ſint, & an notarij , vel medici , & an eunuchi.h.d.vſque ad §.ſed & ſi quis. ¶In tex.ibi,ipſe autem moriens plures ſibi reliquerit hæredes. no.ſecundum Ang.& latius Pau.quòd legatum optionis non eſt conditionale,patet,quia tranſmittitur ad hæredes , licèt legatarius ſit mortuus antequam optauerit,ſed ſi eſſet legatum conditionale non tranſmitteretur,per regulam.l.vnicę.ſ.in nouiſſimo.ſ.de cadu.tol.& dicit Pan. ꝙ ideo eſt , quia ſubſtantia legati non eſt conditionalis,licèt electio rerum ſic. Ideo media via eligitur,vt dicit no.in l.ſi Pamphylo.ff.de opt. lega. Secus dicit eſſe in electione perſonarum.l.quidam.in fi.vbi Bart. de leg.2.Miror,ꝙ non allegauerit tex. in §.optionis.inſti. de lega.vbi dicitur, quòd olim legatum opti.erat cõditionale,ideo ſi legatarius moriebatur ante optionem,non tranſmittebatur legatum,hodie ſecus, vt ibi in tex.¶In tex.ibi,rei iudicem for-
1 tunam eſſe.†quid ſit fortuna,declarat hic no. Bal. eſt in exorabilis,ſurda,& muta,varias quotidie mutationes inducens , &
2 vide Bal.in l.ſi.in 3.col.C.de temp.app.† Et quid ſi aliquis ſuſcipiat rem ſuo riſigo,& fortuna,quid important iſta verba , declarat Bar in l.ſi is,qui ff.de acqui. rer. domi.quem ſequit ſimpliciter Alex.in l.ſed & ſi quis.§.quæſitum.in vlt. col. vbi dixi.
3 ff.ſi quis cau.¶†No.ex iſto tex. ꝙ quãdo plurib.legatur ſeruus,

vel

vel alia ſpecies, vni debeť res, alij æſtimatio. l. ſi pluri. ff. de leg. 1. cum ſim. certè ſi inter eos oriatur controuerſia, quia vterq; eorum velit rem, dirimitur ſorte, ſicut in l. 1. C. de his, qui ſe de fe. lib. 10. & in l. 2. vbi Bar. & Bal. C. quãdo, & quib. quarta pars deb. lib. 10. & gl. in c. quoniam Abb. in gl. 3. ad fi. de offi. dele. &
4 in c. noſtra. in gl. 1. de teſt. dicit Bal. hic, † q̃ iſto caſu mittere ſor
a tes [a] non eſt peccatum, tu vide gl. no. in c. fi. §. fi. de ſortile. Fallit, quando quis vult inuenire fures, vel ſimilia per ſortes, eſt
5 peccatũ, vt in c. 1. de ſortile. † Dicit ẽt Bal. hic, q̃ electio Papę [b]
b non poteſt committi ſortib. quia non eſt de forma. in cap. quia
6 propter. de elec. Adde, q̃ nedum Papa, † ſed nec Eps, nec alius prælatus poſſit eligi ſorte. c. fi. de ſortile. dicit Ang. hic in lectu.
c Flo. q̃ ſæpe fuit interrogatus, quando ſunt plures fratres, [c] qui
7 volunt venire ad diuiſionem, † an diuiſio debeat fieri ſorte, an
d frater minor [d] eligat, prout vulga. credunt. Breuiter dic, quòd de iure frater maior non tenetur facere partes, & minor eligere, ſed electio debet fieri ſorte, vel officio iudicis, & ita pluries reſpondi. Ita expreſsè Bar. in l. 1. C. de his, qui ſe defe. lib. 10. & aliquid in l. 2. C. quando, & quibus quarta pars debe. libro 10.

✠ *& iſta eſt magis communis*, & idem tenet Bal. in l. 1. in 1. col. C. de pac. & in l. pen. in prin. C. communi diuid. & vide tex. qui videtur probare contrarium, in c. 1. de paro. vbi Pan. & latius Io. de Imo. Ludo. in conſi. 471. incip. lucrum autem ex dote proueniens. in 2. dubio. de quo aliàs dixi in l. 1. ff. ſi cer. pet. allegando
8 aliqua in oppoſitum, quæ nunc omitto. † Item adde, q̃ nunq̃ res ſorte dirimitur, niſi quãdo dubium eſt de iure, ſecus ſi ver teretur dubium circa factum. gl. eſt ſing. in l. 1. in ver. prohibebit. C. vti poſ. quam pro ſingulari allegãt Imo. & Mod. in l. hu iuſmodi. §. fi. de leg. 1. ſequit̃ Bar. in l. ſi duo. in 4. col. ff. vti poſ.
9 quod nota. quia multi dicerent contrarium. † Teneas etiã perpetuo fixum cordi, quòd ſingulariter dicit Bald. in l. meminimus. C. quando, & quib. quarta pars deb. lib. 10. q̃ nũquam res ſorte dirimitur, niſi in caſib. à iure expreſſis, ſubdit etiam Bald.
10 hic, † q̃ à ſententia ſortis, & ſic fortunæ appellari non poteſt, quia fortuna non habet ſuperiorem in hoc mundo. Tu limita ex eo, quod vult Bald. in l. 3. C. communia vtriuſque iudic. ¶ Gl. in ver. fortunam. diuiditur in quatuor. In prima alle. quatuor concor. ad tex. In ſecunda ibi, ſed quid ſi vni, per viã not. ponit pulchram limitationem ad tex. dum vult, q̃ inter plures legatarios controuerſia ſorte dirimatur, vt procedat, quando omnes ſunt æquales, ſecus ſi portio vnius ſit maior alterius, tunc præfertur ille, cuius portio eſt maior tanquam ſit dignior. Facit Auth. hoc amplius. s̃. tit. 1. & l. maiorem. ff. de pac.
✠ & iſta limitatio *communiter tenetur*, licèt aliqui ſupra, & Fulg. dubitent. ¶ In tertia ibi, item eſt arg. contra. opp. contra tex. & poſtea in ſequenti parte rñdet, q̃ ibi loquitur alio caſu, q̃ nihil eſt, rñde ergo, q̃ in d. l. huiuſmodi. §. fina. ſi ſunt plures hæredes vnius legatarij, qui velint directum hæredem pro legato conuenire, & vnus velit intentare vnam actionem, alius aliam, coguntur per iudicem concordare: ratio, quia tractatur de præiudicio tertij. ſ. hæredis conuenti, cuius intereſt, vt oẽs vna actione conueniat, aliàs grauaretur hæres conuentus multis actionib. cũ varias defenſiones afferre deberet. l. nemo ex his. §. quoties ff. de reg. iur. ſed in iſta. l. vbi ſorte dirimitur, non tractať de præiudicio tertij, ſm Bart. Cy. & alios in d. l. huiuſmodi. §. 1. q̃quid ibi teneat Imo. ¶ In quarta ibi, item aliud arg. ⁊. ẽt opp. ⁊ tex. q̃ imò legatum pp incertitudinem vitietur per l. 2. §. fi. in gl. alleg. & rñdet, q̃ ibi loquitur alio caſu, ſed nihil eſt. vñ rñde, q̃ q̃ incertitudo, & varietas eſt inter plures legatarios eiuſdẽ rei, talis incertitudo poteſt vitiare relictum, vt in contrario, niſi petant, q̃ varietas dirimatur ſorte, vt hac. l. Iaſon Papiæ.

ADDITIONES.

a ¶ Sortes. Adde cap. quod autem. c. non ſtatim. cap. hi qui. cap. ſi exemplo. 16. quæſtio. 2.

✠ Et vide, quæ idem Iaſ. ſcribit in l. huiuſmodi. §. ſi is cui. ff. de leg. 1. in l. 2. §. ex ex his. nu. 12. ff. de verb. obl. vbi aliquid dixi, & not. Catel. ver. ſortis. vbi plura notat ad Iaſ. hic. MASVER.

b ¶ Electio Papæ Adde Card. in repe. cap licèt. de elec. Pet. de Monte in tract. de poteſtate Papæ. in 31. colum. Cardin. conſil. 150. incip. quæſitum fuit ſæpe à me.

c ¶ Plures fratres. Adde Io. And. in addi. Spe. in rub. de parroch.

d ¶ An frater minor. Adde Ang. in l. qui erat. ff. fam. ercis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum ſeu vltima volũtas non ſit irrita, licèt ille cuius arbitrio eſt commiſſa electio, non arbitretur, ſecus autem in contractibus.*

2 *Legatarius poteſt eligere non eligente tertio.*

3 *Eligendi poteſtas, vel declarandi durat in vltimis voluntatibus per annum.*

4 *An arbitrandi poteſtas vtrum duret vltra annum.*

5 *Legatarius debet eligere mediocrem, quando in ipſum eſt translata poteſtas eligendi.*

6 *Quod eſt poſitum in beneplacito alicuius, intelligitur arbitrio boni viri.*

§ Sed & ſi quis. Si relinquitur res eligenda p tertium, illo non eligente, vel negligente per annum, transfertur electio in legatarium, dummodo eligat mediocrem. h. d. & eſt ſingu. caſus ſecundũ
1 Bar. ¶ † No. 1. ex hoc tex. q̃ vlt. volun. non irritatur, licèt ille, cuius arbitrio commiſſa eſt electio, non arbitretur, ſecus eſt in ⁊ctib. in quib. à perſona electa non receditur, ſed illo non arbitrante irritatur contractus. l. ſi quis arbitratu. ff. de verb. obl. l. fi. C. de contrah. empt. hinc dubitat Bar. in l. ſi merces. in princ. ff. loc. pone, locaui domum p̃ illo pretio, q̃ arbitrabitur Titius, pone, conductor habitauit domum per annum, deinde mortuus eſt Titius, antequam declauerit pretium, quid erit hoc caſu? & relinquit cogitandum. Breuiter puto, q̃ regula ſupra dicta, q̃ in contractib. à perſona non recedatur, procedit niſi altera pars prætendat verum intereſſe, quia tunc recurritur ad arbitrium iudicis, ita colligitur ex verbis Bal. in l. contractus. in ver. modo hic quæro. C. de fide inſtr. Intellige tamen regulam huius tex. q̃ in vlti. volun. receditur à perſona tertij debentis eligere, vel declarare, verum eſt quo ad ſubſtantiam, & validitatem diſpoſitionis, vt nõ irritetur vlt. volun. non quo ad hoc, vt committatur pœna adiecta per teſtatorem, ſi non fieret aliquid arbitrio tertij. tex. eſt no. in l. mulcta. ff. de condi. & demõ. Secundò limita regulam huius tex. procedere, niſi conditionaliter fieret commiſſio in arbitrio tertij per l. 1. ff. de leg. ſecũdo.
2 ¶ † Secundò no. ex tex. aliam regulam, quod in vlt. volun. non eligente tertio transfertur electio in ipſum legatarium. Intellige ſanè iſtum tex. procedere, quando committitur electio rerum conſiſtentium in ſpecie, ſi autem committeretur electio quantitatis incertæ, quam Titius arbitrabitur, tunc Titio non arbitrante, non transfertur electio ad legatarium, ſed recurrit ad iudicem, qui habeat arbitrari, per l. 1. ff. de leg. 2. ratio eſt, qa Titio non arbitrante ſi electio quantitatis incertæ transfertur in legatarium, poſſet legatarius nimium grauare hæredẽ. Aduerte etiam, quòd iſte tex. cum ſim. procedit, quando electio commiſſa eſt vni, ſi autem duob. & vnus negligat eligere, vel latitet, alius poteſt eligere. l. ſi legatario. §. 1. & ibi Bart. ad hoc no. ff. de fideicõ. lib. & no. Bal. in l. vnica. in 12. q. C. quando non
3 pen. par. ¶ † Tertiò no. ex tex. illam regulam, quod in vlti. volũ. poteſtas eligendi, vel declarandi durat anno. Intellige ſanè, q̃ relinquitur electio rerum, ſi autẽ committatur alicui electio perſonarum, tunc facultas eligendi non durat anno, ſed quouſque fuerit per litem conteſt. interpellatum. l. cùm quidam. ff. de leg. 2. ratio diuerſ. eſt ſecũdum Bar. & Imo. in d. l. cũ quidam. quia q̃ alicui committitur electio perſonarum, quãprimum interpellatur, debet eligere, quia periculum eſt in mora, quia perſona, quæ potuit eligi, ſi interim moriatur, non transmittit. d. l. cùm quidam. & l. pe. vbi Bal. C. de fideic. lib. & p̃ hoc dicit Barto. hic, & plenius in d. l. cùm quidam. ſe pluries dixiſſe de facto, q̃ cùm teſtator iuſſiſſet bona ſua diſtribui in pauperes eligendos per Titium, q̃ elapſo anno Titius non priuatur facultate eligendi, nec tunc electio deuoluitur ad Epiſcopũ, iuxta. l. nulli. s̃. de Epiſc. & cler. ſed tunc priuatur, q̃ monitus, vel interpellatus fuit mediante lit. conteſt. & idem tenet Bart. in l. executorem. ⁊. de execu. rei iudic. Petr. de Anch. & Imo. & Pan. in c. nos quidem. de teſt. D. Ant. in c. literas. de ſuppel. neg. præla. Bal. in l. captatorias. C. de teſt. mil. in fi. col. Lud. in conſi.
✠ 228. Ang. hic in vtraque lec. tenet contrarium, & dicit, q̃ *communiter tenetur* ⁊rium, & ⁊rium ſm eum ſeruatur de conſuetudine, q̃ imò iſto caſu per lapſum anni, vel tpis præfixi per conſtitutiones ſynodales, electio deuoluitur ad Ep̃m, licèt debens eligere non ſit interpellatus, de quo ẽt aliquid per Bald. hic, & in l. fin. C. de contrahen. empt. qui vĩ etiam contrariari.
4 ¶ † Quartò no. Bar. per iſtum tex. in l. ſi quis arbitratu. in pe. col. ff. de verb. obl. q̃ ptãs arbitrandi non durat vltra annũ, & ideo ſi fit factum compromiſſum in aliquem de iure, & de facto tanquam in arbitratorem, vel in amicabilem compoſitorem, iſte arbitrator poteſt vſque ad annum arbitrari, lapſo anno expirat eius poteſtas, ſed Bal. hic in locis no. per Alex. in d. l. ſi quis arbitratu. reprobat Bar. quia cũ iſtè tex. loquatur in vlt. volun. non eſt trahendus ad aliam materiam, vnde ſm eum poteſtas arbitrandi durabit perpetuò, quouſque partes compromittentes voluerint. Pau. hic ẽt tenet ⁊ Bar. ſed non in totum adhæret Bal. ſed tenet, q̃ ptãs arbitrandi duret triennio tm̃, ſicut durat inſtantia compromiſſi facti in arbitrum. l. item ſi vnus. §. ſi multo poſt. ff. de arbi. vnde ptãtem arbitratoris aſſimilabimus arbitrio, cui magis aſſimilatur, ſicut dicimus in ⁊ctib. in noĩa-

tis,

Source : BIU Cujas

tis,qui regulantur ſecundum materiam illius contractus nominati,cui magis aſſimilantur.l.1.§.ſi conueniat.ff.depoſi.l.naturalis.§.1.ff.de præſcr.verb.Iſtum articulum, qui ſolet diſputari,aliter non diſcutio,ſed me remitto ad Mod.in d.l.ſi quis arbitratu.& vltra Doc.qui per eos ibi referuntur, vide omnino Io.de Ana.qui etiam tenet contra Bar.in conſi.19. inci.viſis in
5 ſtrumentis.in 2.col.¶†Quintò no.ex hoc tex.q̃ quando facultas eligendi transfertur in legatarium, debet legatarius eligere mediocrem.concor.l.generaliter.ff.de leg. 1. Intellige tamen, quando erat electio trium,vel plurium , ſecus ſi duorum puta ſeruorum,nam ſi alter ſit melior, poteſt legatarius eligere meliorem,aliàs non diceretur legatum optionis, ſed diceretur legatum illius deterioris.ſecundum Bal.& Pau.hic. Adde, q̃ idem tenet Cy.Imo.Pau.& Mod. in d. l. legato generaliter,
6 & iſto modo intellige.l.qui duos.ff.de leg. 1.¶Sexto no. ſecundum Bal. q̃ illud , quod eſt poſitum in beneplacito alicuius, intelligitur arbitrio boni viri. Adde Abb.in c.verum.in 2. col. de foro compe.

SVMMARIVM.

1 *Res ſubiectæ reſtitutio. leg. vel fideicom. purè vel ad diem certum non poſſunt alienari,etiam ſi iſte,qui tenetur reſtituere, committeret delictum,propter quod omnia bona ſua tranſirent in fiſcum, quod limita,vt infra nu.4.*

2 *Bona,in quibus quis habet ſubſtitutum,non poſſunt alienari.*

3 *Res ſubiectæ reſtitutioni in diem incertum , vel ſub conditione interim poſſunt alienari,& transfertur dominium,ſed conditione eueniente ipſo iure annihilatur,& nu.7.*

5 *Res ſubiectę reſtitutioni , ſi alienantur non poßunt vſucapi , nec præſcribi.*

6 *Quatuor caſus,in quib.fideicom.ipſo iure tranſit in fideicom.abſque reſtitutione verbali,vel reali.*

8 *An ſi res ſubiecta reſtitutioni pendente conditione alienetur , interim valeat alienatio.*

9 *Stante ſtatuto,quòd de quolibet contractu ſoluatur gabella,debet intelligi de contractu valido.*

10 *In vltimis voluntatibus conditio non trabitur retro , fallit in caſu noſtri text.*

§.Sed quia noſtra.

¶Iſte. §. habet vtilem, & quotidianam materiam.h.d.Res legatæ,vel per fideicō. relictæ purè, vel in diem certum,non p̃nt vendi,vel aliquo modo alienari,hoc primò. Res verò,quæ ſubiacent reſtitutioni fideicō.in euentum conditionis,vel diei incerti p̃nt interim alienari,ſi alienentur,trāſfertur dn̄ium,ſed eueniente conditione annihilatur alienatio, & fingitur vſq; retro nulla non obſtante vſucapione,vel p̃ſcri. h.d.ſecundò.iſte ſolennis.§.habet duas partes.In prima loquitur,qn̄ res fuit relicta purè vel ad diem certum,& tunc aliena ri non p̃ot.In ſecunda loquitur,qn̄ res fuit relicta ſub cōditione,vel in diem incertum,rō eſt,quia pendente conditione dominium eſt penes hæredem,ideo nimirum , ſi interim poteſt alienare,& transferre dn̄ium , ſed veniente cōditione fingitur vſq; retro fideicommiſſarij , & p̃p iſtam fictionem alienatio irritatur,qūo autem in vlt. volun. conditio trahatur retro per
1 fictionem legis,tangit gl.& ĵ.dicam.¶†No.q̃ res ſubiectæ [a] re
a ſtitutioni legati,vel fideicō.puri, vel ad diem certum nō p̃nt alienari,& iſta regula adeo eſt vera , q̃ ſi iſte,qui tenetur reſtituere,committeret delictum,p̃p q̃ oĩa bona ſua tranſirent in fiſcum,res iſtæ ſubiectæ reſtitutioni nō deuenirent interim in fiſcum.l.Imperator.ff.de fideic.liber.& ibi ſingulariter Bart. & Ang.Io.And.in addi.Spe.in tit.de feu.§ qm̃.ver.40.Lud. in l. ſi finita.§.ſi de vectigalib.ff. de damn. infec. & ad hoc vide oĩno Alex.qui plenè diſputat,& tenet cum Bart. in conſi. 23.incip. oportunè conſideratis.poſt multos Doc. ibi per eum relatos, licèt ĵrium teneat Lud.ſibi ĵrius in l.ſi conſtante.§. fi.per illū
2 tex.ſol.matr.vbi ēt vide Alex.& Mod.¶†Secundò no.ex text. ibi,vel ſubſtitutioni.q̃ bona in quib.quis habet ſubſtitutū non p̃nt alienari,& licèt iſte tex.loquatur indefinitè,& ſic videatur loqui in omni inſtitutione,tñ limita ſingul. non procedere in ſubſtitutione pupil.quia pupillus cui pater dedit in teſtō ſubſtitutum pupil. poterit alienare cū tutore, & decreto iudicis, ita q̃ eueniente cā ſubſti. non poterunt bona alienata p̃ ſubſtitutum reuocari,rō eſt,quia ſicut ipſimet teſtatori non interdicitur alienatio bonorum ſuorum , licèt fecerit teſtamentum, & alium hæredem inſtituerit,ita cùm ſubſtitutio pup.dicatur teſtm̃ pup.l.Papin.§.ſed nec impuberis.ff.de inoff.teſta.l.patris & filij.in princ.ff.de vulg.& pup.certè non obſtante teſtō poteſt pupillus alienare,nec p̃ot alienatio per ſubſtitutum reuocari,& ita tenent Angel.& Imo.in l.Marcellus.§.res quæ.ff.ad Treb.Bal.& Imo.in l.ſed & ſi in conditione.§. ſi ſeruum communem.ff.de hære.inſti.Fulg.in l.ſi arrogator.in 2.col. ff.adop. vbi Bar.in repe.quæ Bar.attribuitur.in 3.colu. in 4. opp. ita teneas,quicquid teneat Bal.limitando,in l.nec ei.§.eorum. ff.de
3 adop.¶†Tertiò no.ex 2.parte tex.ver. ſinautem ſub conditione . quòd res ſubiectæ reſtitutioni in diem incertum , vel ſub conditione,interim poſſunt alienari , & transfertur dominiū, ſed adueniente conditione ipſo iure annihilatur,& millies pra
4 cticatur iſte.§.rationem dixi ſupra.¶†Limita iſtū tex. & iſtud no.procedere in alienatione merè voluntaria, ſecus in neceſſaria, puta quæ fieret per hæredem pro exoluendo æs alienum, in quo ſi erat æs alienum teſtatoris, valet irreuocabiliter alienatio,nec eueniente conditione poteſt retractari.l.filiusfam.§. Diui.el 2.in fi.ff.de leg.1.ſi autem erat æs alienum ipſius hæredis, valet alienatio quouſque res erat permanſura penes hæredem,poſteà reuocatur.tex.eſt no.in l.peto.§.prædium.ff. de lega.2.per quem tex.dicunt ibi.Bar. Bal. & Imo. quòd res ſubiectæ fideicom. poſſunt per creditorem ex primo , & ſecundo decreto haberi,propter quod poſſet colligi fraus,vt ibi p Bar. & alios,per Bal.in l.fi.§.& ſi præfatam.in 4.q.s̃.de iure deliber. & in Auth.ei qui.15.col.C.de bon.auth.iud.poſ.¶Seũcdò not. & limita ,quando bona erant ſubiecta fideicommiſ.in euentum condi. caſualis vel mixtæ , ſecus ſi ſub conditione poteſtatiua,quia tunc imputatur implenti , cùm ſemper habuerit facultatem implendi.l.qui hæredi.§.ſi pars. iuncta gl. in verſic. vſucapta.ff.de condi.& demon.quam ibi multum no.Imo. p limitatione huius tex.& dicit , quòd fortè alibi non reperitur. ¶Tertiò no.limita prædictum no.& hunc tex.procedere in rebus,quæ ſubiacent reſtitutioni ex vlti.volũtate,ſecus in rebus, quæ ſubiacent reſtitutioni ex contractu ſub conditione,vel in diem incertum,quia poſſunt irreuocabiliter alienari , & inter viuos,& in vltima voluntate.l.& ſi dotis.vbi no.ad hoc Bar.& Bal.ſupra de iure dotium ¶Quartò no. limita , & bene ſigna,
b vt iſte tex.procedat,quando alienatio [b] fuit facta per ſcientē, vel ſcienti rem ſubiacere reſtitutioni fideicommiſ. in euentū conditi.vel diei incerti,ſi autem fieret per ignorantē, vel ignoranti,prout millies contingit,attento quòd in dubio præſumitur ignorantia,maximè in acquirente,per regulam.l.verius.ff. de proba.tunc valet alienatio irreuocabiliter, quo ad hoc, vt eueniente die,vel conditione non poſſit retractari per legatarium,vel fideicom.ſed ei ſuccurritur ad æſtimationem,vel p̃tium rei alienatæ contra alienantem. text. eſt ſingulariſſimus
c in l.fi.§.fi. [c] ff de leg.2.allegatus hic in glo.magna,in verbo,celebrata.& dicit Bar.hic,quòd ille tex.eſt ſing. & not. per illum tex.dicit Ang.hic,& in l.Marcellus.§.res quæ.ff.ad Treb.quòd aduocatus actoris ſit cautus , vt deducat ſcientiam alienātis, & acquirentis,aliàs ſuccumberet.Pau.hic limitat.d.l.fin.in §.fi. vt procedat,quando bona hæreditaria ſubiacebant reſtitutioni fideicommiſ.vniuerſalis,vel particularis in diem,vel ſub cō ditione,ita quòd pendente conditione interim dominiū erat penes alienantem,tunc non obſtante prohibitione legis propter iuſtam ignorantiam transfertur dominium , ſecus ſi fideicommiſ.fuiſſet purum,vel legatum purum, quia tunc etiā interueniente ignorantia non procederet ille tex.Sed aduerte dum Pau.intelligit.d.l.fi.§.fi.procedere non ſolùm in fideicōmiſſo vniuerſali,ſed etiam in particulari,nam Imo.in d.l. fi. §. fi.& in l.qnidam ita.§.ſi quis filium.ff.ad Treb.tenet contrariū de directo,& vult,q̃ ille tex.ſolū procedat in fideicom.vniuerſali,propriè loquitur ille text. ſecus in fideicommiſ. particulari,

ADDITIONES.

a ¶Res ſubiectæ. Adde Bar.in l.amplius. ff. rem rat. hab. Ang.in Auth. res quæ. infra eo.Io.de Imo.in l.cùm filio.ff.de leg.1.

* Et ad Iaſ.hic fac.concl. q̃ bona ſubiecta reſtitutioni fideicommiſſi confiſcari non poſſunt,præſertim acceden. prohibitione teſtatoris de eis non alienan.tex.in l.Statius.§.Cornelio fœlici.ff.de iure fiſc.Alex.conſ.23.col.1.lib. 1.Dec.conſi.442.col.3.Rolan.conſ.31.num.25.lib.1.nam iura,quæ non poſſunt in extraneum hæredem tranſire,ergo nec in fiſcum, & qui habetur loco extranei ſucceſſoris.l.4.vbi Barto.ff.pe iure patron.Roland.d.conſi.num. 26.& qui plura etiam not.ab.ponit conſilio 98.num.14. & alijs ſeq. libro 2. MASVER.

b ¶Quando alienatio.Declarat Soc.1.parte,conſi.75. circa præſentem.colu. pen.Alex.lib.5.conſi.118 col.fi.Pau.de Caſt.lib.2.conſi.94. clarum eſt in iure.& ibi ponit formam libellandi,& ad ſententiam probandam, Pau. lib. 2. conſi.263.circa princ.vlti.dub.Sublimitat idem Pau. quando alienatio expreſsè eſſet prohibita,conſi.221.cauſa,quæ vertitur per me.Alex.in l. Marcellus.§.res quæ.ad Treb.Roman.in §.Diui. colum. 23. verſicu. & prædicta. PVRPV.

c ¶L.fi.§.fi.Pro quo vide Alex.conſi.3.lib.3.conſi.184.col.fin.lib.2.conſi.178. 186.col.fi.lib.5.Dec.conſi.236.num.7.325.in prin.Rol.conſi. 85. nume. 18. lib.2.conſi.81.in prin.lib.2.Aym.conſi.37.nume.18.Dom.Oſaſc.deciſi.73. MASVER.

Source : BIU Cujas

ri, quando talis res fuiſſet alicui particulariter relicta, mouetur ex notatis per gl. in l. ſeruum. ff. de manu. tit. generali. Item cùm illa deciſio. §. fin. ſit exorbitans à iure communi, non eſt trahenda extra caſum ſuum. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. matr. cũ ſim. ¶ Secundò limitat ſing. & mirabiliter Bal. in Auth. res quę. in 1. no. ℸ. eo. d. l. fi. §. fi. vt procedat, quando ignorantia proceſſit facto teſtatoris, qui prohibuit viuo hærede aperiri codicillos, in quib. continebatur fideicom. & ideo ꝑꝑ prohibitionem teſtatoris, & ſic eius factum non potuit fideicom. peruenire ad notitiam hæredis, & ſic vult Bal. ſecus eſſe, ſi ignorantia proceſſiſſet aliunde, q̃ facto teſtatoris, pro certo admirabilis eſt limitatio, & reſtrictio ad d. §. fi. qui tamen videtur loqui in iſtis terminis, & eam ſimpliciter tenet Cum. in d. l. Marcellus. §. res q̃. tamen de mente Doctorum allegantium. d. l. fi. §. fin. aliud eſt, vt patet ex prædictis, ideo Alex. in conſi. 3. in 3. vol. incip. viſo proceſſu cauſæ prin. & in d. l. Marcellus. §. res quæ. declarat, ꝙ intentio Bal. fuit, quòd ſi fideicom. fuiſſet relictum in teſtõ, tũc hæres non potuiſſet dici illud ignoraſſe, quia in dubio præſumitur ſcientia, per no. per gl. & Doc. in l. cũ hæres. ff. de acquir. hær. per Bar. in l. eius qui in prouincia. per illum tex. ff. ſi cer. pet. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obli. ſed qñ fideicõ. fuit relictum in codic. põt hæres prætendere probabilẽ ignorantiam, maximè qñ teſtator prohibuit viuo hærede codicillos aperiri, tamen verba Bal. non habent iſtum ſenſum, niſi cũ magna violentia. ¶ Quatuor alias limitationes ad d. l. fi. §. fi. ponunt ibidem Imo. & Pau. in l. quidam ita. §. ſi quis filium. ff. ad Trebel. quas recollegit Alex. in d. l. Marcellus. §. res quæ. vbi videas. ¶ Sed redeundo ad principale no. tex. Quintò illud limita, vt non procedat, quando hæres fuit grauatus reſtituere alicui quicquid ex hæreditate ſupererit, quia tunc poteſt irreuocabiliter alienare, dummodo non in totum euertatur fideicõ. l. Titius. ff. ad Treb. l. ſed & ſi lege. §. quod aũt quis ex hæreditate. ff. de pet. hær. quæ iura allegantur hic in gl. 2. licèt gl. dicat, ꝙ corrigantur per iſtam. l. malè dicit, *& communiter hic reprobatur*, quia illa iura non loquuntur in terminis tex. noſtri, qñ fideicõ. vniuerſale eſt relictum ſimpliciter ſub cõditione, ſed qñ fideicom. fuit relictum quicquid ex hæreditate ſupererit, verũ eſt, ꝙ illa iura limitãtur per Auth. ℸ cùm rogati. ℸ. ad Treb. ¶ Sexto limita iſtum text. nõ procedere in ſeruo relicto alicui in diẽ certam, vel ſub condi. quia interim poteſt manumitti fauore libertatis, his concurrentib. Primò, ꝙ talis ſeruus ſit ſubiectus fideicom. non quidem particulari, ſed ſub vniuerſitate, & ꝙ in diem incertum, vel ſub conditione, & ꝙ in vltima voluntate manumittatur, ſecus ſi inter viuos. l. quidam ita. §. ſi quis filium. ff. ad Treb. quicquid dicat gl. hic in verbo manumittere. q̃ varias ſol. ad illum tex. refert. ¶ Septimò limita iſtum tex. nã
a bona ſubiecta [a] reſtitutioni ſub ꝙdõne, interim pñt alienari vſq; ad quartam, q̃ vigore Trebellianicę quilibet hæres eſt detracturus. l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. & gl. hic in ver. poſſe transferre. multomagis pñt alienari vſq; ad legitimam filij. d. Auth. res quæ ℸ. eo. nam cũ fideicõ. ſit onus. l. cohæredi. §. cũ filiæ. ff. de vulg. & pup. certè ipſo iure detrahitur de legitima. l. qm̃ in priorib. s̃. de inoff. teſt. ¶ Octauò limita iſtum text. non procedere, qñ bona ſubiecta reſtitutioni alienarentur ex cauſa dotis, vel don. ꝑꝑ nup. filiorum ẽt vltra legitimã. d. Auth. res quæ. quæ ꝑꝑ hoc fuit poſita, & ibi Bar. & Doc. dicunt idẽ eſſe, qñ alienatio fieret ex cã alimentorum filij, vt ibi dicam plenè. Iſtas limitationes, & quaſdam alias plenius ponã in Authẽ. res
b q̃. ℸ. eo. ¶ Tertiò principaliter no. ex text. ibi, vt nec vſucapio, [b]
5 nec longi tp̃is p̃ſcriptio. † ꝙ res ſubiectæ reſtitutioni, ſi alienentur, non pñt vſucapi nec p̃ſcribi, ꝙ limitat no. Pau. hic, in 4. col. referens ſe ita conſuluiſſe, qñ alienatio fieret per prohibitum alienare, ſi aũt tertius extraneus, qui talem rem tenebat, & forte ſuam putabat, eam alienaret, tunc emens poſſet vſucapere, vel præſcribere, non obſtante fideicõ. ſm Bal. in l. 2. de vſuc. pro empt. Pet. & Cy. in l. fin. in 6. oppo. C. in quib. cau. in integ.
6 reſt. non eſt neceſ. no. quia bona, & vtilis eſt limitatio. ¶ † Quartò no. ex tex. ibi, rem vendicare. iunctis præcedẽtib. verbis tex. hic eſſe caſum ſpecialem, in quo fideicõ. vl̃i ante factam reſtitutionem re, aut verbo, cõpetit rei vend. & ſic ipſo iure tranſfertur in eum dñiũ. ſ. qñ hæres alienat, licèt gl. hic pen. & fi. in hoc laborent. Sunt ẽt alij tres caſus, in quib. ipſo iure fideicõ. tranſit in fideicõmiſſarium abſq; reſtitutione verbali, vel reali, vt in l. pe. ℸ. ad Treb. & ibi gl. & Doc. addunt alios caſus, regulariter autem ſecus. l. reſtituta. in prin. ff. ad Treb. & rõnem dixi in l. 1. in gl. in ver. omnib. s̃. eo. & ex iſtis ſunt oĩa expedita. ¶ Gl. in verb. celebrata. diuiditur in duas, prout duas format opp. & varijs modis reſpondet. Secunda ibi, item & hæres de reſtituẽdo. Ex prima parte habes notare duas principales concluſiones. † Prima eſt, ꝙ ſi pendente conditione fideicommiſſi alie-
7 netur res ſubiecta reſtitutioni, iſto medio tp̃e valet alienatio, & transfertur dominium in emptorem, ſm primam ſol. glo. hic, quæ eſt vera, licèt in ſequenti ſoluti. ℸrium teneat, & malè, & rationem dixi in tex. & quòd interim conditione pendẽte ex quo interim hæres eſt dñs, valeat alienatio. tenet glo. in l. cùm pater. §. libertis. ff. de leg. 2. & in §. quamobrem. vbi bonus
8 tex. in Auth. de reſti. fideicom. Vtilitas † eſt videre, an interim medio tempore valeat alienatio ſm Bar. hic, quia ſtante ſtatu. ꝙ de qualibet re alienata ſoluatur gabella, aliàs qui nõ ſoluit, perdat rem, vel incidat in aliam pœnam pecuniariam, certè ſi dicimus, ꝙ res ſubiectæ fideicom. poſſunt alienari, & ꝙ valeat alienatio, ſolui debebit gabella, & non ſoluens incideret in pœnam ſtatuti, ſecus ſi dicimus alienationem ẽt pendente
✲ tp̃e eſſe nullam, & cum Bar. tranſeunt Bald. *& communiter alij.*
9 Tu pondera Bar. hic velle, † ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ de quolibet ℸctu ſoluatur gabella, debet intelligi de quocunque ℸctu, ſ. valido. nã ſi contractus ſit nullus, non erit ſoluenda gabella. adde, ꝙ de hoc eſt tex. in l. 2. & ibi no. Bal. in fi. C. de eunu. Bal. in l. nõ dubium. in prin. s̃. de legi. Ang. in d. l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Treb. Eſt verum, ꝙ Fulg. in d. l. non dubium. in 10. col. tenet ℸrium, quia imò quando contractus eſt nullus, licèt cenſeatur nullus fauore contractus, tamen in eius damnum non cenſe-
10 tur nullus, vt eſt in propoſito, ꝙ gabella ſoluatur. ¶ † Secundò habes ex iſta gl. notare limitationem ad regulam, quæ habet, ꝙ in vltimis volun. conditio non retrotrahitur. l. 1. §. ſerui. ff. ad Sena. Sylla. notatur per gl. in l. ſub conditione. ff. de ſolu. quia verum eſt, niſi res prohibitã alienari, alienetur, quia tunc conditio exiſtens trahitur retro, quo ad hoc, vt reſcindatur contractus, & etiam quo ad fructus. ſm gl. & licèt Bar. ſimpliciter tranſeat cum gl. quo ad fructus, tamen per alios reprobatur, quia ſi hæres non alienaſſet rem ſubiectam fideicom. certè cũ pendente conditione res eſſent hæredis, per conſequens fructus ſunt ſui, maximè quia eos percipit iudicio teſtatoris. l. mulier. §. 1. l. in fideicom. ff. ad Treb. l. iubemus. C. eod. ergo alienatio non debet facere, ꝙ fructus pertineant ad fideicom. qui ex tali alienatione non debet lucrari, ſed ſibi ſufficit, quòd conſulatur circa acquiſitionem rei, & ita contra glo. hic tenet etiam Bald. in l. in fundo. in 3. col. ff. de rei vend. & in l. in inſulam. §. 1. & ibi Imo. ff. ſol. mat. & in l. domus. ff. de leg. 1. Facit glo. quæ reputatur ad hoc ſing. in l. emptor. ff. de rei ven. In ſecunda parte gl. dic, vt dixi in tex. in vltimo not.

ADDITIONES.

a ¶ Bona ſubiecta. Vide Are. aliter tenentem conſi. 18. circa fi. Pau. de Caſt. lib. 2. conſi. 273. circa princ. 2. dub. PVRPV.

b ¶ Nec vſucapio. Dic melius, vt per Corn. lib. 3. conſi. 303. aliàs 364. colu. 14. ver. vlt. habetur in tract. præſcriptionum. par. 5. col. fi.

* Et dic, quòd res prohibita alienari per teſtatorem, poteſt præſcribi, quando interuenit cõſenſus eorũ, in quorum fauorem facta fuit prohibitio, & tunc poſſet fieri alienatio. Rol. conſi. 3. nu. 82. lib. 1. & nn. 86. vbi quod res ſubiecta reſtitutioni præſcribitur; de quo principali artic. an res prohibita alienari, præſcribi poſſit, plenè diſputat Gabr. commu. opi. lib. 5. tit. de præſcrip. conclu. 13. vbi dicit opi. negatiuam magis communem, quòd ea quæ prohibita ſunt alienari, vſucapi, vel præſcribi non poſſunt, quam amplia, limita, & declara, vt ibi per eum. MASVER.

SVMMARIVM.

1 *Emptor, qui ſciebat rem ſubiacere reſtitut. fideicommiſ. recuperat pretium re euicta, etiam ſi illud non ſit ſtipulatus, qui etiam ſi ſtipulatus ſit duplum re euicta, tamen non conſequetur niſi pretium tantum. nu. 2.*

3 *Emens ſcienter rem ſubiectam fideicom. non recuperat melioramenta, niſi eſſent neceſſaria.*

4 *Qui non poteſt alienare, poteſt ſe perſonaliter obligare.*

§. Emptor autem. Emptor rei, quæ ſubiacet reſtitutioni, ſciens rẽ euictam habet cautionem ad pretium tantum, non autẽ ad intereſſe, vel ad duplam etiam ſi ſit ſtipulatus duplam, ſecus ſi
a ſit bon. fid. emp. quia tũc contra vẽditorem agit de euictione [a] ẽt ad intereſſe, & ſi creditor bona fide accepit in pignus à debitore rem ſubiectam fideicom. ea euicta habet pignoratitiã actionem ℸ debitorem. h. d. & ſcias, ꝙ pignoratitia directa cõpetit debitori poſtquam ſatisfecit contra creditorem, pignoratitia autem ℸria competit creditori, vt per gl. in vet. æmula. & ſeq. §. tertij. in proœ. forum. & dixi in §. item Seruiana. inſtit. de actio. ¶ No. duo ſpecialia contra regulas cõmunes, & ſic expe
dio,

ADDITIO.

a ¶ De euictione, Vide Cur. in 4. par. feudo. fol. 45. PVRPV.

Source : BIU Cujas

1 dio, quæ tanguntur in glo. ¶† Primum ſpeciale eſt, male fidæi emptor,qui ſciebat rem ſubiacere reſtitutioni fideic. recuperat pretium re euicta, etiam ſi illud non ſit ſtipulatus, regulariter
2 contra.l.ſi fundum.C.de euic.l.ſi fratres.C.com.vtriuſ.iu.¶†Se-
a cũdum ſpeciale eſt,ꝙ licèt regulariter male fid.emptor. [a] & ſic ſciens,ſi ſit ſtipulatus duplam,eam cõſequi debeat.d.l.ſi fundũ. tamen hoc eſt hic ſpeciale,quia emens ſcienter rem ſubiectam fideic.etiam ſi ſit ſtipulatus duplam in caſu euictionis, tamen re euicta conſequitur tantum pretium non duplum, ratio eſt in vtroque, quia cũ in primo caſu in vno alleuietur,quia ſi ſcit rem eſſe alienam,& non ſit ſtipulatus pretium, tamẽ pretium conſequitur,contra.d.l.ſi fundum. ratio eſt,quia interim tenuit alienatio,certe in alio grauaretur per hanc.l.vt nũquam conſequatur duplum,etiam ſi fuerit expreſsè ſtipulatus. Iſtum tamẽ
b tex.limitat ſing.Bar.in l.qui Romæ.§. duo fratres. [b] in 11.q.ff.de verb.oblig.vt procedat in ſcienter emente rem ſubiectam reſtitutioni,ſecus eſt in diuidentib.hęreditatem,quia ſi vnus eorum ſciat partem ſuam ſubiacere fideic.tamen ea euicta non conſequitur etiam pretium, quia tales ſic diuidentes videntur vnuſquiſque ſuſcepiſſe periculum pro parte ſua.l.ſi familiæ. C.fam.
3 ercis.declara tamen,vt per Bar.ibi,& in ſeq.quæſtione.¶†Secundò no.ex tex.ibi,neque melioratione locum habente.ꝙ emens ſcienter rem ſubiectam fideicõ. non recuperat melioramenta, ſed ea perdit propter eius malam fidem, qđ intellige, niſi melioramenta fuiſſent neceſſaria,quib.non factis res perijſſet, non obſtante eius mala fide recuperat. per l.domum. circa fin.C.de
4 rei ven.† Tertiò no.ex iſta litera ſecundum Bald.ꝙ ille,qui non poteſt alienare,poteſt ſe perſonaliter obligare. Et ſic perſonalis obligatio non dicitur alienatio.l.alienatum. ff.de verb. ſig.& l.ſi pro fundo.C.de tranſac. Et hoc dicit facere ad quæſtionem de
c emphyteuta [c] compromittente,nam non dicitur alienare,licèt arbiter adiudicet,quia per ſententiam arbitri non perdit dominium. c.Ryna.de teſta. Adde ad primam regulam huius text. Alex.in conſi. 18.5. vol. incip. attentis narratis in themate.in 2. col.facit,quod vult Bar.in l.fi.§.filijs autem. C. de bon.quæ lib. ad ſecundum de emphyteuta, adde Alex.in conſi.1.5.vol.in 2. col.cum concor.ibi per eum ſignatis, & in l.filiusfam.§. Diui.el 2.ff.de leg.1.dixi in l.ex hoc iure.ff. de iuſti.& iure.

ADDITIONES.

2 ¶Malæ fidei.Limitat Cor.quando iuratum fuiſſet.lib.3.conſi.2.col.3.
b ¶Caue,quia hic.§.habet locum etiam ſi dies,vel conditio fideicommiſſi eueniſſet.Bar.& Sal.hic. PVRPV.
c ¶De emphyt.Adde Io.de Imo.& Barb.in c.potuit.de loca.

SVMMARIVM.

1 *Res ſubiectæ reſtitutioni titulo lega.vel fideicom. particularis, vel vniuerſalis, puta in diem,vel ſub conditione,in quibus habet ſubſtit.vulgarem,vel fideicommiſ.alienari non poßunt,quod limita.12. modis infra nu.2.*
3 *Filius grauatus fideicom. detrahit duas quartas, quod limita, vt infra eo.nu.ver.& tenendo.*
4 *Subiecta reſtitutioni poſſunt alienari vſque ad legitimam.*
5 *Res ſubiectæ reſtitutioni poſſunt alienari ex cauſa dotis, & don.propter nup. ſed an habeat locum, quando quis vellet conſtituere dotem pro alio, item & quando mater diues tenetur dotare filiam,quando pater eſt pauper,infra nu.6.*
7 *Denegare alimenta eſt necare.*
8 *Pater naturalis tenetur alere filiam naturalem, de iure cano.& ciuili.*
9 *Filius tenetur alere matrem.*
10 *Frater tenetur alere ſororem etiam vterinam.*
11 *Pater non tenetur alere filium,vel filiam,quando habent aliunde,vnde ſe alant.*
12 *In quib.perſonis habeat locum hæc Auth.*
13 *Si pater viuens non dotauit filiam,an poterit in teſta.eam dotare de bonis ſubiectis reſtitutioni.*
14 *Si pater habeat filiam maritatam,& non dotatam, an poterit eam dotare de bonis ſubiectis reſtitutioni.*
15 *Filia,quæ ſine patris conſenſu eſt nupta,debet etiam per patrem dotari.*
16 *An ſit bonum arg. de alimentis ad dotem.& nu.17.*
18 *Noſtra Auth habet locum in dote pro matri.ſpirituali.*
19 *Statutum,quòd Poteſtas poſſit committere appella.à diffinitiua, habet locum etiam in appel. ab interlocutoria.*
20 *Quando filius eſſet condemnatus ex ſuo delicto, an poterit pro redemptione ſuæ perſonæ alienare res ſubiectas reſtitutioni.*
21 *Bannitus etiam ex ſuo delicto ſi citetur, non tenetur comparere,nec mittere procuratorem.*
22 *Qui propter maleficia commiſſa deducti ſunt ad inopiam, perdunt beneficium aliàs indultum paupertati.*
23 *Pater non tenetur dotare iterum filiam,quæ dolo,vel culpa ſua,aut delicto dotem conſumpſit, & diſſipauit.*
24 *Res prohibitæ alienari poßunt tamen ex cau.dot.vel dona. propter nup. alienari, ſed an tunc Auth.noſtra procedat,quando teſtator expreſsè prohibuit alienationem.*
25 *Res prohibitæ alienari etiam per ſtatutum iuramẽto firmatum, poßunt alienari cauſa dotis, & don. propter nup.*
26 *An feudum poſſit alienari cauſa dotis ſine conſenſu domini.*
27 *Mulier poteſt ſe congruè dotare ſecundum qualitatem, & dignitatem perſonæ, de bonis ſubiectis reſtitutioni.*
28 *Quando ſtatutum repellit filias fœminas à ſucceſſione, & mandat eas dotari arbitrio propinquorum, propinqui non poſſunt arbitrari minus legitima.*
29 *Pub.vtilitas præferenda eſt priuatæ.*
30 *Dos recuperata per filiam viuo patre, nõ venit in vniuerſali fideicommiſſo iniuncto per patrem.*
31 *Res ſubiectæ reſtitutioni poſſunt alienari ex cauſa dotis, vel don. propter nup.ſed an poſſint alienari ex cauſa alimentorum.*
32 *Res ſubiectæ reſtitutioni poſſunt alienari ex cauſa dotis, vel dona. propter nup.quod extende.17. principalibus modis, & limita.15. modis, vt infra nume.33.*

AVTHENTICA.

RES, quæ. ¶Iſta Authen.habet materiam vtilem,& quotidianam. Diuiditur in tres partes. In prima ponitur regula prohibitiua.In ſecunda ponitur duplex fallentia. In tertia aſſignatur ratio ad illas fallen. Secunda ibi, ſed ſi liberis. Tertia ibi,ea enim quæ communiter omnibus proſunt. hoc dicit. Liberi fideicommiſ. grauati non prohibentur vſque ad eorum legitimam alienare, quæ legitima ſi non ſufficiat ad dotem, & dona. propter nupt. poſſunt diminuere bona ſubiecta reſtitutioni, quia iſtud concernit publica vtilitas,vt matrimonia con-
1 trahantur,ideo præfertur priuatæ vtilitati.hoc dicit.¶† Not.ex prima parte regulam prohibitiuam, quòd res ſubiectę reſtitutioni,intellige titu.leg.vel fideicommiſ.particularis,vel vniuerſalis,puta,vel in diem,vel ſub condi.vel in quib.habet ſubſtitutionem vulg.vel fideicommiſ.alienari non poſſunt, vt hic, & l. Marcel.§.res quæ.ff.ad Trebel. & in l.3.§.pen.& fi.per Bar.ſupra eod.tit.in tantum, quod ſi alienentur,non poſſunt vſucapi, vel præſcribi.d.l.3.§.pen.& eſt ratio, quia cenſetur per l.nulla. & ſic hĩ pro non tit.vide ibi, iuncta.l.nullo.§. de rei vendi.Item vbicunque per l.vel teſta.prohibetur alienatio,ibidem prohibetur vſucapio.l.vbi lex.& ibi Bart.not.ff.de vſucap.& Bart. in l.fin.in pen.col.§.in quib.cauſis in integ.reſti.non eſt neceſſaria.Ange.in
2 l.1.poſt glo.C.de prę ſcrip.longi.temp.¶†Intellige ſanè,quando alienatio fieret per perſonam prohibitam alienare, ſecus ſi fieret per tertium,ad cuius manus res peruenisſet, vt colligitur ex verbis Bal.in l.2.ĩ.de vſuc.pro emp.Pet.& Cy.in l.fi.in 7. oppo. §.in quib.cauſ.in integr.reſtit.non eſt neceſ. & in ſpecie Pau.de Caſt.in l.3.§.pen. in 4.col.§.eod. & refert ſe ita proximis diebus conſuluiſſe. Iſta regula limitatur in tex.quando alienatio fieret ex cã dotis, vel donationis propter nuptias, de quo infra plenè dicam. ¶Secundò limitatur not. ſecundum Cyn.& Albe.hic, quando alienatio fit per ſciẽtem, & ſcienti rem ſubijcere fideicommiſ.aut per ignorantem ignoranti,valet alienatio quãtum ad hoc,vt retractari non poſſit alienata, ſed alienans tenetur ad æſtimationem,ſeu ad pretium.tex.eſt valde not.in l.fin.§.fin.de leg.2.de quo facit feſtum Bart. in l.3.§.pen.§.eod. & dicit,ꝙ ille caſus eſt ſin.& multum notandus ad hoc. alibi etiam dicit Bal. in c.quoniam freuenter.§.in alijs.extra vt lit. non conteſt.quòd ille tex.gloſſat omnes leges loquentes de materia prohibitionis alienationis. Hinc dicit Ange.in d.l.Marcellus.§.res quæ.& in l.
a 3.§.ſed quia. ſupra eo.quòd aduocatus [a] rei debet eſſe cautus, vt deducat ſcientiam eius,qui alienauit, & eius in quem facta eſt alienatio,aliàs ſuccumberet. Limitat mirabiliter illum text. Bal.hic in 1.no.quando ignorantia proceſſit ex facto teſtatoris, qui prohibuit aperiri codicillos,in quib.continebatur fideic. ita propriè eſt caſus in d.l.fin.ſecus,quando ignorantia teſtamenti aliunde proceſſit,vt no.gl.in l.cùm hæres.de lib.leg. Iſtam limitationem ſequitur Raph.Cu.in d.l.fin.§.fi. Sed quia iſta limitatio eſt

ADDITIO.

a ¶Aduocatus.Adde pro aduocato actoris,quæ ponit Hippol.ſing.31.Alex.cõſ. 3.nu.3.lib.3. vbi Doct.in apoſtil.Rol.conſi.85.num.18. libr.1. & dum dicunt Doct.quòd aduocatus actoris debet eſſe cautus, vt deducat ſcientiã alienantis,dic,quod debet etiam deducere ſcientiam mentis, quia ille.§.fin. requirit ignoranti ã vtriuſque.ita no. Corſet.in ſing.ver.alienatio.ſecũdo.& vide eundem Iaſ. in l.illam.C.de colla.in l.Gallus.§.quid ſi is.col.5.ff. de libe. & poſth. in l.ſancimus.col.4.C.de iudi.in l.licèt. col.2. C.de pac. MASVER.

Source : BIU Cujas

tio eſt contra mentem omnium Doct. in l. locis præallg. ideo d. Alex. in conſi. 268. inci. viſo proceſſu cauſæ prin. & in d. l. Marcellus. §. res, quæ. declarat mentem Bal. fuiſſe non quidem limitandi. d. l. fi. §. fi. ſed declarandi, qñ dicatur iuſta ignorantia, & ꝙ fit, qñ teſtator prohibuit aperiri codicillos, in quib. fideic. continebatur, aliàs ſit ſecus. Tu autem pōdera, ꝙ ratio aſſignata per Iuriſc. in d. l. fi. eſt generalis propter iuſtam ignorantiam emptoris, & vendi. vnde, qñ ratio legis eſt generalis, licèt dictū ſit ſpeciale, nō reſtringitur ad caſum ſpeciale in ea poſitū, vt no. Bar. & Bal. in l. regula. § ſi quis, per illū tex. ff. de iu. & fac. igno. Bal. in c. ſecundò requiris. de appel. ¶ Quinq; alias limitationes ponit Imo. & Pau. de Caſt. in d. l. fi. in fin. & in l. quidam ita. in §. ſi quis filium. ff. ad Treb. quos refert. d. Alex. in §. res quæ. Vltra quos aduerte, ꝙ qñ hæres ignoranter alienauit, quo caſu retractari non poteſt propter ignorantiam, vt prædixi, tñ hæres tenetur ad pretium, vt ibi eſt tex. Adde, ꝙ etiam tenetur ad omne aliud lucrum, ꝙ abeſt legatario ꝓp talem alienationem, ita probat tex. no. in l. quidam ita in teſtō. §. fi. ff. ad Treb. Item intellige, qñ hæres eſt ſoluendo, aliàs retractatur alienatio. l. planè. la 2. §. qui rogatus. ff. de leg. 1. quia iſta ignorantia non debet præiudicare tertio. l. qui autem. §. ſi quid cum pupillo. ff. de his, quæ in fraud. cred. & l. iniquiſſimum. ff. de iu. & fac. igno. Pau. de Caſt. declarat, referens ſic ſe pluries conſuluiſſe in conſi. 10. incip. clarū eſt in iure. Secundò limitatur prædicta regula, qñ bona ſubiacent reſtitutioni vigore ſubſtitutionis vulgaris, vel fideicommiſſariæ, ſecus autem ſi pupillaris, quia illa nō impedit alienationē. l. j. §. ſed nonnullos. in verbo, ſubſtitutum eius quærentes. ff. de tut. & ra. diſtra. ſm Pau. de Caſt. hic in 1. col. Bal. & Imo. in l. ſed & ſi in conditione. § ſi ſeruum. ff. de hær. inſti. & Ang. & Imo. & Moder. in d. §. res, quæ. Bald. declarat in l. nec ei. §. eorum. ff. de adop. idem tenet Bar. in repe. l. ſi arrogator. in 4. not. ſi eſt Bar. ff. de adop. & ibi Raph. & Fulg. Huius limitationis duplex eſt ratio. prima, quia ſubſtitutio pupillaris dicitur teſtm̃ ipſius pupilli. l. Papin. §. ſed nec impuberis. ff. de inoffi. teſta. l. patris, & filij in prin. ff. de vulg. & pup. ſed teſtm̃ non prohibet quem alienare. l. cū hic ſtatus. §. ait oratio. ff. de don. inter vir. & vxo. Secunda ratio eſt, quia ſubſtitutio vulg. vel fideic. dī verè onus, & grauamen hæredis. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff. de vulg. & pup. ſed ſubſtitutio pupi. dī merus fauor, & prouiſio filij, iurib. præal. vnde ſi impediretur alienatio, efficeretur onus, & grauamen. ¶ Quartò limita prædictam regulam procedere in reb. quæ ſubiacent reſtitutioni ex vlti. volun. ſecus ſi per viam contractus. Ita Pau. de Caſt. hic circa prin. nihil ad hoc allegans. tu alle. tex. in l. & ſi dotis exactio. & adde ibi no. per Bar. & Bal. s̃. de iure dotium. & in l. dotalè. ff. ſol. mat. & tex. in l. ſi ſocius. & ibi ad hoc not. Ang. ff. ſi cer. pet. Facit. l. quoties. C. de rei vend. Item facit ratio, quia potentior eſt prohibitio alienandi, quæ fit per teſtm̃, quia illa impedit translationem dominij, ſecus in prohibitione, quæ fit per viam ꝯctus, vt not. glo. & Doct. in l. ea. lege. C. de condi. ob cau. & in l. ſi ita, quis promiſerit. §. ea. l. ff. de verb. obli. ¶ Quintò
a limita ſingulariter, qñ alienatio[a] fieret ex cauſa remunerationis, ita innuunt verba Bart. in proœ. fforum. in vlt. col. eo quia aliàs prohibita alienari, poſſunt in caſu remunerationis alienari. l. iubemus nulli. in prin. cum gl. C. de ſacroſ. eccle. not. Bart. in l. iuſta. per illum tex. ff. de manumiſ. vind. & pulchrè Io. And. in addi. ad Spec. in ti. de reb. eccl. non alie. ſuper rub. facit tex. in ca. relatum. el 2. in verbo, iuxta ſeruitij meritum. de teſta. cogita tñ ſuper hac limitatione. ¶ Sextò limita prædictam regulam in alienatione merè voluntaria, ſecus in neceſſaria, cùm fit pro exoluendo æs alienum teſtatoris non hæredis. l. filiusfa. §. Diui. el 2. in fi. ff. de leg. 1. l. peto. §. prædium. ff. de leg. 2. & ibi vide Bald. Bar. & Imo. qui ex hoc dicunt poſſe colligi fraudem ad regulā huius Auth. vbi vide ꝓ eos. & Bal. in l. fi. §. & ſi prę̃fatā. in 4. q. C. de iure delib. in Auth. ei qui. C. de bon. poſ. ¶ Septimò limita in ſeruitute relicta ſub fideicommiſſo vniuerſali. l. quidam ita. §. ſi quis filium. ff. ad Treb. gl. & Doct. in l. 2. §. pen. s̃. eo. ¶ Octauò limita iſtam regulam, vt procedat, qñ res ſubiectæ reſtitutioni prohibentur alienari, verū eſt inter viuos, ſed bene poſſunt legari, & in teſtamento relinqui, ſicut poſſunt relinqui res alienę, & hæres cogitur eas redimere ſi poteſt, ſm Bar. in l. cùm pater. §. pater. ff. de leg. 2. ¶ Nonò limita niſi conſentiant illi, in quos debet fieri reſtitutio. l. quoties. C. de fideic. l. ab omnib. ff. de leg. 1. vel niſi ratificent, ſm Bal. hic in vlt. col. quo caſu debet tamē eis pretium reſtitui, quod eſt not. ſecundum eum. ¶ Decimò limita, quando hæres eſſet grauatus reſtituere quicquid ex hæreditate ſupererit, tunc poteſt alienare, dummodo non in totū minuatur fideicom. l. Titius. ff. ad Treb. l. ſed & ſi. & ibi Bart. ff. de peti. hęr. Auth. ꝯ rogatus. & ibi gl. & Doct. C. ad Treb. ¶ Vndecimò quādo alienatio fieret ob neceſſitatem imminentem, puta propter famem, vel redemptionem perſonæ, ſecundum Bar. in l. quemadmodum. C. de agri. & cenſi. lib. 11. Bar. & alios hic. ¶ Duodecimò, & vltimò limita vſque ad legitimam debitam filio, vt hac Auth. & j. in loco ſuo latius dicetur, & amplè.

3 ¶† Secundò principaliter no. ex tex. in 2. parte, ꝙ hic probatur, ꝙ filius grauatus fideic. non detrahit niſi vnā quartam. ſ. legitimam, quia ſi filius poſſet detrahere duas quartas, tex. eſſet defectiuus, dum dicit, ſi legitima non ſufficit quia debuiſſet, dicere, ſi legitimę, vel Treb. non ſufficiūt ſm Iac. But. Bal. & Mod. hic. Idem probatur in corpore vnde ſumitur hæc Auth. ad idē eſt tex. in l. iubemus. in prin. in verbo, dodrās reſtituatur. & ibi Bal. & Pau. de Caſt. ad hoc not. C. ad Treb. & ſm leges iſtud clarè probatur ſm Bar. in l. Papin. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſt. & Docto. in l. quanquam. poſt gl. C. ad legem Fal. & ita latè diſputat, & concludit Old. Lau. conſi. 205. incip. ſecunda dubitatio eſt. Sed attento iure canonico, ꝙ ex generali conſuetudine totius mundi obſeruatur etiam in foro ciuili, filius, qui non debet ſtatim reſtituere, detrahit duas quartas, & conſequenter habet dimidiam totius hæreditatis. c. Ray. & c. Raynal. extra de teſta. c. ſi pater. de teſt. in 6. & dicunt Ange. & Imo. in l. cohæredi. §. cùm filię. ff. de vulg. & pup. ꝙ iſta opin. ſeruatur in iudicijs, & in ſcholis, quam latè diſputant, & tenent Imo. & Mod. in l. in ratione, la j. §. quòd vulgo. ff. ad legem Falci. & etiam d. Alex. in 6. col. & duab. ſeq. & latè d. Alex. in conſi. 142. in 2. vol. inci. circa primū dubium. in 7. col. & duab. ſeq. declarando, vt no. per Bar. & alios in d. §. meminiſſe. & in d. l. quanquam. & in l. j. §. interdum. poſt gl. ibi. ff. ſi cui pluſquam per legem Fal. & per Bal. in l. filiū quem habentem. in 11. col. C. fam. ercif. & ibi Paul. de Caſt. & alios.

b ¶ Et tenendo *communem* ſententiā, quòd duæ quartæ [b] poſſunt detrahi, eam limita in filio inſtituto in re certa, quia cùm verè non ſit hæres vniuerſalis, non poteſt detrahere niſi vnam quartam. ſecundum Bald. qui refert ſe ita ſæpius conſuluiſſe, in l. filium quem habentem. in 11. col. C. fam. ercif. ¶ Secundò limita, niſi teſtator in teſtamento diſpoſuiſſet, quòd debitum iure naturæ computetur in Trebel. ita not. Bald. in l. quoniam in prioribus. in fin. ff. de inoffic. teſtam. Dyn. & Rayn. Albe. Nico. de Neapo. Imo. & Raph. Cum. in l. Lucius. §. maritus. ff. ad Trebel. Dyn. & Nico. de Neap. & dom. Alex. in l. ſi debitor. ff. ad legem Falc. d. Alex. in l. Marcellus. in prin. in 3. colum. ff. ad Treb. Adde, ꝙ etiam retento, quòd opin. Can. ſeruetur de iure ciuili, prout *eſt communis ſententia*, adhuc habet locum iſta Auth. quia ſi legitima, & Treb. non ſufficiant ad dotem ſecundum dignitatem perſonæ, poſſent capi bona prædicta ſubiecta reſtitutioni: imò ſi mulier non poſſet honeſtè nubere, niſi omnia bona ſubiecta reſtitutioni daret in dotem, poſſet omnia dare, ſecundum Bald. & Pau. de Caſt. hic, & Pau. de Caſt. in l. mulier. §. cū proponeretur. ff. ad Trebe. Quòd tamen intellige, niſi filia aliunde haberet, vnde ſe dotare poſſet, per illum text. præalleg. Idem vult Rapha. Cuma. ibidem, qui dicit, quòd iſta Authen. vult, quòd poſſit alienari vltra legitimam. de quo vide in d. §. cùm proponeretur. & Iacob. de Belui. in Auth. de reſtit. & ea, quæ parit. in §. quamobrem. in 11. quæſt. quod bene no. pro amplia

4 tione huius Authen. ¶† Tertiò not. ꝙ ſubiecta reſtitutioni pñt alienari vſque ad legitimā. ratio, quia omne grauamen, & omne impedimentum ipſo iure reijcitur de legitima. l. quoniam

5 in prioribus. & l. ſancimus. §. j. C. de inoffi. teſta. ¶† Quartò not. ꝙ res ſubiectæ reſtitutioni poſſunt alienari ex cauſa dotis, & donationis propter nup. rationem aſſignat tex. in 3. parte. aliā rationem aſſignat tex. in d. §. cùm proponere̅. in fin. quam declara, vt per Fulg. & Pau. de Caſt. hic. Iuxta hoc nota, in quo cō ſiſtit principalis materia huius Auth. Barto. hic, & alij formant

6 quinq; aut ſex quæſtiones. † Prima eſt, nunquid iſta Auth. procedat, quando quis velit conſtituere dotem pro alio: in quo diſtingue, vt per eum hic. Aduerte inquantum Bart. tenet, quòd

c mater diues [c] tenetur dotare filiam, quādo pater eſt pauper, & tunc

ADDITIONES.

a ¶ Quando alienatio. Adde Barba. in rep. rub. de rebus Eccl. non alien. in antiquis.

b * Duæ quartæ. Adde hoc procedere in filio grauato ſub conditione, teſte Ange. in l. cohæredi. §. cum filiæ. de vulg. Dec. conſi. 236. col. 5. num. 8. detrahet enim legitimam, ſtatim; Treb. verò poſteaquam euenerit conditio, vt vult Sal. in l. ſancimus. in prin. C. de inoffi. teſt. neque filio tantum hoc conceditur, verumetiam eius hæredi. c. Raynutius, & c. Raynal. de teſta. Dec. d. conſi. 356. Quā concl. declara, vt per Pariſ. conſi. 30. lib. 3. Dile. de arte teſta. tit. 3. caut. 1. nu. 5. Rol. conſi. 85. nu. 12. conſi. 25. nu. 9. lib. 1. & hī inter com. op. lib. 6. verſic. filius. Prac. Pap. for. lib. ex ſubſti. ver. ac per fideic. nu. 4. & ſeq. & vide, quæ ponit idem Iaſ. in l. filium, quem. nu. 6. & 10. s̃. fam. ercif. MASVER.

c ¶ Mater diues. Adde Doct. in l. fi. C. de do. promi. Ang. in l. à filia. ad Treb. Pau. de Caſt. conſi. 118. inci. viſis, & conſideratis omnib. de quib.

* Et dic, quòd idem comprobat. Alex. in l. à filia. nu. 5. ff. ad Trebel. de cuius veritate diſputat Boer. q. 129. nu. 3. par. 1. & vide tex. in l. neque mater. C. de iur. dot. MASVER.

Source : BIU Cujas

tunc non habet locum hęc Auth.idem tenet Cyn.Albe.Bar.& Fulg.hic.Cyn.& Bal.in l.neque mater. C.de iure dot.contrariū tenet Ang.in l.à filia.in prin.ff.ad Treb.& in l.fin. C.de dot.promiſ.Lud.Rom.in l.1.ff.ſol.mat.& ibidem d.Alex.in 12.col.quia non eſt bonum fundamentum Bart. dum arguit de alimentis
7 ad dotem,vt ſtatim dicetur.† Et hoc etiam patet, quia denegare alimenta eſt necare.l.vel necare.ff.de lib.agnoſ.l. ſi victum.ff. de re iudic.non ſic,quando denegatur dos. Fatentur tamen,ꝙ in caſu,in quo mater de iure tenetur dotare filiam, qđ quando ſit,traditur in l.neq; mater.C.de iure dot. tunc procederet hæc Auth. puta, quando mater eſt hæretica,tenetur dotare filiam chriſtianam. Auth.cognouimus. C.de hære.gl.in l.fi. C.de dot. promiſ.licèt Cyn.dubitet in d.l.neque mater. Tu duo conſidera.¶Primò,qđ Bar.ſeipſum confundit,prout etiam dicit Saly. in 4.qō. dum præſupponit, ꝙ mater ſit diues, ergo non debet poſſe capere de iſtis bonis ſubiectis reſtitutioni,cū in ſubſidium permittatur,quando bona ſua, vel legitima non ſufficiunt ad dotis reſtitutionem. ¶Secundò conſidera,ꝙ Bar. ſe fundat arguendo de alimentis ad dotem, quo arg.etiam vtitur Bart.in l. fi.ff.de his,quib.vt indi.& in l.fi. C.de dot.promiſ.& in l.non omni.C.de admi.tuto.vbi plus dicit,ꝙ fauorabilior eſt cauſa dotis. hoc etiam argumento vtitur Pan.in c. peruenit. extra de arbit. Iſta argumentatio non eſt bona,& confunditur per plura exēpla per Imo.& Mod.in l.1.ff.ſol.mat.Et in contrarium adducū-
8 tur multæ inſtantiæ. ¶ † Prima,quia pater naturalis [a] cogitur
a alere filiam naturalem de iure ciuili, & cano. Auth.licèt.C.de natu.lib.c.cū haberet. extra de eo,qui dux.in matri. quam polluit per adulte.& tamen non cogitur eam dotare.l. vxorem.§.
9 pater naturalis.ff.de lega.3. ¶ † Secunda eſt, filius tenetur alere matrem.l.ſi quis à liberis.in prin.in verbo,matrem.ff.de lib.agn.
b & tamen non tenetur eam dotare.[b] l.tutor ſecundum.§.fi.ff.de admi.tut.l.1.§. p̄terea.ff.de tute.& rat.diſtra.Bal.& Ang.in l.3.C.
10 de pręſcr.long.tempo.¶† Tertia eſt,frater tenetur [c] alere ſoro-
c rem etiam ſolùm veterinam,cùm iura hoc non diſtinguant.l. qui filium.§.fi.& ibi Bal.ad hoc not.ff.vbi pupil.educa.deb.Cy. in l.ſi patrem. C. de alend liber.& tamen non tenetur eam do-
11 tare,vt ſtatim dicam. ¶†Quarta eſt,ꝙ pater [d] non tenetur pręd ſtare alimenta filio, vel filiæ, quando habent aliunde vnde ſe alant.d.l.ſi quis à liberis.§.ſed ſi filius.no. Bar. in l.cunctis.per illum.tex.C.de mendican.vali.libr.11.tamen pater tenetur dota-
e re [e] filiam diuitem.tex.eſt cum glo.4.in l.fi. C.de dot.promiſ.& ibidem Bald.& Ange. ¶Item inquantum Barto.vult, quòd iſta Auth.procedat in fratre, eo caſu quo tenetur dotare ſororem inopem,in quo dic, ꝙ ſi ſit ex eodem patre, teneatur eam dotare,ſecus ſi eſt vterina tantum, & ſic ſolùm ex parte matris.l. cùm plures.§.cùm tutor.in verbo,alio patre. ff.de admini.tuto. glo.in verbo,nulla,in l.non omnis.C.eo.Bal.in c. ſuper literis.in 3.col.extra de reſcrip. & iſtud procedit etiam in clericis, qui cū
f bona conſcientia [f] poſſunt dotare ſororem ex eo. patre genitam,ex reditibus beneficiorum ſuorum, ſecundum Pan. poſt. do.Ant.de Butr.in c.peruenit.extra de arbi.addе, ꝙ Ange.in d.l. à filia.in prin.dicit Bar.hic velle, ꝙ frater tenea tur dotare ſororem vterinam tantum, ꝙ reprobat, quia eſt contra text.in d.§. pen.Sed do.Alex.in d.l.à filia.& in l.1. in 12. col.ff.ſol.mat. dicit Bar.hoc non velle,& malè reprehendi per Ange. Ego puto,ꝙ Bar.hoc non velit,quia non poſſet loqui in ſorore ex eodem patre teſtatore, quia ipſa debet habere legitimam ex teſtamento patris,aliàs tanquam præterita rumpit teſtamentum, & ſi ſua legitima non ſibi ſufficit ad dotem, poteſt ipſa capere de bonis ſubiectis reſtitutioni, vt hic eſt tex. ergo non eſſemus in caſu,in quo frater tenetur dotare ſororem, non ergo loquitur Bart. de ſorore vterina,cū non dicatur habere legitimam in bonis vitrici,quo caſu Bar.malè loqueretur, & diceret contra caſum d.l. cùm plures.§.penult.Cogita,quia ſubtile eſt. Niſi ſaluares Bar. quando filius eſſet ex teſtamento vniuerſaliter inſtitutus, & filia in re particulari,quo caſu habet neceſſe capere de manu fratris,vt declarat Bart.in l. ex facto. magna. ff. de hæred. inſti. & l.
12 quoties.C.eo. ¶ † Septimò quærit Bart.in quibus perſonis habeat locum hæc Authen.& concludit,ꝙ ſolùm in liberis teſtatoris,& non in alijs, & idem tenent cæteri Docto. & Raph.Cu. in l.filiusfa.§.Diui.el 2.ad fi.ff.de leg.1. Adde contrarium, ꝙ hęc Authen.etiam locum habeat in extraneo, tenet gl. in §.quamobrem.in glo.magna,in verbo,ſufficeret.ad fi. in Auth.de reſti. & ea quæ parit.quam Iaco.de Beluiſ.ibi in 4. oppo.& alij reprobant,imò fortius vult ſing.Ange. circa princip.quòd iſta Auth. non habeat locum in parentibus,nec in tranſuerſalibus,ſed ſolùm in deſcendentibus.ſequitur do.Franciſ. de Are.in conſi.37. incip.ſequendo ordinem.in ſecundo dub.Et ad hoc ſpecialiter ponderat text. in l.3.§. liberis.ff.de leg. præſtan. qui text.probat
13 contrarium in parentibus. ¶ † Tertiò quærit Bart. quid ſi pater viuens non dotauit, an in teſtamento poſſit dotare filiam de bonis ſubiectis reſtitutioni? & concludit, quòd ſic, & bene, & ſequitur Angel.hic,& Bar.in l.à filia.in princip.vbi etiam ratio-
14 nem adducit,& in l.quæſitum.§.1.ff.de priui.cred.¶ † Quartò quærit Bar.quid ſi pater habeat filiam maritatam, ſed non dotatam,an hæc Auth.locum habeat? & concludit, ꝙ non,quia pater non tenetur dotare filiam, poſtquam iam eſt maritata. idem tenent Sal.& Fulg.hic.Bal.in l. obligamur.§.1.ff.de act. & oblig.Saly.in l.qui liberos.ff.de ritu nup.& ibidem Bald.in lect. antiqua. do.Matheſil.in no.105.Pan.in c.2.de adult.& in c.pen. extra de rapto.& in c.accedens.extra de procura. Contrarium de directo tenet glo. in d.§. 1. quam ſequuntur Bald. Ange. & Pau.de Caſt.hic, quia mulier indotata contemnitur à viro, & dicit Pau.de Caſt.quòd ita aliàs de facto conſuluit contra opi. Bar.tene hanc vltimam,quam tenet glo. in d.l. obligamur.§.1. quam ſequitur,& reputat ſing. Bald.in c.iurauit.in 2.col. extra de proba.& in rubric.de offi.iud.in 6.colum. & in l.fi.C.de ſenten.quæ ſine cer.quant.Bald.Imol.& Lud.Rom. & alij Mod.in l.1.ff.ſol.matr. Raph.Cu.in conſi.132.incip. duo fratres habent bona communia.eo quia pater tenetur ad duo copulatiuè, ſcilicet ad maritandam filiam, & ad dotandam eam.d.l. qui liberos. vnde quando filia eſt maritata,pater liberatur ab vno, ſed
15 non ab alio.¶ † Secundò facit,quod in fortiorib. terminis vult glo.in c.hoc factum. 32.q. 2. & in c.de raptoribus.36. q.1.quòd
g etiam filia, quæ ſine patris conſenſu [g] iam nupta eſt, debet tamen per patrem dotari. ¶Non obſt.fundamentum Bart.nam ad illud reſpondeo dupliciter. Primò, quòd non eſt bonum
16 argu.Bar.de alimentis ad dotem,vt firmaui.ſ.in 1.queſt.¶† Secundo dato,quòd bonum eſſet argum. Bart.non bene format prædictam argumentationem,quam debuit ſic formare, ſicut filius non debet ali à patre,quando aliunde habet,vnde ſe alat, ita filia, quæ habet aliunde, vnde ſe dotet, non debet à patre dotari.hoc modo termini eſſent,pares, quod non eſt in funda-
17 mento Bart.quod ſi eſſet,eſſet falſum. ¶ † Tertiò fortius dico, quòd eſt falſum fundamentum Bart. in iſta argumentatione in terminis noſtris, nam filius, vel filia quando habent aliunde, vnde ſe alant,non ſunt alendi à patre, vt dicit Bart.& tamen filia diues, quæ habet aliunde, vnde ſe poſſit dotare, eſt dotanda à patre. l. fin. cum gloſſ. quarta. C. de dot.promiſ. & ibi Bal.& Ang.in l.à filia.in prin.ff.ad Treb. Lud.& alij Mod.in l.1.
18 ff.ſol.mat.& adde hic,quæ poſui infra in fi ſequen.q. ¶†Quintò tenet Barto.cum quo alij tranſeunt, quòd iſta Authen.quæ loquitur de dote pro matrimonio temporali, habeat etiam locum in dote pro matrimonio ſpirituali, & ſic per ingreſſum monaſterij. Quod not.pro ampliatione huius Auth. & adde Bald.in l.fi. C.de dot.promi.declarando, vt per eum ibi,& hic. An cōmittatur ſimonia iuxta.c.non ſatis. cum gl. extra de ſim. Confirmo,quia hæc Auth. procedit pp vtilitatem publi.prout hic in tex.ſed quando tractatur de fauore publico,iura exorbitantia extendi debent ex identitate, vel maioritate rationis ſm Bar.& alios in repe.l.ſi conſtante.in prin.in 9.q.1.par.prin.ff. ſol. mat.

ADDITIONES.

a ¶Pater naturalis.Adde Cy.in Auth.ex complexu.C. de inceſt. nupt.Bart.in l.ſi quis à liberis.in §.2.ff.de lib.agn.Spec.in tit.qui filij ſint leg.ver.quid de natis. Bar.in tract.de alimentis. * Et dic,qđ filia naturalis,& ſi alenda nō ſit à patre, nec dotanda,quando habet aliquam artem,quā exercendo poſſet viuere,fallit tamen,quādo eſſet filia alicuius nobilis, cui dedecus eſſet artem exercere, teſte Rol.conſ.54.nu.79.li.2.conſi.14.nu.51.lib.5.qđ autem non teneat dotare,communem dicit Vin.inter commun.opin.lib.14.ver.pater. vbi declarat, quid de ſpuria,an teneatur dotare, & dic, vt per Boer.q.127.nu.7.Rol.conſi. 74.lib.1.& fac. Rol.conſi.85.lib. 3. MASVER.

b ¶Dotare. Adde Boer.q.127. nu.10.

c ¶Frater teneť. Adde Doc.in l.quoties.ff.ſol.mat.Bar.in tract.de alimē.in 2.col.

d ¶Pater.Adde,ꝙ hāc cōem dicit Cur.Iun.cōſ.148.nu.5. qđ & in filio legitimo & naturali,qui aliter viuere poteſt,ſcribit Rol.conſi.54.nu.49.li.2.MASVER.

e ¶Dotare.Adde facere,quæ ſcribit Rol.conſi.91.nu.42.lib.1. vbi qđ qui tenetur alere; tenetur etiā dotare,& de vno ad aliud valet arg.l.fi.ff.de his, q̄b vt indi.de quo vide Boer.q.127.nu.11.12.& 18.par.1. qđ autem teneatur dotare filiam etiam diuitem,no.Alex.in l. à filia.nu 9.ff.ad Treb.Quo in art.diſtin vt per Aufr.ad Capel.Toloſ.q.289.& ſeq. Boer.q.130.par.1. vbi ēt quærit, an pro filia maritanda poſſit pater taleare ſubditos,& ibi nu.8. quando teneatur dotare filiam ſine eius conſenſu nuben. MASVER.

f ¶Conſcientia. Adde Abb.in c.relatum.el 2.in 2.col.de teſt.in diſputa.incip. Titius.* Et dic,qđ clericus,qui non habet alia bona, poteſt dotare,& alere conſang.inopem de redditib.Eccleſiæ, dummodo conſtituat ad neceſſitatem nō ad pompā.ita concludit Aufr. ad Capel.Toloſ.q.289.& vide, quæ ponit Dilec.de arte teſt.tit.1.cautel.3. MASVER.

g ¶Conſenſu.Adde Bal.in l.fi.C.de ſen.q̄ ſi.cer.quant.in l.1.ff.ſol. mat. Caſt.in l. ſi ſocer.in prin.ff.ſol.mat.Abb.in c.1.de adult.Alex.de Imo.cōſi.239.in 2.vol. * Et dic,vt per Aufr.ad Capel.Toloſ.q.289.Pariſ.conſi.29.nu.60.lib.3.ad illud aūt,qđ dī patrem teneri præſtare dotem filiæ etiam nuptæ,& cogi poſſe officio iudicis, addе,qđ hanc ſequitur,& cōem dicit Villal.inter com.opin.lib 4. verſi.dotē.vbi ponit ampl.ad reg.& ibi quid in matre,& auo paterno,& quid in fratre,de quo prin.art.plura not.Suarez. lib.ſent.ver. dotem. MASVER.

Source : BIU Cujas

mat. & in l. 2. §. exercitum. ff. de infam. & ſing. Bart. in l. quemad-
19 modum. circa medium. C. de agric. & cenſi. libr. 11. ¶ † Vnde conſuluit per hanc regulam egregiè Pau. de Caſtr. in conſi. 33. inci. viſo puncto. in 3. col. ꝙ ſtatutũ ciuitatis Brixiæ diſponens, quòd Poteſtas poſſit committere appellationem interpoſitam à ſententia diffinitiua, extendatur ad appellatio. ab interlocutoria ratione fauoris publici, quia in hoc verſatur publica vtilitas, ne cogantur ire Venetias pro impetratione commiſſarij, & ſtatuens ſecundum eum fecit mentionem de ſententia diffinitiua, non vt excludatur interlocutoria, ſed quia maioris eſt præiudicij. Item adde circa. 4. quæſtionẽ ſupra tactam pro opi. quam tenui contra Bar. & ſequaces, facere illud, qđ determinat Bald. in l. fi. circa fin. in antepe. q. C. de ſent. quę ſine certa quanti. qđ ſi teſtator relinquit in teſtamento centum Bertæ pro ea maritanda, quæ erat maritata tempore conditi teſtamenti, quamuis cauſa relicti videatur ceſſare, tamen debet legatum habere. per l. ſi iam facta. de conditionibus, & demonſtrationib. Ad qđ vltimum vide tamen, quod decidit Bar. in l. Lucius. prima. ff. de lega. 2. Bald. Ang. Saly. & Moder. in l. filia legatorum. C. de lega.
20 ¶ †Sexto, & vlti. quærit Bar. nunquid iſta Auth. habeat locum, quando filius eſſet condemnatus ex ſuo delicto, vt poſſit pro redemptione ſuæ perſonæ alienare res ſubiectas reſtitutioni, & relinquit cogitandum. Saly c. determinat, ꝙ non: quia cũ iſtud prouenerit ſua culpa, non debet alij grauamen afferre. l. ſiue hæreditaria. ff. de nego. geſt. idem tenent Ange. & Pau. de Caſt. hic circa fi. quia cũ culpa, vel dolus filij delictum præceſſerit, debet pœna cum tenere, non autem tertium, cui eſt reſtituenda hæreditas. Idem tenet Bal. in Auth. contra rogatus j. ad Treb. in duobus locis ſuper tex. in verbo captiuorum. & in verſi. glo. quærit. Idem tenent Ang. & Imo. & Ludo. Rom. in d. l. Marcellus. §. res,
* quæ *Et iſta eſt communis ſententia* Doct. pro qua facit, quia delinquens debet perdere priuilegium ſibi à l. indultum. l. ſed & ſi ex parte. § quamquam. ff qđ cũ eo. l. relegatorum. in fi. ff. de interdictis, & relegatis. Contrarium tenet ſolus Ful. ex veriſimili mẽte patris, & communi voto parentum. l. iſti quidem. in fin. ff. qđ met. cauſa, & quia iſta opi. eſt humanior. l. vtilitatem. & l. in cõfirmando. ff. de confir. tut. Iſtam opin. tenet, & in puncto iuris reputat veriorem do. Alex. in l. quamuis. ff. ſolut. matri. & in d. l. Marcellus. §. res, quæ. motus per illud, qđ no. Bald. & Imo. in d. l. quamuis. per illum tex. cũ l. ſeq. ꝙ executores deputati ad diſtribuendum bona in pios vſus, poſſunt diſtribuere pro redemptione condemnatorum ex ſuo delicto, ſed dic, ideo ibi eſſe, quia non agitur de præiudicio alicuius ibi in ſpecie, prout hic, vbi agitur de pręiudicio fideicom. ad idem alleg. glo. no. in c. ſacrorum. 12. qõ. 2. quæ vult, ꝙ diſpoſitio huius c. & l. ſancimus. C. de ſacroſan. eccle. quæ permittunt res Eccleſiæ alienari pro redemptione captiuorum, habent locum etiam, quando quis eſſet captus ex ſuo delicto, per bonos tex. alleg. in gl. quam ſequit Bal. in l. illud. in prin. C. de ſacroſ. eccl. & Io. de Ana. in c. ſignificauerunt. in 4. col. de iud. Adde tu primò illud, qđ vult Arch. & Io. And. in c. ſtatutum. §. 1. & ibi Gemi. in 2. col. de reſcr. in 6.
21 † ꝙ bannitus etiam ſi pro ſuo delicto citetur, non tenetur cõparere, vel mittere procuratorem. ſecundum Angel. in q. per eum diſputata, quæ incip. Bonon. à ſua ciuitate bannitus. in q. 4. Nec obſt. ſi diceres, ꝙ culpa non debet eſſe alicui proficua, vt per glo. alleg. concor. in c. mora. de reg. iur. lib. 6. quia verum eſt, quando eſſet ad hoc ordinata, vt declarat Bar. in l. 2. §. fi. ff. ſi quis cau. facit bene text. in c. quia diuerſitatẽ. in verbo, ex culpa ſua, & ibi Pan. ad fi. extra de conceſſ. prębend. Tene communem ſententiam, quamuis paſſus ſit diſputabilis, pro qua adde text. in l. pen. ff. de iur. dot. per quem no. Bald. in c. ex parte. in 1. col. extra de conſue. & c. ſedes. extra de reſcrip. ꝙ beneficium indultum à lege, ne quis teneatur vltra quàm facere poſſit, non competit ei, qui propter maleficium ſuum deductus eſt ad inopiam. melius facit tex. in l. etiam. §. 1 ff. ſol. mat. per tex. in d. l. pen. quam ad hoc reputat valde not. Bal. in c. quę in eccleſiarum. in 7. col. ex-
22 tra de conſti. † q colligit generaliter, ꝙ illi, qui ꝓpter maleficia cõmiſſa deducti ſunt ad inopiam, perdunt beneficium aliàs indultum paupertati. Ad idem facit, qđ not. Bar. & Doct. in l. ſi cũ dotem. § ſi poſt. ff. ſol. mat. Bal. in Auth. qđ locum. C. de colla. & in l. ſcimus. & in l. omnimodo. §. imputari. C. de inoffi. teſt. & in
23 Auth. ſi captiui. ad fi. C. de Epiſ. & cleri. † ꝙ pater non teneatur iterum dotare filiam, quæ dolo, vel culpa, aut delicto dotẽ conſumpſit, & diſſipauit, & idem dicunt de filio, qui eius culpa, vel
24 delicto perdidit bona ſibi per patrẽ data pro legitima. ¶ † Quintò no. ꝙ res ſubiectę reſtitutioni, quę per hoc tñ intelliguntur prohibitæ alienari, poſſunt tñ alienari ex cauſa dot. vel don. propter nup. ¶ Nunc ſuccedit pulchrum dubium, an iſta Auth. locum habeat, qñ teſtator expreſsè prohibuiſſet alienationem, & & vr, ꝙ non, quia fortior eſt expreſſa prohibitio hominis, quã tacita, patet, quia expreſſa prohibitio teſtatoris reddit alienationem ipſo iure nullam, & alienantem tanquam indignum repellit à reuocatione rei alienatę, ſed vtraq; ceſſat in prohibitione tacita. gl. eſt not. in l. cũ pater. §. libertis. in gl. 1. & ibi Bart. ff. de leg. 2. iunctis no. in l. ſeruo legato. in prin. ff. de leg. 1. pręterea nulla lex permittit alienationem ex cauſa dotis, qñ alienatio eſt expreſsè prohibita per teſtato. nec dicatis, ꝙ iſta Auth. cũ ſit inducta fauore publico, debeat extendi ad hunc caſum, vt dixi in pręceden. no. quia hic fieret extẽſio à minori ad maius, à tacita prohibitione ad expreſſam prohibitionem. Iſtã partem tenet ſolus Bal. in c. 1. §. donare. qualiter olim feud. poterat alienari. dicens, ꝙ hęc Auth. non habet locum in reb. expreſsè prohibitis per teſtatorem alienari, quia cũ ſit exorbitans à regula iuris cõmunis, non debet extendi extra caſum ſuũ, tñ iſtud fundamentum de per ſe parum faceret, per id, qđ dixi in pręceden. not. in
a vlt. q. Contrarium tenent [a] Bar. & alij omnes indifferenter, in l. filiusfa. §. Diui. el 2. in 3. col. in 2. q. ff. de leg. 1. per iſtum tex. & cõcor. qui tñ non loquũtur in expreſſa ꝓhibitione. Idẽ tenent Iac. de Are. Cy. Bal. & Sal. in l. volũtas. s̃. de fideic. Sal. in l. fi. in pen. q. C. de reb. eccl. non alie. & Pau. de Caſt. vbi pro hoc adducit perſuaſiuam rationem in conſi. 13. incip. quia per ſupraſcriptum eximium conſultorem. & tenet d. Alex. in conſi. 56. incip. conſideratis verbis teſtamẽti, in 1. vol. qđ conſilium eſt errore dupli-
b catum in conſi. 23. in 2. vol. & ibi limitat, niſi in indiuiduo [b] erat
* facta prohitio etiam ex cauſa dotis. *iſta eſt communis ſententia*, quam bene not. pro ampliatione huius Auth. pro qua facit in fortioribus terminis, qđ decidit Alb. de Roſ. in prima parte ſtatutorum. in q. 148. incip. ſtatuto Regis, & Regni Aragoniæ, &c. vbi refert de facto fuiſſe aliam quæſtionẽ longo tempore ven-
25 tilatam in curia Romana. † Statuto inclyti Regni Aragoniæ iurato per ipſum Regem, qđ eſt fortius, cauebatur, ꝙ Rex non poſſet alienare aliqua immobilia Regni, niſi pro inclytis filijs noſtris infantib. vel niſi ex cauſa neceſſitatis Regni. Rex autem pro matrimonio cõtrahendo multa bona immobilia donauit Reginæ, fuit dubitatum, an potuerit, & quantum ad præſens propoſitum pertinet, determinat Albe. per hanc Auth. ꝙ ſic, & ſic vult, ꝙ iſta Authen. locum habeat in expreſſa prohibitione alienationis à ſtatuto etiam iurato, qđ eſt no. digniſſimum pro ampliatione huius Auth. ¶ Sed contra communem ſententiã
c ego adduco forte fundamentum, [c] & præſuppono, ꝙ prohibitio alienationis facta per teſtatorem in in vlti. voluntate eſt potentior, quàm prohibitio facta inter viuos, patet, quia prohibitio teſtatoris impedit tranſlationem dominij, ſecus in prohibitione inter viuos. Item res prohibita alienari inter viuos per viam contractus, poteſt tamen alienari, ſecus ſi fuit prohibita in vltima voluntate, prout de vtroque dixi ſ̃. in 1. not. ſed ego habeo, quòd res ꝓhibita expreſsè alienari inter viuos tali prohibitione, quæ impediat tranſlationem dominij, non poteſt alienari etiam ex cauſa dotis. glo. eſt ord. & approbata in l. nulla. C. de iure dot. quam ibi ſequitur Cyn. & Bal. & dicit Bald. ꝙ illa gl. eſt multum ſignanda, quia vult, quòd contractus geſti inter viuos non recipiant interpretationem à iure. illam gl. etiam ſequitur do. Alex. & dicit, quòd fortè non eſt alibi in iure, in d. §. Diui. in 6. col. & in conſi. 3. in 3. volu. incip. viſis ſcripturis mihi tranſmi. in 8. col. ergo multo fortius prohibitio expreſſa teſtatoris debet impedire alienationem ex cauſa dotis, & fortè in puncto iuris poſſet iſta opi. teneri contra communem ſententiam. ¶ Secundò tu conſidera ſi iſta Auth. procedit ex defectu poteſtatis prout tenet Pau. de Caſt. in d. conſ. 13. inci. quia per ſ̃. ſcriptum

ADDITIONES.

a ¶ Contrarium tenent. Adde pro Bar. Rom. conſi. 457. circa propoſitum. Aret. conſi. 19. ex facto. Iaſ. in l. quæ de legato. ver. 3. ff. de leg. 3.

* Et dic, qđ teſtatoris prohibitio nõ extenditur ad alienationem neceſſariam, qualis eſt cauſa dotis, maximè quando mulier alia bona non habet, vnde ſe congruè dotare poſſit. Rom. d. conſi. 457. poſt nu. 3. conſi. 219. nu. 8. qđ autem res reſtitutioni fideicom. ſubiecta, & alienari prohibita, in cauſa dotis conſtituendæ alienari poſſit, tenet idem Rom. dict. conſi. 457. poſt num. 3. Cur. Sen. conſi. 63. col. vlt. ver. 6. dubitari. ſic etiam pro dote reſtituenda obligari poſſe ſcribit idẽ Rom. conſ. 267. Gozad. conſ. 92. nu. 10. Et in q. Iaſ. hic, adde, qđ diſpoſitio huius Auth. locum nõ habet, vbi teſtator expreſsè prohibuit alienationem bonorum, teſte Rol. conſi. 85. nu. 7. lib. 1. Deci. conſi. 519. col. 2. Pariſ. conſ. 63. nu. 38. lib. 2. Item quando teſtator expreſsè prohibuit bona ſua alienari ex cauſa dotis. Rol. d. conſi. nu. 23. vbi dicit reprobari Iaſ. hic. 13. limit. & quod ipſe Iaſ. contrarium tenuit in §. Diui. l. filiusfa. ff. de leg. 1. non tamẽ procedit diſpoſitio huius Auth. quando filia habet vnde ſe poſſit congruè dotare, ſecundum communem per Rol. d. conſi. 85. nu. 9. Pariſ. d. conſi. 63. col. pen. circa fi. lib. 2. MASVER.

b ¶ Indiuiduo. Idẽ Iaſ. in §. Diui. col. 9. & 10. ſed arg. cõtra ſic, ſtatutum magis eſt quàm pactum etiam iuratum, Bar. in l. fi. col. 2. C. de pact. ſed quando alienatio eſſet prohibita in pacto prohiberetur etiam ex cauſa dot. glo. in l. nulla. C. de iure dot. ergo, &c. quod autem ſtatutum poſſit impedire translationem dominij, vult Bar. in d. §. Diui. q. 3. Adde Corn. conſi. 38. lib. 1. PVRPV.

c ¶ Fundamentum. Adde Soc. li. 1. cõſ. 75. circa ꝑdicta. col. 3. ver. accedat. PVRP.

Source : BIU Cujas

ptum eximium consultorem. tunc ista opin. contra communem non posset procedere, quia siue tacitè siue expressè testator non posset prohibere. Sed contrarium, ꝙ imò testator possit expressè prohibere dispositionem istius Auth. tenet Alex. in consi. 56. incip. consideratis verbis testamenti. in 3. col. in 1. vol. Item, ꝙ non sit ex defectu potestatis, patet, quia per viam contractus potest tolli dispositio huius Authen. vt est gl. in d. l. nulla. Facit, qđ ibi dicit Bal. dum dicit ex illa glo. esse notandum, ꝙ contractus inter viuos non recipiunt interpretationem huius Auth. ergo vult, ꝙ sit fundata in præsumpta mente testatoris. Item, ꝙ non sit ex defectu potestatis, patet, nam dummodo pater relinquat filio legitimam, potest de residuo disponere prout vult, & exhæredare filium. l. parentib. C. de inoffi. testa. §. cæterũ. in Auth. vt cũ de appel. cog. Et sic pater potuisset istum fundũ alicui relinquere, & dare ei potestatem apprehendendi possessionem propria authoritate. l. Titia cũ testamento. §. 1. ff. de leg. 2. & ista Auth. non habet locum in fideicom. particulari, & puro, vt in Auth. contra rogatus. C. ad Treb. licèt in hoc vlti. Bald. hic, in quarta q. teneat cõtrarium bona ratione. Cogita, quia ab hoc fundamento pẽdet veritas vnius subtilis passus, vtrum ista Auth. procedat ex defectu potestatis, vel voluntatis. ¶ Tertiò facit, quia rationes huius Auth. quæ fundantur in præsumpta voluntate defuncti, non habent locum, quando expressè apparet de voluntate testatoris, quia in claris non est opus coniecturis. l. continuus. §. cũ ita. ff. de verb. oblig. ¶ Quartò facit, quia nulla. l. permittit quando alienatio est expressè prohibita, & sic non obst. leges alleg. per Bart. quia propriè loquuntur in tacita prohibitione, non autem in expressa. Accedat etiam tex. in §. sanctissimas. in Auth. de ali. & emphy. & ita aliàs tentaui consulendo in ciuitate Bonon. ¶ Tamen pro opi. Bar. quæ est *communis*, potes sic arguere, ꝙ in quacunq; generali prohibitione facta à testatore, non præsumitur eum cogitasse de isto casu speciali dotis, argu. l. obligatione generali. ff. de pig. iuncta. l. mulier. §. cũ proponeretur. ff. ad Treb. Secundò, & fortius facit, quia dos est specialiter priuilegiata à iure, per istam Auth. & in corpore vnde sumitur. vnde per quæcunque verba generalia prolata, aut per legem, aut per testatorem nõ intelligitur tali priuilegio derogatum. gl. & Bar. in l. hęres absens. in prin. ff. de iud. cũ concor. Facit tex. & glo. in l. decurionib. C. de silen. lib. 12. quam reputat sing. Bal. in c. 1. §. fi. quo tempore miles. Tertiò arguendo à l. ad testatorem, iuxta. §. disponat. in Auth. de nup. ꝙ leges quantuncunq; generaliter loquentes, vel generaliter prohibentes, nunquam intelliguntur loqui in casu speciali dotis, vt sin. not. Sal. in l. fi. in prin. per illum tex. C. de iure dot. De quo vltimo latè dixi
26 in l. 1. ff. sol. mat. ¶† An autem res prohibita per l. alienari, vt in
a feudo, possit alienari ex causa dotis, concluditur, ꝙ vasallus [a] non potest feudum dare in dotem pro filia sine consensu domini. tex. est in c. 1. § donare. vbi Doct. præcipuè Iac. Alua. qualiter olim feudum poterat alienari. & per illũ tex. dicit ibi Bald. ꝙ ista Auth. non habet locum in re feudali. Tamen aduerte, ꝙ ille tex. non aperit, qñ pater non haberet alia bona præter feudum, ex quib. possit filiam dotare, quid iuris tunc esset. Idem, ꝙ pater non possit feud. dare in dotem filiæ, tenet gl. no. quam vide in c. Imperialem. in prin. de prohi. feud. ali. per Federic. in gl. 2. in ver. alienare. & ibi Iac. de Bel. Bald. & Nic. de Neapo. gl. in c. quæ in Eccle. in verbo, feudum. extra de consti. Io. And. in addi. Spec. in tit. de emphyt. §. nunc aliqua. ver. 98. Imo. in c. ex parte. in 3. col. de feu. Iac de Bel. Bal. & Nic. de Neap. in c. 1. de inuesti. quam accepit Titius à Sempronio. in vsib. feu. imò clarè Bal. in d. c. Imperialem. in princi. in 3. col. in fi. quærit, an vasallus possit dare feudum in dotem pro filia, cũ fortè non habeat aliunde bona, ex quibus possit filiam dotare. ¶ Primò dicit videri, ꝙ sic fauore dotis, per istam Auth. Contrarium determinat per text. in d. §. donare. Et ad hanc Auth. respondet, ꝙ non loquitur, quã do prohibitio alienationis procedebat ratione rei, vt est in feudo, sed ratione personæ. ¶ Limita istam communem sententiam, nisi ipsa mulier fit feudataria, tunc potest etiam sine licentia domini dare pro seipsa feudum in dotem, dummodo non det æstimatum, nec aliquod pactum de lucrando apponatur. ita fing. tenent Bal. hic, & probatur in c. 1. de eo, qui sibi, & hær. suis. Ita tenet And. de Iser. Bal. & Iaco. Alua. in d. c. 1. §. donare. & in c. 1. an maritus succedat. vxo in beneficium. ¶ Secundò limita, nisi pater concederet feudum in dotem vsque ad vitam ipsius patris vasalli. c. nuper, vbi Inno. & alij. extra de dona. inter vir. & vxo glo. in c. ex parte. in glo. 1. vbi Doct. de feu. Spec. in tit. de feud. §. 2. in versi. 19. Cyn. in l. voluntas. C. de fideicom. Ludo. Rom. in consi. 357. incip. circa propositam consult. de trib. in vlti. col. & quod not. Bald. in c. 1. an vir succedat vxori in benefi-
27 cium. ¶† Sextò no. ex hoc tex. ꝙ mulier potest se congruè dotare secundum qualitatem, & dignitatem personæ, de bonis subiectis restitutioni, & iste tex. procedit, etiam si fuit dotata tempore incongruo. Intellige, nisi inspecto tempore dotationis fuisset congruè dotata, quamuis de præsenti reperiantur facultates paternæ, posteà augmentatæ, nam talis casus superueniens non debet inspici, secundum Iaco. But. in l. pactum. & ibi Bal. in 5. opposi. C. de colla. Bal. in l. fi. in 2. col. C. de dot. promis. Bal. & Pau. de Cast. hic, & dicit Pau. de Cast. quòd est singulare, & menti tenendum. Dixi plenius in Auth. nouissima. ℨ. de inoff.
28 testa. ¶†† Septimò no. diligenter ex hoc tex. secundum Sal. in 2.
b not. bonum arg. ꝙ quando statutum repellit filias fœminas [b] à successione, & mandat eas dotari arbitrio propinquorum, ꝙ propinqui non possunt arbitrari minus legitima, sed plus, secũdum statum, & qualitatem personæ. tex. est hic no. & in corpore vnde sumitur. similiter dicit Fulg. & ex hoc text. colligit vnũ præcipuè no. dignum, ꝙ pater cogitur dare magnam dotem filiæ, nisi excedat legitimam. Adde Ang. in consi. 357. incip. dom. Greg. Bal. in consi. 398. in 3. vol. incip. punctus talis est, Ant plures liberos habens, &c. do. Alex. in consi. 69. incip. super. 1. dub. quo quæritur, an dicta assigna. & in consi. 150. incip. visis, ac diligenter animaduersis. in 3. col. & in consi. 456. inci. viso statu. sub rub. qualiter mulier. & hoc modo declaratur in specie illud, qđ dicit Bar. in l. si filiæ pater. per illum tex. ff. de leg. 3. & in l. quęro. ff. de iure dot. Ang. in §. quamobrem. in Auth. de resti. & ea quæ
29 parit. ¶ † Octauo, & vlti. not. ꝙ vtilitas publica prę ferenda est priuatæ, concordantes sunt in gl. de quo per Bart. & Doct. latè in l. 1. ff. sol. mat. glo. no. in c. bonæ. el 1. in ver. communem vtilitatem, & ibi Doct. extra de postu. præla. Venio ad gl. ¶ Glo. in ver. [obligationem,] diuiditur in 4. par. In prima, & secũda declarat tex. In tertia quærit. In quarta idem facit. Secunda ibi, [& intellige.] Tertia ibi, [item quid si.] Quarta ibi, [item nũquid.] Prima pars est clara. Ex secunda habetis extensionem ad hanc Auth. ꝙ procedat nedum in dote de nouo constituenda, sed
c etiam in dote restituenda [c] post onus fideicom. & cum glo. tenent Docto. & glo. in corpore vnde sumitur ista Auth. Pau. de Cast. in consi. 14. inci. visis, & consideratis, quæ supra narrantur. istam gl. inuenio not. ampliatam per solùm Io. de Ana. in cõsi. 61. incip. visis & pondera. his, quę in facti narratione proponuntur. in 2. col. & est ex errore positum inter consi. do. Alex. in consil. 452. vbi intelligit istam gl. & istam Auth. procedere etiam si filius prius fuisset grauatus fideicom. deinde post mortem patris dotem recepisset. mouetur propter paritatem fauoris dotis, & per tex. vnde sumitur hæc Auth. qui dicit, ꝙ mulieres fraudabantur ignorantia fideicom. & sic innuit, ꝙ fideicõ. erat prius factum. ego dubito, quia ratio fundamentalis huius Auth. quę est, quia pater est obligatus pro filia ad dotem, & pro filio ad donationem propter nuptias, ideo de fideicõ. deducitur istud debitum patris, vt in specie declarat Pau. de Cast. in d. l. mulier. §. cũ proponeretur. per illum text. & in consi. 13. incip. quia per suprascriptum eximium consultorem. cessat isto casu, qñ pater prius cõdito testamento mortuus est, & ipse filius posteà vxorem accepit, & dotem habuit, nã pro tali dote posteà recepta non potest dici, ꝙ bona patris deberent obligari, sicut deberent obligari, quando filius viuo patre vxorem duceret, vt per Bart. & alios, in l. si cũ dotem. §. transgrediamur. ff. solut. matr. cogita, quia alij non tangunt, & adde, ꝙ statim. ℨ. proximè sequitur. dicunt etiam Bal & Pau. de Castr. hic, ꝙ etiam post mortem filij, vel filiæ eius hæredes possunt fideic. diminuere occasione eorũ dotis, vel dona. propter nupt. quia sicut eorum legitima transmittitur ad hæredes, ita beneficium huius Auth. vt hic per eos. Adde bene facere illud, quod consuluit Pau. de Castr. in consi. 132. incip. circa ea, quæ superius plenissimè tacta sunt, &c. quòd prouisio huius Auth. transeat in cessionarium mulieris, de quo vlt. ℨ. latius dicã. Item adde, qđ prædictam opi. quam tenui contra Io. de An. tenet expressè Ang. in Auth. de resti. & ea quæ parit. in 11. mense. col. 4. vbi per illum tex. in ver. iam. & §. hoc igit. eo. tit. tenet, qđ ad hoc, vt habeat locum ista Auth. requiritur, ꝙ obligatio ad donationem propter nupt. fuerit causata in vita patris, vnde post mortem patris, & onus fideic. non posset filius constituere dona. propter nupt. de bonis subiectis restitutioni
30 fideicommis. ¶†† Ex tertia parte glo. habes, quòd dos recuperata

ADDITIONES.

a ¶ Quod vasallus. Adde Cyn. in l. voluntas. C. de fideicom. Inno. in c. nuper. de don. inter vir. & vxo. dom. de Rota decis. 199. incip. pater potest dare feud. in nouis. Spec. tit. de feud. in §. 1. ver. 19.

b ¶ Filias fœminas. Adde Ias. in Authen. nouissima. C. de inoffic. testam. Socin. in consi. 18. Alex. lib. 2. consi. 7. col. 3. Cur. Senior consi. 74. col. 3. Dec. consi. 181. satis no. & consi. 180. & consi. 29. Lap. in d. c. per vestras. de dona. inter vir. & vxor. Cor. lib. 1. consi. 316. Bru. in statu. exclu. fœmi. arti. 9. q. 1. col. 10. vsque ad versi. illud. PVRPV.

c ¶ Restituenda. Adde, ꝙ hanc sequitur, & communem dicit Rol. consi. 85. nu. 29. lib. 1. post Dec. consi. 378. & 519. Nat. consi. 61. MASVER.

Source : BIU Cujas

a rata [a] per filiã viuo patre, nõ venit in vniuersali fideic. iniuncto per patrem, & licèt gl. nihil alleget, tamẽ Bar. & Doct. alleg. tres
31 tex. vt hic per eos. ¶ In fi. gl. habetis per gl. † qđ res subiectæ restitutioni quamuis possint alienari ex causa dot. vel dona. pro-
b pter nup. tamen non possunt alienari ex causa alimentorum. [b] cũ gl. tenet solus Saly. hic per tria fundamenta, quę parum strin gunt. *Alij omnes hic* tenent contrarium per æquiparationem gl. in l. ob æs. C. de prædi. minorum. Idem tenet Nico. de Neap. & omnes Mod. in d. l. mulier. §. cũ proponeretur. Ang. in d. l. Marcellus. §. res, quæ. Ludo. Rom. in consi. 267. incip. circa id, quo quæritur, an res domini Pan. tu tene, qđ fundamentum Doct. inquantum arguunt ab æquiparatione dotis, & alimentorum, non vr tutum, per ea quæ dixi in tex. in 4. not. tutius est arguere à dona. propter nup. de qua in tex. ad alimenta, præcipuè, quia licitum est vendere filium in causa famis. l. 2. C. de patrib. qui fil. distraxerunt, & sic ex causa alimẽtorum, sed non ex causa don. propter nup. Pro hac parte etiam bene facit, quia cũ hęc Auth. sit inducta fauore publico, debet extendi, vt dixi in tex. in 4. no. Item pro communi sententia contra glos. adde in simili, quòd res ad petitionem iudicis sequestrata, tamen propter necessitatem alimentorum potest vendi. tex. est in l. fi. C. de ord. cog. per
32 quem tex. ita dicit Bar. in tract. alimentorum. in pen. col. ¶ † Extra glo. reassume materiam princ. huius Auth. quæ est, q bona subiecta restitutioni possunt alienari ex causa dotis, vel dona. propter nup. Et repetendo breuiter, quæ dixi in text. & glo. amplia. 17. prin. modis. ¶ Primò, vt habeat locum nedum in dote
c de nouo [c] constituta, sed etiam in dote, quam filius accepit viuo patre, restituenda. secundum gl. magnam hic in secunda parte, vbi dixi. ¶ Secundò extende, & amplia non solùm, quando
d filia vellet constituere dotem pro se ipsa, sed etiam pro liberis [d] in causa, qua mater tenetur dotare filiam, & similiter in fratre, & multo clarius in patre, vt probatur hic in 1. q. vbi tetigi. ¶ Tertiò extende, vt procedat non solùm, quando pater vellet constituere dotem pro filia inter viuos, sed etiam in vlt. voluntate, vel testamento, vt probatur hic, & tetigi. s. in 4. not. ¶ Quartò extende nedum pro dote matrimonij temporalis, sed etiã pro dote matrimonij spiritualis, & sic ingressus monasterij, secundum Bar. & alios hic, & dixi in text. ¶ Quintò extende etiam si filia iam esset maritata cũ nulla, aut quasi nulla dote, vt tenui in text. contra Bart. ¶ Sextò extende non solùm ex causa dotis, vel dona. propter nup. sed etiam alimentorum, vel redemptione captiuorum, aut alia simili causa, secundum dictam glo. approbatam hic in vlt. parte, vbi dixi. ¶ Septimò amplia, vt procedat etiam, quando mulier nõ inueniret maritum condignũ, nisi omnia bona subiecta restitutioni daret in dotem, tunc posset secundum Bal. & Pau. de Cast. hic, & dixi s. ¶ Octauò extende, q hæc Authen. procedit non solùm donec filius, vel filia viuunt, imò beneficium huius transmittitur ad eorum hæredes, ſm Bal. & Pau. de Cast. hic. ¶ Nonò extende non solùm si fidei com. esset vniuersale, sed etiam si esset particulare, & purum, per rationem literæ, ſm Bal. hic. ¶ Decimò extende etiam si testator expresè prohibuisset alienationem, vt dixi in tex. in 5. notab. & ibi addidi. ¶ Vndecimam extensionem notabilem adde, vt procedat hæc Auth. etiã si alienatio esset prohibita expresè per statutum, etiam iuramento firmatum. Item amplia vltra istos, vt per Ang. in l. quidã ita in testõ. §. fi. ff. ad Treb. vbi dicit, q hæc Auth. non solũ habet locũ in causa dotis, vel dona. propter nup. sed in causa pia, quia potest alienari. ¶ Duodecimò extende etiam si talia bona subiecta restitutioni venirent restituenda Ecclesiæ, vel ad alias pias causas, secundum Bald. hic in 1. col. & Lud. Rom. in consi. 267. incip. circa id, de quo quæritur, an res d. Pau. &c. ¶ Tertiodecimò extende, vt procedat etiam in muliere sterili, secundũ Bal. hic in 1. col. quia substantia matrimonij non pendet ex liberis, quia habere, vel non habere liberos, est quid accidentale, qđ non vitiat. Confirmo, quia mulier licèt sit sterilis, vel sexagenaria, tñ habet etiã priuilegia dotis, per tex. expressum in l. assiduis. C. qui pot. in pig. ha. ibi, vel ab initio, quem ad hoc no. ibi Bal. & dicit non esse alibi in iure, idẽ no. Bar. in l. si quis posthu. in prin. per illum tex. ff. de lib. & posth. Bar. & alij in l. 1. ff. sol. mat. Bal. in l. 1, in 1. col. in fi. C. de priuil. do. & in l. 2. C. de iur. dot. ¶ Decimoquartò no. amplia istam Auth.
e vt procedat nedum in muliere, sed etiam in eius cessionario [e], cui mulier cessit iura dotalia, quamuis istud videatur beneficiũ personale, & diuersa sit inter ea ratio, ita sin. tenet Pau. de Cast. nec alibi legi, in consi. 130. incip. circa ea, quæ superius plenius tacta sunt. in vlti. dub. vbi assignantur tres rationes, ex quib. vna facit ad præsens propositum, quia ea, quæ sunt transmissibilia ad hæredes, sunt cessibilia. l. ex plurib. ff. de admi. tut. sed beneficium huius Auth. transmittitur ad hæredes, secundum Bald. & Pau. hic, & s. dixi in 8. extensione, igitur, &c. Tu caue licèt ab alio non inueniam declaratum, q istud argu. à fortiori non est bonum, nam multa transmittuntur, quæ non ceduntur, nec cedi possunt, patet clarè, nam actiones directæ bene transmittuntur ad hæredes. l. . C. vt act. ab hære. & contra hæredes. quia hę res fingitur eadem persona cũ defuncto. in Auth. de iureiuran. a mo. præst. in prin. & tamen actiones directæ non possunt cedi. l. quis ergo. ff. de pecu. & declarat gl. no. in l. 3. ff. pro soc. & Doct. in l. 1. post gl. C. de act. & oblig. item fideicom. vniuersale transmittitur ad hęredes. l. cogi. §. idem Metianus. ff. ad Trebel. & tamen non potest cedi. l. si mulier ita. §. ex asse. de iur. dot. bene verum est, q negatiuè procedit arg. ita clarè arguit Iurisconsul. in d. l. ex plurib. & ibi Bar. ff. de admi. tut. & puto, q ratio sit in promptu, quia cũ multa transmittantur, quæ non possunt cedi, certò negatiuè bonum est arg. à maiori ad minus: sed si arguatur affirmatiuè, est arguere à minori ad maius, qđ arg. non tenet hic, ergo non est bonum arg. affirmatiuè, sed bene negatiuè, hoc modo respõdeo ad difficultatem, quam mouet Bar. & indecisam relinquit in d. l. si mulier ita. §. ex asse. quicquid supra dicãt Imo. & Mod. in l. apud Iulia. §. vlt. ff. ad Treb. Cogita tamen, quia nõ reperio ab aliquo hoc tactum. ¶ Decimoquintò extẽde etiam in dote, in qua mulier habet fideiussorem obligatum, quo mediante est sibi consultum, nam licèt ista Auth. sit in subsidium adinuenta, ne mulieres indotatæ remaneant, & sic videatur, q prouisio ordinaria, & prouisio hominis debeat facere cessare prouisionem extraordinariam huius Auth. & sic legis, tamen, q etiam isto casu locum habeat ista Auth. tenet Pau. in consi. 13. incip. quia per supra scriptum eximium consultorem, ad fi. & plenius in consi. 131. incip. circa ea, quæ superius tacta sunt. Vbi pro hoc adducit. 6. prin. rationes, pręcipuè, quia fideiussor est adhibitus, vt magis sit cautum mulieri, ergo inductad ad augmentum, non debent operari diminutionem. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. Item, quia interuentus fideiussoris non tollit beneficium indultum à lege. l. 4. §. pen. ff. de manu. tit. generali. idem tenet Ludo. Rom. in sing suis in sing. 249. aliàs. 252. incip. ego habui casum mirabilem. ¶ Decimosextò, & vlti. extende hanc Auth. vt eius effectus perpetuò duret, adeo, q bona de-
f tracta ex fideicom. causa dotis [f] vel dona. propter nup. nunquã ad fideicom. reuertantur secundum Pau. de Castr. hic in 2. col. qui de hoc dicit esse casum fin. si bene inspiciatur, in d. l. mulier. §. cũ proponeretur. quem sic inducas: nam ibi dicitur, q debitũ dotis, vel dona. propter nup. censetur non esse in fideic. ergo ad
g fideic. peruenire non potest. ¶ Decimoseptimò [g] extende istam Auth. vt habeat locum in re emphy. quã pater potest dare filiæ in dotem, vel filiæ in dona. propter nup. sine consensu domini ſm Spe. & Io. And. tit. de loca. §. nunc aliqua. in vers. 109. vbi mouentur per plura, per hanc Auth. vbi res aliàs prohibitæ alienari, possunt tamen alienari ex causa dotis, vel dona. propter nup. idem tenet Host. in sum. sua in tit. de loca. § fi. in vers. nunquid ergo res emphyt. possit dari in dotem, & c. Io. An. in c. potuit. & ibi Imo. in 4. col. extra de loc. Albe. & Sal. in l. fin. & ibi dixi. C. de iure emphy. Pau. de Cast. in l. vsufructu. ad fi. ff. sol. mat. d. Alex. in consi. 172. in 2. vol. incip. viso themate, & scripturis & idem in fratre, secundum Bal. in l. voluntas. in 2. col. C. de fideicom. Vnde pondera, q prędicti Docto. dum alleg. istam Auth. ad hoc, innuunt, q etiam habeat locum in re emphyt. Intellige tamen de fratre, secundum qđ dixi in 4. not. ¶ Nunc istam conclusio.
33 tex. sic ampliatam limita quindecim modis. † Primò limita, vt
h solùm locum habeat in liberis testatoris, [h] vt hoc tex. in ver. liberis. secus in alijs, vt per Bar. & Doct. hic, & in §. quamobrẽ. reprobata gl. ibi in corpore huius Auth. imò non habet locum in parentib. testatoris, vel transuersalib. ſm Ang. hic, & dixi in text.
i in 4. not. ¶ Secundò limita [i] istã Auth. in lib. & sic nedũ in filia, sed

ADDITIONES.

a ¶ Dos recuperata. Soc. libr. 3. consi. 23. *in præsenti consultatione.* Dec. consi. 276. viso casu. & consi. 529. visis his. Ias. lib. 2. cons. 226. istæ duæ. PVRPV.

b ¶ Alimentorum. Adde, quæ scribit Soc. reg. 12. 13. amplia. & regu. 38. 4. fallen. Tiraq. tract. piæ causæ, priuile. 102. Cur. Iun. hic nu. 27. MASVER.

c ¶ De nouo. Alex. lib. 4. consi. 67. visis, & ponderatis.

d ¶ Liberis. Alex. lib. 3. consi. 3. viso passu. PVRPV.

e ¶ Cessionario. Adde Pau. de Cast. lib. 1. consi. 15. contra faciunt. dicta Soc. lib. 1. consi. 55. circa præsentem. col. 6. PVRPV.

f ¶ Causa dotis. Limita, quando essent alia bona, ex quib. filia posset dotari. Ita est de mente literæ hic, & ita Alex. lib. 1. consi. 56. 1. dub. PVRPV.

g ¶ Decimoseptimò. Amplia vltra istum text. 18. etiam in lucro dona. propter nup. siue ex statuto, Bal. hic, siue ex pacto. Soc. libr. 3. consi. 23. in præsenti, in 2. dub. PVRPV.

h ¶ Liberis testatoris. Adde, vt procedat nullis alijs bonis extantib. Alex. in l. filius. §. Diui. col. 3. vbi Ias. de leg. 1. in 2. q. PVRPV.

i ¶ Secundò limita. Adde Rub. Alex. consi. 124. nu. 3. vbi declarat qualiter, & quo casu possint res subiectæ fideic. alienari ex causa dotis, & inquit, licèt res subiectæ fideic. ex causa dotis alienari possint per tex. huius Auth. cũ simili. istud procedere videtur, vbi descẽdens illius, qui fideic. imposuit, de bonis non habet filias suas dotare non põt, de quo vide ẽt, q ponit Alex. cõs. 640. 1. MASVER.

Source : BIU Cujas

ſed etiam in nepte, vel pronepte teſtatoris, quæ ab auo, vel de bonis aui debeat dotari.l.dedit dotem. & ibi gl.& Bar. & Doct. ff.de colla.bon.l.& ideo.§.fi.ff.de in rem verſo.quando eſt auus paternus,ſecus in materno,ſic procedit glo.in l.fin. & ibi Bar.& Doct.C.de dot.promiſ. Bart.& alij in l.1.ff.ſolut.mat. Intellige, quando pater nō haberet bona,ex quibus poſſet dotare filiam ſuam,tunc bene ſpectat ad auum onus dotandi,ſed quādo pater haberet, vnde dotaret filiam,auus non tenetur,ſed pater,ſecundum Bal.hic,per id,qđ in ſimili voluit Iac.de Are.& Bar.in l.non quemad.ff.de lib.agno.Idem voluit Bal. & Sal.in l.fi.C.de dot. promiſ.Bal.in l.pater.per illum tex.cum glo.ff.de euict.Sal. in l.filiusfa.in id.ff.ad Maced.Iſtam deciſ.Bald.refert. & ſequitur d.Fran.de Are.in conſi.17.incip.viſis, & conſideratis diligentiſſimè.in 13.col.vbi addit tex.quem reputat ad hoc ſing.in l.profectitia.§.ſi filiusfa.el 2.ff.de iur. dot. reprobato intellectu gl.ibi, vnde iſto caſu ſi neptis inſtitueretur ab auo, nō haberet locum hęc Auth. cū in auo non fuiſſet obligatio dotandi, & per conſequens ceſſat ratio huius Auth.¶Tertiò limita iſtam Auth.nō
a habere locum pro redimendo [a] filio condemnato ex ſuo delicto,ſm Sal.Ang.& Pau.de Caſt.hic cū alijs alleg.ſ.in vlt.par.gl. vbi plenè tetigi. ¶Quartò limita iſtam Auth.non habere locū, quando res eſſet expreſsè prohibita alienari ex contractu inter viuos tali prohibitione, quæ impedit tranſlationem dominij, tunc non poteſt alienari etiam ex cauſa dotis.gl. eſt no.in l.nulla.& ibi Cy.& Bal.C.de iur.dot.& ibi Bal.in fi.dicit,ꝙ illa glo.eſt valde ſignanda, ꝙ actus inter viuos nō recipiunt interpretationem huius Auth.dixi.ſ.in 5. not. ¶Quintò limita iſtam Auth. vt ita demum locum habeat in donatione propter nup.quādo
b filius [b] adhuc patre viuente duxiſſet vxorē, & ſic donatio propter nup.erat cōſtituta in vita patris, & pater tenebat bona obligata, ſecus ſi poſt iniunctum onus fideicom. & poſt mortem patris filius vxorem caperet, quia non poſſet in bonis ſubiectis reſtitutioni conſtituere donationem propter nupt. ſecundum Ang.in Auth.vnde ſumitur hęc Auth.in prin.in vlt.col.tetigi.ſ. in 2.parte glo.reprobata opni.Io.de Ana.in conſi.61.de quo ſupra.¶Sextò limita iſtam Auth.non habere locum in bonis feudalib.c.1.§.donare.vbi Doct.qualiter olim feud.poterat aliena. & ibi Bal.expreſsè not.ꝙ iſta Auth. non habet locum in re feudali.cū concor.quas dedi.ſ.in text.in 5. not. vbi limitaui duob. notab.mod. ¶Septimò limita iſtam Auth. non habere locum in filia naturali,quia pater nō tenetur eam dotare,nec legitima debetur filijs naturalib.l.vxorem.§.pater naturalis.ff.de leg 3.ſecundum Bal.hic in 1.col.& ꝙ pater non teneatur dotare filiam naturalem,firmat Bar.in l.1.ff.ſol.mat.Bal.in l.fi.3.col.C.de dot. promiſ.& in l.qui liberos.ff.de rit.nup.Tu autem conſidera duo circa hanc limitationem.Primò,ꝙ idem Bal.in l.neq; mater.C. de iur.do.intelligit.d.§. pater naturalis.de filia naturali, quæ nō eſt inops,vt patet,quia ibi habebat fideic.aliàs ſm eum ſicut pater naturalis tenetur alere filiam naturalem inopem, Auth. licèt.C.de nat.lib. ita tenetur eam dotare vſq; ad congruā quantitatem,ex qua poſſit alimentari, ita Lud. in l.1.ff.ſol.mat.nam ſi ita eſt,ſequitur, ꝙ iſta Auth. poſſit etiam habere locum in filia naturali,vt patet ex text.ibi, *pro modo, & honeſtate perſonarum.* Secundò conſidera,ꝙ aliud eſt de iure cano. quo iure ſicut pater tenetur alere filiam naturalem.c.cū haberet.in fin.de eo,qui duxit in matri.quam polluit per adult. ita tenetur eam dotare, ita firmat Bar.& Imo.in l.Meuius.§.duob.in 3.q.ff.de leg.2. Bar. in l.fin.§.ſi à ſocero.ff.de his, quæ in frau.cred.& in l.fin.ff.de his quib.vt indi.& in Auth.ex complexu. C. de inceſt. & nefa.nup. & illud.c.ſeruatur etiam in foro ciui.in terris Eccle.in quib.ius canonicum eſt ſeruandum.ſm Imo.in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.in 2.col.ff.ad Treb.vbi etiam. d.Alex.idem. d.Alex.in l.1.in 10.col.ff.ſol.mat.& in conſi.74.in 3.vol.incip.circa primum dubium vī prima conſideratione.in 2.& vlti.col.& d.Frā.de Are. in conſi.84.incip.reuocatur in dubium.in 1. colū. quicquid teneat Ang.de Are.in §.ius naturale.inſtit. de iur.natu.gen.& ciui. ¶Octauò limita iſtam Auth.non habere locum in filia hæretica,ſeu filijs hæreti.ſecundum Bal.hic,in fi.dicentem, ſecus eſſe in filijs iudæi,qñ tam pater quàm filius ſunt iudæi, alleg.gl.in l. & nihil.quæ eſt in l.ſeq.ff.de in rem verſo. ſequitur Lud. Rom. in l.1.ff.ſol.mat.bene facit,ꝙ vult Bal.in rub. C.de priui.do.in 2. col.ꝙ mulier hæretica non habet priuilegia dotis, mater tamē iudæa,& non ſolùm pater,tenetur dotare filiam orthodoxam, ſicut alere.l.cognouimus.C.de hær.gl.in l.neq; mater.C.de iure dot.& in l.fi.C.de dot.promiſ.Spec.in tit. qui fil.ſint legi.in ver. quid ſi pater.¶Nonò limita iſtam Auth. non habere locum in dote,vel don.propter nup.cōfeſſata.ita ſin.tenet Ang. in Auth. de reſti.& ea quæ parit.in 1.& 2.col. per gl.ibi dum dicit,dotem quā acceperit,per quam infert ibi Ange. ꝙ ſi maritus fuit confeſſus habuiſſe dotem ab ipſa muliere, & mulier fuit confeſſata habuiſſe donationem propter nuptias, & euenerit caſus reſtituendæ dotis, vel donationis ꝓpter nup.non habebit locū hæc Auth. quia pro tali dote confeſſata reſtituenda non poterunt alienari res ſubiectæ reſtitutioni. Facit,qđ vult glo.not in l.aſſiduis.cū gl.ſua in ver.tota.C.qui potio.in pigno.hab.quæ vult,ꝙ priuilegia dotis non habeant locum in dote confeſſata,& illam gl.reputat ſin.ad hoc Bald.in c.contingit.in 5.col. extra de dolo & contu.no.Bal.in rub.C.de priuil.dot.in 3.col.& in l.aliquis.in 2.col.C.de iur.delib. Cogita tamen,an hoc intelligi debeat ſm qđ limitat Bar.in d.l.aſſiduis.& diffusè Mod. & p̄ſertim.d.Alex. in l.1.ff.ſol.mat. ¶Decimò limita iſtam Auth. non habere locū in cauſa ſtudij ſui, vel filiorum ſuorum, quia pro expenſis ſtudij nō eſt licitum alienare de rebus ſubiectis reſtitutioni, vt ſin. limitat Ang.hic,in vlt.col.motus prę̄cipuè, quia pater ab initio nulla lege coarctatur ad ſubminiſtrandum filio expenſas ſtudij,ſicut tenetur ad dotem,vel donationem propter nuptias,& nihil aliud alleg.moꝙetur, quia ſumptus ſtudij non eſt ita neceſſarius ſicut ſumptus dotis, quia ordinatur ad ſobolem procreandam.l.1.ff.ſolut.mat. & ꝙ pater non teneatur ab initio ad expenſas ſtudij pro filio,firmat not.Bart.in l.de bonis.§.non ſolùm.ff.de carb.edi.Ang.& Lud.Rom.in l.1.C.eo.facit, qđ vult Bar.in l.quidam cū filium.ff.de verbo.obl. & dicit Pau.de Caſt. hic,qđ eſt ſpeciale,vt poſſit alienare fideic.qñ eſt factum de eo, qđ ſupereſt,alleg.ad hoc gl.noſtram hic,& tex.in l.Lucius.ff.ad Treb. ¶Vndecimò limita non habere locum in ſumptibus ex cauſa militiæ,nam filius inſtitutus hæres cū onere fideicō. vniuerſalis, non poteſt alienare de bonis ſubiectis reſtitutioni pro ſuſtinendo militiam,ſm Ang.& Pau.de Caſt.hic, & dicit Pau. de Caſt.ꝙ idem eſt in expenſa Doctoratus, & ratio, quia ad tales expenſas pater ab initio non tenebatur,vt per Barto.in l.1.§. nec caſtrenſe.ff.de colla.bon.Bald.in Auth.ex teſtamento. C.de colla.¶Duodecimò limita hanc Auth.quæ permittit alienare de bonis ſubiectis reſtitutioni, ex cauſa dotis vel dona.propter nup.niſi filius percepiſſet ex hæreditate fructus cōgruentes illis cauſis.tex.eſt not.in d.l.mulier.§.cū proponeretur.in fi.in ver.ꝙ ſi fructus.quem ad hoc ibi pōderat per rationem huius Auth. Raph.Cum.circa fi.& d.Alex.in 2.col. & ad hoc reputat illum tex.ſin.Ludo.Rom.in conſi.232.inci.quamquam.Intellige tñ, quando fructus extent, ita ꝙ poſſunt in dotem conuerti, aliàs ſecus.ſm Ang.& Raph.& Mod.in d.§.cū proponeretur. ſic etiā eſt de mente Bar.¶Decimotertiò limita iſtam Auth.non habe
c re locum, qñ pater in teſtamento [c] prohibuiſſet in indiuiduo alienationem etiam ex cauſa dotis,vel dona.propter nup.ita tenet in diſcurſu.d.Alex.in conſil.6.inci. conſideratis verbis teſtamenti.in 3.col.in prin.qđ eſt duplicatum in conſi.115. incip.vt ſ.nil alleg. ſed puto non eſſe verum, quia pater non poſſet expreſsè prohibere,ne iſta Auth.locum habeat, quia cū ſit debitor dotis,vel dona.propter nup. non debet eſſe in poteſtate teſtatoris tollere obligationem l.ſicut.C.de act.& oblig.& ſic iſta Auth.procedit ex defectu poteſtatis.ita in ſpecie declarat Pau. de Caſt.in conſi.13.incip. quia per ſupra ſcriptum eximium cō ſultorem,&c. Præterea ea, quæ ſunt inducta fauore publico,vt hic,non poſſunt mutari, vel tolli ex diſpoſitione teſtatoris.l.ꝙ de bonis.§.fin.ff.ad l.Falc.not.Bar.& Doct.in Auth.ſed cū teſtator.C.eo.& in l.nemo poteſt.ff.de leg.1. ¶Decimoquartò limita iſtam Auth.niſi filius, vel filia conſumpſiſſent dimidiam hæredita.quam pro legitima, & Trebel.poterant detrahere, quia tunc de alia dimidia hæreditatis ſubiecta fideicommiſ.non poſſet filius euellere dotem, vel donationem propter nuptias, pro ſe aut filijs ſuis,cùm ex illa conſumptione ſibi præiudicauerit, ſecus tamen eſſet,ſi filius viuo patre dotem recepiſſet, pro qua cùm vniuerſa bona patris veniant obliganda, vt per Barto. & Docto.in l.cùm dotem.§.tranſgrediamur.ff.ſolut.matrim.certè ſi mortuo parte filius conſumeret duas partes hæreditatis, dehinc eueniret caſus dotis reſtituendæ, poſſet mulier capere de alia dimidia hæreditate pro ſua dote, excluſo fideic. ex quo omnia bona patris debent obligari pro dote mulieris, & maritus conſumendo, licèt ſibi, & filijs ſuis præiudicet, tamen non poſſet in altera præiudicare,ita determinat Pau.qui ſecundum hoc obtinuit, & plures alij ſecum,& conſuluit in conſi. 14.ſupra alleg.in 2.dub.& in conſi.ſeq.& plenius in conſi.131.inci.circa ea,quę ſuperius pleniſſimè tacta ſunt. qđ intellige ſanè, niſi

mulieri

ADDITIONES.

a ¶Redimendo. Adde Scar.in Authen. quod locum.char. ſecunda. C.de collationib. PVRPV.

b ¶Quando filius.Contra latè Soc.3.lib.conſi.23.& Decius conſi.376.videtur prima facie.Soc.d.conſi.23.in prę̄ſenti.Iaſ.lib.2.conſi.157.In cauſa. PVRPV.

c ¶Pater in teſtamento.Iſtam limitationem tenet Iaſ.ſibi contrarius in l.Titius. §.Diui.col.9. & 11. de leg.1.

* Et dic,ꝙ Iaſ.hic reprobari dicit Rol.conſi.85.nu.23.lib.1.contraque eum eſſe communem. MASVER.

Source : BIU Cujas

mulieri posset culpa imputari, dum videret maritum suum bona dilapidare,& incipere malè vti substantia sua,si non prouiderit,iuxta.l.si constante.in prin.& ibi Docto.ff.sol.matrimo.
a Decimoquintò limita,quando filius pro suis delictis [a] esset detrusus in carcerem, tunc non habet locum ista Authen.secundum Pau.de Cast.hic,in fi.Adde Pau.in consi.17. incip.in causa, quæ vertitur Parmæ. in 10.col.alleg.l.pater. in prin. & q̃ibi Bar.ff.de leg.3. & ita consului in ciuitate Bono. Per ista cũ laude omnipotentis Dei sit impositus finis huic Auth. quæ commentata fuit in studio Patauino die 20.Octobr. 1485.

ADDITIO.

a ¶Filius pro suis delictis.Extende istas limita.etiam si mulier rem prohibitam alienari,vellet pro se dari in dotem,quia dando dotem alienat. Alexan.lib.1. consi.56.repe.lib.2.consi.23.in fi.1.dub. PVRPV.

SVMMARIVM.

1 *Quinque sunt species violentiarum,quædam est vis expulsiua, & quædam ablatiua,nu.3.alia est compulsiua, nu.4.alia turbatiua, num.5. alia verò est inquietatiua. nu.6.*
2 *An remedium.c. reintegranda.3.q.1. competat tantum pro rebus ecclesiasticis,vel etiam pro rebus profanis.*
7 *Quæ requirantur ad hoc,vt dispo.nostri tex. habeat locum.*
8 *Violentia an posßit probari per iuramentum.*
9 *Iuramentum an sit liquida,vel etiam legitima probatio, & nu.10.*
10 *Quæ dicantur legitimæ probationes.*
11 *In interdicto vnde vi non sufficit summaria,vel semiplena probatio.*
12 *Vbicunque.l. vel statutum aliquid inducit contra delinquentem, requiritur,quòd plene constet de tali delicto, ad hoc, vt tale statutum locũ habeat,& nu.13.*
14 *Dictio deinde,quid denotet.*
15 *In odium violenti admittitur libellus incertus.*
16 *Probato plene delicto violentiæ, statur de accessorijs iuramento damnũ passi.*
17 *Iuramentum patris præstitum parte aduersa inuita, probat plenè in duobus casibus.*
18 *Interesse,vel damnum insurgens ex aliquo delicto,vel maleficio, probatur per solum iuramentum damnum passi.*
19 *Si petatur damnum non ex delicto, sed ex contractu, an stabitur iuramento partis.*
20 *Ad hoc, vt iuramentum possit præstari à damnum passo, requiritur, quòd primo præcedat taxatio iudicis, adeo, quòd non sufficit taxationem postea sequi.*
21 *Iudex in taxandis damnis,& interesse,debet cõsiderare qualitatem personæ,& negotij.*
22 *Quæ practica erit seruanda, quando proceditur ad æstimationem rerum, quæ abreptæ dicuntur tempore violentiæ, & an requiratur partis citatio, scilicet tempore iuramen. præst.& tempore condemnationis fiendæ. nu.23.*
24 *Non est citandus ille, quo inuito actus potest expediri.*
25 *Dictio oportet, est dictio necessitatiua.*
26 *Iudex debet condemnare secundum taxationem iuratam, nec potest augere,nec minuere,nisi vellet reuocare taxationem,quam prius fecerat, sed an poterit reuocar e.nu.31. & 32.*
27 *Si damnum passus iurauit æstimationem rerum suarum,an pars aduersa poterit probare contra eum.*
28 *Si statuto caueatur,quòd in aliquo casu stetur iuramento alicuius, potest tamen probari contra.*
29 *Licèt stetur iuramento ignorantis de ignorantia, tamen potest probari contrarium.*
30 *Ex iuramento necessariò an oriatur actio, sicut ex iuramento voluntario,vel iudiciali præstito à parte in iudicio.*
31 *Iudex potest reuocare interlocutoriam,quæ procedit ex mera voluntate iudicis, secus si necessitetur ex dispositione legis.*
33 *Si seruata forma huius.l.iudex protulit sententiam,an poterit retractari ex veris, & iustis probationib.de nouo repertis.*
34 *Iuramentum in litem non præstatur, nisi in actionib. bonæ fidei, & in actionib stricti iuris,quæ sunt arbitrariæ.*
35 *Ad hoc,vt deferatur iuramentum damnum passo,requiruntur duo difficultas probationis, & delictum præcedens.*
36 *Stante statuto, quòd de furto facto scholari stetur eius iuramento de damno,non stabitur,si non constet de furto.*
37 *Stante statuto,quòd si aliquis fuerit derobatus in villa, quòd pro damno dato commune,& homines teneantur emendare damnum,si aliquis fuerit derobatus,non stabitur eius iuramento de damno sibi dato. nu. 38. & 41.*
39 *Si fiat furtum alicui de nocte, est præsumendum,quòd fuerint vicini,& poterunt torqueri.*
40 *Si reperiatur aliquis occisus de nocte, præsumitur, quòd vicini fuerunt illi, qui interfecerunt.*
42 *De iure communi an homines villæ, vel dominus castri teneantur emendare damnum datum intra villam, vel castrum.*
43 *Quando agitur contra tertium,& non contra delinquentem, non statur iuramento damnum passi, sed debet probari damnum.*
44 *Dispositio huius.l.an habeat locum in omni violẽtia, & in omni damno, nu. 46. & 47.*
45 *Si aliquis dominus infert bellum vassallo suo indebitè,aut eum banniret indebitè,& pro isto actu res mobiles istius,& supellectilia subijcerentur sacco, an staretur iuramento damnum passi.*
48 *An ista lex habeat locum in contractib.& nu.49.*
50 *An & quando interesse probetur per solum iuramentum.*
51 *An facultas iurandi de qua in hac.l.transeat ad hæredem damnum passi,& nu.52.*
53 *Stante statuto,quòd de damno stetur iuramento damnum passi, tale iuramentum competeret hæredi.*
54 *An facultas iurandi transeat contra hæredes damnum dantis.*
55 *An à taxatione iudicis possit in casu isto appellari.*
56 *An à iuramento præstito per partem possit appellari.*
57 *An.l.nostra procedat siue agatur ciuiliter, siue etiam criminaliter.*
58 *Stante statuto,quòd si fiat furtum in villa,omnes teneantur, non habebit locum,quando delinquerunt omittendo.*
59 *Ad hoc,vt dispositio.l.nostræ procedat,requiritur, quòd interueniat dolus, & non sufficeret culpa, vel dolus præsumptus.*

Vnde vi. Rubrica.

LEX IX.

SI quando. Ista lex est vtilis,& primò expediam text. & eliciam ex tex.quæcunque no.colligi potuerint, dehinc veniam ad materiam, & apparatum, qui erit amenus. Ista lex continuatur secundum Bar.& Fulg.ad leges præcedentes hoc modo.Supra in legibus præceden.visum est de modo procedendi,& quibus pœnis afficiantur inuasores violenti. Nunc Imperator intendit declarare,qualiter probetur violentia, & qualiter probetur de damnis,& interesse cõtra inuasores. Nec per hoc intro illum articulum, an legis ad legem
* necessaria sit continuatio, quia *communiter tenetur*, quod non, sed est ad bene esse. Summarium dic, vt per Bar.hic,vel sic,& plenius.Si de violentia commissa reus conuincatur, & damnũ illatum tempore inuasionis probari non possit,tunc iudicis taxatione præcedente statur iuramento damnum passi de damnis,& interesse.hoc dicit plenius quàm Bar. Vel & tertiò. Violentia probata de rebus ablatis, statur iuramento actoris taxatione iudicis præcedente.hoc dicit & tertiò, & concord.text.in cap.fin.extra,quod metus causa. vbi est idem text.qui hic,& ibi Can.post gl.plenius attingunt materiam,concord. etiam tex.in c.in primis.in versi.gloriosus 2.q. 1. & pone casum in violentia expulsiua,vel in violentia ablatauiua, vt probat text.ibi, super rebus abreptis,vel inuasis.An autem possit intelligi in violentia compulsiua, vel in violentia inquietatiua, vel in violentia tur-
1 batiua,dicetur infra,& erit pulcher passus. ¶ Præmitto, † q̃ habemus in iure ciuili, & in iure cano. qninque species violentiarum, quædam est expulsiua, & ista propriè cadit in rebus soli, & pro tali violentia proditum est interdictum vnde vi, com-
2 petit etiam remedium ex.l.si quis in tantam.C.eo. † Item competit remedium condictionis ex canone reintegranda.3.quæst. 1.de cuius remedij veritate, quia in practica sæpe occurrit, an competat tantum pro rebus ecclesiasticis, vel etiam laicis, est decisio Cano.in c.cùm ad sedem.extra de resti.spol.ponit sing. Bar.in l.si coloni.C.de agr.& cen. & plenius quam alibi Ludo.
3 Rom.vbi alij post eum,in l.rem quæ nobis.ff.de acq.pos† Alia est violentia ablatiua, & ista habet locum in rebus mobilibus, & pro ista competit actio vi bono.rapt. de qua in titu. vi bono. rap.& de ista etiam loquitur ista lex, ibi, *super rebus abreptis, vel*
4 *inuasis*,& in istis duabus nemo dubitat.† Quædam est violentia compulsiua, quando compellitur aliquis aliquid dare, vel tradere,& tunc competit actio quod metus causa, aliquando directa,aliquando vtilis, & an isto casu habeat locum ista lex,erit
5 pulcher articulus,& dicam infra. † Alia est violentia turbatiua, & ista dicitur committi, quando duo, pluresue prætendunt se possessores eiusdem rei,& vnus turbat alium,& si ista violentia cadit in rebus immobilib. proditum est interdictum vti possid. vt toto tit.vti poss.si autem in reb.mobilib.competit interdictũ
6 vtrobi,& ista est differentia inter istos tit.¶ † Vltima est violentia inquietatiua,quando aliquis, qui non est possessor, nec prætendit se possessorem, inquietat tñ me in meo ædificare, vel clam,

Source : BIU Cujas

clam, vel apertè, & tunc competit interdictum quod vi aut clam. & de istis quinque speciebus interdictorum est gloss. in l. 1.C.quod met.causa.& gl.plenior,& ibi Bart.in l.extat. ff. quod met.causa.& gloss.magistra.in cap.ad audientiam.in glo. 2.extra quod me.causa.Et omitto,q̃ Bart.dicit,q̃ non sunt species separatæ,sed sunt qualitates. & de istis videbitis. ℈. nunquid ergo intelligatur in furto ista. l.℈. dicam. ¶ Pone casum . Aliquis per violentiam expulit me de domo, egi contra eum interdicto vnde vi,vt s̃.dixi,vel condictione ex.l.si quis in tantam.vel condictione.d.cap. reintegranda. & petij restitu. illius domus. Item quia in illa expulsione multas res perdidi, & passus sum alia damna,pro quibus peto mihi satisfieri,& æquum est,q̃ satisfiat,vt dicit tex.in l.1.in prin.& melius in §.illud.ff.de vi, & vi arma.& sic sequor primam lect. Bald. his sic stantibus probaui plenè per testes, vel per confessionem partis de violentia commissa,sed de rebus subreptis non possum probare per testes, respondetur,vt in text. quia secreta patrimonij nostri debent esse occulta.tex.est in l.2.C.quando, & quibus debe.4.pars.quomodo probabo æstimationem rerum perditarum, dicendum est,
7 vt in tex.hic est casus.¶† No. ex tota ista. l. quæ copulatiuè requiruntur ad hoc,vt locum habeat ista lex.Primò,q̃ violentia plenè prob. Secundò, q̃ taxatio fiat à iudice super damnis, & interesse. Tertiò, quòd iuretur secundum formam taxatam. Quartò,quòd sequatur condemnatio, secundum iuramentũ,
8 vt in tex.hic,& in d.cap.fi.& ibi.d.Ant.& ibi alij post eũ. ¶† Secundò not.ex prin.istius.l.q̃ violẽtia commissa, & sic delictum principale debet plenè probari, vt probat tex. in verbo patefacta, & gloss.exponit.i.liquidè probata,& sic requiritur liquida probatio,ergo non sufficit probatio per iuramentum, quia illa probatio solùm sufficit quãtum ad probandum damnum,
9 & interesse,sed violentia debet plenè probari. ¶† Et ex hoc infert solus Sal.hic probari in tex.iuncta ista gl.1.quòd iuramentum non est liquida probatio,& sic vbi à lege,vel statuto in aliquo casu requireretur liquida probatio, per iuramentum non sufficeret. An autem iuramentum sit legitima probatio, posito,q̃ non sit liquida, ita vt veniret appell. legitimæ probationis,habemus gl.reputatam sing.quæ tenet,q̃ non, in l.cùm de indebito.in prin.gl.paruæ,in vers.legitimis.ff.de proba.& glo.in §.quadrupli.in ver.duplicantur.instit.de act. & gl. in c. statutũ. §.cùm vero.in vers.per proprium iuramentum. de rescr. in 6. & bonum tex.in l.fin.§.licentia.el.2.vbi dixi.s̃.de iure delibe. & tex.in cap.2.extra de proba.ponit in specie Lud.Ro.in l.admo. ff.de iureiur.vbi ipse tenet oppositum,& malè.vt dixi in d.§.li-
10 centia. ¶† Quæ autem dicantur legitimæ probationes,est gl. ord.in l.proprietatis.in vers.legitimis.C.de proba.Teneo,& cõcludo,quòd iuramẽtum non sit nec liquida,nec legitima probatio,imò nec species probationis, sed releuatio ab onere probandi.vt est gloss.in rub.de iureiu.& gloss.in cap.si quis.in glo.in vers.absoluendi.si de inue.int.do.& vasl.is oria.& ibi Bal.not.& plenè Bald.in cap.1.§.conuenticulas.de pa.iur.fir.& idem Bald. in rub.C.si cert.pet.& in l.actor. C.de proba.& alibi sæpe, q̃ iu-
a ramentum[a] non sit propriè probatio,est tex.in l.non erit.§.dato.ibi,quasi &c.ff.de iureiu.& ita no.ibi Saly.& Ludo.Rom. & Bald.in rub.ff.de iureiu.ad idem bo.text.in l. sed & si possessori. §.fi.ibi *perindeque haberi,quod iuratum est, atque si probatum esset*.ff. de iureiu.& ille est bon.tex.facit etiam tex.not.in cap.forus.circa med.extra de ver.sig.& ibi no.Pan.& dixit,q̃ ibi est tex.quòd illa dicitur propria probatio, quæ fit per testes, vel per instrumentum,sed illa quæ fit per iuramentum,non dicitur propria
11 probatio.¶† Tertiò no.in prin.ibi,patefacta.hic esse tex. secun
b dum Sal.q̃ in interdicto vnde vi [b] non sufficit summaria, vel semiplena probatio, imò plena requiritur probatio, quamuis illa sufficiat in interdictis possessorijs,quomodo istud intelligi debeat,non attingo hic, remitto vos ad gloss. ord. & magn. in l.1.vbi latè Bart.& Doct.s̃.quo.bo.& Bar.in l. 1.ff.quo. bo. &
12 l.2.§.fin.cum si.C.vbi in rem actio.¶† Quarto prin.not.ex eo.
c tèx.in vers.patefacta,[c] esse hic tex.secundum Bal. quòd vbicunque lex,vel statutum aliquid disponit,vel inducit contra delinquentẽ,vt habeat locum dispositio illius legis,vel statuti,opor
13 tet,q̃ de illo delicto plenè probetur,tex.est hic.† & per hoc infert Bald.hic esse tex.q̃ si statuto cauetur,q̃ contra homicidas possit iudex certo modo procedere,puta sine indicijs,oportet statim constare plenè,q̃ homicidium sit factum, & q̃ homo sit occisus.& ista deci.Bald.satis cõfirmatur,& decisio no. Bar. in l.Diuus.per illum text.ff.de re mili .vbi dicit,si statuto cauetur,q̃ contra instrumentum nihil possit opponi,opportet constare,q̃ sit instrumentum,vnde posset opponi, q̃ non erat notarius ille,qui confecit.illud potest probari per q.Bart.& Doct. hic, dum loquitur de villa & castro, si quis sit derobatus &c.
14 vbi oportet, quod plenè sit probatum de delicto. ¶† Quintò
d no.ibi,deinde.q̃ dictio deinde[d] cùm sit denominatiua cuiusdã ordinis,videtur probare, q̃ primò iudicatum fuerit super violentia, deinde actum sit ad damna, & interesse de per se. Istud non videtur posse procedere,per.l.4.C.depos. quia lata sententia super principali,non possunt amplius peti expensæ,quia debentur officio iudicis,quod expirat lata sententia,ideo Bar. saluat exemplificando duobus modis, vt hic per eum, & *cum eo omnes transeunt*,tenendo primum sensum, qui magis conuenit
15 literæ. ¶† Vnum tamen perpetuò no.ad intellectum istius le
e gis, q̃ quando damnum passus [e] agit ad damnum & interesse, non est necesse,q̃ in libello exprimat, quas res amiserit, etiam parte opponente, sed opus est, quòd postea in processu liquidentur,secundum istam legem,ita in effectu concludit Inn. licet multum se inuoluat,in c.2.vltra prin.in glo. 2.sua. extra de ordi.cogni.quem referunt,& sequuntur Alb.de Ro. Io. Fab.& Ang.hic,& respõdet Io.Fab.ad l.in actione.ff.de furt.quæ vult, quòd exprimantur res furto subtractæ, quia respondetur ex mente Inn. quòd iste libellus incertus specialiter procedit hic in odium violenti, & ista conclusio potest optimè comprobari vltra eos ex eo,quod in simili dicimus, q̃ quando incertitudo procedit culpa conuenti,tunc libellus incertus vagus & obscurus admittitur etiam parte oppo.l.j.§. quia autem.ff.quorũ legato.sed ista incertitudo procedit culpa conuenti.ergo,&c.
16 ¶† Sextò no.ex tex.q̃ probato plenè delicto principali,[f] de ac
f cessorijs postea statur iuramento damnum passi,& secundum hoc habetis in hac.l. casum no. & dicit Cyn. quòd est miraculum, in quo iuramentum non in defectum semiplenæ probationis præstatur,imò obtinet vim plenæ probationis, etiã non voluntariè præstito iuramento,imò inuita parte,de hoc etiam est glo.in c.dilecti.in glo.fi.de fo.compe.& sic est hic tex.in quo quis est testis in causa propria, & in quo quis in causa propria plenè probat,& sic est cõtra duas regulas speciales. Prima reg.
g est,[g] q̃ vnus testis nunquam plenè probat, etiam si esset Senator.l.vbi.ff.de test.& in c.in nomine domini.eo.tit. Secũda reg.
h est, q̃ in causa propria [h] non potest quis esse testis. l. omnib.s̃. de test.imo nec iudicium facere.iux.gl.& Bar.in l.deferre.§.idẽ decreuerunt.ff.de iur.fisc. tamen est hic text. in quo vnus testis etiam in facto proprio plenè probat in odium violenti, vt di-
17 cetur in glo. † Et licèt dicat Cyn.istum casum esse mirabilem, tamen similem casum habetis, in quo sumitur iuramentum partis,& plenè probat,tex.est in §.sancimus. in Auth. de admi. col.7.vbi finito offic.iudi.debet stare in sindicatu per 50.dies,& resarcire damna iniustè illata.Pone,q̃ Potestas ante recedit,statur iuramento eorum,qui passi fuerunt damnum, & multum no.Io.de Imo.& Io. And.in c.fi.quod me.cau. de quo dixi in l. vnica.C.vt omnes iud.tã ciui.quàm mili.&c. & ratio est, quia ibi fuga officialis facit,vt stetur iuramento damnũ passi. multos alios casus ponit Lud.Rom.in repe.l.admonendi. ff.de iureiu.in 16.& in vlt.colum. qui non faciunt ad propositum, vbi ignorantia,& similis probatur per iuramentum, de quo ponit
18 Bar.in l.si cui.§.eisdem.ff.de accu. ¶† Septimò not.q̃ interesse, vel damnum insurgens ex aliquo delicto, vel maleficio probatur per solum iuramentum damnum passi.de quo.℈. latè dice-
19 tur.¶† Quid autem si peteretur damnum non ex delicto, sed ex contractu,an stetur iuramento?est glo.in l. semper.§. in hoc interdicto.ff.quod vi aut clam. quæ alleg. pro fin. sed ℈. allega-
20 bo concor. ¶† Octauò no.ibi,taxationem à iudice factam.hic esse tex.quòd ad hoc vt iuramentum possit præstari damnum passo,requiritur,q̃ primò præcedat taxatio iudicis,adeo quòd non sufficeret taxationem postea sequi? & ita consului in ciui. Mediolani, nec iuramentũ conualidaretur ex taxatione posteà sequuta,& ita in specie nota.Sal.hic.& Can.in d.c. fin.vbi in specie.d.Ant.in 4.& 5.not.& Imo in 4. no.& est glo. in l.videamus.§.pen.in vers.ex magna causa.ff. de in lit. iur. sic etiam est in iuramento expensarum, quia requiritur, q̃ præcedat taxatio.tex.est in §.oportet.in Auth.de iud.& in Auth. hodie. C.de iudi.

ADDITIONES.

a ¶Quòd iuramentum.Adde Lud.Rom.in l.admo.ff.de iureiur. Fran. de Are.in c.2.in 2.no.de proba.

b ¶Vnde vi. Adde Lanfran.in rep. c.quoniam contra falsam.de proba.

c ¶Patefacta. Adde Fel.in c.quoniam contra.col.10.de proba. PVRPV.

d ¶Dictio deinde.Adde.l.si quis arbitratu.ff.de verb.obli.Card. in c. fi.in j.not. de consue. Idem Car.in cle.2 in 3.not.de rescr.Rapha.Cuma.consi.61.incip. Petrus hæres. PVRPV.

e ¶Damnum passus.Adde Pan.in c.cùm dilectus.23.col.in fi.de ord.cog.

f ¶Delicto principali.Vide 4.limitationes Curtij in l. admonendi.col.93.ff. de iureiuran.

g ¶Vnus testis.Adde plures casus,in quibus creditur vni testi.de quib.per Fely. in c.veniens.in 7.col.de testi.

h ¶In causa propria.Adde.l.nullus.de testi.

Source : BIU Cujas

a iudi. ſecus eſt in iuramento [a] affectionis, in quo taxatio iudicis poteſt præcedere,& ſequi.d.l.videamus.§.iurare.& §.ſequ.& ratio diuer.eſt,quia vt dicit Bar.hic,iuramentum de quo hic, eſt
21 veritatis,&c. ¶† Nonò no.ibi, pro perſonarum, atque negotij qualitate,ꝙ iudex in taxandis damnis,& intereſſe debet conſiderare qualitatem perſonæ,& negotij,& ſic multum relinquitur arbi.iudi.& ita declarant etiam Can.in d.c.fin. quia non eſt credendum,ſi pauper dicat ſibi ſubreptas margaritas.dicunt ēt Hoſt.& Pan.in fin.illius.c. ꝙ in iſta taxatione debet iudex non ſolùm conſiderare qualitatem perſonæ damnum paſſæ, ſed ēt debet conſiderare qualitatem perſonæ, quæ dedit damnum, an ſit ſolita dare damnum,& ita probat text. ibi, pro qualitate
22 perſonarum. † Item no. practicam procedendi ad æſtimationem rerum, quæ abreptæ dicuntur tempore violentiæ, quia primò dicitur iudex taxare,poſteà præſtare iuramentum,poſt-
23 eà facere condemnationem,vt hic in tex. ¶† Nunc operæpretium eſt,videre,an pro iſtis omnibus expediendis requiratur citatio partis ſ.tempore iuramenti præſtiti, & tempore condemnationis fiendæ:omiſſis verbis, iſta eſt veritas, ꝙ tutius eſſet ad omnes iſtos actus partem citare,ſed neceſſitatis eſt,ꝙ pars citetur,quando iudex vult facere taxationem,per reg.l. ita Diuus. cū ſim. ff. de adop. tempore autem iuramenti non requiritur, ꝙ pars citetur,licèt eſſet bonum facere, quia etiam ſi pars eſſet præſens,non poſſet obuiare diſpoſitioni, eo quia lex ſic mandat, ſecus tamen eſſet in iuramento neceſſario, quia ſemper pars debet citari,quia eſt dubiū,an debeat referri reo,vel actori,vt dicā ī l.admo ff.de iureiu. iſta oīa tradūt dñi de Ro.in deci.287.ſecundum ordinem nouum.aliàs in deciſi. 94.ſecundū ordinem antiquum.& ita ſequitur Imo.in d.c.fin.in 10.col.extra quod met.cauſa.& ita conſuluit.d.Alex.in conſi.130.incip.
difficultas huius negotij.in j.vol. & pro iſta deci. ratio eſt, licèt
24 ipſi non dicant, nos habemus reg. † ꝙ nunquam oportet citare eum,quo inuito poteſt actus expediri.tex. eſt not. in l.4.§.illud.ff.de fideicō. lib.& facit regula, qui poteſt inuitis.ff.de reg. iur. ergo cùm iuramentum de quo hic poſſit præſtari inuita parte,non requiritur citatio,& iſtud eſt, quòd in pulchro ſimili dicit Pau. de Caſt. à quo didici, in conſi. 225.incip.in Chriſti nomine,ſuper j.dub.videtur dicendum,ꝙ legitimatio,& c.vbi Pau.confirmando vnam deciſi.Bar.in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.in vlt.col.ff.de lib & poſthu.aſſignat rationem,dum dicit Bar.ꝙ in legitimatione requiratur citatio eorum,de quorum præiudicio agitur, tamen princeps poteſt legitimare ſine citatione de plenitudine poteſtatis,ratio eſt,quia etiam ſi pars eſſet præſens,non poſſet contradicere, quando princeps ita deliberauit de plenitudine poteſtatis.ſtat ergo regula,ꝙ non oportet
25 citare eum, quo inuito poteſt actus expediri. ¶† Vltimo not. ibi,& ꝙ huiuſmodi iureiu. dato, &c. ponderando dictionem,
b oportet,[b] quæ eſt neceſſitatiua.gl.eſt in d.l.admo.ff.de iureiu.& glo.in l.j.ff de iuſti.& iur.ꝙ quando præceſſit taxatio iudicis, & detulit iuramentum damnum paſſo,teneatur in tantum condemnare,quantum fuit iuratum,nec in plus aut minus,aliàs dicit Bal.ꝙ faceret litem ſuam,& eſt glo.in d.c.fi. & vltra hoc,ꝙ teneatur parti,dicit ibi Inn.ꝙ talis ſententia eſſet ipſo iure nul-
26 la, & ibi *omnes ſequuntur*. ¶† Limitat tamen ſing. iſtum text. & iſtud no.Inn.ibi,& eſt ſing. limitatio ſecundum Pan. ibi in vlt. col. ꝙ iudex debet condemnare ſecundum taxationem iuratam,nec poſſet augere vel minuere, dicit Inn. ꝙ eſt verum,niſi iudex vellet reuocare taxationem,quam prius fecit, quia poteſt in illa ſententia, antequam deueniat ad condemnationem tanquam non legitimè factam ab eo, & ratio, qua mouetur eſt,quia illa taxatio iudicis dicitur ſententia interlocutoria,ſed iudex poteſt tollere, & reuocare eius ſententiam interlocutoriam.l.ꝙ iuſſit.ff.de reg.iur.cap.cùm ceſſante.extra de appe. ergo poterit reuocare iſtam taxationem, & per conſequens iuramentum,& ſi dicis,quomodo poteſt procedere dictum Inno. nonne eſt cōtra tex. in §.oportet.in Auth.de iureiu.& in Auth. hodie.C.de iud.vbi nullo modo poteſt reuocare iuramentum præſtitum,quia non debet iudex eſſe mitior,quàm ſit ipſa lex, quia reſpondet Imo.ꝙ iſta iura procedunt, quando iudex vellet reuocare iuramentum ſtante tamen taxatione ſua,non poteſt,ſed ſi vellet reuocare taxationem poſſet,ita procedit dictū ſuum,& ſi dicatur,iſta deciſio eſt contra tex. in l.non erit.§. dato.ff.de iureiu.quia reſpondet Inn.& bene in hoc,ꝙ illa regula procedit in iuramento voluntario,ꝙ defertur à parte parti, ex
c quo oritur poſteà [c] in factum actio,tunc iudex non poteſt amplius reuocare, ſed nos loquimur in iuramento neceſſitatis, ꝙ ſuccedit in locum probatio.ꝙ poteſt reuocare,per regu.l.proprietatis.C.de proba.Iſtam opi.Inno.tenet Io.And.in d. c.fin.& ibi.d.Ant. in pen.col.iſtam eandem limita. tenet Io.de Imo.in l.quod inſſit.in 3.col.ff.de re iud.& idem Io.de Imo.in l.ait prætor.§.1.circa fin.ff.eo. Eandem ſequitur.d. Alex.ſimpliciter in l. qui bona.§.qui damni.in pen.col.ff.de dam.infec. Pro iſta opi.
27 † adde multum bene facere vnum, quod ſin. dixit alibi Ang.
d ad intellectum iſtius legis,in l.qui vas. [d] in prin. ff.de fur. per illum tex.in ver.fur vas protulit.vbi dicit Ang.ꝙ cùm de iure cō muni per iſtum tex.diſpoſitum ſit, ꝙ de damno,vel de robaria ſtetur iuramento damnum paſſi, pone ꝙ damnum paſſus iurauit æſtimationem rerum ſuarum tantùm valere,an aduerſarius, qui damnum dedit, poſſit probare contra eum. Et dicit Ang.ꝙ ſic & dicit,ꝙ probat hoc modo,quia ibi erat cōtentio, ex quo dominus dicebat rem tantum valere, fur obtulit rem, per eius exhibitionem conſtitit de valore,ergo patet,ꝙ admittitur probatio in contrarium. Sic etiam in ſimili dicit Ange. in Auth.de exhi.re.in prin.per illum tex.ſtatutum eſt,ꝙ pro damno dato ſtetur iuramento damnum paſſi vſque ad 10. libras, an iudex poſſit non ſtare iuramento?& dicit,ꝙ poteſt diminuere condemnationem.imò plus Ang.in l.qui reſtituere. ff.de rei ven.per illum tex.in ver.vlla taxatione.cum glo. dicit, ꝙ ſtante dicto ſtatuto,poſſet iudex recedere in totum à dicto iuramento,quando videret, ꝙ eſt calumnioſum, quia maleficijs hominum eſt obuiandum.l.in fundo. ff.de rei ven. Pro hoc facit regula Io And.in c.ſtatutum.§.cùm verò.de reſcriptis.in 6. in no
28 uella. † Et idem Io.And.in addi.Spec.in tit.de offi. iud.§. fin.in ver.6.vbi dicit,licèt ſtatuto caueatur,ꝙ in aliquo caſu ſtetur iuramento alicuius,tamen poteſt probari contrarium. ſic in ſimili plenè Iac.de Are. Ang.Imo.Pau.de Caſt.& Lud.Ro.& dom. Alex.in l.qui bona.§.qui damni.ff.de dam.infec. latè examināt, tamen *communiter* concluditur,ꝙ ſic Et in ſimili Bal. in l.j. C.ſi aduer.lib.in l.j C.de reb.cre.& in l.cōtra negantē.C.de l. Aquil.
29 † ſicut etiam in ſimili dicit Bar.in l.ſi cui.§.eiſdē ff.de accuſ. rectè ponderans, vbi dicit, licèt de ignorantia ſtetur iuramento ignorantis,dicit,ꝙ poſſet probari contrarium,ꝙ imò ſciuit,& eſt glo.in c.2.in glo.j.ver.affecta.de tempo.ord.in 6. tamen iſta
30 ſimilia non ex toto veniunt directò ad dictum Inn.¶† Not.ex iſta doctri.Inn.quòd quamuis ex iuramento voluntario, vel iudiciali præſtito à parte parti oriatur actio.l.actori. C.de reb.cre. tamen ex iuramento neceſſario, ꝙ defertur in defectum totalis probationis, vt hic, & in iuramento in litem de affect. non oritur actio. de quo tamen fuit quæſtio, & controuerſia inter Glo.antiquos,vt eſt gl.in l.nam & poſtea.in prin.& ibi latè Bar. ff.de iureiu.vltra Inn.habemus gl. fi.in §. præterea quaſdam. in ver.ex arbitrio.inſti.de actio.per quam glo.ita tenent Ange. & Lud.Rom.in l.2.ff.de iureiu.& Bar.& Sal.in d.l. nam & poſtea. §.fin.& in terminis Bar.in l.in actionibus.ad fin.ff.de in lit.iur.& Bal.in Auth.hodie. C.de iud. ¶ Videamus nunc,an iſta limitatio Inn.ſit vera,quia ſi eſt vera,mirabiliter limitat iſtum tex.Addo,ꝙ contrarium tenet ſub dubio tamen fortè Io. de Imo. in d.l.qui bona.§.qui damni.& multum latè Io.de Imo. in d.c. fi. in 7.9.& 10.col. idem tenet ibi contra Inno. d.Abb.Pan.in vlti. col.idem tenet do.Alex.Imo contra morem ſuum ſibi contrarius in l.admonendi.34.col.ff.de iureiu.Et contra Inno. primò facit ſecūdum Imo.in d.§.qui damni.& d.§. oportet.in Auth. de iudi. ꝙ in odium contumacis poſtquam iuramentum eſt præſtitum,non poteſt iudex amplius mutare,ita hic in odium inuaſoris non debet poſſe iudex nec iuramentum, nec taxationem reuocare,& reſponſio Imo.ad illum tex.non multum facit. Et licèt Imo. fundet ſe in illo tex.quia illud ſit in odium cōtumaciæ,eſt reſtringere illum tex. qui loquitur indiſtinctè etiā in non contumace.Secundò cōtra Inn.mouetur Imo. in d.c.fi. nā tradita eſt forma hac.l.in d.c.fi.ꝙ probata violētia debet fieri taxatio à iudice,poſtea damnum paſſus debet iurare,tūc ſic, ſi aduerſarius tempore factæ taxationis per iudicem non appellauit,certè poſt iuramentum præſtitum, cùm lex neceſſitet iudicem ei iubendo, vt hic in litera, certè iudex nō debet poſſe mutare taxationem, quia imputandum eſt parti, quæ non appellauit,maximè ſtantib.ſupra dictis,quia dixi,quòd tempore taxationis debet pars citari, ergo iudex non debet poſſe reuocare taxationem, maximè cùm lex mandet condemnationem ita debere fieri, vnde iudex non debet eſſe mitior ipſa lege,vt

ADDITIONES.

a ¶Iuramento.Adde Alex.lib.1.conſi.213.col.3. PVRPV.

b * Dictionem oportet.Adde gl.in ver.oportebit.in c.2.de lit.conteſt.lib.6.Bal. in 1.conſt.C. Arch.in c.nō oportet.3.q.9.Ant.de But.in c. nam concupiſcentiam.de conſt.Abb.in c.1.de lib.obla. Abb.in c.ſuper inordinata.de præben. Abb.in c.ſi qui teſtium.de teſt.Abb.in c.fi.de iureiur.

c ¶Oritur poſteà. Adde Bar.in l.fideiuſſor obligari.in §. qui certo. ff.de fideiuſ. Bald.in Auth.ad hoc.C.de vſu.Inn.in c.nouit.de iud.Arch.in c.ſunt nonnulli. 1.quæſt.1. PVRPV.

d ¶L.qui vas. Adde Pan.in c.cùm dilectus.col.24.de ord.cog.Fely.in c.pro præſenti.3.col.ver.3.limita.de proba. PVRPV.

Source : BIU Cujas

ge,vt dicit tex.in illo.§. oportet. ergo ſententia in contrarium non debet valere,quia eſſet cõtra ius.l.j. & ij.ſ. quando prouo. non eſt neceſ. l.j.ff.quæ ſen. ſine app. reſcin. tamen iſta iura loquuntur, quando ſententia eſt contra ius, & error iuris eſt expreſſus in ſententia.Tertiò contra Inn. Pan.in d.c.fin.in vlt.col. facit duo fundamenta, primò ponderando dictionem oportet,ergo,&c.ſecundò mouetur,quia in iuramento in litem eo quia eſt affectionis,bene verum eſt,ꝙ poteſt mutare,quia non detegitur periurium,ſed nimia affectio.l.videamus.§.pen.ff.de iureiur. tñ in propoſito noſtro detegeretur periuriũ, ergo, &c. vt ſup.dixi.& tenendo iſtam opi. contra Inno. ad fundamenta
31 Inn.facile eſt reſpondere. † Et ad primum dum dicebat, ꝙ talis taxatio eſt ſententia interlocutoria,quam poteſt iudex reuocare,quia reſpondeo illud eſt verum, quando eſt interlocutoria,quæ procedit ex voluntate iudicis,ſed quando neceſſitatur ex diſpoſitione.l.tunc non poteſt reuocare. Non obſt. aliud,ꝙ licet.l. mandet ſtari iuramento alicuius, tamen poteſt probari contrarium,quia eſt magnum dubium, vt latè ſcribunt Imo. Lud.Rom.& d.Alex.in d.l.qui bona. §.qui damni. ſed dato, ꝙ reg.ſit vera,reſpondet ibi Imo.ꝙ eſt vera,quando tale iuramẽtum eſt delatum ex diſpoſitione.l.vel ſtatuti,abſente,& ignorãte parte,ſed in caſu noſtro pars debuit citari,vnde ſi non appellauit à taxatione,ſibi imputet,ego reſpondeo aliter vltra Imo. ꝙ illa reg.procedit,quãdo.l. ſimpliciter diſponit debere ſtari iuramento alicuius, ſecus quando lex, vel ſtatutum diſponeret debere ſtari iuramento alicuius, & procederet vltra diſponendo,neceſſitando debere ſtari illi iuramento,vt in caſu.l.noſtræ, tunc non habet locum illa reg.ita no.limitat Bal.in c.1.in prin. ſi de inue.inter dom.& vaſſis oria.& ſentit idem Bal.in l.1.in 1.
32 col.ſ.de reb.cred.& ſic retorqueretur arg.contra Inn.¶† Quid tenendum?puto in tanta difficultate poſſe ſic concludi, ſaluo ſemper ſaniori iudicio,aut quærimus an iudex poſſit reuocare talem taxationem ex officio ſuo parte non inſtante nec requirente, & dico ꝙ non: aut quærimus an poſt taxationem iudicis, & iuramentum partis poſſit iudex diminuere taxationem per eum factam, parte requirente, & adducente bonas probationes, quòd taxatio ſit iniuſta, & iſto caſu teneo ſententiam Inn.ꝙ ſic,imò debeat,& vltra Inn.& vltra.ſ.relatos addo,quòd iſtud idem tenet Spec.in tit.de expen.§.poſtremo.ad fi.prin.ita etiã tenet Pet.de Anch.in c.finem litib. extra de dol. & contu. Ita etiam tenet.d.Alex.in d.l.videamus.§.fi.in pen.& vlt.col. & pro iſta ſentẽtia facit deci.Ang.ſ.relata.in d.l.qui vas. & in alijs locis præallega. & pro iſta ſententia diſputationis gratia facio fundamentum retorquendo contra Pan. id,quod ipſe dicit ad ducẽdo.d.l.videamus.§.pen.iuncta.l.fi.ff.de in lit. iur. nã poſtquam præſtitum eſt iuramentum in litem de affectione, dicit. l.fi.non *facile quæritur de periurio eius,qui in litem iurauit*,cum ergo tex.in d.§.pen.dicit,ꝙ poſtquam quis iurauit in litem,iudex nõ poteſt de facili retractare,vel diminuere iuramentum, ſed bene ex cauſa,puta ex probationib.nouiter repertis,ergo per illũ tex.limitabitur lex noſtra, vt iudex teneatur ſequi iuramentũ, verum eſt niſi ex cauſa, puta propter probationes nouiter repertas,quia non eſt nouum, ꝙ vna per aliam declaretur. l.non eſt nouum.& l.ſed & poſteriores.ff.de leg.Et ſi tu reſpondes,vt reſpondet Pan. ꝙ ibi loquitur in iuramento affectionis,in quo non detegitur periurium,ſed inordinata affectio,ſed in caſu noſtro detegeretur periurium,ergo,&c. & iſta eſt ratio Barto. ibi, in d.§.pen.& Can.in d.c.fin. & glo.in c.1.ſuper verbo docuerit. de elec.lib.6.quæ aſſignat iſtam eandem rationem, & ita tranſit vniuerſa ſchola Legiſtarum & Cano. quia ego reſpõdeo,ꝙ iſta ratio eſt falſa,nam dicunt Doct.præalle.ꝙ dictus.§.pen.habet locum in iuramento affectionis, ꝙ arguit inordinatã affectionem, quia iſtud procederet,ſi poſt tale iuramentum iudex ſolùm poſſet diminuere,ſed tex.ibi dicit, ꝙ in totum poteſt recedere à iuramento,ergo etiam illo caſu ita arguitur periuriũ, ſicut & in caſu noſtro,maximè quia ibi præceſſit taxatio iudicis, ſm ꝙ ibi ordinariè dicetur reprobata glo. ibi, quæ videtur tenere contrarium. Et ſic concludo veram eſſe ſentẽtiam Inn. ꝙ in caſu.l.noſtræ,ſi afferantur probationes ad inſtantiam partis, iudex diminuere poteſt taxationem, & facit, ꝙ dicã in ſeq.
33 ¶† Quid autem eſſet ſi ſeruata eſſet forma iſtius.l.quia probata violentia iudex taxat,pars iurauit, & iudex lata ſententia ſecutus eſt taxationem & iuramentum, an talis ſententia poſſit rẽtractari ex veris,& iuſtis probationibus de nouo repertis. iux ta.l.admonendi.ſ.de iureiu.& l.Imperatores.cum ibi not. ff.de re iud. iſta q. differt à præcedenti, quia ibi non erat lata ſententia,intelligas tamen iſtam quæſtionem,quando ſententia tranſiuerat in rem iudicatam,an retractaretur.Bar.ſing.in d.l.admonendi.in 3.col.ad fi.in 2.opp.prin.tenet,ꝙ non,& dicit,ꝙ in deciſione illius l. ſi ſit lata ſententia ſecundum iuramentum præſtitum,quæ tranſiuerit in rem iudicatam,non poteſt retractari per nouas probationes, & idem dicit in iuramento in litem de affectione,& reſpondet ad regulam.l.admonẽdi, vt procedat, quando ſententia eſt lata prætextu iuramenti ſolùm præſtiti ex inopia probationum,tunc bene talis ſententia poteſt retractari per nouas probationes, ſed in caſu noſtro iuramentum eſt præſtitum non ſolùm propter defectum probationis, ſed etiã propter delictum violenti inuaſoris, & ſic propter duo. & iſtã opi.Bar.tenet ibi Ang.& d.Alex.in 34.col.& d.Ant.in c.fi. extra de iureiu.& Bal.in l.videamus.§.1.in lect.antiqua. ff.de in lit.iur. & pro iſta opi.adde gl.in d.l.videamus.§.pen.in gl. mag. in ver. ex magna cauſa.in pen.parte.ff.de in lit.iuran. quam ad hoc ibi no.Ang.& d.Alex. in fin.an tamen illa glo. iſtud probet,vel ne, erit locus ſuus ibi.Et iſta opi.Bart.eſt ſing.declaratio ad iſtam.l. ſi vera eſt,tamen non probatur aliqua.l.& contrarium probat, d.l.videamus.§.pen.ideo Fulg.in d.l.admonen.& ibi Lud. Ro. in 15.col.tenent contrarium,nihil tamen ſufficienter alleg.ideo parum proderit eorum auctoritas,ibi dicetur: an autem à tali ſententia poſſit appellari,tangam.j.ſaltem remiſſiuè. & ex iſtis remanent expediti text. ¶ Venio ad glo. & in primis opponit Barto. contra iſtam legem de.l.in actionib.ff.de in lit.iuran.vbi
34 ponitur regula, † quòd iuramentum in litem non præſtatur niſi in actionibus bonæ fidei,& in actionibus ſtricti iuris,q̃ ſunt arbitrariæ.reſpondet Bar.vt hic per eum.Saly.hic in 3.q. tenet, ꝙ imò iuramentum,de quo hic, eſt iuramentum affectionis, non veritatis,& dicit ita tenere Cyn.hic.nihil aliud alleg.in lect. mea.Cyn.nihil dicit,puto ꝙ Bar.bene dicat, *vt communiter etiam tenent* Canoni.in d.c.fi.intelligas tamen ſanè Bart. quia viſus eſt ſentire,quòd actio,vel interdictum vnde vi,de quo hic,non ſit arbitrarium,& ſi iſtud voluiſſet Bar.malè diceret,quia interdictum vnde vi eſt arbitrarium,quia tex.eſt in l. qui reſtituere. in fi.ff.de rei vend.imò quælibet actio ſtricti iuris poteſt effici arbitraria, ſaltem aptitudine, vt declarat Bart.in l.ſi cùm dos.§.j. ff.rerum amot.& melius Io.Fab.in §.præterea quaſdam. inſtit. de acti.& Bar.in d.l.in actionibus.3.col.debet ergo intelligi Bartol.quòd iſta lex loquitur in alio iuramento,quam in iuramento de affectione. & non voluit dicere, ꝙ interdictũ vnde vi nõ poſſit eſſe arbitrarium,poſteà Bar.etiam opponit,& reſpondet diſtinguendo,aut petita eſt res, aut æſtimatio, vide hic per eũ. tenet tamen Bar.ꝙ iſta lex poteſt procedere omni caſu,ſiue ad rem,ſiue ad æſtimationem agatur, vt dixi.ſ. in 6.not. & quòd hic eſt caſus,ꝙ illi, qui nihil probauit,creditur virtute iuramenti,& addo bo.glo.in c.dilecti.de fo.compe. ¶ Glo.in ver.manifeſtet.diuiditur in duas. Primò colligit ex tex. regulam,ad quã allegat plures concord. In ſecunda remouet vnum contrariũ.
35 Secunda ibi,regulariter autem contra. ¶† In eadem glo.ibi,in fi.no.ex glo.ꝙ ad hoc vt locum habeat deciſio huius.l. & ſic vt præſtetur iuramentum damnum paſſo, requiruntur duo copulatiuè.Primò difficultas probationis.Secundò delictum precedens, quo caſu odio delinquentis præſtatur tale iuramentũ. Sed dicet aliquis, quãdo dicetur adeſſe difficultas probationis, & quando non, vt ſciatur,quando habeat locum iuramẽtum, de quo hic?Bar.ſing.in l.in actionibus. ff.de in lit.iur.in prin.vlti. colum. dicit, quòd vbicunque res non poſſunt ad oculum demonſtrari,vel quia ſint perempte,vel quia non extent,ſemper dicitur adeſſe difficultas probationis,allega. ad hoc. l. cùm res. §.pen.ff.de leg.1.& l.in actionibus,& l.nummis.ff.de in lit.iur.& eſt iſtud multum no. & in practica iudices ſolent multum errare, & illam doct. refert, & ſequitur ſimpliciter ſolus Io. Fab. hic,& apud Canon. in iſto propoſito noſtro refert,& ſimpliciter ſequitur Io.de Imo.in d.c.fi.in 6.col. extra quod metus cauſa. ¶ Ex iſta glo. noſtra inquantum dicit in odium delinquentis,dicit Bar.pondera,quia oportet prius conſtare de delicto,&
36 per hoc inducit Bar. † ad quæſtionem de ſtatuto diſponente, quòd ſi ſit factum furtum ſcholari, quòd de damno ſtatur iuramento ſuo,vt eſt Bononiæ,pone,ꝙ non conſtet de furto, an habebit locum ſtatutum,certè non, vt hic per eum. addo, ꝙ iſtud idem per hanc legem tenet ipſe Bar.in l. Diuus.ff.de teſta. mili.& not.Bald.in l.j.in j.colum. C.de reb.cred.& facit,ꝙ not. Bald.in iſta.l.& retuli.ſ.in tex.adde etiam,quod no.Bar.in l.fi.in
37 fin.ff.de in lit.iur.& dicetur.j.& erit pulcher paſſus.¶† Succeſſiuè pro intellectu glo.huius.l.quærunt Doct.omnes de tali quæſtione. Statutũ eſt, ꝙ ſi aliquis fuerit derobatus in ciuitate, vel in villa,vel in caſtro,quòd pro damno dato in tali villa, commune,& homines teneantur emendare damnum,pone,quòd aliquis fuit derobatus in villa,& iſtud plenè probat, ſed res ſibi derobatas non poteſt probare, nec quantum fuerit ſibi derobatum, nunquid de damno ſtabitur iuramento damnũ paſſi? per iſtam.l. Bart.hic dicit, quòd glo. in d.l.in actionib. & in l.in bonæ fidei.ſ.de reb.cred.videtur dicere, ꝙ ſic.Iaco.de Are.qui fuit Doct. Parmen. quem referunt Cyn. Alex. & Canoniſtæ in d. c.fi. tenet, ꝙ iſto caſu debet ſtari iuramento damnum paſſi:

mouebatur,

Source : BIU Cujas

mouebatur,quia non est dubium,quòd contra malefactorem probato maleficio de æsti. rerum staretur iuramento damnũ passi,tũc sic, villa tenetur ex quasi maleficio.l.j.§. summa cum vtilitate.ff.de his,qui deie.vel effu.l.ex maleficijs. in prin. ff. act. & obli.ergo probato maleficio, debet contra eam iurari,sicut iuraretur contra malefactorem.secundò allegabat text. in l.ne quid.in ver.testari.ff.de incen.rui.nau. intelligendo verbum testari pro simplici attestatione damnum passi , contrarium tenent omnes Doct. hic,& Antiqui, & Nouissimi, & cõtrarium tenent omnes Can.in d.c.fi. extra ꝙ met. cau. ꝙ imò, quando villa tenetur ad maleficium commissum,ꝙ de damno non stetur iuramento damnum passi,quia in l.nostra requiritur, ꝙ cõstet de delicto,sed villa non tenetur de delicto,sed de quasi delicto,ergo,&c.& dicunt Doct.hoc probari in l.quæ requirit difficultatem probandi, & odium delinquentis, sed villa non est illa,quæ deliquit,ergo,&c.alle.l.j.ff.quando ex fal.tu. ex quo apparet non obst.arg.Iac.de Are.quia dato,ꝙ villa sit in culpa,sola tamen culpa nõ sufficit,sed requiritur verus dolus.l.in actionibus.ver.planè.ff.de in lit.iur.Ange. pulchre in Auth. si quis in aliquo.C.de eden.Non obst.etiam.d.l.ne quid.quia gl.ibi intelligit testari,idest per testes idoneos,& tunc contra Iac. de Are. facit, & etiam contra eum probat ille tex. in versi. probauerit.

38† Et *communis sententia* est contra Iac.de Are. ꝙ non statur iuramento damnum passi,quando villa tenetur ex statuto, & subdit Alb.hic,ꝙ iudiciorum vsus approbat istam opin. & ꝙ ipse sic de facto obtinuit.ita etiam tenet Bar.in l.ne quid.ff.de incẽ. rui.nau.& in l.1.ff.fur.aduer.nau.& Bar.post Dyn.in d.l.j.ff.quãdo ex fact.tut.& Bar. in l.semper. §. in hoc interdicto. qui est.§. fi.ff.quod vi aut clam.& Bald.in c.1.§.conuenticulas.de pa.iur. fir.in vsi.feu.etiam tenet in terminis Io.And.in addi. Spec.in ti. de rap.circa prin.Ex ista communi doctri.Bar.& Docto.habes sin.limitationem ad istam.l.& ad c.fi.vt sit verum, quando agitur immediatè contra ipsum delinquentem , secus si ageretur contra tertium,qui teneretur pro delinquente, etiam non habet locum ista lex,ita in specie limitat Bar.in d.l.semper. § fi. & in l.j.quando ex fac.tu.alleg per Bar.hic,& Ang.& Io Fab.hic: puto aduertendum,& imò videtur, ꝙ tenetur ex delicto proprio,& non ex quasi delicto,& sic, ꝙ habeat locum ista. l.quia regula est,quam tradit Bar.post Iac.de Are. in l. si ita testamento.§.fi.per illum tex.ff.de fun.instr.vbi fit mentio de vicinis , dicit, ꝙ vbicunque robaria seu damnum committitur in aliquo territorio villæ,ꝙ tunc illi de villa dicuntur commisisse tale delictum, quia tunc nisi aliud appareat,præsumuntur ipsi de villa, & possent torqueri,si procederetur in criminalibus , vt dicit Bar.in l.fi.ff.de quæstio.& in simili facit,quod dicit Bar. in l.dominus horreorum.circa fin.per illum tex.ff.loc. vbi dicit Bart.

39† ꝙ si fiat furtum alicui de nocte,est præsumendum,ꝙ fuerint vicini,& possunt torqueri,& ita etiam dicit Bar. in l.1.ff.fur.adue.nau.& no.Bal.in l.1.in prin.in bona lect.C.loc.vbi dicit, ꝙ illi vicini debent torqueri,de quibus magis suspicatur.Idem Bal.

40 in l.pignus.C.de pign.act.¶† Et ad hoc comprobandum facit, ꝙ vult in l.1.in vlt.no.per illum tex. ff.de vi pub. vbi dicit, ꝙ si reperiatur aliquis occisus de nocte,ꝙ præsumptio est,ꝙ vicini fuerint illi,qui interfecerũt,& est præsumptio,ꝙ sit ille vicinus, qui habet cadauer apud ostium suum, ꝙ est not. sing. sic ergo in proposito illi de villa dicuntur commisisse delictum, ideo si conueniantur, videntur conueniri ex proprio delicto , non autem ex quasi delicto , & ꝙ contra eam debeat iurari in forma istius.l.postquam est probatum delictum, alij non tangũt, posset responderi,ꝙ Doct.præsupponunt, ꝙ delictum sit commissum per alios,quàm per homines ipsius villæ,& tunc cessat argumentum, sed istud est restringere decisionem Docto. qui

41 generaliter loquuntur. † Ideo dico sic, quando non constat,q̃ sint illę personæ,quæ fecerint talem robariam,homines de villa dicuntur feciſſe delictum,est verum præsumptiuè,& est vehemens coniectura,sed ad hoc, vt possit contra aliquem iurari,requiritur,ꝙ sit vere delinquens,& ꝙ sit in vero dolo,sed iste est dolus præsumptus , ergo non debet habere locum ista lex, quia non sufficit dolus præsumptus,vt dixi s.ad hoc,vt habeat locum ista lex,& ista sol.satisfacit: vel aliter & tertiò respondendo dico,ꝙ licèt præsumptio sit,non tamen est præsumptio, ꝙ omnes deliquerint,& tamen omnes tenentur,ergo contra omnes non potest habere locum istud iuramentum , & sic habes aliam limita.ad istam.l.ꝙ ad hoc,vt habeat locũ ista lex,requiri

42 tur,ꝙ arguatur verus dolus. ¶† An autem de iure communi, quando non adesset aliquod statutum,vt præsupponũt,an homines villæ tenerentur emendare damnum , vel dominus castri,vide Bar.post gl.in l.nequid.ff.de incen.rui.nau. vbi etiam alleg.gl & tex.in §.quoniam verò.in Auth.vt nulli iudi.lic.& Bal. in l.si quis non dicam rapere.in 4.col.C.de epi.& cle. & Bal. in d.c.2.§.conuenticulas.de pac.iur.fir.& Bald.in l.fin.C.de cap.& Io.And.in reg.non debet.in mer.lib.6.& latè d.Ant.de But. vbi mare magnum,in c.1.extra de restitu. spo. & est expedita gl. &

43 per consequens dicta Doctorum.¶† Retenta communi sentẽtia,& vera,quando agitur contra tertium,& non contra delinquentem, ꝙ non stetur iuramento damnum passi , sed debeat probari, videndum est,quomodo debeat probari.Cy. hic in fi. dicit,ꝙ poterit probari per socios,& domesticos , qa licet aliàs repelliantur,tamen isto casu in subsidium admittũtur, per tex. in l.consensu. versi. super plagijs. s. de repu.& l.quoties.& l.de submersis.C.de nauf.lib.11. *& cum Cyn. tenent omnes Doct. hic,* & Can.in d.c.fi.subiungit etiam Bar. ꝙ tali casu sufficeret probatio per coniecturas,nisi visum fuerit per aliquos,qualiter in hospitium aliquis detulit res in valisia, iuxta l.3.§. idem Diuus. ff. de test.quia propter tales coniecturas deferretur sibi iuramentum,ex regula legis admonendi.ff.de iureiur.& in l.in bonæ fidei.C.eo.vide Bar.hic in fi.Adde Bar.idem concludentem in l. quoties.per illum tex.C.de nau.lib.11.& Spe.in tit.de fur.ad fin. & in tit.de pig.§.j.in ver.& no.cum ver.seq.facit,quod no. Bar. Ang.& Mod.in l.si quis ex argentarijs.§.pen.ff.de eden.& quod

44 no.Bal.in l.j & in l.certi iuris.C.loc.& in rub.C.depos.¶† Quæro successiuè,an dispositio istius l. habeat locum in omni violẽtia,& in omni damno. Cyn. hic in j. q. & expressius Alber. de Ros.qui cum eo tenet,videtur distinguere,aut agitur ad interesse,ꝙ factum sit aliquid indebitè,quod fieri non debuit,& tũc dicunt, quòd probato dolo statur iuramento damnum passi, per.l.semper.§.in hoc inrerdicto.ff.quod vi aut clam.& gl.con similis in §.fin.instit.de verb.obl.aliàs si cõueniatur ad interesse, non quia fecerit,sed quia omiserit,& tunc sit secus,non respondent tamen directò quæstioni formatæ , ideo ego dico, ꝙ ista lex.& d. c.fi. proculdubio locum habent in violẽtia expulsiua, vt probat iste tex.in versi.inuasis.Item in violentia ablatiua , vt est tex.in ver.abreptis.& in istis duabus nemo dubitat.item habet locum in violentia compulsiua, vt probatur in d.c. finiuncta rub.sub qua ponitur,secundum Inno. Host. & alios Cano. ibi, & secundum eosdem habet etiam locum in omnibus alijs violentijs tam inquietatiuis,quàm in turbatiuis,dummodo arguatur verus dolus: & idem quòd ista lex habeat locũ in omni genere violentiarum,firmat apertè Sal.hic,in 5.q.Ang Ioan. Fab.& Fulg.hic, & quod habeat locum in omni genere violentiæ & clãdestinitatis,tenet expressè Bal.in l.vnica.C.de sen. quę pro eo, quod interest. in 13. vel 14. col. ver.modo contra hoc oppo.quintodecimò, & est vltima oppo. quam faciat ibi Bal.

¶ Subijciunt etiam in specie Inno.& Host.in d.c. fin.ꝙ haberet

45 locum ista.l. & ille tex. † si aliquis dominus terræ inferret bellũ subdito suo,vel vassallo suo indebitè,aut eum banniret indebitè,& pro isto actu res mobiles istius,& supellectilia subijcerentur sacco , quia staretur iuramento damnum passi , & dicit ibi Pan.ꝙ ista sunt no.solus do.Ant.de But.ibi contradicit in hoc,

46 &† considerat in hac materia duplex iuramentum,quoddam est , ꝙ præstatur super quantitate rerum perditarum , hoc est, quot aut quantæ res perditæ fuerint,& tunc tenet dom.Ant.ꝙ tale iuramentum non præstetur damnum passo , nisi in vi expulsiua,& cõsequenter in interdicto vnde vi, & vi ablatiua, & cõsequenter in actione vi bonorum raptorum , in alijs autem violentijs concludit,ꝙ non habeat locum ista lex Quoddam

47 † est iuramentum, ꝙ præstatur super æstimatione rerum perditarum , & tunc habet locum in omni genere violentiarum, tamen in hac sua differentia dom. Ant.loquitur sine ratione,& propterea Ioan.de Imo.in d.c.fi.in 4.col.& d. Pan.in 5. col.irridentes reprobant istam opi.d Ant.& tenent , ꝙ ista lex habeat locum in omni specie violentiarum,vt s. dixi.¶ An autem ista

a lex habeat locum in furto, a videretur,ꝙ non,quia ista iura loquuntur,vbi fit violentia q̃ non cadit in furto, vnde qa exorbitant à regulis communibus,vt prædixi, viderentur non extendenda,tamen Inno.& Host.in d.c.fi concludunt,ꝙ ista iura etiã habeant locum in furto,per identitatem rationis,cùm præcedat delictum,& difficultas probatur,& istud fuit de mente gl. in d.c.fin. ponderando ibi verbum ex maleficio, ergo in furto, idem tenent ibi alij Cano. & concludit ibi Imo. ꝙ siue agatur actione furti,siue condictione furtiua ad rem. iuxta.l. si pro fure.in prin.ff.de condi.fur.vtroque casu habent locum ista iura. item,ꝙ habeant locum in furto, firmat expressè Bald.in c.1.§. iniuria. in 4.col.de pa.iur.fir.in vsi.feu.& idem Bal. in l.si res.C. de ord.cog.& expressè Ang hic,& expressè do.Alex.in l.ij.ff.de dam.infect.post Lud.Rom.ibi,qui nihil decidit, quia tunc habebat de facto,& bene facit,quod decidit Bald.in l.j. C.ꝙ met. cau.

ADDITIO.

a ¶In furto.Limita in furto præsumpto.Fel.in c. sicut.col.5.versi. quarta declaratio.de reiud.

Source : BIU Cujas

cau.& optimè facit.l.cùm furti.cum gl. ff.de in lit.iur. bene facit tex.noſter in ver.damno.iuncta regula, quæ habet, ꝙ vbi fit mentio de damno,ſub tali dictione etiam continetur furtum, vt no.Lud.Rom.in illa.l.ij.per illum tex. ff.de dam.infect. quānis contrarium teneat Bal.in l. nauta. §.fi. per illum tex. ff. nau. cau.ſta.vbi tex.ponit copulam inter damnum,& furtum,qu ę cadit inter diuerſa.de veritate videatur Lud.Rom.& d. Alex.in
48 d.l.2. ff.de dam. infect. ¶† An autem iſta iura habeant locum in contractib.ſi ex cōtractu argueretur dolus & perfidia,& adeſſet inopia probationis. Exemplum , ſi aliquis intraret hoſpi-
a tium, & deponeret penes hoſpitem valiſiam [a] ſuam clauſam, & ſigillatam,in qua haberet res ſuas,& forte pecunias, vel ſi ali quis ſcholaris,quando recedit,poneret capſam ſuam in domo alicuius, & tempore reuerſionis redditur valiſia diſſigilata , & capſa aperta, ſcholaris arguit dolum, difficile eſt probare æſtimationem, & quantitatem rerum , an iſto caſu ſtaretur iuramento damnum paſſi præcedente taxatione,vt dicit tex.Inno. Hoſt.& alij Can.in d c.fi.concludunt,ꝙ ſic,& expreſsè ſequitur Bar.in l.in actionib.in vlt.col.& ibi Bal.in lect.antiqua. & Lud. Rom.ff.de in lit.iur.idem tenet Ful.in l.cùm furti.co.tit.& Spe. in tit.de fur.§ j.in ver.quid ſi reus.eſt verum,ꝙ Bar. variauit, & contrarium tenuit in l.j.§.j.ff.fur.aduer.nau. & fortè melius, &
49 ibi inter cætera adducit Bar.†quia hoſpes tenetur ex quaſi maleficio, ideo dicit, ꝙ faceret poni ad torturam hoſpitem & famulos,de quo etiā vide Bar.in l.j. §.ſi ciſta. per illum tex. ff.de-
50 po.Bal.in rub.C.depo.& in l.j.C.loc.¶† Extra autem caſus prę
b dictos an,& qñ intereſſe probetur per ſolum iuramentum,[b] & quando non,recurratis ad gl.in d.l.ſemper.§.in hoc interdicto. & in d.§.fi inſti.de verb.obl.ponit Ioan.Fab. & Bal.in l.vnica.in 14.col.C.de ſen.quæ pro eo,quod intereſt. Spec.in tit. de fruct. & intereſſe.in §.viſo.ad fin Can.in c.dilecti.poſt glo.ibi,extra de for.compet.& quod not.Barto.in l.j.in prin. & alij poſt eum.ff.
51 quemad.teſta. aper. ¶† Quæro ſucceſſiuè,an facultas iurandi, de qua in iſta.l.& in d.c.fi.tranſeat ad hæredem damnum paſſi, ſi mortuus eſt damnum paſſus antequam iuret, tāgit ſolus Io. Fab.& nihil decidit.ſolùm alleg.l.generaliter. in prin. C.de reb. cred.& illa.l.probaret,ꝙ non, ibi,*cùm multum diſcrepet iuramentū hæred.à principali ſacramento*,& Bal.ibi no.ex illo tex. quòd facultas iurandi non tranſit ad hæredem,quia ſæpenumero legali viro ſuccedit perfidus,& iniquus hæres, iſtis non obſtātib. teneo, ꝙ indiſtinctè facultas iurandi tranſit ad hæredem damnum paſſi.ita expreſsè determinat Pau.de Caſt.Lud.Ro. & d. Alex. in l.pen.§.fi.per gl.ibi no.fi.ne quis eum,qui in ius voc.eſt,vi exi mat.& bene facit regula,quam ex illa gl.ibi no.Bal.& Ang.ꝙ licet facultas iurandi non tranſeat contra hæredem illius, qui dānum dedit.l.pen.& fi.s̄.de in lit.iuran.& dicam nunc,tamen facultas iurādi bene tranſit ad hæredes damnum paſſi. & pro iſta ſententia facit optima ratio,in qua fundatur veritas iſtius deciſionis, quia quando iuramentum debet de neceſſitate præſtari per iudicem,eo quia.l.ita diſponat, vt hic, & d.c.fin.& ſic iuramentum defertur ex diſpoſitione.l.nos habemus regulam,ꝙ l. ſemper loquitur,& eſt in viridi obſeruantia.l.Arriani. C.de hæreti. ergo diſpoſitio talis legis ita loquitur tempore hæredis,ſicut tempore primi damnum paſſi , ergo omni caſu habet lo-
52 cum,† ſecus in iuramento,quòd non defertur à lege,ſed ex cō ſenſu partiū,& ſic in iuramento iudiciali, vel voluntario, quia tunc non tranſit ad hæredes,quia ſi ego fui confiſus de legalita te defuncti,non tamen ero contentus de hærede eius,ita loquitur d.l.generaliter,& quod ibi no. Bal.& ita in propoſito noſtro etiam tenuit melius,quàm alibi Lud. Rom.in conſi.290. incip. in caſu propoſitæ conſultationis breuiter dicendum dictum Fran.& c.& idem Lud in l.qui bona.§. qui damni.in additionibus nouis.ff.de dam.infect.idem tenet Bal.in loco ſtatim allegādo. ¶Et per fundamentum,ꝙ feci,ꝙ quando facultas iurandi conceditur à l.tranſeat ad hæredem,quia.l.ſemper loquitur,in
53 fero,† ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ de damno ſtetur iuramento damnū paſſi,quòd competeret tale iuramentum hæredi, ita in terminis Lud.Rom.in conſi.proximè alleg.& in l.4.§ fin.ff.de iureiu. & in d.l.pen §.fi.ff.ne quis eum, qui.quamuis in hoc vltimo cōtrarium expreſsè tenuerit Bal.& malè in l.3. in prin.ff.de iureiu. motus per doct. gl. no.in l.idem Pomponius ſcribit ſi frumentum.§ fi.in ver.appareat.ff.de rei vend. vbi dicit glo. ꝙ facultas declarandi libellum non tranſit ad hæredes, & ad iſta adde, ꝙ no.Bal.in l.2. ff.de condi. indeb. ¶Limita tamen ſing.prædictā conclu.ſecundum Bal.in cap.1.in 1.col.per illum tex.ſi de inueſtit.inter do.& vaſal.lis ori. & eſt dictum multum rationabile, etiam ſi millies non eſſet authoritatis Bal.vbi dicit Bal. formaliter,nota, ꝙ licet ius probandi per ſacramentum tranſeat ad hæredes,illud eſt verum,quando hæredes ſunt in tali conditione,qui poſſint iurare,eo quia ſint bene informati,aliàs nō,ideo oportet,ꝙ eſſent tales hæredes , qui morati eſſent in domo defuncti,& geſſiſſent negotia defuncti, quia quis anceps non de-
54 bet ſubire iuramentum.¶† Quid autem ècontra,an iſta facultas iurandi tranſeat contra hæredes damnum dantis.licèt Ioan. Fab hic loquatur ſub dubio fortè,veritas eſt,ꝙ ſi lis erat cōteſt. contra defunctum,qui damnum dedit,tunc tranſit, aliàs ſecus per regulam.l.vnicæ.C.ne ex deli.defun.quia etiam dolus dicitur crimen.gl.in l.j.ff.de fideiuſſ.tu.& ibi Bar.facit.l.pe.& fi.C.de in lit.iur.& ita determinat Bar.in l. in actionib. ff. de in lit.iur.in duob.locis in pen. & vlti. col. & quantum ad hoc alij ibi idem
55 tenent.¶† An autem in caſu iſtorum iurium poſſit appellari, & ſic an taxatione iudicis præcedente poſſit appellari,ſecundò nunquid à iuramento partis,vel ſaltem à ſententia,quę poſteà fertur ſecundum iuramentum,breuiter à taxatione iudicis poteſt appellari, ratio, quia taxatio, quæ fit à iudice,committitur arbi.iudi.tanquam boni viri,qui habeat taxare ſecundum qualitatem perſonarum,ſed regula eſt,quando aliquid committitur iudici tāquam bono viro, à tali ordinatione iudicis poteſt appellari.gl eſt approbata in l.ſi qua pœna.in glo.magna, circa fi.ff.de verb ſig. Can.& gl. in c.ſuper his.extra de accu.& ita te-
56 nent Can. in d. c.fin. † A iuramento autem præſtito per partē appellari non poteſt, quia licèt à iuramento voluntario vel iudiciali,ex quo oritur actio,poſſit appellari,vt no.Bart.in d. l.generaliter.§.j.s̄.de reb.cre.tamen à iuramento, quod defertur in defectum totalis probationis,quod defertur parte inuita, & ex quo non oritur actio,non poteſt appellari,ita no. Anto.in vlti. colum.in d.c.fi.& Bar.in d.l.in actionib.in vlt.col.& ibi Saly.& alij Mod. ff.de in lit. iur.intellige ſemper dictum de iure ciuili, ſed de iure Cano.poteſt appellari ab omni grauamine.c.vt debitus.extra de appel. à ſententia autem *communiter firmant Can.* in d.c.fi.quod poteſt appellari,excepto Io.de Imo.in 9.col.qui tenet,ꝙ non poſſit appellari,quia imputet ſibi pars,quæ à taxatione non appellauit.¶Vlti.no.limita iſta iura,vt s̄. dixi procedere, quando agitur contra damnum dantem immediatè , ſe-
57 cus ſi contra tertium, vt s̄. dixi. ¶† Nunquid autem poſſit limitari,vt iſta procedant,quando agitur ciuiliter, ſecus ſi ageretur criminaliter.Bar.alibi dicit,ꝙ ſic,ita limitat Bar. in l. fi ff.de in lit.iur.& mouetur,quia in criminalibus debent probationes eſſe luce meridiana clariores.l.ſciant.C.de proba.& idem ſimpliciter tenet Ang.hic,& Fulg.in l.cùm furti.ff. de in lit.iur. & d. Alex.in d.l fi.ff.de in lit iur.Subdit tamen Bar.in d.l. fi.in fin.ſub dubio fortè,quod licet in criminalib.iſta.l. non haberet locum ad condemnandum, tamen haberet locum ad indicium faciēdum. Puto contrarium , ꝙ iſta l.procedat indiſtinctè, etiam ſi agatur criminaliter,vt probat iſta l.& d.c. fi.in generalitate ſui, & iſtam opi.contra Bar.tenet expreſsè Ang.ſibi contrarius in l. cùm furti.per illum tex.ff.de in lit.iur.& Lud.Rom.in d.l. fin.ff. eo.Non obſt.arg.Bar. ꝙ in criminalib. debent probationes eſſe luce meridiana clariores, quia fateor, ideo plenè probabit furtum, ſed de damno ſtatur iuramento , vt hic. Non obſt. aliud fundamentum.d.Alex.dum ponderat tex.noſtrum in ver.agere.in tex. noſtro poſitum, quia de verbo agere, verbum nullū, & ita contra Bar.eſt de mente Io.de Imo.in d.c.fi.s̄.alle.¶Limita etiam,vt procedant,quando violentia, vel aliud delictū perpetraretur committendo, & ſic faciendo , ſecus autem ſi delictum fieret omittendo, quia tunc non haberet locum iſta.l.qa grauius eſt delictum , quod committitur faciendo , quàm in omittendo.glo.eſt in l.ſemel mora.ff.ſol.mat.ita limitat Ludo. Rom.in l.admonendi.in 17. col. ff.de iureiu. *& ita volunt omnes*
58 *Doct.* hic in q. de ſtatuto diſponente , † quòd ſi fiat furtum in tali villa, quòd omnes de villa teneantur , nam ſi deliquerunt omittendo,non incurrunt pœnam , puta quòd debuerunt tenere vias ſecuras.ita etiam tenet Cyn. in 2. q. & Albe. de Roſ.
59 poſt eum. ¶† Ex iſta deciſi.infero, quòd ad hoc, vt habeat lo-
c cum iſta.l.requiritur dolus, [c] ſecus ſi eſſet culpa,puta omittendo,de quo videatis glo.in d.l. ſemper. §. in hoc interdicto. & in l.vnica.C.de ſenten. quæ pro eo, quod intereſt. Imò nec dolus præſumptus ſufficeret, vt ſupra dixi. ¶Quaſdam alias limita. poteſtis colligere ex his,quæ ſupra dicta ſunt,& iſtam.l.habetis expeditam.

ADDITIONES.

a * Valiſiam. Adde,quæ ſcribit Plot.qui in materia huius.l.elegantem,& copioſum tractatum cōpoſuit,in d.trac.de in lit.iur.§.10. vbi doctè omnes q.huic. l.inſer.examinat,& in ſpecie no.per Iaſ.hic. MASVER.

b ¶Per ſolùm iuramentum. Adde Doct.in l ij.& in l.in actionib.ff.de in lit.iur.

c ¶Requiritur dolus. Vide melius Alex. 1.lib.conſi.103.col.3. PVRPV.

Finis commentariorum D.Iaſonis Mayni in Secundam partem Codicis.

Source : BIU Cujas

Series Chartarum:

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee.

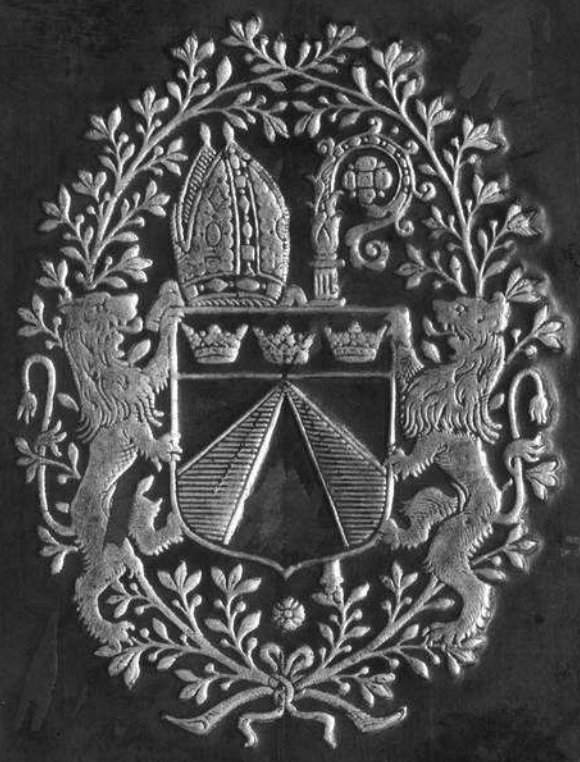
Omnes ſunt quaterniones.

AVGVSTÆ TAVRINORVM.

M. D. XCII.

Source : BIU Cujas

Source : BIU Cujas

Source : BIU Cujas

20

IASONIS LECTVR
IN I ET 2 CODICES

REPERTORI

GRANDE
RÉSERVE

Source : BIU Cujas